SAHIHU-L-BUHARI

BUHARIJEVA zbirka hadisa

1

صحيح البخاري

SAHIHU-L-BUHARI

Buharijeva zbirka hadisa

Naslov originala:
صحيح البخاري
Naslov prijevoda:
SAHIHU-L-BUHARI
Buharijeva zbirka hadisa
Autor:
Muhammed b. Ismail el-Buhari
Prijevod:
Hasan Škapur
Redaktura:
dr. Šukrija Ramić
dr. Enes Ljevaković
mr. Muhamed Mehanović
mr. Elvedin Huseinbašić
Izdavač: Visoki saudijski komitet za pomoć BiH
Tiraž: 6.000

Lektura i korektura:
dr. Senahid Halilović
Samija Halilović
Redakcija:
mr. Muhamed Mehanović
mr. Senad Ćeman
mr. Abdulmedžid Šemsudin
Teufik Mešić
Dtp:
Teufik Mešić
Dizajn korice:
Sead Bećović
Štampa:
Amos Graf, Sarajevo
Za štampariju:
Fahrudin Korjenić

CIP - Katalogizacija u publikaciji
Nacionalna i univerzitetska biblioteka
Bosne i Hercegovine, Sarajevo

28-725-4/-5

al-BUHARI, Muhammad ibn Ismail
Buharijeva zbirka hadisa = Sahihu-l-Buhari
/ Muhammed b. Ismail El-Buhari;
(prijevod Hasan Škapur i grupa prevodilaca).
- Sarajevo: Visoki saudijski komitet, 2008. - 4 sv.; 24cm

Izv. stv. nasl. na arap. jeziku. - Tekst na bos. i arap. jeziku

ISBN 978-9958-880-32-2

COBISS.BH-ID 16982278

صحيح البخاري

SAHIHU-L-BUHARI

Buharijeva zbirka hadisa

Autor:

Muhammed b. Ismail el-Buhari

Prvo cjelovito izdanje

1.

Sarajevo, 1429. h.g./2008. godine

بسم الله الرحمن الرحيم

RIJEČ IZDAVAČA

U ime Allaha, Svemilosnog, Milostivog!

Hvala Allahu, salavat i selam Poslaniku upute i milosti!

Uzvišeni Allah kaže: ''Zar su isti oni koji znaju i oni koji ne znaju?" (Ez-Zumer, 9) Uzvišeni Allah također veli: ''Allah će na visoke stepene uzdignuti one među vama koji vjeruju i kojima je dato znanje." (El-Mudžadele, 11) Uzvišeni još kaže: ''Allah tebi objavljuje Knjigu i mudrost." (En-Nisa, 113) On također kaže: ''A Allaha se boje od robova Njegovih učeni." (Fatir, 28)

S obzirom da je širenje znanja i nauke obaveza, Visoki saudijski komitet za pomoć Bosni i Hercegovini doprinio je obogaćivanju bosanske biblioteke prevodeći i štampajući brojne knjige, među kojima je i skraćeno izdanje Ibn-Kesirovog Tefsira, koji je već distribuiran.

Imajući u vidu činjenicu da je Buharijev Sahih najvjerodostojnija zbirka hadisa, naša obaveza bila je da ovo djelo prevedemo na bosanski jezik, odnosno da ga prevedemo u cijelosti, s obzirom da je još prije prevedena i štampana polovina ovog djela.

Oslonivši se na Uzvišenog Allaha, počeli smo s prevođenjem i pripremanjem za štampu druge polovine Sahiha i to smo predočili Njegovoj ekselenciji, princu Selmanu b. Abdul-Azizu, guverneru oblasti Rijad i predsjedniku Visokog saudijskog komiteta za pomoć BiH, koji je poznat po svojoj ljubavi prema nauci i širenju znanja. On je podržao ovu ideju, te su uz pomoć Njegove ekselencije, princa Abdul-Aziza b. Fahda al-Sauda odobrena novčana sredstva iz vakufa njegovog oca Sluge Dvije časne džamije, kralja Fahda, neka ga Uzvišeni Allah nastani u džennetskim prostranstvima.

U ovaj častan posao uloženo je više od deset godina neprekidnog truda, a on je nastavak posla koji je započeo Mešihat Islamske zajednice (sada Rijaset), s obzirom da je štampao nepotpun Buharijev Sahih u četiri toma. Potom je Visoki saudijski komitet za pomoć Bosni i Hercegovini otkupio sva štamparska prava i pod nadzorom Ureda za prevođenje i štampu, čiji je direktor bio šejh Selman el-Ubejd, preveo preostali dio Sahiha. Pored prevođenja dijela koji nije bio preveden, sav tekst iz dijela koji je bio preveden prekucan je i ponovo recenziran i lektoriran.

Potom je, u saradnji i koordinaciji s Visokim saudijskim komitetom, te uz njegov nadzor, posao dovršio šejh Abdul-Aziz b. Muhammed el-Akili, direktor Kulturnog centra ''Kralj Fahd" u Sarajevu.

Cjelokupan posao pripreme Buharijevog Sahiha prošao je kroz mnoge faze, kao što su prevođenje, prijelom, tehnička priprema, korektura, redaktura, lektura...

Mi smo nastojali, koliko god je to moguće, da u ovom djelu ne bude grešaka, ali je to ipak samo ljudsko djelo koje nikad nije savršeno. Osim toga, mi za sebe ne tvrdimo da smo savršeni. Ako smo posao dobro uradili, zaslugu pripisujemo Uzvišenom Allahu, a ako smo ga loše uradili, za to smo sami odgovorni. Svakoga ko nađe neki nedostatak ili grešku molimo da nam dostavi svoje primjedbe, kako bismo ih uzeli u obzir u sljedećem izdanju, i za to ćemo mu biti zahvalni.

Molimo Uzvišenog Allaha da ova velika knjiga bude od koristi i da svakog onog ko je učestvovao u njenom prevođenju, pripremi i štampanju, nagradi dobrima oba svijeta. Neka je hvala Allahu, Gospodaru svih svjetova.

Direktor Regionalnog ureda
Visokog saudijskog komiteta
za Bosnu i Hercegovinu

Naser b. Abdur-Rahman es-Seid

بسم الله الرحمن الرحيم

الحمد لله والصلاة والسلام على نبي الهدى والرحمة ..

يقول الله تعالى: «قل هل يستوي الذين يعلمون والذين لا يعلمون» .. ويقول سبحانه: «يرفع الله الذين آمنوا منكم والذين أوتوا العلم درجات» .. ويقول سبحانه: «إنما يخشى الله من عباده العلماء» .. ويقول سبحانه: «وأنزل الله عليك الكتاب والحكمة» .. ولإن نشر العلم واجب فقد أسهمت الهيئة السعودية العليا لمساعدة البوسنة والهرسك في إثراء المكتبة البوسنية بالعديد من الكتب المترجمة ومن ضمن ذلك مختصر تفسير ابن كثير الذي تمت ترجمته وطباعته وتوزيعه .

ولأن أصح كتب السنة بإجماع العلماء صحيح الإمام البخاري رحمه الله تعالى كان لزاما علينا أن نقوم على ترجمته للغة البوسنية وإن كان بُديء به من قبل فلم يكتمل ولم يصحح ويدقق فاستعنا بالله تعالى وعرضنا الأمر على صاحب السمو الملكي الأمير سلمان بن عبدالعزيز آل سعود أمير منطقة الرياض رئيس الهيئة العليا لمساعدة البوسنة والهرسك وسموه معروف بحبه للمعرفة ونشر العلم فأيد الأمر وبدعم من صاحب السمو الملكي الأمير عبد العزيز ابن فهد آل سعود تم اعتماد المبلغ من وقف والده خادم الحرمين الشريفين الملك فهد أسكنه الله فسيح جناته؛ وهذا العمل الجليل استغرق أكثر من عشر سنوات من الجهد المتواصل الذي بدأته المشيخة بترجمة الأربع مجلدات الأولى منه وأعادت تحقيقها وأكملت ترجمة المجلدات الأربعة المتبقية منه الهيئة السعودية العليا بمتابعة مسؤول الطباعة والترجمة بالهيئة فضيلة الشيخ سلمان العبيد بعد أن أخذت حقوق الطبع من المشيخة وأخرجت الكتاب في نسخة واحدة متكاملة؛ ثم أكمله إشرافاً وتنسيقاً وتعاوناً مع الهيئة فضيلة الشيخ عبدالعزيز بن محمد العقيلي مدير مركز الملك فهد الثقافي في سراييفو؛ وقد مرت مرحلة الترجمة بخطوات كثيرة من أهمها الترجمة والصف والحاسب الآلي والمطابقة والمراجعة الشرعية والتدقيق اللغوي وقد حاولنا تجنب الأخطاء ما أمكن ويبقى الجهد البشري ناقصاً ولا ندعي الكمال فإن أحسنا فمن الله تعالى وإن أسأنا فمن أنفسنا ومن وجد نقصاً أو خطئاً فليشعرنا به مشكورا كي نتفاداه في الطبعات القادمة بعون الله تعالى .

نسأل الله أن ينفع بهذا السفر العظيم وأن يجزي كل من ساهم في ترجمته و إخراجه إلى أرض الواقع خيري الدنيا والآخرة والحمد لله رب العالمين .

المشرف العام على مكتب الهيئة العليا بالبوسنة

ناصر بن عبدالرحمن السعيد

U POVODU IZLASKA BUHARIJINE ZBIRKE HADISA

Muslimani u Bosni i Hercegovini mogu zaista biti radosni što na prevodilačkom polju svjedoče pravu renesansu. Značajni prevodilački projekti realiziraju se na sve strane u oblastima brojnih islamskih disciplina, od tefsira, hadisa, fikha, do tesavufa i knjiga koje nude razne metode u predstavljanju islamskog učenja današnjem čovjeku. Možda još jedino iz područja akaida i islamske filozofije nema značajnih prevodilačkih projekata pa ostaje obaveza naše uleme da tu prazninu što prije popuni jer to iziskuje potrebe savremenog života.

Za istinski život i napredak svakog naroda i očuvanje njegova ukupnog identiteta neophodno je da održava djelotvornu vezu sa primarnim izvorima učenja kojem pripada. Nažalost, Bošnjaci su u svom milenijskom trajanju na ovim prostorima imali nesreću da je njihova veza sa izvorima njihove Tradicije ponekad bila vrlo slaba a ponekad skoro da je bila potpuno prekinuta. U takvim vremenskim intervalima u kojima su bili odvojeni od svojih izvora dolazilo je do širenja raznih uticaja među njima, kako od strane njihovih neprijatelja tako i onih koji su bili proizvod vlastitih zabluda. To je sve skupa nanosilo veliku štetu njihovom razvoju pa su morali pristajati na pasivnu poziciju i povlačiti se u sebe prepuštajući inicijative drugima.

Kao što je na početku istaknuto Bošnjaci su danas, hvala dragom Bogu, u novonastalim društvenim okolnostima, načinili značajan napredak u vraćanju svojoj tradiciji jer su postali svjesni da je prekidanje veza s tradicijom i prošloću vrlo opasno. Tako su počeli osnaživati vezu i sa osnovnim izvorima islamskog učenja koje je fundamentalni aspekt naše ukupne tradicije. Ovo učenje je u životu Bošnjaka kroz historiju bilo i ostalo identitetski snažno djelotvorano i sveobuhvatano.

Još u vremenu agresije na našu zemlju, narod i kulturu naši alimi su radili i na značajnim prevodilačkim projektima kakav je npr. bio projekat prevođenja Kur'ana Časnog na bosanski jezik. Naravno i još neki drugi izdavački projekti realizirani su u tom vremenu. Takve aktivnosti nastavljene su s još jačim intenzitetom u vremenu slobode koju je izborio hrabri narod Bosne i Hercegovine. Rezultat toga je bio da smo dobili još dva značajna prijevoda Kur'ana Časnoga kao i brojne prijevode značajnih hadiskih, fikhski i tesavufskih djela.

Kompletiranje prijevoda Buharijine zbirke hadisa nesumnjivo spada u tu vrstu izdavačkih projekata. Važno je napomenuti da je i projekat prevođenja ove najpoznatije i najznačajnije hadiske zbirke otpočeo u toku spomenute agresije. Među brojnim humanitarnim projektima koje je tada širom slobodnih teritorija BiH realizirao Visoki saudijski komitet za pomoć muslimanima u Bosni i Hercegovini ovom prevodilačkom

projektu je pridavan veliki značaj. Jedan broj naših poznatih alima iz oblasti hadisa i vrsnih prevodilaca bio je uključen o ovaj izdavački podhvat. Zahvaljujući njima kao i glavnom organizatoru ovaj projekat je u cjelosti realiziran tako da se uskoro očekuje izlazak iz štampe Buharijine zbirke hadisa i na bosanskom jeziku. Na taj način će ova historijska obaveza i sveti amanet, kako je to često znalački isticao profesor Husein ef. Đozo, biti izvršena, jer uz prijevode Kur'ana Časnoga, imat ćemo i prijevod Buharije kao najznačajnijeg hadiskog izvora uopće.

U povodu ovog značajnog izdavačkog uspjeha potrebno je ukratko se osvrnuti na ovu hadisku zbirku koja u životu muslimana, bez obzira na vrijeme i prostor, dolazi odmah poslije Kur'ana Časnoga kao i na naš dosadašnji odnos prema njoj.

Djelo „El-Džamiu-s-Sahihu" (Zbirka vjerodostojnih hadisa), poznata kao „Buharija", Ebu Abdullaha Muhammeda b. Ismaila. b. Ibrahima b. Mugire b. Berdizbeha el-Džu'fija (u. 256. h. - 870. po Isa, as.) sadrži 7.397 hadisa s poimenično navedenim nizom njihovih ravija (prenosilaca) i 1.685 hadisa s djelimičnim prividnim prekidima toga niza. Dakle, ova zbirka sadrži ukupno 9.082 hadisa među kojima je 2.761 neponovljeni hadis.

Hadiska literatura je vrlo rano utvrdila stvarnu vrijednost ove zbirke pa je i njoj i njezinom autoru dala zasluženo mjesto. Nema nijedne knjige izuzev Kur'ana Časnoga da su mu učeni ljudi poklonili veću pažnju kao ovoj hadiskoj zbirci. Zahvaljujući tom značaju kao i mjestu koje zauzima u životu muslimana Buharija je doživjela brojna izdanja i komentare. Prevedena je gotovo na sve jezike kojima govore muslimani širom svijeta.

I muslimani na našim prostorima nisu izuzetak kada je u pitanju takav odnos prema Buharijinoj zbirci. Zabilježeno je da je Buhariju usmeno kazivao u Gazi Husrev-begovoj medresi naš prvi reisu-l-ulema Mustafa Hilmi ef. Omerović. Njegovu praksu, poslije njega, nastavio je i reisu-l-ulema Mehmed Tevfik ef. Azapagić. U vremenu od 1926. do 1946. godine Ahmed ef. Burek, prvi muderis Gazi Husrev-begove medrese, je svakog petka u kasnim jutarnjim satima kazivao i tumačio Buhariju u jednoj učionici zgrade Medrese. On je posebnu pažnju gajio prema jezičkoj strani izvornog teksta što je u to vrijeme posebno zanimalo njegove brojne slušatelje, među kojima je bio veliki broj učenika Medrese. I muftija h. hafiz Mustafa ef. Nurkić je u periodu od 1942-45. preveo dio obredoslovlja iz Buharije imamima u džamiji Ferhadija u Banjaluci. Hafiz Fuad ef. Subašić je svoj prijevod Buharije završio sredinom 1972. godine. Profesor Hasan ef. Škapur je počeo prevoditi Buhariju članovima Udruženja ilmije s prijedorskog područja početkom 1965. godine.

On je to činio srijedom poslijepodne u prostorijama Odbor IZ-e. Svoj prijevod uredno je pisao a potom i sredio u nekoliko knjiga, od kojih su štampane tri: Prva knjiga 1974, Druga knjiga 1975. i Treća knjiga 1976. godine. On je preveo i jedan dio (trećinu) Četvrte knjige prije nego ga je smrt zaustavila u tom časnom poslu. Nakon njegove smrti tadašnji vjersko-prosvjetni referent Odbora IZ-e u Prijedoru profesor Hasan ef. Makić dovršio Četvrtu knjigu koja je štampana 1990. On je nastavio rad na prevođenju Buharije tako da je ubrzo završio i Petu knjigu, ali je agresija na našu zemlju prekinula i ovu aktivnost. Nažalost, u ratnom vihoru stradao je ovaj prijevod. Profesor Mehmedalija ef. Hadžić, koji je u svojstvu redaktor prijevoda, učestovao u projektima Hasana ef. Škapura i Hasana ef. Makića, je u vrijeme dok je bio ambasador BiH u KSA u Rijadu sačinio 2004. prijevod „Sažetka“ Buharijine zbirke koji sadrži 2.320 (neponovljenih hadisa). Ovaj „Sažetak“ izašao je iz štampe 2005. g.

I konačno, hvala dragom Bogu, evo smo dočekali da i mi, Bošnjaci, imamo Buhariju na našem jeziku. Ovim i mi, kao što je svojevremeno istakao profesor Husein ef. Đozo u recenziji prijevoda Prve knjige Hasana ef. Škapura, popunjavamo veliku prazninu u razvoju vjerskog života u nas, izvršavamo „historijsku obavezu i sveti amanet čitave Islamske zajednice“ i dajemo naš doprinos u potrebi vraćanja glavnim vrelima islamskog učenja. Dakako, u svemu ovom nemjeriv doprinos dao je Visoki saudijski komitet za što mu se mora odati dužno poštovanje.

U Sarajevu, zu-l-k'ade 1429. h., novembar 2008. g.

Reisu-l-ulema

dr. Mustafa Cerić

U ime Allaha, Svemilosnog, Milostivog!

PREDGOVOR PRVOM CJELOVITOM IZDANJU BUHARIJEVOG *SAHIHA*

Ovaj naslov odnosi se, u suštini, na zbirku hadisa, a hadisi su, u najkraćem, izreke posljednjeg poslanika Muhammeda, neka je s njim Allahov blagoslov i spas. U širem smislu, ovaj termin označava sve ono što je Poslanik govorio, radio ili prešutno odobrio.

Zapisivanje hadisa započelo je još za života Poslanika, neka je s njim Allahov blagoslov i spas, ali je ono bilo pojedinačno i nesistematično. Kasnije je hadis zapisivan zajedno s decizijama (fetvama) ashaba i tabi'ina.

Krajem drugog stoljeća po Hidžri nastaju djela u kojima se hadis izdvaja od fetvi ashaba i tabi'ina. Prva takva djela bili su *Musnedi*, a kasnije su nastale i mnoge druge vrste hadiskih zbirki. Sakupljači hadisa upotrebljavali su određene metode i programe i postavljali određene uvjete prilikom sastavljanja svojih zbirki, u zavisnosti od ciljeva koje su imali.

Cilj autora knjige o kojoj govorimo bio je da u svoju knjigu uvrsti hadise iz svih oblasti vjere, pa je svojoj zbirci dao naziv *Džami'*. *Džami'* je, dakle, svaka hadiska zbirka koja u sebi sadrži hadise iz svih ogranaka vjere, kao što su: akaid, 'ibadat, ahkam, mu'amelat, propisi vezani za jelo i piće i dr. S obzirom da ova zbirka u sebi sadrži samo hadise koji su vjerodostojni (sahih), ovo djelo je poznato i pod nazivom *Sahih*.

Buharijev *Sahih* je prva zbirka sastavljena isključivo od vjerodostojnih hadisa. Buharija nije nijedan hadis zapisao u ovo djelo dok ga ne bi temeljito izučio, konsultovao sve poznate učenjake svoga vremena, a potom se okupao i klanjao dva rekata.

Ovo djelo je podijeljeno na veće dijelove ili kitabe (ar. *kutub*). Najpoznatija je ona podjela po kojoj ovo djelo sadrži 97 knjiga (*kutub*). Prva knjiga govori o početku objave Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, druga o imanu, treća o nauci, četvrta o čistoći i tako redom. Posljednja knjiga govori o tevhidu. Sve knjige podijelio je na poglavlja, kojih po nekima ukupno ima 3730, a po drugima 3450.

Buharija, za razliku od drugih učenjaka, nije imao namjeru da samo tematski sabere hadise sa senedom. On uz hadise želi ukazati na njihov smisao i sadržaj, da iz njih izvuče pravna rješenja. Zbog toga on formuliše poglavlja u djelu u vidu pitanja ili šerijatskopravnih odgovora ili pak tako da samim naslovom iznosi smisao hadisa sadržanih u njemu. Prvo poglavlje svog Sahiha on npr. naslovljava u vidu pitanja: Poglavlje kako je izgledao početak objave Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, a onda citira hadise u kojima je dat odgovor na to pitanje.

Buharija je pri izboru hadisa bio veoma kritičan. Naročito je njegova kritičnost došla do izražaja kada su bile u pitanju tzv. mu'an'an predaje, a one su u terminologiji hadiskih učenjaka slabe predaje. On nije prihvatio nijedan ovakav hadis, bez obzira što su svi prenosioci pouzdani, precizni i dosljedni u prenošenju, dok nije ustanovio da je svaki prenosilac vremenski dočekao svog prethodnika i s njim se sreo i od njega hadis izravno čuo. Neki učenjaci i hadiski teoretičari su iz samog naziva Buharijeva *Sahiha* zaključili da je on, pored spomenutih uvjeta, pri sastavljanju svog djela postavio još četiri uvjeta:

– da u djelo želi sabrati hadise koji se odnose na cjelokupnu islamsku tematiku,

– da u djelo želi sabrati isključivo vjerodostojne hadise,

– da želi sabrati hadise sa spojenim senedom i

– da želi napisati sažetu zbirku vjerodostojnih hadisa.

I o broju hadisa koje sadrži Buharijev *Sahih* postoje različiti stavovi, ali je danas najpoznatija numeracija koju je uradio Muhamed Fuad Abdulbaki; prema toj numeraciji broj hadisa je 7563.

Sredinom 1997. god. Visoki saudijski komitet za pomoć Bosni i Hercegovini, na čelu sa šejhom Nasirom Es-Seidom, direktorom Regionalnog ureda VSK-a, i Selmanom El-Ubejdom, direktorom Odjela za prevođenje i štampu, okupio je u svom uredu u Sarajevu jednu dvanaestočlanu grupu među kojima je bilo istaknutih alima, ali i nekih koji su tek bili stupili na trnoviti put nauke.

Na tom sastanku dogovoreno je da se krene s prevođenjem dijela Buharijevog *Sahiha* koji nije bio preveden, te je usaglašena dinamika tog velikog i odgovornog posla. Pored prijevoda hadisa, svaki prevodilac je zadužen da napiše i kraći komentar hadisa, ili dijela hadisa ondje gdje bude smatrao da je neophodno.

Spomenuto je da se pri komentarisanju hadisa prevodioci mogu služiti Ibn-Hadžerovim *Fethul-Barijem* ili Ajnijevim *Umdetul-Karijem*, pa su se zbog opće prihvaćenosti Fethul-Barija, a i zato što su ga posjedovali u ličnim bibliotekama, uglavnom svi koristili tim komentarom.

Pored činjenice da se Hasan ef. Škapur u svojim komentarima oslanjao na Ajnijev Umdetul-Kari, druga razlika između njegovih komentara i komentara novoprevedenog dijela ogleda se u njihovom obimu. Naime, Škapurovi komentari su opširniji i detaljniji, zato što su i Ajnijevi komentari opširniji od Ibn-Hadžerovih komentara.

Još je dogovoreno da prevodioci u svojim komentarima prate i osobenost i potrebe bosanskohercegovačkog društva i da ti komentari odgovore tim potrebama i osobitostima.

Osim ovoga, dogovoreno je da se prevode i senedi hadisa, da se njihov stil pokuša ujednačiti s onim koji su već slijedili Škapur i Makić u prevedenom dijelu, te da se vlastita imena prenosilaca pišu bez određenog člana, radi lakšeg izgovara u bosanskom jeziku.

Dvanaestočlana grupa prevodilaca podijeljena je u četiri tročlane grupe, a svaka od njih dobila je zadatak da prevede, a nakon toga i da zajedno recenzira, po jedan tom, jer se tada mislilo da *Sahih* bude štampan u osam tomova: četiri koja su već postojala i četiri novoprevedena. Kasnije se odustalo od ideje da *Sahih* sadrži osam tomova i on evo – hvala Allahu – izlazi u četiri toma.

Evo imena svih prevodilaca Buharijevog Sahiha:

1. Hasan ef. Škapur, preveo jedan kompletan tom i više od polovine drugog toma,

2. muftija Hasan Makić, preveo ostatak drugog toma. Ukupan broj hadisa u prva dva toma iznosi 4548.

3. dr. Muharem Štulanović,

4. muftija Hasan Makić i

5. mr. Ibrahim Husić, preveli su hadise od 4549. do 5341.

6. dr. Šukrija Ramić,

7. dr. Šefik Kurdić i

8. dr. Zuhdija Adilović preveli su hadise od 4549. do 5341.

9. dr. Enes Ljevaković,

10. hafiz Hasan Popara i

11. mr. Muhamed Mehanović preveli su hadise od 5342. do 6493.

12. Profesor Mehmedalija Hadžić povukao se iz ovog projekta nakon što je preveo trideset stranica, pravdajući to obavezama, a njegov dio preveo je dr. Šukrija Ramić.

13. profesor Halil Mehanović i

14. mr. Ahmed Adilović preveli su hadise od 6494. do 7563.

Uporedo s prevođenjem ponovo je recenziran dio koji su preveli Škapur i Makić, a koji je štampan u četiri toma. Recenzija je urađena kako slijedi:

1. dr. Šukrija Ramić, prvi tom,
2. dr. Enes Ljevaković, drugi tom,
3. mr. Muhamed Mehanović, treći tom, i
4. dr. Fuad Sedić, četvrti tom.

Nakon ovog dogovora, prevodioci su prionuli na posao uz dogovor da se periodično sastaju u Uredu VSK-a, kako bi se vidjelo da li se prevođenje odvija planiranom dinamikom, te da se razmijene mišljenja u slučaju eventualnih problema, nedoumica i slično.

S krajem 1998. god. kompletiran je prijevod cijelog *Sahiha*, ali je zbog se zbog objektivnih razloga, na pripremi knjige za štampu nije ništa radilo sve do 2003. godine.

S obzirom na veliki vremenski period u kojem je projekat mirovao, trebalo je ispočetka krenuti s recenzijama, korekturama, lekturom..., tako da je prvi, treći i peti tom ponovo pregledao mr. Muhamed Mehanović, drugi tom mr. Elvedin Huseinbašić, četvrti tom dr. Fuad Sedić, šesti tom mr. Muhamed Fadil, sedmi tom mr. Safvet Kuduzović i osmi tom mr. Senad Ćeman. Lekturu prva četiri toma uradili su Senahid i Samija Halilović, a preostala četiri toma uradio je profesor Midhat Kasap. Treba imati u vidu da govorimo o podjeli Sahiha na osam tomova, kako je u početku bilo predviđeno. Kasnije su po dva toma spojena u jedan, tako da je, kako smo rekli, Sahih odštampan u četiri toma. Svaki recenzent je uradio svoj dio posla slijedeći sebi svojstvenu metodologiju, a jedino su Muhamed Mehanović i Muhamed Fadil uz svoje intervencije, ako se radilo o jednoj ili više rečenica, pisali napomenu (prim. rec.).

Osim toga, potpisnik ovih redova je, u dijelu koji je pregledao, Škapurove podnožne napomene pronašao u Ajnijevoj *Umdi* i usporedio ih s tim izvornikom, te izvršio redakturu prijevoda.

Na nekoliko mjesta te podnožne napomene Škapur je preuzimao iz nekih drugih djela, a potpisnik ovih redova ih nije pronašao u njihovim izvornicima, te ih nije usporedio s njima.

Na mnogo mjesta Škapur ef. nije preuzimao komentare ni iz jednog izvora, nego su to bili njegovi izvorni komentari.

Sav preostali posao sravnavanja i prijeloma teksta, arapskog i bosanskog, korekture i tehničkog uređenja bio je na plećima male redakcijske ekipe: mr. Muhameda Mehanovića, mr. Senada Ćemana, mr. Abdulmedžida Šemsudina i Teufika Mešića. Dizajn korica uradio je Sead Bećović. Njima se pri završnom čitanju, neposredno prije početka štampanja knjige, priključio i profesor Adnan Maglić.

Na kraju treba spomenuti da su na prijeratnom, nekompletnom izdanju Sahiha, osim prevodilaca, radili:

1. dr. Omer Nakičević, redaktor prvog toma,

2. Husein ef. Đozo, recenzent prva tri toma,

3. profesor Mehmedalija Hadžić, tehnički urednik i korektor prva tri toma, redaktor prijevoda drugog i trećeg toma i recenzent i redaktor prijevoda četvrtog toma,

4. profesor Kasim Hadžić, lektor drugog i trećeg toma,

5. dr. Džemaludin Latić, lektor i korektor četvrtog toma,

6. Alija Huković, lektor prvog toma, i

7. Muharem ef. Hasanbegović, urednik četvrtog toma.

Molimo Uzvišenog Allaha da sve koji su na bilo koji način učestvovali na ovom velikom i hairli poslu nagradi najljepšom nagradom i da ih proživi u društvu s vjerovjesnicima, šehidima i dobrim ljudima.

Muhamed Mehanović

IMAM BUHARI I NJEGOV *SAHIH*[1]

Ebu-Abdullah Muhamed b. Isma'il b. Ibrahim b. Mugire b. Berdizbeh el-Džu'fi rođen je u Buhari u petak 21. jula 810. (10. ševvala 194) godine.

U djetinjstvu se isticao velikom bistrinom i pokazivao osobiti interes za islamsku nauku. U desetoj godini života bio je hafizul-Kur'an, a u šesnaestoj otišao s majkom i bratom Ahmedom na hadž i ostao u Mekki i Medini oko četiri godine, slušajući predavanja tamošnjih učenjaka, a posebno Ahmeda b. Hanbela. Kasnije obilazi islamske metropole i vraća se u svoj zavičaj.

Potkraj života Buharija živi u svom rodnom mjestu držeći svijetu javna predavanja iz hadisa. Odbivši poziv tadašnjeg namjesnika Buhare Halida b. Ahmeda ez-Zuhelija da na njegovom dvoru predaje svoj Sahih, posebno njegovim sinovima, pade u nemilost namjesnika i bi prisiljen napustiti svoje mjesto. Na putu za Semerkand svrati se svojim rođacima u Hartenk, tu se razbolje i ispusti svoju plemenitu dušu u jaciju uoči subote, uoči Ramazanskog bajrama, 31. augusta 870. (1. ševvala 256) godine.

Vijek njegova plodonosnog rada sačuvali su i pjesnici u hronostihu čiji prijevod glasi:

Buharija hafiz i muhaddis bio je
i svoj Sahih savršeno sastavio je.
Datum njegova rođenja je "sidk",
a dužina života je "hamid".

Zbir brojčane vrijednosti slova izraza "sidk" – iskrenost, iznosi 194. godinu po Hidžri, a "hamid" – dostojan hvale, 62. godinu njegova života.

U svom šesnaestogodišnjem naučnom radu na polju hadiske nauke sakupio je 600.000 hadisa i na koncu odlučio da od toga broja izdvoji jednu zbirku od samo vjerodostojnih hadisa. Tako je napisao svoje čuveno djelo "El-Džami'us-sahihu" – "Zbirka vjerodostojnih hadisa", kod nas poznata pod imenom "Buharija".

Hadisi su izjave, rad i prešutna odobrenja Muhammeda, sallallahu alejhi ve sellem, zapamćena i vjerno prenesena kasnijim generacijama zahvaljujući njegovim časnim drugovima. Pamćenje događaja i evociranje uspomena na svoje pretke, održavanje i njegovanje kontinuiteta među generacijama i epohama jeste izvanredna

1 Predgovor Hasana ef. Škapura prvom tomu Buharijevog Sahiha, s tim što je unekoliko skraćen.

odlika i ponos Arapa. Na velikom fondu pamćenja prošlosti osvježeni idejama islama, Arapi su gradili svoju nekada veleslavnu historiju, samopouzdanje u sebe i svoj narod i dobivali pobjede.

U prvim danima Objave Alejhisselam je zabranio pisanje hadisa želeći što bolje zaštititi sigurnost kur'anskog teksta, a kasnije je to dozvolio pa su ih pismeniji ashabi bilježili. Važnije hadise pisali su Ebu-Bekr i Alija, a posebne bilježnice imali su: Hemmam b. Jahja, Ebu-Hurejra, Enes b. Malik, Abdullah b. Amr el-As, Abdullah b. Mubarek i drugi. Mnoge Alejhisselamove pismene instrukcije i naredbe ustupane ashabima i lakonski stilizovane poslanice stranim vladarima, do danas su tekstualno sačuvane.

Važnost hadisa naglašena je Kur'anom:

Reci (Muhammede): "Ako vi volite Boga, slijedite mene, pa će vas Bog voljeti i oprostiti vam vaše grijehe! Bog oprašta i milostiv je."

Reci (Muhammede): "Budite pokorni Bogu i Poslaniku! Ako se okrenu (od upute), pa Bog zaista ne voli nevjernike." (Ali Imran: 31-32.)

"Pokoravajte se Bogu i Poslaniku da bi vam bila ukazana milost!" (Ali Imran: 132.)

"O vjernici! Pokoravajte se Bogu! I pokoravajte se Poslaniku i vašim zapovjednicima! Ako se u nečemu raziđete, izložite to Bogu i Poslaniku, ako vjerujete Boga i Sudnji dan. To je najbolje i najljepše tumačenje." (En-Nisa: 59.)

"Ko se pokori Bogu i Poslaniku, bit će s onim kojima je Bog dao veliku blagodat: s (Božijim) poslanicima, pravednicima, borcima poginulim (za vjeru) i dobrim ljudima. To su divni drugovi! To je blagodat od Boga. Bog dovoljno zna (ko zaslužuje Njegovu nagradu)." (En-Nisa: 69-70.)

"Tako mi tvoga Gospodara, oni neće biti pravi vjernici, dok te ne uzmu da im sudiš u onom što je sporno među njima, i potom ne osjete nikakvo negodovanje u svojim dušama prema onom što si presudio i dok se potpuno (tebi) ne predaju." (En-Nisa: 65.)

"Ne zovite Poslanika (kad je) među vama kao što dozivate jedan drugog! Bog zna one koji se izvlače od vas krišom. Neka budu oprezni oni koji se suprotstavljaju Njegovoj zapovijedi da ih ne stigne iskušenje ili da ih ne stigne bolna kazna." (En-Nur: 63.)

"O vjernici, bojte se Boga i govorite istinitu riječ, da bi vam popravio vaše poslove i oprostio vam vaše grijehe. A ko bude slušao Boga i Njegova Poslanika, on je postigao veliki spas." (El-Ahzab: 70-71.)

"Vi zaista imate u Božijem Poslaniku lijep uzor, onaj koji se nada Bogu i Sudnjem danu i koji mnogo spominje Boga." (El-Ahzab: 21.)

U smislu gornjih ajeta zabilježeni su i brojni hadisi. Alejhisselam na svom Oprosnom hadžu, između ostalog, rekao je:

– Satana je izgubio nadu da bude obožavan na Zemlji, ali će biti zadovoljan da mu se pokoravate makar u neznatnim poslovima, pa ga se čuvajte!

Ostavio sam vam ono čega ćete se držati pa da nikada ne zalutate: Božiju Knjigu, riječ i praksu Njegova Vjerovjesnika.

Istovjetnost hadisa, bilo tekstualno ili sadržajno, prikupljenih u raznim krajevima raznih vremena najbolje govori o njihovoj vjerodostojnosti. Klasifikacija i kodifikacija hadisa savjesno je obavljena u prva tri stoljeća po Hidžri i o njima treba govoriti s osobitim pijetetom. Imam Malik na obična vjerska pitanja odgovaraše svijetu odmah, a ako je morao citirati hadis, zamolio bi stranku da ga očeka dok se okupa. Tada bi se još namirisao, obukao najljepše odijelo i onda izlagao hadis.

Kur'an je ustavni zakonik islamskog svijeta općih principa, propisa i naredbi, a hadis njegova nadopuna i neophodno objašnjenje.

Buharija je mudžtehid, hafiz hadisa i priznati kapacitet od svih islamskih učenjaka, a njegov Sahih proglašen je za najvrednije djelo poslije Kur'ana. Kao što se danas na pobožnim skupovima i uz ramazan u džamijama javno uči Kur'an, tako se to činilo s Buharijinim *Sahihom* u nekim džamijama Kaira i Zubejdije u doba vladavine Memalika (1250–1517) god. i u Istanbulu u danima moći i slave turske imperije.

Zbirka je po sadržaju pravno-teološke tematike sastavljena u 97 dijelova (kitaba) i 3.730 poglavlja koja sadrže hadise o vjerovanju, nauci, obredoslovlju, međusobnom poslovanju ljudi, bračnim i porodičnim odnosima, nasljednom pravu, o Muhammedovom vojevanju, objašnjavanju pojedinih tekstova Kur'ana i brojne propise o javnom i privatnom životu muslimana.

Ideju o sastavljanju ovog neobično popularnog djela dao je, po riječima Buharije, Ishak Rahuvijet koji je okupljenim muhaddisima oko sebe rekao:

"Da hoće neko od vas sastaviti jednu zbirku izjava Božijeg Poslanika!"

"To mi je leglo na srce i ja sam" – kaže Buharija – "otpočeo s radom."

Sakupio sam 600.000 hadisa. Pored kritički proučenog svakog hadisa u ovu knjigu nisam stavio nijednog, a da se nisam prethodno okupao, klanjao dva rekata fakultativnog namaza i zamolio Boga da me nadahne o vjerodostojnosti konkretnog hadisa. Zabilježene hadise prikupio sam od 1.000 i više učenih ljudi i nema nijednog hadisa bez poimenično navedenog niza ljudi koji su mi ga prenijeli.

Buharija je postavio temelje hadiskoj nauci i pokazao put naučnog obrađivanja ove grane islamske nauke. Njegovim tragom krenuo je kasnije Muslim ibnu Hadždžadž en-Nejsaburi i ostavio iza sebe zbirku hadisa pod imenom "Sahihul-Muslim".

Poslije su nastali suneni: Ebu-Abdullah Muhamed ibni Madže el-Kazvini, u kojima su od zaborava sačuvani hadisi koji zbog stroge opreznosti i oštrijeg kriterija ili nedostupnosti nisu uvršteni u zbirke Buharije i Muslima.

Prema mišljenju Ibni-Hadžera u Buharijinom Sahihu ima 7.397 hadisa s poimenično navedenim nizom ljudi koji su hadise prenijeli i 1.685 hadisa s djelomično prividnim prekidima toga niza. Prema tome u Buhariji je uvršteno sveukupno 9.082 hadisa među kojima ima 2.761 neponovljen hadis.

Neki muhaddisi drže da Buharija sadrži 4.000 neponovljenih hadisa i 3.275 koji su u ponekim poglavljima unekoliko sadržajno isti, ali tekstualno ipak različiti. To su djelomično ponovljeni hadisi koji se međusobno nadopunjuju i pravilno shvataju samo u kontekstu niza hadisa iste tematike, kao što u Kur'anu ima ponovljenih ajeta koji se logično uklapaju u ostale tekstove; ili u pjesmi refreni koji još potenciraju smisao i ljepotu ritma i ne može se reći da su suvišni i nepotrebni.

Ebun-Fadl ibni Tahir rekao je: "Buharija je usvajao hadise u kojima su se tekstualno slagali svi njihovi pouzdani prenosioci od Vjerovjesnika pa do njega, ne manjkajući nijedan od njih.

Rukopis Buharijinog *Sahiha* sredio je prvi Muhamed el-Junani (umro 1260. godine) koga je opet kasnije lektorisao filolog Ibnu-Malik 1273. godine. Jedan sačuvan primjerak iz 676/1260. godine nalazi se u Narodnoj biblioteci u Kairu. Kritički stručno sređena Buharija štampana je u Istanbulu 1856. godine; u Lajdenu 1862–1868. godine; u Kairu (Bulak) 1863, 1865, 1867. i 1872; u Kairu 1862, 1887, 1889, 1893, 1894. u devet svezaka i 1898. u osam svezaka sulus vokaliziranom duksusu; u Delhiju 1854. i 1889; u Bombaju 1853, 1869. i 1873. godine. Izdanja tehnički dobro opremljena štampana su u razmjerima međunarodnih tiraža koja su se godinama rasprodavala. Novije štampanje Buharijinog *Sahiha* u vidu manjih svezaka učinila je izdavačka kuća "Daruš-šu'ab" u Kairu 1968. godine.

Buharija je napisao još nekoliko korisnih djela među kojima su osobito vrijedna pažnje: "El-Edebul-mufred", "Halku ef'alil-ibad", "Ref'ul-jedejn", "El-Kiraetu halfel-imami", "Et-tefsirul-kebir", "Et-Tarihul-kebir", "Et-Tarihul-evsat", "Et-Tarihus-sagir" i još neka.

U interesu pravilnijeg razumijevanja teksta Buharijinog *Sahiha* napisani su brojni komentari. Nema nijednog djela u islamskom svijetu, izuzev Kur'ana, kome su učenjaci obratili pažnju kao ovom *Sahihu*. Među prve kraće komentare na ovo djelo spada Hattabijin "I'lamus-sunen" u jednom svesku, a među najopširnije "Menhul-bari bis-sejlil-fesihil-medžari" napisan u dvadeset svezaka po Medžudin Muhamedu b. Jakubu el-Firuziju Abadi eš-Širazi, koji je umro 1414. godine.

Hadiska literatura naučno je utvrdila stvarnu vrijednost ovoga Sahiha i njenom autoru dala zasluženo priznanje. Obrađujući Buhariju s raznih aspekata islamske nauke, muhaddisi su uložili mnogo truda i ostavili brojna vrijedna djela ove grane

islamologije, između kojih su osobito vrijedna pažnje: "Et-Tenkih" Bedruddina Muhameda b. Behadira, koji je umro 1392. godine: "Umdetul-kari fi šerhil-Buhari" štampan u Kairu 1891. i u Istanbulu 1909. godine u devet velikih svezaka. Autor ovog neprocjenjivog djela Bedruddin Muhamed b. Ahmed el-Ajni, umro je 1451. godine, a pobornik je učenja imama Ebu-Hanife pa je pri komentarisanju hadisa davao prednost stavovima učenjaka njegova pravca ne odbacujući mišljenja ni ostalih predstavnika ortodoksnih islamskih škola. Pisac je pored vrijednih filoloških napomena iznio važnije monografske podatke prenosilaca hadisa, a iza teksta skoro svakog hadisa izložio pravna rješenja i zaključke učenjaka hanefijske i ostalih škola. Ovo je koliko hadisko toliko i islamsko pravno djelo koje ukazuje na svestrano naučno proučavanje hadisa i slobodnije interpretiranje izvora islamskog prava uz osobito poštivanje međusobno suprotnih gledišta.

Komentar Ahmeda b. Muhameda b. Ebu-Bekra el-Kastalanija (umro 1417. godine) štampan je u Bulaku 1868–1878. i 1886–1887. godine; u Delhiju 1891. i u Kairu 1907–1908. godine s dodatkom "Fethul-bari" od Zekerijjaa el-Ensarija (umro 1520. godine).

Najkompletniji komentar na Buhariju smatra se "Fethul-bari fi šerhil-Buhari" Ahmeda Alije b. Hadžera el-Askalanija, štampan u Kairu (Bulak) 1882. godine. Da autor nije ništa napisao osim uvoda u ovaj komentar, bio bi vrijedan osobite pažnje. Askalanija je uvod komentara napisao 1411, komentar na Buhariju počeo pisati 1414, a završio ga 1438. godine. Srce ovog velikog enciklopediste prestalo je kucati 1448. godine, ostavivši iza sebe komentar na Buhariju u 13 svezaka, ne računajući gore spomenuti uvodni svezak koji i danas čini posljednu riječ u hadiskoj nauci.

Brojni su veći ili manji "Izbori" hadisa pojedinih poglavlja Buharije s kraćim komentarima. Među prvim autorima ovih radova istakao se Džemaluddin Ahmed b. Omer el-Kurtubi (umro 1258. godine). Kasnije je Bedruddin Hasan b. Omer el-Halebi (umro 1387. godine) napisao dosta veliko djelo pod naslovom "Iršadus-sari vel-kari", a Husejn b. Mubarek ez-Zubejdi (umro 1487. godine) ostavio "Et-Tedridžus-sarihi li ehadisil-džaami'is-sahihi", štampano u Kairu 1928. godine u dva sveska.

Vrijednu zbirku izabranih 816 hadisa iz Buharije publikovao je 1937. godine u Kairu Muhamed Mustafa Ammar pod naslovom "Dževahirul-Buhari", što znači "Dragulji iz Buharije".

Prijevod na turski jezik 1646 hadisa izabranih iz pojedinih poglavlja Buharijinog *Sahiha* sačinio je 1966. godine Konjali Mehmed Vehbi u četiri sveska. Pod naslovom "Sahihi Buhari Tedridži sarihi muhtesari" izloženi su u arapskom sulus vokaliziranom tekstu hadisi bez niza prenosilaca i poslije doslovnog prijevoda svakog hadisa dat je kraći komentar.

Francuzi i Englezi sačinili su izvode iz Buharije na svoje jezike prije Drugog svjetskog rata.

U prvim godinama austrougarske okupacije Buharijin *Sahih* usmeno javno prevodi na naš jezik petkom u Gazi Husrev-begovoj medresi u Sarajevu Mustafa Hilmi ef. Omerović, prvi reisul-ulema Bosne i Hercegovine, a poslije njegove smrti predavanja nastavlja novoizabrani reisul-ulema Mehmed Tevfik ef. Azapagić.

Prvi svjetski rat omeo je ovaj rad. Poslije izvjesne stabilizacije vjersko-prosvjetnog života jugoslavenskih muslimana, prevođenje Buharijinog Sahiha činio je rječnikom enciklopediste, a metodom učenog teologa i popularnog orijentaliste u kasnim jutarnjim časovima svakog petka od 1926. do juna 1946. godine u učionici stare zgrade Gazi Husrev-begove medrese, prvi muderris ove medrese, Ahmed ef. Burek. Kao dobar orijentalista pri prevođenju hadisa obraćaše posebnu pažnju jezičkoj strani teksta, što je brojnim slušaocima, a posebno učenicima Medrese, dosta koristilo.

Dio obredoslovlja Buharije preveo je u džamiji Ferhadiji u Banjoj Luci h. hafiz Mustafa ef. Nurkić u periodu 1924–1945. godine užem krugu vjerskih službenika. On je kao muftija iz sadržaja hadisa izvlačio maksimum ritualnih propisa.

Danas se čine napori da se nauka prezentira što širem krugu ljudi pa tako i pojedine islamske discipline. Trajna opća vrijednost nauke je u pismenom izlaganju. Staru metodu usmenog prevođenja klasičnih djela smjenjuju bilježenja na papir. Tako je dugi niz godina Buhariju prevodio h. hafiz Fuad ef. Subašić i završio sredinom 1972. godine.

Pisac ovih redova prevodi Buhariju od početka 1965. godine članovima Udruženja ilmije Prijedora i okolice srijedom u poslijepodnevnim časovima u prostorijama Odbora Islamske zajednice u Prijedoru. Prijeđeni dijelovi stavljani su na papir i kao jedna zaokružena cjelina sređena je u nekoliko knjiga s potrebnim komentarom. Prva od njih sada se predaje javnosti, a ostale će se štampati u polugodišnjim razmacima.

U interesu bolje stilizacije, poglavlja i senedi prevođeni su slobodnije u indirektnom, tekstovi hadisa u direktnom govoru, a transkripcija arapskih imena i izraza pisana je prema našim udomaćenim terminima.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

U ime Allaha, Svemilosnog, Samilosnog!

كِتَابُ بَدْءِ الْوَحْيِ

POČETAK OBJAVE

Kapacitet, prvak i hafiz hadisa Ebu-Abdullah Muhammed b. Isma‘il b. Ibrahim b. Mugire iz Buhare – Uzvišeni mu se Allah smilovao, Amin! – rekao je:

قَالَ الشَّيْخُ الْإِمَامُ الْحَافِظُ أَبُو عَبْدِ اللهِ مُحَمَّدُ بْنُ إِسْمَاعِيلَ بْنِ إِبْرَاهِيمَ بْنِ الْمُغِيرَةِ الْبُخَارِيُّ رَحِمَهُ اللهُ تَعَالَى آمِينَ.

KAKO JE POČELA (SILAZITI) OBJAVA ALLAHOVOM POSLANIKU, SALLALLAHU ALEJHI VE SELLEM

كَيْفَ كَانَ بَدْءُ الْوَحْيِ إِلَى رَسُولِ اللهِ ﷺ

i govor Uzvišenog Allaha: “Mi smo ti poslali Objavu kao što smo slali Nuhu i ostalim vjerovjesnicima iza njega.”[1]

وَقَوْلُ اللهِ جَلَّ ذِكْرُهُ ﴿ إِنَّا أَوْحَيْنَا إِلَيْكَ كَمَا أَوْحَيْنَا إِلَى نُوحٍ وَالنَّبِيِّينَ مِنْ بَعْدِهِ ﴾.

1. PRIČAO NAM JE Humejdi Abdullah b. Zubejr, njemu Sufjan, ovom Jahja b. Seid Ensari i rekao da je njemu saopćio Muhammed b. Ibrahim Tejmi, da je čuo Alkamu b. Vekkasa Lejsija gdje govori:

١. حَدَّثَنَا الْحُمَيْدِيُّ عَبْدُاللهِ بْنُ الزُّبَيْرِ قَالَ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ قَالَ حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ سَعِيدٍ الْأَنْصَارِيُّ قَالَ أَخْبَرَنِي مُحَمَّدُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ التَّيْمِيُّ أَنَّهُ سَمِعَ عَلْقَمَةَ بْنَ

---

1 Dalji prijevod kur’anskog teksta je: “... i Mi smo objavili Ibrahimu, Isma‘ilu, Ishaku, Ja‘kubu i (njegovim) potomcima, Isau, Ejjubu, Junusu, Harunu i Sulejmanu. A Davudu smo poslali Zebur. (Poslali smo) i poslanike o kojima smo ti ranije pričali. Allah je razgovarao s Musaom riječima. (Poslali smo) i poslanike koji prenose radosne vijesti i opominju da ljudi ne bi imali prigovora Allahu poslije (dolaska) poslanika. Allah je silan i mudar.
Allah svjedoči za ono što ti je objavio. On je objavio to sa Svojim znanjem.
I meleki svjedoče (to), a Allah ti je dosta kao svjedok.” (En-Nisa: 163-166)
Povod objavi gornjih ajeta jeste zahtjev jevreja da im Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, prenese cjelokupnu Objavu odjednom, ako je vjerovjesnik, kao što je to učinio Musa, alejhi selam. Allah, dželle šanuhu, gornjim ajetima odgovara da je Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, vjerovjesnik i da mu se Objava šalje na isti način kao što su slate i ranijim Allahovim poslanicima.
U ajetu je na prvom mjestu spomenuto Nuhovo poslanstvo, prije koga su bili vjerovjesnici Adem, Šit i Idris. To je, vjerovatno, što se on smatra drugim ocem ljudi i da je čovječanstvo nastalo od njegova tri sina: Sama, Hama i Jafesa, koji su sveopći potop preživjeli u ladi sa svojim suprugama i ocem Nuhom. Postoje mišljenja da je u lađi bilo osam osoba; deset muških ne računajući žene; sedamdeset dvije ili osamdeset osoba; i da je u lađi bilo sedamdeset dvije, odnosno osamdeset osoba i da su svi pomrli osim Nuha, njegovih sinova i snaha. Prema tome, Nuh je prvi poslanik prvog naraštaja iza poznatog sveopćeg potopa.

Čuo sam Omera b. Hattaba, radijallahu anhu, kada je na minberu izjavio: “Čuo sam Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, gdje kaže: ‘Djela se cijene samo prema namjerama i svakom čovjeku pripada samo ono što je naumio, pa ko se iseli (hidžru učini) s namjerom da bi ostvario dobro ovoga svijeta ili radi žene kojom bi se oženio, njegova selidba bit će ono radi čega se i preselio.’”[1]

وَقَّاصٍ اللَّيْثِيَّ يَقُولُ سَمِعْتُ عُمَرَ بْنَ الْخَطَّابِ رَضِيَ
اللهُ عَنْهُ عَلَى الْمِنْبَرِ قَالَ سَمِعْتُ رَسُولَ اللهِ ﷺ يَقُولُ
إِنَّمَا الْأَعْمَالُ بِالنِّيَّاتِ وَإِنَّمَا لِكُلِّ امْرِئٍ مَا نَوَى فَمَنْ
كَانَتْ هِجْرَتُهُ إِلَى دُنْيَا يُصِيبُهَا أَوْ إِلَى امْرَأَةٍ يَنْكِحُهَا
فَهِجْرَتُهُ إِلَى مَا هَاجَرَ إِلَيْهِ .

2. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Jusuf, njemu Malik prenoseći od Hišama b. Urve, on od svoga oca, ovaj od Aiše, majke pravovjernika, radijallahu anha, da je Haris b. Hišam, radijallahu anhu, pitao Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, i rekao:
– Allahov Poslaniče, kako tebi dolazi Objava?

٢. حَدَّثَنَا عَبْدُ اللهِ بْنُ يُوسُفَ قَالَ أَخْبَرَنَا مَالِكٌ
عَنْ هِشَامِ بْنِ عُرْوَةَ عَنْ أَبِيهِ عَنْ عَائِشَةَ أُمِّ
الْمُؤْمِنِينَ رَضِيَ اللهُ عَنْهَا أَنَّ الْحَارِثَ بْنَ هِشَامٍ
رَضِيَ اللهُ عَنْهُ سَأَلَ رَسُولَ اللهِ ﷺ فَقَالَ يَا رَسُولَ
اللهِ كَيْفَ يَأْتِيكَ الْوَحْيُ فَقَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ

---

1 U osnovnim principima vjere (islama) svi su se vjerovjesnici slagali. Među te principe spada i to da se djela ljudi cijene prema njihovim iskrenim namjerama.
Izraz “bin-nijat” znači iskrena namjera i odluka.
Povod gornjem hadisu je slučaj nekog čovjeka koji je zaprosio ruku žene po imenu Ummi-Kajs. Ona mu je ponudu odbila dok se on ne preseli u Medinu. Želeći s njom sklopiti brak, on se konačno preselio i njom oženio.
Neki misle da se ovaj slučaj odnosi na sklapanje braka Ummi-Sulejme i Ensarije Ebu-Talhe, koji ne bijaše još primio islam. Ova je žena odbila ponudu Ebu-Talhe rekavši: “Ti si nemusliman, a ja muslimanka i vjera mi ne dozvoljava da s tobom sklopim brak. Tek kada pređeš na islam, vjenčat ćemo se. Tvoje primanje islama neka bude moj bračni dar (mehr). Drugo ti ništa neću tražiti.”
Prema tome ovaj se hadis ne odnosi samo na napuštanje Mekke i seljenje u Medinu nego i napuštanje nevjerstva i nemoralnog društva pristupivši vjersko-moralnoj sredini pravednog društvenog uređenja s ispovijedanjem islamskog učenja.
Ibnu-Bettal kaže da je u ovom hadisu spomenuta žena jer Arapi u predislamskom periodu nisu se ženili oslobođenim robinjama, niti su udavali svoje kćerke osim za njima ravne ljude po porijeklu. Kada je došao, islam je muslimane učinio jednakim u pogledu ženidbe i svi su muslimani međusobno bili ekvivalentni. Zato su se mnogi ljudi preselili u Medinu kako bi se tamo oženili.
Jednom prilikom Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, rekao je: “Nema Hidžre poslije oslobađanja Mekke, ali ima džihad i iskreni nijet.”
Ibnu-Esir kaže da je hidžra (selidba) dvovrsna:
– selidba za koju je Uzvišeni Allah obećao Džennet, a to je bilo onda kada su ljudi dolazili Allahovom Poslaniku ostavljajući sav svoj imetak i ta vrsta hidžre je prestala s oslobođenjem Mekke;
– selidba beduina (u Medinu) i učestvovanje u bitkama zajedno s njima, s tim da ovi drugi nisu učinili kao oni prvi i na ovu selidbu se misli u Poslanikovim, sallallahu alejhi ve sellem , riječima: “Neće prestati hidžra sve dok ne prestane (mogućnost) tevbe.”
Ahmed b. Hanbel u svom “Musnedu” navodi da je Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: “Hidžru čine dvije karakteristike: Jedna je ostavljanje loših djela a druga je preseljenje radi Allaha i Njegovog Poslanika. Hidžra ne prestaje sve dok se tevba prima, a tevba će neprestano biti prihvatana sve dok se Sunce ne pojavi sa zapada. Kada se ono pojavi, Allah će zapečatiti svako srce i ono što se u njemu nalazi i obustavit će ljudska djela.”

Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, odgovori: “Ponekad mi dolazi poput zvonjenja zvona. To mi je najteži način objave, i kada se prekine, sve, ja bih potpuno upamtio ono što mi je (Džibril) kazao. Ponekad mi se melek ukaže u vidu čovjeka. On bi mi govorio, a ja pamtio šta mi kaže.”

Aiša, radijallahu anha, kaže: “Vidjela sam ga kako mu stiže Objava jednog veoma hladnog dana, i kada presta, čelo mu, uistinu, još kiptaše znojem.”

أَحْيَانًا يَأْتِينِي مِثْلَ صَلْصَلَةِ الْجَرَسِ وَهُوَ أَشَدُّهُ عَلَيَّ فَيُفْصَمُ عَنِّي وَقَدْ وَعَيْتُ عَنْهُ مَا قَالَ وَأَحْيَانًا يَتَمَثَّلُ لِيَ الْمَلَكُ رَجُلًا فَيُكَلِّمُنِي فَأَعِي مَا يَقُولُ قَالَتْ عَائِشَةُ رَضِيَ اللهُ عَنْهَا وَلَقَدْ رَأَيْتُهُ يَنْزِلُ عَلَيْهِ الْوَحْيُ فِي الْيَوْمِ الشَّدِيدِ الْبَرْدِ فَيَفْصِمُ عَنْهُ وَإِنَّ جَبِينَهُ لَيَتَفَصَّدُ عَرَقًا .

3. PRIČAO NAM JE Jahja b. Bukejr, njemu Lejs prenoseći od Ukajla, (on) od Ibnu-Šihaba, (ovaj) od Urve b. Zubejra, (Urve) od Aiše, majke pravovjernih, da je rekla:

“Prvo s čim je počela Objava Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, bilo je u vidu istinitog sna. Sve što bi vidio u tom snu dolazilo bi poput svjetla zore. Kasnije mu je omiljela samoća. Osamljivao bi se u pećini Hira i u njoj se sklanjao od grijeha[2] (et-tahannus znači et-te‘abbud) u brojnim noćima prije nego se vrati svojim ukućanima i za to se snabdije hranom. Kasnije bi se vratio Hatidži i opet se snabdio kao i ranije i tako dok mu ne stiže Istina, a on u pećini Hira.

Melek mu je došao i rekao: “Uči!”

– Ne znam učiti – odgovorio je Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem.

– Zatim me je uzeo k sebi – rekao je on – i stisnuo toliko da me je muka spopala, a potom pustio i rekao: “Uči!”

– Ne znam učiti – rekao sam, a on me uze i treći put stegnu, pa pusti i reče: “Uči u ime tvoga Gospodara koji je sve stvorio. Stvorio je čovjeka od zakvačka. Uči, čitaj, a tvoj je Gospodar najplemenitiji.”[3]

Potom se Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve

٣. حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ بُكَيْرٍ قَالَ حَدَّثَنَا اللَّيْثُ عَنْ عُقَيْلٍ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ عَنْ عُرْوَةَ بْنِ الزُّبَيْرِ عَنْ عَائِشَةَ أُمِّ الْمُؤْمِنِينَ أَنَّهَا قَالَتْ أَوَّلُ مَا بُدِئَ بِهِ رَسُولُ اللهِ ﷺ مِنَ الْوَحْيِ الرُّؤْيَا الصَّالِحَةُ فِي النَّوْمِ فَكَانَ لَا يَرَى رُؤْيَا إِلَّا جَاءَتْ مِثْلَ فَلَقِ الصُّبْحِ ثُمَّ حُبِّبَ إِلَيْهِ الْخَلَاءُ وَكَانَ يَخْلُو بِغَارِ حِرَاءٍ فَيَتَحَنَّثُ فِيهِ وَهُوَ التَّعَبُّدُ اللَّيَالِيَ ذَوَاتِ الْعَدَدِ قَبْلَ أَنْ يَنْزِعَ إِلَى أَهْلِهِ وَيَتَزَوَّدُ لِذَلِكَ ثُمَّ يَرْجِعُ إِلَى خَدِيجَةَ فَيَتَزَوَّدُ لِمِثْلِهَا حَتَّى جَاءَهُ الْحَقُّ وَهُوَ فِي غَارِ حِرَاءٍ فَجَاءَهُ الْمَلَكُ فَقَالَ اقْرَأْ قَالَ مَا أَنَا بِقَارِئٍ قَالَ فَأَخَذَنِي فَغَطَّنِي حَتَّى بَلَغَ مِنِّي الْجَهْدَ ثُمَّ أَرْسَلَنِي فَقَالَ اقْرَأْ قُلْتُ مَا أَنَا بِقَارِئٍ فَأَخَذَنِي فَغَطَّنِي الثَّانِيَةَ حَتَّى بَلَغَ مِنِّي الْجَهْدَ ثُمَّ أَرْسَلَنِي فَقَالَ اقْرَأْ فَقُلْتُ مَا أَنَا بِقَارِئٍ فَأَخَذَنِي فَغَطَّنِي الثَّالِثَةَ ثُمَّ أَرْسَلَنِي فَقَالَ (اقْرَأْ بِاسْمِ رَبِّكَ الَّذِي خَلَقَ خَلَقَ الْإِنْسَانَ مِنْ عَلَقٍ اقْرَأْ وَرَبُّكَ

2 Ili bi, po drugom tumačenju ove riječi, ispoljavao Ibrahimovu vjeru (hanefije). (prim. rec.)

3 Preostala dva ajeta prve objave Ikre poglavlja u prijevodu glase: “Koji je naučio (čovjeka) peru. Naučio je čovjeka onome što nije znao.”

sellem, vratio, unišao Hatidži bint Huvejlid, a srce mu još lupaše i reče: "Pokrijte me! Pokrijte me!" Pokrili su ga, dok ga strah nije napustio, a onda je ispričao Hatidži slučaj i dodao: "Bojao sam se za sebe!"

– Ne, tako mi Allaha! – reče Hatidža – Allah te neće nikada poniziti i osramotiti, jer ti održavaš rodbinske veze, olakšavaš slabima, udjeljuješ siromasima, gostoljubiv si i pomažeš istinu u svim prilikama.

Tada ga je Hatidža odvela svome amidžiću Vereki b. Nevfelu b. Esedu b. Abdi Uzza, čovjeku koji je još u predislamsko doba primio kršćanstvo.

Dobro je poznavao hebrejsko pismo i prepisivao iz Evanđelja na hebrejski jezik, što je Allah htio da prepisuje. Bio je oronuli starac i već oslijepio.

– Amidžiću – rekla mu je Hatidža – saslušaj nešto od svoga bratića!

– Moj bratiću – reče mu Vereka – šta je to što si vidio?

Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, mu je ispričao slučaj koji je doživio (vidio).

– To je melek, koga je Allah slao Musau. Kamo sreće – rekao mu je Vereka – da sam mlad i da budem živ kada te bude izgonio tvoj narod.

– A zar će me oni izgoniti? – upitao je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem.

– Da – reče on – jer nikada niko nije donio slično tome što si ti donio, a da nije napadan. Ako doživim tvoje vrijeme (vjerovjesničko), pomoći ću ti koliko god mognem. Nije mnogo prošlo poslije ovog, Vereka je preminuo, a i Objava bi za neko vrijeme obustavljena.

الأَكْرَمُ) فَرَجَعَ بِهَا رَسُولُ اللهِ ﷺ يَرْجُفُ فُؤَادُهُ فَدَخَلَ عَلَى خَدِيجَةَ بِنْتِ خُوَيْلِدٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهَا فَقَالَ زَمِّلُونِي زَمِّلُونِي فَزَمَّلُوهُ حَتَّى ذَهَبَ عَنْهُ الرَّوْعُ فَقَالَ لِخَدِيجَةَ وَأَخْبَرَهَا الْخَبَرَ لَقَدْ خَشِيتُ عَلَى نَفْسِي فَقَالَتْ خَدِيجَةُ كَلَّا وَاللهِ مَا يُخْزِيكَ اللهُ أَبَدًا إِنَّكَ لَتَصِلُ الرَّحِمَ وَتَحْمِلُ الْكَلَّ وَتَكْسِبُ الْمَعْدُومَ وَتَقْرِي الضَّيْفَ وَتُعِينُ عَلَى نَوَائِبِ الْحَقِّ فَانْطَلَقَتْ بِهِ خَدِيجَةُ حَتَّى أَتَتْ بِهِ وَرَقَةَ بْنَ نَوْفَلِ ابْنِ أَسَدِ بْنِ عَبْدِالْعُزَّى ابْنَ عَمِّ خَدِيجَةَ وَكَانَ امْرَأً قَدْ تَنَصَّرَ فِي الْجَاهِلِيَّةِ وَكَانَ يَكْتُبُ الْكِتَابَ الْعِبْرَانِيَّ فَيَكْتُبُ مِنَ الإِنْجِيلِ بِالْعِبْرَانِيَّةِ مَا شَاءَ اللهُ أَنْ يَكْتُبَ وَكَانَ شَيْخًا كَبِيرًا قَدْ عَمِيَ فَقَالَتْ لَهُ خَدِيجَةُ يَا ابْنَ عَمِّ اسْمَعْ مِنِ ابْنِ أَخِيكَ فَقَالَ لَهُ وَرَقَةُ يَا ابْنَ أَخِي مَاذَا تَرَى فَأَخْبَرَهُ رَسُولُ اللهِ ﷺ خَبَرَ مَا رَأَى فَقَالَ لَهُ وَرَقَةُ هَذَا النَّامُوسُ الَّذِي نَزَّلَ اللهُ عَلَى مُوسَى يَا لَيْتَنِي فِيهَا جَذَعًا لَيْتَنِي أَكُونُ حَيًّا إِذْ يُخْرِجُكَ قَوْمُكَ فَقَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ أَوَمُخْرِجِيَّ هُمْ قَالَ نَعَمْ لَمْ يَأْتِ رَجُلٌ قَطُّ بِمِثْلِ مَا جِئْتَ بِهِ إِلَّا عُودِيَ وَإِنْ يُدْرِكْنِي يَوْمُكَ أَنْصُرْكَ نَصْرًا مُؤَزَّرًا ثُمَّ لَمْ يَنْشَبْ وَرَقَةُ أَنْ تُوُفِّيَ وَفَتَرَ الْوَحْيُ .

4. Ibnu-Šihab kaže:
– Saopćio mi je Ebu-Seleme b. Abdur-Rahman da je Džabir b. Abdullah Ensarija, govoreći o prekidu Objave, rekao:
– I Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, u svom izlaganju reče: "I dok sam još išao (iz pećine Hira), čuo sam s neba jedan glas, podigoh pogled, kad onaj isti melek koji mi je bio na Hirau, sjedi na sjedištu (kursiju)[1] između neba i zemlje. Uplašen od toga povratio sam se (kući) i rekao:
"Pokrijte me! Pokrijte me!" Kasnije je Uzvišeni Allah objavio: "O pokriveni, ustani i opominji!", pa do Njegovih riječi: "I grijesenje ostavi!" Nakon toga Objava je učestalo i kontinuirano dolazila.[2]
(U ovom predanju) Jahjaa slijedi Abdullah b. Jusuf i Ebu-Salih a Hilal b. Reddad slijedi Akila b. Halida prenoseći od Zuhrija. Junus i Ma'mer rekli su: ("Tresli su se Muhammedovi) mišići (damari) između ramena i vrata."[3]

٤. قَالَ ابْنُ شِهَابٍ وَأَخْبَرَنِي أَبُو سَلَمَةَ بْنُ عَبْدِالرَّحْمَنِ أَنَّ جَابِرَ بْنَ عَبْدِاللهِ الأَنْصَارِيَّ قَالَ وَهُوَ يُحَدِّثُ عَنْ فَتْرَةِ الْوَحْيِ فَقَالَ فِي حَدِيثِهِ بَيْنَا أَنَا أَمْشِي إِذْ سَمِعْتُ صَوْتًا مِنَ السَّمَاءِ فَرَفَعْتُ بَصَرِي فَإِذَا الْمَلَكُ الَّذِي جَاءَنِي بِحِرَاءٍ جَالِسٌ عَلَى كُرْسِيٍّ بَيْنَ السَّمَاءِ وَالأَرْضِ فَرُعِبْتُ مِنْهُ فَرَجَعْتُ فَقُلْتُ زَمِّلُونِي زَمِّلُونِي فَأَنْزَلَ اللهُ تَعَالَى (يَا أَيُّهَا الْمُدَّثِّرُ قُمْ فَأَنْذِرْ) إِلَى قَوْلِهِ (وَالرُّجْزَ فَاهْجُرْ) فَحَمِيَ الْوَحْيُ وَتَتَابَعَ تَابَعَهُ عَبْدُاللهِ بْنُ يُوسُفَ وَأَبُو صَالِحٍ وَتَابَعَهُ هِلاَلُ بْنُ رَدَّادٍ عَنِ الزُّهْرِيِّ وَقَالَ يُونُسُ وَمَعْمَرٌ بَوَادِرُهُ .

1 Kursi je, kako kaže Zamahšeri, sve na čemu se sjedi i nije veće od onoga koliko zauzima onaj ko na njemu sjedi. (prim. rec.)

2 Ostalih još pet ajeta druge objave El-Muddessir poglavlja bila su: "..., a svoga Gospodara veličaj, i svoje odijelo drži čisto. Griješenje (kumire) ostavi i ne prigovaraj (u dijeljenju milostinje) smatrajući je velikom, i radi svog Gospodara budi strpljiv!"

3 Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, prije Objave držao se vjerovanja Ibrahima, alejhi selam, i ostalih vjerovjesnika, jer su oni svi propovijedali tevhid – vjerovanje u Allahovu jednotu. Poslije niza drugih duhovnih priprema Džibril mu na Hirau prenosi prvu Objavu 27., a neki misle 17. dana ramazana, u ponedjeljak, kada je podvučena važnost znanja, pera i tevhida.
Džibrilovo grljenje i stiskanje Muhammeda, sallallahu alejhi ve sellem, k sebi jeste aluzija na tešku i odgovornu dužnost koju treba ozbiljno prihvatiti i pokloniti joj veliku pažnju. Čini se da je to aluzija na tri teška iskušenja Muhammeda, sallallahu alejhi ve sellem, iza kojih slijedi pobjeda i konačni uspjeh. Prvo iskušenje jeste trogodišnji bojkot i blokiranje svih muslimana u Mekki. Mekkanski idolopoklonici prekinuli su s muslimanima sve trgovačke, bračne, porodične i prijateljske odnose i muslimani su umirali od gladi, ali su nepokolebljivo taj pritisak izdržali. Drugo iskušenje jesu brojni napadi, fizičko mučenje pojedinih muslimana i raznolika zastrašivanja, a treće progon muslimana iz Mekke.
Muhammedova, sallallahu alejhi ve sellem , uplašenost na Hirau objašnjava se, između ostalog, kako se on pobojao da neće biti u stanju podnijeti teret Allahove objave i u cijelosti opravdati povjerenu mu dužnost; da neće, možda izdržati napade i pritiske svojih neprijatelja, a postoji mogućnost da se uplašio i od veličine lika Džibrila.
Za veoma uplašenu dušu Muhammedu, sallallahu alejhi ve sellem, bio je potreban duži odmor. Zbog toga je, kako to navodi Ajni, uslijedio trogodišnji prekid Objave, koji ga je okrijepio, dao mu novu snagu polet i želju za nastavljanjem najavljene Objave. Buti u svom djelu Fikhus-sire navodi mišljenje Bejhekija da je taj period trajao šest mjeseci, dok Zurkani u djelu Šerhul-mevahib navodi da je taj period trajao četrdeset dana.
Šestomjesečni i istiniti snovi počeli su u rebiul-evvelu, a Objava u ramazanu.
U periodu prekida Objave, Džibril je imao kontakte s Muhammedom, sallallahu alejhi ve sellem, ali mu nije ništa objavljivao, dok se nije psihološki osposobio za redovnu objavu. Prvih pet ajeta poglavlja "Ikre"jeste,

5. PRIČAO NAM JE Musa b. Isma'il, njemu Ebu-Avane, a ovome Musa b. Ebu-Aiše i rekao da mu je prenio Seid b. Džubejr prenoseći od Ibnu-Abbasa da je o riječima Uzvišenog Allaha:
"Ne izgovaraj ga, (stalno) svojim jezikom, da bi ga ubrzao (zapamtiti)!", rekao: "Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, mnogo se trudio pri pamćenju isporučene mu Objave i zbog toga je stalno kretao usnama."
– (I ja pokrećem usne – kazao je Ibnu-Abbas – onako kako ih pokretaše sam Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, a Seid je (Musau) rekao: "I ja, evo pokrećem usne kao što sam vidio da ih pokreće Ibni-Abbas", i pokrenu svoje usne.)
Tada je Uzvišeni Allah objavio:
"Ne pokreći stalno svoj jezik, da bi ga time ubrzao (upamtiti). Mi smo dužni skupiti ga i (učvrstiti) njegovo čitanje."
– Prikupio ga je u tvojim prsima i ti ćeš ga učiti – protumačio je je Ibnu-Abbas.
(A ajet: "I kada ti ga (Kur'an) čitamo (preko Džibrila), tada i ti slijedi njegovo čitanje!", on tumači: "Slušaj ga i šuti!")
(A za riječi: "Zatim, Mi smo ga dužni objasniti" – kaže: "Zaista je Naša dužnost da ti omogućimo da ga potom učiš.")
Poslije ovoga, kada bi god Džibril došao, Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, učio bi ga tačno onako kako ga je citirao Džibril.

٥. حَدَّثَنَا مُوسَى بْنُ إِسْمَاعِيلَ قَالَ حَدَّثَنَا أَبُو عَوَانَةَ قَالَ حَدَّثَنَا مُوسَى بْنُ أَبِي عَائِشَةَ قَالَ حَدَّثَنَا سَعِيدُ بْنُ جُبَيْرٍ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ فِي قَوْلِهِ تَعَالَى (لَا تُحَرِّكْ بِهِ لِسَانَكَ لِتَعْجَلَ بِهِ) قَالَ كَانَ رَسُولُ اللهِ ﷺ يُعَالِجُ مِنَ التَّنْزِيلِ شِدَّةً وَكَانَ مِمَّا يُحَرِّكُ شَفَتَيْهِ فَقَالَ ابْنُ عَبَّاسٍ فَأَنَا أُحَرِّكُهُمَا لَكُمْ كَمَا كَانَ رَسُولُ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يُحَرِّكُهُمَا وَقَالَ سَعِيدٌ أَنَا أُحَرِّكُهُمَا كَمَا رَأَيْتُ ابْنَ عَبَّاسٍ يُحَرِّكُهُمَا فَحَرَّكَ شَفَتَيْهِ فَأَنْزَلَ اللهُ تَعَالَى (لَا تُحَرِّكْ بِهِ لِسَانَكَ لِتَعْجَلَ بِهِ إِنَّ عَلَيْنَا جَمْعَهُ وَقُرْآنَهُ) قَالَ جَمْعُهُ لَكَ فِي صَدْرِكَ وَتَقْرَأَهُ (فَإِذَا قَرَأْنَاهُ فَاتَّبِعْ قُرْآنَهُ) قَالَ فَاسْتَمِعْ لَهُ وَأَنْصِتْ (ثُمَّ إِنَّ عَلَيْنَا بَيَانَهُ) ثُمَّ إِنَّ عَلَيْنَا أَنْ تَقْرَأَهُ فَكَانَ رَسُولُ اللهِ ﷺ بَعْدَ ذَلِكَ إِذَا أَتَاهُ جِبْرِيلُ اسْتَمَعَ فَإِذَا انْطَلَقَ جِبْرِيلُ قَرَأَهُ النَّبِيُّ ﷺ كَمَا قَرَأَهُ .

---

bez sumnje, prva Objava, a poglavlje "El-Muddessir" druga, koja je uslijedila tek poslije spomenutog prekida.
Kurejb je prenio: "U Ibni-Abbasovoj bilježnici vidjeli smo ovaj redoslijed Objave: El-Alek (prvih pet ajeta), El-Lejl, Nun, El-Muzzemmil, El-Muddessir, El-Leheb, Et-Tekvir, El-A'la, Ed-Duha, El-Inširah, El-Asr, El-Adijat, El-Kevser, Et-Tekasur, El-Felek, En-Nas i još mnoga poglavlja (mekkanske Objave). U Medini je objavljeno svega 28 poglavlja."
Aiša, radijallahu anha, i brojni ashabi tvrde da je prvih pet ajeta El-Alek poglavlja prva Objava, a zatim prvih nekoliko ajeta poglavlja Nun. Kasnije su objavljena poglavlja El-Muzzemmil, El-Muddessir i Ed-Duha, a potom ostatak sure El-Alek.
Iz sadržaja prve Objave razabire se da je potrebno prije učenja Kur'ana proučiti bismillu, da prestrašenu osobu ne treba ispitivati dok se psihološki ne smiri, a neraspoloženom treba nastojati povratiti raspoloženje.

6. PRIČAO NAM JE Abdan i rekao, da mu je saopćio Abdullah, njemu Junus prenoseći od Zuhrija... I pričao nam je Bišr b. Muhammed i rekao da mu je saopćio Abdullah, a njemu isto saopćili Junus i Ma'mer prenoseći od Zuhrija, koji je izjavio:
– Obavijestio me je Ubejdullah b. Abdullah (prenoseći) od Ibni-Abbasa, koji je rekao: "Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, bio je najdarežljiviji čovjek, a bio bi najdarežljiviji u mjesecu ramazanu, kada bi mu dolazio Džibril, a dolazio mu je svake noći mjeseca ramazana i s njim zajedno učio Kur'an. Allahov Poslanik bio je u činjenju dobra, darežljiviji od poslanog (koristonosnog) vjetra."[1]

٦. حَدَّثَنَا عَبْدَانُ قَالَ أَخْبَرَنَا عَبْدُاللهِ قَالَ أَخْبَرَنَا يُونُسُ عَنِ الزُّهْرِيِّ ح و حَدَّثَنَا بِشْرُ بْنُ مُحَمَّدٍ قَالَ أَخْبَرَنَا عَبْدُاللهِ قَالَ أَخْبَرَنَا يُونُسُ وَمَعْمَرٌ عَنِ الزُّهْرِيِّ نَحْوَهُ قَالَ أَخْبَرَنِي عُبَيْدُاللهِ بْنُ عَبْدِاللهِ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ قَالَ كَانَ رَسُولُ اللهِ ﷺ أَجْوَدَ النَّاسِ وَكَانَ أَجْوَدُ مَا يَكُونُ فِي رَمَضَانَ حِينَ يَلْقَاهُ جِبْرِيلُ وَكَانَ يَلْقَاهُ فِي كُلِّ لَيْلَةٍ مِنْ رَمَضَانَ فَيُدَارِسُهُ الْقُرْآنَ فَلَرَسُولُ اللهِ ﷺ أَجْوَدُ بِالْخَيْرِ مِنَ الرِّيحِ الْمُرْسَلَةِ.

7. PRIČAO NAM JE Ebul-Jeman Hakem b. Nafi' i rekao da mu je saopćio Šu'ajb prenoseći od Zuhrija, ovome saopćio Ubejdullah b. Abdullah b. Utbe b. Mes'ud, njemu prenio Abdullah b. Abbas, da ga je obavijestio Ebu-Sufjan b. Harb, da je Herakle poslao po njega izaslanika i jedan karavan Kurejšija, koji su bili došli kao trgovci u Šam, u vrijeme kada je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, bio produžio (primirje) sa Ebu-Sufjanom i kurejšijskim nevjernicima. Oni su mu došli u Jerusalem. On (Herakle) ih je pozvao u svoju rezidenciju, a kod njega su bili bizantijski dostojanstvenici. Zatim ih je Herakle pozvao k sebi, pozvao je i svoga tumača i (preko njega) upitao:
– Ko je od vas, po krvnom srodstvu, najbliži tom čovjeku koji tvrdi za sebe da je Vjerovjesnik?
– Ja sam mu od njih najbliži po srodstvu – odgovorio je Ebu-Sufjan.
– Približite mi ga – reče Herakle – a primaknite i

٧. حَدَّثَنَا أَبُو الْيَمَانِ الْحَكَمُ بْنُ نَافِعٍ قَالَ أَخْبَرَنَا شُعَيْبٌ عَنِ الزُّهْرِيِّ قَالَ أَخْبَرَنِي عُبَيْدُاللهِ بْنُ عَبْدِاللهِ بْنِ عُتْبَةَ بْنِ مَسْعُودٍ أَنَّ عَبْدَاللهِ بْنَ عَبَّاسٍ أَخْبَرَهُ أَنَّ أَبَا سُفْيَانَ بْنَ حَرْبٍ أَخْبَرَهُ أَنَّ هِرَقْلَ أَرْسَلَ إِلَيْهِ فِي رَكْبٍ مِنْ قُرَيْشٍ وَكَانُوا تِجَارًا بِالشَّأْمِ فِي الْمُدَّةِ الَّتِي كَانَ رَسُولُ اللهِ ﷺ مَادَّ فِيهَا أَبَا سُفْيَانَ وَكُفَّارَ قُرَيْشٍ فَأَتَوْهُ وَهُمْ بِإِيلِيَاءَ فَدَعَاهُمْ فِي مَجْلِسِهِ وَحَوْلَهُ عُظَمَاءُ الرُّومِ ثُمَّ دَعَاهُمْ وَدَعَا بِتَرْجُمَانِهِ فَقَالَ أَيُّكُمْ أَقْرَبُ نَسَبًا بِهَذَا الرَّجُلِ الَّذِي يَزْعُمُ أَنَّهُ نَبِيٌّ فَقَالَ أَبُو سُفْيَانَ فَقُلْتُ أَنَا أَقْرَبُهُمْ نَسَبًا فَقَالَ أَدْنُوهُ

1 Muhammedova, sallallahu alejhi ve sellem, darežljivost preporođavala je i oživljavala siromahe kao što blagorodna kiša oživljava suhu obamrlu zemlju. Ramazan je najpopularniji mjesec muslimana, mjesec duhovnog preporoda, mjesec prve objave Kur'ana, mjesec posta u kome je i noć Kadr.

njegove drugove i postavite ih njemu iza leđa!
– Potom Herakle reče svome tumaču: “Reci im da ću ja pitati ovoga (ukazujući na Ebu-Sufjana) o onome čovjeku (Muhammedu) i ako mi štogod slaže, demantujte ga!”
– Allaha mi, (rekao je Ebu-Sufjan), da se nisam stidio laži koju bi oni (moji drugovi) mogli prenijeti (ispričati), ja bih na njega nešto i slagao. Prvo što me je o njemu pitao bilo je: “Kako se među vama cijeni njegovo porijeklo?”
– On je kod nas uglednog porijekla – rekao sam.
– Da li je iko ikada između vas prije njega ovako nešto govorio – upitao je (Herakle).
– Nije – odgovorio sam.
– Da li je neko od njegovih predaka bio vladar?– upita.
– Nije – rekoh.
– Da li ga slijedi ugledni svijet ili puk (slabi i siromašni)? – pitao je.
– Ne, nego puk (slabi i nejaki) – odgovorio sam.
– Da li se njihov broj povećava ili smanjuje? – reče.
– Ne smanjuje, nego povećava – rekao sam.
– Da li iko od njih konvertira? – upitao je Herakle – mrzeći njegovu vjeru, nakon što ju je prihvatio?
– Da li ste ga prije ovoga što govori ikada optužili za laž? – pitao je.
– Ne – odgovorio sam.
– Da li krši zadanu riječ? – upitao je.
– Ne – rekoh – ali sada smo u jednom ugovornom periodu (desetogodišnjeg primirja) s njim i ne znamo šta će on u njemu uraditi.
– Nijedan odgovor nije mi pružio mogućnost – izjavio je kasnije Ebu-Sufjan – da u njega ubacim bilo šta (sumnjivo) osim ove riječi.
– Da li ste se protiv njega borili? – upitao je opet (Herakle).
– Da – izjavio sam.
– Pa kakav je bio ishod vaše borbe s njim? – upitao je.

مِنِّي وَقَرِّبُوا أَصْحَابَهُ فَاجْعَلُوهُمْ عِنْدَ ظَهْرِهِ
ثُمَّ قَالَ لِتَرْجُمَانِهِ قُلْ لَهُمْ إِنِّي سَائِلٌ هَذَا عَنْ هَذَا
الرَّجُلِ فَإِنْ كَذَبَنِي فَكَذِّبُوهُ فَوَاللَّهِ لَوْلَا الْحَيَاءُ
مِنْ أَنْ يَأْثِرُوا عَلَيَّ كَذِبًا لَكَذَبْتُ عَنْهُ ثُمَّ كَانَ
أَوَّلَ مَا سَأَلَنِي عَنْهُ أَنْ قَالَ كَيْفَ نَسَبُهُ فِيكُمْ
قُلْتُ هُوَ فِينَا ذُو نَسَبٍ قَالَ فَهَلْ قَالَ هَذَا الْقَوْلَ
مِنْكُمْ أَحَدٌ قَطُّ قَبْلَهُ قُلْتُ لَا قَالَ فَهَلْ كَانَ مِنْ
آبَائِهِ مِنْ مَلِكٍ قُلْتُ لَا قَالَ فَأَشْرَافُ النَّاسِ
يَتَّبِعُونَهُ أَمْ ضُعَفَاؤُهُمْ فَقُلْتُ بَلْ ضُعَفَاؤُهُمْ
قَالَ أَيَزِيدُونَ أَمْ يَنْقُصُونَ قُلْتُ بَلْ يَزِيدُونَ
قَالَ فَهَلْ يَرْتَدُّ أَحَدٌ مِنْهُمْ سَخْطَةً لِدِينِهِ بَعْدَ
أَنْ يَدْخُلَ فِيهِ قُلْتُ لَا قَالَ فَهَلْ كُنْتُمْ تَتَّهِمُونَهُ
بِالْكَذِبِ قَبْلَ أَنْ يَقُولَ مَا قَالَ قُلْتُ لَا قَالَ
فَهَلْ يَغْدِرُ قُلْتُ لَا وَنَحْنُ مِنْهُ فِي مُدَّةٍ لَا نَدْرِي
مَا هُوَ فَاعِلٌ فِيهَا قَالَ وَلَمْ تُمْكِنِّي كَلِمَةٌ أُدْخِلُ
فِيهَا شَيْئًا غَيْرُ هَذِهِ الْكَلِمَةِ قَالَ فَهَلْ قَاتَلْتُمُوهُ
قُلْتُ نَعَمْ قَالَ فَكَيْفَ كَانَ قِتَالُكُمْ إِيَّاهُ قُلْتُ
الْحَرْبُ بَيْنَنَا وَبَيْنَهُ سِجَالٌ يَنَالُ مِنَّا وَنَنَالُ مِنْهُ
قَالَ مَاذَا يَأْمُرُكُمْ قُلْتُ يَقُولُ اعْبُدُوا اللَّهَ وَحْدَهُ
وَلَا تُشْرِكُوا بِهِ شَيْئًا وَاتْرُكُوا مَا يَقُولُ آبَاؤُكُمْ
وَيَأْمُرُنَا بِالصَّلَاةِ وَالزَّكَاةِ وَالصِّدْقِ وَالْعَفَافِ

– Borba između nas i njega je promjenljive sreće; nekada pobijedi – rekao sam – on, a nekada mi.
– Šta vam naređuje? – pitao je.
– Govori – kazao sam: – Obožavajte Jedinog Allaha, ne pridružujte Mu sudruga i napustite ono što vam (o tome) govore vaši očevi; naređuje nam namaz, iskrenost, krjepost i održavanje rodbinskih veza.
Tada Heraklc reče tumaču:
– Reci mu, (Ebu-Sufjanu): Pitao sam te za njegovo porijeklo i ti si spomenuo da je on među vama uglednog porijekla. To je slučaj svih poslanika, oni se pojavljuju u najuglednijoj porodici svoga naroda.
Pitao sam te da li je iko između vas prije njega ovako govorio, a ti si izjavio, da nije. Kažem ti, da je ikad iko prije njega tako nešto govorio, rekao bih da je on čovjek koji se povodi za riječima rečenim prije njega.
Dalje sam te pitao da li je neko od njegovih predaka bio vladar, a ti si izjavio da nije, a da jeste – kažem – neko od njegovih bio vladar, rekao bih da je on čovjek koji traži vlast svoga oca.
Pitao sam jeste li ga sumnjičili za laž prije nego je počeo govoriti ono što sada govori.
Odgovorio si: Ne. Pa držim podsigurno kada nije lagao na narod, kako bi sada lagao na Boga.
Potom sam te pitao da li ga slijedi ugledni svijet ili slabi i siromašni. Ti si spomenuo da ga slijede slabašni, a oni su (bili većinom) sljedbenici poslanika.
Pitao sam još da li se njihov broj povećava ili umanjuje, pa si spomenuo da se povećava. Takav je slučaj s vjerovanjem dok se ono ne upotpuni.
Dalje sam te pitao da li je iko iz nje konvertirao mrzeći njegovu vjeru, nakon što ju je prihvatio. Ti si odgovorio, da nije. Tako je vjerovanje kada se njegova ljupkost pomiješa (i ovlada) srcima (vjernika).
Pitao sam te da li krši riječ, a ti dade odgovor, da ne krši. Takvi su poslanici, oni ne krše riječ.

وَالصِّلَةِ فَقَالَ لِلتَّرْجُمَانِ قُلْ لَهُ سَأَلْتُكَ عَنْ نَسَبِهِ فَذَكَرْتَ أَنَّهُ فِيكُمْ ذُو نَسَبٍ فَكَذَلِكَ الرُّسُلُ تُبْعَثُ فِي نَسَبِ قَوْمِهَا وَسَأَلْتُكَ هَلْ قَالَ أَحَدٌ مِنْكُمْ هَذَا الْقَوْلَ فَذَكَرْتَ أَنْ لَا فَقُلْتُ لَوْ كَانَ أَحَدٌ قَالَ هَذَا الْقَوْلَ قَبْلَهُ لَقُلْتُ رَجُلٌ يَأْتَسِي بِقَوْلٍ قِيلَ قَبْلَهُ وَسَأَلْتُكَ هَلْ كَانَ مِنْ آبَائِهِ مِنْ مَلِكٍ فَذَكَرْتَ أَنْ لَا قُلْتُ فَلَوْ كَانَ مِنْ آبَائِهِ مِنْ مَلِكٍ قُلْتُ رَجُلٌ يَطْلُبُ مُلْكَ أَبِيهِ وَسَأَلْتُكَ هَلْ كُنْتُمْ تَتَّهِمُونَهُ بِالْكَذِبِ قَبْلَ أَنْ يَقُولَ مَا قَالَ فَذَكَرْتَ أَنْ لَا فَقَدْ أَعْرِفُ أَنَّهُ لَمْ يَكُنْ لِيَذَرَ الْكَذِبَ عَلَى النَّاسِ وَيَكْذِبَ عَلَى اللهِ وَسَأَلْتُكَ أَشْرَافُ النَّاسِ اتَّبَعُوهُ أَمْ ضُعَفَاؤُهُمْ فَذَكَرْتَ أَنَّ ضُعَفَاءَهُمْ اتَّبَعُوهُ وَهُمْ أَتْبَاعُ الرُّسُلِ وَسَأَلْتُكَ أَيَزِيدُونَ أَمْ يَنْقُصُونَ فَذَكَرْتَ أَنَّهُمْ يَزِيدُونَ وَكَذَلِكَ أَمْرُ الْإِيمَانِ حَتَّى يَتِمَّ وَسَأَلْتُكَ أَيَرْتَدُّ أَحَدٌ سَخْطَةً لِدِينِهِ بَعْدَ أَنْ يَدْخُلَ فِيهِ فَذَكَرْتَ أَنْ لَا وَكَذَلِكَ الْإِيمَانُ حِينَ تُخَالِطُ بَشَاشَتُهُ الْقُلُوبَ وَسَأَلْتُكَ هَلْ يَغْدِرُ فَذَكَرْتَ أَنْ لَا وَكَذَلِكَ الرُّسُلُ لَا تَغْدِرُ وَسَأَلْتُكَ بِمَا يَأْمُرُكُمْ فَذَكَرْتَ أَنَّهُ يَأْمُرُكُمْ أَنْ تَعْبُدُوا اللهَ وَلَا تُشْرِكُوا بِهِ شَيْئًا وَيَنْهَاكُمْ عَنْ عِبَادَةِ الْأَوْثَانِ وَيَأْمُرُكُمْ

Pitao sam te šta vam naređuje i ti odgovori, da vam naređuje, da obožavate Allaha i da Mu u tom ne pridružujete nikakva sudruga, da vam zabranjuje obožavanje kipova, a naređuje vam (obavljanje) namaza, iskrenost i moralnu krepost. Pa ako je to što kažeš, istina, on će uskoro zavladati tlom pod ovim mojim nogama. Ja sam već znao da će se pojaviti Vjerovjesnik, ali nisam mislio da je on baš od vas. Kad bih znao da ću stići do njega, potrudio bih se da se sretnem s njim. A kad bih bio kod njega, prao bih mu njegove noge.

Potom je Herakle zatražio pismo Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, koje je već poslano po Dihjetu, glavaru Busre. Herakle je pročitao pismo u kome stajaše:

"U ime Allaha, Svemilosnog, Milostivog!

Od Muhammeda, Allahovog roba i Njegova poslanika, Heraklu, glavaru Bizanta.

Spas na onog ko slijedi Pravi put!, a potom: pozivam te pozivom islama: primi islam, bit ćeš spašen, Allah će te nagraditi dvostrukom nagradom, a ako se okreneš (od ovog poziva) snosit ćeš grijeh svoj (i svojih sljedbenika)."[1]

"Sljedbenici Knjige, priđite i slijedite riječ koja je jednaka i za nas i za vas: da ne obožavamo nikoga osim Allaha, da Mu ni u čem ne pridružujemo nikakva sudruga, da ne smatramo jedni druge bogovima osim Allaha, pa ako to oni odbace, recite (im): 'Budite svjedoci da smo mi, uistinu, muslimani.'"

Ebu-Sufjan je dodao:

– Kada je (Herakle) kazao što je imao reći i kada je završio sa čitanjem pisma, nastala je oko njega galama i podigli se glasovi, i mi smo

بِالصَّلَاةِ وَالصِّدْقِ وَالْعَفَافِ فَإِنْ كَانَ مَا تَقُولُ
حَقًّا فَسَيَمْلِكُ مَوْضِعَ قَدَمَيَّ هَاتَيْنِ وَقَدْ كُنْتُ
أَعْلَمُ أَنَّهُ خَارِجٌ لَمْ أَكُنْ أَظُنُّ أَنَّهُ مِنْكُمْ فَلَوْ أَنِّي
أَعْلَمُ أَنِّي أَخْلُصُ إِلَيْهِ لَتَجَشَّمْتُ لِقَاءَهُ وَلَوْ
كُنْتُ عِنْدَهُ لَغَسَلْتُ عَنْ قَدَمِهِ ثُمَّ دَعَا بِكِتَابِ
رَسُولِ اللهِ ﷺ الَّذِي بَعَثَ بِهِ دِحْيَةُ إِلَى عَظِيمِ
بُصْرَى فَدَفَعَهُ إِلَى هِرَقْلَ فَقَرَأَهُ فَإِذَا فِيهِ بِسْمِ اللهِ
الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ مِنْ مُحَمَّدٍ عَبْدِ اللهِ وَرَسُولِهِ إِلَى
هِرَقْلَ عَظِيمِ الرُّومِ سَلَامٌ عَلَى مَنِ اتَّبَعَ الْهُدَى
أَمَّا بَعْدُ فَإِنِّي أَدْعُوكَ بِدِعَايَةِ الْإِسْلَامِ أَسْلِمْ
تَسْلَمْ يُؤْتِكَ اللهُ أَجْرَكَ مَرَّتَيْنِ فَإِنْ تَوَلَّيْتَ
فَإِنَّ عَلَيْكَ إِثْمَ الْأَرِيسِيِّينَ وَ (يَا أَهْلَ الْكِتَابِ
تَعَالَوْا إِلَى كَلِمَةٍ سَوَاءٍ بَيْنَنَا وَبَيْنَكُمْ أَنْ لَا نَعْبُدَ
إِلَّا اللهَ وَلَا نُشْرِكَ بِهِ شَيْئًا وَلَا يَتَّخِذَ بَعْضُنَا
بَعْضًا أَرْبَابًا مِنْ دُونِ اللهِ فَإِنْ تَوَلَّوْا فَقُولُوا
اشْهَدُوا بِأَنَّا مُسْلِمُونَ) قَالَ أَبُو سُفْيَانَ فَلَمَّا
قَالَ مَا قَالَ وَفَرَغَ مِنْ قِرَاءَةِ الْكِتَابِ كَثُرَ عِنْدَهُ
الصَّخَبُ وَارْتَفَعَتِ الْأَصْوَاتُ وَأُخْرِجْنَا
فَقُلْتُ لِأَصْحَابِي حِينَ أُخْرِجْنَا لَقَدْ أَمِرَ أَمْرُ ابْنِ

1 Ovdje je upotrijebljena riječ *erisijjin* koja ima više značenja, a ono koje odabire Ibn-Hadžer jeste zemljoradnici. Njome se, međutim, misli na sve njegove podanike jer – kako on kaže – svako ko sije u jeziku Arapa označava se terminom *fellah* – zemljoradnik. Drugi, pak kažu, da su zemljoradnici bili najbrojnija populacija u njegovom carstvu pa je upotrijebljena ova riječ. A pod tim da će on snositi grijehe sljedbenika misli se na grijeh zbog toga što će ih voditi u zabludu. (prim. rec.)

bili (sa sastanka) odstranjeni. Rekao sam svojim drugovima, kada smo već bili odstranjeni: "Ugled ibnu Ebi-Kebšeta (Muhammeda), stvarno je porastao, a plaši ga se, eto, i vladar Bizanta (sinova žute rase)."

– Od tada sam, (rekao je Ebu-Sufjan), bio stalno u uvjerenju da će on (Muhammed) zaista pobijediti, sve dok Allah i meni nije dao da sam primio islam.

Ibnun-Natur, guverner Jerusalema, prijatelj Herakla i biskup kršćana Sirije, pričaše:

– Kada je Herakle stigao u Jerusalem, ustao je jednog dana zlovoljan (zabrinut), pa su mu neki od njegovih patrijarha rekli: "Tvoj izgled nije onakav kakvim ga znamo."

Herakle je – rekao je Ibnun-Natur – bio vrač (astrolog) i posmatraše zvijezde, pa kada su ga upitali (šta vidi), odgovori: "Jedne noći, kada sam posmatrao zvijezde, vidio sam kako vladar naroda, koji se obrezuje (suneti), odnese pobjedu. Pa ko se obrezuje od naroda ovoga doba?"

– Niko se ne obrezuje osim Jevreja. Neka te oni ne zabrinjavaju. Raspiši po gradovima svoga carstva neka sve Jevreje poubijaju – odgovorili su oni.

I dok su oni bili još u razgovoru, priveden je Heraklu jedan čovjek koga je poslao vladar Gassana da prenese vijest o Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem.

Kada ga je Herakle ispitao, rekao je: "Idite i pogledajte je li obrezan ili nije?"

Oni su ga pregledali i javili Heraklu da je obrezan. On ga je još pitao o Arapima, pa čovjek odgovori: "Oni se sunete."

– To je vladar ovoga naroda[2], već se pojavio – reče Herakle.

Potom je Herakle pisao u Rumiju svome prijatelju

أَبِي كَبْشَةَ إِنَّهُ يَخَافُهُ مَلِكُ بَنِي الْأَصْفَرِ فَمَا زِلْتُ مُوقِنًا أَنَّهُ سَيَظْهَرُ حَتَّى أَدْخَلَ اللهُ عَلَيَّ الْإِسْلَامَ وَكَانَ ابْنُ النَّاظُورِ صَاحِبُ إِيلِيَاءَ وَهِرَقْلَ سُقُفًّا عَلَى نَصَارَى الشَّأْمِ يُحَدِّثُ أَنَّ هِرَقْلَ حِينَ قَدِمَ إِيلِيَاءَ أَصْبَحَ يَوْمًا خَبِيثَ النَّفْسِ فَقَالَ بَعْضُ بَطَارِقَتِهِ قَدِ اسْتَنْكَرْنَا هَيْئَتَكَ قَالَ ابْنُ النَّاظُورِ وَكَانَ هِرَقْلُ حَزَّاءً يَنْظُرُ فِي النُّجُومِ فَقَالَ لَهُمْ حِينَ سَأَلُوهُ إِنِّي رَأَيْتُ اللَّيْلَةَ حِينَ نَظَرْتُ فِي النُّجُومِ مَلِكَ الْخِتَانِ قَدْ ظَهَرَ فَمَنْ يَخْتَتِنُ مِنْ هَذِهِ الْأُمَّةِ قَالُوا لَيْسَ يَخْتَتِنُ إِلَّا الْيَهُودُ فَلَا يُهِمَّنَّكَ شَأْنُهُمْ وَاكْتُبْ إِلَى مَدَايِنِ مُلْكِكَ فَيَقْتُلُوا مَنْ فِيهِمْ مِنَ الْيَهُودِ فَبَيْنَمَا هُمْ عَلَى أَمْرِهِمْ أُتِيَ هِرَقْلُ بِرَجُلٍ أَرْسَلَ بِهِ مَلِكُ غَسَّانَ يُخْبِرُ عَنْ خَبَرِ رَسُولِ اللهِ ﷺ فَلَمَّا اسْتَخْبَرَهُ هِرَقْلُ قَالَ اذْهَبُوا فَانْظُرُوا أَمُخْتَتِنٌ هُوَ أَمْ لَا فَنَظَرُوا إِلَيْهِ فَحَدَّثُوهُ أَنَّهُ مُخْتَتِنٌ وَسَأَلَهُ عَنِ الْعَرَبِ فَقَالَ هُمْ يَخْتَتِنُونَ فَقَالَ هِرَقْلُ هَذَا مُلْكُ هَذِهِ الْأُمَّةِ قَدْ ظَهَرَ ثُمَّ كَتَبَ هِرَقْلُ إِلَى صَاحِبٍ لَهُ بِرُومِيَةَ وَكَانَ نَظِيرَهُ فِي الْعِلْمِ وَسَارَ هِرَقْلُ إِلَى حِمْصَ فَلَمْ يَرِمْ حِمْصَ حَتَّى أَتَاهُ كِتَابٌ مِنْ صَاحِبِهِ

2 Ajni prenosi stav imama Nevevija da se pod riječju ummet (narod) misli na narode toga doba dok Ibn-Hadžer i Kastalani smatraju da je Herakle ovim mislio na Arape, to jest da će Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, ovladati Arapima. (prim. rec.)

(Dagatiru), koji mu bijaše ravan u znanju, a onda je otputovao u Hims. I dok je Herakle još bio na putu za Hims, stiglo mu je pismo od tog njegovog prijatelja, čiji se sadržaj podudaraše s mišljenjem Herakla o pojavi Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, i da je on, stvarno, Allahov Poslanik. Herakle je tada pozvao u svoj dvorac u Himsu velikane Bizantije, a potom naredio, pa su mu se vrata pozaključavala. Tada se pojavio i rekao: "Narode Bizanta!, želite li spas!? Želite li Pravi put!? Želite li trajnost vaše vlasti!?, onda dajte riječ vjernosti ovom Vjerovjesniku!"

Tada su oni navalili na vrata poput nasrtaja divljih magaraca. Međutim, nađoše ih zaključana. Kada je Herakle vidio njihov bijeg (i preplašenost) i izgubio nadu u njihovo vjerovanje, kazao je: "Vratite ih meni!", a potom reče: "Maloprije sam održao svoj govor s namjerom da ispitam vašu čvrstinu i privrženost vašoj vjeri i, eto, sada sam se uvjerio." Tada mu se pokloniše, padajući ničice na zemlju, i s njim bijahu zadovoljni.[1]

To je kraj slučaja s Heraklom koga su od Zuhrija prenijeli Salih b. Kejsan i Ma'mer.[2]

يُوَافِقُ رَأْيَ هِرَقْلَ عَلَى خُرُوجِ النَّبِيِّ ﷺ وَأَنَّهُ
نَبِيٌّ فَأَذِنَ هِرَقْلُ لِعُظَمَاءِ الرُّومِ فِي دَسْكَرَةٍ لَهُ
بِحِمْصَ ثُمَّ أَمَرَ بِأَبْوَابِهَا فَغُلِّقَتْ ثُمَّ اطَّلَعَ فَقَالَ
يَا مَعْشَرَ الرُّومِ هَلْ لَكُمْ فِي الْفَلَاحِ وَالرُّشْدِ
وَأَنْ يَثْبُتَ مُلْكُكُمْ فَتُبَايِعُوا هَذَا النَّبِيَّ فَحَاصُوا
حَيْصَةَ حُمُرِ الْوَحْشِ إِلَى الْأَبْوَابِ فَوَجَدُوهَا
قَدْ غُلِّقَتْ فَلَمَّا رَأَى هِرَقْلُ نَفْرَتَهُمْ وَأَيِسَ مِنَ
الْإِيمَانِ قَالَ رُدُّوهُمْ عَلَيَّ وَقَالَ إِنِّي قُلْتُ مَقَالَتِي
آنِفًا أَخْتَبِرُ بِهَا شِدَّتَكُمْ عَلَى دِينِكُمْ فَقَدْ رَأَيْتُ
فَسَجَدُوا لَهُ وَرَضُوا عَنْهُ فَكَانَ ذَلِكَ آخِرَ شَأْنِ
هِرَقْلَ رَوَاهُ صَالِحُ بْنُ كَيْسَانَ وَيُونُسُ وَمَعْمَرٌ
عَنِ الزُّهْرِيِّ .

1 Ovaj događaj aludira na to da je Herakle htio prihvatiti islam ali ga nije smio javno ispoljiti kada je vidio da velikani to ne prihvataju. S druge strane, njegovo slanje vojske na Tebuk i Mu'tu ukazuje na to da je ostao u staroj vjeri. Ahmed bilježi da je on iz Tebuka pisao Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, da je primio islam, a on odgovori: "Ne on je u svome kršćanstvu." A Allah najbolje zna. (prim. rec.)

2 Osim jasnog sadržaja Muhammedove, sallallahu alejhi ve sellem, poslanice upućene Heraklu iz teksta se razabire:
– potreba umjerenosti u korespondenciji, upotreba dobrog stila, taktičnosti i izraza miroljubivosti u smislu sadržaja ajeta: "Na put svoga Gospodara pozivaj lijepim mudrim savjetom!";
– novac na kome je utisnuto ime Allaha, dželle šanuhu, ili kraći tekst iz Kur'ana mogu koristiti i nemuslimani u međusobnoj razmjeni dobara s muslimanima.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَٰنِ الرَّحِيمِ

U ime Allaha, Svemilosnog, Samilosnog!

كِتَابُ الْإِيمَانِ

VJEROVANJE

VJEROVANJE

باب الإيمان

i izjava Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem: "Islam je sagrađen na pet principa."

وَقَوْلُ النَّبِيِّ ﷺ بُنِيَ الْإِسْلَامُ عَلَى خَمْسٍ.

Vjerovanje (iman) jesu riječi i djela. Vjerovanje se povećava i smanjuje. Uzvišeni Allah kaže: "Da bi uvećali vjerovanje uz svoje vjerovanje (koje imaju)."[1]
"Uvećali smo im uputu (iman)."[2] "Allah uvećava uputu (iman) i onima, koji su već na Pravom putu."[3] "Onima koji su na Pravom putu, On je

وَهُوَ قَوْلٌ وَفِعْلٌ وَيَزِيدُ وَيَنْقُصُ قَالَ اللهُ تَعَالَى (لِيَزْدَادُوا إِيمَانًا مَعَ إِيمَانِهِمْ) (وَزِدْنَاهُمْ هُدًى) (وَيَزِيدُ اللهُ الَّذِينَ اهْتَدَوْا هُدًى) (وَالَّذِينَ اهْتَدَوْا زَادَهُمْ هُدًى وَآتَاهُمْ تَقْوَاهُمْ)

---

1 El-Feth: 4, puni prijevod glasi: "On je onaj koji u srca vjernih ubacuje smirenost, da bi uvećali vjerovanje uz svoje vjerovanje. Allahu pripadaju nebeske i zemaljske vojske. Allah je sveznan i mudro upravlja."
Predstavnici ortodoksnih islamskih škola smatraju da se vjerovanje (iman) može povećati, a i smanjiti. Neki apologetičari smatraju da je vjerovanje nepromjenljivo, drugi – da se ono može samo povećati, dok neki tvrde obratno.
Ibnu-Abbas je izjavio: "Iman se povećavao postepenim objavljivanjem Muhammedu, sallallahu alejhi ve sellem, vjerskih propisa kao: namaza, posta, zekata, hadža, džihada i njihovim ustrajnim vršenjem.

2 El-Kehf: 12-13, cio prijevod glasi: "Mi ćemo ti istinito ispričati njihovu vijest.
Oni su bili mladići koji su vjerovali u svoga Gospodara i Mi smo im uvećali upućenje. Mi smo njihova srca učvrstili (strpljivošću) kada su stali (pred rimskog cara Dukljanina) i rekli: 'Naš Gospodar je Gospodar nebesa i zemlje. Mi se nećemo nikome moliti osim Njemu, jer bi time izrekli veliku laž i nepravdu.'"

3 Merjem: 76, prijevod u cjelini bio bi: "Allah će uvećati upućenje (vjerovanje) onima koji su na Pravom putu. A trajno dobra djela (namaz, post i drugo) kod tvoga Gospodara bolja su po nagradi, a bolja su i po svom rezultatu."
– nemuslimane na bojnom polju treba prije sukoba pozvati u islam, izmiriti se s njima i biti braća po vjeri. Prije ove ponude borba se ne smije otpočinjati. Ova ponuda preporučljiva je i onda kada su neprijatelju poznati propisi islama;
– društvenim poslovima rukovode sposobni, ugledni i kod naroda popularni ljudi;
– knjigu u kojoj je napisan jedan ili više kraćih ajeta može prihvaćati musliman bez abdesta pa i nemusliman;
– žena s menstruacijom i osoba koja je ejakulirala, a nije se okupala ne može učiti Kur'an, pa makar to bilo i manje od jednog ajeta. Ovakve osobe prihvaćaju Mushaf samo kada je u omotu.
– razvijati dobre društveno-političke i druge obostrano korisne odnose s neislamskim narodima, spada u

uvećao uputu i dao im je bogobojaznost."[1] On još kaže: "Onima koji vjeruju povećava iman (vjerovanje)."[2]
I kaže: "Kome je od vas ova (sura) povećala vjerovanje? Onima koji vjeruju povećala je iman."[3] Isto tako kaže, neka je uzvišeno Njegovo spominjanje: "... zato ih se bojte!" To im je uvećalo iman. Također, neka je Uzvišen, kaže: "A to im je samo povećalo njihovo vjerovanje i predanost."[4]
Voljeti (nekoga) u ime Allaha, mrziti (nekoga) u ime Allaha, spada u vjerovanje.
Omer b. Abdul-Aziz pisao je Adijju b. Adijju: "Vjerovanje se sastoji od obligatnih prvostepenih

وَقَوْلُهُ (وَيَزْدَادَ الَّذِينَ آمَنُوا إِيمَانًا) وَقَوْلُهُ (أَيُّكُمْ زَادَتْهُ هَذِهِ إِيمَانًا فَأَمَّا الَّذِينَ آمَنُوا فَزَادَتْهُمْ إِيمَانًا) وَقَوْلُهُ جَلَّ ذِكْرُهُ (فَاخْشَوْهُمْ فَزَادَهُمْ إِيمَانًا) وَقَوْلُهُ تَعَالَى (وَمَا زَادَهُمْ إِلَّا إِيمَانًا وَتَسْلِيمًا) وَالْحُبُّ فِي اللهِ وَالْبُغْضُ فِي اللهِ مِنَ الْإِيمَانِ وَكَتَبَ عُمَرُ بْنُ عَبْدِالْعَزِيزِ إِلَى عَدِيِّ بْنِ عَدِيٍّ إِنَّ لِلْإِيمَانِ فَرَائِضَ وَشَرَائِعَ وَحُدُودًا وَسُنَنًا فَمَنِ اسْتَكْمَلَهَا اسْتَكْمَلَ الْإِيمَانَ وَمَنْ لَمْ يَسْتَكْمِلْهَا لَمْ يَسْتَكْمِلِ

preporučljive poslove;
– ko ljude zavada i odvraća od Allahu ugodnih, a za ljude korisnih poslova smatra se grešnikom i bit će za to odgovoran;
– laž je porok i po islamu strogo zabranjena;
– vjerovjesnici su bili uvijek iz najuglednijeg roda, velikog autoriteta i neograničenog povjerenja kod svojih sljedbenika;
– sljedbenici ranih Allahovih objava poznavali su Muhammedovu, sallallahu alejhi ve sellem, misiju, ali su je negirali, bilo iz oholosti i zavidnosti, bilo iz bojazni da jednog dana ne izgube svoj povlašteni položaj u društvu.

1 Muhammed: 17, puni prijevod glasi: "A oni koji su na Pravom putu, On im je uputu i povećao i dao im njihovu bogobojaznost."

2 El-Muddessir: 31, puni prijevod glasi: "Mi smo učinili čuvarima vatre samo meleke, a njihov broj učinili samo iskušenje onima koji ne vjeruju (i) da steknu potpuno uvjerenje oni kojima je data Knjiga, i da se poveća vjerovanje onih koji već vjeruju, a da ne sumnjaju oni kojima je data Knjiga i vjernici, i da reknu oni u čijim je srcima bolest (licemjerstva) i nevjernici: 'Šta je Allah htio s ovim kao primjerom.' Tako Allah dovodi do zablude koga hoće, a upućuje na Pravi put koga hoće. A (niko) ne zna vojske tvoga Gospodara, nego On. I ovo je samo opomena ljudima."

3 Et-Tevbe: 124. Cijeli prijevod glasi: "Kada bude objavljeno jedno poglavlje, neki od licemjeraca kažu: 'Kome će od vas ova sura uvećati vjerovanje?' Što se tiče pravovjernika, njima će ova sura uvećati njihovo vjerovanje i oni će se radovati (Objavi)."

4 Ali-Imran: 173, potpuni prijevod je: "Onima kojima su rekli (Nu'ajm b. Mes'ud Džu'fi i karavandžije Abdul-Kajsa): 'Zaista narod (Mekke) sakupio se zbog vas, pa ih se bojte!' To im je uvećalo iman i oni su rekli: 'Nama je Allah dosta i On je divan zaštitnik.'"
Konkretni ajet odnosi se na vojnu akciju i sukob s Mekelijama pod vodstvom Ebu-Sufjana, koji su izašli na Bedr slijedeće godine iza uhudske bitke. To je bila sušna i nerodna godina i Ebu-Sufjan je s izlaskom iz Mekke odsjeo na Merri Zahranu, odakle je poslao Nu'ajma b. Mes'uda Džu'fija i još neke komoraše Abdul-Kajsa da odvrate Muhammeda, sallallahu alejhi ve sellem, od kretanja na ovu vojnu. Njihova propaganda i zastrašivanje samo je uvećalo borbenost i vjerovanje muslimana koji su odmah krenuli s Muhammedom, sallallahu alejhi ve sellem, sa sedamdeset konjanika na Bedr. Međutim, Ebu-Sufjan je pravovremeno umakao potjeri. Stanovnici Mekke su njegovu vojsku nazvali *džejšu-sevik* (vojska vina) i rekli su: "Izašli ste samo da biste pili vina."
El-Ahzab: 22, cijeli prijevod glasi: "Kada su vjernici vidjeli saveznike (Kurejšije oko Medine), rekli su: 'Ovo je ono što nam je ranije obećao Allah i Njegov Poslanik, a istinu govori Allah i Njegov Poslanik.' To im je samo povećalo vjerovanje i potpunu predanost."

dužnosti (farzova), vjerskih uvjerenja, zabrana i ograničenja i od sunneta (pohvalnih radnji). Ko sve navedeno u potpunosti obavlja, on je usavršio (svoje) vjerovanje, a ko u potpunosti ne obavlja nije usavršio vjerovanje. Ako budem živ, objasnit ću vam to kako bi ih obavljali, a ako umrem pa ja i ne žudim da se dugo zadržim u vašem društvu.[5]
Rekli su:
– Ibrahim, alejhi selam: "Ali želim da mi srce bude potpuno uvjereno (smireno);"
– Muaz b. Džebel: "Sjedi s nama neko vrijeme da vjerujemo (obožavamo Allaha);"[6]
– Ibnu-Mes'ud: "'Jekin' je cjelokupan iman;"
– Ibni-Omer: "Čovjek ne postiže suštinu i bit bogobojaznosti dok ne napusti ono što ga tišti u grudima."
– Mudžahid: "On vam propisuje u vjeri...", znače: "Naredio sam tebi, Muhammede, i njemu (Nuhu) jednu vjeru", a Ibnu-Abbas je za riječi: *(šir'aten ve min hadžen)* (zakon i pravac) kazao da znače: "Put i sunnet (propisan muslimanima)."

الْإِيمَانَ فَإِنْ أَعِشْ فَسَأُبَيِّنُهَا لَكُمْ حَتَّى تَعْمَلُوا بِهَا وَإِنْ أَمُتْ فَمَا أَنَا عَلَى صُحْبَتِكُمْ بِحَرِيصٍ وَقَالَ إِبْرَاهِيمُ ﷺ (وَلَكِنْ لِيَطْمَئِنَّ قَلْبِي) وَقَالَ مُعَاذُ بْنُ جَبَلٍ اجْلِسْ بِنَا نُؤْمِنْ سَاعَةً وَقَالَ ابْنُ مَسْعُودٍ الْيَقِينُ الْإِيمَانُ كُلُّهُ وَقَالَ ابْنُ عُمَرَ لَا يَبْلُغُ الْعَبْدُ حَقِيقَةَ التَّقْوَى حَتَّى يَدَعَ مَا حَاكَ فِي الصَّدْرِ وَقَالَ مُجَاهِدٌ (شَرَعَ لَكُمْ مِنَ الدِّينِ) أَوْصَيْنَاكَ يَا مُحَمَّدُ وَإِيَّاهُ دِينًا وَاحِدًا وَقَالَ ابْنُ عَبَّاسٍ (شِرْعَةً وَمِنْهَاجًا) سَبِيلًا وَسُنَّةً .

5 Halifa Omer b. Abdul-Aziz iz dinastije Emevija (Benu-Umejje) (99–101. g. po Hidžri), a Buhari je izgleda razumio da je on namjeravao svojim pismom upozoriti Adijja da se vjerovanje čovjeka povećava ili smanjuje u skladu s vršenjem raznostepenih vjerskih dužnosti. Onaj ko vrši farz dužnosti, ima dobar iman; ali onaj ko vrši farzove, sunnete ili još i mustehabe ima još bolje, jače i savršenije vjerovanje.

6 Mu'az b. Džebel je poznati ashab. Primio je islam kada je imao osamnaest godina. Učestvovao je u davanju prisege na Akabi, kao i na Bedru i ostalim pohodima uz Muhammeda, sallallahu alejhi ve sellem . Ovom svojom izjavom on nije mislio na vjerovanje u osnovi, već je mislio na povećanje imana koje se postiže spominjanjem (zikrom) Uzvišenog Allaha. (prim. rec.)

VAŠA MOLITVA (DOVA), VAŠE JE VJEROVANJE

بَاب (دُعَاؤُكُمْ) إِيمَانُكُمْ

Osnova ovome su riječi Uzvišenog: "Reci: Allah vam ne bi poklonio pažnju da nije vaše dove." Riječ ed-du'a (dova) u jeziku znači iman (vjerovanje)

لِقَوْلِهِ عَزَّ وَجَلَّ (قُلْ مَا يَعْبَأُ بِكُمْ رَبِّي لَوْلَا دُعَاؤُكُمْ) وَمَعْنَى الدُّعَاءِ فِي اللُّغَةِ الْإِيمَانُ .

8. PRIČAO NAM JE Ubjedullah b. Musa i rekao da je njega izvijestio Hanzale b. Ebu-Sufjan prenoseći od Ikrime b. Halida, (on) od Ibnu-Omera, radijallahu anhumama, koji je rekao:

– Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, izjavio je: "Islam je sagrađen na pet (principa): očitovanju (s vjerovanjem) da nema drugog Boga osim Jedinog Allaha i da je Muhammed, Allahov poslanik, obavljanju namaza, davanju zekata, vršenju hadža i pošćenju ramazana."

٨. حَدَّثَنَا عُبَيْدُاللهِ بْنُ مُوسَى قَالَ أَخْبَرَنَا حَنْظَلَةُ بْنُ أَبِي سُفْيَانَ عَنْ عِكْرِمَةَ بْنِ خَالِدٍ عَنِ ابْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا قَالَ قَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ بُنِيَ الْإِسْلَامُ عَلَى خَمْسٍ شَهَادَةِ أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا اللهُ وَأَنَّ مُحَمَّدًا رَسُولُ اللهِ وَإِقَامِ الصَّلَاةِ وَإِيتَاءِ الزَّكَاةِ وَالْحَجِّ وَصَوْمِ رَمَضَانَ .

POSTUPCI KOJI SPADAJU U VJEROVANJE (IMAN)

باب أمور الإيمان

i riječi Uzvišenog:
"Nije dobročinstvo (savršeno vjerovanje) da svoja lica okrećete prema istoku ili zapadu, nego je savršeno vjerovanje (dobročinstvo) ko vjeruje u Allaha, Sudnji dan, meleke, Knjigu (Kur'an) i vjerovjesnike, koji dijele imetak koji im je drag rodbini, siročadi, bijednicima, putniku (bez materijalnih sredstava), prosjacima i za otkup robova, koji obavljaju namaz i daju zekat, koji izvršavaju svoja obećanja, koji su strpljivi u nevolji, bolesti i u borbi. To su oni koji su iskreni (u vjerovanju) i to su oni koji su bogobojazni."[1]
(I riječi): "Zaista su uspjeli pravovjerni..." (nastaviti citiranje ajeta)[2]

وَقَوْلِ اللهِ تَعَالَى (لَيْسَ الْبِرَّ أَنْ تُوَلُّوا وُجُوهَكُمْ قِبَلَ الْمَشْرِقِ وَالْمَغْرِبِ وَلَكِنَّ الْبِرَّ مَنْ آمَنَ بِاللهِ وَالْيَوْمِ الآخِرِ وَالْمَلائِكَةِ وَالْكِتَابِ وَالنَّبِيِّينَ وَآتَى الْمَالَ عَلَى حُبِّهِ ذَوِي الْقُرْبَى وَالْيَتَامَى وَالْمَسَاكِينَ وَابْنَ السَّبِيلِ وَالسَّائِلِينَ وَفِي الرِّقَابِ وَأَقَامَ الصَّلاةَ وَآتَى الزَّكَاةَ وَالْمُوفُونَ بِعَهْدِهِمْ إِذَا عَاهَدُوا وَالصَّابِرِينَ فِي الْبَأْسَاءِ وَالضَّرَّاءِ وَحِينَ الْبَأْسِ أُولَئِكَ الَّذِينَ صَدَقُوا وَأُولَئِكَ هُمُ الْمُتَّقُونَ) وَقَوْلِهِ (قَدْ أَفْلَحَ الْمُؤْمِنُونَ) الآيَةَ .

1 El-Bekare poglavlje, 177. Prvi stepen vjerovanja jeste vjerovanje u Allahovu objavu – Kur'an, a viši savršeniji stepen postiže se praktičnim dužnostima navedenim u gornjem ajetu. Prva kibla muslimana je Bejtul-makdis u Jerusalemu. Kada se Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, s muslimanima počeo okretati prema Ka'bi u Mekki, jevreji, koji se pri molitvi okreću zapadu i kršćani koji se okreću istoku, govorili su da je dobročinstvo i pravo vjerovanje kod onih koji se pri molitvi okreću onamo kuda se i oni okreću. Gornji ajet pobija to mišljenje, ističući da se savršeno vjerovanje ne sastoji isključivo u okretanju pri molitvi istoku ili zapadu, a niti u samo formalnom obavljanju molitvi, nego u iskrenom obavljanju čitavog niza dužnosti istaknutih u gornjem ajetu.
Ebu-Zerr kaže da ga je jedan čovjek pitao o imanu, a on mu citirao samo gornji ajet. Spomenuti čovjek je primijetio, da ga nije pitao za dobročinstvo (birr), koje se spominje u ajetu nego samo za savršeno vjerovanje (iman), a Ebu-Zerr dodade:
– Tako je došao jedan čovjek Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, kao što si ti došao meni i pitao ga za iman kao što ti sada pitaš mene. On mu je proučio kao što sam i ja sada tebi. Međutim, ni on se tim odgovorom nije zadovoljio, baš kao ni ti. Onda mu je (Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem.) rekao: "Priđi mi," i on mu je prišao te mu (Vjerovjesnik reče): "Pravi vjernik je onaj koga raduje svako njegovo učinjeno dobro djelo, i nada se da će za to biti nagrađen, a ako uradi zlo, to ga rastuži i boji se njegove posljedice."

2 Cijeli prijevod sedam prvih ajeta poglavlja El-Mu'minun na koje Buhari aludira, glasi: "... koji su u svojoj molitvi skrušeni, koji se okreću od besposlenih riječi, i oni koji obavljaju zekat i oni koji čuvaju svoje spolne organe osim (u braku) sa svojim suprugama i s onim (robinjama) koje su u njihovoj vlasti. Pa oni koji traže mimo toga, oni su uistinu prestupnici."

9. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Muhammed Džu'fi a njemu Ebu-Amir Akadi, njemu Sulejman b. Bilal prenoseći od Abdullaha b. Dinara, (on) od Ebu-Saliha, (ovaj) od Ebu-Hurejre, a on od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, da je kazao:
"(Savršeno) vjerovanje sastoji se od šezdeset i nekoliko ogranaka pa i stid je ogranak imana."

٩. حَدَّثَنَا عَبْدُاللهِ بْنُ مُحَمَّدٍ الْجُعْفِيُّ قَالَ حَدَّثَنَا
أَبُو عَامِرٍ الْعَقَدِيُّ قَالَ حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ بِلَالٍ
عَنْ عَبْدِاللهِ بْنِ دِينَارٍ عَنْ أَبِي صَالِحٍ عَنْ أَبِي
هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ الْإِيمَانُ
بِضْعٌ وَسِتُّونَ شُعْبَةً وَالْحَيَاءُ شُعْبَةٌ مِنَ الْإِيمَانِ .

MUSLIMAN JE ONAJ OD ČIJEG SU JEZIKA I RUKE MIRNI MUSLIMANI

بَاب الْمُسْلِمُ مَنْ سَلِمَ الْمُسْلِمُونَ مِنْ لِسَانِهِ وَيَدِهِ

10. PRIČAO NAM JE Adem b. Ebu-Ijas, njemu pričali Šu'be prenoseći od Abdullaha b. Ebu-Sefera i Ismail b. Ebu-Halid prenoseći od Ša'bija, (on) od Abdullaha b. Amra, radijallahu anhu, (ovaj) od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, da je izjavio:
"Musliman je onaj od čijeg su jezika i ruke mirni drugi muslimani, a (pravi) iseljenik (muhadžir) jeste onaj koji je uspio napustiti ono što je Allah zabranio."[1]
Ebu-Abdullah (Buhari) dodaje:
– Ebu-Mu'avija je rekao: "Nama je (gornje) ispričao Davud b. Ebu-Hind, prenoseći od Amira, koji je kazao: 'Čuo sam Abdullaha (misleći na Ibn-Amra) da prenosi od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem..' A Abdul-A'la ga je prenio od Davuda, (on) od Amira, ovaj od Abdullaha, a on od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem."

١٠. حَدَّثَنَا آدَمُ بْنُ أَبِي إِيَاسٍ قَالَ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ
عَنْ عَبْدِاللهِ بْنِ أَبِي السَّفَرِ وَإِسْمَاعِيلَ بْنِ أَبِي خَالِدٍ
عَنِ الشَّعْبِيِّ عَنْ عَبْدِاللهِ بْنِ عَمْرٍو رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا
عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ الْمُسْلِمُ مَنْ سَلِمَ الْمُسْلِمُونَ مِنْ
لِسَانِهِ وَيَدِهِ وَالْمُهَاجِرُ مَنْ هَجَرَ مَا نَهَى اللهُ عَنْهُ
قَالَ أَبُو عَبْدِ اللهِ وَقَالَ أَبُو مُعَاوِيَةَ حَدَّثَنَا دَاوُدُ هُوَ
ابْنُ أَبِي هِنْدٍ عَنْ عَامِرٍ قَالَ سَمِعْتُ عَبْدَاللهِ يَعْنِي
ابْنَ عَمْرٍو عَنِ النَّبِيِّ ﷺ وَقَالَ عَبْدُالْأَعْلَى عَنْ
دَاوُدَ عَنْ عَامِرٍ عَنْ عَبْدِاللهِ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ .

1 Gornjim hadisom traži se lijep i taktičan postupak s ljudima, činjenje dobra i primjena lijepe metode rada kojom se postižu bratski odnosi i jedinstvo članova zajednice. Dobar musliman ne čini zlo ni zborom ni djelom, nego se prema datim mogućnostima zalaže za iskorjenjivanje zla i poroka.

KO JE NAJBOLJI MUSLIMAN?

11. PRIČAO NAM JE Seid b. Jahja b. Seid Kureši, njemu njegov otac, (ovome) Ebu-Burde b. Abdullah b. Ebu-Burde prenoseći od Ebu-Burdeta, (on) od Ebu-Musaa, radijallahu anhu, da je kazao:
"(Ashabi) su pitali: 'Allahov Poslaniče, ko je najbolji musliman?' On odgovori: 'Onaj od čijeg su jezika i ruke mirni muslimani.'"

باب أيُّ الإسلامِ أفضلُ

١١. حَدَّثَنَا سَعِيدُ بْنُ يَحْيَى بْنِ سَعِيدٍ الْقُرَشِيُّ قَالَ حَدَّثَنَا أَبِي قَالَ حَدَّثَنَا أَبُو بُرْدَةَ بْنُ عَبْدِاللهِ بْنِ أَبِي بُرْدَةَ عَنْ أَبِي بُرْدَةَ عَنْ أَبِي مُوسَى رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ قَالُوا يَا رَسُولَ اللهِ أَيُّ الْإِسْلَامِ أَفْضَلُ قَالَ مَنْ سَلِمَ الْمُسْلِمُونَ مِنْ لِسَانِهِ وَيَدِهِ .

NAHRANITI (GLADNOG) DIO JE ISLAMA

12. PRIČAO NAM JE Amr b. Halid, njemu Lejs prenoseći od Jezida, (on) od Ebu-Hajra, a ovaj od Abdullaha b. Amra, radijallahu anhu, da je neki čovjek upitao Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem:
"Šta je po islamu najbolje činiti?" Rekao je:
"Da nahraniš gladnog i da nazivaš selam onome koga poznaješ i koga ne poznaješ."[2]

باب إطعامُ الطَّعامِ من الإسلامِ

١٢. حَدَّثَنَا عَمْرُو بْنُ خَالِدٍ قَالَ حَدَّثَنَا اللَّيْثُ عَنْ يَزِيدَ عَنْ أَبِي الْخَيْرِ عَنْ عَبْدِاللهِ بْنِ عَمْرٍو رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا أَنَّ رَجُلًا سَأَلَ النَّبِيَّ ﷺ تُطْعِمُ الطَّعَامَ وَتَقْرَأُ السَّلَامَ عَلَى مَنْ عَرَفْتَ وَمَنْ لَمْ تَعْرِفْ .

2 Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, gornjom izjavom je skrenuo pažnju na potrebu humanosti, drugarstva i druželjubivosti, na potrebu međusobnog kontakta i međuljudske saradnje u obostranom interesu i pojedinca i zajednice, te da je to sastavni dio islama.

ŽELJETI SVOME BRATU ONO ŠTO SE ŽELI SAMOM SEBI, SASTAVNI JE DIO VJEROVANJA

بَاب مِنَ الْإِيمَانِ أَنْ يُحِبَّ لِأَخِيهِ مَا يُحِبُّ لِنَفْسِهِ

13. PRIČAO NAM JE Musedded, njemu Jahja prenoseći od Šu'be, (on) od Katade, ovaj od Enesa, radijallahu anhu, a Enes od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem.. I prenosi se od Husejna Muallima, da je izjavio:
– Prenio nam je Katade od Enesa, a (on) od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, da je rekao: "Nijedan od vas neće biti (potpun) vjernik, dok ne bude želio svome bratu (muslimanu) ono što želi i sam sebi."[1]

١٣. حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ قَالَ حَدَّثَنَا يَحْيَى عَنْ شُعْبَةَ عَنْ قَتَادَةَ عَنْ أَنَسٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ وَعَنْ حُسَيْنٍ الْمُعَلِّمِ قَالَ حَدَّثَنَا قَتَادَةُ عَنْ أَنَسٍ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ لَا يُؤْمِنُ أَحَدُكُمْ حَتَّى يُحِبَّ لِأَخِيهِ مَا يُحِبُّ لِنَفْسِهِ.

VOLJETI POSLANIKA, SALLALLAHU ALEJHI VE SELLEM, DIO JE VJEROVANJA

بَاب حُبُّ الرَّسُولِ ﷺ مِنَ الْإِيمَانِ

14. PRIČAO NAM JE Ebu-Jeman i rekao da je njemu saopćio Šu'ajb, a (ovome) Ebu-Zinad prenoseći od A'redža, a (on) od Ebu-Hurejre, radijallahu anhu, da je Allahov Poslanik rekao: "Kunem se Onim u Čijoj ruci je moj život, nijedan od vas neće biti (potpuni) vjernik dok mu ja ne budem draži od njegova roditelja i njegova djeteta."

١٤. حَدَّثَنَا أَبُو الْيَمَانِ قَالَ أَخْبَرَنَا شُعَيْبٌ قَالَ حَدَّثَنَا أَبُو الزِّنَادِ عَنِ الْأَعْرَجِ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ أَنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ قَالَ فَوَالَّذِي نَفْسِي بِيَدِهِ لَا يُؤْمِنُ أَحَدُكُمْ حَتَّى أَكُونَ أَحَبَّ إِلَيْهِ مِنْ وَالِدِهِ وَوَلَدِهِ.

---

1 Enes, sin Malikov, Ensari posluživao je Muhammeda, sallallahu alejhi ve sellem, oko deset godina i od njega prenio 2.286 hadisa, od kojih je Buhari odabrao i u svoju hadisku zbirku uvrstio 83, Muslim 91, a ostali su uvršteni u zbirke drugih velikih muhaddisa.
Jednom prilikom njegova majka zamoli Muhammeda, sallallahu alejhi ve sellem, da blagoslovi Enesa i Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, udovolji njenoj želji rekavši: "Allahu, blagoslovi ga (podari mu bereket) u imetku i djeci, podaj mu dug život i oprosti grijehe!" Dova je bila uslišena. Enes je imao u svom vlasništvu jedan vrt, koji mu je davao godišnje dva prinosa, a za svoga života pokopao je 98 članova svoje porodice. Živio je više od stotinu godina i umro 93. godine po Hidžri.

15. PRIČAO NAM JE Ja‘kub b. Ibrahim, njemu Ibn-Ulejje prenoseći od Abdul-Aziza b. Suhejba, (on) od Enesa, a (ovaj) od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem ... A pričao nam je i Adem i rekao:
– Nama je pričao Šu‘be prenoseći od Katade, a (ovaj) od Enesa, koji je kazao da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: “Nijedan od vas neće biti (potpuni) vjernik dok mu ja ne budem draži od njegova roditelja, njegova djeteta i cijelog svijeta.”[2]

١٥. حَدَّثَنَا يَعْقُوبُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ قَالَ حَدَّثَنَا ابْنُ عُلَيَّةَ عَنْ عَبْدِالْعَزِيزِ بْنِ صُهَيْبٍ عَنْ أَنَسٍ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ ح و حَدَّثَنَا آدَمُ قَالَ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ عَنْ قَتَادَةَ عَنْ أَنَسٍ قَالَ قَالَ النَّبِيُّ ﷺ لَا يُؤْمِنُ أَحَدُكُمْ حَتَّى أَكُونَ أَحَبَّ إِلَيْهِ مِنْ وَالِدِهِ وَوَلَدِهِ وَالنَّاسِ أَجْمَعِينَ .

O SLASTI VJEROVANJA

بَاب حَلَاوَةِ الْإِيمَانِ

16. PRIČAO NAM JE Muhamed b. Musenna, njemu ispričao Abdul-Vehhab Sekafi, ovome Ejjub prenoseći od Ebu-Kilabe, (on) od Enesa b. Malika, radijallahu anhu, a (ovaj) od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, da je izjavio:
“Kod koga budu tri (svojstva), osjetit će slast vjerovanja: da mu bude Allah i Njegov Poslanik draži od svega drugog, da voli svakog čovjeka samo u ime Allaha i da mrzi povratak u nevjerstvo kao što mrzi da bude bačen u vatru.”[3]

١٦. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ الْمُثَنَّى قَالَ حَدَّثَنَا عَبْدُالْوَهَّابِ الثَّقَفِيُّ قَالَ حَدَّثَنَا أَيُّوبُ عَنْ أَبِي قِلَابَةَ عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ ثَلَاثٌ مَنْ كُنَّ فِيهِ وَجَدَ حَلَاوَةَ الْإِيمَانِ أَنْ يَكُونَ اللهُ وَرَسُولُهُ أَحَبَّ إِلَيْهِ مِمَّا سِوَاهُمَا وَأَنْ يُحِبَّ الْمَرْءَ لَا يُحِبُّهُ إِلَّا لِلَّهِ وَأَنْ يَكْرَهَ أَنْ يَعُودَ فِي الْكُفْرِ كَمَا يَكْرَهُ أَنْ يُقْذَفَ فِي النَّارِ .

---

2 Prvi muslimani voljeli su Muhammeda, sallallahu alejhi ve sellem, i islam više od svojih roditelja, svoga imetka i svoje djece. Oni su sagorijevali od želje za islamom i dobrom islamske zajednice, žrtvujući sve što su imali, pa i sami sebe. U snazi i sreći svoje zajednice vidjeli su i svoju sreću i jedva čekali da za dobro i uspjeh vjere polože čak i svoje živote. Tu bi se morali tražiti uzori, jer ukoliko principi vjere budu dosljednije sprovođeni, utoliko je naša budućnost bolja i sretnija.

3 Prema Neveviju osjećaj slasti imana jeste da musliman osjeća slast i zadovoljstvo u vršenju Allahovih naredbi, da nepokolebljivo i odlučno snosi sve poteškoće i da mu vjera bude iznad svih ovozemnih interesa. Ljubav prema Allahu i Allahovom Poslaniku je dio imana, pa čak i sam iman. Stvarnu ljubav ispoljavati prema Allahu, Njegovom Poslaniku i drugim ljudima, a mržnju prema nevjerstvu i od njega se kloniti, može samo čovjek čvrstog i savršenog vjerovanja, čovjek koji se saživio s vjerom, koja je prožela njegovu dušu i čini mu životni ideal. Takva osoba će osjećati slast imana i uživati u obnavljanju Allahovih propisanih dužnosti.

LJUBAV PREMA ENSARIJAMA ZNAK JE VJEROVANJA

باب عَلَامَةُ الْإِيمَانِ حُبُّ الْأَنْصَارِ

17. PRIČAO NAM JE Ebul-Velid, njemu Šu'be, a njega je obavijestio Abdullah b. Abdullah b. Džebr, i kazao:
– Čuo sam Enesa kada je prenosio od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, da je rekao: "Ljubav prema ensarijama znak je vjerovanja, a znak licemjerstva je mržnja prema ensarijama."[1]

١٧. حَدَّثَنَا أَبُو الْوَلِيدِ قَالَ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ قَالَ أَخْبَرَنِي عَبْدُاللهِ بْنُ عَبْدِاللهِ بْنِ جَبْرٍ قَالَ سَمِعْتُ أَنَسًا عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ آيَةُ الْإِيمَانِ حُبُّ الْأَنْصَارِ وَآيَةُ النِّفَاقِ بُغْضُ الْأَنْصَارِ.

POGLAVLJE

باب

18. PRIČAO NAM JE Ebul-Jeman i rekao da je njega obavijestio Šu'ajb prenoseći od Zuhrija, ovoga je obavijestio Ebu-Idris Aizullah b. Abdullah, da je Ubade b. Samit, radijallahu anhu, koji je učestvovao u bici na Bedru, jedan od prvaka (svoga plemena) koji su učestvovali u razgovorima noću na Akabi, rekao:
– Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao je, a oko njega skupina ashaba: "Obavežite mi se, da nećete Allahu pridruživati nikakva suparnika, da nećete krasti, da nećete činiti blud, da nećete ubijati svoju (žensku) djecu, da nećete od sebe izmišljati laži potvarajući drugog[2] i da (mi) nećete biti nepokorni u onome što je dobro i legalno. Onaj ko od vas ispuni obavezu, on ima nagradu kod Allaha, a onaj ko nešto prekrši, pa bude kažnjen na ovom svijetu odgovarajućom šerijatskom kaznom, to mu je otkupljenje. Onaj ko nešto od toga prekrši i Allah mu to pokrije (na ovom svijetu), bit će u

١٨. حَدَّثَنَا أَبُو الْيَمَانِ قَالَ أَخْبَرَنَا شُعَيْبٌ عَنِ الزُّهْرِيِّ قَالَ أَخْبَرَنِي أَبُو إِدْرِيسَ عَائِذُ اللهِ بْنُ عَبْدِاللهِ أَنَّ عُبَادَةَ بْنَ الصَّامِتِ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ وَكَانَ شَهِدَ بَدْرًا وَهُوَ أَحَدُ النُّقَبَاءِ لَيْلَةَ الْعَقَبَةِ أَنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ قَالَ وَحَوْلَهُ عِصَابَةٌ مِنْ أَصْحَابِهِ بَايِعُونِي عَلَى أَنْ لَا تُشْرِكُوا بِاللهِ شَيْئًا وَلَا تَسْرِقُوا وَلَا تَزْنُوا وَلَا تَقْتُلُوا أَوْلَادَكُمْ وَلَا تَأْتُوا بِبُهْتَانٍ تَفْتَرُونَهُ بَيْنَ أَيْدِيكُمْ وَأَرْجُلِكُمْ وَلَا تَعْصُوا فِي مَعْرُوفٍ فَمَنْ وَفَى مِنْكُمْ فَأَجْرُهُ عَلَى اللهِ وَمَنْ أَصَابَ مِنْ ذَلِكَ شَيْئًا فَعُوقِبَ فِي الدُّنْيَا فَهُوَ كَفَّارَةٌ لَهُ وَمَنْ أَصَابَ مِنْ ذَلِكَ شَيْئًا ثُمَّ سَتَرَهُ اللهُ

1 Ensarije (pomagači) jesu stanovnici Medine, koji su objeručke primili Muhammeda, sallallahu alejhi ve sellem, i ostale muhadžire iz Mekke. Ensarije su za dobro i uspjeh islama žrtvovali sebe, svoj imetak i svoju porodicu i kao svijetli primjer i danas služe kao uzor čitavom svijetu. Njih može mrziti samo ko nema čvrstog imana i poznavanja njihove požrtvovanosti.

2 Ovaj dio je preveden u skladu s Ajnijevim tumačenjem koji kaže da Vjerovjesnikove, sallallahu alejhi ve sellem, riječi: *la te'tu bi buhtanin tefterunehu bejne ejdikum ve erdžulikum* (doslovno: ne izmišljajte laži između nogu i ruku), znače: "Nemojte od sebe vi izmišljati laži", a noge i ruke su metafora za biće. (prim. rec.)

Allahovoj volji, ako bude htio, oprostit će mu, a ako bude htio kaznit će ga."
– I mi smo mu se na to obavezali.[3]

فَهُوَ إِلَى اللهِ إِنْ شَاءَ عَفَا عَنْهُ وَإِنْ شَاءَ عَاقَبَهُ فَبَايَعْنَاهُ عَلَى ذَلِكَ .

BJEŽATI OD SMUTNJI, DIO JE VJEROVANJA

بَاب مِنَ الدِّينِ الْفِرَارُ مِنَ الْفِتَنِ

19. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Mesleme prenoseći od Malika, (on) od Abdur-Rahmana b. Abdullaha b. Abdur-Rahmana b. Ebu-Sa'sa'a, ovaj od svoga oca, a on od Ebu-Seida Hudrije, radijallahu anhu, da je rekao:
– Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, kazao je: "Uskoro će najbolja imovina muslimana biti stado za kojim će on ići po vrhovima brda i mjestima gdje pada kiša bježeći sa svojom vjerom od smutnji."[4]

١٩. حَدَّثَنَا عَبْدُاللهِ بْنُ مَسْلَمَةَ عَنْ مَالِكٍ عَنْ عَبْدِالرَّحْمَنِ بْنِ عَبْدِاللهِ بْنِ عَبْدِالرَّحْمَنِ بْنِ أَبِي صَعْصَعَةَ عَنْ أَبِيهِ عَنْ أَبِي سَعِيدٍ الْخُدْرِيِّ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ أَنَّهُ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ يُوشِكُ أَنْ يَكُونَ خَيْرَ مَالِ الْمُسْلِمِ غَنَمٌ يَتْبَعُ بِهَا شَعَفَ الْجِبَالِ وَمَوَاقِعَ الْقَطْرِ يَفِرُّ بِدِينِهِ مِنَ الْفِتَنِ .

---

3 Ubade ibn Samit je tačno izložio slučaj drugog sastanka Muhammeda, sallallahu alejhi ve sellem, na Akabi, kojem je bilo prisutno još 12 uglednih ličnosti iz Jesriba (Medine). Oni su tada svi primili islam, pa je s njima poslan u Medinu Mus'ab ibn Umejr u svojstvu prvog vjeroučitelja.
Ubade b. Samit je ugledni ensarija iz Hazredž plemena. Prisustvovao je prvom i drugom sastanku na Akabi, učestvovao u bici na Bedru, u sklapanju ugovora s Mekelijama na Hudejbiji i sudjelovao u mnogim vojnim akcijama zajedno s Muhammedom, sallallahu alejhi ve sellem.
Bio je jedan od prvih kadija Palestine. Omer, radijallahu anhu, poslao ga je u Siriju u svojstvu kadije i vjeroučitelja, i nastanio se u Homsu. Kasnije se preselio u Palestinu i tamo umro. Pokopan je kod Bejtul-makdisa.

4 Gornjim hadisom ističe se da će doći dani iskušenja muslimana u kojima će dobri vjernici nalaziti svoj spas u migriranju u sigurnije krajeve. Izbjegavanje društva ne odobrava se u danima reda, mira i zakonitosti. Ovo naročito vrijedi za učene i ugledne ljude, koji svojim savjetima i radom mogu pozitivno djelovati i idejno uzdizati ljude. Izoliranje i prelazak u pasivno posmatranje zbivanja u zajednici odobrava se samo u slučaju kada je čovjek uvjeren da svojim radom ne može pozitivno djelovati na društvo nego bi time samo sebe stavio u životnu opasnost.
Zbog političkih nereda u doba hilafeta Osmana, radijallahu anhu, neki su ashabi emigrirali iz Medine u Siriju i druge sigurnije krajeve.
Hadisom se skreće pažnja na značaj stočarstva i na njegovo pozitivno djelovanje na formiranju duhovno-moralnih kvaliteta čovjeka.

O IZJAVI VJEROVJESNIKA, SALLALLAHU ALEJHI VE SELLEM: “JA SAM MEĐU VAMA NAJZNANIJI O ALLAHU” I O TOME DA JE SPOZNAJA ALLAHA AKT SRCA (UMA I RAZUMA)

باب قَوْلِ النَّبِيِّ ﷺ أنا أعْلَمُكُمْ بِاللَّهِ وأنَّ المَعْرِفَةَ فِعْلُ القَلْبِ

To se temelji na riječima Uzvišenog Allaha: “Allah će vas uzeti na odgovornost za ono što su učinila vaša srca.”

لِقَوْلِ اللهِ تَعَالَى
(وَلَكِنْ يُؤَاخِذُكُمْ بِمَا كَسَبَتْ قُلُوبُكُمْ) .

20. PRIČAO NAM JE Muhamed b. Selam i kazao da ga je obavijestio Abde prenoseći od Hišama, (on) od svoga oca, a (ovaj) od Aiše, da je rekla:
– Kada bi Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, naređivao nešto svojim drugovima, naređivao je samo ono što su mogli podnijeti.
– Allahov Poslaniče – govorili su oni – mi nismo kao ti! Allah je tebi oprostio minule grijehe, a i one kasnije.On bi se na to rasrdio toliko da mu se srdžba primjećivaše na licu, a potom bi rekao: “Ja sam među vama najbogobojazniji i najznaniji o Allahu.”[1]

٢٠ . حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ سَلَامٍ قَالَ أَخْبَرَنَا عَبْدَةُ عَنْ هِشَامٍ عَنْ أَبِيهِ عَنْ عَائِشَةَ قَالَتْ كَانَ رَسُولُ اللهِ ﷺ إِذَا أَمَرَهُمْ أَمَرَهُمْ مِنَ الأَعْمَالِ بِمَا يُطِيقُونَ قَالُوا إِنَّا لَسْنَا كَهَيْئَتِكَ يَا رَسُولَ اللهِ إِنَّ اللهَ قَدْ غَفَرَ لَكَ مَا تَقَدَّمَ مِنْ ذَنْبِكَ وَمَا تَأَخَّرَ فَيَغْضَبُ حَتَّى يُعْرَفَ الْغَضَبُ فِي وَجْهِهِ ثُمَّ يَقُولُ إِنَّ أَتْقَاكُمْ وَأَعْلَمَكُمْ بِاللهِ أَنَا .

1 Jačina vjerskog uvjerenja ukazuje na jačinu spoznaje Allaha. Što god čovjek ima čvršće uvjerenje, on ima jaču i višu spoznaju o Allahu, dželle šanuhu. Zbog toga se u gornjem poglavlju naglašava da je Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, po svemu najupućeniji o pitanju spoznaja Allaha Uzvišenog, a on je bez sumnje bio i najjačeg vjerskog uvjerenja i poimanja Allaha, dželle šanuhu.
Gornjim poglavljem aludira se da je shvatanje i spoznaje Allaha, dželle šanuhu, sastavni dio islamskog vjerovanja. Konkretni hadis demantuje stav sekte keramija, da je iman samo očitovanje jezikom. Prema mišljenju keramija, licemjerac je egzoterički (po vanjštini) musliman i s njim se na ovom svijetu postupa kao sa svakim muslimanom, dok samo u odnosu na zagrobni život, treba ga smatrati nemuslimanom.
Buharija ovim hadisom odbacuje stav keramija i ističe da je stvarno vjerovanje akt srca bez koga nema potpunog vjerovanja (imana), i da se vjerovanje u čovjeku može povećati, odnosno umanjiti i oslabiti.
Vjernici su bili i bit će na raznolikim nivoima spoznaje Allaha, dželle šanuhu, dok je Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, bio na najvišem stepenu te spoznaje. Vjersko uvjerenje i čvrstina u vjeri može biti jača ili slabija zavisno od stepena spoznaje Allaha, dželle šanuhu, i obavljanja Njegovih naredbi.
Iz hadisa se može zaključiti:
– dobra djela uzdižu čovjeka na viši duhovno-moralni stepen i čuvaju ga od moralnog pada i raznolikih poroka;
– umjereni vjerski obredi koji se konstantno obavljaju imaju osobitu vrijednost za moralno uzdizanje ljudi;
– ne treba se oslanjati samo na svoja ranije učinjena dobra djela nego ih treba činiti tokom cijelog života;
– islam je vjera logičnih i za ljude korisnih propisa;
– želja ashaba za radom dobrih i Allahu, dželle šanuhu, ugodnih, a za ljude korisnih djela.

PREZIRATI POVRATAK U NEVJERSTVO POPUT PREZIRANJA DA ČOVJEK BUDE BAČEN U VATRU, DIO JE VJEROVANJA

باب من كره أن يعود في الكفر كما يكره أن يلقى في النار من الإيمان

21. PRIČAO NAM JE Sulejman b. Harb, njemu Šu'be prenoseći od Katade, a (on) od Enesa b. Malika, radijallahu anhu, a ovaj od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, da je rekao:
"Kod koga bude troje, osjetit će slast vjerovanja: onaj kome od Allaha i Njegova Poslanika nema niko draži; onaj koji voli drugog čovjeka samo zbog Uzvišenog Allaha i onaj koji prezire da se povrati u nevjerstvo, pošto ga je Allah spasio, onako kao što prezire da bude bačen u vatru."

٢١. حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ حَرْبٍ قَالَ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ عَنْ قَتَادَةَ عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ ثَلَاثٌ مَنْ كُنَّ فِيهِ وَجَدَ حَلَاوَةَ الْإِيمَانِ مَنْ كَانَ اللهُ وَرَسُولُهُ أَحَبَّ إِلَيْهِ مِمَّا سِوَاهُمَا وَمَنْ أَحَبَّ عَبْدًا لَا يُحِبُّهُ إِلَّا لِلَّهِ عَزَّ وَجَلَّ وَمَنْ يَكْرَهُ أَنْ يَعُودَ فِي الْكُفْرِ بَعْدَ إِذْ أَنْقَذَهُ اللهُ مِنْهُ كَمَا يَكْرَهُ أَنْ يُلْقَى فِي النَّارِ .

GRADIRANJE VJERNIKA PREMA NJIHOVIM DJELIMA

باب تفاضل أهل الإيمان في الأعمال

22. PRIČAO NAM JE Ismail, njemu Malik prenoseći od Amra b. Jahja Mazinija, on od svoga oca, a ovaj od Ebu-Seida Hudrija, radijallahu anhu, a on opet od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, da je rekao:
– U Džennet će ući dženetlije, a u vatru džehenemlije. Potom će Uzvišeni Allah (čuvarima) reći: "Izvedite iz (vatre) svakog onog u čijem je srcu bilo imana (vjerovanja) težine jednog zrna gorušice." – Tako će se oni, bivši, potpuno pocrnjeli, izvesti iz vatre i baciti u rijeku kiše, ili u rijeku života – u nedoumici je Malik (koja od ove dvije riječi je upotrijebljena). Poslije će iz nje ponići kao što iz sjemena izrasta bilje po obali potoka. Zar nisi vidio kako ono izniče žuto – pognuto? Vuhejb je kazao:
– Nama je prenio Amr: "... u rijeku života" i dodao: "*hardelin min hajrin*", tj. "dobra težine zrna gorušice".[2]

٢٢. حَدَّثَنَا إِسْمَاعِيلُ قَالَ حَدَّثَنِي مَالِكٌ عَنْ عَمْرِو بْنِ يَحْيَى الْمَازِنِيِّ عَنْ أَبِيهِ عَنْ أَبِي سَعِيدٍ الْخُدْرِيِّ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ يَدْخُلُ أَهْلُ الْجَنَّةِ الْجَنَّةَ وَأَهْلُ النَّارِ النَّارَ ثُمَّ يَقُولُ اللهُ تَعَالَى أَخْرِجُوا مِنَ النَّارِ مَنْ كَانَ فِي قَلْبِهِ مِثْقَالُ حَبَّةٍ مِنْ خَرْدَلٍ مِنْ إِيمَانٍ فَيُخْرَجُونَ مِنْهَا قَدِ اسْوَدُّوا فَيُلْقَوْنَ فِي نَهَرِ الْحَيَا أَوِ الْحَيَاةِ شَكَّ مَالِكٌ فَيَنْبُتُونَ كَمَا تَنْبُتُ الْحِبَّةُ فِي جَانِبِ السَّيْلِ أَلَمْ تَرَ أَنَّهَا تَخْرُجُ صَفْرَاءَ مُلْتَوِيَةً قَالَ وُهَيْبٌ حَدَّثَنَا عَمْرٌو الْحَيَاةِ وَقَالَ خَرْدَلٍ مِنْ خَيْرٍ .

2 Sadržaj navedenog hadisa demantuje mišljenje sekte murdžija koji tvrde da grešnik neće dospjeti

23. PRIČAO NAM JE Muhamed b. Ubejdullah, njemu Ibrahim b. Sa'd prenoseći od Saliha, a (on) od Ibnu-Šihaba, a ovaj od Ebu-Umame b. Sehla b. Hunejfa, da je on čuo od Ebu-Seida Hudrija, da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
"Na spavanju vidio sam neke ljude. Oni su mi se jasno prikazali. Na njima su bile košulje (raznolike dužine), neke od njih dostižu do grudi (dojki), a neke do ispod grudi. Prikazao mi se i Omer b. Hattab. Na njemu je bila košulja koju vuče (po zemlji)."
– Allahov Poslaniče – rekli su prisutni – kako si to protumačio?
– Kao vjeru (din) – odgovorio je.[1]

٢٣. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عُبَيْدِاللهِ قَالَ حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ سَعْدٍ عَنْ صَالِحٍ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ عَنْ أَبِي أُمَامَةَ بْنِ سَهْلِ بْنِ حُنَيْفٍ أَنَّهُ سَمِعَ أَبَا سَعِيدٍ الْخُدْرِيَّ يَقُولُ قَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ بَيْنَا أَنَا نَائِمٌ رَأَيْتُ النَّاسَ يُعْرَضُونَ عَلَيَّ وَعَلَيْهِمْ قُمُصٌ مِنْهَا مَا يَبْلُغُ الثُّدِيَّ وَمِنْهَا مَا دُونَ ذَلِكَ وَعُرِضَ عَلَيَّ عُمَرُ بْنُ الْخَطَّابِ وَعَلَيْهِ قَمِيصٌ يَجُرُّهُ قَالُوا فَمَا أَوَّلْتَ ذَلِكَ يَا رَسُولَ اللهِ قَالَ الدِّينَ .

STID JE SASTAVNI DIO VJEROVANJA

باب الْحياءُ مِن الْإيمان

24. PRIČAO NAM JE Abdullah ibn Jusuf i rekao da ga je obavijestio Malik ibn Enes, prenoseći od Ibnu-Šihaba, (on) od Salima b. Abdullaha, a (ovaj) od svoga oca, da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, naišao pokraj jednog ensarije, koji savjetovaše svoga brata[2] u pogledu stida,[3] pa mu je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
"Ostavi ga! Stid je, uistinu, dio vjerovanja (imana)."[4]

٢٤. حَدَّثَنَا عَبْدُاللهِ بْنُ يُوسُفَ قَالَ أَخْبَرَنَا مَالِكُ بْنُ أَنَسٍ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ عَنْ سَالِمِ بْنِ عَبْدِاللهِ عَنْ أَبِيهِ أَنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ مَرَّ عَلَى رَجُلٍ مِنَ الْأَنْصَارِ وَهُوَ يَعِظُ أَخَاهُ فِي الْحَيَاءِ فَقَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ دَعْهُ فَإِنَّ الْحَيَاءَ مِنَ الْإِيمَانِ .

---

u Džehennem samo ako bude imao u sebi vjerovanje (iman).
Ovaj hadis demantuje i mišljenje mutezilija koji drže da će grešnici za počinjene grijehe ostati vječno u Džehennemu.

1 Među vjernicima postoji gradiranje s obzirom na njihova dobra djela, rad i požrtvovanost u interesu vjere, a to znači da su dobra djela i ljudske aktivnosti sastavni dio imana.
Navedeni hadis ukazuje na visoki stepen imana Omera, ukazuje i na tumačenje snova, te da se o njima može pitati onaj koji to poznaje, i da se mogu pohvaljivati i drugi vjernici, ako to neće prizvati kod njih pobudu umišljenosti i oholosti. Svrha pohvaljivanja vjernika jeste da pokrene i druge učmale snage na rad Allahu, dželle šanuhu, ugodnih, a za ljude korisnih djela.

2 Moguće da je čovjek savjetovao svoga rođenog brata, ili brata po vjeri, s obzirom da nigdje nisu spomenuta imena ove dvojice ljudi. (prim. rec.)

3 Ibn-Hadžer kaže da je ovdje čovjek korio svoga brata zbog pretjeranog stida koji ga je sprečavao da ostvari svoja prava, a na ovo značenje ukazala je druga predaja ovoga hadisa koju Buhari bilježi u poglavlju o etici u kojem je rečeno da je čovjek korio (*ju'atibu*) svoga brata zbog stida. (prim. rec.)

4 U prethodnom poglavlju istaknuti su stepeni vjernika na osnovu njihovih dobrih djela. Ovim se skreće

"AKO SE POKAJU I BUDU OBAVLJALI NAMAZ I DIJELILI ZEKAT, PUSTITE IH NA MIRU!"[5]

باب ﴿ فَإِنْ تَابُوا وَأَقَامُوا الصَّلَاةَ وَآتَوُا الزَّكَاةَ فَخَلُّوا سَبِيلَهُمْ ﴾

25. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Muhamed Musnedi, njemu ispričao Ebu-Revh Haremi b. Ummare, ovome Šu'be prenoseći od Vakida b. Muhammeda, da je rekao:
– Čuo sam svoga oca kako prenosi od Ibnu-Omera da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Naređeno mi je da se borim protiv ljudi sve dok ne posvjedoče da nema Boga osim Allaha i da je Muhammed Allahov poslanik, dok ne počnu klanjati namaz i davati zekat. Kada budu to radili, zaštitit će kod mene svoje živote i svoje imetke, osim kada to pravo islama zahtijeva,[6] a njihov (konačni) obračun pripada Allahu."[7]

٢٥. حَدَّثَنَا عَبْدُ اللهِ بْنُ مُحَمَّدٍ الْمُسْنَدِيُّ قَالَ حَدَّثَنَا أَبُو رَوْحٍ الْحَرَمِيُّ بْنُ عُمَارَةَ قَالَ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ عَنْ وَاقِدِ بْنِ مُحَمَّدٍ قَالَ سَمِعْتُ أَبِي يُحَدِّثُ عَنِ ابْنِ عُمَرَ أَنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ قَالَ أُمِرْتُ أَنْ أُقَاتِلَ النَّاسَ حَتَّى يَشْهَدُوا أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا اللهُ وَأَنَّ مُحَمَّدًا رَسُولُ اللهِ وَيُقِيمُوا الصَّلَاةَ وَيُؤْتُوا الزَّكَاةَ فَإِذَا فَعَلُوا ذَلِكَ عَصَمُوا مِنِّي دِمَاءَهُمْ وَأَمْوَالَهُمْ إِلَّا بِحَقِّ الْإِسْلَامِ وَحِسَابُهُمْ عَلَى اللهِ.

---

pažnja da stid uzdiže čovjeka na viši moralni stepen, čuva ga od moralnog pada i čini opće-korisnim društvenim bićem.

5 Ajet, u cijelosti preveden glasi: "Kada prođu sveti mjeseci, ubijajte idolopoklonike gdje god ih nađete, zarobljavajte ih, opsjedajte ih i pravite im raznovrsne zasjede. Ako se pokaju i budu klanjali namaz i davali zekat, ostavite ih na miru, Allah je zaista oprostiv i milostiv." (Et-Tevbe: 5)
Ovaj ajet objavljen je u vezi s idolopoklonicima Mekke i drugim arapskim plemenima koji su samovoljno kršili mirovne ugovore sklopljene s muslimanima. Zbog tako jednostranog kršenja zadane riječi, Allah je naredio Muhammedu, sallallahu alejhi ve sellem, da i on odbaci te ugovore čim prođu sveti mjeseci: zul-ka'de, zul-hidždže, muharem i redžeb u kojima nije bilo dozvoljeno ratovati.

6 Kao što su šerijatske kazne koje zahtijevaju da počinilac bude ubijen ili na drugačiji način kažnjen čim se prolije njegova krv. (prim. rec.)

7 Nevevi kaže da se gornjim hadisom može argumentovati stav da je obaveza boriti se protiv onih koji sprečavaju obavezu namaza i davanja zekata i drugih islamskih obaveza mimo njih, bilo to malo ili mnogo.

O ONIMA KOJI KAŽU: "VJEROVANJE JE UISTINU RAD"

بَاب مَنْ قَالَ إِنَّ الْإِيمَانَ هُوَ الْعَمَلُ

To se temelji na riječima Uzvišenog Allaha: "To je Džennet koga smo vam u nasljedstvo podarili za ono što ste radili (vjerovali)."
A za (završetak) riječi Uzvišenog: "Tako mi tvoga Gospodara, sve ćemo ih pozvati na odgovornost za ono što su radili," grupa učenjaka je rekla: ("To jeste, pozvat ćemo ih na odgovornost) za riječi: 'La ilahe illellah' (Nema Boga osim Jedinog Allaha)." I rekao je (Uzvišeni): "Za ovako nešto neka radiše rade."[1]

لِقَوْلِ اللهِ تَعَالَى (وَتِلْكَ الْجَنَّةُ الَّتِي أُورِثْتُمُوهَا بِمَا كُنْتُمْ تَعْمَلُونَ) وَقَالَ عِدَّةٌ مِنْ أَهْلِ الْعِلْمِ فِي قَوْلِهِ تَعَالَى (فَوَرَبِّكَ لَنَسْأَلَنَّهُمْ أَجْمَعِينَ عَمَّا كَانُوا يَعْمَلُونَ) عَنْ قَوْلِ لَا إِلَهَ إِلَّا اللهُ وَقَالَ (لِمِثْلِ هَذَا فَلْيَعْمَلِ الْعَامِلُونَ) .

26. PRIČAO NAM JE Ahmed b. Junus i Musa b. Ismail i rekli da im je ispričao Ibrahim b. Sa'd, njemu Ibn-Šihab prenoseći od Seida b. Musejjeba, on od Ebu-Hurejre, da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, bio upitan:
– Koji je posao najvredniji?
– Vjerovanje u Allaha i Njegova Poslanika – odgovorio je on.
– Zatim mu je rečeno: "A šta potom?"
– Borba (džihad) na Allahovom putu – odgovorio je.
– Potom mu je opet rečeno: "A šta onda?"
– Kod Allaha primljen hadž – rekao je on.[2]

٢٦ . حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ يُونُسَ وَمُوسَى بْنُ إِسْمَاعِيلَ قَالَا حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ سَعْدٍ قَالَ حَدَّثَنَا ابْنُ شِهَابٍ عَنْ سَعِيدِ بْنِ الْمُسَيَّبِ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ أَنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ سُئِلَ أَيُّ الْعَمَلِ أَفْضَلُ فَقَالَ إِيمَانٌ بِاللهِ وَرَسُولِهِ قِيلَ ثُمَّ مَاذَا قَالَ الْجِهَادُ فِي سَبِيلِ اللهِ قِيلَ ثُمَّ مَاذَا قَالَ حَجٌّ مَبْرُورٌ .

1 U prethodnom poglavlju rečeno je da su ljudski poslovi sastavni dio vjerovanja, demantirajući time stav murdžija, a u ovom se ističe, da je iman isto što i rad. Murdžije tvrde da osoba koja samo jezikom očituje vjeru u Allaha, dželle šanuhu, ulazi u Džennet pa makar u sebi ne vjerovala u Allaha, dželle šanuhu, i Njegovu objavu. Gornji ajet ovo mišljenje pobija i ističe da je iskreno vjerovanje uvjet za ulazak u Džennet i da je rad od njega nedjeljiv. Aktivnost i rad čovjeka jeste sastavni dio imana i glagolski izrazi u ajetima: "ta'melune, ja'melune" (radite, rade), znače što i: "tu'minune, ju'minune" (vjerujete, vjeruju).

2 To jest, obavljen pošteno stečenom imovinom iz pobožnosti i bez griješenja. Iz navedenog hadisa može se zaključiti:
– radom dobrih djela postiže se viši vjersko-moralni stepen i viši položaji u Džennetu;
– pravi iman je srcem vjerovati, a jezikom očitovati postojanje Allaha, dželle šanuhu, vjerovanje i očitovanje da je Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, Allahov poslanik, priznavati objavu Allaha, dželle šanuhu, i postupati po njoj;
– poslije vjere u Allaha, dželle šanuhu, i Njegovu objavu dolazi borba (džihad) na Allahovom putu, a zatim iskren iz pobožnosti obavljen bez griješenja hadž.
Nema kontradikcije između sadržaja ovog i sadržaja ranijeg hadisa, koga je prenio Ibnu-Mes'ud, u kome se daje prednost pravovremeno obavljenom obligatnom namazu. U hadisu koga je prenio Ebu-Musa data je prednost muslimanu od čijeg su jezika i ruku mirni i pošteđeni muslimani, dok u drugim hadisima daje se prednost nekim drugim aktivnostima.

KADA ISLAM NIJE STVARNO VJEROVANJE NEGO PRIVIDNA PREDANOST ILI JE ISPOLJEN IZ STRAHA OD SMRTI

بَاب إِذَا لَمْ يَكُنِ الْإِسْلَامُ عَلَى الْحَقِيقَةِ وَكَانَ عَلَى الِاسْتِسْلَامِ أَوِ الْخَوْفِ مِنَ الْقَتْلِ

To se temelji na riječima Uzvišenog: "Mi vjerujemo, rekoše beduini." Reci (im): "Ne vjerujete!" Nego kažite: "Primili smo islam."[3]
A kada je islam stvarno vjerovanje, onda je to kao što stoji u govoru Uzvišenog: "(Prava) vjera kod Allaha je samo islam."[4]

لِقَوْلِهِ تَعَالَى (قَالَتِ الْأَعْرَابُ آمَنَّا قُلْ لَمْ تُؤْمِنُوا وَلَكِنْ قُولُوا أَسْلَمْنَا) فَإِذَا كَانَ عَلَى الْحَقِيقَةِ فَهُوَ عَلَى قَوْلِهِ جَلَّ ذِكْرُهُ (إِنَّ الدِّينَ عِنْدَ اللَّهِ الْإِسْلَامُ) .

27. PRIČAO NAM JE Ebul-Jeman i rekao da ga je obavijestio Šu'ajb prenoseći od Zuhrija koji je kazao:
– Obavijestio me je Amir b. Sa'd b. Ebi-Vekas prenoseći od Sa'da, radijallahu anhu, da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, davao (milostinju) jednoj grupi ljudi dok je Sa'd tu sjedio. Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, izostavio je jednog čovjeka od te skupine koji mi se, (rekao je Sa'd), najviše dopao, pa sam rekao:
– Allahov Poslaniče, zbog čega si izostavio tog

٢٧. حَدَّثَنَا أَبُو الْيَمَانِ قَالَ أَخْبَرَنَا شُعَيْبٌ عَنِ الزُّهْرِيِّ قَالَ أَخْبَرَنِي عَامِرُ بْنُ سَعْدِ بْنِ أَبِي وَقَّاصٍ عَنْ سَعْدٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ أَعْطَى رَهْطًا وَسَعْدٌ جَالِسٌ فَتَرَكَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ رَجُلًا هُوَ أَعْجَبُهُمْ إِلَيَّ فَقُلْتُ يَا رَسُولَ اللَّهِ مَا لَكَ عَنْ فُلَانٍ فَوَاللَّهِ إِنِّي لَأَرَاهُ مُؤْمِنًا فَقَالَ

Nabrajanje dobrih djela i davanje prednosti jednim nad drugim može se uskladiti ako se imaju u vidu raznolike prilike i okolnosti u kojim je Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, davao konkretne izjave, zatim osobe kojima ih je davao. Tako je Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, jednom prilikom rekao da obavljanje hadža čovjeku, koji ga nije ranije obavio, bolje je i vrednije od učestvovanja u četrdeset vojnih pohoda, a onome koji je već jednom obavio ovu dužnost, bolje je učestvovati u jednom vojnom pohodu, nego da ode na hadž četrdeset puta.

3 El-Hudžurat: 14, a ajet u cijelosti preveden glasi: "... a iman nije još unišao u vaša srca. A ako budete pokorni Allahu i Njegovu Poslaniku, neće vam se umanjiti ništa od vaših djela. Zaista, Allah je oprostiv i milostiv. Pravi vjernici su oni koji vjeruju u Allaha i Njegova Poslanika, a zatim ne sumnjaju i bore se na Allahovom putu svojim imecima i svojim životima. To su oni iskreni (vjernici).
Povod objavi gornjeg ajeta bijaše dolazak nekoliko članova plemena Benu-Esed ibnu Huzejme Muhammedu, sallallahu alejhi ve sellem, moleći ga za materijalnu pomoć u jednoj sušnoj godini. Oni su prividno priznali Allahovu jednotu, Muhammeda, sallallahu alejhi ve sellem, kao Njegova poslanika i do tada prispjelu Objavu. Međutim, nisu u to čvrsto vjerovali. Svoju privrženost islamu isticali su formalno da bi dobili veću materijalnu pomoć.
Ajet demantuje stav sekte keramija i murdžija, koji tvrde da se vjerovanje sastoji samo od očitovanja jezikom i da ono može biti i bez stvarnog vjerovanja. Takvo mišljenje nije u skladu s kur'anskim učenjem po kome je srce osnov vjerovanja, a govorni organi samo sredstvo preko kojih se vjerovanje manifestuje. Stav spomenutih sekti odbacili su svi islamski učenjaci i jednoglasno izjavili da licemjeri nisu muslimani, jer samo formalno manifestuju svoju pripadnost islamu.

4 Ali-Imran: 85, a ajet u cijelosti glasi: "(Prava) vjera kod Allaha je samo islam i onaj ko traži osim islama neku drugu vjeru, ona mu neće kod Allaha biti primljena."

čovjeka? Allaha mi, ja ga smatram vjernikom!
– Ili samo muslimanom? – rekao je (Muhammed), sallallahu alejhi ve sellem.
Ja sam malo zašutio. Potom me je obvladalo ono što sam o njemu znao, pa sam ponovio svoju raniju izjavu i rekao: "Zbog čega si izostavio tog čovjeka? Allaha mi, ja ga smatram vjernikom!"
– Ili samo muslimanom? – upitao je on. Zatim me je obvladalo ono što sam o njemu znao, pa sam opet ponovio svoju raniju izjavu. Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, ponovio je svoju (izjavu), a potom rekao: "O Sa'du, ja zaista dajem nekom čovjeku, iako mi je drugi miliji od njega, bojeći se da ga Allah ne strmoglavi u Vatru."
Ovaj hadis prenijeli su još: Junus, Salih, Ma'mer i Zuhrijev bratić prenoseći ga od Zuhrija.[1]

أَوْ مُسْلِمًا فَسَكَتُّ قَلِيلًا ثُمَّ غَلَبَنِي مَا أَعْلَمُ مِنْهُ فَعُدْتُ لِمَقَالَتِي فَقُلْتُ مَا لَكَ عَنْ فُلَانٍ فَوَاللهِ إِنِّي لَأَرَاهُ مُؤْمِنًا فَقَالَ أَوْ مُسْلِمًا ثُمَّ غَلَبَنِي مَا أَعْلَمُ مِنْهُ فَعُدْتُ لِمَقَالَتِي وَعَادَ رَسُولُ اللهِ ﷺ ثُمَّ قَالَ يَا سَعْدُ إِنِّي لَأُعْطِي الرَّجُلَ وَغَيْرُهُ أَحَبُّ إِلَيَّ مِنْهُ خَشْيَةَ أَنْ يَكُبَّهُ اللهُ فِي النَّارِ وَرَوَاهُ يُونُسُ وَصَالِحٌ وَمَعْمَرٌ وَابْنُ أَخِي الزُّهْرِيِّ عَنِ الزُّهْرِيِّ .

1 Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, dao je milostinju jednom čovjeku koji je tek prihvatio islam želeći ga što bolje pridobiti za islamsku zajednicu i odvojiti od idolopoklonstva, dok je čovjek za koga je intervenisao Sa'd bio ranije prihvatio islam, pa na njegovo vjerovanje materijalna pomoć ne bi imala nikakvog efekta. To je bio dobar musliman, čovjek čvrstog imana, pa iako nije dobio materijalnu pomoć, ostao je dobar vjernik.
Iz hadisa može se zaključiti:
– dozvoljeno je zagovarati pravednu stvar kod rukovodilaca i nadležnih organa, uz iznošenje odgovarajućih dokaza;
– dozvoljeno je zagovarati jednu stvar i po više puta, ako će to uroditi dobrim plodom, a neće prouzrokovati smutnju, nered i protuzakonitost;
– sve se mora dobro provjeriti i ne smije se donositi kategoričan stav o nečemu za što se nije potpuno sigurno da je tako;
– općedruštvenu imovinu rukovodilac može trošiti u svrhe za koje misli da je stvarno potrebno i korisno po islamsku zajednicu;
– odbijenu intervenciju ne treba stranka smatrati svojim neuspjehom i poniženjem;
– odbijeni zahtjev stranke treba popratiti odgovarajućim obrazloženjem;
– formalno manifestovanje vjerskih propisa bez iskrenog vjerovanja nije punovažno;
– dozvoljeno je zaklinjanje na osnovu preovladavajućeg mišljenja (jemini lagv). To je slučajna zakletva kojom se čovjek kune, za nešto, misleći da je to stvarno tako, a kasnijim provjeravanjem sazna nešto drugačije.

ŠIRENJE SELAMA JE SASTAVNI DIO ISLAMA

باب إفشاء السلام من الإسلام

Ammar je rekao: "Ko prikupi tri svojstva, prikupio je (islamsko) vjerovanje: pravednost, nazivanje selama svijetu i dijeljenje milostinje budući da je i sam potreban."

وَقَالَ عَمَّارٌ ثَلَاثٌ مَنْ جَمَعَهُنَّ فَقَدْ جَمَعَ الْإِيمَانَ الْإِنْصَافُ مِنْ نَفْسِكَ وَبَذْلُ السَّلَامِ لِلْعَالَمِ وَالْإِنْفَاقُ مِنَ الْإِقْتَارِ .

28. PRIČAO NAM JE Kutejbe, da je Lejs prenio od Jezida b. Ebu-Habiba, (on) od Ebul-Hajra, a ovaj od Abdullaha b. Amra, da je jedan čovjek pitao Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem:
– Šta je po islamu najbolje činiti?
– Da (gladnog) nahraniš, da nazivaš selam onome koga poznaješ i koga ne poznaješ – odgovorio je.

٢٨. حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ قَالَ حَدَّثَنَا اللَّيْثُ عَنْ يَزِيدَ بْنِ أَبِي حَبِيبٍ عَنْ أَبِي الْخَيْرِ عَنْ عَبْدِ اللهِ بْنِ عَمْرٍو أَنَّ رَجُلًا سَأَلَ رَسُولَ اللهِ ﷺ أَيُّ الْإِسْلَامِ خَيْرٌ قَالَ تُطْعِمُ الطَّعَامَ وَتَقْرَأُ السَّلَامَ عَلَى مَنْ عَرَفْتَ وَمَنْ لَمْ تَعْرِفْ .

NEZAHVALNOST SUPRUŽNIKU I (TERMINOLOŠKI), A NE STVARNI KUFR (KOJI IZVODI IZ ISLAMA)

باب كُفْرَانِ الْعَشِيرِ وَكُفْرٍ دُونَ كُفْرٍ

O ovome prenosi i Ebu-Seid Hudri od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem.

فِيهِ عَنْ أَبِي سَعِيدٍ الْخُدْرِيِّ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ .

29. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Mesleme prenoseći od Malika, (on) od Zejda b. Eslema, ovaj od Ataa b. Jesara, a on opet od Ibni-Abbasa, da je rekao:
– Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, kazao je: "Predočen mi je Pakao i vidio sam da su u njemu najbrojnije žene. One su nezahvalne."
– Da li one niječu Allaha? – upitano je.[2]
– One niječu – rekao je on – dobročinstvo (svoga) supruga. One su nezahvalne na dobročinstvu. Kada

٢٩. حَدَّثَنَا عَبْدُ اللهِ بْنُ مَسْلَمَةَ عَنْ مَالِكٍ عَنْ زَيْدِ ابْنِ أَسْلَمَ عَنْ عَطَاءِ بْنِ يَسَارٍ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ قَالَ قَالَ النَّبِيُّ ﷺ أُرِيتُ النَّارَ فَإِذَا أَكْثَرُ أَهْلِهَا النِّسَاءُ يَكْفُرْنَ قِيلَ أَيَكْفُرْنَ بِاللهِ قَالَ يَكْفُرْنَ الْعَشِيرَ وَيَكْفُرْنَ الْإِحْسَانَ لَوْ أَحْسَنْتَ إِلَى إِحْدَاهُنَّ الدَّهْرَ ثُمَّ رَأَتْ مِنْكَ شَيْئًا قَالَتْ مَا رَأَيْتُ مِنْكَ خَيْرًا قَطُّ .

2 Oni su ovo pitali s obzirom da izraz kufr podrazumijeva više značenja. (prim. rec.)

bi kojoj od njih cijelog života činio dobročinstvo, pa kasnije kod tebe vidi nešto sitno (što joj se ne sviđa), rekla bi: "Nisam od tebe nikad ni vidjela nekog dobra."[1]

GRIJESI KOJI NOSE OBILJEŽJE PAGANSTVA (DŽAHILIJETA), A KOJI IZVRŠIOCA NE ČINE NEVJERNIKOM, IZUZIMAJUĆI IDOLOPOKLONSTVO

بَاب الْمَعَاصِي مِنْ أَمْرِ الْجَاهِلِيَّةِ وَلَا يُكَفَّرُ صَاحِبُهَا بِارْتِكَابِهَا إِلَّا بِالشِّرْكِ

Ovo se temelji na Vjerovjesnikovim, sallallahu alejhi ve sellem, riječima:
"Ti si čovjek koji ima u sebi paganstva", (džahilijeta) i na temelju riječi Uzvišenog Allaha: "Allah neće sigurno oprostiti da mu se širk čini, a oprostit će druge grijehe, kome bude htio."[2]

لِقَوْلِ النَّبِيِّ ﷺ إِنَّكَ امْرُؤٌ فِيكَ جَاهِلِيَّةٌ وَقَوْلِ اللَّهِ تَعَالَى (إِنَّ اللَّهَ لَا يَغْفِرُ أَنْ يُشْرَكَ بِهِ وَيَغْفِرُ مَا دُونَ ذَلِكَ لِمَنْ يَشَاءُ) .

---

1 Izraz "kufrun" znači pokriti. Od ovog korijena dolazi riječ "kafir" – zemljoradnik, jer on zemljom pokriva zasijano sjeme; nevjernik jer pokriva istine vjere. "Kufrun" znači još griješiti, biti nezahvalan na učinjenom dobročinstvu i poricati tuđe pravo.
Nevjerstvo biva:
– zbog fanatičnog čuvanja svog starog konzervativnog shvaćanja za koje je u Kur'anu rečeno: "Oni su okorjeli nevjernici i njima je svejedno, da li ti njih opominjao ili ne opominjao, oni neće vjerovati";
– zbog oholosti. Ovdje spada nevjerstvo Iblisa, zatim Bel'ama, Umejje b. Salta i njima sličnih;
– zbog prkosa (inada). Razuman čovjek shvaća istine vjere, ali ih, iz svoje umišljenosti, odbija kao što je činio Ebu-Talib;
– formalno neiskreno vjerovanje dolazi iz ličnih interesa. To su činili dvoličnjaci u prvim danima širenja islama. Oni su prividno iskazivali svoju privrženost islamu, a potajno radili protiv islama i islamske zajednice.
Iz hadisa se može zaključiti još:
– zabranjeno je (haram) negirati tuđe pravo i biti nezahvalan na ukazanom daru. Nezahvalna osoba zaslužuje paklenu vatru. Nezahvalnost supruge na dobru i pažnji svoga muža i nepriznavanje njegovih napora, spada, kaže Nevevi, u velike grijehe. Ibni-Bettal gornjim hadisom dokazuje da će nezahvalna osoba biti kažnjena i da zahvalnost dobrotvoru spada u vjersko-moralnu dužnost daroprimca;
– domaćin, starješina porodice, ili vođa dužan je davati savjete svojim podanicima i, stalno ih podsticati na pokornost;
– supruga je dužna priznavati prava svoga muža, a muž vršiti dosljedno svoje obaveze prema supruzi;
– onaj ko uči treba tražiti objašnjenje od učenjaka ako nije dobro razumio njegove riječi, a isto tako to treba tražiti podanik od rukovodioca; (prim. rec.)
– postojanje pakla i odgovornost ljudi za učinjena djela, ne smije se negirati;
– griješenje ne dovodi vjernika u ateizam, ali mu slabi vjersko osjećanje.
U tome se slažu svi učenjaci islamskog svijeta.

2 U prethodnom poglavlju nezahvalnost na dobročinstvu kvalifikovana je kao veliki grijeh, a u ovom skreće se pažnja na štetnost ispoljavanja predislamskih poroka, na potrebi likvidiranja oholosti i svih ostataka štetnog shvaćanja prošlosti.
To su poroci idolopoklonstva i treba ih napustiti.
Po predanju od Ibni-Abbasa povod objavi gornjeg ajeta je dolazak Muhammedu, sallallahu alejhi ve sellem, Vahšija, ubojice Hamze, amidže Muhammedovog, sallallahu alejhi ve sellem. Po dolasku Muhammedu, sallallahu alejhi ve sellem, on je zamolio milost i zaštitu da bi čuo koje poglavlje iz Kur'ana.

30. PRIČAO NAM JE Sulejman b. Harb, njemu Šu'be prenoseći od Vasila Ahdeba, on od Ma'rura b. Suvejda koji je rekao:
– Susreo sam Ebu-Zerra u Rebezi. Na njemu i na njegovom momku bijaše istovjetno (dvodijelno) odijelo, i ja ga za to upitah, a on odgovori:
– Ja i jedan čovjek smo se grdili, pa sam ga uvrijedio spomenuvši njegovu majku (rekavši mu da je sin crnkinje), pa mi je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Ebu-Zerre, što si mu nanio sramotu i uvrijedio ga njegovom majkom? Ti si čovjek sa paganskim navikama. Vaši robovi (sluge) jesu vaša braća. Allah ih je stavio pod vašu vlast, pa ko bude imao takvog brata pod svojom vlašću neka ga hrani onim što i sam jede i neka ga oblači onako kako se i on oblači. Ne opterećujte ih do iznemoglosti, a ako ih preopteretite, pomozite im.[3]

٣٠. حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ حَرْبٍ قَالَ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ عَنْ وَاصِلٍ الأَحْدَبِ عَنِ الْمَعْرُورِ بْنِ سُوَيْدٍ قَالَ لَقِيتُ أَبَا ذَرٍّ بِالرَّبَذَةِ وَعَلَيْهِ حُلَّةٌ وَعَلَى غُلاَمِهِ حُلَّةٌ فَسَأَلْتُهُ عَنْ ذَلِكَ فَقَالَ إِنِّي سَابَبْتُ رَجُلاً فَعَيَّرْتُهُ بِأُمِّهِ فَقَالَ لِي النَّبِيُّ ﷺ يَا أَبَا ذَرٍّ أَعَيَّرْتَهُ بِأُمِّهِ إِنَّكَ امْرُؤٌ فِيكَ جَاهِلِيَّةٌ إِخْوَانُكُمْ خَوَلُكُمْ جَعَلَهُمُ اللهُ تَحْتَ أَيْدِيكُمْ فَمَنْ كَانَ أَخُوهُ تَحْتَ يَدِهِ فَلْيُطْعِمْهُ مِمَّا يَأْكُلُ وَلْيُلْبِسْهُ مِمَّا يَلْبَسُ وَلاَ تُكَلِّفُوهُمْ مَا يَغْلِبُهُمْ فَإِنْ كَلَّفْتُمُوهُمْ فَأَعِينُوهُمْ.

Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, kazao mu je da bi volio da ga ne vidi u svojoj blizini, ali kada je već tu, on mu daje svoju zaštitu i mogućnost da čuje koji odlomak iz Kur'ana.
Vahši je, potom, izjavio: "Bio sam idolopoklonik, bespravno ubijao ljude i činio blud pa me interesuje hoće li mi Allah primiti pokajanje?" U vezi s ovim Vahšijevim interesovanjem objavljen je ajet: "Onim koji se mole samo Allahu, onim koji ne ubijaju osobe koje je Allah zabranio, izuzev opravdanog zakonskog puta, i onima koji čine dobra djela bit će oprošteno..."
– Vidim tu neke uvjete, samo ja nisam radio nikakva dobra za ljude korisna, a Allahu, dželle šanuhu, ugodna djela – rekao je Vahši. "Podari mi svoju zaštitu i milost da čujem još štogod iz Kur'ana!"
Potom je došao ajet: "Allah, zaista, neće oprostiti idolopoklonstvo, ali oprostit će ostalo kome bude htio."
Tada je Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, pozvao Vahšija i citirao mu gornji ajet.
– Možda sam ja od onih kojima On neće oprostiti? Podari mi svoju zaštitu da čujem još štogod od Allahove objave! – rekao je Vahši.
Tad je objavljen ajet koji u prijevodu glasi: "O moji robovi, (ogrezli u grijehe) ne gubite nadu u Allahovu milost...!"
– Da, sada ne vidim više nikakvih uvjeta – reče Vahši i primi islam.
Sadržaj ajeta demantuje stav sekte rafi'ija, ibadijja i nekih haridžija da će grešni vjernik ostati vječno u Džehennemu. Ajet odbacuje takvo mišljenje ističući da će to biti samo idolopoklonici Džehennema.

3 Iz navedenog hadisa zaključuje se:
– da je zabranjeno grditi robove, podvrgavati ih torturi, koriti, činiti prigovor zbog porijekla njihovih roditelja, a tako isto i poslužitelje i druge potčinjene osobe. Islamski je imperativ ukazivati im pomoć, blagost i prijaznost. Zabranjeno je koriti i ponižavati ljude zbog neke njihove tjelesne defektnosti ili neke mahane njihovih roditelja, kao što je zabranjeno oholjenje i samohvalisanje svojim vrlinama ili vrlinama svojih roditelja. Lijep i human postupak treba imati naročito prema slabašnim i potčinjenim osobama. Musliman je dužan imati samilost i prema životinjama i tovariti im samo što mogu podnijeti. Grubost, cinizam i tortura su poroci predislamskog vremena i treba ih se kloniti;
– slugu, radnika i potčinjenog treba hraniti istom vrstom hrane koju i sami jedemo i oblačiti ih odjećom kakvu mi nosimo;
– obavezivati ljude i tovariti životinje preko njihovih stvarnih mogućnosti i snošljivosti nije dozvoljeno;
– musliman je dužan angažovati se maksimalno u propagandi za rad dobrih, Allahu ugodnih, a za ljude korisnih djela.

"KADA SE DVIJE SKUPINE VJERNIKA POTUKU, IZMIRITE IH"[1]

باب ﴿ وَإِنْ طَائِفَتَانِ مِنَ الْمُؤْمِنِينَ اقْتَتَلُوا فَأَصْلِحُوا بَيْنَهُمَا ﴾

Tako ih je (Allah) nazvao vjernicima.[2]

فَسَمَّاهُمُ الْمُؤْمِنِينَ .

31. PRIČAO NAM JE Abdur-Rahman b. Mubarek, njemu Hammad b. Zejd, ovome Ejjub i Junus prenoseći od Hasana, (on) od Ahnefa b. Kajsa koji je rekao:
– Pošao sam da pomognem ovom čovjeku (Aliji b. Ebu-Talibu) pa me je susreo Ebu-Bekre i rekao: "Kuda namjeravaš?"
– Da pomognem ovom čovjeku – odgovorio sam.
– Vrati se! – (rekao je Ebu-Bekre). Čuo sam Allahovog Poslanika gdje kaže: "Kada se dvojica muslimana sabljama naoružana međusobno sukobe, u Vatru će i ubica i ubijeni."
– Allahov Poslaniče! – rekao sam – ubica (treba), a zašto ubijeni?
– Pa i on je nastojao ubiti svog druga – odgovorio je on.

٣١. حَدَّثَنَا عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ الْمُبَارَكِ حَدَّثَنَا حَمَّادُ بْنُ زَيْدٍ حَدَّثَنَا أَيُّوبُ وَيُونُسُ عَنِ الْحَسَنِ عَنِ الْأَحْنَفِ بْنِ قَيْسٍ قَالَ ذَهَبْتُ لِأَنْصُرَ هَذَا الرَّجُلَ فَلَقِيَنِي أَبُو بَكْرَةَ فَقَالَ أَيْنَ تُرِيدُ قُلْتُ أَنْصُرُ هَذَا الرَّجُلَ قَالَ ارْجِعْ فَإِنِّي سَمِعْتُ رَسُولَ اللهِ ﷺ يَقُولُ إِذَا الْتَقَى الْمُسْلِمَانِ بِسَيْفَيْهِمَا فَالْقَاتِلُ وَالْمَقْتُولُ فِي النَّارِ فَقُلْتُ يَا رَسُولَ اللهِ هَذَا الْقَاتِلُ فَمَا بَالُ الْمَقْتُولِ قَالَ إِنَّهُ كَانَ حَرِيصًا عَلَى قَتْلِ صَاحِبِهِ .

1 El-Hudžurat: 9.

2 Kao povod objavi gornjeg ajeta navodi se hadis koji prenosi Enes b. Malik u kojem stoji da je rečeno Muhammedu, sallallahu alejhi ve sellem, da posjeti Abdullaha b. Ubejja. Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, posjetio ga je s još nekim drugovima, a on reče da ga Muhammedov magarac uznemiruje svojim smradom. Neko od Muhammedovih pratilaca uzviknu da Muhammedov, sallallahu alejhi ve sellem, magarac bolje miriše od njega. Ovo je rasrdilo jednog prisutnog Abdullahovog prijatelja i on se poče s Muhammedovim, sallallahu alejhi ve sellem, drugom svađati, a potom i tući šakama, obućom i granjem palmi.
Sadržaj ajeta ukazuje da griješenje ne izvodi vjernika iz islama, a niti je ono razlog da griješnik bude vječno u Paklu, izuzev idolopoklonstva. U tekstu ajeta potencirana je potreba punog angažovanja svakog muslimana na mirenju zavađenih, suzbijanju terorističkih i subverzivnih akcija za ljude i društvenu zajednicu.

ZULUM (NASILJE) KOJI JE BLAŽI OD PRAVOG ZULUMA

باب ظُلْمٌ دُونَ ظُلْمٍ

32. PRIČAO NAM JE Ebul-Velid, njemu Šu'be... A PRIČAO MI JE I Bišr b. Halid Ebu-Muhammed Askeri, njemu Muhammed b. Dža'fer prenoseći od Šu'be, ovaj od Sulejmana, on od Ibrahima, ovaj od Alkame, a on (opet) od Abdullaha, da je rekao: – Kada je objavljen ajet:
"Oni koji (iskreno) vjeruju i svoje vjerovanje ne zaodijevaju zulumom (nepravdom), (bit će u sigurnosti i oni su upućeni Pravim putem)." Drugovi Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, zapitaše: "A ko od nas nije nepravdu, nasilje učinio?" Na to je Allah objavio: "Širk (pridruživanje druga Allahu), zaista je najveće nasilje."[3]

٣٢. حَدَّثَنَا أَبُو الْوَلِيدِ قَالَ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ ح قَالَ وحَدَّثَنِي بِشْرُ بْنُ خَالِدٍ أَبُو مُحَمَّدٍ الْعَسْكَرِيُّ قَالَ حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ جَعْفَرٍ عَنْ شُعْبَةَ عَنْ سُلَيْمَانَ عَنْ إِبْرَاهِيمَ عَنْ عَلْقَمَةَ عَنْ عَبْدِاللهِ قَالَ لَمَّا نَزَلَتْ (الَّذِينَ آمَنُوا وَلَمْ يَلْبِسُوا إِيمَانَهُمْ بِظُلْمٍ) قَالَ أَصْحَابُ رَسُولِ اللهِ ﷺ أَيُّنَا لَمْ يَظْلِمْ فَأَنْزَلَ اللهُ عَزَّ وَجَلَّ (إِنَّ الشِّرْكَ لَظُلْمٌ عَظِيمٌ) .

OBILJEŽJA LICEMJERNOGA

باب علامة المنافق

33. PRIČAO NAM JE Sulejman Ebu-Rebi', njemu Ismail b. Dža'fer, a njemu Nafi' b. Malik b. Ebu-Amir Ebu-Suhejl prenoseći od svoga oca, (on) od Ebu-Hurejre, a ovaj od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, da je rekao:
"Tri su znaka dvoličnjaka: kada govori, laže; kada (što) obeća, ne ispuni i kada mu se što povjeri, iznevjeri."

٣٣. حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ أَبُو الرَّبِيعِ قَالَ حَدَّثَنَا إِسْمَاعِيلُ بْنُ جَعْفَرٍ قَالَ حَدَّثَنَا نَافِعُ بْنُ مَالِكِ بْنِ أَبِي عَامِرٍ أَبُو سُهَيْلٍ عَنْ أَبِيهِ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ آيَةُ الْمُنَافِقِ ثَلَاثٌ إِذَا حَدَّثَ كَذَبَ وَإِذَا وَعَدَ أَخْلَفَ وَإِذَا اؤْتُمِنَ خَانَ .

3 U ajetu spomenut izraz "zulum" ashabi su shvatili kao grijeh i sebi učinjeno nasilje. To je bilo pogrešno shvatanje. Tako da je Allah, dželle šanuhu, u drugom ajetu objasnio da se izrazom *zulum* misli na idolopoklonstvo. Istina, konkretni izraz u drugim ajetima i hadisima može značiti grijeh, nekad veći, a nekad manji, pa i idolopoklonstvo koje vjernika izvodi iz islama.

34. PRIČAO NAM JE Kabisa b. Ukbe, njemu Sufjan prenoseći od A'meša, (on) od Abdullaha b. Murre, (ovaj) od Mesruka, on od Abdullaha b. Amra, da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, izjavio:

"Onaj kod koga se nađe četvero, bit će pravi dvoličnjak, a onaj kod koga se nađe samo jedno od toga, smatrat će se da ima znak dvoličnosti sve dok ga ne napusti: kada mu se što povjeri, iznevjeri; kada priča, laže; kada što obeća, prevari (izda), a kada se raspravlja, odstupa od istine (upotrebljava neosnovan govor)."

Ovako je (osim Sufjana) prenio i Šu'be od A'meša.[1]

٣٤. حَدَّثَنَا قَبِيصَةُ بْنُ عُقْبَةَ قَالَ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ
عَنِ الْأَعْمَشِ عَنْ عَبْدِاللهِ بْنِ مُرَّةَ عَنْ مَسْرُوقٍ
عَنْ عَبْدِاللهِ بْنِ عَمْرٍو أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ قَالَ أَرْبَعٌ مَنْ
كُنَّ فِيهِ كَانَ مُنَافِقًا خَالِصًا وَمَنْ كَانَتْ فِيهِ خَصْلَةٌ
مِنْهُنَّ كَانَتْ فِيهِ خَصْلَةٌ مِنَ النِّفَاقِ حَتَّى يَدَعَهَا
إِذَا اؤْتُمِنَ خَانَ وَإِذَا حَدَّثَ كَذَبَ وَإِذَا عَاهَدَ غَدَرَ
وَإِذَا خَاصَمَ فَجَرَ تَابَعَهُ شُعْبَةُ عَنِ الْأَعْمَشِ .

PROVOĐENJE NOĆI "LEJLEI-KADR" U IBADETU, DIO JE VJEROVANJA

بَاب قِيَامُ لَيْلَةِ الْقَدْرِ مِنَ الْإِيمَانِ

35. PRIČAO NAM JE Ebul-Jeman, njega obavijestio Šu'ajb, ovome pričao Ebu-Zinad prenoseći od A'redža, a on od Ebu-Hurejre, da je rekao:

– Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, kazao je: "Ko provede 'Lejlei-kadr' u ibadetu vjerujući Allaha i računajući (samo na Njegovu nagradu), oprostit će mu se njegovi ranije učinjeni grijesi (prema Allahu)."[2]

٣٥. حَدَّثَنَا أَبُو الْيَمَانِ قَالَ أَخْبَرَنَا شُعَيْبٌ قَالَ
حَدَّثَنَا أَبُو الزِّنَادِ عَنِ الْأَعْرَجِ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ
قَالَ قَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ مَنْ يَقُمْ لَيْلَةَ الْقَدْرِ إِيمَانًا
وَاحْتِسَابًا غُفِرَ لَهُ مَا تَقَدَّمَ مِنْ ذَنْبِهِ .

1 Gornji hadis ukazuje na štetne posljedice poroka. Čovjek s uvriježenim zlim navikama blizu je licemjeru za koga islamski učenjaci tvrde da ne pripada islamskoj zajednici i da mu je mjesto u paklenoj vatri.
Neki učenjaci smatraju da ovaj hadis upozorava na zle posljedice navedenih poroka, samo ako vjernik u njima stalno živi i ako je nerazdvojiv od njih. U tom slučaju našao bi se u krugu licemjera i prestao biti član islamskog društva. Ljudi odani navedenim porocima upoređeni su s dvoličnjacima, s obzirom na zle posljedice njihove aktivnosti, pa ih se treba kloniti.

2 Nakon izloženih poslova koji su sastavni dijelovi islamskog vjerovanja, donose se poglavlja u kojima su izneseni neki poroci kao posljedica slabog morala, slabog vjerovanja i neiskrenog vršenja islamskih dužnosti.
U okviru ranije postavljene teme o vjerovanju, Buhari se vraća na neke pozitivne osobine vjernika, kao: ibadet u noći Kadr, rad i zalaganje na Allahovom, dželle šanuhu, putu, pošćenje ramazana i slično, upozoravajući da su to ogranci islamskog vjerovanja i sastavni dijelovi vjere.
Noć "Lejlei-kadr" dobila je to ime zato što se u njoj donose odluke o svim zbivanjima, pojavama i promjenama u svijetu; zbog njene velike vrijednosti kod Allaha, dželle šanuhu, a popularnosti kod muslimana, jer je u njoj otpočela objava Kur'ana; što je svako pobožno djelo u njoj učinjeno kod Allaha mnogo vrednije nego u drugim noćima i što ljudi vršeći u njoj ma kakvo dobro djelo, dobivaju kod Allaha, dželle šanuhu, veću vrijednost i viši stepen nego kada to čine u drugom vremenu.

DŽIHAD (BORBA NA ALLAHOVOM PUTU) DIO JE VJEROVANJA

باب الْجِهادُ مِن الإيمانِ

36. PRIČAO NAM JE Haremi b. Hafs, njemu ispričao Abdul-Vahid, ovome Umare, njemu Ebu-Zur'a b. Amr b. Džerir i rekao da je čuo Ebu-Hurejru, kako prenosi od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, da je izjavio:

– Allah se rado odaziva onome koji krene u borbu na Njegovom putu: "Koga je izvelo u borbu samo vjerovanje u Mene i priznavanje Mojih poslanika, povratit ću ga (domu) s nagradom ili ratnim plijenom koje je zaslužio ili ću ga uvesti u Džennet", (kaže Allah).

– Kad ne bih prouzrokovao poteškoću svome ummetu (sljedbenicima), ne bih izostao ni od jedne vojne akcije i želio bih da budem ubijen na Allahovom putu, zatim proživljen, pa ubijen, potom proživljen i opet ubijen.[3]

٣٦. حَدَّثَنَا حَرَمِيُّ بْنُ حَفْصٍ قَالَ حَدَّثَنَا عَبْدُالْوَاحِدِ قَالَ حَدَّثَنَا عُمَارَةُ قَالَ حَدَّثَنَا أَبُو زُرْعَةَ بْنُ عَمْرِو بْنِ جَرِيرٍ قَالَ سَمِعْتُ أَبَا هُرَيْرَةَ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ انْتَدَبَ اللهُ لِمَنْ خَرَجَ فِي سَبِيلِهِ لَا يُخْرِجُهُ إِلَّا إِيمَانٌ بِي وَتَصْدِيقٌ بِرُسُلِي أَنْ أُرْجِعَهُ بِمَا نَالَ مِنْ أَجْرٍ أَوْ غَنِيمَةٍ أَوْ أُدْخِلَهُ الْجَنَّةَ وَلَوْلَا أَنْ أَشُقَّ عَلَى أُمَّتِي مَا قَعَدْتُ خَلْفَ سَرِيَّةٍ وَلَوَدِدْتُ أَنِّي أُقْتَلُ فِي سَبِيلِ اللهِ ثُمَّ أُحْيَا ثُمَّ أُقْتَلُ ثُمَّ أُحْيَا ثُمَّ أُقْتَلُ .

3 Sadržaj hadisa upozorava:
– na vrijednost borbe i pogibije (šehadeta) na Allahovom putu i na spremnost sagorijevanja za bolju budućnost svoje zajednice;
– ističe se samilost i sažaljenje Muhammeda, sallallahu alejhi ve sellem, prema muslimanima, čuvajući ih od obaveza koje su van njihovih mogućnosti;
– između više dužnosti treba izvršavati uvijek onu koja je preča i za zajednicu korisnija;
– potrebno je suzbijati zle navike ljudi, a propagirati rad dobrih djela i vođenja borbe protiv neprijatelja koji predstavlja opasnost za zajednicu. Duša osobe koja se žrtvovala zarad Allaha, džellc šanuhu, i za dobro svoje zajednice ulazi u džennetske blagodati i provodi svoj zagrobni život u punom zadovoljstvu, kako je to u Kur'anu rečeno: "Oni su i dalje živi kod svoga Gospodara i snabdjeveni." Oni su živi i u sjećanju svoga naroda. Moguće je da se gornjim hadisom aludira na uzlazak u Džennet po izdisanju na bojnom polju, odnosno da će ući u Džennet među prvim dobrim i Allahu, džellc šanuhu, ugodnim osobama. Ovakvi bi trebali ući u Džennet bez polaganja računa za svoj ovozemni rad. Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, rekao je: "Pogibijom na Allahovom putu čovjeku se praštaju svi njegovi minuli grijesi, izuzev duga."

DOBROVOLJNO KLANJANJE U TOKU RAMAZANSKIH NOĆI SASTAVNI JE DIO VJEROVANJA

بَاب تَطَوُّعُ قِيَامِ رَمَضَانَ مِنَ الْإِيمَانِ

37. PRIČAO NAM JE Ismail, njemu Malik prenoseći od Ibnu-Šihaba, (on) od Humejda b. Abdur-Rahmana, (a ovaj) od Ebu-Hurejre da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, izjavio:
"Ko provede ramazan u ibadetu, vjerujući u Allaha i računajući samo na Njegovu nagradu, oprostit će mu se ranije učinjeni grijesi (prema Allahu)."[1]

٣٧. حَدَّثَنَا إِسْمَاعِيلُ قَالَ حَدَّثَنِي مَالِكٌ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ عَنْ حُمَيْدِ بْنِ عَبْدِالرَّحْمَنِ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ أَنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ قَالَ مَنْ قَامَ رَمَضَانَ إِيمَانًا وَاحْتِسَابًا غُفِرَ لَهُ مَا تَقَدَّمَ مِنْ ذَنْبِهِ .

POSTITI RAMAZAN NADAJUĆI SE NAGRADI (KOD ALLAHA) DIO JE VJEROVANJA

بَاب صَوْمُ رَمَضَانَ احْتِسَابًا مِنَ الْإِيمَانِ

38. PRIČAO NAM JE Ibnu-Selam, njega obavijestio Muhammed b. Fudajl, ovome pričao Jahja b. Seid prenoseći od Ebu-Seleme, (a on) od Ebu-Hurejre, da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
"Ko isposti ramazan vjerujući (u Allaha) i računajući (samo na Njegovu nagradu), oprostit će mu se ranije učinjeni grijesi (prema Allahu)."[2]

٣٨. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ سَلَامٍ قَالَ أَخْبَرَنَا مُحَمَّدُ بْنُ فُضَيْلٍ قَالَ حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ سَعِيدٍ عَنْ أَبِي سَلَمَةَ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ مَنْ صَامَ رَمَضَانَ إِيمَانًا وَاحْتِسَابًا غُفِرَ لَهُ مَا تَقَدَّمَ مِنْ ذَنْبِهِ .

---

1 Ovaj hadis govori općenito o praštanju grijeha, ali poznati stav islamske uleme jeste da se to odnosi samo na manje grijehe i prekršaje učinjene prema Allahu, džellc šanuhu. Povredu tuđeg prava Allah neće oprostiti. Za ovakve prekršaje treba tražiti oprost neposredno od oštećenog.
Nevevi izražava rezervu prema specificiranju značenja ovog hadisa, to jeste da se misli samo na male grijehe, i istovremeno kaže da su se učenjaci složili oko toga da se veliki grijesi brišu samo tevbom ili šerijatskom kaznom. (prim. rec.)
"Ko provede ramazan u ibadetu...", neki kažu da se ovo odnosi na provođenje noći ramazana u ibadetu, neki misle da se to odnosi na osobu koja klanja teravih-namaz, a neki kažu i na svakog ko klanja ma kakvu nafilu u ma koje doba dana ili noći za vrijeme ramazana, bilo kolektivno ili pojedinačno.

2 Gornji hadis aludira na pošćenje cijelog mjeseca ramazana. Bolesne osobe koje su imale želju postiti, ali zbog bolesti ili zbog opravdanih razloga mrse, spadaju među pomilovane. Ovakve su osobe identične onima koje zbog slabosti klanjaju namaz sjedeći i imaju nagradu kao onaj koji klanja stojeći.
Izrazima "vjerujući u Allaha i računajući samo na Njegovu nagradu..." aludira se na usku povezanost vjerovanja s postom, jer pošćenje iz licemjerstva nije punovažno.

VJERA JE LAHKA[3]

باب الدِّينُ يُسْرٌ

Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, izjavio je: “Allahu najmilija vjera je čista i lahka vjera (islam).”[4]

وَقَوْلُ النَّبِيِّ ﷺ أَحَبُّ الدِّينِ إِلَى اللهِ الْحَنِيفِيَّةُ السَّمْحَةُ .

39. PRIČAO NAM JE Abdusselam b. Mutahher i rekao da mu je pričao Omer b. Ali prenoseći od Ma‘na b. Muhammeda Gifarija, ovaj od Seida b. Ebu-Seida Makburija, on od Ebu-Hurejre, a ovaj od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, da je rekao:
“Vjera (islam) je lahka. U ovoj vjeri neće se niko prenapregnuti, a da ga ona neće savladati. Budite umjereni i radite ispravno (bez pretjerivanja i bez zanemarivanja)! Obveseljavajte i tražite pomoć od Allaha jutrom, popodne i nešto krajem noći!”[5]

٣٩. حَدَّثَنَا عَبْدُالسَّلَامِ بْنُ مُطَهَّرٍ قَالَ حَدَّثَنَا عُمَرُ بْنُ عَلِيٍّ عَنْ مَعْنِ بْنِ مُحَمَّدٍ الْغِفَارِيِّ عَنْ سَعِيدِ بْنِ أَبِي سَعِيدٍ الْمَقْبُرِيِّ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ إِنَّ الدِّينَ يُسْرٌ وَلَنْ يُشَادَّ الدِّينَ أَحَدٌ إِلَّا غَلَبَهُ فَسَدِّدُوا وَقَارِبُوا وَأَبْشِرُوا وَاسْتَعِينُوا بِالْغَدْوَةِ وَالرَّوْحَةِ وَشَيْءٍ مِنَ الدُّلْجَةِ .

---

3 Doslovno je rečeno da je vjera lahkoća. Komentatori, međutim, daju prednost značenju da vjera u sebi ima lahkoću, to jest da je lahka. (prim. rec.)

4 Logična veza između ovog i prethodnog poglavlja jeste ta što postoji olakšica koja se očituje u povlastici posta ramazana o kojoj je bilo riječi u prethodnom poglavlju.
Naslovom se skreće pažnja na islam kao vjeru brojnih olakšica. Tako bolesnik umjesto stojeći može klanjati sjedeći odnosno ležeći; u nedostatku vode za uzimanje abdesta ili kupanja, može se poslužiti tejemmumom; ko nije sposoban za uzimanje abdesta ili kupanje, može se poslužiti tejemmumom; ko nije sposoban za putovanje na hadž, može poslati ispred sebe zamjenika; putnik uz ramazan može mrsiti i napaštanje obaviti kada se vrati kući, mrsiti može i bolesnik, a napaštanje obaviti kada ozdravi, dok oronuli starac umjesto napaštanja daje otkup za svaki mršeni dan u iznosu sadakatul-fitra.
Možda se gornjim naslovom želе istaći povlastice u islamu nepoznate ranijim religijama u kojim se molitva mogla obavljati samo kolektivno u bogomoljama; vjersko čišćenje nije se moglo postići pomoću potiranja zemljom; dio odjeće uprljane ljudskim izmetom nije se mogao oprati vodom, nego se morao odrezati i bacati, a pokajanje je bilo punovažno samo izvršavanjem samoubistva. Od ovih i sličnih poteškoća Allah, dželle šanuhu, oslobodio je muslimane, kako je to u Kur'anu rečeno: “Allah vam nije stavio u vjeru nikakvu poteškoću...”
Muhammedova, sallallahu alejhi ve sellem, izjava ukazuje da je od svih nebeskih objava Allahu, dželle šanuhu, najmiliji islam, vjera lahkoće i snošljivosti, i da su Allahu najdraži pobožni umjereni poslovi koje vjernik obavlja lahko, bez napora i teškoće.

5 El-gadve je putovanje početkom dana pa sve do zevala, ili između sabaha i zalaska sunca. Er-revha je vrijeme između zevala (podne) i noći, dok pojam ed-duldže, po jednima, označava putovanje krajem noći, po drugima označava cijelu noć, ali je spomenut samo dio noći jer je noćna aktivnost mnogo teža od dnevne. Spomenuta vremena su, međutim, najpogodnija vremena za putovanje, pa kao da se Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, obraća putniku da putuje u ovim vremenima jer će tako lakše moći ustrajati u ibadetu, nego kada bi putovao i danju i noću bez prestanka. Ljepota ove metafore ogleda se u tome što je dunjaluk prolazna kuća na putu ka ahiretu, te da je u ovim vremenima tijelo najodmornije i spremnije za ibadet. (prim. rec.)
Navedenim hadisom skreće se pažnja na potrebu umjerenosti u svemu, pa i molitvi. Fanatično preopterećivanje ne donosi korist, nego može dovesti do iznemoglosti i iscrpljenosti, pa da čovjek u kasnije dane nije sposoban vršiti ni najosnovnije vjerske dužnosti.
Hattabi kaže da konkretni hadis naređuje umjerenost i neopterećivanje, jer je Uzvišeni Allah naredio ibadete

NAMAZ JE SASTAVNI DIO VJEROVANJA

بَاب الصَّلَاةُ مِنَ الْإِيمَانِ

I riječi Uzvišenog Allaha: "Allah neće dati da propadne vaše vjerovanje..."[1], to jeste: "... vaši namazi vršeni kod Ka'be (okrećući se prema Bejtul-makdisu)."

وَقَوْلُ اللهِ تَعَالَى (وَمَا كَانَ اللهُ لِيُضِيعَ إِيمَانَكُمْ) يَعْنِي صَلَاتَكُمْ عِنْدَ الْبَيْتِ .

40. PRIČAO NAM JE Amr b. Halid i rekao da mu je pričao Zuhejr, a ovome Ebu-Ishak prenoseći od Beraa:
"Čim je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, došao u Medinu, odsjeo je prvo kod svojih predaka (ili – kako kaže Ebu-Ishak – kod svojih daidža) ensarija i klanjao šesnaest ili sedamnaest mjeseci (okrećući se) prema Bejtul-makdisu (u Jerusalemu), stalno želeći da mu pravac okretanja u namazu bude prema Ka'bi. Prvi namaz što ga je klanjao prema Ka'bi bio je ikindijski namaz. S njim je klanjalo još nekoliko ljudi. Kasnije je jedan čovjek od onih koji su klanjali s njim, izišao i prošao pored klanjača jedne džamije[2], dok su oni još bili (u namazu) na ruku'u i uzviknuo: 'Kunem se Allahom, sada sam klanjao zajedno s Allahovim Poslanikom, sallallahu alejhi ve sellem, (okrenuti licem) prema Mekki.' Tada su se i ovi odmah okrenuli prema Ka'bi kao što su i oni ranije.[3] Jevreji i drugi sljedbenici Knjige bili su oduševljeni što se u namazu on okretao Bejtul-makdisu, a kada se licem okrenuo prema Ka'bi, smatrali su to prezrenim."

٤٠ . حَدَّثَنَا عَمْرُو بْنُ خَالِدٍ قَالَ حَدَّثَنَا زُهَيْرٌ قَالَ حَدَّثَنَا أَبُو إِسْحَاقَ عَنِ الْبَرَاءِ بْنِ عَازِبٍ أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ كَانَ أَوَّلَ مَا قَدِمَ الْمَدِينَةَ نَزَلَ عَلَى أَجْدَادِهِ أَوْ قَالَ أَخْوَالِهِ مِنَ الْأَنْصَارِ وَأَنَّهُ صَلَّى قِبَلَ بَيْتِ الْمَقْدِسِ سِتَّةَ عَشَرَ شَهْرًا أَوْ سَبْعَةَ عَشَرَ شَهْرًا وَكَانَ يُعْجِبُهُ أَنْ تَكُونَ قِبْلَتُهُ قِبَلَ الْبَيْتِ وَأَنَّهُ صَلَّى أَوَّلَ صَلَاةٍ صَلَّاهَا صَلَاةَ الْعَصْرِ وَصَلَّى مَعَهُ قَوْمٌ فَخَرَجَ رَجُلٌ مِمَّنْ صَلَّى مَعَهُ فَمَرَّ عَلَى أَهْلِ مَسْجِدٍ وَهُمْ رَاكِعُونَ فَقَالَ أَشْهَدُ بِاللهِ لَقَدْ صَلَّيْتُ مَعَ رَسُولِ اللهِ ﷺ قِبَلَ مَكَّةَ فَدَارُوا كَمَا هُمْ قِبَلَ الْبَيْتِ وَكَانَتِ الْيَهُودُ قَدْ أَعْجَبَهُمْ إِذْ كَانَ يُصَلِّي قِبَلَ بَيْتِ الْمَقْدِسِ وَأَهْلُ الْكِتَابِ فَلَمَّا وَلَّى وَجْهَهُ قِبَلَ الْبَيْتِ أَنْكَرُوا ذَلِكَ .

u određenim vremenima kao milost i olakšicu.

Hadis upozorava i na potrebu obazrivosti prema samom sebi. Nije preporučljivo teretiti se do iznemoglosti. Treba se držati zlatne sredine u svakom poslu, pa i u vjerskim obredima.

Kao što se poneko krijepi u jutarnjoj i večernjoj šetnji, tako i dobar vjernik nalazi duhovno i fizičko okrepljenje u jutarnjem namazu, u popodnevnim i večernjim namazima. To su obligatni namazi i ukoliko se obavljaju iskreno u ime Allaha, dželle šanuhu, preporodit će dušu vjernika i učiniti ga zadovoljnom i sretnom jedinkom društvene zajednice.

1 El-Bekare: 143.

2 Radi se o džamiji plemena Benu-Harise, poznate danas kao Mesdžidul-kibletejn. (prim. rec.)

3 Oko značenja harfa *kaf* u riječi *kema* Ajni navodi veliku raspravu i na kraju smatra da su se ovi okrenuli kao što su i oni prije. Ibn-Hadžer i Kastalani, međutim, smatraju da ovo znači da su se oni okrenuli prema Ka'bi u stanju u kojem su bili u namazu. To znači da slovo *kaf* ovdje nema značenje poređenja. (prim. rec.)

قَالَ زُهَيْرٌ حَدَّثَنَا أَبُو إِسْحَاقَ عَنِ الْبَرَاءِ فِي حَدِيثِهِ هَذَا أَنَّهُ مَاتَ عَلَى الْقِبْلَةِ قَبْلَ أَنْ تُحَوَّلَ رِجَالٌ وَقُتِلُوا فَلَمْ نَدْرِ مَا نَقُولُ فِيهِمْ فَأَنْزَلَ اللهُ تَعَالَى (وَمَا كَانَ اللهُ لِيُضِيعَ إِيمَانَكُمْ) .

Zuhejr je rekao:
– Kazivao nam je Ebu-Ishak prenoseći od Beraa njegovu predaju da su neki ljudi pomrli, neki izginuli još prije nego je promijenjen pravac okretanja u namazu. "Nismo znali" – rekao je Bera – "šta da kažemo o njima." Potom je Uzvišeni Allah objavio: "Allah neće poništiti vaše vjerovanje (namaze vršene ranije prema Bejtul-makdisu)."[4]

---

4 Gornjim naslovom Buhari ističe da je obavljanje namaza sastavni dio islamskog vjerovanja, iako ono spada u grupu fizičkih vjerskih obreda. U prethodnom poglavlju ukazana je potreba traženja duševne kreposti i Allahove, dželle šanuhu, milosti u obavljanju pet dnevnih namaza, a sada se naglašava da je to sastavni i nedjeljivi dio vjerovanja.
Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, stigao je u Medinu u ponedjeljak 12. rebiul-evvela u vrijeme jake podnevne žege. Ibn-Abbas kaže da je Allahov Poslanik krenuo iz Mekke u ponedjeljak, a u Medinu stigao opet u ponedjeljak. Prema tome, njegovo putovanje trajalo je petnaest dana, zajedno sa ona tri dana koja je proveo sa Ebu-Bekrom u pećini Sevr. Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, išao je zaobilaznim pravcem prema morskoj obali, koji je bio dosta duži od glavnog karavanskog puta, i stigao u naselje Kuba, udaljeno tri milje od Medine, 8. rebiul-evvela, 13. godine po poslanstvu i boravio kod Benu-Amra b. Avfa četiri dana: ponedjeljak, utorak, srijedu, i četvrtak. Tu je s mještanima podigao jedan mesdžid u čijoj je gradnji i on učestvovao. U petak je krenuo prema Medini i u mahali Benu-Seleme klanjao džuma-namaz. Poslije podne prošao je kroz Medinu, zadržavajući se pomalo pred kućama nekih Medinelija i pred kućama svojih rodaka po majci, a potom odsjeo kod Ebu-Ejjuba Ensarija i ostao kod njega sedam mjeseci.
Nedaleko od Ebu-Ejjubove kuće dobio je zemljište i zajedno sa muslimanima sagradio džamiju okrenuvši mihrab prema Bejtul-makdisu. Uz džamiju je sagradio i prostorije za sebe i svoje ukućane.
Pošto je odsjeo kod Ebu-Ejjuba Ensarija, poslao je u Mekku Zejd i Ebu-Rafi'a, svoje oslobođene robove i oni su mu doveli kćerke Fatimu i Ummi-Kulsum i suprugu Sevdu. Poslije 16 mjeseci Ka'ba je Allahovom, dželle šanuhu, voljom, postala pravac okretanja u namazu, za čim je Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, odavno žudio. Mihrab u svojoj džamiji Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, odmah je premjestio na stranu prema Mekki, a na mjesto starog mihraba izgradio vrata.
Dozvola za promjenu pravca okretanja prema Ka'bi došla je u mjesecu redžebu 2. godine po Hidžri kada je Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, bio na trećem rekatu ikindija-namaza u kome se on odmah okrenuo prema Ka'bi. Prvi namaz klanjan prema Ka'bi bio je, dakle, ikindija kojoj je prisustvovao i Ubbad b. Nehik (ili Ubbad b. Bišr). Pošto drugi muslimani nisu još bili saznali za ovu promjenu, oni su klanjali i dalje okrećući se prema Bejtul-makdisu u Jerusalemu. To su činili stanovnici mahale Benu-Seleme, koji su se u ikindijskom namazu zadržali nešto duže, tako da ih je gore spomenuti Ubbad upozorio na potrebu okretanja prema Mekki i oni su se odmah, dok su još bili u namazu, okrenuli prema Ka'bi.
Ebu-Davud, u jednom hadisu prenesenom po Bukejru b. Ešdždžu, navodi da je u momentu promjene kible u Medini bilo devet džamija zajedno s Muhammedovom, sallallahu alejhi ve sellem, i u svima se klanjalo i ezan učio tek pošto bi se čuo glas ezana Bilala Hebešije, mujezina Muhammedove, sallallahu alejhi ve sellem, džamije. Džamije toga vremena bile su: Benu-Seleme, poznate pod imenom Mesdžidul-kibletejn, Benu-Zurejk, Benu-Affan, i džamija Eslem, odnosno plemena Džuhejn.
Iz hadisa se može zaključiti:
– dozvoljeno je derogiranje ranijih propisa novim podesnijim i o tome postoji konsenzus učenjaka;
– derogacija je bila poznata i u ranijim oblicima od Adema, sallallahu alejhi ve sellem, pa do Muhammeda, sallallahu alejhi ve sellem;
– hadis je argument i za derogiranje sunneta Kur'anom. I ovo većina učenjaka smatra dozvoljenim, dok se od Šafija o tome prenose dva stava. On ne dozvoljava niti derogiranje Kur'ana sunnetom, dok to većina učenjaka dozvoljava. Fahrudin Razi kaže: "Imam Šafija i veći broj naših učenjaka i zahirija, a po jednoj verziji i imam Ahmed, kategorički ne dozvoljavaju derogiranje Kur'ana mutevatir hadisima." Međutim, najveći broj učenjaka, imam Malik i Ebu-Hanife imaju potpuno suprotno mišljenje. Ovi posljednji u prilog

ČOVJEKOV ISPRAVAN ODNOS PREMA ISLAMU

باب حُسْنِ إِسْلَامِ الْمَرْءِ

41. MALIK JE REKAO da ga je obavijestio Zejd b. Eslem, njega Ata b. Jesar, a njega Ebu-Seid Hudri da je čuo Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, gdje kaže:
"Kada čovjek primi islam i on postane dobar (ispravan)[1], Allah će mu oprostiti sva ružna djela koja je uradio. Nakon toga slijedit će nadoknađivanje: dobro djelo vrijedit će deseterostruko, pa i do sedam stotina puta, a ružno djelo samo onoliko koliko i jeste, ukoliko Allah i to ne oprosti."

٤١. قَالَ مَالِكٌ أَخْبَرَنِي زَيْدُ بْنُ أَسْلَمَ أَنَّ عَطَاءَ بْنَ يَسَارٍ أَخْبَرَهُ أَنَّ أَبَا سَعِيدٍ الْخُدْرِيَّ أَخْبَرَهُ أَنَّهُ سَمِعَ رَسُولَ اللهِ ﷺ يَقُولُ إِذَا أَسْلَمَ الْعَبْدُ فَحَسُنَ إِسْلَامُهُ يُكَفِّرُ اللهُ عَنْهُ كُلَّ سَيِّئَةٍ كَانَ زَلَفَهَا وَكَانَ بَعْدَ ذَلِكَ الْقِصَاصُ الْحَسَنَةُ بِعَشْرِ أَمْثَالِهَا إِلَى سَبْعِ مِائَةِ ضِعْفٍ وَالسَّيِّئَةُ بِمِثْلِهَا إِلَّا أَنْ يَتَجَاوَزَ اللهُ عَنْهَا.

42. PRIČAO NAM JE Ishak b. Mensur, njemu ispričao Abdurezak, ovoga obavijestio Ma'mer prenoseći od Hemmama, on od Ebu-Hurejre kako je rekao, da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, kazao:
"Kada neko od vas lijepim učini svoj islam, svako dobro djelo koje on uradi bilježi mu se

٤٢. حَدَّثَنَا إِسْحَاقُ بْنُ مَنْصُورٍ قَالَ حَدَّثَنَا عَبْدُ الرَّزَّاقِ قَالَ أَخْبَرَنَا مَعْمَرٌ عَنْ هَمَّامِ بْنِ مُنَبِّهٍ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ إِذَا أَحْسَنَ أَحَدُكُمْ إِسْلَامَهُ فَكُلُّ حَسَنَةٍ يَعْمَلُهَا تُكْتَبُ لَهُ

svoga stava o derogiranju sunneta Kur'anom navode da klanjanje prema Bejtul-makdisu nije propisano Kur'anom, ali je pravac okretanja u namazu ipak izmijenjen u pravcu Ka'be ajetom: "Gdje god od sada budete, okrećite vaša lica prema strani Ka'be...!"
– Učenjaci šafijskog pravca smatraju da se ovdje radi o derogaciji Kur'ana Kur'anom i da se taj raniji kur'anski propis sastojao u tome što se prepuštalo na volju klanjača da se okreće onamo kuda on sam hoće i želi, kur'anskim ajetom: "Na koju se god stranu okrenete, tamo je lice vašeg Gospodara...", koji je derogiran kur'anskom naredbom o okretanju prema Ka'bi;
– hanefije smatraju da ranija ustaljena praksa i propisi mogu biti izmijenjeni i tvrdnjom jednog sigurnog i pouzdanog lica kao što je bio slučaj muslimana džamije Benu-Seleme u Medini;
– primjena starog propisa je punovažna dok se ne sazna za novi;
– klanjač punovažno sam odlučuje i prosuđuje o strani okretanja pri namazu. Ako klanjač u samom namazu donese novu odluku o pravcu kible, okrenut će se na tu stranu nastavljajući samo preostali dio namaza.
– klanjati namaz okrenut prema Ka'bi je jedan od namaskih uvjeta;
– namaz obavljen okrenut mimo Ka'bu ne treba naklanjavati, ako mu je već i vrijeme izašlo, jer to nisu učinili ni stanovnici Kubaa, koji su klanjali prema starom pravcu Makdisa ikindiju, akšam i jaciju i tek sutradan pred sabah-namaz, saznavši da im je Ka'ba postala pravac okretanja, okrenuli su se u pravcu Mekke;
– dozvoljena je čežnja za novim propisima koji će biti za zajednicu korisni;
– visoki ugled Muhammedove ličnosti kod Allaha, dželle šanuhu, koji mu je udovoljio i ono što je on sam dušom zažello;
– briga i zalaganje muslimana na čuvanju i dosljednom primjenjivanju vjerskih propisa.

1 Misli se na to da islam bude dobar i lijep u uvjerenjima, ihlasu, unutarnjem i vanjskom manifestiranju i da čovjek u svojim djelima ima na umu blizinu svoga Gospodara i da ga On vidi. (prim. rec.)

deseterostruko pa i do sedam stotina puta, a svako loše djelo koje uradi, bilježi mu se samo onoliko koliko ono i jeste."[2]

بِعَشْرِ أَمْثَالِهَا إِلَى سَبْعِ مِائَةِ ضِعْفٍ وَكُلُّ سَيِّئَةٍ يَعْمَلُهَا تُكْتَبُ لَهُ بِمِثْلِهَا .

UZVIŠENOM ALLAHU JE NAJDRAŽI POSAO KOJI SE (U IME NJEGA) TRAJNO RADI

باب أحبُّ الدِّينِ إلى اللهِ عزَّ وجلَّ أدْوَمُهُ

43. PRIČAO NAM JE Muhamed b. Musenna, njemu Jahja prenoseći od Hišama koji je kazao:
– Obavijestio me je moj otac prenoseći od Aiše da joj je unišao Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, a kod nje je bila jedna žena i upitao: "Ko je to?"
– To je ta i ta – odgovorila je Aiša – spominjući neke njene namaze.
– Dosta[3] – reče Muhammed – činite ono što možete podnijeti! Tako mi Allaha, Allahu neće dodijati (nagrađivanje) dok vama ne dodije (rad). Njemu je najdraži dobar posao kojeg čovjek ustrajno čini.[4]

٤٣. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ الْمُثَنَّى حَدَّثَنَا يَحْيَى عَنْ هِشَامٍ قَالَ أَخْبَرَنِي أَبِي عَنْ عَائِشَةَ أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ دَخَلَ عَلَيْهَا وَعِنْدَهَا امْرَأَةٌ قَالَ مَنْ هَذِهِ قَالَتْ فُلَانَةُ تَذْكُرُ مِنْ صَلَاتِهَا قَالَ مَهْ عَلَيْكُمْ بِمَا تُطِيقُونَ فَوَاللهِ لَا يَمَلُّ اللهُ حَتَّى تَمَلُّوا وَكَانَ أَحَبَّ الدِّينِ إِلَيْهِ مَادَامَ عَلَيْهِ صَاحِبُهُ .

---

2 Ustrajno obavljanje namaza zajedno s ostalim vjerskim dužnostima čovjeka duhovno preporađa i u njemu formira savršeno čvrsto vjerovanje, koje ga uzdiže iznad materijalnih prohtjeva. Čovjek odan islamu čini dobročinstvo na svakom koraku, a Allahu, dželle šanuhu, moli se kao da ga vidi.
Sadržaj navedenog hadisa je u skladu s ajetom: "Ko uradi dobro djelo imat će deseterostruku nagradu, a ko učini zlo, kaznit će se samo koliko je zaslužio."
U ovom hadisu istaknuto je da nagrada za dobro može biti i sedam stotina puta veća. Precizirana nagrada do deset, odnosno do sedam stotina puta za učinjeno dobro, ukazuje na neograničenu Allahovu milost prema vjernicima i na nagradu koja će biti mnogo veća od stvarno učinjenog dobrog djela. Poneki islamski učenjaci ove ajete i hadise shvaćaju doslovno i drže da će ta nagrada stvarno i biti u navedenom omjeru, ali postoje drugi ajeti i hadisi koji ukazuju na to da nagrada može biti veća čak i od toga.
Iz hadisa se zaključuje:
– nije ispravan stav haridžija i njihovih istomišljenika da griješenje izvodi vjernika iz islama i da će grešnik u Džehennemu ostati vječno;
– Allah, dželle šanuhu, nije obavezan opraštati ljudima njihove prekršaje. To je samo Njegova dobra volja i milost; koga hoće kaznit će, a kome hoće oprostit će;
– grešnik ne mora biti kažnjen za svoje grijehe pa makar umro i bez pokajanja, jer to ovisi o Allahovoj volji. Mutezilije, međutim, tvrde obratno;
– pobija se mišljenje onih koji negiraju mogućnost povećanja, odnosno umanjivanja vjerovanja, koje se održava u kvantitetima dobročinstava, koja se mogu međusobno kvantitativno i kvalitativno gradirati i biti vrlo raznolika.

3 Riječ *meh* je riječ neodobravanja i ovdje znači zabranu Aiši da hvali spomenutu ženu, ili označava zabranu djela koja se ne mogu podnijeti. Neki kažu da je ova riječ skraćenica od dvije riječi i to: *ma* i *haza* (šta je ovo), ali je bitno da se njome izražava neodobravanje. (prim. rec.)

4 Gornje poglavlje je logična veza sadržaja prethodnog poglavlja. Stvarna ljubav i osjećaj prema Allahu, dželle šanuhu, očituju se u redovnom obavljanju namaza, ustrajnom radu dobrih djela i klonjenju od poroka.
Navedeni hadis skreće pažnju na vrijednost ustrajnog rada i potrebu umjerenosti, pa makar to bilo i u namazu. Aiša je pohvalila Havlu iz Esed plemena, kako je najpobožnija žena Medine i da cijele noći provodi u pobožnosti, a Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, dodao je da je najbolji umjeren posao na

POVEĆAVANJE I UMANJIVANJE VJEROVANJA

بَاب زِيَادَةِ الْإِيمَانِ وَنُقْصَانِهِ

I riječi Uzvišenog Allaha: "Povećali smo im uputu", i "Allah uvećava vjerovanje onima koji vjeruju", i "Danas sam vam potpuno usavršio vašu vjeru."
– Ako se – kaže Ebu-Abdullah (Buhari) – ma šta od te savršenosti ostavi, ona će biti manjkava.

وَقَوْلِ اللهِ تَعَالَى (وَزِدْنَاهُمْ هُدًى) (وَيَزْدَادَ الَّذِينَ آمَنُوا إِيمَانًا) وَقَالَ (الْيَوْمَ أَكْمَلْتُ لَكُمْ دِينَكُمْ) فَإِذَا تَرَكَ شَيْئًا مِنَ الْكَمَالِ فَهُوَ نَاقِصٌ .

44. PRIČAO NAM JE Muslim b. Ibrahim, njemu ispričao Hišam, ovome Katade prenoseći od Enesa, a on od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, da je rekao:
"Iz vatre će izaći ko god je očitovao da 'nema Boga osim Allaha' i u čijem srcu ima dobra koliko težine jednog ječmenog zrna. Iz vatre će izaći svako ko je očitovao da 'nema Boga osim Allaha' i u čijem srcu ima dobra težine pšeničnog zrna. Iz vatre će izaći i onaj koji je očitovao da 'nema Boga osim Allaha', a u čijem srcu ima dobra težine jedne trunke (praške)."
Ebu-Abdullah (Buhari) kaže:
– Eban je kazao, da mu je pričao Katade, ovome Enes prenoseći od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, umjesto izraza "dobra" izraz "vjerovanja".[1]

٤٤ . حَدَّثَنَا مُسْلِمُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ قَالَ حَدَّثَنَا هِشَامٌ قَالَ حَدَّثَنَا قَتَادَةُ عَنْ أَنَسٍ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ يَخْرُجُ مِنَ النَّارِ مَنْ قَالَ لَا إِلَهَ إِلَّا اللهُ وَفِي قَلْبِهِ وَزْنُ شَعِيرَةٍ مِنْ خَيْرٍ وَيَخْرُجُ مِنَ النَّارِ مَنْ قَالَ لَا إِلَهَ إِلَّا اللهُ وَفِي قَلْبِهِ وَزْنُ بُرَّةٍ مِنْ خَيْرٍ وَيَخْرُجُ مِنَ النَّارِ مَنْ قَالَ لَا إِلَهَ إِلَّا اللهُ وَفِي قَلْبِهِ وَزْنُ ذَرَّةٍ مِنْ خَيْرٍ قَالَ أَبُو عَبْدِ اللهِ قَالَ أَبَانُ حَدَّثَنَا قَتَادَةُ حَدَّثَنَا أَنَسٌ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ مِنْ إِيمَانٍ مَكَانَ مِنْ خَيْرٍ .

---

kome čovjek može ustrajati. Umjereno ustrajan rad je ideal razumnih ljudi.
Iz hadisa se zaključuje:
– dozvoljeno je upotrebljavati riječi alegoričnog značenja, kao što je izraz: "Allahu neće dosaditi nagradivanje...";
– dozvoljava zakleti se i ako to nije traženo. Ova zakletva ne smatra se pokuđenom ako se njom podstiče na dobro i korisno djelo, a odvraća od štetnih i zabranjenih poslova;
– upozorava se na veliku vrijednost vrline ustrajnosti u poslu i bodri na strpljivost u svakoj ljudskoj aktivnosti. Sitni i mali poslovi koji se vrše redovno i ustrajno vredniji su od velikih povremenih poduhvata. Svakodnevno obavljanje obligatnih namaza, ustrajno vršenje skromnih dobrih djela, može biti višestruko većeg rezultata i vrednije od povremenih velikih dobrih djela. Redovno umjerena molitva Allahu je milija od povremene dano-noćne molitve;
– Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, preporučivao je samo rad dobrih djela koja se mogu ustrajno snositi. Prekomjeran rad čovjeka iscrpljuje i brzo prinudi na potpuno ili djelomično napuštanje posla, a time i gubljenje konačne nagrade. Ima ajeta u kojima Allah, dželle šanuhu, kudi ljude koji se preopterete kratkotrajnim radom dobrih djela, a potom ih postepeno napuštaju i konačno potpuno zanemare;
– provoditi cijele noći u molitvi, više je pokuđeno nego pohvalno. Neki učenjaci kažu da tu nema štete, ako to neće ometati pravovremeno klanjanje sabah-namaza.

1 U prethodnom poglavlju istaknuta je Allahova, dželle šanuhu, naklonost prema onim koji su ustrajni u vršenju dobih djela, a u ovom upozorava se na uvećavanje, odnosno, smanjivanje vjerskog uvjerenja.

45. PRIČAO NAM JE Hasan b. Sabbah da je čuo Dža'fera b. Avna koji je rekao da mu je pričao Ebu-Umejs, ovoga obavijestio Kajs b. Muslim prenoseći od Tarika b. Šihaba, a on od Omer b. Hattaba da mu je jedan Jevrej rekao:
"O vladaru pravovjernih! U vašoj Knjizi ima veličanstven ajet koga čitate. Da je on objavljen nama, jevrejskom narodu, mi bismo taj dan uzeli kao praznik."
– Koji je to ajet? – upitao je Omer.
– Danas sam vam potpuno usavršio vašu vjeru, upotpunio vam svoju blagodat i zadovoljan sam da vam vaša vjera bude islam – odgovorio je on.
– Mi, zaista, znamo – rekao je Omer – i dan i mjesto u kome je on sišao Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, a to je u petak dok je stajao na Arefatu.[2]

٤٥. حَدَّثَنَا الْحَسَنُ بْنُ الصَّبَّاحِ سَمِعَ جَعْفَرَ بْنَ عَوْنٍ حَدَّثَنَا أَبُو الْعُمَيْسِ أَخْبَرَنَا قَيْسُ بْنُ مُسْلِمٍ عَنْ طَارِقِ بْنِ شِهَابٍ عَنْ عُمَرَ بْنِ الْخَطَّابِ أَنَّ رَجُلًا مِنَ الْيَهُودِ قَالَ لَهُ يَا أَمِيرَ الْمُؤْمِنِينَ آيَةٌ فِي كِتَابِكُمْ تَقْرَءُونَهَا لَوْ عَلَيْنَا مَعْشَرَ الْيَهُودِ نَزَلَتْ لَاتَّخَذْنَا ذَلِكَ الْيَوْمَ عِيدًا قَالَ أَيُّ آيَةٍ قَالَ (الْيَوْمَ أَكْمَلْتُ لَكُمْ دِينَكُمْ وَأَتْمَمْتُ عَلَيْكُمْ نِعْمَتِي وَرَضِيتُ لَكُمُ الْإِسْلَامَ دِينًا) قَالَ عُمَرُ قَدْ عَرَفْنَا ذَلِكَ الْيَوْمَ وَالْمَكَانَ الَّذِي نَزَلَتْ فِيهِ عَلَى النَّبِيِّ ﷺ وَهُوَ قَائِمٌ بِعَرَفَةَ يَوْمَ جُمُعَةٍ.

Nema sumnje da se ustrajnim vršenjem dobrih i pobožnih djela vjerovanje jača i povećava, a u protivnom slabi i smanjuje. Ovaj stav Buhari potkrepljuje sa navedena tri ajeta. Prva dva ajeta izričito govore o uvećavanju vjerovanja, a iz trećeg analognim zaključivanjem razumije se još i smanjivanje vjerovanja, ukoliko se ne vrše dosljedno obligatno vjerske dužnosti.

U hadisu upotrijebljen izraz "dobro" (hajr) treba shvatiti u smislu "vjerovanje" svega što je Muhammedu, sallallahu alejhi ve sellem, objavljeno, te očitovanje i praktično primjenjivanje vjerskih dužnosti. Neki smatraju da se pod izrazom "dobro" podrazumijevaju "dobra, Allahu, dželle šanuhu, ugodna, a za ljude korisna djela, koja su odraz čvrstog i dobrog vjerovanja."

Iz hadisa se zaključuje još:

– kompariranjem vjerovanja sa zrnima žitarica aludira se na stepene jakosti vjerovanja, na njegovo umanjivanje, odnosno povećanje;

– vjernik koji je griješio, dospjet će u Pakao i time biti kažnjen za svoju neposlušnost Allahu, dželle šanuhu;

– musliman koji čini velike grijehe ne smatra se kafirom i neće vječno ostati u Vatri (prim. rec.);

– spoznaja srcem bez javnog očitovanja nije dovoljna, a niti formalno očitovanje bez stvarnog istinskog uvjerenja.

2 Omerov, radijallahu anhu, odgovor jeste znak zalaganja na pamćenju i čuvanju Allahove, dželle šanuhu, riječi, mjesta i vremena objavljivanja i svega drugog što je vezano za konkretni ajet pa i stanje i situaciju u kojoj se Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, nalazio kada mu je on objavljen.

En-Nevevi je za Omerovu, radijallahu anhu, izjavu rekao: "To znači: 'Nismo izostavili poštivanje tog dana i mjesta. Što se tiče mjesta, ono je Arefat i on je glavnina hadža koji je, opet, jedan od ruknova islama. A što se tiče vremena, to je petak *(jevmul-džumu'a)* i dan Arefata. To je dan u kojem su se spojila dva fadileta i dvije počasti, a poznato je naše poštivanje svakog od to dvoje. Onda kada se to dvoje spoji, poštivanje biva veće i mi smo taj dan uzeli kao blagdan te smo poštivali i mjesto toga dana.' To se dogodilo na Oprosnom hadžu poslije čega je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, živio tri mjeseca." (prim. rec.)

Konkretni ajet objavljen je Muhammedu, sallallahu alejhi ve sellem, 10. godine po Hidžri na njegovom oprosnom hodočašću 9. zul-hidždžeta, a to je jedan određen dan za skrušeno stajanje hodočasnika na Arefatu, dan pripremanja programa proslave bajramske svečanosti u kojoj manifestovanje vjerskog osjećaja doživljava svoj vrhunac. Hodočasnici zaneseni osjećanjem vjere žive u posebnom raspoloženju 3-4 dana, a potom se međusobno opraštaju i kreću svojim zavičajima. Danom objavljivanja o upotpunjenosti propisa islama, mobilisane su sve aktivne snage muslimana u manifestovanju svoje privrženosti tim propisima.

ZEKAT JE SASTAVNI DIO ISLAMA

باب الزَّكَاةُ مِنَ الإِسْلامِ

I riječi Uzvišenog Allaha: "I sljedbenicima ranijih objava bilo je naređeno da obožavaju samo Allaha, kloneći se paganstva, iskreno da vjeruju, da obavljaju namaz i daju zekat, a to je ispravna vjera."[1]

وَقَوْلُهُ (وَمَا أُمِرُوا إِلَّا لِيَعْبُدُوا اللهَ مُخْلِصِينَ لَهُ الدِّينَ حُنَفَاءَ وَيُقِيمُوا الصَّلَاةَ وَيُؤْتُوا الزَّكَاةَ وَذَلِكَ دِينُ الْقَيِّمَةِ) .

46. PRIČAO NAM JE Isma'il, njemu Malik b. Enes prenoseći od svoga amidže Ebu-Suhejla b. Malika, a (on) od svoga oca da je čuo Talhu b. Ubejdulaha gdje kaže:

– Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, došao je jedan čovjek iz Nedžda raščupane kose. Zvuk se njegovog glasa čuje, ali se ne razumije šta govori, dok se nije približio. Kad dođe bliže, on pitaše za islam.

Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, odgovori: "Pet namaza u toku dana i noći."

– Da li sam dužan što osim njih? – pitao je.

– Ne, osim ako hoćeš dobrovoljno – odgovorio je Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem.

Potom Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, reče: "Pošćenje ramazana."

– Da li sam obavezan još nešto osim toga? – upitao je (čovjek).

– Ne – odgovorio je on – osim da činiš dobrovoljno.

– Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, spomenuo je, (prenosi Talha), i zekat.

– Da li sam dužan još nešto osim toga? – upitao je.

– Ne, osim ako hoćeš što dobrovoljno – odgovorio

٤٦. حَدَّثَنَا إِسْمَاعِيلُ قَالَ حَدَّثَنِي مَالِكُ بْنُ أَنَسٍ عَنْ عَمِّهِ أَبِي سُهَيْلِ بْنِ مَالِكٍ عَنْ أَبِيهِ أَنَّهُ سَمِعَ طَلْحَةَ بْنَ عُبَيْدِاللهِ يَقُولُ جَاءَ رَجُلٌ إِلَى رَسُولِ اللهِ ﷺ مِنْ أَهْلِ نَجْدٍ ثَائِرَ الرَّأْسِ يُسْمَعُ دَوِيُّ صَوْتِهِ وَلَا يُفْقَهُ مَا يَقُولُ حَتَّى دَنَا فَإِذَا هُوَ يَسْأَلُ عَنِ الْإِسْلَامِ فَقَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ خَمْسُ صَلَوَاتٍ فِي الْيَوْمِ وَاللَّيْلَةِ فَقَالَ هَلْ عَلَيَّ غَيْرُهَا قَالَ لَا إِلَّا أَنْ تَطَوَّعَ قَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ وَصِيَامُ رَمَضَانَ قَالَ هَلْ عَلَيَّ غَيْرُهُ قَالَ لَا إِلَّا أَنْ تَطَوَّعَ قَالَ وَذَكَرَ لَهُ رَسُولُ اللهِ ﷺ الزَّكَاةَ قَالَ هَلْ عَلَيَّ غَيْرُهَا قَالَ لَا إِلَّا أَنْ تَطَوَّعَ قَالَ فَأَدْبَرَ الرَّجُلُ وَهُوَ يَقُولُ وَاللهِ لَا أَزِيدُ عَلَى هَذَا وَلَا أَنْقُصُ قَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ أَفْلَحَ إِنْ صَدَقَ .

1 El-Bejjine: 5. Jačina i stepen vjerovanja manifestuje se u kvantitetu aktivnosti dobrih djela vjernika. Zekat je ogranak i sastavni dio islama i onaj ko ga dijeli ima jače i savršenije vjerovanje od onog koji ovu dužnost zanemaruje. Citiranim ajetom Buhari potkrepljuje svoje mišljenje izneseno u naslovu. Izraz "din", tj. "vjera" znači vjeru islam, čiji su osnovni principi izloženi u Kur'anu: "Prava vjera kod Allaha je samo islam."
U navedenom ajetu spomenuta su tri osnovna principa islama: iskreno vjerovanje u Allaha, koje je temelj drugim aktivnostima vjernika; obavljanje namaza, koji je stup islama i davanje zekata kao temelja materijalnog osiguranja zajednice. Urednim vršenjem ovih dužnosti manifestuje se ispravno i jače vjerovanje muslimana.

je Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem.
– Tada se taj čovjek okrenu – (priča Talha) – i reče: “Allaha mi, niti ću na ovo što dodavati, niti smanjivati.”
Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, potom reče: “Ako je istinu kazao, spašen je.”[2]

PRATITI DŽENAZU SASTAVNI JE DIO VJEROVANJA

باب اتِّبَاعُ الْجنائز مِنَ الإيمان

47. PRIČAO NAM JE Ahmed b. Abdullah b. Ali Mendžufi, njemu Revh, a njemu Avf prenoseći od Hasana i Muhammeda, (a oni) od Ebu-Hurejre, da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, kazao: “Ko prati umrlog muslimana vjerujući (iskreno) i računajući, samo na Allahovu nagradu, bude s njim dok mu se klanja dženaza-namaz i završi njegov pokop, povratit će se s nagradom od dva kirata. Svaki kirat je težine Uhuda. Ko umrlom klanja dženazu, pa se povrati prije nego on bude pokopan, vratit će se s jednim kiratom.”
U drugom senedu njega, tj. Revha, slijedi Osman Muezzin, koji je rekao:
“Pričao nam je Avf prenoseći od Muhammeda, (on) od Ebu-Hurejre, (a ovaj) od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, slično tome.”[3]

٤٧. حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ عَبْدِاللهِ بْنِ عَلِيٍّ الْمَنْجُوفِيُّ قَالَ حَدَّثَنَا رَوْحٌ قَالَ حَدَّثَنَا عَوْفٌ عَنِ الْحَسَنِ وَمُحَمَّدٍ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ أَنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ قَالَ مَنِ اتَّبَعَ جَنَازَةَ مُسْلِمٍ إِيمَانًا وَاحْتِسَابًا وَكَانَ مَعَهُ حَتَّى يُصَلَّى عَلَيْهَا وَيَفْرُغَ مِنْ دَفْنِهَا فَإِنَّهُ يَرْجِعُ مِنَ الأَجْرِ بِقِيرَاطَيْنِ كُلُّ قِيرَاطٍ مِثْلُ أُحُدٍ وَمَنْ صَلَّى عَلَيْهَا ثُمَّ رَجَعَ قَبْلَ أَنْ تُدْفَنَ فَإِنَّهُ يَرْجِعُ بِقِيرَاطٍ تَابَعَهُ عُثْمَانُ الْمُؤَذِّنُ قَالَ حَدَّثَنَا عَوْفٌ عَنْ مُحَمَّدٍ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ نَحْوَهُ.

2 Prema tekstu navedenog hadisa dijeljenje zekata spada u osnovne principe islama.
Iz hadisa se zaključuje:
– namaz je temelj islama;
– obavljanje pet namaza u toku dana i noći je prvostepena obligatna dužnost svakog punoljetnog zdravog muslimana;
– dijeljenje zekata je prvostepena dužnost muslimana, na Šerijatom određenu vrijednost imovine;
– obavljanje bajramskih namaza je drugostepena dužnost (vadžib);
– pošćenje ramazana je prvostepena dužnost;
– zekat je jedina zakonska obaveza u imovini koja je veća od nisaba i koju čovjek posjeduje punu godinu dana;
– hodočašće Ka‘be Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem , nije spomenuo, ili što ono tada nije bilo propisano, ili što ga Damam b. Sa‘lebe nije bio dužan učiniti zbog slabog materijalnog stanja.
Uredno vršenje navedenih dužnosti u gornjem hadisu, znači biti sretan na ovom i spašen na budućem svijetu;
– pohvalno je i preporučljivo ići iz jednog mjesta u drugo radi stjecanja znanja i dobivanja obavještenja od sposobnih i mjerodavnih lica;
– vjerovati i primjenjivati vjerske obrede bez traganja za argumentima, punovažan je akt.

3 Gornji hadis podstrekava na klanjanje dženaze umrlom muslimanu, praćenje i prisustvovanje njegovom pokopu.

BOJAZAN VJERNIKA DA MU (DOBRA DJELA) NE PROPADNU, A DA ON I NE OSJETI

بَاب خَوْفِ الْمُؤْمِنِ مِنْ أَنْ يَحْبَطَ عَمَلُهُ وَهُوَ لَا يَشْعُرُ

Ibrahim Tejmi je rekao: "Nikad nisam usporedio svoje riječi sa svojim djelima, a da se nisam bojao da neću sam sebe demantovati."[1]
Ibnu-Ebi-Mulejke je kazao: "Zapamtio sam trideset drugova Vjerovjesnikovih, sallallahu alejhi ve sellem, i svi su se za sebe bojali licemjerstva. Nijedan među njima nije bio koji bi rekao da je na stepenu vjerovanja Džibrila i Mikaila."[2]

وَقَالَ إِبْرَاهِيمُ التَّيْمِيُّ مَا عَرَضْتُ قَوْلِي عَلَى عَمَلِي إِلَّا خَشِيتُ أَنْ أَكُونَ مُكَذَّبًا وَقَالَ ابْنُ أَبِي مُلَيْكَةَ أَدْرَكْتُ ثَلَاثِينَ مِنْ أَصْحَابِ النَّبِيِّ ﷺ كُلُّهُمْ يَخَافُ النِّفَاقَ عَلَى نَفْسِهِ مَا مِنْهُمْ أَحَدٌ يَقُولُ إِنَّهُ عَلَى إِيمَانِ جِبْرِيلَ وَمِيكَائِيلَ .

Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, nukao je muslimane na međusobno posjećivanje dok su zdravi, riječima: "Obilazi i onoga koji je tebe napustio, i daji i onome ko tebi ne daje." I rekao je: "Ne cijepajte se i ne okrećite leđa jedni drugima!"
Iz hadisa se vidi da je bolje ići za dženazom, nego ispred nje; da je bolje ići pješice, nego prijevoznim sredstvom. Klanjanje dženaze je prvostepena kolektivna dužnost muslimana *(fardi-kifaje)*, a za učestvovanje u pratnji umrlog i zakopavanju stječe se velika Allahova nagrada.

1 Ova se Tejmijeva izjava može prevesti dvojako u zavisnosti od toga da li je rekao: *mukezziben* (s kesrom na slovu zal), ili je rekao *mukezzeben* (s fethom). U slučaju prvom, on hoće da kaže da se boji da njegova djela ne budu u skladu s riječima, a Uzvišeni Allah je prezreo one koji govore ono što ne rade – pa da tako sam sebe demantuje, ili u laž utjeruje. Odnosno, da time sliči lašcima. U drugom slučaju, značilo bi da se boji da ne bude od drugih, koji vide nesklad njegovih riječi i djela, utjeran u laž. (prim. rec.)

2 U prethodnom poglavlju istaknuta je nagrada onom koji iskreno u ime Allaha učestvuje u obredima dženaze, a u ovom upozorava se na eventualne poroke koji mogu uticati na smanjenje te nagrade, pa čak i njeno anuliranje, a da to vjernik i ne osjeti.
Buhari gornjim naslovom želi demantovati mišljenje murdžija, koji tvrde da Allah neće kazniti grješnika za učinjeni prestup, ako je očitovao samo da "nema Boga osim Allaha i da je Muhammed Njegov poslanik." Dobra djela čovjeka, po njihovom mišljenju, ne mogu propasti zbog samog griješenja, a da je iman grješnika jednak imanu pobožnoga. Ovakvo mišljenje odbacili su svi ashabi i kasnije mudžtehidi, koji su pored osobite bogobojaznosti uvijek izražavali bojažljivost i strah, da im nagrada za njihova dobra djela ne bi izmakla i propala zbog nekog kasnijeg njihovog propusta. Tako su uvijek živjeli između straha od Allahove, dželle šanuhu, kazne i nade u Njegovu milost.
Kadi Ijad kaže: "Murdžije zastupaju mišljenje suprotno haridžijama i mutezilijama. Haridžije tvrde da griješenje izvodi vjernika iz islama i uvodi u nevjerstvo, dok mutezilije drže da vjernik griješenjem postaje samo grešnik, ali i jedni i drugi smatraju da će on za te svoje grijehe ostati vječno u Paklu, da neće iz njega nikad izaći niti Allahovo pomilovanje dobiti." Murdžije tvrde da grijesi pored vjerovanja ne štete. Važno je imati iman. Ekstremna grupa murdžija smatra da je dovoljno samo vjerovati i srcem priznavati (postojanje Allaha), a nepostojanje bilo čega drugog ne šteti. Neki kažu: Dovoljno je srcem vjerovati, a jezikom očitovati. Ima murdžija kao što je Salahi i Halidi čija se učenja podudaraju sa stavom kaderija, a ima ih koji od njihovog učenja sasvim odstupaju. Murdžije su se dosta rano pocijepale na pet grupa i u svom učenju razišle toliko da jedni druge smatraju nevjernicima.
Drugovi Allahovih poslanika i pored iskrene bogobojaznosti, rada za dobro zajednice, živjeli su u strahu da im njihov rad ne bude konačno pomućen i upropašten nekim slučajnim licemjerstvom i eventualnim neprimjetnim propustom. Čovjek je po prirodi grješno biće i ne može nikada biti siguran za svoju konačnu sudbinu i konačno svoje vjerovanje sve do posljednjih časova svoga života. Samo meleki, bezgrješna duhovna Allahova bića, mogu biti sigurni u svoje vjerovanje.

Od Hasana (Basrije) prenosi se: Licemjerstva (ili Allaha) boji se samo vjernik, a ne boje ga se samo licemjeri.[3]

Upozorenje na (opasnost) ustrajnosti u licemjerstvu i griješenju ukoliko ne postoji pokajanje na osnovu riječi Uzvišenog Allaha: "I nisu ustrajali na onom što su činili, znajući da je to grijeh."[4]

وَيُذْكَرُ عَنِ الْحَسَنِ مَا خَافَهُ إِلَّا مُؤْمِنٌ وَلَا أَمِنَهُ إِلَّا مُنَافِقٌ وَمَا يُحْذَرُ مِنَ الْإِصْرَارِ عَلَى النِّفَاقِ وَالْعِصْيَانِ مِنْ غَيْرِ تَوْبَةٍ لِقَوْلِ اللهِ تَعَالَى (وَلَمْ يُصِرُّوا عَلَى مَا فَعَلُوا وَهُمْ يَعْلَمُونَ) .

48. PRIČAO NAM JE Muhamed b. Ar'are, njemu Šu'be prenoseći od Zubejda koji je kazao:

– Pitao sam Ebu-Vaila za murdžije, a on reče: "Pričao mi je Abdullah da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, izjavio: Grditi muslimana je grijeh, a borba protiv njega je nevjerstvo."

٤٨ . حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَرْعَرَةَ قَالَ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ عَنْ زُبَيْدٍ قَالَ سَأَلْتُ أَبَا وَائِلٍ عَنِ الْمُرْجِئَةِ فَقَالَ حَدَّثَنِي عَبْدُاللهِ أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ قَالَ سِبَابُ الْمُسْلِمِ فُسُوقٌ وَقِتَالُهُ كُفْرٌ .

49. Obavijestio nas je Kutejbe b. Seid da mu je pričao Isma'il b. Dža'fer prenoseći od Humejda, (on) od Enesa, da je rekao:

– Obavijestio me je Ubade b. Samit da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, izašao da obavijesti (ashabe) o Lejlei-kadru, ali se posvađaše dva muslimana i on reče: Izađoh da vas obavijestim o Lejlei-kadru, a pošto se međusobno posvađa taj i taj, znanje o njoj se diže. Možda će to za vas biti bolje. Istražujte je u (dvadeset) sedmoj, (dvadeset) devetoj ili (dvadeset) petoj (noći ramazana)![5]

٤٩ . أَخْبَرَنَا قُتَيْبَةُ بْنُ سَعِيدٍ حَدَّثَنَا إِسْمَاعِيلُ بْنُ جَعْفَرٍ عَنْ حُمَيْدٍ حَدَّثَنِي أَنَسُ بْنُ مَالِكٍ قَالَ أَخْبَرَنِي عُبَادَةُ بْنُ الصَّامِتِ أَنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ خَرَجَ يُخْبِرُ بِلَيْلَةِ الْقَدْرِ فَتَلَاحَى رَجُلَانِ مِنَ الْمُسْلِمِينَ فَقَالَ إِنِّي خَرَجْتُ لِأُخْبِرَكُمْ بِلَيْلَةِ الْقَدْرِ وَإِنَّهُ تَلَاحَى فُلَانٌ وَفُلَانٌ فَرُفِعَتْ وَعَسَى أَنْ يَكُونَ خَيْرًا لَكُمُ الْتَمِسُوهَا فِي السَّبْعِ وَالتِّسْعِ وَالْخَمْسِ .

Sadržaj ajeta: "... i oni koji dijele od onoga što im je dato, a srca im dršću...", na pitanje Aiše, Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, protumačio je riječima: "To su oni koji redovno obavljaju namaz, poste i dijele zekat (sadaku), a opet strahuju da im se to neće uvažiti kod Allaha, dželle šanuhu."
Ajet: "Allah im je predočio ono čemu se oni nisu nadali i što nisu ni mislili...", neki iz prvih generacija (selef) tumačili su da su to loši poslovi ljudi koje su oni smatrali dobrim i plemenitim. Dobra djela treba raditi samo u ime Allaha, dželle šanuhu, bez ovozemnih interesa.

3 Ibn-Hadžer i Kastalani smatraju da se spojena lična zamjenica trećeg lica *hu* u riječi hafehu odnosi na licemjerstvo (nifak), dok Ajni smatra da se ona odnosi na Uzvišenog Allaha. (prim. rec.)

4 Izjava Hasana Basrija zasniva se između brojnih ajeta i na ovom: "Za vjernika koji se boji mjesta na kome će stati pred svojim Gospodarom imaju dva Dženneta."
Od Hasana Basrija prenesene su i riječi: "Tako mi Allaha! U prošlosti nije bilo nijednog dobrog vjernika koji nije strahovao od posljedica licemjerstva, niti će ga u budućnosti biti, kao što nije nikada bilo licemjera, a da nije bio ravnodušan i bezbrižan za svoju sudbinu, niti će ga u budućnosti biti."
Hasan Basri često govoraše: "Licemjerac je onaj ko se ne plaši licemjerstva."

5 Buhari gornjim naslovom pobija mišljenje murdžija, koji tvrde da se ne treba bojati posljedica griješnja samo ako čovjek vjeruje u Allaha, dželle šanuhu.

DŽIBRILOVO PITANJE VJEROVJESNIKU, SALLALLAHU ALEJHI VE SELLEM, O IMANU, ISLAMU, IHSANU I SUDNJEM DANU

باب سُؤَالِ جِبْرِيلَ النَّبِيَّ ﷺ عن الإيمان والإسلام والإحسان وعلم السّاعة

i Vjerovjesnikovo, sallallahu alejhi ve sellem, objašnjenje Džibrilu, nakon čega je kazao: "Džibril, alejhi selam, došao je da vas pouči vašoj vjeri i to sve učinio je vjerom, uz ono što je iznio delegaciji Abdul-Kajsa, i to je sastavni dio vjerovanja i riječi Uzvišenog Allaha: 'Ko traži drugu vjeru osim islama, ona mu se neće primiti.'"

وَبَيَانِ النَّبِيِّ ﷺ لَهُ ثُمَّ قَالَ جَاءَ جِبْرِيلُ عَلَيْهِ السَّلَام يُعَلِّمُكُمْ دِينَكُمْ فَجَعَلَ ذَلِكَ كُلَّهُ دِينًا وَمَا بَيَّنَ النَّبِيُّ ﷺ لِوَفْدِ عَبْدِالْقَيْسِ مِنَ الْإِيمَانِ وَقَوْلِهِ تَعَالَى ﴿ وَمَنْ يَبْتَغِ غَيْرَ الْإِسْلَامِ دِينًا فَلَنْ يُقْبَلَ مِنْهُ ﴾

50. PRIČAO NAM JE Musedded, njemu Isma'il b. Ibrahim, ovoga obavijestio Ebu-Hajjan Tejmi prenoseći od Ebu-Zur'e, (a on) od Ebu-Hurejre da je rekao:

– Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, jednog dana među svijetom bio je vidljiv[1], pa mu dođe neki čovjek i upita:

– Šta je iman?

٥٠. حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ قَالَ حَدَّثَنَا إِسْمَاعِيلُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ أَخْبَرَنَا أَبُو حَيَّانَ التَّيْمِيُّ عَنْ أَبِي زُرْعَةَ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ قَالَ كَانَ النَّبِيُّ ﷺ بَارِزًا يَوْمًا لِلنَّاسِ فَأَتَاهُ جِبْرِيلُ فَقَالَ مَا الْإِيمَانُ قَالَ الْإِيمَانُ

Gornjim ajetom hvale se oni koji mole Allaha, dželle šanuhu, za oprost svojih grijeha učinjenih iz neznanja, a kude oni koji stalno griješe i ne mole od Allaha oprost. Ovakvi trebaju za svoju sudbinu biti u većem strahu od onoga koji se kaje za svoje povremene prestupe.

Ali-Imran: 135, preveden u cijelosti glasi: "I oni kada urade kakvo hrđavo djelo ili učine sebi nasilje, sjete se Allaha i zatraže oprost za svoje grijehe. A ko će oprostiti grijehe osim Allaha. Oni nisu, znajući da je to grijeh, ustrajali na onom što su činili."

Prvim hadisom Buhari pobija mišljenje murdžija koji ne smatraju nekoga ko učini veliki grijeh fasikom (grješnikom). Po njihovom mišljenju grdenje muslimana nije grijeh, a ubiti ga nije nevjerstvo.

Zejd b. Haris pitao je Ebu-Vaila: "Je li ispravno ili neispravno mišljenje murdžija, (da griješenje nema loših posljedica za vjernika)?" Ebu-Vail mu je umjesto odgovora citirao gornji hadis i time demantovao stav murdžija.

Konkretnom izjavom Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, aludira na svađu Ka'ba b. Malika sa Abdullahom b. Hadredom za naplatu duga. Drugi i treći ajet Hudžurat poglavlja u prijevodu glasi: "Ne dižite svoje glasove iznad glasa Vjerovjesnika i ne govorite s njim glasno, kao što govorite jedan s drugim, da vam ne bi (zbog toga) propala vaša djela, a vi (da) i ne osjetite. Zaista oni koji spuštaju glasove kod Allahovog Poslanika, oni su ti čija je srca Allah prokušao za bogobojaznost. Oni će imati oprost i veliku nagradu."

Međusobno prepiranje ljudi, grubost i drskost, šteti i pojedincu i zajednici. To su poroci i osobine zaostalih ljudi. Svađa u džamiji gore spomenutih ashaba bila je uzrok da su iščezli simpotomi Lejlei-kadra. To je prisutne ožalostilo, pa je Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, samo unekoliko odredilo njeno vrijeme, rekavši: "Iščekujte je u 25, 27. i 29. noći ramazana!"

1 U početku je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, sjedio među svojim ashabima i kada bi dolazio neki stranac ne bi ga mogao prepoznati. Potom su oni od njega tražili dopuštenje da mu naprave neko posebno mjesto gdje bi sjedio te tako bio prepoznavan, te su mu napravili klupicu od ilovače. (prim. rec.)

– Iman je – odgovori Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem – da vjeruješ Allaha, Njegove meleke, susret s Njim (na Sudnjem danu), da vjeruješ Njegove poslanike i proživljenje.
– Šta je islam? – upitao je čovjek.
– Islam je – reče Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, da obožavaš Allaha, da Mu u tom ništa ne pridružuješ, da klanjaš namaz, da daješ propisani zekat i postiš mjesec ramazan.
– Šta je ihsan? – upitao je on.
– Da obožavaš Allaha – odgovorio je Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem – kao da ga vidiš, jer ako ti Njega ne vidiš, On tebe vidi.
– Kada će biti Sudnji dan? – upitao je čovjek.
– Pitani ne zna ništa više od onoga koji ga pita, samo ću te obavijestiti – rekao je Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem – o njegovim znacima: kada robinja rodi sebi gospodara, kada se crnomanjasti[2] pastiri deva budu s ponosom međusobno nadmetali u gradnji (zgrada). On je jedan od pet tajni koje poznaje samo Allah. Potom je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, citirao: "Znanje o Sudnjem danu, samo je kod Allaha." Zatim se čovjek okrenu, a Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, reče: "Vratite ga!" Kako oni nisu više nikoga vidjeli, (Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem) dodade: "To je Džibril. Došao je da pouči svijet u njihovoj vjeri."
– On je to sve – kazao je Ebu-Abdullah (Buhari) – učinio sastavnim dijelom vjerovanja. [3]

أَنْ تُؤْمِنَ بِاللهِ وَمَلَائِكَتِهِ وَكُتُبِهِ وَبِلِقَائِهِ وَرُسُلِهِ وَتُؤْمِنَ بِالْبَعْثِ قَالَ مَا الْإِسْلَامُ قَالَ الْإِسْلَامُ أَنْ تَعْبُدَ اللهَ وَلَا تُشْرِكَ بِهِ شَيْئًا وَتُقِيمَ الصَّلَاةَ وَتُؤَدِّيَ الزَّكَاةَ الْمَفْرُوضَةَ وَتَصُومَ رَمَضَانَ قَالَ مَا الْإِحْسَانُ قَالَ أَنْ تَعْبُدَ اللهَ كَأَنَّكَ تَرَاهُ فَإِنْ لَمْ تَكُنْ تَرَاهُ فَإِنَّهُ يَرَاكَ قَالَ مَتَى السَّاعَةُ قَالَ مَا الْمَسْئُولُ عَنْهَا بِأَعْلَمَ مِنَ السَّائِلِ وَسَأُخْبِرُكَ عَنْ أَشْرَاطِهَا إِذَا وَلَدَتِ الْأَمَةُ رَبَّهَا وَإِذَا تَطَاوَلَ رُعَاةُ الْإِبِلِ الْبُهْمُ فِي الْبُنْيَانِ فِي خَمْسٍ لَا يَعْلَمُهُنَّ إِلَّا اللهُ ثُمَّ تَلَا النَّبِيُّ ﷺ (إِنَّ اللهَ عِنْدَهُ عِلْمُ السَّاعَةِ) الْآيَةَ ثُمَّ أَدْبَرَ فَقَالَ رُدُّوهُ فَلَمْ يَرَوْا شَيْئًا فَقَالَ هَذَا جِبْرِيلُ جَاءَ يُعَلِّمُ النَّاسَ دِينَهُمْ قَالَ أَبُو عَبْد اللهِ جَعَلَ ذَلِكَ كُلَّهُ مِنَ الْإِيمَانِ .

---

2 Od toga kako se čita riječ *el-buhm* spomenuta u hadisu zavisit će i nešto drugačije značenje same riječi. Ako se ona čita s dammom na kraju, tj. *el-buhmu*, bit će atribut riječi pastiri i tada će označavati crnomanjaste ili crne pastire – kako je i prevedeno, ili nepoznate ili siromašne pastire koji nemaju nigdje ničega i čuvaju drugima ovce za nadnicu. Ako ovu riječ pročitamo s kesrom, tj. *el-buhmi*, ona će biti atribut za riječ deve i označavat će crnomanjaste deve. (prim. rec.)

3 Riječ *ihsan* spomenuta u hadisu jeste infinitiv glagola *ahsene juhsinu* i jezički znači dobročinstvo. Ovdje se radi o jednoj kategoriji ibadeta Allahu Uzvišenom, odnosno o "dobrom" činjenju ibadeta, a što je sam Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem , objasnio riječima: "... da se moliš Allahu kao da ga vidiš..."
Svi ljudski poslovi čine se svjesno ili nesvjesno. Loši poslovi su raznovrsni. Čovjek, kao razumno biće treba znati da je stalno pod nadzorom Allaha, dželle šanuhu, a ako živi u uvjerenju da ga Allah vidi, prati i zna svaku ljudsku misao, bit će dovoljno da ga to odvrati od grješnog posla, da se Allahu moli s najvećom skrušenošću i da svoju dužnost prema Njemu i drugima savjesno i uredno obavlja.

Dobra i pobožna djela odraz su vjere u Allaha, džellc šanuhu, u Njegovu nagradu i uvjerenje da on bez sumnje vidi, prati i zna svaki pokret živog bića. Ko priznaje Allaha, džellc šanuhu, a ne vrši Njegove zapovijedi njemu nedostaje potrebno uvjerenje o neophodnosti vršenja dobročinstva i poimanje veličine Allaha, džellc šanuhu, i shvaćanje Njegovih naredbi.

Ako čovjek razmišlja o budućem svijetu i životu na njemu, o smrtnim časovima; o zagrobnom životu i proživljenju poslije smrti, o odgovornosti za učinjena djela, i kazni ili nagradi za njih, postarat će se da čini što više dobrih i Allahu, džellc šanuhu, ugodnih djela, kloneći se loših poslova.

Nevevi kaže da dio hadisa: "Da se Allahu moliš kao da ga vidiš...", predstavlja jedan veliki osnov islama, važan princip koji imaju muslimani, oslonac iskrenima, žudnju tragaocima, riznicu arifima i stalnu praksu pobožnih.

Kadi Ijad je rekao: "Ovaj hadis sadrži objašnjenje svih obaveza u slučaju vanjskih i unutarnjih ibadeta, kao što su dogme vjerovanja, djela tjelesnih organa, iskrenost (čistota) srčanih dubina i čuvanje od zla (loših) djela. Štaviše, sve šerijatske znanosti se naslanjaju na njega i od njega se napajaju."

Dio teksta hadisa: "Kada robinja rodi sebi gospodara...", islamski učenjaci raznoliko tumače. Nevevi kaže da najveći broj smatra da se time misli na proširenje islamske vlasti na daleke zemlje u kojima se domoroci potčinjavaju vlasti svojih gospodara, a mnoge žene dolaze u robovsku potčinjenost osvajača sa kojim počinju kao robinje rađati djecu. Ovako rođena djeca od majke robinje i slobodnog građanina imaju status slobodnih ljudi; ona su nasljednici prava svoga oca i kao takvi gospodari svega čime je gospodario i njihov otac, oni su gospodari čitavog očevog imanja pa i robinja među koje spada i njihova majka, ukoliko je nije njen gospodar ranije oslobodio.

Ajni navodi još i slijedeća mišljenja:

– pohlepa za novcem može čovjeka zanijeti toliko da proda i robinju koja mu je rodila dijete, bilo s njim bilo s nekim drugim muškarcem. Prelazeći tako iz vlasništva jednog u vlasništvo drugog gospodara, dođe ona na koncu kupnjom u vlasništvo svoga sina, a on, ne znajući da mu je to majka, postupa s njom kao i s ostalim robinjama. Zbog ovakvih neprilika islam je zabranio gospodaru prodati robinju s kojom je već rodio dijete;

– misli se, možda, da dijete robinje koja postane slobodna zbog toga što ga je rodila, postane svojoj majci poput gospodara;

– možda je Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, pod simpotomima propasti svijeta mislio i na neodgojen i moralni pad djece koja postupaju sa svojim roditeljima kao što to čine trgovci sa svojim robovima. Ponižavanje, neposlušnost, eksploatisanje svojih roditelja obično uslovljava poremećaj društvenog poretka i opću propast zajednice;

– slučaj se može odnositi i na robinju koja rodi vladara (kralja) pa postane njegov podanik kao što su i ostali članovi njegovog kraljevstva.

Dio hadisa aludira na širenje islamske vlasti na okolne krajeve, migriranje poljoprivrednika u gradove i zanemarivanje stočarstva zajedno s ostalim granama zemljoradnje.

Kurtubi smatra da se jednim dijelom hadisa misli na jednu revolucionarnu prekretnicu u društvu kada će beduini doći do vlasti, tlačiti ljude i poslije se odati zgrtanju kapitala, raskošnom životu, podizanju palača i takmičenju u tome.

Iz hadisa se još zaključuje:

– osnov imana je vjerovanje u Allaha, džellc šanuhu, Njegove meleke, suočenje s Allahom, džellc šanuhu, na Sudnjem danu, vjerovanje u Allahove, džellc šanuhu, poslanike, u proživljenje i odgovornost za učinjena djela;

– meleki se mogu predstaviti čovjeku u kom god hoće liku. Tako se Džibril, isporučujući Objavu Muhammedu, sallallahu alejhi ve sellem, obično prikazivao u fizionomiji jednog ashaba dok je drugi put u liku nekog drugog čovjeka, a dva puta prikazao mu se u svom prirodnom liku;

– vjerovanje i praktična primjena islamskih propisa čini jednu nerazdvojnu cjelinu. Uredno obavljanje vjerskih dužnosti, biti dobar u ibadetu (ihsan), znaci su ljudi jakog imana.

POGLAVLJE

باب

51. PRIČAO NAM JE Ibrahim b. Hamza, njemu Ibrahim b. Sa'd prenoseći od Saliha, (on) od Ibnu-Šihaba, (ovaj) od Ubejdullaha b. Abdullaha da ga je Abdullah b. Abbas obavijestio rekavši:
– Obavijestio me je Ebu-Sufjan, da mu je Herakle rekao: "Pitao sam te, da li se broj (muslimana) povećava ili umanjuje, a ti si smatrao da se povećava. Tako se isto povećava i vjerovanje dok se ne upotpuni."
– Pitao sam te, da li iko konvertira mrzeći njegovu vjeru, nakon što ju je primio?
– Smatrao si, da ne.
– Tako je isto i vjerovanje (iman) kada se njegova ljupkost pomiješa sa srcima, njega više niko ne mrzi.

٥١. حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ حَمْزَةَ قَالَ حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ سَعْدٍ عَنْ صَالِحٍ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ عَنْ عُبَيْدِاللهِ بْنِ عَبْدِاللهِ أَنَّ عَبْدَاللهِ بْنَ عَبَّاسٍ أَخْبَرَهُ قَالَ أَخْبَرَنِي أَبُو سُفْيَانَ بْنُ حَرْبٍ أَنَّ هِرَقْلَ قَالَ لَهُ سَأَلْتُكَ هَلْ يَزِيدُونَ أَمْ يَنْقُصُونَ فَزَعَمْتَ أَنَّهُمْ يَزِيدُونَ وَكَذَلِكَ الْإِيمَانُ حَتَّى يَتِمَّ وَسَأَلْتُكَ هَلْ يَرْتَدُّ أَحَدٌ سَخْطَةً لِدِينِهِ بَعْدَ أَنْ يَدْخُلَ فِيهِ فَزَعَمْتَ أَنْ لَا وَكَذَلِكَ الْإِيمَانُ حِينَ تُخَالِطُ بَشَاشَتُهُ الْقُلُوبَ لَا يَسْخَطُهُ أَحَدٌ .

VRLINA OSOBE KOJA NASTOJI SAČUVATI ČISTOTU SVOJE VJERE

باب فضل من استبرأ لدينه

52. PRIČAO NAM JE Ebu-Nu'ajm, njemu Zekerija prenoseći od Amira da je rekao:
– Čuo sam Nu'mana b. Bešira, a on Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, gdje kaže: "Što je dozvoljeno jasno je, a što je zabranjeno jasno je. Među njima ima sumnjivih poslova koje ne poznaju mnogi ljudi. Ko se čuva sumnjivih poslova, sačuvao je čistotu svoje vjere i svoju čast, a ko padne u sumnjive poslove, sličan je pastiru koji napasa (stado) oko zabrane u koju ono može lahko upasti.
Znajte da svaki vladar ima ono što je zabranjeno, a upamtite da su Allahove zabrane na Njegovoj Zemlji poslovi koje je On zabranio.
Znajte da u svakom tijelu ima komad mesa, pa kada je ono zdravo, zdravo je cijelo tijelo, a kada je bolesno, bolesno je cijelo tijelo. To vam je, znajte, srce!"[1]

٥٢. حَدَّثَنَا أَبُو نُعَيْمٍ حَدَّثَنَا زَكَرِيَّاءُ عَنْ عَامِرٍ قَالَ سَمِعْتُ النُّعْمَانَ بْنَ بَشِيرٍ يَقُولُ سَمِعْتُ رَسُولَ اللهِ ﷺ يَقُولُ الْحَلَالُ بَيِّنٌ وَالْحَرَامُ بَيِّنٌ وَبَيْنَهُمَا مُشَبَّهَاتٌ لَا يَعْلَمُهَا كَثِيرٌ مِنَ النَّاسِ فَمَنِ اتَّقَى الْمُشَبَّهَاتِ اسْتَبْرَأَ لِدِينِهِ وَعِرْضِهِ وَمَنْ وَقَعَ فِي الشُّبُهَاتِ كَرَاعٍ يَرْعَى حَوْلَ الْحِمَى يُوشِكُ أَنْ يُوَاقِعَهُ أَلَا وَإِنَّ لِكُلِّ مَلِكٍ حِمًى أَلَا إِنَّ حِمَى اللهِ فِي أَرْضِهِ مَحَارِمُهُ أَلَا وَإِنَّ فِي الْجَسَدِ مُضْغَةً إِذَا صَلَحَتْ صَلَحَ الْجَسَدُ كُلُّهُ وَإِذَا فَسَدَتْ فَسَدَ الْجَسَدُ كُلُّهُ أَلَا وَهِيَ الْقَلْبُ .

1 Navedenim hadisom ističe se potreba klonjenja svega što slabi vjerovanje. Ihsan i iman (vjerovanje) čine

DAVANJE PETINE (RATNOG PLIJENA) JESTE SASTAVNI DIO ISLAMA

بَاب أَدَاءُ الْخُمُسِ مِنَ الْإِيمَانِ

53. PRIČAO NAM JE Ali b. Dža'd i rekao da ga je obavijestio Šu'be prenoseći od Ebu-Džemre, koji je kazao:
– Sjedio sam sa Ibnu-Abbasom koji me je posadio na svoj krevet, pa reče: "Ostani kod mene pa ću ti dati dio svoje imovine!"
Pošto sam s njim proboravio dva mjeseca, on reče: "Kada je Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, došla delegacija (plemena) Abdul-Kajsa, on je pitao:
– Koji ste narod (pleme), odnosno čija delegacija?
– (Plemena) Rebija (Abdul-Kajs) – odgovorili su.[1]

٥٣. حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ الْجَعْدِ قَالَ أَخْبَرَنَا شُعْبَةُ عَنْ
أَبِي جَمْرَةَ قَالَ كُنْتُ أَقْعُدُ مَعَ ابْنِ عَبَّاسٍ يُجْلِسُنِي
عَلَى سَرِيرِهِ فَقَالَ أَقِمْ عِنْدِي حَتَّى أَجْعَلَ لَكَ
سَهْمًا مِنْ مَالِي فَأَقَمْتُ مَعَهُ شَهْرَيْنِ ثُمَّ قَالَ إِنَّ
وَفْدَ عَبْدِالْقَيْسِ لَمَّا أَتَوُا النَّبِيَّ ﷺ قَالَ مَنِ الْقَوْمُ
أَوْ مَنِ الْوَفْدُ قَالُوا رَبِيعَةُ قَالَ مَرْحَبًا بِالْقَوْمِ أَوْ
بِالْوَفْدِ غَيْرَ خَزَايَا وَلَا نَدَامَى فَقَالُوا يَا رَسُولَ
اللهِ إِنَّا لَا نَسْتَطِيعُ أَنْ نَأْتِيكَ إِلَّا فِي الشَّهْرِ الْحَرَامِ

vjeru, pa zato samo nastojanje da se sačuva vjera (dīn) spada u vjeru.
U islamsko poslovanje spada pored obligatnih dužnosti i izbjegavanje poslova u čiju se zabranu sumnja. Čuvati se poslova štetnih po čast, obraz i pravo drugih ljudi znak je razvijenog stida, za kojeg je Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, rekao da je dio islamskog vjerovanja. Islamski učenjaci smatraju da je ovaj hadis jedan od osnova islamske nauke, dok jedna grupa učenjaka kaže da obuhvata trećinu islamskog učenja. Upozorava se na pošteno privređivanje, higijenu ishrane, odijevanje, uredan i moralan život. U hadisu se ističe potreba da svaki naš postupak bude u skladu s islamskim učenjem. Musliman je dužan uputiti se u propise svoje vjere što može više, pa da zna šta je dozvoljeno, a šta zabranjeno. Srce i zdrav razum su osnov ljudske aktivnosti i na njih treba obratiti posebnu pažnju.
Nevevi kaže: "Ima poslova koji su, bez sumnje, dozvoljeni, kao: jesti kruh, voće, piti vodu i slično, a ima poslova koji su očito zabranjeni, kao: piti alkohol, krv, činiti blud, lagati i slično, dok opet ima poslova za koje mnogi ljudi ne znaju u koju bi ih od te dvije grupe svrstali." Tako, naprimjer, ulovljenog zeca puškom dozvoljeno je jesti. Međutim, zec ranjen metkom, bježeći, skoči sa neke stijene i lovac ga kasnije nađe u okolini mrtvog. Sada nastaje sumnja od čega je taj zec preminuo: da li od posljedica metka, ili od pada sa stijene. U prvom slučaju ulov je dozvoljeno jesti, a u drugom zabranjeno.

1 Abdul-Kajs pleme stanovalo je u Hidžru i njegova delegacija od četrnaest članova došla je u Medinu Muhammedu, sallallahu alejhi ve sellem , 8. godine po Hidžri kada su vršene pripreme za osvojenje Mekke. Na čelu delegacije bio je prvak plemena Munzir b. Aiz, zvani Ešedždž, a članovi: Amr b. Merdžum, Ubejde b. Humam, Haris b. Šu'ajb, Mezide b. Malik, Munkiz b. Hajjan, Hāris b. Habib, Suhar, Utbe b. Harve, Džuhejm b. Kasem, Resim Adevi, Džuvejre Kindi, Zari' b. Aid i Kajs b. Nu'man. Neki historičari misle da je u delegaciji bilo još članova, a neki da ih je bilo oko 45.
Iz vođenog dijaloga vidi se da su navedeni ljudi primili islam još ranije, dobrovoljno i bez borbe, a sada došli da o njemu još nešto čuju. Zato ih je Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, primio sa dobrodošlicom i istakao da se nemaju ni zbog čega stidjeti.
Prema navodima Ajnija povod ovom susretu bio je Munzir b. Hajjan, koji je došao iz Hedžera u Medinu po svojim trgovačkim poslovima. Kada je Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, naišao pokraj njega, on je ustao i prišao mu, razgovarao s Muhammedom, sallallahu alejhi ve sellem, i primio islam. Nešto kasnije naučio je Fatihu i još neka kraća poglavlja iz Kur'ana, pa se vratio natrag u Hedžer. Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, poslao je po njemu pismo za Abdul-Kajs pleme, ali ga je on čuvao kod sebe i iz bojazni od svojih saplemenika mislio ga zatajiti. Međutim, njegova supruga, a kćerka Munzira b. Aiz starješine

وَبَيْنَنَا وَبَيْنَكَ هَذَا الْحَيُّ مِنْ كُفَّارِ مُضَرَ فَمُرْنَا بِأَمْرٍ فَصْلٍ نُخْبِرْ بِهِ مَنْ وَرَاءَنَا وَنَدْخُلْ بِهِ الْجَنَّةَ وَسَأَلُوهُ عَنِ الْأَشْرِبَةِ فَأَمَرَهُمْ بِأَرْبَعٍ وَنَهَاهُمْ عَنْ أَرْبَعٍ أَمَرَهُمْ بِالْإِيمَانِ بِاللهِ وَحْدَهُ قَالَ أَتَدْرُونَ مَا الْإِيمَانُ بِاللهِ وَحْدَهُ قَالُوا اللهُ وَرَسُولُهُ أَعْلَمُ قَالَ شَهَادَةُ أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا اللهُ وَأَنَّ مُحَمَّدًا رَسُولُ اللهِ وَإِقَامُ الصَّلَاةِ وَإِيتَاءُ الزَّكَاةِ وَصِيَامُ رَمَضَانَ وَأَنْ تُعْطُوا مِنَ الْمَغْنَمِ الْخُمُسَ وَنَهَاهُمْ عَنْ أَرْبَعٍ عَنِ الْحَنْتَمِ وَالدُّبَّاءِ وَالنَّقِيرِ وَالْمُزَفَّتِ وَرُبَّمَا قَالَ الْمُقَيَّرِ وَقَالَ احْفَظُوهُنَّ وَأَخْبِرُوا بِهِنَّ مَنْ وَرَاءَكُمْ .

– Dobro došli, neponiženi i bez kajanja ljudi, ili je rekao: delegacijo!

– Allahov Poslaniče! – rekoše oni – između nas i tebe je nevjerničko naselje plemena Mudar i mi ti možemo doći samo u kojem svetom mjesecu, pa naredi nam odlučnu zapovijed[2] koju ćemo saopćiti onima koji su ostali iza nas, a koja će nas uvesti u Džennet.

Pitali su ga za piće. On im je naredio četvero, a zabranio četvero. Naredio im je vjerovanje u Allaha Jedinoga i upitao: “Znate li šta je vjerovanje u Allaha Jedinoga?”

– Allah i Njegov Poslanik to najbolje znaju – odgovorili su.

– Svjedočiti – kazao je Poslanik – da nema Boga osim Allaha i da je Muhammed Allahov poslanik; klanjati namaz; dijeliti zekat; postiti mjesec ramazan i da dajete petinu ratnog plijena. A zabranio im je četvero: držanje soka u vrču, posudi od tikve, posudi od palminog panja i nasmoljenoj posudi. Možda je (Ibn-Abbas), rekao – katranisanom koritu. Onda je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: Upamtite ih i obavijestite o njima one iza vas! – rekao je on.[3]

plemena Abdul-Kajs, pronašla je to pismo i dok je on jednog dana potajno klanjao namaz i učio naglas neku suru, ona mu je prišla sa svojim ocem i saslušavši sadržaj sure, primiše islam. Munzir je, zatim, otišao s Muhammedovim, sallallahu alejhi ve sellem, pismom među prvake svoga plemena, objasnio im ga i oni primiše islam. Na ovom sastanku oni su zaključili da pošalju do Muhammeda, sallallahu alejhi ve sellem, svoju delegaciju preko koje će mu izraziti svoju privrženost i dobiti detaljnije upute o islamu.

2 Ili jasnu stvar, a oboje može podrazumijevati rečenica u originalu, na šta ukazuju i komentatori. (prim. rec.)

3 Članovi delegacije pitali su Muhammeda, sallallahua alejhi ve sellem, za sok od hurmi i grožđa, koga su držali u raznim posudama. Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, zabranio im je ne samo uživanje alkohola, nego i pijenje sokova iz testije, čuture, krčaka i drugog keramičkog posuđa, zatim iz tikve vodenjače, kačice, čabra, izdubljenog korita, kadnja namazanog katranom ili smolom i drugog posuđa u kome se sok može brzo neosjetno pretvoriti u alkohol. Iz hadisa se može zaključiti:
– međusobni kontakti ljudi preporučljiva su djela, jer mogu biti od opće koristi zajednici;
– dozvoljeno je uzimati plaću za podučavanje nekoga. Ebu-Džemre je primio plaću od namjesnika Basre Ibnu-Abbasa za dva mjeseca, jer mu je davao izvjesne savjete i bio tumač perzijskog jezika pri dolasku Perzijanaca u Basru;
– preporučljivo je zaželjeti gostu dobrodošlicu;
– ljude treba nukati na učenje i traženje nauke bez obzira na njihove godine;
– osnovne manifestacije islama su: očitovati vjeru u Allaha i Njegova Poslanika, klanjati namaz, dijeliti zekat, postiti mjesec ramazan i davati zajednici petinu ratnog plijena;
– Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, zabranio je pijenje ustajalog voćnog soka iz gore navedenog

O TOME ŠTA SE NAVODI DA SE DJELA CIJENE PREMA NAMJERI I ISKRENOSTI I DA SVAKOM ČOVJEKU PRIPADA ONO ŠTO JE NAUMIO

باب مَا جَاءَ إِنَّ الْأَعْمَالَ بِالنِّيَّةِ وَالْحِسْبَةِ وَلِكُلِّ امْرِئٍ مَا نَوَى

U to spada: vjerovanje, abdest, namaz, zekat, hadž, post i međusobne norme poslovanja.
Uzvišeni Allah je rekao: "Kaži, svako radi po svom načinu", to jeste po svojoj odluci. Ako troši čovjek na svoje kućane, računajući na (Allahovu nagradu), onda je to milostinja.I rekao je (Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem): "... ali ima borba na (Allahovom putu) i dobra namjera."[1]

فَدَخَلَ فِيهِ الْإِيمَانُ وَالْوُضُوءُ وَالصَّلَاةُ وَالزَّكَاةُ وَالْحَجُّ وَالصَّوْمُ وَالْأَحْكَامُ وَقَالَ اللهُ تَعَالَى (قُلْ كُلٌّ يَعْمَلُ عَلَى شَاكِلَتِهِ) عَلَى نِيَّتِهِ نَفَقَةُ الرَّجُلِ عَلَى أَهْلِهِ يَحْتَسِبُهَا صَدَقَةٌ وَقَالَ النَّبِيُّ ﷺ وَلَكِنْ جِهَادٌ وَنِيَّةٌ .

54. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Mesleme, njega obavijestio Malik prenoseći od Jahjaa b. Seida, on od Muhammeda b. Ibrahima, (ovaj) od Alkame b. Vekkasa, a (on) od Omera, da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:

٥٤. حَدَّثَنَا عَبْدُ اللهِ بْنُ مَسْلَمَةَ قَالَ أَخْبَرَنَا مَالِكٌ عَنْ يَحْيَى بْنِ سَعِيدٍ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ إِبْرَاهِيمَ عَنْ عَلْقَمَةَ بْنِ وَقَّاصٍ عَنْ عُمَرَ أَنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ

keramičkog, drvenog i drugog posuđa, jer se sok u njima može neosjetno pretvoriti u opojno piće;
– Ebu-Hanife i učenjaci njegove škole smatraju da je sadržaj ovog dijela hadisa bio na snazi samo u prvim danima islama, jer je kasnije Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Kiselite datule i grožđe u svakoj posudi i pijte njihove sokove, a ne pijte ih ako su se pretvorili u opojno piće";
– preporučljivo je tražiti od stručnjaka detaljno obavještenje o nekom pitanju. Onima koji se interesuju za nauku i traže stručne savjete treba ukazati posebnu pažnju i gostoprimstvo;
– pohvalno je hvaliti radiše, ako to neće u njima stvoriti umišljenost i poremećaj u zajednici; i – iman i islam čine nedjeljivu cjelinu. Punovažna (kod Allaha primljena) djela omogućit će onome ko ih radi da uđe u Džennet.

1 U ranijem poglavlju bilo je riječi o poslovima koji vjerniku omogućuju ulazak u Džennet, a ovdje se naglašava, da su kod Allaha, dželle šanuhu, punovažni samo oni poslovi koji se rade u ime Allaha. Dobra djela rađena iz licemjerstva nemaju vrijednosti kod Allaha, dželle šanuhu.
Rad čovjeka cijeni se i prosuđuje prema namjeri i čovjeku pripada ono na ime čega je što radio. Dobra namjera u radu predstavlja posebno dobro djelo. U naslovu fragmentarno naveden hadis u cijelosti glasi: Poslije osvojenja Mekke nema nagrade za seljenje iz nje, ali ima borba na Allahovom putu i dobra namjera." Ibn-Tejmija kaže da je iskrena dobra namjera u poslu ponekad vrednija od samog rada i da su poslovi bez iskrene odluke kod Allaha, dželle šanuhu, bezvrijedni. Čini se da je Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Ko se odluči uraditi dobro djelo pa ga ne uradi, računa mu se kao da ga je uradio, a ko ga uradi, računa mu se kao da ga je uradio deset puta. Zabilježeno je da je Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, još rekao: "Iskrena lijepa namjera vjernika bolja je od njegova posla."
Islamski autori smatraju da će se i za ovozemne privredne poslove dobiti Allahova, dželle šanuhu, nagrada, ako im je krajnji cilj bio moralno-vjerskog značaja. Tako je, naprimjer, sevap hraniti se, želeći time čuvati fizičku snagu potrebnu za uredno obavljanje namaza, posta i drugih Allahu, dželle šanuhu, ugodnih, a za ljude korisnih djela. Spavati je sevap, ako se time želi osvježiti za savjesnije i dosljednije obavljanje vjerskih i građanskih dužnosti. Allahovu, dželle šanuhu, nagradu imaju i oni koji su sklopili brak želeći očuvati svoj moral, čast i obraz, a svoje potomstvo izgraditi u uzorne članove društvene zajednice.

"Poslovi se cijene prema namjeri i svakom čovjeku pripada ono što je naumio. Ko se preselio (iz Mekke u Medinu) radi Allaha i Njegovog Poslanika, njegovo je preseljenje Allahu i Njegovu Poslaniku, a onaj čije je preseljenje bilo radi interesa ovog svijeta ili radi kakve žene koju bi oženio, pa njegovo preseljenje je onome čemu se i preselio."

قَالَ الْأَعْمَالُ بِالنِّيَّةِ وَلِكُلِّ امْرِئٍ مَا نَوَى فَمَنْ كَانَتْ هِجْرَتُهُ إِلَى اللهِ وَرَسُولِهِ فَهِجْرَتُهُ إِلَى اللهِ وَرَسُولِهِ وَمَنْ كَانَتْ هِجْرَتُهُ لِدُنْيَا يُصِيبُهَا أَوِ امْرَأَةٍ يَتَزَوَّجُهَا فَهِجْرَتُهُ إِلَى مَا هَاجَرَ إِلَيْهِ .

55. PRIČAO NAM JE Hadždžadž b. Minhal, njemu Šu'be, a ovoga obavijestio Adijj b. Sabit da je čuo Abdullaha b. Jezida da prenosi od Ebu-Mes'uda, a on od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, da je rekao:
"Kada čovjek izdržava svoje kućane računajući (na Allahovu nagradu), to mu se računa u sadaku."

٥٥. حَدَّثَنَا حَجَّاجُ بْنُ مِنْهَالٍ قَالَ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ قَالَ أَخْبَرَنِي عَدِيُّ بْنُ ثَابِتٍ قَالَ سَمِعْتُ عَبْدَاللهِ بْنَ يَزِيدَ عَنْ أَبِي مَسْعُودٍ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ إِذَا أَنْفَقَ الرَّجُلُ عَلَى أَهْلِهِ يَحْتَسِبُهَا فَهُوَ لَهُ صَدَقَةٌ .

56. PRIČAO NAM JE Hakem b. Nafi', a njega je obavijestio Šu'ajb prenoseći od Zuhrija koji je kazao:
– Pričao mi je Amir b. Sa'd prenoseći od Sa'da b. Ebu-Vekkasa, saopćivši mu da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, izjavio:
"Zaista nećeš ništa potrošiti želeći time Allahovo lice, a da za to nećeš biti nagrađen, pa čak i za ono što staviš u usta svojoj ženi."

٥٦. حَدَّثَنَا الْحَكَمُ بْنُ نَافِعٍ قَالَ أَخْبَرَنَا شُعَيْبٌ عَنِ الزُّهْرِيِّ قَالَ حَدَّثَنِي عَامِرُ بْنُ سَعْدٍ عَنْ سَعْدِ بْنِ أَبِي وَقَّاصٍ أَنَّهُ أَخْبَرَهُ أَنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ قَالَ إِنَّكَ لَنْ تُنْفِقَ نَفَقَةً تَبْتَغِي بِهَا وَجْهَ اللهِ إِلَّا أُجِرْتَ عَلَيْهَا حَتَّى مَا تَجْعَلُ فِي فَمِ امْرَأَتِكَ .

RIJEČI VJEROVJESNIKA, SALLALLAHU ALEJHI VE SELLEM: "VJERA JE ISKREN ODNOS (NASIHAT)[1] PREMA ALLAHU, NJEGOVOM POSLANIKU, RUKOVODIOCIMA MUSLIMANIMA I NJIHOVOM NARODU"

باب قَوْلِ النَّبِيِّ ﷺ الدِّينُ النَّصِيحَةُ لِلَّهِ وَلِرَسُولِهِ وَلأَئِمَّةِ الْمُسْلِمِينَ وَعَامَّتِهِمْ

I riječi Uzvišenog: "... ako su prema Allahu i Njegovom Poslaniku iskreni..."

وَقَوْلِهِ تَعَالَى (إِذَا نَصَحُوا لِلَّهِ وَرَسُولِهِ).

57. PRIČAO NAM JE Musedded, njemu Jahja prenoseći od Ismaila, ovaj od Kajsa b. Ebu-Hazima, a on od Džerira b. Abdullaha, da je rekao:
"Dao sam prisegu Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, da ću obavljati namaz, davati zekat i savjet upućivati (iskreno se odnositi prema) svakom muslimanu."[2]

٥٧ . حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ قَالَ حَدَّثَنَا يَحْيَى عَنْ إِسْمَاعِيلَ قَالَ حَدَّثَنِي قَيْسُ بْنُ أَبِي حَازِمٍ عَنْ جَرِيرِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ قَالَ بَايَعْتُ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ عَلَى إِقَامِ الصَّلاَةِ وَإِيتَاءِ الزَّكَاةِ وَالنُّصْحِ لِكُلِّ مُسْلِمٍ .

---

1 Ovaj hadis je veoma poznat i raširen i kod nas i uglavnom se prevodi kao: Vjera je savjet, što je manjkav prijevod, barem kada se radi o prvom dijelu hadisa. Jer, ne može se reći: Vjera je savjet Allahu i Njegovom Poslaniku. Prije bi se moglo reći: Vjera je savjetovanje i usmjeravanje ljudi k Allahu i Njegovom Poslaniku i ona je savjet rukovodiocima,... Inače, ova riječ jezički znači ušiti odijelo iglom, očistiti med od primjesa voska, očistiti srce od varanja i sl. Riječ nasihat je riječ koja u arapskom jeziku ima mnoga značenja i nema druge riječi koja bi je mogla zamijeniti. Stoga i ne treba ovu riječ prevoditi jednom riječju u našem jeziku, a mislim da bi odgovarajući prijevod mogao biti: iskren odnos. (prim. rec.)

2 U ranijem poglavlju izloženo je da se poslovi ljudi procjenjuju prema namjerama i da su oni punovažni kod Allaha, dželle šanuhu, samo ako su obavljeni iskreno u ime Allaha. Ko radi u skladu s Allahovim zakonom i uputom Vjerovjesnika, on se kloni svega što vjera zabranjuje, iskreno vjeruje u Allaha, dželle šanuhu, i svijetu misli dobro kao i sam sebi.
Iz sadržaja hadisa mogu se izvući brojni islamski propisi. Ovaj su hadis zabilježili svi priznati muhaddisi u svojim hadiskim zbirkama. Muslim navodi da je Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
"Vjera je nasihat (savjet ili iskren odnos)."
– Kome? – upitali su ga prisutni.
– Allahu, Njegovoj objavi, Njegovom Poslaniku, starješinama muslimana i svim ostalim muslimanima – odgovorio je on.
Popularni komentatori hadisa istakli su:
– nasihat (savjet) Allaha, dželle šanuhu, znači: vjerovati u Allaha, dželle šanuhu, prema Njegovim svojstvima, redovno skrušeno vršiti svoje obaveze prema Njemu, kloniti se grješnih poslova, priznavati blagodati i biti mu na tome iskreno zahvalan. Nasihat u značenju savjetovanje ne može se usmjeriti Allahu jer Njemu niko nije potreban, a sve treba Njega;
– nasihat Allahu, dželle šanuhu, ogleda se i u opisivanju Njega opisima koji Mu dolikuju, pokornosti Njemu javno i tajno, ljubavi prema Njemu i strahu od Njegove kazne; (Vidi, Feth El-Bari 1/167)
– nasihat (savjet) Allahovoj, dželle šanuhu, obajavi znači: vjerovati da je Kur'an Allahova, dželle šanuhu, objava, cijeniti ga i u praksi primjenjivati, proučavati ga i širiti njegovo učenje;
– nasihat (savjet) Allahovom, dželle šanuhu, Poslaniku znači: priznavati ga Allahovim, dželle šanuhu, Vjerovjesnikom, činiti ono što on naređuje, a kloniti se što zabranjuje, podržavati i širiti njegovo učenje,

٥٨. حَدَّثَنَا أَبُو النُّعْمَانِ قَالَ حَدَّثَنَا أَبُو عَوَانَةَ عَنْ زِيَادِ بْنِ عِلَاقَةَ قَالَ سَمِعْتُ جَرِيرَ بْنَ عَبْدِاللهِ يَقُولُ يَوْمَ مَاتَ الْمُغِيرَةُ بْنُ شُعْبَةَ قَامَ فَحَمِدَ اللهَ وَأَثْنَى عَلَيْهِ وَقَالَ عَلَيْكُمْ بِاتِّقَاءِ اللهِ وَحْدَهُ لَا شَرِيكَ لَهُ وَالْوَقَارِ وَالسَّكِينَةِ حَتَّى يَأْتِيَكُمْ أَمِيرٌ فَإِنَّمَا يَأْتِيكُمُ الْآنَ ثُمَّ قَالَ اسْتَعْفُوا لِأَمِيرِكُمْ فَإِنَّهُ كَانَ يُحِبُّ الْعَفْوَ ثُمَّ قَالَ أَمَّا بَعْدُ فَإِنِّي أَتَيْتُ النَّبِيَّ ﷺ قُلْتُ أُبَايِعُكَ عَلَى الْإِسْلَامِ فَشَرَطَ عَلَيَّ وَالنُّصْحِ لِكُلِّ مُسْلِمٍ فَبَايَعْتُهُ عَلَى هَذَا وَرَبِّ هَذَا الْمَسْجِدِ إِنِّي لَنَاصِحٌ لَكُمْ ثُمَّ اسْتَغْفَرَ وَنَزَلَ.

58. PRIČAO NAM JE Ebu-Nu‘man, njemu Ebu-Avane prenoseći od Zijada b. Ilaka koji je rekao:
– Na dan kada je umro Mugire b. Šu‘be, čuo sam Džerira b. Abdullaha, kada je ustao, zahvalio Allahu, pohvalio ga i rekao: “Bojte se samo Jedinog Allaha, Koji nema sudruga, budite dostojanstveni i smireni dok vam ne dođe (drugi) zapovjednik. On će vam, sada, uskoro doći.”
Potom je rekao: ”Molite oprost za svoga zapovjednika, jer je on volio praštati!” ”A sada”, nastavi on, ”jednom sam otišao Vjerovjesnku, sallallahu alejhi ve sellem, i rekao:
‘Odajem ti prisegu u islamu’, a on mi to uvjetova: ‘Savjetovanje (iskren odnos – nasihat) svakom muslimanu.’ Ja sam mu se i na to obavezao i Gospodara mi ovog mesdžida, ja sam vam, uistinu, savjetnik iskreni!”
Zatim je zamolio Allahov oprost i spustio se (ili sišao s minbera).

poštivati ga; zalagati se na izvršavanju poslova koje je on radio i u tome druge poučavati; okititi se njegovim plemenitim ćudima, cijeniti njegov časni rod, njegove vjerne drugove, a potom svakog dobrog i plemnitog čovjeka;
– nasihat (savjet) islamskim starješinama znači: pomagati ih na sprovođenju pravde, podupirati ih u borbi na Allahovom, dželle šanuhu, putu i na eventualne propuste pristojno upozoravati;
– nasihat (savjet) muslimanskom svijetu znači: upućivati ga na korisne poslove ovog i budućeg svijeta, bodriti ga na dobro, a odvraćati od zla i saosjećati s njim u dobru i zlu. Savjetovati i upućivati ljude vjerska je obaveza, a isto tako i obaveza prema samome sebi i svojoj duši tako što će je čovjek podsticati da se kloni zabrana i da radi ono što mu je naređeno.
Prisegu na namaz i zekat Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, uvjetovao je prisegom na nasihat (savjetovanje i iskren odnos) ljudima. To je sastavni dio islama kao i one ranije izložene vrline vjernika. Džerir je primio islam uz ramazan 10. godine po Hidžri, a neki kažu da je to bilo 40 dana prije smrti Muhammeda, sallallahu alejhi ve sellem. U danima borbe između Alije Muavije preselio se iz Medine u Kufu i tu se stalno nastanio. Spadao je među elitu ashaba i bio nadaleko poznat po svojoj učenosti, iskrenosti i pobožnosti. Pri kupovanju kakve robe prodavcu bi govorio: “Ovo što kupujem draže mi je od onoga što ti dajem, pa odaberi što je za tebe bolje!”

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَٰنِ الرَّحِيمِ

U ime Allaha, Svemilosnog, Samilosnog!

كِتَابُ الْعِلْمِ

NAUKA

VRIJEDNOST NAUKE

i riječi Uzvišenog Allaha: "Allah uzdiže na visoke stepene između vas one koji vjeruju i kojima je dato znanje, a Allah zna šta vi radite." I o Njegovim riječima: "Gospodaru moj, povećaj mi znanje!"[1]

بَاب فَضْلِ الْعِلْمِ

وَقَوْلِ اللهِ تَعَالَى (يَرْفَعِ اللهُ الَّذِينَ آمَنُوا مِنْكُمْ وَالَّذِينَ أُوتُوا الْعِلْمَ دَرَجَاتٍ وَاللهُ بِمَا تَعْمَلُونَ خَبِيرٌ) وَقَوْلِهِ عَزَّ وَجَلَّ (وَقُلْ رَبِّ زِدْنِي عِلْمًا) .

O ONOME KOJI JE UPITAN ZA NEŠTO IZ NAUKE DOK JE BIO ZAUZET SVOJIM IZLAGANJEM I POŠTO JE ZAVRŠIO IZLAGANJE, ODGOVORIO JE ONOME KOJI JE PITAO

بَاب مَنْ سُئِلَ عِلْمًا وَهُوَ مُشْتَغِلٌ فِي حَدِيثِهِ فَأَتَمَّ الْحَدِيثَ ثُمَّ أَجَابَ السَّائِلَ

59. PRIČAO NAM JE Muhamed b. Sinan, njemu Fulejh..., a pričao mi je i Ibrahim b. Munzir, njemu Muhamed b. Fulejh, njemu Hilal b. Ali prenoseći od Ataa b. Jesara, a (on) od Ebu-Hurejre da je rekao:
– Dok je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, na jednom skupu pričao narodu, došao je jedan beduin i upitao: "Kada će biti Sudnji čas?"
Međutim, Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve

٥٩. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ سِنَانٍ قَالَ حَدَّثَنَا فُلَيْحٌ ح و حَدَّثَنِي إِبْرَاهِيمُ بْنُ الْمُنْذِرِ قَالَ حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ فُلَيْحٍ قَالَ حَدَّثَنِي أَبِي قَالَ حَدَّثَنِي هِلَالُ بْنُ عَلِيٍّ عَنْ عَطَاءِ بْنِ يَسَارٍ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ قَالَ بَيْنَمَا النَّبِيُّ ﷺ

---

1 Pošto je znanje osnov naprednog života ljudi na ovom i sreće na budućem svijetu, islam mu poklanja osobitu pažnju. Prvi ajet (El-Mudžadele: 11) ističe, da će Allah, dželle šanuhu, učene ljude uzdići na visoke stepene časti ovoga i budućeg svijeta i nagraditi ih položajima većim nego druge, a drugi (Taha: 14) da je Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, žudio za naukom više nego za materijalnim dobrima ovoga svijeta. On je stalno tražio povećanje znanja i trudio se na povećanju kruga svoje spoznaje.
I Musa, alejhi selam, čim je čuo da je Hidr znaniji od njega, krenuo je za njim u potragu i potčinio se njegovim uvjetima, želeći od njega što novo naučiti. Tako je Musa od njega saznao mnoge tajne i puno naučio dok mu on nije jednog dana otkazao drugarstvo.
U nekim hadisima istaknuto je da učeni ljudi po autoritetu stoje odmah iza vjerovjesnika, da su nasljednici nauke Allahovih, dželle šanuhu, poslanika, vjeroučitelji i misionari Allahove objave.

sellem, nastavio je pričati. Neki su ljudi rekli: "Čuo je (Vjerovjesnik) šta je on pitao i nije mu prijalo ono što je on pitao." Neki drugi su rekli: "Naprotiv, nije ga čuo." Kada je (Vjerovjesnik) završio svoje izlaganje, upitao je:
– Gdje je – mislim (da je rekao) – onaj što je pitao za Sudnji čas?
– Tu sam Allahov Poslaniče – odgovorio je beduin.
– Kada amanet (povjerenje) bude pronevjeren, (tada) očekuj Sudnji čas – odgovorio je (Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem)
– Kako će biti pronevjereno? – upitao je čovjek.
– Kada se povjeri posao onom, koji nije za njega kvalifikovan, očekuj Sudnji čas – objasnio je Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem.[1]

فِي مَجْلِسٍ يُحَدِّثُ الْقَوْمَ جَاءَهُ أَعْرَابِيٌّ فَقَالَ مَتَى
السَّاعَةُ فَمَضَى رَسُولُ اللهِ ﷺ يُحَدِّثُ فَقَالَ بَعْضُ
الْقَوْمِ سَمِعَ مَا قَالَ فَكَرِهَ مَا قَالَ وَقَالَ بَعْضُهُمْ
بَلْ لَمْ يَسْمَعْ حَتَّى إِذَا قَضَى حَدِيثَهُ قَالَ أَيْنَ أُرَاهُ
السَّائِلُ عَنِ السَّاعَةِ قَالَ هَا أَنَا يَا رَسُولَ اللهِ قَالَ فَإِذَا
ضُيِّعَتِ الْأَمَانَةُ فَانْتَظِرِ السَّاعَةَ قَالَ كَيْفَ إِضَاعَتُهَا
قَالَ إِذَا وُسِّدَ الْأَمْرُ إِلَى غَيْرِ أَهْلِهِ فَانْتَظِرِ السَّاعَةَ .

KO ZBOG NAUKE PODIGNE GLAS

باب مَنْ رَفَعَ صَوْتَهُ بِالْعِلْمِ

60. PRIČAO NAM JE Ebun-Nu'man Arim b. Fadl, njemu Ebu-Avane prenoseći od Ebu-Bišra, (on) od Jusufa b. Maheka, (a ovaj) od Abdullaha b. Amra, da je rekao:
– Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, u jednom našem putovanju (iz Mekke u Medinu) izostao je iza nas, pa nas je sustigao kad nam je vrijeme namaza (ikindije) bilo na izmaku.

٦٠. حَدَّثَنَا أَبُو النُّعْمَانِ عَارِمُ بْنُ الْفَضْلِ قَالَ حَدَّثَنَا
أَبُو عَوَانَةَ عَنْ أَبِي بِشْرٍ عَنْ يُوسُفَ بْنِ مَاهَكَ عَنْ
عَبْدِاللهِ بْنِ عَمْرٍو قَالَ تَخَلَّفَ عَنَّا النَّبِيُّ ﷺ فِي سَفْرَةٍ
سَافَرْنَاهَا فَأَدْرَكَنَا وَقَدْ أَرْهَقَتْنَا الصَّلَاةُ وَنَحْنُ
نَتَوَضَّأُ فَجَعَلْنَا نَمْسَحُ عَلَى أَرْجُلِنَا فَنَادَى بِأَعْلَى
صَوْتِهِ وَيْلٌ لِلْأَعْقَابِ مِنَ النَّارِ مَرَّتَيْنِ أَوْ ثَلَاثًا .

1 U prethodnom poglavlju naglašena je vrijednost učenih ljudi, a u ovom daju se upute o postupku učenjaka prema onima koji traže nauku. Sudnji čas (es-sa'a) ili Kijametski čas, zove se tako jer će u momentu iznenaditi ljude i svi će pomrijeti. Pronevjera amaneta može biti u poremećaju društvenog poretka ustupanjem poslova nestručnim, nesavjesnim i nemoralnim ljudima. Takvi bi ljudi izigrali dato im povjerenje i svojim radom doveli do bezakonja i propasti zajednice. Povjerenje ljudi treba opravdati, društvene poslove ustupati onima koji su za njih dostojni i stručni. U protivnom čini se veliki grijeh. Nered stagnacija društva i zajednice su obično posljedice neznanja odgovornih.
Možda Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, na postavljeno pitanje nije odmah odgovorio jer je bio zauzet razgovorom i odgovorima na već ranije postavljena pitanja svojih drugova. Neki misle da je on o konkretnom pitanju iščekivao Allahovu, dželle šanuhu, objavu.
Iz hadisa se zaključuje:
– pri odgovorima i objašnjenjima treba pokazati prijaznost i taktičnost, pa makar pitanja bila i neumjesna, a stranka gruba;
– stranka može tražiti detaljna objašnjenja sve dok joj odgovor ne bude jasan i shvatljiv;
– učenjak odgovara preciznim i razumljivim odgovorom, a prema potrebi može biti i opširniji;
– prednost u dobivanju odgovora imaju oni koji su se prije najavili.

Mi smo uzimali abdest i počeli činiti mesh po svojim nogama, a on povišenim glasom dva ili tri puta viknu: "Teško petama od paklene vatre!"[2]

IZRAŽAVANJE MUHADDISA: "KAZIVAO NAM JE" (HADDESENA), "SAOPĆIO NAM JE" (AHBERENA) I "OBAVIJESTIO NAS JE" (ENBE'ENA)

باب قول المحدث حدثنا وأخبرنا وأنبانا

Humejdi nam je rekao:
– Kod Ibnu-Ujejneta su bili izrazi: "Kazivao nam je, saopćio nam je, obavijestio nas je i čuo sam jednog..." Ibnu-Mes'ud je govorio: "Pričao nam je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, a on je iskren i njemu se može vjerovati..." Šekik, prenoseći od Abdullaha, izražavao se: "Čuo sam od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, jednu riječ...", a Huzejfe je govorio: "Pričao nam je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, dva hadisa..."[3]
Pričao je Ebu-Alije, prenoseći od Ibnu-Abbasa, a (on) od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, ono što prenosi od svoga Gospodara..., a pričao je i Enes prenoseći od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, a on od svoga Uzvišenog Gospodara...[4]

وَقَالَ لَنَا الْحُمَيْدِيُّ كَانَ عِنْدَ ابْنِ عُيَيْنَةَ حَدَّثَنَا وَأَخْبَرَنَا وَأَنْبَأَنَا وَسَمِعْتُ وَاحِدًا وَقَالَ ابْنُ مَسْعُودٍ حَدَّثَنَا رَسُولُ اللهِ ﷺ وَهُوَ الصَّادِقُ الْمَصْدُوقُ وَقَالَ شَقِيقٌ عَنْ عَبْدِاللهِ سَمِعْتُ النَّبِيَّ ﷺ كَلِمَةً وَقَالَ حُذَيْفَةُ حَدَّثَنَا رَسُولُ اللهِ ﷺ حَدِيثَيْنِ وَقَالَ أَبُو الْعَالِيَةِ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ فِيمَا يَرْوِي عَنْ رَبِّهِ وَقَالَ أَنَسٌ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ فِيمَا يَرْوِيهِ عَنْ رَبِّهِ عَزَّ وَجَلَّ وَقَالَ أَبُو هُرَيْرَةَ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ يَرْوِيهِ عَنْ رَبِّكُمْ عَزَّ وَجَلَّ.

---

2 Neki muhaddisi misle, da su poneki ashabi htjeli noge potrati vlažnom rukom, kao što se to čini po glavi, da bi se brže pripremili za klanjanje ikindija-namaza, koji je bio već na izmaku. Drugi misle da su neki od njih htjeli samo površno oprati noge, želeći sačuvati nešto vode za piće i za druge svoje potrebe. Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, upozorio ih je na teške posljedice takvog rada i da noge treba prati kao i ostale dijelove tijela.
Iz hadisa se zaključuje:
– pranje nogu pri abdestu spada u obligatne prvostepene dužnosti, djelimično pranje ili potiranje samo vlažnom rukom nije punovažno; propisani dijelovi moraju se dobro oprati. Izostavljanje ma kojeg dijela čini abdest nepotpunim i bezvrijednim činom;
– upozoravanje na eventualne propuste, nepravilnosti i zakonske prekršaje može se činiti umjereno povišenim glasom;
– učeni ljudi dužni su neuke poučavati i upozoravati ih na zle posljedice neznanja.

3 Buhari navodi gornje izraze želeći upozoriti da su to sinonimi i terminološki izrazi koji u hadiskoj nauci podjednako vrijede. Među navedenim izrazima nema bitne razlike u značenju i pojedini ashabi kao i kasniji muhaddisi koristili su ih ravnomjerno u prenošenju hadisa.

4 Navedenim primjerima Buhari aludira da se u nizu ljudi koji prenose hadise jedan od drugog može koristiti i prijedlog "od", umjesto cijelih glagolskih izraza: čuo sam, pričao nam je, saopćio nam je itd. To su vrijedni i punovažni hadisi poznati u hadiskoj nauci pod imenom "Mu'an'an hadisi". Iz samog prijedloga "an", tj. "od" razabire se da su se navedeni prenosioci hadisa nekada negdje susreli, vidjeli, razgovarali i da je tom prilikom jedan od drugoga čuo konkretni hadis. Ovakvo je značenje prijedloga "od" i u tzv. "hadisi kudsiji". Na takvo značenje treba misliti onda kada Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, nije izričito rekao da konkretnu izjavu prenosi od Allaha, dželle šanuhu.

I pričao je Ebu-Hurejra prenoseći od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem: "On prenosi od vašeg Uzvišenog gospodara..."

61. PRIČAO NAM JE Kutejbe, njemu Isma'il b. Dža'fer prenoseći od Abdullaha b Dinara (on) od Ibni-Omera da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:

– Među drvećem ima, zaista, jedno stablo s kojeg list ne opada, i ono je slično muslimanu. Recite mi, koje je to (stablo)?

Ljudi su mislili na pustinjska stabla, a ja sam – kaže Abdullah (b. Omer) – pomislio da je to palma, ali sam se stidio (reći).

Potom su prisutni kazali: "Allahov Poslaniče, reci nam šta je to?"

– To je palma – odgovorio je on.[1]

٦١. حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ بْنُ سَعِيدٍ حَدَّثَنَا إِسْمَاعِيلُ بْنُ جَعْفَرٍ عَنْ عَبْدِاللهِ بْنِ دِينَارٍ عَنِ ابْنِ عُمَرَ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ إِنَّ مِنَ الشَّجَرِ شَجَرَةً لَا يَسْقُطُ وَرَقُهَا وَإِنَّهَا مَثَلُ الْمُسْلِمِ فَحَدِّثُونِي مَا هِيَ فَوَقَعَ النَّاسُ فِي شَجَرِ الْبَوَادِي قَالَ عَبْدُاللهِ وَوَقَعَ فِي نَفْسِي أَنَّهَا النَّخْلَةُ فَاسْتَحْيَيْتُ ثُمَّ قَالُوا حَدِّثْنَا مَا هِيَ يَا رَسُولَ اللهِ قَالَ هِيَ النَّخْلَةُ .

1 U senedu navedenog hadisa upotrijebljeni su izrazi: pričao nam je, obavijestio nas je i slično, kao i u mnogim drugim hadisima.
Abdulah b. Omer prisustvovao je konkretnom sastanku, ali ga je bilo stid da, kao dječak od deset godina, odgovori na postavljeno pitanje i time zastidi starije ashabe.
Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, prispodobio je palmu dobrom, moralnom i religioznom muslimanu, jer je ona za ljude kao i dobar musliman neobično korisna. Palma je najkorisnija voćka orijenta, višegodišnjeg života, čiji se plod koristi u sirovom i suhom stanju, a košpice za ishranu deva. Drvo palme koristi se za gradnju i ogrjev, a i za izradu drvenog posuđa.
Iz gornjeg se zaključuje:
– umjesno je ponekad postaviti pitanje svojim drugovima da se provjeri njihovo znanje, dosjetljivost i ponukaju na razmišljanje;
– ugledne i starije ljude treba poštivati; u njihovom društvu biti pristojan i govoriti što manje;
– stid je pozitivna osobina ljudi i treba ga razvijati. Prema ukazanoj potrebi može se biti i slobodniji. Tako je Omeru bilo žao što mu sin zbog pretjerane stidljivosti nije dao traženi odgovor;
– preporučljivo je baviti se zagonetkama i koristiti poslovicama, jer se time izoštrava um; ponekad neuka bistra osoba može dati odgovor bolji nego učen. Um i dosjetljivost su darovi Allaha, dželle šanuhu, i On ih daje kome hoće;
– palma je najkorisnije drvo na istoku. U Kur'anu je spomenuta pod imenom "dobro stablo". Vjera jača dušu i moral ljudi, a palma svojim plodom održava život i fizičku snagu. Dobra djela vjernika slična su plodovima palme.

IMAMOVA (LIDEROVA) PITANJA SLUŠAOCIMA RADI PROVJERAVANJA NJIHOVOG ZNANJA

باب طرح الإمام المسألة على أصحابه ليختبر ما عندهم من العلم

62. PRIČAO NAM JE Halid b. Mahled, njemu Sulejman, ovome Abdullah b. Dinar prenoseći od Ibni-Omera, (a on) od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, da je rekao: "Među drvećem ima zaista jedno stablo, čiji list ne opada i ono je slično muslimanu. Kažite mi šta je to?"
Abdullah je kazao: "Ljudi su mislili na pustinjska stabla, a meni je palo na um, da je to palma."
Potom su prisutni upitali: Allahov Poslaniče, kaži nam šta je to?
– To je palma – odgovorio je (on).

٦٢. حَدَّثَنَا خَالِدُ بْنُ مَخْلَدٍ حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ حَدَّثَنَا عَبْدُ اللهِ بْنُ دِينَارٍ عَنِ ابْنِ عُمَرَ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ إِنَّ مِنَ الشَّجَرِ شَجَرَةً لَا يَسْقُطُ وَرَقُهَا وَإِنَّهَا مَثَلُ الْمُسْلِمِ حَدِّثُونِي مَا هِيَ قَالَ فَوَقَعَ النَّاسُ فِي شَجَرِ الْبَوَادِي قَالَ عَبْدُ اللهِ فَوَقَعَ فِي نَفْسِي أَنَّهَا النَّخْلَةُ فَاسْتَحْيَيْتُ ثُمَّ قَالُوا حَدِّثْنَا مَا هِيَ يَا رَسُولَ اللهِ قَالَ هِيَ النَّخْلَةُ .

O NAUCI

باب ما جاء في العلم

i riječima Uzvišenog: "I reci: Gospodaru moj, povećaj mi znanje!"

وَقَوْلِهِ تَعَالَى (وَقُلْ رَبِّ زِدْنِي عِلْمًا) .

Čitanje i izlaganje teksta muhaddisu
Hasan (Basri), Sevri i Malik smatrali su čitanje hadiskog teksta (muhaddisu) dozvoljenim.[2] Čitanje teksta pred učenjakom neki od njih potkrepljuju hadisom Dimame b. Sa'lebe, koji je pitao Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem:
– Da li je Allah naredio da klanjaš namaze?
– Da – odgovorio je (on).
– Ovo je – (kaže Humejdi) – citiranje teksta Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, (koga je) Dimam tako prenio svome narodu i oni mu ga prihvatili.[3]

الْقِرَاءَةُ وَالْعَرْضُ عَلَى الْمُحَدِّثِ وَرَأَى الْحَسَنُ وَالثَّوْرِيُّ وَمَالِكٌ الْقِرَاءَةَ جَائِزَةً وَاحْتَجَّ بَعْضُهُمْ فِي الْقِرَاءَةِ عَلَى الْعَالِمِ بِحَدِيثِ ضِمَامِ بْنِ ثَعْلَبَةَ قَالَ لِلنَّبِيِّ ﷺ آللهُ أَمَرَكَ أَنْ تُصَلِّيَ الصَّلَوَاتِ قَالَ نَعَمْ قَالَ فَهَذِهِ قِرَاءَةٌ عَلَى النَّبِيِّ ﷺ أَخْبَرَ ضِمَامٌ قَوْمَهُ بِذَلِكَ فَأَجَازُوهُ وَاحْتَجَّ مَالِكٌ بِالصَّكِّ يُقْرَأُ عَلَى الْقَوْمِ فَيَقُولُونَ أَشْهَدَنَا فُلَانٌ وَيُقْرَأُ ذَلِكَ قِرَاءَةً

2 Tj., na taj je način ispravno prenošenje hadisa od muhaddisa. (prim. rec.)

3 Dimam b. Sa'lebe predvodio je 9. godine po Hidžri delegaciju svoga plemena i u razgovoru postavljao Muhammedu, sallallahu alejhi ve sellem, pitanja na koja je on odgovarao samo sa "da" ili "ne". Dimam je ta svoja pitanja zajedno s Muhammedovim, sallallahu alejhi ve sellem, odgovorima doslovno prenio svome plemenu i dodao: "Allah je poslao ovog Vjerovjesnika i dao mu Knjigu, a ja sam vam sada donio od Njega što On naređuje i što zabranjuje." Kaže se da niko, ni muško ni žensko među njegovim saplemenicima nije zanoćio a da nije primio islam.

Malik to dakazuje pismom koje se pročita ljudima i oni kažu: "Uzeo nas je za svjedoke taj i taj", a ono je njima samo pročitano. Može se tekst (Kur'ana) pročitati pred karijom (poznavaocem Kur'ana) pa da onaj koji ga je (pred njim) čitao, kaže: "Podučio me je da čitam taj i taj..."[1]

Pričao nam je Muhammed b. Selam, njemu Muhammed b. Hasan Vasiti prenoseći od Avfa, (a on) od Hasana (Basrije), da je rekao:

"Nema štete da se (hadis) pročita pred učenjakom."[2]

Obavijestio nas je Muhammed b. Jusuf Firebri, a pričao Muhammed b. Ismail Buhari, a njemu Ubejdullah b. Musa prenoseći od Sufjana da je kazao:

– Kada je pred muhaddisom pročitan (hadiski tekst), nema smetnje da on kasnije govori: "Pričao mi je *(haddeseni)*..."

– Čuo sam Ebu-Asima – (rekao je Buhari) – da prenosi od Malika i Sufjana: "Čitanje hadisa pred učenjakom i njegovo čitanje (učeniku) jednako je punovažno."[3]

عَلَيْهِمْ وَيُقْرَأُ عَلَى الْمُقْرِئِ فَيَقُولُ الْقَارِئُ أَقْرَأَنِي فُلاَنٌ حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ سَلاَمٍ حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ الْحَسَنِ الْوَاسِطِيُّ عَنْ عَوْفٍ عَنِ الْحَسَنِ قَالَ لاَ بَأْسَ بِالْقِرَاءَةِ عَلَى الْعَالِمِ وَأَخْبَرَنَا مُحَمَّدُ بْنُ يُوسُفَ الْفَرَبْرِيُّ وَحَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ إِسْمَاعِيلَ الْبُخَارِيُّ قَالَ حَدَّثَنَا عُبَيْدُاللهِ بْنُ مُوسَى عَنْ سُفْيَانَ قَالَ إِذَا قُرِئَ عَلَى الْمُحَدِّثِ فَلاَ بَأْسَ أَنْ يَقُولَ حَدَّثَنِي قَالَ وَسَمِعْتُ أَبَا عَاصِمٍ يَقُولُ عَنْ مَالِكٍ وَسُفْيَانَ الْقِرَاءَةُ عَلَى الْعَالِمِ وَقِرَاءَتُهُ سَوَاءٌ .

---

1 Ibni-Bettal kaže: "Ovo je kategorički dokaz jer je pozivanje na svjedoke najjači vid prenošenja vijesti (govora, hadisa)."
Hatib Bagdadi, preko Ibni-Vehba, bilježi da je Malik za knjige koje su pred njim bile izlagane, upitan da li čovjek u tom slučaju može reći: "Kazivao mi je *(haddeseni)*?" "Može" – odgovorio je Malik. "Tako je i s Kur'anom. Zar ne kaže čovjek koji ga uči pred nekim: 'Podučio me je učenju Kur'ana *(akreeni)*?'" (prim. rec.)
Jedan učenik imama Malika tvrdi da on nije nikada vidio Malika da on lično čita svoju zbirku hadisa. Njegov "Muvetta!" čitali su mu uvijek njegovi učenici. Malik nije nikada zastupao mišljenje da se tekst hadisa treba čuti jedino iz usta stručnjaka hadisa.
Dovoljno je, dakle, da muhaddis pregleda tekst hadisa ili da mu se on samo pročita, odnosno citira, i on odobri da se isti može njemu pripisati i reći da ga je on kazao, odnosno prenio.

2 Ahmed b. Hambel isti stav prikazao je u svome "Musnedu" sljedećim slučajem: "Jedan čovjek rekao je Hasanu Basriji da mu je stan daleko (od džamije) i da mu je teško ići tamo, pa bi mu želio pročitati svoje hadise." Hasan Basri mu je odgovorio: "Nema prigovora, čitao ih ja tebi ili ti meni."
– Mogu li kasnije kazati da mi ih je pričao Hasan Basri? – upitao je čovjek.
– Da! Kaži: "Pričao mi je Hasan Basri *(haddeseni El-Hasen)*."

3 Ima muhaddisa koji ne dijele mišljenje Buharije. Jedni tvrde da je muhaddisovo (učiteljevo) čitanje i slušanje hadisa puno važnije od učenikovog čitanja (pred muhaddisom). Neki, međutim, smatraju suprotno, to jeste da je jači vid primopredaje hadisa kada učenik čita a učitelj sluša. Buharija smatra da nema razlike između ovoga dvoga. (prim. rec.) Mišljenje Buharije, Malika i Sufjana prihvatili su još muhaddisi Hidžaza, Kufe i Medine.

63. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Jusuf, njemu Lejs prenoseći od Seida Makburija, (on) od Šerika b. Abdullaha b. Ebu-Nemira, da je on čuo Enesa b. Malika, gdje govori:

– Dok smo sjedjeli u džamiji s Vjerovjesnikom, sallallahu alejhi ve sellem, dođe na devcu jedan čovjek, zaustavi ga (pred džamijom) i sveza, a onda ashabima (njima) reče:

“Ko je od vas Muhammed?”

Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, sjedio je među njima naslonjen i mi mu odgovorismo:

“Ovaj naslonjeni bijeli čovjek!”

Potom onaj čovjek reče: “Sine Abdul-Muttaliba!”

– Odazivam ti se! – odgovorio mu je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem.

Čovjek je Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, opet rekao: “Pitat ću te i bit ću uporan, pa ne ljuti se na mene.”

– Pitaj što god hoćeš! – reče Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, a on reče:

– Pitam te, tako ti tvoga Gospodara i Gospodara onih prije tebe, je li tebe Allah poslao cijelom svijetu?

– Allahu moj, da – kazao je (on).

– Pitam (zaklinjući) te Allahom – reče čovjek – je li tebi Allah naredio da klanjamo pet namaza u toku dana i noći?

– Allahu moj, da – reče ponovo (Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem).

– Pitam (zaklinjući) te Allahom – upita opet čovjek – da li ti je Allah naredio da postimo svake godine ovaj mjesec (ramazan)?

– Allahu moj, da – odgovori on.

– Pitam (zaklinjući) te Allahom – reče čovjek – je li ti Allah naredio da od naših bogataša uzimaš zekat i dijeliš našim siromasima?

– Allahu moj, da – potvrdi Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem.

Potom čovjek reče: “Vjerujem u sve što si (od Allaha) donio. Ja sam Dimam b. Salebe, brat Benu-Sa‘da b. Bekra, izaslanik svoga naroda, koji je iza mene ostao.

٦٣. حَدَّثَنَا عَبْدُاللهِ بْنُ يُوسُفَ قَالَ حَدَّثَنَا اللَّيْثُ عَنْ سَعِيدٍ هُوَ الْمَقْبُرِيُّ عَنْ شَرِيكِ بْنِ عَبْدِاللهِ بْنِ أَبِي نَمِرٍ أَنَّهُ سَمِعَ أَنَسَ بْنَ مَالِكٍ يَقُولُ بَيْنَمَا نَحْنُ جُلُوسٌ مَعَ النَّبِيِّ ﷺ فِي الْمَسْجِدِ دَخَلَ رَجُلٌ عَلَى جَمَلٍ فَأَنَاخَهُ فِي الْمَسْجِدِ ثُمَّ عَقَلَهُ ثُمَّ قَالَ لَهُمْ أَيُّكُمْ مُحَمَّدٌ وَالنَّبِيُّ ﷺ مُتَّكِئٌ بَيْنَ ظَهْرَانَيْهِمْ فَقُلْنَا هَذَا الرَّجُلُ الْأَبْيَضُ الْمُتَّكِئُ فَقَالَ لَهُ الرَّجُلُ يَا ابْنَ عَبْدِالْمُطَّلِبِ فَقَالَ لَهُ النَّبِيُّ ﷺ قَدْ أَجَبْتُكَ فَقَالَ الرَّجُلُ لِلنَّبِيِّ ﷺ إِنِّي سَائِلُكَ فَمُشَدِّدٌ عَلَيْكَ فِي الْمَسْأَلَةِ فَلَا تَجِدْ عَلَيَّ فِي نَفْسِكَ فَقَالَ سَلْ عَمَّا بَدَا لَكَ فَقَالَ أَسْأَلُكَ بِرَبِّكَ وَرَبِّ مَنْ قَبْلَكَ آللهُ أَرْسَلَكَ إِلَى النَّاسِ كُلِّهِمْ فَقَالَ اللَّهُمَّ نَعَمْ قَالَ أَنْشُدُكَ بِاللهِ آللهُ أَمَرَكَ أَنْ نُصَلِّيَ الصَّلَوَاتِ الْخَمْسَ فِي الْيَوْمِ وَاللَّيْلَةِ قَالَ اللَّهُمَّ نَعَمْ قَالَ أَنْشُدُكَ بِاللهِ آللهُ أَمَرَكَ أَنْ نَصُومَ هَذَا الشَّهْرَ مِنَ السَّنَةِ قَالَ اللَّهُمَّ نَعَمْ قَالَ أَنْشُدُكَ بِاللهِ آللهُ أَمَرَكَ أَنْ تَأْخُذَ هَذِهِ الصَّدَقَةَ مِنْ أَغْنِيَائِنَا فَتَقْسِمَهَا عَلَى فُقَرَائِنَا فَقَالَ النَّبِيُّ ﷺ اللَّهُمَّ نَعَمْ فَقَالَ الرَّجُلُ آمَنْتُ بِمَا جِئْتَ بِهِ وَأَنَا رَسُولُ مَنْ وَرَائِي مِنْ قَوْمِي وَأَنَا ضِمَامُ بْنُ ثَعْلَبَةَ أَخُو بَنِي سَعْدِ بْنِ بَكْرٍ وَرَوَاهُ مُوسَى بْنُ إِسْمَاعِيلَ وَعَلِيُّ بْنُ عَبْدِالْحَمِيدِ عَنْ سُلَيْمَانَ بْنِ الْمُغِيرَةِ عَنْ ثَابِتٍ عَنْ أَنَسٍ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ بِهَذَا.

U ovom značenju su ovaj hadis prenijeli još, Musa i Ali b. Abdul-Hamid od Sulejmana, (ovaj) od Sabita, (on) od Enesa, (a ovaj) od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem.[1]

ŠTA SE SPOMINJE O DIREKTNOM URUČIVANJU NAUKE (HADISA) I SLANJU HADISA NAPISMENO U DRUGA MJESTA

بَاب مَا يُذْكَرُ فِي الْمُنَاوَلَةِ وَكِتَابِ أَهْلِ الْعِلْمِ بِالْعِلْمِ إِلَى الْبُلْدَانِ

Enes b. Malik je rekao: "Osman (halifa) je dao da se napišu Mushafi i pošalju u (islamske) krajeve", a Abdullah b. Omer, Jahja b. Seid i Malik b. Enes smatrali su to dozvoljenim aktom.
Punovažnost direktnog predanja nauke, neki učenjaci Hidžaza potkrepljuju hadisom Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, kako je napisao zapovjedniku čete pismo i rekao: "Ne čitaj ga dok ne stigneš do tog i tog mjesta!" I kada je on stigao u to mjesto, pročitao ga je ljudima i obavijestio ih o naređenju Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem.[2]

وَقَالَ أَنَسُ بْنُ مَالِكٍ نَسَخَ عُثْمَانُ بْنُ عَفَّانَ الْمَصَاحِفَ فَبَعَثَ بِهَا إِلَى الْآفَاقِ وَرَأَى عَبْدُاللهِ بْنُ عُمَرَ وَيَحْيَى بْنُ سَعِيدٍ وَمَالِكُ بْنُ أَنَسٍ ذَلِكَ جَائِزًا وَاحْتَجَّ بَعْضُ أَهْلِ الْحِجَازِ فِي الْمُنَاوَلَةِ بِحَدِيثِ النَّبِيِّ ﷺ حَيْثُ كَتَبَ لِأَمِيرِ السَّرِيَّةِ كِتَابًا وَقَالَ لَا تَقْرَأْهُ حَتَّى تَبْلُغَ مَكَانَ كَذَا وَكَذَا فَلَمَّا بَلَغَ ذَلِكَ الْمَكَانَ قَرَأَهُ عَلَى النَّاسِ وَأَخْبَرَهُمْ بِأَمْرِ النَّبِيِّ ﷺ .

---

1 Historičari su podijeljenog mišljenja o vremenu Dimamova prelaska na islam. Neki smatraju da je Dimam prešao na islam prije gornjeg susreta s Muhammedom, sallallahu alejhi ve sellem, a Buhari gornji dijalog uzima kao argument za punovažnost teksta hadisa, koji je ashabu ili predavaču samo predočen i on ga odobrio da se isti može dalje drugima prenositi.
Iz hadisa se zaključuje:
– punovažno je vjerovanje neukog islamskog svijeta, koji ne zna potkrijepiti svoje vjerovanje dokazima. Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, saglasio se sa stavovima Dimama ne tražeći da ih on treba znati opravdati;
– obavijest pouzdanog pojedinca je punovažna. Tako je pleme Benu-Sa'd primilo preko Dimama poruke Muhammeda, sallallahu alejhi ve sellem, bez ikakve primjedbe;
– dozvoljeno je, u principu, dovesti se vozilom u harem džamije;
– u društvu treba sjedjeti pristojno, onako kako je to uobičajeno, ali je istovremeno dozvoljeno nasloniti se na nešto;
– epiteti i nadimci: bijeli, crni, visoki, niski i sl. mogu se davati ljudima samo uz njihovo odobrenje;
– dozvoljeno je nekoga zakleti, želeći od njega saznati istinu i stvarno činjenično stanje, a pojedine prenesene izjave treba ponekad provjeriti kod njihovog autora;
– prije razgovora o glavnoj temi treba iznijeti odgovarajući uvod kojim će se sagovornik postepeno pripremiti za glavnu temu;
– ljude treba nazivati njihovim punim imenom, a ne nadimcima i deformisanim imenima.

2 "El-Munavele" u terminologiji hadiske nauke znači, da učitelj (šejh) uruči učeniku napismeno hadise i da kaže: "Ovo sam slušao od toga i toga", ili "Ovo je moj autorski rad i dozvoljavam ti da to prenosiš od mene." Druga vrsta uručivanja jeste kada učitelj uruči svoje hadise, ali ne izrekne dozvolu učeniku za prenošenje istih.
"El-Mukatebe", pismeno prenošenje hadisa i druge nauke je punovažan akt. Metode dopisivanja sastoje se

64. PRIČAO NAM JE Isma'il b. Abdullah, njemu Ibrahim b. Sa'd prenoseći od Saliha, (on) od Ibni-Šihaba, (a ovaj) od Ubejdullaha b. Abdullaha b. Utbe b. Mes'uda da ga je Abdullah b. Abbas obavijestio, da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, poslao jednog čovjeka sa svojim pismom i naredio mu da ga preda guverneru Bahrejna, a on ga je zatim poslao Kisri (vladaru Perzije). Kada ga je (vladar) pročitao, pocijepao ga je.

– Mislim – kazao je Ibni-Šihab – da je Ibnu-Musejjeb rekao: "Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, prokleo ih je da budu i oni potpuno rastrgani."[3]

٦٤. حَدَّثَنَا إِسْمَاعِيلُ بْنُ عَبْدِاللهِ قَالَ حَدَّثَنِي إِبْرَاهِيمُ بْنُ سَعْدٍ عَنْ صَالِحٍ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ عَنْ عُبَيْدِاللهِ بْنِ عَبْدِاللهِ بْنِ عُتْبَةَ بْنِ مَسْعُودٍ أَنَّ عَبْدَاللهِ بْنَ عَبَّاسٍ أَخْبَرَهُ أَنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ بَعَثَ بِكِتَابِهِ رَجُلًا وَأَمَرَهُ أَنْ يَدْفَعَهُ إِلَى عَظِيمِ الْبَحْرَيْنِ فَدَفَعَهُ عَظِيمُ الْبَحْرَيْنِ إِلَى كِسْرَى فَلَمَّا قَرَأَهُ مَزَّقَهُ فَحَسِبْتُ أَنَّ ابْنَ الْمُسَيَّبِ قَالَ فَدَعَا عَلَيْهِمْ رَسُولُ اللهِ ﷺ أَنْ يُمَزَّقُوا كُلَّ مُمَزَّقٍ .

---

u tome, da predavač hadisa pismeno dostavi nekome hadis, zajedno s njegovim senedom, sve do njegovog autora, sa napomenom ili bez nje da ga taj može dalje prenositi drugima, rekavši: "Kazao mi je taj i taj..."
Zapovjednik čete navedene u gornjem hadisu bio je Abdullah b. Džahš, brat Zejnebe, supruge Muhammeda, sallallahu alejhi ve sellem. Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, poslao ga je s osam muhadžira u pravcu Mekke, u izviđanje prvih dana redžeba, 2. godine po Hidžri.
Tom prilikom Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, predao je zapovjedniku jedinice i pismene instrukcije, rekavši da njegovo pismo otvori tek poslije dva dana putovanja i potom postupi prema njegovom sadržaju i da nikoga od članova ne prisiljava da ide s njim. Zapovjednik je po isteku označenog vremena pismo otvorio i društvu saopćio, da im se naređuje spuštanje do palmovika između Mekke i Taifa i tamo izvide situaciju i pripreme Kurejšija. Članovi ove izvidnice ubili su tom prilikom jednog, a zarobili dvojicu protivnika. S obzirom da je to bio mjesec redžeb u kome su mir i sigurnost zagarantovani, Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, sve ih je ukorio.
Ovo je prvi vojni pohod u kome se zadobio ratni plijen, prvi ratni zarobljenici i prva žrtva neprijatelja pala je od muslimanskog oružja.

3 Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, uputio je 7. godine po Hidžri poslanice misionarskog karaktera okolnim vladarima. Jedna od tih poslanica je i pismo spomenuto u gornjem hadisu, upućeno po Alau, b. Hadremiju, guverneru Bahrejna Munziru b. Sava uz napomenu da ga on uruči perzijskom caru Pervizu b. Hurmuzu b. Enuširvanu. Car je pismo pročitao, potom poderao i bacio, a pismonošu sa prezirom istjerao. Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, za takav postupak ga je prokleo.
Ibn-Hišam navodi da je poslije nekog vremena Perviz pisao Bazanu, namjesniku Jemena, da ode u Hidžaz, izvidi rad nekog Kurejšije koji smatra da je vjerovjesnik, pa ako ne napusti taj rad da mu odmah odrubi glavu i pošalje caru.
Ibn-Sa'd navodi da je Bazan, izvršavajući carsku naredbu, poslao Muhammedu, sallallahu alejhi ve sellem, svoja dva snažna čovjeka sa pismom, upozorivši ga na kobne posljedice njegova rada. Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, poslije pročitanog pisma pozvao je obojicu izaslanika da prime islam i saopćio im da obavijeste svoga namjesnika da je cara Perviza već ubio pred samu zoru uoči utorka, 10. džumadijel-ulaa 7. godine po Hidžri njegov sin Širevejh i da mu je carstvo u raspadu. Bazan je tačnost ove poruke utvrdio ličnim provjeravanjem, a zatim primio islam sa još nekim svojim ljudima. Tako je Perviz završio onako kako ga je Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, i prokleo.
Iz gornjeg se zaključuje:
– nauku treba širiti usmeno, pismeno i drugim podesnim metodama;
– dozvoljeno je proklinjati nevjernike koji loše postupaju prema muslimanima i omalovažavaju vjeru (islam).

65. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Mukatil Ebul-Hasan, njega je obavijestio Abdullah (b. Mubarek), a njega Šu‘be prenoseći od Katade, (a on) od Enesa b. Malika da je rekao:

– Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, napisao je pismo, ili je htio napisati, pa mu je rečeno: “Oni će pismo čitati, samo ako bude žigom potvrđeno.” Tada je (Muhammed) izradio srebreni prsten na kome je urezano: “Muhammed, Allahov poslanik.”

– Kao da sada gledam bjelinu prstena na njegovoj ruci.

– Potom sam upitao – rekao je Šu‘be – Katadu: “Ko je kazao da mu je urezano – Muhammed, Allahov poslanik.”

– Enes – odgovorio je (on).[1]

٦٥. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ مُقَاتِلٍ أَبُو الْحَسَنِ الْمَرْوَزِيُّ أَخْبَرَنَا عَبْدُاللهِ قَالَ أَخْبَرَنَا شُعْبَةُ عَنْ قَتَادَةَ عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ قَالَ كَتَبَ النَّبِيُّ ﷺ كِتَابًا أَوْ أَرَادَ أَنْ يَكْتُبَ فَقِيلَ لَهُ إِنَّهُمْ لَا يَقْرَءُونَ كِتَابًا إِلَّا مَخْتُومًا فَاتَّخَذَ خَاتَمًا مِنْ فِضَّةٍ نَقْشُهُ مُحَمَّدٌ رَسُولُ اللهِ كَأَنِّي أَنْظُرُ إِلَى بَيَاضِهِ فِي يَدِهِ فَقُلْتُ لِقَتَادَةَ مَنْ قَالَ نَقْشُهُ مُحَمَّدٌ رَسُولُ اللهِ قَالَ أَنَسٌ .

O ONOME KO SE PRIKLJUČI SIJELU SJEDAJUĆI PO REDU I ONOM KOJI JE VIDIO PRAZNINU U KRUGU SLUŠALACA PA TU SJEO

باب مَن قعد حيث ينتهي به المجلس ومن رأى فرجة في الحلقة فجلس فيها

66. PRIČAO NAM JE Isma‘il, njemu Malik prenoseći od Ishaka b. Abdullaha b. Ebu-Talhe, da mu je Ebu-Murre, oslobođeni rob Akila b. Ebu-Taliba, saopćio prenoseći od Ebu-Vakida Lejsija da su Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, dok je još sjedio sa svijetom u džamiji, došle tri osobe: dvije su krenule prema Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, a jedna je otišla. Oni su – priča Ismail – stali nad sijelom (skupom) Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem. Jedan od njih vidio je u krugu slušalaca

٦٦. حَدَّثَنَا إِسْمَاعِيلُ قَالَ حَدَّثَنِي مَالِكٌ عَنْ إِسْحَاقَ بْنِ عَبْدِاللهِ بْنِ أَبِي طَلْحَةَ أَنَّ أَبَا مُرَّةَ مَوْلَى عَقِيلِ بْنِ أَبِي طَالِبٍ أَخْبَرَهُ عَنْ أَبِي وَاقِدٍ اللَّيْثِيِّ أَنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ بَيْنَمَا هُوَ جَالِسٌ فِي الْمَسْجِدِ وَالنَّاسُ مَعَهُ إِذْ أَقْبَلَ ثَلَاثَةُ نَفَرٍ فَأَقْبَلَ اثْنَانِ إِلَى رَسُولِ اللهِ ﷺ وَذَهَبَ وَاحِدٌ قَالَ فَوَقَفَا عَلَى رَسُولِ اللهِ ﷺ فَأَمَّا أَحَدُهُمَا فَرَأَى فُرْجَةً فِي الْحَلْقَةِ فَجَلَسَ فِيهَا

1 Muslim u svojoj zbirci hadisa navodi da je Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, odlučio poslati svoje misionarske poslanice vladarima Perzije, Bizantije i Etiopije, i da su mu ashabi rekli kako oni uvažavaju samo ona pisma, koja su pečatom ovjerena. Tako je Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, dao sebi načiniti prsten s pečatom u kome je bio ugraviran tekst naveden u gornjem hadisu.
Iz hadisa se zaključuje:
– dozvoljeno je dopisivati se s nemuslimanima i s njima održavati međususjedske dobre odnose;
– dozvoljeno je muškarcu nositi srebren prsten s urezanim svojim imenom ili Allahovim, dželle šanuhu, imenom.

وَأَمَّا الآخَرُ فَجَلَسَ خَلْفَهُمْ وَأَمَّا الثَّالِثُ فَأَدْبَرَ ذَاهِبًا فَلَمَّا فَرَغَ رَسُولُ اللهِ ﷺ قَالَ أَلَا أُخْبِرُكُمْ عَنِ النَّفَرِ الثَّلَاثَةِ أَمَّا أَحَدُهُمْ فَأَوَى إِلَى اللهِ فَآوَاهُ اللهُ وَأَمَّا الآخَرُ فَاسْتَحْيَا فَاسْتَحْيَا اللهُ مِنْهُ وَأَمَّا الآخَرُ فَأَعْرَضَ فَأَعْرَضَ اللهُ عَنْهُ .

prazninu i tu sjeo, drugi je sjeo iza njih, a što se tiče trećeg, on je okrenuo leđa i otišao.
Kada je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, završio (predavanje), rekao je: "Slušajte, hoćete li da vas obavijestim o trojici ljudi? Jedan od njih pribjegao je Allahu i Allah ga je sklonio, drugi se postidio, pa se i Allah postidio njega (i neće ga kazniti), a što se tiče onog posljednjeg što je okrenuo leđa, i Allah je od njega okrenuo, svoju milost."[2]

باب قَوْلِ النَّبِيِّ ﷺ رُبَّ مُبَلَّغٍ أَوْعَى مِنْ سَامِعٍ

VJEROVJESNIKOVE, SALLALLAHU ALEJHI VE SELLEM, RIJEČI: "NEKI PRENOSIOCI BOLJE SHVATE NEGO SLUŠALAC"

٦٧ . حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ قَالَ حَدَّثَنَا بِشْرٌ قَالَ حَدَّثَنَا ابْنُ عَوْنٍ عَنِ ابْنِ سِيرِينَ عَنْ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ أَبِي بَكْرَةَ عَنْ أَبِيهِ ذَكَرَ النَّبِيَّ ﷺ قَعَدَ عَلَى بَعِيرِهِ وَأَمْسَكَ إِنْسَانٌ بِخِطَامِهِ أَوْ بِزِمَامِهِ قَالَ أَيُّ يَوْمٍ هَذَا فَسَكَتْنَا حَتَّى ظَنَنَّا أَنَّهُ سَيُسَمِّيهِ سِوَى اسْمِهِ قَالَ أَلَيْسَ يَوْمَ النَّحْرِ قُلْنَا بَلَى قَالَ فَأَيُّ شَهْرٍ هَذَا

67. PRIČAO NAM JE Musedded, njemu Bišr, ovome Ibnu-Avn prenoseći od Ibnu-Sirina, (on) od Abdur-Rahmana b. Ebu-Bekra, (a ovaj) od svoga oca koji je spomenuo Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, da je uzjahao na svoju devu, čiji je povodac, ili uzdu, držao jedan čovjek, a zatim rekao:
– Koji je ovo dan?
Mi smo šutjeli i mislili da će ga nazvati drugim imenom, a ne njegovim.
– Nije li ovo dan klanja kurbana? – rekao je (on).

2 Onaj što se zbog stida sustegao i sjeo malo podalje od Muhammeda, sallallahu alejhi ve sellem, nije bio u mogućnosti da sve dobro čuje. Allah, dželle šanuhu, ograničio mu je prikupljanje znanja. Onaj što se bez razloga rasrdio i otišao ne htijući sjesti ni pri kraju džamije, ostao je neznalica.
Iz hadisa se zaključuje:
– slušalac naučnog predavanja bit će u Allahovoj, dželle šanuhu, milosti, pun duhovne snage i poleta i on je jedan od onih kome meleki podmeću svoja krila;
– Ibni-Bettal smatra da je obligatna dužnost predavača da slušaoca smjesti, kako će predavanje što bolje čuti;
– u traženju nauke nema stida. Pretjerani stid ometa stručno uzdizanje;
– ko bez opravdanog razloga izbjegava predavanja i napušta ih samo zato što mu ne pripadne neko mjesto u pročelju, on privlači na sebe Allahovu, dželle šanuhu, srdžbu i samovoljno stupa u krug neznalica;
– potrebno je da musliman ima osnovne pojmove znanja svake grane nauke, da se stalno bavi naukom i stručnim uzdizanjem;
– slušalac treba zauzeti mjesto što bliže predavača, jer će predavanje bolje čuti, razumjeti i zapamtiti;
– dozvoljeno je javno hvaliti ljude od rada, reda i visokog morala, a kuditi one koji čine protuzakonitosti, nasilje i štetu ljudima;
– čovjek sjeda u društvu ondje gdje vidi upražnjeno mjesto i nikoga ne treba dizati s njegovog mjesta;
– slušaoci na predavanju popunjavaju prazna mjesta ispred sebe, kao što popunjavaju praznine u redovima kolektivnog obavljanja namaza;
– onaj ko prvi dođe na skup ili sijelo i sjede na neko mjesto, ima na to mjesto najviše prava. (prim. rec.)

– Svakako – rekosmo.
– Koji je ovo mjesec? – upita.
– Mi smo opet šutjeli i mislili da će ga nazvati nekim drugim imenom osim njegovog.
– Nije li zul-hidždže? – reče on.
– Da – kazali smo.
– Vaše krvi, vaši imeci i vaše časti – rekao je on – međusobno su vam sveti i neprikosnoveni, kao što je svet ovaj vaš dan, u ovom vašem mjesecu, u ovom vašem gradu.
Neka svaki prisutni (ovo) saopći odsutnom, jer može biti da prisutni ovo prenese onom, koji će to od njega bolje shvatiti.[1]

فَسَكَتْنَا حَتَّى ظَنَنَّا أَنَّهُ سَيُسَمِّيهِ بِغَيْرِ اسْمِهِ فَقَالَ أَلَيْسَ بِذِي الْحِجَّةِ قُلْنَا بَلَى قَالَ فَإِنَّ دِمَاءَكُمْ وَأَمْوَالَكُمْ وَأَعْرَاضَكُمْ بَيْنَكُمْ حَرَامٌ كَحُرْمَةِ يَوْمِكُمْ هَذَا فِي شَهْرِكُمْ هَذَا فِي بَلَدِكُمْ هَذَا لِيُبَلِّغ الشَّاهِدُ الْغَائِبَ فَإِنَّ الشَّاهِدَ عَسَى أَنْ يُبَلِّغَ مَنْ هُوَ أَوْعَى لَهُ مِنْهُ .

ZNANJE PRIJE RIJEČI I RADA

بَاب الْعِلْمُ قَبْلَ الْقَوْلِ وَالْعَمَلِ

jer je Uzvišeni Allah, dželle šanuhu, rekao: "Znaj, da nema Boga osim Allaha." (Muhammed: 19) Tako je On prvo spomenuo nauku. "... a i učenjaci su nasljednici vjerovjesnika. Oni su ostavili u nasljedstvo nauku i onaj ko je bude stekao, stekao je veliki udio (sreću). Ko krene na put tražeći nauku, Allah će mu olakšati put prema Džennetu." (hadis)[2]

لِقَوْلِ اللَّهِ تَعَالَى (فَاعْلَمْ أَنَّهُ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ) فَبَدَأَ بِالْعِلْمِ وَأَنَّ الْعُلَمَاءَ هُمْ وَرَثَةُ الْأَنْبِيَاءِ وَرَّثُوا الْعِلْمَ مَنْ أَخَذَهُ أَخَذَ بِحَظٍّ وَافِرٍ وَمَنْ سَلَكَ طَرِيقًا يَطْلُبُ بِهِ عِلْمًا سَهَّلَ اللَّهُ لَهُ طَرِيقًا إِلَى الْجَنَّةِ .

---

1 Buhari donosi samo onaj dio hadisa, koji svojim sadržajem odgovara temi postavljenog poglavlja. Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, svoj Oprosni hadž obavio je 10. godine po Hidžri, na kome je održao poduži govor, naglasivši, između ostalog, da razbojstvo, pljačkanje tuđe imovine i napadanje na tuđu čast i obraz, islam strogo zabranjuje. To je sve sveto, kao što su sveti i časni bajramski dani i sveti grad Mekka.
Poslije svakog pitanja Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, malo je šutio, razmišljao, a potom sam davao odgovore, želeći prisutne upozoriti na važnost proklamovane naredbe i odbacivanja loših navika prošlosti. Mnogi Arapi u predislamsko doba bavili su se pljačkom i slabo cijenili tuđi život i tuđu imovinu. Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, u najoštrijem tonu upozorio je prisutne na svetost tuđeg ličnog i imovinskog prava.
Iz gornjeg se zaključuje:
– učeni ljudi dužni su neuke poučavati i držati im predavanja prema moći njihovog shvaćanja. Moralna obaveza učenih je da stečenu nauku ne taje;
– moguće je da učenjaci kasnijih vremena budu sposobniji od prethodnih, da imaju širi krug spoznaje i budu dalekovidniji. Takvih će biti manji broj, a riječca *rubbe* to značenje u sebi nosi;
– na suzbijanju poroka treba biti uporan i ulagati maksimum truda na popravljanju vjersko-moralnog života ljudi;
– predavač može biti na višem mjestu, da bi ga slušaoci bolje vidjeli i čuli.

2 Buhari je gornji hadis donio samo fragmentarno u skladu s postavljenom temom. Cijeli hadis koji bilježi Tirmizi, u prijevodu glasi: "Ko krene na put tražeći nauku, Allah će mu olakšati put prema Džennetu. Ko traži nauku, meleki mu sa zadovoljstvom podastiru svoja krila. Za učenjaka oprost moli sve što je na nebesima i Zemlji, pa čak i ribe u vodi. Prednost učenjaka nad pobožnjakom je, kao prednost sjaja Mjeseca

Uzvišeni je još rekao: "Allaha se boje od Njegovih robova samo učeni." (Fatir: 28)[3]
A rekao je i: "(Upute) shvaćaju samo učeni" (El-Ankebut: 43), i "... da smo mi slušali i pamtili (savjete), ne bismo sada bili među drugovima Pakla, kazat će grješnici."
On je rekao i: "Jesu li jednaki oni koji znaju i oni koji ne znaju?"
Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao je: "Kome Allah bude htio dobro, on će ga uputiti da shvati vjeru", a "znanje se stječe samo učenjem."
Ebu-Zerr je izjavio: "Kada bi mi vi stavili britku sablju na ovo, pokazavši na svoju šiju, a ja mislio da mogu prije nego bi me posjekli obznaniti makar jednu riječ koju sam čuo od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, ja bih je obznanio."[4]
Ibnu-Abbas je za riječi Uzvišenog: *Kunu rebbanijjin* rekao da znače: "Budite staloženi (u drugoj verziji: mudraci) i učeni (pravnici)."
Kaže se: "*Er-Rebbani* je onaj koji odgaja i obrazuje ljude parcijalnom znanju prije općenitog."

وَقَالَ جَلَّ ذِكْرُهُ (إِنَّمَا يَخْشَى اللَّهَ مِنْ عِبَادِهِ الْعُلَمَاءُ) وَقَالَ (وَمَا يَعْقِلُهَا إِلَّا الْعَالِمُونَ) (وَقَالُوا لَوْ كُنَّا نَسْمَعُ أَوْ نَعْقِلُ مَا كُنَّا فِي أَصْحَابِ السَّعِيرِ) وَقَالَ (هَلْ يَسْتَوِي الَّذِينَ يَعْلَمُونَ وَالَّذِينَ لَا يَعْلَمُونَ) وَقَالَ النَّبِيُّ ﷺ مَنْ يُرِدِ اللَّهُ بِهِ خَيْرًا يُفَقِّهْهُ فِي الدِّينِ وَإِنَّمَا الْعِلْمُ بِالتَّعَلُّمِ وَقَالَ أَبُو ذَرٍّ لَوْ وَضَعْتُمُ الصَّمْصَامَةَ عَلَى هَذِهِ وَأَشَارَ إِلَى قَفَاهُ ثُمَّ ظَنَنْتُ أَنِّي أُنْفِذُ كَلِمَةً سَمِعْتُهَا مِنَ النَّبِيِّ ﷺ قَبْلَ أَنْ تُجِيزُوا عَلَيَّ لَأَنْفَذْتُهَا وَقَالَ ابْنُ عَبَّاسٍ (كُونُوا رَبَّانِيِّينَ) حُلَمَاءَ فُقَهَاءَ وَيُقَالُ الرَّبَّانِيُّ الَّذِي يُرَبِّي النَّاسَ بِصِغَارِ الْعِلْمِ قَبْلَ كِبَارِهِ .

---

o uštapu nad ostalim zvijezdama. Učenjaci su nasljednici vjerovjesnicima, a vjerovjesnici su ostavili u nasljeđe samo nauku, a ne zlato i srebro. Ko je uzme, uzeo je veliku sreću."

3 Zamahšeri smatra da su pravi učenjaci ljudi koji vjeruju u Allaha, dželle šanuhu, znaju Njegove atribute i pravednost i veličaju Ga i istinski Ga se boje. Onaj ko Ga više zna, više Ga se i boji. Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, rekao je: "Ko među vama više spozna Allaha, taj Ga se više boji."
Kur'an ne dijeli nauku na vjersku i svjetovnu, i logično je da se iz navedenih ajeta i hadisa misli na učenjake svih grana nauke koji znaju Allahovu moć i vjeruju u Njegovu Jedinost.
Astronom, proučavajući zakone kretanja nebeskih tijela, zaključit će da ima neko biće koje time upravlja. Biolog, izučavajući tkivo biljke, ishranu putem korijena, a disanje preko lišća i strujanje soka, doći će do zaključka da to neko svjesno raspoređuje. Liječnik, produbljujući nauku anatomije, psihologije i ostale zakonitosti složenog organizma živih bića, shvatit će nužnost postojanja još savršenijeg bića, Gospodara svega toga. Zakonitost u svijetu ukazuje na postojanje zakonodavca.
Prirodni zakoni u svijetu rezultat su volje Stvoritelja. Što ljudi imaju veću, objektivniju spoznaju o zakonima prirode, tim će imati i veće strahopoštovanje prema njihovom Tvorcu. Takvi, gdje god se nađu osjećaju se kao u Džennetu, a vrhunac zadovoljstva je u budućem džennetskom životu, za koga je u Kur'anu rečeno, da je pripremljen za bogobojazne.

4 Ebu-Zerr, radijallahu anhu, prilikom obavljanja hadža odgovarao je ljudima na pitanja kod srednjeg džemreta. Tom prilikom prišao mu je neki čovjek – kako to prenosi ashab po imenu Mersed i rekao: "Zar ti nije zabranjeno držati predavanja?"
Ebu-Zerr se nije slagao s time kako je Mu'avija tumačio ajet: Oni koji gomilaju zlato i srebro..., pa je Muavija pisao Osmanu koji je poslao po Ebu-Zerra nakon čega se morao iseliti iz Medine u Rebezu. Osman mu je konačno zabranio javno održavanje predavanja, ali se on, eto, nije na Osmanovu zabranu mnogo obazirao jer je smatrao da je dužan prenositi znanje.

VJEROVJESNIK, SALLALLAHU ALEJHI VE SELLEM, BIRAJUĆI VRIJEME DARIVAO JE (ASHABE) PREDAVANJEM I NAUKOM DA SE NE BI RAZILAZILI

باب مَا كَانَ النَّبِيُّ ﷺ يَتَخَوَّلُهُمْ بِالْمَوْعِظَةِ وَالْعِلْمِ كَيْ لَا يَنْفِرُوا

68. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Jusuf i rekao da ga je obavijestio Sufjan prenoseći od A'meša, (on) od Ebu-Vaila, (a ovaj) od Ibn-Mes'uda da je kazao: "Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, obdarivao nas je predavanjem u određenim danima, bojeći se da nam to ne prijeđe u dosadu."[1]

٦٨. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ يُوسُفَ قَالَ أَخْبَرَنَا سُفْيَانُ عَنِ الْأَعْمَشِ عَنْ أَبِي وَائِلٍ عَنِ ابْنِ مَسْعُودٍ قَالَ كَانَ النَّبِيُّ ﷺ يَتَخَوَّلُنَا بِالْمَوْعِظَةِ فِي الْأَيَّامِ كَرَاهَةَ السَّآمَةِ عَلَيْنَا .

69. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Baššar, njemu ispričao Jahja b. Seid, ovome Šu'be, njemu Ebu-Tejjah prenoseći od Enesa, (a on) od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, da je rekao:
"Olakšavajte, a ne otežavajte! Obveseljavajte, a ne rastjerujte!"[2]

٦٩. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ بَشَّارٍ قَالَ حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ سَعِيدٍ قَالَ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ قَالَ حَدَّثَنِي أَبُو التَّيَّاحِ عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ يَسِّرُوا وَلَا تُعَسِّرُوا وَبَشِّرُوا وَلَا تُنَفِّرُوا .

O ONOME KO JE UČENICIMA (TRAGAOCIMA ZA ZNANJEM) ODREDIO POSEBNE DANE ZA IZUČAVANJE

بَاب مَنْ جَعَلَ لِأَهْلِ الْعِلْمِ أَيَّامًا مَعْلُومَةً

70. PRIČAO NAM JE Osman b. Ebu-Šejbe, njemu Džerir prenoseći od Mensura, (on) od Ebu-Vaila da je rekao:
– Abdullah (b. Mes'ud) poučavaše svijet svakog četvrtka, pa mu je jedan čovjek rekao: "O Ebu-Abdur-Rahmane, volio bih zaista, kada bi nas poučavao svakog dana!"
– Od toga me odvraća – rekao je on – to, što vam

٧٠. حَدَّثَنَا عُثْمَانُ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ قَالَ حَدَّثَنَا جَرِيرٌ عَنْ مَنْصُورٍ عَنْ أَبِي وَائِلٍ قَالَ كَانَ عَبْدُ اللَّهِ يُذَكِّرُ النَّاسَ فِي كُلِّ خَمِيسٍ فَقَالَ لَهُ رَجُلٌ يَا أَبَا عَبْدِ الرَّحْمَنِ لَوَدِدْتُ أَنَّكَ ذَكَّرْتَنَا كُلَّ يَوْمٍ قَالَ أَمَا إِنَّهُ يَمْنَعُنِي مِنْ ذَلِكَ أَنِّي أَكْرَهُ أَنْ أُمِلَّكُمْ وَإِنِّي

1 Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, držao je u određenim danima, a ne svaki dan, predavanja u džamiji, danju, obično iza obavljenih namaza, birajući uvijek aktuelnu korisnu i zanimljivu temu. Predavanja su bila kratka i jasna, pa su ih slušaoci s interesom i zanosom pamtili.

2 Ovaj hadis nadopunjuje značenje prethodnog hadisa, dajući predavaču još detaljnije upute za rad. Predavanje treba držati u pogodno vrijeme. Teme trebaju biti aktuelnog raznolikog sadržaja, a prvenstveno vjersko-moralnog, koje privlače slušaoce. Iznošenje Allahovih, dželle šanuhu, kazni, treba popratiti izlaganjem Allahove, dželle šanuhu, milosti. Isticanje i jednog i drugog treba biti umjereno.

ne želim dosaditi. Ja vas povremeno darivam predavanjem onako, kao što je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, povremeno darivao nas, bojeći se da nam ne prijeđe u dosadu.

أَتَخَوَّلُكُمْ بِالْمَوْعِظَةِ كَمَا كَانَ النَّبِيُّ ﷺ يَتَخَوَّلُنَا بِهَا مَخَافَةَ السَّآمَةِ عَلَيْنَا .

KOME ALLAH HOĆE DOBRO, UPUTI GA U RAZUMIJEVANJE VJERE

بَاب مَنْ يُرِدِ اللَّهُ بِهِ خَيْرًا يُفَقِّهْهُ فِي الدِّينِ

71. PRIČAO NAM JE Seid b. Ufejr, njemu Ibnu-Vehb prenoseći od Junusa, (on) od Ibnu-Šihaba da je kazao, kako je Humejd b. Abdur-Rahman izjavio:

– Čuo sam Mu'aviju kako, držeći govor, kaže: "Čuo sam Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, gdje govori: 'Kome Allah hoće dobro, učini da razumijeva vjeru. Ja sam samo onaj koji dijeli,[3] a Allah daje. Ovaj ummet ostat će na Allahovom putu i neće mu naštetiti oni koji mu se suprotstavljaju, sve dok ne stigne Allahova naredba.'"[4]

٧١. حَدَّثَنَا سَعِيدُ بْنُ عُفَيْرٍ قَالَ حَدَّثَنَا ابْنُ وَهْبٍ عَنْ يُونُسَ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ قَالَ قَالَ حُمَيْدُ بْنُ عَبْدِالرَّحْمَنِ سَمِعْتُ مُعَاوِيَةَ خَطِيبًا يَقُولُ سَمِعْتُ النَّبِيَّ ﷺ يَقُولُ مَنْ يُرِدِ اللهُ بِهِ خَيْرًا يُفَقِّهْهُ فِي الدِّينِ وَإِنَّمَا أَنَا قَاسِمٌ وَاللهُ يُعْطِي وَلَنْ تَزَالَ هَذِهِ الْأُمَّةُ قَائِمَةً عَلَى أَمْرِ اللهِ لَا يَضُرُّهُمْ مَنْ خَالَفَهُمْ حَتَّى يَأْتِيَ أَمْرُ اللهِ .

3 Jedni komentatori hadisa smatraju da se misli na dijeljenje znanja, a drugi na dijeljenje imetka, s obzirom da je hadis i izrečen pri raspodjeli imovine. (prim. rec.)

4 Iz gornjeg se zaključuje:
– konsenzus islamskih učenjaka o jednom pitanju ima važnost zakona;
– učeni ljudi dužni su se maksimalno angažovati na širenju nauke;
– znani nad neznanim imaju veliku prednost i ljude treba cijeniti prema znanju i njihovoj moralno-društvenoj aktivnosti;
– prednost vjerskih znanja nad ostalim znanostima, jer one najviše bude u čovjeku strahopoštovanje i uredno obavljanje dužnosti prema Allahu, džellc šanuhu, prema sebi i drugim ljudima;
– Muhammedova, sallallahu alejhi ve sellem, izjava danas je stvarnost. Islam se proširio na sve kontinente i sve krajeve svijeta.

RAZUMIJEVANJE NAUKE

باب الْفَهْمِ فِي الْعِلْمِ

72. PRIČAO NAM JE Ali (b. Abdullah), njemu Sufjan rekavši da mu je kazao Ibnu-Ebu-Nedžih prenoseći od Mudžahida, da je rekao:
– Putovao sam do Medine zajedno s Ibni-Omerom i nisam ga čuo da ispriča od Allahovog Poslanika ništa više, nego samo jedan hadis, rekavši: "Bili smo kod Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, pa mu se donese srčika od palme i on reče: 'Među stablima ima jedno stablo veoma slično muslimanu!'"
– Htio sam da kažem, da je to palma. Međutim, bio sam najmlađi među (prisutnim) svijetom, pa sam šutio.
– To je palma – rekao je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem.

٧٢. حَدَّثَنَا عَلِيٌّ بْنُ عَبْدِاللهِ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ قَالَ قَالَ لِي ابْنُ أَبِي نَجِيحٍ عَنْ مُجَاهِدٍ قَالَ صَحِبْتُ ابْنَ عُمَرَ إِلَى الْمَدِينَةِ فَلَمْ أَسْمَعْهُ يُحَدِّثُ عَنْ رَسُولِ اللهِ ﷺ إِلَّا حَدِيثًا وَاحِدًا قَالَ كُنَّا عِنْدَ النَّبِيِّ ﷺ فَأُتِيَ بِجُمَّارٍ فَقَالَ إِنَّ مِنَ الشَّجَرِ شَجَرَةً مَثَلُهَا كَمَثَلِ الْمُسْلِمِ فَأَرَدْتُ أَنْ أَقُولَ هِيَ النَّخْلَةُ فَإِذَا أَنَا أَصْغَرُ الْقَوْمِ فَسَكَتُّ قَالَ النَّبِيُّ ﷺ هِيَ النَّخْلَةُ .

ZAVIDNOST[1] NA ZNANJU I MUDROSTI

باب الاِغْتِبَاطِ فِي الْعِلْمِ وَالْحِكْمَةِ

Omer, radijallahu anhu, rekao je: "Učite prije nego što postanete starješine!"[2]
Ebu-Abdullah je rekao: "... i nakon što postanete starješine, a ashabi Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, stekli su znanje u poznim godinama."

وَقَالَ عُمَرُ تَفَقَّهُوا قَبْلَ أَنْ تُسَوَّدُوا .
قَالَ أَبُو عَبْد اللهِ وَبَعْدَ أَنْ تُسَوَّدُوا .
وَقَدْ تَعَلَّمَ أَصْحَابُ النَّبِيِّ ﷺ فِي كِبَرِ سِنِّهِمْ .

---

1 Ovdje je upotrijebljena riječ *el-igtibat* koja znači želju da se ima ono što drugi imaju, ali ne i želju da to izgube. Riječ *hased* upravo znači ovo, to jeste želju da to izgube. Međutim, nemoguće je u našem jeziku prvu riječ prevesti jednom riječju, pa je ovdje ostavljena riječ zavidnost. (prim. rec.)

2 Nauka se postiže u mlađim danima. Stupanje u bračni život, dolazak starosti i preuzimanje bilo kakve obaveze u kući ili društvu ometa stručno uzdizanje.
Jahja b. Me'in ističe: "Ko rano (brzo) dospije na rukovodeći položaj, propusti mnogo znanja."
Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, rekao je: "Želite li da vam kažem ko istinski razumije i poznaje vjerske propise?"
– Svakako – odgovorili su ashabi.
– Svakako – odgovorili su prisutni.
– Ko ne obeshrabri ljude u pogledu Allahove milosti;
– Ko ne baci ljude u očaj u pogledu Allahove blagodati i ne učini ih da se osjećaju sigurnim u pogledu Njegove kazne;
– Ko ne zapostavlja Kur'an želeći nešto drugo.
On je još rekao: "Nema dobra u ibadetu bez fikha, niti nauke bez razumijevanja."
Starost i stid ne smiju biti smetnja stručnom uzdizanju, jer napredak zajednice i pojedinca ovisi o stručnosti ljudi.

73. PRIČAO NAM JE Humejdi i rekao da mu je pričao Sufjan, ovome Ismail b. Ebu-Halid, ali ne onako kao što je ispričao Zuhri, čuvši od Kajsa b. Ebu-Hazima, da je izjavio:
– Čuo sam Abdullaha b. Mes‘uda gdje kaže da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: “Zavidjeti se može samo u dva slučaja: čovjeku, kome je Allah dao imetak i on se žrtvuje da ga troši na putu istine i čovjeku, kome je Allah dao mudrost (znanje Kur’ana) pa on po njemu sudi i druge poučava.”

٧٣. حَدَّثَنَا الْحُمَيْدِيُّ قَالَ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ قَالَ حَدَّثَنِي إِسْمَاعِيلُ بْنُ أَبِي خَالِدٍ عَلَى غَيْرِ مَا حَدَّثَنَاهُ الزُّهْرِيُّ قَالَ سَمِعْتُ قَيْسَ بْنَ أَبِي حَازِمٍ قَالَ سَمِعْتُ عَبْدَاللهِ بْنَ مَسْعُودٍ قَالَ قَالَ النَّبِيُّ ﷺ لَا حَسَدَ إِلَّا فِي اثْنَتَيْنِ رَجُلٌ آتَاهُ اللهُ مَالًا فَسُلِّطَ عَلَى هَلَكَتِهِ فِي الْحَقِّ وَرَجُلٌ آتَاهُ اللهُ الْحِكْمَةَ فَهُوَ يَقْضِي بِهَا وَيُعَلِّمُهَا .

ŠTO JE SPOMENUTO O ODLASKU MUSAA, ALEJHI SELAM, MOREM DO HIDRA (HADIRA)

بَاب مَا ذُكِرَ فِي ذَهَابِ مُوسَى عَلَيْهِ السَّلَام فِي الْبَحْرِ إِلَى الْخَضِرِ

i riječima Uzvišenog: “Hoću li te slijediti da me poučiš onom čemu si ti ispravno poučen.” (El-Kehf: 66)

وَقَوْلِهِ تَعَالَى (هَلْ أَتَّبِعُكَ عَلَى أَنْ تُعَلِّمَنِي مِمَّا عُلِّمْتَ رُشْدًا) .

74. PRIČAO MI JE Muhamed b. Gurejr Zuhri, njemu ispričao Jakub b. Ibrahim, a ovome njegov otac prenoseći od Saliha, (on) od Ibnu-Šihaba, koji je pričao da ga je Ubejdullah b. Abdullah obavijestio (prenoseći) od Ibni-Abbasa, da su on i Hurr b. Kajs b. Hisn Fezari raspravljali o Musaovu saputniku. Ibnu-Abbas je rekao: “To je Hidr.” U tom času pokraj njih naiđe Ubejj b. Ka‘b, pa ga je Ibni-Abbas pozvao i rekao:
“Raspravljamo ja i ovaj moj drug o Musaovu saputniku, za koga je Musa tražio načina da se s njim sastane, pa da li si ti čuo Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, da nešto govori o njemu?”
– Da – rekao je on – čuo sam Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, gdje kaže: “Dok je Musa bio među grupom Izraelićana, došao mu je jedan čovjek i upitao: ‘Znaš li nekoga učenijeg od tebe?’”
– Ne – odgovorio je Musa.
Tada je Allah objavio Musau:
“Da, ima naš rob Hidr.”

٧٤. حَدَّثَنِي مُحَمَّدُ بْنُ غُرَيْرٍ الزُّهْرِيُّ قَالَ حَدَّثَنَا يَعْقُوبُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ قَالَ حَدَّثَنِي أَبِي عَنْ صَالِحٍ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ حَدَّثَهُ أَنَّ عُبَيْدَاللهِ بْنَ عَبْدِاللهِ أَخْبَرَهُ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ أَنَّهُ تَمَارَى هُوَ وَالْحُرُّ بْنُ قَيْسِ بْنِ حِصْنٍ الْفَزَارِيُّ فِي صَاحِبِ مُوسَى قَالَ ابْنُ عَبَّاسٍ هُوَ خَضِرٌ فَمَرَّ بِهِمَا أُبَيُّ بْنُ كَعْبٍ فَدَعَاهُ ابْنُ عَبَّاسٍ فَقَالَ إِنِّي تَمَارَيْتُ أَنَا وَصَاحِبِي هَذَا فِي صَاحِبِ مُوسَى الَّذِي سَأَلَ مُوسَى السَّبِيلَ إِلَى لُقِيِّهِ هَلْ سَمِعْتَ النَّبِيَّ ﷺ يَذْكُرُ شَأْنَهُ قَالَ نَعَمْ سَمِعْتُ رَسُولَ اللهِ ﷺ يَقُولُ بَيْنَمَا مُوسَى فِي مَلَإٍ مِنْ بَنِي إِسْرَائِيلَ جَاءَهُ رَجُلٌ فَقَالَ هَلْ تَعْلَمُ أَحَدًا أَعْلَمَ مِنْكَ قَالَ مُوسَى لَا فَأَوْحَى اللهُ

Potom je Musa tražio put k njemu i Allah mu je učinio ribu znakom i bilo mu je rečeno: "Kada ribu izgubiš, povrati se natrag pa ćeš ga sigurno susresti!"
On je pratio po moru trag spomenute ribe. Kasnije je Musau njegov sluga rekao: "Sjećaš li se kada se sklonismo uz onu stijenu. Ja sam zaboravio na tu ribu, a šejtan mi je smetnu s uma da se na to podsjetim."
– To je baš ono što tražimo – rekao je Musa.
Tada su se pričajući povratili svojim tragom i našli Hidra.
To je slučaj Musaa sa Hidrom što ga je Uzvišeni Allah, dželle šanuhu, ispričao u Svojoj Knjizi.[1]

عَزَّ وَجَلَّ إِلَى مُوسَى بَلَى عَبْدُنَا خَضِرٌ فَسَأَلَ مُوسَى السَّبِيلَ إِلَيْهِ فَجَعَلَ اللهُ لَهُ الْحُوتَ آيَةً وَقِيلَ لَهُ إِذَا فَقَدْتَ الْحُوتَ فَارْجِعْ فَإِنَّكَ سَتَلْقَاهُ وَكَانَ يَتَّبِعُ أَثَرَ الْحُوتِ فِي الْبَحْرِ فَقَالَ لِمُوسَى فَتَاهُ (أَرَأَيْتَ إِذْ أَوَيْنَا إِلَى الصَّخْرَةِ فَإِنِّي نَسِيتُ الْحُوتَ وَمَا أَنْسَانِيهِ إِلَّا الشَّيْطَانُ أَنْ أَذْكُرَهُ). (قَالَ ذَلِكَ مَا كُنَّا نَبْغِي فَارْتَدَّا عَلَى آثَارِهِمَا قَصَصًا) فَوَجَدَا خَضِرًا فَكَانَ مِنْ شَأْنِهِمَا الَّذِي قَصَّ اللهُ عَزَّ وَجَلَّ فِي كِتَابِهِ .

1 Hidr ili Hadir je nadimak, a o njegovom imenu postoji više navoda. Ajni spominje ova imena: Ermija, Bel'ja, sin Melkana, Hadirun, El-Jese', Ahmed, Vehab b. Dihje i Amir. Buhari je naveo samo jedan ajet poglavlja El-Kehf, a cijeli slučaj izložen je u ajetima 60-83, navedenog poglavlja koji u prijevodu glasi: Musa je svome drugu rekao: "Neću se zaustaviti dok ne stignem do ušća dvaju mora ili ću putovati dugo vremena."
Pa kada su stigli do njihova ušća, zaboravili su svoju ribu i ona je zasjekla sebi put u moru. Pošto su malo išli, Musa je rekao svome drugu:
"Donesi nam naš doručak! Spopao nas je od ovog našeg puta veliki umor." Drug reče: "Sjećaš li se kada smo se sklonili stijeni, ja sam zaboravio ribu. Samo mi je šejtan smetnuo s uma da ti to spomenem. Riba se prihvatila svoga puta u moru čudnovato." Musa reče: "To je ono što smo tražili." Potom su se vratili istim putem slijedeći svoje tragove, i našli jednog od naših robova kome smo Mi podarili našu milost i poučili ga s naše strane znanju.
Musa mu reče: "Hoću li te slijediti, da me poučiš stvarnom znanju, kome si ti poučen?" On odgovori: "Ti zaista nećeš moći izdržati sa mnom. Kako ćeš pokazati strpljenje prema onom što uistinu ne poznaješ?"
Musa reče: "Naći ćeš me, ako Allah da, strpljivim. Ni u čemu ti se neću protiviti!"
– Ako ćeš me slijediti, rekao je on, ne pitaj me ni o čemu dok ja to ne ispričam.
Potom su obadvojica krenuli i kada se ukrcaše u lađu, Hidr je probuši. Musa reče: "Zar si je probušio da se njeni putnici pogušе? Učinio si stvarno ružan posao!"
Hidr reče: "Zar nisam rekao da ti nećeš imati strpljenja sa mnom."
– Ne prekoravaj me što sam zaboravio – rekao je Musa, i ne tovari me mukom u mom poslu!
Potom su krenuli dalje, sreli jednog dječaka, koga Hidr ubi. Musa mu reče: "Zar ubi nevinu dušu, koju nije trebalo ubiti. Zaista si učinio jedan ružan posao!"
Hidr reče: "Zar nisam rekao, da ti zaista nećeš moći sa mnom izdržati?" Musa reče: "Ako te poslije ovog još što upitam, ne pravi mi društvo. Ti svarno imaš moju ispriku."
Zatim su krenuli dalje. Kada su došli stanovnicima jednog naselja, tražili su od njih hrane. Oni ih nisu htjeli ugostiti. Tu su našli jedan zid koji se htio srušiti, pa ga je Hidr ispravio. Musa reče: "Da si htio, mogao si za ovo uzeti nagradu." On reče: "Ovdje je naš rastanak. Izložit ću ti tumačenje onoga za šta nisi imao strpljenje. Ona lađa pripadala je siromašnim ljudima, koji su na moru radili, pa sam htio da joj nanesem mahanu, jer je iza njih bio jedan vladar, koji sve ispravne lađe nasilno otimaše. Što se tiče onog dječaka, njegovi su roditelji dobri vjernici pa smo se pobojali, da ih on zavede u nevjerstvo i nepokornost Allahu. Htjeli smo da im njihov Gospodar to dijete zamijeni boljim i čistijim od njega, koje će biti milostivije. A što se tiče zida, on pripadaše dvojici siromašnih dječaka u gradu. Ispod zida bilo je njihovo zakopano blago. Otac im je bio dobar čovjek, pa je Gospodar tvoj htio da oni odrastu i izvade svoje blago. To je milost tvoga Gospodara. Ja to nisam učinio po svojoj odluci. To je objašnjenje onog zašto nisi imao strpljenja."
Pri rastanku Musa je zamolio Hidra da mu štogod preporuči, a on mu reče:

O IZJAVI VJEROVJESNIKA, SALLALLAHU ALEJHI VE SELLEM: "ALLAHU, POUČI GA KNJIZI!"

باب قول النبي ﷺ اللهم علمه الكتاب

75. PRIČAO NAM JE Ebu-Ma'mer, njemu ispričao Abdul-Varis, njemu Halid prenoseći od Ikrime, a ovaj od Ibni-Abbasa da je izjavio:
– Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, prigrlio me je uz sebe i rekao: "Allahu moj, pouči ga Knjizi!"[2]

٧٥. حَدَّثَنَا أَبُو مَعْمَرٍ قَالَ حَدَّثَنَا عَبْدُالْوَارِثِ قَالَ حَدَّثَنَا خَالِدٌ عَنْ عِكْرِمَةَ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ قَالَ ضَمَّنِي رَسُولُ اللهِ ﷺ وَقَالَ اللَّهُمَّ عَلِّمْهُ الْكِتَابَ .

"Ne traži nauku samo radi preporučivanja, nego radi njene primjene u svakodnevnom životu."
Neki učenjaci misle da je Hidr još živ i o tome navode razne zgode. Jedan broj učenjaka tvrdi da je on, iako je evlija Musaova doba, podložan prirodnim zakonima postojanja života na ovom svijetu i da je poslije minulog prosječnog vijeka svoga života umro.
Ovo se mišljenje podudara s kur'anskim učenjem: "Ve-ma dže'alna li bešerin min kablikel-hulde...", tj. "A nismo prije tebe dali nikome vječnog života..."
U istom smislu i Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, rekao je: "... Na početku idućeg stoljeća neće biti nikoga od onih koji se danas nalaze na površini zemlje."
Prema tome, ako je Hidr i bio dugog života, on je krajem svoga vijeka završio svoj ovozemni život.
Iz hadisa se zaključuje:
– preporučljiva je solidna diskusija o svim pitanjima društveno-vjerskog života, a u spornim pitanjima treba se obraćati priznatim stručnjacima;
– čovjek treba stalno učiti, stručno se uzdizati i svojom spremom drugima koristiti;
– učen ne smije biti ohol nego skroman;
– za dalje putovanje treba se snabdjeti potrebnim rekvizitima, a posebno hranom;
– za nauku se treba žrtvovati, jer "bez muke nema nauke";
– obavještenje jedne vjerodostojne osobe je sasvim punovažno.

2 Iz hadisa se zaključuje:
– treba podstrekivati na učenje svih grana nauke, a posebno islamske;
– pohvalno je djecu milovati, zagrliti se s rodakom i prijateljem kada dođu u posjetu ili se vrate sa putovanja.

KADA JE ISPRAVNO DA MALODOBNI SLUŠA (HADISE)?

بَاب مَتَى يَصِحُّ سَمَاعُ الصَّغِيرِ

76. PRIČAO NAM JE Isma'il b. Ebi-Uvejs, njemu Malik prenoseći od Ibni-Šihaba, on od Ubejdullaha b. Abdullaha b. Utbe, (a ovaj) od Abdullaha b. Abbasa, da je rekao:
"Krenuo sam (prema Mini) jašući na magarici, a bio sam skoro punoljetan. Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, klanjaše na Mini mimo zida, ja prođoh ispred jednog dijela reda (safa), pustih magaricu da pase i uđoh u red, i to mi nije zamjereno."[1]

٧٦. حَدَّثَنَا إِسْمَاعِيلُ بْنُ أَبِي أُوَيْسٍ قَالَ حَدَّثَنِي مَالِكٌ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ عَنْ عُبَيْدِاللهِ بْنِ عَبْدِاللهِ بْنِ عُتْبَةَ عَنْ عَبْدِاللهِ بْنِ عَبَّاسٍ قَالَ أَقْبَلْتُ رَاكِبًا عَلَى حِمَارٍ أَتَانٍ وَأَنَا يَوْمَئِذٍ قَدْ نَاهَزْتُ الاِحْتِلاَمَ وَرَسُولُ اللهِ ﷺ يُصَلِّي بِمِنًى إِلَى غَيْرِ جِدَارٍ فَمَرَرْتُ بَيْنَ يَدَيْ بَعْضِ الصَّفِّ وَأَرْسَلْتُ الأَتَانَ تَرْتَعُ فَدَخَلْتُ فِي الصَّفِّ فَلَمْ يُنْكَرْ ذَلِكَ عَلَيَّ.

77. PRIČAO MI JE Muhammed b. Jusuf, njemu ispričao Ebu-Mushir ovome Muhammed b. Harb, njemu Zubejdi prenoseći od Zuhrija, (on) od Ahmeda b. Rebija, da je izjavio:
"Upamtio sam od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, pljuskanje vodom iz kofe u moje lice kada mi je bilo pet godina."[2]

٧٧. حَدَّثَنِي مُحَمَّدُ بْنُ يُوسُفَ قَالَ حَدَّثَنَا أَبُو مُسْهِرٍ قَالَ حَدَّثَنِي مُحَمَّدُ بْنُ حَرْبٍ حَدَّثَنِي الزُّبَيْدِيُّ عَنِ الزُّهْرِيِّ عَنْ مَحْمُودِ بْنِ الرَّبِيعِ قَالَ عَقَلْتُ مِنَ النَّبِيِّ ﷺ مَجَّةً مَجَّهَا فِي وَجْهِي وَأَنَا ابْنُ خَمْسِ سِنِينَ مِنْ دَلْوٍ.

---

1 U prethodnom hadisu Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, zaželio je Ibni-Abbasu, radijallahu anhuma, razboritost, a u ovom se ističe punovažnost toga da osoba koja je blizu punoljetnosti sluša (prima) hadise, jer starost nije jedini odlučujući faktor za punovažnost izjave, nego i razboritost, shvaćanje i pamćenje dotične osobe. Vahidi ističe, da je Ibni-Abbas imao trinaest godina, kada je Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, umro.
Jahja ibni Me'in smatra, da za punovažnost prenošenja tuđih izjava, prenosilac treba imati petnaest godina, jer su Ibni-Omera, radijallahu anhuma, ashabi vratili s uhudske bitke pod izgovorom da je mlad, jer tada nije imao petnaest godina.
Iz hadisa se zaključuje:
– punovažno je da vjerodostojni razboriti dječak sluša i prima hadise i za to nije uvjet potpuna kvalificiranost, za razliku od prenošenja (predavanja) hadisa drugima. Isti je kriterij kod robova, grešnika i nemuslimana;
– dozvoljeno je da čovjek prenese drugima neko znanje koje je naučio dok je bio mali;
– slušalac u toku hutbe može proći naprijed i sjesti na upražnjeno mjesto ako to neće nikome smetati;
– prolaz životinje ispred klanjača ne kvari namaz;
– namaz maloljetnika je punovažan;
– Muhammedova, sallallahu alejhi ve sellem, šutnja je znak odobrenja;
– sutra (zaštitni štap pred klanjačem) imama je istovremeno i sutra za sve one koji klanjaju za njim.

2 Iz hadisa se zaključuje:
– poslovi u kojima je učestvovao Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, bili su blagoslovljeni i napredni;
– mjerodavno je da malo dijete sluša hadise;
– dozvoljeno je šaliti se s djecom jer je to radio i Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem.

PUTOVANJE ZARAD TRAŽENJA NAUKE

باب الخُرُوجِ في طلب العِلْم

Džabir b. Abdullah je putovao mjesec dana do Abdullaha b. Unejsa, samo za jednu izreku Muhammeda, sallallahu alejhi ve sellem.

وَرَحَلَ جَابِرُ بْنُ عَبْدِاللهِ مَسِيرَةَ شَهْرٍ إِلَى عَبْدِاللهِ بْنِ أُنَيْسٍ فِي حَدِيثٍ وَاحِدٍ .

78. PRIČAO NAM JE Ebul-Kasim Halid b. Halijj, kadija Himsa, i rekao da mu je ispričao Muhammed b. Harb, njemu Evza'i, a njega je obavijestio Zuhri prenoseći od Ubejdullaha b. Abdullaha b. Utbe b. Mes'uda, (on) od Ibnu-Abbasa, da su on i Hurr b. Kajs b. Hisn Fezari diskutovali o saputniku Musaovu i da je pokraj njih naišao Ubej b. Ka'b, koga je Ibni-Abbas pozvao i rekao: "Evo ja i ovaj moj drug diskutujemo o Musaovom saputniku za koga je Musa tražio načina da se s njim sastane, pa da li si ti čuo Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, da ga spominje?"

– Da – reče Ubejj – čuo sam Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, gdje ga spominje i kaže: "Dok je Musa bio s grupom Izraelićana, došao mu je jedan čovjek i upitao: 'Da li znaš ikoga učenijeg od tebe?'"

– Ne – odgovorio je Musa.

Potom je Uzvišeni Allah objavio Musau: "Svakako, ima naš rob Hidr."

Potom je Musa počeo tražiti načina da se s njim sastane a Allah mu je učinio ribu znakom, i rečeno mu je: "Kada izgubiš ribu, vrati se natrag, pa ćeš ga sigurno susresti!"

Musa je pratio trag ribe po moru i mladić (pratilac) Musaov reče Musau:

"Sjećaš li se kada smo se sklonili uz onu stijenu, ja sam stvarno zaboravio ribu, a samo šejtan mi je smetnuo s uma da ti to ranije spomenem."

– To je ono za čim tragamo – rekao je Musa.

Tada se vratiše slijedom svojih tragova i nađoše Hidra. A slučaj njih dvojice je bio ono što je Allah ispričao u Svojoj Knjizi.

٧٨. حَدَّثَنَا أَبُو الْقَاسِمِ خَالِدُ بْنُ خَلِيٍّ قَاضِي حِمْصَ قَالَ حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ حَرْبٍ قَالَ حَدَّثَنَا الأَوْزَاعِيُّ أَخْبَرَنَا الزُّهْرِيُّ عَنْ عُبَيْدِاللهِ بْنِ عَبْدِاللهِ بْنِ عُتْبَةَ بْنِ مَسْعُودٍ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ أَنَّهُ تَمَارَى هُوَ وَالْحُرُّ بْنُ قَيْسِ بْنِ حِصْنٍ الْفَزَارِيُّ فِي صَاحِبِ مُوسَى فَمَرَّ بِهِمَا أُبَيُّ بْنُ كَعْبٍ فَدَعَاهُ ابْنُ عَبَّاسٍ فَقَالَ إِنِّي تَمَارَيْتُ أَنَا وَصَاحِبِي هَذَا فِي صَاحِبِ مُوسَى الَّذِي سَأَلَ السَّبِيلَ إِلَى لُقِيِّهِ هَلْ سَمِعْتَ رَسُولَ اللهِ ﷺ يَذْكُرُ شَأْنَهُ فَقَالَ أُبَيٌّ نَعَمْ سَمِعْتُ النَّبِيَّ ﷺ يَذْكُرُ شَأْنَهُ يَقُولُ بَيْنَمَا مُوسَى فِي مَلَإٍ مِنْ بَنِي إِسْرَائِيلَ إِذْ جَاءَهُ رَجُلٌ فَقَالَ أَتَعْلَمُ أَحَدًا أَعْلَمَ مِنْكَ قَالَ مُوسَى لَا فَأَوْحَى اللهُ عَزَّ وَجَلَّ إِلَى مُوسَى بَلَى عَبْدُنَا خَضِرٌ فَسَأَلَ السَّبِيلَ إِلَى لُقِيِّهِ فَجَعَلَ اللهُ لَهُ الْحُوتَ آيَةً وَقِيلَ لَهُ إِذَا فَقَدْتَ الْحُوتَ فَارْجِعْ فَإِنَّكَ سَتَلْقَاهُ فَكَانَ مُوسَى صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ يَتْبَعُ أَثَرَ الْحُوتِ فِي الْبَحْرِ فَقَالَ فَتَى مُوسَى لِمُوسَى (أَرَأَيْتَ إِذْ أَوَيْنَا إِلَى الصَّخْرَةِ فَإِنِّي نَسِيتُ الْحُوتَ وَمَا أَنْسَانِيهُ إِلَّا الشَّيْطَانُ أَنْ أَذْكُرَهُ) قَالَ مُوسَى (ذَلِكَ مَا كُنَّا نَبْغِي فَارْتَدَّا عَلَى آثَارِهِمَا قَصَصًا) فَوَجَدَا خَضِرًا فَكَانَ مِنْ شَأْنِهِمَا مَا قَصَّ اللهُ فِي كِتَابِهِ .

VRIJEDNOST ONOGA KO NAUČI I DRUGE POUČAVA

بَاب فَضْلِ مَنْ عَلِمَ وَعَلَّمَ

79. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Ala', njemu Hammad b. Usame prenoseći od Burejda b. Abdullaha, (ovaj) od Ebu-Burde, on od Ebu-Musaa, (a ovaj) od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, da je rekao:
"Uputa s kojom me je Allah poslao i nauka jesu kao obilna plodna kiša koja padne na zemlju."
Bude (mehke) plodne zemlje koja primi vodu i urodi travom i mnogim drugim zelenilom, a ima i tvrdih (neplodnih) zemalja koje ne upiju vodu (zadrže je na sebi) i Allah daje da se njome ljudi koriste: piju, napajaju stoku i siju (ono što se može posijati); a padne i na druge predjele, ravnice, koje ne zadržavaju vodu i ne urode nikakvom travom.
Ovo je primjer za onoga ko je spoznao Allahovu vjeru i koristi ono s čim me je Allah poslao, pa nauči i druge poučava; i primjer za onoga koji za spoznaju nije ni glave podigao niti prihvatio Allahovu uputu s kojom sam poslan."
Ebu-Abdullah (Buhari) kaže da je Ishak rekao: "... a ima jedna vrsta zemlje koja 'upija vodu' (umjesto koja 'prima vodu')."
"Ka'un" je ravan koju prekrije (i u kojoj se ne zadrži) voda, a "safsafun" je ravnica.[1]

٧٩. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ الْعَلَاءِ قَالَ حَدَّثَنَا حَمَّادُ بْنُ أُسَامَةَ عَنْ بُرَيْدِ بْنِ عَبْدِاللهِ عَنْ أَبِي بُرْدَةَ عَنْ أَبِي مُوسَى عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ مَثَلُ مَا بَعَثَنِي اللهُ بِهِ مِنَ الْهُدَى وَالْعِلْمِ كَمَثَلِ الْغَيْثِ الْكَثِيرِ أَصَابَ أَرْضًا فَكَانَ مِنْهَا نَقِيَّةٌ قَبِلَتِ الْمَاءَ فَأَنْبَتَتِ الْكَلَأَ وَالْعُشْبَ الْكَثِيرَ وَكَانَتْ مِنْهَا أَجَادِبُ أَمْسَكَتِ الْمَاءَ فَنَفَعَ اللهُ بِهَا النَّاسَ فَشَرِبُوا وَسَقَوْا وَزَرَعُوا وَأَصَابَتْ مِنْهَا طَائِفَةً أُخْرَى إِنَّمَا هِيَ قِيعَانٌ لَا تُمْسِكُ مَاءً وَلَا تُنْبِتُ كَلَأً فَذَلِكَ مَثَلُ مَنْ فَقُهَ فِي دِينِ اللهِ وَنَفَعَهُ مَا بَعَثَنِي اللهُ بِهِ فَعَلِمَ وَعَلَّمَ وَمَثَلُ مَنْ لَمْ يَرْفَعْ بِذَلِكَ رَأْسًا وَلَمْ يَقْبَلْ هُدَى اللهِ الَّذِي أُرْسِلْتُ بِهِ قَالَ أَبُو عَبْد اللهِ قَالَ إِسْحَاقُ وَكَانَ مِنْهَا طَائِفَةٌ قَيَّلَتِ الْمَاءَ قَاعٌ يَعْلُوهُ الْمَاءُ وَالصَّفْصَفُ الْمُسْتَوِي مِنَ الْأَرْضِ.

1 U navedenom hadisu porede se osobe u njihovom odnosu naspram upute (islama) i znanja – s vrstama zemlje. Prema hadisu tri su vrste tla – zemlje, kojima odgovaraju tri vrste ljudi; jedni prime nauku i nauče koliko im je potrebno, ali je ne prenose drugima; drugi je nauče i druge poučavaju; i treći, koji ne uče, pa su ostali neznani. Ovi posljednji slični su neplodnoj pustari. Nevevi iz gornje komparacije zaključuje da postoje tri vrste ljudi, koji su slični izloženim kategorijama zemlje. Jedna vrsta zemlje prima vodu, koristi je i zaodjene se poslije sušnog vremena bujnim zelenilom, žitom i travom, čim se koriste ljudi i životinje. Ovoj zemlji slični su ljudi, koji primaju savjete, uče i druge poučavaju. Oni su korisni i sebi i drugima. Druga vrsta zemlje je sama po sebi neplodna i nekorisna, ali je njena korist u tome, što u sebi sadrži vlagu i čuva viškove vode, koje iskorištavaju ljudi, biljke i životinje. Ovoj zemlji sliče ljudi ograničene spoznaje, koji se svojim znanjem dovoljno ne koriste. Oni svoje znanje čuvaju, ali ga konačno predaju i drugima, koji ga koriste u svom i općem društvenom interesu. Ovo su djelimično korisni ljudi i zaslužuju odgovarajuću pažnju. Treća vrsta zemlje je potpuno neproduktivna, ne prima vodu, nit je u sebi zadržava. Ovoj zemlji liče ljudi duševno nesređeni, neuki i intelektualno zaostali. Njih nauka ne interesuje, ne uče i nemaju drugome šta prenijeti.

IŠČEZAVANJE NAUKE I POJAVA NEZNANJA

باب رفع العلم وظهور الجهل

Rebija (b. Ebu-Abdur-Rahman) je rekao: "Ko ima kod sebe bilo što znanja, ne smije se upropaštavati."[2]

وَقَالَ رَبِيعَةُ لَا يَنْبَغِي لِأَحَدٍ عِنْدَهُ شَيْءٌ مِنَ الْعِلْمِ أَنْ يُضَيِّعَ نَفْسَهُ .

80. PRIČAO NAM JE Imran b. Mejsere i kazao da je njemu prenio Abdul-Varis od Ebu-Tejjaha, (a on) od Enesa b. Malika, koji je rekao:
– Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, kazao je: "Stvarni predznaci časa propasti svijeta su: iščezavanje nauke, ustaljivanje neznanja, uživanje alkohola i pojava bluda i prostitucije."[3]

٨٠. حَدَّثَنَا عِمْرَانُ بْنُ مَيْسَرَةَ قَالَ حَدَّثَنَا عَبْدُالْوَارِثِ عَنْ أَبِي التَّيَّاحِ عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ إِنَّ مِنْ أَشْرَاطِ السَّاعَةِ أَنْ يُرْفَعَ الْعِلْمُ وَيَثْبُتَ الْجَهْلُ وَيُشْرَبَ الْخَمْرُ وَيَظْهَرَ الزِّنَا .

81. PRIČAO NAM JE Musedded, njemu Jahja prenoseći od Šu'be, (on) od Katade, (a ovaj) od Enesa da je izjavio:
– Ispričat ću vam zaista jedan hadis koga vam poslije mene niko neće kazati. Čuo sam Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, gdje kaže: "Predznaci časa propasti svijeta su: opadanje nauke, pojava neznanja, nemorala i namnožavanje ženskog spola, a smanjenje muškaraca toliko da će biti jedan staratelj na pedeset žena."[4]

٨١. حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ قَالَ حَدَّثَنَا يَحْيَى عَنْ شُعْبَةَ عَنْ قَتَادَةَ عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ قَالَ لَأُحَدِّثَنَّكُمْ حَدِيثًا لَا يُحَدِّثُكُمْ أَحَدٌ بَعْدِي سَمِعْتُ رَسُولَ اللهِ ﷺ يَقُولُ مِنْ أَشْرَاطِ السَّاعَةِ أَنْ يَقِلَّ الْعِلْمُ وَيَظْهَرَ الْجَهْلُ وَيَظْهَرَ الزِّنَا وَتَكْثُرَ النِّسَاءُ وَيَقِلَّ الرِّجَالُ حَتَّى يَكُونَ لِخَمْسِينَ امْرَأَةً الْقَيِّمُ الْوَاحِدُ .

---

2 Tako što će se prestati baviti naukom i neće drugima koristiti i podučavati ih. (prim. rec.)

3 Ranije je bilo riječi o vrlini učenih koji druge poučavaju, a sada se upozorava na indiferentnost ljudi prema nauci i zanemarivanju poučavanja.
Rebi' svojom izjavom upozorava učene ljude da se maksimalno angažuju na poučavanju drugih, da svoje znanje ne skrivaju nego ga prenose drugima, u protivnom past će u zaborav i sebe upropastiti.
Učeni trebaju svoje sposobnosti i svoje stečeno znanje prenositi na druge, a posebno na mlade. Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, ukazao je samo na neke simptome propasti ljudskog društva. Odati se jednom od tih poroka, znači krenuti rubu propasti, a ogreznuti u sve četiri, jeste srljanje u ponor. Neznanje je najveći čovjekov neprijatelj. Nauke neće nestati, ali će postepeno izumirati učeni ljudi, i kada ne bude bilo njih, narod će za rukovodioce birati neznalice; ljudi će im se obraćati za savjete i oni će im davati odgovore. Tako će se svijet zavoditi i voditi rubu propasti.

4 Navedeni hadis Enes b. Malik iznio je u Basri, želeći podstaknuti ljude na učenje i stručno uzdizanje i upozorio na štetne posljedice po vjeru, moral, čuvanje časti porodice i pošteno stečene imovine. Neznanje otežava objektivno shvaćanje života i vjere, alkohol uništava zdravlje, imetak, porodicu i ugled; opadanje muškog stanovništva dovodi do poremećaja spolne strukture društva, a pojava nemorala do propasti porodice. Pomanjkanje muškaraca može biti i posljedica ratne pogibije, društvenih nereda i međusobno bratoubilačkih ratova poslije kojih obično zavlada bijeda, glad, nemoral i razne epidemije, što dovodi do slabljenja snage zajednice.

VRIJEDNOST NAUKE

بَاب فَضْلِ الْعِلْمِ

82. PRIČAO NAM JE Seid b. Ufejr i kazao da je njemu ispričao Lejs, ovome Ukajl prenoseći od Ibnu-Šihaba, (ovaj) od Hamze b. Abdullaha b. Omera, da je Ibni-Omer kazao:
– Čuo sam Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, kada je izjavio: "Dok sam spavao, donesena mi je posuda mlijeka iz koje sam pio toliko da sam osjetio kako mi se žeđ gasi, kao da mi na nokte izlazi. Ostatak sam dao Omeru b. Hattabu."
– Allahov Poslaniče, kako si to (sanjanje) protumačio? – upitali su (prisutni).
– Nauka – odgovorio je on.[1]

٨٢. حَدَّثَنَا سَعِيدُ بْنُ عُفَيْرٍ قَالَ حَدَّثَنِي اللَّيْثُ قَالَ حَدَّثَنِي عُقَيْلٌ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ عَنْ حَمْزَةَ بْنِ عَبْدِاللهِ بْنِ عُمَرَ أَنَّ ابْنَ عُمَرَ قَالَ سَمِعْتُ رَسُولَ اللهِ ﷺ قَالَ بَيْنَا أَنَا نَائِمٌ أُتِيتُ بِقَدَحِ لَبَنٍ فَشَرِبْتُ حَتَّى إِنِّي لَأَرَى الرِّيَّ يَخْرُجُ فِي أَظْفَارِي ثُمَّ أَعْطَيْتُ فَضْلِي عُمَرَ بْنَ الْخَطَّابِ قَالُوا فَمَا أَوَّلْتَهُ يَا رَسُولَ اللهِ قَالَ الْعِلْمَ .

DAVANJE ODGOVORA (FETVE) SA JAHAĆE ŽIVOTINJE ILI NEČEG DRUGOG

بَاب الْفُتْيَا وَهُوَ وَاقِفٌ عَلَى الدَّابَّةِ وَغَيْرِهَا

83. PRIČAO NAM JE Ismail, njemu Malik prenoseći od Ibnu-Šihaba, (on) od Isaa b. Talhe b. Ubejdullaha, (ovaj) od Abdullaha b. Amra b. Asa da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, zastao za vrijeme Oprosnog hadža na Mini zbog svijeta koji ga pitaše (za vjerske obrede). Tako mu je pristupio jedan čovjek i rekao:
– Nisam znao (propis) pa sam obrijao glavu prije nego sam kurban zaklao?
– Nema grijeha, zakolji (sada)! – odgovorio je (Muhammed).
Potom dođe drugi i reče: "Nisam znao, pa sam zaklao kurban prije nego sam bacio kamenčiće (na Mini)?"
– Nema grijeha, baci (sada) – kazao je on.
– Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, nije bio upitan nizašto što je učinjeno ranije, niti za nešto što je učinjeno kasnije, a da nije odgovorio: "Nema grijeha, učini (sada)!"[2]

٨٣. حَدَّثَنَا إِسْمَاعِيلُ قَالَ حَدَّثَنِي مَالِكٌ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ عَنْ عِيسَى بْنِ طَلْحَةَ بْنِ عُبَيْدِاللهِ عَنْ عَبْدِاللهِ بْنِ عَمْرِو بْنِ الْعَاصِ أَنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ وَقَفَ فِي حَجَّةِ الْوَدَاعِ بِمِنًى لِلنَّاسِ يَسْأَلُونَهُ فَجَاءَهُ رَجُلٌ فَقَالَ لَمْ أَشْعُرْ فَحَلَقْتُ قَبْلَ أَنْ أَذْبَحَ فَقَالَ اذْبَحْ وَلَا حَرَجَ فَجَاءَ آخَرُ فَقَالَ لَمْ أَشْعُرْ فَنَحَرْتُ قَبْلَ أَنْ أَرْمِيَ قَالَ ارْمِ وَلَا حَرَجَ فَمَا سُئِلَ النَّبِيُّ ﷺ عَنْ شَيْءٍ قُدِّمَ وَلَا أُخِّرَ إِلَّا قَالَ افْعَلْ وَلَا حَرَجَ .

1 Pijenje mlijeka u snu Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, usporedio je s učenjem i prikupljanjem znanja zbog približno istovjetne koristi za pojedinca i zajednicu. Mlijeko je hrana za tijelo, a nauka za dušu. Mlijeko je izuzetno povoljna hrana za fizičko razvijanje tijela i tjelesne snage, a nauka za duševno uzdizanje. Završna misao hadisa ukazuje na oštroumnost, dalekovidnost, znanje i iskustvo Omera, radijallahu anhu.

2 Iz navedenog hadisa se razabire:
– dozvoljeno je stručnjaka pitati za objašnjenje nejasnih problema, bio on u kući ili van nje, bilo da stoji ili sjedi;

DAVANJE DECIZIJA (FETVI) ZNAKOM RUKE ILI GLAVE

باب مَنْ أجاب الْفُتْيا بإشارة الْيد والرَّأس

84. PRIČAO NAM JE Musa b. Isma'il, njemu ispričao Vuhejb, ovome Ejjub prenoseći od Ikrime, (a on) od Ibni-Abbasa, da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, bio pitan za vrijeme svoga (Oprosnog) hadža. Neko je rekao:
– Zaklao sam kurban prije nego sam bacio kamenčiće?
On je, potom, pokazao svojom rukom i rekao: "Nema grijeha."
Neko je opet rekao: "Obrijao sam glavu prije klanja kurbana?"
On opet pokaza svojom rukom (rekavši): "Nema grijeha."

٨٤. حَدَّثَنَا مُوسَى بْنُ إِسْمَاعِيلَ قَالَ حَدَّثَنَا
وُهَيْبٌ قَالَ حَدَّثَنَا أَيُّوبُ عَنْ عِكْرِمَةَ عَنِ ابْنِ
عَبَّاسٍ أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ سُئِلَ فِي حَجَّتِهِ فَقَالَ ذَبَحْتُ
قَبْلَ أَنْ أَرْمِيَ فَأَوْمَأَ بِيَدِهِ قَالَ وَلَا حَرَجَ قَالَ
حَلَقْتُ قَبْلَ أَنْ أَذْبَحَ فَأَوْمَأَ بِيَدِهِ وَلَا حَرَجَ .

85. PRIČAO NAM JE Mekki b. Ibrahim i rekao da ga je obavijestio Hanzale b. Ebi-Sufjan prenoseći od Salima da je rekao:
– Čuo sam Ebu-Hurejru da prenosi od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, da je rekao: "Znanja će nestati, neznanje i smutnje će se pojaviti, a zlo (el-herdžu) će se umnožiti."
– Allahov Poslaniče, šta je "herdž"? – upitao je neko.
"Ovo", učinivši pokret rukom pa je još i izvrnu, kao da je mislio na ubijanje.

٨٥. حَدَّثَنَا الْمَكِّيُّ بْنُ إِبْرَاهِيمَ قَالَ أَخْبَرَنَا
حَنْظَلَةُ بْنُ أَبِي سُفْيَانَ عَنْ سَالِمٍ قَالَ سَمِعْتُ أَبَا
هُرَيْرَةَ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ يُقْبَضُ الْعِلْمُ وَيَظْهَرُ
الْجَهْلُ وَالْفِتَنُ وَيَكْثُرُ الْهَرْجُ قِيلَ يَا رَسُولَ اللهِ وَمَا
الْهَرْجُ فَقَالَ هَكَذَا بِيَدِهِ فَحَرَّفَهَا كَأَنَّهُ يُرِيدُ الْقَتْلَ .

86. PRIČAO NAM JE Musa b. Isma'il, njemu Vuhejb, ovome Hišam prenoseći od Fatime, a ona od Esme da je rekla:
– Došla sam Aiši, a ona klanjaše. Potom sam upitala: "Šta je ovom svijetu?"

٨٦. حَدَّثَنَا مُوسَى بْنُ إِسْمَاعِيلَ قَالَ حَدَّثَنَا
وُهَيْبٌ قَالَ حَدَّثَنَا هِشَامٌ عَنْ فَاطِمَةَ عَنْ أَسْمَاءَ
قَالَتْ أَتَيْتُ عَائِشَةَ وَهِيَ تُصَلِّي فَقُلْتُ مَا شَأْنُ

– pri držanju predavanja i davanju odgovora, učenjak može biti na uzdignutijem mjestu da ga prisutni mogu što bolje vidjeti i čuti;
– redoslijed spomenutih postupaka obreda hadža je sunnet ili vadžib. Učenjaci šafijskog i Ahmed ibnu Hanbelovog pravca smatraju konkretni redoslijed sunnetom, dok Ebu-Hanife i Malik vadžibom, i učini li se poremećaj, treba zaklati kurban.

Ona pokaza na nebo. Svijet je upravo stajao (u namazu) i dodade: "Slava Allahu!"
– Je li to nekakav znak? – upitah, a ona pokaza glavom, tj. "da".
Stajala sam dok me nije počela obuzimati nesvjestica, pa sam polila svoju glavu vodom. Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, zahvalio je Allahu i pohvalio Ga, a onda rekao: "Nema ničeg što mi nije prikazano da ga nisam sagledao u ovom svom položaju, pa čak i sami Džennet i Džehennem."
– Objavljeno mi je da ćete u svojim grobovima biti iskušani, poput ili približno – ne znam koja je od ta dva izraza, (kaže Fatima), upotrijebila Esma – iskušenju lašca, Dedždžala u kojima će se pitati:
– Šta znaš o onom čovjeku (Muhammedu, sallallahu alejhi ve sellem)?
– Što se tiče vjernika, ili onoga ko ima čvrsto uvjerenje – ne znam koji je od ova dva izraza upotrijebila Esma – odgovorit će: "To je Muhammed, Allahov poslanik, koji nam je donio jasne dokaze i uputu. Mi smo mu se odazvali i slijedili ga. To je Muhammed" – izgovorit će tri puta.
Tada će mu se reći: "Spavaj ugodno! Znali smo da si ti u njega vjerovao."
Međutim, licemjerac ili koji je sumnjao (u Objavu), ne znam koji je izraz Esma stvarno upotrijebila, odgovorit će: "Ne znam. Čuo sam da svijet nešto govori, pa sam i ja to govorio."[1]

النَّاسِ فَأَشَارَتْ إِلَى السَّمَاءِ فَإِذَا النَّاسُ قِيَامٌ فَقَالَتْ سُبْحَانَ اللهِ قُلْتُ آيَةٌ فَأَشَارَتْ بِرَأْسِهَا أَيْ نَعَمْ فَقُمْتُ حَتَّى تَجَلَّانِي الْغَشْيُ فَجَعَلْتُ أَصُبُّ عَلَى رَأْسِي الْمَاءَ فَحَمِدَ اللهَ عَزَّ وَجَلَّ النَّبِيُّ ﷺ وَأَثْنَى عَلَيْهِ ثُمَّ قَالَ مَا مِنْ شَيْءٍ لَمْ أَكُنْ أُرِيتُهُ إِلَّا رَأَيْتُهُ فِي مَقَامِي حَتَّى الْجَنَّةُ وَالنَّارُ فَأُوحِيَ إِلَيَّ أَنَّكُمْ تُفْتَنُونَ فِي قُبُورِكُمْ مِثْلَ أَوْ قَرِيبَ لَا أَدْرِي أَيَّ ذَلِكَ قَالَتْ أَسْمَاءُ مِنْ فِتْنَةِ الْمَسِيحِ الدَّجَّالِ يُقَالُ مَا عِلْمُكَ بِهَذَا الرَّجُلِ فَأَمَّا الْمُؤْمِنُ أَوِ الْمُوقِنُ لَا أَدْرِي بِأَيِّهِمَا قَالَتْ أَسْمَاءُ فَيَقُولُ هُوَ مُحَمَّدٌ رَسُولُ اللهِ جَاءَنَا بِالْبَيِّنَاتِ وَالْهُدَى فَأَجَبْنَا وَاتَّبَعْنَا هُوَ مُحَمَّدٌ ثَلَاثًا فَيُقَالُ نَمْ صَالِحًا قَدْ عَلِمْنَا إِنْ كُنْتَ لَمُوقِنًا بِهِ وَأَمَّا الْمُنَافِقُ أَوِ الْمُرْتَابُ لَا أَدْرِي أَيَّ ذَلِكَ قَالَتْ أَسْمَاءُ فَيَقُولُ لَا أَدْرِي سَمِعْتُ النَّاسَ يَقُولُونَ شَيْئًا فَقُلْتُهُ .

1 Iz hadisa se zaključuje:
– Džennet i Džehennem već postoje. To je mišljenje svih sljedbenika sunneta (ehlis-sunne vel-džema'a). Na to nas upućuju značenja brojnih ajeta i hadisa.
Neke mutezilije imaju suprotno mišljenje. Oni smatraju da Džennet i Džehennem još ne postoje, nego će se stvoriti tek na Dan obračuna. Boravak Adema i Havve u Džennetu tumače običnim življenjem i boravkom u plodnoj bašči nekog kraja zemlje, s raznovrsnim voćem, povrćem i ostalim materijalnim dobrima.
Ebu-Bekr b. El-Arebi misli, da Džennet i Džehennem postoje negdje van područja našeg sunčanog sistema. Zabilježeno je kako su neki Jevreji razgovarali sa halifom Omerom o ajetu: ve džennetin *'arduhes-semavatu vel-erdu* (i Džennetu prostranom kao nebesa i Zemlja), i rekli: "Gdje se nalazi Džehennem?"
"A gdje bude dan, kada se spusti noć, odnosno gdje bude noć, kada se pojavi dan?", odgovorio je Omer;
– zagrobna kazna je stvarnost. To je mišljenje predstavnika sljedbenika sunneta (ehlis-sunne vel-džema'a);
– pojava Dedždžala, lažljivca, koji će svojom propagandom zavoditi svijet na stranputicu, stvarna je činjenica.

VJEROVJESNIKOVO, SALLALLAHU ALEJHI VE SELLEM, PODSTREKIVANJE DELEGACIJE (PLEMENA) ABDUL-KAJSA DA ZAPAMTI PRINCIPE ISLAMSKOG VJEROVANJA I ZNANJA I OBAVIJESTI ONE IZA SEBE

باب تَحْرِيضِ النَّبِيِّ ﷺ وَفْدَ عَبْدِالْقَيْسِ عَلَى أَنْ يَحْفَظُوا الْإِيمَانَ وَالْعِلْمَ وَيُخْبِرُوا مَنْ وَرَاءَهُمْ

Malik b. Huvejris kazao je:
– Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao nam je: “Vratite se svojim kućanima i poučavajte ih!”

وَقَالَ مَالِكُ بْنُ الْحُوَيْرِثِ قَالَ لَنَا النَّبِيُّ ﷺ ارْجِعُوا إِلَى أَهْلِيكُمْ فَعَلِّمُوهُمْ .

87. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Beššar, njemu Gunder, a ovome Šu‘be prenoseći od Ebu-Džemre koji je kazao:
– Bio sam posrednik u prenošenju govora između Ibnu-Abbasa i svijeta, pa je rekao: “Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, došla je delegacija plemena Abdul-Kajsa pa je on rekao:
– Ko je delegacija – ili ko je narod?
– Rebija (Abdul-Kajs)[2] – odgovorili su.
– Dobro došli, narode – ili, delegacijo – neponiženi i bez kajanja! – kazao je on.
– Mi smo ti došli – odgovoriše oni – iz dalekog kraja. Između nas i tebe je nevjerničko pleme Mudar i možemo ti doći samo u kojem svetom mjesecu, pa naredi nam nešto što ćemo saopćiti onima iza nas, i što će nas uvesti u Džennet!
On im je, potom, naredio četvero, a zabranio četvero.

٨٧. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ بَشَّارٍ قَالَ حَدَّثَنَا غُنْدَرٌ قَالَ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ عَنْ أَبِي جَمْرَةَ قَالَ كُنْتُ أُتَرْجِمُ بَيْنَ ابْنِ عَبَّاسٍ وَبَيْنَ النَّاسِ فَقَالَ إِنَّ وَفْدَ عَبْدِالْقَيْسِ أَتَوُا النَّبِيَّ ﷺ فَقَالَ مَنِ الْوَفْدُ أَوْ مَنِ الْقَوْمُ قَالُوا رَبِيعَةُ فَقَالَ مَرْحَبًا بِالْقَوْمِ أَوْ بِالْوَفْدِ غَيْرَ خَزَايَا وَلَا نَدَامَى قَالُوا إِنَّا نَأْتِيكَ مِنْ شُقَّةٍ بَعِيدَةٍ وَبَيْنَنَا وَبَيْنَكَ هَذَا الْحَيُّ مِنْ كُفَّارِ مُضَرَ وَلَا نَسْتَطِيعُ أَنْ نَأْتِيَكَ إِلَّا فِي شَهْرٍ حَرَامٍ فَمُرْنَا بِأَمْرٍ نُخْبِرُ بِهِ مَنْ وَرَاءَنَا نَدْخُلُ بِهِ الْجَنَّةَ فَأَمَرَهُمْ بِأَرْبَعٍ وَنَهَاهُمْ عَنْ أَرْبَعٍ أَمَرَهُمْ بِالْإِيمَانِ بِاللَّهِ عَزَّ وَجَلَّ وَحْدَهُ

– kolektivno klanjati namaz pri pomračenju Sunca ili Mjeseca spada u sunnet (praksu Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem. Ovom namazu mogu prisustvovati i žene;
– dozvoljeno je klanjača upitati za nešto hitno i važno, a on da odgovori manjim pokretom glave;
– u namazu se ne smije ništa govoriti, osim citiranja određenih kur’anskih tekstova na arapskom jeziku;
– neznatna aktivnost ili pokret učinjen u namazu ne kvari namaz;
– žena može glasnijim izgovaranjem riječi subhanallah upozoriti prisutne žene na eventualnu opasnost, ali ako su prisutni i muškarci bolje je da to učini pljeskanjem desne ruke po lijevoj;
– poslije završenog namaza pri pomračenju (Sunca) poželjno je i korisno održati prigodno predavanje (hutbu);
– trenutna nesvjestica ili ošamućenost u kojoj se ne izgubi svijest ne kvari abdest.

2 Abdul-Kajs je jedan od sinova Rebija. (prim. rec.)

Naredio im je vjerovanje u jednog Uzvišenog Allaha i upitao: "Znate li kako se manifestuje vjerovanje u Allaha Jedinoga?"
Allah i Njegov Poslanik najbolje znaju – odgovoriše.
– Očitovanjem – reče on – da nema drugog Boga osim Jedinog Allaha i da je Muhammed, zaista, Allahov poslanik, obavljanjem namaza, davanjem zekata, pošćenjem mjeseca ramazana i davanjem petine ratnog plijena; a Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, zabranio im je držanje sokova bilo u vodenoj tikvi (susku), vrču i posudi podmazanoj smolom.
Šu'be je rekao:
– Ebu-Džemre je nekad govorio "iz posude od palminog panja", a ponekad "katranisane posude", i još kazao: "Zapamtite to i prenesite onim iza vas!" [1]

قَالَ هَلْ تَدْرُونَ مَا الْإِيمَانُ بِاللَّهِ وَحْدَهُ قَالُوا اللَّهُ وَرَسُولُهُ أَعْلَمُ قَالَ شَهَادَةُ أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَأَنَّ مُحَمَّدًا رَسُولُ اللَّهِ وَإِقَامُ الصَّلَاةِ وَإِيتَاءُ الزَّكَاةِ وَصَوْمُ رَمَضَانَ وَتُعْطُوا الْخُمُسَ مِنَ الْمَغْنَمِ وَنَهَاهُمْ عَنِ الدُّبَّاءِ وَالْحَنْتَمِ وَالْمُزَفَّتِ قَالَ شُعْبَةُ رُبَّمَا قَالَ النَّقِيرِ وَرُبَّمَا قَالَ الْمُقَيَّرِ قَالَ احْفَظُوهُ وَأَخْبِرُوهُ مَنْ وَرَاءَكُمْ .

PUTOVANJE U SVRHU TRAŽENJA ODGOVORA NA ISKRSLO PITANJE I POUČAVANJE SVOJIH KUĆANA

بَاب الرِّحْلَةِ فِي الْمَسْأَلَةِ النَّازِلَةِ وَتَعْلِيمِ أَهْلِهِ

88. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Mukatil Ebul-Hasan i kazao da ga je obavijestio Abdullah, njega Omer b. Seid b. Ebu-Husejn, njemu kazivao Abdullah b. Mulejke prenoseći od Ukbe b. Harisa da je on oženio kćerku Ebu-Ihaba b. Aziza, pa mu je došla jedna žena i rekla:
– Ja sam zadojila Ukbu (tebe) i onu koju je oženio.
– Ne znam da si me zadojila, a nisi me u tom ni obavijestila – kazao je Ukba.
On je tada uzjahao (jahalicu), krenuo Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, koji je bio u Medini i upitao ga za nastali slučaj. Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, odgovorio je:

٨٨- حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ مُقَاتِلٍ أَبُو الْحَسَنِ قَالَ أَخْبَرَنَا عَبْدُ اللَّهِ قَالَ أَخْبَرَنَا عُمَرُ بْنُ سَعِيدِ بْنِ أَبِي حُسَيْنٍ قَالَ حَدَّثَنِي عَبْدُ اللَّهِ بْنُ أَبِي مُلَيْكَةَ عَنْ عُقْبَةَ بْنِ الْحَارِثِ أَنَّهُ تَزَوَّجَ ابْنَةً لِأَبِي إِهَابِ بْنِ عَزِيزٍ فَأَتَتْهُ امْرَأَةٌ فَقَالَتْ إِنِّي قَدْ أَرْضَعْتُ عُقْبَةَ وَالَّتِي تَزَوَّجَ فَقَالَ لَهَا عُقْبَةُ مَا أَعْلَمُ أَنَّكِ أَرْضَعْتِنِي وَلَا أَخْبَرْتِنِي فَرَكِبَ إِلَى رَسُولِ اللَّهِ ﷺ بِالْمَدِينَةِ فَسَأَلَهُ فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ كَيْفَ وَقَدْ قِيلَ فَفَارَقَهَا عُقْبَةُ وَنَكَحَتْ زَوْجًا غَيْرَهُ .

1 Ibnu-Bettal kaže da je svaki musliman, koji od drugog nešto nauči i čuje, dužan to znanje i stečeno iskustvo prenijeti drugom. Ovo je u prvim danima širenja islama smatrano prvostepenom individualnom dužnosti, a briga za kulturno-prosvjetnim uzdizanjem članova porodice, još, također, obaveza svakog pojedinca.

"Kako to (da je oženiš), a pričalo se (da ti je sestra po mlijeku)!"
Ukbe je odmah pusti i ona stupi u brak s drugim muškarcem.[2]

NAIZMJENIČNO TRAŽENJE NAUKE

باب التَّناوُبِ في العِلْم

89. PRIČAO NAM JE Ebul-Jeman i rekao da ga je obavijestio Šu'ajb prenoseći od Zuhrija..., a preko drugog niza prenosilaca Ebu-Abdullah (Buhari) kaže, da je Ibnu-Vehb rekao da je njemu rekao Junus prenoseći od Ibni-Šihaba, (on) od Ubejdullaha b. Abdullaha b. Ebu-Sevra, (ovaj) od Abdullaha b. Abbasa, a on od Omera da je izjavio:
– Ja i moj susjed Ensarija stanovali smo u Benu-Umejje b. Zejd (plemenu), a to je jedno naselje na pobriježjima Medine ('avali), pa smo naizmjenično silazili do Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem. On bi silazio jednog dana, a drugog ja. Kada bih ja silazio, donosio bih obavijest toga dana o Allahovoj objavi i o ostalom, a kada bi on silazio činio bi isto tako. Tako na dan svoje rede sišao je moj drug Ensarija i kasnije snažno zalupao na moja vrata, govoreći: "Da li je on tamo?" Ja sam se uplašio, izašao pred njega, a on reče: "Dogodila se velika stvar! Unišao sam Hafsi – kazuje Omer dalje – a ona plače." Upitah: "Je li vas Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, pustio?"

٨٩. حَدَّثَنَا أَبُو الْيَمَانِ أَخْبَرَنَا شُعَيْبٌ عَنِ الزُّهْرِيِّ ح قَالَ أَبُو عَبْدِ اللهِ وَقَالَ ابْنُ وَهْبٍ أَخْبَرَنَا يُونُسُ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ عَنْ عُبَيْدِاللهِ بْنِ عَبْدِاللهِ بْنِ أَبِي ثَوْرٍ عَنْ عَبْدِاللهِ بْنِ عَبَّاسٍ عَنْ عُمَرَ قَالَ كُنْتُ أَنَا وَجَارٌ لِي مِنَ الأَنْصَارِ فِي بَنِي أُمَيَّةَ بْنِ زَيْدٍ وَهِيَ مِنْ عَوَالِي الْمَدِينَةِ وَكُنَّا نَتَنَاوَبُ النُّزُولَ عَلَى رَسُولِ اللهِ ﷺ يَنْزِلُ يَوْمًا وَأَنْزِلُ يَوْمًا فَإِذَا نَزَلْتُ جِئْتُهُ بِخَبَرِ ذَلِكَ الْيَوْمِ مِنَ الْوَحْيِ وَغَيْرِهِ وَإِذَا نَزَلَ فَعَلَ مِثْلَ ذَلِكَ فَنَزَلَ صَاحِبِي الأَنْصَارِيُّ يَوْمَ نَوْبَتِهِ فَضَرَبَ بَابِي ضَرْبًا شَدِيدًا فَقَالَ أَثَمَّ هُوَ فَفَزِعْتُ فَخَرَجْتُ إِلَيْهِ فَقَالَ قَدْ حَدَثَ أَمْرٌ عَظِيمٌ قَالَ فَدَخَلْتُ عَلَى حَفْصَةَ فَإِذَا هِيَ تَبْكِي فَقُلْتُ

2 Iz hadisa se zaključuje:
– musliman je dužan kloniti se poslova za koje nije siguran da su dozvoljeni, a dužan je tražiti nauku i druge na to nukati dok je živ.
Ša'bi kaže: "Putovanje sa sjevera Sirije na krajnji jug Jemena ne treba smatrati uzaludnim ako se saznala i naučila makar jedna riječ koja će čovjeku koristiti."
Po mišljenju Ahmeda ibnu Hanbela punovažno je svjedočenje dojilje u vezi sa zadajanjem tuđeg djeteta, a Malik kaže: "Svjedočenje dojilje punovažno je samo ako je zadajanje poznato bilo rodbini djeteta ili susjedima. Ebu-Hanife ovakvo svjedočenje dojilje nikako ne uvažava o konkretnom pitanju. Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, upozorio je Ukbu samo radi izbjegavanja posla sumnjive prirode, a ne što je bio posve siguran u izjavu dojilje.
Pravnici šafijske škole smatraju da se svjedočenje dojilje ne može uvažiti ako ga ona iznosi radi eventualne naplate svoga truda ili nekog drugog ličnog interesa. U protivnom, jedni njihovi pravnici smatraju da se svjedočenje dojilje može uvažiti, a drugi da se ono treba odbiti. Inače, za punopravno svjedočenje potrebna je izjava dvojice poznatih muškaraca ili jednog muškarca i dviju žena.

– Ne znam – odgovori.
Potom sam unišao Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, i stojeći rekao: "Jesi li pustio svoje žene?"
– Ne – reče.
Potom sam rekao: "Allah je najveći!"[1]

طَلَّقَكُنَّ رَسُولُ اللهِ ﷺ قَالَتْ لَا أَدْرِي ثُمَّ دَخَلْتُ عَلَى النَّبِيِّ ﷺ فَقُلْتُ وَأَنَا قَائِمٌ أَطَلَّقْتَ نِسَاءَكَ قَالَ لَا فَقُلْتُ اللهُ أَكْبَرُ.

SRDŽBA (PREDAVAČA) U TOKU PREDAVANJA I POUČAVANJA KADA PRIMIJETI NEŠTO ŠTO NE VOLI

باب الْغَضَبِ فِي الْمَوْعِظَةِ وَالتَّعْلِيمِ إِذَا رَأَى مَا يَكْرَهُ

90. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Kesir i kazao da ga je obavijestio Sufjan prenoseći od Ibni-Ebi-Halida, (on) od Kajsa b. Ebi-Hazima (a ovaj) od Ebu-Mes'uda Ensarije koji je rekao: – Neki je čovjek kazao:
"Allahov Poslaniče, skoro da odustanem od (kolektivnog obavljanja) namaza zbog toga što ga taj i taj oduljuje."
Nikad nisam vidio Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, srditijeg u predavanju kao tada.
– Ljudi! – rekao je – vi zaista rastjerujete (džema'at). Onaj ko predvodi ljude u namazu, neka olakšava (namaz), jer među njima ima poneko bolestan, slab i ima neku potrebu![2]

٩٠. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ كَثِيرٍ قَالَ أَخْبَرَنَا سُفْيَانُ عَنِ ابْنِ أَبِي خَالِدٍ عَنْ قَيْسِ بْنِ أَبِي حَازِمٍ عَنْ أَبِي مَسْعُودٍ الْأَنْصَارِيِّ قَالَ قَالَ رَجُلٌ يَا رَسُولَ اللهِ لَا أَكَادُ أُدْرِكُ الصَّلَاةَ مِمَّا يُطَوِّلُ بِنَا فُلَانٌ فَمَا رَأَيْتُ النَّبِيَّ ﷺ فِي مَوْعِظَةٍ أَشَدَّ غَضَبًا مِنْ يَوْمِئِذٍ فَقَالَ أَيُّهَا النَّاسُ إِنَّكُمْ مُنَفِّرُونَ فَمَنْ صَلَّى بِالنَّاسِ فَلْيُخَفِّفْ فَإِنَّ فِيهِمُ الْمَرِيضَ وَالضَّعِيفَ وَذَا الْحَاجَةِ.

---

1 Ranije je istaknuta dužnost odlaska u drugo mjesto radi učenja nauke, a ovdje se navodi da su ashabi uspostavili naizmjenično redovno posjećivanje Muhammedovih, sallallahu alejhi ve sellem, predavanja, svaku njegovu izjavu doslovno pamtili i prenosili odmah svojim ukućanima i ostalim susjedima. Želja za naukom bila je jača od svih neprilika. Dužina puta, nevrijeme, materijalni izdaci i fizički napor nisu ih mogli obeshrabriti u traganju za naukom.
Iz hadisa se zaključuje:
– nauku treba stalno tražiti;
– za uspjeh u nauci treba imati strpljivosti, smirenost duha i koncentrisanost misli;
– punovažno je kada hadis prenosi samo jedan prenosilac, kao rad po hadisu koji neki ashab ne prenosi direktno od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, nego od drugog ashaba;
– ashabi su izjave Muhammeda, sallallahu alejhi ve sellem, doslovno prenosili drugima;
– u tuđu kuću ulazi se uz prethodnu najavu ili odobrenje njenog vlasnika;
– krug spoznaje treba stalno proširivati čitanjem i posjećivanjem naučnih predavanja, a u slučaju spriječenosti susjedi će se međusobno sporazumjeti o naizmjeničnom posjećivanju aktuelnih predavanja i potom se međusobno obavještavati.

2 Iz hadisa se zaključuje:
– neučestvovanje u kolektivnom obavljanju namaza može biti opravdano ako imam previše dulji namaz;
– opravdano je pokazati (umjerenu) srdžbu zbog poroka ili neumjesnog postupka koji se odnosi na neka vjerska pitanja.

91. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Muhammed, njemu Abdulmelik b. Amr Akadi (Ebu-Amir), ovome Sulejman b. Bilal Medini prenoseći od Rebija b. Ebu-Abdur-Rahmana, (on) od Jezida, Munbeisova oslobođenog roba, (ovaj) od Zejda b. Halida Džuhenija, da je jedan čovjek pitao Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, za nađenu stvar, pa je on odgovorio: "Zapamti njenu uzicu (svezicu)", ili je rekao: "Njenu posudu i njenu kesu (torbu) i oglašavaj je jednu godinu, zatim koristi se njom, i ukoliko dođe njen vlasnik ti mu je predaj!"

– A zalutala deva? – upitao je čovjek.

On se toliko rasrdio da su mu obrazi pocrvenjeli, (ili je Zejd b. Halid rekao: Lice mu je pocrvenjelo) i rekao je: "Šta ti imaš s njom! Ona ima sa sobom svoje piće i svoju obuću;[3] dolazi do vode i brsti drveće, pa ostavi je dok je ne susretne njen vlasnik!"

– A zalutalo bravče? – upitao je opet čovjek.

– Ono je tvoje, tvoga druga, ili vuka – odgovorio je on.[4]

٩١. حَدَّثَنَا عَبْدُ اللهِ بْنُ مُحَمَّدٍ قَالَ حَدَّثَنَا عَبْدُ الْمَلِكِ ابْنُ عَمْرٍو الْعَقَدِيُّ قَالَ حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ بِلاَلٍ الْمَدِينِيُّ عَنْ رَبِيعَةَ ابْنِ أَبِي عَبْدِ الرَّحْمَنِ عَنْ يَزِيدَ مَوْلَى الْمُنْبَعِثِ عَنْ زَيْدِ بْنِ خَالِدٍ الْجُهَنِيِّ أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ سَأَلَهُ رَجُلٌ عَنِ اللُّقَطَةِ فَقَالَ اعْرِفْ وِكَاءَهَا أَوْ قَالَ وِعَاءَهَا وَعِفَاصَهَا ثُمَّ عَرِّفْهَا سَنَةً ثُمَّ اسْتَمْتِعْ بِهَا فَإِنْ جَاءَ رَبُّهَا فَأَدِّهَا إِلَيْهِ قَالَ فَضَالَّةُ الإِبِلِ فَغَضِبَ حَتَّى احْمَرَّتْ وَجْنَتَاهُ أَوْ قَالَ احْمَرَّ وَجْهُهُ فَقَالَ وَمَا لَكَ وَلَهَا مَعَهَا سِقَاؤُهَا وَحِذَاؤُهَا تَرِدُ الْمَاءَ وَتَرْعَى الشَّجَرَ فَذَرْهَا حَتَّى يَلْقَاهَا رَبُّهَا قَالَ فَضَالَّةُ الْغَنَمِ قَالَ لَكَ أَوْ لِأَخِيكَ أَوْ لِلذِّئْبِ .

---

3 Ovdje se očituje Poslanikova, sallallahu alejhi ve sellem, rječitost jer poredi devu sa čovjekom koji se nađe na putu i ima odjeću, obuću i ono što će piti. (prim. rec.)

4 Ajni kaže da nađenu stvar treba oglašavati godinu dana svaki dan, prvo dva puta, zatim jedanput, zatim jednom u sedmici i na kraju jednom mjesečno.
Iz hadisa se zaključuje:
– kada vlasnik izgubljenu stvar opiše i pozna posudu u kojoj je bio izgubljeni predmet, može mu se ona odmah predati, ali nalaznik se ne može na to prisiliti dok mu je on detaljno ne opiše, jer je Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, u drugom hadisu kazao:
"Ako ti dođe vlasnik izgubljene stvari i pozna kesu, količinu i uzicu, dadni mu je. U suprotnom, ona je tvoja." (Muslim)
Malik i Šafija smatraju da će se pronalazač prisiliti da vlasniku preda stvar čim on pozna "posudu" ili "uzicu", kako je rečeno u gornjem hadisu.
Malik kaže da je izgubljenu pokvarljivu stvar ili predmet koji bi mogao na putu propasti, bolje da nalaznik uzme. Učenjaci šafijske škole podijeljenog su mišljenja: jedni kažu da je poželjno i lijepo da je nalaznik uzme, drugi da je dužnost da je uzme, a treći da je to dužnost samo ako prolaznik smatra da bi i dalje stojeći na putu uistinu propala.
Ahmed ibnu Hanbel smatra da je u svakom slučaju bolje ostaviti to i dalje na putu, jer će ga vlasnik prije pronaći. U Tahavinu komentaru stoji da je izgubljenu stvar, za koju smo sigurni da će stojeći na putu propasti, bolje uzeti, a u protivnom, ostaviti je na rubu puta.
U "Hulasatul-Fetava" stoji: "Ako izgubljenoj stvari prijeti opasnost da propadne ili bude uništena, prvenstvena je dužnost (farz) uzeti je, a u protivnom nalaznik postupa po svom nahođenju. Ovo je mišljenje većine islamskih učenjaka;
– izgubljenu devu, konja, mazgu i magarca ne treba hvatati, jer su one sposobne braniti se od neprijatelja, pa i divljih životinja.

92. PRIČAO NAM JE Muhamed b. Ala', njemu je prenio Ebu-Usame prenoseći od Burejda, on od Ebu-Burde (a on) od Ebu-Musaa da je rekao:
– Upitan je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, za nešto što mu se nije dopalo, pa kada mu se to umnožilo, on se rasrdi i reče: "Pitajte me šta god hoćete!"
Neko upita: "Ko je moj otac?"
– Tvoj otac je Huzafe – odgovori on.
– Tada usta drugi i upita: "Allahov Poslaniče, ko je moj otac?"
– Tvoj otac je Salim, oslobođeni rob Šejbe – kazao je on.
Kada je Omer vidio na njegovom licu srdžbu, reče: "Allahov Poslaniče, kajemo se Uzvišenom Allahu!"

٩٢. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ الْعَلَاءِ قَالَ حَدَّثَنَا أَبُو أُسَامَةَ عَنْ بُرَيْدٍ عَنْ أَبِي بُرْدَةَ عَنْ أَبِي مُوسَى قَالَ سُئِلَ النَّبِيُّ ﷺ عَنْ أَشْيَاءَ كَرِهَهَا فَلَمَّا أُكْثِرَ عَلَيْهِ غَضِبَ ثُمَّ قَالَ لِلنَّاسِ سَلُونِي عَمَّا شِئْتُمْ قَالَ رَجُلٌ مَنْ أَبِي قَالَ أَبُوكَ حُذَافَةُ فَقَامَ آخَرُ فَقَالَ مَنْ أَبِي يَا رَسُولَ اللهِ فَقَالَ أَبُوكَ سَالِمٌ مَوْلَى شَيْبَةَ فَلَمَّا رَأَى عُمَرُ مَا فِي وَجْهِهِ قَالَ يَا رَسُولَ اللهِ إِنَّا نَتُوبُ إِلَى اللهِ عَزَّ وَجَلَّ.

Predstavnici hanefijske škole smatraju da je izgubljenu domaću životinju, ma koje ona vrste bila, dozvoljeno uhvatiti i skloniti, jer je to životinja koja može bez potrebne pažnje lahko propasti;
– vrijednost oglasa nađene stvari prestaje kada nalaznik stvari stekne uvjerenje da se neće pronaći njen vlasnik.
Imam Muhammed, prenoseći mišljenje svoga učitelja Ebu-Hanife, misli da nađeni predmet u vrijednosti do 10 dirhema treba oglašavati nekoliko dana, od 10 i više dirhema godinu dana, dok imami Ahmed, Malik i Šafija drže da nađeni predmet treba oglašavati godinu dana bez obzira na njegovu nominalnu vrijednost.
Od Ebu-Hanife je preneseno mišljenje da nađenu stvar u vrijednosti 1 dirhema treba oglašavati jedan dan, od 3 dirhema tri dana, od 10 dirhema sedmicu, od 10 do 200 dirhema mjesec, a od 200 i više dirhema godinu dana. Ako je nađena datula ili neka druga vrsta voća, nalaznik će to uzeti, a potom podijeliti milostinju u iznosu njihove novčane vrijednosti.
U El-Hidaji se navodi: "Nađenu stvar za koju se obično zna da je njen vlasnik neće tražiti, kao što su: koštice datula, šljiva, kora od šipova i slično, dozvoljeno je uzeti i koristiti za svoje potrebe bez oglašavanja, ali treba imati na umu da je to ipak tuđe vlasništvo, a ne nalaznika."
U Sunenu Ebu-Davudovu navodi se da je Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, dozvolio uzeti s puta štapić, bič ili konopčić i da se s tim nalaznik koristi. Nalaz bezvrijedne stvari, za koju smo sigurni da je vlasnik neće tražiti ne treba obznanjivati;
– nalaznik ima pravo nađenu stvar koristiti samo lično, ako je siromašan i ako mu je potrebna.
Šafija smatra da nađeni predmet nalaznik ima pravo koristiti bio on siromah ili bogat.
Hattabi iz sadržaja gornjeg hadisa zaključuje da nađenu stvar treba oglašavati godinu dana. U tom vremenu nalaznik je može koristiti za svoje potrebe, pod uvjetom da se ona povrati najavljenom vlasniku ukoliko ne bude dotrajala, u protivnom nalaznik isplaćuje njenom vlasniku njenu nominalnu vrijednost.
Malik kaže: "Godinu dana po isteku oglašavanja preporučljivo je na ime nađene stvari podijeliti milostinju zajedno s obračunatom naknadom njenog godišnjeg korištenja.
Evza'i smatra da nađenu vredniju stvar treba predati državnoj blagajni, a pravnici hanefijske škole da je po isteku jednogodišnjeg čekanja njenog vlasnika treba podijeliti siromašnima, kao običnu milostinju.
Legitimni vlasnik ima uvijek apsolutno pravo vlasništva na izgubljenu i po nekom na pronađenu stvar.

O ONOME KOJI PADNE (SJEDNE) NA KOLJENA PRED IMAMOM ILI PREDAVAČEM (MUHADDISOM)

بَاب مَنْ بَرَكَ عَلَى رُكْبَتَيْهِ عِنْدَ الْإِمَامِ أَوْ الْمُحَدِّثِ

93. PRIČAO NAM JE Ebul-Jeman i rekao da ga je obavijestio Šu‘ajb prenoseći od Zuhrija, ovoga obavijestio Enes b. Malik da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, izašao (među svijet) i da je Abdullah b. Huzafe – ustao i upitao:
– Ko je moj otac?
– Tvoj otac je Huzafe – odgovorio je on.
Zatim je mnogo puta rekao: “Pitajte me još!”
Tada Omer sjede na koljena i reče: “Mi smo zadovljni što nam je Allah Bog, islam vjera, a Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, vjerovjesnik!”
Potom je i Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, zašutio.[1]

٩٣. حَدَّثَنَا أَبُو الْيَمَانِ قَالَ أَخْبَرَنَا شُعَيْبٌ عَنِ الزُّهْرِيِّ قَالَ أَخْبَرَنِي أَنَسُ بْنُ مَالِكٍ أَنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ خَرَجَ فَقَامَ عَبْدُاللهِ بْنُ حُذَافَةَ فَقَالَ مَنْ أَبِي فَقَالَ أَبُوكَ حُذَافَةُ ثُمَّ أَكْثَرَ أَنْ يَقُولَ سَلُونِي فَبَرَكَ عُمَرُ عَلَى رُكْبَتَيْهِ فَقَالَ رَضِينَا بِاللهِ رَبًّا وَبِالْإِسْلَامِ دِينًا وَبِمُحَمَّدٍ ﷺ نَبِيًّا فَسَكَتَ .

O ONOME KO JE PONOVIO IZJAVU TRI PUTA DA BI BILA BOLJE SHVAĆENA PA JE REKAO: “... DA, I LAŽNO SVJEDOČENJE”, ŠTO JE NEPRESTANO PONAVLJAO[2]

باب من أعاد الْحديث ثلاثا ليُفهم عنْهُ فقَال ألا وقوْل الزُّور فما زَال يُكرِّرُها

Ibni-Omer kaže, da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, tri puta rekao: “... Da li sam (dobro) saopćio?”

وَقَالَ ابْنُ عُمَرَ قَالَ النَّبِيُّ ﷺ هَلْ بَلَّغْتُ ثَلَاثًا .

94. PRIČAO NAM JE Abde, njemu Abdus-Samed, ovome Abdullah b. Musenna, njemu Sumame b. Abdullah prenoseći od Enesa, a on od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, da on, kada bi pozdravljao, pozdravljaše tri puta, a kada bi što govorio, ponovio bi to tri puta.

٩٤. حَدَّثَنَا عَبْدَةُ قَالَ حَدَّثَنَا عَبْدُالصَّمَدِ قَالَ حَدَّثَنَا عَبْدُاللهِ بْنُ الْمُثَنَّى قَالَ حَدَّثَنَا ثُمَامَةُ بْنُ عَبْدِاللهِ عَنْ أَنَسٍ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ أَنَّهُ كَانَ إِذَا سَلَّمَ سَلَّمَ ثَلَاثًا وَإِذَا تَكَلَّمَ بِكَلِمَةٍ أَعَادَهَا ثَلَاثًا .

---

1 Muhammedova, sallallahu alejhi ve sellem, strpljivost, taktičnost i prijaznost prema slušaocima dobar je primjer uzornog pedagoga.
Omer je svojom lakonskom izjavom prekinuo dalje postavljanje neumjesnih pitanja i time skrenuo pažnju na održavanje potrebne discipline, reda i poštovanja prema predavaču.

2 Ovo je dio hadisa br. 2654 u kojem je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, upitao: “Hoćete li da vas obavijestim o najvećim grijesima?” “Da”, odgovorili su, a on reče: “Pridruživanje nekoga Allahu, neposluh roditeljima...”, pa je sjeo, a bio je naslonjen. Onda je rekao: “Da, i lažno svjedočenje.” To je neprestano ponavljao tako da smo rekli: “Kada bi samo zašutio.” (prim. rec.)

95. PRIČAO NAM JE Abde b. Abdullah, njemu Abdus-Samed, njemu pričao Abdullah b. Musenna, a njemu Sumame b. Abdullah prenoseći od Enesa, a on od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, da je, kada bi što govorio, ponavljao bi to tri puta, da bi se to shvatilo, a kada bi dolazio pred ljude, pozdravljao bi ih tri puta.

٩٥. حَدَّثَنَا عَبْدَةُ بْنُ عَبْدِاللهِ الصَّفَّارُ حَدَّثَنَا عَبْدُالصَّمَدِ قَالَ حَدَّثَنَا عَبْدُاللهِ بْنُ الْمُثَنَّى قَالَ حَدَّثَنَا ثُمَامَةُ بْنُ عَبْدِاللهِ عَنْ أَنَسٍ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ أَنَّهُ كَانَ إِذَا تَكَلَّمَ بِكَلِمَةٍ أَعَادَهَا ثَلاَثًا حَتَّى تُفْهَمَ عَنْهُ وَإِذَا أَتَى عَلَى قَوْمٍ فَسَلَّمَ عَلَيْهِمْ سَلَّمَ عَلَيْهِمْ ثَلاَثًا .

96. PRIČAO NAM JE Musedded, njemu Ebu-Avane prenoseći od Ebu-Bišra, on od Jusufa b. Maheka, ovaj od Abdullaha b. Amra koji je izjavio:
– Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, izostao je jednom prilikom kad smo zajednički putovali i stigao nas kada smo bili pri izmaku namaza, tog vremena i to ikindijskog. Mi smo uzimali abdest i po nogama mesh činili, pa on povišenim glasom dva ili tri puta uzviknu: "Teško petama od paklene vatre!"[1]

٩٦. حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ قَالَ حَدَّثَنَا أَبُو عَوَانَةَ عَنْ أَبِي بِشْرٍ عَنْ يُوسُفَ بْنِ مَاهَكَ عَنْ عَبْدِاللهِ بْنِ عَمْرٍو قَالَ تَخَلَّفَ رَسُولُ اللهِ ﷺ فِي سَفَرٍ سَافَرْنَاهُ فَأَدْرَكَنَا وَقَدْ أَرْهَقْنَا الصَّلاَةَ صَلاَةَ الْعَصْرِ وَنَحْنُ نَتَوَضَّأُ فَجَعَلْنَا نَمْسَحُ عَلَى أَرْجُلِنَا فَنَادَى بِأَعْلَى صَوْتِهِ وَيْلٌ لِلأَعْقَابِ مِنَ النَّارِ مَرَّتَيْنِ أَوْ ثَلاَثًا .

1 Iz sadržaja drugog hadisa vidi se da je Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, nazivao jedan selam pri približavanju društvu, kao najavu svoga pristupa i traženje odobrenja za ulazak u konkretnu sredinu, drugi kada bi došao u društvu, a treći kada je odlazio iz društva. To je bio njegov stalni običaj.

PODUČAVANJE ROBINJE I UKUĆANA

باب تعليم الرَّجُلِ أمته وأهله

97. OBAVIJESTIO NAS JE Muhammed b. Selam i rekao da je njemu pričao Muharibi, njemu Salih b. Hajjan, njemu Amir Ša'bi prenoseći od Ebu-Burde, on od svoga oca, da je kazao:
– Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao je: "Tri (vrste ljudi) imat će po dvije nagrade: sljedbenik ranije Knjige, koji je vjerovao u svoga vjerovjesnika, a vjerovao je i u Muhammeda, sallallahu alejhi ve sellem; rob, koji je izvršavao svoju dužnost prema Allahu, a i dužnost prema svome gospodaru; i čovjek koji je imao (sluškinju) robinju pa je odgajao i lijepo je odgojio, i poučavao i lijepo je podučio, a zatim je oslobodio i oženio – on će imati dvije nagrade."
Potom je Amir (Ša'bi) kazao: "Dali smo ti (ovo objašnjenje) bez ičega (besplatno), a za još manje važnije (saznanje) išlo se čak u Medinu."[2]

٩٧. أَخْبَرَنَا مُحَمَّدٌ هُوَ ابْنُ سَلَام حَدَّثَنَا الْمُحَارِبِيُّ قَالَ حَدَّثَنَا صَالِحُ بْنُ حَيَّانَ قَالَ قَالَ عَامِرٌ الشَّعْبِيُّ حَدَّثَنِي أَبُو بُرْدَةَ عَنْ أَبِيهِ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ ثَلَاثَةٌ لَهُمْ أَجْرَانِ رَجُلٌ مِنْ أَهْلِ الْكِتَابِ آمَنَ بِنَبِيِّهِ وَآمَنَ بِمُحَمَّدٍ ﷺ وَالْعَبْدُ الْمَمْلُوكُ إِذَا أَدَّى حَقَّ اللهِ وَحَقَّ مَوَالِيهِ وَرَجُلٌ كَانَتْ عِنْدَهُ أَمَةٌ فَأَدَّبَهَا فَأَحْسَنَ تَأْدِيبَهَا وَعَلَّمَهَا فَأَحْسَنَ تَعْلِيمَهَا ثُمَّ أَعْتَقَهَا فَتَزَوَّجَهَا فَلَهُ أَجْرَانِ ثُمَّ قَالَ عَامِرٌ أَعْطَيْنَاكَهَا بِغَيْرِ شَيْءٍ قَدْ كَانَ يُرْكَبُ فِيمَا دُونَهَا إِلَى الْمَدِينَةِ .

O IMAMOVOM ODRŽAVANJU PREDAVANJA I POUČAVANJA ŽENA

باب عظة الإمامِ النساء وتعليمهنَّ

98. PRIČAO NAM JE Sulejman b. Harb, njemu Šu'be prenoseći od Ejjuba, da je kazao:
– Čuo sam Ataa, kada je rekao da je čuo Ibn-Abbasa kako govori: "Pozivam se na Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem.. ili je sam Ata izjavio: 'Pozivam se na Ibni-Abbasa, da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, misleći da ga žene neće

٩٨. حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ حَرْبٍ قَالَ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ عَنْ أَيُّوبَ قَالَ سَمِعْتُ عَطَاءً قَالَ سَمِعْتُ ابْنَ عَبَّاسٍ قَالَ أَشْهَدُ عَلَى النَّبِيِّ ﷺ أَوْ قَالَ عَطَاءٌ أَشْهَدُ عَلَى ابْنِ عَبَّاسٍ أَنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ خَرَجَ

---

2 Amir Ša'bi je rekao gornju izreku na zahtjev čovjeka iz Horosana koji ga je pitao o čovjeku koji odgoji svoju robinju, oslobodi je, a potom se njom oženi.
Iz hadisa se zaključuje:
– dobročinitelja Allah, dželle šanuhu, dvostruko nagrađuje;
– pri izlaganju nauke i davanju objašnjenja, može se upozoriti na njenu važnost. Time se kod slušaoca budi interes za naukom i produbljivanjem aktuelnog problema;
– prve generacije muslimana išle su iz grada u grad i prelazile čitave pokrajine da čuju samo jedan hadis ili da dobiju pravilan odgovor na samo jedno pitanje;
– Medina je svojevremeno bila centar islamske nauke.

moći čuti, izašao do njih (iz muških safova) i s njim Bilal, održao im predavanje i naredio da dijele milostinju. Na to je jedna žena bacila menđuše i prsten, a Bilal uhvatio u skut svoje haljine.”
Ebu-Abdullah je rekao: “Isma‘il je gornji hadis prenio od Ejjuba, (a ovaj) od Ataa, on od Ibni-Abbasa, koji je kazao: ‘Bio sam prisutan s Vjerovjesnikom, sallallahu alejhi ve sellem..’”[1]

وَمَعَهُ بِلَالٌ فَظَنَّ أَنَّهُ لَمْ يُسْمِعْ فَوَعَظَهُنَّ وَأَمَرَهُنَّ بِالصَّدَقَةِ فَجَعَلَتِ الْمَرْأَةُ تُلْقِي الْقُرْطَ وَالْخَاتَمَ وَبِلَالٌ يَأْخُذُ فِي طَرَفِ ثَوْبِهِ قَالَ أَبُو عَبْدِ اللهِ وَقَالَ إِسْمَاعِيلُ عَنْ أَيُّوبَ عَنْ عَطَاءٍ وَقَالَ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ أَشْهَدُ عَلَى النَّبِيِّ ﷺ .

ŽELJA (REVNOST) ZA UČENJEM HADISA

بَاب الْحِرْصِ عَلَى الْحَدِيثِ

99. PRIČAO NAM JE Abdul-Aziz b. Abdullah, njemu Sulejman prenoseći od Amra b. Ebu-Amra, (on) od Seida b. Ebu-Seida Makburija, (a ovaj) od Ebu-Hurejre da je kazao:
– Rečeno je: “Allahov Poslaniče, ko će biti na Sudnjem danu usrećen tvojim zauzimanjem?”
– Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, reče: “Ebu-Hurejra, znao sam da me niko neće prije tebe upitati za ovu stvar, jer sam uočio tvoju želju (revnost) za hadisom. Na Sudnjem danu moje zauzimanje bit će za onoga ko je iskreno od srca ili iz dna duše govorio: ‘Nema Boga osim Jedinog Allaha.’”[2]

٩٩. حَدَّثَنَا عَبْدُالْعَزِيزِ بْنُ عَبْدِاللهِ قَالَ حَدَّثَنِي سُلَيْمَانُ عَنْ عَمْرِو بْنِ أَبِي عَمْرٍو عَنْ سَعِيدِ بْنِ أَبِي سَعِيدٍ الْمَقْبُرِيِّ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ أَنَّهُ قَالَ قِيلَ يَا رَسُولَ اللهِ مَنْ أَسْعَدُ النَّاسِ بِشَفَاعَتِكَ يَوْمَ الْقِيَامَةِ قَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ لَقَدْ ظَنَنْتُ يَا أَبَا هُرَيْرَةَ أَنْ لَا يَسْأَلُنِي عَنْ هَذَا الْحَدِيثِ أَحَدٌ أَوَّلُ مِنْكَ لِمَا رَأَيْتُ مِنْ حِرْصِكَ عَلَى الْحَدِيثِ أَسْعَدُ النَّاسِ بِشَفَاعَتِي يَوْمَ الْقِيَامَةِ مَنْ قَالَ لَا إِلَهَ إِلَّا اللهُ خَالِصًا مِنْ قَلْبِهِ أَوْ نَفْسِهِ .

1 Iz navedenog hadisa zaključuje se:
– predavanje treba držati i ženama, izlagati im propise islama, dužnosti dobre domaćice i uzorne majke, razvijajući kod njih osjećaj samilosti i socijalne pravde;
– imam vodi brigu o kulturno-moralnom uzdizanju svojih džematlija i razbija fatalističko shvatanje;
– udijeljena milostinja punovažna je i bez naročite procedure primopredaje;
– milostinja spašava vjernika od paklene vatre i odstranjuje mnoge ovozemaljske neprijatnosti;
– žena ima pravo dijeliti milostinju iz svoje lične imovine bez dozvole svoga muža. Malik smatra da žena ima na to pravo samo do iznosa jedne trećine svoga imetka, u protivnom potrebna je saglasnost muža. U navedenom hadisu, međutim, Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem , nije pitao ni za saglasnost muževa, a niti o tome da li ono što daju prelazi jednu trećinu.

2 Prema sadržaju navedenog hadisa zauzimanje Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, na Sudnjem danu imat će samo ljudi iskrenog vjerovanja i rada. Ovo se mišljenje slaže s izjavom Muhammeda, sallallahu alejhi ve sellem: “Svakom pejgamberu dato je pravo dove (molbe), i ja sam sebi sačuvao pravo na molbu kao zauzimanje za svoje grješne sljedbenike. Nadam se da će on, ako Allah da, koristiti mojim sljedbenicima koji su iskreno obožavali samo Allaha.”
Šefa‘at poriču haridžije i neke mutezilije. Oni tumače ajete i hadise, koji se odnose na zagovaranje za grješnike na Sudnjem danu, suprotno stavu učenjaka ortodoksnih islamskih škola.
Zagovaranje kod Allaha, dželle šanuhu, ne sastoji se od sugeriranja Allahu, dželle šanuhu, ili intervencije kod Njega da On izmijeni Svoju donesenu odluku, niti od iznošenja nekih novih činjenica, koje su Allahu bile nepoznate, kako to misle mutezilije i njihovi istomišljenici.

KAKO IŠČEZAVA NAUKA

باب كيف يقبض العلم

Omer b. Abdul-Aziz pisao je Ebu-Bekru b. Hazmu: "Izvidi, ima li još koja izreka Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, pa je napiši, jer se bojim da ta nauka ne iščezne, a i učenjaci ne odu (pomru). Primaj samo hadis Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem. Nauku širite i sjedite (zarad nje) da bi se poučio i onaj ko ne zna, jer nauka neće propasti sve dok ona ne bude tajna."
Pričao nam je Ala' b. Abdul-Džebbar, njemu Abdul-Aziz b. Muslim prenoseći od Abdullaha b. Dinara to isto, to jeste izjavu Omera b. Abdul-Aziza do njegovih riječi: "... a učenjaci ne odu."

وكتب عمر بن عبد العزيز إلى أبي بكر بن حزم انظر ما كان من حديث رسول الله ﷺ فاكتبه فإني خفت دروس العلم وذهاب العلماء ولا تقبل إلا حديث النبي ﷺ ولتفشوا العلم ولتجلسوا حتى يعلم من لا يعلم فإن العلم لا يهلك حتى يكون سرا
حدثنا العلاء بن عبد الجبار قال حدثنا عبد العزيز ابن مسلم عن عبد الله بن دينار بذلك يعني حديث عمر بن عبد العزيز إلى قوله ذهاب العلماء .

100. PRIČAO NAM JE Isma'il b. Ebi-Uvejs, njemu Malik prenoseći od Hašima b. Urve, (on) od svoga oca, (a ovaj) od Abdullaha b. Amra b. Asa da je izjavio:
– Čuo sam Allahova Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, gdje kaže: "Allah neće uništiti nauku njenim povlačenjem između ljudi, nego će nauku povući putem povlačenja (smrću) učenih ljudi. I kada ne bude ostavio ni jednog učenjaka, svijet će izabirati za glavare neznalice. Narod će ih pitati, a oni će davati

١٠٠. حدثنا إسماعيل بن أبي أويس قال حدثني مالك عن هشام بن عروة عن أبيه عن عبد الله بن عمرو بن العاص قال سمعت رسول الله ﷺ يقول إن الله لا يقبض العلم انتزاعا ينتزعه من العباد ولكن يقبض العلم بقبض العلماء حتى إذا لم يبق عالما اتخذ الناس رءوسا جهالا فسئلوا

Po mišljenju apologetičara sva četiri mezheba, šefa'at se sastoji u ishođenju pomilovanja prestupnicima u kome bi se samo realizovala Allahova svojstva: "Sveopći dobročinitelj, Milostivi i Oprostivi", koja su u Kur'anu na stotine mjesta istaknuta. Za promjenu donesene odluke iznose se novi dokazi, dovode novi svjedoci i sprovodi novi postupak. Kod zagovaranja (šefa'ata) i ishođenja pomilovanja, toga nema. Ovdje prestupnik priznaje svoje grijehe, priznaje pravednost donesene odluke i sada moli odgađanje ili anuliranje donesene kazne. Ranije donesena odluka ostaje nepromijenjena, ali izvršenje odluke, na osnovu pomilovanja, otklanja se.
Iz hadisa se još zaključuje:
– mogućnost ulaska vjernika u Džennet bez detaljnog polaganja obračuna za ovozemaljski rad. Muhammedovo, sallallahu alejhi ve sellem, zagovaranje protegnut će se i na grješnike, koji su svojim nedjelima zaslužili Džehennem;
– zagovaranje za grješnika može biti od meleka, Vjerovjesnika i Allahovih, dželle šanuhu, ugodnika (evlija), ono može biti i za povećanje stepena nagrade dobrom vjerniku u samom Džennetu;
– ljude treba podstrekivati na učenje, školovanje i širenje nauke, jer se stječe Allahova, dželle šanuhu, nagrada dok se god to čini;
– nauka je ideal islama. Tajiti znanje je grijeh, a poučavati ljude spada u najplemenitija i Allahu najdraža djela;
– zagovaranje Vjerovjesnika je sigurno i nepobitno.

decizije (odgovore), bez ikakvog znanja. Tako će oni sami srljati u propast i druge zavoditi."
Firebri je kazao:
– Nama je to još pričao Abbas i rekao: "Pričao nam je Kutejbe, njemu Džerir prenoseći od Hišama slično ovome."[1]

فَأَفْتَوْا بِغَيْرِ عِلْمٍ فَضَلُّوا وَأَضَلُّوا قَالَ الْفِرَبْرِيُّ حَدَّثَنَا عَبَّاسٌ قَالَ حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ حَدَّثَنَا جَرِيرٌ عَنْ هِشَامٍ نَحْوَهُ .

MOŽE LI SE ŽENAMA ODREDITI POSEBAN DAN ZA STJECANJE ZNANJA

باب هَلْ يُجْعَلُ لِلنِّسَاءِ يَوْمٌ عَلَى حِدَةٍ فِي الْعِلْمِ

101. PRIČAO NAM JE Adem i njemu pričao Šu'be, a njemu Ibnul-Asbehani kazavši da je čuo Ebu-Saliha-Zekvana da priča prenoseći od Ebu-Seida Hudrija, da je rekao:
– Žene su Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, rekle: "Muškarci su nam onemogućili (gužvom) pristup tvojim predavanjima, pa nam ti odredi jedan dan posebno."
On im je potom zakazao dan u kome će se susretati s njima. Tada ih je savjetovao i zapovijedao im. Između ostalog, rekao im je: "Svaka žena među vama koja otpremi na ahiret troje svoje djece, imat će jedan zastor protiv paklene vatre."
– A dvoje? – primijeti jedna žena.
– I dvoje – odgovori on.

١٠١. حَدَّثَنَا آدَمُ قَالَ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ قَالَ حَدَّثَنِي ابْنُ الْأَصْبَهَانِيِّ قَالَ سَمِعْتُ أَبَا صَالِحٍ ذَكْوَانَ يُحَدِّثُ عَنْ أَبِي سَعِيدٍ الْخُدْرِيِّ قَالَتِ النِّسَاءُ لِلنَّبِيِّ ﷺ غَلَبَنَا عَلَيْكَ الرِّجَالُ فَاجْعَلْ لَنَا يَوْمًا مِنْ نَفْسِكَ فَوَعَدَهُنَّ يَوْمًا لَقِيَهُنَّ فِيهِ فَوَعَظَهُنَّ وَأَمَرَهُنَّ فَكَانَ فِيمَا قَالَ لَهُنَّ مَا مِنْكُنَّ امْرَأَةٌ تُقَدِّمُ ثَلَاثَةً مِنْ وَلَدِهَا إِلَّا كَانَ لَهَا حِجَابًا مِنَ النَّارِ فَقَالَتِ امْرَأَةٌ وَاثْنَتَيْنِ فَقَالَ وَاثْنَتَيْنِ .

1 Iz hadisa se zaključuje:
– mogućnost stagnacije nauke i pomanjkanje visoko obrazovanih islamskih učenjaka;
– upozorenje da se neznani i nesposobni ne postavljaju na rukovodeće i ključne položaje zajednice;
– podsticanje na širenje i njegovanje nauke i stalno produbljivanje naučnih disciplina;
– izdavanje fetve je odgovoran posao i ne smije se ustupati nesposobnim i nesavjesnim ljudima.

102. PRIČAO NAM JE ovaj hadis Muhammed b. Beššar, njemu pričao Gunder, a njemu Šu'be prenoseći od Abdur-Rahmana b. Asbehanija, (ovaj) od Zekvana, (on) od Ebu-Seida Hudrija, (a ovaj) od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem.
Od Abdur-Rahmana b. Asbehanija preneseno je da je rekao:
– Čuo sam Ebu-Hazima da prenosi od Ebu-Hurejre da je kazao: "... troje djece koja nisu uzrasla do punoljetnog doba."[2]

١٠٢ . حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ بَشَّارٍ قَالَ حَدَّثَنَا غُنْدَرٌ قَالَ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ عَنْ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ الْأَصْبَهَانِيِّ عَنْ ذَكْوَانَ عَنْ أَبِي سَعِيدٍ الْخُدْرِيِّ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ بِهَذَا وَعَنْ عَبْدِ الرَّحْمَنِ ابْنِ الْأَصْبَهَانِيِّ قَالَ سَمِعْتُ أَبَا حَازِمٍ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ قَالَ ثَلَاثَةً لَمْ يَبْلُغُوا الْحِنْثَ .

KO NEŠTO ČUJE I TO NE SHVATI, PA ZATRAŽI DA MU TO POJASNI (ONAJ OD KOGA JE TO ČUO), KAKO BI BOLJE SHVATIO

باب من سمع شيئًا فلم يفهمه فراجع فيه حتى يعرفه

103. PRIČAO NAM JE Seid b. Ebu-Merjem i kazao da ga je obavijestio Nafi' b. Omer rekavši da mu je pričao Ibni-Ebu-Mulejka, da bi Aiša, supruga Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, kada bi nešto čula što nije dobro razumjela, tražila da joj se to pojasni sve dok ne bi potpuno shvatila (i upamtila).
A Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, izjavio je: "Kome se bude uzimao detaljan obračun (na Sudnjem danu), on će i biti kažnjen."
– Rekla sam – kazala je Aiša: "A zar Uzvišeni Allah ne kaže (u Kur'anu): 'Bit će lahko obračunat.'"
– On je – rekla je Aiša – odgovorio: "To se odnosi samo na izlaganje (vjernika za površan obračun), ali onaj kome se račun bude detaljno razmatrao, propast će."[3]

١٠٣ . حَدَّثَنَا سَعِيدُ بْنُ أَبِي مَرْيَمَ قَالَ أَخْبَرَنَا نَافِعُ بْنُ عُمَرَ قَالَ حَدَّثَنِي ابْنُ أَبِي مُلَيْكَةَ أَنَّ عَائِشَةَ زَوْجَ النَّبِيِّ ﷺ كَانَتْ لَا تَسْمَعُ شَيْئًا لَا تَعْرِفُهُ إِلَّا رَاجَعَتْ فِيهِ حَتَّى تَعْرِفَهُ وَأَنَّ النَّبِيَّ ﷺ قَالَ مَنْ حُوسِبَ عُذِّبَ قَالَتْ عَائِشَةُ فَقُلْتُ أَوَلَيْسَ يَقُولُ اللَّهُ تَعَالَى (فَسَوْفَ يُحَاسَبُ حِسَابًا يَسِيرًا) قَالَتْ فَقَالَ إِنَّمَا ذَلِكِ الْعَرْضُ وَلَكِنْ مَنْ نُوقِشَ الْحِسَابَ يَهْلِكْ .

---

2 Iz hadisa se zaključuje:
– dozvoljeno je ženama da se raspituju za vjerske propise i ostala pitanja vezana za njihov rad i život;
– preporučljivo je odrediti posebno prikladno mjesto i vrijeme za održavanje predavanja ženama;
– maloljetna umrla djeca imaju mjesto u Džennetu i svojim posredovanjem kod Allaha uvest će u njega i svoje grešne roditelje.

3 Kome se obračun na Sudnjem danu bude detaljno ispitivao i svaki prestup posebno razmatrao, naći će mu se brojni nedostaci zaslužni kazne ili bar ukora. Pa i detaljno ispitivanje rada dobrih djela pokazalo bi se da su ih mnogi činili, ne samo u ime Allaha, dželle šanuhu, nego i u ime nekog ovozemaljskog interesa, što može Allahovu, dželle šanuhu, nagradu obustaviti i mjesto nje dobiti kaznu. Imajući sve to u vidu, mali bi broj ljudi prošao bez bilo kakve kazne. Milost Allaha, dželle šanuhu, neograničena je i nadati se je da se ti nedostaci ljudima oproste.

"NEKA PRISUTNI STEČENO ZNANJE PRENESE ODSUTNOM!"

باب لِيُبَلِّغِ الْعِلْمَ الشَّاهِدُ الْغَائِبَ

To je prenio Ibnu-Abbas od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem.

قَالَهُ ابْنُ عَبَّاسٍ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ .

104. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Jusuf, njemu Lejs, a njemu Seid prenoseći od Ebu-Šurejha kako je rekao Amr b. Seidu dok je spremao vojne odrede prema Mekki (protiv Ibnu-Zubejra):
– Zapovjedniče, dozvoli mi da ti izložim govor koga je održao Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, sutradan po osvojenju Mekke, koga su čule moje uši, zapamtilo moje srce i gledale ga moje oči kada je govorio. Zahvalio je Allahu i pohvalio Ga, a potom rekao: "Mekku je učinio svetom i neprikosnovenom Allah, a ne svijet. Prema tome, nikome ko vjeruje u Allaha i budući svijet nije dozvoljeno da u njoj prolijeva krv i siječe stabla. Pa ako bi neko to dozvolio, zato što je u njoj vodio borbu Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, recite mu: 'Allah je to dozvolio samo Svome Poslaniku, a vama nije.'
Meni je u njoj to dozvolio samo jedan dio dana, a danas se povratio status njene neprikosnovenosti – njene svetosti kao što je to bilo i jučer.
Neka prisutni (ovo) prenese odsutnom!"
Neko je Ebu-Šurejha upitao: "A šta je Amr odgovorio?"
Rekao je: "Ebu-Šurejhe! Ja to znam bolje od tebe, ali

١٠٤. حَدَّثَنَا عَبْدُاللهِ بْنُ يُوسُفَ قَالَ حَدَّثَنِي اللَّيْثُ قَالَ حَدَّثَنِي سَعِيدٌ هُوَ ابْنُ أَبِي سَعِيدٍ عَنْ أَبِي شُرَيْحٍ أَنَّهُ قَالَ لِعَمْرِو بْنِ سَعِيدٍ وَهُوَ يَبْعَثُ الْبُعُوثَ إِلَى مَكَّةَ ائْذَنْ لِي أَيُّهَا الأَمِيرُ أُحَدِّثْكَ قَوْلًا قَامَ بِهِ النَّبِيُّ ﷺ الْغَدَ مِنْ يَوْمِ الْفَتْحِ سَمِعَتْهُ أُذُنَايَ وَوَعَاهُ قَلْبِي وَأَبْصَرَتْهُ عَيْنَايَ حِينَ تَكَلَّمَ بِهِ حَمِدَ اللهَ وَأَثْنَى عَلَيْهِ ثُمَّ قَالَ إِنَّ مَكَّةَ حَرَّمَهَا اللهُ وَلَمْ يُحَرِّمْهَا النَّاسُ فَلَا يَحِلُّ لِامْرِئٍ يُؤْمِنُ بِاللهِ وَالْيَوْمِ الآخِرِ أَنْ يَسْفِكَ بِهَا دَمًا وَلَا يَعْضِدَ بِهَا شَجَرَةً فَإِنْ أَحَدٌ تَرَخَّصَ لِقِتَالِ رَسُولِ اللهِ ﷺ فِيهَا فَقُولُوا إِنَّ اللهَ قَدْ أَذِنَ لِرَسُولِهِ وَلَمْ يَأْذَنْ لَكُمْ وَإِنَّمَا أَذِنَ لِي فِيهَا سَاعَةً مِنْ نَهَارٍ ثُمَّ عَادَتْ حُرْمَتُهَا الْيَوْمَ كَحُرْمَتِهَا بِالأَمْسِ وَلْيُبَلِّغِ الشَّاهِدُ الْغَائِبَ فَقِيلَ لِأَبِي شُرَيْحٍ مَا قَالَ عَمْرٌو

Navedenim ajetom aludira se da će dobri vjernici biti samo formalno privedeni na obračun za svoja djela, poslije čega se mogu nadati Allahovom pomilovanju. Međutim, sadržaj hadisa upozorava na detaljan obračun svakog ljudskog djela bez obzira i samilosti, što će – po mišljenju nekih – samo po sebi značiti neku vrstu kazne.
Iz hadisa se zaključuje:
– velika želja Aiše, radijallahu anha, za naukom i učenjem, a Muhammedova, sallallahu alejhi ve sellem, spremnost za poučavanjem;
– polaganje obračuna za djela na Sudnjem danu jeste stvarnost;
– citati Kur'ana ili hadisa mogu se ponekad raznoliko pa i pogrešno shvatiti;
– kriterij ispitivanja ljudskih djela na Sudnjem danu bit će raznolik: nečija će se djela ispitivati detaljno, nečija površno, a neko će toga biti oslobođen.

(Mekka) ne daje utočište obijesnome, ni bjeguncu da se u nju sklanja zbog prolivene tuđe krvi, a niti bjeguncu zbog učinjenog nereda (i krađe)."

قَالَ أَنَا أَعْلَمُ مِنْكَ يَا أَبَا شُرَيْحٍ لَا يُعِيذُ عَاصِيًا وَلَا فَارًّا بِدَمٍ وَلَا فَارًّا بِخَرْبَةٍ .

105. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Abdul-Vehhab, njemu Hammad prenoseći od Ejjuba, (on) od Muhammeda (b. Sirina), (ovaj) od Ibni-Ebu-Bekra (on opet) od svoga oca Ebu-Bekra, kako je spomenuto da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "... pa i vaše krvi i vaši imeci, a ja mislim – kaže Muhammed (b. Sirina) – da je Vjerovjesnik kazao: '... i vaše časti su vam svete, kao što vam je svet ovaj vaš dan (Bajram) u ovom vašem mjesecu. Eto, neka svaki prisutni prenese ovo odsutnom!'"
Muhammed (b. Sirin) govoraše:
– Istinu je kazao Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem. Tako je bilo. (Onda je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao): "Eto, da li sam vam (dobro) saopćio?"[1]

١٠٥ . حَدَّثَنَا عَبْدُاللهِ بْنُ عَبْدِالْوَهَّابِ قَالَ حَدَّثَنَا حَمَّادٌ عَنْ أَيُّوبَ عَنْ مُحَمَّدٍ عَنِ ابْنِ أَبِي بَكْرَةَ عَنْ أَبِي بَكْرَةَ ذُكِرَ النَّبِيُّ ﷺ قَالَ فَإِنَّ دِمَاءَكُمْ وَأَمْوَالَكُمْ قَالَ مُحَمَّدٌ وَأَحْسِبُهُ قَالَ وَأَعْرَاضَكُمْ عَلَيْكُمْ حَرَامٌ كَحُرْمَةِ يَوْمِكُمْ هَذَا فِي شَهْرِكُمْ هَذَا أَلَا لِيُبَلِّغِ الشَّاهِدُ مِنْكُمُ الْغَائِبَ وَكَانَ مُحَمَّدٌ يَقُولُ صَدَقَ رَسُولُ اللهِ ﷺ كَانَ ذَلِكَ أَلَا هَلْ بَلَّغْتُ مَرَّتَيْنِ .

---

1 U ranijem poglavlju iznesen je slučaj obraćanja slušaoca predavaču u cilju što boljeg shvaćanja sadržaja predavanja, a u ovom se ističe potreba da se svaka riječ predavača prenese onima koji nisu prisustvovali predavanju.
Iz hadisa se zaključuje:
– u razgovoru sa starijim i rukovodiocima treba se pristojno ponašati;
– na širenju islamske nauke treba maksimalno zalaganje.
Ibni-Bettal smatra da je misionarstvo prvenstvena kolektivna dužnost (farzi kifaje) muslimana;
– zabranjeno je voditi borbu na području grada Mekke. Neki pravnici smatraju da se u Mekki ne smije preduzimati oružana akcija čak ni protiv odmetnika koji su se u nju sklonili. Najveći broj učenjaka ima suprotno mišljenje. Oni dozvoljavaju poduzimanje odgovarajuće akcije, jer je dužnost nadležnih da suzbijaju protuzakonje, da omogućavaju sprovođenje Allahovih, dželle šanuhu, propisa i da štite pravo muslimana.
Ebu-Hanife smatra da prestupnik, koji se sklonio u Mekku, uživa puno pravo azila, i nad njim se ne može izvršiti kazna dok se u njoj nalazi.
Ibni-Abbas, Ata i Ša'bi smatraju da se kazna nad prestupnikom za učinjeno razbojstvo, prostituciju i krađu na području Harema Mekke može izvršiti u Mekki, a ako je spomenute prestupe učinio van Mekke, kazna se ne može izvršiti nad njim u Mekki, nego tek kada izađe van Mekke.
Ibn-Zubejr, Hasan Basri i Mudžahid drže da se prestupnik za učinjena djela van Mekke može u Mekki uhvatiti, izvesti iz nje i tamo kazniti odgovarajućom zakonskom kaznom.
Amr ibn Seid smatra da se nad takvim prestupnikom može punopravno kazna izvršiti i u samoj Mekki.
Ebu-Hanife i Ahmed smatraju da se nad onim koji počini krivično djelo izvan Harema, a zatim se u njega skloni, neće izvršiti kazna u Mekki, dok Malik i Šafija smatraju suprotno. Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, poduzeo je vojnu akciju u namjeri osvojenja Mekke, a ne da u njoj prolijeva krv i ubija stanovništvo. On je Mekku zauzeo 20. ramazana, 8. godine po Hidžri za nekoliko sati i odmah proklamovao opću amnestiju, ravnopravnost i slobodu svih građana.
– U Mekki i području Harema ne smije se sjeći drveće pa ni žbunje. Za veliko hotimično posječeno stablo vinovnik treba zaklati odraslo goveče na ime kurbana, a za malo stablo, obično bravče.

GRIJEH ONOGA KO POTVORI VJEROVJESNIKA, SALLALLAHU ALEJHI VE SELLEM

بَاب إِثْمِ مَنْ كَذَبَ عَلَى النَّبِيِّ ﷺ

106. PRIČAO NAM JE Ali b. Dža'd i rekao da ga je obavijestio Šu'be, a njega Mensur, čuvši od Rib'ija b. Hiraša gdje govori:
– Čuo sam Aliju da kaže: "Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao je: 'Ne potvarajte me! Unišao u (paklenu) vatru, ko me god bude potvarao!'"

١٠٦. حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ الْجَعْدِ قَالَ أَخْبَرَنَا شُعْبَةُ قَالَ أَخْبَرَنِي مَنْصُورٌ قَالَ سَمِعْتُ رِبْعِيَّ بْنَ حِرَاشٍ يَقُولُ سَمِعْتُ عَلِيًّا يَقُولُ قَالَ النَّبِيُّ ﷺ لَا تَكْذِبُوا عَلَيَّ فَإِنَّهُ مَنْ كَذَبَ عَلَيَّ فَلْيَلِجِ النَّارَ .

107. PRIČAO NAM JE Ebul-Velid, njemu Šu'be prenoseći od Džami'a b. Šeddada, (on) od Amira b. Abdullaha b. Zubejra, (a ovaj) od svoga oca da je rekao:
– Kazao sam Zubejru: "Ne čujem te da prenosiš izjave Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, kao što to prenosi taj i taj?"
– Što se tiče mene – rekao je Zubejr – ja se od njega (Vjerovjesnika) nisam rastavljao, ali sam ga čuo gdje kaže: "Ko na mene slaže, neka u Paklu izabere sebi mjesto!"

١٠٧. حَدَّثَنَا أَبُو الْوَلِيدِ قَالَ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ عَنْ جَامِعِ بْنِ شَدَّادٍ عَنْ عَامِرِ بْنِ عَبْدِ اللهِ بْنِ الزُّبَيْرِ عَنْ أَبِيهِ قَالَ قُلْتُ لِلزُّبَيْرِ إِنِّي لَا أَسْمَعُكَ تُحَدِّثُ عَنْ رَسُولِ اللهِ ﷺ كَمَا يُحَدِّثُ فُلَانٌ وَفُلَانٌ قَالَ أَمَا إِنِّي لَمْ أُفَارِقْهُ وَلَكِنْ سَمِعْتُهُ يَقُولُ مَنْ كَذَبَ عَلَيَّ فَلْيَتَبَوَّأْ مَقْعَدَهُ مِنَ النَّارِ .

108. PRIČAO NAM JE Ebu-Ma'mer, njemu rekao Abdul-Varis prenoseći od Abdul-Aziza, da je kazao kako je Enes izjavio:
– Ometa me da vam mnogo prenosim to (hadis)

١٠٨. حَدَّثَنَا أَبُو مَعْمَرٍ قَالَ حَدَّثَنَا عَبْدُ الْوَارِثِ عَنْ عَبْدِ الْعَزِيزِ قَالَ أَنَسٌ إِنَّهُ لَيَمْنَعُنِي أَنْ أُحَدِّثَكُمْ

To je stav Malika, Ibni-Abbasa, Ibni-Zubejra.
Ebu-Hanife smatra da se u svakom pojedinom slučaju treba ustanoviti stvarna vrijednost posječenog stabla i prema ustanovljenoj vrijednosti zaklati odgovarajuću žrtvu.
Šafija dozvoljava napasanje stoke u Haremu, a Ebu-Hanife i Muhammed to ne dozvoljavaju, jer je i trava vrsta zelenila i ukras Harema;
– svetost Mekke bila je još u doba Ibrahima i drugih vjerovjesnika. Muhammedu, sallallahu alejhi ve sellem, bilo je ponešto dozvoljeno što je njegovim sljedbenicima zabranjeno;
– derogacija u islamu je stvarnost i logična pojava u evoluciji svakog pravnog poretka;
– dozvoljava se diskusija u vezi s primjenom islamskih propisa, a suprotna mišljenja u intepretiranju tih propisa su moguća;
– Ebu-Šurejh je bio dosljedan u izvršavanju Pejgamberove zapovijedi. Učenjak treba samoinicijativno na prikladan način skrenuti pažnju rukovodiocu na njegove eventualne nepravilnosti;
– određivanje šta je dozvoljeno (halal), a šta zabranjeno (haram) jeste Allahovo, dželle šanuhu, pravo i ljudi ne mogu činiti korekcije.

što je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Ko na mene hotimično (nešto) slaže, neka pronađe sebi mjesto u Paklu!"[1]

حَدِيثًا كَثِيرًا أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ قَالَ مَنْ تَعَمَّدَ عَلَيَّ كَذِبًا فَلْيَتَبَوَّأْ مَقْعَدَهُ مِنَ النَّارِ .

109. PRIČAO NAM JE Mekki b. Ibrahim, njemu Jezid b. Ebu-Ubejd prenoseći od Seleme da je rekao:

– Čuo sam Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, gdje govori: "Ko me potvori onim što nisam rekao, neka pronađe sebi mjesto u Paklu!"

١٠٩ . حَدَّثَنَا مَكِّيُّ بْنُ إِبْرَاهِيمَ قَالَ حَدَّثَنَا يَزِيدُ بْنُ أَبِي عُبَيْدٍ عَنْ سَلَمَةَ قَالَ سَمِعْتُ النَّبِيَّ ﷺ يَقُولُ مَنْ يَقُلْ عَلَيَّ مَا لَمْ أَقُلْ فَلْيَتَبَوَّأْ مَقْعَدَهُ مِنَ النَّارِ .

110. PRIČAO NAM JE Musa, njemu Ebu-Avane prenoseći od Ebu-Hasina, (on) od Ebu-Saliha, (ovaj) od Ebu-Hurejre, (a on) od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, da je rekao:

– Nadijevajte moje ime, a ne nadijevajte moj nadimak (tj. Ebul-Kasim)! Ko me u snu vidi, on me je stvarno i vidio, jer se šejtan ne može prikazati u mom liku. A ko mene hotimično potvori, neka sebi pronađe mjesto u Paklu![2]

١١٠ . حَدَّثَنَا مُوسَى قَالَ حَدَّثَنَا أَبُو عَوَانَةَ عَنْ أَبِي حَصِينٍ عَنْ أَبِي صَالِحٍ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ تَسَمَّوْا بِاسْمِي وَلَا تَكْتَنُوا بِكُنْيَتِي وَمَنْ رَآنِي فِي الْمَنَامِ فَقَدْ رَآنِي فَإِنَّ الشَّيْطَانَ لَا يَتَمَثَّلُ فِي صُورَتِي وَمَنْ كَذَبَ عَلَيَّ مُتَعَمِّدًا فَلْيَتَبَوَّأْ مَقْعَدَهُ مِنَ النَّارِ .

---

1 Navedeni hadisi upozoravaju da se izjave ljudi moraju tačno i doslovno prenositi drugima. U protivnom se čini laž i klevetanje, što je kažnjivo i po Allahovim, dželle šanuhu, i ljudskim zakonima.
Iz hadisa se zaključuje:
– strogo je zabranjeno potvarati Muhammeda, sallallahu alejhi ve sellem. Taj prestup spada u velike grijehe. Neki učenjaci šafijske škole (tačnije Ebu-Muhammed Džuvejni) smatraju, da namjerno laganje, na Muhammeda, sallallahu alejhi ve sellem, izvodi vjernika iz islama. Nevevi drži da potvaranje Muhammeda, sallallahu alejhi ve sellem, makar s jednom izjavom, spada u velike grijehe i da se sva predanja koja je do tada prenio taj čovjek imaju odbaciti;
– netačno prenošenje Muhammedovih, sallallahu alejhi ve sellem, izjava iz oblasti šerijatskih propisa potpuno je isto kao laž u podsticanju i zastrašivanju (tergib ve terhib) i slično;
– ko drugom prenese Muhammedovu, sallallahu alejhi ve sellem, izjavu, znajući da je apokrifna ili sumnja u njenu vjerodostojnost, on spada u krug velikih grešnika. Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, rekao je: "Ko neku izjavu prenese drugom kao moju, znajući da nije moja, on je lažac";
– pri prenošenju nekog hadisa sumnjivog porijekla ili značenja ne treba navoditi da ga je Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, kategorički rekao. Za ovakve hadise treba reći: kaže se, čini se, reklo se i slično;
– treba paziti na jezičku, stilsku i sadržajno-logičnu stranu hadisa. Hadis s gramatičkim pogreškama, slabog stila i nelogičnog značenja, Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, nije nikada izgovorio. Prenosilac hadisa treba poznavati gramatički i književni jezik iz doba Muhammedova, sallallahu alejhi ve sellem, vijeka i imati na umu da su dvoličnjaci zlonamjerno izmišljali hadise, za opravdanje svoga stava. To se mnogo činilo u doba političkih nereda i borbe između Mu'avije i Alije.

2 Hadis o denunciranju Muhammeda, sallallahu alejhi ve sellem, mnogi učenjaci svrstavaju u grupu mutevatir hadisa.
Buhari je donio prvi hadis preko niza najuglednijih ashaba, u kome je potvaranje Muhammeda, sallallahu alejhi ve sellem, strogo zabranjeno, a denuncijatoru određeno mjesto u Džehennemu. Drugim hadisom ističe se bogobojaznost i dosljednost ashaba u prenošenju hadisa. Iz trećeg hadisa vidi se da su ashabi

ZAPISIVANJE NAUKE (HADISA)

باب كِتَابَةِ الْعِلْمِ

111. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Selam, njemu Veki' prenoseći od Sufjana, (on) od Mutarrifa, (ovaj) od Ša'bija, (a on) od Ebu-Džuhajfe da je rekao:
– Pitao sam Aliju: "Ima li kod vas kakva (posebna) knjiga?"
– Nema – odgovori – osim Allahove Knjige, ili oštroumnosti razumijevanja date čovjeku muslimanu, ili što je na ovom listu.
– Rekao sam – kaže Ebu-Džuhajfe: "A šta je na tom listu?"
On je odgovorio: "Propisi o krvarini, o oslobođenju zarobljenika i da se nad muslimanom ne sprovodi smrtna kazna zbog ubistva nemuslimana (podanika neislamske države, s kojom se nema sklopljen prijateljski ugovor)."[1]

١١١. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ سَلَامٍ قَالَ أَخْبَرَنَا وَكِيعٌ عَنْ سُفْيَانَ عَنْ مُطَرِّفٍ عَنِ الشَّعْبِيِّ عَنْ أَبِي جُحَيْفَةَ قَالَ قُلْتُ لِعَلِيِّ ابْنِ أَبِي طَالِبٍ هَلْ عِنْدَكُمْ كِتَابٌ قَالَ لَا إِلَّا كِتَابُ اللهِ أَوْ فَهْمٌ أُعْطِيَهُ رَجُلٌ مُسْلِمٌ أَوْ مَا فِي هَذِهِ الصَّحِيفَةِ قَالَ قُلْتُ فَمَا فِي هَذِهِ الصَّحِيفَةِ قَالَ الْعَقْلُ وَفَكَاكُ الْأَسِيرِ وَلَا يُقْتَلُ مُسْلِمٌ بِكَافِرٍ.

nerado prenosili hadis, bojeći se da nehotice što ne ispuste i umjesto nagrade dobiju kaznu. Ko mnogo govori, mnogo i griješi; ko mnogo citira tuđe izjave može u njima lahko i pogriješiti.
Iz hadisa se zaključuje:
– Muhammedov, sallallahu alejhi ve sellem, nadimak "Ebul-Kasim" ne treba drugima nadijevati. Džabir ističe kako je Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, rekao da se ne nadijeva njegovo ime onome koji ima njegov nadimak, a da se ne nadijeva njegov nadimak onome ko već ima njegovo ime. Tirmizi prenoseći od Ebu-Hurejre navodi da je Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, zabranio da musliman ima istovremeno i ime Muhammed i nadimak Ebul-Kasim.
Mnogi učenjaci smatraju da je konkretni hadis donesen u Buhariji derogiran, i da Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, na njegovoj primjeni nije nikada mnogo insistirao. Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, gornju je izjavu dao kada je neko, idući putem, viknuo: "Ebul-Kasim!" Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, okrenuo se i odazvao, a ovaj mu se izvinuo, rekavši da on zove drugog prolaznika kome je također bilo ime Ebul-Kasim. Zato neki smatraju da se zabrana odnosila samo na vrijeme Muhammeda, sallallahu alejhi ve sellem. Ibni-Džerir smatra da nadimak Muhammedov ne treba drugima nadijevati iz poštovanja prema Vjerovjesniku i da tako treba shvatiti i gornji hadis, a ne stvarnu zabranu.
– Muslimani mogu sebi nadijevati ime Muhammed.
– San ne može biti osnov za neki poduhvat ili rezultat nekog postupka.

1 Ali b. Ebu-Talib, radijallahu anhu, amidžić je i zet Muhammeda, sallallahu alejhi ve sellem. Njegova majka Fatima, kći Esada b. Hašima b. Abdi-Menafa, jeste prva Hašimovićka, koja se udala za Hašimovića i rodila sina Aliju, Hašimovića i po ocu i po majci. Ona spada među prve žene Mekke koja je primila islam, a s ostalim muslimanima iselila se u Medinu, gdje je i umrla za života Muhammeda, sallallahu alejhi ve sellem. Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, lično joj je klanjao dženazu, sišao u njen grob i spustio je na zemlju. Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, Aliji, radijallahu anhu, rekao je: "Ti si mi brat na ovom i budućem svijetu." Zvao ga je često i pobratime. Ali, radijallahu anhu, jedan je od desetorice ashaba, za koje je Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, javno rekao da će unići u Džennet i jedan od šest članova savjetodavnog vijeća islamske zajednice koje je rukovodilo islamskim svijetom u prvim danima iza Muhammeda, sallallahu alejhi ve sellem. Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, još za svoga života mu je davao puno povjerenje. On je jedan od Hulefai-rašiduna, bio je učen, pobožan i prvoborac za islamsku zajednicu; prvi od omladinaca primio islam, učestvovao u svim vojnim pohodima zajedno s Muhammedom, sallallahu alejhi ve sellem , osim vojne na Tebuku, jer ga je Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, postavio

112. PRIČAO NAM JE Ebu-Nu'ajm – Fadl b. Dukejn, njemu Šejban prenoseći od Jahjaa, (on) od Ebu-Seleme, (ovaj) od Ebu-Hurejre, da je (pleme) Huzaa ubilo godine osvojenja Mekke jednog čovjeka iz plemena Benu-Lejs, zbog njihovog poginulog, koga je pleme Lejs ranije ubilo. Kada je o tome obaviješten, Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, uzjahao je svoju devu i održao govor, rekavši:

– Allah je, zaista, Mekku zaštitio od ubijanja, ili slona[2] – ovako je, kaže Ebu-Abdullah, rekao Ebu-Nu'ajm – a vi to držite kao nedoumicu; slon ili ubijanje, a drugi kažu ubijanje – a ovlastio Allahovog Poslanika i pravovjerne da vladaju (njenim stanovništvom). Znajte da to nije bilo dozvoljeno nikom prije mene, a neće biti dozvoljeno nikome ni poslije mene! To je meni bilo dozvoljeno samo dva dana! Znajte, da je Mekka u ovom mom času (u kome vam govorim) sveta i neprikosnovena, njeno žbunje se ne čupa, niti stabla sijeku, a izgubljenu stvar u njoj uzima samo onaj koji je oglašava (i traži njenog vlasnika)! Kome je pala žrtva ima pravo na biranje povoljnijeg

١١٢. حَدَّثَنَا أَبُو نُعَيْمٍ الْفَضْلُ بْنُ دُكَيْنٍ قَالَ حَدَّثَنَا شَيْبَانُ عَنْ يَحْيَى عَنْ أَبِي سَلَمَةَ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ أَنَّ خُزَاعَةَ قَتَلُوا رَجُلًا مِنْ بَنِي لَيْثٍ عَامَ فَتْحِ مَكَّةَ بِقَتِيلٍ مِنْهُمْ قَتَلُوهُ فَأُخْبِرَ بِذَلِكَ النَّبِيُّ ﷺ فَرَكِبَ رَاحِلَتَهُ فَخَطَبَ فَقَالَ إِنَّ اللهَ حَبَسَ عَنْ مَكَّةَ الْقَتْلَ أَوِ الْفِيلَ قَالَ أَبُو عَبْدِ اللهِ كَذَا قَالَ أَبُو نُعَيْمٍ وَاجْعَلُوهُ عَلَى الشَّكِّ الْفِيلَ أَوِ الْقَتْلَ وَغَيْرُهُ يَقُولُ الْفِيلَ وَسَلَّطَ عَلَيْهِمْ رَسُولَ اللهِ ﷺ وَالْمُؤْمِنِينَ أَلَا وَإِنَّهَا لَمْ تَحِلَّ لِأَحَدٍ قَبْلِي وَلَمْ تَحِلَّ لِأَحَدٍ بَعْدِي أَلَا وَإِنَّهَا حَلَّتْ لِي سَاعَةً مِنْ نَهَارٍ أَلَا وَإِنَّهَا سَاعَتِي هَذِهِ حَرَامٌ لَا يُخْتَلَى شَوْكُهَا وَلَا يُعْضَدُ شَجَرُهَا وَلَا تُلْتَقَطُ سَاقِطَتُهَا إِلَّا لِمُنْشِدٍ فَمَنْ قُتِلَ فَهُوَ بِخَيْرِ النَّظَرَيْنِ إِمَّا أَنْ يُعْقَلَ وَإِمَّا أَنْ يُقَادَ أَهْلُ الْقَتِيلِ فَجَاءَ رَجُلٌ مِنْ أَهْلِ الْيَمَنِ

za zapovjednika i komandanta Medine. U bici na Uhudu zadobio je šesnaest rana, a u borbi za osvojenje Hajbera nosio je vojnu zastavu. U nauci mu ne bijaše ravnog. On od Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem , prenosi 586 hadisa; dvadeset hadisa jesu hadisi koje bilježi i Buharija i Muslim (muttefekun alejhi), drugih 9 hadisa bilježi samo Buharija, dok 15 bilježi samo Muslim, a ostali hadisi su zabilježeni u drugim zbirkama. Postao je halifa nakon pogibije Osmana i upravljao islamskom državom pet godina (35–40. godine po Hidžri). Uoči petka, 17. ramazana, smrtno ga je ranio zatrovanim nožem Abdur-Rahman ibnu Muldžem pred džamijom. Umro je 19. ramazana u Kufi u 63. godini života, a 40. godine po Hidžri.

Bio je rumena lica, kratke kose, guste bijele brade, bijelih zuba, punog okruglog lica i lijepog izgleda. Ebu-Džuhajfe postavio je Aliji, radijallahu anhu, konkretno pitanje jer su ši'ije tvrdili da je Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, izvjesne propise vjere kazivao samo svojim ukućanima, rođacima, a naročito Aliji, radijallahu anhu. Odgovor Alije, radijallahu anhu, jasno govori da Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, nije u kazivanju Objave nikoga protežirao nego je svakog muslimana podjednako želio podučiti islamskim propisima.

Iz hadisa se zaključuje:

– Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, tumačio je Objavu svakom podjednako, samo su je ljudi raznoliko pamtili;

– za objašnjenje nejasnih pitanja treba se obraćati stručnjacima;

– Omer, Ebu-Hanife i još neki učenjaci smatraju da treba izvršiti smrtnu kaznu nad muslimanom zbog ubistva nemuslimana;

– Alija, radijallahu anhu, konkretni listić papira držao je u koricama svoje sablje, a neki kažu da je bio okačen o balčak sablje.

2 Misli se na poznati događaj prije islama o kojem govori sura El-Fil (slon). (prim. rec.)

od dvoga: ili da se isplati krvarina ili da se rodbini ubijenog omogući odmazda.
Tada je pristupio neki čovjek Jemenlija i rekao: "Napiši mi (to), Allahov Poslaniče!"
– Napišite mu! – rekao je on.
Zatim je neko od Kurejševića kazao: "... osim mirisne trstike (iđirota, izhira)[1], Allahov Poslaniče, jer je mi koristimo za naše kuće i grobove?" Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, odgovorio je: "Osim mirisne trstike."[2]
Ebu-Abdullah je rekao: "*Jukadu* je sa slovom QAF." Rečeno je Abdullahu: "Šta mu je napisao?" "Napisao mu je ovaj govor (hutbu)", odgovorio je.

فَقَالَ اكْتُبْ لِي يَا رَسُولَ اللهِ فَقَالَ اكْتُبُوا لأَبِي فُلاَنٍ فَقَالَ رَجُلٌ مِنْ قُرَيْشٍ إِلاَّ الإِذْخِرَ يَا رَسُولَ اللهِ فَإِنَّا نَجْعَلُهُ فِي بُيُوتِنَا وَقُبُورِنَا فَقَالَ النَّبِيُّ ﷺ إِلاَّ الإِذْخِرَ إِلاَّ الإِذْخِرَ قَالَ أَبُو عَبْدِ اللهِ يُقَالُ يُقَادُ بِالْقَافِ فَقِيلَ لأَبِي عَبْدِ اللهِ أَيُّ شَيْءٍ كَتَبَ لَهُ قَالَ كَتَبَ لَهُ هَذِهِ الْخُطْبَةَ .

113. PRIČAO NAM JE Ali b. Abdullah, njemu Sufjan, ovome Amr koji je rekao da ga je obavijestio Vehb b. Munebbih prenoseći od svoga brata, da je izjavio:
– Čuo sam Ebu-Hurejru gdje govori: "Među drugovima Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, više hadisa od mene imao je samo Abdullah b. Amr, jer je on (hadise) pisao, a ja nisam."
Vehbu ibni Munebbiha u drugom senedu slijedi Ma'mer prenoseći gornji hadis od Hemmama, (a ovaj) od Ebu-Hurejre.

١١٣. حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ عَبْدِ اللهِ قَالَ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ قَالَ حَدَّثَنَا عَمْرٌو قَالَ أَخْبَرَنِي وَهْبُ بْنُ مُنَبِّهٍ عَنْ أَخِيهِ قَالَ سَمِعْتُ أَبَا هُرَيْرَةَ يَقُولُ مَا مِنْ أَصْحَابِ النَّبِيِّ ﷺ أَحَدٌ أَكْثَرَ حَدِيثًا عَنْهُ مِنِّي إِلاَّ مَا كَانَ مِنْ عَبْدِ اللهِ بْنِ عَمْرٍو فَإِنَّهُ كَانَ يَكْتُبُ وَلاَ أَكْتُبُ تَابَعَهُ مَعْمَرٌ عَنْ هَمَّامٍ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ .

1 Izhir je, kako kaže Ibn-Hadžer u Fethul-Bariju (4/59), poznata biljka stanovnicima Mekke koja ima lijep miris, korijen u zemlji i tanku stabljiku, te raste u udolinama. Mekelije su ovom biljkom popunjavali šupljine na krovu između dasaka, kao i šupljine u kaburovima između ćerpiča. Prema njegovom opisu, trebalo bi da se radi o iđirotu, odnosno mirisnoj trstiki ili mirisnom šašu. (prim. rec.)

2 Iz hadisa se zaključuje:
– nauku treba i pismeno širiti. Osman, radijallahu anhu, dao je napisati nekoliko Mushafa i poslati u centre islamskog svijeta. Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, za pisanje Kur'ana imao je stalne pisare, a pisanje hadisa nije dozvoljavao samo u prvim danima širenja islama, bojeći se da ih neuki svijet ne bi izmiješao s tekstom Kur'ana;
– Mekku su muslimani zauzeli bez okršaja i prolijevanja krvi;
– u Haremu Ka'be zabranjeno je sjeći samoniklo drveće, grmlje i drugo ukrasno zelenilo;
– Šafija Ahmed i Ebu-Jusuf smatraju, da se Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, konsultovao s ashabima u svim poslovima za koje nije imao objavu, dok najveći broj učenjaka drži da je to on činio samo u vezi s poduzimanjem vojnih akcija, držeći se ajeta: "Ve šavirhum fil emri...!", tj. "U poslu se konsultuj s njima!"
– nasljednik ubijenog ima pravo izbora: ili da traži obeštećenje u novcu, ili smaknuće ubice, dok ubica nema toga prava;
– Šafija smatra da se ubica s predumišljanjem kažnjava: ili smaknućem ili otkupom. Malik drži da ga treba (vadžib) kazniti smrću, a otkup dolazi samo kao zamjena, i to ako na njega pristane barem jedan ili nasljednici poginulog. Nasljednici imaju pravo da ubici oproste potraživanja i same otkupnine određene za počinjeno ubistvo.

114. PRIČAO NAM JE Jahja b. Sulejman, njemu Ibni-Vehb, ovome Junus prenoseći od Ibni-Šihaba, (ovaj) od Ubejdullaha b. Abdullaha, (a on) od Ibni-Abbasa, da je kazao:
– Kada se Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, pogoršala njegova bolest, rekao je: "Donesite mi sredstva za pisanje da vam dam napisati pismo poslije koga nećete zalutati!"
Omer je tada kazao: "Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, savladala je njegova bolest, a mi imamo Allahovu Knjigu i ona nam je dovoljna."
Ashabi se oko toga raziđoše i žagor se povećao. Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, reče: "Idite od mene! Kod mene (ta) prepirka nije potrebna!"
Kasnije je izašao i Ibni-Abbas govoreći: "Zaista šteta, i to opća šteta, što je Allahov Poslanik spriječen da napiše svoju knjigu (pismo)."[3]

١١٤. حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ سُلَيْمَانَ قَالَ حَدَّثَنِي ابْنُ وَهْبٍ قَالَ أَخْبَرَنِي يُونُسُ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ عَنْ عُبَيْدِاللهِ بْنِ عَبْدِاللهِ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ قَالَ لَمَّا اشْتَدَّ بِالنَّبِيِّ ﷺ وَجَعُهُ قَالَ ائْتُونِي بِكِتَابٍ أَكْتُبْ لَكُمْ كِتَابًا لَا تَضِلُّوا بَعْدَهُ قَالَ عُمَرُ إِنَّ النَّبِيَّ ﷺ غَلَبَهُ الْوَجَعُ وَعِنْدَنَا كِتَابُ اللهِ حَسْبُنَا فَاخْتَلَفُوا وَكَثُرَ اللَّغَطُ قَالَ قُومُوا عَنِّي وَلَا يَنْبَغِي عِنْدِي التَّنَازُعُ فَخَرَجَ ابْنُ عَبَّاسٍ يَقُولُ إِنَّ الرَّزِيَّةَ كُلَّ الرَّزِيَّةِ مَا حَالَ بَيْنَ رَسُولِ اللهِ ﷺ وَبَيْنَ كِتَابِهِ.

O NAUCI I PREDAVANJIMA U NOĆI

باب الْعِلْمِ وَالْعِظَةِ بِاللَّيْلِ

115. PRIČAO NAM JE Sadeka, a njega je obavijestio Ibni-Ujejne prenoseći od Ma'mera, (on) od Zuhrija, (ovaj) od Hinde, ona od Ummi-Seleme... A KAZIVALI SU NAM i Amr i Jahja b.

١١٥. حَدَّثَنَا صَدَقَةُ أَخْبَرَنَا ابْنُ عُيَيْنَةَ عَنْ مَعْمَرٍ عَنِ الزُّهْرِيِّ عَنْ هِنْدٍ عَنْ أُمِّ سَلَمَةَ وَعَمْرٍو وَيَحْيَى بْنِ سَعِيدٍ عَنِ الزُّهْرِيِّ عَنْ هِنْدٍ

3 Konkretni sastanak ashaba kod Muhammeda, sallallahu alejhi ve sellem, bio je u četvrtak, četiri dana prije njegove smrti. Tu je raspravljano o ličnosti koja bi mogla preuzeti rukovodstvo Islamske zajednice. Sastanku je prisustvovao i Omer. On je bio dalekovidan i znao je da se u Kur'anu može naći rješenje za sva aktuelna pitanja. U Kur'anu je rečeno: "U ovoj knjizi mi nismo ništa izostavili" i "Kur'an je objašnjenje za svaku stvar." Omer, radijallahu anhu, dao je gornju primjedbu imajući u vidu propise Kur'ana i teško stanje bolesnika, a ne zato što je sumnjao u ispravnost odluke Muhammeda, sallallahu alejhi ve sellem.
Većina učenjaka smatra, da je Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, bio nepogrešiv samo u poslovima vezanim direktno za Objavu, a u ovozemaljskim poslovima da je mogao pogriješiti i zaboraviti kao i svaki čovjek.
Iz hadisa se zaključuje:
– pogrešna je tvrdnja ši'ija, da je Alija, radijallahu anhu, imao od Muhammeda, sallallahu alejhi ve sellem, usmenu ili pismenu preporuku da preuzme rukovodstvo Islamske zajednice. Da je Alija, radijallahu anhu, imao ma kakvu povelju od Vjerovjesnika, on bi je izložio ashabima;
Omer, radijallahu anhu, svojom dalekovidnošću pravilno je shvatio situaciju i konkretna društvena zbivanja u svjetlu kur'anskih propisa;
– rukovodilac može prije svoje smrti preporučiti za svoga zamjenika lice za koje misli da će biti podesno i sposobno obavljati povjerene mu poslove;
– zajednički donijeti zaključci učenjaka o izvjesnom pitanju imaju snagu zakona.

Seid, prenoseći od Zuhrija, (on) od Hinde, (a ona opet) od Ummi-Seleme, da je rekla:
– Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, probudio se jedne noći i rekao:
"Uzvišen je Allah! Koliko je smutnji i nereda (zala) noćas spušteno, koliko je riznica otvoreno! Probudite žene iz njihovih soba! Žena koja je oblačila prozirnu odjeću na ovom svijetu, bit će gola na drugom!"[1]

عَنْ أُمِّ سَلَمَةَ قَالَتِ اسْتَيْقَظَ النَّبِيُّ ﷺ ذَاتَ لَيْلَةٍ فَقَالَ سُبْحَانَ اللهِ مَاذَا أُنْزِلَ اللَّيْلَةَ مِنَ الْفِتَنِ وَمَاذَا فُتِحَ مِنَ الْخَزَائِنِ أَيْقِظُوا صَوَاحِبَاتِ الْحُجَرِ فَرُبَّ كَاسِيَةٍ فِي الدُّنْيَا عَارِيَةٍ فِي الآخِرَةِ .

NOĆNO BDIJENJE U IZUČAVANJU NAUKE

باب السَّمَرِ فِي الْعِلْمِ

116. PRIČAO NAM JE Seid b. Ufejr, njemu Lejs, ovome Abdur-Rahman b. Halid prenoseći od Ibni-Šihaba, (ovaj) od Salima i Ebu-Bekra b. Sulejmana b. Ebu-Hasme da je Abdullah b. Omer rekao:
– Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, pri kraju svoga života klanjao nam je jaciju, i kada je predao selam, ustao je i rekao: "Jeste li uočili ovu vašu noć? Zaista, za sto godina neće biti nijednog od onih koji su sada (živi) na površini zemlje."[2]

١١٦ - حَدَّثَنَا سَعِيدُ بْنُ عُفَيْرٍ قَالَ حَدَّثَنِي اللَّيْثُ قَالَ حَدَّثَنِي عَبْدُالرَّحْمَنِ بْنُ خَالِدِ بْنِ مُسَافِرٍ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ عَنْ سَالِمٍ وَأَبِي بَكْرِ بْنِ سُلَيْمَانَ بْنِ أَبِي حَثْمَةَ أَنَّ عَبْدَاللهِ بْنَ عُمَرَ قَالَ صَلَّى بِنَا النَّبِيُّ ﷺ الْعِشَاءَ فِي آخِرِ حَيَاتِهِ فَلَمَّا سَلَّمَ قَامَ فَقَالَ أَرَأَيْتَكُمْ لَيْلَتَكُمْ هَذِهِ فَإِنَّ رَأْسَ مِائَةِ سَنَةٍ مِنْهَا لاَ يَبْقَى مِمَّنْ هُوَ عَلَى ظَهْرِ الأَرْضِ أَحَدٌ .

---

1 U prethodnom poglavlju bilo je riječi o pisanju i bilježenju hadisa, a u ovom se ističe potreba učenja i širenja nauke putem stalnih predavanja ne samo danju nego i noću.
Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, jedne noći kod Ummu-Seleme, radijallahu anhu, probudio se pred zoru, dao sakupiti ostale svoje supruge iz drugih soba i ispričao im navedeni san, koji je ubrzo iza njegove smrti postao stvarnost. Do polovine prvog stoljeća po Hidžri muslimani su osvojili skoro pola tada poznatog svijeta, a sredinom tog stoljeća nastaju politički neredi i međusobne borbe uglednih ashaba za prevlast u islamskoj zajednici. U tim borbama izginuli su ugledni ljudi, kao: Alija, radijallahu anhu, njegovi sinovi Hasan i Husejn, Zubejr ibnu Avvam i drugi.
Navedeni hadis aludira još na žene koje će živjeti raskošno, oblačiti tanke prozirne i skupocjene haljine, koje će ih samo djelomično pokrivati, što će dovesti do moralnog pada i pomanjkanja interesa za vršenje dobrih djela. Hadisom se još ističe da će islamski svijet konačno ojačati, vlast proširiti na mnoge bogate zemlje i muslimani se obogatiti, ali da u tom materijalnom bogatstvu ne trbaju činiti raskoš. Materijalna dobra ovoga svijeta mogu biti iskušenje i unesrećiti čovjeka i ovoga i budućeg svijeta. Naklonost žena raskošnom gološavom odijevanju Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, još tada uočava, i u toku noći sakuplja svoje supruge da ih upozori na opasne posljedice takve kulture.

2 Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, upozorio je na kratak životni vijek generacije svoga vremena, pa da se ljudi što više angažuju na polju rada dobrih djela i opskrbe se za Dan obračuna na kome neće pomoći ni rod ni imetak. Ovozemna materijalna dobra su prolazna, a prosječni život pojedinca je ispod sto godina, i treba se maksimalno založiti na pripremanju za zagrobni život, koji nije nikoga mimoišao.

117. PRIČAO NAM JE Adem, njemu ispričao Šu'be, a njemu Hakem, čuvši od Seida b. Džubejra, a (on) od Ibnu-Abbasa da je kazao:
– Noćio sam u sobi svoje tetke po majci Mejmune, kćerke Harisove, supruge Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, a te noći bijaše kod nje i Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem. Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, klanjao je jaciju (u džamiji), došao kući, klanjao još četiri rekata i onda zaspao. Kasnije je ustao i rekao: "Dječačić zaspao?", ili je upotrijebio sličan izraz. Zatim je ustao (da klanja namaz) i ja sam mu stao s njegove lijeve strane, a on me stavi na svoju desnu stranu. Klanjao je pet rekata, zatim klanjaše još dva i zaspa te sam čuo njegovo hrkanje (upotrijebivši izraz: *gatitahu* ili *hatitahu*). Poslije je izašao u džamiju da klanja (sabah) namaz.[3]

١١٧. حَدَّثَنَا آدَمُ قَالَ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ قَالَ حَدَّثَنَا الْحَكَمُ قَالَ سَمِعْتُ سَعِيدَ بْنَ جُبَيْرٍ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ قَالَ بِتُّ فِي بَيْتِ خَالَتِي مَيْمُونَةَ بِنْتِ الْحَارِثِ زَوْجِ النَّبِيِّ ﷺ وَكَانَ النَّبِيُّ ﷺ عِنْدَهَا فِي لَيْلَتِهَا فَصَلَّى النَّبِيُّ ﷺ الْعِشَاءَ ثُمَّ جَاءَ إِلَى مَنْزِلِهِ فَصَلَّى أَرْبَعَ رَكَعَاتٍ ثُمَّ نَامَ ثُمَّ قَامَ ثُمَّ قَالَ نَامَ الْغُلَيِّمُ أَوْ كَلِمَةً تُشْبِهُهَا ثُمَّ قَامَ فَقُمْتُ عَنْ يَسَارِهِ فَجَعَلَنِي عَنْ يَمِينِهِ فَصَلَّى خَمْسَ رَكَعَاتٍ ثُمَّ صَلَّى رَكْعَتَيْنِ ثُمَّ نَامَ حَتَّى سَمِعْتُ غَطِيطَهُ أَوْ خَطِيطَهُ ثُمَّ خَرَجَ إِلَى الصَّلَاةِ .

PAMĆENJE NAUKE

بَاب حِفْظِ الْعِلْمِ

118. PRIČAO NAM JE Abdul-Aziz b. Abdullah, njemu Malik prenoseći od Ibni-Šihaba, (ovaj) od A'redža, a (on) od Ebu-Hurejre, koji je izjavio da svijet govori:
"Ebu-Hurejra je najobilniji (u kazivanju hadisa)", a da ne postoje dva ajeta u Allahovoj Knjizi, ja ne bih ispričao ni jedan hadis.

١١٨. حَدَّثَنَا عَبْدُالْعَزِيزِ بْنُ عَبْدِاللهِ قَالَ حَدَّثَنِي مَالِكٌ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ عَنِ الْأَعْرَجِ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ قَالَ إِنَّ النَّاسَ يَقُولُونَ أَكْثَرَ أَبُو هُرَيْرَةَ وَلَوْلَا آيَتَانِ فِي كِتَابِ اللهِ مَا حَدَّثْتُ حَدِيثًا ثُمَّ يَتْلُو

3 Konkretni hadis nuka vjernike na što češće održavanje poučnih predavanja, koristeći za to i noćna sijela, a u nedostatku rasvjete da se koristi čak i mjesečina. Posjećivanje takvih naučnih skupova je od neprocjenjive koristi za obrazovanje ljudi. Malik ističe: "Baviti se naukom dobronamjerno (uz ispravan nijet), spada u najvrednije poslove ljudi."
Iz hadisa se zaključuje:
– velika želja i dobra memorija Abdullaha b. Abbasa, radijallahu anhuma, da je kao dijete cijelu noć motrio rad Vjerovjesnika, i zatim vjerno to drugima prenio;
– fakultativni namaz može se kolektivno klanjati;
– manji gest rukom u namazu ne smatra se prekršajem;
– punovažno je klanjanje namaza za osobom koja pri stupanju u namaz nije naumila da će biti imam;
– dozvoljeno je djetetu obnoć spavati kod bračnih drugova koji su s njim u bližem srodstvu;
– muž u poligamijskom braku dužan je držati se redoslijeda konačenja kod svojih supruga;
– musliman pri stupanju kolektivnom obavljanju namaza stat će na desnu stranu imama, a ako bi stao na lijevu, imam će ga gestom ruke upozoriti da se pomakne desno;
– namaz djeteta je punovažan, i
– noćni namaz Muhammeda, sallallahu alejhi ve sellem, bio je od 11 rekata. Kermani smatra da se ovaj namaz sastojao od 6 rekata obične nafile, tri rekata vitra, a zadnja dva rekata su sunnet sabahskog namaza.

Potom citira: "One koji kriju jasne dokaze koje smo objavili...", do riječi: "On je Milostiv."
Naša braća muhadžiri bijahu zauzeti kupoprodajom po trgovima, a naša braća ensarije preokupirani poslom na svojim imanjima, dok je Ebu-Hurejra bio stalno uz Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, da mu stomak bude pun, i prisustvovao onda kada oni nisu prisustvovali, i tako zapamtio ono što oni nisu zapamtili.[1]

(إِنَّ الَّذِينَ يَكْتُمُونَ مَا أَنْزَلْنَا مِنَ الْبَيِّنَاتِ وَالْهُدَى)
إِلَى قَوْلِهِ (الرَّحِيمُ) إِنَّ إِخْوَانَنَا مِنَ الْمُهَاجِرِينَ
كَانَ يَشْغَلُهُمُ الصَّفْقُ بِالأَسْوَاقِ وَإِنَّ إِخْوَانَنَا مِنَ
الأَنْصَارِ كَانَ يَشْغَلُهُمُ الْعَمَلُ فِي أَمْوَالِهِمْ وَإِنَّ أَبَا
هُرَيْرَةَ كَانَ يَلْزَمُ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ بِشِبَعِ بَطْنِهِ وَيَحْضُرُ
مَا لاَ يَحْضُرُونَ وَيَحْفَظُ مَا لاَ يَحْفَظُونَ .

119. PRIČAO NAM JE Ahmed b. Ebu-Bekr Ebu-Mus'ab, njemu Muhammed b. Ibrahim b. Dinar prenoseći od Ibni-Ebi-Zi'ba, (on) od Seida Makburija, a (ovaj) od Ebu-Hurejre da je izjavio:
– Rekao sam: Allahov Poslaniče, ja od tebe stvarno mnogo slušam hadise koje opet zaboravljam?
– Prostri svoj ogrtač! – rekao je on.
– Ja sam ga prostro – kaže Ebu-Hurejra – a on zagrabi (nešto) svojim rukama, baci na njega i reče: "Prigrni ga sebi!"
– Ja sam ga prigrnuo i poslije toga nisam ništa zaboravljao.
PRIČAO NAM JE Ibrahim b. Munzir i rekao da ga je o ovom obavijestio Ibnu-Ebi-Fudejk ili je rekao: "... zagrabio je (nešto) svojom rukom i bacio na ogrtač..."[2]

١١٩. حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ أَبِي بَكْرٍ أَبُو مُصْعَبٍ قَالَ
حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ بْنِ دِينَارٍ عَنِ ابْنِ أَبِي
ذِئْبٍ عَنْ سَعِيدٍ الْمَقْبُرِيِّ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ قَالَ قُلْتُ
يَا رَسُولَ اللَّهِ إِنِّي أَسْمَعُ مِنْكَ حَدِيثًا كَثِيرًا أَنْسَاهُ
قَالَ ابْسُطْ رِدَاءَكَ فَبَسَطْتُهُ قَالَ فَغَرَفَ بِيَدَيْهِ ثُمَّ
قَالَ ضُمَّهُ فَضَمَمْتُهُ فَمَا نَسِيتُ شَيْئًا بَعْدَهُ .
حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ الْمُنْذِرِ قَالَ حَدَّثَنَا ابْنُ أَبِي فُدَيْكٍ
بِهَذَا أَوْ قَالَ غَرَفَ بِيَدِهِ فِيهِ .

---

1 Ebu-Hurejra, radijallahu anhu, stanovaše na sofi Muhammedove, sallallahu alejhi ve sellem, džamije u Medini i imao je priliku slušati svako njegovo predavanje. Bio je stalno uz Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, zadovoljavajući se time da mu je makar stomak pun, da ne bude gladan, te nije ništa drugo radio; nije se bavio ni trgovinom, niti poljoprivredom, kao što su to radili ostali ashabi. On je bio uz Muhammeda i u doba održavanja sajmova, kada su drugi ashabi trgovali udarajući ruku o ruku, stiskali ih i mahali nagoneći pazar, i tako svršavali svoje kupoprodajne poslove. Ebu-Hurejra nije napuštao svoje mjesto na sofi. On je za dobro nauke, svoje zajednice i služenja Muhammedu, sallallahu alejhi ve sellem, napustio stjecanje materijalnih dobara. Dobro je poznavao propise Kur'ana i pravilno ih interpretirao. Djelomično gore navedeni 159-160. ajet poglavlja El-Bekare u punom prijevodu glase: "Allah će prokleti one koji kriju jasne dokaze, koje smo Mi objavili i pravi put nakon što smo objasnili ljudima u Knjizi, a proklinjat će ih i drugi koji proklinju. Osim onih koji se kaju, koji se poprave i to obrazlože; to su oni čija pokajanja primamo, a Ja sam onaj koji primam pokajanje i milostiv sam."
Iz hadisa se zaključuje:
– musliman treba stalno učiti i svoje znanje drugom kazivati;
– Ebu-Hurejra, radijallahu anhu, radi pamćenja hadisa žrtvovao je sva materijalna dobra ovoga svijeta;
– dozvoljeno je ponekada istaći svoje lične vrline, čuvajući se oholosti i kompleksa više vrijednosti.

2 Ebu-Hurejra, radijallahu anhu, stavio je gornji upit u džamiji prilikom jednog Muhammedovog, sallallahu alejhi ve sellem, predavanja. Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, naredio mu je da razastre svoju

120. PRIČAO NAM JE Isma'il, njemu njegov brat, prenoseći od Ibnu-Ebi-Zi'ba, (on) od Seida Makburija, a (ovaj) od Ebu-Hurejre da je kazao: "Zapamtio sam od Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, dvije posude (vrste) znanja. Jednu od njih sam prosuo (saopćio), a drugu da sam prosuo (objavio) ovaj (moj) grkljan bio bi prerezan."[3]

١٢٠ . حَدَّثَنَا إِسْمَاعِيلُ قَالَ حَدَّثَنِي أَخِي عَنِ ابْنِ أَبِي ذِئْبٍ عَنْ سَعِيدٍ الْمَقْبُرِيِّ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ قَالَ حَفِظْتُ مِنْ رَسُولِ اللهِ ﷺ وِعَاءَيْنِ فَأَمَّا أَحَدُهُمَا فَبَثَثْتُهُ وَأَمَّا الآخَرُ فَلَوْ بَثَثْتُهُ قُطِعَ هَذَا الْبُلْعُومُ .

O PAŽLJIVOM SLUŠANJU UČENJAKA

باب الإنصات للعلماء

121. PRIČAO NAM JE Hadždžadž, njemu Šu'be, a njega obavijestio Ali b. Mudrik, prenoseći od Ebu-Zur'e Ibn-Amra, (on) od Džerira, da mu je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, na Oprosnom hadžu rekao:
"Ušutkaj svijet!", a zatim kazao: "Ne vraćajte se poslije mene u nevjernike, tako što će neki od vas udarati po vratovima drugih, (tj. međusobno se ubijati)!"[4]

١٢١ . حَدَّثَنَا حَجَّاجٌ قَالَ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ قَالَ أَخْبَرَنِي عَلِيُّ بْنُ مُدْرِكٍ عَنْ أَبِي زُرْعَةَ بْنِ عَمْرٍو عَنْ جَرِيرٍ أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ قَالَ لَهُ فِي حَجَّةِ الْوَدَاعِ اسْتَنْصِتِ النَّاسَ فَقَالَ لَا تَرْجِعُوا بَعْدِي كُفَّارًا يَضْرِبُ بَعْضُكُمْ رِقَابَ بَعْضٍ .

haljinu, a potom nešto simbolično zagrabio i istresao mu na nju. To je bilo simbolično davanje znanja, ali je to postalo stvarnost, kako je to kasnije i sam Ebu-Hurejra, radijallahu anhu, izjavio.

3 Ebu-Hurejra, radijallahu anhu, bez sumnje je najplodniji prenosilac hadisa. On je javno izlagao svoje hadise koji se odnose na obredoslovlje i šerijatskopravno poslovanje, dok hadise vezane sadržajem za društveno-političku situaciju i samovolju rukovodilaca nije kazivao iz straha zbog lične sigurnosti. Političke neprilike i predstojeća iskušenja islamskog svijeta Ebu-Hurejra, radijallahu anhu, iznosio je često alegorično. Tako je jednom prilikom rekao: "Allahu, sačuvaj me prvih dana 60-ih godina ovog stoljeća i dječije vlade!", čime je aludirao na vlast Jezida b. Mu'avije, koji je preuzeo hilafet 60. godine po Hidžri, a to je jedna godina poslije smrti Ebu-Hurejre. Islam je primio početkom 7. godine po Hidžri i sudjelovao s Muhammedom, sallallahu alejhi ve sellem, u bici protiv Jevreja na Hajberu. U predislamsko doba imao je ime Abduš-Šems, a prelaskom na islam Abdullah i Abdur-Rahman. Majci mu je bilo ime Mejmuna. Za sebe je sam rekao: "Odrastao sam kao siroče, izbjegao iz Mekke kao siromah i bio sluga Busre, kćerke Gazvana, s kojom sam kasnije, Allahovom voljom, sklopio brak. Hvala Allahu što je vjeru učinio osloncem i osnovom života, a Ebu-Hurejru vodičem u nauci hadisa. Nekad sam bio čobanče i imao mačku s kojom sam se igrao, pa me, eto, prozvaše 'Ebu-Hurejra', tj. 'mačiji otac – ljubitelj mačaka'." Bio je starješina družine nastanjene na sofi Muhammedove, sallallahu alejhi ve sellem, džamije u Medini. Prenio je oko 5.000 hadisa. Buhari je uvrstio u svoj Sahih 93, Muslim u svoj 190, a ostali su sačuvani u drugim hadiskim zbirkama.
Umro je 59. godine po Hidžri u 78. godini života i pokopan na Beki'u.

4 Nauka je neprocjenjivo blago, i kada učenjak nešto izlaže i govori, treba ga pažljivo slušati, pamtiti i bilježiti makar osnovne misli. Konkretna izjava upozorava na ustrajno obavljanje vjerskih dužnosti i miroljubive odnose među ljudima. Ljudi su jednog porijekla i razlike u mišljenjima ne trebaju biti kamen smutnje i nereda.
Učene ljude treba poštivati, pred njima šutjeti i što manje govoriti da bi oni imali što više mogućnosti za izlaganje poučnih savjeta.

KAD UČENJAK BUDE UPITAN: "KO JE NAJZNANIJI?", POŽELJNO JE DA ZNANJE O TOME PREPUSTI ALLAHU

باب ما يُسْتَحبُّ لِلْعالِمِ إذا سُئِلَ
أيُّ النَّاسِ أعْلَمُ فيَكِلُ الْعِلْمَ إلى اللهِ

122. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Muhammed, njemu Sufjan, a njemu Amr kazavši da ga je obavijestio Seid b. Džubejr i izjavio:
– Rekao sam Ibni-Abbasu: "Nevf Bekali smatra zaista da Musa (drug Hidra) nije Musa (Ibni-Imran) Izraelićanin nego je to sasvim drugi Musa?"
– Slagao je neprijatelj Allahov – rekao je (Ibnu-Abbas). Nama je prenio Ubej b. Ka'b od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, da je rekao:
– Vjerovjesnik Musa držeći govor Izraelićanima bio je upitan: "Ko je najznaniji?"
– Ja sam najznaniji! – odgovorio je (on).
– Allah ga je ukorio što nije to znanje prepustio Njemu, pa mu je objavio:
"Ima jedan rob od mojih robova na sastavu dvaju mora i on je znaniji od tebe."
– Allahu, reče Musa, kako da se s njim susretnem?
– Stavi, reče mu se, ribu u zenbilj i gdje je budeš izgubio, tu je on.
I on krenu na put. S njim je krenulo i njegovo momče Juša' b. Nun, nosio je ribu u zenbilju i kada su bili kod jedne stijene, naslonili su na nju svoje glave i zaspali. Riba se nečujno izvukla iz zenbilja i sebi zasjekla put u moru. To je za Musaa i njegovog momka bilo čudo. Nastavili su da putuju preostali dio noći i dana, i kada je svanulo, Musa reče svome pratiocu: "Daj nam naš doručak! Zaista nas je, od ovog našeg putovanja, spopao umor." Musa nije osjetio umor dok nije prešao naređeno mu područje. Tada mu reče momče (pratilac): "Sjećaš li se kada smo se sklonili pod onu stijenu? Tu sam zaboravio onu ribu!"

١٢٢ . حَدَّثَنَا عَبْدُاللهِ بْنُ مُحَمَّدٍ قَالَ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ قَالَ حَدَّثَنَا عَمْرٌو قَالَ أَخْبَرَنِي سَعِيدُ بْنُ جُبَيْرٍ قَالَ قُلْتُ لِابْنِ عَبَّاسٍ إِنَّ نَوْفًا الْبَكَالِيَّ يَزْعُمُ أَنَّ مُوسَى لَيْسَ بِمُوسَى بَنِي إِسْرَائِيلَ إِنَّمَا هُوَ مُوسَى آخَرُ فَقَالَ كَذَبَ عَدُوُّ اللهِ حَدَّثَنَا أُبَيُّ ابْنُ كَعْبٍ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَامَ مُوسَى النَّبِيُّ خَطِيبًا فِي بَنِي إِسْرَائِيلَ فَسُئِلَ أَيُّ النَّاسِ أَعْلَمُ فَقَالَ أَنَا أَعْلَمُ فَعَتَبَ اللهُ عَلَيْهِ إِذْ لَمْ يَرُدَّ الْعِلْمَ إِلَيْهِ فَأَوْحَى اللهُ إِلَيْهِ أَنَّ عَبْدًا مِنْ عِبَادِي بِمَجْمَعِ الْبَحْرَيْنِ هُوَ أَعْلَمُ مِنْكَ قَالَ يَا رَبِّ وَكَيْفَ بِهِ فَقِيلَ لَهُ احْمِلْ حُوتًا فِي مِكْتَلٍ فَإِذَا فَقَدْتَهُ فَهُوَ ثَمَّ فَانْطَلَقَ وَانْطَلَقَ بِفَتَاهُ يُوشَعَ بْنِ نُونٍ وَحَمَلَا حُوتًا فِي مِكْتَلٍ حَتَّى كَانَا عِنْدَ الصَّخْرَةِ وَضَعَا رُءُوسَهُمَا وَنَامَا فَانْسَلَّ الْحُوتُ مِنَ الْمِكْتَلِ (فَاتَّخَذَ سَبِيلَهُ فِي الْبَحْرِ سَرَبًا) وَكَانَ لِمُوسَى وَفَتَاهُ عَجَبًا فَانْطَلَقَا بَقِيَّةَ لَيْلَتِهِمَا وَيَوْمَهُمَا فَلَمَّا أَصْبَحَ قَالَ مُوسَى لِفَتَاهُ (آتِنَا غَدَاءَنَا لَقَدْ لَقِينَا مِنْ سَفَرِنَا هَذَا نَصَبًا) وَلَمْ يَجِدْ مُوسَى مَسًّا مِنَ النَّصَبِ حَتَّى جَاوَزَ الْمَكَانَ الَّذِي أُمِرَ بِهِ فَقَالَ لَهُ فَتَاهُ (أَرَأَيْتَ إِذْ أَوَيْنَا إِلَى الصَّخْرَةِ فَإِنِّي نَسِيتُ الْحُوتَ وَمَا أَنْسَانِيهُ إِلَّا الشَّيْطَانُ) قَالَ مُوسَى

(ذَلِكَ مَا كُنَّا نَبْغِي فَارْتَدَّا عَلَى آثَارِهِمَا قَصَصًا) فَلَمَّا انْتَهَيَا إِلَى الصَّخْرَةِ إِذَا رَجُلٌ مُسَجًّى بِثَوْبٍ أَوْ قَالَ تَسَجَّى بِثَوْبِهِ فَسَلَّمَ مُوسَى فَقَالَ الْخَضِرُ وَأَنَّى بِأَرْضِكَ السَّلَامُ فَقَالَ أَنَا مُوسَى فَقَالَ مُوسَى بَنِي إِسْرَائِيلَ قَالَ نَعَمْ قَالَ (هَلْ أَتَّبِعُكَ عَلَى أَنْ تُعَلِّمَنِي مِمَّا عُلِّمْتَ رَشَدًا) قَالَ (إِنَّكَ لَنْ تَسْتَطِيعَ مَعِيَ صَبْرًا) يَا مُوسَى إِنِّي عَلَى عِلْمٍ مِنْ عِلْمِ اللهِ عَلَّمَنِيهِ لَا تَعْلَمُهُ أَنْتَ وَأَنْتَ عَلَى عِلْمٍ عَلَّمَكَهُ لَا أَعْلَمُهُ (قَالَ سَتَجِدُنِي إِنْ شَاءَ اللهُ صَابِرًا وَلَا أَعْصِي لَكَ أَمْرًا) فَانْطَلَقَا يَمْشِيَانِ عَلَى سَاحِلِ الْبَحْرِ لَيْسَ لَهُمَا سَفِينَةٌ فَمَرَّتْ بِهِمَا سَفِينَةٌ فَكَلَّمُوهُمْ أَنْ يَحْمِلُوهُمَا فَعُرِفَ الْخَضِرُ فَحَمَلُوهُمَا بِغَيْرِ نَوْلٍ فَجَاءَ عُصْفُورٌ فَوَقَعَ عَلَى حَرْفِ السَّفِينَةِ فَنَقَرَ نَقْرَةً أَوْ نَقْرَتَيْنِ فِي الْبَحْرِ فَقَالَ الْخَضِرُ يَا مُوسَى مَا نَقَصَ عِلْمِي وَعِلْمُكَ مِنْ عِلْمِ اللهِ إِلَّا كَنَقْرَةِ هَذَا الْعُصْفُورِ فِي الْبَحْرِ فَعَمَدَ الْخَضِرُ إِلَى لَوْحٍ مِنْ أَلْوَاحِ السَّفِينَةِ فَنَزَعَهُ فَقَالَ مُوسَى قَوْمٌ حَمَلُونَا بِغَيْرِ نَوْلٍ عَمَدْتَ إِلَى سَفِينَتِهِمْ فَخَرَقْتَهَا لِتُغْرِقَ أَهْلَهَا (قَالَ أَلَمْ أَقُلْ إِنَّكَ لَنْ تَسْتَطِيعَ مَعِيَ صَبْرًا قَالَ لَا تُؤَاخِذْنِي بِمَا نَسِيتُ وَلَا تُرْهِقْنِي مِنْ أَمْرِي عُسْرًا) فَكَانَتِ الْأُولَى مِنْ مُوسَى نِسْيَانًا فَانْطَلَقَا فَإِذَا غُلَامٌ يَلْعَبُ مَعَ الْغِلْمَانِ فَأَخَذَ الْخَضِرُ بِرَأْسِهِ مِنْ أَعْلَاهُ فَاقْتَلَعَ رَأْسَهُ بِيَدِهِ

– To je ono za čim tragamo! – reče Musa.

Potom su se povratili slijedeći svoje tragove. Kada su došli do one stijene, kad tu čovjek pokriven odijelom, ili je Ubej rekao: "... pokrio se svojim odijelom."

Musa nazva selam, a Hidr reče: "Odakle u tvojoj zemlji selam?"

– Ja sam Musa – reče on.

– Musa Izraelićanin? – upita (Hidr).

– Da – odgovorio je (Musa).

– Mogu li da te pratim – upitao je Musa – da me poučiš onoj uputi (znanju) kojom si ti ispravno poučen?

– Hidr je odgovorio: "Musa, ti se nećeš moći sa mnom strpjeti! Ja imam jednu vrstu Allahovog znanja kojem me je On naučio i koje ti ne poznaješ, a ti imaš jednu vrstu znanja kojoj te je Allah poučio koju ja ne poznajem." (Musa reče): "Naći ćeš me, ako Allah da, da sam strpljiv i neću ti se ni u čemu suprotstavljati." Potom su nastavili put i išli morskom obalom. Svoje lađe nisu imali. Tada pokraj njih naiđe jedna lađa i oni su s lađarima razgovarali da i njih dvojicu povezu. Hidra su prepoznali pa su ih besplatno povezli. Kasnije je došao jedan vrabac, pao na ivicu lađe i kljucnuo jednom ili dvaput u more. Hidr reče: "Musa, moje i tvoje znanje u odnosu na Allahovo znanje je kao kljucanje ovog vrapca u more." Potom se Hidr latio jedne daske od dasaka broda i izbio je.

– Ljudi su nas – reče Musa – besplatno povezli, a ti se lati njihove lađe i probuši je da potopiš njene putnike!

– Nisam li rekao da ti nećeš moći ustrajati sa mnom! – (reče Hidr).

– Ne kori me – odgovori on – za ono što sam zaboravio!

To je bio prvi Musaov zaborav.

Potom su krenuli dalje i naišli na dječaka koji se igraše sa djecom, Hidr ga zgrabi za glavu odozgo i svojom rukom otkide mu glavu.

– Zar ubi tako bezgrješnu osobu bespravno! – reče Musa.
– Nisam li ti kazao da ti nećeš moći sa mnom ustrajati! – (rekao je Hidr).
Ibni-Ujejne je rekao, da je ovo potencirano upozorenje (zbog izraza “leke”, tj. "tebi, ti").
Putovanje su opet nastavili i došli do jednog naselja od čijeg stanovništva zatražiše hrane. Stanovništvo ne htjede da ih ugosti. (U selu) su naišli na jedan zid koji se htio srušiti i Hidr ga svojom rukom ispravi.
Musa reče: “Kad bi htio, uzeo bi za tu uslugu neku nagradu?”
– Ovo je rastanak između mene i tebe – rekao je Hidr.
Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao je: “Allah se smilovao Musau! Zaista bismo voljeli da se Musa strpio, pa da nam bude ispričan slučaj njih dvojice.”[1]

فَقَالَ مُوسَى (أَقَتَلْتَ نَفْسًا زَكِيَّةً بِغَيْرِ نَفْسٍ)
(قَالَ أَلَمْ أَقُلْ لَكَ إِنَّكَ لَنْ تَسْتَطِيعَ مَعِيَ صَبْرًا)
قَالَ ابْنُ عُيَيْنَةَ وَهَذَا أَوْكَدُ (فَانْطَلَقَا حَتَّى إِذَا
أَتَيَا أَهْلَ قَرْيَةٍ اسْتَطْعَمَا أَهْلَهَا فَأَبَوْا أَنْ يُضَيِّفُوهُمَا
فَوَجَدَا فِيهَا جِدَارًا يُرِيدُ أَنْ يَنْقَضَّ فَأَقَامَهُ) قَالَ
الْخَضِرُ بِيَدِهِ فَأَقَامَهُ فَقَالَ لَهُ مُوسَى (لَوْ شِئْتَ
لاَتَّخَذْتَ عَلَيْهِ أَجْرًا قَالَ هَذَا فِرَاقُ بَيْنِي وَبَيْنِكَ)
قَالَ النَّبِيُّ ﷺ يَرْحَمُ اللَّهُ مُوسَى لَوَدِدْنَا لَوْ صَبَرَ
حَتَّى يُقَصَّ عَلَيْنَا مِنْ أَمْرِهِمَا .

---

1 Musa, alejhi selam, tragao je za Hidrom u doba svoga dolaska u pustinju. Po izlasku iz lađe na obalu Crnog mora i smaknuću dječaka, Hidr je nastavio putovanje i zajedno sa Musaom, alejhi selam, i njegovim pratiocem stigli su u predvečerje u mjesto Antakiju ili Ubelle, a neki kažu u Nazaret u Jerusalemu. Noć je bila prohladna, a mještani nisu bili voljni da im ukažu svoje gostoprimstvo, pa su se morali skloniti pod jedan naget zid ispod koga je svijet sa strahom prolazio. Sa'lebi ističe da je to bio zid siročadi iz toga naselja, visine 200 stopa, dužine 500 i širine 50. Hidr ga je popravio da se on održi samo do njihove punoljetnosti, jer su im roditelji u njemu ostavili zakopano blago.
Ibnu-Abbas, radijallahu anhuma, smatra da je Hidr taj zid oborio, a potom ga ponovo sazidao. Po svršetku posla Musa, alejhi selam, predložio mu je da svoj trud naplati. To je Hidra rasrdilo pa je Musau, alejhi selam, objasnio svrhu svojih postupaka, a potom se od njega odvojio i nastavio sam putovati.
Iz hadisa se zaključuje:
– za naukom treba ići i u druga mjesta i opskrbiti se sredstvima potrebnim za putovanje. Naobrazba i kultura su ideali islama;
– pitati učene ljude za nejasne probleme treba iz želje za naukom, a ne iz ironije i licemjerstva;
– putnik u slučaju potrebe može zamoliti od drugog materijalnu pomoć;
– za učinjenu uslugu drugom ima se pravo tražiti odgovarajuća materijalna naknada. Voziti se besplatno u tuđem vozilu dozvoljeno je samo uz odobrenje vlasnika vozila;
– odluka donesena na osnovu konkretnih činjenica je punovažna dok se ne iznesu novi, ranije nepoznati dokazi;
– Allahove zapovijedi treba dosljedno izvršavati, jer u njima ima mudrosti i koristi za ljude, što ponekad mnogi ne mogu shvatiti.

KO STOJEĆI PITA UČENJAKA KOJI SJEDI

باب من سأل وهو قائم عالما جالسا

123. PRIČAO NAM JE Osman i kazao da ga je obavijestio Džerir, (on) prenio od Mensura, (on) od Ebu-Vaila, (a ovaj) od Ebu-Musaa da je rekao:
– Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, došao je jedan čovjek i pitao: "Allahov Poslaniče, šta je borba na Allahovom putu? Neki od nas bore se iz srdžbe (prema neprijatelju), a neki iz ponosa."
– On je prema njemu podigao svoju glavu. On je svoju glavu prema njemu podigao – kaže Musa – samo zato što je sagovornik stajao, i odgovorio: "Ko se bori da Allahova riječ dominira, on je na Allahovom putu."[2]

١٢٣. حَدَّثَنَا عُثْمَانُ قَالَ أَخْبَرَنَا جَرِيرٌ عَنْ مَنْصُورٍ عَنْ أَبِي وَائِلٍ عَنْ أَبِي مُوسَى قَالَ جَاءَ رَجُلٌ إِلَى النَّبِيِّ ﷺ فَقَالَ يَا رَسُولَ اللهِ مَا الْقِتَالُ فِي سَبِيلِ اللهِ فَإِنَّ أَحَدَنَا يُقَاتِلُ غَضَبًا وَيُقَاتِلُ حَمِيَّةً فَرَفَعَ إِلَيْهِ رَأْسَهُ قَالَ وَمَا رَفَعَ إِلَيْهِ رَأْسَهُ إِلَّا أَنَّهُ كَانَ قَائِمًا فَقَالَ مَنْ قَاتَلَ لِتَكُونَ كَلِمَةُ اللهِ هِيَ الْعُلْيَا فَهُوَ فِي سَبِيلِ اللهِ عَزَّ وَجَلَّ .

PITANJA I ODGOVORI PRI REMJU (BACANJU KAMENČIĆA NA MINI)

باب السؤال والفتيا عند رمي الجمار

124. PRIČAO NAM JE Nu'ajm, njemu Abdul-Aziz b. Ebu-Seleme, prenoseći od Zuhrija, (on) od Isaa b. Talhe, (a ovaj) od Abdullaha b. Amra da je rekao:
– Vidio sam Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, gdje ga pitaju prilikom bacanja kamenčića (na Akabi). Jedan je čovjek rekao: "Allahov Poslaniče, zaklao sam kurban prije nego sam bacio (kamenčiće)?"
– Nema grijeha, baci sada! – odgovorio je.
Drugi je upitao: "Allahov Poslaniče, obrijao sam glavu prije nego sam zaklao (kurban)?"
– Nema grijeha, zakolji sada! – kazao je on.
Nije bio upitan nizašto učinjeno ranije ili odgođeno za kasnije, a da nije odgovorio: "Nema grijeha, učini sada!"

١٢٤. حَدَّثَنَا أَبُو نُعَيْمٍ قَالَ حَدَّثَنَا عَبْدُ الْعَزِيزِ بْنُ أَبِي سَلَمَةَ عَنِ الزُّهْرِيِّ عَنْ عِيسَى بْنِ طَلْحَةَ عَنْ عَبْدِ اللهِ بْنِ عَمْرٍو قَالَ رَأَيْتُ النَّبِيَّ ﷺ عِنْدَ الْجَمْرَةِ وَهُوَ يُسْأَلُ فَقَالَ رَجُلٌ يَا رَسُولَ اللهِ نَحَرْتُ قَبْلَ أَنْ أَرْمِيَ قَالَ ارْمِ وَلَا حَرَجَ قَالَ آخَرُ يَا رَسُولَ اللهِ حَلَقْتُ قَبْلَ أَنْ أَنْحَرَ قَالَ انْحَرْ وَلَا حَرَجَ فَمَا سُئِلَ عَنْ شَيْءٍ قُدِّمَ وَلَا أُخِّرَ إِلَّا قَالَ افْعَلْ وَلَا حَرَجَ .

2 Učinjena djela cijene se i nagrađuju prema namjerama. Iskrenost je uvjet za nagradu svakog posla. Ko čini dobro iz svojih ličnih interesa ili udvaranja drugim, ne može računati na Allahovu nagradu. Borci za vjeru su ljudi koji se iskreno bore za vjeru i njenu dominaciju. Hadis ukazuje na visoki stil, lakonski i jasan odgovor Muhammeda, sallallahu alejhi ve sellem, i da se učenjak za aktuelne probleme može pitati i stojeći, samo da sagovornici budu licem okrenuti jedan prema drugom.

O RIJEČIMA UZVIŠENOG ALLAHA: "VAMA JE DATO SAMO MALO ZNANJA"

باب قَوْلِ اللَّهِ تَعَالَى
(وَمَا أُوتِيتُمْ مِنَ الْعِلْمِ إِلَّا قَلِيلًا)

125. PRIČAO NAM JE Kajs b. Hafs, njemu Abdul-Vahid, a njemu A'meš Sulejman b. Mihran prenoseći od Ibrahima, (on) od Alkame, (a ovaj) od Abdullaha, da je rekao:
– Dok sam išao s Vjerovjesnikom, sallallahu alejhi ve sellem, kroz ruševine Medine, naiđe on, oslanjajući se na štap (od palmine grane) koji je nosio sobom, pokraj jedne grupe Jevreja. Jedni od njih govorili su drugim: "Pitajte ga za dušu!" Neko je opet rekao:
"Ne pitajte ga! Dat će vam odgovor koji vam neće prijati."
Neki rekoše: "Ipak ćemo ga pitati!"
Tada je ustao između njih jedan i rekao: "Ebul-Kasime, šta je duša?"
On je šutio, pa ja rekoh: "Stiže mu Objava" i stadoh. Kada mu je objavljivanje prestalo, on reče: "Pitat ću te o duši. Reci: 'Duša je stvar moga Gospodara, a njima je o njoj dato samo malo znanja.'" A'meš je rekao: "Ovako je (ūtū) po našem načinu čitanja."[1]

١٢٥. حَدَّثَنَا قَيْسُ بْنُ حَفْصٍ قَالَ حَدَّثَنَا عَبْدُالْوَاحِدِ قَالَ حَدَّثَنَا الأَعْمَشُ سُلَيْمَانُ بْنُ مِهْرَانَ عَنْ إِبْرَاهِيمَ عَنْ عَلْقَمَةَ عَنْ عَبْدِاللهِ قَالَ بَيْنَا أَنَا أَمْشِي مَعَ النَّبِيِّ ﷺ فِي خَرِبِ الْمَدِينَةِ وَهُوَ يَتَوَكَّأُ عَلَى عَسِيبٍ مَعَهُ فَمَرَّ بِنَفَرٍ مِنَ الْيَهُودِ فَقَالَ بَعْضُهُمْ لِبَعْضٍ سَلُوهُ عَنِ الرُّوحِ وَقَالَ بَعْضُهُمْ لَا تَسْأَلُوهُ لَا يَجِيءُ فِيهِ بِشَيْءٍ تَكْرَهُونَهُ فَقَالَ بَعْضُهُمْ لَنَسْأَلَنَّهُ فَقَامَ رَجُلٌ مِنْهُمْ فَقَالَ يَا أَبَا الْقَاسِمِ مَا الرُّوحُ فَسَكَتَ فَقُلْتُ إِنَّهُ يُوحَى إِلَيْهِ فَقُمْتُ فَلَمَّا انْجَلَى عَنْهُ قَالَ (وَيَسْأَلُونَكَ عَنِ الرُّوحِ قُلِ الرُّوحُ مِنْ أَمْرِ رَبِّي) وَمَا أُوتُوا مِنَ الْعِلْمِ إِلَّا قَلِيلًا قَالَ الأَعْمَشُ هَكَذَا فِي قِرَاءَتِنَا .

---

1 Jevreji su preko Tevrata znali da suštinu duše ljudi ne znaju, pa su htjeli da vide Muhammedovo, sallallahu alejhi ve sellem, mišljenje o njoj. Pitanje Jevreja nije bilo precizno, pa je i odgovor 85. ajetom El-Isra poglavlja uopćen.
Izraz "ruh" u Kur'anu dolazi u značenjima: duša, Džibril i Objava.

O ONOME KO OSTAVI NEŠTO ČEMU DAJE PREDNOST IZ STRAHA DA NEKI LJUDI TO POGREŠNO SHVATE I UPADNU U VEĆU NEPRILIKU

بَاب مَنْ تَرَكَ بَعْضَ الاخْتِيَارِ مَخَافَةَ أَنْ يَقْصُرَ فَهْمُ بَعْضِ النَّاسِ عَنْهُ فَيَقَعُوا فِي أَشَدَّ مِنْهُ

126. PRIČAO NAM JE Ubejdullah b. Musa prenoseći od Israila, on od Ebu-Ishaka, (ovaj) od Esveda, da je kazao:
– Ibni-Zubejr mi je rekao: "Aiša je tebi povjerovala mnogo (tajni), pa šta ti je pričala o Ka'bi?"
– Rekla mi je, odgovorio sam: "Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, kazao je: 'Aiša, da ovaj tvoj narod nije još uvijek blizu (perioda) – a Ibni-Zubejr je rekao – nevjerstva, ja bih Ka'bu proširio i postavio joj dvoja vrata: jedna na koja bi svijet ulazio, a druga na koja bi izlazio.'"
To je kasnije uradio Ibni-Zubejr.[2]

١٢٦. حَدَّثَنَا عُبَيْدُاللهِ بْنُ مُوسَى عَنْ إِسْرَائِيلَ عَنْ أَبِي إِسْحَاقَ عَنِ الأَسْوَدِ قَالَ قَالَ لِي ابْنُ الزُّبَيْرِ كَانَتْ عَائِشَةُ تُسِرُّ إِلَيْكَ كَثِيرًا فَمَا حَدَّثَتْكَ فِي الْكَعْبَةِ قُلْتُ قَالَتْ لِي قَالَ النَّبِيُّ ﷺ يَا عَائِشَةُ لَوْلَا قَوْمُكِ حَدِيثٌ عَهْدُهُمْ قَالَ ابْنُ الزُّبَيْرِ بِكُفْرٍ لَنَقَضْتُ الْكَعْبَةَ فَجَعَلْتُ لَهَا بَابَيْنِ بَابٌ يَدْخُلُ النَّاسُ وَبَابٌ يَخْرُجُونَ فَفَعَلَهُ ابْنُ الزُّبَيْرِ.

2 Današnja zgrada Ka'be sa jednim iznad zemlje dosta uzdignutim vratima počiva na svojim starijim temeljima. Harun er-Rešid, imajući u vidu gornji hadis, razgovarao je s Malikom o rušenju Ka'be i njenom vraćanju na temelje Ibni-Zubejra. Na koncu razgovora Malik je halifi rekao: "Vladaru pravovjernih, zaklinjem te Allahom, dželle šanuhu, da Ka'bu ne smatraš vladarskom igračkom. Kada bi je ma ko rušio i gradio po svom prohtjevu, njena bi svetost u očima svijeta iščezla." Historičari navode sljedeći redoslijed šesterice graditelja Ka'be: meleki, Ibrahim pejgamber, Amalekićani, Džurhum pleme, Kurejšije, i u izgradnji je učestvovao malo i Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem. On je riješio među mekkanskim plemenima spor oko postavljanja Crnog kamena u zid Ka'be. Na poziv zavađenih, on je prostro svoj ogrtač, kamen stavio na njega i pozvao starješine plemena da držeći krajeve ogrtača kamen dignu na zid Ka'be odakle ga je on sam svojom rukom, u 35. godini života, stavio na odgovarajuće njegovo mjesto. Šesti graditelj bio je Ibni-Zubejr. On je Ka'bu malo proširio i kako je gore rečeno, dao staviti dvoja vrata. U bratoubilačkoj borbi vođenoj između Ibni-Zubejra i Hadžadža Ka'ba je bila znatno oštećena, pa je Hadžadž preduzeo mjere i zgrada je ponovo izgrađena u današnjem vidu.
Iz hadisa se zaključuje:
– ponekad se napušta sprovođenje korisne ideje i dobrog posla, jer bi to moglo prouzrokovati nepoželjne posljedice. Očito dobar posao može nekad imati izvjesne loše posljedice, pa ga treba i proučavati u svjetlu efekata tih posljedica. Vjerovjesnik je u konkretnom slučaju istakao potrebu proširenja zgrade Ka'be na temelje Ibrahimove zgrade, ali to ipak nije učinio bojeći se smutnje tek islamiziranog svijeta;
– rukovodilac ima pravo odlučivanja o poslovima korisnim za zajednicu, pa i obustavljanje nekih poslova za koje smatra da bi imali negativne posljedice. Međutim, on nema pravo mijenjati izričito slovo Šerijata, kao oslobađanje pojedinaca od davanja zekata, izmjene propisa krivičnog, bračnog i drugih grana prava, utvrđenih Kur'anom i hadisom.

O ONOM KO PRUŽA ZNANJE JEDNIM LJUDIMA MIMO DRUGIH BOJEĆI SE DA GA NE SHVATE POGREŠNO

باب مَنْ خَصَّ بِالْعِلْمِ قَوْمًا دُونَ قَوْمٍ كَرَاهِيَةَ أَنْ لَا يَفْهَمُوا

127. Ali je rekao: "Pričajte svijetu ono što shvaća! Zar želite da se obijedi Allah i Njegov Poslanik!" Pričao nam je isto i Ubejdullah b. Musa prenoseći od Ma'rufa b. Harrebuza, on od Ebu-Tufejla, a ovaj od Alije.

١٢٧. وَقَالَ عَلِيٌّ حَدِّثُوا النَّاسَ بِمَا يَعْرِفُونَ أَتُحِبُّونَ أَنْ يُكَذَّبَ اللهُ وَرَسُولُهُ حَدَّثَنَا عُبَيْدُ اللهِ بْنُ مُوسَى عَنْ مَعْرُوفِ بْنِ خَرَّبُوذٍ عَنْ أَبِي الطُّفَيْلِ عَنْ عَلِيٍّ بِذَلِكَ.

128. PRIČAO NAM JE Ishak b. Ibrahim, njemu Muaz b. Hišam, a njemu njegov otac, prenoseći od Katade, koji je kazao da mu je pričao Enes b. Malik, da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, bio na sedlu, a Mu'az iza njega, i da je on rekao:
– O Mu'azu b. Džebel!
– Odazivam ti se! Sretan sam da te uslužim, Allahov Poslaniče! – odgovorio je (Mu'az).
– Mu'azu! – rekao je opet.
– Odazivam ti se, sretan sam da te služim, Allahov Poslaniče! – odgovorio je on.
Taj dijalog izmijeniše tri puta, a onda on reče: "Ko iz svoga srca iskreno očituje, da je Bog samo Allah, a Muhammed Njegov poslanik, Allah će ga sačuvati paklene vatre."
– Da li ću o tome obavijestiti svijet, Allahov Poslaniče – upita Mu'az – da se raduje?
– Tada bi se oslanjali samo na to – reče Vjerovjesnik.
Mu'az je, čuvajući se grješnosti (zbog tajenja nauke), ovaj hadis saopćio tek pred svoju smrt.[1]

١٢٨. حَدَّثَنَا إِسْحَاقُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ قَالَ حَدَّثَنَا مُعَاذُ بْنُ هِشَامٍ قَالَ حَدَّثَنِي أَبِي عَنْ قَتَادَةَ قَالَ حَدَّثَنَا أَنَسُ بْنُ مَالِكٍ أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ وَمُعَاذٌ رَدِيفُهُ عَلَى الرَّحْلِ قَالَ يَا مُعَاذُ بْنَ جَبَلٍ قَالَ لَبَّيْكَ يَا رَسُولَ اللهِ وَسَعْدَيْكَ قَالَ يَا مُعَاذُ قَالَ لَبَّيْكَ يَا رَسُولَ اللهِ وَسَعْدَيْكَ ثَلَاثًا قَالَ مَا مِنْ أَحَدٍ يَشْهَدُ أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا اللهُ وَأَنَّ مُحَمَّدًا رَسُولُ اللهِ صِدْقًا مِنْ قَلْبِهِ إِلَّا حَرَّمَهُ اللهُ عَلَى النَّارِ قَالَ يَا رَسُولَ اللهِ أَفَلَا أُخْبِرُ بِهِ النَّاسَ فَيَسْتَبْشِرُوا قَالَ إِذًا يَتَّكِلُوا وَأَخْبَرَ بِهَا مُعَاذٌ عِنْدَ مَوْتِهِ تَأَثُّمًا.

1 Alija, radijallahu anhu, upozorio je da se nauka prenosi ljudima prema snazi njihovog shvaćanja i metodom kojom će oni najlakše moći razumjeti. Ono što ljudi ne mogu shvatiti, obično smatraju neistinom. Potrebno je prethodno upoznati stepen naobrazbe slušalaca, njihove želje i okolnosti, pa im izlagati samo ono čemu su oni dorasli i potrebni.
Neki smatraju da se iz hadisa čini da će se vjernik spasiti paklene vatre izgovaranjem šehadeta, pa makar i pred smrt, ako se pokaje. Neki ovaj hadis tumače da se odnosi na ono što je preovladujuća praksa (*ahredže mahredžel-galib*), a preovladavajuće je da čovjek koji je iskazivao Allahovu jednoću u svemu, radi dobra djela, a izbjegava grijehe. Neki misle da će očitovanje šehadeta pomoći vjerniku samo da ne ostane vječno

129. PRIČAO NAM JE Musedded, njemu Mu'temir i kazao da je on čuo svoga oca da je rekao:
– Čuo sam Enesa kada je kazao: "Spomenuto mi je da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, Mu'azu b. Džebelu rekao: 'Ko susretne Allaha (na Sudnjem danu), a nije Mu nikoga pridruživao (u obožavanju), unići će u Džennet.'"
– Da obradujem svijet? – upita Mu'az.
– Ne! Bojim se da se ne oslone na to – odgovorio je (on).[2]

١٢٩. حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ قَالَ حَدَّثَنَا مُعْتَمِرٌ قَالَ سَمِعْتُ أَبِي قَالَ سَمِعْتُ أَنَسَ بْنَ مَالِكٍ قَالَ ذُكِرَ لِي أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ قَالَ لِمُعَاذِ بْنِ جَبَلٍ مَنْ لَقِيَ اللهَ لَا يُشْرِكُ بِهِ شَيْئًا دَخَلَ الْجَنَّةَ قَالَ أَلَا أُبَشِّرُ النَّاسَ قَالَ لَا إِنِّي أَخَافُ أَنْ يَتَّكِلُوا.

STIDLJIVOST PRI STJECANJU NAUKE

باب الْحَيَاءِ فِي الْعِلْمِ

Mudžahid je rekao: "Nauku ne postiže stidljiv niti ohol." Aiša je rekla:
"Divne li su žene, žene ensarija, njih stid ne ometa da se obučavaju u vjeri."

وَقَالَ مُجَاهِدٌ لَا يَتَعَلَّمُ الْعِلْمَ مُسْتَحْيٍ وَلَا مُسْتَكْبِرٌ وَقَالَتْ عَائِشَةُ نِعْمَ النِّسَاءُ نِسَاءُ الْأَنْصَارِ لَمْ يَمْنَعْهُنَّ الْحَيَاءُ أَنْ يَتَفَقَّهْنَ فِي الدِّينِ.

130. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Selam, njega obavijestio Ebu-Mu'avija, a njemu pričao Hišam prenoseći od svoga oca, (on) od Zejnebe, kćerke Ummi-Seleme, (a ona) od Ummi-Seleme, da je kazala:
Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, došla je Ummi-Selema i upitala: "Allahov Poslaniče, Allah se ne stidi istine, pa da li je žena obavezna kupanju kada sanja snošaj?"

١٣٠. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ سَلَامٍ قَالَ أَخْبَرَنَا أَبُو مُعَاوِيَةَ قَالَ حَدَّثَنَا هِشَامُ بْنُ عُرْوَةَ عَنْ أَبِيهِ عَنْ زَيْنَبَ ابْنَةِ أُمِّ سَلَمَةَ عَنْ أُمِّ سَلَمَةَ قَالَتْ جَاءَتْ أُمُّ سُلَيْمٍ إِلَى رَسُولِ اللهِ ﷺ فَقَالَتْ يَا رَسُولَ اللهِ إِنَّ اللهَ لَا يَسْتَحْيِي مِنَ الْحَقِّ فَهَلْ عَلَى الْمَرْأَةِ مِنْ غُسْلٍ إِذَا احْتَلَمَتْ قَالَ النَّبِيُّ ﷺ إِذَا رَأَتِ الْمَاءَ

---

u Paklu, a drugi da će to spasiti vjerniku od paklene vatre samo jezik, koji je to očitovao, i čelo, koje je Allahu činilo sedždu.
Hasan Basri misli da će od paklene vatre biti pošteđen onaj ko javno očituje Allahovo jedinstvo i Muhammedovo, sallallahu alejhi ve sellem, poslanstvo, a potom redovno vrši svoje obaveze prema Allahu, zajednici i drugim ljudima u skladu sa šehadetom.
Iz hadisa se zaključuje:
– nauka se prenosi onom ko je može pravilno shvatiti. Složene pojmove višestrukog značenja ne treba iznositi umno ograničenim i pristrasnim ljudima. Važna pravila i osobito vrijedna predavanja treba ponavljati;
– jednu jahalicu mogu jahati dvojica i više, pazeći da se životinja ne preoptereti.

2 Gornjim hadisom najavljuje se ulazak u Džennet ljudi koji su vjerovali u Allaha i nisu Mu ništa pridruživali. Međutim, hoće li ući u Džennet ovakav čovjek ako nije radio dobra djela? Ko vjeruje Allaha, a ne vrši Njegove zapovijedi, unići će u Džennet kada Allah bude htio. On ga za takvu neposlušnost može kazniti, a može i osloboditi svake odgovornosti. Allahu, dželle šanuhu, pripada vlast na ovom i budućem svijetu, i on čini šta hoće.

– Samo kada vidi tečnost – odgovorio je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem. Ummi-Selema je potom pokrila (svoje lice) i rekla: "A da li žena, Allahov Poslaniče, može u snu doživjeti snošaj?"
– Da, ruke ti se zaprašile – rekao je on. – A kako bi joj sličilo njeno dijete?[1]

فَغَطَّتْ أُمُّ سَلَمَةَ تَعْنِي وَجْهَهَا وَقَالَتْ يَا رَسُولَ اللهِ أَوَتَحْتَلِمُ الْمَرْأَةُ قَالَ نَعَمْ تَرِبَتْ يَمِينُكِ فَبِمَ يُشْبِهُهَا وَلَدُهَا .

131. PRIČAO NAM JE Ismail, njemu Malik prenoseći od Abdullaha b. Dinara, (ovaj) od Abdullaha b. Omera, da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
"Među stablima ima jedno stablo čije lišće ne opada, a slično je muslimanu. Kažite mi šta je to?"
– Svijet je mislio na stabla pustinje, a ja sam – rekao je Abdullah – pomislio da je to palma, ali sam se stidio (reći).
Tada su ashabi rekli: "Allahov Poslaniče, kaži nam ga?!" – To je palma – reče Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem.
Abdullah je kasnije kazao: "Pričao sam svome ocu šta mi je palo na um, a on reče: 'Da si to kazao, volio bih više nego da sam imao to i to.'"[2]

١٣١. حَدَّثَنَا إِسْمَاعِيلُ قَالَ حَدَّثَنِي مَالِكٌ عَنْ عَبْدِاللهِ بْنِ دِينَارٍ عَنْ عَبْدِاللهِ بْنِ عُمَرَ أَنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ قَالَ إِنَّ مِنَ الشَّجَرِ شَجَرَةً لَا يَسْقُطُ وَرَقُهَا وَهِيَ مَثَلُ الْمُسْلِمِ حَدِّثُونِي مَا هِيَ فَوَقَعَ النَّاسُ فِي شَجَرِ الْبَادِيَةِ وَوَقَعَ فِي نَفْسِي أَنَّهَا النَّخْلَةُ قَالَ عَبْدُاللهِ فَاسْتَحْيَيْتُ فَقَالُوا يَا رَسُولَ اللهِ أَخْبِرْنَا بِهَا فَقَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ هِيَ النَّخْلَةُ قَالَ عَبْدُاللهِ فَحَدَّثْتُ أَبِي بِمَا وَقَعَ فِي نَفْسِي فَقَالَ لَأَنْ تَكُونَ قُلْتَهَا أَحَبُّ إِلَيَّ مِنْ أَنْ يَكُونَ لِي كَذَا وَكَذَا .

1 Izreka: *Ruke ti se zaprašile* jedna je od uzrečica koje su upotrebljavali Arapi, ali se ovdje ne misli na njeno skriveno značenje, već na dovu Allahu da mu popravi stanje. Prema tome, ova uzrečica se može prevesti kao: *Ruke ti se pozlatile*. U traganju za naukom ne treba biti stidljiv. Žena kao i muškarac mora se okupati kada poslije sanjanja o spolnom snošaju primijeti na tijelu ili haljini trag izliva ejakulacije. Žena ima sposobnost ejakuliranja kao i muškarac, i dijete obično sliči onom partneru čije je sjeme pri izlivanju u momentu oplodnje jače uticalo na spermu suprotnog spola.

2 Pohvalno je žudjeti za srećom i afirmacijom svoje djece u svakom zvanju, a posebno na polju nauke. Omer, radijallahu anhu, volio je da mu je sin na postavljeno pitanje odgovorio, nego čitavo stado ovaca.

O ONOME KO SE STIDIO PA JE NAREDIO DRUGOM DA PITA

باب مَنِ اسْتَحْيَا فَأَمَرَ غَيْرَهُ بِالسُّؤَالِ

132. PRIČAO NAM JE Musedded, njemu Abdullah b. Davud prenoseći od A'meša, (on) od Munzira Sevrija, (ovaj) od Muhammeda b. Hanefije, (a on opet) od Alije b. Ebi-Taliba, da je rekao:
"Bio sam čovjek kojem je (iz uda) puno izlazila sluz (mezija), pa sam zapovjedio Mikdadu da o tom pita Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem. On ga je za to pitao i Vjerovjesnik je odgovorio: 'U tom slučaju treba samo (obnoviti) abdest.'"[3]

١٣٢. حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ قَالَ حَدَّثَنَا عَبْدُاللهِ بْنُ دَاوُدَ
عَنِ الْأَعْمَشِ عَنْ مُنْذِرٍ الثَّوْرِيِّ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ
الْحَنَفِيَّةِ عَنْ عَلِيِّ بْنِ أَبِي طَالِبٍ قَالَ كُنْتُ رَجُلًا
مَذَّاءً فَأَمَرْتُ الْمِقْدَادَ بْنَ الْأَسْوَدِ أَنْ يَسْأَلَ النَّبِيَّ
ﷺ فَسَأَلَهُ فَقَالَ فِيهِ الْوُضُوءُ.

POUČAVANJE I DAVANJE DECIZIJA (FETVI) U DŽAMIJI

باب ذِكْرِ الْعِلْمِ وَالْفُتْيَا فِي الْمَسْجِدِ

133. PRIČAO MI JE Kutejbe b. Seid, njemu Lejs b. Sa'd i rekao da mu je pričao Nafi', oslobođeni rob Abdullaha b. Omera b. Hattaba prenoseći od Abdullaha b. Omera, da je jedan čovjek ustao u džamiji i pitao:
"Allahov Poslaniče, odakle nam naređuješ da naglas izgovaramo telbiju (zanijetimo hadž)?"Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, odgovorio je: "Medinelije će je izgovarati od Zul-Hulejfe, Šamljani od Džuhfe, a Nedždanci od Karna."
Ibni-Omer je rekao:
– Neki ashabi misle da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, kazao: "Jemenci će izgovarati telbiju od Jelemlema." – Ja ovo, govoraše Ibni-Omer, nisam razumio od Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem.[4]

١٣٣. حَدَّثَنِي قُتَيْبَةُ بْنُ سَعِيدٍ قَالَ حَدَّثَنَا اللَّيْثُ
ابْنُ سَعْدٍ قَالَ حَدَّثَنَا نَافِعٌ مَوْلَى عَبْدِاللهِ بْنِ عُمَرَ
ابْنِ الْخَطَّابِ عَنْ عَبْدِاللهِ بْنِ عُمَرَ أَنَّ رَجُلًا قَامَ
فِي الْمَسْجِدِ فَقَالَ يَا رَسُولَ اللهِ مِنْ أَيْنَ تَأْمُرُنَا أَنْ
نُهِلَّ فَقَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ يُهِلُّ أَهْلُ الْمَدِينَةِ مِنْ ذِي
الْحُلَيْفَةِ وَيُهِلُّ أَهْلُ الشَّأْمِ مِنَ الْجُحْفَةِ وَيُهِلُّ أَهْلُ
نَجْدٍ مِنْ قَرْنٍ وَقَالَ ابْنُ عُمَرَ وَيَزْعُمُونَ أَنَّ رَسُولَ
اللهِ ﷺ قَالَ وَيُهِلُّ أَهْلُ الْيَمَنِ مِنْ يَلَمْلَمَ وَكَانَ ابْنُ
عُمَرَ يَقُولُ لَمْ أَفْقَهْ هَذِهِ مِنْ رَسُولِ اللهِ ﷺ.

---

3 Alija, radijallahu anhu, bio je zet Muhammeda, sallallahu alejhi ve sellem, pa se stidio pitati ga za probleme, koji se tiču bračne intime. Želeći siguran odgovor, Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, po konkretnom slučaju pitao je Mikdada b. Amra b. Sa'leba iz plemena Behram Kindi. Pojava vlažnosti na spolnom organu usljed manjeg nadražaja kvari abdest i pri ponovnom uzimanju abdesta treba (vadžib je) oprati i spolni organ. Ebu-Hanife i Šafija smatraju da s pojavom vlažnosti na spolnom organu izazvanoj direktnim nadražajem kao milovanjem, ljubljenjem i gledanjem suprotnog spola, ili indirektnim kao razmišljanjem – treba obnoviti abdest, a učenjaci Malikove škole drže da abdest treba obnoviti samo u slučaju pojave sluzi nastale direktnim nadražajem. Mezija je vlažnost na spolnom organu nastala poslije manjeg nadražaja.

4 U džamiji treba održavati predavanja, voditi pristojne diskusije i donositi zaključke.

O ONOME KOJI JE ZAINTERESOVANOM ODGOVORIO OPŠIRNIJE NEGO ŠTO GA JE PITAO

باب مَنْ أجابَ السَّائِلَ بأكْثر مِمَّا سَألَهُ

134. PRIČAO NAM JE Adem, njemu Ibn-Ebu-Zi'b prenio od Nafi'a, (ovaj) od Ibni-Omera, radijallahu anhumama, a on od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem.. A Ibn-Ebu-Zi'b prenosi i od Zuhrije, (preko drugog seneda), on od Salima, (ovaj) od Ibni-Omera, (a on) od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, da ga je neko pitao: "Šta hodočasnik može oblačiti?"
– Ne oblači: košulju, saruk, gaće (pantalone), kukuljicu, niti odjeću koja je došla u dodir s versom ili šafranom, a ko ne nađe nanule, pa neka obuje obuću i podreže je tako da mu bude ispod gležnjeva.[1]

١٣٤. حَدَّثَنَا آدَمُ قَالَ حَدَّثَنَا ابْنُ أَبِي ذِئْبٍ عَنْ نَافِعٍ عَنِ ابْنِ عُمَرَ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ وَعَنِ الزُّهْرِيِّ عَنْ سَالِمٍ عَنِ ابْنِ عُمَرَ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ أَنَّ رَجُلًا سَأَلَهُ مَا يَلْبَسُ الْمُحْرِمُ فَقَالَ لَا يَلْبَسُ الْقَمِيصَ وَلَا الْعِمَامَةَ وَلَا السَّرَاوِيلَ وَلَا الْبُرْنُسَ وَلَا ثَوْبًا مَسَّهُ الْوَرْسُ أَوِ الزَّعْفَرَانُ فَإِنْ لَمْ يَجِدِ النَّعْلَيْنِ فَلْيَلْبَسِ الْخُفَّيْنِ وَلْيَقْطَعْهُمَا حَتَّى يَكُونَا تَحْتَ الْكَعْبَيْنِ .

Hadisom su utvrđena tri mikata, i to mikati Medinelija, Šamljana i Nedždanaca, dok u mikat Jemenaca Ibni-Omer, radijallahu anhuma, sumnjaše. Međutim, i ovaj je mikat utvrđen hadisom prenesenim po Ibni-Abbasu, radijallahu anhuma, koga su zabilježili Buhari, Muslim i drugi veliki muhaddisi. Za stanovništvo Iraka mikat je Zatu Irk.
Hadis predskazuje da će jednog dana početi dolaziti na hadž kao muslimani stanovnici Nedžda, Šama, Iraka i drugih njima gravitirajućih pokrajina.

1 Skromno odijevanje hodočasnika upozorava ljude na potrebu skromnog života izbjegavajući raskoš i luksuz. Nošenje ihrama podsjeća hadžiju da stalno misli na svoje hadžijske obrede, na pobožnost i bogobojaznost, a bjelina ihrama na posmrtnu bijelu odoru u koju će se konačno zamotati svaki smrtnik i krenuti Allahu, dželle šanuhu, na odgovornost za svoj rad.
Na pitanje zainteresovanog može se odgovoriti i indirektno kao što je to učinio Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, u konkretnom slučaju.
U nedostatku papuča ili sandala hadžija može obuti cipele ili mestve odrezavši ih do ispod članaka. Imam Ahmed, držeći se hadisa prenesenog preko Ibn-Abbasa, radijallahu anhuma, i Džibira, u kojem se spominje podrezivanje grlića mestava, smatra da muhrim u ovom slučaju može obuti mestve i bez podrezivanja grlića.
Muhrimu je zabranjeno oblačiti pantalone i gaće. Na osnovu hadisa prenesenog preko Ibni-Abbasa, radijallahu anhuma: "Ko nema donjeg ogrtača, neka obuče gaće!" Imam Šafija i još poneki pravnici dozvoljavaju oblačenje gaća, odnosno pantalona bez ikakvih pravnih posljedica. Ebu-Hanife i Malik to odobravaju uz davanje otkupa koji je utvrđen drugim hadisima.
U Bedai'u stoji: "Ako muhrim nema donjeg ogrtača, obući će rasporene gaće omotavši ih oko sebe. Ko obuče nerasporene gaće, treba zaklati kurban. Pod istim uvjetima i s istim pravnim posljedicama koristi se i košulja."
"Vers" je višegodišnja biljka žute boje; raste u Jemenu i služi za bojenje platna.

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيْمِ

U ime Allaha, Svemilosnog, Samilosnog!

كِتَابُ الْوُضُوءِ

ABDEST

ŠTA SE NAVODI (PRENOSI) O ABDESTU

بَاب مَا جَاءَ فِي الْوُضُوءِ

i o riječima Uzvišenog Allaha: "Kada naumite stupiti u namaz, operite svoja lica i svoje ruke do iza laktova i potarite svoje glave, a svoje noge (operite) do više članaka!"[1]

وَقَوْلِ اللهِ تَعَالَى ﴿ إِذَا قُمْتُمْ إِلَى الصَّلَاةِ فَاغْسِلُوا وُجُوهَكُمْ وَأَيْدِيَكُمْ إِلَى الْمَرَافِقِ وَامْسَحُوا بِرُءُوسِكُمْ وَأَرْجُلَكُمْ إِلَى الْكَعْبَيْنِ ﴾.

1 Na početku *Sahiha* bilo je riječi o Objavi, zatim o islamskom vjerovanju i važnosti nauke, a sada se obrađuju propisi obredoslovlja, jer se ona grade na vjerovanju i stečenom znanju i ona su odraz vjerovanja svakog vjernika.
S obzirom da je u Kur'anu i hadisu potencirana važnost namaza i da je musliman svakodnevno pet puta vezan za namaz, Buhari mu dodjeljuje mjesto na prvim stranicama svoje hadiske zbirke.
Pošto je abdest uvjet i za valjanost namaza, logično je da su izneseni i detaljni propisi o abdestu, higijeni tijela pristojnoj čistoći odijela i mjesta gdje će vjernik klanjati.
Namaz se u Kur'anu i hadisu spominje pod imenom "salat". Ovaj izraz nastao je od riječi "es-salaa", tj. sapi; sredina leđa. Osoba koja kod pregibanja miče sapima naziva se "musallija". Micanje sredine leđa i plećki dolazi naročito do izražaja pri obavljanju namaza, pa se i klanjač naziva "musallija", a sami obred salat, tj. namaz.
Neki kažu da riječ "musallija" ima značenje drugog konja po redu u trci koji uzastopno prati pred sobom prvog trkača držeći stalno svoju glavu na njegovim sapima.
"Salat" znači još: moliti milost, sreću, spas i blagoslov, a neki misle da znači: topiti i kaliti.
Prema tome "musallija" je osoba koja sve namaske obrede prati i dosljedno vrši ne ispuštajući ni jednoga; pri klanjanju angažuje sve svoje umne i fizičke sposobnosti, sve organe a naročito krsta i tako radi na svom fizičkom jačanju i umnom uzdizanju.
Putem citiranja određenih kur'anskih tekstova musliman moli Allaha, dželle šanuhu, za svoju sreću i spas, angažuje do maksimuma svoje umne sposobnosti, vježba ih i uzdiže, da bi se što više uzdigao i izdvojio iznad obične životinje i životinjskog carstva, nastoji da se osposobi i postane upravitelj prirode, da vlada njom, a ne ona njim. Ovim putem čovjek postaje namjesnik – upravitelj na zemlji, a ne rob potčinjen drugim stvorenjima.
Ko redovno i savjesno klanja, on uzdiže svoju dušu i srce i iz njih odstranjuje naklonost za negativne i grješne poslove, baš kao što zlatar topeći zlatnu ili neku drugu rudaču odstranjuje iz nje trosku i dobije vrijedno čisto zlato.
Redovno, savjesno i skrušeno obavljanje namaza preobražava i zaostalog grubijana u čovjeka zlata vrijednog, u izbrušeni dragulj za kojim svako hlepi; u čovjeka bezgranično vrijednog za zajednicu i ljudsko društvo.
Za valjanost namaza potrebno je prethodno propisano vjersko čišćenje. Da se ne bi shvatilo da se to čišćenje čini prilikom svakog namaza, Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, to objašnjava svojim radom, kako nam

Ebu-Abdullah (Buhari) kaže: "Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, objasnio je da je farz abdesta (prati gore istaknute organe) samo jedanput. On je, međutim, uzimao abdest perući ih, također, dva i tri puta, a iznad tri nije prelazio. Prekomjernost u tom učeni su smatrali prezrenim, kao i prekoračenje prakse Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem."[1]

قَالَ أَبُو عَبْدِ اللهِ وَبَيَّنَ النَّبِيُّ ﷺ أَنَّ فَرْضَ الْوُضُوءِ مَرَّةً مَرَّةً وَتَوَضَّأَ أَيْضًا مَرَّتَيْنِ وَثَلَاثًا وَلَمْ يَزِدْ عَلَى ثَلَاثٍ وَكَرِهَ أَهْلُ الْعِلْمِ الْإِسْرَافَ فِيهِ وَأَنْ يُجَاوِزُوا فِعْلَ النَّبِيِّ ﷺ .

NAMAZ SE NE PRIMA BEZ ABDESTA

بَاب لَا تُقْبَلُ صَلَاةٌ بِغَيْرِ طُهُورٍ

135. PRIČAO NAM JE Ishak b. Ibrahim Hanzali i rekao da ga je obavijestio Abdur-Rezak, njega Ma'mer prenoseći od Hemmama b. Munebbiha, a on čuo Ebu-Hurejru gdje kaže da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
"Ne prima se namaz onoga koji je učinio 'hades' sve dok ne uzme abdest."
Jedan čovjek iz Hadremevta upita: "Ebu-Hurejra, šta je to 'hades'?"
– Nečujno ili glasno puštanje vjetra – odgovori on.[2]

١٣٥ . حَدَّثَنَا إِسْحَاقُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ الْحَنْظَلِيُّ قَالَ أَخْبَرَنَا عَبْدُ الرَّزَّاقِ قَالَ أَخْبَرَنَا مَعْمَرٌ عَنْ هَمَّامِ بْنِ مُنَبِّهٍ أَنَّهُ سَمِعَ أَبَا هُرَيْرَةَ يَقُولُ قَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ لَا تُقْبَلُ صَلَاةُ مَنْ أَحْدَثَ حَتَّى يَتَوَضَّأَ قَالَ رَجُلٌ مِنْ حَضْرَمَوْتَ مَا الْحَدَثُ يَا أَبَا هُرَيْرَةَ قَالَ فُسَاءٌ أَوْ ضُرَاطٌ .

---

to prenosi Sulejman b. Burejd: "Vjerovjesnik je na dan osvojenja Mekke s jednim abdestom i potiranjem obuće klanjao i više namaza. Omer, radijallahu anhu, primijetio je: 'Uradio si danas nešto što ranije nisi činio?'"
– To sam, Omere, namjerno uradio – odgovori Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem.

Prema tome, abdest se ne uzima posebno za svaki namaz. Abdest je uvjet za punovažnost namaza samo osobi koja je tek iz postelje ustala, odnosno onome koji ga nije obnovio pošto ga je bio pokvario.

Iz izraza "perite vaša lica" razumije se pranje vanjštine lica. Prema tome, pranje unutrašnjosti nosa i usta nije obavezno. Koža brade je sastavni dio lica i prema tome mora se prati. Ako kožu brade pokriva duga kosa, takva brada ne spada više pod pojam lica i koža joj se ne mora prati. Umjesto kože oprat će se kosa na bradi, a koža samo ovlažiti mokrom rukom.

Izraz "ve erdžulekum" veže se za izraz "ve ejdijekum", a to znači da se noge moraju prati, kao što se peru ruke i lice. Pranje nogu spomenuto je iza potiranja glave, da bi se upozorilo na logični redoslijed pranja pojedinih dijelova tijela, što nije neophodno, s obzirom da veznik "ve" ne znači redoslijed, nego dužnost da se svi navedeni dijelovi tijela operu onako kako to vjernik bude mogao izvesti. Pranje nogu utvrđeno je u brojnim hadisima.

1 Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, pojedine dijelove tijela pri uzimanju abdesta prao je obično tri puta. Pranje jedanput je farz, a tri puta je sunnet. Činiti nešto mimo prakse Vjerovjesnika ne dolikuje muslimanima. Jednom je Sa'd pri uzimanju abdesta prekomjerno prolijevao vodu perući udove više od tri puta. Vjerovjesnik ga je upozorio rekavši da je raskoš prezrena u svačemu pa i u trošenju vode pri uzimanju abdesta, pa makar ga uzimao i na tekućoj rijeci.
Amr b. Šu'ajb kaže:
– Vjerovjesnik uzimaše jednom abdest i pošto opra pojedine udove tri puta, reče: "Ko ih pere više ili manje od tri puta, taj griješi i čini sebi nasilje."

2 Iz hadisa se zaključuje:
– propisano čišćenje neophodno je za punovažnost svakog namaza;

O ZNAČAJU ABDESTA I ONIM KOJI ĆE IMATI BILJEGE (NA ČELU, NOGAMA I RUKAMA) OD ABDESTA

باب فضل الوضوء والغر المحجلون من آثار الوضوء

136. PRIČAO NAM JE Jahja b. Bukejr, njemu Lejs, prenoseći od Halida, ovaj od Seida b. Ebu-Hilala, on od Nu'ajma Mudžmira, koji je rekao:
– Popeo sam se s Ebu-Hurejrom na (Vjerovjesnikovu) džamiju, on je tu uzeo abdest i rekao: "Čuo sam Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, gdje kaže: 'Na Sudnjem danu moji sljedbenici bit će pozivani (na obračun) s obilježjem na čelu i udovima kao ostacima tragova abdesta. Prema tome, ko je u mogućnosti da produži svoje obilježje na čelu i biljeg na nogama neka to čini!'"[3]

١٣٦ . حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ بُكَيْرٍ قَالَ حَدَّثَنَا اللَّيْثُ عَنْ خَالِدٍ عَنْ سَعِيدِ بْنِ أَبِي هِلَالٍ عَنْ نُعَيْمٍ الْمُجْمِرِ قَالَ رَقِيتُ مَعَ أَبِي هُرَيْرَةَ عَلَى ظَهْرِ الْمَسْجِدِ فَتَوَضَّأَ فَقَالَ إِنِّي سَمِعْتُ النَّبِيَّ ﷺ يَقُولُ إِنَّ أُمَّتِي يُدْعَوْنَ يَوْمَ الْقِيَامَةِ غُرًّا مُحَجَّلِينَ مِنْ آثَارِ الْوُضُوءِ فَمَنِ اسْتَطَاعَ مِنْكُمْ أَنْ يُطِيلَ غُرَّتَهُ فَلْيَفْعَلْ .

– puštanje vjetra, bilo namjerno ili nenamjerno, kvari abdest;
– abdest treba uzeti i za obilazak oko Ka'be, jer je Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, to smatrao vrstom molitve.

3 Vjersko čišćenje treba obavljati što savjesnije, ljepše i potpunije. Takvo higijensko održavanje tijela pokazat će svoj odraz i na Drugom svijetu, gdje će biti puni dostojanstva, čisti, uredni i kao okićeni nakitom svijetlih biljega.
Iz hadisa se zaključuje:
– lijepo je da se pri pranju čela obuhvati i nešto glave iznad njega, pri pranju ruku opere dio mišica iznad laktova, a pri pranju nogu dio cjevanica iznad članaka. Što se opere veći dio tih dijelova, tim je učinjeno bolje i Allahu, dželle šanuhu, ugodnije djelo i trag toga abdesta bit će vidljiviji na Sudnjem danu;
– preporučljivo je da musliman bude uvijek pod abdestom, da ga uzima uredno i na način kako je to Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, činio;
– vjernik pod abdestom je čist, uredan, dostojan Allahove, dželle šanuhu, milosti i sredine najuglednijeg društva;
– noge pri uzimanju abdesta moraju se prati, a ne samo potrati vlažnom rukom;
– hadis prenijet od jednog vjerodostojnog ashaba je punovažan;
– proživljenje na Sudnjem danu je stvarnost,
– dozvoljeno je uzimati abdest na tavanu džamije, ako to neće povrijediti higijensku i estetsku stranu džamije i njene okolice;
– abdest (s tragom biljega na čelu i udovima na Sudnjem danu) naročita je odlika i Allahov, dželle šanuhu, dar sljedbenicima Muhammeda, sallallahu alejhi ve sellem. Neki kažu da je abdest, kao higijenska mjera, prvi put propisan Muhammedu, sallallahu alejhi ve sellem, i njegovim sljedbenicima.

O ONOME KO NEĆE OBNAVLJATI ABDEST ZBOG SUMNJE VEĆ IZ UVJERENJA

باب مَنْ لا يَتَوضَأُ من الشَّكِّ حَتَّى يَسْتَيْقِنَ

137. PRIČAO NAM JE Ali, njemu Sufjan, a njemu Zuhri prenoseći od Seida b. Musejjeba, i od Abbada b. Temima, a ovaj od svoga amidže da se on Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, potužio na nekog čovjeka kome se pričinjaše da nešto u toku namaza primjećuje, pa mu Vjerovjesnik reče:
– Neka se ne vrne, ili je rekao ne okreće (iz namaza) sve dok ne čuje kakav glas ili dok ne osjeti vjetar![1]

١٣٧. حَدَّثَنَا عَلِيٌّ قَالَ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ قَالَ حَدَّثَنَا الزُّهْرِيُّ عَنْ سَعِيدِ بْنِ الْمُسَيَّبِ ح وَعَنْ عَبَّادِ بْنِ تَمِيمٍ عَنْ عَمِّهِ أَنَّهُ شَكَا إِلَى رَسُولِ اللهِ ﷺ الرَّجُلُ الَّذِي يُخَيَّلُ إِلَيْهِ أَنَّهُ يَجِدُ الشَّيْءَ فِي الصَّلَاةِ فَقَالَ لَا يَنْفَتِلْ أَوْ لَا يَنْصَرِفْ حَتَّى يَسْمَعَ صَوْتًا أَوْ يَجِدَ رِيحًا.

REDUCIRANJE (VODE I POSTUPAKA PRANJA) U ABDESTU

باب التَّخْفِيفِ فِي الْوُضُوءِ

138. PRIČAO NAM JE Ali b. Abdullah, njemu Sufjan prenoseći od Amra kojeg je obavijestio Kurejb, prenoseći od Ibni-Abbasa, da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, zaspao toliko da je puhao, a potom da je klanjao. Ponekad je (Sufjan) govorio: "Naslonio se tako da je puhao, a poslije je ustao i klanjao."
Ovu izjavu pričao nam je više puta Sufjan prenoseći je od Amra, on od Kurejba, a ovaj od Ibni-Abbasa

١٣٨. حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ عَبْدِاللهِ قَالَ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ عَنْ عَمْرٍو قَالَ أَخْبَرَنِي كُرَيْبٌ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ نَامَ حَتَّى نَفَخَ ثُمَّ صَلَّى وَرُبَّمَا قَالَ اضْطَجَعَ حَتَّى نَفَخَ ثُمَّ قَامَ فَصَلَّى ثُمَّ حَدَّثَنَا بِهِ سُفْيَانُ مَرَّةً بَعْدَ مَرَّةٍ عَنْ عَمْرٍو عَنْ كُرَيْبٍ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ قَالَ بِتُّ عِنْدَ خَالَتِي مَيْمُونَةَ لَيْلَةً فَقَامَ

1 Iz navedenog hadisa zaključuje se:
– osnovno je šerijatskopravno pravilo: "El-jekinu la jezulu biš-šekki", tj. "činjenično ranije stanje ne može sumnja anulirati." Vjernik koji zna da je ranije uzeo abdest i da nije ništa uradio što bi ga pokvarilo, a pred samo klanjanje namaza posumnja u taj abdest, smatra se da on ima abdest i nije mu ga potrebno obnavljati. Ovog pravila pridržavaju se svi pravnici izuzev Malika;
– pijani, iz koga očito zaudara zadah alkohola, može se osuditi odgovarajućom šerijatskom kaznom, iako ga nije niko vidio kada je pio, ukoliko ne postoji opravdavajući razlog kao što je prisila;
– vjernik ima zakonsko opravdanje da raspituje učenjaka za sve najasne propise, a učenjak je dužan da mu ih objasni prema svojim sposobnostima;
– nema stida u traganju za naukom;
– postojeće stanje mijenja se samo na osnovu nepobitnih novih činjenica, a ne sumnje;
– ashabi su Muhammedu, sallallahu alejhi ve sellem, iznosili sve svoje zgode i nezgode tražeći od njega detaljne odgovore.

النَّبِيُّ ﷺ مِنَ اللَّيْلِ فَلَمَّا كَانَ فِي بَعْضِ اللَّيْلِ قَامَ النَّبِيُّ ﷺ فَتَوَضَّأَ مِنْ شَنٍّ مُعَلَّقٍ وُضُوءًا خَفِيفًا يُخَفِّفُهُ عَمْرٌو وَيُقَلِّلُهُ وَقَامَ يُصَلِّي فَتَوَضَّأْتُ نَحْوًا مِمَّا تَوَضَّأَ ثُمَّ جِئْتُ فَقُمْتُ عَنْ يَسَارِهِ وَرُبَّمَا قَالَ سُفْيَانُ عَنْ شِمَالِهِ فَحَوَّلَنِي فَجَعَلَنِي عَنْ يَمِينِهِ ثُمَّ صَلَّى مَا شَاءَ اللهُ ثُمَّ اضْطَجَعَ فَنَامَ حَتَّى نَفَخَ ثُمَّ أَتَاهُ الْمُنَادِي فَآذَنَهُ بِالصَّلَاةِ فَقَامَ مَعَهُ إِلَى الصَّلَاةِ فَصَلَّى وَلَمْ يَتَوَضَّأْ قُلْنَا لِعَمْرٍو إِنَّ نَاسًا يَقُولُونَ إِنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ تَنَامُ عَيْنُهُ وَلَا يَنَامُ قَلْبُهُ قَالَ عَمْرٌو سَمِعْتُ عُبَيْدَ بْنَ عُمَيْرٍ يَقُولُ رُؤْيَا الْأَنْبِيَاءِ وَحْيٌ ثُمَّ قَرَأَ ﴿إِنِّي أَرَى فِي الْمَنَامِ أَنِّي أَذْبَحُكَ﴾ .

koji je izjavio: "Jedne noći prenoćio sam kod svoje tetke po majci, Mejmune, i Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, probudi se i usta, pošto je prespavao jedan dio noći. Potom je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, uzeo abdest iz objčšene mješine jednim pranjem i upotrijebio malo vode." Amr ga je (kaže Sufjan) opisivao, tj. Alejhisselamov abdest, spominjući jedno pranje i pranje udova uz upotrebu male količine vode i stao klanjati.

I ja sam uzeo abdest kao i on, došao i stao mu slijeva.

Ponekad je Sufjan govorio: "... stao mu slijeva (upotrijebivši izraz 'an šimalihi, umjesto 'an jesarihi), pa me je on premjestio i stavio na svoju desnu stranu, a onda klanjao, šta je Allah htio. Kasnije je on legao i zaspao tako da je (na usta) puhao. Poslije mu je došao glasnik, obavijestio ga o namazu i stao s Vjerovjesnikom klanjati.

(Vjerovjesnik) je sada klanjao, a abdesta nije (ponovo) uzimao.

Rekli smo (kaže Sufjan) Amru:

– Svijet govori: "Oko Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, spava, a srce mu ne spava", a Amr reče: "Čuo sam Ubejda b. Umejra gdje govori: 'Snovi Vjerovjesnika su Objava', i citira (ajet): 'Ja sam sanjao da te koljem...'"[2]

2 Iz hadisa se zaključuje:
– trenutni san Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, nije mu pokvario abdest. Međutim, on je poslije stvarnog tvrdog spavanja redovno uzimao abdest;
– maloljetnik može prenoćiti u sobi zajedno sa svojom bližom rodakinjom i njenim mužem koji neće imati sa suprugom spolni snošaj;
– samilost i osjećajnost Muhammeda, sallallahu alejhi ve sellem, prema djeci;
– bistrina i sposobnost pamćenja Ibn-Abbasa, radijallahu anhuma;
– nafila se može klanjati skupno pa makar to bilo s jednom maloljetnom osobom;
– kada skupnom obavljanju namaza prisustvuje samo jedna osoba, ona treba stati na desnu stranu iza imama;
– abdest je punovažan kada se svaki propisani dio tijela opere jedanput;
– imam treba svoje džematlije poučavati i riječima i praktičnim radom;
– mujezin i pored proučenog ezana obavještava svoga imama o nastupu namaskog vakta;
– abdest uzet radi obavljanja nafila-namaza vrijedi i za obavljanje drugih pobožnih poslova;
– trenutni neutvrđen san naslonjene osobe ne kvari abdest;
– dozvoljeno je uhvatiti dijete za kosu, glavu ili uho u namjeri davanja nekog savjeta;
– tekst navedenog ajeta su riječi Ibrahima, alejhi selam, koji se obratio sinu Ismailu kada ga je htio žrtvovati u ime Allaha, dželle šanuhu.

PRAVILNO UZIMANJE ABDESTA

باب إِسْبَاغِ الْوُضُوءِ

Ibni-Omer je rekao: "Pravilno uzimanje abdesta je potpuno čišćenje (od prljavštine)."

وَقَالَ ابْنُ عُمَرَ إِسْبَاغُ الْوُضُوءِ الإِنْقَاءُ .

139. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Mesleme prenoseći od Malika, (ovaj) od Musaa b. Ukbe, on od Kurejba, oslobođenog roba Ibnu-Abbasa, (a ovaj opet) od Usame b. Zejda da ga je čuo gdje govori:
– Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, vraćao se sa Arefata i kada je bio na poznatom brdskom putu (eš-ši'b), sišao je (s deve) i pomokrio se, a potom uzeo abdest, ali ne potpuno savršenim pranjem.
– Hoćemo li, Allahov Poslaniče, klanjati namaz? – upitah.
– Namaz je pred tobom – reče i uzjaha devu. Kada je došao na Muzdelifu, sjahao je, uzeo abdest i to uz potpuno čišćenje.
Tada je proučen ikamet za namaz i on je klanjao akšam. Kasnije je svako svoju devu natjerao da se spusti na mjestu gdje je odsjeo, onda je proučen ikamet za jaciju i on je klanjao, a između akšama i jacije nije ništa klanjao.[1]

١٣٩. حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مَسْلَمَةَ عَنْ مَالِكٍ عَنْ مُوسَى بْنِ عُقْبَةَ عَنْ كُرَيْبٍ مَوْلَى ابْنِ عَبَّاسٍ عَنْ أُسَامَةَ بْنِ زَيْدٍ أَنَّهُ سَمِعَهُ يَقُولُ دَفَعَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ مِنْ عَرَفَةَ حَتَّى إِذَا كَانَ بِالشِّعْبِ نَزَلَ فَبَالَ ثُمَّ تَوَضَّأَ وَلَمْ يُسْبِغِ الْوُضُوءَ فَقُلْتُ الصَّلاَةَ يَا رَسُولَ اللَّهِ فَقَالَ الصَّلاَةُ أَمَامَكَ فَرَكِبَ فَلَمَّا جَاءَ الْمُزْدَلِفَةَ نَزَلَ فَتَوَضَّأَ فَأَسْبَغَ الْوُضُوءَ ثُمَّ أُقِيمَتِ الصَّلاَةُ فَصَلَّى الْمَغْرِبَ ثُمَّ أَنَاخَ كُلُّ إِنْسَانٍ بَعِيرَهُ فِي مَنْزِلِهِ ثُمَّ أُقِيمَتِ الْعِشَاءُ فَصَلَّى وَلَمْ يُصَلِّ بَيْنَهُمَا .

1 Iz hadisa se zaključuje:
– hadžije su – po Ebu-Hanifi i Muhammedu – obavezni odgoditi klanjanje akšama do jacijskog vremena. Ako hadžija klanja akšam, vraćajući se s Arefata, na putu za Muzdelifu, namaz mu nije punovažan i treba ga ponovo klanjati do zore te noći na Muzdelifi. To je stav Zufera i jedne grupe učenjaka Kufe.
Malik, međutim, dozvoljava klanjati akšam prije jacijskog vremena samo hadžiji koji ima za to opravdan razlog. Takav može klanjati akšam prije nastupa jacijskog vremena, ali ipak da to bude poslije zalaska sunca i nestanka rumenila na zapadu.
U Mudevveni stoji: "Ako hadžija klanja akšam na Arefatu u akšamskom vremenu, ostavio je ono što je bolje i što je sunnet i to će mu biti punovažno, što je suprotno stavu Ebu-Hanife." Šafije kažu: "Ako hadžija klanja akšam i jaciju zajedno, bilo to na Arefatu ili na putu za Muzdelifu, ili nekom drugom mjestu tako da svaki namaz klanja u njegovom vremenu, ti su mu namazi punovažni, iako je mimoišao jedan ljepši uobičajeni postupak." Ovog su mišljenja bili mnogi ashabi, tabini, zatim Evzai, imam Ebu-Jusuf, Ešheb i još mnogi među poznavaocima hadisa;
– nije neophodna dužnost potpuno spojiti klanjanje akšama i jacije na Muzdelifi bez ikakva vremenskog razmaka među njima;
– Malik, Šafija i Ahmed smatraju da treba proučiti ikamet posebno za akšam, a posebno za jaciju. Ebu-Hanife, Ebu-Jusuf i Muhammed, imajući u vidu gornji i još jedan drugi hadis prenesen od Džabira, Abdullaha b. Omera i Ebu-Ejjuba Ensarije, smatraju da treba proučiti samo jedan ezan i jedan ikamet za klanjanje oba navedena namaza;

PRANJE LICA OBJERUČKE JEDNOM ŠAKOM VODE

باب غسل الوجه باليدين من غرفة واحدة

140. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Abdur-Rahim i kazao da ga je obavijestio Ebu-Seleme Huza'i, tj. Mensur b. Seleme, njega Ibni-Bilal, tj. Sulejman prenoseći od Zejda b. Eslema, (ovaj) od Ataa b. Jesara, a on od Ibnu-Abbasa da je uzimajući abdest oprao svoje lice, uzeo je šaku vode i njom izaprao usta i nos, potom uzeo ponovo šaku vode i prislonio ju je uz svoju drugu ruku i objema oprao svoje lice.
Poslije je uzeo opet šaku vode, oprao njom svoju desnu ruku, zatim uzeo ponovo šaku vode i njom oprao svoju lijevu ruku, a onda (vlažnom rukom) potrao svoju glavu. Poslije je uzeo jednu šaku vode i škropio je na svoju desnu nogu i oprao je a onda uzeo drugu šaku i njom oprao svoju nogu, tj. lijevu, i izjavio: "Vidio sam Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, da ovako uzima abdest."[2]

١٤٠. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِالرَّحِيمِ قَالَ أَخْبَرَنَا أَبُو سَلَمَةَ الْخُزَاعِيُّ مَنْصُورُ بْنُ سَلَمَةَ قَالَ أَخْبَرَنَا ابْنُ بِلَالٍ يَعْنِي سُلَيْمَانَ عَنْ زَيْدِ بْنِ أَسْلَمَ عَنْ عَطَاءِ بْنِ يَسَارٍ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ أَنَّهُ تَوَضَّأَ فَغَسَلَ وَجْهَهُ أَخَذَ غَرْفَةً مِنْ مَاءٍ فَمَضْمَضَ بِهَا وَاسْتَنْشَقَ ثُمَّ أَخَذَ غَرْفَةً مِنْ مَاءٍ فَجَعَلَ بِهَا هَكَذَا أَضَافَهَا إِلَى يَدِهِ الْأُخْرَى فَغَسَلَ بِهِمَا وَجْهَهُ ثُمَّ أَخَذَ غَرْفَةً مِنْ مَاءٍ فَغَسَلَ بِهَا يَدَهُ الْيُمْنَى ثُمَّ أَخَذَ غَرْفَةً مِنْ مَاءٍ فَغَسَلَ بِهَا يَدَهُ الْيُسْرَى ثُمَّ مَسَحَ بِرَأْسِهِ ثُمَّ أَخَذَ غَرْفَةً مِنْ مَاءٍ فَرَشَّ عَلَى رِجْلِهِ الْيُمْنَى حَتَّى غَسَلَهَا ثُمَّ أَخَذَ غَرْفَةً أُخْرَى فَغَسَلَ بِهَا رِجْلَهُ يَعْنِي الْيُسْرَى ثُمَّ قَالَ هَكَذَا رَأَيْتُ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ يَتَوَضَّأُ.

– uzimanje abdesta je ibadet, pa makar se ne uzimao u namjeri klanjanja namaza;
– ashabi su s Muhammedom, sallallahu alejhi ve sellem, klanjali akšam na Muzdelifi prije nego su raspremili svoje deve;
– vraćanje hadžija s Arefata na Muzdelifu bilo je na jahaćim životinjama;
– akšam i jacija klanjaju se na Muzdelifi uzastopno jedno iza drugog, poput podne i ikindije na Arefatu.

2 Iz hadisa se zaključuje:
– abdest je punovažan ako se propisani organi tijela operu najmanje jedanput jednom šakom vode;
– usta i nos izapiru se najmanje jednom šakom vode. Sunnet je da se izapiru desnom rukom. Neki pravnici smatraju da usta treba izapirati desnom, a nos lijevom rukom. Desnom rukom treba raditi plemenite i lijepe poslove, a lijevom grube i prljave;
– lice treba prati objema rukama najmanje jednom šakom vode;
– pri pranju parnih dijelova tijela, sunnet je prati prvo desni pa onda lijevi dio, počinjući sa njihova vrha;
– pranje lica punovažno je jednom šakom vode, s tim da se ono u cijelosti opere;
– potiranje tjemena glave može se obaviti ostatkom preostale vlage na dlanu bez ponovnog grabljenja vode.

UČENJE BISMILLE U SVAKOJ SITUACIJI PA I PRI SPOLNOM SNOŠAJU

باب التَّسْمِيةِ على كُلِّ حالٍ وعِنْدَ الْوِقاعِ

141. PRIČAO NAM JE Ali b. Abdullah, njemu Džerir prenoseći od Mensura, (ovaj) od Salima b. Ebu-Dža'da, (on) od Kurejba, (a ovaj opet) od Ibni-Abbasa koji to pripisuje Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, da je rekao: "Da neko od vas prilazeći svojoj supruzi kaže: 'Bismillah, Allahu moj, sačuvaj nas od šejtana i udalji ga od onoga što si nam udijelio', pa bude suđeno da dobiju dijete, (šejtan) mu neće moći nanijeti štetu."[1]

١٤١. حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ عَبْدِاللهِ قَالَ حَدَّثَنَا جَرِيرٌ عَنْ مَنْصُورٍ عَنْ سَالِمِ بْنِ أَبِي الْجَعْدِ عَنْ كُرَيْبٍ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ يَبْلُغُ النَّبِيَّ ﷺ قَالَ لَوْ أَنَّ أَحَدَكُمْ إِذَا أَتَى أَهْلَهُ قَالَ بِاسْمِ اللهِ اللَّهُمَّ جَنِّبْنَا الشَّيْطَانَ وَجَنِّبِ الشَّيْطَانَ مَا رَزَقْتَنَا فَقُضِيَ بَيْنَهُمَا وَلَدٌ لَمْ يَضُرُّهُ.

ŠTA (ČOVJEK) TREBA GOVORITI KOD ULASKA U NUŽNIK

باب ما يَقُولُ عِنْدَ الْخَلاءِ

142. PRIČAO NAM JE Adem, njemu Šu'be prenoseći od Abdul-Aziza b. Suhejba, koji je rekao:

– Čuo sam Enesa gdje kaže: "Kada bi Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, htio unići u nužnik, govorio bi: 'Allahu moj, kod Tebe tražim utočište od muških i ženskih šejtana!'"

– Ibn-Ar'are isto kao i Adem prenosi ovaj hadis od Šu'be. Prenoseći ga Šu'be Gunder kaže: "Kada bi (Vjerovjesnik) došao do nužnika..."

Musa, prenoseći od Hammada, kazao je: "Kada bi (Vjerovjesnik) ušao...", a Seid b. Zejd kazao je da je njemu gornji hadis ispričao Abdul-Aziz riječima:

"Kada bi (Vjerovjesnik) htio unići u nužnik..."[2]

١٤٢. حَدَّثَنَا آدَمُ قَالَ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ عَنْ عَبْدِالْعَزِيزِ بْنِ صُهَيْبٍ قَالَ سَمِعْتُ أَنَسًا يَقُولُ كَانَ النَّبِيُّ ﷺ إِذَا دَخَلَ الْخَلَاءَ قَالَ اللَّهُمَّ إِنِّي أَعُوذُ بِكَ مِنَ الْخُبُثِ وَالْخَبَائِثِ تَابَعَهُ ابْنُ عَرْعَرَةَ عَنْ شُعْبَةَ وَقَالَ غُنْدَرٌ عَنْ شُعْبَةَ إِذَا أَتَى الْخَلَاءَ وَقَالَ مُوسَى عَنْ حَمَّادٍ إِذَا دَخَلَ وَقَالَ سَعِيدُ بْنُ زَيْدٍ حَدَّثَنَا عَبْدُالْعَزِيزِ إِذَا أَرَادَ أَنْ يَدْخُلَ.

---

1 Iz hadisa se zaključuje:
– Allaha, dželle šanuhu, treba se sjećati i držati na umu uvijek i svugdje, od Njega tražiti zaštitu protiv spletke neprijatelja i moliti sreću ovoga i budućeg svijeta;
– preporučljivo je proučiti "euzu i bismillu" pred uzimanje abdesta. Ovo je mišljenje Malika, dok Ebu-Hanife i Šafija to smatraju sunnetom, a imam Ahmed vadžibom.

2 Iz hadisa se zaključuje:
– pri ulazu u nužnik preporučljivo je kazati: *E'uzu billahi minel hubusi ve-habaisi*;
– činiti to u nužniku, ako se zaboravi proučiti prije ulaska, Ibni-Abbas smatra pokuđenim činom.

STAVLJANJE VODE PRED NUŽNIK

بَاب وَضْعِ الْمَاءِ عِنْدَ الْخَلَاءِ

143. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Muhammed, njemu Hašim b. Kasim, ovome Verka prenoseći od Ubejdullaha b. Ebu-Jezida, a ovaj od Ibni-Abbasa da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, jednom unišao u nužnik, a ja mu stavio vodu (pred vrata). Poslije je pitao ko je to stavio. I kada je bio obaviješten, reče: "Allahu moj, uputi ga u razumijevanje propisa vjere!"[3]

١٤٣. حَدَّثَنَا عَبْدُ اللهِ بْنُ مُحَمَّدٍ قَالَ حَدَّثَنَا هَاشِمُ ابْنُ الْقَاسِمِ قَالَ حَدَّثَنَا وَرْقَاءُ عَنْ عُبَيْدِ اللهِ بْنِ أَبِي يَزِيدَ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ دَخَلَ الْخَلَاءَ فَوَضَعْتُ لَهُ وَضُوءًا قَالَ مَنْ وَضَعَ هَذَا فَأُخْبِرَ فَقَالَ اللَّهُمَّ فَقِّهْهُ فِي الدِّينِ.

PRI MOKRENJU I VRŠENJU VELIKE NUŽDE NE OKREĆE SE U PRAVCU KABE, IZUZEV U ZGRADI, UZA ZID I SLIČNO

بَاب لَا تُسْتَقْبَلُ الْقِبْلَةُ بِغَائِطٍ أَوْ بَوْلٍ إِلَّا عِنْدَ الْبِنَاءِ جِدَارٍ أَوْ نَحْوِهِ

144. PRIČAO NAM JE Adem i rekao da je njemu pričao Ibnu-Ebu-Zi'b, ovome Zuhri prenoseći od Ataa b. Jezida Lejsija, a on od Ebu-Ejjuba Ensarije, koji je kazao da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Kada neko od vas obavlja veliku nuždu, neka se ne okreće licem niti leđima prema Kabi. Okrećite se istoku ili zapadu!"[4]

١٤٤. حَدَّثَنَا آدَمُ قَالَ حَدَّثَنَا ابْنُ أَبِي ذِئْبٍ قَالَ حَدَّثَنَا الزُّهْرِيُّ عَنْ عَطَاءِ بْنِ يَزِيدَ اللَّيْثِيِّ عَنْ أَبِي أَيُّوبَ الْأَنْصَارِيِّ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ إِذَا أَتَى أَحَدُكُمُ الْغَائِطَ فَلَا يَسْتَقْبِلِ الْقِبْلَةَ وَلَا يُوَلِّهَا ظَهْرَهُ شَرِّقُوا أَوْ غَرِّبُوا.

Ibni-Omer, radijallahu anhuma, i još neki ashabi to dozvoljavaju ukoliko je osoba to zaboravila učiniti pred ulazak u nužnik. Poneki pravnici smatraju da se Allahovo ime ne smije izgovarati u nužniku, nego ga treba držati samo na umu i u mislima moliti Njegovu zaštitu;
– Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, gornji tekst citirao je radi pouke ljudima i odgoja muslimana.

3 Iz navedenog hadisa zaključuje se:
– ukazivati pažnju i uslugu učenom, jeste odraz islamskog odgoja;
– preporučljivo je uslužitelja blagosloviti i zahvaliti mu na učinjenoj usluzi;
– blagoslov Vjerovjesnika je bio ostvaren, jer je Ibni-Abbas bio kasnije jedan od veoma učenih ljudi;
– Ibni-Bettal kaže da je Ibni-Abbas, radijallahu anhuma, stavio posudu s vodom pred nužnik nadohvat ruke Muhammeda, sallallahu alejhi ve sellem. Ovaj slučaj demantuje mišljenje pojedinaca koji misle da se Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, čistio samo kamenjem a vodom podapirale samo žene. Voda je na istoku dragocjena potreba živih bića, i treba je čuvati za podmirenje tih potreba.
– Nevevi prenosi da većina učenjaka preporučuju iz estetskih i higijenskih razloga čišćenje prvo kamenjem, zemljom i sličnim, a potom i podapiranje vodom. Ograničiti se samo na jednu vrstu navedenog čišćenja je punovažno. Za ovu vrstu čišćenja voda je najprikladnije sredstvo poslije čega treba ruke oprati sapunom.

4 Navedeni hadis prenio je Ebu-Ejjub Ensari kod koga je Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, odsjeo prilikom preseljenja iz Mekke u Medinu. On je učestvovao u bici na Bedru, na drugom sastanku na Akabi i spada među uglednije ashabe. Prenio je 150 hadisa. Sedam od tih hadisa zabilježio je i Buhari i Muslim, dok jedan hadis bilježi samo Buhari. Bio je odani drug Alije. Umro je 50. godine po Hidžri prilikom napada na Carigrad pod komandom Jezida b. Mu'avije. Na putu u ovom poduhvatu razbolje se i pred samim gradom izdahnu.

VRŠENJE NUŽDE ČUČEĆI NA DVA ĆERPIĆA

بَاب مَنْ تَبَرَّزَ عَلَى لَبِنَتَيْنِ

145. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Jusuf i rekao da ga je obavijestio Malik prenoseći od Jahjaa b. Seida, ovaj od Muhammeda b. Jahjaa b. Habbana, on od svoga amidže Vasi'a b. Habbana, a ovaj od Abdullaha b. Omera, da je govorio:
– Neki ljudi su govorili: "Kada čučneš da vršiš nuždu, ne okreći se prema Ka'bi niti Bejtul-makdisu (u Jerusalemu)!"
– Jednog dana – priča Abdullah b. Omer – popeo sam se na krov naše kuće i vidio Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, na dva ćerpića, čuči radi obavljanja nužde okrenut Bejtul-makdisu (Jerusalem).
– Možda si ti (Vasi'u) jedan od onih koji klanjaju na stegnima (rekao je Ibni- Omer)!
– Allaha mi, ne znam – odgovorio sam.
– Malik je – primjećuje Buhari – rekao: "To jest onaj koji, kada klanja, čini sedždu ne dižući se od zemlje (stomakom), nego je obavlja prilijepljen za zemlju."[1]

١٤٥. حَدَّثَنَا عَبْدُاللهِ بْنُ يُوسُفَ قَالَ أَخْبَرَنَا مَالِكٌ عَنْ يَحْيَى بْنِ سَعِيدٍ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ يَحْيَى بْنِ حَبَّانَ عَنْ عَمِّهِ وَاسِعِ ابْنِ حَبَّانَ عَنْ عَبْدِاللهِ بْنِ عُمَرَ أَنَّهُ كَانَ يَقُولُ إِنَّ نَاسًا يَقُولُونَ إِذَا قَعَدْتَ عَلَى حَاجَتِكَ فَلَا تَسْتَقْبِلِ الْقِبْلَةَ وَلَا بَيْتَ الْمَقْدِسِ فَقَالَ عَبْدُاللهِ بْنُ عُمَرَ لَقَدِ ارْتَقَيْتُ يَوْمًا عَلَى ظَهْرِ بَيْتٍ لَنَا فَرَأَيْتُ رَسُولَ اللهِ ﷺ عَلَى لَبِنَتَيْنِ مُسْتَقْبِلًا بَيْتَ الْمَقْدِسِ لِحَاجَتِهِ وَقَالَ لَعَلَّكَ مِنَ الَّذِينَ يُصَلُّونَ عَلَى أَوْرَاكِهِمْ فَقُلْتُ لَا أَدْرِي وَاللهِ قَالَ مَالِكٌ يَعْنِي الَّذِي يُصَلِّي وَلَا يَرْتَفِعُ عَنِ الْأَرْضِ يَسْجُدُ وَهُوَ لَاصِقٌ بِالْأَرْضِ.

Po njegovoj oporuci zakopan je pod bedemima Carigrada, odakle su ashabi najviše jurišali na utvrđeni starodrevni grad Konstantin. Grob mu je i danas poznat, a i taj dio Istanbula naziva se njegovim imenom.
Iz hadisa se zaključuje:
– pri obavljanju velike ili male nužde nije dozvoljeno okrenuti se prsima ili leđima prema kibli, bilo to u zgradi ili napolju. Ovo je stav Ebu-Hanife, Mudžahida, Sufjana Sevrija, Ahmeda (po jednom stavu koji se prenosi od njega) i Ebu-Ejjuba Ensarije. Neki pravnici ovo pravilo primjenjuju i na hram u Jerusalemu. Malik, Šafija, Ishak i Ahmed, po drugom stavu koji se prenosi od njega, držeći se još jednog drugog hadisa, smatraju da je to zabranjeno samo onom koji vrši nuždu napolju.
– Ka'bu treba poštivati uvijek i u svakoj prilici i odnositi se prema njoj pristojno i uz osobito strahopoštovanje. Ibni-Tin smatra da se u konkretnom slučaju ne treba okretati prema Suncu i Mjesecu.
Islamska pristojnost traži da se pri obavljanju nužde košulja uzdigne samo koliko je to potrebno, da se ništa ne govori i potom podapire samo lijevom rukom, da se nužda ne obavlja stojeći i na javnom mjestu, nad stajaćom vodom, nad obalom rijeka i potoka, pod voćkom i blizu izvornih voda i da muškarac poslije mokrenja dobro otrese svoj spolni organ i s njega odstrani trag mokraće.

1 Iz hadisa se zaključuje:
– Malik, Šafija, Ishak i još neki pravnici dozvoljavaju, pri vršenju nužde u zatvorenom prostoru, okrenuti se Kabi prsima ili leđima. Neki pravnici misle da je ovaj hadis derogirao ranije navedeni hadis prenesen po Ebu-Ejjubu Ensariji;
– dozvoljeno je (kada je to potrebno) izražavati se u formi alegorije;
– ashabi su radili onako kako je koji shvatio riječi i upute Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem;

IZLAZAK ŽENA NAPOLJE (RADI FIZIOLOŠKE POTREBE)

باب خُرُوجِ النِّسَاءِ إِلَى الْبَرَازِ

146. PRIČAO NAM JE Jahja b. Bukejr, Lejs, a njemu Ukajl prenoseći od Ibni-Šihaba, ovaj od Urve, on od Aiše, da su supruge Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, noću izlazile kada bi odlazile do Menasi'a,[2] a to je jedan prostrani plato.
Omer je govorio Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem: "Daj da se pokriju tvoje supruge!" Međutim, Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, nije to odmah učinio. I kada je jedne večeri izašla Sevda, kćerka Zem'e, supruga Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, a bila je visoka žena, Omer joj je doviknuo: "Znaj, Sevdo, prepoznali smo te!", želeći time da se objavi pokrivanje i Allah je, zaista, objavio ajet o pokrivanju.

١٤٦. حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ بُكَيْرٍ قَالَ حَدَّثَنَا اللَّيْثُ قَالَ حَدَّثَنِي عُقَيْلٌ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ عَنْ عُرْوَةَ عَنْ عَائِشَةَ أَنَّ أَزْوَاجَ النَّبِيِّ ﷺ كُنَّ يَخْرُجْنَ بِاللَّيْلِ إِذَا تَبَرَّزْنَ إِلَى الْمَنَاصِعِ وَهُوَ صَعِيدٌ أَفْيَحُ فَكَانَ عُمَرُ يَقُولُ لِلنَّبِيِّ ﷺ احْجُبْ نِسَاءَكَ فَلَمْ يَكُنْ رَسُولُ اللهِ ﷺ يَفْعَلُ فَخَرَجَتْ سَوْدَةُ بِنْتُ زَمْعَةَ زَوْجُ النَّبِيِّ ﷺ لَيْلَةً مِنَ اللَّيَالِي عِشَاءً وَكَانَتِ امْرَأَةً طَوِيلَةً فَنَادَاهَا عُمَرُ أَلَا قَدْ عَرَفْنَاكِ يَا سَوْدَةُ حِرْصًا عَلَى أَنْ يَنْزِلَ الْحِجَابُ فَأَنْزَلَ اللهُ آيَةَ الْحِجَابِ .

147. PRIČAO NAM JE Zekerijja, njemu Ebu-Usame prenoseći od Hišama b. Urve, on od svoga oca, ovaj od Aiše, a on od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, da je rekao: "Dozvoljeno vam je da izlazite radi obavljanja vaših potreba."
Hišam je rekao: "Mišljaše on na prirodne (fiziološke) potrebe."[3]

١٤٧. حَدَّثَنَا زَكَرِيَّاءُ قَالَ حَدَّثَنَا أَبُو أُسَامَةَ عَنْ هِشَامِ بْنِ عُرْوَةَ عَنْ أَبِيهِ عَنْ عَائِشَةَ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ قَدْ أُذِنَ أَنْ تَخْرُجْنَ فِي حَاجَتِكُنَّ قَالَ هِشَامٌ يَعْنِي الْبَرَازَ .

– Abdullah b. Omer, radijallahu anhu, nije dozvoljavao okretati se kibli prsima ili leđima pri obavljanju bilo velike ili male nužde na otvorenom prostoru i otvoreno je kritikovao one koji bi to činili;
– Ahmed b. Hanbel smatra da je ranije bilo zabranjeno okretati se Bejtul-makdisu u Jerusalemu, a kasnije dozvoljeno, zbog čega je onda i Ibni-Omer, radijallahu anhuma, to dozvoljavao. Ibni-Hanbel svoj stav potkrepljuje slučajem prenesenim po Mervanu, koji je izjavio:
– Ibni-Omer, radijallahu anhuma, jednom je okrenut prema Ka'bi zaustavio svoju devu, sjahao s nje, čučnuo i pomokrio se okrenut prema Ka'bi. Mervan mu je rekao da je to zabranjeno činiti, a Ibni-Omer mu odgovori: "To je zabranjeno činiti na otvorenom, neograđenom prostoru, a ako između tebe i Kabe ima nešto, onda to nije zabranjeno."
– svaki pokret Muhammeda, sallallahu alejhi ve sellem, praćen je i vjerno prenošen kasnijim generacijama.

2 Menasi' je jedan prostrani plato u pravcu Beki'e u Medini gdje su ljudi obavljali svoje fiziološke potrebe. (prim. rec.)

3 Odlazak suprugama Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, izvan naselja radi fiziološke potrebe bilo je dozvoljeno samo dok im se nisu nužnici sagradili uz njihove stanove.
Iz hadisa se zaključuje:
– dozvoljeno je mladem iznijeti javno svoje dobronamjerne želje i prijedloge;

VRŠENJE NUŽDE U KUĆAMA

باب التَّبَرُّزِ فِي الْبُيُوتِ

148. PRIČAO NAM JE Ibrahim b. Munzir, njemu Enes b. Ijad prenoseći od Ubejdullaha, ovaj od Muhammeda b. Jahjaa b. Habbana, on od Vasi'a b. Habbana, a ovaj od Abdullaha b. Omera, da je rekao:
"Radi jednog posla popeo sam se na krov Hafsine kuće i vidio Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, gdje vrši nuždu leđima okrenut u pravcu Ka'be, a licem u pravcu Šama."

١٤٨. حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ الْمُنْذِرِ قَالَ حَدَّثَنَا أَنَسُ ابْنُ عِيَاضٍ عَنْ عُبَيْدِ اللهِ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ يَحْيَى بْنِ حَبَّانَ عَنْ وَاسِعِ بْنِ حَبَّانَ عَنْ عَبْدِ اللهِ بْنِ عُمَرَ قَالَ ارْتَقَيْتُ فَوْقَ ظَهْرِ بَيْتِ حَفْصَةَ لِبَعْضِ حَاجَتِي فَرَأَيْتُ رَسُولَ اللهِ ﷺ يَقْضِي حَاجَتَهُ مُسْتَدْبِرَ الْقِبْلَةِ مُسْتَقْبِلَ الشَّأْمِ.

POGLAVLJE

بابٌ

149. PRIČAO NAM JE Ja'kub b. Ibrahim, njemu ispričao Jezid b. Harun rekavši da ga je obavijestio Jahja prenoseći od Muhammeda b. Jahjaa b. Habbana da ga je njegov amidža Vasi' b. Habban obavijestio, a njega Abdullah b. Omer i rekao:
"Jednog dana ispeo sam se na krov naše kuće i vidio Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, kako čuči na dva ćerpića, okrenut licem prema Bejtul-makdisu (u Jerusalemu)."

١٤٩. حَدَّثَنَا يَعْقُوبُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ قَالَ حَدَّثَنَا يَزِيدُ بْنُ هَارُونَ قَالَ أَخْبَرَنَا يَحْيَى عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ يَحْيَى بْنِ حَبَّانَ أَنَّ عَمَّهُ وَاسِعَ بْنَ حَبَّانَ أَخْبَرَهُ أَنَّ عَبْدَ اللهِ بْنَ عُمَرَ أَخْبَرَهُ قَالَ لَقَدْ ظَهَرْتُ ذَاتَ يَوْمٍ عَلَى ظَهْرِ بَيْتِنَا فَرَأَيْتُ رَسُولَ اللهِ ﷺ قَاعِدًا عَلَى لَبِنَتَيْنِ مُسْتَقْبِلَ بَيْتِ الْمَقْدِسِ.

– dalekovidnost i stav Omera, radijallahu anhu, usvojio je Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, a Allah, dželle šanuhu, objavio i naročite propise;
– umjesni dobronamjerni savjeti mogu se davati i majci. Tako je Omer, radijallahu anhu, stavio gornju primjedbu Sevdi, supruzi Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, koja se, kao i ostale njegove supruge, smatra majkom pravovjernih;
– dozvoljeno je muškarcu razgovarati sa ženama na javnom putu;
– u interesu promicanja korisnog moralnog načela, može se u društvu govoriti oštrijim i odlučnijim tonom;
– ženama je bio dozvoljen izlazak iz kuće radi obavljanja svojih poslova. To su one činile i poslije objave o pristojnom pokrivanju, a Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, naređivaše svojim suprugama da posjete svoju rodbinu i prijatelje u danima Bajrama.

OTKLANJANJE NEČISTI VODOM POSLIJE VELIKE NUŽDE

باب الاستنجاء بالماء

150. PRIČAO NAM JE Ebul-Velid Hišam b. Abdul-Melik, njemu Šu‘be prenoseći od Ebu-Mu‘aza, kome je ime Ata b. Ebu-Mejmune, da je rekao:
– Čuo sam Enesa b. Malika gdje govori: “Kada bi Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, izašao radi obavljanja nužde, ja i jedan dječak donijeli bismo mu kožni sudić vode.” To jest, da se on tom vodom podapere.[1]

١٥٠ . حَدَّثَنَا أَبُو الْوَلِيدِ هِشَامُ بْنُ عَبْدِالْمَلِكِ قَالَ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ عَنْ أَبِي مُعَاذٍ وَاسْمُهُ عَطَاءُ بْنُ أَبِي مَيْمُونَةَ قَالَ سَمِعْتُ أَنَسَ بْنَ مَالِكٍ يَقُولُ كَانَ النَّبِيُّ ﷺ إِذَا خَرَجَ لِحَاجَتِهِ أَجِيءُ أَنَا وَغُلَامٌ مَعَنَا إِدَاوَةٌ مِنْ مَاءٍ يَعْنِي يَسْتَنْجِي بِهِ .

KAD NEKOME BUDE PONESENA VODA RADI ČIŠĆENJA

باب من حمل معه الماء لطهوره

Ebu-Derda je pitao: “Zar među vama nije onaj koji je nosio obuću, vodu i jastuk Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem. (Abdullah b. Mes‘ud)!?”[2]

وَقَالَ أَبُو الدَّرْدَاءِ أَلَيْسَ فِيكُمْ صَاحِبُ النَّعْلَيْنِ وَالطَّهُورِ وَالْوِسَادِ .

---

1 Iz hadisa se zaključuje:
– nužda se obavlja podalje od društva;
– dozvoljeno je da mlađi pomogne starijem pripremiti vodu i uzimati abdest;
– posuda nošena u nužnik može se koristiti i za uzimanje abdesta;
– podapiranje vodom je dozvoljeno, logično, razumljivo i najefikasnije sredstvo za čišćenje. To je praksom Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, utvrđeno. Čišćenje drugim sredstvima kao papirom, kamenom, zemljom, travom i drugim je opravdano samo u slučaju nedostatka vode.
Po objavi ajeta: “Fihi ridžalun juhibbune en jetetahheru...”, tj. “U džamiji (Kuba) su ljudi koji vole da se dobro čiste...” Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, upitao je zbog čega ih Allah, dželle šanuhu, u Kur’anu ističe, a oni mu bez oklijevanja odgovoriše: “Nema nikog među nama, a da se ne podapire vodom.”

2 Ovo je dio predanja koje prenosi Alkame u kojem kaže: “Došao sam u Šam i klanjao dva rekata, te sam (u sebi) rekao: ‘Allahu, podari mi nekog dobrog sagovornika.’ Onda sam spazio nekog starog čovjeka kako mi prilazi. Kada mi se približio, ja pomislih: Nadam se da mi je Allah uslišio. Tada me on upita: ‘Odakle si ti?’ – Iz Kufe – rekoh, a on priupita: ‘Nije li među vama bio onaj što je (Poslaniku) nosio obuću, jastuk i pribor za čišćenje?!’ Ovo pitanje starac (Ebu-Derda) je uputio Iračanima koji su mu postavljali neka pitanja i time je mislio na Abdullaha b. Mes‘uda koji je služio Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem; drugim riječima, on kao da ih je upitao: ‘Zašto ne pitate Abdullaha b. Mes‘uda koji je u Iraku, među vama, i kako pored njega pitate mene ili nekoga drugog iz Šama?!’” (prim. rec.)

151. PRIČAO NAM JE Sulejman b. Harb, njemu Šu'be prenoseći od Ebu-Mu'aza a on od Ebu-Mejmune, koji je izjavio:
– Čuo sam Enesa gdje kaže: "Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, odlazio je radi svoje prirodne potrebe, ja sam ga slijedio i jedan dječak od nas (Ensarija) s jednim kožnim sudićem vode."

١٥١. حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ حَرْبٍ قَالَ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ عَنْ أَبِي مُعَاذٍ هُوَ عَطَاءُ بْنُ أَبِي مَيْمُونَةَ قَالَ سَمِعْتُ أَنَسًا يَقُولُ كَانَ رَسُولُ اللهِ ﷺ إِذَا خَرَجَ لِحَاجَتِهِ تَبِعْتُهُ أَنَا وَغُلَامٌ مِنَّا مَعَنَا إِدَاوَةٌ مِنْ مَاءٍ .

NOŠENJE ŠTAPA I VODE RADI PODAPIRANJA

باب حمل العنزة مع الماء في الاستنجاء

152. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Beššar, njemu Muhammed b. Dža'fer, a njemu Šu'be prenoseći od Ataa b. Ebu-Mejmune da je čuo Enesa b. Malika gdje kaže:
"Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, ulazio je u nužnik, a ja i jedan dječak nosili smo jedan kožni sudić vode i (njegov) štap da bi se podaprao vodom."
El-Aneze je štap (kraći od koplja) sa željeznim šiljkom (na donjem kraju).[1]
(Muhammeda b. Dža'fera) u prenošenju hadisa od Šu'be slijede Nadr i Šazan.

١٥٢. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ بَشَّارٍ قَالَ حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ جَعْفَرٍ قَالَ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ عَنْ عَطَاءِ بْنِ أَبِي مَيْمُونَةَ سَمِعَ أَنَسَ بْنَ مَالِكٍ يَقُولُ كَانَ رَسُولُ اللهِ ﷺ يَدْخُلُ الْخَلَاءَ فَأَحْمِلُ أَنَا وَغُلَامٌ إِدَاوَةً مِنْ مَاءٍ وَعَنَزَةً يَسْتَنْجِي بِالْمَاءِ تَابَعَهُ النَّضْرُ وَشَاذَانُ عَنْ شُعْبَةَ الْعَنَزَةُ عَصًا عَلَيْهِ زُجٌّ .

1 Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, redovno je nosio štap malo kraći od koplja, na kome je s donje strane bio (željezni) šiljak. Historičari navode da je vladar Etiopije poslao na poklon Muhammedu, sallallahu alejhi ve sellem, tri ovakva štapa od kojih je on jedan zadržao za sebe, drugi poklonio Aliji, a treći Omeru, radijallahu anhu.
Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, nosio je konkretni štap:
– da mu on pri klanjanju napolju služi kao perda ("sutra");
– da mu bude sredstvo za odbranu od neprijatelja koji su mu dan-noć radili o glavi, kao i sredstvo za odbranu od opakih životinja i za kopanje jamice na tvrdoj zemlji radi obavljanja nužde, da bi se tako mogao bolje čuvati od nečisti. Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, ovaj štap koristio je još za poštapanje i vješanje prtljaga pri odmaranju na putovanjima.

ZABRANA PODAPIRANJA DESNOM RUKOM

باب النَّهْيِ عن الاسْتِنْجاءِ باليمين

153. PRIČAO NAM JE Mu'az b. Fedale, njemu Hišam Destevai prenoseći od Jahjaa b. Ebu-Kesira, ovaj od Abdullaha b. Ebu-Katade, a on opet od svoga oca koji je kazao da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
"Kada neko od vas pije (nešto), neka ne puše u posudu, a kada ide u nužnik, neka svoj spolni organ ne dotiče i ne čisti (ne briše) desnom rukom."[2]

١٥٣ . حَدَّثَنَا مُعَاذُ بْنُ فَضَالَةَ قَالَ حَدَّثَنَا هِشَامٌ هُوَ الدَّسْتَوَائِيُّ عَنْ يَحْيَى بْنِ أَبِي كَثِيرٍ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ أَبِي قَتَادَةَ عَنْ أَبِيهِ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ إِذَا شَرِبَ أَحَدُكُمْ فَلَا يَتَنَفَّسْ فِي الْإِنَاءِ وَإِذَا أَتَى الْخَلَاءَ فَلَا يَمَسَّ ذَكَرَهُ بِيَمِينِهِ وَلَا يَتَمَسَّحْ بِيَمِينِهِ .

KADA VJERNIK MOKRI, NE DRŽI SVOJ SPOLNI ORGAN DESNOM RUKOM

باب لا يُمْسِكُ ذكرهُ بيمينه إذا بال

154. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Jusuf, njemu Evza'i prenoseći od Jahjaa b. Ebu-Kesira, on od Abdullaha b. Ebu-Katade, ovaj od svoga oca, a on od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, da je rekao:
"Kada neko od vas mokri, neka svoj spolni organ ne uzima desnom rukom, neka se ne podapire desnom rukom i neka ne diše (ne puše) u posudu (iz koje pije)."

١٥٤ . حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ يُوسُفَ قَالَ حَدَّثَنَا الْأَوْزَاعِيُّ عَنْ يَحْيَى بْنِ أَبِي كَثِيرٍ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ ابْنِ أَبِي قَتَادَةَ عَنْ أَبِيهِ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ إِذَا بَالَ أَحَدُكُمْ فَلَا يَأْخُذَنَّ ذَكَرَهُ بِيَمِينِهِ وَلَا يَسْتَنْجِي بِيَمِينِهِ وَلَا يَتَنَفَّسْ فِي الْإِنَاءِ .

---

2 Navedenim hadisom skreće se pažnja na potrebu održavanja islamske higijene i života urednih ljudi. Pristojnost je poželjna uvijek i svugdje pa i u pijenju vode. Piti vodu na dušak treba izbjegavati, žeđ gasiti sa 2 do 3 uzastopna gutljaja i ne odhukivati u posudu. U času predaha iz higijenskih, estetskih i odgojnih razloga sudić s ostatkom vode trba udaljiti od usta. Prazan stomak treba postepeno ispunjavati. Tirmizi u svojoj zbirci hadisa navodi da je Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Ne pijte vodu na jedan dušak, kao što to čini deva, nego pijte na 2 do 3 duška. Na početku proučite bismillu, a na završetku učinite zahvalu Allahu, dželle šanuhu!"
Iz hadisa se još zaključuje:
– zabranjeno je spolni organ držati, čistiti i prati desnom rukom;
– desnoj strani i dijelovima tijela na njoj treba davati prioritet nad organima lijeve strane.

ČIŠĆENJE KAMENČIĆIMA POSLIJE VELIKE NUŽDE

باب الاستنجاء بالحجارة

155. PRIČAO NAM JE Ahmed b. Muhammed Mekki, njemu Amr b. Jahja b. Seid b. Amr Mekki prenoseći od svoga djeda, a on od Ebu-Hurejre, koji je izjavio:
– Pratio sam Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, kad je izašao radi obavljanja nužde. Nije se obazirao pa sam mu se približio, (i kada sam ga sustigao), reče mi: "Pronađi mi kamenja, da bih s njime otklonio nečist, ili je – kaže pripovjedač – Muhammed upotrijebio neki drugi izraz sličan ovome: a ne donosi mi kosti niti fuškije!"
Ja sam mu u skutu svoje haljine donio kamenja, stavio ga pokraj njega i okrenuo se na stranu. Kada je svršio nuždu, obavio je čišćenje tim (kamenom).[1]

١٥٥. حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ مُحَمَّدٍ الْمَكِّيُّ قَالَ حَدَّثَنَا عَمْرُو بْنُ يَحْيَى بْنِ سَعِيدِ بْنِ عَمْرٍو الْمَكِّيُّ عَنْ جَدِّهِ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ قَالَ اتَّبَعْتُ النَّبِيَّ ﷺ وَخَرَجَ لِحَاجَتِهِ فَكَانَ لَا يَلْتَفِتُ فَدَنَوْتُ مِنْهُ فَقَالَ ابْغِنِي أَحْجَارًا أَسْتَنْفِضْ بِهَا أَوْ نَحْوَهُ وَلَا تَأْتِنِي بِعَظْمٍ وَلَا رَوْثٍ فَأَتَيْتُهُ بِأَحْجَارٍ بِطَرَفِ ثِيَابِي فَوَضَعْتُهَا إِلَى جَنْبِهِ وَأَعْرَضْتُ عَنْهُ فَلَمَّا قَضَى أَتْبَعَهُ بِهِنَّ .

NE ČISTI SE POSLIJE VELIKE NUŽDE FUŠKIJOM

باب لا يستنجى بروث

156. PRIČAO NAM JE Ebu-Nu'ajm, njemu Zuhejr prenoseći od Ebu-Ishaka koji je kazao, da mu ovaj hadis nije spomenuo Ebu-Ubejde nego Abdur-Rahman b. Esved, prenoseći od svoga oca, koji je čuo Abdullaha gdje govori:
– Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, otišao

١٥٦. حَدَّثَنَا أَبُو نُعَيْمٍ قَالَ حَدَّثَنَا زُهَيْرٌ عَنْ أَبِي إِسْحَاقَ قَالَ لَيْسَ أَبُو عُبَيْدَةَ ذَكَرَهُ وَلَكِنْ عَبْدُ الرَّحْمَنِ ابْنُ الْأَسْوَدِ عَنْ أَبِيهِ أَنَّهُ سَمِعَ عَبْدَ اللهِ يَقُولُ أَتَى النَّبِيُّ ﷺ الْغَائِطَ فَأَمَرَنِي أَنْ آتِيَهُ بِثَلَاثَةِ أَحْجَارٍ

1 Kost i izmet stoke nisu podesni za čišćenje. Kost, staklo i slične materije su veoma glatki i ne mogu u potpunosti otkloniti nečistoću, a izmet stoke je sam po sebi djelomično nečist i nepodesan za ovu svrhu.
Iz hadisa se zaključuje:
– kamen može poslužiti za čišćenje poslije obavljene nužde;
– podapiranje je dužnost. Šafija Ahmed, Ishak, Ebu-Davud i Malik podapiranje smatraju vadžibom i uvjetom za valjanost namaza. Ebu-Hanife podapiranje smatra sunnetom. Ebu-Davud u svom Sunenu preko Ebu-Hurejre donosi hadis: "Ko podvlači surmu, neka je podvlači u neparnim potezima. Lijepo je ko tako radi, a ko ne čini tako, nije grješan. Ko se čisti kamenjem, neka upotrijebi neparni broj kamenčića. Lijepo je ko ovako postupa, a ko ne čini tako, on nije grješan niti će za to biti odgovoran."
– Neki pravnici smatraju da za ovo čišćenje nije lijepo koristiti: glatku kost i kost na kojoj ima ostataka masti ili mesa i izmeta stoke, a pokudeno je koristiti: hranu, ugalj, staklo, papir, platno, lišće drveća i voća i tamjan, zatim hranljive predmete ljudi, bilje stoke i listove knjige na kojima su napisani poučni i za ljude korisni savjeti;
– sredstvo za čišćenje treba unaprijed pripremiti;
– biti u društvu učenih i moralnih ljudi i pružati im potrebnu uslugu, jeste osobita čast svakom muslimanu;
– nepristojno je gledati prema osobi koja vrši nuždu.

je da obavi veliku nuždu, a meni zapovjedio da mu donesem tri kamenčića. Ja sam mu našao dva kamena, a treći sam tražio i nisam ga našao, pa sam uzeo fuškiju i donio mu je. On je uzeo kamenje, a fuškiju bacio i rekao: "Ovo je nečisto!"[2]
Ibrahim b. Jusuf ovaj hadis prenio je od svoga oca, a on od Ebu-Ishaka koji je govorio: "Kazivao mi je (haddeseni) Abdurrahman..."[3]

فَوَجَدْتُ حَجَرَيْنِ وَالْتَمَسْتُ الثَّالِثَ فَلَمْ أَجِدْهُ فَأَخَذْتُ رَوْثَةً فَأَتَيْتُهُ بِهَا فَأَخَذَ الْحَجَرَيْنِ وَأَلْقَى الرَّوْثَةَ وَقَالَ هَذَا رِكْسٌ وَقَالَ إِبْرَاهِيمُ بْنُ يُوسُفَ عَنْ أَبِيهِ عَنْ أَبِي إِسْحَاقَ حَدَّثَنِي عَبْدُالرَّحْمَنِ .

PRANJE PRI ABDESTU JEDANPUT

بَاب الْوُضُوءِ مَرَّةً مَرَّةً

157. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Jusuf, njemu Sufjan prenoseći od Zejda b. Eslema, on od Ataa b. Jesara, a ovaj od Ibni-Abbasa koji je izjavio:
"Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, pri uzimanju abdesta oprao je (propisane dijelove tijela) jedanput."

١٥٧ . حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ يُوسُفَ قَالَ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ عَنْ زَيْدِ بْنِ أَسْلَمَ عَنْ عَطَاءِ بْنِ يَسَارٍ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ قَالَ تَوَضَّأَ النَّبِيُّ ﷺ مَرَّةً مَرَّةً .

PRANJE PRI ABDESTU DVA PUTA

بَاب الْوُضُوءِ مَرَّتَيْنِ مَرَّتَيْنِ

158. PRIČAO NAM JE Husejn b. Isa, njemu Junus b. Muhammed, a njemu Fulejh b. Sulejman prenoseći od Abdullaha b. Ebu Bekra b. Amra b. Hazima, on od Abbada b. Temima, a ovaj od Abdullaha b. Zejda, da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, prao (propisane organe) pri uzimanju abdesta dva puta.

١٥٨ . حَدَّثَنَا حُسَيْنُ بْنُ عِيسَى قَالَ حَدَّثَنَا يُونُسُ ابْنُ مُحَمَّدٍ قَالَ حَدَّثَنَا فُلَيْحُ بْنُ سُلَيْمَانَ عَنْ عَبْدِاللهِ ابْنِ أَبِي بَكْرِ بْنِ عَمْرِو بْنِ حَزْمٍ عَنْ عَبَّادِ بْنِ تَمِيمٍ عَنْ عَبْدِاللهِ بْنِ زَيْدٍ أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ تَوَضَّأَ مَرَّتَيْنِ مَرَّتَيْنِ .

---

2 Iz hadisa se zaključuje:
– izmet stoke ne može se koristiti za čišćenje poslije obavljene nužde;
– neki pravnici smatraju da je čišćenje s najmanje tri kamenčića vadžib, a pravnici hanefijske škole da je to samo lijepo i da osoba može upotrijebiti onoliki broj kamenčića koliki joj je stvarno potreban. Može se upotrijebiti čak i jedan kamenčić iskorištavajući njegove 2 do 3 strane.

3 Buhari ovim dodatkom želi pobiti tvrdnje nekih da je Ebu-Ishak zamaglio (dellese) ovaj sened jer nije čuo ovaj hadis od Abdurrahmana. Buhari, međutim, navodi ovaj dio seneda u kojem je Ebu-Ishak upotrijebio najjaču frazu primopredaje hadisa, to jest: *haddeseni* (kazivao mi je...).

PRANJE PRI ABDESTU TRI PUTA

باب الْوُضُوء ثلاثًا ثلاثًا

159. PRIČAO NAM JE Abdul-Aziz b. Abdullah Uvejsi, njemu Ibrahim b. Sa'd prenoseći od Ibni-Šihaba da ga je Ata b. Jezid obavijestio da je Humran, oslobođen rob Osmanov, saopćio mu da je vidio Osmana b. Affana, kada je zatražio posudu (s vodom), sipao je na dlanove tri puta i prao ih. Potom je zahvatio svojom desnicom (vodu) iz posude pa izaprao usta i nos. Zatim je oprao svoje lice tri puta i svoje ruke do iza laktova tri puta. Iza toga potrao je (vlažnom rukom) svoju glavu, a potom svoje noge do iza članaka oprao tri puta, i izjavio da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
"Ko uzme abdest ovako kao što je ovaj moj abdest, pa klanja dva rekata ne dozvolivši sebi da razmišlja (o dunjaluku), bit će mu oprošteni njegovi (manji) ranije učinjeni grijesi."[1]

١٥٩ . حَدَّثَنَا عَبْدُالْعَزِيزِ بْنُ عَبْدِاللهِ الأُوَيْسِيُّ قَالَ حَدَّثَنِي إِبْرَاهِيمُ بْنُ سَعْدٍ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ أَنَّ عَطَاءَ بْنَ يَزِيدَ أَخْبَرَهُ أَنَّ حُمْرَانَ مَوْلَى عُثْمَانَ أَخْبَرَهُ أَنَّهُ رَأَى عُثْمَانَ بْنَ عَفَّانَ دَعَا بِإِنَاءٍ فَأَفْرَغَ عَلَى كَفَّيْهِ ثَلاثَ مِرَارٍ فَغَسَلَهُمَا ثُمَّ أَدْخَلَ يَمِينَهُ فِي الإِنَاءِ فَمَضْمَضَ وَاسْتَنْشَقَ ثُمَّ غَسَلَ وَجْهَهُ ثَلاثًا وَيَدَيْهِ إِلَى الْمِرْفَقَيْنِ ثَلاثَ مِرَارٍ ثُمَّ مَسَحَ بِرَأْسِهِ ثُمَّ غَسَلَ رِجْلَيْهِ ثَلاثَ مِرَارٍ إِلَى الْكَعْبَيْنِ ثُمَّ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ مَنْ تَوَضَّأَ نَحْوَ وُضُوئِي هَذَا ثُمَّ صَلَّى رَكْعَتَيْنِ لاَ يُحَدِّثُ فِيهِمَا نَفْسَهُ غُفِرَ لَهُ مَا تَقَدَّمَ مِنْ ذَنْبِهِ .

1 Namaz pozitivno utiče na ličnost čovjeka i njegove aktivnosti, ako se on obavlja redovno i iskreno u ime Allaha, dželle šanuhu. Iz hadisa se zaključuje:
– obligatna prvostepena dužnost je pranje propisanih organa jedanput, a preko toga je sunnet jer Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, preporučuje pranje i tri i dva puta. Navedeni slučaj ukazuje na redoslijed pranja pojedinih organa. Izapiranje usta i nosa spada u redovnu praksu Alejhisselama i u slučaju zaboravljanja treba ih naknadno izaprati. To je mišljenje Hammada, Ishaka, Ataa, Zuhrija i Ibn-Ebu-Lejle, dok Malik i Šafija i neki drugi učenjaci smatraju da je abdest u konkretnom slučaju valjan i bez naknadnog pranja. Ahmed smatra da abdest treba ponoviti ako se izostavi izapiranje nosa, ali ne i ako se izostavi izapiranje usta. Ovo mišljenje usvaja i Ibnu-Hazm. Abdest i obavljanje namaza su punovažni bez izapiranja usta i nosa izostavilo se to namjerno ili zaboravilo. Po mišljenju Ebu-Hanife, Šafiije i još mnogih pravnika, izapiranje nosa i usta treba naknadno učiniti samo ako se to zaboravilo obaviti pri kupanju koje je uslijedilo iza polucije.
Ebu-Davud i Tirmizi zabilježili su hadise u kojima se izapiranje usta izričito naređuje.
Po mišljenju Ebu-Hanife izapiranje usta je sunnet, a izapirati ih iza izapiranja nosa spada u preporučljive čine. Voda za usta i nos se uzima desnom, dok se samo čišćenje vrši lijevom rukom.
– pranje lica jednom je obligatna prvostepena dužnost, a tri puta je Alejhisselamova praksa;
– po mišljenju sva četiri imama i najvećeg broja pravnika ruke se moraju prati do iza laktova. Imam Zufer i Ebu-Bekr b. Davud smatraju da to pranje mora biti samo do laktova. Izvor razmimoilaženja je u raznolikom shvaćanju upotrijebljenog prijedloga "ila" u ajetu: "ilel merafiki..." koga jedni prevode "do", a drugi "do iza..."
– Osman je pri konkretnom abdestu cijelu glavu ovlažio, ne rekavši je li to farz ili sunnet.
Ahmed i Malik smatraju da se mora ovlažiti cijela glava, Ebu-Hanife jedna četvrtina, a Šafija makar nekoliko dlaka. Potiranje glave vrši se jednim potezom ruke, a neki drže da to treba učiniti 2 do 3 puta.
Držati se iznesenog redoslijeda Malik smatra farzom, Šafija vadžibom, a Ebu-Hanife sunnetom.

160. Od Ibrahima je preneseno da je kazao kako je Salih b. Kejsan izjavio:
– Ibnu-Šihab je kazao: "Konkretni hadis Urve prenosi od Humrana: Kada je Osman uzeo abdest, kazao je:
– Eto, ispričat ću vam jedan hadis, a da nema jednog ajeta, ja vam ga ne bih ni ispričao. Čuo sam Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, gdje kaže:
– Svakom čovjeku (muslimanu) koji potpuno pravilno uzme abdest i klanja (nastupajući propisani) namaz, bit će oprošteno ono što je pogriješio u vremenu između uzetog abdesta i dotičnog namaza, sve dok ga ne sklanja."
Urve je rekao:
– Konkretni ajet je: "Innel-lezine jektumune ma enzelna minel-bejjinat..."[2]

١٦٠ . وَعَنْ إِبْرَاهِيمَ قَالَ قَالَ صَالِحُ بْنُ كَيْسَانَ قَالَ ابْنُ شِهَابٍ وَلَكِنْ عُرْوَةُ يُحَدِّثُ عَنْ حُمْرَانَ فَلَمَّا تَوَضَّأَ عُثْمَانُ قَالَ أَلَا أُحَدِّثُكُمْ حَدِيثًا لَوْلَا آيَةٌ مَا حَدَّثْتُكُمُوهُ سَمِعْتُ النَّبِيَّ ﷺ يَقُولُ لَا يَتَوَضَّأُ رَجُلٌ يُحْسِنُ وُضُوءَهُ وَيُصَلِّي الصَّلَاةَ إِلَّا غُفِرَ لَهُ مَا بَيْنَهُ وَبَيْنَ الصَّلَاةِ حَتَّى يُصَلِّيَهَا قَالَ عُرْوَةُ الْآيَةَ (إِنَّ الَّذِينَ يَكْتُمُونَ مَا أَنْزَلْنَا مِنَ الْبَيِّنَاتِ) .

ISPIRANJE NOSA PRI ABDESTU

بَاب الِاسْتِنْثَارِ فِي الْوُضُوءِ

To su spomenuli Osman, Abdullah b. Zejd i Ibni-Abbas prenoseći od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem.

ذَكَرَهُ عُثْمَانُ وَعَبْدُ اللَّهِ بْنُ زَيْدٍ وَعَبْدُ اللَّهِ بْنُ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمْ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ .

161. PRIČAO NAM JE Abdan i rekao da ga je obavijestio Abdullah, njega Junus prenoseći od Zuhrija kojeg je obavijestio Ebu-Idris da je čuo Ebu-Hurejru kako prenosi od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, da je rekao:
"Ko uzme abdest, neka išmrkne (prospe) vodu iz nosa, a ko se čisti kamenčićima, neka ih upotrebljava u neparnom broju!"[3]

١٦١ . حَدَّثَنَا عَبْدَانُ قَالَ أَخْبَرَنَا عَبْدُ اللَّهِ قَالَ أَخْبَرَنَا يُونُسُ عَنِ الزُّهْرِيِّ قَالَ أَخْبَرَنِي أَبُو إِدْرِيسَ أَنَّهُ سَمِعَ أَبَا هُرَيْرَةَ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ أَنَّهُ قَالَ مَنْ تَوَضَّأَ فَلْيَسْتَنْثِرْ وَمَنِ اسْتَجْمَرَ فَلْيُوتِرْ .

---

2 Iz ovog dijela hadisa zaključuje se:
– stroga obligatna dužnost učenog je da svoje znanje i iskustvo prenosi na druge;
– namaz i druga dobra djela Allah, dželle šanuhu, uvažava ako su obavljena samo iskreno u ime Njega. Muslim u svojoj zbirci hadisa navodi: "Nema ni jednog čovjeka kojeg zadesi obavezni namaz pa se on (lijepo) za njega abdesti, obavi ga lijepo, ponizno i skrušeno, a da mu on ne briše prethodno učinjene grijehe, ako ne počini veliki grijeh." Kada musliman klanja farz-namaz lijepo, skrušeno iz strahopoštovanja prema Allahu, dželle šanuhu, a prije uzme plravilno abdest, oprostit će mu se ranije učinjeni manji grijesi.
– U nekim hadisima spominje se opraštanje grijeha vjerniku u razdoblju između dva obavljena džuma-namaza, odnosno posta dva ramazana, pa i dva redovna obavljena farz-namaza.

3 Iz navedenog hadisa se zaključuje:
– uvučenu vodu u nos treba išmrknuti. To je bila stalna praksa Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem.

UKLANJANJE NEČISTI NEPARNIM BROJEM KAMENČIĆA

باب الاسْتِجْمَارِ وِتْرًا

162. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Jusuf i kazao da ga je obavijestio Malik prenoseći od Ebu-Zinada, on od A'redža, ovaj od Ebu-Hurejre, da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
"Kada neko od vas uzima abdest, neka povuče vodu u nos, a potom je išmrkne (prospe), a ko uklanja nečist kamenčićima (nakon obavljene nužde), neka to bude neparni broj, a kada se neko od vas probudi poslije spavanja, neka opere svoju ruku prije nego je stavi u vodu svoga abdesta, jer, stvarno, niko od vas ne zna gdje mu je ruka prenoćila."[1]

١٦٢. حَدَّثَنَا عَبْدُاللهِ بْنُ يُوسُفَ قَالَ أَخْبَرَنَا مَالِكٌ عَنْ أَبِي الزِّنَادِ عَنِ الْأَعْرَجِ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ أَنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ قَالَ إِذَا تَوَضَّأَ أَحَدُكُمْ فَلْيَجْعَلْ فِي أَنْفِهِ ثُمَّ لِيَنْثُرْ وَمَنِ اسْتَجْمَرَ فَلْيُوتِرْ وَإِذَا اسْتَيْقَظَ أَحَدُكُمْ مِنْ نَوْمِهِ فَلْيَغْسِلْ يَدَهُ قَبْلَ أَنْ يُدْخِلَهَا فِي وَضُوئِهِ فَإِنَّ أَحَدَكُمْ لَا يَدْرِي أَيْنَ بَاتَتْ يَدُهُ .

Išmrkavanje se obavlja lijevom rukom (i to je mustehab), a činiti ga bez posredstva ruke Malik smatra pokuđenim aktom;
– uvlačenje vode u nos i išmrkavanje treba činiti u neparnom broju;
– izapiranje nosa je sunnet. To je stav najvećeg broja pravnika, a vadžibom to smatraju pravnici: Ahmed, Ishak, Ebu-Ubejd, Ebu-Sevr i Ibni-Munzir;
– umjesto podapiranja vodom čišćenje se može obaviti i kamenčićima. Po mišljenju Kermanija potrebno je upotrijebiti najmanje tri kamenčića pa ako se njima ne može postići idealno čišćenje, tada se dodaju još dva kamenčića ali da njihov sumarni broj bude uvijek neparan.
Ebu-Hanife skreće pažnju na potrebu idealnog čišćenja, a ne na broj kamenčića. Prema tome, ako se postigne potrebno čišćenje s upotrebom samo jednog kamenčića, ostale nije potrebno koristiti.

1 Čovjek pri spavanju, a naročito van postelje, ne zna gdje se njegova ruka mogla naći, kakva je nečist na nju mogla pasti i preko nje se mogla prenijeti na lice i druge osjetljive organe tijela. Zato vjera i higijena traže da se poslije spavanja ruke i lice dobro operu.
Iz ovog hadisa učenjaci hanefijskog mezheba zaključuju da:
– posudu koju pseto obliže treba dobro oprati i prije upotrebe najmanje tri puta sabliti;
– pranje šaka u početku uzimanja abdesta je stalna praksa Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, a naša dužnost da ga u tome slijedimo;
– posebno pranje šaka početkom uzimanja abdesta jeste vadžib po mišljenju Davuda i Taberija.
Imam Ahmed smatra da nije dozvoljeno da se ruke nakon noćnog spavanja umaču u posudu za abdest (prije nego se operu), a Hasan Basri ne pravi razliku između noćnog i dnevnog spavanja, jer je mogućnost prljanja ruku u oba slučaja jednaka;
– pokuđeno je gurati neopranu ruku u vodu pripremljenu za uzimanje abdesta, bilo to iza spavanja u danu ili noći. Imam Ahmed pokuđenost ograničava samo na noćno spavanje. Ovo je spavanje tvrđe i duže i postoji velika mogućnost da ruke dođu u dodir s nečistoćom okolnih predmeta.
Nevevi kaže da ovdje nije bitno spavanje nego sumnjanje u mogućnost prljanja ruku. Ruke, prema tome, treba oprati čim se sumnja u njihovu čistoću, bilo to iza spavanja ili nekog drugog posla;
– ova zabrana u hadisu odnosi se na malu posudu ako još pored nje čovjek ima neku manju kojom bi grabio vodu. Međutim, ako bi posuda bila velika, a čovjek nema manje posude, zabrana se tada odnosi na pretjerano, bespotrebno zamakanje. Nevevi smatra: "Ako je posuda prevelika i ne može se nageti ili nema manjeg suda kojim bi se voda iz nje grabila, treba vodu iz nje povući ustima pa je iz usta pomalo puštati na

PRANJE NOGU, A NE SAMO POTIRANJE STOPALA

باب غسل الرِّجْلين ولا يمسح على القدمين

163. PRIČAO NAM JE Musa, njemu Ebu-Avane prenoseći od Ebu-Bišra, ovaj od Jusufa b. Maheka, on od Abdullaha b. Amra da je izjavio:
– Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, izostao je prilikom jednog putovanja i stigao nas pri isteku ikindija-namaza. Mi smo uzimali abdest, a noge samo potirali (vlažnom rukom), pa nam je on iz sveg glasa dva ili tri puta uzviknuo: "Teško petama od paklene vatre!"[2]

١٦٣. حَدَّثَنَا مُوسَى قَالَ حَدَّثَنَا أَبُو عَوَانَةَ عَنْ أَبِي بِشْرٍ عَنْ يُوسُفَ بْنِ مَاهَكَ عَنْ عَبْدِاللهِ بْنِ عَمْرٍو قَالَ تَخَلَّفَ النَّبِيُّ ﷺ عَنَّا فِي سَفْرَةٍ سَافَرْنَاهَا فَأَدْرَكَنَا وَقَدْ أَرْهَقْنَا الْعَصْرَ فَجَعَلْنَا نَتَوَضَّأُ وَنَمْسَحُ عَلَى أَرْجُلِنَا فَنَادَى بِأَعْلَى صَوْتِهِ وَيْلٌ لِلأَعْقَابِ مِنَ النَّارِ مَرَّتَيْنِ أَوْ ثَلاثًا .

dlanove i tako šake oprati. Ukoliko je i to nemoguće, može se u vodu spustiti okrajak čiste haljine i slično i vodu izvučenu na njoj okapati na šake i tako oprati ruke;
– manja količina čiste vode postat će nečistoća ako u nju upadne nečist pa makar ona i ne promijenila svoja prirodna svojstva okusa, mirisa i boje;
– ruke očito prljave treba odmah prati, a uprljane izmetom peru se tri puta uzastopno;
– nevidljivu nečistoću treba odstranjivati pranjem i cijeđenjem, a ne samo prskanjem i topljenjem u vodi;
– mala količina vode pogani se, bilo da u nju upadne nečistoća ili ona naiđe na nečistu materiju;
– o spolnim organima i njihovom čišćenju treba razgovarati u alegorijama;
– nečistoća se odstranjuje kamenjem samo djelomično. Neznatni ostaci nečistoće pod uticajem znoja i vlage mogu se raskvasiti i zaprljati i ostale čiste dijelove tijela;
– najveći broj pravnika smatra da je pranje ruke iza spavanja naređeno zbog pretpostavke da su ruke u snu mogle doći u dodir s ostacima eventualne nečistoće na organima za vršenje prirodne nužde, dok imam Malik kaže da je to učinjeno iz pobožnosti.
– Ebu-Omer drži da je vadžib uzeti abdest poslije spavanja, a poneki kažu i poslije prihvaćanja spolnih organa.

2 Noge, a naročito stopala uvijek su izložena prljanju i treba na njih obratiti naročitu pažnju pri uzimanju abdesta. Koža na stopalima i petama je tvrda i glatka i voda se preko njih brzo prelije. Za ponovažnost abdesta stopala treba oprati i eventualnu nečistoću s njih odstraniti.

IZAPIRANJE USTA PRI ABDESTU

باب الْمَضْمَضَةِ فِي الْوُضُوءِ

To je prenio Ibni-Abbas i Abdullah b. Zejd, radijallahu anhum, od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem.

قَالَهُ ابْنُ عَبَّاسٍ وَعَبْدُاللهِ بْنُ زَيْدٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمْ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ .

164. PRIČAO NAM JE Ebul-Jeman i rekao da ga je obavijestio Šu'ajb prenoseći od Zuhrija kojeg je obavijestio Ata b. Jezid prenoseći od Humrana, oslobođenog roba Osmana b. Affana, kako je Humran vidio Osmana gdje je zatražio vodu za abdest, zatim nalio vodu iz posude po rukama i oprao ih tri puta. Potom je zahvatio desnicom vode za abdest, izaprao usta, ušmrknuo vodu u nos i išmrknuo, potom oprao svoje lice tri puta i tri puta ruke do iza laktova, zatim potrao svoju glavu (vlažnom rukom), onda oprao svaku nogu tri puta i rekao:
"Ovako, kao što je ovaj moj abdest, vidio sam i Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, da ga uzima i kaže: 'Ko uzme abdest poput ovog moga i klanja dva rekata namaza ne dopuštajući sebi da misli o dunjaluku, Allah će mu oprostiti minule (manje) grijehe.'"

١٦٤. حَدَّثَنَا أَبُو الْيَمَانِ قَالَ أَخْبَرَنَا شُعَيْبٌ عَنِ الزُّهْرِيِّ قَالَ أَخْبَرَنِي عَطَاءُ بْنُ يَزِيدَ عَنْ حُمْرَانَ مَوْلَى عُثْمَانَ بْنِ عَفَّانَ أَنَّهُ رَأَى عُثْمَانَ بْنَ عَفَّانَ دَعَا بِوَضُوءٍ فَأَفْرَغَ عَلَى يَدَيْهِ مِنْ إِنَائِهِ فَغَسَلَهُمَا ثَلَاثَ مَرَّاتٍ ثُمَّ أَدْخَلَ يَمِينَهُ فِي الْوَضُوءِ ثُمَّ تَمَضْمَضَ وَاسْتَنْشَقَ وَاسْتَنْثَرَ ثُمَّ غَسَلَ وَجْهَهُ ثَلَاثًا وَيَدَيْهِ إِلَى الْمِرْفَقَيْنِ ثَلَاثًا ثُمَّ مَسَحَ بِرَأْسِهِ ثُمَّ غَسَلَ كُلَّ رِجْلٍ ثَلَاثًا ثُمَّ قَالَ رَأَيْتُ النَّبِيَّ ﷺ يَتَوَضَّأُ نَحْوَ وُضُوئِي هَذَا وَقَالَ مَنْ تَوَضَّأَ نَحْوَ وُضُوئِي هَذَا ثُمَّ صَلَّى رَكْعَتَيْنِ لَا يُحَدِّثُ فِيهِمَا نَفْسَهُ غَفَرَ اللهُ لَهُ مَا تَقَدَّمَ مِنْ ذَنْبِهِ .

PRANJE PETA

باب غَسْلِ الْأَعْقَابِ

Ibni-Sirin kada bi uzimao abdest, prao je i mjesto ispod prstena.

وَكَانَ ابْنُ سِيرِينَ يَغْسِلُ مَوْضِعَ الْخَاتَمِ إِذَا تَوَضَّأَ .

165. PRIČAO NAM JE Adem b. Ebu-Ijas, njemu Šu'be, a njemu Muhammed b. Zijad i rekao:
– Čuo sam Ebu-Hurejru kada je prolazio pokraj nas, a svijet uzimaše abdest iz posude za pranje, gdje kaže: "Uzimajte abdest kako treba!, jer je Ebul-Kasim, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: 'Teško petama od (paklene) vatre!'"

١٦٥. حَدَّثَنَا آدَمُ بْنُ أَبِي إِيَاسٍ قَالَ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ قَالَ حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ زِيَادٍ قَالَ سَمِعْتُ أَبَا هُرَيْرَةَ وَكَانَ يَمُرُّ بِنَا وَالنَّاسُ يَتَوَضَّئُونَ مِنَ الْمِطْهَرَةِ قَالَ أَسْبِغُوا الْوُضُوءَ فَإِنَّ أَبَا الْقَاسِمِ ﷺ قَالَ وَيْلٌ لِلْأَعْقَابِ مِنَ النَّارِ .

NOGE U SANDALAMA TREBA PRATI, A NE POTIRATI PO SANDALAMA

بَاب غَسْلِ الرِّجْلَيْنِ فِي النَّعْلَيْنِ وَلَا يَمْسَحُ عَلَى النَّعْلَيْنِ

166. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Jusuf i kazao da ga je obavijestio Malik prenoseći od Seida Makburije, ovaj od Ubejda b. Džurejdža kako je rekao Abdullahu b. Omeru:
"Ebu-Abdur-Rahmane, vidio sam te da radiš četiri posla koje nisam vidio da radi iko od tvojih drugova."
– Šta je to, Ibni-Džurejdže – upitao je on.
– Vidio sam te, reče on, da dotičeš samo dva jemenska ugla Ka'be, da obuvaš sandale od štavljene (goveđe) kože i vidio sam te da se bojiš žutom bojom, a kada si bio u Mekki, vidio sam te da nisi izgovarao telbiju sve dok ne bude jevmut-tervije (dan uoči stajanja na Arefatu), a svijet, kada je vidio mlađak, izgovaraše je.
Abdullah reče: "Što se tiče uglova, pa ja nisam vidio Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, da je doticao ma koji ugao (Ka'be) izuzev ova dva jemenska, a što se tiče sandala od štavljene (goveđe) kože, vidio sam Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, gdje obuva sandale na kojima nema uopće dlake i u njima uzima abdest, pa i ja eto volim (takvu obuću) obuvati. Što se tiče žute boje, to sam opet vidio Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, da je upotrebljava pa i ja volim da se njom bojim. Što se tiče uzvikivanja telbije, to nisam uočio ni kod Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, da je učaše, sve dok se ne pokrene njegova jahalica (za pokret prema Mini i Arefatu)."[1]

١٦٦. حَدَّثَنَا عَبْدُاللهِ بْنُ يُوسُفَ قَالَ أَخْبَرَنَا مَالِكٌ عَنْ سَعِيدٍ الْمَقْبُرِيِّ عَنْ عُبَيْدِ بْنِ جُرَيْجٍ أَنَّهُ قَالَ لِعَبْدِاللهِ بْنِ عُمَرَ يَا أَبَا عَبْدِالرَّحْمَنِ رَأَيْتُكَ تَصْنَعُ أَرْبَعًا لَمْ أَرَ أَحَدًا مِنْ أَصْحَابِكَ يَصْنَعُهَا قَالَ وَمَا هِيَ يَا ابْنَ جُرَيْجٍ قَالَ رَأَيْتُكَ لَا تَمَسُّ مِنَ الْأَرْكَانِ إِلَّا الْيَمَانِيَّيْنِ وَرَأَيْتُكَ تَلْبَسُ النِّعَالَ السِّبْتِيَّةَ وَرَأَيْتُكَ تَصْبُغُ بِالصُّفْرَةِ وَرَأَيْتُكَ إِذَا كُنْتَ بِمَكَّةَ أَهَلَّ النَّاسُ إِذَا رَأَوُا الْهِلَالَ وَلَمْ تُهِلَّ أَنْتَ حَتَّى كَانَ يَوْمُ التَّرْوِيَةِ قَالَ عَبْدُاللهِ أَمَّا الْأَرْكَانُ فَإِنِّي لَمْ أَرَ رَسُولَ اللهِ ﷺ يَمَسُّ إِلَّا الْيَمَانِيَّيْنِ وَأَمَّا النِّعَالُ السِّبْتِيَّةُ فَإِنِّي رَأَيْتُ رَسُولَ اللهِ ﷺ يَلْبَسُ النَّعْلَ الَّتِي لَيْسَ فِيهَا شَعَرٌ وَيَتَوَضَّأُ فِيهَا فَأَنَا أُحِبُّ أَنْ أَلْبَسَهَا وَأَمَّا الصُّفْرَةُ فَإِنِّي رَأَيْتُ رَسُولَ اللهِ ﷺ يَصْبُغُ بِهَا فَأَنَا أُحِبُّ أَنْ أَصْبُغَ بِهَا وَأَمَّا الْإِهْلَالُ فَإِنِّي لَمْ أَرَ رَسُولَ اللهِ ﷺ يُهِلُّ حَتَّى تَنْبَعِثَ بِهِ رَاحِلَتُهُ.

1 Pod "dva jemenska ugla Ka'be" misli se na uglove Ka'be na strani koja je u pravcu Jemena i Iraka, a na toj strani je ugrađen Hadžerul-esved.
Iz hadisa se zaključuje:
– hodočasnik u toku hadžskih obreda iz poštovanja dotiče jemenske uglove zida Ka'be, koji su podignuti na temeljima zida Ibrahima pejgambera, a u jednom od ta dva ugla je uzidan Hadžerul-esved. Ovaj kamen za kojeg predanje govori da se treba po pravilu dotaći, a ako je to usljed brojnosti hadžija nemoguće, onda se ruke podignu prema njemu. Doticati i druge zidove Ka'be, kao što su neki ashabi činili, nije propisana dužnost;

POČINJANJE S DESNE STRANE PRI UZIMANJU ABDESTA I KUPANJU

باب التَّيمُّن في الوُضُوء والغُسْل

167. PRIČAO NAM JE Musedded, njemu Isma'il, a njemu Halid, prenoseći od Hafse bint Sirina, ona od Ummu-Atijje, da im je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, prilikom kupanja njegove kćerke rekao:
"Počinjite s njenih desnih strana i njenih organa kako se peru i u abdestu!"[1]

١٦٧. حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ قَالَ حَدَّثَنَا إِسْمَاعِيلُ قَالَ حَدَّثَنَا خَالِدٌ عَنْ حَفْصَةَ بِنْتِ سِيرِينَ عَنْ أُمِّ عَطِيَّةَ قَالَتْ قَالَ النَّبِيُّ ﷺ لَهُنَّ فِي غَسْلِ ابْنَتِهِ ابْدَأْنَ بِمَيَامِنِهَا وَمَوَاضِعِ الْوُضُوءِ مِنْهَا .

168. PRIČAO NAM JE Hafs b. Omer, njemu ispričao Šu'be, a njega obavijestio Eš'as b. Sulejman da je čuo svoga oca kako prenosi od Mesruka, ovaj od Aiše, koja je kazala:
– Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, sviđalo se da prioritet daje desnoj strani pri oblačenju svoje obuće, u češljanju i u čišćenju i u svim svojim situacijama (stanjima).[2]

١٦٨. حَدَّثَنَا حَفْصُ بْنُ عُمَرَ قَالَ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ قَالَ أَخْبَرَنِي أَشْعَثُ بْنُ سُلَيْمٍ قَالَ سَمِعْتُ أَبِي عَنْ مَسْرُوقٍ عَنْ عَائِشَةَ قَالَتْ كَانَ النَّبِيُّ ﷺ يُعْجِبُهُ التَّيَمُّنُ فِي تَنَعُّلِهِ وَتَرَجُّلِهِ وَطُهُورِهِ وَفِي شَأْنِهِ كُلِّهِ .

– dozvoljeno je nositi obuću štavljene ljepše tvrde vrste kože. Ebu-Omer kaže da ne zna da postoji razilaženje oko dozvoljenosti nošenja ovakve obuće, osim u mezarju. Hodanje po groblju Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, zabranjivaše. U groblju treba vladati mir i tišina i čuvati ga od stopala stoke. Groblja su počivališta koja treba pristojno održavati;
– dozvoljeno je koristiti žutu boju. Alejhisselam je bojio šafranom i versom svoju odjeću, saruk pa i kosu brade;
– neki pravnici smatraju da je najbolje telbiju početi izgovarati nastupom prvog dana mjeseca zul- hidždžeta, dok Šafija, Malik i Ahmed to preporučuju kada hodočasnik uzjaše na mikatu svoju jahalicu i htjedne krenuti za Mekku, a Ebu-Hanife držeći se još hadisa koji prenosi Ibn-Abbas, da se to čini iza završenog namaza nafile i to sjedeći prije nego hodočasnik uzjaše na jahalicu.

1 Ummu-Kulsumu ili Zejnebu, kćerke Alejhisselama, kupala je Esma, kći Umejsa u prisustvu Ummi-Atijje, koja prenosi gore navedeni hadis.

2 U praktičnom životu ljudi vlada podjela rada, a unutar njega treba biti opet neki red, raspored i plansko izvođenje. Za izvođenje izvjesnih poslova koriste se odgovarajuće mašine: za složenije poslove služe bolje i preciznije a za grublje i prostije može poslužiti i jednostavnija mehanizacija. Takvu podjelu rada treba primjenjivati i u svom svakidašnjem životu. Ljepše i preciznije poslove treba obavljati desnom, a grublje i prostije lijevom rukom. Desnoj strani i desnim organima tijela treba davati prednost u lijepim i korisnim poslovima. Islamska uobičajena metoda traži da prvo obuvamo desnu pa onda lijevu nogu, a pri odijevanju desnu pa lijevu ruku. Podrezivanje nokata, brkova, šišanje, češljanje kose i drugo lično dotjerivanje treba, također počinjati s desne strane. Pri kupanju i uzimanju abdesta treba prvo prati dijelove desne strane tijela pa onda lijeve. U džamiju se ulazi desnom, a izlazi lijevom nogom. Selam po završenom namazu predaje se prvo na desnu a potom na lijevu stranu. Rukovanje s ljudima obavlja se desnom rukom, a pri jelu, piću i sličnim poslovima higijenska je potreba koristiti desnicu.
Prljavi i grubi poslovi vrše se lijevom rukom. Uzus islamske higijene traži da se čovjek lijevom rukom osekne, podapire, skida sa sebe odjeću i obuću, u nužnik ulazi lijevom, a izlazi desnom nogom.

TRAGANJE ZA VODOM KAD NASTUPI VRIJEME NAMAZA

باب الْتِمَاسِ الْوَضُوءِ إِذَا حَانَتِ الصَّلَاةُ

Aiša je izjavila: "Vrijeme sabah-namaza je nastupilo, za vodom se tragalo i nije se pronašla, pa je tada objavljen ajet o tejemmumu.

وَقَالَتْ عَائِشَةُ حَضَرَتِ الصُّبْحُ فَالْتُمِسَ الْمَاءُ فَلَمْ يُوجَدْ فَنَزَلَ التَّيَمُّمُ .

169. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Jusuf, i rekao da ga je obavijestio Malik prenoseći od Ishaka b. Abdullaha b. Ebu-Talhe, on od Enesa b. Malika, da je rekao:
– Vidio sam Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, a bilo je nastupilo vrijeme ikindijskog namaza. Ljudi su tražili vodu za abdest, ali je nisu našli. Tada je Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, donijeto (nešto) vode za abdest. Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, stavio je svoju ruku u tu posudu (s vodom), i zapovjedio svijetu da iz nje uzima abdest.
– Vidio sam, kaže (Enes b. Malik), vodu kako izvire ispod njegovih prsta sve dok nije uzeo abdest i posljednji od njih.[3]

١٦٩. حَدَّثَنَا عَبْدُاللهِ بْنُ يُوسُفَ قَالَ أَخْبَرَنَا مَالِكٌ عَنْ إِسْحَاقَ بْنِ عَبْدِاللهِ بْنِ أَبِي طَلْحَةَ عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ أَنَّهُ قَالَ رَأَيْتُ رَسُولَ اللهِ ﷺ وَحَانَتْ صَلَاةُ الْعَصْرِ فَالْتَمَسَ النَّاسُ الْوَضُوءَ فَلَمْ يَجِدُوهُ فَأُتِيَ رَسُولُ اللهِ ﷺ بِوَضُوءٍ فَوَضَعَ رَسُولُ اللهِ ﷺ فِي ذَلِكَ الْإِنَاءِ يَدَهُ وَأَمَرَ النَّاسَ أَنْ يَتَوَضَّئُوا مِنْهُ قَالَ فَرَأَيْتُ الْمَاءَ يَنْبُعُ مِنْ تَحْتِ أَصَابِعِهِ حَتَّى تَوَضَّئُوا مِنْ عِنْدِ آخِرِهِمْ .

VODA KOJOM SE OPERE KOSA ČOVJEKA

بَاب الْمَاءِ الَّذِي يُغْسَلُ بِهِ شَعَرُ الْإِنْسَانِ

Ata nije smatrao štetnim (zabranjenim) da se od nje (kose) prave konci i užeta. Za ostatak vode nalokane od pseta i prolazak pseta kroz džamiju, Zuhri kaže: "Kada se pseto naloče vode iz posude, a čovjek nema druge vode osim te, uzet će njome abdest."
Sufjan je izjavio:

وَكَانَ عَطَاءٌ لَا يَرَى بِهِ بَأْسًا أَنْ يُتَّخَذَ مِنْهَا الْخُيُوطُ وَالْحِبَالُ وَسُؤْرِ الْكِلَابِ وَمَمَرِّهَا فِي الْمَسْجِدِ وَقَالَ الزُّهْرِيُّ إِذَا وَلَغَ فِي إِنَاءٍ لَيْسَ لَهُ وَضُوءٌ غَيْرُهُ يَتَوَضَّأُ بِهِ وَقَالَ سُفْيَانُ هَذَا الْفِقْهُ بِعَيْنِهِ

---

3 Hadis upozorava na potrebu traganja za vodom čim nastupi vrijeme kojeg namaza. Konkretni slučaj prenesen je u više varijanata: jedni navode da je Alejhisselamu donesena čaša vode, drugi kotlić, a neki da je to bio sudić iz koga bi se mogao uzeti jedan abdest.
Iz hadisa se zaključuje:
– s viškom vode i drugim svojim materijalnim dobrom treba potrebitog ispomoći;
– dužnost obavljanja namaza počinje s nastupom namaskog vremena;
– preporučljivo je tragati za vodom i prije nastupa namaskog vremena, a dužnost je s nastupom toga vremena;
– raspodjelu društvene imovine treba pravedno dijeliti potrebitim.

– Ovaj stav je upravo pravi fikh (razumijevanje), a Uzvišeni Allah u ajetu kaže: "... ako ne nađete nikakve vode, uzmite tejemmum..., a ona (nalokana voda s nepromijenjenim svojstvima) jeste opet voda, ali uistinu ima i nešto nesigurnosti pa će se njom uzeti abdest, a i tejemmum."

يَقُولُ اللهُ تَعَالَى (فَلَمْ تَجِدُوا مَاءً فَتَيَمَّمُوا) وَهَذَا مَاءٌ وَفِي النَّفْسِ مِنْهُ شَيْءٌ يَتَوَضَّأُ بِهِ وَيَتَيَمَّمُ .

170. PRIČAO NAM JE Malik b. Isma'il, njemu Israil prenoseći od Asima, on od Ibni-Sirina koji je kazao:
– Rekao sam Abidetu: "Mi imamo nekoliko dlaka Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, koje smo dobili od Enesa (ili od Enesovih ukućana)."
– Kad bih imao, reče on, jednu njegovu dlaku, bila bi mi draža nego cio svijet i sve što je na njemu![1]

١٧٠. حَدَّثَنَا مَالِكُ بْنُ إِسْمَاعِيلَ قَالَ حَدَّثَنَا إِسْرَائِيلُ عَنْ عَاصِمٍ عَنِ ابْنِ سِيرِينَ قَالَ قُلْتُ لِعَبِيدَةَ عِنْدَنَا مِنْ شَعَرِ النَّبِيِّ ﷺ أَصَبْنَاهُ مِنْ قِبَلِ أَنَسٍ أَوْ مِنْ قِبَلِ أَهْلِ أَنَسٍ فَقَالَ لَأَنْ تَكُونَ عِنْدِي شَعَرَةٌ مِنْهُ أَحَبُّ إِلَيَّ مِنَ الدُّنْيَا وَمَا فِيهَا .

171. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Abdur-Rahim i rekao da ga je obavijestio Seid b. Sulejman, a njemu pričao Abbad prenoseći od Ibni-Avna, on od Ibni-Sirina a ovaj od Enesa da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, kad je Ebu-Talha (na Oprosnom hadžu) obrijao svoju glavu, bio prvi koji je uzeo njegove kose.[2]

١٧١. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِ الرَّحِيمِ قَالَ أَخْبَرَنَا سَعِيدُ بْنُ سُلَيْمَانَ قَالَ حَدَّثَنَا عَبَّادٌ عَنِ ابْنِ عَوْنٍ عَنِ ابْنِ سِيرِينَ عَنْ أَنَسٍ أَنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ لَمَّا حَلَقَ رَأْسَهُ كَانَ أَبُو طَلْحَةَ أَوَّلَ مَنْ أَخَذَ مِنْ شَعَرِهِ .

1 Navedenim poglavljem i hadisom Buhari pobija mišljenje pravnika šafijske škole da kosa odvojena od tijela čovjeka postaje nečista i voda u koju padne odrezana kosa pogana i da se njom ne može uzeti abdest. Buhari želi naslovom ovog poglavlja odbaciti gornji stav šafija. Ebu-Hanife i mnogi drugi pravnici imaju suprotno mišljenje, tj. da je opala kosa čista, a tako isto i dlaka krepane životinje, te tvrdi dijelovi tijela u kojima nema krvi, poput rogova, kostiju, zuba, papaka, kandži, kostrijeti, vune, perja i sl. Oni dozvoljavaju da se odrezana kosa koristi za izradu konca, užeta i sličnih predmeta.

2 Stalni brico Muhammeda, sallallahu alejhi ve sellem, bio je Ma'mer b. Abdullah, a jedino na Hudejbiji glavu mu je brijao Hiraš b. Umejje.
Iz hadisa se zaključuje:
– brijanje glave je sunnet, odnosno preporučljivo;
– odrezana kosa čovjeka je čista materija;
– bojenje kose je dozvoljeno.

(KADA SE PSETO NAPIJE IZ POSUDE NEKOG OD VAS NEKA JE OPERE SEDAM PUTA)[3]

(باب إذا شرب الكلب في إناء أحدكم فليغسله سبعا)

172. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Jusuf prenoseći od Malika, on od Ebu-Zinada, ovaj od A'redža, a on (opet) od Ebu-Hurejre koji kaže da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
"Kada se pseto napije iz posude nekog od vas, neka je opere sedam puta."[4]

١٧٢. حَدَّثَنَا عَبْدُاللهِ بْنُ يُوسُفَ عَنْ مَالِكٍ عَنْ أَبِي الزِّنَادِ عَنِ الأَعْرَجِ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ قَالَ إِنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ قَالَ إِذَا شَرِبَ الْكَلْبُ فِي إِنَاءِ أَحَدِكُمْ فَلْيَغْسِلْهُ سَبْعًا .

173. PRIČAO NAM JE Ishak da ga je obavijestio Abdussamed, a njemu pričao Abdurahman b. Abdullah b. Dinar da je čuo svoga oca kako prenosi od Ebu-Saliha, on od Ebu-Hurejre, a on od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, da je neki čovjek vidio psa kako jede prašinu od žeđi, pa je čovjek napunio svoju obuću i grabio u nju vode dok ga nije napojio. Allah mu je zahvalio (na tome) i uveo ga u Džennet.

١٧٣. حَدَّثَنَا إِسْحَاقُ أَخْبَرَنَا عَبْدُالصَّمَدِ حَدَّثَنَا عَبْدُالرَّحْمَنِ بْنُ عَبْدِاللهِ بْنِ دِينَارٍ سَمِعْتُ أَبِي عَنْ أَبِي صَالِحٍ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ أَنَّ رَجُلاً رَأَى كَلْبًا يَأْكُلُ الثَّرَى مِنَ الْعَطَشِ فَأَخَذَ الرَّجُلُ خُفَّهُ فَجَعَلَ يَغْرِفُ لَهُ بِهِ حَتَّى أَرْوَاهُ فَشَكَرَ اللهُ لَهُ فَأَدْخَلَهُ الْجَنَّةَ .

174. Ahmed b. Šebib rekao je:
– Pričao nam je moj otac prenoseći od Junusa, on od Ibni-Šihaba koji je rekao da mu je pričao Hamza b. Abdullah prenoseći od svog oca da je rekao:

١٧٤. وَقَالَ أَحْمَدُ بْنُ شَبِيبٍ حَدَّثَنَا أَبِي عَنْ يُونُسَ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ قَالَ حَدَّثَنِي حَمْزَةُ بْنُ عَبْدِاللهِ عَنْ أَبِيهِ قَالَ كَانَتِ الْكِلاَبُ تَبُولُ وَتُقْبِلُ وَتُدْبِرُ

3 Ovaj podnaslov se navodi u Ibn-Asakirovoj verziji.

4 Iz hadisa se zaključuje:
– pseto je kao takvo nečisto;
– posuda koju pseto poliže, iz koje jede ili loče vodu je nečista i prije upotrebe treba je dobro očistiti.
– Hattabi kaže: "Iz gornjeg hadisa razabire se da je jezik psa nečist. Analogno nečisti su i ostali dijelovi njegova tijela i kojim se god dotakne posude, treba je temeljito oprati."
– Prema mišljenju Kermanija prodaja pasa je zabranjena. Pseto je nečisto i kao takvo bezvrijedno; ono je kao i alkohol i ne može biti predmet kupoprodaje. Ajni kaže da učenjaci našeg (hanefijskog) mezheba odobravaju kupoprodaju pasa pod izgovorom da paščad koriste ljudima za lov i čuvanje imovine.
– Alejhisselam je u prvim danima širenja islama izjavio da je zabranjeno koristiti se novcem od prodanog paščeta, i to je bilo u vrijeme kada je naredio da se psi pogubljuju. Tada je bilo zabranjeno da se ljudi njima koriste, ali je to kasnije dopustio;
– Šafije smatraju da posudu u konkretnom slučaju treba oprati baš sedam puta, a tako treba učiniti i s posudom u koju upadne paščije krvi, znoja, mokraće ili izmeta.

"U doba Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, paščad su mokrila, ulazila u njegovu džamiju i natrag izlazila i (ashabi) nisu ništa od toga vodom škropili."[1]

فِي الْمَسْجِدِ فِي زَمَانِ رَسُولِ اللهِ ﷺ فَلَمْ يَكُونُوا يَرُشُّونَ شَيْئًا مِنْ ذَلِكَ .

175. PRIČAO NAM JE Hafs b. Omer, Šu'be prenoseći od Ibnu-Ebi-Sefera, on od Ša'bija, a ovaj od Adijja b. Hatima, koji je kazao:

– Pitao sam Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem (za lov s lovačkim psom), a on reče:

"Kada svog poučenog psa pustiš i on (lovinu) samo ubije, ti je jedi, a ako ju je jeo, ti je ne jedi, jer je on ulovio to za sebe."

– Pustim – rekoh – svoga psa, a potom nađem s njim zajedno još jednog drugog psa?!

– Ne jedi – reče on – (ulovljeno), jer si ti proučio bismillu samo na ime svoga kera, a ne i na ime onoga drugog paščeta.[2]

١٧٥. حَدَّثَنَا حَفْصُ بْنُ عُمَرَ قَالَ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ عَنِ ابْنِ أَبِي السَّفَرِ عَنِ الشَّعْبِيِّ عَنْ عَدِيِّ بْنِ حَاتِمٍ قَالَ سَأَلْتُ النَّبِيَّ ﷺ فَقَالَ إِذَا أَرْسَلْتَ كَلْبَكَ الْمُعَلَّمَ فَقَتَلَ فَكُلْ وَإِذَا أَكَلَ فَلَا تَأْكُلْ فَإِنَّمَا أَمْسَكَهُ عَلَى نَفْسِهِ قُلْتُ أُرْسِلُ كَلْبِي فَأَجِدُ مَعَهُ كَلْبًا آخَرَ قَالَ فَلَا تَأْكُلْ فَإِنَّمَا سَمَّيْتَ عَلَى كَلْبِكَ وَلَمْ تُسَمِّ عَلَى كَلْبٍ آخَرَ .

1 Muhammedova, sallallahu alejhi ve sellem, džamija nije se svojevremeno nikako zatvarala, u nju je mogao svako u svako doba dana i noći ući i postojala je mogućnost da se pašče i druga zalutala životinja u nju uvuče i pomokri. Međutim, Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, a ni sam prenosilac hadisa, nisu bili uvjereni da je eventualna vlaga baš od mokraće paščeta, u kom bi slučaju izvršili temeljito pranje kao što je to Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, naredio onda kada se jedan beduin pomokrio u džamiji.
Hattabi smatra da se psi nisu mokrili po džamiji nego u svojim staništima, a kroz nju su samo prolazili jer se ona nije zatvarala.
Ebu-Hanife tvrdi da površina zemlje uprljana ma kakvom nečistoćom postaje čista kada je sunce ili toplina zraka osuši i na njoj se ne bude primjećivao trag dotične nečistoće. Na ovakvoj površini zemlje obavljanje namaza je punovažno. To je bio, vjerovatno, razlog da ashabi nisu u gornjem slučaju škropili površinu zemlje u Alejhisselamovoj džamiji.

2 Buhari smatra da je ostatak vode koje se nalokao pas čist, jer je Alejhisselam dozvolio Adijju da jede lovinu ubijenu po keru ne uvjetujući mu da ugriženo mjesto prethodno opere. Malik još dodaje: "Kako bi se životinja koju je ulovio ker mogla jesti da je pasija pljuvačka nečista?"
Iz upotrijebljene opće imenice "pseto" razumije se svaka vrsta pseta bez razlike na boju i rasu.
Imam Ahmed ne dozvoljava da se pseto crne boje koristi za lov. Puštajući kera u lov treba proučiti bismillu.
Da bi lovinu bilo dozvoljeno jesti, potrebni su sljedeći uvjeti: ker pušten u lov od njegova vlasnika; pseto poučeno i izvježbano za lov i da uhvaćeni lov nije počelo jesti; prilikom puštanja kera u lov, lovac treba proučiti bismillu, odnosno pri odapinjanju strijele ili pucanja na lov.
Učenje bismille u gornjem slučaju Šafija smatra sunnetom. Međutim, Ajni kaže da je ovaj hadis dokaz protiv njega. Prema tom mišljenju, ulovljeno je dozvoljeno jesti, bilo da lovac nije proučio bismillu hotimično, bilo iz zaborava. Zahirije ovaj čin smatraju obaveznim (vadžibom), i ako lovac ne prouči bismillu pravovremeno, lovinu nije dozvoljeno jesti.
Ebu-Hanife zauzima srednji stav. On smatra da se ulovljeno ne smije jesti ako lovac nije htio namjerno spomenuti Allahovo ime, a ako je to slučajno zaboravio, jedenje je dozvoljeno.
Ovim hadisom se ne potencira razlika između onoga koji pusti psa na lovinu da bude od onih koji inače mogu muslimanima zaklati životinju. Međutim, postoji jedan broj pravnika, a i predanja, koji ne dozvoljavaju da lovac koji pusti psa bude od onih koji ne mogu muslimanima klati životinje, kao što su vatropoklonici.
Lov kera, koji je sam bez nadzora lovca otišao u lov, nije dozvoljeno jesti.

O ONIMA KOJI SU SMATRALI DA ABDEST TREBA OBNOVITI SAMO KADA NEŠTO IZAĐE NA JEDAN OD DVA IZLAZA: STRAGA ILI SPRIJEDA

باب مَنْ لَمْ يَرَ الْوُضُوءَ إِلَّا مِنَ الْمَخْرَجَيْنِ مِنَ الْقُبُلِ وَالدُّبُرِ

I riječima Uzvišenog Allaha: "... ili ako neko od vas dođe iz nužnika..."

وَقَوْلُ اللهِ تَعَالَى (أَوْ جَاءَ أَحَدٌ مِنْكُمْ مِنَ الْغَائِطِ) .

Ata je o onome kome straga izađe crv ili iz njegova spolnog organa nešto poput vaši, kazao: "Obnovit će abdest."[3]
Džabir b. Abdullah ističe: "Kada se neko u namazu (bezglasno) nasmije, ponovit će taj namaz, a ne i abdest."[4]
Hasan (Basri) kaže: "Kada neko od svoje kose ili svojih nokata nešto odreže ili skine obuću, nije dužan obnoviti abdest."[5]
Ebu-Hurejra je izjavio: "Abdest se ponovo uzima samo u slučaju 'hadesa'."[6]

وَقَالَ عَطَاءٌ فِيمَنْ يَخْرُجُ مِنْ دُبُرِهِ الدُّودُ أَوْ مِنْ ذَكَرِهِ نَحْوُ الْقَمْلَةِ يُعِيدُ الْوُضُوءَ وَقَالَ جَابِرُ بْنُ عَبْدِاللهِ إِذَا ضَحِكَ فِي الصَّلَاةِ أَعَادَ الصَّلَاةَ وَلَمْ يُعِدِ الْوُضُوءَ وَقَالَ الْحَسَنُ إِنْ أَخَذَ مِنْ شَعَرِهِ وَأَظْفَارِهِ أَوْ خَلَعَ خُفَّيْهِ فَلَا وُضُوءَ عَلَيْهِ وَقَالَ أَبُو هُرَيْرَةَ لَا وُضُوءَ إِلَّا مِنْ حَدَثٍ .

3 Komentarišući gornji hadis, Ibni-Munzir kaže: "Pravnici jednoglasno tvrde da obavljanje velike ili male nužde, puštanje vjetra, sluz koja muškarcu izađe zbog nadražaja (mezija) i krv vanrednog odljeva žene kvari abdest, dok o izlasku crvića imaju podijeljena mišljenja."
Hanefijski pravnik Kudduri navodi: "Izlazak crvića iz nosa, usta ili uha ne kvari ranije uzeti abdest."

4 Svi poznati imami i pravnici slažu se da će se u ovom slučaju ponoviti namaz, ali se ne slažu oko toga da li će se ponoviti abdest ili ne. Neki učenjaci navode da Ebu-Hanife smatra da se u ovom slučaju kvari i namaz i abdest, temeljeći to na hadisu kojeg prenosi Ebu-Mulejh od svoga oca: – Klanjali smo s Allahovim Poslanikom. U tom se pomoli kratkovidan čovjek i pade u jednu jamu, pa Allahov Poslanik po svršetku namaza reče: "Ko se od vas glasno nasmijao, neka ponovo uzme abdest." Međutim, tačno je da po mišljenju pravnika hanefijske škole bezglasno smijanje u namazu kvari samo namaz, a glasno smijanje koga čuje susjedna osoba u namazu, kvari još i abdest.

5 Pravnici Iraka i Hidžaza, zastupaju ovakav stav, dok Hammad, Mudžahid, Ebul-Alije i Hakem, smatraju da se u gornjem slučaju mora abdest obnoviti. Šafija, Ata i Neha'i da se konkretna mjesta trebaju samo potrati mokrom rukom. Hanefije smatraju da abdest ne treba obnoviti poslije brijanja glave, podsjecanja brkova, obrezivanja nokata i kraćeg skidanja mestvi, dok Ibni-Džerir ima suprotno mišljenje, a Ibrahim Neha'i da ta mjesta treba samo sabliti vodom.
U slučaju potpunog skidanja mestava ima pet mišljenja: Ahmed, Šafija (u svom prvobitnom mišljenju) i još neki pravnici smatraju da treba obnoviti cijeli abdest; Malik i Lejs da treba naknadno oprati samo noge; Ebu-Hanife, Sevri i još mnogi pravnici da treba obnoviti pranje nogu kada se bude opet uzimao abdest; Hasan Basri, Katade i Neha'i drže da se abdest u ovom slučaju ne treba obnoviti, ali treba prati noge kako je to propisano činiti u abdestu.

6 "Hades" su pojave, kao: velika i mala nužda, spolni odnos, spavanje, nesvjestica, ludost i slično.

Od Džabira se prenosi da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, učestvovao u bici Zati Rika'u, gdje je bio jedan ashab pogođen strijelom; krv mu je tekla, a on je obavljao ruku' i sedždu i tako nastavio dalje svoj namaz.[1]
Hasan kaže: "Muslimani i dalje klanjaju sa svojim ranama."[2]
Tavus, Muhammed b. Ali, Ata i učenjaci Hidžaza kažu: "U slučaju tečenja krvi, abdest ne treba (obnavljati)."[3]
Abdullah b. Omer istisnuo je bubuljicu iz koje je izašla krv i abdest nije obnovio.[4]
Ibnu-Ebi-Evfa' ispljuvao je krv i nastavio klanjati.[5]
Ibni-Omer i Hasan (Basri) kažu: "Onaj koji pušta krv (zarezivanjem kože), obavezan je oprati samo ona mjesta (svoga tijela) na kojima se uzimala krv."[6]

وَيُذْكَرُ عَنْ جَابِرٍ أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ كَانَ فِي غَزْوَةِ ذَاتِ الرِّقَاعِ فَرُمِيَ رَجُلٌ بِسَهْمٍ فَنَزَفَهُ الدَّمُ فَرَكَعَ وَسَجَدَ وَمَضَى فِي صَلَاتِهِ وَقَالَ الْحَسَنُ مَا زَالَ الْمُسْلِمُونَ يُصَلُّونَ فِي جِرَاحَاتِهِمْ وَقَالَ طَاوُسٌ وَمُحَمَّدُ بْنُ عَلِيٍّ وَعَطَاءٌ وَأَهْلُ الْحِجَازِ لَيْسَ فِي الدَّمِ وُضُوءٌ وَعَصَرَ ابْنُ عُمَرَ بَثْرَةً فَخَرَجَ مِنْهَا الدَّمُ وَلَمْ يَتَوَضَّأْ وَبَزَقَ ابْنُ أَبِي أَوْفَى دَمًا فَمَضَى فِي صَلَاتِهِ وَقَالَ ابْنُ عُمَرَ وَالْحَسَنُ فِيمَنْ يَحْتَجِمُ لَيْسَ عَلَيْهِ إِلَّا غَسْلُ مَحَاجِمِهِ.

1 Borba na Zati Rika'u bila je 4. godine po Hidžri. Konkretan slučaj prenosi Džabir. U njemu stoji da su krenuli s Allahovim Poslanikom na jedan vojni pohod (tj. u Zati Rika'u). Jedan ashab pogodio je ranije svojom strijelom suprugu nekog idolopoklonika i on se zarekao da će proliti krv ashaba, pa je stalno pratio i vrebao Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem. Kada je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, odsjeo na jednom mjestu, predložio je da se postave stražari na ulazu u dolinu. Za ovu dužnost dragovoljno su se javili i odmah otišli jedan muhadžir i jedan ensarija. Dolaskom na odredište muhadžir je zaspao, a ensarija otpočeo klanjati. U tom se pojavio gore spomenuti idolopoklonik, odapeo svoju strijelu i pogodio ensariju. Ovaj je strijelu brzo izvukao iz tijela i bacio, ali je neprijatelj odapeo druge dvije i opet ga pogodio. Ensarija je i ove strijele bacio i nastavio klanjati. Tada se muhadžir probudio, a napadač odmah pobjegao. Ensarija je bio okrvavljen pa mu je muhadžir prigovorio što nije njega probudio ili zbog odbrane prekinuo klanjanje, a on mu odgovori: "U vrijeme napada učio sam suru (El-Kehf), i nisam je volio prekinuti."

2 Iz izjave Hasana Basrija razumije se da abdest neće biti pokvaren ako iz rane ističe krv. Ajni zaključuje suprotno i to potkrepljuje drugom predajom da je Hasan Basri smatrao da treba uzeti abdest samo ako krv istječe.

3 Ajni kaže da ovo ne ukazuje na to da je Tavus klanjao dok bi mu krv tekla, a i da je bilo tako, zna se da je Ebu-Hanife jednom izjavio: "Tabi'ini, među koje spada i Tavus, jesu ljudi kao i mi. Oni su se starali i trudili na pronalaženju što pravilnijeg rješenja, a to je i naš cilj." Prema tome, njihov stav i njihovo mišljenje nas ne sputava. Naprotiv, mi smo dužni kao i oni da se trudimo za što ispravnija rješenja, i ukoliko su ona logičnija i opravdanija, utoliko ih treba više i primjenjivati.

4 Citirana Ibn-Omerova, radijallahu anhuma, izjava je argument u korist stava hanefija, koji smatraju da krv nastala istiskanjem ne kvari abdest, a što obično biva prilikom istiskivanja bubuljice na licu. Abdest kvari krv razlivena po koži oko ranice.

5 Ibni-Ebu-Evfa je jedan od posljednjih ashaba koji su preminuli u Kufi u 87. godini po Hidžri. On je jedan od ashaba koje je Ebu-Hanife vidio i od njih prenio hadise. Tada je Ebu-Hanife imao 7 godina. Ibn-Ebi-Šejbe prenosi u svom Musannefu od Ataa b. Saiba da je vidio Ibn-Ebi-Evfaa kako je ispljunuo krv a bio je u namazu i nije ga prekinuo. Ovaj slučaj nije dokaz protiv stava hanefija. Po mišljenju hanefija ispljuvana krv pridošla iz usne šupljine čovjeka ne kvari abdest, kao ni ona između zubi ako ne dominira pljuvačkom.
Ibni-Sirin je rekao svome drugu, koji je primijetio u pljuvački krv, da pljune još jednom, pa ako mu pljuvačka bude izmijenila svoju uobičajenu boju, trebat će obnoviti abdest.

6 Gornje izjave očito potvrđuju stav hanefija. Pri uzimanju krvi nema nikakva razlijevanja krvi po koži oko otvora i takva operacija ne kvari abdest, a ako se krv razlije, pacijent gubi abdest. Ostatak krvi na otvoru odstranjuje se vodom ili drugim podesnim sredstvom. Ibni-Omer, radijallahu anhuma, u gornjem slučaju je to učinio kamenčićima, a Ebu-Lejs ovlaženim prstom.

176. PRIČAO NAM JE Adem b. Ebu-Ijas, njemu Ibni-Ebi-Zi'b prenoseći od Seida Makburije, a on od Ebu-Hurejre, radijallahu anhu, koji je izjavio:
– Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao je: "Čovjek je u namazu sve dok je u džamiji i iščekuje namaz, pa dok mu se ne pojavi hades."
– A šta je to hades, Ebu-Hurejra? – upita jedan čovjek koji je govorio nerazumljivo.
– Glas – reče on – misleći na glasno puštanje vjetra.[7]

١٧٦. حَدَّثَنَا آدَمُ بْنُ أَبِي إِيَاسٍ قَالَ حَدَّثَنَا ابْنُ أَبِي ذِئْبٍ حَدَّثَنَا سَعِيدٌ الْمَقْبُرِيُّ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ قَالَ قَالَ النَّبِيُّ ﷺ لَا يَزَالُ الْعَبْدُ فِي صَلَاةٍ مَا كَانَ فِي الْمَسْجِدِ يَنْتَظِرُ الصَّلَاةَ مَا لَمْ يُحْدِثْ فَقَالَ رَجُلٌ أَعْجَمِيٌّ مَا الْحَدَثُ يَا أَبَا هُرَيْرَةَ قَالَ الصَّوْتُ يَعْنِي الضَّرْطَةَ.

177. PRIČAO NAM JE Ebul-Velid, njemu Ibnu-Ujejne prenoseći od Zuhrija, on od Abbada b. Temima, ovaj od svoga amidže, a on od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, koji je rekao:
"Neka klanjač ne napušta namaz dok ne čuje bilo kakav glas ili ne osjeti smrad!"

١٧٧. حَدَّثَنَا أَبُو الْوَلِيدِ قَالَ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ بْنُ عُيَيْنَةَ عَنِ الزُّهْرِيِّ عَنْ عَبَّادِ بْنِ تَمِيمٍ عَنْ عَمِّهِ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ لَا يَنْصَرِفْ حَتَّى يَسْمَعَ صَوْتًا أَوْ يَجِدَ رِيحًا.

178. PRIČAO NAM JE Kutejbe b. Seid, njemu Džerir prenoseći od A'meša, ovaj od Munzira b. Ja'la Sevrija, on od Muhammeda b. Hanefijje, da je kazao:
Alija je rekao: "Ja sam čovjek kome je puno izlazila mezija (sluz iz spolnog organa). Bilo me stid da o tome pitam Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, pa sam to zapovjedio Mikdadu b. Esvedu. Upitao ga je, i on mu je odgovorio: 'U tom slučaju treba obnoviti samo abdest.'"
Ovaj hadis prenosi i Šu'be preko A'meša.

١٧٨. حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ بْنُ سَعِيدٍ قَالَ حَدَّثَنَا جَرِيرٌ عَنِ الْأَعْمَشِ عَنْ مُنْذِرٍ أَبِي يَعْلَى الثَّوْرِيِّ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ الْحَنَفِيَّةِ قَالَ قَالَ عَلِيٌّ كُنْتُ رَجُلًا مَذَّاءً فَاسْتَحْيَيْتُ أَنْ أَسْأَلَ رَسُولَ اللهِ ﷺ فَأَمَرْتُ الْمِقْدَادَ بْنَ الْأَسْوَدِ فَسَأَلَهُ فَقَالَ فِيهِ الْوُضُوءُ وَرَوَاهُ شُعْبَةُ عَنِ الْأَعْمَشِ.

---

7 Iz navedenog hadisa se zaključuje:
– iščekivati klanjanje namaza pod abdestom je vrlina ljudi krajnje odanih islamu. Vrijeme provedeno na sedždi iščekujući početak namaskog vremena posebna je vrsta ibadeta;
– osoba pod abdestom u iščekivanju početka namaskog vremena ima nagradu klanjača;
– abdest kvari puštanje vjetra i sve ostalo s tim u vezi.

179. PRIČAO NAM JE Sa'd b. Hafs, njemu Šejban prenoseći od Jahjaa, on od Ebu-Seleme kako ga je Ata b. Jesar obavijestio da mu je Zejd b. Halid saopćio da je osobno pitao Osmana b. Affana:

– Šta misliš, rekao sam, kada čovjek ima spolni snošaj sa suprugom, a ne polucira?

– Uzet će samo abdest kao što ga uzima za namaz i svoj spolni organ saprati – reče Osman.

– Tako sam, kaže Osman, čuo od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem.

– Poslije sam o tome pitao i Aliju, Zubejra, Talhu i Ubejja b. Ka'ba, radijallahu anhum, i oni su mu tako zapovjedili.[1]

١٧٩ . حَدَّثَنَا سَعْدُ بْنُ حَفْصٍ حَدَّثَنَا شَيْبَانُ عَنْ يَحْيَى عَنْ أَبِي سَلَمَةَ أَنَّ عَطَاءَ بْنَ يَسَارٍ أَخْبَرَهُ أَنَّ زَيْدَ بْنَ خَالِدٍ أَخْبَرَهُ أَنَّهُ سَأَلَ عُثْمَانَ بْنَ عَفَّانَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قُلْتُ أَرَأَيْتَ إِذَا جَامَعَ فَلَمْ يُمْنِ قَالَ عُثْمَانُ يَتَوَضَّأُ كَمَا يَتَوَضَّأُ لِلصَّلَاةِ وَيَغْسِلُ ذَكَرَهُ قَالَ عُثْمَانُ سَمِعْتُهُ مِنْ رَسُولِ اللهِ ﷺ فَسَأَلْتُ عَنْ ذَلِكَ عَلِيًّا وَالزُّبَيْرَ وَطَلْحَةَ وَأُبَيَّ بْنَ كَعْبٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمْ فَأَمَرُوهُ بِذَلِكَ .

180. PRIČAO NAM JE Ishak i kazao da ga je obavijestio Nadr, njega Šu'be prenoseći od Hakema, on od Zekvana Ebu-Saliha, ovaj od Ebu-Seida Hudrija, da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, poslao po jednog ensariju, koji je došao, a s glave mu još (voda) kaptaše.

Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, upita:

– Možda smo te nabrzili?

– Da – odgovori on.

Tada je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Kada budeš nabržen ili nisi polucirao, uzmi abdest."[2]

Vehb u prenošenju ovog hadisa slijedi Nadra i kaže: "Kazivao nam je Šu'be..." Ebu-Abdullah (Buhari) kaže: "Gunder i Jahja, prenoseći ovaj hadis od Šu'be, nisu uopće spomenuli izraz 'vudu'u' – abdest."

١٨٠ . حَدَّثَنَا إِسْحَاقُ قَالَ أَخْبَرَنَا النَّضْرُ قَالَ أَخْبَرَنَا شُعْبَةُ عَنِ الْحَكَمِ عَنْ ذَكْوَانَ أَبِي صَالِحٍ عَنْ أَبِي سَعِيدٍ الْخُدْرِيِّ أَنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ أَرْسَلَ إِلَى رَجُلٍ مِنَ الْأَنْصَارِ فَجَاءَ وَرَأْسُهُ يَقْطُرُ فَقَالَ النَّبِيُّ ﷺ لَعَلَّنَا أَعْجَلْنَاكَ فَقَالَ نَعَمْ فَقَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ إِذَا أُعْجِلْتَ أَوْ قُحِطْتَ فَعَلَيْكَ الْوُضُوءُ تَابَعَهُ وَهْبٌ قَالَ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ قَالَ أَبُو عَبْدِ اللهِ وَلَمْ يَقُلْ غُنْدَرٌ وَيَحْيَى عَنْ شُعْبَةَ الْوُضُوءُ .

---

1 Iz ovog hadisa razumije se da se ne treba kupati nakon spolnog akta ako se ne polucira. To su u početku smatrali neki ashabi, ali su se usaglasili i ovaj propis je derogiran. Dakle, čovjek se dužan u ovom slučaju okupati. (prim. rec.)

2 Iz hadisa se zaključuje:
– dozvoljeno je zaključivati po izvjesnim okolnostima i stvarnim indicijama;
– spolni sastanak sa suprugom bez ikakve polucije ne obavezuje na kupanje po mišljenju Osmana, Alije, Zubejra b. Avvama, Talhe, Sa'da b. Ebu-Vekkasa, Ibni-Mesuda, Rafi'a b. Hadidža, Ubejja b. Ka'ba, Ebu-Vekkasa, Ibni-Mes'uda, Ebu-Seida Hudrija, Ebu-Ejjuba Ensarija, Ataa b. Rebaha, Ebu-Seleme, Hišama b. Urve i Ameša. Međutim, ispravno je mišljenje da kada jedan dio organa uđe u drugi kupanje je obavezno na osnovu hadisa: "Kada se sastanu dva tijela koja se obrezuju, obavezan je gasul (kupanje)." Ibni-Hazm kaže: "U gornjem slučaju kupanje smatraju obligatnom dužnošću: Aiša, Ebu-Bekr, Omer, Abdullah b. Omer, a kasnije njihovo mišljenje prihvatili su: Osman, Alija, Ibni-Mes'ud, Ibni-Ata i još mnogi ashabi. Ovo mišljenje dijele još: Ebu-Hanife, Malik, Šafija, Ahmed, Neha'i i Sufjan Sevri.
Nevevi ističe da je stanovište svih islamskih učenjaka da se poslije spolnog općenja mora kupati pa makar i ne bilo poluciranja.

POMAGANJE DRUGOME PRI UZIMANJU ABDESTA

باب الرَّجُلِ يُوَضِّئُ صاحِبَهُ

181. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Selam i rekao da ga je obavijestio Jezid b. Harun prenoseći od Jahjaa, ovaj od Musaa b. Ukbe, on od Kurejba, oslobođenog roba Ibni-Abbasa, a ovaj od Usame b. Zejda da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, vraćajući se s Arefata skrenuo na jedan brdski put i obavio svoju prirodnu nuždu. – Poslije toga ja sam mu – priča Usame b. Zejd – polijevao vodu i on tako uze abdest.

– Allahov Poslaniče – upitah ga – hoćeš li klanjati?

– Mjesto za klanjanje je (dalje) pred tobom – odgovori on.[3]

١٨١. حَدَّثَنِي مُحَمَّدُ بْنُ سَلَامٍ قَالَ أَخْبَرَنَا يَزِيدُ بْنُ هَارُونَ عَنْ يَحْيَى عَنْ مُوسَى بْنِ عُقْبَةَ عَنْ كُرَيْبٍ مَوْلَى ابْنِ عَبَّاسٍ عَنْ أُسَامَةَ بْنِ زَيْدٍ أَنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ لَمَّا أَفَاضَ مِنْ عَرَفَةَ عَدَلَ إِلَى الشِّعْبِ فَقَضَى حَاجَتَهُ قَالَ أُسَامَةُ ابْنُ زَيْدٍ فَجَعَلْتُ أَصُبُّ عَلَيْهِ وَيَتَوَضَّأُ فَقُلْتُ يَا رَسُولَ اللهِ أَتُصَلِّي فَقَالَ الْمُصَلَّى أَمَامَكَ .

182. PRIČAO NAM JE Amr b. Ali, njemu Abdul-Vehhab koji je rekao da je čuo Jahjaa b. Seida da je kazao:

– Obavijestio me je Sa'd b. Ibrahim da mu je saopćio Nafi' b. Džubejr b. Mut'im da je čuo Urvu b. Mugiru b. Šu'be gdje prenosi od Mugire b. Šu'be da je bio s Allahovim Poslanikom, sallallahu alejhi ve sellem, na jednom putovanju i da je (Vjerovjesnik) otišao (na stranu) da obavi svoju nuždu, a da mu je Mugire kasnije polijevao vodu za abdest. On je tada uzeo abdest opravši svoje lice i ruke, dok je glavu potrao (samo vlažnom rukom), a (tako je) potrao i svoju obuću.

١٨٢. حَدَّثَنَا عَمْرُو بْنُ عَلِيٍّ قَالَ حَدَّثَنَا عَبْدُالْوَهَّابِ قَالَ سَمِعْتُ يَحْيَى بْنَ سَعِيدٍ قَالَ أَخْبَرَنِي سَعْدُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ أَنَّ نَافِعَ بْنَ جُبَيْرِ بْنِ مُطْعِمٍ أَخْبَرَهُ أَنَّهُ سَمِعَ عُرْوَةَ بْنَ الْمُغِيرَةِ بْنِ شُعْبَةَ يُحَدِّثُ عَنِ الْمُغِيرَةِ بْنِ شُعْبَةَ أَنَّهُ كَانَ مَعَ رَسُولِ اللهِ ﷺ فِي سَفَرٍ وَأَنَّهُ ذَهَبَ لِحَاجَةٍ لَهُ وَأَنَّ مُغِيرَةَ جَعَلَ يَصُبُّ الْمَاءَ عَلَيْهِ وَهُوَ يَتَوَضَّأُ فَغَسَلَ وَجْهَهُ وَيَدَيْهِ وَمَسَحَ بِرَأْسِهِ وَمَسَحَ عَلَى الْخُفَّيْنِ .

---

3 Iz hadisa se zaključuje:
– dozvoljeno je tražiti ispomoć od drugog pri uzimanju abdesta;
– tražiti od drugog pranje pojedinih propisanih dijelova tijela je pokuđeno, osim u slučaju bolesti. Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, uzimaše abdest obično sam. Usame mu je učinio uslugu u navedenom putovanju, jer je Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, bio jako umoran. S obzirom na ovaj pobožni čin Usame, radijallahu anhu, pravnici zaključuju da se zamjena može smatrati punovažnom i u drugim sličnim pobožnostima, izuzimajući namaz.

UČENJE KUR'ANA NAKON HADESA (GUBLJENJA ABDESTA) I NEŠTO DRUGO[1]

باب قِرَاءَةِ الْقُرْآنِ بَعْدَ الْحَدَثِ وَغَيْرِهِ

Mensur prenoseći od Ibrahima kaže: "Nije smetnja učiti Kur'an u banji bez abdesta."[2]
Hammad prenoseći od Ibrahima (Neha'ije) kaže: "Ako na kupačima bude donja haljina, pozdravi ih (nazovi selam), u protivnom ne pozdravljaj!"

وَقَالَ مَنْصُورٌ عَنْ إِبْرَاهِيمَ لَا بَأْسَ بِالْقِرَاءَةِ فِي الْحَمَّامِ وَبِكَتْبِ الرِّسَالَةِ عَلَى غَيْرِ وُضُوءٍ وَقَالَ حَمَّادٌ عَنْ إِبْرَاهِيمَ إِنْ كَانَ عَلَيْهِمْ إِزَارٌ فَسَلِّمْ وَإِلَّا فَلَا تُسَلِّمْ .

183. PRIČAO NAM JE Isma'il, njemu Malik prenoseći od Mahrema b. Sulejmana, ovaj od Kurejba, oslobođenog roba Ibni-Abbasa, da ga je Abdullah b. Abbas izvijestio kako je kod Mejmune, supruge Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, prenoćio, a ona mu je tetka po majci:
"Legao sam na bok naslonivši se na jastuk poprijeko, a Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, sa svojom suprugom uzduž, i zaspao, i kada je bilo pola noći odnosno malo prije, ili malo poslije ponoći, probudio se Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, protrljao svojom rukom po očima (odaginjući pospanost s lica) i potom proučio deset završnih ajeta poglavlja Ali-'Imran. Zatim je ustao do objешenog mješčića (vode) i uzeo abdest iz njega perući dobro dijelove tijela, a potom ustao da klanja. Ustao sam i ja, kaže Ibni-Abbas, uradio ono što i on, otišao i stao pokraj njega. Tada on stavi svoju desnu ruku na moju glavu, uze me za desno uho i zavrnu ga (prebacivši me s lijeve na desnu stranu). On je klanjao dva rekata, potom još dva, zatim još dva, iza toga opet dva, zatim opet dva i još dva rekata, a onda klanjao vitre.

١٨٣. حَدَّثَنَا إِسْمَاعِيلُ قَالَ حَدَّثَنِي مَالِكٌ عَنْ مَخْرَمَةَ بْنِ سُلَيْمَانَ عَنْ كُرَيْبٍ مَوْلَى ابْنِ عَبَّاسٍ أَنَّ عَبْدَاللهِ بْنَ عَبَّاسٍ أَخْبَرَهُ أَنَّهُ بَاتَ لَيْلَةً عِنْدَ مَيْمُونَةَ زَوْجِ النَّبِيِّ وَهِيَ خَالَتُهُ فَاضْطَجَعْتُ فِي عَرْضِ الْوِسَادَةِ وَاضْطَجَعَ رَسُولُ اللهِ ﷺ وَأَهْلُهُ فِي طُولِهَا فَنَامَ رَسُولُ اللهِ ﷺ حَتَّى إِذَا انْتَصَفَ اللَّيْلُ أَوْ قَبْلَهُ بِقَلِيلٍ أَوْ بَعْدَهُ بِقَلِيلٍ اسْتَيْقَظَ رَسُولُ اللهِ ﷺ فَجَلَسَ يَمْسَحُ النَّوْمَ عَنْ وَجْهِهِ بِيَدِهِ ثُمَّ قَرَأَ الْعَشْرَ الْآيَاتِ الْخَوَاتِمَ مِنْ سُورَةِ آلِ عِمْرَانَ ثُمَّ قَامَ إِلَى شَنٍّ مُعَلَّقَةٍ فَتَوَضَّأَ مِنْهَا فَأَحْسَنَ وُضُوءَهُ ثُمَّ قَامَ يُصَلِّي قَالَ ابْنُ عَبَّاسٍ فَقُمْتُ فَصَنَعْتُ مِثْلَ مَا صَنَعَ ثُمَّ ذَهَبْتُ فَقُمْتُ إِلَى جَنْبِهِ فَوَضَعَ يَدَهُ الْيُمْنَى عَلَى رَأْسِي وَأَخَذَ بِأُذُنِي الْيُمْنَى يَفْتِلُهَا فَصَلَّى رَكْعَتَيْنِ ثُمَّ رَكْعَتَيْنِ ثُمَّ رَكْعَتَيْنِ ثُمَّ رَكْعَتَيْنِ ثُمَّ رَكْعَتَيْنِ ثُمَّ

1 Hades je gubljenje abdesta. Ovdje se misli na mali hades poslije kojeg treba uzeti samo abdest, a nije se potrebno okupati. Pod riječima 'nešto drugo' misli se na neke aktivnosti mimo učenja Kur'ana kao što je, naprimjer, pisanje kur'anskih ajeta. (prim. rec.)

2 Učiti Kur'an u banji Ebu-Hanife smatra pokuđenim aktom. Banja je mjesto za otpatke i nečistoću skoro kao i nužnik, i ne treba u njoj citirati Kur'an.

Potom je legao na bok dok mu ne dođe mujezin. Tada je ustao i klanjao dva kraća rekata, a onda izašao i klanjao sabah (u džamiji)."[3]

رَكْعَتَيْنِ ثُمَّ أَوْتَرَ ثُمَّ اضْطَجَعَ حَتَّى أَتَاهُ الْمُؤَذِّنُ فَقَامَ فَصَلَّى رَكْعَتَيْنِ خَفِيفَتَيْنِ ثُمَّ خَرَجَ فَصَلَّى الصُّبْحَ .

O NOME KO SMATRA DA ABDEST NE TREBA OBNOVITI OSIM POSLIJE INTENZIVNIJE NESVJESTICE

باب من لم يتوضأ إلا من الغشي المثقل

184. PRIČAO NAM JE Isma'il, njemu Malik prenoseći od Hišama b. Urve, on od svoje supruge Fatime (kćerke Munzirove), ona od svoje nene Esme, kćerke Ebu-Bekra, koja je izjavila:

– Došla sam Aiši, supruzi Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, kada je bilo pomračenje sunca, a svijet je stajao i klanjao, a i Aiša je stajala i klanjala.

– Šta je ovom svijetu? – upitah.

Ona pokaza rukom prema nebu i reče: "subhanallah".

– Neki znak? – upitah. A ona pokaza (glavom) da jeste.

Tada sam pristupila i ja molitvi, dok me nije obuzela nesvjestica pa sam počela sipati vodu po svojoj glavi.

Kada je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, završio molitvu, zahvalio Allahu i pohvalio Ga, reče: "Nema ništa što mi nije prikazano da ga nisam sagledao na ovom svom mjestu, čak i Džennet i vatru. Objavljeno mi je da ćete u grobovima biti stavljeni na kušnju sličnu, ili je rekao: blisku kušnji Dedžala (na ovom svijetu)."

– Ne znam – kaže prenosilac – koji je od ta dva izraza upotrijebila Esma.

– Svakom od vas, priča Esma, doći će se i pitati:

– Šta ti znaš o ovom čovjeku?

– Vjernik ili čovjek čvrstog uvjerenja (mumin ili

١٨٤. حَدَّثَنَا إِسْمَاعِيلُ قَالَ حَدَّثَنِي مَالِكٌ عَنْ هِشَامِ بْنِ عُرْوَةَ عَنِ امْرَأَتِهِ فَاطِمَةَ عَنْ جَدَّتِهَا أَسْمَاءَ بِنْتِ أَبِي بَكْرٍ أَنَّهَا قَالَتْ أَتَيْتُ عَائِشَةَ زَوْجَ النَّبِيِّ ﷺ حِينَ خَسَفَتِ الشَّمْسُ فَإِذَا النَّاسُ قِيَامٌ يُصَلُّونَ وَإِذَا هِيَ قَائِمَةٌ تُصَلِّي فَقُلْتُ مَا لِلنَّاسِ فَأَشَارَتْ بِيَدِهَا نَحْوَ السَّمَاءِ وَقَالَتْ سُبْحَانَ اللهِ فَقُلْتُ آيَةٌ فَأَشَارَتْ أَيْ نَعَمْ فَقُمْتُ حَتَّى تَجَلَّانِي الْغَشْيُ وَجَعَلْتُ أَصُبُّ فَوْقَ رَأْسِي مَاءً فَلَمَّا انْصَرَفَ رَسُولُ اللهِ ﷺ حَمِدَ اللهَ وَأَثْنَى عَلَيْهِ ثُمَّ قَالَ مَا مِنْ شَيْءٍ كُنْتُ لَمْ أَرَهُ إِلَّا قَدْ رَأَيْتُهُ فِي مَقَامِي هَذَا حَتَّى الْجَنَّةَ وَالنَّارَ وَلَقَدْ أُوحِيَ إِلَيَّ أَنَّكُمْ تُفْتَنُونَ فِي الْقُبُورِ مِثْلَ أَوْ قَرِيبَ مِنْ فِتْنَةِ الدَّجَّالِ لَا أَدْرِي أَيَّ ذَلِكَ قَالَتْ أَسْمَاءُ يُؤْتَى أَحَدُكُمْ فَيُقَالُ لَهُ مَا عِلْمُكَ بِهَذَا الرَّجُلِ فَأَمَّا الْمُؤْمِنُ أَوِ الْمُوقِنُ لَا أَدْرِي أَيَّ ذَلِكَ قَالَتْ أَسْمَاءُ فَيَقُولُ هُوَ مُحَمَّدٌ رَسُولُ اللهِ جَاءَنَا بِالْبَيِّنَاتِ وَالْهُدَى فَأَجَبْنَا

3 Jedni smatraju da je klanjao jedan rekat, a drugi (hanefije) da je klanjao tri rekata. Iz navedenog hadisa se zaključuje:
– može se Kur'an citirati i duže učiti bez abdesta;
– prije i poslije spavanja pohvalno je bilo šta proučiti iz Kur'ana.

mukin), ne znam – kaže prenosilac – koji je od ta dva izraza rekla Esma, reći će: “To je Muhammed, Allahov poslanik, koji nam je donio jasne dokaze i uputu. Mi smo mu se odazvali, njega vjerovali i slijedili ga. Spavaj dobro!, reći će mu se, a mi smo i ranije znali da si ti bio u (to) čvrsto uvjeren.”
– Međutim, licemjer, ili podozriv (čovjek), ne znam – kaže prenosilac – koji je od ta dva izraza rekla Esma, kazat će: “Ne znam (tačno) ništa, a čuo sam gdje svijet nešto govori, pa sam i ja to govorio.”

وَآمَنَّا وَاتَّبَعْنَا فَيُقَالُ لَهُ نَمْ صَالِحًا فَقَدْ عَلِمْنَا إِنْ كُنْتَ لَمُؤْمِنًا وَأَمَّا الْمُنَافِقُ أَوِ الْمُرْتَابُ لَا أَدْرِي أَيَّ ذَلِكَ قَالَتْ أَسْمَاءُ فَيَقُولُ لَا أَدْرِي سَمِعْتُ النَّاسَ يَقُولُونَ شَيْئًا فَقُلْتُهُ .

POTIRANJE CIJELE GLAVE

بَاب مَسْحِ الرَّأْسِ كُلِّهِ

Na osnovu riječi Uzvišenog: “... i potarite svoje glave...”
Ibni-Musejjeb je izjavio: “Žena je u statusu čovjeka i ona potire svoju glavu.”
Malik je upitan: “Da li je dovoljno potrati samo dio glave?”, i on je to argumentirao hadisom koga prenosi Abdullah b. Zejd.

لِقَوْلِ اللهِ تَعَالَى (وَامْسَحُوا بِرُءُوسِكُمْ) وَقَالَ ابْنُ الْمُسَيَّبِ الْمَرْأَةُ بِمَنْزِلَةِ الرَّجُلِ تَمْسَحُ عَلَى رَأْسِهَا وَسُئِلَ مَالِكٌ أَيُجْزِئُ أَنْ يَمْسَحَ بَعْضَ الرَّأْسِ فَاحْتَجَّ بِحَدِيثِ عَبْدِاللهِ بْنِ زَيْدٍ .

185. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Jusuf i kazao da ga je obavijestio Malik, prenoseći od Amra b. Jahjaa Mazinija, ovaj od svoga oca da je jedan čovjek pitao Abdullaha b. Zejda, a on je djed Amra b. Jahjaa:
– Možeš li mi pokazati kako je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, uzimao abdest?
– Da, reče Abdullah b. Zejd, i zatraži vodu, poli svoje ruke i opra ih dva puta, zatim izapra usta i nos tri puta, opra lice tri puta, ruke do iza laktova dva puta, poslije objema vlažnim rukama potra svoju glavu, potirući je rukama i sprijeda i straga, počevši s prednjeg dijela svoje glave i vukao ih je do zatioka, a potom povratio do polaznog mjesta odakle je i počeo i onda opra noge.[1]

١٨٥ـ حَدَّثَنَا عَبْدُاللهِ بْنُ يُوسُفَ قَالَ أَخْبَرَنَا مَالِكٌ عَنْ عَمْرِو بْنِ يَحْيَى الْمَازِنِيِّ عَنْ أَبِيهِ أَنَّ رَجُلًا قَالَ لِعَبْدِاللهِ بْنِ زَيْدٍ وَهُوَ جَدُّ عَمْرِو بْنِ يَحْيَى أَتَسْتَطِيعُ أَنْ تُرِيَنِي كَيْفَ كَانَ رَسُولُ اللهِ ﷺ يَتَوَضَّأُ فَقَالَ عَبْدُاللهِ ابْنُ زَيْدٍ نَعَمْ فَدَعَا بِمَاءٍ فَأَفْرَغَ عَلَى يَدَيْهِ فَغَسَلَ مَرَّتَيْنِ ثُمَّ مَضْمَضَ وَاسْتَنْثَرَ ثَلَاثًا ثُمَّ غَسَلَ وَجْهَهُ ثَلَاثًا ثُمَّ غَسَلَ يَدَيْهِ مَرَّتَيْنِ مَرَّتَيْنِ إِلَى الْمِرْفَقَيْنِ ثُمَّ مَسَحَ رَأْسَهُ بِيَدَيْهِ فَأَقْبَلَ بِهِمَا وَأَدْبَرَ بَدَأَ بِمُقَدَّمِ رَأْسِهِ حَتَّى ذَهَبَ بِهِمَا إِلَى قَفَاهُ ثُمَّ رَدَّهُمَا إِلَى الْمَكَانِ الَّذِي بَدَأَ مِنْهُ ثُمَّ غَسَلَ رِجْلَيْهِ .

1 Po mišljenju imama Ahmeda drugostepena dužnost (vadžib) jeste prati ruke poslije noćnog spavanja, jer postoji mogućnost da ruke dođu u dodir s prljavim predmetima i nečistim spolnim organom. Malik ovo smatra dužnošću kada god se sumnja u čistoću ruku. Ibn-Džerir i Davud i njegovi sljedbenici drže da je dužnost ruke prati čim se čovjek probudi, bilo to iza noćnog ili iza danjeg spavanja;
– uzimajući abdest sunnet je izaprati tri puta nos i usta, a pri kupanju to je obligatna dužnost (farz), dok Šafija

PRANJE NOGU DO (IZA) ČLANAKA

باب غسل الرجلين إلى الكعبين

186. PRIČAO NAM JE Musa, njemu Vuhejb, prenoseći od Amra, a on od svoga oca, koji je rekao:

– Bio sam kod Amra b. Ebu-Hasana kada je pitao Abdullaha b. Zejda za abdest Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem. On je tada zatražio lavor vode i pred njima uzeo abdest onako kako ga je uzimao Vejrovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem: nalio vode iz lavora u svoju ruku i oprao ruke tri puta, zatim je gurnuo svoju ruku u lonac i (zahvativši vodu) izaprao usta i nos tri puta i išmrknuo vodu iz nosa. Potom je gurnuo ruku i (zahvativši vodu), oprao svoje lice tri puta, a onda je ruke do iza laktova oprao dva puta. Iza toga gurnuo je ruku i potrao glavu objema rukama i sprijeda i straga jedanput i (na kraju) oprao svoje noge do iza članaka.

١٨٦ . حَدَّثَنَا مُوسَى قَالَ حَدَّثَنَا وُهَيْبٌ عَنْ عَمْرٍو عَنْ أَبِيهِ شَهِدْتُ عَمْرَو بْنَ أَبِي حَسَنٍ سَأَلَ عَبْدَاللهِ ابْنَ زَيْدٍ عَنْ وُضُوءِ النَّبِيِّ ﷺ فَدَعَا بِتَوْرٍ مِنْ مَاءٍ فَتَوَضَّأَ لَهُمْ وُضُوءَ النَّبِيِّ ﷺ فَأَكْفَأَ عَلَى يَدِهِ مِنَ التَّوْرِ فَغَسَلَ يَدَيْهِ ثَلَاثًا ثُمَّ أَدْخَلَ يَدَهُ فِي التَّوْرِ فَمَضْمَضَ وَاسْتَنْشَقَ وَاسْتَنْثَرَ ثَلَاثَ غَرَفَاتٍ ثُمَّ أَدْخَلَ يَدَهُ فَغَسَلَ وَجْهَهُ ثَلَاثًا ثُمَّ غَسَلَ يَدَيْهِ مَرَّتَيْنِ إِلَى الْمِرْفَقَيْنِ ثُمَّ أَدْخَلَ يَدَهُ فَمَسَحَ رَأْسَهُ فَأَقْبَلَ بِهِمَا وَأَدْبَرَ مَرَّةً وَاحِدَةً ثُمَّ غَسَلَ رِجْلَيْهِ إِلَى الْكَعْبَيْنِ .

---

to sve smatra sunnetom, a imam Ahmed smatra vadžibom izapiranje nosa, a ne i usta, pri abdestu i kupanju;
– sunnet je lice oprati tri puta, a ruke najmanje dva puta. S podlakticama treba oprati i laktove. Imami Malik i Zufer smatraju da pranje laktova nije obligatna dužnost;
– po mišljenju imama Malika i Ahmeda obligatna prvostepena dužnost (farz) jeste ovlažiti cijelu glavu, a po mišljenju Šafije i Ebu-Hanife samo dio glave. Hanefije smatraju da je obligatna stroga dužnost ovlažiti četvrtinu glave, jer prijedlog "bi" u kur'anskom tekstu znači "dio" glave;
– noge se moraju prati do iza članaka;
– u razgovoru sa starijim, kao i u razgovoru učitelja s učenikom, koriste se blagi izrazi i učtivo ponašanje;
– neukog treba poučavati i praktičnim ličnim radom;
– ostatak vode u posudi, grabljen je prethodno opranim rukama, čist je i upotrebljiv za šerijatsko čišćenje;
– glava se potire jednim potezom vlažnog dlana.
Iz navedenog hadisa se zaključuje:
– početkom uzimanja abdesta peru se ruke dva puta do iza šaka, dok se u sljedećem hadisu navodi tri puta. Davud b. Džerir Taberi ovo smatra drugostepenom dužnošću (vadžibom), a Malik i Ebu-Hanife stalnom praksom Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem.

UPOTREBA PREOSTALE VODE ZA ABDEST IZA DRUGIH LJUDI

باب اسْتِعْمالِ فضْلِ وضُوءِ النَّاسِ

Džerir b. Abdullah zapovjedio je svojim kućanima da uzimaju abdest vodom preostalom iza svoga misvaka.[1]

وَأَمَرَ جَرِيرُ بْنُ عَبْدِاللهِ أَهْلَهُ أَنْ يَتَوَضَّئُوا بِفَضْلِ سِوَاكِهِ .

187. PRIČAO NAM JE Adem, njemu ispričao Šu'be i rekao:
– Hakem je izjavio: "Čuo sam Ebu-Džuhejfu gdje kaže:
"Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, izašao je među nas u pola dana pa mu je donesena voda za abdest. On je uzeo abdest, a svijet je počeo uzimati preostali dio vode od njegova abdesta i potirao se njome. Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, klanjao je podne dva rekata, i ikindiju dva rekata, a pred njim je bio (usađen njegov) štap sa šiljkom.""[2]

١٨٧ . حَدَّثَنَا آدَمُ قَالَ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ قَالَ حَدَّثَنَا الْحَكَمُ قَالَ سَمِعْتُ أَبَا جُحَيْفَةَ يَقُولُ خَرَجَ عَلَيْنَا رَسُولُ اللهِ ﷺ بِالْهَاجِرَةِ فَأُتِيَ بِوَضُوءٍ فَتَوَضَّأَ فَجَعَلَ النَّاسُ يَأْخُذُونَ مِنْ فَضْلِ وَضُوئِهِ فَيَتَمَسَّحُونَ بِهِ فَصَلَّى النَّبِيُّ ﷺ الظُّهْرَ رَكْعَتَيْنِ وَالْعَصْرَ رَكْعَتَيْنِ وَبَيْنَ يَدَيْهِ عَنَزَةٌ .

188. Ebu-Musa je rekao: "Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, zatražio je (u Dži'rani) lončić vode, u njemu oprao svoje ruke i lice i u njega ištrcnuo vode iz usta, a potom rekao Ebu-Musau i Bilalu: 'Napijte se ove vode, polijte je po svom licu i svojim prsima!'"

١٨٨ . وَقَالَ أَبُو مُوسَى دَعَا النَّبِيُّ ﷺ بِقَدَحٍ فِيهِ مَاءٌ فَغَسَلَ يَدَيْهِ وَوَجْهَهُ فِيهِ وَمَجَّ فِيهِ ثُمَّ قَالَ لَهُمَا اشْرَبَا مِنْهُ وَأَفْرِغَا عَلَى وُجُوهِكُمَا وَنُحُورِكُمَا .

---

1 U nekim predanjima stoji da bi Džerir misvakom prao zube, a onda njegov vrh zamočio u vodu zapovijedajući svojoj porodici da se tom vodom abdeste jer u tome ne vidi nikakve smetnje. (prim. rec.)

2 Iz gornje izjave zaključuje se:
– voda u koju se smoči misvak je čista;
– farz-namazi od četiri rekata skraćuju se na putovanju na dva rekata;
– kada čovjek klanja na otvorenom, treba ispred sebe postaviti sutru – usaditi štap ili njemu slično.

189. PRIČAO NAM JE Ali b. Abdullah, njemu ispričao Ja‘kub b. Ibrahim b. Sa‘d, ovome kazao njegov otac prenoseći od Saliha, on od Ibnu-Šihaba, koji je kazao da je njega obavijestio Mahmud b. Rebi‘ i rekao da je to onaj kome je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, štrcnuo vode u lice iz njihovog bunara (bunara Mahmudovog naroda) dok je on bio još dijete.
Urve je prenio od Misvera i drugih, i svaki od njih potvrđuje izjavu svoga druga: “Kada je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, uzimao abdest (na Hudejbiji), ashabi su se skoro tukli za vodu kojom je on uzeo abdest.”

١٨٩. حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ عَبْدِاللهِ قَالَ حَدَّثَنَا يَعْقُوبُ ابْنُ إِبْرَاهِيمَ بْنِ سَعْدٍ قَالَ حَدَّثَنَا أَبِي عَنْ صَالِحٍ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ قَالَ أَخْبَرَنِي مَحْمُودُ بْنُ الرَّبِيعِ قَالَ وَهُوَ الَّذِي مَجَّ رَسُولُ اللهِ ﷺ فِي وَجْهِهِ وَهُوَ غُلَامٌ مِنْ بِئْرِهِمْ وَقَالَ عُرْوَةُ عَنِ الْمِسْوَرِ وَغَيْرِهِ يُصَدِّقُ كُلُّ وَاحِدٍ مِنْهُمَا صَاحِبَهُ وَإِذَا تَوَضَّأَ النَّبِيُّ ﷺ كَادُوا يَقْتَتِلُونَ عَلَى وَضُوئِهِ .

POGLAVLJE

باب

190. PRIČAO NAM JE Abdur-Rahman b. Junus, njemu Hatim b. Isma‘il prenoseći od Dža‘da, koji je kazao:
– Čuo sam Saiba b. Jezida gdje govori: “Moja tetka po majci uvela me Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, i rekla: “Allahov Poslaniče, moj sestrić je bolešljiv.” On mi je potrao glavu i blagoslovio me. Potom je uzeo abdest, a ja se napio vode kojom je on uzeo abdest, zatim sam stao iza njega i vidio među njegovim plećkama vjerovjesnički madež poput dugmeta na šatoru (ili jajeta jarebice).[3]

١٩٠. حَدَّثَنَا عَبْدُالرَّحْمَنِ بْنُ يُونُسَ قَالَ حَدَّثَنَا حَاتِمُ بْنُ إِسْمَاعِيلَ عَنِ الْجَعْدِ قَالَ سَمِعْتُ السَّائِبَ بْنَ يَزِيدَ يَقُولُ ذَهَبَتْ بِي خَالَتِي إِلَى النَّبِيِّ ﷺ فَقَالَتْ يَا رَسُولَ اللهِ إِنَّ ابْنَ أُخْتِي وَجِعٌ فَمَسَحَ رَأْسِي وَدَعَا لِي بِالْبَرَكَةِ ثُمَّ تَوَضَّأَ فَشَرِبْتُ مِنْ وَضُوئِهِ ثُمَّ قُمْتُ خَلْفَ ظَهْرِهِ فَنَظَرْتُ إِلَى خَاتَمِ النُّبُوَّةِ بَيْنَ كَتِفَيْهِ مِثْلَ زِرِّ الْحَجَلَةِ .

3 Iz hadisa se zaključuje:
– prema djeci treba biti blagonaklonjen i milosrdan;
– ostatak abdestne vode u posudi i vlaga na koži opranih dijelova je čista, dok je voda koja se odvoji od tijela i padne na drugo mjesto nečista za šerijatsko čišćenje.

ISPIRANJE USTA I NOSA JEDNOM ŠAKOM VODE

بَاب مَنْ مَضْمَضَ وَاسْتَنْشَقَ مِنْ غَرْفَةٍ وَاحِدَةٍ

191. PRIČAO NAM JE Musedded, njemu pričao Halid b. Abdullah, a njemu Amr b. Jahja prenoseći od svoga oca, a on od Abdullaha b. Zejda da je on polio vodu iz posude na svoje ruke i oprao ih. Zatim je oprao, ili izaprao usta i nos jednom šakom vode. To je učinio tri puta. Poslije je oprao svoje ruke do (iza) lakata dva puta, potrao svoju glavu (vlažnom rukom) sprijeda i straga i oprao noge do iza članaka i rekao: "Evo, ovakav je abdest Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem."[1]

١٩١. حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ قَالَ حَدَّثَنَا خَالِدُ بْنُ عَبْدِاللهِ قَالَ حَدَّثَنَا عَمْرُو بْنُ يَحْيَى عَنْ أَبِيهِ عَنْ عَبْدِاللهِ بْنِ زَيْدٍ أَنَّهُ أَفْرَغَ مِنَ الْإِنَاءِ عَلَى يَدَيْهِ فَغَسَلَهُمَا ثُمَّ غَسَلَ أَوْ مَضْمَضَ وَاسْتَنْشَقَ مِنْ كَفَّةٍ وَاحِدَةٍ فَفَعَلَ ذَلِكَ ثَلَاثًا فَغَسَلَ يَدَيْهِ إِلَى الْمِرْفَقَيْنِ مَرَّتَيْنِ وَمَسَحَ بِرَأْسِهِ مَا أَقْبَلَ وَمَا أَدْبَرَ وَغَسَلَ رِجْلَيْهِ إِلَى الْكَعْبَيْنِ ثُمَّ قَالَ هَكَذَا وُضُوءُ رَسُولِ اللهِ ﷺ.

POTIRANJE GLAVE JEDANPUT

بَاب مَسْحِ الرَّأْسِ مَرَّةً

192. PRIČAO NAM JE Sulejman b. Harb, njemu Vuhejb, a njemu Amr b. Jahja prenoseći od svoga oca, da je kazao:

– Prisustvovao sam kada je Amr b. Ebu-Hasan pitao Abdullaha b. Zejda o abdestu Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem. On je zatražio lavor vode i pred njima uzeo abdest; nagnuo je (posudu) na svoje ruke i oprao ih tri puta. Zatim je gurnuo svoju ruku u posudu i (zagrabljenom vodom) izaprao usta i nos i išmrknuo, i to tri puta trima šakama vode. Potom je gurnuo svoju ruku u posudu i (zagrabljenom vodom) oprao svoje lice tri puta, onda je zagrabio vode iz posude i oprao svoje ruke do (iza) lakata dva puta. Zatim je gurnuo svoju ruku u posudu i (ovlaženom rukom)

١٩٢. حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ حَرْبٍ قَالَ حَدَّثَنَا وُهَيْبٌ قَالَ حَدَّثَنَا عَمْرُو بْنُ يَحْيَى عَنْ أَبِيهِ قَالَ شَهِدْتُ عَمْرَو بْنَ أَبِي حَسَنٍ سَأَلَ عَبْدَاللهِ بْنَ زَيْدٍ عَنْ وُضُوءِ النَّبِيِّ ﷺ فَدَعَا بِتَوْرٍ مِنْ مَاءٍ فَتَوَضَّأَ لَهُمْ فَكَفَأَ عَلَى يَدَيْهِ فَغَسَلَهُمَا ثَلَاثًا ثُمَّ أَدْخَلَ يَدَهُ فِي الْإِنَاءِ فَمَضْمَضَ وَاسْتَنْشَقَ وَاسْتَنْثَرَ ثَلَاثًا بِثَلَاثِ غَرَفَاتٍ مِنْ مَاءٍ ثُمَّ أَدْخَلَ يَدَهُ فِي الْإِنَاءِ فَغَسَلَ وَجْهَهُ ثَلَاثًا ثُمَّ أَدْخَلَ يَدَهُ فِي الْإِنَاءِ فَغَسَلَ يَدَيْهِ إِلَى الْمِرْفَقَيْنِ مَرَّتَيْنِ مَرَّتَيْنِ ثُمَّ أَدْخَلَ يَدَهُ فِي الْإِنَاءِ

1 Izapiranje usta i nosa može se obaviti jednom šakom vode. Ostatak vode u ruci iza izapiranja usta je čist za šerijatske potrebe. U ovom hadisu nije spomenuto pranje lica, a zna se da je ono obavezno pri uzimanju abdesta. Ajni to tumači na dva načina:
– da je prenosilac previdio spomenuti to, ili – da se pod riječju *oprao* misli na pranje lica, a da riječca *ev* (ili) koja je poslije toga ima značenje veznika *i*. Tako bi rečenica trebala glasiti: "Zatim je oprao (tj. lice) i izaprao usta i nos..." Ibn-Hadžer kaže da pranje lica nije spomenuto kao vid skraćivanja i da je spomenuto u predanju Muslima i drugih. (prim. rec.)

فَمَسَحَ بِرَأْسِهِ فَأَقْبَلَ بِيَدَيْهِ وَأَدْبَرَ بِهِمَا ثُمَّ أَدْخَلَ يَدَهُ فِي الْإِنَاءِ فَغَسَلَ رِجْلَيْهِ .

potrao svoju glavu, vukući ruke sprijeda i straga svoje glave i poslije gurnuo svoju ruku u posudu i (zagrabljenom vodom) oprao svoje noge.

و حَدَّثَنَا مُوسَى قَالَ حَدَّثَنَا وُهَيْبٌ قَالَ مَسَحَ رَأْسَهُ مَرَّةً .

A PRIČAO NAM JE i Musa, a njemu Vuhejb koji je izjavio:
"... potrao je svoju glavu samo jedanput..."[2]

باب وُضُوءِ الرَّجُلِ مَعَ امْرَأَتِهِ وَفَضْلِ وَضُوءِ الْمَرْأَةِ

UZIMANJE ABDESTA SUPRUGA I SUPRUGE (IZ JEDNE POSUDE) I OSTATAK VODE IZA ABDESTA ŽENE

وَتَوَضَّأَ عُمَرُ بِالْحَمِيمِ وَمِنْ بَيْتِ نَصْرَانِيَّةٍ .

Omer je uzimao abdest toplom vodom iz kršćanske kuće.[3]

١٩٣ . حَدَّثَنَا عَبْدُاللهِ بْنُ يُوسُفَ قَالَ أَخْبَرَنَا مَالِكٌ عَنْ نَافِعٍ عَنْ عَبْدِاللهِ بْنِ عُمَرَ أَنَّهُ قَالَ كَانَ الرِّجَالُ وَالنِّسَاءُ يَتَوَضَّئُونَ فِي زَمَانِ رَسُولِ اللهِ ﷺ جَمِيعًا .

193. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Jusuf i rekao da ga je obavijestio Malik prenoseći od Nafi'a, a on od Abdullaha b. Omera, koji je kazao:
"Ljudi i žene u doba Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, uzimali su skupa (iz jedne posude)."[4]

---

2 Šafije smatraju da je sunnet glavu potrati tri puta. Oni se oslanjaju na hadis koga je Ebu-Davud naveo u svom Sunenu, kako je Osman, radijallahu anhu, uzimajući abdest, sve propisane dijelove tijela oprao tri puta, pa čak i glavu ovlažio triput. Hanefije se drže prakse brojnih ashaba koji su glavu potirali samo jedanput, oslanjajući se na hadise u kojima se spominje potiranje glave jdanput i koji su jači od ovog hadisa.

3 Uzimati abdest ugrijanom vodom na vatri dozvoljavaju svi učenjaci, samo Mudžahid to smatra pokuđenim aktom. Mnogi su ashabi uzimali abdest i kupali se ugrijanom vodom na vatri. Esla' b. Šerik koji je Muhammedu, sallallahu alejhi ve sellem, osedlavao devu, ejakulirao je jedne prohladne noći i bojeći se prehlade, okupao se vodom ugrijanom na vatri. Ovaj slučaj bio je povod ajeta, koji propisuje uzimanje tejemmuma umjesto kupanja.
Ugrijanom vodom počesto je uzimao abdest Omer, radijallahu anhu, Eslem b. Ekve', radijallahu anhu, a Ibni-Abbas kaže: "Uzimao sam abdest vodom koja je na vatri skoro ključala."
Dozvoljeno je koristiti vodu iz nemuslimanske kuće, dok se korištenje njihovog kuhinjskog posuđa i odjeće smatra pokuđenim činom. Šafi smatra da to nije pokuđeno činiti ako se zna da je dotična posuda, odnosno odjeća čista i ako se na njima ne vidi trag nečistoće.

4 Iz hadisa se zaključuje:
– dozvoljeno je muškarcu uzeti abdest vodom iz posude iz koje je žena grabila, ili je grabi s njim istovremeno. Supruge Muhammedove, sallallahu alejhi ve sellem, grabile su s njim vodu za kupanje iz iste posude.

VJEROVJESNIKOVO, SALLALLAHU ALEJHI VE SELLEM, ŠKROPLJENJE ONESVIJEŠTENOG VODOM KOJOM SE ABDESTIO[1]

باب صَبِّ النَّبِيِّ ﷺ وَضُوءَهُ عَلَى الْمُغْمَى عَلَيْهِ

194. PRIČAO NAM JE Ebul-Velid, njemu Šu'be prenoseći od Muhammeda b. Munkedira, koji je čuo Džabira gdje govori:

– Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, došao je da me obiđe dok sam bio (teško) bolestan da nisam znao za sebe, uzeo je abdest i polio me vodom svoga abdesta. Tada sam se osvijestio i upitao: "Allahov Poslaniče, kome pripada nasljedstvo? Mene će naslijediti samo dalji rod." Potom je objavljen ajet o nasljednim dijelovima.[2]

١٩٤. حَدَّثَنَا أَبُو الْوَلِيدِ قَالَ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ الْمُنْكَدِرِ قَالَ سَمِعْتُ جَابِرًا يَقُولُ جَاءَ رَسُولُ اللهِ ﷺ يَعُودُنِي وَأَنَا مَرِيضٌ لَا أَعْقِلُ فَتَوَضَّأَ وَصَبَّ عَلَيَّ مِنْ وَضُوئِهِ فَعَقَلْتُ فَقُلْتُ يَا رَسُولَ اللهِ لِمَنِ الْمِيرَاثُ إِنَّمَا يَرِثُنِي كَلَالَةٌ فَنَزَلَتْ آيَةُ الْفَرَائِضِ .

1 Komentatori Buharijevog Sahiha daju prednost značenju koje kaže da se radilo o vodi kojom se Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, abdestio, ali i ostavljaju mogućnost da se radi o preostaloj količini vode koju on nije potrošio pri uzimanju abdesta. (prim. rec.)

2 Ovako riječ *el-feraid* ovdje shvata Ajni. Ibn-Hadžer i Kastalani kažu da se ovdje radi o ajetu o nasljedstvu, a to je 176. ajet sure En-Nisa, a Allah najbolje zna. (prim. rec.)
Džabir b. Abdullah, radijallahu anhuma, bio je bez poroda, imao je sedam sestara i dosta druge rodbine. Poslije njegova dijaloga s Muhammedom, sallallahu alejhi ve sellem, objavljen je 176. ajet En-Nisa poglavlja, koji u prijevodu glasi: "Ashabi od tebe traže odluku o nasljeđivanju. Reci: Allah vam u pogledu nasljeđivanja osobe bez roditelja i poroda rješava: ako umre čovjek koji nema svoga vlastitog djeteta, a ima sestru, njoj pripada polovina ostavine koju on iza sebe ostavi. On opet nasljeđuje svoju sestru, ako ona ne bude imala svoga rođenog djeteta. Ako budu dvije sestre, one nasljeđuju 2/3 imovine koju je on iza sebe ostavio; a ako bude braće i sestara, onda muškarcu pripada dio kao dvjema sestrama. Allah vam to objašnjava da ne biste zalutali. Allah sve dobro zna."
Iz hadisa se još zaključuje:
– učeni i pobožni ljudi mogu naučiti na vodu i to je nešto u čemu se može nadati bereketu;
– uticaj blagoslova Muhammeda, sallallahu alejhi ve sellem, na bolesnog Džabira;
– obići bolesnika, a naročito siromaha, islamska je vrlina i Allahov, dželle šanuhu, ugodan ljudski čin.

KUPANJE I UZIMANJE ABDESTA IZ KORITA, LONČIĆA I ZDJELE – DRVENE ILI KAMENE

باب الْغُسْلِ وَالْوُضُوءِ فِي الْمِخْضَبِ وَالْقَدَحِ وَالْخَشَبِ وَالْحِجَارَةِ

195. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Munir da je čuo Abdullaha b. Bekra koji je izjavio da mu je pričao Humejd prenoseći od Enesa, da je rekao:
– Nastupilo je vrijeme (ikindijskog) namaza i ko je bio blizu svoje kuće, ustao je i otišao domu, a ostali su ostali. Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, doneseno je jedno kameno korito u kome je bilo vode. Posuda je bila tako malehna da u njoj nije mogao raširiti svoju šaku. Međutim, svi su prisutni (iz nje) uzeli abdest.
– Pa koliko vas je bilo – pitali smo (kaže Humejd).
– Osamdeset i više – odgovori (Enes).[3]

١٩٥. حَدَّثَنَا عَبْدُاللهِ بْنُ مُنِيرٍ سَمِعَ عَبْدَاللهِ بْنَ بَكْرٍ قَالَ حَدَّثَنَا حُمَيْدٌ عَنْ أَنَسٍ قَالَ حَضَرَتِ الصَّلَاةُ فَقَامَ مَنْ كَانَ قَرِيبَ الدَّارِ إِلَى أَهْلِهِ وَبَقِيَ قَوْمٌ فَأُتِيَ رَسُولُ اللهِ ﷺ بِمِخْضَبٍ مِنْ حِجَارَةٍ فِيهِ مَاءٌ فَصَغُرَ الْمِخْضَبُ أَنْ يَبْسُطَ فِيهِ كَفَّهُ فَتَوَضَّأَ الْقَوْمُ كُلُّهُمْ قُلْنَا كَمْ كُنْتُمْ قَالَ ثَمَانِينَ وَزِيَادَةً .

196. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Ala, njemu Ebu-Usame prenoseći od Burejde, on od Ebu-Burde, ovaj od Ebu-Musaa, da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, zatražio lončić (s vodom) u kome je oprao svoje ruke, lice i u njega štrcnuo (vode iz usta).[4]

١٩٦. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ الْعَلَاءِ قَالَ حَدَّثَنَا أَبُو أُسَامَةَ عَنْ بُرَيْدٍ عَنْ أَبِي بُرْدَةَ عَنْ أَبِي مُوسَى أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ دَعَا بِقَدَحٍ فِيهِ مَاءٌ فَغَسَلَ يَدَيْهِ وَوَجْهَهُ فِيهِ وَمَجَّ فِيهِ .

3 Iz hadisa se zaključuje:
– posuda, ma od koga materijala izrađena, čista je i može se koristiti. Ibni-Sirin kaže da su Hulefaur-Rašidun uzimali abdest iz ledena, a Hasan Basri vidio je halifu Osmana, radijallahu anhu, gdje ljeva vodu iz bakrenog ibrika. Zejneba, radijallahu anha, izjavila je da je Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, ponekad uzimao abdest iz mesinganog lonca.
Šafi, Ishak i Ebu-Sevr smatraju da je pokuđeno uzimati abdest iz zlatne ili srebrene posude. Ebu-Hanife drži da je pokuđeno jesti i piti iz takvog posuđa, a da je dozvoljeno uzimati abdest.

4 Može se uzeti abdest vodom iz posude u koju se pljucnulo, odnosno u koju je kapnula koja kap vode iz usta zdravog čovjeka. Takva je voda po Šerijatu čista i valjana za šerijatsko čišćenje.

197. PRIČAO NAM JE Ahmed b. Junus, njemu ispričao Abdul-Aziz b. Ebu-Selema i rekao da mu je pričao Amr b. Jahja prenoseći od svoga oca, on od Abdullaha b. Zejda, koji je rekao:
"Došao nam je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, i mi smo mu iznijeli vode u lavoru od bronze. On je uzeo abdest: oprao svoje lice tri puta, ruke dva puta, glavu je (samo) potrao (vlažnom rukom), čineći to sprijeda i straga, a noge je oprao."

١٩٧. حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ يُونُسَ قَالَ حَدَّثَنَا عَبْدُالْعَزِيزِ بْنُ أَبِي سَلَمَةَ قَالَ حَدَّثَنَا عَمْرُو بْنُ يَحْيَى عَنْ أَبِيهِ عَنْ عَبْدِاللهِ بْنِ زَيْدٍ قَالَ أَتَى رَسُولُ اللهِ ﷺ فَأَخْرَجْنَا لَهُ مَاءً فِي تَوْرٍ مِنْ صُفْرٍ فَتَوَضَّأَ فَغَسَلَ وَجْهَهُ ثَلاثًا وَيَدَيْهِ مَرَّتَيْنِ مَرَّتَيْنِ وَمَسَحَ بِرَأْسِهِ فَأَقْبَلَ بِهِ وَأَدْبَرَ وَغَسَلَ رِجْلَيْهِ .

198. PRIČAO NAM JE Ebul-Jemen i kazao da ga je obavijestio Šu'be prenoseći od Zuhrija koji je kazao:
– Obavijestio me je Ubejdullah b. Abdullah b. Utbe da je Aiša rekla: "Kada je Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, otežalo i bolest mu se pogoršala, zatražio je od svojih supruga odobrenje da boluje u mojoj sobi. One su mu to dozvolile i Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, vukući po zemlji svoje noge, izašao je oslanjajući se na dva čovjeka: Ibni-Abbasa i još jednog muškarca."
Ubejdullah je kazao:
– O tom sam obavijestio Abdullaha b. Abbasa, a on me upita:
"Znaš li ko je taj drugi čovjek?"
– Ne – rekoh.
– To je bio Ali – odgovori on.
– Aiša pričaše da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, kada je unišao u njenu sobu i bolest mu se pogoršala, rekao:
– Polijte me iz sedam mješčića čije uzice nisu još odriješene, da bi svijetu mogao dati oporuku.
Tada je posađen u korito Hafse, supruge Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, i počeli smo ga polijevati iz tih mješčića, dok nam ne poče pokazivati da je dosta. Poslije je izašao među svijet (klanjao i održao predavanje).[1]

١٩٨. حَدَّثَنَا أَبُو الْيَمَانِ قَالَ أَخْبَرَنَا شُعَيْبٌ عَنِ الزُّهْرِيِّ قَالَ أَخْبَرَنِي عُبَيْدُاللهِ بْنُ عَبْدِاللهِ بْنِ عُتْبَةَ أَنَّ عَائِشَةَ قَالَتْ لَمَّا ثَقُلَ النَّبِيُّ ﷺ وَاشْتَدَّ بِهِ وَجَعُهُ اسْتَأْذَنَ أَزْوَاجَهُ فِي أَنْ يُمَرَّضَ فِي بَيْتِي فَأَذِنَّ لَهُ فَخَرَجَ النَّبِيُّ ﷺ بَيْنَ رَجُلَيْنِ تَخُطُّ رِجْلَاهُ فِي الْأَرْضِ بَيْنَ عَبَّاسٍ وَرَجُلٍ آخَرَ قَالَ عُبَيْدُاللهِ فَأَخْبَرْتُ عَبْدَاللهِ بْنَ عَبَّاسٍ فَقَالَ أَتَدْرِي مَنِ الرَّجُلُ الْآخَرُ قُلْتُ لَا قَالَ هُوَ عَلِيُّ بْنُ أَبِي طَالِبٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ وَكَانَتْ عَائِشَةُ رَضِيَ اللهُ عَنْهَا تُحَدِّثُ أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ قَالَ بَعْدَمَا دَخَلَ بَيْتَهُ وَاشْتَدَّ وَجَعُهُ هَرِيقُوا عَلَيَّ مِنْ سَبْعِ قِرَبٍ لَمْ تُحْلَلْ أَوْكِيَتُهُنَّ لَعَلِّي أَعْهَدُ إِلَى النَّاسِ وَأُجْلِسَ فِي مِخْضَبٍ لِحَفْصَةَ زَوْجِ النَّبِيِّ ﷺ ثُمَّ طَفِقْنَا نَصُبُّ عَلَيْهِ تِلْكَ حَتَّى طَفِقَ يُشِيرُ إِلَيْنَا أَنْ قَدْ فَعَلْتُنَّ ثُمَّ خَرَجَ إِلَى النَّاسِ .

1 Škropljenje hladnom vodom Muhammeda, sallallahu alejhi ve sellem, iz neodvezanih mješčića je pozitivno djelovalo, pa je on izašao među svijet u džamiju i održao im predavanje. Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, tražio je vodu iz "svih sedam mješčića" zbog blagoslovenosti i poštovanja broja sedam, koji dolazi do izražaja u

UZIMANJE ABDESTA IZ LAVORA

باب الْوُضُوءِ مِنَ التَّوْرِ

199. PRIČAO NAM JE Halid b. Mahled, njemu Sulejman b. Bilal, ovome Amr b. Jahja prenoseći od svoga oca, koji je rekao:
– Moj amidža mnogo uzimaše abdest pa je Abdullahu b. Zejdu rekao:
“Pokaži mi kako si vidio Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, da uzima abdest?”
Tada on zatraži lavor s vodom, nage ga na svoje ruke i opra ih tri puta. Zatim je gurnuo svoju ruku u lavor i jednom (zagrabljenom) šakom vode izaprao usta i nos tri puta. Potom je gurnuo svoju ruku, zagrabio vodu i oprao svoje lice tri puta, zatim je oprao svoje ruke do iza laktova dva puta. Iza toga uzeo je svojom rukom vode i potrao glavu, vukući je straga i sprijeda glave, a onda oprao svoje noge i rekao: “Ovako sam vidio Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, da uzima abdest.”

١٩٩. حَدَّثَنَا خَالِدُ بْنُ مَخْلَدٍ قَالَ حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ ابْنُ بِلَالٍ قَالَ حَدَّثَنِي عَمْرُو بْنُ يَحْيَى عَنْ أَبِيهِ قَالَ كَانَ عَمِّي يُكْثِرُ مِنَ الْوُضُوءِ قَالَ لِعَبْدِاللهِ بْنِ زَيْدٍ أَخْبِرْنِيا كَيْفَ رَأَيْتَ النَّبِيَّ ﷺ يَتَوَضَّأُ فَدَعَا بِتَوْرٍ مِنْ مَاءٍ فَكَفَأَ عَلَى يَدَيْهِ فَغَسَلَهُمَا ثَلَاثَ مِرَارٍ ثُمَّ أَدْخَلَ يَدَهُ فِي التَّوْرِ فَمَضْمَضَ وَاسْتَنْثَرَ ثَلَاثَ مَرَّاتٍ مِنْ غَرْفَةٍ وَاحِدَةٍ ثُمَّ أَدْخَلَ يَدَهُ فَاغْتَرَفَ بِهَا فَغَسَلَ وَجْهَهُ ثَلَاثَ مَرَّاتٍ ثُمَّ غَسَلَ يَدَيْهِ إِلَى الْمِرْفَقَيْنِ مَرَّتَيْنِ مَرَّتَيْنِ ثُمَّ أَخَذَ بِيَدِهِ مَاءً فَمَسَحَ رَأْسَهُ فَأَدْبَرَ بِهِ وَأَقْبَلَ ثُمَّ غَسَلَ رِجْلَيْهِ فَقَالَ هَكَذَا رَأَيْتُ النَّبِيَّ ﷺ يَتَوَضَّأُ.

---

mnogim islamskim propisima i nekim vrstama Allahovog, dželle šanuhu, stvaranja pojedinih svjetova.
Sedam je neparan broj i kao takav spada u grupu kojoj pripada neparni broj jedan, koji je simbol Allahove, dželle šanuhu, egzistencije i kao takav zaslužuje posebnu pažnju i poštovanje. Zbog toga poželjno je davati prioritet i svim drugim neparnim brojevima.
Iz hadisa se zaključuje:
– u poligamiji muž je dužan držati se redoslijeda noćivanja kod svojih supruga;
– mladima treba davati savjete uvijek, pa i u danima bolesti;
– čisto posuđe dozvoljeno je koristiti ma od čega bilo izrađeno. Ibn-Omer smatraše da iz bakrenog suda nije lijepo uzimati abdest, vjerovatno zbog toga što je znao da bakar brzo oksidira i može zatrovati vodu kao i jelo koje u njemu duže stoji. Zbog toga bakreno posuđe treba često kalajisati;
– korisno je bolesnika u temperaturi umivati hladnom vodom i stavljati obloge;
– popularnost Aiše, radijallahu anha, i naklonost Muhammeda, sallallahu alejhi ve sellem, prema njoj;
– teška Muhammedova, sallallahu alejhi ve sellem, bolest uspoređuje se s njegovom teškom odgovornošću položaja na ovom, i velikom nagradom na budućem svijetu.

200. PRIČAO NAM JE Musedded, njemu Hammad prenoseći od Sabita, a on od Enesa da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, zatražio posudu s vodom, pa mu je donesen jedan širok lončić u kome je bilo nešto vode i on je stavio u nju svoje prste.
Enes kaže: “Promatrao sam vodu kako mu izvire između prsta. Procijenio sam da je bilo između sedamdeset i osamdeset onih koji su uzeli abdest.”

٢٠٠. حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ قَالَ حَدَّثَنَا حَمَّادٌ عَنْ ثَابِتٍ عَنْ أَنَسٍ أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ دَعَا بِإِنَاءٍ مِنْ مَاءٍ فَأُتِيَ بِقَدَحٍ رَحْرَاحٍ فِيهِ شَيْءٌ مِنْ مَاءٍ فَوَضَعَ أَصَابِعَهُ فِيهِ قَالَ أَنَسٌ فَجَعَلْتُ أَنْظُرُ إِلَى الْمَاءِ يَنْبُعُ مِنْ بَيْنِ أَصَابِعِهِ قَالَ أَنَسٌ فَحَزَرْتُ مَنْ تَوَضَّأَ مَا بَيْنَ السَّبْعِينَ إِلَى الثَّمَانِينَ .

UZIMANJE ABDESTA JEDNOM PREGRŠTI VODE (MUDD)

بَاب الْوُضُوءِ بِالْمُدِّ

201. PRIČAO NAM JE Ebu-Nu‘ajm, njemu Mis‘ar, i kazao da mu je Ibnu-Džebr rekao da je čuo Enesa gdje kaže: “Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, praše se, odnosno kupaše se jednim sa‘om, do pet muddova vode, a uzimaše abdest jednim muddom.”[1]

٢٠١. حَدَّثَنَا أَبُو نُعَيْمٍ قَالَ حَدَّثَنَا مِسْعَرٌ قَالَ حَدَّثَنِي ابْنُ جَبْرٍ قَالَ سَمِعْتُ أَنَسًا يَقُولُ كَانَ النَّبِيُّ ﷺ يَغْسِلُ أَوْ كَانَ يَغْتَسِلُ بِالصَّاعِ إِلَى خَمْسَةِ أَمْدَادٍ وَيَتَوَضَّأُ بِالْمُدِّ .

POTIRANJE OBUĆE

بَاب الْمَسْحِ عَلَى الْخُفَّيْنِ

202. PRIČAO NAM JE Asbeg b. Feredž Misri prenoseći od Ibni-Vehba koji je rekao da mu je prenio Amr, njemu Ebu-Nadr od Ebu-Seleme b. Abdur-Rahmana, on od Abdullaha b. Omera, ovaj od Sa‘da b. Ebu-Vekkasa, a on od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, da je on (Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, obuću potirao vlažnom rukom, i da je Abdullah b. Omer pitao za ovo Omera pa je on odgovorio: “Da. I kada ti Sa‘d nešto prenese od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi

٢٠٢. حَدَّثَنَا أَصْبَغُ بْنُ الْفَرَجِ الْمِصْرِيُّ عَنِ ابْنِ وَهْبٍ قَالَ حَدَّثَنِي عَمْرُو بْنُ الْحَارِثِ حَدَّثَنِي أَبُو النَّضْرِ عَنْ أَبِي سَلَمَةَ ابْنِ عَبْدِالرَّحْمَنِ عَنْ عَبْدِاللهِ ابْنِ عُمَرَ عَنْ سَعْدِ بْنِ أَبِي وَقَّاصٍ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ أَنَّهُ مَسَحَ عَلَى الْخُفَّيْنِ وَأَنَّ عَبْدَاللهِ بْنَ عُمَرَ سَأَلَ عُمَرَ عَنْ ذَلِكَ فَقَالَ نَعَمْ إِذَا حَدَّثَكَ شَيْئًا سَعْدٌ

1 Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, kupao se najmanje jednim sa‘om vode, a ponekad sa‘om i jednim ratlom. Sa‘ iznosi četiri mudda ili osam ratlova vode prema mišljenju Ebu-Hanife i Muhammeda, a pet muddova i 1/3 iračkog ratla prema mišljenju Ebu-Jusufa. Prema tome, preporučljivo je kupanje najmanje jednim sa‘om vode, a u slučaju potrebe i većom količinom. Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, uzimaše abdest muddom vode, koji prema procjeni Ebu-Hanife iznosi dva ratla vode, a prema mišljenju Šafije jedan mudd i 1/3 ratla vode. Mudd po procjeni Šemsuddina Šamija iznosi dva puna pregršta vode. Jedan sa‘ iznosi četiri mudda.

ve sellem, onda za to ne pitaj više drugog."
I Musa b. Ukbe rekao je: "Obavijestio me je Ebu-Nadr, njega Ebu-Seleme da mu je (gornji slučaj) pričao Sa'd, rekavši da je Omer isto tako ispričao Abdullahu."[2]

عَنِ النَّبِيِّ ﷺ فَلَا تَسْأَلْ عَنْهُ غَيْرَهُ وَقَالَ مُوسَى ابْنُ عُقْبَةَ أَخْبَرَنِي أَبُو النَّضْرِ أَنَّ أَبَا سَلَمَةَ أَخْبَرَهُ أَنَّ سَعْدًا حَدَّثَهُ فَقَالَ عُمَرُ لِعَبْدِاللهِ نَحْوَهُ .

203. PRIČAO NAM JE Amr b. Halid Harrani, njemu Lejs prenoseći od Jahjaa b. Seida, ovaj od Sa'da b. Ibrahima, on od Nafija b. Džubejra, ovaj od Urve b. Mugire, a on od svoga oca Mugire b. Šu'be koji prenosi da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, izašao radi obavljanja prirodne nužde, a da je Mugira za njim nosio kožni sudić u kome je bilo vode. Kada je Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, obavio nuždu, Mugira mu je polijevao i on je uzeo abdest i obuću potrao (mokrom rukom).[3]

٢٠٣. حَدَّثَنَا عَمْرُو بْنُ خَالِدٍ الْحَرَّانِيُّ قَالَ حَدَّثَنَا اللَّيْثُ عَنْ يَحْيَى بْنِ سَعِيدٍ عَنْ سَعْدِ بْنِ إِبْرَاهِيمَ عَنْ نَافِعِ بْنِ جُبَيْرٍ عَنْ عُرْوَةَ بْنِ الْمُغِيرَةِ عَنْ أَبِيهِ الْمُغِيرَةِ بْنِ شُعْبَةَ عَنْ رَسُولِ اللهِ ﷺ أَنَّهُ خَرَجَ لِحَاجَتِهِ فَاتَّبَعَهُ الْمُغِيرَةُ بِإِدَاوَةٍ فِيهَا مَاءٌ فَصَبَّ عَلَيْهِ حِينَ فَرَغَ مِنْ حَاجَتِهِ فَتَوَضَّأَ وَمَسَحَ عَلَى الْخُفَّيْنِ .

2 Potiranje obuće mokrom rukom je ozakonjen čin. Ovo prihvaćaju svi islamski pravnici izuzev haridžija. Hasan Basri kaže da je zapamtio sedamdeset ashaba, učesnika bitke na Bedru koji su smatrali dozvoljenim potiranje obuće vlažnim prstima. Ebu-Hanife kaže da je ovaj postupak prihvatio tek kada mu je bio jasan kao sunce. Kerhi smatra da negiranje ovog postupka može muslimana izvesti iz islama;
– bilo je ashaba kojima su poneki propisi bili nepoznati;
– izjava pojedinca, koju su prihvatili ashabi, punovažna je za ostale muslimane.

3 Preci Amra b. Halida su iz starodrevnog grada Harana, koji leži između Eufrata i Tigrisa. To je svojevremeno bio veliki grad, po nekima i rodno mjesto Ibrahima pejgambera, Jusufa i njegove braće. Ibn-Kelbi misli da ga je podigao Nuh pejgamber nakon iskrcavanja iz lađe a neki kažu da mu je temelje udario Ran, daidža Jakuba pejgambera, i da je naselje i prozvano po njegovom imenu.
Iz hadisa se zaključuje;
– dozvoljeno je koristiti štavljenu kožu krepane životinje;
– dozvoljeno je oblačiti odjeću nemuslimana ako na njoj nema traga nečistoće, jer je u gornjem slučaju na Muhammedu, sallallahu alejhi ve sellem, bio ogratač iz Šama, koji je tada bio pokrajina Bizantije. Stanovništvo Šama jelo je meso uginulih životinja, a kožu i ostalo su koristili za druge životne potrebe. Kurtubi smatra da je vuna krepane životinje čista i da se od nje može izrađivati platno za odjeću i ostale potrebe muslimana;
– potiranje obuće nije derogirano objavom ajeta o uzimanju abdesta, objavljenog u vrijeme vojne na Murejsi'u, pošto je gornji slučaj Muhammedova, sallallahu alejhi ve sellem, potiranja obuće bio kasnije u doba vojne na Tebuku;
– rukavi i nogavice zavraćaju se pri uzimanju abdesta onoliko koliko je potrebno za pranje dijelova tijela u njima;
– pri obavljanju prirodne nužde preporučljivo je udaljiti se od društva u kakav zaklon;
– preporučljivo je biti stalno pod abdestom.

204. PRIČAO NAM JE Ebu-Nu‘ajm, njemu Šejban prenoseći od Jahjaa, ovaj od Ebu-Seleme, on od Dža‘fera b. Amra b. Umejje Damrija, da ga je otac obavijestio kako je vidio Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, gdje potire obuću (vlažnom rukom).
Gornji hadis prenosi i Harb b. Šeddad i Eban od Jahjaa.

٢٠٤. حَدَّثَنَا أَبُو نُعَيْمٍ قَالَ حَدَّثَنَا شَيْبَانُ عَنْ يَحْيَى عَنْ أَبِي سَلَمَةَ عَنْ جَعْفَرِ بْنِ عَمْرِو بْنِ أُمَيَّةَ الضَّمْرِيِّ أَنَّ أَبَاهُ أَخْبَرَهُ أَنَّهُ رَأَى النَّبِيَّ ﷺ يَمْسَحُ عَلَى الْخُفَّيْنِ وَتَابَعَهُ حَرْبُ بْنُ شَدَّادٍ وَأَبَانُ عَنْ يَحْيَى .

205. PRIČAO NAM JE Abdan i rekao da ga je obavijestio Abdullah, njega Evza‘i prenoseći od Jahjaa, ovaj od Ebu-Seleme, on od Dža‘fera b. Amra b. Umejje, a ovaj od svoga oca, koji je kazao: “Vidio sam Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, gdje potire (vlažnom rukom) svoj saruk i svoju obuću.”
Ma‘mer u prenošenju slijedi Evza‘ija prenoseći ovaj slučaj od Jahjaa, on od Ebu-Seleme, a ovaj od Amra koji je rekao: “Vidio sam Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem..”[1]

٢٠٥. حَدَّثَنَا عَبْدَانُ قَالَ أَخْبَرَنَا عَبْدُ اللَّهِ قَالَ أَخْبَرَنَا الْأَوْزَاعِيُّ عَنْ يَحْيَى عَنْ أَبِي سَلَمَةَ عَنْ جَعْفَرِ بْنِ عَمْرِو بْنِ أُمَيَّةَ عَنْ أَبِيهِ قَالَ رَأَيْتُ النَّبِيَّ ﷺ يَمْسَحُ عَلَى عِمَامَتِهِ وَخُفَّيْهِ وَتَابَعَهُ مَعْمَرٌ عَنْ يَحْيَى عَنْ أَبِي سَلَمَةَ عَنْ عَمْرٍو قَالَ رَأَيْتُ النَّبِيَّ ﷺ .

1 Iz hadisa se zaključuje:
– potiranje obuće je zakonom utvrđen čin;
– potiranje saruka mokrom rukom nije dovoljno utvrđeno. Imam Ahmed dozvoljava potiranje saruka samo ako je on stavljen na glavu dok je čovjek bio pod abdestom, baš kao što je slučaj i kod potiranja obuće, dok drugi pravnici, držeći se slova ajeta o abdestu, to ne dozvoljavaju.
Pisac djela El-Mugni dozvoljava potiranje saruka samo pod uvjetima: (a) da saruk obavija cijelu glavu do ispod brade; (b) nepokriveno može biti samo ono što se po običaju ne pokriva: čelo, nos, i njima slično;
– potiranje po običnoj kapi i šljemu nije dozvoljeno. Potiranje po zavijenoj šamiji, ženskom šalu i običnom platnu najveći broj pravnika ne dozvoljava. Krajeve takvih zavijača lahko je ženi odviti, zabaciti ih i glavu propisno mokrom rukom ovlažiti.

OBUVANJE OBUĆE NA ČISTE NOGE (POD ABDESTOM)

باب إذا أدخل رجليه وهما طاهرتان

206. PRIČAO NAM JE Ebu-Nu'ajm, njemu Zekerijja prenoseći od Amra, ovaj od Urve b. Mugire, on od svoga oca, koji je rekao:
– Bio sam s Vjerovjesnikom, sallallahu alejhi ve sellem, na jednom putovanju i htio mu izuti obuću, a on reče: "Ostavi ih, jer sam ih obuo na čiste (pod abdestom) noge!" I samo ih potrao (vlažnom rukom).[2]

٢٠٦. حَدَّثَنَا أَبُو نُعَيْمٍ قَالَ حَدَّثَنَا زَكَرِيَّاءُ عَنْ عَامِرٍ عَنْ عُرْوَةَ بْنِ الْمُغِيرَةِ عَنْ أَبِيهِ قَالَ كُنْتُ مَعَ النَّبِيِّ ﷺ فِي سَفَرٍ فَأَهْوَيْتُ لِأَنْزِعَ خُفَّيْهِ فَقَالَ دَعْهُمَا فَإِنِّي أَدْخَلْتُهُمَا طَاهِرَتَيْنِ فَمَسَحَ عَلَيْهِمَا .

O TOME KO SE NIJE ABDESTIO ZBOG JELA OVČIJEG MESA I KAŠE OD (FINOG UPRŽENOG) BRAŠNA

باب من لم يتوضأ من لحم الشاة والسويق

Ebu-Bekr, Omer i Osman, radijallahu anhum, jeli su i nisu abdest ponovo uzimali.

وَأَكَلَ أَبُو بَكْرٍ وَعُمَرُ وَعُثْمَانُ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمْ فَلَمْ يَتَوَضَّئُوا .

207. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Jusuf i kazao da ga je obavijestio Malik prenoseći od Zejda b. Eslema, ovaj od Ataa b. Jesara, on od Abdullaha b. Abbasa da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, jeo meso od plećke ovce i zatim klanjao, a nije (ponovo) uzeo abdest.

٢٠٧. حَدَّثَنَا عَبْدُاللهِ بْنُ يُوسُفَ قَالَ أَخْبَرَنَا مَالِكٌ عَنْ زَيْدِ بْنِ أَسْلَمَ عَنْ عَطَاءِ بْنِ يَسَارٍ عَنْ عَبْدِاللهِ بْنِ عَبَّاسٍ أَنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ أَكَلَ كَتِفَ شَاةٍ ثُمَّ صَلَّى وَلَمْ يَتَوَضَّأْ .

2 Gornji slučaj bio je u redžebu 9. god. po Hidžri, za vrijeme vojnog pohoda na Tebuk.
Iz hadisa se zaključuje:
– potiranje obuće čini se samo ako su one obuvene dok se bilo pod abdestom. Potiranje putnik može činiti tri dana i tri noći, a ostali samo dan i noć, računajući to od vremena kada se izgubio abdest, a po mišljenju Šafije od časa kada se obuju mestve iza uzetog abdesta.

208. PRIČAO NAM JE Jahja b. Bukejr, njemu Lejs prenoseći od Ukajla, ovaj od Ibni-Šihaba koji je rekao da je njega obavijestio Dža'fer b. Amr b. Umejje da mu je njegov otac saopćio kako je vidio Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, gdje siječe meso ovčije plećke. Kada je bio pozvan na namaz, bacio je nož i klanjao, a abdest nije ponovo uzeo.[1]

٢٠٨. حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ بُكَيْرٍ قَالَ حَدَّثَنَا اللَّيْثُ عَنْ عُقَيْلٍ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ قَالَ أَخْبَرَنِي جَعْفَرُ بْنُ عَمْرِو بْنِ أُمَيَّةَ أَنَّ أَبَاهُ أَخْبَرَهُ أَنَّهُ رَأَى رَسُولَ اللهِ ﷺ يَحْتَزُّ مِنْ كَتِفِ شَاةٍ فَدُعِيَ إِلَى الصَّلَاةِ فَأَلْقَى السِّكِّينَ فَصَلَّى وَلَمْ يَتَوَضَّأْ .

O ONOME KO JE IZAPIRAO USTA POSLIJE JEDENJA KAŠE, A NIJE OBNAVLJAO ABDEST

بَاب مَنْ مَضْمَضَ مِنَ السَّوِيقِ وَلَمْ يَتَوَضَّأْ

209. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Jusuf i rekao da ga je obavijestio Malik prenoseći od Jahjaa b. Seida, on od Bušejra b. Jesara, oslobođenog roba Benu-Harise, kako ga je obavijestio Suvejd b. Nu'man da je on s Allahovim Poslanikom, sallallahu alejhi ve sellem, izašao, godine preduzimanja vojne akcije na Hajber, i kada su bili u Sahbau, donjem kraju Hajbera, Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, klanjao je ikindiju i zatražio hranu (koju su imali kao popudbinu), pa mu je doneseno samo prženo brašno. Tada je naredio i ono je bilo raščinjeno (raskvašeno), pa ga je jeo Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, a jeli smo i mi. Potom je ustao da klanja akšam izapravši usta on, a i mi, i klanjao, a abdest nije obnovio.

٢٠٩. حَدَّثَنَا عَبْدُ اللهِ بْنُ يُوسُفَ قَالَ أَخْبَرَنَا مَالِكٌ عَنْ يَحْيَى بْنِ سَعِيدٍ عَنْ بُشَيْرِ بْنِ يَسَارٍ مَوْلَى بَنِي حَارِثَةَ أَنَّ سُوَيْدَ ابْنَ النُّعْمَانِ أَخْبَرَهُ أَنَّهُ خَرَجَ مَعَ رَسُولِ اللهِ ﷺ عَامَ خَيْبَرَ حَتَّى إِذَا كَانُوا بِالصَّهْبَاءِ وَهِيَ أَدْنَى خَيْبَرَ فَصَلَّى الْعَصْرَ ثُمَّ دَعَا بِالْأَزْوَادِ فَلَمْ يُؤْتَ إِلَّا بِالسَّوِيقِ فَأَمَرَ بِهِ فَثُرِّيَ فَأَكَلَ رَسُولُ اللهِ ﷺ وَأَكَلْنَا ثُمَّ قَامَ إِلَى الْمَغْرِبِ فَمَضْمَضَ وَمَضْمَضْنَا ثُمَّ صَلَّى وَلَمْ يَتَوَضَّأْ .

210. PRIČAO NAM JE Asbeg i rekao da ga je obavijestio Ibni-Vehb, njega Amr prenoseći od Bukejra, on od Kurejba, a ovaj od Mejmune, da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, kod nje jeo meso od plećke i potom klanjao, a nije ponovo uzeo abdest.[2]

٢١٠. و حَدَّثَنَا أَصْبَغُ قَالَ أَخْبَرَنَا ابْنُ وَهْبٍ قَالَ أَخْبَرَنِي عَمْرُو بْنُ الْحَارِثِ عَنْ بُكَيْرٍ عَنْ كُرَيْبٍ عَنْ مَيْمُونَةَ أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ أَكَلَ عِنْدَهَا كَتِفًا ثُمَّ صَلَّى وَلَمْ يَتَوَضَّأْ .

1 Iz hadisa se zaključuje:
– nakon jedenja ma kakvog jela ne treba abdest ponovo uzimati;
– dozvoljeno je rezati nožem pečeno meso i drugu hranu;
– preporučljivo je posebno obavijestiti imama o nastupu namaskog vremena.

2 Iz hadisa se zaključuje:

DA LI ĆE SE IZAPIRATI USTA IZA MLIJEKA?

باب هل يمضمض من اللبن

211. PRIČAO NAM JE Jahja b. Bukejr i Kutejbe, njima ispričao Lejs prenoseći od Ukajla, on od Ibni-Šihaba, ovaj od Ubejdullaha b. Abdullaha b. Utbe, a on opet od Ibni-Abbasa, da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, pio mlijeko, potom izaprao usta i rekao:
"Ono (mlijeko) zaista ima u sebi masnoću."
U drugom nizu prenosioca hadisa Ukajla slijedi Junus i Salih b. Kejsan, prenoseći ga od Zuhrije.

٢١١. حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ بُكَيْرٍ وَقُتَيْبَةُ قَالَا حَدَّثَنَا اللَّيْثُ عَنْ عُقَيْلٍ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ عَنْ عُبَيْدِاللهِ بْنِ عَبْدِاللهِ بْنِ عُتْبَةَ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ أَنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ شَرِبَ لَبَنًا فَمَضْمَضَ وَقَالَ إِنَّ لَهُ دَسَمًا تَابَعَهُ يُونُسُ وَصَالِحُ بْنُ كَيْسَانَ عَنِ الزُّهْرِيِّ .

UZIMANJE ABDESTA POSLIJE SPAVANJA I O ONIMA KOJI NISU SMATRALI POTREBNIM OBNAVLJANJE ABDESTA ZBOG JEDNOG ILI DVA DRIJEMANJA ILI KLIMANJA GLAVOM.[3]

باب الْوُضُوءِ مِنَ النَّوْمِ وَمَنْ لَمْ يَرَ مِنَ النَّعْسَةِ وَالنَّعْسَتَيْنِ أَوِ الْخَفْقَةِ وُضُوءًا

212. PRIČAO NAM JE Abdulah b. Jusuf i kazao da ga je obavijestio Malik prenoseći od Hišama b. Urve, on od svoga oca, a ovaj od Aiše da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
"Kada neko od vas klanjajući zadrijema, neka legne dok mu pospanost ne prestane, jer svaki od vas ukoliko klanja pospan, ne zna, možda, dok želi tražiti oprost, da sam sebe grdi (i proklinje)."

٢١٢. حَدَّثَنَا عَبْدُاللهِ بْنُ يُوسُفَ قَالَ أَخْبَرَنَا مَالِكٌ عَنْ هِشَامِ بْنِ عُرْوَةَ عَنْ أَبِيهِ عَنْ عَائِشَةَ أَنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ قَالَ إِذَا نَعَسَ أَحَدُكُمْ وَهُوَ يُصَلِّي فَلْيَرْقُدْ حَتَّى يَذْهَبَ عَنْهُ النَّوْمُ فَإِنَّ أَحَدَكُمْ إِذَا صَلَّى وَهُوَ نَاعِسٌ لَا يَدْرِي لَعَلَّهُ يَسْتَغْفِرُ فَيَسُبُّ نَفْسَهُ .

– preporučljivo je izaprati usta poslije svakog jela i odstraniti između zuba zadržane mrvice hrane. Ovo pranje usta ima veliki higijenski značaj;
– ne treba ponovo uzimati abdest ako se jelo nešto što je spremano na vatri;
– zajednička ishrana suputnika je dozvoljena. Druželjubivost i udruživanje snaga je Allahova milost i u tom je velika snaga i naprednost zajednice;
– Muhelleb smatra da predstavnik vlasti ima pravo u danima prehrambene krize narediti nakupcima da hranu prodaju po najnormalnijim cijenama;
– hrana se izdaje prvenstveno onima kojima je najpotrebnija i koji su nedovoljno opskrbljeni;
– preporučuje se izapiranje usta iza pijenja mlijeka i drugih sokova čiji bi se ostaci mogli zadržati između zuba ili po krajevima usne šupljine. Analogno gornjem, ruke se peru i prije i poslije jela;
– vojni zapovjednik ima pravo narediti vojnicima da sakupe svoje popudbine kako bi jeli i oni koji nisu sa sobom ponijeli hranu. (prim. rec.)

3 Buhari ovdje navodi tri pojave: san, kunjanje (drijemež) i klimanje glavom kada čovjek zadrijema. Ovim naslovom on želi istaći da spavanje kvari abdest, dok jedan ili dva naleta drijemeža, kao i samo jedno klimanje glave prilikom pospanosti ne kvari abdest. (prim. rec.)

213. PRIČAO NAM JE Ebu-Ma'mer i kazao da mu je pričao Abdul-Varis, ovome Ejjub prenoseći od Ebu-Kilabe, on od Enesa, a ovaj od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, da je rekao:
"Kada neko od vas zadrijema u namazu, neka odspava, dok ne bude znao što uči."[1]

٢١٣. حَدَّثَنَا أَبُو مَعْمَرٍ قَالَ حَدَّثَنَا عَبْدُ الْوَارِثِ
حَدَّثَنَا أَيُّوبُ عَنْ أَبِي قِلَابَةَ عَنْ أَنَسٍ عَنِ النَّبِيِّ
ﷺ قَالَ إِذَا نَعَسَ أَحَدُكُمْ فِي الصَّلَاةِ فَلْيَنَمْ حَتَّى
يَعْلَمَ مَا يَقْرَأُ .

UZIMANJE ABDESTA BEZ POJAVE KOJA KVARI ABDEST

بَاب الْوُضُوءِ مِنْ غَيْرِ حَدَثٍ

214. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Jusuf, njemu Sufjan prenoseći od Amra b. Amira koji je čuo od Enesa b. Malika, a preko drugog niza pripovjedača – kaže Buhari – pričao nam je Musedded, njemu Jahja prenoseći od Sufjana koji je rekao da mu je ispričao Amr b. Amir prenoseći od Enesa b. Malika, da je kazao:
"Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, uzimaše abdest za svaki namaz."
– A kako ste vi radili? – upitah.
Nama je bio dovoljan – rekao je Enes – jedan abdest sve dok ne bi nastalo nešto što bi ga pokvarilo.[2]

٢١٤. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ يُوسُفَ قَالَ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ
عَنْ عَمْرِو بْنِ عَامِرٍ قَالَ سَمِعْتُ أَنَسَ بْنَ مَالِكٍ
ح قَالَ و حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ قَالَ حَدَّثَنَا يَحْيَى عَنْ
سُفْيَانَ قَالَ حَدَّثَنِي عَمْرُو بْنُ عَامِرٍ عَنْ أَنَسِ بْنِ
مَالِكٍ قَالَ كَانَ النَّبِيُّ ﷺ يَتَوَضَّأُ عِنْدَ كُلِّ صَلَاةٍ
قُلْتُ كَيْفَ كُنْتُمْ تَصْنَعُونَ قَالَ يُجْزِئُ أَحَدَنَا
الْوُضُوءُ مَا لَمْ يُحْدِثْ .

1 Iz hadisa se zaključuje:
– pospana osoba treba namaz prekinuti, a potom leći spavati. Po ustajanju iz postelje abdest se ponovo uzima i namaz pravovremeno klanja u prisebnom i trezvenom stanju;
– drijemanje ne kvari abdest, nego samo tvrdo spavanje;
– tekst dove u namazu može biti svaki put raznolik;
– namaz se obavlja skrušeno, prisebno i u trezvenom stanju.

2 Shvaćanja sadržaja gornjeg hadisa su raznolika. Jedna grupa zahirija i šiija smatraju da osoba koja nije putnik mora abdest uzimati za svaki farz-namaz. Ovi se drže još izjave Ebu-Husajba da je Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, uzimao abdest posebno za svaki obligatni namaz, a samo na dan osvajanja Mekke kao putnik, klanjao pet obligatnih dnevnih namaza s jednim ranije uzetim abdestom. Neki smatraju da je obaveza uzeti abdest za svaki namaz općenito, bilo se na putu ili kod kuće.
Ibrahim Neha'i smatra da se s jednim abdestom može klanjati najviše pet uzastopnih obligatnih namaza.
Mišljenje najvećeg dijela islamskih pravnika sva četiri mezheba i većine drugova Allahovog, dželle šanuhu, Poslanika jeste da se abdest ne mora uzimati ponovo ni za kakav slijedeći namaz, sve dok se ne pojavi nešto što kvari ranije uzeti abdest. Ovi se oslanjaju na slovo ajeta koji traži uzimanje abdesta za klanjanje namaza ukoliko se on nema odranije.
Tahavi usvaja gornji hadis napominjući da Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, nije uzimao abdest za svaki namaz zbog toga što je to dužnost, nego samo zato što je to bolje. Tahavi navodi preko Abdullaha b. Omera, radijallahu anhuma, da je Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "... Ko uzme abdest na abdest, Allah mu za to računa desetorostruku nagradu." Zato pobožni uzimaju abdest za svaki namaz posebno, bez obzira što ga imaju odranije.
Tahavi upozorava i na hadis Enesa b. Malika, radijallahu anhu, koji je izjavio da se s jednim abdestom

215. PRIČAO NAM JE Halid b. Mahled, njemu Sulejman b. Bilal, a njemu Jahja b. Seid izjavivši da ga je obavijestio Bušejr b. Jesar, a njega Suvejd b. Nu'mam, i kazao:
– Godine osvojenja Hajbera izašli smo s Allahovim Poslanikom, sallallahu alejhi ve sellem, i kada smo bili na Sahbau, Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, klanjao je (kao imam) s nama ikindiju, i kada je klanjao zatražio je hranu, pa mu je doneseno samo prženo brašno. Tada smo jeli i pili, a onda je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, ustao da klanja akšam, izaprao (samo) usta i klanjao nam akšam, a nije uzimao (ponovo) abdest.

٢١٥. حَدَّثَنَا خَالِدُ بْنُ مَخْلَدٍ قَالَ حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ ابْنُ بِلَالٍ قَالَ حَدَّثَنِي يَحْيَى بْنُ سَعِيدٍ قَالَ أَخْبَرَنِي بُشَيْرُ بْنُ يَسَارٍ قَالَ أَخْبَرَنِي سُوَيْدُ بْنُ النُّعْمَانِ قَالَ خَرَجْنَا مَعَ رَسُولِ اللهِ ﷺ عَامَ خَيْبَرَ حَتَّى إِذَا كُنَّا بِالصَّهْبَاءِ صَلَّى لَنَا رَسُولُ اللهِ ﷺ الْعَصْرَ فَلَمَّا صَلَّى دَعَا بِالأَطْعِمَةِ فَلَمْ يُؤْتَ إِلَّا بِالسَّوِيقِ فَأَكَلْنَا وَشَرِبْنَا ثُمَّ قَامَ النَّبِيُّ ﷺ إِلَى الْمَغْرِبِ فَمَضْمَضَ ثُمَّ صَلَّى لَنَا الْمَغْرِبَ وَلَمْ يَتَوَضَّأْ .

VELIKI JE GRIJEH NE ČUVATI SE MOKRAĆE

باب مِنَ الْكَبَائِرِ أَنْ لَا يَسْتَتِرَ مِنْ بَوْلِهِ

216. PRIČAO NAM JE Osman, njemu Džerir prenoseći od Mensura, on od Mudžahida, a ovaj od Ibni-Abbasa, da je rekao:
– Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, naišao je pokraj jednog zidom ograđenog palmika Medine ili Mekke i čuo glas dviju osoba koje su podvrgnute mučenju u svojim grobovima.
Tada Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, reče: "Podvrgnute su patnji, ali ne zbog nečeg velikog."[3]
Potom reče: "Jedan od njih nije se čuvao svoje mokraće, a drugi je prenosio klevetu." Zatim je zatražio jednu palminu granu, slomio je na dva dijela i na svaki grob stavio po jedan.

٢١٦. حَدَّثَنَا عُثْمَانُ قَالَ حَدَّثَنَا جَرِيرٌ عَنْ مَنْصُورٍ عَنْ مُجَاهِدٍ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ قَالَ مَرَّ النَّبِيُّ ﷺ بِحَائِطٍ مِنْ حِيطَانِ الْمَدِينَةِ أَوْ مَكَّةَ فَسَمِعَ صَوْتَ إِنْسَانَيْنِ يُعَذَّبَانِ فِي قُبُورِهِمَا فَقَالَ النَّبِيُّ ﷺ يُعَذَّبَانِ وَمَا يُعَذَّبَانِ فِي كَبِيرٍ ثُمَّ قَالَ بَلَى كَانَ أَحَدُهُمَا لَا يَسْتَتِرُ مِنْ بَوْلِهِ وَكَانَ الْآخَرُ يَمْشِي بِالنَّمِيمَةِ ثُمَّ دَعَا بِجَرِيدَةٍ فَكَسَرَهَا كِسْرَتَيْنِ فَوَضَعَ عَلَى كُلِّ قَبْرٍ مِنْهُمَا كِسْرَةً فَقِيلَ لَهُ يَا رَسُولَ اللهِ لِمَ

može klanjati više namaza. Možda je, kaže Tahavi, u prvim danima pojave islama bilo propisano uzimanje abdesta za svaki namaz posebno, a kasnije to derogirano. Na ovu pretpostavku upućuje nas izjava Esme, kćerke Zejda b. Hattaba, da joj je kazivao Ibn-Ebi-Amir:
"Allahov Poslanik naredio je uzimanje abdesta posebno za obavljanje svakog obligatnog namaza, bez obzira da li je vjernik imao abdest odranije ili nije, pa kada je uvidio da je to tegobno izvršavati, naredio je da se pred stupanje u namaz svaki put operu misvakom samo usta."
– Uzimati abdest za klanjanje svakog namaza jeste vrlina pobožnih, jer se s jednim abdestom može obaviti više namaza.

3 To jest, nije ga se bilo teško kloniti. (prim. rec.)

– Allahov Poslaniče, reklo mu se, zašto si to učinio?
– Možda će im ovo, reče on, olakšati (patnju) dok se one ne osuše.[1]

فَعَلْتَ هَذَا قَالَ لَعَلَّهُ أَنْ يُخَفَّفَ عَنْهُمَا مَا لَمْ تَيْبَسَا أَوْ إِلَى أَنْ يَيْبَسَا.

1 Navedeno poglavlje skreće pažnju na potrebu održavanja čistoće tijela i odijela i van namaza. Ne čuvati se mokraće i drugog izmeta ljudi, ubraja se donekle u velike grijehe i musliman uprljan tom nečistoćom ne može obavljati namaz kao takav i nije pristupačan u ljudskom društvu.
Buhari i Muslim navode da je Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
– Klonite se sedam upropaštavajućih grijeha!
– Koji su to, Allahov Poslaniče? – upita neko.
– Višeboštvo, bespravno ubijanje ljudi, sihr, jedenje kamate, jedenje imovine siročadi, bježanje iz bojnih redova i potvaranje poštenih muslimanki.
Neki muhaddisi gornjem hadisu još dodaju: ... neposlušnost roditeljima muslimanima i oskvmuće Svetog hrama – Ka'be.
– Ajni smatra da je veliki grijeh irelevantan pojam. Mali prestup u odnosu na veći izgleda mali, ali je on u odnosu na onaj manji od njega, velik. Ibni-Abbasu, radijallahu anhuma, neko od ashaba je rekao da ima sedam vrsta velikih grijeha, a on mu je odgovorio:
– Da, sedam, pa i sedamdeset.
Zagrobna kazna je stvarnost. To je stav učenjaka ehli-sunneta, dok murdžije, dio mutezilija i haridžija to otvoreno niječu. Belhi i Džubai kažu da će iskušenje u grobu osjetiti svaki čovjek, a stvarno kažnjavanje samo nevjernici i grješnici (fasici). Neke keramije ističu da se duša ne mora povratiti u tijelo umrlog da bi on osjetio bol kazne. Umrli to može osjetiti i bez oživljavanja.
Neke mutezilije, priznavajući zagrobnu kaznu, smatraju da će je umrli osjetiti upravo kao pijanica ili ošamućen čovjek koji primljene udarce osjeti tek kada se otrijezni i dođe k sebi.
Sve ove stavove pobijaju autentični hadisi, a zagrobno kažnjavanje je tjelesno-fizičke prirode i njemu će biti podvrgnuto cijelo tijelo ili neki dijelovi tijela, nakon oživljavanja cijelog tijela ili dijelova tijela.
Njegove bolove i zagrobnu situaciju prisutni ljudi ne mogu uočiti, kao što ne mogu uočiti teško doživljavanje čovjeka koji spavajući sanja strašne snove. Tu moru osjeća samo on, a mi je saznajemo tek kada nam ispriča kakve je muke pretrpio.
Mokraća čovjeka je nečista. Ukvašenost tijela ili odijela mokraćom čovjeka u promjeru dirhema Ebu-Hanife toleriše, a učenjaci Kufe u vidu kapljica sitnih poput vrhova igle.
Kod učenjaka malikijske škole vrijedi pravilo: Mokraća i izmet ljudi su teška kategorija nečistoće a izmet i mokraća životinja čije je meso po Šerijatu dozvoljeno jesti jesu čisti, dok od životinja čije je meso pokuđeno jesti jesu pokuđeni.
Krv, ma čija ona bila, spada u kategoriju teške nečistoće, izuzimajući malu količinu krvi menstruacije na haljini, koju neke malikije procjenjuju u promjeru dirhema.
Svi učenjaci smatraju da dova upućena umrlom koristi njemu, dok o stizanju sevapa umrlom za učenje Kur'ana ne postoji jedinstven stav. Nevevi i učenjaci šafijske škole drže da je to korist i sevap samo živom.
Čovjeku pripada samo ono što sam smogne i uradi, samo su putevi realizovanja dobra raznoliki: nekada se jedno dobro može učiniti osobno, a nekada posredstvom drugih na koje se učinio izvjestan uticaj. Tako će se odgojena djeca sa zahvalnošću moliti Allahu, dželle šanuhu, za svoje roditelje i odgajatelje. Oni se time odužuju roditeljima za svojevremeno uloženi njihov trud. Molitva potomstva takvih je u krajnjoj liniji i njihova molitva; ona je produkt adekvatan aktivnosti odgajatelja.
Nagrada za podijeljenu milostinju, vakufljenje i druga dobra i za ljude korisna djela, računa se onome na ime koga su učinjena.
U djelima imama i kadije Ebul-Husejna ibni Ferraa, navodi se da je Enes, radijallahu anhu, pitao Muhammeda, sallallahu alejhi ve sellem:
– Allahov Poslaniče, ako mi na ime naših umrlih podijelimo milostinju, obavimo za njih hadž ili se za njih molimo, da li će nagrada za to njima stići?
– Da – odgovorio je Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem. Njih to obraduje kao što vas obraduje poklonjen vam pun tanjir (jela).
Odstranjivanje nečistoće poslije obavljene nužde je obligatna dužnost. Podapirati se vodom jeste najidealnije čišćenje i samo u nedostatku vode može se upotrijebiti kamenje i drugo prikladno sredstvo.

O ONOME ŠTO SE (OD HADISA) NAVODI O PRANJU MOKRAĆE

باب ما جاء في غسل البول

Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, za čovjeka u grobu rekao je: “Nije se čuvao svoje mokraće...” a spomenuo je samo ljudsku mokraću.

وَقَالَ النَّبِيُّ ﷺ لِصَاحِبِ الْقَبْرِ كَانَ لَا يَسْتَتِرُ مِنْ بَوْلِهِ وَلَمْ يَذْكُرْ سِوَى بَوْلِ النَّاسِ .

217. PRIČAO NAM JE Jakub b. Ibrahim, njemu Isma‘il b. Ibrahim rekavši da je njemu ispričao Revh b. Kasim, a njemu Ata b. Ebu-Mejmune prenoseći od Enesa b. Malika, koji je izjavio: “Kada bi Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, izašao zbog svoje prirodne nužde (bilo male ili velike), ja sam mu nosio vodu i on bi se njom oprao.”

٢١٧. حَدَّثَنَا يَعْقُوبُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ قَالَ حَدَّثَنَا إِسْمَاعِيلُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ قَالَ حَدَّثَنِي رَوْحُ بْنُ الْقَاسِمِ قَالَ حَدَّثَنِي عَطَاءُ بْنُ أَبِي مَيْمُونَةَ عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ قَالَ كَانَ النَّبِيُّ ﷺ إِذَا تَبَرَّزَ لِحَاجَتِهِ أَتَيْتُهُ بِمَاءٍ فَيَغْسِلُ بِهِ .

218. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Musenna, njemu Muhamed b. Hazim, a njemu A‘meš prenoseći od Mudžahida, ovaj od Tavusa, a on od Ibni-Abbasa, koji je izjavio:
– Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, prošao je dva groba i kazao: “Njih dvojica su stvarno na mukama, ali nisu na mukama ni zbog čeg; jedan od njih nije se čuvao mokraće, a što se tiče drugog, on je prenosio klevetu.”
Potom je uzeo svježu granu (palme) slomio je na dvije polovine i po jednu usadio na svaki grob.
– Allahov Poslaniče – upitaše ashabi – zašto si to učinio?
– Možda će im se zbog njih olakšati muke, dok se ne osuše.
Muhammed ibni Musenna je rekao, a i Veki‘ nam je pričao i kazao:
– Pričao nam je A‘meš i rekao: “Čuo sam Mudžahida da isto tako reče: ‘... (nije) se čuvao svoje mokraće.’”

٢١٨. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ الْمُثَنَّى قَالَ حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ خَازِمٍ قَالَ حَدَّثَنَا الْأَعْمَشُ عَنْ مُجَاهِدٍ عَنْ طَاوُسٍ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ قَالَ مَرَّ النَّبِيُّ ﷺ بِقَبْرَيْنِ فَقَالَ إِنَّهُمَا لَيُعَذَّبَانِ وَمَا يُعَذَّبَانِ فِي كَبِيرٍ أَمَّا أَحَدُهُمَا فَكَانَ لَا يَسْتَتِرُ مِنَ الْبَوْلِ وَأَمَّا الْآخَرُ فَكَانَ يَمْشِي بِالنَّمِيمَةِ ثُمَّ أَخَذَ جَرِيدَةً رَطْبَةً فَشَقَّهَا نِصْفَيْنِ فَغَرَزَ فِي كُلِّ قَبْرٍ وَاحِدَةً قَالُوا يَا رَسُولَ اللهِ لِمَ فَعَلْتَ هَذَا قَالَ لَعَلَّهُ يُخَفِّفُ عَنْهُمَا مَا لَمْ يَيْبَسَا وَقَالَ مُحَمَّدُ بْنُ الْمُثَنَّى وَحَدَّثَنَا وَكِيعٌ قَالَ حَدَّثَنَا الْأَعْمَشُ قَالَ سَمِعْتُ مُجَاهِدًا مِثْلَهُ يَسْتَتِرُ مِنْ بَوْلِهِ .

VJEROVJESNIK, SALLALLAHU ALEJHI VE SELLEM, I PRISUTNI OSTAVILI SU NA MIRU BEDUINA (KOJI JE MOKRIO U DŽAMIJI) DOK NIJE ZAVRŠIO MOKRENJE

باب تَرْكِ النَّبِيِّ ﷺ وَالنَّاسِ الأَعْرَابِيَّ حَتَّى فَرَغَ مِنْ بَوْلِهِ فِي الْمَسْجِدِ

219. PRIČAO NAM JE Musa b. Isma'il i kazao da je njemu ispričao Hemmam, ovoga obavijestio Ishak prenoseći od Enesa b. Malika da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, vidio jednog beduina gdje mokri u džamiji pa je rekao:
"Ostavite ga!", a kada je dovršio mokrenje, on je (Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem) zatražio vodu i salio je na pomokreni teren.[1]

٢١٩. حَدَّثَنَا مُوسَى بْنُ إِسْمَاعِيلَ قَالَ حَدَّثَنَا هَمَّامٌ أَخْبَرَنَا إِسْحَاقُ عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ رَأَى أَعْرَابِيًّا يَبُولُ فِي الْمَسْجِدِ فَقَالَ دَعُوهُ حَتَّى إِذَا فَرَغَ دَعَا بِمَاءٍ فَصَبَّهُ عَلَيْهِ .

---

1 Iz hadisa se zaključuje:
– zemlja uprljana vlažnim izmetom ljudi postaje čista čim se sapere, ukoliko se ta nečistoća ukrije i uvuče u zemlju. Ebu-Hanife smatra da je teren s takvim izmetom čist, tek onda kada se otkopa do dubine do koje je stigla vlaga i odnese ta zemlja (prašina). On to temelji na hadisu koga prenosi Tavus i ostali ashabi: "Jedan se beduin pomokrio u džamiji i ashabi su ga htjeli tući..."
– Pustite ga! – rekao je Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem – Uskopajte to mjesto i polijte po njemu jednu kofu vode! Poučavajte ljude, olakšavajte, a ne otežavajte!;
– uprljana kruta stvar postaje čista čim se, po mišljenju nekih šafija, polije vodom i nečist s nje ode. Ebu-Hanife smatra da takav gladak predmet postaje čist kada se još potare tri puta i posuši čistom krpom. U protivnom na njega treba ljevati vodu toliko da nestane svakog traga nečistoće, a potom ga ostaviti da se osuši;
Po mišljenju nekih šafija uprljanu haljinu pri izapiranju nije nužno cijediti. Pravnici hanefijske škole smatraju da je to pogrešan sud. Tekstil je posebna vrsta materije i on se ne može u cijelosti porediti sa zamljom i u normalnim uvjetima čisti se izapiranjem zajedno sa cijeđenjem. Neki pravnici smatraju da zemlja postaje čista ako se nečistoća koja je na njoj ostavi da suši na suncu ili vjetru. Inače, uprljana zemlja isušena samo suncem i zrakom postaje sasvim čista, i na njoj se može klanjati ukoliko se ne primjećuje kakav trag nečistoće;
– džamija se mora čuvati od svake vrste nečistoće. Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, u gornjem slučaju pozvao je spomenutog beduina i kazao: "Džamija nije mjesto za mokrenje i vršenje nužde, nego za namaz, zikrullah i učenje Kur'ana." Iz riječi "učenje Kur'ana" razumije se učenje svake za ljude korisne nauke, održavanje predavanja, studiranje i vršenje drugih pobožnosti.
Šafija, Ibn-Musejjeb, Hasan i Ata dozvoljavaju i spavati u džamiji, kako to navodi Ibn-Munzir, što je po mišljenju Evza'ija pokuđeno.
Ibni-Abbas, radijallahu anhuma, rekao je: "Ne pretvarajte džamije u svoja ležišta!" A drugom prilikom je rekao: "Ako se u džamiji zaspi čekajući nastup namaskog vremena, tada nema grijeha."
Imam Ahmed dozvoljava putniku prenoćiti u džamiji, ali da je ne koristi kao svoje stalno konačište.
– Dozvoljeno je uzimati abdest u džamiji ako u njoj ima naročito uređeno mjesto vezano kanalizacijom, ili lavor da se ne bi voda razlijevala po džamiji.
Mokrenje u džamiji, pa makar to bilo i u lavor, jedni pravnici smatraju strogo zabranjenim, a drugi samo pokuđenim činom.
– Dozvoljeno je u džamiji nageti se i sjediti ispruženih ili prekrštenih nogu i ruku;
– svaki musliman dužan je neukog upućivati na dobro, a odvraćati od zla i nepristojnosti;
– od niza ljudskih poroka treba otklanjati prvo one koji su po svom razornom djelovanju štetniji;
– prema neukom svijetu treba biti susretljiv, pažljiv i taktičan i svaki posao uproštavati, a nikako komplicirati;
– zlo treba otklanjati čim se ono primijeti.

POLIJEVANJE VODOM MOKRAĆE U DŽAMIJI

باب صبِّ الماءِ على البولِ في المسجدِ

220. PRIČAO NAM JE Ebul-Jeman i kazao da ga je obavijestio Šu‘ajb prenoseći od Zuhrija, njega obavijestio Ubejdullah b. Abdullah b. Utbe b. Mes‘ud, da je Ebu-Hurejra rekao:
– Jedan je beduin ustao i pomokrio se u džamiji (Muhammeda, sallallahu alejhi ve sellem, u Medini). Svijet je na njega nasrnuo, a Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, reče im: “Ostavite ga, a na njegovu mokraću izlijte vedro vode (ili je rekao: kofu vode)! Poslani ste da samo olakšavate, a niste poslani da otežavate.”

٢٢٠. حَدَّثَنَا أَبُو الْيَمَانِ قَالَ أَخْبَرَنَا شُعَيْبٌ عَنِ الزُّهْرِيِّ قَالَ أَخْبَرَنِي عُبَيْدُاللهِ بْنُ عَبْدِاللهِ بْنِ عُتْبَةَ ابْنِ مَسْعُودٍ أَنَّ أَبَا هُرَيْرَةَ قَالَ قَامَ أَعْرَابِيٌّ فَبَالَ فِي الْمَسْجِدِ فَتَنَاوَلَهُ النَّاسُ فَقَالَ لَهُمُ النَّبِيُّ ﷺ دَعُوهُ وَهَرِيقُوا عَلَى بَوْلِهِ سَجْلًا مِنْ مَاءٍ أَوْ ذَنُوبًا مِنْ مَاءٍ فَإِنَّمَا بُعِثْتُمْ مُيَسِّرِينَ وَلَمْ تُبْعَثُوا مُعَسِّرِينَ .

221. PRIČAO NAM JE Abdan i kazao da ga je obavijestio Abdullah, rekavši da je njega obavijestio Jahja b. Seid koji je rekao:
– Čuo sam Enesa b. Malika gdje prenosi od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem..

٢٢١. حَدَّثَنَا عَبْدَانُ قَالَ أَخْبَرَنَا عَبْدُاللهِ قَالَ أَخْبَرَنَا يَحْيَى بْنُ سَعِيدٍ قَالَ سَمِعْتُ أَنَسَ بْنَ مَالِكٍ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ .

POLIJEVANJE VODOM MOKRAĆE (POMOKRENOG TERENA)

باب يُهريقُ الماءَ على البولِ

PRIČAO NAM JE Halid b. Mahled, njemu Sulejman prenoseći od Jahjaa b. Seida koji je izjavio:
– Čuo sam Enesa b. Malika gdje kaže: “Došao je jedan beduin i mokrio u jednom kraju džamije. Svijet ga je (vičući na njega) odgonio, ali im Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, to zabrani i kada je završio svoje mokrenje, Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, naredi da se na to mjesto prolije jedna kofa vode.”

حَدَّثَنَا خَالِدُ بْنُ مَخْلَدٍ قَالَ وَحَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ عَنْ يَحْيَى بْنِ سَعِيدٍ قَالَ سَمِعْتُ أَنَسَ بْنَ مَالِكٍ قَالَ جَاءَ أَعْرَابِيٌّ فَبَالَ فِي طَائِفَةِ الْمَسْجِدِ فَزَجَرَهُ النَّاسُ فَنَهَاهُمُ النَّبِيُّ ﷺ فَلَمَّا قَضَى بَوْلَهُ أَمَرَ النَّبِيُّ ﷺ بِذَنُوبٍ مِنْ مَاءٍ فَأُهْرِيقَ عَلَيْهِ .

MOKRAĆA DJECE (DOJENČADI)

باب بَوْلِ الصِّبْيَانِ

222. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Jusuf i kazao da ga je obavijestio Malik prenoseći od Hišama b. Urve, ovaj od svoga oca, a on od Aiše, majke pravovjernih, da je rekla:
"Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, doneseno je jedno muško dijete (dojenče) i ono mu se pomokrilo na odjeću, pa je on zatražio vodu i izlio je po toj mokraći."[1]

٢٢٢. حَدَّثَنَا عَبْدُاللهِ بْنُ يُوسُفَ قَالَ أَخْبَرَنَا مَالِكٌ عَنْ هِشَامِ بْنِ عُرْوَةَ عَنْ أَبِيهِ عَنْ عَائِشَةَ أُمِّ الْمُؤْمِنِينَ أَنَّهَا قَالَتْ أُتِيَ رَسُولُ اللهِ ﷺ بِصَبِيٍّ فَبَالَ عَلَى ثَوْبِهِ فَدَعَا بِمَاءٍ فَأَتْبَعَهُ إِيَّاهُ

1 Po mišljenju učenjaka šafijske škole predmet koga dojenče umokri ne treba izapirati nego samo politi vodom. Nevevi tvrdi da nema spora među pravnicima o nečistoći dječije mokraće, nego samo o metodama čišćenja umokrenog predmeta. Tri su osnovna stanovišta pravnika šafijskog pravca, i to:
a) mokraća muškog dojenčeta može se očistiti škropljenjem (polijevanjem) vode po površini umokrenog predmeta, dok mokraća djevojčice odstranjuje se pranjem umokrenog predmeta kao i svaka druga nečist;
b) površina koju je umokrilo muško ili žensko dojenče čisti se samo polijevanjem vodom;
c) predmet koji je umokrilo dojenče, mora se izaprati vodom.
Šafija, Ahmed, Ishak i Ebu-Sevr svoj stav, da je mokraća muškog dojenčeta čista, a mokraća ženskog djeteta nečista, dokazuju ovim hadisom: "Predmet koji je umokrilo žensko dojenče čisti se pranjem (izapiranjem), a onaj koji je umokrilo muško dojenče polijevanjem" i hadisom: "Izapiranje predmeta vrši se samo zbog mokraće ženskog djeteta, a umokrenost od muškog djeteta samo se polije vodom."
Ebu-Hanife i Malik ne čine nikakvu razliku među predmetima umokrenim od muškog i ženskog dojenčeta. Ovo mišljenje zastupaju još: Ibrahim Neha'i, Seid b. Musejjeb, Sufjan Sevri i Hasen b. Hajj. Ovi priznaju vjerodostojnost izraza u navedenim hadisima "nedhun", "sabun", a ponekad i reššun", koji znače "škropiti i polijevati" vodom umokreno mjesto. Međutim, ove izraze Arapi ponekad upotrebljavaju u značenju "gaslun", tj. "prati i izapirati". To potvrđuju i mnogi hadisi. Ebu-Davud u svom Sunenu i Buhari u svom Sahihu navode da je Mikdad b. Esved, radijallahu anhu, po nagovoru Alije, radijallahu anhu, pitao Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem , šta treba raditi poslije pojave mezije.
– Kada se to nekom od vas desi, neka površinu otvora spolnog organa "nedh" učini, tj. opere, a potom uzme abdest – odgovorio je.
Muslim, prenoseći isti slučaj u svom Sahihu umjesto izraza "nedhun" upotrijebio je riječ "gaslun", koja znači oprati, i time jasno potvrdio stav pravnika hanefijske škole.
I izraz "reššun" ima često značenje "prati". To su šira značenja tih izraza, pa je sigurnije i logičnije primjenjivati ih u tom širem smislu.

223. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Jusuf i kazao da ga je obavijestio Malik prenoseći od Ibn-Šihaba, ovaj od Ubejdullaha b. Abdullaha b. Utbe, on od Ummi-Kajs bint Mihsana, da je ona svoga malog sinčića, koji nije još jeo hranu (mimo mlijeka), donijela Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem. Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, posadio ga je na svoje krilo i ono mu se pomokrilo na odjeću. Tada je Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, zatražio vodu i polio to mjesto, a nije ga ispirao.[2]

٢٢٣. حَدَّثَنَا عَبْدُاللهِ بْنُ يُوسُفَ قَالَ أَخْبَرَنَا مَالِكٌ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ عَنْ عُبَيْدِاللهِ بْنِ عَبْدِاللهِ بْنِ عُتْبَةَ عَنْ أُمِّ قَيْسٍ بِنْتِ مِحْصَنٍ أَنَّهَا أَتَتْ بِابْنٍ لَهَا صَغِيرٍ لَمْ يَأْكُلِ الطَّعَامَ إِلَى رَسُولِ اللهِ ﷺ فَأَجْلَسَهُ رَسُولُ اللهِ ﷺ فِي حَجْرِهِ فَبَالَ عَلَى ثَوْبِهِ فَدَعَا بِمَاءٍ فَنَضَحَهُ وَلَمْ يَغْسِلْهُ .

MOKRENJE STOJEĆI I ČUČEĆI

باب البول قائما وقاعدا

224. PRIČAO NAM JE Adem, njemu Šu'be prenoseći od A'meša, ovaj od Ebu-Vaila, a on od Huzejfe, koji je rekao:
"Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, približio se gomili smetljišta (nekih ljudi), pomokrio se stojeći i potom zatražio vodu. Ja sam mu donio vodu i on je uzeo abdest."[3]

٢٢٤. حَدَّثَنَا آدَمُ قَالَ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ عَنِ الأَعْمَشِ عَنْ أَبِي وَائِلٍ عَنْ حُذَيْفَةَ قَالَ أَتَى النَّبِيُّ ﷺ سُبَاطَةَ قَوْمٍ فَبَالَ قَائِمًا ثُمَّ دَعَا بِمَاءٍ فَجِئْتُهُ بِمَاءٍ فَتَوَضَّأَ .

2 Iz hadisa se zaključuje:
– kakav je tretman mokraće dojenčeta;
– samilost i prijaznost prema djeci je islamska vrlina. – Ko nema samilosti prema mlađim, taj ne spada među nas – kaže Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem;
– preporučljivo je odnijeti novorođenče iskusnom i pobožnom čovjeku da mu nadije ime i roditeljima dade potrebne savjete o ishrani, odgoju i tome slično.

3 Iz hadisa se zaključuje:
– mokriti se može čučeći, a i stojeći. Po mišljenju Malika pokuđeno je mokriti stojeći ako postoji mogućnost da se čovjek ispršće. Stav većine učenjaka je da je pokuđeno mokriti stojeći bez opravdanog razloga. Oni tvrde da je Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, u gornjem slučaju mokrio stojeći samo zato što nije mogao čučnuti zbog mnogog đubreta, i želio se očuvati štrcanja mokraće.
Ibni-Munzir je izjavio: "Meni je prijatnije mokrenje čučeći, a dozvoljeno je to činiti i stojeći."
Aiša, radijallahu anha, rekla je Esvedu: "Ko ti god bude pričao da je Muhammed mokrio stojeći, nemoj mu vjerovati, jer sam ga ja vidala da mokri čučeći."
Abdullah b. Omer, radijallahu anhuma, kaže da je Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, vidio Omera, radijallahu anhu, gdje mokri stojeći, pa mu je rekao: "Omere, ne mokri stojeći!" i Omer se nije više nikada pomokrio stojeći.
I jedan i drugi stav ima svoje opravdanje vezano za mogućnost čovjeka:
– dozvoljeno je mokriti u blizini naselja.

MOKRENJE U BLIZINI SAPUTNIKA ZAKLONIVŠI SE ZA ZID

بَاب الْبَوْلِ عِنْدَ صَاحِبِهِ وَالتَّسَتُّرِ بِالْحَائِطِ

225. PRIČAO NAM JE Osman b. Ebu-Šejbe, njemu Džerir prenoseći od Mensura, ovaj od Ebu-Vaila, a on od Huzejfe, koji je rekao:
"Kao da sada gledam sebe i Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, kako idemo i on se približi gomili nečijeg smetlja iza ograde (zida). Tu je stao kao što bi to učinio i svaki od vas i pomokrio se. Ja sam se od njega odstranio, a on mi pokaza da dođem. Ja sam došao i stajao iza njega dok je on završio (mokrenje)."[1]

٢٢٥. حَدَّثَنَا عُثْمَانُ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ قَالَ حَدَّثَنَا جَرِيرٌ عَنْ مَنْصُورٍ عَنْ أَبِي وَائِلٍ عَنْ حُذَيْفَةَ قَالَ رَأَيْتُنِي أَنَا وَالنَّبِيُّ ﷺ نَتَمَاشَى فَأَتَى سُبَاطَةَ قَوْمٍ خَلْفَ حَائِطٍ فَقَامَ كَمَا يَقُومُ أَحَدُكُمْ فَبَالَ فَانْتَبَذْتُ مِنْهُ فَأَشَارَ إِلَيَّ فَجِئْتُهُ فَقُمْتُ عِنْدَ عَقِبِهِ حَتَّى فَرَغَ .

MOKRENJE POKRAJ SMETLJA

بَاب الْبَوْلِ عِنْدَ سُبَاطَةِ قَوْمٍ

226. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Ar'ara, njemu Šu'be prenoseći od Mensura, ovaj od Ebu-Vaila, koji je rekao:
"Ebu-Musa Eš'ari bijaše veoma oprezan i strog kod mokrenja i govoraše da su Izraelićani, ako bi palo mokraće na njihovu haljinu, odsjecali taj (umokreni dio)."
Huzejfe je izjavio: "Kamo sreće da se on, tj. Ebu-Musa Eš'ari suzdržao, tj. da nije bio toliko strog. Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, prišao je smetljištu nekih ljudi i pomokrio se stojeći."[2]

٢٢٦. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَرْعَرَةَ قَالَ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ عَنْ مَنْصُورٍ عَنْ أَبِي وَائِلٍ قَالَ كَانَ أَبُو مُوسَى الْأَشْعَرِيُّ يُشَدِّدُ فِي الْبَوْلِ وَيَقُولُ إِنَّ بَنِي إِسْرَائِيلَ كَانَ إِذَا أَصَابَ ثَوْبَ أَحَدِهِمْ قَرَضَهُ فَقَالَ حُذَيْفَةُ لَيْتَهُ أَمْسَكَ أَتَى رَسُولُ اللَّهِ ﷺ سُبَاطَةَ قَوْمٍ فَبَالَ قَائِمًا .

---

1 Iz hadisa se zaključuje:
– pri mokrenju treba stati za zaklon pa makar to bilo iza svoga druga.

2 Ebu-Musa Eš'ari je priznati islamski apologetičar. On se čuvao od štrcanja mokraće toliko da je sobom nosao bočicu za mokrenje. Jednom idući putem, ugleda nekog čovjeka gdje mokri stojeći, i reče mu: "Teško tebi, što nisi čučnuo!" Potom je ispričao praksu Izraelićana i produžio put. On se striktno pridržavao sadržaja hadisa, zabilježenog po Ebu-Davudu, da je Abdur-Rahman b. Hasan rekao:
– Ja i Amr b. As došli smo Muhammedu, sallallahu alejhi ve sellem. On je izašao s jednom zdjelom, sklonio se i mokrio u nju.
– Gle, mokri kao žena! – rekli smo.
On je to čuo, pa im reče: "Znate li čime su Musa i Izraelićani bili zaduženi? Oni su morali sjeći onaj dio odjeće koji bi uprskali mokraćom, i ko to nije činio bio je u svom grobu kažnjavan."

PRANJE KRVI

باب غسل الدم

227. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Musenna, njemu Jahja prenoseći od Hišama, a njemu je pričala Fatima prenoseći od Esme, koja je rekla:
– Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, došla je jedna žena i pitala: "Reci mi, kada nekoj od nas krv menstruacije dospije na odjeću, šta će raditi?"
– Istrljat će je, zatim će je oprati vodom i sabliti, a potom u njoj klanjati – rekao je on.[3]

٢٢٧. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ الْمُثَنَّى قَالَ حَدَّثَنَا يَحْيَى عَنْ هِشَامٍ قَالَ حَدَّثَتْنِي فَاطِمَةُ عَنْ أَسْمَاءَ قَالَتْ جَاءَتِ امْرَأَةٌ النَّبِيَّ ﷺ فَقَالَتْ أَرَأَيْتَ إِحْدَانَا تَحِيضُ فِي الثَّوْبِ كَيْفَ تَصْنَعُ قَالَ تَحُتُّهُ ثُمَّ تَقْرُصُهُ بِالْمَاءِ وَتَنْضَحُهُ وَتُصَلِّي فِيهِ .

228. PRIČAO NAM JE Muhamed b. Selam i kazao da mu je ispričao Ebu-Muavije, njemu Hišam b. Urve prenoseći od svoga oca, a on od Aiše koja je rekla:
– Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, došla je Fatima bint Ebu-Hubejš i pitala:
"Allahov Poslaniče, ja sam žena s vanrednim odljevom i nikako nisam čista, pa da li ću izostavljati namaze?"
Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, odgovorio je: "Nemoj, to je krv kapilara, a nije menstruacija. Kada ti se pojavi menstruacija nemoj klanjati namaz, kada prestane, operi (okupaj se) krv sa sebe i onda klanjaj!"
– Moj otac je, kaže (Hišam b. Urve), još prenio: "Zatim, uzimaj abdest za svaki namaz sve dok ne nastupi to vrijeme (menstruacije)!"[4]

٢٢٨. حَدَّثَنَا مُحَمَّدٌ هُوَ ابْنُ سَلَامٍ قَالَ حَدَّثَنَا أَبُو مُعَاوِيَةَ حَدَّثَنَا هِشَامُ بْنُ عُرْوَةَ عَنْ أَبِيهِ عَنْ عَائِشَةَ قَالَتْ جَاءَتْ فَاطِمَةُ بِنْتُ أَبِي حُبَيْشٍ إِلَى النَّبِيِّ ﷺ فَقَالَتْ يَا رَسُولَ اللهِ إِنِّي امْرَأَةٌ أُسْتَحَاضُ فَلَا أَطْهُرُ أَفَأَدَعُ الصَّلَاةَ فَقَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ لَا إِنَّمَا ذَلِكِ عِرْقٌ وَلَيْسَ بِحَيْضٍ فَإِذَا أَقْبَلَتْ حَيْضَتُكِ فَدَعِي الصَّلَاةَ وَإِذَا أَدْبَرَتْ فَاغْسِلِي عَنْكِ الدَّمَ ثُمَّ صَلِّي قَالَ وَقَالَ أَبِي ثُمَّ تَوَضَّئِي لِكُلِّ صَلَاةٍ حَتَّى يَجِيءَ ذَلِكَ الْوَقْتُ .

---

3 Voda je najpodesnije sredstvo za čišćenje svega, a naročito tekstila. Šafija smatra da se i najmanja količina krvi mora oprati vodom, dok Ebu-Hurejra, radijallahu anhu, drži da jedna ili dvije kapi krvi ne ometaju obavljanje namaza. Ibn-Vehb smatra da nema razlike između male i velike količine menstrualne krvi, i sve je to poput drugih nečisti, za razliku od ostale krvi.
Ibni-Omer, radijallahu anhuma, istisnuo je bubuljicu na licu iz koje je izašla kap krvi koju je on samo prstom odstranio i odmah klanjao.
Alija i Ibni-Mes'ud, radijallahu anhuma, smatraju da krv razlivena u promjeru dirhema ne smeta obavljanju namaza, što prihvaćaju i pravnici hanefijske škole.
Prolivena krv je nečista i ona se mora s predmeta potpuno odstraniti bez obzira na način čišćenja i broj ispiranja. Opranu ukrvavljenu površinu treba obliti, pa tek onda predmet koristiti.

4 Iz hadisa se zaključuje:
– dozvoljeno je ženi tragati za naukom i pričati s muškarcima u vezi s vjerskim pitanjima;

SAPIRANJE I ISTIRANJE SPERME I PRANJE ŽENINE SEKRECIJE

بَاب غَسْلِ الْمَنِيِّ وَفَرْكِهِ وَغَسْلِ مَا يُصِيبُ مِنَ الْمَرْأَةِ

229. PRIČAO NAM JE Abdan i kazao da ga je obavijestio Abdullah b. Mubarek, rekavši da je njega obavijestio ‘Amr b. Mejmun Džezeri prenoseći od Sulejmana b. Jesara, a ovaj od Aiše, koja je rekla:
“Ja sam s odjeće Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, sapirala (trag) nečistoće (dženabet) i on bi izlazio na namaz, a mokrina od vode bijaše na njegovom odijelu.”[1]

٢٢٩. حَدَّثَنَا عَبْدَانُ قَالَ أَخْبَرَنَا عَبْدُ اللهِ بْنُ الْمُبَارَكِ قَالَ أَخْبَرَنَا عَمْرُو بْنُ مَيْمُونٍ الْجَزَرِيُّ عَنْ سُلَيْمَانَ بْنِ يَسَارٍ عَنْ عَائِشَةَ قَالَتْ كُنْتُ أَغْسِلُ الْجَنَابَةَ مِنْ ثَوْبِ النَّبِيِّ ﷺ فَيَخْرُجُ إِلَى الصَّلَاةِ وَإِنَّ بُقَعَ الْمَاءِ فِي ثَوْبِهِ .

230. PRIČAO NAM JE Kutejbe, njemu Jezid, a njemu Amr, tj. Ibn-Mejmun, prenoseći od Sulejmana b. Jesara koji je kazao: “Čuo sam Aišu...”, a preko drugog niza prenosilaca pričao nam je Musedded, njemu Abdul-Vahid, a njemu ‘Amr b. Mejmun prenoseći od Sulejmana b. Jesara koji kaže:
Pitao sam Aišu za spermu koja padne na odjeću.
– Ja sam je – rekla je ona – sapirala s odjeće Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, i on bi izlazio na namaz, a na njegovom odijelu kao trag pranja bijahu ostaci vode.

٢٣٠. حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ قَالَ حَدَّثَنَا يَزِيدُ قَالَ حَدَّثَنَا عَمْرٌو يَعْنِي ابْنَ مَيْمُونٍ عَنْ سُلَيْمَانَ بْنِ يَسَارٍ قَالَ سَمِعْتُ عَائِشَةَ ح و حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ قَالَ حَدَّثَنَا عَبْدُ الْوَاحِدِ قَالَ حَدَّثَنَا عَمْرُو بْنُ مَيْمُونٍ عَنْ سُلَيْمَانَ بْنِ يَسَارٍ قَالَ سَأَلْتُ عَائِشَةَ عَنِ الْمَنِيِّ يُصِيبُ الثَّوْبَ فَقَالَتْ كُنْتُ أَغْسِلُهُ مِنْ ثَوْبِ رَسُولِ اللهِ ﷺ فَيَخْرُجُ إِلَى الصَّلَاةِ وَأَثَرُ الْغَسْلِ فِي ثَوْبِهِ بُقَعُ الْمَاءِ .

– žena s menstruacijom ne može klanjati. S istekom menstruacije, žena se mora okupati nastupom prvog namaskog vremena i taj namaz klanjati. Odgađanje kupanja nije dozvoljeno.
Osoba s krvarenjem u jednom cijelom namaskom vremenu, uzima abdest nastupom svakog sljedećeg namaskog vremena i s njim vrši sve vjerske obrede u tom vremenu. Istekom toga namskog vremena gubi se uzeti abdest.

1 U hadisu doslovno stoji da je Aiša sapirala dženabet... Dženabet ili džunupluk je stanje duhovne, nematerijalne nečistoće. Na Kermanijevu dilemu da je dženabet duhovna nečistoća i kako se onda može prati, Ajni je odgovorio da je riječ *trag* ili *posljedica* ispuštena i da se misli na trag ili posljedicu dženabeta. Moguće je i da se radi o metafori ili da je Aiša pod pojmom dženabet mislila na spermu. (prim. rec.)
Vlažna sperma odstranjuje se ispiranjem a suha može i istiranjem.
Iz hadisa se još zaključuje:
– materija poluciranja je nečista;
– u prenošenju nauke drugima, treba se angažovati i muško i žensko, te da supruga ukazuje bračne uslužnosti svome mužu.

SAPIRANJE SEKRECIJE EJAKULIRANJA I NEČEG DRUGOG A TRAG TOGA NE IŠČEZNE

باب اذا غسل الْجنابة أوْ غيْرها فلمْ يذْهبْ أثرُهُ

231. PRIČAO NAM JE Musa b. Ismail Minkari, njemu Abdul-Vahid, a njemu Amr b. Mejmun, koji je izjavio:
– Pitao sam Sulejmana b. Jesara za odjeću na koju padne sperma, a on reče da je Aiša kazala: "Sapirala sam je (tj. spermu) s odjeće Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, i on je izlazio na namaz, a na njegovoj odjeći kao trag pranja bijahu ostaci vode."

٢٣١. حَدَّثَنَا مُوسَى بْنُ إِسْمَاعِيلَ الْمِنْقَرِيُّ قَالَ حَدَّثَنَا عَبْدُالْوَاحِدِ قَالَ حَدَّثَنَا عَمْرُو بْنُ مَيْمُونٍ قَالَ سَأَلْتُ سُلَيْمَانَ بْنَ يَسَارٍ فِي الثَّوْبِ تُصِيبُهُ الْجَنَابَةُ قَالَ قَالَتْ عَائِشَةُ كُنْتُ أَغْسِلُهُ مِنْ ثَوْبِ رَسُولِ اللهِ ﷺ ثُمَّ يَخْرُجُ إِلَى الصَّلَاةِ وَأَثَرُ الْغَسْلِ فِيهِ بُقَعُ الْمَاءِ .

232. PRIČAO NAM JE Amr b. Halid, njemu Zuhejr, a njemu Amr b. Mejmun b. Mihran prenoseći od Sulejmana b. Jesara, a on od Aiše, da je ona sapirala spermu s odjeće Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, i "ja sam" – kaže ona – "vidjela na odjeći trag, ili tragove (vode)."

٢٣٢. حَدَّثَنَا عَمْرُو بْنُ خَالِدٍ قَالَ حَدَّثَنَا زُهَيْرٌ قَالَ حَدَّثَنَا عَمْرُو بْنُ مَيْمُونِ بْنِ مِهْرَانَ عَنْ سُلَيْمَانَ بْنِ يَسَارٍ عَنْ عَائِشَةَ أَنَّهَا كَانَتْ تَغْسِلُ الْمَنِيَّ مِنْ ثَوْبِ النَّبِيِّ ﷺ ثُمَّ أَرَاهُ فِيهِ بُقْعَةً أَوْ بُقَعًا .

MOKRAĆA DEVE, KRUPNE I SITNE STOKE I NJIHOVI OBORI

باب ابْوال الْإبل والدَّوابّ والْغنم ومرابضها

Ebu-Musa je klanjao u Darul-Beridu i đubrištu, a sa strane mu je bila pustinja. Potom je rekao: "Ovdje ili tamo (vani) jednako je."[2]

وَصَلَّى أَبُو مُوسَى فِي دَارِ الْبَرِيدِ وَالسِّرْقِينِ وَالْبَرِّيَّةُ إِلَى جَنْبِهِ فَقَالَ هَا هُنَا وَثَمَّ سَوَاءٌ .

2 Darul-Berid je mjesto u Kufi u kojem su odsjedali glasnici koje je halifa slao namjesnicima. Ebu-Musa el-Eš'ari je bio emir Kufe u vrijeme halife Omera i Osmana (radijallahu anhuma). Riječ es-sirkin (đubrište) neki čitaju s kesrom na kraju i u tom smislu je gornja rečenica prevedena. Drugi, pak, ovu riječ čitaju s dammom na kraju i u tom slučaju prijevod bi glasio: "Ebu-Musa je klanjao u Darul-Beridu, a đubrište i pustinja su mu bili sa strane." Ovim naslovom Buhari ističe svoj stav da je mokraća životinja čije se meso može jesti čista i da se može klanjati u oborima životinja. Sva tri komentatora Buharijevog Sahiha se ne slažu s njim i to ovaj slučaj tumače na razne načine, a jedno objašnjenje je da je to bio stav Ebu-Musaa, a da su ostali ashabi imali suprotan stav. Buharijin stav podupire i šejh Bin-Baz u redakturi Fethul-Barija, 1/401. (prim. rec.)

233. PRIČAO NAM JE Sulejman b. Harb, njemu Hammad b. Zejd prenoseći od Ejjuba, ovaj od Ebu-Kilabe, a on od Enesa b. Malika, koji je kazao:
– Došli su neki ljudi iz plemena Ukla (ili Urejne) i prezirali Medinu (zbog pobolijevanja), pa ih je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, poslao da idu (devama muzarama) i da piju njihovu mokraću i mlijeko. Oni su tamo otišli, i kada su se opravili ubili su čobana i stoku potjerali sa sobom. Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, za njima je poslao (potjeru). Kada se odanilo, dovedeni su i on je naredio pa su im odsječene ruke i noge, a oči iščupane (ugrijanim željezom) i bačeni su u Harru (crni kamenjar). Tražili su vode, ali im se ona nije davala.
Ebu-Kilabe je rekao: "Oni su krali, ubijali i nakon vjerovanja povratili se u nevjersto i ratovali protiv Allaha i Njegova Poslanika."[1]

٢٣٣. حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ حَرْبٍ قَالَ حَدَّثَنَا
حَمَّادُ بْنُ زَيْدٍ عَنْ أَيُّوبَ عَنْ أَبِي قِلَابَةَ عَنْ أَنَسِ
ابْنِ مَالِكٍ قَالَ قَدِمَ أُنَاسٌ مِنْ عُكْلٍ أَوْ عُرَيْنَةَ
فَاجْتَوَوُا الْمَدِينَةَ فَأَمَرَهُمُ النَّبِيُّ ﷺ بِلِقَاحٍ وَأَنْ
يَشْرَبُوا مِنْ أَبْوَالِهَا وَأَلْبَانِهَا فَانْطَلَقُوا فَلَمَّا صَحُّوا
قَتَلُوا رَاعِيَ النَّبِيِّ ﷺ وَاسْتَاقُوا النَّعَمَ فَجَاءَ الْخَبَرُ
فِي أَوَّلِ النَّهَارِ فَبَعَثَ فِي آثَارِهِمْ فَلَمَّا ارْتَفَعَ النَّهَارُ
جِيءَ بِهِمْ فَأَمَرَ فَقَطَعَ أَيْدِيَهُمْ وَأَرْجُلَهُمْ وَسُمِرَتْ
أَعْيُنُهُمْ وَأُلْقُوا فِي الْحَرَّةِ يَسْتَسْقُونَ فَلَا يُسْقَوْنَ
قَالَ أَبُو قِلَابَةَ فَهَؤُلَاءِ سَرَقُوا وَقَتَلُوا وَكَفَرُوا بَعْدَ
إِيمَانِهِمْ وَحَارَبُوا اللهَ وَرَسُولَهُ .

234. PRIČAO NAM JE Adem, njemu Šu'be i rekao da ga je obavijestio Ebu-Tejjah Jezid b. Humejd prenoseći od Enesa, koji je izjavio;
"Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, klanjaše, prije nego je bila sagrađena (njegova) džamija, u oborima stoke."

٢٣٤. حَدَّثَنَا آدَمُ قَالَ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ قَالَ أَخْبَرَنَا أَبُو
التَّيَّاحِ يَزِيدُ بْنُ حُمَيْدٍ عَنْ أَنَسٍ قَالَ كَانَ النَّبِيُّ ﷺ
يُصَلِّي قَبْلَ أَنْ يُبْنَى الْمَسْجِدُ فِي مَرَابِضِ الْغَنَمِ .

1 O vremenu u kojem se desio konkretni zločin, kao i o broju učesnika postoje različite predaje. El-Vakidi navodi da je to bilo u ševvalu, 6. godine po Hidžri. Oni su, primivši islam, nastanili se u Medini, ali su pod uticajem gradske vrućine i nove klime oboljeli i molili Muhammeda, sallallahu alejhi ve sellem, da idu za stadom među čobane. Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, uputio ih je do krda od 15 deva islamske zajednice koje su bile na ispaši u okolini mjesta Kuba, 6 milja daleko od Medine.
Oni su tamo ozdravili i jednog ranog jutra napali pastira Jesara, oslobođenog roba Muhammeda, sallallahu alejhi ve sellem, mljekara i još jednog njegovog druga, koji im je umakao u Medinu živ i cijeli slučaj obznanio. Oni su Jesaru odsjekli jednu nogu i ruku, a u jezik i oči nazabadali trnja od čega je brzo i umro i stado potjerali svojim plemenima. Potjera od 20 muslimana na čelu sa Seidom b. Zejdom ili Kerzom b. Džabirom stigla ih je, pohvatala i dovela pred Muhammeda, sallallahu alejhi ve sellem. Po izvršenoj kazni bačeni su na užareni pijesak, pa su zemlju i kamenje zubima izvaljivali i glave sklanjali od sunčane pripeke sve dok nisu umrli.
Iz hadisa se još zaključuje;
– svaka bolest ima svoj lijek i treba ga maskimalno koristiti;
– borba i ratovi vode se izvan gradova i naselja. Ratovati u naseljima Ebu-Hanife ne dozvoljava, dok Malik i Šafi'i dozvoljavaju;
– dozvoljeno je agresora egzemplarno kazniti, ako će to biti drugima primjer za ugled;
– otpadniku od vjere (murtedd) ne nudi se mogućnost pokajanja.

O NEČISTIMA KOJE UPADNU U MASLO ILI VODU

باب ما يقع من النجاسات في السمن والماء

Zuhri kaže: "Voda nije nečista sve dok joj se ne promijeni ukus, miris ili boja."
Hammad je izjavio: "Vodi ne šteti perje uginule životinje."
Za kosti uginule (životinje), kao slona i slično Zuhri kaže: "Zapamtio sam neke od minulih učenjaka da su se češljali (češljom) od njih, a s mašću iz njih mazali i nisu smatrali da je to loše (grijeh)."
Ibni-Sirin i Ibrahim kazali su: "Nema štete trgovati sa slonovom kosti."[2]

وَقَالَ الزُّهْرِيُّ لَا بَأْسَ بِالْمَاءِ مَا لَمْ يُغَيِّرْهُ طَعْمٌ أَوْ رِيحٌ أَوْ لَوْنٌ وَقَالَ حَمَّادٌ لَا بَأْسَ بِرِيشِ الْمَيْتَةِ وَقَالَ الزُّهْرِيُّ فِي عِظَامِ الْمَوْتَى نَحْوَ الْفِيلِ وَغَيْرِهِ أَدْرَكْتُ نَاسًا مِنْ سَلَفِ الْعُلَمَاءِ يَمْتَشِطُونَ بِهَا وَيَدَّهِنُونَ فِيهَا لَا يَرَوْنَ بِهِ بَأْسًا وَقَالَ ابْنُ سِيرِينَ وَإِبْرَاهِيمُ وَلَا بَأْسَ بِتِجَارَةِ الْعَاجِ .

235. PRIČAO NAM JE Ismail, njemu Malik prenoseći od Ibni-Šihaba Zuhrija, on od Ubejdullaha b. Abdullaha, ovaj od Ibni-Abbasa, (a on opet) od Mejmune da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, upitan za miša koji je upao u maslo.
– Izbacite ga i ono oko njega – rekao je – i to sve bacite, i tada jedite (ostatak) svoga masla!

٢٣٥. حَدَّثَنَا إِسْمَاعِيلُ قَالَ حَدَّثَنِي مَالِكٌ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ الزُّهْرِيِّ عَنْ عُبَيْدِ اللَّهِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ عَنْ مَيْمُونَةَ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ سُئِلَ عَنْ فَأْرَةٍ سَقَطَتْ فِي سَمْنٍ فَقَالَ أَلْقُوهَا وَمَا حَوْلَهَا فَاطْرَحُوهُ وَكُلُوا سَمْنَكُمْ .

236. PRIČAO NAM JE Ali b. Abdullah, njemu Ma'n, a njemu Malik prenoseći od Ibni-Šihaba, ovaj od Ubejdullaha b. Abdullaha b. Utbe b. Mes'uda, on od Ibni-Abbasa, a ovaj (opet) od Mejmune da su Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, pitali za miša koji je upao u maslo.

٢٣٦. حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ قَالَ حَدَّثَنَا مَعْنٌ قَالَ حَدَّثَنَا مَالِكٌ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ عَنْ عُبَيْدِ اللَّهِ ابْنِ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عُتْبَةَ بْنِ مَسْعُودٍ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ عَنْ مَيْمُونَةَ أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ سُئِلَ عَنْ فَأْرَةٍ سَقَطَتْ

2 Izjava Muhammeda Zuhrije temelji se na brojnim Muhammedovim, sallallahu alejhi ve sellem, izjavama, a posebno na: "Vodu ne pogani nikakva stvar sve dok ona ne ovlada njenim mirisom, ukusom ili bojom."
Hammadova i Zuhrijina izjava ukazuje da vodu ne pogani perje ptica i pernate živine, bez obzira da li im se meso jede ili ne jede, te kosti slona i ostalih životinja čije meso ne jedemo.
Po mišljenju pravnika hanefijske škole čisti su: rogovi, zubi, kosti, kopito, papci, kostrijet, vuna, griva i slično pod uvjetom da na njima nema krvi.
Kosti, rogovi, papci, kopito i zubi krepanih životinja su nečisti prema mišljenju Hasana Basrije, Malika, Ahmeda i Ishaka, a dlaka, vuna, kostrijet i perje su čisti predmeti.
Šafija opet sve gore nabrojene ostatke uginulih životinja smatra nečistim, izuzev dlake. Pravnici hanefijske škole imaju podijeljeno mišljenje u vezi s korištenjem ostataka uginulog slona. Imam Muhammed ne dozvoljava trgovati kostima uginulog slona niti koristiti njegovu štavljenu kožu, dok Ebu-Hanife i Ebu-Jusuf to odobravaju.

– Izvadite ga i ono oko njega, i to bacite! – odgovorio je
Ma'n je izjavio: "Ovaj hadis pričao nam je Malik toliko puta da ne mogu izbrojiti, prenoseći ga uvijek od Ibni-Abbasa, a on od Mejmune."[1]

فِي سَمْنٍ فَقَالَ خُذُوهَا وَمَا حَوْلَهَا فَاطْرَحُوهُ قَالَ مَعْنٌ حَدَّثَنَا مَالِكٌ مَا لَا أُحْصِيهِ يَقُولُ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ عَنْ مَيْمُونَةَ .

237. PRIČAO NAM JE Ahmed b. Muhammed i kazao da ga je obavijestio Abdullah, ovog Ma'mer prenoseći od Hemmama b. Munebbiha, on od Ebu-Hurejre, a ovaj od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, da je rekao:
"Svaka rana koju je musliman zadobio na Allahovom putu bit će na Kijametskom danu onakva kakva je bila kada je probodena i teći će krvlju, boja će joj biti boja obične krvi, a miris poput mirisa mošusa."[2]

٢٣٧ . حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ مُحَمَّدٍ قَالَ أَخْبَرَنَا عَبْدُاللهِ قَالَ أَخْبَرَنَا مَعْمَرٌ عَنْ هَمَّامِ بْنِ مُنَبِّهٍ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ كُلُّ كَلْمٍ يُكْلَمُهُ الْمُسْلِمُ فِي سَبِيلِ اللهِ يَكُونُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ كَهَيْئَتِهَا إِذْ طُعِنَتْ تَفَجَّرُ دَمًا اللَّوْنُ لَوْنُ الدَّمِ وَالْعَرْفُ عَرْفُ الْمِسْكِ .

1 Iz hadisa se zaključuje:
– uginulog miša i sličnu životinju u čvrstom maslu, medu, pekmezu i sličnim živežnim namirnicama treba izbaciti zajedno s materijom oko njih sve dokle je mogla doprijeti njihova prljavština, a ostatak se može koristiti za ishranu; ukoliko ugine u posve rijetkoj tekućini, ona u cijelosti postaje nečista i ne može se koristiti.

2 Ajni kod ovog hadisa navodi mnoga mišljenja o tome koja je moguća veza između naslova poglavlja i ovog hadisa i zašto ga je Buhari naveo baš ovdje? Na kraju on donosi svoj zaključak da kako nečisti koje dospiju u vodu čine vodu nečistom jer se promijenila njena karakteristika, tako je i on naveo sličan primjer promjene karakteristike krvi šehida. Krv je nečist, ali se promijenila postizanjem šehadeta. Analogno gornjem prolivena krv čovjeka na Allahovom putu postaje čista i ona se s njega ne sapire; ona će kasnije šehidu služiti kao čast i legitimacija na zboru Sudnjeg dana. Ranije svojstvo šehidske krvi u skladu sa zakonom budućeg svijeta i života izmijenit će se u prijatni miris mošusa, i kao takva bit će prijatna i čista.
Iz hadisa se još zaključuje:
– krv vjernika poginulog u ime Allaha, dželle šanuhu, bit će na Sudnjem danu dokaz terora nasilnika, a požrtvovanosti i stradanja vjernika;
– krv šehida privlačit će pažnju na Mahšeru i zato ne treba sapirati njegovu krv. Šehid se sahranjuje s tom krvlju i odjećom u kojoj je poginuo bez kupanja;
– zadobivene rane služit će šehidu na Sudnjem danu kao znak njegovog nesebičnog rada i sagorijevanja za Allahovu riječ.

O MOKRENJU U STAJAĆU VODU

باب البول في الماء الدائم

238. PRIČAO NAM JE Ebul-Jeman i kazao da ga je obavijestio Šu'ajb, njega Ebuz-Zinad, da mu je ispričao Abdur-Rahman b. Hurmuz A'redž da je čuo Ebu-Hurejru, a on Vjerovjesnika, gdje govori: "Mi smo posljednji (na ovom), a prvi (na budućem) svijetu."

٢٣٨. حَدَّثَنَا أَبُو الْيَمَانِ قَالَ أَخْبَرَنَا شُعَيْبٌ قَالَ أَخْبَرَنَا أَبُو الزِّنَادِ أَنَّ عَبْدَ الرَّحْمَنِ بْنَ هُرْمُزَ الْأَعْرَجَ حَدَّثَهُ أَنَّهُ سَمِعَ أَبَا هُرَيْرَةَ أَنَّهُ سَمِعَ رَسُولَ اللهِ ﷺ يَقُولُ نَحْنُ الْآخِرُونَ السَّابِقُونَ .

239. Preko istog niza pripovjedača ovoga hadisa preneseno je:
"Neka niko od vas (ni u kom slučaju) ne mokri u stajaću vodu, koja ne otječe, a da se potom u njoj kupa!"[3]

٢٣٩. وَبِإِسْنَادِهِ قَالَ لَا يَبُولَنَّ أَحَدُكُمْ فِي الْمَاءِ الدَّائِمِ الَّذِي لَا يَجْرِي ثُمَّ يَغْتَسِلُ فِيهِ .

3 Iz hadisa se razabire da su muslimani vremenski posljednji narod Allahove, dželle šanuhu, neiskrivljene vjere, a da će na Sudnjem danu biti prvi proživljeni. Zemlji i u zemlju vraća se sve, uglavnom, po redu svoga postanka; sve se taloži jedno na drugo i jedno iznad drugog. Takav je slučaj i s ljudima. Talog na površini zemlje svake godine raste za nekoliko centimetara.
Proživljavanje ljudi bit će, prema Allahovim, dželle šanuhu, zakonima i uvjetima budućeg života, poput oživljavanja bilja u danima proljeća na ovom svijetu. Sjeme biljke bliže površini zemlje prije će izniknuti i biljka ranije oživjeti nego ona čije je sjeme ostalo dublje u zemlji i dalje od njene površine iznad koje se tokom vremena naslagalo drugo raznovrsno sjemenje prekriveno raznolikim atmosferskim oborinama. Tome slično oživljavat će se generacije i narodi. Najstariji narodi koji su došli i prošli logično su u najdubljim i najnižim slojevima zemlje, i oni će imati mogućnost da se posljednji pojave na površini zemlje. Posljednje generacije su najbliže površini zemaljske kore i uvjeti za oživljavanje na njih će najprije i najbrže djelovati i one će se kao takve prve pojaviti iz zemlje.
Iz hadisa se još zaključuje:
– lokva vode opoganjena nečisti ne može služiti za uzimanje abdesta.
Hroničari navode da su Ibni-Abbas, radijallahu anhuma, i Abdullah b. Zubejr, radijallahu anhuma, dali iscrpiti cijeli bunar Zemzem kada je u njega upao neki crnac. Na osnovu gornjeg hadisa i ovoga slučaja Ebu-Jusuf smatra da je voda upotrijebljena za kupanje, umivanje i slično nečista i ne može se upotrijebiti za šerijatsko čišćenje;
– vršenje velike nužde u vodu i bacanje u nju nečisti spada u stroge zabrane;
– mokrenja u stajaću vodu treba se strogo čuvati, jer je to Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, izričito naredio. Voda opoganjena mokraćom ili izmetom ljudi je potpuno nečista i ne može se koristiti za šerijatsko čišćenje.

BACANJE NEČISTI ILI LEŠINE NA LEĐA KLANJAČA NE KVARI NAMAZ

باب إذا أُلقِيَ على ظهرِ المُصلّي قذرٌ أو جيفةٌ لم تفسُدْ عليه صلاتُهُ

Ibni-Omer, kada bi vidio u toku klanjanja na svojoj odjeći krv, skinuo bi je i nastavio namaz.
Ibni-Musejjeb i Ša‘bi kažu: "Kada čovjek klanja, a na odijelu mu bude kap krvi ili ostatak ejakulacije, ili je klanjao mimo pravca Kabe ili uzeo tejemmum pa klanjao namaz, a kasnije u toku njegova vremena pronašao vodu, neće taj namaz ponovo klanjati."

وَكَانَ ابْنُ عُمَرَ إِذَا رَأَى فِي ثَوْبِهِ دَمًا وَهُوَ يُصَلِّي وَضَعَهُ وَمَضَى فِي صَلَاتِهِ وَقَالَ ابْنُ الْمُسَيَّبِ وَالشَّعْبِيُّ إِذَا صَلَّى وَفِي ثَوْبِهِ دَمٌ أَوْ جَنَابَةٌ أَوْ لِغَيْرِ الْقِبْلَةِ أَوْ تَيَمَّمَ صَلَّى ثُمَّ أَدْرَكَ الْمَاءَ فِي وَقْتِهِ لَا يُعِيدُ .

240. PRIČAO NAM JE Abdan i kazao da ga je obavijestio njegov otac prenoseći od Šu‘be, on od Ebu-Ishaka, ovaj od Amra b. Mejmuna, a on (opet) od Abdullaha koji je rekao:
Dok je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, bio na sedždi..., a pričao mi je Ahmed b. Osman i kazao da mu je ispričao Šurejh b. Mesleme, njemu Ibrahim b. Jusuf prenoseći od svoga oca, on od Ebu-Ishaka, koji je kazao da mu je pričao Amr b. Mejmun da je njemu pričao Abdullah b. Mes‘ud, da Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, klanjaše pokraj Ka‘be a Ebu-Džehl i njegova družina sjeđahu. Utom neko od njih reče ostalim: "Koji će od vas donijeti posteljicu (zaklane) deve sinova toga i toga i staviti je na Muhammedova leđa kada on bude na sedždi?"
Najveći nesretnik od te družine podigao se (i otrčao), donio je i čekao dok se Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, nije spustio na sedždu i to mu stavio na leđa između plećaka.
Ja sam, kaže Abdullah b. Mes‘ud, to posmatrao, a nisam mogao ništa izmijeniti, a da sam imao moć (podršku) to bih skinuo. Počeli su, kaže on, smijati se i (išaretima) to pripisivati jedan drugom. Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, ostao je na sedždi i nije dizao svoju glavu dok mu nije

٢٤٠. حَدَّثَنَا عَبْدَانُ قَالَ أَخْبَرَنِي أَبِي عَنْ شُعْبَةَ عَنْ أَبِي إِسْحَاقَ عَنْ عَمْرِو بْنِ مَيْمُونٍ عَنْ عَبْدِاللهِ قَالَ بَيْنَا رَسُولُ اللهِ ﷺ سَاجِدٌ قَالَ ح وحَدَّثَنِي أَحْمَدُ بْنُ عُثْمَانَ قَالَ حَدَّثَنَا شُرَيْحُ بْنُ مَسْلَمَةَ قَالَ حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ يُوسُفَ عَنْ أَبِيهِ عَنْ أَبِي إِسْحَاقَ قَالَ حَدَّثَنِي عَمْرُو بْنُ مَيْمُونٍ أَنَّ عَبْدَاللهِ بْنَ مَسْعُودٍ حَدَّثَهُ أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ كَانَ يُصَلِّي عِنْدَ الْبَيْتِ وَأَبُو جَهْلٍ وَأَصْحَابٌ لَهُ جُلُوسٌ إِذْ قَالَ بَعْضُهُمْ لِبَعْضٍ أَيُّكُمْ يَجِيءُ بِسَلَى جَزُورِ بَنِي فُلَانٍ فَيَضَعُهُ عَلَى ظَهْرِ مُحَمَّدٍ إِذَا سَجَدَ فَانْبَعَثَ أَشْقَى الْقَوْمِ فَجَاءَ بِهِ فَنَظَرَ حَتَّى سَجَدَ النَّبِيُّ ﷺ وَضَعَهُ عَلَى ظَهْرِهِ بَيْنَ كَتِفَيْهِ وَأَنَا أَنْظُرُ لَا أُغْنِي شَيْئًا لَوْ كَانَ لِي مَنَعَةٌ قَالَ فَجَعَلُوا يَضْحَكُونَ وَيُحِيلُ بَعْضُهُمْ عَلَى بَعْضٍ وَرَسُولُ اللهِ ﷺ سَاجِدٌ لَا يَرْفَعُ رَأْسَهُ حَتَّى جَاءَتْهُ فَاطِمَةُ فَطَرَحَتْ عَنْ

došla Fatima i zbacila mu to s leđa. Tada je on podigao svoju glavu i tri puta rekao: "Allahu moj, uništi Kurejš!" To im je bilo teško, kaže Abdullah, što ih je prokleo, jer su smatrali da svaka molba u ovom gradu biva kod Allaha uslišena.
Potom (ih) je imenovao: "Allahu moj, uništi Ebu-Džehla, uništi Utbu b. Rebija, Šejbu b. Rebija, Velida b. Utba, Umejju b. Halefa, Ukbu b. Ebi-Mu'ajta", a (Amr ibn Mejmun) nabrojio je i sedmog, ali (Ebu-Ishak) nije upamtio.
"Kunem se Onim", rekao je (Abdullah b. Mes'ud), "u Čijoj je ruci moj život, vidio sam one koje je Allahov Poslanik nabrojio, pobacane u jamu (presušenog) bunara, bunara na Bedru."[1]

ظَهْرِهِ فَرَفَعَ رَسُولُ اللهِ ﷺ رَأْسَهُ ثُمَّ قَالَ اللَّهُمَّ عَلَيْكَ بِقُرَيْشٍ ثَلَاثَ مَرَّاتٍ فَشَقَّ عَلَيْهِمْ إِذْ دَعَا عَلَيْهِمْ قَالَ وَكَانُوا يَرَوْنَ أَنَّ الدَّعْوَةَ فِي ذَلِكَ الْبَلَدِ مُسْتَجَابَةٌ ثُمَّ سَمَّى اللَّهُمَّ عَلَيْكَ بِأَبِي جَهْلٍ وَعَلَيْكَ بِعُتْبَةَ بْنِ رَبِيعَةَ وَشَيْبَةَ بْنِ رَبِيعَةَ وَالْوَلِيدِ ابْنِ عُتْبَةَ وَأُمَيَّةَ بْنِ خَلَفٍ وَعُقْبَةَ بْنِ أَبِي مُعَيْطٍ وَعَدَّ السَّابِعَ فَلَمْ نَحْفَظْ قَالَ فَوَالَّذِي نَفْسِي بِيَدِهِ لَقَدْ رَأَيْتُ الَّذِينَ عَدَّ رَسُولُ اللهِ ﷺ صَرْعَى فِي الْقَلِيبِ قَلِيبِ بَدْرٍ .

1 Nečist koja je pala na klanjača ne kvari mu započeti namaz. To je stav Buharije kojeg je potkrijepio ovim predanjima Abdullah b. Omer, Ibni-Musejjeb i Ša'bija.
Muhammedova, sallallahu alejhi ve sellem, molba bila je uslišena. Ebu-Džehl, tj. Amr b. Hišam b. Mugira poginuo je na Bedru od ruke Mu'aza b. Amra i Muaza b. Afraa. Ibni-Mes'ud mu je pri izdisanju odsjekao glavu njegovom vlastitom sabljom i odnio je Muhammedu, sallallahu alejhi ve sellem, koji je rekao: "Hvala Allahu koji te ponizi, Allahov neprijatelju! To je bio faraon ovog ummeta i prvak nevjerničkih rukovodilaca."
Potom je Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, pao na sedždu, Allahu se zahvalio, a onda Ibni-Mes'udu, radijallahu anhu, poklonio Ebu-Džehlovu sablju.
Utbu b. Rebija ubio je Hamza, radijallahu anhu, ili Hamza i Alija, radijallahu anhuma, zajedno, a brata mu Šejbu sam Hamza, radijallahu anhu. Velida b. Utbu ubio je Ubejde b. Haris, radijallahu anhu, neki kažu Alija, radijallahu anhu. Po jednoj verziji, Umejje b. Halef poginuo je od ruku Bilala, radijallahu anhuma, i još nekih ensarija. Dok je Bilal bio u Mekki, Umejje ga je mnogo mučio i terorisao. Zbog njegova zloglasnog rada objavljeno je kraće poglavlje Kur'ana Humeze. Ukbu b. Ebu-Mu'ajta ubio je Alija, radijallahu anhu, ili Asim b. Sabit ili sam Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, što je i najtačnije. Ummare b. Velid pobjegao je u Abeseniju i tamo umro.
Oko toga ko je spomenuo sedmog čovjeka, ako ga je zaboravio, komentatori se razilaze. Ajni smatra da je sedmog čovjeka spomenuo ili Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem , ili Abdullah b. Mesud ili Amr b. Mejmun. Ovdje je odabrano mišljenje Ibn-Hadžera da je Amer b. Mejmun spomenuo sedmog čovjeka, a da ga je zaboravio Ebu-Ishak jer je – kako kaže Ibn-Hadžer – zabilježeno kod Muslima da je Ebu-Ishak rekao: "a zaboravio sam sedmog." (prim. rec.)
Iz hadisa se još razabire:
– samilost Muhammeda, sallallahu alejhi ve sellem, prema svakom čovjeku. Zlo nije uzvraćao zlim, pa ni navedenim idolopoklonicima, nego ih je samo prokleo. To je on učinio ne zato što su ga toliko maltretirali, nego što su mu htjeli omesti klanjanje kod Ka'be;
– izvršilac zlodjela gori je od njegovog duhovnog začetnika.

O PLJUVAČCI I SLINAMA I SLIČNOM NA ODJEĆI

بَاب الْبُزَاقِ وَالْمُخَاطِ وَنَحْوِهِ فِي الثَّوْبِ

'Urve prenosi od Misvera i Mervana da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, izašao za vrijeme Hudejbije... i spomenuo je hadis: "Kad god bi Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, pljucnuo ispljuvak neko bi to uhvatio u šaku i time potrao svoje lice i kožu."

قَالَ عُرْوَةُ عَنِ الْمِسْوَرِ وَمَرْوَانَ خَرَجَ النَّبِيُّ ﷺ زَمَنَ حُدَيْبِيَةَ فَذَكَرَ الْحَدِيثَ وَمَا تَنَخَّمَ النَّبِيُّ ﷺ نُخَامَةً إِلَّا وَقَعَتْ فِي كَفِّ رَجُلٍ مِنْهُمْ فَدَلَكَ بِهَا وَجْهَهُ وَجِلْدَهُ .

241. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Jusuf, njemu Sufjan prenoseći od Humejda, on od Enesa b. Malika da je rekao:
"Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, pljunuo je u svoju odjeću..." Ibn-Ebi-Merjem ga prenosi u cijelosti i kaže: "Obavijestio nas je Jahja b. Ejjub da mu je pričao Humejd, kako je čuo Enesa, a on Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem."

٢٤١. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ يُوسُفَ قَالَ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ عَنْ حُمَيْدٍ عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ قَالَ بَزَقَ النَّبِيُّ ﷺ فِي ثَوْبِهِ قَالَ أَبُو عَبْد اللهِ طَوَّلَهُ ابْنُ أَبِي مَرْيَمَ قَالَ أَخْبَرَنَا يَحْيَى بْنُ أَيُّوبَ حَدَّثَنِي حُمَيْدٌ قَالَ سَمِعْتُ أَنَسًا عَنِ النَّبِيِّ ﷺ .

NIJE DOZVOLJENO UZIMATI ABDEST SOKOM (OD DATULA I SLIČNO)[1] NITI OPOJNOM TEKUĆINOM

بَاب لَا يَجُوزُ الْوُضُوءُ بِالنَّبِيذِ وَلَا الْمُسْكِرِ

Hasan (Basrij) i Ebul-Alije smatrali su to prezrenim aktom, a Ata je izjavio: "Draži mi je tejemmum nego abdest uzet fermentiziranim sokom ili mlijekom."

وَكَرِهَهُ الْحَسَنُ وَأَبُو الْعَالِيَةِ وَقَالَ عَطَاءٌ التَّيَمُّمُ أَحَبُّ إِلَيَّ مِنَ الْوُضُوءِ بِالنَّبِيذِ وَاللَّبَنِ .

242. PRIČAO NAM JE Ali b. Abdullah i rekao da mu je ispričao Sufjan, njemu Zuhri prenoseći od Ebu-Seleme, ovaj od Aiše, a ona od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, da je rekao:
"Svako piće koje opija, zabranjeno je."[2]

٢٤٢. حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ عَبْدِ اللهِ قَالَ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ قَالَ حَدَّثَنَا الزُّهْرِيُّ عَنْ أَبِي سَلَمَةَ عَنْ عَائِشَةَ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ كُلُّ شَرَابٍ أَسْكَرَ فَهُوَ حَرَامٌ .

---

1 Termin *en-nebiz* označava vodu u koju se istresu datule ili nešto drugo, kako bi ispustile svoju slatkoću u vodu. Taj sok može fermentirati i time postaje opojno piće, ali i dalje nosi taj naziv. Komentatori ovdje različito tumače ovaj naslov zbog toga što pod *nebiz* jedni misle na nefermentirani, a drugi na fermentirani sok. Tako prvi kažu da Buhari dozvoljava uzimanje abdesta nefermentiziranim, a drugi fermentiziranim sokom. (prim. prev.)

2 Abdest se uzima čistom vodom, nepromijenjenih prirodnih svojstava. Po mišljenju Buharije abdest se ne

ŽENA MOŽE SAPRATI KRV S LICA SVOGA OCA

باب غسل المرأة أباها الدم عن وجهه

Ebul-Alije je rekao: "Potarite po mojoj nozi, boli me."[3]

وَقَالَ أَبُو الْعَالِيَةِ امْسَحُوا عَلَى رِجْلِي فَإِنَّهَا مَرِيضَةٌ .

243. PRIČAO NAM JE Muhammed, tj. Ibn-Selam i kazao da ga je obavijestio Sufjan b. Ujejne prenoseći od Ebu-Hazima koji je čuo Sehla b. Sa'd Sa'idija i bio neposredno uz njega kada je svijet pitao – a između mene i njega nije bilo nikoga: "Čime je izliječena rana Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem?"
– Nema nikoga da to bolje zna od mene – reče Sehl. – Ali donosaše vodu u svom štitu, Fatima sapiraše krv s njegova lica, a onda je uzeta jedna prostirka (hasura), i spaljena i rana mu bijaše time (pepelom) napunjena.[4]

٢٤٣. حَدَّثَنَا مُحَمَّدٌ يَعْنِي ابْنَ سَلَامٍ قَالَ أَخْبَرَنَا سُفْيَانُ بْنُ عُيَيْنَةَ عَنْ أَبِي حَازِمٍ سَمِعَ سَهْلَ بْنَ سَعْدٍ السَّاعِدِيَّ وَسَأَلَهُ النَّاسُ وَمَا بَيْنِي وَبَيْنَهُ أَحَدٌ بِأَيِّ شَيْءٍ دُووِيَ جُرْحُ النَّبِيِّ ﷺ فَقَالَ مَا بَقِيَ أَحَدٌ أَعْلَمُ بِهِ مِنِّي كَانَ عَلِيٌّ يَجِيءُ بِتُرْسِهِ فِيهِ مَاءٌ وَفَاطِمَةُ تَغْسِلُ عَنْ وَجْهِهِ الدَّمَ فَأُخِذَ حَصِيرٌ فَأُحْرِقَ فَحُشِيَ بِهِ جُرْحُهُ .

---

može uzeti iscijeđenim sokovima iz pšenice, ječma i drugih žitarica, te sokovima datula, grožđa, jabuka i ostalog voća.
Pravnici hanefijske škole odobravaju uzeti abdest mlijekom pomiješanim s vodom, a Ebu-Hanife slatkim sokom koji pri pranju organa teče poput vode, a ukoliko je on izgubio svoju slast i užestio se, zabranjeno ga je koristiti.
Hasan Basri, Evza'i i Ali odobravaju uzimanje abdesta sokom, a Ikrime i Ebu-Hanife slažu se s njim "ukoliko nema vode".
Imami Malik, Šafija i Ahmed, kao i Buhari, ne dozvoljavaju uzimati abdest sokom.

3 Ovdje se radi o pomaganju drugom pri uzimanju abdesta. Ebul-Alije je bio bolestan, pa su mu pomogli pri uzimanju abdesta. Kada su mu oprali jednu nogu, on je naredio da drugu samo potaru, jer je na njoj bio prišt (po jednoj predaji) ili je bila u zavoju (po drugoj predaji). (prim. rec.)

4 U bici na Uhudu Muhammedu, sallallahu alejhi ve sellem, izbijena su dva kutnjaka.
Iz hadisa se zaključuje:
– žena može previjati i vidati (liječiti) rane svoga oca, a prema izjavi Ebul-Alije i rane svoje bliže rodbine, jer on nije precizirao ko će mu potrati bolesnu nogu;
– za lijekom treba tragati i ljekarstvo unapređivati;
– bolesnik ne treba očajavati, nego lijekove koristiti i dobru se nadati;
– liječenje nije u suprotnosti s tevekkulom.

O MISVAKU

باب السِّوَاكِ

Ibni-Abbas je rekao: "Prenoćio sam kod Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, i vidio da je istrljao zube (misvakom)."

وَقَالَ ابْنُ عَبَّاسٍ بِتُّ عِنْدَ النَّبِيِّ ﷺ فَاسْتَنَّ .

244. PRIČAO NAM JE Ebun-Nu'man, njemu Hammad b. Zejd prenoseći od Gajlana b. Džerira, ovaj od Ebu-Burde, a on od svoga oca, koji je izjavio:
– Došao sam Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, a on svojom rukom trljaše zube misvakom i izgovaraše ua, ua, kao da povraća, a misvak mu je bio u ustima.

٢٤٤. حَدَّثَنَا أَبُو النُّعْمَانِ قَالَ حَدَّثَنَا حَمَّادُ بْنُ زَيْدٍ عَنْ غَيْلَانَ بْنِ جَرِيرٍ عَنْ أَبِي بُرْدَةَ عَنْ أَبِيهِ قَالَ أَتَيْتُ النَّبِيَّ ﷺ فَوَجَدْتُهُ يَسْتَنُّ بِسِوَاكٍ بِيَدِهِ يَقُولُ أُعْ أُعْ وَالسِّوَاكُ فِي فِيهِ كَأَنَّهُ يَتَهَوَّعُ .

245. PRIČAO NAM JE Osman b. Ebi-Šejbe, njemu Džerir prenoseći od Mensura, on od Ebu-Vaila, a ovaj od Huzejfe, da je rekao:
"Kada bi Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, ustao u noći, prao bi zube misvakom."[1]

٢٤٥. حَدَّثَنَا عُثْمَانُ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ قَالَ حَدَّثَنَا جَرِيرٌ عَنْ مَنْصُورٍ عَنْ أَبِي وَائِلٍ عَنْ حُذَيْفَةَ قَالَ كَانَ النَّبِيُّ ﷺ إِذَا قَامَ مِنَ اللَّيْلِ يَشُوصُ فَاهُ بِالسِّوَاكِ .

---

1 Iz hadisa se razabire:
Čišćenje zuba misvakom je stalna praksa Alejhisselama. On je to činio u danima bolesti i sve do zadnjih časova svoga života.
Neki učenjaci smatraju da je sunnet upotrijebiti misvak prilikom svakog uzimanja abdesta (abdeski sunnet), drugi pred obavljanje svakog namaza (namaski sunnet), a Ebu-Hanife da je to vjersko-higijenska praksa koju ne treba zanemarivati.
U Mugniji se navodi: "Zube treba istrljati, a jezik i cijelu usnu šupljinu dobro oprati. To se čini zbog otklanjanja zadaha, sedre i žutila sa zuba. Misvak treba držati desnom rukom, a ispiranje usta obavljati tri puta čistom vodom. Misvak treba biti debljine malog prsta, a dužine jednog pedlja." U djelu El-Mihit stoji da se pri nedostatku misvaka treba poslužiti prstima.
Kefica od sintetike sa kalodontom je najpodesnija za čišćenje zuba. Ibnu-Dekik preporučuje pranje zuba misvakom svakog jutra odmah iza spavanja, jer se u toku noći nataloži na zube ostataka raznolikih kiselina isparenih iz stomaka;
– svaki član porodice treba imati svoju keficu za zube, a tuđa se može koristiti pošto se prethodno dobro opere.

USTUPANJE MISVAKA STARIJEM

باب دفع السواك إلى الأكبر

246. PRIČAO NAM JE, kaže Affan, Sahr b. Džuvejrije prenoseći od Nafija, a on od Ibni-Omera da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
– Sanjao sam da perem zube misvakom, kad dođoše dva čovjeka, jedan stariji od drugoga. Ja sam ispružio misvak mlađem. Tada mi se reče: “Ustupi starijem!” i ja ga predadoh između njih dvojice onom starijem.
Ebu-Abdullah (Buhari) priča:
– Tekst ovoga hadisa skratio je Nu‘ajm prenoseći ga od Ibni-Mubareka, on od Usame, ovaj od Nafija, a on opet od Ibni-Omera.

٢٤٦. وَقَالَ عَفَّانُ حَدَّثَنَا صَخْرُ بْنُ جُوَيْرِيَةَ عَنْ نَافِعٍ عَنِ ابْنِ عُمَرَ أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ قَالَ أَرَانِي أَتَسَوَّكُ بِسِوَاكٍ فَجَاءَنِي رَجُلَانِ أَحَدُهُمَا أَكْبَرُ مِنَ الْآخَرِ فَنَاوَلْتُ السِّوَاكَ الْأَصْغَرَ مِنْهُمَا فَقِيلَ لِي كَبِّرْ فَدَفَعْتُهُ إِلَى الْأَكْبَرِ مِنْهُمَا قَالَ أَبُو عَبْدِ اللهِ اخْتَصَرَهُ نُعَيْمٌ عَنِ ابْنِ الْمُبَارَكِ عَنْ أُسَامَةَ عَنْ نَافِعٍ عَنِ ابْنِ عُمَرَ.

O VRLINI ONOGA KO OBNOĆI POD ABDESTOM

باب فضل من بات على الوضوء

247. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Mukatil i kazao da ga je obavijestio Abdullah, njega Sufjan prenoseći od Mensura, ovaj od Sa‘da b. Ubejda, a on od Bera’a b. Aziba, koji je kazao da mu je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
– Kada hoćeš ići u svoju postelju, uzmi abdest onako kao što ga uzimaš za namaz, zatim lezi na desnu stranu i reci: “Allahu moj! Tebi se predajem i svaki svoj posao Tebi povjeravam. Na Tebe se oslanjam žudeći za Tvojom nagradom i strahujući od Tvoje kazne. Utočišta i spasa od Tebe nema nego samo opet kod Tebe. Allahu moj, vjerujem Tvoju Knjigu koju si objavio i Vjerovjesnika koga si poslao.”
– Ako umreš te noći, umro si kao musliman. Sve što budeš govorio, nastoj da na koncu završiš gornjim riječima!
Ja sam, kaže Bera’, ponovio tekst pred Vjerovjesnikom, sallallahu alejhi ve sellem, i kada

٢٤٧. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ مُقَاتِلٍ قَالَ أَخْبَرَنَا عَبْدُ اللهِ قَالَ أَخْبَرَنَا سُفْيَانُ عَنْ مَنْصُورٍ عَنْ سَعْدِ بْنِ عُبَيْدَةَ عَنِ الْبَرَاءِ بْنِ عَازِبٍ قَالَ قَالَ النَّبِيُّ ﷺ إِذَا أَتَيْتَ مَضْجَعَكَ فَتَوَضَّأْ وُضُوءَكَ لِلصَّلَاةِ ثُمَّ اضْطَجِعْ عَلَى شِقِّكَ الْأَيْمَنِ ثُمَّ قُلِ اللَّهُمَّ أَسْلَمْتُ وَجْهِي إِلَيْكَ وَفَوَّضْتُ أَمْرِي إِلَيْكَ وَأَلْجَأْتُ ظَهْرِي إِلَيْكَ رَغْبَةً وَرَهْبَةً إِلَيْكَ لَا مَلْجَأَ وَلَا مَنْجَا مِنْكَ إِلَّا إِلَيْكَ اللَّهُمَّ آمَنْتُ بِكِتَابِكَ الَّذِي أَنْزَلْتَ وَبِنَبِيِّكَ الَّذِي أَرْسَلْتَ فَإِنْ مُتَّ مِنْ لَيْلَتِكَ فَأَنْتَ عَلَى الْفِطْرَةِ وَاجْعَلْهُنَّ آخِرَ مَا تَتَكَلَّمُ بِهِ قَالَ فَرَدَّدْتُهَا عَلَى النَّبِيِّ ﷺ فَلَمَّا بَلَغْتُ اللَّهُمَّ

sam došao do "Allahu moj, vjerujem u Knjigu koju si objavio", rekao sam "i Tvoga Poslanika", a on reče: "Ne tako, nego i Tvoga Vjerovjesnika, koga si poslao..."[1]

آمَنْتُ بِكِتَابِكَ الَّذِي أَنْزَلْتَ قُلْتُ وَرَسُولِكَ قَالَ لاَ وَنَبِيِّكَ الَّذِي أَرْسَلْتَ .

1 Higijena tijela je osnov za fizičko razvijanje i održavanje tijela. Međutim, čovjek je postao gospodar svijeta ne po svojoj fizičkoj razvijenosti nego po svojim umnim sposobnostima i duševnim kvalitetima. Da se ne bi zanemarila ova strana čovjeka, Alejhisselam dao je Berau osnovne upute duhovnog uspona i čišćenja duše od poroka ovoga svijeta.
Noćni počinak je konac svakodnevnog rada, a istovremeno početak polumrtvog stanja čovjeka, pa je preporučljivo u tom prelazu biti pod abdestom i zamoliti Allaha, dželle šanuhu, za spas i sreću na obadva svijeta. Prelazak u svijet snova simbolizira odlazak čovjeka na drugi vječni svijet i potrebu da se ljudi za njega spreme. Sunnet je leći na desnu stranu, jer se time olakšava rad srca, prijatnije spava i daje poštovanje desnoj strani tijela.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

U ime Allaha, Svemilosnog, Samilosnog!

كِتَابُ الْغُسْلِ

GUSUL – KUPANJE

وَقَوْلِ اللهِ تَعَالَى (وَإِنْ كُنْتُمْ جُنُبًا فَاطَّهَّرُوا وَإِنْ كُنْتُمْ مَرْضَى أَوْ عَلَى سَفَرٍ أَوْ جَاءَ أَحَدٌ مِنْكُمْ مِنَ الْغَائِطِ أَوْ لَامَسْتُمُ النِّسَاءَ فَلَمْ تَجِدُوا مَاءً فَتَيَمَّمُوا صَعِيدًا طَيِّبًا فَامْسَحُوا بِوُجُوهِكُمْ وَأَيْدِيكُمْ مِنْهُ مَا يُرِيدُ اللهُ لِيَجْعَلَ عَلَيْكُمْ مِنْ حَرَجٍ وَلَكِنْ يُرِيدُ لِيُطَهِّرَكُمْ وَلِيُتِمَّ نِعْمَتَهُ عَلَيْكُمْ لَعَلَّكُمْ تَشْكُرُونَ) وَقَوْلِهِ جَلَّ ذِكْرُهُ (يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لَا تَقْرَبُوا الصَّلَاةَ وَأَنْتُمْ سُكَارَى حَتَّى تَعْلَمُوا مَا تَقُولُونَ وَلَا جُنُبًا إِلَّا عَابِرِي سَبِيلٍ حَتَّى تَغْتَسِلُوا وَإِنْ كُنْتُمْ مَرْضَى أَوْ عَلَى سَفَرٍ أَوْ جَاءَ أَحَدٌ مِنْكُمْ مِنَ الْغَائِطِ أَوْ لَامَسْتُمُ النِّسَاءَ فَلَمْ تَجِدُوا مَاءً فَتَيَمَّمُوا صَعِيدًا طَيِّبًا فَامْسَحُوا بِوُجُوهِكُمْ وَأَيْدِيكُمْ إِنَّ اللهَ كَانَ عَفُوًّا غَفُورًا) .

Uzvišeni Allah kaže: "Ako ste polucirali (džunup), detaljno se očistite, a ako ste bolesni ili budete na putu, ili ako neko od vas bude obavio prirodnu nuždu, ili imao spolni snošaj sa ženama pa ne nađete vode, uzmite tejemmum gornjim čistim slojem zemlje i potarite svoja lica i svoje ruke. Allah vam ne želi učiniti poteškoću, nego hoće da vas očisti i da vam upotpuni Svoje blagodati da bi mu bili zahvalni."[1]

Njegova uzvišena riječ je i: "Vjernici, ne prikučujte se namazu (dok ste) pijani, dok ne budete znali šta govorite, a niti džunupi (nečisti) dok se ne okupate, osim ako ste putnici (pa nemate vode).[2] A ako budete bolesni ili na putu, ili obavite prirodnu nuždu, ili ste spolno općili sa ženama pa ne nađete vode, dotaknite rukama gornji sloj čiste zemlje i potarite svoja lica i svoje ruke. Zaista Allah oprašta i milostiv je."[3]

1 El-Maide: 7.

2 Neki mufessiri tumače ovaj ajet ovako: "Ne približavajte se mjestima obavljanja namaza, osim da tuda samo prođete." (prim. rec.)

3 En-Nisa: 43.

UZIMANJE ABDESTA PRIJE KUPANJA

بَاب الْوُضُوءِ قَبْلَ الْغُسْلِ

248. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Jusuf i kazao da ga je obavijestio Malik prenoseći od Hišama, on od svoga oca, a ovaj od Aiše, supruge Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, kad god bi htio da se kupa zbog poluciranja počinjao i prvo prao svoje ruke, a potom uzimaše abdest kao što ga uzima i za namaz. Iza toga stavio bi svoje prste u vodu i provukao ih kroz korijenje svoje kose, zatim salio tri pregršta vode na glavu i onda oblio vodom cijelu svoju kožu.[1]

٢٤٨. حَدَّثَنَا عَبْدُاللهِ بْنُ يُوسُفَ قَالَ أَخْبَرَنَا مَالِكٌ عَنْ هِشَامِ بْنِ عُرْوَةَ عَنْ أَبِيهِ عَنْ عَائِشَةَ زَوْجِ النَّبِيِّ ﷺ أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ كَانَ إِذَا اغْتَسَلَ مِنَ الْجَنَابَةِ بَدَأَ فَغَسَلَ يَدَيْهِ ثُمَّ يَتَوَضَّأُ كَمَا يَتَوَضَّأُ لِلصَّلَاةِ ثُمَّ يُدْخِلُ أَصَابِعَهُ فِي الْمَاءِ فَيُخَلِّلُ بِهَا أُصُولَ شَعَرِهِ ثُمَّ يَصُبُّ عَلَى رَأْسِهِ ثَلَاثَ غُرَفٍ بِيَدَيْهِ ثُمَّ يُفِيضُ الْمَاءَ عَلَى جِلْدِهِ كُلِّهِ .

249. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Jusuf, njemu Sufjan prenoseći od A'meša, on od Salima b. Ebu-Dža'da, ovaj od Kurejba, a on (opet) od Ibni-Abbasa, koji je prenio od Mejmune, supruge Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, da je izjavila:
"Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, uzeo je abdest prije kupanja onako kao i za namaz, osim (pranja) nogu. Zatim je oprao svoj spolni organ i prljavštinu koja se nalazila na njemu, potom se oblio vodom, a onda pomakao ustranu i oprao svoje noge. To je njegovo kupanje zbog poluciranja."[2]

٢٤٩. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ يُوسُفَ قَالَ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ عَنِ الْأَعْمَشِ عَنْ سَالِمِ بْنِ أَبِي الْجَعْدِ عَنْ كُرَيْبٍ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ عَنْ مَيْمُونَةَ زَوْجِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَتْ تَوَضَّأَ رَسُولُ اللهِ ﷺ وُضُوءَهُ لِلصَّلَاةِ غَيْرَ رِجْلَيْهِ وَغَسَلَ فَرْجَهُ وَمَا أَصَابَهُ مِنَ الْأَذَى ثُمَّ أَفَاضَ عَلَيْهِ الْمَاءَ ثُمَّ نَحَّى رِجْلَيْهِ فَغَسَلَهُمَا هَذِهِ غُسْلُهُ مِنَ الْجَنَابَةِ .

1 Kupanje poslije poluciranja spada u obligatnu prvostepenu dužnost muslimana. Uzimanje abdesta neposredno pred kupanje Šafija uvrštava u sunnet obrede, a Ebu-Davud u obligatnu drugostepenu dužnost. Najveći broj učenjaka dijele mišljenje Šafije, jer je taj abdest obuhvaćen samim kupanjem. Analogno ovom i žena koja u toku menstruacije polucira i okončanjem menstruacije okupa se, očistila se i od poluciranja i nije potrebno da se dva puta kupa.
Iz hadisa se još zaključuje:
– pri uzimanju abdesta praksa je Alejhisselamova da se operu i noge. Pravnici hanefijske i malikijske škole preporučuju to pranje poslije obavljenog kupanja, ako se upotrijebljena voda skuplja pod nogama kupača;
– u toku kupanja obligatna je dužnost (vadžib) pročistiti kosu na glavi vlažnim prstima, a sunnet pri uzimanju abdesta za namaz, i to prvo desnu pa onda lijevu stranu. Analogno ovom pročišćava se i kosa duge brade;
– pri kupanju glavu treba posebno dobro oprati. Pravnici šafijske i malikijske škole natapanje glave tri puta i oblijevanje cijelog tijela tri puta vodom, smatraju preporučljivim činom. Trljanje tijela je preporučljivo, a po mišljenju Malika i potrebno.

2 Ibni-Madže gornji hadis donosi u slijedećoj varijanti:
"Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, naginjao je posudu lijevom rukom na desnu i tako oprao svoje šake tri puta. Zatim je vodu posuo na svoj spolni organ i oprao ga, otrljao ruke o zemlju, a onda tri puta izaprao usta, nos, oprao lice i ruke do iza laktova. Potom je oblio cijelo tijelo, a onda se pomakao na stranu i oprao noge."

KUPANJE ČOVJEKA ZAJEDNO SA SVOJOM ŽENOM

باب غُسْلِ الرَّجُلِ مع امْرأتِهِ

250. PRIČAO NAM JE Adem b. Ebu-Ijas i kazao da mu je pričao Ibnu-Ebi-Zi'b prenoseći od Zuhrija, on od Urve, a ovaj od Aiše, da je izjavila:
– Ja i Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, kupali smo se iz jedne posude za piće zvane *ferek*.[3]

٢٥٠. حَدَّثَنَا آدَمُ بْنُ أَبِي إِيَاسٍ قَالَ حَدَّثَنَا ابْنُ أَبِي ذِئْبٍ عَنِ الزُّهْرِيِّ عَنْ عُرْوَةَ عَنْ عَائِشَةَ قَالَتْ كُنْتُ أَغْتَسِلُ أَنَا وَالنَّبِيُّ ﷺ مِنْ إِنَاءٍ وَاحِدٍ مِنْ قَدَحٍ يُقَالُ لَهُ الْفَرَقُ .

KUPANJE JEDNIM SA'OM (VODE) I SLIČNO TOME

باب الْغُسْلِ بِالصَّاعِ ونَحْوِهِ

251. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Muhammed, njemu pričao Abdus-Samed, njemu Šu'be, a njemu Ebu-Bekr b. Hafs, koji je čuo Ebu-Selemu gdje govori:
"Ja i Aišin brat unišli smo Aiši i njen brat upita je za kupanje Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem. Tada ona zatraži posudu (veličine) jednog sa'a, okupa se i obli svoju glavu, a između nje i nas bio je zastor."
Ebu-Abdullah (Buhari) kaže:
– Jezid b. Harun Behz i Džuddi prenijeli su gornji hadis od Šu'be upotrijebivši riječi: "... *kadre sa'in* (veličine posude, umjesto riječi *nahve sa'in*)."[4]

٢٥١. حَدَّثَنَا عَبْدُاللهِ بْنُ مُحَمَّدٍ قَالَ حَدَّثَنِي عَبْدُالصَّمَدِ قَالَ حَدَّثَنِي شُعْبَةُ قَالَ حَدَّثَنِي أَبُو بَكْرِ بْنُ حَفْصٍ قَالَ سَمِعْتُ أَبَا سَلَمَةَ يَقُولُ دَخَلْتُ أَنَا وَأَخُو عَائِشَةَ عَلَى عَائِشَةَ فَسَأَلَهَا أَخُوهَا عَنْ غُسْلِ النَّبِيِّ ﷺ فَدَعَتْ بِإِنَاءٍ نَحْوًا مِنْ صَاعٍ فَاغْتَسَلَتْ وَأَفَاضَتْ عَلَى رَأْسِهَا وَبَيْنَنَا وَبَيْنَهَا حِجَابٌ قَالَ أَبُو عَبْدِ اللهِ قَالَ يَزِيدُ بْنُ هَارُونَ وَبَهْزٌ وَالْجُدِّيُّ عَنْ شُعْبَةَ قَدْرِ صَاعٍ .

Iz navedenih hadisa i kur'anskog teksta fettahheru – dobro se očistite!, razumije se obligatna dužnost (vadžib) izapiranja usta, nosa i ušiju.
Poslije pranja spolnog organa preporučljivo je oprati ruke sapunom ili drugim deterdžentom;
– supruga može ispomoći muža u kupanju;
– polijevanje vode vrši se desnom, a sapiranje tijela lijevom rukom;
– posušivanje je dozvoljeno, pa i preporučljivo, čistim tekstilom. Peškirom su se posušivali: Osman, Hasan b. Ali, Enes b. Malik, Bešir b. Ebu-Mes'ud i mnogi još ugledni ashabi, radijallahu anhu. Posušivanje odobravaju: Hasan Basri, Ibni-Sirin, Alkame, Mesruk i Dahhak. Malik, Sevri, Ahmed, Ishak i pravnici racionalne škole (ashabur-re'j) nisu u tome vidjeli smetnje. Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, jednom je odbio ponuđeni peškir od Mejmune jer se žurio na namaz i zato što je primijetio u njemu utkanu svilu.

3 Iz hadisa se razabire:
– po mišljenju Deraverdíja bračni drugovi mogu se kupati vodom iz jedne posude, bilo istovremeno ili jedno iza drugog i da međusobno gledaju svoje spolne organe;
– neosnovane tuđe izjave treba demantovati i upućenim izložiti pravu istinu;
– pokuđeno je prekomjerno vodu trošiti, a preporučljivo da bude najmanje jedan sa'.

4 Po mišljenju Šafije i pravnika Hidžaza *mudd* iznosi jedan *ratl* i 1/3 *ratla*, a po Ebu-Hanifi i pravnicima Iraka on iznosi dva *ratla*. Tako *sa'* iznosi 5 *ratlova* i 1/3 *ratla*, ili 8 *ratlova*. Ferek ima 3 sa'a, a to je 16 *ratlova* po stavu Šafije, a 24 *ratla* po Ebu-Hanifi.

252. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Muhammed, njemu ispričao Jahja b. Adem, a njemu Zuhejr prenoseći od Ebu-Ishaka, koji je kazao da mu je Ebu-Dža'fer pričao da je bio kod Džabira b. Abdullaha on i njegov otac, a kod njega bijahu još neki ljudi i pitaše ga za kupanje.
– Dovoljan ti je sa' vode – odgovori Džabir.
– Meni nije dovoljan – reče neki čovjek.
Džabir mu odgovori: "Bio je dovoljan i onome ko je imao bujniju kosu i bio bolji od tebe." Zatim je (Džabir) klanjao namaz kao imam u jednoj haljini.

٢٥٢. حَدَّثَنَا عَبْدُاللهِ بْنُ مُحَمَّدٍ قَالَ حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ آدَمَ قَالَ حَدَّثَنَا زُهَيْرٌ عَنْ أَبِي إِسْحَاقَ قَالَ حَدَّثَنَا أَبُو جَعْفَرٍ أَنَّهُ كَانَ عِنْدَ جَابِرِ بْنِ عَبْدِاللهِ هُوَ وَأَبُوهُ وَعِنْدَهُ قَوْمٌ فَسَأَلُوهُ عَنِ الْغُسْلِ فَقَالَ يَكْفِيكَ صَاعٌ فَقَالَ رَجُلٌ مَا يَكْفِينِي فَقَالَ جَابِرٌ كَانَ يَكْفِي مَنْ هُوَ أَوْفَى مِنْكَ شَعَرًا وَخَيْرٌ مِنْكَ ثُمَّ أَمَّنَا فِي ثَوْبٍ .

253. PRIČAO NAM JE Ebu-Nu'ajm i kazao da mu je pričao Ibni-Ujejne prenoseći od Amra, ovaj od Džabira b. Zejda, on od Ibni-Abbasa du su se Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, i Mejmuna kupali (vodom) iz jedne posude.
– Ibn-Ujejne je na kraju (života) govorio: "(Prenosi se) od Ibn-Abbasa, a on od Mejmune... Međutim, ispravno je ono što prenosi Ebu-Nu'ajm."

٢٥٣. حَدَّثَنَا أَبُو نُعَيْمٍ قَالَ حَدَّثَنَا ابْنُ عُيَيْنَةَ عَنْ عَمْرٍو عَنْ جَابِرِ بْنِ زَيْدٍ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ وَمَيْمُونَةَ كَانَا يَغْتَسِلَانِ مِنْ إِنَاءٍ وَاحِدٍ قَالَ أَبُو عَبْدِ اللهِ كَانَ ابْنُ عُيَيْنَةَ يَقُولُ أَخِيرًا عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ عَنْ مَيْمُونَةَ وَالصَّحِيحُ مَا رَوَى أَبُو نُعَيْمٍ .

O ONOME KO JE SIPAO VODU PO GLAVI (PRI KUPANJU) TRI PUTA

بَاب مَنْ أَفَاضَ عَلَى رَأْسِهِ ثَلَاثًا

254. PRIČAO NAM JE Ebu-Nu'ajm, njemu Zuhejr prenoseći od Ebu-Ishaka, koji je rekao da je njemu pričao Sulejman b. Sured, a njemu ispričao Džafer b. Mut'im, da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
"Što se tiče mene, ja po svojoj glavi sipam vodu tri puta (tri pregršti)", pokazavši to svojim dvjema rukama.[1]

٢٥٤. حَدَّثَنَا أَبُو نُعَيْمٍ قَالَ حَدَّثَنَا زُهَيْرٌ عَنْ أَبِي إِسْحَاقَ قَالَ حَدَّثَنِي سُلَيْمَانُ بْنُ صُرَدٍ قَالَ حَدَّثَنِي جُبَيْرُ بْنُ مُطْعِمٍ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ أَمَّا أَنَا فَأُفِيضُ عَلَى رَأْسِي ثَلَاثًا وَأَشَارَ بِيَدَيْهِ كِلْتَيْهِمَا .

1 Iz hadisa se zaključuje:
– sunnet je prati tri puta pojedine dijelove tijela, a obligatna dužnost jedanput zajedno s cijelim tijelom;
– preporučljivo je obliti glavu triput.

255. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Beššar i kazao da mu je prenio Gunder, a njemu Šu'be, prenoseći od Mihvela b. Rašida, ovaj od Muhammeda b. Alija, a on opet od Džabira b. Abdullaha, da je rekao:
"Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, sipaše (vodu) po svojoj glavi tri pregršti."

٢٥٥. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ بَشَّارٍ قَالَ حَدَّثَنَا غُنْدَرٌ قَالَ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ عَنْ مِخْوَلِ بْنِ رَاشِدٍ عَنْ مُحَمَّدِ ابْنِ عَلِيٍّ عَنْ جَابِرِ بْنِ عَبْدِاللهِ قَالَ كَانَ النَّبِيُّ ﷺ يُفْرِغُ عَلَى رَأْسِهِ ثَلاثًا .

256. PRIČAO NAM JE Ebu-Nu'ajm i kazao da mu je ispričao Ma'mer b. Jahja b. Sam, rekavši da je njemu pričao Ebu-Džafer, a njemu Džabir b. Abdullah:
– Došao mi je tvoj amidžić, aludirajući na Hasana b. Muhammeda b. Hanefijju, koji je pitao: "Kako se to kupa od polucije (dženabeta)?"
Odgovorio sam: "Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, uzimaše tri pregršti vode i sipaše ih po svojoj glavi, a zatim bi sipao vodu po ostalom tijelu." Tada mi Hasan reče: "Ja sam čovjek s velikom kosom?"
– Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, imao je veću kosu od tebe – rekao sam mu.[2]

٢٥٦. حَدَّثَنَا أَبُو نُعَيْمٍ قَالَ حَدَّثَنَا مَعْمَرُ بْنُ يَحْيَى ابْنِ سَامٍ حَدَّثَنِي أَبُو جَعْفَرٍ قَالَ قَالَ لِي جَابِرُ بْنُ عَبْدِاللهِ وَأَتَانِي ابْنُ عَمِّكَ يُعَرِّضُ بِالْحَسَنِ بْنِ مُحَمَّدِ بْنِ الْحَنَفِيَّةِ قَالَ كَيْفَ الْغُسْلُ مِنَ الْجَنَابَةِ فَقُلْتُ كَانَ النَّبِيُّ ﷺ يَأْخُذُ ثَلاثَةَ أَكُفٍّ وَيُفِيضُهَا عَلَى رَأْسِهِ ثُمَّ يُفِيضُ عَلَى سَائِرِ جَسَدِهِ فَقَالَ لِي الْحَسَنُ إِنِّي رَجُلٌ كَثِيرُ الشَّعَرِ فَقُلْتُ كَانَ النَّبِيُّ ﷺ أَكْثَرَ مِنْكَ شَعَرًا .

PRANJE JEDANPUT

بَاب الْغُسْلِ مَرَّةً وَاحِدَةً

257. PRIČAO NAM JE Musa b. Isma'il i kazao da mu je pričao Abdul-Vahid prenoseći od A'meša, ovaj od Salima b. Ebu-Dža'da, on od Kurejba, a ovaj od Ibni-Abbasa, koji je kazao da je Mejmuna rekla:
"Stavila sam Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, vodu za kupanje i on je oprao svoje ruke dva ili tri puta, tada je polio vodu po svojoj ljevici i oprao (spolne) organe i ruku otrljao o zemlju, zatim izaprao usta, nos, oprao svoje lice i ruke (do iza laktova), a potom sipao vodu po svom tijelu, pomakao se sa svoga mjesta i oprao svoja stopala."

٢٥٧. حَدَّثَنَا مُوسَى بْنُ إِسْمَاعِيلَ قَالَ حَدَّثَنَا عَبْدُالْوَاحِدِ عَنِ الأَعْمَشِ عَنْ سَالِمِ بْنِ أَبِي الْجَعْدِ عَنْ كُرَيْبٍ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ قَالَ قَالَتْ مَيْمُونَةُ وَضَعْتُ لِلنَّبِيِّ ﷺ مَاءً لِلْغُسْلِ فَغَسَلَ يَدَيْهِ مَرَّتَيْنِ أَوْ ثَلاثًا ثُمَّ أَفْرَغَ عَلَى شِمَالِهِ فَغَسَلَ مَذَاكِيرَهُ ثُمَّ مَسَحَ يَدَهُ بِالأَرْضِ ثُمَّ مَضْمَضَ وَاسْتَنْشَقَ وَغَسَلَ وَجْهَهُ وَيَدَيْهِ ثُمَّ أَفَاضَ عَلَى جَسَدِهِ ثُمَّ تَحَوَّلَ مِنْ مَكَانِهِ فَغَسَلَ قَدَمَيْهِ .

2 Za pranje glave dovoljne su tri pregršti vode bez obzira na dužinu kose;
– glavu treba oprati prije općeg kupanja, jer je to utvrđen običaj Alejhisselama;
– za znanjem treba tragati i prihvaćati mišljenje stručnjaka.

O ONOME KO JE ZAPOČINJAO KUPANJE S MUZLICOM ILI MIRISOM[1]

بَاب مَنْ بَدَأَ بِالْحِلاَبِ أَوِ الطِّيبِ عِنْدَ الْغُسْلِ

258. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Musenna, njemu Ebu-Asim prenoseći od Hanzale, on od Kasima, a ovaj od Aiše, da je rekla:
"Kada bi se Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, htio kupati zbog poluciranja (džunupluka) zatražio bi nešto poput muzlice, zahvatio bi (vodu) svojom rukom i počeo bi pranje desne polovine svoje glave, zatim lijeve, a onda objema rukama saljevao posred svoje glave."[2]

٢٥٨. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ الْمُثَنَّى قَالَ حَدَّثَنَا أَبُو عَاصِمٍ عَنْ حَنْظَلَةَ عَنِ الْقَاسِمِ عَنْ عَائِشَةَ قَالَتْ كَانَ النَّبِيُّ ﷺ إِذَا اغْتَسَلَ مِنَ الْجَنَابَةِ دَعَا بِشَيْءٍ نَحْوَ الْحِلاَبِ فَأَخَذَ بِكَفِّهِ فَبَدَأَ بِشِقِّ رَأْسِهِ الأَيْمَنِ ثُمَّ الأَيْسَرِ فَقَالَ بِهِمَا عَلَى وَسَطِ رَأْسِهِ.

ISPIRANJE USTA I NOSA ZBOG POLUCIRANJA (DŽUNUPLUKA)

بَاب الْمَضْمَضَةِ وَالاِسْتِنْشَاقِ فِي الْجَنَابَةِ

259. PRIČAO NAM JE Omer b. Hafs b. Gijas i kazao da mu je pričao njegov otac, njemu A'meš, a njemu Salim, prenoseći od Kurejba, on od Ibni-Abbasa, koji je izjavio:
– Pričala nam je Mejmuna: "Polijevala sam Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, vodu pri kupanju, pa je svojom desnicom polio po ljevici i oprao ih obadvije, potom je oprao svoj spolni organ, stavio svoju ruku na zemlju, otrljao je o površinu zemlje i oprao, onda izaprao usta i nos, te oprao lice i potom oblio svoju glavu, a zatim se pomakao na stranu i oprao svoja stopala. Tada mu je dat peškir, ali se on njime nije posušio."[3]

٢٥٩. حَدَّثَنَا عُمَرُ بْنُ حَفْصِ بْنِ غِيَاثٍ قَالَ حَدَّثَنَا أَبِي حَدَّثَنَا الأَعْمَشُ قَالَ حَدَّثَنِي سَالِمٌ عَنْ كُرَيْبٍ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ قَالَ حَدَّثَتْنَا مَيْمُونَةُ قَالَتْ صَبَبْتُ لِلنَّبِيِّ ﷺ غُسْلاً فَأَفْرَغَ بِيَمِينِهِ عَلَى يَسَارِهِ فَغَسَلَهُمَا ثُمَّ غَسَلَ فَرْجَهُ ثُمَّ قَالَ بِيَدِهِ الأَرْضَ فَمَسَحَهَا بِالتُّرَابِ ثُمَّ غَسَلَهَا ثُمَّ تَمَضْمَضَ وَاسْتَنْشَقَ ثُمَّ غَسَلَ وَجْهَهُ وَأَفَاضَ عَلَى رَأْسِهِ ثُمَّ تَنَحَّى فَغَسَلَ قَدَمَيْهِ ثُمَّ أُتِيَ بِمِنْدِيلٍ فَلَمْ يَنْفُضْ بِهَا.

---

1 *Hallab* je posuda za mužu i u njoj se može držati voda. Ponekad bi Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, započinjao svoje kupanje tako što bi se namirisao i to se može zaključiti iz ovog Buharijevog naslova. Dakle, on bi prvo nekada pozivao da mu se donese posuda s vodom kako bi se okupao, a nekada bi se prije toga namirisao. (prim. rec.)

2 I iz ovog hadisa se može zaključiti da je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, tri puta zahvatao vodu iz posude i njome se polijevao. (prim. rec.)

3 Iz hadisa se zaključuje:
– sapire se prvo desna pa lijeva strana glave, a tako i ostalog tijela;
– izloženi redoslijed je stalna praksa Alejhisselama i potreba takvog postupanja muslimana;
– poslije sapiranja sekrecije sa spolnog organa ruku treba dobro oprati vodom i još kakvim efikasnijim sredstvom.

TRLJANJE RUKE O ZEMLJU DA BI SE BOLJE OČISTILA

باب مسح اليد بالتراب لتكون أنقى

260. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Zubejr Humejdi, njemu Sufjan, a njemu ispričao A'meš prenoseći od Salima b. Ebu-Dža'da, on od Kurejba, ovaj od Ibni-Abbasa, a on od Mejmune, da se Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, kupao zbog polucije (džunupluka) i oprao svoj spolni organ svojom rukom, otrljao je o zid i oprao, potom je uzeo abdest kao što se uzima za namaz, a noge je oprao pošto je završio kupanje.

٢٦٠. حَدَّثَنَا عَبْدُاللهِ بْنُ الزُّبَيْرِ الْحُمَيْدِيُّ قَالَ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ قَالَ حَدَّثَنَا الأَعْمَشُ عَنْ سَالِمِ بْنِ أَبِي الْجَعْدِ عَنْ كُرَيْبٍ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ عَنْ مَيْمُونَةَ أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ اغْتَسَلَ مِنَ الْجَنَابَةِ فَغَسَلَ فَرْجَهُ بِيَدِهِ ثُمَّ دَلَكَ بِهَا الْحَائِطَ ثُمَّ غَسَلَهَا ثُمَّ تَوَضَّأَ وُضُوءَهُ لِلصَّلَاةِ فَلَمَّا فَرَغَ مِنْ غُسْلِهِ غَسَلَ رِجْلَيْهِ .

DA LI "DŽUNUB" IMA PRAVO ZAGRABITI (ČISTE) VODE RUKOM IZ POSUDE PRIJE NEGO RUKU OPERE, KADA NA NJOJ NEMA PRLJAVŠTINE, OSIM ŠTO JE U (STANJU) DŽUNUPLUKA

باب هل يُدخِل الجنب يده في الإناء قبل أن يغسلها إذا لم يكن على يده قذر غير الجنابة

Ibni-Omer i Bera b. Azib su stavljali svoju ruku u (čistu) vodu, koju prethodno nisu oprali, a zatim uzimali abdest.
Ibni-Omer i Ibni-Abbas nisu smatrali štetnim kapljice koje štrcaju sa osobe koja se kupa zbog džunupluka.

وَأَدْخَلَ ابْنُ عُمَرَ وَالْبَرَاءُ بْنُ عَازِبٍ يَدَهُ فِي الطَّهُورِ وَلَمْ يَغْسِلْهَا ثُمَّ تَوَضَّأَ وَلَمْ يَرَ ابْنُ عُمَرَ وَابْنُ عَبَّاسٍ بَأْسًا بِمَا يَنْتَضِحُ مِنْ غُسْلِ الْجَنَابَةِ .

261. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Mesleme, njega obavijestio Efleh b. Humejd prenoseći od Kasima, a on od Aiše, da je rekla:
"Ja i Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, kupali smo se iz jedne posude u kojoj su se naše ruke izmjenjivale."

٢٦١. حَدَّثَنَا عَبْدُاللهِ بْنُ مَسْلَمَةَ أَخْبَرَنَا أَفْلَحُ بْنُ حُمَيْدٍ عَنِ الْقَاسِمِ عَنْ عَائِشَةَ قَالَتْ كُنْتُ أَغْتَسِلُ أَنَا وَالنَّبِيُّ ﷺ مِنْ إِنَاءٍ وَاحِدٍ تَخْتَلِفُ أَيْدِينَا فِيهِ .

262. PRIČAO NAM JE Musedded, njemu Hammad prenoseći od Hišama, on od svoga oca, a ovaj od Aiše, koja je rekla:
"Kada bi se Allahov Poslank, sallallahu alejhi ve sellem, kupao zbog spolnog snošaja (džunupluka), prvo bi oprao svoju ruku."

٢٦٢. حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ قَالَ حَدَّثَنَا حَمَّادٌ عَنْ هِشَامٍ عَنْ أَبِيهِ عَنْ عَائِشَةَ قَالَتْ كَانَ رَسُولُ اللهِ ﷺ إِذَا اغْتَسَلَ مِنَ الْجَنَابَةِ غَسَلَ يَدَهُ .

263. PRIČAO NAM JE Ebul-Velid, njemu Šu'be prenoseći od Ebu-Bekra b. Hafsa, on od Urve a ovaj od Aiše, koja je izjavila:
"Ja i Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, kupali smo se zbog spolnog snošaja (džunupluka) iz jedne posude."
Isto prenosi Abdur-Rahman b. Kasim od svoga oca, a on od Aiše.

٢٦٣. حَدَّثَنَا أَبُو الْوَلِيدِ قَالَ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ عَنْ أَبِي بَكْرِ بْنِ حَفْصٍ عَنْ عُرْوَةَ عَنْ عَائِشَةَ قَالَتْ كُنْتُ أَغْتَسِلُ أَنَا وَالنَّبِيُّ ﷺ مِنْ إِنَاءٍ وَاحِدٍ مِنْ جَنَابَةٍ وَعَنْ عَبْدِالرَّحْمَنِ بْنِ الْقَاسِمِ عَنْ أَبِيهِ عَنْ عَائِشَةَ مِثْلَهُ .

264. PRIČAO NAM JE Ebul-Velid, njemu Šu'be prenoseći od Abdullaha b. Abdullaha b. Džebra, koji je rekao:
– Čuo sam Enesa b. Malika, gdje kaže: "Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, i jedna od njegovih supruga kupali su se iz jedne posude."
Muslim i Vehb b. Džerir prenoseći isti hadis od Šu'be, rekli su: "... zbog spolnog snošaja (džunupluka)."[1]

٢٦٤. حَدَّثَنَا أَبُو الْوَلِيدِ قَالَ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ عَنْ عَبْدِاللهِ بْنِ عَبْدِاللهِ بْنِ جَبْرٍ قَالَ سَمِعْتُ أَنَسَ بْنَ مَالِكٍ يَقُولُ كَانَ النَّبِيُّ ﷺ وَالْمَرْأَةُ مِنْ نِسَائِهِ يَغْتَسِلَانِ مِنْ إِنَاءٍ وَاحِدٍ زَادَ مُسْلِمٌ وَوَهْبُ بْنُ جَرِيرٍ عَنْ شُعْبَةَ مِنَ الْجَنَابَةِ .

UZIMANJE GUSULA I ABDESTA S PREKIDOM

باب تَفْرِيقِ الْغُسْلِ وَالْوُضُوءِ

Spominje se o Ibni-Omeru da je oprao svoja stopala pošto se voda za abdest osušila (na ostalim ranije opranim organima).

وَيُذْكَرُ عَنِ ابْنِ عُمَرَ أَنَّهُ غَسَلَ قَدَمَيْهِ بَعْدَ مَا جَفَّ وَضُوءُهُ .

265. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Muhbub, njemu Abdul-Vahid, a njemu ispričao A'meš prenoseći od Salima b. Ebu-Dža'da, on od Kurejba, oslobođenog roba Ibni-Abbasa, a ovaj od Ibni-Abbasa koji je kazao da je Mejmuna rekla:
"Stavila sam Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, vodu da se njome okupa, pa je

٢٦٥. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ مَحْبُوبٍ قَالَ حَدَّثَنَا عَبْدُالْوَاحِدِ قَالَ حَدَّثَنَا الأَعْمَشُ عَنْ سَالِمِ بْنِ أَبِي الْجَعْدِ عَنْ كُرَيْبٍ مَوْلَى ابْنِ عَبَّاسٍ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ قَالَ قَالَتْ مَيْمُونَةُ وَضَعْتُ لِرَسُولِ اللهِ ﷺ مَاءً يَغْتَسِلُ بِهِ فَأَفْرَغَ عَلَى يَدَيْهِ فَغَسَلَهُمَا مَرَّتَيْنِ مَرَّتَيْنِ

1 Navedene izjave drugova Allahovog, dželle šanuhu, Poslanika ukazuju da se čista voda ne pogani guranjem ruku u nju osoba koje su prethodno imale spolni snošaj. Sitne kapljice vode s kupača ne pogane pogođeni predmet na strani, jer je to veoma teško spriječiti. Ebu-Jusuf je izjavio: "Ako klanjača upršće mokraća u obimu većem od veličine dirhema, to mu ne kvari namaz, ali će ga prekinuti, mokraću saprati i potom nastaviti preostali dio namaza."
Ostatak vode u posudi grabljene čistom rukom, čist je i može se koristiti za potrebe šerijatskog čišćenja. Alejhisselam je, prema izloženim hadisima, prethodno prao svoje ruke samo kada je smatrao da su mu one prljave.

polio (prvo) po svojim rukama i oprao ih dva (ili tri puta), zatim desnicom polio po ljevici i oprao svoje spolne organe, zatim ruku otrljao o zemlju, potom izaprao usta i nos, oprao svoje lice, ruke (do iza laktova) i oprao svoju glavu tri puta, onda je polio (vodu) po svom tijelu, pomakao se sa svoga mjesta i oprao noge."[2]

أَوْ ثَلَاثًا ثُمَّ أَفْرَغَ بِيَمِينِهِ عَلَى شِمَالِهِ فَغَسَلَ مَذَاكِيرَهُ ثُمَّ دَلَكَ يَدَهُ بِالْأَرْضِ ثُمَّ مَضْمَضَ وَاسْتَنْشَقَ ثُمَّ غَسَلَ وَجْهَهُ وَيَدَيْهِ وَغَسَلَ رَأْسَهُ ثَلَاثًا ثُمَّ أَفْرَغَ عَلَى جَسَدِهِ ثُمَّ تَنَحَّى مِنْ مَقَامِهِ فَغَسَلَ قَدَمَيْهِ .

O ONOME KOJI POLIJEVAŠE DESNICOM PO LJEVICI PRI KUPANJU

باب مَنْ أَفْرَغَ بِيَمِينِهِ عَلَى شِمَالِهِ فِي الْغُسْلِ

266. PRIČAO NAM JE Musa b. Isma'il, njemu Ebu-Avane, a njemu A'meš prenoseći od Salima b. Ebu-Dža'da, on od Kurejba, oslobođenog roba Ibni-Abbasa, ovaj od Ibni-Abbasa, a on od Mejmune bint Haris, koja je rekla.
"Stavila sam Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, vodu za kupanje i zastrla ga, pa je on poli po svojoj ruci i opra je jedanput ili dvaput."
Sulejman je kazao:
– Ne znam je li (Salim b. Ebu-Dža'd) spomenuo: "... tri puta ili nije."
"Zatim je svojom desnicom polio po ljevici i oprao svoj spolni organ, a onda otrljao ruku o zemlju ili zid, pa izaprao usta i nos, oprao svoje lice i ruke, oprao svoju glavu i polio vodu po tijelu, zatim se pomakao ustranu i oprao noge. Ja sam mu dodala krpu, a on mi svojom rukom odmahnu 'ovako' i ne htjede je."

٢٦٦. حَدَّثَنَا مُوسَى بْنُ إِسْمَاعِيلَ قَالَ حَدَّثَنَا أَبُو عَوَانَةَ حَدَّثَنَا الْأَعْمَشُ عَنْ سَالِمِ بْنِ أَبِي الْجَعْدِ عَنْ كُرَيْبٍ مَوْلَى ابْنِ عَبَّاسٍ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ عَنْ مَيْمُونَةَ بِنْتِ الْحَارِثِ قَالَتْ وَضَعْتُ لِرَسُولِ اللهِ ﷺ غُسْلًا وَسَتَرْتُهُ فَصَبَّ عَلَى يَدِهِ فَغَسَلَهَا مَرَّةً أَوْ مَرَّتَيْنِ قَالَ سُلَيْمَانُ لَا أَدْرِي أَذَكَرَ الثَّالِثَةَ أَمْ لَا ثُمَّ أَفْرَغَ بِيَمِينِهِ عَلَى شِمَالِهِ فَغَسَلَ فَرْجَهُ ثُمَّ دَلَكَ يَدَهُ بِالْأَرْضِ أَوْ بِالْحَائِطِ ثُمَّ تَمَضْمَضَ وَاسْتَنْشَقَ وَغَسَلَ وَجْهَهُ وَيَدَيْهِ وَغَسَلَ رَأْسَهُ ثُمَّ صَبَّ عَلَى جَسَدِهِ ثُمَّ تَنَحَّى فَغَسَلَ قَدَمَيْهِ فَنَاوَلْتُهُ خِرْقَةً فَقَالَ بِيَدِهِ هَكَذَا وَلَمْ يُرِدْهَا .

---

2 Nafi' prenosi da je Abdullah b. Omer uzimao u čaršiji abdest i tek što je oprao lice, ruke i ovlažio glavu, bio je pozvan na dženazu. On je odmah otišao u džamiju, tamo potrao rukama po obući i klanjao dženazu.
Neuzastopno pranje pojednih dijelova tijela pri čemu se oprani dijelovi tijela osuše, Šafija je u prvobitnom svom mišljenju smatrao nedopuštenim, dok je u novijem stavu, a u slučaju prekida pranja preporučio ponovno pranje svih propisanih organa.
Malik dozvoljava kraći prekid pri kome se voda na ranije opranim dijelovima tijela ne uspije osušiti, dok to bez ikakvih uvjeta dozvoljavaju: Ebu-Hanife, Ibni-Omer, Ibni-Musejjeb, Ata, Tavus, Neha'i, Hasan Basri, Sufjan b. Seid i Muhammed b. Abdullah b. Abdulhakem.

O OBNAVLJANJU SPOLNOG SNOŠAJA I ONOM KOJI JE OBILAZIO SVOJE SUPRUGE UZ JEDNO KUPANJE

بَاب إِذَا جَامَعَ ثُمَّ عَادَ وَمَنْ دَارَ عَلَى نِسَائِهِ فِي غُسْلٍ وَاحِدٍ

267. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Beššar, njemu ispričali Ibnu-Ebi-Adijj i Jahja b. Seid prenoseći od Šu'be, on od Ibrahima b. Muhammeda b. Muntešira, a ovaj od svoga oca, koji je kazao da je to spomenuo Aiši (izjavu Ibni-Omera)[1] i ona je odgovorila:
"Allah se smilovao Ebu-Abdur-Rahmanu! Ja sam namirisavala Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, pa bi on obilazio svoje supruge i osvanuo kao muhrim, a iz njega je izbijao miris parfema (bio je namirisan)."[2]

٢٦٧. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ بَشَّارٍ قَالَ حَدَّثَنَا ابْنُ أَبِي عَدِيٍّ وَيَحْيَى بْنُ سَعِيدٍ عَنْ شُعْبَةَ عَنْ إِبْرَاهِيمَ ابْنِ مُحَمَّدِ بْنِ الْمُنْتَشِرِ عَنْ أَبِيهِ قَالَ ذَكَرْتُهُ لِعَائِشَةَ فَقَالَتْ يَرْحَمُ اللهُ أَبَا عَبْدِالرَّحْمَنِ كُنْتُ أُطَيِّبُ رَسُولَ اللهِ ﷺ فَيَطُوفُ عَلَى نِسَائِهِ ثُمَّ يُصْبِحُ مُحْرِمًا يَنْضَخُ طِيبًا.

268. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Beššar, a njemu Mu'az b. Nisan, a njemu njegov babo prenoseći od Katade, on od Enesa b. Malika da je rekao:
Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, obilazio je sve svoje supruge u jednom dijelu noći i dana, a bilo ih je jedanaest. – Upitao sam Enesa je li

٢٦٨. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ بَشَّارٍ قَالَ حَدَّثَنَا مُعَاذُ بْنُ هِشَامٍ قَالَ حَدَّثَنِي أَبِي عَنْ قَتَادَةَ قَالَ حَدَّثَنَا أَنَسُ ابْنُ مَالِكٍ قَالَ كَانَ النَّبِيُّ ﷺ يَدُورُ عَلَى نِسَائِهِ فِي السَّاعَةِ الْوَاحِدَةِ مِنَ اللَّيْلِ وَالنَّهَارِ وَهُنَّ إِحْدَى عَشْرَةَ قَالَ قُلْتُ لِأَنَسٍ أَوَكَانَ يُطِيقُهُ قَالَ كُنَّا

1 On je izjavio da ne bi volio osvanuti kao *muhrim* obilno namirisan. (prim. rec.)

2 Ebu-Davud i Tirmizi preko Enesa navode da je Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, obilazio svoje supruge i po završetku obilaska okupao se samo jednom. Međutim, Ebu-Davud i En-Nesai navode da je Alejhisselam drugom prilikom obilazio svoje supruge i kod svake se okupao. Na primjedbu Ebu-Rafi'a što se nije jednom okupao, odgovorio je da je učinio ono što je za čistoću tijela i zdravlje čovjeka bolje.
Kupanje između višebrojnih uzastopnih spolnih snošaja nije dužnost nego samo preporuka. Ibni-Hazm je rekao da su Ata, Ibrahim Neha'i, Hasan Basri i Ibni-Sirin smatrali da je u gornjem slučaju obavezno uzeti abdest, jer je Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Kada neko od vas ima spolni odnos sa suprugom i to želi obnoviti u kraćem vremenskom razmaku, neka između toga uzme abdest."
Vjerodostojnost hadisa usvajaju svi islamski pravnici, ali imperativ u njemu shvaćaju kao preporuku a ne kao naredbu, tim prije što je Aiša, radijallahu anha, jednom izjavila da je Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, obavio spolni snošaj i kasnije ga opet obnovio, a između njih nije uzeo abdest.
Ebu-Omer, radijallahu anhu, izjavio je: "Ne znam da je iko od učenih ljudi smatrao kupanje između uzastopnih spolnih snošaja neophodnom dužnošću (vadžibom), osim jedne grupe zahirija."
Iz hadisa se još zaključuje:
– preporučljivo je da se hodočasnik prije oblačenja ihrama dobro namiriše, jer se poslije kao muhrim (hodočasnik u ihramu) ne može uređivati i namirisavati;
– trljanje pri kupanju nije obavezno, a niti se kupanje mora obaviti odmah po završenom spolnom snošaju.

on to mogao? Pričali smo da mu je data snaga deseterice (ljudi). Seid prenosi od Katade da mu je Enes rekao: devet žena.

نَتَحَدَّثُ أَنَّهُ أُعْطِيَ قُوَّةَ ثَلَاثِينَ وَقَالَ سَعِيدٌ عَنْ قَتَادَةَ إِنَّ أَنَسًا حَدَّثَهُمْ تِسْعُ نِسْوَةٍ.

PRANJE SEKRETA IZAŠLOG NAKON NADRAŽAJA (MEZIJA) I UZIMANJE ABDESTA ZBOG TOGA

باب غسل المذي والوضوء منه

269. PRIČAO NAM JE Ebul-Velid, njemu Zaide prenoseći od Ebu-Hasina, ovaj od Ebu-Abdur-Rahmana, a on od Alije, koji je izjavio:
– Ja sam čovjek kome puno izlazi sekret nakon nadražaja (meziji) pa sam zapovjedio jednom čovjeku da pita Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, o tome slučaju (umjesto mene) zbog položaja njegove kćerke. On ga je upitao i Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, odgovorio mu je: "Operi svoj spolni organ i uzmi abdest!"[3]

٢٦٩. حَدَّثَنَا أَبُو الْوَلِيدِ قَالَ حَدَّثَنَا زَائِدَةُ عَنْ أَبِي حَصِينٍ عَنْ أَبِي عَبْدِالرَّحْمَنِ عَنْ عَلِيٍّ قَالَ كُنْتُ رَجُلًا مَذَّاءً فَأَمَرْتُ رَجُلًا أَنْ يَسْأَلَ النَّبِيَّ ﷺ لِمَكَانِ ابْنَتِهِ فَسَأَلَ فَقَالَ تَوَضَّأْ وَاغْسِلْ ذَكَرَكَ.

O ONOME KO SE NAMIRIŠE PRIJE KUPANJA I TRAGOVI MIRISA OSTANU (NAKON KUPANJA)

باب من تطيب ثم اغتسل وبقي أثر الطيب

270. PRIČAO NAM JE Ebu-Nu'man, njemu Ebu-Avane prenoseći od Ibrahima b. Muhammeda b. Munteširа, a on od svoga oca, da je kazao:
– Pitao sam Aišu i spomenuo joj Ibni-Omerovu izjavu: "Ne bih volio biti u ihramu, a da iz mene izbija miris parfema."
Potom je Aiša rekla: "Ja sam namirisavala Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, i on je obišao svoje supruge i onda (iza kupanja) oblačio ihram."

٢٧٠. حَدَّثَنَا أَبُو النُّعْمَانِ قَالَ حَدَّثَنَا أَبُو عَوَانَةَ عَنْ إِبْرَاهِيمَ بْنِ مُحَمَّدِ بْنِ الْمُنْتَشِرِ عَنْ أَبِيهِ قَالَ سَأَلْتُ عَائِشَةَ فَذَكَرْتُ لَهَا قَوْلَ ابْنِ عُمَرَ مَا أُحِبُّ أَنْ أُصْبِحَ مُحْرِمًا أَنْضَخُ طِيبًا فَقَالَتْ عَائِشَةُ أَنَا طَيَّبْتُ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ ثُمَّ طَافَ فِي نِسَائِهِ ثُمَّ أَصْبَحَ مُحْرِمًا.

---

3 Kupanje je obligatna prvostepena dužnost: poslije spolnog snošaja; kada sekret iz spolnog organa sa strašću ištrca pa makar to bilo i u snu, ili kada probuđena osoba vidi na spolnom organu, odnosno haljini trag polucije pa makar se ona i ne sjećala sanjanja o spolnom snošaju.
Međutim kupanje nije potrebno poslije navedenog sanjanja ako se ne zapazi trag poluciranja; poslije nečujnog izljeva bijelo-žute sluzi (mezije) iz spolnog organa zbog nadražaja milovanjem, ljubljenjem ili promatranjem suprotnog spola, te poslije sluzi iskapane iz spolnog organa iza mokrenja (vedija).

271. PRIČAO NAM JE Adem b. Ebu-Ijas, njemu Šu'be, a njemu Hakem prenoseći od Ibrahima, on od Esveda, a ovaj od Aiše, da je rekla:
"Kao da gledam sjaj mirisa na razdioku kose Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, kada je bio u ihramu."

٢٧١. حَدَّثَنَا آدَمُ بْنُ أَبِي إِيَاسٍ قَالَ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ قَالَ حَدَّثَنَا الْحَكَمُ عَنْ إِبْرَاهِيمَ عَنِ الأَسْوَدِ عَنْ عَائِشَةَ قَالَتْ كَأَنِّي أَنْظُرُ إِلَى وَبِيصِ الطِّيبِ فِي مَفْرِقِ النَّبِيِّ ﷺ وَهُوَ مُحْرِمٌ .

TRLJANJE KOSE (PRI PRANJU); A KADA POMISLI DA JE NATOPIO KOŽU, ONDA SE OBLIJE (VODOM)

بَاب تَخْلِيلِ الشَّعَرِ حَتَّى إِذَا ظَنَّ أَنَّهُ قَدْ أَرْوَى بَشَرَتَهُ أَفَاضَ عَلَيْهِ

272. PRIČAO NAM JE Abdan i kazao da mu je saopćio Abdullah, prenoseći od Hišama b. Urve, on od svoga oca, a on od Aiše, koja je izjavila:
"Kad bi se god Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, kupao zbog spolnog snošaja (džunupluka), oprao bi (prvo) ruke, a onda bi uzeo abdest kako ga uzimaše za namaz, zatim okupao i pročistio svojom rukom kosu tako da je bio uvjeren da je i kožu pod njom natopio, polijevao bi po njoj (kosi i glavi) vodu tri puta, a iza toga oprao ostalo svoje tijelo."

٢٧٢. حَدَّثَنَا عَبْدَانُ قَالَ أَخْبَرَنَا عَبْدُ اللهِ قَالَ أَخْبَرَنَا هِشَامُ بْنُ عُرْوَةَ عَنْ أَبِيهِ عَنْ عَائِشَةَ قَالَتْ كَانَ رَسُولُ اللهِ ﷺ إِذَا اغْتَسَلَ مِنَ الْجَنَابَةِ غَسَلَ يَدَيْهِ وَتَوَضَّأَ وُضُوءَهُ لِلصَّلَاةِ ثُمَّ اغْتَسَلَ ثُمَّ يُخَلِّلُ بِيَدِهِ شَعَرَهُ حَتَّى إِذَا ظَنَّ أَنَّهُ قَدْ أَرْوَى بَشَرَتَهُ أَفَاضَ عَلَيْهِ الْمَاءَ ثَلَاثَ مَرَّاتٍ ثُمَّ غَسَلَ سَائِرَ جَسَدِهِ .

273. Ona je još rekla: "Ja i Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, kupali smo se iz jedne posude i vodu iz nje skupa grabili."[1]

٢٧٣. وَقَالَتْ كُنْتُ أَغْتَسِلُ أَنَا وَرَسُولُ اللهِ ﷺ مِنْ إِنَاءٍ وَاحِدٍ نَغْرِفُ مِنْهُ جَمِيعًا .

1 Neophodno je pročistiti kosu na glavi (provlačeći prste) kod svakog obligatnog kupanja. Pokvasiti kožu na glavi i bradi pod kosom spada u strogo obligatnu dužnost po mišljenju šafija, dok je sunnet pročistiti bradu kod uzimanja abdesta. Ahmed i Ebu-Hanife, također, smatraju da provlačenje prstiju kroz bradu pri uzimanju abdesta nije vadžib.

O ONOME KO JE UZEO ABDEST ZBOG SPOLNOG SNOŠAJA (DŽUNUPLUKA), A ZATIM OPRAO CIJELO TIJELO I NIJE PONOVO OPRAO MJESTA PRETHODNO OPRANA PRI UZIMANJU ABDESTA

باب مَنْ توضَّأ في الْجنابة ثُمَّ غسل سائر جسده ولَمْ يُعِدْ غسْل مواضع الْوُضُوء مرَّةً أُخْرى

274. PRIČAO NAM JE Jusuf b. Isa i kazao da ga je obavijestio Fadl b. Musa, a njega A'meš prenoseći od Salima, ovaj od Kurejba, oslobođenog roba Ibni-Abbasa, on od Ibni-Abbasa, a ovaj od Mejmune, da je kazala:
"Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, stavio je sebi vodu za kupanje zbog spolnog snošaja (džunupluka) i svojom desnicom polio po ljevici dva ili tri puta, zatim oprao svoj spolni organ i rukom udario po zemlji ili zidu dva ili tri puta, izaprao usta, nos i oprao svoje lice i podlaktice. Iza toga polio je vodu po svojoj glavi, oprao cijelo tijelo, a onda se pomakao ustranu i oprao svoje noge. Ja sam mu donijela, rekla je Mejmuna, jednu krpu, ali je on nije htio upotrijebiti, nego se počeo brisati svojom rukom."

٢٧٤. حَدَّثَنَا يُوسُفُ بْنُ عِيسَى قَالَ أَخْبَرَنَا الْفَضْلُ ابْنُ مُوسَى قَالَ أَخْبَرَنَا الْأَعْمَشُ عَنْ سَالِمٍ عَنْ كُرَيْبٍ مَوْلَى ابْنِ عَبَّاسٍ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ عَنْ مَيْمُونَةَ قَالَتْ وَضَعَ رَسُولُ اللهِ ﷺ وَضُوءًا لِجَنَابَةٍ فَأَكْفَأَ بِيَمِينِهِ عَلَى شِمَالِهِ مَرَّتَيْنِ أَوْ ثَلَاثًا ثُمَّ غَسَلَ فَرْجَهُ ثُمَّ ضَرَبَ يَدَهُ بِالْأَرْضِ أَوِ الْحَائِطِ مَرَّتَيْنِ أَوْ ثَلَاثًا ثُمَّ مَضْمَضَ وَاسْتَنْشَقَ وَغَسَلَ وَجْهَهُ وَذِرَاعَيْهِ ثُمَّ أَفَاضَ عَلَى رَأْسِهِ الْمَاءَ ثُمَّ غَسَلَ جَسَدَهُ ثُمَّ تَنَحَّى فَغَسَلَ رِجْلَيْهِ قَالَتْ فَأَتَيْتُهُ بِخِرْقَةٍ فَلَمْ يُرِدْهَا فَجَعَلَ يَنْفُضُ بِيَدِهِ.

KADA SE ČOVJEK SJETI U DŽAMIJI DA JE DŽUNUP, IZAĆI ĆE KAO TAKAV ODMAH, A NEĆE UZETI TEJEMMUM

باب إذا ذكر في الْمسْجد أنَّهُ جُنُبٌ يخْرُجُ كما هُو ولا يتيمَّمُ

275. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Muhammed, njemu Osman b. Omer rekavši da ga je obavijestio Junus prenoseći od Zuhrija, on od Ebu-Seleme, a ovaj od Ebu-Hurejre, koji je kazao:
– Proučio se ikamet za namaz, safovi se već izravnali dok su ljudi stajali i Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, izašao nam je (iz svoga stana). Pošto je stao na mjesto u kome obično obavljaše svoj namaz, sjetio se da je u stanju džunupluka, pa nam reče:
"Ostanite na svojim mjestima!" Potom se vratio

٢٧٥. حَدَّثَنَا عَبْدُاللهِ بْنُ مُحَمَّدٍ قَالَ حَدَّثَنَا عُثْمَانُ ابْنُ عُمَرَ قَالَ أَخْبَرَنَا يُونُسُ عَنِ الزُّهْرِيِّ عَنْ أَبِي سَلَمَةَ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ قَالَ أُقِيمَتِ الصَّلَاةُ وَعُدِّلَتِ الصُّفُوفُ قِيَامًا فَخَرَجَ إِلَيْنَا رَسُولُ اللهِ ﷺ فَلَمَّا قَامَ فِي مُصَلَّاهُ ذَكَرَ أَنَّهُ جُنُبٌ فَقَالَ لَنَا مَكَانَكُمْ ثُمَّ رَجَعَ فَاغْتَسَلَ ثُمَّ خَرَجَ إِلَيْنَا وَرَأْسُهُ يَقْطُرُ

(u stan), okupao se, izašao, a s glave mu kapaše voda, izgovorio je tekbir za stupanje u namaz i mi smo s njim klanjali.

Osmana b. Omera u drugom senedu slijedi Abdul-A'la prenoseći od Ma'mera, a on od Zuhrija, a prenosi ga i Evzi'i direktno od Zuhrija.[1]

فَكَبَّرَ فَصَلَّيْنَا مَعَهُ تَابَعَهُ عَبْدُ الْأَعْلَى عَنْ مَعْمَرٍ عَنِ الزُّهْرِيِّ وَرَوَاهُ الْأَوْزَاعِيُّ عَنِ الزُّهْرِيِّ .

STRESANJE VODE S RUKU POSLIJE KUPANJA ZBOG SPOLNOG SNOŠAJA

بَاب نَفْضِ الْيَدَيْنِ مِنَ الْغُسْلِ عَنِ الْجَنَابَةِ

276. PRIČAO NAM JE Abdan i kazao da ga je obavijestio Ebu-Hamza rekavši da je čuo A'meša da prenosi od Salima b. Ebi-Dža'da, on od Kurejba, a ovaj od Ibni- Abbasa, da je Mejmuna rekla:
– Postavila sam Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, vodu za kupanje i zastrla ga jednom haljinom. Prvo je polio vodu po svojim rukama i oprao ih. Potom je svojom desnicom posuo vodu po ljevici, oprao spolni organ, stavio ruku

٢٧٦. حَدَّثَنَا عَبْدَانُ قَالَ أَخْبَرَنَا أَبُو حَمْزَةَ قَالَ سَمِعْتُ الْأَعْمَشَ عَنْ سَالِمِ بْنِ أَبِي الْجَعْدِ عَنْ كُرَيْبٍ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ قَالَ قَالَتْ مَيْمُونَةُ وَضَعْتُ لِلنَّبِيِّ ﷺ غُسْلًا فَسَتَرْتُهُ بِثَوْبٍ وَصَبَّ عَلَى يَدَيْهِ فَغَسَلَهُمَا ثُمَّ صَبَّ بِيَمِينِهِ عَلَى شِمَالِهِ فَغَسَلَ فَرْجَهُ فَضَرَبَ بِيَدِهِ الْأَرْضَ فَمَسَحَهَا ثُمَّ غَسَلَهَا

1 Iz hadisa se zaključuje:
– prisutni u džamiji trebaju izravnati safove prije izgovaranja početnog tekbira. Svi islamski pravnici ovo smatraju preporučljivim, a Ibni-Hazm obligatnim činom.
Po mišljenju Šafije mustehab je da prisutni ustaju na noge tek kada mujezin završi učenje ikameta. Enes ibni Malik ustajaše kada mujezin izgovori "kad kametis-salatu", tj. "namaz otpoče!", što prihvata i imam Ahmed. Pravnici Kufe i Ebu-Hanife smatraju da klanjači ustaju na noge kada mujezin izgovori "hajje 'ales- salah!", tj. "dođite na namaz!", a kada kaže "kad kametis-salatu!", tj. "otpoče namaz!", imam izgovara početni namaski tekbir.
Malikije smatraju sunnetom da imam po završenom ikametu upozori prisutne na poravnanje redova, pa onda zanijeti i izgovori tekbir za stupanje u namaz.
Imam Zufer kaže: "Kada mujezin prvi put izgovori 'kad kametis-salatu', ustanite na noge, a kada to izgovori drugi put, otpočnite klanjati namaz!"
Imam Ebu-Jusuf preporučuje otpočinjanje namaza poslije proučenog ikameta, da bi prisutni mogli ponavljati riječi mujezina, što usvajaju imami Ahmed i Šafija.
– dozvoljeno je – po mišljenju Ebu-Hanife – nastaviti namaz u slučaju hadesa, tj. namaz koji je započet bez abdesta;
– učesnici grupnog obavljanja namaza izgovaraju početni namaski tekbir zajedno s imamom po mišljenju Ebu-Hanife, a neposredno iza imama po stavu Ebu-Jusufa, Muhammeda, Malika i još nekih pravnika;
– kada se neokupana osoba sjeti u džamiji svoga poluciranja treba odmah izići iz džamije, a Sufjan Sevri i Ishak preporučuju iz poštovanja prema džamiji da odmah uzme tejemmum i onda izađe napolje.
– Ebu-Hanife kaže: "Putnik (džunup) koji želi ući u džamiju da se na česmi napije vode, treba pred džamijom uzeti tejemmum pa tek onda ući unutra."
U Nevadiru Ibn-Ebi-Zejda stoji: "Ko u džamiji spavajući polucira, treba odmah uzeti tejemmum i izaći iz džamije."
Ata kaže da je vidio u džamiji ashaba koji su bili džunupi uzevši prethodno samo abdest. Siromašni ashabi iz trijema (ehlus-suffe) spavali su u predvorju džamije i ponekad u snu polucirali, a delegacija plemena Sekif odsjela je u džamiji Muhammeda, sallallahu alejhi ve sellem, u Medini.

na zemlju i potrljao je po njoj, zatim je oprao, pa izaprao usta, nos, oprao lice i svoje podlaktice, iza toga polio je vodu po glavi, oblio vodom ostalo tijelo, pomakao se ustranu i oprao svoja stopala. Ja sam mu tada dodala haljinče, on ga, međutim, nije uzeo nego je krenuo otresajući rukama.

فَمَضْمَضَ وَاسْتَنْشَقَ وَغَسَلَ وَجْهَهُ وَذِرَاعَيْهِ ثُمَّ صَبَّ عَلَى رَأْسِهِ وَأَفَاضَ عَلَى جَسَدِهِ ثُمَّ تَنَحَّى فَغَسَلَ قَدَمَيْهِ فَنَاوَلْتُهُ ثَوْبًا فَلَمْ يَأْخُذْهُ فَانْطَلَقَ وَهُوَ يَنْفُضُ يَدَيْهِ .

O ONOME KOJI POČINJE S DESNE STRANE GLAVE PRI KUPANJU

باب مَنْ بَدَأَ بِشِقِّ رَأْسِهِ الأَيْمَنِ فِي الْغُسْلِ

277. PRIČAO NAM JE Hallad b. Jahja, njemu Ibrahim b. Nafi‘ prenoseći od Hasana b. Muslima, ovaj od Safijje bint Šejbe, a ona od Aiše, da je izjavila:
– Kada bi neka od nas postala džunup, grabila bi objema rukama vodu i tri puta posipala po svojoj glavi. Potom bi jednom rukom polila po svojoj desnoj polovini glave, a onda bi drugom sipala na svoju lijevu polovinu.

٢٧٧ . حَدَّثَنَا خَلَّادُ بْنُ يَحْيَى قَالَ حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ ابْنُ نَافِعٍ عَنِ الْحَسَنِ بْنِ مُسْلِمٍ عَنْ صَفِيَّةَ بِنْتِ شَيْبَةَ عَنْ عَائِشَةَ قَالَتْ كُنَّا إِذَا أَصَابَتْ إِحْدَانَا جَنَابَةٌ أَخَذَتْ بِيَدَيْهَا ثَلَاثًا فَوْقَ رَأْسِهَا ثُمَّ تَأْخُذُ بِيَدِهَا عَلَى شِقِّهَا الأَيْمَنِ وَبِيَدِهَا الأُخْرَى عَلَى شِقِّهَا الأَيْسَرِ .

AKO SE NEKO KUPA GO U OSAMI, A NEKO ZASTRE, U TOM SLUČAJU BOLJE JE ZASTRIJETI SE

باب مَنِ اغْتَسَلَ عُرْيَانًا وَحْدَهُ فِي الْخَلْوَةِ وَمَنْ تَسَتَّرَ فَالتَّسَتُّرُ أَفْضَلُ

Behz b. Hakim prenosi od svoga oca, ovaj od svoga djeda, a on od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, da je rekao: "Preče je stidjeti se Allaha nego ljudi."

وَقَالَ بَهْزُ بْنُ حَكِيمٍ عَنْ أَبِيهِ عَنْ جَدِّهِ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ اللهُ أَحَقُّ أَنْ يُسْتَحْيَا مِنْهُ مِنَ النَّاسِ .

278. PRIČAO NAM JE Ishak b. Nasr, njemu Abdur-Rezak prenoseći od Ma‘mera, ovaj od Hemmama b. Munebbiha, on od Ebu-Hurejre, a ovaj od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, da je rekao:
– Izraelićani kupahu se goli, gledajući jedni druge, a Musa se kupaše uvijek sam. Oni su međusobno

٢٧٨ . حَدَّثَنَا إِسْحَاقُ بْنُ نَصْرٍ قَالَ حَدَّثَنَا عَبْدُالرَّزَّاقِ عَنْ مَعْمَرٍ عَنْ هَمَّامِ بْنِ مُنَبِّهٍ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ كَانَتْ بَنُو إِسْرَائِيلَ يَغْتَسِلُونَ عُرَاةً يَنْظُرُ بَعْضُهُمْ إِلَى بَعْضٍ

govorili: "Allaha mi, Musa izbjegava da se kupa zajedno s nama samo zbog toga što je kilav." Jednog dana Musa je otišao da se okupa, a svoje haljine ostavio na jedan kamen i taj je kamen iščezao zajedno s njegovim haljinama. Tada je Musa izašao (i trčeći) za njim govorio: "Moje odijelo, kamenu." Tako su Izraelićani vidjeli Musaa i kazali: "Allaha mi, Musa nije loš, nema fizičke mahane." Kasnije je Musa zgrabio svoje haljine i počeo po kamenu tući.
Ebu-Hurejra je još kazao: "Allaha mi, zaista je udarajući po kamenu ostalo šest ili sedam ožiljaka na tom kamenu."

وَكَانَ مُوسَى عَلَيْهِ السَّلام يَغْتَسِلُ وَحْدَهُ فَقَالُوا وَاللهِ مَا يَمْنَعُ مُوسَى أَنْ يَغْتَسِلَ مَعَنَا إِلَّا أَنَّهُ آدَرُ فَذَهَبَ مَرَّةً يَغْتَسِلُ فَوَضَعَ ثَوْبَهُ عَلَى حَجَرٍ فَفَرَّ الْحَجَرُ بِثَوْبِهِ فَخَرَجَ مُوسَى فِي إِثْرِهِ يَقُولُ ثَوْبِي يَا حَجَرُ حَتَّى نَظَرَتْ بَنُو إِسْرَائِيلَ إِلَى مُوسَى فَقَالُوا وَاللهِ مَا بِمُوسَى مِنْ بَأْسٍ وَأَخَذَ ثَوْبَهُ فَطَفِقَ بِالْحَجَرِ ضَرْبًا فَقَالَ أَبُو هُرَيْرَةَ وَاللهِ إِنَّهُ لَنَدَبٌ بِالْحَجَرِ سِتَّةٌ أَوْ سَبْعَةٌ ضَرْبًا بِالْحَجَرِ .

279. Ebu-Hurejra također prenosi od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, da je rekao:
– Kada se jednom prilikom Ejjub kupao go, na njega su pali zlatni skakavci. Ejjub je počeo da ih skuplja u odjeću, a njegov Gospodar ga viknu: "Ejjube, nisam li te učinio nezavisnim od toga što ti sada vidiš!"
– Da, tako mi tvoje veličine, odgovori Ejjub, ali ja od Tvoga blagoslova (bereketa) nisam nezavisan.
Ovaj hadis prenio je Ibrahim od Musaa b. Ukbe, on od Safvana, ovaj od Ataa b. Jesara, on od Ebu-Hurejre, a ovaj od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, da je rekao: "Dok se Ejjub kupao go..."[1]

٢٧٩. وَعَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ بَيْنَا أَيُّوبُ يَغْتَسِلُ عُرْيَانًا فَخَرَّ عَلَيْهِ جَرَادٌ مِنْ ذَهَبٍ فَجَعَلَ أَيُّوبُ يَحْتَثِي فِي ثَوْبِهِ فَنَادَاهُ رَبُّهُ يَا أَيُّوبُ أَلَمْ أَكُنْ أَغْنَيْتُكَ عَمَّا تَرَى قَالَ بَلَى وَعِزَّتِكَ وَلَكِنْ لَا غِنَى بِي عَنْ بَرَكَتِكَ .
وَرَوَاهُ إِبْرَاهِيمُ عَنْ مُوسَى بْنِ عُقْبَةَ عَنْ صَفْوَانَ ابْنِ سُلَيْمٍ عَنْ عَطَاءِ بْنِ يَسَارٍ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ بَيْنَا أَيُّوبُ يَغْتَسِلُ عُرْيَانًا .

1 Dozvoljeno je kupanje bez gaćica u zaklonu i samoći, dok Ibni-Abbas, radijallahu anhuma, to nije htio činiti ni u moru ni u rijeci, govoreći da i u vodi ima živih bića.
Atijje je izjavio: "Ko se kupa napolju, pa makar to bilo i u noći, neka pripazi na svoje sramotne dijelove tijela. Ko ne bude to činio pa ga zadesi kakva nezgoda, neka kori sam sebe."
Ebu-Davud i Nesai navode u svojim hadiskim zbirkama da je Alejhisselam vidio nekog čovjeka gdje se kupa napolju i kasnije se popeo na minber, Allahu zahvalio i pohvalio Ga, a onda rekao: "Allah je živ i od očiju ljudi zastrt. On voli stidljivost i zastiranje, pa kada se neko od vas kupa, neka se zastre i zakloni od svijeta!"
Po mišljenju imama Ahmeda pokuđeno je ulaziti u vodu bez gaća (izara).

ZASTIRANJE PRI KUPANJU

باب التَّسَتُّرِ فِي الْغُسْلِ عِنْدَ النَّاسِ

280. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Mesleme prenoseći od Malika, on od Ebu-Nadra, oslobođenog roba Omera b. Ubejdullaha, da ga je Ebu-Murre, oslobođeni rob Ummi-Hani'a b. Ebu-Taliba, obavijestio da je čuo Ummi-Hani'a bint Ebu-Taliba gdje kaže:
– Godine osvojenja Mekke otišla sam Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, i zatekla ga gdje se kupa, a Fatima ga zastiraše (gustim platnom).
– Ko je to? – upitao je.
– Ja, Ummu-Hani' – odgovorila sam.[2]

٢٨٠. حَدَّثَنَا عَبْدُاللهِ بْنُ مَسْلَمَةَ بْنِ قَعْنَبٍ عَنْ مَالِكٍ عَنْ أَبِي النَّضْرِ مَوْلَى عُمَرَ بْنِ عُبَيْدِاللهِ أَنَّ أَبَا مُرَّةَ مَوْلَى أُمِّ هَانِئٍ بِنْتِ أَبِي طَالِبٍ أَخْبَرَهُ أَنَّهُ سَمِعَ أُمَّ هَانِئٍ بِنْتَ أَبِي طَالِبٍ تَقُولُ ذَهَبْتُ إِلَى رَسُولِ اللهِ ﷺ عَامَ الْفَتْحِ فَوَجَدْتُهُ يَغْتَسِلُ وَفَاطِمَةُ تَسْتُرُهُ فَقَالَ مَنْ هَذِهِ فَقُلْتُ أَنَا أُمُّ هَانِئٍ .

281. PRIČAO NAM JE Abdan i kazao da ga je obavijestio Abdullah, a njega Sufjan prenoseći od A'meša, on od Salima b. Ebu-Dža'da, ovaj od Kurejba, on od Ibni-Abbasa, a ovaj opet od Mejmune, koja je rekla:
"Zastirala sam Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, dok se kupaše poslije spolnog snošaja (džunupluka). Oprao je prvo svoje ruke, zatim polio svojom desnicom ljevicu, oprao svoj spolni organ i drugo što bi ga zadesilo, a onda svojom rukom potrao po zidu ili zemlji, uzeo abdest kao i za namaz, izuzev pranja stopala, potom oblio vodom (ostalo) svoje tijelo, pomakao se na stranu i oprao stopala."
(U drugom senedu hadisa) o zastiranju, (Sufjana) slijedi Ebu-Avane i Ibni-Fudajl.

٢٨١. حَدَّثَنَا عَبْدَانُ قَالَ أَخْبَرَنَا عَبْدُاللهِ قَالَ أَخْبَرَنَا سُفْيَانُ عَنِ الْأَعْمَشِ عَنْ سَالِمِ بْنِ أَبِي الْجَعْدِ عَنْ كُرَيْبٍ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ عَنْ مَيْمُونَةَ قَالَتْ سَتَرْتُ النَّبِيَّ ﷺ وَهُوَ يَغْتَسِلُ مِنَ الْجَنَابَةِ فَغَسَلَ يَدَيْهِ ثُمَّ صَبَّ بِيَمِينِهِ عَلَى شِمَالِهِ فَغَسَلَ فَرْجَهُ وَمَا أَصَابَهُ ثُمَّ مَسَحَ بِيَدِهِ عَلَى الْحَائِطِ أَوِ الْأَرْضِ ثُمَّ تَوَضَّأَ وُضُوءَهُ لِلصَّلَاةِ غَيْرَ رِجْلَيْهِ ثُمَّ أَفَاضَ عَلَى جَسَدِهِ الْمَاءَ ثُمَّ تَنَحَّى فَغَسَلَ قَدَمَيْهِ تَابَعَهُ أَبُو عَوَانَةَ وَابْنُ فُضَيْلٍ فِي السَّتْرِ .

---

2 Iz hadisa se zaključuje:
– pri kupanju mora se skloniti od očiju prisutnih;
– bez nužde nije dozvoljeno pokazivati drugom svoje sramotne organe, a niti gledati u tuđe, izuzimajući bračne drugove.
Malik, Sufjan Sevri, Ebu-Hanife, njegovi učenici i Šafija smatraju da se ne može prihvatiti svjedočanstvo onoga koji ulazi u banju već go, a ko skine gaće pred bazenom i u vodu uniđe go, pa se ukažu njegova stidna mjesta, svjedočanstvo mu se odbacuje po stavu Šafije i Malika, dok ga Ebu-Hanife i Sufjan Sevri prihvaćaju, smatrajući da se toga teško sačuvati.

POLUCIRANJE ŽENE U SNU

باب إذا احتلمت المرأة

282. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Jusuf i kazao da ga je obavijestio Malik prenoseći od Hišama b. Urve, on od svoga oca, ovaj od Zejnebe bint Ebu-Seleme, ona od Ummi-Seleme, majke pravovjernih, koja je kazala:

– Došla je Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, Ummi-Sulejm, žena Ebu-Talhe, i rekla: "Allahov Poslaniče, Allah se ne stidi od (iznošenja) istine, pa da li se žena dužna kupati kada u snu polucira?"

Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, odgovori: "Da, kada vidi mokrinu."[1]

٢٨٢. حَدَّثَنَا عَبْدُ اللهِ بْنُ يُوسُفَ قَالَ أَخْبَرَنَا مَالِكٌ عَنْ هِشَامِ بْنِ عُرْوَةَ عَنْ أَبِيهِ عَنْ زَيْنَبَ بِنْتِ أَبِي سَلَمَةَ عَنْ أُمِّ سَلَمَةَ أُمِّ الْمُؤْمِنِينَ أَنَّهَا قَالَتْ جَاءَتْ أُمُّ سُلَيْمٍ امْرَأَةُ أَبِي طَلْحَةَ إِلَى رَسُولِ اللهِ ﷺ فَقَالَتْ يَا رَسُولَ اللهِ إِنَّ اللهَ لَا يَسْتَحْيِي مِنَ الْحَقِّ هَلْ عَلَى الْمَرْأَةِ مِنْ غُسْلٍ إِذَا هِيَ احْتَلَمَتْ فَقَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ نَعَمْ إِذَا رَأَتِ الْمَاءَ .

O ZNOJU DŽUNUBA I DA MUSLIMAN NIJE NIKAD NEČIST

باب عرق الجنب وأن المسلم لا ينجس

283. PRIČAO NAM JE Ali b. Abdullah, njemu je pričao Jahja, njemu Humejd, a njemu Bekr prenoseći od Ebu-Rafi'a, on od Ebu-Hurejre, da ga je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, sreo kao džunuba u jednom sokaku Medine.

– Sklonio sam se od njega – (kaže Ebu-Hurejra). Potom je otišao, okupao se i povratio, i Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, upita ga:

– Ebu-Hurejra, gdje si bio?

– Bio sam džunub i bilo mi je neprijatno da ti se pridružujem kada nisam čist – odgovori (Ebu-Hurejra).

– Subhanallah! – reče Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem – musliman (u biti) nije nikad nečist.[2]

٢٨٣. حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ عَبْدِ اللهِ قَالَ حَدَّثَنَا يَحْيَى قَالَ حَدَّثَنَا حُمَيْدٌ قَالَ حَدَّثَنَا بَكْرٌ عَنْ أَبِي رَافِعٍ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ لَقِيَهُ فِي بَعْضِ طَرِيقِ الْمَدِينَةِ وَهُوَ جُنُبٌ فَانْخَنَسْتُ مِنْهُ فَذَهَبَ فَاغْتَسَلَ ثُمَّ جَاءَ فَقَالَ أَيْنَ كُنْتَ يَا أَبَا هُرَيْرَةَ قَالَ كُنْتُ جُنُبًا فَكَرِهْتُ أَنْ أُجَالِسَكَ وَأَنَا عَلَى غَيْرِ طَهَارَةٍ فَقَالَ سُبْحَانَ اللهِ إِنَّ الْمُسْلِمَ لَا يَنْجُسُ .

---

1 Punoljetno žensko može u snu polucirati kao i muškarac.
Osoba koja se ne sjeća sanjanja o spolnom snošaju, a na haljini primijeti trag poluciranja treba se okupati po mišljenju Ibni-Abbasa, Ša'bija, Seida b. Džubejra, Neha'ija i Ahmeda. To je stav i pravnika hanefijske škole. Ebu-Ishak smatra da je kupanje potrebno samo kada je osoba uvjerena da je to mokrina od polucije, a po mišljenju Hattabija čim se primijeti slipava mokrina, pa makar i ne bilo uvjerenja da je ona od poluciranja.

2 Musliman u svojoj biti nije nečist. On je čist bio s abdestom ili ne. Ibni-Abbas, radijallahu anhuma, prenio je hadis: "Ne smatrajte vaše mrtvace da su nečisti. Musliman u svojoj biti nije nečist, bio on živ ili mrtav." Ibni-Abbas, radijallahu anhuma, kazao je: "Četvero ne može biti onečišćeno: čovjek, odjeća, voda i zemlja."

DŽUNUB MOŽE IZLAZITI, HODATI PO GRADU I DRUGDJE

باب الْجُنُبِ يَخْرُجُ وَيَمْشِي فِي السُّوقِ وَغَيْرِهِ

Ata kaže: "Džunub može puštati krv, podrezivati svoje nokte i brijati glavu pa makar i ne bio uzeo abdest."

وَقَالَ عَطَاءٌ يَحْتَجِمُ الْجُنُبُ وَيُقَلِّمُ أَظْفَارَهُ وَيَحْلِقُ رَأْسَهُ وَإِنْ لَمْ يَتَوَضَّأْ .

284. PRIČAO NAM JE Abdul-A'la b. Hammad, njemu pričao Jezid b. Zurej', a njemu Seid prenoseći od Katade, da im je Enes b. Malik pričao da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, obilazio u toku jedne noći sve svoje supruge, a imao ih je tada devet.

٢٨٤ . حَدَّثَنَا عَبْدُ الأَعْلَى بْنُ حَمَّادٍ قَالَ حَدَّثَنَا يَزِيدُ ابْنُ زُرَيْعٍ قَالَ حَدَّثَنَا سَعِيدٌ عَنْ قَتَادَةَ أَنَّ أَنَسَ بْنَ مَالِكٍ حَدَّثَهُمْ أَنَّ نَبِيَّ اللَّهِ ﷺ كَانَ يَطُوفُ عَلَى نِسَائِهِ فِي اللَّيْلَةِ الْوَاحِدَةِ وَلَهُ يَوْمَئِذٍ تِسْعُ نِسْوَةٍ .

285. PRIČAO NAM JE Ajjaš, njemu Abdul-A'la, ovom Humejd prenoseći od Bekra, on od Ebu-Rafi'a, a ovaj od Ebu-Hurejre, da je kazao:
– Susreo me Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, kao džunuba, uzeo za ruku i ja sam hodao s njim dok nije sjeo. Tada sam se izvukao, otišao u svoje stanište,[3] okupao se i opet došao, a on još sjedi.
– Gdje si bio Ebu-Hirre? – upita me.
Ja mu iznesoh svoj slučaj, a on reče: "Subhanallah! Ebu-Hirre, vjernik (musliman) u biti nije nečist."[4]

٢٨٥ . حَدَّثَنَا عَيَّاشٌ قَالَ حَدَّثَنَا عَبْدُ الأَعْلَى حَدَّثَنَا حُمَيْدٌ عَنْ بَكْرٍ عَنْ أَبِي رَافِعٍ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ قَالَ لَقِيَنِي رَسُولُ اللَّهِ ﷺ وَأَنَا جُنُبٌ فَأَخَذَ بِيَدِي فَمَشَيْتُ مَعَهُ حَتَّى قَعَدَ فَانْسَلَلْتُ فَأَتَيْتُ الرَّحْلَ فَاغْتَسَلْتُ ثُمَّ جِئْتُ وَهُوَ قَاعِدٌ فَقَالَ أَيْنَ كُنْتَ يَا أَبَا هِرٍّ فَقُلْتُ لَهُ فَقَالَ سُبْحَانَ اللَّهِ يَا أَبَا هِرٍّ إِنَّ الْمُؤْمِنَ لاَ يَنْجُسُ .

Ovo znači da ne treba smatrati nečistim: muslimana džunuba, haljinu koju je on oblačio, zemljište koga je ukvasio kupanjem, a ni ostatak vode koju je rukama grabio pri kupanju.
Znoj džunuba je čist, bio on musliman ili nemusliman;
– moralno učene ljude treba do krajnosti poštivati. Prije stupanja u njihovo društvo treba se pristojno obući, očistiti, nokte podrezati i pristojno se vladati;
– pogrešno shvaćanje ljudi učenjak treba ispravljati;
– obligatno kupanje može se odgoditi s tim da ne propustite namaz.

3 Poznato je da Ebu-Hurejra nije imao svoje kuće, stanovao je na trijemu ispred džamije. (prim. rec.)

4 Iz hadisa se zaključuje:
– džunub može obavljati svoje poslove u kući i van nje;
– iz zdravstvenih i pobožnih razloga preporučljivo je uzeti abdest odmah iza spolnog snošaja;
– odlazak iz učenog društva čini se uz prethodno izvinjenje.

BORAVLJENJE DŽUNUBA U KUĆI POŠTO UZME ABDEST, A NE OKUPA SE

بَاب كَيْنُونَة الْجُنُب فِي الْبَيْتِ إِذَا تَوَضَّأَ قَبْلَ أَنْ يَغْتَسِلَ

286. PRIČAO NAM JE Ebu-Nu'ajm, njemu Hišam i Šejban prenoseći od Jahjaa b. Ebu-Kesira, on od Ebu-Seleme, koji je rekao:
– Pitao sam Aišu da li je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, spavao kao džunub?
– Da, uzevši abdest – rekla je.

٢٨٦. حَدَّثَنَا أَبُو نُعَيْمٍ قَالَ حَدَّثَنَا هِشَامٌ وَشَيْبَانُ عَنْ يَحْيَى بْنِ أَبِي كَثِيرٍ عَنْ أَبِي سَلَمَةَ قَالَ سَأَلْتُ عَائِشَةَ أَكَانَ النَّبِيُّ ﷺ يَرْقُدُ وَهُوَ جُنُبٌ قَالَتْ نَعَمْ وَيَتَوَضَّأُ .

SPAVANJE DŽUNUBA

بَاب نَوْمِ الْجُنُبِ

287. PRIČAO NAM JE Kutejbe, njemu Lejs prenoseći od Nafi'a, on od Ibni-Omera da je Omer b. Hattab pitao Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem:
"Da li može neko od nas spavati kao džunub?"
– Da. Pošto uzme abdest kao džunub, neka spava![1]

٢٨٧. حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ قَالَ حَدَّثَنَا اللَّيْثُ عَنْ نَافِعٍ عَنِ ابْنِ عُمَرَ أَنَّ عُمَرَ بْنَ الْخَطَّابِ سَأَلَ رَسُولَ اللهِ ﷺ أَيَرْقُدُ أَحَدُنَا وَهُوَ جُنُبٌ قَالَ نَعَمْ إِذَا تَوَضَّأَ أَحَدُكُمْ فَلْيَرْقُدْ وَهُوَ جُنُبٌ .

1 Sufjan Sevri, Hasan b. Hajj, Ibni Musejjeb i Ebu-Jusuf dozvoljavaju da džunub spava i bez uzimanja abdesta. Oni to pravdaju izjavom Aiše, radijallahu anha: "Kada bi Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, osjetio potrebu spolnog snošaja, on bi to i učinio, a potom spavao ne tražeći vode."
Evzai, Lejs, Ebu-Hanife, Ebu-Muhammed, Šafija, Malik, Ahmed, Ishak, Ibni-Mubarek i mnogi drugi pravnici smatraju da džunub treba prije spavanja uzeti abdest. Imam Ahmed ovo preporučuje još i pred objed i ponovno spolno općenje, što je bila praksa Alije, radijallahu anhu, i Abdullaha b. Omera, radijallahu anhuma.
Po stavu Seida b. Musejjeba, Ahmeda i Ishaka poželjno je da džunub pred jelo opere samo ruke i usta. Mudžahid preporučuje pranje samo ruku, a Malik dodaje "ukoliko na njima ima kakve prljavštine."
Imami Malik i Šafija su rekli da džunub ne treba spavati bez abdesta. On, kao takav, može ponovo spolno općiti, jesti i druge poslove obavljati ukoliko su mu ruke čiste.
Ebu-Hanife, Sufjan Sevri i još mnogi učenjaci kažu da nema štete ako džunub spava bez abdesta, samo je bolje da ga ima. Hasan b. Hajj kaže: "Ako htjedne jesti, izaprat će usta i oprati ruke."
Evza'i kaže: "Džunub i žena s menstruacijom treba da operu makar ruke prije objeda."
Ibni-Hazm kaže: "Lijepo je i poželjno da džunub uzme abdest: pred objed, spavanje otpozdravljanje na selam, spominjanje Allaha, ali to nije vadžib."
Aiša, radijallahu anha, izjavila je da Alejhisselam uzimaše kao džunub pred spavanje, abdest ili tejemmum. Najvjerovatnije je da je tejemmum uzimao u nedostatku vode.

DŽUNUB UZIMA ABDEST, A POTOM SPAVA

باب الجُنُب يتوضأ ثُمَّ ينام

288. PRIČAO NAM JE Jahja b. Bukejr, njemu Lejs prenoseći od Ubejdullaha b. Ebu-Dža‘fera, on od Muhammeda b. Abdur-Rahmana, ovaj od Urve, a on od Aiše, koja je rekla:
“Kada bi Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, htio spavati kao džunub, oprao bi svoj spolni organ i uzeo abdest kao što se uzima za namaz.”

٢٨٨. حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ بُكَيْرٍ قَالَ حَدَّثَنَا اللَّيْثُ عَنْ عُبَيْدِاللهِ بْنِ أَبِي جَعْفَرٍ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ عَبْدِالرَّحْمَنِ عَنْ عُرْوَةَ عَنْ عَائِشَةَ قَالَتْ كَانَ النَّبِيُّ ﷺ إِذَا أَرَادَ أَنْ يَنَامَ وَهُوَ جُنُبٌ غَسَلَ فَرْجَهُ وَتَوَضَّأَ لِلصَّلَاةِ.

289. PRIČAO NAM JE Musa b. Isma‘il, njemu Džuvejrije prenoseći od Nafi‘a, on od Abdullaha, koji je rekao:
– Omer je tražio od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, rješenje (fetvu) upitavši: “Da li neko od nas može spavati kao džunub?”
– Da, pošto uzme abdest – rekao je Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem.

٢٨٩. حَدَّثَنَا مُوسَى بْنُ إِسْمَاعِيلَ قَالَ حَدَّثَنَا جُوَيْرِيَةُ عَنْ نَافِعٍ عَنْ عَبْدِاللهِ قَالَ اسْتَفْتَى عُمَرُ النَّبِيَّ ﷺ أَيَنَامُ أَحَدُنَا وَهُوَ جُنُبٌ قَالَ نَعَمْ إِذَا تَوَضَّأَ.

290. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Jusuf i kazao da ga je obavijestio Malik prenoseći od Abdullaha b. Dinara, ovaj od Abdullaha b. Omera da je pričao: Spomenuo je Omer b. Hattab Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, da ga (Abdullaha) ponekad zadesi dženabet.
– Uzmi abdest, operi spolni organ i onda spavaj! – rekao je Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem.

٢٩٠. حَدَّثَنَا عَبْدُاللهِ بْنُ يُوسُفَ قَالَ أَخْبَرَنَا مَالِكٌ عَنْ عَبْدِاللهِ بْنِ دِينَارٍ عَنْ عَبْدِاللهِ بْنِ عُمَرَ أَنَّهُ قَالَ ذَكَرَ عُمَرُ بْنُ الْخَطَّابِ لِرَسُولِ اللهِ ﷺ أَنَّهُ تُصِيبُهُ الْجَنَابَةُ مِنَ اللَّيْلِ فَقَالَ لَهُ رَسُولُ اللهِ ﷺ تَوَضَّأْ وَاغْسِلْ ذَكَرَكَ ثُمَّ نَمْ.

UKLAPANJE OBREZANIH UDOVA

باب إذا التقى الختانان

291. PRIČAO NAM JE Mu‘az b. Fedale i kazao da mu je ispričao Hišam..., a preko drugog niza prenosilaca pričao nam je Ebu-Nu‘ajm prenoseći od Hišama, on od Katade, ovaj od Hasana, on od Ebu-Rafi‘a, a ovaj opet od Ebu-Hurejre, da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
“Kada se (muškarac) smjesti između njena četiri dijela (ruku i nogu žene) i potrudi se oko nje

٢٩١. حَدَّثَنَا مُعَاذُ بْنُ فَضَالَةَ قَالَ حَدَّثَنَا هِشَامٌ ح و حَدَّثَنَا أَبُو نُعَيْمٍ عَنْ هِشَامٍ عَنْ قَتَادَةَ عَنِ الْحَسَنِ عَنْ أَبِي رَافِعٍ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ إِذَا جَلَسَ بَيْنَ شُعَبِهَا الْأَرْبَعِ ثُمَّ جَهَدَهَا فَقَدْ

(spolno opći), dužnost mu je da se okupa." Slijedeći Hišama u drugom nizu prenosilaca, isti hadis prenosi i Amr b. Merzuk od Šu'be, a Musa b. Ismail kaže: "Nama je pričao Eban, njemu Katade rekavši da ga je o istom hadisu obavijestio Hasan."[1]

وَجَبَ الْغَسْلُ تَابَعَهُ عَمْرٌو ابْنُ مَرْزُوقٍ عَنْ شُعْبَةَ مِثْلَهُ وَقَالَ مُوسَى حَدَّثَنَا أَبَانُ قَالَ حَدَّثَنَا قَتَادَةُ أَخْبَرَنَا الْحَسَنُ مِثْلَهُ .

PRANJE ONOG ŠTO POPRŠĆE (SEKRECIJA) IZ SPOLNOG ORGANA ŽENE

باب غَسْلِ مَا يُصِيبُ مِنْ فَرْجِ الْمَرْأَةِ

292. PRIČAO NAM JE Ebu-Ma'mer, njemu Abdul-Varis prenoseći od Husejna da je Jahja rekao kako ga je obavijestio Ebu-Seleme, ovoga Ata b. Jesar, njega Zejd b. Halid Džuheni, rekavši da je pitao Osmana b. Affana:
– Šta misliš kada čovjek spolno opći sa svojom suprugom, a ne ejakulira? Osman je na to odgovorio:

٢٩٢. حَدَّثَنَا أَبُو مَعْمَرٍ حَدَّثَنَا عَبْدُالْوَارِثِ عَنِ الْحُسَيْنِ قَالَ يَحْيَى وَأَخْبَرَنِي أَبُو سَلَمَةَ أَنَّ عَطَاءَ ابْنَ يَسَارٍ أَخْبَرَهُ أَنَّ زَيْدَ بْنَ خَالِدٍ الْجُهَنِيَّ أَخْبَرَهُ أَنَّهُ سَأَلَ عُثْمَانَ بْنَ عَفَّانَ فَقَالَ أَرَأَيْتَ إِذَا جَامَعَ الرَّجُلُ امْرَأَتَهُ فَلَمْ يُمْنِ قَالَ عُثْمَانُ يَتَوَضَّأُ كَمَا يَتَوَضَّأُ لِلصَّلَاةِ وَيَغْسِلُ ذَكَرَهُ قَالَ عُثْمَانُ سَمِعْتُهُ

1 Kupanje je obavezno čim glavica muškog spolnog organa unide u ženski spolni organ makar se i ne desilo poluciranje. Suprotan stav ovome u prvom periodu islama imali su Osman, Alija, Zubejr b. Avvam, Talha, Ebu-Ejjub Ensari, Ibni-Abbas, Zejd b. Sabit, Sa'd b. Ibni-Vekkas, Abdullah b. Mes'ud, Rafi', Ebu-Seid Hudri, Ubejj b. Ka'b i još poneki ashab. Oni su se oslanjali na hadis koga Buharija donosi u sljedećem poglavlju i na hadis u Muslimovom Sahihu:
– Pitao sam – kaže Ubejj b. Ka'b – Allahovog Poslanika za čovjeka koji imadne spolni odnos sa ženom, a potom ga prekine prije nego polucira?!
– Samo će oprati ženin sekret koji ga je zadesio, a potom uzeti abdest – odgovorio je.
Neki su se držali hadisa: "El-mau minel mai", tj. "Kupanje je samo zbog vode (polucije)."
Većina pravnika zastupa suprotno mišljenje. Oni se drže Aišine izjave, koja je na pitanje jednog čovjeka o ovom, odgovorila: "Ja i Allahov Poslanik imali smo taj slučaj, ali smo se ipak okupali."
Pravnici hanefijske škole smatraju da su hadisi na koje se oslanja prva grupa ashaba derogirani izjavom Ebu-Hurejre, radijallahu anhu, koju Ebu-Davud donosi u svom Sunenu riječima: "Ubejj b. Ka'b, radijallahu anhu, izvijestio je da je Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, tako činio u prvim danima pojave islama da tek islamiziranim olakša vjeru, a kasnije je to zabranio i naredio da se kupamo."
Ebu-Davud još navodi da je neki čovjek halifi Omeru, radijallahu anhu, kazao kako Zejd ibni Sabit, radijallahu anhu, daje odgovore o ovom slučaju po svom mišljenju.
– Dajte mi ga! – rekao je Omer. Pošto je Zejd došao, Omer mu reče: "Ti si sam svoj neprijatelj! Javljeno mi je da ti svijetu daješ decizije po svom nahođenju?"
– Vladaru pravovjernih! Allaha mi, ja ne činim tako, nego po hadisu koga sam čuo od svoga oca, on od Ebu-Ejjuba b. Ka'ba i Rufa'a b. Rafi'a. Tada se Omer okrenuo Rufa'u b. Rafi'u i upitao: "Izostavljate li kupanje poslije spolnog odnosa sa suprugama, ukoliko ne ejakulirate?"
– Tako smo radili u doba Alejhisselama. On nam to nije sprečavao, a niti smo čuli da je to zabranio – odgovorio je Ibni-Rafi'.
Podvojenost među ashabima Omer je rasvijetlio putem konferencije ashaba Bedra i svijetu oglasio da se pridržava stava Alije i Mu'aza, radijallahu anhuma, koji su rekli: "Kupanje je neophodno čim se spolni organi međusobno uklope."
Na prijedlog Alije, radijallahu anhu, izraženo je i mišljenje Hafse, radijallahu anha. Pošto ona nije znala dati određen odgovor ispitana je Aiša, radijallahu anha. Njen odgovor bio je identičan izjavama Alije i Mu'aza, radijallahu anhuma, pa je Omer uzviknuo: "Ko od sada bude postupao drugačije, osjetit će bolove udaraca!"

– Uzet će abdest kao što uzima za namaz i oprat će svoj spolni organ. Tako sam čuo – kaže Osman – od Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem. O tome sam pitao i Aliju b. Ebu-Taliba, Zubejra b. Avvama, Talhu b. Ubejdullaha i Ubejja b. Ka'ba, radijallahu anhum, pa su i oni tako naredili.
Jahja je kazao:
– Obavijestio me je Ebu-Seleme, njega Urve b. Zubejr, a njega obavijestio Ebu-Ejjub da ga je tako čuo od Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem.

مِنْ رَسُولِ اللهِ ﷺ فَسَأَلْتُ عَنْ ذَلِكَ عَلِيَّ ابْنَ أَبِي طَالِبٍ وَالزُّبَيْرَ بْنَ الْعَوَّامِ وَطَلْحَةَ بْنَ عُبَيْدِاللهِ وَأُبَيَّ بْنَ كَعْبٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمْ فَأَمَرُوهُ بِذَلِكَ قَالَ يَحْيَى وَأَخْبَرَنِي أَبُو سَلَمَةَ أَنَّ عُرْوَةَ بْنَ الزُّبَيْرِ أَخْبَرَهُ أَنَّ أَبَا أَيُّوبَ أَخْبَرَهُ أَنَّهُ سَمِعَ ذَلِكَ مِنْ رَسُولِ اللهِ ﷺ .

293. PRIČAO NAM JE Museddded, njemu Jahja prenoseći od Hišama b. Urve, koji je kazao:
– Obavijestio me moj otac, njega Ebu-Ejjub i rekao da mu je saopćio Ubejj b. Ka'b, da je pitao: "Allahov Poslaniče, kada čovjek spolno opći sa ženom, a ne ejakulira (šta će raditi)?"
– Oprat će onaj dio kojim je doticao suprugu (tj. njen spolni organ), zatim će uzeti abdest i klanjati – odgovorio je.
Ebu-Abdullah (Buhari) kaže: "Kupanje je sigurnije. Ovo je zadnji propis u (vezi s ovim), a iznijeli smo ga samo zbog prikaza razmimoilaženja ashaba."[2]

٢٩٣. حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ حَدَّثَنَا يَحْيَى عَنْ هِشَامِ بْنِ عُرْوَةَ قَالَ أَخْبَرَنِي أَبِي قَالَ أَخْبَرَنِي أَبُو أَيُّوبَ قَالَ أَخْبَرَنِي أُبَيُّ بْنُ كَعْبٍ أَنَّهُ قَالَ يَا رَسُولَ اللهِ إِذَا جَامَعَ الرَّجُلُ الْمَرْأَةَ فَلَمْ يُنْزِلْ قَالَ يَغْسِلُ مَا مَسَّ الْمَرْأَةَ مِنْهُ ثُمَّ يَتَوَضَّأُ وَيُصَلِّي قَالَ أَبُو عَبْدِ اللهِ الْغَسْلُ أَحْوَطُ وَذَاكَ الْآخِرُ وَإِنَّمَا بَيَّنَّا لِاخْتِلَافِهِمْ .

2 Pored izloženog u prethodnoj rubrici i u "Mugniju" se ističe: "Kupanje je obavezno ako je glavica spolnog organa muškarca unišla u spolni organ žene, bilo to dragovoljno ili nasilno, u snu ili javi."
Sami doticaj spolnih organa ne obavezuje na kupanje, ali po mišljenju Ebu-Hanife i Ebu-Jusufa treba uzeti abdest.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَٰنِ الرَّحِيمِ

U ime Allaha, Svemilosnog, Samilosnog!

كِتَابُ الْحَيْضِ

MENSTRUACIJA

وَقَوْلُ اللهِ تَعَالَى (وَيَسْأَلُونَكَ عَنِ الْمَحِيضِ قُلْ هُوَ أَذًى فَاعْتَزِلُوا النِّسَاءَ فِي الْمَحِيضِ) إِلَى قَوْلِهِ (وَيُحِبُّ الْمُتَطَهِّرِينَ)

O riječima Uzvišenog Allaha: "Pitaju te za menstruaciju. Reci: "To je neprijatno ..." pa do Njegovih riječi: "... Allah voli one koji se čiste."

باب كَيْفَ كَانَ بَدْءُ الْحَيْضِ

POJAVA MENSTRUACIJE

وَقَوْلُ النَّبِيِّ ﷺ هَذَا شَيْءٌ كَتَبَهُ اللهُ عَلَى بَنَاتِ آدَمَ وَقَالَ بَعْضُهُمْ كَانَ أَوَّلُ مَا أُرْسِلَ الْحَيْضُ عَلَى بَنِي إِسْرَائِيلَ قَالَ أَبُو عَبْدِ اللهِ وَحَدِيثُ النَّبِيِّ ﷺ أَكْثَرُ .

i izjava Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem: "To je nešto što je Allah propisao ženama, kćerima ademovim."
Neki (od drugova Vjerovjesnika) su rekli: "Izraelićanke su prve kod kojih se pojavila menstruacija." A Ebu-Abdullah (Buhari) kaže: "Hadis Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, jači je (prihvatljiviji) od izjava ashaba."[1]

---

1 Muslim u svom *Sahihu* navodi da je povod objave ovog ajeta bio to što su Jevreji izbjegavali svoje žene za vrijeme menstruacije, nisu s njima jeli i bile su potpuno izolovane od svojih kućana, pa su muslimani pitali Alejhisselama za način postupanja s takvim ženama u islamskoj zajednici. Odgovor na postavljeno pitanje dat je u 222. i 223. ajetu poglavlja El-Bekare koji u prijevodu glase:
Pitaju te o menstruaciji. Reci: "To je neprijatnost, pa ne općite sa ženama s menstruacijom i ne prilazite im dok se ne očiste. Kada se očiste, pristupajte im kako vam je Allah naredio. Zaista Allah voli one koji se kaju i voli one koji se čiste. Vaše su žene vama njive, pa pristupajte vašim njivama kako želite! I spremite sebi unaprijed (dobra djela)! Bojte se Allaha i znajte da ćete se sresti s Njime! Obraduj pravovjerne!"
U ovom poglavlju Buhari je naveo dvije naizgled oprečne izjave; jedna je hadis Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem , u kojem kaže da je menstruacija nešto što je Allah odredio svim ženama, a druga su riječi nekih ashaba da se menstruacija pojavila kod žena Benu-Israila. Ajni kaže da su to izjavili Aiša i Abdullah b. Mes'ud, radijallahu anhu.
U pokušaju da usklade ove dvije izjave učenjaci su ponudili nekoliko objašnjenja. Ajni daje prednost Poslanikovoj, sallallahu alejhi ve sellem , izjavi koju podupire time da je Ibni-Abbas, radijallahu anhuma, izjavio da je Hava, supruga Adema, alejhi selam, imala menstruaciju. Nakon toga on je ponudio svoje objašnjenje na koji način je moguće uskladiti ove izjave. On kaže da je moguće da je Uzvišeni Allah dao da žene Benu-Israila prestanu dobivati menstruaciju kao vid kazne njima i njihovim muževima zbog neposluha prema Njemu. Naime, Allahova mudrost je to što su žene plodne dok imaju menstruaciju, a kad ona prestane, one više nisu u stanju radati. Zatim je Uzvišeni Allah ponovo odredio da žene Benu-Israila dobivaju menstruaciju i to je bio novi početak i na osnovu toga su Aiša i Ibn-Mes'ud i dali ovakvu izjavu. (prim. rec.)

294. PRIČAO NAM JE Ali b. Abdullah, njemu Sufjan rekavši da je čuo Abdur-Rahmana b. Kasima, ovaj Kasima b. Muhammeda (svoga oca), a on Aišu kako govori:
– Izašli smo (iz Medine) u namjeri da obavimo samo hadž. Kada smo stigli u Seref, dobila sam menstruaciju. Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, unišao mi je (pod šator), a ja plačem.
– Šta ti je? Jesi li dobila menstruaciju? – upitao je.
– Da – potvrdila sam.
– To je nešto što je Allah, dželle šanuhu, propisao kćerkama Ademovim, pa obavljaj ono što obavlja svaki hodočasnik, samo ne obilazi oko Ka'be!
– Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem – kaže Aiša – zaklao je u ime svojih žena goveče na ime kurbana.[1]

٢٩٤. حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ عَبْدِاللهِ قَالَ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ قَالَ سَمِعْتُ عَبْدَالرَّحْمَنِ بْنَ الْقَاسِمِ قَالَ سَمِعْتُ الْقَاسِمَ بْنَ مُحَمَّدٍ يَقُولُ سَمِعْتُ عَائِشَةَ تَقُولُ خَرَجْنَا لَا نَرَى إِلَّا الْحَجَّ فَلَمَّا كُنَّا بِسَرِفَ حِضْتُ فَدَخَلَ عَلَيَّ رَسُولُ اللهِ ﷺ وَأَنَا أَبْكِي قَالَ مَا لَكِ أَنُفِسْتِ قُلْتُ نَعَمْ قَالَ إِنَّ هَذَا أَمْرٌ كَتَبَهُ اللهُ عَلَى بَنَاتِ آدَمَ فَاقْضِي مَا يَقْضِي الْحَاجُّ غَيْرَ أَنْ لَا تَطُوفِي بِالْبَيْتِ قَالَتْ وَضَحَّى رَسُولُ اللهِ ﷺ عَنْ نِسَائِهِ بِالْبَقَرِ .

PRANJE GLAVE I RAŠČEŠLJAVANJE KOSE MUŽU OD SUPRUGE S MENSTRUACIJOM

باب غسل الحائض رأس زوجها وترجيله

295. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Jusuf, njemu Malik prenoseći od Hišama b. Urve, on od svoga oca, a ovaj od Aiše, koja je rekla:
"Ja sam češljala kosu (glavu) Allahovom Poslaniku, a imala sam menstruaciju."

٢٩٥. حَدَّثَنَا عَبْدُاللهِ بْنُ يُوسُفَ قَالَ حَدَّثَنَا مَالِكٌ عَنْ هِشَامِ بْنِ عُرْوَةَ عَنْ أَبِيهِ عَنْ عَائِشَةَ قَالَتْ كُنْتُ أُرَجِّلُ رَأْسَ رَسُولِ اللهِ ﷺ وَأَنَا حَائِضٌ .

1 Iz hadisa se zaključuje:
– hodočasnica s menstruacijom obavlja sve hadžske obrede osim obilaska oko Ka'be, a ako bi takva obišla oko Ka'be, dužna je zaklati kurban (devu ili goveče) baš kao džunub ili žena s pranjem poslije porođaja, dok osoba bez abdesta treba podijeliti milostinju ako bi učinila tavafu-l-kudum (tavaf prilikom dolaska);
– dozvoljeno je da čovjek zakolje jedno goveče kao kurban za sve svoje supruge;
– hodočasnik za svoju suprugu hodočasnicu može zaklati kurban uz njeno odobrenje u slučaju obaveznog hadža, a u fakultativnom hodočašću to može učiniti i bez njene prethodne saglasnosti.

296. PRIČAO NAM JE Ibrahim b. Musa i kazao da mu je pričao Hišam b. Jusuf da ga je obavijestio Ibni-Džurejdž, a njega Hišam prenoseći od Urve, da je upitan:
– Da li me može poslužiti žena s menstruacijom – ili je rekao: Da li mi se supruga kao džunub može prikučivati?
– To mi je sve lahko. Takve osobe mene poslužuju i tu nema nikome nikakva grijeha. Aiša mi je pričala da je s menstruacijom češljala kosu Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, kada je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, bio u i'tikafu u svojoj džamiji. On joj je, dok je ona bila u svojoj sobi, ispružio glavu i ona ga je, imajući menstruaciju, češljala.[2]

٢٩٦. حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ مُوسَى قَالَ أَخْبَرَنَا هِشَامُ بْنُ يُوسُفَ أَنَّ ابْنَ جُرَيْجٍ أَخْبَرَهُمْ قَالَ أَخْبَرَنِي هِشَامُ بْنُ عُرْوَةَ عَنْ عُرْوَةَ أَنَّهُ سُئِلَ أَتَخْدُمُنِي الْحَائِضُ أَوْ تَدْنُو مِنِّي الْمَرْأَةُ وَهِيَ جُنُبٌ فَقَالَ عُرْوَةُ كُلُّ ذَلِكَ عَلَيَّ هَيِّنٌ وَكُلُّ ذَلِكَ تَخْدُمُنِي وَلَيْسَ عَلَى أَحَدٍ فِي ذَلِكَ بَأْسٌ أَخْبَرَتْنِي عَائِشَةُ أَنَّهَا كَانَتْ تُرَجِّلُ تَعْنِي رَأْسَ رَسُولِ اللهِ ﷺ وَهِيَ حَائِضٌ وَرَسُولُ اللهِ ﷺ حِينَئِذٍ مُجَاوِرٌ فِي الْمَسْجِدِ يُدْنِي لَهَا رَأْسَهُ وَهِيَ فِي حُجْرَتِهَا فَتُرَجِّلُهُ وَهِيَ حَائِضٌ .

MUŽEVO CITIRANJE (KUR'ANSKOG TEKSTA) NA KRILU SUPRUGE S MENSTRUACIJOM

باب قِرَاءَةِ الرَّجُلِ فِي حَجْرِ امْرَأَتِهِ وهِيَ حَائِضٌ

Ebu-Vail slaše svoju sluškinju, koja je imala menstruaciju, do Ebu-Rezina, i ona mu donosaše Mushaf držeći ga za vezicu.

وَكَانَ أَبُو وَائِلٍ يُرْسِلُ خَادِمَهُ وَهِيَ حَائِضٌ إِلَى أَبِي رَزِينٍ فَتَأْتِيهِ بِالْمُصْحَفِ فَتُمْسِكُهُ بِعِلَاقَتِهِ .

297. PRIČAO NAM JE Ebu-Nu'ajm Fadl b. Dukejn, koji je čuo Zuhejra da prenosi od Mensura b. Safijje, kome je pričala njegova majka, da joj je Aiša kazala:
"Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, stavljaše (svoju glavu) u moje krilo i citiraše kur'anski tekst, dok sam ja imala menstruaciju."[3]

٢٩٧. حَدَّثَنَا أَبُو نُعَيْمٍ الْفَضْلُ بْنُ دُكَيْنٍ سَمِعَ زُهَيْرًا عَنْ مَنْصُورِ بْنِ صَفِيَّةَ أَنَّ أُمَّهُ حَدَّثَتْهُ أَنَّ عَائِشَةَ حَدَّثَتْهَا أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ كَانَ يَتَّكِئُ فِي حَجْرِي وَأَنَا حَائِضٌ ثُمَّ يَقْرَأُ الْقُرْآنَ .

2 Iz hadisa se zaključuje:
– i'tikaf se ne kvari kada mu'tekif izbaci iz njega na duže vrijeme svoju nogu, ruku ili glavu;
– dozvoljeno je doticati suprugu u danima njene menstruacije;
– žena s menstruacijom ne treba ulaziti u džamiju iz poštovanja prema džamiji;
– međusobno posluživanje pa i doticanje supružnika ne kvari ranije uzeti abdest.

3 Žena s menstruacijom i džunub osoba mogu držati i nositi Kur'an u omotu, torbici, kutiji i sličnom. Ibni-Abbas, radijallahu anhuma, jednom prilikom kao džunub pročitao je s papirića jedan kur'anski tekst i na postavljenu mu primjedbu odgovorio: "Ja nosim u sebi kur'anskog teksta više od ovoga na ovom papiriću."

NAZIVANJE KRVARENJA IZA PORODA (NIFASA) MENSTRUACIJOM (I MENSTRUACIJE NIFASOM)

باب مَنْ سمَّى النِّفاسَ حَيْضًا وَالْحَيْضَ نِفَاسًا

298. PRIČAO NAM JE Mekki b. Ibrahim, njemu Hišam prenoseći od Jahjaa b. Ebu-Kesira, on od Ebu-Selema, da mu je Zejneba, kćerka Ummi-Seleme, pričala kako joj je Ummi-Selema rekla:
– Dok sam ležala pokraj Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, u svojoj četverorogljastoj haljini (s resastim obrubima), dobila sam menstruaciju, pa sam se nečujno izvukla i uzela haljine za menstruaciju.
– Jesi li dobila nifas (misleći na menstruaciju)? – upitao je.
– Da – rekla sam. Potom me je pozvao i ja sam se u resastoj haljini opet kod njega spustila.[1]

٢٩٨. حَدَّثَنَا الْمَكِّيُّ بْنُ إِبْرَاهِيمَ قَالَ حَدَّثَنَا هِشَامٌ عَنْ يَحْيَى بْنِ أَبِي كَثِيرٍ عَنْ أَبِي سَلَمَةَ أَنَّ زَيْنَبَ بِنْتَ أُمِّ سَلَمَةَ حَدَّثَتْهُ أَنَّ أُمَّ سَلَمَةَ حَدَّثَتْهَا قَالَتْ بَيْنَا أَنَا مَعَ النَّبِيِّ ﷺ مُضْطَجِعَةٌ فِي خَمِيصَةٍ إِذْ حِضْتُ فَانْسَلَلْتُ فَأَخَذْتُ ثِيَابَ حِيضَتِي قَالَ أَنُفِسْتِ قُلْتُ نَعَمْ فَدَعَانِي فَاضْطَجَعْتُ مَعَهُ فِي الْخَمِيلَةِ .

Ibni-Hazm kaže: "Citirati kur'anski tekst, kakve dove, doticati Mushaf dozvoljeno je, bila osoba džunub ili s menstruacijom, s abdestom ili bez njega. Ovo mišljenje zastupaju: Rebi', Seid b. Musejjeb, Ibni-Džubejr, Ibni-Abbas, Davud i svi naši sljedbenici";
– dozvoljeno je citirati Kur'an u blizini nečistog terena, iako iz poštovanja prema Kur'anu treba to izbjegavati;
– bolesnik klanjajući namaz može se oslanjati na suprugu s menstruacijom ako joj je odjeća čista.

1 Iz hadisa se zaključuje:
– dozvoljeno je ležati sa suprugom u periodu menstruacije pod istim pokrivačem;
– žena s menstruacijom ili krvarenjem iza porođaja ne može klanjati, postiti, učiti duže tekstove iz Kur'ana ni prihvaćati Kur'an bez omota.
Ummi-Selema upitala je jednom prilikom Muhammeda, sallallahu alejhi ve sellem:
– Koliko traje krvarenje iza porođaja?
– četrdeset dana, osim ako ne prestane prije – odgovori.
U Ebu-Ali Tusijevu "Kitabul-ahkamu" stoji: "Svi učeni ashabi i generacija iza njih smatraju da žena nije dužna klanjati 40 dana iza porođaja, a ako joj krvarenje prestane prije, može se okupati i otpočeti klanjati. Ako i nakon četrdeset dana krvari, o tome većina učenjaka kaže: "Poslije četrdeset dana ona neće propuštati namaze." To je stav većine pravnika. Od Hasana je preneseno (da je rekao): "Neće klanjati pedeset dana", dok je Ata rekao: "... šezdeset dana."

MILOVANJE ŽENE ZA VRIJEME MENSTRUACIJE

باب مُبَاشَرَةِ الْحَائِضِ

299. PRIČAO NAM JE Kabisa, njemu Sufjan prenoseći od Mensura, on od Ibrahima, ovaj od Esveda, a on od Aiše, da je rekla:
"Ja i Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, kupali smo se iz jedne posude, a bili smo obadvoje džunubi.

٢٩٩. حَدَّثَنَا قَبِيصَةُ قَالَ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ عَنْ مَنْصُورٍ عَنْ إِبْرَاهِيمَ عَنِ الأَسْوَدِ عَنْ عَائِشَةَ قَالَتْ كُنْتُ أَغْتَسِلُ أَنَا وَالنَّبِيُّ ﷺ مِنْ إِنَاءٍ وَاحِدٍ كِلَانَا جُنُبٌ.

300. Tražio je od mene da se prekrijem donjom haljinom i to bih uradila, i milovao me je kada sam imala menstruaciju.

٣٠٠. وَكَانَ يَأْمُرُنِي فَأَتَّزِرُ فَيُبَاشِرُنِي وَأَنَا حَائِضٌ.

301. A kada je bio u it'ikafu pružao mi je glavu i ja sam mu je prala, a imala sam menstruaciju."[2]

٣٠١. وَكَانَ يُخْرِجُ رَأْسَهُ إِلَيَّ وَهُوَ مُعْتَكِفٌ فَأَغْسِلُهُ وَأَنَا حَائِضٌ.

302. PRIČAO NAM JE Ismail b. Halil i kazao da ga je obavijestio Ali b. Mushir, ovoga Ebu-Ishak Šejbani prenoseći od Abdur-Rahmana b. Esveda, on od svoga oca, a ovaj od Aiše, koja je kazala:
– Kada bi neka od nas imala menstruaciju, a Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, htio je milovati, naredio bi joj da se u vrijeme obilnog odljeva krvi obuče i prekrije donjim dijelom svoje odjeće (za hajz) i tek onda bi je milovao. A ko je od vas – kaže Aiša – u stanju da savlađuje svoj prirodni nagon kao što ga savlađuje Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem?
U drugom nizu prenosilaca umjesto Ali b. Mushira, isto prenosi Halil i Džerir, od Šejbanija.

٣٠٢. حَدَّثَنَا إِسْمَاعِيلُ بْنُ خَلِيلٍ قَالَ أَخْبَرَنَا عَلِيُّ ابْنُ مُسْهِرٍ قَالَ أَخْبَرَنَا أَبُو إِسْحَاقَ هُوَ الشَّيْبَانِيُّ عَنْ عَبْدِالرَّحْمَنِ بْنِ الأَسْوَدِ عَنْ أَبِيهِ عَنْ عَائِشَةَ قَالَتْ كَانَتْ إِحْدَانَا إِذَا كَانَتْ حَائِضًا فَأَرَادَ رَسُولُ اللهِ ﷺ أَنْ يُبَاشِرَهَا أَمَرَهَا أَنْ تَتَّزِرَ فِي فَوْرِ حَيْضَتِهَا ثُمَّ يُبَاشِرُهَا قَالَتْ وَأَيُّكُمْ يَمْلِكُ إِرْبَهُ كَمَا كَانَ النَّبِيُّ ﷺ يَمْلِكُ إِرْبَهُ تَابَعَهُ خَالِدٌ وَجَرِيرٌ عَنِ الشَّيْبَانِيِّ.

2 Iz hadisa se zaključuje:
– supružnici se mogu kupati vodom grabeći je iz jedne posude;
– dozvoljeno je međusobno zabavljanje muža i žene s menstruacijom, a ako muž obavi i spolni snošaj, dužan je izvršiti kefaret, a on se sastoji od oslobađanja jednog roba – po jednom mišljenju – ili od sadake u iznosu od pola dinara (zlatnika) – po drugom mišljenju. To je stav Katade, Evza'ija, Ahmeda, Ishaka i Šafije, dok pravnici hanefijske škole ističu potrebu iskrenog pokajanja i traženja Allahovog oprosta;
– dozvoljeno je mužu doticati suprugu s menstruacijom, ali samo tijelo iznad pojasa i ispod koljena, a ono između pojasa i koljena preko prekrivene haljine;
– žena s menstruacijom može vršiti sve kućne poslove i ne odvaja se od muža niti ostalih kućana.

303. PRIČAO NAM JE Ebu-Nu'man, njemu prenio Abdul-Vahid, njemu Šejbani, a njemu pričao Abdullah b. Šeddad, i kazao da je čuo Mejmunu gdje govori:
"Kada bi Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, htio milovati neku od svojih supruga kada je u hajzu, naredio bi joj i ona bi se prekrila donjim dijelom svoje odjeće (keceljom)."[1]
Gornji hadis prenio je Sufjan od Šejbanija.

٣٠٣. حَدَّثَنَا أَبُو النُّعْمَانِ قَالَ حَدَّثَنَا عَبْدُالْوَاحِدِ قَالَ حَدَّثَنَا الشَّيْبَانِيُّ قَالَ حَدَّثَنَا عَبْدُاللهِ بْنُ شَدَّادٍ قَالَ سَمِعْتُ مَيْمُونَةَ تَقُولُ كَانَ رَسُولُ اللهِ ﷺ إِذَا أَرَادَ أَنْ يُبَاشِرَ امْرَأَةً مِنْ نِسَائِهِ أَمَرَهَا فَاتَّزَرَتْ وَهِيَ حَائِضٌ وَرَوَاهُ سُفْيَانُ عَنِ الشَّيْبَانِيِّ .

ŽENSKO S MENSTRUACIJOM NE POSTI

بَاب تَرْكِ الْحَائِضِ الصَّوْمَ

304. PRIČAO NAM JE Seid b. Ebu-Merjem i kazao da ga je obavijestio Muhammed b. Dža'fer, njega Zejd b. Eslem prenoseći od Ijada b. Abdullaha, a on od Ebu-Seida Hudrija, koji je rekao:
– Izašao je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, na dan Kurbanskog – ili Ramazanskog bajrama na musallu i prolazeći pored žena rekao: "Ženska skupino, dajite sadaku (zekat)? Predočeno mi je da ste vi većina u džehennemskoj vatri."
– Zašto, Allahov Poslaniče? – upitaše.
– Mnogo proklinjete, i (mužu ste) nezahvalne. Ja nisam vidio nikoga kraće pameti i manjkavije vjere, a da zanese pamet i odlučnog čovjeka, kao što ste vi.
– U čemu se ogleda manjkavost naše vjere i našeg razuma, Allahov Poslaniče – upitale su?
– Nije li svjedočenje žene jednako polovici svjedočenja muškarca? – odgovorio je on.
– Da – rekoše one.
– Pa to – reče Alejhisselam – spada u manjkavost pameti.

٣٠٤. حَدَّثَنَا سَعِيدُ بْنُ أَبِي مَرْيَمَ قَالَ أَخْبَرَنَا مُحَمَّدُ بْنُ جَعْفَرٍ قَالَ أَخْبَرَنِي زَيْدٌ هُوَ ابْنُ أَسْلَمَ عَنْ عِيَاضِ بْنِ عَبْدِاللهِ عَنْ أَبِي سَعِيدٍ الْخُدْرِيِّ قَالَ خَرَجَ رَسُولُ اللهِ ﷺ فِي أَضْحَى أَوْ فِطْرٍ إِلَى الْمُصَلَّى فَمَرَّ عَلَى النِّسَاءِ فَقَالَ يَا مَعْشَرَ النِّسَاءِ تَصَدَّقْنَ فَإِنِّي أُرِيتُكُنَّ أَكْثَرَ أَهْلِ النَّارِ فَقُلْنَ وَبِمَ يَا رَسُولَ اللهِ قَالَ تُكْثِرْنَ اللَّعْنَ وَتَكْفُرْنَ الْعَشِيرَ مَا رَأَيْتُ مِنْ نَاقِصَاتِ عَقْلٍ وَدِينٍ أَذْهَبَ لِلُبِّ الرَّجُلِ الْحَازِمِ مِنْ إِحْدَاكُنَّ قُلْنَ وَمَا نُقْصَانُ دِينِنَا وَعَقْلِنَا يَا رَسُولَ اللهِ قَالَ أَلَيْسَ شَهَادَةُ الْمَرْأَةِ مِثْلَ نِصْفِ شَهَادَةِ الرَّجُلِ قُلْنَ بَلَى قَالَ فَذَلِكِ

1 Iz navedenog hadisa može se zaključiti:
– u danima menstruacije supruga oblači prostiju, zatvoreniju haljinu koja neće u mužu pobuđivati nadražaj za spolni snošaj;
– zabavljati se sa suprugom u vrijeme menstruacije dozvoljeno je samo čovjeku koji vlada svojim prirodnim nagonom i zna da neće izvršiti spolni snošaj.

– A nije li ona (žena) s menstruacijom ta koja ne klanja i ne posti? – reče on.
– Da – potvrdiše.
– To je, eto – reče on – manjkavost njene vjere.[2]

مِنْ نُقْصَانِ عَقْلِهَا أَلَيْسَ إِذَا حَاضَتْ لَمْ تُصَلِّ وَلَمْ تَصُمْ قُلْنَ بَلَى قَالَ فَذَلِكِ مِنْ نُقْصَانِ دِينِهَا .

ŽENA S MENSTRUACIJOM OBAVLJA SVE OBREDE HADŽA OSIM OBILASKA OKO KA'BE

باب تقضي الحائض المناسك كلها إلا الطواف بالبيت

Ibrahim kaže: "Nije grijeh da ona osoba s menstruacijom prouči ajet", a Ibni-Abbas nije smatrao grijehom da džunub uči kur'anski tekst. Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, spominjao je Allaha u svako doba.
Ummi-Atijje kaže: "Naređeno nam je da (na musallu) izlaze i osobe s menstruacijom, da izgovaraju tekbire zajedno s tekbirima (ashaba) i upućuju dovu Allahu, dželle šanuhu."

وَقَالَ إِبْرَاهِيمُ لَا بَأْسَ أَنْ تَقْرَأَ الْآيَةَ وَلَمْ يَرَ ابْنُ عَبَّاسٍ بِالْقِرَاءَةِ لِلْجُنُبِ بَأْسًا وَكَانَ النَّبِيُّ ﷺ يَذْكُرُ اللَّهَ عَلَى كُلِّ أَحْيَانِهِ وَقَالَتْ أُمُّ عَطِيَّةَ كُنَّا نُؤْمَرُ أَنْ يَخْرُجَ الْحُيَّضُ فَيُكَبِّرْنَ بِتَكْبِيرِهِمْ وَيَدْعُونَ وَقَالَ ابْنُ عَبَّاسٍ أَخْبَرَنِي أَبُو سُفْيَانَ أَنَّ هِرَقْلَ دَعَا

---

2 Iz hadisa se može zaključiti:
– preporučljivo je da imam s okolnim svijetom klanja bajramske namaze na širem otvorenom terenu. To je bio ustaljen običaj I stoljeća islamske ere, a kasnije je jenjavao, ali se ipak zadržao i do naših dana;
– milostinju treba dijeliti uvijek, a naročito u dane Bajrama. Oni koji se mogu veseliti i raskošno živjeti, dužni su materijalno pomoći siromahe;
– žene mogu učestvovati u obavljanju bajramskih namaza, ako neće izazvati smutnju. Aiša, radijallahu anha, jednom je izjavila: "Kada bi Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem , vidio šta se sve poslije njega dešava među ženskim svijetom, on bi ženama zabranio pristup u džamije kao što je bilo zabranjeno Izraelićankama."
– U djelu *Et-Tevdih* se navodi da Ebu-Bekr, Ali, Ibni-Omer, radijallahu anhum, i još neki ashabi smatraju da su žene dužne doći na musallu, poslušati prigodna predavanja i učestvovati u obavljanju prazničnih obreda. Međutim, Urve, Kasim, Jahja b. Seid, smatraju da je zabranjeno da žene dođu na Bajram. Od Ebu-Hanife je preneseno da je to jednom zabranio, a jednom odobrio, dok Malik i Ebu-Jusuf odobravaju staricama i udatim ženama, a djevojkama zabranjuju.
U Bedai'u stoji: "Učenjaci hanefijske škole su saglasni da djevojkama ne treba dopustiti da prisustvuju bajramima, džumama i ostalim namazima, jer je u Kur'anu rečeno: 'Neka one borave u svojim kućama!' Njihovo prisustvo može uroditi neredom i narušavanjem moralnog ugleda, za koji se svaki čovjek stara."
Imam Ebu-Jusuf drži da žena ako izađe na Bajram neće klanjati, nego će tako samo uvećavati broj muslimana i učestvovati u njihovim dovama.
Buhari i Muslim u svojim Sahihima navode hadis: "Ne odbijajte žene od Allahovih hramova!"
– imam može poučavati žene, bilo pojedinačno ili skupno;
– poroke ljudi i njihove negativne osobine treba iznositi umjereno oštrim tonom, indirektno i općenito;
– milostinjom se postiže Allahova, dželle šanuhu, milost, naklonost i oprost manjih prekršaja;
– haram je nijekati Allahove, dželle šanuhu, blagodati, a pokuđeno biti nezahvalan ljudima na njihovoj usluzi;
– strogo je zabranjeno govoriti u društvu sramotne i grube riječi i ljude bespravno proklinjati. Ko to čini, svrstava se u grupu velikih grešnika kojima Allah otvoreno prijeti paklenom kaznom;
– veliki grijesi su nazvani kufrom radi ukazivanja na njihovu opasnost onome ko ih čini;
– mlađi treba koristiti iskustvo starijeg;
– svjedočenje dviju žena ravno je svjedočenju jednog muškarca;
– na poboljšanju materijalnog stanja siromaha treba se osobno maksimalno angažovati;
– žena s menstruacijom oslobođena je posta i namaza.

Ibni-Abbas je rekao:
– Obavijestio me je Ebu-Sufjan da je Herakle zatražio Vjerovjesnikovo, sallallahu alejhi ve sellem, pismo i pročitao ga, a u njemu bijaše: "U ime Allaha, Sveopćeg Dobročinitelja, Milostivog!" i (ajet): "O, pristalice Knjige, dođite riječi..."
'Ata je prenio od Džabira: "Aiša je imala menstruaciju, pa je opet obavljala sve obrede hadža, osim obilaženja oko Ka'be i obavljanja namaza."
Hakem je izjavio: "Ja koljem (živinče) kao džunub, a pošto je Allah rekao: 'Ne jedite meso životinje pri čijem klanju nije spomenuto Allahovo ime...' (učim bismillu)."

بِكِتَابِ النَّبِيِّ ﷺ فَقَرَأَ فَإِذَا فِيهِ بِسْمِ اللهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ وَ (يَا أَهْلَ الْكِتَابِ تَعَالَوْا إِلَى كَلِمَةٍ) الآيَةَ وَقَالَ عَطَاءٌ عَنْ جَابِرٍ حَاضَتْ عَائِشَةُ فَنَسَكَتِ الْمَنَاسِكَ غَيْرَ الطَّوَافِ بِالْبَيْتِ وَلَا تُصَلِّي وَقَالَ الْحَكَمُ إِنِّي لَأَذْبَحُ وَأَنَا جُنُبٌ وَقَالَ اللهُ عَزَّ وَجَلَّ (وَلَا تَأْكُلُوا مِمَّا لَمْ يُذْكَرِ اسْمُ اللهِ عَلَيْهِ) .

305. PRIČAO NAM JE Ebu-Nu'ajm, njemu Abdul-Aziz b. Ebu-Seleme prenoseći od Abdur-Rahmana b. Kasima, ovaj od Kasima b. Muhammeda, ovaj od Aiše, koja kaže:
– Izašli smo s Vjerovjesnikom, sallallahu alejhi ve sellem, misleći da obavimo samo hadž. Kada smo došli u Seref, pojavila mi se menstruacija. Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, unišao mi je (u šator), a ja plačem.
– Što plačeš? – upita.
– Allaha mi, voljela sam da nisam hodočastila ove godine – odgovorila sam.
– Možda si dobila krvarenje (kao poslije porođaja)? – upitao je.
– Da – odgovorila sam.
On je potom rekao: "To je nešto što je Allah propisao Ademovim kćerkama; radi sve što radi svaki hodočasnik, samo ne obilazi oko Ka'be dok se ne očistiš!"[1]

٣٠٥ . حَدَّثَنَا أَبُو نُعَيْمٍ قَالَ حَدَّثَنَا عَبْدُالْعَزِيزِ بْنُ أَبِي سَلَمَةَ عَنْ عَبْدِالرَّحْمَنِ بْنِ الْقَاسِمِ عَنِ الْقَاسِمِ ابْنِ مُحَمَّدٍ عَنْ عَائِشَةَ قَالَتْ خَرَجْنَا مَعَ النَّبِيِّ ﷺ لَا نَذْكُرُ إِلَّا الْحَجَّ فَلَمَّا جِئْنَا سَرِفَ طَمِثْتُ فَدَخَلَ عَلَيَّ النَّبِيُّ ﷺ وَأَنَا أَبْكِي فَقَالَ مَا يُبْكِيكِ قُلْتُ لَوَدِدْتُ وَاللهِ أَنِّي لَمْ أَحُجَّ الْعَامَ قَالَ لَعَلَّكِ نُفِسْتِ قُلْتُ نَعَمْ قَالَ فَإِنَّ ذَلِكِ شَيْءٌ كَتَبَهُ اللهُ عَلَى بَنَاتِ آدَمَ فَافْعَلِي مَا يَفْعَلُ الْحَاجُّ غَيْرَ أَنْ لَا تَطُوفِي بِالْبَيْتِ حَتَّى تَطْهُرِي .

---

1 Džunub ima status kao osoba s menstruacijom. Ibni-Abbas, radijallahu anhuma, nije smatrao grijehom da džunub prouči 1 do 2 ajeta, a Ahmed i Malik dozvoljavaju mu proučiti najviše jedan ajet.
Prijevod cijelog 64. ajeta Ali-Imran, u Muhammedovom, sallallahu alejhi ve sellem, pismu, poslanom Heraklu, glasi: "Sljedbenici Knjige (Tevrata i Indžila), dođite riječi koja je jednaka i nama i vama – da budemo u ibadetu samo Allahu i da Mu u tome ništa ne pridružujemo, da jedni druge ne smatramo bogovima umjesto Allaha!" Ako se oni okrenu (od istine), recite: "Budite svjedoci da smo mi muslimani!"
Alejhisselam je dao napisati i poslati tekst gornjeg ajeta bizantijskom caru, znajući da je on kao nemusliman džunub, i da će ga kao takav i pročitati. Kada je to Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, dozvolio

NEUBIČAJENI ODLJEV KRVI (ISTIHADA) KOD ŽENA

باب الاستحاضة

306. PRIČAO NAM JE Abdulah b. Jusuf i kazao da ga je obavijestio Malik prenoseći od Hišama b. Urve, on od svoga oca, a ovaj od Aiše, da je rekla:
– Fatima bint Ebu-Hubejš pitala je Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem: "Allahov Poslaniče, ja nikad nisam čista, pa da li ću izostavljati namaz?"
Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, odgovorio je: "To je samo krv kapilara, a nije menstruacija. Kada ti se pojavi menstruacija, izostavljaj namaz, a kada prođe njen rok saperi sa sebe krv (okupaj se) i klanjaj!"[2]

٣٠٦. حَدَّثَنَا عَبْدُاللهِ بْنُ يُوسُفَ قَالَ أَخْبَرَنَا مَالِكٌ عَنْ هِشَامِ بْنِ عُرْوَةَ عَنْ أَبِيهِ عَنْ عَائِشَةَ أَنَّهَا قَالَتْ قَالَتْ فَاطِمَةُ بِنْتُ أَبِي حُبَيْشٍ لِرَسُولِ اللهِ ﷺ يَا رَسُولَ اللهِ إِنِّي لَا أَطْهُرُ أَفَأَدَعُ الصَّلَاةَ فَقَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ إِنَّمَا ذَلِكِ عِرْقٌ وَلَيْسَ بِالْحَيْضَةِ فَإِذَا أَقْبَلَتِ الْحَيْضَةُ فَاتْرُكِي الصَّلَاةَ فَإِذَا ذَهَبَ قَدْرُهَا فَاغْسِلِي عَنْكِ الدَّمَ وَصَلِّي .

nemuslimanu, onda je sigurno dozvoljeno muslimanu koji je džunub i osobi s menstruacijom. Izjava Hakema b. Kutejba upozorava da je on kao džunub proučio bismillu i tekbir, i potom klao živinčad.

2 Citirani hadis navode i drugi muhaddisi u nešto izmijenjenim varijantama, a Tirmizi ga završava riječima: "... uzimaj abdest za svaki namaz kada nastupi njegovo vrijeme!"
Tahavi navodi: "... kada ti prestane menstruacija, okupaj se, a onda abdest uzimaj prilikom klanjanja svakog namaza!"
U zbirci hadisa Ahmeda b. Hanbela stoji: "Okupaj se i za svaki namaz uzmi abdest!"
Ebu-Davud preko Aiše, radijallahu anha, navodi da je Ummi-Habiba bint Džahš, radijallahu anha, imala prekovremeni odljev krvi oko sedam godina, pa je došla Alejhisselamu i pitala ga o načinu obavljanja namaza: "To nije menstruacija – odgovorio je Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, nego krv kapilara. Okupaj se i klanjaj!" Ona bi se znala kupati u sobi sestre Zejnebe, radijallahu anha, a površina vode u kotlu bila bi crvena od krvi.
Ovo mišljenje usvajaju predstavnici ehli-sunnetskih škola islama.
Ebu-Davud navodi i slučaj Sehle b. Suhejl, radijallahu anha, kojoj je Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, odgovorio: Okupaj se pred obavljanje svakog namaza! Pošto joj je to bilo naporno, Alejhisselam joj je rekao da se okupa jednom za podne i ikindiju, jednom za akšam i jaciju i jednom za sabah. Jednoj drugoj ženi Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, naredio je da se okupa pred istek podnevskog vremena, a onda klanja podne pa ikindiju. Zatim da tako uradi i u slučaju akšama i jacije, a da se za sabah posebno okupa.
Ebu-Hanife smatra da je vrijeme trajanja pravovaljanog abdesta žena s vanrednim odljevom krvi ograničeno dužinom trajanja pojedinog namaskog vremena u kome žena može vršiti sve obligatne i dobrovoljne pobožne čine; svršetkom namaskog vremena u kome je abdest uzet prestaje i punopravnost toga abdesta. Prestankom vanrednog odljeva krvi kupanje nije obligatno, nego samo preporučljivo.

PRANJE KRVI MENSTRUACIJE

باب غسل دم المحيض

307. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Jusuf i kazao da ga je obavijestio Malik prenoseći od Hišama, ovaj od Fatime bint Munzir, a ona od Esme bint Ebu-Bekr, da je izjavila:
– Jedna žena pitala je Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, i rekla: "Šta misliš, Allahov Poslaniče, kada odjeću neke od nas žena poškropi krv menstruacije, šta će činiti?
Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, odgovori: "Kada odjeću neke od vas poškropi krv menstruacije, neka je trljajući sapere, potom oblije vodom, i onda u njoj klanja!"

٣٠٧. حَدَّثَنَا عَبْدُاللهِ بْنُ يُوسُفَ قَالَ أَخْبَرَنَا مَالِكٌ عَنْ هِشَامِ بْنِ عُرْوَةَ عَنْ فَاطِمَةَ بِنْتِ الْمُنْذِرِ عَنْ أَسْمَاءَ بِنْتِ أَبِي بَكْرٍ الصِّدِّيقِ أَنَّهَا قَالَتْ سَأَلَتِ امْرَأَةٌ رَسُولَ اللهِ ﷺ فَقَالَتْ يَا رَسُولَ اللهِ أَرَأَيْتَ إِحْدَانَا إِذَا أَصَابَ ثَوْبَهَا الدَّمُ مِنَ الْحَيْضَةِ كَيْفَ تَصْنَعُ فَقَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ إِذَا أَصَابَ ثَوْبَ إِحْدَاكُنَّ الدَّمُ مِنَ الْحَيْضَةِ فَلْتَقْرُصْهُ ثُمَّ لِتَنْضَحْهُ بِمَاءٍ ثُمَّ لِتُصَلِّي فِيهِ .

308. PRIČAO NAM JE Asbeg i kazao da ga je obavijestio Ibni-Vehb, a njega Amr b. Haris prenoseći od Abdur-Rahmana b. Kasima, koji mu je pričao od svoga oca, a on od Aiše, da je rekla:
"Kada bi neka od nas imala menstruaciju, ona bi pri svom čišćenju trljajući sapirala krv sa svoje odjeće, oprala taj dio, oblila ostale njene krajeve, i onda u njoj klanjala."

٣٠٨. حَدَّثَنَا أَصْبَغُ قَالَ أَخْبَرَنِي ابْنُ وَهْبٍ قَالَ أَخْبَرَنِي عَمْرُو بْنُ الْحَارِثِ عَنْ عَبْدِالرَّحْمَنِ بْنِ الْقَاسِمِ حَدَّثَهُ عَنْ أَبِيهِ عَنْ عَائِشَةَ قَالَتْ كَانَتْ إِحْدَانَا تَحِيضُ ثُمَّ تَقْتَرِصُ الدَّمَ مِنْ ثَوْبِهَا عِنْدَ طُهْرِهَا فَتَغْسِلُهُ وَتَنْضَحُ عَلَى سَائِرِهِ ثُمَّ تُصَلِّي فِيهِ .

BORAVLJENJE U I‘TIKAFU OSOBE S VANREDNIM ODLJEVOM KRVI (ISTIHADOM)

باب اعْتِكَافِ الْمُسْتَحَاضَةِ

309. PRIČAO NAM JE Ishak, a njemu Halid b. Abdullah prenoseći od Halida, on od Ikrime, a ovaj od Aiše, da je s Vjerovjesnikom, sallallahu alejhi ve sellem, u i‘tikaf odlazila po neku od njegovih supruga, iako bi bila s vanrednim odljevom krvi. Ona bi uočavala krv svog vanrednog odljeva, i zbog te krvi stavljala ponekad ispod sebe zdjelu. Ikrime smatra da je uistinu Aiša vidjela vodu divljeg šafrana, pa je kazala: “Kao da je tako nešto imala ta i ta žena.”[1]

٣٠٩. حَدَّثَنَا إِسْحَاقُ قَالَ حَدَّثَنَا خَالِدُ بْنُ عَبْدِ اللهِ عَنْ خَالِدٍ عَنْ عِكْرِمَةَ عَنْ عَائِشَةَ أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ اعْتَكَفَ مَعَهُ بَعْضُ نِسَائِهِ وَهِيَ مُسْتَحَاضَةٌ تَرَى الدَّمَ فَرُبَّمَا وَضَعَتِ الطَّسْتَ تَحْتَهَا مِنَ الدَّمِ وَزَعَمَ أَنَّ عَائِشَةَ رَأَتْ مَاءَ الْعُصْفُرِ فَقَالَتْ كَأَنَّ هَذَا شَيْءٌ كَانَتْ فُلاَنَةُ تَجِدُهُ .

310. PRIČAO NAM JE Kutejbe, a njemu Jezid b. Zurej‘ prenoseći od Halida, on od Ikrime, a ovaj od Aiše, koja je izjavila:
“S Allahovim Poslanikom, sallallahu alejhi ve sellem, boravila je u i‘tikafu jedna od njegovih supruga, a vidjela bi i krv i žućkastu tečnost (vanrednog odljeva), i dok bi klanjala, stavljala je posudu ispod sebe.”

٣١٠. حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ قَالَ حَدَّثَنَا يَزِيدُ بْنُ زُرَيْعٍ عَنْ خَالِدٍ عَنْ عِكْرِمَةَ عَنْ عَائِشَةَ قَالَتِ اعْتَكَفَتْ مَعَ رَسُولِ اللهِ ﷺ امْرَأَةٌ مِنْ أَزْوَاجِهِ فَكَانَتْ تَرَى الدَّمَ وَالصُّفْرَةَ وَالطَّسْتُ تَحْتَهَا وَهِيَ تُصَلِّي .

311. PRIČAO NAM JE Musedded, a njemu Mu‘temir prenoseći od Halida, on od ‘Ikrime, a ovaj od Aiše, da je neka od majki pravovjernika bila u i‘tikafu sa vanrednim odljevom krvi.

٣١١. حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ قَالَ حَدَّثَنَا مُعْتَمِرٌ عَنْ خَالِدٍ عَنْ عِكْرِمَةَ عَنْ عَائِشَةَ أَنَّ بَعْضَ أُمَّهَاتِ الْمُؤْمِنِينَ اعْتَكَفَتْ وَهِيَ مُسْتَحَاضَةٌ .

---

1 Žena s vanrednim odljevom krvi (istihadom) može boraviti u džamiji, klanjati i vršiti ostale ibadetske poslove. Status takve žene jednak je statusu osobe kojoj stalno kapa krv iz nosa, curi mokraća, izlazi *mezija* i *vedija* ili mu curi krv iz rane tokom cijelog jednog namaskog vremena.
Aiša, radijallahu anha, je ovaj odljev imala u većoj mjeri i stavljala ispod sebe posudu da joj krv ne poškropi haljine ili teren u džamiji.
Ovaj odljev ne predstavlja smetnju za spolni snošaj.

DA LI ŽENA MOŽE KLANJATI U HALJINI U KOJOJ JE BILA PRI MENSTRUACIJI

باب هَلْ تُصَلِّي الْمَرْأَةُ فِي ثَوْبٍ حَاضَتْ فِيهِ

312. PRIČAO NAM JE Ebu-Nu'ajm, a njemu Ibrahim b. Nafi' prenoseći od Ibnu-Ebu-Nedžiha, ovaj od Mudžahida, da je Aiša pričala:
"Svaka od nas imala je samo po jednu haljinu u kojoj bi bila i za vrijeme menstruacije, i ako bi na nju kanulo štogod krvi, nakvasila bi to vlastitom pljuvačkom i istrala svojim noktom."[1]

٣١٢. حَدَّثَنَا أَبُو نُعَيْمٍ قَالَ حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ نَافِعٍ عَنِ ابْنِ أَبِي نَجِيحٍ عَنْ مُجَاهِدٍ قَالَ قَالَتْ عَائِشَةُ مَا كَانَ لِإِحْدَانَا إِلَّا ثَوْبٌ وَاحِدٌ تَحِيضُ فِيهِ فَإِذَا أَصَابَهُ شَيْءٌ مِنْ دَمٍ قَالَتْ بِرِيقِهَا فَقَصَعَتْهُ بِظُفْرِهَا .

NAMIRISAVANJE ŽENE PRILIKOM KUPANJA ZBOG MENSTRUACIJE

باب الطِّيبِ لِلْمَرْأَةِ عِنْدَ غُسْلِهَا مِنَ الْمَحِيضِ

313. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Abdul-Vehhab, a njemu Hammad b. Zejd prenoseći od Ejjuba, ovaj od Hafse (Ebu-Abdullah kaže: ili Hišam b. Hassan prenosi od Hafse), ona od Ummi-Atijje, a ova od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, riječima:
– Nama je bilo zabranjeno da se nakon umrlog ustežemo od uljepšavanja više od tri dana, osim nakon umrlog muža kada žalimo četiri mjeseca i deset dana. U to vrijeme ne podvlačimo vjeđe (surmu), ne namirisavamo se i ne oblačimo bojadisane haljine, osim odjevnog ogrtača (iz Jemena). Kada bi se neka od nas kupala poslije menstruacije, bilo nam je dozvoljeno pri tom čišćenju upotrijebiti malo azfarskog miomirisa. Praćenje dženaze bilo nam je zabranjeno.
Gornji hadis prenio je, kaže Ebu-Abdullah, Hišam b. Hassan od Hafse, ona od Ummi-Atijje, a ova od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem.[2]

٣١٣. حَدَّثَنَا عَبْدُ اللهِ بْنُ عَبْدِ الْوَهَّابِ قَالَ حَدَّثَنَا حَمَّادُ بْنُ زَيْدٍ عَنْ أَيُّوبَ عَنْ حَفْصَةَ قَالَ أَبُو عَبْد اللهِ أَوْ هِشَامِ بْنِ حَسَّانَ عَنْ حَفْصَةَ عَنْ أُمِّ عَطِيَّةَ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَتْ كُنَّا نُنْهَى أَنْ نُحِدَّ عَلَى مَيِّتٍ فَوْقَ ثَلَاثٍ إِلَّا عَلَى زَوْجٍ أَرْبَعَةَ أَشْهُرٍ وَعَشْرًا وَلَا نَكْتَحِلَ وَلَا نَتَطَيَّبَ وَلَا نَلْبَسَ ثَوْبًا مَصْبُوغًا إِلَّا ثَوْبَ عَصْبٍ وَقَدْ رُخِّصَ لَنَا عِنْدَ الطُّهْرِ إِذَا اغْتَسَلَتْ إِحْدَانَا مِنْ مَحِيضِهَا فِي نُبْذَةٍ مِنْ كُسْتِ أَظْفَارٍ وَكُنَّا نُنْهَى عَنِ اتِّبَاعِ الْجَنَائِزِ .
قَالَ أَبُو عَبْد اللهِ رَوَاهُ هِشَامُ بْنُ حَسَّانَ عَنْ حَفْصَةَ عَنْ أُمِّ عَطِيَّةَ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ .

1 Bejheki, tumačeći gornji hadis, ističe da je Aiša, radijallahu anha, mislila na manje kapljice krvi od menstruacije s kojima bi se moglo i klanjati bez čišćenja, jer se iz drugih hadisa vidi da su Alejhisselamove supruge svoje haljine uprljane krvlju od menstruacije brižljivo prale vodom.

2 Iz hadisa se može zaključiti:
– supruga umrlog muža pričekat će četiri mjeseca i deset dana da se vidi da li je trudna ili ne. Ukoliko je supruga ostala trudna, vrijeme pričeka traje do časa njenog porođaja. U ovom vremenu supruga ne treba

KADA ŽENI PRESTANE MENSTRUACIJA, (DOBRO) ĆE SE ISTRLJATI I KAKO ĆE SE OKUPATI I UPOTRIJEBITI KRPU NATOPLJENU MOŠUSOM, I ISTIRATI TRAGOVE KRVI

باب دلك المرأة نفسها إذا تطهرت من المحيض وكيف تغتسل وتأخذ فرصة ممسكة فتتبع أثر الدم .

314. PRIČAO NAM JE Jahja i kazao da mu je prenio Ibni-Ujejne prenoseći od Mensura b. Safijje, on od svoje majke (Safijje), a ona od Aiše, kako je jedna žena pitala Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, za kupanje poslije menstruacije, pa joj je on naredio kako će se kupati, rekavši: "Uzmi krpu natopljenu mošusom i njom se dobro očisti!"

– Kako ću se njome očistiti? – upita ona.

– Čisti se njome! – odgovori on.

– A kako? – reče ona.

– Subhanallah! – uzviknu on – čisti se (njome)!

Tada sam je povukla k sebi (priča Aiša) i rekla: "Vuci je i trljaj po ostatku traga krvi (od menstruacije)!"

٣١٤. حَدَّثَنَا يَحْيَى قَالَ حَدَّثَنَا ابْنُ عُيَيْنَةَ عَنْ مَنْصُورِ بْنِ صَفِيَّةَ عَنْ أُمِّهِ عَنْ عَائِشَةَ أَنَّ امْرَأَةً سَأَلَتِ النَّبِيَّ ﷺ عَنْ غُسْلِهَا مِنَ الْمَحِيضِ فَأَمَرَهَا كَيْفَ تَغْتَسِلُ قَالَ خُذِي فِرْصَةً مِنْ مَسْكٍ فَتَطَهَّرِي بِهَا قَالَتْ كَيْفَ أَتَطَهَّرُ قَالَ تَطَهَّرِي بِهَا قَالَتْ كَيْفَ قَالَ سُبْحَانَ اللهِ تَطَهَّرِي فَاجْتَبَذْتُهَا إِلَيَّ فَقُلْتُ تَتَبَّعِي بِهَا أَثَرَ الدَّمِ .

---

da se gizda i posjećuje veselo društvo; a podvlačiti vjeđe preko dana, oblačiti odjeću privlačnih boja i upotrebljavati kozmetiku spada u strogo zabranjene čine;

– žena s menstruacijom, a naročito pri kupanju poslije nje, treba upotrebljavati miomirisnu kozmetiku da njome neutrališe neugodan miris menstruacije.

ČIŠĆENJE KRVI OD MENSTRUACIJE

بَاب غَسْلِ الْمَحِيضِ

315. PRIČAO NAM JE Muslim, njemu ispričao Vuhejb, a njemu Mensur prenoseći od svoje majke, a ona od Aiše, da je jedna žena od Ensarije rekla Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem:
– Kako ću se okupati poslije menstruacije?
– Uzmi krpu natopljenu mošusom (pa se očisti)! i uzmi abdest – rekavši to tri puta.
Potom je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, osjetio stid, zakrenuo se na stranu, ili je rekao: uzmi njome abdest, a ja sam je kaže Aiša, zgrabila, privukla k sebi i objasnila joj šta je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, time namjeravao.[1]

٣١٥. حَدَّثَنَا مُسْلِمُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ قَالَ حَدَّثَنَا وُهَيْبٌ حَدَّثَنَا مَنْصُورٌ عَنْ أُمِّهِ عَنْ عَائِشَةَ أَنَّ امْرَأَةً مِنَ الْأَنْصَارِ قَالَتْ لِلنَّبِيِّ ﷺ كَيْفَ أَغْتَسِلُ مِنَ الْمَحِيضِ قَالَ خُذِي فِرْصَةً مُمَسَّكَةً فَتَوَضَّئِي ثَلَاثًا ثُمَّ إِنَّ النَّبِيَّ ﷺ اسْتَحْيَا فَأَعْرَضَ بِوَجْهِهِ أَوْ قَالَ تَوَضَّئِي بِهَا فَأَخَذْتُهَا فَجَذَبْتُهَا فَأَخْبَرْتُهَا بِمَا يُرِيدُ النَّبِيُّ ﷺ .

ČEŠLJANJE ŽENE PRILIKOM KUPANJA POSLIJE MENSTRUACIJE

بَاب امْتِشَاطِ الْمَرْأَةِ عِنْدَ غُسْلِهَا مِنَ الْمَحِيضِ

316. PRIČAO NAM JE Musa b. Isma'il, njemu Ibrahim, a njemu Ibni-Šihab prenoseći od Urve, da je Aiša izjavila:
– Proučivši telbiju na Oprosnom hadžu stupila sam u obrede i zanijetila s Allahovim Poslanikom, sallallahu alejhi ve sellem, a bila sam jedna od onih koje su zanijetile prvo umru (s tim da kasnije zanijete i hadž) i nisu bile pripremile kurban.
Aiša je indirektno rekla da ima menstruaciju i nije bila čista dok nije došla noć Arefata, kada je rekla: "Allahov Poslaniče, ovo je noć Arefata, a ja sam zanijetila samo umru?"

٣١٦. حَدَّثَنَا مُوسَى بْنُ إِسْمَاعِيلَ حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ حَدَّثَنَا ابْنُ شِهَابٍ عَنْ عُرْوَةَ أَنَّ عَائِشَةَ قَالَتْ أَهْلَلْتُ مَعَ رَسُولِ اللهِ ﷺ فِي حَجَّةِ الْوَدَاعِ فَكُنْتُ مِمَّنْ تَمَتَّعَ وَلَمْ يَسُقِ الْهَدْيَ فَزَعَمَتْ أَنَّهَا حَاضَتْ وَلَمْ تَطْهُرْ حَتَّى دَخَلَتْ لَيْلَةُ عَرَفَةَ فَقَالَتْ يَا رَسُولَ اللهِ هَذِهِ لَيْلَةُ عَرَفَةَ وَإِنَّمَا كُنْتُ تَمَتَّعْتُ بِعُمْرَةٍ فَقَالَ لَهَا رَسُولُ اللهِ ﷺ انْقُضِي رَأْسَكِ وَامْتَشِطِي

---

1 Muslim u svom Sahihu navodi da je navedena pitanja Alejhisselamu postavljala Esma, kći Šekelova, radijallahu anha, a on joj je odgovorio: "Svaka od vas treba uzeti vodu i sidra i tim očistiti krv, a potom politi vodu po glavi i istrljati je da voda dopre do kože, tada obliti cijelo tijelo i onda se istrljati krpom natopljenom mošusom."
Poslije njenih potpitanja Aiša, radijallahu anha, dala joj je detaljna objašnjenja i rekla: "Ensarijke su divne žene, njih stid ne ometa u traganju za vjerskim znanjem."
Iz hadisa se može zaključiti:
– razgovor o spolnim organima treba biti u alegoriji;
– poznavanje higijene jeste posebna dužnost žena;
– preporučljivo je da žena u toku menstruacije koristi kozmetiku;
– u dijalogu treba biti jasan i sagovorniku svako pitanje dobro objasniti;
– prema ljudima treba biti pažljiv, prijazan, taktičan i pokrivati tuđe mahane.

وَأَمْسِكِي عَنْ عُمْرَتِكِ فَفَعَلْتُ فَلَمَّا قَضَيْتُ الْحَجَّ أَمَرَ عَبْدَ الرَّحْمَنِ لَيْلَةَ الْحَصْبَةِ فَأَعْمَرَنِي مِنَ التَّنْعِيمِ مَكَانَ عُمْرَتِي الَّتِي نَسَكْتُ .

Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, odgovori joj: "Raspleti kosu na svojoj glavi, iščešljaj se i prestani s obredima!" To sam učinila, i kada sam obavila hadž (nakon što sam ga zanijetila), naredio je Abdur-Rahmanu u noći kada smo odsjeli u Mihsabu (lejletul-hasabe)[2] pa mi je on omogućio te sam stupila u umru od Ten'ima, umjesto one moje ranije umre u koju sam bila stupila.[3]

باب نَقْضِ الْمَرْأَةِ شَعَرَهَا عِنْدَ غُسْلِ الْمَحِيضِ

ŽENA TREBA RASPLESTI SVOJU KOSU PRI KUPANJU POSLIJE MENSTRUACIJE

٣١٧. حَدَّثَنَا عُبَيْدُ بْنُ إِسْمَاعِيلَ قَالَ حَدَّثَنَا أَبُو أُسَامَةَ عَنْ هِشَامٍ عَنْ أَبِيهِ عَنْ عَائِشَةَ قَالَتْ خَرَجْنَا مُوَافِينَ لِهِلَالِ ذِي الْحِجَّةِ فَقَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ مَنْ أَحَبَّ أَنْ يُهِلَّ بِعُمْرَةٍ فَلْيُهْلِلْ فَإِنِّي لَوْلَا أَنِّي أَهْدَيْتُ لَأَهْلَلْتُ بِعُمْرَةٍ فَأَهَلَّ بَعْضُهُمْ بِعُمْرَةٍ وَأَهَلَّ بَعْضُهُمْ بِحَجٍّ وَكُنْتُ أَنَا مِمَّنْ أَهَلَّ بِعُمْرَةٍ فَأَدْرَكَنِي يَوْمُ عَرَفَةَ وَأَنَا حَائِضٌ فَشَكَوْتُ إِلَى النَّبِيِّ ﷺ فَقَالَ دَعِي عُمْرَتَكِ وَانْقُضِي رَأْسَكِ وَامْتَشِطِي وَأَهِلِّي بِحَجٍّ فَفَعَلْتُ حَتَّى إِذَا كَانَ لَيْلَةُ الْحَصْبَةِ أَرْسَلَ مَعِي أَخِي عَبْدَ الرَّحْمَنِ بْنَ أَبِي بَكْرٍ فَخَرَجْتُ إِلَى التَّنْعِيمِ فَأَهْلَلْتُ بِعُمْرَةٍ مَكَانَ عُمْرَتِي قَالَ هِشَامٌ وَلَمْ يَكُنْ فِي شَيْءٍ مِنْ ذَلِكَ هَدْيٌ وَلَا صَوْمٌ وَلَا صَدَقَةٌ .

317. PRIČAO NAM JE Ubejd b. Isma'il, njemu Ebu-Usame prenoseći od Hišama, ovaj od svoga oca, a on od Aiše, da je rekla:

– Izašli smo (radi hadža) dočekujući mlađak zul-hidždžeta i Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, reče: "Ko želi zanijetiti umru, neka je i zanijeti, jer i ja da nisam pribavio kurban zanijetio bih umru." Tada su neki od ashaba zanijetili umru, a neki hadž. Ja sam bila od onih koji su zanijetili umru. Dan Arefata zatekao me s menstruacijom pa sam se potužila Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, a on mi reče: "Ostavi umru, raspleti svoju kosu, iščešljaj se i zanijeti hadž!" Tako sam i uradila, a kada je bila noć odsjedanja u Mihsabu (lejletul-hasabe), poslao je sa mnom moga brata Abdur-Rahmana pa sam izašla do Ten'ima i tamo se opet odlučila za umru umjesto moje ranije umre. Hišam je izjavio: "U ovakvom slučaju nije potreban kurban, ni post, a niti ikakva milostinja."[4]

2 Mihsab je mjesto između Mekke i Mine, a spomenuta noć je noć koja slijedi poslije Kurban-bajrama. Inače, riječi El-Hasabe, El-Ebtah i Hajfu Beni-Kinane su nazivi za jedno mjesto na Mini. (prim. rec.)

3 Aiša, radijallahu anha, svojevremno je naumila obaviti hadž, ali nije imala pripremljen kurban. Alejhisselam je nadomak Mekke objavio, ko nema kurban nije mu punovažna odluka za hodočašće i takav se treba odlučiti za obavljanje umre posebno, a potom obaviti hadž. Među ove spadaše i Aiša, radijallahu anha, koja je dolaskom u Seref dobila i menstruaciju, pa je prekinula obrede umre. Devetog zul-hidždžeta Aiši, radijallahu anha, prestala je menstruacija i ona je obavila hadž, a potom i umru.

4 Sadržaj hadisa upozorava na potrebu stalnog održavanja higijene tijela. Čistoća i urednost potrebni su tijelu bilo se na putu ili kod kuće. Žena je oličenje ljepote i čistoće i osnov zdravog podmlatka.
Hišam je dao gornju napomenu, ne znajući da je Alejhisselam tom prilikom zaklao goveče na ime kurbana za sebe i svoje supruge.

O RIJEČIMA UZVIŠENOG ALLAHA: "...(POTOM OD GRUDE MESA), OBLIKOVANE I NEOBLIKOVANE"

بَاب قَوْلِ اللَّهِ عَزَّ وَجَلَّ (مُخَلَّقَةٍ وَغَيْرِ مُخَلَّقَةٍ)

318. PRIČAO NAM JE Musedded, a njemu Hammad prenoseći od Ubejdullaha b. Ebu-Bekra, ovaj od Enesa b. Malika, a on od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, da je rekao:

– Allah, dželle šanuhu, za svaku matericu zadužio je jednog meleka koji govori: "Gospodaru moj, ovo je sperma ljudskog sjemena, sada, Gospodaru moj, zakvačak, a sada, Gospodaru moj, već komad mesa; a kada (Allah) htjedne da upotpuni njegovo stvaranje opunomoćeni melek pita: 'Da li muško ili žensko, nesretnik ili sretnik, kakve opskrbe i roka života', i to mu se sve zapiše dok je još u trbuhu svoje majke."[1]

٣١٨. حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ قَالَ حَدَّثَنَا حَمَّادٌ عَنْ عُبَيْدِ اللَّهِ ابْنِ أَبِي بَكْرٍ عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ إِنَّ اللَّهَ عَزَّ وَجَلَّ وَكَّلَ بِالرَّحِمِ مَلَكًا يَقُولُ يَا رَبِّ نُطْفَةٌ يَا رَبِّ عَلَقَةٌ يَا رَبِّ مُضْغَةٌ فَإِذَا أَرَادَ أَنْ يَقْضِيَ خَلْقَهُ قَالَ أَذَكَرٌ أَمْ أُنْثَى شَقِيٌّ أَمْ سَعِيدٌ فَمَا الرِّزْقُ وَالْأَجَلُ فَيُكْتَبُ فِي بَطْنِ أُمِّهِ .

---

1 Trudnica ne može imati menstruaciju, jer je njena materija potrebna za formiranje čedonoščeta. Aiša, radijallahu anha, upitana za odljev krvi neke trudnice, odgovorila je:
"Trudnica ne može imati menstruaciju; preporučljivo je da se okupa i redovno obavlja namaz."
U hadisu su istaknute početne osnovne faze razvitka života čovjeka i da Allah, dželle šanuhu, zna unaprijed kakav će ko biti i prema tome mu i zacrtava njegovu sudbinu.
Žena koja pobaci dijete ima pravo nazvati se majkom. Evza'i i Malik daju joj to pravo ako je pobačaj bio uobličen komad mesa ili neuobličen komad mesa bez jasno oformljenog lica i poslije ovakvog pobačaja žena održava zakonom propisani pričck. Ibni-Kasim daje ženi to pravo ako je pobačaj bio makar poput usirene krvi.
Ebu-Hanife, Šafija i mnogi drugi pravnici smatraju da pojam i ime majke pripada ženi koja pobaci čedonošče u vidu komada mesa uočljivih prstića, očiju i drugih organa, poslije koga održava priček (iddet).
Prijevod ajeta čiji je jedan dio naveden u naslovu poglavlja u cijelosti glasi: "O ljudi! Ako ste u sumnji spram proživljenja – pa Mi vas stvaramo od zemlje, zatim od kapi sjemena, potom od zakvačka, zatim od grude mesa, oblikovane i neoblikovane, da bismo vama objasnili! A u matericama zadržavamo šta hoćemo, do roka određenog, zatim činimo da se kao dojenčad rađate i da poslije do muževnog doba uzrastete; jedni od vas umiru, a drugi duboku starost doživljavaju, i da ne zna ništa, nakon što je znao. I ti vidiš zemlju kako je zamrla, ali kad na nju kišu spustimo, ona ustrepće i uzbuja, i iz nje iznikne svakovrsno bilje prekrasno." (El-Hadž: 5)

KAKO ĆE OSOBA S MENSTRUACIJOM ZANIJETITI HADŽ I UMRU

319. PRIČAO NAM JE Jahja b. Bukejr, njemu Lejs prenoseći od Ukajla, ovaj od Ibni-Šihaba, on od Urve, a ovaj opet od Aiše, da je rekla:
– Izašli smo s Vjerovjesnikom, sallallahu alejhi ve sellem, na put prilikom Oprosnog hadža i neki su odlučili da obave umru, a neki hadž. Kada smo došli u Mekku, Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, reče: "Ko je zanijetio umru, a nije pribavio kurban (za hadž), neka je prekine, a ko je zanijetio umru i pribavio kurban, neka je ne prekida dok ne zakolje kurban. Međutim, ko je naumio obaviti hadž, neka ga u potpunosti izvrši!"
"Ja sam (na putovanju) dobila, kaže Aiša, menstruaciju i bila sam s menstruacijom sve do dana Arefata i tako sam naumila obaviti samo umru, pa mi Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, naredi da raspletem kosu na svojoj glavi, iščešljam se i odlučim se za obavljanje hadža, a ostavim umru. To sam učinila pa sam obavila i svoj hadž. Kasnije je Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, poslao sa mnom Abdur-Rahmana b. Ebu-Bekra i naredio mi da stupim u umru, umjesto one (moje) ranije umre, od Ten'ima."

باب كيف تهل الحائض بالحج والعمرة

٣١٩. حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ بُكَيْرٍ قَالَ حَدَّثَنَا اللَّيْثُ عَنْ عُقَيْلٍ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ عَنْ عُرْوَةَ عَنْ عَائِشَةَ قَالَتْ خَرَجْنَا مَعَ النَّبِيِّ ﷺ فِي حَجَّةِ الْوَدَاعِ فَمِنَّا مَنْ أَهَلَّ بِعُمْرَةٍ وَمِنَّا مَنْ أَهَلَّ بِحَجٍّ فَقَدِمْنَا مَكَّةَ فَقَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ مَنْ أَحْرَمَ بِعُمْرَةٍ وَلَمْ يُهْدِ فَلْيُحْلِلْ وَمَنْ أَحْرَمَ بِعُمْرَةٍ وَأَهْدَى فَلَا يَحِلُّ حَتَّى يَحِلَّ بِنَحْرِ هَدْيِهِ وَمَنْ أَهَلَّ بِحَجٍّ فَلْيُتِمَّ حَجَّهُ قَالَتْ فَحِضْتُ فَلَمْ أَزَلْ حَائِضًا حَتَّى كَانَ يَوْمُ عَرَفَةَ وَلَمْ أُهْلِلْ إِلَّا بِعُمْرَةٍ فَأَمَرَنِي النَّبِيُّ ﷺ أَنْ أَنْقُضَ رَأْسِي وَأَمْتَشِطَ وَأُهِلَّ بِحَجٍّ وَأَتْرُكَ الْعُمْرَةَ فَفَعَلْتُ ذَلِكَ حَتَّى قَضَيْتُ حَجِّي فَبَعَثَ مَعِي عَبْدَالرَّحْمَنِ بْنَ أَبِي بَكْرٍ الصِّدِّيقِ وَأَمَرَنِي أَنْ أَعْتَمِرَ مَكَانَ عُمْرَتِي مِنَ التَّنْعِيمِ .

POJAVA I PRESTANAK MENSTRUACIJE

Neke su žene slale Aiši higijenski uložak na kojem je bio komad pamuka, a na njemu žućkasti trag i ona im je govorila: "Ne žurite sve dok ne vidite bijeli iscjedak!", misleći time na prestanak menstruacije.
Kćerki Zejda b. Sabita saopćeno je da neke žene uzimaju svjetiljke noću i gledaju u ono na higijenskim ulošcima što bi moglo ukazati na prestanak menstruacije, pa je primijetila: "To žene (prije) nisu tako radile!", te im je to zamjerila.

باب إقبال المحيض وإدباره

وَكُنَّ نِسَاءٌ يَبْعَثْنَ إِلَى عَائِشَةَ بِالدُّرَجَةِ فِيهَا الْكُرْسُفُ فِيهِ الصُّفْرَةُ فَتَقُولُ لَا تَعْجَلْنَ حَتَّى تَرَيْنَ الْقَصَّةَ الْبَيْضَاءَ تُرِيدُ بِذَلِكَ الطُّهْرَ مِنَ الْحَيْضَةِ وَبَلَغَ بِنْتَ زَيْدِ بْنِ ثَابِتٍ أَنَّ نِسَاءً يَدْعُونَ بِالْمَصَابِيحِ مِنْ جَوْفِ اللَّيْلِ يَنْظُرْنَ إِلَى الطُّهْرِ فَقَالَتْ مَا كَانَ النِّسَاءُ يَصْنَعْنَ هَذَا وَعَابَتْ عَلَيْهِنَّ .

320. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Muhamed, a njemu Sufjan prenoseći od Hišama, on od svoga oca, a ovaj od Aiše, da je Fatima bint Ebu-Hubejš imala vanredan odljev i pitala o tome Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem.
– To je krv kapilara, a ne menstruacija. Kada ti se pojavi menstruacija, prestani klanjanje namaza, a kada prestane, okupaj se i klanjaj! – rekao je Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem.[1]

٣٢٠. حَدَّثَنَا عَبْدُاللهِ بْنُ مُحَمَّدٍ قَالَ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ عَنْ هِشَامٍ عَنْ أَبِيهِ عَنْ عَائِشَةَ أَنَّ فَاطِمَةَ بِنْتَ أَبِي حُبَيْشٍ كَانَتْ تُسْتَحَاضُ فَسَأَلَتِ النَّبِيَّ ﷺ فَقَالَ ذَلِكِ عِرْقٌ وَلَيْسَتْ بِالْحَيْضَةِ فَإِذَا أَقْبَلَتِ الْحَيْضَةُ فَدَعِي الصَّلاَةَ وَإِذَا أَدْبَرَتْ فَاغْتَسِلِي وَصَلِّي .

ŽENA S MENSTRUACIJOM NE NAKLANJAVA PROTEKLE NAMAZE

باب لا تقضي الحائض الصلاة

Džabir i Ebu-Seid prenijeli su od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem: "Ostavljat će namaz."

وَقَالَ جَابِرُ بْنُ عَبْدِاللهِ وَأَبُو سَعِيدٍ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ تَدَعُ الصَّلاَةَ .

321. PRIČAO NAM JE Musa b. Isma'il, njemu kazao Hemmam, a ovome pričao Katade kako mu je prenijela Mu'aza, da je jedna žena pitala Aišu: "Da li ćemo nadoknađivati propuštene namaze kada se okupamo?"
– Jesi li ti harurijka? – upitala je Aiša.
"Mi smo u doba Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, imale menstruaciju, i on nam nije to naređivao." Ili je Aiša rekla, (kaže pripovjedač): "...i mi to nismo činile."[2]

٣٢١. حَدَّثَنَا مُوسَى بْنُ إِسْمَاعِيلَ قَالَ حَدَّثَنَا هَمَّامٌ قَالَ حَدَّثَنَا قَتَادَةُ قَالَ حَدَّثَتْنِي مُعَاذَةُ أَنَّ امْرَأَةً قَالَتْ لِعَائِشَةَ أَتَجْزِي إِحْدَانَا صَلاَتَهَا إِذَا طَهُرَتْ فَقَالَتْ أَحَرُورِيَّةٌ أَنْتِ كُنَّا نَحِيضُ مَعَ النَّبِيِّ ﷺ فَلاَ يَأْمُرُنَا بِهِ أَوْ قَالَتْ فَلاَ نَفْعَلُهُ .

---

1 Menstruacija počinje u vidu crvene krvi, potom prelazi u sukrvicu, poslije bjelkastu sukrvicu, pa u bijelo pranje i na koncu u sluzave bjelkaste niti, čime se materica potpuno očisti i menstruacija prestaje.
Žena, koja nije uspjela okupati se do zore uz ramazan, postit će osvanuli dan, ali će ga poslije ramazana napostiti ukoliko joj je menstruacija trajala manje od deset dana, a ako je trajala punih deset dana neće ga napaštati. Ovo je stav Ebu-Hanife i Evza'ija, dok Malik, Šafija i Ahmed takvu ženu tretiraju kao džunuba koji se treba okupati i osvanuli dan postiti bez obaveze napaštanja.
Ibni-Rušd u svom djelu "Kava'id" ističe da jedni učenjaci smatraju završetak menstruacije pojavom izlučivanja sluzavo-bijele niti, a drugi njenim prestankom i isušenjem.

2 Muslim u svom Sahihu ističe da je Mu'aza izjavila:
– Pitala sam Aišu: "Šta je sa ženom koja ima menstruaciju, napašta post, a ne naklanjava namaze?"
– A jesi li ti harurijka? – upitala je Aiša.
– Nisam – rekla sam – nego samo pitam da znam.
– Nama se to dešavalo – rekla je Aiša – i naređivano nam da post napaštamo, a nije nam naređivano da propuštene namaze naklanjavamo.
Svi predstavnici ortodoksnih škola islama suglasno tvrde da osoba s menstruacijom propušteni ramazanski post napašta poslije završene menstruacije, a minule namaze ne naklanjava, jer bi joj to predstavljalo veliku poteškoću.

SPAVANJE SA ŽENOM KOJA IMA MENSTRUACIJU I KOJA JE U SVOJOJ HALJINI

باب النوم مع الحائض وهي في ثيابها

322. PRIČAO NAM JE Sa'd b. Hafs, a njemu Šejban prenoseći od Jahjaa, ovaj od Ebu-Seleme, on od Zejnebe bint Ebu-Seleme, kako mu je pričala da je Ummi-Seleme rekla:

– Dobila sam menstruaciju dok sam bila u kadifeli (resastoj) haljini s Vjerovjesnikom, sallallahu alejhi ve sellem, pa sam se neprimjetno izvukla, otišla od njega, uzela haljine podešene za menstruaciju i obukla ih. Potom je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, upitao: "Jesi li dobila menstruaciju?"

– Da – odgovorila sam.

Tada me pozvao i uvukao kod sebe pod kadifeli (resastu) haljinu.

– A pričala mi je Ummi-Seleme, kaže Zejneba, da ju je Vjerovjesnik i ljubio kao postač, i da joj je još rekla: "Ja i Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, kupali smo se zbog spolnog općenja džunupluka (grabeći vodu) iz jedne posude."

٣٢٢. حَدَّثَنَا سَعْدُ بْنُ حَفْصٍ قَالَ حَدَّثَنَا شَيْبَانُ عَنْ يَحْيَى عَنْ أَبِي سَلَمَةَ عَنْ زَيْنَبَ بِنْتِ أَبِي سَلَمَةَ حَدَّثَتْهُ أَنَّ أُمَّ سَلَمَةَ قَالَتْ حِضْتُ وَأَنَا مَعَ النَّبِيِّ ﷺ فِي الْخَمِيلَةِ فَانْسَلَلْتُ فَخَرَجْتُ مِنْهَا فَأَخَذْتُ ثِيَابَ حِيضَتِي فَلَبِسْتُهَا فَقَالَ لِي رَسُولُ اللهِ ﷺ أَنُفِسْتِ قُلْتُ نَعَمْ فَدَعَانِي فَأَدْخَلَنِي مَعَهُ فِي الْخَمِيلَةِ قَالَتْ وَحَدَّثَتْنِي أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ كَانَ يُقَبِّلُهَا وَهُوَ صَائِمٌ وَكُنْتُ أَغْتَسِلُ أَنَا وَالنَّبِيُّ ﷺ مِنْ إِنَاءٍ وَاحِدٍ مِنَ الْجَنَابَةِ .

U djelu "Mun'jetul-Mufti" stoji: "Ženi s menstruacijom preporučljivo je da nastupom vremena obligatnih namaza uzme abdest i da u dijelu kuće u kojem klanja sjedi i uči ono što se obično uči iza namaza, i to u dužini toga namaza."

Sekta harurija nastala je u doba hilafeta Alije, radijallahu anhu Ubrzo se pocijepala na šest grupa: ezrekije, sufrije, nedždijje, udžaride, ibadijje i sa'lebijje. Sve su bile previše konzervativnog učenja i imale sve skupa oko 8000 pristalica.

Harurije, ogranak haridžija, sa sjedištem u Harurau, naselju blizu Kufe, smatraju da žena propuštene namaze zbog menstruacije treba naklanjati.

KORIŠTENJE ODJEĆE PRIPREMLJENE ZA MENSTRUACIJU UMJESTO ODJEĆE KOJA SE NOSI DOK SU ŽENE ČISTE

باب مَنِ اتَّخَذَ ثِيَابَ الْحَيْضِ سِوَى ثِيَابِ الطُّهْرِ

323. PRIČAO NAM JE Mu'az b. Fedale, a njemu Hišam prenoseći od Jahjaa, ovaj od Ebu-Seleme, on od Zejnebe bint Ebu-Seleme, a ovaj od Ummi-Seleme, koja je kazala:
– Dok sam ležala s Vjerovjesnikom, sallallahu alejhi ve sellem, u jednoj kadifeli (resastoj) haljini, dobila sam menstruaciju pa sam se neosjetno izvukla i uzela odjeću pripremljenu za menstruaciju.
– Jesi li dobila menstruaciju? – upitao je.
– Jesam – odgovorila sam.
On me je potom pozvao i ja sam u kadifeli haljini s njim legla.

٣٢٣. حَدَّثَنَا مُعَاذُ بْنُ فَضَالَةَ قَالَ حَدَّثَنَا هِشَامٌ عَنْ يَحْيَى عَنْ أَبِي سَلَمَةَ عَنْ زَيْنَبَ بِنْتِ أَبِي سَلَمَةَ عَنْ أُمِّ سَلَمَةَ قَالَتْ بَيْنَا أَنَا مَعَ النَّبِيِّ ﷺ مُضْطَجِعَةٌ فِي خَمِيلَةٍ حِضْتُ فَانْسَلَلْتُ فَأَخَذْتُ ثِيَابَ حِيضَتِي فَقَالَ أَنُفِسْتِ فَقُلْتُ نَعَمْ فَدَعَانِي فَاضْطَجَعْتُ مَعَهُ فِي الْخَمِيلَةِ .

ŽENA S MENSTRUACIJOM PRISUSTVOVAT ĆE KLANJANJU BAJRAMA I DOVAMA MUSLIMANA, A KLONIT ĆE SE MUSALLE

باب شُهُودِ الْحَائِضِ الْعِيدَيْنِ
وَدَعْوَةَ الْمُسْلِمِينَ وَيَعْتَزِلْنَ الْمُصَلَّى

324. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Selam i kazao da ga je obavijestio Abdul-Vehhab prenoseći od Ejjuba, a on od Hafse, koja je izjavila:
– Zabranjivale smo našim djevojčurcima da izlaze na proslave Bajrama.
Potom nam je došla jedna žena, odsjela u dvorcu Benu-Halefa i ispričala nam o svojoj sestri, a suprug njene sestre zajedno s Vjerovjesnikom, sallallahu alejhi ve sellem, učestvovao je u dvanaest, "a moja sestra" – rekla je – "bila je s njim u šest vojni." Zatim je kazala: "Liječile smo ranjene, i bdjele nad bolesnicima."
I moja sestra pitala je Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem: "Da li je kojoj od nas zabranjen izlazak kada nema ženskog ogrtača?"
– Neka je zaogrne njena drugarica svojim

٣٢٤. حَدَّثَنَا مُحَمَّدٌ هُوَ ابْنُ سَلَامٍ قَالَ أَخْبَرَنَا عَبْدُالْوَهَّابِ عَنْ أَيُّوبَ عَنْ حَفْصَةَ قَالَتْ كُنَّا نَمْنَعُ عَوَاتِقَنَا أَنْ يَخْرُجْنَ فِي الْعِيدَيْنِ فَقَدِمَتِ امْرَأَةٌ فَنَزَلَتْ قَصْرَ بَنِي خَلَفٍ فَحَدَّثَتْ عَنْ أُخْتِهَا وَكَانَ زَوْجُ أُخْتِهَا غَزَا مَعَ النَّبِيِّ ﷺ ثِنْتَيْ عَشْرَةَ غَزْوَةً وَكَانَتْ أُخْتِي مَعَهُ فِي سِتٍّ قَالَتْ كُنَّا نُدَاوِي الْكَلْمَى وَنَقُومُ عَلَى الْمَرْضَى فَسَأَلَتْ أُخْتِي النَّبِيَّ ﷺ أَعَلَى إِحْدَانَا بَأْسٌ إِذَا لَمْ يَكُنْ لَهَا جِلْبَابٌ

ogrtačem i neka tako prisustvuje dobrom djelu i dovi muslimana – odgovorio je.
Kada je došla Ummi-Atijje, pitala sam je: "Da li si ti čula Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem?"
– Da, dala bih (za njega) svoga oca – rekla je Ummi-'Atijje, a ona bi redovno govorila "dala bih svoga oca". Kada bi se spominjalo ime Alejhisselama, čula sam ga gdje govori: "Neka izlaze djevojčurci i djevojke koje su *iza zastora (u svom dijelu kuće)*" ili (je rekao): "Djevojčurci koji su *iza zastora (u svom dijelu kuće)* i one s menstruacijom i neka prisustvuju korisnom djelu i dovi pravovjernih, samo žene s menstruacijom izbjegavat će musallu."
– Rekla sam – kaže Hafsa: "Je li stvarno i osobe s menstruacijom?"
– Ne prisustvuje li takva žena (stajanju) na Arefatu, i tome i tome!? – odgovorila je (Ummi-Atijje).[1]

أَنْ لَا تَخْرُجَ قَالَ لِتُلْبِسْهَا صَاحِبَتُهَا مِنْ جِلْبَابِهَا وَلْتَشْهَدِ الْخَيْرَ وَدَعْوَةَ الْمُسْلِمِينَ فَلَمَّا قَدِمَتْ أُمُّ عَطِيَّةَ سَأَلْتُهَا أَسَمِعْتِ النَّبِيَّ ﷺ قَالَتْ بِأَبِي نَعَمْ وَكَانَتْ لَا تَذْكُرُهُ إِلَّا قَالَتْ بِأَبِي سَمِعْتُهُ يَقُولُ يَخْرُجُ الْعَوَاتِقُ وَذَوَاتُ الْخُدُورِ أَوِ الْعَوَاتِقُ ذَوَاتُ الْخُدُورِ وَالْحُيَّضُ وَلْيَشْهَدْنَ الْخَيْرَ وَدَعْوَةَ الْمُؤْمِنِينَ وَيَعْتَزِلُ الْحُيَّضُ الْمُصَلَّى قَالَتْ حَفْصَةُ فَقُلْتُ الْحُيَّضُ فَقَالَتْ أَلَيْسَ تَشْهَدُ عَرَفَةَ وَكَذَا وَكَذَا .

AKO ŽENA DOBIJE MJESEČNO TRI PUTA MENSTRUACIJU I ŠTA POVJEROVATI ŽENAMA U POGLEDU MENSTRUACIJE I TRUDNOĆE I O TOME KOLIKO SE MENSTRUACIJA PONAVLJA

باب إذا حاضت في شهر ثلاث حيض وما يصدق النساء في الحيض والحمل فيما يمكن من الحيض

Ovo se temelji na riječima Uzvišenog Allaha: "Njima nije dozvoljeno da taje ono što je Allah stvorio u njihovim matericama..."
Od Alije i Šurejha spominje se: "Ako ženi potvrdi njena prisna prijateljica čije je vjerovanje

لِقَوْلِ اللهِ تَعَالَى ﴿ وَلَا يَحِلُّ لَهُنَّ أَنْ يَكْتُمْنَ مَا خَلَقَ اللهُ فِي أَرْحَامِهِنَّ ﴾ وَيُذْكَرُ عَنْ عَلِيٍّ وَشُرَيْحٍ إِنِ امْرَأَةٌ جَاءَتْ بِبَيِّنَةٍ مِنْ بِطَانَةِ أَهْلِهَا مِمَّنْ يُرْضَى دِينُهُ أَنَّهَا حَاضَتْ ثَلَاثًا فِي شَهْرٍ صُدِّقَتْ

1 Iz hadisa se može zaključiti:
– osoba s menstruacijom ne napušta pobožne čine koji se obično vrše bez abdesta. Hattabi kaže: "Žena s menstruacijom može prisustvovati pobožnim sastancima i predavanjima van džamije." Nevevi preporučuje izlazak žena na Bajram, izuzimajući one koje svojom ljepotom ili odjećom mogu na sebe skrenuti pažnju muškaraca i potom prouzrokovati kakav nepoželjni akt.
Oko prisustvovanja žene bajram-namazu postoje različita mišljenja islamskih učenjaka. Jedni to smatraju dozvoljenim, a drugi zabranjenim, pa je tako i Ebu-Hanife jednom smatrao dozvoljenim, a drugi put zabranjenim.
Zbog toga što su uvjeti življenja u to doba bili veoma jednostavni i skromni i kuće su bile veoma male, najčešće se radilo o jednoj prostoriji, te su djevojke u jednom uglu te prostorije imale svoj mali dio koji je bio zagrađen zavjesom.

zadovoljavajuće, da je ona imala u jednom mjesecu tri menstruacije, to će joj se i priznati."
'Ata je rekao: "Mjesečna pranja u pričeku (iddetu), onakva su kakva su bila prije pričeka." Ovako je kazao Ibrahim (Neha'i).
Ata je još rekao: "Menstruacija traje od jedan pa do petnaest (dana)."
Mu'temir prenosi od svoga oca da je kazao:
– Pitao sam Ibni-Sirina za jednu ženu koja je vidjela odljev krvi pet dana poslije prestanka menstruacije.
– Žene to najbolje znaju – odgovorio je on.[1]

وَقَالَ عَطَاءٌ أَقْرَاؤُهَا مَا كَانَتْ وَبِهِ قَالَ إِبْرَاهِيمُ وَقَالَ عَطَاءٌ الْحَيْضُ يَوْمٌ إِلَى خَمْسَ عَشْرَةَ وَقَالَ مُعْتَمِرٌ عَنْ أَبِيهِ سَأَلْتُ ابْنَ سِيرِينَ عَنِ الْمَرْأَةِ تَرَى الدَّمَ بَعْدَ قُرْئِهَا بِخَمْسَةِ أَيَّامٍ قَالَ النِّسَاءُ أَعْلَمُ بِذَلِكَ .

325. PRIČAO NAM JE Ahmed b. Ebu-Redža, njemu Ebu-Usame rekavši da je čuo Hišama b. Urvu kako je izjavio da ga je obavijestio njegov otac prenoseći od Aiše, da je Fatima bint Ebu-Hubejš pitala Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem:
– Imam stalni odljev krvi i ne mogu se očistiti, pa da li ću izostavljati namaz?
– Ne, to je krvarenje iz kapilara – rekao je on – nego izostavljaj namaz onoliko dana (u mjesecu) koliko ti je obično trajala ranije menstruacija, a onda se okupaj i klanjaj!

٣٢٥. حَدَّثَنَا أَحْمَدُ ابْنُ أَبِي رَجَاءٍ قَالَ حَدَّثَنَا أَبُو أُسَامَةَ قَالَ سَمِعْتُ هِشَامَ بْنَ عُرْوَةَ قَالَ أَخْبَرَنِي أَبِي عَنْ عَائِشَةَ أَنَّ فَاطِمَةَ بِنْتَ أَبِي حُبَيْشٍ سَأَلَتِ النَّبِيَّ ﷺ قَالَتْ إِنِّي أُسْتَحَاضُ فَلَا أَطْهُرُ أَفَأَدَعُ الصَّلَاةَ فَقَالَ لَا إِنَّ ذَلِكِ عِرْقٌ وَلَكِنْ دَعِي الصَّلَاةَ قَدْرَ الْأَيَّامِ الَّتِي كُنْتِ تَحِيضِينَ فِيهَا ثُمَّ اغْتَسِلِي وَصَلِّي .

1 Trudnoću i menstruaciju žena ne smije nijekati, jer o njima ovisi njen status, prava i dužnosti u zajednici.
U doba hilafeta Alije, radijallahu anhu, potužila se neka žena da ju je suprug razvjenčao tvrdeći da joj je i priček okončan, pa se ona ponovo udala, jer je u jednom mjesecu imala tri menstruacije. Alija, radijallahu anhu, naredio je Šurejhu da među njima sprovode raspravu, pa je on zatražio pobožnu pouzdanu ženu koja će potvrditi mogućnost navoda raspuštenice, jer je neprirodno da žena ima tri menstruacije u jednom mjesecu.
Ebu-Hanife smatra da menstruacija traje najmanje tri a najviše deset dana, a Ebu-Jusuf da može trajati i dva dana. Ebu-Hanife svoj stav temelji, između mnogih hadisa, i na ovom: "Mentruacija je: tri, četiri, pet, šest, sedam, osam, devet i deset dana, a preko ovoga vremena je vanredno pranje."
Ebu-Umame prenosi da je Vjerovjesnik rekao: "Najkraća menstruacija djevojke i udovice je tri dana, a najduža deset dana."
Mu'az b. Džebel, radijallahu anhu, prenosi od Alejhisselama: "Nema menstruacije ispod tri dana, a ni iznad deset dana. Mimo ovog perioda jeste vanredno pranje. Koncem stvarne menstruacije, neka se žena okupa i abdest uzima za svaki sljedeći namaz. Čišćenje iza porođaja ne može biti kraće od dvije sedmice, a duže od četrdeset dana, a ako se žena očisti i prije, može postiti i klanjati, ali ne treba spolno općiti dok se ne navrši četrdeset dana."
Ebu-Seid Hudri navodi da je Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Najkraća menstruacija traje tri dana, a najduža deset dana, a najmanji period između dvije menstruacije je petnaest dana."
Aiša, radijallahu anha, prenoseći od Alejhisselama, kaže: "Menstruacija traje najmanje tri, a najduže deset dana." Pored izloženog, odlučujući značaj ima uobičajenost kod svake žene.

POJAVA ŽUĆKASTE I MUTNE (POPUT SUKRVICE) TEČNOSTI VAN DANA MENSTRUACIJE

باب الصُّفْرَةِ والْكُدْرَةِ في غيرِ أيَّامِ الْحَيْضِ

326. PRIČAO NAM JE Kutejbe b. Seid, a njemu Ismail prenoseći od Ejjuba, on od Muhammeda, a ovaj od Ummi-Atijje, koja je rekla:
"Žućkastu i mutnu (poput sukrvice) tečnost nismo ubrajale ni u što."[2]

٣٢٦. حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ بْنُ سَعِيدٍ قَالَ حَدَّثَنَا إِسْمَاعِيلُ عَنْ أَيُّوبَ عَنْ مُحَمَّدٍ عَنْ أُمِّ عَطِيَّةَ قَالَتْ كُنَّا لَا نَعُدُّ الْكُدْرَةَ وَالصُّفْرَةَ شَيْئًا .

VANREDNI ODLJEV KRVI KAPILARA

باب عِرْقِ الاسْتِحَاضَةِ

327. PRIČAO NAM JE Ibrahim b. Munzir, njemu Ma'n, a njemu Ibnu-Ebi-Zi'b prenoseći od Ibni-Šihaba, on od Urve, ovaj od Amre, a ona od Aiše, supruge Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, da je Ummi-Habiba imala vanredni odljev sedam godina, pa je za to pitala Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, a on joj je naredio da se okupa (i klanja), i potom rekao:
"To je kapilarna krv", pa se ona kupala za svaki namaz.[3]

٣٢٧. حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ الْمُنْذِرِ قَالَ حَدَّثَنَا مَعْنٌ قَالَ حَدَّثَنِي ابْنُ أَبِي ذِئْبٍ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ عَنْ عُرْوَةَ وَعَنْ عَمْرَةَ عَنْ عَائِشَةَ زَوْجِ النَّبِيِّ ﷺ أَنَّ أُمَّ حَبِيبَةَ اسْتُحِيضَتْ سَبْعَ سِنِينَ فَسَأَلَتْ رَسُولَ اللهِ ﷺ عَنْ ذَلِكَ فَأَمَرَهَا أَنْ تَغْتَسِلَ فَقَالَ هَذَا عِرْقٌ فَكَانَتْ تَغْتَسِلُ لِكُلِّ صَلَاةٍ .

2 Izlučivanje žućkaste i mutne (poput sukrvice) tečnosti u danima van redovne, uobičajene menstruacije, ne treba smatrati menstruacijom.
Ebu-Jusuf kaže: "Ova pojava nastala prije menstruacije ne smatra se menstruacijom, a ako to bude pri završetku menstruacije računat će se u menstruaciju." Ovo mišljenje usvaja i Ebu-Sevr, dok Malik to ubraja u menstruaciju, bilo to za nju vremenski vezano ili odvojeno.

3 Praksa Ummi-Habibe, radijallahu anha, dokinuta je kasnijim Alejhisselamovim dopunskim izjavama, po kojima su takve žene uzimale samo abdest prilikom nastupa svakog namaskog vremena.

ŽENA KOJA JE DOBILA MENSTRUACIJU POSLIJE OBAVLJENOG OBLIGATNOG OBILASKA OKO KA'BE (TAVAFUL-IFADE)

بَاب الْمَرْأَةِ تَحِيضُ بَعْدَ الْإِفَاضَةِ

328. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Jusuf i kazao da ga je obavijestio Malik prenoseći od Abdullaha b. Ebu-Bekra b. Muhammeda b. Amra b. Hazma, on od svoga oca, ovaj od 'Amre bint Abdur-Rahmana, (a ona opet) od Aiše, supruge Verovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, da je Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, rekla:

– Allahov Poslaniče, Safija bint Hujejj dobila je menstruaciju. Možda će nas ona zadržati?

– Nije li ona obilazila s vama oko Ka'be? – upitao je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem.

– Svakako – odgovorile su.

– Onda izlazi! – rekao je on.

٣٢٨. حَدَّثَنَا عَبْدُاللهِ بْنُ يُوسُفَ أَخْبَرَنَا مَالِكٌ عَنْ عَبْدِاللهِ بْنِ أَبِي بَكْرِ بْنِ مُحَمَّدِ بْنِ عَمْرِو بْنِ حَزْمٍ عَنْ أَبِيهِ عَنْ عَمْرَةَ بِنْتِ عَبْدِالرَّحْمَنِ عَنْ عَائِشَةَ زَوْجِ النَّبِيِّ ﷺ أَنَّهَا قَالَتْ لِرَسُولِ اللهِ ﷺ يَا رَسُولَ اللهِ إِنَّ صَفِيَّةَ بِنْتَ حُيَيٍّ قَدْ حَاضَتْ قَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ لَعَلَّهَا تَحْبِسُنَا أَلَمْ تَكُنْ طَافَتْ مَعَكُنَّ فَقَالُوا بَلَى قَالَ فَاخْرُجِي .

329. PRIČAO NAM JE Mu'alla b. Esed, a njemu Vuhejb prenoseći od Abdullaha b. Tavusa, on od svoga oca, a ovaj od Ibni-Abbasa, koji je rekao: "Ženi koja dobije menstruaciju bilo je dozvoljeno da otputuje kući (ako je obavila tavafi-zijaret)."

٣٢٩. حَدَّثَنَا مُعَلَّى بْنُ أَسَدٍ قَالَ حَدَّثَنَا وُهَيْبٌ عَنْ عَبْدِاللهِ بْنِ طَاوُسٍ عَنْ أَبِيهِ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ قَالَ رُخِّصَ لِلْحَائِضِ أَنْ تَنْفِرَ إِذَا حَاضَتْ .

330. Ibni-Omer u početku govoraše: "Ona (žena) neće otputovati", a kasnije čuo sam gdje govori: "... otputovat će. To im je dozvolio Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem."[1]

٣٣٠. وَكَانَ ابْنُ عُمَرَ يَقُولُ فِي أَوَّلِ أَمْرِهِ إِنَّهَا لَا تَنْفِرُ ثُمَّ سَمِعْتُهُ يَقُولُ تَنْفِرُ إِنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ رَخَّصَ لَهُنَّ .

---

1 Žena s menstruacijom oslobođena je dužnosti oprosnog obilaženja oko Ka'be (tavafi-veda'a), ali ne i tavafi-zijareta, koji se mora obaviti pa makar i čekala prestanak menstruacije. Ako se ovakva žena povrati u zavičaj ne učinivši ovaj obilazak oko Ka'be, ostat će pod stegom hadžskih obreda sve dok se ne povrati Ka'bi i ne obavi dužno obilaženje oko nje.

Žena s menstruacijom ne može obilaziti oko Ka'be. Ako je obiđe pri dolasku u Mekku, dat će sadaku (po hanefijama). Šafija kaže da će zaklati ovcu i ako se radi o tavafi-zijaretu, a i tavafi-ifadi. Ajni dodaje, pa kaže: "Ako se radi o tavafu koji je rukn, zaklat će devu." Ovako će postupiti i džunub.

SLUČAJ KADA ŽENA S VANREDNIM ODLJEVOM PRIMIJETI DA JE PRESTAO

باب إذا رأت المستحاضة الطهر

Ibni-Abbas kaže: “Kada htjedne klanjati, okupat će se i klanjati pa makar taj period (prekida odljeva) trajao jedan čas, i muž joj može pristupiti, a namaz je veličanstveniji.”[2]

قَالَ ابْنُ عَبَّاسٍ تَغْتَسِلُ وَتُصَلِّي وَلَوْ سَاعَةً وَيَأْتِيهَا زَوْجُهَا إِذَا صَلَّتْ الصَّلَاةُ أَعْظَمُ .

331. PRIČAO NAM JE Ahmed b. Junus prenoseći od Zuhejra da je kazao kako mu je pričao Hišam prenoseći od Urve, on od Aiše koja je kazala da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: “Kada ti nastupi menstruacija, izostavljaj namaz, a kada prestane, okupaj se, očisti sa sebe krv i klanjaj!”[3]

٣٣١. حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ يُونُسَ عَنْ زُهَيْرٍ قَالَ حَدَّثَنَا هِشَامُ بْنُ عُرْوَةَ عَنْ عُرْوَةَ عَنْ عَائِشَةَ قَالَتْ قَالَ النَّبِيُّ ﷺ إِذَا أَقْبَلَتِ الْحَيْضَةُ فَدَعِي الصَّلَاةَ وَإِذَا أَدْبَرَتْ فَاغْسِلِي عَنْكِ الدَّمَ وَصَلِّي .

DŽENAZA-NAMAZ ŽENI UMRLOJ ZBOG ODLJEVA POSLIJE PORODAJA I NAČIN NJENOG OBAVLJANJA

باب الصلاة على النفساء وسنتها

332. PRIČAO NAM JE Ahmed b. Ebu-Surejdž i kazao da ga je obavijestio Šebabe, njega Šu‘be prenoseći od Husejna Muallima, on od Ibni-Burejda, ovaj od Semure b. Džudnuba, da je jedna žena umrla zbog stomaka (stomačne bolesti ili poroda), pa joj je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, klanjao dženazu, stavši prema sredini iste.[4]

٣٣٢. حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ أَبِي سُرَيْجٍ قَالَ أَخْبَرَنَا شَبَابَةُ قَالَ أَخْبَرَنَا شُعْبَةُ عَنْ حُسَيْنٍ الْمُعَلِّمِ عَنْ عَبْدِ اللهِ بْنِ بُرَيْدَةَ عَنْ سَمُرَةَ بْنِ جُنْدُبٍ أَنَّ امْرَأَةً مَاتَتْ فِي بَطْنٍ فَصَلَّى عَلَيْهَا النَّبِيُّ ﷺ فَقَامَ وَسَطَهَا .

---

2 Namaz je nešto veće od spolnog odnosa, pa kad može klanjati, može imati i spolni odnos. (prim. rec.)

3 Predstavnici hanefijske škole, Šafija, Sevri i još mnogi pravnici smatraju da najkraći razmak između dvije menstruacije traje petnaest, a neki ga svode na deset pa i osam dana.
U danima vanrednog odljeva žena može obavljati sve vjerske obrede, pa i spolno općiti. Ummu-Habiba, sestra Zejnebe, supruge Alejhisselamove, imala je niz godina vanredni odljev, a s mužem se sastajala. Ovakvih slučajeva bilo je dosta među ashabima, ali Aiša, radijallahu anha, i Ibrahim Neha‘i ne dijele to mišljenje.

4 Pri klanjanju dženaze ženi, imam treba stati prema sredini njenog trupa, a po mišljenju pravnika hanefijske škole prema prsima umrlog bez obzira na spol.
U *Mugniju* stoji da nema štete stao imam prema prsima, ramenima ili sredini trupa umrlog, jer u tome nisu bili precizni ni predstavnici ortodoksnih učenja islama. U *Mebsutu* se ističe da je najljepše imamu stati prema prsima umrlog, jer je to njegova sredina iznad koje su ruke i glava, a ispod stomak i noge. Imam Ahmed preporučuje da imam stoji prema sredini trupa žene, a prema prsima kod muške dženaze.

POGLAVLJE

بابُ

333. PRIČAO NAM JE Hasen b. Mudrik, njemu Jahja b. Hammad rekavši da ga je obavijestio Ebu-Avane, a ime mu je Veddah, iz svoje knjige (hadisa) i rekao:
– Obavijestio nas je Sulejman Šejbani prenijevši od Abdullaha b. Šeddada, da je rekao:
"Čuo sam svoju tetku po majci, Mejmunu, suprugu Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, da ona nije klanjala pošto je imala menstruaciju, i da je ležala naspram mjesta na kome je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, sedždu činio. On je klanjao na svojoj hasurici (od palmina lišća), i kada bi pao na sedždu dotakao bi me – kaže Mejmuna – neki dio njegova odijela."[1]

٣٣٣. حَدَّثَنَا الْحَسَنُ بْنُ مُدْرِكٍ قَالَ حَدَّثَنَا يَحْيَى ابْنُ حَمَّادٍ قَالَ أَخْبَرَنَا أَبُو عَوَانَةَ اسْمُهُ الْوَضَّاحُ مِنْ كِتَابِهِ قَالَ أَخْبَرَنَا سُلَيْمَانُ الشَّيْبَانِيُّ عَنْ عَبْدِاللهِ بْنِ شَدَّادٍ قَالَ سَمِعْتُ خَالَتِي مَيْمُونَةَ زَوْجَ النَّبِيِّ ﷺ أَنَّهَا كَانَتْ تَكُونُ حَائِضًا لَا تُصَلِّي وَهِيَ مُفْتَرِشَةٌ بِحِذَاءِ مَسْجِدِ رَسُولِ اللهِ ﷺ وَهُوَ يُصَلِّي عَلَى خُمْرَتِهِ إِذَا سَجَدَ أَصَابَنِي بَعْضُ ثَوْبِهِ .

1 Punovažan je namaz obavljen u neposrednoj blizini žene s menstruacijom. Iz skromnosti preporučuje se klanjanje na skromnoj prostirci kao ponjavi, hasuri i slično. Klanjati na svilenoj prostirci spada u pokudene čine.

بِسْمِ اللهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

U ime Allaha, Svemilosnog, Samilosnog!

كِتَابُ التَّيَمُّمِ

TEJEMMUM

I riječi Uzvišenog Allaha: "...Ako ne nađete vode, koristite površinu čiste zemlje i njom potarite svoja lica i svoje ruke...!"

وَقَوْلُ اللهِ تَعَالَى (فَلَمْ تَجِدُوا مَاءً فَتَيَمَّمُوا صَعِيدًا طَيِّبًا فَامْسَحُوا بِوُجُوهِكُمْ وَأَيْدِيكُمْ مِنْهُ) .

334. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Jusuf i kazao da ga je obavijestio Malik prenoseći od Abdur-Rahmana b. Kasima, on od svoga oca, a ovaj od Aiše, supruge Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, da je izjavila:

– Izašli smo s Allahovim Poslanikom, sallallahu alejhi ve sellem, na jedan od njegovih vojnih pohoda i kada smo bili u Bejdau ili u Zati Džejšu, prekinuo mi se đerdan. Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, ustao je da ga ide tražiti, a s njim je ustao i ostali svijet. Kako nisu bili blizu vode, svijet je došao Ebu-Bekru es-Siddiku i požalio se: "Eto, vidiš, šta Aiša radi! Podigla je Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, a i ostali narod, a ovdje nema vode, niti je imaju sa sobom." I dok je još Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, držao svoju glavu na mome stegnu i spavao, dođe Ebu-Bekr i reče: "Zadržala si Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, i ostali svijet, a ovdje nema vode, niti je imaju sa sobom."

– Ebu-Bekr me je korio izgovarajući sve što mi je Allahov Poslanik htio izgovoriti i počeo me – kaže Aiša – gurkati svojom rukom po boku, da me je samo položaj Allahovog Poslanika, sallallahu

٣٣٤. حَدَّثَنَا عَبْدُاللهِ بْنُ يُوسُفَ قَالَ أَخْبَرَنَا مَالِكٌ عَنْ عَبْدِالرَّحْمَنِ بْنِ الْقَاسِمِ عَنْ أَبِيهِ عَنْ عَائِشَةَ زَوْجِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَتْ خَرَجْنَا مَعَ رَسُولِ اللهِ ﷺ فِي بَعْضِ أَسْفَارِهِ حَتَّى إِذَا كُنَّا بِالْبَيْدَاءِ أَوْ بِذَاتِ الْجَيْشِ انْقَطَعَ عِقْدٌ لِي فَأَقَامَ رَسُولُ اللهِ ﷺ عَلَى الْتِمَاسِهِ وَأَقَامَ النَّاسُ مَعَهُ وَلَيْسُوا عَلَى مَاءٍ فَأَتَى النَّاسُ إِلَى أَبِي بَكْرٍ الصِّدِّيقِ فَقَالُوا أَلَا تَرَى مَا صَنَعَتْ عَائِشَةُ أَقَامَتْ بِرَسُولِ اللهِ ﷺ وَالنَّاسِ وَلَيْسُوا عَلَى مَاءٍ وَلَيْسَ مَعَهُمْ مَاءٌ فَجَاءَ أَبُو بَكْرٍ وَرَسُولُ اللهِ ﷺ وَاضِعٌ رَأْسَهُ عَلَى فَخِذِي قَدْ نَامَ فَقَالَ حَبَسْتِ رَسُولَ اللهِ ﷺ وَالنَّاسَ وَلَيْسُوا عَلَى مَاءٍ وَلَيْسَ مَعَهُمْ مَاءٌ فَقَالَتْ عَائِشَةُ فَعَاتَبَنِي أَبُو بَكْرٍ وَقَالَ مَا شَاءَ اللهُ أَنْ يَقُولَ وَجَعَلَ يَطْعُنُنِي بِيَدِهِ فِي خَاصِرَتِي فَلَا يَمْنَعُنِي مِنَ التَّحَرُّكِ إِلَّا مَكَانُ رَسُولِ اللهِ ﷺ عَلَى فَخِذِي فَقَامَ رَسُولُ اللهِ ﷺ

alejhi ve sellem, na mom stegnu spriječio da se ne pokrenem.
Pošto je svanulo i Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, ustao bez vode, Allah je spustio ajet o tejemmumu i oni su uzeli tejemmum.
Usejd b. Hudajr tada reče: "Rode Ebu-Bekrov, (tejemmum) nije prva vaša blagodat!"
– Kasnije smo – kaže Aiša – digli devu na kojoj sam ja jahala i pod njom smo našli moj đerdan.[1]

حِينَ أَصْبَحَ عَلَى غَيْرِ مَاءٍ فَأَنْزَلَ اللهُ آيَةَ التَّيَمُّمِ فَتَيَمَّمُوا فَقَالَ أُسَيْدُ بْنُ الْحُضَيْرِ مَا هِيَ بِأَوَّلِ بَرَكَتِكُمْ يَا آلَ أَبِي بَكْرٍ قَالَتْ فَبَعَثْنَا الْبَعِيرَ الَّذِي كُنْتُ عَلَيْهِ فَأَصَبْنَا الْعِقْدَ تَحْتَهُ .

335. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Sinan Aveki, njemu prenio Hušejm..., a preko drugog niza prenosilaca, isti hadis pričao nam je – kaže Buhari – Seid b. Nadr i kazao da ga je obavijestio Hušejm, njega Sejjar, rekavši da mu je ispričao Jezid b. Suhejb Fekir, a njega obavijestio Džabir b. Abdullah, da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
– Meni je dato pet odlika (karakteristika) koje nisu date nikom prije mene: potpomognut sam snagom zastrašivanja neprijatelja u razdaljini jednomjesečnog hoda; cijela zemlja učinjena

٣٣٥. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ سِنَانٍ هُوَ الْعَوَقِيُّ قَالَ حَدَّثَنَا هُشَيْمٌ قَالَ ح و حَدَّثَنِي سَعِيدُ بْنُ النَّضْرِ قَالَ أَخْبَرَنَا هُشَيْمٌ قَالَ أَخْبَرَنَا سَيَّارٌ قَالَ حَدَّثَنَا يَزِيدُ هُوَ ابْنُ صُهَيْبٍ الْفَقِيرُ قَالَ أَخْبَرَنَا جَابِرُ بْنُ عَبْدِاللهِ أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ قَالَ أُعْطِيتُ خَمْسًا لَمْ يُعْطَهُنَّ أَحَدٌ قَبْلِي نُصِرْتُ بِالرُّعْبِ مَسِيرَةَ شَهْرٍ وَجُعِلَتْ لِيَ الْأَرْضُ مَسْجِدًا وَطَهُورًا فَأَيُّمَا رَجُلٍ

1 Iz hadisa se može zaključiti:
– dozvoljeno je pritužiti se ocu na njegovu udatu kćerku;
– roditeljima je dozvoljen ulazak udatoj kćerki u svako doba kada ona nije zauzeta intimnim odnosima sa svojim mužem;
– roditelji treba da savjetuju svoju djecu i onda kada osnuju svoju zasebnu porodicu;
– ustrajnost u poslu najbolja je garancija za njegov uspješan završetak;
– tragati za vodom treba čim nastupi namasko vrijeme;
– Alejhisselam je i prije praktikovao uzimati tejemmum, a sada je on ozakonjen slovom Kur'ana;
– za uzimanje tejemmuma potrebna je odluka (nijeti);
– tejemmumom se podjednako služi svaka osoba, bilo da joj je potrebno kupanje ili uzimanje abdesta;
– po mišljenju svih pravnika dozvoljava se uzimati tejemmum na putovanju a Malik ga dozvoljava i kod kuće kada nema vode ili se ona ne može koristiti zbog bolesti, studeni ili izmaka namaskog vremena.
Ebu-Hanife, Šafija i Tahavi odobravaju uzimanje tejemmuma u svim navedenim slučajevima, izuzev u zadnjem.
Imami Ebu-Jusuf i Zufer kažu: "Osobi kod kuće nije dozvoljeno uzimati tejemmum ni zbog bolesti, a ni zbog bojazni izmaka namaskog vremena", a Taberi i Ebu-Lejs dodaju: "... uzet će ga i klanjati, ali će taj obavljeni namaz obnoviti kasnije kada dobije vodu";
– supruzi je dozvoljeno ići sa svojim mužem u vojni pohod;
– ličnu imovinu treba čuvati, a izgubljenu tražiti, pa makar to bilo i na uštrb nekog zamjenjivog vjerskog obreda;
– dozvoljeno je posuditi nakit od drugog i s njim putovati, kao što je to učinila Aiša, radijallahu anha;
– dozvoljeno je i preporučljivo da se supruga svome mužu dotjeruje i gizda;
– nije nepristojno da suprug spava naslonjene glave na nogama ili krilu svoje žene.

مِنْ أُمَّتِي أَدْرَكَتْهُ الصَّلَاةُ فَلْيُصَلِّ وَأُحِلَّتْ لِيَ الْمَغَانِمُ وَلَمْ تَحِلَّ لِأَحَدٍ قَبْلِي وَأُعْطِيتُ الشَّفَاعَةَ وَكَانَ النَّبِيُّ يُبْعَثُ إِلَى قَوْمِهِ خَاصَّةً وَبُعِثْتُ إِلَى النَّاسِ عَامَّةً.

mi je mjestom za obavljanje sedžde (namaza) i učinjena mi je sredstvom čišćenja, pa gdje koga od mojih sljedbenika stigne koji namaz, neka tu i klanja; dozvoljen mi je ratni plijen, što nije bilo dozvoljeno nikome prije mene; podarena mi je mogućnost šefa'ata (zauzimanja za grješnike) na Sudnjem danu, i svaki vjerovjesnik bio je upućen samo svome narodu, a ja cjelokupnom čovječanstvu.[2]

باب إِذَا لَمْ يَجِدْ مَاءً وَلَا تُرَابًا

KADA ČOVJEK NE NAĐE NI VODE NI ZEMLJE

٣٣٦. حَدَّثَنَا زَكَرِيَّاءُ بْنُ يَحْيَى قَالَ حَدَّثَنَا عَبْدُاللهِ ابْنُ نُمَيْرٍ قَالَ حَدَّثَنَا هِشَامُ بْنُ عُرْوَةَ عَنْ أَبِيهِ عَنْ عَائِشَةَ أَنَّهَا اسْتَعَارَتْ مِنْ أَسْمَاءَ قِلَادَةً فَهَلَكَتْ فَبَعَثَ رَسُولُ اللهِ ﷺ رَجُلًا فَوَجَدَهَا فَأَدْرَكَتْهُمُ الصَّلَاةُ وَلَيْسَ مَعَهُمْ مَاءٌ فَصَلَّوْا فَشَكَوْا ذَلِكَ إِلَى رَسُولِ اللهِ ﷺ فَأَنْزَلَ اللهُ آيَةَ التَّيَمُّمِ فَقَالَ أُسَيْدُ بْنُ حُضَيْرٍ لِعَائِشَةَ جَزَاكِ اللهُ خَيْرًا فَوَاللهِ مَا نَزَلَ بِكِ أَمْرٌ تَكْرَهِينَهُ إِلَّا جَعَلَ اللهُ ذَلِكِ لَكِ وَلِلْمُسْلِمِينَ فِيهِ خَيْرًا.

336. PRIČAO NAM JE Zekerijja b. Jahja, njemu Abdullah b. Numejr, a njemu Hišam b. Urve prenoseći od svoga oca, a on od Aiše, kako je ona pozajmila od Esme đerdan i kako je bio zagubljen, pa je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, poslao jednog čovjeka i on ga je pronašao. Tada ih je stiglo i vrijeme namaza, a nisu imali vode pa su klanjali (bez abdesta). Kasnije su se požalili na to Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, pa je Uzvišeni Allah objavio ajet o tejemmumu (fiktivnom pranju).
Kasnije je Usejd b. Hudajr Aiši rekao: "Allah te nagradio (svakim) dobrom! Tako mi Allaha, nije ti se nikada desilo ništa što ne voliš, a da Allah u tome nije dao i tebi i muslimanima neko dobro."[3]

2 Iz hadisa se zaključuje:
– nagovještaj da će islam trajati do Sudnjeg dana i da će ga mnogi narodi prihvatiti;
– pravo zagovora za grešnike na Sudnjem danu dato je prvenstveno Alejhisselamu;
– namaz je punovažan bio on obavljen s abdestom ili tejemmumom uzetim pomoću zemlje, pijeska, kreča i njima sličnih materija;
– Malik dozvoljava uzimati tejemmum pomoću zemlje, pijeska, stabala drveća, snijega, kreča i cigle, a Evza'i to dozvoljava pomoću svega što postoji na zemlji, jer je u Kur'anu rečeno: "... sa'iden", tj. "pomoću površine gornjeg sloja zemlje."
U Mebsutu se ističe da se za uzimanje tejemmuma ne može koristiti površina izrađenog stakla, zlata i srebra, a može onog u rudači u čijem se sastavu nalazi veći dio zemlje;
– dozvoljen je ratni plijen i njegova dobit regulisana je posebnim propisima.

3 Nevevi, oslanjajući se na gornji slučaj, kaže da će osoba bez vode za abdest ili zemlje podesne za uzimanje tejemmuma, opet kao takva klanjati.
Najvjerodostojnije mišljenje pravnika hanefijske škole jeste da takva osoba treba klanjati, ali će taj namaz

UZIMANJE TEJEMMUMA KADA JE (ČOVJEK) U NASELJU GDJE NEMA VODE A BOJI SE DA ĆE IZMAKNUTI VRIJEME NAMAZA

باب التَّيمُّمِ في الْحضر إذا لمْ يجدِ المْاء وخاف فوْت الصَّلاة

Ovo zastupa i Ata, a Hasan (Basri) smatra, da će i bolesnik koji ima vodu, ali mu je nema ko dodati, uzeti tejemmum.
Ibni-Omer krenuo je sa svoje zemlje u Džurufu, a vrijeme ikindijskog namaza stiglo ga u Merbedun-Ne'amu,(predgrađuMedine).Tuje(stejemmumom) klanjao i unišao u Medinu dok je sunce bilo još visoko (nad horizontom) i nije je obnovio.[1]

وَبِهِ قَالَ عَطَاءٌ وَقَالَ الْحَسَنُ فِي الْمَرِيضِ عِنْدَهُ الْمَاءُ وَلَا يَجِدُ مَنْ يُنَاوِلُهُ يَتَيَمَّمُ وَأَقْبَلَ ابْنُ عُمَرَ مِنْ أَرْضِهِ بِالْجُرُفِ فَحَضَرَتِ الْعَصْرُ بِمَرْبَدِ النَّعَمِ فَصَلَّى ثُمَّ دَخَلَ الْمَدِينَةَ وَالشَّمْسُ مُرْتَفِعَةٌ فَلَمْ يُعِدْ .

337. PRIČAO NAM JE Jahja b. Bukejr, njemu kazao Lejs prenoseći od Dža'fera b. Rebija, on od A'redža koji je rekao da je čuo Umejra, oslobođenog roba Ibni-Abbasa, gdje priča:
– Krenuli smo ja i Abdullah b. Jesar, oslobođeni rob Mejmune, supruge Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, i unišli Ebu-Džuhejmu b. Harisu b. Simme Ensariji.
Potom je Ebu-Džuhejm rekao: "Vjerovjesnik,

٣٣٧. حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ بُكَيْرٍ قَالَ حَدَّثَنَا اللَّيْثُ عَنْ جَعْفَرِ بْنِ رَبِيعَةَ عَنِ الأَعْرَجِ قَالَ سَمِعْتُ عُمَيْرًا مَوْلَى ابْنِ عَبَّاسٍ قَالَ أَقْبَلْتُ أَنَا وَعَبْدُاللهِ ابْنُ يَسَارٍ مَوْلَى مَيْمُونَةَ زَوْجِ النَّبِيِّ ﷺ حَتَّى دَخَلْنَا عَلَى أَبِي جُهَيْمِ بْنِ الْحَارِثِ بْنِ الصِّمَّةِ الأَنْصَارِيِّ فَقَالَ أَبُو الْجُهَيْمِ الأَنْصَارِيُّ أَقْبَلَ النَّبِيُّ ﷺ مِنْ

obnoviti čim dođe do vode, odnosno zemlje podesne za uzimanje tejemmuma; drugi smatraju da joj namaz nije dužnost nego samo preporuka, ali se mora naklanjati čim se nađu uvjeti za čišćenje, bio on ranije obavljen ili ne bio; treći da se ne smije klanjati bez abdesta ili tejemmuma, ali se mora naklanjati. Ovo je mišljenje i Ebu-Hanife, a četvrti smatraju da ga treba klanjati, a ne treba naklanjavati. Ovo je stav Muzenija.
Malik je izjavio: "Zatvorenik, svezan ili teško bolestan da ne može ni vodu ni zemlju koristiti, nije dužan klanjati sve dok ne bude u mogućnosti vodu koristiti za abdest, odnosno zemlju za tejemmum." Ebu-Hanife za zarobljenika u naseljenom mjestu kaže: "Ako ne nađe čistu vodu ili prašinu, neće klanjati, a ako to nađe, klanjat će."
Šafija, Ebu-Jusuf i Muhammed smatraju da takva osoba treba klanjati, ali i namaz obnoviti čim bude mogla uzeti abdest ili tejemmum.

1 Potpuna Ataova izjava bila je: "Kada budeš u naseljenom mjestu i nastupi namaz, a nemaš vode, sačekaj (s namazom) dok ne nađeš vodu. Ali, onda kada postoji bojazan da će ti proći namaz, uzmi tejemmum i klanjaj."
Tahavi dozvoljava uzeti tejemmum u naselju samo:
– osobi kojoj bi, uzimajući abdest, izmaklo klanjanje dženaze ili bajram-namaza, i
– džunubu koji se ne smije kupati zbog studeni.
Temertaši ne dozvoljava uzimati tejemmum u gradu, jer se u njemu može uvijek pravovremeno naći potrebna količina vode, dok Šafija zastupa Ataovo mišljenje.
Ibni-Omer, radijallahu anhuma, Ata, radijallahu anhu, i Hasan Basri dozvoljavaju da zdrav čovjek koji se nađe u nevolji a nema vode, uzme tejemmum. Ebu-Hanife dozvoljava da se u gradu koristi tejemmum, uz preporuku da se voda traži i čeka do pred izmak namaskog vremena, a ako se smatra da se voda neće pronaći ni do kraja tog vremena, uzet će se tejemmum nastupom namaskog vremena i klanjati namaz.

sallallahu alejhi ve sellem, išao je iz pravca Bi'ri-džemela i na putu ga susreo jedan čovjek i nazvao mu selam. Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, nije mu odmah uzvratio pozdrav, nego je krenuo prema jednom zidu, potrao svoje lice i ruke i onda ga pozdravio."[2]

نَحْوِ بِئْرِ جَمَلٍ فَلَقِيَهُ رَجُلٌ فَسَلَّمَ عَلَيْهِ فَلَمْ يَرُدَّ عَلَيْهِ النَّبِيُّ ﷺ حَتَّى أَقْبَلَ عَلَى الْجِدَارِ فَمَسَحَ بِوَجْهِهِ وَيَدَيْهِ ثُمَّ رَدَّ عَلَيْهِ السَّلَامَ .

DA LI ĆE OSOBA PRI UZIMANJU TEJEMMUMA PUHATI (U RUKE)?

باب الْمُتَيَمِّمُ هَلْ يَنْفُخُ فِيهِمَا

338. PRIČAO NAM JE Adem, njemu Šu'be, a ovome Hakem prenoseći od Zerra, ovaj od Seida b. Abdur-Rahmana b. Ebzaa, a on od svoga oca, da je rekao:
– Dođe jedan čovjek Omeru b. Hattabu i ispriča: "Ja sam se odžunupio i nisam našao vode (za kupanje)." Tada Ammar b. Jasir reče Omeru b. Hattabu: "Zar se ne sjećaš kada smo mi, ja i ti, bili u jednom vojnom pohodu a da ti nisi klanjao, dok sam se ja valjao (po zemlji) i klanjao. Kasnije sam to ispričao Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, i Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, reče mi: 'Bilo ti je dovoljno samo ovako...'" i udari Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, svojim dlanovima po zemlji, puhnu u njih i onda s njima potra svoje lice i svoje ruke.[3]

٣٣٨. حَدَّثَنَا آدَمُ قَالَ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ حَدَّثَنَا الْحَكَمُ عَنْ ذَرٍّ عَنْ سَعِيدِ بْنِ عَبْدِالرَّحْمَنِ بْنِ أَبْزَى عَنْ أَبِيهِ قَالَ جَاءَ رَجُلٌ إِلَى عُمَرَ بْنِ الْخَطَّابِ فَقَالَ إِنِّي أَجْنَبْتُ فَلَمْ أُصِبِ الْمَاءَ فَقَالَ عَمَّارُ بْنُ يَاسِرٍ لِعُمَرَ ابْنِ الْخَطَّابِ أَمَا تَذْكُرُ أَنَّا كُنَّا فِي سَفَرٍ أَنَا وَأَنْتَ فَأَمَّا أَنْتَ فَلَمْ تُصَلِّ وَأَمَّا أَنَا فَتَمَعَّكْتُ فَصَلَّيْتُ فَذَكَرْتُ لِلنَّبِيِّ ﷺ فَقَالَ النَّبِيُّ ﷺ إِنَّمَا كَانَ يَكْفِيكَ هَكَذَا فَضَرَبَ النَّبِيُّ ﷺ بِكَفَّيْهِ الْأَرْضَ وَنَفَخَ فِيهِمَا ثُمَّ مَسَحَ بِهِمَا وَجْهَهُ وَكَفَّيْهِ .

---

2 Iz hadisa se zaključuje:
– tejemmum se može uzeti i kod kuće (u naselju) kada nema vode;
– tejemmum se može uzeti potiranjem ruku po kamenu jer su zidovi u Medini bili od crnog kamenja na kojem se ne zadržava prašina.
Tahavi, Lejs, Evza'i i pravnici Kufe dozvoljavaju uzeti tejemmum i pored vode da bi se stiglo na klanjanje dženaze, dok Malik, Šafija i Ahmed to ne odobravaju;
– tejemmum uzet za obligatni obred vrijedi i za sve fakultativne obrede u tom vremenu.

3 Iz hadisa se zaključuje:
– Omer, radijallahu anhu, smatrao je da džunub ne može uzeti tejemmum, a Ammar kako ga treba uzimati;
– pri uzimanju tejemmuma udari se dlanovima po čistoj zemlji samo jednom i njima potire lice i ruke. Ovo je stav: Ataa, Ša'bija, Evza'ija, Ahmeda, Ishaka i Taberija. Međutim, Ebu-Hanife, Malik, Šafija i Lejs smatraju da za potiranje lica treba posebno dlanovima dotaknuti zemlju, a posebno opet za potiranje ruku. Ovi se drže izjava i prakse Ibni-Omera, Džabira, Aiše i Esle'a, smatrajući da je Alejhisselam Ammaru, radijallahu anhu, pokazao samo opći, a ne detaljni način uzimanja tejemmuma;
– s obzirom da je Alejhisselam puhao u svoje dlanove i time s njih stjerao prašinu, Ebu-Hanife dozvoljava uzeti tejemmum doticanjem površine stijene ili kamena na kojima nema ni zemlje, a ni prašine;

TEJEMMUM JE (DOTICANJE ZEMLJE JEDNOM) ZA LICE I RUKE

باب التَّيَمُّمُ لِلْوَجْهِ وَالْكَفَّيْنِ

339. PRIČAO NAM JE Hadždžadž i kazao da ga je obavijestio Šu'be, a njega Hakem, prenoseći od Zerra, ovaj od Seida b. Abdur-Rahmana b. Ebzaa, a on od svoga oca kako je Ammar ispričao prednje i da je Šu'be (kaže Hadždžadž) udario svojim rukama po zemlji, približio ih prema svojim ustima, a zatim potrao svoje lice i ruke. Nadr je rekao da ga je obavijestio Šu'be prenoseći od Hakema koji je čuo Zerra da prenosi od Ibni-Abdur-Rahmana b. Ebzaa, a Hakem je opet kazao da ga je neposredno čuo od Ibni-Abdur-Rahmana, a on od svoga oca, koji je kazao, da je Ammar (to) pričao.[1]

٣٣٩. حَدَّثَنَا حَجَّاجٌ قَالَ أَخْبَرَنَا شُعْبَةُ أَخْبَرَنِي الْحَكَمُ عَنْ ذَرٍّ عَنْ سَعِيدِ بْنِ عَبْدِالرَّحْمَنِ بْنِ أَبْزَى عَنْ أَبِيهِ قَالَ عَمَّارٌ بِهَذَا وَضَرَبَ شُعْبَةُ بِيَدَيْهِ الأَرْضَ ثُمَّ أَدْنَاهُمَا مِنْ فِيهِ ثُمَّ مَسَحَ بِهِمَا وَجْهَهُ وَكَفَّيْهِ وَقَالَ النَّضْرُ أَخْبَرَنَا شُعْبَةُ عَنِ الْحَكَمِ قَالَ سَمِعْتُ ذَرًّا يَقُولُ عَنِ ابْنِ عَبْدِالرَّحْمَنِ بْنِ أَبْزَى قَالَ الْحَكَمُ وَقَدْ سَمِعْتُهُ مِنِ ابْنِ عَبْدِالرَّحْمَنِ عَنْ أَبِيهِ قَالَ قَالَ عَمَّارٌ .

340. PRIČAO NAM JE Sulejman b Harb, njemu kazao Šu'be prenoseći od Hakema, on od Zerra, ovaj od Ibni-Abdur-Rahmana b. Ebzaa, on od svoga oca koji je bio prisutan kod Omera kada mu je Ammar rekao: "Bili smo u jednoj manjoj vojnoj formaciji i odžunupili smo se..." i rekao je da je puhnuo u dlanove.

٣٤٠. حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ حَرْبٍ قَالَ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ عَنِ الْحَكَمِ عَنْ ذَرٍّ عَنِ ابْنِ عَبْدِالرَّحْمَنِ بْنِ أَبْزَى عَنْ أَبِيهِ أَنَّهُ شَهِدَ عُمَرَ وَقَالَ لَهُ عَمَّارٌ كُنَّا فِي سَرِيَّةٍ فَأَجْنَبْنَا وَقَالَ تَفَلَ فِيهِمَا .

341. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Kesir da mu je saopćio Šu'be prenoseći od Hakema, on od Zerra, ovaj od Ibni-Abdur-Rahmana b. Ebzaa, a on od Abdur- Rahmana, koji je kazao:
– Ammar je Omeru rekao: "Valjao sam se (po zemlji), a potom otišao Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, i on mi reče: 'Dovoljno ti je (potrati) samo lice i ruke.'"

٣٤١. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ كَثِيرٍ أَخْبَرَنَا شُعْبَةُ عَنِ الْحَكَمِ عَنْ ذَرٍّ عَنِ ابْنِ عَبْدِالرَّحْمَنِ بْنِ أَبْزَى عَنْ عَبْدِالرَّحْمَنِ بْنِ أَبْزَى قَالَ قَالَ عَمَّارٌ لِعُمَرَ تَمَعَّكْتُ فَأَتَيْتُ النَّبِيَّ ﷺ فَقَالَ يَكْفِيكَ الْوَجْهُ وَالْكَفَّيْنِ .

– sunnet ili mustehab jeste opuhnuti prašinu s dlanova prije potiranja lica i ruku.

1 Ovdje u nekim verzijama Sahiha nalazimo da je Ammar rekao: "Čista zemlja je muslimanu sredstvo čišćenja i zamjenjuje mu vodu." (prim. rec.)

342. PRIČAO NAM JE Muslim, a njemu Šu'be, prenoseći od Hakema, on od Zerra, ovaj od Ibni-Abdur-Rahmana, a on opet od Abdur-Rahmana, koji je rekao:
"Bio sam prisutan kod Omera kada mu je Ammar rekao..." i naveo gore spomenuti hadis.

٣٤٢. حَدَّثَنَا مُسْلِمٌ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ عَنِ الْحَكَمِ عَنْ ذَرٍّ عَنِ ابْنِ عَبْدِالرَّحْمَنِ عَنْ عَبْدِالرَّحْمَنِ بْنِ أَبْزَى قَالَ شَهِدْتُ عُمَرَ فَقَالَ لَهُ عَمَّارٌ وَسَاقَ الْحَدِيثَ .

343. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Beššar, njemu Gunder, a njemu Šu'be prenoseći od Hakema, on od Zerra, ovaj od Ibni-Abdur-Rahmana b. Ebzaa, a on od svoga oca koji je rekao da je Ammar još kazao: "...potom je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, udario svojim rukama po zemlji i potrao svoje lice i svoje ruke."

٣٤٣. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ بَشَّارٍ قَالَ حَدَّثَنَا غُنْدَرٌ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ عَنِ الْحَكَمِ عَنْ ذَرٍّ عَنِ ابْنِ عَبْدِالرَّحْمَنِ بْنِ أَبْزَى عَنْ أَبِيهِ قَالَ قَالَ عَمَّارٌ فَضَرَبَ النَّبِيُّ ﷺ بِيَدِهِ الْأَرْضَ فَمَسَحَ وَجْهَهُ وَكَفَّيْهِ .

ČISTA POVRŠINA ZEMLJE MUSLIMANU JE POPUT ABDESTNE VODE I ONA MU JE DOVOLJNA (UMJESTO VODE)

بَاب الصَّعِيدُ الطَّيِّبُ وَضُوءُ الْمُسْلِمِ يَكْفِيهِ مِنَ الْمَاءِ

Hasan (Basri) kaže da je muslimanu dovoljan tejemmum sve dok mu se ne pojavi ono što ga kvari.
Ibni-Abbas je predvodio ljude u namazu, a bio je s tejemmumom.
Jahja b. Seid kaže: "Nema štete klanjati na čistoj zemlji slanači i pomoću nje tejemmum uzeti."[2]

وَقَالَ الْحَسَنُ يُجْزِئُهُ التَّيَمُّمُ مَا لَمْ يُحْدِثْ وَأَمَّ ابْنُ عَبَّاسٍ وَهُوَ مُتَيَمِّمٌ وَقَالَ يَحْيَى بْنُ سَعِيدٍ لَا بَأْسَ بِالصَّلَاةِ عَلَى السَّبَخَةِ وَالتَّيَمُّمِ بِهَا .

---

2 Po mišljenju Hasana Basrija tejemmum ima status abdesta i s njim se mogu svi vjerski obredi punovažno vršiti dok se ne dobije voda. Ovo je stav i pravnika hanefijske škole, dok Šafija, Malik, Ahmed, Ishak i drugi dozvoljavaju obavljati samo obligatne vjerske obrede (farzove).
Ibni-Abbas tejemmum tretira kao i abdest, i osoba s tejemmumom može biti imam ljudima s abdestom.
Muhammed b. Hasan i Hasan b. Hajj ne dozvoljavaju da osoba s tejemmumom bude imam ljudima s abdestom, dok Malik i Abdullah b. Hasan to smatraju samo pokuđenim činom.
Rebi' smatra da džunup osoba s tejemmumom može biti imam samo ljudima s tejemmumom, a Evza'i kaže: "Takva osoba ne bi im trebala imamiti, osim ako je ona neki rukovodilac." Ovo mišljenje usvajaju Ibni-Hazm i Jahja b. Seid. Ebu-Talib je izjavio:
– Pitao sam Ebu-Abdullaha o džunupu koji imami ljudima s abdestom, pa mi je odgovorio: "Može, jer je Ibni-Abbas, radijallahu anhuma, kao džunub uzeo tejemmum i bio imam ljudima, a kada je to Vjerovjesniku izloženo, on se na to samo osmjehnuo."

344. PRIČAO NAM JE Musedded, njemu Jahja b. Seid, a njemu pričao Avf, a ovome Ebu-Redža prenoseći od Imrana, koji je kazao:

– Bili smo s Vjerovjesnikom, sallallahu alejhi ve sellem, u jednom (vojnom) pohodu. Putovali smo obnoć i pri kraju noći popadali smo i pospali, a putniku ne može biti slađi nikakav san od ovoga, i nije nas probudilo ništa nego samo sunčana žega. Prvi koji se probudio bio je taj i taj, iza njega taj i taj, a potom taj i taj. (Njih je Ebu-Redža sve poimenično nabrojio, ali ih je Avf – kaže Imran – poboravio.) Četvrti je bio Omer b. Hattab. Kada bi Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, spavao, ne bi ga budili sve dok se ne bi sam probudio, jer mi nismo znali šta mu se pri njegovom spavanju dešava.[1]

Pošto se Omer probudio i vidio šta je zadesilo svijet, a bio je snažan čovjek, uzviknuo je tekbir i izgovarajući ga dizao je svoj glas. Neprestano je donosio tekbir i izdizao glas da se i Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, od njegova glasa probudio. Kada se probudio, oni su mu se požalili na ono što ih je zadesilo.

– Nema štete, (ili: ne škodi) – rekao je Alejhisselam – krećite! Potom je i on krenuo, malo putovao, a onda odsjeo i zatražio vodu za uzimanje abdesta. Pošto je uzeo abdest i pozvano je na namaz, on ga je s prisutnim svijetom i obavio. Kada je obavio namaz, vidio je kako neki čovjek stoji po strani i nije klanjao s njima.

– Šta te je, čovječe, omelo da nisi klanjao s ovim narodom? – upitao je Alejhisselam.

– Zadesio me džonabet, a nema vode – odgovorio je.

– Posluži se površinom čiste zemlje, ona ti je dovoljna.

Potom je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, nastavio putovanje i svijet mu se potužio zbog žeđi;

٣٤٤. حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ قَالَ حَدَّثَنِي يَحْيَى بْنُ سَعِيدٍ قَالَ حَدَّثَنَا عَوْفٌ قَالَ حَدَّثَنَا أَبُو رَجَاءٍ عَنْ عِمْرَانَ قَالَ كُنَّا فِي سَفَرٍ مَعَ النَّبِيِّ ﷺ وَإِنَّا أَسْرَيْنَا حَتَّى كُنَّا فِي آخِرِ اللَّيْلِ وَقَعْنَا وَقْعَةً وَلَا وَقْعَةَ أَحْلَى عِنْدَ الْمُسَافِرِ مِنْهَا فَمَا أَيْقَظَنَا إِلَّا حَرُّ الشَّمْسِ وَكَانَ أَوَّلَ مَنِ اسْتَيْقَظَ فُلَانٌ ثُمَّ فُلَانٌ ثُمَّ فُلَانٌ يُسَمِّيهِمْ أَبُو رَجَاءٍ فَنَسِيَ عَوْفٌ ثُمَّ عُمَرُ ابْنُ الْخَطَّابِ الرَّابِعُ وَكَانَ النَّبِيُّ ﷺ إِذَا نَامَ لَمْ يُوقَظْ حَتَّى يَكُونَ هُوَ يَسْتَيْقِظُ لِأَنَّا لَا نَدْرِي مَا يَحْدُثُ لَهُ فِي نَوْمِهِ فَلَمَّا اسْتَيْقَظَ عُمَرُ وَرَأَى مَا أَصَابَ النَّاسَ وَكَانَ رَجُلًا جَلِيدًا فَكَبَّرَ وَرَفَعَ صَوْتَهُ بِالتَّكْبِيرِ فَمَا زَالَ يُكَبِّرُ وَيَرْفَعُ صَوْتَهُ بِالتَّكْبِيرِ حَتَّى اسْتَيْقَظَ بِصَوْتِهِ النَّبِيُّ ﷺ فَلَمَّا اسْتَيْقَظَ شَكَوْا إِلَيْهِ الَّذِي أَصَابَهُمْ قَالَ لَا ضَيْرَ أَوْ لَا يَضِيرُ ارْتَحِلُوا فَارْتَحَلَ فَسَارَ غَيْرَ بَعِيدٍ ثُمَّ نَزَلَ فَدَعَا بِالْوَضُوءِ فَتَوَضَّأَ وَنُودِيَ بِالصَّلَاةِ فَصَلَّى بِالنَّاسِ فَلَمَّا انْفَتَلَ مِنْ صَلَاتِهِ إِذَا هُوَ بِرَجُلٍ مُعْتَزِلٍ لَمْ يُصَلِّ مَعَ الْقَوْمِ قَالَ مَا مَنَعَكَ يَا فُلَانُ أَنْ تُصَلِّيَ مَعَ الْقَوْمِ قَالَ أَصَابَتْنِي جَنَابَةٌ وَلَا مَاءَ قَالَ عَلَيْكَ بِالصَّعِيدِ فَإِنَّهُ يَكْفِيكَ ثُمَّ سَارَ النَّبِيُّ ﷺ فَاشْتَكَى إِلَيْهِ النَّاسُ مِنَ الْعَطَشِ فَنَزَلَ فَدَعَا فُلَانًا كَانَ يُسَمِّيهِ أَبُو رَجَاءٍ نَسِيَهُ عَوْفٌ وَدَعَا عَلِيًّا فَقَالَ

1 Misli na spuštanje Objave. (prim. rec.)

اذْهَبَا فَابْتَغِيَا الْمَاءَ فَانْطَلَقَا فَتَلَقَّيَا امْرَأَةً بَيْنَ مَزَادَتَيْنِ أَوْ سَطِيحَتَيْنِ مِنْ مَاءٍ عَلَى بَعِيرٍ لَهَا فَقَالَا لَهَا أَيْنَ الْمَاءُ قَالَتْ عَهْدِي بِالْمَاءِ أَمْسِ هَذِهِ السَّاعَةَ وَنَفَرُنَا خُلُوفًا قَالَا لَهَا انْطَلِقِي إِذًا قَالَتْ إِلَى أَيْنَ قَالَا إِلَى رَسُولِ اللَّهِ ﷺ قَالَتِ الَّذِي يُقَالُ لَهُ الصَّابِئُ قَالَا هُوَ الَّذِي تَعْنِينَ فَانْطَلِقِي فَجَاءَا بِهَا إِلَى النَّبِيِّ ﷺ وَحَدَّثَاهُ الْحَدِيثَ قَالَ فَاسْتَنْزَلُوهَا عَنْ بَعِيرِهَا وَدَعَا النَّبِيُّ ﷺ بِإِنَاءٍ فَفَرَّغَ فِيهِ مِنْ أَفْوَاهِ الْمَزَادَتَيْنِ أَوْ سَطِيحَتَيْنِ وَأَوْكَأَ أَفْوَاهَهُمَا وَأَطْلَقَ الْعَزَالِيَ وَنُودِيَ فِي النَّاسِ اسْقُوا وَاسْتَقُوا فَسَقَى مَنْ شَاءَ وَاسْتَقَى مَنْ شَاءَ وَكَانَ آخِرُ ذَاكَ أَنْ أَعْطَى الَّذِي أَصَابَتْهُ الْجَنَابَةُ إِنَاءً مِنْ مَاءٍ قَالَ اذْهَبْ فَأَفْرِغْهُ عَلَيْكَ وَهِيَ قَائِمَةٌ تَنْظُرُ إِلَى مَا يُفْعَلُ بِمَائِهَا وَايْمُ اللَّهِ لَقَدْ أُقْلِعَ عَنْهَا وَإِنَّهُ لَيُخَيَّلُ إِلَيْنَا أَنَّهَا أَشَدُّ مِلْأَةً مِنْهَا حِينَ ابْتَدَأَ فِيهَا فَقَالَ النَّبِيُّ ﷺ اجْمَعُوا لَهَا فَجَمَعُوا لَهَا مِنْ بَيْنِ عَجْوَةٍ وَدَقِيقَةٍ وَسَوِيقَةٍ حَتَّى جَمَعُوا لَهَا طَعَامًا فَجَعَلُوهَا فِي ثَوْبٍ وَحَمَلُوهَا عَلَى بَعِيرِهَا وَوَضَعُوا الثَّوْبَ بَيْنَ يَدَيْهَا قَالَ لَهَا تَعْلَمِينَ مَا رَزِئْنَا مِنْ مَائِكِ شَيْئًا وَلَكِنَّ اللَّهَ هُوَ الَّذِي أَسْقَانَا فَأَتَتْ أَهْلَهَا وَقَدِ احْتَبَسَتْ عَنْهُمْ قَالُوا مَا حَبَسَكِ يَا فُلَانَةُ قَالَتِ الْعَجَبُ لَقِيَنِي رَجُلَانِ فَذَهَبَا بِي إِلَى هَذَا الَّذِي

on je odsjeo, pozvao tog i tog, čije je ime Ebu-Redža spomenuo, a Avf ga zaboravio, a pozvao je Aliju i rekao im: "Idite i potražite nam vode!"

Oni su otišli i susreli jednu ženu na kamili između dvije mješine, ili između dva mijeha vode.

– Gdje je voda? – pitali su je.

– Moj sastanak s vodom bio je jučer u ovo doba, a naša je (muška) družina otputovala – odgovorila je ona.

– Idi! – rekli su joj obojica.

– A kuda? – upitala je.

– Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem – odgovorili su.

– Je li to onaj što ga zovu konvertit (es-sabi')? – upitala je žena.

– To je upravo onaj što ti misliš. A sada kreni!

Oni su je doveli Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, i ispričali mu ovaj slučaj i zatražili od nje – kaže prenosilac – da siđe sa svoje deve.

Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, zatražio je jednu posudu i u nju kroz gornji otvor mješina, ili mijehova nasuo vode, zatim stegao te otvore, a odvezao donje otvore i narodu se razglasilo: "Natočite i napijte se!" Ko je točio, taj je i natočio, a ko je htio piti, taj se i napio. Posljednje što je bilo jeste da je data posuda s vodom onome što ga je zadesio džunabet.

– Idi i salij je na sebe! – rekao mu je Alejhisselam.

Žena je stajala i gledala šta se radi s njenom vodom; tako mi Allaha, ona je ostala u mješini, a čak nam se činilo da su sada bile punije vodom nego što su bile u samom početku. Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao je. "Skupite joj štogod!" Oni joj tada skupiše datula, brašna i još uprženog brašna. Tako su joj prikupili hrane, stavili u haljinu i natovarili je na devu, a haljinu (svežanj) stavili pred nju, i Alejhisselam joj reče: "Neka znaš, mi nismo ništa tvoje vode umanjili, nego je Allah taj koji nas je napojio."

Ona je kasnije otišla svojima, a kako je od njih izbivala, oni su je upitali: "O ženo, šta te je toliko zadržalo?"
– Čudo – (odgovorila je). – Susrela su me dva čovjeka i odvela do onoga za koga se govori da je konvertit, pa je učinio tako i tako. Allaha mi, on je najveći čarobnjak između ovog i ovoga – pokazujući sa svoja dva prsta, kažiprstom i srednjakom, dignuvši ih prema nebu, misleći time na nebo i zemlju – ili je stvarno Allahov Poslanik.
Kasnije su muslimani napadali na idolopoklonike iz okolnih naselja, ali ne na naselje iz koga je bila ona. Jednog dana ona je rekla svome narodu: "Ono što ja mislim, jeste da su ovi ljudi ostavili vas na miru namjerno, pa hoćete li stupiti u islam?"
Oni su je poslušali i pristupili islamu.[1]

يُقَالُ لَهُ الصَّابِئُ فَفَعَلَ كَذَا وَكَذَا فَوَاللهِ إِنَّهُ لَأَسْحَرُ النَّاسِ مِنْ بَيْنِ هَذِهِ وَهَذِهِ وَقَالَتْ بِإِصْبَعَيْهَا الْوُسْطَى وَالسَّبَّابَةِ فَرَفَعَتْهُمَا إِلَى السَّمَاءِ تَعْنِي السَّمَاءَ وَالْأَرْضَ أَوْ إِنَّهُ لَرَسُولُ اللهِ حَقًّا فَكَانَ الْمُسْلِمُونَ بَعْدَ ذَلِكَ يُغِيرُونَ عَلَى مَنْ حَوْلَهَا مِنَ الْمُشْرِكِينَ وَلَا يُصِيبُونَ الصِّرْمَ الَّذِي هِيَ مِنْهُ فَقَالَتْ يَوْمًا لِقَوْمِهَا مَا أُرَى أَنَّ هَؤُلَاءِ الْقَوْمَ يَدْعُونَكُمْ عَمْدًا فَهَلْ لَكُمْ فِي الْإِسْلَامِ فَأَطَاعُوهَا فَدَخَلُوا فِي الْإِسْلَامِ .

DŽUNUB ĆE UZETI TEJEMMUM AKO SE BOJI BOLESTI, SMRTI ILI ŽEĐI

بَاب إِذَا خَافَ الْجُنُبُ عَلَى نَفْسِهِ الْمَرَضَ أَوِ الْمَوْتَ أَوْ خَافَ الْعَطَشَ تَيَمَّمَ

Spominje se da je Amr ibni Ās jedne pohladne noći polucirao, zatim uzeo tejemmum i citirao ajet: "Ne ubijajte sami sebe! Allah je prema vama zaista milostiv." Kasnije je to spomenuto Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, i on nije ništa prigovorio.[2]

وَيُذْكَرُ أَنَّ عَمْرَو بْنَ الْعَاصِ أَجْنَبَ فِي لَيْلَةٍ بَارِدَةٍ فَتَيَمَّمَ وَتَلَا (وَلَا تَقْتُلُوا أَنْفُسَكُمْ إِنَّ اللهَ كَانَ بِكُمْ رَحِيمًا) فَذُكِرَ لِلنَّبِيِّ ﷺ فَلَمْ يُعَنِّفْ .

1 Iz hadisa se zaključuje:
– u krugu učenih ljudi treba se pristojno vladati;
– učen i iskusan treba druge poučavati lijepim riječima i blagim tonom, a susjede podstrekavati na rad dobrih i za zajednicu korisnih poslova;
– ne treba se dugo zadržavati u nemoralnom, nezdravom i nesigurnom mjestu;
– izmakli namaz mora se naklanjati, a preporučljivo je prethodno i ezan proučiti;
– nije nepristojno tražiti vodu od drugog, bilo za piće bilo za druge potrebe, a može se i rekvirirati uz isplatu pravednog obeštećenja vlasniku;
– dozvoljeno je upotrebljavati čisto posude idolopoklonika;
– dobročinstvo treba uzvraćati zahvalnošću i dobročinstvom;
– o društvenim potrebama treba upoznavati rukovodioce zajednice;
– neizvršena obaveza ostaje dužnost dok se god ne izvrši.
Izrazom "Sabi'" misli se na osobu koja je napustila idolopokloničku vjeru Kurejševića, a prihvatila islam. Međutim, Sabejci su ateistička plemena koja su obožavala anđele, nebeska tijela, a neki su se vladali po propisima Zebura. Neki historičari misle da su to potomci Saba, sina Idris pejgambera, a neki ih pripisuju potomcima Sabia b. Maraa koji je živio u vrijeme Ibrahima, alejhi selam.

2 Amr ibni Ās, radijallahu anhu, jeste Kurejšija. Na islam je prešao 8. godine po Hidžri, a prije oslobađanja Mekke. Alejhisselam ga je postavio namjesnikom u Ummanu i tu je dužnost vršio sve do smrti Muhammeda, sallallahu alejhi ve sellem. Od njega je preneseno 37 hadisa, od kojih je tri uvrstio i Buhari u svoj Sahih. Pod

345. PRIČAO NAM JE Bišr b. Halid, njemu kazao Muhammed Gunder, a njega obavijestio Šu'be prenoseći od Sulejmana, ovaj od Ebu-Vaila da je Ebu-Musa rekao Abdullahu b. Mes'udu:
– Kada (džunub) ne nađe vodu, neće ni klanjati – a on mu je odgovorio:
"Kada bih njima to dozvolio, onda bi neko od njih tako postupao; kad bi osjetio samo studen, uradio bi ovako (tj. uzimao bi tejemmum) i klanjao."
Ebu-Musa je rekao: "Pitao sam (Abdullaha): 'A šta ćeš s riječima Ammara, upućenih Omeru?'"
– Ja nisam uvidio da je Omer bio uvjeren s Ammarovim odgovorom (a ne da nije odobrio tejemmum) – odgovorio je Abdullah.

٣٤٥. حَدَّثَنَا بِشْرُ بْنُ خَالِدٍ قَالَ حَدَّثَنَا مُحَمَّدٌ هُوَ غُنْدَرٌ أَخْبَرَنَا شُعْبَةُ عَنْ سُلَيْمَانَ عَنْ أَبِي وَائِلٍ قَالَ قَالَ أَبُو مُوسَى لِعَبْدِاللهِ بْنِ مَسْعُودٍ إِذَا لَمْ يَجِدِ الْمَاءَ لَا يُصَلِّي قَالَ عَبْدُاللهِ لَوْ رَخَّصْتُ لَهُمْ فِي هَذَا كَانَ إِذَا وَجَدَ أَحَدُهُمُ الْبَرْدَ قَالَ هَكَذَا يَعْنِي تَيَمَّمَ وَصَلَّى قَالَ قُلْتُ فَأَيْنَ قَوْلُ عَمَّارٍ لِعُمَرَ قَالَ إِنِّي لَمْ أَرَ عُمَرَ قَنِعَ بِقَوْلِ عَمَّارٍ.

346. PRIČAO NAM JE Omer b. Hafs, njemu njegov otac prenoseći od A'meša, koji je rekao da je čuo Šekika b. Selemu da je kazao:
– Bio sam kod Ebu-Musaa i kod Abdullaha (b. Mes'uda) pa mu Ebu-Musa reče: "Šta misliš Ebu-Abdur-Rahmane, kada čovjek postane džunub i ne nađe vodu za kupanje, šta će raditi?"
– Neće klanjati dok ne nađe vodu (i njom se ne okupa) – odgovorio je Abdullah.
– A šta da činiš s izjavom Ammara kada mu je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Dovoljno ti je (potrati samo lice i ruke)",

٣٤٦. حَدَّثَنَا عُمَرُ بْنُ حَفْصٍ قَالَ حَدَّثَنَا أَبِي قَالَ حَدَّثَنَا الْأَعْمَشُ قَالَ سَمِعْتُ شَقِيقَ بْنَ سَلَمَةَ قَالَ كُنْتُ عِنْدَ عَبْدِاللهِ وَأَبِي مُوسَى فَقَالَ لَهُ أَبُو مُوسَى أَرَأَيْتَ يَا أَبَا عَبْدِالرَّحْمَنِ إِذَا أَجْنَبَ فَلَمْ يَجِدْ مَاءً كَيْفَ يَصْنَعُ فَقَالَ عَبْدُاللهِ لَا يُصَلِّي حَتَّى يَجِدَ الْمَاءَ فَقَالَ أَبُو مُوسَى فَكَيْفَ تَصْنَعُ بِقَوْلِ عَمَّارٍ حِينَ قَالَ لَهُ النَّبِيُّ ﷺ كَانَ يَكْفِيكَ قَالَ أَلَمْ تَرَ عُمَرَ لَمْ يَقْنَعْ بِذَلِكَ فَقَالَ أَبُو مُوسَى فَدَعْنَا مِنْ

njegovim rukovodstvom osvojen je Egipat, njime je dugo upravljao i tamo umro.
Ebu-Davud ističe da je Amr ibni Âs, radijallahu anhu, početkom 8. godine po Hidžri krenuo u jednu vojnu akciju i s vojskom prenoćio u Zatu-Selasilu, 10 konaka hoda sjeverno od Medine, gdje je u toku pohladne noći polucirao. Bojeći se prehlade, umjesto kupanja uzeo je tejemmum i svoju jedinicu predvodio na sabah-namazu. Alejhisselam je pozvao Amra b. Âsa k sebi i on mu je iznio razlog zbog koga se nije okupao, a potom mu citirao Allahove riječi: "Ne ubijajte sami sebe! Allah je prema vama milostiv", na što se Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, samo osmjehnuo.
Iz hadisa se može zaključiti:
– džunub u hladnom vremenu može koristiti tejemmum.
Malik i Ebu-Hanife dozvoljavaju uzimanje tejemmuma bolesniku kome bi voda pogoršala bolest ili zacjeljivanje rane. Međutim, u slučaju slabosti koja se neće pogoršati kupanjem, tejemmum ne može služiti umjesto abdesta;
– namaz obavljen s tejemmumom u navedenim slučajevima punovažan je i ne treba ga obnavljati;
– tejemmum služi umjesto abdesta ili kupanja, bilo na putovanju ili kod kuće, kada nema vode ili kad bi kvašenje tijela štetilo zdravlju čovjeka.

primijetio je Ebu-Musa.
– Zar ne znaš da je Omer bio uvjeren s Ammarovim riječima – rekao je Abdullah.
– Ostavimo sada izjavu Ammarovu! – rekao je Ebu-Musa – nego kako ti postupaš s ovim ajetom (o tejemmumu)?
Abdullah nije znao šta da odgovori, pa reče: “Kada bismo to dozvolili njima, skoro da bi neko od njih uzimao tejemmum, a ostavljao vodu samo zato što mu je studena.”
– Ja sam (kaže A‘meš) rekao Šekiku: “Abdullah nije volio (tejemmum) samo zbog toga (zloupotrebe)?”
– Da – odgovorio je.

قَوْلِ عَمَّارٍ كَيْفَ تَصْنَعُ بِهَذِهِ الْآيَةِ فَمَا دَرَى عَبْدُ اللهِ
مَا يَقُولُ فَقَالَ إِنَّا لَوْ رَخَّصْنَا لَهُمْ فِي هَذَا لَأَوْشَكَ
إِذَا بَرَدَ عَلَى أَحَدِهِمُ الْمَاءُ أَنْ يَدَعَهُ وَيَتَيَمَّمَ فَقُلْتُ
لِشَقِيقٍ فَإِنَّمَا كَرِهَ عَبْدُ اللهِ لِهَذَا قَالَ نَعَمْ .

TEJEMMUM JE UDARANJE (RUKAMA PO ZEMLJI)

باب التَّيَمُّمُ ضَرْبَةٌ

347. PRIČAO NAM JE Muhammed i kazao da ga je obavijestio Ebu-Mu‘avija prenoseći od A‘meša, on od Šekika, da je rekao:
– Sjedio sam ja, Abdullah i Ebu-Musa Eš‘ari pa mu Ebu-Musa reče: “Ako se jedan čovjek odžunupi i ne nađe vode u toku jednog cijelog mjeseca, da li će uzimati tejemmum i klanjati namaz? I kako ćete postupiti s ovim ajetom u poglavlju El-Maide?” “... pa ako ne nađete vodu, uzmite tejemmum pomoću čiste površine zemlje...”
Abdullah odgovori: “Kad bi im se to dozvolilo, možda bi uzimali tejemmum pomoću površine čiste zemlje i kada bi im voda bila samo hladna.”
– Vi ste – rekoh – uzimanje tejemmuma prezirali (ako ga je koristio džunub) samo zbog toga?
– Da – odgovorio je.
Potom je Ebu-Musa upitao:
– Nisi li čuo Amrove riječi upućene Omeru: “Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, poslao me je zbog jednog posla i ja sam se odžunupio, a vodu nisam našao, pa sam se valjao po zemlji kao što se valja životinja. To sam poslije

٣٤٧. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ سَلَامٍ قَالَ أَخْبَرَنَا
أَبُو مُعَاوِيَةَ عَنِ الْأَعْمَشِ عَنْ شَقِيقٍ قَالَ كُنْتُ
جَالِسًا مَعَ عَبْدِ اللهِ وَأَبِي مُوسَى الْأَشْعَرِيِّ فَقَالَ لَهُ
أَبُو مُوسَى لَوْ أَنَّ رَجُلًا أَجْنَبَ فَلَمْ يَجِدِ الْمَاءَ شَهْرًا
أَمَا كَانَ يَتَيَمَّمُ وَيُصَلِّي فَكَيْفَ تَصْنَعُونَ بِهَذِهِ
الْآيَةِ فِي سُورَةِ الْمَائِدَةِ (فَلَمْ تَجِدُوا مَاءً فَتَيَمَّمُوا
صَعِيدًا طَيِّبًا) فَقَالَ عَبْدُ اللهِ لَوْ رُخِّصَ لَهُمْ فِي هَذَا
لَأَوْشَكُوا إِذَا بَرَدَ عَلَيْهِمُ الْمَاءُ أَنْ يَتَيَمَّمُوا الصَّعِيدَ
قُلْتُ وَإِنَّمَا كَرِهْتُمْ هَذَا لِذَا قَالَ نَعَمْ فَقَالَ أَبُو
مُوسَى أَلَمْ تَسْمَعْ قَوْلَ عَمَّارٍ لِعُمَرَ بَعَثَنِي رَسُولُ
اللهِ ﷺ فِي حَاجَةٍ فَأَجْنَبْتُ فَلَمْ أَجِدِ الْمَاءَ فَتَمَرَّغْتُ
فِي الصَّعِيدِ كَمَا تَمَرَّغُ الدَّابَّةُ فَذَكَرْتُ ذَلِكَ لِلنَّبِيِّ
ﷺ فَقَالَ إِنَّمَا كَانَ يَكْفِيكَ أَنْ تَصْنَعَ هَكَذَا فَضَرَبَ

spomenuo Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, a on mi reče: 'Dovoljno ti je da samo učiniš ovako' i udari svojim dlanovima po zemlji jedanput, strese ih i lijevom rukom potra poleđinu desnice – ili poleđinu lijeve svojom desnicom – a potom njima potra svoje lice."
Abdullah mu prigovori: "Zar nisi primijetio da Omer nije bio zadovoljan Amrovim riječima?"
Ja'la je još dodao prenoseći od A'meša, a on od Šekika, da je rekao:
– Bio sam s Abdullahom i Ebu-Musaom i Ebu-Musa reče:
"Zar nisi čuo (Abdullahu) Amrove riječi upućene Omeru: Allahov Poslanik, s. a.v.s., poslao je mene i tebe (u jednu vojnu) pa sam se ja odžunupio i potrljao o površinu zemlje. Potom smo došli Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, i obavijestili ga (o tom), a on reče:
'Bilo ti je dovoljno (učiniti) samo ovako, i potra svoje lice i ruke jednom (udarivši po zemlji).'"[1]

بِكَفِّهِ ضَرْبَةً عَلَى الْأَرْضِ ثُمَّ نَفَضَهَا ثُمَّ مَسَحَ بِهَا ظَهْرَ كَفِّهِ بِشِمَالِهِ أَوْ ظَهْرَ شِمَالِهِ بِكَفِّهِ ثُمَّ مَسَحَ بِهَا وَجْهَهُ فَقَالَ عَبْدُاللهِ أَفَلَمْ تَرَ عُمَرَ لَمْ يَقْنَعْ بِقَوْلِ عَمَّارٍ وَزَادَ يَعْلَى عَنِ الْأَعْمَشِ عَنْ شَقِيقٍ كُنْتُ مَعَ عَبْدِاللهِ وَأَبِي مُوسَى فَقَالَ أَبُو مُوسَى أَلَمْ تَسْمَعْ قَوْلَ عَمَّارٍ لِعُمَرَ إِنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ بَعَثَنِي أَنَا وَأَنْتَ فَأَجْنَبْتُ فَتَمَعَّكْتُ بِالصَّعِيدِ فَأَتَيْنَا رَسُولَ اللهِ ﷺ فَأَخْبَرْنَاهُ فَقَالَ إِنَّمَا كَانَ يَكْفِيكَ هَكَذَا وَمَسَحَ وَجْهَهُ وَكَفَّيْهِ وَاحِدَةً .

POGLAVLJE

باب

348. PRIČAO NAM JE Abdan i kazao da mu je saopćio Abdullah (b. Mubarek), njemu Avf prenoseći od Ebu-Redžaa koji je kazao da mu je pričao Imran b. Husajn Huza'i, da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, vidio po strani (izdvojenog) jednog čovjeka koji nije s ostalim svijetom klanjao, i da ga je pitao:
– Čovječe, šta te je spriječilo pa nisi klanjao s ovim narodom?
– Allahov Poslaniče, zadesio me je dženabet, a nema vode – odgovorio je on.
– Trebaš koristiti čistu površinu zemlje i to ti je dovoljno – rekao je (Alejhisselam).

٣٤٨. حَدَّثَنَا عَبْدَانُ قَالَ أَخْبَرَنَا عَبْدُاللهِ قَالَ أَخْبَرَنَا عَوْفٌ عَنْ أَبِي رَجَاءٍ قَالَ حَدَّثَنَا عِمْرَانُ ابْنُ حُصَيْنٍ الْخُزَاعِيُّ أَنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ رَأَى رَجُلًا مُعْتَزِلًا لَمْ يُصَلِّ فِي الْقَوْمِ فَقَالَ يَا فُلَانُ مَا مَنَعَكَ أَنْ تُصَلِّيَ فِي الْقَوْمِ فَقَالَ يَا رَسُولَ اللهِ أَصَابَتْنِي جَنَابَةٌ وَلَا مَاءَ قَالَ عَلَيْكَ بِالصَّعِيدِ فَإِنَّهُ يَكْفِيكَ .

1 Ajni smatra da riječ "jednom" ovdje znači "jednom udari po zemlji", a što je u skladu s naslovom ovog poglavlja. Ibn-Hadžer, međutim, tumači to kao potiranje lica i ruku jedanput. (prim. rec.)

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَٰنِ الرَّحِيمِ

U ime Allaha, Svemilosnog, Samilosnog!

كِتَابُ الصَّلَاةِ

NAMAZ

KAKO JE PROPISAN NAMAZ PRILIKOM NOĆNOG PUTOVANJA (ALEJHISSELAMA IZ MEKKE U JERUSALEM I DALJE U VIŠE SFERE)

بَاب كَيْفَ فُرِضَتِ الصَّلَاةُ فِي الْإِسْرَاءِ

Ibni-Abbas kaže da mu je Ebu-Sufjan pričao o razgovoru sa Heraklom kome je rekao: "... Naređuje nam" – mišljaše na Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem – "namaz, iskrenost i izbjegavanje svakog zla i poroka."[1]

وَقَالَ ابْنُ عَبَّاسٍ حَدَّثَنِي أَبُو سُفْيَانَ فِي حَدِيثِ هِرَقْلَ فَقَالَ يَأْمُرُنَا يَعْنِي النَّبِيَّ ﷺ بِالصَّلَاةِ وَالصِّدْقِ وَالْعَفَافِ .

349. PRIČAO NAM JE Jahja b. Bukejr, njemu Lejs prenoseći od Junusa, ovaj od Ibni-Šihaba, on od Enesa b. Malika da je Ebu-Zerr pričao kako je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
– Dok sam bio još u Mekki, raspuknuo je strop sobe, spustio se Džibril, otvorio mi prsa, isprao ih zemzem-vodom, donio zlatan lavor napunjen mudrošću i vjerovanjem (imanom) i to sasuo u

٣٤٩. حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ بُكَيْرٍ قَالَ حَدَّثَنَا اللَّيْثُ عَنْ يُونُسَ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ قَالَ كَانَ أَبُو ذَرٍّ يُحَدِّثُ أَنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ قَالَ فُرِجَ عَنْ سَقْفِ بَيْتِي وَأَنَا بِمَكَّةَ فَنَزَلَ جِبْرِيلُ عَلَيْهِ السَّلَام فَفَرَجَ صَدْرِي ثُمَّ غَسَلَهُ بِمَاءِ زَمْزَمَ ثُمَّ جَاءَ بِطَسْتٍ

1 Susret Sufjana b. Harba s Heraklom detaljno je izložen na početku ove knjige. Herakle je Ebu-Sufjana i ostalu njegovu družinu pitao za razne principe koje je Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, proklamovao, i na koncu rekao:
– Pitao sam te šta vam on naređuje? Kazao si da vam naređuje da obožavate samo Allaha i da Mu u tome ne pridružujete nikoga drugog, zabranjuje vam da obožavate kipove, a naređuje obavljanje namaza, govorenje istine i klonjenje svakog zla i poroka...
Obligatna dužnost obavljanja namaza propisana je prilikom Mi'radža. Raznolika su mišljenja kako, kada i koliko puta je bilo Muhammedovo, sallallahu alejhi ve sellem, jednonoćno putovanje iz Mekke u Jerusalem, a odatle u više sfere. Najveći dio islamskih učenjaka smatra da je Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, činio ovo putovanje istovremeno i duhom i tijelom. Neki kažu da je to bilo 27. noći redžeba, 12. godine po poslanstvu iz sobe Ummi-Hane. Jednonoćno putovanje u Jerusalem, i natrag u Mekku utvrđeno je 1. ajetom poglavlja Isra', a Mi'radž - putovanje u više nebeske sfere nizom hadisa, zabilježenih u raznim hadiskim zbirkama.

moja prsa, zatim ih zatvorio, uzeo me za ruku i uzdigao do ovozemnog neba. Kada sam došao do ovozemnog neba, Džibril reče čuvaru neba: "Otvori!"
– Ko je to? – upita (čuvar).
– Džibril – odgovori on.
– Ima li još neko s tobom? – upita (čuvar).
– Da – kazao je Džibril – sa mnom je Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem.
– Zar je poslato po njega?![1] – upitao je (čuvar).
– Da – odgovori (Džibril).
Pošto je otvorio, uzdigli smo se do ovozemnog neba, kad tamo sjedi jedan čovjek a s desne mu i lijeve strane (mnoge) prilike (siluete); kad pogleda prema svojoj desnoj strani, nasmije se, a kad pogleda prema lijevoj zaplače.
– Dobro došao, dobri Vjerovjesniče i dobri sine – rekao je.
– Ko je to? – upitao sam Džibrila.
– To je Adem (pejgamber) – odgovori on – a sve prilike sa njegove desne i lijeve strane su duše njegovih sinova; oni s desne su stanovnici Dženneta, a one mase na lijevoj strani su stanovnici vatri, pa kada pogleda na desnu stranu nasmije se, a kada pogleda na lijevu zaplače.
Kada me je Džibril uzdigao do drugog neba, rekao je njegovu čuvaru: "Otvori!" Njegov čuvar upita za isto ono što i onaj prvi i potom otvori.
Enes je kazao da je (Ebu-Zerr) spomenuo, da je Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, na nebesima našao: Adema, Idrisa, Musaa, Isaa i Ibrahima, neka je na njih sve Allahov blagoslov, a nije precizirao kakvi su im položaji, osim što je spomenuo da je našao Adema na najbližem nebu, a Ibrahima na šestom.
Kada je Džibril proveo Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, pokraj Idrisa, on ga je, kaže

مِنْ ذَهَبٍ مُمْتَلِئٍ حِكْمَةً وَإِيمَانًا فَأَفْرَغَهُ فِي صَدْرِي ثُمَّ أَطْبَقَهُ ثُمَّ أَخَذَ بِيَدِي فَعَرَجَ بِي إِلَى السَّمَاءِ الدُّنْيَا فَلَمَّا جِئْتُ إِلَى السَّمَاءِ الدُّنْيَا قَالَ جِبْرِيلُ لِخَازِنِ السَّمَاءِ افْتَحْ قَالَ مَنْ هَذَا قَالَ هَذَا جِبْرِيلُ قَالَ هَلْ مَعَكَ أَحَدٌ قَالَ نَعَمْ مَعِي مُحَمَّدٌ ﷺ فَقَالَ أُرْسِلَ إِلَيْهِ قَالَ نَعَمْ فَلَمَّا فَتَحَ عَلَوْنَا السَّمَاءَ الدُّنْيَا فَإِذَا رَجُلٌ قَاعِدٌ عَلَى يَمِينِهِ أَسْوِدَةٌ وَعَلَى يَسَارِهِ أَسْوِدَةٌ إِذَا نَظَرَ قِبَلَ يَمِينِهِ ضَحِكَ وَإِذَا نَظَرَ قِبَلَ يَسَارِهِ بَكَى فَقَالَ مَرْحَبًا بِالنَّبِيِّ الصَّالِحِ وَالِابْنِ الصَّالِحِ قُلْتُ لِجِبْرِيلَ مَنْ هَذَا قَالَ هَذَا آدَمُ وَهَذِهِ الْأَسْوِدَةُ عَنْ يَمِينِهِ وَشِمَالِهِ نَسَمُ بَنِيهِ فَأَهْلُ الْيَمِينِ مِنْهُمْ أَهْلُ الْجَنَّةِ وَالْأَسْوِدَةُ الَّتِي عَنْ شِمَالِهِ أَهْلُ النَّارِ فَإِذَا نَظَرَ عَنْ يَمِينِهِ ضَحِكَ وَإِذَا نَظَرَ قِبَلَ شِمَالِهِ بَكَى حَتَّى عَرَجَ بِي إِلَى السَّمَاءِ الثَّانِيَةِ فَقَالَ لِخَازِنِهَا افْتَحْ فَقَالَ لَهُ خَازِنُهَا مِثْلَ مَا قَالَ الْأَوَّلُ فَفَتَحَ قَالَ أَنَسٌ فَذَكَرَ أَنَّهُ وَجَدَ فِي السَّمَوَاتِ آدَمَ وَإِدْرِيسَ وَمُوسَى وَعِيسَى وَإِبْرَاهِيمَ صَلَوَاتُ اللَّهِ عَلَيْهِمْ وَلَمْ يُثْبِتْ كَيْفَ مَنَازِلُهُمْ غَيْرَ أَنَّهُ ذَكَرَ أَنَّهُ وَجَدَ آدَمَ فِي السَّمَاءِ الدُّنْيَا وَإِبْرَاهِيمَ فِي السَّمَاءِ السَّادِسَةِ قَالَ أَنَسٌ فَلَمَّا مَرَّ جِبْرِيلُ بِالنَّبِيِّ ﷺ بِإِدْرِيسَ قَالَ مَرْحَبًا بِالنَّبِيِّ الصَّالِحِ

1 Ovaj dio hadisa je preveden u skladu s tumačenjem komentatora hadisa, mada oni kažu da je moguće da ova rečenica znači: "Zar mu je dato poslanstvo?!" (prim. rec.)

Enes, pozdravio riječima: "Dobro došao, dobri Vjerovjesniče i dobri brate!"
– Ko je to? – upitao sam.
– To je Idris – odgovorio je (Džibril).
Kasnije sam prošao pokraj Musaa, alejhi selam, pa mi i on reče:
"Dobro došao, dobri Vjerovjesniče i dobri brate!"
– Ko je to? – upitao sam.
– To je Musa – reče (Džibril).
– Potom sam prošao pored Isaa, a on mi reče:
– Dobro došao, dobri brate i dobri Vjerovjesniče!
– Ko je to? – upitao sam.
– To je Isa – odgovori (Džibril).
Zatim sam prošao pokraj Ibrahima, a on mi reče:
– Dobro došao, dobri Vjerovjesniče i dobri sine!
– Ko je to? Upitao sam.
– To je Ibrahim, alejhi selam.
Ibni-Šihab kaže da ga je obavijestio Ibni-Hazm, da Ibni-Abbas i Ebu-Habbe Ensari govorahu, da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Džibril me je vodio i dalje dok se nisam popeo na plato u kome sam čuo škripu pera."
Ibni-Hazm i Enes b. Malik izjavljuju da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, još rekao: Allah je mojim sljedbenicima odredio dnevno pedeset namaza. Ja sam se s tim povratio i kada sam naišao pokraj Musaa, on mi reče: "Šta ti je Allah odredio za tvoje sljedbenike?"
– Odredio je 50 namaza – odgovorio sam.
– Vrati se svome Gospodaru! – reče Musa – jer tvoji sljedbenici neće moći to izdržati.
Potom sam se vratio i Allah je smanjio jedan dio. Potom sam se vratio do Musaa i rekao: "Smanjio mi je jedan dio."
– Vrati se opet svome Allahu! – rekao je on – jer tvoji sljedbenici neće moći to snositi.
Vratio sam se (Allahu) i on mi je snizio opet jedan dio. Potom se vratim njemu (Musau), a on mi reče: "Vrati se svome Gospodaru, pošto tvoji sljedbenici neće moći to snositi!"

وَالْأَخِ الصَّالِحِ فَقُلْتُ مَنْ هَذَا قَالَ هَذَا إِدْرِيسُ
ثُمَّ مَرَرْتُ بِمُوسَى فَقَالَ مَرْحَبًا بِالنَّبِيِّ الصَّالِحِ
وَالْأَخِ الصَّالِحِ قُلْتُ مَنْ هَذَا قَالَ هَذَا مُوسَى
ثُمَّ مَرَرْتُ بِعِيسَى فَقَالَ مَرْحَبًا بِالْأَخِ الصَّالِحِ
وَالنَّبِيِّ الصَّالِحِ قُلْتُ مَنْ هَذَا قَالَ هَذَا عِيسَى
ثُمَّ مَرَرْتُ بِإِبْرَاهِيمَ فَقَالَ مَرْحَبًا بِالنَّبِيِّ الصَّالِحِ
وَالِابْنِ الصَّالِحِ قُلْتُ مَنْ هَذَا قَالَ هَذَا إِبْرَاهِيمُ
عَلَيْهِ السَّلَام قَالَ ابْنُ شِهَابٍ فَأَخْبَرَنِي ابْنُ حَزْمٍ
أَنَّ ابْنَ عَبَّاسٍ وَأَبَا حَبَّةَ الْأَنْصَارِيَّ كَانَا يَقُولَانِ
قَالَ النَّبِيُّ ﷺ ثُمَّ عُرِجَ بِي حَتَّى ظَهَرْتُ لِمُسْتَوَى
أَسْمَعُ فِيهِ صَرِيفَ الْأَقْلَامِ قَالَ ابْنُ حَزْمٍ وَأَنَسُ
ابْنُ مَالِكٍ قَالَ النَّبِيُّ ﷺ فَفَرَضَ اللهُ عَزَّ وَجَلَّ
عَلَى أُمَّتِي خَمْسِينَ صَلَاةً فَرَجَعْتُ بِذَلِكَ حَتَّى
مَرَرْتُ عَلَى مُوسَى فَقَالَ مَا فَرَضَ اللهُ لَكَ عَلَى
أُمَّتِكَ قُلْتُ فَرَضَ خَمْسِينَ صَلَاةً قَالَ فَارْجِعْ إِلَى
رَبِّكَ فَإِنَّ أُمَّتَكَ لَا تُطِيقُ ذَلِكَ فَرَاجَعْتُ فَوَضَعَ
شَطْرَهَا فَرَجَعْتُ إِلَى مُوسَى قُلْتُ وَضَعَ شَطْرَهَا
فَقَالَ رَاجِعْ رَبَّكَ فَإِنَّ أُمَّتَكَ لَا تُطِيقُ فَرَاجَعْتُ
فَوَضَعَ شَطْرَهَا فَرَجَعْتُ إِلَيْهِ فَقَالَ ارْجِعْ إِلَى
رَبِّكَ فَإِنَّ أُمَّتَكَ لَا تُطِيقُ ذَلِكَ فَرَاجَعْتُهُ فَقَالَ هِيَ
خَمْسٌ وَهِيَ خَمْسُونَ لَا يُبَدَّلُ الْقَوْلُ لَدَيَّ فَرَجَعْتُ
إِلَى مُوسَى فَقَالَ رَاجِعْ رَبَّكَ فَقُلْتُ اسْتَحْيَيْتُ

Tada sam Mu se vratio i On mi reče: "Njih je pet, a računa se pedeset, jer se riječ kod mene ne mijenja." Potom sam se vratio Musau, a on mi reče: "Povrati se opet svome Gospodaru!", a ja sam mu odgovorio: "Stidim se svoga Gospodara." Zatim me Džibril povede dalje dok me nije doveo do Sidretul-Muntehaa koga su bile prekrile raznovrsne boje da i ne znam kakve vrste. Iza toga uveden sam u Džennet, kad u njemu kupole od besera, a zemlja mošus."[1]

مِنْ رَبِّي ثُمَّ انْطَلَقَ بِي حَتَّى انْتَهَى بِي إِلَى سِدْرَةِ الْمُنْتَهَى وَغَشِيَهَا أَلْوَانٌ لَا أَدْرِي مَا هِيَ ثُمَّ أُدْخِلْتُ الْجَنَّةَ فَإِذَا فِيهَا حَبَايِلُ اللُّؤْلُؤِ وَإِذَا تُرَابُهَا الْمِسْكُ.

1 Prema navodima Ibni-Ishaka otvaranje Muhammedovih, sallallahu alejhi ve sellem, prsa, pročišćavanje njegova srca i duha bilo je u njegovom ranom djetinjstvu, kada je bio na čuvanju kod dadilje Halime, dok je ovo, koje Buhari navodi, opet drugo. Prema izjavi Aiše, radijallahu anha, ovo se Muhammedu desilo i u pećini Hira pred dolazak Džibrila s Objavom prvih pet ajeta poglavlja Ikre.
Nebo je ogromno prostranstvo iznad nas i pojedinih planeta. U drugim varijantama hadisa navodi se da je na ovozemnom nebu bio Adem, alejhi selam, na drugom Jahja, alejhi selam, i Isa, alejhi selam, na trećem Jusuf, alejhi selam, na četvrtom Idris, alejhi selam, na petom Harun, alejhi selam, na šestom Musa, alejhi selam, i na sedmom Ibrahim, alejhi selam.
Ibni-Abbas, radijallahu anhuma, kaže da se Sidretul-Munteha nalazi s desne strane Arša, a Ibn-Kurkul smatra da je ispod Arša i da niko, ni poslanici, ni meleki, ne može dalje proći. Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem , na ovu vrhunsku tačku svemira vraćao se dva puta i molio Allaha za sniženje broja svakodnevnih namaza. U prvom slučaju moglo mu je biti sniženo 20, u drugom 25 namaza, dok je ostatak od 5 namaza zadržan kao obligatna dužnost, i oni prema sadržaju "Men džae bil-haseneti fe lehu ašru emsaliha", tj. "Ko učini dobro djelo ima deseterostruku nagradu", imaju vrijednost onih pedeset koji su bili prvobitno predviđeni.
Iz hadisa se može zaključiti:
– izvođenje Muhammeda, sallallahu alejhi ve sellem, u više vanzemljaske sfere utvrđuje Poslanstvo Muhammeda i ukazuje na veliku Allahovu naklonost prema njemu;
– Džibril je silazio Muhammedu, sallallahu alejhi ve sellem , samo po naredbi Allaha, dželle šanuhu.
– u tuđe prostorije ne treba ulaziti bez prethodnog odobrenja kuće domaćina, na čije se pitanje treba javiti punim imenom;
– u sferama planetarnih sistema imaju putevi i zakoni po kojima se sve kreće, zbiva i bitiše;
– Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, vuče lozu od Ibrahima pejgambera, jer ga je sam Ibrahim, alejhi selam, nazvao: "sine dobrog čovjeka!", dok su ga ostali vjerovjesnici dočekivali izrazima: "dobri brate!";
– dozvoljeno je hvaliti nekoga u njegovoj ličnoj prisutnosti, ako to neće u njemu pobuditi oholost i uroditi kakvom smutnjom;
– Vitr-namaz spada u drugostepenu obligatnu dužnost, utvrđen je hadisom i ne treba ga zanemarivati;
– duše ljudi imaju svoje mjesto u višim sferama nematerijalnog svijeta;
– neki iz ovog hadisa zaključuju da je dozvoljeno Mushaf ukrašavati zlatom, srebrom i drugim dragocjenim metalima i kao takvim koristiti se, jer se i Džibril koristio zlatnom posudom napunjenom mudrošću i vjerom, ali to Ajni smatra pogrešnim zaključkom;
– derogiranje jednog propisa moguće je i prije njegove primjene. Neki pravnici ne dijele to mišljenje, jer bi to značilo predomišljanje kod Allaha, dželle šanuhu, što mu nikako ne dolikuje.
Ebu-Džafer kaže da se ovdje ne radi o Allahovom predomišljanju i stvarnom snižavanju broja namaza, nego samo o Allahovoj milosti prema ljudima i dobronaklonosti prema Muhammedu, sallallahu alejhi ve sellem U konkretnom slučaju ne radi se o snižavanju i izmjeni broja obavljanja svakodnevnih namaza, nego da je Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, u prvim momentima čuo 50 namaza i tako odmah shvatio da ih toliko treba svakodnevno i obavljati. Međutim, prilikom povratka Allahu, dželle šanuhu, dalo mu se prilike da sazna da se za samo pet obavljenih namaza u toku dana i noći računa pedeset;
– dužnost obavljanja pet namaza dnevno propisana je prilikom Israa i Mi'radža. Raniji namazi bili su bez određenog broja rekata, vremenski neograničeni, pa su se najviše obavljali noću. Muhammed, sallallahu

alejhi ve sellem, nekada je klanjao jednu polovinu noći, nekada jednu trećinu, a nekada ispod dvije trećine. Ibni-Ishak navodi da je Džibril uzeo Muhammeda, sallallahu alejhi ve sellem, izveo ga u mekanskku dolinu i tu pred njim uzeo abdest. Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, potom se vratio kući, doveo Hatidžu, radijallahu anha, i tu su obadvoje uzeli abdest i klanjali dva rekata gledajući kako ih obavlja sam Džibril. Tako se uobičajilo klanjati dva rekata navečer i dva ujutro. Neki historičari ističu da je namaz kao obligatni obred bio prvi put propisan Musau i njegovom narodu;

– gostu treba izraziti dobrodošlicu i ukazati mu odgovarajuće poštovanje i gostoljubivost;

– Allahove zapovijedi i svaku korisnu nauku treba bilježiti, tako čine i meleki, iako su nepogrešiva bića;

– Allahova odluka je nepromjenjiva, a ukoliko što izmijeni to je iz samilosti prema ljudima, a ne radi predomišljaja i pravovremenog neuočavanja činjeničnog stanja. "Allah dokida što hoće, a ostavlja što hoće."

Duše ranijih vjerovjesnika predstavljene su Muhammedu, sallallahu alejhi ve sellem, u obliku njihovih ovozemnih tijela i Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, mogao ih je kao takve dobro vidjeti i s njima razgovarati. Prikazana situacija pojedinih pejgambera predskazuje buduće prilike u kojima će se Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, naći, a osam raznolikih položaja navedenih pejgambera jeste aluzija na dugu historiju života islamske zajednice.

Ademovo napuštanje bezbrižnog džennetskog života bilo je zbog Iblisovog neprijateljstva, baš kao što je Muhammedovu, sallallahu alejhi ve sellem, selidbu iz Mekke u Medinu prouzrokovalo neprijateljstvo Kurejšija prema njemu. Na kakvo je iskušenje udarao Adem pejgamber, na takvo je udarao i Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, od svojih zemljaka u Mekki. Međutim, djela ljudi ne zaboravljaju se: za dobra djela ljudi se nagrađuju, a za loša kažnjavaju.

Idris je prvi od vjerovjesnika koji se počeo koristiti pismom i širiti ga zajedno s objavljenih mu 30 Allahovih, dželle šanuhu, zapovijedi, zbog čega je i dobio ime Idris (učitelj). Susret s njim predskazao je da će Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, najaviti islam dalekim narodima, kako usmeno tako i pismeno. Sjedenje Ibrahima, alejhi selam, uz Bejtul-ma'mur jeste aluzija Muhammedu, sallallahu alejhi ve sellem, da će zavladati Mekkom, uspjeti u svojoj misiji, ali i brzo preseliti na drugi svijet, a sastanak s Musaom, alejhi selam, da će muslimane osloboditi terora idolopoklonika i pobijediti svoje neprijatelje. Položaj Isaa pejgambera, upozorio je Muhammeda, sallallahu alejhi ve sellem, da mu neprijatelji rade o glavi i kuju planove da ga ubiju. Isaa, alejhi selam, njegovi protivnici su htjeli ubiti, ali ga je Allah uzdigao Sebi, a Muhammeda, sallallahu alejhi ve sellem, htjeli su otrovati pa i ubiti, ali ga je Allah spasio.

Jahja pejgamber življaše pod terorom nevjernika više nego ma koji vjerovjesnik, i njegova prošlost je pouka muslimanima u strpljivom podnošenju životnih neprilika i napada neprijatelja.

Sastanak s Jusufom je upozorenje da i prema okorjelom neprijatelju treba imati obazrivosti i saosjećaja. Tako je Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, po osvojenju Mekke proglasio opću amnestiju riječima koje je Jusufu izrekao pred svojom braćom: "Sada niste odgovorni. Neka vam Allah oprosti, a On je najmilostiviji."

Položaj Haruna, alejhi selam, ukazao je predstojeću popularnost Muhammeda, sallallahu alejhi ve sellem, i simpatije ljudi prema njemu, kao što je imao Harun, alejhi selam, u doba Musaa pejgambera.

Isra i Mi'radž zbio se u toku noći, jer su to časovi podesni za održavanje ozbiljnih prijateljskih sastanaka i razgovora. Allah je obično noću ukazivao ljudima Svoju milost ili slao Svoju kaznu. Tako je Ibrahima, alejhi selam, upućivao da promatra zvjezdano nebo, Luta da preko noći napusti svoje saplemenike i spasi se predstojeće propasti;

Jakub najviše tugovaše za privremeno izgubljenim sinom Jusufom, alejhi selam, noću, a pred zoru je saznao da je on živ i zdrav i da će se s njim uskoro vidjeti. Musa, alejhi selam, krenuo je noću iz Egipta kroz pustinju i petu noć boravka na Sinaju primio Allahove zapovijedi.

Noću je Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, primio na Hirau prvu Objavu, a pod zaštitom noćne tmine iselio se iz Mekke, sklonio se u pećini Hira na brdu Sevr i kasnije nastavio put za Medinu. Noć je osnova i s njom počinju mjeseci hidžretske godine. Zbog svega toga Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, svoje vojne pohode čini obično noću, a kod kuće je većinom provodi u molitvama.

U toku Israa i Mi'radža odvijaše se razgovor Muhammeda, sallallahu alejhi ve sellem, s Allahom.

Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, jeste čovjek obdaren Allahovom objavom kojim vladaše snaga duha i razuma, pred kojim su i najveći umovi ostali zapanjeni.

350. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Jusuf i kazao da ga je obavijestio Malik prenoseći od Saliha b. Kejsana, on od Urve b. Zubejra, ovaj od Aiše, majke pravovjernih, da je rekla:
"Kada je Allah odredio namaze, propisao je sve po dva (rekata) i kod kuće i na putu i namaz pri putovanju je potvrđen, a namaz kod kuće povećan (za 1–2 rekata)."[1]

٣٥٠. حَدَّثَنَا عَبْدُاللهِ بْنُ يُوسُفَ قَالَ أَخْبَرَنَا مَالِكٌ عَنْ صَالِحِ بْنِ كَيْسَانَ عَنْ عُرْوَةَ بْنِ الزُّبَيْرِ عَنْ عَائِشَةَ أُمِّ الْمُؤْمِنِينَ قَالَتْ فَرَضَ اللهُ الصَّلَاةَ حِينَ فَرَضَهَا رَكْعَتَيْنِ رَكْعَتَيْنِ فِي الْحَضَرِ وَالسَّفَرِ فَأُقِرَّتْ صَلَاةُ السَّفَرِ وَزِيدَ فِي صَلَاةِ الْحَضَرِ .

Ako bi upitali: Kako se može zamisliti uzdizanje u nebeske sfere kada se zna da ljudsko tijelo to ne može, odgovaramo:
Duše ljudi i njihove duhovne snage mogu se svrstati u četiri glavne kategorije:
– duše zaprljane (zamućene) ljudskim karakteristikama. To su duše običnog puka kojima vladaju životinjske moći i ove duše nisu u osnovi prijemčive za uspinjanje;
– duše koje imaju potpunu moć uvida svoga okova (tijela) putem stjecanja znanja i to su duše učenih (uleme);
– duše koje imaju potpunu moć upravljanja svojim tijelom putem stjecanja pohvalnih moralnih osobina. To su duše zadovoljnih ljudi kada savladaju moći svoga tijela zalaganjem truda (mudžaheda) i zadovoljstvom s odredbom (irtijad);
– duše koje imaju obje spomenute moći. To su općenito najuzvišenije ljudske duše i to su duše vjerovjesnika i siddika (istinoljubivih, iskrenih). Što god se više poveća snaga njihovih duša, sve se više njihova tijela uzdižu iznad zemlje. S obzirom da duše vjerovjesnika imaju ove moći, uzdignuti su na nebo. Najpotpuniju moć imao je naš Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, pa je i uzdignut na nebo i bio na udaljenosti koliko dva luka ili još manje.

1 Mnogi smatraju da su se prije Israa i Mi'radža klanjala dva namaza po dva rekata, od kojih se jedan klanjaše pred zalazak Sunca a drugi prije izlaska Sunca, na što aludira i ajet: "Ve sebbih bil 'ašijji vel ibkar", tj. "Allahu se moli večerom i jutrom!"
Muslim ističe hadis: "Allah je preko vašeg Vjerovjesnika odredio namaz kod kuće od četiri, a na putu od dva rekata, a u slučaju opasnosti jedan rekat."
putovanju, namaz Kurban-bajrama i Ramazanskog bajrama i džuma-namaz određeni su po dva rekata, kao potpuni namazi, a ne skraćeni, i to jezikom vašeg Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem ."
Buhari i Muslim navode da je Ibni-Omer, radijallahu anhuma, kazao: "Putovao sam s Allahovim Poslanikom, sallallahu alejhi ve sellem, i ne vidjeh nikada da je klanjao više od dva rekata sve dok ga Uzvišeni Allah nije usmrtio; putovao sam s Ebu-Bekrom i on nije nikada klanjao više od dva rekata sve dok ga Uzvišeni Allah nije usmrtio, i putovao sam s Osmanom i on nije nikada klanjao više od dva rekata sve dok ga Uzvišeni Allah nije usmrtio, a Allah je rekao: 'Vi u Allahovom Poslaniku imate idealan uzor.'"
Prema ovim hadisima najveći broj pravnika iz prvih generacija, a naročito učenjaci hanefijskog pravca smatraju skraćeno klanjanje namaza na putu obligatnim činom. Ovo mišljenje dijele: Omer, Ali, Ibni-Omer, Džabir, Ibni-Abbas, radijallahu anhum, Omer b. Abdul-Aziz, Hasan Basri i Katade b. Hammad.
Ebu-Sulejman smatra da namaz obavljen od četiri rekata na putu treba ponovo klanjati i to samo dva rekata, a prema stavu Malika treba ponovo klanjati dva rekata samo dok još traje njegovo vrijeme.

O OBAVEZNOM KLANJANJU U ODJEĆI

باب وُجُوبِ الصَّلاةِ فِي الثِّيَابِ

وَقَوْلِ اللهِ تَعَالَى ﴿ خُذُوا زِينَتَكُمْ عِنْدَ كُلِّ مَسْجِدٍ ﴾ وَمَنْ صَلَّى مُلْتَحِفًا فِي ثَوْبٍ وَاحِدٍ وَيُذْكَرُ عَنْ سَلَمَةَ بْنِ الأَكْوَعِ أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ قَالَ يَزُرُّهُ وَلَوْ بِشَوْكَةٍ فِي إِسْنَادِهِ نَظَرٌ وَمَنْ صَلَّى فِي الثَّوْبِ الَّذِي يُجَامِعُ فِيهِ مَا لَمْ يَرَ أَذًى وَأَمَرَ النَّبِيُّ ﷺ أَنْ لاَ يَطُوفَ بِالْبَيْتِ عُرْيَانٌ .

O govoru Uzvišenog Allaha: "Uzmite svoj nakit (odjeću) prilikom svakog klanjanja...!" i o onom koji je klanjao zaogrnut u jednoj haljini.
Spominje se od Seleme b. Ekve'a da mu je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao da zakopča svoju košulju makar trnom.
U nizu prenosilaca gornje izjave ima izvjesna diskutabilnost.
O onom ko bi klanjao u odjeći u kojoj spolno opći, ako ne vidi na njoj kakvu prljavštinu (neprijatnost) i o tome da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, naredio da gola osoba ne obilazi Ka'bu.[2]

٣٥١. حَدَّثَنَا مُوسَى بْنُ إِسْمَاعِيلَ قَالَ حَدَّثَنَا يَزِيدُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ عَنْ مُحَمَّدٍ عَنْ أُمِّ عَطِيَّةَ قَالَتْ أُمِرْنَا أَنْ نُخْرِجَ الْحُيَّضَ يَوْمَ الْعِيدَيْنِ وَذَوَاتِ الْخُدُورِ فَيَشْهَدْنَ جَمَاعَةَ الْمُسْلِمِينَ وَدَعْوَتَهُمْ وَيَعْتَزِلُ الْحُيَّضُ عَنْ مُصَلاَّهُنَّ قَالَتِ امْرَأَةٌ يَا رَسُولَ اللهِ إِحْدَانَا لَيْسَ لَهَا جِلْبَابٌ قَالَ لِتُلْبِسْهَا صَاحِبَتُهَا مِنْ جِلْبَابِهَا وَقَالَ عَبْدُ اللهِ بْنُ رَجَاءٍ

351. PRIČAO NAM JE Musa b. Isma'il, njemu Jezid b. Ibrahim prenoseći od Muhammeda, on od Ummi-Atijje, da je rekla:
– Bilo nam je naređeno da izvodimo osobe s menstruacijom i one koje su iza zastora (u svom dijelu kuće) na dan (svečanosti) dva Bajrama da i one prisustvuju skupu muslimana i njihovim dovama, ali da se žene s menstruacijom klone mjesta gdje one bez menstruacije obavljaju namaz.
Jedna prisutna žena kazala je: "Allahov Poslaniče, (a šta ako) neka od nas nema prekrivača?"
– Neka je zaogrne njena drugarica nekim svojim ogrtačem – odgovorio je on.

---

2 Sadržaj navedenog ajeta odnosi se na one koji su htjeli obilaziti goli oko Ka'be, kako je to bio običaj u predislamsko doba. Obilazak oko Ka'be je vjerski obred u kome treba pokriti sramotne dijelove tijela kao i prilikom klanjanja. Pristojno oblačenje propisano je radi samog rituala, bez obzira na druge okolnosti. Prema tome namaz gole osobe je bezvrijedan pa makar ga ona klanjala u potpunoj samoći i bez ičijeg prisustva.
Izrazom "zinetukum" misli se na solidnu i pristojnu odjeću koja pokriva sramotne dijelove tijela, a ne na nakite za uljepšavanje i dotjerivanje kojim se privlači pažnja drugih. U tom smislu Buhari donosi slučaj Seleme b. Ekve'a, radijallahu anhu, koji je pitao: "Allahov Poslaniče, ja sam lovac pa mogu li klanjati u samo jednoj anteriji?"
– Da, samo je skopčaj makar jednom iglicom trna – odgovori on. Nesai i Ebu-Davud navode u svojim hadiskim zbirkama da je Mu'avija b. Ebu-Sufjan pitao svoju sestru Ummi-Habibu, radijallahu anha
– Je li Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, klanjao u odjeći u kojoj je činio spolni snošaj sa surpugama?
– Da – rekla je ona – ukoliko na njoj nije vidio kakve prljavštine.

– Abdullah b. Redža' kaže da mu je pričao Imran i kazao da je njemu pričao Muhammed b. Sirin, a njemu Ummi-Atijje:
"Čula sam od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, (gore navedeni hadis)."

حَدَّثَنَا عِمْرَانُ حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ سِيرِينَ حَدَّثَتْنَا أُمُّ عَطِيَّةَ سَمِعْتُ النَّبِيَّ ﷺ بِهَذَا .

VEZIVANJE OGRTAČA NA ZATILJAK U NAMAZU

بَاب عَقْدِ الْإِزَارِ عَلَى الْقَفَا فِي الصَّلَاةِ

Ebu-Hazim kaže prenoseći od Sehla: "S Vjerovjesnikom, sallallahu alejhi ve sellem, klanjali su (ashabi) svezavši ogrtače otraga za svoje vratove."

وَقَالَ أَبُو حَازِمٍ عَنْ سَهْلِ بْنِ سَعْدٍ صَلَّوْا مَعَ النَّبِيِّ ﷺ عَاقِدِي أُزْرِهِمْ عَلَى عَوَاتِقِهِمْ .

352. PRIČAO NAM JE Ahmed b. Junus, njemu Asim b. Muhammed prenoseći od Vakida b. Muhammeda, a on od Muhammeda b. Munkedira, da je rekao:
"Džabir je klanjao u jednom ogrtaču (haljinčetu) koga je privezao na zatiljak, a odjeća mu bila obješena na vješalici. Neko mu je rekao: 'Klanjaš u jednom ogrtaču?!'"
– Učinio sam to samo zato da bi me vidio neznalica kao što si ti – odgovorio je Džabir. A ko je od nas u doba Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, imao dvije odjeće?

٣٥٢. حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ يُونُسَ قَالَ حَدَّثَنَا عَاصِمُ ابْنُ مُحَمَّدٍ قَالَ حَدَّثَنِي وَاقِدُ بْنُ مُحَمَّدٍ عَنْ مُحَمَّدِ ابْنِ الْمُنْكَدِرِ قَالَ صَلَّى جَابِرٌ فِي إِزَارٍ قَدْ عَقَدَهُ مِنْ قِبَلِ قَفَاهُ وَثِيَابُهُ مَوْضُوعَةٌ عَلَى الْمِشْجَبِ قَالَ لَهُ قَائِلٌ تُصَلِّي فِي إِزَارٍ وَاحِدٍ فَقَالَ إِنَّمَا صَنَعْتُ ذَلِكَ لِيَرَانِي أَحْمَقُ مِثْلُكَ وَأَيُّنَا كَانَ لَهُ ثَوْبَانِ عَلَى عَهْدِ النَّبِيِّ ﷺ .

353. PRIČAO NAM JE Mutarrif Ebu-Mus'ab, njemu Abdur-Rahman b. Ebu-Mevali prenoseći od Muhammeda b. Munkedira, da je rekao:
– Vidio sam Džabira b. Abdullaha gdje klanja u samo jednoj anteriji, i on mi je rekao: "Vidio sam i Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, da klanja u jednoj haljini."[1]

٣٥٣. حَدَّثَنَا مُطَرِّفٌ أَبُو مُصْعَبٍ قَالَ حَدَّثَنَا عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ أَبِي الْمَوَالِي عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ الْمُنْكَدِرِ قَالَ رَأَيْتُ جَابِرَ بْنَ عَبْدِ اللَّهِ يُصَلِّي فِي ثَوْبٍ وَاحِدٍ وَقَالَ رَأَيْتُ النَّبِيَّ ﷺ يُصَلِّي فِي ثَوْبٍ .

---

1 Iz navedenog hadisa se može zaključiti:
– dozvoljeno je, po jednoj grupi pravnika, klanjati u jednoj haljini, ako se i ima više haljina. Ibn-Omer i Ibni-Mes'ud, radijallahu anhuma, smatraju suprotno, tj. dozvoljavaju to samo u nedostatku odjeće;
– naročito gizdanje radi namaza treba izbjegavati;
– na neumjesnu primjedbu može se dati objašnjenje u oštrijem, ali ipak umjerenom tonu.

OBAVLJANJE NAMAZA U JEDNOM HALJINČETU ČIJI SE KRAJEVI PREBACE PREKO PLEĆKI

باب الصَّلاة في الثَّوْبِ الْوَاحِدِ مُلْتَحِفًا بِهِ

Zuhri u hadisu koji prenosi kaže: "*El-multehif* znači *el-mutevehhiš*", a to je onaj koji prebaci krajeve haljinčeta preko plećki, tj. pokrivanje ramena klanjača. Ummu-Hani' je, kaže (Buharija), rekla: "Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, zaogrnuo se samo jednim haljinčetom i njegove krajeve, jedan preko drugog, prebacio preko plećki."

قَالَ الزُّهْرِيُّ فِي حَدِيثِهِ الْمُلْتَحِفُ الْمُتَوَشِّحُ وَهُوَ الْمُخَالِفُ بَيْنَ طَرَفَيْهِ عَلَى عَاتِقَيْهِ وَهُوَ الاشْتِمَالُ عَلَى مَنْكِبَيْهِ قَالَ قَالَتْ أُمُّ هَانِئٍ الْتَحَفَ النَّبِيُّ ﷺ بِثَوْبٍ وَخَالَفَ بَيْنَ طَرَفَيْهِ عَلَى عَاتِقَيْهِ.

354. PRIČAO MI JE Ubejdullah b. Musa, njemu Hišam b. Urve prenoseći od svoga oca, on od Omera b. Ebu-Seleme, da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, klanjao u jednom haljinčetu, čije bi krajeve (preko sebe) unakrst prebacivao.

٣٥٤. حَدَّثَنَا عُبَيْدُاللهِ بْنُ مُوسَى قَالَ حَدَّثَنَا هِشَامُ ابْنُ عُرْوَةَ عَنْ أَبِيهِ عَنْ عُمَرَ بْنِ أَبِي سَلَمَةَ أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ صَلَّى فِي ثَوْبٍ وَاحِدٍ قَدْ خَالَفَ بَيْنَ طَرَفَيْهِ.

355. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Musenna, njemu Jahja, ovome Hišam, a njemu njegov otac prenoseći od Omera b. Ebu-Selema, da je vidio Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, gdje u sobi Ummi-Seleme klanja u jednom čaršafu čije je krajeve prebacio preko svojih plećki.

٣٥٥. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ الْمُثَنَّى قَالَ حَدَّثَنَا يَحْيَى قَالَ حَدَّثَنَا هِشَامٌ قَالَ حَدَّثَنِي أَبِي عَنْ عُمَرَ بْنِ أَبِي سَلَمَةَ أَنَّهُ رَأَى النَّبِيَّ ﷺ يُصَلِّي فِي ثَوْبٍ وَاحِدٍ فِي بَيْتِ أُمِّ سَلَمَةَ قَدْ أَلْقَى طَرَفَيْهِ عَلَى عَاتِقَيْهِ.

356. PRIČAO NAM JE Ubejd b. Isma'il, njemu Ebu-Usame prenoseći od Hišama, a on od svoga oca da ga je Omer b. Ebu-Seleme obavijestio i rekao: "Vidio sam Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, gdje u sobi Ummu-Hani' klanja zavijen u jednom haljinčetu, postavivši njegova dva kraja na svoje plećke."[2]

٣٥٦. حَدَّثَنَا عُبَيْدُ بْنُ إِسْمَاعِيلَ قَالَ حَدَّثَنَا أَبُو أُسَامَةَ عَنْ هِشَامٍ عَنْ أَبِيهِ أَنَّ عُمَرَ بْنَ أَبِي سَلَمَةَ أَخْبَرَهُ قَالَ رَأَيْتُ رَسُولَ اللهِ ﷺ يُصَلِّي فِي ثَوْبٍ وَاحِدٍ مُشْتَمِلًا بِهِ فِي بَيْتِ أُمِّ سَلَمَةَ وَاضِعًا طَرَفَيْهِ عَلَى عَاتِقَيْهِ.

2 Isti hadis drugi muhaddisi donose u nešto izmijenjenom redoslijedu teksta. Jedinstveno je mišljenje pravnika da je namaz punovažan kada se obavi u samo jednom haljinčetu. Tavus, Ibrahim Neha'i, Muhammed b. Džerir Taberi i još neki učenjaci to smatraju pokuđenim činom ukoliko se može doći i do druge haljine, a ako nema dva haljinčeta, pokuđeno je, također, ako je krajeve tog haljinčeta prebacio preko ramena. Sunnet je da se njime zaogrne. Oni svoj stav temelje na Alejhisselamovoj izjavi koju je Ibni-Omer, radijallahu anhu, tekstualno prenio: "Kada neko od vas hoće klanjati namaz, neka obuče dva haljinčeta jer je Allah najpreči da mu se pristojno oblačite. Ko nema dva haljinčeta neka se umota jednim haljinčetom i neka niko od vas ne prebacuje haljinče preko ramena što su to činili Jevreji."

357. PRIČAO NAM JE Isma'il b. Ebu-Uvejs, njemu Malik b. Enes prenoseći od Ebu-Nadra, oslobođenog roba Omera b. Ubejdullaha, da ga je Ebu-Murre, oslobođeni rob Ummu-Hani' bint Ebu-Taliba obavijestio da je čuo Ummu-Hani' bint Ebu-Taliba gdje kaže:
– Godine osvojenja Mekke otišla sam Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, i našla ga gdje se kupa, a njegova kćerka Fatima zastiraše ga. Ja sam mu nazvala selam, a on upita:
– Ko je to?
– Ja, Ummu-Hani', kćerka Ebu-Talibova – rekoh.
– Dobro došla, Ummu-Hani'! – reče on.
Pošto je završio s kupanjem, ustao je i klanjao osam rekata zaogrnut u jednom haljinčetu, a kada se okrenuo, rekla sam mu:
"Allahov Poslaniče, sin moje majke (Alija) misli da ubije toga i toga sina Hubejre, koga sam ja već uzela pod zaštitu, na što Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, reče: "Koga si ti, Ummu-Hani', uzela pod zaštitu, uzeli smo ga i mi."
Ovo se, kaže Ummu-Hani', dogodilo izjutra, prije podne.[1]

٣٥٧. حَدَّثَنَا إِسْمَاعِيلُ بْنُ أَبِي أُوَيْسٍ قَالَ حَدَّثَنِي مَالِكُ بْنُ أَنَسٍ عَنْ أَبِي النَّضْرِ مَوْلَى عُمَرَ بْنِ عُبَيْدِاللهِ أَنَّ أَبَا مُرَّةَ مَوْلَى أُمِّ هَانِئٍ بِنْتِ أَبِي طَالِبٍ أَخْبَرَهُ أَنَّهُ سَمِعَ أُمَّ هَانِئٍ بِنْتَ أَبِي طَالِبٍ تَقُولُ ذَهَبْتُ إِلَى رَسُولِ اللهِ ﷺ عَامَ الْفَتْحِ فَوَجَدْتُهُ يَغْتَسِلُ وَفَاطِمَةُ ابْنَتُهُ تَسْتُرُهُ قَالَتْ فَسَلَّمْتُ عَلَيْهِ فَقَالَ مَنْ هَذِهِ فَقُلْتُ أَنَا أُمُّ هَانِئٍ بِنْتُ أَبِي طَالِبٍ فَقَالَ مَرْحَبًا بِأُمِّ هَانِئٍ فَلَمَّا فَرَغَ مِنْ غُسْلِهِ قَامَ فَصَلَّى ثَمَانِيَ رَكَعَاتٍ مُلْتَحِفًا فِي ثَوْبٍ وَاحِدٍ فَلَمَّا انْصَرَفَ قُلْتُ يَا رَسُولَ اللهِ زَعَمَ ابْنُ أُمِّي أَنَّهُ قَاتِلٌ رَجُلًا قَدْ أَجَرْتُهُ فُلَانَ ابْنَ هُبَيْرَةَ فَقَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ قَدْ أَجَرْنَا مَنْ أَجَرْتِ يَا أُمَّ هَانِئٍ قَالَتْ أُمُّ هَانِئٍ وَذَاكَ ضُحًى.

Najveći broj učenjaka iz generacije ashaba, tabi'ina i pravnika iz kasnijih generacija drže se sadržaja teksta hadisa navedenog u Buharijinom Sahihu, tj. da je dozvoljeno klanjati u jednom haljinčetu.

1 Alija, radijallahu anhu, i Halid b Velid, radijallahu anhu, htjeli su prilikom osvojenja Mekke smaknuti Dža'da b. Hubejra, ali su ga pod zaštitu uzeli maćeha Ummu-Hani' i Haris b. Hišam, što im je i Alejhisselam priznao.
Iz hadisa se može zaključiti:
– kćerka može zastirati oca pri kupanju ne gledajući direktno u njega;
– dozvoljeno je nazvati selam čovjeku iza zastora;
– gost pred vratima javlja se kućedomaćinu punim imenom i prezimenom, a ne samo riječima: Ja sam!;
– duha-kušluk namaz lijepo je klanjati sa osam rekata.

358. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Jusuf i kazao da ga je obavijestio Malik prenoseći od Ibni-Šihaba, on od Seida b. Musejjeba, a ovaj od Ebu-Hurejre da je neko pitao Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, za obavljanje namaza u jednom haljinčetu (čaršafu) i da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, odgovorio:
"A zar svaki od vas ima dva haljinčeta (čaršafa)?!"[2]

٣٥٨. حَدَّثَنَا عَبْدُاللهِ بْنُ يُوسُفَ قَالَ أَخْبَرَنَا مَالِكٌ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ عَنْ سَعِيدِ بْنِ الْمُسَيَّبِ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ أَنَّ سَائِلًا سَأَلَ رَسُولَ اللهِ ﷺ عَنِ الصَّلَاةِ فِي ثَوْبٍ وَاحِدٍ فَقَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ أَوَلِكُلِّكُمْ ثَوْبَانِ .

KADA NEKO KLANJA U JEDNOM HALJINČETU (ČARŠAFU), NEKA GA STAVI PREKO SVOJIH PLEĆA

باب إذا صلّى في الثّوب الْواحِدِ فلْيجْعلْ على عاتقيْهِ

359. PRIČAO NAM JE Ebu-Asim prenoseći od Malika, on od Ebu-Zinada, ovaj od Abdur-Rahmana A'redža, a on od Ebu-Hurejre, koji je kazao da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
"Neka niko od vas ne klanja u jednom haljinčetu (čaršafu) ako njime ne prekrije svoja ramena."

٣٥٩. حَدَّثَنَا أَبُو عَاصِمٍ عَنْ مَالِكٍ عَنْ أَبِي الزِّنَادِ عَنْ عَبْدِالرَّحْمَنِ الْأَعْرَجِ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ قَالَ قَالَ النَّبِيُّ ﷺ لَا يُصَلِّي أَحَدُكُمْ فِي الثَّوْبِ الْوَاحِدِ لَيْسَ عَلَى عَاتِقَيْهِ شَيْءٌ .

360. PRIČAO NAM JE Ebu-Nu'ajm, njemu Šejban prenoseći od Jahjaa b. Ebu-Kesira, on od Ikrime, koga je čuo, ili pitao, a Ikrime čuo Ebu-Hurejru gdje govori:
– Potvrđujem da sam čuo Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, gdje govori:
"Ko klanja u jednom haljinčetu (čaršafu), neka mu jednu stranu prebaci preko druge!"[3]

٣٦٠. حَدَّثَنَا أَبُو نُعَيْمٍ قَالَ حَدَّثَنَا شَيْبَانُ عَنْ يَحْيَى بْنِ أَبِي كَثِيرٍ عَنْ عِكْرِمَةَ قَالَ سَمِعْتُهُ أَوْ كُنْتُ سَأَلْتُهُ قَالَ سَمِعْتُ أَبَا هُرَيْرَةَ يَقُولُ أَشْهَدُ أَنِّي سَمِعْتُ رَسُولَ اللهِ ﷺ يَقُولُ مَنْ صَلَّى فِي ثَوْبٍ وَاحِدٍ فَلْيُخَالِفْ بَيْنَ طَرَفَيْهِ .

---

2 Sadržaj izloženih hadisa ukazuje na skroman život i još skromnije odijevanje prve generacije muslimana. Tahavi smatra da se u jednom haljinčetu može klanjati bez obzira da li se imalo ili ne imalo još štogod obući.

3 Imperative u gornjem hadisu treba shvatiti kao preporuku, a ne stvarnu naredbu, jer je i Alejhisselam ponekad klanjao u samo jednom ogrtaču čiji su krajevi padali po suprugama koje su se oko njega nalazile. Potpuno ukrštanje krajeva čaršafa postiže se tek kada se njegovi gornji krajevi prebace preko ramena i pleća. Tako se haljinče neće nikada potpuno rastaviti i sramotna mjesta tijela ukazati pri klanjanju. Ukoliko je ogrtač uzak i malen, treba ga oko sebe nečim stegnuti.
Svjedočenje Ebu-Hurejre, radijallahu anhu, ukazuje na stvarnost izloženog slučaja i njegovo pamćenje. Ukrštanje ogrtača preko pleća otklanja mogućnost da će klanjač na ruku'u ili na sedždi moći vidjeti svoje sramotne organe tijela.

KADA JE ODJEĆA TIJESNA

بَاب إِذَا كَانَ الثَّوْبُ ضَيِّقًا

361. PRIČAO NAM JE Jahja b. Salih i kazao da mu je pričao Fulejh b. Sulejman prenoseći od Seida b. Harisa, koji je kazao:
Pitali smo Džabira b. Abdullaha za klanjanje namaza u jednoj haljini, a on odgovori: "Išao sam s Vjerovjesnikom, sallallahu alejhi ve sellem, na jednu njegovu vojnu i jedne noći došao sam mu radi nekog svoga posla i našao ga gdje klanja.
Na meni je bio samo jedan čaršaf (haljinče) kojim sam se omotao i klanjao pokraj njega. Kada je završio namaz, upitao je: "Kakav je to, Džabire, uzrok tvoga dolaska noću?" Ja sam ga obavijestio o svojoj potrebi, i kada sam završio, on reče: "Kakav je ono ogrtač, koga sam vidio?
– Haljina je... (tj. tijesna) – odgovorio sam.
– Kada je široka, reče, zamotaj se njome dobro, prebacivši krajeve preko pleća, a kada je uska i tijesna, ogrni njome donji dio!

٣٦١. حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ صَالِحٍ قَالَ حَدَّثَنَا فُلَيْحُ ابْنُ سُلَيْمَانَ عَنْ سَعِيدِ بْنِ الْحَارِثِ قَالَ سَأَلْنَا جَابِرَ بْنَ عَبْدِاللهِ عَنِ الصَّلَاةِ فِي الثَّوْبِ الْوَاحِدِ فَقَالَ خَرَجْتُ مَعَ النَّبِيِّ ﷺ فِي بَعْضِ أَسْفَارِهِ فَجِئْتُ لَيْلَةً لِبَعْضِ أَمْرِي فَوَجَدْتُهُ يُصَلِّي وَعَلَيَّ ثَوْبٌ وَاحِدٌ فَاشْتَمَلْتُ بِهِ وَصَلَّيْتُ إِلَى جَانِبِهِ فَلَمَّا انْصَرَفَ قَالَ مَا السُّرَى يَا جَابِرُ فَأَخْبَرْتُهُ بِحَاجَتِي فَلَمَّا فَرَغْتُ قَالَ مَا هَذَا الاشْتِمَالُ الَّذِي رَأَيْتُ قُلْتُ كَانَ ثَوْبٌ يَعْنِي ضَاقَ قَالَ فَإِنْ كَانَ وَاسِعًا فَالْتَحِفْ بِهِ وَإِنْ كَانَ ضَيِّقًا فَاتَّزِرْ بِهِ .

362. PRIČAO NAM JE Musedded, njemu Jahja prenoseći od Sufjana, a njemu je pričao Ebu-Hazim prenoseći od Sehla, koji je rekao:
– Neki su ljudi s Vjerovjesnikom, sallallahu alejhi ve sellem, klanjali svezavši svoje ogrtače za vratove poput djece, pa je ženama rečeno: "Ne dižite (sa sedžde) svoje glave sve dok se ljudi ne isprave na sjedenje!"[1]

٣٦٢. حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ قَالَ حَدَّثَنَا يَحْيَى عَنْ سُفْيَانَ قَالَ حَدَّثَنِي أَبُو حَازِمٍ عَنْ سَهْلِ بْنِ سَعْدٍ قَالَ كَانَ رِجَالٌ يُصَلُّونَ مَعَ النَّبِيِّ ﷺ عَاقِدِي أُزْرِهِمْ عَلَى أَعْنَاقِهِمْ كَهَيْئَةِ الصِّبْيَانِ وَيُقَالُ لِلنِّسَاءِ لَا تَرْفَعْنَ رُءُوسَكُنَّ حَتَّى يَسْتَوِيَ الرِّجَالُ جُلُوسًا .

---

1 Iz hadisa se može zaključiti:
– zabranjeno je klanjati tako da se haljinčetom umotaju ruke da se čovjeku ne bi ukazao avret ako bi htio ruke izvaditi ispod njega;
– dozvoljeno je noću posjećivati poznanike radi obavljanja nekog ličnog posla;
– krajeve većeg ogrtača treba prebaciti preko ramena, a ako je on mali tako da se ne može istovremeno i prebaciti preko ramena i ogrnuti donji dio tijela, onda će takav ogrtač čovjek ogrnuti sebi oko pojasa.
Ebu-Davud i Bejheki o istom pitanju zabilježili su Alejhisselamovu izjavu:
"Koja od žena vjeruje u Allaha i Sudnji dan, neka ne diže sa sedžde svoju glavu prije nego ljudi dignu svoje glave ne želeći vidjeti avrete muškaraca!"

KLANJANJE NAMAZA U ŠAMSKOJ DŽUBI[2]

باب الصَّلاة في الْجُبَّة الشَّامِيَّة

Hasan (Basri) je rekao za haljinu koju je satkao vatropoklonik da nije zabranjena.
Ma'mer je kazao: "Vidio sam Zuhrija gdje oblači odjeću iz Jemena što je namočena mokraćom."[3]
Alija je klanjao u novoj haljini, još neizbijeljenoj.[4]

وَقَالَ الْحَسَنُ فِي الثِّيَابِ يَنْسُجُهَا الْمَجُوسِيُّ لَمْ يَرَ بِهَا بَأْسًا وَقَالَ مَعْمَرٌ رَأَيْتُ الزُّهْرِيَّ يَلْبَسُ مِنْ ثِيَابِ الْيَمَنِ مَا صُبِغَ بِالْبَوْلِ وَصَلَّى عَلِيُّ بْنُ أَبِي طَالِبٍ فِي ثَوْبٍ غَيْرِ مَقْصُورٍ .

363. PRIČAO NAM JE Jahja i kazao da mu je pričao Ebu-Mu'avija prenoseći od A'meša, on od Muslima, ovaj od Mesruka, a on od Mugire b. Šu'be, da je rekao:
– Bio sam s Vjerovjesnikom, sallallahu alejhi ve sellem, na jednom vojnom putovanju i on mi reče: "Mugire, uzmi kožnu zdjelicu." Ja sam je uzeo, a Allahov Poslanik krenu dalje, dok se nije od mene sklonio i obavio nuždu. Na njemu je bila šamska džuba i htio je izvući svoju ruku iz rukava, ali je ona bila tijesna i on je ruku izvukao ispod nje. Ja sam mu polijevao i on je uzeo svoj uobičajeni abdest za namaz, potrao obuću (mokrom rukom) i klanjao.[5]

٣٦٣. حَدَّثَنَا يَحْيَى قَالَ حَدَّثَنَا أَبُو مُعَاوِيَةَ عَنِ الأَعْمَشِ عَنْ مُسْلِمٍ عَنْ مَسْرُوقٍ عَنْ مُغِيرَةَ ابْنِ شُعْبَةَ قَالَ كُنْتُ مَعَ النَّبِيِّ ﷺ فِي سَفَرٍ فَقَالَ يَا مُغِيرَةُ خُذِ الإِدَاوَةَ فَأَخَذْتُهَا فَانْطَلَقَ رَسُولُ اللهِ ﷺ حَتَّى تَوَارَى عَنِّي فَقَضَى حَاجَتَهُ وَعَلَيْهِ جُبَّةٌ شَأْمِيَّةٌ فَذَهَبَ لِيُخْرِجَ يَدَهُ مِنْ كُمِّهَا فَضَاقَتْ فَأَخْرَجَ يَدَهُ مِنْ أَسْفَلِهَا فَصَبَبْتُ عَلَيْهِ فَتَوَضَّأَ وُضُوءَهُ لِلصَّلاَةِ وَمَسَحَ عَلَى خُفَّيْهِ ثُمَّ صَلَّى .

2 Pod šamskom džubom Buhari misli na onu koju su satkali nevjernici (nemuslimani) koji su tada nastanjivali područje Šama. (prim. rec.)

3 Ako se misli na mokraću općenito, onda se ovo tumači tako da je Zuhri prao tu odjeću prije nego je obuče. A ako se radi o mokraći životinja čije meso jedemo, tada treba znati da je Zuhri smatrao da ta mokraća nije nečista. (prim. rec.)

4 Prije nego je prvi put opran. (prim. rec.)

5 Punovažan je namaz obavljen u odjeći koju je otkao ili sašio nemusliman ako na njoj nema nečistoće. Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, klanjao je na Tebuku u džubi nabavljenoj u Šamu, nastanjenom u to vrijeme samo nemuslimanskim svijetom.
U vezi s ovom temom zabilježene su i sljedeće izjave Hasana Basrije: "Nije zabranjeno klanjati u odjeći sačinjenoj po vatropokloniku prije nego se ona opere", i "nije zabranjeno klanjati u jevrejskoj ili kršćanskoj odjeći."
Dozvoljeno je klanjati u novosatkanoj haljini bez prethodnog pranja. Po mišljenju Malika pokuđeno je klanjati u haljini koju je sačinio idolopoklonik i u odjeći koju je on oblačio prije nego se ista opere. Ukoliko se klanja u takvoj haljini, namaz će se obnoviti dok još traje njegovo vrijeme.

POKUĐENOST RAZGOLIĆENOSTI U NAMAZU I VAN NJEGA

باب كَراهِيَةِ التَّعَرِّي فِي الصَّلاةِ وَغَيْرِهَا

364. PRIČAO NAM JE Metar b. Fadl, a njemu kazao Revh, ovome Zekerija b. Ishak, njemu Amr b. Dinar, rekavši da je čuo Džabira b. Abdullaha gdje priča, da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, prenosio s Kurejšijama kamenje za (popravak) Ka'be, a na njemu je bio donji ogrtač i amidža Abbas mu je rekao:
– Bratiću, da si odriješio svoj donji ogrtač i stavio ga na svoja ramena ispod kamenja! Muhammed je, kaže prenosilac, odriješio ogrtač, stavio ga na svoja ramena i (od stida) pao onesviješten. Poslije toga nije više nikada viđen go.[1]

٣٦٤. حَدَّثَنَا مَطَرُ بْنُ الْفَضْلِ قَالَ حَدَّثَنَا رَوْحٌ قَالَ حَدَّثَنَا زَكَرِيَّاءُ بْنُ إِسْحَاقَ حَدَّثَنَا عَمْرُو بْنُ دِينَارٍ قَالَ سَمِعْتُ جَابِرَ بْنَ عَبْدِاللهِ يُحَدِّثُ أَنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ كَانَ يَنْقُلُ مَعَهُمُ الْحِجَارَةَ لِلْكَعْبَةِ وَعَلَيْهِ إِزَارُهُ فَقَالَ لَهُ الْعَبَّاسُ عَمُّهُ يَا ابْنَ أَخِي لَوْ حَلَلْتَ إِزَارَكَ فَجَعَلْتَ عَلَى مَنْكِبَيْكَ دُونَ الْحِجَارَةِ قَالَ فَحَلَّهُ فَجَعَلَهُ عَلَى مَنْكِبَيْهِ فَسَقَطَ مَغْشِيًّا عَلَيْهِ فَمَا رُئِيَ بَعْدَ ذَلِكَ عُرْيَانًا ﷺ .

KLANJANJE U KOŠULJI, DUGIM GAĆAMA, GAĆICAMA I DUGOM OGRTAČU (KAFTANU)

باب الصَّلاةِ فِي الْقَمِيصِ وَالسَّرَاوِيلِ وَالتُّبَّانِ وَالْقَبَاءِ

365. PRIČAO NAM JE Sulejman b. Harb, njemu Hammad b. Zejd prenoseći od Ejjuba, on od Muhammeda, a ovaj od Ebu-Hurejre, koji je kazao:
– Ustao je neki čovjek i otišao do Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, i pitao ga za obavljanje namaza u samo jednom haljinčetu, a on reče:
"Zar svaki od vas ima dvije haljine?"
Potom je neki čovjek upitao Omera i on mu je odgovorio:

٣٦٥. حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ حَرْبٍ قَالَ حَدَّثَنَا حَمَّادُ ابْنُ زَيْدٍ عَنْ أَيُّوبَ عَنْ مُحَمَّدٍ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ قَالَ قَامَ رَجُلٌ إِلَى النَّبِيِّ ﷺ فَسَأَلَهُ عَنِ الصَّلاةِ فِي الثَّوْبِ الْوَاحِدِ فَقَالَ أَوَكُلُّكُمْ يَجِدُ ثَوْبَيْنِ ثُمَّ سَأَلَ رَجُلٌ عُمَرَ فَقَالَ إِذَا وَسَّعَ اللهُ فَأَوْسِعُوا جَمَعَ رَجُلٌ عَلَيْهِ ثِيَابَهُ صَلَّى رَجُلٌ فِي إِزَارٍ وَرِدَاءٍ فِي إِزَارٍ وَقَمِيصٍ فِي

1 Ibni-Bettal i Ibni-Tin drže da je konkretni popravak Ka'be bio u 15. godini Muhammedova, sallallahu alejhi ve sellem, života. Muhammed ibni Ishak navodi da je jedan popravak bio deset godina iza Muhammedova, sallallahu alejhi ve sellem, vjenčanja s Hatidžom, a to je 35. godine Alejhisselamova života.
Stid je dio vjerovanja. Ebu-Musa Eš'ari je rekao:
"Kupam se uvijek u zamračenoj prostoriji i ne mogu se ispraviti od stida pred Allahom." Iz izloženog pobožni učenjaci zaključuju da se ne treba bez obučenih gaćica kupati ni u dubokoj vodi.
Nije dozvoljeno biti go na otvorenom prostoru i pokazivati sramotne organe drugima, izuzimajući slučaj bračnih drugova iz stvarno opravdanih razloga.
Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, još u ranom djetinjstvu klonio se idolopokloničkih običaja i svih poroka tadašnjeg društva.

إِزَارٍ وَقَبَاءٍ فِي سَرَاوِيلَ وَرِدَاءٍ فِي سَرَاوِيلَ وَقَمِيصٍ فِي سَرَاوِيلَ وَقَبَاءٍ فِي تُبَّانٍ وَقَبَاءٍ فِي تُبَّانٍ وَقَمِيصٍ قَالَ وَأَحْسِبُهُ قَالَ فِي تُبَّانٍ وَرِدَاءٍ .

"Ako vam Allah da više, i vi više oblačite! Neka čovjek poveća svoju odjeću i klanja; neka klanja u jednoj donjoj i gornjoj haljini; u donjoj haljini i košulji; u donjem ogrtaču i dugom ogrtaču (kaftanu); u gaćama (pantalonama) i višepojasnom rublju; u gaćama i košulji; u gaćama i kaftanu; u gaćicama i kaftanu; u gaćicama i košulji", a mislim, kaže Ebu-Hurejra, da je rekao: "i u gaćicama i gornjem ogrtaču."

٣٦٦. حَدَّثَنَا عَاصِمُ بْنُ عَلِيٍّ قَالَ حَدَّثَنَا ابْنُ أَبِي ذِئْبٍ عَنِ الزُّهْرِيِّ عَنْ سَالِمٍ عَنِ ابْنِ عُمَرَ قَالَ سَأَلَ رَجُلٌ رَسُولَ اللهِ ﷺ فَقَالَ مَا يَلْبَسُ الْمُحْرِمُ فَقَالَ لَا يَلْبَسُ الْقَمِيصَ وَلَا السَّرَاوِيلَ وَلَا الْبُرْنُسَ وَلَا ثَوْبًا مَسَّهُ الزَّعْفَرَانُ وَلَا وَرْسٌ فَمَنْ لَمْ يَجِدِ النَّعْلَيْنِ فَلْيَلْبَسِ الْخُفَّيْنِ وَلْيَقْطَعْهُمَا حَتَّى يَكُونَا أَسْفَلَ مِنَ الْكَعْبَيْنِ وَعَنْ نَافِعٍ عَنِ ابْنِ عُمَرَ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ مِثْلَهُ .

366. PRIČAO NAM JE Asim b. Ali, a njemu kazao Ibnu-Ebu-Zi'b prenoseći od Zuhrija, on od Salima, ovaj od Ibni-Omera, da je rekao:

– Jedan čovjek upita Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem: "Šta hodočasnik u ihramu smije oblačiti?", a on odgovori:

"Ne može oblačiti: košulju, gaće (pantalone), mantil s kapuljačom, niti haljinu obojenu šafranom ili versom, a ko ne nađe papuče (nanule), neka obuje obuću, ali neka ih podreže toliko da (grlići) budu ispod gležnjeva."

I Nafi' je prenio od Ibni-Omera, a on od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, isto.[2]

---

2 U hadiskoj literaturi (to bilježi Abdurrezzak) izložena je diskusija vođena između Ubejja b. Ka'ba i Ibni-Mes'uda, radijallahu anhuma, u kojoj je Ubejj rekao da nema smetnje klanjati u jednoj haljini, dok je Ibni-Mes'ud rekao da se u jednom haljinčetu može klanjati samo ako se nema još i druge odjeće. Onda je Omer, radijallahu anhu, s minbere rekao: "Tačno je ono što je rekao Ubejj, a ne Ibn-Mes'ud."
Omerova izjava jasno ukazuje da se može klanjati u samo jednom haljinčetu koje pokriva sramotne dijelove tijela, kao dugačka košulja, anterija, gaće pantalone i slično.
Učenjaci malikijske škole se razilaze o tome kada čovjek klanja samo u gaćama, a ima i dugu haljinu (*sevb*). U djelu El-Mudevvene stoji da čovjek taj namaz neće ponovo klanjati, dok Ešheb smatra da ga treba ponoviti dok još traje vrijeme tog namaza. Po mišljenju nekih učenjaka hanefijskog mezheba pokuđeno je klanjati samo u gaćama. Međutim, Ajni kaže da je ispravno mišljenje da nije pokuđeno tako klanjati samo ako se pokriju avreti.

SRAMOTNI DIO TIJELA KOJEG TREBA POKRITI

باب ما يستر من العورة

367. PRIČAO NAM JE Kutejbe b. Seid, njemu Lejs prenoseći od Ibni-Šihaba, on od Ubejdullaha b. Abdullaha b. Utbe, a ovaj od Ebu-Seida Hudrija, da je kazao:
"Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, zabranio je zamotavanje u tijesnu haljinu bez proreza (rukava) i sjedenje u jednoj haljini podvijenih nogu, tako da od nje nema ništa što bi pokrivalo spolni organ."

٣٦٧. حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ بْنُ سَعِيدٍ قَالَ حَدَّثَنَا لَيْثٌ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ عَنْ عُبَيْدِاللهِ بْنِ عَبْدِاللهِ بْنِ عُتْبَةَ عَنْ أَبِي سَعِيدٍ الْخُدْرِيِّ أَنَّهُ قَالَ نَهَى رَسُولُ اللهِ ﷺ عَنِ اشْتِمَالِ الصَّمَّاءِ وَأَنْ يَحْتَبِيَ الرَّجُلُ فِي ثَوْبٍ وَاحِدٍ لَيْسَ عَلَى فَرْجِهِ مِنْهُ شَيْءٌ.

368. PRIČAO NAM JE Kabise b. Ukbe, njemu Sufjan prenoseći od Ebu-Zinada, on od A'redža, a ovaj od Ebu-Hurejre, da je rekao:
"Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, zabranio je dva oblika trgovanja: trgovanje samo dodirom (opipom) kupoprodajnog predmeta (el-limas), međusobnim bacanjem kupoprodajnih predmeta (ili nabacivanjem kamenčića na izloženi predmet); a zabranio je još i zamotavanje u tijesnu odjeću bez proreza za rukave i sjedenje podvijenih nogu obuhvativši rukama koljena, budući samo u jednoj haljini."

٣٦٨. حَدَّثَنَا قَبِيصَةُ بْنُ عُقْبَةَ قَالَ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ عَنْ أَبِي الزِّنَادِ عَنِ الْأَعْرَجِ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ قَالَ نَهَى النَّبِيُّ ﷺ عَنْ بَيْعَتَيْنِ عَنِ اللِّمَاسِ وَالنِّبَاذِ وَأَنْ يَشْتَمِلَ الصَّمَّاءَ وَأَنْ يَحْتَبِيَ الرَّجُلُ فِي ثَوْبٍ وَاحِدٍ.

369. PRIČAO NAM JE Ishak, njemu pričao Jakub b. Ibrahim, ovome njegov bratić Ibni-Šihab prenoseći od svoga amidže da je kazao kako ga je obavijestio Humejd b. Abdur-Rahman b. Avf, da je Ebu-Hurejre rekao:
– U vrijeme tog i tog hodočašća Ebu-Bekr me je poslao među glasnicima prvog dana Bajrama da na Mini oglasimo: "Znajte, po svršetku ove godine ne može više nijedan idolopoklonik dolaziti na hodočašće, niti gola osoba Ka'bu obilaziti!"
Humejd b. Abdur-Rahman rekao je:
– Kasnije je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, poslao (za Ebu-Bekrom) Aliju i naredio

٣٦٩. حَدَّثَنَا إِسْحَاقُ قَالَ حَدَّثَنَا يَعْقُوبُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ قَالَ حَدَّثَنَا ابْنُ أَخِي ابْنِ شِهَابٍ عَنْ عَمِّهِ قَالَ أَخْبَرَنِي حُمَيْدُ بْنُ عَبْدِالرَّحْمَنِ بْنِ عَوْفٍ أَنَّ أَبَا هُرَيْرَةَ قَالَ بَعَثَنِي أَبُو بَكْرٍ فِي تِلْكَ الْحَجَّةِ فِي مُؤَذِّنِينَ يَوْمَ النَّحْرِ نُؤَذِّنُ بِمِنًى أَنْ لَا يَحُجَّ بَعْدَ الْعَامِ مُشْرِكٌ وَلَا يَطُوفَ بِالْبَيْتِ عُرْيَانٌ قَالَ حُمَيْدُ بْنُ عَبْدِالرَّحْمَنِ ثُمَّ أَرْدَفَ رَسُولُ اللهِ ﷺ عَلِيًّا

mu da obznani (hodočasnicima prvi dio poglavlja) Berae (Et-Tevbe).
Alija je, kaže Ebu-Hurejra, prisutnim na Mini zajedno s nama prvi dan Bajrama objavio: “Poslije ove godine nijedan idolopoklonik ne može više činiti hodočašće, a niti go obilaziti oko Ka‘be.”[1]

فَأَمَرَهُ أَنْ يُؤَذِّنَ بِبَرَاءَةٌ قَالَ أَبُو هُرَيْرَةَ فَأَذَّنَ مَعَنَا عَلِيٌّ فِي أَهْلِ مِنًى يَوْمَ النَّحْرِ لَا يَحُجُّ بَعْدَ الْعَامِ مُشْرِكٌ وَلَا يَطُوفُ بِالْبَيْتِ عُرْيَانٌ .

OBAVLJANJE NAMAZA BEZ GORNJEG DIJELA ODJEĆE

باب الصَّلاةِ بِغَيْرِ رِدَاءٍ

370. PRIČAO NAM JE Abdul-Aziz b. Abdullah, njemu Ibnu-Ebi-Mevali prenoseći od Muhammeda b. Munkedira, da je rekao:
– Unišao sam Džabiru b. Abdullahu dok klanjaše zamotan u jedno haljinče, a gornji dio njegove odjeće ostavljen (po strani). Pošto je namaz završio, rekli smo mu: “Ebu-Abdullah, klanjaš, a tvoj gornji dio odjeće ostavljen (stoji)?”
– Da – odgovori on – htio sam da me vide neznalice, kao što ste vi.
Ja sam vidio Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, gdje ovako klanja.

٣٧٠ . حَدَّثَنَا عَبْدُالْعَزِيزِ بْنُ عَبْدِاللهِ قَالَ حَدَّثَنِي ابْنُ أَبِي الْمَوَالِي عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ الْمُنْكَدِرِ قَالَ دَخَلْتُ عَلَى جَابِرِ بْنِ عَبْدِاللهِ وَهُوَ يُصَلِّي فِي ثَوْبٍ مُلْتَحِفًا بِهِ وَرِدَاؤُهُ مَوْضُوعٌ فَلَمَّا انْصَرَفَ قُلْنَا يَا أَبَا عَبْدِاللهِ تُصَلِّي وَرِدَاؤُكَ مَوْضُوعٌ قَالَ نَعَمْ أَحْبَبْتُ أَنْ يَرَانِي الْجُهَّالُ مِثْلُكُمْ رَأَيْتُ النَّبِيَّ ﷺ يُصَلِّي هَكَذَا .

---

1 U namazu treba biti pristojno obučen. Klanjati u haljini bez rukavskih proreza nije umjesno, ili umotan u haljinu prebačenu samo preko jednog ramena, ako se pri klanjanju mogu ukazati sramotni dijelovi tijela, onda je takvu haljinu zabranjeno oblačiti.
Zabranjeno je sjediti uspravljenih cjevanica obučen u jednu haljinu (bez donjeg dijela odjeće) kao što su to činili predislamski Arapi. Ovo je nepristojno oblačenje.
Valjana kupoprodaja nastaje po uvidu kupoprodajnog predmeta, a ne samo dodirom, opipom ili gađanjem predmeta kamenčićima. Ovakva vrsta trgovanja bila je nekada dosta proširena i štetila nekad prodavcu, a nekad kupcu.
Rukovodstvo u hodočašću 9. godine po Hidžri Alejhisselam je povjerio Ebu-Bekru, a on dao instrukcije Ebu-Hurejri šta će na Mini oglasiti hodočasnicima. Po Ebu-Bekrovu odlasku iz Medine objavljeno je poglavlje “Berae”, pa je Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, poslao Aliju, radijallahu anhu, da ga saopći hadžijama. Alija, radijallahu anhu, jašući na Muhammedovoj devi stigao je Ebu-Bekra, radijallahu anhu, u Zul-Hulejfi, objasnio mu svoju misiju i citirao novoobjavljenu suru u kojoj se 41. ajetom aludira na njega riječima: “Ako ga ne pomognete, Allah ga je pomogao kada su ga nevjernici protjerali (iz Mekke) kao drugog od dvojice kada su njih dvojica bili u pećini i kad je rekao svome drugu:
“Ne brini se! Allah je s nama. Pa mu je Allah poslao Svoje smirenje i učvrstio ga vojskom koju vi niste vidjeli, riječ nevjernika učinio donjom, a Allahova je riječ (ostala) gornja. Zaista je Allah moćan i mudar.”

ŠTO SE SPOMINJE O STEGNU

Rekao je Ebu-Abdullah: Prenosi se od Ibni-Abbasa, Džerheda i Muhammeda b. Džahša, a oni od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem: "Stegno je sramotni dio tijela."

Enes b. Malik je izjavio: "Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, (jednom) je otkrio svoje stegno."

Ebu-Abdullah (Buhari) objašnjava:

"Izjava Enesa je jača s obzirom na njene prenosioce, dok je izjava Džerheda predostrožnija u pogledu (vjere) kako bi se izašlo iz njihovih (učenjačkih) kontradiktornih izjava."

Ebu-Musa kaže: "Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, pokrio je svoja koljena kada je kod njega unišao Osman."

Zejd b. Sabit rekao je: "Allah je jednom spustio Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, Objavu dok mu je stegno bilo na mom stegnu i meni je bilo toliko teško da sam se bojao da mi se stegno ne zdrobi."[1]

باب ما يُذْكَرُ في الفخذ

قَالَ أَبُو عَبْدِ اللهِ وَيُرْوَى عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ وَجَرْهَدٍ وَمُحَمَّدِ بْنِ جَحْشٍ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ الْفَخِذُ عَوْرَةٌ وَقَالَ أَنَسُ بْنُ مَالِكٍ حَسَرَ النَّبِيُّ ﷺ عَنْ فَخِذِهِ قَالَ أَبُو عَبْدِ اللهِ وَحَدِيثُ أَنَسٍ أَسْنَدُ وَحَدِيثُ جَرْهَدٍ أَحْوَطُ حَتَّى يُخْرَجَ مِنِ اخْتِلَافِهِمْ وَقَالَ أَبُو مُوسَى غَطَّى النَّبِيُّ ﷺ رُكْبَتَيْهِ حِينَ دَخَلَ عُثْمَانُ وَقَالَ زَيْدُ بْنُ ثَابِتٍ أَنْزَلَ اللهُ عَلَى رَسُولِهِ ﷺ وَفَخِذُهُ عَلَى فَخِذِي فَثَقُلَتْ عَلَيَّ حَتَّى خِفْتُ أَنْ تَرُضَّ فَخِذِي .

---

1 Hadis o tome da je stegno avret navodi Tirmizi u svojoj hadiskoj zbirci preko Ibni-Abbasa, radijallahu anhuma, a Malik u svom Muvettau preko Džerheda, dok ga Taberani preko Muhammeda b. Džahša iznosi u ovoj varijanti:

– Klanjao sam s Alejhisselamom, a potom naišli pokraj Ma'mera koji je sjedio otkrivenih stegana pred svojom kućom na pijaci.

– Pokrij svoja stegna, Ma'mere, jer su stegna sramotni dijelovi tijela – rekao je Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem.

– Muhamed b. Abdur-Rahman, Ismail b. Atijje, Ibn-Džerir Taberi, Davud Zahiri i drugi, imaju suprotno mišljenje koga usvaja i Ibni-Hazm uz napomenu: "Stegno kod muškarca nije avret, dok se kod žene sramotnim dijelom tijela smatra cijelo njeno tijelo osim lica i šaka."

Ibn-Hazm dalje kaže da je Enes gledao otkriveno stegno Muhammedovo, sallallahu alejhi ve sellem, prilikom njihovog zajedničkog jahanja na devi i osvajanja Hajbera. Da je stegno stvarno sramotni dio tijela, Allah, dželle šanuhu, ne bi dao svom Vjerovjesniku da u tom javno griješi, kada ga je od takvih postupaka čuvao još u ranim danima njegova djetinjstva.

Najveći dio tabi'ina i učenjaka kasnijih generacija kao što su Ebu-Hanife, Ebu-Jusuf, Muhammed, Zufer, Malik, Šafija i Ahmed smatraju da stegna spadaju u avret.

Po mišljenju pravnika hanefijske škole sramotni dio tijela muškarca je tijelo od pupka do ispod koljena, dok Ahmed b. Hanbel, Zufer i Malik pupak i koljena ne smatraju sramotnim dijelovima tijela.

Koljena su sastavljena od kostiju dijelova cjevanice, koja nije sramotni dio tijela i kostiju stegana koja se smatraju sramotnim dijelom, pa se iz opreznosti i veće sigurnosti za namaz traži pokrivanje koljena.

Muhammedovo, sallallahu alejhi ve sellem, otkriveno stegno na Tebuku bilo je iz nužde i vojne žurbe i ne može biti argument za normalne prilike.

Punu izjavu Hafse Tahavi iznosi u sljedećoj varijanti:

371. PRIČAO NAM JE Ja'kub b. Ibrahim, njemu Ismail b. Ulejje, a njemu Abdul-Aziz b. Suhejb prenoseći od Enesa b. Malika da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, poveo vojnu akciju na Hajber pa smo klanjali sabah-namaz u pomrčini pred samim Hajberom. Potom je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, uzjahao (na devu), zatim uzjaha Ebu-Talha, a ja iza Ebu-Talhe. Allahov Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, potjerao je jahalicu sokakom Hajbera, a moje koljeno doticaše se stegna Allahova Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem. Zatim je kasnije otkrio (usljed stiske ili brzine)[2] donju haljinu sa svoga stegna toliko da sam ja vidio bjelinu stegna Allahova Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem. Pošto je unišao u selo (Hajber), rekao je: "Allah je najveći! Uništen bio Hajber!" Kada se spustismo u predvorje naselja, reče tri puta: "Loše je jutro onih koji su opominjani!"
– Narod (Hajbera), kaže Enes, izašao je (iz kuća) za svojim poslovima i govorio: "Muhammed!", a neko od naših drugova, kaže Abdul-Aziz, reče: "... vel-hamis", tj. vojska. (Hajber) smo zauzeli silom i zarobljenike sakupili. Tada je došao Dihje Kelbi i rekao: "Allahov Vjerovjesniče, daj mi iz tog roblja jednu djevojku!"

٣٧١. حَدَّثَنَا يَعْقُوبُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ قَالَ حَدَّثَنَا إِسْمَاعِيلُ بْنُ عُلَيَّةَ قَالَ حَدَّثَنَا عَبْدُالْعَزِيزِ بْنُ صُهَيْبٍ عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ أَنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ غَزَا خَيْبَرَ فَصَلَّيْنَا عِنْدَهَا صَلَاةَ الْغَدَاةِ بِغَلَسٍ فَرَكِبَ نَبِيُّ اللهِ ﷺ وَرَكِبَ أَبُو طَلْحَةَ وَأَنَا رَدِيفُ أَبِي طَلْحَةَ فَأَجْرَى نَبِيُّ اللهِ ﷺ فِي زُقَاقِ خَيْبَرَ وَإِنَّ رُكْبَتِي لَتَمَسُّ فَخِذَ نَبِيِّ اللهِ ﷺ ثُمَّ حَسَرَ الْإِزَارَ عَنْ فَخِذِهِ حَتَّى إِنِّي أَنْظُرُ إِلَى بَيَاضِ فَخِذِ نَبِيِّ اللهِ ﷺ فَلَمَّا دَخَلَ الْقَرْيَةَ قَالَ اللهُ أَكْبَرُ خَرِبَتْ خَيْبَرُ إِنَّا إِذَا نَزَلْنَا بِسَاحَةِ قَوْمٍ (فَسَاءَ صَبَاحُ الْمُنْذَرِينَ) قَالَهَا ثَلَاثًا قَالَ وَخَرَجَ الْقَوْمُ إِلَى أَعْمَالِهِمْ فَقَالُوا مُحَمَّدٌ قَالَ عَبْدُالْعَزِيزِ وَقَالَ بَعْضُ أَصْحَابِنَا وَالْخَمِيسُ يَعْنِي الْجَيْشَ قَالَ فَأَصَبْنَاهَا عَنْوَةً فَجُمِعَ السَّبْيُ فَجَاءَ دِحْيَةُ الْكَلْبِيُّ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ فَقَالَ

– Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, sjedeći, stavio je svoju haljinu između koljena. U tom mu se najavi Ebu-Bekr i on mu dozvoli ulazak. Sjedeći u takvom stavu, došao mu je Omer i još neki ashabi. Konačno se najavio i Osman i on mu dozvoli ulazak, navukavši haljinu na svoja koljena. Po završetku razgovora svi su se razišli i Hafsa je rekla: "Allahov Poslaniče, tebi dođe Ebu-Bekr, Omer, Alija i ostali drugovi, i ti sjeđaše nepomično, a kada dođe Osman, ti pokri koljena!"
– Zar da se ne postidim čovjeka koga se stide i meleki! – odgovori on.
Prema izloženom vidi se da je Alejhisselam stegna uvijek pokrivao, a koljena po potrebi i ličnoj uviđavnosti.
Zejd b. Sabitova izjava odnosi se na Objavu 94-95. ajeta poglavlja En-Nisa, koji u prijevodu glase:
"O vjernici, kada krenete na Allahov put, obavijestite se (o neprijatelju) i ne recite onome ko vas pozdravi selamom: 'Nisi ti vjernik', tražeći time prolazne užitke ovozemnog života, a kod Allaha su brojna bogatstva. Takvi ste i vi prije bili, pa vam je Allah dao blagodat. Obavijestite se (o neprijatelju)! Zaista, Allah zna ono što vi radite.
Nisu jednaki oni vjernici koji su ostali kod svojih kuća, osim koji su spriječeni nevoljom, i oni koji se bore na Allahovom putu svojim imecima i životima. Allah je odlikovao za jedan stepen više one koji se bore svojim imecima i životima nego one koji su ostali kod svojih kuća. A svima je Allah obećao dobro. A Allah je odlikovao velikom nagradom one koji se bore nad onim koji ostaju (kod kuća)."

2 Ovdje je Enes upotrijebio prelazni glagol koji znači da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, otkrio svoje stegno. Međutim, on to nije uradio, već se ono samo otkrilo usljed stiske ili brzine. (prim. red.)

– Idi i uzmi sebi jednu djevojku! – odgovorio je on. Dihje je sebi uzeo Safijju, kćerku Hujejja, pa je Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, došao jedan čovjek i rekao:
– Allahov Vjerovjesniče, Safijju, kćerku Hujejja, prvakinju plemena Kurejza i Nadira, dao si Dihjetu, a ona dolikuje samo tebi!
– Zovnite mi ga zajedno s njom! – reče on.
Dihje je dovede i kada je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, vidje, reče:
"Uzmi iz roblja neku drugu djevojku osim nje!"
Onda ju je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem – kaže Enes – oslobodio iz ropstva i oženio se njome. Kasnije je Sabit upitao (Enesa):
– Ebu-Hamza, šta joj je Muhammed dao kao vjenčani dar?
– Samu nju. Oslobodio je i s njome sklopio brak.
I dok je još bio na putu (u Seddi Rehau), Ummi-Sulejma (majka Enesova) spremila je nju Muhammedu i predala mu je noću. Tako je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, osvanuo kao mladoženja i rekao: "Ko ima štogod, neka mi donese!"
Tada je prostro jedan kožni prekrivač i ljudi su donosili neko datule, a neko maslo.
Mislim, kaže (Abdul-Aziz), da je (Enes) spomenuo i prženo brašno (es-sevik) i rekao da su napravili jelo (od datula, masla, mlijeka i prženog brašna), i da je to bio svadbeni banket Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem.[1]

يَا نَبِيَّ اللهِ أَعْطِنِي جَارِيَةً مِنَ السَّبْيِ قَالَ اذْهَبْ فَخُذْ جَارِيَةً فَأَخَذَ صَفِيَّةَ بِنْتَ حُيَيٍّ فَجَاءَ رَجُلٌ إِلَى النَّبِيِّ ﷺ فَقَالَ يَا نَبِيَّ اللهِ أَعْطَيْتَ دِحْيَةَ صَفِيَّةَ بِنْتَ حُيَيٍّ سَيِّدَةَ قُرَيْظَةَ وَالنَّضِيرِ لَا تَصْلُحُ إِلَّا لَكَ قَالَ ادْعُوهُ بِهَا فَجَاءَ بِهَا فَلَمَّا نَظَرَ إِلَيْهَا النَّبِيُّ ﷺ قَالَ خُذْ جَارِيَةً مِنَ السَّبْيِ غَيْرَهَا قَالَ فَأَعْتَقَهَا النَّبِيُّ ﷺ وَتَزَوَّجَهَا فَقَالَ لَهُ ثَابِتٌ يَا أَبَا حَمْزَةَ مَا أَصْدَقَهَا قَالَ نَفْسَهَا أَعْتَقَهَا وَتَزَوَّجَهَا حَتَّى إِذَا كَانَ بِالطَّرِيقِ جَهَّزَتْهَا لَهُ أُمُّ سُلَيْمٍ فَأَهْدَتْهَا لَهُ مِنَ اللَّيْلِ فَأَصْبَحَ النَّبِيُّ ﷺ عَرُوسًا فَقَالَ مَنْ كَانَ عِنْدَهُ شَيْءٌ فَلْيَجِئْ بِهِ وَبَسَطَ نِطَعًا فَجَعَلَ الرَّجُلُ يَجِيءُ بِالتَّمْرِ وَجَعَلَ الرَّجُلُ يَجِيءُ بِالسَّمْنِ قَالَ وَأَحْسِبُهُ قَدْ ذَكَرَ السَّوِيقَ قَالَ فَحَاسُوا حَيْسًا فَكَانَتْ وَلِيمَةَ رَسُولِ اللهِ ﷺ.

1 Hajber je osvojen početkom 7. godine po Hidžri zbog židovskog vjerolomstva i njihovog paktiranja s okolnim neprijateljima muslimana.
Među robljem bila je Safijja, kćerka Hujejja b. Ahtaba b. Sa'ja b. Sa'leba od loze poslanika Haruna. Vakidi navodi da je umrla u doba vladavine Mu'avije, a neki u doba Alije, radijallahu anhu. Pokopana je u Beki'i groblju. Njen muž Kinane b. Ebu-Hukajk poginuo je na Hajberu.
Iz hadisa se može zaključiti,
– na jednoj jahalici može jahati više osoba pod uvjetom da ona može to podnijeti;
– prije otpočinjanja borbe treba spomenuti Allahovo, dželle šanuhu, ime ili naglas izgovoriti tri puta tekbir, kako je to u Kur'anu rečeno:
"Vjernici, kada se sukobite s neprijateljem budite postojani i sjećajte se što više Allaha!"
– preporučljivo je da gospodar oslobodi, a potom vjenča svoju robinju. Poput Safijje, Muhammed je vjenčao sebi i Džuvejriju, kćerku Harisovu, zarobljenu prilikom borbe s plemenom Benu-Mustalik. Aiša, radijallahu anha,

U KOLIKO HALJINČADI ŽENA MOŽE KLANJATI?

باب في كم تصلي المرأة في الثياب

Ikrime je kazao: "Dozvolio bih joj kada pokrije svoje tijelo jednim haljinčetom."

وَقَالَ عِكْرِمَةُ لَوْ وَارَتْ جَسَدَهَا فِي ثَوْبٍ لأَجَزْتُهُ .

372. PRIČAO NAM JE Ebul-Jeman i kazao da ga je obavijestio Šu'ajb prenoseći od Zuhrija koji je kazao kako ga je obavijestio Urve da je Aiša rekla: "Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, klanjaše sabah-namaz kome prisustvovahu i neke muslimanke zaogrnute u svojim vuneno-svilenim zelenkastim plaštevima, a potom bi se vraćale svojim kućama, i niko ih ne bi mogao prepoznati."[2]

٣٧٢. حَدَّثَنَا أَبُو الْيَمَانِ قَالَ أَخْبَرَنَا شُعَيْبٌ عَنِ الزُّهْرِيِّ قَالَ أَخْبَرَنِي عُرْوَةُ أَنَّ عَائِشَةَ قَالَتْ لَقَدْ كَانَ رَسُولُ اللهِ ﷺ يُصَلِّي الْفَجْرَ فَيَشْهَدُ مَعَهُ نِسَاءٌ مِنَ الْمُؤْمِنَاتِ مُتَلَفِّعَاتٍ فِي مُرُوطِهِنَّ ثُمَّ يَرْجِعْنَ إِلَى بُيُوتِهِنَّ مَا يَعْرِفُهُنَّ أَحَدٌ .

---

tvrdi da je Džuvejrija dopala kao ratni plijen Sabitu b. Kajsu i ona ga zamolila da se otkupi. Sabit joj je to dozvolio pa je ona tražila materijalnu pomoć od poznanika, a konačno i od Alejhisselama.
– Hoćeš li nešto vrednije od te pomoći? – upitao je Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem.
– A šta je to? – rekla je ona.
– Da dam ugovoreni iznos za tvoje oslobođenje i vjenčam te sebi.
– Pristajem – odgovorila je Džuvejrija.
Čim je Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, vjenčao Džuvejriju i ostali su ratnici oslobodili svoje zarobljenike, smatrajući da je pleme Benu-Mustalik u tazbinskim vezama s Alejhisselamom. Tako je ovim blagoslovljenim brakom istovremeno oslobođeno još stotinu zarobljenika spomenutog plemena;
– sunnet je, a neki učenjaci kažu dužnost, upriličiti svadbeno veselje. Ebu-Hanife, Malik (po jednoj verziji) i Ahmed smatraju da je sunnet odazvati se osobnim učešćem u ovakvom veselju. Šafija to smatra dužnošću, a u drugim prilikama preporučljivim činom;
– ženidba se obavlja javno;
– preporučljivo je da susjedi i prijatelji materijalno pomognu mladence poklonima koji njima najbolje odgovaraju.

2 Iz hadisa se zaključuje:
– punovažan je namaz žene zamotane u samo jednom haljinčetu. Malik, Ebu-Hanife i Šafija smatraju da žena u namazu treba imati na sebi ogrtač (anteriju) i šal (šamiju). 'Ata kaže da treba najmanje imati: "Donje haljine, ogrtač i šal", a Ibni-Sirin dodaje: "... i još jedan duži ogrtač."
Ibni-Munzir smatra da je broj haljina sporedan. Bitno je da žena u namazu pokrije sve dijelove svoga tijela, pa i kosu.
Raznolika su mišljenja islamskih pravnika o pitanju ukrasnih, odnosno sramotnih dijelova ženskog tijela.
Ebu-Bekr b. Abdur-Rahman smatra da cijelo tijelo žene spada u sramotne dijelove, pa i nokti. Malik i Šafija smatraju da kosa i stopala spadaju pod pojam sramotnih dijelova tijela, i ako ih žena ne bi pokrila u namazu, treba namaz obnoviti dok još traje njegovo vrijeme. Tako kaže Malik, a Šafija još dodaje: "... ponovit će namaz u svakom slučaju."
Ebu-Hanife (po jednom predanju) i Sevri drže da je punovažan namaz žene otkrivenih stopala, jer noge žene ispod članaka ne spadaju u sramotne dijelove ženskog tijela;
– Malik, Šafija, Ahmed i Ishak smatraju da je bolje sabah-namaz klanjati u pomrčini zore, a Ebu-Hanife da ga treba odgoditi do djelomičnog rasvanuća, ali ipak nešto prije izlaza Sunca.
Tahavi smatra da je hadis u kojem se spominje klanjanje sabaha prije nego se razvidi, derogiran hadisima u

KLANJANJE U ODJEĆI SA ŠARAMA I GLEDANJE U TE ŠARE

باب إذا صلى في ثوب له أعلام ونظر إلى علمها

373. PRIČAO NAM JE Ahmed b. Junus, njemu je pričao Ibrahim b. Sa'd, a njemu Ibni-Šihab, prenoseći od Urve, a on od Aiše da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, klanjao u (tankoj crnoj četverorogljastoj haljini sa šarama i pogledao u njene šare. Nakon što je završio namaz, rekao je:
– Nosite ovu moju crnu četverorogljastu haljinu sa šarama Ebu-Džehmu, a donesite mi Ebu-Džehmovu grubu lanenu glat haljinu, jer mi je ova maloprije odvraćala pažnju od moga namaza.
A Hišam b. Urve prenosi od svoga oca, a on od Aiše, da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
"Dok sam obavljao namaz gledao sam u šare haljine, pa sam se uplašio da me to ne dovede u iskušenje."[1]

٣٧٣. حدثنا أحمد بن يونس قال حدثنا إبراهيم
ابن سعد قال حدثنا ابن شهاب عن عروة عن
عائشة أن النبي ﷺ صلى في خميصة لها أعلام
فنظر إلى أعلامها نظرة فلما انصرف قال اذهبوا
بخميصتي هذه إلى أبي جهم وأتوني بأنبجانية أبي
جهم فإنها ألهتني آنفا عن صلاتي وقال هشام بن
عروة عن أبيه عن عائشة قال النبي ﷺ كنت أنظر
إلى علمها وأنا في الصلاة فأخاف أن تفتنني .

---

kojima se spominje klanjanje sabaha kada se malo razvidi;
– Žene mogu učestvovati u kolektivnom obavljanju namaza u džamiji ukoliko to neće imati loših posljedica po zajednicu. Ebu-Jusuf i Muhammed dozvoljavaju pristup staricama svakom obligatnom namazu, što usvaja i Ebu-Hanife, izuzimajući podne i ikindiju. Ajni kaže da je to u današnjem vremenu pokuđeno ženama općenito, i starijim i mladim, jer je fesad očit i fitna općenita. Ako je to Ajni rekao u njegovo vrijeme, šta mi tek možemo reći za ovo naše doba?!

1 Iz hadisa se može zaključiti:
– dozvoljeno je klanjati u šarenoj i čistoj odjeći;
– kratko razmišljanje o namazu o ovozemnim poslovima ne kvari namaz, ali vjernik se treba skrušeno svojim mislima zadubiti u njega, eliminišući svaku drugu misao, a to se postiže savjesnim klanjanjem;
– pokuđeno je umjetničko ukrašavanje zidova u džamiji i mihrabu toliko, da skreće pažnju klanjača;
– pri klanjanju ne treba gledati na stranu, nego na mjesto gdje se čini sedžda. Pristojnost traži da se gleda ispred sebe i u svakidašnjem hodu;
– poklon treba primiti i biti na njemu zahvalan;
– Može se reći da su poslanici dvovrsne prirode. U skladu s ovozemnim zakonima i potrebama života, oni se ponašaju kao obični ljudi i moguće je da ih okupiraju neki ovozemni poslovi, a s gledišta snage njihovog duha i nadahnute Objave, oni su nešto više od običnih smrtnika, ljudi u kojima duhovna snaga dominira meterijom njihovog tijela. Prvu od ove dvije izjave Alejhisselam je dao kao obični čovjek, imajući u vidu svoje drugove kojima se to dešava, pa da se toga klone.
Druga izjava ukazuje na viši duhovni uspon Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, koga oko ne zavarava, ali se ipak kloni iskušenja.

AKO OSOBA KLANJA U ODIJELU S KRSTOVIMA ILI SLIKAMA, DA LI ĆE JOJ TO POKVARITI NAMAZ? ŠTA JE OD TOGA ZABRANJENO?

باب إن صلّى في ثوب مُصلّب أوْ تصاوير هلْ تفْسُدُ صلاتُهُ وما يُنْهى عنْ ذلك

374. PRIČAO NAM JE Ebu-Ma'mer Abdullah b. Amr, njemu je pričao Abdul-Varis, a njemu Abdul-Aziz b. Suhejb prenoseći od Enesa b. Malika, da je rekao:

– Aiša je imala jedan šareni zastor kojim bi zastirala jednu stranu svoje sobe, pa joj je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Ukloni nam ovaj svoj zastor, jer mi se slike sa njega neprestano ukazuju dok sam u namazu!"[2]

٣٧٤. حَدَّثَنَا أَبُو مَعْمَرٍ عَبْدُاللهِ بْنُ عَمْرٍو قَالَ حَدَّثَنَا عَبْدُالْوَارِثِ قَالَ حَدَّثَنَا عَبْدُالْعَزِيزِ بْنُ صُهَيْبٍ عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ كَانَ قِرَامٌ لِعَائِشَةَ سَتَرَتْ بِهِ جَانِبَ بَيْتِهَا فَقَالَ النَّبِيُّ ﷺ أَمِيطِي عَنَّا قِرَامَكِ هَذَا فَإِنَّهُ لَا تَزَالُ تَصَاوِيرُهُ تَعْرِضُ فِي صَلَاتِي.

2 U drugom predanju ovog hadisa navodi da su na zastoru bili naslikani likovi ptica.
Iz hadisa se može zaključiti:
– pokuđeno je klanjati u odjeći ukrašenoj slikama i križevima, gledati u njih obavljajući namaz i klanjati na prostirci s takvim slikama.
Postoji mišljenje da je navedeni hadis derogiran kasnijim koga je prenio Sehl b. Hunejf, a Malik uvrstio u svoju hadisku zbirku u ovoj varijanti: "Ubejdullah b. Abdullah, radijallahu anhuma, došao je u posjetu Ebu-Talhi, radijallahu anhu, i kod njega zatekao Sehla b. Hunejfa. Potom je Talha jednom od prisutnih rekao da izvuče ispod njega čaršaf. Sehl je upitao za razlog, a on mu je odgovorio:
– Ima na njemu slika, a Alejhisselam je rekao ono što već znaš.
– To stvarno nisam znao – rekao je Sehl. Zar on nije rekao: osim ono što je ucrtano na odjeći? – upitao je Sehl.
– Da, samo je to prijaznije mojoj duši – odgovorio je Talha.
Hanefije smatraju da slike po prostirci i posteljini nisu obuhvaćene zabranom u ovom hadisu. Ovo mišljenje usvaja Sevri, Neha'i, Malik i Ahmed po jednoj predaji. Ebu-Omer je prenio od Ebu-Kasima da je Malik smatrao pokuđenim imati slike živih bića po stropu i zidovima zgrade, a na prostirci i posteljini nema štete."
Imam Sevri drži da slike i crteži nisu zabranjeni po prostirci jer se po njoj hoda, sjedi i leži.
Ebu-Hanife i njegovi učenici smatraju da je pokuđeno držati slike živih bića izložene u sobama, dok to na posteljini i prostirci po kojoj se hoda ne smatraju pokuđenim.

O ONOME KO JE KLANJAO U SVILENOM MANTILU, A ZATIM GA SKINUO

باب مَنْ صَلَّى فِي فَرُّوجِ حَرِيرٍ ثُمَّ نَزَعَهُ

375. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Jusuf i kazao da mu je pričao Lejs prenoseći od Jezida b. Ebu-Habiba, on od Ebul-Hajra, a ovaj od Ukbe b. Amira da mu je rekao:
– Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, bio je poklonjen jedan svileni mantil s prorezom otraga, on ga je obukao i u njemu klanjao, a kada je završio namaz, žestoko ga je zbacio, kao da ga preziraše, i reče: "Ovo ne dolikuje bogobojaznim."[1]

٣٧٥. حَدَّثَنَا عَبْدُاللهِ بْنُ يُوسُفَ قَالَ حَدَّثَنَا اللَّيْثُ عَنْ يَزِيدَ بْنِ أَبِي حَبِيبٍ عَنْ أَبِي الْخَيْرِ عَنْ عُقْبَةَ بْنِ عَامِرٍ قَالَ أُهْدِيَ إِلَى النَّبِيِّ ﷺ فَرُّوجُ حَرِيرٍ فَلَبِسَهُ فَصَلَّى فِيهِ ثُمَّ انْصَرَفَ فَنَزَعَهُ نَزْعًا شَدِيدًا كَالْكَارِهِ لَهُ وَقَالَ لَا يَنْبَغِي هَذَا لِلْمُتَّقِينَ.

KLANJANJE U CRVENOJ ODJEĆI

باب الصَّلَاةِ فِي الثَّوْبِ الْأَحْمَرِ

376. PRIČAO NAM JE Muhamed b. Ar'are i njemu Omer b. Ebu-Zaide prenoseći od Avna b. Ebu-Džuhejfe a on od svoga oca, da je rekao:
– Vidio sam Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, u crvenom kožnom šatoru. Bilala sam vidio kako uzima vodu kojom se abdestio Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, a vidio sam i svijet gdje se utrkuje za tom vodom i ko bi

٣٧٦. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَرْعَرَةَ قَالَ حَدَّثَنِي عُمَرُ ابْنُ أَبِي زَائِدَةَ عَنْ عَوْنِ بْنِ أَبِي جُحَيْفَةَ عَنْ أَبِيهِ قَالَ رَأَيْتُ رَسُولَ اللهِ ﷺ فِي قُبَّةٍ حَمْرَاءَ مِنْ أَدَمٍ وَرَأَيْتُ بِلَالًا أَخَذَ وَضُوءَ رَسُولِ اللهِ ﷺ وَرَأَيْتُ النَّاسَ يَبْتَدِرُونَ ذَاكَ الْوَضُوءَ فَمَنْ أَصَابَ مِنْهُ

---

1 Iz hadisa se može zaključiti:
– muškarcu je zabranjeno oblačiti svilenu odjeću izuzev u nuždi, npr. u doba rata ili studeni kada nema drugog tekstila.
Neki su iz pobožnosti ovo primjenjivali i kod žena. Tako je Abdullah b. Zubejr, radijallahu anhu, držeći govor hodočasnicima, rekao:
"Narode, ne oblačite svilenu odjeću, a ne dozvoljavajte to ni vašim ženama, a ni potomstvu, jer onaj ko ih oblači na ovom svijetu, neće ih imati na budućem." Pravilan stav o ovom dao je Alejhisselam riječima:
"Ženama mojih sljedbenika dozvoljeno je upotrijebiti zlato i svilu, a zabranjeno je muškarcima."
Alija, radijallahu anhu, prenio je da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, uzeo jednom prilikom svilu u desnu, a zlato u lijevu ruku, i rekao: "Ovo dvoje strogo je zabranjeno mojim muškim sljedbenicima";
– po mišljenju hanefija, punovažan je namaz muškarca obavljen u svilenoj haljini, međutim to je pokuđeno i čovjek je tada grešan zato što je počinio nešto što je haram. Po mišljenju Malika treba ga obnoviti u toku njegova vremena, ukoliko se pronađe druga odgovarajuća odjeća;
– lideru je dozvoljeno primiti poklon od idolopoklonika zbog nekog općeg interesa. Alejhisselam je spomenuti mantil primio od Ukejdira b. Abdul-Melika, vladara Devmetul-Džendela. U doba halife Ebu-Bekra, radijallahu anhu, Halid b. Velid osvojio je rečeno naselje, a Ukejdira uhvatio i dao smaknuti zbog licemjernog kršenja ugovora i subverzivnih akcija protiv muslimana.

dohvatio što od te vode potrao bi se njome, a ko ne, uzimao bi vlažnost sa (njegove) ruke. Potom sam vidio kako Bilal uze štap sa šiljkom i usadi ga, a Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, izađe u zasukanoj (do pod koljeno) crvenoj haljini i iza kratkog štapa sa šiljkom sa svijetom klanja dva rekata (podne), a vidio sam kako svijet i njihove deve prolaze iza spomenutog štapa.[2]

شَيْئًا تَمَسَّحَ بِهِ وَمَنْ لَمْ يُصِبْ مِنْهُ شَيْئًا أَخَذَ مِنْ بَلَلِ يَدِ صَاحِبِهِ ثُمَّ رَأَيْتُ بِلَالًا أَخَذَ عَنَزَةً فَرَكَزَهَا وَخَرَجَ النَّبِيُّ ﷺ فِي حُلَّةٍ حَمْرَاءَ مُشَمِّرًا صَلَّى إِلَى الْعَنَزَةِ بِالنَّاسِ رَكْعَتَيْنِ وَرَأَيْتُ النَّاسَ وَالدَّوَابَّ يَمُرُّونَ مِنْ بَيْنِ يَدَيِ الْعَنَزَةِ .

OBAVLJANJE NAMAZA NA STROPOVIMA (RAVNIM KROVOVIMA), MINBERU I PODIJU

بَاب الصَّلَاةِ فِي السُّطُوحِ وَالْمِنْبَرِ وَالْخَشَبِ

Ebu-Abdullah (Buhari) kaže:

– Hasan Basri smatrao je ispravnim klanjanje na čvrstom ledu i (kamenim) mostovima pa makar i mokraća tekla ispod toga, iznad toga ili ispred toga, ako između klanjača i te nečisti postoji neka prepreka.

Ebu-Hurejra klanjao je na stropu džamije za imamom, a Ibni-Omer na snijegu.[3]

قَالَ أَبُو عَبْدِ اللهِ وَلَمْ يَرَ الْحَسَنُ بَأْسًا أَنْ يُصَلَّى عَلَى الْجُمْدِ وَالْقَنَاطِرِ وَإِنْ جَرَى تَحْتَهَا بَوْلٌ أَوْ فَوْقَهَا أَوْ أَمَامَهَا إِذَا كَانَ بَيْنَهُمَا سُتْرَةٌ وَصَلَّى أَبُو هُرَيْرَةَ عَلَى سَقْفِ الْمَسْجِدِ بِصَلَاةِ الْإِمَامِ وَصَلَّى ابْنُ عُمَرَ عَلَى الثَّلْجِ .

---

2 Iz hadisa se zaključuje:
– dozvoljeno je oblačiti crvenu odjeću i u njoj klanjati;
– učene i moralne ljude treba poštivati;
– ko klanja na otvorenom prostoru, treba prethodno ispred sebe pobosti štap ili nešto drugo;
– dozvoljeno je četverorekatne namaze na putovanju klanjati sa dva rekata i to je bolje u hanefijskom mezhebu;
– abdestna voda ocijeđena sa čistog organa tijela prestaje biti čista i ne može se više koristiti za šerijatska čišćenja.

3 Slučaj Ebu-Hurejre prenio je Salih, oslobođeni rob Tev'eme, riječima:
"Klanjao sam s Ebu-Hurejrom na stropu džamije za imamom koji je bio dolje ispred nas."
Jedan čovjek klanjaše uz ramazan na stropu džamije za imamom pa je o valjanosti svoga namaza upitao Muhammeda Zuhrija, a on mu je odgovorio: "Ne znam da tu ima kakva šteta, osim ako se bude ispred imama."
Šafije ovaj postupak smatraju pokuđenim. Oni dozvoljavaju klanjanje na uzdignutijem terenu imamu ili muktediji samo ako se radi o podučavanju ljudi namaskim radnjama ili ako muktedija želi prenijeti imamov glas.
Henefije smatraju da je dozvoljeno lijepo klanjati na tavanu (galeriji), ali je to pokuđeno (mekruh). Najljepše je klanjati za imamom u istoj ravni, ispunjavajući postepeno redove jedan za drugim.
Dozvoljeno je na snijegu klanjati pa i sedždu činiti, kada je on utapkan ili smrznut pa ima potrebnu tvrdoću. U Mudžtebau stoji: "Dozvoljeno je činiti sedždu na snijegu, visokoj travi, pročišćenom pamuku, ako se na njima može stabilizirati glava klanjača i on može čelom osjetiti tvrdoću zemlje."
U Ebu-Hafsovoj zbirci – fetvi (Fetava) navodi se: "Nema smetnje klanjati na ledu, pšenici, ječmu, smokvama i kukuruzu u zrnu. Na pirinču to nije dozvoljeno, jer je klizav i nestabilan, kao ni na mekanom snijegu i debelom sloju mekane trave i drugoj sitnoj materiji sve dok je čovjek ne slijepi i dok se ne stvrdne."

377. PRIČAO NAM JE Ali b. Abdullah, njemu Sufjan, ovome Ebu-Hazim, rekavši da su pitali Sehla b. Sa'da:
"Od čega je bio (građen) minber Muhammeda, sallallahu alejhi ve sellem.?"
– Među živim nije ostao niko upućeniji u to od mene – odgovorio je (sehl). On je bio od tamarisovog drveta iz predjela zvanog El-Gabe. Napravio ga je Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, taj i taj, oslobođeni rob te i te. Kada je bio napravljen i postavljen, stupio je na njega Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, okrenuo se prema Ka'bi i naglas izgovorio (početni namaski) tekbir. Svijet je stao iza njega i on je proučio potreban tekst iz Kur'ana, i sageo se na ruku', a za njim se sageo i ostali narod. Zatim je podigao svoju glavu, vratio se natraške i sedždu obavio na zemlji, ponovo povratio na minber, pa se (proučivši potreban tekst iz Kur'ana), sageo na ruku', potom digao glavu i vratio natraške dok nije obavio sedždu (na zemlji). Eto, takva je situacija s njim (s minberom).
Ebu-Abdullah (Buhari) kaže kako je Ali b. Abdullah rekao da ga je Ahmed b. Hanbel, Allah mu se smilovao, pitao za gornji hadis, i on mu je odgovorio:
– Želio sam istaći da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, bio na višem nivou nego prisutni svijet i da, prema ovom hadisu, ne smeta da imam bude od svijeta nešto uzdignutiji. Rekao sam, kaže (Ali b. Abdullah), o ovom slučaju mnogo je pitan Sufjan b. Ujejne, pa zar ti nisi to od njega čuo?
– Ne – odgovorio je Ahmed.[1]

٣٧٧. حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ عَبْدِاللهِ قَالَ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ قَالَ حَدَّثَنَا أَبُو حَازِمٍ قَالَ سَأَلُوا سَهْلَ بْنَ سَعْدٍ مِنْ أَيِّ شَيْءٍ الْمِنْبَرُ فَقَالَ مَا بَقِيَ بِالنَّاسِ أَعْلَمُ مِنِّي هُوَ مِنْ أَثْلِ الْغَابَةِ عَمِلَهُ فُلَانٌ مَوْلَى فُلَانَةَ لِرَسُولِ اللهِ ﷺ وَقَامَ عَلَيْهِ رَسُولُ اللهِ ﷺ حِينَ عُمِلَ وَوُضِعَ فَاسْتَقْبَلَ الْقِبْلَةَ كَبَّرَ وَقَامَ النَّاسُ خَلْفَهُ فَقَرَأَ وَرَكَعَ وَرَكَعَ النَّاسُ خَلْفَهُ ثُمَّ رَفَعَ رَأْسَهُ ثُمَّ رَجَعَ الْقَهْقَرَى فَسَجَدَ عَلَى الْأَرْضِ ثُمَّ عَادَ إِلَى الْمِنْبَرِ ثُمَّ رَكَعَ ثُمَّ رَفَعَ رَأْسَهُ ثُمَّ رَجَعَ الْقَهْقَرَى حَتَّى سَجَدَ بِالْأَرْضِ فَهَذَا شَأْنُهُ قَالَ أَبُو عَبْدِ اللهِ قَالَ عَلِيُّ بْنُ الْمَدِينِيِّ سَأَلَنِي أَحْمَدُ بْنُ حَنْبَلٍ رَحِمَهُ اللهُ عَنْ هَذَا الْحَدِيثِ قَالَ فَإِنَّمَا أَرَدْتُ أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ كَانَ أَعْلَى مِنَ النَّاسِ فَلَا بَأْسَ أَنْ يَكُونَ الْإِمَامُ أَعْلَى مِنَ النَّاسِ بِهَذَا الْحَدِيثِ قَالَ فَقُلْتُ إِنَّ سُفْيَانَ بْنَ عُيَيْنَةَ كَانَ يُسْأَلُ عَنْ هَذَا كَثِيرًا فَلَمْ تَسْمَعْهُ مِنْهُ قَالَ لَا .

Udaljenost klanjača od eventualne nečisti Hasan Basri nije precizirao. Ovdje je bitna čistoća mjesta na kome se klanja, a udaljenost nečisti od njega sporedna, iako iz pijeteta prema namazu i lične higijene treba biti čista i bliža okolina.
U Mudevveni se ističe: "Namaz je punovažan ako klanjača od nečisti dijeli zid, ograda ili nužnik."

1 O tome ko je bio graditelj Alejhisselamova minbera ne postoji kategoričko predanje. Ibn-Esir ističe da je to bio neki Grk, rob Sa'da b. Asaa; Ibni-Tin da je to bio rob Sa'da b. Ubade; Ebu-Sa'd da mu je bilo ime Mejmun; drugi da je to rob neke ensarijke, a neki kažu da ga je sagradio Salah, rob Abasov.
Ibnu-Sa'd u svom djelu *Et-Tabekat* ističe kako je Ebu-Hurejra tvrdio da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, obavljao hutbu stojeći na jednom palminom panju, zatim se požalio da mu je teško stajati na tom panju, a Temim Dari, radijallahu anhu, reče:

378. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Abdur-Rahim, njemu Jezid b. Harun, ovome saopćio Humejd Tavil prenoseći od Enesa b. Malika, da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, pao s konja pa mu se zgulila potkoljenica – ili plećka – a bio se zakleo na jednomjesečnu izolaciju od svojih supruga, i odsjeo u svojoj sobi na spratu (kameriji) koji je imao stepenište od (palminih) panjeva. Tu su mu došli njegovi drugovi da ga obiđu i on ih je predvodio u namazu klanjavši sjedeći, a oni stojeći. Pošto je predao selam, rekao je:
"Imam je postavljen za to da ga slijede, i kada on izgovori tekbir, izgovarajte ga i vi, kada se sagne na ruku', sagnite se i vi, kada se spusti na sedždu, spustite se i vi, a ako klanja stojeći, klanjajte i vi stojeći!"
Poslije 29 dana sišao je (suprugama), a drugovi ga upitaše:
– Allahov Poslaniče, ti si se zakleo na povlačenje od supruga mjesec dana?
– Ovaj mjesec imao je 29 dana – rekao je Alejhisselam.[2]

٣٧٨. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِالرَّحِيمِ قَالَ حَدَّثَنَا يَزِيدُ بْنُ هَارُونَ قَالَ أَخْبَرَنَا حُمَيْدٌ الطَّوِيلُ عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ أَنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ سَقَطَ عَنْ فَرَسِهِ فَجُحِشَتْ سَاقُهُ أَوْ كَتِفُهُ وَآلَى مِنْ نِسَائِهِ شَهْرًا فَجَلَسَ فِي مَشْرُبَةٍ لَهُ دَرَجَتُهَا مِنْ جُذُوعٍ فَأَتَاهُ أَصْحَابُهُ يَعُودُونَهُ فَصَلَّى بِهِمْ جَالِسًا وَهُمْ قِيَامٌ فَلَمَّا سَلَّمَ قَالَ إِنَّمَا جُعِلَ الْإِمَامُ لِيُؤْتَمَّ بِهِ فَإِذَا كَبَّرَ فَكَبِّرُوا وَإِذَا رَكَعَ فَارْكَعُوا وَإِذَا سَجَدَ فَاسْجُدُوا وَإِنْ صَلَّى قَائِمًا فَصَلُّوا قِيَامًا وَنَزَلَ لِتِسْعٍ وَعِشْرِينَ فَقَالُوا يَا رَسُولَ اللهِ إِنَّكَ آلَيْتَ شَهْرًا فَقَالَ إِنَّ الشَّهْرَ تِسْعٌ وَعِشْرُونَ .

"Hoćeš li da ti napravim minber (govornicu), poput onih što sam ih vidio u Siriji?"
Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, u vezi s ovim konsultovao se s ashabima i dao postaviti minber, tako da je između njega i džamijskog zida bio prazan prostor širine prolaza jedne ovce.
Abbas b. Abdul-Muttalib kaže da je ovaj minber izradio i na spomenuto mjesto postavio njegov rob i to od samo dvije stepenice iznad koje je bila treća za sjedanje.
Hakim u svom "Iklilu" preko Jezida b. Rummana iznosi da je Alejhisselamov minber bio sagrađen od tri stepenice pod koje je Mu'avija dao staviti još šest i pomakao ga s mjesta na koji ga je stavio Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem. U to doba desilo se pomračenje sunca i dio Mu'avijina minbera biva zapaljen, a Vjerovjesnikov sačuvan i postavljen na staro mjesto.
Iz hadisa se zaključuje:
– dozvoljeno je klanjati na minberu. Alejhisselam je to učinio želeći prisutnim zorno pokazati način obavljanja namaza.
Po mišljenju Ebu-Hanife imam može biti iznad nivoa prisutnih najviše za visinu ljudskog stasa, a po Maliku za neku neznatnu visinu;
– manje kretanje klanjača u namazu ne kvari namaz.
Pisac Muhita kaže da jedan korak učinjen u namazu na bilo koju stranu ne kvari namaz, ali ga dva ili tri koraka kvare i treba ga obnoviti.
Ajni smatra da je ovdje bitna opravdanost kretanja. Ako pred klanjačem ima u safu praznog prostora, on može koraknuti dva i više puta do upražnjenog mjesta.
Hattabi tvrdi da manje radnje ne kvare namaz. Alejhisselamov minber bio je od tri stepenice. Ukoliko je na trećoj sjedio, a na drugoj stajao, njegov silazak i uzlazak na minber nije mogao biti manji od dva koraka.

2 Iz hadisa se može zaključiti:
– dozvoljeno je klanjati na tavanu i ravnom krovu kuće;
– zakletva je legalna i mora se poštivati;

KADA ODJEĆA KLANJAČA PRI OBAVLJANJU SEDŽDE PADA NA NJEGOVU SUPRUGU

باب إذا أصاب ثوبُ المُصلِّي امرأتَهُ إذا سجد

379. PRIČAO NAM JE Museddded prenoseći od Halida da je kazao kako mu je pričao Sulejman Šejbani prenoseći od Abdullaha b. Šeddada, a on od Mejmune, da je kazala:
– Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, bi klanjao, a ispred njega bijah ja s mestruacijom, i kada bi se spuštao na sedždu, često bi padala po meni njegova haljina, a on – kaže Mejmuna – klanjaše obično na sedžadi od palminih grana.[1]

٣٧٩. حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ عَنْ خَالِدٍ قَالَ حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ الشَّيْبَانِيُّ عَنْ عَبْدِاللهِ بْنِ شَدَّادٍ عَنْ مَيْمُونَةَ قَالَتْ كَانَ رَسُولُ اللهِ ﷺ يُصَلِّي وَأَنَا حِذَاءَهُ وَأَنَا حَائِضٌ وَرُبَّمَا أَصَابَنِي ثَوْبُهُ إِذَا سَجَدَ قَالَتْ وَكَانَ يُصَلِّي عَلَى الْخُمْرَةِ .

KLANJANJE NA HASURI

باب الصَّلاة على الحصير

Džabir i Ebu-Seid klanjali su na lađi stojeći, a Hasan (Basri) je rekao:
"Klanjat ćeš stojeći (kao imam), ako to nije teško tvojim drugovima, okrećući se sa lađom (prema kibli). U protivnom klanjat ćeš sjedeći."[2]

وَصَلَّى جَابِرُ بْنُ عَبْدِاللهِ وَأَبُو سَعِيدٍ فِي السَّفِينَةِ قَائِمًا وَقَالَ الْحَسَنُ قَائِمًا مَا لَمْ تَشُقَّ عَلَى أَصْحَابِكَ تَدُورُ مَعَهَا وَإِلَّا فَقَاعِدًا .

– ponekí mjesec hidžretske godine može imati i 29 dana. Ako se musliman obaveže (zavjetuje) na neki posao dok traje samo jedan određeni mjesec za koga se naknadno utvrdi da ima 29 dana, obaveza prestaje istekom 29. dana toga mjeseca, a ukoliko se mjesec nije imenovao, obaveza traje 30 dana;
– zajedničko obavljanje namaza za imamom prisutni čine stojeći, a u slučaju slabosti mogu klanjati i sjedeći bez obzira kako ga imam klanja;
– učesnici zajedničkog klanjanja slijede imama u svim dijelovima obreda, a početni namaski tekbir izgovaraju istovremeno s imamom. Imam treba prednjačiti u izvođenju dijelova obreda. Prema tome, ko bi stupio na ruku', sedždu ili koji drugi dio namaza prije imama, pa ga imam na njima ne bi stigao, namaz mu je pokvaren i treba ga obnoviti;
– poslije preživjele nezgode pa i ranjavanja preporučljivo je uzeti abdest i klanjati koji rekat dobrovoljnog namaza.

1 Iz hadisa se razabire:
– žena s menstruacijom ne treba se izolirati od svojih kućana, ali treba svoje tijelo i odjeću držati što čistije i urednije;
– dozvoljeno je pa i preporučljivo klanjati na hasurici. To su obično činili: Džabir, Ebu-Zerr, Zejd b. Sabit i Ibni-Omer, radijallahu anhum. Omer b. Abdul-Aziz iz pobožnosti sipao bi zemlju po hasuri i na njoj sedždu činio. On je želio dosljedno primjenjivati hadis koga je Alejhisselam rekao Mu'azu, radijallahu anhu: "Spuštaj svoje lice na zemlju!"

2 Slučaj Džabira i Ebu-Seida, radijallahu anhu, zabilježili su drugi muhaddisi detaljno, ističući da je Ubejdullah b. Ebu-Utbe, oslobođeni rob Enesa, rekao: "Putovao sam s Ebu-Derdaom, Ebu-Seidom Hudrijem, Dža'ferom b. Abdullahom, radijallahu anhum, i još s nekim drugovima. Imam nam je klanjao na lađi stojeći i mi smo iza njega klanjali stojeći, a da smo htjeli mogli smo se pri obali usidriti."

380. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Jusuf i kazao da ga je obavijestio Malik prenoseći od Ishaka b. Abdullaha b. Ebu-Talhe, a ovaj od Enesa b. Malika, da je njegova nena Mulejka pozvala Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, na jelo koga je za njega pripremila.
On je jeo, i potom rekao:
"Ustanite da s vama klanjam (kao imam)!"
Ja sam uzeo našu hasuru koja je zbog duže upotrebe već pocrnjela i polio je vodom. Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, stao je, a ja i siroče (Dumejre b. Ebu-Dumejre) stali smo u red iza njega, a starica (Mulejka) iza nas i Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, klanja dva rekata, a onda završi (namaz) i ode kući.

٣٨٠. حَدَّثَنَا عَبْدُاللهِ بْنُ يُوسُفَ قَالَ أَخْبَرَنَا مَالِكٌ عَنْ إِسْحَاقَ بْنِ عَبْدِاللهِ بْنِ أَبِي طَلْحَةَ عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ أَنَّ جَدَّتَهُ مُلَيْكَةَ دَعَتْ رَسُولَ اللهِ ﷺ لِطَعَامٍ صَنَعَتْهُ لَهُ فَأَكَلَ مِنْهُ ثُمَّ قَالَ قُومُوا فَلأُصَلِّ لَكُمْ قَالَ أَنَسٌ فَقُمْتُ إِلَى حَصِيرٍ لَنَا قَدِ اسْوَدَّ مِنْ طُولِ مَا لُبِسَ فَنَضَحْتُهُ بِمَاءٍ فَقَامَ رَسُولُ اللهِ ﷺ وَصَفَفْتُ وَالْيَتِيمَ وَرَاءَهُ وَالْعَجُوزُ مِنْ وَرَائِنَا فَصَلَّى لَنَا رَسُولُ اللهِ ﷺ رَكْعَتَيْنِ ثُمَّ انْصَرَفَ.

Pošto je Alejhisselam klanjao na hasurici, ashabi su putem analogije zaključili da se može klanjati na podu i prostirci umjesto neposredno na goloj zemlji.
Ebu-Hanife, Hasan b. Malik, Ebu-Kilabe i Tavus dozvoljavaju putniku u već plovećoj lađi da klanja i stojeći i sjedeći, imao ili ne imao za to neki razlog, dok Ebu-Jusuf i Muhammed odobravaju to samo u slučaju opravdanog razloga.
U usidrenoj lađi klanja se stojeći. To je stav svih pravnika. Takva lađa tretira se kao kuća. Način obavljanja namaza na brodu, željeznici, avionu i sličnim vozilima vidi se iz izjave Hasana Basrije, koju i Buhari uvažava.
Iz hadisa se još zaključuje:
– pozivu prijatelja treba se odazvati i izneseno jelo jesti;
– fakultativni namazi (nafile) mogu se klanjati zajednički s imamom, s tim da su hanefijski učenjaci smatrali pokuđenim klanjati nafile za imamom izvan ramazana;
– nafile je bolje klanjati kod kuće, a farz-namaze u džamiji;
– može se u gostima u kući domaćina klanjati koji rekat nafile;
– mjesto na kome se klanja mora biti potpuno čisto;
– odraslija muška djeca klanjaju u redu uporedo s odraslim muškarcima, a žene u redovima iza muškaraca;
– žena ne može biti imam muškarcima, a može biti ženama, ako među njima nema muškarca;
– preporučljivo je da se nafile u toku dana klanjaju sve po dva rekata, a Ebu-Hanife preporučuje da se klanjaju po četiri rekata bilo to danju ili noću;
– punovažan je namaz pretpunoljetnog djeteta;
– punovažan je namaz obavljen na rogozini i ostalom rastinju iz zemlje, jer su u svojoj biti čista materija. Ukoliko su ta rastinja uprljana nečistoćom, treba ih prethodno očistiti;
– kada se nađu na okupu sa imamom dvojica, formirat će red stavši odmah iza imama. Ibni-Mes'ud, radijallahu anhu, smatra da u tom slučaju imam staje između njih dvojice.

KLANJANJE NA MALOJ SEDŽADI OD PALMINIH GRANA

باب الصَّلاة على الْخُمْرة

381. PRIČAO NAM JE Ebul-Velid, njemu Šu'be, ovome Sulejman Šejbani prenoseći od Abdullaha b. Šeddada, a on od Mejmune, da je kazala: "Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, klanjaše na maloj sedžadi od palminih grana."

٣٨١. حَدَّثَنَا أَبُو الْوَلِيدِ قَالَ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ قَالَ حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ الشَّيْبَانِيُّ عَنْ عَبْدِاللهِ بْنِ شَدَّادٍ عَنْ مَيْمُونَةَ قَالَتْ كَانَ النَّبِيُّ ﷺ يُصَلِّي عَلَى الْخُمْرَةِ .

KLANJANJE NA PROSTIRCI (POSTELJI)

باب الصَّلاة على الْفِرَاشِ

Enes je klanjao na svojoj prostirci, a i pričao: "Klanjali smo s Vjerovjesnikom, sallallahu alejhi ve sellem, i poneki od nas činjaše sedždu na svojoj odjeći (skutu ili rukavu)."

وَصَلَّى أَنَسٌ عَلَى فِرَاشِهِ وَقَالَ أَنَسٌ كُنَّا نُصَلِّي مَعَ النَّبِيِّ ﷺ فَيَسْجُدُ أَحَدُنَا عَلَى ثَوْبِهِ .

382. PRIČAO NAM JE Isma'il, njemu Malik prenoseći od Ebu-Nadra, oslobođenog roba Omera b. Ubejdullaha, on od Ebu-Selema b. Abdur-Rahmana, a ovaj od Aiše, supruge Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, da je rekla:
"Ležala bih ispred Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, tako da su mi noge bile na mjestu gdje on činjaše sedždu. I, kada bi se spuštao na sedždu, dotakao bi me (vrhovima prstiju) pa bih ja svoje noge povukla, a kada bi ustao, ja bih ih opet ispružila.
U to doba, kaže Aiša, u sobama nije bilo svjetiljki."[1]

٣٨٢. حَدَّثَنَا إِسْمَاعِيلُ قَالَ حَدَّثَنِي مَالِكٌ عَنْ أَبِي النَّضْرِ مَوْلَى عُمَرَ بْنِ عُبَيْدِاللهِ عَنْ أَبِي سَلَمَةَ بْنِ عَبْدِالرَّحْمَنِ عَنْ عَائِشَةَ زَوْجِ النَّبِيِّ ﷺ أَنَّهَا قَالَتْ كُنْتُ أَنَامُ بَيْنَ يَدَيْ رَسُولِ اللهِ ﷺ وَرِجْلَايَ فِي قِبْلَتِهِ فَإِذَا سَجَدَ غَمَزَنِي فَقَبَضْتُ رِجْلَيَّ فَإِذَا قَامَ بَسَطْتُهُمَا قَالَتْ وَالْبُيُوتُ يَوْمَئِذٍ لَيْسَ فِيهَا مَصَابِيحُ .

---

1 Iz hadisa se može zaključiti:
– punovažan je namaz muškarca ispred kojeg se nalaze žene;
– pohvalno je noću klanjati koji rekat nafile;
– manji pokret (ili radnja) učinjen u namazu ne kvari namaz;
– dozvoljeno je klanjati okrenut prema klanjačima, a Seid b. Džubejr smatra da nema nikakve smetnje ako se ispred klanjača nalaze ljudi koji vode pobožni razgovor;
– punovažan je namaz obavljen na prostirci. Ebu-Hanife i Šafija dozvoljavaju klanjati na ćilimu i hasuri.
Ebu-Derda kaže: "Nije me briga (ne bi mi smetalo), i ako bih klanjao na 5 do 6 ćilima naslaganih jedan iznad drugog."
Imam Malik smatra da je dozvoljeno klanjati i sedždu činiti na prostirci od vune, od kostrijeti i sličnih materija.
Pobožni ashabi i tabi'ini, kao Urve b. Zubejr, Ibn-Mes'ud, Katade, Ibni-Musejjeb, radijallahu anhum, i drugi smatrali su pokuđenim klanjati na bilo čemu osim zemlje.

383. PRIČAO NAM JE Jahja b. Bukejr, njemu Lejs prenoseći od Ukajla, on od Ibni-Šihaba koga je obavijestio Urve, a ovog Aiša, da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, klanjao, a ona između njega i pravca Ka‘be bila na (porodičnoj) postelji poprijeko ispružena poput mrtvaca.

٣٨٣. حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ بُكَيْرٍ قَالَ حَدَّثَنَا اللَّيْثُ حَدَّثَنِي عُقَيْلٌ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ قَالَ أَخْبَرَنِي عُرْوَةُ أَنَّ عَائِشَةَ أَخْبَرَتْهُ أَنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ كَانَ يُصَلِّي وَهِيَ بَيْنَهُ وَبَيْنَ الْقِبْلَةِ عَلَى فِرَاشِ أَهْلِهِ اعْتِرَاضَ الْجَنَازَةِ .

384. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Jusuf, njemu Lejs prenoseći od Jezida, on od Iraka, a ovaj od Urve, da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, klanjao, a Aiša između njega i pravca Kabe bila popriječena na postelji na kojoj njih dvoje spavahu.

٣٨٤. حَدَّثَنَا عَبْدُاللهِ بْنُ يُوسُفَ قَالَ حَدَّثَنَا اللَّيْثُ عَنْ يَزِيدَ عَنْ عِرَاكٍ عَنْ عُرْوَةَ أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ كَانَ يُصَلِّي وَعَائِشَةُ مُعْتَرِضَةٌ بَيْنَهُ وَبَيْنَ الْقِبْلَةِ عَلَى الْفِرَاشِ الَّذِي يَنَامَانِ عَلَيْهِ .

OBAVLJANJE SEDŽDE NA ODJEĆI PRI ŽEGI

بَاب السُّجُودِ عَلَى الثَّوْبِ فِي شِدَّةِ الْحَرِّ

Hasan (Basri) kaže: "Drugovi Alejhisselama obavljali su sedždu na tarbanu (saruku) i na kapuljači, a ruke im bijahu u rukavima."

وَقَالَ الْحَسَنُ كَانَ الْقَوْمُ يَسْجُدُونَ عَلَى الْعِمَامَةِ وَالْقَلَنْسُوَةِ وَيَدَاهُ فِي كُمِّهِ .

385. PRIČAO NAM JE Ebul-Velid Hišam b. Abdul-Melik, njemu Bišr b. Mufeddal, a njemu Galib Kattan prenoseći od Bekra b. Abdullaha, on od Enesa b. Malika, da je rekao:
"Klanjali smo s Vjerovjesnikom, sallallahu alejhi ve sellem, pa bi pojedinci između nas stavljali pri velikoj vrućini okrajak svoje haljine na mjesto gdje bi činili sedždu."[2]

٣٨٥. حَدَّثَنَا أَبُو الْوَلِيدِ هِشَامُ بْنُ عَبْدِالْمَلِكِ قَالَ حَدَّثَنَا بِشْرُ بْنُ الْمُفَضَّلِ قَالَ حَدَّثَنِي غَالِبٌ الْقَطَّانُ عَنْ بَكْرِ بْنِ عَبْدِاللهِ عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ قَالَ كُنَّا نُصَلِّي مَعَ النَّبِيِّ ﷺ فَيَضَعُ أَحَدُنَا طَرَفَ الثَّوْبِ مِنْ شِدَّةِ الْحَرِّ فِي مَكَانِ السُّجُودِ .

---

2 Hasan Basri u danima žege činio bi sedždu na svome tajlasanu, a zimi oblačio enbidžanijsku grubu odjeću i u njoj klanjao ne izvlačeći ruke iz rukava. Na jednom omotaju saruka činili su sedždu: Seid b. Musejjeb, Bekr b. Abdullah, Zuhri, Abdullah b. Ebu-Evfa i Abdur-Rahman b. Jezid. Bez potrebe ovako činiti sedždu, spada u pokuđene čine.
Iz hadisa se zaključuje:
– dozvoljeno je u danima žege ili zime činiti sedždu na okrajku rukava ili skutu obučene haljine. Halifa Omer, radijallahu anhu, i poslije jednog džuma-namaza rekao je: "Ljudi, kada neko od vas osjeti prženje pijeska po čelu neka čini sedždu na prostrtom okrajku svoje haljine." Ovo je stav najvećeg broja islamskih učenjaka. Šafija je smatrao da sedždu treba činiti samo na goloj zemlji oslanjajući se na riječi Alejhisselama upućene Rebahi: "Smjesti svoje čelo i nos na zemlju!"

KLANJANJE U SANDALAMA

باب الصَّلاة في النِّعال

386. PRIČAO NAM JE Adem b. Ebu-Ijas, njemu je pričao Šu'be, rekavši da ga je obavijestio Ebu-Mesleme Seid b. Jezid Ezdi, i kazao:
– Pitao sam Enesa b. Malika: "Da li je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, klanjao u svojim sandalama?"
– Da – odgovorio je.[1]

٣٨٦. حَدَّثَنَا آدَمُ بْنُ أَبِي إِيَاسٍ قَالَ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ قَالَ أَخْبَرَنَا أَبُو مَسْلَمَةَ سَعِيدُ بْنُ يَزِيدَ الأَزْدِيُّ قَالَ سَأَلْتُ أَنَسَ بْنَ مَالِكٍ أَكَانَ النَّبِيُّ ﷺ يُصَلِّي فِي نَعْلَيْهِ قَالَ نَعَمْ .

KLANJANJE U OBUĆI (SLIČNOJ MESTVAMA)

باب الصَّلاة في الخِفاف

387. PRIČAO NAM JE Adem, njemu Šu'be prenoseći od A'meša, koji je rekao da je čuo Ibrahima gdje priča prenoseći od Hemmama b. Harisa, da je kazao:
– Vidio sam Džerira b. Abdullaha gdje se pomokri, potom uze abdest, a svoju obuću (sličnu mestvama) samo potra (mokrom rukom) pa usta i klanja. Upitan kasnije (za to) odgovorio je: "Vidio sam Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, da je ovako isto radio."
Ibrahim (Neha'i) kaže: "Ova (Džerirova) izjava se dopala (ljudima) jer je Džerir bio od posljednjih koji su primili islam."[2]

٣٨٧. حَدَّثَنَا آدَمُ قَالَ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ عَنِ الأَعْمَشِ قَالَ سَمِعْتُ إِبْرَاهِيمَ يُحَدِّثُ عَنْ هَمَّامِ بْنِ الْحَارِثِ قَالَ رَأَيْتُ جَرِيرَ ابْنَ عَبْدِاللهِ بَالَ ثُمَّ تَوَضَّأَ وَمَسَحَ عَلَى خُفَّيْهِ ثُمَّ قَامَ فَصَلَّى فَسُئِلَ فَقَالَ رَأَيْتُ النَّبِيَّ ﷺ صَنَعَ مِثْلَ هَذَا قَالَ إِبْرَاهِيمُ فَكَانَ يُعْجِبُهُمْ لأَنَّ جَرِيرًا كَانَ مِنْ آخِرِ مَنْ أَسْلَمَ .

---

1 U čistoj obući može se klanjati. Raznolika su mišljenja o metodi punovažnog čišćenja obuće. Poneki pravnici kažu da je obuća uprljana vlažnom nečistoćom čista kada se otare o zemlju (prašinu). Imami Malik i Ebu-Hanife usvajaju to mišljenje, ali ako se nagazi na suhu nečist treba trljanjem otkloniti nečist, dok vlažnu treba bezuvjetno oprati vodom.
Šafija smatra da se nečist, bila suha ili vlažna, ne može očistiti s papuča, obuće (slične mestvama) i drugog, ničim nego samo vodom.
Ebu-Davud u svojoj zbirci hadisa navodi da je Alejhisselam rekao: "Razlikujte se od Jevreja! Oni se ne mole u papučama, niti obući (sličnoj mestvama)."
I pored toga, Ajni kaže da je sa stanovišta razlikovanja od jevreja, mustehab klanjati u obući, ali nije sunnet jer namaz u sandalama (papučama) nije nešto što je samo po sebi cilj. (prim. rec.)

2 Džerir je primio islam posljednje godine Alejhisselamova života, a to je poslije proklamovanog propisa o uzimanju abdesta vodom, iznesenog u poglavlju El-Maide. Izjava Džerira ukazuje da konkretni ajet nije derogirao činjenje mesha po obući i da ga je Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, koristio i u zadnjim danima svoga života. Mesh po obući utvrđen je brojnim vjerodostojnim hadisima, a Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, vidio je da to čini 37 uglednih ashaba.
Iz hadisa se još zaključuje:

388. PRIČAO NAM JE Ishak b. Nasr, njemu Ebu-Usame prenoseći od A‘meša, on od Muslima, ovaj od Mesruka, a on od Mugire b. Šu‘be, koji kaže: “Polijevao sam Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, za abdest i on je samo potrao (mokrom rukom) svoju obuću (sličnu mestvama) pa klanjao.”

٣٨٨. حَدَّثَنَا إِسْحَاقُ بْنُ نَصْرٍ قَالَ حَدَّثَنَا أَبُو أُسَامَةَ عَنِ الأَعْمَشِ عَنْ مُسْلِمٍ عَنْ مَسْرُوقٍ عَنِ الْمُغِيرَةِ بْنِ شُعْبَةَ قَالَ وَضَّأْتُ النَّبِيَّ ﷺ فَمَسَحَ عَلَى خُفَّيْهِ وَصَلَّى.

NEOBAVLJANJE SEDŽDE PROPISNO

بَاب إِذَا لَمْ يُتِمَّ السُّجُودَ

389. OBAVIJESTIO NAS JE Salt b. Muhammed, njega Mehdi prenoseći od Vasita, on od Ebu-Vaila, a ovaj od Huzejfe, kako je vidio jednog čovjeka koji nije pravilno obavljao ruku‘ i sedždu, pa pošto je isti završio svoj namaz, Huzejfe mu je rekao: “Ti nisi (pravilno) klanjao.”
Ebu-Vail kaže:
– Mislim da je Huzejfe još rekao: “Ako bi ti (tako radeći) umro, umro bi kao onaj koji nije slijedio običaj i pravac Muhammeda, sallallahu alejhi ve sellem.”[3]

٣٨٩. أَخْبَرَنَا الصَّلْتُ بْنُ مُحَمَّدٍ أَخْبَرَنَا مَهْدِيٌّ عَنْ وَاصِلٍ عَنْ أَبِي وَائِلٍ عَنْ حُذَيْفَةَ رَأَى رَجُلًا لَا يُتِمُّ رُكُوعَهُ وَلَا سُجُودَهُ فَلَمَّا قَضَى صَلَاتَهُ قَالَ لَهُ حُذَيْفَةُ مَا صَلَّيْتَ قَالَ وَأَحْسِبُهُ قَالَ لَوْ مُتَّ مُتَّ عَلَى غَيْرِ سُنَّةِ مُحَمَّدٍ ﷺ.

– dozvoljeno je mokriti na otvorenom prostoru, samo treba stati za kakav zaklon i skloniti se od pogleda prolaznika;
– mesh po obući je dozvoljen čin. U takvoj obući se može klanjati ako je obuvena za abdest i ako na njoj nema nečisti;
– dozvoljeno je muškarcu da mokri u prisustvu muškaraca, ali je sunnet da se potraži kakav zaklon.

3 Sunnet je na ruku‘u i sedždi potpuno se smjestiti i umiriti. To je stav Ebu-Hanife i Muhammeda, dok Šafija i Ebu-Jusuf to smatraju strogom dužnošću (farzom).

NA SEDŽDI TREBA OSLOBODITI PAZUHA, PODIĆI PODLAKTICE I UDALJITI IH OD TIJELA

باب يُبْدِي ضَبْعَيْهِ وَيُجَافِي فِي السُّجُودِ

390. Obavijestio nas je Jahja b. Bukejr, njemu Bekr b. Mudar prenoseći od Dža'fera b. Rebija, on od Ibni-Hurmuza, ovaj od Abdullaha b. Malika b. Buhajne:
"Kada bi Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, klanjao, rastavljao bi ruke od tijela da bi mu se ukazivala bjelina ispod pazuha."
Lejs kaže: "Slično mi je pričao Dža'fer b. Rebi'."[1]

٣٩٠. أَخْبَرَنَا يَحْيَى بْنُ بُكَيْرٍ حَدَّثَنَا بَكْرُ بْنُ مُضَرَ عَنْ جَعْفَرِ بْنِ رَبِيعَةَ عَنِ ابْنِ هُرْمُزَ عَنْ عَبْدِاللهِ بْنِ مَالِكٍ ابْنِ بُحَيْنَةَ أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ كَانَ إِذَا صَلَّى فَرَّجَ بَيْنَ يَدَيْهِ حَتَّى يَبْدُوَ بَيَاضُ إِبْطَيْهِ وَقَالَ اللَّيْثُ حَدَّثَنِي جَعْفَرُ بْنُ رَبِيعَةَ نَحْوَهُ.

1 Sunnet je da muškarac pri obavljanju sedžde što više udalji laktove od rebara, a žena da ih prilijepi uz rebra.
U Davudovoj zbirci hadisa navodi se sljedeći Ebu-Mes'udov, radijallahu anhu, opis Poslanikovog, sallallahu alejhi ve sellem, namaza: "... zatim je odmaknuo laktove tako da se sve na njemu smirilo."
Ebu-Zerr, Ibni-Mes'ud, radijallahu anhu, Ibni-Sirin, Ibni-Omer, radijallahu anhuma, i Kajs b. Sa'd dozvoljavaju muškarcu oslanjanje na laktove. Ebu-Davud navodi kako su se ashabi pritužili Alejhisselamu da im je teško držati na sedždi izbočene – uzdignute laktove, a on im je rekao:
– Oslonite ih na koljena!
Ibni-Numejr prenosi od A'meša, a ovaj od Habiba kako je neki čovjek pitao Ibni-Omera, radijallahu anhuma:
– Mogu li se laktovima oslanjati na stegna, kada obavljam sedždu?
– Obavljaj sedždu onako kako ti je lakše – odgovorio je Ibni-Omer.
Šafija u djelu "El-Umm" navodi: "Muškarcu je sunnet da na sedždi izbaci laktove prema vani i drži ih što dalje od rebara, a stomak uzdigne iznad stegana; a ženi da to sve prisloni uz svoj trup."

POGLAVLJA O OKRETANJU PREMA KIBLI (KABI)

أَبْوَابُ اسْتِقْبَالِ الْقِبْلَةِ

VRIJEDNOST OKRETANJA PREMA KIBLI

بَابُ فَضْلِ اسْتِقْبَالِ الْقِبْلَةِ

"Klanjač će prste (vrhove) nogu okretati prema Kabi." To prenosi Ebu-Humejd od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem.

يَسْتَقْبِلُ بِأَطْرَافِ رِجْلَيْهِ قَالَ أَبُو حُمَيْدٍ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ.

391. PRIČAO NAM JE Amr b. Abbas, njemu Ibni-Mehdi, ovome Mensur b. Sa'd prenoseći od Mejmuna b. Sijaha, on od Enesa b. Malika, koji je rekao da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, izjavio:
"Ko obavlja naš namaz, okreće se našoj kibli i jede od onog što mi koljemo, to je musliman koji uživa zaštitu Allaha i Allahovog Poslanika, pa ne kršite ovu Allahovu zaštitu."[2]

٣٩١. حَدَّثَنَا عَمْرُو بْنُ عَبَّاسٍ قَالَ حَدَّثَنَا ابْنُ الْمَهْدِيِّ قَالَ حَدَّثَنَا مَنْصُورُ بْنُ سَعْدٍ عَنْ مَيْمُونِ ابْنِ سِيَاهٍ عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ مَنْ صَلَّى صَلَاتَنَا وَاسْتَقْبَلَ قِبْلَتَنَا وَأَكَلَ ذَبِيحَتَنَا فَذَلِكَ الْمُسْلِمُ الَّذِي لَهُ ذِمَّةُ اللهِ وَذِمَّةُ رَسُولِهِ فَلَا تُخْفِرُوا اللهَ فِي ذِمَّتِهِ.

392. PRIČAO NAM JE Nu'ajm, njemu Ibni-Mubarek prenoseći od Humejda Tavila, on od Enesa b. Malika, koji je rekao da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, izjavio:
"Naređeno mi je da se borim protiv idolopoklonika sve dok ne očituju da je samo jedan Allah i kada budu to izjavili, obavljali naš namaz, okretali se prema našoj kibli i klali žrtvu onako kao što

٣٩٢. حَدَّثَنَا نُعَيْمٌ قَالَ حَدَّثَنَا ابْنُ الْمُبَارَكِ عَنْ حُمَيْدٍ الطَّوِيلِ عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ أُمِرْتُ أَنْ أُقَاتِلَ النَّاسَ حَتَّى يَقُولُوا لَا إِلَهَ إِلَّا اللهُ فَإِذَا قَالُوهَا وَصَلَّوْا صَلَاتَنَا وَاسْتَقْبَلُوا

---

2 U namazu se licem i cijelim tijelom okreće prema kibli (Ka'bi). To je obligatna dužnost (farz), a dodatna vrlina da se, ako se može, okrenu i ostali sporedniji dijelovi tijela kao vrhovi nožnih prsta, pa makar to bilo i na sjedenju.
Abdullah b. Omer, radijallahu anhuma, prenosi hadis da je sunnet sjediti u namazu na lijevoj nozi, a prste desne noge podviti da im vrhovi budu makar djelomično okrenuti prema Ka'bi.
Iz hadisa se još može zaključiti:
– sud o ljudima donosi se prema njihovim djelima i vanjskim manifestacijama. Ko vrši propise islama taj je musliman;
– okretanje prema kibli spada u namaske farzove, i ko ga hotimično zanemari, namaz mu je bezvrijedan. Okretanje prema Ka'bi je uvjet za valjanost namaza, izuzimajući slučaj opasnosti od neprijatelja ili druge objektivne smetnje;
– stanovnici Mekke trebaju se okretati pravo prema zgradi Ka'be, a stanovnici drugih krajeva prema strani na kojoj se Ka'ba nalazi;
– među znakove pripadnosti islama spada i jedenje mesa stoke zaklane po propisima islama.

mi koljemo, onda je, s tim njihovim postupkom, njihova krv i imovina za nas neprikosnovena – osim kada to pravda zahtijeva – a konačni njihov obračun pripada Allahu."

قِبْلَتَنَا وَذَبَحُوا ذَبِيحَتَنَا فَقَدْ حَرُمَتْ عَلَيْنَا دِمَاؤُهُمْ وَأَمْوَالُهُمْ إِلَّا بِحَقِّهَا وَحِسَابُهُمْ عَلَى اللهِ .

393. Ibnu-Ebi-Merjem kaže da ga je obavijestio Jahja b. Ejjub, rekavši da mu je pričao Humejd, ovome Enes prenoseći od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem; a Ali b. Abdullah kaže da mu je pričao Halid b. Haris, njemu Humejd, rekavši da je Mejmun b. Sijah pitao Enesa b. Malika i rekao:
– Ebu-Hamza, šta krv roba (čovjeka) i njegovu imovinu čini neprikosnovenim?
– Onaj ko očituje da nema Boga osim Jedinog Allaha, okreće se našoj kibli, klanja kako klanjamo, i jede ono što mi koljemo, smatra se muslimanom i ima sva prava i dužnosti kao svaki musliman – odgovori (Enes).[1]

٣٩٣. قَالَ ابْنُ أَبِي مَرْيَمَ أَخْبَرَنَا يَحْيَى بْنُ أَيُّوبَ حَدَّثَنَا حُمَيْدٌ حَدَّثَنَا أَنَسٌ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ وَقَالَ عَلِيُّ ابْنُ عَبْدِ اللهِ حَدَّثَنَا خَالِدُ بْنُ الْحَارِثِ قَالَ حَدَّثَنَا حُمَيْدٌ قَالَ سَأَلَ مَيْمُونُ بْنُ سِيَاهٍ أَنَسَ بْنَ مَالِكٍ قَالَ يَا أَبَا حَمْزَةَ مَا يُحَرِّمُ دَمَ الْعَبْدِ وَمَالَهُ فَقَالَ مَنْ شَهِدَ أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا اللهُ وَاسْتَقْبَلَ قِبْلَتَنَا وَصَلَّى صَلَاتَنَا وَأَكَلَ ذَبِيحَتَنَا فَهُوَ الْمُسْلِمُ لَهُ مَا لِلْمُسْلِمِ وَعَلَيْهِ مَا عَلَى الْمُسْلِمِ .

PRAVAC OKRETANJA U NAMAZU ZA MEDINELIJE, STANOVNIKE ŠAMA, ISTOKA (I ZAPADA)[2]

باب قِبْلَةِ أَهْلِ الْمَدِينَةِ وَأَهْلِ الشَّأْمِ وَالْمَشْرِقِ

Pravac okretanja u namazu nije na istok ni na zapad,[3] jer je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
"Ne okrećite se prema kibli pri vršenju velike nužde ili samom mokrenju, nego se okrećite prema istoku ili zapadu!"

لَيْسَ فِي الْمَشْرِقِ وَلَا فِي الْمَغْرِبِ قِبْلَةٌ لِقَوْلِ النَّبِيِّ ﷺ لَا تَسْتَقْبِلُوا الْقِبْلَةَ بِغَائِطٍ أَوْ بَوْلٍ وَلَكِنْ شَرِّقُوا أَوْ غَرِّبُوا .

1 Gornji hadis u drugim hadiskim zbirkama iznesen je u nešto izmijenjenoj varijanti. U nekim se garantuje sigurnost svakom ko javno očituje vjeru u Allaha, dželle šanuhu, i Njegova poslanika Muhammeda, sallallahu alejhi ve sellem, u drugim, ko pored toga vrši još obligatne namaze, a u nekim ko daje još i zekat. Sve te varijante ukazuju na postepenost objavljivanja tih dužnosti. Svaka varijanta hadisa nastala je prema potrebama i uvjetima tadašnjeg društva.

2 Buhari je spomenuvši istok mislio i na zapad, a to je – po mišljenju Ajnija – uradio zato što je većina islamskih zemalja na istoku. (prim. rec.)

3 Ajni smatra da se ovo odnosi na Medinu i sva ona mjesta kojima je Kaba u istom pravcu kao i Medina. (prim. rec.)

394. PRIČAO NAM JE Ali b. Abdullah, njemu Sufjan, a njemu Zuhri prenoseći od Ataa b. Jezida, a on od Ebu-Ejjuba Ensarije, da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
"Kada odete obavljati nuždu, ne okrećite se licem niti leđima prema kibli, nego se okrećite prema istoku ili prema zapadu!"
Ebu-Ejjub (Ensari) kaže:
– Došli smo (jednom) u Siriju i tamo našli nužnike izgrađene (licem) prema Kabi i mi se okretasmo na drugu stranu (u njima), moleći Uzvišenog Allaha za oprost (sebi i onim koji su ih tako postavili)."
Prenosi se od Ez-Zuhrija, on od Ataa, da je kazao: "Isto tako sam i ja čuo od Ebu-Ejjuba, a on od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem."[4]

٣٩٤. حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ عَبْدِاللهِ قَالَ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ قَالَ حَدَّثَنَا الزُّهْرِيُّ عَنْ عَطَاءِ بْنِ يَزِيدَ اللَّيْثِيِّ عَنْ أَبِي أَيُّوبَ الْأَنْصَارِيِّ أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ قَالَ إِذَا أَتَيْتُمُ الْغَائِطَ فَلَا تَسْتَقْبِلُوا الْقِبْلَةَ وَلَا تَسْتَدْبِرُوهَا وَلَكِنْ شَرِّقُوا أَوْ غَرِّبُوا قَالَ أَبُو أَيُّوبَ فَقَدِمْنَا الشَّأْمَ فَوَجَدْنَا مَرَاحِيضَ بُنِيَتْ قِبَلَ الْقِبْلَةِ فَنَنْحَرِفُ وَنَسْتَغْفِرُ اللهَ تَعَالَى وَعَنِ الزُّهْرِيِّ عَنْ عَطَاءٍ قَالَ سَمِعْتُ أَبَا أَيُّوبَ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ مِثْلَهُ .

O RIJEČIMA UZVIŠENOG ALLAHA: "A UZMITE MJESTO NA KOJEM JE STAJAO IBRAHIM KAO TEREN ZA OBAVLJANJE NAMAZA!"

باب قول الله تعالى (واتخذوا من مقام إبراهيم مصلى)

395. PRIČAO NAM JE Humejdi, njemu Sufjan, a ovome Amr b. Dinar, rekavši:
– Pitali smo Ibni-Omera za čovjeka koji je obavio obilazak oko Ka'be radi umre i nije obavio sa'j (trčanje) između Saffe i Merve, da li on smije imati intimni odnos sa svojom suprugom?
– Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, došao je (u Mekku) – odgovori on – obišao Ka'bu sedam puta, klanjao iza mjesta (na kojem je stajao Ibrahim – Mekkami-Ibrahim) dva rekata i obavio sa'j između Saffe i Merve, a vi u Allahovom Poslaniku imate dobar uzor.

٣٩٥. حَدَّثَنَا الْحُمَيْدِيُّ قَالَ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ قَالَ حَدَّثَنَا عَمْرُو بْنُ دِينَارٍ قَالَ سَأَلْنَا ابْنَ عُمَرَ عَنْ رَجُلٍ طَافَ بِالْبَيْتِ الْعُمْرَةَ وَلَمْ يَطُفْ بَيْنَ الصَّفَا وَالْمَرْوَةِ أَيَأْتِي امْرَأَتَهُ فَقَالَ قَدِمَ النَّبِيُّ ﷺ فَطَافَ بِالْبَيْتِ سَبْعًا وَصَلَّى خَلْفَ الْمَقَامِ رَكْعَتَيْنِ وَطَافَ بَيْنَ الصَّفَا وَالْمَرْوَةِ وَقَدْ كَانَ لَكُمْ فِي رَسُولِ اللهِ أُسْوَةٌ حَسَنَةٌ .

4 Po mišljenju Malika i Šafije, obavljanje bilo male ili velike nužde na otvorenom prostoru, okrenutog lica prema Ka'bi, spada u najstrožije zabrane (haram).

396. Pitali smo i Džabira b. Abdullaha, pa nam je odgovorio:
"Neka joj se on ni u kom slučaju ne primiče dok ne obavi sa'j između Saffe i Merve!"[1]

٣٩٦. وَسَأَلْنَا جَابِرَ بْنَ عَبْدِاللهِ فَقَالَ لَا يَقْرَبَنَّهَا حَتَّى يَطُوفَ بَيْنَ الصَّفَا وَالْمَرْوَةِ .

397. PRIČAO NAM JE Musedded, njemu Jahja prenoseći od Sejfa, tj. Ibu-Sulejmana, rekavši da je čuo Mudžahida da je izjavio:
– Došlo se Abdullahu b. Omeru i reklo: "Ovo je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, unišao u Ka'bu?"
– Okrenuo sam se, kaže Ibni-Omer, a Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, već je bio izašao. Bilala sam našao među dovracima, pa sam ga upitao:
"Da li je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, klanjao u Ka'bi?"
– Da, dva rekata, između ona dva stuba na lijevoj strani Ka'be kada ulaziš – odgovorio je Bilal. Potom je Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, izašao i klanjao dva rekata pred Ka'bom (iza mjesta na kojem je stajao Ibrahim).[2]

٣٩٧. حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ قَالَ حَدَّثَنَا يَحْيَى عَنْ سَيْفٍ يَعْنِي ابْنَ سُلَيْمَانَ قَالَ سَمِعْتُ مُجَاهِدًا قَالَ أُتِيَ ابْنُ عُمَرَ فَقِيلَ لَهُ هَذَا رَسُولُ اللهِ ﷺ دَخَلَ الْكَعْبَةَ فَقَالَ ابْنُ عُمَرَ فَأَقْبَلْتُ وَالنَّبِيُّ ﷺ قَدْ خَرَجَ وَأَجِدُ بِلَالًا قَائِمًا بَيْنَ الْبَابَيْنِ فَسَأَلْتُ بِلَالًا فَقُلْتُ أَصَلَّى النَّبِيُّ ﷺ فِي الْكَعْبَةِ قَالَ نَعَمْ رَكْعَتَيْنِ بَيْنَ السَّارِيَتَيْنِ اللَّتَيْنِ عَلَى يَسَارِهِ إِذَا دَخَلْتَ ثُمَّ خَرَجَ فَصَلَّى فِي وَجْهِ الْكَعْبَةِ رَكْعَتَيْنِ .

1 Podijeljena su mišljenja učenjaka o mjestu na kojem je stajao Ibrahim, alejhi selam, (Mekkami–Ibrahim). Jedni smatraju da je to cijeli Harem Ka'be, a drugi da je to kamen na kome je stajao Ibrahim, alejhi selam, a koji mu je dala Ismailova, alejhi selam, supruga da na njega stane kada je prala glavu pejgamberu.
Preneseno je da je Omer, radijallahu anhu, na Oprosnom hadžu (Hadždžetul-veda'u) pitao Alejhisselama:
– Je li ovo mjesto na kojem je stajao naš otac Ibrahim?
– Da – rekao je Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem
Na Omerov upit da bi se moglo uzeti kao mjesto za namaz, objavljen je i ajet naveden u gornjem naslovu.
Trčanje između Safe i Merve je vadžib prilikom obavljanja umre. Obilaženje oko Ka'be i trčanje između Safe i Merve vrši se u turnusu od po sedam ophodnji.
Preporučljivo je, a po mišljenju nekih pravnika i dužnost hodočasnika, da klanjanje dva rekata, iza Mekkami-Ibrahima; po nekima je to sunnet, a po nekima vadžib. Neki, opet, kažu da je njihov tretman kao tretman tavafa poslije kojeg se klanjaju ova dva rekata. Ako se radi o tavafu koji je sunnet, i ta dva rekata su sunnet, a ako je tavaf vadžib i ta dva rakata su vadžib.

2 Dozvoljeno je hodočasniku ući u Ka'bu. U "Mugniju" se navodi da je to i poželjno (mustehab), ali samo bosonog. Po ulasku mustehab (poželjno) je klanjati dva rekata nafile.
Usame, radijallahu anhu, smatra da je Alejhisselam u Ka'bi proučio samo dovu. Ibni-Abbas kaže da su obadvije verzije ispravne pretpostavljajući da je Alejhisselam ulazio dva puta u Ka'bu: jednom kada je klanjao i učio dovu, a drugi put kada je učinio samo dovu.
Neki pravnici za Usamu, radijallahu anhu, ističu da on nije mogao vidjeti čin Alejhisselamova obreda u Ka'bi kroz zatvorena vrata, nego samo po njihovom otvaranju kada je već učio dovu.
Na osnovu gornjeg slučaja najbolje je nafilu klanjati od dva rekata, bilo noću bilo danju. To je stav Šafije, Malika i Ahmeda, dok Ebu-Jusuf i Muhammed smatraju da je bolje nafilu klanjati od dva rekata, ali samo u noći. Ebu-Hanife smatra da je kod ovih namaza najbolje selam predavati poslije svakog četvrtog

398. PRIČAO NAM JE Ishak b. Nasr, njemu Abdur-Rezak, njega obavijestio Ibni-Džurejdž prenoseći od Ataa, a on od Ibni-Abbasa da je kazao:
– Kada je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, unišao u Ka'bu, činio je dovu duž svake njene strane, a klanjao nije dok nije iz nje izašao. Pošto je izašao, klanjao je dva rekata naspram same Ka'be i rekao: "Ovo je pravac okretanja u namazu."[3]

٣٩٨. حَدَّثَنَا إِسْحَاقُ بْنُ نَصْرٍ قَالَ حَدَّثَنَا عَبْدُالرَّزَّاقِ أَخْبَرَنَا ابْنُ جُرَيْجٍ عَنْ عَطَاءٍ قَالَ سَمِعْتُ ابْنَ عَبَّاسٍ قَالَ لَمَّا دَخَلَ النَّبِيُّ ﷺ الْبَيْتَ دَعَا فِي نَوَاحِيهِ كُلِّهَا وَلَمْ يُصَلِّ حَتَّى خَرَجَ مِنْهُ فَلَمَّا خَرَجَ رَكَعَ رَكْعَتَيْنِ فِي قُبُلِ الْكَعْبَةِ وَقَالَ هَذِهِ الْقِبْلَةُ .

OKRETANJE KLANJAČA PREMA KABI GDJE GOD ON BIO

بَاب التَّوَجُّهِ نَحْوَ الْقِبْلَةِ حَيْثُ كَانَ

Ebu-Hurejra kaže da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
"Okreni se prema Ka'bi i izgovori tekbir!"

وَقَالَ أَبُو هُرَيْرَةَ قَالَ النَّبِيُّ ﷺ اسْتَقْبِلِ الْقِبْلَةَ وَكَبِّرْ .

399. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Redža i kazao da mu je prenio Israil od Ebu-Ishaka, on od Berraa b. Aziba, radijallahu anhuma, koji je rekao:
– Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, klanjao je okrećući se prema Bejtul-makdisu u Jerusalemu šesnaest ili sedamnaest mjeseci, a volio se okretati prema Ka'bi, pa je Uzvišeni Allah objavio: "... Vidimo da svoje lice stalno okrećeš prema nebu, okreći ga prema Ka'bi..." i on se okrenuo prema Ka'bi.
Nerazboriti ljudi, a to su Jevreji govorili su: "Šta je muslimane potaknulo da odustanu od dotadašnjeg njihovog pravca okretanja u namazu?" Reci: "Allahov je istok i zapad i on upućuje na Pravi put koga hoće."
S Vjerovjesnikom, sallallahu alejhi ve sellem, klanjao je jedan čovjek koji je po obavljenom

٣٩٩. حَدَّثَنَا عَبْدُاللهِ بْنُ رَجَاءٍ قَالَ حَدَّثَنَا إِسْرَائِيلُ عَنْ أَبِي إِسْحَاقَ عَنِ الْبَرَاءِ بْنِ عَازِبٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا قَالَ كَانَ رَسُولُ اللهِ ﷺ صَلَّى نَحْوَ بَيْتِ الْمَقْدِسِ سِتَّةَ عَشَرَ أَوْ سَبْعَةَ عَشَرَ شَهْرًا وَكَانَ رَسُولُ اللهِ ﷺ يُحِبُّ أَنْ يُوَجَّهَ إِلَى الْكَعْبَةِ فَأَنْزَلَ اللهُ (قَدْ نَرَى تَقَلُّبَ وَجْهِكَ فِي السَّمَاءِ) فَتَوَجَّهَ نَحْوَ الْكَعْبَةِ وَقَالَ السُّفَهَاءُ مِنَ النَّاسِ وَهُمُ الْيَهُودُ (مَا وَلَّاهُمْ عَنْ قِبْلَتِهِمُ الَّتِي كَانُوا عَلَيْهَا قُلْ لِلَّهِ الْمَشْرِقُ وَالْمَغْرِبُ يَهْدِي مَنْ يَشَاءُ إِلَى صِرَاطٍ مُسْتَقِيمٍ) فَصَلَّى مَعَ النَّبِيِّ ﷺ رَجُلٌ ثُمَّ

rekata i noću i danju. On svoje mišljenje temelji na izjavi Ibni-Abbasa, radijallahu anhuma, koji je vidio Alejhisselama da je tako klanjao u sobi supruge Mejmune, radijallahu anha.
Namaz u Ka'bi, bio obligatan ili fakultativan, dozvoljeno je obaviti i punovažan je po mišljenju Ebu-Hanife i Šafije. Imam Malik usvaja gornji stav za nafile, a farz-namaz i dva rekata poslije tavafa hodočasnik treba obnoviti dok još traje njegovo vrijeme.
Namaz obavljen na krovu Ka'be treba, po mišljenju Ešheba, ponoviti u svakom slučaju.

3 Ka'ba je nepromjenjivi pravac i cilj kojem se muslimani okreću u namazu. Ko je vidi, treba u namazu biti okrenut tačno prema zgradi Ka'be, a ko je ne vidi okreće se prema strani gdje se ona nalazi.

namazu izašao i naišao pokraj jedne grupe ensarija, koji su bili u ikindijskom namazu još okrenuti prema Bejtul-makdisu u Jerusalemu. On im je rekao, a i zaklinje se da je maloprije klanjao zajedno s Allahovim Poslanikom, sallallahu alejhi ve sellem, i da se Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, okrenuo u samom namazu prema Ka'bi, a za njim i narod, i tako su se svi okrenuli prema Ka'bi.[1]

خَرَجَ بَعْدَ مَا صَلَّى فَمَرَّ عَلَى قَوْمٍ مِنَ الْأَنْصَارِ فِي صَلَاةِ الْعَصْرِ نَحْوَ بَيْتِ الْمَقْدِسِ فَقَالَ هُوَ يَشْهَدُ أَنَّهُ صَلَّى مَعَ رَسُولِ اللهِ ﷺ وَأَنَّهُ تَوَجَّهَ نَحْوَ الْكَعْبَةِ فَتَحَرَّفَ الْقَوْمُ حَتَّى تَوَجَّهُوا نَحْوَ الْكَعْبَةِ .

400. PRIČAO NAM JE Muslim b. Ibrahim, njemu kazao Hišam b. Ebu-Abdullah, rekavši da mu je prenio Jahja b. Ebu-Kesir od Muhammeda b. Abdur-Rahmana, a on od Džabira b. Abdullaha, da je rekao:
– Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, klanjaše (nafile) na svojoj devi onako kako bi se ona okretala, a kada bi htio klanjati obligatni namaz (farz), sišao bi s nje i okrenuo se prema Ka'bi.[2]

٤٠٠. حَدَّثَنَا مُسْلِمُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ قَالَ حَدَّثَنَا هِشَامُ بْنُ أَبِي عَبْدِاللهِ قَالَ حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ أَبِي كَثِيرٍ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ عَبْدِالرَّحْمَنِ عَنْ جَابِرِ بْنِ عَبْدِاللهِ قَالَ كَانَ رَسُولُ اللهِ ﷺ يُصَلِّي عَلَى رَاحِلَتِهِ حَيْثُ تَوَجَّهَتْ فَإِذَا أَرَادَ الْفَرِيضَةَ نَزَلَ فَاسْتَقْبَلَ الْقِبْلَةَ .

401. PRIČAO NAM JE Usman i kazao da mu je prenio Džerir od Mensura, ovaj od Ibrahima, a on od Alkame da je rekao kako je Abdullah izjavio:
– Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, klanjao je (u gornjem slučaju podne ili ikindiju) – a Ibrahim Erdi je rekao: "Ne znam da li je klanjao više ili manje – i pošto je" (kaže prenosilac), "predao selam, neko je rekao: 'Allahov Poslaniče, je li se nešto novo pojavilo u vezi s namazom?'"
– A šta bi to bilo? – upitao je on.
– Klanjao si tako i tako – rekli su prisutni.

٤٠١. حَدَّثَنَا عُثْمَانُ قَالَ حَدَّثَنَا جَرِيرٌ عَنْ مَنْصُورٍ عَنْ إِبْرَاهِيمَ عَنْ عَلْقَمَةَ قَالَ قَالَ عَبْدُاللهِ صَلَّى النَّبِيُّ ﷺ قَالَ إِبْرَاهِيمُ لَا أَدْرِي زَادَ أَوْ نَقَصَ فَلَمَّا سَلَّمَ قِيلَ لَهُ يَا رَسُولَ اللهِ أَحَدَثَ فِي الصَّلَاةِ شَيْءٌ قَالَ وَمَا ذَاكَ قَالُوا صَلَّيْتَ كَذَا وَكَذَا فَثَنَى رِجْلَيْهِ وَاسْتَقْبَلَ الْقِبْلَةَ وَسَجَدَ سَجْدَتَيْنِ ثُمَّ سَلَّمَ فَلَمَّا أَقْبَلَ عَلَيْنَا بِوَجْهِهِ قَالَ إِنَّهُ لَوْ حَدَثَ فِي

1 Derogacija u šerijatskom pravu je moguća. Biti okrenut u namazu prema Ka'bi obligatna je dužnost (vadžib). Punovažan je namaz osobe koja u toku namaza sazna stranu Ka'be i prema njoj se okrene.

2 Obaviti namaz mimo Ka'be dozvoljava se uz opravdan razlog. U slučaju kiše ili blatnjava terena, namaz se može klanjati na jahalici okrenuvši je prema Ka'bi. Ukoliko se jahalica ne može okrenuti, okrenut će se jahač koliko je moguće i sjedeći mimikom (išaretom) klanjati. Ovako postupa i osoba koja se boji da neće moći više uzjahati jahalicu, da će je napasti razbojnik ili zvjerka. U *Muhitu* se ističe da su to opravdani razlozi samo na području van naselja.
Imami Ahmed i Ebu-Sevr preporučuju da se makar početni tekbir nafile izgovori prema Ka'bi, a potom se jahač može okretati kuda se okrene jahalica.

Tada je presavio svoje noge, okrenuo se prema Ka‘bi, učinio još dvije sedžde i predao selam. Kada se licem prema nama okrenuo, rekao je:
– Da se u namazu nešto izmijenilo, ja bih vas o tome sigurno obavijestio. Međutim, ja sam čovjek kao i vi, zaboravljam kao što vi zaboravljate, pa kada budem što zaboravio, vi me na to podsjetite, a kada neko od vas posumnja u ispravnost obavljenog namaza, neka uzme ono što je sigurno, zatim neka to dopuni, potom preda selam i zatim učini dvije sedžde.[3]

الصَّلَاةِ شَيْءٌ لَنَبَّأْتُكُمْ بِهِ وَلَكِنْ إِنَّمَا أَنَا بَشَرٌ مِثْلُكُمْ أَنْسَى كَمَا تَنْسَوْنَ فَإِذَا نَسِيتُ فَذَكِّرُونِي وَإِذَا شَكَّ أَحَدُكُمْ فِي صَلَاتِهِ فَلْيَتَحَرَّ الصَّوَابَ فَلْيُتِمَّ عَلَيْهِ ثُمَّ لِيُسَلِّمْ ثُمَّ يَسْجُدُ سَجْدَتَيْنِ .

3 Moguća je zaboravnost vjerovjesnikâ u vjerskim obredima i ovozemnim poslovima, a nemoguća je u dostavljanju Objave ljudima.
Riječ običnog govora izrečena u namazu kvari namaz.
Dozvoljen govor u namazu razvrstan je u *Mugniju* u sljedećih pet grupa:
I – govor osobe koja još ne zna šta je sve dozvoljeno činiti u namazu. Kadi Ijad primjećuje da je moguće da takav namaz nije pokvaren, ali mu je nepoznat takav stav ranijih islamskih učenjaka;
II – govor osobe koja zaboravi da je u namazu. To je stav Malika i Šafija, dok Ibrahim Neha‘i, Katade, Hammad i pravnici racionalističke škole (ashabur-re’j) smatraju da je namaz pokvaren;
III – Prinudna pojava glasa kao zijevanje, uzdisanje, jecanje, kraći plač pa i riječ osobe koja se trenutno u toku namaza zanese u san. Ahmed b. Hanbel se ustegnuo odgovoriti o ovom posljednjem;
IV – govor iz stvarne nužde i potrebe da bi spasio nečiji život kao upozorenje na ujed zmije, pad djeteta ili slijepca u provaliju. Pravnici hanfijske škole i neki učenjaci šafijskog pravca smatraju da takve riječi kvare namaz;
V – govor, misleći da je namaz završio. Racionalisti (ashabur-re’j) smatraju da bilo kakav govor u namazu osim *tekbira*, *tehlila*, *tesbiha* i Kur’ana nije dozvoljen.
Sehvi-sedžda se sastoji od dvije namaske sedžde i čini se iza obavljenog selama, po stavu učenjaka hanefijske škole.
Imam Ahmed smatra da se svaka sehvi-sedžda obavlja prije selama, izuzimajući osobu koja se poslije obavljenog selama sjeti nekog propusta u namazu, ili imama koji nije potpuno siguran, pa postupi po svome preovladavajućem mišljenju.
Ko sumnja u broj obavljenih rekata, treba eventualno izostavljene rekate odmah nadoknaditi na osnovu svog preovladavajućeg mišljenja. Jedna sehvi-sedžda vrijedi za niz propusta u jednom namazu. Alejhisselam je u gornjem slučaju klanjao pet rekata podne-namaza i predavši selam razgovarao s prisutnim, a potom klanjao još jedan rekat i na koncu za sve to učinio jednu sehvi-sedždu.

O PRAVCU OKRETANJA U NAMAZU I O MIŠLJENJU DA NE TREBA OBNAVLJATI NAMAZ ONAJ KOJI SE GREŠKOM OKRENUO I KLANJAO U NEKOM DRUGOM PRAVCU

باب ما جاء في القبلة ومن لم ير الإعادة على من سها فصلى إلى غير القبلة

Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, predao je selam na dva rekata podne-namaza, okrenuo se licem prema svijetu, a potom nastavio klanjati preostali dio (namaza).[1]

وَقَدْ سَلَّمَ النَّبِيُّ ﷺ فِي رَكْعَتَيِ الظُّهْرِ وَأَقْبَلَ عَلَى النَّاسِ بِوَجْهِهِ ثُمَّ أَتَمَّ مَا بَقِيَ .

402. PRIČAO NAM JE Amr b. Avn i kazao da mu je prenio Hušejm od Humejda, a ovaj od Enesa b. Malika, da je Omer b. El-Hattab izjavio:
– Podudario sam se s odlukom svoga Gospodara u tri slučaja. Rekao sam: "Allahov Poslaniče, kad bismo uzeli Mekkami-Ibrahima kao mjesto za namaz, i objavljeno je: '... Uzmite Mekkami-Ibrahim kao prostor za namaz...!'";
O propisu pokrivanja (žena), rekao sam: "Allahov Poslaniče, kad bi naredio svojim ženama da se pokrivaju, jer s njima razgovara i čestiti i prestupnik", pa je objavljen propis o pokrivaju žena, i Vjerovjesnikove, sallallahu alejhi ve sellem, supruge su se udružile u ljubomori na njega, pa sam im rekao: "Možda će mu njegov Gospodar, ako vam da razvod braka, dati u zamjenu bolje supruge od vas", pa je i ovaj propis objavljen.[2]
Ebu-Abdullah:

٤٠٢ . حَدَّثَنَا عَمْرُو بْنُ عَوْنٍ قَالَ حَدَّثَنَا هُشَيْمٌ عَنْ حُمَيْدٍ عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ قَالَ قَالَ عُمَرُ بْنُ الْخَطَّابِ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ وَافَقْتُ رَبِّي فِي ثَلَاثٍ فَقُلْتُ يَا رَسُولَ اللهِ لَوِ اتَّخَذْنَا مِنْ مَقَامِ إِبْرَاهِيمَ مُصَلًّى فَنَزَلَتْ (وَاتَّخِذُوا مِنْ مَقَامِ إِبْرَاهِيمَ مُصَلًّى) وَآيَةُ الْحِجَابِ قُلْتُ يَا رَسُولَ اللهِ لَوْ أَمَرْتَ نِسَاءَكَ أَنْ يَحْتَجِبْنَ فَإِنَّهُ يُكَلِّمُهُنَّ الْبَرُّ وَالْفَاجِرُ فَنَزَلَتْ آيَةُ الْحِجَابِ وَاجْتَمَعَ نِسَاءُ النَّبِيِّ ﷺ فِي الْغَيْرَةِ عَلَيْهِ فَقُلْتُ لَهُنَّ (عَسَى رَبُّهُ إِنْ طَلَّقَكُنَّ أَنْ يُبْدِلَهُ أَزْوَاجًا خَيْرًا مِنْكُنَّ) فَنَزَلَتْ هَذِهِ الآيَةُ

---

1 Onaj ko iz zaborava klanja mimo pravca Ka'be, neće ponoviti namaz. To je stav Ibrahima Neha'ija, Šafija, Ataa, Seida b. Musejjeba, Hammada, Sufjana Sevrija, Ebu-Hanife i Buharije.
Tirmizi i Ibni-Madže u svojim hadiskim zbirkama navode da su ashabi jednog oblačnog dana bili s Vjerovjesnikom, sallallahu alejhi ve sellem, u nekom vojnom pohodu i nisu mogli tačno odrediti stranu Ka'be, nego su klanjali po svom nahođenju. Kada se razvedrilo, saznali su da su klanjali mimo Ka'be. To su izložili Alejhisselamu, a Uzvišeni Allah objavi ajet: "... Kuda se god budete okretali, tamo je i Allahovo lice..."

2 Poslanik Ibrahim pohvaljen je u Kur'anu na mnogo mjesta, nazvan je prvim muslimanom i graditeljem Bejtul-harama, na osnovu čega je Omer, radijallahu anhu, i dao gornji prijedlog.
U početku islama odijevanje žene je ostalo onako kako je bilo u džahilijetu. Alejhisselam je znao da u vezi s tim treba učiniti izvjesne izmjene, ali je čekao Objavu. Propisi o pokrivanju draži žene objavljeni su treće, četvrte ili pete godine po Hidžri, po Alejhisselamovu vjenčanju sa Zejnebom, kćerkom Džahšovom, radijallahu anha.

قَالَ أَبُو عَبْدِ اللهِ و حَدَّثَنَا ابْنُ أَبِي مَرْيَمَ قَالَ أَخْبَرَنَا يَحْيَى بْنُ أَيُّوبَ قَالَ حَدَّثَنِي حُمَيْدٌ قَالَ سَمِعْتُ أَنَسًا بِهَذَا .

PRIČAO NAM JE Ibnu-Ebi-Merjem da ga je izvijestio Jahja b. Ejjub, rekavši da mu je ispričao Humejd i kazao:
"Taj isti hadis čuo sam i ja od Enesa."

٤٠٣. حَدَّثَنَا عَبْدُاللهِ بْنُ يُوسُفَ قَالَ أَخْبَرَنَا مَالِكُ بْنُ أَنَسٍ عَنْ عَبْدِاللهِ بْنِ دِينَارٍ عَنْ عَبْدِاللهِ ابْنِ عُمَرَ قَالَ بَيْنَا النَّاسُ بِقُبَاءٍ فِي صَلَاةِ الصُّبْحِ إِذْ جَاءَهُمْ آتٍ فَقَالَ إِنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ قَدْ أُنْزِلَ عَلَيْهِ اللَّيْلَةَ قُرْآنٌ وَقَدْ أُمِرَ أَنْ يَسْتَقْبِلَ الْكَعْبَةَ فَاسْتَقْبِلُوهَا وَكَانَتْ وُجُوهُهُمْ إِلَى الشَّأْمِ فَاسْتَدَارُوا إِلَى الْكَعْبَةِ .

403. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Jusuf i kazao da ga je obavijestio Malik b. Enes prenoseći od Abdullaha b. Dinara, a ovaj od Abdullaha b. Omera, da je rekao:
– Dok je svijet u naselju Kuba bio još u sabah-namazu, došao im je nahodnik i rekao: "Sinoć je Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, spuštena objava iz Kur'ana kojom mu je naređeno da se okrene prema Ka'bi, pa su se ashabi prema njoj i okrenuli, a bili su svojim licima okrenuti prema Šamu, pa su se samo okrenuli prema Ka'bi."

٤٠٤. حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ قَالَ حَدَّثَنَا يَحْيَى عَنْ شُعْبَةَ عَنِ الْحَكَمِ عَنْ إِبْرَاهِيمَ عَنْ عَلْقَمَةَ عَنْ عَبْدِاللهِ قَالَ صَلَّى النَّبِيُّ ﷺ الظُّهْرَ خَمْسًا فَقَالُوا أَزِيدَ فِي الصَّلَاةِ قَالَ وَمَا ذَاكَ قَالُوا صَلَّيْتَ خَمْسًا فَثَنَى رِجْلَيْهِ وَسَجَدَ سَجْدَتَيْنِ .

404. PRIČAO NAM JE Musedded i kazao da mu je prenio Jahja od Šu'be, ovaj od Hakema, on od Ibrahima, ovaj od Alkame, a on od Abdullaha, da je rekao:
– Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, klanjao je pet rekata podne-namaza.
– Je li se što povećalo u namazu? – upitali su (prisutni).
– Zašto? – upitao je on.
– Klanjao si pet rekata! – rekoše oni.
Poslije on predvostruči noge (sjede) i obavi dvije sedžde.[3]

---

3 Iz navedenih hadisa može se zaključiti:
– naredbe upućene Alejhisselamu obavezne su i za muslimane ukoliko nije specifično naglašeno da se to isključivo odnosi na Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem;
– Poslanikova, sallallahu alejhi ve sellem, djela obavezni smo i mi činiti onda kada postoji dokaz o obaveznosti tih djela, inače su ona sunnet ili mustehab u ovisnosti o situaciji i indicijama;
– prisutnim je dozvoljeno upozoriti na propust osobu koja pored njih klanja;
– propust učinjen u namazu iz neznanja, tretira se kao propust iz zaborava.

BRISANJE PLJUVAČKE RUKOM U DŽAMIJI

باب حك البزاق باليد من المسجد

405. PRIČAO NAM JE Kutejbe, njemu Isma'il b. Dža'fer prenoseći od Humejda, a on od Enesa b. Malika, da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, vidio hrakotinu (na zidu džamije) prema Ka'bi. Koliko mu je bilo teško vidjelo se i na njegovom licu, pa je ustao i otrao ga lično, svojom rukom, a zatim rekao:
"Svaki od vas kada bude stao da klanja, on čini povjerljiv iskreni razgovor sa svojim Gospodarom" (ili je kazao: njegov Gospodar je između njega i Ka'be), "pa neka niko od vas ni u kom slučaju ne pljuje prema Kabi, nego na svoju lijevu stranu ili pod svoje noge." Potom je uzeo kraj svoga ogrtača, pljunuo u njega i navukao jedan njegov dio na drugi i rekao: "Ili da ovako uradi."[1]

٤٠٥. حدثنا قتيبة قال حدثنا إسماعيل بن جعفر عن حميد عن أنس بن مالك أن النبي ﷺ رأى نخامة في القبلة فشق ذلك عليه حتى رئي في وجهه فقام فحكه بيده فقال إن أحدكم إذا قام في صلاته فإنه يناجي ربه أو إن ربه بينه وبين القبلة فلا يبزقن أحدكم قبل قبلته ولكن عن يساره أو تحت قدميه ثم أخذ طرف ردائه فبصق فيه ثم رد بعضه على بعض فقال أو يفعل هكذا .

406. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Jusuf, njega obavijestio Malik prenoseći od Nafija, on od Abdullaha b. Omera, da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, vidio pljuvačku na zidu džamije prema Ka'bi, pa ju je izbrisao, a potom se okrenuo svijetu i rekao:
"Kada neko od vas bude klanjao, neka ne pljuje ispred sebe, jer je Allah ispred njega čim je stupio u namaz."

٤٠٦. حدثنا عبدالله بن يوسف قال أخبرنا مالك عن نافع عن عبدالله بن عمر أن رسول الله ﷺ رأى بصاقا في جدار القبلة فحكه ثم أقبل على الناس فقال إذا كان أحدكم يصلي فلا يبصق قبل وجهه فإن الله قبل وجهه إذا صلى .

407. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Jusuf, njega obavijestio Malik prenoseći od Hišama b. Urve, on od svoga oca, a ovaj od Aiše, majke pravovjernika, da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, vidio na zidu džamije prema Ka'bi slinu ili pljuvačku ili hrakotinu, odnosno nešto kao hrakotinu, pa je to otrao.

٤٠٧. حدثنا عبدالله بن يوسف قال أخبرنا مالك عن هشام بن عروة عن أبيه عن عائشة أم المؤمنين أن رسول الله ﷺ رأى في جدار القبلة مخاطا أو بصاقا أو نخامة فحكه .

1 Iz hadisa se može zaključiti:
– džamiju treba držati čistu i čuvati od svakodnevne manje prljavštine;
– izvanredna čistoća mora biti u predjelu gdje se najviše klanja, a posebno u okolici mihraba.

BRISANJE SLINE KAMENČIĆIMA SA ZIDA DŽAMIJE

باب حك المخاط بالحصى من المسجد

Ibn-Abbas je rekao: "Ako staneš na vlažnu nečist, operi je, a ako je suha, nemoj."

وَقَالَ ابْنُ عَبَّاسٍ إِنْ وَطِئْتَ عَلَى قَذَرٍ رَطْبٍ فَاغْسِلْهُ وَإِنْ كَانَ يَابِسًا فَلَا .

408, 409. PRIČAO NAM JE Musa b. Isma'il, njega obavijestio Ibrahim b. Sa'd, a ovoga Ibn-Šihab prenoseći od Humejda b. Abdur-Rahmana, kako su mu pričali Ebu-Hurejra i Ebu-Seid da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, vidio ispljuvak hrakotine na zidu džamije pa je dohvatio kamenčić, odstranio ga i rekao:
"Kada neko od vas hrakne, neka ne hrače ispred sebe niti na desnu stranu, nego neka pljuje na lijevu stranu ili pod svoju lijevu nogu."

٤٠٨-٤٠٩. حَدَّثَنَا مُوسَى بْنُ إِسْمَاعِيلَ قَالَ أَخْبَرَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ سَعْدٍ أَخْبَرَنَا ابْنُ شِهَابٍ عَنْ حُمَيْدِ بْنِ عَبْدِالرَّحْمَنِ أَنَّ أَبَا هُرَيْرَةَ وَأَبَا سَعِيدٍ حَدَّثَاهُ أَنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ رَأَى نُخَامَةً فِي جِدَارِ الْمَسْجِدِ فَتَنَاوَلَ حَصَاةً فَحَكَّهَا فَقَالَ إِذَا تَنَخَّمَ أَحَدُكُمْ فَلَا يَتَنَخَّمَنَّ قِبَلَ وَجْهِهِ وَلَا عَنْ يَمِينِهِ وَلْيَبْصُقْ عَنْ يَسَارِهِ أَوْ تَحْتَ قَدَمِهِ الْيُسْرَى .

NEKA VJERNIK NE PLJUJE U NAMAZU NA SVOJU DESNU STRANU

باب لا يبصق عن يمينه في الصلاة

410, 411. PRIČAO NAM JE Jahja b. Bukejr, a njemu Lejs prenoseći od Ukajla, ovaj od Ibn-Šihaba, a on od Humejda b. Abdur-Rahmana, kako su ga obavijestili Ebu-Hurejra i Ebu-Seid da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, vidio na džamijskom zidu ispljuvak, pa je dohvatio jedan kamenčić, obrisao ga i rekao:
"Kada neko od vas bude hrakao, neka ne hrače ispred sebe ili na svoju desnu stranu, nego neka pljuje na svoju lijevu stranu ili pod svoju lijevu nogu."

٤١٠-٤١١. حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ بُكَيْرٍ قَالَ حَدَّثَنَا اللَّيْثُ عَنْ عُقَيْلٍ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ عَنْ حُمَيْدِ بْنِ عَبْدِالرَّحْمَنِ أَنَّ أَبَا هُرَيْرَةَ وَأَبَا سَعِيدٍ أَخْبَرَاهُ أَنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ رَأَى نُخَامَةً فِي حَائِطِ الْمَسْجِدِ فَتَنَاوَلَ رَسُولُ اللهِ ﷺ حَصَاةً فَحَتَّهَا ثُمَّ قَالَ إِذَا تَنَخَّمَ أَحَدُكُمْ فَلَا يَتَنَخَّمْ قِبَلَ وَجْهِهِ وَلَا عَنْ يَمِينِهِ وَلْيَبْصُقْ عَنْ يَسَارِهِ أَوْ تَحْتَ قَدَمِهِ الْيُسْرَى .

412. PRIČAO NAM JE Hafs b. Umer, njemu Šu'be, rekavši da ga je obavijestio Katade i kazao da je čuo Enesa gdje govori, da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
"Neka niko od vas ne pljuje ispred sebe a niti na svoju desnu stranu, nego samo na svoju lijevu stranu ili pod svoju nogu.[1]

٤١٢. حَدَّثَنَا حَفْصُ بْنُ عُمَرَ قَالَ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ قَالَ أَخْبَرَنِي قَتَادَةُ قَالَ سَمِعْتُ أَنَسَ بْنَ مَالِكٍ قَالَ قَالَ النَّبِيُّ ﷺ لَا يَتْفِلَنَّ أَحَدُكُمْ بَيْنَ يَدَيْهِ وَلَا عَنْ يَمِينِهِ وَلَكِنْ عَنْ يَسَارِهِ أَوْ تَحْتَ رِجْلِهِ .

NEKA MUSLIMAN PLJUJE NA LIJEVU STRANU ILI POD SVOJE LIJEVO STOPALO!

بَاب لِيَبْزُقْ عَنْ يَسَارِهِ أَوْ تَحْتَ قَدَمِهِ الْيُسْرَى

413. PRIČAO NAM JE Adem, njemu Šu'be, ovome Katade da je čuo Enesa b. Malika gdje kaže da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
"Kada je vjernik u namazu, on razgovara samo sa svojim Gospodarom, pa neka ni u kom slučaju ne pljuje ispred sebe ili na desnu stranu, nego samo na lijevu ili pod svoje stopalo."

٤١٣. حَدَّثَنَا آدَمُ قَالَ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ قَالَ حَدَّثَنَا قَتَادَةُ قَالَ سَمِعْتُ أَنَسَ بْنَ مَالِكٍ قَالَ قَالَ النَّبِيُّ ﷺ إِنَّ الْمُؤْمِنَ إِذَا كَانَ فِي الصَّلَاةِ فَإِنَّمَا يُنَاجِي رَبَّهُ فَلَا يَبْزُقَنَّ بَيْنَ يَدَيْهِ وَلَا عَنْ يَمِينِهِ وَلَكِنْ عَنْ يَسَارِهِ أَوْ تَحْتَ قَدَمِهِ .

414. PRIČAO NAM JE Ali, njemu Sufjan rekavši da mu je prenio Zuhri od Humejda b. Abdur-Rahmana, a ovom Ebu-Seid da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, ugledao na zidu džamije prema Ka'bi ispljuvak, obrisao ga kamenčićem i zabranio da se pljuje ispred sebe ili na desnu stranu, nego samo na lijevu stranu ili pod svoje lijevo stopalo.
Ovaj isti hadis prenesen je od Zuhrija koga je on čuo od Humejda, a ovaj od Seida.

٤١٤. حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ عَبْدِ اللهِ قَالَ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ حَدَّثَنَا الزُّهْرِيُّ عَنْ حُمَيْدِ بْنِ عَبْدِ الرَّحْمَنِ عَنْ أَبِي سَعِيدٍ أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ أَبْصَرَ نُخَامَةً فِي قِبْلَةِ الْمَسْجِدِ فَحَكَّهَا بِحَصَاةٍ ثُمَّ نَهَى أَنْ يَبْزُقَ الرَّجُلُ بَيْنَ يَدَيْهِ أَوْ عَنْ يَمِينِهِ وَلَكِنْ عَنْ يَسَارِهِ أَوْ تَحْتَ قَدَمِهِ الْيُسْرَى وَعَنِ الزُّهْرِيِّ سَمِعَ حُمَيْدًا عَنْ أَبِي سَعِيدٍ نَحْوَهُ .

---

1 Prljavštinu iz džamije treba hitno otkloniti.
Nevevi smatra da je zabranjeno pljuvati ispred sebe, na svoju desnu stranu i prema strani Ka'be, bio čovjek u namazu ili ne, bio u džamiji ili van nje.
Mu'az b. Džebel, radijallahu anhu, kaže da nije pljunuo na svoju desnu stranu od časa kada je primio islam.

ISKUPLJENJE ZA PLJUVANJE U DŽAMIJI

باب كفارة البزاق في المسجد

415. PRIČAO NAM JE Adem, a njemu Šu'be, rekavši kako mu je pričao Katade i kazao da je čuo Enesa b. Malika gdje govori da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
"Pljuvanje u džamiji je grijeh, a iskupljenje za to je da se pljuvačka odmah zakopa."[2]

٤١٥. حَدَّثَنَا آدَمُ قَالَ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ قَالَ حَدَّثَنَا قَتَادَةُ قَالَ سَمِعْتُ أَنَسَ بْنَ مَالِكٍ قَالَ قَالَ النَّبِيُّ ﷺ الْبُزَاقُ فِي الْمَسْجِدِ خَطِيئَةٌ وَكَفَّارَتُهَا دَفْنُهَا .

ZAKOPAVANJE ISPLJUVKA U DŽAMIJI

باب دفن النخامة في المسجد

416. PRIČAO NAM JE Ishak b. Nasr, njemu prenio Abdur-Rezzak od Ma'mera, ovaj od Hemmama da je čuo Ebu-Hurejru gdje prenosi od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, da je rekao:
"Kada neko od vas stupi u namaz, neka ne pljuje ispred sebe, jer on tada razgovara s Allahom sve dok se nalazi na mjestu vršenja namaza a niti na svoju desnu stranu, jer je na desnoj strani melek, nego neka pljune na lijevu stranu ili pod svoju lijevu nogu i to zakopa."

٤١٦. حَدَّثَنَا إِسْحَاقُ بْنُ نَصْرٍ قَالَ حَدَّثَنَا عَبْدُالرَّزَّاقِ عَنْ مَعْمَرٍ عَنْ هَمَّامٍ سَمِعَ أَبَا هُرَيْرَةَ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ إِذَا قَامَ أَحَدُكُمْ إِلَى الصَّلَاةِ فَلَا يَبْصُقْ أَمَامَهُ فَإِنَّمَا يُنَاجِي اللهَ مَا دَامَ فِي مُصَلَّاهُ وَلَا عَنْ يَمِينِهِ فَإِنَّ عَنْ يَمِينِهِ مَلَكًا وَلْيَبْصُقْ عَنْ يَسَارِهِ أَوْ تَحْتَ قَدَمِهِ فَيَدْفِنُهَا .

2 Ebu-Davud u svojoj hadiskoj zbirci navodi da je Alejhisselam rekao: "Ko uniđe u džamiju i htjedne pljunuti ili hraknuti, neka prije toga iskopa jamicu i u nju svoju pljuvačku zagrne, a ako to nije učinio, neka pljune u svoju krpicu (haljinče) i poslije iznese van džamije."
Ahmed u svom *Musnedu* iznosi hadis: "Ko pljune u džamiji i pljuvačku ne zakopa, učinio je ružno djelo, a ko je zakopa, učinio je dobro djelo."
Jedne noći Ebu-Ubejde pljunuo je u džamiji i kod kuće se sjetio da ispljuvak nije zakopao, pa je uzeo glavnju, otišao u džamiju, ispljuvak zakopao i rekao: "Hvala Allahu koji mi noćas ne upisa ovu moju pogrešku."

KADA ČOVJEK MORA PLJUNUTI (DOK JE U NAMAZU), NEKA TO URADI U DIO SVOJE ODJEĆE (HALJINE)

باب إذا بدره الْبُزَاقُ فَلْيَأْخُذْ بطرف ثوبه

417. PRIČAO NAM JE Malik b. Isma'il, a njemu kazao Zuhejr, ovome Humejd prenoseći od Enesa b. Malika, da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, vidio ispljuvak (na zidu džamije) prema Ka'bi i izbrisao ga svojom rukom, a mrzovoljnost zbog toga bila je očita, (ili je prenosilac rekao: Vidjela se njegova mrzovoljnost), pa reče:
"Kada neko od vas stane u namaz, on razgovara sa svojim Gospodarom, odnosno njegov Gospodar je između njega i njegovog pravca okretanja, pa neka ni u kom slučaju ne pljuje prema Ka'bi, nego na lijevu stranu ili pod svoju nogu."
Tada je uzeo okrajak svoga ogrtača, pljunuo u njega, navukao jedan njegov dio na drugi, odnosno pokazao da tako (musliman) treba činiti.[1]

٤١٧ . حَدَّثَنَا مَالِكُ بْنُ إِسْمَاعِيلَ قَالَ حَدَّثَنَا زُهَيْرٌ قَالَ حَدَّثَنَا حُمَيْدٌ عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ رَأَى نُخَامَةً فِي الْقِبْلَةِ فَحَكَّهَا بِيَدِهِ وَرُئِيَ مِنْهُ كَرَاهِيَةٌ أَوْ رُئِيَ كَرَاهِيَتُهُ لِذَلِكَ وَشِدَّتُهُ عَلَيْهِ وَقَالَ إِنَّ أَحَدَكُمْ إِذَا قَامَ فِي صَلَاتِهِ فَإِنَّمَا يُنَاجِي رَبَّهُ أَوْ رَبُّهُ بَيْنَهُ وَبَيْنَ قِبْلَتِهِ فَلَا يَبْزُقَنَّ فِي قِبْلَتِهِ وَلَكِنْ عَنْ يَسَارِهِ أَوْ تَحْتَ قَدَمِهِ ثُمَّ أَخَذَ طَرَفَ رِدَائِهِ فَبَزَقَ فِيهِ وَرَدَّ بَعْضَهُ عَلَى بَعْضٍ قَالَ أَوْ يَفْعَلُ هَكَذَا .

IMAMOVO POUČAVANJE LJUDI O PRAVILNOM OBAVLJANJU NAMAZA I UPOZORAVANJE NA PRAVAC OKRETANJA U NAMAZU

باب عِظَةِ الإمامِ النَّاسَ في إتمامِ الصَّلاةِ وذِكْرِ الْقِبْلَةِ

418. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Jusuf, njemu prenio Malik od Ebu-Zinada, on od A'redža, a ovaj od Ebu-Hurejre da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
– Da li mislite da je ovdje moj pravac okretanja (i da ja vidim samo njega)?! Allaha mi, nije mi nepoznata vaša skrušenost i vaš ruku' i ja vas, uistinu, vidim iza sebe.

٤١٨ . حَدَّثَنَا عَبْدُ اللهِ بْنُ يُوسُفَ قَالَ أَخْبَرَنَا مَالِكٌ عَنْ أَبِي الزِّنَادِ عَنِ الْأَعْرَجِ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ أَنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ قَالَ هَلْ تَرَوْنَ قِبْلَتِي هَا هُنَا فَوَاللهِ مَا يَخْفَى عَلَيَّ خُشُوعُكُمْ وَلَا رُكُوعُكُمْ إِنِّي لَأَرَاكُمْ مِنْ وَرَاءِ ظَهْرِي .

1 Iz hadisa se može zaključiti:
– pljuvanje i jecanje ne kvari namaz;
– dozvoljeno je u namazu kašljati i othukivati, ali će pokvariti namaz ako se iz njih mogu razabrati tri ljudska glasa. Jače jecanje, duže kašljanje i hrkanje Ebu-Hanife tretira kao obični govor;
– pljuvačka, hrakotina i slina ne smetaju valjanosti namaza, ali urednost traži da je se klonimo.

419. PRIČAO NAM JE Jahja b. Salih, njemu prenio Fulejh b. Sulejman od Hilala b. Alija, a on od Enesa b. Malika, da je rekao:
– S nama je klanjao Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, i potom se popeo na minber, govorio o namazu i ruku'u, i rekao: "Ja vas vidim za sobom isto kao što vas vidim (ispred sebe)."[2]

٤١٩. حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ صَالِحٍ قَالَ حَدَّثَنَا فُلَيْحُ ابْنُ سُلَيْمَانَ عَنْ هِلَالِ بْنِ عَلِيٍّ عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ قَالَ صَلَّى بِنَا النَّبِيُّ ﷺ صَلَاةً ثُمَّ رَقِيَ الْمِنْبَرَ فَقَالَ فِي الصَّلَاةِ وَفِي الرُّكُوعِ إِنِّي لَأَرَاكُمْ مِنْ وَرَائِي كَمَا أَرَاكُمْ .

MOŽE LI SE REĆI: "DŽAMIJA TOGA I TOGA"

باب هَلْ يُقَالُ مَسْجِدُ بَنِي فُلَانٍ

420. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Jusuf, njega obavijestio Malik prenoseći od Nafija, on od Abdullaha b. Omera da se Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, utrkivao (sa svojim konjem) s konjima koji su bili uvježbani, i to od Hafja'a do cilja Senijjetul-Veda'a, a utrkivao se i s konjima koji nisu prethodno uvježbani i omršavljeni, i to od Senijjetul-Veda'a do džamije Benu-Zurejka i da je Abdullah b. Omer bio u tom utrkivanju.[3]

٤٢٠. حَدَّثَنَا عَبْدُ اللهِ بْنُ يُوسُفَ قَالَ أَخْبَرَنَا مَالِكٌ عَنْ نَافِعٍ عَنْ عَبْدِ اللهِ بْنِ عُمَرَ أَنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ سَابَقَ بَيْنَ الْخَيْلِ الَّتِي أُضْمِرَتْ مِنَ الْحَفْيَاءِ وَأَمَدُهَا ثَنِيَّةُ الْوَدَاعِ وَسَابَقَ بَيْنَ الْخَيْلِ الَّتِي لَمْ تُضْمَرْ مِنَ الثَّنِيَّةِ إِلَى مَسْجِدِ بَنِي زُرَيْقٍ وَأَنَّ عَبْدَ اللهِ بْنَ عُمَرَ كَانَ فِيمَنْ سَابَقَ بِهَا .

---

2 Muslim u svom *Sahihu* navodi preko Enesa, radijallahu anhu, sljedeće:
– Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, predvodio nas je jednog dana u namazu i po završetku namaza okrenu se nama i reče: "Ljudi, ja sam imam i ne utrkujte se ispred mene svojim ruku'om i sedždom, a ni izlaskom iz namaza, jer ja vas vidim ispred sebe, a i iza sebe. Allaha mi, u Čijoj je ruci moja duša, da ste vi vidjeli ono što sam ja vidio, malo biste se smijali, a mnogo plakali.
– Šta si vidio? – upitali su prisutni.
– Džennet i Džehennem – odgovori on.
Bekijj ibn Mahled tvrdi da je Alejhisselam u mraku i noćnoj tmini vidio kao usred dana.

3 Dozvoljeno je organizirati konjske trke. Konjske trke u predislamsko doba bile su među Arapima dosta omiljene, a islam ih je prihvatio kao korisnu vještinu. Alejhisselam je kupio sebi trkaćeg konja za 10 oka (400 dirhema) i nadio mu ime Sekb na kome je prvi put krenuo u borbu protiv neprijatelja i jednu konjsku trku u kojoj je i pobijedio.
Konjske trke mogu biti uz određenu nagradu pobjednicima, ali ne uz opkladu, jer bi to bio hazard. Ibni-Tin tvrdi da je Alejhisselam u jednoj konjskoj trci prvom pobjedniku dao tri odore iz Jemena; drugom po redu dvije; trećem jednu; četvrtom jedan dukat; petom jedan dirhem, a šestom prsten i sve blagoslovio.
Dozvoljena je dijetalna ishrana i treniranje konja za sportske nastupe.
Zadužbina može nositi ime svoga legatora.

DIOBA I VJEŠANJE PALMINIH GROZDOVA U DŽAMIJI

باب الْقِسْمَةِ وَتَعْلِيقِ الْقِنْوِ فِي الْمَسْجِدِ

Ebu-Abdullah je rekao: "El-Qinvu je grozd (el-'irqu). Dvojina, a i množina, jeste qinvan, baš kao što je slučaj s riječi sinvun i sinvan."

قَالَ أَبُو عَبْد اللهِ الْقِنْوُ الْعِذْقُ وَالاِثْنَانِ قِنْوَانِ وَالْجَمَاعَةُ أَيْضًا قِنْوَانٌ مِثْلَ صِنْوٍ وَصِنْوَانٍ .

421. Ibrahim (tj. Ibn-Tahman) prenosi od Abdul-Aziza b. Suhejba, a on od Enesa b. Malika, radijallahu anhu, da je rekao:

– Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, donesen je prihod (haradž) iz Bahrejna, i on reče: "Saspite ga u džamiju!" To je bio najveći dohodak koji je Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, donesen. Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, izašao je kasnije na namaz, a na to se nije ni obazreo, a kada je završio namaz, došao je i sjeo kod njega, i davaše ga svakom ko je tu bio. U međuvremenu dođe i Abbas i reče: "Allahov Poslaniče, daj i meni, jer sam ja (kao zarobljenik s Bedra) otkupio sebe, a otkupio sam i Akila (sina Ebu-Talibova)."

– Uzmi! – reče mu Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem.

On je zahvatio rukama u svoju haljinu i poče je podizati. Kako to nije bio u stanju sam učiniti, rekao je: "Allahov Poslaniče, naredi nekom od prisutnih da mi ovo podigne!"

– Ne – odgovorio je on.

– Pa podigni mi ga ti! – reče Abbas.

– Ne – reče Alejhisselam.

Tada je on nešto istresao i ponovo pokušao podići, pa reče:

"Allahov Poslaniče, naredi nekom od njih da mi ovo podigne!"

– Ne – reče on.

– Pa podigni mi ti! – reče Abbas.

– Ne – odgovori on.

Potom je Abbas opet nešto odasuo, ostalo natovario, bacio na svoja leđa i otišao.

٤٢١ . وَقَالَ إِبْرَاهِيمُ يَعْنِي ابْنَ طَهْمَانَ عَنْ عَبْدِالْعَزِيزِ بْنِ صُهَيْبٍ عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ أُتِيَ النَّبِيُّ ﷺ بِمَالٍ مِنَ الْبَحْرَيْنِ فَقَالَ انْثُرُوهُ فِي الْمَسْجِدِ وَكَانَ أَكْثَرَ مَالٍ أُتِيَ بِهِ رَسُولُ اللهِ ﷺ فَخَرَجَ رَسُولُ اللهِ ﷺ إِلَى الصَّلَاةِ وَلَمْ يَلْتَفِتْ إِلَيْهِ فَلَمَّا قَضَى الصَّلَاةَ جَاءَ فَجَلَسَ إِلَيْهِ فَمَا كَانَ يَرَى أَحَدًا إِلَّا أَعْطَاهُ إِذْ جَاءَهُ الْعَبَّاسُ فَقَالَ يَا رَسُولَ اللهِ أَعْطِنِي فَإِنِّي فَادَيْتُ نَفْسِي وَفَادَيْتُ عَقِيلًا فَقَالَ لَهُ رَسُولُ اللهِ ﷺ خُذْ فَحَثَا فِي ثَوْبِهِ ثُمَّ ذَهَبَ يُقِلُّهُ فَلَمْ يَسْتَطِعْ فَقَالَ يَا رَسُولَ اللهِ اؤْمُرْ بَعْضَهُمْ يَرْفَعْهُ إِلَيَّ قَالَ لَا قَالَ فَارْفَعْهُ أَنْتَ عَلَيَّ قَالَ لَا فَنَثَرَ مِنْهُ ثُمَّ ذَهَبَ يُقِلُّهُ فَقَالَ يَا رَسُولَ اللهِ اؤْمُرْ بَعْضَهُمْ يَرْفَعْهُ عَلَيَّ قَالَ لَا قَالَ فَارْفَعْهُ أَنْتَ عَلَيَّ قَالَ لَا فَنَثَرَ مِنْهُ ثُمَّ احْتَمَلَهُ فَأَلْقَاهُ عَلَى كَاهِلِهِ ثُمَّ انْطَلَقَ فَمَا زَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ يُتْبِعُهُ بَصَرَهُ حَتَّى خَفِيَ عَلَيْنَا عَجَبًا مِنْ حِرْصِهِ فَمَا قَامَ رَسُولُ اللهِ ﷺ وَثَمَّ مِنْهَا دِرْهَمٌ .

Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, stalno ga je pratio svojim pogledom sve dok nije iščezao, čudeći se za tu njegovu pohlepnost. I sve dok je tu bio ijedan dirhem, Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, nije ni ustao sa svoga mjesta.[1]

POZIVANJE LJUDI U DŽAMIJI NA JELO I ODAZIVANJE NA POZIV

باب من دعا لطعام في المسجد ومن أجاب فيه

422. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Jusuf, njega obavijestio Malik prenoseći od Ishaka b. Abdullaha b. Ebu-Talhe, koji je čuo Enesa da kaže:
– Našao sam Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, u džamiji i s njim bijaše još svijeta. Tu sam stao, a on me upita: "Je li te poslao Ebu-Talha?"
– Da – rekao sam.
– Radi jela? – upitao je.
– Da – odgovorio sam. Tada je prisutnim rekao: "Ustanite!" i krenu, pa sam pred njima krenuo i ja.[2]

٤٢٢. حَدَّثَنَا عَبْدُاللهِ بْنُ يُوسُفَ أَخْبَرَنَا مَالِكٌ عَنْ إِسْحَاقَ بْنِ عَبْدِاللهِ بْنِ أَبِي طَلْحَةَ سَمِعَ أَنَسًا قَالَ وَجَدْتُ النَّبِيَّ ﷺ فِي الْمَسْجِدِ مَعَهُ نَاسٌ فَقُمْتُ فَقَالَ لِي آرْسَلَكَ أَبُو طَلْحَةَ قُلْتُ نَعَمْ فَقَالَ لِطَعَامٍ قُلْتُ نَعَمْ فَقَالَ لِمَنْ مَعَهُ قُومُوا فَانْطَلَقَ وَانْطَلَقْتُ بَيْنَ أَيْدِيهِمْ .

SPROVOĐENJE SUDSKOG POSTUPKA, I LI'ANA U DŽAMIJI IZMEĐU LJUDI I ŽENA

باب القضاء واللعان في المسجد بين الرجال والنساء

423. PRIČAO NAM JE Jahja b. Musa i kazao da ga je obavijestio Abdur-Rezzak, a njega Ibn-Džurejdž, a ovoga Ibni-Šihab prenoseći od Sehla b. Sa'da, kako je jedan čovjek rekao:
– Allahov Poslaniče, šta misliš o čovjeku koji sa svojom suprugom zatekne nekog čovjeka? Da li će ga ubiti?
Alejhisselam je potom u džamiji sproveo među njima proceduru zakletve i proklinjanja, a ja tu bijah prisutan.[3]

٤٢٣. حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ مُوسَى قَالَ أَخْبَرَنَا عَبْدُالرَّزَّاقِ قَالَ أَخْبَرَنَا ابْنُ جُرَيْجٍ قَالَ أَخْبَرَنِي ابْنُ شِهَابٍ عَنْ سَهْلِ بْنِ سَعْدٍ أَنَّ رَجُلًا قَالَ يَا رَسُولَ اللهِ أَرَأَيْتَ رَجُلًا وَجَدَ مَعَ امْرَأَتِهِ رَجُلًا أَيَقْتُلُهُ فَتَلَاعَنَا فِي الْمَسْجِدِ وَأَنَا شَاهِدٌ .

---

1 Predstavnici Bahrejna u mirovnom ugovoru obavezali su se davati Islamskoj zajednici porez zemljarine, pa im je 9. godine po Hidžri poslan A'la b. Hadremi. On je tamo sakupio 100.000 dirhema i poslao ih u Medinu. Čini se da je to prvi haradž upućen Islamskoj zajednici.
Socijalno-materijalnu pomoć starješina zajednice vrši prema svom nahođenju.

2 Dozvoljeno je još ljude u džamiji pozvati na pripremljenu bezalkoholnu gozbu. Uzvanik može sobom povesti i svog gosta ako to neće biti teret kućedomaćinu.

3 Procedura zakletve i proklinjanja (li'an) utvrđena je tekstom Kur'ana, a sastoji se u tome da pred sudijom muž,

MOŽE LI ČOVJEK, KADA UĐE (U TUĐU) KUĆU, KLANJATI GDJE HOĆE (BEZ PITANJA), ILI (MORA KLANJATI) GDJE MU SE ODREDI I NE SMIJE RAZGLEDATI (PO KUĆI)

باب إذا دخل بيتا يصلي حيث شاء أو حيث أمر ولا يتجسس

424. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Mesleme, njemu kazao Ibrahim b. Sa'd prenoseći od Ibni-Šihaba, on od Mahmuda b. Rebija, ovaj od Itbana b. Malika, da mu je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, došao u stan i rekao:
– Gdje voliš da u tvojoj kući klanjam?
– Ja sam mu, kaže (Itban), pokazao na jedno mjesto, pa je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, izgovorio nastupni tekbir, a mi se iza njega poredali u redove i klanjali dva rekata namaza.[1]

٤٢٤. حَدَّثَنَا عَبْدُاللهِ بْنُ مَسْلَمَةَ قَالَ حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ سَعْدٍ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ عَنْ مَحْمُودِ ابْنِ الرَّبِيعِ عَنْ عِتْبَانَ بْنِ مَالِكٍ أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ أَتَاهُ فِي مَنْزِلِهِ فَقَالَ أَيْنَ تُحِبُّ أَنْ أُصَلِّيَ لَكَ مِنْ بَيْتِكَ قَالَ فَأَشَرْتُ لَهُ إِلَى مَكَانٍ فَكَبَّرَ النَّبِيُّ ﷺ وَصَفَفْنَا خَلْفَهُ فَصَلَّى رَكْعَتَيْنِ .

odnosno tužitelj, kaže tuženoj stranci u lice četiri puta: "Kunem se Allahom da je moja supruga učinila spolni snošaj s tim i tim", a peti put da kaže: "Ako lažem, neka je Allahovo prokletstvo na mene!" Poslije izjave muža isti tekst očituje i žena, s tim da na kraju kaže da na nju bude Allahova srdžba. Ajni drži da se gornji hadis odnosi na Hilala b. Umejju koji je optužio Šurejka b. Sehma'a za nezakonit snošaj s njegovom suprugom. Alejhisselam je zatražio da privede četiri svjedoka; pošto on nije imao svjedoke sproveden je postupak li'ana.
Kada muž optuži svoju ženu za nemoral, a za to nema još trojicu svjedoka, a ona zaniječe optužbu, onda se sprovodi li'an.
Dozvoljeno je u džamiji voditi bračne i druge građanske sporove. Šafija i Seid b. Muhammed to preziru, kada se zna da se parnične stranke neće složiti, nego će se još služiti međusobno oštrim i nepristojnim riječima. Alejhisselam je sve vrste sporova obavljao u džamiji.

1 Taberani ističe da je Itban jednog petka pozvao Alejhisselama u posjetu i on mu je sutradan krenuo s Ebu-Bekrom, radijallahu anhu. Usputno mu se pridružio Omer, radijallahu anhu, ali je kućedomaćin sve rado primio.
Preporučljivo je odrediti dio sobe za obavljanje namaza ili klanjati na prostirci pripremljenoj za obavljanje vjerskih obreda.
Kolektivno obavljanje namaza može se vršiti i u privatnoj kući. Iz hadisa se razumije da je dozvoljeno nafile klanjati u džematu. Redovi iza imama trebaju biti poravnani i ispunjavani po redu.

MESDŽIDI U KUĆAMA

باب المساجد في البيوت

Bera b. Azib je klanjao skupno (u džematu) u prostoriji svoje kuće, namijenjene za vjerske obrede.

وَصَلَّى الْبَرَاءُ بْنُ عَازِبٍ فِي مَسْجِدِهِ فِي دَارِهِ جَمَاعَةً .

425. PRIČAO NAM JE Seid b. Ufejr, njemu Lejs, ovome Ukajl prenoseći od Ibn-Šihaba, kome je saopćio Mahmud b. Rebi' Ensari, da je Itban b. Malik, jedan od drugova Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, koji je s ensarijama bio na Bedru, došao Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, i rekao:

– Allahov Poslaniče, moj je vid oslabio, a ja klanjam svojim ljudima (kao imam). Kada se okiša i proteče voda dolinom koja se nalazi između mene i njih, ja nisam u stanju ići u njihovu džamiju i predvoditi ih u namazu. Ja bih, Allahov Poslaniče, želio da mi ti dođeš i klanjaš u mojoj kući, pa da ja taj njen dio uzmem kao mjesto za klanjanje.

– Učinit ću to, ako Allah da – odgovorio je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem. I kada je poodmakao dan – kaže Itban – krenu Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, i Ebu-Bekr. Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, zatražio je dozvolu (za ulazak) i ja mu odobrih, a on uniđe i nije ni sjeo, reče: "Gdje želiš da u tvojoj kući klanjam?"

– Ja sam mu pokazao, kaže Itban, na jedan kraj kuće i Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, tu stade i izgovori početni namaski tekbir. Potom smo stali i mi u redove (iza njega), klanjali dva rekata i on preda selam. Mi smo ga, priča Itban, zadržali na haziri,[2] što smo ga za njega pripremili. U tom času dođoše u kuću brojni mještani i neko između njih upita: "Gdje je Malik b. Duhajšin?", (ili je rekao: Duhšun). Tada je neko od njih odgovorio: "To je dvoličnjak, on ne voli Allaha i Njegova

٤٢٥. حَدَّثَنَا سَعِيدُ بْنُ عُفَيْرٍ قَالَ حَدَّثَنِي اللَّيْثُ
قَالَ حَدَّثَنِي عُقَيْلٌ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ قَالَ أَخْبَرَنِي
مَحْمُودُ بْنُ الرَّبِيعِ الْأَنْصَارِيُّ أَنَّ عِتْبَانَ بْنَ مَالِكٍ
وَهُوَ مِنْ أَصْحَابِ رَسُولِ اللهِ ﷺ مِمَّنْ شَهِدَ
بَدْرًا مِنَ الْأَنْصَارِ أَنَّهُ أَتَى رَسُولَ اللهِ ﷺ فَقَالَ يَا
رَسُولَ اللهِ قَدْ أَنْكَرْتُ بَصَرِي وَأَنَا أُصَلِّي لِقَوْمِي
فَإِذَا كَانَتِ الْأَمْطَارُ سَالَ الْوَادِي الَّذِي بَيْنِي
وَبَيْنَهُمْ لَمْ أَسْتَطِعْ أَنْ آتِيَ مَسْجِدَهُمْ فَأُصَلِّيَ بِهِمْ
وَوَدِدْتُ يَا رَسُولَ اللهِ أَنَّكَ تَأْتِينِي فَتُصَلِّيَ فِي بَيْتِي
فَأَتَّخِذَهُ مُصَلًّى قَالَ فَقَالَ لَهُ رَسُولُ اللهِ ﷺ سَأَفْعَلُ
إِنْ شَاءَ اللهُ قَالَ عِتْبَانُ فَغَدَا رَسُولُ اللهِ ﷺ وَأَبُو
بَكْرٍ حِينَ ارْتَفَعَ النَّهَارُ فَاسْتَأْذَنَ رَسُولُ اللهِ ﷺ
فَأَذِنْتُ لَهُ فَلَمْ يَجْلِسْ حَتَّى دَخَلَ الْبَيْتَ ثُمَّ قَالَ
أَيْنَ تُحِبُّ أَنْ أُصَلِّيَ مِنْ بَيْتِكَ قَالَ فَأَشَرْتُ لَهُ إِلَى
نَاحِيَةٍ مِنَ الْبَيْتِ فَقَامَ رَسُولُ اللهِ ﷺ فَكَبَّرَ فَقُمْنَا
فَصَفَّنَا فَصَلَّى رَكْعَتَيْنِ ثُمَّ سَلَّمَ قَالَ وَحَبَسْنَاهُ عَلَى
خَزِيرَةٍ صَنَعْنَاهَا لَهُ قَالَ فَثَابَ فِي الْبَيْتِ رِجَالٌ مِنْ
أَهْلِ الدَّارِ ذَوُو عَدَدٍ فَاجْتَمَعُوا فَقَالَ قَائِلٌ مِنْهُمْ

2 Jelo od zalivenog mesa koje se iskomada na male komade i onda kuha s vodom. (prim. rec.)

Poslanika." Na to je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, kazao:
"Ne govori to! Zar ga ne vidiš da govori: 'Nema Boga osim Jedinog Allaha', iz želje za licem Allahovim."
– To najbolje znaju Allah i Njegov Poslanik – rekao je Itban – a mi ga vidimo da se okreće i naklonjen je dvoličnjacima. Tada je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Allah je od vječnog boravka u vatri oslobodio svakog ko kaže:
'Allah je samo jedan', iz želje za licem Allahovim."
Ibn-Šihab je kazao: "Ja sam za hadis prenesen od gore spomenutog Muhammeda b. Rebija pitao kasnije Husejna b. Muhammeda Ensariju, a on je jedan od članova plemena Benu-Salim i jedan od njegovih prvaka, pa je i on to doslovno potvrdio."[1]

أَيْنَ مَالِكُ بْنُ الدُّخَيْشِنِ أَوِ ابْنُ الدُّخْشُنِ فَقَالَ بَعْضُهُمْ ذَلِكَ مُنَافِقٌ لَا يُحِبُّ اللهَ وَرَسُولَهُ فَقَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ لَا تَقُلْ ذَلِكَ أَلَا تَرَاهُ قَدْ قَالَ لَا إِلَهَ إِلَّا اللهُ يُرِيدُ بِذَلِكَ وَجْهَ اللهِ قَالَ اللهُ وَرَسُولُهُ أَعْلَمُ قَالَ فَإِنَّا نَرَى وَجْهَهُ وَنَصِيحَتَهُ إِلَى الْمُنَافِقِينَ قَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ فَإِنَّ اللهَ قَدْ حَرَّمَ عَلَى النَّارِ مَنْ قَالَ لَا إِلَهَ إِلَّا اللهُ يَبْتَغِي بِذَلِكَ وَجْهَ اللهِ قَالَ ابْنُ شِهَابٍ ثُمَّ سَأَلْتُ الْحُصَيْنَ بْنَ مُحَمَّدٍ الْأَنْصَارِيَّ وَهُوَ أَحَدُ بَنِي سَالِمٍ وَهُوَ مِنْ سَرَاتِهِمْ عَنْ حَدِيثِ مَحْمُودِ بْنِ الرَّبِيعِ الْأَنْصَارِيِّ فَصَدَّقَهُ بِذَلِكَ .

1 Iz hadisa se može zaključiti:
– imam može biti i slijepac;
– zbog noćne tmine, kišnog vremena i slabe sigurnosti može se namaz klanjati i kod kuće;
– dozvoljeno je odrediti jedno stalno mjesto za klanjanje;
– privremeno određena prostorija za potrebe zajedničkog obavljanja vjerskih obreda u kući privatnog vlasništva ne ograničava pravo vlasništva kućedomaćina, dok objekat sagrađen u naselju isključivo za vjerske potrebe isključuje nad sobom vlasništvo pojedinaca;
– rad i postupak uglednih ljudi treba pratiti i to primjenjivati u svom životu;
– obećanje je dug i treba ga izvršiti;
– nafila-namazi mogu se klanjati i danju u džematu;
– učenim treba uvijek i svugdje ukazivati osobito poštovanje;
– rukovodiocu zajednice i drugim starješinama mogu se iznositi nedostaci članova društva, koji će dati svoju realnu i objektivnu ocjenu;
– dozvoljeno je na sastancima raspravljati o štetnim pojavama u društvu i zajednički poduzimati efikasne popravne mjere;
– uzvanik, kao i svaki gost, najavljuje se kućedomaćinu prije ulaska u kuću;
– gosta treba da posjete i susjedi, zažele mu dobrodošlicu i ukažu svoju gostoljubljivost;
– džamija može imati ime svoga legatora ili naselja u kome se nalazi;
– sunnet je ulaziti u džamiju desnom, a izlaziti lijevom nogom, kao što i svaki dobar posao treba počinjati sa svoje desne strane.

ULAŽENJE DESNOM NOGOM U DŽAMIJU I DRUGE PROSTORIJE

باب التَّيمُّن في دُخُولِ المَسْجد وغيْرِه

Ibn-Omer počinjaše (ulaz) svojom desnom nogom, a kada bi izlazio otpočinjao je to svojom lijevom nogom.

وَكَانَ ابْنُ عُمَرَ يَبْدَأُ بِرِجْلِهِ الْيُمْنَى فَإِذَا خَرَجَ بَدَأَ بِرِجْلِهِ الْيُسْرَى .

426. PRIČAO NAM JE Sulejman b. Harb, njemu Šu'be prenoseći od Eš'asa b. Sulejma, on od svoga oca, ovaj od Mesruka, a on od Aiše, da je rekla:
– Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, volio je davati prednost desnoj strani u svakom svom poslu, koliko god je mogao: u svom čišćenju (abdestu, kupanju i drugom), u češljanju pa i obuvanju obuće.

٤٢٦. حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ حَرْبٍ قَالَ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ عَنِ الْأَشْعَثِ بْنِ سُلَيْمٍ عَنْ أَبِيهِ عَنْ مَسْرُوقٍ عَنْ عَائِشَةَ قَالَتْ كَانَ النَّبِيُّ ﷺ يُحِبُّ التَّيَمُّنَ مَا اسْتَطَاعَ فِي شَأْنِهِ كُلِّهِ فِي طُهُورِهِ وَتَرَجُّلِهِ وَتَنَعُّلِهِ .

DA LI ĆE SE EKSHUMIRATI GROBOVI IDOLOPOKLONIK PREDISLAMSKOG DOBA DA BI SE TU PODIZALE DŽAMIJE[2]

باب هلْ تُنْبشُ قُبُورُ مُشْرِكي الْجاهليَّة ويُتَّخذُ مكانُها مساجدَ

Ovo se temelji na riječima Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem: "Allah prokleo Židove, pretvorili su grobove svojih vjerovjesnika u bogomolje", i o pokuđenosti obavljanja namaza u mezarlucima.
Omer b. Hattab je vidio Enesa b. Malika gdje klanja kod groba, pa mu je rekao: "(Kloni se) groba! (Kloni se) groba!", a nije mu naredio da namaz ponovo klanja.

لِقَوْلِ النَّبِيِّ ﷺ لَعَنَ اللهُ الْيَهُودَ اتَّخَذُوا قُبُورَ أَنْبِيَائِهِمْ مَسَاجِدَ وَمَا يُكْرَهُ مِنَ الصَّلَاةِ فِي الْقُبُورِ وَرَأَى عُمَرُ بْنُ الْخَطَّابِ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ أَنَسَ بْنَ مَالِكٍ يُصَلِّي عِنْدَ قَبْرٍ فَقَالَ الْقَبْرَ الْقَبْرَ وَلَمْ يَأْمُرْهُ بِالْإِعَادَةِ .

427. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Musenna, njemu Jahja prenoseći od Hišama, rekavši da mu je saopćio njegov otac prenoseći od Aiše, da su Ummu-Habiba i Ummu-Selema spomenule jednu crkvu koju su vidjele u Etiopiji i u njoj slike (kipove). To su spomenule i Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, pa je on rekao:

٤٢٧. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ الْمُثَنَّى قَالَ حَدَّثَنَا يَحْيَى عَنْ هِشَامٍ قَالَ أَخْبَرَنِي أَبِي عَنْ عَائِشَةَ أُمِّ الْمُؤْمِنِينَ أَنَّ أُمَّ حَبِيبَةَ وَأُمَّ سَلَمَةَ ذَكَرَتَا كَنِيسَةً رَأَيْنَهَا بِالْحَبَشَةِ فِيهَا تَصَاوِيرُ فَذَكَرَتَا لِلنَّبِيِّ ﷺ فَقَالَ إِنَّ أُولَئِكَ إِذَا كَانَ

2 Komentatori hadisa kažu da je ovdje pitanje u značenju konstatacije, tj. dozvoljeno je ekshumirati grobove idolopoklonika. (prim. rec.)

"To su oni narodi kod kojih bude neko 'dobri' čovjek pa umre, oni nad njegovim grobom sagrade bogomolju i u njoj naslikaju te slike. Oni su pred Allahom na Sudnjem danu najgori."[1]

فِيهِمُ الرَّجُلُ الصَّالِحُ فَمَاتَ بَنَوْا عَلَى قَبْرِهِ مَسْجِدًا وَصَوَّرُوا فِيهِ تِلْكَ الصُّوَرَ فَأُولَئِكَ شِرَارُ الْخَلْقِ عِنْدَ اللهِ يَوْمَ الْقِيَامَةِ .

428. PRIČAO NAM JE Musedded, njemu Abdul-Varis prenoseći od Ebu-Tejjaha, ovaj od Enesa b. Malika, da je rekao:

– Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, došao je u Medinu i odsjeo u gornjem dijelu grada kod plemena koje se zove Benu-Amr b. Avf. Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, ostao je kod njih 14 noći, a onda obavijestio pleme Benu-Neddždžar (rođake po neni) i oni su došli isukanih sablji. Kao da sada gledam Vjerovjesnika na njegovoj jahalici (tzv. Kasva). Ebu-Bekr bijaše (na sapima) iza njega, a prvaci Benu-Neddždžara oko njega sve dok mu se deva nije spustila u dvorištu Ebu-Ejjuba. Muhammed je volio da klanja ondje gdje ga zatekne nastupno vrijeme odgovarajućeg

٤٢٨ . حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ قَالَ حَدَّثَنَا عَبْدُ الْوَارِثِ عَنْ أَبِي التَّيَّاحِ عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ قَالَ قَدِمَ النَّبِيُّ ﷺ الْمَدِينَةَ فَنَزَلَ أَعْلَى الْمَدِينَةِ فِي حَيٍّ يُقَالُ لَهُمْ بَنُو عَمْرِو بْنِ عَوْفٍ فَأَقَامَ النَّبِيُّ ﷺ فِيهِمْ أَرْبَعَ عَشْرَةَ لَيْلَةً ثُمَّ أَرْسَلَ إِلَى بَنِي النَّجَّارِ فَجَاءُوا مُتَقَلِّدِي السُّيُوفِ كَأَنِّي أَنْظُرُ إِلَى النَّبِيِّ ﷺ عَلَى رَاحِلَتِهِ وَأَبُو بَكْرٍ رِدْفُهُ وَمَلَأُ بَنِي النَّجَّارِ حَوْلَهُ حَتَّى أَلْقَى بِفِنَاءِ أَبِي أَيُّوبَ وَكَانَ يُحِبُّ أَنْ يُصَلِّيَ حَيْثُ أَدْرَكَتْهُ الصَّلَاةُ وَيُصَلِّي فِي مَرَابِضِ الْغَنَمِ وَأَنَّهُ أَمَرَ بِبِنَاءِ

1 Omerovo, radijallahu anhu, upozorenje Enesu, radijallahu anhu, ne znači zabranu nego pokudenost klanjanja pokraj grobova.

Imam Ahmed smatra da je strogo zabranjeno (haram) klanjati u groblju, bilo to na samom grobu, na podiju iznad njega ili zemljištu između grobova.

Alejhisselam je rekao: "Cijela površina zemlje podesna je za obavljanje namaza osim groblja i kupatila." Na osnovu navedenih i još drugih hadisa Evza'i, Ebu-Hanife i Sevri klanjanje u groblju smatraju pokudenim činom.

Imam Šafija kaže: "Nije dozvoljeno klanjati na groblju čija se zemlja pomiješala s mesom, truhleži tijela mrtvaca i sa svime što iz njih izlazi, zbog nedžaseta, ali je namaz punovažan ako ga čovjek obavi na čistom terenu između grobova."

Pokudeno je u groblju klanjati zbog mogućnosti eventualne zaraze, te gaženja i remećenja grobova. Islamska higijena traži da pratioci dženaze operu ruke čim se vrate s groblja, a oni koji su umrlog opremali, okupaju i preobuku.

Ummu-Habiba, radijallahu anha, kćerka Ebu-Sufjana, izbjegla je sa svojim mužem Abdullahom b. Džahšom u Etiopiju. Poslije smrti muža, vratila se natrag u Medinu i stupila u brak s Alejhisselamom. Umrla je u Medini 44. godine po Hidžri.

Ummu-Selema, radijallahu anha (Hinda), kćerka Ebu-Umejje Mahzumija, izbjegla je s mužem u Etiopiju i 6. godine po Hidžri povrate se u Medinu. Ovdje joj muž umre i Alejhisselam se vjenča s njom.

Kurtubi smatra da su raniji narodi ukrašavali zidove građevina slikama, skulpturama i kipovima svojih dobrih i uglednih ljudi radi ugleda i podstreka kasnijim generacijama za takmičenje u dobrim i za ljude korisnim poslovima. Kasnije su generacije ovaj plemeniti cilj zaboravile, izobličile ga i pretvorile u kult ličnosti. Ova stranputica ponukala je Alejhisselama te je zabranio ovu vrstu umjetnosti. Iz istih razloga zabranjivao je graditi mauzoleje.

Bejdavi smatra da je dozvoljeno graditi džamiju na terenu bez vidljivih grobova, pa i blizu grobova dobrih ljudi kako bi ih se posjetioci češće sjetili, ali ne i radi veličanja tih ljudi.

الْمَسْجِدِ فَأَرْسَلَ إِلَى مَلَإٍ مِنْ بَنِي النَّجَّارِ فَقَالَ يَا بَنِي النَّجَّارِ ثَامِنُونِي بِحَائِطِكُمْ هَذَا قَالُوا لَا وَاللهِ لَا نَطْلُبُ ثَمَنَهُ إِلَّا إِلَى اللهِ فَقَالَ أَنَسٌ فَكَانَ فِيهِ مَا أَقُولُ لَكُمْ قُبُورُ الْمُشْرِكِينَ وَفِيهِ خَرِبٌ وَفِيهِ نَخْلٌ فَأَمَرَ النَّبِيُّ ﷺ بِقُبُورِ الْمُشْرِكِينَ فَنُبِشَتْ ثُمَّ بِالْخَرِبِ فَسُوِّيَتْ وَبِالنَّخْلِ فَقُطِعَ فَصَفُّوا النَّخْلَ قِبْلَةَ الْمَسْجِدِ وَجَعَلُوا عِضَادَتَيْهِ الْحِجَارَةَ وَجَعَلُوا يَنْقُلُونَ الصَّخْرَ وَهُمْ يَرْتَجِزُونَ وَالنَّبِيُّ ﷺ مَعَهُمْ وَهُوَ يَقُولُ اللَّهُمَّ لَا خَيْرَ إِلَّا خَيْرُ الْآخِرَهْ . فَاغْفِرْ لِلْأَنْصَارِ وَالْمُهَاجِرَهْ .

namaza, a klanjaše i u torovima ovaca.
Naredivši izgradnju džamije poslao je po prvake Benu-Nedždžara i rekao im: "Nedžarovići, recite mi cijenu ovih vaših ograda (vrtova)?"
– Allaha mi ne, mi tražimo protuvrijednost samo od Allaha – odgovorili su oni.
Enes je još rekao: "Tu su, ovo što vam kažem, bili grobovi idolopoklonika, ostaci zgrada i palmi. Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, izdao je naređenje u vezi s grobovima idolopoklonika pa su ekshumirani, potom za ruševine pa su poravnane i palme pa su isječene i stabla im poredali s prednje strane džamije, a dovratke joj napravili od kamena. Kamenje su prenosili skandirajući stihove u redžez-metru, a s njima i Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, govoreći:
'Allahu, pravo dobro je samo u ahiretskim dobrima. Pa oprosti ensarijama i muhadžirima!'"[2]

2 Kada se Alejhisselamova jahalica spustila u dvorištu Ebu-Ejjuba Ensarije, prišao je Džebbar b. Sahr i počeo je nogom gurati da ide dalje, na što je Ebu-Ejjub uzviknuo:
– Džebbaru, ćuškaš je da ide od mog doma! Kunem se Allahom koji je poslao Muhammeda s istinom, da nije među nama islamske spone, sabljom bih te sasjekao!
– Muhammed ibn Ishak navodi da je Ibn-Hassan, vladar Jemena (Tubba'), svratio u Mekku na hiljadu godina prije Muhammedova, sallallahu alejhi ve sellem, rođenja, Kabu ogrnuo u neko platno i otišao u Jesrib (Medinu). U pratnji je imao oko 400 mudraca koji su zaključili da tu i ostanu, a vladaru su odgovorili kako su u svojim starodrevnim knjigama našli neke stavove iz kojih se razumije da će u Jesrib izbjeći u dogledno vrijeme vjerovjesnik po imenu Ahmed, pa da ga ili oni ili njihovi potomci tu dočekaju. Tako se Ibn-Hassan nastanio u Jesribu, a mudracima dao sagraditi kuće i oženio ih po jednom robinjom. U testamentu ustupljenom na čuvanje prvaku spomenutih mudraca, Ibn-Hassan je naveo: "Vjerujem da je Ahmed poslanik Allaha, stvoritelja svih svjetova", uz napomenu da ga preda Muhammedu on ili onaj od njegova potomstva ko ga bude u Jesribu dočekao.
Čini se da je ovaj vladar sagradio i stan za budućeg vjerovjesnika Ahmeda. Stan je prolazio kroz ruke mnogih korisnika i konačno došao u posjed Ebu-Ejjuba Ensarije, daljeg potomka starješine spomenutih mudraca.
Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, po dolasku u Medinu dobio je ovaj testament od Ebu-Lejlaa, pročitao ga i uzviknuo tri puta: "Dobro došao, pristalice, dobrog brata!"
Mihrab Muhammedove džamije u Medini bio je prvih šesnaest mjeseci po Hidžri u zidu prema Jerusalemu, a džamija imala troja vrata: jedna u zidu suprotno od mihraba, druga u zidu duž Muhammedovih, sallallahu alejhi ve sellem, stanova kroz koja je on ulazio u džamiju i treća "Babur-rahme", tj. "Vrata milosti", poznata pod imenom vrata Atike. Debljina zidova iznosila je oko 3 aršina, visina – veći ljudski stas, a dužina odnosno širina 100 aršina. Krov su činile palmine grane.
Ibni-Omer, radijallahu anhuma, za Muhammedovu džamiju kaže da je bila u početku od ćerpića, strop prekriven palminim granjem, a stupovi u njoj od palminih stabala. Ebu-Bekr nije ništa mijenjao a Omeru, radijallahu anhu, usljed dotrajalosti ponovo je sagradio na istim temeljima od ćerpića, palminih grana i stupova. Veću adaptaciju izvršio je halifa Osman, radijallahu anhu, proširio je, stupove u zgradi postavio od tesanog kamena, a krov od indijskog hrasta. Velid b. Abdul-Melik sav je objekat ponovo izgradio, a Mehdi proširio u velebnu građevinu koju zatim Me'mun još bolje uredi.

KLANJANJE U TOROVIMA OVACA

باب الصَّلاةِ في مَرابِضِ الْغَنَمِ

429. PRIČAO NAM JE Sulejman b. Harb, njemu Šu'be prenoseći od Ebut-Tejjaha, a on od Enesa b. Malika, da je rekao:
– Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, klanjaše u torovima ovaca. A čuo sam Enesa gdje govori: “Klanjaše Alejhisselam u torovima ovaca, dok se nije bila sagradila njegova džamija.”

٤٢٩. حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ حَرْبٍ قَالَ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ عَنْ أَبِي التَّيَّاحِ عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ قَالَ كَانَ النَّبِيُّ ﷺ يُصَلِّي فِي مَرَابِضِ الْغَنَمِ ثُمَّ سَمِعْتُهُ بَعْدُ يَقُولُ كَانَ يُصَلِّي فِي مَرَابِضِ الْغَنَمِ قَبْلَ أَنْ يُبْنَى الْمَسْجِدُ.

KLANJANJE NA BORAVIŠTIMA DEVA

بَاب الصَّلاةِ فِي مَوَاضِعِ الْإِبِلِ

430. PRIČAO NAM JE Sadeka b. Fadl, njega obavijestio Sulejman b. Hajjan, rekavši da mu je pričao Ubejdullah prenoseći od Nafija, koji je kazao:
– Vidio sam Ibn-Omera gdje klanja okrenut prema svojoj devi, a vidio sam i Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, da radi isto tako.[1]

٤٣٠. حَدَّثَنَا صَدَقَةُ بْنُ الْفَضْلِ قَالَ أَخْبَرَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ حَيَّانَ قَالَ حَدَّثَنَا عُبَيْدُاللهِ عَنْ نَافِعٍ قَالَ رَأَيْتُ ابْنَ عُمَرَ يُصَلِّي إِلَى بَعِيرِهِ وَقَالَ رَأَيْتُ النَّبِيَّ ﷺ يَفْعَلُهُ .

O TOME KO KLANJA OKRENUT PEĆI, VATRI ILI NEČEMU ŠTO SE OBOŽAVA, A SA SVOJIM NAMAZOM MISLI SAMO NA ALLAHA

باب مَنْ صَلَّى وَقُدَّامَهُ تَنُّورٌ أَوْ نَارٌ أَوْ شَيْءٌ مِمَّا يُعْبَدُ فَأَرَادَ بِهِ اللَّهَ

Zuhri je rekao da mu je saopćio Enes b. Malik i kazao:
– Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao je: “Dok sam bio u namazu, predočena mi je paklena vatra.”

وَقَالَ الزُّهْرِيُّ أَخْبَرَنِي أَنَسُ بْنُ مَالِكٍ قَالَ قَالَ النَّبِيُّ ﷺ عُرِضَتْ عَلَيَّ النَّارُ وَأَنَا أُصَلِّي .

Iz hadisa se još zaključuje:
– groblje u privatnom vlasništvu može se prodati ili pokloniti;
– dozvoljava se u naseljima sječa stabala voća i zelenila ako će se odmah umjesto njih posaditi plemenitije sadnice ili izgraditi potreban objekat.

1 Dozvoljeno je klanjati neposredno iza domaće životinje, a imam Malik kaže da to ne treba činiti pokraj konja i magarca zbog eventualnog njihovog izmeta ili mokraće.

431. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Mesleme prenoseći od Malika, on od Zejda b. Eslema, ovaj od Ataa b. Jesara, a on od Abdullaha b. Abbasa, da je rekao:
– Bilo je pomračenje sunca pa je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, klanjao (odgovarajući namaz) i rekao: "Prikazana mi je vatra Pakla i nisam vidio nikad ništa strašnije nego danas."[2]

٤٣١ . حَدَّثَنَا عَبْدُ اللهِ بْنُ مَسْلَمَةَ عَنْ مَالِكٍ عَنْ زَيْدِ بْنِ أَسْلَمَ عَنْ عَطَاءِ بْنِ يَسَارٍ عَنْ عَبْدِ اللهِ بْنِ عَبَّاسٍ قَالَ انْخَسَفَتِ الشَّمْسُ فَصَلَّى رَسُولُ اللهِ ﷺ ثُمَّ قَالَ أُرِيتُ النَّارَ فَلَمْ أَرَ مَنْظَرًا كَالْيَوْمِ قَطُّ أَفْظَعَ .

POKUĐENOST KLANJANJA U MEZARISTANU

بَاب كَرَاهِيَةِ الصَّلَاةِ فِي الْمَقَابِرِ

432. PRIČAO NAM JE Musedded, njemu Jahja prenoseći od Ubejdullaha b. Omera, rekavši da mu je saopćio Nafi', prenoseći od Ibni-Omera, a on od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, da je rekao:
"Klanjajte nešto od vaših namaza u vašim domovima, i ne pretvarajte ih (vaše domove) u grobove!"[3]

٤٣٢ . حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ قَالَ حَدَّثَنَا يَحْيَى عَنْ عُبَيْدِ اللهِ ابْنِ عُمَرَ قَالَ أَخْبَرَنِي نَافِعٌ عَنِ ابْنِ عُمَرَ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ اجْعَلُوا فِي بُيُوتِكُمْ مِنْ صَلَاتِكُمْ وَلَا تَتَّخِذُوهَا قُبُورًا .

---

2 Iz hadisa se može zaključiti:
– pri pomračenju sunca ili mjeseca preporučljivo je klanjati specijalno propisani namaz;
– Džennet i Džehennem postoje, dok sekta mu'tezilija smatra da će biti stvoreni tek poslije smaka svijeta;
– punovažan je namaz obavljen prema vatri, ako ga vjernik obavlja samo u ime Allaha Uzvišenog. Po mišljenju Ebu-Hanife pokuđeno je klanjati okrenut prema vatri, slici, kipu i kultovima drugih naroda.

3 Taberani navodi hadis: "Osvijetlite svoje domove spominjanjem Allaha i što više u njima učite Kur'an, a ne pretvarajte ih u grobove kao što su ih grobovima učinili Jevreji i kršćani."
Učenje Kur'ana u kući doprinosi sređenosti, redu, napretku i vjersko-moralnom uzdizanju kućana.
Obligatne namaze – farzove muškarci treba da obavljaju u džamiji kolektivno, a fakultativne (namaze i ostale nafile), mogu i kod kuće radi pouke ženama i mladim ukućanima.

KLANJANJE NA RUŠEVINAMA I MJESTIMA KOJA SU PRETRPJELA KAKVU NEPOGODU

باب الصَّلَاةِ فِي مَوَاضِعِ الْخَسْفِ وَالْعَذَابِ

Spominje se da je Alija, radijallahu anhu, smatrao pokuđenim klanjanje na ruševinama Babilona.

وَيُذْكَرُ أَنَّ عَلِيًّا رَضِيَ اللهُ عَنْهُ كَرِهَ الصَّلَاةَ بِخَسْفِ بَابِلَ .

433. PRIČAO NAM JE Ismail b. Abdullah, njemu Malik prenoseći od Abdullaha b. Dinara, ovaj od Abdullaha b. Omera, radijallahu anhuma, da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
"U kuće onih koji su kažnjeni (elementarnom nesrećom), ulazite samo s plačom. Ako niste uplakani, ne ulazite im da vas ne bi zadesilo ono što je njih zadesilo!"[1]

٤٣٣ . حَدَّثَنَا إِسْمَاعِيلُ بْنُ عَبْدِاللهِ قَالَ حَدَّثَنِي مَالِكٌ عَنْ عَبْدِاللهِ بْنِ دِينَارٍ عَنْ عَبْدِاللهِ بْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا أَنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ قَالَ لَا تَدْخُلُوا عَلَى هَؤُلَاءِ الْمُعَذَّبِينَ إِلَّا أَنْ تَكُونُوا بَاكِينَ فَإِنْ لَمْ تَكُونُوا بَاكِينَ فَلَا تَدْخُلُوا عَلَيْهِمْ لَا يُصِيبُكُمْ مَا أَصَابَهُمْ .

KLANJANJE U KRŠĆANSKOJ BOGOMOLJI

باب الصَّلَاةِ فِي الْبِيعَةِ

Omer, radijallahu anhu, rekao je: "Mi ne ulazimo u vaše crkve zbog kipova i slika."
Ibni-Abbas bi klanjao u kršćanskoj bogomolji, osim one u kojoj bi bili kipovi.[2]

وَقَالَ عُمَرُ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ إِنَّا لَا نَدْخُلُ كَنَائِسَكُمْ مِنْ أَجْلِ التَّمَاثِيلِ الَّتِي فِيهَا الصُّوَرُ وَكَانَ ابْنُ عَبَّاسٍ يُصَلِّي فِي الْبِيعَةِ إِلَّا بِيعَةً فِيهَا تَمَاثِيلُ .

1 Ebu-Davud u svom *Sunenu* ističe da je Alija, radijallahu anhu, naišao pokraj Babilona i nije se zaustavljao. Mujezin je proučio ezan i kada su prošli pored Babilona, Alija je naredio mujezinu da prouči ikamet i on je to učinio i kada su obavili namaz, Alija je kazao: "Moj Miljenik, sallallahu alejhi ve sellem, zabranio mi je klanjanje na groblju i zemlji Babilona, jer je to prokleto naselje."
Ibni-Omer, radijallahu anhuma, kaže da je Alejhisselam zabranio klanjati na sedam mjesta: na smetljištu (dubrištu), groblju, sredini puta, pojilištu i stajalištu deva, krovu Ka'be, zatim u kupatilu i klaonici. Tirmizi i Ibn-Madže bilježe isti hadis, a kadija Ebu-Bekr ibnul-Arebi dodaje još: "... prema groblju, prema zidu nužnika na kome se primjećuje nečist, u crkvi, u samostanu, prema slikama i kipovima, i u mjestu koje je pretrpjelo neku nepogodu." Neki još dodaju: "... prema osobi koja spava, prema osobama koje međusobno razgovaraju o ovozemnim poslovima, na zemljištu otetom od vlasnika, u uvali doline u kojoj bi se moglo stradati i džamijama sagrađenim u cilju razbijanja jedinstva i bratstva muslimana."
Alejhisselam je upozorio borce Tebuka da ne ulaze u Hidžr – naselje Semud naroda uništenog glasom strahovitim, dok je Salih pejgamber s malim brojem vjernika nešto prije katastrofe iselio u Mekku.
Stradalim treba dati utješnu riječ i materijalnu pomoć. Tuđa nesreća je dobra pouka za druge. Mjesta pogođena elementarnom nesrećom promatraju se plačnim okom, tugom i bolom u duši. Zadržavanje u njima nije preporučljivo, a klanjati je pokuđeno.

2 Navedene riječi Omer, radijallahu anhu, uputio je jednom prvaku iz Šama koji ga je pozvao na objed, a kada su mu muslimani iz Nedžrana pisali da nemaju podesnije zgrade za klanjanje od crkve, on im je odgovorio: "Poškropite joj tlo vodom lotosa (sidra) i onda u njoj klanjajte!"

434. PRIČAO NAM JE Muhammed, njega obavijestio Abde prenoseći od Hišama b. Urve, on od svoga oca, a ovaj od Aiše, da je Ummi-Selema spomenula Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, crkvu koju je vidjela u Etiopiji, koja se zvaše "Marija". Ona mu je spomenula i slike koje je u njoj vidjela, i Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, reče:
"To je narod koji, kada im umre dobar rob, odnosno dobar čovjek, nad njegovim grobom sagrade bogomolju i u njoj naslikaju te (njegove) slike. To su najgora stvorenja kod Allaha."

٤٣٤. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ سَلَامٍ قَالَ أَخْبَرَنَا عَبْدَةُ عَنْ هِشَامِ بْنِ عُرْوَةَ عَنْ أَبِيهِ عَنْ عَائِشَةَ أَنَّ أُمَّ سَلَمَةَ ذَكَرَتْ لِرَسُولِ اللهِ ﷺ كَنِيسَةً رَأَتْهَا بِأَرْضِ الْحَبَشَةِ يُقَالُ لَهَا مَارِيَةُ فَذَكَرَتْ لَهُ مَا رَأَتْ فِيهَا مِنَ الصُّوَرِ فَقَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ أُولَئِكَ قَوْمٌ إِذَا مَاتَ فِيهِمُ الْعَبْدُ الصَّالِحُ أَوِ الرَّجُلُ الصَّالِحُ بَنَوْا عَلَى قَبْرِهِ مَسْجِدًا وَصَوَّرُوا فِيهِ تِلْكَ الصُّوَرَ أُولَئِكَ شِرَارُ الْخَلْقِ عِنْدَ اللهِ .

POGLAVLJE

بابٌ

435, 436. PRIČAO NAM JE Ebul-Jeman, njega obavijestio Šu'ajb prenoseći od Zuhrija, kojeg je obavijestio Ubejdullah b. Abdullah b. Utbe, da su Aiša i Abdullah b. Abbas rekli:
– Kada je Allahovom Poslaniku,sallallahu alejhi ve sellem, došla smrt, počeo je na lice navlačiti svoju haljinu sa (ukrasnim) šarama, i kada bi ga obuzela muka (temperatura), sklonio bi je sa svoga lica. Budući u takvom stanju on je, kaže prenosilac, rekao: "Allah prokleo Jevreje i kršćane, što su grobove svojih vjerovjesnika i pobožnih ljudi uzimali za bogomolje!", upozoravajući na ono što su radili.

٤٣٥-٤٣٦. حَدَّثَنَا أَبُو الْيَمَانِ قَالَ أَخْبَرَنَا شُعَيْبٌ عَنِ الزُّهْرِيِّ أَخْبَرَنِي عُبَيْدُ اللهِ بْنُ عَبْدِ اللهِ بْنِ عُتْبَةَ أَنَّ عَائِشَةَ وَعَبْدَ اللهِ بْنَ عَبَّاسٍ قَالَا لَمَّا نَزَلَ بِرَسُولِ اللهِ ﷺ طَفِقَ يَطْرَحُ خَمِيصَةً لَهُ عَلَى وَجْهِهِ فَإِذَا اغْتَمَّ بِهَا كَشَفَهَا عَنْ وَجْهِهِ فَقَالَ وَهُوَ كَذَلِكَ لَعْنَةُ اللهِ عَلَى الْيَهُودِ وَالنَّصَارَى اتَّخَذُوا قُبُورَ أَنْبِيَائِهِمْ مَسَاجِدَ يُحَذِّرُ مَا صَنَعُوا .

437. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Mesleme prenoseći od Malika, on od Ibni-Šihaba, ovaj od Seida b. Musejjeba, a on od Ebu-Hurejre, da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Allah ubio Jevreje što uzeše grobove svojih vjerovjesnika (i pobožnih ljudi) za bogomolje!"[3]

٤٣٧. حَدَّثَنَا عَبْدُ اللهِ بْنُ مَسْلَمَةَ عَنْ مَالِكٍ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ عَنْ سَعِيدِ بْنِ الْمُسَيَّبِ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ أَنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ قَالَ قَاتَلَ اللهُ الْيَهُودَ اتَّخَذُوا قُبُورَ أَنْبِيَائِهِمْ مَسَاجِدَ .

3 S navedenim hadisom misli se ne samo na vjerovjesnike nego i na pobožne i ugledne ljude. Zabranjeno je graditi objekte iznad grobova umrlih.
Džabir kaže da je Alejhisselam zabranio sjedjeti na grobu, betonirati ih i graditi na njima mauzoleje. Ugledni zaslužuju poštovanje koje neće dovesti do kulta ličnosti.

RIJEČI VJEROVJESNIKA, SALLALLAHU ALEJHI VE SELLEM: "CIJELA ZEMLJA UČINJENA MI JE POGODNIM MJESTOM ZA KLANJANJE I ČIŠĆENJE"

باب قول النبي ﷺ جعلت لي الأرض مسجدا وطهورا

438. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Sinan, a njemu Hušejm rekavši da mu je ispričao Sejjar, a to je Ebul-Hakem, i kazao da mu je prenio Jezid Fekir, njemu Džabir b. Abdullah, kazavši da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, izjavio:
"Dato mi je pet svojstava, koja nisu bila prije mene data nijednom vjerovjesniku: potpomognut sam strahom koji neprijatelji osjećaju na daljini jednomjesečnog putovanja; cijela površina zemlje učinjena mi je mjestom za obavljanje namaza i sredstvom za čišćenje i gdje god kojeg čovjeka iz mog ummeta dostigne nastup bilo kog namaskog vremena, neka tu i klanja; dozvoljen mi je ratni plijen; svaki pojedini vjerovjesnik bio je poslan samo svom narodu, dok sam ja poslan cijelom svijetu i dato mi je pravo zauzimanja (šefa'at)."

٤٣٨. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ سِنَانٍ قَالَ حَدَّثَنَا هُشَيْمٌ قَالَ حَدَّثَنَا سَيَّارٌ هُوَ أَبُو الْحَكَمِ قَالَ حَدَّثَنَا يَزِيدُ الْفَقِيرُ قَالَ حَدَّثَنَا جَابِرُ بْنُ عَبْدِ اللهِ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ أُعْطِيتُ خَمْسًا لَمْ يُعْطَهُنَّ أَحَدٌ مِنَ الْأَنْبِيَاءِ قَبْلِي نُصِرْتُ بِالرُّعْبِ مَسِيرَةَ شَهْرٍ وَجُعِلَتْ لِيَ الْأَرْضُ مَسْجِدًا وَطَهُورًا وَأَيُّمَا رَجُلٍ مِنْ أُمَّتِي أَدْرَكَتْهُ الصَّلَاةُ فَلْيُصَلِّ وَأُحِلَّتْ لِيَ الْغَنَائِمُ وَكَانَ النَّبِيُّ يُبْعَثُ إِلَى قَوْمِهِ خَاصَّةً وَبُعِثْتُ إِلَى النَّاسِ كَافَّةً وَأُعْطِيتُ الشَّفَاعَةَ .

SPAVANJE ŽENE U DŽAMIJI

باب نوم المرأة في المسجد

439. PRIČAO MI JE Ubejd b. Isma'il, a njemu Ebu-Usame prenoseći od Hišama, on od svoga oca, a ovaj od Aiše, kako je jedna robinja crnkinja pripadala jednom arapskom plemenu. Stanovništvo plemena dalo joj je slobodu, ali je ona kod njih i dalje ostala.
– Kasnije je, kaže Aiša, jedna druga djevojčica toga plemena na kojoj je bio đerdan od bisera i dijamanata učvršćen na podlozi crvenog kožnog kaiša, izašla i ostavila biser, ili joj je, kaže Aiša, spao. Pored struka koje su bile bačene, naletio je jedan kopčić i misleći da je meso zgrabio je te struke. Struke su, priča Aiša, tražili, ali ih nisu

٤٣٩. حَدَّثَنَا عُبَيْدُ بْنُ إِسْمَاعِيلَ قَالَ حَدَّثَنَا أَبُو أُسَامَةَ عَنْ هِشَامِ بْنِ عُرْوَةَ عَنْ أَبِيهِ عَنْ عَائِشَةَ أَنَّ وَلِيدَةً كَانَتْ سَوْدَاءَ لِحَيٍّ مِنَ الْعَرَبِ فَأَعْتَقُوهَا فَكَانَتْ مَعَهُمْ قَالَتْ فَخَرَجَتْ صَبِيَّةٌ لَهُمْ عَلَيْهَا وِشَاحٌ أَحْمَرُ مِنْ سُيُورٍ قَالَتْ فَوَضَعَتْهُ أَوْ وَقَعَ مِنْهَا فَمَرَّتْ بِهِ حُدَيَّاةٌ وَهُوَ مُلْقًى فَحَسِبَتْهُ لَحْمًا فَخَطِفَتْهُ قَالَتْ فَالْتَمَسُوهُ فَلَمْ يَجِدُوهُ قَالَتْ فَاتَّهَمُونِي بِهِ قَالَتْ فَطَفِقُوا يُفَتِّشُونَ حَتَّى فَتَّشُوا

našli, pa su osumnjičili, rekla je robinja, mene. Pretraživali su je, kaže prenosilac, toliko da su pregledali i njen spolni organ.
– Allaha mi, kaže crnkinja, dok sam s njima stajala naletje onaj kopčić, baci đerdan i on pade među njih. Ja sam im, priča robinja, uzviknula: To je ono za što ste me (potvorili)! Mislili ste (da sam ga ukrala), a ja sam nevina. On vam je, eto, tu!
– Potom je, kaže Aiša, ta žena došla Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, i primila islam. Imala je, priča Aiša, u džamiji šator od vunenog platna, odnosno kućicu (od kostrijeti). Meni bi, rekla je Aiša, dolazila, pripovijedala, a redovno i recitovala:
"Dan đerdana čudo našeg Gospodara.
Eto, on me spasi kuće nevjerstva."
– Rekla sam joj, kaže Aiša: Šta je tebi? Nisi kod mene još nikad sjela, a da nisi to citirala! I ona mi je tada, reče Aiša, ispričala taj gornji slučaj.[1]

قُبُلَهَا قَالَتْ وَاللهِ إِنِّي لَقَائِمَةٌ مَعَهُمْ إِذْ مَرَّتِ الْحُدَيَّاةُ فَأَلْقَتْهُ قَالَتْ فَوَقَعَ بَيْنَهُمْ قَالَتْ فَقُلْتُ هَذَا الَّذِي اتَّهَمْتُمُونِي بِهِ زَعَمْتُمْ وَأَنَا مِنْهُ بَرِيئَةٌ وَهُوَ ذَا هُوَ قَالَتْ فَجَاءَتْ إِلَى رَسُولِ اللهِ ﷺ فَأَسْلَمَتْ قَالَتْ عَائِشَةُ فَكَانَ لَهَا خِبَاءٌ فِي الْمَسْجِدِ أَوْ حِفْشٌ قَالَتْ فَكَانَتْ تَأْتِينِي فَتَحَدَّثُ عِنْدِي قَالَتْ فَلَا تَجْلِسُ عِنْدِي مَجْلِسًا إِلَّا قَالَتْ وَيَوْمَ الْوِشَاحِ مِنْ أَعَاجِيبِ رَبِّنَا . أَلَا إِنَّهُ مِنْ بَلْدَةِ الْكُفْرِ أَنْجَانِي . قَالَتْ عَائِشَةُ فَقُلْتُ لَهَا مَا شَأْنُكِ لَا تَقْعُدِينَ مَعِي مَقْعَدًا إِلَّا قُلْتِ هَذَا قَالَتْ فَحَدَّثَتْنِي بِهَذَا الْحَدِيثِ .

SPAVANJE LJUDI U DŽAMIJI

باب نَوْمِ الرِّجَالِ فِي الْمَسْجِدِ

Ebu-Kilabe je, prenoseći od Enesa b. Malika, izjavio:
"Jedna grupa od plemena Ukl došla je Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, i bila smještena na trijemu (Muhammedove džamije)."
Abdur-Rahman b. Ebu-Bekr kaže: "Ljudi s trijema (suffe) bili su sve sami siromasi."

وَقَالَ أَبُو قِلَابَةَ عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ قَدِمَ رَهْطٌ مِنْ عُكْلٍ عَلَى النَّبِيِّ ﷺ فَكَانُوا فِي الصُّفَّةِ وَقَالَ عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ أَبِي بَكْرٍ الصِّدِّيقِ كَانَ أَصْحَابُ الصُّفَّةِ الْفُقَرَاءَ .

440. PRIČAO NAM JE Musedded, ovome Jahja prenoseći od Ubejdullaha, njemu Nafi' rekavši da mu je saopćio Abdullah (b. Omer) da je on kao mladić bez porodice, spavao u džamiji Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem.[2]

٤٤٠. حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ قَالَ حَدَّثَنَا يَحْيَى عَنْ عُبَيْدِ اللهِ قَالَ حَدَّثَنِي نَافِعٌ قَالَ أَخْبَرَنِي عَبْدُ اللهِ بْنُ عُمَرَ أَنَّهُ كَانَ يَنَامُ وَهُوَ شَابٌّ أَعْزَبُ لَا أَهْلَ لَهُ فِي مَسْجِدِ النَّبِيِّ ﷺ .

---

1 Siromah bez stana i vatana može privremeno stanovati u džamiji. Smutljivo društvo i dvoličnjake treba izbjegavati.

2 U džamiji može povremeno noćiti, kako stranac, tako i mještanin. Ibni-Omer je izjavio: "Mi smo u doba Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, u džamiji noćivali, a za vrijeme podnevne žege odmarali."

441. PRIČAO NAM JE Kutejbe b. Seid, a njemu Abdul-Aziz b. Ebu-Hazim prenoseći od Ebu-Hazima, on od Sehla b. Sa'da, koji je izjavio da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, došao u Fatiminu sobu i pošto u sobi nije našao Aliju, upitao je:
– Gdje ti je (moj) amidžić?
– Nešto se zbilo između mene i njega. Naljutio se na mene pa je izašao, i za vrijeme podneva nije spavao kod mene – odgovorila je ona.
Tada je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao jednom čovjeku:
"Pogledaj gdje je?"
Taj se čovjek vratio i kazao: "Allahov Poslaniče, on spava u džamiji."
Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, došao je, Alija ležaše, a ogrtač mu spao s njega i uprljao se prašinom. Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, poče s njega otresati prašinu govoreći: "Ustaj, uprašeni! Ustaj, uprašeni!"[1]

٤٤١. حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ بْنُ سَعِيدٍ قَالَ حَدَّثَنَا عَبْدُالْعَزِيزِ بْنُ أَبِي حَازِمٍ عَنْ أَبِي حَازِمٍ عَنْ سَهْلِ ابْنِ سَعْدٍ قَالَ جَاءَ رَسُولُ اللهِ ﷺ بَيْتَ فَاطِمَةَ فَلَمْ يَجِدْ عَلِيًّا فِي الْبَيْتِ فَقَالَ أَيْنَ ابْنُ عَمِّكِ قَالَتْ كَانَ بَيْنِي وَبَيْنَهُ شَيْءٌ فَغَاضَبَنِي فَخَرَجَ فَلَمْ يَقِلْ عِنْدِي فَقَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ لِإِنْسَانٍ انْظُرْ أَيْنَ هُوَ فَجَاءَ فَقَالَ يَا رَسُولَ اللهِ هُوَ فِي الْمَسْجِدِ رَاقِدٌ فَجَاءَ رَسُولُ اللهِ ﷺ وَهُوَ مُضْطَجِعٌ قَدْ سَقَطَ رِدَاؤُهُ عَنْ شِقِّهِ وَأَصَابَهُ تُرَابٌ فَجَعَلَ رَسُولُ اللهِ ﷺ يَمْسَحُهُ عَنْهُ وَيَقُولُ قُمْ أَبَا تُرَابٍ قُمْ أَبَا تُرَابٍ .

442. PRIČAO NAM JE Jusuf b. Isa, njemu Ibn-Fudajl prenoseći od svoga oca, on od Ebu-Hazima, a ovaj od Ebu-Hurejre, da je rekao:
"Vidio sam sedamdeset drugova, ljudi s trijema (Muhammedove, sallallahu alejhi ve sellem, džamije) i ni na jednom od njih nije bilo ogrtača (gornji dio haljine), nego ili donja haljina ili jedna duža haljina koju su zavezivali (krajevima) za svoje vratove; neka od njih dopiraše do pola cjevanica, a neka do gležnjeva i svaki bi je stezao svojim rukama ne želeći da mu se vidi sramotni dio tijela."

٤٤٢. حَدَّثَنَا يُوسُفُ بْنُ عِيسَى قَالَ حَدَّثَنَا ابْنُ فُضَيْلٍ عَنْ أَبِيهِ عَنْ أَبِي حَازِمٍ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ قَالَ لَقَدْ رَأَيْتُ سَبْعِينَ مِنْ أَصْحَابِ الصُّفَّةِ مَا مِنْهُمْ رَجُلٌ عَلَيْهِ رِدَاءٌ إِمَّا إِزَارٌ وَإِمَّا كِسَاءٌ قَدْ رَبَطُوا فِي أَعْنَاقِهِمْ فَمِنْهَا مَا يَبْلُغُ نِصْفَ السَّاقَيْنِ وَمِنْهَا مَا يَبْلُغُ الْكَعْبَيْنِ فَيَجْمَعُهُ بِيَدِهِ كَرَاهِيَةَ أَنْ تُرَى عَوْرَتُهُ .

Taberi bilježi da je halifa Osman, radijallahu anhu, počesto spavao u džamiji, dok su drugi ashabi oko njega razgovarali pa i jeli.
Ibni-Abbas, radijallahu anhu, rekao je: "Ako zaspiš u džamiji čekajući nastup sljedećeg namaskog vremena", a drugom prilikom on kaže: "Ne pretvarajte džamiju u svoja ležišta!"
Malik je izjavio: "Ne volim da osoba koja ima stan noćiva u džamiji, a za vrijeme podnevne žege da se u njoj odmara." Ovo je još stav i Ahmeda i Ishaka.

1 Iz hadisa se može zaključiti:
– roditelji mogu dolaziti udatoj kćerki i bez dozvole njenog muža;
– umjesno je bodriti ljude na jačanje rodbinskih i prijateljskih veza;
– rasrđenog treba udobrovoljiti i postepeno ga oslobađati kompleksa negativnih pojava.

O NAMAZU KADA SE DOĐE S PUTA

باب الصَّلاةِ إذا قدم مِنْ سفرٍ

Ka'b b. Malik kaže: "Kada bi se Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, vraćao s puta, svratio bi prvo u džamiju i u njoj klanjao."

وَقَالَ كَعْبُ بْنُ مَالِكٍ كَانَ النَّبِيُّ ﷺ إِذَا قَدِمَ مِنْ سَفَرٍ بَدَأَ بِالْمَسْجِدِ فَصَلَّى فِيهِ .

443. PRIČAO NAM JE Hallad b. Jahja, ovome kazao Mis'ar, njemu Muharib b. Disar prenoseći od Džabira b. Abdullaha, da je rekao:
"Došao sam Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, a on je bio u džamiji." Mislim, nadopunjuje Mis'ar, da je (Muharib) kazao, da je klanjao duha-namaz. Vjerovjesnik mu je kazao: "Klanjaj, (Džabire), dva rekata!"
"Ja sam, kaže Džabir, imao kod njega potraživanje svoga duga, pa mi ga je isplatio i preplatio."

٤٤٣ . حَدَّثَنَا خَلَّادُ بْنُ يَحْيَى قَالَ حَدَّثَنَا مِسْعَرٌ قَالَ حَدَّثَنَا مُحَارِبُ بْنُ دِثَارٍ عَنْ جَابِرِ بْنِ عَبْدِاللهِ قَالَ أَتَيْتُ النَّبِيَّ ﷺ وَهُوَ فِي الْمَسْجِدِ قَالَ مِسْعَرٌ أُرَاهُ قَالَ ضُحًى فَقَالَ صَلِّ رَكْعَتَيْنِ وَكَانَ لِي عَلَيْهِ دَيْنٌ فَقَضَانِي وَزَادَنِي .

KADA NEKO UĐE U DŽAMIJIU, NEKA KLANJA DVA REKATA NAMAZA PRIJE NEGO SJEDNE

باب إذا دخل أحدكم المسجد فليركع ركعتين قبل أن يجلس

444. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Jusuf, njega obavijestio Malik prenoseći od Amira b. Abdullaha b. Zubejra, on od Amra b. Sulejma Zurekija, ovaj od Ebu-Katade Selemija, da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
"Kada neko od vas uniđe u džamiju, neka klanja dva rekata namaza prije nego sjedne!"[2]

٤٤٤ . حَدَّثَنَا عَبْدُاللهِ بْنُ يُوسُفَ قَالَ أَخْبَرَنَا مَالِكٌ عَنْ عَامِرِ بْنِ عَبْدِاللهِ بْنِ الزُّبَيْرِ عَنْ عَمْرِو بْنِ سُلَيْمٍ الزُّرَقِيِّ عَنْ أَبِي قَتَادَةَ السَّلَمِيِّ أَنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ قَالَ إِذَا دَخَلَ أَحَدُكُمُ الْمَسْجِدَ فَلْيَرْكَعْ رَكْعَتَيْنِ قَبْلَ أَنْ يَجْلِسَ .

---

2 Najveći broj pravnika ovaj namaz smatraju samo preporučljivim obredom, a poneki obligatnom dužnošću. Ovim nije bila dostupna Alejhisselamova zapovijed čovjeku koji se probijaše u džamiji kroz svijet: "Sjedi tu! Uznemiravaš samo narod!"
Da je spomenuti namaz obligatan, Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, naredio bi mu da ga klanja. Ovaj namaz ashabi su klanjali samo prema stvarnim mogućnostima, a pokuđeno ga je klanjati u vremenu kada je zabranjeno klanjati i obligatne namaze.
Nevevi ovaj namaz svrstava u sunnete.
Ovaj namaz (tehijjetul-mesdžid) klanja se odmah po ulasku u džamiju, prije sjedanja, a dozvoljava se i naknadno poslije sjedenja.
Ibni-Zerr je jednom unišao u džamiju i sjeo, a Alejhisselam ga upita:
– Jesi li klanjao dva rekata?
– Nisam – odgovorio je.
– Ustani, pa ih klanjaj! – rekao je Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem.

GUBLJENJE ABDESTA U DŽAMIJI

باب الْحدثِ فِي الْمَسْجِدِ

445. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Jusuf, njemu Malik prenoseći od Ebu-Zinada, on od A'redža, a ovaj od Ebu-Hurejre, da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
– Melcki se mole za svakog od vas sve dok se bude nalazio na mjestu obavljanja svojega namaza, mjestu na kome je klanjao, pa sve dok mu se ne desi ono što kvari abdest. Oni govore: "Allahu, oprosti mu grijehe! Allahu, smiluj mu se!"[1]

٤٤٥. حَدَّثَنَا عَبْدُاللهِ بْنُ يُوسُفَ قَالَ أَخْبَرَنَا مَالِكٌ عَنْ أَبِي الزِّنَادِ عَنِ الأَعْرَجِ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ أَنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ قَالَ الْمَلاَئِكَةُ تُصَلِّي عَلَى أَحَدِكُمْ مَا دَامَ فِي مُصَلاَّهُ الَّذِي صَلَّى فِيهِ مَا لَمْ يُحْدِثْ تَقُولُ اللَّهُمَّ اغْفِرْ لَهُ اللَّهُمَّ ارْحَمْهُ .

GRAĐEVINSKA KONSTRUKCIJA (MUHAMMEDOVE, SALLALLAHU ALEJHI VE SELLEM) DŽAMIJE

باب بُنْيانِ الْمَسْجِدِ

Ebu-Seid (Hudri) kaže: "Krov (Vjerovjesnikove) džamije bio je od palminog lišća bez granja."
Omer je naredio izgradnju Vjerovjesnikove, sallallahu alejhi ve sellem, džamije rekavši (graditelju): "Zaštiti svijet od kiše i čuvaj se da je ne obojiš u crveno ili žuto da ne bi svijet stavio u iskušenje!"
Enes je izjavio: "Muslimani će se hvalisati izgradnjom džamija, a posjećivat će ih (i održavati) samo mali broj", a Ibni-Abbas je kazao: "... Stvarno ćete ih ukrasiti kao što su ukrašavali Jevreji i kršćani (svoje bogomolje)."[2]

وَقَالَ أَبُو سَعِيدٍ كَانَ سَقْفُ الْمَسْجِدِ مِنْ جَرِيدِ النَّخْلِ وَأَمَرَ عُمَرُ بِبِنَاءِ الْمَسْجِدِ وَقَالَ أَكِنَّ النَّاسَ مِنَ الْمَطَرِ وَإِيَّاكَ أَنْ تُحَمِّرَ أَوْ تُصَفِّرَ فَتَفْتِنَ النَّاسَ وَقَالَ أَنَسٌ يَتَبَاهَوْنَ بِهَا ثُمَّ لاَ يَعْمُرُونَهَا إِلاَّ قَلِيلاً وَقَالَ ابْنُ عَبَّاسٍ لَتُزَخْرِفُنَّهَا كَمَا زَخْرَفَتِ الْيَهُودُ وَالنَّصَارَى .

---

1 Ibni-Bettal kaže:
"Ko se želi osloboditi grijeha bez muke i napora, neka po završenom namazu boravi što duže na mjestu obavljenog obreda, kako bi melcki za njega što duže molili oprost grijeha. Nadati se je da će takva dova i istigfar biti primljeni, jer Uzvišeni Allah kaže: Oni se mogu zauzimati samo za one kome On dozvoli."
Ajni navodi da postoje različiti stavovi učenjaka iz prvih generacija o boravku (sjedenju) u džamiji onoga ko nema abdest. Tako se, npr., prenosi da je Ebu-Derda, radijallahu anhu, izlazio iz džamije, mokrio napolju i vraćao se u džamiju na predavanja bez abdesta. To su ponekad činili: Alija, Ata, Neha'i i Ibni-Džubejr.

2 Cijela izjava Ebu-Seida, radijallahu anhu, glasi: "Jednog dana naiđe oblak, kiša pade i krov džamije koji je bio od golih palminih grana, prokisnu. Namaz je otpočeo i vidio sam Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, gdje čini sedždu na vodi i blatu i na čelu mu se vidio trag blata." (Vidjeti, hadis br. 669)
Enesova izjava u cijelosti bila je: "Otišli smo, kaže Kilabe, s Enesom do njegova skrovišta i kada smo prolazili pokraj jedne džamije, nastupilo je vrijeme sabah-namaza."
– Klanjat ćemo u ovoj džamiji! – rekao je Enes.

446. PRIČAO NAM JE Ali b. Abdullah, ovome Jakub b. Ibrahim b. Sa'd, a njemu njegov otac prenoseći od Saliha b. Kejsana, da je njemu pričao Nafi' kako ga je Abdullah obavijestio:

– Džamija u doba Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, bijaše sagrađena od ćerpića, krov joj bijaše palmino golo granje, a stupovi palmina stabla.

Ebu-Bekr joj nije ništa dodavao. Omer ju je povećao (proširio), sagradio u vidu zgrade iz doba Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, od ćerpića, palminog golog granja, a njene stupove zamijenio novim palminim stablima. Osman ju je kasnije izmijenio, uveliko povećao, zid joj izgradio od klesanog kamena i maltera, stupove postavio od klesanog kamena, a krov od tikovog drveta.[3]

٤٤٦ . حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ عَبْدِاللهِ قَالَ حَدَّثَنَا يَعْقُوبُ ابْنُ إِبْرَاهِيمَ بْنِ سَعْدٍ قَالَ حَدَّثَنِي أَبِي عَنْ صَالِحِ ابْنِ كَيْسَانَ قَالَ حَدَّثَنَا نَافِعٌ أَنَّ عَبْدَاللهِ بْنَ عُمَرَ أَخْبَرَهُ أَنَّ الْمَسْجِدَ كَانَ عَلَى عَهْدِ رَسُولِ اللهِ ﷺ مَبْنِيًّا بِاللَّبِنِ وَسَقْفُهُ الْجَرِيدُ وَعُمُدُهُ خَشَبُ النَّخْلِ فَلَمْ يَزِدْ فِيهِ أَبُو بَكْرٍ شَيْئًا وَزَادَ فِيهِ عُمَرُ وَبَنَاهُ عَلَى بُنْيَانِهِ فِي عَهْدِ رَسُولِ اللهِ ﷺ بِاللَّبِنِ وَالْجَرِيدِ وَأَعَادَ عُمُدَهُ خَشَبًا ثُمَّ غَيَّرَهُ عُثْمَانُ فَزَادَ فِيهِ زِيَادَةً كَثِيرَةً وَبَنَى جِدَارَهُ بِالْحِجَارَةِ الْمَنْقُوشَةِ وَالْقَصَّةِ وَجَعَلَ عُمُدَهُ مِنْ حِجَارَةٍ مَنْقُوشَةٍ وَسَقَفَهُ بِالسَّاجِ .

– Ići ćemo u drugu! – rekli su prisutni. Tada je Enes nastavio:

– Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao je: "Doći će vrijeme kada će se svijet ponositi izgradnjom džamija, a posjećivat će ih samo mali broj."

Imam Muhjis-sunne (Begavi) smatra da su ljudi drugih konfesija počeli ukrašavati svoje hramove kada su vjeru počeli mijenjati i u nju novotarije uvukli. Sada se ide njihovim tragom, džamije se uređuju poput zrcala, njihovim sjajem i ukrasom ljudi se ponose i o tome pričaju.

Pokuđeno je džamiju ukrašavati u vidu moleraja izuzev arabeski i geometrijskih oblika.

3 Džamije trebaju biti lijepe i velebne, ali bez pretjerane umjetničke dekoracije koja ljude dovodi do iskušenja i samohvalisanja. Halifa Omer, radijallahu anhu, pored prepune državne blagajne nije bio voljan mijenjati obim, a ni građevinski materijal Muhammedove, sallallahu alejhi ve sellem, džamije. Halifa Osman, radijallahu anhu, imajući veliki vlastiti kapital i punu državnu blagajnu u rukama, zamjenjuje toj džamiji samo dotrajali građevinski materijal, i to: umjesto ćerpića stavlja kamen, a umjesto granja na krovu, stavlja dasku od tikovog drveta.

Molovanje i izvanredno ukrašavanje džamije otpočeo je činiti halifa Velid b. Abdul-Melik, unuk Mervanov, i mnogi učeni ljudi, i ne želeći nereda šutke su preko toga prelazili.

Ibni-Munir ističe da su ljudi svojevremeno, gradeći ukrašene kuće u vidu kula, inspirisani idejom da i džamije grade na takav način, "ali smo ih" – kaže on – "sačuvali od omalovažavanja." Neki navode da je Ebu-Hanifa smatrao da je to dozvoljeno ako se radi zbog poštovanja džamije i ako se ne koriste sredstva iz Bejtul-mala (Državne blagajne). Ajni na to kaže: "Mezheb naših učenjaka jeste da je to mekruh. A riječi nekih naših učenjaka: Nema smetnje da se klešu džamije, znače: Ostavljanje toga je preče." (prim. rec.)

MEĐUSOBNO ISPOMAGANJE NA IZGRADNJI DŽAMIJE

باب التَّعَاوُنِ فِي بِنَاءِ الْمَسْجِدِ

"Idolopoklonicima, dok su još sami svjedoci svoga nevjerstva, ne dolikuje da popravljaju i posjećuju Allahove mesdžide. Njihova su djela propala i oni će biti vječno u Džehennemu.
Allahove mesdžide popravlja i posjećuje samo onaj ko vjeruje u Allaha, Sudnji dan, ko obavlja namaz, dijeli zekat i onaj ko se boji samo Allaha. To će biti oni koji su upućeni Pravim putem."[1]

(مَا كَانَ لِلْمُشْرِكِينَ أَنْ يَعْمُرُوا مَسَاجِدَ اللهِ شَاهِدِينَ عَلَى أَنْفُسِهِمْ بِالْكُفْرِ أُولَئِكَ حَبِطَتْ أَعْمَالُهُمْ وَفِي النَّارِ هُمْ خَالِدُونَ إِنَّمَا يَعْمُرُ مَسَاجِدَ اللهِ مَنْ آمَنَ بِاللهِ وَالْيَوْمِ الآخِرِ وَأَقَامَ الصَّلاَةَ وَآتَى الزَّكَاةَ وَلَمْ يَخْشَ إِلاَّ اللهَ فَعَسَى أُولَئِكَ أَنْ يَكُونُوا مِنَ الْمُهْتَدِينَ) .

447. PRIČAO NAM JE Musedded, njemu kazao Abdul-Aziz b. Muhtar, a njemu Halid Hazza' prenoseći od Ikrime, da je Ibn-Abbas rekao njemu i svome sinu Aliji:
– Idite do Ebu-Seida i poslušajte njegova izlaganja!
Mi smo otišli, kad on u vrtu, obrađuje ga. Potom je uzeo svoj ogrtač, sjeo naslonivši noge uz stomak i ogrnuvši ih tim ogrtačem počeo nam pričati. Kada je spomenuo gradnju Vjerovjesnikove, sallallahu alejhi ve sellem, džamije, reče:
– Mi smo nosili po ćerpić, a Ammar po dva ćerpića, pa ga je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, vidio, otresao s njega prašinu, i rekao:
"Blago Ammaru, ubit će ga buntovnička grupa, dok će ih on zvati u Džennet, a oni njega u vatru."
Ammar, kaže prenosilac, reče: "Da me Allah sačuva od iskušenja!"[2]

٤٤٧. حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ قَالَ حَدَّثَنَا عَبْدُالْعَزِيزِ بْنُ مُخْتَارٍ قَالَ حَدَّثَنَا خَالِدٌ الْحَذَّاءُ عَنْ عِكْرِمَةَ قَالَ لِي ابْنُ عَبَّاسٍ وَلاِبْنِهِ عَلِيٍّ انْطَلِقَا إِلَى أَبِي سَعِيدٍ فَاسْمَعَا مِنْ حَدِيثِهِ فَانْطَلَقْنَا فَإِذَا هُوَ فِي حَائِطٍ يُصْلِحُهُ فَأَخَذَ رِدَاءَهُ فَاحْتَبَى ثُمَّ أَنْشَأَ يُحَدِّثُنَا حَتَّى أَتَى ذِكْرُ بِنَاءِ الْمَسْجِدِ فَقَالَ كُنَّا نَحْمِلُ لَبِنَةً لَبِنَةً وَعَمَّارٌ لَبِنَتَيْنِ لَبِنَتَيْنِ فَرَآهُ النَّبِيُّ ﷺ فَيَنْفُضُ التُّرَابَ عَنْهُ وَيَقُولُ وَيْحَ عَمَّارٍ تَقْتُلُهُ الْفِئَةُ الْبَاغِيَةُ يَدْعُوهُمْ إِلَى الْجَنَّةِ وَيَدْعُونَهُ إِلَى النَّارِ قَالَ يَقُولُ عَمَّارٌ أَعُوذُ بِاللهِ مِنَ الْفِتَنِ .

1 Povod navednom 18. i 19. ajetu poglavlja Et-Tevbe je slučaj zarobljavanja Abbasa na Bedru. Alija, radijallahu anhu, i ostali muslimani korili su ga zbog idolopoklonstva, a on isticaše vrline idolopoklonika govoreći: "Mi održavamo Ka'bu, popravljamo, čuvamo i obilazimo, hodočasnike zemzemom napajamo, a zarobljenike oslobađamo."
Gornji ajeti upozoravaju da nagradu za to mogu očekivati samo pravovjernici. Ko podiže i održava džamije, treba iskreno vjerovati u Allaha. Tada će nagrada biti adekvatna uloženom trudu.
Svakako da se gronji ajeti mogu odnositi na održavanje Ka'be, pa i ostalih džamija.

2 Međusobno ispomaganje, izgrađivanje i održavanje džamija spada u najplemenitija Allahu Uzvišenom ugodna, a za ljude i dobrotvora najkorisnija djela kome se nagrada računa i poslije smrti. U ovu grupu rada

TRAŽENJE ISPOMOĆI OD TESARA I GRADITELJA U OBRADI DRVETA MINBERA I DŽAMIJE

باب الاستعانة بالنجار والصناع في أعواد المنبر والمسجد

448. PRIČAO NAM JE Kutejbe, ovome Abdul-Aziz, a njemu Ebu-Hazim prenoseći od Sehla koji je rekao da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, poslao po jednu ženu i kazao joj:
"Naredi svome radniku tesaru da mi izradi drveni minber na kome ću moći sjediti."

٤٤٨. حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ بْنُ سَعِيدٍ قَالَ حَدَّثَنَا عَبْدُالْعَزِيزِ حَدَّثَنِي أَبُو حَازِمٍ عَنْ سَهْلٍ قَالَ بَعَثَ رَسُولُ اللهِ ﷺ إِلَى امْرَأَةٍ مُرِي غُلَامَكِ النَّجَّارَ يَعْمَلْ لِي أَعْوَادًا أَجْلِسُ عَلَيْهِنَّ .

449. PRIČAO NAM JE Hallad, a njemu Abdul-Vahid b. Ejmen prenoseći od svoga oca, a on od Džabira, kako je jedna žena rekla:
– Allahov Posланiče, hoćeš li da ti dam napraviti nešto na čemu ćeš moći sjediti? Ja imam radnika tesara.
– Ako hoćeš – odgovorio je on – i ona je dala napraviti minber.[3]

٤٤٩. حَدَّثَنَا خَلَّادٌ قَالَ حَدَّثَنَا عَبْدُالْوَاحِدِ بْنُ أَيْمَنَ عَنْ أَبِيهِ عَنْ جَابِرِ بْنِ عَبْدِاللهِ أَنَّ امْرَأَةً قَالَتْ يَا رَسُولَ اللهِ أَلَا أَجْعَلُ لَكَ شَيْئًا تَقْعُدُ عَلَيْهِ فَإِنَّ لِي غُلَامًا نَجَّارًا قَالَ إِنْ شِئْتِ فَعَمِلَتِ الْمِنْبَرَ .

spada učestvovanje u izgradnji bunara, česmi, vodovoda, kanala za natapanje zemljišta, škola, bolnica i uvakufljavanja za druge potrebe zajednice.
Iz hadisa se još razabire:
– učene ljude treba posjećivati, za nauku se stalno interesovati i svakoga cijeniti prema duhovno-moralnim kvalitetima i učenosti, a ne prema rodu i porijeklu;
– predavač treba biti koncentrisanih misli i pristojnog stava, držao predavanje sjedeći ili stojeći;
– predavanja treba da budu sadržajna i dokumentovana činjenicama koje će razvijati viši stepen vjersko-moralnih shvaćanja humanosti i bratstva među ljudima;
– rezultat dobrih djela ovisi o uloženoj energiji ljudi;
– dobrotvore treba isticati kao svijetle likove zajednice;
– dobro je tražiti Allahovu, dž.š., zaštitu od smutnje i iskušenja;
– Ammar, radijallahu anhu, u doba hilafeta Alije, radijallahu anhu, pozivao je u krilo islamske zajednice i Džennet pristalice Mu'avije, dok su oni mislili da i oni njega pozivaju u Džennet.

3 Iz hadisa se može zaključiti:
– na usluzi i prijateljskoj ponudi treba biti zahvalan;
– u društveno korisnim akcijama članovi zajednice angažuju se prema svojim sposobnostima.

O ONOM KO IZGRADI DŽAMIJU

باب من بنى مسجدًا

450. PRIČAO NAM JE Jahja b. Sulejman, njemu Ibni-Vehb kojeg je obavijestio Amr, da mu je rekao Bukejr, ovome Asim b. Umer b. Katade da je čuo Ubejdullaha Havlanija, on Osmana b. Affana, kada je na prigovor svijeta, dok je ponovo gradio džamiju Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, kazao:

– Vi mnogo pričate protiv mene! A ja sam čuo Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, gdje kaže:

"Ko sagradi džamiju..." Mislim da je rekao (Asim), kaže Bukejr, "... radeći to samo iz želje za licem Allahovim (tj. iskreno u ime Allaha), Allah će mu dati sagraditi sličnu zgradu u Džennetu."[1]

٤٥٠. حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ سُلَيْمَانَ حَدَّثَنِي ابْنُ وَهْبٍ أَخْبَرَنِي عَمْرٌو أَنَّ بُكَيْرًا حَدَّثَهُ أَنَّ عَاصِمَ بْنَ عُمَرَ بْنِ قَتَادَةَ حَدَّثَهُ أَنَّهُ سَمِعَ عُبَيْدَاللهِ الْخَوْلَانِيَّ أَنَّهُ سَمِعَ عُثْمَانَ بْنَ عَفَّانَ يَقُولُ عِنْدَ قَوْلِ النَّاسِ فِيهِ حِينَ بَنَى مَسْجِدَ الرَّسُولِ ﷺ إِنَّكُمْ أَكْثَرْتُمْ وَإِنِّي سَمِعْتُ النَّبِيَّ ﷺ يَقُولُ مَنْ بَنَى مَسْجِدًا قَالَ بُكَيْرٌ حَسِبْتُ أَنَّهُ قَالَ يَبْتَغِي بِهِ وَجْهَ اللهِ بَنَى اللهُ لَهُ مِثْلَهُ فِي الْجَنَّةِ .

---

1 Gornja misao zabilježena je u više varijanti.
Taberi u djelu "El-Mu'džemu Evsat" navodi: "Ko sagradi džamiju u veličini gnijezda čaplje, želeći time postići Allahovo zadovoljstvo, Allah će mu dati sagraditi dvorac u Džennetu." Ebu-Hatim u svome "Ilelu" kaže da je ovaj hadis kao predanje Ebu-Bekrovo munker (jedna vrsta munker-hadisa).
– dato obećanje treba pravovremeno izvršiti.
Ibni-Huzejme navodi Džabirovu verziju: "Ko iskopa korito za vodu (bunar), neće se napiti ni osoba, a ni ptica, a da mu Allah neće dati za to Svoju nagradu na Sudnjem danu, a ko dade sagraditi džamiju makar poput gnijezda čaplje ili još manju, Allah će mu dati sagraditi kuću u Džennetu."
Ibni-Ferdž navodi u svom "Kitabul-ilelu" Mu'azovu izjavu: "Ko sagradi džamiju u ime Allaha, Allah će mu sagraditi kuću u Džennetu; ko u njoj objesi svjetiljku, za njega moli Allahovu milost 70.000 meleka sve dok ta svjetiljka traje, a ko u njoj prostre kakvu prostirku, za njega moli Allahovu milost također 70.000 meleka sve dok se ta prostirka ne raspadne." Međutim, o vjerodostojnosti ovog hadisa postoje mnoge zamjerke.
Osmanu, radijallahu anhu, prigovarali su što je Alejhisselamovu džamiju malo proširio i dodao novog građevinskog materijala, pa je on istakao vrlinu toga poduhvata i Allahovu, dželle šanuhu, nagradu kada se radi u ime Njega.
Nevevi, tumačeći gornje izjave, između ostalog, kaže da će investitor džamije dobiti u Džennetu kuću kakvu oko čovjeka nije nikada vidjelo, uho nikada o njoj ništa čulo, a niti je kome na um ranije pala.
Čini se da vrijednost rečene kuće nad ostalim kućama u Džennetu odgovara vrijednosti i časti džamije nad ostalim ovozemnim stambeno-poslovnim zgradama.
Ajni kaže: "Adekvatna nagrada investitoru džamije znak je Allahove pravednosti, a veća je znak Njegove dobrote i naklonosti."

KAD OSOBA PROLAZI KROZ DŽAMIJU DRŽEĆI (RUKOM) VRHOVE STRIJELA

باب يأخذ بنصول النبل إذا مر في المسجد

451. PRIČAO NAM JE Kutejbe b. Seid, ovome Sufjan prenoseći kako je Amru rekao:
– Jesi li čuo Džabira b. Abdullaha gdje govori: "Kroz džamiju je prošao neki čovjek i sa sobom imao strijele, pa mu je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
'Drži za njihove vrhove!'"[2]

٤٥١. حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ بْنُ سَعِيدٍ قَالَ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ قَالَ قُلْتُ لِعَمْرٍو أَسَمِعْتَ جَابِرَ بْنَ عَبْدِاللهِ يَقُولُ مَرَّ رَجُلٌ فِي الْمَسْجِدِ وَمَعَهُ سِهَامٌ فَقَالَ لَهُ رَسُولُ اللهِ ﷺ أَمْسِكْ بِنِصَالِهَا .

PROLAŽENJE KROZ DŽAMIJU (S ORUŽJEM)

باب المرور في المسجد

452. PRIČAO NAM JE Musa b. Isma'il, njemu Abdul-Vahid, ovome Ebu-Burde b. Abdullah i rekao da je čuo Ebu-Burda da prenosi od svoga oca, a ovaj od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, da je rekao:
"Ko bude prolazio kroz naše džamije ili trgove sa strelicom, neka je drži rukom za njen vrh, da ne bi ranio koga muslimana!"

٤٥٢. حَدَّثَنَا مُوسَى بْنُ إِسْمَاعِيلَ قَالَ حَدَّثَنَا عَبْدُالْوَاحِدِ قَالَ حَدَّثَنَا أَبُو بُرْدَةَ بْنُ عَبْدِاللهِ قَالَ سَمِعْتُ أَبَا بُرْدَةَ عَنْ أَبِيهِ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ مَنْ مَرَّ فِي شَيْءٍ مِنْ مَسَاجِدِنَا أَوْ أَسْوَاقِنَا بِنَبْلٍ فَلْيَأْخُذْ عَلَى نِصَالِهَا لَا يَعْقِرْ بِكَفِّهِ مُسْلِمًا .

2 Buhari u svom "Tarihul-evsatu" navodi da je Alejhisselam rekao: "Odstranjujte iz džamije malu djecu, luđake, kupoprodaju, međusobno sporenje, galamu i viku, izvršavanje šerijatskih kazni te izvlačenje sablji i drugog oružja iz korica!"
Ibni-Abbas, radijallahu anhuma, svojim drugovima je rekao: "Čistite džamije i ne pravite kroz njih puteve! Neka u džamiju ne ulaze osobe s menstruacijom i džunubi, osim ako kroz džamiju samo prolaze, neka se u njoj ne prosipaju strjelice i izvlače sablje iz korica, neka se ne izvršava šerijatska kazna i nek se ne recituje poezija! Ako bi u njoj neko recitovao pjesme reći će mu se: 'Neka Allah dadne da ti zubi poispadaju!'"
Iz hadisa se može još zaključiti:
– sloboda građana, sigurnost i ravnopravnost ljudi mora se poštivati i čuvati;
– poštivanje međusobnih prava i obazrivost prema drugim ljudima;
– dozvoljeno je s oružjem ulaziti u džamiju.

(RECITOVANJE) POEZIJE U DŽAMIJI

باب الشِّعْرِ فِي الْمَسْجِدِ

453. PRIČAO NAM JE Ebul-Jeman Hakem b. Nafi', njega obavijestio Šu'ajb prenoseći do Zuhrija, kome je rekao Ebu-Seleme b. Abdur-Rahman b. Avf da je čuo Hassana b. Sabita Ensariju gdje traži svjedočenje Ebu-Hurejre.
– Zaklinjem te Allahom, jesi li čuo Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, kada je rekao:
"Hasane, odgovori (idolopoklonicima) umjesto Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem!" i kazao: "Allahu, pomozi Hasana časnim Džibrilom (Ruhul-Kudusom)!"
– Da, jesam – odgovori Ebu-Hurejra.[1]

٤٥٣. حَدَّثَنَا أَبُو الْيَمَانِ الْحَكَمُ بْنُ نَافِعٍ قَالَ أَخْبَرَنَا شُعَيْبٌ عَنِ الزُّهْرِيِّ قَالَ أَخْبَرَنِي أَبُو سَلَمَةَ بْنُ عَبْدِالرَّحْمَنِ بْنِ عَوْفٍ أَنَّهُ سَمِعَ حَسَّانَ ابْنَ ثَابِتٍ الْأَنْصَارِيَّ يَسْتَشْهِدُ أَبَا هُرَيْرَةَ أَنْشُدُكَ اللهَ هَلْ سَمِعْتَ النَّبِيَّ ﷺ يَقُولُ يَا حَسَّانُ أَجِبْ عَنْ رَسُولِ اللهِ ﷺ اللَّهُمَّ أَيِّدْهُ بِرُوحِ الْقُدُسِ قَالَ أَبُو هُرَيْرَةَ نَعَمْ .

TRENIRANJE KOPLJANIKA U DŽAMIJI

باب أَصْحَابِ الْحِرَابِ فِي الْمَسْجِدِ

454. PRIČAO NAM JE Abdul-Aziz b. Abdullah, njemu Ibrahim b. Sa'd prenoseći od Saliha Kejsana, ovaj od Ibni-Šihaba koga je obavijestio Urve b. Zubejr, da je Aiša, radijallahu anha, rekla:
– Vidjela sam jednog dana Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, na vratima moje sobe, a Etiopljani igrahu u džamiji. I dok sam ja promatrala njihovu igru, Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, zastirao me je svojim gornjim ogrtačem.

٤٥٤. حَدَّثَنَا عَبْدُالْعَزِيزِ بْنُ عَبْدِاللهِ قَالَ حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ سَعْدٍ عَنْ صَالِحِ بْنِ كَيْسَانَ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ قَالَ أَخْبَرَنِي عُرْوَةُ بْنُ الزُّبَيْرِ أَنَّ عَائِشَةَ قَالَتْ لَقَدْ رَأَيْتُ رَسُولَ اللهِ ﷺ يَوْمًا عَلَى بَابِ حُجْرَتِي وَالْحَبَشَةُ يَلْعَبُونَ فِي الْمَسْجِدِ وَرَسُولُ اللهِ ﷺ يَسْتُرُنِي بِرِدَائِهِ أَنْظُرُ إِلَى لَعِبِهِمْ.

1 Nije zabranjeno u džamiji recitovati pobožne i druge sadržajno pristojne pjesme. Aiša, radijallahu anha, izjavila je: "Alejhisselam je postavio minber u džamiji pjesniku Hassanu, radijallahu anhu, koji se u pjesmi izrugivao idolopoklonicima."
Sloboda mišljenja drugih mora se poštivati, ali na izazov i uvrede treba biti odlučan i odgovoriti istom mjerom. Pjesnika pobožno moralnih kvaliteta treba cijeniti, hvaliti i blagosiljati.

455. Ibrahim b. Munzir dodaje da mu je pričao Ibni-Vehb, njega obavijestio Junus, prenoseći od Ibni-Šihaba, ovaj od Urve, a on od Aiše, koja je rekla: "Vidjela sam Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, dok su Etiopljani izvodili igre (u džamiji) svojim kopljima."[2]

٤٥٥. زَادَ إِبْرَاهِيمُ بْنُ الْمُنْذِرِ حَدَّثَنَا ابْنُ وَهْبٍ أَخْبَرَنِي يُونُسُ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ عَنْ عُرْوَةَ عَنْ عَائِشَةَ قَالَتْ رَأَيْتُ النَّبِيَّ ﷺ وَالْحَبَشَةُ يَلْعَبُونَ بِحِرَابِهِمْ .

SPOMINJANJE KUPOPRODAJE NA MINBERU U DŽAMIJI

باب ذِكْرِ الْبَيْعِ وَالشِّرَاءِ عَلَى الْمِنْبَرِ فِي الْمَسْجِدِ

456. PRIČAO NAM JE Ali b. Abdullah, njemu Sufjan prenoseći od Jahmaa, on od Amre, ova od Aiše, da je rekla kako joj je došla (robinja) Berira, molila je za prilog za svoj otkup, i Aiša joj je rekla:
"Ako hoćeš dat ću tvome gospodaru iznos cijele otkupnine, a da starateljstvo nad tobom pripada meni?"
Beririn gospodar je odgovorio: "Ako hoćeš podaj za Beriru iznos koji je preostao!"
Sufjan je opet jednom izjavio: "... Ako hoćeš, oslobodi je, a da starateljstvo pripada nama?"
Kada je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, došao, Aiša mu je to ispričala i on je rekao: "Otkupi je i oslobodi, a patronat bezuvjetno pripada onom ko roba oslobodi."
Potom je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, stao na minber, a i Sufjan je rekao:
– Popeo se Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, na minber i kazao:
"Šta je svijetu? Postavlja uvjete kojih nema u

٤٥٦. حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ عَبْدِاللهِ قَالَ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ عَنْ يَحْيَى عَنْ عَمْرَةَ عَنْ عَائِشَةَ قَالَتْ أَتَتْهَا بَرِيرَةُ تَسْأَلُهَا فِي كِتَابَتِهَا فَقَالَتْ إِنْ شِئْتِ أَعْطَيْتُ أَهْلَكِ وَيَكُونُ الْوَلَاءُ لِي وَقَالَ أَهْلُهَا إِنْ شِئْتِ أَعْطَيْتِهَا مَا بَقِيَ وَقَالَ سُفْيَانُ مَرَّةً إِنْ شِئْتِ أَعْتَقْتِهَا وَيَكُونُ الْوَلَاءُ لَنَا فَلَمَّا جَاءَ رَسُولُ اللهِ ﷺ ذَكَّرَتْهُ ذَلِكَ فَقَالَ النَّبِيُّ ﷺ ابْتَاعِيهَا فَأَعْتِقِيهَا فَإِنَّ الْوَلَاءَ لِمَنْ أَعْتَقَ ثُمَّ قَامَ رَسُولُ اللهِ ﷺ عَلَى الْمِنْبَرِ وَقَالَ سُفْيَانُ مَرَّةً فَصَعِدَ رَسُولُ اللهِ ﷺ عَلَى الْمِنْبَرِ فَقَالَ مَا بَالُ أَقْوَامٍ يَشْتَرِطُونَ شُرُوطًا لَيْسَ فِي كِتَابِ اللهِ مَنِ اشْتَرَطَ شَرْطًا لَيْسَ فِي كِتَابِ اللهِ فَلَيْسَ لَهُ وَإِنِ اشْتَرَطَ مِائَةَ مَرَّةٍ قَالَ عَلِيٌّ قَالَ يَحْيَى

---

2 Iz hadisa se može zaključiti:
– dozvoljen je trening kopljima i slično u džamiji s namjerom unapređivanja ratne vještine i snage. Na stav Ebu-Hasana Lahmija da je igra kopljima u džamiji derogirana Kur'anom i sunnetom (misli na ajet: U džamijama koje se voljom Njegovom podižu..., i na hadis: Udaljite iz vaših džamija djecu i ludake!) Ajni i Ibn-Hadžer navode kako je ovaj hadis slab (daif), a ni hadis, a niti ajet ne upućuju na tu zabranu eksplicitno. Osim toga, nije poznat ni tačan datum kada su izrečeni svi ovi tekstovi da bi se moglo tvrditi postojanje derogacije (prim. rec.);
– dozvoljeno je gledati pristojne artističke i druge zabavne igre;
– prema ukućanima, a naročito supruzi, treba biti taktičan i prijazan.

Allahovoj Knjizi! Ko postavi ma kakav uvjet koga u Allahovoj Knjizi nema, to mu je bezvrijedno pa makar uvjetovao i stotinu puta."
'Ali kaže da su Jahja i Abdul-Vehhab prenijeli gornji hadis, od Jahjaa, a on od Amre.
I Džafer b. Avn iznosi gornji slučaj, prenoseći ga od Jahjaa koji kaže da je čuo Amru, a ona Aišu.
Malik prenosi isti hadis od Jahjaa, a on od Amre: "Berira je...", ali nije spomenuo: "... popeo se (Alejhisselam) na minber..."[1]

وَعَبْدُالْوَهَّابِ عَنْ يَحْيَى عَنْ عَمْرَةَ نَحْوَهُ وَقَالَ جَعْفَرُ بْنُ عَوْنٍ عَنْ يَحْيَى قَالَ سَمِعْتُ عَمْرَةَ قَالَتْ سَمِعْتُ عَائِشَةَ وَرَوَاهُ مَالِكٌ عَنْ يَحْيَى عَنْ عَمْرَةَ أَنَّ بَرِيرَةَ وَلَمْ يَذْكُرْ صَعِدَ الْمِنْبَرَ .

POTRAŽIVANJE DUGA U DŽAMIJI I GONJENJE ISPLATE

بَاب التَّقَاضِي وَالْمُلَازَمَةِ فِي الْمَسْجِدِ

457. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Muhammed, njemu Usman b. Umerda, njega obavijestio Junus prenoseći od Zuhrija, on od Abdullaha b. Ka'ba b. Malika, a ovaj od Ka'ba koji je u džamiji od Ibnu-Ebi-Hadreda tražio naplatu duga. Tu su vikali toliko glasno da ih je čuo Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, koji je bio u svojoj sobi pa je, otkrivši jednu stranu zastora na vratima svoje sobe, izašao i viknuo:
"Ka'b!"
– Odazivam ti se, Allahov Poslaniče! – rekao je Ka'b.
– Smanji svoje potraživanje ovoliko! – rekao je Alejhisselam i pokazao:
"Tako", tj. na polovinu.
– Allahov Poslaniče, to sam već učinio – odgovori Ka'b.
– Ustani – rekao je Alejhisselam (Ebu-Hadredu) – i isplati Ka'bu njegovo potraživanje![2]

٤٥٧ . حَدَّثَنَا عَبْدُاللهِ بْنُ مُحَمَّدٍ قَالَ حَدَّثَنَا عُثْمَانُ ابْنُ عُمَرَ قَالَ أَخْبَرَنَا يُونُسُ عَنِ الزُّهْرِيِّ عَنْ عَبْدِاللهِ بْنِ كَعْبِ بْنِ مَالِكٍ عَنْ كَعْبٍ أَنَّهُ تَقَاضَى ابْنَ أَبِي حَدْرَدٍ دَيْنًا كَانَ لَهُ عَلَيْهِ فِي الْمَسْجِدِ فَارْتَفَعَتْ أَصْوَاتُهُمَا حَتَّى سَمِعَهَا رَسُولُ اللهِ ﷺ وَهُوَ فِي بَيْتِهِ فَخَرَجَ إِلَيْهِمَا حَتَّى كَشَفَ سِجْفَ حُجْرَتِهِ فَنَادَى يَا كَعْبُ قَالَ لَبَّيْكَ يَا رَسُولَ اللهِ قَالَ ضَعْ مِنْ دَيْنِكَ هَذَا وَأَوْمَأَ إِلَيْهِ أَيِ الشَّطْرَ قَالَ لَقَدْ فَعَلْتُ يَا رَسُولَ اللهِ قَالَ قُمْ فَاقْضِهِ .

1 Oslobođena robinja udata za roba ima pravo izbora, da li će ostati u braku ili ga prekinuti. Kod isplaćivanja rata otkupnine treba precizno odrediti rokove isplata. Poželjno je da se imam obrati džematlijama kada se pojavi neka novotarija, da objasni šerijatski stav o tom pitanju i da osudi tu novotariju. (prim. rec.)

2 Iz hadisa se može zaključiti:
– kada vjerovnik snizi svoje potraživanje, dužnik ga treba odmah isplatiti;
– u džamiji se može o svemu pristojno razgovarati;
– dozvoljeno je u džamiji vršiti isplatu duga, ali ne i trgovanje;
– sporazum stranaka mimikom je punovažan ako su se stranke dovoljno razumjele;

METENJE DŽAMIJE, KUPLJENJE KRPA, DRVLJA I TRUNJA

باب كنس المسجد والتقاط الخرق والقذى والعيدان

458. PRIČAO NAM JE Sulejman b. Harb, njemu Hammad b. Zejd prenoseći od Sabita, on od Ebu-Rafija, a ovaj od Ebu-Hurejre, da je jedan crnac ili crnkinja, čistio džamiju pa kada je umro, Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, pitao je za njega.
– Umro je – odgovorili su ashabi.
– A što mi niste to javili? Pokažite mi njegov mezar, ili je rekao, njen mezar!, i otišao je na njen mezar i klanjao joj dženazu.[3]

٤٥٨. حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ حَرْبٍ قَالَ حَدَّثَنَا حَمَّادُ ابْنُ زَيْدٍ عَنْ ثَابِتٍ عَنْ أَبِي رَافِعٍ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ أَنَّ رَجُلًا أَسْوَدَ أَوِ امْرَأَةً سَوْدَاءَ كَانَ يَقُمُّ الْمَسْجِدَ فَمَاتَ فَسَأَلَ النَّبِيُّ ﷺ عَنْهُ فَقَالُوا مَاتَ قَالَ أَفَلَا كُنْتُمْ آذَنْتُمُونِي بِهِ دُلُّونِي عَلَى قَبْرِهِ أَوْ قَالَ قَبْرِهَا فَأَتَى قَبْرَهَا فَصَلَّى عَلَيْهَا .

ZABRANA TRGOVANJA ALKOHOLOM U DŽAMIJI

باب تحريم تجارة الخمر في المسجد

459. PRIČAO NAM JE Abdan prenoseći od Ebu-Hamze, on od A'meša, ovaj od Muslima, on od Mesruka, a Mesruk od Aiše, da je rekla:
"Kada su objavljeni propisi o kamati u poglavlju El-Bekare, Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, izašao je u džamiju, pročitao ih svijetu i proklamovao zabranu trgovanja alkoholom."

٤٥٩. حَدَّثَنَا عَبْدَانُ عَنْ أَبِي حَمْزَةَ عَنِ الْأَعْمَشِ عَنْ مُسْلِمٍ عَنْ مَسْرُوقٍ عَنْ عَائِشَةَ قَالَتْ لَمَّا أُنْزِلَتِ الْآيَاتُ مِنْ سُورَةِ الْبَقَرَةِ فِي الرِّبَا خَرَجَ النَّبِيُّ ﷺ إِلَى الْمَسْجِدِ فَقَرَأَهُنَّ عَلَى النَّاسِ ثُمَّ حَرَّمَ تِجَارَةَ الْخَمْرِ .

– prije otpočinjanja rasprave među strankama sprovodi se akt mirenja;
– savjet prijatelja prihvaća se ukoliko se neće povrijediti zakon i pravo drugih ljudi.

3 Iz hadisa se može zaključiti:
– čišćenje džamije spada u počasne poslove; preneseno je da je Alejhisselam meo svoju džamiju;
– za uslužnog čovjeka i prijatelja treba se uvijek interesovati;
– treba nastojati prisustvovati dženazi dobrih i požrtvovanih muslimana;
– smrtni slučaj treba pravovremeno obznaniti kako bi dženazi prisustvovalo što više muslimana;
– dozvoljeno je klanjati dženazu zakopanoj osobi. Neki pravnici to dozvoljavaju u periodu od mjesec dana od dana zakopavanja mrtvaca, drugi do vremena nadimanja tijela, a neko do momenta raspadanja leša.

POSLUGA DŽAMIJE

باب الْخَدَمِ لِلْمَسْجِدِ

"Ono što je u mojoj utrobi, zavjetujem (rekla je Hanna, majka Merjemina) da samo Tebi služi..." Ibni-Abbas je protumačio: "Da poslužuje u Mesdžidi-Aksau (u Jerusalemu)."

وَقَالَ ابْنُ عَبَّاسٍ (نَذَرْتُ لَكَ مَا فِي بَطْنِي مُحَرَّرًا) لِلْمَسْجِدِ يَخْدُمُهَا .

460. PRIČAO NAM JE Ahmed b. Vakid, njemu Hammad prenoseći od Sabita, on od Ebu-Rafija, a ovaj od Ebu-Hurejre, da je jedna žena, ili je rekao čovjek, čistila Vjerovjesnikovu džamiju. – Mislim, kaže (Ebu-Rafi'), da to nije bio muškarac nego žena... Pričajući ovo (Ebu-Hurejre) spomenu slučaj Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, kako joj je klanjao dženazu na mezaru.[1]

٤٦٠. حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ وَاقِدٍ قَالَ حَدَّثَنَا حَمَّادُ بْنُ زَيْدٍ عَنْ ثَابِتٍ عَنْ أَبِي رَافِعٍ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ أَنَّ امْرَأَةً أَوْ رَجُلًا كَانَتْ تَقُمُّ الْمَسْجِدَ وَلَا أُرَاهُ إِلَّا امْرَأَةً فَذَكَرَ حَدِيثَ النَّبِيِّ ﷺ أَنَّهُ صَلَّى عَلَى قَبْرِهَا.

ZAROBLJENIK ILI DUŽNIK MOŽE SE PRITVORITI U DŽAMIJU

باب الأَسِيرِ أَوِ الْغَرِيمِ يُرْبَطُ فِي الْمَسْجِدِ

461. PRIČAO NAM JE Ishak b. Ibrahim, njega obavijestio Revh i Muhammed b. Dža'fer prenoseći od Šu'be, ovaj od Muhammeda b. Zijada, on od Ebu-Hurejre, a ovaj od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, da je rekao:
– Sinoć mi se iznenada prikaza ifrit od džina – ili je, kaže pripovjedač, upotrijebio drugi izraz istog značenja – da bi mi prekinuo namaz. Allah mi je, međutim, dao moć da ga savladam, i ja sam ga htio privezati za jedan od džamijskih stupova dok vi ne osvanete i dok ga svi od vas ne vide. Tada sam se sjetio izjave svoga brata (po poslanstvu) Sulejmana: "Allahu moj, podari mi vlast kakvu niko iza mene neće postići!"
Alejhisselam ga je, kaže Revh, prezrenog otjerao.

٤٦١. حَدَّثَنَا إِسْحَاقُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ قَالَ أَخْبَرَنَا رَوْحٌ وَمُحَمَّدُ بْنُ جَعْفَرٍ عَنْ شُعْبَةَ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ زِيَادٍ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ إِنَّ عِفْرِيتًا مِنَ الْجِنِّ تَفَلَّتَ عَلَيَّ الْبَارِحَةَ أَوْ كَلِمَةً نَحْوَهَا لِيَقْطَعَ عَلَيَّ الصَّلَاةَ فَأَمْكَنَنِي اللهُ مِنْهُ فَأَرَدْتُ أَنْ أَرْبِطَهُ إِلَى سَارِيَةٍ مِنْ سَوَارِي الْمَسْجِدِ حَتَّى تُصْبِحُوا وَتَنْظُرُوا إِلَيْهِ كُلُّكُمْ فَذَكَرْتُ قَوْلَ أَخِي سُلَيْمَانَ رَبِّ (هَبْ لِي مُلْكًا لَا يَنْبَغِي لِأَحَدٍ مِنْ بَعْدِي) قَالَ رَوْحٌ فَرَدَّهُ خَاسِئًا .

---

1 Džamija je simbol čistoće i uzor urednosti. Izvjesno pobožno boravljenje u mesdžidima i služenje u njima bilo je prisutno u vjerozakonima prijašnjih naroda. Služenje u hramovima vršili su muškarci, pa se Hanna zabrinula za sudbinu kćerke Merjeme. Međutim, starješina hrama Zekerijja, sallallahu alejhi ve sellem, primio je Merjemu i očinski se starao za njen život i obaveze u hramu.

KUPANJE KADA SE PRIMI ISLAM I VEZANJE ZAROBLJENIKA U DŽAMIJI

باب الاغتسال إذا أسلم وربط الأسير أيضا في المسجد

Šurejh je naređivao da se dužnik sveže (zatvori) za stup u džamiji.

وَكَانَ شُرَيْحٌ يَأْمُرُ الْغَرِيمَ أَنْ يُحْبَسَ إِلَى سَارِيَةِ الْمَسْجِدِ .

462. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Jusuf, njemu Lejs, rekavši kako mu je kazao Seid b. Ebu-Seid, čuvši Ebu-Hurejru da kaže:

– Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, poslao je prema Nedždu konjicu koja je sa sobom kasnije dovela čovjeka iz plemena Benu-Hanife po imenu Sumame b. Usal i privezali ga za jedan od džamijskih stupova. Kasnije mu je prišao Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, i rekao: "Pustite Sumamu!" Potom je Sumame otišao pod jednu palmu blizu džamije, tamo se okupao, unišao u džamiju i rekao: "Očitujem da nema drugog Boga osim Jedinog Allaha i da je Muhammed Allahov poslanik."[2]

٤٦٢ . حَدَّثَنَا عَبْدُاللهِ بْنُ يُوسُفَ قَالَ حَدَّثَنَا اللَّيْثُ قَالَ حَدَّثَنَا سَعِيدُ بْنُ أَبِي سَعِيدٍ سَمِعَ أَبَا هُرَيْرَةَ قَالَ بَعَثَ النَّبِيُّ ﷺ خَيْلًا قِبَلَ نَجْدٍ فَجَاءَتْ بِرَجُلٍ مِنْ بَنِي حَنِيفَةَ يُقَالُ لَهُ ثُمَامَةُ بْنُ أُثَالٍ فَرَبَطُوهُ بِسَارِيَةٍ مِنْ سَوَارِي الْمَسْجِدِ فَخَرَجَ إِلَيْهِ النَّبِيُّ ﷺ فَقَالَ أَطْلِقُوا ثُمَامَةَ فَانْطَلَقَ إِلَى نَخْلٍ قَرِيبٍ مِنَ الْمَسْجِدِ فَاغْتَسَلَ ثُمَّ دَخَلَ الْمَسْجِدَ فَقَالَ أَشْهَدُ أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا اللهُ وَأَنَّ مُحَمَّدًا رَسُولُ اللهِ .

---

2 Sumame, radijallahu anhu, bio je zarobljen u džamiji duže vremena i Alejhisselam ga je upitao:
– Sumame, šta će s tobom biti?
– Ako me ubiješ, ubio si me – odgovori on – zbog prolijevanja krvi, ako me pomiluješ, pomilovat ćeš zahvalnog čovjeka, a ako htjedneš novac, dat ću ti koliko hoćeš.
Ashabi su predlagali otkup. Sutradan je Alejhisselam naišao pokraj njega, a on mu nazva selam i Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, dade ga pustiti i poslati u vrt Ebu-Talhe da se tamo okupa. Kasnije se Sumame povratio u džamiju, dao gornju izjavu i klanjao dva rekata nafile, poslije čega je Alejhisselam rekao: "Divan je islam ovog vašeg brata!"
Dozvoljen je ulazak u džamiju svakome pa i idolopoklonicima, izuzimajući Ka'bu, jer je u Kur'anu rečeno: "Idolopoklonici su pogani i neka se ne prikučuju Svetom hramu!"
Starješina zajednice može zarobljenika osloboditi besplatno ili uz otkup.
Kurtubi smatra da je Sumame, radijallahu anhu, možda bio pritvoren u džamiji da bi vidio obavljanje vjerskih obreda i čuo učenje Kur'ana pa da primi islam.
Džubejr ibni Mut'im, radijallahu anhu, kaže:
"Unišao sam u džamiju prije nego sam primio islam. Vjerovjesnik je klanjao sa ashabima akšam i učio poglavlje Et-Tur. Sadržaj me je zanio pa sam osjetio ushićenje u srcu."
Iz hadisa se razumije da je dozvoljeno zatvoriti zarobljenike u džamiji.

ŠATOR U DŽAMIJI ZA BOLESNIKE I DRUGA LICA

بَاب الْخَيْمَةِ فِي الْمَسْجِدِ لِلْمَرْضَى وَغَيْرِهِمْ

463. PRIČAO NAM JE Zekerijja b. Jahja, njemu Abdullah b. Numejr, ovome Hišam prenoseći od svoga oca, a on od Aiše, da je rekla:
– Na dan Bitke na Hendeku ranjen je Sa'd (Ibni-Mu'az) u venu na ruci pa je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, postavio u džamiji šator, da bi mu bilo bliže obilaziti ga. U džamiji bijaše i šator plemena Benu-Gifar. Njih nije plašilo ništa izuzev krvi koja mu je stalno tekla, pa su ovi u šatoru upitali: "Šta je ovo što nam dolazi od vas?"
To bijaše Sa'dova rana koja je krvarila i on je u tom šatoru i umro.[1]

٤٦٣ . حَدَّثَنَا زَكَرِيَّاءُ بْنُ يَحْيَى قَالَ حَدَّثَنَا عَبْدُاللهِ ابْنُ نُمَيْرٍ قَالَ حَدَّثَنَا هِشَامٌ عَنْ أَبِيهِ عَنْ عَائِشَةَ قَالَتْ أُصِيبَ سَعْدٌ يَوْمَ الْخَنْدَقِ فِي الْأَكْحَلِ فَضَرَبَ النَّبِيُّ ﷺ خَيْمَةً فِي الْمَسْجِدِ لِيَعُودَهُ مِنْ قَرِيبٍ فَلَمْ يَرُعْهُمْ وَفِي الْمَسْجِدِ خَيْمَةٌ مِنْ بَنِي غِفَارٍ إِلَّا الدَّمُ يَسِيلُ إِلَيْهِمْ فَقَالُوا يَا أَهْلَ الْخَيْمَةِ مَا هَذَا الَّذِي يَأْتِينَا مِنْ قِبَلِكُمْ فَإِذَا سَعْدٌ يَغْذُو جُرْحُهُ دَمًا فَمَاتَ فِيهَا .

UVOĐENJE DEVE ZBOG NEKE POTREBE GDJE SE ČINI SEDŽDA

بَاب إِدْخَالِ الْبَعِيرِ فِي الْمَسْجِدِ لِلْعِلَّةِ

Ibn-Abbas je rekao: "Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, obilazio je oko Ka'be na devi."

وَقَالَ ابْنُ عَبَّاسٍ طَافَ النَّبِيُّ ﷺ عَلَى بَعِيرٍ .

464. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Jusuf, njega obavijestio Malik prenoseći od Muhammeda b. Abdur-Rahmana b. Nevfela, ovoga Urve b. Zubejr, on čuo od Zejnebe bint Ebu-Seleme, a ona od Ummu-Seleme, da je izjavila:
– Potužila sam se Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, da sam slaba.
– Obilazi (oko Ka'be) jašući iza svijeta! – odgovori on.
Tako sam obilazila (oko Ka'be) dok je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, klanjao pokraj Kabe i učio: "Vetturi...", tj. "Kunem se Turom (Sinajskom gorom) i napisanom Knjigom..."[2]

٤٦٤ . حَدَّثَنَا عَبْدُاللهِ بْنُ يُوسُفَ قَالَ أَخْبَرَنَا مَالِكٌ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ عَبْدِالرَّحْمَنِ بْنِ نَوْفَلٍ عَنْ عُرْوَةَ بْنِ الزُّبَيْرِ عَنْ زَيْنَبَ بِنْتِ أَبِي سَلَمَةَ عَنْ أُمِّ سَلَمَةَ قَالَتْ شَكَوْتُ إِلَى رَسُولِ اللهِ ﷺ أَنِّي أَشْتَكِي قَالَ طُوفِي مِنْ وَرَاءِ النَّاسِ وَأَنْتِ رَاكِبَةٌ فَطُفْتُ وَرَسُولُ اللهِ ﷺ يُصَلِّي إِلَى جَنْبِ الْبَيْتِ يَقْرَأُ بِـ الطُّورِ وَكِتَابٍ مَسْطُورٍ .

---

1 Šator plemena Benu-Gifar postavljen je za bolničarku Rukajju ensarijku koja je liječila i njegovala borce ranjene od idolopoklonika. Starješina zajednice smješta ranjenike gdje će se bolje liječiti, brže ozdraviti i lakše primati posjetu.

2 Iz hadisa se može zaključiti:
– dozvoljava se iz opravdanog razloga uvesti životinju na tren gdje se klanja, čije se meso jede, a mokraća

POGLAVLJE

بَابٌ

465. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Musenna, njemu Mu'az b. Hišam, a ovome njegov otac prenoseći od Katade, a njemu rekao Enes b. Malik da su dvojica ashaba izašli jedne tamne noći od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, a s njima je bilo nešto kao dvije svjetiljke koje su pred njima svijetlile. Kada su se rastali, ostala je kod svakog po jedna svjetiljka sve dok nisu došli svojim ukućanima.

٤٦٥. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ الْمُثَنَّى قَالَ حَدَّثَنَا مُعَاذُ ابْنُ هِشَامٍ قَالَ حَدَّثَنِي أَبِي عَنْ قَتَادَةَ قَالَ حَدَّثَنَا أَنَسُ بْنُ مَالِكٍ أَنَّ رَجُلَيْنِ مِنْ أَصْحَابِ النَّبِيِّ ﷺ خَرَجَا مِنْ عِنْدِ النَّبِيِّ ﷺ فِي لَيْلَةٍ مُظْلِمَةٍ وَمَعَهُمَا مِثْلُ الْمِصْبَاحَيْنِ يُضِيئَانِ بَيْنَ أَيْدِيهِمَا فَلَمَّا افْتَرَقَا صَارَ مَعَ كُلِّ وَاحِدٍ مِنْهُمَا وَاحِدٌ حَتَّى أَتَى أَهْلَهُ .

VRATAŠCA I PROLAZ KROZ DŽAMIJU

بَاب الْخَوْخَةِ وَالْمَمَرِّ فِي الْمَسْجِدِ

466. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Sinan, njemu Fulejh, a ovome Ebu-Nadr prenoseći od Ubejda b. Huncjna, on od Busra b. Seida, a ovaj od Ebu-Seida Hudrija koji je rekao da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, držeći govor, kazao:
– Uzvišeni Allah prepustio je čovjeku da izabere ili dobro ovoga svijeta ili ono koje ga čeka kod Njega, pa je odabrao ono koje ga čeka kod Allaha.
Ebu-Bekr, radijallahu anhu, zaplaka. Ja sam, kaže (Ebu-Seid,) u sebi rekao:
"Što rasplaka ovoga starca? To što je Allah dao čovjeku da sam izabere ili dobro ovoga svijeta ili ono što je kod Njega, pa on odabra ono što je kod Allaha i Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, bio je taj rob, a Ebu-Bekr bio je najučevniji među nama." (Tada Alejhisselam) reče:
– Ebu-Bekre, ne plači! Za mene je od svijeta najdarežljiviji po svojoj imovini i druželjubivosti Ebu-Bekr. Kada bih od svojih sljedbenika uzimao sebi iskrenog prijatelja, uzeo bih sigurno Ebu-

٤٦٦. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ سِنَانٍ قَالَ حَدَّثَنَا فُلَيْحٌ قَالَ حَدَّثَنَا أَبُو النَّضْرِ عَنْ عُبَيْدِ بْنِ حُنَيْنٍ عَنْ بُسْرِ بْنِ سَعِيدٍ عَنْ أَبِي سَعِيدٍ الْخُدْرِيِّ قَالَ خَطَبَ النَّبِيُّ ﷺ فَقَالَ إِنَّ اللهَ خَيَّرَ عَبْدًا بَيْنَ الدُّنْيَا وَبَيْنَ مَا عِنْدَهُ فَاخْتَارَ مَا عِنْدَ اللهِ فَبَكَى أَبُو بَكْرٍ الصِّدِّيقُ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ فَقُلْتُ فِي نَفْسِي مَا يُبْكِي هَذَا الشَّيْخَ إِنْ يَكُنِ اللهُ خَيَّرَ عَبْدًا بَيْنَ الدُّنْيَا وَبَيْنَ مَا عِنْدَهُ فَاخْتَارَ مَا عِنْدَ اللهِ فَكَانَ رَسُولُ اللهِ ﷺ هُوَ الْعَبْدَ وَكَانَ أَبُو بَكْرٍ أَعْلَمَنَا قَالَ يَا أَبَا بَكْرٍ لَا تَبْكِ إِنَّ أَمَنَّ النَّاسِ عَلَيَّ فِي صُحْبَتِهِ وَمَالِهِ أَبُو بَكْرٍ وَلَوْ كُنْتُ مُتَّخِذًا خَلِيلًا مِنْ أُمَّتِي لَاتَّخَذْتُ أَبَا بَكْرٍ وَلَكِنْ أُخُوَّةُ الْإِسْلَامِ وَمَوَدَّتُهُ لَا يَبْقَيَنَّ فِي الْمَسْجِدِ بَابٌ إِلَّا سُدَّ إِلَّا بَابُ أَبِي بَكْرٍ .

joj ne spada u tešku kategoriju nečistoće;
– hodočasnice obilaze oko Ka'be u malo udaljenijem krugu iza hodočasnika;
– konjanik ne treba jahalicu tjerati stazom pješaka i ugrožavati ih.

Bekra, ali islamsko bratstvo i islamska ljubav... (su bolji). Neka se sva (sporedna) vrata džamije zatvore osim vrata Ebu-Bekra.

467. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Muhammed Džu'fi, njemu Vehb b. Džerir, ovome njegov otac koji je je čuo Ja'laa b. Hakima da prenosi od Ikrime, a on od Ibn-Abbasa, koji kaže:

– Izašao je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, u vrijeme svoje bolesti, od koje je kasnije i umro, zamotane glave parčetom platna, sjeo na minber, zahvalio Allahu i pohvalio Ga, a zatim rekao:

"Nema među svijetom nikoga darežljivijeg prema meni svojim bićem i svojim imetkom od Ebu-Bekra b. Kuhafe i kada bih među ljudima birao sebi iskrenog prijatelja, izabrao bih sigurno Ebu-Bekra. Islamsko prijateljstvo je najvrednije. Zatvorite sva (sporedna) vratašca na ovoj džamiji osim vratašca Ebu-Bekra."[1]

٤٦٧ . حَدَّثَنَا عَبْدُاللهِ بْنُ مُحَمَّدٍ الْجُعْفِيُّ قَالَ حَدَّثَنَا وَهْبُ بْنُ جَرِيرٍ قَالَ حَدَّثَنَا أَبِي قَالَ سَمِعْتُ يَعْلَى ابْنَ حَكِيمٍ عَنْ عِكْرِمَةَ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ قَالَ خَرَجَ رَسُولُ اللهِ ﷺ فِي مَرَضِهِ الَّذِي مَاتَ فِيهِ عَاصِبٌ رَأْسَهُ بِخِرْقَةٍ فَقَعَدَ عَلَى الْمِنْبَرِ فَحَمِدَ اللهَ وَأَثْنَى عَلَيْهِ ثُمَّ قَالَ إِنَّهُ لَيْسَ مِنَ النَّاسِ أَحَدٌ أَمَنَّ عَلَيَّ فِي نَفْسِهِ وَمَالِهِ مِنْ أَبِي بَكْرِ بْنِ أَبِي قُحَافَةَ وَلَوْ كُنْتُ مُتَّخِذًا مِنَ النَّاسِ خَلِيلًا لَاتَّخَذْتُ أَبَا بَكْرٍ خَلِيلًا وَلَكِنْ خُلَّةُ الْإِسْلَامِ أَفْضَلُ سُدُّوا عَنِّي كُلَّ خَوْخَةٍ فِي هَذَا الْمَسْجِدِ غَيْرَ خَوْخَةِ أَبِي بَكْرٍ .

1 Iz hadisa se može zaključiti:
– Ebu-Bekr, radijallahu anhu, najiskreniji je drug i najbolji saradnik Alejhisselama koga je počesto u mihrabu zamjenjivao;
– učenost i dalekovidnost Ebu-Bekra, radijallahu anhu, o predstojećim zbivanjima u islamskoj zajednici;
– ljude treba neprestano poučavati i upućivati u propise islama;
– druželjubivost i dobre međuljudske odnose treba stalno razvijati i produbljivati.

VRATA KA'BE I DŽAMIJA, I NJIHOVO ZAKLJUČAVANJE

باب الأبواب والغلق للكعبة والمساجد

Ebu-Abdullah (Buhari) kaže:
– Pričao mi je Abdullah b. Muhammed prenoseći od Sufjana, on od Ibni-Džurejdža, da je kazao kako mu je Ibnu-Ebi-Mulejke rekao:
"Abdul-Meliku, da si vidio džamije Ibni-Abbasa i njihova vrata!"

قَالَ أَبُو عَبْدِ اللهِ وَقَالَ لِي عَبْدُاللهِ بْنُ مُحَمَّدٍ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ عَنِ ابْنِ جُرَيْجٍ قَالَ قَالَ لِي ابْنُ أَبِي مُلَيْكَةَ يَا عَبْدَالْمَلِكِ لَوْ رَأَيْتَ مَسَاجِدَ ابْنِ عَبَّاسٍ وَأَبْوَابَهَا .

468. PRIČAO NAM JE Ebu-Nu'man i Kutejbe, njima Hammad b. Zejd prenoseći od Ejjuba, on od Nafija, ovaj od Ibn-Omera, da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, došao u Mekku, pozvao Usmana b. Talhu i on je otvorio vrata (Ka'be), pa su unišli: Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, Bilal, Usame b. Zejd i Usman b. Talha i vrata zaključali. U njoj su se zadržali neko vrijeme i izašli. Pitao sam, kaže Ibn-Omer, Bilala o Muhammedovom klanjanju u Ka'bi, i on odgovori:
– Alejhisselam je u Ka'bi klanjao.
– A gdje? – upitao sam ga.
– Između dva stupa – odgovorio je Bilal.
– Umaklo mi je, kaže Ibn-Omer, da ga upitam: "Koliko je rekata klanjao?"[2]

٤٦٨ . حَدَّثَنَا أَبُو النُّعْمَانِ وَقُتَيْبَةُ بْنُ سَعِيدٍ قَالَا حَدَّثَنَا حَمَّادُ بْنُ زَيْدٍ عَنْ أَيُّوبَ عَنْ نَافِعٍ عَنِ ابْنِ عُمَرَ أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ قَدِمَ مَكَّةَ فَدَعَا عُثْمَانَ بْنَ طَلْحَةَ فَفَتَحَ الْبَابَ فَدَخَلَ النَّبِيُّ ﷺ وَبِلَالٌ وَأُسَامَةُ بْنُ زَيْدٍ وَعُثْمَانُ بْنُ طَلْحَةَ ثُمَّ أَغْلَقَ الْبَابَ فَلَبِثَ فِيهِ سَاعَةً ثُمَّ خَرَجُوا قَالَ ابْنُ عُمَرَ فَبَدَرْتُ فَسَأَلْتُ بِلَالًا فَقَالَ صَلَّى فِيهِ فَقُلْتُ فِي أَيٍّ قَالَ بَيْنَ الْأُسْطُوَانَتَيْنِ قَالَ ابْنُ عُمَرَ فَذَهَبَ عَلَيَّ أَنْ أَسْأَلَهُ كَمْ صَلَّى .

ULAŽENJE IDOLOPOKLONIKA U DŽAMIJU

باب دخول المشرك المسجد

469. PRIČAO NAM JE Kutejbe, a njemu Lejs prenoseći od Seida b. Ebu-Seida, da je čuo Ebu-Hurejru gdje govori:
– Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, poslao je prema Nedždu konjanike i oni su doveli jednog čovjeka iz plemena Benu-Hanife, koji se zvaše Sumame b. Usal, pa su ga privezali za jedan od džamijskih stupova.

٤٦٩ . حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ قَالَ حَدَّثَنَا اللَّيْثُ عَنْ سَعِيدِ ابْنِ أَبِي سَعِيدٍ أَنَّهُ سَمِعَ أَبَا هُرَيْرَةَ يَقُولُ بَعَثَ رَسُولُ اللهِ ﷺ خَيْلًا قِبَلَ نَجْدٍ فَجَاءَتْ بِرَجُلٍ مِنْ بَنِي حَنِيفَةَ يُقَالُ لَهُ ثُمَامَةُ بْنُ أُثَالٍ فَرَبَطُوهُ بِسَارِيَةٍ مِنْ سَوَارِي الْمَسْجِدِ .

2 Na džamije treba postaviti vrata jer je to najefikasnija mjera za čuvanje inventara džamije i održavanje reda i čistoće u njoj.
Mustehab je da onaj ko uđe u Ka'bu klanja između dva stupa.

DIZANJE GLASA U DŽAMIJAMA

باب رفع الصَّوْت في المَساجد

470. PRIČAO NAM JE Ali b. Abdullah, njemu Jahja b. Seid, ovome Džu'ajd b. Abdur-Rahman, a njemu Jezid b. Husajfe prenoseći od Saiba b. Jezida, da je izjavio:

– Stajao sam u (Muhammedovoj) džamiji i neki čovjek baci na mene kamenčić, pogledao sam i vidio da je to bio Omer b. Hattab.

– Idi i dovedi mi onu dvojicu! – rekao je, i ja sam mu ih doveo.

– Ko ste vi, (ili: Odakle ste)? – upitao je (Omer), a oni odgovoriše: "Taifljani."

– Da ste ovdašnji građani – reče Omer – zadao bih vam bola. Dižite toliko svoje glasove u džamiji Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem![1]

٤٧٠. حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ عَبْدِاللهِ قَالَ حَدَّثَنَا يَحْيَى
ابْنُ سَعِيدٍ قَالَ حَدَّثَنَا الْجُعَيْدُ بْنُ عَبْدِالرَّحْمَنِ قَالَ
حَدَّثَنِي يَزِيدُ بْنُ خُصَيْفَةَ عَنِ السَّائِبِ بْنِ يَزِيدَ قَالَ
كُنْتُ قَائِمًا فِي الْمَسْجِدِ فَحَصَبَنِي رَجُلٌ فَنَظَرْتُ فَإِذَا
عُمَرُ بْنُ الْخَطَّابِ فَقَالَ اذْهَبْ فَأْتِنِي بِهَذَيْنِ فَجِئْتُهُ
بِهِمَا قَالَ مَنْ أَنْتُمَا أَوْ مِنْ أَيْنَ أَنْتُمَا قَالاَ مِنْ أَهْلِ
الطَّائِفِ قَالَ لَوْ كُنْتُمَا مِنْ أَهْلِ الْبَلَدِ لأَوْجَعْتُكُمَا
تَرْفَعَانِ أَصْوَاتَكُمَا فِي مَسْجِدِ رَسُولِ اللهِ ﷺ .

471. PRIČAO NAM JE Ahmed, njemu Ibni-Vehb da ga je obavijestio Junus b. Jezid prenoseći od Ibni-Šihaba, a ovome je rekao Abdullah b. Ka'b b. Malik kako ga je Ka'b b. Malik obavijestio, da je u doba Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, tražio u džamiji od Ibnu-Ebi-Hadreda naplatu svoga potraživanja. Tu su podigli svoje glasove toliko da ih je čuo i Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, koji je bio u svojoj sobi. Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, izašao je, otkrio zastor na vratima svoje sobe i pozvao Ka'ba b. Malika:"Ka'b!"

– Odazivam ti se, Allahov Poslaniče! – reče Ka'b. Potom je (Alejhisselam) pokazao svojom rukom da on pusti polovinu od svoga potraživanja.

– Pa to sam, Allahov Poslaniče, već učinio – rekao je Ka'b.

– Ustani, (Ibnu-Ebi-Hadrede), i isplati mu njegovo potraživanje! – rekao je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem.

٤٧١. حَدَّثَنَا أَحْمَدُ قَالَ حَدَّثَنَا ابْنُ وَهْبٍ قَالَ أَخْبَرَنِي
يُونُسُ بْنُ يَزِيدَ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ حَدَّثَنِي عَبْدُاللهِ بْنُ
كَعْبِ بْنِ مَالِكٍ أَنَّ كَعْبَ بْنَ مَالِكٍ أَخْبَرَهُ أَنَّهُ تَقَاضَى
ابْنَ أَبِي حَدْرَدٍ دَيْنًا لَهُ عَلَيْهِ فِي عَهْدِ رَسُولِ اللهِ ﷺ فِي
الْمَسْجِدِ فَارْتَفَعَتْ أَصْوَاتُهُمَا حَتَّى سَمِعَهَا رَسُولُ اللهِ
ﷺ وَهُوَ فِي بَيْتِهِ فَخَرَجَ إِلَيْهِمَا رَسُولُ اللهِ ﷺ حَتَّى
كَشَفَ سِجْفَ حُجْرَتِهِ وَنَادَى كَعْبَ بْنَ مَالِكٍ قَالَ
يَا كَعْبُ قَالَ لَبَّيْكَ يَا رَسُولَ اللهِ فَأَشَارَ بِيَدِهِ أَنْ ضَعِ
الشَّطْرَ مِنْ دَيْنِكَ قَالَ كَعْبٌ قَدْ فَعَلْتُ يَا رَسُولَ اللهِ
قَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ قُمْ فَاقْضِهِ .

---

1 Prema neukom treba biti obazriv, a neznanje mu uzimati za olakšavajuću okolnost u eventualnom prestupu.

KRUŽOCI I SJEDENJE U DŽAMIJI

باب الحلق والجلوس في المسجد

472. PRIČAO NAM JE Musedded, njemu kazao Bišr b. Mefeddal, a ovome Ubejdullah prenoseći od Nafija, ovaj je čuo od Abdullaha b. Omera, da je rekao:

– Jedan čovjek upita Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, dok je on bio još na minberu: "Šta misliš o noćnom namazu?"

– On se klanja dva po dva rekata, a kada se neko bude bojao (pojave) zore, klanjat će još jedan rekat i to će mu biti vitr-namaz (nepar) onome što je ranije klanjao.

(Ibn-Omer) govoraše: "Završavajte vaš namaz vitrom (jednim rekatom), jer je tako naredio Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem."[2]

٤٧٢. حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ قَالَ حَدَّثَنَا بِشْرُ بْنُ الْمُفَضَّلِ حَدَّثَنَا عُبَيْدُاللهِ عَنْ نَافِعٍ عَنْ عَبْدِاللهِ بْنِ عُمَرَ قَالَ سَأَلَ رَجُلٌ النَّبِيَّ ﷺ وَهُوَ عَلَى الْمِنْبَرِ مَا تَرَى فِي صَلَاةِ اللَّيْلِ قَالَ مَثْنَى مَثْنَى فَإِذَا خَشِيَ الصُّبْحَ صَلَّى وَاحِدَةً فَأَوْتَرَتْ لَهُ مَا صَلَّى وَإِنَّهُ كَانَ يَقُولُ اجْعَلُوا آخِرَ صَلَاتِكُمْ وِتْرًا فَإِنَّ النَّبِيَّ ﷺ أَمَرَ بِهِ .

---

2 U džamiji se sjedi pristojno, a u namazu onako kako je propisano. Hatib će odgovoriti ako bude upitan o nekom vjerskom pitanju i to ne smeta hutbi.

Dobrovoljni (nafila) namazi u noći klanjaju se od dva rekata. Imami Malik, Šafija i Ahmed kažu da je sunnet da se nafila bilo noću bilo danju klanja samo od dva rekata. Ebu-Jusuf i Muhammed smatraju da je najbolje u noći klanjati po dva, a danju po četiri rekata, dok Ebu-Hanife smatra da je najbolje klanjati uvijek po četiri rekata i svoj stav temelji na izjavama Aiše, radijallahu anha. Ebu-Davud u svom *Sunenu* preko Aiše, radijallahu anha, navodi da je Alejhisselam klanjao jaciju u džamiji, potom dolazio kući, klanjao još četiri rekata i onda lijegao u postelju. Muslim u svom *Sahihu* navodi kako je Aiša, radijallahu anha, na pitanje Mu'aze odgovorila da je Alejisselam duha-namaz klanjao od četiri rekata. Aišine izjave usvaja i Buhari, a Tirmizi u svojoj hadiskoj zbirci ističe još i druge koji potvrđuju stav Ebu-Hanife.

Umer b. Abdulaziz, Sevri, Ebu-Hanife, Ebu-Jusuf, Muhammed, Ibnul-Mubarek i Ahmed, po jednoj verziji koju prenosi Hasen b. Hajj, smatraju da vitr-namaz ima tri rekata. To je stav najvećeg broja ashaba i pravnika kasnijih generacija, dok Šafija i Ahmed, po drugoj verziji, smatraju da ima jedan rekat. Malik smatra da jednorekatnom vitr-namazu treba uvijek prethoditi nafila s parnim brojem rekata i da se samo na putovanju može klanjati osamljen vitr-namaz od jednog rekata.

Hadise koje Šafija i Ahmed primjenjuju prihvataju pravnici hanefijske škole s napomenom da se prije vitra (neparnog broja rekata) klanjaju dva rekata, što će biti vitr s neparnim brojem od tri rekata.

Ovu dilemu otklonio je Tirmizi Alijinom, radijallahu anhu, izjavom: "Allahov Poslanik klanjaše vitr-namaz od tri rekata", i Nesai izjavama Aiše: "Allahov Poslanik nije predavao selam poslije završena dva rekata vitr-namaza."

Nesaija u svojoj hadiskoj zbirci navodi Ibni-Abbasovu izjavu: "Allahov Poslanik u noći klanjaše osam rekata i vitr-namaz od tri rekata."

Ebu-Davud, Nesai i Ibni-Madže ističu u svojim zbirkama da je Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, klanjao vitr od tri rekata. Darekutni u svom *Sunenu* je naveo hadis preko Abdullaha b. Mes'uda: "Noćni vitr-namaz, koji se klanja u noći, od tri je rekata, kao što je to i dnevni vitr, tj. akšam-namaz."

Ibnu-Ebu-Šejbe u svom *Musannefu* bilježi izjavu Hasana Basrija da su svi muslimani saglasni da vitr-namaz ima tri rekata i jedan selam iza trećeg rekata.

473. PRIČAO NAM JE Ebun-Nu'man, njemu Hammad b. Zejd prenoseći od Ejjuba, on od Nafija, a ovaj od Ibn-Omera, da je Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, dok je još držao govor, došao jedan čovjek i pitao:
– Od koliko se rekata klanja noćni namaz?
– Od dva rekata – odgovorio je on – a kada se budeš bojao zore, obavi jedan rekat vitr-namaza, a to će ti biti nepar onom što si već prije klanjao.
I Velid b. Kesir kaže da mu je pričao Ubejdullah b. Abdullah, da im je Ibn-Omer rekao kako je jedan čovjek dozvao Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, dok je on bio još u džamiji...

٤٧٣. حَدَّثَنَا أَبُو النُّعْمَانِ قَالَ حَدَّثَنَا حَمَّادُ بْنُ زَيْدٍ عَنْ أَيُّوبَ عَنْ نَافِعٍ عَنِ ابْنِ عُمَرَ أَنَّ رَجُلًا جَاءَ إِلَى النَّبِيِّ ﷺ وَهُوَ يَخْطُبُ فَقَالَ كَيْفَ صَلَاةُ اللَّيْلِ فَقَالَ مَثْنَى مَثْنَى فَإِذَا خَشِيتَ الصُّبْحَ فَأَوْتِرْ بِوَاحِدَةٍ تُوتِرُ لَكَ مَا قَدْ صَلَّيْتَ قَالَ الْوَلِيدُ بْنُ كَثِيرٍ حَدَّثَنِي عُبَيْدُ اللهِ بْنُ عَبْدِ اللهِ أَنَّ ابْنَ عُمَرَ حَدَّثَهُمْ أَنَّ رَجُلًا نَادَى النَّبِيَّ ﷺ وَهُوَ فِي الْمَسْجِدِ.

474. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Jusuf, njega obavijestio Malik prenoseći od Ishaka b. Abdullaha b. Ebu-Talhe, ovoga Ebu-Murre, oslobođeni rob Akila b. Ebu-Taliba prenoseći od Ebu-Vakida Lejsija, da je rekao:
– Dok je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, bio u svojoj džamiji, došle su tri osobe – dvije su okrenule prema Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, a jedna je otišla. Jedan od ove dvojice vidje u krugu prisutnih slobodan prostor (otvor) i tu sjede, a drugi sjede iza njih.
Kada je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, završio predavanje, rekao je:
– Eto, da vas obavijestim o ovoj trojici: jedan od njih sklonio se Allahu i Allah ga je sklonio, drugi se postidio pa se i Allah postidio njega, a onaj zadnji (treći) orkenuo se (natrag) pa se i Allah od njega okrenuo.

٤٧٤. حَدَّثَنَا عَبْدُ اللهِ بْنُ يُوسُفَ قَالَ أَخْبَرَنَا مَالِكٌ عَنْ إِسْحَاقَ بْنِ عَبْدِ اللهِ بْنِ أَبِي طَلْحَةَ أَنَّ أَبَا مُرَّةَ مَوْلَى عَقِيلِ بْنِ أَبِي طَالِبٍ أَخْبَرَهُ عَنْ أَبِي وَاقِدٍ اللَّيْثِيِّ قَالَ بَيْنَمَا رَسُولُ اللهِ ﷺ فِي الْمَسْجِدِ فَأَقْبَلَ ثَلَاثَةُ نَفَرٍ فَأَقْبَلَ اثْنَانِ إِلَى رَسُولِ اللهِ ﷺ وَذَهَبَ وَاحِدٌ فَأَمَّا أَحَدُهُمَا فَرَأَى فُرْجَةً فِي الْحَلْقَةِ فَجَلَسَ وَأَمَّا الْآخَرُ فَجَلَسَ خَلْفَهُمْ فَلَمَّا فَرَغَ رَسُولُ اللهِ ﷺ قَالَ أَلَا أُخْبِرُكُمْ عَنِ النَّفَرِ الثَّلَاثَةِ أَمَّا أَحَدُهُمْ فَأَوَى إِلَى اللهِ فَآوَاهُ اللهُ وَأَمَّا الْآخَرُ فَاسْتَحْيَا فَاسْتَحْيَا اللهُ مِنْهُ وَأَمَّا الْآخَرُ فَأَعْرَضَ فَأَعْرَضَ اللهُ عَنْهُ.

LEŽANJE NA LEĐIMA I PRUŽANJE NOGU U DŽAMIJI

باب الاستلقاء في المسجد ومدّ الرِّجْل

475. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Mesleme prenoseći od Malika, on od Ibn-Šihaba, ovaj od Abbada b. Temima, a on od svoga amidže kako je vidio Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, u džamiji kako leži na leđima prebacivši jednu nogu preko druge.
Preneseno je od Ibn-Šihaba, a on od Seida b. Musejjeba da je rekao:
"To su radili Omer i Osman."

٤٧٥. حَدَّثَنَا عَبْدُاللهِ بْنُ مَسْلَمَةَ عَنْ مَالِكٍ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ عَنْ عَبَّادِ بْنِ تَمِيمٍ عَنْ عَمِّهِ أَنَّهُ رَأَى رَسُولَ اللهِ ﷺ مُسْتَلْقِيًا فِي الْمَسْجِدِ وَاضِعًا إِحْدَى رِجْلَيْهِ عَلَى الْأُخْرَى وَعَنِ ابْنِ شِهَابٍ عَنْ سَعِيدِ ابْنِ الْمُسَيَّبِ قَالَ كَانَ عُمَرُ وَعُثْمَانُ يَفْعَلَانِ ذَلِكَ .

MJESTO ZA KLANJANJE MOŽE BITI I NA PUTU UKOLIKO NE SMETA SVIJETU

باب المسجد يكون في الطريق من غير ضرر بالناس

To su izjavili Hasan (Basri), Ejjub i Malik.

وَبِهِ قَالَ الْحَسَنُ وَأَيُّوبُ وَمَالِكٌ .

476. PRIČAO NAM JE Jahja b. Bukejr, njemu Lejs prenoseći od Ukajla, on od Ibn-Šihaba koga je obavijestio Urve b. Zubejr, da je Aiša, supruga Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, rekla:
– Pamtim svoje roditelje samo kao muslimane, a nijedan dan nije prošao, a da nam nije došao Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, i to na kraju toga dana: jutrom ili večerom.
Kasnije se kod Ebu-Bekra pojavila ideja pa je u dvorištu svoje kuće sagradio mesdžid u kome je klanjao i učio Kur'an, pa bi se žene idolopoklonika oko njega okupile, a njihovi sinovi mu se čudili i promatrali ga.
Ebu-Bekr je bio osjećajan čovjek, i kad god bi učio Kur'an nije mogao vladati svojim očima (nego plakaše). To je uznemirilo prvake kurejšijskih idolopoklonika.[1]

٤٧٦. حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ بُكَيْرٍ قَالَ حَدَّثَنَا اللَّيْثُ عَنْ عُقَيْلٍ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ قَالَ أَخْبَرَنِي عُرْوَةُ بْنُ الزُّبَيْرِ أَنَّ عَائِشَةَ زَوْجَ النَّبِيِّ ﷺ قَالَتْ لَمْ أَعْقِلْ أَبَوَيَّ إِلَّا وَهُمَا يَدِينَانِ الدِّينَ وَلَمْ يَمُرَّ عَلَيْنَا يَوْمٌ إِلَّا يَأْتِينَا فِيهِ رَسُولُ اللهِ ﷺ طَرَفَيِ النَّهَارِ بُكْرَةً وَعَشِيَّةً ثُمَّ بَدَا لِأَبِي بَكْرٍ فَابْتَنَى مَسْجِدًا بِفِنَاءِ دَارِهِ فَكَانَ يُصَلِّي فِيهِ وَيَقْرَأُ الْقُرْآنَ فَيَقِفُ عَلَيْهِ نِسَاءُ الْمُشْرِكِينَ وَأَبْنَاؤُهُمْ يَعْجَبُونَ مِنْهُ وَيَنْظُرُونَ إِلَيْهِ وَكَانَ أَبُو بَكْرٍ رَجُلًا بَكَّاءً لَا يَمْلِكُ عَيْنَيْهِ إِذَا قَرَأَ الْقُرْآنَ فَأَفْزَعَ ذَلِكَ أَشْرَافَ قُرَيْشٍ مِنَ الْمُشْرِكِينَ .

1 Džamija se ne može graditi na tuđem i otetom zemljištu. Može se graditi na vlastitom, odnosno vakufskom zemljištu pazeći da ne smeta saobraćaju i da ne ograničava prava vlasnika susjednih zemljišta.
Aktivnost Ebu-Bekra bila je u smislu obznanjivanja Allahove Knjige i pored postojanja opasnosti po život. Niko osim Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, nije bio na ovom stupnju.

KLANJANJE NA PIJAČNOJ DŽAMIJI

باب الصَّلاةِ في مسْجِدِ السُّوقِ

Ibn-Avn je klanjao u prostoriji svoje kuće na kojoj vrata zaključavaše.

وَصَلَّى ابْنُ عَوْنٍ فِي مَسْجِدٍ فِي دَارٍ يُغْلَقُ عَلَيْهِمُ الْبَابُ .

477. PRIČAO NAM JE Museddded, njemu kazao Ebu-Mu'avije prenoseći od A'meša, on od Ebu-Saliha, ovaj od Ebu-Hurejre, a on od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, da je rekao:
"Skupno obavljanje namaza vjernika vrednije je za dvadeset pet stepeni (puta) od njegova namaza koga bi obavio sam u svojoj kući, ili namaza koga sam obavi na trgu.
Kada neko od vas lijepo uzme abdest i dođe u džamiju ne namjeravajući ništa drugo nego da obavi namaz, on neće koračati nijednog koraka a da ga Allah neće za to uzdići za jedan stepen više i skinuti s njega jedan grijeh sve dok ne uniđe u džamiju. Pošto uniđe u džamiju, smatra se da je on u namazu sve dok se bude u džamiji zadržavao i klanjao, a meleki će se, sve dok je na mjestu gdje je klanjao, moliti za njega riječima: 'Allahu, oprosti mu! Allahu naš, smiluj mu se!', sve dok ne uslijedi nešto što mu kvari abdest."[1]

٤٧٧ . حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ قَالَ حَدَّثَنَا أَبُو مُعَاوِيَةَ عَنِ الْأَعْمَشِ عَنْ أَبِي صَالِحٍ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ صَلَاةُ الْجَمِيعِ تَزِيدُ عَلَى صَلَاتِهِ فِي بَيْتِهِ وَصَلَاتِهِ فِي سُوقِهِ خَمْسًا وَعِشْرِينَ دَرَجَةً فَإِنَّ أَحَدَكُمْ إِذَا تَوَضَّأَ فَأَحْسَنَ وَأَتَى الْمَسْجِدَ لَا يُرِيدُ إِلَّا الصَّلَاةَ لَمْ يَخْطُ خَطْوَةً إِلَّا رَفَعَهُ اللهُ بِهَا دَرَجَةً وَحَطَّ عَنْهُ خَطِيئَةً حَتَّى يَدْخُلَ الْمَسْجِدَ وَإِذَا دَخَلَ الْمَسْجِدَ كَانَ فِي صَلَاةٍ مَا كَانَتْ تَحْبِسُهُ وَتُصَلِّي يَعْنِي عَلَيْهِ الْمَلَائِكَةُ مَا دَامَ فِي مَجْلِسِهِ الَّذِي يُصَلِّي فِيهِ اللَّهُمَّ اغْفِرْ لَهُ اللَّهُمَّ ارْحَمْهُ مَا لَمْ يُحْدِثْ فِيهِ .

---

1 Prema kur'anskom načelu svako dobro djelo nagrađuje se deseterostruko. Za namaz obavljen u kući ili čaršiji računa se nagrada od deset namaza, a za namaz obavljen u džematu nagrada se udvostručuje i računa dvadeset namaza. Nagrada za još pet stepeni (puta) više, samo je iz Allahove, dželle šanuhu, milosti zato što je čovjek klanjao.
Brojevi po svojoj osnovnoj mjesnoj vrijednosti dijele se na jedinice, desetice, stotice i hiljade. Stotice su na sredini ljestvice ove mjesne vrijednosti, a zlatna sredina uvijek je poželjna. Četvtina od broja sto je broj dvadest pet, koji aludira na broj sto, odnosno stoticu kao zlatnu sredinu mjesne vrijednosti brojeva radi čega je, možda, i spomenuta u ovom hadisu.
Što se tiče broja 27, Kermani smatra da se ovim brojem aludira na zbir rekata obligatnih svakodnevnih namaza, i to: sabah 2, podne 4, ikindija 4, akšam 3 i jacija 4 rekata, te zbir rekata pritvrđenih dnevnih sunneta, tj. deset. Ajni na ovo odgovara da je broj pritvrđenih sunneta dvanaest, pa ova Kermanijeva računica nije tačna. On kaže da bi se ovo moglo objasniti time koliki je broj dana u sedmici, pa ako čovjek klanja u džematu njemu se na dvadest sevapa dodaju sevapi za svaki namaz iz tih sedam dana. Što se tiče vitr-namaza, moguće je da je propisan poslije toga.
Klanjati skupno znak je jače pripadnosti zajednici i prilika za međusobno konsultovanje ljudi.

PREPLITANJE PRSTA U DŽAMIJI I NA DRUGOM MJESTU

باب تشبيك الأصابع في المسجد وغيره

478, 479. PRIČAO NAM JE Hamid b. Umer prenoseći od Bišra, njemu saopćio Asim, ovome Vakid prenoseći od svoga oca, on od Ibn-Omera ili od Ibni-Amra, da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, preplitao svoje prste.

٤٧٨-٤٧٩. حَدَّثَنَا حَامِدُ بْنُ عُمَرَ عَنْ بِشْرٍ حَدَّثَنَا عَاصِمٌ حَدَّثَنَا وَاقِدٌ عَنْ أَبِيهِ عَنِ ابْنِ عُمَرَ أَوِ ابْنِ عَمْرٍو شَبَّكَ النَّبِيُّ ﷺ أَصَابِعَهُ

480. Asim b. Ali kaže da je njemu pričao Asim b. Muhammed:
– Gornji hadis čuo sam od svoga oca. Pošto ga nisam u cijelosti zapamtio, to mi ga je ispravio Vakid prenoseći od svoga oca koji govori da je Abdullah izjavio kako je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
"Abdullahu b. Amr, šta će biti s tobom kad ostaneš u svijetu ološa?", i spomenu ovo (tj. preplitanje).[2]

٤٨٠. وَقَالَ عَاصِمُ بْنُ عَلِيٍّ حَدَّثَنَا عَاصِمُ بْنُ مُحَمَّدٍ سَمِعْتُ هَذَا الْحَدِيثَ مِنْ أَبِي فَلَمْ أَحْفَظْهُ فَقَوَّمَهُ لِي وَاقِدٌ عَنْ أَبِيهِ قَالَ سَمِعْتُ أَبِي وَهُوَ يَقُولُ قَالَ عَبْدُاللهِ قَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ يَا عَبْدَاللهِ بْنَ عَمْرٍو كَيْفَ بِكَ إِذَا بَقِيتَ فِي حُثَالَةٍ مِنَ النَّاسِ بِهَذَا .

481. PRIČAO NAM JE Hallad b. Jahja, njemu Sufjan prenoseći od Ebu-Burda b. Abdullaha b. Ebu-Burda, ovaj od svoga dede, a on od Ebu-Musaa (Eša'rija), koji je prenio od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, da je rekao:
"Vjernici su kao građevina čiji je svaki dio čvrsto vezan jedan za drugi, i tada je ispreplео svoje prste."

٤٨١. حَدَّثَنَا خَلَّادُ بْنُ يَحْيَى قَالَ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ عَنْ أَبِي بُرْدَةَ بْنِ عَبْدِاللهِ بْنِ أَبِي بُرْدَةَ عَنْ جَدِّهِ عَنْ أَبِي مُوسَى عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ إِنَّ الْمُؤْمِنَ لِلْمُؤْمِنِ كَالْبُنْيَانِ يَشُدُّ بَعْضُهُ بَعْضًا وَشَبَّكَ أَصَابِعَهُ .

---

2 Humejdi gornji slučaj prikazao je detaljno: "Alejhisselam je ispreplео prste svojih ruku i rekao: "Abdullahu, šta će biti s tobom kad ostaneš među ološom, koji svoje obaveze neće izvršavati, dok će povjerene mu poslove iznevjeravati, međusobno se podvajati i biti ovako – prepletavši prste svojih ruku."
– Šta treba tada raditi, Allahov Poslaniče? – upitao je Abdullah.
– Radi što je dobro, a kloni se onoga što ti izgleda ružno! – odgovorio je Alejhisselam.
Zabranjeno je prepletanje prsta u namazu, a u drugim prilikama nepristojan akt kojim se manifestuju nesređeni odnosi među ljudima.
Hakim u "Mustedreku" navodi Alejhisselamovu izreku:
"Kada neko od vas uzme abdest u kući i ode u džamiju, smatra se da je u namazu sve dok se ne povrati natrag, pa neka ne čini ovako – prepletavši prste svojih ruku."

482. PRIČAO NAM JE Ishak, njemu Nadr b. Šumejl, a ovoga obavijestio Ibni-Avn prenoseći od Ibn-Sirina, a on od Ebu-Hurejre, koji je rekao:
– Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, klanjao je s nama jedan od poslijepodnevnih (podne ili ikindija) namaza koga je Ebu-Hurejra tačno imenovao, ali sam ja to, kaže Ibn-Sirin, zaboravio. Potom je (Vjerovjesnik, kaže Ibn-Sirin), klanjao s nama dva rekata, predao selam, prišao u džamiji jednom poprečnom direku i na njega se naslonio, kao da je bio ljut. Potom je stavio desnu ruku po lijevoj, isprepleo prste položivši dlan svoje desnice na poleđinu dlana ljevice. Tada su na džamijska vrata izašli ljudi što žure s izlazom i rekli: "Skraćen je namaz!" Među svijetom bio je Ebu-Bekr i Omer, ali se nisu usudili da mu to kažu. Među tim narodom bijaše i jedan čovjek dugih ruku, kome govorahu "Zul-jedejn",[1] i on upita: "Jesi li ti, Allahov Poslaniče, nešto zaboravio ili se ovaj namaz skratio?"
– Nisam zaboravio, niti je namaz skraćen – odgovorio je i upitao:
"Je li onako kao što kaže čovjek dugih ruku 'Zul-jedejn'?"
– Da – rekli su prisutni.
Tada prođe naprijed, klanja ono što je izostavio, predade selam, izgovori tekbir i učini sedždu sličnu svojoj sedždi ili nešto dužu i diže glavu izgovarajući tekbir. Potom izgovori opet tekbir i učini sedždu sličnu ranijoj ili nešto dužu, i dižući glavu izgovori tekbir.
Ponekad su (Ibn-Sirina) pitali: "... I vjerovatno predao selam?"
Obaviješten sam, odgovorio bi (Ibn-Sirin), da je Imran b. Husajn kazao: "Potom je Alejhisselam opet predao selam."[2]

٤٨٢. حَدَّثَنَا إِسْحَاقُ قَالَ حَدَّثَنَا النَّضْرُ بْنُ شُمَيْلٍ أَخْبَرَنَا ابْنُ عَوْنٍ عَنِ ابْنِ سِيرِينَ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ قَالَ صَلَّى بِنَا رَسُولُ اللهِ ﷺ إِحْدَى صَلاَتَيِ الْعَشِيِّ قَالَ ابْنُ سِيرِينَ سَمَّاهَا أَبُو هُرَيْرَةَ وَلَكِنْ نَسِيتُ أَنَا قَالَ فَصَلَّى بِنَا رَكْعَتَيْنِ ثُمَّ سَلَّمَ فَقَامَ إِلَى خَشَبَةٍ مَعْرُوضَةٍ فِي الْمَسْجِدِ فَاتَّكَأَ عَلَيْهَا كَأَنَّهُ غَضْبَانُ وَوَضَعَ يَدَهُ الْيُمْنَى عَلَى الْيُسْرَى وَشَبَّكَ بَيْنَ أَصَابِعِهِ وَوَضَعَ خَدَّهُ الأَيْمَنَ عَلَى ظَهْرِ كَفِّهِ الْيُسْرَى وَخَرَجَتِ السَّرَعَانُ مِنْ أَبْوَابِ الْمَسْجِدِ فَقَالُوا قَصُرَتِ الصَّلاَةُ وَفِي الْقَوْمِ أَبُو بَكْرٍ وَعُمَرُ فَهَابَا أَنْ يُكَلِّمَاهُ وَفِي الْقَوْمِ رَجُلٌ فِي يَدَيْهِ طُولٌ يُقَالُ لَهُ ذُو الْيَدَيْنِ قَالَ يَا رَسُولَ اللهِ أَنَسِيتَ أَمْ قَصُرَتِ الصَّلاَةُ قَالَ لَمْ أَنْسَ وَلَمْ تُقْصَرْ فَقَالَ أَكَمَا يَقُولُ ذُو الْيَدَيْنِ فَقَالُوا نَعَمْ فَتَقَدَّمَ فَصَلَّى مَا تَرَكَ ثُمَّ سَلَّمَ ثُمَّ كَبَّرَ وَسَجَدَ مِثْلَ سُجُودِهِ أَوْ أَطْوَلَ ثُمَّ رَفَعَ رَأْسَهُ وَكَبَّرَ ثُمَّ كَبَّرَ وَسَجَدَ مِثْلَ سُجُودِهِ أَوْ أَطْوَلَ ثُمَّ رَفَعَ رَأْسَهُ وَكَبَّرَ فَرُبَّمَا سَأَلُوهُ ثُمَّ سَلَّمَ فَيَقُولُ نُبِّئْتُ أَنَّ عِمْرَانَ بْنَ حُصَيْنٍ قَالَ ثُمَّ سَلَّمَ.

1 Ovaj čovjek se zvao Hirbak b. Amr. (prim. rec.)

2 Gornji slučaj zabilježio je Ahmed u svom *Musnedu* i Taberahi u *El-Kebiru*, a Tahavi navodi da je 'Imran sin Husajnov rekao: "Alejhisselam je klanjao s nama tri rekata podne-namaza, predao selam i okrenuo se

MESDŽIDI NA MEDINSKIM DRUMOVIMA I MJESTA GDJE JE VJEROVJESNIK, SALLALLAHU ALEJHI VE SELLEM, KLANJAO

باب المساجد التي على طرق المدينة والمواضع التي صلى فيها النبي ﷺ

483. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Ebu-Bekr Mukaddemi, njemu Fudajl b. Sulejman, ovome Musa b. Ukbe, koji je rekao:
"Vidio sam Salima b. Abdullaha kako istražuje mjesta na (medinskim) drumovima i na njima klanja. On pričaše da je njegov otac klanjao na tim mjestima i da je vidio Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, da tu klanja.
Pričao mi je Nafi' prenoseći od Ibni-Omera, radijallahu anhuma, da je i on klanjao na istim mjestima, a pitao sam i Salima i on bi se uvijek složio o tim mjestima s Nafijom, izuzev što bi se razišli o mesdžidu u Šerefi Revhau."

٤٨٣. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ أَبِي بَكْرٍ الْمُقَدَّمِيُّ قَالَ حَدَّثَنَا فُضَيْلُ بْنُ سُلَيْمَانَ قَالَ حَدَّثَنَا مُوسَى بْنُ عُقْبَةَ قَالَ رَأَيْتُ سَالِمَ ابْنَ عَبْدِاللهِ يَتَحَرَّى أَمَاكِنَ مِنَ الطَّرِيقِ فَيُصَلِّي فِيهَا وَيُحَدِّثُ أَنَّ أَبَاهُ كَانَ يُصَلِّي فِيهَا وَأَنَّهُ رَأَى النَّبِيَّ ﷺ يُصَلِّي فِي تِلْكَ الْأَمْكِنَةِ وَحَدَّثَنِي نَافِعٌ عَنِ ابْنِ عُمَرَ أَنَّهُ كَانَ يُصَلِّي فِي تِلْكَ الْأَمْكِنَةِ وَسَأَلْتُ سَالِمًا فَلَا أَعْلَمُهُ إِلَّا وَافَقَ نَافِعًا فِي الْأَمْكِنَةِ كُلِّهَا إِلَّا أَنَّهُمَا اخْتَلَفَا فِي مَسْجِدٍ بِشَرَفِ الرَّوْحَاءِ.

484. PRIČAO NAM JE Ibrahim b. Munzir, njemu Enes b. Ijad, a ovome Musa b. Ukbe prenoseći od Nafija, kako ga je obavijestio Abdullah da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, idući na 'umru i kada je činio svoje hodočašće, odsjedao u Zul-Hulejfi pod jednim stablom (akacije) na mjestu današnje džamije koja se

٤٨٤. حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ الْمُنْذِرِ الْحِزَامِيُّ قَالَ حَدَّثَنَا أَنَسُ بْنُ عِيَاضٍ قَالَ حَدَّثَنَا مُوسَى بْنُ عُقْبَةَ عَنْ نَافِعٍ أَنَّ عَبْدَاللهِ ابْنَ عُمَرَ أَخْبَرَهُ أَنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ كَانَ يَنْزِلُ بِذِي الْحُلَيْفَةِ حِينَ يَعْتَمِرُ وَفِي حَجَّتِهِ حِينَ حَجَّ تَحْتَ سَمُرَةٍ فِي مَوْضِعِ الْمَسْجِدِ الَّذِي

---

narodu. Potom je "Zul-jedejn" primijetio:
– Allahov Poslaniče, klanjao si tri rekata!
Tada je Alejhisselam klanjao još jedan rekat, predao selam, obavio dvije sedžde, a iza njih opet predao selam.
Nesai gornji slučaj iznosi u nešto izmijenjenoj varijanti.
Iz hadisa se može zaključiti:
– sehvi-sedžda (sedžda zaborava) sastoji se od dvije namaske sedžde, a čini se iza obavljenog selama;
– stav Ebu-Hanife o ovom pitanju je da se ispušteni dio namaza mora odmah naknadno obaviti i potom učiniti sehvi-sedžda. Između prvog selama i ove sedžde ne smije se razgovarati niti okretati od Ka'be, niti otići s mjesta gdje se klanja. Unutrašnji prostor džamije smatra se jedinstvenim terenom i mjestom obreda klanjača. Osoba koja se sjeti svog propusta pošto je izašla iz džamije, mora namaz ponovo klanjati.
Mnogi pravnici smatraju da se ispušteni dio namaza može naknadno obaviti zajedno sa sehvi-sedždom samo kada se osoba nije pomakla s mjesta svoga klanjanja.
Navedeni dijalog između Alejhisselama i ashaba mogao se tolerisati prije utvrđenih preciznih propisa o vjerskim obredima. Danas bi takav razgovor – stav je Ebu-Hanife – pokvario prethodno obavljeni dio namaza.

nalazi u Zul-Hulejfi, a kada bi se vraćao iz vojnog pohoda, odnosno kada se vraćao sa hadža ili 'umre spuštao bi se sredinom doline (El-'Akik), a kada je izlazio iz doline, naredio bi životinji da klekne u šljunkovitoj kotlini koja se nalazi na istočnoj strani doline i tamo se zadržao do jutra. Nije bio kod mesdžida koji se nalazi u kamenjaru niti na uzvišici, na kome se sada nalazi džamija. Tamo je bio jedan prosjek kod koga bi Abdullah klanjao, (a) u unutrašnjosti toga prosjeka su pješčani nasipi i tamo je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, klanjao. Kasnije je taj prosjek u kotlini poplavljen i zasut, pa je zasuto i mjesto na kome je Abdullah klanjao.

بِذِي الْحُلَيْفَةِ وَكَانَ إِذَا رَجَعَ مِنْ غَزْوٍ كَانَ فِي تِلْكَ الطَّرِيقِ أَوْ حَجٍّ أَوْ عُمْرَةٍ هَبَطَ مِنْ بَطْنِ وَادٍ فَإِذَا ظَهَرَ مِنْ بَطْنِ وَادٍ أَنَاخَ بِالْبَطْحَاءِ الَّتِي عَلَى شَفِيرِ الْوَادِي الشَّرْقِيَّةِ فَعَرَّسَ ثَمَّ حَتَّى يُصْبِحَ لَيْسَ عِنْدَ الْمَسْجِدِ الَّذِي بِحِجَارَةٍ وَلَا عَلَى الْأَكَمَةِ الَّتِي عَلَيْهَا الْمَسْجِدُ كَانَ ثَمَّ خَلِيجٌ يُصَلِّي عَبْدُ اللهِ عِنْدَهُ فِي بَطْنِهِ كُثُبٌ كَانَ رَسُولُ اللهِ ﷺ ثَمَّ يُصَلِّي فَدَحَا السَّيْلُ فِيهِ بِالْبَطْحَاءِ حَتَّى دَفَنَ ذَلِكَ الْمَكَانَ الَّذِي كَانَ عَبْدُ اللهِ يُصَلِّي فِيهِ .

485. Abdullah b. Omer pričaše da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, klanjao tamo gdje je sada mala džamija, a ona je niže mesdžida koji se nalazi u Šerifi Ravhau. Abdullah je poznavao mjesto na kome je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, klanjao, i govorio bi:
"Tamo, desno od tebe, kada staneš u džamiji da klanjaš, a to je džamija na desnoj ivici druma kada ideš prema Mekki; između nje i velikog mesdžida je razdaljina od jednog kamenog dobačaja ili tako nešto."

٤٨٥. وَأَنَّ عَبْدَ اللهِ بْنَ عُمَرَ حَدَّثَهُ أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ صَلَّى حَيْثُ الْمَسْجِدُ الصَّغِيرُ الَّذِي دُونَ الْمَسْجِدِ الَّذِي بِشَرَفِ الرَّوْحَاءِ وَقَدْ كَانَ عَبْدُ اللهِ يَعْلَمُ الْمَكَانَ الَّذِي كَانَ صَلَّى فِيهِ النَّبِيُّ ﷺ يَقُولُ ثَمَّ عَنْ يَمِينِكَ حِينَ تَقُومُ فِي الْمَسْجِدِ تُصَلِّي وَذَلِكَ الْمَسْجِدُ عَلَى حَافَةِ الطَّرِيقِ الْيُمْنَى وَأَنْتَ ذَاهِبٌ إِلَى مَكَّةَ بَيْنَهُ وَبَيْنَ الْمَسْجِدِ الْأَكْبَرِ رَمْيَةٌ بِحَجَرٍ أَوْ نَحْوُ ذَلِكَ .

486. Ibn-Omer klanjaše i prema dolini Irk koji se nalazi pri kraju Revhaa. Završetak ovog brežuljka je na ivici druma, upravo pored mesdžida koji se nalazi između te ivice i završetka (Revhaa) kada ideš prema Mekki. Tu je već sagrađena i džamija, ali Abdullah u toj džamiji ne bi klanjao nego bi je ostavio na svojoj lijevoj strani iza sebe i klanjao bi ispred te džamije prema samoj dolini Irk.
Abdullah je kretao iz Revhaa uvečer i ne bi klanjao podne dok ne bi stigao u to mjesto i tu bi

٤٨٦. وَأَنَّ ابْنَ عُمَرَ كَانَ يُصَلِّي إِلَى الْعِرْقِ الَّذِي عِنْدَ مُنْصَرَفِ الرَّوْحَاءِ وَذَلِكَ الْعِرْقُ انْتِهَاءُ طَرَفِهِ عَلَى حَافَةِ الطَّرِيقِ دُونَ الْمَسْجِدِ الَّذِي بَيْنَهُ وَبَيْنَ الْمُنْصَرَفِ وَأَنْتَ ذَاهِبٌ إِلَى مَكَّةَ وَقَدِ ابْتُنِيَ ثَمَّ مَسْجِدٌ فَلَمْ يَكُنْ عَبْدُ اللهِ بْنُ عُمَرَ يُصَلِّي فِي ذَلِكَ الْمَسْجِدِ كَانَ يَتْرُكُهُ عَنْ يَسَارِهِ وَوَرَاءَهُ وَيُصَلِّي أَمَامَهُ إِلَى الْعِرْقِ نَفْسِهِ وَكَانَ عَبْدُ اللهِ

يَرُوحُ مِنَ الرَّوْحَاءِ فَلَا يُصَلِّي الظُّهْرَ حَتَّى يَأْتِيَ ذَلِكَ الْمَكَانَ فَيُصَلِّي فِيهِ الظُّهْرَ وَإِذَا أَقْبَلَ مِنْ مَكَّةَ فَإِنْ مَرَّ بِهِ قَبْلَ الصُّبْحِ بِسَاعَةٍ أَوْ مِنْ آخِرِ السَّحَرِ عَرَّسَ حَتَّى يُصَلِّيَ بِهَا الصُّبْحَ .

klanjao podne-namaz, a kada bi krenuo iz Mekke i pokraj njega prošao prije sabaha na jedan sat vremena ili pred zoru (manje od jednog sahata), tu bi se malo zaustavio (i odmorio) dok ne bi klanjao sabah-namaz.

٤٨٧ . وَأَنَّ عَبْدَاللهِ حَدَّثَهُ أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ كَانَ يَنْزِلُ تَحْتَ سَرْحَةٍ ضَخْمَةٍ دُونَ الرُّوَيْثَةِ عَنْ يَمِينِ الطَّرِيقِ وَوِجَاهَ الطَّرِيقِ فِي مَكَانٍ بَطْحٍ سَهْلٍ حَتَّى يُفْضِيَ مِنْ أَكَمَةٍ دُوَيْنَ بَرِيدِ الرُّوَيْثَةِ بِمِيلَيْنِ وَقَدِ انْكَسَرَ أَعْلَاهَا فَانْثَنَى فِي جَوْفِهَا وَهِيَ قَائِمَةٌ عَلَى سَاقٍ وَفِي سَاقِهَا كُثُبٌ كَثِيرَةٌ .

487. Abdullah je još pričao da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, svraćao pod jedno veliko stablo na desnoj strani druma niže Ruvejsa i nasuprot puta u prostranom i ravnom mjestu, i to kada bi sišao sa uzvišice, tačnije malo niže ispod (sela) Berid Ruvejse za oko dvije milje. Gornji dio stabla već je bio slomljen, savijen prema svojoj unutrašnjosti i stajao je na deblu. Na tom deblu su bili i mnogi nanosi pijeska.

٤٨٨ . وَأَنَّ عَبْدَاللهِ بْنَ عُمَرَ حَدَّثَهُ أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ صَلَّى فِي طَرَفِ تَلْعَةٍ مِنْ وَرَاءِ الْعَرْجِ وَأَنْتَ ذَاهِبٌ إِلَى هَضْبَةٍ عِنْدَ ذَلِكَ الْمَسْجِدِ قَبْرَانِ أَوْ ثَلَاثَةٌ عَلَى الْقُبُورِ رَضْمٌ مِنْ حِجَارَةٍ عَنْ يَمِينِ الطَّرِيقِ عِنْدَ سَلَمَاتِ الطَّرِيقِ بَيْنَ أُولَئِكَ السَّلَمَاتِ كَانَ عَبْدُاللهِ يَرُوحُ مِنَ الْعَرْجِ بَعْدَ أَنْ تَمِيلَ الشَّمْسُ بِالْهَاجِرَةِ فَيُصَلِّي الظُّهْرَ فِي ذَلِكَ الْمَسْجِدِ .

488. Abdullah je kazao da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, klanjao na kraju brežuljka iza (naselja) Ardža, a to je kada ideš prema visoravni (Hedbu). Kod toga mjesta desno, kod samog drveća, gdje je on činio sedždu, nalaze se dva ili tri mezara. Na grobovima su kamene stijene. Abdullah bi, kretao iz Ardža, prolazio kroz to drveće oko podne, kada bi sunce kenulo sa zenita, i klanjao podne u tom mesdžidu.

٤٨٩ . وَأَنَّ عَبْدَاللهِ بْنَ عُمَرَ حَدَّثَهُ أَنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ نَزَلَ عِنْدَ سَرَحَاتٍ عَنْ يَسَارِ الطَّرِيقِ فِي مَسِيلٍ دُونَ هَرْشَى ذَلِكَ الْمَسِيلُ لَاصِقٌ بِكُرَاعِ هَرْشَى بَيْنَهُ وَبَيْنَ الطَّرِيقِ قَرِيبٌ مِنْ غَلْوَةٍ وَكَانَ عَبْدُاللهِ يُصَلِّي إِلَى سَرْحَةٍ هِيَ أَقْرَبُ السَّرَحَاتِ إِلَى الطَّرِيقِ وَهِيَ أَطْوَلُهُنَّ .

489. Abdullah b. Omer pričao je to i istakao da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, odsjedao kod visokih stabala na lijevoj strani puta, na jednoj padini ispod (brda) Herša. Ova padina spojena je s brdom Herša, a između nje i spomenutog puta je razdaljina dobačaja strijele. Abdullah klanjaše pod stablom koje je bilo najbliže spomenutim stablima na putu, a ono je među njima bilo i najviše.

490. Abdullah b. Omer također je pričao da bi Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, odsjedao na padini koja se nalazi u donjem dijelu doline "Merri Zahran" prema Medini, a kada bi se spuštao sa (brda) Safravata, odsjedao bi na sredini ove padine, i to na lijevoj strani puta kada ideš prema Mekki. Između mjesta na kome je odsjedao Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, i spomenutog puta, nema više od jednog kamenog dobačaja.

٤٩٠. وَأَنَّ عَبْدَاللهِ بْنَ عُمَرَ حَدَّثَهُ أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ كَانَ يَنْزِلُ فِي الْمَسِيلِ الَّذِي فِي أَدْنَى مَرِّ الظَّهْرَانِ قِبَلَ الْمَدِينَةِ حِينَ يَهْبِطُ مِنَ الصَّفْرَاوَاتِ يَنْزِلُ فِي بَطْنِ ذَلِكَ الْمَسِيلِ عَنْ يَسَارِ الطَّرِيقِ وَأَنْتَ ذَاهِبٌ إِلَى مَكَّةَ لَيْسَ بَيْنَ مَنْزِلِ رَسُولِ اللهِ ﷺ وَبَيْنَ الطَّرِيقِ إِلَّا رَمْيَةٌ بِحَجَرٍ .

491. Abdullah b. Omer još je rekao da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, odsjedao u Zu Tuvau. Tu bi konačio do svitanja zore, a klanjao bi sabah-namaz (na putu) idući prema Mekki. To mjesto, na kome bi Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, klanjao, na velikom je uzvišenju, a ne u mesdžidu koji je tamo sagrađen, nego niže od toga, upravo na velikom uzvišenju.

٤٩١. وَأَنَّ عَبْدَاللهِ بْنَ عُمَرَ حَدَّثَهُ أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ كَانَ يَنْزِلُ بِذِي طُوًى وَيَبِيتُ حَتَّى يُصْبِحَ يُصَلِّي الصُّبْحَ حِينَ يَقْدَمُ مَكَّةَ وَمُصَلَّى رَسُولِ اللهِ ﷺ ذَلِكَ عَلَى أَكَمَةٍ غَلِيظَةٍ لَيْسَ فِي الْمَسْجِدِ الَّذِي بُنِيَ ثَمَّ وَلَكِنْ أَسْفَلَ مِنْ ذَلِكَ عَلَى أَكَمَةٍ غَلِيظَةٍ .

492. Abdullah je još pričao da se Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, okrenuo prema dvjema uvalama brda, koje su bile između njega i visokog brda, u pravcu Ka'be.

Abdullah je potom dislocirao džamiju, koja je tamo već sagrađena, na lijevu stranu koja se nalazi pri kraju uzvišenja, a mjesto na kome je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, klanjao nalazi se niže od nje, upravo na crnom uzvišenju, do kojeg ostavljaš deset aršina od (prvog) uzvišenja ili približno toliko, i klanjaš okrenut prema uvalama brda, onoga između tebe i same Ka'be.[1]

٤٩٢. وَأَنَّ عَبْدَاللهِ بْنَ عُمَرَ حَدَّثَهُ أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ اسْتَقْبَلَ فُرْضَتَيِ الْجَبَلِ الَّذِي بَيْنَهُ وَبَيْنَ الْجَبَلِ الطَّوِيلِ نَحْوَ الْكَعْبَةِ فَجَعَلَ الْمَسْجِدَ الَّذِي بُنِيَ ثَمَّ يَسَارَ الْمَسْجِدِ بِطَرَفِ الْأَكَمَةِ وَمُصَلَّى النَّبِيِّ ﷺ أَسْفَلَ مِنْهُ عَلَى الْأَكَمَةِ السَّوْدَاءِ تَدَعُ مِنَ الْأَكَمَةِ عَشَرَةَ أَذْرُعٍ أَوْ نَحْوَهَا ثُمَّ تُصَلِّي مُسْتَقْبِلَ الْفُرْضَتَيْنِ مِنَ الْجَبَلِ الَّذِي بَيْنَكَ وَبَيْنَ الْكَعْبَةِ .

---

1 Abdullah b. Omer opisao je terene na putu od Medine prema Mekki na kojima je Alejhisselam klanjao prilikom obavljanja Oprosnog hadža i 'umre. Pored obavljanja imamske dužnosti u svojoj džamiji u Medini, počesto je klanjao u kućama ashaba i drugim džamijama Medine. Ebu-Davud u svom "Merasilu", navodi iz toga doba slijedeće džamije: Džamija Benu-Amra b. Mebzula, Benu-Saide, Benu-Ubejda, Benu-Seleme, Benu-Rajiha b. Abdul-Ešhela, Benu-Zurejka, Benu-Gifara i džamija Esleme ili Džuhejne plemena. Za Alejhisselamova života u Medini je, dakle, podignuto 9 džamija.

Abdullah ibni Omer je klanjao na istaknutim terenima iz ljubavi za dosljednim oponašanjem Alejhisselama, a ne kulta navedenih mjesta.

Halifa Omer, radijallahu anhu, došao je do jednog mjesta, pa su se ljudi počeli okupljati govoreći kako je na tom mjestu klanjao Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem. Onda je rekao: "Pristalice ranije Allahove

POGLAVLJA O SUTRI KLANJAČA

أَبْوَابُ سُتْرَةِ الْمُصَلِّي

SUTRA IMAMA JE I SUTRA ONOGA KOJI KLANJA ZA NJIM

باب سُتْرَةُ الْإِمَامِ سُتْرَةُ مَنْ خَلْفَهُ

493. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Jusuf, njega obavijestio Malik prenoseći od Ibni-Šihaba, on od Ubejdullaha b. Abdullaha b. Utbe, a ovaj od Abdullaha b. Abbasa, da je rekao:
"Krenuo sam jašući na magarici. Tada sam već skoro bio punoljetan. Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, klanjao je sa svijetom na Mini prema nečemu mimo zida. Prošao sam ispred jednog dijela reda klanjača, sišao s magarice, pustio je da pase i unišao u red, i to mi nije niko zamjerio."

٤٩٣. حَدَّثَنَا عَبْدُاللهِ بْنُ يُوسُفَ قَالَ أَخْبَرَنَا مَالِكٌ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ عَنْ عُبَيْدِاللهِ بْنِ عَبْدِاللهِ بْنِ عُتْبَةَ عَنْ عَبْدِاللهِ بْنِ عَبَّاسٍ أَنَّهُ قَالَ أَقْبَلْتُ رَاكِبًا عَلَى حِمَارٍ أَتَانٍ وَأَنَا يَوْمَئِذٍ قَدْ نَاهَزْتُ الاحْتِلَامَ وَرَسُولُ اللهِ ﷺ يُصَلِّي بِالنَّاسِ بِمِنًى إِلَى غَيْرِ جِدَارٍ فَمَرَرْتُ بَيْنَ يَدَيْ بَعْضِ الصَّفِّ فَنَزَلْتُ وَأَرْسَلْتُ الْأَتَانَ تَرْتَعُ وَدَخَلْتُ فِي الصَّفِّ فَلَمْ يُنْكِرْ ذَلِكَ عَلَيَّ أَحَدٌ.

494. PRIČAO NAM JE Ishak, tj. Ibn-Mensur, ovome Abdullah b. Numejr, njemu Ubejdullah prenoseći od Nafija, a on od Ibn-Omera, da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, izlazio na dan Bajrama (na musallu) naređujući da se donese kratko koplje sa spljoštenim vrškom koje bi se stavilo ispred njega i on bi tako prema njemu klanjao, a svijet iza njega. To je on radio i na putovanju. Otuda su ga (kaže Nafi'), uzimali i zapovjednici (kao sutru).[2]

٤٩٤. حَدَّثَنَا إِسْحَاقُ يَعْنِي ابْنَ مَنْصُورٍ قَالَ حَدَّثَنَا عَبْدُاللهِ بْنُ نُمَيْرٍ قَالَ حَدَّثَنَا عُبَيْدُاللهِ بْنُ عُمَرَ عَنْ نَافِعٍ عَنِ ابْنِ عُمَرَ أَنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ كَانَ إِذَا خَرَجَ يَوْمَ الْعِيدِ أَمَرَ بِالْحَرْبَةِ فَتُوضَعُ بَيْنَ يَدَيْهِ فَيُصَلِّي إِلَيْهَا وَالنَّاسُ وَرَاءَهُ وَكَانَ يَفْعَلُ ذَلِكَ فِي السَّفَرِ فَمِنْ ثَمَّ اتَّخَذَهَا الْأُمَرَاءُ.

Knjige zalutale su najviše zbog toga što su slijedili tragove svojih vjerovjesnika i nad tim terenima gradili svoje hramove. Gdje god koga stigne vrijeme ma kojeg namaza, neka ga tu i klanja, u protivnom neka nastavi."

2 Sutra je postavljen štap ili viši predmet ispred klanjača na otvorenom prostoru kao znak zabrane prolaza. Pravnici hanefijske škole smatraju da taj predmet treba biti visine jednog aršina i više. Ibn-Bettal kaže da učenjaci smatraju da je korištenje sutre sunnet koji je pohvalno činiti. Što se tiče upotrebe sutre u pustinji ili na otvorenom prostoru, imam Muhammed to drži samo preporučljivim činom.
Po mišljenju Ibni-Mes'uda, radijallahu anhu, dovoljno je da kao sutra bude strijela, a u djelu Ez-Zehire navodi se da je veličina strijele jedan aršin. Šejhul-islam (Es-Serahsi) smatra da je koplje (aneze) visine jednog aršina, a debljine prsta. On kaže da bi bilo dovoljno ako bi čovjek stavio ispred sebe štap ili tobolac u visini jednog aršina. A ako bi to bilo niže od aršina, tada postoje različiti stavovi učenjaka. Prema tome, sutra može biti: strijela, sedlo, bisage, torba, tobolac za strijele i svaki predmet visine jednog aršina. Malikije dozvoljavaju da se na ime sutre može koristiti povisoka kapa, uspravljen jastuk i slično.

495. PRIČAO NAM JE Ebul-Velid, njemu kazao Šu'be prenoseći od Avna b. Ebi-Džuhajfa, da je rekao:
"Čuo sam od svoga oca da je s njima Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, klanjao u Bathau dva rekata podne i dva rekata ikindije, a pred njim kratki štap kao pola koplja (kao sutra) ispred koga prolazišc žene i magarci."

٤٩٥. حَدَّثَنَا أَبُو الْوَلِيدِ قَالَ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ عَنْ عَوْنِ بْنِ أَبِي جُحَيْفَةَ قَالَ سَمِعْتُ أَبِي أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ صَلَّى بِهِمْ بِالْبَطْحَاءِ وَبَيْنَ يَدَيْهِ عَنَزَةٌ الظُّهْرَ رَكْعَتَيْنِ وَالْعَصْرَ رَكْعَتَيْنِ تَمُرُّ بَيْنَ يَدَيْهِ الْمَرْأَةُ وَالْحِمَارُ .

KOLIKA RAZDALJINA TREBA BITI IZMEĐU KLANJAČA I SUTRE

باب قدر كم ينبغي أن يكون بين المصلي والسترة

496. PRIČAO NAM JE Amr b. Zurare, njega obavijestio Abdul-Aziz b. Ebu-Hazim prenoseći od svoga oca, a ovaj od Sehla Sa'da, da je rekao:
"Između mjesta na kome je klanjao Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, i zida (džamije) ispred njega, bila je razdaljina ovčijeg prolaza."

٤٩٦. حَدَّثَنَا عَمْرُو بْنُ زُرَارَةَ قَالَ أَخْبَرَنَا عَبْدُ الْعَزِيزِ بْنُ أَبِي حَازِمٍ عَنْ أَبِيهِ عَنْ سَهْلِ بْنِ سَعْدٍ قَالَ كَانَ بَيْنَ مُصَلَّى رَسُولِ اللهِ ﷺ وَبَيْنَ الْجِدَارِ مَمَرُّ الشَّاةِ .

497. PRIČAO NAM JE Mekki, njemu Jezid b. Ebu-Ubejd prenoseći od Seleme, da je rekao:
"Džamijski zid bio je uz minber da ne bi skoro mogla ovca proći."[1]

٤٩٧. حَدَّثَنَا الْمَكِّيُّ بْنُ إِبْرَاهِيمَ قَالَ حَدَّثَنَا يَزِيدُ ابْنُ أَبِي عُبَيْدٍ عَنْ سَلَمَةَ قَالَ كَانَ جِدَارُ الْمَسْجِدِ عِنْدَ الْمِنْبَرِ مَا كَادَتِ الشَّاةُ تَجُوزُهَا .

1 Dok je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, klanjao u Ka'bi, razdaljina između njega i zida bila je oko tri aršina. Imam Malik smatra da ta razdaljina treba biti tolika da klanjač može komotno obavljati ruku' i sedždu, a onemogućiti prolaz stranom licu ispred sebe. Ebu-Ishak kaže da je vidio Abdullaha b. Mugaffela da klanja, a između njega i zida bila je razdaljina od 6 aršina.

KLANJANJE PREMA KRAĆEM KOPLJU SPLJOŠTENOG VRŠKA

باب الصلاة إلى الحربة

498. PRIČAO NAM JE Musedded, njemu Jahja prenoseći od Ubejdullaha kojeg je obavijestio Nafi' prenoseći od Abdullaha b. Omera, da se pred Vjerovjesnikom, sallallahu alejhi ve sellem, usađivalo kraće koplje spljoštenog vrška i on bi prema njemu klanjao.

٤٩٨. حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ قَالَ حَدَّثَنَا يَحْيَى عَنْ عُبَيْدِاللهِ أَخْبَرَنِي نَافِعٌ عَنْ عَبْدِاللهِ بْنِ عُمَرَ أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ كَانَ يُرْكَزُ لَهُ الْحَرْبَةُ فَيُصَلِّي إِلَيْهَا .

KLANJANJE PREMA KOPLJASTOM (KRATKOM) ŠTAPU

باب الصلاة إلى العنزة

499. PRIČAO NAM JE Adem, njemu Šu'be rekavši kako mu je ispričao Avn b. Ebu-Džuhajfe, da je čuo svoga oca koji je kazao:
"Izašao nam je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, za vrijeme podnevske žege i donesena mu je voda za abdest; uzeo je abdest i s nama klanjao podne i ikindiju, a ispred njega bio je (usađen) štap iza koga su prolazile žene i magarci."

٤٩٩. حَدَّثَنَا آدَمُ قَالَ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ قَالَ حَدَّثَنَا عَوْنُ بْنُ أَبِي جُحَيْفَةَ قَالَ سَمِعْتُ أَبِي قَالَ خَرَجَ عَلَيْنَا رَسُولُ اللهِ ﷺ بِالْهَاجِرَةِ فَأُتِيَ بِوَضُوءٍ فَتَوَضَّأَ فَصَلَّى بِنَا الظُّهْرَ وَالْعَصْرَ وَبَيْنَ يَدَيْهِ عَنَزَةٌ وَالْمَرْأَةُ وَالْحِمَارُ يَمُرُّونَ مِنْ وَرَائِهَا .

500. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Hatim b. Bezi', njemu rekao Šazan prenoseći od Šu'be, ovaj od Ataa b. Ebu-Mejmuna, da je kazao:
– Čuo sam Enesa b. Malika kada je rekao: "Kada je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, izlazio radi (prirodne) nužde, slijedio sam ga ja i još jedan dječak. Uz nas je bio bastun, odnosno (obični) štap ili štap sa šiljkom i jedan kožni lončić, i kada bi on obavio svoju nuždu mi bismo mu dodali taj kožni lončić (s vodom.)"

٥٠٠. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ حَاتِمِ بْنِ بَزِيعٍ قَالَ حَدَّثَنَا شَاذَانُ عَنْ شُعْبَةَ عَنْ عَطَاءِ بْنِ أَبِي مَيْمُونَةَ قَالَ سَمِعْتُ أَنَسَ بْنَ مَالِكٍ قَالَ كَانَ النَّبِيُّ ﷺ إِذَا خَرَجَ لِحَاجَتِهِ تَبِعْتُهُ أَنَا وَغُلَامٌ وَمَعَنَا عُكَّازَةٌ أَوْ عَصًا أَوْ عَنَزَةٌ وَمَعَنَا إِدَاوَةٌ فَإِذَا فَرَغَ مِنْ حَاجَتِهِ نَاوَلْنَاهُ الإِدَاوَةَ .

POSTAVLJANJE SUTRE U MEKKI I VAN NJE

باب السُّتْرَة بِمكَّة وَغيْرِهَا

501. PRIČAO NAM JE Sulejman b. Harb, njemu Šu'be prenoseći od Hakema, a ovaj od Ebu-Džuhajfa, da je rekao:
"Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, izašao je u doba podnevske žege i u Bathau klanjao po dva rekata podne i ikindiju, a ispred sebe postavio kopljasti štap. Uzeo je i abdest, a prisutni svijet potiraše se vodom njegova abdesta."

٥٠١ . حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ حَرْبٍ قَالَ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ عَنِ الْحَكَمِ عَنْ أَبِي جُحَيْفَةَ قَالَ خَرَجَ رَسُولُ اللهِ ﷺ بِالْهَاجِرَةِ فَصَلَّى بِالْبَطْحَاءِ الظُّهْرَ وَالْعَصْرَ رَكْعَتَيْنِ وَنَصَبَ بَيْنَ يَدَيْهِ عَنَزَةً وَتَوَضَّأَ فَجَعَلَ النَّاسُ يَتَمَسَّحُونَ بِوَضُوئِهِ .

KLANJANJE PREMA STUPU

باب الصَّلاةِ إِلَى الأُسْطُوَانَةِ

Omer je rekao: "Stupovi su klanjačima preči nego onima koji pokraj njih razgovaraju."
Omer je vidio jednog čovjeka gdje klanja između dva stupa (džamije), pa ga je približio jednom stupu i rekao: "Klanjaj tu prema njemu!"

وَقَالَ عُمَرُ الْمُصَلُّونَ أَحَقُّ بِالسَّوَارِي مِنَ الْمُتَحَدِّثِينَ إِلَيْهَا وَرَأَى عُمَرُ رَجُلاً يُصَلِّي بَيْنَ أُسْطُوَانَتَيْنِ فَأَدْنَاهُ إِلَى سَارِيَةٍ فَقَالَ صَلِّ إِلَيْهَا .

502. PRIČAO MI JE Mekki b. Ibrahim, njemu Jezid b. Ebu-Ubejd koji reče:
– Došao sam sa Selemm b. Ekve'om (u džamiju) i on klanjaše (obično) kod stupa pokraj samog Mushafa (Osmanovog), i ja sam mu rekao:
"Ebu-Muslime, vidim te da nastojiš klanjati kod ovoga stupa?", a on mi odgovori:
"Vidio sam Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, gdje se trudi da klanja iza njega."

٥٠٢ . حَدَّثَنَا الْمَكِّيُّ بْنُ إِبْرَاهِيمَ قَالَ حَدَّثَنَا يَزِيدُ ابْنُ أَبِي عُبَيْدٍ قَالَ كُنْتُ آتِي مَعَ سَلَمَةَ بْنِ الأَكْوَعِ فَيُصَلِّي عِنْدَ الأُسْطُوَانَةِ الَّتِي عِنْدَ الْمُصْحَفِ فَقُلْتُ يَا أَبَا مُسْلِمٍ أَرَاكَ تَتَحَرَّى الصَّلاَةَ عِنْدَ هَذِهِ الأُسْطُوَانَةِ قَالَ فَإِنِّي رَأَيْتُ النَّبِيَّ ﷺ يَتَحَرَّى الصَّلاَةَ عِنْدَهَا .

503. PRIČAO NAM JE Kabisa, njemu Sufjan prenoseći od Amra b. Amira, a on od Enesa b. Malika, da je rekao:
"Vidio sam istaknute ashabe Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, gdje žure prema stupovima prilikom (ezana) akšam-namaza."
Šu'be je za gornji slučaj, prenoseći od Amra, a on od Enesa, dodao (na kraju): "... do izlaska (iz stana) Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem.[1]

٥٠٣. حَدَّثَنَا قَبِيصَةُ قَالَ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ عَنْ عَمْرِو بْنِ عَامِرٍ عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ قَالَ لَقَدْ رَأَيْتُ كِبَارَ أَصْحَابِ النَّبِيِّ ﷺ يَبْتَدِرُونَ السَّوَارِيَ عِنْدَ الْمَغْرِبِ وَزَادَ شُعْبَةُ عَنْ عَمْرٍو عَنْ أَنَسٍ حَتَّى يَخْرُجَ النَّبِيُّ ﷺ.

KLANJANJE IZMEĐU STUPOVA IZVAN GRUPNOG OBAVLJANJA NAMAZA

بَاب الصَّلَاةِ بَيْنَ السَّوَارِي فِي غَيْرِ جَمَاعَةٍ

504. PRIČAO NAM JE Musa b. Isma'il, njemu Džuvejrije prenoseći od Nafija, a on od Ibni-Omera, da je rekao:
– U Kabu su ušli: Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, Usame b. Zejd, Usman b. Talha i Bilal. Alejhisselam je ostao dugo unutra i onda izašao. Ja sam bio među ostalim ljudima koji su ušli iza njega prvi, pa sam Bilala upitao: "Gdje je Alejhisselam klanjao?"
"Između ona dva prednja stupa" – odgovorio je Bilal.

٥٠٤. حَدَّثَنَا مُوسَى بْنُ إِسْمَاعِيلَ قَالَ حَدَّثَنَا جُوَيْرِيَةُ عَنْ نَافِعٍ عَنِ ابْنِ عُمَرَ قَالَ دَخَلَ النَّبِيُّ ﷺ الْبَيْتَ وَأُسَامَةُ بْنُ زَيْدٍ وَعُثْمَانُ بْنُ طَلْحَةَ وَبِلَالٌ فَأَطَالَ ثُمَّ خَرَجَ وَكُنْتُ أَوَّلَ النَّاسِ دَخَلَ عَلَى أَثَرِهِ فَسَأَلْتُ بِلَالًا أَيْنَ صَلَّى قَالَ بَيْنَ الْعَمُودَيْنِ الْمُقَدَّمَيْنِ.

505. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Jusuf, njega obavijestio Malik prenoseći od Nafija, on od Abdullaha b. Omera, da su u Kabu unišli: Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, Usame b. Zejd, Bilal i Usman b. Talha Hadžebi, koji je za njima Kabu zaključao. Alejhisselam je ostao duže u Kabi i kada je izašao, upitao sam Bilala:
"Šta je radio Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem?"
"Učinio je jedan stup s lijeve strane, jedan s desne a tri stupa iza sebe – a strop Ka'be bio je na šest

٥٠٥. حَدَّثَنَا عَبْدُاللهِ بْنُ يُوسُفَ قَالَ أَخْبَرَنَا مَالِكٌ عَنْ نَافِعٍ عَنْ عَبْدِاللهِ بْنِ عُمَرَ أَنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ دَخَلَ الْكَعْبَةَ وَأُسَامَةُ بْنُ زَيْدٍ وَبِلَالٌ وَعُثْمَانُ بْنُ طَلْحَةَ الْحَجَبِيُّ فَأَغْلَقَهَا عَلَيْهِ وَمَكَثَ فِيهَا فَسَأَلْتُ بِلَالًا حِينَ خَرَجَ مَا صَنَعَ النَّبِيُّ ﷺ قَالَ جَعَلَ عَمُودًا عَنْ يَسَارِهِ وَعَمُودًا عَنْ يَمِينِهِ وَثَلَاثَةَ أَعْمِدَةٍ وَرَاءَهُ وَكَانَ الْبَيْتُ يَوْمَئِذٍ عَلَى سِتَّةِ

1 Uz tzv. "Stup muhadžira" u Muhammedovoj, sallallahu alejhi ve sellem, džamiji u jednom prikladnom sandučetu čuvan je jedan primjerak Kur'ana, koga je dao kodificirati halifa Osman uz ispomoć tadašnjih hafiza i ostalih ashaba.
Ashabi su se redali u safove tako da su stupovi džamije bili uvijek ispred njih, a nikako između njih.

stupova – i tako u njoj klanjao."
Kazao nam je Isma'il, kome je pričao Malik: "... učinio je dva stupa sa svoje desne strane..."

أَعْمِدَةٍ ثُمَّ صَلَّى وَقَالَ لَنَا إِسْمَاعِيلُ حَدَّثَنِي مَالِكٌ وَقَالَ عَمُودَيْنِ عَنْ يَمِينِهِ .

POGLAVLJE

باب

506. PRIČAO NAM JE Ibrahim b. Munzir, njemu Ebu-Damre, a ovome Musa b. Ukbe prenoseći od Nafija da je Abdullah b. Omer, kada je ulazio u Ka'bu, išao naprijed, a vrata Ka'be ostavljao iza svojih leđa i tako išao sve dok nije došao do zida ispred sebe na blizu tri aršina razdaljine, gdje je i klanjao. Nastojao je pronaći mjesto za koje ga je Bilal obavijestio da je na njemu Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, klanjao. Abdullah je još kazao:
"Nije nikome zabranjeno da klanja, ma na kojoj strani Ka'be to želio."

٥٠٦. حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ الْمُنْذِرِ قَالَ حَدَّثَنَا أَبُو ضَمْرَةَ قَالَ حَدَّثَنَا مُوسَى بْنُ عُقْبَةَ عَنْ نَافِعٍ أَنَّ عَبْدَاللهِ بْنَ عُمَرَ كَانَ إِذَا دَخَلَ الْكَعْبَةَ مَشَى قِبَلَ وَجْهِهِ حِينَ يَدْخُلُ وَجَعَلَ الْبَابَ قِبَلَ ظَهْرِهِ فَمَشَى حَتَّى يَكُونَ بَيْنَهُ وَبَيْنَ الْجِدَارِ الَّذِي قِبَلَ وَجْهِهِ قَرِيبًا مِنْ ثَلَاثَةِ أَذْرُعٍ صَلَّى يَتَوَخَّى الْمَكَانَ الَّذِي أَخْبَرَهُ بِهِ بِلَالٌ أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ صَلَّى فِيهِ قَالَ وَلَيْسَ عَلَى أَحَدِنَا بَأْسٌ إِنْ صَلَّى فِي أَيِّ نَوَاحِي الْبَيْتِ شَاءَ .

KLANJANJE PREMA JAHALICI, DEVI, STABLU ILI SEDLU

باب الصَّلاةِ إِلَى الرَّاحِلَةِ وَالْبَعِيرِ وَالشَّجَرِ وَالرَّحْلِ

507. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Ebu-Bekr Mukaddemi, njemu Mu'temir prenoseći od Ubejdullaha b. Omera, on od Nafija, ovaj od Ibn-Omera, a on od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, da je poprečno ostavljao svoju jahalicu i prema njoj klanjao.
"Da si ti vidio – kazao je Nafi' – kada mu se deva usplahirila; uzeo bi sedlo, izravnao ga i klanjao prema završetku (kraju) sedla, ili je rekao, prema zadnjem dijelu sedla."
Tako je radio i Ibn-Omer, radijallahu anhuma.[1]

٥٠٧. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ أَبِي بَكْرٍ الْمُقَدَّمِيُّ حَدَّثَنَا مُعْتَمِرٌ عَنْ عُبَيْدِاللهِ بْنِ عُمَرَ عَنْ نَافِعٍ عَنِ ابْنِ عُمَرَ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ أَنَّهُ كَانَ يُعَرِّضُ رَاحِلَتَهُ فَيُصَلِّي إِلَيْهَا قُلْتُ أَفَرَأَيْتَ إِذَا هَبَّتِ الرِّكَابُ قَالَ كَانَ يَأْخُذُ هَذَا الرَّحْلَ فَيُعَدِّلُهُ فَيُصَلِّي إِلَى آخِرَتِهِ أَوْ قَالَ مُؤَخَّرِهِ وَكَانَ ابْنُ عُمَرَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ يَفْعَلُهُ .

---

1 Sutra Alejhisselamu bila je deva, odnosno sedlo, jer nije imao pri ruci štapa. Preneseno je da je Alejhisselam na Bedru klanjao cijelu noć, moleći Allaha, dželle šanuhu, za pobjedu nad idolopoklonicima, okrenut prema jednom stablu.
Sutra može biti oprema stoke, oružje i oruđe pa i živinče ako nema podesnijeg predmeta.

KLANJANJE PREMA KREVETU (SEĆIJI)

باب الصَّلاةِ إِلَى السَّرِيرِ

508. PRIČAO NAM JE Usman b. Ebu-Šejbe, njemu Džerir prenoseći od Mensura, on od Ibrahima, ovaj od Esveda, a on od Aiše, da je rekla:
"Zar ćete nas izjednačiti s psetom i magarcem? Promatrala sam se ispružena na krevetu (sećiji), kad dođe Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, stade na sredinu kreveta i klanjaše. Meni je bilo neprijatno da se ispriječim ispred njega, pa sam se izvlačila nečujno prema nogama kreveta i tako se nečujno izvukla ispod svoga pokrivača."[2]

٥٠٨. حَدَّثَنَا عُثْمَانُ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ قَالَ حَدَّثَنَا جَرِيرٌ عَنْ مَنْصُورٍ عَنْ إِبْرَاهِيمَ عَنِ الأَسْوَدِ عَنْ عَائِشَةَ قَالَتْ أَعَدَلْتُمُونَا بِالْكَلْبِ وَالْحِمَارِ لَقَدْ رَأَيْتُنِي مُضْطَجِعَةً عَلَى السَّرِيرِ فَيَجِيءُ النَّبِيُّ ﷺ فَيَتَوَسَّطُ السَّرِيرَ فَيُصَلِّي فَأَكْرَهُ أَنْ أُسَنِّحَهُ فَأَنْسَلُّ مِنْ قِبَلِ رِجْلَيِ السَّرِيرِ حَتَّى أَنْسَلَّ مِنْ لِحَافِي.

KLANJAČ ĆE ODBITI PROLAZNIKA ISPRED SEBE

باب يَرُدُّ الْمُصَلِّي مَنْ مَرَّ بَيْنَ يَدَيْهِ

Ibni-Omer je odbio prolaznika ispred sebe dok je (na sjedenju) učio tešehhud, i kada je klanjao u Ka'bi.
On je još kazao: "Ako se prolaznik ne htjedne povući osim da ga nasilu odguraš, pa ti ga i odguraj."[3]

وَرَدَّ ابْنُ عُمَرَ فِي التَّشَهُّدِ وَفِي الْكَعْبَةِ وَقَالَ إِنْ أَبَى إِلاَّ أَنْ تُقَاتِلَهُ فَقَاتِلْهُ.

509. PRIČAO NAM JE Ebu-Ma'mer, njemu Abdul-Varis, a ovome Junus prenoseći od Humejda b. Halila, a on od Ebu-Saliha, da je Ebu-Seid kazao da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, izjavio: "...", a (preko drugog niza prenosilaca) pričao nam je Adem b. Ebu-Ijas, njemu Sulejman b. Mugire, rekavši da je njemu ispričao Humejd b. Hilal Adevi, koji je kazao da mu je saopćio Ebu-Salih Semman slijedeće:

٥٠٩. حَدَّثَنَا أَبُو مَعْمَرٍ قَالَ حَدَّثَنَا عَبْدُ الْوَارِثِ قَالَ حَدَّثَنَا يُونُسُ عَنْ حُمَيْدِ بْنِ هِلاَلٍ عَنْ أَبِي صَالِحٍ أَنَّ أَبَا سَعِيدٍ قَالَ قَالَ النَّبِيُّ ﷺ ح وحَدَّثَنَا آدَمُ بْنُ أَبِي إِيَاسٍ قَالَ حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ الْمُغِيرَةِ قَالَ حَدَّثَنَا حُمَيْدُ بْنُ هِلاَلٍ الْعَدَوِيُّ قَالَ حَدَّثَنَا

---

2 Prolazak žene ispred klanjača neće mu namaz pokvariti, jer se Aiša, radijallahu anha, uistinu izvlačila ispod pokrivača ispred Alejhisselama.
Klanjati se može na svemu čija se tvrdoća može čelom i nosom osjetiti.

3 Početak izjave Ibni-Omera, radijallahu anhuma, prema verziji Abdur-Rezzaka glasi: "Dok klanjaš, ne dozvoli nikome da prođe ispred tebe! A ako se prolaznik, ne htjedne povući osim da ga nasilu odguraš, ti ga i odguraj."

أَبُو صَالِحٍ السَّمَّانُ قَالَ رَأَيْتُ أَبَا سَعِيدٍ الْخُدْرِيَّ فِي يَوْمِ جُمُعَةٍ يُصَلِّي إِلَى شَيْءٍ يَسْتُرُهُ مِنَ النَّاسِ فَأَرَادَ شَابٌّ مِنْ بَنِي أَبِي مُعَيْطٍ أَنْ يَجْتَازَ بَيْنَ يَدَيْهِ فَدَفَعَ أَبُو سَعِيدٍ فِي صَدْرِهِ فَنَظَرَ الشَّابُّ فَلَمْ يَجِدْ مَسَاغًا إِلَّا بَيْنَ يَدَيْهِ فَعَادَ لِيَجْتَازَ فَدَفَعَهُ أَبُو سَعِيدٍ أَشَدَّ مِنَ الْأُولَى فَنَالَ مِنْ أَبِي سَعِيدٍ ثُمَّ دَخَلَ عَلَى مَرْوَانَ فَشَكَا إِلَيْهِ مَا لَقِيَ مِنْ أَبِي سَعِيدٍ وَدَخَلَ أَبُو سَعِيدٍ خَلْفَهُ عَلَى مَرْوَانَ فَقَالَ مَا لَكَ وَلِابْنِ أَخِيكَ يَا أَبَا سَعِيدٍ قَالَ سَمِعْتُ النَّبِيَّ ﷺ يَقُولُ إِذَا صَلَّى أَحَدُكُمْ إِلَى شَيْءٍ يَسْتُرُهُ مِنَ النَّاسِ فَأَرَادَ أَحَدٌ أَنْ يَجْتَازَ بَيْنَ يَدَيْهِ فَلْيَدْفَعْهُ فَإِنْ أَبَى فَلْيُقَاتِلْهُ فَإِنَّمَا هُوَ شَيْطَانٌ .

– Vidio sam Ebu-Seida Hudrija jednog petka gdje klanja prema nečemu što ga od svijeta zaklanja i jedan mladić iz porodice Ebu-Mu'ajt htio je ispred njega proći, pa ga je Ebu-Seid gurnuo u prsa. Mladić ga je pogledao i pošto nije imao nikakvog prolaza izuzev onoga ispred njega, povratio se da tuda prođe. Ebu-Seid ga je još grublje odbio nego što je to učinio prvi put. Pošto je uvrijeđen od Ebu-Seida, otišao je Mervanu (vladaru) i potužio mu se na Ebu-Seida. Za njim je Mervanu ušao i Ebu-Seid.

– Šta je to s tobom i tvojim bratićem, Ebu-Seide? – upitao je (Mervan).

– Čuo sam, odgovorio je on, Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, gdje govori: "Kada neko od vas klanja prema nečemu što ga zastire od svijeta i neko bude htio proći ispred njega, neka ga on odstrani. Ako se tome ne povinuje, neka ga nasilu odgura, jer je on šejtan."[1]

1 Klanjanje prema sutri na otvorenom prostoru spada u preporučljive čine po stavu Ebu-Hanife, Malika i Šafija, dok imam Ahmed to smatra obligatnom dužnošću (vadžibom).
Ebu-Nu'ajm u "Kitabus-salati" navodi da je Omer b. Hattab, radijallahu anhu, rekao: "Da klanjač zna koliko se vrijednost namaza umanjuje kada se klanja bez sutre, ne bi ga nikada bez nje klanjao."
Ebu-Davud u svojoj hadiskoj zbirci preko Ebu-Hurejre navodi hadis: "Kada neko od vas klanja, neka ispred sebe postavi kakav predmet, odnosno usadi štap, a ako toga nema, neka zacrta jednu crtu i što god prođe ispred njega neće štetiti namazu."
Sutra se usađuje u zemlju ispred sebe, a ako tvrdoća terena to ne dozvoljava, može se položiti po zemlji, ali samo u dužinu.
Ko klanja za sutrom, ima pravo vratiti prolaznika natrag pa makar i silom. Taj povratak treba učiniti ne mičući se s mjesta svoga klanjanja, jer svaki veći pokret kvari namaz. Prolaznik se odstranjuje dizanjem glasa učenja, gestom ruke, a bliži prolaznik može se odgurnuti rukom ili nogom.
S prolaznikom ne treba voditi ozbiljnu tuču, nego ga vratiti natrag fizičkom snagom. U svakoj aktivnosti ide se od jednostavnijeg i prostijeg do složenijeg i ozbiljnijeg postupka.
Međusobne sporove ne treba rješavati samovoljno nego putem nadležnih organa, a pravednost i pravdu primjenjivati uvijek i svugdje.

GRIJEH PROLAZNIKA ISPRED KLANJAČA

باب إثم المار بين يدي المصلي

510. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Jusuf, njega obavijestio Malik prenoseći od Ebu-Nadra, oslobođenog roba Umera b. Ubejdullaha, on od Busra b. Seida, da ga je Zejd b. Halid poslao Ebu-Džuhejmu da upita, šta je on sve čuo od Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, o prolazniku ispred klanjača, pa je Ebu-Džuhejm kazao:
– Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao je: "Kad bi onaj koji prolazi ispred klanjača znao koliki je to grijeh, bilo bi mu bolje da stoji četrdeset..., nego da ispred njega prođe."
Ne znam, kaže Ebu-Nadr, da li je (Busr b. Seid) kazao: "... četrdeset dana, ili mjeseci ili godina."

٥١٠ . حَدَّثَنَا عَبْدُاللهِ بْنُ يُوسُفَ قَالَ أَخْبَرَنَا مَالِكٌ عَنْ أَبِي النَّضْرِ مَوْلَى عُمَرَ بْنِ عُبَيْدِاللهِ عَنْ بُسْرِ ابْنِ سَعِيدٍ أَنَّ زَيْدَ ابْنَ خَالِدٍ أَرْسَلَهُ إِلَى أَبِي جُهَيْمٍ يَسْأَلُهُ مَاذَا سَمِعَ مِنْ رَسُولِ اللهِ ﷺ فِي الْمَارِّ بَيْنَ يَدَيِ الْمُصَلِّي فَقَالَ أَبُو جُهَيْمٍ قَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ لَوْ يَعْلَمُ الْمَارُّ بَيْنَ يَدَيِ الْمُصَلِّي مَاذَا عَلَيْهِ لَكَانَ أَنْ يَقِفَ أَرْبَعِينَ خَيْرًا لَهُ مِنْ أَنْ يَمُرَّ بَيْنَ يَدَيْهِ قَالَ أَبُو النَّضْرِ لَا أَدْرِي أَقَالَ أَرْبَعِينَ يَوْمًا أَوْ شَهْرًا أَوْ سَنَةً .

OKRETANJE ČOVJEKA, KADA KLANJA, PREMA DRUGOM ČOVJEKU

باب استقبال الرجل صاحبه أو غيره في صلاته وهو يصلي

Osman smatra ružnim da čovjek kada klanja bude okrenut (prema drugom čovjeku). Ovo je (kaže Buhari) samo u slučaju, ako bi klanjaču na sebe skrenuo pažnju, a ako ne, Zejd b. Sabit kaže: "Ne bih o tome brinuo! Čovjek ne prekida namaz drugom čovjeku."

وَكَرِهَ عُثْمَانُ أَنْ يُسْتَقْبَلَ الرَّجُلُ وَهُوَ يُصَلِّي وَإِنَّمَا هَذَا إِذَا اشْتَغَلَ بِهِ فَأَمَّا إِذَا لَمْ يَشْتَغِلْ فَقَدْ قَالَ زَيْدُ بْنُ ثَابِتٍ مَا بَالَيْتُ إِنَّ الرَّجُلَ لَا يَقْطَعُ صَلَاةَ الرَّجُلِ .

511. PRIČAO NAM JE Ismail b. Halil, njemu Ali b. Mushir prenoseći od A'meša, on od Muslima, tj. Ibn-Subejha, ovaj od Mesruka, a on od Aiše, da se pred njom razgovaralo o onom što će prekinuti namaz. Ashabi su govorili:
– Namaz će prekinuti: pas, magarac i žena.
– Zar ste nas izjednačili s paščadi? – upitala je Aiša. – Ja sam vidjela Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, gdje klanja, dok sam ja između njega i pravca Ka'be bila stvarno ispružena na

٥١١ . حَدَّثَنَا إِسْمَاعِيلُ بْنُ خَلِيلٍ حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ مُسْهِرٍ عَنِ الْأَعْمَشِ عَنْ مُسْلِمٍ يَعْنِي ابْنَ صُبَيْحٍ عَنْ مَسْرُوقٍ عَنْ عَائِشَةَ أَنَّهُ ذُكِرَ عِنْدَهَا مَا يَقْطَعُ الصَّلَاةَ فَقَالُوا يَقْطَعُهَا الْكَلْبُ وَالْحِمَارُ وَالْمَرْأَةُ قَالَتْ لَقَدْ جَعَلْتُمُونَا كِلَابًا لَقَدْ رَأَيْتُ النَّبِيَّ ﷺ يُصَلِّي وَإِنِّي لَبَيْنَهُ وَبَيْنَ الْقِبْلَةِ وَأَنَا مُضْطَجِعَةٌ

krevetu. Ja bih osjetila neku potrebu, pa mi je bilo neprijatno da se prema njemu okrenem, te bih se nečujno izvukla.
Isti hadis prenosi A‘meš od Ibrahima, on od Esveda, a ovaj od Aiše.[1]

عَلَى السَّرِيرِ فَتَكُونُ لِيَ الْحَاجَةُ فَأَكْرَهُ أَنْ أَسْتَقْبِلَهُ فَأَنْسَلُّ انْسِلاَلاً وَعَنِ الأَعْمَشِ عَنْ إِبْرَاهِيمَ عَنِ الأَسْوَدِ عَنْ عَائِشَةَ نَحْوَهُ.

KLANJANJE PREMA OSOBI KOJA SPAVA

بَاب الصَّلاَةِ خَلْفَ النَّائِمِ

512. PRIČAO NAM JE Museddeđ, njemu Jahja, ovome Hišam, a on čuo od svoga oca prenoseći od Aiše, kako je rekla:
"Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, klanjao je dok sam ja ispružena ležala na njegovoj postelji, i kada je htio klanjati vitr, probudio bi me pa bih i ja klanjala vitr-namaz."[2]

٥١٢. حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ قَالَ حَدَّثَنَا يَحْيَى قَالَ حَدَّثَنَا هِشَامٌ قَالَ حَدَّثَنِي أَبِي عَنْ عَائِشَةَ قَالَتْ كَانَ النَّبِيُّ ﷺ يُصَلِّي وَأَنَا رَاقِدَةٌ مُعْتَرِضَةٌ عَلَى فِرَاشِهِ فَإِذَا أَرَادَ أَنْ يُوتِرَ أَيْقَظَنِي فَأَوْتَرْتُ.

KLANJANJE NAFILE PREMA ŽENI

بَاب التَّطَوُّعِ خَلْفَ الْمَرْأَةِ

513. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Jusuf, njega obavijestio Malik prenoseći od Ebu-Nadra, oslobođenog roba Umera b. Ubejdullaha, on od Ebu-Seleme b. Abdur-Rahmana, a ovaj od Aiše, supruge Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, da je rekla:
– Spavala sam ispred Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, a noge su mi bile u pravcu njegova okretanja prema Ka‘bi, i kada bi se spuštao na sedždu dotakao bi me (vrhovima prstiju) i ja bih svoje noge povukla, a kada bi ustao, ja bih ih ispružila. Kuće, rekla je ona, nisu tada imale rasvjetu.[3]

٥١٣. حَدَّثَنَا عَبْدُاللهِ بْنُ يُوسُفَ قَالَ أَخْبَرَنَا مَالِكٌ عَنْ أَبِي النَّضْرِ مَوْلَى عُمَرَ بْنِ عُبَيْدِاللهِ عَنْ أَبِي سَلَمَةَ بْنِ عَبْدِالرَّحْمَنِ عَنْ عَائِشَةَ زَوْجِ النَّبِيِّ ﷺ أَنَّهَا قَالَتْ كُنْتُ أَنَامُ بَيْنَ يَدَيْ رَسُولِ اللهِ ﷺ وَرِجْلاَيَ فِي قِبْلَتِهِ فَإِذَا سَجَدَ غَمَزَنِي فَقَبَضْتُ رِجْلَيَّ فَإِذَا قَامَ بَسَطْتُهُمَا قَالَتْ وَالْبُيُوتُ يَوْمَئِذٍ لَيْسَ فِيهَا مَصَابِيحُ.

---

1 Seid b. Džubejr smatrao je pokuđenim klanjati okrenut prema mladom dvospolcu, a nije smatrao pokuđenim klanjati prema ljudima koji spominju Uzvišenog Allaha.
Po mišljenju Malika nema štete klanjati prema leđima čovjeka, ali je ružno klanjati prema njegovom licu ili bočnim stranama. Nafi‘ je izjavio: "Kada Ibn-Omer, radijallahu anhuma, ne bi imao priliku doći do kojeg džamijskog stupa, on bi mi rekao: "Okreni mi svoja leđa!"

2 Aiša je ležala ispred Alejhisselama, ali ona nije okupirala njegove misli niti svraćala njegovu pažnju na sebe.

3 Kermani ističe da je Alejhisselam u džamiji s društvom redovno klanjao samo strogo obligatne vjerske obrede (farzove), a fakultativne u svom stanu.

NIKO I NIŠTA SA STRANE NE MOŽE KLANJAČU PREKINUTI NAMAZ

باب مَنْ قَالَ لاَ يَقْطَعُ الصَّلاَةَ شَيْءٌ

514. PRIČAO NAM JE Umer b. Hafs, njemu njegov otac, ovome A‘meš, a njemu Ibrahim prenoseći od Esveda, ovaj od Aiše, a u drugom senedu A‘meš je izjavio da mu je rekao Muslim prenoseći od Mesruka, a on od Aiše, da se kod nje razgovaralo o onom što prekida (klanjaču) namaz, kao: pas, magarac i žena, pa da je Aiša rekla:
“Izjednačili ste nas s magarcima i psima, a tako mi Allaha, vidjela sam Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, gdje klanja, a ja između njega i pravca Ka‘be ispružena na postelji. Osjetila bih (žensku) potrebu, a bilo mi je neugodno da sjednem (okrenuta prema njemu) i uznemiravam Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, pa bih se polahko izvukla pored njegovih nogu.”

٥١٤. حَدَّثَنَا عُمَرُ بْنُ حَفْصِ بْنِ غِيَاثٍ قَالَ حَدَّثَنَا أَبِي قَالَ حَدَّثَنَا الأَعْمَشُ قَالَ حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ عَنِ الأَسْوَدِ عَنْ عَائِشَةَ ح قَالَ الأَعْمَشُ وَحَدَّثَنِي مُسْلِمٌ عَنْ مَسْرُوقٍ عَنْ عَائِشَةَ ذُكِرَ عِنْدَهَا مَا يَقْطَعُ الصَّلاَةَ الْكَلْبُ وَالْحِمَارُ وَالْمَرْأَةُ فَقَالَتْ شَبَّهْتُمُونَا بِالْحُمُرِ وَالْكِلاَبِ وَاللَّهِ لَقَدْ رَأَيْتُ النَّبِيَّ ﷺ يُصَلِّي وَإِنِّي عَلَى السَّرِيرِ بَيْنَهُ وَبَيْنَ الْقِبْلَةِ مُضْطَجِعَةً فَتَبْدُو لِي الْحَاجَةُ فَأَكْرَهُ أَنْ أَجْلِسَ فَأُوذِيَ النَّبِيَّ ﷺ فَأَنْسَلُّ مِنْ عِنْدِ رِجْلَيْهِ.

515. PRIČAO NAM JE Ishak b. Ibrahim, njega obavijestio Ja‘kub b. Ibrahim b. Sa‘d, ovoga njegov bratić Ibn-Šihab kako je pitao svoga amidžu šta bi moglo prekinuti namaz.
– Namaz ne može ništa (sa strane) prekinuti – odgovorio je.
“Mene je izvijestio Urve b. Zubejr da je Aiša, supruga Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, rekla: ‘Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, ustajaše i noću klanjaše na postelji svoje porodice, a ja poprijeko ležah između njega i pravca Ka‘be.’”[4]

٥١٥. حَدَّثَنَا إِسْحَاقُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ قَالَ أَخْبَرَنَا يَعْقُوبُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ بْنِ سَعْدٍ قَالَ حَدَّثَنِي ابْنُ أَخِي ابْنِ شِهَابٍ أَنَّهُ سَأَلَ عَمَّهُ عَنِ الصَّلاَةِ يَقْطَعُهَا شَيْءٌ فَقَالَ لاَ يَقْطَعُهَا شَيْءٌ أَخْبَرَنِي عُرْوَةُ ابْنُ الزُّبَيْرِ أَنَّ عَائِشَةَ زَوْجَ النَّبِيِّ ﷺ قَالَتْ لَقَدْ كَانَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ يَقُومُ فَيُصَلِّي مِنَ اللَّيْلِ وَإِنِّي لَمُعْتَرِضَةٌ بَيْنَهُ وَبَيْنَ الْقِبْلَةِ عَلَى فِرَاشِ أَهْلِهِ.

4 Prolaznik ne kvari klanjaču započeti namaz.

KADA OSOBA U TOKU NAMAZA STAVI SEBI ZA VRAT DJEVOJČICU

باب إذا حمل جارية صغيرة على عنقه في الصلاة

516. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Jusuf, njega obavijestio Malik prenoseći od Amira b. Abdullaha b. Zubejra, on od Amra b. Sulejma Zurekija, a ovaj od Ebu-Katade Ensarija, da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, klanjao noseći Umamu, kćerku Zejnebe – kćerke Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem – Ebul-Asa b. Rebija b. Abduš-Šemsa, koji bi je, kada se spuštaše na sedždu, ostavio, a kada ustajaše, uzimao bi je.[1]

٥١٦. حَدَّثَنَا عَبْدُاللهِ بْنُ يُوسُفَ قَالَ أَخْبَرَنَا مَالِكٌ عَنْ عَامِرِ بْنِ عَبْدِاللهِ بْنِ الزُّبَيْرِ عَنْ عَمْرِو بْنِ سُلَيْمٍ الزُّرَقِيِّ عَنْ أَبِي قَتَادَةَ الأَنْصَارِيِّ أَنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ كَانَ يُصَلِّي وَهُوَ حَامِلٌ أُمَامَةَ بِنْتَ زَيْنَبَ بِنْتِ رَسُولِ اللهِ ﷺ وَلأَبِي الْعَاصِ بْنِ رَبِيعَةَ بْنِ عَبْدِشَمْسٍ فَإِذَا سَجَدَ وَضَعَهَا وَإِذَا قَامَ حَمَلَهَا .

KLANJANJE PREMA POSTELJI NA KOJOJ JE ŽENA S MENSTRUACIJOM

باب إذا صلى إلى فراش فيه حائض

517. PRIČAO NAM JE Amr b. Zurare, njega obavijestio Hušejm prenoseći od Šejbanija, on od Abdullaha b. Šeddada b. Hada, da je izjavio:
– Moja tetka po majci, Mejmuna bint Haris, saopćila mi je: "Moja postelja bila je ispred samog mjesta na kome je klanjao Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, i ponekad bi njegova haljina pala na mene, a ja u postelji."

٥١٧. حَدَّثَنَا عَمْرُو بْنُ زُرَارَةَ قَالَ أَخْبَرَنَا هُشَيْمٌ عَنِ الشَّيْبَانِيِّ عَنْ عَبْدِاللهِ بْنِ شَدَّادِ بْنِ الْهَادِ قَالَ أَخْبَرَتْنِي خَالَتِي مَيْمُونَةُ بِنْتُ الْحَارِثِ قَالَتْ كَانَ فِرَاشِي حِيَالَ مُصَلَّى النَّبِيِّ ﷺ فَرُبَّمَا وَقَعَ ثَوْبُهُ عَلَيَّ وَأَنَا عَلَى فِرَاشِي .

---

1 Zejneba je najstarija Alejhisselamova kćerka iz braka s Hatidžom, a Fatima najmlađa. Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, imao je s Hatidžom: Kasima, Tahira, Zejnebu, Rukajju, Ummi-Kulsum i Fatimu.
Zejneba se vjenčala s Ebul-Asom b. Rebijem i s njim rodila sina Aliju i spomenutu Umamu, koja je sklopila brak s Alijom, kada mu je umrla supruga Fatima, Alejhisselamova kćerka. Ona je s Alijom rodila sina Muhammeda. Zejneba je umrla početkom 8. godine po Hidžri.
Ebul-As je bio jedan od bogatijih idolopoklonika u Mekki i Zejneba se s njim vjenčala prije Objave. Dolaskom Objave Zejneba je primila islam, a 6. godine po Hidžri rastala se od muža, jer po kur'anskom načelu muslimanka ne može činiti brak s idolopoklonikom.
Ebul-Asa zarobio je na Bedru Hiraša b. Samita i kada su Mekkelije poslale otkupninu za svoje zarobljenike i Zejneba je poslala na ime oslobođenja Ebul-Asa svoj biserni đerdan, koga je Alejhisselam poznao, rastužio se i rekao:
– Da hoćete Ebul-Asa osloboditi, a i đerdan povratiti vlasnici! Tako je Ebul-As besplatno dobio slobodu, a Zejnebi omogućio iseljenje u Medinu.

518. PRIČAO NAM JE Ebun-Nu‘man, ovome rekao Abdul-Vahid b. Zijad, njemu Šejbani Sulejman, ovome Abdullah b. Šeddad, i rekao:
– Čuo sam Mejmunu gdje govori: “Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, klanjaše dok sam ja pokraj njega spavala, i kad bi činio sedždu njegova haljina mene bi doticala, a ja s menstruacijom.
Musedded (u senedu) dodaje prenoseći od Halida, da je kazao kako mu je pričao Sulejman Šejbanija: “... a ja s menstruacijom.”

٥١٨. حَدَّثَنَا أَبُو النُّعْمَانِ قَالَ حَدَّثَنَا عَبْدُالْوَاحِدِ ابْنُ زِيَادٍ قَالَ حَدَّثَنَا الشَّيْبَانِيُّ سُلَيْمَانُ حَدَّثَنَا عَبْدُاللهِ ابْنُ شَدَّادٍ قَالَ سَمِعْتُ مَيْمُونَةَ تَقُولُ كَانَ النَّبِيُّ ﷺ يُصَلِّي وَأَنَا إِلَى جَنْبِهِ نَائِمَةٌ فَإِذَا سَجَدَ أَصَابَنِي ثَوْبُهُ وَأَنَا حَائِضٌ وَزَادَ مُسَدَّدٌ عَنْ خَالِدٍ قَالَ حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ الشَّيْبَانِيُّ وَأَنَا حَائِضٌ .

MOŽE LI ČOVJEK PRI OBAVLJANJU SEDŽDE DOTAĆI VRHOVIMA PRSTIJU SVOJU SUPRUGU KAKO BI MOGAO OBAVITI SEDŽDU

باب هَلْ يَغْمِزُ الرَّجُلُ امْرَأَتَهُ عِنْدَ السُّجُودِ لِكَيْ يَسْجُدَ

519. PRIČAO NAM JE Amr b. Ali, njemu Jahja, ovome Ubejdullah, a njemu Kasim prenoseći od Aiše, radijallahu anha, da je rekla:
“Ružno je što ste nas izjednačili sa psom i magarcem, a vidjela sam (jasno) sebe dok Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, klanjaše, a ja ležah između njega i pravca okretanja u namazu i kad bi htio učiniti sedždu dotakao bi moje noge i ja bih ih povukla.”

٥١٩. حَدَّثَنَا عَمْرُو بْنُ عَلِيٍّ قَالَ حَدَّثَنَا يَحْيَى قَالَ حَدَّثَنَا عُبَيْدُاللهِ قَالَ حَدَّثَنَا الْقَاسِمُ عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهَا قَالَتْ بِئْسَمَا عَدَلْتُمُونَا بِالْكَلْبِ وَالْحِمَارِ لَقَدْ رَأَيْتُنِي وَرَسُولُ اللهِ ﷺ يُصَلِّي وَأَنَا مُضْطَجِعَةٌ بَيْنَهُ وَبَيْنَ الْقِبْلَةِ فَإِذَا أَرَادَ أَنْ يَسْجُدَ غَمَزَ رِجْلَيَّ فَقَبَضْتُهُمَا .

ŽENA MOŽE S KLANJAČA ZBACITI NEŠTO NEPRIJATNO

باب الْمَرْأَةِ تَطْرَحُ عَنِ الْمُصَلِّي شَيْئًا مِنَ الْأَذَى

520. PRIČAO NAM JE Ahmed b. Ishak Suremari, ovome Ubejdullah b. Musa, njemu Israil prenoseći od Ebu-Ishaka, on od Amra b. Mejmuna, a ovaj od Abdullaha, da je rekao:
– Dok je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, klanjao pokraj Ka‘be, grupa Kurejševića bijaše tu na svojim sastancima i neko od njih reče: “Zar ne vidite onog licemjerca! Ko će od vas skoknuti do zaklane deve toga i toga i uzeti njen drob (sa balegom), krv i posteljicu mladunčeta,

٥٢٠. حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ إِسْحَاقَ السُّورَمَارِيُّ قَالَ حَدَّثَنَا عُبَيْدُاللهِ بْنُ مُوسَى قَالَ حَدَّثَنَا إِسْرَائِيلُ عَنْ أَبِي إِسْحَاقَ عَنْ عَمْرِو بْنِ مَيْمُونٍ عَنْ عَبْدِاللهِ قَالَ بَيْنَمَا رَسُولُ اللهِ ﷺ قَائِمٌ يُصَلِّي عِنْدَ الْكَعْبَةِ وَجَمْعُ قُرَيْشٍ فِي مَجَالِسِهِمْ إِذْ قَالَ قَائِلٌ مِنْهُمْ أَلَا تَنْظُرُونَ إِلَى هَذَا الْمُرَائِي أَيُّكُمْ يَقُومُ

donijeti i pričekati dok ode na sedždu, i tada mu to staviti na leđa?" Tada se podigao (i otišao) najveći nesretnik među njima, i kada se Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, spustio na sedždu stavio mu je to između njegovih pleća. Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, ostao je na sedždi, a oni su se toliko smijali, da su se od smijeha naginjali jedan prema drugom. Potom je neko otišao Fatimi, koja je još bila djevojčica, i ona je tamo otišla, a Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, bio je na sedždi sve dok mu Fatima to nije zbacila, okrenula im se i izgrdila ih.

Kada je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, završio namaz, rekao je:

– Allahu moj, uništi (idolopoklonike) Kurejšije!

– Allahu moj, uništi (idolopoklonike) Kurejšije!

– Allahu moj, uništi (idolopoklonike) Kurejšije!

Potom ih je imenovao, rekavši:

– Allahu moj, uništi Amra b. Hišama, Utbu b. Rebija, Šejbu b. Rebija, Velida b. Utbu, Umejju b. Halefa, Ukbu b. Ebu-Mu'ajta i Umaru b. Velida.

Abdullah (b. Mes'ud) kaže:

"Allaha mi, vidio sam ih povaljane (mrtve) na Bedru, a potom dovučene do jame (presušenog) bunara na Bedru, i Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, reče: 'Stiglo je prokletstvo ljude u bunaru.'"

إِلَى جَزُورِ آلِ فُلَانٍ فَيَعْمِدُ إِلَى فَرْثِهَا وَدَمِهَا وَسَلَاهَا فَيَجِيءُ بِهِ ثُمَّ يُمْهِلُهُ حَتَّى إِذَا سَجَدَ وَضَعَهُ بَيْنَ كَتِفَيْهِ فَانْبَعَثَ أَشْقَاهُمْ فَلَمَّا سَجَدَ رَسُولُ اللهِ ﷺ وَضَعَهُ بَيْنَ كَتِفَيْهِ وَثَبَتَ النَّبِيُّ ﷺ سَاجِدًا فَضَحِكُوا حَتَّى مَالَ بَعْضُهُمْ إِلَى بَعْضٍ مِنَ الضَّحِكِ فَانْطَلَقَ مُنْطَلِقٌ إِلَى فَاطِمَةَ عَلَيْهَا السَّلَام وَهِيَ جُوَيْرِيَةٌ فَأَقْبَلَتْ تَسْعَى وَثَبَتَ النَّبِيُّ ﷺ سَاجِدًا حَتَّى أَلْقَتْهُ عَنْهُ وَأَقْبَلَتْ عَلَيْهِمْ تَسُبُّهُمْ فَلَمَّا قَضَى رَسُولُ اللهِ ﷺ الصَّلَاةَ قَالَ اللَّهُمَّ عَلَيْكَ بِقُرَيْشٍ اللَّهُمَّ عَلَيْكَ بِقُرَيْشٍ اللَّهُمَّ عَلَيْكَ بِقُرَيْشٍ ثُمَّ سَمَّى اللَّهُمَّ عَلَيْكَ بِعَمْرِو بْنِ هِشَامٍ وَعُتْبَةَ بْنِ رَبِيعَةَ وَشَيْبَةَ بْنِ رَبِيعَةَ وَالْوَلِيدِ بْنِ عُتْبَةَ وَأُمَيَّةَ بْنِ خَلَفٍ وَعُقْبَةَ بْنِ أَبِي مُعَيْطٍ وَعُمَارَةَ بْنِ الْوَلِيدِ قَالَ عَبْدُ اللهِ فَوَاللهِ لَقَدْ رَأَيْتُهُمْ صَرْعَى يَوْمَ بَدْرٍ ثُمَّ سُحِبُوا إِلَى الْقَلِيبِ قَلِيبِ بَدْرٍ ثُمَّ قَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ وَأُتْبِعَ أَصْحَابُ الْقَلِيبِ لَعْنَةً .

بِسْمِ اللهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيمِ

U ime Allaha, Svemilosnog, Samilosnog!

كِتَابُ مَوَاقِيتِ الصَّلَاةِ

NAMASKA VREMENA

NAMASKA VREMENA I NJIHOV ZNAČAJ

بَاب مَوَاقِيتِ الصَّلَاةِ وَفَضْلِهَا

i riječi (Uzvišenog): "Vjernicima je propisano obavljanje namaza u određenom vremenu", tj. Allah im je odredio vrijeme za namaz.

وَقَوْلِهِ (إِنَّ الصَّلَاةَ كَانَتْ عَلَى الْمُؤْمِنِينَ كِتَابًا مَوْقُوتًا) مُوَقَّتًا وَقَّتَهُ عَلَيْهِمْ .

521. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Mesleme i rekao:
– Citirao sam Maliku prenoseći od Ibni-Šihaba, da je Umer b. Abdul-Aziz jednog dana malo odložio obavljanje namaza. Tada mu je unišao Urve b. Zubejr i obavijestio ga da je Mugire b. Šu'be jednog dana odložio obavljanje namaza dok je bio u Iraku (kao namjesnik Kufe), pa ga je posjetio Ebu-Mes'ud Ensari i upitao: "Šta je s tobom, Mugire, zar ne znaš da je Džibril, alejhi selam, sišao i (određenog vremena) klanjao, pa je (s njim) klanjao i Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem?! Kasnije je Džibril opet klanjao pa je (s njim) klanjao i Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem. Poslije je klanjao opet pa je i Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, klanjao, zatim je opet klanjao pa je i Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem. Tada je Džibril rekao: 'Ovako mi je naređeno (da ti prenesem da klanjaš).'"
Potom Umer reče Urvi:
"Pamti što si ispričao! A nije li sam Džibril Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, precizirao vrijeme obavljanja svakog namaza?"

٥٢١ . حَدَّثَنَا عَبْدُاللهِ بْنُ مَسْلَمَةَ قَالَ قَرَأْتُ عَلَى مَالِكٍ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ أَنَّ عُمَرَ بْنَ عَبْدِالْعَزِيزِ أَخَّرَ الصَّلَاةَ يَوْمًا فَدَخَلَ عَلَيْهِ عُرْوَةُ بْنُ الزُّبَيْرِ فَأَخْبَرَهُ أَنَّ الْمُغِيرَةَ بْنَ شُعْبَةَ أَخَّرَ الصَّلَاةَ يَوْمًا وَهُوَ بِالْعِرَاقِ فَدَخَلَ عَلَيْهِ أَبُو مَسْعُودٍ الْأَنْصَارِيُّ فَقَالَ مَا هَذَا يَا مُغِيرَةُ أَلَيْسَ قَدْ عَلِمْتَ أَنَّ جِبْرِيلَ عَلَيْهِ السَّلَام نَزَلَ فَصَلَّى فَصَلَّى رَسُولُ اللهِ ﷺ ثُمَّ صَلَّى فَصَلَّى رَسُولُ اللهِ ﷺ ثُمَّ صَلَّى فَصَلَّى رَسُولُ اللهِ ﷺ ثُمَّ صَلَّى فَصَلَّى رَسُولُ اللهِ ﷺ ثُمَّ صَلَّى فَصَلَّى رَسُولُ اللهِ ﷺ ثُمَّ قَالَ بِهَذَا أُمِرْتُ فَقَالَ عُمَرُ لِعُرْوَةَ اعْلَمْ مَا تُحَدِّثُ أَوَأَنَّ جِبْرِيلَ هُوَ أَقَامَ لِرَسُولِ اللهِ ﷺ وَقْتَ الصَّلَاةِ .

522. – Ovo pričaše, rekao je Urve, Bešir b. Ebu-Mes'ud, prenoseći od svoga oca, a pričala mi je, reče Urve, i Aiša da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, klanjao ikindiju dok sunce bijaše u njenoj sobi, sve dok se ne pokaže (na stropu).[1]

٥٢٢ . قَالَ عُرْوَةُ كَذَلِكَ كَانَ بَشِيرُ بْنُ أَبِي مَسْعُودٍ يُحَدِّثُ عَنْ أَبِيهِ قَالَ عُرْوَةُ وَلَقَدْ حَدَّثَتْنِي عَائِشَةُ أَنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ كَانَ يُصَلِّي الْعَصْرَ وَالشَّمْسُ فِي حُجْرَتِهَا قَبْلَ أَنْ تَظْهَرَ .

"ONI SE OBRAĆAJU NJEMU. BOJTE SE NJEGA, OBAVLJAJTE NAMAZ, A NE BUDITE IDOLOPOKLONICI!" (Kur'an)

باب قَوْلِ اللَّهِ تعالى (مُنِيبِينَ إِلَيْهِ وَاتَّقُوهُ وَأَقِيمُوا الصَّلاَةَ وَلاَ تَكُونُوا مِنَ الْمُشْرِكِينَ)

523. PRIČAO NAM JE Kutejbe b. Seid, njemu Abbad b. Abbad prenoseći od Ebu-Džemre, on od Ibni-Abbasa, koji je rekao:

– Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, došla je delegacija plemena Abdul-Kajs i rekla: "Mi smo iz tog kraja iz plemena Rebija i ne možemo ti doći nego samo u ovom svetom mjesecu, pa naredi nam nešto što ćemo od tebe uzeti i tome pozivati one iza nas (u naselju)!" Tada on reče:

"Naređujem vam četiri (dužnosti) a zabranjujem četiri (poroka). Naređujem vam: vjerovanje u Allaha, pa im je to objasnio, očitovanjem da nema Allaha osim Jedinog Allaha i da sam ja Allahov Poslanik, zatim obavljanjem namaza, dijeljenjem zekata i da mi dajete petinu ratnog plijena; a zabranjujem vam pijenje (ustajalog) soka iz posude od tikve, vrča, katranisane posude i posude od palminog panja."

٥٢٣ . حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ بْنُ سَعِيدٍ قَالَ حَدَّثَنَا عَبَّادٌ هُوَ ابْنُ عَبَّادٍ عَنْ أَبِي جَمْرَةَ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ قَالَ قَدِمَ وَفْدُ عَبْدِالْقَيْسِ عَلَى رَسُولِ اللهِ ﷺ فَقَالُوا إِنَّا مِنْ هَذَا الْحَيِّ مِنْ رَبِيعَةَ وَلَسْنَا نَصِلُ إِلَيْكَ إِلاَّ فِي الشَّهْرِ الْحَرَامِ فَمُرْنَا بِشَيْءٍ نَأْخُذُهُ عَنْكَ وَنَدْعُو إِلَيْهِ مَنْ وَرَاءَنَا فَقَالَ آمُرُكُمْ بِأَرْبَعٍ وَأَنْهَاكُمْ عَنْ أَرْبَعٍ الإِيمَانِ بِاللهِ ثُمَّ فَسَّرَهَا لَهُمْ شَهَادَةُ أَنْ لاَ إِلَهَ إِلاَّ اللهُ وَأَنِّي رَسُولُ اللهِ وَإِقَامُ الصَّلاَةِ وَإِيتَاءُ الزَّكَاةِ وَأَنْ تُؤَدُّوا إِلَيَّ خُمُسَ مَا غَنِمْتُمْ وَأَنْهَى عَنِ الدُّبَّاءِ وَالْحَنْتَمِ وَالْمُقَيَّرِ وَالنَّقِيرِ .

---

1 Iz navedenog hadisa može se zaključiti:
– obligatna je dužnost (farz) klanjati namaz u određenom vremenu. Namaz obavljen van namaskog vremena nije punovažan, ukoliko ne postoji za to opravdan razlog;
– najbolje je klanjati namaz u prvim časovima njegova nastupajućeg vremena, i to je osnova, iako postoje vjerodostojni hadisi da se podne klanja kada prestane podnevna žega, a sabah kada se unekoliko razvidi;
– učeni imaju pravo prigovoriti rukovodiocu, kada on radi nešto mimo propisa islama;
– za nejasne propise treba se obratiti učenom, a u podvojenom mišljenju držati se hadisa i ostalih izvora islamske nauke;
– mišljenje i stav pojedinca treba prihvatiti ako je ono potkrijepljeno činjenicama i stavovima priznatih autoriteta;
– stambene zgrade treba graditi solidno, ali skromno i bez raskoša. Hasan Basri kaže da je ulazio kao dječak u Alejhisselamove sobe i stropove u njima rukom popravljao;
– neki iz ovog hadisa zaključuju da je dozvoljeno klanjati za imamom koji klanja za drugim imamom.

POLAGANJE ZAKLETVE ZA UREDNO OBAVLJANJE NAMAZA

باب البيعة على إقام الصلاة

524. PRIČAO NAM JE Muhamed b. Musenna, njemu Jahja, ovome Ismail, a njemu Kajs prenoseći od Džerira b. Abdullaha, da je rekao:
"Zakleo sam se Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, za uredno obavljanje namaza, davanje zekata i na iskreno (dobronamjerno) savjetovanje svakom muslimanu."

٥٢٤. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ الْمُثَنَّى قَالَ حَدَّثَنَا يَحْيَى قَالَ حَدَّثَنَا إِسْمَاعِيلُ قَالَ حَدَّثَنَا قَيْسٌ عَنْ جَرِيرِ بْنِ عَبْدِاللهِ قَالَ بَايَعْتُ رَسُولَ اللهِ ﷺ عَلَى إِقَامِ الصَّلَاةِ وَإِيتَاءِ الزَّكَاةِ وَالنُّصْحِ لِكُلِّ مُسْلِمٍ .

NAMAZ KAO OTKUPNINA ZA GRIJEHE

باب الصلاة كفارة

525. PRIČAO NAM JE Musedded, njemu Jahja prenoseći od A'meša, da mu je kazao Šekik da je čuo Huzejfu, koji priča:
– Sjedjeli smo kod Omera, radijallahu anhu, i on upita: "Ko od vas pamti riječi Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, o 'fitnetu'."[2]
– Ja, doslovno kako je to on rekao – odgovorio sam.
– Dobro si smion, reče Omer, kad se usuđuješ da te (riječi) ili tu (izjavu) preneseš.
– Iskušenje čovjeka je u njegovim ukućanima, u njegovoj imovini, njegovom djetetu i njegovom susjedu, a otklanja ga – rekao sam – redovno obavljanje namaza, posta, dijeljenje milostinje, naređivanje dobrih, a zabranjivanje ružnih djela.
– Nije to ono što ja namjeravam – reče Omer. – Ja mislim na nered koji će se zatalasati kao more.
– Vladaru vjernika, tu nema za tebe nikakve štete. Između tebe i toga vrata su zatvorena.
– Da li će se ona razbiti ili normalno otvoriti? – upita (Omer).
– Razbit će se – odgovori (Huzejfe).
– Pa onda se (ako se razbiju) neće više nikada ni

٥٢٥. حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ قَالَ حَدَّثَنَا يَحْيَى عَنِ الْأَعْمَشِ قَالَ حَدَّثَنِي شَقِيقٌ قَالَ سَمِعْتُ حُذَيْفَةَ قَالَ كُنَّا جُلُوسًا عِنْدَ عُمَرَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ فَقَالَ أَيُّكُمْ يَحْفَظُ قَوْلَ رَسُولِ اللهِ ﷺ فِي الْفِتْنَةِ قُلْتُ أَنَا كَمَا قَالَهُ قَالَ إِنَّكَ عَلَيْهِ أَوْ عَلَيْهَا لَجَرِيءٌ قُلْتُ فِتْنَةُ الرَّجُلِ فِي أَهْلِهِ وَمَالِهِ وَوَلَدِهِ وَجَارِهِ تُكَفِّرُهَا الصَّلَاةُ وَالصَّوْمُ وَالصَّدَقَةُ وَالْأَمْرُ وَالنَّهْيُ قَالَ لَيْسَ هَذَا أُرِيدُ وَلَكِنِ الْفِتْنَةُ الَّتِي تَمُوجُ كَمَا يَمُوجُ الْبَحْرُ قَالَ لَيْسَ عَلَيْكَ مِنْهَا بَأْسٌ يَا أَمِيرَ الْمُؤْمِنِينَ إِنَّ بَيْنَكَ وَبَيْنَهَا بَابًا مُغْلَقًا قَالَ أَيُكْسَرُ أَمْ يُفْتَحُ قَالَ يُكْسَرُ قَالَ إِذًا لَا يُغْلَقَ أَبَدًا قُلْنَا أَكَانَ عُمَرُ يَعْلَمُ الْبَابَ قَالَ نَعَمْ كَمَا أَنَّ دُونَ الْغَدِ اللَّيْلَةَ إِنِّي حَدَّثْتُهُ بِحَدِيثٍ لَيْسَ بِالْأَغَالِيطِ فَهِبْنَا أَنْ نَسْأَلَ حُذَيْفَةَ فَأَمَرْنَا مَسْرُوقًا فَسَأَلَهُ فَقَالَ الْبَابُ عُمَرُ .

2 "Fitnet" znači iskušenje, nered.

zatvoriti – reče (Omer).
– Tada smo (kaže Šekik), upitali Huzejfu: "Je li Omer znao za ta vrata?"
– Da – odgovori (Huzejfe) – kao što (zna da) iza jutra ima noć. Ja sam mu to ispričao (nastavlja Huzejfe), prenoseći ga bez greške.
– Uplašili smo se (kaže Šekik), da Huzejfu još ispitujemo pa smo poslali Mesruka i on ga je pitao o tome, a Huzejfe mu odgovori: "Ta vrata su Omer."

526. PRIČAO NAM JE Kutejbe, njemu rekao Jezid b. Zurej' prenoseći od Sulejmana Tejmije, ovaj od Ebu-Usmana Mehdije, a on od Ibni-Mes'uda da je jedan čovjek poljubio neku ženu, zatim došao Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, i o tome ga obavijestio. Tada je Uzvišeni Allah objavio: "Klanjaj namaz krajem dana i u pojedinim dijelovima noći, jer dobra djela odstranjuju ružna..."
– Je li to, Allahov Poslaniče, važi samo za mene? – upitao je vinovnik.
– Za sve moje sljedbenike, skupa – odgovorio je Alejhisselam.[1]

٥٢٦. حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ قَالَ حَدَّثَنَا يَزِيدُ بْنُ زُرَيْعٍ عَنْ سُلَيْمَانَ التَّيْمِيِّ عَنْ أَبِي عُثْمَانَ النَّهْدِيِّ عَنِ ابْنِ مَسْعُودٍ أَنَّ رَجُلًا أَصَابَ مِنِ امْرَأَةٍ قُبْلَةً فَأَتَى النَّبِيَّ ﷺ فَأَخْبَرَهُ فَأَنْزَلَ اللهُ عَزَّ وَجَلَّ ﴿ أَقِمِ الصَّلَاةَ طَرَفَيِ النَّهَارِ وَزُلَفًا مِنَ اللَّيْلِ إِنَّ الْحَسَنَاتِ يُذْهِبْنَ السَّيِّئَاتِ ﴾ فَقَالَ الرَّجُلُ يَا رَسُولَ اللهِ أَلِي هَذَا قَالَ لِجَمِيعِ أُمَّتِي كُلِّهِمْ.

1 Porodica može biti iskušenje za čovjeka ukoliko ga ona nuka na nezakonita djela. Iskušenje u imetku sastoji se u tome da ga čovjek prikuplja nepravedno i iz nedozvoljenih izvora; iskušenje s djecom je da ih roditelji previše vole pa ih ta ljubav zaslijepi da ne vide njihove poroke i ne uočavaju njihov neislamski život i rad, a iskušenje sa susjedom očituje se u poštovanju međusobnih prava i ukazivanju međuljudskih humanih odnosa. Prema predaji Tirmizija povod objavljivanju gornjeg ajeta je slučaj Ebu-Jesra kome je došla jedna žena da kupi datula, a on je uveo u kuću, prodao joj nešto boljih datula i tom prilikom je poljubio. Potom je otišao Ebu-Bekru, radijallahu anhu, ispričao mu svoj prekršaj, a on mu rekao: "Pokrij svoju sramotu i moli Allaha za oprost!" Kasnije je otišao Omeru, radijallahu anhu, pa mu je i on rekao isto što i Ebu-Bekr, radijallahu anhu, a griža savjesti dotjerala ga je do Alejhisselama koji mu reče: "Zar si tako odmijenio borca na Allahovom putu u njegovoj porodici?!" Tada je čovjek poželio da do tada nije primio islam, pa je čak mislio da će ući u Džehennem. Alejhisselam je potom sageo glavu i dugo šutio. Utom je došao ajet: "Klanjaj namaz krajem dana i u dijelovima noći..."
Iz hadisa se može zaključiti:
– ljubljenje i milovanje nevjenčanih osoba ne podliježe šerijatskoj sankciji. To je kršenje manjih moralnih principa i prezren akt ali nije nužno kažnjavanje ukoliko imam tako odluči;
– redovno obavljanje namaza služi kao pokajanje za manje grijehe;
– vrata Allahove milosti uvijek su za pokajnika otvorena, sve dok duša ne počne izlaziti.

VAŽNOST PRAVOVREMENOG KLANJANJA NAMAZA

باب فضل الصلاة لوقتها

527. PRIČAO NAM JE Ebul-Velid Hišam b. Abdulmekik, njemu Šu'be, ovoga obavijestio Velid b. Ajzari, rekavši da je čuo Ebu-Umera i Šejbanija, gdje govore:
– Vlasnik ove kuće, a pokazivao je na kuću Abdullaha (b. Mes'uda), rekao je: "Pitao sam Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, koji je posao Allahu najdraži", a on odgovori:
– Klanjanje namaza u njegovom vremenu.
– A onda? – upitao je (Abdullah).
– Činiti dobro svojim roditeljima – odgovorio je on.
– A koji je iza toga? – upitao je.
– Borba na Allahovom putu – rekao je (Alejhisselam).
– To mi je ispričao Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem – rekao je (Abdullah b. Mes'ud) – a da sam tražio još, on bi mi sigurno još i dodao.[2]

٥٢٧ . حَدَّثَنَا أَبُو الْوَلِيدِ هِشَامُ بْنُ عَبْدِالْمَلِكِ قَالَ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ قَالَ الْوَلِيدُ بْنُ الْعَيْزَارِ أَخْبَرَنِي قَالَ سَمِعْتُ أَبَا عَمْرٍو الشَّيْبَانِيَّ يَقُولُ حَدَّثَنَا صَاحِبُ هَذِهِ الدَّارِ وَأَشَارَ إِلَى دَارِ عَبْدِاللهِ قَالَ سَأَلْتُ النَّبِيَّ ﷺ أَيُّ الْعَمَلِ أَحَبُّ إِلَى اللهِ قَالَ الصَّلَاةُ عَلَى وَقْتِهَا قَالَ ثُمَّ أَيٌّ قَالَ ثُمَّ بِرُّ الْوَالِدَيْنِ قَالَ ثُمَّ أَيٌّ قَالَ الْجِهَادُ فِي سَبِيلِ اللهِ قَالَ حَدَّثَنِي بِهِنَّ وَلَوِ اسْتَزَدْتُهُ لَزَادَنِي .

2 Navedeni poslovi čine osnovne dužnosti vjernika. Isti hadis donose i drugi muhaddisi u nešto izmijenjenim varijantama. Djelomično različiti tekstovi hadisa nastali su usljed raznolikih potreba i uvjeta pod kojim ih je sam Alejhisselam dao. Pojedini poslovi mogu u izvjesnim vremenima biti važniji i preči od drugih. Tako u doba opasnosti od neprijatelja razvijanje borbenosti i učestvovanje u borbi bit će najvrednije dobročinstvo, dok u vrijeme suše i gladi treba davati prioritet i privrednom radu i poljoprivrednim aktivnostima, ne zaboravljajući svoju dužnost prema Allahu, dželle šanuhu, i drugim ljudima;
– stranka može učenjaka pitati istovremeno i za više raznolikih problema. Učenjak treba biti pristupačan, blag i taktičan, a stranka prema njemu pažljiva i pristojna;
– djeca su dužna poštivati svoje roditelje, činiti im potrebnu uslugu, pa makar ti roditelji bili i nemuslimani;
– punovažni su akti sklopljeni među strankama mimikom koju one međusobno razumiju.

PET DNEVNIH NAMAZA SU OTKUPNINA ZA POGREŠKE

بَاب الصَّلَوَاتُ الْخَمْسُ كَفَّارَةٌ

528. PRIČAO NAM JE Ibrahim b. Hamza, njemu Ibnu-Ebi-Hazim i Daraverdi prenoseći od Jezida, tj. Ibn-Abdullaha b. Hada, ovaj od Muhammeda b. Ibrahima, on od Ebu-Seleme b. Abdurahmana, ovaj od Ebu-Hurejre, koji je čuo Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, gdje pita:

– Šta mislite kada bi pred vratima nekog od vas bila rijeka u kojoj bi se on kupao svaki dan pet puta; šta kažeš, da li bi to kupanje ostavilo na njemu štogod od njegove prljavštine?

– Neće ostaviti nikakvu njegovu prljavštinu – odgovorili su (ashabi).

– To je slično obavljanju pet dnevnih namaza s kojima Allah briše manje grijehe.[1]

٥٢٨. حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ حَمْزَةَ قَالَ حَدَّثَنِي ابْنُ أَبِي حَازِمٍ وَالدَّرَاوَرْدِيُّ عَنْ يَزِيدَ يَعْنِي ابْنَ عَبْدِاللهِ ابْنِ الْهَادِ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ إِبْرَاهِيمَ عَنْ أَبِي سَلَمَةَ بْنِ عَبْدِالرَّحْمَنِ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ أَنَّهُ سَمِعَ رَسُولَ اللهِ ﷺ يَقُولُ أَرَأَيْتُمْ لَوْ أَنَّ نَهَرًا بِبَابِ أَحَدِكُمْ يَغْتَسِلُ فِيهِ كُلَّ يَوْمٍ خَمْسًا مَا تَقُولُ ذَلِكَ يُبْقِي مِنْ دَرَنِهِ قَالُوا لَا يُبْقِي مِنْ دَرَنِهِ شَيْئًا قَالَ فَذَلِكَ مِثْلُ الصَّلَوَاتِ الْخَمْسِ يَمْحُو اللهُ بِهِ الْخَطَايَا .

NEOBAVLJANJE NAMAZA U NJEGOVOM VREMENU

باب تضييع الصَّلاة عن وقتها

529. PRIČAO NAM JE Musa b. Isma'il, njemu Mehdi prenoseći od Gajlana, a on od Enesa, koji je izjavio:

– Ne poznajem ništa od onoga što je bilo u doba Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem.

– A namaz? – neko je primijetio.

– Zar niste od namaza upropastili to što ste upropastili (ili uradili to što ste uradili)?!, rekao je on.[2]

٥٢٩. حَدَّثَنَا مُوسَى بْنُ إِسْمَاعِيلَ قَالَ حَدَّثَنَا مَهْدِيٌّ عَنْ غَيْلَانَ عَنْ أَنَسٍ قَالَ مَا أَعْرِفُ شَيْئًا مِمَّا كَانَ عَلَى عَهْدِ النَّبِيِّ ﷺ قِيلَ الصَّلَاةُ قَالَ أَلَيْسَ ضَيَّعْتُمْ مَا ضَيَّعْتُمْ فِيهَا .

1 Taberani i Bezzar donose gornji hadis preko Ebu-Seida Hudrija kako je čuo Alejhisselama gdje govori: "Šta misliš, kada čovjek ima neki posao, a između njega i toga posla ima pet rijeka i on ide obavljati taj posao pa se uprlja i oznoji i kada god prelazi preko tih rijeka, on se u svakoj od njih okupa. Da li će poslije tolikih kupanja na njemu ostati kakva prljavština?"
Redovnim obavljanjem namaza opraštaju se vjerniku manji prekršaji i vjerski propusti učinjeni prema Allahu, dželle šanuhu, ali ne i veliki grijesi i propuštene obaveze prema ljudima.

2 U drugim verzijama se navodi: *Sana'tum ma sana'tum fiha*, tj. zar niste s namazom uradili to što ste uradili?! (prim. rec.)

530. PRIČAO NAM JE Amr b. Zurare, njega obavijestio Abdul-Vahid b. Vasil Ebu-Ubejde Haddad prenoseći od Usmana b. Ebu-Revvada, brata Abdul-Aziza, koji je rekao da je čuo Zuhrija, gdje govori:
– Unišao sam Enesu b. Maliku u Damasku, a on plakaše.
– Šta te je rasplakalo? – upitao sam ga.
– Ne vidim da se radi išta od onoga što sam zapamtio (da se radi u vrijeme Muhammeda, sallallahu alejhi ve sellem, a i namaz je upropašten (odgađanjem njegovog obavljanja) – odgovorio je Enes.
I Bekr kaže da mu je ovako pričao Muhammed b. Bekr Bursani, a njemu prenio Usman b. Ebu-Revvad.[3]

٥٣٠. حَدَّثَنَا عَمْرُو بْنُ زُرَارَةَ قَالَ أَخْبَرَنَا عَبْدُالْوَاحِدِ بْنُ وَاصِلٍ أَبُو عُبَيْدَةَ الْحَدَّادُ عَنْ عُثْمَانَ ابْنِ أَبِي رَوَّادٍ أَخِي عَبْدِالْعَزِيزِ بْنِ أَبِي رَوَّادٍ قَالَ سَمِعْتُ الزُّهْرِيَّ يَقُولُ دَخَلْتُ عَلَى أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ بِدِمَشْقَ وَهُوَ يَبْكِي فَقُلْتُ مَا يُبْكِيكَ فَقَالَ لَا أَعْرِفُ شَيْئًا مِمَّا أَدْرَكْتُ إِلَّا هَذِهِ الصَّلَاةَ وَهَذِهِ الصَّلَاةُ قَدْ ضُيِّعَتْ وَقَالَ بَكْرُ بْنُ خَلَفٍ حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ بَكْرٍ الْبُرْسَانِيُّ أَخْبَرَنَا عُثْمَانُ بْنُ أَبِي رَوَّادٍ نَحْوَهُ .

VJERNIK KLANJAJUĆI RAZGOVARA S UZVIŠENIM ALLAHOM, GOSPODAROM

بَاب الْمُصَلِّي يُنَاجِي رَبَّهُ عَزَّ وَجَلَّ

531. PRIČAO NAM JE Muslim b. Ibrahim, njemu Hišam prenoseći od Katade, a on od Enesa da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Kada neko od vas klanja, on (time) razgovara sa svojim Gospodarom, pa neka ne pljuje na svoju desnu stranu nego pod svoje lijevo stopalo."
Seid, prenoseći od Katade, kaže: "Neka ne pljuje ispred sebe, odnosno preda se, nego na svoju lijevu stranu ili pod svoje noge." Šu'be je izjavio:
– Neka vjernik ne pljuje preda se niti na svoju desnu stranu, nego na svoju lijevu stranu ili pod svoje noge – dok je Humejd prenio od Enesa, a on od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem: "Neka vjernik ne pljuje prema Ka'bi niti na desnu stranu, nego na lijevu stranu ili pod svoje noge."

٥٣١. حَدَّثَنَا مُسْلِمُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ قَالَ حَدَّثَنَا هِشَامٌ عَنْ قَتَادَةَ عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ قَالَ قَالَ النَّبِيُّ ﷺ إِنَّ أَحَدَكُمْ إِذَا صَلَّى يُنَاجِي رَبَّهُ فَلَا يَتْفِلَنَّ عَنْ يَمِينِهِ وَلَكِنْ تَحْتَ قَدَمِهِ الْيُسْرَى وَقَالَ سَعِيدٌ عَنْ قَتَادَةَ لَا يَتْفِلُ قُدَّامَهُ أَوْ بَيْنَ يَدَيْهِ وَلَكِنْ عَنْ يَسَارِهِ أَوْ تَحْتَ قَدَمَيْهِ وَقَالَ شُعْبَةُ لَا يَبْزُقُ بَيْنَ يَدَيْهِ وَلَا عَنْ يَمِينِهِ وَلَكِنْ عَنْ يَسَارِهِ أَوْ تَحْتَ قَدَمِهِ وَقَالَ حُمَيْدٌ عَنْ أَنَسٍ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ لَا يَبْزُقُ فِي الْقِبْلَةِ وَلَا عَنْ يَمِينِهِ وَلَكِنْ عَنْ يَسَارِهِ أَوْ تَحْتَ قَدَمِهِ .

---

3 Enesova izjava aludira na Hadždžadža, Velida b. Abdul-Melika i druge visoke društveno-političke funkcionere koji su poneke namaze klanjali izvan njihovog vremena.
Abdur-Rezzak prenosi od Džurejdža, a on od Ataa:
– Velid b. Abdul-Melik odgodio je jednom klanjanje džuma-namaza skoro do mraka. Ja sam došao i klanjao podne prije nego sam sjeo, a kasnije sam sjedeći mimikom klanjao ikindiju, dok je Velid na minberu obavljao hutbu.
Navedeni slučajevi ukazuju na okrutnost i samovolju ponekih državnika pred kojima su učeni i pobožni morali šutjeti.

532. PRIČAO NAM JE Hafs b. Umer, njemu Jezid b. Ibrahim, ovome Katade prenoseći od Enesa, a on od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, da je rekao:
"Pravilno obavljajte sedždu! Neka klanjač ne prostire (polaže) svoje podlaktice kao pseto, a kada pljuje neka ni u kom slučaju ne pljuje preda se niti na svoju desnu stranu, jer on tada razgovara sa svojim Gospodarom."[1]

٥٣٢. حَدَّثَنَا حَفْصُ بْنُ عُمَرَ قَالَ حَدَّثَنَا يَزِيدُ ابْنُ إِبْرَاهِيمَ قَالَ حَدَّثَنَا قَتَادَةُ عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ اعْتَدِلُوا فِي السُّجُودِ وَلَا يَبْسُطْ ذِرَاعَيْهِ كَالْكَلْبِ وَإِذَا بَزَقَ فَلَا يَبْزُقَنَّ بَيْنَ يَدَيْهِ وَلَا عَنْ يَمِينِهِ فَإِنَّهُ يُنَاجِي رَبَّهُ .

PRI VELIKOJ ŽEGI OBAVLJATI NAMAZ TEK KADA ZAHLADI

بَاب الْإِبْرَادُ بِالظُّهْرِ فِي شِدَّةِ الْحَرِّ

533, 534. PRIČAO NAM JE Ejjub b. Sulejman b. Bilal, ovome Ebu-Bekr prenoseći od Sulejmana, a njemu Salih b. Kejsan, njega obavijestio A'redž Abdur-Rahman i drugi prenoseći od Ebu-Hurejre i Nafija, oslobođenog roba Abdullaha b. Omera, prenoseći od Abdullaha b. Omera, a njih obojica (Ebu-Hurejre i Ibn-Omer) od Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, da je rekao:
"Kada bude velika vrućina, odgodite klanjanje podne-namaza dok zahladi. Jaka žega je zapah džehennemskog pakla."

٥٣٣-٥٣٤. حَدَّثَنَا أَيُّوبُ بْنُ سُلَيْمَانَ بْنِ بِلَالٍ قَالَ حَدَّثَنَا أَبُو بَكْرٍ عَنْ سُلَيْمَانَ قَالَ صَالِحُ بْنُ كَيْسَانَ حَدَّثَنَا الْأَعْرَجُ عَبْدُالرَّحْمَنِ وَغَيْرُهُ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ وَنَافِعٌ مَوْلَى عَبْدِاللهِ بْنِ عُمَرَ عَنْ عَبْدِاللهِ ابْنِ عُمَرَ أَنَّهُمَا حَدَّثَاهُ عَنْ رَسُولِ اللهِ ﷺ أَنَّهُ قَالَ إِذَا اشْتَدَّ الْحَرُّ فَأَبْرِدُوا عَنِ الصَّلَاةِ فَإِنَّ شِدَّةَ الْحَرِّ مِنْ فَيْحِ جَهَنَّمَ .

535. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Beššar, ovome Gunder, a njemu Šu'be prenoseći od Muhadžira Ebul-Hasana, koji je čuo Zejda b. Vehba da prenosi od Ebu-Zerra, koji je izjavio da je mujezin Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, (Bilal) proučio ezan za podne, pa je Alejhisselam rekao: "Čekaj dok zahladi! Čekaj dok zahladi!" ili je kazao: "Pričekaj! Pričekaj!" i dodao: "Velika žega je zapah džehennemskog pakla, pa kada god bude velika vrućina odgodite klanjanje namaza dok zahladi!"

٥٣٥. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ بَشَّارٍ قَالَ حَدَّثَنَا غُنْدَرٌ قَالَ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ عَنِ الْمُهَاجِرِ أَبِي الْحَسَنِ سَمِعَ زَيْدَ بْنَ وَهْبٍ عَنْ أَبِي ذَرٍّ قَالَ أَذَّنَ مُؤَذِّنُ النَّبِيِّ ﷺ الظُّهْرَ فَقَالَ أَبْرِدْ أَبْرِدْ أَوْ قَالَ انْتَظِرِ انْتَظِرْ وَقَالَ شِدَّةُ الْحَرِّ مِنْ فَيْحِ جَهَنَّمَ فَإِذَا اشْتَدَّ الْحَرُّ فَأَبْرِدُوا عَنِ الصَّلَاةِ حَتَّى رَأَيْنَا فَيْءَ التُّلُولِ .

---

1 Ispravnost sedžde bit će kada klanjač položi svoje dlanove na zemlju, uzdigne na stranu izbočene laktove, a stomak rastavi od stegna i tako smjesti svoje lice na zemlju između unaprijed položenih ruku. To je položaj idealne skrušenosti, daleko od svake pomisli na ljenost.

– Mi smo ga, kaže (Ebu-Zerr), stvarno odgađali toliko, da smo vidjeli sjenu (okolnih pješčanih) brežuljaka.

536. PRIČAO NAM JE Ali b. Abdullah da mu je rekao Sufjan:
– Zapamtili smo ga od Zuhrija, on ga prenio od Seida b. Musejjeba, ovaj od Ebu-Hurejre, a on od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, da je rekao:
"Kada bude velika žega, odgodite klanjanje namaza dok zahladi, jer je žega zapah džehennemskog pakla."

٥٣٦. حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ عَبْدِاللهِ الْمَدِينِيُّ قَالَ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ قَالَ حَفِظْنَاهُ مِنَ الزُّهْرِيِّ عَنْ سَعِيدِ بْنِ الْمُسَيَّبِ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ إِذَا اشْتَدَّ الْحَرُّ فَأَبْرِدُوا بِالصَّلَاةِ فَإِنَّ شِدَّةَ الْحَرِّ مِنْ فَيْحِ جَهَنَّمَ .

537. Džehennem se potužio svome Gospodaru govoreći: "Gospodaru moj, sam sebe jedem!" i Allah mu je dozvolio dva oduška: jedan u zimu, a drugi tokom ljeta, a najveća je žega koju osjetite (ljeti) i najveća hladnoća koju osjetite (zimi).

٥٣٧. وَاشْتَكَتِ النَّارُ إِلَى رَبِّهَا فَقَالَتْ يَا رَبِّ أَكَلَ بَعْضِي بَعْضًا فَأَذِنَ لَهَا بِنَفَسَيْنِ نَفَسٍ فِي الشِّتَاءِ وَنَفَسٍ فِي الصَّيْفِ فَهُوَ أَشَدُّ مَا تَجِدُونَ مِنَ الْحَرِّ وَأَشَدُّ مَا تَجِدُونَ مِنَ الزَّمْهَرِيرِ .

538. PRIČAO NAM JE Umer b. Hafs b. Gijas, njemu njegov otac, ovome A'meš, a njemu Ebu-Salih prenoseći od Ebu-Seida, koji je izjavio da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Odgađajte podne dok zahladi, jer je jaka žega zapah džehennemskog pakla."
U drugom senedu Hafsa slijedi Sufjan, Jahja i Ebu-Avane prenoseći ovaj hadis od A'meša.[2]

٥٣٨. حَدَّثَنَا عُمَرُ بْنُ حَفْصِ بْنِ غِيَاثٍ قَالَ حَدَّثَنَا أَبِي قَالَ حَدَّثَنَا الْأَعْمَشُ حَدَّثَنَا أَبُو صَالِحٍ عَنْ أَبِي سَعِيدٍ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ أَبْرِدُوا بِالظُّهْرِ فَإِنَّ شِدَّةَ الْحَرِّ مِنْ فَيْحِ جَهَنَّمَ تَابَعَهُ سُفْيَانُ وَيَحْيَى وَأَبُو عَوَانَةَ عَنِ الْأَعْمَشِ .

2 U hadisu koji prenosi Enes stoji: "U studenim danima klanjajte podne u prvom njegovom nastupnom vremenu, a u vrućim kada zahladi."
Gornja se preporuka odnosi samo na grupno klanjanje svakodnevnih namaza u džamiji.

ODGAĐANJE KLANJANJA PODNE PRI PUTOVANJU DOK ZAHLADI

باب الْإِبْرَادِ بِالظُّهْرِ فِي السَّفَرِ

539. PRIČAO NAM JE Adem b. Ebu-Ijas, ovome Šu'be, njemu Muhadžir Ebul-Hasan, oslobođeni rob Benu-Tejmullaha, rekavši da je čuo Zejda b. Vehba gdje prenosi od Ebu-Zerra Gifarija, da je rekao:
– Bili smo s Vjerovjesnikom, sallallahu alejhi ve sellem, na jednom putovanju i mujezin htjede proučiti ezan za podne-namaz i Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, reče: "Očekaj dok zahladi!" Malo kasnije mujezin htjede proučiti ezan, a Alejhisselam mu opet reče: "Očekaj dok zahladi!" I tako smo vidjeli sjenu brežuljaka.
Potom je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Velika žega je zapah džehennemskog pakla, i kad god bude jaka žega odgodite klanjanje namaza dok zahladi!"
Ibni-Abbas kaže: "Tefejjeu" znači tetemejjelu, tj. micanje sjene.[1]

٥٣٩. حَدَّثَنَا آدَمُ بْنُ أَبِي إِيَاسٍ قَالَ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ قَالَ حَدَّثَنَا مُهَاجِرٌ أَبُو الْحَسَنِ مَوْلًى لِبَنِي تَيْمِ اللهِ قَالَ سَمِعْتُ زَيْدَ بْنَ وَهْبٍ عَنْ أَبِي ذَرٍّ الْغِفَارِيِّ قَالَ كُنَّا مَعَ النَّبِيِّ ﷺ فِي سَفَرٍ فَأَرَادَ الْمُؤَذِّنُ أَنْ يُؤَذِّنَ لِلظُّهْرِ فَقَالَ النَّبِيُّ ﷺ أَبْرِدْ ثُمَّ أَرَادَ أَنْ يُؤَذِّنَ فَقَالَ لَهُ أَبْرِدْ حَتَّى رَأَيْنَا فَيْءَ التُّلُولِ فَقَالَ النَّبِيُّ ﷺ إِنَّ شِدَّةَ الْحَرِّ مِنْ فَيْحِ جَهَنَّمَ فَإِذَا اشْتَدَّ الْحَرُّ فَأَبْرِدُوا بِالصَّلَاةِ وَقَالَ ابْنُ عَبَّاسٍ (تَتَفَيَّأُ) تَتَمَيَّلُ .

PODNEVSKO VRIJEME NASTAJE KADA SUNCE KRENE SA ZENITA

باب وَقْتُ الظُّهْرِ عِنْدَ الزَّوَالِ

Džabir je rekao: "Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, klanjaše i u vrućem podnevskom vremenu."

وَقَالَ جَابِرٌ كَانَ النَّبِيُّ ﷺ يُصَلِّي بِالْهَاجِرَةِ .

540. PRIČAO NAM JE Ebul-Jeman, njega obavijestio Šu'be prenoseći od Zuhrija kome je ispričao Enes b. Malik, da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, izašao (u džamiju) kada je sunce krenulo (sa zenita) ka zapadu, klanjao podne, stao na minber, spomenuo Sudnji dan i istakao da će se u njemu zbiti veliki događaji, a zatim upitao:

٥٤٠. حَدَّثَنَا أَبُو الْيَمَانِ قَالَ أَخْبَرَنَا شُعَيْبٌ عَنِ الزُّهْرِيِّ قَالَ أَخْبَرَنِي أَنَسُ بْنُ مَالِكٍ أَنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ خَرَجَ حِينَ زَاغَتِ الشَّمْسُ فَصَلَّى الظُّهْرَ فَقَامَ عَلَى الْمِنْبَرِ فَذَكَرَ السَّاعَةَ فَذَكَرَ أَنَّ فِيهَا أُمُورًا

1 Tirmizi u svojoj hadiskoj zbirci navodi da je Bilal htio proučiti ikamet za klanjanje podne-namaza pa mu Alejhisselam rekao da sačeka dok zahladi.

عِظَامًا ثُمَّ قَالَ مَنْ أَحَبَّ أَنْ يَسْأَلَ عَنْ شَيْءٍ فَلْيَسْأَلْ فَلَا تَسْأَلُونِي عَنْ شَيْءٍ إِلَّا أَخْبَرْتُكُمْ مَا دُمْتُ فِي مَقَامِي هَذَا فَأَكْثَرَ النَّاسُ فِي الْبُكَاءِ وَأَكْثَرَ أَنْ يَقُولَ سَلُونِي فَقَامَ عَبْدُاللهِ بْنُ حُذَافَةَ السَّهْمِيُّ فَقَالَ مَنْ أَبِي قَالَ أَبُوكَ حُذَافَةُ ثُمَّ أَكْثَرَ أَنْ يَقُولَ سَلُونِي فَبَرَكَ عُمَرُ عَلَى رُكْبَتَيْهِ فَقَالَ رَضِينَا بِاللهِ رَبًّا وَبِالْإِسْلَامِ دِينًا وَبِمُحَمَّدٍ نَبِيًّا فَسَكَتَ ثُمَّ قَالَ عُرِضَتْ عَلَيَّ الْجَنَّةُ وَالنَّارُ آنِفًا فِي عُرْضِ هَذَا الْحَائِطِ فَلَمْ أَرَ كَالْخَيْرِ وَالشَّرِّ .

“Ko želi pitati što, neka pita! Za sve što me budete pitali, odgovorit ću vam dok sam još na ovom svom mjcstu.” Ljudi su plakali, a on svc višc govoraše: “Pitajte me!”
Potom je ustao Abdullah b. Huzafe Sehmi i upitao:
– Ko je moj otac?
– Tvoj otac je Hazafc – odgovorio je Alejhisselam.
On, međutim, i dalje ponavljaše: “Pitajte me!” Tada se Omer prope na koljena pa reče:
– Zadovoljni smo Allahom kao Gospodarom, islamom kao vjcrom i Muhammedom kao vjerovjesnikom.
Alejhisselam je zašutio i potom rekao: “Predočen mi je pored ovoga zida Džennet i Džehennem i nisam nikada primijetio dobra (kao što je Džennet), a ni zla (kao što je Džehennem).”

٥٤١. حَدَّثَنَا حَفْصُ بْنُ عُمَرَ قَالَ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ حَدَّثَنَا أَبُو الْمِنْهَالِ عَنْ أَبِي بَرْزَةَ كَانَ النَّبِيُّ ﷺ يُصَلِّي الصُّبْحَ وَأَحَدُنَا يَعْرِفُ جَلِيسَهُ وَيَقْرَأُ فِيهَا مَا بَيْنَ السِّتِّينَ إِلَى الْمِائَةِ وَيُصَلِّي الظُّهْرَ إِذَا زَالَتِ الشَّمْسُ وَالْعَصْرَ وَأَحَدُنَا يَذْهَبُ إِلَى أَقْصَى الْمَدِينَةِ رَجَعَ وَالشَّمْسُ حَيَّةٌ وَنَسِيتُ مَا قَالَ فِي الْمَغْرِبِ وَلَا يُبَالِي بِتَأْخِيرِ الْعِشَاءِ إِلَى ثُلُثِ اللَّيْلِ ثُمَّ قَالَ إِلَى شَطْرِ اللَّيْلِ وَقَالَ مُعَاذٌ قَالَ شُعْبَةُ لَقِيتُهُ مَرَّةً فَقَالَ أَوْ ثُلُثِ اللَّيْلِ .

541. PRIČAO NAM JE Hafs b. Umer, ovome rekao Šu‘be, njemu Ebu-Minhal prenoseći od Ebu-Berze, koji kaže:
– Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, klanjaše sabah-namaz tako da bi svaki od nas prepoznao svoga druga (pokraj sebe) i učaše na njemu šezdeset do stotinu ajeta, podne klanjaše kada se sunce makne sa zenita, ikindiju da bi svaki od nas otišao do nakraj Medine i vratio se, a sunce još sijaše. Zaboravio sam šta je rekao (Ebu-Berze) za akšam, a za jaciju nije se brinuo da li će se odgoditi do zadnje trećine noći; a potom dodade “do iza polovine noći.”
Mu‘az kaže da je Šu‘be rekao: “Jednom sam ga susreo (Ebu-Minhala) i on mi reče: ‘... do trećine noći.’”

542. PRIČAO NAM JE Muhammed, tj. Ibn-Mukatil, njega obavijestio Abdullah, a ovoga Halid b. Abdur-Rahman rekavši kako mu je pričao Galib Kattan prenoseći od Bekra b. Abdullaha Muzenija, on od Enesa b. Malika, da je rekao:
"Kada bismo klanjali s Allahovim Poslanikom, sallallahu alejhi ve sellem, u podnevna doba, činili bismo sedždu svaki na svojoj odjeći, čuvajući se vreline."[1]

٥٤٢. حَدَّثَنَا مُحَمَّدٌ يَعْنِي ابْنَ مُقَاتِلٍ قَالَ أَخْبَرَنَا عَبْدُاللهِ قَالَ أَخْبَرَنَا خَالِدُ بْنُ عَبْدِالرَّحْمٰنِ حَدَّثَنِي غَالِبٌ الْقَطَّانُ عَنْ بَكْرِ بْنِ عَبْدِاللهِ الْمُزَنِيِّ عَنْ أَنَسِ ابْنِ مَالِكٍ قَالَ كُنَّا إِذَا صَلَّيْنَا خَلْفَ رَسُولِ اللهِ ﷺ بِالظَّهَائِرِ فَسَجَدْنَا عَلَى ثِيَابِنَا اتِّقَاءَ الْحَرِّ .

ODGAĐANJE PODNE-NAMAZA DO PRED NASTUP IKINDIJE

باب تَأْخِيرِ الظُّهْرِ إِلَى الْعَصْرِ

543. PRIČAO NAM JE Ebu-Nu'man, njemu Hammad b. Zejd prenoseći od Amra b. Dinara, on od Džabira b. Zejda, a ovaj od Ibn-Abbasa da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, klanjao u Medini sedam rekata (na ime akšama i jacije) i osam (na ime podne i ikindije). Tada Ejjub upita Džabira: "Možda je to bilo u nekoj kišovitoj noći?"
– Vjerovatno – odgovorio je (Džabir).[2]

٥٤٣. حَدَّثَنَا أَبُو النُّعْمَانِ قَالَ حَدَّثَنَا حَمَّادٌ هُوَ ابْنُ زَيْدٍ عَنْ عَمْرِو بْنِ دِينَارٍ عَنْ جَابِرِ بْنِ زَيْدٍ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ صَلَّى بِالْمَدِينَةِ سَبْعًا وَثَمَانِيًا الظُّهْرَ وَالْعَصْرَ وَالْمَغْرِبَ وَالْعِشَاءَ فَقَالَ أَيُّوبُ لَعَلَّهُ فِي لَيْلَةٍ مَطِيرَةٍ قَالَ عَسَى .

---

1 Iz navedenih hadisa može se zaključiti:
– Alejhisselam je počinjao klanjati sabah u sumrak, a završavao ga kada su se ashabi mogli raspoznati;
– vrijeme podne-namaza nastaje kada Sunce krene sa zenita;
– preporučljivo je da se ikindija klanja dok je Sunce još u svom punom sjaju. Šafija, Malik i Ahmed smatraju da je mustehab klanjati ikindiju što prije u prvim časovima njenog nastupnog vremena.
Ebu-Davud u svojoj zbirci hadisa navodi: "Alejhisselam klanjaše ikindiju dok Sunce bijaše jako bijelo, visoko nad horizontom u svom punom sjaju i išlo se do u gornja naselja Medine dok je Sunce bilo još visoko."
Nevevi smatra da se ovim misli na klanjanje ikindije u prvom vaktu, jer je nemoguće poslije njenog klanjanja preći 2-3 milje i stići do u gornja naselja i sela Medine, tzv. 'Avali naselje, a da Sunce još bude u punom svome sjaju. To je ikindija koja nastupa u vremenu kada sjena uspravnog predmeta bude duga koliko i sami predmet, ne računajući sjenu koju je predmet imao u podnevsko doba. To je stav Malika, Šafija i još nekih pravnika.
Ebu-Hanife smatra da vrijeme ikindije nastaje tek kada sjena uspravnog predmeta bude duga dva puta kao što je dotični predmet. Alejhisselam je preporučivao da se u danima žege grupno klanjanje podne-namaza obavlja kada zahladi, a to biva kada sjena uspravnih predmeta bude duga kao što su i sami predmeti ili još nešto duža, a najvjerovatnije kada sjena bude dva puta veća od svoga predmeta. To su, dakle, trenuci kada se može sa sigurnošću reći da je vrijeme podneva izašlo i nastupilo doba ikindije;
– lijepo je odgoditi klanjanje jacije namaza do 1/3 noći, pa i do polovine. Klanjati jaciju iza minule polovine noći Tahavi ubraja u pokuđene čine;
– pokuđeno je spavati prije klanjanja jacije i sijeliti u beskorisnom razgovoru poslije obavljene jacije, jer to ometa rano ustajanje i pospješuje razvijanje lijenosti. Od ovoga se izuzimaju korisni razgovori i predavanja, razgovori s gostima i ukućanima, sijela ispunjena učenjem Kur'ana i studiranjem pojedinih naučnih disciplina.

2 Izloženi slučaj raznoliko je shvaćen. Jedni pravnici smatraju da je Alejhisselam navedene namaze klanjao spojene sve po dva zbog kišnog vremena. Muslim, Ebu-Davud i Nesai navode da je Ibni-Abbas rekao:

VRIJEME IKINDIJE

باب وقت العصر

544. PRIČAO NAM JE Ibrahim b. Munzir, njemu Enes b. Ijad prenoseći od Hišama, a ovaj od svoga oca da je Aiša rekla kako bi Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, klanjao ikindiju, a sunce (sjena) ne bi bilo izašlo iz njene sobe.
Ebu-Usame prenosi od Hišama da je rekao: "... a sunce se ne bi još povuklo iz unutrašnjosti (dubine) njene sobe."

٥٤٤. حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ الْمُنْذِرِ قَالَ حَدَّثَنَا أَنَسُ ابْنُ عِيَاضٍ عَنْ هِشَامٍ عَنْ أَبِيهِ أَنَّ عَائِشَةَ قَالَتْ كَانَ رَسُولُ اللهِ ﷺ يُصَلِّي الْعَصْرَ وَالشَّمْسُ لَمْ تَخْرُجْ مِنْ حُجْرَتِهَا وَقَالَ أَبُو أُسَامَةَ عَنْ هِشَامٍ مِنْ قَعْرِ حُجْرَتِهَا .

545. PRIČAO NAM JE Kutejbe, njemu Lejs prenoseći od Ibn-Šihaba, on od Urve, a ovaj od Aiše da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, klanjao ikindiju dok je sunce bilo još u njenoj sobi i sjena se ne bijaše digla iza njene sobe.[3]

٥٤٥. حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ قَالَ حَدَّثَنَا اللَّيْثُ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ عَنْ عُرْوَةَ عَنْ عَائِشَةَ أَنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ صَلَّى الْعَصْرَ وَالشَّمْسُ فِي حُجْرَتِهَا لَمْ يَظْهَرِ الْفَيْءُ مِنْ حُجْرَتِهَا .

"Allahov Poslanik je klanjao podne i ikindiju zajedno, a akšam i jaciju opet zajedno, ne bijaše na putovanju, a niti je bilo kakve opasnosti od neprijatelja." Tako su postupali poneki ashabi. Ovog su mišljenja Malik i Ahmed, pa i Šafija, ali on uvjetuje da kiša pada neprestano od početka jednog namaskog vremena pa do iza nastupa drugog sljedećeg namaskog vremena.
Evza'i i pravnici racionalističke škole (*ashabu re'j*) smatraju da se i u kišno doba svaki namaz obavlja u svome određenom vremenu jedan iza drugog. Može se, naprimjer, podne klanjati pri izmaku njegova vremena i odmah s nastupom prvih časova ikindijskog vremena klanjati ikindija. Ovo mišljenje potvrđuje i izjava Ibni-Mes'uda koju su zabilježili i Buhari i Muslim, a koja u prijevodu glasi:
"Nisam vidio Allahovog Poslanika da je klanjao ijedan namaz izvan njegovog propisanog vremena, izuzev što bi ga ponekad odgodio do izmaka njegova vremena. Tako bi klanjao akšam i jaciju zajedno..."

3 Oslanjajući se na gornji slučaj jedni pravnici preporučuju klanjanje ikindije u prvom njenom nastupnom vremenu, a drugi da se malo odgodi.
Ebu-Davud i Tirmizi u svojim hadiskim zbirkama i Hakim u svom *Mustedreku* preko Ibni-Abbasa zabilježili su Alejhisselamovu izjavu:
– Džibril mi je imamio kod Ka'be dva puta: prvi put klanjao mi je ikindiju kada je sjena Ka'be bila duga koliko iznosi njena visina, a drugi put, kada joj je sjena bila dva puta duža od njene visine.
Ebu-Hanife usvaja gornju izjavu, ali je nadopunjuje izjavom Alija b. Šejbanija. "Došli smo Allahovom Poslaniku u Medinu i on je odgodio klanjanje ikindije sve dok je Sunce bilo bijelo i očito jakog sjaja. Ovaj su hadis zabilježili u svojim zbirkama Ebu-Davud i Ibni-Madže i može se zaključiti da je Alejhisselam klanjao ikindiju tek kada potpuno prestane sunčeva žega."
Džabir je rekao: "Allahov Poslanik klanjaše ikindiju tek kada bi sjena uspravnih predmeta bila dva puta duža od tih predmeta."
Na osnovu izloženih hadisa Ebu-Hanife smatra da podnevno vrijeme prestaje, a ikindijsko nastaje u momentu kada sjena uspravnih predmeta bude dva puta duža od tih predmeta, ne računajući sjenu koju su ti predmeti imali u času kada je Sunce bilo u zenitu.
Malik, Šafija, Ahmed, Ebu-Jusuf i Muhammed smatraju da vrijeme podneva prestaje, a ikindija nastaje kada sjena uspravnog predmeta bude duga koliko predmet, ne računajući sjenu koju je taj predmet imao kada je Sunce bilo u zenitu.
Čini se da je Hasan Basri rekao:

546. PRIČAO NAM JE Ebu Nu'ajm, njega obavijestio Ibn-Ujejne prenoseći od Zuhrija, on od Urve, a ovaj od Aiše, da je rekla:
– Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, klanjaše ikindija-namaz dok je sunce još sijalo u mojoj sobi i sjena se ne bijaše digla.
Malik, Jahja b. Seid, Šu'ajb i Ibni-Ebu-Hafs prenose gornji hadis (završavajući ga): "... prije nego bi se sunce diglo (iza sobe)."

٥٤٦. حَدَّثَنَا أَبُو نُعَيْمٍ قَالَ أَخْبَرَنَا ابْنُ عُيَيْنَةَ عَنِ الزُّهْرِيِّ عَنْ عُرْوَةَ عَنْ عَائِشَةَ قَالَتْ كَانَ النَّبِيُّ ﷺ يُصَلِّي صَلاَةَ الْعَصْرِ وَالشَّمْسُ طَالِعَةٌ فِي حُجْرَتِي لَمْ يَظْهَرِ الْفَيْءُ بَعْدُ وَقَالَ مَالِكٌ وَيَحْيَى ابْنُ سَعِيدٍ وَشُعَيْبٌ وَابْنُ أَبِي حَفْصَةَ وَالشَّمْسُ قَبْلَ أَنْ تَظْهَرَ .

547. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Mukatil, njega obavijestio Abdullah, a ovoga Avf prenoseći od Sejjara b. Selama, da je rekao:
– Unišli smo ja i moj otac Ebu-Berzu Eslemiju, pa mu moj otac reče:
"Kako je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, klanjao propisane namaze?"
On je odgovorio:
"Podne-namaz, koga nazivate prvim dnevnim namazom, klanjao je kada sunce klizne sa zenita; ikindiju bi klanjao tako da bi se neko između nas mogao vratiti svome domu do nakraj Medine dok bi sunce još sjalo, a zaboravio sam šta je Ebu-Berze rekao o akšam-namazu."
Jaciju, koju nazivate "ateme"[1], volio je odgađati (do u tamnu noć), mrzio je spavanje prije nje i razgovaranje poslije nje, okretao bi se (svijetu) poslije klanjanja sabaha tek kada bi čovjek mogao poznati svoga druga (pokraj sebe), a u njemu bi učio šezdeset do stotinu ajeta.[2]

٥٤٧. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ مُقَاتِلٍ قَالَ أَخْبَرَنَا عَبْدُاللهِ قَالَ أَخْبَرَنَا عَوْفٌ عَنْ سَيَّارِ بْنِ سَلاَمَةَ قَالَ دَخَلْتُ أَنَا وَأَبِي عَلَى أَبِي بَرْزَةَ الأَسْلَمِيِّ فَقَالَ لَهُ أَبِي كَيْفَ كَانَ رَسُولُ اللهِ ﷺ يُصَلِّي الْمَكْتُوبَةَ فَقَالَ كَانَ يُصَلِّي الْهَجِيرَ الَّتِي تَدْعُونَهَا الأُولَى حِينَ تَدْحَضُ الشَّمْسُ وَيُصَلِّي الْعَصْرَ ثُمَّ يَرْجِعُ أَحَدُنَا إِلَى رَحْلِهِ فِي أَقْصَى الْمَدِينَةِ وَالشَّمْسُ حَيَّةٌ وَنَسِيتُ مَا قَالَ فِي الْمَغْرِبِ وَكَانَ يَسْتَحِبُّ أَنْ يُؤَخِّرَ الْعِشَاءَ الَّتِي تَدْعُونَهَا الْعَتَمَةَ وَكَانَ يَكْرَهُ النَّوْمَ قَبْلَهَا وَالْحَدِيثَ بَعْدَهَا وَكَانَ يَنْفَتِلُ مِنْ صَلاَةِ الْغَدَاةِ حِينَ يَعْرِفُ الرَّجُلُ جَلِيسَهُ وَيَقْرَأُ بِالسِّتِّينَ إِلَى الْمِائَةِ .

"Kada sjena uspravnog predmeta bude duga kao i predmet, tada izlazi vrijeme podne-namaza, ali time ne nastupa vrijeme ikindije, i to sve dok sjena uspravnog predmeta ne bude dva puta duža od svoga predmeta. Između ove dvije vremenske granice ima kraći vremenski period u kome je sumnjivo klanjati obligatni namaz."
Ebu-Sevr i Taberani kažu:
"Kada sjena uspravnog predmeta bude duga koliko i predmet, tada je nastupilo vrijeme ikindije, ali i podnevsko vrijeme traje još i iza toga toliko dugo koliko se mogu klanjati njegova obligatna četiri rekata. Poslije toga nastupa samo vrijeme ikindije." Ovo je mišljenje prihvatio i Malik.

1 "Atemetun" znači tmina.

2 Navedeni hadis potvrđuje stav Ebu-Hanife da ikindija nastaje tek kada sjena uspravnog predmeta bude dva puta duža od samog predmeta, ne računajući sjenu koju je taj predmet imao kada je sunce bilo u zenitu.

548. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Mesleme prenoseći od Malika, on od Ishaka b. Abdullaha b. Ebu-Talhe, ovaj od Enesa b. Malika, da je rekao: "Klanjali bismo ikindiju, a potom bi neko izašao do plemena Benu-Amr ibni Avf i našao bi ih gdje klanjaju ikindiju.[3]

٥٤٨. حَدَّثَنَا عَبْدُاللهِ بْنُ مَسْلَمَةَ عَنْ مَالِكٍ عَنْ إِسْحَاقَ بْنِ عَبْدِاللهِ بْنِ أَبِي طَلْحَةَ عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ قَالَ كُنَّا نُصَلِّي الْعَصْرَ ثُمَّ يَخْرُجُ الْإِنْسَانُ إِلَى بَنِي عَمْرِو بْنِ عَوْفٍ فَيَجِدُهُمْ يُصَلُّونَ الْعَصْرَ .

549. PRIČAO NAM JE Ibni-Mukatil, njega obavijestio Abdullah, a ovoga Ebu-Bekr b. Osman b. Sehl b. Hunejf, rekavši da je čuo Ebu-Umamu gdje kaže:

– Klanjali smo podne s Umerom b. Abdul-Azizom pa izašli i došli Enesu b. Maliku i našli ga gdje klanja ikindiju: "Amidža", upitao sam, "kakav je to namaz što si ga klanjao?"

– Ikindija, odgovori, i ovo je namaz Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, koga bismo s njim klanjali.

٥٤٩. حَدَّثَنَا ابْنُ مُقَاتِلٍ قَالَ أَخْبَرَنَا عَبْدُاللهِ قَالَ أَخْبَرَنَا أَبُو بَكْرِ بْنُ عُثْمَانَ بْنِ سَهْلِ بْنِ حُنَيْفٍ قَالَ سَمِعْتُ أَبَا أُمَامَةَ ابْنَ سَهْلٍ يَقُولُ صَلَّيْنَا مَعَ عُمَرَ ابْنِ عَبْدِالْعَزِيزِ الظُّهْرَ ثُمَّ خَرَجْنَا حَتَّى دَخَلْنَا عَلَى أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ فَوَجَدْنَاهُ يُصَلِّي الْعَصْرَ فَقُلْتُ يَا عَمِّ مَا هَذِهِ الصَّلَاةُ الَّتِي صَلَّيْتَ قَالَ الْعَصْرُ وَهَذِهِ صَلَاةُ رَسُولِ اللهِ ﷺ الَّتِي كُنَّا نُصَلِّي مَعَهُ .

VRIJEME IKINDIJE

بَابُ وَقْتِ الْعَصْرِ

550. PRIČAO NAM JE Ebul-Jeman, njega obavijestio Šu'ajb prenoseći od Zuhrija kome je prenio Enes b. Malik i rekao:

"Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, klanjaše ikindiju dok bi sunce bilo još visoko, živog sjaja. Čovjek bi mogao otići do naselja El-Avali (jugoistočno od Medine) i tamo stići, a sunce još visoko. Neki dijelovi naselja El-Avali od tih Gornjih sela bili su udaljeni od Medine oko četiri milje ili približno toliko."

٥٥٠. حَدَّثَنَا أَبُو الْيَمَانِ قَالَ أَخْبَرَنَا شُعَيْبٌ عَنِ الزُّهْرِيِّ قَالَ حَدَّثَنِي أَنَسُ بْنُ مَالِكٍ قَالَ كَانَ رَسُولُ اللهِ ﷺ يُصَلِّي الْعَصْرَ وَالشَّمْسُ مُرْتَفِعَةٌ حَيَّةٌ فَيَذْهَبُ الذَّاهِبُ إِلَى الْعَوَالِي فَيَأْتِيهِمْ وَالشَّمْسُ مُرْتَفِعَةٌ وَبَعْضُ الْعَوَالِي مِنَ الْمَدِينَةِ عَلَى أَرْبَعَةِ أَمْيَالٍ أَوْ نَحْوِهِ .

---

3 Pleme Benu-Amr stanovalo je u Kubau 2 milje daleko od Medine, a milja se računa 3.500–4.000 aršina. Enesova izjava ukazuje kako su ashabi u gradu klanjali ikindiju u prvim časovima njenog nastupnog vremena, a u selima nešto kasnije, zato što bi obavljali svoje svakodnevne poslove na njivama.

551. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Jusuf, njemu Malik prenoseći od Ibn-Šihaba, on od Enesa b. Malika, da je rekao:
"Klanjali smo ikindiju pa bi neko od nas krenuo u Kuba i tamo njima stigao, a sunce bi još visoko bilo."

٥٥١. حَدَّثَنَا عَبْدُاللهِ بْنُ يُوسُفَ قَالَ أَخْبَرَنَا مَالِكٌ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ قَالَ كُنَّا نُصَلِّي الْعَصْرَ ثُمَّ يَذْهَبُ الذَّاهِبُ مِنَّا إِلَى قُبَاءٍ فَيَأْتِيهِمْ وَالشَّمْسُ مُرْتَفِعَةٌ .

O GRIJEHU ONOGA KOME PROĐE IKINDIJA-NAMAZ

باب إِثْمِ مَنْ فَاتَتْهُ الْعَصْرُ

552. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Jusuf, njega obavijestio Malik prenoseći od Nafija, on od Ibn-Omera da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Onaj kome prođe ikindija-namaz jeste kao onaj ko je izgubio i porodicu i imovinu."[1]
Ebu-Abdullah je (u vezi s ajetom: Allah neće umanjiti vaša djela) rekao: "Kaže se vetertur-redžule, kada ubiješ nekoga ili mu uzmeš imetak."

٥٥٢. حَدَّثَنَا عَبْدُاللهِ بْنُ يُوسُفَ قَالَ أَخْبَرَنَا مَالِكٌ عَنْ نَافِعٍ عَنْ عَبْدِاللهِ بْنِ عُمَرَ أَنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ قَالَ الَّذِي تَفُوتُهُ صَلَاةُ الْعَصْرِ كَأَنَّمَا وُتِرَ أَهْلَهُ وَمَالَهُ قَالَ أَبُو عَبْد اللهِ (يَتِرَكُمْ) وَتَرْتُ الرَّجُلَ إِذَا قَتَلْتَ لَهُ قَتِيلًا أَوْ أَخَذْتَ لَهُ مَالًا .

KO IZOSTAVI IKINDIJA-NAMAZ

باب مَنْ تَرَكَ الْعَصْرَ

553. PRIČAO NAM JE Muslim b. Ibrahim, njemu Hišam, a ovome Jahja b. Ebu-Kesir prenoseći od Ebu-Kilabe, a on od Ebu-Meliha, koji kaže:
– Bili smo s Burejdom u jednom vojnom pohodu jednog oblačnog dana, i on nam reče: "Požurite s ikindijom, jer je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: 'Ko ostavi ikindija-namaz, propao mu je posao (kojim je bio zauzet).'"[2]

٥٥٣. حَدَّثَنَا مُسْلِمُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ قَالَ حَدَّثَنَا هِشَامٌ قَالَ حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ أَبِي كَثِيرٍ عَنْ أَبِي قِلَابَةَ عَنْ أَبِي الْمَلِيحِ قَالَ كُنَّا مَعَ بُرَيْدَةَ فِي غَزْوَةٍ فِي يَوْمٍ ذِي غَيْمٍ فَقَالَ بَكِّرُوا بِصَلَاةِ الْعَصْرِ فَإِنَّ النَّبِيَّ ﷺ قَالَ مَنْ تَرَكَ صَلَاةَ الْعَصْرِ فَقَدْ حَبِطَ عَمَلُهُ .

1 Ibni-Vehb i veći broj pravnika smatraju da se ovaj hadis odnosi na osobu koja ne klanja ikindiju u njenom odabranom vremenu, a Suhnun smatra da se odnosi i na osobu koja je odgada dok ne zađe Sunce, dok Evzai i poneki misle da se aludira na onoga koji je odgodi dok Sunce dobije crveno-bijelu boju. Davudi tvrdi da se navedeni hadis odnosi na svaku osobu koja namjerno propusti ikindiju.
Na pravovremeno klanjanje ikindije upozoreno je i Kur'anom i Hadisom. To je vrijeme najpogodnije za vršenje svakodnevnih poslova, i ljudi obuzeti njima lahko zaborave.
Hattabi je navedeni hadis protumačio:
– Ko ikindiju ne klanja pravovremeno, sličan je osobi koja izgubi porodicu i imetak, pa kako čovjek treba paziti da to ne izgubi, isto tako treba paziti da ne propusti ikindiju.
Ebu-Umer, radijallahu anhu, kaže da je onaj ko propusti ikindiju poput čovjeka koji doživi neku nesreću u svojoj imovini i porodici, pa zbog toga želi učiniti zločin koji opet povlači za sobom osvetu. Tako se kod njega sastanu dvije nevolje: nevolja zbog gubitka i nevolja zbog traženja osvete.

2 Iz navedenog hadisa može se zaključiti:

ODLIKA IKINDIJA-NAMAZA

باب فضل صلاة العصر

554. PRIČAO NAM JE Humejdi, njemu Mervan b. Muavija, a ovome Isma'il prenoseći od Kajsa, a on od Džerira b. Abdullaha, koji je rekao:
– Bili smo kod Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, i on pogleda noću prema mjesecu, tj. u uštapu i reče: "Vi ćete vidjeti svoga Gospodara kao što vidite ovaj mjesec i nećete u tom viđenju biti uskraćeni, pa ako ste u mogućnosti da vas što ne ometa da klanjate prije izlaska sunca i njegova zalaska, vi to vršite!" Tada je još citirao (ajet): "Sa zahvalnošću molite se svome Gospodaru prije izlaska i prije zalaska sunca!"
Ismail (b Halid) (prenoseći gornji hadis) kaže: "... Klanjajte ih i nikako ne dozvolite da vam prođu!..."[3]

٥٥٤. حَدَّثَنَا الْحُمَيْدِيُّ قَالَ حَدَّثَنَا مَرْوَانُ بْنُ مُعَاوِيَةَ قَالَ حَدَّثَنَا إِسْمَاعِيلُ عَنْ قَيْسٍ عَنْ جَرِيرِ بْنِ عَبْدِاللهِ قَالَ كُنَّا عِنْدَ النَّبِيِّ ﷺ فَنَظَرَ إِلَى الْقَمَرِ لَيْلَةً يَعْنِي الْبَدْرَ فَقَالَ إِنَّكُمْ سَتَرَوْنَ رَبَّكُمْ كَمَا تَرَوْنَ هَذَا الْقَمَرَ لَا تُضَامُّونَ فِي رُؤْيَتِهِ فَإِنِ اسْتَطَعْتُمْ أَنْ لَا تُغْلَبُوا عَلَى صَلَاةٍ قَبْلَ طُلُوعِ الشَّمْسِ وَقَبْلَ غُرُوبِهَا فَافْعَلُوا ثُمَّ قَرَأَ (وَسَبِّحْ بِحَمْدِ رَبِّكَ قَبْلَ طُلُوعِ الشَّمْسِ وَقَبْلَ الْغُرُوبِ) قَالَ إِسْمَاعِيلُ افْعَلُوا لَا تَفُوتَنَّكُمْ .

– preporučljivo je klanjati ikindiju u oblačnim danima u prvim časovima njenog nastupajućeg vremena;
– po mišljenju nekih pravnika hanbelijske škole nevjernik je onaj koji bez razloga ne klanja obligatne namaze. Propadanje poslova vjernika neki povezuju za osobu koja ne priznaje dužnost klanjanja namaza ili ismijava one koji klanjaju.
Većina učenjaka ovaj hadis smatra kao prijetnju a ne kao doslovno značenje. Zato su se u svome tumačenju podijelili na tri grupe: jedna je svoje tumačenje usredotočila na uzrok ostavljanja namaza, druga na propadanja djela, a treća na sama djela koja propadaju. Uglavnom, najpoznatiji komentatori hadisa smatraju da se ovdje radi o prijetnji, jer djela samo širk uništava.
Hadis upozorava na potrebu pravovremenog obavljanja obligatnih namaza, a posebno ikindije. Tačnost u svakom poslu ima svoju vrijednost, a netačnost ukor i zakonsku odgovornost.

3 Iz hadisa se može zaključiti:
– vjernici će vidjeti Allaha na Sudnjem danu. Ovome suprotan stav imaju mutezilije, haridžije i neke murdžije. Oni se pridržavaju doslovnog sadržaja ajeta: "Čovjek može s Allahom razgovarati samo putem Objave ili iza zastora ili da mu se pošalje melek kao poslanik..."
– predstavnici ehlisunnetskog učenja islama smatraju da se ovaj ajet odnosi na ovozemaljsku Allahovu, dželle šanuhu, objavu koja je upućivana vjerovjesnicima, potkrepljujući to nizom ajeta, kao: "Vudžuhun jevmeizin nadiretun ila rabbiha naziretun", tj. "Neka lica toga dana bit će blistava i vesela i gledat će svoga Gospodara, dželle šanuhu..." Zatim: "Kella innehum 'an rabbihim jevmeizin le mahdžubun", tj. "Nevjernici i idolopoklonici bit će na Sudnjem danu zastrti od lica svoga Gospodara." Ovi ajeti potvrđuju stav učenja hanefijskog pravca. Ovo viđenje može biti samo pod uvjetima zakona budućeg svijeta i života, a ne po zakonima života materijalnog zbivanja;
– sabah i ikindija su najvredniji namazi. Ljudima je kasno jutarnje ustajanje milo, a rano odvratno, iako to pospješuje ljenost, šteti radnim navikama i standardu. Ove poruke unekoliko odstranjuje rano ustajanje, uzimanje abdesta i pravovremeno klanjanje sabaha.

555. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Jusuf, njemu Malik prenoseći od Ebu-Zinada, on od A‘redža, a ovaj od Ebu-Hurejre, radijallahu anhu, da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
– Kod vas se smjenjuju meleki noći i dana, a sastanu se (i jedni i drugi) u vrijeme klanjanja sabah-namaza i ikindije. Potom se penju oni koji su kod vas prenoćili i On (Allah) ih pita, a On ih najbolje zna: “U kakvom ste stanju ostavili moje robove?”
“Ostavili smo ih”, kazat će oni, “pri klanjanju namaza, a došli smo im, a oni klanjaju namaz.”[1]

٥٥٥ . حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ يُوسُفَ قَالَ حَدَّثَنَا مَالِكٌ عَنْ أَبِي الزِّنَادِ عَنِ الْأَعْرَجِ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ قَالَ يَتَعَاقَبُونَ فِيكُمْ مَلَائِكَةٌ بِاللَّيْلِ وَمَلَائِكَةٌ بِالنَّهَارِ وَيَجْتَمِعُونَ فِي صَلَاةِ الْفَجْرِ وَصَلَاةِ الْعَصْرِ ثُمَّ يَعْرُجُ الَّذِينَ بَاتُوا فِيكُمْ فَيَسْأَلُهُمْ وَهُوَ أَعْلَمُ بِهِمْ كَيْفَ تَرَكْتُمْ عِبَادِي فَيَقُولُونَ تَرَكْنَاهُمْ وَهُمْ يُصَلُّونَ وَأَتَيْنَاهُمْ وَهُمْ يُصَلُّونَ .

KO STIGNE KLANJATI JEDAN REKAT IKINDIJE PRIJE ZALASKA SUNCA

باب مَنْ أَدْرَكَ رَكْعَةً مِنَ الْعَصْرِ قَبْلَ الْغُرُوبِ

556. PRIČAO NAM JE Ebu-Nu‘ajm, njemu Šejban prenoseći od Jahjaa b. Ebu-Kesira, on od Ebu-Seleme, a ovaj od Ebu-Hurejre koji je kazao da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: “Kada neko od vas stigne na sedždu ikindijskog namaza prije nego sunce zađe, neka dovrši namaz, a kada stigne da obavi sedždu (prvog rekata) sabah-namaza prije nego sunce izađe, neka dovrši namaz!”[2]

٥٥٦. حَدَّثَنَا أَبُو نُعَيْمٍ قَالَ حَدَّثَنَا شَيْبَانُ عَنْ يَحْيَى بْنِ أَبِي كَثِيرٍ عَنْ أَبِي سَلَمَةَ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ إِذَا أَدْرَكَ أَحَدُكُمْ سَجْدَةً مِنْ صَلَاةِ الْعَصْرِ قَبْلَ أَنْ تَغْرُبَ الشَّمْسُ فَلْيُتِمَّ صَلَاتَهُ وَإِذَا أَدْرَكَ سَجْدَةً مِنْ صَلَاةِ الصُّبْحِ قَبْلَ أَنْ تَطْلُعَ الشَّمْسُ فَلْيُتِمَّ صَلَاتَهُ .

---

1 Po većini učenjaka ovdje je riječ o melecima pratiocima i čuvarima ljudi koji paze i bilježe svaki postupak čovjeka.
Kadi Ijad kaže: “Možda se ovdje ne misli na meleke pratioce ljudi, a pitanje koje im je Allah uputio ima svrhu korenja (prijekora) upućenog onima koji su rekli: ‘Zar ćeš na njoj (Zemlji) stvoriti one koji će nered činiti?!’ Zatim im je objelodanio ono što je prethodilo u Njegovom znanju rekavši: ‘Ja, zaista, znam ono što vi ne znate!’”
Kurtubi smatra da je svrha sastanka meleka na sabahu i ikindiji da se iznudi njihovo priznanje o dobroti čovjeka i očitovanje pred Allahovim, dželle šanuhu, ljudima da pored njihovih prirodnih nagona za porocima vlada i razum, razboritost i odanost Allahu.
U smislu navedenog hadisa tumači se i ajet: “Inne Kur’anel fedžri kane mešhuda”, tj. “Učenju Kur’ana u sabah-namazu prisutni su (i noćni i danji) meleki.”
Obligatni namazi obavljaju se redovno pravovremeno i nikakvi jutarnji ili večernji poslovi ne mogu biti preči od klanjanja ikindije i sabaha.

2 Gornji hadis Buhari donosi u drugom poglavlju u ovoj varijanti:
– Alejhisselam je rekao: “Ko stigne obaviti jedan rekat sabah-namaza prije nego Sunce izađe, on je stigao na vrijeme sabah klanjati, a ko stigne klanjati jedan rekat ikindije prije nego Sunce zađe, on je stigao na vrijeme klanjati ikindiju.”

557. PRIČAO NAM JE Abdulaziz b. Abdullah b. Uvejsi, njemu Ibrahim b. Sa'd prenoseći od Ibni-Šihaba, on od Salima b. Abdullaha, ovaj od svoga oca da ga je obavijestio kako je čuo Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, gdje govori: – Vijek trajanja vašeg života u odnosu na narode koji su bili prije vas, jeste kao vrijeme od ikindija-namaza do zalaska sunca. Sljedbenicima Tevrata dat je Tevrat i oni su po njemu radili, a kada je bilo pola dana, iznemogli su pa im je (primjerice) dat po jedan kirat. Pristalicama Evanđelja dato je kasnije Evanđelje i oni su po njemu postupali do ikindijskog namaza, zatim smalaksali i dat im je po jedan kirat. Tada je nama dat Kur'an, mi ćemo po

٥٥٧. حَدَّثَنَا عَبْدُالْعَزِيزِ بْنُ عَبْدِاللهِ الأُوَيْسِيُّ
قَالَ حَدَّثَنِي إِبْرَاهِيمُ بْنُ سَعْدٍ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ
عَنْ سَالِمِ بْنِ عَبْدِاللهِ عَنْ أَبِيهِ أَنَّهُ أَخْبَرَهُ أَنَّهُ سَمِعَ
رَسُولَ اللهِ ﷺ يَقُولُ إِنَّمَا بَقَاؤُكُمْ فِيمَا سَلَفَ قَبْلَكُمْ
مِنَ الأُمَمِ كَمَا بَيْنَ صَلَاةِ الْعَصْرِ إِلَى غُرُوبِ
الشَّمْسِ أُوتِيَ أَهْلُ التَّوْرَاةِ التَّوْرَاةَ فَعَمِلُوا حَتَّى
إِذَا انْتَصَفَ النَّهَارُ عَجَزُوا فَأُعْطُوا قِيرَاطًا قِيرَاطًا
ثُمَّ أُوتِيَ أَهْلُ الإِنْجِيلِ الإِنْجِيلَ فَعَمِلُوا إِلَى

Iz hadisa se može zaključiti:
– ko u ikindijsko vrijeme uspije klanjati makar jedan rekat ikindije, on će nastaviti s klanjanjem i preostala još tri rekata kao punovažan namaz.
Kod sabah-namaza mišljenja su podijeljena. Šafija, Malik i Ahmed imaju isti stav kao i kod ikindije, dok Ebu-Hanife smatra da klanjanje sabah-namaza s izlaskom Sunca nije punovažno. To je vrijeme u kojem je klanjanje strogo zabranjeno i ta zabrana je mnogo strožija nego pri zalasku Sunca.
Tahavi kaže da se možda s izrazom "stigne" misli na djecu koja stignu čas punoljetnosti ili na osobu kojoj prestaje menstruacija, odnosno osobu koja primi islam na izmaku kojeg namaskog vremena, tako da stigne obaviti samo jedan njegov rekat, upravo sedždu. Takva osoba dovršit će započeti namaz bez obzira što je nastalo vrijeme drugog namaza.
Vrijeme klanjanja ikindije prestaje zalaskom sunca;
– ko ne uspije pravovremeno klanjati jedan cio rekat nego samo dio prvog rekata, on nije izvršio svoju obavezu prema Allahu, dželle šanuhu, i treba taj namaz naklanjati. Ebu-Hurejra prenosi Alejhisselamovu izjavu: "Kada dođete u namaz i nađete nas na sedždi, spustite se i vi na sedždu, ali je ni u što ne ubrajajte; a ko stigne makar na jedan rekat, on je stigao na namaz (naklanjavši ono što ga je minulo)."
Neki šafije smatra da izraz "rekat" treba shvatiti kao dio namaza za koga se Alejhisselam izražavaše sa "rekat", a nekad sa riječju "sedžda". Prema tome i početni namaski tekbir može se smatrati dijelom namaza i kada ga čovjek uspije pravovremeno izgovoriti, on je obavio jedan namaski dio na koga Alejhisselam aludira u svojim izrekama. To je punovažan namaz i treba ga dovršiti. Ovo mišljenje prihvata Ebu-Hanife i Ebu-Jusuf, ali samo u slučaju ikindija-namaza.
U slučaju džuma-namaza mišljenja su podijeljena. Po mišljenju Ebu-Hanife i Jusufa, ko prije imamova selama izgovori samo početni tekbir džuma-namaza, on će naklanjati oba rekata džume. Ovo mišljenje usvajaju En-Neha'i, Hakim, Hammad, i još mnogi pravnici, dok Malik, Šafija i Ahmed drže da će naklanjati samo jedan rekat ako stigne na jedan.
Ata, Mekhul Tavus i Mudžahid zastupaju čudan stav da osoba kojoj izmakne slušanje hutbe džuma-namaza treba odmah iza imamova selama naklanjati dva rekata farz džume, jer je džuma skraćena sa četiri rekata na dva radi slušanja hutbe.
Ko imama nije stigao i zatekao na stajanju posljednjeg džumanskog rekata, on nije ni stigao na taj rekat niti je, po mišljenju Ebu-Hurejre, radijallahu anhu, postigao vrlinu kolektivno obavljenog namaza.
Ibni-Sirin smatra da je stigla na džumanski rekat ona osoba, koja stigne na početni tekbir i tekbir kojim se ide na ruku'.
Ibn-Ebu-Šejbe, Zufer i Sevri smatraju da nagradu za obavljenu džumu ima onaj ko uspije izgovoriti početni namaski tekbir, spusti se na ruku' i rukama se osloni na koljena prije nego se imam podigne s ruku'a posljednjeg rekata.

njemu raditi do zalaska sunca i nama su određena po dva kirata.
Sljedbenici spomenutih dviju knjiga reći će: "Gospodaru naš, ovima si dao po dva kirata, a nama po jedan, a mi smo više radili!"
– Da li sam vam što umanjio od vaše nagrade? – upitat će Uzvišeni Allah.
– Ne – reći će.
– To je milost, dao sam je kome hoću – odgovorit će (Allah, dželle šanuhu).[1]

صَلَاةِ الْعَصْرِ ثُمَّ عَجَزُوا فَأُعْطُوا قِيرَاطًا قِيرَاطًا ثُمَّ أُوتِينَا الْقُرْآنَ فَعَمِلْنَا إِلَى غُرُوبِ الشَّمْسِ فَأُعْطِينَا قِيرَاطَيْنِ قِيرَاطَيْنِ فَقَالَ أَهْلُ الْكِتَابَيْنِ أَيْ رَبَّنَا أَعْطَيْتَ هَؤُلَاءِ قِيرَاطَيْنِ قِيرَاطَيْنِ وَأَعْطَيْتَنَا قِيرَاطًا قِيرَاطًا وَنَحْنُ كُنَّا أَكْثَرَ عَمَلًا قَالَ قَالَ اللَّهُ عَزَّ وَجَلَّ هَلْ ظَلَمْتُكُمْ مِنْ أَجْرِكُمْ مِنْ شَيْءٍ قَالُوا لَا قَالَ فَهُوَ فَضْلِي أُوتِيهِ مَنْ أَشَاءُ .

558. PRIČAO NAM JE Ebu-Kurejb, njemu Ebu-Usame prenoseći od Burejda, on od Ebu-Burde, ovaj od Ebu-Musaa (Eš'arija), a on od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem:
– Muslimani, jevreji i kršćani slični su čovjeku koji unajmi nekakve (ljude) da mu rade jedan posao do noći. Oni su mu radili do pola dana i onda rekli: "Ne treba nam tvoja nagrada", (i ostave posao). Tada čovjek unajmi druge i kaže: "Dopunite ostatak ovog vašeg dana, radite i dobit ćete ono što sam ranije odredio." Ovi radiše do vremena ikindija-namaza, i tada rekoše: "Ono što smo radili tvoje je" i čovjek unajmi druge i oni radiše preostali dio njihovog dana sve do zalaska sunca i dobiše plaću obadviju ranijih grupa.[2]

٥٥٨ . حَدَّثَنَا أَبُو كُرَيْبٍ قَالَ حَدَّثَنَا أَبُو أُسَامَةَ عَنْ بُرَيْدٍ عَنْ أَبِي بُرْدَةَ عَنْ أَبِي مُوسَى عَنِ النَّبِيِّ ﷺ مَثَلُ الْمُسْلِمِينَ وَالْيَهُودِ وَالنَّصَارَى كَمَثَلِ رَجُلٍ اسْتَأْجَرَ قَوْمًا يَعْمَلُونَ لَهُ عَمَلًا إِلَى اللَّيْلِ فَعَمِلُوا إِلَى نِصْفِ النَّهَارِ فَقَالُوا لَا حَاجَةَ لَنَا إِلَى أَجْرِكَ فَاسْتَأْجَرَ آخَرِينَ فَقَالَ أَكْمِلُوا بَقِيَّةَ يَوْمِكُمْ وَلَكُمُ الَّذِي شَرَطْتُ فَعَمِلُوا حَتَّى إِذَا كَانَ حِينَ صَلَاةِ الْعَصْرِ قَالُوا لَكَ مَا عَمِلْنَا فَاسْتَأْجَرَ قَوْمًا فَعَمِلُوا بَقِيَّةَ يَوْمِهِمْ حَتَّى غَابَتِ الشَّمْسُ وَاسْتَكْمَلُوا أَجْرَ الْفَرِيقَيْنِ .

1 Navedeni hadis prikazuje redoslijed i stepen pojedinih naroda kod Allaha, dželle šanuhu. Muslimanima je ostao najkraći period, ali po rezultatima rada i nagradi najvredniji.
Iz hadisa se može zaključiti:
– vrijeme ikindija-namaza traje do zalaska sunca;
– podnevno vrijeme ide do momenta kada sjena uspravnog predmeta bude dva puta duža nego što je taj predmet, ne računajući sjenu koju je taj predmet imao kada je Sunce bilo u zenitu.
Musliman za svoja dobra djela može se nadati mnogostrukoj nagradi ako čvrsto vjeruje u Allaha, dželle šanuhu, i Njegovu objavu. Griješenje dobrog muslimana može biti samo kratkotrajno, i to obično popraćeno pokajanjem.

2 Dijalog u ovom hadisu ukazuje na neumjesno postupanje minulih naroda. Jedni su u toku rada izjavili da ne žele zarađenu plaću i oko podneva napuštali ugovoreni posao, pa ga poslodavac povjeravao drugoj grupi ljudi. Ovi su to radili kratko, slično onome između podne i ikindije, i napuštali ga izjavljujući da ne traže nikakvu nagradu. Poslodavac ih bodri na rad i završetak posla, pa da im trud ne bude uzalud. Oni savjet ne slušaju, zadanu riječ krše i odaju se svojim prohtjevima. Poslodavac uzima konačno treću grupu, koja mu nastavlja posao onih ranijih, koja radi do zalaska Sunca i prima nagradu obadviju ranijih grupa.
Pod prvom grupom misli se na Jevreje koji su bili obavezni da rade po Tevratu ali su ga oni svojevoljno iskrivili, zanemarili i napustili. Druga grupa su kršćani koji izvorno Evanđelje napustiše i još brže izgubiše obećanu nagradu. Započeti posao moralno-duhovnog uzdizanja ljudskog roda bi na koncu povjeren trećoj

VRIJEME AKŠAM-NAMAZA

باب وقت المغرب

Ata je rekao: "Bolesnik će klanjati zajedno akšam i jaciju."[3]

وَقَالَ عَطَاءٌ يَجْمَعُ الْمَرِيضُ بَيْنَ الْمَغْرِبِ وَالْعِشَاءِ .

559. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Mihran, njemu Velid, ovome Evza'i, a njemu Ebu-Nedžaši Suhejb, oslobođeni rob Rafija b. Hadidža, i rekao da je čuo Rafija b. Hadidža, gdje govori:
"Mi smo klanjali s Vjerovjesnikom, sallallahu alejhi ve sellem, akšam-namaz i kad bi neko od nas odlazio poslije namaza mogao bi vidjeti mjesto pada svoje (s luka bačene) strijele."[4]

٥٥٩. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ مِهْرَانَ قَالَ حَدَّثَنَا الْوَلِيدُ قَالَ حَدَّثَنَا الْأَوْزَاعِيُّ قَالَ حَدَّثَنَا أَبُو النَّجَاشِيِّ صُهَيْبٌ مَوْلَى رَافِعِ ابْنِ خَدِيجٍ قَالَ سَمِعْتُ رَافِعَ ابْنَ خَدِيجٍ يَقُولُ كُنَّا نُصَلِّي الْمَغْرِبَ مَعَ النَّبِيِّ ﷺ فَيَنْصَرِفُ أَحَدُنَا وَإِنَّهُ لَيُبْصِرُ مَوَاقِعَ نَبْلِهِ .

---

grupi uz upute izložene u Kur'anu koja ga ljubomorno čuva, uči napamet, studira i u praksi primjenjuje. Ova će grupa ustrajati do Sudnjeg dana, završiti časno povjereni joj posao i kao radiše dobit će svoju nagradu i minulih grupa i naroda.

3 Mišljenje Ataa b. Rebaha usvajaju još Ahmed, Ishak i neki pravnici šafijske škole.
Ijad kaže da je spajanje akšama i jacije nekada sunnet, a nekada samo olakšica. Sunnet je hodočasnicima spajati namaze na Arefatu i Muzdelifi, a olakšica putnicima, bolesnicima i mještanima u danima obilnih padavina. Poneki pravnici ne dozvoljavaju bolesniku spajanje, dok neki to odobravaju. Oni to tumače na način da je putniku spajanje namaza dozvoljeno zbog tegobe putovanja, a bolest je još veća tegoba i prema tome preče je da ta povlastica vrijedi i za bolesnika. Osim toga, u Kur'anu je istovremeno navedena povlastica za bolesnika i za putnika u mršenju posta ramazana i korištenju tejemmuma.
Malikije dozvoljavaju spajanje u kišnom vremenu samo akšama i jacije, a poneki od njih odobravaju to činiti samo u džamiji Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, u Medini.

4 Hadis podstrekava na klanjanje akšam-namaza čim sunce zađe. To je stav najvećeg broja pravnika. Tavus, Ata i Vehb b. Munebbih smatraju da vrijeme akšama nastaje tek s pojavom koje zvijezde. Oni svoj stav zasnivaju na izjavi Ebu-Basre:
– Klanjali smo s Vjerovjesnikom ikindiju na Muhammesu i on nam reče:
"Ovaj namaz bio je propisan i ranijim narodima, ali su ga oni upropastili (kasnim klanjanjem). Ko ga od vas bude uredno obavljao, on će dobiti dvostruku nagradu. Poslije ovog namaza nema drugog sve dok se ne pojavi *šehid*, misleći na zvijezdu."
Tahavi sumnja da je gornju interpretaciju izraza *šehid*, u značenju zvijezda, izrekao Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, jer postoje brojni hadisi da je Alejhisselam klanjao akšam čim Sunce zađe. Nesai u svojoj zbirci hadisa navodi:
– Ashabi bi s Vjerovjesnikom klanjali akšam, povratili se svojim kućama do nakraj grada, odapinjali strijele s luka i vidjeli mjesta njihova pada.
Taberani u svom "Mu'džemul Kebiru" navodi da je Zejd b. Halid rekao: "Klanjali smo s Vjerovjesnikom akšam, a potom se povratili u čaršiju i vidjeli mjesta pada (lukom bačene) strijele."
Podijeljena su mišljenja pravnika o momentu prestanka akšamskog vremena. Sevri, Ibn-Ebu-Lejla, Tavus, Mekhul, Hasan b. Hajj, Evza'i, Malik, Šafija, Ahmed Ishak, Davud, Ebu-Jusuf i Muhammed smatraju da akšamsko vrijeme prestaje, a jacijsko doba nastaje nestankom crvenila na zapadnoj strani neba. Po mišljenju Omera b. Abdul-Aziza, Abdullaha b. Mubareka, Ebu-Sevra, Ebu-Bekra, Aiše, Ebu-Hurejre, Mu'aza b. Džebela, Ubejja b. Ka'ba, Abdullaha b. Zubejra, Ebu-Hanife i nekih drugih akšamsko vrijeme prestaje tek nestankom rumenila koje se obično javlja iza nestanka crvenila na zapadnoj strani neba.

560. PRIČAO NAM JE Muhamed b. Beššar, njemu Muhammed b. Dža'fer, a ovome Šu'be prenoseći od Sa'da, on od Muhammeda b. Amra b. Hasana b. Alija, koji je rekao:
– Došao je (iz Iraka u Medinu) Hadždžadž pa smo pitali Džabira b. Abdullaha (o namaskim vremenima) i on odgovori:
"Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, klanjao je podne-namaz sredinom dana; ikindiju dok je sunce još čistog sjaja; akšam kada ono zađe, a jaciju nekada (ranije) a nekada (kasnije), kada bi vidio drugove da su se sakupili, požurio bi, a kada bi primijetio da su zakasnili, odgodio bi je. Sabah su oni, odnosno Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, klanjali u sumraku."[1]

٥٦٠. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ بَشَّارٍ قَالَ حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ
ابْنُ جَعْفَرٍ قَالَ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ عَنْ سَعْدِ بْنِ إِبْرَاهِيمَ
عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ عَمْرِو ابْنِ الْحَسَنِ بْنِ عَلِيٍّ قَالَ قَدِمَ
الْحَجَّاجُ فَسَأَلْنَا جَابِرَ بْنَ عَبْدِاللهِ فَقَالَ كَانَ النَّبِيُّ
ﷺ يُصَلِّي الظُّهْرَ بِالْهَاجِرَةِ وَالْعَصْرَ وَالشَّمْسُ نَقِيَّةٌ
وَالْمَغْرِبَ إِذَا وَجَبَتْ وَالْعِشَاءَ أَحْيَانًا وَأَحْيَانًا
إِذَا رَآهُمْ اجْتَمَعُوا عَجَّلَ وَإِذَا رَآهُمْ أَبْطَوْا أَخَّرَ
وَالصُّبْحَ كَانُوا أَوْ كَانَ النَّبِيُّ ﷺ يُصَلِّيهَا بِغَلَسٍ .

561. PRIČAO NAM JE Mekki b. Ibrahim, njemu Jezid b. Ebu-Ubejd prenoseći od Seleme, koji je kazao:
"Mi bismo klanjali akšam s Vjerovjesnikom, sallallahu alejhi ve sellem, kada bi se sunce prekrilo zastorom (brda)."

٥٦١. حَدَّثَنَا الْمَكِّيُّ بْنُ إِبْرَاهِيمَ قَالَ حَدَّثَنَا يَزِيدُ
ابْنُ أَبِي عُبَيْدٍ عَنْ سَلَمَةَ قَالَ كُنَّا نُصَلِّي مَعَ النَّبِيِّ
ﷺ الْمَغْرِبَ إِذَا تَوَارَتْ بِالْحِجَابِ .

562. PRIČAO NAM JE Adem, njemu rekao Šu'be, ovome Amr b. Dinar i kazao da je čuo Džabira b. Zejda da prenosi od Ibn-Abbasa, koji kaže:
"Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, klanjao je jednom skupno sedam (rekata akšama i jacije), a jednom skupno osam rekata (podne i ikindiju)."

٥٦٢. حَدَّثَنَا آدَمُ قَالَ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ قَالَ حَدَّثَنَا
عَمْرُو بْنُ دِينَارٍ قَالَ سَمِعْتُ جَابِرَ بْنَ زَيْدٍ عَنْ
عَبْدِاللهِ بْنِ عَبَّاسٍ قَالَ صَلَّى النَّبِيُّ ﷺ سَبْعًا جَمِيعًا
وَثَمَانِيًا جَمِيعًا .

1 Iz navedenog hadisa može se zaključiti:
– precizirano je vrijeme obavljanja dnevnih namaza;
– poželjno je namaz klanjati čim nastupi njegovo vrijeme, izuzev podne u danima žege, te sabaha i jacije kada se klanjaju skupno;
– za naukom treba stalno tragati, učene pitati i njihove odgovore pamtiti.

RUŽNO JE AKŠAM NAZIVATI JACIJOM

باب من كره أن يقال للمغرب العشاء .

563. PRIČAO NAM JE Ebu-Ma'mer, a to je Abdullah b. Amr, njemu rekao Abdul-Varis prenoseći od Husejna kome je kazao Abdullah b. Burejde, a njemu Abdullah Muzeni, da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, kazao:
"Neka vas ne zavedu beduini u pogledu imena akšama!"
(Abdullah Buhari) kaže: "Beduini (akšam) nazivaju jacijom (el-'iša)."[2]

٥٦٣. حَدَّثَنَا أَبُو مَعْمَرٍ هُوَ عَبْدُاللهِ بْنُ عَمْرٍو قَالَ حَدَّثَنَا عَبْدُالْوَارِثِ عَنِ الْحُسَيْنِ قَالَ حَدَّثَنَا عَبْدُاللهِ بْنُ بُرَيْدَةَ قَالَ حَدَّثَنِي عَبْدُاللهِ بْنُ مُغَفَّلٍ الْمُزَنِيُّ أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ قَالَ لَا تَغْلِبَنَّكُمُ الْأَعْرَابُ عَلَى اسْمِ صَلَاتِكُمُ الْمَغْرِبِ قَالَ الْأَعْرَابُ وَتَقُولُ هِيَ الْعِشَاءُ .

O IZRAZIMA 'IŠA I 'ATEME I ONOM KOJI IH JE SMATRAO DOZVOLJENIM SINONIMIMA

باب ذكر العشاء والعتمة ومن رآه واسعا

Ebu-Hurejra, prenosi od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, da je rekao:
"Dvoličnjacima je najteži namaz jacija ('iša) i sabah, a da znaju šta je u jaciji ('ateme) i sabahu...!"
Ebu-Abdullah (Buhari) priča: "Prihvaćeno je mišljenje da se kaže 'iša (za jaciju) na osnovu riječi Uzvišenog: "Min ba'di salatil-'iša...", tj. poslije jacija- namaza...
Spominje se da je Ebu-Musa rekao: "Mi smo se smjenjivali kod Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, pri klanjanju 'išaa (jacije) i on bi je odgađao do u mrklu noć."
Ibni-Abbas i Aiša su izjavili: "Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, zadržavao je klanjanje 'išaa do u mrklo doba noći."
Neki od ashaba, prenoseći od Aiše, rekli su: "Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, odgađao

قَالَ أَبُو هُرَيْرَةَ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ أَثْقَلُ الصَّلَاةِ عَلَى الْمُنَافِقِينَ الْعِشَاءُ وَالْفَجْرُ وَقَالَ لَوْ يَعْلَمُونَ مَا فِي الْعَتَمَةِ وَالْفَجْرِ قَالَ أَبُو عَبْدِ اللهِ وَالِاخْتِيَارُ أَنْ يَقُولَ الْعِشَاءُ لِقَوْلِهِ تَعَالَى (وَمِنْ بَعْدِ صَلَاةِ الْعِشَاءِ) وَيُذْكَرُ عَنْ أَبِي مُوسَى قَالَ كُنَّا نَتَنَاوَبُ النَّبِيَّ ﷺ عِنْدَ صَلَاةِ الْعِشَاءِ فَأَعْتَمَ بِهَا وَقَالَ ابْنُ عَبَّاسٍ وَعَائِشَةُ أَعْتَمَ النَّبِيُّ ﷺ بِالْعِشَاءِ وَقَالَ بَعْضُهُمْ عَنْ عَائِشَةَ أَعْتَمَ النَّبِيُّ ﷺ بِالْعَتَمَةِ وَقَالَ جَابِرٌ كَانَ النَّبِيُّ ﷺ يُصَلِّي الْعِشَاءَ وَقَالَ أَبُو بَرْزَةَ

2 Akšam ne treba nazivati jacijom. Svaki namaz treba nazivati njegovim utvrđenim imenom, kako ne bi došlo do zabune.

je klanjanje 'ateme do u mrklo doba noći," a Džabir je rekao: "Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, klanjaše 'iša...", a Ebu-Berze kaže: "Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, zadržavaše (do kasno u noć) klanjanje 'išaa..."
Enes je kazao: "Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, zadržavao je klanjanje posljednjeg 'išaa", a Ibni-Omer, Ebu-Ejjub i Ibni-Abbas, radijallahu anhum, izjavili su: "Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, klanjao je akšam i 'iša (jaciju) zajedno, jedno iza drugog, na Muzdelifi."

كَانَ النَّبِيُّ ﷺ يُؤَخِّرُ الْعِشَاءَ وَقَالَ أَنَسٌ أَخَّرَ النَّبِيُّ
ﷺ الْعِشَاءَ الْآخِرَةَ وَقَالَ ابْنُ عُمَرَ وَأَبُو أَيُّوبَ
وَابْنُ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمْ صَلَّى النَّبِيُّ ﷺ
الْمَغْرِبَ وَالْعِشَاءَ .

564. PRIČAO NAM JE Abdan, njega obavijestio Abdullah, a ovoga Junus prenoseći od Zuhrija da je Salima obavijestio Abdullah i rekao:
– Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, jedne noći klanjao nam je 'iša koga svijet naziva 'ateme, i kada je završio namaz okrenuo se nama i rekao: "Jeste li uočili ovu vašu noć? Od nje pa do navršetka stotinu godina neće ostati niko od onih koji se sada nalaze na Zemlji."[1]

٥٦٤ . حَدَّثَنَا عَبْدَانُ قَالَ أَخْبَرَنَا عَبْدُ اللهِ قَالَ أَخْبَرَنَا
يُونُسُ عَنِ الزُّهْرِيِّ قَالَ سَالِمٌ أَخْبَرَنِي عَبْدُ اللهِ قَالَ
صَلَّى لَنَا رَسُولُ اللهِ ﷺ لَيْلَةً صَلَاةَ الْعِشَاءِ وَهِيَ
الَّتِي يَدْعُو النَّاسُ الْعَتَمَةَ ثُمَّ انْصَرَفَ فَأَقْبَلَ عَلَيْنَا
فَقَالَ أَرَأَيْتُمْ لَيْلَتَكُمْ هَذِهِ فَإِنَّ رَأْسَ مِائَةِ سَنَةٍ مِنْهَا
لَا يَبْقَى مِمَّنْ هُوَ عَلَى ظَهْرِ الْأَرْضِ أَحَدٌ .

VRIJEME JACIJE KADA SE SVIJET SABERE ILI ZAKASNI

بَاب وَقْتِ الْعِشَاءِ إِذَا اجْتَمَعَ النَّاسُ أَوْ تَأَخَّرُوا

565. PRIČAO NAM JE Muslim b. Ibrahim, njemu Šu'be prenoseći od Sa'da b. Ibrahima, on od Muhammeda b. Amra, a to je Ibni-Hasan b. Ali, koji je rekao:
– Pitali smo Džabira b. Abdullaha o namazu Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, i on odgovori?
"Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, klanjaše podne sredinom dana (kada se sunce pomakne sa

٥٦٥ . حَدَّثَنَا مُسْلِمُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ قَالَ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ
عَنْ سَعْدِ بْنِ إِبْرَاهِيمَ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ عَمْرٍو هُوَ ابْنُ
الْحَسَنِ بْنِ عَلِيٍّ قَالَ سَأَلْنَا جَابِرَ بْنَ عَبْدِ اللهِ عَنْ
صَلَاةِ النَّبِيِّ ﷺ فَقَالَ كَانَ يُصَلِّي الظُّهْرَ بِالْهَاجِرَةِ
وَالْعَصْرَ وَالشَّمْسُ حَيَّةٌ وَالْمَغْرِبَ إِذَا وَجَبَتْ

1 Navedeni hadis skreće pažnju na kratak vijek čovjeka u kome se treba što više zalagati za dobra i ljude korisna a Allahu, dželle šanuhu, ugodna djela. Nada u dug život mnogog zavara, smrt iznenadi, i ljudi idu počesto na odgovornost bez dobrih i pohvalnih djela. Trka za materijalnim dobrima ovoga svijeta mnoge zanese. Kratkovidnim to je životni cilj, a pametnim samo sredstvo za održavanje života.

zenita); ikindiju dok sunce još živo (sja); akšam kada zađe; jaciju bi klanjao odmah ako je svijeta bilo mnogo, a ako ih je malo, sačekao bi; a sabah dok je još sumrak."[2]

وَالْعِشَاءَ إِذَا كَثُرَ النَّاسُ عَجَّلَ وَإِذَا قَلُّوا أَخَّرَ وَالصُّبْحَ بِغَلَسٍ .

VAŽNOST JACIJA-NAMAZA

باب فَضْلِ الْعِشَاءِ

566. PRIČAO NAM JE Jahja b. Bukejr, njemu Lejs prenoseći od Ukajla, on od Ibni-Šihaba, a ovaj od Urve koga je Aiša izvijestila i rekla:
– Odgodio je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, jedne noći, prije nego se islam proširio (van Medine), klanjanje jacije do u mrklo doba noći i nije izašao dok Omer nije rekao: "Zaspale su i žene i djeca!" Tada je on izašao i prisutnim u džamiji rekao: "Samo vi na zemlji iščekujete ovaj (namaz)."[3]

٥٦٦ . حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ بُكَيْرٍ قَالَ حَدَّثَنَا اللَّيْثُ عَنْ عُقَيْلٍ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ عَنْ عُرْوَةَ أَنَّ عَائِشَةَ أَخْبَرَتْهُ قَالَتْ أَعْتَمَ رَسُولُ اللهِ ﷺ لَيْلَةً بِالْعِشَاءِ وَذَلِكَ قَبْلَ أَنْ يَفْشُوَ الْإِسْلَامُ فَلَمْ يَخْرُجْ حَتَّى قَالَ عُمَرُ نَامَ النِّسَاءُ وَالصِّبْيَانُ فَخَرَجَ فَقَالَ لِأَهْلِ الْمَسْجِدِ مَا يَنْتَظِرُهَا أَحَدٌ مِنْ أَهْلِ الْأَرْضِ غَيْرُكُمْ .

---

2 Vrijeme skupnog klanjanja jacije zavisi, pored Šerijatom utvrđenog vremena, još i od mogućnosti prikupljanja vjernika. Ako se okolni svijet može lahko sakupiti, jaciju treba klanjati u prvom njenom nastupnom vremenu, u protivnom klanjat će se u malo kasnije doba noći.
Prema predaji Amra b. Asa krajnja granica jacijskog vremena je sredina noći, prema Ebu-Musau b. Abbasu i Džabiru je trećina noći, a prema predaji Enesa polovina noći. Aiša prenosi da se jacija može klanjati kada prođe veći dio noći pa i pred pojavu zore.
Šafija u svom djelu "El-Umm" ističe da su ashabi žurili klanjati jaciju, ukoliko su bili iskupljeni, inače bi je odgađali za malo kasnije doba noći.
Na osnovu gornjih izjava kasniji pravnici zauzeli su raznolika stanovišta. Šafija, Malik i kadija 'Ijad određuju kao krajnju granicu jacijskog vremena konac prve trećine noći. Neha'i konac prve četvrtine, dok ga Davud i još poneki pravnici produžuju do kraja noći.
Predstavnici hanefijske pravne škole smatraju da je klanjanje jacije bolje odgoditi što dalje u noć, izuzev ljetnog perioda. U komentaru *El-Hidaje* stoji: "Dozvoljeno je odgoditi jaciju do polovine noći, a ima pravnika koji kažu da je pokuđeno odgoditi je do iza prve trećine noći."
U "Kin'ji" stoji: "Vrlo je pokuđeno odgoditi klanjanje jacije do iza polovine noći."

3 Iz navedenog hadisa može se zaključiti:
– Alejhisselam je općenito jaciju porano klanjao;
– pospan može malo zaspati prije jacije, ali je bolje da to ne čini;
– ko redovno i uredno klanja jaciju zaslužuje posebnu nagradu;
– jacija-namaz u to vrijeme samo su klanjali u Medini, ili se misli da drugi narodi nemaju u ovom vremenu propisanu molitvu.

567. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Ala, njega obavijestio Ebu-Usame prenoseći od Ebu-Burejda, on od Ebu-Burde, ovaj od Ebu-Musaa, koji je rekao:

– Ja i moji drugovi, koji su sa mnom došli u lađi, odsjeli smo u predjelu (doline) Buthan. Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, bio je u Medini i svake noći jedna grupa od njih izmjenjivaše se kod Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, pri klanjanju jacije. Tako sam ja i moji drugovi zatekli Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, kada je bio zauzet nekim poslom, pa je odgodio klanjanje jacije do pola noći (ili do kasno u noć). Potom je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, izašao (iz stana) i s drugovima klanjao, a kada je završio namaz rekao je prisutnim: "Polagano! Radujte se, jer je jedna od Allahovih blagodati nad vama i ta što nikoga od svijeta nema ovoga časa da klanja osim vas." Ili je rekao: "... Ovoga časa ne klanja niko osim vi."

– Ne znam, kaže (Ebu-Musa), koji je od ova dva izraza Alejhisselam upotrijebio. Tada smo se vratili veseli zbog onoga što smo od Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, čuli – kaže Ebu-Musa.[1]

٥٦٧. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ الْعَلَاءِ قَالَ أَخْبَرَنَا
أَبُو أُسَامَةَ عَنْ بُرَيْدٍ عَنْ أَبِي بُرْدَةَ عَنْ أَبِي مُوسَى
قَالَ كُنْتُ أَنَا وَأَصْحَابِي الَّذِينَ قَدِمُوا مَعِي فِي
السَّفِينَةِ نُزُولًا فِي بَقِيعِ بُطْحَانَ وَالنَّبِيُّ ﷺ بِالْمَدِينَةِ
فَكَانَ يَتَنَاوَبُ النَّبِيَّ ﷺ عِنْدَ صَلَاةِ الْعِشَاءِ كُلَّ
لَيْلَةٍ نَفَرٌ مِنْهُمْ فَوَافَقْنَا النَّبِيَّ ﷺ أَنَا وَأَصْحَابِي
وَلَهُ بَعْضُ الشُّغْلِ فِي بَعْضِ أَمْرِهِ فَأَعْتَمَ بِالصَّلَاةِ
حَتَّى ابْهَارَّ اللَّيْلُ ثُمَّ خَرَجَ النَّبِيُّ ﷺ فَصَلَّى بِهِمْ فَلَمَّا
قَضَى صَلَاتَهُ قَالَ لِمَنْ حَضَرَهُ عَلَى رِسْلِكُمْ أَبْشِرُوا
إِنَّ مِنْ نِعْمَةِ اللهِ عَلَيْكُمْ أَنَّهُ لَيْسَ أَحَدٌ مِنَ النَّاسِ
يُصَلِّي هَذِهِ السَّاعَةَ غَيْرُكُمْ أَوْ قَالَ مَا صَلَّى هَذِهِ
السَّاعَةَ أَحَدٌ غَيْرُكُمْ لَا يَدْرِي أَيَّ الْكَلِمَتَيْنِ قَالَ
قَالَ أَبُو مُوسَى فَرَجَعْنَا فَفَرِحْنَا بِمَا سَمِعْنَا مِنْ
رَسُولِ اللهِ ﷺ.

---

1 Ahmed, Ebu-Davud, Nesai, Huzejme i još neki drugi muhaddisi bilježe da je Seid Hudri rekao: "Klanjali smo s Alejhisselamom jaciju, ali on nije izašao iz svoga stana dok nije prošla skoro polovina noći. Izlazeći, reče nam: "Ostali svijet je klanjao i zauzeo u posteljama svoje mjesto. Vi se smatrate da ste u namazu dok ga god iščekujete. Da nije slabosti, iznemoglosti, i drugih potreba ljudi, ja bih klanjanje ovog namaza odgodio do polovine noći."

Ibni-Madže opet navodi da je Seid Hudri rekao:

– Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, klanjao je akšam i nije iz kuće izašao dok nije prošla polovina noći. Kada je izašao i s ashabima klanjao, rekao je: "Da nije iznemoglih i bolesnih odgodio bih klanjanje ovog namaza do polovine noći." Tirmizi preko Ebu-Hurejre u svojoj zbirci hadisa ističe da je Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Kada mojim sljedbenicima ne bi bilo teško, ja bih im naredio da odgode klanjanje jacije do izmaka trećine ili polovine noći."

Ebu-Davud preko Mu'aza b. Džebela u svojoj zbirci ističe:

– Iščekivali smo Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, radi klanjanja jacije. On se, međutim, toliko zadržao da su neki mislili da neće izaći. Poneko od nas govoraše da je on već klanjao. To sam govorio i ja. Utom je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, izašao i oni su mu rekli šta su već bili pomislili.

– Odgodite klanjanje ovoga namaza – reče on – do u tamno doba noći. Vi ste mimo ostale narode počašćeni ovom molitvom i nju nije obavljao nijedan narod prije vas.

Iz navedenog hadisa se može zaključiti:

– preporučljivo je razgovarati o moralno poučnim i pobožnim temema poslije obavljene jacije;

POKUĐENOST SPAVANJA PRIJE JACIJE

باب ما يُكرهُ من النَّوْمِ قبْلَ الْعشاءِ

568. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Selam, njega obavijestio Abdul-Vehhab Sekafi, rekavši da mu je pričao Halid el-Hazza prenoseći od Ebu-Minhala, on od Ebu-Berze da Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, smatraše pokuđenim spavanje prije jacija-namaza i (duži) razgovor poslije nje.[2]

٥٦٨. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ سَلَامٍ قَالَ أَخْبَرَنَا عَبْدُالْوَهَّابِ الثَّقَفِيُّ قَالَ حَدَّثَنَا خَالِدٌ الْحَذَّاءُ عَنْ أَبِي الْمِنْهَالِ عَنْ أَبِي بَرْزَةَ أَنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ كَانَ يَكْرَهُ النَّوْمَ قَبْلَ الْعِشَاءِ وَالْحَدِيثَ بَعْدَهَا .

SPAVANJE PRIJE JACIJE KADA SAN SAVLADA

باب النَّوْمِ قبْلَ الْعشاءِ لمَنْ غُلِبَ

569. PRIČAO NAM JE Ejjub b. Sulejman, a on je sin Bilalov, njemu Ebu-Bekr prenoseći od Sulejmana, sina Bilalova, koji je kazao da mu je prenio Salih b. Kejsan, a njega obavijestio Ibni-Šihab prenoseći od Urve, da je Aiša rekla:
– Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, odgodio je jaciju (do u mrklo doba noći), dok ga Omer nije viknuo: "Pospale su i žene i djeca." Tada je on izašao i rekao: "Niko od stanovnika ove

٥٦٩. حَدَّثَنَا أَيُّوبُ بْنُ سُلَيْمَانَ هُوَ ابْنُ بِلَالٍ قَالَ حَدَّثَنِي أَبُو بَكْرٍ عَنْ سُلَيْمَانَ هُوَ ابْنُ بِلَالٍ قَالَ حَدَّثَنَا صَالِحُ بْنُ كَيْسَانَ أَخْبَرَنِي ابْنُ شِهَابٍ عَنْ عُرْوَةَ أَنَّ عَائِشَةَ قَالَتْ أَعْتَمَ رَسُولُ اللهِ ﷺ بِالْعِشَاءِ حَتَّى نَادَاهُ عُمَرُ الصَّلَاةَ نَامَ النِّسَاءُ

– preporučljivo je malo odgoditi zajedničko klanjanje jacija-namaza ako to posjetioci mogu izdržati;
– umjerenost u poslu je poželjna, a žurba pokuđena;
– pohvalno je drugog obradovati u poteškoći, pomoći mu, razgovarati i probuditi u njemu raspoloženje.

2 Pokuđeno je poslije obavljanja jacije voditi beskorisne razgovore i duga sijela koja će omesti pravovremeno klanjanje sabah-namaza, pospješiti razvijanje ljenosti i omesti pravovremeno obavljanje brojnih vjerskih i općegrađanskih obaveza.
Tirmizi kaže da najveći broj učenjaka prezire spavanje prije klanjanja jacija-namaza, a poneki to dozvoljavaju samo u noćima ramazana. Tahavi smatra da je dozvoljeno spavanje iza akšama pa do pred nastup jacijskog vremena, a da je pokuđeno nakon nastupanja jacijskog vremena.
U Tevdihu stoji: "Ashabi su podijeljenog mišljenja o ovom pitanju. Ibni-Bettal prenosi da je Ibn-Omer, radijallahu anhuma, grdio ljude koji bi spavali prije klanjanja jacije, dok je on sam spavao, ali bi drugima naredio da ga probude pred nastup jacijskog vremena."
Enes je izjavio: "Mi smo se klonili posteljine prije jacije."
Prezirali su spavanje prije klanjanja jacije: Ebu-Hurejra, Ibni-Abbas, Ata, Ibrahim Neha'i, Mudžahid, Tavus, Malik i pravnici Kufe.
Ebu-Musa i Ubejde smatraju da čovjek može spavati prije jacije, ali će zadužiti nekoga da ga probudi. Urve, Ibn-Sirin i Hakem su običavali malo zaspati prije jacije.
Neki pravnici Kufe smatrali su ovo spavanje pokuđenim činom samo za osobu koju nema ko pravovremeno probuditi da klanja jaciju u džematu.

zemlje (kraja) ne očekuje jaciju osim vi."
– Tada se – rekla (je Aiša i drugi) – klanjalo u džematu (zajednički) samo u Medini, i to jaciju klanjahu u vremenu kada bi iščezla bjelina (ili makar crvenilo) na zapadu pa do isteka prve trećine noći.

وَالصِّبْيَانُ فَخَرَجَ فَقَالَ مَا يَنْتَظِرُهَا أَحَدٌ مِنْ أَهْلِ الأَرْضِ غَيْرُكُمْ قَالَ وَلَا يُصَلَّى يَوْمَئِذٍ إِلَّا بِالْمَدِينَةِ وَكَانُوا يُصَلُّونَ فِيمَا بَيْنَ أَنْ يَغِيبَ الشَّفَقُ إِلَى ثُلُثِ اللَّيْلِ الأَوَّلِ .

570. PRIČAO NAM JE Mahmud, tj. Ibn-Gajlan, njega obavijestio Abdur-Rezzak, ovoga Ibni-Džurejdž, a njemu rekao Nafi' kako mu je pričao Abdullah b. Omer da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, bio jedne noći zauzet (vojnim pripremama) pa je jaciju odgodio toliko da smo zaspali u džamiji, probudili se, a potom opet zaspali i probudili. Tada nam je izašao Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, i rekao: "Samo vi od stanovnika ove zemlje iščekujete ovaj namaz."
Ibni-Omer (kaže pripovjedač), ne bi se brinuo da li će jaciju klanjati prije ili poslije, kada god se ne bi plašio da ga san neće savladati i preko namaskog vremena. On bi spavao počesto prije jacije.

٥٧٠ . حَدَّثَنَا مَحْمُودٌ يَعْنِي ابْنَ غَيْلَانَ قَالَ أَخْبَرَنَا عَبْدُ الرَّزَّاقِ قَالَ أَخْبَرَنِي ابْنُ جُرَيْجٍ قَالَ أَخْبَرَنِي نَافِعٌ قَالَ حَدَّثَنَا عَبْدُ اللهِ بْنُ عُمَرَ أَنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ شُغِلَ عَنْهَا لَيْلَةً فَأَخَّرَهَا حَتَّى رَقَدْنَا فِي الْمَسْجِدِ ثُمَّ اسْتَيْقَظْنَا ثُمَّ رَقَدْنَا ثُمَّ اسْتَيْقَظْنَا ثُمَّ خَرَجَ عَلَيْنَا النَّبِيُّ ﷺ ثُمَّ قَالَ لَيْسَ أَحَدٌ مِنْ أَهْلِ الأَرْضِ يَنْتَظِرُ الصَّلَاةَ غَيْرُكُمْ وَكَانَ ابْنُ عُمَرَ لَا يُبَالِي أَقَدَّمَهَا أَمْ أَخَّرَهَا إِذَا كَانَ لَا يَخْشَى أَنْ يَغْلِبَهُ النَّوْمُ عَنْ وَقْتِهَا وَكَانَ يَرْقُدُ قَبْلَهَا .

571. – To sam rekao Ibni-Atau – kaže Ibn-Džurejdž – i on mi odgovori:
"Čuo sam Ibn-Abbasa gdje govori: 'Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, odgodio je jedne noći klanjanje jacije do u mrklo doba noći, tako da je svijet pospao, probudio se, opet zaspao i probudio se.' Tada je ustao Omer b. Hattab i rekao:
'Namaz!'"
– Ibni-Abbas je, kaže Ata, rekao:
"Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, potom je izašao (iz stana) i kao da sada gledam kako mu voda kapti s glave, a ruka mu na glavi stoji, i reče: 'Kad ne bih svojim sljedbenicima učinio poteškoću, naredio bih im da jaciju ovako klanjaju.'"

٥٧١ . قَالَ ابْنُ جُرَيْجٍ قُلْتُ لِعَطَاءٍ وَقَالَ سَمِعْتُ ابْنَ عَبَّاسٍ يَقُولُ أَعْتَمَ رَسُولُ اللهِ ﷺ لَيْلَةً بِالْعِشَاءِ حَتَّى رَقَدَ النَّاسُ وَاسْتَيْقَظُوا وَرَقَدُوا وَاسْتَيْقَظُوا فَقَامَ عُمَرُ بْنُ الْخَطَّابِ فَقَالَ الصَّلَاةَ قَالَ عَطَاءٌ قَالَ ابْنُ عَبَّاسٍ فَخَرَجَ نَبِيُّ اللهِ ﷺ كَأَنِّي أَنْظُرُ إِلَيْهِ الآنَ يَقْطُرُ رَأْسُهُ مَاءً وَاضِعًا يَدَهُ عَلَى رَأْسِهِ فَقَالَ لَوْلَا أَنْ أَشُقَّ عَلَى أُمَّتِي لَأَمَرْتُهُمْ أَنْ يُصَلُّوهَا هَكَذَا فَاسْتَثْبَتُّ عَطَاءً كَيْفَ وَضَعَ النَّبِيُّ ﷺ عَلَى رَأْسِهِ يَدَهُ كَمَا أَنْبَأَهُ ابْنُ عَبَّاسٍ فَبَدَّدَ لِي عَطَاءٌ بَيْنَ

– Ja sam tražio od Ataa, kaže (Ibn-Džurejdž), da mi potvrdi kako je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, stavio ruku na svoju glavu, prema onom kako ga je obavijestio Ibn-Abbas. Ata je, potom, nešto malo rastavio svoje prste i vrhove prsta postavio na tjeme glave, a potom ih međusobno spojio i tako ih po glavi vukao dok mu palac nije dodirnuo stranu uha koja stoji prema licu iznad solufa i brade. On to nije učinio ni sporo, a ni žurno, nego obično, eto tako, i tada je rekao:
"Kad ne bih svojim sljedbenicima učinio poteškoću, ja bih im naredio da ovako, u ovo doba, klanjaju."[1]

أَصَابِعِهِ شَيْئًا مِنْ تَبْدِيدٍ ثُمَّ وَضَعَ أَطْرَافَ أَصَابِعِهِ عَلَى قَرْنِ الرَّأْسِ ثُمَّ ضَمَّهَا يُمِرُّهَا كَذَلِكَ عَلَى الرَّأْسِ حَتَّى مَسَّتْ إِبْهَامُهُ طَرَفَ الأُذُنِ مِمَّا يَلِي الْوَجْهَ عَلَى الصُّدْغِ وَنَاحِيَةِ اللِّحْيَةِ لاَ يُقَصِّرُ وَلاَ يَبْطُشُ إِلاَّ كَذَلِكَ وَقَالَ لَوْلاَ أَنْ أَشُقَّ عَلَى أُمَّتِي لأَمَرْتُهُمْ أَنْ يُصَلُّوا هَكَذَا .

VRIJEME JACIJE JE DO PONOĆI

باب وَقْتِ الْعِشَاءِ إِلَى نِصْفِ اللَّيْلِ

Ebu-Berze je rekao: "Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, voljaše odgađati klanjanje jacije (do kasno u noć)."

وَقَالَ أَبُو بَرْزَةَ كَانَ النَّبِيُّ ﷺ يَسْتَحِبُّ تَأْخِيرَهَا .

572. PRIČAO NAM JE Abdur-Rahim Muharibi, njemu Zaide prenoseći od Humejda-Tavila, a on od Enesa b. Malika, koji je kazao:
– Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, jednom je odgodio klanjanje jacije do ponoći, potom klanjao i rekao: "Ostali svijet je već klanjao i pospao, a vi se, međutim, smatrate u namazu sve dok ga iščekujete."
Ibnu-Ebi-Merjem dodaje da je njega obavijestio Jahja b. Ejjub, njemu ispričao Humejd da je on čuo Enesa b. Malika kako priča:
"... kao da sada gledam sjaj njegova prstena iz te noći..."

٥٧٢. حَدَّثَنَا عَبْدُ الرَّحِيمِ الْمُحَارِبِيُّ قَالَ حَدَّثَنَا زَائِدَةُ عَنْ حُمَيْدٍ الطَّوِيلِ عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ قَالَ أَخَّرَ النَّبِيُّ ﷺ صَلاَةَ الْعِشَاءِ إِلَى نِصْفِ اللَّيْلِ ثُمَّ صَلَّى ثُمَّ قَالَ قَدْ صَلَّى النَّاسُ وَنَامُوا أَمَا إِنَّكُمْ فِي صَلاَةٍ مَا انْتَظَرْتُمُوهَا وَزَادَ ابْنُ أَبِي مَرْيَمَ أَخْبَرَنَا يَحْيَى بْنُ أَيُّوبَ حَدَّثَنِي حُمَيْدٌ سَمِعَ أَنَسَ بْنَ مَالِكٍ قَالَ كَأَنِّي أَنْظُرُ إِلَى وَبِيصِ خَاتَمِهِ لَيْلَتَئِذٍ .

---

1 Iz izloženog se može zaključiti:
– dozvoljeno je spavati prije jacije osobi koju san savlada;
– dozvoljeno je ženama i djeci da učestvuju u skupnom klanjanju u džamiji;
– trenutni san u sjedećem stavu ne kvari abdest.
Podijeljena su mišljenja pravnika u vezi sa spavanjem. Ibni-Abbas, Ebu-Hurejra, Ebu-Musa Eš'ari, Seid b. Musejjeb, Humejd, A'redž i Šu'be smatraju da san ne kvari abdest, bilo to u namazu ili izvan njega. Muhammed, El-Zuhri, Evza'i, Malik i Ahmed smatraju da mali san ni u kom slučaju ne kvari abdest.
Po mišljenju Ebu-Hanife i Davuda, ne kvari abdest trenutno spavanje u nekom položaju klanjača, kao što je sedžda, ruku', stajanje i sjedenje.

VAŽNOST SABAH-NAMAZA

بَاب فَضْلِ صَلَاةِ الْفَجْرِ

573. PRIČAO NAM JE Musedded, njemu Jahja prenoseći od Isma‘ila, a ovome Kajs prenoseći od Džerira b. Abdullaha:
– Bili smo kod Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, i on pogleda na mjesec uštapske noći, pa reče: “Vi ćete, bez sumnje, vidjeti svoga Gospodara kao što sada vidite ovo (uštap) i nećete u gledanju prema Njemu biti uskraćeni – ili je rekao: neće vam se to pričinjati, pa ako ste u mogućnosti da vas što ne omete prije izlaska sunca i prije njegovog zalaska, vi ih klanjajte!” Potom je citirao ajet: “Slavi i hvali svoga Gospodara prije izlaska sunca i prije njegova zalaska!”

٥٧٣. حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ قَالَ حَدَّثَنَا يَحْيَى عَنْ إِسْمَاعِيلَ حَدَّثَنَا قَيْسٌ قَالَ لِي جَرِيرُ بْنُ عَبْدِاللهِ كُنَّا عِنْدَ النَّبِيِّ ﷺ إِذْ نَظَرَ إِلَى الْقَمَرِ لَيْلَةَ الْبَدْرِ فَقَالَ أَمَا إِنَّكُمْ سَتَرَوْنَ رَبَّكُمْ كَمَا تَرَوْنَ هَذَا لَا تُضَامُّونَ أَوْ لَا تُضَاهُونَ فِي رُؤْيَتِهِ فَإِنِ اسْتَطَعْتُمْ أَنْ لَا تُغْلَبُوا عَلَى صَلَاةٍ قَبْلَ طُلُوعِ الشَّمْسِ وَقَبْلَ غُرُوبِهَا فَافْعَلُوا ثُمَّ قَالَ فَ (سَبِّحْ بِحَمْدِ رَبِّكَ قَبْلَ طُلُوعِ الشَّمْسِ وَقَبْلَ غُرُوبِهَا).

574. PRIČAO NAM JE Hudbe b. Halid, njemu Hemmam, ovome Ebu-Džemre prenoseći od Ebu-Bekra b. Ebu-Musaa, a on od svoga oca, da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
“Ko klanja sabah i ikindiju (berdejni), ući će u Džennet.”
Ebu-Redža kaže:
“Meni je prenio Hemmam od Ebu-Džemre da ga je o ovome obavijestio Ebu-Bekr b. Abdullah b. Kajs.”
Slično gornjem hadisu pričao nam je Ishak prenoseći od Habbana, njemu rekao Hemmam, ovome kazao Ebu-Džemre prenoseći od Bekra b. Abdullaha, on od svoga oca, a ovaj od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem.

٥٧٤. حَدَّثَنَا هُدْبَةُ بْنُ خَالِدٍ قَالَ حَدَّثَنَا هَمَّامٌ حَدَّثَنِي أَبُو جَمْرَةَ عَنْ أَبِي بَكْرِ بْنِ أَبِي مُوسَى عَنْ أَبِيهِ أَنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ قَالَ مَنْ صَلَّى الْبَرْدَيْنِ دَخَلَ الْجَنَّةَ وَقَالَ ابْنُ رَجَاءٍ حَدَّثَنَا هَمَّامٌ عَنْ أَبِي جَمْرَةَ أَنَّ أَبَا بَكْرِ ابْنَ عَبْدِاللهِ بْنِ قَيْسٍ أَخْبَرَهُ بِهَذَا حَدَّثَنَا إِسْحَاقُ حَدَّثَنَا حَبَّانُ حَدَّثَنَا هَمَّامٌ حَدَّثَنَا أَبُو جَمْرَةَ عَنْ أَبِي بَكْرِ بْنِ عَبْدِاللهِ عَنْ أَبِيهِ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ مِثْلَهُ.

VRIJEME SABAH-NAMAZA

باب وقت الفجر

575. PRIČAO NAM JE Amr b. Asim, njemu Hemmam prenoseći od Katade, a on od Enesa b. Malika, kako mu je Zejd b. Sabit pričao da bi oni sehurili s Vjerovjesnikom, sallallahu alejhi ve sellem, a potom ustali da klanjaju.
"Ja sam upitao", (kaže Enes): "Koliko je bilo razdoblje između tog sehura i klanjanja sabaha?"
"Onoliko koliko bi se moglo proučiti 50 ili 60 ajeta" – odgovorio je (Seid b. Sabit).

٥٧٥. حَدَّثَنَا عَمْرُو بْنُ عَاصِمٍ قَالَ حَدَّثَنَا هَمَّامٌ عَنْ قَتَادَةَ عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ أَنَّ زَيْدَ بْنَ ثَابِتٍ حَدَّثَهُ أَنَّهُمْ تَسَحَّرُوا مَعَ النَّبِيِّ ﷺ ثُمَّ قَامُوا إِلَى الصَّلَاةِ قُلْتُ كَمْ بَيْنَهُمَا قَالَ قَدْرُ خَمْسِينَ أَوْ سِتِّينَ يَعْنِي آيَةً .

576. PRIČAO NAM JE Hasan b. Sabbah koji je čuo od Revha b. Ubade, ovaj od Seida prenoseći od Katade, on od Enesa b. Malika, da su Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, i Zejd b. Sabit sehurili i kada su završili objed, Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, ustao je na namaz i klanjao. Upitali smo Enesa, kaže Katade: "Koliko je prošlo vremena između završetka njihovog objeda i njihovog stupanja u namaz?"
– Koliko čovjek može proučiti 50 ajeta – odgovorio je Enes.

٥٧٦. حَدَّثَنَا حَسَنُ بْنُ صَبَّاحٍ سَمِعَ رَوْحَ بْنَ عُبَادَةَ حَدَّثَنَا سَعِيدٌ عَنْ قَتَادَةَ عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ أَنَّ نَبِيَّ اللهِ ﷺ وَزَيْدَ بْنَ ثَابِتٍ تَسَحَّرَا فَلَمَّا فَرَغَا مِنْ سَحُورِهِمَا قَامَ نَبِيُّ اللهِ ﷺ إِلَى الصَّلَاةِ فَصَلَّى قُلْنَا لِأَنَسٍ كَمْ كَانَ بَيْنَ فَرَاغِهِمَا مِنْ سَحُورِهِمَا وَدُخُولِهِمَا فِي الصَّلَاةِ قَالَ قَدْرُ مَا يَقْرَأُ الرَّجُلُ خَمْسِينَ آيَةً .

577. PRIČAO NAM JE Ismail b. Ebu-Uvejs prenoseći od svoga brata, on od Sulejmana, a ovaj od Ebu-Hazima koji je čuo Sehla b. Sa'da, gdje govori:
– Ja bih sehurio u svojoj obitelji, a zatim bi morao požuriti kako bih stigao klanjati namaz s Vjerovjesnikom, sallallahu alejhi ve sellem.

٥٧٧. حَدَّثَنَا إِسْمَاعِيلُ بْنُ أَبِي أُوَيْسٍ عَنْ أَخِيهِ عَنْ سُلَيْمَانَ عَنْ أَبِي حَازِمٍ أَنَّهُ سَمِعَ سَهْلَ بْنَ سَعْدٍ يَقُولُ كُنْتُ أَتَسَحَّرُ فِي أَهْلِي ثُمَّ يَكُونُ سُرْعَةٌ بِي أَنْ أُدْرِكَ صَلَاةَ الْفَجْرِ مَعَ رَسُولِ اللهِ ﷺ .

578. PRIČAO NAM JE Jahja b. Bukejr, njega obavijestio Lejs prenoseći od Ukajla, on od Ibn-Šihaba, ovaj od Urve b. Zubejra, kome je Aiša rekla:
"Pravovjerne žene prisustvovahu s Allahovim Poslanikom, sallallahu alejhi ve sellem, klanjanju sabah-namaza prekrivene i zamotane svojim gornjim haljinama, a kada bi završile namaz vraćale bi se kućama, i zbog sumraka ne bi ih mogao niko prepoznati."[1]

٥٧٨. حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ بُكَيْرٍ قَالَ أَخْبَرَنَا اللَّيْثُ عَنْ عُقَيْلٍ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ قَالَ أَخْبَرَنِي عُرْوَةُ بْنُ الزُّبَيْرِ أَنَّ عَائِشَةَ أَخْبَرَتْهُ قَالَتْ كُنَّ نِسَاءُ الْمُؤْمِنَاتِ يَشْهَدْنَ مَعَ رَسُولِ اللهِ ﷺ صَلَاةَ الْفَجْرِ مُتَلَفِّعَاتٍ بِمُرُوطِهِنَّ ثُمَّ يَنْقَلِبْنَ إِلَى بُيُوتِهِنَّ حِينَ يَقْضِينَ الصَّلَاةَ لَا يَعْرِفُهُنَّ أَحَدٌ مِنَ الْغَلَسِ .

KO STIGNE NA VRIJEME KLANJATI JEDAN REKAT SABAHA

باب مَنْ أَدْرَكَ مِنَ الْفَجْرِ رَكْعَةً

579. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Mesleme prenoseći od Malika, on od Zejda b. Eslema, koji je čuo od Ataa b. Jesara i Busrsa b. Seida i A'redža koji prenose od Ebu-Hurejre, da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
"Ko stigne obaviti samo jedan rekat sabaha prije nego se sunce pojavi, on je stigao na vrijeme klanjati taj sabah-namaz, a ko stigne obaviti jedan rekat ikindije prije nego sunce zađe, on je to stigao na vrijeme klanjati."

٥٧٩. حَدَّثَنَا عَبْدُ اللهِ بْنُ مَسْلَمَةَ عَنْ مَالِكٍ عَنْ زَيْدِ بْنِ أَسْلَمَ عَنْ عَطَاءِ بْنِ يَسَارٍ وَعَنْ بُسْرِ بْنِ سَعِيدٍ وَعَنِ الْأَعْرَجِ يُحَدِّثُونَهُ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ أَنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ قَالَ مَنْ أَدْرَكَ مِنَ الصُّبْحِ رَكْعَةً قَبْلَ أَنْ تَطْلُعَ الشَّمْسُ فَقَدْ أَدْرَكَ الصُّبْحَ وَمَنْ أَدْرَكَ رَكْعَةً مِنَ الْعَصْرِ قَبْلَ أَنْ تَغْرُبَ الشَّمْسُ فَقَدْ أَدْرَكَ الْعَصْرَ .

1 Iz hadisa se može zaključiti:
– preporučljivo je onom ko posti da ruča pred samu pojavu zore;
– početak sabahskog vremena nastaje pojavom zore; a o prestanku podijeljena su mišljenja. Predstavnici ortodoksnih pravnih škola smatraju da sabahsko vrijeme prestaje pojavom ruba sunčanog tijela, a Ibni-Abdul-Hakem s potpunim svanućem. Po mišljenju ovog pravnika sabah obavljen pred sami izlazak Sunca jeste naknadno, a ne pravovremeno klanjanje;
– preporučljivo je da se klanjanje sabah-namaza ne odgađa do pred sami izlazak Sunca.

KO PRAVOVREMENO OBAVI JEDAN REKAT NAMAZA

باب مَنْ أَدْرَكَ مِنَ الصَّلَاةِ رَكْعَةً

580. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Jusuf, njega obavijestio Malik prenoseći od Ibn-Šihaba, on od Ebu-Seleme b. Abdur-Rahmana, a ovaj od Ebu-Hurejre da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
"Ko stigne pravovremeno obaviti samo jedan rekat ma kojeg namaza, on je stigao na vrijeme obaviti taj namaz."

٥٨٠ . حَدَّثَنَا عَبْدُ اللهِ بْنُ يُوسُفَ قَالَ أَخْبَرَنَا مَالِكٌ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ عَنْ أَبِي سَلَمَةَ بْنِ عَبْدِ الرَّحْمَنِ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ أَنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ قَالَ مَنْ أَدْرَكَ رَكْعَةً مِنَ الصَّلَاةِ فَقَدْ أَدْرَكَ الصَّلَاةَ .

KLANJANJE POSLIJE OBAVLJENOG SABAH-NAMAZA PA DOK SUNCE NE ODSKOČI

باب الصَّلَاةِ بَعْدَ الْفَجْرِ حَتَّى تَرْتَفِعَ الشَّمْسُ

581. PRIČAO NAM JE Hafs b. Umer, njemu Hišam prenoseći od Katade, ovaj od Ebu-Alije, a on od Ibni-Abbasa, koji je rekao:
"Potvrdili su mi neki ljudi s kojima čovjek može biti zadovoljan, a od njih najveće povjerenje kod mene ima Omer, da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, stvarno zabranio svaki namaz poslije obavljenog sabaha pa dok sunce ne obasja (i ne uzdigne se), i poslije obavljene ikindije pa dok sunce ne zađe."

٥٨١ . حَدَّثَنَا حَفْصُ بْنُ عُمَرَ قَالَ حَدَّثَنَا هِشَامٌ عَنْ قَتَادَةَ عَنْ أَبِي الْعَالِيَةِ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ قَالَ شَهِدَ عِنْدِي رِجَالٌ مَرْضِيُّونَ وَأَرْضَاهُمْ عِنْدِي عُمَرُ أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ نَهَى عَنِ الصَّلَاةِ بَعْدَ الصُّبْحِ حَتَّى تَشْرُقَ الشَّمْسُ وَبَعْدَ الْعَصْرِ حَتَّى تَغْرُبَ

582. PRIČAO NAM JE Museddeed, njemu Jahja prenoseći od Šu'be, on od Katade koji je rekao da je čuo Ebul-Alija gdje prenosi od Ibni-Abbasa, koji kaže:
"Ovaj (gore navedeni) hadis pričalo mi je mnogo ljudi."[2]

٥٨٢ . حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ قَالَ حَدَّثَنَا يَحْيَى عَنْ شُعْبَةَ عَنْ قَتَادَةَ سَمِعْتُ أَبَا الْعَالِيَةِ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ قَالَ حَدَّثَنِي نَاسٌ بِهَذَا .

---

2 Muslim, Ebu-Davud u svojim hadiskim zbirkama donose gornju izreku također preko Ibni-Abbasa u sljedećoj varijanti:
– Ljudi od povjerenja, a među njima od najvećeg povjerenja Omer b. El-Hattab, izjavili su da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Poslije obavljenog sabah-namaza nema nikakvog klanjanja sve dok Sunce ne izađe, a niti klanjanja namaza poslije obavljene ikindije sve dok Sunce ne zađe."
– Bejhekí i drugi muhaddisi u vezi s ovom temom ističu izjavu Hafse i Alije: "Allahov Poslanik poslije

583. PRIČAO NAM JE Musedded, njemu Jahja b. Seid prenoseći od Hišama koga je obavijestio njegov otac, a njega Ibni-Omer rekavši da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, kazao:
"Ne ciljajte sa svojim namazom izlazak sunca niti njegovo zalaženje!" (Urve) je kazao:
– Pričao mi je Ibn-Omer i rekao da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, izjavio:
"Kada se pojavi obrva (rub) sunca, odgodite klanjanje namaza dok se ono ne uzdigne, a kada zađe (donja) obrva sunca, odgodite namaz dok ono potpuno ne zađe!" U drugom senedu isto (kao i Jahja b. Seid) prenosi Abde.

٥٨٣ . حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ قَالَ حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ سَعِيدٍ عَنْ هِشَامٍ قَالَ أَخْبَرَنِي أَبِي قَالَ أَخْبَرَنِي ابْنُ عُمَرَ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ لَا تَحَرَّوْا بِصَلَاتِكُمْ طُلُوعَ الشَّمْسِ وَلَا غُرُوبَهَا وَقَالَ حَدَّثَنِي ابْنُ عُمَرَ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ إِذَا طَلَعَ حَاجِبُ الشَّمْسِ فَأَخِّرُوا الصَّلَاةَ حَتَّى تَرْتَفِعَ وَإِذَا غَابَ حَاجِبُ الشَّمْسِ فَأَخِّرُوا الصَّلَاةَ حَتَّى تَغِيبَ تَابَعَهُ عَبْدَةُ .

584. PRIČAO NAM JE Ubejd b. Isma'il prenoseći od Ebu-Usame, on od Ubejdullaha, ovaj od Hubejba b. Abdur-Rahmana, on od Hafsa b. Asima, a ovaj od Ebu-Hurejre da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, zabranio dvije vrste kupoprodaje, dvije vrste odjeće i dva namaza: zabranio je klanjanje poslije obavljenog sabah-namaza pa dok se sunce ne popne i poslije ikindija-namaza pa dok sunce ne zađe; zabranio je odjeću kojom se pokrije jedno rame a drugo otkrije, i zabranio je da se sjede naslonjenih bedara na stomak (umotavši ih odjećom, i otkrivajući svoj spolni organ); zabranio je trgovanje putem bacanja kamenčića na predmet koji se želi kupiti ili bacanje predmeta pred kupca ne razmotavajući ga, ili pak putem samo dodira i opipa kupoprodajnog predmeta (ne vidjevši ga).[1]

٥٨٤ . حَدَّثَنَا عُبَيْدُ بْنُ إِسْمَاعِيلَ عَنْ أَبِي أُسَامَةَ عَنْ عُبَيْدِاللهِ عَنْ خُبَيْبِ بْنِ عَبْدِالرَّحْمَنِ عَنْ حَفْصِ بْنِ عَاصِمٍ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ أَنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ نَهَى عَنْ بَيْعَتَيْنِ وَعَنْ لِبْسَتَيْنِ وَعَنْ صَلَاتَيْنِ نَهَى عَنِ الصَّلَاةِ بَعْدَ الْفَجْرِ حَتَّى تَطْلُعَ الشَّمْسُ وَبَعْدَ الْعَصْرِ حَتَّى تَغْرُبَ الشَّمْسُ وَعَنِ اشْتِمَالِ الصَّمَّاءِ وَعَنِ الِاحْتِبَاءِ فِي ثَوْبٍ وَاحِدٍ يُفْضِي بِفَرْجِهِ إِلَى السَّمَاءِ وَعَنِ الْمُنَابَذَةِ وَالْمُلَامَسَةِ .

svakog obavljenog farz-namaza klanjaše još po dva rekata nafile, izuzev ikindije i sabaha."
Muslim u svojoj hadiskoj zbirci navodi da je Ukbe b. Amir rekao: "Tri su momenta u kojima nam je Allahov Poslanik zabranio klanjanje i pokopavanje naših mrtvih: vrijeme izlaska Sunca pa sve dok se ne uzdigne iznad obzorja; kada je Sunce u zenitu pa dok se s te tačke ne pomakne i kada Sunce zalazi pa dok potpuno ne zađe."
Pokuđeno je klanjati fakultativne namaze (nafile) poslije obavljenog farza sabah-namaza dok se Sunce ne uzdigne na obzorju 3 do 6 metara, kao i poslije obavljenog farza ikindije dok Sunce ne zađe. Hadise suprotnog značenja u kojima se govori da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, klanjao u spomenuto vrijeme, mnogi učenjaci objašnjavaju kao nešto što je bila samo njegova specifičnost.

1 Klanjanje jutrom i večerom ne smije se podešavati s izlaskom i zalaskom Sunca namjeravajući veličanje ili obožavanje tog nebeskog tijela, kao što su to činili neki stari narodi.

NE TEŽITI ZA OBAVLJANJEM NAMAZA PRED ZALAZAK SUNCA

باب لا تُتحرَّى الصَّلاةُ قبلَ غُروبِ الشَّمس

585. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Jusuf, njega obavijestio Malik prenoseći od Nafija, on od Ibn-Omera da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
"Neka niko od vas ne uzima za cilj da klanja u vrijeme izlaska sunca niti u vrijeme njegova zalaska!"

٥٨٥. حَدَّثَنَا عَبْدُاللهِ بْنُ يُوسُفَ قَالَ أَخْبَرَنَا مَالِكٌ عَنْ نَافِعٍ عَنِ ابْنِ عُمَرَ أَنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ قَالَ لَا يَتَحَرَّى أَحَدُكُمْ فَيُصَلِّي عِنْدَ طُلُوعِ الشَّمْسِ وَلَا عِنْدَ غُرُوبِهَا .

586. PRIČAO NAM JE Abdul-Aziz b. Abdullah, njemu Ibrahim b. Sa'd prenoseći od Saliha, on od Ibn-Šihaba da je kazao kako ga je obavijestio Ata b. Jezid Džunde'i, da je čuo Ebu-Seida Hudrija, gdje govori:
– Čuo sam Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, gdje kaže: "Nema namaza poslije sabaha pa dok se sunce ne popne, niti namaza poslije ikindije dok sunce ne zađe."

٥٨٦. حَدَّثَنَا عَبْدُالْعَزِيزِ بْنُ عَبْدِاللهِ قَالَ حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ سَعْدٍ عَنْ صَالِحٍ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ قَالَ أَخْبَرَنِي عَطَاءُ بْنُ يَزِيدَ الْجُنْدَعِيُّ أَنَّهُ سَمِعَ أَبَا سَعِيدٍ الْخُدْرِيَّ يَقُولُ سَمِعْتُ رَسُولَ اللهِ ﷺ يَقُولُ لَا صَلَاةَ بَعْدَ الصُّبْحِ حَتَّى تَرْتَفِعَ الشَّمْسُ وَلَا صَلَاةَ بَعْدَ الْعَصْرِ حَتَّى تَغِيبَ الشَّمْسُ .

587. PRIČAO NAM JE Muhamed b. Eban, njemu Gunder, ovome Šu'be prenoseći od Ebu-Tejjaha koji je rekao da je čuo Humrana b. Ebana gdje prenosi od Mu'avije, koji je kazao:
"Vi stvarno klanjate nekakav namaz (poslije ikindije)! Mi smo se družili s Allahovim Poslanikom, sallallahu alejhi ve sellem, i nismo ga vidjeli da to klanja. On je to stvarno zabranio" – misleći Mu'avija time na dva rekata poslije ikindije.

٥٨٧. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ أَبَانَ قَالَ حَدَّثَنَا غُنْدَرٌ قَالَ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ عَنْ أَبِي التَّيَّاحِ قَالَ سَمِعْتُ حُمْرَانَ بْنَ أَبَانَ يُحَدِّثُ عَنْ مُعَاوِيَةَ قَالَ إِنَّكُمْ لَتُصَلُّونَ صَلَاةً لَقَدْ صَحِبْنَا رَسُولَ اللهِ ﷺ فَمَا رَأَيْنَاهُ يُصَلِّيهَا وَلَقَدْ نَهَى عَنْهُمَا يَعْنِي الرَّكْعَتَيْنِ بَعْدَ الْعَصْرِ .

Ibni-Munzir i zahirije smatraju da se ova zabrana odnosi samo na one koji svojim klanjanjem žele odati počast izlasku ili zalasku Sunca. Oni svoj stav pravdaju hadisom: "Ko stigne obaviti jedan rekat sabaha prije izlaska Sunca, neka mu doda još i drugi!"
Bejheki kaže da je Aiša, radijallahu anha, vidjela Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, kako klanja poslije ikindije pa se zabrana koju je izrekao tumačila da se odnosi samo na one koji to namjerno urade, a da ustvari nije općenita. Međutim, neki na to odgovaraju da se radilo o naklanjavanju, dok neki smatraju da je dopuštenje važilo samo za Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, dok zabranu klanjanja u ovim vremenima prenosi veliki broj ashaba.

588. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Selam, njemu Abde prenoseći od Ubejdullaha, on od Hubejda, ovaj od Hafsa b. Asima, a on od Ebu-Hurejre, koji je rekao:
"Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, zabranio je dva namaza: klanjanje namaza iza obavljenog sabaha pa sve dok sunce ne izađe i klanjanje poslije ikindije pa dok sunce ne zađe."[1]

٥٨٨. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ سَلَامٍ قَالَ حَدَّثَنَا عَبْدَةُ عَنْ عُبَيْدِاللهِ عَنْ خُبَيْبٍ عَنْ حَفْصِ بْنِ عَاصِمٍ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ قَالَ نَهَى رَسُولُ اللهِ ﷺ عَنْ صَلَاتَيْنِ بَعْدَ الْفَجْرِ حَتَّى تَطْلُعَ الشَّمْسُ وَبَعْدَ الْعَصْرِ حَتَّى تَغْرُبَ الشَّمْسُ .

KO NIJE SMATRAO POKUĐENIM KLANJANJE SAMO POSLIJE IKINDIJE I SABAH-NAMAZA

باب مَنْ لَمْ يَكْرَهِ الصَّلَاةَ إِلَّا بَعْدَ الْعَصْرِ وَالْفَجْرِ

To su prenijeli: Omer, Abdullah b. Omer, Ebu-Seid (Hudri) i Ebu-Hurejra.

رَوَاهُ عُمَرُ وَابْنُ عُمَرَ وَأَبُو سَعِيدٍ وَأَبُو هُرَيْرَةَ .

589. PRIČAO NAM JE Ebu-Nu'man, njemu Hammad b. Zejd prenoseći od Ejjuba, on od Nafija, a ovaj od Ibn-Omera, koji je izjavio:
"Ja klanjam kao što sam vidio svoje drugove da klanjaju. Ja ne bih nikome zabranjivao da klanja što god ko bude htio, bilo noću bilo danju, samo da time ne cilja izlazak sunca, a ni njegov zalazak."

٥٨٩. حَدَّثَنَا أَبُو النُّعْمَانِ حَدَّثَنَا حَمَّادُ بْنُ زَيْدٍ عَنْ أَيُّوبَ عَنْ نَافِعٍ عَنِ ابْنِ عُمَرَ قَالَ أُصَلِّي كَمَا رَأَيْتُ أَصْحَابِي يُصَلُّونَ لَا أَنْهَى أَحَدًا يُصَلِّي بِلَيْلٍ وَلَا نَهَارٍ مَا شَاءَ غَيْرَ أَنْ لَا تَحَرَّوْا طُلُوعَ الشَّمْسِ وَلَا غُرُوبَهَا .

ŠTO SE KLANJA OD PROPUŠTENIH NAMAZA I SLIČNO POSLIJE IKINDIJE

باب مَا يُصَلَّى بَعْدَ الْعَصْرِ مِنَ الْفَوَائِتِ وَنَحْوِهَا

Ebu-Abdullah kaže: Kurejb je prenio od Ummu-Seleme da kaže:
– Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, klanjao je jednom dva rekata poslije ikindije i (na njeno pitanje) rekao: "Zauzeli su me (omeli me) neki ljudi iz Abdul-Kajs plemena pa nisam klanjao dva (uobičajena) rekata poslije podneva."

قَالَ أَبُو عَبْدِ اللهِ وَقَالَ كُرَيْبٌ عَنْ أُمِّ سَلَمَةَ صَلَّى النَّبِيُّ ﷺ بَعْدَ الْعَصْرِ رَكْعَتَيْنِ وَقَالَ شَغَلَنِي نَاسٌ مِنْ عَبْدِالْقَيْسِ عَنِ الرَّكْعَتَيْنِ بَعْدَ الظُّهْرِ .

---

1 Namazom se veliča i obožava Stvoritelj, a ne ono što je On stvorio. Kretanje Sunca, njegov izlazak i zalazak odvija se po zakonima koje je Allah odredio, i neuke je to zavelo da su ga svojevremeno obožavali.
Neki su ljudi klanjali iza ikindijskog farza još po dva rekata fakultativnog namaza, slična onima iza podnevnog farza, pa ih je Muavija upozorio na tu nepravilnost.
Prvih dana islama Alejhisselam i muslimani klanjali su fakultativni namaz iza ikindijskog farza, koji je kasnije muslimanima zabranjen, a Alejhisselam ga obavljaše i dalje kao svoju dužnost.

590. PRIČAO NAM JE Ebu-Nu'ajm, njemu Abdul-Vahid b. Ejmen, ovome ispričao njegov otac, da je čuo Aišu kada je rekla:
"Tako mi Onoga koji je (Muhammeda) uzeo, (Muhammed) nije izostavljao klanjanje dva rekata (iza ikindije) sve dok se nije s Allahom susreo, a nije se s Uzvišenim Allahom susreo dok mu ovaj namaz nije otežao. On klanjaše u bolesti mnoge svoje namaze sjedeći" – mišljaše (Aiša) na dva rekata poslije ikindije.
"Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, klanjao je te namaze, ali ih on nije klanjao u džamiji, bojeći se opterećenja za svoje sljedbenike. On voljaše ono što je za njih lagano."

٥٩٠. حَدَّثَنَا أَبُو نُعَيْمٍ قَالَ حَدَّثَنَا عَبْدُالْوَاحِدِ ابْنُ أَيْمَنَ قَالَ حَدَّثَنِي أَبِي أَنَّهُ سَمِعَ عَائِشَةَ قَالَتْ وَالَّذِي ذَهَبَ بِهِ مَا تَرَكَهُمَا حَتَّى لَقِيَ اللهَ وَمَا لَقِيَ اللهَ تَعَالَى حَتَّى ثَقُلَ عَنِ الصَّلَاةِ وَكَانَ يُصَلِّي كَثِيرًا مِنْ صَلَاتِهِ قَاعِدًا تَعْنِي الرَّكْعَتَيْنِ بَعْدَ الْعَصْرِ وَكَانَ النَّبِيُّ ﷺ يُصَلِّيهِمَا وَلَا يُصَلِّيهِمَا فِي الْمَسْجِدِ مَخَافَةَ أَنْ يُثَقِّلَ عَلَى أُمَّتِهِ وَكَانَ يُحِبُّ مَا يُخَفِّفُ عَنْهُمْ .

591. PRIČAO NAM JE Musedded, njemu Jahja, ovome Hišam rekavši da ga je obavijestio njegov otac, da je Aiša rekla:
"Sestriću (Urve), Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, nije nikada kod mene ispustio dvije sedžde (dva rekata) iza ikindija-namaza."

٥٩١. حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ قَالَ حَدَّثَنَا يَحْيَى قَالَ حَدَّثَنَا هِشَامٌ قَالَ أَخْبَرَنِي أَبِي قَالَتْ عَائِشَةُ ابْنَ أُخْتِي مَا تَرَكَ النَّبِيُّ ﷺ السَّجْدَتَيْنِ بَعْدَ الْعَصْرِ عِنْدِي قَطُّ .

592. PRIČAO NAM JE Musa b. Ismail, njemu Abdul-Vahid, ovome Šejbani, a njemu Abdur-Rahman b. Esved prenoseći od svoga oca, a on od Aiše, da je rekla:
"Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, nije ni tajno ni javno napuštao klanjanje dva rekata namaza, i to: dva rekata prije sabaha i dva rekata poslije obavljenog ikindija-namaza."

٥٩٢. حَدَّثَنَا مُوسَى بْنُ إِسْمَاعِيلَ قَالَ حَدَّثَنَا عَبْدُالْوَاحِدِ قَالَ حَدَّثَنَا الشَّيْبَانِيُّ قَالَ حَدَّثَنَا عَبْدُالرَّحْمَنِ بْنُ الْأَسْوَدِ عَنْ أَبِيهِ عَنْ عَائِشَةَ قَالَتْ رَكْعَتَانِ لَمْ يَكُنْ رَسُولُ اللهِ ﷺ يَدَعُهُمَا سِرًّا وَلَا عَلَانِيَةً رَكْعَتَانِ قَبْلَ صَلَاةِ الصُّبْحِ وَرَكْعَتَانِ بَعْدَ الْعَصْرِ .

593. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Ar'are, njemu Šu'be prenoseći od Ebu-Ishaka, koji je izjavio:
"Vidio sam Esveda i Mesruka, koji su bili prisutni kod Aiše, kada je rekla: 'Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, nije mi nikada došao iza ikindije, a da (po dolasku) nije klanjao dva rekata.'"[2]

٥٩٣. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَرْعَرَةَ قَالَ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ عَنْ أَبِي إِسْحَاقَ قَالَ رَأَيْتُ الْأَسْوَدَ وَمَسْرُوقًا شَهِدَا عَلَى عَائِشَةَ قَالَتْ مَا كَانَ النَّبِيُّ ﷺ يَأْتِينِي فِي يَوْمٍ بَعْدَ الْعَصْرِ إِلَّا صَلَّى رَكْعَتَيْنِ .

2 Alejhisselam je klanjao dvorekatnu nafilu iza ikindije kao svoju uobičajenu obavezu ili kao naklanjavanje propuštenog dvorekatnog podnevnog sunneta.

RANO OBAVLJANJE IKINDIJA-NAMAZA U OBLAČNOM DANU

باب التَّكْبِيرِ بِالصَّلاَةِ فِي يَوْمِ غَيْمٍ

594. PRIČAO NAM JE Mu'az b. Fedale, njemu Hišam prenoseći od Jahjaa, a on je sin Ebu-Kesira, a on od Ebu-Kilabe, da mu je Ebul-Melih rekao:
– Bili smo jednog oblačnog dana s Burejdom i on nam reče:
"Požurite s namazom, jer je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, kazao: 'Ko ostavi ikindija-namaz, propao mu je (taj) njegov posao.'"[1]

٥٩٤. حَدَّثَنَا مُعَاذُ بْنُ فَضَالَةَ قَالَ حَدَّثَنَا هِشَامٌ عَنْ يَحْيَى هُوَ ابْنُ أَبِي كَثِيرٍ عَنْ أَبِي قِلاَبَةَ أَنَّ أَبَا الْمَلِيحِ حَدَّثَهُ قَالَ كُنَّا مَعَ بُرَيْدَةَ فِي يَوْمٍ ذِي غَيْمٍ فَقَالَ بَكِّرُوا بِالصَّلاَةِ فَإِنَّ النَّبِيَّ ﷺ قَالَ مَنْ تَرَكَ صَلاَةَ الْعَصْرِ حَبِطَ عَمَلُهُ .

EZAN PO IZMAKU NAMASKOG VREMENA

باب الأَذَانِ بَعْدَ ذَهَابِ الْوَقْتِ

595. PRIČAO NAM JE Imran b. Mejsere, njemu Muhammed b. Fudajl, ovome Husajn prenoseći od Abdullaha b. Ebu-Katade, a on od svoga oca, koji je rekao:
Putovali smo s Vjerovjesnikom, sallallahu alejhi ve sellem, jedne noći i neko od ljudi reče: "Allahov Poslaniče, kad bi nas pustio da se zaustavimo i odmorimo!?"
– Bojim se da ne prespavate sabah-namaz – rekao je on.
– Ja ću vas probuditi – reče Bilal.
Oni su potom polegli, a Bilal se naslonio leđima na svoju kamilu i san ga je ovladao pa je zaspao. Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, probudio se kada se rub sunca već pomolio.
– Bilalu, kamo ono što si govorio? – upitao je (Alejhisselam).
– Nije me nikada ovako san spopao – odgovorio je on.

٥٩٥. حَدَّثَنَا عِمْرَانُ بْنُ مَيْسَرَةَ قَالَ حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ فُضَيْلٍ قَالَ حَدَّثَنَا حُصَيْنٌ عَنْ عَبْدِاللهِ ابْنِ أَبِي قَتَادَةَ عَنْ أَبِيهِ قَالَ سِرْنَا مَعَ النَّبِيِّ ﷺ لَيْلَةً فَقَالَ بَعْضُ الْقَوْمِ لَوْ عَرَّسْتَ بِنَا يَا رَسُولَ اللهِ قَالَ أَخَافُ أَنْ تَنَامُوا عَنِ الصَّلاَةِ قَالَ بِلاَلٌ أَنَا أُوقِظُكُمْ فَاضْطَجَعُوا وَأَسْنَدَ بِلاَلٌ ظَهْرَهُ إِلَى رَاحِلَتِهِ فَغَلَبَتْهُ عَيْنَاهُ فَنَامَ فَاسْتَيْقَظَ النَّبِيُّ ﷺ وَقَدْ طَلَعَ حَاجِبُ الشَّمْسِ فَقَالَ يَا بِلاَلُ أَيْنَ مَا قُلْتَ قَالَ مَا أُلْقِيَتْ عَلَيَّ نَوْمَةٌ مِثْلُهَا قَطُّ قَالَ إِنَّ اللهَ قَبَضَ أَرْوَاحَكُمْ حِينَ شَاءَ وَرَدَّهَا عَلَيْكُمْ حِينَ شَاءَ يَا بِلاَلُ قُمْ فَأَذِّنْ بِالنَّاسِ بِالصَّلاَةِ فَتَوَضَّأَ فَلَمَّا ارْتَفَعَتِ الشَّمْسُ وَابْيَاضَّتْ قَامَ فَصَلَّى .

Muslimanima to nije preporučljivo činiti, jer bi se time opteretili jednim novim obredom. S obzirom da jedni hadisi ovaj obred odobravaju a drugi ga zabranjuju, prednost treba davati zabrani i kloniti se takvih poslova.

1 Najbolje je klanjati svaki namaz u prvim časovima njegova nastupnog vremena, a naročito ikindiju u oblačnom danu. Vrijeme ikindije je kratko i u oblačnom danu ona lahko izmakne.

– Allah je, reče Alejhisselam, uzeo vaše duše kada je htio, a povratio vam ih opet kada je htio. Bilalu, ustani i oglasi svijetu namaz!
Potom je (Alejhisselam) uzeo abdest, i kada je sunce odskočilo i pojavilo se u punom sjaju, ustao je i klanjao.[2]

O ONOM KO JE PREDVODIO LJUDE U DŽEMATU PO ISTEKU NAMASKOG VREMENA

باب مَنْ صلَّى بالنَّاسِ جماعةً بعْدَ ذهابِ الْوقْتِ

596. PRIČAO NAM JE Mu'az b. Fedale, njemu Hišam prenoseći od Jahjaa, on od Ebu-Seleme, ovaj od Džabira b. Abdullaha da je Omer b. Hattab došao na dan (kopanja) hendeka po zalasku sunca, počeo grditi kurejšijske prvake i rekao:
– Allahov Poslaniče, skoro da ne klanjah ikindiju, jer je sunce ubrzo zašlo.

٥٩٦. حَدَّثَنَا مُعَاذُ بْنُ فَضَالَةَ قَالَ حَدَّثَنَا هِشَامٌ عَنْ يَحْيَى عَنْ أَبِي سَلَمَةَ عَنْ جَابِرِ بْنِ عَبْدِاللهِ أَنَّ عُمَرَ بْنَ الْخَطَّابِ جَاءَ يَوْمَ الْخَنْدَقِ بَعْدَ مَا غَرَبَتِ الشَّمْسُ فَجَعَلَ يَسُبُّ كُفَّارَ قُرَيْشٍ قَالَ يَا رَسُولَ اللهِ

2 Iz navedenog hadisa može se zaključiti:
– starješina zajednice treba po mogućnosti osobno da učestvuje u vojnom pohodu;
– građani mogu starješini zajednice predlagati poduzimanje mjera korisnih za zajednicu;
– pri naklanjavanju izmaklog namaza može se proučiti ezan.
Podijeljena su mišljenja pravnika o ovom pitanju. Predstavnici hanefijske škole smatraju da treba učiti i ezan i ikamet. Oni to potkrepljuju hadisom koga prenosi Imran b. Husajn, a bilježi Ebu-Davud i drugi muhaddisi: "... potom je Alejhisselam naredio mujezinu da prouči ezan. Mujezin je proučio ezan i on je klanjao dva rekata sabahskog sunneta, potom je proučio ikamet i (Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem) klanjao je farz sabaha."
Ovo mišljenje usvajaju Šafija, u svom prvotnom stavu (prije svog prelaska u Egipat), Ahmed Ebu-Sevr i Ibni Munzir.
Ako se naklanjava više izmaklih namaza, ezan i ikamet uči se samo pri početku naklanjavanja prvog minulog farz-namaza, a pri ostalim ostaje pravo izbora: može se ispred svakog farza proučiti i ezan i ikamet, a može samo ikamet. Ovo mišljenje zasniva se na postupku Alejhisselama koga Tirmizi u svojoj hadiskoj zbirci preko Ibni-Mes'uda donosi u ovom vidu: "Na dan Bitke na Hendeku izmakla su četiri namaza Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, tako da je od noći prošlo koliko je Allah htio da prođe. On je u toku noći naredio Bilalu da prouči ezan i on ga je proučio, a zatim je proučio ikamet i Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, naklanjao je podnevni farz. Zatim je proučio ikamet i on je naklanjao ikindiju. Potom je proučio ikamet i on je naklanjao akšam, a onda je Bilal opet proučio ikamet i on je klanjao jaciju."Poneki su ashabi prenijeli da je Alejhisselam naklanjao propuštene namaze i pritom je svaki put proučen i ezan i ikamet.
U "Tuhfetu" stoji: "Ezan i ikamet uči se samo ispred prvog naklanjavajućeg farza, a ispred ostalih farzova samo ikamet." Ovo mišljenje istakli su Šafija, u svom prvotnom mišljenju (prije svog odlaska u Egipat), i Nevevi u komentaru na "Muhezzeb".
Sevri, Evza'i i Ishak kažu: "Učenje ezana nije potrebno pri naklanjavanju prošlih namaza";
– preporučljivo je da se izmakli namaz odmah naklanja;
– naklanjavanje izmaklih namaza ne može se činiti kada Sunce izlazi i zalazi. Ebu-Bekr b. Muhamed b. Fadl kaže: "Nije dozvoljeno klanjati dok se god može gledati u Sunce po njegovom izlasku";
– sabahski sunnet naklanjava se s farzom samo ako se izmakli farz sabah-namaza naklanjava do podne istog dana.

– Allaha mi – rekao je Vjerovjesnik – nisam je ni ja klanjao.
Potom smo otišli do u (dolinu) Buthan i on je tu uzeo abdest za namaz, a uzeli smo ga i mi, i klanjao je ikindiju pošto je sunce već zašlo. Iza ikindije klanjao je akšam.[1]

مَا كِدْتُ أُصَلِّي الْعَصْرَ حَتَّى كَادَتِ الشَّمْسُ تَغْرُبُ قَالَ النَّبِيُّ ﷺ وَاللهِ مَا صَلَّيْتُهَا فَقُمْنَا إِلَى بُطْحَانَ فَتَوَضَّأَ لِلصَّلَاةِ وَتَوَضَّأْنَا لَهَا فَصَلَّى الْعَصْرَ بَعْدَ مَا غَرَبَتِ الشَّمْسُ ثُمَّ صَلَّى بَعْدَهَا الْمَغْرِبَ .

KO ZABORAVI KLANJATI NAMAZ, NEKA GA KLANJA KADA GA SE SJETI, A KLANJAT ĆE SAMO TAJ NAMAZ

باب مَنْ نَسِيَ صَلَاةً فَلْيُصَلِّ إِذَا ذَكَرَ وَلَا يُعِيدُ إِلَّا تِلْكَ الصَّلَاةَ

Ibrahim (Neha'i) priča: "Ko ispusti jedan namaz i ne naklanja ga dvadeset godina, on će naklanjati samo taj namaz."

وَقَالَ إِبْرَاهِيمُ مَنْ تَرَكَ صَلَاةً وَاحِدَةً عِشْرِينَ سَنَةً لَمْ يُعِدْ إِلَّا تِلْكَ الصَّلَاةَ الْوَاحِدَةَ .

1 Imam Ahmed iznosi isti slučaj u svom *Musnedu* u sljedećoj varijanti: "Na dan kopanja hendeka bili smo spriječeni klanjati namaz sve dok poslije akšama nije prošlo dugo vremena kada smo prestali s borbom. Kada se noć spustila, Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, pozvao je Bilala, on je proučio ikamet za podne-namaz i Alejhisselam je naklanjao podne kao što ga klanjaše u njegovo pravo vrijeme. Potom je Alejhisselam naredio Bilalu da prouči ikamet za ikindiju pa je on klanja kao i obično. Zatim je naredio da prouči ikamet za akšam i on ga je isto tako klanjao. Konačno je Bilal proučio ikamet za jaciju i Alejhisselam je klanjao kao što je klanjaše u njeno redovno vrijeme." To je bilo sve, kaže Ebu-Seid Hudri, prije objavljivanja ajeta o klanjanju namaza u danima ugroženosti od neprijatelja.
Malik u *Muvettau* navodi da su Alejhisselamu i muslimanima pri kopanju hendeka prošli podne i ikindija, Nesai u svom *Sunenu* navodi podne, ikindiju, akšam i jaciju u njenom prvom nastupnom vremenu, a Tirmizi ističe četiri namaza.
U izloženom nema proturječja, jer se prokop oko Medine kopao nekoliko dana i Alejhisselamu su izmakla jednom četiri, drugi put dva, odnosno jedan namaz.
Čini se da je Alejhisselam u gornjem slučaju zaboravio na vrijeme pojednih namaza. Imam Ahmed u svojoj zbirci hadisa navodi:
– U godini kada se desila bitka protiv plemena (*Ahzab*), Alejhisselam je klanjao akšam i nakon što je klanjao upitao je: "Zna li iko od vas da sam klanjao ikindiju?"
– Ne, nisi je klanjao, Allahov Poslaniče – odgovorili su prisutni.
Tada je naredio mujezinu da prouči ezan, zatim ustao i klanjao ikindiju, a poslije nje ponovo klanjao akšam.
Iz hadisa se može zaključiti:
– dozvoljeno je čovjeku da se zakune iako to od njega nije traženo, ako je to u interesu zajednice, ili da se kod sagovornika stekne uvjerenje o istinitosti govora;
– Alejhisselam je naklanjao ikindiju zajednički s prisutnim ashabima, a potom klanjao akšam dok je bilo još bjeline na zapadu;
– Alejhisselamova prijatnost i taktičnost prema ashabima bijaše uvijek, pa i u danima životne opasnosti;
– minuli farz-namazi naklanjavaju se po redu onako kako su prolazili. Nužnost redoslijeda, po mjerodavnom stavu malikijskog mezheba, otpada zaboravom na izmakli namaz.
– Darekutni i Bejheki u svojim *Sunenima* navode Alejhisselamovu izjavu:
"Ko zaboravi klanjati jedan namaz i sjeti ga se tek klanjajući za imamom drugi namaz, dovršit će taj započeti namaz, a potom će naklanjati onaj što ga je ranije zaboravio. Iza toga ponovo će klanjati onaj namaz koga je već bio klanjao s imamom";
– zakonito je i pravilno proučiti ezan i za naklanjavanje obligatnih namaza.

597. PRIČAO NAM JE Ebu-Nu'ajm i Musa b. Ismail, njima Hemmam prenoseći od Katade, on od Enesa, a ovaj od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, da je rekao:
– Ko zaboravi klanjati jedan namaz, neka ga naklanja kada ga se sjeti. Za njega nema nikakva otkupa, nego da se (naknadno) klanja: "Obavljaj namaz kada Me se sjetiš!"[2]
Musa je rekao kako je Hemmam kazao da je čuo (Katadu) gdje poslije kaže: "... obavljaj (klanjanje) namaza kada Me se sjetiš!"
I Habban je kazao da mu je isti hadis pričao Hemmam, njemu Katade, ovome Enes prenoseći ga od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem.[3]

٥٩٧. حَدَّثَنَا أَبُو نُعَيْمٍ وَمُوسَى بْنُ إِسْمَاعِيلَ قَالَا حَدَّثَنَا هَمَّامٌ عَنْ قَتَادَةَ عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ مَنْ نَسِيَ صَلَاةً فَلْيُصَلِّ إِذَا ذَكَرَهَا لَا كَفَّارَةَ لَهَا إِلَّا ذَلِكَ (وَأَقِمِ الصَّلَاةَ لِذِكْرِي) قَالَ مُوسَى قَالَ هَمَّامٌ سَمِعْتُهُ يَقُولُ بَعْدُ وَأَقِمِ الصَّلَاةَ لِلذِّكْرَى قَالَ أَبُو عَبْد اللهِ وَقَالَ حَبَّانُ حَدَّثَنَا هَمَّامٌ حَدَّثَنَا قَتَادَةُ حَدَّثَنَا أَنَسٌ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ نَحْوَهُ .

NAMAZI SE NAKLANJAVAJU PO REDU

باب قضاء الصلاة الأولى فالأولى

598. PRIČAO NAM JE Museddded, njemu Jahja Kattan kojeg je obavijestio Hišam da mu je ispričao Jahja, a on je sin Ibni-Ebu-Kesira, prenoseći od Ebu-Seleme, a on od Džabira b. Abdullaha, da je rekao:
– Omer je na dan (kopanja) hendeka (oko Medine) počeo grditi njihove (kurejšijske) nevjernike i kazao: "Zamalo što ne klanjah ikindiju, sunce zađe!"
– Potom smo se spustili – kaže Džabir – u Buthan i (Alejhisselam) klanja ikindiju po zalasku sunca, a zatim i akšam.

٥٩٨. حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ قَالَ حَدَّثَنَا يَحْيَى الْقَطَّانُ أَخْبَرَنَا هِشَامٌ قَالَ حَدَّثَنَا يَحْيَى هُوَ ابْنُ أَبِي كَثِيرٍ عَنْ أَبِي سَلَمَةَ عَنْ جَابِرِ بْنِ عَبْدِاللهِ قَالَ جَعَلَ عُمَرُ يَوْمَ الْخَنْدَقِ يَسُبُّ كُفَّارَهُمْ وَقَالَ مَا كِدْتُ أُصَلِّي الْعَصْرَ حَتَّى غَرَبَتْ قَالَ فَنَزَلْنَا بُطْحَانَ فَصَلَّى بَعْدَ مَا غَرَبَتِ الشَّمْسُ ثُمَّ صَلَّى الْمَغْرِبَ .

---

2 Hemmam je jedanput čuo Katadu da kaže: Li zikri, kako je to po poznatom kiraetu. Inače, o ovom dijelu ajeta postoje mnoga tumačenja, a ono koje nam se čini najprihvatljivije jeste tumačenje Turbešija koji kaže: "Ovaj ajet podrazumijeva mnoge aspekte tumačenja, ali je nužno da se on protumači na način koji se slaže s kontekstom hadisa." Prema tome, ovo znači: Obavljaj namaz pri sjećanju na namaz, jer kad god ga se čovjek sjeti, sjeti se i Uzvišenog Allaha. Ovo bi se moglo protumačiti i tako što se pretpostavi prvi član genitivne veze (mudaf), pa bi zamišljeno značenje glasilo: Obavljaj namaz pri sjećanju na Moj namaz. Isto tako, moguće je da je spojena lična zamjenica, koja se odnosi na Uzvišenog Allaha, došla umjesto zamjenice koja bi se odnosila na namaz zbog njegove posebnosti i velike važnosti. (prim. rec.)

3 Katade je za gornji slučaj drugom prilikom rekao:
– Ko od vas prespava namaz ili ga zaboravi, neka ga klanja kada ga se sjeti, jer je Allah rekao: "Klanjaj namaz pri sjećanju na Mene!"
Iz navedenog hadisa može se zaključiti:
– zaboravljeni namaz mora se naklanjati;
– namaz je osobna dužnost muslimana.

POKUĐENO JE KASNO SIJELJENJE POSLIJE JACIJE

باب مَا يُكْرَهُ مِنَ السَّمَرِ بَعْدَ الْعِشَاءِ

599. PRIČAO NAM JE Musedded, njemu Jahja, ovome Avf prenoseći od Ebu-Minhala, da je rekao:
– Otišao sam sa svojim ocem do Ebu-Berze Eslemije i moj mu otac reče: "Ispričaj nam kako je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, klanjao propisane namaze.
– Ebu-Berze odgovori: "Podne, koje vi nazivate prvim, klanjao je kada bi sunce kliznulo (sa zenita); ikindiju bi klanjao tako da bi se pojedinac od nas vratio (iz džamije) svojoj porodici do nakraj Medine, a sunce još jako sija. Zaboravio sam šta je rekao o akšamu, a jaciju voljaše da odgađa do u kasno doba noći; spavanje prije jacije i razgovaranje poslije nje je mrzio. Jutarnji namaz bi završavao kada bi pojedinac od nas mogao raspoznati svoga druga, a u njemu bi učio od 60 do 100 (ajeta)."

٥٩٩. حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ قَالَ حَدَّثَنَا يَحْيَى قَالَ حَدَّثَنَا عَوْفٌ قَالَ حَدَّثَنَا أَبُو الْمِنْهَالِ قَالَ انْطَلَقْتُ مَعَ أَبِي إِلَى أَبِي بَرْزَةَ الْأَسْلَمِيِّ فَقَالَ لَهُ أَبِي حَدِّثْنَا كَيْفَ كَانَ رَسُولُ اللهِ ﷺ يُصَلِّي الْمَكْتُوبَةَ قَالَ كَانَ يُصَلِّي الْهَجِيرَ وَهِيَ الَّتِي تَدْعُونَهَا الْأُولَى حِينَ تَدْحَضُ الشَّمْسُ وَيُصَلِّي الْعَصْرَ ثُمَّ يَرْجِعُ أَحَدُنَا إِلَى أَهْلِهِ فِي أَقْصَى الْمَدِينَةِ وَالشَّمْسُ حَيَّةٌ وَنَسِيتُ مَا قَالَ فِي الْمَغْرِبِ قَالَ وَكَانَ يَسْتَحِبُّ أَنْ يُؤَخِّرَ الْعِشَاءَ قَالَ وَكَانَ يَكْرَهُ النَّوْمَ قَبْلَهَا وَالْحَدِيثَ بَعْدَهَا وَكَانَ يَنْفَتِلُ مِنْ صَلَاةِ الْغَدَاةِ حِينَ يَعْرِفُ أَحَدُنَا جَلِيسَهُ وَيَقْرَأُ مِنَ السِّتِّينَ إِلَى الْمِائَةِ.

SIJELJENJE POSLIJE JACIJE RADI PROUČAVANJA FIKHA I DRUGOG DOBRA

باب السَّمَرِ فِي الْفِقْهِ وَالْخَيْرِ بَعْدَ الْعِشَاءِ

600. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Sabah, njemu Ebu-Ali Hanefi, ovome Kurre b. Halid, koji je rekao:
– Iščekivali smo Hasana (Basrija) koji se zadržao do blizu vremena svog uobičajenog odlaska. Konačno je došao (u džamiju) i ispričao: "Pozvali su nas ovi naši susjedi (i zadržali)" i reče da je Enes kazao: "Jedne noći iščekivali smo (u džamiji) Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, i kada je stigao, bilo je već pola noći; došao je, klanjao nam, a onda održao predavanje rekavši:
'Pazite, ostali je svijet već klanjao i pospao, a vi se smatrate da ste u namazu sve dok ste u iščekivanju namaza.' 'Svijet je na dobru', rekao je Hasan, 'dok

٦٠٠. حَدَّثَنَا عَبْدُ اللهِ بْنُ الصَّبَّاحِ قَالَ حَدَّثَنَا أَبُو عَلِيٍّ الْحَنَفِيُّ حَدَّثَنَا قُرَّةُ بْنُ خَالِدٍ قَالَ انْتَظَرْنَا الْحَسَنَ وَرَاثَ عَلَيْنَا حَتَّى قَرُبْنَا مِنْ وَقْتِ قِيَامِهِ فَجَاءَ فَقَالَ دَعَانَا جِيرَانُنَا هَؤُلَاءِ ثُمَّ قَالَ قَالَ أَنَسُ بْنُ مَالِكٍ انْتَظَرْنَا النَّبِيَّ ﷺ ذَاتَ لَيْلَةٍ حَتَّى كَانَ شَطْرُ اللَّيْلِ يَبْلُغُهُ فَجَاءَ فَصَلَّى لَنَا ثُمَّ خَطَبَنَا فَقَالَ أَلَا إِنَّ النَّاسَ قَدْ صَلَّوْا ثُمَّ رَقَدُوا وَإِنَّكُمْ لَمْ تَزَالُوا فِي صَلَاةٍ مَا انْتَظَرْتُمُ الصَّلَاةَ قَالَ الْحَسَنُ

god iščekuje dobro'."
– To je – kaže Kurre – prenio Enes direktno od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem.

وَإِنَّ الْقَوْمَ لَا يَزَالُونَ بِخَيْرٍ مَا انْتَظَرُوا الْخَيْرَ قَالَ قُرَّةُ هُوَ مِنْ حَدِيثِ أَنَسٍ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ .

601. PRIČAO NAM JE Ebul-Jeman, njega obavijestio Šu'ajb prenoseći od Zuhrija, ovome kazao Salim b. Abdullah b. Omer i Ebu-Bekr b. Ebu-Hasme, da je Abdullah b. Omer rekao:
– Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, klanjao je pri koncu svoga života jacija-namaz i, pošto je predao selam, ustao je i rekao: "Jeste li uočili ovu vašu noć?! Na kraju stoljeća neće na ovoj zemlji biti nikoga od onih koji su na njoj danas."
Svijet se uplašio izjave Allahovog Poslanika i izraz "stotinu godina" krivo prepričavao u ovom i sličnim hadisima. Međutim, Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao je: "Neće niko od onih, koji se danas nalaze na površini zemlje, ostati...", namjeravajući time reći da će za stotinu godina ljudi pomrijeti.[1]

٦٠١. حَدَّثَنَا أَبُو الْيَمَانِ قَالَ أَخْبَرَنَا شُعَيْبٌ عَنِ الزُّهْرِيِّ قَالَ حَدَّثَنِي سَالِمُ بْنُ عَبْدِاللهِ بْنِ عُمَرَ وَأَبُو بَكْرِ ابْنُ أَبِي حَثْمَةَ أَنَّ عَبْدَاللهِ بْنَ عُمَرَ قَالَ صَلَّى النَّبِيُّ ﷺ صَلَاةَ الْعِشَاءِ فِي آخِرِ حَيَاتِهِ فَلَمَّا سَلَّمَ قَامَ النَّبِيُّ ﷺ فَقَالَ أَرَأَيْتَكُمْ لَيْلَتَكُمْ هَذِهِ فَإِنَّ رَأْسَ مِائَةٍ لَا يَبْقَى مِمَّنْ هُوَ الْيَوْمَ عَلَى ظَهْرِ الْأَرْضِ أَحَدٌ فَوَهِلَ النَّاسُ فِي مَقَالَةِ رَسُولِ اللهِ ﷺ إِلَى مَا يَتَحَدَّثُونَ مِنْ هَذِهِ الْأَحَادِيثِ عَنْ مِائَةِ سَنَةٍ وَإِنَّمَا قَالَ النَّبِيُّ ﷺ لَا يَبْقَى مِمَّنْ هُوَ الْيَوْمَ عَلَى ظَهْرِ الْأَرْضِ يُرِيدُ بِذَلِكَ أَنَّهَا تَخْرِمُ ذَلِكَ الْقَرْنَ .

SIJELJENJE S GOSTOM I UKUĆANIMA

باب السمر مع الضيف والأهل

602. PRIČAO NAM JE Ebu-Nu'man, njemu Mu'temir b. Sulejman, ovome njegov otac, a njemu Ebu-Usman prenoseći od Abdur-Rahmana b. Ebu-Bekra da je "družina sa trijema" (Muhammedove džamije u Medini) bila skupina siromašnih ljudi, pa je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Onaj ko od vas ima hrane za dvojicu, neka sobom vodi trećega, a ko ima za četvericu, neka vodi petog ili još i šestog."
Ebu-Bekr doveo je sebi trojicu, a Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, odveo desetericu. "Tu sam bio", kaže (Abdur-Rahman), "ja, moj otac i

٦٠٢. حَدَّثَنَا أَبُو النُّعْمَانِ قَالَ حَدَّثَنَا مُعْتَمِرُ بْنُ سُلَيْمَانَ قَالَ حَدَّثَنَا أَبِي حَدَّثَنَا أَبُو عُثْمَانَ عَنْ عَبْدِالرَّحْمَنِ بْنِ أَبِي بَكْرٍ أَنَّ أَصْحَابَ الصُّفَّةِ كَانُوا أُنَاسًا فُقَرَاءَ وَأَنَّ النَّبِيَّ ﷺ قَالَ مَنْ كَانَ عِنْدَهُ طَعَامُ اثْنَيْنِ فَلْيَذْهَبْ بِثَالِثٍ وَإِنْ أَرْبَعٌ فَخَامِسٌ أَوْ سَادِسٌ وَأَنَّ أَبَا بَكْرٍ جَاءَ بِثَلَاثَةٍ فَانْطَلَقَ النَّبِيُّ ﷺ بِعَشَرَةٍ قَالَ فَهُوَ أَنَا وَأَبِي وَأُمِّي فَلَا أَدْرِي قَالَ

1 Beskorisna noćna sijela nisu poželjna. Mudžahid je rekao: "Pokuđeno je ne spavati noću, poslije jacije, osim onome ko klanja, ko je putnik ili ko izučava nauku."

moja majka."

– Ne znam – rekao je (Ebu-Usman) – (da je Abdur-Rahman spomenuo) "... i moja žena i poslužitelj nas, i Ebu-Bekrove kuće."

Ebu-Bekr je večerao kod Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, i zadržao se kod njega dok se klanjala jacija. Kasnije se opet vratio i ostao dok Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, nije večerao. Kući je došao tek pošto je prošao dio noći, koliko je to Allah htio. Njegova žena rekla mu je: "Šta te je zadržalo da nisi došao gostima?", ili je rekla: "... tvome gostu?"

– Zar im nisi dala večeru? – upitao je (Ebu-Bekr).

– Sustegli su se dok ti ne dođeš – odgovorila je ona.

– Nuđeni su i nisu je htjeli.

– Ja sam otišao (kaže Abdur-Rahman) i sakrio se (sklonio se), a Ebu-Bekr je viknuo: "Nevaljalče!" Prijetio je čupanjem ušiju i nosa i grdio ga (govoreći: "Da Bog da ti se nos unakazio!"), a onda rekao: "Jedite, ne bilo vam prijatno! Ja, Allaha mi, neću to nikako jesti", rekao je Ebu-Bekr.[1]

– Kunem se Allahom, nismo uzeli nijednog zalogaja, a da se hrana nije odozdo još više povećala, tako da su se, priča prenosilac, svi najeli, a i ostalo više nego što je bilo prije toga. Vidio je i Ebu-Bekr da je hrane bilo kao i ranije ili pak još i više i svojoj ženi reče: "Sestro Benu-Firasa, šta je ovo?"

– Ništa, utješno je, nje je sada više za tri puta nego ranije! Tada je te hrane jeo i Ebu-Bekr i dodao: "Ono je bilo od satane", mišljaše na svoju zakletvu. Potom je pojeo još jedan zalogaj, a ostalo odnio Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, gdje je kod njega ostala do sutra.

Između nas i jednog naroda (plemena) bio je mirovni ugovor kome je rok istekao pa smo (pridošli svijet)

وَامْرَأَتِي وَخَادِمٌ بَيْنَنَا وَبَيْنَ بَيْتِ أَبِي بَكْرٍ وَإِنَّ أَبَا
بَكْرٍ تَعَشَّى عِنْدَ النَّبِيِّ ﷺ ثُمَّ لَبِثَ حَيْثُ صُلِّيَتِ
الْعِشَاءُ ثُمَّ رَجَعَ فَلَبِثَ حَتَّى تَعَشَّى النَّبِيُّ ﷺ
فَجَاءَ بَعْدَ مَا مَضَى مِنَ اللَّيْلِ مَا شَاءَ اللَّهُ قَالَتْ
لَهُ امْرَأَتُهُ وَمَا حَبَسَكَ عَنْ أَضْيَافِكَ أَوْ قَالَتْ
ضَيْفِكَ قَالَ أَوَمَا عَشَّيْتِيهِمْ قَالَتْ أَبَوْا حَتَّى
تَجِيءَ قَدْ عُرِضُوا فَأَبَوْا قَالَ فَذَهَبْتُ أَنَا فَاخْتَبَأْتُ
فَقَالَ يَا غُنْثَرُ فَجَدَّعَ وَسَبَّ وَقَالَ كُلُوا لَا هَنِيئًا
فَقَالَ وَاللَّهِ لَا أَطْعَمُهُ أَبَدًا وَايْمُ اللَّهِ مَا كُنَّا نَأْخُذُ
مِنْ لُقْمَةٍ إِلَّا رَبَا مِنْ أَسْفَلِهَا أَكْثَرُ مِنْهَا قَالَ يَعْنِي
حَتَّى شَبِعُوا وَصَارَتْ أَكْثَرَ مِمَّا كَانَتْ قَبْلَ ذَلِكَ
فَنَظَرَ إِلَيْهَا أَبُو بَكْرٍ فَإِذَا هِيَ كَمَا هِيَ أَوْ أَكْثَرُ مِنْهَا
فَقَالَ لِامْرَأَتِهِ يَا أُخْتَ بَنِي فِرَاسٍ مَا هَذَا قَالَتْ لَا
وَقُرَّةِ عَيْنِي هِيَ الْآنَ أَكْثَرُ مِنْهَا قَبْلَ ذَلِكَ بِثَلَاثِ
مَرَّاتٍ فَأَكَلَ مِنْهَا أَبُو بَكْرٍ وَقَالَ إِنَّمَا كَانَ ذَلِكَ مِنَ
الشَّيْطَانِ يَعْنِي يَمِينَهُ ثُمَّ أَكَلَ مِنْهَا لُقْمَةً ثُمَّ حَمَلَهَا
إِلَى النَّبِيِّ ﷺ فَأَصْبَحَتْ عِنْدَهُ وَكَانَ بَيْنَنَا وَبَيْنَ

1 Ebu-Bekr je bio ljut i ovo je rekao jer je mislio da je njegov sin zanemario gosta. Kada je saznao da njegov sin nije napravio propust, već gosti nisu htjeli jesti iako je on opunomoćio svoga sina da ih ugosti, pa ih je zbog toga htio prekoriti. Neki kažu da je Ebu-Bekr ovom izrekom htio reći da nisu na vrijeme uživali u hrani. (prim. rec.)

podijelili na 12 ljudi i sa svakim od njih bilo je još svijeta toliko da Allah najbolje zna koliko ga je bilo sa svakom grupom. Svi su oni jeli toga jela, ili kako je to Abdur-Rahman b. Ebu-Bekr kazao.[2]

قَوْمٍ عَقْدٌ فَمَضَى الأَجَلُ فَفَرَّقَنَا اثْنَا عَشَرَ رَجُلاً مَعَ كُلِّ رَجُلٍ مِنْهُمْ أُنَاسٌ اللهُ أَعْلَمُ كَمْ مَعَ كُلِّ رَجُلٍ فَأَكَلُوا مِنْهَا أَجْمَعُونَ أَوْ كَمَا قَالَ .

2 Iz navedenog hadisa može se zaključiti:
– starješina zajednice može u danima prehrambene krize poduzeti plansku raspodjelu hrane na teret imućnijih. Bogatiji trebaju uzeti siromašne na ishranu upravo onoliko koliko imaju i svojih ukućana pa i još više;
– gost ponuđen punom trpezom treba saček ati s jelom dok za nju sjedne i kućedomaćin;
– grupno jedenje zdravih osoba iz jedne posude doprinosi napretku domaćinstva;
– briga Ebu-Bekra za Alejhisselamom bila je veća od brige za vlastitom porodicom;
– roditelj treba dijete učiti dobru, može ga ružiti za učinjeni propust i zaprijetiti odgovarajućom kaznom;
– prema gostu treba biti prijatan i gostoljubiv, a od pripremljenih ponuda poslati štogod i svojim bližim susjedima;
– dozvoljeno je suprugu zvati njenim djevojačkim prezimenom ili uobičajenim pristojnim nadimkom.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

U ime Allaha, Svemilosnog, Samilosnog!

كِتَابُ الأَذَانِ

EZAN

NASTANAK EZANA

بَابُ بَدْءِ الأَذَانِ

I riječi Uzvišenog: "Kada se pozovete na namaz, nevjernici to uzimaju kao izrugivanje i igru. To je zato što su to ljudi koji ne razumiju"; i Njegove riječi:
"... kada se pozove u petak na namaz, požurite na spominjanje Allaha..."[1]

وَقَوْلُهُ عَزَّ وَجَلَّ (وَإِذَا نَادَيْتُمْ إِلَى الصَّلاَةِ اتَّخَذُوهَا هُزُوًا وَلَعِبًا ذَلِكَ بِأَنَّهُمْ قَوْمٌ لاَ يَعْقِلُونَ) وَقَوْلُهُ (إِذَا نُودِيَ لِلصَّلاَةِ مِنْ يَوْمِ الْجُمُعَةِ) .

603. PRIČAO NAM JE Imran b. Mejsere, njemu Abdul-Varis, ovome Halid Hazza prenoseći od Ebu-Kilaba, a on od Enesa b. Malika, koji je kazao:
"Ashabi su spominjali vatru i zvono, potom su spominjali Jevreje i kršćane, pa je Bilalu naređeno da ezan uči parno (ponavlja svaku rečenicu), a ikamet neparno."[2]

٦٠٣ . حَدَّثَنَا عِمْرَانُ بْنُ مَيْسَرَةَ حَدَّثَنَا عَبْدُ الْوَارِثِ حَدَّثَنَا خَالِدٌ الْحَذَّاءُ عَنْ أَبِي قِلاَبَةَ عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ قَالَ ذَكَرُوا النَّارَ وَالنَّاقُوسَ فَذَكَرُوا الْيَهُودَ وَالنَّصَارَى فَأُمِرَ بِلاَلٌ أَنْ يَشْفَعَ الأَذَانَ وَأَنْ يُوتِرَ الإِقَامَةَ .

---

1 Tekst ezana utvrđen je hadisom, a koristi se za objavljivanje nastupa namaskih vremena i zajedničko obavljanje namaza, pri pojavi oluje, osvojenja grada ili pokrajine, pri nadijevanju imena novorođenčetu i slično.
Ezan je tekstualno kratak, a sadržajno velik. On počinje veličanjem Allaha, dželle šanuhu, priznavanjem Njegova jedinstva i Muhammedova poslanstva, poziva na pravovremeno obavljanje vjerskih obreda, na zahvalnost Stvoritelju na brojnim blagodatima, na sreću i spas na obadva svijeta. Ponavljanje rečenica ezana upozorava na potrebu razmišljanja o principima i velikim mislima islamske nauke. Ezan je javno manifestovanje islamskog učenja.
Ibni-Abbas smatra da je tekst ezana utvrđen u Medini prilikom objave 9. ajeta sure El-Džumu'a: "O vjernici, kada se pozovete u petak na namaz, požurite na spominjanje Allaha i ostavite trgovanje. To vam je bolje, ako znate."

2 Ebuš-Šejh ibn Hajjan gornji slučaj daje u slijedećoj varijanti:
– U prvo doba poslije Hidžre, kada bi nastupilo vrijeme klanjanja namaza, krenuo bi kroz Medinu koji čovjek i vikao: "Namaz, namaz!" To je ljudima teško palo pa su ashabi predlagali da se za te potrebe koristi

604. PRIČAO NAM JE Mahmud b. Gajlan, njemu Abdur-Rezzak kazavši da ga je obavijestio Ibni-Džurejdž, a njega Nafi‘, da je Ibn-Omer govorio: – Kada su muslimani došli u Medinu, sakupljali su se i s poteškoćom određivali vrijeme klanjanja namaza. Na njega se tada ne pozivaše (ezanom). Jednog dana oni su o tome raspravljali i neko između njih reče. "Uzmite zvono, kao što je zvono kršćana!" a drugi od njih reče: "Ne, nego trubu, kao što je truba Jevreja!" Tada je Omer kazao: "Što ne bi slali nekog čovjeka koji bi redovno pozivao na namaz?" Potom je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
"Bilale, ustani i uči ezan za namaz!"[1]

٦٠٤. حَدَّثَنَا مَحْمُودُ بْنُ غَيْلَانَ قَالَ حَدَّثَنَا عَبْدُالرَّزَّاقِ قَالَ أَخْبَرَنَا ابْنُ جُرَيْجٍ قَالَ أَخْبَرَنِي نَافِعٌ أَنَّ ابْنَ عُمَرَ كَانَ يَقُولُ كَانَ الْمُسْلِمُونَ حِينَ قَدِمُوا الْمَدِينَةَ يَجْتَمِعُونَ فَيَتَحَيَّنُونَ الصَّلَاةَ لَيْسَ يُنَادَى لَهَا فَتَكَلَّمُوا يَوْمًا فِي ذَلِكَ فَقَالَ بَعْضُهُمُ اتَّخِذُوا نَاقُوسًا مِثْلَ نَاقُوسِ النَّصَارَى وَقَالَ بَعْضُهُمْ بَلْ بُوقًا مِثْلَ قَرْنِ الْيَهُودِ فَقَالَ عُمَرُ أَوَلَا تَبْعَثُونَ رَجُلًا يُنَادِي بِالصَّلَاةِ فَقَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ يَا بِلَالُ قُمْ فَنَادِ بِالصَّلَاةِ .

zvono. Alejhisselam je primijetio da je to kršćanski običaj.
– Da uzmemo trubu? – upitali su ashabi.
– To su uobičajili Jevreji – odgovorio je Alejhisselam.
– Da ložimo vatru? – rekli su prisutni.
– To dolikuje vatropoklonicima – kazao je on.
Potom je Alejhisselam naredio Bilalu da prouči ezan ponavljajući svaku rečenicu, a ikamet bez ponavljanja.
Bejheki u *Suneni kebiru* i Ebu-Avane u svom *Sahihu* iznose da je Bilal učio i ezan i ikamet ponavljajući u njima svaku rečenicu.
Prema navodima Tirmizija Bilal je poučio Ebu-Mahzura učenju ezana i ikameta ponavljajući ga dva puta, a Tahavi iznosi da je Seleme b. Ekve‘ učio ezan i ikamet opetujući rečenice teksta!"
Mudžahid tvrdi da je neparno učenje ikameta novina uvedena od nekih rukovodilaca.
Prema izloženom ikamet treba učiti u rečenicama koje se parno ponavljaju. Ovo je stav Ebu-Hanife, a hadis koga je Buhari zabilježio derogiran je kasnijom Alejhisselamovom izjavom koju prenosi Ebu-Enes i Ebu-Mahzure, a izrečena je na dan Bitke na Hunejnu.
Muhaddisi iznose kako je Alija, radijallahu anhu, prošao pokraj nekog mujezina koji učaše ikamet ne opetujući rečenice njegova teksta pa mu je doviknuo: "Nemao majke, uči ikamet opetujući rečenice teksta!"
Po mišljenju Ibni-Munzira učenje ezana je kolektivna dužnost (farzi-kifaje) džemata, bilo to na putovanju ili u mjestu stalnog boravka. Malik smatra da je učenje ezana vadžib za namaz koji se klanja skupno u džamiji, dok Ata i Mudžahid drže da namaz obavljen bez ezana nije punovažan, a to smatra i Evza‘i i kaže da ga treba obnoviti dok još traje njegovo vrijeme. Muhammed b. Hasan učenje ezana uvrstava u vadžib dužnosti i kaže: "Kada bi stanovništvo nekog naselja jednoglasno napustilo učenje ezana, ja bih protiv njih poduzeo i vojnu akciju, a ako bi to učinio pojedinac, ja bih ga istukao i pritvorio."
U *El-Muhitu*, *Et-Tuhfetu* i *El-Hidaji* stoji da je učenje ezana pritvrđeni sunnet (sunneti muekkede). Ovo mišljenje zastupa Šafija i Ishak, a Nevevi kaže da je to stav većine učenjaka (pravnika).

1 U danima konsultovanja o načinu obznane nastupanja namaskih vremena Ebu-Abdullah b. Zejd sanjaše kako neki čovjek obilazi oko njega sa zvonom u ruci i on ga upita:
– Allahov robe, hoćeš li mi prodati to zvono?
– Šta bi radio s njim? – upita on.
– Zvonjenjem, oglašavali bismo zajedničko obavljanje namaza.
– Hoćeš li da te uputim na nešto bolje od ovoga? – reče on.
– Svakako – odgovorio sam.
– Tada mi on izgovori: "Allahu ekber – četiri puta, ešhedu en la ilahe illellah – dva puta, ešhedu enne

Muhammeden resulullah – dva puta, hajje ales-salah – dva puta, hajje alel-felah – dva puta, Allahu ekber – dva puta, la ilahe illellah – jedanput."

Potom je rekao: "Kada budeš htio klanjati namaz, prouči: Allahu ekber dva puta, ostale rečenice jedanput i na koncu kad kametis-salatu dva puta i Allahu ekber opet dva puta."

Sutradan je Abdullah b. Zejd ispričao Vjerovjesniku svoj san, a on mu reče: "Taj san bit će, ako Allah da, stvarnost. Pouči Bilala tome što si sanjao i on će tako učiti ezan, jer on ima jači glas od tebe." Pošto je Bilal naučio gornji tekst, proučio je ezan koga je čuo Omer b. Hattab u svojoj kući i zaogmute odore došao pred džamiju rekavši: "Allahov Poslaniče, tako mi Onoga koji te je s istinom poslao, i ja sam takav tekst ezana sanjao."

– Hvala Allahu – reče Alejhisselam.

Ovaj slučaj zabilježili su u svojim hadiskim zbirkama Tirmizi, Ibni-Madže, Ibni-Hibban i Ahmed ibni Hanbel u svom *Musnedu*, a Ebu-Davud ga donosi u slijedećoj varijanti:

– Vjerovjesnik je razmišljao o metodi poziva na zajedničko obavljanje vjerskih obreda. Neki su predlagali isticanje zastave, drugi sviranje na trubu, a neko lupanje zvona, što je Alejhisselam odbio. Razgovoru je prisustvovao i Abdullah ibni Zejd koji se brinuo za pravovremeno prikupljanje muslimana zajedničkom klanjanju namaza. On je pod uticajem tih misli zaspao i u snu mu je prikazan gornji tekst ezana koga je sutradan citirao Alejhisselamu.

Omer, radijallahu anhu, na isti način je poučen tekstu ezana na 20 dana prije, ali ga nije nikom izložio i tako ga je u tom Abdullah ibn Zejd pretekao.

Iz hadisa se može zaključiti:

– Ezan se uči stojeći i po mogućnosti na što uzdignutijem mjestu. Ovo je sunnet po mišljenju pravnika hanefijske škole. U *Muhitu* se ističe: "Nema štete proučiti ezan sjedeći za individualni namaz ako se pazi na ostale uobičajenosti, a ako se ezan tako prouči na ime zajedničkog klanjanja s imamom, namaz je punovažan, samo nedostaju uobičajene sunnet vrline;"

– Davudi ističe da je Džibril saopćio ezan Allejhisselamu na 8 dana prije nego što su ga usnili Abdullah ibn Zejd i Omer ibn Hattab, a Suhejli misli da ga je Alejhisselam čuo za vrijeme Mi'radža.

– Tirmizi u svom *Sunenu* navodi da je Alejhisselam prilikom jednog putovanja proučio ezan i s ashabima klanjao namaz dok su svi sjedili na svojim jahalicama, jer je: "nebo bilo iznad njih, a blato i vlažnost ispod njih";

– Šafija i Malik smatraju da oba šehadeta u ezanu po njihovom opetovanom učenju treba još jednom glasnije proučiti, a imam Ahmed to ostavlja na volju i odluku mujezinu.

– Šafija i Malik drže se izjave Ebu-Mahzura, da mu je Alejhisselam učeći ezan tako proučio. Ebu-Hanife i ostali pravnici daju prednost tekstu navedenom po Abdullahu ibni Zejdu, ističući da je Alejhisselam tekstove šehadeta ponavljao Mahzureu više puta samo zato da ih on bolje zapamti, a ne da ih pri učenju ezana i dalje tako i toliko puta ponavlja.

Taberani u svom "El-Mu'džemul-evsatu" navodi da je sam Ebu-Mahzure jednom prilikom rekao: "Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, proučio mi je ezan sve riječ po riječ (slovo po slovo), proučivši: Allahu ekber, Allahu ekber..." sve do kraja ezana i tu Ebu-Mahzure nije četiri puta proučio šehadet.

Bilal je mujezinio u doba Alejhisselama i Ebu-Bekra, radijallahu anhu, i šehadet je opetovano učio isto kao i druge dijelove ezana;

– početni tekbir treba izgovoriti četiri puta. Malikije to čine samo dva puta, oslanjajući se opet na riječi spomenutog Ebu-Mahzura:

– poslije teksta "Hajje alel-felah" u sabahskom ezanu treba dva puta izgovoriti "Es-salatu hajrun minen-neum." Taberani u svom *Mu'džemul-kebiru* ističe da je jednom prilikom Bilal došao učiti ezan za sabah-namaz i zatekavši Alejhisselama na spavanju, dodao iza rečenice "Hajje 'alel-felah" još "Es-salatu hajrun minen-nevm", tj. "Namaz je bolji od spavanja." Alejhisselam je te riječi čuo i rekao:

"Bilalu, to je divno! Učini tako (odmah) u sabahskom ezanu!"

Ovaj slučaj ističu u nešto drugačijoj varijanti Ibn-Madže i drugi muhaddisi.

REČENICE EZANA UČE SE DVA PUTA

بَاب الْأَذَانُ مَثْنَى مَثْنَى

605. PRIČAO NAM JE Sulejman b. Harb, njemu Hammad b. Zejd prenoseći od Simaka b. Atijje, on od Ejjuba, ovaj od Ebu-Kilabe, a on od Enesa, da je rekao:
– Bilalu je naređeno da dvaput uči rečenice ezana, a da ih u ikametu izgovori jedanput izuzev izraza "kad kametis-salatu".

٦٠٥. حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ حَرْبٍ قَالَ حَدَّثَنَا حَمَّادُ
ابْنُ زَيْدٍ عَنْ سِمَاكِ بْنِ عَطِيَّةَ عَنْ أَيُّوبَ عَنْ أَبِي
قِلَابَةَ عَنْ أَنَسٍ قَالَ أُمِرَ بِلَالٌ أَنْ يَشْفَعَ الْأَذَانَ
وَأَنْ يُوتِرَ الْإِقَامَةَ إِلَّا الْإِقَامَةَ .

606. PRIČAO NAM JE Muhammed (b. Selam), ovoga obavijestio Abdul-Vehhab Sekafi, a njega Halid Hazza' prenoseći od Ebu-Kilabe, a on od Enesa b. Malika, da je rekao:
"Kada se (muslimanski) svijet uvećao, govorilo se o potrebi da se namaska vremena obznanjuju nečim, što im je poznato. Neki su spominjali da lože vatru ili da udaraju o zvono, pa je Bilalu naređeno da ezan uči dva puta, a ikamet jedanput."

٦٠٦. حَدَّثَنَا مُحَمَّدٌ هُوَ ابْنُ سَلَامٍ قَالَ أَخْبَرَنَا
عَبْدُ الْوَهَّابِ الثَّقَفِيُّ قَالَ أَخْبَرَنَا خَالِدٌ الْحَذَّاءُ
عَنْ أَبِي قِلَابَةَ عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ قَالَ لَمَّا كَثُرَ
النَّاسُ قَالَ ذَكَرُوا أَنْ يَعْلَمُوا وَقْتَ الصَّلَاةِ بِشَيْءٍ
يَعْرِفُونَهُ فَذَكَرُوا أَنْ يُورُوا نَارًا أَوْ يَضْرِبُوا نَاقُوسًا
فَأُمِرَ بِلَالٌ أَنْ يَشْفَعَ الْأَذَانَ وَأَنْ يُوتِرَ الْإِقَامَةَ .

U IKAMETU REČENICE SE IZGOVARAJU JEDANPUT OSIM "KAD KAMETIS-SALATU"

بَاب الْإِقَامَةُ وَاحِدَةٌ إِلَّا قَوْلَهُ قَدْ قَامَتِ الصَّلَاةُ

607. PRIČAO NAM JE Ali b. Abdullah, njemu Ismail b. Ibrahim, a ovome Halid prenoseći od Ebu-Kilabe, a on od Enesa b. Malika, da je rekao:
– Bilalu je naređeno da dijelove ezana uči dva puta, a ikamet jedanput.
– Ovo sam, kaže Ismail, spomenuo Ejjubu, i on reče: "Izuzev izraza 'Kad kametis-salatu'."[1]

٦٠٧. حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ حَدَّثَنَا إِسْمَاعِيلُ
ابْنُ إِبْرَاهِيمَ حَدَّثَنَا خَالِدٌ عَنْ أَبِي قِلَابَةَ عَنْ
أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ قَالَ أُمِرَ بِلَالٌ أَنْ يَشْفَعَ الْأَذَانَ
وَأَنْ يُوتِرَ الْإِقَامَةَ قَالَ إِسْمَاعِيلُ فَذَكَرْتُ لِأَيُّوبَ
فَقَالَ إِلَّا الْإِقَامَةَ .

1 Kermani navodi da malikije kažu da je praksa stanovnika Medine bila da uče dijelove ikameta jedanput, dok je u Mekki bila suprotna praksa. On dalje kaže da neke hanefije smatraju hadis naveden u Buhariji derogiran hadisom prenesenim po Ebu-Mahzuru, koga su zabilježili eminentni muhaddisi u svojim *Sunenima*. Osim toga Abdullah b. Zejd kaže: "Ezan i ikamet učio se pred Allahovim Poslanikom, sallallahu alejhi ve sellem, uvijek opetovanih dijelova."

VAŽNOST UČENJA EZANA

باب فضل التأذين

608. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Jusuf, njega obavijestio Malik prenoseći od Ebu-Zinada, on od A‘redža, a ovaj od Ebu-Hurejre, da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
– Kada se uči ezan za namaz, šejtan okrene leđa i bježi puštajući vjetar kako ne bi čuo učenje ezana, a kada mujezin završi učenje ezana, on se povrati i kada se počne učiti ikamet za samo klanjanje namaza, on opet okrene leđa, a kada mujezin dovrši učenje ikameta, on opet dođe i podsjeća čovjeka govoreći: “Sjeti se toga, sjeti se ovoga!”, što čovjek ranije nije mogao ni pomisliti, tako da čovjek više ne zna koliko je klanjao.[2]

٦٠٨. حَدَّثَنَا عَبْدُاللهِ بْنُ يُوسُفَ قَالَ أَخْبَرَنَا مَالِكٌ عَنْ أَبِي الزِّنَادِ عَنِ الأَعْرَجِ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ أَنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ قَالَ إِذَا نُودِيَ لِلصَّلاَةِ أَدْبَرَ الشَّيْطَانُ وَلَهُ ضُرَاطٌ حَتَّى لاَ يَسْمَعَ التَّأْذِينَ فَإِذَا قَضَى النِّدَاءَ أَقْبَلَ حَتَّى إِذَا ثُوِّبَ بِالصَّلاَةِ أَدْبَرَ حَتَّى إِذَا قَضَى التَّثْوِيبَ أَقْبَلَ حَتَّى يَخْطِرَ بَيْنَ الْمَرْءِ وَنَفْسِهِ يَقُولُ اذْكُرْ كَذَا اذْكُرْ كَذَا لِمَا لَمْ يَكُنْ يَذْكُرُ حَتَّى يَظَلَّ الرَّجُلُ لاَ يَدْرِي كَمْ صَلَّى.

2 Veliki je fadilet ezana, tako da i sam šejtan bježi kada se on uči a sadržaj je uvjerljiv da ga protivnici ne mogu pobiti i mujezina obeshrabriti pa moraju bježati na stranu. Mujezinski posao je časna i plemenita dužnost za koju će mujezin imati veliku nagradu ako to radi nadajući se samo Allahovoj nagradi. Ibn-Huzejme i Ibn-Hibban u svojim *Sahihima* navode: “Mujezinu se opraštaju manji grijesi u tolikoj mjeri u kojoj njegov glas dalje dopire, a oprost za njega moli sve na Zemlji i suho i sirovo, a onome ko prisustvuje skupnom klanjanju s imamom, ubilježi se 25 dobrih djela i oproste manji grijesi koje je učinio između toga i prethodnog namaza.”
Imam Ahmed u svom *Musnedu* navodi isti hadis dodajući: “... i potvrđuje istinitost riječi koje uči sve do čega njegov glas dopire, bilo suho bilo sirovo...”
Humejd u svom “Kitabul-fedailu” preko Ebu-Hurejre iznosi hadis: “Mujezinu se za proučeni ezan piše kao da je učinio 140 manjih dobrih djela, a kada prouči ikamet piše mu se 120 djela.” Ebu Šejh navodi (hadis): “Ko prouči ezan za pet dnevnih namaza u ime Allaha, opraštaju mu se njegovi manji grijesi.”
Ebu-Musa navodi da je Alejhisselam rekao: “Iza vjerovjesnika, alejhimus-salat ves-selam, i šehida džennetsku odoru prvi će obući Bilal i čestiti mujezini.”
U merfu‘-hadisu stoji da je Alejhisselam rekao: “Ko redovno uči ezan godinu dana, sigurno će ući u Džennet.” Džabir kaže da su Alejhisselama pitali ko će prvi ući u Džennet i on je odgovorio:
“Vjerovjesnici, šehidi, mujezini Ka‘be, mujezini Bejtul-makdisa u Jerusalemu, mujezini ove moje džamije, a potom ostali mujezini.”

DIZANJE GLASA PRI UČENJU EZANA

باب رَفْعِ الصَّوْتِ بِالنِّدَاءِ

Omer b. Abdul-Aziz rekao je (mujezinu): "Uči ezan ugodno (bez grubosti), inače povuci se (s tog položaja)!"

وَقَالَ عُمَرُ بْنُ عَبْدِالْعَزِيزِ أَذِّنْ أَذَانًا سَمْحًا وَإِلَّا فَاعْتَزِلْنَا .

609. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Jusuf, njega obavijestio Malik prenoseći od Abdur-Rahmana b. Abdullaha b. Abdur-Rahmana b. Ebu-Sa'sa'a Ensarija Mazinija, a on od svoga oca, koji ga je obavijestio da mu je Ebu-Seid Hudri rekao:
– Vidim da voliš stado i pustinju, pa kada budeš među svojim stadom ili u svojoj pustari i budeš učio ezan za namaz, podigni svoj glas pri učenju ezana, jer nema ni džina ni ljudskog bića, a niti ma što drugo što bude čulo glas mujezina a da mu neće to posvjedočiti na Sudnjem danu.
Ebu-Seid je rekao: "Čuo sam ovaj hadis od Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem."[1]

٦٠٩. حَدَّثَنَا عَبْدُاللهِ بْنُ يُوسُفَ قَالَ أَخْبَرَنَا مَالِكٌ عَنْ عَبْدِالرَّحْمَنِ بْنِ عَبْدِاللهِ بْنِ عَبْدِالرَّحْمَنِ ابْنِ أَبِي صَعْصَعَةَ الْأَنْصَارِيِّ ثُمَّ الْمَازِنِيِّ عَنْ أَبِيهِ أَنَّهُ أَخْبَرَهُ أَنَّ أَبَا سَعِيدٍ الْخُدْرِيَّ قَالَ لَهُ إِنِّي أَرَاكَ تُحِبُّ الْغَنَمَ وَالْبَادِيَةَ فَإِذَا كُنْتَ فِي غَنَمِكَ أَوْ بَادِيَتِكَ فَأَذَّنْتَ بِالصَّلَاةِ فَارْفَعْ صَوْتَكَ بِالنِّدَاءِ فَإِنَّهُ لَا يَسْمَعُ مَدَى صَوْتِ الْمُؤَذِّنِ جِنٌّ وَلَا إِنْسٌ وَلَا شَيْءٌ إِلَّا شَهِدَ لَهُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ قَالَ أَبُو سَعِيدٍ سَمِعْتُهُ مِنْ رَسُولِ اللهِ ﷺ .

JAVNO UČENJE EZANA SPREČAVA PROLIJEVANJE KRVI

باب مَا يُحْقَنُ بِالْأَذَانِ مِنَ الدِّمَاءِ

610. PRIČAO NAM JE Kutejbe b. Seid, njemu Ismail b. Dža'fer, ovome Humejd koji je čuo Enesa b. Malika, da je rekao:
– Kada bi Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, krenuo s nama u rat protiv nekog naroda, on ne bi otpočinjao borbu sve dok ne bi svanulo i malo bi čekao, pa ako bi čuo ezan, povukao bi se od njih, a ako ne bi čuo, navalio bi na njih.

٦١٠. حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ بْنُ سَعِيدٍ قَالَ حَدَّثَنَا إِسْمَاعِيلُ ابْنُ جَعْفَرٍ عَنْ حُمَيْدٍ عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ كَانَ إِذَا غَزَا بِنَا قَوْمًا لَمْ يَكُنْ يَغْزُو بِنَا حَتَّى يُصْبِحَ وَيَنْظُرَ فَإِنْ سَمِعَ أَذَانًا كَفَّ عَنْهُمْ وَإِنْ لَمْ يَسْمَعْ أَذَانًا أَغَارَ عَلَيْهِمْ قَالَ فَخَرَجْنَا إِلَى خَيْبَرَ

1 Iz hadisa se može zaključiti:
– poželjno je učiti ezan glasno sa što višeg mjesta. Bilal je učio ezan s kuće jedne žene iz Benu-Nedžar plemena, koja je bila jedna od najviših zgrada pokraj Alejhisselamove džamije;
– stočarstvo je pohvalna i unosna grana privrede;
– poželjno je da musliman kada je sam prouči ezan za svoj namaz pa makar to bilo i u pustinji, daleko od ljudskih naselja;
– ljudi i ostala bića svjedočit će na Sudnjem danu jedni drugima o radu dobrih i loših djela.

Tako smo, kaže (Enes), izašli do Hajbera i stigli noću. Pošto je svanulo i ezan se nije čuo, on je uzjahao (jahalicu), a ja sam uzjahao iza Ebu-Talhe i moja je noga doticala noge Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem. Oni su izašli, kaže (Enes), sa svojim zembiljima i motikama i kada su vidjeli Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, uzviknuli su: "Muhammed, tako nam Boga, Muhammed i armija!" Kada ih je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, vidio, izgovorio je: "Allah je najveći! Allah je najveći! Propao Hajber! A kada se spustimo u dvorište nekog naroda, tad je zlo jutro (osvanulo) onima koji su (uzaludno) opominjali."[2]

فَانْتَهَيْنَا إِلَيْهِمْ لَيْلًا فَلَمَّا أَصْبَحَ وَلَمْ يَسْمَعْ أَذَانًا رَكِبَ وَرَكِبْتُ خَلْفَ أَبِي طَلْحَةَ وَإِنَّ قَدَمِي لَتَمَسُّ قَدَمَ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ فَخَرَجُوا إِلَيْنَا بِمَكَاتِلِهِمْ وَمَسَاحِيهِمْ فَلَمَّا رَأَوُا النَّبِيَّ ﷺ قَالُوا مُحَمَّدٌ وَاللهِ مُحَمَّدٌ وَالْخَمِيسُ قَالَ فَلَمَّا رَآهُمْ رَسُولُ اللهِ ﷺ قَالَ اللهُ أَكْبَرُ اللهُ أَكْبَرُ خَرِبَتْ خَيْبَرُ إِنَّا إِذَا نَزَلْنَا بِسَاحَةِ قَوْمٍ (فَسَاءَ صَبَاحُ الْمُنْذَرِينَ) .

ŠTA (MUSLIMAN) IZGOVARA KADA ČUJE MUJEZINA

باب ما يقول إذا سمع المنادي

611. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Jusuf, njega obavijestio Malik prenoseći od Ibni-Šihaba, on od Ataa b. Jezida Lejsija, a ovaj do Ebu-Seida Hudrija, da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
"Kada čujete ezan (poziv), govorite isto ono što govori mujezin!"[3]

٦١١. حَدَّثَنَا عَبْدُاللهِ بْنُ يُوسُفَ قَالَ أَخْبَرَنَا مَالِكٌ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ عَنْ عَطَاءِ بْنِ يَزِيدَ اللَّيْثِيِّ عَنْ أَبِي سَعِيدٍ الْخُدْرِيِّ أَنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ قَالَ إِذَا سَمِعْتُمُ النِّدَاءَ فَقُولُوا مِثْلَ مَا يَقُولُ الْمُؤَذِّنُ .

---

2 Ezan je simbol islama i ne smije se zanemarivati.
Iz hadisa se može zaključiti:
– na jednoj jahalici može jahati više osoba ako to nije za nju preopterećenost;
– poželjno je izgovarati tekbir prilikom napada na neprijatelja;
– ko očituje i priznaje dva šehadeta iz ezana, on je musliman.

3 Neki pravnici (hanefije) shvatili su gornju naredbu kao obligatnu (vadžib) dužnost. Prema mišljenju Ibni-Vehba koji pripada malikijskoj pravnoj školi i zahirija, s učenjem ezana mora se prekinuti učenje Kur'ana, nazivanje selama i svaki drugi razgovor.
Šafija, Ahmed, Malik i većina učenjaka gornju naredbu shvaćaju kao preporuku. Ovo mišljenje usvaja i Tahavi, a Nevevi kaže: "Pohvalno je ponavljati za mujezinom tekst ezana, bio čovjek s abdestom ili ne bio, bila žena s menstruacijom ili bez, kao i druge osobe koje nemaju zapreka za ponavljanje." Nevevi dalje kaže da ponavljati riječi za mujezinom ne može čovjek koji se nađe u nužniku, koji je u intimnom odnosu sa suprugom i slično. Isto je i kada se čovjek nađe u namazu, bilo u dobrovoljnom (nafila) namazu ili obaveznom; neće ponavljati za mujezinom. A kada preda selam ponovit će ezan. Međutim, da li je mekruh da to čovjek uradi dok je u namazu? O tome Šafija ima dva stava, a očitiji je da je to mekruh, ali taj namaz neće biti pokvaren. Ako bi izgovorio: Hajja 'ales-salah i es-salatu hajrun minen-nevm, namaz će mu biti pokvaren, ako zna da je to haram jer su to ljudske riječi (tj. nisu kur'anske, niti druge dove koje je propisano učiti u namazu). Ako bi čovjek učio Kur'an, izgovarao tesbih i slično, to će prekinuti i ponavljati ezan, a ikamet će ponavljati poput ezana.

612. PRIČAO NAM JE Mu'az b. Fedale, njemu Hišam prenoseći od Jahjaa, on od Muhammeda b. Ibrahima b. Harisa kome je rekao Isa b. Talha, da je jednog dana čuo Mu'aviju gdje ponavlja i izgovara isto što i mujezin, do iza njegovih riječi: "Ešhedu enne Muhammeden resulullah."[1]

PRIČAO NAM JE Ishak b. Rahevejh, njemu Vehb b. Džerir, ovome Hišam, prenoseći od Jahjaa isti hadis (sa senedom kao kod prethodnog hadisa).

٦١٢. حَدَّثَنَا مُعَاذُ بْنُ فَضَالَةَ قَالَ حَدَّثَنَا هِشَامٌ عَنْ يَحْيَى عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ إِبْرَاهِيمَ بْنِ الْحَارِثِ قَالَ حَدَّثَنِي عِيسَى بْنُ طَلْحَةَ أَنَّهُ سَمِعَ مُعَاوِيَةَ يَوْمًا فَقَالَ مِثْلَهُ إِلَى قَوْلِهِ وَأَشْهَدُ أَنَّ مُحَمَّدًا رَسُولُ اللهِ.

حَدَّثَنَا إِسْحَاقُ بْنُ رَاهَوَيْهِ قَالَ حَدَّثَنَا وَهْبُ بْنُ جَرِيرٍ قَالَ حَدَّثَنَا هِشَامٌ عَنْ يَحْيَى نَحْوَهُ.

Prema mišljenju pravnika hanefijskog pravca dužnost je prisutnih (vadžib) ponavljati ezan za mujezinom, a umjesto izraza "Hajje 'ales-salah!", tj. "Dođi na namaz!" izgovorit će "La havle va la kuvvete illa billahil-'alijjil-'azim", i "Hajje 'alel-felah!", tj. "Dođi na spas!" – izgovarati "Ma šaallahu kane va ma lem ješe' lem jekun", tj. "Biva ono što Allah hoće a što neće, to ne može ni biti."

U toku učenja ezana prisutni ne treba razgovarati, učiti Kur'an, nazivati kome selam, pa ni primiti selam. Hulvani kaže: "Ako musliman ponavlja ezan za mujezinom, a ne ode u džamiju na namaz, to ponavljanje nije obavljeno pravovaljano, a ako se zatekao u džamiji, ali ezan nije ponavljao nije grješan."

Ponavljanje ezana za mujezinom nisu dužni maloljetnici, maloumnici i osobe koje su otpočele klanjati neki namaz. Kada musliman čuje učenje ezana nekoliko mujezina, ponavljat će učenje mujezina džamije u kojoj on obično klanja.

1 Drugi muhaddisi gornji slučaj zabilježili su opširnije. Taberani u svom "Kebiru" iznosi:

– Mujezin je u prisustvu Mu'avije proučio ezan i kada je mujezin izgovorio: "Allahu ekber, Allahu ekber", tj. "Allah je najveći, Allah je najveći", Mu'avija je ponovio: "Allahu ekber, Allahu ekber." Kada je mujezin proučio: "Ešhedu en la ilahe illellah...", tj. "Svjedočim da nema drugog Boga osim Allaha...", Mu'avija je izgovorio: "Ešhedu en la ilahe ilellah..." Zatim je mujezin proučio "Ešhedu enne Muhammeden resulullah...", tj. "Očitujem da je Muhammed Allahov poslanik", Mu'avija je ponovio rečenicu "Ešhedu enne Muhammeden resulullah." Kada je mujezin izgovorio "Hajje 'ales-salah!", tj. "Dođite na namaz!", Mu'avija je izgovorio: "La havle ve la kuvvete illa billah", tj. "Nema nikakve snage ni moći bez Allaha." A kada je proučio "Hajje 'alel felah!", tj. "Dođite na spas!", Mu'avija je opet izgovorio: "La havle ve la kuvvete illa billah." Konačno je mujezin proučio "Allahu ekber, Allahu ekber", a Mu'avija to ponovio i rekao: "Ovako sam čuo Alejhisselama da ponavlja za mujezinom dijelove ezana."

I druge varijante ovoga slučaja ukazuju na potrebu ponavljanja ezana za mujezinom, a umjesto "haj'aletejn" izgovarati "La havle ve la kuvvete illa billah." Ovo je stav Ebu-Hanife, Ebu-Jusufa, Muhammeda i Ahmeda u vjerodostojnoj predaji koja se od njega prenosi, dok Neha'i, Šafija i Malik po jednoj predaji, kao i Ahmed po jednoj predaji, smatraju da se ezan koji uči mujezin doslovno ponavlja.

Hanefije se drže još i hadisa koga je Omer b. Hattab prenio, a Muslim zabilježio:

– Kada mujezin izgovori "Allahu ekber, Allahu ekber..." i neko od vas to ponovi, zatim kada mujezin izgovori "Ešhedu en la ilahe illelah" i neko od vas to opet izgovori, potom kada mujezin prouči "Ešhedu enne Muhammeden resulullah" a neko od vas to isto ponovi, pa kada mujezin prouči "Hajje 'ales-salah!", a neko od vas kaže "La havle ve la kuvvete illa billah", a kada mujezin izgovori "Hajje 'alel-felah!" i neko od vas kaže opet "La havle ve la kuvvete illa billah", zatim kada mujezin kaže "Allahu ekber, Allahu ekber" i to neko doslovno ponovi, te konačno kada mujezin prouči "La ilahe illellah" i to neko od vas iskreno ponovi – ući će u Džennet. Ovaj tekst Alejhisselamove izjave zabilježen je u hadiskim zbirkama Ebu-Davuda, Nesaija i Tahavija.

613. Jahja opet kaže:
– Meni je pričao neki naš brat (po vjeri) i rekao: “Pošto je (mujezin) izgovorio “Hajje ‘ales-salah!”, (Mu‘avija) je rekao: “La havle ve la kuvvete ila billah” i potom kazao: “Ovako smo ovo čuli od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, da govori.”

٦١٣. قَالَ يَحْيَى وَحَدَّثَنِي بَعْضُ إِخْوَانِنَا أَنَّهُ قَالَ لَمَّا قَالَ حَيَّ عَلَى الصَّلَاةِ قَالَ لَا حَوْلَ وَلَا قُوَّةَ إِلَّا بِاللهِ وَقَالَ هَكَذَا سَمِعْنَا نَبِيَّكُمْ ﷺ يَقُولُ .

UČENJE DOVE KADA SE ČUJE EZAN

بَاب الدُّعَاءِ عِنْدَ النِّدَاءِ

614. PRIČAO NAM JE Ali b. Ajjaš, njemu Šu‘ajb b. Ebu-Hamza prenoseći od Muhammeda b. Munkedira, a ovaj od Džabira b. Abdullaha, da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
– Ko izgovori kad sasluša ezan: “Allahu, Gospodaru moj, ovoga vječno savršenog poziva i zauvijek postojane molitve, podari Muhammedu položaj, visoki stepen i uputi ga na hvale vrijedno mjesto koje si mu obećao”, dostojan mu je moj zagovor (šefaat) na Sudnjem danu.[2]

٦١٤. حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ عَيَّاشٍ قَالَ حَدَّثَنَا شُعَيْبُ ابْنُ أَبِي حَمْزَةَ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ الْمُنْكَدِرِ عَنْ جَابِرِ ابْنِ عَبْدِاللهِ أَنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ قَالَ مَنْ قَالَ حِينَ يَسْمَعُ النِّدَاءَ اللَّهُمَّ رَبَّ هَذِهِ الدَّعْوَةِ التَّامَّةِ وَالصَّلَاةِ الْقَائِمَةِ آتِ مُحَمَّدًا الْوَسِيلَةَ وَالْفَضِيلَةَ وَابْعَثْهُ مَقَامًا مَحْمُودًا الَّذِي وَعَدْتَهُ حَلَّتْ لَهُ شَفَاعَتِي يَوْمَ الْقِيَامَةِ .

---

2 Iz navedenog hadisa može se zaključiti:
– nukanje vjernika da uče dove nastupom vremena pojedinih namaza. Prenesene su Alejhisselamove riječi: “Dva su časa u kojima se iskreno upućena molba dobrog muslimana ne odbija: molba prilikom proučenog ezana i molba pri stupanju u bojni red na Allahovom putu”;
– zagovaranje za dobre vjernike bit će radi što boljih nagrada, a za grješnike radi snižavanja kazne;
– o umrlim treba govoriti dobro i sjećati ih se po dobru, a na Alejhisselama učiti još i salavat.
Buhari je naveo dovu koja je po njegovom kriteriju najvjerodostojnija, dok drugi muhaddisi ističu i druge koje je Alejhisselam učio u drugim prilikama.

IZVLAČENJE STRELICA (KOCKE) ZA UČENJE EZANA

بَاب الِاسْتِهَامِ فِي الْأَذَانِ

Spominje se da se neki ljudi nisu mogli složiti ko će učiti ezan, pa je Sa'd dao da se među njima baci kocka.

وَيُذْكَرُ أَنَّ أَقْوَامًا اخْتَلَفُوا فِي الْأَذَانِ فَأَقْرَعَ بَيْنَهُمْ سَعْدٌ .

615. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Jusuf, njega obavijestio Malik prenoseći od Sumejja, oslobođenog roba Ebu-Bekra, on od Ebu-Saliha, a ovaj od Ebu-Hurejre da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
"Kada bi ljudi znali šta sve imaju za učenje ezana i klanjanje u prvom redu džemata, i kada bi imali mogućnost da dođu do toga samo bacanjem kocke (izvlačenjem strelica), oni bi je bacali; kada bi znali za vrijednost klanjanja namazâ općenito (ili samo podne-namaza), utrkivali bi se za njim, a kada bi znali šta sve imaju u jaciji i sabahu, išli bi na njih pa makar pužući."[1]

٦١٥. حَدَّثَنَا عَبْدُاللهِ بْنُ يُوسُفَ قَالَ أَخْبَرَنَا مَالِكٌ عَنْ سُمَيٍّ مَوْلَى أَبِي بَكْرٍ عَنْ أَبِي صَالِحٍ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ أَنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ قَالَ لَوْ يَعْلَمُ النَّاسُ مَا فِي النِّدَاءِ وَالصَّفِّ الْأَوَّلِ ثُمَّ لَمْ يَجِدُوا إِلَّا أَنْ يَسْتَهِمُوا عَلَيْهِ لَاسْتَهَمُوا وَلَوْ يَعْلَمُونَ مَا فِي التَّهْجِيرِ لَاسْتَبَقُوا إِلَيْهِ وَلَوْ يَعْلَمُونَ مَا فِي الْعَتَمَةِ وَالصُّبْحِ لَأَتَوْهُمَا وَلَوْ حَبْوًا .

---

1 Sa'd Ibnu-Ebi-Vekkas boravio je s vojskom 15. godine po Hidžri na Kadisijji i ashabi su se jagmili za službu mujezina pa je ona konačno dodijeljena putem izvlačenja strelica.
Iz hadisa se može zaključiti:
– velika vrijednost klanjanja u prvom redu džemata, odmah neposredno iza imama.
Muslim donosi hadis: "Prvi su redovi muškaraca najbolji, a zadnji najslabiji, dok su zadnji redovi žena (skupnog klanjanja) najbolji, a prvi najslabiji."
Abdur-Rahman ibni Avf kaže: "Allah i Njegovi meleki blagosiljaju one koji klanjaju u prvom redu džemata";
– klanjanje svakog namaza u njegovom nastupnom vremenu, a naročito jacije i sabaha je vrlina pobožnih muslimana koji rade za svoje dobro na obadva svijeta.

GOVOR U TOKU UČENJA EZANA

باب الْكَلامِ فِي الأَذَانِ

Sulejman b. Sured razgovaraše u toku učenja (svoga) ezana.
Hasan (Basri) kaže: "Nije grijeh ako se mujezin učeći ezan ili ikamet nasmije."

وَتَكَلَّمَ سُلَيْمَانُ بْنُ صُرَدٍ فِي أَذَانِهِ وَقَالَ الْحَسَنُ لَا بَأْسَ أَنْ يَضْحَكَ وَهُوَ يُؤَذِّنُ أَوْ يُقِيمُ .

616. PRIČAO NAM JE Musedded, njemu Hammad prenoseći od Ejjuba, Abdul-Hamida, Zijadijevog prijatelja, i Asima Ahvela, a oni od Abdullaha b. Harisa, da je kazao:
– Ibni-Abbas držaše nam jednog kišnog, blatnjavog dana govor (hutbu) i kada je mujezin došao do "Hajje ales-salah!", on mu je naredio da vikne: "Ovaj namaz klanjajte kod kuće!" Ljudi su pogledali jedni u druge, a on je opet rekao da je ovo činio i onaj koji je bio bolji od njega, a džuma je obligatna dužnost.[2]

٦١٦. حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ قَالَ حَدَّثَنَا حَمَّادٌ عَنْ أَيُّوبَ وَعَبْدِالْحَمِيدِ صَاحِبِ الزِّيَادِيِّ وَعَاصِمٍ الأَحْوَلِ عَنْ عَبْدِاللهِ بْنِ الْحَارِثِ قَالَ خَطَبَنَا ابْنُ عَبَّاسٍ فِي يَوْمٍ رَدْغٍ فَلَمَّا بَلَغَ الْمُؤَذِّنُ حَيَّ عَلَى الصَّلَاةِ فَأَمَرَهُ أَنْ يُنَادِيَ الصَّلَاةُ فِي الرِّحَالِ فَنَظَرَ الْقَوْمُ بَعْضُهُمْ إِلَى بَعْضٍ فَقَالَ فَعَلَ هَذَا مَنْ هُوَ خَيْرٌ مِنْهُ وَإِنَّهَا عَزْمَةٌ .

EZAN SLIJEPCA (JE PUNOVAŽAN) AKO IMA NEKOGA KO ĆE GA OBAVIJESTITI O NASTUPU NAMASKOG VREMENA

باب أَذَانِ الأَعْمَى إِذَا كَانَ لَهُ مَنْ يُخْبِرُهُ

617. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Mesleme prenoseći od Malika, on od Ibn-Šihaba, ovaj od Salima b. Abdullaha, a on od svoga oca da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
– Bilal uči ezan noću, pa jedite i pijte dok ne zauči Ibn-Ummi-Mektum. Potom je (Ibni-Šihab) kazao:

٦١٧. حَدَّثَنَا عَبْدُاللهِ بْنُ مَسْلَمَةَ عَنْ مَالِكٍ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ عَنْ سَالِمِ بْنِ عَبْدِاللهِ عَنْ أَبِيهِ أَنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ قَالَ إِنَّ بِلَالاً يُؤَذِّنُ بِلَيْلٍ فَكُلُوا وَاشْرَبُوا حَتَّى يُنَادِيَ ابْنُ أُمِّ مَكْتُومٍ ثُمَّ قَالَ وَكَانَ رَجُلاً أَعْمَى لَا يُنَادِي حَتَّى يُقَالَ لَهُ أَصْبَحْتَ أَصْبَحْتَ .

---

2 Ebu-Davud u svojoj hadiskoj zbirci iznosi gornji slučaj opširnije i kaže:
– Ibni-Abbas jednog kišnog dana reče svome mujezinu: "Kada izgovoriš "Ešhedu enne Muhammeden resulullah", ne govori "Hajje ales-salah!", tj. "Dođite na namaz!", nego vikni: "Klanjajte u svojim domovima!" To je svijet loše shvatio, pa je Ibn-Abbas dodao: "Ovo je ovako činio i onaj koji je bio bolji od mene. Džuma je obligatna dužnost, ali mi je neprijatno da vam činim poteškoću pa da dolazite u džamiju po ovoj kiši i blatu."
Iz hadisa se može zaključiti:
– načelno je mujezinu dozvoljeno progovoriti koju riječ običnog govora u toku učenja ezana, samo je to, po mišljenju Ebu-Hanife i njegova dva učenika, suprotno onome što je preče, a na to ukazuju i stavovi Šafija i Malika.

– Ibn-Ummi-Mektum je bio slijep čovjek i on ne bi učio ezan dok mu se ne bi reklo: "Skoro si osvanuo, skoro si osvanuo."[1]

UČENJE EZANA POSLIJE ZORE

بَاب الْأَذَانِ بَعْدَ الْفَجْرِ

618. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Jusuf, njega obavijestio Malik prenoseći od Nafija, on od Abdullaha b. Omera, kome je Hafsa kazala:
"Kada bi mujezin zašutio[2] (nakon ezana za sabah) i zora se ukazala, Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, klanjao bi dva rekata, kraće učeći na njima, prije nego bi bio proučen ikamet za (farz) namaz."

٦١٨. حَدَّثَنَا عَبْدُاللهِ بْنُ يُوسُفَ قَالَ أَخْبَرَنَا مَالِكٌ عَنْ نَافِعٍ عَنْ عَبْدِاللهِ بْنِ عُمَرَ قَالَ أَخْبَرَتْنِي حَفْصَةُ أَنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ كَانَ إِذَا اعْتَكَفَ الْمُؤَذِّنُ لِلصُّبْحِ وَبَدَا الصُّبْحُ صَلَّى رَكْعَتَيْنِ خَفِيفَتَيْنِ قَبْلَ أَنْ تُقَامَ الصَّلَاةُ .

619. PRIČAO NAM JE Ebu-Nu'ajm, njemu Šejban prenoseći od Jahjaa, on od Ebu-Seleme, a ovaj od Aiše:
"Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, klanjaše po dva kraća rekata između ezana i ikameta sabah-namaza."

٦١٩. حَدَّثَنَا أَبُو نُعَيْمٍ قَالَ حَدَّثَنَا شَيْبَانُ عَنْ يَحْيَى عَنْ أَبِي سَلَمَةَ عَنْ عَائِشَةَ كَانَ النَّبِيُّ ﷺ يُصَلِّي رَكْعَتَيْنِ خَفِيفَتَيْنِ بَيْنَ النِّدَاءِ وَالْإِقَامَةِ مِنْ صَلَاةِ الصُّبْحِ .

---

1 Drugom prilikom Alejhisselam je rekao: "... pa jedite i pijte dok ne zauči ezan Ibn-Ummi-Mektum, a on ne uči ezan dok se ne pojavi zora."
Aiša je rekla da je Alejhisselam imao tri mujezina: Bilala, Ebu-Mahzure i Amra ibni Ummi-Mektuma. Bilal je ponajviše vršio noćnu mujezinsku službu, a ostali u drugim namaskim vremenima.
Ima pravnika koji dozvoljavaju učenje ezana za sabah i nešto malo prije pojave zore, dok Ebu-Hanife, Muhammed, Zufer i imam Sevri to ne dozvoljavaju. Ezan je obznana za klanjanje namaza i to bi ljude obmanulo. Tahavi i Bejheki zabilježili su sljedeću izjavu Hafse, radijallahu anha:
– Čim bi mujezin proučio ezan za sabah, Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, bi ustao i klanjao u sobi dva rekata sunneta, onda izašao u džamiju i zabranio ashabima jedenje (uz ramazan), a ne bi ga učio dok se ne pojavi zora;
Ibnul-Abidin u "Reddul-muhtaru" navodi:
– Sunnet je da mujezin bude dobar čovjek koji zna po sunnetu obaviti učenje ezana, da je s abdestom i početkom učenja okrenut licem prema Ka'bi.
U "Bedai'u" je istaknuto da ne vrijedi ezan djeteta koje još ne shvaća i nema razvijene moći shvaćanja. Ezan takvog djeteta treba obnoviti, jer je nastao od osobe koja nema razvijene svijesti o svome radu. Tako, primjerice, papagaj poučen tekstu ezana bez greške ne može se koristiti za učenje ezana; njegov ezan nije punovažan i treba ga obnoviti.
Na osnovu gornjih principa pokudeno je da ezan uči lud i pijan čovjek, jer oni nisu svjesni svojih postupaka.

2 Ovdje je u hadisu upotrijebljena riječ i'tekefe što znači: kada bi se mujezin uspravio da zauči ezan... U tom slučaju, to bi značilo da bi Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, klanjao prije nego mujezin završi i klanjao bi prije zore, što je suprotno i samom značenju naslova ovog poglavlja. Naime, on bi klanjao tek nakon što nastupi zora. Ibn-Hadžer (2/121) kaže da se radi o greški i da umjesto spomenute riječi treba stajati riječ sekete, tj. kada bi zašutio... (prim. rec.)

٦٢٠. حَدَّثَنَا عَبْدُاللهِ بْنُ يُوسُفَ أَخْبَرَنَا مَالِكٌ عَنْ عَبْدِاللهِ بْنِ دِينَارٍ عَنْ عَبْدِاللهِ بْنِ عُمَرَ أَنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ قَالَ إِنَّ بِلاَلاً يُنَادِي بِلَيْلٍ فَكُلُوا وَاشْرَبُوا حَتَّى يُنَادِيَ ابْنُ أُمِّ مَكْتُومٍ .

620. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Jusuf, njega obavijestio Malik prenoseći od Abdullaha b. Dinara, on od Abdullaha b. Omera, da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
"Bilal uči ezan noću, pa jedite i pijte (kada želite zapostiti) dok ne zauči ezan Ibn-Ummi-Mektum."[3]

باب الأذان قَبْلَ الْفَجْرِ

UČENJE EZANA PRIJE ZORE

٦٢١. حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ يُونُسَ قَالَ حَدَّثَنَا زُهَيْرٌ قَالَ حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ التَّيْمِيُّ عَنْ أَبِي عُثْمَانَ النَّهْدِيِّ عَنْ عَبْدِاللهِ بْنِ مَسْعُودٍ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ لاَ يَمْنَعَنَّ أَحَدَكُمْ أَوْ أَحَدًا مِنْكُمْ أَذَانُ بِلاَلٍ مِنْ سَحُورِهِ فَإِنَّهُ يُؤَذِّنُ أَوْ يُنَادِي بِلَيْلٍ لِيَرْجِعَ قَائِمَكُمْ وَلِيُنَبِّهَ نَائِمَكُمْ وَلَيْسَ أَنْ يَقُولَ الْفَجْرُ أَوِ الصُّبْحُ وَقَالَ بِأَصَابِعِهِ وَرَفَعَهَا إِلَى فَوْقُ وَطَأْطَأَ إِلَى أَسْفَلُ حَتَّى يَقُولَ هَكَذَا وَقَالَ زُهَيْرٌ بِسَبَّابَتَيْهِ إِحْدَاهُمَا فَوْقَ الأُخْرَى ثُمَّ مَدَّهَا عَنْ يَمِينِهِ وَشِمَالِهِ .

621. PRIČAO NAM JE Ahmed b. Junus, njemu Zuhejr, a ovome Sulejman Tejmi prenoseći od Ebu-Osmana Nehdija, on od Abdullaha b. Mes'uda, a ovaj od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, koji je rekao:
– Neka nikoga od vas, ili je rekao: nijednog, ne omete od sehura Bilalov ezan, jer on ezani, odnosno poziva na namaz noću, da bi povratio odmoru među vama one koji klanjaju (mnoge nafile), a istovremeno probudio one koji spavaju. Nije prava zora – ili je rekao svanuće – pokazao je svojim prstima: digao ih prema gore i polahko spuštao dolje – sve dok se ne pojavi "ovako".
Zuhejr je pravu zoru prikazao sa svoja dva kažiprsta stavivši ih jedan iznad drugog, a potom ih je razdvojio desno i lijevo od sebe.[4]

---

3 Iz hadisa se može zaključiti:
– sunnet sabah-namaza ima dva rekata;
– sabah se klanja poslije pojave prave zore, a obavljen prije zore nije punovažan i treba ga obnoviti.

4 Iz hadisa se može zaključiti:
– Bilal je svojim ezanom upozoravao na skoru pojavu zore i na pripremanje ljudi; jednih da prestanu s noćnim namazom i da se malo odmore ili sehure, a drugih koji su spavali da ustanu i da, ako treba, sehure i pripreme se za sabah, a ezan Ibnu-Ummi-Mektuma je obznana nastupa vremena sabah-namaza.
Učenjaci koji smatraju da je dozvoljeno proučiti ezan za sabah prije nastupanja zore, razilaze se u vezi s vremenom tog ezana. Po mišljenju nekih šafija ezan se uči između lažne (prividne) i stvarne zore. Ebu-Jusuf, Ahmed i Malik, a to je i najodabranije mišljenje Šafijinih sljedbenika, dozvoljavaju ovaj ezan učiti poslije pola noći. Neki pravnici to dozvoljavaju poslije minule jedne trećine noći, a poneki pred pojavu lažne zore.

622,623. PRIČAO NAM JE Ishak, njega obavijestio Ebu-Usame da je Ubejdullahu kazao Kasim b. Muhammed prenoseći od Aiše i od Nafija, a ovaj od Ibn-Omera da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: ... A PRIČAO MI JE I Jusuf b. Isa Mervezi, njemu Fadil, a ovome Ubejdullah b. Omer prenoseći od Kasima b. Muhammeda, on od Aiše, a ona od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, da je rekao:
"Bilal uči ezan u noći, pa jedite i pijte sve dok Ibnu-Ummi-Mektum ne zauči ezan."

٦٢٢-٦٢٣. حَدَّثَنَا إِسْحَاقُ قَالَ أَخْبَرَنَا أَبُو أُسَامَةَ قَالَ عُبَيْدُاللهِ حَدَّثَنَا عَنِ الْقَاسِمِ بْنِ مُحَمَّدٍ عَنْ عَائِشَةَ وَعَنْ نَافِعٍ عَنِ ابْنِ عُمَرَ أَنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ قَالَ ح وحَدَّثَنِي يُوسُفُ بْنُ عِيسَى الْمَرْوَزِيُّ قَالَ حَدَّثَنَا الْفَضْلُ بْنُ مُوسَى قَالَ حَدَّثَنَا عُبَيْدُاللهِ بْنُ عُمَرَ عَنِ الْقَاسِمِ بْنِ مُحَمَّدٍ عَنْ عَائِشَةَ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ أَنَّهُ قَالَ إِنَّ بِلاَلاً يُؤَذِّنُ بِلَيْلٍ فَكُلُوا وَاشْرَبُوا حَتَّى يُؤَذِّنَ ابْنُ أُمِّ مَكْتُومٍ .

VREMENSKI RAZMAK IZMEĐU EZANA I IKAMETA I IŠČEKIVANJE NAMAZA

بَاب كَمْ بَيْنَ الأَذَانِ وَالإِقَامَةِ وَمَنْ يَنْتَظِرُ الإِقَامَةَ

624. PRIČAO NAM JE Ishak Vasiti, njemu Halid prenoseći od Džurejrija, on od Ibni-Burejde, ovaj od Abdullaha b. Mugaffela Muzenija, da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
"Između svakog ezana i ikameta klanja se namaz ko ga bude htio klanjati", reče to tri puta.[1]

٦٢٤. حَدَّثَنَا إِسْحَاقُ الْوَاسِطِيُّ قَالَ حَدَّثَنَا خَالِدٌ عَنِ الْجُرَيْرِيِّ عَنِ ابْنِ بُرَيْدَةَ عَنْ عَبْدِاللهِ بْنِ مُغَفَّلٍ الْمُزَنِيِّ أَنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ قَالَ بَيْنَ كُلِّ أَذَانَيْنِ صَلاَةٌ ثَلاَثًا لِمَنْ شَاءَ .

1 Hakim i Tirmizi u svojim hadiskim zbirkama ističu da je Alejhisselam Bilalu rekao: "Između proučenog ezana i ikameta ostavi vremenski razmak koji je dovoljan da onaj ko je za objedom, ko pije (vodu i slično), i ko pati od otežanog mokrenja može to dovršiti." Ajni za ovaj hadis kaže da je slabog seneda.
Iz hadisa se može zaključiti:
– pokuđeno je ne napraviti razmak između ezana i ikameta. Ezan je poziv na zajedničko klanjanje namaza i ljudima treba omogućiti da na njega stignu.
Temertaši u svom "Džami'u" kaže: "Mujezin će po proučenom ezanu očekati s učenjem ikameta koliko se mogu klanjati obična dva ili četiri rekata namaza, odnosno onoliko koliko može onaj ko jede, ko pije i ko pati od otežanog mokrenja da to završi." U komentaru na Tahavijevo djelo stoji da će napraviti razmak od dva rekata i na svakom od njih će proučiti oko deset ajeta.
Kod akšama – po mišljenju Ebu-Hanife – ovaj razmak čini sasvim mala stanka u kojoj se može proučiti jedan dugi ili tri kraća ajeta. Ebu-Jusuf i Muhammed smatraju da je ta stanka jednaka dužini imamova sjedenja na minberu između dvije hutbe, a imami Šafija (kako to navodi autor djela *El-Hidaje*) i Ahmed preporučuju da to bude razmak u kome se mogu klanjati dva rekata nafile.
Najveći broj pravnika drže se Alejhisselamove izjave koju Darekutni i Bejheki donose u svojim *Sunenima*: "Između svakog ezana i ikameta ima razmak u kome se mogu klanjati dva rekata namaza osim kod akšama."

625. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Beššar, njemu Gunder, a ovome Šu'be, rekavši da je on čuo Amra b. Amira Ensarija, a on Enesa b. Malika, da je rekao:
"Kada bi mujezin htio učiti ezan, drugovi Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, ustali bi (koji su se zatekli u džamiji) žureći stupovima, i dok ne bi Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, još izašao klanjali bi po dva rekata nafile prije akšama. Između ezana i ikameta nije bilo ništa (ni razmaka ni nafile)."
Usman b. Džebel i Ebu-Davud prenoseći (kaže Buhari) od Šu'be, rekli su: "... Između (ezana i ikameta) bilo je samo nešto malo (vremenskog razmaka)."[2]

٦٢٥. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ بَشَّارٍ قَالَ حَدَّثَنَا غُنْدَرٌ قَالَ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ قَالَ سَمِعْتُ عَمْرَو بْنَ عَامِرٍ الْأَنْصَارِيَّ عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ قَالَ كَانَ الْمُؤَذِّنُ إِذَا أَذَّنَ قَامَ نَاسٌ مِنْ أَصْحَابِ النَّبِيِّ ﷺ يَبْتَدِرُونَ السَّوَارِيَ حَتَّى يَخْرُجَ النَّبِيُّ ﷺ وَهُمْ كَذَلِكَ يُصَلُّونَ الرَّكْعَتَيْنِ قَبْلَ الْمَغْرِبِ وَلَمْ يَكُنْ بَيْنَ الْأَذَانِ وَالْإِقَامَةِ شَيْءٌ قَالَ عُثْمَانُ بْنُ جَبَلَةَ وَأَبُو دَاوُدَ عَنْ شُعْبَةَ لَمْ يَكُنْ بَيْنَهُمَا إِلَّا قَلِيلٌ .

IŠČEKIVANJE IKAMETA

باب من انتظر الإقامة

626. PRIČAO NAM JE Ebul-Jeman, njega obavijestio Šu'ajb prenoseći od Zuhrija, a ovoga Urve b. Zubejr, da je Aiša rekla:
"Kada bi mujezin zašutio nakon prvog ezana sabah-namaza, Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, ustao bi i pošto bi se pojavila zora, klanjao bi dva kraća rekata prije farza sabahskog namaza, pa bi legao na svoju desnu stranu dok mu ne bi došao mujezin da uči ikamet."[3]

٦٢٦. حَدَّثَنَا أَبُو الْيَمَانِ قَالَ أَخْبَرَنَا شُعَيْبٌ عَنِ الزُّهْرِيِّ قَالَ أَخْبَرَنِي عُرْوَةُ بْنُ الزُّبَيْرِ أَنَّ عَائِشَةَ قَالَتْ كَانَ رَسُولُ اللهِ ﷺ إِذَا سَكَتَ الْمُؤَذِّنُ بِالْأُولَى مِنْ صَلَاةِ الْفَجْرِ قَامَ فَرَكَعَ رَكْعَتَيْنِ خَفِيفَتَيْنِ قَبْلَ صَلَاةِ الْفَجْرِ بَعْدَ أَنْ يَسْتَبِينَ الْفَجْرُ ثُمَّ اضْطَجَعَ عَلَى شِقِّهِ الْأَيْمَنِ حَتَّى يَأْتِيَهُ الْمُؤَذِّنُ لِلْإِقَامَةِ .

---

2 Navedeno klanjanje činjeno je pred sami ezan akšama.
Ebu-Davud ističe da je Ibn-Omer upitan za gornje rekate odgovorio: "U doba Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, nisam nikoga vidio da ih klanja."

3 Alejhisselam je uvijek i svugdje davao prednost desnoj strani pa i u lijeganju.
Iz hadisa se može zaključiti:
– preporučljivo je u sabahskom sunnetu učiti što kraće sure. Alejhisselam obično učaše na prvom rekatu ovoga sunneta poglavlje El-Kafirun, a na drugom El-Ihlas. Ponekad je učio i druga poglavlja, ali opet kraća;
– preporučljivo je leći prvo na desnu stranu. Hasan Basri to smatraše obligatnom dužnošću, a poneki pravnici sunnetom. Po mišljenju Ajnija na desnoj strani spavaju obično dobri ljudi, na lijevoj filozofi, na leđima umišljeni, oholi i silnici, a potrbuške kafiri;
– iščekivati namaz u kući isto je kao iščekivati ga u džamiji a potom otići na skupno klanjanje u džamiju isto je kao i iščekivati ezan u džamiji;
– mujezin treba poznavati vrijeme nastupa namaza ili imati nekoga ko će ga na to pravovremeno upozoriti;
– poslije proučenog ezana sabahskog namaza pokuđeno je klanjati više od dva rekata sunneta.

IZMEĐU EZANA I IKAMETA JE NAMAZ ZA ONOG KO GA HOĆE KLANJATI

باب بين كُلّ أذانين صلاةٌ لمن شاء

627. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Jezid, njemu Kehmes b. Hasan prenoseći od Abdullaha b. Burejda, on od Abdullaha b. Mugaffela, koji je kazao da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
– Između svakog ezana i ikameta je jedan namaz. Kazao je to tri puta, a treći put reče: "Za onoga ko ga hoće klanjati."

٦٢٧. حَدَّثَنَا عَبْدُاللهِ بْنُ يَزِيدَ قَالَ حَدَّثَنَا كَهْمَسُ ابْنُ الْحَسَنِ عَنْ عَبْدِاللهِ بْنِ بُرَيْدَةَ عَنْ عَبْدِاللهِ بْنِ مُغَفَّلٍ قَالَ قَالَ النَّبِيُّ ﷺ بَيْنَ كُلِّ أَذَانَيْنِ صَلاَةٌ بَيْنَ كُلِّ أَذَانَيْنِ صَلاَةٌ ثُمَّ قَالَ فِي الثَّالِثَةِ لِمَنْ شَاءَ .

"NEKA NA PUTOVANJU EZAN UČI JEDAN MUJEZIN!"

بَاب مَنْ قَالَ لِيُؤَذِّنْ فِي السَّفَرِ مُؤَذِّنٌ وَاحِدٌ

628. PRIČAO NAM JE Mu'alla b. Esed, njemu Vuhejb prenoseći od Ejjuba, on od Ebu-Kilabe, ovaj od Malika b. Huvejrisa, da je rekao:
– Došao sam Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, s grupom iz svog naroda, i kod njega smo ostali dvadeset noći. Bio je milostiv i saosjećajan i kada je vidio našu čežnju za našim ukućanima, reče: "Vratite se, budite među njima, poučavajte ih i klanjajte (kao što ste vidjeli da ja klanjam). Kada nastupi vrijeme namaza (pri putovanju), neka jedan od vas prouči ezan i neka vam najstariji među vama bude imam!"[1]

٦٢٨. حَدَّثَنَا مُعَلَّى بْنُ أَسَدٍ قَالَ حَدَّثَنَا وُهَيْبٌ عَنْ أَيُّوبَ عَنْ أَبِي قِلاَبَةَ عَنْ مَالِكِ بْنِ الْحُوَيْرِثِ أَتَيْتُ النَّبِيَّ ﷺ فِي نَفَرٍ مِنْ قَوْمِي فَأَقَمْنَا عِنْدَهُ عِشْرِينَ لَيْلَةً وَكَانَ رَحِيمًا رَفِيقًا فَلَمَّا رَأَى شَوْقَنَا إِلَى أَهَالِينَا قَالَ ارْجِعُوا فَكُونُوا فِيهِمْ وَعَلِّمُوهُمْ وَصَلُّوا فَإِذَا حَضَرَتِ الصَّلاَةُ فَلْيُؤَذِّنْ لَكُمْ أَحَدُكُمْ وَلْيَؤُمَّكُمْ أَكْبَرُكُمْ .

---

1 Iz hadisa se može zaključiti:
– preporučljivo je da putnik prije klanjanja prouči ezan. To je stav najvećeg broja pravnika, dok Ata i Mudžahid kažu: "Ako putnik ne prouči (odnosno zaboravi) ezan i ikamet, on treba obnoviti namaz."
– Alija, Urve, Sevri, Neha'i i još poneki pravnici daju putniku pravo izbora da prouči ezan i ikamet ili da ih ne prouči, dok Kadihan smatra da je putniku pokuđeno klanjati bez proučenog ezana i ikameta;
– namaz se može skupno klanjati kada pored imama ima makar još jedna osoba.

EZAN I IKAMET PUTNIKA PRI GRUPNOM KLANJANJU KADA SE BUDE NA AREFATU I MUZDELIFI, I O PROGLASU MUJEZINA DA SE NAMAZ U HLADNOJ I KIŠOVITOJ NOĆI KLANJA KOD KUĆE.

باب الأذان للمسافر إذا كانوا جماعة والإقامة وكذلك بعرفة وجمع وقول المؤذن الصلاة في الرحال في الليلة الباردة أو المطيرة

629. PRIČAO NAM JE Muslim b. Ibrahim, njemu Šu'be prenoseći od Muhadžira Ebu-Hasana, on od Zejda b. Vehba, a ovaj od Ebu-Zerra, da je kazao:
– Bili smo s Vjerovjesnikom, sallallahu alejhi ve sellem, na jednom putovanju i mujezin je htio učiti ezan (za podne) pa mu je Alejhisselam rekao: "Čekaj da zahladni!"
Nešto kasnije mujezin htjede proučiti ezan, a on mu reče:
"Očekuj dok zahladni!"
Iza toga on je opet htio učiti ezan, a Alejhisselam mu reče:
"Čekaj da zahladni!" I kada se sjena izjednačila sa (visinom svojih) brežuljaka, Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, reče: "Velika žega je zapah ključanja Džehennema."

٦٢٩. حَدَّثَنَا مُسْلِمُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ قَالَ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ عَنِ الْمُهَاجِرِ أَبِي الْحَسَنِ عَنْ زَيْدِ بْنِ وَهْبٍ عَنْ أَبِي ذَرٍّ قَالَ كُنَّا مَعَ النَّبِيِّ ﷺ فِي سَفَرٍ فَأَرَادَ الْمُؤَذِّنُ أَنْ يُؤَذِّنَ فَقَالَ لَهُ أَبْرِدْ ثُمَّ أَرَادَ أَنْ يُؤَذِّنَ فَقَالَ لَهُ أَبْرِدْ ثُمَّ أَرَادَ أَنْ يُؤَذِّنَ فَقَالَ لَهُ أَبْرِدْ حَتَّى سَاوَى الظِّلُّ التُّلُولَ فَقَالَ النَّبِيُّ ﷺ إِنَّ شِدَّةَ الْحَرِّ مِنْ فَيْحِ جَهَنَّمَ .

630. PRIČAO NAM JE Muhamed b. Jusuf, njemu Sufjan prenoseći od Halida Hazzaa, on od Ebu-Kilabe, a ovaj od Malika b. Huvejrisa, da je rekao:
– Dva čovjeka, koja su naumila ići na put, došla su Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, pa im je on rekao: "Kada izađete (na put), učite ezan, zatim ikamet, a potom neka od vas dvojice bude imam onaj koji je stariji."

٦٣٠. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ يُوسُفَ قَالَ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ عَنْ خَالِدٍ الْحَذَّاءِ عَنْ أَبِي قِلَابَةَ عَنْ مَالِكِ بْنِ الْحُوَيْرِثِ قَالَ أَتَى رَجُلَانِ النَّبِيَّ ﷺ يُرِيدَانِ السَّفَرَ فَقَالَ النَّبِيُّ ﷺ إِذَا أَنْتُمَا خَرَجْتُمَا فَأَذِّنَا ثُمَّ أَقِيمَا ثُمَّ لِيَؤُمَّكُمَا أَكْبَرُكُمَا .

631. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Musenna, njemu Abdul-Vehhab, ovome Ejjub prenoseći od Ebu-Kilabe, kome je saopćio Malik:
– Došli smo Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, kao mladići približnih godina i boravili kod njega dvadeset dana i noći. Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, bio je milostiv i blag i

٦٣١. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ الْمُثَنَّى قَالَ حَدَّثَنَا عَبْدُ الْوَهَّابِ قَالَ حَدَّثَنَا أَيُّوبُ عَنْ أَبِي قِلَابَةَ قَالَ حَدَّثَنَا مَالِكٌ أَتَيْنَا إِلَى النَّبِيِّ ﷺ وَنَحْنُ شَبَبَةٌ مُتَقَارِبُونَ فَأَقَمْنَا عِنْدَهُ عِشْرِينَ يَوْمًا وَلَيْلَةً

kada je smatrao da smo poželjeli svoje porodice – ili je rekao – čeznuli (za njima) – pitao nas je za one koje smo iza sebe ostavili, i kada smo ga o njima obavijestili, on reče:
“Vratite se svojim porodicama, budite među njima, poučavajte ih, naređujte im, spomenuvši neke poslove koje sam ja zapamtio – ili je rekao nisam zapamtio – i klanjajte kao što ste vidjeli da ja klanjam! Kada nastupi namasko vrijeme, neka vam neko od vas prouči ezan i najstariji među vama bude imam!”

وَكَانَ رَسُولُ اللهِ ﷺ رَحِيمًا رَفِيقًا فَلَمَّا ظَنَّ أَنَّا قَدِ اشْتَهَيْنَا أَهْلَنَا أَوْ قَدِ اشْتَقْنَا سَأَلَنَا عَمَّنْ تَرَكْنَا بَعْدَنَا فَأَخْبَرْنَاهُ قَالَ ارْجِعُوا إِلَى أَهْلِيكُمْ فَأَقِيمُوا فِيهِمْ وَعَلِّمُوهُمْ وَمُرُوهُمْ وَذَكَرَ أَشْيَاءَ أَحْفَظُهَا أَوْ لَا أَحْفَظُهَا وَصَلُّوا كَمَا رَأَيْتُمُونِي أُصَلِّي فَإِذَا حَضَرَتِ الصَّلَاةُ فَلْيُؤَذِّنْ لَكُمْ أَحَدُكُمْ وَلْيَؤُمَّكُمْ أَكْبَرُكُمْ .

632. PRIČAO NAM JE Musedded, njega obavijestio Jahja prenoseći od Ubejdullaha b. Omera, kome je Nafi‘ rekao:
– Jedne pohladne noći prouči u Dadžnanu[1] ezan (Adullah) b. Omer i reče: “Klanjajte ovaj namaz u svojim stanovima!”
– Kasnije nam je saopćio da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, naređivao mujezinu da uči ezan, a da iza ezana kaže: “Pazite, na putu u studenoj ili kišnoj noći klanjajte u svojim stanovima (šatorima)!”

٦٣٢. حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ قَالَ أَخْبَرَنَا يَحْيَى عَنْ عُبَيْدِ اللهِ ابْنِ عُمَرَ قَالَ حَدَّثَنِي نَافِعٌ قَالَ أَذَّنَ ابْنُ عُمَرَ فِي لَيْلَةٍ بَارِدَةٍ بِضَجْنَانَ ثُمَّ قَالَ صَلُّوا فِي رِحَالِكُمْ فَأَخْبَرَنَا أَنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ كَانَ يَأْمُرُ مُؤَذِّنًا يُؤَذِّنُ ثُمَّ يَقُولُ عَلَى إِثْرِهِ أَلَا صَلُّوا فِي الرِّحَالِ فِي اللَّيْلَةِ الْبَارِدَةِ أَوِ الْمَطِيرَةِ فِي السَّفَرِ .

633. PRIČAO NAM JE Ishak b. Mensur, njega obavijestio Dža‘fer b. Avn, a ovome rekao Ebul-Umejs prenoseći od Avna b. Ebu-Džuhajfa, a on od svoga oca, da je rekao:
“Vidio sam Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, u dolini Ebtahu. Tu mu je došao Bilal, obavijestio ga o ezanu za klanjanje namaza, iznio kopljasti štap i usadio ga ispred Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, u Ebtahu, a onda proučio ikamet za namaz.”[2]

٦٣٣. حَدَّثَنَا إِسْحَاقُ بْنُ مَنْصُورٍ قَالَ أَخْبَرَنَا جَعْفَرُ بْنُ عَوْنٍ قَالَ حَدَّثَنَا أَبُو الْعُمَيْسِ عَنْ عَوْنِ ابْنِ أَبِي جُحَيْفَةَ عَنْ أَبِيهِ قَالَ رَأَيْتُ رَسُولَ اللهِ ﷺ بِالْأَبْطَحِ فَجَاءَهُ بِلَالٌ فَآذَنَهُ بِالصَّلَاةِ ثُمَّ خَرَجَ بِلَالٌ بِالْعَنَزَةِ حَتَّى رَكَزَهَا بَيْنَ يَدَيْ رَسُولِ اللهِ ﷺ بِالْأَبْطَحِ وَأَقَامَ الصَّلَاةَ .

1 Brdo ili mjesto udaljeno otprilike 12 km od Mekke. (prim. rec.)

2 Iz izloženih hadisa vidi se da je Alejhisselam na putovanju redovno tražio učenje i ezana i ikameta.

DA LI ĆE MUJEZIN OKRETATI GLAVU TAMO-AMO I DA LI ĆE SE ON OKRETATI PRI UČENJU EZANA?

باب هلْ يتتبَّعُ المؤذِّنُ فاهُ هٰهُنا وهٰهُنا وهلْ يلْتفتُ في الأذانِ

Spominje se za Bilala da je stavljao svoje prste u uši, dok Ibn-Omer nije to radio.
Ibrahim (Neha'i) kaže: "Nije zabranjeno ezan učiti bez abdesta", a Ata: "Abdest je stvarna istina i ustaljen običaj..."
Aiša je izjavila: "Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, spominjaše Allaha u svako doba."

وَيُذْكَرُ عَنْ بِلَالٍ أَنَّهُ جَعَلَ إِصْبَعَيْهِ فِي أُذُنَيْهِ وَكَانَ ابْنُ عُمَرَ لَا يَجْعَلُ إِصْبَعَيْهِ فِي أُذُنَيْهِ وَقَالَ إِبْرَاهِيمُ لَا بَأْسَ أَنْ يُؤَذِّنَ عَلَى غَيْرِ وُضُوءٍ وَقَالَ عَطَاءٌ الْوُضُوءُ حَقٌّ وَسُنَّةٌ وَقَالَتْ عَائِشَةُ كَانَ النَّبِيُّ ﷺ يَذْكُرُ اللهَ عَلَى كُلِّ أَحْيَانِهِ .

634. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Jusuf, njemu Sufjan prenoseći od Avna b. Ebu-Džuhajfa, a on od svoga oca da je gledao Bilala gdje uči ezan: "Pa sam i ja pri učenju (haje 'ales-sala i hajje 'alel-felah) u ezanu počeo okretati glavu (usta) tamo-amo (desno-lijevo)."[3]

٦٣٤ . حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ يُوسُفَ قَالَ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ عَنْ عَوْنِ بْنِ أَبِي جُحَيْفَةَ عَنْ أَبِيهِ أَنَّهُ رَأَى بِلَالًا يُؤَذِّنُ فَجَعَلْتُ أَتَتَبَّعُ فَاهُ هٰهُنَا وَهٰهُنَا بِالْأَذَانِ .

---

3 Ebu-Davud u svom *Sunenu* navodi: "Kada je Bilal učeći ezan došao do rečenice 'Hajje 'alesselah!' i 'Hajje 'alel-felah!' okrenuo bi vrat (glavu) desno i lijevo, a on se sam ne bi okretao." Tirmizi navodi da je Ebu-'Avn izjavio: "Vidio sam Bilala gdje uči ezan okrećući se oko sebe, a i glavu okreće desno-lijevo, tamo-amo."
Darekutni u svom *Sunenu* ističe da je Ebu-Mahzureu bilo naređeno da se pri učenju ezana okreće desno-lijevo. Stavljanje prsta u uši se preporučuje, jer se time dotjeruje ljepota i jačina glasa. Ebu-Munzir u "Kitabul-ešrafu" navodi da je Ebu-Mahzure stavljao prste u uši, a u komentaru *El-Hidaje* da je on spajao sva četiri prsta ruke i tako ih stavljao na uši.
Sehl b. Sa'd je rekao: "U sunnet spada da staviš prste u uši kada uči ezan." Tako je radio Suvejd b. Gafle i Ibn-Džubejr, a to je naređivao i Ša'bi i Šurejk. Ibnul-Munzir je rekao da je tako smatrao Hasan, Ahmed, Ishak, Ebu-Hanife i Muhammed b. Sirin. Potpuna Ataova izjava glasi: "Stvarna je istina i ustaljen običaj da mujezin uči ezan samo pod abdestom."
Mudžahid je svome mujezinu naredio da ezan uči samo pod abdestom. Ajni kaže da je Buhari naveo ovu Aišinu izjavu zato što time aludira na to da ezan spada u grupu običnog zikra koji se može obavljati s abdestom i bez abdesta.
Pisac *El-Hidaje* kaže: "Ezan i ikamet je uzvišena vrsta zikra i treba ih obavljati s abdestom, ali su punovažni ako se obave i bez abdesta." Pravnici hanefijskog mezheba smatraju da je pokuđeno učiti ezan bez abdesta, a Muhammed u "Džami'us-sagiru" navodi: "Drago mi je da se ezan proučen po džunupu obnovi, a ako se to i ne učini, on je punovažan."

IZJAVA ČOVJEKA: "UMAKAO NAM JE NAMAZ"

باب قَوْلِ الرَّجُلِ فَاتَتْنَا الصَّلاَةُ

Ibni-Sirin smatra ružnim kad neko kaže: "Prošao nam je namaz", nego neka kaže: "Nismo stigli (na namaz)."
Izjava Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, ispravnija je.

وَكَرِهَ ابْنُ سِيرِينَ أَنْ يَقُولَ فَاتَتْنَا الصَّلاَةُ وَلَكِنْ لِيَقُلْ لَمْ نُدْرِكْ وَقَوْلُ النَّبِيِّ ﷺ أَصَحُّ .

635. PRIČAO NAM JE Ebu-Nu'ajm, njemu Šejban prenoseći od Jahjaa, on od Abdullaha b. Ebu-Katade, a ovaj od svoga oca, da je kazao:
– Dok smo klanjali s Vjerovjesnikom, sallallahu alejhi ve sellem, začu se neka graja ljudi i kada je Alejhisselam klanjao, upitao je:
"Šta vam je?"
– Žurili smo na namaz – odgovorili su oni.
– Ne radite to! – rekao je. – Kada dolazite na namaz, treba šutjeti. Dio koji ste stigli klanjajte (s imamom), a onaj koji vam je izmakao upotpunite![1]

٦٣٥. حَدَّثَنَا أَبُو نُعَيْمٍ قَالَ حَدَّثَنَا شَيْبَانُ عَنْ يَحْيَى عَنْ عَبْدِاللهِ بْنِ أَبِي قَتَادَةَ عَنْ أَبِيهِ قَالَ بَيْنَمَا نَحْنُ نُصَلِّي مَعَ النَّبِيِّ ﷺ إِذْ سَمِعَ جَلَبَةَ رِجَالٍ فَلَمَّا صَلَّى قَالَ مَا شَأْنُكُمْ قَالُوا اسْتَعْجَلْنَا إِلَى الصَّلاَةِ قَالَ فَلاَ تَفْعَلُوا إِذَا أَتَيْتُمُ الصَّلاَةَ فَعَلَيْكُمْ بِالسَّكِينَةِ فَمَا أَدْرَكْتُمْ فَصَلُّوا وَمَا فَاتَكُمْ فَأَتِمُّوا .

NA NAMAZ NE TREBA TRČATI NEGO IĆI TIHO I DOSTOJANSTVENO

باب لا يَسْعَى إِلَى الصَّلاَةِ وَلْيَأْتِ بِالسَّكِينَةِ وَالْوَقَارِ

"Ono što ste stigli klanjajte (s imamom), a ono što vam je prošlo, dopunite!", kazao je Ebu-Katade prenoseći od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem.

وَقَالَ مَا أَدْرَكْتُمْ فَصَلُّوا وَمَا فَاتَكُمْ فَأَتِمُّوا قَالَهُ أَبُو قَتَادَةَ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ .

1 U drugim hadisima umjesto izraza *upotpunite* – upotrijebljen je izraz ... *nadoknadite ga!*
Na osnovu djelomične razlike značenja tih izraza, nastala su sljedeća shvaćanja pravnika:
Ebu-Hanife, Ahmed, Sufjan Sevri, Mudžahid, Ibni-Sirin i Ibnu-Dževzi smatraju, da je dio namaza na koga vjernik stigne, uistinu zadnji dio njegova namaza i on će dio koji je promakao naklanjavati onim redoslijedom kako mu je taj dio namaza umakao. Suprotan stav ovome imaju: Šafija, Ishak, Evza'i, Ibni-Musejjeb, Hasan Basri, Ata i Mekhul, a postoji jedna predaja da je to stav Malika i Ahmeda.
Malik kaže: "Dio namaza na koga vjernik stigne stvarno je prvi dio njegova namaza s tim da će naklanjati onoliko koliko je od kiraeta propustio učeći Fatihu i suru." On se oslanja na Alijinu izjavu koju Bejheki citira: "Dio namaza koji stigneš klanjati s imamom prvi je dio tvoga namaza, a od učenja Kur'ana nadoknadi ono što ti je ranije izmaklo."

636. PRIČAO NAM JE Adem, njemu Ibnu-Ebi-Zi'b, a ovome Zuhri prenoseći od Seida b. Musejjeba, on od Ebu-Hurejre, a ovaj od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, (u drugom rivajetu) od Zuhrija, on od Ebu-Seleme, a ovaj od Ebu-Hurejre, da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, izjavio:
"Kada čujete ikamet, idite na namaz tiho i dostojanstveno, a ne trčite! Ono što ste stigli klanjajte (s imamom), a potom dopunite ono što vam je prošlo!"[2]

٦٣٦. حَدَّثَنَا آدَمُ قَالَ حَدَّثَنَا ابْنُ أَبِي ذِئْبٍ قَالَ حَدَّثَنَا الزُّهْرِيُّ عَنْ سَعِيدِ بْنِ الْمُسَيَّبِ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ وَعَنِ الزُّهْرِيِّ عَنْ أَبِي سَلَمَةَ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ إِذَا سَمِعْتُمُ الْإِقَامَةَ فَامْشُوا إِلَى الصَّلَاةِ وَعَلَيْكُمْ بِالسَّكِينَةِ وَالْوَقَارِ وَلَا تُسْرِعُوا فَمَا أَدْرَكْتُمْ فَصَلُّوا وَمَا فَاتَكُمْ فَأَتِمُّوا.

KADA SVIJET USTAJE, VIDJEVŠI IMAMA, PRI UČENJU IKAMETA?

بَاب مَتَى يَقُومُ النَّاسُ إِذَا رَأَوُا الْإِمَامَ عِنْدَ الْإِقَامَةِ

637. PRIČAO NAM JE Muslim b. Ibrahim, njemu Hišam, rekavši:
– Pisao mi je Jahja b. Ebu-Kesir prenoseći od Abdullaha b. Ebu-Katade, a on od svoga oca, da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Kada se bude učio ikamet za namaz, vi ne ustajte sve dok mene ne vidite (da sam došao)."[3]

٦٣٧. حَدَّثَنَا مُسْلِمُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ قَالَ حَدَّثَنَا هِشَامٌ قَالَ كَتَبَ إِلَيَّ يَحْيَى بْنُ أَبِي كَثِيرٍ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ أَبِي قَتَادَةَ عَنْ أَبِيهِ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ إِذَا أُقِيمَتِ الصَّلَاةُ فَلَا تَقُومُوا حَتَّى تَرَوْنِي.

---

2 Kroz džamiju treba ići mirno, ozbiljno i bez žurbe i stupiti u red klanjača bez obzira na kome se dijelu namaza imam nalazio.

3 Enes bi ustajao kada mujezin izgovaraše "Kad kametis-salatu!" i kada bi imam izgovorio početni namaski tekbir.
Omer b. Abdul-Aziz kaže: "Kada mujezin izgovori prvi tekbir ikameta, treba ustati, kada izgovori 'Hajje ales-salah!', treba ravnati namaske redove, a kada izgovari 'La ilahe illellah', imam će izgovoriti početni namaski tekbir."
Mnogi pravnici preporučuju da se početni tekbir izgovori tek pošto mujezin završi učenje ikameta, a Šafija, Ebu-Jusuf i još poneki učenjaci kažu: "Lijepo je (mustehab) ne ustajati dok mujezin ne dovrši ikamet." Malik ovaj postupak smatra sunnetom.
Imam Zufer kaže: "Kada mujezin izgovori prvi put 'Kad kametis-salatu', tj. 'Uspostavljen je namaz', ustanite, a kada to izgovori drugi put, otpočnite klanjati namaz!"
Najlogičnije mišljenje bit će Ebu-Hanife i Muhammeda:
– Kada mujezin izgovara "Hajje 'ales-salah!", ustaje se i stupa u namaske redove, a kada kaže "Kad kametis-salatu", imam izgovara početni namaski tekbir.

NA NAMAZ NE TREBA IĆI ŽURNO NEGO MIRNO I DOSTOJANSTVENO

باب لا يَسْعَى إِلَى الصَّلَاةِ مُسْتَعْجِلًا وَلْيَقُمْ بِالسَّكِينَةِ وَالْوَقَارِ

638. PRIČAO NAM JE Ebu-Nu‘ajm, njemu Šejban prenoseći od Jahjaa, on od Abdullaha b. Ebu-Katade, a on od svoga oca koji je kazao da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
“Kada se prouči ikamet za namaz, ne ustajte dok mene ne vidite i sačuvajte smirenost!”

٦٣٨. حَدَّثَنَا أَبُو نُعَيْمٍ قَالَ حَدَّثَنَا شَيْبَانُ عَنْ يَحْيَى عَنْ عَبْدِاللهِ بْنِ أَبِي قَتَادَةَ عَنْ أَبِيهِ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ إِذَا أُقِيمَتِ الصَّلَاةُ فَلَا تَقُومُوا حَتَّى تَرَوْنِي وَعَلَيْكُمْ بِالسَّكِينَةِ .

IZLAŽENJE IZ DŽAMIJE ZBOG OPRAVDANOG RAZLOGA

باب هَلْ يَخْرُجُ مِنَ الْمَسْجِدِ لِعِلَّةٍ

639. PRIČAO NAM JE Abdul-Aziz b. Abdullah, njemu Ibrahim b. Sa‘d prenoseći od Saliha b. Kejsana, on od Ibnu-Šihaba, ovaj od Ebu-Seleme, a on od Ebu-Hurejre, da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, izašao (iz stana), a ikamet za namaz bio proučen i safovi izravnati. Stao je na mjesto gdje obično klanja i mi iščekivasmo da izgovori tekbir, a on se okrenu i reče:
“Ostanite na svojim mjestima!”, i bili smo u tom stavu sve dok nam on nije (opet) izašao, a s glave mu kaptaše voda pošto se bio tek okupao.[1]

٦٣٩. حَدَّثَنَا عَبْدُالْعَزِيزِ بْنُ عَبْدِاللهِ قَالَ حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ سَعْدٍ عَنْ صَالِحِ بْنِ كَيْسَانَ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ عَنْ أَبِي سَلَمَةَ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ أَنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ خَرَجَ وَقَدْ أُقِيمَتِ الصَّلَاةُ وَعُدِّلَتِ الصُّفُوفُ حَتَّى إِذَا قَامَ فِي مُصَلَّاهُ انْتَظَرْنَا أَنْ يُكَبِّرَ انْصَرَفَ قَالَ عَلَى مَكَانِكُمْ فَمَكَثْنَا عَلَى هَيْئَتِنَا حَتَّى خَرَجَ إِلَيْنَا يَنْطِفُ رَأْسُهُ مَاءً وَقَدِ اغْتَسَلَ .

1 Iz hadisa se može zaključiti:
– pejgamberi mogu zaboravljati nešto što se odnosi na ibadete kako bi se nešto pravno utemeljilo;
– nije zabranjeno razgovarati u vremenu između proučenog ikameta i stupanja u namaz.

KADA IMAM KAŽE: "BUDITE NA SVOM MJESTU!" – TREBA GA SAČEKATI DOK SE NE VRATI

باب إذا قال الإمامُ مكانَكُمْ حتّى رجع انْتَظَرُوهُ

640. PRIČAO NAM JE Ishak, njemu Muhammed b. Jusuf, a ovome Evza'i prenoseći od Zuhrija, on od Ebu-Seleme b. Abdur-Rahmana, a ovaj od Ebu-Hurejre da je rekao:

– Proučen je ikamet za namaz, svijet izravnao safove, Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, bio je izišao (iz stana) i prošao naprijed (u mihrab) i, pošto je tada bio džunub, reče: "Budite na svom mjestu!", a on se vrati u stan, okupa i izađe, a s glave mu kapaše voda. Tada je sa svojim drugovima klanjao (ne obnovivši ikamet).

٦٤٠. حَدَّثَنَا إِسْحَاقُ قَالَ حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ يُوسُفَ قَالَ حَدَّثَنَا الْأَوْزَاعِيُّ عَنِ الزُّهْرِيِّ عَنْ أَبِي سَلَمَةَ بْنِ عَبْدِالرَّحْمَنِ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ قَالَ أُقِيمَتِ الصَّلَاةُ فَسَوَّى النَّاسُ صُفُوفَهُمْ فَخَرَجَ رَسُولُ اللهِ ﷺ فَتَقَدَّمَ وَهُوَ جُنُبٌ ثُمَّ قَالَ عَلَى مَكَانِكُمْ فَرَجَعَ فَاغْتَسَلَ ثُمَّ خَرَجَ وَرَأْسُهُ يَقْطُرُ مَاءً فَصَلَّى بِهِمْ .

IZJAVA ČOVJEKA: "NISMO KLANJALI"

بَاب قَوْلِ الرَّجُلِ لِلنَّبِيِّ ﷺ ما صَلَّيْنَا

641. PRIČAO NAM JE Ebu-Nu'ajm, njemu Šejban prenoseći od Jahjaa, koji je čuo Ebu-Selemu gdje govori da ga je obavijestio Džabir b. Abdullah, da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, došao na dan Bitke na Hendeku Omeru b. Hattabu, i rekao:

– Allahov Poslaniče! Allaha mi, skoro da ne klanjah, a sunce zađe.

Omer je to kazao pošto se svako omrsio. Potom je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Allaha mi, nisam ga ni ja klanjao." Iza toga Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, spustio se u (dolinu) Buthan, a s njim i ja. Tu je uzeo abdest, klanjao ikindiju nakon što je sunce već zašlo, a onda klanjao i akšam.

٦٤١. حَدَّثَنَا أَبُو نُعَيْمٍ قَالَ حَدَّثَنَا شَيْبَانُ عَنْ يَحْيَى قَالَ سَمِعْتُ أَبَا سَلَمَةَ يَقُولُ أَخْبَرَنَا جَابِرُ ابْنُ عَبْدِاللهِ أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ جَاءَهُ عُمَرُ بْنُ الْخَطَّابِ يَوْمَ الْخَنْدَقِ فَقَالَ يَا رَسُولَ اللهِ وَاللهِ مَا كِدْتُ أَنْ أُصَلِّيَ حَتَّى كَادَتِ الشَّمْسُ تَغْرُبُ وَذَلِكَ بَعْدَ مَا أَفْطَرَ الصَّائِمُ فَقَالَ النَّبِيُّ ﷺ وَاللهِ مَا صَلَّيْتُهَا فَنَزَلَ النَّبِيُّ ﷺ إِلَى بُطْحَانَ وَأَنَا مَعَهُ فَتَوَضَّأَ ثُمَّ صَلَّى يَعْنِي الْعَصْرَ بَعْدَ مَا غَرَبَتِ الشَّمْسُ ثُمَّ صَلَّى بَعْدَهَا الْمَغْرِبَ .

KADA IMAMU ISKRSNE NEKA POTREBA, A IKAMET PROUČEN...?!

باب الإمام تعرض له الحاجة بعد الإقامة

642. PRIČAO NAM JE Ebu-Ma'mer Abdullah b. Amr, njemu Abdul-Varis, a ovome Abdul-Aziz b. Suhejb prenoseći od Enesa, da je rekao: "Proučenje ikamet za (jaciju) namaz, a Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, razgovaraše u kraju džamije s nekim čovjekom i namazu nije pristupio toliko dugo da je svijet zaspao."[1]

٦٤٢. حدثنا أبو معمر عبدالله بن عمرو قال حدثنا عبدالوارث قال حدثنا عبدالعزيز بن صهيب عن أنس بن مالك قال أقيمت الصلاة والنبي ﷺ يناجي رجلا في جانب المسجد فما قام إلى الصلاة حتى نام القوم .

RAZGOVOR KADA SE PROUČI IKAMET

باب الكلام إذا أقيمت الصلاة

643. PRIČAO NAM JE Ajjaš b. Velid, njemu Abdul-A'la, ovome Humejd, i kazao:
– Pitao sam Sabita Bunanija za čovjeka koji razgovara nakon što se prouči ikamet za namaz i on im ispriča da je Enes b. Malik rekao: "Proučen je ikamet za namaz i Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, popriječi se neki čovjek i zadrža ga pošto je ikamet za namaz već bio proučen."

٦٤٣. حدثنا عياش بن الوليد قال حدثنا عبدالأعلى قال حدثنا حميد قال سألت ثابتا البناني عن الرجل يتكلم بعد ما تقام الصلاة فحدثني عن أنس بن مالك قال أقيمت الصلاة فعرض للنبي ﷺ رجل فحبسه بعد ما أقيمت الصلاة . و قال الحسن إن منعته أمه عن العشاء في جماعة شفقة عليه لم يطعها .

---

1 Ovaj hadis Buhari bilježi pod brojem 6292 s dodatkom: ..., *zatim je ustao i klanjao.* Postoje druge verzije ovog hadisa koje pojašnjavaju o kakvoj se vrsti sna radi. Tako Ibn-Hibban i Ishak b. Rahevejh bilježe da su *neki ljudi zadrijemali.*
Iz hadisa se može zaključiti:
– dozvoljen je razgovor prisutnih između proučenog ikameta i stupanja u namaz, samo je to pokuđeno činiti bez naročite potrebe;
– preporučljivo je namaz klanjati u prvim časovima njegova nastupnog vremena, a dužnost do nastupa vremena sljedećeg namaza.

POGLAVLJA O KLANJANJU U DŽEMATU I IMAMETU

أبواب صلاة الجماعة والإمامة

DUŽNOST SKUPNOG KLANJANJA U DŽEMATU

باب وُجُوبِ صلاة الْجماعة

– Hasan je rekao: "Ako ga majka bude sprečavala da klanja jaciju u džematu, iz sažaljenja prema njemu, neće je poslušati."

وَقَالَ الْحَسَنُ إِنْ مَنَعَتْهُ أُمُّهُ عَنِ الْعِشَاءِ فِي الْجَمَاعَةِ شَفَقَةً لَمْ يُطِعْهَا .

644. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Jusuf, njega obavijestio Malik prenoseći od Ebu-Zinada, on od A'redža, a ovaj od Ebu-Hurejre, da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
"Kunem se Onim u Čijoj ruci je moja duša, htio sam narediti da se nasiječe drva, zatim da naredim klanjanje namaza i ezan proučim pa da naredim nekom da bude imam prisutnom svijetu, a da ja izostanem i odem do ljudi izostalih od namaza i naredim paljenje njihovih kuća.
Tako mi Onog u Čijoj ruci je moja duša, kada bi neko od njih znao da će naći makar oglodanu masnu kost ili dobru žlipicu između papaka ovce, on bi bezuvjetno prisustvovao skupnom klanjanju jacije."[2]

٦٤٤. حَدَّثَنَا عَبْدُاللهِ بْنُ يُوسُفَ قَالَ أَخْبَرَنَا مَالِكٌ عَنْ أَبِي الزِّنَادِ عَنِ الْأَعْرَجِ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ أَنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ قَالَ وَالَّذِي نَفْسِي بِيَدِهِ لَقَدْ هَمَمْتُ أَنْ آمُرَ بِحَطَبٍ فَيُحْطَبَ ثُمَّ آمُرَ بِالصَّلَاةِ فَيُؤَذَّنَ لَهَا ثُمَّ آمُرَ رَجُلًا فَيَؤُمَّ النَّاسَ ثُمَّ أُخَالِفَ إِلَى رِجَالٍ فَأُحَرِّقَ عَلَيْهِمْ بُيُوتَهُمْ وَالَّذِي نَفْسِي بِيَدِهِ لَوْ يَعْلَمُ أَحَدُهُمْ أَنَّهُ يَجِدُ عَرْقًا سَمِينًا أَوْ مِرْمَاتَيْنِ حَسَنَتَيْنِ لَشَهِدَ الْعِشَاءَ .

---

2 Zajedničko klanjanje je jače manifestovanje opće islamske svijesti. Pohlepni trče za materijalnim dobrima vrijednosti oglodane kosti u kojoj se može naći samo ponešto masti, nekima je to životni cilj, u to vjeruju i tako ne znajući postaju višebošci (mušrici).
Skupno klanjanje je uvjet za valjanost namaza po mišljenju Ahmeda b. Hanbela i Davuda b. Alija, a obligatna osobna dužnost (farzi ajn) po stavu Ibni-Huzejme, Ibni-Munzira, Ataa, Evza'ije i Ebu-Sevra.
U komentaru *El-Hidaje* stoji: "Prema mišljenju većine naših pravnika (hanefijske škole) klanjanje s imamom je vadžib, dok ga samo poneko od naših pravnika naziva prvostepeni sunnet (sunne muekkede)."
Kaduri smatra da obligatni namaz treba klanjati skupno pa makar sa svojim ukućanima, a pisac "Beda'ia" ističe: "Kada građaninu izmakne zajedničko klanjanje u jednoj džamiji, nije obavezan tragati za džematom u drugoj džamiji."
U "Tuhfetu" se navodi da je klanjanje za imamom dužnost osobi koja može doći u džamiju bez naročite poteškoće. Prema tome, kod kuće može klanjati bolesnik, sakat i slijep čovjek koji nema vodiča. Neki pravnici kažu: "Ko bez razloga zanemaruje i napušta skupno klanjanje, podliježe kazni koja je diskreciono pravo vladara, a susjedi koji to tolerišu navlače na sebe grijeh i odgovornost pred Allahom." Neki kažu da se od takve osobe ne prihvata svjedočenje, dok drugi kažu da protiv stanovništva jednog kraja koje napusti skupno klanjanje treba poduzeti vojnu akciju i druge mjere i urazumjeti ih u ovu dužnost.
U "Kin'ji" stoji: "... Ko ne dolazi u džamiju na zajedničke obrede, ne treba uvažavati njegovo svjedočenje ma u kakvom to bilo sporu."
Ebu-Hanife kaže: "Ko zaboravi otići u džamiju na namaz, prespava ili ga omete neki posao, klanjat će

VAŽNOST SKUPNOG KLANJANJA

باب فضل صلاة الجماعة

Kada bi Esveda prošao džemat (u njegovoj mahalskoj džamiji), on bi otišao u drugu džamiju. Enes (b. Malik) došao je u jednu džamiju u kojoj se već bilo klanjalo, pa je on opet proučio ezan i ikamet i klanjao skupno (sa svojim drugovima).[1]

وَكَانَ الْأَسْوَدُ إِذَا فَاتَتْهُ الْجَمَاعَةُ ذَهَبَ إِلَى مَسْجِدٍ آخَرَ وَجَاءَ أَنَسُ بْنُ مَالِكٍ إِلَى مَسْجِدٍ قَدْ صُلِّيَ فِيهِ فَأَذَّنَ وَأَقَامَ وَصَلَّى جَمَاعَةً .

645. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Jusuf, njega obavijestio Malik prenoseći od Nafija, on od Abdullaha b. Omera da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, kazao:
"Namaz skupno obavljen vredniji je za 27 stepeni od pojedinačno obavljenog namaza."

٦٤٥. حَدَّثَنَا عَبْدُاللهِ بْنُ يُوسُفَ قَالَ أَخْبَرَنَا مَالِكٌ عَنْ نَافِعٍ عَنْ عَبْدِاللهِ بْنِ عُمَرَ أَنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ قَالَ صَلَاةُ الْجَمَاعَةِ تَفْضُلُ صَلَاةَ الْفَذِّ بِسَبْعٍ وَعِشْرِينَ دَرَجَةً .

---

skupno taj namaz sa svojim ukućanima (kod kuće), a ako ga klanja sam, namaz mu je punovažan."
Po mišljenju Tahavija, Kerhija i Šafije skupno obavljanje namaza spada u strogo obligatne kolektivne obaveze muslimana (fardi kifaje).
Muslim navodi kako se jedan slijepac potužio Alejhisselamu da ga nema ko dovoditi u džamiju, a on ga upita:
– Čuješ li učenje ezana u svom domu?
– Čujem – odgovorio je slijepac.
– Dužan si odazvati se pozivu (ezanu) – reče Alejhisselam.
U drugoj verziji ističe se da je Ibnu-Ummi-Mektum rekao: "Moja je kuća podaleko od džamije i ja nemam vodiča pa imam li kakvu povlasticu?"
– Čuješ li učenje ezana? – upitao ga je Alejhisselam.
– Čujem – odgovorio je on.
– Nemaš nikakve povlastice – odgovorio mu je Alejhisselam.
Ahmed ibni Hanbel zabilježio je slučaj:
– Alejhisselam je došao u džamiju i našavši malo prisutnih rekao: "Odlučio sam da jednom prilikom odredim imama, a da ja izađem iz džamije i svakom muslimanu koji bude izostao od skupnog klanjanja naredim paljenje njegove kuće." Tada je Ummi-Mektum rekao: "Allahov Poslaniče, između moje kuće i džamije imaju voćnjaci, a nisam u mogućnosti da stalno uzimam vodiča, pa možemo li klanjati u svojoj kući?"
– Čuješ li učenje ezana? – upita Alejhisselam.
– Čujem – odgovori on.
– Dolazi u džamiju! – reče Alejhisselam.
Ebu-Ja'la bilježi da je Alejhisselam rekao: "Ko čuje glas mujezina, a ne dođe u džamiju, bilježi se među dvoličnjake." U lancu prenosilaca (senedu) ovog hadisa postoji određena slabost.
Imam treba biti učen, ugledan i poštovan u svom kraju.

1 U *Muhtesaru* Ibn-Ša'bana prenosi se da je Malik rekao: "Ko klanja jedan namaz s imamom, on ga ne treba ponovo klanjati u džamiji s drugim džematom, osim ako bi se formirao u haremu Ka'be ili Alejhisselamovoj džamiji u Medini."
Kome izmakne skupno klanjanje namaza, može ga sam klanjati u istoj džamiji ili u drugoj ako može stići u njen džemat.
Formiranje više uzastopnih klanjanja jednog te istog namaza za razne grupe ljudi u jednoj džamiji, dozvoljava se ako to neće dovesti do rascjepa područnih muslimana.

646. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Jusuf da ih je obavijestio Lejs, njega Ibn Had prenoseći od Abdullaha b. Habbaba, on od Ebu-Seida Hudrija, da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Namaz skupno obavljen u džematu vredniji je za 25 stepeni od pojedinačno obavljenog namaza."

٦٤٦. حَدَّثَنَا عَبْدُاللهِ بْنُ يُوسُفَ أَخْبَرَنَا اللَّيْثُ حَدَّثَنِي ابْنُ الْهَادِ عَنْ عَبْدِاللهِ بْنِ خَبَّابٍ عَنْ أَبِي سَعِيدٍ الْخُدْرِيِّ أَنَّهُ سَمِعَ النَّبِيَّ ﷺ يَقُولُ صَلَاةُ الْجَمَاعَةِ تَفْضُلُ صَلَاةَ الْفَذِّ بِخَمْسٍ وَعِشْرِينَ دَرَجَةً.

647. PRIČAO NAM JE Musa b. Isma'il, njemu Abdul-Vahid, ovome A'meš koji je čuo od Ebu-Saliha, ovaj od Ebu-Hurejre, da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
"Namaz čovjeka obavljen (s imamom) u džematu vrednuje se više nego namaz obavljen u kući i dućanu za 25 puta, i to kada se uzme abdest kako treba, potom ode u džamiju samo radi (zajedničkog klanjanja) namaza, a ne radi nečeg drugog, on neće koraknuti nijednog koraka, a da mu se ne podigne vrijednost za jedan stepen više i ne skine s njega još jedan manji grijeh. Kada on klanja, meleki neprestano mole oprost za njega dok se nalazi na mjestu gdje je klanjao govoreći: 'Allahu, spasi ga! Allahu, smiluj mu se!' A smatra se da je svako od vas u namazu dok iščekuje klanjanje."[2]

٦٤٧. حَدَّثَنَا مُوسَى بْنُ إِسْمَاعِيلَ قَالَ حَدَّثَنَا عَبْدُالْوَاحِدِ قَالَ حَدَّثَنَا الْأَعْمَشُ قَالَ سَمِعْتُ أَبَا صَالِحٍ يَقُولُ سَمِعْتُ أَبَا هُرَيْرَةَ يَقُولُ قَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ صَلَاةُ الرَّجُلِ فِي الْجَمَاعَةِ تُضَعَّفُ عَلَى صَلَاتِهِ فِي بَيْتِهِ وَفِي سُوقِهِ خَمْسًا وَعِشْرِينَ ضِعْفًا وَذَلِكَ أَنَّهُ إِذَا تَوَضَّأَ فَأَحْسَنَ الْوُضُوءَ ثُمَّ خَرَجَ إِلَى الْمَسْجِدِ لَا يُخْرِجُهُ إِلَّا الصَّلَاةُ لَمْ يَخْطُ خَطْوَةً إِلَّا رُفِعَتْ لَهُ بِهَا دَرَجَةٌ وَحُطَّ عَنْهُ بِهَا خَطِيئَةٌ فَإِذَا صَلَّى لَمْ تَزَلِ الْمَلَائِكَةُ تُصَلِّي عَلَيْهِ مَا دَامَ فِي مُصَلَّاهُ اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَيْهِ اللَّهُمَّ ارْحَمْهُ وَلَا يَزَالُ أَحَدُكُمْ فِي صَلَاةٍ مَا انْتَظَرَ الصَّلَاةَ.

VAŽNOST KLANJANJA SABAHA U DŽEMATU

باب فضل صلاة الفجر في جماعة

648. PRIČAO NAM JE Ebul-Jeman, njemu Šu'ajb prenoseći od Zuhrija, a ovoga obavijestio Seid b. Musejjeb i Ebu-Seleme b. Abdur-Rahman, da je Ebu-Hurejra rekao:
– Čuo sam Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, gdje govori: "Namaz obavljen

٦٤٨. حَدَّثَنَا أَبُو الْيَمَانِ قَالَ أَخْبَرَنَا شُعَيْبٌ عَنِ الزُّهْرِيِّ قَالَ أَخْبَرَنِي سَعِيدُ بْنُ الْمُسَيَّبِ وَأَبُو سَلَمَةَ ابْنُ عَبْدِالرَّحْمَنِ أَنَّ أَبَا هُرَيْرَةَ قَالَ سَمِعْتُ رَسُولَ اللهِ ﷺ يَقُولُ تَفْضُلُ صَلَاةُ الْجَمِيعِ صَلَاةَ أَحَدِكُمْ وَحْدَهُ

2 Iz hadisa se može zaključiti:
– klanjanje namaza jeste najvažnija dužnost muslimana, to je osnov islamskog učenja;
– čovjek može biti vredniji od meleka i svojim dobrim radom steći njihovu naklonost da se za njega zauzimaju.

zajednički nadmašuje namaz koga neko od vas obavi pojedinačno za 25 puta. Meleki noći i meleki dana sastaju se prilikom klanjanja sabah-namaza, pa ako hoćete – govoraše Ebu-Hurejra – učite: "Učenju Kur'ana su stvarno prisutni (meleki)."

بِخَمْسٍ وَعِشْرِينَ جُزْءًا وَتَجْتَمِعُ مَلَائِكَةُ اللَّيْلِ وَمَلَائِكَةُ النَّهَارِ فِي صَلَاةِ الْفَجْرِ ثُمَّ يَقُولُ أَبُو هُرَيْرَةَ فَاقْرَءُوا إِنْ شِئْتُمْ ﴿ إِنَّ قُرْآنَ الْفَجْرِ كَانَ مَشْهُودًا ﴾.

649. Šu'ajb kaže da mu je Nafi' prenio od Abdullaha b. Omera: "... nadmašuje za 27 stepeni..."

٦٤٩. قَالَ شُعَيْبٌ وَحَدَّثَنِي نَافِعٌ عَنْ عَبْدِاللهِ بْنِ عُمَرَ قَالَ تَفْضُلُهَا بِسَبْعٍ وَعِشْرِينَ دَرَجَةً .

650. PRIČAO NAM JE Umer b. Hafs, njemu njegov otac, ovome A'meš izjavivši da je čuo Salima, koji je rekao kako je čuo majku Derdaa, gdje govori:
Unišao mi je Ebu-Derda ljutit, i ja upitah: "Šta te je rasrdilo?"
"Allaha mi, ne znam da je od Šerijata Muhammedova, sallallahu alejhi ve sellem, ostalo nepromijenjeno išta osim skupnog klanjanja", rekao je on.[1]

٦٥٠. حَدَّثَنَا عُمَرُ بْنُ حَفْصٍ قَالَ حَدَّثَنَا أَبِي قَالَ حَدَّثَنَا الْأَعْمَشُ قَالَ سَمِعْتُ سَالِمًا قَالَ سَمِعْتُ أُمَّ الدَّرْدَاءِ تَقُولُ دَخَلَ عَلَيَّ أَبُو الدَّرْدَاءِ وَهُوَ مُغْضَبٌ فَقُلْتُ مَا أَغْضَبَكَ فَقَالَ وَاللهِ مَا أَعْرِفُ مِنْ أُمَّةِ مُحَمَّدٍ ﷺ شَيْئًا إِلَّا أَنَّهُمْ يُصَلُّونَ جَمِيعًا .

651. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Ala', njemu Ebu-Usame prenoseći od Burejda b. Abdullaha, on od Ebu-Burda, a ovaj od Ebu-Musaa koji je rekao da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, kazao:
"Onaj koji najdalje stanuje (od džamije), a iščekuje namaz (u džamiji) da bi ga s imamom klanjao, ima najveću nagradu za svoj namaz, veću od onoga koji (bez iščekivanja) klanja (bilo to u džematu ili sam) i potom zaspi."[2]

٦٥١. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ الْعَلَاءِ قَالَ حَدَّثَنَا أَبُو أُسَامَةَ عَنْ بُرَيْدِ بْنِ عَبْدِاللهِ عَنْ أَبِي بُرْدَةَ عَنْ أَبِي مُوسَى قَالَ قَالَ النَّبِيُّ ﷺ أَعْظَمُ النَّاسِ أَجْرًا فِي الصَّلَاةِ أَبْعَدُهُمْ فَأَبْعَدُهُمْ مَمْشًى وَالَّذِي يَنْتَظِرُ الصَّلَاةَ حَتَّى يُصَلِّيَهَا مَعَ الْإِمَامِ أَعْظَمُ أَجْرًا مِنَ الَّذِي يُصَلِّي ثُمَّ يَنَامُ .

1 Ebu-Derda aludiraše svojom izjavom na stanovništvo svoga naselja. Propuste ljudi treba ispravljati savjetima pa tek onda odlučnijim efikasnijim mjerama.

2 – Ko iščekuje, kaže Kermani, da s imamom klanja namaz makar to bilo do pred izmak njegova vremena, imat će veću nagradu od onoga koji ga klanja sam u prvom njegovom nastupnom vremenu, a ko iščekuje imama do pred kraj vremena namaza i klanja ga s imamom, ima veću nagradu od onog koji taj namaz klanja s imamom bez iščekivanja.
Dužina provedenog vremena u klanjanju namaza i drugim pripremnim radovima utječe na visinu nagrade.

VAŽNOST KLANJANJA PODNE-NAMAZA U PRVOM NASTUPNOM VREMENU

باب فضل التهجير إلى الظهر

652. PRIČAO NAM JE Kutejbe prenoseći od Malika, on od Sumejja, oslobođenog roba Ebu-Bekra b. Abdurrahmana, ovaj od Ebu-Saliha Semmana, a on od Ebu-Hurejre da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: “Jedan čovjek, idući putem, naišao je na trnovu granu pa ju je sklonio. Allah mu je uvažio to dobro djelo i bio zadovoljan i zato mu je oprostio (manje grijehe učinjene prema Njemu).”

٦٥٢. حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ عَنْ مَالِكٍ عَنْ سُمَيٍّ مَوْلَى أَبِي بَكْرِ بْنِ عَبْدِ الرَّحْمَنِ عَنْ أَبِي صَالِحٍ السَّمَّانِ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ قَالَ بَيْنَمَا رَجُلٌ يَمْشِي بِطَرِيقٍ وَجَدَ غُصْنَ شَوْكٍ عَلَى الطَّرِيقِ فَأَخَّرَهُ فَشَكَرَ اللَّهُ لَهُ فَغَفَرَ لَهُ.

653. Potom je rekao: “Šehida ima pet vrsta: osoba umrla od kuge, od proljeva (ili stomačne bolesti), utopljenik, osoba umrla pod ruševinama i osoba poginula na Allahovom putu.

٦٥٣. ثُمَّ قَالَ الشُّهَدَاءُ خَمْسَةٌ الْمَطْعُونُ وَالْمَبْطُونُ وَالْغَرِيقُ وَصَاحِبُ الْهَدْمِ وَالشَّهِيدُ فِي سَبِيلِ اللَّهِ.

654. “Kada bi ljudi”, rekao je još, “znali kakve su nagrade za učenje ezana i klanjanje u prvom redu (skupnog obavljanja obreda), pa ne bi mogli naći puta da u tom učestvuju osim izvlačenja kocke, oni bi je izvlačili; kada bi znali šta će dobiti za klanjanje podne-namaza u prvom času njegova nastupa, oni bi se u tom utrkivali, a kada bi znali šta imaju u (skupnom) klanjanju jacije i sabaha, dolazili bi na njih makar pužući.”[3]

٦٥٤. وَقَالَ لَوْ يَعْلَمُ النَّاسُ مَا فِي النِّدَاءِ وَالصَّفِّ الْأَوَّلِ ثُمَّ لَمْ يَجِدُوا إِلَّا أَنْ يَسْتَهِمُوا لَاسْتَهَمُوا عَلَيْهِ وَلَوْ يَعْلَمُونَ مَا فِي التَّهْجِيرِ لَاسْتَبَقُوا إِلَيْهِ وَلَوْ يَعْلَمُونَ مَا فِي الْعَتَمَةِ وَالصُّبْحِ لَأَتَوْهُمَا وَلَوْ حَبْوًا.

---

3 Nagrade su adekvatne uloženom trudu, a veće ukazuju na osobitu Allahovu, dželle šanuhu, milost. Šehidi se po našem (hanefijskom) mezhebu dijele u tri kategorije: ubijeni od nevjernika u ime Allaha; oni čije tijelo bude nađeno na bojnom polju s tragovima ranjavanja i onaj koga bespravno ubiju muslimani i za čije ubistvo nije obavezna materijalna kompenzacija (dija). Malik, Šafija i Ahmed smatraju da je šehid samo onaj koga neprijatelj ubije u borbi. Umrli pod izvanredno mučeničkim okolnostima, na Sudnjem danu imaju šehidsku nagradu, ali pokopavaju se kao obični smrtnici. Tu su prve četiri vrste ljudi navedene u gornjem hadisu, i ljudi poginuli za neko ovozemno svoje pravo i cilj.

OBRAČUNAVANJE KORAKA

بَاب احْتِسَابِ الآثَارِ

655. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Abdullah b. Havšeb, njemu Abdul-Vehhab, a ovome Humejd prenoseći od Enesa b. Malika, koji je izjavio da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
– Sinovi Seleme, zar ne računate vaše korake (tj. nagradu za to)!?
Mudžahid je izraz "asarekum" u Allahovom govoru – "Bilježimo ono što su ljudi ranije pripremili, pa i njihove tragove", protumačio "pa i njihove korake."

٦٥٥. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِاللهِ بْنِ حَوْشَبٍ قَالَ حَدَّثَنَا عَبْدُالْوَهَّابِ قَالَ حَدَّثَنَا حُمَيْدٌ عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ قَالَ قَالَ النَّبِيُّ ﷺ يَا بَنِي سَلِمَةَ أَلَا تَحْتَسِبُونَ آثَارَكُمْ وَقَالَ مُجَاهِدٌ فِي قَوْلِهِ (وَنَكْتُبُ مَا قَدَّمُوا وَآثَارَهُمْ) قَالَ خُطَاهُمْ .

656. A PRIČAO NAM JE Ibn-Ebu-Merjem, njega obavijestio Jahja b. Ejjub, njemu rekao Humejd, a ovome Enes da se porodica Benu-Seleme htjela preseliti iz svojih stanova i nastaniti blizu (džamije) Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem. Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, kaže Enes, nije volio da (okolinu) Medine pretvaraju u pustoš, pa im reče:
– Znajte, u nagradu vam se računaju i vaši koraci!
Mudžahid napominje: "Njihovi koraci, to su njihovi tragovi kada idu po zemlji pješice."[1]

٦٥٦. وَقَالَ ابْنُ أَبِي مَرْيَمَ أَخْبَرَنَا يَحْيَى بْنُ أَيُّوبَ حَدَّثَنِي حُمَيْدٌ حَدَّثَنِي أَنَسٌ أَنَّ بَنِي سَلِمَةَ أَرَادُوا أَنْ يَتَحَوَّلُوا عَنْ مَنَازِلِهِمْ فَيَنْزِلُوا قَرِيبًا مِنَ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ فَكَرِهَ رَسُولُ اللهِ ﷺ أَنْ يُعْرُوا الْمَدِينَةَ فَقَالَ أَلَا تَحْتَسِبُونَ آثَارَكُمْ قَالَ مُجَاهِدٌ خُطَاهُمْ آثَارُهُمْ أَنْ يُمْشَى فِي الْأَرْضِ بِأَرْجُلِهِمْ .

---

1 Muslim navodi da su to bili članovi plemena Benu-Seleme naselja, i želeći se nastaniti u gradu blizu džamije Alejhisselama, odlučili su prodati svoje kuće pa ih je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, odvratio od te namjere i upozorio na ono što je korisnije. Ibn-Merdevejh navodi da su njihova naselja bila u Sel'u, a Sel' je udaljen od Medine oko jednu milju.
Iz hadisa se može zaključiti:
– u pobožne poslove bilježe se i koraci učinjeni na ime tih poslova;
– lijepo je stanovati u blizini džamije, ako to odgovara općedruštvenim prilikama. Alejhisselam je zabranio doseljavanje navedenog plemena u Medinu, jer bi oni napustili zemljoradnju i time bi se produktivnost rada smanjila.
Enes b. Malik, Vail i Mudžahid prolazili bi novije izgrađene džamije i išli u starije.
Hasana Basrija su pitali da li se može ostaviti svoja mahalska džamija i ići u džemat neke druge džamije, a on je odgovorio:
– Ashabi su voljeli da svaki čovjek ide u svoju džamiju kako bi se povećao broj klanjača.
Ebu-Abdullah b. Lubabe na isto pitanje odgovorio je:
– Neka se ne napušta džemat svoje džamije. Veći ugled džamije može biti samo ako se u njoj klanja još i džuma-namaz.
Kurtubi smatra da je bolje ići u dalju džamiju, a drugi pravnici dodaju: "... ukoliko to neće dovesti do rasula džemata i zatvaranja mahalske džamije".

VAŽNOST KLANJANJA JACIJE U DŽEMATU

باب فضل العشاء في الجماعة

657. PRIČAO NAM JE Umer b. Hafs, njemu njegov otac, ovome A'meš, a njemu Ebu-Salih prenoseći od od Ebu-Hurejre koji je izjavio da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
"Dvoličnjacima nema težeg namaza od sabaha i jacije, a da znaju kakve su (nagrade) u njima oni bi na njih išli pa makar pužući.
Htio sam narediti mujezinu da prouči ikamet i zapovjediti nekome da bude imam svijetu, a ja da uzmem nekoliko glavnji vatre i zapalim (kuću) onome koji nije još izašao (u džamiju) na namaz."[2]

٦٥٧. حَدَّثَنَا عُمَرُ بْنُ حَفْصٍ قَالَ حَدَّثَنَا أَبِي قَالَ حَدَّثَنَا الْأَعْمَشُ قَالَ حَدَّثَنِي أَبُو صَالِحٍ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ قَالَ قَالَ النَّبِيُّ ﷺ لَيْسَ صَلَاةٌ أَثْقَلَ عَلَى الْمُنَافِقِينَ مِنَ الْفَجْرِ وَالْعِشَاءِ وَلَوْ يَعْلَمُونَ مَا فِيهِمَا لَأَتَوْهُمَا وَلَوْ حَبْوًا لَقَدْ هَمَمْتُ أَنْ آمُرَ الْمُؤَذِّنَ فَيُقِيمَ ثُمَّ آمُرَ رَجُلًا يَؤُمُّ النَّاسَ ثُمَّ آخُذَ شُعَلًا مِنْ نَارٍ فَأُحَرِّقَ عَلَى مَنْ لَا يَخْرُجُ إِلَى الصَّلَاةِ بَعْدُ .

DVOJICA I VIŠE SAČINJAVAJU DŽEMAT

باب اثنان فما فوقهما جماعة

658. PRIČAO NAM JE Museddeđ, njemu Jezid b. Zurej', a ovome Halid prenoseći od Ebu-Kilabe, on od Malika b. Huvejrisa, a ovaj od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, da je izjavio:
"Kada nastupi vrijeme namaza, proučite ezan i ikamet, a neka vam imam bude onaj koji je od vas dvojice stariji!"

٦٥٨. حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ قَالَ حَدَّثَنَا يَزِيدُ بْنُ زُرَيْعٍ قَالَ حَدَّثَنَا خَالِدٌ الْحَذَّاءُ عَنْ أَبِي قِلَابَةَ عَنْ مَالِكِ ابْنِ الْحُوَيْرِثِ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ إِذَا حَضَرَتِ الصَّلَاةُ فَأَذِّنَا وَأَقِيمَا ثُمَّ لِيَؤُمَّكُمَا أَكْبَرُكُمَا .

O ONOME KO BUDE U DŽAMIJI I O VRIJEDNOSTI (FADILETU) DŽAMIJA

باب من جلس في المسجد ينتظر الصلاة وفضل المساجد

659. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Mesleme prenoseći od Malika, on od Ebu-Zinada, ovaj od A'redža, a on od Ebu-Hurejre, da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
– Meleki mole Allahov oprost za svakog od vas

٦٥٩. حَدَّثَنَا عَبْدُاللهِ بْنُ مَسْلَمَةَ عَنْ مَالِكٍ عَنْ أَبِي الزِّنَادِ عَنِ الْأَعْرَجِ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ أَنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ قَالَ الْمَلَائِكَةُ تُصَلِّي عَلَى أَحَدِكُمْ مَا دَامَ فِي

Ako imam mahalske džamije uči Kur'an nepravilno ili čini druge propuste, džematlija ima pravo ići u drugu džamiju, to pravo ima i onda kada ga njene redovne džematlije gledaju prezreno.

2 U hadiskoj zbirci Ebu-Davuda navedena je Alejhisselamova izjava: "Bio sam odlučio svojim momcima narediti da sakupe breme drva, pa da odem od ljudi koji bez opravdanog razloga klanjaju u svojim kućama i da im te kuće popalim."

dok se on bude nalazio s abdestom na mjestu klanjanja svoga namaza govoreći: "Allahu, oprosti mu! Allahu, smiluj mu se!"
"Svaki od vas je u namazu dok ga taj namaz na mjestu zadržava i sprečava da se povrati svojim ukućanima, a ne štogod drugo."

مُصَلَّاهُ مَا لَمْ يُحْدِثِ اللَّهُمَّ اغْفِرْ لَهُ اللَّهُمَّ ارْحَمْهُ لَا يَزَالُ أَحَدُكُمْ فِي صَلَاةٍ مَا دَامَتِ الصَّلَاةُ تَحْبِسُهُ لَا يَمْنَعُهُ أَنْ يَنْقَلِبَ إِلَى أَهْلِهِ إِلَّا الصَّلَاةُ .

660. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Beššar, tj. Bundar, njemu Jahja prenoseći od Ubejdullaha, a ovome Hubejb b. Abdur-Rahman prenoseći od Hafsa b. Asima, on od Ebu-Hurejre, a ovaj od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, da je rekao:
"Sedam vrsta osoba Allah će staviti pod svoj hlad na dan kada ne bude drugog hlada osim Njegovog, i to: pravednog starješinu (imama); mladića koji odraste u pokornosti (ibadetu) svome Gospodaru; čovjeka čije je srce vezano za džamiju; dvojicu ljudi koji su se voljeli u ime Allaha, radi Njega se družili i radi Njega se rastali; čovjeka koga k sebi pozove ugledna i lijepa žena, a on joj odgovori: 'Bojim se Allaha'; čovjeka, koji potajno dijeli milostinju tako da mu ljevica ne zna šta dijeli desnica i čovjeka koji se sjeća Allaha nasamo, a iz očiju mu istovremeno poteknu suze."[1]

٦٦٠ . حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ بَشَّارٍ بُنْدَارٌ قَالَ حَدَّثَنَا يَحْيَى عَنْ عُبَيْدِ اللهِ قَالَ حَدَّثَنِي خُبَيْبُ بْنُ عَبْدِ الرَّحْمَنِ عَنْ حَفْصِ بْنِ عَاصِمٍ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ سَبْعَةٌ يُظِلُّهُمُ اللهُ فِي ظِلِّهِ يَوْمَ لَا ظِلَّ إِلَّا ظِلُّهُ الْإِمَامُ الْعَادِلُ وَشَابٌّ نَشَأَ فِي عِبَادَةِ رَبِّهِ وَرَجُلٌ قَلْبُهُ مُعَلَّقٌ فِي الْمَسَاجِدِ وَرَجُلَانِ تَحَابَّا فِي اللهِ اجْتَمَعَا عَلَيْهِ وَتَفَرَّقَا عَلَيْهِ وَرَجُلٌ طَلَبَتْهُ امْرَأَةٌ ذَاتُ مَنْصِبٍ وَجَمَالٍ فَقَالَ إِنِّي أَخَافُ اللهَ وَرَجُلٌ تَصَدَّقَ أَخْفَى حَتَّى لَا تَعْلَمَ شِمَالُهُ مَا تُنْفِقُ يَمِينُهُ وَرَجُلٌ ذَكَرَ اللهَ خَالِيًا فَفَاضَتْ عَيْنَاهُ .

---

1 Pravednost i objektivnost su neprocjenjive odlike čovjeka, a posebno rukovodioca. Muslim u svojoj hadiskoj zbirci donosi Alejhisselamovu izjavu:
– Pravedni će biti na Sudnjem danu s desne strane Svemilosnoga, i to: ljudi koji su sudili (vladali) pravedno i oni koji pravedno postupaju prema svojim ukućanima i onima koji su im potčinjeni.
Ibni-Abbas kaže:
– Koji je god narod kršio ugovore i datu riječ, Allah ga je ubrzo kaznio žestokom kaznom; narod koji je ljude na vagi zakidao i krao, zadesila je suša i bijeda; narod ogrezao u kamati, kažnjen je kugom i drugim zaraznim bolestima; narod koji je činio nepravdu, sudio nepravedno, doživio je nepravednog vladara.
Omladina je uzdanica zajednice, osnov budućeg društva i njoj treba obraćati posebnu pažnju.
Džamije su Allahove kuće i kuće dobrih ljudi koji završavajući jedan namaz misle odmah na slijedeći i s njima u vezi planira svoje ovozemne poslove; rade za ovaj svijet kao da će vječno živjeti, a za budući kao da će sutra umrijeti.
Dobri međusobni odnosi i ljubav u ime Allaha sastavni je dio vjere. Malik smatra da je to prvostepena osobna dužnost muslimana (farz).
Alejhisselam je u merfu'-hadisu rekao: "Međusobna ljubav ljudi u ime Uzvišenog Allaha spada u najčvršće spone (veze) imana."
Ebu-Rezin kaže da mu je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
"Ebu-Rezine, kada si god sam i besposlen angažuj svoj jezik na sjećanju i slavljenju Allaha; voli ljude samo u ime Allaha i mrzi ih u ime Allaha!"
Živjeti između straha od Allahove kazne i nade u Njegovu milost, svojstvo je dobrih ljudi. U Kur'anu

661. PRIČAO NAM JE Kutejbe, njemu Isma'il b. Dža'fer prenoseći od Humejda, koji je rekao:
– Pitali su Enesa b. Malika da li je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, nosio prsten?
– Da – rekao je Enes. – Jedne noći on je odgodio klanjanje jacije do iza polovine noći (i kada je klanjao), okrenuo se prema nama i rekao: "Ostali svijet već je klanjao i pospao. Vi se smatrate da ste neprekidno u namazu sve dok ga iščekujete."
– Kao da sada gledam sjaj njegova prstena – rekao je (Enes).

٦٦١ . حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ قَالَ حَدَّثَنَا إِسْمَاعِيلُ بْنُ جَعْفَرٍ عَنْ حُمَيْدٍ قَالَ سُئِلَ أَنَسُ بْنُ مَالِكٍ هَلِ اتَّخَذَ رَسُولُ اللهِ ﷺ خَاتَمًا فَقَالَ نَعَمْ أَخَّرَ لَيْلَةً صَلَاةَ الْعِشَاءِ إِلَى شَطْرِ اللَّيْلِ ثُمَّ أَقْبَلَ عَلَيْنَا بِوَجْهِهِ بَعْدَ مَا صَلَّى فَقَالَ صَلَّى النَّاسُ وَرَقَدُوا وَلَمْ تَزَالُوا فِي صَلَاةٍ مُنْذُ انْتَظَرْتُمُوهَا قَالَ فَكَأَنِّي أَنْظُرُ إِلَى وَبِيصِ خَاتَمِهِ .

NAGRADA ONOME KO JUTROM I VEČEROM IDE U DŽAMIJU

بَاب فَضْلِ مَنْ غَدَا إِلَى الْمَسْجِدِ وَمَنْ رَاحَ

662. PRIČAO NAM JE Ali b. Abdullah, njemu Jezid b. Harun, njega obavijestio Muhammed b. Mutarrif prenoseći od Zejda b. Esleme, on od Ataa b. Jesara, ovaj od Ebu-Hurejre, a on od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, da je rekao:
"Ko odlazi rano jutrom i večerom u džamiju, Allah će mu pripremiti smještaj u Džennetu, i to kad god jutrom ili večerom odlazi."

٦٦٢ . حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ عَبْدِاللهِ قَالَ حَدَّثَنَا يَزِيدُ ابْنُ هَارُونَ قَالَ أَخْبَرَنَا مُحَمَّدُ بْنُ مُطَرِّفٍ عَنْ زَيْدِ ابْنِ أَسْلَمَ عَنْ عَطَاءِ ابْنِ يَسَارٍ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ مَنْ غَدَا إِلَى الْمَسْجِدِ وَرَاحَ أَعَدَّ اللهُ لَهُ نُزُلَهُ مِنَ الْجَنَّةِ كُلَّمَا غَدَا أَوْ رَاحَ .

---

se kaže: "Ko se plaši stajanja pred svojim Gospodarom i čuva se niskih ljudskih strasti, ima mjesto u Džennetu."

U ovom smislu je i ovaj hadis u kome je prikazana nagrada dobrih ljudi na ahiretu. "U Džennetu ima jedno boravište; sve biser na biseru i dragulj na dragulju. U njemu ima 70.000 palača, u svakoj palači 70.000 kuća, a u svakoj kući 70.000 stanova. U takvom zdanju imat će čast boraviti samo vjerovjesnici, ljudi poginuli u ime Allaha, moralno pobožni vjernici koji vladaju svojim strastima i pravedne starješine."

Fadilet dijeljenja tajne sadake. U Kur'anu je rečeno: "Da dijelite milostinju tajno i tako je dajete siromašnim, bolje vam je, nego da je dijelite javno."

Fakultativnu milostinju bolje je dijeliti tajno i time se očuvati poroka licemjerstva, a obligatnu opet javno da se drugi na nju ponukaju.

Činiti dobro drugima jeste znak plemenitosti, darežljivosti i odanosti Allahovim, dželle šanuhu, naredbama.

Ebu-Hurejra, radijallahu anhu, u merfu'-hadisu prenosi da je Alejhisselam rekao: "Prije bi se mlijeko povratilo u vime deve nego u Pakao unišla osoba koja zaplače iz odanosti i strahopoštovanja prema Uzvišenom Allahu."

Enes je prenio Alejhisselamovu (merfu') izjavu: "Na Sudnjem danu neće biti kažnjen ko se sjeća Uzvišenog Allaha iz bogobojaznosti i ko je rosio svoje oči suzama da su mu i na zemlju padale."

KADA SE PROUČI IKAMET, KLANJA SE SAMO PROPISANI FARZ

باب إذا أُقيمت الصَّلاةُ فلا صلاة إلَّا المَكْتُوبة

663. PRIČAO NAM JE Abdul-Aziz b. Abdullah, njemu Ibrahim b. Sa'd prenoseći od svoga oca, ovaj od Hafsa b. Asima, on od Abdullaha b. Malika b. Buhajna, da je kazao:

– Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, prošao je pokraj jednog čovjeka..., a pričao mi je, kaže (Buhari) i Abdur-Rahman, ovome Behz b. Esed, a njemu Šu'be da ga je obavijestio Sa'd b. Ibrahim, kako je čuo Hafsa b. Asima, a on jednog čovjeka iz plemena Ezd, koga nazivahu Malik b. Buhajne, da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, vidio jednog čovjeka gdje klanja dva rekata (sabahskog sunneta), a ikamet za namaz bio je već proučen.

Pošto je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, završio namaz, okružio ga je svijet i Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, reče (tom čovjeku): "Zar je sabah četiri rekata? Zar je sabah četiri rekata?!"

U drugom nizu prenosilaca iza Behza b. Eseda slijedi Gunder i Mu'az, koji prenose (isti hadis) od Šu'be, a on od Malika.

Isti hadis prenio je Ibni-Ishak od Sa'da, on od Hafsa, a ovaj od Abdullaha b. Buhajna.

Hammad je opet rekao da je njega obavijestio Sa'd prenoseći ovaj hadis od Hafsa, a on od Malika.[1]

٦٦٣. حَدَّثَنَا عَبْدُالْعَزِيزِ بْنُ عَبْدِاللهِ قَالَ حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ سَعْدٍ عَنْ أَبِيهِ عَنْ حَفْصِ بْنِ عَاصِمٍ عَنْ عَبْدِاللهِ بْنِ مَالِكٍ ابْنِ بُحَيْنَةَ قَالَ مَرَّ النَّبِيُّ ﷺ بِرَجُلٍ قَالَ ح و حَدَّثَنِي عَبْدُالرَّحْمَنِ يَعْنِي ابْنَ بِشْرٍ قَالَ حَدَّثَنَا بَهْزُ بْنُ أَسَدٍ قَالَ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ قَالَ أَخْبَرَنِي سَعْدُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ قَالَ سَمِعْتُ حَفْصَ ابْنَ عَاصِمٍ قَالَ سَمِعْتُ رَجُلًا مِنَ الْأَزْدِ يُقَالُ لَهُ مَالِكُ ابْنُ بُحَيْنَةَ أَنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ رَأَى رَجُلًا وَقَدْ أُقِيمَتِ الصَّلَاةُ يُصَلِّي رَكْعَتَيْنِ فَلَمَّا انْصَرَفَ رَسُولُ اللهِ ﷺ لَاثَ بِهِ النَّاسُ وَقَالَ لَهُ رَسُولُ اللهِ ﷺ الصُّبْحَ أَرْبَعًا الصُّبْحَ أَرْبَعًا تَابَعَهُ غُنْدَرٌ وَمُعَاذٌ عَنْ شُعْبَةَ فِي مَالِكٍ وَقَالَ ابْنُ إِسْحَاقَ عَنْ سَعْدٍ عَنْ حَفْصٍ عَنْ عَبْدِاللهِ ابْنِ بُحَيْنَةَ وَقَالَ حَمَّادٌ أَخْبَرَنَا سَعْدٌ عَنْ حَفْصٍ عَنْ مَالِكٍ .

---

1 Pokuđeno je klanjati sabahski sunnet u džamiji, kada je ikamet već proučen i imam otpočeo klanjati farz. Ovo je stav Abdullaha b. Omera, Ebu-Hurejre, Sa'da b. Džubejra, Urveta, Ibni-Sirina, Ibrahima Neha'ija, Ataa, Šafije, Ahmeda, Ishaka i Ebu-Sevra.

Evza'i, Ebu-Hanife i pravnici njegove škole dozvoljavaju to klanjanje van džamije, ako se imam može stići makar na zadnjem rekatu farza, s tim što Evza'i to odobrava i u samoj džamiji.

Pisac *El-Hidaje* iznosi:

– Ko zateče imama pri kraju prvog rekata sabahskog farza, klanjat će sabahski sunnet pred vratima džamije, potom ući u džamiju i stupiti na drugi rekat farza za imamom. Tako će sastaviti dva fadileta: fadilet sunneta i fadilet džemata.

U *Zehiri* stoji:

– Sunnet je klanjati sabahski sunnet kod kuće. Ako je imam otpočeo klanjati u džamiji farz, sunnet se klanja pred džamijom ili negdje u njenom vanjskom dijelu.

GRANICA IZNEMOGLOSTI BOLESNIKA KAD NE TREBA PRISUSTVOVATI DŽEMATU

باب حدّ المريض أن يشهد الجماعة

664. PRIČAO NAM JE Umer b. Hafs b. Gijas, njemu njegov otac, ovome A'meš prenoseći od Ibrahima, da je Esved rekao:
– Bili smo kod Aiše, radijallahu anha, razgovarali o ustrajnom obavljanju i poštivanju namaza, pa nam je Aiša rekla: "Kada se Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, razbolio od bolesti od koje će i umrijeti, nastupio je podne-namaz, proučen ezan i on reče: 'Zapovjedite Ebu-Bekru neka klanja s prisutnim svijetom.' Tada su mu rekli: 'Ebu-Bekr je milosrdan i čovjek sklon plaču, i kada stane na tvoje mjesto, on neće imati snage da sa svijetom obavi namaz.'"
Alejhisselam je obnovio svoju zapovijed, a one (supruge) su mu obnovile odgovor. Potom je Alejhisselam treći put obnovio svoju zapovijed i rekao: "Vi ste stvarno nestrpljive kao i žene Jusuf pejgambera! Zapovjedite Ebu-Bekru da klanja prisutnom svijetu!" Tada je Ebu-Bekr izašao i klanjao, a Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, osjetio je u sebi neku lahkoću, pa je, oslanjajući se između dva čovjeka izašao i kao da mu i sada gledam noge kako se od slabosti vuku po zemlji. Ebu-Bekr se htio povući, pa mu Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, dade znak (rukom) da ostane na svom mjestu i da sjede pokraj Ebu-Bekra.
Kasnije neko A'meša upita: "Je li Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, klanjao (kao imam), Ebu-Bekr klanjao za njim, a svijet klanjao namaz za Ebu-Bekrom?"
Da – klimnuo je A'meš glavom.

٦٦٤. حَدَّثَنَا عُمَرُ بْنُ حَفْصِ بْنِ غِيَاثٍ قَالَ حَدَّثَنِي أَبِي قَالَ حَدَّثَنَا الأَعْمَشُ عَنْ إِبْرَاهِيمَ عَنِ الأَسْوَدِ قَالَ كُنَّا عِنْدَ عَائِشَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهَا فَذَكَرْنَا الْمُوَاظَبَةَ عَلَى الصَّلاَةِ وَالتَّعْظِيمَ لَهَا قَالَتْ لَمَّا مَرِضَ رَسُولُ اللهِ ﷺ مَرَضَهُ الَّذِي مَاتَ فِيهِ فَحَضَرَتِ الصَّلاَةُ فَأُذِّنَ فَقَالَ مُرُوا أَبَا بَكْرٍ فَلْيُصَلِّ بِالنَّاسِ فَقِيلَ لَهُ إِنَّ أَبَا بَكْرٍ رَجُلٌ أَسِيفٌ إِذَا قَامَ فِي مَقَامِكَ لَمْ يَسْتَطِعْ أَنْ يُصَلِّيَ بِالنَّاسِ وَأَعَادَ فَأَعَادُوا لَهُ فَأَعَادَ الثَّالِثَةَ فَقَالَ إِنَّكُنَّ صَوَاحِبُ يُوسُفَ مُرُوا أَبَا بَكْرٍ فَلْيُصَلِّ بِالنَّاسِ فَخَرَجَ أَبُو بَكْرٍ فَصَلَّى فَوَجَدَ النَّبِيُّ ﷺ مِنْ نَفْسِهِ خِفَّةً فَخَرَجَ يُهَادَى بَيْنَ رَجُلَيْنِ كَأَنِّي أَنْظُرُ رِجْلَيْهِ تَخُطَّانِ مِنَ الْوَجَعِ فَأَرَادَ أَبُو بَكْرٍ أَنْ يَتَأَخَّرَ فَأَوْمَأَ إِلَيْهِ النَّبِيُّ ﷺ أَنْ مَكَانَكَ ثُمَّ أُتِيَ بِهِ حَتَّى جَلَسَ إِلَى جَنْبِهِ قِيلَ لِلأَعْمَشِ وَكَانَ النَّبِيُّ ﷺ يُصَلِّي وَأَبُو بَكْرٍ يُصَلِّي بِصَلاَتِهِ وَالنَّاسُ يُصَلُّونَ بِصَلاَةِ أَبِي بَكْرٍ فَقَالَ بِرَأْسِهِ نَعَمْ

Klanjanje ovog sunneta, u gornjem slučaju, ma u kom dijelu džamije, poneki pravnici smatraju pokuđenim činom, jer svaki ugao pa i sofe džamije spadaju pod pojam džamije.
U *El-Muhiti* stoji da se dozvoljava klanjati ovaj sunnet u džamiji prije proučenog ikameta bez ikakve primjedbe.

Dio (zadnji) ovoga hadisa prenio je i Ebu-Davud od Šu'beta, a ovaj od A'meša.
Ebu-Mu'avija dodaje: "... Alejhisselam je sjeo na lijevu stranu Ebu-Bekra, a Ebu-Bekr je klanjao stojeći."

رَوَاهُ أَبُو دَاوُدَ عَنْ شُعْبَةَ عَنِ الْأَعْمَشِ بَعْضَهُ وَزَادَ أَبُو مُعَاوِيَةَ جَلَسَ عَنْ يَسَارِ أَبِي بَكْرٍ فَكَانَ أَبُو بَكْرٍ يُصَلِّي قَائِمًا .

665. PRIČAO NAM JE Ibrahim b. Musa, njemu saopćio Hišam b. Jusuf prenoseći od Ma'mera, on od Zuhrija kome je rekao Ubejdullah b. Abdullah, da je Aiša kazala:
– Kada je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, otežao i bolest mu se pogoršala, tražio je odobrenje svojih žena da boluje u mojoj sobi, one su mu to dozvolile i on je izašao uz pomoć dva čovjeka, a noge mu se vukle po zemlji. On je tada bio između Abbasa i još jednog čovjeka.
Ubejdullah b. Abdullah kaže:
– Kasnije sam spomenuo Ibnu-Abbasu ono što je Aiša kazala, a on mi reče: "Znaš li ko je taj čovjek što ga Aiša nije imenovala?"
– Ne znam – rekao sam.
– To je bio Ali b. Ebi-Talib – odgovori Ibni-Abbas.[1]

٦٦٥. حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ مُوسَى قَالَ أَخْبَرَنَا هِشَامُ بْنُ يُوسُفَ عَنْ مَعْمَرٍ عَنِ الزُّهْرِيِّ قَالَ أَخْبَرَنِي عُبَيْدُاللهِ بْنُ عَبْدِاللهِ قَالَ قَالَتْ عَائِشَةُ لَمَّا ثَقُلَ النَّبِيُّ ﷺ وَاشْتَدَّ وَجَعُهُ اسْتَأْذَنَ أَزْوَاجَهُ أَنْ يُمَرَّضَ فِي بَيْتِي فَأَذِنَّ لَهُ فَخَرَجَ بَيْنَ رَجُلَيْنِ تَخُطُّ رِجْلَاهُ الْأَرْضَ وَكَانَ بَيْنَ الْعَبَّاسِ وَرَجُلٍ آخَرَ قَالَ عُبَيْدُاللهِ فَذَكَرْتُ ذَلِكَ لِابْنِ عَبَّاسٍ مَا قَالَتْ عَائِشَةُ فَقَالَ لِي وَهَلْ تَدْرِي مَنِ الرَّجُلُ الَّذِي لَمْ تُسَمِّ عَائِشَةُ قُلْتُ لَا قَالَ هُوَ عَلِيُّ بْنُ أَبِي طَالِبٍ .

1 Alejhisselam se razbolio u sobi Mejmune, a po odobrenju ostalih supruga bolovao je i umro u prostoriji Aiše. Bolest se pogoršavala i jednog dana reče Aiši:
"Polijte me vodom iz sedam mješčića čije uzice nisu još odriješene, ne bi li svijetu dao još koji savjet."
Supruge su ga stavile u korito Hafse, polijevale, i kada se osvježio, izveli su ga u džamiju jedne subote ili nedjelje u podne-namaz i Alejhisselam je bio svijetu imam. Drugi put izveli su ga u ponedjeljak na sabah-namaz i on je klanjao za Ebu-Bekrom kao za svojim imamom. U predajama se spominje da su ga izveli Abbas i Alija, ili Fadl i Usame, ili Berira i Nuba, a o ovoj osobi postoji neslaganje o tome da li je muško ili žensko.
Iz hadisa se može zaključiti:
– bolesnik koji može pješice doći do džamije dužan je učestvovati u skupnom klanjanju;
– Ebu-Bekr, radijallahu anhu, uživao je veliko povjerenje Alejhisselama i autoritet svoga društva;
– Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, bio je obavezan držati se redoslijeda boravka kod svojih supruga;
– poslovi od općeg interesa zasnivaju se na društvenom dogovoru;
– glasno plakanje sjećajući se Dženneta ili Džehennema ne kvari namaz, ali će ga pokvariti plakanje zbog osjećaja tjelesnog bola, žalosti za umrlim i tome slično. To je mišljenje pravnika hanefijske škole i Ahmeda, dok Šafija ima suprotan stav. Po njemu plakanje, jecanje pa i othukivanje, iz koga se mogu razabrati najmanje dva ljudska glasa, kvari namaz bez obzira na njihov povod;
– za imamom trebaju klanjati ljudi koji su sposobni imama zamijeniti i nastaviti dalje klanjanje;
– punovažan je namaz bolesnog imama koji klanja sjedeći, a prisutni ga klanjaju stojeći. Ovo je mišljenje Ebu-Hanife, Ebu-Jusufa, Šafije i Malika, po jednom predanju, dok Ahmed i malikije smatraju da i prisutni trebaju klanjati sjedeći.

MUSLIMAN MOŽE U VRIJEME VELIKE KIŠE ILI DRUGOG OZBILJNOG RAZLOGA KLANJATI U SVOM DOMU

باب الرُّخصة في المطر والعلَّة أن يُصلِّي في رحله

666. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Jusuf, njega obavijestio Malik prenoseći od Nafija da je Ibni-Omer proučio jedne hladne i vjetrovite noći ezan za namaz i rekao:
"Klanjajte u svojim kućama!", a zatim dodao: "Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, zapovijedaše mujezinu kada bi god bila hladna i kišovita noć, da kaže: 'Eto, klanjajte u svojim domovima!'"

٦٦٦. حَدَّثَنَا عَبْدُاللهِ بْنُ يُوسُفَ قَالَ أَخْبَرَنَا مَالِكٌ عَنْ نَافِعٍ أَنَّ ابْنَ عُمَرَ أَذَّنَ بِالصَّلَاةِ فِي لَيْلَةٍ ذَاتِ بَرْدٍ وَرِيحٍ ثُمَّ قَالَ أَلَا صَلُّوا فِي الرِّحَالِ ثُمَّ قَالَ إِنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ كَانَ يَأْمُرُ الْمُؤَذِّنَ إِذَا كَانَتْ لَيْلَةٌ ذَاتُ بَرْدٍ وَمَطَرٍ يَقُولُ أَلَا صَلُّوا فِي الرِّحَالِ.

667. PRIČAO NAM JE Ismail, njemu Malik prenoseći od Ibni-Šihaba, on od Mahmuda b. Rebija Ensarija, da je Itban b. Malik kao slijepac imamio svome (mahalskom) svijetu, i da je Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
– Kod mene, Allahov Poslaniče, bude situacija da je tmina i vodena bujica, a ja sam čovjek slabog vida? Klanjaj, Allahov Poslaniče, jednom u mojoj kući na mjestu koje ću ja uzeti kao mjesto klanjanja.
Kasnije je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, otišao i rekao mu:
– Gdje hoćeš da ti klanjam? Itban mu je pokazao na jedno mjesto u svojoj kući pa je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, na njemu klanjao.

٦٦٧. حَدَّثَنَا إِسْمَاعِيلُ قَالَ حَدَّثَنِي مَالِكٌ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ عَنْ مَحْمُودِ بْنِ الرَّبِيعِ الْأَنْصَارِيِّ أَنَّ عِتْبَانَ بْنَ مَالِكٍ كَانَ يَؤُمُّ قَوْمَهُ وَهُوَ أَعْمَى وَأَنَّهُ قَالَ لِرَسُولِ اللهِ ﷺ يَا رَسُولَ اللهِ إِنَّهَا تَكُونُ الظُّلْمَةُ وَالسَّيْلُ وَأَنَا رَجُلٌ ضَرِيرُ الْبَصَرِ فَصَلِّ يَا رَسُولَ اللهِ فِي بَيْتِي مَكَانًا أَتَّخِذُهُ مُصَلًّى فَجَاءَهُ رَسُولُ اللهِ ﷺ فَقَالَ أَيْنَ تُحِبُّ أَنْ أُصَلِّيَ فَأَشَارَ إِلَى مَكَانٍ مِنَ الْبَيْتِ فَصَلَّى فِيهِ رَسُولُ اللهِ ﷺ.

DA LI IMAM TREBA KLANJATI S ONIMA KOJI DOĐU (KASNIJE, A IMALI SU OPRAVDAN RAZLOG) I DA LI ĆE PETKOM PRI PADANJU KIŠE ODRŽATI HUTBU?

باب هل يصلي الإمام بمن حضر وهل يخطب يوم الجمعة في المطر

668. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Abdul-Vehhab, njemu Hammad b. Zejd, a ovome Abdul-Hamid, Zijadijev prijatelj, koji je rekao da je čuo Abdullaha b. Harisa da priča:
– Jednog blatnjavog dana održao nam je Ibn-Abbas hutbu i mujezinu naredio da uči ezan. Kada je mujezin došao do riječi "Hajje ales-salah!", Abbas reče: "Reci: Namaz klanjajte u stanovima!" Neki su ashabi pogledali jedni na druge, kao da su smatrali to ružnom izjavom, pa Ibni-Abbas reče: "Vi kao da prezirete ovo? Ovo je ovako činio onaj koji je bio bolji od mene", mislio je (Ibni-Abbas) na Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem. "Namaz je prvostepena dužnost i ja nisam želio da vam pravim poteškoće."
Isto kao gore preneseno je od Hammada, on od Asima, a ovaj od Abdullaha b. Harisa, a on opet od Ibni-Abbasa, izuzev što je (Ibni-Abbas) još rekao: "… smatrao sam ružnim da vas navedem na griješenje, da dolazite i tako gazite blato do koljena."

٦٦٨. حَدَّثَنَا عَبْدُاللهِ بْنُ عَبْدِالْوَهَّابِ قَالَ حَدَّثَنَا حَمَّادُ بْنُ زَيْدٍ قَالَ حَدَّثَنَا عَبْدُالْحَمِيدِ صَاحِبُ الزِّيَادِيِّ قَالَ سَمِعْتُ عَبْدَاللهِ بْنَ الْحَارِثِ قَالَ خَطَبَنَا ابْنُ عَبَّاسٍ فِي يَوْمٍ ذِي رَدْغٍ فَأَمَرَ الْمُؤَذِّنَ لَمَّا بَلَغَ حَيَّ عَلَى الصَّلَاةِ قَالَ قُلِ الصَّلَاةُ فِي الرِّحَالِ فَنَظَرَ بَعْضُهُمْ إِلَى بَعْضٍ فَكَأَنَّهُمْ أَنْكَرُوا فَقَالَ كَأَنَّكُمْ أَنْكَرْتُمْ هَذَا إِنَّ هَذَا فَعَلَهُ مَنْ هُوَ خَيْرٌ مِنِّي يَعْنِي النَّبِيَّ ﷺ إِنَّهَا عَزْمَةٌ وَإِنِّي كَرِهْتُ أَنْ أُحْرِجَكُمْ وَعَنْ حَمَّادٍ عَنْ عَاصِمٍ عَنْ عَبْدِاللهِ بْنِ الْحَارِثِ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ نَحْوَهُ غَيْرَ أَنَّهُ قَالَ كَرِهْتُ أَنْ أُؤَثِّمَكُمْ فَتَجِيئُونَ تَدُوسُونَ الطِّينَ إِلَى رُكَبِكُمْ .

669. PRIČAO NAM JE Muslim b. Ibrahim, njemu Hišam prenoseći od Jahjaa, on od Ebu-Seleme koji je rekao da je pitao Ebu-Seida Hudrija (u vezi s naslovnom temom), pa mu je on odgovorio:
"Naišao je oblak i kiša padala toliko da je krov, koji je bio od suhog palminog granja, prokisao. Potom je proučen ikamet za (sabah) namaz i vidio sam Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, gdje čini sedždu na vodi i blatu, tako da sam vidio i trag blata na njegovom čelu."

٦٦٩. حَدَّثَنَا مُسْلِمُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ قَالَ حَدَّثَنَا هِشَامٌ عَنْ يَحْيَى عَنْ أَبِي سَلَمَةَ قَالَ سَأَلْتُ أَبَا سَعِيدٍ الْخُدْرِيَّ فَقَالَ جَاءَتْ سَحَابَةٌ فَمَطَرَتْ حَتَّى سَالَ السَّقْفُ وَكَانَ مِنْ جَرِيدِ النَّخْلِ فَأُقِيمَتِ الصَّلَاةُ فَرَأَيْتُ رَسُولَ اللهِ ﷺ يَسْجُدُ فِي الْمَاءِ وَالطِّينِ حَتَّى رَأَيْتُ أَثَرَ الطِّينِ فِي جَبْهَتِهِ .

670. PRIČAO NAM JE Adem, njemu Šu‘be, a ovome Enes b. Sirin da je čuo Enesa b. Malika, gdje govori da je neki čovjek ensarija rekao:
– Ja nisam u stanju klanjati s tobom. Bio je to krupan čovjek i jednom je za Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, pripremio jelo i pozvao ga u svoj stan i prostro mu hasuru, strane te hasure poškropio i Alejhisselam je na njoj klanjao dva rekata (nafile).
Jedan čovjek iz Džarudova roda rekao je Enesu:
– Da li je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, klanjao duha-namaz?
– Nisam ga vidio da ga klanja ikada osim tada – odgovorio je (Enes).[1]

٦٧٠. حَدَّثَنَا آدَمُ قَالَ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ قَالَ حَدَّثَنَا أَنَسُ بْنُ سِيرِينَ قَالَ سَمِعْتُ أَنَسَ بْنَ مَالِكٍ يَقُولُ قَالَ رَجُلٌ مِنَ الْأَنْصَارِ إِنِّي لَا أَسْتَطِيعُ الصَّلَاةَ مَعَكَ وَكَانَ رَجُلًا ضَخْمًا فَصَنَعَ لِلنَّبِيِّ ﷺ طَعَامًا فَدَعَاهُ إِلَى مَنْزِلِهِ فَبَسَطَ لَهُ حَصِيرًا وَنَضَحَ طَرَفَ الْحَصِيرِ فَصَلَّى عَلَيْهِ رَكْعَتَيْنِ فَقَالَ رَجُلٌ مِنْ آلِ الْجَارُودِ لِأَنَسِ بْنِ مَالِكٍ أَكَانَ النَّبِيُّ ﷺ يُصَلِّي الضُّحَى قَالَ مَا رَأَيْتُهُ صَلَّاهَا إِلَّا يَوْمَئِذٍ .

JELO PRIPREMLJENO, A IKAMET PROUČEN?!

باب إذا حضر الطعام وأقيمت الصلاة

Ibn-Omer bi otpočinjao s večerom, a Ebu-Derda kaže: “Razumljivo je da čovjek treba podmiriti svoju ličnu potrebu da bi pristupio namazu predana srca.”

وَكَانَ ابْنُ عُمَرَ يَبْدَأُ بِالْعَشَاءِ وَقَالَ أَبُو الدَّرْدَاءِ مِنْ فِقْهِ الْمَرْءِ إِقْبَالُهُ عَلَى حَاجَتِهِ حَتَّى يُقْبِلَ عَلَى صَلَاتِهِ وَقَلْبُهُ فَارِغٌ .

1 Iz hadisa se može zaključiti:
– dozvoljeno je za učene ljude pripremiti sijelo pa i zakusku, a uzvanicima je preporučljivo ili dužnost da mu prisustvuju;
– dozvoljeno je klanjati na hasuri i na bilo čemu drugom što niče iz zemlje;
– fakultativni namazi mogu se klanjati skupno s imamom;
– pohvalno je klanjati duha-namaz;
– Ummu-Hani’, supruga Alejhisselamova, izjavila je da je Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, na dan osvojenja Mekke klanjao duha-namaz od osam rekata i predavao selam poslije svaka dva rekata, a po izreci Aiše on je ovaj namaz klanjao samo po povratku s putovanja. Prema izloženom Alejhisselam je klanjao duha-namaz, a ponekad ga i ispuštao kao znak da to nije obligatni obred;
– vrijeme duha-namaza nastaje kada se Sunce dobro uzdigne iznad obzorja i pokuđeno ga je klanjati javno u džamiji;
– po mišljenju Ibni-Hibbana opravdani razlozi za izostanak od skupnog klanjanja u džamiji su: bolest u kojoj se ne može otići pješice do džamije, postavljeno jelo na sofri za večeru, zaboravljanje nastalog namaskog vremena; pretjerana debljina i tromost čovjeka; trenutno neodložan nužan posao; strah i nesigurnost bilo za ličnost ili imovinu na putu do džamije; oluja s jakom kišom; jaka zima, velika pomrčina; jedenje crvenog ili bijelog luka, prase i njima sličnih jela.

671. PRIČAO NAM JE Musedded, njemu Jahja prenoseći od Hišama, kojem je pričao njegov otac, i rekao da je čuo Aišu da prenosi od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, da je rekao:
"Kada je već večera postavljena, a ikamet za akšam-namaz proučen, počnite prvo s večerom!"[1]

٦٧١ . حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ قَالَ حَدَّثَنَا يَحْيَى عَنْ هِشَامٍ قَالَ حَدَّثَنِي أَبِي قَالَ سَمِعْتُ عَائِشَةَ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ أَنَّهُ قَالَ إِذَا وُضِعَ الْعَشَاءُ وَأُقِيمَتِ الصَّلَاةُ فَابْدَءُوا بِالْعَشَاءِ .

672. PRIČAO NAM JE Jahja b. Bukejr, njemu Lejs prenoseći od Ukajla, on od Ibni-Šihaba, ovaj od Enesa b. Malika, da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
"Kada je večera već pripremljena, počnite jesti prije nego li klanjate akšam-namaz i ne žurite pri večeranju!"

٦٧٢ . حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ بُكَيْرٍ قَالَ حَدَّثَنَا اللَّيْثُ عَنْ عُقَيْلٍ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ أَنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ قَالَ إِذَا قُدِّمَ الْعَشَاءُ فَابْدَءُوا بِهِ قَبْلَ أَنْ تُصَلُّوا صَلَاةَ الْمَغْرِبِ وَلَا تَعْجَلُوا عَنْ عَشَائِكُمْ .

673. PRIČAO NAM JE Ubejd b. Isma'il prenoseći od Ebu-Usame, on od Ubejdullaha, ovaj od Nafija, a on od Ibn-Omera koji je kazao da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
– Kada se nekom od vas postavi večera, a istovremeno bude proučen ikamet za akšam-namaz, prvo večerajte i neka niko ne žuri sve dok ne završi s objedom.
Ibni-Omeru postavljaše se jelo, a istovremeno učaše se ikamet za namaz. Međutim, on ne bi otišao na namaz dok ne bi završio s jelom, pa makar se čulo i učenje imama.

٦٧٣ . حَدَّثَنَا عُبَيْدُ بْنُ إِسْمَاعِيلَ عَنْ أَبِي أُسَامَةَ عَنْ عُبَيْدِاللهِ عَنْ نَافِعٍ عَنِ ابْنِ عُمَرَ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ إِذَا وُضِعَ عَشَاءُ أَحَدِكُمْ وَأُقِيمَتِ الصَّلَاةُ فَابْدَءُوا بِالْعَشَاءِ وَلَا يَعْجَلْ حَتَّى يَفْرُغَ مِنْهُ وَكَانَ ابْنُ عُمَرَ يُوضَعُ لَهُ الطَّعَامُ وَتُقَامُ الصَّلَاةُ فَلَا يَأْتِيهَا حَتَّى يَفْرُغَ وَإِنَّهُ لَيَسْمَعُ قِرَاءَةَ الْإِمَامِ .

---

1 Iz hadisa se može zaključiti:
– pokuđeno je postavljeno jelo ostaviti i gladan klanjati, osim ako je vrijeme namaza na izmaku;
– vrijeme akšamskog namaza nije dugo, ali je dovoljno za objed i pravovremeno klanjanje.
Ahmed b. Hanbel kaže: "Ko odsiječe komad pečenog mesa i od njega nešto pojede i tada se prouči ikamet, ostavit će dalje jedenje i pristupiti namazu, jer je time utolio glad koja bi mu okupirala misli i umanjila skrušenost u namazu."
Imperativ u gornjem hadisu odnosi se na gladnu osobu koja nije ni zalogaj pojela i ne bi se mogla u namazu koncentrisati.
Šafija kaže: "Milije mi je da onaj ko puno misli na večeru (gladan je) prvo večera, a ako nije gladan da prvo klanja akšam."
Darekutni navodi da je Humejd bio kod Enesa i mujezin proučio ezan za akšam-namaz, a Enes rekao: "Prvo vi prezalogajite!"
Namaz bez potpune duhovne i tjelesne predanosti Allahu bio bi formalnost. Koncentrisanjem misli na Allaha formira se ličnost visokog duha i čovjek koristan za društvo.

674. Zuhejr i Vehb b. Usman prenose od Musaa b. Ukbe, on od Nafija, a ovaj od Ibni-Omera kako je rekao da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, kazao:
– Kada je neko od vas pri jelu, neka ne žuri kako bi podmirio svoju potrebu, pa makar ikamet za namaz bio i proučen.
Gornji hadis prenosi, (kaže Buhari), još i Ibrahim b. Munzir prenoseći ga od Vehba b. Usmana i Vehba Medinija.

٦٧٤. وَقَالَ زُهَيْرٌ وَوَهْبُ بْنُ عُثْمَانَ عَنْ مُوسَى ابْنِ عُقْبَةَ عَنْ نَافِعٍ عَنِ ابْنِ عُمَرَ قَالَ قَالَ النَّبِيُّ ﷺ إِذَا كَانَ أَحَدُكُمْ عَلَى الطَّعَامِ فَلَا يَعْجَلْ حَتَّى يَقْضِيَ حَاجَتَهُ مِنْهُ وَإِنْ أُقِيمَتِ الصَّلَاةُ رَوَاهُ إِبْرَاهِيمُ بْنُ الْمُنْذِرِ عَنْ وَهْبِ بْنِ عُثْمَانَ وَوَهْبٌ مَدِينِيٌّ .

KADA SE IMAM POZOVE NA NAMAZ, A U RUCI MU JOŠ JELO

باب إِذَا دُعِيَ الْإِمَامُ إِلَى الصَّلَاةِ وَبِيَدِهِ مَا يَأْكُلُ

675. PRIČAO NAM JE Abdul-Aziz b. Abdullah, njemu Ibrahim prenoseći od Saliha, on od Ibnu-Šihaba koji je izjavio da ga je obavijestio Džafer b. Amr b. Umejje, da je njegov otac kazao:
"Vidio sam Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, gdje jede natkoljenicu (pleće) i s nje sebi reže komade, utom bi pozvan na namaz i on ustade, baci nož i klanja ne uzimajući ponovo abdest."

٦٧٥. حَدَّثَنَا عَبْدُالْعَزِيزِ بْنُ عَبْدِاللهِ قَالَ حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ عَنْ صَالِحٍ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ قَالَ أَخْبَرَنِي جَعْفَرُ بْنُ عَمْرِو بْنِ أُمَيَّةَ أَنَّ أَبَاهُ قَالَ رَأَيْتُ رَسُولَ اللهِ ﷺ يَأْكُلُ ذِرَاعًا يَحْتَزُّ مِنْهَا فَدُعِيَ إِلَى الصَّلَاةِ فَقَامَ فَطَرَحَ السِّكِّينَ فَصَلَّى وَلَمْ يَتَوَضَّأْ .

DOK JE BIO ZAUZET POSLOM U SVOJOJ OBITELJI, PROUČI SE IKAMET I ON IZAĐE (NA NAMAZ)

باب مَنْ كَانَ فِي حَاجَةِ أَهْلِهِ فَأُقِيمَتِ الصَّلَاةُ فَخَرَجَ

676. PRIČAO NAM JE Adem, njemu Šu'be, a ovome Hakem prenoseći od Ibrahima, on od Esveda, da je rekao:
– Pitao sam Aišu, radijallahu anha, šta je sve radio Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, u svom stanu?
– Bio je na usluzi svojoj obitelji – rekla je ona. Misleći time, (kaže Adem), na usluživanje svojih ukućana. A kada bi god nastupilo vrijeme namaza, izašao bi na namaz (u džamiju).[2]

٦٧٦. حَدَّثَنَا آدَمُ قَالَ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ قَالَ حَدَّثَنَا الْحَكَمُ عَنْ إِبْرَاهِيمَ عَنِ الْأَسْوَدِ قَالَ سَأَلْتُ عَائِشَةَ مَا كَانَ النَّبِيُّ ﷺ يَصْنَعُ فِي بَيْتِهِ قَالَتْ كَانَ يَكُونُ فِي مِهْنَةِ أَهْلِهِ تَعْنِي خِدْمَةَ أَهْلِهِ فَإِذَا حَضَرَتِ الصَّلَاةُ خَرَجَ إِلَى الصَّلَاةِ .

2 Tirmizi u svom djelu *Eš-Šemail* navodi da je Aiša, radijallahu anha, rekla: "Alejhisselam je radio kao i

KLANJANJE SVIJETU SAMO DA SE POUČI NAMAZU VJEROVJESNIKA, SALLALLAHU ALEJHI VE SELLEM, I NJEGOVU OBIČAJU (SUNNETU)

باب مَنْ صَلَّى بِالنَّاسِ وَهُوَ لا يُرِيدُ إِلاَّ أَنْ يُعَلِّمَهُمْ صَلاَةَ النَّبِيِّ ﷺ وَسُنَّتَهُ

677. PRIČAO NAM JE Musa b. Ismail, njemu Vuhejb, a ovome Ejjub prenoseći od Ebu-Kilabe, koji je kazao:
– U ovu našu džamiju (u Basri) došao nam je Malik b. Huvejris i rekao: "Klanjat ću vam kako sam vidio Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, da klanja, a ne namjeravam time da klanjam (obavezni) namaz." – Tada sam, (kaže Ejjub), upitao Kilaba: "Kako je on klanjao?"
– Isto kao ovaj naš imam – odgovori (Ebu-Kilabe).
Naš imam sjeđaše kada bi digao glavu sa (druge) sedžde, prije nego bi ustao s prethodnog prvog rekata.[1]

٦٧٧. حَدَّثَنَا مُوسَى بْنُ إِسْمَاعِيلَ قَالَ حَدَّثَنَا وُهَيْبٌ قَالَ حَدَّثَنَا أَيُّوبُ عَنْ أَبِي قِلاَبَةَ قَالَ جَاءَنَا مَالِكُ بْنُ الْحُوَيْرِثِ فِي مَسْجِدِنَا هَذَا فَقَالَ إِنِّي لأُصَلِّي بِكُمْ وَمَا أُرِيدُ الصَّلاَةَ أُصَلِّي كَيْفَ رَأَيْتُ النَّبِيَّ ﷺ يُصَلِّي فَقُلْتُ لأَبِي قِلاَبَةَ كَيْفَ كَانَ يُصَلِّي قَالَ مِثْلَ شَيْخِنَا هَذَا قَالَ وَكَانَ شَيْخًا يَجْلِسُ إِذَا رَفَعَ رَأْسَهُ مِنَ السُّجُودِ قَبْلَ أَنْ يَنْهَضَ فِي الرَّكْعَةِ الأُولَى .

---

ostali ljudi: čistio svoje haljine, muzo ovcu i drugo što je potrebno", a Ibni-Hibban dodaje: "... sebi krojio i šio haljine, krpio svoju obuću i vodeno posuđe."

1 Potpuna izjava Ejjuba Sahtijanija bila je: "Naš šejh Amr obavljaše ruku' savršeno, a kada bi podigao glavu s druge sedžde prethodnog rekata, malo bi sjeo, oslonio se na zemlju i onda ustao na noge."
Na osnovu gornjeg Šafija kaže: "Kada se digne glava s druge sedžde prethodnog rekata, malo se sjedne, potom osloni rukom na zemlju, pa ustaje na noge." Neki pravnici šafijske škole smatraju da to čine samo stare, slabe i iznemogle osobe.
Nu'man b. Ebu-Ajjaš kaže: "Zapamtio sam mnoge drugove Allahovog Poslanika koji nisu sjedili iza druge sedžde..."
Autor djela *El-Hidaje* smatra da je to Alejhisselam činio u starosti i u danima slabosti. Ebu-Hanife, Malik, Sevri, Ahmed, Ishak, Ibni-Mes'ud, Ibni-Omer, Ibni-Abbas, Omer, Alija i Ibrahim Neha'i smatraju da neće sjedati.
Čini se da je Malik ibni Huvejris, beduin koji je boravio u blizini Alejhisselama dvadeset noći, i sam jednom to vidio, ali je to zbog nekog opravdanog razloga, pa je Malik mislio da se radi o sunnetu.
Spomenuto sjedenje nije uzus, nije sastavni dio namaza a niti se na njemu šta uči.
Prenosi se da su se malo na noge oslanjali: Ibni-Omer, Mesruk, Mekhul, Ata i Hasan Basri.

UČENI I POBOŽNI NAJDOSTOJNIJI SU DA BUDU IMAMI

باب أهل العلم والفضل أحق بالإمامة

678. PRIČAO NAM JE Ishak b. Nasr, njemu Husejn prenoseći od Zaidea, on od Abdul-Melika b. Umejra, ovaj od Ebu-Burda koji je čuo Ebu-Musaa, da je kazao:
– Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, razbolio se i bolest mu se pogoršala, pa je rekao: “Zapovjedite Ebu-Bekru, neka klanja s prisutnim svijetom!”, a Aiša je dodala: “On je čovjek mekana srca i kada stane na tvoje mjesto, neće biti u stanju da klanja sa svijetom.”
– Zapovjedite Ebu-Bekru da klanja svijetu! – ponovio je (Alejhisselam).
Aiša je ponovila (prvi odgovor) i (Alejhisselam) ponovo reče:
– Zapovjedi Ebu-Bekru, neka klanja svijetu! Vi ste (nasrtljive) kao što su bile žene iz vremena Jusuf pejgambera.
Po Ebu-Bekra došao je izaslanik (Bilal) i Ebu-Bekr je svijetu klanjao za života Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem.

٦٧٨. حَدَّثَنَا إِسْحَاقُ بْنُ نَصْرٍ قَالَ حَدَّثَنَا حُسَيْنٌ عَنْ زَائِدَةَ عَنْ عَبْدِالْمَلِكِ بْنِ عُمَيْرٍ قَالَ حَدَّثَنِي أَبُو بُرْدَةَ عَنْ أَبِي مُوسَى قَالَ مَرِضَ النَّبِيُّ ﷺ فَاشْتَدَّ مَرَضُهُ فَقَالَ مُرُوا أَبَا بَكْرٍ فَلْيُصَلِّ بِالنَّاسِ قَالَتْ عَائِشَةُ إِنَّهُ رَجُلٌ رَقِيقٌ إِذَا قَامَ مَقَامَكَ لَمْ يَسْتَطِعْ أَنْ يُصَلِّيَ بِالنَّاسِ قَالَ مُرُوا أَبَا بَكْرٍ فَلْيُصَلِّ بِالنَّاسِ فَعَادَتْ فَقَالَ مُرِي أَبَا بَكْرٍ فَلْيُصَلِّ بِالنَّاسِ فَإِنَّكُنَّ صَوَاحِبُ يُوسُفَ فَأَتَاهُ الرَّسُولُ فَصَلَّى بِالنَّاسِ فِي حَيَاةِ النَّبِيِّ ﷺ.

679. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Jusuf, njega obavijestio Malik prenoseći od Hišama b. Urve, on od svoga oca, a ovaj od Aiše, majke pravovjernih, radijallahu anha, kako je rekla da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, u toku svoje bolesti rekao:
– Zapovjedite Ebu-Bekru da klanja sa svijetom – a ja sam, kaže Aiša, rekla: “Kada Ebu-Bekr bude stao na tvoje mjesto, svijet ga neće moći čuti zbog plača, pa zapovjedi Omeru da on svijetu klanja!” Potom sam, kaže Aiša, rekla Hafsi: “Reci mu, kada Ebu-Bekr stane na tvoje mjesto, neće ga svijet moći od plača čuti, pa naredi Omeru, neka svijetu klanja.” Hafsa je to učinila i Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, reče: “Ostavi

٦٧٩. حَدَّثَنَا عَبْدُاللهِ بْنُ يُوسُفَ قَالَ أَخْبَرَنَا مَالِكٌ عَنْ هِشَامِ بْنِ عُرْوَةَ عَنْ أَبِيهِ عَنْ عَائِشَةَ أُمِّ الْمُؤْمِنِينَ رَضِيَ اللهُ عَنْهَا أَنَّهَا قَالَتْ إِنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ قَالَ فِي مَرَضِهِ مُرُوا أَبَا بَكْرٍ يُصَلِّي بِالنَّاسِ قَالَتْ عَائِشَةُ قُلْتُ إِنَّ أَبَا بَكْرٍ إِذَا قَامَ فِي مَقَامِكَ لَمْ يُسْمِعِ النَّاسَ مِنَ الْبُكَاءِ فَمُرْ عُمَرَ فَلْيُصَلِّ لِلنَّاسِ فَقَالَتْ عَائِشَةُ فَقُلْتُ لِحَفْصَةَ قُولِي لَهُ إِنَّ أَبَا بَكْرٍ إِذَا قَامَ فِي مَقَامِكَ لَمْ يُسْمِعِ النَّاسَ مِنَ الْبُكَاءِ فَمُرْ عُمَرَ فَلْيُصَلِّ لِلنَّاسِ فَفَعَلَتْ حَفْصَةُ

to! Vi ste kao i žene iz vremena Jusuf pejgambera. Zapovjedite Ebu-Bekru neka svijetu klanja!"
– Nije me zadesilo ništa bolje nego li tebe – rekla je Hafsa Aiši.[1]

فَقَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ مَهْ إِنَّكُنَّ لَأَنْتُنَّ صَوَاحِبُ يُوسُفَ مُرُوا أَبَا بَكْرٍ فَلْيُصَلِّ لِلنَّاسِ فَقَالَتْ حَفْصَةُ لِعَائِشَةَ مَا كُنْتُ لِأُصِيبَ مِنْكِ خَيْرًا .

680. PRIČAO NAM JE Ebul-Jeman, njega obavijestio Šu'ajb prenoseći od Zuhrija, a ovoga Enes b. Malik Ensari, a on je dosljedno slijedio (u radu) Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, služio ga i s njim se družio, da je Ebu-Bekr njima klanjao u vrijeme bolesti Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, od koje je i umro i u ponedjeljak, kada su ashabi bili u namazu i safovima, Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, podigao je zastor (na vratima) sobe i gledao nas stojeći, a lice mu je bilo kao list Mushafa. On se prvo nasmiješio, pa onda zasmijao, i mi od radosti toga viđenja Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, tražismo načina da se (prekine namaz) Ebu-Bekr, radijallahu anhu, povuče natrag kako bi dospio u red, misleći da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, izašao radi namaza. Tada je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, pokazao: "Nastavite namaz!", spustio zastor i toga dana je i umro.

٦٨٠. حَدَّثَنَا أَبُو الْيَمَانِ قَالَ أَخْبَرَنَا شُعَيْبٌ عَنِ الزُّهْرِيِّ قَالَ أَخْبَرَنِي أَنَسُ بْنُ مَالِكٍ الْأَنْصَارِيُّ وَكَانَ تَبِعَ النَّبِيَّ ﷺ وَخَدَمَهُ وَصَحِبَهُ أَنَّ أَبَا بَكْرٍ كَانَ يُصَلِّي لَهُمْ فِي وَجَعِ النَّبِيِّ ﷺ الَّذِي تُوُفِّيَ فِيهِ حَتَّى إِذَا كَانَ يَوْمُ الِاثْنَيْنِ وَهُمْ صُفُوفٌ فِي الصَّلَاةِ فَكَشَفَ النَّبِيُّ ﷺ سِتْرَ الْحُجْرَةِ يَنْظُرُ إِلَيْنَا وَهُوَ قَائِمٌ كَأَنَّ وَجْهَهُ وَرَقَةُ مُصْحَفٍ ثُمَّ تَبَسَّمَ يَضْحَكُ فَهَمَمْنَا أَنْ نَفْتَتِنَ مِنَ الْفَرَحِ بِرُؤْيَةِ النَّبِيِّ ﷺ فَنَكَصَ أَبُو بَكْرٍ عَلَى عَقِبَيْهِ لِيَصِلَ الصَّفَّ وَظَنَّ أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ خَارِجٌ إِلَى الصَّلَاةِ فَأَشَارَ إِلَيْنَا النَّبِيُّ ﷺ أَنْ أَتِمُّوا صَلَاتَكُمْ وَأَرْخَى السِّتْرَ فَتُوُفِّيَ مِنْ يَوْمِهِ .

1 Iz hadisa se može zaključiti:
– Ebu-Bekr, radijallahu anhu, najuglednija je ličnost svoga vremena, za Alejhisselamova života bivao je imam što je uticalo da je kasnije izabran za halifu;
– imam treba biti učen i pobožan čovjek. Ebu-Hanife, Malik i većina učenjaka smatraju da prednost za imamsku službu imaju ljudi koji su upućeniji u islamskopravne propise (fikh), dok Ebu-Jusuf, Ahmed, Ishak, Ibni-Sirin i poneki pravnici šafijske škole daju prednost onima koji su upućeniji u učenje Kur'ana. Ovima se prigovara da je to bilo umjesno kada je bilo malo hafiza, a još manje pismenih. Danas je to prevaziđeno i imami trebaju biti općeobrazovani s dobrim poznavanjem islamskog prava.
Ako su kandidati u navedenim svojstvima jednaki, tada se izabire predostrožniji, što se u Bedaiu objašnjava riječima: "... živi pobožno kloneći se ne samo očito zabranjenih nego i sumnjivih poslova."
Kada kandidati posjeduju ove kvalifikacije iste vrijednosti, tada prioritet imaju po godinama stariji, potom ko je bolje naravi i taktičniji prema svijetu, zatim prijatnijeg izgleda; ko je uglednijeg roda i plemena; ko je milozvučnijeg glasa te urednije odjeće i obuće. Ako su kandidati u navedenim vrlinama podjednako vrijedni pažnje, izvlačit će kocku ili će nadležni izvršiti izbor imama.
Predostrožnost (*el-vere'*) jeste izbjegavanje sumnjivih stvari, dok je bogobojaznost (*et-takva*) izbjegavanje zabranjenih (haram) stvari. Ako su kandidati podjednaki u poznavanju Kur'ana i predostrožnosti, tada je preče da stariji bude imam, na osnovu Poslanikovih, sallallahu alejhi ve sellem, riječi: "Neka vas u namazu predvodi onaj ko je stariji."

681. PRIČAO NAM JE Ebu-Ma'mer, njemu Abdul-Varis, a ovome Abdul-Aziz prenoseći od Enesa b. Malika, da je rekao:
"Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, nije izlazio iz kuće tri posljednja dana (života). Tako je ikamet za namaz učen, a Ebu-Bekr krenuo i prošao naprijed. Utom je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, prihvatio za zastor i podigao ga, i kada se ukazalo lice Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, nismo vidjeli ljepšeg izgleda njegova lica nego u času kada nam se pokazao. Tada je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, pokazao svojom rukom na Ebu-Bekra da prođe naprijed (kao imam). Potom je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, spustio zastor i nije više bio u stanju hodati sve dok nije umro."

٦٨١. حَدَّثَنَا أَبُو مَعْمَرٍ قَالَ حَدَّثَنَا عَبْدُالْوَارِثِ قَالَ حَدَّثَنَا عَبْدُالْعَزِيزِ عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ قَالَ لَمْ يَخْرُجِ النَّبِيُّ ﷺ ثَلاثًا فَأُقِيمَتِ الصَّلاةُ فَذَهَبَ أَبُو بَكْرٍ يَتَقَدَّمُ فَقَالَ نَبِيُّ اللهِ ﷺ بِالْحِجَابِ فَرَفَعَهُ فَلَمَّا وَضَحَ وَجْهُ النَّبِيِّ ﷺ مَا نَظَرْنَا مَنْظَرًا كَانَ أَعْجَبَ إِلَيْنَا مِنْ وَجْهِ النَّبِيِّ ﷺ حِينَ وَضَحَ لَنَا فَأَوْمَأَ النَّبِيُّ ﷺ بِيَدِهِ إِلَى أَبِي بَكْرٍ أَنْ يَتَقَدَّمَ وَأَرْخَى النَّبِيُّ ﷺ الْحِجَابَ فَلَمْ يُقْدَرْ عَلَيْهِ حَتَّى مَاتَ .

682. PRIČAO NAM JE Jahja b. Sulejman, njemu Ibni-Vehb, a ovome Junus prenoseći od Ibnu-Šihaba, a on od Hamze b. Abdullaha, koji ga je obavijestio prenoseći od svoga oca, da je kazao:
– Kada se pogoršala bolest Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, kazalo mu se za namaz, a on je odgovorio: "Zapovjedite Ebu-Bekru neka on svijetu klanja!"
Aiša je kazala: "Ebu-Bekr je saosjećajan čovjek i kada bude učio Kur'an, ovladat će ga plač."
– Zapovjedite mu da on klanja! – rekao je (Alejhisselam).
Aiša je obnovila svoju napomenu i (Alejhisselam) je opet rekao: "Zapovjedite mu da on klanja! Vi ste kao i žene Jusuf pejgambera!"
U drugom nizu prenosilaca Junusa slijedi Zubejda i bratić Zuhrija i Ishak b. Jahja Kelbi prenoseći od Zuhrija, rekavši: "Isti slučaj prenijeli su Ukajl i Ma'mer od Zuhrija, ovaj od Hamze, a on od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem.

٦٨٢. حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ سُلَيْمَانَ قَالَ حَدَّثَنَا ابْنُ وَهْبٍ قَالَ حَدَّثَنِي يُونُسُ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ عَنْ حَمْزَةَ بْنِ عَبْدِاللهِ أَنَّهُ أَخْبَرَهُ عَنْ أَبِيهِ قَالَ لَمَّا اشْتَدَّ بِرَسُولِ اللهِ ﷺ وَجَعُهُ قِيلَ لَهُ فِي الصَّلَاةِ فَقَالَ مُرُوا أَبَا بَكْرٍ فَلْيُصَلِّ بِالنَّاسِ قَالَتْ عَائِشَةُ إِنَّ أَبَا بَكْرٍ رَجُلٌ رَقِيقٌ إِذَا قَرَأَ غَلَبَهُ الْبُكَاءُ قَالَ مُرُوهُ فَيُصَلِّي فَعَاوَدَتْهُ قَالَ مُرُوهُ فَيُصَلِّي إِنَّكُنَّ صَوَاحِبُ يُوسُفَ تَابَعَهُ الزُّبَيْدِيُّ وَابْنُ أَخِي الزُّهْرِيِّ وَإِسْحَاقُ بْنُ يَحْيَى الْكَلْبِيُّ عَنِ الزُّهْرِيِّ وَقَالَ عُقَيْلٌ وَمَعْمَرٌ عَنِ الزُّهْرِيِّ عَنْ حَمْزَةَ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ .

STATI PORED IMAMA ZBOG NEKOG RAZLOGA

بَاب مَنْ قَامَ إِلَى جَنْبِ الْإِمَامِ لِعِلَّةٍ

683. PRIČAO NAM JE Zekerijja b. Jahja, njemu Ibnu-Numejr, a ovoga obavijestio Hišam b. Urve prenoseći od svoga oca, a ovaj od Aiše, radijallahu anha, da je rekla:

– Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, za vrijeme svoje bolesti zapovjedio je Ebu-Bekru da svijetu klanja, pa im je Ebu-Bekr i klanjao. Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, osjetio je u sebi neku lahkoću pa izašao, kad tamo Ebu-Bekr imami ljudima. Kad ga je Ebu-Bekr ugledao, htio se povući, a on mu je (rukom) pokazao, tj. "Budi gdje i jesi!" i Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, sjede pokraj Ebu-Bekra, i to sa strane njega. Ebu-Bekr je klanjao za namazom Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, a prisutni svijet klanjaše za namazom Ebu-Bekra.[1]

٦٨٣. حَدَّثَنَا زَكَرِيَّاءُ بْنُ يَحْيَى قَالَ حَدَّثَنَا ابْنُ نُمَيْرٍ قَالَ أَخْبَرَنَا هِشَامُ بْنُ عُرْوَةَ عَنْ أَبِيهِ عَنْ عَائِشَةَ قَالَتْ أَمَرَ رَسُولُ اللهِ ﷺ أَبَا بَكْرٍ أَنْ يُصَلِّيَ بِالنَّاسِ فِي مَرَضِهِ فَكَانَ يُصَلِّي بِهِمْ قَالَ عُرْوَةُ فَوَجَدَ رَسُولُ اللهِ ﷺ فِي نَفْسِهِ خِفَّةً فَخَرَجَ فَإِذَا أَبُو بَكْرٍ يَؤُمُّ النَّاسَ فَلَمَّا رَآهُ أَبُو بَكْرٍ اسْتَأْخَرَ فَأَشَارَ إِلَيْهِ أَنْ كَمَا أَنْتَ فَجَلَسَ رَسُولُ اللهِ ﷺ حِذَاءَ أَبِي بَكْرٍ إِلَى جَنْبِهِ فَكَانَ أَبُو بَكْرٍ يُصَلِّي بِصَلَاةِ رَسُولِ اللهِ ﷺ وَالنَّاسُ يُصَلُّونَ بِصَلَاةِ أَبِي بَكْرٍ .

1 Iz hadisa se može zaključiti:
– učesnik skupnog klanjanja za imamom, može iz opravdanog razloga klanjati sjedeći;
– neznatno opravdano micanje na koju stranu u namazu neće namaz pokvariti;
– postoji jedan stav da se iz hadisa može zaključiti to da je ispravan namaz muktedije koji stoji uporedo s imamom, kao što je to mezheb imama Malika;
– manji tjelesni pokret i jednoručni poslovi ne kvare namaz;
– kada učesnici skupnog obreda ne vide imama, ravnat će se po glasu nekoga ko prenosi tekbire.

KO UĐE (U MIHRAB) DA IMAMI SVIJETU, A POTOM DOĐE GLAVNI IMAM, NAMAZ PRVOGA JE PUNOVAŽAN USTUPIO ON MJESTO GLAVNOM ILI NE

باب مَنْ دخل ليؤمَّ النَّاس فجاء الإمام الأوَّل فتأخَّر الأوَّل أو لمْ يتأخَّرْ جازتْ صلاتُه

Gornje je prenijela Aiša od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, (u prethodnom hadisu).

فِيهِ عَائِشَةُ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ.

684. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Jusuf, njega obavijestio Malik, prenoseći od Ebu-Hazima b. Dinara, on od Sehla b. Sa'd-Saidija, da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, otišao do plemena Benu-Amr ibni Avf da ih izmiri. U međuvremenu nastupilo je vrijeme (ikindije) namaza i mujezin dođe Ebu-Bekru i reče:
– Da li ćeš ti svijetu klanjati? – Zatim sam, kaže Bilal, proučio ikamet, a Ebu-Bekr je rekao: "Da" i otpočeo klanjati. Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, došao je dok je svijet još bio u namazu, očistio sebi prolaz i stao u (prvi) red. Svijet je kleptao rukama, ali se Ebu-Bekr u toku klanjanja svoga namaza nije obazirao i kada je svijet počeo previše kleptati, on se okrenuo i ugledao Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem. Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, pokazao je rukom, tj. "Ostani na svom mjestu!" Tada je Ebu-Bekr, radijallahu anhu, podigao svoje ruke i zahvalio Allahu na onom što mu je zapovjedio Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem. Zatim se Ebu-Bekr povlačio dok s nije usporedio s (prvim) redom, a Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, pošao je naprijed i klanjao i, kada je završio namaz, reče:
– Ebu-Bekre, šta te je omelo da nisi ostao (na svom mjestu) kada sam ti to naredio? – a Ebu-Bekr odgovori:
– Ne dolikuje da Ibnu-Ebi-Kuhafe klanja pred Allahovim Poslanikom, sallallahu alejhi ve sellem. Potom je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve

٦٨٤. حَدَّثَنَا عَبْدُاللهِ بْنُ يُوسُفَ قَالَ أَخْبَرَنَا مَالِكٌ عَنْ أَبِي حَازِمِ بْنِ دِينَارٍ عَنْ سَهْلِ بْنِ سَعْدٍ السَّاعِدِيِّ أَنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ ذَهَبَ إِلَى بَنِي عَمْرِو ابْنِ عَوْفٍ لِيُصْلِحَ بَيْنَهُمْ فَحَانَتِ الصَّلَاةُ فَجَاءَ الْمُؤَذِّنُ إِلَى أَبِي بَكْرٍ فَقَالَ أَتُصَلِّي لِلنَّاسِ فَأُقِيمَ قَالَ نَعَمْ فَصَلَّى أَبُو بَكْرٍ فَجَاءَ رَسُولُ اللهِ ﷺ وَالنَّاسُ فِي الصَّلَاةِ فَتَخَلَّصَ حَتَّى وَقَفَ فِي الصَّفِّ فَصَفَّقَ النَّاسُ وَكَانَ أَبُو بَكْرٍ لَا يَلْتَفِتُ فِي صَلَاتِهِ فَلَمَّا أَكْثَرَ النَّاسُ التَّصْفِيقَ الْتَفَتَ فَرَأَى رَسُولَ اللهِ ﷺ فَأَشَارَ إِلَيْهِ رَسُولُ اللهِ ﷺ أَنِ امْكُثْ مَكَانَكَ فَرَفَعَ أَبُو بَكْرٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ يَدَيْهِ فَحَمِدَ اللهَ عَلَى مَا أَمَرَهُ بِهِ رَسُولُ اللهِ ﷺ مِنْ ذَلِكَ ثُمَّ اسْتَأْخَرَ أَبُو بَكْرٍ حَتَّى اسْتَوَى فِي الصَّفِّ وَتَقَدَّمَ رَسُولُ اللهِ ﷺ فَصَلَّى فَلَمَّا انْصَرَفَ قَالَ يَا أَبَا بَكْرٍ مَا مَنَعَكَ أَنْ تَثْبُتَ إِذْ أَمَرْتُكَ فَقَالَ أَبُو بَكْرٍ مَا كَانَ لِابْنِ أَبِي قُحَافَةَ أَنْ يُصَلِّيَ بَيْنَ يَدَيْ رَسُولِ اللهِ ﷺ فَقَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ مَا لِي رَأَيْتُكُمْ أَكْثَرْتُمُ التَّصْفِيقَ مَنْ

sellem, rekao: "Šta je to, vidio sam vas da ste previše rukama pljeskali! Koga nešto u namazu spopadne, neka kaže 'subhanallah!', jer kada on uzvikne 'subhanallah!' na njega će se neko obazrijeti, a pljeskanje dolikuje ženama."[1]

رَابَهُ شَيْءٌ فِي صَلَاتِهِ فَلْيُسَبِّحْ فَإِنَّهُ إِذَا سَبَّحَ الْتُفِتَ إِلَيْهِ وَإِنَّمَا التَّصْفِيقُ لِلنِّسَاءِ.

KADA SU DŽEMATLIJE PODJEDNAKO UPUĆENE U UČENJE KUR'ANA, IMAMIT ĆE IM NAJSTARIJI OD NJIH

باب إِذَا اسْتَوَوْا فِي الْقِرَاءَةِ فَلْيَؤُمَّهُمْ أَكْبَرُهُمْ

685. PRIČAO NAM JE Sulejman b. Harb, njemu Hammad b. Zejd prenoseći od Ejjuba, on od Ebu-Kilabe, a ovaj od Malika b. Huvejrisa, da je rekao:
– Došli smo Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, dok smo bili još mladići i kod njega smo ostali oko dvadeset noći. Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, bijaše milostiv čovjek pa nam reče: "Da ste se povratili u svoja naselja i svijet podučavali, zapovijedali im da klanjaju namaz taj i taj u to i to vrijeme, a taj namaz opet u to vrijeme, a kada nastupi vrijeme bilo koga namaza, neka neko između vas prouči ezan, a imam bude od vas najstariji!"

٦٨٥. حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ حَرْبٍ قَالَ حَدَّثَنَا حَمَّادُ ابْنُ زَيْدٍ عَنْ أَيُّوبَ عَنْ أَبِي قِلَابَةَ عَنْ مَالِكِ بْنِ الْحُوَيْرِثِ قَالَ قَدِمْنَا عَلَى النَّبِيِّ ﷺ وَنَحْنُ شَبَبَةٌ فَلَبِثْنَا عِنْدَهُ نَحْوًا مِنْ عِشْرِينَ لَيْلَةً وَكَانَ النَّبِيُّ ﷺ رَحِيمًا فَقَالَ لَوْ رَجَعْتُمْ إِلَى بِلَادِكُمْ فَعَلَّمْتُمُوهُمْ مُرُوهُمْ فَلْيُصَلُّوا صَلَاةَ كَذَا فِي حِينِ كَذَا وَصَلَاةَ كَذَا فِي حِينِ كَذَا وَإِذَا حَضَرَتِ الصَّلَاةُ فَلْيُؤَذِّنْ لَكُمْ أَحَدُكُمْ وَلْيَؤُمَّكُمْ أَكْبَرُكُمْ.

1 Alejhisselam je otišao do plemena Benu-Amr ibni Avf pošto je klanjao podne-namaz, a Bilalu rekao: "Ako nastupi vrijeme ikindije, a ja se ne vratim, reci Ebu-Bekru, neka klanja prisutnom svijetu!" Kada je nastupilo ikindijsko vrijeme, Bilal je proučio ezan, potom proučio ikamet i naredio Ebu-Bekru da predvodi ljude u namazu.
Iz hadisa se može zaključiti:
– vrijednost izmirivanja zavađenih muslimana; to je dužnost svakog muslimana, a posebno rukovodilaca, dužnost preča od imamske;
– u odsutnosti stalnog imama može svijetu imamiti i drugo sposobno lice. Kada stalni imam dođe u toku klanjanja farza, može preuzeti imamljenje ili klanjati kao i ostali učesnici;
– utvrđena je praksa da mujezin uči i ikamet;
– pokuđeno je bez potrebe obazirati se u namazu. Ebu-Zerr prenosi da je Alejhisselam kazao: "Allahova milost prati pravovjernog u namazu sve dok se ne okrene, a kada se obazre, ona se od njega povuče";
– rukovodioci trebaju znati slabosti i poroke svoje zajednice i otklanjati ih efikasnim mjerama;
– mlađi prema starijem treba biti pristojan i obraćati mu se s poštovanjem;
– podizanje ruku prema nebu u namazu neće namaz pokvariti;
– autoritet je znak lične vrijednosti čovjeka, ali i Allahova blagodat na čemu opet treba biti zahvalan Uzvišenom Allahu.

KADA IMAM POSJETI DRUGE I KOD NJIH KLANJA

باب إذا زار الإمام قوما فأمهم

686. PRIČAO NAM JE Mu'az b. Esed, njega obavijestio Abdullah, a ovoga Ma'mer prenoseći od Zuhrija, kome je rekao Mahmud b. Rebi', a ovaj je čuo Itbana b. Malika Ensarija, gdje kaže:
– Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, tražio je od mene odobrenje (za klanjanje u mojoj kući) i ja sam mu to odobrio, a on reče: "Gdje voliš da ti u kući klanjam?" Ja sam mu pokazao na mjesto gdje bih volio i on je ustao, a mi se poredali iza njega, i poslije predade selam, pa smo ga i mi predali.[2]

٦٨٦. حَدَّثَنَا مُعَاذُ بْنُ أَسَدٍ أَخْبَرَنَا عَبْدُاللهِ أَخْبَرَنَا مَعْمَرٌ عَنِ الزُّهْرِيِّ قَالَ أَخْبَرَنِي مَحْمُودُ بْنُ الرَّبِيعِ قَالَ سَمِعْتُ عِتْبَانَ بْنَ مَالِكٍ الأَنْصَارِيَّ قَالَ اسْتَأْذَنَ النَّبِيُّ ﷺ فَأَذِنْتُ لَهُ فَقَالَ أَيْنَ تُحِبُّ أَنْ أُصَلِّيَ مِنْ بَيْتِكَ فَأَشَرْتُ لَهُ إِلَى الْمَكَانِ الَّذِي أُحِبُّ فَقَامَ وَصَفَفْنَا خَلْفَهُ ثُمَّ سَلَّمَ وَسَلَّمْنَا .

IMAM JE POSTAVLJEN DA SE ZA NJIM POVODI

باب إنما جعل الإمام ليؤتم به

Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, klanjao je svijetu, i to sjedeći u svojoj bolesti u kojoj je i umro. Ibni-Mes'ud kaže: "Kada se (džematlija) podigne (s kojeg namaskog dijela) prije imama, povratit će se natrag i na njemu zadržati onoliko vremena, koliko je bio podignut, a potom će nastaviti pratiti imama."[3] Hasan (Basri) kaže: "Osoba koja obavi s imamom dva rekata (džume), a nije u mogućnosti pravovremeno obaviti sedžde, ona će koncem drugog rekata obaviti dvije sedžde, a potom će naklanjati prvi rekat zajedno s njegovim sedždama[4], a osoba koja je zaboravila učiniti

وَصَلَّى النَّبِيُّ ﷺ فِي مَرَضِهِ الَّذِي تُوُفِّيَ فِيهِ بِالنَّاسِ وَهُوَ جَالِسٌ وَقَالَ ابْنُ مَسْعُودٍ إِذَا رَفَعَ قَبْلَ الإِمَامِ يَعُودُ فَيَمْكُثُ بِقَدْرِ مَا رَفَعَ ثُمَّ يَتْبَعُ الإِمَامَ وَقَالَ الْحَسَنُ فِيمَنْ يَرْكَعُ مَعَ الإِمَامِ رَكْعَتَيْنِ وَلاَ يَقْدِرُ عَلَى السُّجُودِ يَسْجُدُ لِلرَّكْعَةِ الآخِرَةِ سَجْدَتَيْنِ ثُمَّ يَقْضِي الرَّكْعَةَ الأُولَى بِسُجُودِهَا وَفِيمَنْ نَسِيَ سَجْدَةً حَتَّى قَامَ يَسْجُدُ .

---

2 Iz hadisa se može zaključiti:
– kućevlasnik treba gostu pokazati mjesto gdje će klanjati;
– za skupno obavljanje vjerskog obreda u tuđoj kući treba saglasnost kućevlasnika.

3 Ebu-Hajjan Ešdže'i prenosi da je Alejhisselam rekao: "Ne utrkujte se na ruku'u i sedždu pred imama! Ko od vas digne glavu, a imam bude još na sedždi, neka se odmah povrati na sedždu i na njoj se zadrži iza imama onoliko koliko je dugo bio uzdignut prije imama."
Imami Malik, Ahmed, Ishak, Hasan el-Basri i Neha'i kažu: "Ko se spusti na ruku' ili sedždu, ili se sa njih digne prije imama, povratit će se na njih ako se imam sa istih nije digao i prešao na drugi dio namaza."

4 Seid ibni Mensur je izjavu Hasana Basrija o čovjeku koji na džuma-namazu učini ruku' i zbog gužve ne mogne učiniti sedždu, naveo sa spojenim nizom prenosilaca, a glasi: "On će po završetku namaza odmah

sedždu prvog rekata i ustala na noge, spustit će se (čim se sjeti) direktno na sedždu."

687. PRIČAO NAM JE Ahmed b. Junus, njemu Zaide prenoseći od Musaa b. Ebu-Aiše, on od Ubejdullaha b. Abdullaha b. Utbe, da je rekao:
– Ušao sam kod Aiše i rekao: "Hoćeš li mi pričati o bolesti Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem.
– Svakako – odgovorila je ona. – Kada je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, onemoćao, pitao je: "Je li svijet klanjao?"
– Nije – rekli smo.
– Oni očekuju tebe.
– Stavite mi vode u korito! – kazao je.
– Mi smo, priča (Aiša), to učinile, on se okupao i kada se počeo dizati uhvatila ga je nesvijest. Kasnije se osvijestio i opet, Allah mu se smilovao i spasio ga, rekao: "Da li je svijet klanjao?"
– Ne, oni čekaju tebe, Allahov Poslaniče – rekli smo.
– Stavite mi vode u korito! – rekao je.
Potom je sjeo (u korito), okupao se i kada je htio da ustane onesvijestio se. Kasnije se osvijestio i opet upitao:
– Da li je svijet klanjao?
– Ne, oni čekaju tebe, Allahov Poslaniče – odgovorili smo mu.
Svijet u džamiji iščekivaše Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, za zadnju jaciju pa je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, poslao po Ebu-Bekra da bi klanjao svijetu. Izaslanik mu je otišao i rekao: "Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, zapovijeda da ti klanjaš sa svijetom." Ebu-Bekr, koji je bio milosrdan čovjek, reče:

٦٨٧ . حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ يُونُسَ قَالَ حَدَّثَنَا زَائِدَةُ عَنْ
مُوسَى بْنِ أَبِي عَائِشَةَ عَنْ عُبَيْدِاللهِ بْنِ عَبْدِاللهِ بْنِ
عُتْبَةَ قَالَ دَخَلْتُ عَلَى عَائِشَةَ فَقُلْتُ أَلَا تُحَدِّثِينِي
عَنْ مَرَضِ رَسُولِ اللهِ ﷺ قَالَتْ بَلَى ثَقُلَ النَّبِيُّ ﷺ
فَقَالَ أَصَلَّى النَّاسُ قُلْنَا لَا هُمْ يَنْتَظِرُونَكَ قَالَ
ضَعُوا لِي مَاءً فِي الْمِخْضَبِ قَالَتْ فَفَعَلْنَا فَاغْتَسَلَ
فَذَهَبَ لِيَنُوءَ فَأُغْمِيَ عَلَيْهِ ثُمَّ أَفَاقَ فَقَالَ ﷺ أَصَلَّى
النَّاسُ قُلْنَا لَا هُمْ يَنْتَظِرُونَكَ يَا رَسُولَ اللهِ قَالَ
ضَعُوا لِي مَاءً فِي الْمِخْضَبِ قَالَتْ فَقَعَدَ فَاغْتَسَلَ
ثُمَّ ذَهَبَ لِيَنُوءَ فَأُغْمِيَ عَلَيْهِ ثُمَّ أَفَاقَ فَقَالَ أَصَلَّى
النَّاسُ قُلْنَا لَا هُمْ يَنْتَظِرُونَكَ يَا رَسُولَ اللهِ فَقَالَ
ضَعُوا لِي مَاءً فِي الْمِخْضَبِ فَقَعَدَ فَاغْتَسَلَ ثُمَّ
ذَهَبَ لِيَنُوءَ فَأُغْمِيَ عَلَيْهِ ثُمَّ أَفَاقَ فَقَالَ أَصَلَّى
النَّاسُ فَقُلْنَا لَا هُمْ يَنْتَظِرُونَكَ يَا رَسُولَ اللهِ
وَالنَّاسُ عُكُوفٌ فِي الْمَسْجِدِ يَنْتَظِرُونَ النَّبِيَّ عَلَيْهِ
السَّلَام لِصَلَاةِ الْعِشَاءِ الْآخِرَةِ فَأَرْسَلَ النَّبِيُّ ﷺ
إِلَى أَبِي بَكْرٍ بِأَنْ يُصَلِّيَ بِالنَّاسِ فَأَتَاهُ الرَّسُولُ فَقَالَ
إِنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ يَأْمُرُكَ أَنْ تُصَلِّيَ بِالنَّاسِ فَقَالَ
أَبُو بَكْرٍ وَكَانَ رَجُلًا رَقِيقًا يَا عُمَرُ صَلِّ بِالنَّاسِ
فَقَالَ لَهُ عُمَرُ أَنْتَ أَحَقُّ بِذَلِكَ فَصَلَّى أَبُو بَكْرٍ

učiniti dvije sedžde za prvi obavljeni rekat, a potom će ustati i sam klanjati još jedan rekat i onda obaviti dvije njemu pripadajuće sedžde."
Pravnici našeg (hanefijskog) mezheba i Šafija dozvoljavaju u slučaju stiske činiti sedždu na leđima klanjača u prethodnom redu džemata, dok Malik smatra da nije dozvoljeno činiti sedždu na leđima i klanjač će ponoviti namaz ako ne uspije pratiti imama.

"Omere, klanjaj ti svijetu!"
"Ti si toga dostojniji", odgovori Omer.
Tako je tih dana klanjao Ebu-Bekr.
Kasnije je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, osjetio u sebi neku olakšicu pa je radi podne-namaza izašao uz pomoć dva muškarca, od kojih je jedan bio Abbas, dok Ebu-Bekr već klanjaše sa svijetom. Kada ga je Ebu-Bekr ugledao, htio se povući natrag, ali mu je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, dao znak da se ne povlači.
– Posadite me pokraj njega! – rekao je (Alejhisselam) i oni su ga posadili pokraj Ebu-Bekra. Ebu-Bekr je, kaže prenosilac, stojeći klanjao namaz za Vjerovjesnikom, sallallahu alejhi ve sellem, a prisutni svijet za Ebu-Bekrom. Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, tada je sjedio. Kasnije sam, kaže Ubejdullah, unišao Abdullahu b. Abbasu i upitao: "Hoćeš li da ti kažem šta mi je Aiša ispričala o bolesti Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem?"
– Da! – reče on. Tada sam mu ispričao i on mi od toga nije ništa negirao, nego je upitao: "Da li ti je imenovala čovjeka koji je bio s Abbasom?"
– Nije – rekao sam.
– To je bio Alija b. Ebu-Talib – kazao je on.[1]

تِلْكَ الأَيَّامَ ثُمَّ إِنَّ النَّبِيَّ ﷺ وَجَدَ مِنْ نَفْسِهِ خِفَّةً فَخَرَجَ بَيْنَ رَجُلَيْنِ أَحَدُهُمَا الْعَبَّاسُ لِصَلَاةِ الظُّهْرِ وَأَبُو بَكْرٍ يُصَلِّي بِالنَّاسِ فَلَمَّا رَآهُ أَبُو بَكْرٍ ذَهَبَ لِيَتَأَخَّرَ فَأَوْمَأَ إِلَيْهِ النَّبِيُّ ﷺ بِأَنْ لَا يَتَأَخَّرَ قَالَ أَجْلِسَانِي إِلَى جَنْبِهِ فَأَجْلَسَاهُ إِلَى جَنْبِ أَبِي بَكْرٍ قَالَ فَجَعَلَ أَبُو بَكْرٍ يُصَلِّي وَهُوَ يَأْتَمُّ بِصَلَاةِ النَّبِيِّ ﷺ وَالنَّاسُ بِصَلَاةِ أَبِي بَكْرٍ وَالنَّبِيُّ ﷺ قَاعِدٌ قَالَ عُبَيْدُاللهِ فَدَخَلْتُ عَلَى عَبْدِاللهِ بْنِ عَبَّاسٍ فَقُلْتُ لَهُ أَلَا أَعْرِضُ عَلَيْكَ مَا حَدَّثَتْنِي عَائِشَةُ عَنْ مَرَضِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ هَاتِ فَعَرَضْتُ عَلَيْهِ حَدِيثَهَا فَمَا أَنْكَرَ مِنْهُ شَيْئًا غَيْرَ أَنَّهُ قَالَ أَسَمَّتْ لَكَ الرَّجُلَ الَّذِي كَانَ مَعَ الْعَبَّاسِ قُلْتُ لَا قَالَ هُوَ عَلِيُّ بْنُ أَبِي طَالِبٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ .

688. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Jusuf, njega obavijestio Malik, prenoseći od Hišama b. Urve, on od svoga oca, a ovaj od Aiše, majke pravovjernih, da je rekla:
– Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, klanjao je u svojoj sobi (Aišinoj sobi na spratu).

٦٨٨. حَدَّثَنَا عَبْدُاللهِ بْنُ يُوسُفَ قَالَ أَخْبَرَنَا مَالِكٌ عَنْ هِشَامِ بْنِ عُرْوَةَ عَنْ أَبِيهِ عَنْ عَائِشَةَ أُمِّ الْمُؤْمِنِينَ أَنَّهَا قَالَتْ صَلَّى رَسُولُ اللهِ ﷺ فِي بَيْتِهِ وَهُوَ شَاكٍ فَصَلَّى جَالِسًا وَصَلَّى وَرَاءَهُ قَوْمٌ

1 Iz hadisa se može zaključiti:
– punovažan je namaz obavljen stojeći za imamom koji ga klanja sjedeći iz opravdanog razloga. Ovo je stav Ebu-Hanife, Ebu-Jusufa, Šafija i Malika, po jednoj predaji. Oni ovaj hadis koji navodi Buhari smatraju derogirajućim za druge hadise u kojima se spominje suprotno. Osim toga, u njima se navodi da se radilo o nafili. Tako Džabirovu izjavu navodi Ebu-Davud u svom *Sunenu*: "Dok je Alejhisselam bio u Medini jahao je konja i on ga obori sa sebe na panj palme. Alejhisselam je ozlijedio nogu, mi smo mu otišli u posjetu i našli smo ga u Aišinoj sobi na spratu gdje sjedeći klanja, stali smo iza njega i on nam nije to prigovorio. Kada smo mu došli u posjetu drugi put, klanjao je sjedeći obligatni namaz (farz). Tada smo stali iza njega, a on nam pokaza rukom da sjednemo. Po završetku namaza kazao je: 'Kada imam klanja (farz) sjedeći, sjedite i vi, a kada klanja stojeći, stojte i vi, a ne činite kao Perzijanci sa svojim starješinama!'"

Tada je bio slab i klanjao je sjedeći, a ljudi su za njima klanjali stojeći pa im je pokazao da sjednu i kada je završio namaz, rekao je: "Imam je postavljen da se slijedi, pa kada se on sagne na ruku' i vi se za njim sagnite, a kada se digne, dignite se za njim i vi, a kada klanja sjedeći, klanjajte i vi za njim sjedeći!"

قِيَامًا فَأَشَارَ إِلَيْهِمْ أَنِ اجْلِسُوا فَلَمَّا انْصَرَفَ قَالَ إِنَّمَا جُعِلَ الْإِمَامُ لِيُؤْتَمَّ بِهِ فَإِذَا رَكَعَ فَارْكَعُوا وَإِذَا رَفَعَ فَارْفَعُوا وَ إِذَا صَلَّى جَالِسًا فَصَلُّوا جُلُوسًا.

689. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Jusuf, njega obavijestio Malik prenoseći od Ibni-Šihaba, on od Enesa b. Malika da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, jašio konja, pao s njega i zgulio svoju desnu stranu pa je jedan od namaza klanjao sjedeći, pa smo i mi klanjali za njim sjedeći, a kada je završio namaz, rekao je:

– Imam je postavljen da ga slijedimo i, kada klanja stojeći, klanjajte i vi stojeći, kada se sagne, sagnite se za njim i vi, kada se podigne, podignite se i vi, kada kaže "Semi'allahu li men hamideh", vi iza toga recite "Rabbena ve lekel-hamd"; kada bude klanjao stojeći, klanjajte i vi stojeći, a kada bude klanjao sjedeći, pa klanjajte i vi za njim sjedeći, svi skupa!

Ebu-Abdullah (Buhari) kaže da je Humejdi rekao:

– Izjava (Alejhisselamova): "Kada (imam) klanja sjedeći, i vi za njim klanjajte sjedeći..." nastala je u vrijeme jedne njegove ranije slabosti, a poslije toga Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, još je klanjao sjedeći, a svijet za njim stojeći i nije im naređivao da sjednu. U obzir se uzima samo zadnji postupak, a ovo i jeste posljednji postupak Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem.[1]

٦٨٩. حَدَّثَنَا عَبْدُاللهِ بْنُ يُوسُفَ قَالَ أَخْبَرَنَا مَالِكٌ عَنْ اِبْنِ شِهَابٍ عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ أَنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ رَكِبَ فَرَسًا فَصُرِعَ عَنْهُ فَجُحِشَ شِقُّهُ الأَيْمَنُ فَصَلَّى صَلاَةً مِنَ الصَّلَوَاتِ وَ هُوَ قَاعِدٌ فَصَلَّيْنَا وَرَاءَهُ قُعُودًا فَلَمَّا انْصَرَفَ سَلَّمَ قَالَ إِنَّمَا جُعِلَ الْإِمَامُ لِيُؤْتَمَّ بِهِ فَإِذَا صَلَّى قَائِمًا فَصَلُّوا قِيَامًا فَإِذَا رَكَعَ فَارْكَعُوا وَإِذَا رَفَعَ فَارْفَعُوا وَإِذَا قَالَ سَمِعَ اللهُ لِمَنْ حَمِدَهُ فَقُولُوا رَبَّنَا وَلَكَ الْحَمْدُ وَإِذَا صَلَّى قَائِمًا فَصَلُّوا قِيَامًا وَ إِذَا صَلَّى جَالِسًا فَصَلُّوا جُلُوسًا أَجْمَعُونَ.

قَالَ أَبُو عَبْدِ اللهِ قَالَ الْحُمَيْدِيُّ قَوْلُهُ إِذَا صَلَّى جَالِسًا فَصَلُّوا جُلُوسًا هُوَ فِي مَرَضِهِ الْقَدِيمِ ثُمَّ صَلَّى بَعْدَ ذَلِكَ النَّبِيُّ ﷺ جَالِسًا وَالنَّاسُ خَلْفَهُ قِيَامًا لَمْ يَأْمُرْهُمْ بِالْقُعُودِ وَإِنَّمَا يُؤْخَذُ بِالآخِرِ فَالآخِرِ مِنْ فِعْلِ النَّبِيِّ ﷺ.

---

1 Buhari dijeli mišljenje Humejdija, Ebu-Hanife, Šafija, Sevrija, Ebu-Sevra i većine pravnika iz prvih generacija (selef), da osoba zdrava i sposobna za stajanje ne može klanjati za imamom sjedeći, a Marginani dodaje: "... farz i nafila su isti (u tome)".
Posljednja Alejhisselamova praksa dokinula je onu raniju. Najvjerodostojniji hadis koji je argument onima koji zagovaraju suprotno mišljenje jeste hadis koji prenosi Ša'bi, a on može biti samo mursel-hadis ako je i vjerodostojan njegov niz prenosilaca. A mursel-hadisi ne mogu biti pravni argument u hanefijskom mezhebu.

KADA ČINI SEDŽDU ONAJ KOJI KLANJA ZA IMAMOM

باب متى يسجد من خلف الإمام

Enes je rekao: "Kada imam čini sedždu, činite i vi!"

قَالَ أَنَسٌ فَإِذَا سَجَدَ فَاسْجُدُوا .

690. PRIČAO NAM JE Museddeđ, njemu Jahja b. Seid prenoseći od Sufjana kojem je rekao Ebu-Ishak, ovome Abdullah b. Jezid, a njemu Bera, a on nije lažac:
– Kada bi Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, izgovorio "Semiallahu li men hamideh", ne bi niko od nas savio svoja leđa (tj. spustio se na sedždu), dok se ne bi Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, spustio na sedždu. Mi bismo se spuštali na sedždu iza njega.
Isto ovako pričao nam je i Ebu-Nu'ajm prenoseći od Sufjana, a on od Ebu-Ishaka.[2]

٦٩٠. حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ قَالَ حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ سَعِيدٍ عَنْ سُفْيَانَ قَالَ حَدَّثَنِي أَبُو إِسْحَاقَ قَالَ حَدَّثَنِي عَبْدُاللهِ بْنُ يَزِيدَ قَالَ حَدَّثَنِي الْبَرَاءُ وَهُوَ غَيْرُ كَذُوبٍ قَالَ كَانَ رَسُولُ اللهِ ﷺ إِذَا قَالَ سَمِعَ اللهُ لِمَنْ حَمِدَهُ لَمْ يَحْنِ أَحَدٌ مِنَّا ظَهْرَهُ حَتَّى يَقَعَ النَّبِيُّ ﷺ سَاجِدًا ثُمَّ نَقَعُ سُجُودًا بَعْدَهُ حَدَّثَنَا أَبُو نُعَيْمٍ عَنْ سُفْيَانَ عَنْ أَبِي إِسْحَاقَ نَحْوَهُ بِهَذَا .

GRIJEH JE DIZATI SVOJU GLAVU PRIJE IMAMA

باب إثم من رفع رأسه قبل الإمام

691. PRIČAO NAM JE Hadždžadž b. Minhal, njemu Šu'be prenoseći od Muhammeda b. Zijada koji je kazao da je čuo Ebu-Hurejru, a on Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, da kaže:
"Zar se ne boji svaki od vas, ili zar se ne plašite, kada dignete glavu (s ruku'a ili sedžde) prije imama, da Allah glavu toga ne učini magarećom ili da mu njegov lik i oblik ne učini magarećim likom."[3]

٦٩١. حَدَّثَنَا حَجَّاجُ بْنُ مِنْهَالٍ قَالَ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ زِيَادٍ سَمِعْتُ أَبَا هُرَيْرَةَ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ أَمَا يَخْشَى أَحَدُكُمْ أَوْ لَا يَخْشَى أَحَدُكُمْ إِذَا رَفَعَ رَأْسَهُ قَبْلَ الْإِمَامِ أَنْ يَجْعَلَ اللهُ رَأْسَهُ رَأْسَ حِمَارٍ أَوْ يَجْعَلَ اللهُ صُورَتَهُ صُورَةَ حِمَارٍ .

---

2 Iz hadisa se može zaključiti:
– učesnici skupnog obreda dužni su u svemu slijediti imama. Ibni-Dževzi smatra da džematlija treba ići na jedan dio namaza tek kada se imam na njemu smjesti i umiri, a najveći broj pravnika preporučuje da se na pojedine dijelove namaza ide odmah neposredno iza imama;
– džematlija može pratiti očima imama da bi ga dosljednije slijedio u obavljanju obreda.

3 Iz hadisa se može zaključiti:
– u velikoj je opasnosti onaj ko podiže glavu u namazu prije imama. Ibni-Mes'ud je vidio jednog muslimana, gdje diže glavu prije imama, pa mu je rekao: "Ti nisi klanjao ni sam ni za imamom!" Tako je rekao Ibn-Omer jednom svom drugu, dodavši da treba namaz obnoviti.
Ahmed ibn Hanbel kaže: "Nema namaza ko se utrkuje pred imama."

IMAMET ROBA I OSLOBOĐENOG ROBA

باب إمامة العبد والمولى

Aiši je imamio njen rob Zekvan čitajući tekst direktno iz Mushafa. I o imamljenju nezakonito rođenog djeteta, beduina i dječaka koji nije punoljetan, na temelju riječi Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem: "Svijetu imami onaj ko među njima najbolje uči Allahovu Knjigu."[1]

وَكَانَتْ عَائِشَةُ يَؤُمُّهَا عَبْدُهَا ذَكْوَانُ مِنَ الْمُصْحَفِ وَوَلَدِ الْبَغِيِّ وَالأَعْرَابِيِّ وَالْغُلاَمِ الَّذِي لَمْ يَحْتَلِمْ لِقَوْلِ النَّبِيِّ ﷺ يَؤُمُّهُمْ أَقْرَؤُهُمْ لِكِتَابِ اللَّهِ .

1 Dozvoljeno je čitati u namazu kur'anski tekst direktno iz knjige. Enes je klanjao, a dječak mu za leđima držao otvoren Mushaf, i kada bi se on zamorio učenjem ili pomeo, dječak bi mu podnio otvoren Mushaf da iz njega čita tekst.
Malik ovaj potupak dozvoljava samo uz ramazan, a pokuđenim činom smatraju ga: Neha'i, Seid b. Musejjeb, Ša'bi i Hasan Basri, po jednoj predaji, rekavši da tako vjerske obrede vrše kršćani.
Ibni-Hazm kaže: "Nije dozvoljeno u namazu čitati tekst iz same knjige Kur'ana ili nečega drugog, bio imam ili ne, i ko to namjerno radi i ko se osloni isključivo na to, namaz mu je pokvaren." Ovo mišljenje dijele još: Ša'bi, Ebu-Abdur-Rahman Sulemi, Ibn-Musejjeb, Hasan (Basri), Ebu-Hanife i Šafija, jer prevrtanje listova Mushafa i čitanje čini složen veći posao koji kvari namaz.
Rob može biti imam. Malik kaže: "Punovažan je imamet roba u svim namazima izuzev džuma-namaza i bajrama."
U *Mebsutu* stoji: "Rob može imamiti, ali je bolje da to obavlja slobodna osoba." Pravnici hanefijske škole i Ibn-Hajran, jedan učenjak šafijske pravne škole, smatraju pokuđenim činom da rob imami slobodnim ljudima.
Imamet nezakonito rođene osobe odobrava većina pravnika. Aiša je rekla: "Nije dijete dužno snositi teret griješenja svojih roditelja." Hanefije drže pokuđenim činom imamet roba i nezakonito rođene osobe, a neki dodaju: "... u slučaju njihovog stalnog izbora za imama."
Ibni-Hazm kaže: "Slijepac, uškopljen, nezakonito rođena osoba i rob su ravnopravni ostalim ljudima i prednost u imametu imaju samo oni koji su upućeniji u učenju Kur'ana."
Pokuđeno je – po Ebu-Hanifi – da beduin bude imam, jer su to obično neznani ljudi, a Darekutni navodi merfu'-hadis (hadis koji seže do Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem): "Ne treba u prvi red skupnog klanjanja prolaziti beduin, neuk i dječak koji nije počeo polucirati u snu (nije postao zreo)."
Po mišljenju Ebu-Hanife nije punovažno klanjanje obligatnog namaza u kome imami dječak koji nije počeo polucirati u snu. To smatra imam Ahmed i Ishak. Davud kaže: "... nije punovažno klanjanje ni obligatnog ni fakultativnog namaza..." Ibn-Abbas kaže: "Dječak koji još nije postao zreo ne predvodi džemat." Ibni-Mes'ud kaže: "Maloljetnik koji ne podliježe odgovornosti krivičnog zakona ne može biti imam."
Ibrahim Neha'i je kazao: "Nije zabranjeno da uz ramazan imami dječak koji nije još počeo u snu polucirati." Ovo mišljenje usvaja i Hasan Basri, a imami Šafija i Buhari ne zabranjuju je ni u drugim mjesecima.
Eš'as, sin Kajsov, dao je imamiti nekom dječaku pa su mu prisutni prigovorili, a on im je odgovorio: "Nisam ga ja promaknuo na taj položaj, nego njegovo dobro poznavanje učenja Kur'ana."
Ebu-Seid Hudri je prenio Alejhisselamovu izjavu: "Za imamet je najdostojniji ko je najupućeniji u učenje Kur'ana."

692. PRIČAO NAM JE Ibrahim b. Munzir, njemu Enes b. Ijad prenoseći od Ubejdullaha, on od Nafija, a ovaj od Ibn-Omera da je rekao:
"Kada su stigle prve mekkanske izbjeglice u mjesto 'Usbet na Kubau, prije dolaska Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, njima je bio imam Salim, oslobođeni rob Ebu-Huzejfe, koji je među njima bio najbolje upućen u učenje Kur'ana."[2]

٦٩٢. حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ الْمُنْذِرِ قَالَ حَدَّثَنَا أَنَسُ ابْنُ عِيَاضٍ عَنْ عُبَيْدِاللهِ عَنْ نَافِعٍ عَنْ عَبْدِاللهِ بْنِ عُمَرَ قَالَ لَمَّا قَدِمَ الْمُهَاجِرُونَ الْأَوَّلُونَ الْعُصْبَةَ مَوْضِعٌ بِقُبَاءٍ قَبْلَ مَقْدَمِ رَسُولِ اللهِ ﷺ كَانَ يَؤُمُّهُمْ سَالِمٌ مَوْلَى أَبِي حُذَيْفَةَ وَكَانَ أَكْثَرَهُمْ قُرْآنًا .

693. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Beššar, njemu Jahja, ovome Šu'be, a njemu Ebu-Tejjah, prenoseći od Enesa b. Malika, a on od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, da je izjavio:
"Slušajte i pokoravajte se pa makar vam zapovjednik bio Abesinac, glave poput zrna suhog grožđa!"[3]

٦٩٣. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ بَشَّارٍ حَدَّثَنَا يَحْيَى حَدَّثَنَا شُعْبَةُ قَالَ حَدَّثَنِي أَبُو التَّيَّاحِ عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ اسْمَعُوا وَأَطِيعُوا وَإِنِ اسْتُعْمِلَ حَبَشِيٌّ كَأَنَّ رَأْسَهُ زَبِيبَةٌ .

KADA IMAM NE OBAVI PROPISNO NAMAZ, A ONAJ IZA NJEGA OBAVI GA U POTPUNOSTI

بَاب إِذَا لَمْ يُتِمَّ الْإِمَامُ وَأَتَمَّ مَنْ خَلْفَهُ

694. PRIČAO NAM JE Fadl b. Sehl, njemu Hasan b. Musa el-Ešjeb, a ovome Abdur-Rahman b. Abdullah b. Dinar prenoseći od Zejda b. Eslema, on od Ataa b. Jesara, a ovaj od Ebu-Hurejre, da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, izjavio:
"(Imami) će vam klanjati, pa ako budu ispravno (i potpuno) klanjali, sevap (nagrada) i vama i njima, a ako budu pogriješili, vama je sevap, a njima šteta."[4]

٦٩٤. حَدَّثَنَا الْفَضْلُ بْنُ سَهْلٍ قَالَ حَدَّثَنَا الْحَسَنُ بْنُ مُوسَى الْأَشْيَبُ قَالَ حَدَّثَنَا عَبْدُالرَّحْمَنِ بْنُ عَبْدِاللهِ ابْنِ دِينَارٍ عَنْ زَيْدِ بْنِ أَسْلَمَ عَنْ عَطَاءِ بْنِ يَسَارٍ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ أَنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ قَالَ يُصَلُّونَ لَكُمْ فَإِنْ أَصَابُوا فَلَكُمْ وَإِنْ أَخْطَئُوا فَلَكُمْ وَعَلَيْهِمْ .

2 Salim je uistinu oslobođeni rob neke ensarijke iz Medine i pošto je najviše boravio kod Ebu-Huzejfe koji ga je, nakon što je oslobođen, posinio, pa kad je to zabranjeno, nazvan je njegovim robom. Poginuo je u Jemami u doba hilafeta Ebu-Bekra, radijallahu anhu, a učestvovao je i u Bici na Bedru.

3 Izabranim starješinama treba se pokoravati. Ispravan je imamet roba. Ibni-Dževzi smatra da rob može biti namjesnik pokrajine, vojskovođa i drugo što osim vladara i vjerskog vođe (imama). Zabranjeno je dizati oružanu bunu protiv zakonito izabranog vladara, makar bio nasilan (nepravedan). Takvim ustankom uništavaju se životi i imeci ljudi koje musliman mora poštivati.

4 Po mišljenju pravnika hanefijske škole kvarenjem namaza od imama, kvari se istovremeno i namaz onih koji ga za njim klanjaju, dok imam Šafija zastupa suprotno mišljenje.
Ebu-Davud u svojoj zbirci hadisa, s dobrim senedom, navodi da je Alejhisselam rekao: "Poslije mene vama

IMAMLJENJE BUNTOVNIKA I ONOG KOJI U VJERU UNOSI NOVINE

بَاب إِمَامَةِ الْمَفْتُونِ وَالْمُبْتَدِعِ

Hasan (Basri) kaže: "Klanjaj (za njim), a on je odgovoran za svoje novotarije!"

وَقَالَ الْحَسَنُ صَلِّ وَعَلَيْهِ بِدْعَتُهُ .

695. Ebu-Abdullahu rekao je Muhammed b. Jusuf, njemu Evza'i, a ovome Zuhri prenoseći od Humejda b. Abdur-Rahmana, on od Ubejdullaha b. Adijja b. Hijara, da je unišao Osmanu b. Affanu, radijallahu anhu, dok je još bio opkoljen (pobunjenicima) i rekao mu:

– Ti si imam džemata, zadesilo te je ono što i sam vidiš. Nama klanja rukovodilac nereda i mi se bojimo da ne upadnemo u grijeh.

– Namaz je najbolje što svijet obavlja, i kada svijet čini dobro, čini i ti s njima, a ukoliko budu griješili, ti se kloni griješenja! – kazao je Osman.

Zubejdi je rekao:

– Zuhri kaže: "Ne smatramo da se može klanjati za osobom koja odaje utisak ženska izuzev neizbježne nužde."[1]

٦٩٥. قَالَ أَبُو عَبْدِ اللهِ وَقَالَ لَنَا مُحَمَّدُ بْنُ يُوسُفَ حَدَّثَنَا الأَوْزَاعِيُّ حَدَّثَنَا الزُّهْرِيُّ عَنْ حُمَيْدِ بْنِ عَبْدِالرَّحْمَنِ عَنْ عُبَيْدِاللهِ بْنِ عَدِيِّ بْنِ خِيَارٍ أَنَّهُ دَخَلَ عَلَى عُثْمَانَ بْنِ عَفَّانَ رَضِي اللهُ عَنْهُ وَهُوَ مَحْصُورٌ فَقَالَ إِنَّكَ إِمَامُ عَامَّةٍ وَنَزَلَ بِكَ مَا نَرَى وَيُصَلِّي لَنَا إِمَامُ فِتْنَةٍ وَنَتَحَرَّجُ فَقَالَ الصَّلاَةُ أَحْسَنُ مَا يَعْمَلُ النَّاسُ فَإِذَا أَحْسَنَ النَّاسُ فَأَحْسِنْ مَعَهُمْ وَإِذَا أَسَاءُوا فَاجْتَنِبْ إِسَاءَتَهُمْ وَقَالَ الزُّبَيْدِيُّ قَالَ الزُّهْرِيُّ لاَ نَرَى أَنْ يُصَلَّى خَلْفَ الْمُخَنَّثِ إِلاَّ مِنْ ضَرُورَةٍ لاَ بُدَّ مِنْهَا .

će upravljati ljudi koji će skupno klanjanje namaza odgađati do na izmak njegova vremena, ali ćete vi dobiti svoju nagradu, a oni kaznu. Vi klanjajte za njima sve dok oni klanjaju okrenuti prema Kabi."

Ibni-Madže navodi Alejhisselamovu izjavu: "Možda ćete zapamtiti ljude koji će namaz klanjati po isteku njegova vremena. Ako ih zapamtite, vi klanjajte pravovremeno u svojim domovima, a potom klanjajte i za tim ljudima u džamiji i taj namaz smatrajte dobrovoljnim!"

Hadždžadž je počesto odgađao klanjanje džume do na izmak njenog vremena pa je Ebu-Vail preporučivao svojim poznanicima da pravovremeno klanjaju (podne) kod kuće i onda dođu u džamiju na zajedničko klanjanje. Ovo su činili još Mesruk u doba Zijada, Ata, Seid b. Džubejr i Mekhul u doba halife Velida.

1 Učenjaci su se razišli o tome da li je dozvoljeno klanjati namaz za haridžijom i novatorom. Postoje dvije vrste novotarija: ona koja je *zabluda* i ona koja je *dobro*, a to je ono što vjernici smatraju dobrim, a nije u suprotnosti s Kur'anom, sunnetom, tradicijom prvih generacija i idžmaom.

Dozvoljeno je klanjati za imamom haridžijom i novatorom. Mejmun b. Mehran upitan za punovažnost obavljenog namaza za haridžijom je odgovorio: "Ne moliš se haridžiji nego Allahu. Mi smo svojevremeno klanjali za Hadždžadžom, koji je pripadao Harurijama (ogranku haridžija)."

Malik je rekao: "Ne volim klanjati za imamom koji pripada sekti ibadija i vasilija, a niti s njim stanovati u jednom mjestu."

Ibni-Kasim smatra da treba obnoviti namaz, dok još traje njegovo vrijeme, koji je obavljen za imamom koji uvodi u vjeru novotarije.

Po mišljenju imama Ahmeda ne treba klanjati za imamom raskolnikom koji poziva u svoju novotariju, a namaz obavljen za pripadnikom sekte džehmija, rafidija i kaderija treba obnoviti. Ovo mišljenje dijele i pravnici hanefijske škole produžujući ga još na sektu mušebbiha i one koji tvrde da je kur'anski sadržaj

696. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Eban, njemu Gunder prenoseći od Šu'be, on od Ebu-Tejjaha koji je čuo Enesa b. Malika, kada je kazao:
– Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao je Ebu-Zerru: "Slušaj i pokoravaj se pa makar to bilo i Etiopljaninu, glave (crne) poput zrna suhog grožđa!"

٦٩٦. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ أَبَانَ حَدَّثَنَا غُنْدَرٌ عَنْ شُعْبَةَ عَنْ أَبِي التَّيَّاحِ أَنَّهُ سَمِعَ أَنَسَ بْنَ مَالِكٍ قَالَ النَّبِيُّ ﷺ لِأَبِي ذَرٍّ اسْمَعْ وَأَطِعْ وَلَوْ لِحَبَشِيٍّ كَأَنَّ رَأْسَهُ زَبِيبَةٌ .

KADA SKUPNO KLANJAJU SAMO DVOJICA, DRUGI STOJI DESNO SPRAM IMAMA

باب يقوم عن يمين الإمام بحذائه سواء إذا كانا اثنين

697. PRIČAO NAM JE Sulejman b. Harb, njemu Šu'be prenoseći od Hakema da je čuo Seida b. Džubejra da prenosi od Ibn-Abbasa, radijallahu anhuma, da je rekao:
"Prenoćio sam u sobi tetke (po majci) Mejmune. Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, klanjaše jaciju, potom je došao (iz džamije) i klanjao još četiri rekata i onda legao. Kasnije je ustao te sam i ja pristupio i stao na njegovu lijevu stranu, a on me stavi na svoju desnu i klanja još pet rekata. Iza toga klanjaše još dva rekata, a zatim zaspa, te sam čuo njegovo hrkanje (upotrijebivši izraz: *gatitahu* ili *hatitahu*). Kasnije je izašao na (sabah) namaz.

٦٩٧. حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ حَرْبٍ قَالَ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ عَنِ الْحَكَمِ قَالَ سَمِعْتُ سَعِيدَ بْنَ جُبَيْرٍ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا قَالَ بِتُّ فِي بَيْتِ خَالَتِي مَيْمُونَةَ فَصَلَّى رَسُولُ اللهِ ﷺ الْعِشَاءَ ثُمَّ جَاءَ فَصَلَّى أَرْبَعَ رَكَعَاتٍ ثُمَّ نَامَ ثُمَّ قَامَ فَجِئْتُ فَقُمْتُ عَنْ يَسَارِهِ فَجَعَلَنِي عَنْ يَمِينِهِ فَصَلَّى خَمْسَ رَكَعَاتٍ ثُمَّ صَلَّى رَكْعَتَيْنِ ثُمَّ نَامَ حَتَّى سَمِعْتُ غَطِيطَهُ أَوْ قَالَ خَطِيطَهُ ثُمَّ خَرَجَ إِلَى الصَّلَاةِ .

nastao tek s njegovom objavom Muhammeda, sallallahu alejhi ve sellem, tj. da je stvoren.
U *Muhitu* se navodi: "Ko klanja za očito grješnim čovjekom (fasikom) i koji uvlači u vjeru novotarije, postiže sevape i nagrade skupnog klanjanja, ali ne postiže onaj sevap koji postiže kada klanja za pobožnim imamom."
Ibni-Hubejb smatra, da namaz obavljen za notornim alkoholičarom treba obnoviti.

AKO ČOVJEK STANE NA LIJEVU STRANU IMAMA I IMAM GA (U NAMAZU) PREMJESTI NA SVOJU DESNU STRANU, NEĆE IM NAMAZ BITI POKVAREN

بَاب إِذَا قَامَ الرَّجُلُ عَنْ يَسَارِ الْإِمَامِ فَحَوَّلَهُ الْإِمَامُ إِلَى يَمِينِهِ لَمْ تَفْسُدْ صَلَاتُهُمَا

698. PRIČAO NAM JE Ahmed, njemu Ibni-Vehb, a ovome Amr prenoseći od Abdur-Rabbihi b. Seida, on od Mahreme b. Sulejmana, ovaj od Kurejba, oslobođenog roba Ibni-Abbasa, a on od Ibni-Abbasa, da je rekao:
– Spavao sam kod Mejmune, a Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, bio je te noći kod nje i uze (noću) abdest, stade i klanja namaz. Ja sam stao s njegove lijeve, a on me uze i stavi na svoju desnu stranu. Klanjao je trinaest rekata, potom zaspao tako da je ustima puhtao, jer kada bi spavao, disao je na usta. Kasnije mu je došao mujezin pa je izašao i klanjao (sabah), a nije ponovo uzimao abdest.
– Pričao sam ovaj slučaj, kaže Amr Bukejru, a on mi odgovori: "To mi je pričao i Kurejb."

٦٩٨. حَدَّثَنَا أَحْمَدُ قَالَ حَدَّثَنَا ابْنُ وَهْبٍ قَالَ حَدَّثَنَا عَمْرٌو عَنْ عَبْدِرَبِّهِ بْنِ سَعِيدٍ عَنْ مَخْرَمَةَ بْنِ سُلَيْمَانَ عَنْ كُرَيْبٍ مَوْلَى ابْنِ عَبَّاسٍ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا قَالَ نِمْتُ عِنْدَ مَيْمُونَةَ وَالنَّبِيُّ ﷺ عِنْدَهَا تِلْكَ اللَّيْلَةَ فَتَوَضَّأَ ثُمَّ قَامَ يُصَلِّي فَقُمْتُ عَلَى يَسَارِهِ فَأَخَذَنِي فَجَعَلَنِي عَنْ يَمِينِهِ فَصَلَّى ثَلَاثَ عَشْرَةَ رَكْعَةً ثُمَّ نَامَ حَتَّى نَفَخَ وَكَانَ إِذَا نَامَ نَفَخَ ثُمَّ أَتَاهُ الْمُؤَذِّنُ فَخَرَجَ فَصَلَّى وَلَمْ يَتَوَضَّأْ قَالَ عَمْرٌو فَحَدَّثْتُ بِهِ بُكَيْرًا فَقَالَ حَدَّثَنِي كُرَيْبٌ بِذَلِكَ .

KADA IMAM NIJE NAUMIO DA ĆE BITI IMAM, PA SVIJET DOĐE I ON NASTAVI KLANJATI KAO IMAM

بَاب إِذَا لَمْ يَنْوِ الْإِمَامُ أَنْ يَؤُمَّ ثُمَّ جَاءَ قَوْمٌ فَأَمَّهُمْ

699. PRIČAO NAM JE Museddded, njemu Isma'il b. Ibrahim, prenoseći od Ejjuba, on od Abdullaha b. Seida b. Džubejra, ovaj od svoga oca, a on od Ibni-Abbasa, da je rekao:
"Noćio sam kod svoje (po majci) tetke i Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, usta da klanja u toku noći pa sam ustao i ja s njim klanjati; stao sam mu s lijeve, a on me uhvati za glavu i stavi na svoju desnu stranu."[1]

٦٩٩. حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ قَالَ حَدَّثَنَا إِسْمَاعِيلُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ عَنْ أَيُّوبَ عَنْ عَبْدِاللهِ بْنِ سَعِيدِ بْنِ جُبَيْرٍ عَنْ أَبِيهِ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ قَالَ بِتُّ عِنْدَ خَالَتِي فَقَامَ النَّبِيُّ ﷺ يُصَلِّي مِنَ اللَّيْلِ فَقُمْتُ أُصَلِّي مَعَهُ فَقُمْتُ عَنْ يَسَارِهِ فَأَخَذَ بِرَأْسِي فَأَقَامَنِي عَنْ يَمِينِهِ .

1 Imamu nije uvjet posebna namjera i odluka (nijjet) da će biti imam ako imami samo muškarcima, a potrebna je ako za njim klanjaju i žene. To je mišljenje najvećeg broja pravnika hanefijske škole, dok imam Ahmed smatra da je ta odluka uvjet samo kod klanjanja obligatnih namaza, a Šafija, Malik i Zufer da ona nije uvjet ni u kom slučaju.
Prisutna samo jedna osoba skupnom klanjanju namaza, staće naporedo s desne strane imama, a neki

باب إذا طوّل الإمامُ وكان للرّجل حاجةٌ فخرج فصلّى

KADA IMAM ODULJI NAMAZ, A DŽEMATLIJI NASTUPI NEKA POTREBA PA NAPUSTI NAMAZ, I SAM GA DOVRŠI

٧٠٠. حَدَّثَنَا مُسْلِمُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ قَالَ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ عَنْ عَمْرٍو عَنْ جَابِرِ بْنِ عَبْدِ اللهِ أَنَّ مُعَاذَ بْنَ جَبَلٍ كَانَ يُصَلِّي مَعَ النَّبِيِّ ﷺ ثُمَّ يَرْجِعُ فَيَؤُمُّ قَوْمَهُ .

700. PRIČAO NAM JE Muslim b. Ibrahim, njemu Šu‘be prenoseći od Amra, on od Džabira b. Abdullaha da je Mu‘az b. Džebel klanjao s Vjerovjesnikom, sallallahu alejhi ve sellem, a potom se povratio i klanjao svojim ljudima kao imam.

٧٠١. حَدَّثَنِي مُحَمَّدُ بْنُ بَشَّارٍ قَالَ حَدَّثَنَا غُنْدَرٌ قَالَ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ عَنْ عَمْرٍو قَالَ سَمِعْتُ جَابِرَ ابْنَ عَبْدِ اللهِ قَالَ كَانَ مُعَاذُ ابْنُ جَبَلٍ يُصَلِّي مَعَ النَّبِيِّ ﷺ ثُمَّ يَرْجِعُ فَيَؤُمُّ قَوْمَهُ فَصَلَّى الْعِشَاءَ فَقَرَأَ بِالْبَقَرَةِ فَانْصَرَفَ الرَّجُلُ فَكَأَنَّ مُعَاذًا تَنَاوَلَ مِنْهُ فَبَلَغَ النَّبِيَّ ﷺ فَقَالَ فَتَّانٌ فَتَّانٌ فَتَّانٌ ثَلَاثَ مِرَارٍ أَوْ قَالَ فَاتِنًا فَاتِنًا فَاتِنًا وَأَمَرَهُ بِسُورَتَيْنِ مِنْ أَوْسَطِ الْمُفَصَّلِ قَالَ عَمْرٌو لَا أَحْفَظُهُمَا .

701. PRIČAO MI JE Muhammed b. Beššar, njemu Gunder, a ovome Šu‘be prenoseći od Amra, i rekao da je čuo Džabira b. Abdullaha, gdje govori:
– Mu‘az b. Džebel klanjao je za Vjerovjesnikom, sallallahu alejhi ve sellem, pa se povratio i imamio svojim ljudima, klanjao im jaciju i učio poglavlje El-Bekare. Tada se jedan čovjek povuče iz namaza i Mu‘az kao da ga ukori. To je preneseno Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, i on reče tri puta: "(Ti si) rastjerivač, rastjerivač, rastjerivač!", ili je rekao: "(Zar da budeš) rastjerivač, rastjerivač, rastjerivač!?" i naredi mu, kaže Amr, da uči dvije sure od srednje dugih sura s puno stanki ("Evsatul-mufessal") koje ja, eto, nisam (po imenu) zapamtio.[2]

---

kažu: "Stavit će prste svojih nogu pored desne strane imamovih peta." Šafija u ovom slučaju preporučuje džematliji da stane desno i malo iza imama, a imam Ahmed kaže: "Ako bi džematlija stao na lijevu stranu imama, namaz mu nije punovažan."
Namaz ne kvari prelazak džematlije s desne strane imama na lijevu, prolazak u prethodni red džemata i drugi manji pokreti.

2 Ibni-Hibban gornji slučaj iznosi u svom *Sahihu* u verziji u kojoj Džabir kazuje: "Alejhisselam odgodi klanjanje jacije jednom do u kasno doba noći. Tu je jaciju s njim klanjao i Mu‘az i povratio se nama, stupio pred nas kao imam i učio poglavlje El-Bekare. Tada se jedan od prisutnih povukao na stranu u ugao džamije i klanjao sam. Alejhisselamu je to preneseno i on je Mu‘azu naredio da uči kraće sure, koje ja, eto, nisam zapamtio. Kasnije smo rekli Amru kako je Zubejr kazao da je Alejhisselam rekao: "Uči poglavlje Et-Tarik, El-Burudž i Eš-Šems, što je i Amr potvrdio."
Moguće je da je Mu‘az klanjao jaciju za Alejhisselamom naumivši je kao fakultativni obred da bi se poslije povratio svojim ljudima i klanjao je kao obligatnu dužnost. On je to činio želeći čuti i naučiti što više kur'anskog teksta neposredno od Alejhisselama.
"Evsatul-mufessal" su poglavlja od "Kuvviret" do "Ed-Duha" sure.
Iz hadisa se može zaključiti:
– preporučljivo je da imam dužinu namaza uskladi s mogućnostima, s raspoloženjem i sa željama klanjača (musalija);

IMAMOVO SKRAĆIVANJE KIJAMA (STAJANJA) I POTPUNO OBAVLJANJE RUKU'A I SEDŽDE

باب تخفيف الإمام في القيام وإتمام الركوع والسجود

702. PRIČAO NAM JE Ahmed b. Junus, njemu Zuhejr, a ovome Isma'il koji je čuo Kajsa kome je saopćio Ebu-Mes'ud, kako je jedan čovjek rekao: – Allahov Poslaniče, Allaha mi, ja izostavljam zajedničko obavljanje jutarnjeg namaza zbog toga što nam ga taj i taj oduljuje. Nisam vidio nikada srditijeg Allahovog Poslanika u predavanju kao tada. Potom je rekao: "Ima vas koji razgone (džemat). Ko god od vas bude svijetu klanjao, neka bude kratak, jer među njima ima poneko slab, star i potreban (nečemu)."[1]

٧٠٢. حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ يُونُسَ قَالَ حَدَّثَنَا زُهَيْرٌ قَالَ حَدَّثَنَا إِسْمَاعِيلُ قَالَ سَمِعْتُ قَيْسًا قَالَ أَخْبَرَنِي أَبُو مَسْعُودٍ أَنَّ رَجُلًا قَالَ وَاللهِ يَا رَسُولَ اللهِ إِنِّي لَأَتَأَخَّرُ عَنْ صَلَاةِ الْغَدَاةِ مِنْ أَجْلِ فُلَانٍ مِمَّا يُطِيلُ بِنَا فَمَا رَأَيْتُ رَسُولَ اللهِ ﷺ فِي مَوْعِظَةٍ أَشَدَّ غَضَبًا مِنْهُ يَوْمَئِذٍ ثُمَّ قَالَ إِنَّ مِنْكُمْ مُنَفِّرِينَ فَأَيُّكُمْ مَا صَلَّى بِالنَّاسِ فَلْيَتَجَوَّزْ فَإِنَّ فِيهِمُ الضَّعِيفَ وَالْكَبِيرَ وَذَا الْحَاجَةِ .

KADA NEKO KLANJA SAM, NEKA DULJI (NAMAZ) KOLIKO HOĆE

باب إذا صلى لنفسه فليطول ما شاء

703. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Jusuf, njega obavijestio Malik prenoseći od Ebu-Zinada, on od A'redža, a ovaj od Ebu-Hurejre, da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Kada neko od vas klanja svijetu, neka bude kratak, jer među njima ima poneko iznemogao, bolestan i star, a kada neko od vas klanja sam, neka dulji koliko god hoće!"[2]

٧٠٣. حَدَّثَنَا عَبْدُ اللهِ بْنُ يُوسُفَ قَالَ أَخْبَرَنَا مَالِكٌ عَنْ أَبِي الزِّنَادِ عَنِ الْأَعْرَجِ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ أَنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ قَالَ إِذَا صَلَّى أَحَدُكُمْ لِلنَّاسِ فَلْيُخَفِّفْ فَإِنَّ مِنْهُمُ الضَّعِيفَ وَالسَّقِيمَ وَالْكَبِيرَ وَإِذَا صَلَّى أَحَدُكُمْ لِنَفْسِهِ فَلْيُطَوِّلْ مَا شَاءَ .

– svakidašnje potrebe ljudi opravdani su razlozi da se namaz obavi u nešto bržem i kraćem vidu;
– poslove ljudi štetne za zajednicu treba kritikovati i odmah ih ispravljati.

1 Sve dijelove namaza imam treba obavljati umjerene dužine, ali sve njegove dijelove treba upotpuniti. Brzo ili sporo klanjanje je irelevantan pojam – što je za starije brzo, za mlađe je sporo. Zato će imam paziti na sastav učesnika obreda i klanjati na opće zadovoljstvo svih.
Ibni-Bettal kaže: "Pošto je Zakonodavac naredio umjerenost (u dužini namaza), onda je onaj koji odulji prekršitelj te naredbe. Protivljenje grješniku je dozvoljeno, jer nema pokornosti stvorenjima, osim u onome što je dobro."

2 Svaki dio namaza imam treba pravilno obavljati u skladu s utvrđenim propisima. Alejhisselam je rekao: "Nije vrijedan namaz onog koji potpuno ne ispravi leđa s ruku'a i sedžde."
Sa'd, radijallahu anhu, kada bi klanjao svijetu u džamiji, obavljao bi kijam, ruku' i sedždu brzo i kratko, a kada bi klanjao sam u svojoj kući duljio bi ih, a na primjedbu svojih drugova odgovaraše: "Mi smo imami; za nama se svijet povodi i na nas ugleda."

KO SE PRITUŽI NA IMAMA KADA NAMAZ ODULJI

باب مَنْ شكا إمامهُ إذا طَوَّل

Ebu-Usejd rekao je (svome sinu): "Sinak, oduljio si namaz!"

وَقَالَ أَبُو أُسَيْدٍ طَوَّلْتَ بِنَا يَا بُنَيَّ .

704. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Jusuf, njemu Sufjan prenoseći od Ismaila b. Ebu-Halida, on od Kajsa b. Ebu-Hazima, a ovaj od Ebu-Mes'uda, da je jedan čovjek rekao:
"Allahov Poslaniče, ja izostajem od zajedničkog klanjanja sabah-namaza zbog toga što nam ga taj i taj dulji."
Na to se Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rasrdio i nisam ga nikada vidio da je bio srditiji u predavanju nego tada. Zatim reče: "O ljudi, neki od vas rastjeruju (džemat). Ko bude imamio svijetu, neka bude kratak jer iza njega ima bolesnih (slabih), starih i (nečega) potrebitih."

٧٠٤. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ يُوسُفَ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ عَنْ إِسْمَاعِيلَ بْنِ أَبِي خَالِدٍ عَنْ قَيْسِ بْنِ أَبِي حَازِمٍ عَنْ أَبِي مَسْعُودٍ قَالَ قَالَ رَجُلٌ يَا رَسُولَ اللهِ إِنِّي لَأَتَأَخَّرُ عَنِ الصَّلَاةِ فِي الْفَجْرِ مِمَّا يُطِيلُ بِنَا فُلَانٌ فِيهَا فَغَضِبَ رَسُولُ اللهِ ﷺ مَا رَأَيْتُهُ غَضِبَ فِي مَوْضِعٍ كَانَ أَشَدَّ غَضَبًا مِنْهُ يَوْمَئِذٍ ثُمَّ قَالَ يَا أَيُّهَا النَّاسُ إِنَّ مِنْكُمْ مُنَفِّرِينَ فَمَنْ أَمَّ النَّاسَ فَلْيَتَجَوَّزْ فَإِنَّ خَلْفَهُ الضَّعِيفَ وَالْكَبِيرَ وَذَا الْحَاجَةِ .

705. PRIČAO NAM JE Adem b. Ebu-Ijas, njemu Šu'be, a ovome Muharib b. Disar, da je čuo Džabira b. Abdullaha Ensarija, da kaže:
– Jedan je čovjek naišao s dvjema devama za natapanje usjeva. Noć je već bila nastala, pa je ostavio svoje deve i krenuo prema Mu'azu koji je klanjao. Mu'az je učio poglavlje El-Bekare ili En-Nisa i čovjek napusti namaz. Kasnije mu je preneseno da ga je Mu'az ukorio i on je otišao Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, i potužio mu se na Mu'aza. Tada je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, uzviknuo tri puta: "Mu'azu, zar ćeš biti razbijač, ili je rekao smutljivac! Što nisi

٧٠٥. حَدَّثَنَا آدَمُ بْنُ أَبِي إِيَاسٍ قَالَ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ قَالَ حَدَّثَنَا مُحَارِبُ بْنُ دِثَارٍ قَالَ سَمِعْتُ جَابِرَ ابْنَ عَبْدِاللهِ الْأَنْصَارِيَّ قَالَ أَقْبَلَ رَجُلٌ بِنَاضِحَيْنِ وَقَدْ جَنَحَ اللَّيْلُ فَوَافَقَ مُعَاذًا يُصَلِّي فَتَرَكَ نَاضِحَهُ وَأَقْبَلَ إِلَى مُعَاذٍ فَقَرَأَ بِسُورَةِ الْبَقَرَةِ أَوِ النِّسَاءِ فَانْطَلَقَ الرَّجُلُ وَبَلَغَهُ أَنَّ مُعَاذًا نَالَ مِنْهُ فَأَتَى النَّبِيَّ ﷺ فَشَكَا إِلَيْهِ مُعَاذًا فَقَالَ النَّبِيُّ ﷺ يَا مُعَاذُ أَفَتَّانٌ أَنْتَ أَوْ أَفَاتِنٌ ثَلَاثَ مِرَارٍ فَلَوْلَا صَلَّيْتَ بِسَبِّحِ

Ebu-Hurejra, radijallahu anhu, klanjaše brže, ali je ruku' i sedždu obavljao u potpunosti.
– Je li tako klanjao Alejhisselam? – pitali su ga.
– Da, i zato ja ne duljim – odgovorio je.
Kada je halifa Omer, radijallahu anhu, zboden u mihrabu, na njegovo mjesto prošao je Abdurahman b. Avf i proučio "El-Kevser" i "En-Nasr," dva najkraća poglavlja iz Kur'ana.

klanjao sa (poglavljem) ‘Sebbihisme rabbikel-a‘la’, ‘Veš-šemsi ve duhaha vel-lejli iza jagšaha’, jer za tobom klanja poneko star, slab ili neko ko ima neku potrebu.”
– Mislim, (kaže Šu‘be), na zadnji dio teksta ovog hadisa.
– Šu‘beta u drugom nizu prenosilaca slijedi Seid b. Mesruk, Mis‘ar i Šejbani – kaže Ebu-Abdullah (Buhari).
Amr, Ubejdullah b. Miksem i Ebu-Zubejr, u svojim zasebnim izjavama prenoseći ih od Džabira, rekli su: “Mu‘az je u toj jaciji učio poglavlje El-Bekare.”

اسْمَ رَبِّكَ وَالشَّمْسِ وَضُحَاهَا وَاللَّيْلِ إِذَا يَغْشَى فَإِنَّهُ يُصَلِّي وَرَاءَكَ الْكَبِيرُ وَالضَّعِيفُ وَذُو الْحَاجَةِ أَحْسِبُ هَذَا فِي الْحَدِيثِ قَالَ أَبُو عَبْدِ اللهِ وَتَابَعَهُ سَعِيدُ بْنُ مَسْرُوقٍ وَمِسْعَرٌ وَالشَّيْبَانِيُّ قَالَ عَمْرٌو وَعُبَيْدُاللهِ بْنُ مِقْسَمٍ وَأَبُو الزُّبَيْرِ عَنْ جَابِرٍ قَرَأَ مُعَاذٌ فِي الْعِشَاءِ بِالْبَقَرَةِ وَتَابَعَهُ الْأَعْمَشُ عَنْ مُحَارِبٍ .

KRATKO, ALI POTPUNO KLANJANJE NAMAZA

باب الْإِيجَازِ فِي الصَّلَاةِ وَإِكْمَالِهَا

706. PRIČAO NAM JE Ebu-Ma‘mer, njemu Abdul-Varis, a ovome Abdul-Aziz prenoseći od Enesa b. Malika, koji je rekao:
“Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, obavljaše namaz kratko i potpuno.”

٧٠٦. حَدَّثَنَا أَبُو مَعْمَرٍ قَالَ حَدَّثَنَا عَبْدُالْوَارِثِ قَالَ حَدَّثَنَا عَبْدُالْعَزِيزِ عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ قَالَ كَانَ النَّبِيُّ ﷺ يُوجِزُ الصَّلَاةَ وَيُكْمِلُهَا .

SKRAĆIVANJE NAMAZA ZBOG PLAKANJA DJETETA

باب مَنْ أَخَفَّ الصَّلَاةَ عِنْدَ بُكَاءِ الصَّبِيِّ

707. PRIČAO NAM JE Ibrahim b. Musa, njega obavijestio Velid b. Muslim, a ovoga Evza‘i prenoseći od Jahjaa b. Ebu-Kesira, on od Abdullaha b. Ebu-Katade, ovaj od svoga oca, a on od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, da je rekao:
“Stupim u namaz u namjeri da oduljim učenje. Tada začujem plakanje djeteta i skratim učenje u svom namazu, ne želeći da time činim poteškoću njegovoj majci.”
U drugom nizu prenosilaca (Velida) slijedi Bišr b. Bekr, Ibn-Mubarek i Bekijje prenoseći hadis od Evza‘ija.[1]

٧٠٧. حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ مُوسَى قَالَ أَخْبَرَنَا الْوَلِيدُ بْنُ مُسْلِمٍ قَالَ حَدَّثَنَا الْأَوْزَاعِيُّ عَنْ يَحْيَى بْنِ أَبِي كَثِيرٍ عَنْ عَبْدِاللهِ بْنِ أَبِي قَتَادَةَ عَنْ أَبِيهِ أَبِي قَتَادَةَ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ إِنِّي لَأَقُومُ فِي الصَّلَاةِ أُرِيدُ أَنْ أُطَوِّلَ فِيهَا فَأَسْمَعُ بُكَاءَ الصَّبِيِّ فَأَتَجَوَّزُ فِي صَلَاتِي كَرَاهِيَةَ أَنْ أَشُقَّ عَلَى أُمِّهِ تَابَعَهُ بِشْرُ بْنُ بَكْرٍ وَابْنُ الْمُبَارَكِ وَبَقِيَّةُ عَنِ الْأَوْزَاعِيِّ .

1 Alejhisselam je u gornjem slučaju proučio na prvom rekatu suru otprilike od 60 ajeta, a na drugom svega tri. Iz hadisa se može zaključiti:

708. PRIČAO NAM JE Halid b. Mahled, njemu Sulejman b. Bilal, ovome Šerik b. Abdullah da je čuo Enesa b. Malika, gdje govori:
"Nisam nikada klanjao namaz za imamom, za kraće vrijeme a potpunije, kao za Vjerovjesnikom, sallallahu alejhi ve sellem. Ako bi čuo plakanje djeteta, skratio bi (učenje) bojeći se da to ne stavi njegovu majku u iskušenje."

٧٠٨. حَدَّثَنَا خَالِدُ بْنُ مَخْلَدٍ قَالَ حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ بِلَالٍ قَالَ حَدَّثَنَا شَرِيكُ بْنُ عَبْدِاللهِ قَالَ سَمِعْتُ أَنَسَ بْنَ مَالِكٍ يَقُولُ مَا صَلَّيْتُ وَرَاءَ إِمَامٍ قَطُّ أَخَفَّ صَلَاةً وَلَا أَتَمَّ مِنَ النَّبِيِّ ﷺ وَإِنْ كَانَ لَيَسْمَعُ بُكَاءَ الصَّبِيِّ فَيُخَفِّفُ مَخَافَةَ أَنْ تُفْتَنَ أُمُّهُ .

709. PRIČAO NAM JE Ali b. Abdullah, njemu Jezid b. Zurej', a ovome Seid, kojem je saopćio Katade da ga je Enes b. Malik obavijestio da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
"Stupim u namaz i namjeravam ga oduljiti pa čujem plač djeteta i skratim učenje zbog toga što poznajem žaljenje i bol njegove majke zbog plakanja."

٧٠٩. حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ عَبْدِاللهِ قَالَ حَدَّثَنَا يَزِيدُ بْنُ زُرَيْعٍ قَالَ حَدَّثَنَا سَعِيدٌ قَالَ حَدَّثَنَا قَتَادَةُ أَنَّ أَنَسَ بْنَ مَالِكٍ حَدَّثَهُ أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ قَالَ إِنِّي لَأَدْخُلُ فِي الصَّلَاةِ وَأَنَا أُرِيدُ إِطَالَتَهَا فَأَسْمَعُ بُكَاءَ الصَّبِيِّ فَأَتَجَوَّزُ فِي صَلَاتِي مِمَّا أَعْلَمُ مِنْ شِدَّةِ وَجْدِ أُمِّهِ مِنْ بُكَائِهِ .

710. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Beššar, njemu Ibn-Ebu-Adijj prenoseći od Seida, on od Katade, ovaj od Enesa b. Malika, a on od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, da je rekao:
"Stupim u namaz i htjednem ga oduljiti. Potom začujem plakanje djeteta i ja ga skratim, jer znam veliko žaljenje i bol njegove majke zbog plača." Musa kaže da je njemu isti hadis prenio Eban, kome je pričao Katade rekavši da je čuo od Enesa, ovaj od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem.[2]

٧١٠. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ بَشَّارٍ قَالَ حَدَّثَنَا ابْنُ أَبِي عَدِيٍّ عَنْ سَعِيدٍ عَنْ قَتَادَةَ عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ إِنِّي لَأَدْخُلُ فِي الصَّلَاةِ فَأُرِيدُ إِطَالَتَهَا فَأَسْمَعُ بُكَاءَ الصَّبِيِّ فَأَتَجَوَّزُ مِمَّا أَعْلَمُ مِنْ شِدَّةِ وَجْدِ أُمِّهِ مِنْ بُكَائِهِ وَقَالَ مُوسَى حَدَّثَنَا أَبَانُ حَدَّثَنَا قَتَادَةُ حَدَّثَنَا أَنَسٌ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ مِثْلَهُ .

– žene mogu učestvovati u zajedničkom namazu u džamiji;
– po mišljenju nekih pravnika šafijske škole imam treba oduljiti ruku', ako osjeti dolazak novog džematlije, a imam Ahmed dodaje: "Ako to nije teško ostalim učesnicima namaza." Međutim, to ne dozvoljavaju Malik, Evza'i i Ebu-Hanife, a Ša'bi odobrava za onoliko za koliko se može izgovoriti "Subhane rabbijel-azim", još jedan do dva puta više nego što je to uobičajeno.
Ebu-Kasim Saffar kaže: "Ako je onaj koji dolazi bogat, nije ga dozvoljeno čekati, a ako je siromašan, dozvoljeno ga je čekati."

2 U hadisu koji Humejd i Ali ibn Jezid prenose od Katade, (a on od Enesa) da je Alejhisselam jednog jutra skratio učenje na sabahu pa mu je Enes prigovorio, a on mu odgovori: "Čuo sam plač djeteta pa mi je bilo neugodno da se time uznemirava njegova majka."

KADA NEKO KLANJA ZA IMAMOM I POSLIJE IMAMI DRUGIM LJUDIMA

باب إذا صلى ثم أم قوما

711. PRIČALI SU NAM Sulejman b. Harb i Ebu-Nu'man, njima Hammad b. Zejd prenoseći od Ejjuba, on od Amra b. Dinara, a ovaj od Džabira b. Abdullaha da je rekao:
"Mu'az klanjaše za Vjerovjesnikom, sallallahu alejhi ve sellem, a onda bi otišao svojim ljudima i klanjao im (kao imam)."

٧١١. حدثنا سليمان بن حرب وأبو النعمان قالا حدثنا حماد بن زيد عن أيوب عن عمرو بن دينار عن جابر بن عبدالله قال كان معاذ يصلي مع النبي ﷺ ثم يأتي قومه فيصلي بهم.

PRENOŠENJE (PRISUTNOM) SVIJETU TEKBIR IMAMA

باب من أسمع الناس تكبير الإمام

712. PRIČAO NAM JE Musedded, njemu Abdullah b. Davud, a ovome A'meš prenoseći od Ibrahima, on od Esveda, a ovaj od Aiše, radijallahu anha, da je rekla:
– Kada se Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, razbolio i od toga umro, došao mu je Bilal da ga obavijesti o namazu, a on reče:
"Zapovjedite Ebu-Bekru, neka klanja (kao imam)!"
"Rekla sam", kaže Aiša, "Ebu-Bekr je sažaljiv čovjek, ako on stane na tvoje mjesto, on će proplakati i neće moći učiti."
"Zapovjedite Ebu-Bekru, neka klanja!" – rekao je.
– Ja sam rekla, (kaže Aiša), isto kao i ranije, i poslije treće ili četvrte zapovijedi on reče: "Vi ste baš kao i žene iz doba Jusufa. Zapovjedite Ebu-Bekru pa neka on klanja!"

٧١٢. حدثنا مسدد قال حدثنا عبدالله بن داود قال حدثنا الأعمش عن إبراهيم عن الأسود عن عائشة رضي الله عنها قالت لما مرض النبي ﷺ مرضه الذي مات فيه أتاه بلال يؤذنه بالصلاة فقال مروا أبا بكر فليصل قلت إن أبا بكر رجل أسيف إن يقم مقامك يبكي فلا يقدر على القراءة فقال مروا أبا بكر فليصل فقلت مثله فقال في الثالثة أو الرابعة إنكن صواحب يوسف مروا أبا بكر فليصل فصلى وخرج النبي ﷺ

Tako je (Ebu-Bekr) klanjao, a Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, izađe i kao da sada gledam kako vuče noge po zemlji, oslanjajući se na dva čovjeka. Kada ga je Ebu-Bekr ugledao, htio se odmah povući natrag, a on mu pokaza (rukom) da klanja. Ebu-Bekr, radijallahu anhu, ipak se malo povukao ustranu i Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, sjeo je pokraj njega, dok je Ebu-Bekr prisutnom svijetu prenosio (njegov) tekbir.
U drugom nizu prenosilaca iza (Abdullaha b. Davuda) dolazi Muhadir, koji isti slučaj prenosi od A'meša.

يُهَادَى بَيْنَ رَجُلَيْنِ كَأَنِّي أَنْظُرُ إِلَيْهِ يَخُطُّ بِرِجْلَيْهِ الأَرْضَ فَلَمَّا رَآهُ أَبُو بَكْرٍ ذَهَبَ يَتَأَخَّرُ فَأَشَارَ إِلَيْهِ أَنْ صَلِّ فَتَأَخَّرَ أَبُو بَكْرٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ وَقَعَدَ النَّبِيُّ ﷺ إِلَى جَنْبِهِ وَأَبُو بَكْرٍ يُسْمِعُ النَّاسَ التَّكْبِيرَ تَابَعَهُ مُحَاضِرٌ عَنِ الأَعْمَشِ .

ČOVJEK KOJI SE POVODI ZA IMAMOM, A OSTALI SVIJET ZA NJIM

باب الرَّجُلُ يَأْتَمُّ بِالإِمَامِ وَيَأْتَمُّ النَّاسُ بِالمَأْمُومِ

Spominje se od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem: "Povodite se (vi naprijed) za mnom, a za vama neka se povode oni iza vas!"

وَيُذْكَرُ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ ائْتَمُّوا بِي وَلْيَأْتَمَّ بِكُمْ مَنْ بَعْدَكُمْ .

713. PRIČAO NAM JE Kutejbe b. Seid, njemu Ebu-Mu'avija prenoseći od A'meša, ovaj od Ibrahima, on od Esveda, a ovaj opet od Aiše, da je rekla:
– Kada je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, teže obolio, došao je Bilal i izvijestio ga o nastupu namaza.
– Zapovjedite Ebu-Bekru, neka on klanja svijetu! – rekao je on.
– Allahov Poslaniče, rekla je Aiša, Ebu-Bekr je saosjećajan čovjek i kada bi on stao na tvoje mjesto, ne bi ga svijet (od plača) čuo, pa da to narediš Omeru.
– Naredite Ebu-Bekru, da on klanja! – rekao je Alejhisselam.
Tada sam rekla Hafsi: "Kaži mu da je Ebu-Bekr samilostan čovjek i, kada on stane na tvoje mjesto, on neće moći učiti da ga (prisutni) svijet čuje, pa da to naredi Omeru!" Na to je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Vi ste stvarno nasrtljive

٧١٣. حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ بْنُ سَعِيدٍ قَالَ حَدَّثَنَا أَبُو مُعَاوِيَةَ عَنِ الأَعْمَشِ عَنْ إِبْرَاهِيمَ عَنِ الأَسْوَدِ عَنْ عَائِشَةَ قَالَتْ لَمَّا ثَقُلَ رَسُولُ اللهِ ﷺ جَاءَ بِلاَلٌ يُؤْذِنُهُ بِالصَّلاَةِ فَقَالَ مُرُوا أَبَا بَكْرٍ أَنْ يُصَلِّيَ بِالنَّاسِ فَقُلْتُ يَا رَسُولَ اللهِ إِنَّ أَبَا بَكْرٍ رَجُلٌ أَسِيفٌ وَإِنَّهُ مَتَى مَا يَقُمْ مَقَامَكَ لاَ يُسْمِعُ النَّاسَ فَلَوْ أَمَرْتَ عُمَرَ فَقَالَ مُرُوا أَبَا بَكْرٍ يُصَلِّي بِالنَّاسِ فَقُلْتُ لِحَفْصَةَ قُولِي لَهُ إِنَّ أَبَا بَكْرٍ رَجُلٌ أَسِيفٌ وَإِنَّهُ مَتَى يَقُمْ مَقَامَكَ لاَ يُسْمِعُ النَّاسَ فَلَوْ أَمَرْتَ عُمَرَ قَالَ إِنَّكُنَّ لأَنْتُنَّ صَوَاحِبُ يُوسُفَ مُرُوا أَبَا بَكْرٍ أَنْ يُصَلِّيَ بِالنَّاسِ فَلَمَّا دَخَلَ فِي الصَّلاَةِ

kao što su bile žene iz vremena Jusufa. Zapovjedite Ebu-Bekru da klanja prisutnom svijetu!"
Kada je Ebu-Bekr stupio u namaz, Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, osjetio je u sebi neku olakšicu pa je ustao, oslanjajući se na dva čovjeka, i tako teško koračajući ušao u džamiju. Kada je Ebu-Bekr čuo njegov tihi glas, htio se odmah povući natrag, ali mu je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, pokazao (da se ne miče), a potom je prišao i sjeo na lijevu stranu Ebu-Bekra. Ebu-Bekr je i dalje klanjao stojeći, dok je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, klanjao sjedeći. Ebu-Bekr se povodio za klanjanjem namaza Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, a prisutni svijet povodio se za klanjanjem Ebu-Bekra, radijallahu anhu.[1]

وَجَدَ رَسُولُ اللهِ ﷺ فِي نَفْسِهِ خِفَّةً فَقَامَ يُهَادَى بَيْنَ رَجُلَيْنِ وَرِجْلَاهُ يَخُطَّانِ فِي الْأَرْضِ حَتَّى دَخَلَ الْمَسْجِدَ فَلَمَّا سَمِعَ أَبُو بَكْرٍ حِسَّهُ ذَهَبَ أَبُو بَكْرٍ يَتَأَخَّرُ فَأَوْمَأَ إِلَيْهِ رَسُولُ اللهِ ﷺ فَجَاءَ رَسُولُ اللهِ ﷺ حَتَّى جَلَسَ عَنْ يَسَارِ أَبِي بَكْرٍ فَكَانَ أَبُو بَكْرٍ يُصَلِّي قَائِمًا وَكَانَ رَسُولُ اللهِ ﷺ يُصَلِّي قَاعِدًا يَقْتَدِي أَبُو بَكْرٍ بِصَلَاةِ رَسُولِ اللهِ ﷺ وَالنَّاسُ مُقْتَدُونَ بِصَلَاةِ أَبِي بَكْرٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ .

DA LI ĆE IMAM, KADA POSUMNJA U ISPRAVNOST SVOGA KLANJANJA, PRIHVATITI MIŠLJENJE PRISUTNOG SVIJETA?

بَاب هَلْ يَأْخُذُ الْإِمَامُ إِذَا شَكَّ بِقَوْلِ النَّاسِ

714. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Mesleme prenoseći od Malika b. Enesa, on od Ejjuba b. Ebu-Temim Sahtijanija, ovaj od Muhammeda b. Sirina, a on opet od Ebu-Hurejre, da se Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, nakon obavljena dva rekata (četverorekatnog) namaza, okrenuo svijetu i Zul-Jedejn ga upita:
– Je li se ovaj namaz skratio ili si ti, Allahov Poslaniče, nešto zaboravio?

٧١٤. حَدَّثَنَا عَبْدُاللهِ بْنُ مَسْلَمَةَ عَنْ مَالِكِ ابْنِ أَنَسٍ عَنْ أَيُّوبَ بْنِ أَبِي تَمِيمَةَ السَّخْتِيَانِيِّ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ سِيرِينَ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ أَنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ انْصَرَفَ مِنِ اثْنَتَيْنِ فَقَالَ لَهُ ذُو الْيَدَيْنِ أَقَصُرَتِ الصَّلَاةُ أَمْ نَسِيتَ يَا رَسُولَ اللهِ

---

1 Prema Muslimu prvi hadis u cjelini glasi:
– Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, vidio je da njegovi ashabi izbjegavaju prvi saf za njima, pa im je rekao: "Približite se i povodite se za mnom, a neka se za vama povode oni koji su (u safu) iza vas. Ljudi neprestano kasne sve dok ih Uzvišeni Allah ne udalji od svoje milosti."
Na osnovu ovoga hadisa Ša'bi smatra da se ljudi u zadnjim redovima skupnog klanjanja povode za onim koji su u redu ispred njih. Najveći broj pravnika odbija mišljenje Ša'bija ističući da se gornjim hadisom traži da džematlije zadnjih redova skupnog klanjanja motre one ispred sebe da bi istovremeno vršili pojedine namaske dijelove, a oni u prvom redu motre neposredno postupak imama.
Punovažan je namaz džematlije obavljen za imamom čiji glas nije čuo niti imama vidio ukoliko mu je neko prenosio njegov tekbir ili vidio ljude ispred sebe koji vide imama ili ljude u prednjim redovima.

– Je li čovjek dugih ruku (Zul-Jedejn) iznio istinu? – upita Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem.
– Da, jeste rekao istinu – odgovoriše prisutni. Potom je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, ustao i klanjao još dva rekata, predao selam, izgovorio tekbir i obavio sedžde slične svojim uobičajenim sedždama ili nešto malo duže.

فَقَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ أَصَدَقَ ذُو الْيَدَيْنِ فَقَالَ النَّاسُ نَعَمْ فَقَامَ رَسُولُ اللهِ ﷺ فَصَلَّى اثْنَتَيْنِ أُخْرَيَيْنِ ثُمَّ سَلَّمَ ثُمَّ كَبَّرَ فَسَجَدَ مِثْلَ سُجُودِهِ أَوْ أَطْوَلَ .

715. PRIČAO NAM JE Ebu-Velid, njemu Šu'be prenoseći od Seida b. Ibrahima, on od Ebu-Seleme, a ovaj od Ebu-Hurejre, da je rekao:
– Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, klanjao je samo dva rekata podne-namaza pa mu se reklo: "Klanjao si dva rekata!" i on je klanjao još dva rekata, potom predao selam i obavio dvije (sehvi) sedžde.

٧١٥. حَدَّثَنَا أَبُو الْوَلِيدِ قَالَ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ عَنْ سَعْدِ بْنِ إِبْرَاهِيمَ عَنْ أَبِي سَلَمَةَ بْنِ عَبْدِالرَّحْمَنِ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ قَالَ صَلَّى النَّبِيُّ ﷺ الظُّهْرَ رَكْعَتَيْنِ فَقِيلَ صَلَّيْتَ رَكْعَتَيْنِ فَصَلَّى رَكْعَتَيْنِ ثُمَّ سَلَّمَ ثُمَّ سَجَدَ سَجْدَتَيْنِ .

KADA IMAM PLAČE U NAMAZU

باب إذا بكى الإمام في الصلاة

Abdullah b. Šeddad je rekao:
– Bio sam u zadnjem redu džemata i čuo sam Omerovo grcanje, a učio je: "Innema ešku bessi ve huzni ilellah..." (Na svoju tugu i žalost jadim se samo Allahu).

وَقَالَ عَبْدُاللهِ بْنُ شَدَّادٍ سَمِعْتُ نَشِيجَ عُمَرَ وَأَنَا فِي آخِرِ الصُّفُوفِ يَقْرَأُ (إِنَّمَا أَشْكُو بَثِّي وَحُزْنِي إِلَى اللهِ) .

716. PRIČAO NAM JE Ismail, njemu Malik b. Enes prenoseći od Hišama b. Urve, on od svoga oca, a ovaj od Aiše, majke pravovjernih, da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, u svojoj bolesti rekao:
– Zapovjedite Ebu-Bekru da svijetu klanja!
– Rekla sam, kaže Aiša, kada Ebu-Bekr stane na tvoje mjesto, on neće moći od plača učiti da ga svijet čuje, pa zapovjedi Omeru, neka on klanja! Potom je opet rekao: "Zapovjedite Ebu-Bekru, neka on svijetu klanja!" Tada je Aiša rekla Hafsi: "Kaži mu da Ebu-Bekr, čim bude stao na tvoje mjesto, neće moći od plača učiti da ga svijet čuje,

٧١٦. حَدَّثَنَا إِسْمَاعِيلُ قَالَ حَدَّثَنَا مَالِكُ بْنُ أَنَسٍ عَنْ هِشَامِ بْنِ عُرْوَةَ عَنْ أَبِيهِ عَنْ عَائِشَةَ أُمِّ الْمُؤْمِنِينَ أَنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ قَالَ فِي مَرَضِهِ مُرُوا أَبَا بَكْرٍ يُصَلِّي بِالنَّاسِ قَالَتْ عَائِشَةُ قُلْتُ إِنَّ أَبَا بَكْرٍ إِذَا قَامَ فِي مَقَامِكَ لَمْ يُسْمِعِ النَّاسَ مِنَ الْبُكَاءِ فَمُرْ عُمَرَ فَلْيُصَلِّ فَقَالَ مُرُوا أَبَا بَكْرٍ فَلْيُصَلِّ لِلنَّاسِ قَالَتْ عَائِشَةُ لِحَفْصَةَ قُولِي لَهُ إِنَّ أَبَا بَكْرٍ إِذَا قَامَ فِي مَقَامِكَ لَمْ يُسْمِعِ النَّاسَ مِنَ الْبُكَاءِ فَمُرْ عُمَرَ

pa zapovjedi Omeru, neka on svijetu klanja!" Hafsa je to učinila, a Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, reče: "Šuti, vi ste uistinu (nasrtljive) kao žene iz vremena Jusufa (pejgambera). Zapovjedite Ebu-Bekru, neka svijetu klanja!"
Hafsa je poslije rekla Aiši: "Od tebe me nije zadesilo nikakvo dobro."[1]

فَلْيُصَلِّ لِلنَّاسِ فَفَعَلَتْ حَفْصَةُ فَقَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ مَهْ إِنَّكُنَّ لَأَنْتُنَّ صَوَاحِبُ يُوسُفَ مُرُوا أَبَا بَكْرٍ فَلْيُصَلِّ لِلنَّاسِ قَالَتْ حَفْصَةُ لِعَائِشَةَ مَا كُنْتُ لِأُصِيبَ مِنْكِ خَيْرًا .

IZRAVNAVANJE REDOVA PRI UČENJU IKAMETA I IZA NJEGA

بَاب تَسْوِيَةِ الصُّفُوفِ عِنْدَ الْإِقَامَةِ وَبَعْدَهَا

717. PRIČAO NAM JE Ebu-Velid Hišam b. Abdul-Melik, njemu Šu'be, a njega obavijestio Amr b. Murre, da je čuo Salima b. Ebu-Dža'da, ovaj Nu'mana b. Beširu, gdje govori:
– Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao je: "Ili ćete izravnavati svoje redove u namazu ili će vam Allah okrenuti vaša lica unatrag."[2]

٧١٧. حَدَّثَنَا أَبُو الْوَلِيدِ هِشَامُ بْنُ عَبْدِالْمَلِكِ قَالَ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ قَالَ أَخْبَرَنِي عَمْرُو بْنُ مُرَّةَ قَالَ سَمِعْتُ سَالِمَ بْنَ أَبِي الْجَعْدِ قَالَ سَمِعْتُ النُّعْمَانَ ابْنَ بَشِيرٍ يَقُولُ قَالَ النَّبِيُّ ﷺ لَتُسَوُّنَّ صُفُوفَكُمْ أَوْ لَيُخَالِفَنَّ اللهُ بَيْنَ وُجُوهِكُمْ .

718. PRIČAO NAM JE Ebu-Ma'mer, njemu Abdul-Varis prenoseći od Abdul-Aziza, a on od Enesa da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
"Ispravite svoje safove! Ja vas uistinu vidim za svojim leđima."[3]

٧١٨. حَدَّثَنَا أَبُو مَعْمَرٍ قَالَ حَدَّثَنَا عَبْدُالْوَارِثِ عَنْ عَبْدِالْعَزِيزِ بْنِ صُهَيْبٍ عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ قَالَ أَقِيمُوا الصُّفُوفَ فَإِنِّي أَرَاكُمْ خَلْفَ ظَهْرِي .

1 Es-Sekafisi kaže da su učenjaci dozvolili plakanje u namazu iz straha od Allahove kazne. Međutim, učenjaci se razilaze u vezi s ječanjem (stenjanjem, jaukanjem) i uzdisanjem. Ibnul-Mubarek kaže da ne smeta ako to preovladava, a Ebu-Hanife kaže da čovjek neće prekidati namaz ako to ječanje i uzdisanje bude zbog sjećanja na Džennet i Džehennem. Ako ono bude izazvano nekim bolom ili nedaćom, klanjač će prekinuti namaz. Šafija i Ebu-Sevr smatraju da to ne smeta sve dok ne bi prešlo u razumljive riječi. Ša'bi i Neha'i smatraju da će klanjač ponoviti namaz ako bi ječao bilo iz straha od Allaha, zbog bola ili neke nevolje.

2 Jedni komentatori hadisa ovaj dio shvataju u značenju kako je to i prevedeno, dok drugi smatraju da se ovdje ne misli na literarno (vanjsko) značenje, nego da se pod tim misli da će Allah ubaciti neslogu među muslimane koji ne izravnavaju safove.

3 Neurednost redova skupnog obreda jeste odraz neurednosti učesnika obreda. Izravnati safove jeste namaski sunnet po mišljenju Ebu-Hanife, Šafija i Malika, a po Ibn-Hazmu strogo obligatna dužnost (farz).
Halifa Omer, radijallahu anhu, zadužio je neke ljude koji su izravnavali redove u džamiji i početni namaski tekbir izgovarao tek kada bi mu javili da su redovi izravnani. Ovo je bio običaj halife Osmana, radijallahu anhu, i Alije, radijallahu anhu.

OKRETANJE IMAMA SVIJETU PRI IZRAVNAVANJU SAFOVA

باب إقبال الإمام على الناس عند تسوية الصفوف

719. PRIČAO NAM JE Ahmed b. Ebu-Redža', njemu Mu'avija b. Amr, ovome Zaide b. Kudame, on čuo od Humejda Tavila, a ovaj od Enesa, koji je rekao:
– Proučen je ikamet za namaz i Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, okrenu se licem nama i reče: "Ispravite svoje redove i dobro se zbijte jedan uz drugog! Ja vas vidim iza svojih leđa."[4]

٧١٩. حَدَّثَنَا أَحْمَدُ ابْنُ أَبِي رَجَاءٍ قَالَ حَدَّثَنَا مُعَاوِيَةُ بْنُ عَمْرٍو قَالَ حَدَّثَنَا زَائِدَةُ بْنُ قُدَامَةَ قَالَ حَدَّثَنَا حُمَيْدٌ الطَّوِيلُ حَدَّثَنَا أَنَسُ بْنُ مَالِكٍ قَالَ أُقِيمَتِ الصَّلَاةُ فَأَقْبَلَ عَلَيْنَا رَسُولُ اللهِ ﷺ بِوَجْهِهِ فَقَالَ أَقِيمُوا صُفُوفَكُمْ وَتَرَاصُّوا فَإِنِّي أَرَاكُمْ مِنْ وَرَاءِ ظَهْرِي.

VAŽNOST PRVOG REDA U SKUPNOM KLANJANJU

باب الصف الأول

720. PRIČAO NAM JE Ebu-Asim prenoseći od Malika, on od Sumejja, ovaj od Ebu-Saliha, a on od Ebu-Hurejre koji je rekao da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, kazao:
– Šehidi su: utopljenik, preminuli od kuge, dizenterije, i preminuli pod ruševinom.

٧٢٠. حَدَّثَنَا أَبُو عَاصِمٍ عَنْ مَالِكٍ عَنْ سُمَيٍّ عَنْ أَبِي صَالِحٍ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ قَالَ قَالَ النَّبِيُّ ﷺ الشُّهَدَاءُ الْغَرِقُ وَالْمَطْعُونُ وَالْمَبْطُونُ وَالْهَدِمُ.

721. Potom je još izjavio: "Kada bi ljudi znali šta će dobiti za ranjenje u džemat, oni bi se u tom utrkivali. Kada bi znali za nagradu koju će dobiti za prisustvovanje (u džematu) jacije i sabaha, dolazili bi na njih pa makar pužući, a kada bi znali za nagradu koja ih čeka (za klanjanje) u prvom redu (džemata), izvlačili bi za to strelice (bacali kocku)."

٧٢١. وَقَالَ وَلَوْ يَعْلَمُونَ مَا فِي التَّهْجِيرِ لَاسْتَبَقُوا وَلَوْ يَعْلَمُونَ مَا فِي الْعَتَمَةِ وَالصُّبْحِ لَأَتَوْهُمَا وَلَوْ حَبْوًا وَلَوْ يَعْلَمُونَ مَا فِي الصَّفِّ الْمُقَدَّمِ لَاسْتَهَمُوا.

Alija, radijallahu anhu, po proučenom ikametu bi se obazreo i kazao: "Ti se pomakni naprijed, a ti malo nazad!" Ravnanje safova redovno je činio i Alejhisselam, kako to prenosi Nu'man b. Bešir, a bilježi Ebu-Davud.

4 Ibni-Hibban u svom *Sahihu* i Ebu-Davud u *Sunenu* navode da je Alejhisselam jednom rekao: "Zbijte redove, približite se jedan drugom i uporedite međusobno svoja ramena i vratove! Tako mi Onog u Čijoj je ruci moja duša, vidim šejtana kao crno janješce kako se kroz praznine redova uvlači među vas."
Pristupajući skupnom klanjanju, dužnost prisutnih je izravnati redove.
Dozvoljen je neophodan kraći razgovor između proučenog ikameta i izgovaranja početnog namaskog tekbira.

ISPRAVLJANJE REDA (DŽEMATA) JE UPOTPUNJAVANJE SAMOG NAMAZA

باب إقامة الصف من تمام الصلاة

722. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Muhammed, njemu Abdur-Rezzak da ga je obavijestio Ma‘mer prenoseći od Hemmama b. Munebbiha, on od Ebu-Hurejre, a ovaj od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, da je rekao:
“Imam je postavljen da se za njim povodi i ne razilazite se s njime: kada čini ruku‘, činite ga i vi, kada izgovori ‘Semiallahu li men hamideh’, vi recite ‘Rabbena lekel-hamd’, kada krene na sedždu, krenite i vi, a kada klanja sjedeći, klanjajte sjedeći i vi, svi skupa! Ispravljajte redove namaza, jer izravnavanje safova spada u potpunost namaza.”

٧٢٢. حَدَّثَنَا عَبْدُاللهِ بْنُ مُحَمَّدٍ قَالَ حَدَّثَنَا عَبْدُالرَّزَّاقِ قَالَ أَخْبَرَنَا مَعْمَرٌ عَنْ هَمَّامِ بْنِ مُنَبِّهٍ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ أَنَّهُ قَالَ إِنَّمَا جُعِلَ الْإِمَامُ لِيُؤْتَمَّ بِهِ فَلَا تَخْتَلِفُوا عَلَيْهِ فَإِذَا رَكَعَ فَارْكَعُوا وَإِذَا قَالَ سَمِعَ اللهُ لِمَنْ حَمِدَهُ فَقُولُوا رَبَّنَا لَكَ الْحَمْدُ وَإِذَا سَجَدَ فَاسْجُدُوا وَإِذَا صَلَّى جَالِسًا فَصَلُّوا جُلُوسًا أَجْمَعُونَ وَأَقِيمُوا الصَّفَّ فِي الصَّلَاةِ فَإِنَّ إِقَامَةَ الصَّفِّ مِنْ حُسْنِ الصَّلَاةِ.

723. PRIČAO NAM JE Ebul-Velid, njemu Šu‘be prenoseći od Katade, on od Enesa, a ovaj od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, da je rekao:
“Izravnajte svoje safove, jer poravnavanje safova spada u (potpuno) obavljanje namaza.”

٧٢٣. حَدَّثَنَا أَبُو الْوَلِيدِ قَالَ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ عَنْ قَتَادَةَ عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ سَوُّوا صُفُوفَكُمْ فَإِنَّ تَسْوِيَةَ الصُّفُوفِ مِنْ إِقَامَةِ الصَّلَاةِ.

GRIJEH ONOGA KO NE UPOTPUNJAVA REDOVE (DŽEMATA)

باب إثم من لم يتم الصفوف

724. PRIČAO NAM JE Mu‘az b. Esed, njega obavijestio Fadl b. Musa, ovoga Seid b. Ubejd Tai prenoseći od Bušejra b. Jesara Ensarija, on od Enesa b. Malika, kome se, kada je došao u Medinu, reklo:
– Šta je to što nam zamjeraš od dana kada si sreo Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem?
– Ne zamjeram ništa, osim što ne izravnavate redove namaza – odgovorio je on.
Ukbe b. Ubejd kaže prenoseći od Bušejra b. Jesara: “Došao nam je (iz Basre) u Medinu Enes b. Malik i tada dao ovu izjavu.”[1]

٧٢٤. حَدَّثَنَا مُعَاذُ بْنُ أَسَدٍ قَالَ أَخْبَرَنَا الْفَضْلُ ابْنُ مُوسَى قَالَ أَخْبَرَنَا سَعِيدُ بْنُ عُبَيْدٍ الطَّائِيُّ عَنْ بُشَيْرِ بْنِ يَسَارٍ الْأَنْصَارِيِّ عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ أَنَّهُ قَدِمَ الْمَدِينَةَ فَقِيلَ لَهُ مَا أَنْكَرْتَ مِنَّا مُنْذُ يَوْمِ عَهِدْتَ رَسُولَ اللهِ ﷺ قَالَ مَا أَنْكَرْتُ شَيْئًا إِلَّا أَنَّكُمْ لَا تُقِيمُونَ الصُّفُوفَ وَقَالَ عُقْبَةُ بْنُ عُبَيْدٍ عَنْ بُشَيْرِ ابْنِ يَسَارٍ قَدِمَ عَلَيْنَا أَنَسُ بْنُ مَالِكٍ الْمَدِينَةَ بِهَذَا.

1 Kada je Enes b. Malik stigao iz Medine u Basru, odgovorio je mještanima: “Ne poznajem ništa od onoga iz doba Alejhisselama osim namaza, koji je skoro upropašten (klanjanjem pri izmaku njegova vremena).”

MEĐUSOBNO PRISLANJANJE RAMENA UZ RAME I STOPALA UZ STOPALO U REDU (SKUPNOG KLANJANJA)

باب إلزاق المنكب بالمنكب والقدم بالقدم في الصف

Nu‘man b. Bešir kaže: "Vidio sam jednog našeg čovjeka koji prislanjaše čak svoj gležanj uz gležanj svoga druga."

وَقَالَ النُّعْمَانُ بْنُ بَشِيرٍ رَأَيْتُ الرَّجُلَ مِنَّا يُلْزِقُ كَعْبَهُ بِكَعْبِ صَاحِبِهِ .

725. PRIČAO NAM JE Amr b. Halid, njemu Zuhejr prenoseći od Humejda, ovaj od Enesa b. Malika, a on od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, da je rekao:
"Ispravite vaše redove, jer vas vidim iza svojih leđa."
Neki od nas, kaže Enes, priljepljivali su svoje rame uz rame svoga susjednog druga u redu i svoje stopalo uz njegovo stopalo.[2]

٧٢٥. حَدَّثَنَا عَمْرُو بْنُ خَالِدٍ قَالَ حَدَّثَنَا زُهَيْرٌ عَنْ حُمَيْدٍ عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ أَقِيمُوا صُفُوفَكُمْ فَإِنِّي أَرَاكُمْ مِنْ وَرَاءِ ظَهْرِي وَكَانَ أَحَدُنَا يُلْزِقُ مَنْكِبَهُ بِمَنْكِبِ صَاحِبِهِ وَقَدَمَهُ بِقَدَمِهِ .

KADA ČOVJEK STANE S LIJEVE STRANE IMAMA PA GA IMAM PREMJESTI IZA SEBE NA SVOJU DESNU STRANU, PUNOVAŽAN IM JE NAMAZ

باب إذا قام الرجل عن يسار الإمام وحوله الإمام خلفه إلى يمينه تمت صلاته

726. PRIČAO NAM JE Kutejbe b. Seid, njemu Davud prenoseći od Amra b. Dinara, on od Kurejba, oslobođenog roba Ibni-Abbasa, a ovaj od Ibni-Abbasa, radijallahu anhuma, da je rekao:
"Jedne noći klanjao sam za Vjerovjesnikom, sallallahu alejhi ve sellem, i stao mu s lijeve strane pa me je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, uhvatio straga za glavu, postavio sa svoje desne strane, potom klanjao i opet legao. Kasnije mu je došao mujezin pa je on ustao i klanjao (sabah), a nije ponovo uzimao abdest."

٧٢٦. حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ بْنُ سَعِيدٍ قَالَ حَدَّثَنَا دَاوُدُ عَنْ عَمْرِو بْنِ دِينَارٍ عَنْ كُرَيْبٍ مَوْلَى ابْنِ عَبَّاسٍ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا قَالَ صَلَّيْتُ مَعَ النَّبِيِّ ﷺ ذَاتَ لَيْلَةٍ فَقُمْتُ عَنْ يَسَارِهِ فَأَخَذَ رَسُولُ اللهِ ﷺ بِرَأْسِي مِنْ وَرَائِي فَجَعَلَنِي عَنْ يَمِينِهِ فَصَلَّى وَرَقَدَ فَجَاءَهُ الْمُؤَذِّنُ فَقَامَ وَصَلَّى وَلَمْ يَتَوَضَّأْ .

---

2 Alejhisselam je u vezi s gornjom temom dao dosta izjava. Ebu-Davud u svojoj hadiskoj zbirci navodi hadis: "Poravnajte redove i svoja ramena, ispunite praznine, predajte se rukama vaše braće (kada vas povuku naprijed ili nazad da popunite saf) i ne ostavljajte šejtanu prazninu u svojim redovima! Ko spaja prekinut red, Allah će ga spojiti sa svojom milošću, a ko ga prekida, Allah će prekinuti ukazivanje svoje milosti prema njemu."

KAD U ZAJEDNIČKOM KLANJANJU UČESTVUJE JEDNA ŽENA, OBRAZOVAT ĆE POSEBAN RED

باب الْمَرْأَةُ وَحْدَهَا تَكُونُ صَفًّا

727. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Muhammed, njemu Sufjan prenoseći od Ishaka, on od Enesa b. Malika, da je rekao:
"Ja sam kao siroče klanjao u našoj kući za Vjerovjesnikom, sallallahu alejhi ve sellem, a moja majka Ummi-Sulejma iza nas."[1]

٧٢٧. حَدَّثَنَا عَبْدُاللهِ بْنُ مُحَمَّدٍ قَالَ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ عَنْ إِسْحَاقَ عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ قَالَ صَلَّيْتُ أَنَا وَيَتِيمٌ فِي بَيْتِنَا خَلْفَ النَّبِيِّ ﷺ وَأُمِّي أُمُّ سُلَيْمٍ خَلْفَنَا.

DESNA STRANA DŽAMIJE I DESNA STRANA IMAMA

باب مَيْمَنَةِ الْمَسْجِدِ وَالإِمَامِ

728. PRIČAO NAM JE Musa, njemu Sabit b. Jezid, ovome Asim prenoseći od Ša'bija, on od Ibni-Abbasa, radijallahu anhuma, da je rekao:
"Jedne noći stao sam da klanjam s lijeve strane Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, pa me on uze za ruku – ili za mišicu – postavi me sa svoje desne strane i pokaza rukom iza sebe."

٧٢٨. حَدَّثَنَا مُوسَى حَدَّثَنَا ثَابِتُ بْنُ يَزِيدَ حَدَّثَنَا عَاصِمٌ عَنِ الشَّعْبِيِّ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا قَالَ قُمْتُ لَيْلَةً أُصَلِّي عَنْ يَسَارِ النَّبِيِّ ﷺ فَأَخَذَ بِيَدِي أَوْ بِعَضُدِي حَتَّى أَقَامَنِي عَنْ يَمِينِهِ وَقَالَ بِيَدِهِ مِنْ وَرَائِي.

---

1 Iz hadisa se može zaključiti:
– žene učesnice skupnog klanjanja obrazuju zasebne redove iza muškaraca. Ibni-Mes'ud prenosi da je Alejhisselam rekao: "Pomaknite ih tamo gdje je Allah odredio da budu pomaknute!" Imperativ je upućen muškarcima i, ako bi žena klanjala spram muškarca, njen namaz bi bio (relativno) ništavan, a njegov ne bi bio, jer on nije izvršio ono što mu je naređeno;
– jedna grupa učenjaka smatra da je namaz čovjeka koji klanja izdvojen iz safa relativno ništavan. Tako Taberani u svom *Evsatu* navodi da je Alejhisselam vidio jednog čovjeka gdje klanja izvan džematskog reda pa mu reče: "Obnovi taj namaz!"
Ibn-Hazm smatra da je namaz tog čovjeka pokvaren.

KADA IZMEĐU IMAMA I NARODA BUDE ZID ILI NEKI ZASTOR

باب إذا كان بين الإمام وبين القوم حائط أو سترة

Hasan (Basrija) kaže: "Nema smetnje da klanjaš, kada između tebe i imama bude bila kakva rijeka", a Ebu-Midžlez: "(Vjernik) može klanjati za imamom, iako bude između njih put ili kakav zid, ukoliko čuje tekbir imama."[2]

وَقَالَ الْحَسَنُ لَا بَأْسَ أَنْ تُصَلِّيَ وَبَيْنَكَ وَبَيْنَهُ نَهْرٌ
وَقَالَ أَبُو مِجْلَزٍ يَأْتَمُّ بِالْإِمَامِ وَإِنْ كَانَ بَيْنَهُمَا طَرِيقٌ أَوْ جِدَارٌ إِذَا سَمِعَ تَكْبِيرَ الْإِمَامِ .

729. PRIČAO NAM JE Muhammed, njega obavijestio Abde, prenoseći od Jahjaa b. Seida Ensarije, on od Amre, a ova od Aiše, da je rekla:
– Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, klanjao je noću (uz ramazan) u svojoj sobi. Zid sobe bijaše ponizak. Svijet je vidio stas Vjerovjesnika, i klanjao za njegovim namazom i osvanuvši o tome su pričali. Druge noći Muhammed je opet ustao pa je s njim ustao i svijet da bi klanjao za njim. Tako su činili dvije ili tri noći, a poslije toga Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, ostao je sjedeći i nije htio izlaziti.
Pošto je svanulo, svijet je razgovarao o tom prekidu, a (Alejhisselam) im reče: "Bojao sam se da vam noćni namaz ne bude propisan (kao obligatna dužnost)."[3]

٧٢٩. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ سَلَامٍ قَالَ أَخْبَرَنَا عَبْدَةُ عَنْ يَحْيَى بْنِ سَعِيدٍ الْأَنْصَارِيِّ عَنْ عَمْرَةَ عَنْ عَائِشَةَ قَالَتْ كَانَ رَسُولُ اللهِ ﷺ يُصَلِّي مِنَ اللَّيْلِ فِي حُجْرَتِهِ وَجِدَارُ الْحُجْرَةِ قَصِيرٌ فَرَأَى النَّاسُ شَخْصَ النَّبِيِّ ﷺ فَقَامَ أُنَاسٌ يُصَلُّونَ بِصَلَاتِهِ فَأَصْبَحُوا فَتَحَدَّثُوا بِذَلِكَ فَقَامَ اللَّيْلَةَ الثَّانِيَةَ فَقَامَ مَعَهُ أُنَاسٌ يُصَلُّونَ بِصَلَاتِهِ صَنَعُوا ذَلِكَ لَيْلَتَيْنِ أَوْ ثَلَاثًا حَتَّى إِذَا كَانَ بَعْدَ ذَلِكَ جَلَسَ رَسُولُ اللهِ ﷺ فَلَمْ يَخْرُجْ فَلَمَّا أَصْبَحَ ذَكَرَ ذَلِكَ النَّاسُ فَقَالَ إِنِّي خَشِيتُ أَنْ تُكْتَبَ عَلَيْكُمْ صَلَاةُ اللَّيْلِ .

---

2 Urve je klanjao u kući za imamom koji klanjaše u džamiji između kojih je bio javni put.
Imam Malik kaže: "Nije zabranjeno vjerniku klanjati za imamom između kojih teče manja rijeka ili ima javni put, a punovažan je namaz u lađi obavljen za imamom koji se nalazi u drugoj bliskoj lađi."
Po mišljenju Ebu-Hanife, Lejsa, Evza'ija i Ešheba punovažan je namaz džematlije obavljen na drugoj strani puta od imama, ukoliko je on spojen safovima s ostalim učesnicima toga džemata, dok Ša'bi i Ibrahim Neha'i uvrštavaju takvo klanjanje u pokuđene čine.

3 Hattabi kaže da je Alejhisselam bio obavezan klanjati noćni namaz, ali ga je on četvrte noći namjerno izostavio iz razloga navedenog u gornjem hadisu.
Iz hadisa se može zaključiti:
– punovažan je namaz obavljen za čovjekom koji nije prethodno naumio biti imam. Ovo je stav Malika, Šafija i Ebu-Hanife. Učenjaci našeg mezheba smatraju da je nijet neophodan u slučaju predvođenja žena, dok to Zufer ne smatra;
– dobrovoljne namaze bolje je klanjati u kući nego u džamiji, osim namaza prilikom pomračenja sunca ili mjeseca, namaza hodočasnika prilikom oblačenja ihrama na mikatima i nafila džuma-namaza.

NOĆNI NAMAZ

باب صلاة الليل

730. PRIČAO NAM JE Ibrahim b. Munzir, njemu Ibnu-Ebi-Fudejk, ovome Ibnu-Ebi-Zi'b prenoseći od Makburija, on od Ebu-Selema b. Abdur-Rahmana, a ovaj od Aiše, radijallahu anha, da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, imao jednu hasuru koju bi preko dana sterao, a noću se njom ograđivao (zastirao) u vidu sobice i svijet bi se oko njega okupljao i za njim klanjao.

٧٣٠. حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ الْمُنْذِرِ قَالَ حَدَّثَنَا ابْنُ أَبِي فُدَيْكٍ قَالَ حَدَّثَنَا ابْنُ أَبِي ذِئْبٍ عَنِ الْمَقْبُرِيِّ عَنْ أَبِي سَلَمَةَ بْنِ عَبْدِالرَّحْمَنِ عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهَا أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ كَانَ لَهُ حَصِيرٌ يَبْسُطُهُ بِالنَّهَارِ وَيَحْتَجِرُهُ بِاللَّيْلِ فَثَابَ إِلَيْهِ نَاسٌ فَصَلَّوْا وَرَاءَهُ .

731. PRIČAO NAM JE Abdul-A'la b. Hammad, njemu Vuhejb, a ovome Musa b. Ukbe prenoseći od Salima Ebu-Nadra, on od Busra b. Seida, a ovaj od Zejda b. Sabita, da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, u ramazanu napravio sebi zastor u vidu sobice – mislim, rekao je (Busr b. Seid), da je (Zejd b. Sabit) rekao – zastor od hasure... i u njoj klanjao nekoliko noći, a iza njega namaz su klanjali neki ljudi od njegovih ashaba. Kada je on to saznao, počeo je sjedati, a poslije je izašao i rekao:
"Saznao sam vaš postupak iz onoga što sam vidio. Ljudi, klanjajte u svojim kućama! Najvredniji namaz je namaz čovjeka koga on obavi u svojoj kući, izuzev obligatno propisanog namaza."
'Affan je rekao da mu je gore spomenuto pričao Vuhejb, a njemu Musa koji je rekao: "Čuo sam Ebu-Nadra da prenosi od Busraa, on od Zejda, a ovaj od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem."[1]

٧٣١. حَدَّثَنَا عَبْدُالْأَعْلَى بْنُ حَمَّادٍ قَالَ حَدَّثَنَا وُهَيْبٌ قَالَ حَدَّثَنَا مُوسَى بْنُ عُقْبَةَ عَنْ سَالِمٍ أَبِي النَّضْرِ عَنْ بُسْرِ بْنِ سَعِيدٍ عَنْ زَيْدِ بْنِ ثَابِتٍ أَنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ اتَّخَذَ حُجْرَةً قَالَ حَسِبْتُ أَنَّهُ قَالَ مِنْ حَصِيرٍ فِي رَمَضَانَ فَصَلَّى فِيهَا لَيَالِيَ فَصَلَّى بِصَلَاتِهِ نَاسٌ مِنْ أَصْحَابِهِ فَلَمَّا عَلِمَ بِهِمْ جَعَلَ يَقْعُدُ فَخَرَجَ إِلَيْهِمْ فَقَالَ قَدْ عَرَفْتُ الَّذِي رَأَيْتُ مِنْ صَنِيعِكُمْ فَصَلُّوا أَيُّهَا النَّاسُ فِي بُيُوتِكُمْ فَإِنَّ أَفْضَلَ الصَّلَاةِ صَلَاةُ الْمَرْءِ فِي بَيْتِهِ إِلَّا الْمَكْتُوبَةَ قَالَ عَفَّانُ حَدَّثَنَا وُهَيْبٌ حَدَّثَنَا مُوسَى سَمِعْتُ أَبَا النَّضْرِ عَنْ بُسْرٍ عَنْ زَيْدٍ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ .

1 Ibni-Madže u svojoj zbirci hadisa navodi da je Alejhisselam Omeru b. Hattabu, radijallahu anhu, rekao: "Namaz koga čovjek obavi u svojoj kući je svjetlo i zato rasvjetljavajte njim svoje domove!"
Muslim i Nesai u svojim hadiskim zbirkama zabilježili su Alejhisselamovu izjavu: "Ne pretvarajte svoje domove u grobove! Znajte da šejtan bježi iz kuće u kojoj se uči sura El-Bekare."
Iz hadisa se može zaključiti:
– hadis ukazuje na osnovu na kojoj je utemljen teravih-namaz, jer je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, klanjao nekoliko noći, a onda je to prestao činiti bojeći se da ne postane obavezan. O samom šerijatskopravnom tretmanu teravije učenjaci se razilaze. Hasan prenosi od Ebu-Hanife da je teravih-namaz sunnet koga nije dozvoljeno bez opravdanog razloga zanemariti. U *Zehiri* se ističe da je zajedničko klanjanje teravije sunneti kifaje (kolektivni sunnet) i ko je klanja sam lišen je vrline skupnog klanjanja.
Teravih-namaz ima dvadeset rekata po mišljenju Šafija, Ahmeda i pravnika našeg (hanefijskog) mezheba,

POGLAVLJA O OPISU NAMAZA

أبواب صفة الصلاة

DUŽNOST IZGOVARANJA TEKBIRA PRI OTPOČINJANJU NAMAZA

باب إيجاب التكبير وافتتاح الصلاة

732. PRIČAO NAM JE Ebul-Jeman, njega obavijestio Šu'ajb prenoseći od Zuhrija, ovaj od Enesa b. Malika Ensarije da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, uzjahao konja i (pri padu) zgulio svoju desnu stranu[2], pa nam je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, tada klanjao, kaže Enes, radijallahu anhu, sjedeći, a i mi smo iza njega također sjedeći, pa je predao selam i rekao:
– Imam je postavljen da se za njim povodi, pa kada on bude klanjao stojeći, klanjajte i vi stojeći; kada se sagne na ruku', tada se i vi sagnite, a kada se podigne, podignite se i vi, kada se on spusti na sedždu, spustite se i vi, a kada izgovori "Semi'allahu li men hamideh", vi izgovorite "Rabbena ve lekel-hamd".

٧٣٢. حَدَّثَنَا أَبُو الْيَمَانِ قَالَ أَخْبَرَنَا شُعَيْبٌ عَنِ الزُّهْرِيِّ قَالَ أَخْبَرَنِي أَنَسُ بْنُ مَالِكٍ الأَنْصَارِيُّ أَنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ رَكِبَ فَرَسًا فَجُحِشَ شِقُّهُ الأَيْمَنُ قَالَ أَنَسٌ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ فَصَلَّى لَنَا يَوْمَئِذٍ صَلاَةً مِنَ الصَّلَوَاتِ وَهُوَ قَاعِدٌ فَصَلَّيْنَا وَرَاءَهُ قُعُودًا ثُمَّ قَالَ لَمَّا سَلَّمَ إِنَّمَا جُعِلَ الإِمَامُ لِيُؤْتَمَّ بِهِ فَإِذَا صَلَّى قَائِمًا فَصَلُّوا قِيَامًا وَإِذَا رَكَعَ فَارْكَعُوا وَإِذَا رَفَعَ فَارْفَعُوا وَإِذَا سَجَدَ فَاسْجُدُوا وَإِذَا قَالَ سَمِعَ اللهُ لِمَنْ حَمِدَهُ فَقُولُوا رَبَّنَا وَلَكَ الْحَمْدُ .

---

dok Esved b. Jezid klanjaše po 40 rekata, a Malik po 36 rekata sa devet selama, ne računajući vitr-namaz. Pravnici hanefijske, šafijske i hanbelijske škole oslanjaju se na riječi Saiba b. Jezida da su ashabi u doba halife Omera, Osmana i Alije, radijallahu anhum, klanjali teravih-namaz od po dvadeset rekata.
Malik u *Muvettau* navodi da su ashabi u doba hilafeta Omera, radijallahu anhu, klanjali teravih-namaz od 23 rekata, a Bejheki kaže: "Računajući tu i vitr-namaz."
Izuzimanje klanjanja propisanih namaza od onih koji se klanjaju kod kuće odnosi se na muškarce, a ne na žene. Naime, njihov namaz je bolji u kućama, iako im je dozvoljeno prisustvovati nekim kolektivnim namazima. Alejhisselam je rekao: "Kada vam vaše žene zatraže odobrenje za odlazak u džamiju, dozvolite im, iako je bolje da klanjaju u svojim kućama;"
– klanjanjem nafila u kući suzbija se licemjernost i pretvaranje među ljudima, a povećava se bereket i milost u kući jer dolaze meleki, a bježe šejtani.

2 U hadisu br. 378 navodi se da je zgulio potkoljenicu ili plećku. (prim. rec.)

733. PRIČAO NAM JE Kutejbe b. Seid, njemu Lejs prenoseći od Ibni-Šihaba, on od Enesa b. Malika, da je rekao:
– Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, pao je s konja i zgulio kožu pa nam je klanjao sjedeći, te smo i mi za njim klanjali sjedeći. Poslije se okrenu i reče:
"Imam je postavljen da se za njim povodi, pa kada izgovori tekbir, izgovorite ga i vi, kada se sagne na ruku', sagnite se i vi, kada se on digne, dignite se i vi, kada bude izgovorio "Semiallahu li men hamideh", vi recite "Rabbena lekel-hamd", a kada se on spusti na sedždu, spustite se i vi!"

٧٣٣. حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ بْنُ سَعِيدٍ قَالَ حَدَّثَنَا لَيْثٌ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ أَنَّهُ قَالَ خَرَّ رَسُولُ اللهِ ﷺ عَنْ فَرَسٍ فَجُحِشَ فَصَلَّى لَنَا قَاعِدًا فَصَلَّيْنَا مَعَهُ قُعُودًا ثُمَّ انْصَرَفَ فَقَالَ إِنَّمَا الإِمَامُ أَوْ إِنَّمَا جُعِلَ الإِمَامُ لِيُؤْتَمَّ بِهِ فَإِذَا كَبَّرَ فَكَبِّرُوا وَإِذَا رَكَعَ فَارْكَعُوا وَإِذَا رَفَعَ فَارْفَعُوا وَإِذَا قَالَ سَمِعَ اللهُ لِمَنْ حَمِدَهُ فَقُولُوا رَبَّنَا لَكَ الْحَمْدُ وَإِذَا سَجَدَ فَاسْجُدُوا .

734. PRIČAO NAM JE Ebul-Jeman, njega obavijestio Šu'ajb, a ovome pričao Ebuz-Zinad prenoseći od A'redža, a on od Ebu-Hurejre, da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
"Imam je postavljen da se za njim povodi (slijedi), pa kada izgovori tekbir, izgovorite ga i vi, kada se sagne na ruku', sagnite se i vi, kada bude izgovorio 'Semi'allahu li men hamideh', vi recite 'Rabbena ve lekel-hamd', kada se on spusti na sedždu, spustite se i vi, kada on bude klanjao sjedeći, klanjajte sjedeći i vi, svi skupa."[1]

٧٣٤. حَدَّثَنَا أَبُو الْيَمَانِ قَالَ أَخْبَرَنَا شُعَيْبٌ قَالَ حَدَّثَنِي أَبُو الزِّنَادِ عَنِ الأَعْرَجِ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ قَالَ قَالَ النَّبِيُّ ﷺ إِنَّمَا جُعِلَ الإِمَامُ لِيُؤْتَمَّ بِهِ فَإِذَا كَبَّرَ فَكَبِّرُوا وَإِذَا رَكَعَ فَارْكَعُوا وَإِذَا قَالَ سَمِعَ اللهُ لِمَنْ حَمِدَهُ فَقُولُوا رَبَّنَا وَلَكَ الْحَمْدُ وَإِذَا سَجَدَ فَاسْجُدُوا وَإِذَا صَلَّى جَالِسًا فَصَلُّوا جُلُوسًا أَجْمَعُونَ .

1 Ebu-Hanife izgovaranje početnog namaskog tekbira smatra uvjetom za punovažnost namaza, dok ga Malik, Šafija i Ahmed računaju sastavnim dijelom namaza (ruknom). Ibn-Bettal kaže da najveći broj pravnika početni tekbir smatraju obaveznim (vadžibom), a samo poneki sunnetom. Ovi posljednji misle da u žurbi i nedostatku vremena tekbir ruku'a može biti dostatan i za početni namaski tekbir.
U "Mugniju" stoji: "Početni tekbir je dio namaza (rukn) i bez njega namaz nije punovažan, bio on ispušten namjerno ili iz zaborava." Ibn-Kudame kaže da ovaj stav usvaja Rebija, Sevri, Malik, Šafija, Ishak i Ebu-Sevr.
Zuhri, Esamm, i Ibn-Alijje smatraju da je namaz punovažan sa samim naumom (nijetom) bez izgovora početnog tekbira.
Malik, Ebu-Jusuf, Šafija, Ahmed i Ishak ne dozvoljavaju da se namaz započne nekom drugom rečenicom osim tekbira, tj. Allahu ekber. Od Šafije je preneseno da je dozvoljeno i da čovjek izgovori: "Allahul ekber". Ebu-Hanife i Muhammed odobravaju upotrebu bilo kakvog izraza kojim se veliča Allah.
U "El-Hidaji" se navodi da je Ebu-Jusuf rekao: "Ko može pravilno i lijepo izgovoriti ustaljeni tekst tekbira, nije mu dozvoljeno da izgovara ništa drugo, osim: Allahu ekber, Allahul ekber ili Allahul kebir. U protivnom izgovarat će ono što može."
Tekbirom se odaje izvanredno veličanje Allaha i svaki izraz koji ima takav smisao može se koristiti umjesto tekbira. Alejhisselam je rekao: "Naređeno mi je da se borim protiv ljudi sve dok ne počnu govoriti "La ilahe illelah." Prema tome, kada budu govorili "La ilahe iller-rahman" ili "La ilahe illel-azim" članovi su islamske zajednice.
Ibn-Ebi-Šejbe u svom *Sunenu* navodi da su Ebul-Alija pitali:

DIZANJE RUKU PRI IZGOVORU PRVOG NAMASKOG TEKBIRA ISTOVREMENO S OTPOČINJANJEM NAMAZA

باب رفع اليدين في التكبيرة الأولى مع الافتتاح سواء

735. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Mesleme prenoseći od Malika, on od Ibn-Šihaba, ovaj od Salima b. Abdullaha, a on od svoga oca da Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, dizaše svoje ruke spram svojih ramena kada bi otpočinjao klanjati namaz i kada bi izgovarao tekbir za pregibanje na ruku', a također bi spram ramena dizao obadvije ruke kada bi digao svoju glavu s ruku'a i izgovarao bi "Semi'allahu li men hamideh, rabbena ve lekel-hamd", dok to nije tako činio prilikom obavljanja sedžde.

٧٣٥. حَدَّثَنَا عَبْدُاللهِ بْنُ مَسْلَمَةَ عَنْ مَالِكٍ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ عَنْ سَالِمِ بْنِ عَبْدِاللهِ عَنْ أَبِيهِ أَنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ كَانَ يَرْفَعُ يَدَيْهِ حَذْوَ مَنْكِبَيْهِ إِذَا افْتَتَحَ الصَّلَاةَ وَإِذَا كَبَّرَ لِلرُّكُوعِ وَإِذَا رَفَعَ رَأْسَهُ مِنَ الرُّكُوعِ رَفَعَهُمَا كَذَلِكَ أَيْضًا وَقَالَ سَمِعَ اللهُ لِمَنْ حَمِدَهُ رَبَّنَا وَلَكَ الْحَمْدُ وَكَانَ لَا يَفْعَلُ ذَلِكَ فِي السُّجُودِ.

DIZANJE RUKU PRI IZGOVORU POČETNOG NAMASKOG TEKBIRA, SAGIBANJE NA RUKU' I DIZANJE (S RUKU'A)

باب رفع اليدين إذا كبر وإذا ركع وإذا رفع

736. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Mukatil, njega obavijestio Abdullah, a ovoga Junus prenoseći od Zuhrija, njemu rekao Salim b. Abdullah, a ovome Abdullah b. Omer, radijallahu anhuma, koji je rekao:

– Vidio sam Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, da je pri stupanju u namaz dizao svoje ruke toliko da su mu bile spram njegovih ramena. On je to radio kada bi izgovarao tekbir za pregibanje na ruku', a tako je činio i kada bi podigao svoju glavu s ruku'a i izgovarao bi "Semi'allahu li men hamideh", dok pri obavljanju sedžde to nije činio.

٧٣٦. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ مُقَاتِلٍ قَالَ أَخْبَرَنَا عَبْدُاللهِ قَالَ أَخْبَرَنَا يُونُسُ عَنِ الزُّهْرِيِّ أَخْبَرَنِي سَالِمُ بْنُ عَبْدِاللهِ عَنْ عَبْدِاللهِ بْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا قَالَ رَأَيْتُ رَسُولَ اللهِ ﷺ إِذَا قَامَ فِي الصَّلَاةِ رَفَعَ يَدَيْهِ حَتَّى يَكُونَا حَذْوَ مَنْكِبَيْهِ وَكَانَ يَفْعَلُ ذَلِكَ حِينَ يُكَبِّرُ لِلرُّكُوعِ وَيَفْعَلُ ذَلِكَ إِذَا رَفَعَ رَأْسَهُ مِنَ الرُّكُوعِ وَيَقُولُ سَمِعَ اللهُ لِمَنْ حَمِدَهُ وَلَا يَفْعَلُ ذَلِكَ فِي السُّجُودِ.

– Čime su poslanici otpočinjali klanjati namaz?
– Riječima kojima se iskazuje tevhid (Allahu ekber), tesbih (Subhanallah) i tehlil (La ilahe illelah).
Ša'bi kaže: "Namaz je punovažan s kojim se god Allahovim imenom otpočne." Ovo mišljenje usvaja i Ibrahim Neha'i.

737. PRIČAO NAM JE Ishak Vasiti, njemu Halid b. Abdullah prenoseći od Halida (b. Hazza'a), ovaj od Ebu-Kilabe, koji je vidio Malika b. Huvejrisa da je izgovarao tekbir i dizao svoje ruke kada bi htio klanjati. On je dizao svoje ruke i kada bi se htio sageti na ruku' i kada bi već podigao svoju glavu s ruku'a, on bi opet digao svoje ruke. On je pričao da je tako stvarno činio i Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem.[1]

٧٣٧ . حَدَّثَنَا إِسْحَاقُ الْوَاسِطِيُّ قَالَ حَدَّثَنَا خَالِدُ ابْنُ عَبْدِاللهِ عَنْ خَالِدٍ عَنْ أَبِي قِلَابَةَ أَنَّهُ رَأَى مَالِكَ ابْنَ الْحُوَيْرِثِ إِذَا صَلَّى كَبَّرَ وَرَفَعَ يَدَيْهِ وَإِذَا أَرَادَ أَنْ يَرْكَعَ رَفَعَ يَدَيْهِ وَإِذَا رَفَعَ رَأْسَهُ مِنَ الرُّكُوعِ رَفَعَ يَدَيْهِ وَحَدَّثَ أَنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ صَنَعَ هَكَذَا .

---

1 Ovaj hadis govori o dizanju ruku prilikom stupanja u namaz. Ibni-Hazm kaže: "Dignuti ruke spram ramena stupajući u namaz spada u stroge obligatne dužnosti (farz) bez čega namaz nije punovažan." Ovo mišljenje usvajaju: Evza'i, Humejd, Ibni-Huzejme i još poneki pravnici.
Uzdignute ruke trebaju biti ispruženih prsta i dlanovima okrenute prema Ka'bi.
U *Muhitu* kaže: "Prste uzdignutih ruku ne treba puno međusobno rastavljati a niti lijepiti, nego ih držati u normalno uobičajenom ispruženom položaju."
Ruke se dižu u momentu izgovaranja početnog namaskog tekbira. Ovo je vanjski smisao Buharijeve predaje, te stav Ebu-Hanife, Ahmeda, Malika i Gazalije, a poneki misle "... tek pošto se ruke dignu."
U komentaru na djelo *Muhezzeb* stoji: "Ispravno je početi dizati ruke s otpočinjanjem izgovaranja tekbira i da se to dizanje završi istovremeno sa završetkom izgovora tekbira."
Dizanjem ruku aludira se na skrušenost i eliminisanje ovozemaljskih misli i poslova, i na predano stupanje u razgovor s Allahom, dželle šanuhu.
Abdullah b. Omer kaže: "Dizanje ruku je nakit namaza. Za svako dizanje ima deseterostruka nagrada, a za svaki ispruženi prst još po jedna nagrada."
Vanjski smisao hadisa koji navodi Buhari jeste da se ruke dižu spram ramena. To je mišljenje Šafije, Malika, Ahmeda i Ishaka. Hanefije pored navoda Buharije drže se još hadisa u Muslimovu *Sahihu* koji u prijevodu glasi: "Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, prilikom tekbira dizao bi svoje ruke naspram ušiju."
Tahavi ističe da je Alejhisselam dižući ruke skoro doticao palcima donji mekani dio svojih ušiju. Ibni-Hubejb kaže da je Alejhisselam dizao svoje ruke naspram ušiju, dok postoji jedna predaja da je dizao ruke iznad glave. Ibn-Abdul-Berr veli: "Prenosi se od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, da je dizao ruke pružajući ih pored glave." Postoje predaje u kojima se kaže da je dizao ruke naspram ušiju, te naspram prsa.
Hadis ukazuje i na dizanje ruku prilikom izgovaranja tekbira kojim se ide na ruku', te nakon vraćanja s njega. Po mišljenju Šafije, Ahmeda i još mnogih pravnika ruke se dižu pri izgovaranju ruku'anskog tekbira i kada se diže s ruku'a, dok pravnici hanefijske škole tvrde da se ruke dižu samo izgovarajući početni namaski tekbir. Ovo je mišljenje brojnih učenjaka. U djelu Bedai'us-sani' stoji da je Ibn-Abbas rekao: "Deset ashaba kojima je Alejhisselam posvjedočio ulazak u Džennet dizali su ruke samo pri izgovoru početnog namaskog tekbira."
Ebu-Davud i Tahavi donose izjavu Beraa ibni Aziba. "Kada je Alejhisselam izgovarao početni namaski tekbir, dizao je ruke toliko da su mu palci bili blizu donjeg mekanog dijela ušiju i to ne bi više radio."
Pravnici hanefijske škole usvajaju tekst Buharijevog hadisa uz napomenu da je Alejhisselam tako radio u početku, a kasnije je ta praksa derogirana.
Grijeh je ne dignuti ruke pri izgovaranju početnog namaskog tekbira, a Ebu-Huzejme kaže ko bi to izostavio, zanemario bi jedan osnovni dio namaza.
Ko klanja sam dižući se s ruku'a, izgovara "Semi'allahu li men hamideh, Rabbena lekel hamd", a kada klanja za imamom, izgovara samo posljednju rečenicu.
U hadisu je spomenuto da je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, izgovarao obje rečenice, iz čega šafije zaključuju da imam, kada predvodi džemat, izgovara sve ovo.

DO KOJE VISINE KLANJAČ DIŽE RUKE

باب إلى أين يرفع يديه

وَقَالَ أَبُو حُمَيْدٍ فِي أَصْحَابِهِ رَفَعَ النَّبِيُّ ﷺ حَذْوَ مَنْكِبَيْهِ.

Ebu-Humejd je među svojim drugovima izjavio: “Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, dizao je ruke naspram svojih ramena.”

٧٣٨. حَدَّثَنَا أَبُو الْيَمَانِ قَالَ أَخْبَرَنَا شُعَيْبٌ عَنِ الزُّهْرِيِّ قَالَ أَخْبَرَنَا سَالِمُ بْنُ عَبْدِاللهِ أَنَّ عَبْدَاللهِ بْنَ عُمَرَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا قَالَ رَأَيْتُ النَّبِيَّ ﷺ افْتَتَحَ التَّكْبِيرَ فِي الصَّلَاةِ فَرَفَعَ يَدَيْهِ حِينَ يُكَبِّرُ حَتَّى يَجْعَلَهُمَا حَذْوَ مَنْكِبَيْهِ وَإِذَا كَبَّرَ لِلرُّكُوعِ فَعَلَ مِثْلَهُ وَإِذَا قَالَ سَمِعَ اللهُ لِمَنْ حَمِدَهُ فَعَلَ مِثْلَهُ وَقَالَ رَبَّنَا وَلَكَ الْحَمْدُ وَلَا يَفْعَلُ ذَلِكَ حِينَ يَسْجُدُ وَلَا حِينَ يَرْفَعُ رَأْسَهُ مِنَ السُّجُودِ.

738. PRIČAO NAM JE Ebul-Jeman, njemu Šu‘ajb od Zuhrija kome je saopćio Salim b. Abdullah, da je Abdullah b. Omer, radijallahu anhuma, rekao:
– Vidio sam Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, kada je stupio u namaz da ga je otpočeo izgovaranjem tekbira. U vrijeme izgovaranja tekbira podigao je svoje ruke toliko da ih je stavio spram svojih ramena. Kada bi izgovorio tekbir za ruku’, uradio bi to isto, a kada bi rekao ”Semiallahu li men hamideh”, učinio bi isto tako, i još izgovorio “Rabbena lekel-hamd”. To (dizanje ruku) nije činio kada bi se spuštao na sedždu, a ni u vrijeme kada bi svoju glavu dizao sa sedžde.

DIZANJE RUKU KADA SE USTANE SA SJEDENJA POSLIJE OBAVLJENA DVA REKATA

باب رفع اليدين إذا قام من الركعتين

٧٣٩. حَدَّثَنَا عَيَّاشٌ قَالَ حَدَّثَنَا عَبْدُالأَعْلَى قَالَ حَدَّثَنَا عُبَيْدُاللهِ عَنْ نَافِعٍ أَنَّ ابْنَ عُمَرَ كَانَ إِذَا دَخَلَ فِي الصَّلَاةِ كَبَّرَ وَرَفَعَ يَدَيْهِ وَإِذَا رَكَعَ رَفَعَ يَدَيْهِ وَإِذَا قَالَ سَمِعَ اللهُ لِمَنْ حَمِدَهُ رَفَعَ يَدَيْهِ وَإِذَا قَامَ مِنَ الرَّكْعَتَيْنِ رَفَعَ يَدَيْهِ وَرَفَعَ ذَلِكَ ابْنُ عُمَرَ إِلَى نَبِيِّ اللهِ ﷺ رَوَاهُ حَمَّادُ بْنُ سَلَمَةَ عَنْ أَيُّوبَ عَنْ نَافِعٍ عَنِ ابْنِ عُمَرَ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ وَرَوَاهُ ابْنُ طَهْمَانَ عَنْ أَيُّوبَ وَمُوسَى بْنِ عُقْبَةَ مُخْتَصَرًا.

739. PRIČAO NAM JE Ajjaš, njemu Abdul-A‘la, a ovome Ubejdullah prenoseći od Nafija, da je Ibn-Omer pri stupanju u namaz izgovarao tekbir i dizao svoje ruke, a kada bi se htio sageti na ruku‘, dizao bi svoje ruke; kada bi izgovorio “Semi‘allahu li men hamideh”, digao bi svoje ruke, a kada bi ustao sa drugog rekata, opet bi dizao ruke. To Ibni-Omer pripisuje Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, (da je tako radio).
Ovu izjavu prenio je i Hammad b. Seleme od Ejjuba, on od Nafija, ovaj od Ibn-Omera, a on od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, a ukratko ga je prenio Ibn-Tahman od Ejjuba i Musaa b. Ukbe.[2]

---

2 Tahavi smatra da je ovaj hadis derogiran kasnijom praksom Alejhisselama. On bilježi hadis kojeg prenosi Asim b. Kulejb od svoga oca koji kaže da je Alija dizao ruke samo pri izgovoru početnog namaskog tekbira,

STAVLJANJE DESNE RUKE PO LIJEVOJ

بَاب وَضْعِ الْيُمْنَى عَلَى الْيُسْرَى فِي الصَّلَاةِ

740. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Mesleme prenoseći od Malika, on od Ebu-Hazima, ovaj od Sehla b. Sa'da, da je rekao:
– Svijetu je naređivao da u namazu stavlja svoju desnu ruku na podlakticu lijeve ruke.
Ebu-Hazim kaže: "Nije mi poznato takvo međusobno naređivanje, izuzev da ga Sehl pripisuje Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem."
Ismail je rekao: "... izuzev da se pripisuje...", a nije kazao: "... izuzev da ga pripisuje (Sehl)..."[1]

٧٤٠. حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مَسْلَمَةَ عَنْ مَالِكٍ عَنْ أَبِي حَازِمٍ عَنْ سَهْلِ بْنِ سَعْدٍ قَالَ كَانَ النَّاسُ يُؤْمَرُونَ أَنْ يَضَعَ الرَّجُلُ الْيَدَ الْيُمْنَى عَلَى ذِرَاعِهِ الْيُسْرَى فِي الصَّلَاةِ قَالَ أَبُو حَازِمٍ لَا أَعْلَمُهُ إِلَّا يَنْمِي ذَلِكَ إِلَى النَّبِيِّ ﷺ قَالَ إِسْمَاعِيلُ يُنْمَى ذَلِكَ وَلَمْ يَقُلْ يَنْمِي .

SKRUŠENOST U NAMAZU

بَاب الْخُشُوعِ فِي الصَّلَاةِ

741. PRIČAO NAM JE Ismail, njemu Malik prenoseći od Ebu-Zinada, on od A'redža, ovaj od Ebu-Hurejre, da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
"Da li vi mislite da je moj pravac okretanja u namazu samo ovamo? Tako mi Allaha, nije mi skriven vaš ruku' niti vaša skrušenost. Ja vas vidim i iza svojih leđa."

٧٤١. حَدَّثَنَا إِسْمَاعِيلُ قَالَ حَدَّثَنِي مَالِكٌ عَنْ أَبِي الزِّنَادِ عَنِ الْأَعْرَجِ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ قَالَ هَلْ تَرَوْنَ قِبْلَتِي هَا هُنَا وَاللَّهِ مَا يَخْفَى عَلَيَّ رُكُوعُكُمْ وَلَا خُشُوعُكُمْ وَإِنِّي لَأَرَاكُمْ وَرَاءَ ظَهْرِي .

---

a pri izgovoru ostalih tekbira to nije činio, jer nije vidio da ih diže u zadnje doba Alejhisselama.

1 Hadis govori o vezivanju ruku u namazu. To je stav hanefija, Šafije, Ahmeda, Ishaka, Neha'ija, Sevrija, halife Alije, radijallahu anhu, Ebu-Hurejre, radijallahu anhu, i brojnih drugih učenjaka. Tirmizi kaže: "Ovo je bila praksa učenih ashaba, tabi'ina i onih iza njih."
Ibni-Munzir je prenio da su ruke niza se spuštali: Abdullah ibni Zubejr, Hasan Basri i Ibn-Sirin. Ovo je činio i imam Malik i ruke vezao preko prsa samo kada bi htio duže stajati na nogama. Evza'i ovaj postupak prepušta volji klanjača, jer gornji hadis nema karakter imperativa.
Pravnici hanefijske škole tekst Buharijevog hadisa nadopunjuju izjavom Kabise b. Hulba koju Ibn-Madže u svom *Sunenu* iznosi u slijedećem vidu: "Vjerovjesnik nam je imamio i svoju lijevu ruku držao desnom." Muslim u svome *Sahihu* navodi: "Vjerovjesnik je podigao ruke, a potom stavio desnu ruku na lijevu." Zglavke lijeve ruke treba obuhvatiti u vidu karike palcem i malim prstom desne ruke, a ostale ispružiti po poleđini ljevice.
Prema mišljenju pravnika hanefijske škole ruke se vežu ispod pupka. Oni se drže izjave halife Alije, radijallahu anhu, koju je zabilježio Ahmed u svom *Musnedu* te Darekutni i Bejheki u svojim *Sunenima*: "Sunnet je stavljati dlan desne ruke po poleđini lijeve i ispod pupka."
Ruke se vežu na svakom stajanju pri obavljanju nekog pobožnog čina (zikra): na stajanja u namazu, učenju Kunut dove na dženazi i slično, a ne na trenutnom stajanju iza ruku'a i između izgovaranja bajramskih tekbira.
Ebu-Ali Nesefi i Ebu-Abdullah smatraju da treba vezati ruke na svakom stajanju, učilo se na njemu što ili ne, vršio se kakav zikr ili ne vršio.

742. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Beššar, njemu Gunder, ovome Šu‘be koji je rekao da je čuo Katadu gdje prenosi od Enesa b. Malika, a on od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, da je rekao:
"Obavljajte (u potpunosti) ruku‘u i sedždu. Allaha mi, ja vas vidim iza sebe", a možda je rekao "... iza svojih leđa, kada činite ruku‘ i sedždu."[2]

٧٤٢. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ بَشَّارٍ قَالَ حَدَّثَنَا غُنْدَرٌ قَالَ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ قَالَ سَمِعْتُ قَتَادَةَ عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ أَقِيمُوا الرُّكُوعَ وَالسُّجُودَ فَوَاللهِ إِنِّي لَأَرَاكُمْ مِنْ بَعْدِي وَرُبَّمَا قَالَ مِنْ بَعْدِ ظَهْرِي إِذَا رَكَعْتُمْ وَسَجَدْتُمْ .

ŠTA SE UČI PO IZGOVORENOM POČETNOM TEKBIRU

باب ما يقول بعد التكبير

743. PRIČAO NAM JE Hafs b. Umer, njemu Šu‘be prenoseći od Katade, ovaj od Enesa, da su Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, Ebu-Bekr i Omer otpočinjali namaz sa "Elhamdulillahi rabbil-‘alemin..."[3]

٧٤٣. حَدَّثَنَا حَفْصُ بْنُ عُمَرَ قَالَ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ عَنْ قَتَادَةَ عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ وَأَبَا بَكْرٍ وَعُمَرَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا كَانُوا يَفْتَتِحُونَ الصَّلَاةَ بِ (الْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ) .

---

2 Skrušenost u namazu treba biti stalna osobina muslimana. Skrušenost (hušu‘) u namazu znači: strahopoštovanje, skromnost, gledati ispred sebe, smireno i dostojanstveno držanje u namazu, gledati u mjesto gdje činimo sedždu, a Katade kaže: "Držati desnu ruku na lijevoj." Savršena skrušenost je predanost Allahu duhom i tijelom odbacujući svaku ovozemaljsku pomisao vezanu za svoj interes.

3 Ebu-Davud u svojoj zbirci hadisa kaže: "Vjerovjesnik, Ebu-Bekr, Omer i Osman otpočinjali su učenje u namazu sa "el-hamdu lillahi rabbil-‘alemin..."
Nesai u svom *Sunenu* ističe da je Enes izjavio: "Klanjao sam za Vjerovjesnikom, Ebu-Bekrom, Omerom i Osmanom, radijallahu teala anhum, i nisam nijednog čuo da je naglas učio ‘Bismillahir-rahmanir-rahim’."
Slične izjave zabilježili su Tirmizi i Tahavi, a Muslim navodi da je Enes kazao: "Klanjao sam za Vjerovjesnikom, Ebu-Bekrom, Omerom i Osmanom i oni su namaz otpočinjali sa ‘El-hamdu lilahi rabbil-‘alemin’ ne učeći naglas ‘Bismillahir-rahmanir-rahim’ ni na početku ni na kraju učenja."
Nesai, Ibn-Hibban i Ahmed kažu: "Ashabi nisu naglas učili bismillu", a Ibni-Hibban dodaje: "... a učili su naglas ‘El-hamdu lillahi rabbil-‘alemin...’" Ebu-Ja‘la tvrdi da su ashabi u namazima u kojima se uči naglas, otpočinjali učenje sa "El-hamdu-lillahi rabbil-‘alemin".
Taberani u svom *Mu‘džemu*, Ebu-Nu‘ajm u *Hil’ji* i Ibni-Huzejme u *Muhtesaru-l-muhtesar* navode: "Ashabi su učili u sebi ‘Bismillahir-rahmanir-rahim’."
Tirzmizi u svom *Sunenu* navodi da je Abdullah ibni Mugaffel učio u namazu naglas bismillu i otac mu je rekao: "Sinak, kloni se te novotarije! Nisam vidio da su ashabi išta više mrzili od uvlačenja novotarije u islam. Klanjao sam za Vjerovjesnikom, za Ebu-Bekrom, Omerom i Osmanom i nisam nijednog čuo da je naglas učio bismillu, pa ne uči je ni ti! Kada klanjaš, počinji učenje sa ‘El-hamdu illahi rabbil-alemin...’"
Tirmizi smatra da je ovo dobar hadis i da su po njemu radili većina učenih iz reda ashaba; Ebu-Bekr, Omer, Osman i Alija, te iz generacije poslije njih.
Ebu-Umer prenosi da je Malik rekao: "Ne učite u obligatnim (farz) namazima bismillu naglas, a ni u sebi, a u dobrovoljnim (nafilama) namazima, ko hoće neka je uči, a ko neće neka je ispušta."
Sevri, Ebu-Hanife, Ibnu-Ebi-Lejla i Ahmed kažu da se bismilla uči na svakom rekatu ispred Fatihe, s tim što Ibn-Ebu-Lejla kaže da će čovjek učiti naglas, ako hoće, ili u sebi, ako hoće.
Po mišljenju Šafije bismilla je ajet Fatihe i ona se uči u sebi u namazima u kojima se uči sebi Fatiha, a uči se naglas u kojima se naglas uči Fatiha.

744. PRIČAO NAM JE Musa b. Isma'il, njemu Abdul-Vahid b. Zijad, ovome Umare b. Ka'ka, kome je rekao Ebu-Zur'a, a njemu saopćio Ebu-Hurejre:
– Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, šutio bi između izgovorenog tekbira i učenja Fatihe.
– Mislim, rekao je (Ebu-Zur'a), da je (Ebu-Hurejre) kazao: "... malo bi šutio..."
– Kasnije sam rekao, kaže (Ebu-Hurejre): "Allahov Poslaniče, žrtvovao bih za tebe svoga oca i majku – tako govoriš – pri šutnji između izgovorenog tekbira i učenja (Fatihe)?"
– Govorim: Allahu, udalji greške od mene daleko kao što si udaljio istok od zapada! Allahu moj, očisti me od pogreški kao što se bijela haljina čisti od prljavštine! Allahu moj, saperi moje pogreške vodom, (otopinom) snijega i krupe![1]

٧٤٤. حَدَّثَنَا مُوسَى بْنُ إِسْمَاعِيلَ قَالَ حَدَّثَنَا عَبْدُالْوَاحِدِ بْنُ زِيَادٍ قَالَ حَدَّثَنَا عُمَارَةُ بْنُ الْقَعْقَاعِ قَالَ حَدَّثَنَا أَبُو زُرْعَةَ قَالَ حَدَّثَنَا أَبُو هُرَيْرَةَ قَالَ كَانَ رَسُولُ اللهِ ﷺ يَسْكُتُ بَيْنَ التَّكْبِيرِ وَبَيْنَ الْقِرَاءَةِ إِسْكَاتَةً قَالَ أَحْسِبُهُ قَالَ هُنَيَّةً فَقُلْتُ بِأَبِي وَأُمِّي يَا رَسُولَ اللهِ إِسْكَاتُكَ بَيْنَ التَّكْبِيرِ وَالْقِرَاءَةِ مَا تَقُولُ قَالَ أَقُولُ اللَّهُمَّ بَاعِدْ بَيْنِي وَبَيْنَ خَطَايَايَ كَمَا بَاعَدْتَ بَيْنَ الْمَشْرِقِ وَالْمَغْرِبِ اللَّهُمَّ نَقِّنِي مِنَ الْخَطَايَا كَمَا يُنَقَّى الثَّوْبُ الأَبْيَضُ مِنَ الدَّنَسِ اللَّهُمَّ اغْسِلْ خَطَايَايَ بِالْمَاءِ وَالثَّلْجِ وَالْبَرَدِ .

Pravnici hanefijske škole smatraju da je bismilla ajet Kur'ana, zato što se cijeli ummet usaglasio da sve što je napisano prilikom Objave između dvije korice Mushafa spada u Kur'an, i služi za rastavljanje kur'anskih poglavlja međusobno, a u namazu se uči u sebi. Ovo mišljenje dijele Sevri, Ahmed i Ishak.
Nesai, Derekutni i Bejheki u svojim *Sunenima* te Ibni-Huzejme i Ibni-Hibban u svojim *Sahihima* iznose da je Nu'ajm el-Mudžmir klanjao za Ebu-Hurejrom, radijallahu anhu, koji je proučio bismillu, potom naglas Fatihu i rekao "amin" a, kada je predao selam, rekao je: "Klanjao sam vam namaz poput namaza Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve selem."

1 Prema izjavi Aiše, radijallahu anha, Alejhisselam učaše iza izgovorenog početnog namaskog tekbira: "Subhanekella-humme ve bi hamdike ve tebareke-smuke ve te'ala džedduke ve la ilahe gejruke." Muslim u svom *Sahihu* bilježi da je Omer b. El-Hattab učio glasno ovu dovu, i Darekutni u *El-Ilelu* navodi da Omer b. El-Hattab prenosi od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve selem, da je učio ove riječi. Drugi muhaddisi ističu da su ga uz neznatnu izmjenu učili: Abdullah b. Mes'ud, Džabir, Džubejr b. Mut'im i halifa Alija, radijallahu anhum.
Tirmizi preko Ebu-Seida Hudrija navodi da je Alejhisselam učio: "Allahu ekber kebira. Euzu billahis-semi'il-'alimi mineš-šejtanir-radžimi min hemzihi ve nefhihi ve nefsihi."
Taberani u svom *Mu'džemu* ističe da je Abdullah ibn Omer, radijallahu anhuma, kazao kako je Alejhisselam iza tekbira učio: "Veddžehtu vedžhi ilellezi fetares-semavativel erda hanifen ve ma ene minel-mušrikin. Subhaneke-llahumme ve bi hamdike ve tebare kesmuke ve te'ala džedduke. Inne salati ve nusuki ve mahjaje ve memati lillahi rabbil-'alemin. La šerike leke ve bi zalike umirtu ve ene evvelul-muslimin."
Ebu-Davud u svom *Sunenu* navodi izjavu Semure: "Zapamtio sam dvije stanke u namazu: prvu između izgovorenog početnog namaskog tekbira i Fatihe i drugu pred spuštanje na ruku', Ovo mu je negirao Imran ibn Husajn pa su pisali Ubejju u Medinu i on im je potvrdio prvu stanku."
Na osnovu izloženog Šafija, Ahmed ibn Hanbel i Ebu-Hanife učenje odgovarajuće dove iza početnog namaskog tekbira smatraju preporučljivim (mustehab) činom.
Ebu-Davud navodi da je Malik izjavio: "Nema štete učiti dovu iza izgovorenog početnog namaskog tekbira, iza proučene Fatihe pa i sure." Tako se nešto prenosi i od Šafija.
Begavi smatra da se može učiti ma kakva uobičajena Alejhisselamova dova, dok se u našem (hanefijskom) mezhebu – kako to navodi Ajni – namaz započinje samo sa "Subhaneke-llahumme..."

POGLAVLJE

باب

745. PRIČAO NAM JE Ibn-Ebi-Merjem, njega obavijestio Nafi‘ b. Umer, ovoga Ibnu-Ebi-Mulejke prenoseći od Esme, kćerke Ebu-Bekrove, da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, klanjao namaz zbog pomračenja sunca i zadržao se duže na stajanju, potom se sageo na ruku‘u, i zadržao duže, ispravio, i zadržao duže, onda se sageo opet na ruku‘ i oduljio ga. Poslije se digao pa spustio na sedždu i sedždu oduljio. Iza toga ustao je na noge i stajanje oduljio, zatim se sageo na ruku‘u i oduljio ga, digao se na stajanje i oduljio ga, onda se sageo na ruku‘u i oduljio taj ruku‘ podigao se i spustio na sedždu i ovu sedždu oduljio, podigao se pa spustio opet na sedždu i nju oduljio, a potom završio s namazom i rekao:

– Približio mi se Džennet toliko, da sam se smio usuditi donio bih vam njegovih grozdova, a približio mi se i Džehennem toliko, da sam uzvuknuo: Allahu moj, jesam li i ja s njima! Tu je i jedna žena – mislim, kaže Ebu-Hurejre, da je rekao – koju je grebala jedna mačka.

– Šta je to s ovom (ženom)? – upitao sam.

– Zatvorila je mačku toliko da je krepala od gladi, nije joj davala hranu niti je puštala da štogod pojede.

– Mislim, kazao je Nafi‘, da je (Ibnu-Ebi-Mulejke) rekao: “... od gamadi po zemlji. (upotrijebivši izraz *min hašiš* ili *min hišašil-erd*)”[2]

٧٤٥. حَدَّثَنَا ابْنُ أَبِي مَرْيَمَ قَالَ أَخْبَرَنَا نَافِعُ بْنُ عُمَرَ قَالَ حَدَّثَنِي ابْنُ أَبِي مُلَيْكَةَ عَنْ أَسْمَاءَ بِنْتِ أَبِي بَكْرٍ الصِّدِّيقِ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ صَلَّى صَلَاةَ الْكُسُوفِ فَقَامَ فَأَطَالَ الْقِيَامَ ثُمَّ رَكَعَ فَأَطَالَ الرُّكُوعَ ثُمَّ قَامَ فَأَطَالَ الْقِيَامَ ثُمَّ رَكَعَ فَأَطَالَ الرُّكُوعَ ثُمَّ رَفَعَ ثُمَّ سَجَدَ فَأَطَالَ السُّجُودَ ثُمَّ رَفَعَ ثُمَّ سَجَدَ فَأَطَالَ السُّجُودَ ثُمَّ قَامَ فَأَطَالَ الْقِيَامَ ثُمَّ رَكَعَ فَأَطَالَ الرُّكُوعَ ثُمَّ رَفَعَ فَأَطَالَ الْقِيَامَ ثُمَّ رَكَعَ فَأَطَالَ الرُّكُوعَ ثُمَّ رَفَعَ فَسَجَدَ فَأَطَالَ السُّجُودَ ثُمَّ رَفَعَ ثُمَّ سَجَدَ فَأَطَالَ السُّجُودَ ثُمَّ انْصَرَفَ فَقَالَ قَدْ دَنَتْ مِنِّي الْجَنَّةُ حَتَّى لَوِ اجْتَرَأْتُ عَلَيْهَا لَجِئْتُكُمْ بِقِطَافٍ مِنْ قِطَافِهَا وَدَنَتْ مِنِّي النَّارُ حَتَّى قُلْتُ أَيْ رَبِّ وَأَنَا مَعَهُمْ فَإِذَا امْرَأَةٌ حَسِبْتُ أَنَّهُ قَالَ تَخْدِشُهَا هِرَّةٌ قُلْتُ مَا شَأْنُ هَذِهِ قَالُوا حَبَسَتْهَا حَتَّى مَاتَتْ جُوعًا لَا أَطْعَمَتْهَا وَلَا أَرْسَلَتْهَا تَأْكُلُ قَالَ نَافِعٌ حَسِبْتُ أَنَّهُ قَالَ مِنْ خَشِيشٍ أَوْ خَشَاشِ الْأَرْضِ .

---

2 Namaz pri pomračenju Sunca spada u sunnet obrede, a klanja se skupno s imamom na musalli ili većoj džamiji u vremenu kada je dozvoljeno klanjati. U *Muhitu* stoji da se navedeni namaz ne klanja u momentu izlaska i zalaska Sunca i kad je Sunce u zenitu.
Dalje se navodi da Ibn-Umer u djelu *El-Istizkar* bilježi riječi Lejsa b. Sa‘da kako je otišao na hadž u vrijeme Sulejmana b. Hišama, a u Mekki su tada bili Ata b. Ebu-Rebah, Ibn-Šihab, Ibn-Mulejke, Ikrime b. Halid, Amr b. Šu‘ajb i Ejjub b. Musa. Poslije ikindije Sunce se pomračilo, narod se iskupio u džamiji i na nogama učio samo dove. Na pitanje koje mu je uputio Lejs, Ejjub je odgovorio da se u to vrijeme ne klanja jer je to zabaranjeno poslije ikindije.
Namaz pri pomračenju Sunca klanja se kao dvorekatna nafila bez učenja ezana i ikameta. To je stav hanefija i brojnih pravnika. Po mišljenju Šafije i Malika i pravnika Hidžaza svaki rekat ovoga namaza ima dva ruku‘a, a po mišljenju Ahmeda i Ishaka ima tri ruku‘a.
Imam Gazali u *Hulasi* kaže: “Pri pomračenju Sunca bit će pozvano na zajednički namaz i svijet će se skupiti

DIZANJE POGLEDA U NAMAZU PREMA IMAMU

باب رفع البصر إلى الإمام في الصلاة

Aiša je izjavila da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, po obavljenom namazu prilikom pomračenja sunca rekao:
"Kada ste me vidjeli da sam uzmaknuo, vidio sam Džehennem kako mu se njegovi dijelovi međusobno lome."

وَقَالَتْ عَائِشَةُ قَالَ النَّبِيُّ ﷺ فِي صَلَاةِ الْكُسُوفِ فَرَأَيْتُ جَهَنَّمَ يَحْطِمُ بَعْضُهَا بَعْضًا حِينَ رَأَيْتُمُونِي تَأَخَّرْتُ .

---

u džamiji i s imamom klanjati dva rekata namaza, učinivši na svakom rekatu dva ruku'a od kojih prvi treba biti duži od drugog. Na nogama se uče duge sure. Na prvom ruku'u izgovara se uobičajeni tekst i ponavlja onoliko koliko se može proučiti stotinu ajeta, na drugom koliko osamdeset, na trećem koliko sedamdeset i na četvrtom dužine 50 proučenih ajeta."
Tavus b. Kejsan, Habib b. Ebu-Sabit i Abdulmelik b. Džurejdi smatraju da ovaj namaz ima dva rekata, a svaki rekat četiri ruku'a i dvije sedžde. Oni svoj stav temelje na izjavi Ibn-Abbasa koju Muslim izlaže u svom *Sahihu*.
Katade, Ata b. Ebu-Rebah, Ishak i Ebu-Munzir izjavili su: "Namaz pri pomračenju Sunca sastoji se od dva rekata, a svaki rekat ima tri ruku'a i dvije sedžde."
Hanefije svoje mišljenje zasnivaju:
– na izjavi Abdullaha b. Amra, radijallahu anhu, zabilježenoj u hadiskim zbirkama Ebu-Davuda, Nesaija i Tirmizija u *Šemailu* u sljedećem vidu: "U doba Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, bilo je pomračenja Sunca i on stajaše u namazu na nogama kao da ne mišljaše na ruku'. Potom je sageo na ruku' i na njemu se zadržao kao da se neće ni ispraviti, a kada se ispravio, stajaše dugo kao da ne pomišljaše na sedždu. Zatim se spustio na sedždu i zadržao se na njoj toliko kao da se neće ni podignuti. Pošto se digao, spustio se opet na drugu sedždu i poslije obavio drugi rekat kao i prvi";
– na Alejhisselamovoj izjavi prenesenoj po Nu'manu b. Beširu: "Kada bude pomračenje Sunca ili Mjeseca, klanjajte namaz kao što ste klanjali zadnji propisani namaz prije toga." Ova izjava sačuvana je u hadiskim zbirkama Nesaija, Ahmeda i Hakima, a Davud iznosi: "U doba Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, bilo je pomračenja Sunca i on je klanjao namaz od dva rekata moleći Allaha o tome sve dok se Sunce nije ukazalo";
– na izjavi Kabise Hilalija koju Ebu-Davud iznosi u ovoj varijanti: "U doba Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, bilo je pomračenje Sunca i on je vukući svoju odoru ustrašen izašao iz stana, a ja sam tad s njim bio u Medini. Klanjao je dva rekata. Na nogama je dugo stajao. Po završenom namazu okrenuo se svijetu i rekao: 'Ovo je znak Allahove moći kojom ljude zastrašuje. Kada god ovo vidite, klanjajte kao što klanjate propisane namaze.'"
Ima još mnogo vjerodostojnih hadisa na koje se pravnici hanfeijske škole pozivaju, ali su sadržajno bliski navedenim i nema potrebe iznositi ih.
Ebu-Hanife, Malik, Šafija i Lejs smatraju da se na nogama sve učenje obavlja u sebi pri pomračenju Sunca, a naglas pri pomračenju Mjeseca.
Ebu-Jusuf, Muhammed b. Hasan, Ahmed i Ishak drže da se to učenje u oba slučaja obavlja naglas, a Muhammed b. Džerir Taberi to prepušta odluci imama, jer je Alejhisselam nekada učio u sebi, a nekada naglas.
Pri pomračenju Mjeseca bolje je da klanjanje namaza obavi svako sam u kući. To je mišljenje Ebu-Hanife. Malik smatra da ne treba klanjati namaz pri pomračenju, dok Šafija traži skupno klanjanje s imamom i pri pomračenju Sunca i Mjeseca. Taj namaz po njemu ima dva rekata. Uči se naglas i održe se dvije hutbe s pauzom između njih.
Pravnici hanefijske škole navode: "Prilikom jednog pomračenja Sunca Alejhisselam je klanjao dva rekata namaza skupno sa svijetom, a kada je u mjesecu džumadel-ahiru četvrte godine po Hidžri bilo pomračenje Mjeseca, on nije zajednički klanjao", a Malik dodaje: "Niko od naših sugrađana nije prenio da je Alejhisselam pri pomračenju Mjeseca namaz klanjao zajednički s ashabima."
Nije dozvoljeno mučiti životinje. Ko to čini, dobit će odmazdu pa makar na Sudnjem danu.

746. PRIČAO NAM JE Musa, njemu Abdul-Vahid, a ovome A‘meš prenoseći od Umare b. Umejra, a on od Ebu-Ma‘mera, da je rekao:
– Pitali smo Habbaba da li je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, učio Kur’an na podne i na ikindijskim namazima.
– Da – odgovorio je.
– Po čemu to znate? – priupitali smo.
– Po drmanju njegove brade – odgovorio je (Habbab).[1]

٧٤٦. حَدَّثَنَا مُوسَى قَالَ حَدَّثَنَا عَبْدُالْوَاحِدِ قَالَ حَدَّثَنَا الأَعْمَشُ عَنْ عُمَارَةَ بْنِ عُمَيْرٍ عَنْ أَبِي مَعْمَرٍ قَالَ قُلْنَا لِخَبَّابٍ أَكَانَ رَسُولُ اللهِ ﷺ يَقْرَأُ فِي الظُّهْرِ وَالْعَصْرِ قَالَ نَعَمْ قُلْنَا بِمَ كُنْتُمْ تَعْرِفُونَ ذَاكَ قَالَ بِاضْطِرَابِ لِحْيَتِهِ .

747. PRIČAO NAM JE Hadždžadž, njemu Šu‘be, a ovoga obavijestio Ebu-Ishak i kazao:
“Čuo sam Abdullaha b. Jezida gdje drži hutbu i kaže da mu je pričao Bera’, a on nije lažac, da su oni, kada bi klanjali s Allahovim Poslanikom, sallallahu alejhi ve sellem, i kada bi on podigao svoju glavu s ruku‘a, stajali na nogama dok ga ne bi vidjeli da se spustio na sedždu.”

٧٤٧. حَدَّثَنَا حَجَّاجٌ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ قَالَ أَنْبَأَنَا أَبُو إِسْحَاقَ قَالَ سَمِعْتُ عَبْدَاللهِ بْنَ يَزِيدَ يَخْطُبُ قَالَ حَدَّثَنَا الْبَرَاءُ وَكَانَ غَيْرَ كَذُوبٍ أَنَّهُمْ كَانُوا إِذَا صَلَّوْا مَعَ النَّبِيِّ ﷺ فَرَفَعَ رَأْسَهُ مِنَ الرُّكُوعِ قَامُوا قِيَامًا حَتَّى يَرَوْنَهُ قَدْ سَجَدَ .

748. PRIČAO NAM JE Isma‘il, njemu Malik prenoseći od Zejda b. Eslema, on od Ataa b. Jesara, a ovaj od Abdullaha b. Abbasa, da je rekao:
“U doba Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, pomračilo se sunce i on je klanjao (odgovarajući) namaz.”
Ashabi su upitali: “Allahov Poslaniče, vidjeli smo te kako za vrijeme stajanja na nogama nešto dohvaćaš, i kako se sustežeš?”

٧٤٨. حَدَّثَنَا إِسْمَاعِيلُ قَالَ حَدَّثَنِي مَالِكٌ عَنْ زَيْدِ بْنِ أَسْلَمَ عَنْ عَطَاءِ بْنِ يَسَارٍ عَنْ عَبْدِاللهِ بْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا قَالَ خَسَفَتِ الشَّمْسُ عَلَى عَهْدِ رَسُولِ اللهِ ﷺ فَصَلَّى قَالُوا يَا رَسُولَ اللهِ رَأَيْنَاكَ تَنَاوَلْتَ شَيْئًا فِي مَقَامِكَ ثُمَّ رَأَيْنَاكَ تَكَعْكَعْتَ قَالَ

1 Iz hadisa se može zaključiti:
– obligatno je učiti odlomke iz Kur’ana na podne i na ikindijskom namazu. Muslim navodi izjavu Ebu-Seida Hudrija: “Alejhisselam je pored Fatihe učio Kur’an u prva dva rekata podne-namaza, i to oko trideset ajeta na svakom, a oko petnaest na druga dva rekata. Na prva dva rekata ikindije učaše također Kur’an, i to na svakom koliko se moglo proučiti 15 ajeta, a na druga dva pola od toga.”
Nesai u svom *Sunenu* navodi da je Ebu-Hurejra, radijallahu anhu, rekao: “U svakom namazu uči se Kur’an i mi vam ga učimo naglas u onim namazima u kojima ga je tako učio Allahov Poslanik, a u sebi u kojima ga je on učio u sebi.”
– Džematlija može u toku klanjanja motriti imama. Pravnici hanefijske škole, Šafija i Ebu-Sevr smatraju da se pri klanjanju gleda u mjesto gdje se čini sedžda, a neki (El-Kadi Husejn) kažu: “Kada se bude na stajanju, gleda se u mjesto gdje se čini sedžda; na ruku‘u gledat će se u stopala, na sedždi obara se pogled niz nos, a na sjedenju gleda se u krilo.”
Malik držeći se Aišine, radijallahu anha, izjave smatra da će klanjač gledati ispred sebe.

"Prikazao mi se Džennet, odgovorio je Alejhisselam, pa sam htio dohvatiti jedan grozd, a da sam ga dohvatio vi biste ga jeli dok traje dunjaluk.

إِنِّي أُرِيتُ الْجَنَّةَ فَتَنَاوَلْتُ مِنْهَا عُنْقُودًا وَلَوْ أَخَذْتُهُ لَأَكَلْتُمْ مِنْهُ مَا بَقِيَتِ الدُّنْيَا .

749. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Sinan, njemu Fulejh, a ovome Hilal b. Ali prenoseći od Enesa b. Malika, da je rekao:
"Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, klanjao nam je, potom se popeo na minber, pokazao rukama u pravcu džamije prema kojem se okreće u namazu i tri puta rekao:
'Ovog momenta, kada sam vam klanjao, vidio sam Džennet i Pakao predstavljen na strani ovog zida i kao danas ja ne vidjeh većeg dobra, a ni goreg zla.'"

٧٤٩. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ سِنَانٍ قَالَ حَدَّثَنَا فُلَيْحٌ قَالَ حَدَّثَنَا هِلَالُ بْنُ عَلِيٍّ عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ قَالَ صَلَّى لَنَا النَّبِيُّ ﷺ ثُمَّ رَقِيَ الْمِنْبَرَ فَأَشَارَ بِيَدَيْهِ قِبَلَ قِبْلَةِ الْمَسْجِدِ ثُمَّ قَالَ لَقَدْ رَأَيْتُ الْآنَ مُنْذُ صَلَّيْتُ لَكُمُ الصَّلَاةَ الْجَنَّةَ وَالنَّارَ مُمَثَّلَتَيْنِ فِي قِبْلَةِ هَذَا الْجِدَارِ فَلَمْ أَرَ كَالْيَوْمِ فِي الْخَيْرِ وَالشَّرِّ ثَلَاثًا .

PODIZANJE POGLEDA U NAMAZU PREMA NEBU

بَاب رَفْعِ الْبَصَرِ إِلَى السَّمَاءِ فِي الصَّلَاةِ

750. PRIČAO NAM JE Ali b. Abdullah, njega obavijestio Jahja b. Seid, ovoga Ibnu-Ebi-Arube prenoseći od Katade, da im je Enes b. Malik saopćio da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
"Šta je nekim ljudima pa dižu u namazu svoje poglede prema nebu!" Potom podiže glas i reče: "Ili će se toga proći ili će im se vid oduzeti."[1]

٧٥٠. حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ عَبْدِ اللهِ قَالَ أَخْبَرَنَا يَحْيَى ابْنُ سَعِيدٍ قَالَ حَدَّثَنَا ابْنُ أَبِي عَرُوبَةَ قَالَ حَدَّثَنَا قَتَادَةُ أَنَّ أَنَسَ بْنَ مَالِكٍ حَدَّثَهُمْ قَالَ قَالَ النَّبِيُّ ﷺ مَا بَالُ أَقْوَامٍ يَرْفَعُونَ أَبْصَارَهُمْ إِلَى السَّمَاءِ فِي صَلَاتِهِمْ فَاشْتَدَّ قَوْلُهُ فِي ذَلِكَ حَتَّى قَالَ لَيَنْتَهُنَّ عَنْ ذَلِكَ أَوْ لَتُخْطَفَنَّ أَبْصَارُهُمْ .

1 Hadis ukazuje na:
– zabranu i žestoku prijetnju gledanja prema nebu, bilo u namazu bilo pri učenju dove. Ebu-Hurejra, radijallahu anhu, kaže da je povodom jednog ashaba, koji je to činio, objavljen ajet "... ellezine hum fi salatihim haši'un...", tj. "Spašeni su samo oni koji su u namazu skrušeni..." Po mišljenju Ibn-Hazma gledati u nebo spada u zabranjene akte koji kvare namaz, ali to po konsenzusu pravnika spada u pokuđene postupke. Gledati u nebo je djelomično okretanje od Ka'be i napuštanje forme namaza.
Većina pravnika odobravaju gledati u nebo pri učenju dove smatrajući da je nebo pravac okretanja za dove, kao što je Ka'ba pravac okretanja za namaz.
Žmiriti u namazu pokuđeno je po mišljenju pravnika hanefijske škole, a Nevevi dodaje: "Nije pokuđeno ako time neće uslijediti kakva šteta, jer žmirenjem može se povećati skrušenost i ograničiti pogled, što doprinosi koncentriranju misli na Allaha, dželle šanuhu, i sami namaz.
Međutim, Ibn-Abbas prenosi da Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, nije gledao nigdje drugo osim u mjesto padanja na sedždu nakon što bi otpočeo s namazom.

OKRETANJE U NAMAZU

باب الالتفات في الصلاة

751. PRIČAO NAM JE Musedded, njemu Ebul-Ahves, a ovome Eš'as b. Sulejm prenoseći od svoga oca, on od Mesruka, a ovaj od Aiše, da je rekla: "Pitala sam Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, za okretanje u namazu i on mi je odgovorio: 'To je otimačina koju šejtan ugrabi od čovjekova namaza.'"

٧٥١. حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ قَالَ حَدَّثَنَا أَبُو الأَحْوَصِ قَالَ حَدَّثَنَا أَشْعَثُ بْنُ سُلَيْمٍ عَنْ أَبِيهِ عَنْ مَسْرُوقٍ عَنْ عَائِشَةَ قَالَتْ سَأَلْتُ رَسُولَ اللهِ ﷺ عَنِ الالْتِفَاتِ فِي الصَّلَاةِ فَقَالَ هُوَ اخْتِلَاسٌ يَخْتَلِسُهُ الشَّيْطَانُ مِنْ صَلَاةِ الْعَبْدِ .

752. PRIČAO NAM JE Kutejbe, njemu Sufjan prenoseći od Zuhrija, on od Urve, a ovaj od Aiše da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, klanjao u kariranoj (četverorogljastoj) haljini, koja je imala po sebi nekih znakova, pa je kasnije rekao: "Obuzeli su me ovi znakovi; nosite je Ebu-Džehmu, a meni donesite njegovu grubu glat haljinu."[2]

٧٥٢. حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ قَالَ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ عَنِ الزُّهْرِيِّ عَنْ عُرْوَةَ عَنْ عَائِشَةَ أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ صَلَّى فِي خَمِيصَةٍ لَهَا أَعْلَامٌ فَقَالَ شَغَلَتْنِي أَعْلَامُ هَذِهِ اذْهَبُوا بِهَا إِلَى أَبِي جَهْمٍ وَأْتُونِي بِأَنْبِجَانِيَّةٍ .

---

2 Pokuđeno je okretati glavu na stranu u namazu, a okrenuti se cijelim tijelom kvari namaz. Kaffal je kazao: "Trenutni zaokret glave ne kvari namaz, a ko bude okrenute glave u toku cijelog stajanja na nogama, namaz mu je pokvaren."
Nesai i Ebu-Davud preko Ebu-Zerra, radijallahu anhu, navodi da je Alejhisselam rekao: "Allah je okrenut prema klanjaču, dok se on ne okrene na stranu, a kada on okrene svoje lice od Ka'be, Allah se okrene od njega."
Bezzar u *Musnedu* bilježi da je Džabir rekao da je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
– Kada čovjek musliman stane u namaz, Allah mu okrene svoje lice, a kada se okrene na stranu, Allah mu kaže: "Čovječe, kome si se okrenuo? Ko ti je preči od Mene? Okreni se Meni!" Kada se okrene drugi put, Allah mu učini istu primjedbu, a ako to uradi treći put, Allah od njega okrene lice Svoje milosti.
Taberani preko Ebu-Hurejre, radijallahu anhu, iznosi da je Alejhisselam rekao: "Kada klanjate, klonite se obaziranja, jer ste tada u neposrednom razgovoru s Allahom."
Namaska disciplina i pristojnost potrebna je ljudima uvijek i svugdje.

MOŽE LI SE KLANJAČ OBAZRIJETI ZBOG NEČEGA ŠTO BI PALO NA NJEGA ILI KADA PLJUVAČKU ILI BILO ŠTO PRIMIJETI U PRAVCU KA‘BE

باب هل يلتفت لأمر ينزل به أو يرى شيئا أو بصاقا في القبلة

Sehl je rekao: "Ebu-Bekr se jednom obazreo i vidio Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem."

وَقَالَ سَهْلٌ الْتَفَتَ أَبُو بَكْرٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ فَرَأَى النَّبِيَّ ﷺ.

753. PRIČAO NAM JE Kutejbe b. Seid, njemu Lejs prenoseći od Nafija, on od Ibn-Omera kako je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, vidio hrakotinu na zidu džamije prema Ka‘bi i stresao je dok još klanjaše sa svijetom i, kada se okrenuo (svijetu), rekao je:
"Kada je neko od vas u namazu, ispred njega je Allah, pa neka u toku namaza ne pljuje ispred sebe!"
Ovaj slučaj prenosi još Musa b. Ukbe i Ibnu-Ebi-Revvad od Nafija.

٧٥٣. حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ بْنُ سَعِيدٍ قَالَ حَدَّثَنَا لَيْثٌ عَنْ نَافِعٍ عَنِ ابْنِ عُمَرَ أَنَّهُ قَالَ رَأَى النَّبِيُّ ﷺ نُخَامَةً فِي قِبْلَةِ الْمَسْجِدِ وَهُوَ يُصَلِّي بَيْنَ يَدَيِ النَّاسِ فَحَتَّهَا ثُمَّ قَالَ حِينَ انْصَرَفَ إِنَّ أَحَدَكُمْ إِذَا كَانَ فِي الصَّلَاةِ فَإِنَّ اللهَ قِبَلَ وَجْهِهِ فَلَا يَتَنَخَّمَنَّ أَحَدٌ قِبَلَ وَجْهِهِ فِي الصَّلَاةِ رَوَاهُ مُوسَى بْنُ عُقْبَةَ وَابْنُ أَبِي رَوَّادٍ عَنْ نَافِعٍ.

754. PRIČAO NAM JE Jahja b. Bukejr, njemu Lejs b. Sa‘d prenoseći od Ukajla, ovaj od Ibn-Šihaba kojeg je obavijestio Enes b. Malik, koji je kazao:
"Dok su muslimani klanjali sabah-namaz, neobično ih je iznenadio Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, otkrivši zastor (na vratima) Aišine sobe. Pogledao ih je. Bili su u safovima i on se prvo nasmiješio, pa nasmijao. Ebu-Bekr, radijallahu anhu, htio se povući u red, jer je mislio da će on izaći. Muslimani su smatrali da su obavljanjem ovog namaza došli u iskušenje (da ga prekinu od radosti), a on im je pokazao: 'Nastavite vaš namaz!' i spustio zastor. Umro je koncem toga dana."[1]

٧٥٤. حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ بُكَيْرٍ قَالَ حَدَّثَنَا لَيْثُ بْنُ سَعْدٍ عَنْ عُقَيْلٍ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ قَالَ أَخْبَرَنِي أَنَسُ ابْنُ مَالِكٍ قَالَ بَيْنَمَا الْمُسْلِمُونَ فِي صَلَاةِ الْفَجْرِ لَمْ يَفْجَأْهُمْ إِلَّا رَسُولُ اللهِ ﷺ كَشَفَ سِتْرَ حُجْرَةِ عَائِشَةَ فَنَظَرَ إِلَيْهِمْ وَهُمْ صُفُوفٌ فَتَبَسَّمَ يَضْحَكُ وَنَكَصَ أَبُو بَكْرٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ عَلَى عَقِبَيْهِ لِيَصِلَ لَهُ الصَّفَّ فَظَنَّ أَنَّهُ يُرِيدُ الْخُرُوجَ وَهَمَّ الْمُسْلِمُونَ أَنْ يَفْتَتِنُوا فِي صَلَاتِهِمْ فَأَشَارَ إِلَيْهِمْ أَتِمُّوا صَلَاتَكُمْ فَأَرْخَى السِّتْرَ وَتُوُفِّيَ مِنْ آخِرِ ذَلِكَ الْيَوْمِ.

1 Manji pokret učinjen u namazu ne kvari namaz, kao npr., gurnuti predmet ispred sebe, jedan komad haljine prebaciti na drugi i slično.
Tirmizi u svom *Sunenu* preko Aiše, radijallahu anha, navodi da je Alejhisselam klanjajući učinio nekoliko koraka prema zaključanim vratima, otključao ih, povratio se na svoje mjesto i nastavio klanjati.

OBAVEZNO UČENJE KUR'ANA U NAMAZIMA IMAMU I MUKTEDIJI BILO KOD KUĆE ILI NA PUTU I NAMAZI U KOJIMA SE UČI NAGLAS I U SEBI

باب وُجُوب الْقِرَاءَة لِلْإِمَامِ وَالْمَأْمُومِ فِي الصَّلَوَاتِ كُلِّهَا فِي الْحَضَرِ وَالسَّفَرِ وَمَا يُجْهَرُ فِيهَا وَمَا يُخَافَتُ

755. PRIČAO NAM JE Musa, njemu Ebu-Avane, a ovome Abdul-Melik b. Umejr prenoseći od Džabira b. Semure, da je rekao:
"(Neki) Kufljani su se potužili Omeru, radijallahu anhu, na Sa'da b. Ebu-Vekkasa pa ga je Omer svrgnuo, a za namjesnika postavio Ammara (b. Jasira). Oni su se opet požalili tako da su spomenuli da on nije vješt klanjanju. Omer ga je pozvao i rekao mu: 'Ebu-Ishak (tj. Sa'de), ovi smatraju da ti ne klanjaš lijepo!'"
Ebu-Ishak odgovori: "Allaha mi, ja sam im klanjao poput namaza Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, i nisam od njega ništa oduzimao; klanjao sam jaciju i zadržavao se na prva dva rekata, a kratio (učenje) u zadnja dva."
"To je, Ebu-Ishak, mišljenje o tebi", reče Omer.
Potom je s njim poslao u Kufu jednog čovjeka – ili neke ljude – koji je Kufljane ispitivao za Sa'da i nije izostavio nijednu džamiju, a da se u njoj nije za njega raspitivao. Svako ga je dobro hvalio dok nije unišao u džamiju plemena Benu-Abs. Tu je ustao jedan čovjek između njih, koji se zvaše Usame b. Katade a *kun'ja* mu je bila Ebu-Sa'de, koji reče: "Kada si nas već zakleo, ističemo da Sa'd nije išao (u akcije) sa četom, ni ratnog plijena jednako dijelio i nije bio pravedan pri suđenju."
– Allaha mi, proklet ću te trima kletvama – reče Sa'd.
– Allahu moj, ako je ovaj tvoj rob lažac i ako je ustao radi prestiža i popularnosti, odulji mu život, odulji mu siromaštvo i izloži ga iskušenjima!
Kada bi Usamu kasnije pitali (za njegovu tešku situaciju), on bi odgovarao: "(Ja sam) oronuli starac zapao u iskušenje, stigla me Sa'dova kletva."

٧٥٥. حَدَّثَنَا مُوسَى قَالَ حَدَّثَنَا أَبُو عَوَانَةَ قَالَ حَدَّثَنَا عَبْدُالْمَلِكِ بْنُ عُمَيْرٍ عَنْ جَابِرِ بْنِ سَمُرَةَ قَالَ شَكَا أَهْلُ الْكُوفَةِ سَعْدًا إِلَى عُمَرَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ فَعَزَلَهُ وَاسْتَعْمَلَ عَلَيْهِمْ عَمَّارًا فَشَكَوْا حَتَّى ذَكَرُوا أَنَّهُ لَا يُحْسِنُ يُصَلِّي فَأَرْسَلَ إِلَيْهِ فَقَالَ يَا أَبَا إِسْحَاقَ إِنَّ هَؤُلَاءِ يَزْعُمُونَ أَنَّكَ لَا تُحْسِنُ تُصَلِّي قَالَ أَبُو إِسْحَاقَ أَمَّا أَنَا وَاللهِ فَإِنِّي كُنْتُ أُصَلِّي بِهِمْ صَلَاةَ رَسُولِ اللهِ ﷺ مَا أَخْرِمُ عَنْهَا أُصَلِّي صَلَاةَ الْعِشَاءِ فَأَرْكُدُ فِي الْأُولَيَيْنِ وَأُخِفُّ فِي الْأُخْرَيَيْنِ قَالَ ذَاكَ الظَّنُّ بِكَ يَا أَبَا إِسْحَاقَ فَأَرْسَلَ مَعَهُ رَجُلًا أَوْ رِجَالًا إِلَى الْكُوفَةِ فَسَأَلَ عَنْهُ أَهْلَ الْكُوفَةِ وَلَمْ يَدَعْ مَسْجِدًا إِلَّا سَأَلَ عَنْهُ وَيُثْنُونَ مَعْرُوفًا حَتَّى دَخَلَ مَسْجِدًا لِبَنِي عَبْسٍ فَقَامَ رَجُلٌ مِنْهُمْ يُقَالُ لَهُ أُسَامَةُ بْنُ قَتَادَةَ يُكْنَى أَبَا سَعْدَةَ قَالَ أَمَّا إِذْ نَشَدْتَنَا فَإِنَّ سَعْدًا كَانَ لَا يَسِيرُ بِالسَّرِيَّةِ وَلَا يَقْسِمُ بِالسَّوِيَّةِ وَلَا يَعْدِلُ فِي الْقَضِيَّةِ قَالَ سَعْدٌ أَمَا وَاللهِ لَأَدْعُوَنَّ بِثَلَاثٍ اللَّهُمَّ إِنْ كَانَ عَبْدُكَ هَذَا كَاذِبًا قَامَ رِيَاءً وَسُمْعَةً فَأَطِلْ عُمْرَهُ وَأَطِلْ فَقْرَهُ وَعَرِّضْهُ بِالْفِتَنِ وَكَانَ بَعْدُ إِذَا سُئِلَ يَقُولُ شَيْخٌ كَبِيرٌ مَفْتُونٌ أَصَابَتْنِي دَعْوَةُ سَعْدٍ قَالَ عَبْدُالْمَلِكِ فَأَنَا رَأَيْتُهُ بَعْدُ قَدْ سَقَطَ حَاجِبَاهُ

Abdul-Melik je još rekao: "Vidio sam kasnije Usamu kako su mu (od starosti) pale obrve na oči i kako po putevima prstima podbada robinje."[1]

عَلَى عَيْنَيْهِ مِنَ الْكِبَرِ وَإِنَّهُ لَيَتَعَرَّضُ لِلْجَوَارِي فِي الطُّرُقِ يَغْمِزُهُنَّ .

756. PRIČAO NAM JE Ali b. Abdullah, njemu Sufjan, a ovome Zuhri prenoseći od Mahmuda b. Rebija, on od Ubade b. Samita, da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
"Nema namaza onaj ko ne prouči kur'ansku Fatihu."[2]

٧٥٦. حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ عَبْدِ اللهِ قَالَ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ قَالَ حَدَّثَنَا الزُّهْرِيُّ عَنْ مَحْمُودِ بْنِ الرَّبِيعِ عَنْ عُبَادَةَ بْنِ الصَّامِتِ أَنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ قَالَ لَا صَلَاةَ لِمَنْ لَمْ يَقْرَأْ بِفَاتِحَةِ الْكِتَابِ .

1 Obavezno je na prva dva rekata farza pored Fatihe učiti još štogod iz Kur'ana, dok to nije vadžib na druga dva rekata. Pisac *El-Hidaje* i još poneki pravnici smatraju da se može učiti Kur'an i na posljednja dva rekata, a može se činiti tesbih pa i šutjeti. Ovo je stav halife Alije, Ibn-Mes'uda i Aiše, radijallahu anhum, ali ipak smatraju da je bolje učiti Kur'an.
Po mišljenju Ahmera, Esamma, Ibn-Alija i Hasena b. Saliha učenje dijelova Kur'ana u namazu je mustehab. Ovi potkrepljuju svoj stav izjavom halife Alije, radijallahu anhu, datom jednom čovjeku koji mu je rekao da je klanjao ne učeći Kur'an.
– Jesi li pravilno obavio ruku' i sedždu? – upitao je Alija, radijallahu anhu.
– Jesam – odgovorio je on.
– Upotpunjen ti je namaz – kazao je Alija, radijallahu anhu.
Ibn-Munzir prenosi da je Alija, radijallahu anhu, jednom drugu rekao: "Uči Kur'an na prva dva rekata farza, a tespih na zadnja dva!"
Šafija u svom prvotnom stavu kaže: "Punovažan je namaz osobe koja iz zaborava izostavi učenje Kur'ana u njemu."
U ovom hadisu nalaze argument oni koji smatraju da prva dva rekata u svim namazima trebaju biti duža od druga dva. U *Er-Revdi* se navodi da je stav Ebu-Hanife i Ebu-Jusufa da se samo u sabah-namazu prvi rekat uči duže od drugog. U djelu *Šerhul-muhezzeb* stoji da su učenjaci, osim Malika, saglasni da je mekruh učiti drugi rekat duže od prvog. Bilo je slučajeva da je Alejhisselam duljio prvi rekat farza sabaha, podne i ikindije, a drugi kratio.
Na dnevnim namazima Kur'an se uči u sebi a ko bi naglas proučio tri kraća ajeta ili jedan kraći, trebao bi – po Ebu-Hanifi – učiniti sehvi-sedždu, a Ebu-Jusuf smatra da je treba učiniti i onaj ko naglas izgovori makar jedan glas.
– Dozvoljeno je upućivati dovu Uzvišenom Allahu tražeći od Njega da kazni određenog zulumćara zbog njegovih propusta u vjeri;
– Usama je doživio duboku starost i siromaštvo, na što ukazuje to što je podbadao robinje po putu, jer da je bio bogat to ne bi radio. Nasilnika je dozvoljeno proklinjati.

2 Ovim hadisom Abdullah b. Mubarek, Evza'i, Malik, Šafija, Ahmed, Ishak, Ebu-Sevr i Davud argumentiraju svoj stav da je obavezno učiti Fatihu za imamom u svim namazima. Ibnul-Arebi kaže da učenjaci njihovog mezheba (tj. malikijskog) imaju tri osnovna stava: po prvom džematlija uči Fatihu samo u namazima u kojima imam uči Kur'an u sebi, po drugom je džematlija ne uči nikako, a po trećem je preporučljivo da je uči. Ibnul-Arebi na kraju kaže da je najispravnije mišljenje – po njemu – da je to vadžib.
Ibni-Musejjeb, Ebu-Hanife, Muhammed i Ahmed po jednoj verziji, Sevri i Evza'i po jednoj predaji, te Abdullah b. Vehb i Ešheb kažu: "Ko za imamom klanja, neće ništa od Kur'ana učiti na stajanju pa ni Fatihe."
Hanefije svoj stav potkrepljuju ajetom: "Fakreu ma tjessere minel Kur'ani!", tj. "Učite u namazu ono što možete iz Kur'ana!"
Vrijedna je pažnje predaja Džabira b. Abdullaha, Ibn-Omera, Ebu-Seida Hudrija, Ebu-Hurejre, Ibn-Abbasa i Enesa b. Malika. "Ko klanja za imamom, učenje imamovo je istovremeno i njegovo učenje." Ovu izjavu zabilježili su Ibn-Madže i Darekutni u svojim *Sunenima* i Taberani u svom *Evsatu* uz neznatnu razliku teksta, te Ibn-Hibban u svom *Sahihu*. Slične izjave dalo je više od osamdeset ashaba, a pisac *El-Hidaje* kaže da je mišljenje apsolutne većine ashaba, da džematlija klanjajući za imamom ne treba ništa učiti iz Kur'ana.

757. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Beššar, njemu Jahja prenoseći od Ubejdullaha, ovome rekao Seid b. Ebu-Seid koji je čuo od svoga oca, a on od Ebu-Hurejre da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, unišao u džamiju, a za njim jedan čovjek, klanjao (dva rekata), a onda poselamio Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem. On mu je otpozdravio i rekao: "Vrati se i ponovo klanjaj, (jer nisi uredno klanjao!)" On se povratio i klanjao kao i ranije, došao i poselamio Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, a on mu je (opet) rekao: "Vrati se i ponovo klanjaj, jer nisi klanjao kako treba." Poslije trećeg upozorenja on reče: "Tako mi Onoga koji te je s Istinom poslao, ja ne znam bolje, pa pouči me!" Tada Alejhisselam reče:
"Kada stupiš u namaz, izgovori tekbir, onda prouči iz Kur'ana što ti je lahko pa se sagni na ruku' da se na njemu potpuno smiriš, tada se podigni da se na stajanju potpuno ispraviš, zatim se spusti na sedždu da se na njoj smiriš i onda se podigni na sjedenje tako da se potpuno smiriš! Tako radi u svakom namazu (bio on farz ili nafila)!"[3]

٧٥٧. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ بَشَّارٍ قَالَ حَدَّثَنَا يَحْيَى عَنْ عُبَيْدِ اللهِ قَالَ حَدَّثَنِي سَعِيدُ بْنُ أَبِي سَعِيدٍ عَنْ أَبِيهِ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ أَنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ دَخَلَ الْمَسْجِدَ فَدَخَلَ رَجُلٌ فَصَلَّى فَسَلَّمَ عَلَى النَّبِيِّ ﷺ فَرَدَّ وَقَالَ ارْجِعْ فَصَلِّ فَإِنَّكَ لَمْ تُصَلِّ فَرَجَعَ يُصَلِّي كَمَا صَلَّى ثُمَّ جَاءَ فَسَلَّمَ عَلَى النَّبِيِّ ﷺ فَقَالَ ارْجِعْ فَصَلِّ فَإِنَّكَ لَمْ تُصَلِّ ثَلَاثًا فَقَالَ وَالَّذِي بَعَثَكَ بِالْحَقِّ مَا أُحْسِنُ غَيْرَهُ فَعَلِّمْنِي فَقَالَ إِذَا قُمْتَ إِلَى الصَّلَاةِ فَكَبِّرْ ثُمَّ اقْرَأْ مَا تَيَسَّرَ مَعَكَ مِنَ الْقُرْآنِ ثُمَّ ارْكَعْ حَتَّى تَطْمَئِنَّ رَاكِعًا ثُمَّ ارْفَعْ حَتَّى تَعْدِلَ قَائِمًا ثُمَّ اسْجُدْ حَتَّى تَطْمَئِنَّ سَاجِدًا ثُمَّ ارْفَعْ حَتَّى تَطْمَئِنَّ جَالِسًا وَافْعَلْ ذَلِكَ فِي صَلَاتِكَ كُلِّهَا.

Abdullah b. Jakub u svom "Kešful-Esraru" navodi da je Abdullah b. Zejd prenoseći od svoga oca rekao: "Deset ashaba zabranjivalo je učenje Kur'ana u namazu onom ko ga klanja za imamom, a to su: Ebu-Bekr, Omer, Osman, Alija, Abdurrahman b. Avf, Sa'd b. Ebu-Vekkas, Abdullah b. Mes'ud, Zejd b. Sabit, Abdullah b. Omer i Abdullah b. Abbas.
Halifa Alija, radijallahu anhu, kaže: "Ko klanjajući za imamom uči Kur'an, on nije na *fitretu*," tj. islamu ili sunnetu Alejhisselamovu.

3 U dnevnim namazima, izuzimajući džumu i bajramske namaze, Kur'an se uči u sebi i ko bi ga učio naglas, treba – po hanefijskom mezhebu – učiniti sehvi-sedždu.
Iz hadisa se može zaključiti:
– otpozdravljanje spada u obligatne dužnosti (vadžib);
– neznanje nije isprika za nepravilan rad;
– obligatna je dužnost (farz) otpočeti namaz s uobičajenim tekbirom i na nogama proučiti štogod iz Kur'ana;
– vadžib je potpuno se smiriti na ruku'u i sedždi.
Preneseno je da je halifa Alija, radijallahu anhu, naređivao da se na prva dva rekata podne i ikindije uči Fatiha i još po jedna sura, a na zadnja dva rekata samo Fatiha.
Sufjan Sevri kaže: "Uči Fatihu i suru na prva dva rekata četverorekatnih farz-namaza, a na zadnja dva rekata samo Fatihu ili slavljenje Allaha (riječima subhanallah) u dužini Fatihe. Što god od toga uradiš dovoljno ti je, iako mi je draže da se na zadnja dva rekata izgovara subhanallah."
Preneseno je da Ibn-Mes'ud nije ništa učio na posljednja dva rekata farza podne i ikindijskog namaza.
Hilal b. Sinan klanjao je pokraj Abdullaha b. Jezida i čuo gdje uči tespih na posljednja dva rekata farza podne i ikindije.
Iz izloženog se vidi da učenje Fatihe u namazu spada u vadžib dužnosti i, ko je ispusti, treba učiniti sehvi-sedždu;

758. PRIČAO NAM JE Ebu-Nu‘man, njemu Ebu-Avane prenoseći od Abdul-Melika b. Umejra, on od Džabira b. Semure da je Sa‘d rekao: “Klanjao sam im namaz poput namaza Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem – podne i ikindiju – i nisam od njega ništa oduzimao; dugo bih ostao na prva dva rekata, a skraćivao bih druga dva.” Omer mu reče: “To se o tebi i misli.”

٧٥٨. حَدَّثَنَا أَبُو النُّعْمَانِ حَدَّثَنَا أَبُو عَوَانَةَ عَنْ عَبْدِالْمَلِكِ بْنِ عُمَيْرٍ عَنْ جَابِرِ بْنِ سَمُرَةَ قَالَ قَالَ سَعْدٌ كُنْتُ أُصَلِّي بِهِمْ صَلاَةَ رَسُولِ اللهِ ﷺ صَلاَتَيِ الْعَشِيِّ لاَ أَخْرِمُ عَنْهَا أَرْكُدُ فِي الأُولَيَيْنِ وَأَحْذِفُ فِي الأُخْرَيَيْنِ فَقَالَ عُمَرُ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ ذَلِكَ الظَّنُّ بِكَ .

UČENJE KUR’ANA U PODNE-NAMAZU

بَابُ الْقِرَاءَةِ فِي الظُّهْرِ

759. PRIČAO NAM JE Ebu-Nu‘ajm, njemu Šejbani prenoseći od Jahjaa, on od Abdullaha b. Ebu-Katade, a on od svoga oca, da je rekao: “Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, učio bi na prva dva rekata (farza) podne-namaza početnu kur’ansku suru (Fatihu) i još dvije sure: na prvom bi rekatu duljio, a na drugom kratio učenje i ponekad bi se ti ajeti i čuli. U ikindiji bi učio Fatihu i još dvije sure i duljio je učenje na prvom rekatu, a duljio je i na prvom rekatu sabahskog namaza, a kratio na drugom.”

٧٥٩. حَدَّثَنَا أَبُو نُعَيْمٍ قَالَ حَدَّثَنَا شَيْبَانُ عَنْ يَحْيَى عَنْ عَبْدِاللهِ بْنِ أَبِي قَتَادَةَ عَنْ أَبِيهِ قَالَ كَانَ النَّبِيُّ ﷺ يَقْرَأُ فِي الرَّكْعَتَيْنِ الأُولَيَيْنِ مِنْ صَلاَةِ الظُّهْرِ بِفَاتِحَةِ الْكِتَابِ وَسُورَتَيْنِ يُطَوِّلُ فِي الأُولَى وَيُقَصِّرُ فِي الثَّانِيَةِ وَيُسْمِعُ الآيَةَ أَحْيَانًا وَكَانَ يَقْرَأُ فِي الْعَصْرِ بِفَاتِحَةِ الْكِتَابِ وَسُورَتَيْنِ وَكَانَ يُطَوِّلُ فِي الأُولَى وَكَانَ يُطَوِّلُ فِي الرَّكْعَةِ الأُولَى مِنْ صَلاَةِ الصُّبْحِ وَيُقَصِّرُ فِي الثَّانِيَةِ .

– poremećaj redoslijeda osnovnih dijelova namaza ili zaboravljanje kojeg od njih kvari namaz i treba ga obnoviti;
– upućivati na dobro, a odvraćati ljude od zla dužnost je svakog muslimana;
– strankama se odgovara kratko i jasno;
– učene ljude treba slušati i slijediti.

Kadi Ijad smatra da navedeni hadis služi kao protuargument onim koji misle da se u namazu može učiti prijevod Kur’ana na nearapskom jeziku. Podvojena mišljenja nastaju zbog raznolikog shvatanja naziva i imena Kur’ana. Jedni apologetičari kažu: “Kur’an je ime samo za sadržaj”, a drugi “za ime i za sadržaj zajedno” u kom slučaju prijevod Kur’ana nije isto što i Kur’an na arapskom jeziku. Prvi svoj stav dokazuju ajetom “Innehu le fi zuburil-evvelin”, tj. “Kur’an je bio i u ranijim objavama”, a zna se da te objave nisu bile na arapskom jeziku. Allahova objava poslana Davudu zvala se Zebur, Musau Tevrat, Isau Indžil, a Muhammedu, sallallahu alejhi ve sellem, Kur’an.

760. PRIČAO NAM JE Umer b. Hafs, njemu njegov otac, ovome A'meš kome je saopćio Umare prenoseći od Ebu-Ma'mera, da je rekao:
– Pitali smo Habbaba da li bi Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, učio Kur'an u podnevskom i ikindijskom namazu?
– Da – odgovorio je.
– Po čemu ste to saznali? – upitali smo.
– Po kretanjima njegove brade – odgovorio je (Habbab).[1]

٧٦٠. حَدَّثَنَا عُمَرُ بْنُ حَفْصٍ قَالَ حَدَّثَنَا أَبِي قَالَ حَدَّثَنَا الأَعْمَشُ حَدَّثَنِي عُمَارَةُ عَنْ أَبِي مَعْمَرٍ قَالَ سَأَلْنَا خَبَّابًا أَكَانَ النَّبِيُّ ﷺ يَقْرَأُ فِي الظُّهْرِ وَالْعَصْرِ قَالَ نَعَمْ قُلْنَا بِأَيِّ شَيْءٍ كُنْتُمْ تَعْرِفُونَ قَالَ بِاضْطِرَابِ لِحْيَتِهِ .

UČENJE KUR'ANA U IKINDIJI (NAMAZU)

باب الْقِرَاءَةِ فِي الْعَصْرِ

761. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Jusuf, njemu Sufjan prenoseći od A'meša, on od Umare b. Umejra, a ovaj od Ebu-Ma'mera, koji je rekao da je Habbaba b. Eretta pitao:
– Da li Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, učaše (Kur'an) u podne i ikindiji (namazu)?
– Da – odgovorio je.
– Po čemu ste saznali da je učio? – upitao sam (kaže Ebu-Ma'mer).
– Po drmanju njegove brade – odgovorio je (Habbab).

٧٦١. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ يُوسُفَ قَالَ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ عَنِ الأَعْمَشِ عَنْ عُمَارَةَ بْنِ عُمَيْرٍ عَنْ أَبِي مَعْمَرٍ قَالَ قُلْتُ لِخَبَّابِ بْنِ الأَرَتِّ أَكَانَ النَّبِيُّ ﷺ يَقْرَأُ فِي الظُّهْرِ وَالْعَصْرِ قَالَ نَعَمْ قَالَ قُلْتُ بِأَيِّ شَيْءٍ كُنْتُمْ تَعْلَمُونَ قِرَاءَتَهُ قَالَ بِاضْطِرَابِ لِحْيَتِهِ .

762. PRIČAO NAM JE Mekki b. Ibrahim prenoseći od Hišama, on od Jahjaa b. Ebu-Kesira, ovaj od Abdullaha b. Ebu-Katade, a on opet od svoga oca, da je rekao:
"Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, učio bi na dva (prva) rekata podne i ikindije Fatihu i po jednu suru, a čuli smo i poneki ajet."

٧٦٢. حَدَّثَنَا الْمَكِّيُّ بْنُ إِبْرَاهِيمَ عَنْ هِشَامٍ عَنْ يَحْيَى بْنِ أَبِي كَثِيرٍ عَنْ عَبْدِ اللهِ بْنِ أَبِي قَتَادَةَ عَنْ أَبِيهِ قَالَ كَانَ النَّبِيُّ ﷺ يَقْرَأُ فِي الرَّكْعَتَيْنِ مِنَ الظُّهْرِ وَالْعَصْرِ بِفَاتِحَةِ الْكِتَابِ وَسُورَةٍ سُورَةٍ وَيُسْمِعُنَا الآيَةَ أَحْيَانًا .

1 Iz hadisa se može zaključiti:
– dužnost je učiti Fatihu na prva dva rekata namaza koji imaju tri ili četiri rekata, te uz Fatihu dodati još i suru. Mustehab je učiti cijele kraće sure, i to je bolje nego učiti odlomke približne dužine iz dugih sura. Učenje Kur'ana u namazu u sebi, nije uvjet za valjanost namaza, već je sunnet i potrebno je držati se ustaljene prakse;
– imam Muhammed i neki pravnici šafijske škole smatraju da prvi rekat svih namaza treba biti nešto duži od drugog rekata. Ebu-Hanife i imam Jusuf drže da oba prva rekata mogu biti podjednako duga, samo kod sabahskog farza prvi rekat treba biti duži od drugoga, jer je to vrijeme spavanja i treba oduljiti da bi svijet u većem broju stigao na taj rekat i klanjao ga zajedno s imamom;
– punovažan je sud donesen na osnovu vanjskih indicija.

UČENJE KUR'ANA U AKŠAM-NAMAZU

بَاب الْقِرَاءَةِ فِي الْمَغْرِبِ

763. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Jusuf, njega obavijestio Malik prenoseći od Ibnu-Šihaba, on od Ubejdullaha b. Abdullaha b. Utbe, a ovaj od Ibn-Abbasa, radijallahu anhuma, da je rekao:
Majka Fadlova čula je (Ibn-Abbasa) gdje uči: "Vel-murselati 'urfen…" pa je rekla: "Sinak, Allaha mi, s tvojim učenjem ove sure, podsjetio si me da je ona posljednja sura, koju sam čula od Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, gdje je uči u akšam-namazu."

٧٦٣. حَدَّثَنَا عَبْدُاللهِ بْنُ يُوسُفَ قَالَ أَخْبَرَنَا مَالِكٌ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ عَنْ عُبَيْدِاللهِ بْنِ عَبْدِاللهِ ابْنِ عُتْبَةَ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا أَنَّهُ قَالَ إِنَّ أُمَّ الْفَضْلِ سَمِعَتْهُ وَهُوَ يَقْرَأُ وَالْمُرْسَلَاتِ عُرْفًا فَقَالَتْ يَا بُنَيَّ وَاللهِ لَقَدْ ذَكَّرْتَنِي بِقِرَاءَتِكَ هَذِهِ السُّورَةَ إِنَّهَا لَآخِرُ مَا سَمِعْتُ مِنْ رَسُولِ اللهِ ﷺ يَقْرَأُ بِهَا فِي الْمَغْرِبِ.

764. PRIČAO NAM JE Ebu-Asim prenoseći od Ibn-Džurejdža, on od Ibn-Ebu-Mulejke, ovaj od Urve b. Zubejra, a on od Mervana b. Hakema, koji kaže da ga je Zejd b. Sabit pitao:
"Šta je tebi, ti učiš u akšamu kratke sure, a ja sam čuo Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, gdje od dvije duge sure uči onu dužu. (El-A'raf)"[1]

٧٦٤. حَدَّثَنَا أَبُو عَاصِمٍ عَنِ ابْنِ جُرَيْجٍ عَنِ ابْنِ أَبِي مُلَيْكَةَ عَنْ عُرْوَةَ بْنِ الزُّبَيْرِ عَنْ مَرْوَانَ ابْنِ الْحَكَمِ قَالَ قَالَ لِي زَيْدُ بْنُ ثَابِتٍ مَا لَكَ تَقْرَأُ فِي الْمَغْرِبِ بِقِصَارٍ وَقَدْ سَمِعْتُ النَّبِيَّ ﷺ يَقْرَأُ بِطُولَى الطُّولَيَيْنِ.

---

1 Sure koje imaju puno stanki ili kratkih ajeta dijele se u tri kategorije: *Kissarul-mufessal* – od sure El-Bejjine, pa do kraja Kur'ana, *evsatul-mufessal* – od sure El-Burudž, pa do sure El-Bejjine i *tulul-mufessal* – od sure Muhammed ili El-Feth, pa do sure El-Burudž.
Čini se da je Alejhisselam u gornjem slučaju proučio samo prvi dio El-A'raf sure, jer se iz izloženog zna da je on na akšamu učio kraće sure.
Ebu-Hanife, Malik, Šafija i najveći broj pravnika preporučuju učenje u akšamu sura navedenih pri kraju Kur'ana, tj. *kisarul-mufessal*.
Tirmizi navodi da je po mišljenju Malika pokuđeno učiti duge sure u akšam-namazu, a učenje kratkih sura preporučuju: Ebu-Hanife, Tahavi, Sevri, Neha'i, Abdullah b. Mubarek, Ebu-Jusuf, Muhammed, Ahmed, Malik i Ishak.
Abdullah b. Omer, radijallahu anhuma, prenosi da je Alejhisselam počesto učio na farzu akšama sure "El-Kafirun" i "El-Ihlas".
Bezzar u svom *Musnedu* navodi da je Alejhisselam jednom prilikom na akšamu i jaciji učio sure "Vel-lejli iza jagša" i "Ved-duha…", a u podne i ikindiji "Sebbi-hisme rabbikel-a'la…" i "Hel etake hadisul-gašije…"
Mnogi su ashabi učili na akšamu što kraće sure.

GLASNO UČENJE KUR'ANA U AKŠAM-NAMAZU

باب الْجَهْرِ فِي الْمَغْرِبِ

765. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Jusuf, njega obavijestio Malik prenoseći od Ibni-Šihaba, on od Muhammeda b. Džubejra b. Mut'ima, a ovaj od svoga oca, da je rekao:
"Čuo sam Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, kako je u akšam-namazu učio Et-Tur (suru)."[2]

٧٦٥. حَدَّثَنَا عَبْدُاللهِ بْنُ يُوسُفَ قَالَ أَخْبَرَنَا مَالِكٌ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ جُبَيْرِ بْنِ مُطْعِمٍ عَنْ أَبِيهِ قَالَ سَمِعْتُ رَسُولَ اللهِ ﷺ قَرَأَ فِي الْمَغْرِبِ بِالطُّورِ.

GLASNO UČENJE KUR'ANA U JACIJI

باب الْجَهْرِ فِي الْعِشَاءِ

766. PRIČAO NAM JE Ebu-Nu'man, njemu Mu'temir prenoseći od svoga oca, on od Bekra (b. Abdullaha), a ovaj od Ebu-Rafija, da je rekao:
– Klanjao sam jaciju sa Ebu-Hurejrom. Učio je "Izes-semaun šekkat..." i učinio sedždu. Ja sam to primijetio, a on reče: "Činio sam ovu sedždu za Ebu-Kasimom (Alejhisselamom), sallallahu alejhi ve sellem, i činit ću ovu sedždu sve dok se s njim ne sastanem."[3]

٧٦٦. حَدَّثَنَا أَبُو النُّعْمَانِ قَالَ حَدَّثَنَا مُعْتَمِرٌ عَنْ أَبِيهِ عَنْ بَكْرٍ عَنْ أَبِي رَافِعٍ قَالَ صَلَّيْتُ مَعَ أَبِي هُرَيْرَةَ الْعَتَمَةَ فَقَرَأَ إِذَا السَّمَاءُ انْشَقَّتْ فَسَجَدَ فَقُلْتُ لَهُ قَالَ سَجَدْتُ خَلْفَ أَبِي الْقَاسِمِ ﷺ فَلَا أَزَالُ أَسْجُدُ بِهَا حَتَّى أَلْقَاهُ.

767. PRIČAO NAM JE Ebul-Velid, njemu Šu'be prenoseći od Adijja i rekao:
– Čuo sam Beraa da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, bio na jednom putovanju i na jednom od dva rekata jacije (prvom) učio naglas "Vet-tini vez-zejtuni..."[4]

٧٦٧. حَدَّثَنَا أَبُو الْوَلِيدِ قَالَ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ عَنْ عَدِيٍّ قَالَ سَمِعْتُ الْبَرَاءَ أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ كَانَ فِي سَفَرٍ فَقَرَأَ فِي الْعِشَاءِ فِي إِحْدَى الرَّكْعَتَيْنِ بِالتِّينِ وَالزَّيْتُونِ.

---

2 Iz hadisa se može zaključiti:
– Kur'an se uči naglas u prva dva rekata akšamskog farza. Ako imam ovo učenje obavi u sebi namjerno, izostavio je sunnet, a ako iz zaborava, treba učiniti sehvi-sedždu;
– Alejhisselam je u navedenom slučaju proučio dio poglavlja Et-Tur. Dužinu učenja Kur'ana podešavao je prema sastavu prisutnih u obredu;
– dužina učenja Kur'ana u svakom obredu treba biti umjerena i privlačna za ljude.

3 Iz hadisa se može zaključiti:
– pri učenju poglavlja "El-Inšikak" treba učiniti sedždu, bilo po proučenom 21. ajetu u kome se sedžda izričito spominje, bilo poslije proučenog čitavog poglavlja;
– dozvoljeno je Alejhisselama nazivati nadimkom Ebul-Kasim, što znači otac Kasima.

4 Iz hadisa se može zaključiti:

UČENJE U JACIJI (POGLAVLJE) U KOME IMA SEDŽDA

باب الْقِرَاءَةِ فِي الْعِشَاءِ بِالسَّجْدَةِ

768. PRIČAO NAM JE Musedded, njemu Jezid b. Zurej‘, a ovome Tejmi prenoseći od Bekra, ovaj do Ebu-Rafija, da je kazao:
– Klanjao sam jaciju za Ebu-Hurejrom. Učio je "Izes-semaun-šekkat..." i učinio sedždu.
– Šta je to? – upitah.
– Činio sam je (klanjajući) još za Ebul-Kasimom, sallallahu alejhi ve sellem, i činit ću je stalno sve dok ga ne susretnem – rekao je on.

٧٦٨. حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ قَالَ حَدَّثَنَا يَزِيدُ بْنُ زُرَيْعٍ قَالَ حَدَّثَنِي التَّيْمِيُّ عَنْ بَكْرٍ عَنْ أَبِي رَافِعٍ قَالَ صَلَّيْتُ مَعَ أَبِي هُرَيْرَةَ الْعَتَمَةَ فَقَرَأَ إِذَا السَّمَاءُ انْشَقَّتْ فَسَجَدَ فَقُلْتُ مَا هَذِهِ قَالَ سَجَدْتُ بِهَا خَلْفَ أَبِي الْقَاسِمِ ﷺ فَلَا أَزَالُ أَسْجُدُ بِهَا حَتَّى أَلْقَاهُ .

UČENJE KUR'ANA U JACIJA-NAMAZU

باب الْقِرَاءَةِ فِي الْعِشَاءِ

769. PRIČAO NAM JE Hallad b. Jahja, njemu Mis‘ar, ovome Adijj b. Sabit, on čuo od Beraa, radijallahu anhu, gdje govori:
"Čuo sam Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, kako u jaciji (naglas) uči 'Vettini vezzejtuni...' i nisam čuo nikoga da ima ljepši glas i da bolje uči od njega."

٧٦٩. حَدَّثَنَا خَلَّادُ بْنُ يَحْيَى قَالَ حَدَّثَنَا مِسْعَرٌ قَالَ حَدَّثَنَا عَدِيُّ بْنُ ثَابِتٍ سَمِعَ الْبَرَاءَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ سَمِعْتُ النَّبِيَّ ﷺ يَقْرَأُ وَالتِّينِ وَالزَّيْتُونِ فِي الْعِشَاءِ وَمَا سَمِعْتُ أَحَدًا أَحْسَنَ صَوْتًا مِنْهُ أَوْ قِرَاءَةً .

DUŽE SE UČI U PRVA DVA REKATA A KRAĆE U ZADNJA DVA

باب يُطَوِّلُ فِي الْأُولَيَيْنِ وَيَحْذِفُ فِي الْأُخْرَيَيْنِ

770. PRIČAO NAM JE Sulejman b. Harb, njemu Šu‘be prenoseći od Ebu-Avna (Muhammeda b. Abdullaha Sekafija), koji je čuo Džabira b. Semura, kako je saopćio da je Omer rekao Sa‘du:
– Tuže se na tebe za sve pa i za namaz?
– Ja oduljim učenje Kur'ana u prva dva (rekata), a kraće učim u posljednja dva, i ne kratim ništa od

٧٧٠. حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ حَرْبٍ قَالَ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ عَنْ أَبِي عَوْنٍ مُحَمَّدِ بْنِ عُبَيْدِاللهِ الثَّقَفِيِّ قَالَ سَمِعْتُ جَابِرَ بْنَ سَمُرَةَ قَالَ قَالَ عُمَرُ لِسَعْدٍ لَقَدْ شَكَوْكَ فِي كُلِّ شَيْءٍ حَتَّى الصَّلَاةِ قَالَ أَمَّا أَنَا فَأَمُدُّ فِي الْأُولَيَيْنِ

– u prva dva rekata farza jacije imam uči Kur'an naglas.
Prenosi se od imama Malika da se na jaciji uči poglavlje "El-Hakka" i druga njegove dužine, halifa Osman, radijallahu anhu, poglavlje "En-Nedžm", a Ebu-Hurejra, radijallahu anhu, "El-Adijat".
Pravnici hanefijske škole preporučuju u zimsko doba učenje Kur'ana u farzu sabaha od oko stotinu ajeta, u ljetno oko četrdeset, a u jesenje pedeset do šezdeset, ne računajući El-Fatihu, dok u podne i ikindiji preporučuju za oko dvadeset ajeta manje.

namaza koji sam klanjao za Allahovim Poslanikom, sallallahu alejhi ve sellem.
– Istinu si rekao, kazao je Omer, to je (neopravdano) mišljenje o tebi, ili je rekao: ... moje mišljenje o tebi.

وَأَحْذِفُ فِي الْأُخْرَيَيْنِ وَلَا آلُو مَا اقْتَدَيْتُ بِهِ مِنْ صَلَاةِ رَسُولِ اللهِ ﷺ قَالَ صَدَقْتَ ذَاكَ الظَّنُّ بِكَ أَوْ ظَنِّي بِكَ .

UČENJE KUR'ANA NA SABAHU

بَاب الْقِرَاءَةِ فِي الْفَجْرِ

Ummu-Selema je rekla: "Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, učio je u (sabahu) poglavlje 'Et-Tur'."

وَقَالَتْ أُمُّ سَلَمَةَ قَرَأَ النَّبِيُّ ﷺ بِالطُّورِ .

771. PRIČAO NAM JE Adem, njemu Šu'be, a ovome Sejjar b. Selem, koji je rekao:
– Unišli smo ja i moj otac kod Ebu-Berze Eslemija i pitali ga o vremenu (obligatnih) namaza i on je odgovorio: "Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, klanjao je podne kada bi sunce krenulo sa zenita; ikindiju kako bi se čovjek mogao vratiti do nakraj Medine, a sunce još jako sijaše. Zaboravio sam šta je rekao u vezi s akšamom (kaže Sejjar). Za odgađanje jacije do iza prve trećine noći nije mario, nije volio spavati prije jacije, niti sijeljenje iza jacije. Sabah bi klanjao tako da bi džematlija, kada bi se predao selam, prepoznao svoga druga (pokraj sebe). Na oba rekata, ili je rekao – na jednom od njih učio bi (naglas) od 60 do 100 ajeta."[1]

٧٧١. حَدَّثَنَا آدَمُ قَالَ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ قَالَ حَدَّثَنَا سَيَّارُ بْنُ سَلَامَةَ قَالَ دَخَلْتُ أَنَا وَأَبِي عَلَى أَبِي بَرْزَةَ الْأَسْلَمِيِّ فَسَأَلْنَاهُ عَنْ وَقْتِ الصَّلَوَاتِ فَقَالَ كَانَ النَّبِيُّ ﷺ يُصَلِّي الظُّهْرَ حِينَ تَزُولُ الشَّمْسُ وَالْعَصْرَ وَيَرْجِعُ الرَّجُلُ إِلَى أَقْصَى الْمَدِينَةِ وَالشَّمْسُ حَيَّةٌ وَنَسِيتُ مَا قَالَ فِي الْمَغْرِبِ وَلَا يُبَالِي بِتَأْخِيرِ الْعِشَاءِ إِلَى ثُلُثِ اللَّيْلِ وَلَا يُحِبُّ النَّوْمَ قَبْلَهَا وَلَا الْحَدِيثَ بَعْدَهَا وَيُصَلِّي الصُّبْحَ فَيَنْصَرِفُ الرَّجُلُ فَيَعْرِفُ جَلِيسَهُ وَكَانَ يَقْرَأُ فِي الرَّكْعَتَيْنِ أَوْ إِحْدَاهُمَا مَا بَيْنَ السِّتِّينَ إِلَى الْمِائَةِ .

---

1 Drugi muhaddisi zabilježili su detaljnije izjave ashaba. Ebu-Davud iznosi da je Amr b. Hurejs, rekao: "Kao da sada slušam Alejhisselama kako u sabah-namazu uči: Fe la uksimu bil-hunnesil-dževaril-kunnes (tj. poglavlje El-Kuvviret)."
Muslim u svom *Sahihu* navodi izjavu Kutba b. Malika, da je Alejhisselam učio u sabahu poglavlje Kaf.
Abdullah Ibn-Omer, radijallahu anhuma, kaže: "Vjerovjesnik nam je naređivao da prilikom imamljenja učimo kraće sure, iako je on ponekad u sabah-namazu učio poglavlje Es-Saffat. Ta sura ima 132 ajeta."
Tirmizi u svojoj hadiskoj zbirci navodi da je Alejhisselam jednom u sabahu učio poglavlje El-Vaki'a, a drugi put 60 do 100 ajeta neke druge sure.
Bejheki bilježi da je halifa Omer, radijallahu anhu, jednom na sabahu učio poglavlje Er-Ra'd i Li ilafi kurejš, a Ebu-Bekr poglavlje El-Bekare. Na dan kada je uboden halifa Omer, radijallahu anhu, u sabah-namazu imamio je Ibni-Avf i učio poglavlja En-Nasr i El-Kevser. Spominje se da je Omer učio u sabahu poglavlja Junus i Hud, Osman poglavlja Jusuf i El-Kehf, a Alija El-Enbija.
Ibni-Šihab učaše na sabahu počesto poglavlja El-Mulk i El-Ihlas.
Prema izloženom imam u sabahskom farzu uči Kur'an naglas onoliko dugo koliko to odgovara prisutnim.

772. PRIČAO NAM JE Musedded, njemu Isma'il b. Ibrahim, njega obavijestio Ibni-Džurejdž, a ovoga Ata koji je čuo Ebu-Hurejru, radijallahu anhu, gdje kaže:
"(Kur'an) se uči u svakom namazu pa, gdje nam ga je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, učio, i mi ga vama učimo, a gdje nam ga je učio u sebi, i mi ga vama učimo u sebi. Ako na Fatihu ne dodaš ništa (iz Kur'ana), namaz ti je punovažan, a ako dodaš, to je bolje."[1]

٧٧٢. حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ قَالَ حَدَّثَنَا إِسْمَاعِيلُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ قَالَ أَخْبَرَنَا ابْنُ جُرَيْجٍ قَالَ أَخْبَرَنِي عَطَاءٌ أَنَّهُ سَمِعَ أَبَا هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ يَقُولُ فِي كُلِّ صَلَاةٍ يُقْرَأُ فَمَا أَسْمَعَنَا رَسُولُ اللهِ ﷺ أَسْمَعْنَاكُمْ وَمَا أَخْفَى عَنَّا أَخْفَيْنَا عَنْكُمْ وَإِنْ لَمْ تَزِدْ عَلَى أُمِّ الْقُرْآنِ أَجْزَأَتْ وَإِنْ زِدْتَ فَهُوَ خَيْرٌ.

GLASNO UČENJE KUR'ANA U SABAH-NAMAZU

بَابُ الْجَهْرِ بِقِرَاءَةِ صَلَاةِ الْفَجْرِ

Ummu-Selema je rekla: "Činila sam tavaf iza svijeta, a Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, učaše (u sabahu) poglavlje Et-Tur."

وَقَالَتْ أُمُّ سَلَمَةَ طُفْتُ وَرَاءَ النَّاسِ وَالنَّبِيُّ ﷺ يُصَلِّي وَيَقْرَأُ بِالطُّورِ.

---

1 Ahmed ibni Hanbel u svom *Musnedu* navodi kako je Ata kazao da je čuo Ebu-Hurejru gdje govori: "Kur'an se uči u svakom namazu. U kojim ga je namazima učio Alejhisselam naglas, i mi ga vama učimo naglas, a u kojima ga je učio u sebi, i mi ga vama učimo u sebi. Nema namaza bez učenja Kur'ana."
Muslim u svom *Sahihu* zabilježio je sljedeću izjavu Ebu-Hurejre: "Učenje Kur'ana ima u svakom namazu, i u kojima smo čuli da ga uči Alejhisselam naglas, i mi ga vama tako učimo, a u kojima ga je on učio u sebi, i mi ga vama učimo u sebi. Ko bude učio u namazu samo Fatihu, namaz mu je punovažan, a ko iza nje prouči još i suru, to mu je još bolje."
Slične izjave zabilježili su u svojim hadiskim zbirkama Nesai, Ebu-Davud i Tahavi.
Utvrđena je praksa da imam u dnevnim namazima uči Kur'an u sebi, a u noćnim naglas. Tahavi je zabilježio sljedeću izjavu Ebu-Hurejre: "Alejhisselam nam je imamio i u jednim namazima učio Kur'an naglas, a u drugim u sebi: naglas je učio u akšamu, jaciji, sabahu, džuma-namazu i bajramskim namazima, a u sebi učaše u podne, ikindiji, trećem rekatu akšama i u zadnja dva rekata jacije."
U namazu za kišu Kur'an se uči naglas po mišljenju Ebu-Jusufa, Muhammeda, Šafije i Ahmeda, a pri pomračenju Sunca i Mjeseca u sebi po mišljenju Ebu-Hanife i Muhammeda, dok Ebu-Jusuf i ovdje preporučuje glasno učenje. Šafija smatra da se pri pomračenju Sunca uči u sebi, a pri pomračenju Mjeseca naglas.
Vanjski smisao ukazuje na to da je mustehab Fatihi dodati i suru, ali to naši pravnici smatraju vadžibom. Ebu-Seid Hudri prenosi da je Alejhisselam rekao: "Nema namaza bez Fatihe i sure", a Tirmizi i Ibni-Madže navode da je on prenio Alejhisselamovu izjavu: "Ključ namaza je abdest, pristup mu je tekbir, a izlaz selam. Nema namaza onaj ko u njemu ne prouči Fatihu i suru, u farz-namazima i u drugim namazima."
Ibn-'Adijj bilježi da Ibn-Omer prenosi kako je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Farz-namaz nije valjan bez Fatihe i tri ili više ajeta. U njemu treba proučiti još tri ili više ajeta."
Po mišljenju pravnika hanefijske škole učenje Fatihe i uz nju još tri ili više ajeta u namazu spada u drugostepenu dužnost (vadžib), jer su svi hadisi koji govore o tome ahad-hadisi, a oni ne ukazuju na obligatnost (farz). Farz je učenje Kur'ana općenito, jer je u Kur'anu rečeno: "Učite iz Kur'ana ono što možete..."

773. PRIČAO NAM JE Musedded, njemu Ebu-Avane prenoseći od Ebu-Bišra, a ime mu je Džafer b. Ebu-Vahšijje, on od Seida b. Džubejra, a ovaj od Ibn-Abbasa, radijallahu anhuma, da je rekao:

– Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, krenuo je s jednom grupom svojih drugova na trg Ukaz, a šejtanima je već bila stavljena zabrana da slušaju nebeske vijesti (razgovor). Na njih su upućene i vatrene (plamteće) kugle i oni su se povratili svome narodu koji ih pitaše: "Šta vam je?" i oni odgovoriše: "Između nas i prisluškivanja nebeskog razgovora stavljena je zabrana i na nas su poslane vatrene (plamteće) kugle."

– Zapreka između vas i slušanja nebeskog razgovora nastala je samo zbog nekog novonastalog događaja – rekao im je njihov narod.

– Putujte po istocima i zapadima zemlje i izvidite šta je to što se isprijećilo između vas i prisluškivanja nebeskog razgovora!

Oni su se okrenuli i usmjerili prema Tihami do Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, a on bijaše tada u (dolini) Nahlu, namjeravajući da ide na trg Ukaz, klanjaše sa svojim drugovima sabah-namaz. Kada su čuli Kur'an, osluškivali su ga dugo i potom rekli: "Allaha mi, ovo je ono što je doprinijelo stavljanju zapreke između nas i prisluškivanja nebeskog razgovora!"

Kada su se povratili tamo svome narodu, kazali su: "Narode naš, mi smo čuli čudan Kur'an koji upućuje na Pravi put, mi ga vjerujemo i ne pripisujemo našem Gospodaru nikakvog druga." Tada Allah objavi svom Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem: "Kul uhije ilejje..." (tj. "Objavljeno mi je..."), a njemu je objavljena samo izjava džina.[2]

٧٧٣. حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ قَالَ حَدَّثَنَا أَبُو عَوَانَةَ عَنْ أَبِي بِشْرٍ هُوَ جَعْفَرُ بْنُ أَبِي وَحْشِيَّةَ عَنْ سَعِيدِ بْنِ جُبَيْرٍ عَنْ عَبْدِ اللهِ بْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا قَالَ انْطَلَقَ النَّبِيُّ ﷺ فِي طَائِفَةٍ مِنْ أَصْحَابِهِ عَامِدِينَ إِلَى سُوقِ عُكَاظٍ وَقَدْ حِيلَ بَيْنَ الشَّيَاطِينِ وَبَيْنَ خَبَرِ السَّمَاءِ وَأُرْسِلَتْ عَلَيْهِمُ الشُّهُبُ فَرَجَعَتِ الشَّيَاطِينُ إِلَى قَوْمِهِمْ فَقَالُوا مَا لَكُمْ فَقَالُوا حِيلَ بَيْنَنَا وَبَيْنَ خَبَرِ السَّمَاءِ وَأُرْسِلَتْ عَلَيْنَا الشُّهُبُ قَالُوا مَا حَالَ بَيْنَكُمْ وَبَيْنَ خَبَرِ السَّمَاءِ إِلَّا شَيْءٌ حَدَثَ فَاضْرِبُوا مَشَارِقَ الْأَرْضِ وَمَغَارِبَهَا فَانْظُرُوا مَا هَذَا الَّذِي حَالَ بَيْنَكُمْ وَبَيْنَ خَبَرِ السَّمَاءِ فَانْصَرَفَ أُولَئِكَ الَّذِينَ تَوَجَّهُوا نَحْوَ تِهَامَةَ إِلَى النَّبِيِّ ﷺ وَهُوَ بِنَخْلَةَ عَامِدِينَ إِلَى سُوقِ عُكَاظٍ وَهُوَ يُصَلِّي بِأَصْحَابِهِ صَلَاةَ الْفَجْرِ فَلَمَّا سَمِعُوا الْقُرْآنَ اسْتَمَعُوا لَهُ فَقَالُوا هَذَا وَاللهِ الَّذِي حَالَ بَيْنَكُمْ وَبَيْنَ خَبَرِ السَّمَاءِ فَهُنَالِكَ حِينَ رَجَعُوا إِلَى قَوْمِهِمْ وَقَالُوا يَا قَوْمَنَا (إِنَّا سَمِعْنَا قُرْآنًا عَجَبًا يَهْدِي إِلَى الرُّشْدِ فَآمَنَّا بِهِ وَلَنْ نُشْرِكَ بِرَبِّنَا أَحَدًا) فَأَنْزَلَ اللهُ عَلَى نَبِيِّهِ ﷺ (قُلْ أُوحِيَ إِلَيَّ أَنَّهُ اسْتَمَعَ نَفَرٌ مِنَ الْجِنِّ) وَإِنَّمَا أُوحِيَ إِلَيْهِ قَوْلُ الْجِنِّ .

---

2 Alejhisselam je vjerovjesnik upućen i džinima i ljudima i da je objavom Kur'ana džinima zabranjen pristup u više sfere.

Prema navodima u *Telvihu* postoji razilaženje o osnovi džina. Tako se od Hasana (Basrija) prenosi da su džini potomci Iblisovi i među njima ima vjernika i nevjernika, a nevjernici se zovu šejtani. Ibn-Abbas smatra da su džini potomci džina i nisu šejtani. Njih ima vjernika i nevjernika i oni umiru. Šejtani su, pak, potomci Iblisovi i umrijet će samo kada i Iblis.

Prema Ibn-Ishaku ovo je historijska činjenica. Alejhisselam razočaran razgovorima sa Sekif plemenom u

774. PRIČAO NAM JE Musedded, njemu Ismail, ovome Ejjub prenoseći od Ikrime, a ovaj od Ibn-Abbasa, da je rekao:
– Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, učio je naglas (u namazu) u kome mu je bilo naređeno, a šutio (u sebi učio) u kome mu je bilo naređeno.
"U tome te nije tvoj Gospodar zaboravio. Vi imate u Allahovom Poslaniku idealan primjer."[1]

٧٧٤. حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ قَالَ حَدَّثَنَا إِسْمَاعِيلُ قَالَ حَدَّثَنَا أَيُّوبُ عَنْ عِكْرِمَةَ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ قَالَ قَرَأَ النَّبِيُّ ﷺ فِيمَا أُمِرَ وَسَكَتَ فِيمَا أُمِرَ (وَمَا كَانَ رَبُّكَ نَسِيًّا) (لَقَدْ كَانَ لَكُمْ فِي رَسُولِ اللهِ أُسْوَةٌ حَسَنَةٌ).

SPAJANJE DVAJU POGLAVLJA NA JEDNOM REKATU UČENJE ZAVRŠNIH AJETA, UČENJE POGLAVLJA ISPRED PROUČENOG I UČENJE SAMO POČETNIH AJETA POGLAVLJA

باب الْجَمْعِ بَيْنَ السُّورَتَيْنِ فِي الرَّكْعَةِ وَالْقِرَاءَةِ بِالْخَوَاتِيمِ وَبِسُورَةٍ قَبْلَ سُورَةٍ وَبِأَوَّلِ سُورَةٍ

Spominje se od Abdullaha b. Saiba da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, učio u sabahu poglavlje El-Mu'minun i, kada je učeći došao do spominjanja Musaa i Haruna, ili Isaa, uhvatio ga je kašalj i sageo se na ruku'.
Omer je na prvom rekatu učio 120 ajeta iz poglavlja El-Bekare, a na drugom jedno poglavlje iz grupe sura, tzv. El-Mesani.
Ahnef (b. Kajs) učio je na prvom rekatu poglavlje El-Kehf, a na drugom poglavlje Jusuf ili Junus.
(Ahnef) je spominjao, kako je on za Omerom, radijallahu anhu, klanjao sabah sa ova dva poglavlja.
Ibn-Mes'ud je učio (na prvom rekatu) 40 prvih ajeta poglavlja El-Enfal, a na drugom poglavlje

وَيُذْكَرُ عَنْ عَبْدِاللهِ بْنِ السَّائِبِ قَرَأَ النَّبِيُّ ﷺ الْمُؤْمِنُونَ فِي الصُّبْحِ حَتَّى إِذَا جَاءَ ذِكْرُ مُوسَى وَهَارُونَ أَوْ ذِكْرُ عِيسَى أَخَذَتْهُ سَعْلَةٌ فَرَكَعَ وَقَرَأَ عُمَرُ فِي الرَّكْعَةِ الأُولَى بِمِائَةٍ وَعِشْرِينَ آيَةً مِنَ الْبَقَرَةِ وَفِي الثَّانِيَةِ بِسُورَةٍ مِنَ الْمَثَانِي وَقَرَأَ الأَحْنَفُ بِالْكَهْفِ فِي الأُولَى وَفِي الثَّانِيَةِ بِيُوسُفَ أَوْ يُونُسَ وَذَكَرَ أَنَّهُ صَلَّى مَعَ عُمَرَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ الصُّبْحَ بِهِمَا وَقَرَأَ ابْنُ مَسْعُودٍ بِأَرْبَعِينَ آيَةً مِنَ الأَنْفَالِ وَفِي الثَّانِيَةِ بِسُورَةٍ مِنَ الْمُفَصَّلِ وَقَالَ قَتَادَةُ فِيمَنْ يَقْرَأُ

Taifu vraćajući se za Mekku odsjeo je u dolini Nahl. Tu je prenoćio i zorom klanjao sabah-namaz. Tada je naišlo 7 džina iz mjesta Nesibejn, slušali su učenje Kur'ana, prenijeli to svome narodu i rekli da ga prihvataju, a odbacuju višeboštvo.
Vakidi navodi da je Alejhisselam otišao u Taif 27. ševvala 10. godine po poslanstvu. Tamo se zadržao oko 25 dana i vratio se u Mekku 23. zul-ka'deta. U rebiul-evvelu 11. godine po poslanstvu Alejhisselamu su došli neki džini iz Hadžuna i primili islam.
Postojanje džina negiraju mnogi filozofi, većina pristalica sekte kaderija, mu'tezilije, džehmije i dr.
Egzistencija džina, kao duhovnih bića, utvrđena je Kur'anom i hadisom.

1 Kur'an je ustavni zakon muslimana, a riječi i praksa Alejhisselama njegova nadopuna. On je bio uzor dosljedne primjene kur'anskih propisa. Negirati njegov rad i praksu isto je što i ne priznavati Kur'an.

سُورَةً وَاحِدَةً فِي رَكْعَتَيْنِ أَوْ يُرَدِّدُ سُورَةً وَاحِدَةً فِي رَكْعَتَيْنِ كُلٌّ كِتَابُ اللهِ .

od grupe kratkih poglavlja Kur'ana (El-Mufessal sure), a Katade kaže za onoga ko uči jednu suru (razdijeljenu) na dva rekata ili pak obnavlja jednu suru na oba rekata: "Sve je (to) Allahova Knjiga."

٧٧٤ م. وَقَالَ عُبَيْدُاللهِ عَنْ ثَابِتٍ عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ كَانَ رَجُلٌ مِنَ الأَنْصَارِ يَؤُمُّهُمْ فِي مَسْجِدِ قُبَاءٍ وَكَانَ كُلَّمَا افْتَتَحَ سُورَةً يَقْرَأُ بِهَا لَهُمْ فِي الصَّلَاةِ مِمَّا يَقْرَأُ بِهِ افْتَتَحَ بِ قُلْ هُوَ اللهُ أَحَدٌ حَتَّى يَفْرُغَ مِنْهَا ثُمَّ يَقْرَأُ سُورَةً أُخْرَى مَعَهَا وَكَانَ يَصْنَعُ ذَلِكَ فِي كُلِّ رَكْعَةٍ فَكَلَّمَهُ أَصْحَابُهُ فَقَالُوا إِنَّكَ تَفْتَتِحُ بِهَذِهِ السُّورَةِ ثُمَّ لَا تَرَى أَنَّهَا تُجْزِئُكَ حَتَّى تَقْرَأَ بِأُخْرَى فَإِمَّا تَقْرَأُ بِهَا وَإِمَّا أَنْ تَدَعَهَا وَتَقْرَأَ بِأُخْرَى فَقَالَ مَا أَنَا بِتَارِكِهَا إِنْ أَحْبَبْتُمْ أَنْ أَؤُمَّكُمْ بِذَلِكَ فَعَلْتُ وَإِنْ كَرِهْتُمْ تَرَكْتُكُمْ وَكَانُوا يَرَوْنَ أَنَّهُ مِنْ أَفْضَلِهِمْ وَكَرِهُوا أَنْ يَؤُمَّهُمْ غَيْرُهُ فَلَمَّا أَتَاهُمُ النَّبِيُّ ﷺ أَخْبَرُوهُ الْخَبَرَ فَقَالَ يَا فُلَانُ مَا يَمْنَعُكَ أَنْ تَفْعَلَ مَا يَأْمُرُكَ بِهِ أَصْحَابُكَ وَمَا يَحْمِلُكَ عَلَى لُزُومِ هَذِهِ السُّورَةِ فِي كُلِّ رَكْعَةٍ فَقَالَ إِنِّي أُحِبُّهَا فَقَالَ حُبُّكَ إِيَّاهَا أَدْخَلَكَ الْجَنَّةَ .

774. (ponovljen) Ubejdullah (b. Omer) prenoseći od Sabita, a on od Enesa b. Malika, radijallahu anhu, da je rekao:

– Jedan čovjek od ensarija imamio im je u džamiji u Kubau i, kada bi god otpočinjao suru koju bi prisutnim htio učiti u namazu u kome se uči naglas, otpočinjao bi je surom "Kulhuvel-lahu ehad..." i, kada bi je završio, učio bi drugu suru. To bi činio na svakom rekatu. Njegovi drugovi razgovarali su s njim o tome i rekli: "Uvijek otpočinješ učenje (Kur'ana) tim poglavljem. Ne misliš da ti je dovoljno za punovažnost namaza, pa učiš još i drugu suru. Uči samo nju ili je ostavi i uči neku drugu!"

– Ja je ne ostavljam, a vi, ako ste voljni da vam imamim eto tako, ja ću to i činiti a, ako to prezirete, ja ću vas ostaviti – rekao je.

Oni su smatrali da je on najbolji među njima i nisu htjeli da im imami neko drugi.

Kada im je došao Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, obavijestili su ga o tome i on je rekao: "O, ti taj i taj, šta te ometa da ne radiš onako kako ti tvoji drugovi traže i šta te nuka pa da učiš ovu suru obavezno na svakom rekatu?"

– Ja je volim – rekao je on.

– Tvoja ljubav prema njoj uvest će te u Džennet – rekao je (Alejhisselam).[2]

---

2 Iz izloženog se može zaključiti:
– na jednom rekatu mogu se učiti dvije pa i više sura, a dozvoljeno je uobičajiti određene sure učiti u jednim, a druge u drugim namazima;
– najbolje je klanjati za imamom koji je najpobožniji.
Po jednom mišljenju El-Mesani su poglavlja Kur'ana koja imaju manje od 100 ajeta.

775. PRIČAO NAM JE Adem, njemu Šu'be prenoseći od Amra b. Murre, koji je saopćio da je čuo Ebu-Vaila, da je rekao:
– Ibni-Mes'udu došao je jedan čovjek i rekao: "Jedne noći proučio sam El-Mufessal poglavlja na jednom rekatu."
– To je samo deklamovanje, poput deklamovanja pjesme – rekao je (Ibni-Mes'ud). Ja znam slična (po dužini) poglavlja koja je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, spajao i to po dva na svakom rekatu i spomenu 20 poglavlja El-Mufessal grupe.[1]

٧٧٥. حَدَّثَنَا آدَمُ قَالَ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ عَنْ عَمْرِو بْنِ مُرَّةَ قَالَ سَمِعْتُ أَبَا وَائِلٍ قَالَ جَاءَ رَجُلٌ إِلَى ابْنِ مَسْعُودٍ فَقَالَ قَرَأْتُ الْمُفَصَّلَ اللَّيْلَةَ فِي رَكْعَةٍ فَقَالَ هَذًّا كَهَذِّ الشِّعْرِ لَقَدْ عَرَفْتُ النَّظَائِرَ الَّتِي كَانَ النَّبِيُّ ﷺ يَقْرُنُ بَيْنَهُنَّ فَذَكَرَ عِشْرِينَ سُورَةً مِنَ الْمُفَصَّلِ سُورَتَيْنِ فِي كُلِّ رَكْعَةٍ .

KLANJAČ U ZADNJA DVA REKATA UČI (SAMO) FATIHU

بَاب يَقْرَأُ فِي الْأُخْرَيَيْنِ بِفَاتِحَةِ الْكِتَابِ

776. PRIČAO NAM JE Musa b. Ismail, njemu Hemmam prenoseći od Jahjaa, on od Abdullaha b. Ebu-Katade, a ovaj od svoga oca, da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, učio (u sebi) u prva dva rekata podneva "Fatihu" i dvije sure, a u dva zadnja samo "Fatihu". Ponekad bi učio tako da nam omogući da čujemo poneki ajet. U prvom rekatu učio bi duže, dok u drugom nije duljio, a tako i na ikindiji i na sabah-namazu.[2]

٧٧٦. حَدَّثَنَا مُوسَى بْنُ إِسْمَاعِيلَ قَالَ حَدَّثَنَا هَمَّامٌ عَنْ يَحْيَى عَنْ عَبْدِاللهِ بْنِ أَبِي قَتَادَةَ عَنْ أَبِيهِ أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ كَانَ يَقْرَأُ فِي الظُّهْرِ فِي الْأُولَيَيْنِ بِأُمِّ الْكِتَابِ وَسُورَتَيْنِ وَفِي الرَّكْعَتَيْنِ الْأُخْرَيَيْنِ بِأُمِّ الْكِتَابِ وَيُسْمِعُنَا الْآيَةَ وَيُطَوِّلُ فِي الرَّكْعَةِ الْأُولَى مَا لَا يُطَوِّلُ فِي الرَّكْعَةِ الثَّانِيَةِ وَهَكَذَا فِي الْعَصْرِ وَهَكَذَا فِي الصُّبْحِ .

1 Ibni-Mes'ud je drugom prilikom kazao da je Alejhisselam spajao poglavlja: Er-Rahman i En-Nedžm, El-Kamer i El-Hakka, Ez-Zarijat i Et-Tur, El-Vaki'a i Nun, El-Me'aridž i En-Nazi'at, El-Mutaffifin i 'Abese, En-Muzzemmil i El-Muddesir, Ed-Dehr i El-Kijame, El-Murselat i En-Nebe', i Et-Tekvir i Ed-Duha. Zabranjeno je Kur'an recitovati kao pjesmicu. Kur'an se uči s osjećajem poštovanja, razmišljanjem i po ustaljenim pravilima tedžvida.

2 Iz hadisa se može zaključiti:
– na zadnja dva rekata farz-namaza potrebno je učiti Fatihu. S obzirom na sadržaj drugih hadisa to nije strogo obligatna dužnost (farz). Ibni-Munzir prenosi da je halifa Ali, radijallahu anhu, rekao: "U prva dva rekata uči Kur'an, a u zadnja dva tespih!" Na osnovu izloženih hadisa pravnici hanefijske škole smatraju da je učenje Fatihe u namazu vadžib – drugostepena dužnost.

O ONOME KO JE UČIO KUR'AN U SEBI U PODNE I IKINDIJI

باب من خافت القراءة في الظهر والعصر

777. PRIČAO NAM JE Kutejbe b. Seid, njemu Džerir prenoseći od A'meša, on od Ummare b. Umejje, a ovaj od Ebu-Ma'mera:
– Pitao sam Habbaba je li Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, učio Kur'an u podne i ikindiji?
– Da – odgovori.
– Odakle si to znao? – primijetili smo.
– Po drmanju njegove brade – odgovori (Habbab).

٧٧٧. حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ بْنُ سَعِيدٍ قَالَ حَدَّثَنَا جَرِيرٌ عَنِ الْأَعْمَشِ عَنْ عُمَارَةَ بْنِ عُمَيْرٍ عَنْ أَبِي مَعْمَرٍ قُلْتُ لِخَبَّابٍ أَكَانَ رَسُولُ اللهِ ﷺ يَقْرَأُ فِي الظُّهْرِ وَالْعَصْرِ قَالَ نَعَمْ قُلْنَا مِنْ أَيْنَ عَلِمْتَ قَالَ بِاضْطِرَابِ لِحْيَتِهِ .

KADA IMAM OMOGUĆI DA SE ČUJE UČENJE AJETA

باب إذا أسمع الإمام الآية

778. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Jusuf, njemu Evza'i, ovome Jahja b. Ebu-Kesir, a ovaj čuo od Abdullaha b. Ebu-Katade koji je prenio od svoga oca, da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, učio Fatihu i s njom još po jednu suru na prva dva rekata podne i ikindije. Ponekad bi nam omogućavao da čujemo poneki ajet i duljio bi na prvom rekatu.

٧٧٨. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ يُوسُفَ حَدَّثَنَا الْأَوْزَاعِيُّ حَدَّثَنِي يَحْيَى بْنُ أَبِي كَثِيرٍ حَدَّثَنِي عَبْدُاللهِ بْنُ أَبِي قَتَادَةَ عَنْ أَبِيهِ أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ كَانَ يَقْرَأُ بِأُمِّ الْكِتَابِ وَسُورَةٍ مَعَهَا فِي الرَّكْعَتَيْنِ الْأُولَيَيْنِ مِنْ صَلَاةِ الظُّهْرِ وَصَلَاةِ الْعَصْرِ وَيُسْمِعُنَا الْآيَةَ أَحْيَانًا وَكَانَ يُطِيلُ فِي الرَّكْعَةِ الْأُولَى .

NA PRVOM REKATU UČI SE DUŽE

باب يطول في الركعة الأولى

779. PRIČAO NAM JE Ebu-Nu'ajm, njemu Hišam od Jahjaa b. Ebu-Kesira, on od Abdullaha b. Ebu-Katade, a ovaj od svoga oca, da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, duljio (učenje) na prvom rekatu podne-namaza, a kratio na drugom. To je tako radio i u sabah-namazu.

٧٧٩. حَدَّثَنَا أَبُو نُعَيْمٍ حَدَّثَنَا هِشَامٌ عَنْ يَحْيَى بْنِ أَبِي كَثِيرٍ عَنْ عَبْدِاللهِ بْنِ أَبِي قَتَادَةَ عَنْ أَبِيهِ أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ كَانَ يُطَوِّلُ فِي الرَّكْعَةِ الْأُولَى مِنْ صَلَاةِ الظُّهْرِ وَيُقَصِّرُ فِي الثَّانِيَةِ وَيَفْعَلُ ذَلِكَ فِي صَلَاةِ الصُّبْحِ .

IMAMOVO GLASNO IZGOVARANJE "AMIN"

بَاب جَهْرِ الْإِمَامِ بِالتَّأْمِينِ

Ata kaže: "Amin je dova."
Ibn Zubejr i oni iza njega izgovarali su "amin" toliko da je u džamiji odjekivalo.
Ebu-Hurejre dovikivao bi imamu: "Nemoj učiniti da mi prođe izgovaranje 'amin'!"
Nafi' kaže: "Ibn-Omer nije izostavljao izgovaranje 'amin' nego nukao ashabe na to. Od njega sam čuo da za to ima i nagrada."

وَقَالَ عَطَاءٌ آمِينَ دُعَاءٌ أَمَّنَ ابْنُ الزُّبَيْرِ وَمَنْ وَرَاءَهُ حَتَّى إِنَّ لِلْمَسْجِدِ لَلَجَّةً وَكَانَ أَبُو هُرَيْرَةَ يُنَادِي الْإِمَامَ لَا تَفُتْنِي بِآمِينَ وَقَالَ نَافِعٌ كَانَ ابْنُ عُمَرَ لَا يَدَعُهُ وَيَحُضُّهُمْ وَسَمِعْتُ مِنْهُ فِي ذَلِكَ خَبَرًا .

780. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Jusuf, njega obavijestio Malik prenoseći od Ibn-Šihaba, on od Seida b. Musejjeba i Ebu-Seleme b. Abdur-Rahmana da su ga njih dvojica izvijestili prenoseći od Ebu-Hurejre, da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
– Kada imam kaže "amin", kažite i vi! Onome, čiji se izgovor "amin" podudari s izgovorom "amin" od meleka, oprostit će mu se učinjeni manji grijesi (prema Allahu).
Ibni-Šihab je rekao: "I Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, izgovaraše 'amin'."[1]

٧٨٠. حَدَّثَنَا عَبْدُاللهِ بْنُ يُوسُفَ قَالَ أَخْبَرَنَا مَالِكٌ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ عَنْ سَعِيدِ بْنِ الْمُسَيَّبِ وَأَبِي سَلَمَةَ ابْنِ عَبْدِالرَّحْمَنِ أَنَّهُمَا أَخْبَرَاهُ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ قَالَ إِذَا أَمَّنَ الْإِمَامُ فَأَمِّنُوا فَإِنَّهُ مَنْ وَافَقَ تَأْمِينُهُ تَأْمِينَ الْمَلَائِكَةِ غُفِرَ لَهُ مَا تَقَدَّمَ مِنْ ذَنْبِهِ وَقَالَ ابْنُ شِهَابٍ وَكَانَ رَسُولُ اللهِ ﷺ يَقُولُ آمِينَ .

---

1 Ibni-Džurejdž prenosi od Ataa da je rekao kako je slušao imame; Ibn-Zubejra i druge poslije njega, kako izgovaraju "amin", a to su radili i klanjači iza njih tako da se u džamiji orilo.
– "Amin" je dova.
Bejheki navodi da je Ata rekao: "Zapamtio sam 200 ashaba u ovoj Alejhisselamovoj džamiji i, kada bi god imam izgovorio 'gajril-magdubi 'alejhim veled-dallin', čulo bi se kako gromko izgovore 'amin', tj. 'Uslišaj Allahu'."
Ebu-Hurejra, radijallahu anhu, svojevremeno je bio mujezin u Bahrejnu kod imama Ala'a Hadremija kome bi govorio: "Ne pretiči me sa 'amin'!"
Ebu-Hurejra, radijallahu anhu, bio je mujezin i kod Mervana ibni Hakema pod uvjetom da mu ne izmiče s izgovorom "Veleddallin – amin!", tj. "Čuvaj me puta zalutalih! Uslišaj mi molbu!"
Iz hadisa se može zaključiti:
– "Amin" izgovara i imam i oni koji za njim klanjaju.
Malikije smatraju da imam ne treba izgovarati "amin" u namazima u kojima se Kur'an uči naglas, a Ibni-Bukejr to prepušta na volju imamu. Završetak Fatihe je dova i nije umjesno da imam na svoju dovu odgovori "amin". To trebaju izgovarati učesnici skupnog obreda – kažu malikije.
Predstavnici drugih škola ne prihvaćaju takvu interpretaciju i smatraju da "amin" treba izgovarati i imam i džematlije. Ibni-Hazm kaže: "Izgovaranje 'amin' imamu je sunnet, a onim koji za njim klanjaju strogo obligatna dužnost (farz)."
Imam Šafija smatra da imam izgovara "amin" naglas u namazima u kojima se Kur'an uči naglas, a prisutne džematlije u sebi. Gazali kaže da u namaske sunnete spada da se to izgovara naglas u onim namazima u kojima se Kur'an uči naglas.

VAŽNOST IZGOVARANJA "AMIN"

باب فضل التأمين

781. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Jusuf, njega obavijestio Malik prenoseći od Ebu-Zinada, on od A'redža, a ovaj od Ebu-Hurejre, radijallahu anhu, da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
– Kada neko od vas izgovori "amin", a i meleki na nebu kažu "amin" i kada se podudari to izgovaranje jedno s drugim, njemu se oproste ranije učinjeni grijesi (prema Allahu).

٧٨١. حَدَّثَنَا عَبْدُاللهِ بْنُ يُوسُفَ أَخْبَرَنَا مَالِكٌ عَنْ أَبِي الزِّنَادِ عَنِ الْأَعْرَجِ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ أَنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ قَالَ إِذَا قَالَ أَحَدُكُمْ آمِينَ وَقَالَتِ الْمَلَائِكَةُ فِي السَّمَاءِ آمِينَ فَوَافَقَتْ إِحْدَاهُمَا الْأُخْرَى غُفِرَ لَهُ مَا تَقَدَّمَ مِنْ ذَنْبِهِ .

GLASNO IZGOVARANJE "AMIN" ONOGA KO KLANJA ZA IMAMOM[2]

باب جهر المأموم بالتأمين

782. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Mesleme prenoseći od Malika, on od Sumejja, oslobođenog roba Ebu-Bekrova, ovaj od Ebu-Saliha, a on od Ebu-Hurejre, da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
– Kada imam izgovori "gajril-magdubi alejhim veled-dalin", vi recite "amin". I onome čije se izgovaranje "amin" podudari s izgovorom meleka, bit će oprošteni dotad učinjeni (manji) grijesi.
(Sumejja) u drugom nizu prenosilaca slijedi Muhammed b. Amr prenoseći od Ebu-Seleme, ovaj od Ebu-Hurejre, a on od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, odnosno Nu'ajm Mudžmir od Ebu-Hurejre, radijallahu anhu.

٧٨٢. حَدَّثَنَا عَبْدُاللهِ بْنُ مَسْلَمَةَ عَنْ مَالِكٍ عَنْ سُمَيٍّ مَوْلَى أَبِي بَكْرٍ عَنْ أَبِي صَالِحٍ السَّمَّانِ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ أَنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ قَالَ إِذَا قَالَ الْإِمَامُ (غَيْرِ الْمَغْضُوبِ عَلَيْهِمْ وَلَا الضَّالِّينَ) فَقُولُوا آمِينَ فَإِنَّهُ مَنْ وَافَقَ قَوْلُهُ قَوْلَ الْمَلَائِكَةِ غُفِرَ لَهُ مَا تَقَدَّمَ مِنْ ذَنْبِهِ تَابَعَهُ مُحَمَّدُ بْنُ عَمْرٍو عَنْ أَبِي سَلَمَةَ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ وَنُعَيْمٌ الْمُجْمِرُ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ .

Ebu-Hanife i učenjaci Kufe smatraju da "amin" izgovara u sebi i imam i oni koji za njim klanjaju. Ovi se drže izjave Alkame b. Vaila, da je njegov otac Vail klanjao za Vjerovjesnikom, sallallahu alejhi ve sellem, i čim je izgovorio "veled-dallin!" odmah je kazao u sebi i "amin!"
Ibrahim Neha'i kaže: "Četiri teksta imam izgovara u namazu u sebi: euzu, bismillu, subhaneke-llahumme i amin", a drugi pravnici još dodaju "Allahummme rabbena lekel hamd".
Omer i Alija, radijallahu anhuma, nisu naglas izgovarali "bismillu" ni "amin". Oni su smatrali da je izraz "amin" dova, a svaka dova po pravilu uči se u sebi.
Imam Šafija ima suprotno mišljenje i hadisi na koje se on oslanja nisu za potcjenjivanje. Zbog toga mnogi pravnici odobravaju bez prigovora prihvatanje jednog ili drugog stava.

2 Ovim naslovom Buhari se opredjeljuje za mišljenje koje kaže da "amin" treba glasno izgovoriti.

SAGIBANJE NA RUKU' NE STUPIVŠI U RED

باب إذا ركع دون الصف

783. PRIČAO NAM JE Musa b. Isma'il, njemu Hemmam prenoseći od A'lema, a ime mu je Zijad, on od Hasana, ovaj od Ebu-Bekra koji je stigao Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, na ruku', pa se i on sageo na ruku' prije nego je dospio u saf. Kasnije je to spomenuo Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, i on mu je rekao: "Allah ti povećao žudnju za dobrom. Nemoj to ponoviti!"[1]

٧٨٣. حَدَّثَنَا مُوسَى بْنُ إِسْمَاعِيلَ قَالَ حَدَّثَنَا هَمَّامٌ عَنِ الْأَعْلَمِ وَهُوَ زِيَادٌ عَنِ الْحَسَنِ عَنْ أَبِي بَكْرَةَ أَنَّهُ انْتَهَى إِلَى النَّبِيِّ ﷺ وَهُوَ رَاكِعٌ فَرَكَعَ قَبْلَ أَنْ يَصِلَ إِلَى الصَّفِّ فَذَكَرَ ذَلِكَ لِلنَّبِيِّ ﷺ فَقَالَ زَادَكَ اللهُ حِرْصًا وَلَا تَعُدْ .

1 Ebu-Davud isti slučaj navodi u svom *Sunenu* u sljedećoj verziji: "Ebu-Bekr je došao u džamiju dok je Alejhisselam bio na ruku'u. Želeći da ga stigne na ruku'u, sageo se na ruku' izvan safa. Po završetku namaza Alejhisselam je upitao:
– Ko se od vas sageo na ruku' izvan safa i u toku klanjanja prišao u saf?
– Ja – odgovorio je Ebu-Bekr.
– Allah ti povećao želju za dobrim! Ne ponavljaj to više! – rekao je Alejhisselam.
Izraz "la te'ud", tj. "Ne ponavljaj to više!" može se raznoliko tumačiti. Tahavi odabire sljedeća dva tumačenja:

a) ne treba se saginjati na ruku' prije stupanja u džematski red, jer je Alejhisselam rekao: "Ko dođe na zajedničko klanjanje namaza, neka se ne saginje na ruku' izvan safa!";
b) zabranjeno je trčati u džematski red želeći stići na ruku' nekog rekata. U tom smislu Ebu-Hurejra, radijallahu anhu, prenosi izjavu Alejhisselama: "Kada otpočne zajedničko klanjanje, ne pristupajte namazu trčeći nego polahko i smjerno. Ono što ste od namaza stigli, klanjajte s imamom, a što vam je izmaklo, klanjajte sami!"
Neki misle da se gornjim izrazom zabranjuje klanjaču da prelazi is safa u saf dok je u namazu, jer iako kretanje od 1 ili 2 koraka ne kvari namaz, bolje se toga kloniti.
Iz hadisa se može zaključiti:
– ko klanja izvan safa džemata, namaz mu je punovažan.
Abdullah ibni Mes'ud i Zejd ibni Sabit, radijallahu anhuma, pregeli su se jednom na ruku' prije nego su dospjeli u džematski red i potom prišli u njega onako sageti. Ovako su činili Urve b. Zubejr, Seid b. Džubejr, Ebu-Seleme i Ata.
U *Evsatu* stoji da je Ibn-Zubejr s minbera rekao: "Ko uniđe u džamiju i zatekne svijet zajedno s imamom na ruku'u, neka se odmah sagne na ruku', i u sagetom stavu korača naprijed do u saf džemata jer je to sunnet."
U *Musannefu*, s vjerodostojnim senedom, navodi se da je Zejd ibni Vehb došao u džamiju s Abdullahom ibn Omerom, radijallahu anhuma, i, kada su bili na sredini džamije, imam se sageo na ruku'. Oni su izgovorili početni namaski tekbir, pregeli se na ruku' i u tom pregetom stavu prišli u saf prije nego se svijet digao s ruku'a. Kada je imam završio namaz, Zejd ibni Vehb htio je naklanjati taj rekat, ali ga je Abdullah, radijallahu anhuma, uhvatio za ruku i rekao: "Stigao si potpuno na ovaj namaz." Ovako su činili mnogi ashabi.
– pokuđeno je klanjati izvan uspostavljenog džematskog reda, jer je Alejhisselam rekao: "Nije savršen namaz onog ko klanja izvan džematskog reda." Mnogi pravnici, shvaćajući ovaj hadis doslovno, smatraju da je namaz takvog čovjeka pokvaren;
– džematlija pristupa za imamom u namaz na kom se god njegovom dijelu imam nalazio.

TEKBIR PRI RUKU'U IZGOVARA SE POTPUNO

باب إتمام التكبير في الركوع

To je rekao Ibn-Abbas prenoseći od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, a o tome ima i hadis koji prenosi Malik b. Huvejris.

قاله ابن عباس عن النبي ﷺ فيه مالك بن الحويرث .

784. PRIČAO NAM JE Ishak Vasiti, njemu Halid prenoseći od Džurejrija, on od Ebu-Ala'a, ovaj od Mutarrifa, a on od 'Imrana b. Husajna, da je kazao: "(Imran) je klanjao za Alijom, radijallahu anhu, u Basri i on nas je podsjetio na namaz koga smo klanjali s Allahovim Poslanikom, sallallahu alejhi ve sellem. Spomenuo je da je izgovarao tekbir kada god bi se dizao i spuštao."

٧٨٤. حدثنا إسحاق الواسطي قال حدثنا خالد عن الجريري عن أبي العلاء عن مطرف عن عمران بن حصين قال صلى مع علي رضي الله عنه بالبصرة فقال ذكرنا هذا الرجل صلاة كنا نصليها مع رسول الله ﷺ فذكر أنه كان يكبر كلما رفع وكلما وضع .

785. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Jusuf, njega obavijestio Malik prenoseći od Ibni-Šihaba, on od Ebu-Seleme, a ovaj od Ebu-Hurejre, da im je on klanjao i izgovarao tekbir kada bi se god spuštao i dizao, a kada bi im se okrenuo, govorio bi:
"Ja među nama najsličnije klanjam Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem."[2]

٧٨٥. حدثنا عبد الله بن يوسف قال أخبرنا مالك عن ابن شهاب عن أبي سلمة عن أبي هريرة أنه كان يصلي بهم فيكبر كلما خفض ورفع فإذا انصرف قال إني لأشبهكم صلاة برسول الله ﷺ .

---

2 Tekbir ruku'a treba izgovarati razgovjetno, prvi glas početi izgovarati na nogama, a zadnji izgovoriti na ruku'u. Iz hadisa se može zaključiti:
– tekbir se izgovara u namazu pri svakom spuštanju i dizanju. To je stav Ebu-Hanife i najvećeg broja učenjaka svih pravnih škola.
Abdur-Rezzak b. Ujejne prenosi da Abdullah ibni Abbas i još poneki ashabi nisu izgovarali tekbir kada bi se po obavljenom ruku'u spuštali na sedždu, pa i kada bi se spuštali na drugu sedždu. Međutim, poznate predaje govore da su svi oni izgovarali tekbir pri svakom pokretu, a možda su to ponekad izostavili da bi pokazali da je to dozvoljeno ili pak prenosioci nisu čuli njihov glas.
Taberi navodi kako su Ebu-Hurejru pitali ko je prvi počeo ispuštati tekbir pri spuštanju i dizanju glave sa sedžde, a on je odgovorio: "Mu'avija."
Izgovarati tekbir prelazeći iz jednog dijela namaza u drugi je sunnet. To je stav Ebu-Hanife, Malika, Šafije i najvećeg broja ashaba, dok ga imam Ahmed uvrštava u dužnost drugog stepena (vadžib). Ima mišljenja da je ovaj tekbir samo namaski ukras i služi imamu za usklađivanje pokreta prisutnih džematlija.
Ibni-Hazm u *Muhalli* navodi da su strogo obligatne dužnosti (farz): "Izgovarati tekbir pri spuštanju na ruku'; izgovarati na ruku'u i sedždi ustaljene poznate izreke; činеći sedždu staviti na tlo čelo, nos, dlanove, koljena i vrhove nožnih prsta; veoma kratko sjedenje između dvije obavljene sedžde jednog rekata i kratko stajanje na nogama poslije dizanja s ruku'a. Namjerno ispuštanje ma kojeg od navedenih dijelova namaza, kvari namaz, a iz zaborava potrebno je učiniti samo sehvi-sedždu."

POTPUNO IZGOVARANJE TEKBIRA PRI SEDŽDI

بَاب إِتْمَامِ التَّكْبِيرِ فِي السُّجُودِ

786. PRIČAO NAM JE Ebun-Nu'man, njemu Hammad prenoseći od Gajlana b. Džerira, on od Mutarrifa b. Abdullaha da je rekao:
– Klanjao sam za Alijom ibni Ebi-Talibom, radijallahu anhu, ja i 'Imran b. Husajn i, kad god bi se spustio na sedždu, izgovarao bi tekbir, a kad bi digao glavu, izgovarao bi tekbir, a i kada bi se dizao na ruku'u, izgovarao bi opet tekbir. Kada je Alija završio namaz, uzeo me je Imran b. Husajn za ruku i rekao: "Ovaj me je podsjetio na Muhammedov, sallallahu alejhi ve sellem, namaz."
– Ili je, kaže (Hammad), Imran rekao: "Klanjao nam je upravo Muhammedov, sallallahu alejhi ve sellem, namaz."

٧٨٦. حَدَّثَنَا أَبُو النُّعْمَانِ قَالَ حَدَّثَنَا حَمَّادٌ عَنْ غَيْلَانَ بْنِ جَرِيرٍ عَنْ مُطَرِّفِ بْنِ عَبْدِاللهِ قَالَ صَلَّيْتُ خَلْفَ عَلِيِّ بْنِ أَبِي طَالِبٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ أَنَا وَعِمْرَانُ ابْنُ حُصَيْنٍ فَكَانَ إِذَا سَجَدَ كَبَّرَ وَإِذَا رَفَعَ رَأْسَهُ كَبَّرَ وَإِذَا نَهَضَ مِنَ الرَّكْعَتَيْنِ كَبَّرَ فَلَمَّا قَضَى الصَّلَاةَ أَخَذَ بِيَدِي عِمْرَانُ بْنُ حُصَيْنٍ فَقَالَ قَدْ ذَكَّرَنِي هَذَا صَلَاةَ مُحَمَّدٍ ﷺ أَوْ قَالَ لَقَدْ صَلَّى بِنَا صَلَاةَ مُحَمَّدٍ ﷺ .

787. PRIČAO NAM JE Amr b. Avn, njemu Hušejm prenoseći od Ebu-Bišra, a on od Ikrime da je rekao:
– Vidio sam čovjeka kod Mekkami-Ibrahima gdje izgovara tekbir pri svakom spuštanju i dizanju, kada god bi se ispravio i sageo, pa sam o ovom obavijestio Ibn-Abbasa, radijallahu anhuma, a on upita: "Nije li to namaz Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, ne imao majke?"[1]

٧٨٧. حَدَّثَنَا عَمْرُو بْنُ عَوْنٍ قَالَ حَدَّثَنَا هُشَيْمٌ عَنْ أَبِي بِشْرٍ عَنْ عِكْرِمَةَ قَالَ رَأَيْتُ رَجُلًا عِنْدَ الْمَقَامِ يُكَبِّرُ فِي كُلِّ خَفْضٍ وَرَفْعٍ وَإِذَا قَامَ وَإِذَا وَضَعَ فَأَخْبَرْتُ ابْنَ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ أَوَلَيْسَ تِلْكَ صَلَاةَ النَّبِيِّ ﷺ لَا أُمَّ لَكَ .

Ko zaboravi izgovoriti najmanje dva tekbira prelazeći iz jednog dijela namaza u drugi, učinit će sehvi-sedždu prije ili poslije selama a, ako je i ne učini, namaz mu je punovažan.
Pravnici hanefijske škole kažu: "Sehvi-sedždu ne treba činiti kada se ne prouči: subhaneke, euzu, bismilla; ne izgovori tekbir ruku'a, sedžde i tespih na ruku'u ili sedždi."
Ovi tekbiri aludiraju na obnavljanje odluke (nijeta) koja se donese s početnim namaskim tekbirom.

1 Iz navedenih hadisa može se zaključiti:
– džematu prisutne samo dvije osobe postavljaju se neposredno iza imama;
– bilo je ashaba koji nisu izgovarali tekbir za ruku' i sedždu, što znači da oni ne spadaju u osnovne dijelove namaza (ruknove). S obzirom na izloženo, potrebno je ove tekbire izgovarati, a imam Ahmed smatra da je to vadžib.

IZGOVARANJE TEKBIRA KADA SE USTAJE SA SEDŽDE

باب التَّكْبِيرِ إِذَا قَامَ مِنَ السُّجُودِ

788. PRIČAO NAM JE Musa b. Ismail, njega obavijestio Hemmam prenoseći od Katade, a on od Ikrime, da je rekao:
– Klanjao sam u Mekki za jednim imamom starcem. Izgovorio je dvadeset dva tekbira pa sam rekao Ibn-Abbasu: "On je priglup!"
– Ne imala te tvoja majka! To je sunnet Ebul-Kasima, sallallahu alejhi ve sellem – reče (Ibn-Abbas).
Musa kaže da mu je isti slučaj pričao Eban, njemu Katade kome je rekao Ikrime.

٧٨٨. حَدَّثَنَا مُوسَى بْنُ إِسْمَاعِيلَ قَالَ أَخْبَرَنَا هَمَّامٌ عَنْ قَتَادَةَ عَنْ عِكْرِمَةَ قَالَ صَلَّيْتُ خَلْفَ شَيْخٍ بِمَكَّةَ فَكَبَّرَ ثِنْتَيْنِ وَعِشْرِينَ تَكْبِيرَةً فَقُلْتُ لاِبْنِ عَبَّاسٍ إِنَّهُ أَحْمَقُ فَقَالَ ثَكِلَتْكَ أُمُّكَ سُنَّةُ أَبِي الْقَاسِمِ ﷺ وَقَالَ مُوسَى حَدَّثَنَا أَبَانُ حَدَّثَنَا قَتَادَةُ حَدَّثَنَا عِكْرِمَةُ .

789. PRIČAO NAM JE Jahja b. Bukejr, njemu Lejs prenoseći od Ukajla, on od Ibn-Šihaba, koga je obavijestio Ebu-Bekr b. Abdur-Rahman b. Haris, da je čuo Ebu-Hurejru gdje kaže:
– Kada bi god Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, ustajao na namaz, izgovarao bi tekbir čim bi stao, zatim izgovarao kada bi se saginjao na ruku'u a, kada bi ispravljao svoja leđa s ruku'a, izgovarao bi "Semi'allahu li men hamideh", a "Rabbena lekel-hamd" rekao bi stojeći na nogama.
Abdullah (b. Salih prenoseći od Lejsa) kaže: "... ve lekel-hamd", kada bi se spuštao na sedždu, govorio bi tekbir, kada bi dizao glavu sa sedžde, izgovarao bi tekbir; izgovarao bi tekbir kada bi se spuštao na (drugu) sedždu, a potom bi izgovarao tekbir i kada bi dizao svoju glavu (sa te sedžde). Tako je radio kasnije kroz cijeli namaz, sve dok ga ne bi završio. On izgovaraše tekbir i kada ustajaše poslije sjedenja iza obavljena (prva) dva rekata."[2]

٧٨٩. حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ بُكَيْرٍ قَالَ حَدَّثَنَا اللَّيْثُ عَنْ عُقَيْلٍ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ قَالَ أَخْبَرَنِي أَبُو بَكْرِ بْنُ عَبْدِالرَّحْمَنِ بْنِ الْحَارِثِ أَنَّهُ سَمِعَ أَبَا هُرَيْرَةَ يَقُولُ كَانَ رَسُولُ اللهِ ﷺ إِذَا قَامَ إِلَى الصَّلاَةِ يُكَبِّرُ حِينَ يَقُومُ ثُمَّ يُكَبِّرُ حِينَ يَرْكَعُ ثُمَّ يَقُولُ سَمِعَ اللهُ لِمَنْ حَمِدَهُ حِينَ يَرْفَعُ صُلْبَهُ مِنَ الرَّكْعَةِ ثُمَّ يَقُولُ وَهُوَ قَائِمٌ رَبَّنَا لَكَ الْحَمْدُ قَالَ عَبْدُاللهِ بْنُ صَالِحٍ عَنِ اللَّيْثِ وَلَكَ الْحَمْدُ ثُمَّ يُكَبِّرُ حِينَ يَهْوِي ثُمَّ يُكَبِّرُ حِينَ يَرْفَعُ رَأْسَهُ ثُمَّ يُكَبِّرُ حِينَ يَسْجُدُ ثُمَّ يُكَبِّرُ حِينَ يَرْفَعُ رَأْسَهُ ثُمَّ يَفْعَلُ ذَلِكَ فِي الصَّلاَةِ كُلِّهَا حَتَّى يَقْضِيَهَا وَيُكَبِّرُ حِينَ يَقُومُ مِنَ الثِّنْتَيْنِ بَعْدَ الْجُلُوسِ .

---

2 Svaki rekat ima pet tekbira, a četverorekatni namaz 22 tekbira, ne računajući početni namaski tekbir. Tekbir se izgovara i pri saginjanju na ruku'. Pri ustajanju s ruku'a imam izgovara: "Semi'allahu li men hamideh. Rabbena lekel-hamd." To je mišljenje Šafija, Sevrija i Evza'ija, dok Ebu-Hanife smatra da imam izgovara samo prvu rečenicu, a prisutni u sebi drugu. Ovo mišljenje dijele još: Malik, Ahmed, Ibn-Mes'ud, radijallahu anhu, Ebu-Hurejra, radijallahu anhu, i Ša'bi. Ovi se oslanjaju na Alejhisselamovu izjavu zabilježenu u dva *Sahiha* (Buharijevu i Muslimovu, tzv. *Sahihajn*: Kada imam izgovori "Semi'allahu li men hamideh", vi prisutni kažite "Rabbena lekel hamd".

STAVLJANJE DLANOVA NA KOLJENA PRI RUKU‘U

بَاب وَضْعِ الأَكُفِّ عَلَى الرُّكَبِ فِي الرُّكُوعِ

Ebu-Humejd je pred svojim drugovima izjavio: “Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, stavljao je svoje ruke na svoja koljena.”

وَقَالَ أَبُو حُمَيْدٍ فِي أَصْحَابِهِ أَمْكَنَ النَّبِيُّ ﷺ يَدَيْهِ مِنْ رُكْبَتَيْهِ .

790. PRIČAO NAM JE Ebul-Vehid, njemu Šu‘be prenoseći od Ebu-Ja‘fura koji je rekao da je čuo Mus‘aba b. Sa‘da, gdje govori:
– Klanjao sam pokraj svoga oca, svoje dlanove sastavio i stavio među svoja stegna. Otac mi je to zabranio govoreći: “Tako smo mi radili, pa nam je to zabranjeno i naređeno da ruke stavljamo na koljena.”[1]

٧٩٠. حَدَّثَنَا أَبُو الْوَلِيدِ قَالَ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ عَنْ أَبِي يَعْفُورٍ قَالَ سَمِعْتُ مُصْعَبَ بْنَ سَعْدٍ يَقُولُ صَلَّيْتُ إِلَى جَنْبِ أَبِي فَطَبَّقْتُ بَيْنَ كَفَّيَّ ثُمَّ وَضَعْتُهُمَا بَيْنَ فَخِذَيَّ فَنَهَانِي أَبِي وَقَالَ كُنَّا نَفْعَلُهُ فَنُهِينَا عَنْهُ وَأُمِرْنَا أَنْ نَضَعَ أَيْدِيَنَا عَلَى الرُّكَبِ .

KAD KLANJAČ NE OBAVI PROPISNO RUKU’

بَاب إِذَا لَمْ يُتِمَّ الرُّكُوعَ

791. PRIČAO NAM JE Hafs b. Umer, njemu Šu‘be prenoseći od Sulejmana, koji je čuo Zejda b. Vehba da kaže:
– Huzejfe je vidio nekog čovjeka koji nije propisno obavio ruku‘ i sedžde i rekao mu: “Ti nisi ništa klanjao. Ako bi na tom umro, umro bi mimo vjere (i puta) na kojoj je Allah stvorio i uputio Muhammeda, sallallahu alejhi ve sellem.”[2]

٧٩١. حَدَّثَنَا حَفْصُ بْنُ عُمَرَ قَالَ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ عَنْ سُلَيْمَانَ قَالَ سَمِعْتُ زَيْدَ بْنَ وَهْبٍ قَالَ رَأَى حُذَيْفَةُ رَجُلًا لَا يُتِمُّ الرُّكُوعَ وَالسُّجُودَ قَالَ مَا صَلَّيْتَ وَلَوْ مُتَّ مُتَّ عَلَى غَيْرِ الْفِطْرَةِ الَّتِي فَطَرَ اللهُ مُحَمَّدًا ﷺ عَلَيْهَا .

Prva rečenica izgovara se u toku ispravljanja s ruku‘a, a druga na nogama kada se ispraviš.

1 Na ruku‘u dlanovi se drže na koljenima obuhvaćeni palcem i malim prstom, a ostali prsti se ispruže niz cjevanice. Hadise drugog sadržaja, treba smatrati derogiranim.

2 Obligatna je dužnost (farz) umiriti se na ruku‘u i sedždi koliko se može izgovoriti jednom “Subhane rabbijel-a‘la”, odnosno “Subhane rabbijel-‘azim”. To je stav Ebu-Jusufa, Šafija i Ahmeda, dok Ebu-Hanife i neki pravnici malikijske škole kažu da to nije farz. U Džurdžanijevom *Tahridžu* stoji zaključak da, ako to nije farz, onda je sunnet. U Kerhijevom *Tahridžu* stoji da je to vadžib i obavezna je sehvi-sedžda ako se zaboravi. Ibni-Kasim kaže: “Ko s ruku‘a ili sedžde ispravi glavu, a ne ispravi i leđa, namaz mu je punovažan, ali za to treba moliti Allaha, dželle šanuhu, za oprost i to više ne smije ponavljati.” Ešheb smatra da takav namaz nije punovažan (i treba ga obnoviti).

POTPUNO PORAVNANJE LEĐA (S GLAVOM) NA RUKU'U

باب اسْتِواءِ الظَّهْرِ في الرُّكُوعِ

Ebu-Humejdi je među svojim drugovima izjavio: "Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, sageo se na ruku' i savio svoja leđa (izravnavajući ih s glavom)."

وَقَالَ أَبُو حُمَيْدٍ فِي أَصْحَابِهِ رَكَعَ النَّبِيُّ ﷺ ثُمَّ هَصَرَ ظَهْرَهُ.

GRANICA UPOTPUNJAVANJA RUKU'A, PORAVNAVANJA LEĐA I SMIRIVANJA

باب حَدِّ إِتْمامِ الرُّكُوعِ وَالاِعْتِدالِ فيهِ والطُّمأنينةِ

792. PRIČAO NAM JE Bedel b. Muhabber, njemu Šu'be, a njega obavijestio Hakem prenoseći od Ibn-Ebu-Lejla'a, ovaj od Bera'a, da je rekao:
– Ruku' Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, njegova sedžda, (sjedenje) između dvije sedžde i (stajanje) kada bi se ispravio s ruku'a, osim (onog) stajanja (na kome se uči Kur'an) i sjedenja (na kome se uči "Et-tehijjatu...") približno su podjednako dugi.[3]

٧٩٢. حَدَّثَنَا بَدَلُ بْنُ الْمُحَبَّرِ قَالَ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ قَالَ أَخْبَرَنِي الْحَكَمُ عَنِ ابْنِ أَبِي لَيْلَى عَنِ الْبَرَاءِ قَالَ كَانَ رُكُوعُ النَّبِيِّ ﷺ وَسُجُودُهُ وَبَيْنَ السَّجْدَتَيْنِ وَإِذَا رَفَعَ رَأْسَهُ مِنَ الرُّكُوعِ مَا خَلاَ الْقِيَامَ وَالْقُعُودَ قَرِيبًا مِنَ السَّوَاءِ.

VJEROVJESNIKOVA, SALLALLAHU ALEJHI VE SELLEM, NAREDBA ONOME KOJI NE UPOTPUNI SVOJ RUKU' DA PONOVI NAMAZ

باب أَمْرِ النَّبِيِّ ﷺ الَّذي لا يُتِمُّ رُكُوعَهُ بالإعادَةِ

793. PRIČAO NAM JE Museddeed, njega obavijestio Jahja b. Seid prenoseći od Ubejdullaha, kome je rekao Seid Makburi koji je čuo od svoga oca, a ovaj od Ebu-Hurejre, da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, ušao u džamiju a za njim ušao jedan čovjek i, pošto je klanjao, prišao je Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, i nazvao mu selam. Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem,

٧٩٣. حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ قَالَ أَخْبَرَنِي يَحْيَى بْنُ سَعِيدٍ عَنْ عُبَيْدِ اللَّهِ قَالَ حَدَّثَنَا سَعِيدٌ الْمَقْبُرِيُّ عَنْ أَبِيهِ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ دَخَلَ الْمَسْجِدَ فَدَخَلَ رَجُلٌ فَصَلَّى ثُمَّ جَاءَ فَسَلَّمَ عَلَى النَّبِيِّ ﷺ فَرَدَّ النَّبِيُّ ﷺ عَلَيْهِ السَّلاَمَ فَقَالَ ارْجِعْ فَصَلِّ فَإِنَّكَ لَمْ تُصَلِّ

3 Namaski dijelovi raznolike su dužine i na svakom treba pravilno proučiti određene citate. Stajanje na nogama iza obavljenog ruku'a treba biti kratko, toliko da se može izgovoriti ranije navedeni citat. A, ako bi to stajanje bilo dugo, narušio bi se ustaljeni redoslijed i kontinuiranost u namazu, te zato neke šafije smatraju da je takav namaz pokvaren.

otpozdravio mu je i rekao: "Vrati se i (ponovo) klanjaj, jer ti nisi (u potpunosti) klanjao!"
Ovaj je klanjao, zatim prišao i nazvao selam Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, a on mu opet reče: "Vrati se i klanjaj, jer ti nisi (pravilno) klanjao!" Ovo se ponovilo tri puta i čovjek uzviknu: "Tako mi onoga koji te je s Istinom poslao, ja bolje ne znam, pa poduči me!" Tada je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Kada stupaš u namaz, izgovori tekbir, zatim prouči iz Kur'ana ono što ti je lahko, učini ruku' tako da se na njemu potpuno umiriš, potom se podigni toliko da se potpuno ispraviš, spusti se na sedždu tako da se na njoj potpuno smiriš, onda se ispravi na sjedenje tako da se na njemu potpuno umiriš, zatim se spusti ponovo na sedždu da se na njoj dobro smiriš i tako radi u svakom svom namazu."

فَصَلَّى ثُمَّ جَاءَ فَسَلَّمَ عَلَى النَّبِيِّ ﷺ فَقَالَ ارْجِعْ فَصَلِّ فَإِنَّكَ لَمْ تُصَلِّ ثَلَاثًا فَقَالَ وَالَّذِي بَعَثَكَ بِالْحَقِّ فَمَا أُحْسِنُ غَيْرَهُ فَعَلِّمْنِي قَالَ إِذَا قُمْتَ إِلَى الصَّلَاةِ فَكَبِّرْ ثُمَّ اقْرَأْ مَا تَيَسَّرَ مَعَكَ مِنَ الْقُرْآنِ ثُمَّ ارْكَعْ حَتَّى تَطْمَئِنَّ رَاكِعًا ثُمَّ ارْفَعْ حَتَّى تَعْتَدِلَ قَائِمًا ثُمَّ اسْجُدْ حَتَّى تَطْمَئِنَّ سَاجِدًا ثُمَّ ارْفَعْ حَتَّى تَطْمَئِنَّ جَالِسًا ثُمَّ اسْجُدْ حَتَّى تَطْمَئِنَّ سَاجِدًا ثُمَّ افْعَلْ ذَلِكَ فِي صَلَاتِكَ كُلِّهَا .

DOVE NA RUKU‘U

باب الدُّعاء في الرُّكوع

794. PRIČAO NAM JE Hafs b. Umer, njemu Šu‘be prenoseći od Mensura, on od Ebu-Duhaa, ovaj od Mesruka, a on od Aiše, radijallahu anha, da je rekla:
– Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, izgovaraše na ruku‘ima i sedždama: “Subhaneke-llahumme rabbena ve bi hamdike. Allahu-magfir li!”, tj. “Slava Tebi, Allahu, Gospodaru naš! Tebi hvala. Allahu, oprosti mi!”[1]

٧٩٤. حَدَّثَنَا حَفْصُ بْنُ عُمَرَ قَالَ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ عَنْ مَنْصُورٍ عَنْ أَبِي الضُّحَى عَنْ مَسْرُوقٍ عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهَا قَالَتْ كَانَ النَّبِيُّ ﷺ يَقُولُ فِي رُكُوعِهِ وَسُجُودِهِ سُبْحَانَكَ اللَّهُمَّ رَبَّنَا وَبِحَمْدِكَ اللَّهُمَّ اغْفِرْ لِي.

ŠTA IZGOVARA IMAM I ONAJ KO ZA NJIM KLANJA KADA DIGNU GLAVU S RUKU‘A

باب مَا يَقُولُ الإِمَامُ وَمَنْ خَلْفَهُ إِذَا رَفَعَ رَأْسَهُ مِنَ الرُّكُوعِ

795. PRIČAO NAM JE Adem, njemu Ibnu-Ebi-Zi’b prenoseći od Seida Makburija, on od Ebu-Hurejre, da je rekao:
– Kada bi Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, izgovorio “Semi‘allahu li men hamideh”, rekao bi

٧٩٥. حَدَّثَنَا آدَمُ قَالَ حَدَّثَنَا ابْنُ أَبِي ذِئْبٍ عَنْ سَعِيدٍ الْمَقْبُرِيِّ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ قَالَ كَانَ النَّبِيُّ ﷺ إِذَا قَالَ سَمِعَ اللهُ لِمَنْ حَمِدَهُ قَالَ اللَّهُمَّ رَبَّنَا

1 Pored ranije utvrđenih citata koje je Alejhisselam ponajviše učio na ruku‘u i sedždi zapamćeni su i drugi. Muslim i Nesai preko Aiše, radijallahu anha, zabilježili su tekst: “Subhaneke-llahumme ve bihamdike La ilahe illa ente.” Drugi su muhaddisi prenijeli i duže tekstove, a Ibni-Kudame u *Mugniju* kaže: “Na ruku‘u treba izgovoriti tri puta ’Subhanerabbijel-azim’, a na sedždi tri puta ’Subhane rabbijel-a‘la’. Ko prethodno prouči uz to i neku dovu ili zikr koji se prenosi od Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, dobro je učinio, jer je to ponekad radio i Alejhisselam.”
Izgovoriti gornje tekstove tri puta na ruku‘u odnosno sedždi, smatraju sunnet obredom Ebu-Hanife, Ahmed po jednoj predaji, Ibrahim Neha‘i, Hasan Basri, Ebu-Jusuf i Muhammed, i to je najmanje što treba proučiti. El-Maverdi kaže da je najniži stupanj potpunosti u slučaju ovoga izgovoriti ove dove tri puta. Najviši stupanj potpunosti jeste izgovoriti ovo jedanaest ili devet puta, a srednj stupanj jeste izgovoriti ovo pet puta. Ebu-Hanife preporučuje izgovaranje navedenih izreka od 3 do 10 puta, a Ebu-Jusuf i Muhammed po 7 puta.
Neki pravnici hanbelijske škole smatraju da je najniži vid savršenog ruku‘a i sedžde kada se na njima izgovaraju uobičajene izreke i dove koliko se stojeći na nogama učio Kur’an.
Ibni-Mes‘ud i halifa Alija, radijallahu anhum, navedene izreke izgovarali su tri puta, a preneseno je da je halifa Omer, radijallahu anhu, to radio pet puta.
Imam Ahmed i Ishak izgovaranje ovih formula smatraju drugostepenom dužnošću (vadžibom) i, ko bi ih namjerno zanemario, namaz mu je pokvaren, a slučajni zaborav ispravlja se sehvi-sedždom.
Ibni-Hazm kaže da ovaj tespih spada u strogo obligatnu dužnost, ali, ako se ne izgovori iz zaborava, čini se samo sehvi-sedžda.
Ebu-Hanife, Malik i Šafija ovo smatraju sunnetom i, ako bi to klanjač izostavio, ne bi bio grješan a namaz bi mu bio valjan. Pri tome je svejedno da li to on izostavi namjeno ili nenamjerno, s tim što je mekruh da se to čini namjerno.

još "Allahumme rabbena ve lekel-hamd". Kada bi se Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, saginjao na ruku' i dizao glavu (sa sedžde), izgovarao bi tekbir i, kada bi se ispravljao s obiju sedždi, izgovaraše "Allahu ekber".

وَلَكَ الْحَمْدُ وَكَانَ النَّبِيُّ ﷺ إِذَا رَكَعَ وَإِذَا رَفَعَ رَأْسَهُ يُكَبِّرُ وَإِذَا قَامَ مِنَ السَّجْدَتَيْنِ قَالَ اللهُ أَكْبَرُ .

VAŽNOST IZGOVARANJA "ALLAHUMME RABBENA LEKEL-HAMD"

باب فضل اللهم ربنا لك الحمد

796. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Jusuf, njega obavijestio Malik prenoseći od Sumejja, on od Ebu-Saliha, a ovaj od Ebu-Hurejre, radijallahu anhu, da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
– Kada imam izgovori "Semi'allahu li men hamideh", vi recite "Allahumme rabbena lekel-hamd", jer onaj čije se izgovaranje ovoga teksta podudari s izgovorom meleka, bit će mu oprošteni (manji) učinjeni grijesi (prema Allahu).[1]

٧٩٦. حَدَّثَنَا عَبْدُاللهِ بْنُ يُوسُفَ قَالَ أَخْبَرَنَا مَالِكٌ عَنْ سُمَيٍّ عَنْ أَبِي صَالِحٍ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ أَنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ قَالَ إِذَا قَالَ الْإِمَامُ سَمِعَ اللهُ لِمَنْ حَمِدَهُ فَقُولُوا اللَّهُمَّ رَبَّنَا لَكَ الْحَمْدُ فَإِنَّهُ مَنْ وَافَقَ قَوْلُهُ قَوْلَ الْمَلَائِكَةِ غُفِرَ لَهُ مَا تَقَدَّمَ مِنْ ذَنْبِهِ .

POGLAVLJE

باب

797. PRIČAO NAM JE Mu'az b. Fedale, njemu Hišam prenoseći od Jahjaa, on od Ebu-Seleme, a ovaj od Ebu-Hurejre, da je rekao:
"Zaista ću vam približno prikazati namaz Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem." Ebu-Hurejre učio bi "Kunut dovu" na posljednjem rekatu podne, jacije i sabah-namaza nakon što bi izgovorio "Semi'allahu li men hamideh" i tada bi molio za vjernike, a proklinjao nevjernike.[2]

٧٩٧. حَدَّثَنَا مُعَاذُ بْنُ فَضَالَةَ قَالَ حَدَّثَنَا هِشَامٌ عَنْ يَحْيَى عَنْ أَبِي سَلَمَةَ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ قَالَ لَأُقَرِّبَنَّ صَلَاةَ النَّبِيِّ ﷺ فَكَانَ أَبُو هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ يَقْنُتُ فِي الرَّكْعَةِ الْآخِرَةِ مِنْ صَلَاةِ الظُّهْرِ وَصَلَاةِ الْعِشَاءِ وَصَلَاةِ الصُّبْحِ بَعْدَ مَا يَقُولُ سَمِعَ اللهُ لِمَنْ حَمِدَهُ فَيَدْعُو لِلْمُؤْمِنِينَ وَيَلْعَنُ الْكُفَّارَ .

---

1 Prvi dio ruku'anske dove izgovara imam, a drugi dio prisutni skupnog obreda. Ko klanja sam, izgovara je cijelu u sebi.

2 Kunut dova uči se samo u vitr-namazu neposredno pred saginjanje na ruku'. To je stav Ebu-Hanife, halife Omera, Alije i brojnih ashaba, radijallahu anhum, dok imam Ahmed i još poneki pravnici daju na volju klanjaču da uči Kunut prije ili poslije obavljenog ruku'a.
Tirmizi veli da Ahmed i Ishak smatraju da se Kunut uči u sabahskom farzu samo kada muslimane zadesi neka nevolja, a Sufjan Sevri dodaje: "Ko je uči lijepo je, a ko ne uči dobro je." No, on ipak preferira da se ne uči.
Tahavi navodi da je Alejhisselam neko vrijeme (jedan mjesec) učio Kunut za proklinjanje svojih neprijatelja iz plemena Zekvan i Usajje i, kada ih se oslobodio, prestao je to učiti.
Ibni-Omer, radijallahu anhuma, kaže da je Alejhisselam učio Kunut u prvim danima Objave i prestao je

798. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Ebul-Esved, njemu Ismail prenoseći od Halida Hazza'a, on od Ebu-Kilabe, a ovaj od Enesa b. Malika, radijallahu anhu, da je rekao:
"Kunut dova učila se (u početku Objave) u akšamu i sabah-namazu."

٧٩٨. حَدَّثَنَا عَبْدُاللهِ بْنُ أَبِي الأَسْوَدِ قَالَ حَدَّثَنَا إِسْمَاعِيلُ عَنْ خَالِدٍ الْحَذَّاءِ عَنْ أَبِي قِلَابَةَ عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ كَانَ الْقُنُوتُ فِي الْمَغْرِبِ وَالْفَجْرِ.

799. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Mesleme prenoseći od Malika, on od Nu'ajma b. Abdullah-Mudžmira, ovaj od Alija b. Jahjaa b. Hallada ez-Zurekija, on od svoga oca, a ovaj od Rife b. Rafija Zurekija, da je rekao:
– Klanjali smo (akšam) jednog dana za Vjerovjesnikom, sallallahu alejhi ve sellem, i kada podiže svoju glavu s ruku'a, izgovori "Semi'allahu li men hamideh", a jedan čovjek iza njega reče: "Rabena ve lekel-hamd, hamden kesiren tajjiben mubareken fihi", tj. "Gospodaru naš, Tebi hvala, mnoga i iskrena hvala, puna dobra!"
Kada je završio s namazom, reče: "Ko je izgovorio (onu rečenicu)?"
– Ja – reče (onaj čovjek).
– Vidio sam trideset i nekoliko meleka gdje hitaju koji će je od njih prvi zapisati – reče (Alejhisselam).[3]

٧٩٩. حَدَّثَنَا عَبْدُاللهِ بْنُ مَسْلَمَةَ عَنْ مَالِكٍ عَنْ نُعَيْمِ بْنِ عَبْدِاللهِ الْمُجْمِرِ عَنْ عَلِيِّ بْنِ يَحْيَى بْنِ خَلَّادٍ الزُّرَقِيِّ عَنْ أَبِيهِ عَنْ رِفَاعَةَ بْنِ رَافِعٍ الزُّرَقِيِّ قَالَ كُنَّا يَوْمًا نُصَلِّي وَرَاءَ النَّبِيِّ ﷺ فَلَمَّا رَفَعَ رَأْسَهُ مِنَ الرَّكْعَةِ قَالَ سَمِعَ اللهُ لِمَنْ حَمِدَهُ قَالَ رَجُلٌ وَرَاءَهُ رَبَّنَا وَلَكَ الْحَمْدُ حَمْدًا كَثِيرًا طَيِّبًا مُبَارَكًا فِيهِ فَلَمَّا انْصَرَفَ قَالَ مَنِ الْمُتَكَلِّمُ قَالَ أَنَا قَالَ رَأَيْتُ بِضْعَةً وَثَلَاثِينَ مَلَكًا يَبْتَدِرُونَهَا أَيُّهُمْ يَكْتُبُهَا أَوَّلُ.

---

učiti objavom ajeta: "Lejse leke minel-emri šej'en...", tj. "Ti od toga nemaš ništa, bilo da im se oprosti ili da se kazne, oni su veliki grješnici." To je kod Ibn-Omera značilo da je taj propis derogiran. Ovog je mišljenja bio i Abdur-Rahman b. Ebu-Bekr.
Suprotan postupak Ebu-Hurejre, radijallahu anhu, može se objasniti time da on nije znao za derogaciju ovog postupka, prihvaćenu kasnijom Objavom.

3 Iz hadisa se može zaključiti:
– za izgovaranje tahmida poslije ruku'a predstoji osobita Allahova, dželle šanuhu, nagrada;
– izgovarajući neke dove i zikrove dozvoljeno je podignuti glas, ukoliko to neće drugog ometati u njegovom poslu.

SMIRENOST KLANJAČA KADA PODIGNE GLAVU S RUKU‘A

باب الطُّمَأْنِينَةِ حِينَ يَرْفَعُ رَأْسَهُ مِنَ الرُّكُوعِ

Ebu-Humejd kaže: “Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, izravnavao bi se tako da bi mu se svaki pršljen vratio na svoje mjesto.”

وَقَالَ أَبُو حُمَيْدٍ رَفَعَ النَّبِيُّ ﷺ وَاسْتَوَى جَالِسًا حَتَّى يَعُودَ كُلُّ فَقَارٍ مَكَانَهُ .

800. PRIČAO NAM JE Ebul-Velid, njemu Šu‘be prenoseći od Sabita, da je rekao:
– Opisujući nam namaz Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, Enes (b. Malik) kazao je: “Klanjaše tako da bi dizao svoju glavu s ruku‘a i stajao toliko, da bismo mislili da je zaboravio (na sedždu).”

٨٠٠. حَدَّثَنَا أَبُو الْوَلِيدِ قَالَ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ عَنْ ثَابِتٍ قَالَ كَانَ أَنَسٌ يَنْعَتُ لَنَا صَلَاةَ النَّبِيِّ ﷺ فَكَانَ يُصَلِّي وَإِذَا رَفَعَ رَأْسَهُ مِنَ الرُّكُوعِ قَامَ حَتَّى نَقُولَ قَدْ نَسِيَ .

801. PRIČAO NAM JE Ebul-Velid, njemu Šu‘be prenoseći od Hakema, on od Ibnu-Ebu-Lejla’a, a ovaj od Bera’a, radijallahu anhu, da je rekao:
“Ruku‘ Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, njegova sedžda, stajanje kada bi se podigao s ruku‘a i (sjedenje) između dvije namaske sedžde bili su skoro jednako (dugi).”

٨٠١. حَدَّثَنَا أَبُو الْوَلِيدِ قَالَ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ عَنِ الْحَكَمِ عَنِ ابْنِ أَبِي لَيْلَى عَنِ الْبَرَاءِ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ كَانَ رُكُوعُ النَّبِيِّ ﷺ وَسُجُودُهُ وَإِذَا رَفَعَ رَأْسَهُ مِنَ الرُّكُوعِ وَبَيْنَ السَّجْدَتَيْنِ قَرِيبًا مِنَ السَّوَاءِ .

802. PRIČAO NAM JE Sulejman b. Harb, njemu Hammad b. Zejd prenoseći od Ejjuba, on od Ebu-Kilabe, da je rekao:
“Malik b. Huvejris pokazivao nam je kakav je bio namaz Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, a to je bilo izvan namaskog vremena; ustao je i na nogama se učvrstio, zatim se sageo na ruku‘ i na ruku‘u se učvrstio, onda je podigao svoju glavu i malo stao uspravno. Potom nam je, kaže (Kilabe), klanjao namaz ovog našeg starine (imama) Ebu-Burejda. A Ebu-Burejd, kada bi dizao glavu s druge sedžde, zadržao bi se malo na sjedenju i onda digao (na sljedeći rekat).”

٨٠٢. حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ حَرْبٍ قَالَ حَدَّثَنَا حَمَّادُ ابْنُ زَيْدٍ عَنْ أَيُّوبَ عَنْ أَبِي قِلَابَةَ قَالَ كَانَ مَالِكُ ابْنُ الْحُوَيْرِثِ يُرِينَا كَيْفَ كَانَ صَلَاةُ النَّبِيِّ ﷺ وَذَاكَ فِي غَيْرِ وَقْتِ صَلَاةٍ فَقَامَ فَأَمْكَنَ الْقِيَامَ ثُمَّ رَكَعَ فَأَمْكَنَ الرُّكُوعَ ثُمَّ رَفَعَ رَأْسَهُ فَأَنْصَبَ هُنَيَّةً قَالَ فَصَلَّى بِنَا صَلَاةَ شَيْخِنَا هَذَا أَبِي بُرَيْدٍ وَكَانَ أَبُو بُرَيْدٍ إِذَا رَفَعَ رَأْسَهُ مِنَ السَّجْدَةِ الْآخِرَةِ اسْتَوَى قَاعِدًا ثُمَّ نَهَضَ .

NA SEDŽDU SE SPUŠTA S TEKBIROM

باب يهوي بالتكبير حين يسجد

Nafi‘ kaže: “Ibn-Omer bi stavljao (na zemlju) svoje ruke prije koljena.”

وَقَالَ نَافِعٌ كَانَ ابْنُ عُمَرَ يَضَعُ يَدَيْهِ قَبْلَ رُكْبَتَيْهِ .

803. PRIČAO NAM JE Ebul-Jeman, njemu Šu‘ajb prenoseći od Zuhrija kojeg su obavijestili Ebu-Bekr b. Abdur-Rahman b. Haris b. Hišam i Ebu-Seleme b. Abdur-Rahman, da je Ebu-Hurejre izgovarao tekbir u svakom obaveznom, a i neobaveznom namazu za vrijeme ramazana i bez ramazana. Izgovarao bi tekbir kada bi htio stupiti u namaz. Izgovarao bi ga kada bi se saginjao na ruku‘, potom govorio “Semi‘allahu li men hamideh”, a prije nego bi se spustio na sedždu izgovarao bi “Rabena ve lekel-hamd”. Kada bi se spuštao na sedždu, izgovarao je “Allahu ekber” a i kada bi dizao svoju glavu sa sedžde. Izgovarao bi tekbir kada bi činio i (drugu) sedždu, a izgovaraše ga kada bi dizao svoju glavu sa te sedžde. Izgovaraše tekbir i kada ustajaše sa sjedenja iza drugog rekata. Tako je činio na svakom rekatu dok ne bi završio namaz. Kada bi završio s namazom, rekao bi: “Tako mi Onoga u Čijoj je ruci moja duša, ja među vama najsličnije Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, obavljam namaz.” Takav je stvarno bio njegov namaz sve dok se nije rastao s ovim svijetom.

٨٠٣. حَدَّثَنَا أَبُو الْيَمَانِ قَالَ حَدَّثَنَا شُعَيْبٌ عَنِ الزُّهْرِيِّ قَالَ أَخْبَرَنِي أَبُو بَكْرِ بْنُ عَبْدِالرَّحْمَنِ بْنِ الْحَارِثِ بْنِ هِشَامٍ وَأَبُو سَلَمَةَ بْنُ عَبْدِالرَّحْمَنِ أَنَّ أَبَا هُرَيْرَةَ كَانَ يُكَبِّرُ فِي كُلِّ صَلَاةٍ مِنَ الْمَكْتُوبَةِ وَغَيْرِهَا فِي رَمَضَانَ وَغَيْرِهِ فَيُكَبِّرُ حِينَ يَقُومُ ثُمَّ يُكَبِّرُ حِينَ يَرْكَعُ ثُمَّ يَقُولُ سَمِعَ اللهُ لِمَنْ حَمِدَهُ ثُمَّ يَقُولُ رَبَّنَا وَلَكَ الْحَمْدُ قَبْلَ أَنْ يَسْجُدَ ثُمَّ يَقُولُ اللهُ أَكْبَرُ حِينَ يَهْوِي سَاجِدًا ثُمَّ يُكَبِّرُ حِينَ يَرْفَعُ رَأْسَهُ مِنَ السُّجُودِ ثُمَّ يُكَبِّرُ حِينَ يَسْجُدُ ثُمَّ يُكَبِّرُ حِينَ يَرْفَعُ رَأْسَهُ مِنَ السُّجُودِ ثُمَّ يُكَبِّرُ حِينَ يَقُومُ مِنَ الْجُلُوسِ فِي الِاثْنَتَيْنِ وَيَفْعَلُ ذَلِكَ فِي كُلِّ رَكْعَةٍ حَتَّى يَفْرُغَ مِنَ الصَّلَاةِ ثُمَّ يَقُولُ حِينَ يَنْصَرِفُ وَالَّذِي نَفْسِي بِيَدِهِ إِنِّي لَأَقْرَبُكُمْ شَبَهًا بِصَلَاةِ رَسُولِ اللهِ ﷺ إِنْ كَانَتْ هَذِهِ لَصَلَاتَهُ حَتَّى فَارَقَ الدُّنْيَا .

804. Njih dvojica su kazali da je Ebu-Hurejre, radijallahu anhu, još rekao: "Kada bi Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, dizao svoju glavu (s ruku'a), izgovarao bi 'Semi'allahu li men hamideh, rabbena ve lekel-hamd', blagoslovio neke ljude, nazvao ih poimenično i kazao: 'Allahu, spasi Velida b. Velida, Selemu b. Hišama, Ajjaša b. Ebu-Rebija i ostale nemoćne vjernike. Allahu, kazni žestoko (pleme) Mudar i podaj mu (gladne) godine poput godina Jusufa (alejhisselam)!'"
Stanovnici istoka, iz plemena Mudar, bili su tada u razmiricama s njim (tj. Poslanikom, salllallahu alejhi ve sellem).[1]

٨٠٤. قَالَا وَقَالَ أَبُو هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ وَكَانَ رَسُولُ اللهِ ﷺ حِينَ يَرْفَعُ رَأْسَهُ يَقُولُ سَمِعَ اللهُ لِمَنْ حَمِدَهُ رَبَّنَا وَلَكَ الْحَمْدُ يَدْعُو لِرِجَالٍ فَيُسَمِّيهِمْ بِأَسْمَائِهِمْ فَيَقُولُ اللَّهُمَّ أَنْجِ الْوَلِيدَ بْنَ الْوَلِيدِ وَسَلَمَةَ بْنَ هِشَامٍ وَعَيَّاشَ بْنَ أَبِي رَبِيعَةَ وَالْمُسْتَضْعَفِينَ مِنَ الْمُؤْمِنِينَ اللَّهُمَّ اشْدُدْ وَطْأَتَكَ عَلَى مُضَرَ وَاجْعَلْهَا عَلَيْهِمْ سِنِينَ كَسِنِي يُوسُفَ وَأَهْلُ الْمَشْرِقِ يَوْمَئِذٍ مِنْ مُضَرَ مُخَالِفُونَ لَهُ .

805. PRIČAO NAM JE Ali b. Abdullah, njemu više puta saopćio Sufjan prenoseći od Zuhrija, koji je čuo Enesa b. Malika da govori:
– Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, pao je s konja. Ponekad bi Sufjan rekao "spao s konja" i zgulio svoju desnu stranu. Mi smo mu kasnije ušli i posjetili ga. Utom je nastupio namaz i on je s nama klanjao sjedeći, a sjedili smo i mi.
Sufjan je jednom rekao: "... Klanjali smo i mi sjedeći." Kada je završio namaz, rekao je: "Imam

٨٠٥. حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ عَبْدِاللهِ قَالَ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ غَيْرَ مَرَّةٍ عَنِ الزُّهْرِيِّ قَالَ سَمِعْتُ أَنَسَ بْنَ مَالِكٍ يَقُولُ سَقَطَ رَسُولُ اللهِ ﷺ عَنْ فَرَسٍ وَرُبَّمَا قَالَ سُفْيَانُ مِنْ فَرَسٍ فَجُحِشَ شِقُّهُ الْأَيْمَنُ فَدَخَلْنَا عَلَيْهِ نَعُودُهُ فَحَضَرَتِ الصَّلَاةُ فَصَلَّى بِنَا قَاعِدًا وَقَعَدْنَا وَقَالَ سُفْيَانُ مَرَّةً صَلَّيْنَا قُعُودًا فَلَمَّا قَضَى

1 Velid ibni Velid je brat slavnog vojskovođe Halida b. Velida. Velida su muslimani zarobili na Bedru dok je još bio nevjernik. Kada su ga pustili uz otkup, primio je islam. Tada su ga upitali: "Zašto nisi primio islam prije otkupa?" Odgovorio je: "Nisam volio da se o meni misli kako sam primio islam iz straha." Poslije su ga Kurejšije zarobili u Mekki. Na ime njegova spasa Alejhisselam je učio u namazu Kunut dovu pa je konačno oslobođen i izbjegao je u Medinu.
Seleme ibn Hišam je primio islam među prvim Mekkelijama. Selio je u Etiopiju, kasnije se povratio u Mekku, bio mučen, proganjan i zatvaran, oko 4. godine po Hidžri, poslije Bitke na Hendeku preselio je u Medinu, sudjelovao u Bici na Mu'ti, a poginuo u borbi na Edžnadejnu ili Meredžus-safreu.
Otac Ajjaša ibn Ebi-Rebija je brat po majci Ebu-Džehla, kao i Seleme ibn Hišam. Ajjaš je među prvim Mekkelijama primo islam. Ebu-Džehl ga je mučio i zatvarao, ali je konačno izbjegao u Medinu. Poginuo je u Bici na Jermuku.
Iz hadisa se može još zaključiti:
– Tekbir se izgovara pri stupanju u namaz i prelaženju iz jednog dijela namaza u drugi, osim nakon vraćanja s ruku'a kad se izgovori: semi'alllahu limen hamideh; on se izgovara u toku prelaznog pokreta. Tako ruku'anski tekbir počinje se izgovarati početkom pregibanja i razvlači dok se klanjač ne spusti na ruku'. Tekbir za sedždu počinje se izgovarati sa spuštanjem na sedždu i dulji dok čelo ne dotakne tlo kada se nastavi izgovarati određeni citat tespiha (tj. subhane rabbijel-a'la). Tekbir za ustajanje s prvog sjedenja razvlači se od početka ustajanja do potpunog ispravljanja na noge. Malik i Omer ibnu Abdul-Aziz preporučuju izgovaranje ovoga tekbira kada se stane na noge.

je postavljen da se (klanjači) za njim povede: kada on izgovori tekbir, izgovorite ga i vi, kada se sagne na ruku‘, sagnite se i vi, kada se podigne, podignite se i vi; kada bude izgovarao ‘Semi‘allahu li men hamideh’, vi recite ‘Rabbena ve lekel hamd’ a, kada se spusti na sedždu, spustite se i vi!”
– Je li tako ovaj slučaj prenio i Ma‘mer? – upitao je Sufjan.
– Da – odgovorio je (Ali b. Abdullah).
– Dobro je (Ma‘mer) zapamtio.
Zuhri je isto (kao i Ma‘mer) prenio: “... ve lekel-hamd.”
Zapamtio sam (prenosi Sufjan od Zuhrija): “... zgulio je svoju desnu stranu...”
Pošto smo izašli od Zuhrija, Ibni-Džurejdž je kazao: “I ja sam bio kod njega (pa mi je rekao): ‘... bila mu je zguljena njegova desna potkoljenica...’”

الصَّلَاةَ قَالَ إِنَّمَا جُعِلَ الْإِمَامُ لِيُؤْتَمَّ بِهِ فَإِذَا كَبَّرَ فَكَبِّرُوا وَإِذَا رَكَعَ فَارْكَعُوا وَإِذَا رَفَعَ فَارْفَعُوا وَإِذَا قَالَ سَمِعَ اللهُ لِمَنْ حَمِدَهُ فَقُولُوا رَبَّنَا وَلَكَ الْحَمْدُ وَإِذَا سَجَدَ فَاسْجُدُوا قَالَ سُفْيَانُ كَذَا جَاءَ بِهِ مَعْمَرٌ قُلْتُ نَعَمْ قَالَ لَقَدْ حَفِظَ كَذَا قَالَ الزُّهْرِيُّ وَلَكَ الْحَمْدُ حَفِظْتُ مِنْ شِقِّهِ الْأَيْمَنِ فَلَمَّا خَرَجْنَا مِنْ عِنْدِ الزُّهْرِيِّ قَالَ ابْنُ جُرَيْجٍ وَأَنَا عِنْدَهُ فَجُحِشَ سَاقُهُ الْأَيْمَنُ .

VAŽNOST (FADILET) SEDŽDE

باب فَضْلِ السُّجُودِ

806. PRIČAO NAM JE Ebul-Jeman, njega obavijestio Šu‘ajb prenoseći od Zuhrija, kome je saopćio Seid b. Musejjeb i Ata b. Jezid Lejsi, da je Ebu-Hurejra pitao svijet:
– Allahov Poslaniče, da li ćemo na Sudnjem danu vidjeti našeg Gospodara?
– Da li vi sumnjate u mjesec o uštapskoj noći ispred koga nema nikakvog oblaka? – upitao je (Alejhisselam).
– Ne, Allahov Poslaniče – odgovorili su oni.
– Da li vi sumnjate u sunce ispred koga nema nikakvog oblaka? – upitao je (Alejhisselam).
– Ne – odgovorili su.
– Pa vi ćete ga, eto, tako uistinu jasno vidjeti. Kada se svijet iskupi na Sudnjem danu, on će reći: “Ko je koga obožavao, neka ga i sada slijedi!” Tada će neko od toga (svijeta) slijediti sunce, neko će slijediti mjesec, neko tagute (kipove, šejtane) itd., a ostat će (na mjestu) ovi moji sljedbenici i među

٨٠٦. حَدَّثَنَا أَبُو الْيَمَانِ قَالَ أَخْبَرَنَا شُعَيْبٌ عَنِ الزُّهْرِيِّ قَالَ أَخْبَرَنِي سَعِيدُ بْنُ الْمُسَيَّبِ وَعَطَاءُ بْنُ يَزِيدَ اللَّيْثِيُّ أَنَّ أَبَا هُرَيْرَةَ أَخْبَرَهُمَا أَنَّ النَّاسَ قَالُوا يَا رَسُولَ اللهِ هَلْ نَرَى رَبَّنَا يَوْمَ الْقِيَامَةِ قَالَ هَلْ تُمَارُونَ فِي الْقَمَرِ لَيْلَةَ الْبَدْرِ لَيْسَ دُونَهُ سَحَابٌ قَالُوا لَا يَا رَسُولَ اللهِ قَالَ فَهَلْ تُمَارُونَ فِي الشَّمْسِ لَيْسَ دُونَهَا سَحَابٌ قَالُوا لَا قَالَ فَإِنَّكُمْ تَرَوْنَهُ كَذَلِكَ يُحْشَرُ النَّاسُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ فَيَقُولُ مَنْ كَانَ يَعْبُدُ شَيْئًا فَلْيَتَّبِعْ فَمِنْهُمْ مَنْ يَتَّبِعُ الشَّمْسَ وَمِنْهُمْ مَنْ يَتَّبِعُ الْقَمَرَ وَمِنْهُمْ مَنْ يَتَّبِعُ الطَّوَاغِيتَ وَتَبْقَى هَذِهِ الْأُمَّةُ فِيهَا مُنَافِقُوهَا فَيَأْتِيهِمُ اللهُ فَيَقُولُ

njima dvoličnjaci. Potom će im se pojaviti Allah i reći: "Ja sam vaš Gospodar." Oni će tada kazati: "Ovo je naše mjesto sve dok nam ne dođe naš Gospodar i kada nam naš Gospodar dođe mi ćemo ga prepoznati." Utom će im se, stvarno, pojaviti opet Allah i reći: "Ja sam vaš Gospodar."
– Ti si naš Gospodar – odgovorit će oni. Allah će ih tada pozvati, a utom će se postaviti i most po sredini Džehennema i ja ću biti prvi Poslanik kome će biti dozvoljeno da sa svojim sljedbenicima prijeđe. Tada neće niko ništa govoriti osim poslanika, a govor poslanika bit će samo: "Allahu, spašavaj, spašavaj!"
U Džehennemu bit će čengele slične trnju sa'dana (mlječike).
– Da li ste vidjeli trnje sa'dana (mlječike)?
– Da – odgovorit će oni.
– Pa one su poput trnja sa'dana (mlječike), samo što njihovu veličinu ne zna niko osim Allaha, one će grabiti svijet srazmjerno njihovim djelima i neki će biti upropašteni zbog svojih djela, a neki iskomadani i potom spašeni. Kada Allah bude htio ukazati svoju milost nekim osobama u vatri, On će narediti melekima da izvedu one koji su obožavali Allaha. Meleki će ih izvoditi poznavajući ih po ostacima tragova namaske sedžde, a Allah je zabranio paklenoj vatri da prži trag sedžde. Tako će oni izaći iz vatre. Paklena vatra guta (prži) sve čovječije organe osim mjesta s tragom sedžde. (Grešnici) će izaći iz vatre posve sprženi i na njih će se izliti ''voda života" i počet će bujati kao što buja zrnje iz nanosa bujice. Tada će Allah završiti suđenje među robovima, a ostat će samo još jedan čovjek između Dženneta i Džehennema. To je posljednji čovjek iz Džehennema, koji bi trebao ući u Džehennem, okrenut svojim licem prema Džehennemu govoreći: "Gospodaru moj, okreni moje lice od Džehennema, zatrovao me je njegov zapah, a spalila me njegova žestina!"
– Ako ti se učini to, nećeš li ti možda tražiti još nešto drugo? – odgovorit će Allah.

أَنَا رَبُّكُمْ فَيَقُولُونَ هَذَا مَكَانُنَا حَتَّى يَأْتِيَنَا رَبُّنَا
فَإِذَا جَاءَ رَبُّنَا عَرَفْنَاهُ فَيَأْتِيهِمُ اللهُ فَيَقُولُ أَنَا رَبُّكُمْ
فَيَقُولُونَ أَنْتَ رَبُّنَا فَيَدْعُوهُمْ فَيُضْرَبُ الصِّرَاطُ
بَيْنَ ظَهْرَانَيْ جَهَنَّمَ فَأَكُونُ أَوَّلَ مَنْ يَجُوزُ مِنَ
الرُّسُلِ بِأُمَّتِهِ وَلَا يَتَكَلَّمُ يَوْمَئِذٍ أَحَدٌ إِلَّا الرُّسُلُ
وَكَلَامُ الرُّسُلِ يَوْمَئِذٍ اللَّهُمَّ سَلِّمْ سَلِّمْ وَفِي جَهَنَّمَ
كَلَالِيبُ مِثْلُ شَوْكِ السَّعْدَانِ هَلْ رَأَيْتُمْ شَوْكَ
السَّعْدَانِ قَالُوا نَعَمْ قَالَ فَإِنَّهَا مِثْلُ شَوْكِ السَّعْدَانِ
غَيْرَ أَنَّهُ لَا يَعْلَمُ قَدْرَ عِظَمِهَا إِلَّا اللهُ تَخْطَفُ النَّاسَ
بِأَعْمَالِهِمْ فَمِنْهُمْ مَنْ يُوبَقُ بِعَمَلِهِ وَمِنْهُمْ مَنْ يُخَرْدَلُ
ثُمَّ يَنْجُو حَتَّى إِذَا أَرَادَ اللهُ رَحْمَةَ مَنْ أَرَادَ مِنْ أَهْلِ
النَّارِ أَمَرَ اللهُ الْمَلَائِكَةَ أَنْ يُخْرِجُوا مَنْ كَانَ يَعْبُدُ اللهَ
فَيُخْرِجُونَهُمْ وَيَعْرِفُونَهُمْ بِآثَارِ السُّجُودِ وَحَرَّمَ
اللهُ عَلَى النَّارِ أَنْ تَأْكُلَ أَثَرَ السُّجُودِ فَيَخْرُجُونَ
مِنَ النَّارِ فَكُلُّ ابْنِ آدَمَ تَأْكُلُهُ النَّارُ إِلَّا أَثَرَ السُّجُودِ
فَيَخْرُجُونَ مِنَ النَّارِ قَدِ امْتَحَشُوا فَيُصَبُّ عَلَيْهِمْ
مَاءُ الْحَيَاةِ فَيَنْبُتُونَ كَمَا تَنْبُتُ الْحِبَّةُ فِي حَمِيلِ السَّيْلِ
ثُمَّ يَفْرُغُ اللهُ مِنَ الْقَضَاءِ بَيْنَ الْعِبَادِ وَيَبْقَى رَجُلٌ
بَيْنَ الْجَنَّةِ وَالنَّارِ وَهُوَ آخِرُ أَهْلِ النَّارِ دُخُولًا الْجَنَّةَ
مُقْبِلٌ بِوَجْهِهِ قِبَلَ النَّارِ فَيَقُولُ يَا رَبِّ اصْرِفْ
وَجْهِي عَنِ النَّارِ قَدْ قَشَبَنِي رِيحُهَا وَأَحْرَقَنِي
ذَكَاؤُهَا فَيَقُولُ هَلْ عَسَيْتَ إِنْ فُعِلَ ذَلِكَ بِكَ أَنْ

تَسْأَلَ غَيْرَ ذَلِكَ فَيَقُولُ لَا وَعِزَّتِكَ فَيُعْطِي اللهُ مَا يَشَاءُ مِنْ عَهْدٍ وَمِيثَاقٍ فَيَصْرِفُ اللهُ وَجْهَهُ عَنِ النَّارِ فَإِذَا أَقْبَلَ بِهِ عَلَى الْجَنَّةِ رَأَى بَهْجَتَهَا سَكَتَ مَا شَاءَ اللهُ أَنْ يَسْكُتَ ثُمَّ قَالَ يَا رَبِّ قَدِّمْنِي عِنْدَ بَابِ الْجَنَّةِ فَيَقُولُ اللهُ لَهُ أَلَيْسَ قَدْ أَعْطَيْتَ الْعُهُودَ وَالْمِيثَاقَ أَنْ لَا تَسْأَلَ غَيْرَ الَّذِي كُنْتَ سَأَلْتَ فَيَقُولُ يَا رَبِّ لَا أَكُونُ أَشْقَى خَلْقِكَ فَيَقُولُ فَمَا عَسَيْتَ إِنْ أُعْطِيتَ ذَلِكَ أَنْ لَا تَسْأَلَ غَيْرَهُ فَيَقُولُ لَا وَعِزَّتِكَ لَا أَسْأَلُ غَيْرَ ذَلِكَ فَيُعْطِي رَبَّهُ مَا شَاءَ مِنْ عَهْدٍ وَمِيثَاقٍ فَيُقَدِّمُهُ إِلَى بَابِ الْجَنَّةِ فَإِذَا بَلَغَ بَابَهَا فَرَأَى زَهْرَتَهَا وَمَا فِيهَا مِنَ النَّضْرَةِ وَالسُّرُورِ فَيَسْكُتُ مَا شَاءَ اللهُ أَنْ يَسْكُتَ فَيَقُولُ يَا رَبِّ أَدْخِلْنِي الْجَنَّةَ فَيَقُولُ اللهُ وَيْحَكَ يَا ابْنَ آدَمَ مَا أَغْدَرَكَ أَلَيْسَ قَدْ أَعْطَيْتَ الْعُهُودَ وَالْمِيثَاقَ أَنْ لَا تَسْأَلَ غَيْرَ الَّذِي أُعْطِيتَ فَيَقُولُ يَا رَبِّ لَا تَجْعَلْنِي أَشْقَى خَلْقِكَ فَيَضْحَكُ اللهُ عَزَّ وَجَلَّ مِنْهُ ثُمَّ يَأْذَنُ لَهُ فِي دُخُولِ الْجَنَّةِ فَيَقُولُ تَمَنَّ فَيَتَمَنَّى حَتَّى إِذَا انْقَطَعَ أُمْنِيَّتُهُ قَالَ اللهُ عَزَّ وَجَلَّ مِنْ كَذَا وَكَذَا أَقْبَلَ يُذَكِّرُهُ رَبُّهُ حَتَّى إِذَا انْتَهَتْ بِهِ الْأَمَانِيُّ قَالَ اللهُ تَعَالَى لَكَ ذَلِكَ وَمِثْلُهُ مَعَهُ قَالَ أَبُو سَعِيدٍ الْخُدْرِيُّ لِأَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا إِنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ قَالَ قَالَ اللهُ لَكَ ذَلِكَ وَعَشَرَةُ أَمْثَالِهِ قَالَ أَبُو هُرَيْرَةَ لَمْ أَحْفَظْ مِنْ رَسُولِ اللهِ ﷺ إِلَّا قَوْلَهُ

– Ne, Tvoje mi veličine – odgovorit će on. Tada će mu Allah dati što bude htio od Svoga obećanja i ugovora i okrenut će mu Allah lice od vatre.
Pošto ga okrene Džennetu, i on vidi njegove ljepote, šutjet će koliko to Allah bude htio da šuti, a potom će reći: "Gospodaru moj, primakni me samo do džennetskih vrata!"
– Allah će mu odgovoriti: "Nisi li već dao obećanja i obavezu da nećeš tražiti ništa izuzev ono što si već tražio!"
– Gospodaru moj – kazat će on – nisam ja, valjda, najnesretnije Tvoje stvorenje?
Allah će mu reći: "Da li, možda, ako ti se da to, nećeš tražiti i još nešto drugo?"
– Ne, kazat će on – tako mi Tvoje veličine, neću tražiti ništa osim toga. On će, potom, dati svome Gospodaru obećanje i obavezu, koju On bude htio i On će ga, potom, primaknuti džennetskim vratima. Kada dođe do njegovih vrata, vidi njegov sjaj, blještavilo i veselost, zašutjet će koliko to Allah bude htio da šuti, a onda će reći: "Gospodaru moj, uvedi me u Džennet!"
Uzvišeni Allah će reći: "Čovječe, teško tebi! Kako samo puno iznevjeravaš! Nisi li dao obećanje i obavezu da nećeš tražiti ništa drugo osim onoga što ti je već dato!"
– Gospodaru moj – kazat će on – ne učini me najnesretnijim Tvojim stvorenjem!
Svevišnji Allah nasmijat će se tome, a potom će mu dozvoliti ulazak u Džennet i reći: "Zaželi još štogod!"
On će iznositi svoje želje i, kada se okončaju njegove želje, Uzvišeni Allah reći će mu: "Povećaj traženje toga i toga!" Njegov Uzvišeni Gospodar podsjećat će ga na njih sve pojedinačno i, kada se te želje dokončaju, Uzvišeni Allah reći će: "Imat ćeš sve to i još toliko."
Ebu-Seid Hudri rekao je Ebu-Hurejri, radijallahu anhu, da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, kazao: "... Allah će reći: "Dobivaš sve to i

još deset puta toliko." Ebu-Hurejra je na to rekao: "Ja sam od Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, zapamtio samo izjavu: "... Imaš sve to i s tim još toliko."
Ebu-Seid Hudri opet je kazao: "Čuo sam ga gdje govori: 'Imaš to sve i još deset puta toliko.'"[1]

لَكَ ذَلِكَ وَمِثْلُهُ مَعَهُ قَالَ أَبُو سَعِيدٍ إِنِّي سَمِعْتُهُ يَقُولُ ذَلِكَ لَكَ وَعَشَرَةُ أَمْثَالِهِ .

---

1 Jedan od načina na koji se može uskladiti predaja Ebu-Hurejre i predaja Ebu-Seida Hurdija jeste da je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, prvo i obećao to što je čuo Ebu-Hurejra, pa je poslije izrekao i drugi hadis koji Ebu-Hurejra nije čuo.
Viđenje Allaha, dželle šanuhu, na Sudnjem danu je činjenica utvrđena Kur'anom: "Vudžuhun jevmeizin nadiretun ila rabbiha nazire..." tj. "Neka lica toga dana bit će radosna i gledat će u svoga Gospodara..."
Predstavnici svih ehlisunnetskih škola smatraju da će vjernici biti u mogućnosti vidjeti Allaha, dželle šanuhu, pod uvjetima i zakonima budućeg svijeta i života.
Mušebbihe i keramije ovo mišljenje prihvataju samo djelomično, a mu'tezilije ga posve odbacuju oslanjajući se na ajet "La tudrikuhul-ebsaru ve huve judrikul-ebsar", što znači: "Njega ne mogu oči obuhvatiti, a On obuhvata sve."
Predstavnici ehlisunnetskog učenja interpretiraju gornji ajet na sljedeći način: "Njega ne mogu oči ljudi potpuno obuhvatiti, a On njihove može."
Mutezilije ističu ajet: "Len terani velakinin-zur ilel-džebeli fe ini-stekarre makanehu fe sevfe terani...", tj. "Nećeš me moći, (o Musa), vidjeti, ali gledaj ono brdo pa ako se ono mogne održati na svom mjestu, moći ćeš me i ti vidjeti." Oni negacijsku česticu za budućnost *len* tumače u značenju vječne negacije.
Predstavnici priznatih mezheba upozoravaju da se navedeni ajet odnosi na uvjete ovozemaljskog života i ne isključuje mogućnost viđenja Allaha, dželle šanuhu, na budućem svijetu.
Mutezilije ističu i ajet: "Ve ma kane li bešerin en jukellime-hullahu illa vahjen ev min verail-hidžabi...", tj. "Čovjeku priliči da s Allahom razgovara samo putem Objave ili iza zastora, ili da mu pošalje svoga poslanika (meleka)."
Međutim, ajet se odnosi na razne vidove Objave koju je Allah, dželle šanuhu, isporučivao Svojim poslanicima u uvjetima ovoga materijalnog svijeta, dok u uvjetima nematerijalnog života bit će mogućnost viđenja i nematerijalnih bića. Namaz je najidealniji vid odanosti Allahu, dželle šanuhu. Alejhisselam kaže: "Vjernik je Allahu najbliži kada je na sedždi."
Apologetičari drže da je sirat-ćuprija preko Džehennema, tanja od dlake, a oštrija od brida sablje na kojoj će ljudi biti ispitivani za vjeru u Allaha, dželle šanuhu, za namaz, zekat, pošćenje ramazana, za hadž i 'umru, za pravilno uzimanje abdesta i kupanje poslije spolnog snošaja.
Postojanje ove ćuprije nije u skladu s ovozemaljskim zakonima, ali ne mora biti u kontradikciji zakona budućeg svijeta. Zakoni i uvjeti međukontinentalnog života na zemlji nisu jednaki. Ima mnogo biljaka i životinja koje žive, rastu i množe se na jednom kontinentu, a na drugom kržljaju i konačno uginu. Životni uvjeti biljnog i životinjskog svijeta počesto se razlikuju i među manjim regijama. Gledajući na uvjete samo kopnenog života dolazimo do zaključka da je nemoguće živjeti izvan kopna i da to ne motrimo kao stvarnost ne bismo ni vjerovali da on postoji. Stvarnost prisiljava ljude da priznaju da je život u vodi i u zemlji brojniji i raznovrsniji nego na zemlji. Život i konstrukcija vodenog i podzemnog svijeta podešena je stvarnim potrebama i prilikama u kojima se te životinje nalaze i kreću. Vodene životinje množe se i razvijaju u vodi, kreću se i žive u njoj, a čovjek guši.
Kada mogu biti ovoliko raznoliki životni uvjeti na našoj planeti, onda je očito da su oni još raznolikiji i uočljiviji na drugim nebeskim tijelima. Ono što je nemoguće po zakonima života na našoj planeti, na drugoj je to normalna pojava. Naprimjer, čovjek težak 50 kg kreće se na Zemlji normalno. Na Mjesecu, gdje je sila teže deset puta manja, on bi imao 5 kg i letio poput ptice, išao preko debljeg konca i tanjeg konopca, stajao na granama drveća, spavao i odmarao se u njegovim krošnjama i tome slično. Na manjoj planeti isti čovjek imao bi težinu leptira i kretao se po najtanjem koncu s grupama svojih vršnjaka. Međutim, kada bi se taj čovjek prebacio na Sunce, on bi usljed deseterostruko veće sile teže imao 500 kg; ne bi se mogao više držati na nogama ni kretati kao ranije, njega bi vlastita njegova težina utjerala u utrobu Sunca, zdrobila ga ili spljoštila.
Čovjek na Zemlji prelazi mostove uz određene uvjete. Ne može ići po koncu i konopcu, jer ga sila teže privlači.

KLANJAČ NA SEDŽDI ISTIČE SVOJE MIŠICE I UDALJUJE STOMAK OD STEGANA

باب يُبْدِي ضَبْعَيْهِ وَيُجَافِي فِي السُّجُود

807. PRIČAO NAM JE Jahja b. Bukejr, njemu Bekr b. Mudar prenoseći od Dža'fera, on od Ibni-Hurmuza, ovaj od Abdullaha b. Malika b. Buhajne, da bi Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rastavljao svoje ruke (od rebara) prilikom klanjanja toliko, da bi se ukazala bjelina tijela njegovih pazuha.
Lejs je izjavio: "Meni je to isto pričao Dža'fer b. Rebija."

٨٠٧. حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ بُكَيْرٍ قَالَ حَدَّثَنِي بَكْرُ بْنُ مُضَرَ عَنْ جَعْفَرٍ عَنِ ابْنِ هُرْمُزَ عَنْ عَبْدِاللهِ بْنِ مَالِكٍ ابْنِ بُحَيْنَةَ أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ كَانَ إِذَا صَلَّى فَرَّجَ بَيْنَ يَدَيْهِ حَتَّى يَبْدُوَ بَيَاضُ إِبْطَيْهِ وَقَالَ اللَّيْثُ حَدَّثَنِي جَعْفَرُ بْنُ رَبِيعَةَ نَحْوَهُ .

VRHOVE NOŽNIH PRSTA KLANJAČ OKREĆE PREMA KABI

باب يَسْتَقْبِلُ بِأَطْرَافِ رِجْلَيْهِ الْقِبْلَة

To je izjavio Ebu-Humejd Saidi prenoseći od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem.

قَالَهُ أَبُو حُمَيْدٍ السَّاعِدِيُّ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ .

NEOBAVLJANJE SEDŽDE U POTPUNOSTI

بَاب إِذَا لَمْ يُتِمَّ السُّجُود

808. PRIČAO NAM JE Salt b. Muhammed, njemu Mehdi prenoseći od Vasila, on od Ebu-Vaila, a ovaj od Huzejfe kako je vidio jednog čovjeka koji nije pravilno obavljao ruku' i sedžde pa, kada je završio svoj namaz, Huzejfe mu je rekao:
"Ti nisi ni klanjao!"
– Mislim, kaže, da je (Ebu-Vail) rekao: "Ako bi na tom (putu) umro, ti ne bi umro u sunnetu (praksi) Muhammeda, sallallahu alejhi ve sellem."

٨٠٨. حَدَّثَنَا الصَّلْتُ بْنُ مُحَمَّدٍ قَالَ حَدَّثَنَا مَهْدِيُّ ابْنُ مَيْمُونٍ عَنْ وَاصِلٍ عَنْ أَبِي وَائِلٍ عَنْ حُذَيْفَةَ رَأَى رَجُلًا لَا يُتِمُّ رُكُوعَهُ وَلَا سُجُودَهُ فَلَمَّا قَضَى صَلَاتَهُ قَالَ لَهُ حُذَيْفَةُ مَا صَلَّيْتَ قَالَ وَأَحْسِبُهُ قَالَ وَلَوْ مُتَّ مُتَّ عَلَى غَيْرِ سُنَّةِ مُحَمَّدٍ ﷺ .

Ukoliko je čovjek krupniji, utoliko ga Zemlja više privlači. Međutim, iznad jonosferskog prostora i van domašaja zemaljske sile teže vlada bestežinsko stanje. U tom prostoru težina zemaljskih predmeta i ljudi iščezava i ne postoji. Tu se može kretati svako bez tvrde podloge pod nogama i bez zraka oko sebe. Kretanje i prelaženje čovjeka pa i naroda preko tankog konca pod tim uvjetima je lakše i sigurnije nego prelazak preko betonskih mostova na površini naše Zemlje. To su potvrdili sovjetski i američki astronauti 1965. godine, kada su naočigled ljudi sa Zemlje izašli iz kabina svojih raketa, i kretali se u kosmosu kao po Zemlji.
Zakoni budućeg svijeta svakako će odgovarati njegovim potrebama. Brojnost i raznovrsnost tih zakona je znak mudrosti i veličine njihovog Tvorca, a naše neshvaćanje znak umne ograničenosti.

OBAVLJANJE SEDŽDE NA SEDAM KOSTIJU (ORGANA)

باب السُّجود على سَبْعَةِ أعْظُم

809. PRIČAO NAM JE Kabisa, njemu Sufjan prenoseći od Amra b. Dinara, on od Tavusa, a ovaj od Ibn-Abbasa:

"Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, naređeno je da čini sedždu sa sedam organa (tijela) i da ne skuplja kosu i haljinu, i to: čelom, rukama (dlanovima), koljenima i nogama (stopalima)."[1]

٨٠٩. حَدَّثَنَا قَبِيصَةُ قَالَ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ عَنْ عَمْرِو ابْنِ دِينَارٍ عَنْ طَاوُسٍ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ أُمِرَ النَّبِيُّ ﷺ أَنْ يَسْجُدَ عَلَى سَبْعَةِ أَعْضَاءٍ وَلَا يَكُفَّ شَعَرًا وَلَا ثَوْبًا الْجَبْهَةِ وَالْيَدَيْنِ وَالرُّكْبَتَيْنِ وَالرِّجْلَيْنِ .

1 U čijoj sedždi ne bude učestvovao ma koji od navedenih organa, namaz mu neće biti punovažan po mišljenju imama Ahmeda i Ishaka, a to je i preferirani stav Šafije, te se čini da tome naginje i sam Buhari. Međutim, u ovom hadisu nije spomenut nos, a vanjski smisao hadisa upućuje da su čelo i nos jedan organ. Sedžda se mora činiti čelom, a što se tiče nosa, učenjaci se razilaze. Njihovi stavovi se kreću od toga da je namaz valjan i bez toga, pa do toga da je to mustehab. Nevevi kaže: "Činiti sedždu sa sedam organa spomenutih u hadisu strogo je obligatna dužnost (farz), i to cijelim tim organima kao čelom i nosom zajedno."
Čelo pri obavljanju sedžde treba biti otkriveno.
Ebu-Hanife i Ibn-Kasim, jedan od pravnika malikijskog pravca, smatraju da je namaz punovažan kada se sedžda učini, bilo čelom bilo nosom, dok imam Ahmed i Ibni-Habib smatraju strogo obligatnom dužnošću (farz) učiniti je i čelom i nosom zajedno.
Pravnici hanefijske škole primjećuju da se to iz navedenog hadisa ne može zaključiti i da čelo s nosom čini jedan organ, a to je lice. Da se nos i čelo smatraju posebnim organima, Alejhisselam bi umjesto izraza "sedam" rekao "sa osam..." Kosti nosa počinju od obrva, a završavaju se iznad gornje vilice. Čelo i nos međusobno su vezani i mogu se bez sumnje smatrati jednim organom tijela.
Vrhovi nožnih prsta trebaju biti spojeni s tlom, a tako isto koljena i dlanovi. Ovi organi ne moraju biti otkriveni.
Raznolika su mišljenja pravnih škola o obaveznosti činjenja sedžde čelom i nosom zajedno ili samo jednim od njih.
Pravnici hanefijske škole kažu da je u hadisu naređeno obavljanje sedžde čelom koje je samo dio lica i, kada čelo može služiti na ime lica, onda to može služiti i nos. Prema tome, ko učini sedždu samo nosom, namaz je punovažan. Nos je bez sumnje dio lica kao i čelo, ali ograničiti obavljanje sedžde samo na nos spada u pokuđene čine.
Taberi u "Tehzibul-asaru" kaže: "Čelo i nos istog su statusa." Tavus, upitan za obavljanje sedžde nosom, odgovorio je: "Nije li nos najvredniji dio lica?" A kada je Ibni-Sirin upitan za čovjeka koji čini sedždu dodirujući tlo nosom, odgovorio je:
– Zar ne učiš u Kur'anu: "Jehirrune lil ezkani sudždžeden...", tj. "Pobožni čineći sedždu padaju na vilice..." U ajetu je umjesto lica spomenuta vilica, upravo nos i usta, i ko učini sedždu Allah, dželle šanuhu, ga hvali.
Pokuđeno je u toku klanjanja skupljati i ustezati odjeću ili krajeve duge kose vezati u vidu repa; klanjati zasukanih nogavica, rukava i svezane kose ili pokupljene pod turban ('amamu), kapu i slično. Po mišljenju Ibni-Tina ovo je stvar mjesnog običaja. Ako se svijet tako nosi, onda može tako i klanjati.
Ebu-Davud s dobrim nizom prenosilaca bilježi da je Hasan, sin halife Alije, radijallahu anhu, pred samo klanjanje odvezao svoju sabranu kosu na zatioku, rekavši: "Ovo je loga (sjedište) šejtana." To je isto učinio Ibn-Abbas, radijallahu anhuma, Abdullahu ibni Harisu i rekao: "Ovo ti je slično osobi koja klanja vezanih ruku natrag."
Kosa na glavi muškarca treba biti u normalnom položaju. Abdullah b. Omer vidio je jednog čovjeka, gdje klanja skupljene kose iznad zatioka, pa mu je doviknuo: "Odveži kosu i spusti da i ona s tobom može činiti sedždu!"
Ruke (dlanovi) – po Ibn-Bettalu – mogu biti uvučene u odjeću (prekrivene). Neki to smatraju mekruhom, a Šafi' smatra da je vadžib da budu otkrivene.

810. PRIČAO NAM JE Muslim b. Ibrahim, njemu Šu‘be prenoseći od Amra, on od Tavusa, ovaj od Ibn-Abbasa, radijallahu anhuma, a on od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, da je rekao:
“Naređeno nam je da činimo sedždu sa sedam kostiju (organa) i da ne skupljamo haljinu i kosu.”

٨١٠. حَدَّثَنَا مُسْلِمُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ قَالَ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ عَنْ عَمْرٍو عَنْ طَاوُسٍ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ أُمِرْنَا أَنْ نَسْجُدَ عَلَى سَبْعَةِ أَعْظُمٍ وَلَا نَكُفَّ ثَوْبًا وَلَا شَعَرًا .

811. PRIČAO NAM JE Adem, njemu Israil prenoseći od Ebu-Ishaka, on od Abdullaha b. Jezida el-Hatmija koji je rekao da mu je ispričao Bera’ b. Azib, a on nije lažac, i kazao:
“Mi smo klanjali za Vjerovjesnikom, sallallahu alejhi ve sellem, i, kada bi on izgovorio ‘Semi‘allahu li men hamideh’, ne bi niko od nas pregeo svoja leđa dok ne bi Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, stavio na zemlju svoje čelo.”

٨١١. حَدَّثَنَا آدَمُ حَدَّثَنَا إِسْرَائِيلُ عَنْ أَبِي إِسْحَاقَ عَنْ عَبْدِاللهِ بْنِ يَزِيدَ الْخَطْمِيِّ حَدَّثَنَا الْبَرَاءُ بْنُ عَازِبٍ وَهُوَ غَيْرُ كَذُوبٍ قَالَ كُنَّا نُصَلِّي خَلْفَ النَّبِيِّ ﷺ فَإِذَا قَالَ سَمِعَ اللهُ لِمَنْ حَمِدَهُ لَمْ يَحْنِ أَحَدٌ مِنَّا ظَهْرَهُ حَتَّى يَضَعَ النَّبِيُّ ﷺ جَبْهَتَهُ عَلَى الْأَرْضِ .

ČINJENJE SEDŽDE NOSOM

بَاب السُّجُودِ عَلَى الْأَنْفِ

812. PRIČAO NAM JE Mu‘alla b. Esed, njemu Vuhejb prenoseći od Abdullaha b. Tavusa, on od svoga oca, a ovaj od Ibn-Abbasa, radijallahu anhuma, koji je kazao da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
“Naređeno mi je da sedždu obavljam sa sedam organa (kostiju): čelom, pokazujući rukom na svoj nos, dvjema rukama (dlanovima), koljenima i vrhovima dvaju stopala, a da ne skupljam haljinu i kosu.”

٨١٢. حَدَّثَنَا مُعَلَّى بْنُ أَسَدٍ قَالَ حَدَّثَنَا وُهَيْبٌ عَنْ عَبْدِاللهِ بْنِ طَاوُسٍ عَنْ أَبِيهِ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا قَالَ قَالَ النَّبِيُّ ﷺ أُمِرْتُ أَنْ أَسْجُدَ عَلَى سَبْعَةِ أَعْظُمٍ عَلَى الْجَبْهَةِ وَأَشَارَ بِيَدِهِ عَلَى أَنْفِهِ وَالْيَدَيْنِ وَالرُّكْبَتَيْنِ وَأَطْرَافِ الْقَدَمَيْنِ وَلَا نَكْفِتَ الثِّيَابَ وَالشَّعَرَ .

ČINJENJE SEDŽDE NOSOM I NA BLATU

باب السُّجود على الأنف والسُّجود على الطِّين

813. PRIČAO NAM JE Musa, njemu Hemmam prenoseći od Jahjaa, on od Ebu-Seleme, da je rekao:

– Otišao sam do Ebu-Seida Hudrija i rekao: "Molim te da s nama izađeš u palmovik da se ispričamo."

– On je izašao i ja sam, (kaže Ebu-Seleme), rekao: "Pričaj mi šta si čuo od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, o Lejletul-kadru?"

– Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, reče on, bio je u i'tikafu prvih deset dana ramazana. U i'tikafu s njim bili smo i mi. Potom mu je došao Džibril i rekao: "Ono što tražiš pred tobom je." On je potom ostao u i'tikafu još srednju dekadu. S njim u i'tikafu ostali smo i mi pa mu je opet došao Džibril i rekao: "Ono što tražiš pred tobom je." Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, dvadesetog jutra ramazana ustao je i rekao: "Ko je s Vjerovjesnikom, sallallahu alejhi ve sellem, (tj. sa mnom) bio u i'tikafu, neka se opet u njega povrati. Meni je Lejletul-kadr u snu prikazan i ja sam ga eto smetnuo s uma. On je sigurno u nekoj neparnoj noći zadnjih deset dana (ramazana). Vidio sam da činim sedždu na blatu i vodi."

– Strop džamije bio je od palminog granja. Na nebu nismo tada vidjeli ništa, kad li najednom dođe oblak i mi pokisosmo. Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, s nama je klanjao i ja sam na čelu Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, i površini njegova nosa vidio trag (predskazanog) blata i vode, što je potvrdilo istinitost njegova sna.[1]

٨١٣. حَدَّثَنَا مُوسَى قَالَ حَدَّثَنَا هَمَّامٌ عَنْ يَحْيَى عَنْ أَبِي سَلَمَةَ قَالَ انْطَلَقْتُ إِلَى أَبِي سَعِيدٍ الْخُدْرِيِّ فَقُلْتُ أَلَا تَخْرُجُ بِنَا إِلَى النَّخْلِ نَتَحَدَّثُ فَخَرَجَ فَقَالَ قُلْتُ حَدِّثْنِي مَا سَمِعْتَ مِنَ النَّبِيِّ ﷺ فِي لَيْلَةِ الْقَدْرِ قَالَ اعْتَكَفَ رَسُولُ اللهِ ﷺ عَشْرَ الْأُوَلِ مِنْ رَمَضَانَ وَاعْتَكَفْنَا مَعَهُ فَأَتَاهُ جِبْرِيلُ فَقَالَ إِنَّ الَّذِي تَطْلُبُ أَمَامَكَ فَاعْتَكَفَ الْعَشْرَ الْأَوْسَطَ فَاعْتَكَفْنَا مَعَهُ فَأَتَاهُ جِبْرِيلُ فَقَالَ إِنَّ الَّذِي تَطْلُبُ أَمَامَكَ فَقَامَ النَّبِيُّ ﷺ خَطِيبًا صَبِيحَةَ عِشْرِينَ مِنْ رَمَضَانَ فَقَالَ مَنْ كَانَ اعْتَكَفَ مَعَ النَّبِيِّ ﷺ فَلْيَرْجِعْ فَإِنِّي أُرِيتُ لَيْلَةَ الْقَدْرِ وَإِنِّي نُسِّيتُهَا وَإِنَّهَا فِي الْعَشْرِ الْأَوَاخِرِ فِي وِتْرٍ وَإِنِّي رَأَيْتُ كَأَنِّي أَسْجُدُ فِي طِينٍ وَمَاءٍ وَكَانَ سَقْفُ الْمَسْجِدِ جَرِيدَ النَّخْلِ وَمَا نَرَى فِي السَّمَاءِ شَيْئًا فَجَاءَتْ قَزَعَةٌ فَأُمْطِرْنَا فَصَلَّى بِنَا النَّبِيُّ ﷺ حَتَّى رَأَيْتُ أَثَرَ الطِّينِ وَالْمَاءِ عَلَى جَبْهَةِ رَسُولِ اللهِ ﷺ وَأَرْنَبَتِهِ تَصْدِيقَ رُؤْيَاهُ.

1 Iz hadisa se može zaključiti:

– i'tikaf je Šerijatom utvrđen čin;

– dozvoljeno je činiti sedždu na blatu; međutim hadis ukazuje na slučaj kada je blato u maloj količini, ako se čelom može osjetiti tvrdoća tla. Većina učenjaka smatra da namaz neće biti valjan ako bi se radilo o velikoj količini blata. Imam Malik dozvoljava obavljanje sedžde samo na tvrdom tlu, a pravnici malikijske škole odobravaju da se učini pregibanjem do blizine blata, ako se u toku toga namaskog vremena ne bi moglo pronaći čisto suho mjesto;

– sedžda se čini spuštanjem čela na tlo;

VEZANJE I STEZANJE ODJEĆE I PRIVLAČENJE HALJINE K SEBI ZBOG BOJAZNI DA SE NE OTKRIJE SRAMOTNO MJESTO

باب عقد الثياب وشدها ومن ضم إليه ثوبه إذا خاف أن تنكشف عورته

814. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Kesir, njega obavijestio Sufjan prenoseći od Ebu-Hazima, a on od Sehla b. Sa‘da, da je kazao:
– Svijet klanjaše s Vjerovjesnikom, sallallahu alejhi ve sellem, tako da su svoje donje haljine (anterije) zbog kratkoće vezali iza svojih vratova, a ženama (koje su klanjale iza njih), reklo bi se: “Ne dižite svoje glave (sa sedžde) dok muškarci ne poravne na sjedenju!”

٨١٤. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ كَثِيرٍ قَالَ أَخْبَرَنَا سُفْيَانُ عَنْ أَبِي حَازِمٍ عَنْ سَهْلِ بْنِ سَعْدٍ قَالَ كَانَ النَّاسُ يُصَلُّونَ مَعَ النَّبِيِّ ﷺ وَهُمْ عَاقِدُوا أُزْرِهِمْ مِنَ الصِّغَرِ عَلَى رِقَابِهِمْ فَقِيلَ لِلنِّسَاءِ لَا تَرْفَعْنَ رُءُوسَكُنَّ حَتَّى يَسْتَوِيَ الرِّجَالُ جُلُوسًا .

KLANJAČ NE SKUPLJA KOSU

باب لا يكف شعرا

815. PRIČAO NAM JE Ebun-Nu‘man, njemu Hammad, a to je Ibn-Zejd, prenoseći od Amra b. Dinara, on od Tavusa, a ovaj od Ibn-Abbasa, da je rekao:
“Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, naređeno je da sedždu čini sa sedam organa tijela (kostiju) i da ne skuplja svoju odjeću i svoju kosu.”

٨١٥. حَدَّثَنَا أَبُو النُّعْمَانِ قَالَ حَدَّثَنَا حَمَّادٌ وَهُوَ ابْنُ زَيْدٍ عَنْ عَمْرِو بْنِ دِينَارٍ عَنْ طَاوُسٍ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ قَالَ أُمِرَ النَّبِيُّ ﷺ أَنْ يَسْجُدَ عَلَى سَبْعَةِ أَعْظُمٍ وَلَا يَكُفَّ ثَوْبَهُ وَلَا شَعَرَهُ .

KLANJAČ NE SKUPLJA U NAMAZU SVOJE HALJINE

باب لا يكف ثوبه في الصلاة

816. PRIČAO NAM JE Musa b. Ismail, njemu Ebu-Avane prenoseći od Amra, on od Tavusa, ovaj od Ibn-Abbasa, radijallahu anhuma, a on opet od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, da je rekao:
“Naređeno mi je da činim sedždu sa sedam organa tijela (kostiju), da ne skupljam kosu i odjeću.”

٨١٦. حَدَّثَنَا مُوسَى بْنُ إِسْمَاعِيلَ قَالَ حَدَّثَنَا أَبُو عَوَانَةَ عَنْ عَمْرٍو عَنْ طَاوُسٍ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ أُمِرْتُ أَنْ أَسْجُدَ عَلَى سَبْعَةٍ لَا أَكُفُّ شَعَرًا وَلَا ثَوْبًا .

– stvarnost su snovi vjerovjesnika, neka je na njih salavat i selam;
– rukovodioce treba ispomagati u poslovima korisnim za zajednicu.

TESBIH I DOVA NA SEDŽDI

باب التَّسْبِيحِ وَالدُّعَاءِ فِي السُّجُودِ

817. PRIČAO NAM JE Musedded, njemu Jahja prenoseći od Sufjana kojem je saopćio Mensur, koji je saznao od Muslima, on od Mesruka, a ovaj od Aiše, radijallahu anha, da je rekla:
– Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, na svom ruku'u i svojoj sedždi mnogo govoraše: "Subhaneke-llahumme rabbena ve bi hamdike. Allahumma-gfir li." Tako on (djelom) objašnjavaše Kur'an.[1]

٨١٧. حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ قَالَ حَدَّثَنَا يَحْيَى عَنْ سُفْيَانَ قَالَ حَدَّثَنِي مَنْصُورُ بْنُ الْمُعْتَمِرِ عَنْ مُسْلِمٍ هُوَ ابْنُ صُبَيْحٍ أَبِي الضُّحَى عَنْ مَسْرُوقٍ عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهَا أَنَّهَا قَالَتْ كَانَ النَّبِيُّ ﷺ يُكْثِرُ أَنْ يَقُولَ فِي رُكُوعِهِ وَسُجُودِهِ سُبْحَانَكَ اللَّهُمَّ رَبَّنَا وَبِحَمْدِكَ اللَّهُمَّ اغْفِرْ لِي يَتَأَوَّلُ الْقُرْآنَ .

ZADRŽAVANJE IZMEĐU DVIJE SEDŽDE

باب الْمُكْثِ بَيْنَ السَّجْدَتَيْنِ

818. PRIČAO NAM JE Ebu-Nu'man, njemu Hammad prenoseći od Ejjuba, a on od Ebu-Kilabe, da je Malik b. Huvejris svojim drugovima rekao:
– Pazite, obavijestit ću vas o namazu Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, a to nije bilo, (kaže Ebu-Kilabe), u namaskom vremenu. Ustao je na noge, zatim se sageo i izgovarajući tekbir digao svoju glavu i malo postajao. Iza toga on se spustio na sedždu, potom digao svoju glavu i tako se malo zadržao. Klanjao je poput klanjanja ovog našeg imama (Amra b. Seleme).
Ejjub je kazao: "Spomenuti imam činjaše nešto što ja nisam vidio da oni to rade: on (malo) sjeđaše pri kraju trećeg, odnosno početkom četvrtog rekata."

٨١٨. حَدَّثَنَا أَبُو النُّعْمَانِ قَالَ حَدَّثَنَا حَمَّادُ بْنُ زَيْدٍ عَنْ أَيُّوبَ عَنْ أَبِي قِلَابَةَ أَنَّ مَالِكَ بْنَ الْحُوَيْرِثِ قَالَ لِأَصْحَابِهِ أَلَا أُنَبِّئُكُمْ صَلَاةَ رَسُولِ اللهِ ﷺ قَالَ وَذَاكَ فِي غَيْرِ حِينِ صَلَاةٍ فَقَامَ ثُمَّ رَكَعَ فَكَبَّرَ ثُمَّ رَفَعَ رَأْسَهُ فَقَامَ هُنَيَّةً ثُمَّ سَجَدَ ثُمَّ رَفَعَ رَأْسَهُ هُنَيَّةً فَصَلَّى صَلَاةَ عَمْرِو بْنِ سَلِمَةَ شَيْخِنَا هَذَا قَالَ أَيُّوبُ كَانَ يَفْعَلُ شَيْئًا لَمْ أَرَهُمْ يَفْعَلُونَهُ كَانَ يَقْعُدُ فِي الثَّالِثَةِ وَالرَّابِعَةِ .

819. Potom smo otišli Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, bili kod njega i on reče: "Kada se povratite svojim ukućanima, klanjajte taj namaz u tom vremenu, a za taj namaz u tom vremenu i kad god nastupi vrijeme kojeg od tih namaza, neka neko od vas prouči ezan, a imam neka bude najstariji (po godinama) između vas!"

٨١٩. قَالَ فَأَتَيْنَا النَّبِيَّ ﷺ فَأَقَمْنَا عِنْدَهُ فَقَالَ لَوْ رَجَعْتُمْ إِلَى أَهْلِيكُمْ صَلُّوا صَلَاةَ كَذَا فِي حِينِ كَذَا صَلُّوا صَلَاةَ كَذَا فِي حِينِ كَذَا فَإِذَا حَضَرَتِ الصَّلَاةُ فَلْيُؤَذِّنْ أَحَدُكُمْ وَلْيَؤُمَّكُمْ أَكْبَرُكُمْ .

1 Zadnjom rečenicom Aiša, radijallahu anha, aludira na ajet: "Fe sebbih bihamdi rabbike vestagfirhu", što znači: "Sa zahvalnošću slavi svog Gospodara i od Njega oprost traži!"

820. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Abdur-Rahim, njemu Ebu-Ahmed Muhammed b. Abdullah Zubejri, a ovome Mis'ar prenoseći od Hakema, on od Abdur-Rahmana b. Ebu-Lejlaa, a ovaj od Bera'a, da je rekao:
"Sedžda Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, njegov ruku' i njegovo sjedenje između dvije (namaske) sedžde bili su približno jednake dužine."

٨٢٠. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِالرَّحِيمِ قَالَ حَدَّثَنَا أَبُو أَحْمَدَ مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِاللهِ الزُّبَيْرِيُّ قَالَ حَدَّثَنَا مِسْعَرٌ عَنِ الْحَكَمِ عَنْ عَبْدِالرَّحْمَنِ بْنِ أَبِي لَيْلَى عَنِ الْبَرَاءِ قَالَ كَانَ سُجُودُ النَّبِيِّ ﷺ وَرُكُوعُهُ وَقُعُودُهُ بَيْنَ السَّجْدَتَيْنِ قَرِيبًا مِنَ السَّوَاءِ.

821. PRIČAO NAM JE Sulejman b. Harb, njemu Hammad b. Zejd prenoseći od Sabita b. Enesa, radijallahu anhu, da je rekao:
– Ne ustežem se da s vama klanjam onako kao što sam vidio Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, da klanja s nama. Enes je, kaže Sabit, činio nešto što nisam vidio da vi to činite: kada bi s ruku'a digao svoju glavu, stajao bi toliko da bi neko mislio da je zaboravio (na sedždu), a između sedždi opet toliko, da bi čovjek mislio da je već zaboravio (na drugu sedždu).[2]

٨٢١. حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ حَرْبٍ قَالَ حَدَّثَنَا حَمَّادُ ابْنُ زَيْدٍ عَنْ ثَابِتٍ عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ إِنِّي لَا آلُو أَنْ أُصَلِّيَ بِكُمْ كَمَا رَأَيْتُ النَّبِيَّ ﷺ يُصَلِّي بِنَا قَالَ ثَابِتٌ كَانَ أَنَسُ بْنُ مَالِكٍ يَصْنَعُ شَيْئًا لَمْ أَرَكُمْ تَصْنَعُونَهُ كَانَ إِذَا رَفَعَ رَأْسَهُ مِنَ الرُّكُوعِ قَامَ حَتَّى يَقُولَ الْقَائِلُ قَدْ نَسِيَ وَبَيْنَ السَّجْدَتَيْنِ حَتَّى يَقُولَ الْقَائِلُ قَدْ نَسِيَ.

KLANJAČ NA SEDŽDI NE STAVLJA PODLAKTICE NA TLO

بَاب لَا يَفْتَرِشُ ذِرَاعَيْهِ فِي السُّجُودِ

Ebu-Humejd kaže: "Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, činio je sedždu ne spuštajući svoje podlaktice na tlo i ne pripijajući ih uz tijelo."

وَقَالَ أَبُو حُمَيْدٍ سَجَدَ النَّبِيُّ ﷺ وَوَضَعَ يَدَيْهِ غَيْرَ مُفْتَرِشٍ وَلَا قَابِضِهِمَا.

822. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Beššar, njemu Muhammed b. Dža'fer, ovome Šu'be koji je čuo Katadu gdje prenosi od Enesa b. Malika, a on od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, da je rekao:

٨٢٢. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ بَشَّارٍ قَالَ حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ ابْنُ جَعْفَرٍ قَالَ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ قَالَ سَمِعْتُ قَتَادَةَ عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ اعْتَدِلُوا

---

2 Iz hadisa se može zaključiti:
– preporučljivo je zadržati se malo između dvije sedžde, a Ibn-Kudame kaže da je mustehab kod imama Ahmeda još i učenje "Rabbi-gfir li!", tj. Gospodaru, oprosti mi!" Davud i zahirije izgovaranje spomenutog teksta smatraju obligatnom dužnošću (farzom) i ko ga namjerno ispusti, namaz mu je pokvaren.
Hanefije smatraju da za takav stav nema vjerodostojnog argumenta i učenje gornje dove preporučuju samo pri klanjanju noćnih dobrovoljnih namaza.

"Budite ispravni u vršenju sedžde, neka niko od vas ne stere (po tlu) svoje podlaktice kao što to rade psi."[1]

فِي السُّجُودِ وَلَا يَبْسُطْ أَحَدُكُمْ ذِرَاعَيْهِ انْبِسَاطَ الْكَلْبِ .

SJEDENJE PRI KONCU NEPARNOG REKATA NAMAZA I DIZANJE

باب مَن اسْتَوَى قَاعِداً فِي وِتْرٍ مِنْ صَلَاتِهِ ثُمَّ نَهَضَ

823. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Sebbah, njega obavijestio Hušejm, a ovoga Halid el-Hazza' prenoseći od Ebu-Kilabe, kojeg je obavijestio Malik b. Huvejris Lejsi da je vidio Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, gdje klanja i, kada je bio na neparnom rekatu svoga namaza, nije se dizao odmah na noge nego bi (malo) poravnio na sjedenju.[2]

٨٢٣. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ الصَّبَّاحِ قَالَ أَخْبَرَنَا هُشَيْمٌ قَالَ أَخْبَرَنَا خَالِدٌ الْحَذَّاءُ عَنْ أَبِي قِلَابَةَ قَالَ أَخْبَرَنَا مَالِكُ بْنُ الْحُوَيْرِثِ اللَّيْثِيُّ أَنَّهُ رَأَى النَّبِيَّ ﷺ يُصَلِّي فَإِذَا كَانَ فِي وِتْرٍ مِنْ صَلَاتِهِ لَمْ يَنْهَضْ حَتَّى يَسْتَوِيَ قَاعِدًا .

---

1 Izbacivati laktove na stranu malo uzdignute od tla doprinosi boljem smještaju čela na sedždi, skromnijem stavu i otklanjanju ljenosti. Pokuđeno je zanemarivati ovu naredbu.
Muslim u svom *Sahihu* iznosi da je Alejhisselam kazao: "Kada činiš sedždu, stavi dlanove na zemlju, a laktove malo podigni!"
Neki su se ashabi pritužili Alejhisselamu na dugo zadržavanje na sedždi, a on im odgovori: "Ispomognite se koljenima!" Prema tome dozvoljeno je uprijeti se laktovima u koljena, ako će to olakšati boravak na sedždi.
Muslim u svojoj zbirci hadisa navodi izjave Mejmune:
"Alejhisselam je čineći sedždu odmicao svoje nadlaktice od tijela, a da je bravče htjelo proći, moglo bi to učiniti."
U dva *Sahiha* stoji: "Kada je Alejhisselam klanjao, razmicao bi ruke tako da bi mu se vidjela bjelina ispod pazuha."

2 U ovom hadisu šafije nalaze dokaz da je mendub kratko zadržavanje neparnih rekata (prvog i trećeg) namaza.
Tahavi uvažava vjerodostojnost navoda Buharije, ali on navodi drugi hadis koji prenosi Ebu-Hurejra u kojem se kaže da se Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, nije zadržavao kada bi se dizao na drugi (i četvrti) rekat, te usklađuje ove hadise tako što smatra da je to Alejhisselam činio zbog neke slabosti ili nekog trenutnog razloga. Da je to sjedenje obavezno, Alejhisselam bi ga naredio i brojni ashabi prenijeli drugima.
Tirmizi u svom *Sunenu* bilježi da je Ebu-Hurejra, radijallahu anhu, rekao: "Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, dizao se sa sedžde na noge prednjim dijelovima svojih stopala."
Ovo mišljenje usvajaju: Malik, Evza'i, Sevri i Ebu-Hanife, a imam Ahmed i Ebu-Zinad uvrštavaju u sunnet dužnosti.
Ibnu-Ebu-Šejbe u svojoj zbirci hadisa navodi da je Abdullah b. Mes'ud ustajao sa sedžde oslanjajući se na vrhove stopala i ne bi sjedao, a slično je zabilježio i od Alije, Ibn-Omera, Ibn-Zubejra, Ibn-Abbasa i Omera.

KAKO SE OSLONITI NA ZEMLJU KADA SE USTAJE S REKATA

باب كَيْفَ يَعْتَمِدُ عَلَى الْأَرْضِ إِذَا قَامَ مِنَ الرَّكْعَةِ

824. PRIČAO NAM JE Mu'alla b. Esed, njemu Vuhejb prenoseći od Ejjuba a on od Ebu-Kilabe, da je rekao:
– Došao nam je Malik b. Huvejris, klanjao nam u ovoj našoj džamiji i rekao: "Klanjat ću vam, ali ne namjeravam ovim pravi namaz, nego vam želim pokazati kako sam vidio Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, da klanja."
– Upitao sam Ebu-Kilaba, kaže Ejjub: "Kakav je bio namaz Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem?"
– Kao što je namaz ovog našeg šejha (imama), a mislio je na Amra b. Selemu – odgovorio je (Ebu-Kilabe). Ovaj šejh (imam) potpuno izgovaraše tekbir (prelazeći iz jednog dijela namaza u drugi), a kada bi dizao svoju glavu sa sedžde, sjeo bi (malo) i oslonio se na zemlju, a potom bi ustao na noge, rekao je Ejjub.

٨٢٤. حَدَّثَنَا مُعَلَّى بْنُ أَسَدٍ قَالَ حَدَّثَنَا وُهَيْبٌ عَنْ أَيُّوبَ عَنْ أَبِي قِلَابَةَ قَالَ جَاءَنَا مَالِكُ بْنُ الْحُوَيْرِثِ فَصَلَّى بِنَا فِي مَسْجِدِنَا هَذَا فَقَالَ إِنِّي لَأُصَلِّي بِكُمْ وَمَا أُرِيدُ الصَّلَاةَ وَلَكِنْ أُرِيدُ أَنْ أُرِيَكُمْ كَيْفَ رَأَيْتُ النَّبِيَّ ﷺ يُصَلِّي قَالَ أَيُّوبُ فَقُلْتُ لِأَبِي قِلَابَةَ وَكَيْفَ كَانَتْ صَلَاتُهُ قَالَ مِثْلَ صَلَاةِ شَيْخِنَا هَذَا يَعْنِي عَمْرَو بْنَ سَلِمَةَ قَالَ أَيُّوبُ وَكَانَ ذَلِكَ الشَّيْخُ يُتِمُّ التَّكْبِيرَ وَإِذَا رَفَعَ رَأْسَهُ عَنِ السَّجْدَةِ الثَّانِيَةِ جَلَسَ وَاعْتَمَدَ عَلَى الْأَرْضِ ثُمَّ قَامَ .

KLANJAČ IZGOVARA TEKBIR DIŽUĆI SE S DRUGE SEDŽDE

باب يُكَبِّرُ وَهُوَ يَنْهَضُ مِنَ السَّجْدَتَيْنِ

Ibn-Zubejr izgovaraše tekbir pri dizanju.

وَكَانَ ابْنُ الزُّبَيْرِ يُكَبِّرُ فِي نَهْضَتِهِ .

825. PRIČAO NAM JE Jahja b. Salih, njemu Fulejh b. Sulejman prenoseći od Seida b. Harisa, da je rekao:
– Klanjao nam je Ebu-Seid i glasno izgovarao svaki tekbir: kada bi dizao glavu sa sedžde, kada bi se spuštao na sedždu, kada bi se dizao (na noge) i kada bi ustajao sa sjedenja drugog rekata i rekao bi: "Ovako sam vidio i Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem."

٨٢٥. حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ صَالِحٍ قَالَ حَدَّثَنَا فُلَيْحُ ابْنُ سُلَيْمَانَ عَنْ سَعِيدِ بْنِ الْحَارِثِ قَالَ صَلَّى لَنَا أَبُو سَعِيدٍ فَجَهَرَ بِالتَّكْبِيرِ حِينَ رَفَعَ رَأْسَهُ مِنَ السُّجُودِ وَحِينَ سَجَدَ وَحِينَ رَفَعَ وَحِينَ قَامَ مِنَ الرَّكْعَتَيْنِ وَقَالَ هَكَذَا رَأَيْتُ النَّبِيَّ ﷺ .

826. PRIČAO NAM JE Sulejman b. Harb, njemu Hammad b. Zejd, ovome Gajlan b. Džerir prenoseći od Mutarrifa, da je rekao:
– Klanjao sam ja i Imran jedan namaz za Alijom, sinom Ebu-Talibovim, radijallahu anhu, i, kada je god učinio sedždu, izgovorio je tekbir, kada se dizao (sa sedžde), izgovarao je tekbir i, kada je ustajao na noge poslije obavljena dva rekata (tešehhuda), izgovarao je tekbir.
Kada je (Alija) predao selam, uzeo me je ‘Imran za ruku i rekao: “Ovaj nam je stvarno klanjao namaz Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem,” ili je rekao: “Ovaj me je stvarno podsjetio na namaz Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem.”

٨٢٦. حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ حَرْبٍ قَالَ حَدَّثَنَا حَمَّادُ ابْنُ زَيْدٍ قَالَ حَدَّثَنَا غَيْلَانُ بْنُ جَرِيرٍ عَنْ مُطَرِّفٍ قَالَ صَلَّيْتُ أَنَا وَعِمْرَانُ صَلَاةً خَلْفَ عَلِيِّ بْنِ أَبِي طَالِبٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ فَكَانَ إِذَا سَجَدَ كَبَّرَ وَإِذَا رَفَعَ كَبَّرَ وَإِذَا نَهَضَ مِنَ الرَّكْعَتَيْنِ كَبَّرَ فَلَمَّا سَلَّمَ أَخَذَ عِمْرَانُ بِيَدِي فَقَالَ لَقَدْ صَلَّى بِنَا هَذَا صَلَاةَ مُحَمَّدٍ ﷺ أَوْ قَالَ لَقَدْ ذَكَّرَنِي هَذَا صَلَاةَ مُحَمَّدٍ ﷺ .

O NAČINU SJEDANJA NA TEŠEHHUDU

بَاب سُنَّةِ الْجُلُوسِ فِي التَّشَهُّدِ

Ummu-Derda sjeđaše u svom namazu kao što sjedi svaki muškarac (čovjek), a ona je poznavala šerijatsko pravo.

وَكَانَتْ أُمُّ الدَّرْدَاءِ تَجْلِسُ فِي صَلَاتِهَا جِلْسَةَ الرَّجُلِ وَكَانَتْ فَقِيهَةً .

827. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Mesleme prenoseći od Malika, on od Abdur-Rahmana b. Kasima, ovaj od Abdullaha b. Abdullaha da ga je obavijestio kako je vidio Abdullaha b. Omera, radijallahu anhuma, da pri sjedanju u namazu ukršta noge (stopala), pa sam i ja to radio, a bio sam tada mlad. Kasnije mi je Abdullah b. Omer to zabranio rekavši: “Sunnet je da uspraviš (usadiš) svoju desnu nogu, a lijevu saviješ (nadesno).
– Pa tako i ti radiš? – rekao sam.
– Ne mogu me moje noge nositi – kazao je (Abdullah b. Omer).[1]

٨٢٧. حَدَّثَنَا عَبْدُاللهِ بْنُ مَسْلَمَةَ عَنْ مَالِكٍ عَنْ عَبْدِالرَّحْمَنِ بْنِ الْقَاسِمِ عَنْ عَبْدِاللهِ بْنِ عَبْدِاللهِ أَنَّهُ أَخْبَرَهُ أَنَّهُ كَانَ يَرَى عَبْدَاللهِ بْنَ عُمَرَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا يَتَرَبَّعُ فِي الصَّلَاةِ إِذَا جَلَسَ فَفَعَلْتُهُ وَأَنَا يَوْمَئِذٍ حَدِيثُ السِّنِّ فَنَهَانِي عَبْدُاللهِ بْنُ عُمَرَ وَقَالَ إِنَّمَا سُنَّةُ الصَّلَاةِ أَنْ تَنْصِبَ رِجْلَكَ الْيُمْنَى وَتَثْنِيَ الْيُسْرَى فَقُلْتُ إِنَّكَ تَفْعَلُ ذَلِكَ فَقَالَ إِنَّ رِجْلَيَّ لَا تَحْمِلَانِي .

1 Navedeni slučaj ukazuje da žena na tešehhedu može sjediti kao muškarac, a to je da podavije desnu, a ispruži po zemlji lijevu nogu. Ovo je stav Ebu-Hanife, Neha‘ija i Enesa b. Malika.
Malik kaže da žena treba sjediti na lijevom bedru (kuku) prebacivši desnu nogu preko lijeve, prislonivši ih jednu uz drugu koliko god može i ne treba rastavljati stegna na ruku‘u, sedždi i sjedenju.
Safijja, supruga Alejhisselama, sjedila je na tešehhudu prekrštenih nogu, a tako su činile i supruge Ibn-Omera, radijallahu anhuma.
Ata i Hammad kažu: “Žena na sjedenju u namazu sjedi onako kako joj je lakše.”

828. PRIČAO NAM JE Jahja b. Bukejr, njemu Lejs prenoseći od Halida, on od Seida, ovaj od Muhammeda b. Amra b. Halhale, a on od Muhammeda b. Amra b. Ataa...;
A PRIČAO NAM i Lejs prenoseći od Jezida b. Ebu-Habiba i Jezida b. Muhammeda od Muhammeda b. Amra b. Halhale, a oni od Muhammeda b. Amra b. Ataa, koji je sjedio s jednom grupom ashaba Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, i rekao:
– Spominjali smo namaz Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, i Ebu-Humejd Sa‘idi reče: "Ja sam namaz Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, bolje zapamtio od vas. Vidio sam ga kada je izgovarao tekbir (početni) da je stavljao svoje ruke spram svojih ramena, kada je bio na ruku‘u, smještao je svoje ruke na koljena a svoja leđa dobro pregeo, a kada je podigao svoju glavu, ispravio se toliko da se svaki pršljen povratio na svoje mjesto, a kada bi činio sedždu, stavljao bi svoje ruke ne sterući ih, niti ih je uza se stiskao, a vrhove prsta svojih nogu okretao je prema kibli. Kada bi sjedao nakon završena prva dva rekata, sjedao bi na svoju lijevu nogu, a desnu je uspravljao, a kada bi sjedio po završenom posljednjem rekatu, lijevo svoje stopalo proturio bi malo naprijed (savio), a drugo uspravljao i sjedao."
Preko drugog niza prenosilaca isti hadis prenosi Lejs čuvši ga od Jezida b. Ebu-Habiba i Jezida b. Muhammeda b. Halhale, a Ibni-Halhale od Ibn-Ataa.

٨٢٨. حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ بُكَيْرٍ قَالَ حَدَّثَنَا اللَّيْثُ عَنْ خَالِدٍ عَنْ سَعِيدٍ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ عَمْرِو بْنِ حَلْحَلَةَ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ عَمْرِو بْنِ عَطَاءٍ وَحَدَّثَنَا اللَّيْثُ عَنْ يَزِيدَ بْنِ أَبِي حَبِيبٍ وَيَزِيدَ بْنِ مُحَمَّدٍ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ عَمْرِو بْنِ حَلْحَلَةَ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ عَمْرِو بْنِ عَطَاءٍ أَنَّهُ كَانَ جَالِسًا مَعَ نَفَرٍ مِنْ أَصْحَابِ النَّبِيِّ ﷺ فَذَكَرْنَا صَلاَةَ النَّبِيِّ ﷺ فَقَالَ أَبُو حُمَيْدٍ السَّاعِدِيُّ أَنَا كُنْتُ أَحْفَظَكُمْ لِصَلاَةِ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ رَأَيْتُهُ إِذَا كَبَّرَ جَعَلَ يَدَيْهِ حِذَاءَ مَنْكِبَيْهِ وَإِذَا رَكَعَ أَمْكَنَ يَدَيْهِ مِنْ رُكْبَتَيْهِ ثُمَّ هَصَرَ ظَهْرَهُ فَإِذَا رَفَعَ رَأْسَهُ اسْتَوَى حَتَّى يَعُودَ كُلُّ فَقَارٍ مَكَانَهُ فَإِذَا سَجَدَ وَضَعَ يَدَيْهِ غَيْرَ مُفْتَرِشٍ وَلاَ قَابِضِهِمَا وَاسْتَقْبَلَ بِأَطْرَافِ أَصَابِعِ رِجْلَيْهِ الْقِبْلَةَ فَإِذَا جَلَسَ فِي الرَّكْعَتَيْنِ جَلَسَ عَلَى رِجْلِهِ الْيُسْرَى وَنَصَبَ الْيُمْنَى وَإِذَا جَلَسَ فِي الرَّكْعَةِ الآخِرَةِ قَدَّمَ رِجْلَهُ الْيُسْرَى وَنَصَبَ الأُخْرَى وَقَعَدَ عَلَى مَقْعَدَتِهِ وَسَمِعَ اللَّيْثُ يَزِيدَ بْنَ أَبِي حَبِيبٍ وَيَزِيدُ مِنْ مُحَمَّدِ بْنِ حَلْحَلَةَ وَابْنُ حَلْحَلَةَ مِنِ ابْنِ عَطَاءٍ

Iz hadisa se može zaključiti:
– sunnet je na namaskom sjedenju usaditi stopalo desne noge i prste zavratiti prema Ka‘bi, a stopalo lijeve zavratiti na desnu stranu. To je mišljenje Ebu-Hanife i najvećeg broja pravnika.
Prenosi se da je Šafija kazao: "Na sjedenju po završenom četvrtom rekatu izbacuju se oba stopala na desnu stranu i bokovima sjeda na zemlju, a na prvom sjedenju treba sjesti na lijevu nogu, a desnu usaditi." Ovaj stav usvaja i imam Ahmed i dodaje da se na sjedenju u sabah-namazu stopala izvrću na desnu stranu.
Taberi kaže: "Lijep je i jedan i drugi način sjedenja i Alejhisselam ih je oba činio."
Hanefije se pored izloženog drže još Aišine, radijallahu anha, izjave koju je Muslim zabilježio: "Alejhisselam je svoju lijevu nogu na sjedenju u namazu sterao a desnu usađivao..."
Žensko podvija stopala na desnu stranu i sjedi na lijevom boku.
Nije dozvoljeno na sjedenju ukrštati noge, a naročito u obligatnim namazima. Ibni-Mes‘ud, radijallahu anhu, rekao je: "Volio bih sjediti na dvjema žeravicama, nego na prekrštenim nogama."

Ebu-Salih, prenoseći od Lejsa, rekao je: "... svi pršljenovi...", a Ibn-Mubarek prenoseći od Jahjaa b. Ejjuba kaže:
– Pričao nam je Jezid b. Ebu-Habib da mu je Muhammed b. Amr prenio:
"... svaki od pršljenova kičme..."[1]

قَالَ أَبُو صَالِحٍ عَنِ اللَّيْثِ كُلُّ فَقَارٍ وَقَالَ ابْنُ الْمُبَارَكِ عَنْ يَحْيَى بْنِ أَيُّوبَ قَالَ حَدَّثَنِي يَزِيدُ بْنُ أَبِي حَبِيبٍ أَنَّ مُحَمَّدَ بْنَ عَمْرٍو حَدَّثَهُ كُلُّ فَقَارٍ .

O ONOM KOJI PRVI TEŠEHHUD NIJE SMATRAO VADŽIBOM

بَاب مَنْ لَمْ يَرَ التَّشَهُّدَ الأَوَّلَ وَاجِبًا

jer je i Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, ustao neposredno s drugog rekata i nije se (na to sjedenje) vratio.[2]

لِأَنَّ النَّبِيَّ ﷺ قَامَ مِنَ الرَّكْعَتَيْنِ وَلَمْ يَرْجِعْ .

829. PRIČAO NAM JE Ebul-Jeman, njega obavijestio Šu'ajb prenoseći od Zuhrija, da je rekao:
"Pričao mi je Abdur-Rahman b. Hurmuz, oslobođeni rob Benu-Abdul-Muttaliba, a jednom je rekao, oslobođeni rob Rebija b. Harisa, da je Abdullah b. Buhajne iz plemena Ezd Šenue, a ono

٨٢٩. حَدَّثَنَا أَبُو الْيَمَانِ قَالَ أَخْبَرَنَا شُعَيْبٌ عَنِ الزُّهْرِيِّ قَالَ حَدَّثَنِي عَبْدُالرَّحْمَنِ بْنُ هُرْمُزَ مَوْلَى بَنِي عَبْدِالْمُطَّلِبِ وَقَالَ مَرَّةً مَوْلَى رَبِيعَةَ بْنِ الْحَارِثِ أَنَّ عَبْدَاللهِ ابْنَ بُحَيْنَةَ وَهُوَ مِنْ أَزْدِ شَنُوءَةَ

1 Prema verziji Ibni-Hibbana gornji hadis završava se riječima: "... Lijevo stopalo držao je malo pozadi savijeno na desnu stranu i sjedio na lijevom boku", a Tahavi po verziji Isaa dodaje: "... Selam je predavao prvo na desnu stranu riječima "Selamun alejkum ve rahmetullah", a potom na lijevu "Es-selamu alejkum ve rahmetullah".
Po mišljenju Šafije načini sjedenja u četverorekatnom namazu nisu istovjetni na prvom i na drugom sjedenju, dok Tahavi drži da su potpuno istovjetni. Tahavi pored izloženog drži se još izjave Vaila b. Hudžra koji je klanjao za Vjerovjesnikom, sallallahu alejhi ve sellem, i kazao: "... Kada je Alejhisselam bio na sjedenju, pružio je lijevu nogu i na nju sjeo, dlan lijeve ruke stavljao na lijevo stegno, a desni dlan s podlakticom na desno stegno, obuhvativši ih palcem i malim prstom ruku u vidu polukruga i onda učio "Et-tehijjatu..."
Ibnu-Ebi-Šejbe u svojoj hadiskoj zbirci preko Vaila b. Hudžra navodi: "... Vjerovjesnik je sjedio i svoje lijevo stopalo savijao, a desno usađivao..."
Na ruku'u položaj glave treba biti u nivou leđa. Ruke pri izgovaranju početnog namaskog tekbira muškarac diže do spram ušiju, a žena spram ramena. Suprotan postupak Alejhisselama u gornjem hadisu bio je zbog osobitog razloga.
Poželjno je vrhove nožnih prsta držati stalno okrenute prema Ka'bi, pa i na sjedenju, ako je to moguće.
Svi ashabi nisu bili podjednako upućeni u vjerske propise, najupućeniji su bili oni koji su se više družili s Alejhisselamom.

2 U *Tevdihu* stoji: "Pravnici islamskih metropola kao: Ebu-Hanife, Malik, Šafija, Sevri, Ishak i Lejs, usaglasili su se da prvo sjedenje četverorekatnog namaza ne smatraju važibom, dok imam Ahmed to smatra.
U komentaru *El-Hidaje* stoji: "Po mišljenju Ebu-Hanife učenje Et-Tehijjatu na prvom namaskom sjedenju je vadžib. To je ispravno i prihvaćeno mišljenje, a neki ga smatraju sunnetom, što je i analogno."
Muslim u svom *Sahihu* preko Aiše, radijallahu anha, navodi da je Alejhisselam rekao: "Iza svaka dva završena rekata ima Et-Tehijjatu." A Nesai preko Ibn-Mes'uda navodi: "Po završetku svaka dva rekata sjednite i učite 'Et-tehijjatu'..."
Prema izloženom vidi se da prvo sjedenje četverorekatnih namaza nije vadžib, a da je farz Alejhisselam bi se u gornjem slučaju na njega odmah povratio. Tejmi kaže da je prvo sjedenje vadžib, ono se ne bi moglo nadoknaditi sehvi-sedždom, nego bi se morao namaz ponovo klanjati.

وَهُوَ حَلِيفٌ لِبَنِي عَبْدِمَنَافٍ وَكَانَ مِنْ أَصْحَابِ النَّبِيِّ ﷺ أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ صَلَّى بِهِمُ الظُّهْرَ فَقَامَ فِي الرَّكْعَتَيْنِ الأُولَيَيْنِ لَمْ يَجْلِسْ فَقَامَ النَّاسُ مَعَهُ حَتَّى إِذَا قَضَى الصَّلاَةَ وَانْتَظَرَ النَّاسُ تَسْلِيمَهُ كَبَّرَ وَهُوَ جَالِسٌ فَسَجَدَ سَجْدَتَيْنِ قَبْلَ أَنْ يُسَلِّمَ ثُمَّ سَلَّمَ .

je saveznik Benu-Abdi Menafa, a on je jedan od drugova Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, izjavio da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, klanjao (s drugovima) podne i sa završena prva dva rekata ustao, a da nije sjedio. Za njim je ustao i svijet i kada je završio namaz i svijet iščekivao njegov selam, on je sjedeći, prije nego je predao selam, izgovorio tekbir, obavio dvije sedžde i kasnije predao selam."[3]

باب التَّشَهُّدِ فِي الأُولَى

SJEDENJE I UČENJE NA PRVOM NAMASKOM SJEDENJU

٨٣٠. حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ بْنُ سَعِيدٍ قَالَ حَدَّثَنَا بَكْرٌ عَنْ جَعْفَرِ بْنِ رَبِيعَةَ عَنِ الأَعْرَجِ عَنْ عَبْدِاللهِ ابْنِ مَالِكٍ ابْنِ بُحَيْنَةَ قَالَ صَلَّى بِنَا رَسُولُ اللهِ ﷺ الظُّهْرَ فَقَامَ وَعَلَيْهِ جُلُوسٌ فَلَمَّا كَانَ فِي آخِرِ صَلاَتِهِ سَجَدَ سَجْدَتَيْنِ وَهُوَ جَالِسٌ .

830. PRIČAO NAM JE Kutejbe b. Seid, njemu Bekr prenoseći od Dža'fera b. Rebija, on od A'redža, ovaj od Abdullaha b. Malika b. Buhajne, da je rekao:

"Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, klanjao je s nama podne. Potom je ustao, a bio je dužan sjesti, i kada je bio na kraju svoga namaza, on je učinio dvije sedžde sjedeći."

3 Iz hadisa se može zaključiti:
– prvo sjedenje u trorekatnih i četirirekatnih namaza nije vadžib;
– sehvi-sedžda čini se prije predavanja selama po mišljenju Šafije i još nekih pravnika.
Ibni-Kudame u *Mugniji* ističe: Imam Ahmed smatra da se sve sedžde obavljaju prije selama, osim kada se što u namazu iz zaborava ispusti i kada se imam dvoumi ili zna za ispušteni namaski vadžib.
Imam Malik kaže da se sehvi-sedžda čini prije selama, kada se ispusti namaski vadžib, a poslije selama kada se učini u namazu što suvišno i nepotrebno.
Malik pravda svoj stav gore izloženim hadisom u Buharijevu *Sahihu* i postupkom Mu'avije, radijallahu anhu, koji je imameći zaboravio obaviti prvo sjedenje i, kada je ustao na treći rekat, svijet je uzviknuo: "Subhanallah!", ali je on ostao na nogama. Kasnije je na posljednjem sjedenju, a prije selama, učinio dvije sedžde, a poslije izašao na minber i rekao:
– Čuo sam Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, gdje kaže: "Ko klanjajući nešto od namaza zaboravi, neka obavi ovakve dvije sedžde!"
Nije razmimoilaženje pravnika u vezi s potrebom i načinom obavljanja sehvi-sedždi nego u vezi s momentom u kome je preče da se obave. Hanefije se drže izjave Mugire b. Šu'be koju su zabilježili u svojim hadiskim zbirkama Ebu-Davud, Tahavi i Tirmizi: "Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, imamio nam je i zaboravivši sjesti na prvom sjedenju, digao se na treći rekat. Mi smo tada uzviknuli: "Subhanallah!", ali je on produžio stajanje. Kada je završio namaz, predao je selam i učinio dvije sedžde." Ovako su činili: Abdullah b. Zubejr, Enes b. Malik, Ibrahim Neha'i i Hasan Basri. Ovo mišljenje usvaja i Sufjan Sevri.

NEOPHODNO SJEDENJE PRI KRAJU NAMAZA

باب التَّشَهُّدِ فِي الآخِرَةِ

831. PRIČAO NAM JE Ebu-Nu'ajm, njemu A'meš prenoseći od Šekika b. Seleme, da je Abdullah (b. Mes'ud) rekao:

– Kada smo klanjali s Vjerovjesnikom, sallallahu alejhi ve sellem, izgovarali smo: "Neka je selam na Džibrila, Mikaila i toga i toga!" Kada nam se Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, okrenuo, rekao je: "Zaista je Allah je Es-Selam (bez mahane i nedostataka), i kada neko od vas klanja, neka kaže: 'Et-Tehijjatu lillahi ves-salevatu vet-tajjibatu es-selamu 'alejke ejjuhen-nebijju ve rahmetullahi ve berekatuhu es-selamu 'alejna ve 'ala 'ibadillahis-salihin' – jer kada god to kažete, to ubuhvati svakog dobrog Allahovog roba i na nebu i na Zemlji – ešhedu en la ilahe illellah ve ešhedu enne Muhammeden 'abduhu ve resuluhu. (Pozdravi, blagoslovi i lijepe riječi pripadaju Allahu. Neka je selam, Allahova milost i Njegov blagoslov na tebe, Vjerovjesniče! Neka je selam na nas i na sve dobre Allahove robove! Svjedočim da nema Boga osim Allaha i svjedočim da je Muhammed Allahov rob i Allahov poslanik.) "[1]

٨٣١. حَدَّثَنَا أَبُو نُعَيْمٍ قَالَ حَدَّثَنَا الأَعْمَشُ عَنْ شَقِيقِ بْنِ سَلَمَةَ قَالَ قَالَ عَبْدُاللهِ كُنَّا إِذَا صَلَّيْنَا خَلْفَ النَّبِيِّ ﷺ قُلْنَا السَّلَامُ عَلَى جِبْرِيلَ وَمِيكَائِيلَ السَّلَامُ عَلَى فُلَانٍ وَفُلَانٍ فَالْتَفَتَ إِلَيْنَا رَسُولُ اللهِ ﷺ فَقَالَ إِنَّ اللهَ هُوَ السَّلَامُ فَإِذَا صَلَّى أَحَدُكُمْ فَلْيَقُلِ التَّحِيَّاتُ لِلَّهِ وَالصَّلَوَاتُ وَالطَّيِّبَاتُ السَّلَامُ عَلَيْكَ أَيُّهَا النَّبِيُّ وَرَحْمَةُ اللهِ وَبَرَكَاتُهُ السَّلَامُ عَلَيْنَا وَعَلَى عِبَادِ اللهِ الصَّالِحِينَ فَإِنَّكُمْ إِذَا قُلْتُمُوهَا أَصَابَتْ كُلَّ عَبْدٍ لِلَّهِ صَالِحٍ فِي السَّمَاءِ وَالأَرْضِ أَشْهَدُ أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا اللهُ وَأَشْهَدُ أَنَّ مُحَمَّدًا عَبْدُهُ وَرَسُولُهُ .

---

1 Ajni u svom komentaru na Buharijev *Sahih* iznosi trinaest varijanata tešehhuda. Verziju teksta prenesenu po Abdullahu b. Mes'udu, radijallahu anhuma, uvrstili su u svoje hadiske zbirke: Buhari, Muslim, Nesai, Ebu-Davud, Tirmizi i Ibni-Madže.

Ibni-Abbasovu verziju teksta zabilježili su svi ovi veliki muhaddisi osim Buharije. Njegova verzija teksta tešehhuda glasi: "Et-tehijjatul-mubarekatu, es-salevatu et-tajjibatu lillahi. Es-selamu 'alejke ejjuhen-nebiju ve rahmetullahi ve berekatuhu. Es-selamu 'alejna ve 'ala 'ibadillahis-salihin. Ešhedu en la ilahe illellah ve ešhedu enne Muhammeden 'abduhu ve resuluhu."

Tekst tešehhuda halife Omera, radijallahu anhu, Tahavi iznosi u sljedećoj verziji: "Et-tehijjatu lillahiz-zakijatu, ves-selavetu lillahi. Es-selamu 'alejke ejjunen-nebijju ve rahmetullahi ve berekatuhu. Es-selamu 'alejna ve 'ala 'ibadillahis-salihin. Ešhedu en la ilahe illellah ve ešhedu enne Muhammeden 'abduhu ve resuluhu."

Tekst Aiše, radijallahu anha, počinje s "Bismillahi et-tehijjatu lillahi es-salavatu lillahi ez-zakijatu lillahi. Ešhedu en la ilahe illellah ve ešhedu enne Muhammeden 'abduhu ve resuluhu. Es-selamu 'alejke ejjuhen-nebiju ve rahmetullahi ve berekatuhu. Es-selamu 'alejna" i najsličniji je tekstu tešehhudu koji prenosi Abdullah, radijallahu anhu.

Najveći broj pravnika daje prioritet tekstu tešehhuda koji prenosi Abdullah b. Mes'ud i koji je zabilježen u šest najvjerodostojnijih zbirki (el-kutubus-sitte).

DOVA PRIJE PREDAJE SELAMA

باب الدُّعاءِ قبْلَ السَّلام

832. PRIČAO NAM JE Ebul-Jeman, njega obavijestio Šu'ajb prenoseći od Zuhrije kojem je saopćio Urve b. Zubejr, ovome Aiša, supruga Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, učio na kraju namaza:
"Allahu moj, utječem Ti se od kaburskog mučenja! Tražim utočišta kod Tebe od iskušenja (zavodljivog i ćoravog) Mesiha Dedždžala! Utječem Ti se od iskušenja od ovozemnog života i iskušenja smrti (zagrobnog života)! Allahu, utječem Ti se od grijeha i dugovanja!"
Neko mu je kasnije rekao: "Ah, što mnogo tražiš utočište od dugovanja!"
– Kada se čovjek zaduži, on priča, pa slaže, obećava, pa iznevjeri – odgovorio je (Alejhisselam).

٨٣٢. حَدَّثَنَا أَبُو الْيَمَانِ قَالَ أَخْبَرَنَا شُعَيْبٌ عَنِ الزُّهْرِيِّ قَالَ أَخْبَرَنَا عُرْوَةُ بْنُ الزُّبَيْرِ عَنْ عَائِشَةَ زَوْجِ النَّبِيِّ ﷺ أَخْبَرَتْهُ أَنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ كَانَ يَدْعُو فِي الصَّلَاةِ اللَّهُمَّ إِنِّي أَعُوذُ بِكَ مِنْ عَذَابِ الْقَبْرِ وَأَعُوذُ بِكَ مِنْ فِتْنَةِ الْمَسِيحِ الدَّجَّالِ وَأَعُوذُ بِكَ مِنْ فِتْنَةِ الْمَحْيَا وَفِتْنَةِ الْمَمَاتِ اللَّهُمَّ إِنِّي أَعُوذُ بِكَ مِنَ الْمَأْثَمِ وَالْمَغْرَمِ فَقَالَ لَهُ قَائِلٌ مَا أَكْثَرَ مَا تَسْتَعِيذُ مِنَ الْمَغْرَمِ فَقَالَ إِنَّ الرَّجُلَ إِذَا غَرِمَ حَدَّثَ فَكَذَبَ وَوَعَدَ فَأَخْلَفَ .

833. Zuhri je prenio da ga je obavijestio Urve da je Aiša rekla: "Čula sam Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, gdje u svom namazu traži utočište od Dedždžalovog iskušenja."[2]

٨٣٣. وَعَنِ الزُّهْرِيِّ قَالَ أَخْبَرَنِي عُرْوَةُ بْنُ الزُّبَيْرِ أَنَّ عَائِشَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهَا قَالَتْ سَمِعْتُ رَسُولَ اللهِ ﷺ يَسْتَعِيذُ فِي صَلَاتِهِ مِنْ فِتْنَةِ الدَّجَّالِ .

Burhanudin u *El-Hidaji* kaže: "Najbolje je učiti tekst tešehhuda Ibn-Mes'uda koga je Alejhisselam i učio i naredio da se uči."
Imam Malik daje prioritet tekstu tešehhuda Omera, radijallahu anhu, u kome je ljude poučavao s minbera i niko mu nije stavljao nikakve primjedbe.
Ibnu-Ebi-Šejbe u svojoj hadiskoj zbirci iznosi da je Ibni-Mes'ud, radijallahu anhu, čuo jednog čovjeka kako počinje učiti tešehhud s "Bismillah..." i on je primijetio: "Bismillom se počinje objed."
Većina pravnika učenje tešehhuda na sjedenjima smatraju drugostepenom dužnošću (vadžibom), dok ga Šafija na prvom sjedenju smatra sunnetom, a na drugom vadžibom, a imam Ahmed na prvom ga smatra vadžibom, a na drugom strogo obligatnom dužnošću (farzom).
Sunnet je tešehhud učiti u sebi.

2 Utvrđeno je šta se na pojedinim dijelovima namaza uči i navedena dova može se učiti samo na posljednjem sjedenju iza proučenog tešehhuda. Alejhisselam je tražio utočište od četiri poroka, čije su negativne posljedice dalekosežne i štetne i za pojedinca i za zajednicu. Hadis upozorava kada i na ime čega treba tražiti Allahovu ispomoć i njegovu zaštitu. Allahova, dželle šanuhu, pomoć traži se tek uz maksimalno uloženi vlastiti trud i rad na otklanjanju nastalog iskušenja.
Iz hadisa se može zaključiti:
– kazna u zagrobnom životu je stvarnost;
– pojavljivanje Dedždžala je istina;
– Allahovu, dželle šanuhu, pomoć i zaštitu od ovozemaljskih iskušenja treba moliti kada učinimo sve što možemo i kao pojedinac i kao zajednica. Allahova, dželle šanuhu, pomoć je onolika, koliko se ljudi u poslu sami angažuju;

834. PRIČAO NAM JE Kutejbe b. Seid, njemu Lejs prenoseći od Jezida b. Ebu-Habiba, ovaj od Ebul-Hajra, on od Abdullaha b. Amra, a ovaj od Ebu-Bekra es-Siddika, radijallahu anhu, koji je Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
– Pouči me dovi koju ću učiti u namazu!
– Uči, rekao mu je (Alejhisselam): "Allahumme inni zalemtu nefsi zulmen kesiren ve la jagfiruz-zunube illa ente fagfir li magfireten min indike verhamni inneke entel-gafurur-rahim (Allahu moj, učinio sam sebi brojno nasilje. Grijehe možeš oprostiti samo Ti, pa oprosti mi i smiluj mi se! Ti si onaj koji oprašta i koji je milostiv.)"[1]

٨٣٤. حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ بْنُ سَعِيدٍ قَالَ حَدَّثَنَا اللَّيْثُ عَنْ يَزِيدَ بْنِ أَبِي حَبِيبٍ عَنْ أَبِي الْخَيْرِ عَنْ عَبْدِاللهِ ابْنِ عَمْرٍو عَنْ أَبِي بَكْرٍ الصِّدِّيقِ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ أَنَّهُ قَالَ لِرَسُولِ اللهِ ﷺ عَلِّمْنِي دُعَاءً أَدْعُو بِهِ فِي صَلَاتِي قَالَ قُلِ اللَّهُمَّ إِنِّي ظَلَمْتُ نَفْسِي ظُلْمًا كَثِيرًا وَلَا يَغْفِرُ الذُّنُوبَ إِلَّا أَنْتَ فَاغْفِرْ لِي مَغْفِرَةً مِنْ عِنْدِكَ وَارْحَمْنِي إِنَّكَ أَنْتَ الْغَفُورُ الرَّحِيمُ .

ODABIRANJE DOVE NAKON POSLJEDNJEG TEŠEHHUDA, ŠTO NIJE VADŽIB

بَاب مَا يُتَخَيَّرُ مِنَ الدُّعَاءِ بَعْدَ التَّشَهُّدِ وَلَيْسَ بِوَاجِبٍ

835. PRIČAO NAM JE Musedded, njemu Jahja prenoseći od A'meša, ovome Šekik od Abdullaha (b. Mes'uda), da je kazao:
– Kada smo bili s Vjerovjesnikom, sallallahu alejhi ve sellem, u namazu, mi smo molili: "Neka je spas i mir Allahov od Njegovih robova! Neka je spas na toga i toga!"
Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao nam je: "Ne govorite: Es-Selam alellah (Selam, spas na Allaha), jer Allah je, uistinu, Es-Selam, nego kažite: 'Pozdravi, sve molitve i lijepe riječi, neka su samo Allahu! Neka je na tebe, Vjerovjesniče, Allahova milost i Njegov blagoslov! Neka je Allahov spas na nas i ostale dobre Allahove robove!'"

٨٣٥. حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ قَالَ حَدَّثَنَا يَحْيَى عَنِ الْأَعْمَشِ حَدَّثَنِي شَقِيقٌ عَنْ عَبْدِاللهِ قَالَ كُنَّا إِذَا كُنَّا مَعَ النَّبِيِّ ﷺ فِي الصَّلَاةِ قُلْنَا السَّلَامُ عَلَى اللهِ مِنْ عِبَادِهِ السَّلَامُ عَلَى فُلَانٍ وَفُلَانٍ فَقَالَ النَّبِيُّ ﷺ لَا تَقُولُوا السَّلَامُ عَلَى اللهِ فَإِنَّ اللهَ هُوَ السَّلَامُ وَلَكِنْ قُولُوا التَّحِيَّاتُ لِلَّهِ وَالصَّلَوَاتُ وَالطَّيِّبَاتُ السَّلَامُ عَلَيْكَ أَيُّهَا النَّبِيُّ وَرَحْمَةُ اللهِ وَبَرَكَاتُهُ السَّلَامُ عَلَيْنَا وَعَلَى عِبَادِ اللهِ الصَّالِحِينَ فَإِنَّكُمْ إِذَا قُلْتُمْ أَصَابَ

– dug je zao drug i mnogog prisili na laž, varanje, pronevjeru i druge društvene poroke;
– po mišljenju Ebu-Hanife i Ahmeda u namazu je dozvoljeno učiti samo one dove koje se tekstualno slažu s Kur'anom ili one koje je učio Alejhisselam. Ovi se drže Alejhisselamove izjave koju Muslim u svom *Sahihu* iznosi u ovoj verziji: "U ovaj naš namaz ne može se unositi bilo šta od ljudskog govora. Dozvoljen je samo govor koji je u njemu: tespih, tekbir i odlomci iz Kur'ana."
Šafija i Malik dozvoljavaju učenje svake dove pa i one koje sliče običnom ljudskom govoru.

1 Iz hadisa se može zaključiti:
– s učenim se treba što više družiti, njihove savjete primati i u praksi primjenjivati;
– priznavati svoju nemoć, a Allahova, dželle šanuhu, svemoć je odraz religioznosti čovjeka i na posljednjem namaskom sjedenju iza proučenog tešehhuda treba učiti dove odabrane po Allejhisselamu ili one koje se nalaze u Kur'anu.

كُلَّ عَبْدٍ فِي السَّمَاءِ أَوْ بَيْنَ السَّمَاءِ وَالْأَرْضِ أَشْهَدُ أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا اللهُ وَأَشْهَدُ أَنَّ مُحَمَّدًا عَبْدُهُ وَرَسُولُهُ ثُمَّ يَتَخَيَّرُ مِنَ الدُّعَاءِ أَعْجَبَهُ إِلَيْهِ فَيَدْعُو .

Kada budete tako govorili, bit će time obuhvaćeni svi robovi na nebu, ili je rekao: između neba i zemlje.
– Svjedočim da nema Boga osim Jedinog Allaha i svjedočim da je Muhammed Allahov rob i Njegov poslanik.
– Potom će (svako od vas) odabrati dovu koja mu se sviđa i njome moliti.

باب مَنْ لَمْ يَمْسَحْ جَبْهَتَهُ وَأَنْفَهُ حَتَّى صَلَّى

NEPOTIRANJE ČELA I NOSA DOK SE NE KLANJA

قَالَ أَبُو عَبْدِ اللهِ رَأَيْتُ الْحُمَيْدِيَّ يَحْتَجُّ بِهَذَا الْحَدِيثِ أَنْ لَا يَمْسَحَ الْجَبْهَةَ فِي الصَّلَاةِ .

Ebu-Abdullah je rekao: "Nisam vidio Humejdija da briše čelo u namazu povodeći se u tome za ovim namazom."

٨٣٦. حَدَّثَنَا مُسْلِمُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ قَالَ حَدَّثَنَا هِشَامٌ عَنْ يَحْيَى عَنْ أَبِي سَلَمَةَ قَالَ سَأَلْتُ أَبَا سَعِيدٍ الْخُدْرِيَّ فَقَالَ رَأَيْتُ رَسُولَ اللهِ ﷺ يَسْجُدُ فِي الْمَاءِ وَالطِّينِ حَتَّى رَأَيْتُ أَثَرَ الطِّينِ فِي جَبْهَتِهِ .

836. PRIČAO NAM JE Muslim b. Ibrahim, njemu Hišam prenoseći od Jahjaa, on od Ebu-Selema, da je rekao:
– Pitao sam Ebu-Seida Hudrija i on reče: "Vidio sam Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, gdje čini sedždu na vodi i blatu tako da sam mu vidio i trag toga blata na čelu."

باب التَّسْلِيمِ

PREDAVANJE SELAMA

٨٣٧. حَدَّثَنَا مُوسَى بْنُ إِسْمَاعِيلَ حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ ابْنُ سَعْدٍ حَدَّثَنَا الزُّهْرِيُّ عَنْ هِنْدٍ بِنْتِ الْحَارِثِ أَنَّ أُمَّ سَلَمَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهَا قَالَتْ كَانَ رَسُولُ اللهِ ﷺ إِذَا سَلَّمَ قَامَ النِّسَاءُ حِينَ يَقْضِي تَسْلِيمَهُ وَمَكَثَ يَسِيرًا قَبْلَ أَنْ يَقُومَ قَالَ ابْنُ شِهَابٍ فَأُرَى وَاللهُ أَعْلَمُ أَنَّ مُكْثَهُ لِكَيْ يَنْفُذَ النِّسَاءُ قَبْلَ أَنْ يُدْرِكَهُنَّ مَنِ انْصَرَفَ مِنَ الْقَوْمِ .

837. PRIČAO NAM JE Musa b. Isma'il, njemu Ibrahim b. Sa'd, ovome Zuhri prenoseći od Hinde bint Harisa, da je Ummu-Selema, radijallahu anha, izjavila:
– Kada god bi Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, predao selam, žene bi, čim bi on završio izgovaranje svoga selama, ustale, a on bi se, prije nego bi ustao, još malo zadržao. Šihab je kazao: "Čini mi se, a Allah najbolje zna, da je to njegovo zadržavanje bilo radi toga da bi žene izašle prije nego bi ih stigao svijet koji je završio namaz."[2]

2 Malik, Šafija i Ahmed selam smatraju obaveznim, i misle da čovjeku koji završi namaz ne izgovorivši selam, namaz nije valjan, dok pravnici hanefijske škole i neki drugi pravnici smatraju da selam u namazu nije farz.

KO (KLANJA ZA IMAMOM) PREDAJE SELAM, KADA GA PREDAJE IMAM

باب يُسَلِّمُ حِينَ يُسَلِّمُ الإِمَامُ

Abdullah b. Omer, radijallahu anhuma, smatraše lijepim da, kada imam preda selam, preda selam i onaj ko je iza njega.

وَكَانَ ابْنُ عُمَرَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا يَسْتَحِبُّ إِذَا سَلَّمَ الإِمَامُ أَنْ يُسَلِّمَ مَنْ خَلْفَهُ .

838. PRIČAO NAM JE Hibban b. Musa, njega obavijestio Abdullah (b. Mubarek), ovoga Ma'mer prenoseći od Zuhrija, ovaj od Mahmuda b. Rebija, a on od Itbana b. Malika, da je rekao:
"Klanjali smo s Vjerovjesnikom, sallallahu alejhi ve sellem, a selam predavali kada bi ga on predavao."[1]

٨٣٨. حَدَّثَنَا حِبَّانُ بْنُ مُوسَى قَالَ أَخْبَرَنَا عَبْدُاللهِ قَالَ أَخْبَرَنَا مَعْمَرٌ عَنِ الزُّهْرِيِّ عَنْ مَحْمُودِ ابْنِ الرَّبِيعِ عَنْ عِتْبَانَ ابْنِ مَالِكٍ قَالَ صَلَّيْنَا مَعَ النَّبِيِّ ﷺ فَسَلَّمْنَا حِينَ سَلَّمَ .

---

odnosno on je samo sunnet i, ako bi ga klanjač izostavio, njegov namaz ne bi bio pokvaren. Ajni kaže da nije obavezno namaz završiti selamom, jer je Alejhisselam jednom klanjao četvrti rekat podne i ne predavši selam ustao na peti rekat. Kada su mu ashabi to primijetili, on je sjeo i učinio sehvi-sedždu, koja se po pravilu čini za manje namaske propuste. Oni koji selam smatraju strogo obligatnom dužnošću (farzom), oslanjaju se na hadis koga je Alija, radijallahu anhu, prenio u sljedećoj varijanti: "Ključ namaza je abdest, početak izgovaranje početnog tekbira, a završetak selam." Ovu izjavu zabilježio je Ebu-Davud u svom *Sunenu*, a u nešto izmijenjenim verzijama nalazi se u zbirkama Ibn-Madže, Tirmizija i Hakima.
Tahavi upozorava da je gornji hadis prenesen po Aliji, radijallahu anhu, derogiran kasnijom Alejhisselamovom izjavom, također prenesenom po Aliji, radijallahu anhu, koja glasi: "Namaz je završen kada se podigne glava s posljednje sedžde." Osim toga, pravnici hanefijske škole izjavu pojedinca uzimaju za podlogu strogo obavezne dužnosti (farza), samo ako se njen sadržaj nalazi još u izvorima islama.
Iz hadisa se može zaključiti:
– imam po završenom farz-namazu pomaknut će se malo s mjesta gdje je klanjao, da novopridošli ljudi znaju da je klanjanje farza završeno pa da se za njim ne povode;
– imam po završenom namazu ostat će na svome mjestu ako su namazu prisustvovale žene sve dok one ne izađu. Ako nema žena, mustehab je da imam po predatom selamu ustane s mjesta gdje je klanjao. U djelu *Ez-Zehire* stoji: "Kada imam završi s namazom, zajedničko mišljenje pravnika jeste da on neće ostati na svome mjestu, okrenut prema kibli, i u tome su svi namazi isti. Ako poslije farza nema nikakvog neobaveznog namaza, on će se okrenuti udesno ili ulijevo. Ako htjedne, može se okrenuti licem prema klanjačima, ako ispred njega nema niko ko klanja. A ako poslije farza imaju i sunneti, on će ustati da ih klanja i taj stav mi zastupamo." Prema tome, Ajni zaključuje da je mekruh napraviti vremenski razmak između farza i sunneta, a imam će se pomaknuti naprijed ili nazad ili desno ili lijevo. Međutim, hanefija Hulvani smatra da je dozvoljeno da imam napravi vremenski razmak između farza i sunneta. Što se tiče dove, imam će učiti dovu u sabahu i ikindiji jer poslije farza nema nikakvog namaza, a dova će mu biti umjesto namaza. Mustehab je da uči dovu poslije selama. U djelu *Et-Tevdih* stoji: "Ako imam htjedne da se poslije farza pomakne u mihrabu i da se okrene prema klanjačima radi dove i zikra, dozvoljeno mu je da to uradi kako god hoće. Bolje je, međutim, da svoju desnu stranu okrene prema klanjačima, a lijevu prema mihrabu, a ima mišljenja da je bolje obratno i to smatra Ebu-Hanifa."
– hadis ukazuje i na obaveznost spuštanja pogleda, ostajanje imama na svome mjestu i ostajanje ljudi (klanjača) na svome mjestu.

1 Poželjno je da prisutni u skupnom klanjanju predaju selam istovremeno s imamom pa makar i prekinuli učenje dove, a po mišljenju Šafije da otpočnu svoj selam tek kada imam preda svoj selam na desnu stranu.

KO NIJE ODVRAĆAO SELAM IMAMU NEGO SE ZADOVOLJIO S NAMASKIM SELAMOM[2]

باب من لم يرد السلام على الإمام واكتفى بتسليم الصلاة

839. PRIČAO NAM JE Abdan, njega obavijestio Abdullah (b. Mubarek), a ovoga Ma'mer prenoseći od Zuhrija, da je rekao:
– Obavijestio me je Mahmud b. Rebija i tvrdio da je zapamtio Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, i da je zapamtio pljuskanje vodom koje je on činio iz kofe, koja se nalazila u njihovoj kući (u dvorištu).

٨٣٩. حَدَّثَنَا عَبْدَانُ قَالَ أَخْبَرَنَا عَبْدُاللهِ قَالَ أَخْبَرَنَا مَعْمَرٌ عَنِ الزُّهْرِيِّ قَالَ أَخْبَرَنِي مَحْمُودُ بْنُ الرَّبِيعِ وَزَعَمَ أَنَّهُ عَقَلَ رَسُولَ اللهِ ﷺ وَعَقَلَ مَجَّةً مَجَّهَا مِنْ دَلْوٍ كَانَ فِي دَارِهِمْ .

840. Kao i da je rekao: – Čuo sam Itbana b. Malika Ensariju i još jednog iz plemena Benu-Salim gdje kaže: "Klanjao sam ljudima iz plemena Benu-Salim, kasnije otišao Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, i rekao mu:
'Nisam siguran u svoj vid, a između mene i džamije u kojoj klanja moj svijet nastupaju, usljed bujice, povremeni potoci pa bih želio da mi dođeš i klanjaš na nekom mjestu u mojoj kući (sobi) koje bih ja uzeo kao mjesto (svoga) klanjanja.'
"Učinit ću to, ako Allah da" – rekao je on.
Sutradan, pošto se razdanilo, došao mi je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, i s njim Ebu-Bekr. Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, zatražio je dozvolu za ulazak i ja sam mu je dao. Nije ni sjeo, upitao me je: "Gdje voliš da u tvojoj kući klanjam?"
Itban je pokazao na mjesto gdje bi volio da (Vjerovjesnik) klanja. Tada je on stao, a mi se iza njega poredali. Potom je predao selam, a i mi poslije njega."[3]

٨٤٠. قَالَ سَمِعْتُ عِتْبَانَ بْنَ مَالِكٍ الأَنْصَارِيَّ ثُمَّ أَحَدَ بَنِي سَالِمٍ قَالَ كُنْتُ أُصَلِّي لِقَوْمِي بَنِي سَالِمٍ فَأَتَيْتُ النَّبِيَّ ﷺ فَقُلْتُ إِنِّي أَنْكَرْتُ بَصَرِي وَإِنَّ السُّيُولَ تَحُولُ بَيْنِي وَبَيْنَ مَسْجِدِ قَوْمِي فَلَوَدِدْتُ أَنَّكَ جِئْتَ فَصَلَّيْتَ فِي بَيْتِي مَكَانًا حَتَّى أَتَّخِذَهُ مَسْجِدًا فَقَالَ أَفْعَلُ إِنْ شَاءَ اللهُ فَغَدَا عَلَيَّ رَسُولُ اللهِ ﷺ وَأَبُو بَكْرٍ مَعَهُ بَعْدَ مَا اشْتَدَّ النَّهَارُ فَاسْتَأْذَنَ النَّبِيُّ ﷺ فَأَذِنْتُ لَهُ فَلَمْ يَجْلِسْ حَتَّى قَالَ أَيْنَ تُحِبُّ أَنْ أُصَلِّيَ مِنْ بَيْتِكَ فَأَشَارَ إِلَيْهِ مِنَ الْمَكَانِ الَّذِي أَحَبَّ أَنْ يُصَلِّيَ فِيهِ فَقَامَ فَصَفَفْنَا خَلْفَهُ ثُمَّ سَلَّمَ وَسَلَّمْنَا حِينَ سَلَّمَ .

---

2 Ovim naslovom Buhari aludira na to da muktedije ne odgovaraju na selam imama kojim on završi namaz, tj. neće reći: ve alejkumus-selam. (prim. rec.)

3 Selam se predaje samo na desnu stranu po mišljenju Malika, Omera b. Abdulaziza, Hasana Basrija, Muhammeda b. Sirina i Evza'ija koji se oslanjaju na izjavu Sa'da ibni Vekkasa:

ZIKR POSLIJE NAMAZA

بَاب الذِّكْرِ بَعْدَ الصَّلَاةِ

841. PRIČAO NAM JE Ishak b. Nasr, njemu Abdur-Rezzak, kojeg je obavijestio Ibnu-Džurejdž, a njega Amr da mu je Ebu-Ma'bed, oslobođeni rob Ibn-Abbasa, rekao da je dizanje glasa pri zikru, kada bi svijet završio propisani namaz, bilo još u doba Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem. Ibnu-Abbas još kaže: "Znao sam da su završili s namazom kada bih čuo taj zikr."[1]

٨٤١. حَدَّثَنَا إِسْحَاقُ بْنُ نَصْرٍ قَالَ حَدَّثَنَا عَبْدُالرَّزَّاقِ قَالَ أَخْبَرَنَا ابْنُ جُرَيْجٍ قَالَ أَخْبَرَنِي عَمْرٌو أَنَّ أَبَا مَعْبَدٍ مَوْلَى ابْنِ عَبَّاسٍ أَخْبَرَهُ أَنَّ ابْنَ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا أَخْبَرَهُ أَنَّ رَفْعَ الصَّوْتِ بِالذِّكْرِ حِينَ يَنْصَرِفُ النَّاسُ مِنَ الْمَكْتُوبَةِ كَانَ عَلَى عَهْدِ النَّبِيِّ ﷺ وَقَالَ ابْنُ عَبَّاسٍ كُنْتُ أَعْلَمُ إِذَا انْصَرَفُوا بِذَلِكَ إِذَا سَمِعْتُهُ .

842. PRIČAO NAM JE Ali b. Abdullah, njemu Sufjan, ovome Amr, a njega je obavijestio Ebu-Ma'bed prenoseći od Ibn-Abbasa, radijallahu anhuma, koji je rekao:
"Znao sam završetak namaza Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, po tekbiru (zikru)."

٨٤٢. حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ عَبْدِاللهِ قَالَ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ حَدَّثَنَا عَمْرٌو قَالَ أَخْبَرَنِي أَبُو مَعْبَدٍ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا قَالَ كُنْتُ أَعْرِفُ انْقِضَاءَ صَلَاةِ النَّبِيِّ ﷺ بِالتَّكْبِيرِ قَالَ عَلِيٌّ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ عَنْ عَمْرٍو قَالَ كَانَ أَبُو مَعْبَدٍ أَصْدَقَ مَوَالِي ابْنِ عَبَّاسٍ قَالَ عَلِيٌّ وَاسْمُهُ نَافِذٌ .

"Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, na kraju namaza činio je jedan selam riječima 'Es-selamu alejkum'."
Selam treba predavati na desnu i lijevu stranu po mišljenju pravnika hanefijske i šafijske škole i najvećeg broja ashaba koji ističu izjavu Abdullaha b. Mubareka: "Vjerovjesnik je predavao selam na desnu i na lijevu stranu." Ovo je bila praksa halife Ebu-Bekra i Alije, radijallahu anhuma, i brojnih ashaba.
Pisac *El-Hidaje* kaže: "Izgovarati selam utvrđenog teksta je vadžib po mišljenju pravnika hanefijske škole", a u *Mugniju* stoji: "Prvi selam (na desnu stranu) jeste vadžib, a drugi (na lijevu) jeste sunnet: Sunnet je izgovarati 'Es-Selamu alejkum ve rahmetullahi' na što se može dodati još 've berekatuhu', ali je bolje to ne činiti." Punovažan je selam izgovoren samo riječima "Es-selamu alejkum".

1 Neki učenjaci iz prvih generacija iz ovog hadisa zaključuju kako je mustehab (preporučljivo) poslije završenog namaza učiti zikr naglas. Šafija smatra da je Alejhisselam činio zikr naglas poslije namaza samo da bi u tom druge poučio. To on nije činio stalno, jer ovaj zikr nije osnovni dio namaza.
Ibni-Abbasovo, radijallahu anhuma, sjećanje potiče iz dana njegova djetinjstva, kada je klanjao negdje u posljednjim redovima ili kada nije redovno učestvovao u kolektivnom obavljanju namaza zbog toga što je još bio mali.

843. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Ebu-Bekr, njemu Mu'temir prenoseći od Ubejdullaha, on od Sumejja, ovaj od Ebu-Saliha, a on od Ebu-Hurejre, radijallahu anhu, da je rekao:

– Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, došli su siromasi i rekli: "Ljudi s mnogim imetkom dospjeli su (kod Allaha) na visoke položaje i postojano uživanje: klanjaju kao što i mi klanjamo, poste kao što i mi postimo, a još imaju i višak imetka s kojim čine hodočašće i 'umru, idu u borbu i dijele sadaku."

– Slušajte, rekao je Alejhisselam! Ispričat ću vam nešto, pa ako to prihvatite, stići ćete onog ko vam je umakao i neće vas moći poslije vas, niko stići. Vi ćete biti najbolji koji ćete se naći među njima, izuzev onih koji budu to isto radili: Iza svakog završenog namaza izgovorite po 33 puta "subhanallah", "elhamdulillah" i "Allahu ekber". Među nama je, kaže Ebu-Hurejre, nastalo kasnije razmimoilaženje i neko od nas reče: "Izgovaraćemo "subhanallah" 33 puta, "el-hamdulillah" 33 puta, a "Allahu-ekber" 34 puta." Potom sam se obratio Alejhisselamu i on mi reče: "Govorićeš "subhanallah", "el-hamdulillah" i "Allahu ekber" dok ne bude od svih njih 33 (izgovara)."[2]

٨٤٣. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ أَبِي بَكْرٍ قَالَ حَدَّثَنَا مُعْتَمِرٌ عَنْ عُبَيْدِاللهِ عَنْ سُمَيٍّ عَنْ أَبِي صَالِحٍ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ جَاءَ الْفُقَرَاءُ إِلَى النَّبِيِّ ﷺ فَقَالُوا ذَهَبَ أَهْلُ الدُّثُورِ مِنَ الْأَمْوَالِ بِالدَّرَجَاتِ الْعُلَا وَالنَّعِيمِ الْمُقِيمِ يُصَلُّونَ كَمَا نُصَلِّي وَيَصُومُونَ كَمَا نَصُومُ وَلَهُمْ فَضْلٌ مِنْ أَمْوَالٍ يَحُجُّونَ بِهَا وَيَعْتَمِرُونَ وَيُجَاهِدُونَ وَيَتَصَدَّقُونَ قَالَ أَلَا أُحَدِّثُكُمْ إِنْ أَخَذْتُمْ أَدْرَكْتُمْ مَنْ سَبَقَكُمْ وَلَمْ يُدْرِكْكُمْ أَحَدٌ بَعْدَكُمْ وَكُنْتُمْ خَيْرَ مَنْ أَنْتُمْ بَيْنَ ظَهْرَانَيْهِ إِلَّا مَنْ عَمِلَ مِثْلَهُ تُسَبِّحُونَ وَتَحْمَدُونَ وَتُكَبِّرُونَ خَلْفَ كُلِّ صَلَاةٍ ثَلَاثًا وَثَلَاثِينَ فَاخْتَلَفْنَا بَيْنَنَا فَقَالَ بَعْضُنَا نُسَبِّحُ ثَلَاثًا وَثَلَاثِينَ وَنَحْمَدُ ثَلَاثًا وَثَلَاثِينَ وَنُكَبِّرُ أَرْبَعًا وَثَلَاثِينَ فَرَجَعْتُ إِلَيْهِ فَقَالَ تَقُولُ سُبْحَانَ اللهِ وَالْحَمْدُ لِلَّهِ وَاللهُ أَكْبَرُ حَتَّى يَكُونَ مِنْهُنَّ كُلِّهِنَّ ثَلَاثًا وَثَلَاثِينَ.

---

2 Brojni su hadisi u vezi s gornjim zikrom. Abdullah b. Omer, radijallahu anhuma, dao je sljedeću izjavu:
– Pobožni siromašni ljudi pritužili su se Alejhisselamu na prioritet bogatijih i rekli: "Allahov Poslaniče, oni vjeruju kao i mi, poste kao što postimo i mi, a imaju još raznovrsne imovine, koju dijele na ime milostinje, pomažu svoju siromašnu rodbinu i dijele je na Allahovom putu, dok mi to ne možemo činiti."– Slušajte – rekao je Alejhisselam – obavijestit ću vas o poslovima pa, ako ih budete radili, imat ćete njihovu nagradu. Izgovarajte po završenom namazu po 11 puta "Allahu ekber", "elhamdulillah", "la ilahe illellah" i "subhanallah".
Oni su to radili, ali prenijeli i bogatijim pa su i oni to činili i siromasi dođu Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, rekavši mu: "Naša bogata braća rade isto što i mi."
– To je Allahova blagodat i On je daje kome hoće – odgovorio je Alejhisselam.
Ebu-Davud gornji dijalog iznosi slično Buharijinom tekstu spomenuvš tekbir, tahmid i tespih 3 puta dodavši: "... i završi svoj zikr riječima 'la ilahe illellahu, vahdehu la šerike leh, lehul-mulku ve lehul-hamdu ve huve 'ala kulli šeji'n kadir' bit će mu oprošteni (svi manji prema Allahu) učinjeni grijesi pa makar ih imao poput morske pjene."
Nesai u djelu *'Amelul-jevmi vel-lejle* navodi da je Alejhisselam jednom rekao da gornju nagradu ima svaki vjernik koji poslije svakog namaza navedeni zikr obavi ovako: 33 puta subhanallah, 33 puta elhamdulillah i 34 puta Allahu ekber. Podijeljena su mišljenja pravnika o broju izgovaranja tespiha. U predaji Ebu-Hurejre, radijallahu anhu, spominje se broj 33, a u predaji Zejda b. Sabita 25. Nesai navodi da je Zejd ibni Sabit rekao:
– Ashabima je naređeno da po završetku namaza izgovaraju "subhanallah", "elhamdulillah" i "Allahu ekber" po 33 puta. Kasnije se jednom Ensariji u snu reklo: "Vjerovjesnik vam je naredio da iza namaza izgovarate tespih 33 puta, tahmid 33, a tekbir 34 puta."

844. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Jusuf, njemu Sufjan prenoseći od Abdul-Melika b. Umejra, on od Verrada, pisara Mugire b. Šu'be, koji kaže:
– Mugire b. Šu'be diktirao mi je pismo Mu'aviji da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, izgovarao poslije svakog namaza, propisanog u određeno vrijeme: "Nema Boga osim Jedinog Allaha. On nema sudruga, Njemu pripada sva vlast i hvala i On je svemoćan."
– Allahu moj, ono što si kome dao, to ne može niko spriječiti, niti dati što si spriječio, a bogatstvo kod Tebe neće koristiti bogatom nego dobra djela.
Šu'be je ovaj hadis prenio od Abdul-Melika, a i od Hakema, on od Kasima b. Muhajmira, a ovaj od Verrada.
Hasan (Basri) kaže: "Džeddun znači bogatstvo."[1]

٨٤٤. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ يُوسُفَ قَالَ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ عَنْ عَبْدِالْمَلِكِ بْنِ عُمَيْرٍ عَنْ وَرَّادٍ كَاتِبِ الْمُغِيرَةِ ابْنِ شُعْبَةَ قَالَ أَمْلَى عَلَيَّ الْمُغِيرَةُ بْنُ شُعْبَةَ فِي كِتَابٍ إِلَى مُعَاوِيَةَ أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ كَانَ يَقُولُ فِي دُبُرِ كُلِّ صَلَاةٍ مَكْتُوبَةٍ لَا إِلَهَ إِلَّا اللهُ وَحْدَهُ لَا شَرِيكَ لَهُ لَهُ الْمُلْكُ وَلَهُ الْحَمْدُ وَهُوَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ اللَّهُمَّ لَا مَانِعَ لِمَا أَعْطَيْتَ وَلَا مُعْطِيَ لِمَا مَنَعْتَ وَلَا يَنْفَعُ ذَا الْجَدِّ مِنْكَ الْجَدُّ وَقَالَ شُعْبَةُ عَنْ عَبْدِالْمَلِكِ بْنِ عُمَيْرٍ بِهَذَا وَعَنِ الْحَكَمِ عَنِ الْقَاسِمِ ابْنِ مُخَيْمِرَةَ عَنْ وَرَّادٍ بِهَذَا وَقَالَ الْحَسَنُ الْجَدُّ غِنًى .

– Da – kazao je Ensarija.
– Vi to izgovarajte sve po 25 puta i na kraju kažite: "La ilahe illellahu vehdehu la šerike lehu, lehul-mulku ve huve 'ala kuli šeji'n kadir."
Sutradan je ovaj Ensarija otišao Vjerovjesniku, ispričao mu svoj san, a on mu je rekao: "Izgovarajte tako!"
Bezzar bilježi neke hadise u kojima se navodi da ove zikrove treba izgovarati po 11 puta. Prema izjavi Enesa b. Malika izrazi tespiha izgovaraju se 10 puta. Ovu verziju iznose u svojim hadiskim zbirkama Tirmizi i Nesai ističući da je Ummu-Selema došla Alejhisselamu i rekla: "Allahov Poslaniče, pouči me tekstu dove koju ću ja učiti po završetku namaza, a poslije toga moli šta hoćeš!"
– Izgovaraj – rekao je on – tespih 10 puta, tahmid 10 i tekbir 10 puta!
– Dobro – odgovorila je ona.
Nesai, Tirmizi i Ibni-Madže u svojim *Sunenima* preko Abdullaha b. Omera, radijallahu anhuma, navode da je Alejhisselam rekao:
– Musliman koji ima dva svojstva unići će u Džennet: onaj koji izgovara po završetku namaza tespih 10 puta, tahmid 10 i tekbir 10 puta, što iznosi 150 izreka dnevno, a na vagi kod Allaha to je 1500, i onaj koji te riječi izgovara 100 puta kada legne u postelju.
Ima hadisa u kojima se preporučuje izgovaranje navedenih izreka tespiha 6 puta, 70 i 110 puta.
Izjave Alejhisselamove bile su uvijek prožete mudrošću i odgojnim ciljevima, u skladu s vremenom i psihološkim osobinama ljudi.
Pobožnijim Alejhisselam preporučuje izgovaranje 25 tespiha dnevno, misleći po jedan tespih na sat dodavši još jedan za eventualni neki propust. Ljudima materijalno sređenim i pobožnim preporučivao je izgovaranje tih izreka 33 puta, što iznosi ukupno 99, a to je broj Allahovih, dželle šanuhu, lijepih imena. Prema izloženom broj izgovaranja tespiha, tahmida i tekbira nije obavezan. To se vidi i iz Alejhisselamove izjave koju Muslim preko Ebu-Hurejre, radijallahu anhu, donosi u ovoj verziji: "Ko jutrom i mrakom izgovara 100 puta 'subhanallah' i 'elhamdulillah', neće na Sudnji dan doći niko ni sa čim vrednijim od njega izuzev onoga ko je te izreke izgovarao još više."
Iz hadisa se može još zaključiti:
– u radu dobrih djela treba se takmičiti. Nagrada je adekvatna uloženom trudu i rezultatu rada;
– tespih i ostale zikre najbolje je činiti po završenom namazu;
– dobronamjerno zavidjeti ljudima na radu dobrih djela nije zabranjeno želeći da se na njih i drugi ugledaju.

1 Mugire, radijallahu anhu, bio je svojevremeno guverner Kufe. Mu'avija, radijallahu anhu, pitao ga je šta je Alejhisselam po obavljenom selamu učio i on mu je odmah poslao gornji odgovor koji je bio istovjetan

IMAM ĆE SE PO PREDAJI SELAMA OKRENUTI PRISUTNIMA

باب يستقبل الإمامُ النّاس إذا سلّم

845. PRIČAO NAM JE Musa b. Ismail, njemu Džerir b. Hazim, ovome Ebu-Redža prenoseći od Semure b. Džundeba, da je rekao:
"Kada god bi Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, obavio bilo koji namaz, on bi se svojim licem okrenuo nama."

٨٤٥. حَدَّثَنَا مُوسَى بْنُ إِسْمَاعِيلَ قَالَ حَدَّثَنَا جَرِيرُ بْنُ حَازِمٍ قَالَ حَدَّثَنَا أَبُو رَجَاءٍ عَنْ سَمُرَةَ ابْنِ جُنْدَبٍ قَالَ كَانَ النَّبِيُّ ﷺ إِذَا صَلَّى صَلَاةً أَقْبَلَ عَلَيْنَا بِوَجْهِهِ.

846. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Mesleme prenoseći od Malika, on od Saliha b. Kejsana, ovaj od Ubejdullaha b. Abdullaha b. Utbe b. Mes'uda, on od Zejda b. Halida Džuhejnija, da je rekao:
– Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, klanjao nam je sabah-namaz na Hudejbiji iza kiše koja je pala te noći. Pošto je završio namaz, okrenuo se prisutnom svijetu i rekao: "Znate li šta vam je kazao vaš Gospodar?"
– Allah i Njegov Poslanik to najbolje znaju – odgovorili su oni.
– Neko od Mojih robova osvanuo je vjernik, a neko nevjernik, i onaj ko kaže: "Pokisnuli smo Allahovom dobrotom i Njegovom milošću", taj vjeruje u Mene, a ne vjeruje u zvijezdu. Međutim, onaj ko kaže: "Pokisnuli smo usljed pada te i te zvijezde", taj ne vjeruje u Mene, nego vjeruje u tu zvijezdu.[2]

٨٤٦. حَدَّثَنَا عَبْدُاللهِ بْنُ مَسْلَمَةَ عَنْ مَالِكٍ عَنْ صَالِحِ بْنِ كَيْسَانَ عَنْ عُبَيْدِاللهِ بْنِ عَبْدِاللهِ بْنِ عُتْبَةَ ابْنِ مَسْعُودٍ عَنْ زَيْدِ ابْنِ خَالِدٍ الْجُهَنِيِّ أَنَّهُ قَالَ صَلَّى لَنَا رَسُولُ اللهِ ﷺ صَلَاةَ الصُّبْحِ بِالْحُدَيْبِيَةِ عَلَى إِثْرِ سَمَاءٍ كَانَتْ مِنَ اللَّيْلَةِ فَلَمَّا انْصَرَفَ أَقْبَلَ عَلَى النَّاسِ فَقَالَ هَلْ تَدْرُونَ مَاذَا قَالَ رَبُّكُمْ قَالُوا اللهُ وَرَسُولُهُ أَعْلَمُ قَالَ أَصْبَحَ مِنْ عِبَادِي مُؤْمِنٌ بِي وَكَافِرٌ فَأَمَّا مَنْ قَالَ مُطِرْنَا بِفَضْلِ اللهِ وَرَحْمَتِهِ فَذَلِكَ مُؤْمِنٌ بِي وَكَافِرٌ بِالْكَوْكَبِ وَأَمَّا مَنْ قَالَ بِنَوْءِ كَذَا وَكَذَا فَذَلِكَ كَافِرٌ بِي وَمُؤْمِنٌ بِالْكَوْكَبِ.

---

mišljenju Mu'avije, radijallahu anhu.
Lijepo je i preporučljivo poslije namaza učiti navedene zikrove.
Nesai u svom *Sunenu* preko Ukbe b. Amira, radijallahu anhu, iznosi da je Alejhisselam po završenom namazu učio poglavlja Mu'avvizetejn, a to su poglavlja El-Felek i En-Nas, kojima se završava Kur'an.
Ebu-Umame je prenio da je Alejhisselam rekao: "Ko po završenom namazu prouči Ajetul-Kursiju i poglavlje El-Ihlas, nema mu zapreke za ulaz u Džennet, osim smrti."
Ima mnogo hadisa u vezi s ovom temom, a cilj im je razvijanje osjećaja pobožnosti i strahopoštovanja prema Allahu, džellc šanuhu.

2 Predislamski Arapi bili su, kao i ostali stari narodi, previše sujevjerni i pojave na Zemlji vezali za pojave na nebu, što je islam osudio i nazvao idolopoklonstvom.
Iz hadisa se može zaključiti:
– s prijateljima i saradnicima treba se konsultovati, saslušati njihova mišljenja i ukazati im pravilan stav;

847. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Munir da je čuo Jezida b. Haruna gdje kaže da ga je obavijestio Humejd prenoseći od Enesa b. Malika, da je rekao: – Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, odgodio je jednom klanjanje jacije do iza pola noći, pa kada je izašao i klanjao, okrenuo nam se svojim licem i rekao: "Ostali svijet već je klanjao i pospao, a vi se smatrate da ste u namazu sve dok namaz iščekujete."

٨٤٧. حَدَّثَنَا عَبْدُاللهِ بْنُ مُنِيرٍ سَمِعَ يَزِيدَ بْنَ هَارُونَ قَالَ أَخْبَرَنَا حُمَيْدٌ عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ قَالَ أَخَّرَ رَسُولُ اللهِ ﷺ الصَّلَاةَ ذَاتَ لَيْلَةٍ إِلَى شَطْرِ اللَّيْلِ ثُمَّ خَرَجَ عَلَيْنَا فَلَمَّا صَلَّى أَقْبَلَ عَلَيْنَا بِوَجْهِهِ فَقَالَ إِنَّ النَّاسَ قَدْ صَلَّوْا وَرَقَدُوا وَإِنَّكُمْ لَنْ تَزَالُوا فِي صَلَاةٍ مَا انْتَظَرْتُمُ الصَّلَاةَ .

ZADRŽAVANJE IMAMA NA MJESTU OBAVLJENOG NAMAZA POSLIJE SELAMA

بَاب مُكْثِ الْإِمَامِ فِي مُصَلَّاهُ بَعْدَ السَّلَامِ

848. Adem nam je rekao da mu je prenio Šu'be od Ejjuba, a on od Nafija da je kazao: "Ibnu-Omer klanjaše (nafila-namaz) na mjestu na kome je prije toga obavio farz-namaz, a to je činio i Kasim (b. Muhammed b. Ebu-Bekr)."

Od Ebu-Hurejre spominje se izjava, koju on veže za Alejhisselama, da imam ne treba klanjati nafilu na svom imamskom mjestu, što nije vjerodostojno (kaže Buhari).[1]

٨٤٨. وَقَالَ لَنَا آدَمُ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ عَنْ أَيُّوبَ عَنْ نَافِعٍ قَالَ كَانَ ابْنُ عُمَرَ يُصَلِّي فِي مَكَانِهِ الَّذِي صَلَّى فِيهِ الْفَرِيضَةَ وَفَعَلَهُ الْقَاسِمُ .

وَيُذْكَرُ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَفَعَهُ لَا يَتَطَوَّعُ الْإِمَامُ فِي مَكَانِهِ وَلَمْ يَصِحَّ .

– u svijetu sve biva i bitiše Allahom određenim prirodnim zakonima;
– po završenom namazu Alejhisselam se redovno okretao licem svijetu, kao znak da je namaz završen.

1 Hadis govori o zadržavanju imama na mjestu gdje je klanjao i o klanjanju nafila-namaza. Ebu-Hanife kaže: "Imam se zadržava na mjestu obavljenog namaza kod farz obreda poslije kojih se klanjaju uobičajeni sunneti (nafile), a pravo izbora ima kod farz-namaza poslije kojih se ne klanjaju nafile.
Ibnu-Ebi-Šejbe prenio je od Ibni-Mes'uda, radijallahu anhu, i Aiše, radijallahu anha, ovu izjavu: "Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, po obavljenom selamu farz-namaza sjedio je u mihrabu samo koliko se može izgovoriti: 'Allahumme entes-selamu ve minkes-selamu tebarekte ja zel-dželali vel-ikram'."
Ibni-Mes'ud, radijallahu anhu, izjavio je: "Kada bi Alejhisselam završio farz-namaz, pomakao bi se brzo s mjesta ili bi ustao ili sjedio unekoliko okrenut od pravca Ka'be", a Seid ibn Džubejr je dodao: "... okrenuo bi se unekoliko istoku ili zapadu i ne bi sjedio okrenut Ka'bi."
Mudžahid prenosi da je halifa Omer, radijallahu anhu, smatrao novotarijom da imam ostane sjediti poslije farza, a halifa Alija, radijallahu anhu, kaže: "Imam ne treba klanjati nafilu na istom mjestu gdje je klanjao farz dok se malo ne pomakne na stranu ili nešto ne progovori poslije farza."
Alejhisselamovu izjavu prenesenu po Ebu-Hurejri donosi Ebu-Davud u svom *Sunenu* u sljedećoj verziji: "Zar je neko od vas nemoćan da se prije početka klanjanja nafile malo pomakne naprijed, natrag, desno ili lijevo."
Oslanjajući se na ovaj hadis pravnici hanefijske škole preporučuju da džematlije ne klanjaju nafilu (sunnete) na mjestu gdje su klanjali farz. Ovo mišljenje dijele: Ibn-Abbas, Ibn-Zubejr, Ebu-Se'id, Ata, Ša'bi i mnogi njihovi savremenici.
Buhari ovaj hadis ne usvaja samo zato što se u nizu prenosilaca nalazi slabost, a ona je zbog Ibrahima b. Ismaila. Njega je Ebu-Hatim ocijenio kao nepoznatog (medžhul) prenosioca.

849. PRIČAO NAM JE Ebul-Velid, njemu Ibrahim b. Sa'd, a ovome Zuhri prenoseći od Hinde bint Harisa, a ona od Ummu-Seleme:
– Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, kada bi predao selam, malo se zadržavaše na mjestu na kome je klanjao.
Ibni-Šihab kaže: "Mislim, a Allah najbolje zna, da je to on činio da bi prisutne žene, koje su završile namaz, mogle izaći."

٨٤٩. حَدَّثَنَا أَبُو الْوَلِيدِ حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ سَعْدٍ حَدَّثَنَا الزُّهْرِيُّ عَنْ هِنْدٍ بِنْتِ الْحَارِثِ عَنْ أُمِّ سَلَمَةَ أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ كَانَ إِذَا سَلَّمَ يَمْكُثُ فِي مَكَانِهِ يَسِيرًا قَالَ ابْنُ شِهَابٍ فَنُرَى وَاللهُ أَعْلَمُ لِكَيْ يَنْفُذَ مَنْ يَنْصَرِفُ مِنَ النِّسَاءِ.

850. Ibnu-Ebu-Merjema je obavijestio Nafi' b. Jezid, a njega Džafer b. Rebija da mu je Ibni-Šihab pisao da je Hinda bint Haris iz plemena Firasi, prenoseći od Ummu-Seleme, supruge Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, a ona je bila jedna od Ummu-Seleminih drugarica, rekla:
– (Alejhisselam) bi predao selam, žene bi se potom okrenule i ušle u svoje stanove prije nego bi se Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, okrenuo.
Ibni-Vehb kaže prenoseći od Junusa, on od Ibni-Šihaba da je kazao: "Obavijestila me je Hinda iz plemena Firasijja."
Usman b. Umer kaže: "Obavijestio nas je Junus prenoseći od Zuhrije: 'Pričala mi je Hinda iz plemena Firasijje.'"
Zubejdi je rekao: "Obavijestio me je Zuhri da ga je Hinda, kćerka Harisa iz plemena Kurejši, obavijestila, a ona je supruga Ma'beda b. Mikdada, saveznika plemena Benu-Zuhra, koja je ulazila suprugama Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem."
Šu'ajb je kazao prenoseći od Zuhrija: "Pričala mi je Hinda iz plemena Kurejš", a Ibnu-Ebi-Atik rekao prenoseći od Zuhrija: "... od Hinde iz plemena Firasijje."
Lejs je izjavio: "Pričao mi je Jahja b. Seid prenoseći ga od Ibn-Šihaba, on od jedne žene iz plemena Kurejš koja mu ga je ispričala prenoseći od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem."

٨٥٠. وَقَالَ ابْنُ أَبِي مَرْيَمَ أَخْبَرَنَا نَافِعُ بْنُ يَزِيدَ قَالَ أَخْبَرَنِي جَعْفَرُ بْنُ رَبِيعَةَ أَنَّ ابْنَ شِهَابٍ كَتَبَ إِلَيْهِ قَالَ حَدَّثَتْنِي هِنْدُ بِنْتُ الْحَارِثِ الْفِرَاسِيَّةُ عَنْ أُمِّ سَلَمَةَ زَوْجِ النَّبِيِّ ﷺ وَكَانَتْ مِنْ صَوَاحِبَاتِهَا قَالَتْ كَانَ يُسَلِّمُ فَيَنْصَرِفُ النِّسَاءُ فَيَدْخُلْنَ بُيُوتَهُنَّ مِنْ قَبْلِ أَنْ يَنْصَرِفَ رَسُولُ اللهِ ﷺ وَقَالَ ابْنُ وَهْبٍ عَنْ يُونُسَ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ أَخْبَرَتْنِي هِنْدُ الْفِرَاسِيَّةُ وَقَالَ عُثْمَانُ بْنُ عُمَرَ أَخْبَرَنَا يُونُسُ عَنِ الزُّهْرِيِّ حَدَّثَتْنِي هِنْدُ الْفِرَاسِيَّةُ وَقَالَ الزُّبَيْدِيُّ أَخْبَرَنِي الزُّهْرِيُّ أَنَّ هِنْدَ بِنْتَ الْحَارِثِ الْقُرَشِيَّةَ أَخْبَرَتْهُ وَكَانَتْ تَحْتَ مَعْبَدِ بْنِ الْمِقْدَادِ وَهُوَ حَلِيفُ بَنِي زُهْرَةَ وَكَانَتْ تَدْخُلُ عَلَى أَزْوَاجِ النَّبِيِّ ﷺ وَقَالَ شُعَيْبٌ عَنِ الزُّهْرِيِّ حَدَّثَتْنِي هِنْدُ الْقُرَشِيَّةُ وَقَالَ ابْنُ أَبِي عَتِيقٍ عَنِ الزُّهْرِيِّ عَنْ هِنْدٍ الْفِرَاسِيَّةِ وَقَالَ اللَّيْثُ حَدَّثَنِي يَحْيَى بْنُ سَعِيدٍ حَدَّثَهُ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ عَنِ امْرَأَةٍ مِنْ قُرَيْشٍ حَدَّثَتْهُ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ.

KLANJAO SA SVIJETOM PA SE SJETIO NEČEGA I PREKORAČIVAO IH

باب مَنْ صَلَّى بِالنَّاسِ فَذَكَرَ حَاجَةً فَتَخَطَّاهُمْ

851. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Ubejd b. Mejmun, njemu Isa b. Junus prenoseći od Umera b. Seida, koga je obavijestio Ibnu-Ebi-Mulejke prenoseći od Ukbe, da je kazao:
– Klanjao sam iza Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, ikindiju u Medini. Pošto je predao selam, žurno je ustao i prekoračivao preko svijeta i otišao do jedne od soba svojih supruga. Svijet se uplašio njegove žurbe. Kasnije se vratio i primijetio da su se čudili njegovoj žurbi pa im je rekao: "Sjetio sam se da imamo nešto neobrađenog zlata i ne volim da mi to umjesto Allaha obuzima misao pa sam naredio da se to podijeli (potrebnim)."[1]

٨٥١. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عُبَيْدِ بْنِ مَيْمُونٍ قَالَ حَدَّثَنَا عِيسَى بْنُ يُونُسَ عَنْ عُمَرَ بْنِ سَعِيدٍ قَالَ أَخْبَرَنِي ابْنُ أَبِي مُلَيْكَةَ عَنْ عُقْبَةَ قَالَ صَلَّيْتُ وَرَاءَ النَّبِيِّ ﷺ بِالْمَدِينَةِ الْعَصْرَ فَسَلَّمَ ثُمَّ قَامَ مُسْرِعًا فَتَخَطَّى رِقَابَ النَّاسِ إِلَى بَعْضِ حُجَرِ نِسَائِهِ فَفَزِعَ النَّاسُ مِنْ سُرْعَتِهِ فَخَرَجَ عَلَيْهِمْ فَرَأَى أَنَّهُمْ عَجِبُوا مِنْ سُرْعَتِهِ فَقَالَ ذَكَرْتُ شَيْئًا مِنْ تِبْرٍ عِنْدَنَا فَكَرِهْتُ أَنْ يَحْبِسَنِي فَأَمَرْتُ بِقِسْمَتِهِ .

OKRETANJE IMAMA I ODLAZAK DESNO I LIJEVO (OD KLANJAČA)

بَاب الِانْفِتَالِ وَالِانْصِرَافِ عَنْ الْيَمِينِ وَالشِّمَالِ

Enes (b. Malik) okretao bi se na svoju desnu, a i na lijevu stranu, a smatrao bi mahanom ko bi se naginjao, odnosno okretao namjerno samo na desnu stranu.

وَكَانَ أَنَسُ بْنُ مَالِكٍ يَنْفَتِلُ عَنْ يَمِينِهِ وَعَنْ يَسَارِهِ وَيَعِيبُ عَلَى مَنْ يَتَوَخَّى أَوْ مَنْ يَعْمِدُ الِانْفِتَالَ عَنْ يَمِينِهِ .

852. PRIČAO NAM JE Ebul-Velid, njemu Šu'be prenoseći od Sulejmana, on od Umare b. Umejra, a ovaj od Esveda, kome je Abdullah (b. Mes'ud) rekao:
"Neka niko od vas ne ustupa šejtanu ništa od svoga namaza, tako što će smatrati svojom dužnošću da se (po završetku namaza) okrene samo na svoju desnu stranu, jer sam mnogo puta vidio Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, da se okreće na svoju lijevu stranu."

٨٥٢. حَدَّثَنَا أَبُو الْوَلِيدِ قَالَ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ عَنْ سُلَيْمَانَ عَنْ عُمَارَةَ بْنِ عُمَيْرٍ عَنِ الْأَسْوَدِ قَالَ قَالَ عَبْدُ اللَّهِ لَا يَجْعَلْ أَحَدُكُمْ لِلشَّيْطَانِ شَيْئًا مِنْ صَلَاتِهِ يَرَى أَنَّ حَقًّا عَلَيْهِ أَنْ لَا يَنْصَرِفَ إِلَّا عَنْ يَمِينِهِ لَقَدْ رَأَيْتُ النَّبِيَّ ﷺ كَثِيرًا يَنْصَرِفُ عَنْ يَسَارِهِ .

---

1 Iz hadisa se može zaključiti:
– dozvoljeno je prolaziti kroz namaske redove zbog nekog opravdanog razloga;
– žurba treba biti u skladu sa stvarnim potrebama;
– misli u namazu treba koncentrisati na namaz i ono što se u njemu uči;
– ko zadržava milostinju i ne dijeli je siromasima pravovremeno, može se desiti da ga Allah, dž.š., zadrži dugo pri obračunu na Sudnjem danu.

O SIROVOM BIJELOM I CRVENOM LUKU I O PRASI

باب ما جاء في الثُّومِ النَّيِّ والبصلِ والكُرَّاثِ

i o izjavi Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem: "Ko je jeo bijeli ili crveni luk zbog gladi ili čega drugog, neka se nikako ne približava našim džamijama!"

وَقَوْلِ النَّبِيِّ ﷺ مَنْ أَكَلَ الثُّومَ أَوِ الْبَصَلَ مِنَ الْجُوعِ أَوْ غَيْرِهِ فَلَا يَقْرَبَنَّ مَسْجِدَنَا .

853. PRIČAO NAM JE Musedded, njemu Jahja, ovome Ubejdullah, da mu je rekao Nafi' prenoseći od Ibn-Omera, radijallahu anhuma, da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, za vrijeme Bitke na Hajberu saopćio:
"Ko pojede nešto od ove biljke, mislivši na bijeli luk, neka se nikako ne približava našoj džamiji!"

٨٥٣. حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ قَالَ حَدَّثَنَا يَحْيَى عَنْ عُبَيْدِاللهِ قَالَ حَدَّثَنِي نَافِعٌ عَنِ ابْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ قَالَ فِي غَزْوَةِ خَيْبَرَ مَنْ أَكَلَ مِنْ هَذِهِ الشَّجَرَةِ يَعْنِي الثُّومَ فَلَا يَقْرَبَنَّ مَسْجِدَنَا .

854. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Muhammed, njemu Ebu-Asim, ovome Ibnu-Džurejdž koga je izvijestio Ata da je čuo od Džabira b. Abdullaha da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, kazao:
– Ko je štogod jeo od ove biljke, mislivši na bijeli luk, neka nam ne ulazi u naše džamije!
Pitao sam (Džabiru, kaže Ata): "Šta je Alejhisselam time namjeravao reći?"
– Mislim, rekao je (Džabir), da je on mislio samo na njegovu sirovost (kad je nekuhan).
Mahled b. Jezid prenoseći od Ibni-Džurejdža, kaže:
"… samo njegov smrad."

٨٥٤. حَدَّثَنَا عَبْدُاللهِ بْنُ مُحَمَّدٍ قَالَ حَدَّثَنَا أَبُو عَاصِمٍ قَالَ أَخْبَرَنَا ابْنُ جُرَيْجٍ قَالَ أَخْبَرَنِي عَطَاءٌ قَالَ سَمِعْتُ جَابِرَ بْنَ عَبْدِاللهِ قَالَ قَالَ النَّبِيُّ ﷺ مَنْ أَكَلَ مِنْ هَذِهِ الشَّجَرَةِ يُرِيدُ الثُّومَ فَلَا يَغْشَانَا فِي مَسَاجِدِنَا قُلْتُ مَا يَعْنِي بِهِ قَالَ مَا أُرَاهُ يَعْنِي إِلَّا نِيئَهُ وَقَالَ مَخْلَدُ بْنُ يَزِيدَ عَنِ ابْنِ جُرَيْجٍ إِلَّا نَتْنَهُ .

855. PRIČAO NAM JE Seid b. Ufejr, njemu Ibni-Vehb prenoseći od Junusa, on od Ibn-Šihaba kako Ata smatra da je Džabir b. Abdullah vjerovao, da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
– Ko je jeo bijeli ili crveni luk, neka se povuče od nas, ili je rekao: "... neka se povuče iz naših džamija i jede u svojoj kući!"
Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, donesen je jednom lonac u kome je bila prigotovljena zelen.

٨٥٥. حَدَّثَنَا سَعِيدُ بْنُ عُفَيْرٍ قَالَ حَدَّثَنَا ابْنُ وَهْبٍ عَنْ يُونُسَ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ زَعَمَ عَطَاءٌ أَنَّ جَابِرَ بْنَ عَبْدِاللهِ زَعَمَ أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ قَالَ مَنْ أَكَلَ ثُومًا أَوْ بَصَلًا فَلْيَعْتَزِلْنَا أَوْ قَالَ فَلْيَعْتَزِلْ مَسْجِدَنَا وَلْيَقْعُدْ فِي بَيْتِهِ وَأَنَّ النَّبِيَّ ﷺ أُتِيَ بِقِدْرٍ

Osjetivši neugodan miris pitao je za njega, i pošto je obaviješten koje je povrće u loncu, rekao je da se ustupi nekome od njegovih drugova koji su bili s njim. Kad je Alejhisselam vidio da ga i on nije htio jesti, rekao je:
– Jedi, jer ja razgovaram s onim s kojim ti ne razgovaraš![1]
Ahmed b. Salih kaže prenoseći od Ibni-Vehba: "Donijeta je jedna posuda (bedr)", mišljaše on, kaže Ibni-Vehb, tacna u kojoj je bila zelen, a Lejs i Ebu-Sufjan prenoseći od Junusa ne spominju priču o loncu i ja ne znam da li su to riječi Zuhrije ili se spominje u hadisu (kaže Buhari).[2]

فِيهِ خَضِرَاتٌ مِنْ بُقُولٍ فَوَجَدَ لَهَا رِيحًا فَسَأَلَ فَأُخْبِرَ بِمَا فِيهَا مِنَ الْبُقُولِ فَقَالَ قَرِّبُوهَا إِلَى بَعْضِ أَصْحَابِهِ كَانَ مَعَهُ فَلَمَّا رَآهُ كَرِهَ أَكْلَهَا قَالَ كُلْ فَإِنِّي أُنَاجِي مَنْ لاَ تُنَاجِي وَقَالَ أَحْمَدُ بْنُ صَالِحٍ عَنِ ابْنِ وَهْبٍ أُتِيَ بِبَدْرٍ وَقَالَ ابْنُ وَهْبٍ يَعْنِي طَبَقًا فِيهِ خَضِرَاتٌ وَلَمْ يَذْكُرِ اللَّيْثُ وَأَبُو صَفْوَانَ عَنْ يُونُسَ قِصَّةَ الْقِدْرِ فَلاَ أَدْرِي هُوَ مِنْ قَوْلِ الزُّهْرِيِّ أَوْ فِي الْحَدِيثِ .

856. PRIČAO NAM JE Ebu-Ma'mer, njemu Abdul-Varis prenoseći od Abdul-Aziza, koji je rekao:
– Pitao neko Enesa šta si to čuo od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, o bijelom luku?
– Vjerovjesnik je, kazao je Enes, rekao: "Ko pojede što od ove biljke, neka nam se nikako ne primiče, ili neka s nama ne klanja!"

٨٥٦. حَدَّثَنَا أَبُو مَعْمَرٍ قَالَ حَدَّثَنَا عَبْدُالْوَارِثِ عَنْ عَبْدِالْعَزِيزِ قَالَ سَأَلَ رَجُلٌ أَنَسَ بْنَ مَالِكٍ مَا سَمِعْتَ نَبِيَّ اللهِ ﷺ يَقُولُ فِي الثُّومِ فَقَالَ قَالَ النَّبِيُّ ﷺ مَنْ أَكَلَ مِنْ هَذِهِ الشَّجَرَةِ فَلاَ يَقْرَبْنَا أَوْ لاَ يُصَلِّيَنَّ مَعَنَا .

1 Ibni-Huzejme i Ibni-Habban ističu da je Alejhisselam poslao Ebu-Ejjubu Ensariji neko jelo u kom je bilo crvenog luka i prase. Ebu-Ejjub nije ga okusio, jer je primijetio da ga nije jeo Alejhisselam, a na pitanje u vezi s ovim odgovorio je:
– Nisam na njemu primijetio traga tvoje ruke.
– Ja sam se stidio Allahovih, dž.š., meleka, a to je jelo dozvoljeno – rekao je Alejhisselam.
Zadah luka i sličnih jela oslobađaju čovjeka od učestvovanja u skupnom obavljanju obreda.

2 Tirmizi u svom *Sunenu* navodi da je Džabir ibni Semure rekao:
– Alejhisselam je u Medini otsjeo kod Ebu-Ejjuba Ensarije i kada bi god što jeo, ponudio bi to i Alejhisselamu. Tako mu je jednom poslao neko jelo, ali ga Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, nije htio ni okusiti. Kasnije ga je Ebu-Ejjub upitao za razlog, a on mu je odgovorio: "Bilo je u njemu bijelog luka."
– Je li zabranjeno jesti bijeli luk? – upitao je Ebu-Ejjub.
– Nije, nego ga mrzim zbog njegovog ružnog zadaha – odgovorio je Alejhisselam.
Analogno izloženom pokuđeno je pred izlazak u društvo jesti bijeli i crveni luk, prasu, rotkvu i ostala jela neprijatnog mirisa. Kadi Ijad ne smatra to pokuđenim ako će biti u društvu ljudi koji su već jeli takva jela. Od društva i skupnih obreda treba se kloniti i osoba s otvorenom ranom, prelaznom bolesti i drugim od čega ljudi zaziru. Luk i slična jela dozvoljeno je koristiti boraveći u kući i tako čuvajući druge od neprijatnog zadaha.

ABDEST DJECE I KADA SU OBAVEZNA DA SE KUPAJU; O VJERSKOM ČIŠĆENJU, UČESTVOVANJU U DŽEMATU, BAJRAMIMA, DŽENAZAMA I NJIHOVO REDANJE U SAFOVE

باب وُضوء الصِّبْيان ومتى يجبُ عليْهِمُ الغُسْلُ والطُّهُورُ وحُضُورِهِمُ الجماعةَ والعِيدَيْنِ والجنائزِ وصُفُوفِهِمْ

857. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Musenna, njemu Gunder, a ovome Šu'be rekavši da je čuo Sulejmana Šejbanija, a on Ša'bija, kako govori:
– Izvijestio me je onaj koji je s Vjerovjesnikom, sallallahu alejhi ve sellem, prolazio pokraj jednog osamljenog mezara, pa im je on imamio, a oni su se iza toga groba poredali u safove (za dženaza-namaz).
– Pitao sam, kaže (Šejbani), Ebu-Amra (nadimak Ša'bija) ko ti je to pričao?
– Ibni-Abbas – odgovorio je on.[3]

٨٥٧. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ الْمُثَنَّى قَالَ حَدَّثَنِي غُنْدَرٌ قَالَ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ قَالَ سَمِعْتُ سُلَيْمَانَ الشَّيْبَانِيَّ قَالَ سَمِعْتُ الشَّعْبِيَّ قَالَ أَخْبَرَنِي مَنْ مَرَّ مَعَ النَّبِيِّ ﷺ عَلَى قَبْرٍ مَنْبُوذٍ فَأَمَّهُمْ وَصَفُّوا عَلَيْهِ فَقُلْتُ يَا أَبَا عَمْرٍو مَنْ حَدَّثَكَ فَقَالَ ابْنُ عَبَّاسٍ.

858. PRIČAO NAM JE Ali b. Abdullah, njemu Sufjan, a ovome Safvan b. Sulejm prenoseći od Ataa b. Jesara, on od Ebu-Seida Hudrija, a ovaj od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, da je rekao:
"Kupanje petkom dužnost je svakoj spolno zreloj osobi."[4]

٨٥٨. حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ عَبْدِاللهِ قَالَ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ قَالَ حَدَّثَنِي صَفْوَانُ بْنُ سُلَيْمٍ عَنْ عَطَاءِ بْنِ يَسَارٍ عَنْ أَبِي سَعِيدٍ الْخُدْرِيِّ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ الْغُسْلُ يَوْمَ الْجُمُعَةِ وَاجِبٌ عَلَى كُلِّ مُحْتَلِمٍ.

3 Dozvoljeno je klanjati dženazu ukopanom ako mu se tijelo nije počelo raspadati. Mezar se ne otvara, niti umrli vadi iz njega. Za punovažnost obavljanja ovakve dženaze najveći broj pravnika uvjetuje da je umrli bio prethodno okupan, dok Ibni-Sem'a prenosi od imama Muhammeda da kupanje u konkretnom slučaju nije uvjet.
Kada se utvrdi da ukopani nije okupan, izvadit će se iz groba ako grob nije potpuno zatvoren i ako se zemlja na njega nije sva navalila – okupati ga i dženazu mu klanjati. Kada je grob zemljom već zatrpan, umrlom se klanja dženaza, kaže Kerhi, u tako zatrpanom grobu, pa makar bio i neokupan.
Dženaza se umrlom klanja dok mu se tijelo nije počelo raspadati. Imam Jusuf usvaja period od tri dana, Šafija i Ahmed od tri dana pa do mjesec dana, a nekada računaju i na truhlost tijela. Suhnun, jedan od učenjaka malikijske škole, kaže:
– Umrlom koji je zakopan a nije okupan ne može se nad grobom klanjati dženaza.
Malikije slučaj naveden po Buhariji ograničavaju i vežu samo za Alejhisselama, jer je Ebu-Hurejra, radijallahu anhu, od njega prenio: "Grobovi s umrlim puni su tmine i Allah ih mojim namazom osvijetli."
Na stav malikija Ibni-Hibban je dao slijedeću primjedbu: "Da je navedeno klanjanje dženaze vezano samo za Alejhisselama, on bi na licu mjesta zabranio prisutnim ashabima klanjanje spomenute dženaze. On to nije učinio i to je argument da tako mogu raditi i drugi."
– Nahoče nađeno u muslimanskom kvartu i naselju smatra se članom islamske zajednice.

4 Malik je upitan za kupanje petkom i on je odgovorio: "Ono je samo sunnet", a drugi put je kazao: "To je lijepo činiti ali nije strogo obavezno."
Hasan Basri, Ata, Ibnu-Ebi-Rebija i Musejjeb ibnu Rafi' držeći se Buharije navedeno kupanje smatraju vadžibom.

859. PRIČAO NAM JE Ali b. Abdullah, njega obavijestio Sufjan prenoseći od Amra, a ovoga Kurejb od Ibni-Abbasa, radijallahu anhuma, da je kazao:
– Noćio sam jedne noći kod svoje tetke po majci Mejmune. Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, zaspao je i, kada je prošao jedan dio noći, Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, ustao je i uzeo lagahan abdest iz obješenog mješčića.
I Amr je, (kaže Sufjan b. Ujejne), uproštavao (uzimanje abdesta) i jako smanjivao višestruko pranje (pojedinih organa).
– Alejhisselam je ustao da klanja pa sam i ja uzeo takav abdest odakle je i on uzeo, prišao i stao na njegovu lijevu stranu, a on me premjestio na svoju desnu i klanjao je koliko je to Allah htio. Kasnije je legao i zaspao tako da je na usta puhao. Poslije je došao glasnik (mujezin), obavijestio ga o namazu, ustao je i otišao s njim u namaz, a abdesta nije ponovo uzimao.
Rekli smo, kaže (Sufjan), Amru:
– Svijet govori: "Oko Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, spava, a srce mu ne spava."
Amr je opet kazao:
– Čuo sam Ubejda b. Umejra gdje govori: "San vjerovjesnika je objava", a potom citira: "Ja sam, (rekao je Ibrahim sinu Isma'ilu), sanjao da te koljem (kao žrtvu Allahu)."

٨٥٩. حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ عَبْدِاللهِ قَالَ أَخْبَرَنَا سُفْيَانُ عَنْ عَمْرٍو قَالَ أَخْبَرَنِي كُرَيْبٌ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا قَالَ بِتُّ عِنْدَ خَالَتِي مَيْمُونَةَ لَيْلَةً فَقَامَ النَّبِيُّ ﷺ فَلَمَّا كَانَ فِي بَعْضِ اللَّيْلِ قَامَ رَسُولُ اللهِ ﷺ فَتَوَضَّأَ مِنْ شَنٍّ مُعَلَّقٍ وُضُوءًا خَفِيفًا يُخَفِّفُهُ عَمْرٌو وَيُقَلِّلُهُ جِدًّا ثُمَّ قَامَ يُصَلِّي فَقُمْتُ فَتَوَضَّأْتُ نَحْوًا مِمَّا تَوَضَّأَ ثُمَّ جِئْتُ فَقُمْتُ عَنْ يَسَارِهِ فَحَوَّلَنِي فَجَعَلَنِي عَنْ يَمِينِهِ ثُمَّ صَلَّى مَا شَاءَ اللهُ ثُمَّ اضْطَجَعَ فَنَامَ حَتَّى نَفَخَ فَأَتَاهُ الْمُنَادِي يَأْذَنُهُ بِالصَّلَاةِ فَقَامَ مَعَهُ إِلَى الصَّلَاةِ فَصَلَّى وَلَمْ يَتَوَضَّأْ قُلْنَا لِعَمْرٍو إِنَّ نَاسًا يَقُولُونَ إِنَّ النَّبِيَّ ﷺ تَنَامُ عَيْنُهُ وَلَا يَنَامُ قَلْبُهُ قَالَ عَمْرٌو سَمِعْتُ عُبَيْدَ ابْنَ عُمَيْرٍ يَقُولُ إِنَّ رُؤْيَا الْأَنْبِيَاءِ وَحْيٌ ثُمَّ قَرَأَ (إِنِّي أَرَى فِي الْمَنَامِ أَنِّي أَذْبَحُكَ).

860. PRIČAO NAM JE Ismail, njemu Malik prenoseći od Ishaka b. Abdullaha b. Ebu-Talhe, ovaj od Enesa b. Malika da je njegova nena Mulejka pozvala Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, na jelo koga je ona za njega prigotovila. On je jeo i rekao:

٨٦٠. حَدَّثَنَا إِسْمَاعِيلُ قَالَ حَدَّثَنِي مَالِكٌ عَنْ إِسْحَاقَ بْنِ عَبْدِاللهِ بْنِ أَبِي طَلْحَةَ عَنْ أَنَسِ ابْنِ مَالِكٍ أَنَّ جَدَّتَهُ مُلَيْكَةَ دَعَتْ رَسُولَ اللهِ ﷺ

Neki pravnici hanefijske škole smatraju da je gornji hadis Buharije derogiran kasnijim hadisom: "Ko uzme petkom abdest, on mu je dovoljan, a ko se okupa, to je još bolje."
Ovu izjavu zabilježili su u svojim hadiskim zbirkama Ebu-Davud, Nesai, Tirmizi, Ahmed, Bejheki i Ibn-Ebi-Šejbe u svome *Musannefu*.
Prema izloženom kupanje petkom spada u sunnete.

– Ustajte da s vama klanjam!
Ja sam ustao do jedne naše hasure, koja je od duge upotrebe bila već pocrnjela, i poškropio je vodom. Potom je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, stao (na hasuru), siroče (Dumejre b. Dumejr) sa mnom (iza Vjerovjesnika), a starica iza nas i on je s nama klanjao dva rekata.

لِطَعَامٍ صَنَعَتْهُ فَأَكَلَ مِنْهُ فَقَالَ قُومُوا فَلأُصَلِّيَ بِكُمْ فَقُمْتُ إِلَى حَصِيرٍ لَنَا قَدِ اسْوَدَّ مِنْ طُولِ مَا لُبِثَ فَنَضَحْتُهُ بِمَاءٍ فَقَامَ رَسُولُ اللهِ ﷺ وَالْيَتِيمُ مَعِي وَالْعَجُوزُ مِنْ وَرَائِنَا فَصَلَّى بِنَا رَكْعَتَيْنِ .

861. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Mesleme prenoseći od Malika, on od Ibn-Šihaba, ovaj od Ubejdullaha b. Abdullaha b. Utbe, a on od Ibnu-Abbasa, radijallahu anhuma, da je rekao:
"Krenuo sam jašući na magarici, a već sam osjećao spolnu zrelost, dok je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, klanjao sa svijetom na Mini bez zida. Ja sam prošao ispred jednog dijela reda (klanjača), sjašio, magaricu pustio da pase, ušao u saf i to mi nije niko prigovorio."

٨٦١. حَدَّثَنَا عَبْدُاللهِ بْنُ مَسْلَمَةَ عَنْ مَالِكٍ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ عَنْ عُبَيْدِاللهِ بْنِ عَبْدِاللهِ بْنِ عُتْبَةَ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا أَنَّهُ قَالَ أَقْبَلْتُ رَاكِبًا عَلَى حِمَارٍ أَتَانٍ وَأَنَا يَوْمَئِذٍ قَدْ نَاهَزْتُ الاحْتِلاَمَ وَرَسُولُ اللهِ ﷺ يُصَلِّي بِالنَّاسِ بِمِنًى إِلَى غَيْرِ جِدَارٍ فَمَرَرْتُ بَيْنَ يَدَيْ بَعْضِ الصَّفِّ فَنَزَلْتُ وَأَرْسَلْتُ الأَتَانَ تَرْتَعُ وَدَخَلْتُ فِي الصَّفِّ فَلَمْ يُنْكِرْ ذَلِكَ عَلَيَّ أَحَدٌ .

862. PRIČAO NAM JE Ebul-Jeman, njega obavijestio Šu'ajb prenoseći od Zuhrija, kome je saopćio Urve b. Zubejr, da je Aiša rekla:
"Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, jednom je odgodio klanjanje jacije do u mrklo doba noći..."
Ajjaš je opet pričao da mu je rekao Abdul-A'la, njemu Ma'mer od Zuhrija, on od Urve, a ovaj od Aiše, radijallahu anha, da je rekla:
– Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, jednom je odgodio klanjanje jacije do izmaka prve trećine noći pa mu je Omer doviknuo: "Žena i djeca već pospaše!" Tada je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, izašao (iz stana) i rekao: "Niko od stanovnika ove zemlje (kraja) ne klanja sada ovaj namaz osim vas", a tada nije niko ni klanjao (ni primio islam) osim stanovnika Medine.

٨٦٢. حَدَّثَنَا أَبُو الْيَمَانِ قَالَ أَخْبَرَنَا شُعَيْبٌ عَنِ الزُّهْرِيِّ قَالَ أَخْبَرَنِي عُرْوَةُ بْنُ الزُّبَيْرِ أَنَّ عَائِشَةَ قَالَتْ أَعْتَمَ النَّبِيُّ ﷺ وَقَالَ عَيَّاشٌ حَدَّثَنَا عَبْدُالأَعْلَى حَدَّثَنَا مَعْمَرٌ عَنِ الزُّهْرِيِّ عَنْ عُرْوَةَ عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهَا قَالَتْ أَعْتَمَ رَسُولُ اللهِ ﷺ فِي الْعِشَاءِ حَتَّى نَادَاهُ عُمَرُ قَدْ نَامَ النِّسَاءُ وَالصِّبْيَانُ فَخَرَجَ رَسُولُ اللهِ ﷺ فَقَالَ إِنَّهُ لَيْسَ أَحَدٌ مِنْ أَهْلِ الأَرْضِ يُصَلِّي هَذِهِ الصَّلاَةَ غَيْرُكُمْ وَلَمْ يَكُنْ أَحَدٌ يَوْمَئِذٍ يُصَلِّي غَيْرَ أَهْلِ الْمَدِينَةِ .

863. PRIČAO NAM JE Amr b. Ali, njemu Jahja, ovome Sufjan koga je obavijestio Abdur-Rahman b. Abis da je čuo Ibni-Abbasa, radijallahu anhu, gdje mu jedan čovjek kaže:

– Prisustvovao si izlasku (skupnom klanjanju bajram-namaza) s Vjerovjesnikom, sallallahu alejhi ve sellem?

– Jesam – odgovorio je (Abdullah b. Abbas) – a da nemam povjerenja kod njega (mjesta), ne bih ni prisustvovao ovom zajedničkom obredu. – Mišljaše, kaže (Abdur-Rahman), zbog svoje maloljetnosti.

– Alejhisselam je došao na jedan brežuljak blizu kuće Kesira b. Salta i tu je održao opći prigodni govor. Poslije je prišao ženama, održao i njima predavanje, savjetovao ih i naredio da dijele milostinju, pa je svaka od prisutnih žena počela spuštati (pružati) svoju ruku na burme (prstenove i menđuše) i bacati ih na Bilalovu haljinu (prostrtu). Iza toga on i Bilal otišli su kući.[1]

٨٦٣. حَدَّثَنَا عَمْرُو بْنُ عَلِيٍّ قَالَ حَدَّثَنَا يَحْيَى قَالَ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ حَدَّثَنِي عَبْدُالرَّحْمَنِ بْنُ عَابِسٍ سَمِعْتُ ابْنَ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا قَالَ لَهُ رَجُلٌ شَهِدْتَ الْخُرُوجَ مَعَ رَسُولِ اللهِ ﷺ قَالَ نَعَمْ وَلَوْلَا مَكَانِي مِنْهُ مَا شَهِدْتُهُ يَعْنِي مِنْ صِغَرِهِ أَتَى الْعَلَمَ الَّذِي عِنْدَ دَارِ كَثِيرِ بْنِ الصَّلْتِ ثُمَّ خَطَبَ ثُمَّ أَتَى النِّسَاءَ فَوَعَظَهُنَّ وَذَكَّرَهُنَّ وَأَمَرَهُنَّ أَنْ يَتَصَدَّقْنَ فَجَعَلَتِ الْمَرْأَةُ تُهْوِي بِيَدِهَا إِلَى حَلْقِهَا تُلْقِي فِي ثَوْبِ بِلَالٍ ثُمَّ أَتَى هُوَ وَبِلَالٌ الْبَيْتَ .

ODLAZAK ŽENA U DŽAMIJU NOĆU I U ZORU DOK JE JOŠ MRAK

بَاب خُرُوجِ النِّسَاءِ إِلَى الْمَسَاجِدِ بِاللَّيْلِ وَالْغَلَسِ

864. PRIČAO NAM JE Ebul-Jeman, njega obavijestio Šu'ajb prenoseći od Zuhrija, ovoga Urve b. Zubejr koji je čuo od Aiše, radijallahu anha, da je rekla:

– Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, jednom je odgodio klanjanje jacije do u mrklo doba noći toliko da ga je Umer pozvao (rekavši): "Žene i djeca već pospaše!" Tada je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, izašao i rekao: "Niko od stanovnika zemlje ne iščekuje ga osim vas", a tada se klanjalo samo u Medini. Jaciju su klanjali tek kada bi nestalo rumenila (na zapadu) pa do kraja prve trećine noći.[2]

٨٦٤. حَدَّثَنَا أَبُو الْيَمَانِ قَالَ أَخْبَرَنَا شُعَيْبٌ عَنِ الزُّهْرِيِّ قَالَ أَخْبَرَنِي عُرْوَةُ بْنُ الزُّبَيْرِ عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهَا قَالَتْ أَعْتَمَ رَسُولُ اللهِ ﷺ بِالْعَتَمَةِ حَتَّى نَادَاهُ عُمَرُ نَامَ النِّسَاءُ وَالصِّبْيَانُ فَخَرَجَ النَّبِيُّ ﷺ فَقَالَ مَا يَنْتَظِرُهَا أَحَدٌ غَيْرُكُمْ مِنْ أَهْلِ الْأَرْضِ وَلَا يُصَلَّى يَوْمَئِذٍ إِلَّا بِالْمَدِينَةِ وَكَانُوا يُصَلُّونَ الْعَتَمَةَ فِيمَا بَيْنَ أَنْ يَغِيبَ الشَّفَقُ إِلَى ثُلُثِ اللَّيْلِ الْأَوَّلِ .

---

1 Iz hadisa se može zaključiti:
– dijete sposobno za rasuđivanje koje shvaća ozbiljnost namaza, treba učestvovati u skupnim vjerskim obredima i drugim svečanostima;
– hutba se drži poslije obavljenog bajram-namaza;
– preporučljivo je klanjati bajram-namaz na širem otvorenom prostoru.

2 Po pravilu ženama je dozvoljeno prisustvovati svim vjerskim obredima. Starije žene mogu učestvovati u svim manifestacijama vjerskog života, a kod mladih treba se još postarati za čuvanje morala, časti i obraza.

865. PRIČAO NAM JE Ubejdullah b. Musa prenoseći od Hanzale, on od Salima b. Abdullaha, ovaj od Ibni-Omera, radijallahu anhuma, a on od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, da je rekao:
"Kada vam vaše žene zatraže izlazak noću u džamiju, to im dozvolite!"
U drugom nizu prenosilaca Ubejdullaha b. Musaa slijedi Šu'be prenoseći ovaj hadis od A'meša, on od Mudžahida, ovaj od Ibn-Omera, a on od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem.[3]

٨٦٥. حَدَّثَنَا عُبَيْدُاللهِ بْنُ مُوسَى عَنْ حَنْظَلَةَ عَنْ سَالِمِ بْنِ عَبْدِاللهِ عَنِ ابْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ إِذَا اسْتَأْذَنَكُمْ نِسَاؤُكُمْ بِاللَّيْلِ إِلَى الْمَسْجِدِ فَأْذَنُوا لَهُنَّ تَابَعَهُ شُعْبَةُ عَنِ الْأَعْمَشِ عَنْ مُجَاهِدٍ عَنِ ابْنِ عُمَرَ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ.

IŠČEKIVANJE LJUDI DA PRVO USTANE UČEN IMAM

باب انْتِظَارِ النَّاسِ قِيَامَ الإِمَامِ العَالِمِ

866. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Muhammed, njemu Usman b. Umer, a njega je obavijestio Junus prenoseći od Zuhrija, a njemu je pričala Hinda bint Haris, da je Ummu-Selema, supruga Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, rekla:
"Kada bi žene u doba Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, predale selam propisanog namaza, ustale bi, a Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, i ljudi koji su s njim klanjali, ostali bi (na svojim mjestima) koliko bi to Allah htio. Kada bi kasnije Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, ustao, ustali bi i ti ljudi."

٨٦٦. حَدَّثَنَا عَبْدُاللهِ بْنُ مُحَمَّدٍ حَدَّثَنَا عُثْمَانُ بْنُ عُمَرَ أَخْبَرَنَا يُونُسُ عَنِ الزُّهْرِيِّ قَالَ حَدَّثَتْنِي هِنْدُ بِنْتُ الْحَارِثِ أَنَّ أُمَّ سَلَمَةَ زَوْجَ النَّبِيِّ ﷺ أَخْبَرَتْهَا أَنَّ النِّسَاءَ فِي عَهْدِ رَسُولِ اللهِ ﷺ كُنَّ إِذَا سَلَّمْنَ مِنَ الْمَكْتُوبَةِ قُمْنَ وَثَبَتَ رَسُولُ اللهِ ﷺ وَمَنْ صَلَّى مِنَ الرِّجَالِ مَا شَاءَ اللهُ فَإِذَا قَامَ رَسُولُ اللهِ ﷺ قَامَ الرِّجَالُ.

867. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Meslema prenoseći od Malika..., a (preko drugog niza prenosilaca) rekao nam je Abdullah b. Jusuf, njega obavijestio Malik prenoseći od Jahjaa b. Seida, on od Amre bint Abdur-Rahmana, a ona od Aiše da je rekla:
"Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, klanjao bi sabah-namaz i žene bi krenule (kućama) zavijene svojim šalovima (ogrtačima) da se usljed sumraka nisu mogle prepoznati."

٨٦٧. حَدَّثَنَا عَبْدُاللهِ بْنُ مَسْلَمَةَ عَنْ مَالِكٍ ح وحَدَّثَنَا عَبْدُاللهِ بْنُ يُوسُفَ قَالَ أَخْبَرَنَا مَالِكٌ عَنْ يَحْيَى بْنِ سَعِيدٍ عَنْ عَمْرَةَ بِنْتِ عَبْدِالرَّحْمَنِ عَنْ عَائِشَةَ قَالَتْ إِنْ كَانَ رَسُولُ اللهِ ﷺ لَيُصَلِّي الصُّبْحَ فَيَنْصَرِفُ النِّسَاءُ مُتَلَفِّعَاتٍ بِمُرُوطِهِنَّ مَا يُعْرَفْنَ مِنَ الْغَلَسِ.

---

3 Najveći broj pravnika drži da se navedeni hadis odnosi na starije žene.
Prenosi se da je Abdullah ibni Mes'ud, radijallahu anhuma, rekao: "Nijedna žena, izuzimajući starice, neće klanjati namaz Allahu draži od onoga koga obavi u svojoj kući, osim namaza na hodočašću i 'umri."
Ibrahim Neha'i zabranjivao je ženama dolazak na džuma-namaz i ostale veće vjerske svečanosti.

868. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Miskin, njemu Bišr b. Bekr kojeg je obavijestio Evza'i, a ovoga Jahja b. Ebu-Kesir prenoseći od Abdullaha b. Ebu-Katade el-Ensarija, a on od svoga oca koji je kazao da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
"Stupio sam u namaz i namjeravao oduljiti (učenje Kur'ana). Potom sam čuo plač djeteta pa sam skratio učenje u njemu ne želeći da time činim poteškoću njegovoj majci."

٨٦٨. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ مِسْكِينٍ قَالَ حَدَّثَنَا بِشْرُ ابْنُ بَكْرٍ أَخْبَرَنَا الأَوْزَاعِيُّ حَدَّثَنِي يَحْيَى بْنُ أَبِي كَثِيرٍ عَنْ عَبْدِاللهِ ابْنِ أَبِي قَتَادَةَ الأَنْصَارِيِّ عَنْ أَبِيهِ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ إِنِّي لأَقُومُ إِلَى الصَّلاَةِ وَأَنَا أُرِيدُ أَنْ أُطَوِّلَ فِيهَا فَأَسْمَعُ بُكَاءَ الصَّبِيِّ فَأَتَجَوَّزُ فِي صَلاَتِي كَرَاهِيَةَ أَنْ أَشُقَّ عَلَى أُمِّهِ .

869. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Jusuf, njega obavijestio Malik prenoseći od Jahjaa b. Seida, on od Amre (bint Abdur-Rahmana), a ona od Aiše, da je rekla:
– Da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, doživio novinu koju žene uvode, on bi im to zabranio, kao što je zabranjeno ženama Izraelićana.
– Pitao sam, kaže Jahja b. Seid, Amru:
"A je li im bilo to zabranjeno?"
"Jeste" – rekla je ona.[1]

٨٦٩. حَدَّثَنَا عَبْدُاللهِ بْنُ يُوسُفَ قَالَ أَخْبَرَنَا مَالِكٌ عَنْ يَحْيَى بْنِ سَعِيدٍ عَنْ عَمْرَةَ عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهَا قَالَتْ لَوْ أَدْرَكَ رَسُولُ اللهِ ﷺ مَا أَحْدَثَ النِّسَاءُ لَمَنَعَهُنَّ كَمَا مُنِعَتْ نِسَاءُ بَنِي إِسْرَائِيلَ قُلْتُ لِعَمْرَةَ أَوَمُنِعْنَ قَالَتْ نَعَمْ .

KLANJANJE ŽENA IZA MUŠKARACA

باب صلاة النساء خلف الرجال

870. PRIČAO NAM JE Jahja b. Kaze'a, njemu Ibrahim b. Sa'd prenoseći od Zuhrija, on od Hinde bint Harisa, ona od Ummi-Seleme, radijallahu anha, da je rekla:
– Kada bi Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, predao selam, žene bi ustale čim bi on završio, a on bi se još malo zadržao na svom mjestu prije nego bi ustao.
Zuhri kaže: "Smatramo, a Allah najbolje zna, da je to sve bilo da bi žene krenule prije kako ih ne bi muškarci stigli."

٨٧٠. حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ قَزَعَةَ قَالَ حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ ابْنُ سَعْدٍ عَنِ الزُّهْرِيِّ عَنْ هِنْدٍ بِنْتِ الْحَارِثِ عَنْ أُمِّ سَلَمَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهَا قَالَتْ كَانَ رَسُولُ اللهِ ﷺ إِذَا سَلَّمَ قَامَ النِّسَاءُ حِينَ يَقْضِي تَسْلِيمَهُ وَيَمْكُثُ هُوَ فِي مَقَامِهِ يَسِيرًا قَبْلَ أَنْ يَقُومَ قَالَ نَرَى وَاللهُ أَعْلَمُ أَنَّ ذَلِكَ كَانَ لِكَيْ يَنْصَرِفَ النِّسَاءُ قَبْلَ أَنْ يُدْرِكَهُنَّ أَحَدٌ مِنَ الرِّجَالِ .

1 Aiša, radijallahu anha, svojom izjavom mislila je na raskošno odijevanje ženskog svijeta svoga vremena kada se nije znalo za današnje modele i pornografiju novijeg vijeka, a šta bi tek rekla za ovo naše doba?! Islam je pobornik da žena ostvari svoja prava uz čuvanje njenog morala, časti njenog doma, porodice i vjere.

871. PRIČAO NAM JE Ebu-Nu‘ajm, njemu Ibn-Ujejne od Ishaka, on od Enesa, radijallahu anhu, da je izjavio:
“Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, klanjao je jednom u kući Ummu-Sulejm pa sam ja i jedno siroče (Dumejre) stali iza njega, a Ummu-Sulejm iza nas.”

٨٧١. حَدَّثَنَا أَبُو نُعَيْمٍ قَالَ حَدَّثَنَا ابْنُ عُيَيْنَةَ عَنْ إِسْحَاقَ بْنِ عَبْدِاللهِ عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ صَلَّى النَّبِيُّ ﷺ فِي بَيْتِ أُمِّ سُلَيْمٍ فَقُمْتُ وَيَتِيمٌ خَلْفَهُ وَأُمُّ سُلَيْمٍ خَلْفَنَا .

BRZI ODLAZAK ŽENA POSLIJE SABAH-NAMAZA I NJIHOVO KRATKO ZADRŽAVANJE U DŽAMIJI

باب سُرْعَةِ انْصِرَافِ النِّسَاءِ مِنَ الصُّبْحِ وَقِلَّةِ مَقَامِهِنَّ فِي الْمَسْجِدِ

872. PRIČAO NAM JE Jahja b. Musa, njemu Seid b. Mensur, a ovome Fulejh prenoseći od Abdur-Rahmana b. Kasima, on od svoga oca, a ovaj od Aiše, da Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, klanjaše sabah-namaz dok je još bio mrak, tako da se žene pravovjernika usljed mraka ne bi mogle ni prepoznati, ili tako da se međusobno ne bi prepoznavale.

٨٧٢. حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ مُوسَى حَدَّثَنَا سَعِيدُ بْنُ مَنْصُورٍ حَدَّثَنَا فُلَيْحٌ عَنْ عَبْدِالرَّحْمَنِ بْنِ الْقَاسِمِ عَنْ أَبِيهِ عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهَا أَنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ كَانَ يُصَلِّي الصُّبْحَ بِغَلَسٍ فَيَنْصَرِفْنَ نِسَاءُ الْمُؤْمِنِينَ لَا يُعْرَفْنَ مِنَ الْغَلَسِ أَوْ لَا يَعْرِفُ بَعْضُهُنَّ بَعْضًا .

TRAŽENJE ODOBRENJA OD MUŽA ZA IZLAZAK U DŽAMIJU

باب اسْتِئْذَانِ الْمَرْأَةِ زَوْجَهَا بِالْخُرُوجِ إِلَى الْمَسْجِدِ

873. PRIČAO NAM JE Musedded, njemu Jezid b. Zurej‘ prenoseći od Ma‘mera, on od Zuhrija, ovaj od Salima b. Abdullaha, on od svoga oca, a ovaj od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, da je rekao:
“Kada supruga nekog od vas zatraži dozvolu (za izlazak), neka joj to ne sprečava!”

٨٧٣. حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ حَدَّثَنَا يَزِيدُ بْنُ زُرَيْعٍ عَنْ مَعْمَرٍ عَنِ الزُّهْرِيِّ عَنْ سَالِمِ بْنِ عَبْدِاللهِ عَنْ أَبِيهِ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ إِذَا اسْتَأْذَنَتِ امْرَأَةُ أَحَدِكُمْ فَلَا يَمْنَعْهَا .

KLANJANJE ŽENA IZA MUŠKARACA[1]

باب صلاة النساء خلف الرجال

874. PRIČAO NAM JE Ebun-Nu'ajm, njemu Ibn-Ujejne od Ishaka, on od Enesa, radijallahu anhu, da je izjavio:
"Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, klanjao je jednom u kući Ummu-Sulejm pa sam ja i jedno siroče (Dumejre) stali iza njega, a Ummu-Sulejm iza nas."

٨٧٤. حَدَّثَنَا أَبُو نُعَيْمٍ قَالَ حَدَّثَنَا ابْنُ عُيَيْنَةَ عَنْ إِسْحَاقَ بْنِ عَبْدِاللهِ عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ صَلَّى النَّبِيُّ ﷺ فِي بَيْتِ أُمِّ سُلَيْمٍ فَقُمْتُ وَيَتِيمٌ خَلْفَهُ وَأُمُّ سُلَيْمٍ خَلْفَنَا .

875. PRIČAO NAM JE Jahja b. Kaze', njemu Ibrahim b. Sa'd prenoseći od Zuhrija, on od Hinde bint Harisa, ona od Ummu-Seleme, radijallahu anha, da je rekla:
– Kada bi Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, predao selam, žene bi ustale čim bi on završio, a on bi se još malo zadržao na svom mjestu prije nego bi ustao.
Zuhri kaže: "Smatramo, a Allah najbolje zna, da je to sve bilo da bi žene krenule prije kako ih ne bi muškarci stigli."

٨٧٥. حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ قَزَعَةَ قَالَ حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ ابْنُ سَعْدٍ عَنِ الزُّهْرِيِّ عَنْ هِنْدٍ بِنْتِ الْحَارِثِ عَنْ أُمِّ سَلَمَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهَا قَالَتْ كَانَ رَسُولُ اللهِ ﷺ إِذَا سَلَّمَ قَامَ النِّسَاءُ حِينَ يَقْضِي تَسْلِيمَهُ وَيَمْكُثُ هُوَ فِي مَقَامِهِ يَسِيرًا قَبْلَ أَنْ يَقُومَ قَالَ نَرَى وَاللهُ أَعْلَمُ أَنَّ ذَلِكَ كَانَ لِكَيْ يَنْصَرِفَ النِّسَاءُ قَبْلَ أَنْ يُدْرِكَهُنَّ أَحَدٌ مِنَ الرِّجَالِ .

1 Ovo poglavlje i ova dva hadisa su ponovljeni i nalaze se u *Fethul-Bariju*, pa smo ih i mi ostavili, iako se oni u verziji Buharijevog *Sahiha* zvanoj *El-Junanijje* ne nalaze.

SADRŽAJ:

NAUKA

ABDEST

GUSUL – KUPANJE

MENSTRUACIJA

TEJEMMUM

NAMAZ

NAMAŠKA VREMENA

EZAN

صَحِيحُ الْبُخَارِيِّ

SAHIHU-L-BUHARI

BUHARIJEVA
zbirka hadisa

1

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَٰنِ الرَّحِيمِ

U ime Allaha, Svemilosnog, Samilosnog!

كتاب الجمعة

DŽUMA-NAMAZ

OBLIGATNOST DŽUME

باب فرض الجمعة

Džuma je prvostepena dužnost (farz) propisana riječima Uzvišenog Allaha: "Vjernici, kada se petkom pozove za džuma-namaz, požurite spominjanju Allaha i ostavite kupoprodaju! To vam je, ako znate, bolje."[1]

لِقَوْلِ اللهِ تَعَالَى (إِذَا نُودِيَ لِلصَّلَاةِ مِنْ يَوْمِ الْجُمُعَةِ فَاسْعَوْا إِلَى ذِكْرِ اللهِ وَذَرُوا الْبَيْعَ ذَلِكُمْ خَيْرٌ لَكُمْ إِنْ كُنْتُمْ تَعْلَمُونَ).

---

1 Sura "El-Džumu'a": ajet 9.
Brojne su teze vezane za ime petka (dana džume). Sa'lebi u svom djelu "El-Emali" navodi: "Petak je prozvan džumom, tj. danom zbora, jer su se Kurejšije u njemu okupljali u svojoj Vijećnici u Mekki oko svoga prvaka Kusajja."
Neki su rekli da je Ka'b ibn Lu'ejj okupljao petkom svoj narod, održavao im govor i zapovijedao da poštuju Ka'bu, ističući da će iz njegova roda doći vjerovjesnik.
Ibni-Hazm kaže: "Džuma je islamski naziv i nije upotrebljavan u predislamsko doba. Džuma – petak prije pojave islama zvaše se 'arubet' i tek s pojavom islama to se ime zamjenjuje izrazom 'džuma', jer su se muslimani u tom danu masovno okupljali radi klanjanja džuma-namaza."
U tefsiru Abda ibni Humejda navodi se od Ibn-Sirina: "Muslimani Medine sastajali su se u većem broju jednom sedmično još prije Alejhisselamova preseljenja u Medinu i prije Objave o džuma-namazu. Oni su taj dan nazivali džumom – danom zborovanja. Ideja im je ponikla otuda što su se Jevreji masovno okupljali na molitvi subotom, a kršćani nedjeljom. Po obavljenom dogovoru, dan 'arubet' odredili su danom masovnog skupa muslimana. Prvi sastanci bili su pod rukovodstvom Es'ad b. Zurareta, koga je Alejhisselam poslao u Medinu, godinu dana prije Hidžre kao vjeroučitelja. On im je zaklao ovcu koja im je bila dovoljna i za ručak i za večeru, jer ih je bilo malo.
Godinu dana prije Alejhisselamovog preseljenja iz Mekke u Medinu objavljena su posljednja tri ajeta 'Džumu'a' poglavlja, koja u prijevodu glase: 'Vjernici, kada se pozove u petak na džuma-namaz, požurite na spominjanje Allaha i ostavite trgovanje (poslove). To vam je bolje, ako znate. A kada se obavi namaz, raziđite se po zemlji i tražite Allahove blagodati i mnogo spominjite Allaha, ne biste li se spasili! A kada oni ugledaju kakvu trgovinu ili zabavu, pohrle k njoj, a tebe ostave da stojiš (na minberu), reci: Ono kod Allaha bolje je od trgovine i zabave, a Allah je najbolji opskrbnik.'"
Prvi propisani džuma-namaz, kako to navodi Hazin u svome "Tefsiru", obavio je Es'ad b. Zurare s oko četrdeset drugova u naselju Hezmun-Nebit, udaljenom jedan i po km od Medine, a Alejhisselam prvi put klanjaše džumu prilikom seobe, idući iz Kuba'a za Medinu, u dolini potomaka Salima ibn Avfa, predgrađu Medine. Teror mekkanskih idolopoklonika nije dozvoljavao Alejhisselamu klanjanje džuma-namaza u Mekki.
Zedždžadž, Ferra, Ebu-Ubejd i Ebu-Amr tvrde da su stari Arapi dane u sedmici zvali: subota – šubar; nedjelja – evvel; ponedjeljak – ehven; utorak – džubar; srijeda – dubar; četvrtak – munis; petak – arubet, koga je nazvao džumom Ka'b ibn Luejj, pradjed Muhammeda, sallallahu alejhi ve sellem.
Ezan naveden u gornjem ajetu, ezan je koji se uči u džamiji kada imam sjedne na minber pred samo učenje

876. PRIČAO NAM JE Ebul-Jeman i kazao da ga je obavijestio Šu'ajb, rekavši da mu je ispričao Ebuz-Zinad da je Abdur-Rahman b. Hurmuz A'redž, oslobođeni rob Rebi'a b. Harisa, pričao kako je čuo Ebu-Hurejru, radijallahu anhu, a on Allahovog Poslanika gdje kaže:
"Mi smo (po vremenu i primanju Objave) posljednji, a na Sudnjem danu (po obračunu i ulasku u Džennet prvi, mada je njima data Objava prije nas. Zatim, ovo je dan koji je naređeno (farz) da veličaju, pa su se u pogledu njega razišli i Allah nas je na to uputio, a ostali svijet nas u tome slijedi: Jevreji svetkuju sutrašnji dan (subotu), a kršćani prekosutrašnji (nedjelju)."[1]

٨٧٦. حَدَّثَنَا أَبُو الْيَمَانِ قَالَ أَخْبَرَنَا شُعَيْبٌ قَالَ حَدَّثَنَا أَبُو الزِّنَادِ أَنَّ عَبْدَالرَّحْمَنِ بْنَ هُرْمُزَ الأَعْرَجَ مَوْلَى رَبِيعَةَ بْنِ الْحَارِثِ حَدَّثَهُ أَنَّهُ سَمِعَ أَبَا هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ أَنَّهُ سَمِعَ رَسُولَ اللهِ ﷺ يَقُولُ نَحْنُ الآخِرُونَ السَّابِقُونَ يَوْمَ الْقِيَامَةِ بَيْدَ أَنَّهُمْ أُوتُوا الْكِتَابَ مِنْ قَبْلِنَا ثُمَّ هَذَا يَوْمُهُمُ الَّذِي فُرِضَ عَلَيْهِمْ فَاخْتَلَفُوا فِيهِ فَهَدَانَا اللهُ فَالنَّاسُ لَنَا فِيهِ تَبَعٌ الْيَهُودُ غَدًا وَالنَّصَارَى بَعْدَ غَدٍ .

hutbe. To potvrđuje izjava Sa'iba b. Jezida prenesena od Zuhrija u ovoj varijanti:
"Allahov Poslanik imao je jednog mujezina koji učaše ezan u džamiji kada bi on sjeo na minber, a kada bi sišao sa minbera, taj bi mujezin proučio ikamet za klanjanje džuma-namaza. Takav je postupak bio kod halife Ebu-Bekra i Omera. Za vrijeme halife Osmana brojnost muslimana je porasla, stambeni kvartovi prošireni i udaljeni od džamije pa je Osman uveo učenje jednog prethodnog ezana na obližnjoj kući, u naselju Zevra'. Kada bi Osman sjeo na minber, ezan bi zaučio njegov pravi mujezin, a kada bi sišao, proučio bi kamet. To Osmanu nije zamjereno." Ovaj ezan je obavljen nastupanjem podnevnog vremena, a ezan ustanovljen po Alejhisselamu učio se i dalje u džamiji pred održavanje hutbe.
Pod tekstom u navedenom ajetu "...na spominjanje Allaha..." misli se na klanjanje džuma-namaza.
Seid b. Musejjeb ovaj dio ajeta je protumačio riječima: "...požurite na slušanje hutbe...!", a poneki: "... požurite na slušanje hutbe i klanjanje džume...!"
Sa proučenim drugim ezanom muslimanu je strogo zabranjeno (haram) obavljati kupoprodajne i druge poslove. Toga časa muslimani treba da ostave trgovanje i ovozemaljske poslove, a da hitaju za ahiretskom trgovinom.
Obaveza klanjanja džume utvrđena je Kur'anom, hadisom, jednoglasnim zaključkom islamskih učenjaka i islamsko-pravnom analogijom.
Naprijed navedena tri ajeta u suri "El-Džumu'a" jasno ukazuju na obavezu klanjanja džuma-namaza. Tekst ajeta: "...fes'av ila zikrillahi...", tj. "...požurite na spominjanje Allaha...", znači: "...požurite na slušanje hutbe..." Kada je vjernik obavezan da prisustvuje učenju hutbe, onda je još potrebnije da učestvuje u zajedničkom obavljanju džuma-namaza.
Ebu-Seid Hudri i Džabir kažu:
"Allahov Poslanik držao nam je govor i rekao: 'Znajte da vam je Allah, klanjanje džuma-namaza, propisao kao obaveznu prvostepenu dužnost.'" Ovaj hadis zabilježio je Buharija, a Ebu-Davud ističe da je Alejhisselam rekao: "Onaj musliman koji čuje učenje ezana, dužan je klanjati džuma-namaz."
Nesai preko Hafse navodi da je Alejhisselam kazao: "Ići na džuma-namaz dužnost je svakog punoljetnog muslimana."
Obaveza klanjanja podne-namaza zamijenjena je petkom klanjanjem džuma-namaza, a to znači da je džuma preča od podnevnog namaza.
Hattabi je rekao: "Većina učenjaka fikha smatra da je džuma 'fard kifaje' (kolektivna dužnost), međutim, to je greška."

1 Lakonsku svoju izjavu Alejhisselam je kasnije objasnio riječima, sačuvanim u "Muslimu": "Allah je sačuvao petak od prijašnjih naroda. Jevrejima je dao subotu, a kršćanima nedjelju. Kada smo mi došli, Allah nas je uputio na petak. Tako je petak, subotu i nedjelju odredio kao uzastopne praznične dane ljudima, i tim će redoslijedom biti i na Sudnjem danu. Mi smo na ovaj svijet došli posljednji, a na Sudnjem danu prvima će biti presuđeno."

VRIJEDNOST KUPANJA PETKOM; DA LI SU DIJETE I ŽENA DUŽNI PRISUSTVOVATI DŽUMA-NAMAZU?

باب فضل الغسل يوم الجمعة وهل على الصبي شهود يوم الجمعة أو على النساء

877. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Jusuf i kazao da ga je obavijestio Malik, prenoseći od Nafija, a on od Abdullaha b. Omera, radijallahu anhuma, da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
"Kada neko od vas bude htio ići na džuma-namaz, neka se prethodno okupa!"[2]

٨٧٧. حَدَّثَنَا عَبْدُاللهِ بْنُ يُوسُفَ قَالَ أَخْبَرَنَا مَالِكٌ عَنْ نَافِعٍ عَنْ عَبْدِاللهِ بْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا أَنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ قَالَ إِذَا جَاءَ أَحَدُكُمُ الْجُمُعَةَ فَلْيَغْتَسِلْ.

Hroničari ističu da su Jevreji odabrali subotu kao praznik jer su smatrali da je to dan u kome Bog, poslije šestodnevnog stvaranja svijeta, nije više stvarao pa je potrebno da ni oni posljednji dan u sedmici ne rade fizičke poslove, nego se posvete bogosluženju. Kršćani su uzeli nedjelju, smatrajući da je to dan u kome je Bog počeo stvarati svijet, pa je potrebno taj dan izuzetno poštovati, dok je Allah uputio muslimane da odaberu petak, koji im je još ranije odredio.
Iz hadisa se može zaključiti:
– klanjanje džuma-namaza je osobna dužnost svakog muslimana;
– aktivnost čovjeka je odraz njegove djelmične volje u granicama Allahove odredbe;
– jednoglasna odluka islamskih učenjaka o nekom islamskom pitanju je nepobitan argument;
– pravna analogija se ne može primjenjivati na pitanje za koje u Šerijatu ima jasan tekst. U rješavanju islamskih pitanja treba se pozivati na islamske izvore slijedećim redoslijedom: na Kur'an, hadis, idžma' i kijas – pravnu analogiju.

2 Navedeni hadis, u nešto izmijenjenoj varijanti, zabilježili su Muslim, Nesai, Taberani i Ibni-Madže, a Ibn-Hibban u svom "Sahihu" i Ebu-Avane u svom "Mustahredžu" navode ga u slijedećoj verziji: "Ko krene na džumu, bio muškarac ili žena, neka se okupa." Isto je prenio i Ibn-Huzejme, s dodatkom: "A ko ne dođe, ne mora se kupati, bio muškarac ili žena."
Ibni-Madže u svom "Sunenu" navodi da je Alejhisselam kazao: "Petak je praznik koji je Allah odredio muslimanima, pa ko bude htio doći na džuma-namaz, neka se prethodno okupa!"
Zahirije, držeći se hadisa navedenog kod Buharije, smatraju da je kupanje petkom neophodna dužnost vjernika (vadžib).
Pravnici ortodoksnih islamskih škola pobijaju mišljenje zahirija, tvrdeći da se kupanje traži zbog odlaska na skupno klanjanje džuma-namaza, a ukoliko se ne ode na džuma-namaz, dužnost kupanja otpada. Osim toga, mnogi muhaddisi smatraju da je ovaj hadis derogiran kasnijom Alejhisselamovom izjavom koja glasi: "Ko pred odlazak na džuma-namaz uzme samo abdest, on mu je dovoljan za punovažnost obavljanja džume, a ko se okupa, to je još bolje."
Pisac "El-Hidaje" kaže: "Po mišljenju Ebu-Jusufa kupanje petkom propisano je radi klanjanja džuma-namaza."
U "Salatul-Dželaliji" stoji: "Ko se okupa u četvrtak ili noću uoči petka, udovoljio je sunnetu, jer je postigao cilj i svrhu uklanjanja neugodnih mirisa."

878. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Muhammed b. Esma i kazao da mu je prenio Džuvejrija b. Esma od Malika, on od Zuhrija, ovaj od Salima b. Abdullaha b. Omera, a on od Ibni-Omera, radijallahu anhuma, da je Omer b. Hattab stajao jednog petka na minberu, kad uđe u džamiju čovjek, jedan od prvih muhadžira i drugova Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, i Omer mu doviknu:
"Zar u ovo vrijeme dolaziš!?"
"Bio sam poslom zauzet i kada sam čuo učenje ezana, uzeo sam abdest i nisam ni svraćao svojim ukućanima" – reče on.
"Samo abdest?", reče Omer, "a ti znaš da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, naređivao i kupanje."[1]

٨٧٨. حَدَّثَنَا عَبْدُاللهِ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ أَسْمَاءَ قَالَ أَخْبَرَنَا جُوَيْرِيَةُ بْنُ أَسْمَاءَ عَنْ مَالِكٍ عَنِ الزُّهْرِيِّ عَنْ سَالِمِ ابْنِ عَبْدِاللهِ ابْنِ عُمَرَ عَنِ ابْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا أَنَّ عُمَرَ بْنَ الْخَطَّابِ بَيْنَمَا هُوَ قَائِمٌ فِي الْخُطْبَةِ يَوْمَ الْجُمُعَةِ إِذْ دَخَلَ رَجُلٌ مِنَ الْمُهَاجِرِينَ الْأَوَّلِينَ مِنْ أَصْحَابِ النَّبِيِّ ﷺ فَنَادَاهُ عُمَرُ أَيَّةُ سَاعَةٍ هَذِهِ قَالَ إِنِّي شُغِلْتُ فَلَمْ أَنْقَلِبْ إِلَى أَهْلِي حَتَّى سَمِعْتُ التَّأْذِينَ فَلَمْ أَزِدْ أَنْ تَوَضَّأْتُ فَقَالَ وَالْوُضُوءُ أَيْضًا وَقَدْ عَلِمْتَ أَنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ كَانَ يَأْمُرُ بِالْغُسْلِ .

879. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Jusuf i kazao da mu je prenio Malik od Sufjana b. Sulejma, on od Ataa b. Jesara, ovaj od Ebu-Seida Hudrija, radijallahu anhu, da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
"Kupanje petkom je obavezna dužnost (farz) svakoj punoljetnoj osobi."

٨٧٩. حَدَّثَنَا عَبْدُاللهِ بْنُ يُوسُفَ قَالَ أَخْبَرَنَا مَالِكٌ عَنْ صَفْوَانَ بْنِ سُلَيْمٍ عَنْ عَطَاءِ بْنِ يَسَارٍ عَنْ أَبِي سَعِيدٍ الْخُدْرِيِّ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ أَنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ قَالَ غُسْلُ يَوْمِ الْجُمُعَةِ وَاجِبٌ عَلَى كُلِّ مُحْتَلِمٍ .

---

1 Iz hadisa se može zaključiti:
– sunnet je držati hutbu na džumi, stojeći na minberu;
– zakašnjenje rukovodioca na zajednički vjerski obred je opravdano, kada je zauzet nekim neodložnim društvenim poslom;
– imam treba upozoriti ljude na njihove propuste;
– dozvoljeno je petkom raditi i privređivati do pred učenje hutbe, a preporučljivo je da se u džamiju dođe prije učenja ezana. Poslovne radnje učinjene po izlasku imama na minber nisu zakonite. To je mišljenje Šafije, Ahmeda i većine učenjaka fikha iz islamskih metropola.
Neki pravnici iz zadnjeg dijela Omerove primjedbe: "...Alejhisselam je naređivao kupanje...", zaključuju da je kupanje petkom stroga dužnost (farz). Drugi, taj zaključak odbacuju, ističući da je to kupanje stroga dužnost: Osman bi se na Omerovu primjedbu vratio kući i okupao. On to nije učinio, a niti mu je Omer to predložio, što ukazuje da je kupanje petkom samo lijep i preporučljiv čin;
– dolazak na džuma-namaz, prije učenja drugog ezana, svojstvo je dobrih muslimana.

NAMIRISAVANJE RADI DŽUMA-NAMAZA

باب الطيب للجمعة

880. PRIČAO NAM JE Ali b. Abdullah b. Dža'fer i kazao da mu je pričao Haremijje b. Umara, rekavši da je njemu prenio Šu'be od Ebu-Bekra b. Munkedira, koji je kazao da mu je pričao Amr b. Sulejm, ensarija, riječima:
"Svjedočim za Ebu-Seida koji svjedoči za Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, da je rekao: 'Kupanje petkom je dužnost svakoj punoljetnoj osobi, pranje zuba misvakom i mazanje miomirisom, ukoliko ga ima.'"
Amr b. Sulejm kaže: "Svjedočim da je to kupanje obavezno, a da li je nužno pranje zuba misvakom i namirisavanje, Allah najbolje zna, ali je to tako navedeno u ovom hadisu."
Ebu-Abdullah (Buharija) kaže: "Spomenuti (Ebu-Bekr b. Munkedir) brat je Muhammeda b. Munkedira, ali se nije ovako zvao. Ovo je prenio od Ebu-Bekra b. Munkedira Bukejr b. Ešedždž, Seid b. Ebu-Hilal i još mnogi drugi."
Muhammed b. Munkedir imao je nadimke Ebu-Bekr i Ebu-Abdullah.[2]

٨٨٠. حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ عَبْدِاللهِ بْنِ جَعْفَرٍ قَالَ حَدَّثَنَا حَرَمِيُّ بْنُ عُمَارَةَ قَالَ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ عَنْ أَبِي بَكْرِ بْنِ الْمُنْكَدِرِ قَالَ حَدَّثَنِي عَمْرُو بْنُ سُلَيْمٍ الأَنْصَارِيُّ قَالَ أَشْهَدُ عَلَى أَبِي سَعِيدٍ قَالَ أَشْهَدُ عَلَى رَسُولِ اللهِ ﷺ قَالَ الْغُسْلُ يَوْمَ الْجُمُعَةِ وَاجِبٌ عَلَى كُلِّ مُحْتَلِمٍ وَأَنْ يَسْتَنَّ وَأَنْ يَمَسَّ طِيبًا إِنْ وَجَدَ قَالَ عَمْرٌو أَمَّا الْغُسْلُ فَأَشْهَدُ أَنَّهُ وَاجِبٌ وَأَمَّا الاِسْتِنَانُ وَالطِّيبُ فَاللهُ أَعْلَمُ أَوَاجِبٌ هُوَ أَمْ لاَ وَلَكِنْ هَكَذَا فِي الْحَدِيثِ قَالَ أَبُو عَبْد اللهِ هُوَ أَخُو مُحَمَّدِ بْنِ الْمُنْكَدِرِ وَلَمْ يُسَمَّ أَبُو بَكْرٍ هَذَا رَوَاهُ عَنْهُ بُكَيْرُ بْنُ الأَشَجِّ وَسَعِيدُ بْنُ أَبِي هِلاَلٍ وَعِدَّةٌ وَكَانَ مُحَمَّدُ بْنُ الْمُنْكَدِرِ يُكْنَى بِأَبِي بَكْرٍ وَأَبِي عَبْدِاللهِ .

2 Hattabi kaže da je Malik kupanje uvrstio u vadžib-obaveze, dok najveći broj pravnika odbacuje tu kategorizaciju, ističući da je to samo jedna odlučnija preporuka, potkrepljujući to činjenicom spominjanja mirisa i čišćenja zuba misvakom u istom kontekstu, sa veznikom "i", koji po konsenzusu nisu vadžib.
Spominje se da je Ibni-Omer namirisavao svoje odijelo kad god bi odlazio na džuma-namaz. Mu'avija b. Kurre kaže da je zapamtio oko trideset pripadnika plemena Muzejne koji su to činili.
Namirisavanje i pranje zuba četkicom propisano je radi održavanja lične higijene čovjeka, radi prijatnosti prisutnih džematlija i ostalih s kojima se dolazi u dodir.
Kupanje pred odlazak na džuma-namaz treba činiti i na putovanju. Ovo je stav mnogih ashaba.
Šafija kaže: "Ja ne izostavljam kupanje petkom ni na putovanju, a ni kod kuće pa makar me ono koštalo dukata." Ovako su postupali Talha, Tavus i Mudžahid, a Ebu-Sevr to smatraše preporučljivim i lijepim činom.

VRIJEDNOST DŽUMA-NAMAZA

باب فَضْلِ الْجُمُعَةِ

881. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Jusuf i kazao da ga je obavijestio Malik prenoseći od Sumejja, oslobođenog roba Ebu-Bekra b. Abdur-Rahmana, on od Ebu-Saliha Semmana, a ovaj od Ebu-Hurejre, radijallahu anhu, da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
"Ko se petkom okupa onako kao što se kupa poslije spolnog čina, a potom krene u džamiju u prvom jutarnjem satu, računa mu se nagrada kao da je žrtvovao devu; ko krene u drugom satu kao da je žrtvovao kravu; ko krene u trećem satu kao da je žrtvovao rogata ovna; ko krene u četvrtom satu kao da je žrtvovao kokoš; a ko krene u petom satu, računa mu se kao da je žrtvovao jaje.
Kada imam izađe (na minber), i meleki pristupe i slušaju hutbu."[1]

٨٨١. حَدَّثَنَا عَبْدُاللهِ بْنُ يُوسُفَ قَالَ أَخْبَرَنَا مَالِكٌ عَنْ سُمَيٍّ مَوْلَى أَبِي بَكْرِ بْنِ عَبْدِالرَّحْمَنِ عَنْ أَبِي صَالِحٍ السَّمَّانِ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ أَنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ قَالَ مَنِ اغْتَسَلَ يَوْمَ الْجُمُعَةِ غُسْلَ الْجَنَابَةِ ثُمَّ رَاحَ فَكَأَنَّمَا قَرَّبَ بَدَنَةً وَمَنْ رَاحَ فِي السَّاعَةِ الثَّانِيَةِ فَكَأَنَّمَا قَرَّبَ بَقَرَةً وَمَنْ رَاحَ فِي السَّاعَةِ الثَّالِثَةِ فَكَأَنَّمَا قَرَّبَ كَبْشًا أَقْرَنَ وَمَنْ رَاحَ فِي السَّاعَةِ الرَّابِعَةِ فَكَأَنَّمَا قَرَّبَ دَجَاجَةً وَمَنْ رَاحَ فِي السَّاعَةِ الْخَامِسَةِ فَكَأَنَّمَا قَرَّبَ بَيْضَةً فَإِذَا خَرَجَ الْإِمَامُ حَضَرَتِ الْمَلَائِكَةُ يَسْتَمِعُونَ الذِّكْرَ.

---

1 Navedeni hadis u nešto izmijenjenoj varijanti donijeli su u svojim hadiskim zbirkama još Muslim, Ebu-Davud, Tirmizi, Nesai, Ibni-Madže i Ahmed ibni Hanbel.
Nesai, prenoseći gornji hadis od Ebu-Hurejre, ističe:
"Petkom meleki sjednu na vrata džamije i bilježe ko dolazi na džuma-namaz. Kada imam izađe na minber, oni saviju svoje spiskove i slušaju govor imama. Ko je došao u prvim jutarnjim časovima, računa mu se nagrada kao da je žrtvovao devu i njeno meso podijelio sirotinji; ko je došao u drugom satu, računa mu se kao da je žrtvovao goveče; ko je došao u trećem satu, kao da je žrtvovao ovcu; ko je došao u četvrtom kao da je žrtvovao patku; ko je došao u petom kao da je žrtvovao kokoš, a ko je došao poslije tog vremena kao da je žrtvao jaje."
Iz hadisa se može zaključiti:
– preporučljivo je ići na džuma-namaz što ranije, a nagrada je adekvatna potrošenom vremenu i uloženom trudu. Radi lakšeg shvatanja, te su nagrade prikazane u vidu žrtvovanja materijalnih dobara, računajući od deve pa do jednog jajeta;
– ljudi se cijene prema činjenju dobrih djela;
– rad za dobro svoga društva i dijeljenje milostinje vrijedni su pažnje bez obzira na njihovu stvarnu materijalnu vrijednost. Ko može, treba žrtvovati devu, a drugi prema svojim materijalnim mogućnostima kokoš ili pak jaje. Sve je to pohvalno i Allah daje prema tome svoju nagradu;
– po mišljenju Ebu-Hanife, Šafije i većine pravnika, najbolje je na ime kurbana klati devu, potom krupnu stoku, a onda bravčad, dok imam Malik prihvaća slijedeći redoslijed: bravče, goveče, a potom deva, ističući da je Alejhisselam jednom prilikom zaklao dva ovna, a ovan je bio kurban Ibrahima, alejhis-selam, za sina Ismaila.
Većina uleme drži se teksta navedenog hadisa; to što je Alejhisselam ponekad klao ovna, ne znači da je on to činio zato što je to bolje, nego da je i to dozvoljeno. Možda nije imao ništa drugo! I potvrđeno je u Sahihu: "Poslanik je za kurban zaklao krave, za svoje supruge." Iz istog razloga, on je na svom Oprosnom hadžu zaklao, na ime kurbana, kravu ispred svojih supruga.
Ebu-Davud u svom "Sunenu" navodi da je halifa Alija s minbera u Kufi rekao:
"Na dan petka šejtani porane, krenu sa svojim zastavama kroz naselja i zavode svijet svojim spletkama da ne idu u džamiju. Meleki, također, porane, zauzmu mjesta na ulazima džamija i bilježe svakog koji dođe, sve dok imam ne izađe na minber. Kada se džematlija u džamiji smjesti tako da može vidjeti imama i njegov govor čuti i kada još za vrijeme hutbe šuti, on dobiva od Allaha dvostruku nagradu. Ako se džematlija smjesti podaleko od imama

POGLAVLJE

باب

882. PRIČAO NAM JE Ebu-Nu'ajm i kazao da mu je prenio Šejban od Jahjaa, a Jahja je Ibnu-Ebi-Kesir, on od Ebu-Seleme, a ovaj od Ebu-Hurejre, da je Omer, radijallahu anhu, jednog petka držao hutbu, kad uđe u džamiju jedan čovjek i Omer mu reče:
"Zašto se toliko zadržavate u dolasku na namaz?"
"Čim sam čuo poziv za namaz, uzeo sam abdest", odgovorio je onaj čovjek.
"Zar niste čuli", reče Omer, "da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
'Kada neko od vas odluči doći na džuma-namaz, neka se prethodno okupa!'"

٨٨٢. حَدَّثَنَا أَبُو نُعَيْمٍ قَالَ حَدَّثَنَا شَيْبَانُ عَنْ يَحْيَى هُوَ ابْنُ أَبِي كَثِيرٍ عَنْ أَبِي سَلَمَةَ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ أَنَّ عُمَرَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ بَيْنَمَا هُوَ يَخْطُبُ يَوْمَ الْجُمُعَةِ إِذْ دَخَلَ رَجُلٌ فَقَالَ عُمَرُ بْنُ الْخَطَّابِ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ لِمَ تَحْتَبِسُونَ عَنِ الصَّلَاةِ فَقَالَ الرَّجُلُ مَا هُوَ إِلَّا أَنْ سَمِعْتُ النِّدَاءَ تَوَضَّأْتُ فَقَالَ أَلَمْ تَسْمَعُوا النَّبِيَّ ﷺ قَالَ إِذَا رَاحَ أَحَدُكُمْ إِلَى الْجُمُعَةِ فَلْيَغْتَسِلْ .

MAZANJE (KOSE) ULJEM RADI DŽUMA-NAMAZA

باب الدُّهْنِ لِلْجُمُعَةِ

883. PRIČAO NAM JE Adem i kazao da mu je prenio Ibn-Ebi-Zi'b od Seida Makburija, koji je rekao da ga je obavijestio njegov otac prenoseći od Ibni-Vedija, on od Selmana Farisije, koji priča da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
"Ko se petkom okupa, očisti što je bolje moguće, namaže (kosu) uljem ili se namiriše mirisom koji ima u kući, pa izađe u džamiju, ne rastavi ni dvojicu, zatim klanja koliko mu je propisano, pa šuti i sluša dok imam drži govor, Allah će mu oprostiti grijehe učinjene u periodu između ovog i prethodnog džuma-namaza."[2]

٨٨٣. حَدَّثَنَا آدَمُ قَالَ حَدَّثَنَا ابْنُ أَبِي ذِئْبٍ عَنْ سَعِيدٍ الْمَقْبُرِيِّ قَالَ أَخْبَرَنِي أَبِي عَنِ ابْنِ وَدِيعَةَ عَنْ سَلْمَانَ الْفَارِسِيِّ قَالَ قَالَ النَّبِيُّ ﷺ لَا يَغْتَسِلُ رَجُلٌ يَوْمَ الْجُمُعَةِ وَيَتَطَهَّرُ مَا اسْتَطَاعَ مِنْ طُهْرٍ وَيَدَّهِنُ مِنْ دُهْنِهِ أَوْ يَمَسُّ مِنْ طِيبِ بَيْتِهِ ثُمَّ يَخْرُجُ فَلَا يُفَرِّقُ بَيْنَ اثْنَيْنِ ثُمَّ يُصَلِّي مَا كُتِبَ لَهُ ثُمَّ يُنْصِتُ إِذَا تَكَلَّمَ الْإِمَامُ إِلَّا غُفِرَ لَهُ مَا بَيْنَهُ وَبَيْنَ الْجُمُعَةِ الْأُخْرَى .

i ne može čuti njegova govora, ali šuti, on će dobiti jednu nagradu. Učesnik koji se smjesti na mjesto odakle može imama i vidjeti i njegov govor čuti, ali ne bude šutio, on se opterećuje odgovornošću i grijehom. Ko za vrijeme učenja hutbe kaže svome drugu pokraj sebe: 'Tamo se!' ili 'Šuti!', učinio je svoju džumu bezvrijednom i od nje nema šta očekivati. Ovo sam", rekao je Alija, "čuo od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem."

2 Ibni-Madže u svom "Sunenu" zabilježio je preko Ebu-Zerra da je Alejhisselam jednom prilikom rekao: "Ko se petkom okupa što bolje, očisti se i opere što ljepše, obuče najljepše odijelo što ga ima, namiriše miomirisom svojih kućana, a potom krene na džuma-namaz i prolazeći kroz džamiju ne rastavi ni dvojicu ljudi u safovima, oprostit će mu se grijesi učinjeni prema Allahu u periodu između ovog i prethodnog džuma-namaza."

884. PRIČAO NAM JE Ebul-Jeman i kazao da mu je prenio Šu'ajb od Zuhrija da je Tavus rekao:
"Kazao sam Ibni-Abbasu: 'Ashabi spominju da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: Petkom se okupajte i glave dobro operite, pa makar i ne bili džunupi i namirišite se!'
'Da, tako je što se tiče kupanja, a za namirisavanje ne znam'– odgovorio je Ibni-Abbas."

٨٨٤. حَدَّثَنَا أَبُو الْيَمَانِ قَالَ أَخْبَرَنَا شُعَيْبٌ عَنِ الزُّهْرِيِّ قَالَ طَاوُسٌ قُلْتُ لِابْنِ عَبَّاسٍ ذَكَرُوا أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ قَالَ اغْتَسِلُوا يَوْمَ الْجُمُعَةِ وَاغْسِلُوا رُءُوسَكُمْ وَإِنْ لَمْ تَكُونُوا جُنُبًا وَأَصِيبُوا مِنَ الطِّيبِ قَالَ ابْنُ عَبَّاسٍ أَمَّا الْغُسْلُ فَنَعَمْ وَأَمَّا الطِّيبُ فَلَا أَدْرِي .

885. PRIČAO NAM JE Ibrahim b. Musa i kazao da ga je obavijestio Hišam, kako mu je saopćio Ibni-Džurejdž, ovome Ibrahim b. Mejsere, prenoseći od Tavusa, a on od Ibni-Abbasa, radijallahu anhu, koji spominje izjavu Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, o kupanju petkom, pa sam ja Ibni-Abbasa upitao:
"Da li treba kosu namazati uljem ili se namirisati, ako se toga može naći u kući?"
"To ne znam" – odgovorio je (Ibni-Abbas).

٨٨٥. حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ مُوسَى قَالَ أَخْبَرَنَا هِشَامٌ أَنَّ ابْنَ جُرَيْجٍ أَخْبَرَهُمْ قَالَ أَخْبَرَنِي إِبْرَاهِيمُ بْنُ مَيْسَرَةَ عَنْ طَاوُسٍ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا أَنَّهُ ذَكَرَ قَوْلَ النَّبِيِّ ﷺ فِي الْغُسْلِ يَوْمَ الْجُمُعَةِ فَقُلْتُ لِابْنِ عَبَّاسٍ أَيَمَسُّ طِيبًا أَوْ دُهْنًا إِنْ كَانَ عِنْدَ أَهْلِهِ فَقَالَ لَا أَعْلَمُهُ .

Za oprost grijeha stavljeni su uvjeti:
– solidno kupanje petkom prije odlaska na džuma-namaz;
– održavanje čistoće odijela i pristojnosti svoga izgleda: podrezivanje kose, brkova, obrezivanje nokata, otklanjanje dlaka ispod pazuha, oko sramotnih organa i slično;
– kosa, tijelo i odijelo trebaju biti uvijek namirisani. Svaki muškarac treba imati svoj miomiris u kući, u protivnom može se poslužiti kozmetikom svojih ukućana;
– u džamiju treba poraniti i smjestiti se po vlastitoj želji, ne gurajući one koji su ranije sjeli u safove;
– u džamiji se može klanjati nafila prije džume i dok imam uči hutbu ništa ne govoriti.
U drugim hadisima navode se još i ovi uvjeti:
– da vjernik ode u džamiju i vrati se kući pješice, izuzimajući veliku razdaljinu, mogućnost zakašnjenja na namaz, nesigurnost putovanja i slično, kada treba koristiti prijevozno sredstvo;
– idući u džamiju da ne bude niko uvrijeđen i materijalno oštećen;
– da u džamiju ide mirno, ozbiljno, bez guranja i galame;
– da sjedne što bliže imamu i dobro sluša njegovu hutbu.

PRI ODLASKU U DŽAMIJU OBLAČI SE NAJLJEPŠE ŠTO SE IMA

باب يلبس أحسن ما يجد

886. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Jusuf i kazao da ga je obavijestio Malik, prenoseći od Nafija, ovaj od Abdullaha b. Omera, da je Omer b. Hattab, radijallahu anhu, vidio pred vratima džamije jednu svilenu odoru (prugastu) i rekao:
"Da ti je, Allahov Poslaniče, kupiti ovu odoru i oblačiti je petkom i za vrijeme prijema delegacija kada ti budu dolazile!"
Allahov Poslanik odgovorio je: "Ovu odoru oblači samo osoba koja nema udjela (u blagodatima) na ahiretu."
Kasnije je Allahovom Poslaniku došlo (na poklon) nekoliko takvih odora, pa je jednu od tih odora dao Omeru b. Hattabu, radijallahu anhu.
"Allahov Poslaniče", rekao je Omer, "zaogrnuo si me njom, a o odori Utarida rekao si ono što si rekao!?"
Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, odgovori: "Nisam ti je poslao da bi je ti i oblačio."
Potom je Omer b. Hattab, radijallahu anhu, dao svom, po majci, bratu idolopokloniku u Mekki.[1]

٨٨٦. حَدَّثَنَا عَبْدُاللهِ بْنُ يُوسُفَ قَالَ أَخْبَرَنَا مَالِكٌ عَنْ نَافِعٍ عَنْ عَبْدِاللهِ بْنِ عُمَرَ أَنَّ عُمَرَ ابْنَ الْخَطَّابِ رَأَى حُلَّةً سِيَرَاءَ عِنْدَ بَابِ الْمَسْجِدِ فَقَالَ يَا رَسُولَ اللهِ لَوِ اشْتَرَيْتَ هَذِهِ فَلَبِسْتَهَا يَوْمَ الْجُمُعَةِ وَلِلْوَفْدِ إِذَا قَدِمُوا عَلَيْكَ فَقَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ إِنَّمَا يَلْبَسُ هَذِهِ مَنْ لَا خَلَاقَ لَهُ فِي الْآخِرَةِ ثُمَّ جَاءَتْ رَسُولَ اللهِ ﷺ مِنْهَا حُلَلٌ فَأَعْطَى عُمَرَ بْنَ الْخَطَّابِ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ مِنْهَا حُلَّةً فَقَالَ عُمَرُ يَا رَسُولَ اللهِ كَسَوْتَنِيهَا وَقَدْ قُلْتَ فِي حُلَّةِ عُطَارِدٍ مَا قُلْتَ قَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ إِنِّي لَمْ أَكْسُكَهَا لِتَلْبَسَهَا فَكَسَاهَا عُمَرُ بْنُ الْخَطَّابِ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ أَخًا لَهُ بِمَكَّةَ مُشْرِكًا .

---

1 Iz hadisa se može zaključiti:
– haram je muškarcima nositi svilenu odjeću; Tirmizi u svom "Sunenu" navodi preko Ebu-Musaa Eš'arija Alejhisselamovu izjavu: "Zabranjeno je muškarcima iz moga ummeta oblačiti svilenu odjeću i kititi se zlatnim nakitom, dok je ženama to dozvoljeno."
U vezi s ovom temom Tirmizi je zabilježio izjavu halife Omera koju je on izrekao na minberu: "Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, je muškarcima zabranio nositi svilenu odjeću, izuzev u površini od dva, tri ili četiri ručna prsta";
– odjevni predmeti, koje nije dozvoljeno oblačiti, mogu se imati u vlasništvu, mogu se prodavati, poklanjati drugom ili zamijeniti;
– dozvoljeno je trgovati neposredno pokraj zgrade džamije;
– dobri i odlikovani ljudi kupuju i prodaju;
– rodbinske veze treba održavati s rodbinom koji su nevjernici; dozvoljeno je nevjerniku nešto pokloniti;
– potrebno je zube čistiti misvakom pred odlazak na sijela i vjerske skupove – Ebu-Seid Hudri prenosi da je Alejhisselam rekao: "Jedna od niza dužnosti muslimana jeste da petkom očisti zube misvakom, da se lijepo obuče i ako ima miomirisa, da se namiriše."

UPOTREBA MISVAKA PETKOM

بَاب السِّوَاكِ يَوْمَ الْجُمُعَةِ

Ebu-Seid Hudri kaže za Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, da je redovno čistio zube misvakom.

وَقَالَ أَبُو سَعِيدٍ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ يَسْتَنُّ .

887. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Jusuf i kazao da ga je obavijestio Malik, prenoseći od Ebuz-Zinada, on od A'redža, a ovaj od Ebu-Hurejre, radijallahu anhu, da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
"Kad bih znao da ne bih svojim sljedbenicima, odnosno svijetu, nanio poteškoću, naredio bih im čišćenje zuba misvakom prilikom svakog namaza."[1]

٨٨٧. حَدَّثَنَا عَبْدُاللهِ بْنُ يُوسُفَ قَالَ أَخْبَرَنَا مَالِكٌ عَنْ أَبِي الزِّنَادِ عَنِ الأَعْرَجِ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ أَنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ قَالَ لَوْلَا أَنْ أَشُقَّ عَلَى أُمَّتِي أَوْ عَلَى النَّاسِ لَأَمَرْتُهُمْ بِالسِّوَاكِ مَعَ كُلِّ صَلَاةٍ .

1 Ishak ibni Rahevejh kaže: "Čišćenje zuba misvakom (keficom) prije stupanja u namaz je vadžib (dužnost) i ko bi to namjerno izostavio, namaz bi mu bio pokvaren." Ovaj stav usvaja i Ebu-Davud, ali ne smatra da je to uvjet za punovažnost namaza.
Imam Šafija iz gornjeg hadisa zaključuje: "Upotreba misvaka nije vadžib. Da je to vadžib – dužnost, Alejhisselam bi je ashabima odlučno naredio, bez obzira na poteškoće."
Pisac "El-Hidaje" kaže: "Upotreba misvaka je sunnet, jer je to Alejhisselam redovno činio", a komentator "El-Hidaje" dodaje: "...Alejhisselam ga je redovno upotrebljavao, uz vrlo rijetko izostavljanje."
Pranje zuba misvakom neki pravnici uvršavaju u red abdestnih sunneta, drugi u red namaskih, a Ebu-Hanife u red općih sunneta vjere, potkrepljujući to izjavom Ebu-Ejjuba sačuvanom u hadiskim zbirkama Ahmeda, Tirmizija i Taberanija u slijedećem vidu: "Četiri postupka spadaju u opća sunnet-djela svih vjerovjesnika, i to: obrezivanje (sunećenje), upotreba misvaka, namirisavanje i ženidba."
Ebu-Hurejre dao je slijedeću izjavu: "Savršeno čišćenje postiže se uz estetiku koja se sastoji od podrezivanja brkova, otklanjanja dlaka ispod pazuha i oko sramotnih organa tijela, obrezivanje nokata i upotreba misvaka."
U "Muhitu" i još nekim pravnim djelima ističe se da misvak treba koristiti prilikom uzimanja abdesta, a većina hanefija kažu: "Upravo prilikom pranja usta."
U djelu "Kifajetul-muntehi" se ističe: "Misvak treba upotrijebiti prije uzimanja abdesta."
Imam Šafija kaže: "Upotreba misvaka je sunnet pri uzimanju abdesta, pri stupanju u namaz i poslije svake promjene zadaha."
Pri pranju zuba misvak treba vući u dužini zuba, tj. od desni prema vrhovima zuba i obratno. Misvak treba držati desnom rukom i pri jednom pranju, vodu u ustima mijenjati najmanje tri i više puta.
Perući zube lijepo je učiti dovu: "Allahumme tahhir femi ve nevvir kalbi ve tahhir bedeni ve harrim džesedi alen-nari ve edhilni bi rahmetike fil ibadis-salihin", što znači: "Allahu moj, učini mi usta čistim, srce mi rasvijetli, tijelo očisti i sačuvaj od džehennemske vatre i uvedi me u krug dobrih ljudi!" Ova dova nije utemeljena u sunnetu.
Ko nema misvaka (četkice), trljat će zube prstima. Bejhekija u svom "Sunenu" preko Ebu-Hurejre navodi riječi Alejhisselama:
"Misvak je poželjno praviti od erak-drveta."
Ebu-Hujrete Sabahi izjavio je: "Bio sam u jednoj delegaciji pa nas je Vjerovjesnik snabdio erak-drvetom i rekao: 'Čistite zube ovim drvcetom!'"
Taberi u El-Evsatu navodi da je Mu'az ibn Džebel rekao:

888. PRIČAO NAM JE Ebu-Ma'mer i kazao da mu je pričao Abdul-Varis koji je rekao da je njemu pričao Šu'ajb b. Habhab, a ovome pričao Enes, da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, izjavio:
"Mnogo sam vam govorio o upotrebi misvaka."

٨٨٨. حَدَّثَنَا أَبُو مَعْمَرٍ قَالَ حَدَّثَنَا عَبْدُالْوَارِثِ قَالَ حَدَّثَنَا شُعَيْبُ بْنُ الْحَبْحَابِ حَدَّثَنَا أَنَسٌ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ أَكْثَرْتُ عَلَيْكُمْ فِي السِّوَاكِ .

889. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Kesir i kazao da mu je prenio Sufjan od Mensura i Husajna, a oni od Ebu-Vaila, a ovaj od Ebu-Huzejfe koji je rekao:
"Kada bi Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, noću ustajao, oprao bi i misvakom očistio svoja usta."

٨٨٩. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ كَثِيرٍ قَالَ أَخْبَرَنَا سُفْيَانُ عَنْ مَنْصُورٍ وَحُصَيْنٍ عَنْ أَبِي وَائِلٍ عَنْ حُذَيْفَةَ قَالَ كَانَ النَّبِيُّ ﷺ إِذَا قَامَ مِنَ اللَّيْلِ يَشُوصُ فَاهُ.

ČIŠĆENJE ZUBA TUĐIM MISVAKOM

باب مَنْ تَسَوَّكَ بِسِوَاكِ غَيْرِهِ

890. PRIČAO NAM JE Isma'il i rekao da je njemu pričao Sulejman b. Bilal, kazavši da mu je rekao Hišam b. Urve, da ga je obavijestio njegov otac prenoseći od Aiše, radijallahu anha, koja je rekla:
"Ušao je (u moju sobu) Abdur-Rahman b. Ebu-Bekr i nosio misvak kojim je čistio zube. Allahov

٨٩٠. حَدَّثَنَا إِسْمَاعِيلُ قَالَ حَدَّثَنِي سُلَيْمَانُ بْنُ بِلَالٍ قَالَ قَالَ هِشَامُ بْنُ عُرْوَةَ أَخْبَرَنِي أَبِي عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهَا قَالَتْ دَخَلَ عَبْدُالرَّحْمَنِ ابْنُ أَبِي بَكْرٍ وَمَعَهُ سِوَاكٌ يَسْتَنُّ بِهِ فَنَظَرَ إِلَيْهِ

"Čuo sam Vjerovjesnika gdje kaže: 'Divan je misvak blagoslovljenog maslinovog drveta, namiriše usta i odstrani neugodan zadah. To je misvak moj i misvak pejgambera koji su bili prije mene.'"
Upotreba misvaka od erak-drveeta preporučuje se radi uspješnijeg održavanja higijene zuba. Stručnim analizama utvrđeno je da erak sadrži u sebi neke hemijske tvari koje efikasno djeluju na odstranjivanje sedre sa zuba i zubnog kamenca. Prema tome, korisno je upotrebljavati misvak pred obavljanje svakodnevnih obaveznih namaza. Svaki ritual treba obavljati što čišće i urednije, jer se time zaslužuju veća Allahova zadovoljstva.
Ebu-Derda je rekao: "Upotrebljavajte misvak (četkicu), jer su u tom dvadeset četiri vrline od kojih su najvažnije: dobivanje Allahovog zadovoljstva, podizanje vrijednosti namaza za sedamdeset stepeni, pribavljanje raspoloženja, zadovoljstva i udobnosti duše, otklanjanje zadaha iz usta, pojačanje otpornosti desni i glasnica u usnoj šupljini, ublažavanje glavobolje i pojačavanje vida očiju. S ljudima bijelih zuba i blistavog čistog lica meleki se rado pozdravljaju."
Ahmed ibn Hanbel i Ibn-Hibban preko Aiše navode riječi Alejhisselama: "Misvak je sredstvo za čišćenje zuba i pribavljanje Allahovog zadovoljstva."
Evzai, pranje zuba misvakom, smatra sastavnim dijelom (šartom) abdesta i upozorava na potrebu korišćenja misvaka pri stupanju u namaz, učenju Kur'ana, poslije spavanja, kada se u ustima osjeti kakva promjena, petkom, pred spavanje, poslije objeda i u praskozorje.
Iz hadisa se može zaključiti:
- samilost Alejhisselama prema muslimanima;
- metoda idžtihada koristi se u rješavanju vjerskih pitanja koja nisu riješena Kur'anom ili hadisom;
- potrebno je zube prati misvakom pred odlazak na sijela i skupne vjerske obrede.

Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, pogledao je na Abdur-Rahmana i ja rekoh Abdur-Rahmanu: 'Abdur-Rahmane, daj mi taj misvak!' On mi ga je dao i ja sam ga prelomila, potom zubima smekšala i dala ga Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, a on je, naslonjen na moje grudi, očistio njime zube."[1]

رَسُولُ اللهِ ﷺ فَقُلْتُ لَهُ أَعْطِنِي هَذَا السِّوَاكَ يَا عَبْدَالرَّحْمَنِ فَأَعْطَانِيهِ فَقَصَمْتُهُ ثُمَّ مَضَغْتُهُ فَأَعْطَيْتُهُ رَسُولَ اللهِ ﷺ فَاسْتَنَّ بِهِ وَهُوَ مُسْتَسْنِدٌ إِلَى صَدْرِي.

ŠTA SE UČI PETKOM NA SABAH-NAMAZU

بَاب مَا يُقْرَأُ فِي صَلَاةِ الْفَجْرِ يَوْمَ الْجُمُعَةِ

891. PRIČAO NAM JE Ebu-Nu'ajm i kazao da mu je prenio Sufjan od Sa'da b. Ibrahima, on od Abdur-Rahmana, a to je Ibni-Hurmuz, a ovaj od Ebu-Hurejre, radijallahu anhu, da je rekao:
"Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, učio je petkom na sabahu: 'Elif lammim tenzilul-kitab...' i 'Hel eta alel-insani...'"[2]

٨٩١. حَدَّثَنَا أَبُو نُعَيْمٍ قَالَ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ عَنْ سَعْدِ بْنِ إِبْرَاهِيمَ عَنْ عَبْدِالرَّحْمَنِ هُوَ ابْنُ هُرْمُزَ الْأَعْرَجُ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ كَانَ النَّبِيُّ ﷺ يَقْرَأُ فِي الْجُمُعَةِ فِي صَلَاةِ الْفَجْرِ الم تَنْزِيلُ السَّجْدَةَ وَهَلْ أَتَى عَلَى الْإِنْسَانِ حِينٌ مِنَ الدَّهْرِ.

---

1 Iz hadisa se može zaključiti:
- dozvoljeno je koristiti misvak druge zdrave osobe;
- upotrebu misvaka ne treba zanemarivati ni u danima bolesti.

2 Alejhisselam je učio i druge sure. Dahhak b. Kajs pitao je Nu'mana b. Bešira: "Šta je Alejhisselam učio na džuma-namazu?"
"Poglavlje 'El-Džumu'a' i 'El-Gašije'" – odgovorio je Nu'man.
Ebu-Hurejre kaže da je Alejhisselam često učio na džuma-namazu poglavlja "El-Džumu'a" i "El-Munafikun".
Malik preporučuje da se na bajram-namazima uče poglavlja "El-A'la" i "Eš-Šems". Ibni-Kudame u "Mugniju" navodi: "Preporučljivo je na prvom rekatu bajram-namaza učiti poglavlje 'El-A'la, a na drugom 'El-Gašije'." To se prenosi od Ahmeda.
Šafija preporučuje učenje poglavlja "Kaf" i "El-Kamer", jer ih je, prema izjavi halife Omera, volio učiti i Alejhisselam.
Imam Malik, Davud b. Ali i Ebu-Sevr drže da je lijepo učiti poglavlje "El-Džumu'a" i "El-Munafikun", jer se u njima govori o stvaranju čovjeka, propasti svijeta i Sudnjem danu, a to efikasno djeluje na moral i život ljudi.

KLANJANJE DŽUMA-NAMAZA U SELIMA I GRADOVIMA

باب الْجُمُعَة في الْقُرَى وَالْمُدُنِ

892. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Musenna i kazao da mu je pričao Ebu-Amir Akadi rekavši da je njemu prenio Ibrahim b. Tahman od Ebu-Džemra Dubei'jja, a on od Ibni-Abbasa koji je rekao: "Prvi džuma-namaz, poslije obavljene džume u džamiji Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, obavljen je u džamiji Abdul-Kajsa u selu Džuvasa u (pokrajini Bahrejnu)."[3]

٨٩٢. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ الْمُثَنَّى قَالَ حَدَّثَنَا أَبُو عَامِرٍ الْعَقَدِيُّ قَالَ حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ طَهْمَانَ عَنْ أَبِي جَمْرَةَ الضُّبَعِيِّ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ أَنَّهُ قَالَ إِنَّ أَوَّلَ جُمُعَةٍ جُمِّعَتْ بَعْدَ جُمُعَةٍ فِي مَسْجِدِ رَسُولِ اللهِ ﷺ فِي مَسْجِدِ عَبْدِالْقَيْسِ بِجُوَاثَى مِنَ الْبَحْرَيْنِ .

3 Podijeljena su mišljenja pravnika o uvjetima naselja u kojima se može klanjati džuma-namaz. Malik kaže: "Dužnost je klanjati džuma-namaz stanovnicima naselja pa i sela u kome ima džamija ili trg.", a Šafija i Ahmed kažu: "Džumu su dužni klanjati stanovnici naselja u kome ima četrdeset stalno nastanjenih slobodnih pametnih muškaraca i grupisanih kuća, bile im te kuće građene od kamena, brvana, ćerpića, cigle ili nekog drugog građevinskog materijala." Nije punovažna, džuma obavljena među nomadima i čergašima, koji se ljeti-zimi seljakaju sa jednog mjesta na drugo.

Nomadi nastanjeni stalno na jednom mjestu i šatori im međusobno grupisani, nisu po mišljenju imama Malika obavezni klanjati džumu, a niti bi im ona bila tu punovažna, dok imami Ahmed i Davud smatraju da su obavezni klanjati džumu i da im je ona u takvim uvjetima punovažna.

Prema mišljenju Ebu-Hanife, klanjanje džume punovažno je samo u glavnoj gradskoj džamiji ili na musalli. Nije preporučljivo pa ni dozvoljeno klanjati džumu u selu, a na Mini se dozvoljava, ako je tamošnji upravnik istovremeno i rukovodilac hadžija ili je na Mini prisutan i vladar. Svi mudžtehidi jednoglasno tvrde da se džuma ne može klanjati na Arefatu.

Raznoliki su stavovi pravnika hanefijske škole po definiciji grada u kome se može džuma klanjati.

Ebu-Jusuf kaže: "Gradom se smatra svako naselje u kome ima raznolikih zanatlija, robe i artikala široke potrošnje i u njemu ima sudac ili izvršni organ vlasti."

Jedni su rekli: "Grad je naselje koje ima deset hiljada stanovnika!", a drugi: "...deset hiljada boraca." Neki smatraju gradom svako naselje u kome ima džamija sa minberom i ured sudsko-upravnog organa vlasti, a neki opet naselje čije stanovništvo ne bi moglo stati u najveću džamiju toga mjesta.

Neki pravnici hanefijske škole kažu: "Svako naselje smatra se gradom ako u njemu zanatlije mogu iz godine u godinu živjeti od prihoda svoga zanata, ne baveći se nikakvim drugim poslovima."

Imam Muhammed smatra gradom naselje, koje ima starješinu (imama) ili njegova zamjenika ovlaštenog za obavljanje građansko-upravnih poslova.

Ebu-Hanife svoje mišljenje temelji na izjavi Alije: "Nema klanjanja džume, bajrama i učenja tekbira, nego samo u gradskoj džamiji, odnosno u gradu." Ova je izjava sačuvana u hadiskoj zbirci Ibn-Ebi-Šejbe i drugih muhaddisa.

Darekutni zabilježio je hadis prenesen od Ummu-Abdillah Devsije: "Klanjati džumu dužni su stanovnici svakog naselja u kome ima starješina (imam), pa makar u njemu i ne bilo stanovnika više od četiri čovjeka."

Ebu-Davud u svom "Sunenu" navodi da je Abdur-Rahman b. Ka'b b. Malik kazao kako je njegov otac Ka'b ibni Malik molio Allahovu milost Es'adu b. Zurareu, kada bi god čuo učenje ezana za džuma-namaz.

"Zašto to činiš?" – pitao je Abdur-Rahman oca.

"Jer nas je on prvi sakupio na džumu u selu Hezmu-Nebit, na pustinjskoj zemlji plemena Benu-Bejada, na mjestu gdje se zadržava voda poslije kiše zvanom Neki' el-hasenat."

"Koliko vas je bilo?" – upitao sam.

"Četrdeset" – odgovorio je Ka'b ibni Malik.

Ovaj dijalog zabilježili su u svojim hadiskim zbirkama još Ibni-Madže, Ibni-Huzejme i Bejheki, dodajući da je to bilo prije Alejhisselamova preseljenja u Medinu.

893. PRIČAO NAM JE Bišr b. Muhammed Mervezi i kazao da ga je obavijestio Abdullah, rekavši da mu je prenio Junus od Zuhrija, koji je kazao da ga je obavijestio Salim b. Abdullah, prenoseći od Ibni-Omera, radijallahu anhuma, da je rekao:

"Čuo sam Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, gdje govori: 'Svi ste vi pastiri...'"

Lejs na gornji sened dodaje da je Junus rekao:

"Ruzejk b. Hukejm pisao je Ibn-Šihabu dok smo bili on i ja u Vadi Kurau: 'Šta misliš, da li je potrebno da klanjam džumu?'

Ruzejk je tada nadgledao jedan kompleks zemlje koji je i obrađivao. Na tom zemljištu bila je jedna grupa Sudanaca i još nekih osim njih, a Ruzejk je tada bio i namjesnik Ejle.

Ibn-Šihab pisao mu je, a ja sam slušao kako mu naređuje da klanja džuma-namaz, obavještavajući ga da mu je Salim (b. Abdullah) pričao kako je Abdullah b. Omer rekao:

'Čuo sam Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, gdje govori: Svi ste vi pastiri i svi ćete biti pitani za svoje stado: vladar je pastir i on će biti pitan za njemu povjerene podanike; domaćin je pastir svojih ukućana i bit će odgovoran za svoje stado; supruga je pastirica u domu svoga supruga i odgovorna je za svoje stado; sluga je pastir – čuvar imovine svoga gospodara i odgovoran je za povjerenu mu imovinu', a mislim (kaže Junus) da je još rekao: 'Čovjek je čuvar imovine svoga oca i on je za nju odgovoran. Svi ste vi pastiri i svi ćete za svoje stado biti pitani.'"[1]

٨٩٣. حَدَّثَنَا بِشْرُ بْنُ مُحَمَّدٍ الْمَرْوَزِيُّ قَالَ أَخْبَرَنَا عَبْدُاللهِ قَالَ أَخْبَرَنَا يُونُسُ عَنِ الزُّهْرِيِّ قَالَ أَخْبَرَنَا سَالِمُ بْنُ عَبْدِاللهِ عَنِ ابْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا أَنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ يَقُولُ كُلُّكُمْ رَاعٍ وَزَادَ اللَّيْثُ قَالَ يُونُسُ كَتَبَ رُزَيْقُ بْنُ حُكَيْمٍ إِلَى ابْنِ شِهَابٍ وَأَنَا مَعَهُ يَوْمَئِذٍ بِوَادِي الْقُرَى هَلْ تَرَى أَنْ أُجَمِّعَ وَرُزَيْقٌ عَامِلٌ عَلَى أَرْضٍ يَعْمَلُهَا وَفِيهَا جَمَاعَةٌ مِنَ السُّودَانِ وَغَيْرِهِمْ وَرُزَيْقٌ يَوْمَئِذٍ عَلَى أَيْلَةَ فَكَتَبَ ابْنُ شِهَابٍ وَأَنَا أَسْمَعُ يَأْمُرُهُ أَنْ يُجَمِّعَ يُخْبِرُهُ أَنَّ سَالِمًا حَدَّثَهُ أَنَّ عَبْدَاللهِ بْنَ عُمَرَ يَقُولُ سَمِعْتُ رَسُولَ اللهِ ﷺ يَقُولُ كُلُّكُمْ رَاعٍ وَكُلُّكُمْ مَسْئُولٌ عَنْ رَعِيَّتِهِ الْإِمَامُ رَاعٍ وَمَسْئُولٌ عَنْ رَعِيَّتِهِ وَالرَّجُلُ رَاعٍ فِي أَهْلِهِ وَهُوَ مَسْئُولٌ عَنْ رَعِيَّتِهِ وَالْمَرْأَةُ رَاعِيَةٌ فِي بَيْتِ زَوْجِهَا وَمَسْئُولَةٌ عَنْ رَعِيَّتِهَا وَالْخَادِمُ رَاعٍ فِي مَالِ سَيِّدِهِ وَمَسْئُولٌ عَنْ رَعِيَّتِهِ قَالَ وَحَسِبْتُ أَنْ قَدْ قَالَ وَالرَّجُلُ رَاعٍ فِي مَالِ أَبِيهِ وَمَسْئُولٌ عَنْ رَعِيَّتِهِ وَكُلُّكُمْ رَاعٍ وَمَسْئُولٌ عَنْ رَعِيَّتِهِ .

Muhammed ibn Muslim Zuhri kaže da je Alejhisselam poslao u Medinu, prilikom svoga drugog sastanka sa medinskim prvacima na Akabi, Mus'aba b. Umejra u svojstvu vjeroučitelja. On je u Medini klanjao džumu, a tada je bilo samo dvanaest muslimana. "Tako je", kaže Ajni, "Mus'ab ibni Umejr, prvi u historiji islama, klanjao džuma--namaz."

Usklađujući navode Ka'ba b. Malika i Muhammeda Zuhrija, Bejheki kaže: "...Onih dvanaest ljudi navedenih po Zuhriju, misli se na dvanaest tek islamiziranih prvaka Medine, koji su bili zaštitnici i saradnici Mus'aba, a od onih četrdeset ljudi kojima je klanjao džumu Es'ad ibni Zurare, misli se na one koji su klanjali džumu s njim, kao i na one ranije islamizirane prvake zajedno."

1 U hadisu su navedene različite odgovornosti niza kategorija članova društva: vladar i rukovodilac odgovorni su za dosljedno sprovođenje zakonitosti; domaćin za pravilan međusobni odnos članova porodice, za njihovo odgajanje i opskrbljivanje; supruga za razborito upravljanje kućnim poslovima, za čuvanje imovine i časti

DA LI JE KUPANJE OBAVEZNO ŽENAMA, DJECI I DRUGIMA KOJI NE SUDJELUJU U KLANJANJU DŽUME?

باب هل على من لم يشهد الجمعة غسل من النساء والصبيان وغيرهم

Ibni-Omer kaže: "Kupanje petkom obavezno je samo onom, ko je dužan klanjati džuma-namaz."

وَقَالَ ابْنُ عُمَرَ إِنَّمَا الْغُسْلُ عَلَى مَنْ تَجِبُ عَلَيْهِ الْجُمُعَةُ .

894. PRIČAO NAM JE Ebul-Jeman i kazao da ga je obavijestio Šu'ajb, prenoseći od Zuhrija koji je kazao da mu je pričao Salim b. Abdullah, da je čuo Abdullaha b. Omera kako govori:
"Čuo sam Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, gdje kaže: 'Ko od vas dođe na džuma-namaz, neka se prethodno okupa!'"

٨٩٤. حَدَّثَنَا أَبُو الْيَمَانِ قَالَ أَخْبَرَنَا شُعَيْبٌ عَنِ الزُّهْرِيِّ قَالَ حَدَّثَنِي سَالِمُ بْنُ عَبْدِاللهِ أَنَّهُ سَمِعَ عَبْدَاللهِ بْنَ عُمَرَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا يَقُولُ سَمِعْتُ رَسُولَ اللهِ ﷺ يَقُولُ مَنْ جَاءَ مِنْكُمُ الْجُمُعَةَ فَلْيَغْتَسِلْ .

895. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Mesleme prenoseći od Malika, on od Safvana b. Sulejma, ovaj od Ataa b. Jesara, a on od Ebu-Seida Hudrija, radijallahu anhu, da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
"Kupanje petkom je dužnost svakoj punoljetnoj osobi."

٨٩٥. حَدَّثَنَا عَبْدُاللهِ بْنُ مَسْلَمَةَ عَنْ مَالِكٍ عَنْ صَفْوَانَ بْنِ سُلَيْمٍ عَنْ عَطَاءِ بْنِ يَسَارٍ عَنْ أَبِي سَعِيدٍ الْخُدْرِيِّ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ أَنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ قَالَ غُسْلُ يَوْمِ الْجُمُعَةِ وَاجِبٌ عَلَى كُلِّ مُحْتَلِمٍ .

---

svoga doma; sluga čuva sve što mu povjeri njegov gospodar, a ko nema porodice, treba paziti na pravilan odnos prema svojim drugovima i prijateljima. Svako će odgovarati za povjereni mu posao i način angažovanja svojih organa. Zanemarivanje navedenih obaveza usporava napredak društva i zaslužuje svaku osudu.
Iz hadisa se može zaključiti:
Šafija i Malik smatraju da je džuma punovažno obavljena i bez naročitog odobrenja vladara – poglavice zajednice, ako je obavlja neki organ vlasti, jer kome su povjereni općedruštveni poslovi, logično je da mu je povjereno i obavljanje džuma-namaza.
Imam Ahmed i Ebu-Hanife kažu: "Punovažnost obavljene džume uvjetuje se time da imam ima odobrenje nadležnog organa za tu funkciju."
Prvi se oslanjaju na slučaj Alije, koji je umjesto zatočenog halife Osmana, klanjao džumu svijetu, iako za to nije imao posebnog odobrenja od Osmana.
Hanefije smatraju da je to bio izuzetan slučaj i situacija koja dozvoljava svijetu da privremeno izabere imama za obavljanje džume, a nije isključena mogućnost postojanja i neke Osmanove prešutne saglasnosti.
Ibn-Munzir kaže: "Sunnet je da džumu obavlja vladar ili lice po njemu ovlašteno, u protivnom, prisutni svijet klanja samo podne-namaz." Hasan Basri je rekao: "Četvero je vladarevo; spomenuo je i džuma-namaz."
Od Malika je preneseno: "Nije punovažna džuma koju bi neko klanjao bez ovlaštenja vladara", a od Habiba b. Ebu-Sabita se prenose riječi: "Nema džume bez zapovjednika (emira) i učenja hutbe." Ovo je stav još Evza'ija, Muhammeda b. Mesleme i Jahjaa b. Umera.
Ebu-Jusuf smatra da starješina organa reda može punovažno klanjati svijetu džuma-namaz.
Neki pravnici misle da je i u selu potrebno klanjati džumu, jer je Ibni-Šihab naredio Ruzejku da klanja džumu u malom naselju Vadil-Kura u Ejli. Hanefije, usvajajući gornji slučaj, napominju da se ta džuma obavila po Ruzejku, zamjeniku guvernera pokrajine, a svako naselje, u kome se nalazi zapovjednik zajednice ili njegov zastupnik, ima status grada.
Sud i odluka dvojice pravednih ljudi izrečena trećem licu obavezuje ga da je poštuje.

896. PRIČAO NAM JE Muslim b. Ibrahim i kazao da je njemu pričao Vuhejb, rekavši da mu je prenio Ibni-Tavus od svoga oca, a on od Ebu-Hurejre, koji je rekao da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, kazao:
"Mi smo (po vremenu primanja Objave) posljednji narod, a na Sudnjem danu (po obračunu) prvi. Prethodnima je data Objava (Knjiga) prije nas, a nama iza njih. Ovaj dan (petak) jeste dan o kome su se oni razišli (napustili ga), pa je Allah nas na njega uputio; sutrašnji dan (subota) je jevrejski (praznik), a prekosutrašnji (nedjelja) jeste kršćanski."

٨٩٦. حَدَّثَنَا مُسْلِمُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ قَالَ حَدَّثَنَا وُهَيْبٌ قَالَ حَدَّثَنَا ابْنُ طَاوُسٍ عَنْ أَبِيهِ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ نَحْنُ الآخِرُونَ السَّابِقُونَ يَوْمَ الْقِيَامَةِ أُوتُوا الْكِتَابَ مِنْ قَبْلِنَا وَأُوتِينَاهُ مِنْ بَعْدِهِمْ فَهَذَا الْيَوْمُ الَّذِي اخْتَلَفُوا فِيهِ فَهَدَانَا اللهُ فَغَدًا لِلْيَهُودِ وَبَعْدَ غَدٍ لِلنَّصَارَى فَسَكَتَ .

897. Potom je zašutio, a onda opet rekao:
"Dužnost svakog punoljetnog muslimana jeste da se jednog dana, u svakih sedam dana okupa, u kome će oprati svoju glavu i svoje tijelo."

٨٩٧. ثُمَّ قَالَ حَقٌّ عَلَى كُلِّ مُسْلِمٍ أَنْ يَغْتَسِلَ فِي كُلِّ سَبْعَةِ أَيَّامٍ يَوْمًا يَغْسِلُ فِيهِ رَأْسَهُ وَجَسَدَهُ .

898. Spomenuti hadis prenosi i Eban b. Salih od Mudžahida, on od Tavusa, a ovaj od Ebu-Hurejre koji kaže da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
"Dužnost svakom muslimanu jeste da se okupa bilo kojeg dana svakih sedam dana."

٨٩٨. رَوَاهُ أَبَانُ بْنُ صَالِحٍ عَنْ مُجَاهِدٍ عَنْ طَاوُسٍ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ قَالَ قَالَ النَّبِيُّ ﷺ لِلهِ تَعَالَى عَلَى كُلِّ مُسْلِمٍ حَقٌّ أَنْ يَغْتَسِلَ فِي كُلِّ سَبْعَةِ أَيَّامٍ يَوْمًا .

899. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Muhammed i kazao da mu je pričao Šebabe, da mu je prenio Verka' od Amra b. Dinara, on od Mudžahida, ovaj od Ibni-Omera, a on od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, koji je rekao:
"Dozvoljavajte ženama odlazak u džamije noću!"

٨٩٩. حَدَّثَنَا عَبْدُاللهِ بْنُ مُحَمَّدٍ حَدَّثَنَا شَبَابَةُ حَدَّثَنَا وَرْقَاءُ عَنْ عَمْرِو بْنِ دِينَارٍ عَنْ مُجَاهِدٍ عَنِ ابْنِ عُمَرَ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ ائْذَنُوا لِلنِّسَاءِ بِاللَّيْلِ إِلَى الْمَسَاجِدِ .

900. PRIČAO NAM JE Jusuf b. Musa i kazao da mu je pričao Ebu-Usame, da mu je prenio Ubejdullah b. Umer od Nafija, on od Ibni-Omera koji je rekao:
"Omerova supruga (Atika bint Zejd) prisustvovaše u džamiji skupnom klanjanju sabahskog i jacijskog namaza pa joj je rečeno: 'Što izlaziš (iz kuće u džamiju) kada znaš da Omer to prezire i da je ljubomoran!'

٩٠٠. حَدَّثَنَا يُوسُفُ بْنُ مُوسَى حَدَّثَنَا أَبُو أُسَامَةَ حَدَّثَنَا عُبَيْدُاللهِ بْنُ عُمَرَ عَنْ نَافِعٍ عَنِ ابْنِ عُمَرَ قَالَ كَانَتِ امْرَأَةٌ لِعُمَرَ تَشْهَدُ صَلَاةَ الصُّبْحِ وَالْعِشَاءِ فِي الْجَمَاعَةِ فِي الْمَسْجِدِ

'A šta ga sprečava da mi to potpuno zabrani?' – upitala je ona. 'Sprečava ga', odgovorio je onaj koji je i pitao, 'izjava Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem: Ne sprečavajte Allahovim robinjama odlazak u Allahove džamije!'"[1]

فَقِيلَ لَهَا لِمَ تَخْرُجِينَ وَقَدْ تَعْلَمِينَ أَنَّ عُمَرَ يَكْرَهُ ذَلِكَ وَيَغَارُ قَالَتْ وَمَا يَمْنَعُهُ أَنْ يَنْهَانِي قَالَ يَمْنَعُهُ قَوْلُ رَسُولِ اللهِ ﷺ لَا تَمْنَعُوا إِمَاءَ اللهِ مَسَاجِدَ اللهِ .

OLAKŠICA AKO ČOVJEK NE MOŽE PRISUSTVOVATI KLANJANJU DŽUME ZBOG KIŠE

باب الرُّخْصَةِ إِنْ لَمْ يَحْضُرِ الْجُمُعَةَ فِي الْمَطَرِ

901. PRIČAO NAM JE Musedded i kazao da mu je pričao Isma'il, rekavši da ga je obavijestio Abdul-Hamid Sahibuz-Zijad i rekao da je njemu pričao Abdullah b. Haris, amidžić Muhammeda b. Sirina, kako je Ibni-Abbas jednog kišnog dana rekao svome mujezinu:
"Kada izgovoriš: 'Ešhedu enne Muhammeden resulullah' (Svjedočim da je Muhammed Allahov poslanik), ne izgovaraj: 'Hajje ales-salah!' (Dođite na namaz!), nego reci: 'Klanjajte u svojim kućama!'
Svijet kao da je to smatrao prezrenim i ružnim pa Ibn-Abbas reče: 'Ovako je radio i onaj, ko je bio bolji od mene. Džuma je dužnost, ali ja ne bih želio da vam činim poteškoću da vas izvodim, pa da idete po ovom blatu i ovakvoj klizavici.'"[2]

٩٠١. حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ قَالَ حَدَّثَنَا إِسْمَاعِيلُ قَالَ أَخْبَرَنِي عَبْدُالْحَمِيدِ صَاحِبُ الزِّيَادِيِّ قَالَ حَدَّثَنَا عَبْدُاللهِ بْنُ الْحَارِثِ ابْنُ عَمِّ مُحَمَّدِ بْنِ سِيرِينَ قَالَ ابْنُ عَبَّاسٍ لِمُؤَذِّنِهِ فِي يَوْمٍ مَطِيرٍ إِذَا قُلْتَ أَشْهَدُ أَنَّ مُحَمَّدًا رَسُولُ اللهِ فَلَا تَقُلْ حَيَّ عَلَى الصَّلَاةِ قُلْ صَلُّوا فِي بُيُوتِكُمْ فَكَأَنَّ النَّاسَ اسْتَنْكَرُوا قَالَ فَعَلَهُ مَنْ هُوَ خَيْرٌ مِنِّي إِنَّ الْجُمُعَةَ عَزْمَةٌ وَإِنِّي كَرِهْتُ أَنْ أُحْرِجَكُمْ فَتَمْشُونَ فِي الطِّينِ وَالدَّحَضِ .

1 Ko nije obavezan klanjati džuma-namaz, nije zadužen kupanjem tog dana, ali se ne isključuje njegova preporučljivost.

2 Ibn-Abbasovo mišljenje prihvatili su Ibni-Sirin, Abdur-Rahman b. Semure, te Ahmed i Ishak. Međutim, kada su Malika pitali, može li se zbog kiše izostati sa džuma-namaza on je odgovorio: "Nisam čuo za to." Na primjedbu da je Alejhisselam rekao ashabima: "...klanjajte u svojim šatorima...", Malik je kazao da se ta izjava odnosi na slučaj putovanja, a izostanak može biti zbog nekog drugog razloga, a ne zbog kiše.
Ibni-Kasim prenosi da imam Malik odobrava izostanak s džume osobi koja je zauzeta opremanjem dženaze svoga brata, a Ibni-Hibban prenosi kako je Malik to dozvoljavao i zbog služenja bolesnika čija se smrt svakog časa očekuje.
Ata kaže: "Ako bi čuo plač za svojim ocem, petkom, dok je imam na minberi, idi ocu, ostavi hutbu!"
Ibni-Hibban prenosi da je Alejhisselam dozvoljavao izostanak sa džume stanovnicima naselja, udaljenim od Medine, s kojima je izjutra klanjao bajram-namaz. Tako je odobravao halifa Osman stanovnicima Avali-naselja, istočno od Medine, od dvije milje do osam milja.

ODAKLE SE DOLAZI NA DŽUMU I ZA KOGA JE ONA OBAVEZNA

بَاب مِنْ أَيْنَ تُؤْتَى الْجُمُعَةُ وَعَلَى مَنْ تَجِبُ

A Uzvišeni Allah kaže: "Kada se pozove na namaz petkom, požurite spominjanju Allaha!"
Ata je kazao: "Kada budeš u naselju, međusobno zbijeno povezanih kuća, i pozove se na džuma-namaz petkom, dužnost ti je da prisustvuješ tom namazu, čuo ti ezan (poziv) ili ne čuo."
Enes, radijallahu anhu, stanujući u svom dvoru, ponekad klanjaše džumu, a ponekad je nije klanjao. Dvor mu je bio u Zaviji, dva fersaha (oko šesnaest kilometara) daleko od Basre.

لِقَوْلِ اللهِ جَلَّ وَعَزَّ (إِذَا نُودِيَ لِلصَّلَاةِ مِنْ يَوْمِ الْجُمُعَةِ فَاسْعَوْا إِلَى ذِكْرِ اللهِ) وَقَالَ عَطَاءٌ إِذَا كُنْتَ فِي قَرْيَةٍ جَامِعَةٍ فَنُودِيَ بِالصَّلَاةِ مِنْ يَوْمِ الْجُمُعَةِ فَحَقٌّ عَلَيْكَ أَنْ تَشْهَدَهَا سَمِعْتَ النِّدَاءَ أَوْ لَمْ تَسْمَعْهُ وَكَانَ أَنَسٌ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ فِي قَصْرِهِ أَحْيَانًا يُجَمِّعُ وَأَحْيَانًا لَا يُجَمِّعُ وَهُوَ بِالزَّاوِيَةِ عَلَى فَرْسَخَيْنِ .

902. PRIČAO NAM JE Ahmed i kazao da mu je pričao Abdullah b. Vehb, rekavši da mu je prenio Amr b. Haris od Ubejdullaha b. Ebu-Dža'fera, da je njemu pričao Muhammed b. Dža'fer b. Zubejr, prenoseći od Urve b. Zubejra, a on od Aiše, supruge Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, koja je rekla:
"Svijet je iz svojih stanova, iz Avali-naselja, dolazio naizmjenično na džuma-namaz. Oni su dolazili po prašini i bili su prašnjavi i znojni. Znoj je lio iz njih. Jedan od njih je došao Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, a tako i kod mene, pa bi mu Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: 'Da ste se za ovaj vaš dan očistili (od prašine i znoja)!'"[1]

٩٠٢ . حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ صَالِحٍ قَالَ حَدَّثَنَا عَبْدُاللهِ ابْنُ وَهْبٍ قَالَ أَخْبَرَنِي عَمْرُو بْنُ الْحَارِثِ عَنْ عُبَيْدِاللهِ بْنِ أَبِي جَعْفَرٍ أَنَّ مُحَمَّدَ بْنَ جَعْفَرِ بْنِ الزُّبَيْرِ حَدَّثَهُ عَنْ عُرْوَةَ بْنِ الزُّبَيْرِ عَنْ عَائِشَةَ زَوْجِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَتْ كَانَ النَّاسُ يَنْتَابُونَ يَوْمَ الْجُمُعَةِ مِنْ مَنَازِلِهِمْ وَالْعَوَالِيِّ فَيَأْتُونَ فِي الْغُبَارِ يُصِيبُهُمُ الْغُبَارُ وَالْعَرَقُ فَيَخْرُجُ مِنْهُمُ الْعَرَقُ فَأَتَى رَسُولَ اللهِ ﷺ إِنْسَانٌ مِنْهُمْ وَهُوَ عِنْدِي فَقَالَ النَّبِيُّ ﷺ لَوْ أَنَّكُمْ تَطَهَّرْتُمْ لِيَوْمِكُمْ هَذَا .

1 Raznolika su mišljenja pravnika o obavezi klanjanja džume onih koji stanuju van grada.
Veliki broj ashaba i pravnika smatra da je džuma obavezna čovjeku van grada koji se, po obavljenoj džumi u gradu, može vratiti istog dana na konak svome domu.
Ebu-Davud u svojoj hadiskoj zbirci navodi da je Alejhisselam rekao: "Džuma je obavezna samo onome ko može čuti učenje ezana."
Poneki pravnici smatraju da je džuma obaveza građana, a ne ljudi nastanjenih van grada, čuli oni učenje ezana ili ne čuli.
Ebu-Hanife smatra da stanovnici sela i pustara nisu dužni klanjati džumu sve dok se ne nastane u gradu.
U "El-Jenabi'u" stoji: "Musliman, sa stanom izvan grada, nije obavezan doći u grad na džuma-namaz." Ovo mišljenje usvaja najveći broj pravnika.
U "Ez-Zehiri" se navodi: "Džumu je dužan klanjati onaj ko stanuje u gradu ili predgrađu, a ne ko stanuje u

VRIJEME DŽUMA-NAMAZA JESTE, KADA SUNCE KRENE SA ZENITA

باب وقت الجمعة إذا زالت الشمس

Tako se prenosi od Omera (b. Hattaba), Alije, Nu'mana b. Bešira i Amra b. Hurejsa, radijallahu anhum.

وَكَذَلِكَ يُرْوَى عَنْ عُمَرَ وَعَلِيٍّ وَالنُّعْمَانِ بْنِ بَشِيرٍ وَعَمْرِو بْنِ حُرَيْثٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمْ .

903. PRIČAO NAM JE Abdan i kazao da ga je obavijestio Jahja b. Seid, kako je pitao Amru za kupanje petkom, a ona odgovorila da joj je Aiša, radijallahu anha, rekla:
"Ljudi su svojeručno obavljali poslove, i kada bi išli na džuma-namaz, odlazili bi u takvom stanju svoje vanjštine pa bi im se reklo: 'Bilo bi dobro da se okupate.'"[2]

٩٠٣. حَدَّثَنَا عَبْدَانُ قَالَ أَخْبَرَنَا عَبْدُاللهِ قَالَ أَخْبَرَنَا يَحْيَى بْنُ سَعِيدٍ أَنَّهُ سَأَلَ عَمْرَةَ عَنِ الْغُسْلِ يَوْمَ الْجُمُعَةِ فَقَالَتْ قَالَتْ عَائِشَةُ رَضِيَ اللهُ عَنْهَا كَانَ النَّاسُ مَهَنَةَ أَنْفُسِهِمْ وَكَانُوا إِذَا رَاحُوا إِلَى الْجُمُعَةِ رَاحُوا فِي هَيْئَتِهِمْ فَقِيلَ لَهُمْ لَوِ اغْتَسَلْتُمْ .

904. PRIČAO NAM JE Surejdž b. Nu'man i kazao da mu je prenio Fulejh b. Sulejman od Osmana b. Abdur-Rahmana b. Osmana Tejmije, a on od Enesa b. Malika, radijallahu anhu, da bi Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, klanjao džuma-namaz kada bi sunce krenulo (nagelo iz zenita ka zapadu).[3]

٩٠٤. حَدَّثَنَا سُرَيْجُ بْنُ النُّعْمَانِ قَالَ حَدَّثَنَا فُلَيْحُ ابْنُ سُلَيْمَانَ عَنْ عُثْمَانَ بْنِ عَبْدِالرَّحْمَنِ بْنِ عُثْمَانَ التَّيْمِيِّ عَنْ أَنَسِ ابْنِ مَالِكٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ كَانَ يُصَلِّي الْجُمُعَةَ حِينَ تَمِيلُ الشَّمْسُ .

---

okolini grada, bilo to blizu ili daleko."
Imam Muhammed, Malik i Lejs kažu: "Na džuma-namaz dužan je ići musliman koji stanuje od grada daleko, od jedne do tri milje, a to je od četiri hiljade do dvanaest hiljada koraka." Ima pravnika i ashaba koji smatraju da na džuma-namaz treba dolaziti od kuće do gradske džamije, a Muhammed b. Abdul-Hakem od kuće do granice grada.
U našim krajevima i u doba razvijenih komunikacija ta je razdaljina skoro bespredmetna i na džumu treba ići, bez obzira gdje se stanovalo.
Iz hadisa se može zaključiti:
– učitelj treba biti blag i taktičan;
– na sastanke treba ići čistog tijela, odijela i pristojno obučen;
– uspjeh u radu zavisi o stepenu zalaganja u njemu.

2 Iz hadisa se može zaključiti:
– vrijeme džume jeste vrijeme podne-namaza;
– preporučljivo je kupanje pred odlazak na džuma-namaz, a lijepo je i namirisati se.

3 Najveći broj pravnika smatra da vrijeme klanjanja džume nastaje izlaskom sunca iz zenita, a imam Ahmed, Ata i Lejs dozvoljavaju klanjanje džume i prije kretanja sunca iz zenita. Abdullah b. Mes'ud i Džabir kažu da su tako klanjali džumu Sa'd i Mu'avija.
Ibni-Kudame u "El-Mugniju" kaže: "Jedan od uvjeta za punovažnost obavljanja džuma-namaza jeste da se ona klanja pravovremeno, a nastup njenog vremena jeste nastup vremena bajram-namaza."

905. PRIČAO NAM JE Abdan da mu je saopćio Abdullah (b. Mes'ud) i kazao da ga je obavijestio Humejd, prenoseći od Enesa b. Malika, radijallahu anhu, koji je rekao:
"Ranili smo na džuma-namaz, a poslije klanjanja džume uzimali popodnevni odmor."[1]

٩٠٥. حَدَّثَنَا عَبْدَانُ قَالَ أَخْبَرَنَا عَبْدُاللهِ قَالَ أَخْبَرَنَا حُمَيْدٌ عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ قَالَ كُنَّا نُبَكِّرُ بِالْجُمُعَةِ وَنَقِيلُ بَعْدَ الْجُمُعَةِ .

KADA PETKOM PREVIŠE UGRIJE

بَاب إِذَا اشْتَدَّ الْحَرُّ يَوْمَ الْجُمُعَةِ

906. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Ebu-Bekr Mukaddemi i kazao da mu je pričao Haremi b. Umare, rekavši da je njemu pričao Ebu-Halde, a to je Halid b. Dinar i kazao da je čuo Enesa b. Malika kako kaže:
"Kada bi dobro zahladilo, Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, poranio bi sa klanjanjem džuma-namaza, a kad bi prigrijalo, odgodio bi klanjanje dok ne zahladi."
Junus b. Bukejr kaže, da ga je o gornjem obavijestio Ebu-Halde govoreći: "...samo namaz, a nije spomenuo džumu..."
Bišr b. Sabit izjavljuje da je njemu pričao Ebu-Halde i kazao: "S nama je klanjao džuma-namaz namjesnik, a potom zapitao Enesa, radijallahu anhu: 'Kako Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, klanjaše podne?'"[2]

٩٠٦. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ أَبِي بَكْرٍ الْمُقَدَّمِيُّ قَالَ حَدَّثَنَا حَرَمِيُّ بْنُ عُمَارَةَ قَالَ حَدَّثَنَا أَبُو خَلْدَةَ هُوَ خَالِدُ بْنُ دِينَارٍ قَالَ سَمِعْتُ أَنَسَ بْنَ مَالِكٍ يَقُولُ كَانَ النَّبِيُّ ﷺ إِذَا اشْتَدَّ الْبَرْدُ بَكَّرَ بِالصَّلَاةِ وَإِذَا اشْتَدَّ الْحَرُّ أَبْرَدَ بِالصَّلَاةِ يَعْنِي الْجُمُعَةَ قَالَ يُونُسُ بْنُ بُكَيْرٍ أَخْبَرَنَا أَبُو خَلْدَةَ فَقَالَ بِالصَّلَاةِ وَلَمْ يَذْكُرِ الْجُمُعَةَ وَقَالَ بِشْرُ بْنُ ثَابِتٍ حَدَّثَنَا أَبُو خَلْدَةَ قَالَ صَلَّى بِنَا أَمِيرٌ الْجُمُعَةَ ثُمَّ قَالَ لِأَنَسٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ كَيْفَ كَانَ النَّبِيُّ ﷺ يُصَلِّي الظُّهْرَ .

Abdullah b. Ahmed b. Hanbel, prenoseći od svoga oca, kaže:
"Mi smo išli na džuma-namaz onako, kao i na bajram-namaz."
Pravnici hanbelijske škole drže se dosljedno Alejhisselamove izreke: "Allah je petak odredio da bude praznik muslimana." Petak je nazvan praznikom, a svaki praznik počinje jutarnjim časovima pa se i prigodni namaz može klanjati nastupom toga vremena, upravo kao i bajram-namaz.
Hanefije smatraju da se propisi bajramskih obreda ne mogu dosljedno primjenjivati na džuma-namaz. Tako je, naprimjer, po mišljenju svih pravnika, zabranjeno postiti (mekruh-tahrimen) dane Bajrama, a dane petka samo pokuđeno.

1 Navedeni hadis nije u kontradikciji sa sadržajem prethodnog hadisa, jer se izrazom "Kunna nubekkiru...", tj. "Ranili smo..." ne misli da su ashabi ranili jutrom, nego da su ranili dolazeći na džuma-namaz nešto prije učenja ezana. Izraz "poraniti" koristi se za svaku priliku kada se negdje prispije malo prije predviđenog vremena. Tako se kaže: "Poranio na sabah, poranio na akšam ili jacija-namaz", što znači da je došao prije nastupa vremena i učenja ezana tih namaza.
Izrazom, "...a spavali poslije klanjanja džume...", misli se da su to činili samo petkom, upravo suprotno običaju kod svakodnevnog podnevnog namaza.

2 Isti slučaj Bejheki iznosi u slijedećoj varijanti:
"Vjerovjesnik bi hladnim danima ranio sa klanjanjem podne-namaza, a ljeti bi ga odgađao dok zahladi.

KORAČANJE NA DŽUMA-NAMAZ

باب المشي إلى الجُمُعة

A Uzvišeni kaže: "Požurite spominjanju Allaha!" Žurba – sa'j znači odlazak i trud, jer je Uzvišeni rekao: "...I ko se trudio... (trud će mu biti primljen)."
Ibni-Abbas, radijallahu anhuma, kaže: "Tada se (kada zauči ezan) zabranjuje kupoprodaja", a Ata: "Zabranjuju se svi poslovi", dok Ibrahim b. Sa'd prenoseći od Zuhrija ističe: "Kada mujezin prouči ezan za džuma-namaz, pa bio on i putnik, dužan je da prisustvuje (klanjanju)."[3]

وَقَوْلِ اللهِ جَلَّ ذِكْرُهُ فَاسْعَوْا إِلَى ذِكْرِ اللهِ وَمَنْ قَالَ السَّعْيُ الْعَمَلُ وَالذَّهَابُ لِقَوْلِهِ تَعَالَى وَسَعَى لَهَا سَعْيَهَا وَقَالَ ابْنُ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا يَحْرُمُ الْبَيْعُ حِينَئِذٍ وَقَالَ عَطَاءٌ تَحْرُمُ الصِّنَاعَاتُ كُلُّهَا وَقَالَ إِبْرَاهِيمُ بْنُ سَعْدٍ عَنِ الزُّهْرِيِّ إِذَا أَذَّنَ الْمُؤَذِّنُ يَوْمَ الْجُمُعَةِ وَهُوَ مُسَافِرٌ فَعَلَيْهِ أَنْ يَشْهَدَ .

Ikindiju klanjaše dok je sunce bilo još žarko i bijelo."
U hadisu bezimeno navedeni namjesnik jeste, uistinu, Hakem b. Ebu-Ukajl Sekafi koji je zamjenjivao svoga strica Hadždžadža b. Jusufa i održavao petkom duge hutbe, da bi namaz klanjao pri izmaku njegova vremena.
Tirmizi kaže: "Džuma-namaz klanja se u vrijeme podne-namaza pošto sunce krene iz zenita. U danima velike žege može se odgoditi dok ne zahladni, pazeći strogo da se klanja u njenom određenom vremenu."

3 Potpuna izjava Ibni-Abbasa glasi: "Kada se petkom prouči ezan za džuma-namaz, svi su trgovački poslovi pravno ništavni, a kada se završi klanjanje džuma-namaza, onda kupujte i prodajite!"
O ovoj temi zabilježene su mnoge izjave ashaba i pravnika.
Zeddždžadž kaže: "Zabranjena je kupoprodaja od trenutka ulaska sunca u zenit, pa do završetka klanjanja džuma-namaza."
Ferra: "Kada mujezin prouči ezan, zabranjeno je i kupovanje i prodavanje robe."
Džabir prenosi da je Alejhisselam jednom rekao: "Kada se počne učiti ezan, zabranjeno je trgovanje, a kada se počne učiti hutba, prisutnima je zabranjen razgovor. Razgovor je dozvoljen poslije hutbe, a trgovanje poslije obavljenog namaza."
Muslim Ibn-Jesar upozorava: "Čim petkom saznaš da je nastupila sredina dana, ne vrši nikakvu kupoprodaju!"
Mudžahid kaže: "Ko proda štogod petkom, pošto je sunce izašlo iz zenita, kupoprodaja mu je nezakonita i ništavna."
Pisac "El-Hidaje" ističe: "Zabrana poslovanja nastaje učenjem ezana u džamiji kada se imam smjesti na minber." Ovo je mišljenje Ebu-Hanife i ostalih pravnika njegove škole, a usvaja ga i imam Šafija, dok po mišljenju Malika i Ahmeda, ta zabrana počinje od proučenog prvog ezana na minaretu.
Poslovati u vremenu između dva ezana je punovažno, ali i pokuđeno. Nije zabranjeno u zabranjeno vrijeme dati nekome pozajmicu, poklon ili milostinju.
Ibni-Kasim kaže: "Brak sklopljen u to vrijeme, a ni poklon ili zalog ne treba poništavati."
Imam Šafija u svom "Ummu" navodi: "Nije zabranjena, a ni pokuđena kupoprodaja među osobama koje nisu obavezne klanjati džuma-namaz, ali ako su dužne klanjati džumu i to čine poslije ulaska sunca u zenit, a prije izlaska imama na minber i učenja u džamiji, to će poslovanje spadati u kategoriju pokuđenih poslova. Međutim, kada imam sjedne na minber i mujezin počne učiti ezan, kupoprodaja je strogo zabranjena (haram), bilo da su obje stranke obavezne klanjati džuma-namaz ili pak samo jedna od njih."
Abd ibn Humejd u svom tefsiru navodi da je Džurejdž pitao Ataa:
"Da li je sa učenjem prvog ezana džume još nešto zabranjeno osim kupoprodaje?"
"Zabranjena je zabava i kupoprodaja, a zanatski i drugi poslovi su isto što i kupoprodaja. U ovu zabranu spada pisanje pisma, prilazak supruzi i spavanje (ležanje)."

907. PRIČAO NAM JE Ali b. Abdullah i kazao da mu je pričao Velid b. Muslim, rekavši da je njemu pričao Jezid b. Ebu-Merjem i rekao kako mu je pričao Ababe b. Rifaja i kazao:
"Dok sam išao na džuma-namaz, stiže me Ebu-Abs i reče: "Čuo sam Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, kako kaže: 'Ko upraši svoje noge na Allahovom putu, Allah će ga sačuvati džehennemske vatre.' "[1]

٩٠٧. حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ عَبْدِاللهِ قَالَ حَدَّثَنَا الْوَلِيدُ بْنُ مُسْلِمٍ قَالَ حَدَّثَنَا يَزِيدُ بْنُ أَبِي مَرْيَمَ الأَنْصَارِيُّ قَالَ حَدَّثَنَا عَبَايَةُ ابْنُ رِفَاعَةَ قَالَ أَدْرَكَنِي أَبُو عَبْسٍ وَأَنَا أَذْهَبُ إِلَى الْجُمُعَةِ فَقَالَ سَمِعْتُ النَّبِيَّ ﷺ يَقُولُ مَنِ اغْبَرَّتْ قَدَمَاهُ فِي سَبِيلِ اللهِ حَرَّمَهُ اللهُ عَلَى النَّارِ .

908. PRIČAO NAM JE Adem i kazao da je njemu pričao Ibnu-Ebi-Zi'b, koji je rekao da mu je prenio Zuhri od Seida i Ebu-Seleme, oni od Ebu-Hurejre, radijallahu anhu, a on od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, a pričao nam je i Ebul-Jeman i rekao da mu je prenio Šu'be od Zuhrija, koji je kazao kako ga je obavijestio Ebu-Seleme b. Abdur-Rahman da je Ebu-Hurejra rekao:
"Čuo sam Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, gdje kaže: 'Kada se prouči ikamet za namaz, ne dolazite mu trčeći, nego dolazite idući smjerno; ono što ste stigli, klanjajte (s imamom), a ono što vam je prošlo, dopunite (sami)!'"

٩٠٨. حَدَّثَنَا آدَمُ قَالَ حَدَّثَنَا ابْنُ أَبِي ذِئْبٍ قَالَ الزُّهْرِيُّ عَنْ سَعِيدٍ وَأَبِي سَلَمَةَ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ ح و حَدَّثَنَا أَبُو الْيَمَانِ قَالَ أَخْبَرَنَا شُعَيْبٌ عَنِ الزُّهْرِيِّ قَالَ أَخْبَرَنِي أَبُو سَلَمَةَ بْنُ عَبْدِالرَّحْمَنِ أَنَّ أَبَا هُرَيْرَةَ قَالَ سَمِعْتُ رَسُولَ اللهِ ﷺ يَقُولُ إِذَا أُقِيمَتِ الصَّلاَةُ فَلاَ تَأْتُوهَا تَسْعَوْنَ وَأْتُوهَا تَمْشُونَ عَلَيْكُمُ السَّكِينَةُ فَمَا أَدْرَكْتُمْ فَصَلُّوا وَمَا فَاتَكُمْ فَأَتِمُّوا .

909. PRIČAO NAM JE Amr b. Ali i kazao da mu je pričao Ebu-Kutejbe, rekavši da je njemu prenio Ali b. Mubarek od Jahjaa b. Ebu-Kesira, on od Abdullaha b. Ebu-Katade, a ja (Ebu-Abdullah Buharija) ovu izjavu znam jedino od njegova oca, a on od Vjerovjesnika da je rekao:
"Ne ustajte na noge dok mene ne vidite, budite smireni!"

٩٠٩. حَدَّثَنَا عَمْرُو بْنُ عَلِيٍّ قَالَ حَدَّثَنِي أَبُو قُتَيْبَةَ قَالَ حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ الْمُبَارَكِ عَنْ يَحْيَى بْنِ أَبِي كَثِيرٍ عَنْ عَبْدِاللهِ ابْنِ أَبِي قَتَادَةَ لاَ أَعْلَمُهُ إِلاَّ عَنْ أَبِيهِ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ لاَ تَقُومُوا حَتَّى تَرَوْنِي وَعَلَيْكُمُ السَّكِينَةُ .

---

1 Navedenu izreku, u nešto izmijenjenoj varijanti, donijeli su u svojim hadiskim zbirkama još Nesai, Tirmizi i Taberi, a Ibni-Asakir donosi je u slijedećoj varijanti: "Nema čovjeka koji upraši svoje lice na Allahovom putu, a da mu ga Allah neće očuvati od džehennemske vatre, a nema čovjeka koji upraši svoje noge na Allahovom putu, a da mu ih Allah neće očuvati od Vatre na Sudnjem danu."
Verzija Alejhisselamove izreke, sačuvana preko Aiše glasi:
"Ko upraši svoje noge na Allahovom putu, neće unići u Džehennem."

PETKOM, NA DŽUMI, NE TREBA SE GURATI U PROLAZU

باب لا يُفَرَّقُ بَيْنَ اثْنَيْنِ يَوْمَ الْجُمُعَةِ

910. PRIČAO NAM JE Abdan i kazao da ga je obavijestio Abdullah, rekavši da mu je prenio Ibnu-Ebi-Zi'b od Seida Makburija, on od svoga oca, ovaj od Ibni-Vedija, a on od Selmana Farisija, koji je rekao da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, kazao:

"Ko se petkom okupa, očisti što bolje može, kosu namaže uljem ili se namiriše, potom porani (u džamiju) i ne rastavi ni dvojicu prisutnih u džamiji, klanja koliko može, a zatim, kada imam izađe na minber, šuti, bit će mu oprošteni grijesi počinjeni između tog i drugog prošlog džuma-namaza."[2]

٩١٠. حَدَّثَنَا عَبْدَانُ قَالَ أَخْبَرَنَا عَبْدُاللهِ قَالَ أَخْبَرَنَا ابْنُ أَبِي ذِئْبٍ عَنْ سَعِيدٍ الْمَقْبُرِيِّ عَنْ أَبِيهِ عَنِ ابْنِ وَدِيعَةَ حَدَّثَنَا سَلْمَانُ الْفَارِسِيُّ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ مَنِ اغْتَسَلَ يَوْمَ الْجُمُعَةِ وَتَطَهَّرَ بِمَا اسْتَطَاعَ مِنْ طُهْرٍ ثُمَّ ادَّهَنَ أَوْ مَسَّ مِنْ طِيبٍ ثُمَّ رَاحَ فَلَمْ يُفَرِّقْ بَيْنَ اثْنَيْنِ فَصَلَّى مَا كُتِبَ لَهُ ثُمَّ إِذَا خَرَجَ الْإِمَامُ أَنْصَتَ غُفِرَ لَهُ مَا بَيْنَهُ وَبَيْنَ الْجُمُعَةِ الْأُخْرَى .

---

2 U džamiju treba pravovremeno dolaziti i po redu se svrstavati u namaske redove. Pokuđeno je prekoračivati ljude i ubacivati se u safove među njih.

U "Muvetta'u" je zabilježena izjava Ebu-Hurejre: "Svakom od vas bolje je klanjati na vrućem pijesku i vrelom kamenu, nego čekati dok imam izađe na minber, pa onda doći i prekoračivati preko ramena ljudi, ranije svrstanih u safove."

Ka'b kaže: "Volim izostaviti džuma-namaz, nego otići kasno petkom u džamiju i prekoračivati preko vratova ljudi."

Selman Farisi izjavio je: "Kloni se prekoračivanja ljudi i sjedi pozadi!" Ovo je bio stav Ataa, Sevrija, imama Ahmeda i još brojnih ashaba.

Tirmizi u svom "Sunenu" navodi Alejhisselamovu izjavu: "Ko petkom prekoračuje preko vratova ljudi, kao da ide mostom do Džehennema. (slab) – Tirmizi"

Nesai je u svojoj hadiskoj zbirci zabilježio da je Sadir b. Kurejb kazao:

"Jednog petka smo bili sa Abdullahom b. Busraom, Alejhisselamovim drugom. Utom dođe neki čovjek i poče prekoračivati preko vratova ljudi pa mu Alejhisselam doviknu: 'Sjedi, time uznemiravaš ljude!'"

Hanefije ovakav postupak smatraju ružnim činom, osim ako se do slobodnog mjesta u prednjim redovima ne može doći na drugi način. To je stav Evza'ija i dr.

Po mišljenju Malika pokuđeno je prekoračivati ljude tek kada imam sjedne na minber. Evza'ija i Hasan Basri odobravaju prekoračivanje do praznog mjesta, nekog bližeg namaskog reda.

Ibni-Munzir smatra da prekoračivanje preko ljudi nije dozvoljeno ni u kom slučaju, jer je to uznemiravanje prisutnih, a to je zabranjeno činiti svugdje i uvijek.

Po mišljenju Tirmizija i Nevevija, imamu je dozvoljeno prekoračivati ljude u safovima i prolaziti između njih, samo do mihraba i minbera, ako nema drugog slobodnog prolaza.

ČOVJEK NE TREBA PETKOM DIĆI SVOGA BRATA DA SJEDNE NA NJEGOVO MJESTO

بَاب لَا يُقِيمُ الرَّجُلُ أَخَاهُ يَوْمَ الْجُمُعَةِ وَيَقْعُدُ فِي مَكَانِهِ

911. PRIČAO NAM JE Muhammed i kazao da ga je obavijestio Mahled b. Jezid, rekavši da ga je izvijestio Ibni-Džurejdž, kako je čuo Nafija da kaže, kako je čuo Ibni-Omera, radijallahu anhuma, gdje govori:
"Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, zabranio je da čovjek diže svoga (po vjeri) brata sa mjesta na koje je on već sjeo, da bi i sam sjeo na njegovo mjesto.
Upitao sam (kaže Džurejdž) Nafija: 'Je li to samo za vrijeme džuma-namaza?'
'Za vrijeme džume i svakom drugom prilikom' – odgovorio je."[1]

٩١١. حَدَّثَنَا مُحَمَّدٌ هُوَ ابْنُ سَلَامٍ قَالَ أَخْبَرَنَا مَخْلَدُ ابْنُ يَزِيدَ قَالَ أَخْبَرَنَا ابْنُ جُرَيْجٍ قَالَ سَمِعْتُ نَافِعًا يَقُولُ سَمِعْتُ ابْنَ عُمَرَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا يَقُولُ نَهَى النَّبِيُّ ﷺ أَنْ يُقِيمَ الرَّجُلُ أَخَاهُ مِنْ مَقْعَدِهِ وَيَجْلِسَ فِيهِ قُلْتُ لِنَافِعٍ الْجُمُعَةَ قَالَ الْجُمُعَةَ وَغَيْرَهَا .

1 Ljudi su pred Allahom jednaki. Ko prije zauzme mjesto u džamiji, on na njega ima i pravo. Prisutni se svrstavaju u redove, bez obzira na zvanje, položaj i materijalno stanje. Prekoračivati preko ljudi i gurati ih, mogu činiti samo oholi i grubi i za to ih islam osuđuje.
Ibni-Kudame dozvoljava da čovjek ispred sebe pošalje zamjenika koji će mu čuvati mjesto do njegova dolaska. Tako je Ibn-Sirin slao petkom slugu dječaka koji bi u džamiji sjeo na jedno mjesto, a kada bi Ibn-Sirin došao, sluga je ustajao, a on bi sjedao na to mjesto.
Dozvoljeno je proći naprijed i zauzeti ponuđeno mjesto od ranije prispjelog džematlije ili proći naprijed na upražnjeno mjesto, da bi bolje čuo učenje hutbe.
Ebu-Tajjib dozvoljava podignuti džematliju sa njegova mjesta u tri slučaja, i to: ako je sjeo na imamovo mjesto, ako sjedi na putu kuda svijet prolazi i ako je sjeo ispred safa, pa drugima smeta klanjati ili remeti namaski red.

EZAN PETKOM

بَاب الْأَذَانِ يَوْمَ الْجُمُعَةِ

912. PRIČAO NAM JE Adem i kazao da mu je pričao Ibnu-Ebi Zi'b, prenoseći od Zuhrija, on od Saiba b. Jezida da je rekao:
"U doba Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, Ebu-Bekra i Omera, radijallahu anhuma, ezan bi se petkom proučio kada bi imam sjeo na minber. Kada je za halifu izabran Osman, radijallahu anhu, i uvećao se broj muslimana, dodat je drugi ezan na Ez-Zevra'u."[2]
Rekao je Ebu-Abdullah: "Ez-Zevra' je mjesto na medinskom trgu (pijaci)."

٩١٢. حَدَّثَنَا آدَمُ قَالَ حَدَّثَنَا ابْنُ أَبِي ذِئْبٍ عَنِ الزُّهْرِيِّ عَنِ السَّائِبِ بْنِ يَزِيدَ قَالَ كَانَ النِّدَاءُ يَوْمَ الْجُمُعَةِ أَوَّلُهُ إِذَا جَلَسَ الْإِمَامُ عَلَى الْمِنْبَرِ عَلَى عَهْدِ النَّبِيِّ ﷺ وَأَبِي بَكْرٍ وَعُمَرَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا فَلَمَّا كَانَ عُثْمَانُ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ وَكَثُرَ النَّاسُ زَادَ النِّدَاءَ الثَّالِثَ عَلَى الزَّوْرَاءِ قَالَ أَبُو عَبْد اللهِ الزَّوْرَاءُ مَوْضِعٌ بِالسُّوقِ بِالْمَدِينَةِ .

JEDAN MUJEZIN PETKOM

بَاب الْمُؤَذِّنِ الْوَاحِدِ يَوْمَ الْجُمُعَةِ

913. PRIČAO NAM JE Ebu-Nu'ajm i kazao da mu je pričao Abdul-Aziz b. Ebu-Seleme Madžišun prenoseći od Zuhrija, on od Saiba b. Jezida da je Osman b. Affan, radijallahu anhu, bio taj, koji je dodao učenje petkom drugog ezana kada se stanovništvo Medine umnožilo, a Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, imao je samo jednog mujezina i ezan se petkom učio kada bi imam sjeo na minber.[3]

٩١٣. حَدَّثَنَا أَبُو نُعَيْمٍ قَالَ حَدَّثَنَا عَبْدُ الْعَزِيزِ بْنُ أَبِي سَلَمَةَ الْمَاجِشُونُ عَنِ الزُّهْرِيِّ عَنِ السَّائِبِ ابْنِ يَزِيدَ أَنَّ الَّذِي زَادَ التَّأْذِينَ الثَّالِثَ يَوْمَ الْجُمُعَةِ عُثْمَانُ بْنُ عَفَّانَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ حِينَ كَثُرَ أَهْلُ الْمَدِينَةِ وَلَمْ يَكُنْ لِلنَّبِيِّ ﷺ مُؤَذِّنٌ غَيْرَ وَاحِدٍ وَكَانَ التَّأْذِينُ يَوْمَ الْجُمُعَةِ حِينَ يَجْلِسُ الْإِمَامُ يَعْنِي عَلَى الْمِنْبَرِ .

---

2 "Zevra'" je jedno mjesto u čaršiji Medine, a Bettal kaže da je to bio jedan visoki kamen postavljen pokraj vrata Muhammedove, sallallahu alejhi ve sellem, džamije.
Izraz "ezanejn", tj. "dva ezana" znači ezan koji se uči pred minberom i ikamet koji se uči pred početak klanjanja farza džume. Osman je uveo učenje drugog ezana van džamije, koji mi danas učimo na munari.
Iz hadisa se može zaključiti:
– imam sluša učenje ezana sjedeći na minberu, a hutba otpočinje odmah po proučenom ezanu;
– ezan uči jedna osoba, a može i više, ali će svako učiti naizmjenično, rečenicu po rečenicu svoga započetog ezana.

3 Mujezin Alejhisselamove džamije u Medini bio je za dnevne namaze Bilal Habeši, a za noćne Ibnu-Ummi Mektum. Prilikom Alejhisselamovog kraćeg boravka u Kubau, mujezin je bio Sa'd Kurez, a u Mekki, Ebu-Mahzure.
Čini se da je učenje džumanskog ezana van džamije prvi uveo Hadždžadž u Mekki, a u Basri namjesnik Zijad. Iz hadisa se može zaključiti:
– hutbu, a i ostale prigodne govore treba držati na nekom višem mjestu.

IMAM, DOK JE NA MINBERU, ODGOVARA I ODAZIVA SE EZANU

باب يُجِيبُ الْإِمَامُ عَلَى الْمِنْبَرِ إِذَا سَمِعَ النِّدَاءَ

914. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Mukatil i kazao da ga je obavijestio Abdullah (b. Mubarek) i rekao da mu je saopćio Ebu-Bekr b. Osman b. Sehl b. Hunejf, prenoseći od Ebu-Umame b. Sehla b. Hunejfa koji je rekao:
"Čuo sam Mu'aviju b. Ebu-Sufjana, dok je još sjedio na minberu, a mujezin učio ezan i izgovarao: 'Allahu ekber, Allahu ekber', a Mu'avija je izgovarao: 'Allahu ekber, Allahu ekber.' Mujezin izgovoraše: 'Ešhedu en la ilahe illallah", a Mu'avija reče: 'I ja.' Kada mujezin izgovori: 'Ešhedu enne Muhammeden resulullah', Mu'avija opet reče: 'I ja.'
Kada je mujezin završio ezan, Mu'avija reče: 'Ljudi, ja sam na ovom mjestu čuo Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, da izgovaraše, dok mujezin učaše ezan, ono što ste sada čuli od mene da izgovaram.'"[1]

٩١٤. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ مُقَاتِلٍ قَالَ أَخْبَرَنَا عَبْدُاللهِ قَالَ أَخْبَرَنَا أَبُو بَكْرِ بْنُ عُثْمَانَ بْنِ سَهْلِ بْنِ حُنَيْفٍ عَنْ أَبِي أُمَامَةَ ابْنِ سَهْلِ بْنِ حُنَيْفٍ قَالَ سَمِعْتُ مُعَاوِيَةَ بْنَ أَبِي سُفْيَانَ وَهُوَ جَالِسٌ عَلَى الْمِنْبَرِ أَذَّنَ الْمُؤَذِّنُ قَالَ اللهُ أَكْبَرُ اللهُ أَكْبَرُ قَالَ مُعَاوِيَةُ اللهُ أَكْبَرُ اللهُ أَكْبَرُ قَالَ أَشْهَدُ أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا اللهُ فَقَالَ مُعَاوِيَةُ وَأَنَا فَقَالَ أَشْهَدُ أَنَّ مُحَمَّدًا رَسُولُ اللهِ فَقَالَ مُعَاوِيَةُ وَأَنَا فَلَمَّا أَنْ قَضَى التَّأْذِينَ قَالَ يَا أَيُّهَا النَّاسُ إِنِّي سَمِعْتُ رَسُولَ اللهِ ﷺ عَلَى هَذَا الْمَجْلِسِ حِينَ أَذَّنَ الْمُؤَذِّنُ يَقُولُ مَا سَمِعْتُمْ مِنِّي مِنْ مَقَالَتِي .

SJEDENJE NA MINBERU PRI UČENJU EZANA

باب الْجُلُوسِ عَلَى الْمِنْبَرِ عِنْدَ التَّأْذِينِ

915. PRIČAO NAM JE Jahja b. Bukejr i kazao da mu je prenio Lejs od Ukajla, on od Ibni-Šihaba, kako mu je to saopćio Saib b. Jezid, da je učenje drugog ezana (današnjeg na munari) naredio Osman, kada se broj posjetilaca džamije povećao, a učenje ezana petkom (na džuma-namazu) bilo je kada imam sjedne (na minber).

٩١٥. حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ بُكَيْرٍ قَالَ حَدَّثَنَا اللَّيْثُ عَنْ عُقَيْلٍ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ أَنَّ السَّائِبَ بْنَ يَزِيدَ أَخْبَرَهُ أَنَّ التَّأْذِينَ الثَّانِيَ يَوْمَ الْجُمُعَةِ أَمَرَ بِهِ عُثْمَانُ بْنُ عَفَّانَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ حِينَ كَثُرَ أَهْلُ الْمَسْجِدِ وَكَانَ التَّأْذِينُ يَوْمَ الْجُمُعَةِ حِينَ يَجْلِسُ الْإِمَامُ .

1 Iz hadisa se može zaključiti:
– imam treba na svakom skupu poučavati prisutne vjersko-moralnim propisima, a posebno na džumi i bajram namazima;
– učenje ezana ponavljaju prisutni i imam u sebi, rečenicu po rečenicu, ili izgovoraju skraćeni potvrdni izraz, kao što je to činio i Mu'avija;
– dozvoljeno je razgovarati u džamiji prije početka učenja hutbe. Prisutni hutbu slušaju poredani u safovima.

UČENJE EZANA PRIJE HUTBE

باب التأذين عند الخطبة

916. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Mukatil i kazao da ga je obavijestio Abdullah, rekavši da je njemu prenio Junus od Zuhrija, koji je izjavio: "Čuo sam Saiba b. Jezida gdje kaže: 'Ezan petkom (za džuma-namaz) u doba Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, Ebu-Bekra i Omera, radijallahu anhuma, učio se kada imam sjedne na minber. Kada je zavladao Osman, radijallahu anhu, i muslimani se umnožili, on je naredio i drugi ezan petkom, pa se učio na Zevra'u i tako se to i ustalilo.'"

٩١٦. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ مُقَاتِلٍ قَالَ أَخْبَرَنَا عَبْدُاللهِ قَالَ أَخْبَرَنَا يُونُسُ عَنِ الزُّهْرِيِّ قَالَ سَمِعْتُ السَّائِبَ بْنَ يَزِيدَ يَقُولُ إِنَّ الأَذَانَ يَوْمَ الْجُمُعَةِ كَانَ أَوَّلُهُ حِينَ يَجْلِسُ الإِمَامُ يَوْمَ الْجُمُعَةِ عَلَى الْمِنْبَرِ فِي عَهْدِ رَسُولِ اللهِ ﷺ وَأَبِي بَكْرٍ وَعُمَرَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا فَلَمَّا كَانَ فِي خِلاَفَةِ عُثْمَانَ بْنِ عَفَّانَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ وَكَثُرُوا أَمَرَ عُثْمَانُ يَوْمَ الْجُمُعَةِ بِالأَذَانِ الثَّالِثِ فَأُذِّنَ بِهِ عَلَى الزَّوْرَاءِ فَثَبَتَ الأَمْرُ عَلَى ذَلِكَ .

UČENJE HUTBE NA MINBERU

باب الخطبة على المنبر

Enes kaže: "Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, držao je hutbu na minberu."

وَقَالَ أَنَسٌ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ خَطَبَ النَّبِيُّ ﷺ عَلَى الْمِنْبَرِ.

917. PRIČAO NAM JE Kutejbe b. Seid i kazao da je njemu pričao Ja'kub b. Abdur-Rahman b. Muhammed b. Abdullah b. Abdul-Kari Kureši Iskenderani i rekao da mu je pričao Ebu-Hazim b. Dinar, da su neki ljudi došli Sehlu b. Sa'du Sa'idiju, koji su raspravljali o vrsti drveta minbera (Alejhisselamova) pa su ga pitali za to, a on im rekao:
"Tako mi Allaha, meni je stvarno poznato od čega je minber. Ja sam ga vidio prvog dana kada je postavljen i prvi dan kada je na njega sjeo Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, poslao je po tu i tu ženu, koju je Sehl imenovao (rekavši joj): 'Zapovjedi svom sluzi – stolaru, da mi izradi nešto od drveta na čemu bih sjedio kada budem svijetu držao govor!' Ona je to sluzi naredila i on ga je napravio od drveta jasena i donio ga, pa ga je ona poslala Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, i on je zapovjedio pa

٩١٧. حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ بْنُ سَعِيدٍ قَالَ حَدَّثَنَا يَعْقُوبُ بْنُ عَبْدِالرَّحْمَنِ بْنِ مُحَمَّدِ بْنِ عَبْدِاللهِ بْنِ عَبْدٍ الْقَارِيُّ الْقُرَشِيُّ الإِسْكَنْدَرَانِيُّ قَالَ حَدَّثَنَا أَبُو حَازِمِ بْنُ دِينَارٍ أَنَّ رِجَالاً أَتَوْا سَهْلَ بْنَ سَعْدٍ السَّاعِدِيَّ وَقَدِ امْتَرَوْا فِي الْمِنْبَرِ مِمَّ عُودُهُ فَسَأَلُوهُ عَنْ ذَلِكَ فَقَالَ وَاللهِ إِنِّي لأَعْرِفُ مِمَّا هُوَ وَلَقَدْ رَأَيْتُهُ أَوَّلَ يَوْمٍ وُضِعَ وَأَوَّلَ يَوْمٍ جَلَسَ عَلَيْهِ رَسُولُ اللهِ ﷺ أَرْسَلَ رَسُولُ اللهِ ﷺ إِلَى فُلاَنَةَ امْرَأَةٍ مِنَ الأَنْصَارِ قَدْ سَمَّاهَا سَهْلٌ مُرِي غُلاَمَكِ النَّجَّارَ أَنْ يَعْمَلَ لِي أَعْوَادًا أَجْلِسُ عَلَيْهِنَّ إِذَا كَلَّمْتُ النَّاسَ فَأَمَرَتْهُ فَعَمِلَهَا مِنْ طَرْفَاءِ الْغَابَةِ ثُمَّ جَاءَ بِهَا

se ovdje postavio. Kasnije sam vidio Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, kako na njemu klanja, izgovara tekbir i čini ruku' dok je još na njemu, a zatim siđe natraške i učini sedždu na podlozi (pragu) minbera i opet se povrati (popne), a kada je to završio, okrenuo se svijetu i rekao: 'Ljudi, ja sam ovo učinio samo zato da se vi za mnom povodite i da se poučite mom namazu.'"[1]

فَأَرْسَلَتْ إِلَى رَسُولِ اللهِ ﷺ فَأَمَرَ بِهَا فَوُضِعَتْ هَا هُنَا ثُمَّ رَأَيْتُ رَسُولَ اللهِ ﷺ صَلَّى عَلَيْهَا وَكَبَّرَ وَهُوَ عَلَيْهَا ثُمَّ رَكَعَ وَهُوَ عَلَيْهَا ثُمَّ نَزَلَ الْقَهْقَرَى فَسَجَدَ فِي أَصْلِ الْمِنْبَرِ ثُمَّ عَادَ فَلَمَّا فَرَغَ أَقْبَلَ عَلَى النَّاسِ فَقَالَ أَيُّهَا النَّاسُ إِنَّمَا صَنَعْتُ هَذَا لِتَأْتَمُّوا وَلِتَعَلَّمُوا صَلَاتِي .

918. PRIČAO NAM JE Seid b. Ebu-Merjem i kazao da je njemu pričao Muhammed b. Dža'fer, rekavši da ga je obavijestio Jahja b. Seid i kazao da mu je saopćio Ibn-Enes, da je čuo Džabira b. Abdullaha kada je rekao:

"Bio je (u džamiji) jedan panj na kome je stajao Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, i kada mu je postavljen minber, čuli smo iz toga panja glas poput mučanja deva, sve dok nije Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, sišao i na njega stavio svoju ruku."

Sulejman kaže, prenoseći od Jahjaa: "Obavijestio me je Hafs b. Ubejdullah b. Enes da je čuo Dža'fera..."

٩١٨. حَدَّثَنَا سَعِيدُ بْنُ أَبِي مَرْيَمَ قَالَ حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ جَعْفَرٍ قَالَ أَخْبَرَنِي يَحْيَى بْنُ سَعِيدٍ قَالَ أَخْبَرَنِي ابْنُ أَنَسٍ أَنَّهُ سَمِعَ جَابِرَ بْنَ عَبْدِاللهِ قَالَ كَانَ جِذْعٌ يَقُومُ إِلَيْهِ النَّبِيُّ ﷺ فَلَمَّا وُضِعَ لَهُ الْمِنْبَرُ سَمِعْنَا لِلْجِذْعِ مِثْلَ أَصْوَاتِ الْعِشَارِ حَتَّى نَزَلَ النَّبِيُّ ﷺ فَوَضَعَ يَدَهُ عَلَيْهِ قَالَ سُلَيْمَانُ عَنْ يَحْيَى أَخْبَرَنِي حَفْصُ بْنُ عُبَيْدِاللهِ بْنِ أَنَسٍ أَنَّهُ سَمِعَ جَابِرَ بْنَ عَبْدِاللهِ .

1 Ubejj b. Ka'b priča: "Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, je klanjao pored jednog panja, dok je džamija bila pokrivena palminim granjem, i hutbu učio na tom panju pa mu je neko od ashaba rekao: 'Allahov Poslaniče, hoćeš li da ti napravim minber na kojem ćeš petkom svijetu držati predavanje da te bolje čuje?' 'Da' – odgovorio je on.
Tada mu je on napravio minber od tri stepenice i postavio ga ondje gdje je odredio Allahov Poslanik."
Šafija, Ahmed i Ibni-Madže drže da je taj panj stajao raspuknut u džamiji sve od njenog rušenja, kada ga je uzeo sebi Ubej b. Ka'b i čuvao, dok ga nije crv rastočio.
S obzirom na brojčani porast muslimana, Mu'avija je naredio Mervanu, guverneru Medine, izgradnju višeg minbera, s tim što će se, ranije Alejhisselamove tri stepenice, podignuti naviše, a pod njih staviti novih šest stepenica. Tako su prisutni mogli bolje čuti učenje hutbe.
Ibni-Nedždžar smatra da je minber ostao u takvom stanju, osim popravki, sve do 654. godine po Hidžri, kada je u požaru džamije izgorio. Godine 656. Muzaffer, namjesnik Jemena, dao je izgraditi prikladan minber, a nakon dvadeset godina, lijep minber postavlja i Zahir.
I halifa Muejjed postavio je, u svoje doba, još ljepši minber. Iz hadisa se može zaključiti:
– za neobičan svoj posao, prisutnim treba iznijeti razlog i objašnjenje;
– jedan korak ili dva, učinjena u toku namaza, namaz neće pokvariti;
– veličina minbera pravi se srazmjerno dimenzijama džamije;
– u nedostatku minbera, hutba se može učiti na bilo kakvom uzvišenju, kamenu, panju i tome slično;
– prije započinjanja dobrog posla, lijepo je klanjati koji rekat nafile.

919. PRIČAO NAM JE Adem b. Ebu-Ijas i kazao da je njemu prenio Ibnu-Ebi-Zi'b od Zuhrija, on od Salima, a ovaj od svoga oca da je rekao:
"Čuo sam Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, gdje uči hutbu na minberu i kaže: 'Ko dolazi na džuma-namaz, neka se prethodno okupa!"

٩١٩. حَدَّثَنَا آدَمُ بْنُ أَبِي إِيَاسٍ قَالَ حَدَّثَنَا ابْنُ أَبِي ذِئْبٍ عَنِ الزُّهْرِيِّ عَنْ سَالِمٍ عَنْ أَبِيهِ قَالَ سَمِعْتُ النَّبِيَّ ﷺ يَخْطُبُ عَلَى الْمِنْبَرِ فَقَالَ مَنْ جَاءَ إِلَى الْجُمُعَةِ فَلْيَغْتَسِلْ .

HUTBA SE DRŽI STOJEĆI

باب الْخُطْبَةِ قَائِمًا

Enes kaže: "Jednom prilikom, Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, održao je hutbu stojeći."

وَقَالَ أَنَسٌ بَيْنَا النَّبِيُّ ﷺ يَخْطُبُ قَائِمًا .

920. PRIČAO NAM JE Ubejdullah b. Omer Kavariri i kazao da mu je pričao Halid b. Haris, rekavši da mu je prenio Ubejdullah b. Omer od Nafija, a on od Ibnu-Omera, radijallahu anhuma, da je rekao:
"Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, držaše hutbu stojeći, zatim bi sjeo, potom opet ustao, kao što vi sada radite."[2]

٩٢٠. حَدَّثَنَا عُبَيْدُاللهِ بْنُ عُمَرَ الْقَوَارِيرِيُّ قَالَ حَدَّثَنَا خَالِدُ بْنُ الْحَارِثِ قَالَ حَدَّثَنَا عُبَيْدُاللهِ بْنُ عُمَرَ عَنْ نَافِعٍ عَنِ ابْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا قَالَ كَانَ النَّبِيُّ ﷺ يَخْطُبُ قَائِمًا ثُمَّ يَقْعُدُ ثُمَّ يَقُومُ كَمَا تَفْعَلُونَ الْآنَ .

---

2 Po mišljenju imama Šafije i Ahmeda u jednom rivajetu, stajanje na minberu jeste uvjet za punovažnost proučene hutbe, osim ako je hatib slab.
Pravnici hanefijske škole i imam Malik to stajanje smatraju samo praksom Alejhisselama (sunnet), i hutba je punovažna, obavio je imam stojeći ili sjedeći.
Ebu-Davud, Nesai i Ibni-Madže, također, navode da je Alejhisselam petkom učio dvije hutbe između kojih bi malo sjeo.
Ibnu-Ebi Šejbe, prenoseći od Tavusa, kaže: "Stojeći su hutbu obavljali Alejhisselam, Ebu-Bekr, Omer i Osman, a prvi koji je počeo obavljati sjedeći, jeste Mu'avija." Ša'bi je ovu izjavu nadopunio riječima: "Mu'avija je to činio zbog velikog mu stomaka i pretjerane debljine."
Hanefije svoj stav potkrepljuju još izjavom Ebu-Seida Hudri, koju Buharija donosi u slijedećem vidu: "Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, jednom sjede na minber, a mi posjedasmo oko njega...", te izjavom Sehla, da je Alejhisselam rekao: "...Zapovjedi svome sluzi da mi izradi minber na kome ću moći sjediti kada svijetu držim predavanje..."

PRI DRŽANJU HUTBE IMAM SE OKREĆE SVIJETU, A SVIJET IMAMU

باب يَسْتَقْبِلُ الإِمَامُ الْقَوْمَ وَاسْتِقْبَالِ النَّاسِ الإِمَامَ إِذَا خَطَبَ

Ibni-Omer i Enes, radijallahu anhum, okretali su se imamu.

وَاسْتَقْبَلَ ابْنُ عُمَرَ وَأَنَسٌ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمُ الإِمَامَ.

921. PRIČAO NAM JE Mu'az b. Fedale i kazao da mu je prenio Hišam od Jahjaa, on od Hilala b. Ebu-Mejmune, kako je kazao da mu je pričao Ata b. Jesar, da je čuo Ebu-Seida Hudrija gdje govori: "Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, jednog dana je sjeo na minber, a mi smo posjedali oko njega."[1]

٩٢١. حَدَّثَنَا مُعَاذُ بْنُ فَضَالَةَ قَالَ حَدَّثَنَا هِشَامٌ عَنْ يَحْيَى عَنْ هِلَالِ بْنِ أَبِي مَيْمُونَةَ حَدَّثَنَا عَطَاءُ بْنُ يَسَارٍ أَنَّهُ سَمِعَ أَبَا سَعِيدٍ الْخُدْرِيَّ قَالَ إِنَّ النَّبِيَّ ﷺ جَلَسَ ذَاتَ يَوْمٍ عَلَى الْمِنْبَرِ وَجَلَسْنَا حَوْلَهُ.

KO JE U HUTBI GOVORIO: "EMMA BA'DU" (A POTOM)

باب مَنْ قَالَ فِي الْخُطْبَةِ بَعْدَ الثَّنَاءِ أَمَّا بَعْدُ

To Ikrime prenosi od Ibn-Abbasa, a on od Vjerovjesnika.

رَوَاهُ عِكْرِمَةُ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ.

922. Mahmud kaže: PRIČAO NAM JE Ebu-Usame i rekao da je njemu pričao Hišam b. Urve, kazavši da ga je obavijestila Fatima bint Munzir, prenoseći od Esme bint Ebu-Bekr da je rekla:
"Ušla sam Aiši dok svijet klanjaše i upitah: 'Šta je ovom svijetu?'
Ona pokaza glavom prema nebu.
'Neki znak?' – upitala sam. Tada ona pokaza glavom da jeste.
'Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, oduljio je klanjanje toga namaza toliko, da me je', kaže Esma, 'poklopila nesvjestica. Pokraj mene je

٩٢٢. وَقَالَ مَحْمُودٌ حَدَّثَنَا أَبُو أُسَامَةَ قَالَ حَدَّثَنَا هِشَامُ بْنُ عُرْوَةَ قَالَ أَخْبَرَتْنِي فَاطِمَةُ بِنْتُ الْمُنْذِرِ عَنْ أَسْمَاءَ بِنْتِ أَبِي بَكْرٍ الصِّدِّيقِ قَالَتْ دَخَلْتُ عَلَى عَائِشَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهَا وَالنَّاسُ يُصَلُّونَ قُلْتُ مَا شَأْنُ النَّاسِ فَأَشَارَتْ بِرَأْسِهَا إِلَى السَّمَاءِ فَقُلْتُ آيَةٌ فَأَشَارَتْ بِرَأْسِهَا أَيْ نَعَمْ قَالَتْ فَأَطَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ جِدًّا حَتَّى تَجَلَّانِي الْغَشْيُ وَإِلَى

---

1 Gornji slučaj, u nešto drugačijim varijantama, donijeli su u svojim hadiskim zbirkama Muslim, Nesai, Tirmizi, Taberani, a Bejheki u svom "Sunenu" navodi ga u slijedećem vidu: "Kada se Alejhisselam približio minberu, nazvao je selam onima koji su bili oko njega, a kada se na njega popeo, okrenuo se licem prema svijetu."
Taberani ističe da je Alejhisselam izlaskom na minber opet nazivao selam prisutnim.
Izloženi hadisi upozoravaju na potrebu slušanja hutbe i razmišljanja o njenom sadržaju, a prisutni u prvim redovima ne treba da se direktno okreću prema hatibu, jer oni, u tom stavu, čuju dobro njegove riječi.

جَنْبِي قِرْبَةٌ فِيهَا مَاءٌ فَفَتَحْتُهَا فَجَعَلْتُ أَصُبُّ مِنْهَا عَلَى رَأْسِي فَانْصَرَفَ رَسُولُ اللهِ ﷺ وَقَدْ تَجَلَّتِ الشَّمْسُ فَخَطَبَ النَّاسَ وَحَمِدَ اللهَ بِمَا هُوَ أَهْلُهُ ثُمَّ قَالَ أَمَّا بَعْدُ قَالَتْ وَلَغَطَ نِسْوَةٌ مِنَ الأَنْصَارِ فَانْكَفَأْتُ إِلَيْهِنَّ لأُسَكِّتَهُنَّ فَقُلْتُ لِعَائِشَةَ مَا قَالَ قَالَتْ قَالَ مَا مِنْ شَيْءٍ لَمْ أَكُنْ أُرِيتُهُ إِلَّا قَدْ رَأَيْتُهُ فِي مَقَامِي هَذَا حَتَّى الْجَنَّةَ وَالنَّارَ وَإِنَّهُ قَدْ أُوحِيَ إِلَيَّ أَنَّكُمْ تُفْتَنُونَ فِي الْقُبُورِ مِثْلَ أَوْ قَرِيبَ مِنْ فِتْنَةِ الْمَسِيحِ الدَّجَّالِ يُؤْتَى أَحَدُكُمْ فَيُقَالُ لَهُ مَا عِلْمُكَ بِهَذَا الرَّجُلِ فَأَمَّا الْمُؤْمِنُ أَوْ قَالَ الْمُوقِنُ شَكَّ هِشَامٌ فَيَقُولُ هُوَ رَسُولُ اللهِ هُوَ مُحَمَّدٌ ﷺ جَاءَنَا بِالْبَيِّنَاتِ وَالْهُدَى فَآمَنَّا وَأَجَبْنَا وَاتَّبَعْنَا وَصَدَّقْنَا فَيُقَالُ لَهُ نَمْ صَالِحًا قَدْ كُنَّا نَعْلَمُ إِنْ كُنْتَ لَتُؤْمِنُ بِهِ وَأَمَّا الْمُنَافِقُ أَوْ قَالَ الْمُرْتَابُ شَكَّ هِشَامٌ فَيُقَالُ لَهُ مَا عِلْمُكَ بِهَذَا الرَّجُلِ فَيَقُولُ لَا أَدْرِي سَمِعْتُ النَّاسَ يَقُولُونَ شَيْئًا فَقُلْتُ قَالَ هِشَامٌ فَلَقَدْ قَالَتْ لِي فَاطِمَةُ فَأَوْعَيْتُهُ غَيْرَ أَنَّهَا ذَكَرَتْ مَا يُغَلِّظُ عَلَيْهِ .

bila jedna mješina sa vodom, koju sam otvorila i počela iz nje sipati vodu po svojoj glavi. Potom je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, završio namaz, a i sunce se već ukazalo i svijetu je održao predavanje, zahvalio Allahu onako kako to Njemu dolikuje, a onda rekao: A potom...'

Neke žene ensarija pravile su buku i galamu i ja sam im se okrenula da ih ušutkam i potom Aišu upitala: 'Šta je Poslanik kazao?'

'Kazao je', rekla je ona: 'Nema ništa što mi nije ukazano i što nisam dobro vidio na ovom svom mjestu, pa čak i Džennet i Džehennem. Objavljeno mi je da ćete biti iskušavani u grobovima poput, ili slično iskušenju zavodljivog Dedžala. Pristupit će se svakom od vas i pitati: 'Šta ti znaš o ovom čovjeku (Muhammedu)?'

'Ko bude bio vjernik, ili je rekao', sumnjaše Hišam, 'ko bude bio uvjeren u moje Poslanstvo, odgovorit će: 'On je Allahov poslanik, Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, koji nam je donio Allahove dokaze i uputu (Objavu). Mi smo ga vjerovali, odazvali mu se, slijedili ga i priznavali ga.'

Tada će mu se reći: 'Spavaj ugodno i dobro, znali smo da ti njega vjeruješ!'

'A ko bude bio dvoličnjak, ili je rekao', sumnja Hišam, 'ko bude sumnjivac (sumnjao u moje Poslanstvo), reći će mu se: 'Šta ti znaš o ovom čovjeku?'

'Ne znam ništa' – odgovorit će. 'Čuo sam da svijet nešto govori, pa sam i ja govorio.'"

Kaže Hišam: "Fatima mi je rekla i ja sam shvatio. Osim toga, spomenula je i žestoku kaznu za njega."

923. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Ma'mer i kazao da mu je prenio Ebu-Kasim od Dža'fera b. Hazima, da je rekao, kako je čuo Hasana (Basriju) gdje kaže da mu je pričao Amr b. Taglib, da je Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, donesen dohodak (zekat iz Bahrejna) ili neka ratna dobit i da ga je on razdijelio tako, da je nekim ljudima dao, a neke izostavio. Kasnije je čuo da su ga oni, koje je izostavio, korili pa je on zahvalio Allahu i pohvalio Ga, a potom rekao:
"A potom, Allaha mi, ja nekom dam (ispomoć), a nekog izostavim. Onaj koga izostavim, draži mi je od onoga kome sam udijelio. Nekim ljudima udijelim imovinu zbog toga što osjetim u njihovim srcima nestrpljivost i malodušnost. Neke ljude prepustim bogatstvu i dobroti koje im je Allah stavio u njihova srca. Takav je i Amr b. Taglib."
Amr b. Taglib kaže: "Tako mi Allaha, nisam želio crvene deve, umjesto riječi Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem (Draža mi je njegova izjava, nego dodjela blaga)." Junus je to isto prenio u drugom rivajetu.

٩٢٣. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ مَعْمَرٍ قَالَ حَدَّثَنَا أَبُو عَاصِمٍ عَنْ جَرِيرِ بْنِ حَازِمٍ قَالَ سَمِعْتُ الْحَسَنَ يَقُولُ حَدَّثَنَا عَمْرُو بْنُ تَغْلِبَ أَنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ أُتِيَ بِمَالٍ أَوْ سَبْيٍ فَقَسَمَهُ فَأَعْطَى رِجَالًا وَتَرَكَ رِجَالًا فَبَلَغَهُ أَنَّ الَّذِينَ تَرَكَ عَتَبُوا فَحَمِدَ اللهَ ثُمَّ أَثْنَى عَلَيْهِ ثُمَّ قَالَ أَمَّا بَعْدُ فَوَاللهِ إِنِّي لَأُعْطِي الرَّجُلَ وَأَدَعُ الرَّجُلَ وَالَّذِي أَدَعُ أَحَبُّ إِلَيَّ مِنَ الَّذِي أُعْطِي وَلَكِنْ أُعْطِي أَقْوَامًا لِمَا أَرَى فِي قُلُوبِهِمْ مِنَ الْجَزَعِ وَالْهَلَعِ وَأَكِلُ أَقْوَامًا إِلَى مَا جَعَلَ اللهُ فِي قُلُوبِهِمْ مِنَ الْغِنَى وَالْخَيْرِ فِيهِمْ عَمْرُو بْنُ تَغْلِبَ فَوَاللهِ مَا أُحِبُّ أَنَّ لِي بِكَلِمَةِ رَسُولِ اللهِ ﷺ حُمْرَ النَّعَمِ تَابَعَهُ يُونُسُ .

924. PRIČAO NAM JE Jahja b. Bukejr i kazao da mu je prenio Lejs od Ukajla, on od Ibni-Šihaba, koji je rekao da mu je saopćio Urve, kako ga je obavijestila Aiša da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, sredinom jedne noći izašao i klanjao u džamiji. Za njim su klanjali još neki ljudi. Sutradan, svijet je o tome pričao i iskupilo se još više ljudi nego prethodne noći i klanjali su sa njim. Kada je svanulo, svijet je o tome pričao i brojnost posjetilaca džamije treće noći još se povećala. Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, izašao je i zajednički su klanjali namaz. Kada je nastala četvrta noć, džamija nije mogla primiti sve posjetioce, a on je izašao tek (pred jutro) radi sabah-namaza. Kada je završio klanjanje sabaha, okrenuo se svijetu, izgovorio:

٩٢٤. حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ بُكَيْرٍ قَالَ حَدَّثَنَا اللَّيْثُ عَنْ عُقَيْلٍ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ قَالَ أَخْبَرَنِي عُرْوَةُ أَنَّ عَائِشَةَ أَخْبَرَتْهُ أَنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ خَرَجَ ذَاتَ لَيْلَةٍ مِنْ جَوْفِ اللَّيْلِ فَصَلَّى فِي الْمَسْجِدِ فَصَلَّى رِجَالٌ بِصَلَاتِهِ فَأَصْبَحَ النَّاسُ فَتَحَدَّثُوا فَاجْتَمَعَ أَكْثَرُ مِنْهُمْ فَصَلَّوْا مَعَهُ فَأَصْبَحَ النَّاسُ فَتَحَدَّثُوا فَكَثُرَ أَهْلُ الْمَسْجِدِ مِنَ اللَّيْلَةِ الثَّالِثَةِ فَخَرَجَ رَسُولُ اللهِ ﷺ فَصَلَّوْا بِصَلَاتِهِ فَلَمَّا كَانَتِ اللَّيْلَةُ الرَّابِعَةُ عَجَزَ الْمَسْجِدُ عَنْ أَهْلِهِ حَتَّى خَرَجَ لِصَلَاةِ الصُّبْحِ فَلَمَّا قَضَى الْفَجْرَ أَقْبَلَ عَلَى النَّاسِ فَتَشَهَّدَ ثُمَّ قَالَ أَمَّا

“Ešhedu en la ilahe illelah...” i rekao:
“A potom, nije mi nepoznata vaša pozicija (vaš dolazak u džamiju), nego sam se uplašio da vam se taj i taj (teravih) namaz ne odredi kao obavezna dužnost, a vi je ne mognete izvršavati.”
U drugom nizu prenosilaca Amra b. slijedi Junus.

بَعْدُ فَإِنَّهُ لَمْ يَخْفَ عَلَيَّ مَكَانُكُمْ لَكِنِّي خَشِيتُ أَنْ تُفْرَضَ عَلَيْكُمْ فَتَعْجِزُوا عَنْهَا قَالَ أَبُو عَبْدِ اللهِ تَابَعَهُ يُونُسُ .

925. PRIČAO NAM JE Ebul-Jeman i kazao da ga je izvijestio Šu‘ajb, prenoseći od Zuhrija, kako je rekao da mu je prenio Urve od Ebu-Humejda Sa‘idija, koji ga je obavijestio da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, ustao jedne večeri poslije (jacije) namaza, izgovorio šehadet, Allaha pohvalio kako Mu dolikuje, a onda rekao: “A potom, ...”
U drugom nizu prenosilaca, Urvu slijede Ebu-Mu‘avija i Usame, prenoseći od Hišama, on od svoga oca, ovaj od Ebu-Humejda, a on od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, da je rekao: “A potom, ...”
U još drugom nizu prenosilaca, Urvu slijedi Adeni, prenoseći hadis od Sufjana (b. Ujejne) samo: “A potom, ...”

٩٢٥. حَدَّثَنَا أَبُو الْيَمَانِ قَالَ أَخْبَرَنَا شُعَيْبٌ عَنِ الزُّهْرِيِّ قَالَ أَخْبَرَنِي عُرْوَةُ عَنْ أَبِي حُمَيْدٍ السَّاعِدِيِّ أَنَّهُ أَخْبَرَهُ أَنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ قَامَ عَشِيَّةً بَعْدَ الصَّلَاةِ فَتَشَهَّدَ وَأَثْنَى عَلَى اللهِ بِمَا هُوَ أَهْلُهُ ثُمَّ قَالَ أَمَّا بَعْدُ تَابَعَهُ أَبُو مُعَاوِيَةَ وَأَبُو أُسَامَةَ عَنْ هِشَامٍ عَنْ أَبِيهِ عَنْ أَبِي حُمَيْدٍ السَّاعِدِيِّ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ أَمَّا بَعْدُ تَابَعَهُ الْعَدَنِيُّ عَنْ سُفْيَانَ فِي أَمَّا بَعْدُ .

926. PRIČAO NAM JE Ebul-Jeman i kazao da mu je prenio Šu‘ajb od Zuhrija i rekao da mu je pričao Ali b. Husejn, prenoseći od Misvera b. Mahrema da je kazao:
“...Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, ustade, izgovori šehadet, a ja to čuh i onda reče: ‘A potom, ...’”
U drugom nizu prenosilaca, Šu‘ajba slijedi Zubejd, prenoseći isti slučaj od Zuhrija.

٩٢٦. حَدَّثَنَا أَبُو الْيَمَانِ قَالَ أَخْبَرَنَا شُعَيْبٌ عَنِ الزُّهْرِيِّ قَالَ حَدَّثَنِي عَلِيُّ بْنُ حُسَيْنٍ عَنِ الْمِسْوَرِ ابْنِ مَخْرَمَةَ قَالَ قَامَ رَسُولُ اللهِ ﷺ فَسَمِعْتُهُ حِينَ تَشَهَّدَ يَقُولُ أَمَّا بَعْدُ تَابَعَهُ الزُّبَيْدِيُّ عَنِ الزُّهْرِيِّ .

927. PRIČAO NAM JE Isma‘il b. Eban i kazao da mu je pričao Ibnu-Gasil, rekavši da je njemu prenio Ikrime od Abbasa, radijallahu anhuma, koji je rekao:
“Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, popeo se na minber, a to je bilo posljednje sjedenje koje je on učinio u ogrtaču, prebačenom preko svojih ramena, a glavu omotao crnim sarukom, zahvalio Allahu i pohvalio Ga, a onda rekao: ‘Ljudi, k meni bliže! Oni su se okupili oko njega, a on reče: A potom! Ovo pleme ensarija se smanjuje, a ostali se muslimanski svijet množi, pa onaj ko od Muhammedovih, sallallahu alejhi ve sellem, sljedbenika bude imao vlast i mogne da u tom vremenu nekome od njih naškodi, odnosno nekome od njih u tom vremenu koristi, neka im njihovo dobro djelo primi, a preko ružnog prijeđe!’”[1]

٩٢٧. حَدَّثَنَا إِسْمَاعِيلُ بْنُ أَبَانَ قَالَ حَدَّثَنَا ابْنُ الْغَسِيلِ قَالَ حَدَّثَنَا عِكْرِمَةُ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا قَالَ صَعِدَ النَّبِيُّ ﷺ الْمِنْبَرَ وَكَانَ آخِرَ مَجْلِسٍ جَلَسَهُ مُتَعَطِّفًا مِلْحَفَةً عَلَى مَنْكِبَيْهِ قَدْ عَصَبَ رَأْسَهُ بِعِصَابَةٍ دَسِمَةٍ فَحَمِدَ اللهَ وَأَثْنَى عَلَيْهِ ثُمَّ قَالَ أَيُّهَا النَّاسُ إِلَيَّ فَثَابُوا إِلَيْهِ ثُمَّ قَالَ أَمَّا بَعْدُ فَإِنَّ هَذَا الْحَيَّ مِنَ الْأَنْصَارِ يَقِلُّونَ وَيَكْثُرُ النَّاسُ فَمَنْ وَلِيَ شَيْئًا مِنْ أُمَّةِ مُحَمَّدٍ ﷺ فَاسْتَطَاعَ أَنْ يَضُرَّ فِيهِ أَحَدًا أَوْ يَنْفَعَ فِيهِ أَحَدًا فَلْيَقْبَلْ مِنْ مُحْسِنِهِمْ وَيَتَجَاوَزْ عَنْ مُسِيِّهِمْ .

SJEDENJE PETKOM IZMEĐU DVIJE HUTBE

باب الْقَعْدَةِ بَيْنَ الْخُطْبَتَيْنِ يَوْمَ الْجُمُعَةِ

928. PRIČAO NAM JE Musedded i kazao da mu je pričao Bišr b. Mufeddal i rekao da je njemu prenio Ubejdullah od Nafija, a on od Abdullaha ibn Omera, radijallahu anhuma, koji je rekao:
“Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, držao je po dvije hutbe, između kojih je sjedio.”[2]

٩٢٨. حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ قَالَ حَدَّثَنَا بِشْرُ بْنُ الْمُفَضَّلِ قَالَ حَدَّثَنَا عُبَيْدُاللهِ بْنُ عُمَرَ عَنْ نَافِعٍ عَنْ عَبْدِاللهِ بْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا قَالَ كَانَ النَّبِيُّ ﷺ يَخْطُبُ خُطْبَتَيْنِ يَقْعُدُ بَيْنَهُمَا .

---

1 Drugom prilikom Alejhisselam je kazao: “Ensarije će se brojčano smanjiti i biti poput mrvica soli u jelu.” Iz hadisa se može zaključiti:
– aktuelne teme i probleme treba sa minbera izlagati;
– hutbu treba početi zahvalom Allahu i pohvalom kako Mu to dolikuje, a potom iznositi savjete i preporuke.

2 Isti hadis zabilježili su u svojim hadiskim zbirkama Muslim, Nesai, Ibni-Madže i drugi priznati muhaddisi.
Ebu-Davud u svom “Sunenu” navodi: “Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, držaše po dvije hutbe. Kada bi se popeo na minber, sjedao je, a kada bi mujezin završio učenje ezana, ustao bi i održao govor, potom sjeo i šutio, a onda opet ustao i održao drugi govor.”
Ebu-Hanife i Malik sjedenje između dvije hutbe smatraju sunnetom, a Šafija vadžibom. Pisac “El-Furu‘a” smatra da između ovih hutbi treba biti neka kraća pauza u vidu sjedenja, šutnje, zikra ili nekog drugog govora.
Po mišljenju Ibni-Kudame ovo sjedenje samo je preporučljiv čin, a u “Tevdihu” stoji: “Pauza radi odmaranja između dvije hutbe je potrebna (vadžib). To je odmor u kome se može što proučiti u dužini poglavlja ‘El-Ihlas’.”

SLUŠANJE HUTBE PETKOM

باب الاستماع إلى الخطبة

929. PRIČAO NAM JE Adem i kazao da mu je prenio Ibnu-Ebi-Zi'b od Ebu-Abdullaha, ensarije, on od Ebu-Hurejre, radijallahu anhu, da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Na dan petka, stanu pred vrata džamije meleki i (poimenično) zapisuju prvog pa dalje po redu. Vjernik, koji porani je kao onaj koji žrtvuje devu; zatim, koji dođe iza njega je kao onaj koji žrtvuje kravu; onaj (koji dođe iza njega) je kao onaj koji žrtvuje ovna; potom kokoš; a zatim, onaj posljednji sličan je onom koji žrtvuje jaje; a kada imam izađe na minber, meleki zatvore svoje spise i slušaju hutbu."[3]

٩٢٩. حَدَّثَنَا آدَمُ قَالَ حَدَّثَنَا ابْنُ أَبِي ذِئْبٍ عَنِ الزُّهْرِيِّ عَنْ أَبِي عَبْدِ اللهِ الْأَغَرِّ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ قَالَ قَالَ النَّبِيُّ ﷺ إِذَا كَانَ يَوْمُ الْجُمُعَةِ وَقَفَتِ الْمَلَائِكَةُ عَلَى بَابِ الْمَسْجِدِ يَكْتُبُونَ الْأَوَّلَ فَالْأَوَّلَ وَمَثَلُ الْمُهَجِّرِ كَمَثَلِ الَّذِي يُهْدِي بَدَنَةً ثُمَّ كَالَّذِي يُهْدِي بَقَرَةً ثُمَّ كَبْشًا ثُمَّ دَجَاجَةً ثُمَّ بَيْضَةً فَإِذَا خَرَجَ الْإِمَامُ طَوَوْا صُحُفَهُمْ وَيَسْتَمِعُونَ الذِّكْرَ.

Hutba je punovažna i bez gornjeg sjedenja. Tahavi kaže: "Niko od mudžtehida nije rekao da je sjedenje između dvije hutbe nužno (vadžib), osim Šafije."
Imam Ahmed iznosi tvrdnju Ibn-Ishaka da je halifa Alija jednom održao hutbu i nije sjedao dok je nije završio.
Po mišljenju Šafije i Ahmeda za punovažnost džume uvjet je proučiti dvije hutbe, dok Ebu-Hanife, Malik, veliki broj pravnika i ashaba smatraju da je džuma punopravna sa jednom proučenom hutbom, a da je lijepo proučiti dvije, učinivši kraći predah između njih.

3 Prisutni su dužni slušati učenje hutbe. Razgovor je strogo zabranjen po mišljenju Malika, Evza'ija, Ebu-Hanife i Ahmeda. Obavezno je šutjeti na džumi i onom ko čuje učenje hutbe i onom ko je ne čuje.
Halifa Osman kaže: "Ko ne čuje učenje hutbe, ali šuti, ima istu nagradu kao onaj koji je čuje i šuti."Imam Ahmed smatra da nije štetno učiti Kur'an ili se baviti nekim drugim zikrom onom koji ne čuje učenje hutbe.
Ibn-Abdul-Berr kaže: "Jednoglasno je mišljenje pravnika o potrebi šutnje onome, koji čuje učenje hutbe, a podvojeno o pitanju onoga, koji je ne čuje."
Pravnici hanefijske škole smatraju da prisutni treba da slušaju učenje hutbe i drže se kao u namazu, a svoj stav potkrepljuju ajetom: "...Festemi'u lehu ve ensitu...", tj. "Slušajte učenje Kur'ana i šutite...!"
Svaka je hutba protkana ajetima i hadisima i logično dolazi pod sadržaj gornjeg ajeta, a poznata je Alejhisselamova izreka: "Ako svome drugu pokraj sebe u safu kažeš: 'Šuti!', pogriješio si."
Prema izloženom, pokuđeno je otpozdravljati i nazdravljati drugome kihanje. Ebu-Hanife smatra da na nazvani selam treba odgovoriti srcem, a Ebu-Jusuf dozvoljava odgovoriti riječima, dok imam Muhammed drži da to treba učiniti riječima odmah po završetku hutbe.
Podijeljena su mišljenja pravnika o šutnji onoga koji zbog udaljenosti od imama ne čuje učenje hutbe. Odabrano je mišljenje da i takva osoba treba šutjeti.
Imam Šafija i Nasr b. Jahja kažu: "Ko ne čuje učenje hutbe, učit će u sebi Kur'an ili tespih." Neki pravnici misle da je bolje učiti Kur'an ili tespih, nego šutjeti.
Po stavu Ebu-Hanife, prisutni treba da šute kada imam izađe na minber, pa dok ne završi hutbu, jer je u gornjem hadisu rečeno: "...kada imam izađe na minber, meleki smotaju svoje spise i slušaju učenje hutbe..." Imami Malik, Sevri, Ebu-Jusuf, Muhammed, Evza'i i Šafija smatraju da prisutni treba da šute, tek kada imam otpočne učiti hutbu.

KADA IMAM U TOKU HUTBE VIDI NEKOG ČOVJEKA DA JE DOŠAO, NAREDIT ĆE MU DA KLANJA DVA REKATA

باب إِذَا رَأَى الإِمَامُ رَجُلاً جَاءَ وَهُوَ يَخْطُبُ أَمَرَهُ أَنْ يُصَلِّيَ رَكْعَتَيْنِ

930. PRIČAO NAM JE Ebu-Nu'man i kazao da mu je pričao Hammad b. Zejd, prenoseći od Amra b. Dinara, on od Džabira b. Abdullaha da je rekao: "Dok je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, držao petkom hutbu, dođe jedan čovjek i on mu reče: 'O ti i ti, jesi li klanjao?'
'Nisam' – odgovori on.
'Ustani i klanjaj!' – reče mu Poslanik."[1]

٩٣٠. حَدَّثَنَا أَبُو النُّعْمَانِ قَالَ حَدَّثَنَا حَمَّادُ بْنُ زَيْدٍ عَنْ عَمْرِو بْنِ دِينَارٍ عَنْ جَابِرِ بْنِ عَبْدِاللهِ قَالَ جَاءَ رَجُلٌ وَالنَّبِيُّ ﷺ يَخْطُبُ النَّاسَ يَوْمَ الْجُمُعَةِ فَقَالَ أَصَلَّيْتَ يَا فُلَانُ قَالَ لَا قَالَ قُمْ فَارْكَعْ رَكْعَتَيْنِ .

1 Navedeni slučaj zabilježili su u svojim hadiskim zbirkama Muslim, Ibni-Madže, Tirmizi, Tahavi i Darekutni. Na osnovu gornjeg hadisa, Šafija, Ahmed i Ishak preporučuju klanjanje dva rekata nafile i kada imam već uči hutbu, ako se to nije ranije klanjalo, a ne dozvoljavaju to činiti Malik, Lejs, Ebu-Hanife, Sufjan Sevri, Omer, Osman, Alija i još brojni ashabi.
Hanefije nadopunjuju hadis Buharije hadisom koga Darekutni u svom "Sunenu" donosi u slijedećoj varijanti: "Dok je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, učio hutbu, u džamiju uniđe neki čovjek i on mu reče: 'Ustani i klanjaj dva rekata (nafile)!' Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, prestao je s učenjem hutbe dok ovaj nije završio namaz." Ovaj tekst hadisa donosi i imam Ahmed u svom "Musnedu". Međutim, prvi rivajet, sam Darekutni ocijenio je slabim, a drugi je mursel.
Nesaija, iznoseći ovaj slučaj u svom "Es-Sunenu-Kubra", navodi da je neki čovjek unišao u džamiju dok je Alejhisselam sjedio na minberu i da mu je naredio da klanja dva rekata nafile dok nije otpočeo učiti hutbu.
Govor između imama i muktedije i obrnuto, nije derogiran! Zabranjen je razgovor između muktedija.
Zijad kaže: "Ebu-Bekr, Omer i Osman nisu dali svijetu klanjati kada se uči hutba. Tako su postupali mnogi ashabi i učenjaci kasnijih generacija."
Tahavija u svojoj hadiskoj zbirci ističe da je Ukbe b. Amir rekao: "Grijeh je klanjati kada hatib uči hutbu!", a izjavu Sa'leba b. Ebu-Malika iznosi u slijedećem vidu: "Izlaskom imama na minber, prekida se klanjanje svakog namaza."
Tahavi ističe da je Hišam b. Urve vidio Abdullaha b. Safvana kada je jednog petka unišao u džamiju, dok je Abdullah b. Zubejr učio hutbu i on se dotakao dovratka, nazvao selam i sjeo odmah ne klanjavši nafile.
Gornje izjave i postupci ashaba ukazuju da je hadis, naveden kod Buharije, derogiran ili je vezan samo za slučaj spomenutog dijaloga između Alejhisselama i Sulejha.

KO DOĐE, DOK IMAM DRŽI HUTBU, TREBA KLANJATI DVA KRATKA REKATA

بَاب مَنْ جَاءَ وَالْإِمَامُ يَخْطُبُ صَلَّى رَكْعَتَيْنِ خَفِيفَتَيْنِ

931. PRIČAO NAM JE Ali b. Abdullah i kazao da mu je prenio Sufjan od Amra, koji je čuo Džabira da je rekao:
"Uđe (u džamiju) jednog petka neki čovjek, a Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, držaše tada hutbu i reče: 'Da li si klanjao?'
'Nisam' – odgovorio je.
'Onda klanjaj dva rekata!' – reče Poslanik."

٩٣١. حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ عَبْدِاللهِ قَالَ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ عَنْ عَمْرٍو سَمِعَ جَابِرًا قَالَ دَخَلَ رَجُلٌ يَوْمَ الْجُمُعَةِ وَالنَّبِيُّ ﷺ يَخْطُبُ فَقَالَ أَصَلَّيْتَ قَالَ لَا قَالَ قُمْ فَصَلِّ رَكْعَتَيْنِ .

DIZANJE RUKU NA HUTBI

بَاب رَفْعِ الْيَدَيْنِ فِي الْخُطْبَةِ

932. PRIČAO NAM JE Musedded i kazao da mu je prenio Hammad b. Zejd od Abdul-Aziza b. Suhejba, a on od Enesa, dok preko drugog niza prenosilaca (pričao je Musedded od Hammada b. Zejda), od Junusa, ovaj od Sabita, a on od Enesa da je rekao:
"Dok je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, držao petkom hutbu, ustade jedan čovjek i reče: 'Allahov Poslaniče, propali su konji i ovce, pa moli Allaha da nas napoji!', pa je on podigao svoje ruke i proučio dovu."

٩٣٢. حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ قَالَ حَدَّثَنَا حَمَّادُ بْنُ زَيْدٍ عَنْ عَبْدِالْعَزِيزِ بْنِ صُهَيْبٍ عَنْ أَنَسٍ وَعَنْ يُونُسَ عَنْ ثَابِتٍ عَنْ أَنَسٍ قَالَ بَيْنَمَا النَّبِيُّ ﷺ يَخْطُبُ يَوْمَ الْجُمُعَةِ إِذْ قَامَ رَجُلٌ فَقَالَ يَا رَسُولَ اللهِ هَلَكَ الْكُرَاعُ وَهَلَكَ الشَّاءُ فَادْعُ اللهَ أَنْ يَسْقِيَنَا فَمَدَّ يَدَيْهِ وَدَعَا .

UČENJE DOVE ZA KIŠU NA HUTBI, PETKOM

بَاب الِاسْتِسْقَاءِ فِي الْخُطْبَةِ يَوْمَ الْجُمُعَةِ

933. PRIČAO NAM JE Ibrahim b. Munzir i kazao da je njemu pričao Ebul-Velid b. Muslim, rekavši da mu je pričao Ebu-Amr Evza'i i kazao da je njemu prenio Ishak b. Abdullah b. Ebu-Talha od Enesa b. Malika da je rekao:
"U doba Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, zadesila je narod sušna godina, i dok Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, jednog petka držaše

٩٣٣. حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ الْمُنْذِرِ قَالَ حَدَّثَنَا الْوَلِيدُ ابْنُ مُسْلِمٍ قَالَ حَدَّثَنَا أَبُو عَمْرٍو الْأَوْزَاعِيُّ قَالَ حَدَّثَنِي إِسْحَاقُ بْنُ عَبْدِاللهِ بْنِ أَبِي طَلْحَةَ عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ قَالَ أَصَابَتِ النَّاسَ سَنَةٌ عَلَى

عَهْدِ النَّبِيِّ ﷺ فَبَيْنَا النَّبِيُّ ﷺ يَخْطُبُ فِي يَوْمِ جُمُعَةٍ قَامَ أَعْرَابِيٌّ فَقَالَ يَا رَسُولَ اللهِ هَلَكَ الْمَالُ وَجَاعَ الْعِيَالُ فَادْعُ اللهَ لَنَا فَرَفَعَ يَدَيْهِ وَمَا نَرَى فِي السَّمَاءِ قَزَعَةً فَوَالَّذِي نَفْسِي بِيَدِهِ مَا وَضَعَهَا حَتَّى ثَارَ السَّحَابُ أَمْثَالَ الْجِبَالِ ثُمَّ لَمْ يَنْزِلْ عَنْ مِنْبَرِهِ حَتَّى رَأَيْتُ الْمَطَرَ يَتَحَادَرُ عَلَى لِحْيَتِهِ ﷺ فَمُطِرْنَا يَوْمَنَا ذَلِكَ وَمِنَ الْغَدِ وَبَعْدَ الْغَدِ وَالَّذِي يَلِيهِ حَتَّى الْجُمُعَةِ الْأُخْرَى وَقَامَ ذَلِكَ الْأَعْرَابِيُّ أَوْ قَالَ غَيْرُهُ فَقَالَ يَا رَسُولَ اللهِ تَهَدَّمَ الْبِنَاءُ وَغَرِقَ الْمَالُ فَادْعُ اللهَ لَنَا فَرَفَعَ يَدَيْهِ فَقَالَ اللَّهُمَّ حَوَالَيْنَا وَلَا عَلَيْنَا فَمَا يُشِيرُ بِيَدِهِ إِلَى نَاحِيَةٍ مِنَ السَّحَابِ إِلَّا انْفَرَجَتْ وَصَارَتِ الْمَدِينَةُ مِثْلَ الْجَوْبَةِ وَسَالَ الْوَادِي قَنَاةُ شَهْرًا وَلَمْ يَجِئْ أَحَدٌ مِنْ نَاحِيَةٍ إِلَّا حَدَّثَ بِالْجَوْدِ .

hutbu na minberu, ustade jedan beduin i reče: 'Allahov Poslaniče, stoka propade, a porodica ogladni, pa moli Allaha za nas!' Tada je on podigao svoje ruke, a na nebu nismo vidjeli ni oblačka. Kunem se Onim, u Čijoj je ruci moja duša, on ih nije ni spustio, a oblaci su se nadvisili poput brda. Vidio sam kišu kako pada po njegovoj bradi, a Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, ne bijaše još ni sišao s minbera. Tako smo kisnuli toga dana, zatim sutradan i slijedećeg dana iza njega sve do drugog petka, kad ustade onaj beduin ili neko drugi", kaže Enes b. Malik, "i reče: 'Allahov Poslaniče, zgrade se porušiše, a stoka se poguši! Moli Allaha za nas.' Tada je on opet podigao svoje ruke i izgovorio: 'Allahu moj, spusti kišu oko nas, a ne na nas!' I kad god bi pokazao rukom na neku stranu, oblaci su se razilazili i Medina se ukaza poput kotline i dolinom Kanat tekla je voda mjesec dana. Niko iz te doline nije došao, a da nije pričao o toj obilnoj kiši."[1]

1 Iz hadisa se može zaključiti:
– preporučljivo je učiti dovu skupno za prestanak suše, prekomjernih oborina i drugih nepogoda.
Mnogi pravnici kažu: "Sunnet je, pri učenju dove za otklanjanje kakve nepogode, podignuti ruke okrenuvši dlanove prema zemlji, upravo suprotno uobičajenim dovama."
Malik b. Jesar prenosi da je Alejhisselam rekao: "Kada tražite od Allaha, tražite dlanova okrenutih gore, a ne dolje!"
Tirmizi iznosi da je Alejhisselam izjavio: "Allah je milostiv i plemenit i stid ga je kada vjernik podigne svoje ruke, da mu ih povrati prazne."
Ashabi su rijetko dizali ruke pri učenju dove na hutbi. Ibni-Sirin kaže da je dizanje ruku pri učenju dove na hutbi počeo činiti prvi Ubejdullah b. Abdullah b. Ma'mer.

ŠUTNJA PETKOM DOK IMAM DRŽI HUTBU I AKO BI ČOVJEK SVOME DRUGU POKRAJ SEBE REKAO: “ŠUTI!”, POGRIJEŠIO BI.

باب الإنصات يوم الجمعة والإمام يخطب وإذا قال لصاحبه أنصت فقد لغا

Selman (Farisi) prenio je od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem: “...i kada imam bude držao hutbu, on šuti...”

وَقَالَ سَلْمَانُ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ يُنْصِتُ إِذَا تَكَلَّمَ الإِمَامُ .

934. PRIČAO NAM JE Jahja b. Bukejr i kazao da mu je prenio Lejs od Ukajla, on od Ibni-Šihaba, koji je rekao da ga je obavijestio Seid b. Musejjeb, da mu je Ebu-Hurejra saopćio kako je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: “Ako kažeš svome drugu pokraj sebe: ‘Šuti!’, dok imam petkom drži hutbu, pogriješio si.”[2]

٩٣٤ . حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ بُكَيْرٍ قَالَ حَدَّثَنَا اللَّيْثُ عَنْ عُقَيْلٍ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ قَالَ أَخْبَرَنِي سَعِيدُ بْنُ الْمُسَيَّبِ أَنَّ أَبَا هُرَيْرَةَ أَخْبَرَهُ أَنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ قَالَ إِذَا قُلْتَ لِصَاحِبِكَ يَوْمَ الْجُمُعَةِ أَنْصِتْ وَالإِمَامُ يَخْطُبُ فَقَدْ لَغَوْتَ .

---

2 Dio hadisa prenesen po Selman Farisiji izložen je cio pod brojem trideset tri, a gornji hadis donose u svojim hadiskim zbirkama Muslim, Nesai, Tirmizi, Ibni-Madže i još poneki muhaddisi.
Ibni-Šejbe u svom “Musannefu” preko Džabira navodi da je Sa‘d b. Ebu-Vekkas rekao jednog petka nekom čovjeku: “To ti nije nikakav namaz.” Na pritužbu toga čovjeka, Alejhisselam je pozvao Sa‘da i upitao: “Zašto si mu to rekao, Sa‘de?”
“Dok si ti učio hutbu, on je razgovarao” – odgovorio je Sa‘d.
“Istinu je rekao Sa‘d” – kazao je Alejhisselam.
Imam Ahmed u svom “Musnedu”, a Taberani u svom “Kebiru” iznose Alejhisselamovu izjavu: “Ko petkom razgovara dok imam uči hutbu, sliči magarcu koji nosi tovar knjiga, a onaj ko mu kaže: ‘Šuti!’, nema džumanske nagrade.”
Taberani navodi još i slijedeći dijalog: “Alejhisselam citiraše jednog petka na minberu jednu suru, a Ebu-Derda namigne Ubejju b. Ka‘bu i upita ga: ‘Kada je ova sura objavljena? Do sada je nisam čuo!’ Ubejj mu je mimikom pokazao da šuti, a kada su klanjali, kazao mu: ‘Tvoje klanjanje je prazno trabunjanje i beskoristan posao.’ Ebu-Derda obavijesti o tom Vjerovjesnika, a on mu reče: ‘Ubejj je kazao istinu.’”
Ebu-Davud u svom “Sunenu” preko Abdullaha b. Amra donosi Alejhisselamovu izjavu:
“Na džuma-namazu su tri vrste ljudi: čovjek koji pri učenju hutbe bez potrebe govori, on će za to dobiti kaznu; čovjek koji se obrati Allahu molbom, Allah mu je može ili odbiti ili primiti; i čovjek koji prolazeći džamijom ne prejahuje preko vratova ljudi niti je idući u džamiju koga uznemirio, njemu se opraštaju manji grijesi učinjeni prema Allahu između ovog i prošlog džuma-namaza, i za još tri dana jer Uzvišeni Allah kaže: ‘Ko uradi dobro djelo, dobit će deseterostruku nagradu.’”

O SATU KOJI SE NALAZI U PETKU

بَاب السَّاعَةِ الَّتِي فِي يَوْمِ الْجُمُعَةِ

935. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Mesleme, prenoseći od Malika, on od Ebuz-Zinada, ovaj od A'redža, a on od Ebu-Hurejre da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, spomenuo petak i rekao:
"U njemu ima jedan časak i ako rob – musliman, koji klanja namaz, Allaha za nešto zamoli, On će mu to i dati."
Potom je rukom pokazao da je taj čas kratkotrajan.[1]

٩٣٥. حَدَّثَنَا عَبْدُاللهِ بْنُ مَسْلَمَةَ عَنْ مَالِكٍ عَنْ أَبِي الزِّنَادِ عَنِ الأَعْرَجِ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ أَنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ ذَكَرَ يَوْمَ الْجُمُعَةِ فَقَالَ فِيهِ سَاعَةٌ لَا يُوَافِقُهَا عَبْدٌ مُسْلِمٌ وَهُوَ قَائِمٌ يُصَلِّي يَسْأَلُ اللهَ تَعَالَى شَيْئًا إِلَّا أَعْطَاهُ إِيَّاهُ وَأَشَارَ بِيَدِهِ يُقَلِّلُهَا .

KADA SVIJET ZA VRIJEME DŽUMA-NAMAZA ODE OD IMAMA, DOZVOLJEN JE NAMAZ IMAMA I PREOSTALIH

بَاب إِذَا نَفَرَ النَّاسُ عَنِ الْإِمَامِ فِي صَلَاةِ الْجُمُعَةِ فَصَلَاةُ الْإِمَامِ وَمَنْ بَقِيَ جَائِزَةٌ

936. PRIČAO NAM JE Mu'avija b. Amr i kazao da mu je prenio Zaide od Husajna, on od Salima b. Ebu-Dža'da, da je kazao kako mu je pričao Džabir b. Abdullah i rekao:
"Dok smo klanjali (džumu) sa Vjerovjesnikom, sallallahu alejhi ve sellem, stigla je karavana (iz Sirije) natovarena hranom i (prisutni) su se okrenuli njoj toliko da ih je sa Vjerovjesnikom, sallallahu alejhi ve sellem, ostalo samo dvanaest,

٩٣٦. حَدَّثَنَا مُعَاوِيَةُ بْنُ عَمْرٍو قَالَ حَدَّثَنَا زَائِدَةُ عَنْ حُصَيْنٍ عَنْ سَالِمِ بْنِ أَبِي الْجَعْدِ قَالَ حَدَّثَنَا جَابِرُ بْنُ عَبْدِاللهِ قَالَ بَيْنَمَا نَحْنُ نُصَلِّي مَعَ النَّبِيِّ ﷺ إِذْ أَقْبَلَتْ عِيرٌ تَحْمِلُ طَعَامًا فَالْتَفَتُوا إِلَيْهَا حَتَّى مَا بَقِيَ مَعَ النَّبِيِّ ﷺ إِلَّا اثْنَا عَشَرَ رَجُلًا

1 Neki ashabi su mislili da je navedeni časak samo nekada bio. Tako je Abdullah b. Jahja pitao Ebu-Hurejru: "Svijet misli da je sretni časak petkom ukinut?"
"Ko god da ti je to rekao, pogriješio je" – odgovorio je Ebu-Hurejre.
"On, dakle, postoji u svakom petku?"
"Da" – kazao je Ebu-Hurejra.
Hakem i Huzejme u svojim "Sahihima" navode kako se Ebu-Seid obratio Ebu-Hurejri riječima:
"Što znaš o času petkom u kome Allah uvažava molbe, blagoslove i klevete?"
"Pitao sam Vjerovjesnika", kaže Ebu-Hurejra, "i on mi je odgovorio: 'Vrijeme toga časa znao sam, ali sam ga zaboravio, kao i noć Lejletul-kadr.'"
Ibn-Kudame i još mnogi pisci smatraju da je vrijeme toga časa neodređeno da bi se ljudi više angažovali u radu dobrih djela.
Ebu-Hurejra smatra da je to neki časak petkom, u vremenu od zore do izlaska sunca ili od ikindije do akšama.
Ibni-Munzir prenosi da je Aiša rekla: "Petak je kao dan Arefata. U njemu se otvaraju vrata Allahove milosti. U njemu ima jedan časak i šta god čovjek Allaha u njemu zamoli, On će mu uslišati."
Upitana za taj časak odgovorila je: "On je poslije proučenog ezana džuma-namaza."

pa je objavljen ajet: "...a kada vide kakvu trgovinu ili zabavu, oni joj se okrenu, a tebe ostave stojeći (na minberu)..."[2]	فَنَزَلَتْ هَذِهِ الآيَةُ (وَإِذَا رَأَوْا تِجَارَةً أَوْ لَهْوًا انْفَضُّوا إِلَيْهَا وَتَرَكُوكَ قَائِمًا) .
KLANJANJE PRIJE I POSLIJE DŽUMA-NAMAZA	باب الصَّلاةِ بعْدَ الْجُمُعَةِ وقبْلها
937. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Jusuf i kazao da ga je obavijestio Malik, prenoseći od Nafija, a on od Abdullaha b. Omera, da bi Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, klanjao prijepodne dva, a i poslijepodne dva rekata; dva rekata poslije akšama u svojoj sobi i dva rekata poslije (farza) jacije. Poslije džuma-namaza nije klanjao ništa dok se ne bi vratio (kući), gdje klanjaše opet dva rekata.[3]	٧٣٩. حَدَّثَنَا عَبْدُاللهِ بْنُ يُوسُفَ قَالَ أَخْبَرَنَا مَالِكٌ عَنْ نَافِعٍ عَنْ عَبْدِاللهِ بْنِ عُمَرَ أَنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ كَانَ يُصَلِّي قَبْلَ الظُّهْرِ رَكْعَتَيْنِ وَبَعْدَهَا رَكْعَتَيْنِ وَبَعْدَ الْمَغْرِبِ رَكْعَتَيْنِ فِي بَيْتِهِ وَبَعْدَ الْعِشَاءِ رَكْعَتَيْنِ وَكَانَ لَا يُصَلِّي بَعْدَ الْجُمُعَةِ حَتَّى يَنْصَرِفَ فَيُصَلِّي رَكْعَتَيْنِ .

2 Povod objavi gornjeg ajeta je dokaz karavane Abdur-Rahmana b. Avfa iz Sirije pod rukovodstvom Dihjeta. Dolazak karavane sa hranom razglašen je svirkom i bubnjanjem uz defove, pa su ashabi otrčali na trg da se namire tom hranom. U džamiji su ostali Bilal, Ibni-Mes'ud i još deset ashaba kojima je ranije obećano rajsko naselje.
Iz hadisa se može zaključiti:
– džuma je punovažna i kada je veći dio prisutnih napusti.
Sufjan Sevri kaže: "Ako sa imamom ostanu dva čovjeka, on će sa njima klanjati džuma-namaz, a ako ostane jedan, klanjat će podne."
Ebu-Hanife je izjavio: "Kada prisutni odluče klanjati džuma-namaz, pa se raziđu prije nego se obavi ruku' i sedžda prvog rekata i imam ostane u namazu sam, nastavit će podne-namaz.", a Ebu-Jusuf i Muhammed dodaju: "...imam će nastaviti klanjanje džuma-namaza kako je i odlučio (zanijetio)."Ako se prisutni raziđu poslije obavljenog ruku'a i sedžde prvog rekata, imam nastavlja klanjati džuma-namaz. Ovo je stav Ebu-Hanife, Ebu-Jusufa i Muhammeda, dok imam Zufer smatra da će imam nastaviti klanjati podne-namaz. Za valjanost džume, pored ranije navedenih uvjeta, potrebno je da se ona obavi u džematu od najmanje trojice ljudi osim imama. To je stav imama Zufera, Lejsa, Sa'da, Evza'ija i Ebu-Sevra, a po mišljenju Ebu-Jusufa, Muhammeda i Hasana Basrije dovoljna su i dva čovjeka osim imama.Po stavu Ikrime za punovažnost obavljene džume, potrebno je prisustvo devet osoba, a po mišljenju Rebi'a dvanaest, Malika trinaest, odnosno dvadeset-trideset, a po uvjetima imama Ahmeda pedeset osoba.
Prisutni treba da su zdravi i punoljetni mještani.

3 Muslim, Ebu-Davud i Nesai u svojim hadiskim zbirkama zabilježili su Alejhisselamovu izjavu: "Ko bude htio šta klanjati poslije obavljene džume, neka klanja četiri rekata!"
Seid ibni Mensur u svom "Sunenu" navodi da je Ebu-Abdur-Rahman Sulemi kazao:
"Ibni-Mes'ud nas je poučavao da poslije džuma-namaza klanjamo četiri rekata nafile, a kada nam je došao Alija, radijallahu anhu, naučio nas je klanjati po šest rekata."
Dobrovoljni namaz (nafilu) bolje je klanjati u kući, nego u džamiji. Alejhisselam je džumanski sunnet stalno klanjao u kući, a podnevni ponekad.
Imam Malik kaže:
"Kada imam obavi farz džume, ne treba više ništa klanjati u džamiji, jer je tako činio i Alejhisselam, to mogu činiti i prisutni, a ako šta klanjaju, neće pogriješiti."
Halifa Alija, Ebu-Musa i Sevri smatraju da se iza farza džume klanja najmanje šest rekata: prvo dva pa onda četiri, a Ebu-Jusuf preporučuje obrnut redoslijed.

"KADA SE ZAVRŠI KLANJANJE DŽUMA -NAMAZA, RAZIĐITE SE PO ZEMLJI I TRAŽITE ALLAHOVU BLAGODAT!"

باب قوْلِ الله تعالى (فَإِذَا قُضِيَتِ الصَّلاةُ فَانْتَشِرُوا فِي الأَرْضِ وَابْتَغُوا مِنْ فَضْلِ الله)

938. PRIČAO NAM JE Seid b. Ebu-Merjem i kazao da mu je pričao Ebu-Gassan, rekavši da je njemu prenio Ebu-Hazim od Sehla b. Sa'da i kazao:
"Među nama je bila jedna žena koja je pokraj potoka na svom zemljištu sijala repu. Ona bi svakog petka načupala komada (korijena) te repe, stavila ih u korito, po njima posula šaku samljevenog ječma i komadi te repe bili bi pod njim kao njegovo meso (ćufteta). Mi bismo joj, vraćajući se sa džuma-namaza, nazivali selam, a ona bi nam primakla to jelo i mi bismo ga jeli (kusali). Mi smo jedva čekali petak zbog te njene hrane."[1]

٩٣٨. حَدَّثَنَا سَعِيدُ بْنُ أَبِي مَرْيَمَ قَالَ حَدَّثَنَا أَبُو غَسَّانَ قَالَ حَدَّثَنِي أَبُو حَازِمٍ عَنْ سَهْلِ بْنِ سَعْدٍ قَالَ كَانَتْ فِينَا امْرَأَةٌ تَجْعَلُ عَلَى أَرْبِعَاءَ فِي مَزْرَعَةٍ لَهَا سِلْقًا فَكَانَتْ إِذَا كَانَ يَوْمُ جُمُعَةٍ تَنْزِعُ أُصُولَ السِّلْقِ فَتَجْعَلُهُ فِي قِدْرٍ ثُمَّ تَجْعَلُ عَلَيْهِ قَبْضَةً مِنْ شَعِيرٍ تَطْحَنُهَا فَتَكُونُ أُصُولُ السِّلْقِ عَرْقَهُ وَكُنَّا نَنْصَرِفُ مِنْ صَلَاةِ الْجُمُعَةِ فَنُسَلِّمُ عَلَيْهَا فَتُقَرِّبُ ذَلِكَ الطَّعَامَ إِلَيْنَا فَنَلْعَقُهُ وَكُنَّا نَتَمَنَّى يَوْمَ الْجُمُعَةِ لِطَعَامِهَا ذَلِكَ .

Imam Šafija kaže: "Što se god više rekata nafile klanja po obavljenom džumanskom farzu, to je sve bolje." Halifa Omer klanjaše poslije džumanskog farza još po šest rekata.
Klanjanje akšamskog sunneta temelji se na izjavi Ibni-Mes'uda koju Tirmizi donosi u slijedećem vidu: "Ne mogu izbrojiti koliko sam puta čuo Vjerovjesnika kako uči poglavlja 'El-Kafirun' i 'Ihlas' na dva rekata sunneta, poslije akšamskog farza i na dva rekata sunneta, prije sabahskog farza."
Slične izjave drugih ashaba zabilježene su u hadiskim zbirkama Taberanija, Nesaija, Ibni-Madže i drugih, smatrajući da akšamski sunnet spada u prvostepene sunnete, a Hasan Basrija ga uvrštava u vadžibe.
Ebu-Šejh-Ibni-Hibban u svom djelu "Es-Savabu ve fedailul-a'mal" navodi, preko Aiše, Alejhisellamovu izjavu: "Allahu nema dražeg namaza od akšama. Ko poslije akšamskog farza klanja još dva rekata sunneta, prije nego progovori sa drugom pokraj sebe, taj će se namaz podignuti u najveće visine."
Akšamski farz klanja se prije sunneta zbog toga što je vrijeme akšam-namaza dosta kratko i može neprimjetno izmaknuti, a sunneti kao nafile nisu ograničene vremenom i mogu se klanjati kad god se ukaže prilika.
Preporučljivo je akšamski sunnet klanjati u kući i sve druge nafile. Alejhisselam kaže: "Najvredniji namaz jeste onaj, koji čovjek obavi u kući, osim obaveznih namaza."
Dvorekatni sunneti jacije i sabaha spadaju u prvostepene sunnete, jer ih je Alejhisselam redovno klanjao.

1 Enes b. Malik kaže da se tekstom: "...traži Allahovu blagodat...!" naređuje rad i privređivanje, a i zapovijed da se obilaze bolesnici, učestvuje u dženazama i posjećuje rodbina.
Hasan Basri, Seid b. Džubejr i Mekhul protumačili su gornji ajet riječima: "...Tražite nauku i slušajte moralno korisna predavanja...!"

939. Gornji hadis PRIČAO NAM JE Abdullah b. Mesleme i kazao da mu je pričao Ibnu-Ebi-Hazim, prenoseći od svoga oca, a on od Sehla koji je još rekao:
"...Nismo spavali, a ni jeli do iza klanjanja džuma-namaza."[2]

٩٣٩. حَدَّثَنَا عَبْدُاللهِ بْنُ مَسْلَمَةَ قَالَ حَدَّثَنَا ابْنُ أَبِي حَازِمٍ عَنْ أَبِيهِ عَنْ سَهْلٍ بِهَذَا وَقَالَ مَا كُنَّا نَقِيلُ وَلَا نَتَغَدَّى إِلَّا بَعْدَ الْجُمُعَةِ .

ODMARANJE POSLIJE DŽUMA-NAMAZA

باب الْقَائِلَةِ بَعْدَ الْجُمُعَةِ

940. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Ukbe Šejbani i kazao da mu je prenio Ebu-Ishak Fezari od Humejda, koji je rekao:
"Čuo sam Enesa gdje govori: 'Mi smo na džuma-namaz ranili, a poslije džume se odmarali (i spavali).'"

٩٤٠. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عُقْبَةَ الشَّيْبَانِيُّ الْكُوفِيُّ قَالَ حَدَّثَنَا أَبُو إِسْحَاقَ الْفَزَارِيُّ عَنْ حُمَيْدٍ قَالَ سَمِعْتُ أَنَسًا يَقُولُ كُنَّا نُبَكِّرُ إِلَى الْجُمُعَةِ ثُمَّ نَقِيلُ .

941. PRIČAO NAM JE Seid b. Ebu-Merjem i kazao da mu je pričao Ebu-Gassan, rekavši da je njemu prenio Ebu-Hazim od Sehla i kazao:
"Mi smo sa Vjerovjesnikom, sallallahu alejhi ve sellem, klanjali džuma-namaz, a potom bi bilo odmaranje."

٩٤١. حَدَّثَنَا سَعِيدُ بْنُ أَبِي مَرْيَمَ قَالَ حَدَّثَنَا أَبُو غَسَّانَ قَالَ حَدَّثَنِي أَبُو حَازِمٍ عَنْ سَهْلِ بْنِ سَعْدٍ قَالَ كُنَّا نُصَلِّي مَعَ النَّبِيِّ ﷺ الْجُمُعَةَ ثُمَّ تَكُونُ الْقَائِلَةُ .

---

2 Iz hadisa se može zaključiti:
- žena može posluživati ponudama muško društvo;
- skromna ishrana ashaba i Muhammeda, sallallahua lejhi ve sellem;
- takmičenje ashaba u pobožnim poslovima.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

U ime Allaha, Svemilosnog, Samilosnog!

كِتَابُ صَلاَةِ الْخَوْفِ

NAMAZ U STRAHU

"Kada budete putovali po zemlji, nećete biti grješni ako skraćujete namaz, ako se bojite da će vas neprijatelj napasti. Nevjernici su vam zaista očiti neprijatelji. Kada budeš ti među njima i klanjaš im namaz (kao imam), neka s tobom klanja jedna grupa od njih i neka drže kod sebe svoje oružje, a kada obave sedždu (prvog rekata), neka budu iza vas (na straži), a potom neka dođe grupa (boraca) koji nisu klanjali, pa neka s tobom klanjaju i budu oprezni i neka drže kod sebe svoju spremu i svoje oružje. Nevjernici žele da vi zanemarite (ostavite) svoje oružje i svoju spremu, pa da na vas odjednom navale. Ako budete uznemireni kišom ili budete bolesni, nećete biti grješni ako odložite svoje oružje, ali se i tada oprezno držite. Allah je za nevjernike pripremio ponižavajuću patnju." – Kur'an.[1]

وَقَوْلِ اللهِ تَعَالَى (وَإِذَا ضَرَبْتُمْ فِي الأَرْضِ فَلَيْسَ عَلَيْكُمْ جُنَاحٌ أَنْ تَقْصُرُوا مِنَ الصَّلاَةِ إِنْ خِفْتُمْ أَنْ يَفْتِنَكُمُ الَّذِينَ كَفَرُوا إِنَّ الْكَافِرِينَ كَانُوا لَكُمْ عَدُوًّا مُبِينًا وَإِذَا كُنْتَ فِيهِمْ فَأَقَمْتَ لَهُمُ الصَّلاَةَ فَلْتَقُمْ طَائِفَةٌ مِنْهُمْ مَعَكَ وَلْيَأْخُذُوا أَسْلِحَتَهُمْ فَإِذَا سَجَدُوا فَلْيَكُونُوا مِنْ وَرَائِكُمْ وَلْتَأْتِ طَائِفَةٌ أُخْرَى لَمْ يُصَلُّوا فَلْيُصَلُّوا مَعَكَ وَلْيَأْخُذُوا حِذْرَهُمْ وَأَسْلِحَتَهُمْ وَدَّ الَّذِينَ كَفَرُوا لَوْ تَغْفُلُونَ عَنْ أَسْلِحَتِكُمْ وَأَمْتِعَتِكُمْ فَيَمِيلُونَ عَلَيْكُمْ مَيْلَةً وَاحِدَةً وَلاَ جُنَاحَ عَلَيْكُمْ إِنْ كَانَ بِكُمْ أَذًى مِنْ مَطَرٍ أَوْ كُنْتُمْ مَرْضَى أَنْ تَضَعُوا أَسْلِحَتَكُمْ وَخُذُوا حِذْرَكُمْ إِنَّ اللهَ أَعَدَّ لِلْكَافِرِينَ عَذَابًا مُهِينًا) .

1 Navedeni 101. i 102. ajeti poglavlja "En-Nisa" govore o načinu klanjanja vojnika na bojnom polju, a završna misao iznesena je u 103. ajetu istog poglavlja, koji u prijevodu glasi: "Kada završite namaz, spominjite Allaha stojeći, sjedeći i kada na stranama ležite. Kada budete sigurni od neprijatelja, klanjajte namaz (u potpunosti). Pravovjernim je naređeno da namaz klanjaju u određeno vrijeme." Skraćeno klanjanje namaza na putovanju je obavezna dužnost po mišljenju Ebu-Hanife. Takva je bila prvobitna naredba i tu se ne radi o skraćivanju, nego izvršavanju osnovne dužnosti, dok Šafija to ostavlja na volju vjernika.
Hanefije se oslanjaju na niz hadisa. Buharija i Muslim u svojim "Sahihima" iznose slijedeću Aišinu izjavu: "Svaki namaz bio je prvotno određen po dva rekata pa je na putovanju tako i zadržan, a povećan je kada se bude klanjao kod kuće."
Ibni-Abbas kaže: "Allah vam je preko Vjerovjesnika odredio da kod kuće klanjate po četiri rekata, na putovanju po dva, a u ratu i nekoj životnoj opasnosti po jedan rekat." U hadiskim zbirkama Nasaija, Ibni-Madže i Ibni-Hibbana sačuvana je izjava halife Omera: "Namaz pri putovanju, džuma-namaz i bajramski namaz imaju po dva rekata. Nisu to skraćeni namazi, nego su tako prvotno propisani." Ishak kaže: "Na bojnom polju dovoljan je jedan rekat farza obavljen makar mimikom ili obavljena samo sedžda mimikom glave, a ako se ne može učiniti ni to, borac će izgovoriti samo tekbir, jer je i to jedan vid sjećanja na Allaha." Ovo mišljenje usvaja i Dahhak.

942. PRIČAO NAM JE Ebul-Jeman i kazao da ga je obavijestio Šu'ajb, prenoseći od Zuhrija, rekavši: "Pitao sam Zuhrija da li je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, klanjao namaz u strahu?" "Izvijestio me je Salim", odgovorio je Zuhrija, "da je Abdullah b. Omer, radijallahu anhuma, rekao: 'Bio sam na vojni sa Allahovim Poslanikom, sallallahu alejhi ve sellem, prema Nedždu, rasporedili smo se prema neprijatelju i postavili u redove prema njemu. Potom je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, ustao da nam klanja i sa njim je ustala jedna grupa, a druga je bila okrenuta prema neprijatelju. Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, s onima koji su bili s njim obavio je ruku' i dvije sedžde i oni su se povratili na mjesto grupe koja nije klanjala. Sada su oni došli i (stupili u namaz), i Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, obavio je sa njima jedan rekat i dvije sedžde i predao selam, a zatim je svaki od njih ustao i obavio sam po sebi još jedan rekat i dvije sedžde.'"[1]

٩٤٢. حَدَّثَنَا أَبُو الْيَمَانِ قَالَ أَخْبَرَنَا شُعَيْبٌ عَنِ الزُّهْرِيِّ قَالَ سَأَلْتُهُ هَلْ صَلَّى النَّبِيُّ ﷺ يَعْنِي صَلَاةَ الْخَوْفِ قَالَ أَخْبَرَنِي سَالِمٌ أَنَّ عَبْدَاللهِ بْنَ عُمَرَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا قَالَ غَزَوْتُ مَعَ رَسُولِ اللهِ ﷺ قِبَلَ نَجْدٍ فَوَازَيْنَا الْعَدُوَّ فَصَافَفْنَا لَهُمْ فَقَامَ رَسُولُ اللهِ ﷺ يُصَلِّي لَنَا فَقَامَتْ طَائِفَةٌ مَعَهُ تُصَلِّي وَأَقْبَلَتْ طَائِفَةٌ عَلَى الْعَدُوِّ وَرَكَعَ رَسُولُ اللهِ ﷺ بِمَنْ مَعَهُ وَسَجَدَ سَجْدَتَيْنِ ثُمَّ انْصَرَفُوا مَكَانَ الطَّائِفَةِ الَّتِي لَمْ تُصَلِّ فَجَاءُوا فَرَكَعَ رَسُولُ اللهِ ﷺ بِهِمْ رَكْعَةً وَسَجَدَ سَجْدَتَيْنِ ثُمَّ سَلَّمَ فَقَامَ كُلُّ وَاحِدٍ مِنْهُمْ فَرَكَعَ لِنَفْسِهِ رَكْعَةً وَسَجَدَ سَجْدَتَيْنِ .

---

1 Gornji slučaj zabilježili su preko dugog niza prenosilaca u svojim hadiskim zbirkama Muslim, Nesai, Ebu-Davud i Tirmizi.
Alejhisselam je po završenoj bici sa plemenom Benu-Nadir boravio u Medini dva rebi'a i nekoliko dana džumadel-ula mjeseca, a onda krenuo u Nedžd na Benu-Muharib i Benu-Sa'leb, ogranke plemena Gatafan. Ova je akcija poduzeta četvrte godine po Hidžri i poznata pod imenom "Zatur-rika'".
Bejheki preko Ibni-Abbasa ističe Alejhisselamov postupak još jasnije i navodi:
"Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, je obavljao namaz u borbi tako da bi sa ashabima formirao jedan red, a drugi red je stajao okrenut prema neprijatelju. Kada bi Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, sa prvom grupom klanjao jedan rekat, ona bi se okrenula prema neprijatelju, a na njihovo mjesto stupili bi u namaz oni drugi i Alejhisselam bi klanjao s njima jedan rekat (drugi po redu) i predao selam, a oni bi ustali i klanjali sami za sebe još jedan rekat, potom predali selam i otišli u vojne redove. Poslije bi došla opet ona prva grupa boraca, klanjali sami za sebe i drugi rekat, te bi predali selam."
Različite verzije prenosilaca hadisa dolaze otud što je Alejhisselam u pojedinim prilikama različito postupao, ravnajući se prema datim mogućnostima. Tako je Ebu-Bekr prenio da je Alejhisselam jednom klanjao sa dvjema grupama boraca po dva rekata, što ukupno iznosi četiri rekata. "U ovom slučaju", kaže Šafija, "imam mora predati selam sa prvom prisutnom grupom boraca poslije obavljena dva rekata, a potom nastaviti klanjanje druga dva rekata sa drugom pridošlom grupom i sa njima predati opet selam. Čini se da je Alejhisselam ovako klanjao namaz u dolini Nahl."
Broj klanjača u svakoj grupi određuje se prema mogućnostima boraca.

KLANJANJE NAMAZA U STRAHU HODAJUĆI I JAŠUĆI

بَاب صَلَاةِ الْخَوْفِ رِجَالًا وَرُكْبَانًا

"Radžilun" znači "stojeći".

رَاجِلٌ قَائِمٌ .

943. PRIČAO NAM JE Seid b. Jahja b. Seid Kureši i kazao da mu je pričao njegov otac, i rekao da je njemu prenio Ibni-Džurejdž od Musaa b. Ukbe, on od Nafija, a ovaj od Ibni-Omera isto mišljenje kao i Mudžahidovo:
"Kada se muslimani izmiješaju sa neprijateljem, obavit će cijeli namaz stojeći samo na nogama, samo što je Ibni-Omer, prenoseći od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, dodao: 'A ako su neprijatelji brojni, neka (vjernici) klanjaju stojeći na nogama (ne formirajući safove) i jašući.'"[2]

٩٤٣. حَدَّثَنَا سَعِيدُ بْنُ يَحْيَى بْنِ سَعِيدٍ الْقُرَشِيُّ قَالَ حَدَّثَنِي أَبِي قَالَ حَدَّثَنَا ابْنُ جُرَيْجٍ عَنْ مُوسَى بْنِ عُقْبَةَ عَنْ نَافِعٍ عَنِ ابْنِ عُمَرَ نَحْوًا مِنْ قَوْلِ مُجَاهِدٍ إِذَا اخْتَلَطُوا قِيَامًا وَزَادَ ابْنُ عُمَرَ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ وَإِنْ كَانُوا أَكْثَرَ مِنْ ذَلِكَ فَلْيُصَلُّوا قِيَامًا وَرُكْبَانًا .

KLANJAJUĆI NAMAZ U VRIJEME OPASNOSTI, ČUVAT ĆE JEDNI DRUGE

بَاب يَحْرُسُ بَعْضُهُمْ بَعْضًا فِي صَلَاةِ الْخَوْفِ

944. PRIČAO NAM JE Hajve b. Šurejh i kazao da mu je prenio Muhammed b. Harb od Zubejdija, on od Zuhrija, ovaj od Ubejdullaha b. Abdullaha b. Utbe, a on od Ibni-Abbasa, radijallahu anhuma, da je rekao:
"Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, ustao je, a sa njim je ustao i svijet, izgovorio tekbir, a sa njim su izgovorili i oni tekbir. Potom se sageo na ruku', pa se sa njim sagelo i nešto svijeta, zatim se

٩٤٤. حَدَّثَنَا حَيْوَةُ بْنُ شُرَيْحٍ قَالَ حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ حَرْبٍ عَنِ الزُّبَيْدِيِّ عَنِ الزُّهْرِيِّ عَنْ عُبَيْدِاللهِ بْنِ عَبْدِاللهِ بْنِ عُتْبَةَ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا قَالَ قَامَ النَّبِيُّ ﷺ وَقَامَ النَّاسُ مَعَهُ فَكَبَّرَ وَكَبَّرُوا مَعَهُ وَرَكَعَ وَرَكَعَ نَاسٌ مِنْهُمْ مَعَهُ ثُمَّ سَجَدَ وَسَجَدُوا مَعَهُ ثُمَّ قَامَ لِلثَّانِيَةِ

2 Ima ashaba i pravnika koji ne dozvoljavaju klanjanje obaveznih namaza jašući, pa makar i ne bilo mogućnosti da se sjaše. Oni svoj stav potkrepljuju izjavom Huzejfe, koju Buharija i Muslim donose u slijedećoj verziji:
"Bili smo spriječeni klanjati ikindiju i Alejhisselam nije je toga dana klanjao dok nije već i sunce zašlo. Ovo se zbilo u danima Hendek bitke."
Suprotno mišljenje zastupaju Sufjan Sevri, Ebu-Hanife, Ebu-Jusuf, Muhammed, Zufer, Malik i Ahmed, i kažu:
"Konjanik u samoj borbi neće klanjati, a konjanik koji se trenutno na bojištu ne bori, ali mu prilike ne dozvoljavaju silazak s konja, klanjat će na konju sjedeći."
Tahavi, komentarišući gornji slučaj, ističe da Alejhisselam nije klanjao ikindiju na svojoj jahaćoj životinji u danima Hendek bitke, samo zato što nije imao još odobrenja i upute kako će postupati.

spustio na sedždu, pa su se za njim spustili i oni na sedždu. Poslije je ustao na drugi rekat, a oni, koji su sa njim obavili sedždu, ustali su i budno čuvali svoju braću. Utom je stigla druga grupa boraca i oni su sa njim obavili ruku' i sedždu (drugog rekata). Svi su ljudi bili u namazu, ali istovremeno i čuvali jedni druge."[1]

فَقَامَ الَّذِينَ سَجَدُوا وَحَرَسُوا إِخْوَانَهُمْ وَأَتَتِ الطَّائِفَةُ الأُخْرَى فَرَكَعُوا وَسَجَدُوا مَعَهُ وَالنَّاسُ كُلُّهُمْ فِي صَلاَةٍ وَلَكِنْ يَحْرُسُ بَعْضُهُمْ بَعْضًا .

KLANJANJE NAMAZA PRI OSVAJANJU UPORIŠTA I SUSRETU SA NEPRIJATELJEM

باب الصَّلاَةِ عِنْدَ مُنَاهَضَةِ الْحُصُونِ وَلِقَاءِ الْعَدُوِّ

Evza'i kaže: "Ako je sve pripremljeno za osvajenje, a borci nisu u mogućnosti da klanjaju namaz, klanjat će ga svaki čovjek sam po sebi lagahnim pokretima. Ako ni lagahnim pokretima nisu u mogućnosti, odgodit će taj namaz do završetka borbe ili dok ne budu borci sigurni dolaskom vojnog pojačanja. Tada će obaviti dva rekata, a ako ni to nisu u mogućnosti, obavit će samo jedan rekat i dvije sedžde. Ukoliko ni to nisu u mogućnosti, oni će ga odgoditi dok ne budu na sigurnom, jer samo izgovaranje tekbira nije im dovoljno."
Ovako je rekao i Mekhul.
Enes b. Malik kaže: "Prisustvovao sam osvajanju tvrđave Tuster (u Huzistanu) pri svitanju. Borba se jako rasplamsala i borci nisu bili u mogućnosti klanjati (sabah) namaz pa smo ga klanjali tek pošto se dobro razdanilo. Klanjali smo ga dok smo bili sa Ebu-Musom, a i tvrđava je tada bila osvojena."
Enes je još izjavio: "Cijeli svijet i sve što je na njemu ne raduje me, koliko ovaj namaz."

وَقَالَ الأَوْزَاعِيُّ إِنْ كَانَ تَهَيَّأَ الْفَتْحُ وَلَمْ يَقْدِرُوا عَلَى الصَّلاَةِ صَلَّوْا إِيمَاءً كُلُّ امْرِئٍ لِنَفْسِهِ فَإِنْ لَمْ يَقْدِرُوا عَلَى الإِيمَاءِ أَخَّرُوا الصَّلاَةَ حَتَّى يَنْكَشِفَ الْقِتَالُ أَوْ يَأْمَنُوا فَيُصَلُّوا رَكْعَتَيْنِ فَإِنْ لَمْ يَقْدِرُوا صَلَّوْا رَكْعَةً وَسَجْدَتَيْنِ فَإِنْ لَمْ يَقْدِرُوا لاَ يُجْزِئُهُمُ التَّكْبِيرُ وَيُؤَخِّرُوهَا حَتَّى يَأْمَنُوا وَبِهِ قَالَ مَكْحُولٌ وَقَالَ أَنَسُ بْنُ مَالِكٍ حَضَرْتُ عِنْدَ مُنَاهَضَةِ حِصْنِ تُسْتَرَ عِنْدَ إِضَاءَةِ الْفَجْرِ وَاشْتَدَّ اشْتِعَالُ الْقِتَالِ فَلَمْ يَقْدِرُوا عَلَى الصَّلاَةِ فَلَمْ نُصَلِّ إِلاَّ بَعْدَ ارْتِفَاعِ النَّهَارِ فَصَلَّيْنَاهَا وَنَحْنُ مَعَ أَبِي مُوسَى فَفُتِحَ لَنَا وَقَالَ أَنَسُ بْنُ مَالِكٍ وَمَا يَسُرُّنِي بِتِلْكَ الصَّلاَةِ الدُّنْيَا وَمَا فِيهَا .

1 Isti slučaj Nesai opisuje u svom "Sunenu" i završava riječima: "...ni prva grupa boraca nije kasnije sama naknadno klanjala drugi rekat."
Navedeni hadis iznosi način klanjanja obaveznog namaza kada se na bojištu nađe neprijatelj smješten između muslimanskih boraca i kible. U tom slučaju, muslimani se poredaju u dva reda i svi istovremeno izgovore početni namaski tekbir. Potom će ruku' i sedždu prvog rekata obaviti sa imamom samo borci prvog reda neposredno iza imama, a borci drugog reda čuvat će ih od neprijatelja. Pošto borci prvog reda obave ruku' i sedždu prvog rekata i ustanu na drugi, povuku se malo nazad, a na njihovo mjesto stupit će borci drugog reda i obavit će sa imamom ruku' i sedždu drugog rekata. Tako će svi djelimično učestvovati u tom namazu.
Iz izloženog se vide dva načina klanjanja boraca na bojnom polju, isturenih prema neprijatelju u dvije različite pozicije.

945. PRIČAO NAM JE Jahja b. Dža‘fer Buhari i kazao da mu je pričao Veki‘, prenoseći od Alija b. Mubareka, on od Jahjaa b. Ebu-Kesira, ovaj od Ebu-Seleme, a on od Džabira b. Abdullaha da je rekao:
“Na dan Hendek bitke došao je Omer i počeo proklinjati kurejšijske nevjernike i rekao: ‘Allahov Poslaniče, skoro da ne klanjah ikindiju dok sunce nije izašlo!’
‘Allaha mi’, odgovorio je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, ‘nisam je ni ja još klanjao.’
Potom su sišli u (dolinu) Buthan. Poslanik je tu uzeo abdest i klanjao ikindiju nakon zalaska sunca, a iza nje je klanjao i akšam.”[2]

٩٤٥. حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ جَعْفَرٍ الْبُخَارِيُّ قَالَ حَدَّثَنَا وَكِيعٌ عَنْ عَلِيِّ بْنِ مُبَارَكٍ عَنْ يَحْيَى بْنِ أَبِي كَثِيرٍ عَنْ أَبِي سَلَمَةَ عَنْ جَابِرِ بْنِ عَبْدِاللهِ قَالَ جَاءَ عُمَرُ يَوْمَ الْخَنْدَقِ فَجَعَلَ يَسُبُّ كُفَّارَ قُرَيْشٍ وَيَقُولُ يَا رَسُولَ اللهِ مَا صَلَّيْتُ الْعَصْرَ حَتَّى كَادَتِ الشَّمْسُ أَنْ تَغِيبَ فَقَالَ النَّبِيُّ ﷺ وَأَنَا وَاللهِ مَا صَلَّيْتُهَا بَعْدُ قَالَ فَنَزَلَ إِلَى بُطْحَانَ فَتَوَضَّأَ وَصَلَّى الْعَصْرَ بَعْدَ مَا غَابَتِ الشَّمْسُ ثُمَّ صَلَّى الْمَغْرِبَ بَعْدَهَا .

NAMAZ ONOGA KOJI TRAŽI I KOJI JE TRAŽEN U BORBI JAŠUĆI I MIMIKOM

باب صلاة الطالب والمطلوب راكبا وإيماء

Velib (b. Muslim) kaže:
“Spomenuo sam Evza‘iju namaz Šurahbila b. Simta i njegovih drugova za vrijeme jahanja i on odgovori: ‘I ja to smatram ispravnim kada postoji bojazan od od tri stvari: a) da će naići neprijatelj, b) da će mu pobjeći neprijatelj, c) da će proći namasko vrijeme.’”
Velid je ovo potkrepljivao još izjavom Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem:
“Neka niko od vas ne klanja ikindiju, nego samo u (plemenu) Benu-Kurejza.”[3]

وَقَالَ الْوَلِيدُ ذَكَرْتُ لِلْأَوْزَاعِيِّ صَلَاةَ شُرَحْبِيلَ بْنِ السِّمْطِ وَأَصْحَابِهِ عَلَى ظَهْرِ الدَّابَّةِ فَقَالَ كَذَلِكَ الْأَمْرُ عِنْدَنَا إِذَا تُخُوِّفَ الْفَوْتُ وَاحْتَجَّ الْوَلِيدُ بِقَوْلِ النَّبِيِّ ﷺ لَا يُصَلِّيَنَّ أَحَدٌ الْعَصْرَ إِلَّا فِي بَنِي قُرَيْظَةَ .

2 Alejhisselam je za vrijeme Hendek bitke klanjao ikindiju u akšamsko doba zbog toga što je bio previše zauzet borbom sa neprijateljem ili što mu nije još bila objavljena uputa o načinu klanjanja jašući u časovima borbe. Ko otpočne borbu sa neprijateljem prije nego završi svoj započeti namaz, taj mu je namaz pokvaren, po mišljenju pravnika hanefijske škole, dok Šafija, Malik i Ahmed zastupaju suprotno mišljenje.

3 Odgovor Šurahbila vrijedio je, po mišljenju nekih pravnika, samo prije objave ajeta o načinu klanjanja u ratu. Pravnici hanefijske škole drže da je Alejhisselam svojom naredbom aludirao na brži pokret boraca, kako bi pod utvrdu plemena Kurejz stigli do ikindije, a ne da ikindiju bezuvjetno pod njom i klanjaju.

POGLAVLJE

بابٌ

946. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Muhammed b. Esmā' i kazao da mu je pričao Džuvejrije, prenoseći od Nafija, on od Ibni-Omera da je izjavio:

"Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, po povratku iz Hendek bitke rekao nam je: 'Neka svako od vas klanja ikindiju samo u plemenu Benu-Kurejza!'

Neke od njih vrijeme ikindije stiglo je u putu pa su neki rekli: 'Nećemo klanjati dok ne stignemo do njega', a drugi: 'Ne, nikako je nećemo klanjati, jer se to nije od nas ni tražilo!' To se Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, kasnije ispričalo i on nije (zbog toga) nikoga ukorio."[1]

٩٤٦. حَدَّثَنَا عَبْدُاللهِ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ أَسْمَاءَ قَالَ حَدَّثَنَا جُوَيْرِيَةُ عَنْ نَافِعٍ عَنِ ابْنِ عُمَرَ قَالَ قَالَ النَّبِيُّ ﷺ لَنَا لَمَّا رَجَعَ مِنَ الْأَحْزَابِ لَا يُصَلِّيَنَّ أَحَدٌ الْعَصْرَ إِلَّا فِي بَنِي قُرَيْظَةَ فَأَدْرَكَ بَعْضَهُمُ الْعَصْرُ فِي الطَّرِيقِ فَقَالَ بَعْضُهُمْ لَا نُصَلِّي حَتَّى نَأْتِيَهَا وَقَالَ بَعْضُهُمْ بَلْ نُصَلِّي لَمْ يُرَدْ مِنَّا ذَلِكَ فَذُكِرَ لِلنَّبِيِّ ﷺ فَلَمْ يُعَنِّفْ وَاحِدًا مِنْهُمْ .

RANO KLANJANJE SABAHSKOG NAMAZA DOK JE JOŠ POMRČINA I KLANJANJE PRILIKOM NAPADA I BORBE

باب التَّكْبِيرِ وَالْغَلَسِ بِالصُّبْحِ وَالصَّلَاةِ عِنْدَ الْإِغَارَةِ وَالْحَرْبِ

947. PRIČAO NAM JE Musedded i kazao da mu je prenio Hammad b. Zejd od Abdul-Aziza b. Suhejba i od Sabita Bunanija, a oni su čuli od Enesa b. Malika da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, klanjao (pred Hajberom) sabah-namaz u sumraku, uzjahao na devu i rekao:

"Allahu-ekber! Propao Hajber! Kada se mi spustimo u predgrađe naselja, zlo jutro osvane onima koji su uzaludno bili opominjani!"

Jevreji su žurili (na posao) i govorili: "Gle, Muhammed i armija!"

٩٤٧. حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ قَالَ حَدَّثَنَا حَمَّادُ بْنُ زَيْدٍ عَنْ عَبْدِالْعَزِيزِ بْنِ صُهَيْبٍ وَثَابِتٍ الْبُنَانِيِّ عَنْ أَنَسِ ابْنِ مَالِكٍ أَنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ صَلَّى الصُّبْحَ بِغَلَسٍ ثُمَّ رَكِبَ فَقَالَ اللهُ أَكْبَرُ خَرِبَتْ خَيْبَرُ إِنَّا إِذَا نَزَلْنَا بِسَاحَةِ قَوْمٍ (فَسَاءَ صَبَاحُ الْمُنْذَرِينَ) فَخَرَجُوا يَسْعَوْنَ فِي السِّكَكِ وَيَقُولُونَ مُحَمَّدٌ وَالْخَمِيسُ

1 Hendek ili Ahzab bitka bila je u ševvalu pete godine po Hidžri. Po završetku borbe, Alejhisselam je došao u Medinu, a muslimani odložili oružje. Sutradan Alejhisselam saznaje za izdajnički rad židovskog plemena Benu-Kurejza i Bilalu naredi da oglasi:
"Ko želi biti pokoran Allahu i Njegovom Poslaniku, neka ne klanja ikindiju nigdje nego u plemenu Benu-Kurejza!"
Tako je odmah krenulo oko tri hiljade muslimana na izvršenje postavljenog im zadatka i neprijatelja su brzo savladali.

قَالَ وَالْخَمِيسُ الْجَيْشُ .

فَظَهَرَ عَلَيْهِمْ رَسُولُ اللهِ ﷺ فَقَتَلَ الْمُقَاتِلَةَ وَسَبَى الذَّرَارِيَّ فَصَارَتْ صَفِيَّةُ لِدِحْيَةَ الْكَلْبِيِّ وَصَارَتْ لِرَسُولِ اللهِ ﷺ ثُمَّ تَزَوَّجَهَا وَجَعَلَ صَدَاقَهَا عِتْقَهَا فَقَالَ عَبْدُالْعَزِيزِ لِثَابِتٍ يَا أَبَا مُحَمَّدٍ أَنْتَ سَأَلْتَ أَنَسَ بْنَ مَالِكٍ مَا أَمْهَرَهَا قَالَ أَمْهَرَهَا نَفْسَهَا فَتَبَسَّمَ .

Izraz "el-hamisu" znači "vojska".

Tada im se, uistinu, pojavi i Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, koji je naredio da se pobiju sposobni za borbu, a porodice je porobio. Safija je dopala prvo Dihjetu Kelbiju, a zatim Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, koji ju je vjenčao sa sobom, a kao vjenčani dar dao joj je slobodu.

Abdul-Aziz pitao je Sabita:

"Ebu-Muhammede, pitao si Enesa šta joj je Alejhisselam dao kao vjenčani dar (mehr)?"

"Nju samu odredio je za vjenčani dar" – odgovorio je Sabit i osmjehnuo se.

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيمِ

U ime Allaha, Svemilosnog, Samilosnog!

كِتَابُ الْعِيدَيْنِ

BAJRAMI

O BAJRAMIMA I LIJEPOM OBLAČENJU ZA BAJRAM

بَاب فِي الْعِيدَيْنِ وَالتَّجَمُّلِ فِيهِ

948. PRIČAO NAM JE Ebul-Jeman, njemu Šu'ajb, prenoseći od Zuhrija, njega je obavijestio Salim b. Abdullah, da je Abdullah b. Omer rekao: "Omer je kupio džube (ogrtač) od brokata, koje se prodavaše u čaršiji. Kada ga je uzeo, otišao je Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, i rekao: 'Allahov Poslaniče, kupi ovo džube, obuci ga za Bajram i prilikom boravka delegacija!' Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, odgovorio je: 'To je odjeća samo za onoga koji ne želi udjela na ahiretu.' Prošlo je neko vrijeme, koliko je to Allah htio da prođe. Nešto kasnije, Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, posla Omeru brokatno svileno džube. Omer ga primi, ponese sa sobom Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, i reče mu: 'Ti si, Allahov Poslaniče, ranije rekao: Ovo je odjeća onoga koji ne želi udio na drugom svijetu, a meni si sada poslao ovo džube!' Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, odgovorio je: 'Prodaj ga ili iskoristi za neku (halal) potrebu!'"[1]

٩٤٨. حَدَّثَنَا أَبُو الْيَمَانِ قَالَ أَخْبَرَنَا شُعَيْبٌ عَنِ الزُّهْرِيِّ قَالَ أَخْبَرَنِي سَالِمُ بْنُ عَبْدِاللهِ أَنَّ عَبْدَاللهِ بْنَ عُمَرَ قَالَ أَخَذَ عُمَرُ جُبَّةً مِنْ إِسْتَبْرَقٍ تُبَاعُ فِي السُّوقِ فَأَخَذَهَا فَأَتَى بِهَا رَسُولَ اللهِ ﷺ فَقَالَ يَا رَسُولَ اللهِ ابْتَعْ هَذِهِ تَجَمَّلْ بِهَا لِلْعِيدِ وَالْوُفُودِ فَقَالَ لَهُ رَسُولُ اللهِ ﷺ إِنَّمَا هَذِهِ لِبَاسُ مَنْ لَا خَلَاقَ لَهُ فَلَبِثَ عُمَرُ مَا شَاءَ اللهُ أَنْ يَلْبَثَ ثُمَّ أَرْسَلَ إِلَيْهِ رَسُولُ اللهِ ﷺ بِجُبَّةِ دِيبَاجٍ فَأَقْبَلَ بِهَا عُمَرُ فَأَتَى بِهَا رَسُولَ اللهِ ﷺ فَقَالَ يَا رَسُولَ اللهِ إِنَّكَ قُلْتَ إِنَّمَا هَذِهِ لِبَاسُ مَنْ لَا خَلَاقَ لَهُ وَأَرْسَلْتَ إِلَيَّ بِهَذِهِ الْجُبَّةِ فَقَالَ لَهُ رَسُولُ اللهِ ﷺ تَبِيعُهَا أَوْ تُصِيبُ بِهَا حَاجَتَكَ .

1 Iz navedenog hadisa razabire se:
— za vrijeme Bajrama, masovnih skupova, susreta sa svijetom i drugih svečanosti, preporučljivo je obući što ljepše odijelo, izuzimajući svilenu odjeću.
Kasniji pobožni učenjaci su dijalog u navedenom hadisu vezali samo za Muhammedovo, sallallahu alejhi ve sellem, doba i tadašnje prilike i prema tome, sami su otpočeli nositi svilene haljine. Tako je jednog dana

UPOTREBA KRATKIH KOPALJA I KOŽNIH ŠTITOVA NA DAN BAJRAMA

باب الْحِرَابِ وَالدَّرَقِ يَوْمَ الْعِيدِ

949. PRIČAO NAM JE Ahmed b. Isa, njemu Ibnu-Vehb, ovoga izvijestio Amr, da mu je Muhammed b. Abdur-Rahman Esedi pričao, prenoseći od Urve, on od Aiše, radijallahu anha, koja kaže:
"Unišao mi je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, a kod mene dvije djevojčice pjevahu pjesme o ratovima vođenim prije islama. Poslanik se ispružio na postelji i okrenuo lice (na stranu). Utom uđe Ebu-Bekr, prodrma me i reče: 'Zar satanska frula kod Allahovog Poslanika?' Tada se njemu okrenu Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, i reče: 'Pusti (ih neka pjevaju).'
Kad Ebu-Bekr njih zanemari, ja im namignuh i one izađoše.

٩٤٩. حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ عِيسَى قَالَ حَدَّثَنَا ابْنُ وَهْبٍ قَالَ أَخْبَرَنَا عَمْرٌو أَنَّ مُحَمَّدَ بْنَ عَبْدِالرَّحْمَنِ الْأَسَدِيَّ حَدَّثَهُ عَنْ عُرْوَةَ عَنْ عَائِشَةَ قَالَتْ دَخَلَ عَلَيَّ رَسُولُ اللهِ ﷺ وَعِنْدِي جَارِيَتَانِ تُغَنِّيَانِ بِغِنَاءِ بُعَاثَ فَاضْطَجَعَ عَلَى الْفِرَاشِ وَحَوَّلَ وَجْهَهُ وَدَخَلَ أَبُو بَكْرٍ فَانْتَهَرَنِي وَقَالَ مِزْمَارَةُ الشَّيْطَانِ عِنْدَ النَّبِيِّ ﷺ فَأَقْبَلَ عَلَيْهِ رَسُولُ اللهِ عَلَيْهِ السَّلَامِ فَقَالَ دَعْهُمَا فَلَمَّا غَفَلَ غَمَزْتُهُمَا فَخَرَجَتَا .

950. Bio je to dan Bajrama u kome su crnci (Etiopljani) igrali sa štitovima i kopljima. Pitala sam Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, ili je on sam od sebe rekao: 'Želiš li da ih gledaš?'
'Da' – odgovorila sam mu.
On me postavi iza sebe, tako da je moj obraz bio uz njegov i reče: 'Nastavite igranje kopljima, Benu-Erfide!'
Kada mi je dosadilo, on upita: 'Je li ti dosta?'
'Da' – odgovorila sam.
'Pa, idi!' – reče."[1]

٩٥٠. وَكَانَ يَوْمَ عِيدٍ يَلْعَبُ السُّودَانُ بِالدَّرَقِ وَالْحِرَابِ فَإِمَّا سَأَلْتُ النَّبِيَّ ﷺ وَإِمَّا قَالَ تَشْتَهِينَ تَنْظُرِينَ فَقُلْتُ نَعَمْ فَأَقَامَنِي وَرَاءَهُ خَدِّي عَلَى خَدِّهِ وَهُوَ يَقُولُ دُونَكُمْ يَا بَنِي أَرْفِدَةَ حَتَّى إِذَا مَلِلْتُ قَالَ حَسْبُكِ قُلْتُ نَعَمْ قَالَ فَاذْهَبِي .

---

učeni Hasan Basri izašao u društvo u svilenoj jemenskoj odori, a Ferkad u suknenom kaputu i promatrajući Hasanovu odoru poče je pipati i govoriti: "Subhanallah!"
"Ferkade", rekao je Hasan Basri, "ovo je odjeća džennetlija, a tvoja je džehennemlija: kršćanskih svećenika i kaluđera. Ferkade, bogobojaznost nije u odjeći, nego u iskrenom vjerovanju srcem, potvrđenom radom i djelima."
– živo interesovanje i raspitivanje ashaba za eventualno nastale stavove o nekom pitanju, kako bi mogli zauzeti pravilan stav,
– dozvoljeno je trgovati svilenom robom i davati je drugom u vidu poklona.

1 Muslim u svojoj hadiskoj zbirci navodi da se ovaj slučaj zbio na Mini za vrijeme Oprosnog hadža i da se Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, legavši u postelju, zamotao, odnosno pokrio svojom haljom.
Pisac "Nihaje" kaže da je "Bu'as" ime jedne tvrdave Evs plemena, nastanjenog u okolini Medine,

a Ebul-Feredž da je to ime jednog plodnog terena u naselju plemena Benu-Kurejza.
Hattabi ističe da je "Dan Bu'asa" jedan od legendarnih dana među Arapima u kome su se vodili dvoboji između najhrabrijih ljudi plemena Evsa i Hazradž, a potom nastavljao plemenski opći rat.
Ovaj bratoubilački rat i obračun trajao je oko sto dvadeset godina, sad na jednom, sad na drugom terenu, a kod Buharije, spomenuti rat na Bu'asu zbio se tri godine prije islamiziranja navedenih plemena. Svi su ovi međuplemenski ratovi opjevani i ovjekovječeni brojnim junačkim pjesmama. Borci su od svojih suplemenika opjevani kao veliki heroji, a protivnici ismijavani i prikazivani kao kukavice.
Ibnu-Ishak, Hišam b. Kelbije i drugi historičari navode:
"Kada su Evs i Hazredž došli u Medinu, tu su našli naseljene Jevreje. Oni su s Jevrejima živjeli u miru i priznavali njihovu vrhovnu upravu i vlast. Kasnije su se oni oslobodili Jevreja, uzeli upravu u svoje ruke i oba su ova arapska plemena živjela u ljubavi i slozi. Prva krvno-osvetnička bitka između Evsa i Hazredž plemena odigrala se sto dvadeset godina prije njihovog primanja islama, poznata pod imenom 'Boj Sumejra'.
Povod ovom međuplemenskom boju bio je Ka'b iz roda Benu-Sa'lebeta, koji je otišao Maliku b. Adžlaniju, pripadniku Hazredž plemena, a ovaj ga uzeo pod svoju zaštitu i pokroviteljstvo. Ka'ba je kasnije, zbog svađe, ubio Sumejr, pripadnik Evs plemena. Hazredžije se nađu uvrijeđeni i odmah navijeste Evsijama krvno-osvetnički rat i prvi okršaj nazovu po imenu njegova začetnika Sumejra — 'Boj Sumejra'. Kasnije su se redali okršaji naizmjenične ratne sreće, jedan za drugim, između kojih su najznamenitiji: 'Dan Surareta', 'Dan Faria', 'Dan Fudžara prvog', 'Dan Fudžara drugog', 'Boj Husejna b. Esletova', 'Boj Hatiba b. Kas'ova' i posljednji okršaj, 'Dan Bu'asa'.
Zapovjednik Evs plemena na Bu'asu bio je Hudajr, otac Usejdov koji je u borbi bio teže ranjen i kasnije od zadobivenih rana ubrzo umro. Hazredžijima je komandovao Amr b. Nu'man. Kao i svaki do sada, i ovaj boj pjesnici su opjevali, a narod na sastancima i prigodnim praznicima pjevajući te pjesme evocirao uspomene na minule bojeve i junačke podvige svojih suplemenika."
Hišam je prenio da je Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, pored onoga što je Buharija naveo, još rekao: "Ebu-Bekre, svaki narod ima svoj praznik, a ovo je naš praznik!" Time je Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, umirio Ebu-Bekra, koji je mislio da su navedene robinjice samovoljno otpočele pjevanje, tim prije što je on našao Muhammeda, sallallahu alejhi ve sellem, na spavanju, pokrivenog vlastitom odorom.
Nesai i Ibn-Hibban u svojim hadiskim zbirkama preko vjerodostojnog niza ljudi navode da je Enes rekao: "Kada se Muhammed preselio iz Mekke u Medinu, njeni stanovnici imali su dva praznika u kojima su se zabavljali i veselili, pa je Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: 'Allah vam je ta vaša dva praznika zamijenio sa dva bolja, i to Ramazanskim bajramom i Kurban-bajramom.'"
Veselje i radost provesti uz pristojnu svirku, koja ima moralno-odgojni i kulturni utjecaj, nije zabranjeno.
Ebu-Jusufa su pitali: "Je li pokuđeno da se žena zabavlja defom u svom stanu, odnosno dijete, radi obične, povremene i lične razonode?"
"Nije pokuđeno" — odgovorio je on. "Međutim, svirka koja pobuđuje seksualne radnje, uz zavodljive pjesme, spada u kategoriju pokuđenih poslova."
Iz navedenog hadisa još se zaključuje:
— dozvoljeno je vježbati rukovanje oružjem, bilo u vojne svrhe bilo u sportskom interesu,
— treba svojim ukućanima omogućiti da dane vjerskih praznika provedu u udobnosti i raznim razumnim vidovima uobičajenog veselja,
— javno manifestiranje veselja i proslavljanje vjerskih praznika ubraja se u simbole vjere,
— otac ima pravo ući svojoj udanoj kćerci, koja se nalazi u sobi zajedno sa mužem u uobičajeno doba dana — i bez prethodne najave, tim prije, ako je on to tako već odranije uobičavao,
— otac je dužan svoju udanu kćerku poučavati redu, pristojnom vladanju i islamsko-moralnom odgoju uvijek, pa i u prisutnosti njenog muža,
— muškarac treba prema ženama biti obazriv i taktičan, a ne grub, kako bi i one imale lijepo mišljenje o muškarcima,
— u društvu pobožnih i uglednih ljudi ne treba se baviti sviranjem ni na kakvom instrumentu, a ni pjevati bez njihove saglasnosti. To nije grijeh, ali je znak pomanjkanja pažnje prema njima,
— učenik može u prisutnosti svoga učitelja upozoriti prisutne na, eventualno, njihovo nepristojno ponašanje. To se ne smatra poniženjem za učitelja, nego znakom još veće pažnje i poštovanja prema njemu,
— odgovor na postavljeno pitanje stranke može dati ispred učitelja i njegov učenik, ako on zna mišljenje svoga učitelja o konkretnom pitanju. Neki ističu da je Ebu-Bekr ukorio svoju kćerku Aišu, da se tom svirkom ne bi

USTALJENI OBIČAJI MUSLIMANA ZA VRIJEME BAJRAMA

باب سُنَّةِ الْعِيدَيْنِ لأَهْلِ الإِسْلاَمِ

951. PRIČAO NAM JE Hadžadž (b. Minhal), njemu Šu'be, ovoga obavijestio Zubejd, on čuo Ša'bija gdje prenosi od Bera'a koji kaže:
"Čuo sam Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, gdje drži predavanje i kaže: 'Prvo čime otpočinjemo ovaj naš Kurban-bajram jeste da klanjamo bajram-namaz, a potom se vratimo (kući) i koljemo kurban. Ko ovako postupi, slijedi naš ustaljeni običaj.'"[1]

٩٥١. حَدَّثَنَا حَجَّاجٌ قَالَ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ قَالَ أَخْبَرَنِي زُبَيْدٌ قَالَ سَمِعْتُ الشَّعْبِيَّ عَنِ الْبَرَاءِ قَالَ سَمِعْتُ النَّبِيَّ ﷺ يَخْطُبُ فَقَالَ إِنَّ أَوَّلَ مَا نَبْدَأُ مِنْ يَوْمِنَا هَذَا أَنْ نُصَلِّيَ ثُمَّ نَرْجِعَ فَنَنْحَرَ فَمَنْ فَعَلَ فَقَدْ أَصَابَ سُنَّتَنَا .

probudio Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, koji je, kako neki navode, spavao i bio pokriven po glavi,
– pažnja i taktičnost Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, prema ženama i obazrivost prema drugima, a posebno prema starijim osobama.

1 Iz navedenog hadisa zaključuje se:
– Malik i Šafija smatraju da klanjanje bajram-namaza spada u obavezne sunnete. Imam Ahmed i Ibnu-Ebi-Lejla smatraju da je ono farzi kifaje, dok Ebu-Hanife i pravnici njegove škole drže da je (vadžib).
Pisac "El-Hidaje" kaže: "Ko je dužan klanjati džuma-namaz, taj je dužan klanjati i bajram-namaz."
U "Muhtesaru" Ebu-Musaa Daririje navedeno je: "Klanjanje bajram-namaza spada u farzi kifaje." Ovako je istaknuto i u "Gazneviji". U "Kin'ji" se navodi da je farz, kako je to i Kurtubi prenio od Asmeija.
Ko je stvarno dužan da sluša učenje hutbe iza bajram-namaza?
Različita su mišljenja pravnika o ovom pitanju. Od Nafija je preneseno mišljenje da je time zadužen samo onaj, ko je obavezan klanjati džuma-namaz. Ovaj stav usvaja Lejs i još mnogi drugi pravnici. Rebija na gornje mišljenje dodaje još uvjet udaljenosti od jednog fersaha (ili manje) koja iznosi tri milje ili 2.250 m, računajući milju 750 m. Vjernik, po mišljenju Rebija, koji je od mjesta zajedničkog klanjanja bajram-namaza stanom udaljen više od 2.250 m, nije dužan prisustvovati učenju hutbe.
Evza'i je izjavio: "Ko po obavljenom namazu može stići na konak svojim ukućanima, dužan je ići na zajedničko klanjanje džume i bajram-namaza."
Učenjaci hanefijske pravne škole smatraju da bajram-namaz zajedno sa hutbom spada u vadžibe, jer ih je i Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, neprekidno obavljao.
U prilog ovog stava, hanefije navode (Šejhul-islam) ajet: "Ve li tukebbirullahe ala ma hedakum...", tj. "Da veličate Allaha i uzvisujete Allaha što vas je uputio pravim putem", ističući da se izrazom "Veli tukebbirullahe" naređuje klanjanje bajram-namaza sa učenjem bajramskih tekbira i hutbe.
Pored gornjeg, mnogi pravnici i mufessiri smatraju da se Allahova naredba u ajetu: "Fe salli li rabbike venhar!", što znači: "Klanjaj namaz i kolji kurban!", odnosi na obavljanje kurbanbajramskog namaza i klanje bajramskih žrtava,
– sunnet je da se hutba prouči iza obavljenog bajram-namaza. Buharija i Muslim preko Ibn-Omera navode da je to tako činio Vjerovjesnik, Ebu-Bekr i Omer.
Ibnu-Bettal kaže: "Klanjanje bajram-namaza je sunnet, a održavanje prigodne hutbe i klanje kurbana vrši se po obavljenom namazu."
Kermani smatra da se hutba obavlja prije obavljanja samog namaza, oslanjajući se na izraz u hadisu: "Jahtubu...", tj. "...učaše Muhammed hutbu...", spomenut prije izraza koji se odnose na klanjanje namaza i klanje kurbana.
Predstavnici ortodoksnih škola odbacuju Kermanijevo pogrešno tumačenje konkretnog hadisa. Bajram-namaska hutba je dodatak namazu i bajram-namaz, ukoliko bi se obavio bez hutbe, bio bi punovažan i pravovaljan, a hutba kod džuma-namaza jeste sastavni dio namaza i ona se ne može ispustiti. Iz teksta hadisa razumije se da je Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, držao hutbu baš iza obavljenog bajram-namaza, u kome je iznio redoslijed bajramskog programa,
– kurban se kolje iza obavljenog bajram-namaza.

952. PRIČAO NAM JE Ubejd b. Isma'il, njemu Ebu-Usame, prenoseći od Hišama, on od svoga oca, a ovaj od Aiše, radijallahu anha, koja kaže:
"Unišao mi je Ebu-Bekr, a kod mene dvije ensarijske djevojke pjevaju pjesme koje su (ensarije – Medinelije) spjevali o danu Bu'asa. Nisu to bile profesionalne pjevačice" – ističe Aiša.
"Ebu-Bekr je doviknuo: 'Zar satanine frule u kući Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem?' Bilo je to na dan Bajrama. Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, reče:
'Ebu-Bekre, svaki narod ima (svoj) praznik, a ovo je naš praznik.'"[2]

٩٥٢. حَدَّثَنَا عُبَيْدُ بْنُ إِسْمَاعِيلَ قَالَ حَدَّثَنَا أَبُو أُسَامَةَ عَنْ هِشَامٍ عَنْ أَبِيهِ عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهَا قَالَتْ دَخَلَ أَبُو بَكْرٍ وَعِنْدِي جَارِيَتَانِ مِنْ جَوَارِي الأَنْصَارِ تُغَنِّيَانِ بِمَا تَقَاوَلَتِ الأَنْصَارُ يَوْمَ بُعَاثَ قَالَتْ وَلَيْسَتَا بِمُغَنِّيَتَيْنِ فَقَالَ أَبُو بَكْرٍ أَمَزَامِيرُ الشَّيْطَانِ فِي بَيْتِ رَسُولِ اللهِ ﷺ وَذَلِكَ فِي يَوْمِ عِيدٍ فَقَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ يَا أَبَا بَكْرٍ إِنَّ لِكُلِّ قَوْمٍ عِيدًا وَهَذَا عِيدُنَا .

UZIMANJE JELA PRIJE ODLASKA U DŽAMIJU NA DAN RAMAZANSKOG BAJRAMA

باب الأكل يوم الفطر قبل الخروج

953. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Abdurrahim, njemu Seid b. Sulejman, ovome Hušejm, njega izvijestio Ubejdullah b. Ebu-Bekr b. Enes, prenoseći od Enesa koji kaže:
"Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, ne bi izlazio jutrom na Ramazanski bajram, dok ne bi pojeo nekoliko datula."

٩٥٣. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِالرَّحِيمِ حَدَّثَنَا سَعِيدُ ابْنُ سُلَيْمَانَ قَالَ حَدَّثَنَا هُشَيْمٌ قَالَ أَخْبَرَنَا عُبَيْدُاللهِ ابْنُ أَبِي بَكْرِ بْنِ أَنَسٍ عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ قَالَ كَانَ رَسُولُ اللهِ ﷺ لَا يَغْدُو يَوْمَ الْفِطْرِ حَتَّى يَأْكُلَ

---

2 Nije štetno ni zabranjeno baviti se pjesmom i muzičkim instrumentom kao naukom umjetnosti, te komponovati i izvoditi pjesmu radi trenutne svoje razonode ili razonode svoga društva. Ovo se na praznične dane u jednoj logičnoj mjeri još i preporučuje. To je mišljenje nekih pravnika, kao npr.: Ibn-Hazma. Međutim, veliki broj islamskih autoriteta smatra muziku nedozvoljenom, osim na Bajram i prilikom svadbe, kada je dozvoljena upotreba defa. Obući na Bajram svečano odijelo i manifestovati svoju radost, djelom i riječima, spada u simbole vjere i svjesno manifestiranje pripadnosti svojoj zajednici.
U bajramskim danima vjernici se i duhovno i fizički osvježe, međusobno se posjećuju, prisutnim čestitaju praznik usmeno, a odsutnim rođacima i prijateljima to čine pismeno, bave se više molitvom, a ovozemne lične interese svode na minimum. Sve su to manifestacije efikasnog pozitivnog utjecaja na vjersku svijest i treba ih podržavati.

Muredždže' b. Redža kaže: "Pričao mi je Ubejdullah, ovome Enes, prenoseći od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, da ih je jeo (datule) u neparnom broju."[1]

تَمَرَاتٍ وَقَالَ مُرَجَّأُ ابْنُ رَجَاءٍ حَدَّثَنِي عُبَيْدُاللهِ قَالَ حَدَّثَنِي أَنَسٌ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ وَيَأْكُلُهُنَّ وِتْرًا .

JELO NA DAN KURBAN-BAJRAMA

باب الأَكْلِ يَوْمَ النَّحْرِ

954. **PRIČAO NAM JE** Musedded, njemu Isma'il, prenoseći od Ejjuba, on od Muhammeda, ovaj od Enesa koji kaže da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:

"Ko zakolje kurban prije klanjanja bajramskog namaza, neka obnovi klanje!" Tada ustade neko i reče: "Ovo je dan kada se meso želi." Spomenuo je i potrebu svojih komšija, pa kao da mu je i Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, to opravdao.

٩٥٤. حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ قَالَ حَدَّثَنَا إِسْمَاعِيلُ عَنْ أَيُّوبَ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ سِيرِينَ عَنْ أَنَسٍ قَالَ قَالَ النَّبِيُّ ﷺ مَنْ ذَبَحَ قَبْلَ الصَّلَاةِ فَلْيُعِدْ فَقَامَ رَجُلٌ فَقَالَ هَذَا يَوْمٌ يُشْتَهَى فِيهِ اللَّحْمُ وَذَكَرَ مِنْ جِيرَانِهِ فَكَأَنَّ النَّبِيَّ ﷺ صَدَّقَهُ قَالَ وَعِنْدِي جَذَعَةٌ أَحَبُّ إِلَيَّ مِنْ شَاتَيْ لَحْمٍ فَرَخَّصَ لَهُ النَّبِيُّ ﷺ فَلَا أَدْرِي أَبَلَغَتِ الرُّخْصَةُ مَنْ سِوَاهُ أَمْ لَا .

---

1 Drugi muhadisi navode konkretan slučaj u nešto drugačijoj varijanti. Tako Ibni-Hibban kaže: "...Vjerovjesnik ne bi izlazio jutrom na Bajram, dok ne bi pojeo tri, pet ili sedam datula, odnosno još manje ili više od ovog broja, ali uvijek u neparnom broju."

Iz navedenog hadisa zaključuje se:

– sunnet je pojesti neparan broj datula prije odlaska na bajram-namaz. Za potkrepu ovog mišljenja izneseni su brojni argumenti. U vezi s ovim, Burejde je izjavio: "Allahov Poslanik ne bi jutrom na Ramazanski bajram izlazio, dok ne bi štogod pojeo, a na Kurban-bajram ne bi ništa jeo, dok se ne bi s bajram-namaza vratio kući." Ovu su izjavu u svojim hadiskim zbirkama donijeli još Ibnu-Madže i Tirmizi, a Bejheki na istu još dodaje: "...po povratku kući pojeo bi džigericu od svoga kurbana."

Ebu-Seid Hudri rekao je: "Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, na Ramazanski bajram bi ponešto jeo, i to prije nego bi iz kuće krenuo na mjesto zajedničkog klanjanja bajram-namaza." Navedenu izjavu zabilježili su u svom "Musannefu" Ibnu-Ebi-Šejbe, a Bezar u svom "Musnedu" na istu dodaje: "Kada bi Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, izašao iz kuće, klanjao bi sa okupljenim svijetom dva rekata bajram-namaza, a po povratku kući klanjao bi još dva rekata. Neposredno pred bajram-namaz, ne bi ništa klanjao."

Tirmizi i Darekutni u svojim hadiskim zbirkama navode da je halifa Alija rekao: "Sunnet je da čovjek prvi dan Ramazanskog bajrama nešto ujutro pojede, prije nego izađe iz kuće." Slične izjave prenesene su još od Ibnu-Musejjeba, Urveta b. Zubejra i Saiba b. Jezida.

Ibnu-Abbas izjavio je, a i Malik u svom "Muvettau" navodi da je Ibn-Musejjeb izjavo: "Ashabi su naređivali da se štogod pojede jutrom, prije dana Ramazanskog bajrama, prije izlaska iz kuće na bajram-namaz."

Ibrahim Neha'i izjavio je: "Lijepo je da se jutrom na Ramazanski bajram nešto pojede, a ako se i ne pojede, nema štete."

Darekutni navodi da je Ibnu-Mes'ud rekao: "Vjernik, ako bude htio, može štogod jesti, a ako mu se ne jede, ne treba ni da jede."

Na osnovu svega izloženog, bilo je ashaba koji nisu jeli jutrom, prvog dana Ramazanskog bajrama. Jedenje datula jeste mustehab, zato što su one veoma hranljive, lahke za probavu, pozitivno djeluju na poboljšanje vida i normalizovanje mokrenja. Datula je u ishrani čovjeka vrijedan prehrambeni element kao i med. Osim toga, palma je na istoku blagoslovljeno stablo koje se uspoređuje sa dobrim i društveno općekorisnim muslimanom.

"Imam", nastavi ovaj, "kozu u osmom mjesecu i draža mi je, nego meso dviju ovaca." Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, to mu je i odobrio. "Ja ne znam", reče Enes, "da li se ta povlastica odnosila i na druge ili samo na njega!"[2]

955. PRIČAO NAM JE Osman, njemu Džerir, prenoseći od Mensura, ovaj od Ša'bija, a on od Bera'a b. Aziba, koji kaže:
"Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, držeći hutbu na dan Kurban-bajrama, poslije obavljenog bajramskog namaza, rekao je: 'Ko klanja ovaj naš namaz i iz pobožnosti zakolje kurban, on slijedi naš pravac – obred, a ko zakolje bajramsku žrtvu prije obavljenog bajramskog namaza, računat će mu se da ju je žrtvovao prije namaza, i prema tome, ne računa mu se kao kurban.'
Tada reče Ebu-Burde b. Nijar, daidža Beraov: 'Allahov Poslaniče, zaklao sam ovcu prije bajram-namaza, a mislio sam da je ovaj dan, dan jedenja i pijenja, pa sam želio da ova ovca bude prva ovca koja će se zaklati u mojoj kući i tako sam je zaklao, i doručkovao prije nego sam došao na bajram-namaz.'
'Tvoja ovca je ovca zaklana samo radi mesa' – odgovori Poslanik.

٩٥٥. حَدَّثَنَا عُثْمَانُ قَالَ حَدَّثَنَا جَرِيرٌ عَنْ مَنْصُورٍ عَنِ الشَّعْبِيِّ عَنِ الْبَرَاءِ بْنِ عَازِبٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا قَالَ خَطَبَنَا النَّبِيُّ ﷺ يَوْمَ الأَضْحَى بَعْدَ الصَّلاَةِ فَقَالَ مَنْ صَلَّى صَلاَتَنَا وَنَسَكَ نُسُكَنَا فَقَدْ أَصَابَ النُّسُكَ وَمَنْ نَسَكَ قَبْلَ الصَّلاَةِ فَإِنَّهُ قَبْلَ الصَّلاَةِ وَلاَ نُسُكَ لَهُ فَقَالَ أَبُو بُرْدَةَ بْنُ نِيَارٍ خَالُ الْبَرَاءِ يَا رَسُولَ اللهِ فَإِنِّي نَسَكْتُ شَاتِي قَبْلَ الصَّلاَةِ وَعَرَفْتُ أَنَّ الْيَوْمَ يَوْمُ أَكْلٍ وَشُرْبٍ وَأَحْبَبْتُ أَنْ تَكُونَ شَاتِي أَوَّلَ مَا يُذْبَحُ فِي بَيْتِي فَذَبَحْتُ شَاتِي وَتَغَدَّيْتُ قَبْلَ أَنْ آتِيَ الصَّلاَةَ قَالَ شَاتُكَ شَاةُ لَحْمٍ قَالَ يَا رَسُولَ اللهِ فَإِنَّ عِنْدَنَا عَنَاقًا لَنَا جَذَعَةً

2 Iz navedenog hadisa zaključuje se:
– nije dozvoljeno klati kurban prije klanjanja bajram-namaza.
Ishak, Ahmed i Ibnu-Mensur su rekli: "Kurban se može zaklati kada prođe jutarnje doba, u kome se mogao klanjati bajram-namaz i proučiti odgovarajuća hutba, bez obzira klanjao imam namaz ili ne, bilo to u gradu ili na selu."
Pravnici hanefijske pravne škole smatraju da građanima nije dozvoljeno klati bajramski kurban, sve dok imam ne obavi bajram-namaz, dok ga seljaci mogu klati odmah iza pojave prave zore, jer stvarno vrijeme klanja kurbana ide od pojave prave zore prvog dana Bajrama, pa do pred zalazak sunca trećeg dana Bajrama,
– komšije treba paziti, cijeniti i činiti im dobro bez obzira na vjersku ili nacionalnu pripadnost,
– konkretna dozvola odnosila se samo na Ebu-Burda. Svi naši pravnici su jednoglasnog mišljenja, da se koza, u osmom mjesecu starosti ne može žrtvovati na ime kurbana, dok razvijeno janje iste starosti može.
Preneseno je da su Evza'i i Ata odobravali da se, na ime bajramskog kurbana, kolje mladunče u osmom mjesecu starosti od svakog živinčeta, pa i od koza.
"Izgleda", kažu hanefije, "da Evza'i i Ata nisu znali za gore, po Buhariji, navedeni hadis";
– klanje kurbana je vadžib. Da nije vadžib, ne bi Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, naredio da se ponovo kolje drugi kurban umjesto onoga koji je zaklan prije nastupa propisanog vremena.

'Allahov Poslaniče, mi imamo mladu, u osmom mjesecu, kozu koja mi je draža od dvije ovce, pa da li mi je ona dovoljna (na ime kurbana).' 'Da, ali poslije tebe neće biti više nikome dovoljna' – odgovori Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem."[1]

هِيَ أَحَبُّ إِلَيَّ مِنْ شَاتَيْنِ أَفَتَجْزِي عَنِّي قَالَ نَعَمْ وَلَنْ تَجْزِيَ عَنْ أَحَدٍ بَعْدَكَ .

IZLAZAK NA MUSALU BEZ MINBERA

باب الْخُرُوجِ إِلَى الْمُصَلَّى بِغَيْرِ مِنْبَرٍ

956. PRIČAO NAM JE Seid b. Ebu-Merjem, njemu Muhammed b. Dža'fer, ovoga obavijestio Zejd, prenoseći od Ijada b. Abdullah b. Ebu-Serha, on od Ebu-Seida Hudrije koji kaže:
"Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, izlazio bi na prvi dan Ramazanskog i Kurban-bajrama na musalu. Ovdje bi otpočinjao klanjanje bajram-namaza. Potom bi se okrenuo i stao prema svijetu, a svijet bi još sjedio u svojim redovima, održao im predavanje, davao savjete i oporuke i zapovijedao im koristan rad. Ukoliko bi htio odvojiti kakvo izaslanstvo, odvojio bi ga; nešto narediti, naredio bi, a potom bi se vratio kući."
Ebu-Seid kaže: "Tako je svijet postupao sve dok jednog Kurban-bajrama ili Ramazanskog bajrama nisam izašao sa Mervanom, koji je tada bio namjesnik Medine. Kada smo došli na musalu, tu je već bio postavljen minber, koji je izgradio Kesir b. Salt. Kada je Mervan htio da se na njega popne, prije nego je klanjao namaz, ja ga povukoh za haljinu, a on mene, uziđe na minber i održa hutbu prije klanjanja namaza. Ja mu rekoh: 'Tako mi Allaha, izmijenili ste redoslijed!'

٩٥٦. حَدَّثَنَا سَعِيدُ بْنُ أَبِي مَرْيَمَ قَالَ حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ جَعْفَرٍ قَالَ أَخْبَرَنِي زَيْدُ بْنُ أَسْلَمَ عَنْ عِيَاضِ بْنِ عَبْدِاللهِ بْنِ أَبِي سَرْحٍ عَنْ أَبِي سَعِيدٍ الْخُدْرِيِّ قَالَ كَانَ رَسُولُ اللهِ ﷺ يَخْرُجُ يَوْمَ الْفِطْرِ وَالْأَضْحَى إِلَى الْمُصَلَّى فَأَوَّلُ شَيْءٍ يَبْدَأُ بِهِ الصَّلَاةُ ثُمَّ يَنْصَرِفُ فَيَقُومُ مُقَابِلَ النَّاسِ وَالنَّاسُ جُلُوسٌ عَلَى صُفُوفِهِمْ فَيَعِظُهُمْ وَيُوصِيهِمْ وَيَأْمُرُهُمْ فَإِنْ كَانَ يُرِيدُ أَنْ يَقْطَعَ بَعْثًا قَطَعَهُ أَوْ يَأْمُرَ بِشَيْءٍ أَمَرَ بِهِ ثُمَّ يَنْصَرِفُ قَالَ أَبُو سَعِيدٍ فَلَمْ يَزَلِ النَّاسُ عَلَى ذَلِكَ حَتَّى خَرَجْتُ مَعَ مَرْوَانَ وَهُوَ أَمِيرُ الْمَدِينَةِ فِي أَضْحًى أَوْ فِطْرٍ فَلَمَّا أَتَيْنَا الْمُصَلَّى إِذَا مِنْبَرٌ بَنَاهُ كَثِيرُ بْنُ الصَّلْتِ فَإِذَا مَرْوَانُ يُرِيدُ أَنْ يَرْتَقِيَهُ قَبْلَ أَنْ يُصَلِّيَ فَجَبَذْتُ بِثَوْبِهِ فَجَبَذَنِي فَارْتَفَعَ فَخَطَبَ قَبْلَ الصَّلَاةِ فَقُلْتُ لَهُ غَيَّرْتُمْ وَاللهِ فَقَالَ أَبَا سَعِيدٍ

---

1 Iz navedenog hadisa zaključuje se:
– hutba bajram-namaza obavlja se po obavljenom bajramskom namazu,
– mustehab je da se jutrom na prvi dan Kurban-bajrama ne jede, dok se ne obavi bajram-namaz. Ibnu-Bettal kaže da to jedenje nije zabranjeno, jer ni Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, nije stavio Ebu-Burdu nikakvu ozbiljnu primjedbu što je svoje bravče zaklao i meso za siromašne pripremio još prije klanjanja bajram-namaza. To je, dakle, dobročinstvo vrijedno pažnje i zato mu je Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, dozvolio i preporučio da po obavljenom bajramskom namazu zakolje ponovo drugi kurban, pa makar i kozle od još nepune godine dana.

'Ebu-Seide, odgovori on, 'ono što ti znaš, prošlo je.' 'Tako mi Allaha', dodadoh, 'ono što znam, bolje je od onoga što ne znam.'
Mua'vija nastavi: 'Svijet kod nas ne bi sjedio poslije obavljenog namaza, pa sam ja zato i održao predavanje prije namaza.'"[2]

قَدْ ذَهَبَ مَا تَعْلَمُ فَقُلْتُ مَا أَعْلَمُ وَاللَّهِ خَيْرٌ مِمَّا لَا أَعْلَمُ فَقَالَ إِنَّ النَّاسَ لَمْ يَكُونُوا يَجْلِسُونَ لَنَا بَعْدَ الصَّلَاةِ فَجَعَلْتُهَا قَبْلَ الصَّلَاةِ.

---

2 Iz navedenog hadisa se zaključuje:
– Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, držao je bajramsku hutbu na musali, stojeći na zemlji bez minbera. Minber, dakle, na musali nije bio u doba Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem.
Prema izjavi Ebu-Seida Hudrije, zabilježenoj po Buhariji, govornicu na zemljištu zajedničkog klanjanja dao je izgraditi prvo Mervan b. Hakem, guverner Medine u doba Mu'avijinog hilafeta.
Muslim u svom "Sahihu" na Buharijinu verziju dodaje: "Izašao sam", kaže Ebu-Seid Hudri, "sa Mervanom i kada smo došli na musalu, Kesir b. Salt je bio napravio minber od ćerpiča i blata.
Ebu Seid rekao je da je kuća Kesira b. Salta bila u Buthan dolini u Medini pokraj same musale i to na strani prema kibli."
Ibnu-Ebi-Šejbe u svom "Musannefu" navodi da je ovaj minber sagrađen u doba vladavine Omera b. Hattaba, a neki misle da je sagrađen u doba h. Osmana. Kadi Ijad drži, da je prvi minber na musali dao sagraditi Zijad u Basri, u doba Mu'avijinog hilafeta. Historičari, međutim, uvažavaju verziju Buharije i Muslima,
– bajram-namaz se klanja prije održavanja hutbe. Zbog toga je Ebu-Seid Hudri stavio Mervanu ozbiljnu primjedbu, kada je održao hutbu prije obavljenog bajramskog namaza.
Pejgamberov sunnet strogo i dosljedno u praksi su primjenjivali Ebu-Bekr, Omer, Osman, Alija, Mu'avija, Ebu-Mesud i Ibnu-Abbas. To su isto činili još Sevri, Evza'i, Ebu-Sevr, Ishak i sva četiri predstavnika ehlisunnetskih pravnih škola.
Učenjaci hanefijske i malikijske pravne škole kažu:
"Dozvoljeno je hutbu obaviti i prije klanjanja namaza, ali je to (mekruh) i u suprotnosti sa Pejgamberovim sunnetom."
Na primjedbu Kermanija, kako je Mervan mogao samovoljno izmijeniti redoslijed obreda ustaljenog po Muhammedu, sallallahu alejhi ve sellem, pravnici mu odgovoriše: "Mervan je to mogao učiniti, jer obavljanje bajram-namaza prije učenja hutbe ne spada u (vadžib) dužnost, nego u Muhammedovu uobičajenu praksu."
Ibnu-Bettal kaže: "U konkretnom slučaju, Pejgamberov sunnet nije u osnovi ni poremećen, jer je Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, u džuma-namazu, hutbu stalno učio prije obavljenog džumanskog farza. Osim toga, mudžethid prilikom rješavanja kojeg pitanja može u općem interesu izmijeniti i napustiti svoje prvobitno, ranije doneseno, rješenje.
Tako je Mervan, uočivši drugačiju novonastalu situaciju među svijetom, smatrao da je osnovni cilj hutbe da je svi prisutni čuju i saslušaju i da je preče paziti na to, nego na formu redoslijeda i njeno mjesto pri obavljanju bajramskog obreda, tim prije što hutba nije uvjet za pravovaljanost obavljanja bajram-namaza",
– zapovijedati i propagirati dobro, a zabranjivati i sprečavati zlo i nevaljalštine dužnost je svakog muslimana, pa makar se ta zabrana odnosila i na samog rukovodioca,
– minber na musali bio je izgrađen od ćerpiča učvršćenog blatom, a ne od drveta, kako su to gradili u džamijama, jer ga kao takvog neće niko razvaliti i iskoristiti za potrebe lične gradnje ili loženje,
– za potrebu obavljanja bajramske hutbe može se na musalu privremeno iznijeti minber iz koje obližnje džamije,
– govornik, odnosno imam, pri održavanju hutbe treba stati ispred prisutnog svijeta i biti licem okrenut prisutnima,
– sunnet je bajram-namaze klanjati na musali. U džamiji se bajram-namazi obavljaju samo za nuždu: kada je teren na musali vlažan, kada je kišno ili hladno vrijeme ili kada postoji neka druga neprijatnost,
– dozvoljeno je zakleti se radi neke istine i o toj istini i stvarnosti voditi diskusiju sa sugovornikom,
– mišljenje i postupak učenog čovjeka treba cijeniti i uvažavati,
– prilikom Bajrama i drugih svečanosti treba prisutnim muslimanima održavati prigodna vjersko-moralna predavanja,

ODLAZAK NA BAJRAM-NAMAZ PJEŠICE I JAŠUĆI – KLANJANJE NAMAZA PRIJE HUTBE, BEZ EZANA I IKAMETA

باب الْمَشْيِ وَالرُّكُوبِ إِلَى الْعِيدِ
وَالصَّلاَةِ قَبْلَ الْخُطْبَةِ بِغَيْرِ أَذَانٍ وَلاَ إِقَامَةٍ

957. PRIČAO NAM JE Ibrahim b. Munzir, njemu Enes b. Ijad, prenoseći od Ubejdullaha, ovaj od Nafija, on od Abdullaha b. Omera, da bi Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, prvo klanjao namaz na Kurban-bajram i Ramazanski bajram, a zatim bi proučio hutbu poslije namaza.

٩٥٧. حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ الْمُنْذِرِ قَالَ حَدَّثَنَا أَنَسُ بْنُ عِيَاضٍ عَنْ عُبَيْدِ اللهِ عَنْ نَافِعٍ عَنْ عَبْدِ اللهِ بْنِ عُمَرَ أَنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ كَانَ يُصَلِّي فِي الأَضْحَى وَالْفِطْرِ ثُمَّ يَخْطُبُ بَعْدَ الصَّلاَةِ .

958. PRIČAO NAM JE Ibrahim b. Musa, njega obavijestio Hišam, ovoga Ibni-Džurejdž, njega Ata prenoseći od Džabira b. Abdullaha koji je rekao: “Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, izašao je na dan Ramazanskog bajrama i počeo sa klanjanjem namaza prije učenja hutbe.”

٩٥٨. حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ مُوسَى قَالَ أَخْبَرَنَا هِشَامٌ أَنَّ ابْنَ جُرَيْجٍ أَخْبَرَهُمْ قَالَ أَخْبَرَنِي عَطَاءٌ عَنْ جَابِرِ بْنِ عَبْدِ اللهِ قَالَ سَمِعْتُهُ يَقُولُ إِنَّ النَّبِيَّ ﷺ خَرَجَ يَوْمَ الْفِطْرِ فَبَدَأَ بِالصَّلاَةِ قَبْلَ الْخُطْبَةِ .

959. KAŽE Ibni-Džurejdž: “Ata me je obavijestio da je Ibni-Abbas poslao Ibni-Zubejru, odmah nakon izvršene zakletve na odanost, da se ezan za namaz, na dan Ramazanskog bajrama nije učio (u doba Muhammeda), a hutba da je bila iza bajram-namaza.”

٩٥٩. قَالَ وَأَخْبَرَنِي عَطَاءٌ أَنَّ ابْنَ عَبَّاسٍ أَرْسَلَ إِلَى ابْنِ الزُّبَيْرِ فِي أَوَّلِ مَا بُويِعَ لَهُ إِنَّهُ لَمْ يَكُنْ يُؤَذَّنُ بِالصَّلاَةِ يَوْمَ الْفِطْرِ إِنَّمَا الْخُطْبَةُ بَعْدَ الصَّلاَةِ .

960. “I OBAVIJESTIO ME JE Ata, prenoseći izjavu od Ibnu-Abbasa i Džabira b. Abdullaha, za ramazanski i kurbanski bajram-namaz, ezan se nije učio.”

٩٦٠. وَأَخْبَرَنِي عَطَاءٌ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ وَعَنْ جَابِرِ بْنِ عَبْدِ اللهِ قَالاَ لَمْ يَكُنْ يُؤَذَّنُ يَوْمَ الْفِطْرِ وَلاَ يَوْمَ الأَضْحَى .

– situacija u islamskom svijetu je bila unekoliko izmijenjena još u doba Mu‘avije i Mervana u odnosu na doba Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, i prvu četvericu halifa.

961. Od Džabira b. Abdullaha preneseno je da je rekao: "Čuo sam Ibnu-Džurejdža kako govori: 'Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, ustao je i počeo prvo sa klanjanjem (bajram) namaza, a potom proučio hutbu. Kad je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, završio hutbu, sišao je (sa minbera), otišao ženama i naslonivši se na Bilalovu ruku, održao im predavanje, a Bilal je prostro svoj ogrtač na koga su žene bacale milostinju.'"
Rekao sam (kaže Ibnu-Džurejdž) Atau: "Smatraš li da je i sada dužnost imama da po završetku hutbe ide ženama i održava predavanje?"
"To je, uistinu, i sada njihova dužnost", odgovorio je Ata, "i na žalost im što to ne rade!"[1]

٩٦١. وَعَنْ جَابِرِ بْنِ عَبْدِاللهِ قَالَ سَمِعْتُهُ يَقُولُ إِنَّ النَّبِيَّ ﷺ قَامَ فَبَدَأَ بِالصَّلَاةِ ثُمَّ خَطَبَ النَّاسَ بَعْدُ فَلَمَّا فَرَغَ نَبِيُّ اللهِ ﷺ نَزَلَ فَأَتَى النِّسَاءَ فَذَكَّرَهُنَّ وَهُوَ يَتَوَكَّأُ عَلَى يَدِ بِلَالٍ وَبِلَالٌ بَاسِطٌ ثَوْبَهُ يُلْقِي فِيهِ النِّسَاءُ صَدَقَةً قُلْتُ لِعَطَاءٍ أَتَرَى حَقًّا عَلَى الْإِمَامِ الْآنَ أَنْ يَأْتِيَ النِّسَاءَ فَيُذَكِّرَهُنَّ حِينَ يَفْرُغُ قَالَ إِنَّ ذَلِكَ لَحَقٌّ عَلَيْهِمْ وَمَا لَهُمْ أَنْ لَا يَفْعَلُوا .

1 Iz navedenog hadisa zaključuje se:
– potrebno je izaći na musalu i na njoj klanjati bajram-namaz,
– neposredno pred obavljanje bajram-namaza ne uči se ni ezan ni ikamet.
Muslim u svom "Sahihu" navodi, da je Džabir b. Semure rekao: "Klanjao sam mnogo puta bajramske namaze sa Vjerovjesnikom i to uvijek bez učenja ezana i ikameta."
Ebu-Davud u svom "Sunenu" navodi da je Ibnu-Abbas rekao: "Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, klanjao je bajramske namaze bez učenja ezana i ikameta." Ibnu-Madže u svom "Sunenu" istu izjavu prenosi od Sa'da b. Ebi-Vekasa.
Taberani u svom "Evsatu" navodi, da je Bera b. Azib rekao: "Vjerovjesnik je klanjao kurbanbajramski namaz bez učenja ezana i ikameta", dok opet u svom "Kebiru" ističe da je sin Ebu-Rafija, prenoseći od svoga djeda rekao: "Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, išao je na bajram-namaze (na musalu) pješice i bajram-namaze bi klanjao bez učenja ezana i ikameta."
Ibnu-Šejbe je rekao, da je Semmak izjavio: "Vidio sam Mugiru b. Šu'be, Dahhaka i Zijada, kako klanjaju ramazanski i kurbanski bajram-namaz bez učenja ezana i ikameta."
Poneki su za bajram-namaz ipak učili ezan. Ibnu-Musejjeb izjavio je da je Muavija prvi dan učio ezan za bajramske namaze, dok Ibnu-Evs i Husajn to pripisuju Zijadu, Ibnu-Habib Hišamu, a neki opet Mervanu, Mu'avijinom namjesniku u Medini. Pravnici su ovaj njihov postupak osudili i uvrstili u štetne novotarije.
Šafija, a i drugi pravnici odobravaju da se pred samo klanjanje namaza prisutni upozore riječima: "Essalatu džami'atun!", tj.: "...prikupite se i spremite za namaz!"
Tirmizi u svom "Sunenu" navodi da je hafiz Zejnudin rekao da je Šafija izjavio: "Dužnost je imama, da mujezinu, pred klanjanje bajram-namaza, napomene da on uzvikne: 'Essalate džami'aten!'
Nema štete, ako bi mujezin doviknuo: 'Helumme ilessalati!', tj.: 'Ovamo, na namaz!' ili 'Hajje alessalati!', tj.: 'Dođite na namaz!'"
Maverdi, međutim, u svojoj "Havijji" navodi, da je Šafija upotrebu ova zadnja dva navedena izraza, kao i izraz "Kad kametissalatu" uvrštavao u pokuđene (mekruh) postupke,
– svijest o potrebi dijeljenja milostinje treba buditi i kod ženskog svijeta,
– na nakit treba svake godine dijeliti propisani postotak zekata,
– Tirmizi u svom "Sunenu" navodi da je halifa Alija smatrao sunnetom da vjernici idu pješice na bajram-namaz.
Ibnu-Madže u svom "Sunenu" ističe da je Abdulaz b. Omer rekao: "Vjerovjesnik je na bajram-namaz išao pješice i vraćao se kući natrag opet pješice."
Sa'd b. Vekkas o ovom slučaju je rekao: "Vjerovjesnik je pješice odlazio na bajram-namaz jednim, a vraćao se opet pješice drugim putem."

HUTBA JE POSLIJE BAJRAM-NAMAZA

باب الْخُطْبَةِ بَعْدَ الْعِيدِ

962. PRIČAO NAM JE Ebu-Asim, njega obavijestio Ibni-Džurejdž, ovoga Hasan b. Muslim, prenoseći od Tavusa, a ovaj od Ibni-Abbasa, koji kaže:
"Prisustvovao sam bajram-namazu sa Allahovim Poslanikom, sallallahu alejhi ve sellem, a i sa Ebu-Bekrom, Omerom i Osmanom, radijallahu anhum, i svi su oni klanjali bajram-namaz prije hutbe."

٩٦٢. حَدَّثَنَا أَبُو عَاصِمٍ قَالَ أَخْبَرَنَا ابْنُ جُرَيْجٍ قَالَ أَخْبَرَنِي الْحَسَنُ بْنُ مُسْلِمٍ عَنْ طَاوُسٍ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ قَالَ شَهِدْتُ الْعِيدَ مَعَ رَسُولِ اللهِ ﷺ وَأَبِي بَكْرٍ وَعُمَرَ وَعُثْمَانَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمْ فَكُلُّهُمْ كَانُوا يُصَلُّونَ قَبْلَ الْخُطْبَةِ .

963. PRIČAO NAM JE Ja'kub b. Ibrahim, njemu Ebu-Usame, ovome Ubejdullah, prenoseći od Nafija, a on od Ibni-Omera koji kaže:
"Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, Ebu-Bekr i Omer, radijallahu anhuma, klanjali bi bajram-namaze prije hutbe."

٩٦٣. حَدَّثَنَا يَعْقُوبُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ قَالَ حَدَّثَنَا أَبُو أُسَامَةَ قَالَ حَدَّثَنَا عُبَيْدُاللهِ عَنْ نَافِعٍ عَنِ ابْنِ عُمَرَ قَالَ كَانَ رَسُولُ اللهِ ﷺ وَأَبُو بَكْرٍ وَعُمَرُ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا يُصَلُّونَ الْعِيدَيْنِ قَبْلَ الْخُطْبَةِ .

964. PRIČAO NAM JE Sulejman b. Harb, njemu Šu'ba, prenoseći od Adijja b. Sabita, on od Seida b. Džubejra, a ovaj od Ibni-Abbasa, da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, klanjao na dan Ramazanskog bajrama dva rekata, a prije i poslije njih nije klanjao ništa. Iza toga pričao je ženama, a sa njim i Bilal, i zapovijedao im dijeljenje milostinje. One su počele bacati (priloge), bacavši svoje naušnice i ogrlice.[1]

٩٦٤. حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ حَرْبٍ قَالَ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ عَنْ عَدِيِّ بْنِ ثَابِتٍ عَنْ سَعِيدِ بْنِ جُبَيْرٍ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ صَلَّى يَوْمَ الْفِطْرِ رَكْعَتَيْنِ لَمْ يُصَلِّ قَبْلَهَا وَلَا بَعْدَهَا ثُمَّ أَتَى النِّسَاءَ وَمَعَهُ بِلَالٌ فَأَمَرَهُنَّ بِالصَّدَقَةِ فَجَعَلْنَ يُلْقِينَ تُلْقِي الْمَرْأَةُ خُرْصَهَا وَسِخَابَهَا .

---

1 Iz navedenog hadisa zaključuje se:
– bajram-namaz se sastoji od dva rekata,
– prije, a ni poslije bajram-namaza ne klanja se nikakva nafila. Po ovom se unekoliko diferenciraju mišljenja pravnika. Tako Ebu-Hanife i Sevri dozvoljavaju klanjanje nafile poslije obavljenog bajram-namaza, a neposredno prije njega ne dozvoljavaju, dok Šafija dozvoljava klanjanje nafile, i prije i poslije bajram-namaza.
Ibni-Vehb i Ešheb prenose od Malika, da to Malik ne dozvoljava prije obavljenog bajram-namaza, a da poslije njega dozvoljava.
U "Bedriji" se navodi: "Nafile je dozvoljeno klanjati i prije i poslije bajram-namaza, ali u svom domu."
U "Zehiri" se ističe: "Neposredno pred klanjanje bajram-namaza nema nikakvog vjerskog obreda."
Kerhija je izjavio: "Mekruh je u džamiji klanjati nafile neposredno pred klanjanje bajram-namaza."
U komentaru na "El-Hidaju" navodi se da je Muhammed b. Mukatil Mervizija rekao: "Nije loše na Kurban-bajram klanjati nafilu u kući prije izlaska u džamiju."Najveći broj pravnika klanjanje ovih nafila uvršava u mekruh.

965. PRIČAO NAM JE Adem, njemu Šu'be, ovome Zubejd koji je čuo Ša'bija gdje prenosi od Beraa b. Aziba, da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
"Prvo što počinjemo u ovom našem (prazničnom) danu je da klanjamo, a potom da se vratimo (kući) i koljemo kurban.
Ko ovo radi, on je krenuo našim pravcem, a ko bude kurban zaklao prije bajram-namaza, to je samo obično meso, koje je on pripremio svojim ukućanima, a nije nikakav bajramski kurban."
Tada jedan ensarija, koji se zvaše Ebu-Burde b. Nijar, reče: "Allahov Poslaniče, ja sam već zaklao (kurban), ali imam jednu mladu, u osmom mjesecu, kozu, koja je bolja od jednogodišnjeg bravčeta?"
"Žrtvuj je mjesto jednogodišnjeg bravčeta, samo to neće biti dovoljno, odnosno, neće biti dozvoljeno nikome poslije tebe."

٩٦٥. حَدَّثَنَا آدَمُ قَالَ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ قَالَ حَدَّثَنَا زُبَيْدٌ قَالَ سَمِعْتُ الشَّعْبِيَّ عَنِ الْبَرَاءِ بْنِ عَازِبٍ قَالَ قَالَ النَّبِيُّ ﷺ إِنَّ أَوَّلَ مَا نَبْدَأُ فِي يَوْمِنَا هَذَا أَنْ نُصَلِّيَ ثُمَّ نَرْجِعَ فَنَنْحَرَ فَمَنْ فَعَلَ ذَلِكَ فَقَدْ أَصَابَ سُنَّتَنَا وَمَنْ نَحَرَ قَبْلَ الصَّلَاةِ فَإِنَّمَا هُوَ لَحْمٌ قَدَّمَهُ لِأَهْلِهِ لَيْسَ مِنَ النُّسْكِ فِي شَيْءٍ فَقَالَ رَجُلٌ مِنَ الْأَنْصَارِ يُقَالُ لَهُ أَبُو بُرْدَةَ ابْنُ نِيَارٍ يَا رَسُولَ اللهِ ذَبَحْتُ وَعِنْدِي جَذَعَةٌ خَيْرٌ مِنْ مُسِنَّةٍ فَقَالَ اجْعَلْهُ مَكَانَهُ وَلَنْ تُوفِيَ أَوْ تَجْزِيَ عَنْ أَحَدٍ بَعْدَكَ .

Šafija je ovu nafilu klanjao i poslije bajram-namaza.
Ibnu-Madže navodi da je Seid Hudri izjavio: "Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, pred samo klanjanje bajram-namaza nije ništa klanjao, a kad bi se povratio u svoj stan, klanjao bi dva rekata."
Ibni-Madže, također, navodi, da su halifa Alija i još neki njegovi savremenici izjavili: "Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, nije klanjao nafilu ni prije, a ni poslije bajram-namaza, pa ko to ipak želi, može klanjati, a ko hoće može i ne klanjati."
Taberani u svom "Kebiru" navodi ovu Ibnu-Mes'udovu izjavu: "Klanjanje nafile pred neposredno stupanje imama u bajram-namaz ne spada u običaj Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem."
– Mustehab će na Bajram održati odgovarajuće predavanje i ženama, ako to neće dovesti do kakve smutnje i nereda,
– dobrovoljna milostinja je punovažna i bez čina obostrane primopredaje, iskazane riječima stranaka. Ovdje je dovoljan samo čin primopredaje. To se očito vidi iz slučaja darovanog nakita žena, kojeg je, opet, Bilal bez ijedne riječi pokupio i Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, uložio u odgovarajuće potrebe zajednice,
– pristup žena bajram-namazu je dozvoljen. Raniji učenjaci dali su različite izjave, Ebu-Bekr, Alija, Abdullah b. Omer i drugi njihovi savremenici smatrahu to dužnošću i obavezom žena.
Ebu-Kilabe je rekao da je Aiša izjavila: "Žene su redovno izlazile (na musalu) na ramazanski i kurbanski bajram-namaz."
Supruge Alkameta i Esveda učestvovale su redovno u klanjanju bajram-namaza, dok su im to muževi, u pogledu klanjanja džume-namaza, zabranjivali.
Ibnu-Nafi' prenosi da je Malik rekao: "Nije zabranjeno ženama da učestvuju u obredu bajram-namaza i džume, ali one nisu zadužene tim obredima."
Potrebu izoliranja žena iz navedenih obreda zastupali su Urve, Kasim, Neha'i, Jahja-Medinelija i Ebu-Jusuf. Ebu-Hanife je to u prvo vrijeme dozvoljavao, a kasnije zabranjivao.
S obzirom na slovo hadisa, prioritet treba davati odobrenju, ukoliko to neće imati loših posljedica.
– na zajedničkim skupovima, žene treba da su odvojene od muškaraca,
– supruga može svoju imovinu samovoljno i neograničeno dijeliti na ime milostinje. Malik to odobrava i dozvoljava joj činiti samo do iznosa jedne trećine njenog cjelokupnog imetka. Dijeljenje preko jedne trećine svoga imetka ima pravo samo uz odobrenje i saglasnost svoga muža.

PREZIRNO JE NA BAJRAM I U HAREMU KA'BE NOSITI ORUŽJE

باب مَا يُكْرَهُ مِنْ حَمْلِ السِّلَاحِ فِي الْعِيدِ وَالْحَرَمِ

Hasan Basri kaže: "(Ashabima) je bilo zabranjeno da nose oružje Bajramom, osim u slučaju kada se boje neprijatelja."

وَقَالَ الْحَسَنُ نُهُوا أَنْ يَحْمِلُوا السِّلَاحَ يَوْمَ عِيدٍ إِلَّا أَنْ يَخَافُوا عَدُوًّا .

966. PRIČAO NAM JE Zekerijja b. Jahja Ebu-Sukejn, njemu Muharibi, ovome Muhammed b. Sūka, prenoseći od Seida b. Džubejra koji kaže:
"Bio sam uz Ibni-Omera kada ga je vrh koplja pogodio u sredinu stopala (taban) i stopalo mu prilijepilo uz jahaću životinju. Sjahao sam i iščupao to koplje. Bilo je to na Mini." Ovaj slučaj je prenesen Hadžadžu (namjesniku Hidžaza) i on ga je posjetio i rekao:
'Da nam je znati, ko te je pogodio?'
'Pogodio si me ti' – odgovorio je Ibni-Omer.
'Kako?' – upita Hadžadž.
'Nosio si oružje na dan u kome se oružje ne nosi i unio si oružje u Harem Ka'be, a oružje se nije unosilo u Harem' – reče Ibni-Omer!"

٩٦٦. حَدَّثَنَا زَكَرِيَّاءُ بْنُ يَحْيَى أَبُو السُّكَيْنِ قَالَ حَدَّثَنَا الْمُحَارِبِيُّ قَالَ حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ سُوقَةَ عَنْ سَعِيدِ بْنِ جُبَيْرٍ قَالَ كُنْتُ مَعَ ابْنِ عُمَرَ حِينَ أَصَابَهُ سِنَانُ الرُّمْحِ فِي أَخْمَصِ قَدَمِهِ فَلَزِقَتْ قَدَمُهُ بِالرِّكَابِ فَنَزَلْتُ فَنَزَعْتُهَا وَذَلِكَ بِمِنًى فَبَلَغَ الْحَجَّاجَ فَجَعَلَ يَعُودُهُ فَقَالَ الْحَجَّاجُ لَوْ نَعْلَمُ مَنْ أَصَابَكَ فَقَالَ ابْنُ عُمَرَ أَنْتَ أَصَبْتَنِي قَالَ وَكَيْفَ قَالَ حَمَلْتَ السِّلَاحَ فِي يَوْمٍ لَمْ يَكُنْ يُحْمَلُ فِيهِ وَأَدْخَلْتَ السِّلَاحَ الْحَرَمَ وَلَمْ يَكُنِ السِّلَاحُ يُدْخَلُ الْحَرَمَ .

967. PRIČAO NAM JE Ahmed b. Ja'kub, njemu Ishak b. Seid b. Amr b. Seid b. Āsa, prenoseći od svoga oca koji je rekao:
"Hadžadž je unišao (u šator) Ibn-Omeru, kod koga sam bio i ja, i pitao ga: 'Kako je?'
'Bolestan je'– odgovorio je.
'Ko te pogodio?' – upitao je Hadžadž.
'Pogodio me onaj koji je naredio da se nosi oružje na dan u kome ga nije dozvoljeno nositi.' 'Mišljaše on time', kaže pripovjedač, 'na Hadžadža.'"[1]

٩٦٧. حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ يَعْقُوبَ قَالَ حَدَّثَنِي إِسْحَاقُ بْنُ سَعِيدِ بْنِ عَمْرِو بْنِ سَعِيدِ بْنِ الْعَاصِ عَنْ أَبِيهِ قَالَ دَخَلَ الْحَجَّاجُ عَلَى ابْنِ عُمَرَ وَأَنَا عِنْدَهُ فَقَالَ كَيْفَ هُوَ فَقَالَ صَالِحٌ فَقَالَ مَنْ أَصَابَكَ قَالَ أَصَابَنِي مَنْ أَمَرَ بِحَمْلِ السِّلَاحِ فِي يَوْمٍ لَا يَحِلُّ فِيهِ حَمْلُهُ يَعْنِي الْحَجَّاجَ .

---

1 Nošenje oružja na većim skupovima je zabranjeno, ali je to dozvoljeno u slučaju opasnosti od neprijatelja. Ibnu-Madže preko Ibnu-Abbasa navodi: "Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, je zabranjivao Bajramom nositi oružje u muslimanskim gradovima, osim u slučaju opasnosti od napada neprijatelja."
Iz hadisa se zaključuje:
– Mina spada u krug Harema Ka'be,

RANO USTAJANJE NA BAJRAM-NAMAZ

باب التبكير إلى العيد

Abdullah b. Busr kaže: "Mi smo u ovom času već završavali (namaz) i to je bilo vrijeme prestanka pokuđenosti klanjanja nafile."[2]

وَقَالَ عَبْدُ اللَّهِ بْنُ بُسْرٍ إِنْ كُنَّا فَرَغْنَا فِي هَذِهِ السَّاعَةِ وَذَلِكَ حِينَ التَّسْبِيحِ .

968. PRIČAO NAM JE Sulejman b. Harb, njemu Šu'be, prenoseći od Zubejda, on od Ša'bija, a ovaj od Beraa koji je rekao: "Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, držeći hutbu na Kurban-bajram, rekao je: 'Prvo čime počinjemo obred u ovom našem danu je da klanjamo, onda se vraćamo (kući) i koljemo kurbane, pa ko bude tako radio, pogodio je naš pravac, a ko je zaklao kurban, prije nego je klanjao bajram-namaz, to je samo obično meso koje je ranije pribavio svojim ukućanima i to nije nikakva bajramska žrtva.'
Tada ustade moj daidža Ebu-Burd b. Nijar i reče: 'Allahov Poslaniče, zaklao sam je prije nego sam klanjao, ali imam mladu, od osam mjeseci, kozu, koja je bolja od jednogodišnjeg bravčeta?'
'Učini je (kurbanom) umjesto bravčeta'
– rekao je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, ili je rekao: 'Zakolji je, a tako mlado, u osmom mjesecu, kozle, neće biti poslije tebe više nikome dozvoljeno.'"[3]

٩٦٨ . حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ حَرْبٍ قَالَ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ عَنْ زُبَيْدٍ عَنِ الشَّعْبِيِّ عَنِ الْبَرَاءِ قَالَ خَطَبَنَا النَّبِيُّ ﷺ يَوْمَ النَّحْرِ قَالَ إِنَّ أَوَّلَ مَا نَبْدَأُ بِهِ فِي يَوْمِنَا هَذَا أَنْ نُصَلِّيَ ثُمَّ نَرْجِعَ فَنَنْحَرَ فَمَنْ فَعَلَ ذَلِكَ فَقَدْ أَصَابَ سُنَّتَنَا وَمَنْ ذَبَحَ قَبْلَ أَنْ يُصَلِّيَ فَإِنَّمَا هُوَ لَحْمٌ عَجَّلَهُ لأَهْلِهِ لَيْسَ مِنَ النُّسُكِ فِي شَيْءٍ فَقَامَ خَالِي أَبُو بُرْدَةَ بْنُ نِيَارٍ فَقَالَ يَا رَسُولَ اللَّهِ أَنَا ذَبَحْتُ قَبْلَ أَنْ أُصَلِّيَ وَعِنْدِي جَذَعَةٌ خَيْرٌ مِنْ مُسِنَّةٍ قَالَ اجْعَلْهَا مَكَانَهَا أَوْ قَالَ اذْبَحْهَا وَلَنْ تَجْزِيَ جَذَعَةٌ عَنْ أَحَدٍ بَعْدَكَ .

– zabranjeno je za vrijeme hadžskog obreda nositi oružje u krugu Harema Ka'be, jer bi se mogao neko u stisci nagrditi i time povrijediti sigurnost hadžija.
Iz gornjeg razloga Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, doviknuo je jednom ashabu, koji je u džamiji kroz okupljeni svijet nosio izvučeno koplje: "Prihvati ga za vrh, kako ne bi ranio kojeg prisutnog muslimana!"Hasan Basri je rekao: "U slučaju kakve opasnosti, Allah, dželle šanuhu, dozvolio je nositi oružje pri obavljanju namaza."

2 Abdullah b. Busr je ugledan ashab, koji je imao sreću da klanja za Muhammedom, sallallahu alejhi ve sellem, još prema Mesdžidul-Aksau, a potom i prema Ka'bi. Umro je 88. godine po Hidžri u Himsu, uzimajući abdest. On je prigovorio, rekavši: "Mi smo u ovo doba već završavali namaz, i to je bilo vrijeme klanjanja kurbanskog bajram-namaza."

3 Vrijeme odlaska ashaba na bajram-namaz bilo je različito. Abdullah b. Omer i Seid b. Musejjeb klanjali su sabah-namaz u bajramskom odijelu, a potom kretali prema musali.
Rafi' b. Hadidž sjeđaše u džamiji sa svojim sinom i kada bi sunce potpuno izašlo, odnosno na obzorju potpuno odskočilo, klanjali bi dva rekata nafile, a potom krenuli na musalu radi klanjanja ramazanskog ili kurbanskog bajram-namaza.

VAŽNOST DOBRIH DJELA U DANIMA KURBAN-BAJRAMA (PRVA TRI DANA)

باب فَضْلِ الْعَمَلِ فِي أَيَّامِ التَّشْرِيقِ

Ibnu-Abbas kaže: "Spominjite Allaha u poznatim danima: u prvih deset dana (zul-hidžeta) i u određene dane, tj. u prva tri dana Kurban-bajrama (11., 12. i 13. dan zul-hidžeta).
Ibni-Omer i Ebu-Hurejre izlažahu u grad u (prvih) deset dana (zul-hidžeta) učeći tekbire. Dok su oni učili, učio je tekbir i ostali svijet.
Muhammed b. Ali učio je tekbir čak i iza obavljenog nafila-namaza."[1]

وَقَالَ ابْنُ عَبَّاسٍ وَاذْكُرُوا اللهَ فِي أَيَّامٍ مَعْلُومَاتٍ أَيَّامُ الْعَشْرِ وَالْأَيَّامُ الْمَعْدُودَاتُ أَيَّامُ التَّشْرِيقِ وَكَانَ ابْنُ عُمَرَ وَأَبُو هُرَيْرَةَ يَخْرُجَانِ إِلَى السُّوقِ فِي أَيَّامِ الْعَشْرِ يُكَبِّرَانِ وَيُكَبِّرُ النَّاسُ بِتَكْبِيرِهِمَا وَكَبَّرَ مُحَمَّدُ بْنُ عَلِيٍّ خَلْفَ النَّافِلَةِ .

969. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Ar'are, njemu Šu'be, prenoseći od Sulejmana, on od Muslima el-Betina, ovaj od Seida b. Džubejra, on od Ibnu-Abbasa, a ovaj od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem:
"U danima Kurban-bajrama (tešrika) nema vrednijeg posla od uobičajenog učenja tekbira u ovih prvih deset dana (zul-hidžeta)."
"Pa ni borba na Allahovom putu?"
– upitali su ashabi.
"Ni borba", odgovorio je Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem,
alejhi ve sellem,

٩٦٩. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَرْعَرَةَ قَالَ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ عَنْ سُلَيْمَانَ عَنْ مُسْلِمٍ الْبَطِينِ عَنْ سَعِيدِ بْنِ جُبَيْرٍ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ أَنَّهُ قَالَ مَا الْعَمَلُ فِي أَيَّامٍ أَفْضَلَ مِنْهَا فِي هَذِهِ قَالُوا وَلَا الْجِهَادُ قَالَ وَلَا الْجِهَادُ إِلَّا رَجُلٌ خَرَجَ يُخَاطِرُ بِنَفْسِهِ وَمَالِهِ فَلَمْ يَرْجِعْ بِشَيْءٍ .

Urvet je išao na bajram-namaz kada bi sunce dobro granulo i punim sjajem zasjalo. Ovo je stav još Ata'a i Ša'bija.
U "Mudevveni" se ističe da je Malik kretao iz kuće, odnosno džamije, prema musali, tek kada bi sunce u cijelosti izašlo.
Ali b. Zijad rekao je: "Nema štete ići na musalu prije izlaska sunca, ali se tekbir ne treba učiti dok sunce ne izađe."
Imamu nije potrebno da ide na musalu, dok ne nastupi vrijeme klanjanja bajram-namaza.
Šafija je izjavio: "Na musalu se ide na Kurban-bajram, kada se sunce potpuno ukaže, a na Ramazanski bajram nešto malo kasnije."

1 Pisac "Tevdiha" iznosi: "Ibni-Omer bi išao na Ramazanski bajram na musalu tek kada bi sunce izašlo i učio naglas tekbire sve dok ne bi došao na musalu. Potom bi ih učio na musali sve dok imam ne bi sjeo pred mihrab. Tada bi on prestao sa učenjem tekbira."
Po mišljenju Ebu-Hanife, vadžib je učiti tekbiri-tešrike iza svakog završenog farz-namaza, počevši od sabaha, dana Arefata (devetog zul-hidže) pa do iza obavljenog farz-namaza ikindije prvog dana Bajrama, klanjali se ti namazi zajednički ili pojedinačno. Ebu-Jusuf i Muhammed smatraju da se ti tekbiri uče do iza ikindije četvrtog dana Bajrama i ovo je mišljenje i kod nas prihvaćeno.

"izuzev borbe čovjeka koji je izašao da se bori protiv neprijatelja, i lično i svojim imetkom, pa sve izgubi."[2]

TEKBIRI U DANIMA MINE I KADA SE KRENE KA AREFATU

باب التَّكْبِيرِ أيَّامَ منى وإذا غدا إلى عرفة

Omer, radijallahu anhu, učio bi tekbir na Mini u svom šatoru, i ljudi u džamiji, čuvši ga, učili bi, pa i ljudi po trgovima učili bi tekbir tako glasno da bi se Mina orila od tekbira.
Ibni-Omer učaše tekbir na Mini u tim danima i iza obavljenih namaza, i u postelji, i u šatoru, i na sijelu, pa i putem kojim bi hodao tih dana (hadža).
Mejmuna bi učila tekbir na prvi dan Kurban-bajrama, a i ostale žene učile su tekbir za Ebanom b. Osmanom i Omerom b. Abdul-Azizom u noćima Kurban-bajrama, u džamiji zajedno sa ljudima.[3]

وَكَانَ عُمَرُ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ يُكَبِّرُ فِي قُبَّتِهِ بِمِنًى فَيَسْمَعُهُ أَهْلُ الْمَسْجِدِ فَيُكَبِّرُونَ وَيُكَبِّرُ أَهْلُ الْأَسْوَاقِ حَتَّى تَرْتَجَّ مِنًى تَكْبِيرًا وَكَانَ ابْنُ عُمَرَ يُكَبِّرُ بِمِنًى تِلْكَ الْأَيَّامَ وَخَلْفَ الصَّلَوَاتِ وَعَلَى فِرَاشِهِ وَفِي فُسْطَاطِهِ وَمَجْلِسِهِ وَمَمْشَاهُ تِلْكَ الْأَيَّامَ جَمِيعًا وَكَانَتْ مَيْمُونَةُ تُكَبِّرُ يَوْمَ النَّحْرِ وَكُنَّ النِّسَاءُ يُكَبِّرْنَ خَلْفَ أَبَانَ بْنِ عُثْمَانَ وَعُمَرَ بْنِ عَبْدِالْعَزِيزِ لَيَالِيَ التَّشْرِيقِ مَعَ الرِّجَالِ فِي الْمَسْجِدِ .

2 Iz navedenog hadisa se razabire:
– ozbiljna i važna dužnost vođenja borbe na Allahovom putu, gradiranje te dužnosti od kojih je najvrednija žrtvovanje sebe i lično zalaganje,
– da ima, kako mjesta, tako i dana koji su vredniji od drugih. Muslim u svom "Sahihu" preko Ebu-Hurejre navodi hadis: "Petak je najbolji dan u kome sunce izlazi. Prema tome, dani Bajrama u kome se nađe petak su još dva puta više blagoslovljeni."

3 Navedeni hadis ukazuje na vrlinu češćeg učenja tekbira za vrijeme Kurban-bajrama, a i na dužnost poslije obavljenih farz-namaza.
Podijeljena su mišljenja pravnika o tim tekbirima i vremenu njihova učenja. Ebu-Hanife smatra da ih je vadžib učiti mještanima u gradu po završenim farz-namazima, obavljenim u džematu. Prema tome, tekbir se ne uči poslije obavljenog vitr-namaza, bajram-namaza, poslije sunneta i drugih dobrovoljnih namaza. Prema istom stavu, nije dužan tekbir učiti putnik, a ni klanjač koji je namaz obavio sam po sebi. Ovo mišljenje dijele još Ibni-Mes'ud, Sevri i Ahmed.
Ebu-Jusuf i Muhammed smatraju da tekbir treba učiti svaka osoba koja obavi farz-namaz, bila ona putnik ili mještanin, klanjala ona sama po sebi ili zajednički za imamom. Ovo mišljenje zastupaju još Evza'i i Malik.
Prema mišljenju šafijskih pravnika ovi tekbiri uče se po obavljenom svakom namazu, bio on farz ili nafila, pa i iza dženaze-namaza.
Žene prilikom zajedničkog klanjanja namaza nisu dužne učiti tekbir naglas, ako među njima nema nijednog muškarca, a isto tako ni putnici, kada među njima nema nijednog mještanina.
– raznolika su mišljenja o periodu učenja tekbira:
Ebu-Hanife smatra da se bajramski tekbiri počinju učiti po obavljenom sabahskom farzu, devetog dana zul-hidžeta, a završavaju se po obavljenoj ikindiji, desetog dana zul-hidžeta. Ovo mišljenje usvajaju još Abdullah b. Mes'ud, Alkame, Esved i Neha'i.
Prema stavu Ebu-Jusufa i Muhammeda, tekbiri se završavaju po obavljenom ikindijskom farzu, četvrtog dana Kurban-bajrama. Ovo mišljenje dijele još Omer, Alija, Abdullah b. Abbas, a sa njima se slažu još Sufjan b. Ujejne, Ebu-Sevr, Ahmed, a prema jednoj verziji i Šafija. U "Tahririji" se navodi da je ovog mišljenja bio i halifa Osman, a u "Mufidu" i Ebu-Bekr. Ovo mišljenje se i kod nas praktikuje i smatra kao najispravnije,

970. PRIČAO NAM JE Ebu-Nu'ajm, njemu Malik, b. Enes, ovome Muhammed b. Ebu-Bekr Sekafi, koji kaže:
"Pitao sam Enesa, a mi smo obojica porano krenuli sa Mine na Arefat, za telbijju: 'Kako ste je vi obavljali sa Vjerovjesnikom, sallallahu alejhi ve sellem?'
'Hodočasnik izgovaraše telbijju stalno, na što mu se nije stavljao prigovor, a izgovaraše (u međupredahu) i tekbir pa mu se ni za to nije prigovaralo' – odgovorio je on."

٩٧٠. حَدَّثَنَا أَبُو نُعَيْمٍ قَالَ حَدَّثَنَا مَالِكُ بْنُ أَنَسٍ قَالَ حَدَّثَنِي مُحَمَّدُ بْنُ أَبِي بَكْرٍ الثَّقَفِيُّ قَالَ سَأَلْتُ أَنَسَ بْنَ مَالِكٍ وَنَحْنُ غَادِيَانِ مِنْ مِنًى إِلَى عَرَفَاتٍ عَنِ التَّلْبِيَةِ كَيْفَ كُنْتُمْ تَصْنَعُونَ مَعَ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ كَانَ يُلَبِّي الْمُلَبِّي لَا يُنْكَرُ عَلَيْهِ وَيُكَبِّرُ الْمُكَبِّرُ فَلَا يُنْكَرُ عَلَيْهِ .

971. PRIČAO NAM JE Umer b. Hafs, ovome njegov otac, prenoseći od Asima, on od Hafse, a ona od Ummi-Atijje koja je rekla:
"Bilo nam je naređeno da na Bajram izađemo (na musalu), tako da smo izveli i djevojke iz njihovog

٩٧١. حَدَّثَنَا عُمَرُ بْنُ حَفْصٍ قَالَ حَدَّثَنَا أَبِي عَنْ عَاصِمٍ عَنْ حَفْصَةَ عَنْ أُمِّ عَطِيَّةَ قَالَتْ كُنَّا نُؤْمَرُ أَنْ نَخْرُجَ يَوْمَ الْعِيدِ حَتَّى نُخْرِجَ الْبِكْرَ مِنْ

– od Ibni-Mes'uda preneseno je da se ovi tekbiri završavaju po obavljenom farzu podne-namaza, prvog dana Bajrama.
Prema ovom stavu, tekbiri se uče samo poslije ukupno uzastopnih sedam farz-namaza, i to poslije pet namaza devetog dana zul-hidžeta i dva farz-namaza desetog dana zul-hidžeta. Prema stavu Ebu-Hanife, to znači, poslije ukupno osam redovno obavljenih farz-namaza, a prema mišljenju Ebu-Jusufa i Muhammeda, poslije ukupno dvadeset tri uzastopno obavljena farz-namaza.
Prema stavu Šafije i Malika bajramski tekbiri uče se od podne-namaza prvog dana Bajrama, a završavaju se na sabah-namazu, četvrtog dana Kurban-bajrama, dok prema mišljenju Ibnu-Abbasa i Seida b. Džubejra, ovi se tekbiri uče od podne-namaza, devetog dana zul-hidžeta (uoči Bajrama), a završavaju se na ikindiju, četvrtog dana Bajrama.
Ima nekih učenjaka koji zastupaju mišljenje, da se ovi tekbiri počinju učiti od podne-namaza, desetog zul-hidžeta (prvi dan Bajrama), a završavaju na podne-namazu, dvanaestog zul-hidžeta.
Ebu-Sevr i Ebu-Ujejne zastupaju stav, da stanovnici Mine počinju učiti tekbir od podne-namaza, desetog zul-hidžeta, a građani od sabaha, devetog zul-hidžeta.
Ibnu-Munzir je prenio da su poneki zastupali da se tešrik-tekbiri treba da uče od devetog zul-hidžeta, pa do iza podne-namaza, desetog istog mjeseca, a neki, kako je to iznio Kadihan, da se uče do akšama, desetog zul-hidžeta.
Tekstovi bajramskog tekbira su raznoliki. Prema izjavama Omera, Alije, Ibnu-Mes'uda, Sevrija, Ahmeda i Ishaka, tekbir se sastoji od jednog izgovorenog teksta: "Allahu ekber, Allahu ekber, la ilahe illelah, Allahu ekber, Allahu ekber, ve lillahil-hamd", što znači: "Allah je najveći, Allah je najveći, nema Boga osim Jedinog Allaha. Allah je najveći, Allah je najveći i njemu pripada svaka hvala!"
Šafija smatra da tri uzastopna niza tekbirskog izraza čine jedan tekbir. Malik smatra da iza drugog tekbirskog izraza treba stati i odahnuti, a potom izgovoriti još: "Allahu ekber la ilahe illelah."
Tekbir prenesen od Ibn-Abbasa ima slijedeći tekst: "Allahu ekber, Allahu ekber, Allahu ekber, ve edželellahul-ekber", a od Ibni-Omera: "Allahu ekber, Allahu ekber, lailahe illellahu vahdehu la šerike lehu, lehul mulke ve lehul-hamdu ve huve ala kulli šejin kadir."
Druga varijanta tekbira prenesena od Ibn-Abbasa glasi: "Allahu ekber, Allahu ekber, lailahe illellah. Huvel-hajjul-kajjumu, juhji ve jumitu ve huve ala kulli šejin kadir."
Od Abdur-Rahmana je prenesen slijedeći tekst: "Allahu ekber, Allahu ekber, liailahe illellah, Allahu ekber vel-hamdulillah."

zakutka, pa čak i žene sa menstruacijom. One su bile iza prisutnog svijeta, izgovarale tekbir zajedno sa tekbirom toga svijeta, učile dove zajedno sa njihovom dovom, nadajući se blagoslovu toga dana i njegovom čišćenju."[1]

خِدْرِهَا حَتَّى نُخْرِجَ الْحُيَّضَ فَيَكُنَّ خَلْفَ النَّاسِ فَيُكَبِّرْنَ بِتَكْبِيرِهِمْ وَيَدْعُونَ بِدُعَائِهِمْ يَرْجُونَ بَرَكَةَ ذَلِكَ الْيَوْمِ وَطُهْرَتَهُ .

KLANJANJE PREMA KOPLJU ZA VRIJEME BAJRAMA

باب الصَّلاةِ إِلَى الْحَرْبَةِ يَوْمَ الْعِيدِ

972. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Beššar, njemu Abdul-Vehhab, ovome Ubejdullah, prenoseći od Nafija, on od Ibni-Omera, da Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, davaše da se ispred njega na Ramazanski i Kurban-bajram usadi kratko koplje, a onda bi klanjao.

٩٧٢. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ بَشَّارٍ قَالَ حَدَّثَنَا عَبْدُالْوَهَّابِ قَالَ حَدَّثَنَا عُبَيْدُاللهِ عَنْ نَافِعٍ عَنِ ابْنِ عُمَرَ أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ كَانَ تُرْكَزُ الْحَرْبَةُ قُدَّامَهُ يَوْمَ الْفِطْرِ وَالنَّحْرِ ثُمَّ يُصَلِّي .

---

1 Hattabi i Ibnu-Bettal smatraju da je Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, formirao masovno učenje tekbira radi toga, da bi što više skrenuo pažnju na klanje kurbana samo u ime Allaha, a ne u ime kipova, kao što se to činilo u predislamsko doba.
Iz navedenog hadisa još se razabire:
– žene na masovnim vjerskim skupovima redaju se iza muškaraca,
– u učenju dova i tekbira žene su ravnopravne s muškarcima,
– ženama je dozvoljen izlazak Bajramom na musalu, pa i onima sa menstruacijom, s tim što će se one za vrijeme klanjanja Bajrama povući na stranu van musale, zauzevši pogodno mjesto sa koga će moći čuti imamov govor,
– mustehab je da na Bajram učimo što više tekbira. Ebu-Katade učaše tekbire čim bi izašao iz kuće, pa sve do dolaska na musalu. Ibnu-Omer učio je tekbire na Bajram visokim glasom od svoje kuće do musale. Ovo je stav još od Malika i Evza'ija.
Malik je kazao: "Musliman treba učiti tekbire i na musali sve dok imam ne izađe na minber, a kada izađe imam na minber, prekinut će učenje tekbira do svoga povratka kući."
Šafija je rekao: "Meni je najdraže učiti tekbir na Kurban-bajram po obavljenim namazima, još u toku noći, uoči Bajrama, a na Ramazanski bajram od jutarnjih časova, kada se pođe na musalu, pa sve dok imam ne izađe na minber."
Ebu-Hanife smatra da tekbire treba redovno učiti iza svakog obavljenog farz-namaza na kurbanbajramske dane. Sa istekom Bajrama oni prestaju, upravo sa ikindijom, četvrtog dana Bajrama.
Tahavija kaže za one koji su učili tekbire tokom Ramazanskog bajrama, da su se oslanjali na ajet: "Ve li tukebbirullahe 'ala ma hedakum..." "Pa veličajte Allaha na onom što vas je uputio...!" Takav je stav bio Zejda b. Eslama. On smatraše da se istinsko veličanje Allaha postiže ne samo djelima, nego još i riječima, tim prije što je u Kur'anu rečeno: "Ve kebbirhu tekbira!", što znači: "Veličajte Allaha učenjem tekbira!" Oba bajram-namaza imaju po dva rekata i odgovarajuće hutbe, pa je logično da se i na oba Bajrama stalno uče tekbiri, ne praveći u tome među njima nikakve razlike.

NOŠENJE KRATKOG KOPLJA ILI KOPLJA ISPRED IMAMA NA BAJRAM

باب حمل العنزة أو الحربة بين يدي الإمام يوم العيد

973. PRIČAO NAM JE Ibrahim b. Munzir Hizami, njemu Velid, ovome Ebu-Amr Evza'i, prenoseći od Ibni-Omera koji je rekao:
"Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, poranio bi na musalu. Pred njim je nošen kopljasti štap i na musali usađivan ispred njega. On bi prema njemu klanjao."

٩٧٣. حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ الْمُنْذِرِ الْحِزَامِيُّ قَالَ حَدَّثَنَا الْوَلِيدُ قَالَ حَدَّثَنَا أَبُو عَمْرٍو الْأَوْزَاعِيُّ قَالَ أَخْبَرَنِي نَافِعٌ عَنِ ابْنِ عُمَرَ قَالَ كَانَ النَّبِيُّ ﷺ يَغْدُو إِلَى الْمُصَلَّى وَالْعَنَزَةُ بَيْنَ يَدَيْهِ تُحْمَلُ وَتُنْصَبُ بِالْمُصَلَّى بَيْنَ يَدَيْهِ فَيُصَلِّي إِلَيْهَا .

IZLAZAK ŽENA NA MUSALU PA I ONIH KOJE SU DOBILE MENSTRUACIJU

باب خروج النساء والحيض إلى المصلى

974. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Abdul-Vehhab, njemu Hammad b. Zejd, prenoseći od Ejjuba, on od Muhammeda (b. Sirina), a ovaj od Umm-Atijje koja je rekla:
"Naređeno nam je da izvedemo punoljetne djevojke i one iz ženskih odaja."
Identično gornjem tekstu, preneseno je još od Ejjuba, a on od Hafse (bint Sirin), koji Hafsinoj izjavi dodaje:
"...ili je Hafsa kazala: 'Da izvedemo punoljetne djevojke i one iz ženskih odaja, a osobe sa menstruacijom da se udalje od musale.'"

٩٧٤. حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ عَبْدِ الْوَهَّابِ قَالَ حَدَّثَنَا حَمَّادُ بْنُ زَيْدٍ عَنْ أَيُّوبَ عَنْ مُحَمَّدٍ عَنْ أُمِّ عَطِيَّةَ قَالَتْ أَمَرَنَا نَبِيُّنَا ﷺ بِأَنْ نُخْرِجَ الْعَوَاتِقَ وَذَوَاتِ الْخُدُورِ وَعَنْ أَيُّوبَ عَنْ حَفْصَةَ بِنَحْوِهِ وَزَادَ فِي حَدِيثِ حَفْصَةَ قَالَ أَوْ قَالَتِ الْعَوَاتِقَ وَذَوَاتِ الْخُدُورِ وَيَعْتَزِلْنَ الْحُيَّضُ الْمُصَلَّى .

IZLAZAK DJECE NA MUSALU

باب خُرُوجِ الصِّبْيَانِ إِلَى الْمُصَلَّى

975. PRIČAO NAM JE Amr b. Abbas, njemu Abdur-Rahman (b. Mehdi), ovome Sufjan, prenoseći od Abdur-Rahmana b. Abisa, koji je čuo Ibni-Abbasa kada govori:
"Izašao sam sa Vjerovjesnikom, sallallahu alejhi ve sellem, jednog Ramazanskog ili Kurban-bajrama na musalu. On je klanjao bajram-namaz i potom održao hutbu, a zatim pričao ženama, upozorio ih na kaznu i podsjetio na nagradu i zapovjedio im da dijele milostinju."[1]

٩٧٥. حَدَّثَنَا عَمْرُو بْنُ عَبَّاسٍ قَالَ حَدَّثَنَا عَبْدُالرَّحْمَنِ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ عَنْ عَبْدِالرَّحْمَنِ بْنِ عَابِسٍ قَالَ سَمِعْتُ ابْنَ عَبَّاسٍ قَالَ خَرَجْتُ مَعَ النَّبِيِّ ﷺ يَوْمَ فِطْرٍ أَوْ أَضْحَى فَصَلَّى ثُمَّ خَطَبَ ثُمَّ أَتَى النِّسَاءَ فَوَعَظَهُنَّ وَذَكَّرَهُنَّ وَأَمَرَهُنَّ بِالصَّدَقَةِ .

IMAM SE PRI UČENJU BAJRAMSKE HUTBE OKREĆE PREMA SVIJETU

باب اسْتِقْبَالِ الْإِمَامِ النَّاسَ فِي خُطْبَةِ الْعِيدِ

Ebu-Seid Hudri kaže: "Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, stajao je okrenut prema prisutnom svijetu."

قَالَ أَبُو سَعِيدٍ قَامَ النَّبِيُّ ﷺ مُقَابِلَ النَّاسِ .

976. PRIČAO NAM JE Ebu-Nu'ajm, njemu Muhammed b. Talha, prenoseći od Zubejda, on od Ša'bija, ovaj od Bera'a, koji je rekao:
"Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, izašao je na Bekijju – musalu na dan Kurban-bajrama i klanjao dva rekata bajram-namaza, onda se okrenuo prema nama i kazao: 'Prvi obred u ovom našem danu jeste da počnemo klanjanje bajram-namaza, zatim da se vratimo (kući) i zakoljemo

٩٧٦. حَدَّثَنَا أَبُو نُعَيْمٍ قَالَ حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ طَلْحَةَ عَنْ زُبَيْدٍ عَنِ الشَّعْبِيِّ عَنِ الْبَرَاءِ قَالَ خَرَجَ النَّبِيُّ ﷺ يَوْمَ أَضْحَى إِلَى الْبَقِيعِ فَصَلَّى رَكْعَتَيْنِ ثُمَّ أَقْبَلَ عَلَيْنَا بِوَجْهِهِ وَقَالَ إِنَّ أَوَّلَ نُسُكِنَا فِي يَوْمِنَا هَذَا أَنْ نَبْدَأَ بِالصَّلَاةِ ثُمَّ نَرْجِعَ فَنَنْحَرَ فَمَنْ فَعَلَ ذَلِكَ فَقَدْ وَافَقَ سُنَّتَنَا وَمَنْ ذَبَحَ قَبْلَ ذَلِكَ فَإِنَّمَا

---

1 Navedeni se hadis svojim sadržajem podudara s naslovnom temom, jer Abdullah b. Abbas išao je na musalu i na njoj bi klanjao s Muhammedom, sallallahu alejhi ve sellem, bajram-namaze još kao dječak od dvanaest ili trinaest godina.
Iz hadisa se zaključuje:
– prisustvo dječaka na musali je dozvoljeno, bilo radi učestvovanja u vjerskom obredu, bilo radi slušanja predavanja,
– prisustvovanje žena bajramskom predavanju na musali je dozvoljeno, imale abdest ili ne imale, bile sa menstruacijom ili ne,
– bajram-namaz se klanja prije hutbe,
– potrebno je upriličiti i organizirati odgovarajuće predavanje i ženama, jer su one temelj kućnog odgoja, islamskog morala i običaja.

kurbane, pa ko bude tako radio, on je pogodio naš pravac, a ko bude zaklao kurbane prije, pa to je nešto što je on požurio radi svojih ukućana. To nije nikakva kurbanska žrtva.'
Neko ustade i reče: 'Allahov Poslaniče, ja sam već zaklao kurban, ali imam jednu mladu, u osmom mjesecu kozu, koja je bolja od jednogodišnjeg bravčeta?'
'Zakolji je, ali takvo klanje neće biti dozvoljeno nikome poslije tebe' – odgovorio je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem."

هُوَ شَيْءٌ عَجَّلَهُ لأَهْلِهِ لَيْسَ مِنَ النُّسُكِ فِي شَيْءٍ فَقَامَ رَجُلٌ فَقَالَ يَا رَسُولَ اللهِ إِنِّي ذَبَحْتُ وَعِنْدِي جَذَعَةٌ خَيْرٌ مِنْ مُسِنَّةٍ قَالَ اذْبَحْهَا وَلاَ تَفِي عَنْ أَحَدٍ بَعْدَكَ .

OBILJEŽJE MUSALE

باب الْعَلَمِ الَّذِي بِالْمُصَلَّى

977. PRIČAO NAM JE Musedded, njemu Jahja b. Seid, prenoseći od Sufjana, ovome ispričao Abdur-Rahman b. Abis, on čuo da je neko pitao Ibni-Abbasa:
"Jesi li ti sa Vjerovjesnikom, sallallahu alejhi ve sellem, prisustvovao obavljanju bajram-namaza?"
"Da, jesam", odgovorio je, "a da nisam bio mali, ne bih prisustovao."
"Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, išao je dok nije došao do obilježja koje je bilo kod kuće Kesira b. Salta i tu klanjao, održao hutbu, a potom pristupio ženama, a sa njim i Bilal. On im je tu održao savjetodavno predavanje, upozorio na kaznu, podsjetio na nagradu i zapovjedio im da dijele milostinju. Vidio sam ih kako spuštaju svoje ruke i bacaju milostinju na Bilalov ogrtač, a potom su otišli, on i Bilal, u Poslanikovu kuću."

٩٧٧. حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ قَالَ حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ سَعِيدٍ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ قَالَ حَدَّثَنِي عَبْدُالرَّحْمَنِ بْنُ عَابِسٍ قَالَ سَمِعْتُ ابْنَ عَبَّاسٍ قِيلَ لَهُ أَشَهِدْتَ الْعِيدَ مَعَ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ نَعَمْ وَلَوْلاَ مَكَانِي مِنَ الصِّغَرِ مَا شَهِدْتُهُ حَتَّى أَتَى الْعَلَمَ الَّذِي عِنْدَ دَارِ كَثِيرِ بْنِ الصَّلْتِ فَصَلَّى ثُمَّ خَطَبَ ثُمَّ أَتَى النِّسَاءَ وَمَعَهُ بِلاَلٌ فَوَعَظَهُنَّ وَذَكَّرَهُنَّ وَأَمَرَهُنَّ بِالصَّدَقَةِ فَرَأَيْتُهُنَّ يَهْوِينَ بِأَيْدِيهِنَّ يَقْذِفْنَهُ فِي ثَوْبِ بِلاَلٍ ثُمَّ انْطَلَقَ هُوَ وَبِلاَلٌ إِلَى بَيْتِهِ .

IMAMOVO PREDAVANJE ŽENAMA NA DAN BAJRAMA

باب موعظة الامام النساء يوم العيد

978. PRIČAO NAM JE Ishak b. Ibrahim b. Nasr, njemu Abdur-Rezak, ovome Ibnu-Džurejdž, njega obavijestio Ata, prenoseći od Džabira b. Abdullaha da ga je čuo gdje kaže:
“Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, na dan Ramazanskog bajrama ustao je i klanjao; počeo je klanjanjem namaza, a potom održao hutbu. Kad je završio hutbu, sišao je (sa minbera), otišao do žena i naslonivši se na Bilalovu ruku održao im predavanje. Bilal je potom prostro svoj ogrtač na koji su žene bacale milostinju.
Pitao sam Ataa (kaže Ibni-Džurejdž): ‘Je li to bio sadakatul-fitr?’
‘Ne’, odgovorio je, ‘nego je to milostinja koju one dijeljahu tada. Bacale su svoje burme, a bacale su i svoj drugi nakit.’
Upitao sam (kaže Ibni-Džurejdž) ponovo Ataa: ‘Da li je imamova dužnost, da i ženama drži predavanje?’
‘To su oni zaista dužni’, (odgovori Ata), ‘a šta ih sprečava da to i sada rade!’”

٩٧٨. حَدَّثَنِي إِسْحَاقُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ بْنِ نَصْرٍ قَالَ حَدَّثَنَا عَبْدُالرَّزَّاقِ قَالَ حَدَّثَنَا ابْنُ جُرَيْجٍ قَالَ أَخْبَرَنِي عَطَاءٌ عَنْ جَابِرِ ابْنِ عَبْدِاللهِ قَالَ سَمِعْتُهُ يَقُولُ قَامَ النَّبِيُّ ﷺ يَوْمَ الْفِطْرِ فَصَلَّى فَبَدَأَ بِالصَّلَاةِ ثُمَّ خَطَبَ فَلَمَّا فَرَغَ نَزَلَ فَأَتَى النِّسَاءَ فَذَكَّرَهُنَّ وَهُوَ يَتَوَكَّأُ عَلَى يَدِ بِلَالٍ وَبِلَالٌ بَاسِطٌ ثَوْبَهُ يُلْقِي فِيهِ النِّسَاءُ الصَّدَقَةَ قُلْتُ لِعَطَاءٍ زَكَاةَ يَوْمِ الْفِطْرِ قَالَ لَا وَلَكِنْ صَدَقَةً يَتَصَدَّقْنَ حِينَئِذٍ تُلْقِي فَتَخَهَا وَيُلْقِينَ قُلْتُ أَتُرَى حَقًّا عَلَى الْإِمَامِ ذَلِكَ وَيُذَكِّرُهُنَّ قَالَ إِنَّهُ لَحَقٌّ عَلَيْهِمْ وَمَا لَهُمْ لَا يَفْعَلُونَهُ.

979. KAŽE Ibnu-Džurejdž da ga je obavijestio Hasan b. Muslim, prenoseći od Tavusa, on od Ibni-Abbasa, radijallahu anhuma, da je rekao:
“Prisustvovao sam Vjerovjesnikovom, sallallahu alejhi ve sellem, klanjanju ramazanskog bajram-namaza, zatim Ebu-Bekrovu, Omerovu i Osmanovu, radijallahu anhum, i oni su svi klanjali namaz prije hutbe, a potom se učila hutba. Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, izašao je, kao da ga sada gledam, kako ih posađuje (pokazujući) rukama, a onda ih rastavi, da bi došao do žena. Sa njim je bio i Bilal. Poslanik je proučio ajet: ‘Vjerovjesniče, kada ti dođu žene pravovjernice da ti se zakunu na

٩٧٩. قَالَ ابْنُ جُرَيْجٍ وَأَخْبَرَنِي الْحَسَنُ بْنُ مُسْلِمٍ عَنْ طَاوُسٍ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا قَالَ شَهِدْتُ الْفِطْرَ مَعَ النَّبِيِّ ﷺ وَأَبِي بَكْرٍ وَعُمَرَ وَعُثْمَانَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمْ يُصَلُّونَهَا قَبْلَ الْخُطْبَةِ ثُمَّ يُخْطَبُ بَعْدُ خَرَجَ النَّبِيُّ ﷺ كَأَنِّي أَنْظُرُ إِلَيْهِ حِينَ يُجْلِسُ بِيَدِهِ ثُمَّ أَقْبَلَ يَشُقُّهُمْ حَتَّى جَاءَ النِّسَاءَ مَعَهُ بِلَالٌ فَقَالَ (يَا أَيُّهَا النَّبِيُّ إِذَا جَاءَكَ الْمُؤْمِنَاتُ يُبَايِعْنَكَ) الْآيَةَ

vjernost (da neće Allahu pripisivati saučesnika, da neće krasti, da neće činiti blud, da neće ubijati svoju djecu, da neće činiti potvoru, kojom će potvarati ono što je između njihovih ruku i nogu i da ti neće pokazivati nepokornost u dobrom poslu), uzmi zakletvu njihove vjernosti i traži za njih oprost od Allaha. Allah je, uistinu, oprostiv i milostiv.'
Kada je citiranje ajeta završio, reče: 'Vi ste na to sve ranije pristale?'
Jedna od žena to i riječima potvrdi: 'Da, tako je', a osim nje ne odgovori niko drugi.
Hasan (b. Muslim) kaže da ne zna ko je ta žena.
'Pa dajte sada milostinju!' – reče Poslanik, a.s.
Bilal je prostro svoj ogrtač i viknuo: 'Ovamo, vi žene! Ja bih za njega žrtvovao i oca i majku!'

Žene tada bacahu vitice i 'el-fetah' prstenje na Bilalovu haljinu, a Abdur-Rezzak ističe: 'El-fetah je veliko prstenje koje se nosilo u predislamsko doba.'"[1]

ثُمَّ قَالَ حِينَ فَرَغَ مِنْهَا آنْتُنَّ عَلَى ذَلِكِ قَالَتِ امْرَأَةٌ وَاحِدَةٌ مِنْهُنَّ لَمْ يُجِبْهُ غَيْرُهَا نَعَمْ لَا يَدْرِي حَسَنٌ مَنْ هِيَ قَالَ فَتَصَدَّقْنَ فَبَسَطَ بِلَالٌ ثَوْبَهُ ثُمَّ قَالَ هَلُمَّ لَكُنَّ فِدَاءٌ أَبِي وَأُمِّي فَيُلْقِينَ الْفَتَخَ وَالْخَوَاتِيمَ فِي ثَوْبِ بِلَالٍ قَالَ عَبْدُالرَّزَّاقِ الْفَتَخُ الْخَوَاتِيمُ الْعِظَامُ كَانَتْ فِي الْجَاهِلِيَّةِ .

KADA ŽENA BAJRAMOM NEMA OGRTAČ

باب إذا لم يكن لها جلباب في العيد

980. PRIČAO NAM JE Ebu-Ma'mer, njemu Abdul-Varis, ovome Ejjub, prenoseći od Hafse bint Sirin, koja je rekla:
"Mi smo zabranjivale našim djevojkama da Bajramom izlaze (na musalu). Kasnije nam je došla jedna žena i odsjela u domu Benu-Halefa.

٩٨٠. حَدَّثَنَا أَبُو مَعْمَرٍ قَالَ حَدَّثَنَا عَبْدُالْوَارِثِ قَالَ حَدَّثَنَا أَيُّوبُ عَنْ حَفْصَةَ بِنْتِ سِيرِينَ قَالَتْ كُنَّا نَمْنَعُ جَوَارِيَنَا أَنْ يَخْرُجْنَ يَوْمَ الْعِيدِ فَجَاءَتِ امْرَأَةٌ فَنَزَلَتْ قَصْرَ بَنِي خَلَفٍ فَأَتَيْتُهَا

1 Iz hadisa se zaključuje:
– preporučljivo je, ukoliko to neće imati loših posljedica, da bajram-namazima na musali, odvojeno od muškaraca, prisustvuju i žene, kako bi im se po obavljenoj hutbi moglo održati odgovarajuće predavanje,
– obazrivost i taktičnost službenika u ophođenju sa strankama prilikom skupljanja dobrovoljnih priloga od svijeta,
– dijeljenjem milostinje pospješuje se bolji prijateljski odnos između bogatih i siromašnih, kao i otklanjanje niza drugih društvenih neprilika,
– svaki sastanak treba koristiti za širenje i propagiranje islamske nauke, upućivati prisutne na rad dobrih, a izbjegavanje ružnih djela,
– dozvoljeno je javno i otvoreno tražiti milostinju od bogatijih na ime ispomoći siromašnijih ljudi,
– odgovor jednog čovjeka u ime prisutnih je punovažan za sve ostale učesnike skupa,
– bajram-namaz se klanja pri učenju hutbe.

Ja sam je posjetila i ona mi ispriča kako je muž njene sestre učestvovao zajedno sa Vjerovjesnikom, sallallahu alejhi ve sellem, u dvanaest borbi, a da je s njim, u šest od tih borbi, bila i njena sestra i da je ona pričala: 'Služile smo bolesnike i liječile ranjenike.' Kasnije je ona rekla:
'Allahov Poslaniče, smeta li da neka od nas, ako nema ogrtača, ne izađe na musalu?'
'Neka je zaogrne njena drugarica u svoj ogrtač, zajedno sa sobom, i neka tako prisustvuju dobrom poslu i dovi pravovjernika' – odgovorio je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem.
Kada je došla i Umm-Atijja, priča Hafsa, otišla sam joj i pitala je: 'Jesi li čula to i to?'
'Da, žrtvovala bih oca za njega', a rijetko bi ona spomenula Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, a da ne kaže: 'Žrtvovala bih oca za njega.'
On je rekao: 'Neka izađu i punoljetne djevojke iz ženskih odaja', ili je rekao: '...punoljetne djevojke, pa i one iz ženskih odaja', ne zna tačno Ejub, kako je stvarno Poslanik rekao, '... pa i osobe sa menstruacijom, neka izađu. Žene sa menstruacijom povući će se sa musale (pri klanjanju), ali neka prisustvuju i one dobrom poslu i dovi pravovjernih!'
Potom sam upitala Atijju (kaže Hafsa): 'Pa zar i osobe sa menstruacijom?'
'Da', odgovorila je ona. 'Zar žena sa menstruacijom ne prisustvuje na Arefatu, prisustvuje tu i tu, pa i tu i tu? '"[2]

فَحَدَّثَتْ أَنَّ زَوْجَ أُخْتِهَا غَزَا مَعَ النَّبِيِّ ﷺ ثِنْتَيْ عَشْرَةَ غَزْوَةً فَكَانَتْ أُخْتُهَا مَعَهُ فِي سِتِّ غَزَوَاتٍ فَقَالَتْ فَكُنَّا نَقُومُ عَلَى الْمَرْضَى وَنُدَاوِي الْكَلْمَى فَقَالَتْ يَا رَسُولَ اللهِ أَعَلَى إِحْدَانَا بَأْسٌ إِذَا لَمْ يَكُنْ لَهَا جِلْبَابٌ أَنْ لَا تَخْرُجَ فَقَالَ لِتُلْبِسْهَا صَاحِبَتُهَا مِنْ جِلْبَابِهَا فَلْيَشْهَدْنَ الْخَيْرَ وَدَعْوَةَ الْمُؤْمِنِينَ قَالَتْ حَفْصَةُ فَلَمَّا قَدِمَتْ أُمُّ عَطِيَّةَ أَتَيْتُهَا فَسَأَلْتُهَا أَسَمِعْتِ فِي كَذَا وَكَذَا قَالَتْ نَعَمْ بِأَبِي وَقَلَّمَا ذَكَرَتِ النَّبِيَّ ﷺ إِلَّا قَالَتْ بِأَبِي قَالَ لِيَخْرُجِ الْعَوَاتِقُ ذَوَاتُ الْخُدُورِ أَوْ قَالَ الْعَوَاتِقُ وَذَوَاتُ الْخُدُورِ شَكَّ أَيُّوبُ وَالْحُيَّضُ وَيَعْتَزِلُ الْحُيَّضُ الْمُصَلَّى وَلْيَشْهَدْنَ الْخَيْرَ وَدَعْوَةَ الْمُؤْمِنِينَ قَالَتْ فَقُلْتُ لَهَا الْحُيَّضُ قَالَتْ نَعَمْ أَلَيْسَ الْحَائِضُ تَشْهَدُ عَرَفَاتٍ وَتَشْهَدُ كَذَا وَتَشْهَدُ كَذَا .

2 Ibnu-Tin kaže: "Hadisom se podvlači potreba izlaska na musalu žena u tuđem ogrtaču, odakle slijedi zaključak, da je to još preča dužnost onih koje imaju odjeću potrebnu za kretanje van kuće."
Tahavi napominje da je ovo vjerovatno bilo potrebno u prvim danima širenja islama, kada su muslimani bili još malobrojni, pa se prisustvom žena manifestirala masovnost i zajedništvo, dok danas ta potreba otpada.

UDALJAVANJE ŽENA SA MENSTRUACIJOM SA MUSALE

باب اعْتِزَالِ الْحُيَّضِ الْمُصَلَّى

981. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Musenna, njemu Ibn Ebu-Adijj, prenoseći od Ibni-Avna, on od Muhammeda (Ibni-Sirina), da je Umm-Atijja rekla: "Naređeno nam je da Bajramom izađemo na musalu i da sa sobom izvedemo osobe sa menstruacijom, punoljetne djevojke i djevojke iz ženskih odaja." Dok Ibni-Avn prenosi: "...punoljetne djevojke iz ženskih odaja, a što se tiče žena sa menstruacijom, one prisustvovahu skupu muslimana, njihovoj dovi, a sklanjahu se sa musale."[1]

٩٨١. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ الْمُثَنَّى قَالَ حَدَّثَنَا ابْنُ أَبِي عَدِيٍّ عَنِ ابْنِ عَوْنٍ عَنْ مُحَمَّدٍ قَالَ قَالَتْ أُمُّ عَطِيَّةَ أُمِرْنَا أَنْ نَخْرُجَ فَنُخْرِجَ الْحُيَّضَ وَالْعَوَاتِقَ وَذَوَاتِ الْخُدُورِ قَالَ ابْنُ عَوْنٍ أَوِ الْعَوَاتِقَ ذَوَاتِ الْخُدُورِ فَأَمَّا الْحُيَّضُ فَيَشْهَدْنَ جَمَاعَةَ الْمُسْلِمِينَ وَدَعْوَتَهُمْ وَيَعْتَزِلْنَ مُصَلاَّهُمْ .

KLANJE DEVA I DRUGE STOKE KAO KURBAN ZA KURBAN-BAJRAM NA MUSALI

باب النَّحْرِ وَالذَّبْحِ يَوْمَ النَّحْرِ بِالْمُصَلَّى

982. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Jusuf, njemu Lejs, ovome Kesir b. Ferkad, prenoseći od Nafija, on od Ibni-Omera, da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, klao devu ili kakvo drugo živinče na musali.[2]

٩٨٢. حَدَّثَنَا عَبْدُاللهِ بْنُ يُوسُفَ قَالَ حَدَّثَنَا اللَّيْثُ قَالَ حَدَّثَنِي كَثِيرُ بْنُ فَرْقَدٍ عَنْ نَافِعٍ عَنِ ابْنِ عُمَرَ أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ كَانَ يَنْحَرُ أَوْ يَذْبَحُ بِالْمُصَلَّى .

---

1 Iz navedenog hadisa zaključuje se:
– ženama je dozvoljeno liječiti i njegovati ranjene i bolesne muškarce koji nisu s njima u rodbinskoj vezi,
– djevojke ne treba da prisustvuju mješovitim bajramskim skupovima bez odobrenja svojih staratelja, dok je to, eto, ženama i preporučljivo.
Međutim, Urva, Kasim, Jahja, Malik, a prema jednoj verziji i Ebu-Hanife i Ebu-Jusuf, ne preporučuju učestvovanje žena na musali, na bajramskoj proslavi zbog mogućnosti pojave kakve smutnje i pada islamskog morala.

2 Imam kolje kurban na musali da bi time označio vrijeme nastanka klanja kurbana i ukazao na metodu klanja po sunnetu, kao i to da kurban treba klati javno i time dati podstreka drugima.
U "Muvettau" se navodi da je Abdullah b. Omer, kada je bio bolestan i nije mogao doći na musalu na bajram-namaz, naredio Nafiju da zakolje njegov kurban javno na musali.
Ibnu-Habib smatraše da je mustehab kupovati kurban javno i klati ga javno radi podstreka drugima i pouke.

GOVOR IMAMA I PRISUTNOG SVIJETA U TOKU BAJRAMSKE HUTBE; PITANJE UPUĆENO IMAMU DOK DRŽI HUTBU

باب كلام الإمام والناس في خطبة العيد وإذا سئل الإمام عن شيء وهو يخطب

983. PRIČAO NAM JE Museddded, njemu Ebul-Ahves, ovome Mensur b. Mu‘temir, prenoseći od Ša‘bija, on od Bera’a b. Aziba, koji je rekao:
“Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, na dan Kurban-bajrama održao nam je hutbu poslije obavljenog bajram-namaza i rekao: ‘Ko god klanja ovaj naš namaz, i žrtvuje kao i mi bajramsku žrtvu, on je pogodio put žrtvovanja, a ko je zaklao kurban prije bajram- namaza, to je samo obično ovčije meso.’
Potom je ustao Ebu-Burde b. Nijar i rekao:
‘Allahov Poslaniče! Allaha mi, ja sam zaklao kurban prije nego sam izašao na bajram-namaz i mislio sam da je danas dan jela i pića, pa sam pohitao i jeo, nahranio svoje ukućane i komšije.’
Na to Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, reče: ‘To je meso obične ovce’, (a Ebu-Burde dodade):
‘Ja imam kozu u osmom mjesecu starosti i bolja je od mesa dviju ovaca, pa je li meni ona dovoljna?’
‘Da’, odgovorio je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, ‘ali neće biti dozvoljeno poslije tebe nikome više.’”

٩٨٣. حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ قَالَ حَدَّثَنَا أَبُو الْأَحْوَصِ قَالَ حَدَّثَنَا مَنْصُورُ بْنُ الْمُعْتَمِرِ عَنِ الشَّعْبِيِّ عَنِ الْبَرَاءِ بْنِ عَازِبٍ قَالَ خَطَبَنَا رَسُولُ اللهِ ﷺ يَوْمَ النَّحْرِ بَعْدَ الصَّلَاةِ فَقَالَ مَنْ صَلَّى صَلَاتَنَا وَنَسَكَ نُسُكَنَا فَقَدْ أَصَابَ النُّسُكَ وَمَنْ نَسَكَ قَبْلَ الصَّلَاةِ فَتِلْكَ شَاةُ لَحْمٍ فَقَامَ أَبُو بُرْدَةَ بْنُ نِيَارٍ فَقَالَ يَا رَسُولَ اللهِ وَاللهِ لَقَدْ نَسَكْتُ قَبْلَ أَنْ أَخْرُجَ إِلَى الصَّلَاةِ وَعَرَفْتُ أَنَّ الْيَوْمَ يَوْمُ أَكْلٍ وَشُرْبٍ فَتَعَجَّلْتُ وَأَكَلْتُ وَأَطْعَمْتُ أَهْلِي وَجِيرَانِي فَقَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ تِلْكَ شَاةُ لَحْمٍ قَالَ فَإِنَّ عِنْدِي عَنَاقَ جَذَعَةٍ هِيَ خَيْرٌ مِنْ شَاتَيْ لَحْمٍ فَهَلْ تَجْزِي عَنِّي قَالَ نَعَمْ وَلَنْ تَجْزِيَ عَنْ أَحَدٍ بَعْدَكَ .

984. PRIČAO NAM JE Hamid b. Umer, prenoseći od Hammada b. Zajda, on od Ejjuba, ovaj od Muhammeda, da je Enes b. Malik rekao:
“Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, klanjao je prvi dan Kurban-bajrama, održao hutbu i naredio da zakolje drugi kurban svaki onaj, ko je zaklao kurban prije klanjanja bajram-namaza.
Potom je ustao jedan ensarija i rekao: ‘Allahov Poslaniče, ja imam komšije’, ili je, kaže Enes, rekao za njih, ‘...gladni su ili siromašni, i ja sam

٩٨٤. حَدَّثَنَا حَامِدُ بْنُ عُمَرَ عَنْ حَمَّادِ بْنِ زَيْدٍ عَنْ أَيُّوبَ عَنْ مُحَمَّدٍ أَنَّ أَنَسَ بْنَ مَالِكٍ قَالَ إِنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ صَلَّى يَوْمَ النَّحْرِ ثُمَّ خَطَبَ فَأَمَرَ مَنْ ذَبَحَ قَبْلَ الصَّلَاةِ أَنْ يُعِيدَ ذَبْحَهُ فَقَامَ رَجُلٌ مِنَ الْأَنْصَارِ فَقَالَ يَا رَسُولَ اللهِ جِيرَانٌ لِي إِمَّا قَالَ بِهِمْ خَصَاصَةٌ وَإِمَّا قَالَ بِهِمْ فَقْرٌ وَإِنِّي ذَبَحْتُ قَبْلَ

zbog njih izvršio klanje prije bajram-namaza. Ja imam kozu ispod jedne godine starosti i draža mi je od mesa dviju ovaca.'
I Poslanik mu je odobrio da je žrtvuje."

الصَّلَاةِ وَعِنْدِي عَنَاقٌ لِي أَحَبُّ إِلَيَّ مِنْ شَاتَيْ لَحْمٍ فَرَخَّصَ لَهُ فِيهَا .

985. PRIČAO NAM JE Muslim, njemu Šu'be, prenoseći od Esveda, on od Džunbeda koji kaže: "Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, na prvi dan Kurban-bajrama klanjao je, potom održao hutbu, a zatim zaklao kurban i rekao: 'Ko je zaklao kurban prije nego je klanjao, neka umjesto njega zakolje drugi, a ko nije zaklao, neka ga sada, u ime Allaha, zakolje!'"[1]

٩٨٥ . حَدَّثَنَا مُسْلِمٌ قَالَ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ عَنِ الأَسْوَدِ عَنْ جُنْدَبٍ قَالَ صَلَّى النَّبِيُّ ﷺ يَوْمَ النَّحْرِ ثُمَّ خَطَبَ ثُمَّ ذَبَحَ فَقَالَ مَنْ ذَبَحَ قَبْلَ أَنْ يُصَلِّيَ فَلْيَذْبَحْ أُخْرَى مَكَانَهَا وَمَنْ لَمْ يَذْبَحْ فَلْيَذْبَحْ بِاسْمِ اللهِ .

VRAĆANJE DRUGIM PUTEM PRI POVRATKU, POSLIJE KLANJANJA BAJRAM-NAMAZA

باب مَنْ خَالَفَ الطَّرِيقَ إِذَا رَجَعَ يَوْمَ الْعِيدِ

986. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Selam, njega obavijestio Ebu-Tumejle Jahja b. Vadih, prenoseći od Fulejha b. Sulejmana, on od Seida b. Harisa, a ovaj od Džabira, koji kaže:
"Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, vraćao bi se (sa musale) drugim putem na dan Bajrama."
U drugom senedu, Junus b. Muhammed prenosi (ovaj hadis) od Fulejha. Rekao je Muhammed b. Salt od Fulejha od Seida od Ebu-Hurejre: "Hadis Džabira (kaže Buharija) je vjerodostojniji."

٩٨٦. حَدَّثَنَا مُحَمَّدٌ هُوَ ابْنُ سَلَامٍ قَالَ أَخْبَرَنَا أَبُو تُمَيْلَةَ يَحْيَى بْنُ وَاضِحٍ عَنْ فُلَيْحِ بْنِ سُلَيْمَانَ عَنْ سَعِيدِ بْنِ الْحَارِثِ عَنْ جَابِرِ بْنِ عَبْدِاللهِ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا قَالَ كَانَ النَّبِيُّ ﷺ إِذَا كَانَ يَوْمُ عِيدٍ خَالَفَ الطَّرِيقَ تَابَعَهُ يُونُسُ ابْنُ مُحَمَّدٍ عَنْ فُلَيْحٍ وَقَالَ مُحَمَّدُ بْنُ الصَّلْتِ عَنْ فُلَيْحٍ عَنْ سَعِيدٍ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ وَحَدِيثُ جَابِرٍ أَصَحُّ .

1 Na osnovu naprijed navedenih hadisa, Ebu-Hanife zaključuje da klanje kurbana spada u vadžib-obaveze muslimana. Ovaj stav imaju još imami Muhammed, Zufer i Hasan, dok Malik, Lejs, Rebija, Sevri, Evza'i i Ebu-Jusuf ovo klanje smatraju sunnetom. Ovo mišljenje dijele još imam Šafija, Ahmed i još poneki pravnici. Tahavi tvrdi da je Ebu-Hanife klanje kurbana smatrao vadžibom, a Ebu-Jusuf i Muhammed sunneti-muekkedom. Ovi posljednji, svoj stav temelje na Muhammedovoj izjavi koju donose Muslim, Nesai, Ebu-Davud, Ibnu-Madže i Ahmed u svojim hadiskim zbirkama preko Umm-Seleme u slijedećoj varijanti: "Ko vidi mlađak zul-hidžeta i bude namjeravao zaklati kurban, neka ga pridrži za runo i papke!"
Klanje kurbana je, dakle, prepušteno volji i namjeri vjernika.
Ebu-Hanife svoj stav temelji na nekoliko slijedećih hadisa:
Ibnu-Madže preko Ebu-Hurejre zabilježio je ovu Muhammedovu, sallallahu alejhi ve sellem, izjavu: "Ko god bude imao materijalnu mogućnost, a ne zakolje kurban, neka se ne približava našoj musali!" Istu izjavu u svojim hadiskim zbirkama ističu još Ahmed, Ishak, Ebu-Ja'la, Darekutni i Hakim u svom "Mustedreku". Darekutni zabilježio je preko Alije da je Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Bajramski kurban eliminisao je klanje i prinošenje drugih žrtava, a post uz ramazan – sve druge vrste ranijih postova."

باب إذا فاته العيد يصلي ركعتين
وكذلك النساء ومن كان في البيوت والقرى

KADA ČOVJEKU PROĐE BAJRAM-NAMAZ, KLANJAT ĆE DVA REKATA; TAKO ĆE POSTUPITI I ŽENA I ONI KOJI SU KOD KUĆE U SELIMA

لِقَوْلِ النَّبِيِّ ﷺ هَذَا عِيدُنَا أَهْلَ الْإِسْلَامِ وَأَمَرَ أَنَسُ بْنُ مَالِكٍ مَوْلَاهُمْ ابْنَ أَبِي عُتْبَةَ بِالزَّاوِيَةِ فَجَمَعَ أَهْلَهُ وَبَنِيهِ وَصَلَّى كَصَلَاةِ أَهْلِ الْمِصْرِ وَتَكْبِيرِهِمْ وَقَالَ عِكْرِمَةُ أَهْلُ السَّوَادِ يَجْتَمِعُونَ فِي الْعِيدِ يُصَلُّونَ رَكْعَتَيْنِ كَمَا يَصْنَعُ الْإِمَامُ وَقَالَ عَطَاءٌ إِذَا فَاتَهُ الْعِيدُ صَلَّى رَكْعَتَيْنِ .

To se temelji na izjavi Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem: "Muslimani, ovo je naš praznik!" Enes b. Malik naredio je svome oslobođenom robu, Ibnu-Ebi-Utbi u Zaviji pa je on sakupio svoje ukućane i sinove i klanjao im bajram-namaz, kao što se klanja u gradu i donosi tekbir.
Ikrime kaže: "Beduini će se na Bajram skupiti i klanjati dva rekata onako kao što to čini imam."
Ata ističe: "Kada nekom prođe bajram-namaz, klanjat će dva rekata."[2]

---

2 Iz naslovne teme razabire se da se prvog dana propušteno kolektivno klanjanje bajram-namaza može obaviti u kasnijim danima Bajrama.
Raznolika su mišljenja o obaveznosti naknadnog klanjanja bajram-namaza:
Malik i učenjaci njegove škole smatraju da propušteni bajram-namaz nije nužno naknadno klanjati.
Pravnici hanefijske škole precizirali su gornji stav i rekli: "Čovjek kome je klanjanje zajedničkog bajram-namaza promaklo, neće ga naknadno sam naklanjavati, ali, ako se to dogodilo ljudima zajedno sa imamom, tj. cijelom džematu, oni će taj bajram-namaz, drugi dan Bajrama, kolektivno klanjati sa imamom."
Kadihan, Evza'i, Sevri, Ahmed, Ishak i Ibni-Munzir kažu: "Ako imam sa džematom bezrazložno propusti klanjanje bajram-namaza prvi dan Bajrama, oni ga neće više ni klanjati, a ako je to učinjeno zbog nekog razloga, klanjat će ga drugi dan Bajrama u jutarnjem vremenu. Ovo je stav i pravnika hanefijske škole koji još dodaju: "...a ukoliko ga ne klanjaju ni drugi dan Bajrama, bilo to zbog nekog razloga ili bezrazložno, neće ga više u toku preostalih dana Bajrama ni klanjati."
Šafija je izjavio: "Kome promakne zajedničko klanjanje bajram-namaza, on će ga poslije klanjati sam, onako kao što bi klanjao za imamom."
Šafija i Malik smatraju da čovjek, kome je promaklo klanjanje bajram-namaza zajednički za imamom, naklanjava sam po sebi dva rekata. Ebu-Sevr tumači ovaj stav i kaže, da je to po mišljenju Malika samo mustehab, a ne vadžib. Evza'i kaže, da će takav čovjek, iako nije obavezan naklanjati bajram-namaz, klanjati dva rekata bez onih imamskih tekbira, ućeći potreban kiraet u sebi.
Halifa Alija, Ibni-Mes'ud, Sevri i Ahmed izjavili su: "Takva osoba, ako hoće, može klanjati četiri rekata."
Ebu-Hanife kaže: "Takva osoba, ako hoće, može klanjati bajram-namaz, klanjati četiri rekata, a ako neće, može samo dva."
Isti postupak vrijedi i za žene koje ne budu izlazile na musalu, kao i one ljude koji su slučajno ostali u svojim domovima i selima.
Ibni-Ebi-Šejbe navodi da su neki potomci Enesa b. Malika (unuk mu Ubejdulah) obavijestili Junusa, da bi Enes često sakupio Bajramom svoje ukućane i prijatelje, pa bi im Abdullah b. Utbe klanjao dva rekata bajram-namaza.
Bejheki u svom "Sunenu" sa senedom navodi: "Kada bi Enesu b. Maliku izmaklo klanjanje bajram-namaza zajednički sa imamom, on bi tada sakupio svoje ukućane i klanjao sa njima onako kao što bajram-namaz klanja imam."
Sačuvana je uspomena dok je Enes boravio u svom domu u Zaviji, šesnaest kilometara od Basre, kada on ne bi prisustvovao klanjanju bajram-namaza u Basri, da bi sakupio svoje oslobođene robove i svoju djecu,

987. PRIČAO NAM JE Jahja b. Bukejr, njemu Lejs, prenoseći od Ukajla, on od Ibni-Šihaba, ovaj od Urva, a on od Aiše, da joj je Ebu-Bekr u danima Mine unišao, a kod nje bijahu dvije djevojčice koje su udarale u defove, a Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, pokriven svojom haljinom. Ebu-Bekr ih je obje htio otjerati, a Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, otkri svoje lice i reče: “Ebu-Bekre, pusti ih! Ovo su dani Bajrama, i to dani Mine.”[1]

٩٨٧. حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ بُكَيْرٍ قَالَ حَدَّثَنَا اللَّيْثُ عَنْ عُقَيْلٍ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ عَنْ عُرْوَةَ عَنْ عَائِشَةَ أَنَّ أَبَا بَكْرٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ دَخَلَ عَلَيْهَا وَعِنْدَهَا جَارِيَتَانِ فِي أَيَّامِ مِنًى تُدَفِّفَانِ وَتَضْرِبَانِ وَالنَّبِيُّ ﷺ مُتَغَشٍّ بِثَوْبِهِ فَانْتَهَرَهُمَا أَبُو بَكْرٍ فَكَشَفَ النَّبِيُّ ﷺ عَنْ وَجْهِهِ فَقَالَ دَعْهُمَا يَا أَبَا بَكْرٍ فَإِنَّهَا أَيَّامُ عِيدٍ وَتِلْكَ الأَيَّامُ أَيَّامُ مِنًى .

988. KAŽE Aiša: “Vidjela sam Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, kako me zaklanjaše dok gledah Etiopljane, kako u džamiji igraju (sa oružjem) i Omer to zabrani, a Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, reče mu: ‘Ostavi ih! Ne bojte se Benu-Erfide!’”

٩٨٨. وَقَالَتْ عَائِشَةُ رَأَيْتُ النَّبِيَّ ﷺ يَسْتُرُنِي وَأَنَا أَنْظُرُ إِلَى الْحَبَشَةِ وَهُمْ يَلْعَبُونَ فِي الْمَسْجِدِ فَزَجَرَهُمْ عُمَرُ فَقَالَ النَّبِيُّ ﷺ دَعْهُمْ أَمْنًا بَنِي أَرْفِدَةَ يَعْنِي مِنَ الأَمْنِ .

---

a potom naredio Abdullahu b. Ganijje i on bi im svima klanjao dva rekata bajram-namaza, isto onako kao što je to i namaz građana, a sa njima bi izgovarao i tekbir poput njihovog tekbira.

Ranije navedenu Ataovu izjavu drugi su muhadisi zabilježili u nešto drugačijim varijantama.

Ferjabi u svom “Musannefu” sa senedom navodi da je Ata rekao: “Kome prođe klanjanje bajram-namaza za imamom, neka klanja sam dva rekata!” Drugi istom tekstu dodaju: “...klanjat će dva rekata izgovarajući bajramske tekbire.”

Cijelu izjavu Ikrime zabilježio je sa senedom u svojoj hadiskoj zbirci Ibni-Ebi-Šejbe u slijedećoj varijanti: “Muslimani će se skupiti na jedno mjesto i klanjati bajram-namaz, a jedan između njih bit će im imam.” Ovu izjavu Ikrime je dao za ljude na selu i na putovanju u danima Ramazanskog bajrama ili Kurban-bajrama.

1 Kurtubi kaže da nema razilaženja među učenjacima da je pjevanje (muzika) haram zato što to spada u igru i zabavu koju svi smatraju pokuđenom. Ono (pjevanje) koje nije popraćeno nečim što nije haram dozvoljeno je u maloj mjeri i to na svadbi, u danima Bajrama i slično. Bedrudin Ajni kaže da je to u mezhebu Ebu-Hanife haram, u šafijskom mezhebu mekruh, a to je i poznati stvav u malikijskom mezhebu. Osim toga, ove djevojčice su pjevale o ratu i hrabrosti i zato je to Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, i dopustio. On dalje kaže nema razilaženja o tome da je haram ona pjesma koju izvode izvođači koji se time bave i koja pokreće skrivene strasti i koja opisuje žene, vino i druge zabranjene stvari. (Umdetul-kari, 6/369.)

KLANJANJE PRIJE I POSLIJE BAJRAM-NAMAZA

باب الصَّلاةِ قبْلَ العيدِ وبعْدها

Ebu-Mu'alla priča: "Čuo sam Seida (b. Džubejra) gdje prenosi od Ebu-Abbasa da je prezirao klanjanje namaza prije bajram-namaza."

وَقَالَ أَبُو الْمُعَلَّى سَمِعْتُ سَعِيدًا عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ كَرِهَ الصَّلَاةَ قَبْلَ الْعِيدِ.

989. PRIČAO NAM JE Ebul-Velid, njemu Šu'be, ovome Adijj b. Sabit, govoreći:
"Čuo sam Seida b. Džubejra gdje prenosi od Ibnu-Abbasa, da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, izašao prvog dana Ramazanskog bajrama i klanjao dva rekata bajram-namaza, a prije i poslije toga nije ništa klanjao. Sa njim je tada bio i Bilal."

٩٨٩. حَدَّثَنَا أَبُو الْوَلِيدِ قَالَ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ قَالَ حَدَّثَنِي عَدِيُّ بْنُ ثَابِتٍ قَالَ سَمِعْتُ سَعِيدَ بْنَ جُبَيْرٍ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ خَرَجَ يَوْمَ الْفِطْرِ فَصَلَّى رَكْعَتَيْنِ لَمْ يُصَلِّ قَبْلَهَا وَلَا بَعْدَهَا وَمَعَهُ بِلَالٌ.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَٰنِ الرَّحِيمِ

U ime Allaha, Svemilosnog, Samilosnog!

كِتَابُ الْوِتْرِ

VITR-NAMAZ

ŠTA SE PRENOSI O VITRU

باب مَا جَاءَ فِي الْوِتْرِ

990. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Jusuf, njega obavijestio Malik, prenoseći od Nafija i Abdullaha b. Dinara, on od Ibni-Omera da je neko pitao Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, za noćni namaz. Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, odgovorio je:
"Noćni namazi su od po dva rekata, a kada se neko od vas bude bojao da je uskoro vrijeme sabah-namaza, klanjat će još jedan rekat koji će mu učiniti neparnim ono što je prije klanjao."[1]

٩٩٠. حَدَّثَنَا عَبْدُاللهِ بْنُ يُوسُفَ قَالَ أَخْبَرَنَا مَالِكٌ عَنْ نَافِعٍ وَعَبْدِاللهِ بْنِ دِينَارٍ عَنِ ابْنِ عُمَرَ أَنَّ رَجُلًا سَأَلَ رَسُولَ اللهِ ﷺ عَنْ صَلَاةِ اللَّيْلِ فَقَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ صَلَاةُ اللَّيْلِ مَثْنَى مَثْنَى فَإِذَا خَشِيَ أَحَدُكُمُ الصُّبْحَ صَلَّى رَكْعَةً وَاحِدَةً تُوتِرُ لَهُ مَا قَدْ صَلَّى.

---

1 Na osnovu sadržaja prvog navedenog hadisa, Ebu-Jusuf, Muhammed, Malik, Šafija i Ahmed smatraju da se selam u noćnim nafilama predaje poslije svaka dva završena rekata. Ebu-Hanife smatra da se selam predaje poslije završenog četvrtog rekata i kod noćnih i dnevnih nafila. Ebu-Jusuf i Muhammed slažu se sa Ebu-Hanifom u pogledu selama dnevnih nafila, a u pogledu noćnih, dijele mišljenje Malika i Ahmeda.
Šafija smatra, da se i kod noćnih i kod dnevnih nafila selam predaje po završetku drugog rekata. To dokazuje nizom hadisa, zabilježenih u četiri priznate hadiske zbirke, od kojih Muhammedova, sallallahu alejhi ve sellem, izjava prenesena preko Ibni-Omera i u prijevodu glasi: "Noćna i dnevna nafila je od po dva rekata."
Ebu-Hurejre je prenio: "Noćni i dobrovoljni namazi klanjaju se po dva rekata." Istu izjavu prenijela je i Aiša.
Ebu-Hanifa svoj stav temelji na nizu slijedećih hadisa:
a) za noćne nafile:
Ebu-Davud u svom "Sunenu" navodi da su Aišu pitali za namaz Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, u noći, pa je odgovorila: "On bi klanjao jacijski farz u džematu, zatim bi se vratio svojim ukućanima i klanjao još četiri rekata, a onda legao u postelju."
Ahmed b. Hanbel u svom "Musnedu" navodi, da je Abdullah b. Zubejr rekao: "Kada bi Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, klanjao jacijski farz, on bi klanjao još četiri rekata, spojivši im na ime vitra još jedan rekat, a potom bi legao."
b) za dnevne nafile:
Muslim navodi da je Mu'aza pitala Aišu: "Sa po koliko je rekata Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, klanjao duha-namaz (podnevna nafila)?"
"Po četiri rekata, a na to je još povećavao, koliko je to on htio" – odgovorila je Aiša.
Ebu-Ja'la u svom "Musnedu" navodi, da je Mu'aza izjavila, da je čula Aišu gdje kaže: "Allahov Poslanik klanjaše duha-namaz od po četiri rekata, između kojih ne bi pravio razmaka nikakvim ovozemnim razgovorom."
Ebu-Hanife ne odbacuje u cijelosti Šafijino mišljenje, ali smatra da su ljudi preko kojih su sačuvane ove

izjave sigurnijeg pamćenja, od onih na koje se oslanja Šafija i prema tome ih se i drži kao vjerodostojnije. Šafija hadisom navedenim po Buhariji dokazuje da se vitr-namaz klanja po jedan rekat. On svoj stav potkrepljuje još Aišinom izjavom, koju Ebu-Davud donosi u ovoj varijanti: "Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, klanjaše noću deset rekata, vitr sa jednim rekatom i dva rekata nakon pojave zore, što iznosi ukupno trinaest rekata."

Ebu-Hanife smatra da je Šafijin stav neodrživ, jer nema namaza od jednog rekata i da bi to bilo u kontradikciji sa brojnim vjerodostojnim hadisima.

Ebu-Hanife tvrdi da Aišinu izjavu, navedenu u Davudovoj zbirci, treba shvatiti da je Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, klanjao vitr s jednim rekatom spojivši ga s još dva rekata prije obavljena, tako da je njegov vitr iznosio tri rekata. Ranije obavljene nafile od osam rekata, dva rekata sabahskog sunneta i dodavši tri rekata vitra iznose upravo trinaest rekata. Kada bi vitr-namaz bio od jednog rekata, kako to misli Šafija, ukupni broj rekata nafile iznosio bi jedanaest rekata, a to znači za dva rekata manje nego što se navodi u Aišinoj izjavi.

Ebu-Hanife svoj stav opravdava još slijedećim hadisima:

– Nesai u svom "Sunenu" navodi jednu Aišinu izjavu u ovoj verziji: "Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem,nije predavao selam poslije obavljena dva rekata vitr-namaza."

Hakim u svom "Mustedreku" navodi da je Aiša rekla: "Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, je klanjao vitr od po tri rekata, a selam bi predavao samo na kraju vitara." Hakim kaže da je ovo vjerodostojna izjava i da ima uvjete Buharije i Muslima, mada je oni nisu uvrstili u svoje "Sahihe".

Darekutni i Bejheki sa senedom navode da je Abdullah b. Mesud rekao da je Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, izjavio: "Noćni vitr-namaz sastoji se od tri rekata kao i dnevni, akšam-namaz."

Nesai u svom "Sunenu" navodi preko Abdullaha b. Omera, da je Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Akšam-namaz je vitr-namaz, pa klanjajte i noćni vitr-namaz u neparnom broju rekata!"

Svi ljudi preko kojih je sačuvana ova izjava imaju uvjete postavljene po Buhariji i Muslimu.

Tahavi navodi da je Abdullaha b. Omera neki čovjek pitao za vitr-namaz, pa mu je on odgovorio: "Znaš li ti dnevni vitr-namaz?"

"Da, znam. To je akšam-namaz" – odgovorio je.

" Istinu si rekao" – kazao je Abdullah.

Tahavi još navodi da je Ebu-Halid pitao Ebul-Aliju za vitr pa mu je Ebul-Alija odgovorio: "Drugovi Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, naučili su da je vitr kao i akšam-namaz. Vitr je noćni, a akšam dnevni."

Tahavi navodi da je Enes rekao: "Vitr se sastoji od tri rekata." Tahavi navodi još da je Ibni-Mahreme kazao: "Ebu-Bekra smo zakopali noću, pa nam Omer reče: 'Nisam ja još klanjao vitr.' Omer je tada ustao na noge, a mi smo se poredali u safove iza njega. On je klanjao tri rekata i selam predao samo na kraju njih."

Ibnu-Ebi-Šejbe u svom "Musannefu" ističe da je Hafs b. Umer prenio od Hasana da je rekao: "Jednoglasno je mišljenje muslimanskog svijeta da se vitr-namaz sastoji od tri rekata i da se selam predaje samo na kraju njih."

Ovu tvrdnju iznosi i Kerhi i dodaje da je jednom prilikom Sa'd b. Ebi-Vekkas klanjao samo jedan rekat vitra, pa da mu je odmah prigovorio Ibni-Mes'ud, rekavši da to nije bilo poznato u doba Vjerovjesnika, a.s.

Abdullah b. Kejs pitao je Aišu: "Koliko je Muhammed klanjao rekata vitr-namaza?"

"On je vitr klanjao: četiri dodavši još poslije tri rekata, šest dodavši im tri, osam dodavši tri, pa i devet dodavši im opet tri rekata." Prema ovoj izjavi, on nije klanjao vitr-namaz manji od tri rekata, odnosno noćne nafile manje od sedam, a veće od trinaest rekata.

Hadis u kome se spominje da je Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Ko hoće, neka klanja vitr od jedan rekat, a ko hoće, neka ga klanja od tri ili pet rekata!", odnosi se na doba kada se namaz nije još dovoljno učvrstio među tek islamiziranim muslimanima i kada se propisi o namazu nisu mogli tako odjednom shvatiti i usvojiti.

Iz teksta hadisa navedenog kod Buharije: "...klanjat će još jedan rekat, koji će mu, spojivši ga sa onim ranije obavljenim rekatima, biti vitr", jasno ukazuje da nema jednorekatnog vitr-namaza.

Trorekatni vitr sa jednim selamom na kraju usvojili su Omer, Alija, Ibni-Mes'ud, Huzejfe, Ubej b. Ka'b, Ibni-Abbas, Enes, Omer b. Abdul-Aziz i mnogi drugi ashabi i pravnici.

Nesai preko Ubejja b. Ka'ba navodi: "Allahov Poslanik je klanjao vitr-namaz s 'El-A'la', 'El-Kafirun' i 'El-Ihlas'."

991. PRENOSI Nafi' da je Abdullah b. Omer predavao selam prije posljednjeg rekata, nakon dva rekata. Čak bi i naređivao da mu se nešto i donese (poslije tog selama)."

٩٩١. وَعَنْ نَافِعٍ أَنَّ عَبْدَاللهِ بْنَ عُمَرَ كَانَ يُسَلِّمُ بَيْنَ الرَّكْعَةِ وَالرَّكْعَتَيْنِ فِي الْوِتْرِ حَتَّى يَأْمُرَ بِبَعْضِ حَاجَتِهِ.

992. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Mesleme prenoseći od Malika b. Enesa, on od Mahreme b. Sulejmana, ovaj od Kurejba, koga je Ibnu-Abbas obavijestio da je noćio kod Mejmune, a ona mu je tetka po majci.

"Legao sam", priča Abbas "poprijeko postelje, a Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, sa svojom suprugom leže uzduž. Spavao je do ponoći ili približno toliko, probudio se i protrljao lice da bi otjerao drijem sa očiju, proučio deset ajeta sure 'Ali-Imran', ustao do jedne obješene mješine, uzeo abdest, perući lijepo sve organe i ustao da klanja. Ja sam učinio isto što i on i stao pored njega. On stavi svoju desnu ruku na moju glavu, uze me za uho i uvi ga, zatim klanja dva rekata, pa opet dva, poslije još dva, iza toga opet dva, pa još dva rekata, a zatim je klanjao vitr – jedan rekat.

Tada leže i osta tako dok mu ne dođe mujezin. Onda usta, klanja dva rekata (sabahskog sunneta), izađe u džamiju i klanja sabahski farz."

٩٩٢. حَدَّثَنَا عَبْدُاللهِ بْنُ مَسْلَمَةَ عَنْ مَالِكِ بْنِ أَنَسٍ عَنْ مَخْرَمَةَ بْنِ سُلَيْمَانَ عَنْ كُرَيْبٍ أَنَّ ابْنَ عَبَّاسٍ أَخْبَرَهُ أَنَّهُ بَاتَ عِنْدَ مَيْمُونَةَ وَهِيَ خَالَتُهُ فَاضْطَجَعْتُ فِي عَرْضِ وِسَادَةٍ وَاضْطَجَعَ رَسُولُ اللهِ ﷺ وَأَهْلُهُ فِي طُولِهَا فَنَامَ حَتَّى انْتَصَفَ اللَّيْلُ أَوْ قَرِيبًا مِنْهُ فَاسْتَيْقَظَ يَمْسَحُ النَّوْمَ عَنْ وَجْهِهِ ثُمَّ قَرَأَ عَشْرَ آيَاتٍ مِنْ آلِ عِمْرَانَ ثُمَّ قَامَ رَسُولُ اللهِ ﷺ إِلَى شَنٍّ مُعَلَّقَةٍ فَتَوَضَّأَ فَأَحْسَنَ الْوُضُوءَ ثُمَّ قَامَ يُصَلِّي فَصَنَعْتُ مِثْلَهُ فَقُمْتُ إِلَى جَنْبِهِ فَوَضَعَ يَدَهُ الْيُمْنَى عَلَى رَأْسِي وَأَخَذَ بِأُذُنِي يَفْتِلُهَا ثُمَّ صَلَّى رَكْعَتَيْنِ ثُمَّ رَكْعَتَيْنِ ثُمَّ رَكْعَتَيْنِ ثُمَّ رَكْعَتَيْنِ ثُمَّ رَكْعَتَيْنِ ثُمَّ أَوْتَرَ ثُمَّ اضْطَجَعَ حَتَّى جَاءَهُ الْمُؤَذِّنُ فَقَامَ فَصَلَّى رَكْعَتَيْنِ ثُمَّ خَرَجَ فَصَلَّى الصُّبْحَ.

Tirmizi u svojoj hadiskoj zbirci navodi, da je Alija izjavio: "Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, je klanjao vitr-namaz sa tri rekata."
Vitr-namaz se klanja u jacijskom vremenu, i ukoliko se ne obavi pravovremeno, treba ga, kako to mnogi misle, naklanjati.
U komentaru na "Muhezzeb" stoji: "Apsolutna većina pravnika smatra da vrijeme klanjanja vitr-namaza traje sve do pojave zore, a poneki da se ono proteže i poslije zore sve dok se ne klanja sabah-namaz."
Tavus je rekao: "Vitr-namaz se klanja poslije sabah-namaza."
Ebu-Sevr, Evza'i i drugi izjavili su: "Vitr treba klanjati, pa makar i sunce izašlo."

993. PRIČAO NAM JE Jahja b. Sulejman, njemu Abdullah b. Vehb, ovoga obavijestio Amr b. Haris, Amru pričao Abdur-Rahman b. Kasim, prenoseći od svoga oca, a ovaj od Abdullaha b. Omera, koji priča da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
"Noćni namazi su dva po dva rekata i kada budeš htio da završiš, klanjaj još jedan rekat, koji će ti zajedno sa onim što si već klanjao učiniti namaz neparnim."
Kasim b. Muhammed kaže: "Vidjeli smo, otkako znamo za neke ljude kako klanjaju vitr sa tri rekata. Svaki način (bilo jedan, bilo tri rekata) nadam se da može i nadam se da nije problem."[1]

٩٩٣. حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ سُلَيْمَانَ قَالَ حَدَّثَنِي عَبْدُاللهِ بْنُ وَهْبٍ قَالَ أَخْبَرَنِي عَمْرُو بْنُ الْحَارِثِ أَنَّ عَبْدَالرَّحْمَنِ بْنَ الْقَاسِمِ حَدَّثَهُ عَنْ أَبِيهِ عَنْ عَبْدِاللهِ بْنِ عُمَرَ قَالَ قَالَ النَّبِيُّ ﷺ صَلَاةُ اللَّيْلِ مَثْنَى مَثْنَى فَإِذَا أَرَدْتَ أَنْ تَنْصَرِفَ فَارْكَعْ رَكْعَةً تُوتِرُ لَكَ مَا صَلَّيْتَ قَالَ الْقَاسِمُ وَرَأَيْنَا أُنَاسًا مُنْذُ أَدْرَكْنَا يُوتِرُونَ بِثَلَاثٍ وَإِنَّ كُلًّا لَوَاسِعٌ أَرْجُو أَنْ لَا يَكُونَ بِشَيْءٍ مِنْهُ بَأْسٌ .

994. PRIČAO NAM JE Ebul-Jeman, njemu Šu'ajb, prenoseći od Zuhrija, on od Urve, kako ga je Aiša obavijestila, da Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, klanjaše po jedanaest rekata. To je bio njegov noćni namaz. Ostajao bi na sedždi, ne dižući glavu, koliko bi neko od vas mogao proučiti pedeset ajeta, a klanjao bi dva rekata prije sabahskog farza, onda bi legao na desnu stranu i tako ostao dok mu ne bi došao mujezin da klanja farz."[2]

٩٩٤. حَدَّثَنَا أَبُو الْيَمَانِ قَالَ أَخْبَرَنَا شُعَيْبٌ عَنِ الزُّهْرِيِّ قَالَ حَدَّثَنِي عُرْوَةُ أَنَّ عَائِشَةَ أَخْبَرَتْهُ أَنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ كَانَ يُصَلِّي إِحْدَى عَشْرَةَ رَكْعَةً كَانَتْ تِلْكَ صَلَاتَهُ تَعْنِي بِاللَّيْلِ فَيَسْجُدُ السَّجْدَةَ مِنْ ذَلِكَ قَدْرَ مَا يَقْرَأُ أَحَدُكُمْ خَمْسِينَ آيَةً قَبْلَ أَنْ يَرْفَعَ رَأْسَهُ وَيَرْكَعُ رَكْعَتَيْنِ قَبْلَ صَلَاةِ الْفَجْرِ ثُمَّ يَضْطَجِعُ عَلَى شِقِّهِ الْأَيْمَنِ حَتَّى يَأْتِيَهُ الْمُؤَذِّنُ لِلصَّلَاةِ .

1 Za konkretni slučaj Tahavi navodi da je Bekr b. Abdullah kazao: "Ibni-Omer je klanjao dva rekata i rekao sluzi: 'Imamo li mi sedlo?' Potom je ustao i klanjao još jedan rekat vitra."
"Ovaj slučaj", kaže Tahavi, "ukazuje da se vitr, također, sastoji od tri rekata, s tom razlikom što je Ibni-Omer zadnji rekat rastavio, od onih ranije klanjanih, svojim običnim govorom."
Da Ibni-Omer nije zastupao mišljenje jednorekatnog vitra vidi se iz ranije gore navedenog dijaloga, kada je upitao sagovornika: "Znaš li ti dnevni vitr-namaz?"
"Znam, to je akšam-namaz" – odgovorio je sagovornik.
"Lijepo, istinu si kazao" – rekao mu je Omer.

2 Isti slučaj drugi muhadisi prikazuju u nešto drugačijoj varijanti.
Ebu-Davud ističe da je Aiša rekla: "Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, klanjaše noću trinaest rekata, a kada bi zorom čuo ezan, klanjao bi još dva kraća rekata sunneta sabah-namaza."
Nesaija navodi da je Aiša izjavila: "Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, je noću klanjao po deset rekata, dodajući im još jedan, koji zajedno sa onim klanjanim čini vitr-namaz, te zorom još dva rekata na ime sunneta sabah-namaza, što ukupno iznosi trinaest rekata."
Ebu-Davud u svom "Sunenu" navodi da je Seid b. Hašim pitao Aišu: "Ispričaj mi sve o Pejgamberovu noćnom klanjanju?" Ona mu je ispričala kao što je izneseno u njenim gornjim izjavama, pa joj je on opet rekao: "Ispričaj mi sada sve o njegovom klanjanju vitr-namaza?"
"On klanjaše vitr-namaz tako da mu je sa ranije obavljenim nafilama iznosio osam rekata i sjeđaše i iza osmog i iza devetog rekata, a selam predavaše iza devetog rekata. Iza toga bi još klanjao sjedeći dva rekata, što ukupno iznosi jedanaest rekata. Kada je, moj sinko, unišao u starije godine i odebljao, klanjaše vitr koji bi, sa onim ranije

VRIJEME KLANJANJA VITR-NAMAZA

باب ساعات الوتر

Ebu-Hurejre kaže: “Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, preporučio mi je da klanjam vitr prije spavanja.”

قَالَ أَبُو هُرَيْرَةَ أَوْصَانِي النَّبِيُّ ﷺ بِالْوِتْرِ قَبْلَ النَّوْمِ.

995. PRIČAO NAM JE Ebu-Nu‘man, njemu Hammad b. Zejd, ovome Enes b. Sirin da je pitao Ibni-Omera:
“Kako ti gledaš na ona dva rekata prije sabah-namaza, da li da u njima duže učim Kur’an.”
Ibni-Omer odgovori: “Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, klanjao bi noću sve po dva rekata i obavljao vitr s jednim rekatom. On bi klanjao dva rekata prije farza sabah-namaza, kao da čuje učenje ikameta.”
Hammad kaže: “To znači, klanjao je brzo.”[3]

٩٩٥. حَدَّثَنَا أَبُو النُّعْمَانِ قَالَ حَدَّثَنَا حَمَّادُ بْنُ زَيْدٍ قَالَ حَدَّثَنَا أَنَسُ بْنُ سِيرِينَ قَالَ قُلْتُ لِابْنِ عُمَرَ أَرَأَيْتَ الرَّكْعَتَيْنِ قَبْلَ صَلَاةِ الْغَدَاةِ أُطِيلُ فِيهِمَا الْقِرَاءَةَ فَقَالَ كَانَ النَّبِيُّ ﷺ يُصَلِّي مِنَ اللَّيْلِ مَثْنَى مَثْنَى وَيُوتِرُ بِرَكْعَةٍ وَيُصَلِّي الرَّكْعَتَيْنِ قَبْلَ صَلَاةِ الْغَدَاةِ وَكَأَنَّ الْأَذَانَ بِأُذُنَيْهِ قَالَ حَمَّادٌ أَيْ سُرْعَةً.

996. PRIČAO NAM JE Umer b. Hafs, njemu njegov otac, ovome A‘meš, A‘mešu pričao Muslim, prenoseći od Mesruka, a ovaj od Aiše, koja priča:
“Poslanik je klanjao vitr u svakom dijelu noći, a pred kraj života je klanjao pred zoru.”[4]

٩٩٦. حَدَّثَنَا عُمَرُ بْنُ حَفْصٍ قَالَ حَدَّثَنَا أَبِي قَالَ حَدَّثَنَا الْأَعْمَشُ قَالَ حَدَّثَنِي مُسْلِمٌ عَنْ مَسْرُوقٍ عَنْ عَائِشَةَ قَالَتْ كُلَّ اللَّيْلِ أَوْتَرَ رَسُولُ اللهِ ﷺ وَانْتَهَى وِتْرُهُ إِلَى السَّحَرِ.

---

klanjanim nafilama, iznosio sedam rekata, sjedavši iza šestog i sedmog rekata, selam predavaše po završetku sedmog rekata. Iza toga bi klanjao sjedeći još dva rekata, što iznosi ukupno devet rekata.”
Tahavija sa senedom navodi Aišinu izjavu, da je Muhammed na vitru učio: “El-Ihlas”, “El-Felek” i “En-Nas”. Omer je izjavio opet da je Muhammed na vitru učio: “El-A‘la”, “El-Kafirun” i “El-Ihlas”.
Iz izloženog se vidi da je Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, klanjao noću nafile od sedam, devet, trinaest i sedamnaest rekata, pa i od ukupnog broja rekata svakodnevnih farz-namaza. Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, znači, klanjao je nafile prema svojim mogućnostima, prema vremenu i datim prilikama, a ashabi opet prenosili samo ono šta i kako su kada vidjeli: neki su prenijeli ono što je on rijetko uobičavao klanjati, a neki opet ono šta je on redovno činio; neki šta je činio u prvim danima Objave, a neki ono iz posljednjih dana njegova života.

3 Iz navedenog hadisa razabire se:
– dobrovoljni noćni namaz klanja se od po dva rekata,
– Šafija navedenim hadisom dokazuje da se vitr sastoji od svega jednog rekata. On smatra da je prijedlog “bi” u konstrukciji “bi rek‘atin” suvišan i bez kakvog značaja, dok Ebu-Hanife smatra da prijedlog vrši svoju normalnu funkciju i ima značenje “spajanje, skupnost” toga rekata sa prethodnim,
– neposredno prije sabahskog farza klanjaju se dva rekata sunneta,
– na rekatima sabahskog sunneta uče se što kraće sure.

4 Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, je klanjao vitr-namaz iza jacije u prvoj trećini noći, sredinom noći i krajem noći do pred samu zoru. Najbolje je vitr klanjati krajem noći. To čine obično pobožniji ljudi koji se

VJEROVJESNIKOVO, SALLALLAHU ALEJHI VE SELLEM, BUĐENJE SUPRUGE RADI VITR-NAMAZA

باب إيقاظ النَّبِيِّ ﷺ أَهْلَهُ بِالْوِتْرِ

997. PRIČAO NAM JE Musedded, njemu Jahja, ovome Hišam, Hišamu njegov otac, prenoseći od Aiše, koja priča:
"Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, klanjao bi dok ja ležim poprijeečena na njegovoj postelji. Kada bi htio da klanja vitr, probudio bi me, pa bih i ja klanjala vitr-namaz."

٩٩٧. حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ قَالَ حَدَّثَنَا يَحْيَى قَالَ حَدَّثَنَا هِشَامٌ قَالَ حَدَّثَنِي أَبِي عَنْ عَائِشَةَ قَالَتْ كَانَ النَّبِيُّ ﷺ يُصَلِّي وَأَنَا رَاقِدَةٌ مُعْتَرِضَةٌ عَلَى فِرَاشِهِ فَإِذَا أَرَادَ أَنْ يُوتِرَ أَيْقَظَنِي فَأَوْتَرْتُ .

NEKA KLANJAČ UČINI SVOJIM POSLJEDNJIM NAMAZOM VITR-NAMAZ!

باب لِيَجْعَلْ آخِرَ صلاته وِتْرًا

998. PRIČAO NAM JE Musedded, njemu Jahja b. Seid, prenoseći od Ubejdullaha, ovome Nafi', od Abdullaha b. Omera prenoseći od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, koji je rekao:
"Učinite da vaš posljednji namaz u noći bude vitr!"[1]

٩٩٨. حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ قَالَ حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ سَعِيدٍ عَنْ عُبَيْدِاللهِ حَدَّثَنِي نَافِعٌ عَنْ عَبْدِاللهِ بْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ اجْعَلُوا آخِرَ صَلَاتِكُمْ بِاللَّيْلِ وِتْرًا .

---

mogu pravovremeno probuditi.
U prvoj trećini noći vitr su klanjali Ebu-Bekr, Osman, Ebu-Hurejre i Rafi', a krajem noći halifa Omer, Alija, Ibnu-Mes'ud, Ebu-Derda, Ibnu-Abbas, Ibni-Omer i mnogi drugi njegovi savremenici.
Ibni-Huzejme prenosi da je Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, pitao Ebu-Bekra:
"Kada klanjaš vitr?"
"Pred spavanje" – odgovorio je on.
Potom je pitao Omera: "Kada ti klanjaš vitr?"
"Spavam, a potom ustanem i klanjam" – odgovorio je on.
"Ti se, Ebu-Bekre, držiš onoga što je sigurno, a ti, Omere, svoje snage i odlučnosti" – rekao je Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem.

1 Iz navedenog hadisa zaključuje se:
– mustehab je odgoditi klanjanje vitra u što kasnije doba noći,
– klanjanje vitra spada u vadžibe.
Ebu-Tajjib kaže: "Najveći broj pravnika, te Ebu-Jusuf i Muhammed klanjanje vitra smatraju sunnetom, a samo Ebu-Hanife vadžibom."
Ebu-Hanife svoj stav temelji još na nizu hadisa:
Ebu-Davud u svom "Sunenu" preko Burejda ističe: "Čuo sam", kaže Burejde, "Vjerovjesnika gdje kaže: 'Klanjanje vitra je dužnost i ko ga ne klanja, taj ne pripada nama.' Ovu je izreku Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, ponovio tri puta, a zabilježio ju je i Hakim u svom 'Mustedreku'."
Ovakve izjave Muhammeda, sallallahu alejhi ve sellem, mogle su se odnositi samo na važne obaveze, kao što su vadžib-dužnost, a nikako na sunnete.

KLANJANJE VITR-NAMAZA NA JAHAĆOJ ŽIVOTINJI

باب الوتر على الدابة

999. PRIČAO NAM JE Isma'il, njemu Malik, prenoseći od Ebu-Bekra b. Umera b. Abdur-Rahmana b. Abdullaha b. Omera b. Hattaba, on od Seida b. Jesara, koji priča:
"Putovao sam sa Abdullahom b. Omerom prema Mekki i pošto sam se bojao (pojavi) zore", kaže Seid, "sišao sam (sa jahaće životinje), klanjao vitr i opet mu se priključio."
"Gdje si bio?" – upita Abdullah b. Omer.
"Bojao sam se da ne nastupi zora", rekao sam mu, "pa sam sišao i klanjao vitr."
"Nemaš li ti u Allahovom Poslaniku idealan primjer?" upita Abdullah.
"Da, tako mi Allaha!" – rekao sam.
"Pa Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem", (kaže Ibni-Omer) "klanjao bi vitr na devi."[2]

٩٩٩. حَدَّثَنَا إِسْمَاعِيلُ قَالَ حَدَّثَنِي مَالِكٌ عَنْ أَبِي بَكْرِ بْنِ عُمَرَ بْنِ عَبْدِالرَّحْمَنِ بْنِ عَبْدِاللهِ بْنِ عُمَرَ بْنِ الخَطَّابِ عَنْ سَعِيدِ بْنِ يَسَارٍ أَنَّهُ قَالَ كُنْتُ أَسِيرُ مَعَ عَبْدِاللهِ بْنِ عُمَرَ بِطَرِيقِ مَكَّةَ فَقَالَ سَعِيدٌ فَلَمَّا خَشِيتُ الصُّبْحَ نَزَلْتُ فَأَوْتَرْتُ ثُمَّ لَحِقْتُهُ فَقَالَ عَبْدُاللهِ بْنُ عُمَرَ أَيْنَ كُنْتَ فَقُلْتُ خَشِيتُ الصُّبْحَ فَنَزَلْتُ فَأَوْتَرْتُ فَقَالَ عَبْدُاللهِ أَلَيْسَ لَكَ فِي رَسُولِ اللهِ ﷺ إِسْوَةٌ حَسَنَةٌ فَقُلْتُ بَلَى وَاللهِ قَالَ فَإِنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ كَانَ يُوتِرُ عَلَى الْبَعِيرِ .

Tirmizi, Nesai i Ibnu-Madže zabilježili su da je Alija rekao: "Čuo sam Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, da je rekao: 'Svi koji znate učiti ma šta od Kur'ana, klanjajte namaz neparnog broja rekata – vitr. Allah je neparno biće i on voli neparnost.'"
Iz svakog imperativa, pa i ovog gore navedenog hadisa, zaključuje se obično vadžib-obaveza.
Tahavija ističe da je Huzafe Adevija izjavio da je čuo Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, gdje kaže: "Allah vas je ispomagao sa namazom vrednijim od krda tovarne stoke, namazom koji se obavlja u vremenu od jacije do pojave zore. To je vitr-namaz." Skoro isti tekst ovoga hadisa navodi Tiramizi, a i Hakim u svom "Mustedreku", ističući da su svi ljudi, preko kojih je hadis prenesen, dobri i ispravni.
Ahmed u svom "Musnedu" navodi da Ebu-Hurejre prenosi izjavu Muhammeda, sallallahu alejhi ve sellem: "Allah vam je dodao još jedan namaz, pa pazite na njega! To vam je vitr!"
Hakim u svom "Mustedreku" navodi da je Ebu-Seid Hudri sačuvao slijedeću Muhammedovu, sallallahu alejhi ve sellem, izjavu: "Ko zaspi ne klanjavši vitr ili ga zaboravi klanjati, neka ga klanja sutra kada osvane, odnosno kada ga se sjeti." Hakim ovaj hadis smatra vjerodostojnim i da on ima uvjete Buharije i Muslima.
Taberani sa senedom navodi, da je Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Perite zube misvakom, držite se čisto i obavljajte namaz neparnog broja rekata – vitr. Allah je neparan i on voli nepar."
Brojni su hadisi u kojima se naređuje ili makar preporučuje klanjanje vitr-namaza, što svakako ukazuje na njegovu važnost i potrebu redovnog obavljanja.

2 Iz navedenog hadisa zaključuje se:
– Navedenim hadisom Ata, Hasan Basri, Malik, Šafija, Ahmed Ishak i još poneki učenjaci dokazuju da putnik može vitr-namaz klanjati sjedeći na svojoj jahaćoj životinji. Ibni-Ebi-Šejbe u svom "Musannefu" navodi da je Abdullah b. Omer klanjao neki namaz na svojoj jahaćoj životinji, a potom na njoj obavio i vitr-namaz i rekao: "Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, je vitr klanjao na jahaćoj životinji." Ovakva izjava prenesena je još od Alije i Ibni-Abbasa.
Malik je rekao: "Na jahaćoj životinji se može klanjati samo prilikom putovanja na kome putnik ima pravo na skraćeno klanjanje farz-namaza."

VITR-NAMAZ NA PUTOVANJU

باب الْوِتْرِ فِي السَّفَرِ

1000. PRIČAO NAM JE Musa b. Isma'il, njemu Džuvejrije b. Esmā', prenoseći od Nafija, a on od Ibni-Omera, koji je rekao:
"Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, klanjao bi za vrijeme puta noćni namaz, izuzev farzova, na svojoj devi i na koju bi se stranu ona, noseći ga, okrenula, on bi tako i klanjao pokretima. Vitr je klanjao na svojoj jahaćoj životinji."[1]

١٠٠٠. حَدَّثَنَا مُوسَى بْنُ إِسْمَاعِيلَ قَالَ حَدَّثَنَا جُوَيْرِيَةُ بْنُ أَسْمَاءَ عَنْ نَافِعٍ عَنِ ابْنِ عُمَرَ قَالَ كَانَ النَّبِيُّ ﷺ يُصَلِّي فِي السَّفَرِ عَلَى رَاحِلَتِهِ حَيْثُ تَوَجَّهَتْ بِهِ يُومِئُ إِيمَاءً صَلَاةَ اللَّيْلِ إِلَّا الْفَرَائِضَ وَيُوتِرُ عَلَى رَاحِلَتِهِ.

Evza'ija i Šafija smatraju da se u konkretnom slučaju dužina puta i putovanja ne uzima u obzir, a Ibn-Hazm je rekao: "Čovjek može klanjati vitr stojeći, a i sjedeći bez ikakva razloga, a i na svojoj jahaćoj životinji."
Ibrahim Neha'i, Urve b. Zubejr, Ebu-Hanife, Ebu-Jusuf i Muhammed ne dozvoljavaju klanjanje vitra nego samo na zemlji, kao što je slučaj i sa ostalim farz-namazima. Ibni-Ebi-Šejbe u svom "Musannefu" navodi da je ovo bio stav h. Omera i njegova sina Abdullaha.
Sevri je rekao: "Klanjaj farz-namaz i vitr na zemlji, a nema štete ako vitr klanjaš i jašući (na jahaćoj životinji)."
Preko Mudžahida preneseno je da bi Abdullah b. Omer na putovanju klanjao na svojoj jahaćoj životinji, ma na koju se ona stranu okrenula, a kada bi htio klanjati vitr sišao bi sa jahaće životinje.
Imam Ahmed u svom "Musnedu" preko Seida b. Džubejra navodi da je Abdullah b. Omer dobrovoljne namaze (nafile) klanjao na svojoj jahaćoj životinji, a kada bi htio klanjati vitr, sišao bi i klanjao ga na zemlji. Suprotan postupak prenesen od Abdullaha, tumači se da se to odnosi na njegove mlađe dane i da je on to mogao vidjeti od Muhammeda, sallallahu alejhi ve sellem, samo u prvim danima Objave, kada se vitr-namaz nije još čvrsto ustalio među ashabima.

1 Iz navedenog hadisa zaključuje se:
– Šafija i Malik konkretnim hadisom dokazuju, da je vitr na putovanju dozvoljeno klanjati jašući,
– farz-namaze nije dozvoljeno klanjati jašući, izuzev u nuždi,
– dozvoljeno je na putovanju klanjati mimikom fakultativne namaze na jahaćoj životinji, okrenuvši se u pravcu okretanja same životinje.
Malik smatra da jašući može klanjati samo putnik na putovanju koje dozvoljava skraćeno obavljanje farz-namaza.
Kuduri kaže: "To pravo ima putnik, koji se već nalazi izvan grada." Neki pravnici to dozvoljavaju tek po udaljenosti od svoga mjesta od dva fersaha (šesnaest kilometara), neki tri fersaha, tj. dvadeset četiri kilometra, a neki preko jedne milje, koja iznosi četiri hiljade koraka.
Ebu-Hanife i Ebu-Jusuf dozvoljavaju obavljanje nafile jašući samo putniku.
U "Salatul-Fetava" ističe se: "Klanjanje farzova jašući, dozvoljeno je uz opravdani razlog. Jedan od tih razloga je padanje kiše."
Od Muhammeda, sallallahu alejhi ve sellem, preneseno je: "Kada čovjek putuje pri padanju kiše i ne može naći suhog mjesta na kome bi klanjao, on će zaustaviti jahaću životinju, okrenuti je prema kibli i klanjati sjedeći na njoj mimikom (išaretom), a ako je ne može zaustaviti i umiriti, klanjat će okrenuvši se na njoj prema kibli. Ova povlastica koristi se, kada je teren toliko blatan da bi se lice klanjača pri obavljanju sedžde u njega zarilo. Jedan od opravdanih razloga je i opasnost od razbojnika, zvijeri, te starost i bolest jahača, koji se bez tuđe ispomoći ne bi mogao opet popeti na svoju jahaću životinju."
Što se tiče sunneta za njih vrijede pravila običnih nafila, samo što radi klanjanja sabahskog sunneta treba, kaže Ebu-Hanife, sjahati, jer on konkretni sunnet smatra vadžibom.
Vitr je vadžib, kako je to izričito navedeno i u izjavi Ebu-Katade.
Malik u "Muvetta'u" navodi da su Ibni-Omera pitali: "Je li vitr vadžib?"
"Vitr bi klanjali i Vjerovjesnik i muslimani" – odgovorio je on.
To je, dakle, ustaljen običaj i put muslimana i onaj ko ga ne klanja spada među one za koje je Allah, dželle šanuhu, rekao: "On ne slijedi i ne ide putem pravovjernih."

KUNUT DOVE PRIJE I POSLIJE RUKU'A

باب الْقُنُوتِ قَبْلَ الرُّكُوعِ وَبَعْدَهُ

1001. PRIČAO NAM JE Musedded, njemu Hammad b. Zejd, prenoseći od Ejjuba, a on od Muhammeda b. Sirina, da su Enesa b. Malika upitali:
"Da li je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, učio Kunut dovu na sabah-namazu?"
"Da" – odgovorio je.
Potom ga neko upita: "Je li učio Kunut dovu prije ruku'a?"
"Kratko poslije ruku'a" – rekao je on.[2]

١٠٠١. حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ قَالَ حَدَّثَنَا حَمَّادُ بْنُ زَيْدٍ عَنْ أَيُّوبَ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ سِيرِينَ قَالَ سُئِلَ أَنَسُ ابْنُ مَالِكٍ أَقَنَتَ النَّبِيُّ ﷺ فِي الصُّبْحِ قَالَ نَعَمْ فَقِيلَ لَهُ أَوَقَنَتَ قَبْلَ الرُّكُوعِ قَالَ بَعْدَ الرُّكُوعِ يَسِيرًا .

1002. PRIČAO NAM JE Musedded, njemu Abdul-Vahid b. Zijad, ovome Asim, koji kaže:
"Pitao sam za Kunut dovu Enesa b. Malika."
"Kunut dova", rekao sam, "bila je prije ili poslije ruku'a?"
"Prije ruku'a" – odgovori.
"A taj i taj obavijestio me je, prenoseći od tebe", dodaje Asim, "da si rekao, da je Kunut dova poslije ruku'a!"
"Pogriješio je", kaže Enes, "Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, učio je Kunut dovu iza ruku'a samo jedan mjesec. Čini mi se da je poslao učače Kur'ana, zvali su ih karije, ukupno njih sedamdeset, jednom idolopokloničkom narodu, s kojim je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, imao mirovni ugovor. I tada je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, učio Kunut dovu mjesec dana i njih proklinjao (te idolopoklonike)."

١٠٠٢. حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ قَالَ حَدَّثَنَا عَبْدُالْوَاحِدِ ابْنُ زِيَادٍ قَالَ حَدَّثَنَا عَاصِمٌ قَالَ سَأَلْتُ أَنَسَ بْنَ مَالِكٍ عَنِ الْقُنُوتِ فَقَالَ قَدْ كَانَ الْقُنُوتُ قُلْتُ قَبْلَ الرُّكُوعِ أَوْ بَعْدَهُ قَالَ قَبْلَهُ قَالَ فَإِنَّ فُلَانًا أَخْبَرَنِي عَنْكَ أَنَّكَ قُلْتَ بَعْدَ الرُّكُوعِ فَقَالَ كَذَبَ إِنَّمَا قَنَتَ رَسُولُ اللهِ ﷺ بَعْدَ الرُّكُوعِ شَهْرًا أُرَاهُ كَانَ بَعَثَ قَوْمًا يُقَالُ لَهُمُ الْقُرَّاءُ زُهَاءَ سَبْعِينَ رَجُلًا إِلَى قَوْمٍ مِنَ الْمُشْرِكِينَ دُونَ أُولَئِكَ وَكَانَ بَيْنَهُمْ وَبَيْنَ رَسُولِ اللهِ ﷺ عَهْدٌ فَقَنَتَ رَسُولُ اللهِ ﷺ شَهْرًا يَدْعُو عَلَيْهِمْ .

---

2 Muslim u svom *Sahihu* ističe, da su Enesa pitali za učenje Kunut dove prije ili poslije obavljenog ruku'a, pa je odgovorio: "Prije ruku'a."
Ebu-Davud navodi od Enesa izjavu: "Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, je učio Kunut poslije ruku'a mjesec dana, a potom ga napustio." Neki muhadisi navode da je to učenje bilo samo dvadeset dana. Navedene izjave očito ukazuju da je učenje Kunut bilo privremenog karaktera u svim farz-namazima, a potom ostavljeno.
Učenje Kunuta poslije ruku'a zastupaju Šafija, Ebu-Bekr i Osman, a po mišljenju Ahmeda b. Hanbela, Ejjuba b. Temi i još ponekog učenjaka, to se prepušta na volju i pravo odabiranju samog klanjača.
Učenje Kunuta prije ruku'a zastupaju Ebu-Hanife, Ibni-Munzir, Omer, Alija, Ibni-Mes'ud, Ebu-Musa Eš'ari, Ibni-Omer, Ibni-Abbas, Enes, Malik, Ishak, Ibni-Mubarek i još mnogi pravnici.

1003. Izvijestio nas je Ahmed b. Junus, njemu pričao Zaide, prenoseći od Tejmije, on od Ebu-Midžleza, a ovaj od Enesa koji kaže: "Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, učio je Kunut dovu mjesec dana i proklinjao Ri'l i Zekvan" (plemena)."[1]

١٠٠٣. حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ يُونُسَ قَالَ حَدَّثَنَا زَائِدَةُ عَنِ التَّيْمِيِّ عَنْ أَبِي مِجْلَزٍ عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ قَالَ قَنَتَ النَّبِيُّ ﷺ شَهْرًا يَدْعُو عَلَى رِعْلٍ وَذَكْوَانَ.

---

1 U saferu, četvrte godine po Hidžri, Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, je poslao u Nedžd sedamdeset hafiza, da tamo propagiraju islam i poučavaju svijet u učenju Kur'ana. U Bi'ri Me'unetu iznenadno ih napadne Amir b. Tufel sa pripadnicima plemena Ri'l, Zekvan i Asijje. U nastaloj borbi svi su izginuli osim Ka'ba b. Zejda, Medinelije.

Historičari navode da je spomenute godine došao Muhammedu, sallallahu alejhi ve sellem, u Medinu Ebu-Ber'a Amir b. Malik i predložio da se u Nedžd pošalje jedna grupa misionara, upućenih u islam, a da on garantuje, da im se neće nikakvo zlo nanijeti. Tamošnji je svijet, navodno, po njegovim riječima, bio zainteresiran za islam, pa mu ga treba i prenijeti. Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, sumnjao je u iskrenost njegova prijedloga, ali je ipak spremio sedamdeset hafiza na čelu sa Munzirom b. Amrom. Po dolasku u Bi'ri Me'une, oni su po Hiramu b. Meliku poslali Muhammedovo pismo upućeno gore navedenom Amiru b. Tufelu, starješini okolnih plemena, ali ga on nije htio ni pogledati, nego je donosioca pisma dao odmah ubiti, a potom pripadnike plemana Asijje, Ri'la i Zekvana sakupio i navalio na ovu grupu ashaba. U drugom okršaju svi su izginuli osim Ka'ba b. Zejdova. Njega su neprijatelji pustili teško ranjenog, da može Muhammedu, sallallahu alejhi ve sellem, ispričati preživjelu katastrofu.

U "Mu'džemu" se ističe da je to bila grupa od trideset hafiza, i to dvadeset šest Medinelija i četiri doseljenika iz Mekke (muhadžiri), a poneki navode da je bila grupa od četrdeset ljudi.

Iz navedenog hadisa zaključuje se:

– Kunut se učio stalno prije ruku'a, a poslije ruku'a, Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, učio ga je u svim namazima samo mjesec dana, kada je proklinjao ljude gore navedenih plemena.

Za ovaj slučaj Ibni-Abbas je dao dosta preciznu slijedeću izjavu: "Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, je učio Kunut uzastopno mjesec dana pri kraju podne, ikindije, akšama i sabah-namaza, i to kada bi na zadnjem rekatu izgovorio 'Semi'allahu li men hamideh!'" Ovu izjavu zabilježio je Ebu-Davud u svom "Sunenu", a Hakim u svom "Mustedreku", navodeći da je vjerodostojna i da odgovara uvjetima postavljenim po Buhariji.

Enes u svojoj izjavi nije ništa rekao o učenju Kunuta u vitr-namazu, ali zato Ibni-Madže sa vjerodostojnim senedom preko Ubejja b. Ka'ba navodi da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, klanjajući vitr, učio Kunut prije ruku'a.

Tirmizi u svom "Sunenu" navodi da je Hasan b. Ali rekao: "Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, me je naučio da na vitrama, umjesto Kunuta, izgovaram tekst: 'Allahummeh-dini fi men hedejte, ve afini fi men afejte, ve tevelleni fi men tevellejte, ve bakir fi ma a'tajte, ve kini šerre ma kadajte fe inneke takdi ve la jukda alejke, ve innehu la jezillu men valejte. Tebareke rabbena ve te'alejte.'"

Drugi muhadisi navode i druge dove, a naročito Kunut koji je uobičajen u našim krajevima.

Ibni-Madže izričito navodi da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, klanjajući vitr, učio Kunut prije ruku'a.

Ibni-Ebi-Šejbe u svom "Musannefu" navodi da je Ibni-Mesud rekao: "Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, je, klanjajući vitr, učio Kunut prije ruku'a", a Darekutni dodaje, kako je Ibni-Mes'ud jednom bio noću, kod Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, da bi vidio kako i kada on klanja vitr-namaz, a da je jednom opet poslao svoju majku nekoj od njegovih supruga, da i ona vidi kako Pejgamber, sallallahu alejhi ve sellem, klanja vitr, i po izvidu da je izjavio: "Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, je učio Kunut prije obavljenog ruku'a."

Podijeljena su mišljenja o vremenu učenja Kunuta na vitru.

Kunut se uči prije ruku'a neposredno po završenom učenju Kur'ana po mišljenju Ibni-Mes'uda, Sufjan Sevrija, Ibni-Mubareka, Seida b. Džubejra, Ebu-Musa Eš'arije, Ebu-Hanife i još mnogih njihovih savremenika.

1004. PRIČAO NAM JE Musedded, njemu Isma'il, ovome Halid, prenoseći od Ebu-Kilaba, on od Enesa koji je rekao:
"Kunut dova je učena akšamom i sabahom."[2]

١٠٠٤. حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ قَالَ حَدَّثَنَا إِسْمَاعِيلُ قَالَ حَدَّثَنَا خَالِدٌ عَنْ أَبِي قِلَابَةَ عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ قَالَ كَانَ الْقُنُوتُ فِي الْمَغْرِبِ وَالْفَجْرِ.

2 Šafija navedenim hadisom dokazuje da Kunut treba učiti pri kraju farza sabahskih namaza. On svoje mišljenje potkrepljuje još izjavom Bera'a koju Ebu-Davud donosi u slijedećem vidu: "Vjerovjesnik je Kunut učio na sabahu", a Ibnu-Mu'az dodaje: "I u akšamu."
Hadis naveden kod Buharije zabilježili su u svojim zbirkama i svi ostali priznati muhadisi.
Hanefije smatraju da se konkretni hadis, naveden po Buhariji, odnosi na ranije spomenutu pogibiju sedamdeset hafiza kod Bi'ri Me'une, a hadisi u kojima se ističe da je Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, do svoje smrti učio Kunut na sabahu nisu posve sigurni, tim prije što se sigurno zna da Kunut na sabahu nisu učili halifa Omer, Ibnu-Abbas, Abdullah b. Omer, Ibni-Zubejr, Ebu-Bekr, Seid b. Džubejrov, Ibrahim Neha'ija i još mnogi drugi.
Ibni-Omer i Tavus izjavili su: "Učenje Kunuta na sabahu je novotarija (bid'at)."
Tirmizija navodi da je Ebu-Malik Ešdže'ija od svoga oca prenio: "Klanjao sam za Vjerovjesnikom i on nije učio Kunut, kasnije sam klanjao za Ebu-Bekrom, Omerom, Osmanom i Alijom, ali ni oni nisu učili Kunut na sabahu. To je, sinak, izmišljena novotarija." Ovo je, kaže Tirmizi, vjerodostojna izjava i u praksi prihvaćena od najvećeg broja učenjaka, dok su izjave suprotnog sadržaja izmišljene.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

U ime Allaha, Svemilosnog, Samilosnog!

كِتَابُ الاِسْتِسْقَاءِ

TRAŽENJE KIŠE

TRAŽENJE KIŠE I IZLAZAK (NA MUSALU) VJEROVJESNIKA, SALLALLAHU ALEJHI VE SELLEM, RADI TRAŽENJA KIŠE

بَاب الاِسْتِسْقَاءِ وَخُرُوجِ النَّبِيِّ ﷺ فِي الاِسْتِسْقَاءِ

1005. PRIČAO NAM JE Ebu-Nu'ajm, njemu Sufjan, prenoseći od Abdullaha b. Ebu-Bekra, on od Abdullaha b. Temima, a ovaj od svoga amidže, koji je rekao:

"Izašao je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, na musalu radi molitve za kišu. Svoj je ogrtač izvrnuo."[1]

١٠٠٥. حَدَّثَنَا أَبُو نُعَيْمٍ قَالَ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ عَنْ عَبْدِاللهِ بْنِ أَبِي بَكْرٍ عَنْ عَبَّادِ بْنِ تَمِيمٍ عَنْ عَمِّهِ قَالَ خَرَجَ النَّبِيُّ ﷺ يَسْتَسْقِي وَحَوَّلَ رِدَاءَهُ.

1 Izvrtanje odjeće aludira na promjenu vremena. Odjeća podesna za izvrtanje, prevrne se tako, da se desni rukav navuče na lijevu ruku, a lijevi rukav na desnu, dok kod odjeće, nepodesne za izvrtanje, to se postiže tako, da se gornji dio takve haljine, kao što je čaršaf i slično, koristi u obrnuto uobičajenoj formi. Kod kape se to postiže tako, da se ona samo izvrati i tako naizvrat stavi na glavu.
Iz navedenog hadisa zaključuje se:
– "Obred za traženje kiše sastoji se", kaže Ebu-Hanife, "samo od dove sa molbom opraštanja grijeha, a kolektivno klanjanje namaza nije ozakonjen obred." Na ovo mišljenje, pisac "El-Hidaje" dodaje: "Ako svijet hoće nafila-namaz klanjati pojedinačno, to mu je dozvoljeno." Ovo mišljenje podržava i Ibrahim Neha'i.
Ibni-Ebi-Šejbe navodi u svom "Musannefu", da je Ata b. Mervan bio sa halifom Omerom na kišnoj dovi i da je Omer tom prilikom molio Allaha samo za oprost grijeha.
Po mišljenju Ebu-Jusufa i Muhammeda, imam će sa prisutnim kolektivno obaviti dva rekata onako kao što se oni klanjaju kod bajram-namaza. Ovo mišljenje zastupaju još Malik, Šafija i imam Ahmed;
– činjenje kišne dove je priznat čin,
– izvraćanje vanjske odjeće u toku obreda je samo sunnet kod nekih pravnika.
Ebu-Hanife izvrtanje odjeće ne smatra sunnetom, jer je to Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, slučajno tada uradio, aludirajući na preokret vremena. Međutim, imam, ako hoće, može to učiniti, ali da ga u tom prisutni ne oponašaju. Ovo mišljenje dijele još Seid b. Musejjeb, Urve, Sevri, Lejs, Ibnu-Vehb i drugi njihovi savremenici, dok Malik, Šafija i Ahmed smatraju da i prisutni svijet treba, po ugledu na imama, izvrtati svoje haljine.

DOVA VJEROVJESNIKA, SALLALLAHU ALEJHI VE SELLEM: "ALLAHU MOJ, DAJ (MUDAR PLEMENU) GODINE TEŠKE POPUT JUSUFOVIH GODINA!"

باب دُعَاءِ النَّبِيِّ ﷺ اجْعَلْهَا عَلَيْهِمْ سِنِينَ كَسِنِي يُوسُفَ

1006. PRIČAO NAM JE Kutejbe, njemu Mugira b. Abdur-Rahman, prenoseći od Ebu-Zinada, on od A'redža, a ovaj od Ebu-Hurejre, da bi Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, nakon dizanja glave sa posljednjeg ruku'a, govorio:
"Allahu moj, spasi Ajjaša b. Ebi-Rebija! Allahu moj, spasi Seleme b. Hišama! Allahu moj, spasi Velida b. Velida! Allahu moj, spasi potlačene vjernike!
Allahu moj, pojačaj svoj pritisak na Mudar pleme i učini, Allahu moj, da živi godinama poput Jusufovih (glavnih) godina!"
Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, još bi rekao: "Gifar plemenu, neka Allah oprosti, a Eslem pleme neka Allah spasi!"
Ibnu-Ebi-Zinad kaže, prenoseći od svoga oca: "Sve je ovo bilo za vrijeme sabah-namaza."[1]

١٠٠٦. حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ حَدَّثَنَا مُغِيرَةُ بْنُ عَبْدِالرَّحْمَنِ عَنْ أَبِي الزِّنَادِ عَنِ الأَعْرَجِ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ كَانَ إِذَا رَفَعَ رَأْسَهُ مِنَ الرَّكْعَةِ الآخِرَةِ يَقُولُ اللَّهُمَّ أَنْجِ عَيَّاشَ بْنَ أَبِي رَبِيعَةَ اللَّهُمَّ أَنْجِ سَلَمَةَ ابْنَ هِشَامٍ اللَّهُمَّ أَنْجِ الْوَلِيدَ بْنَ الْوَلِيدِ اللَّهُمَّ أَنْجِ الْمُسْتَضْعَفِينَ مِنَ الْمُؤْمِنِينَ اللَّهُمَّ اشْدُدْ وَطْأَتَكَ عَلَى مُضَرَ اللَّهُمَّ اجْعَلْهَا سِنِينَ كَسِنِي يُوسُفَ وَأَنَّ النَّبِيَّ ﷺ قَالَ غِفَارُ غَفَرَ اللهُ لَهَا وَأَسْلَمُ سَالَمَهَا اللهُ قَالَ ابْنُ أَبِي الزِّنَادِ عَنْ أَبِيهِ هَذَا كُلُّهُ فِي الصُّبْحِ .

1007. PRIČAO NAM JE Usman b. Ebu-Šejbe, njemu Džerir, prenoseći od Mensura, on od Ebu-Duha'a, a ovaj od Mesruka, koji je rekao: "Bili smo kod Abdullaha (b. Mes'uda) i on reče: "Kada je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem,

١٠٠٧. حَدَّثَنَا عُثْمَانُ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ قَالَ حَدَّثَنَا جَرِيرٌ عَنْ مَنْصُورٍ عَنْ أَبِي الضُّحَى عَنْ مَسْرُوقٍ قَالَ كُنَّا عِنْدَ عَبْدِاللهِ فَقَالَ إِنَّ النَّبِيَّ ﷺ لَمَّا رَأَى

1 Spomenuta u hadisu, Gifar i Eslem plemena su zahvaljujući Muhammedovoj, sallallahu alejhi ve sellem, dovi prešla na islam u prvim danima njegova širenja, učinila potrebnu uslugu islamskoj zajednici i spasila se ranijih zabluda.
Iz navedenog hadisa zaključuje se:
– kako se god vjernik i prijatelj može blagosiljati tako se i neprijatelj može proklinjati. Neki pravnici kažu da je dozvoljeno proklinjati samo neprijatelja koji stvarno krši božanske zakone i ugrožava muslimane, dok za ostale treba Allaha moliti, da ih on uputi na pravi put. Ovako su postupali i drugovi Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem.
Ovaj, kao i onaj raniji hadis ukazuje da je učenje dove u sabah-namazu, bila ona u vidu blagoslova ili proklinjanja, vršena samo privremeno, i u određenom cilju. Pojedini pravnici navode, da je Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, učio konkretnu dovu i na jaciji, a neki kažu, da je on to učio i na podne-namazu.

primijetio da se svijet okreće od islama, rekao je: ‘Allahu moj, kazni ih sa sedam godina, poput onih sedam Jusufovih godina!’
Njih je snašla sušna godina u kojoj se sve osušilo, tako da su jeli kože, lešine i mrljine. Kada bi neko od njih pogledao prema nebu, vidio bi usljed gladi samo prašinu – dim.
Tada mu je došao Ebu-Sufjan i rekao: ‘Muhammede, ti naređuješ poslušnost Allahu i održavanje rodbinskih veza, a tvoj narod već propade, pa se moli Allahu za njih!’
Uzvišeni Allah je rekao: ‘Čekaj dan kada će iz neba dim izaći!’ ... i citira do ... ‘vi ćete se povratiti porocima, kada ih snažno zgrabimo i Mi ćemo im se, uistinu, osvetiti.’”
“Izraz ‘grabljenje’ odnosi se”, kaže Ibni-Mes‘ud, “na dan poraza idolopoklonika na Bedru, a termini ‘dim’, ‘zgrabljenje’, ‘kažnjavanje’ i ajet iz sure ‘Er-Rum’ su se već obistinili.”[2]

مِنَ النَّاسِ إِدْبَارًا قَالَ اللَّهُمَّ سَبْعٌ كَسَبْعِ يُوسُفَ فَأَخَذَتْهُمْ سَنَةٌ حَصَّتْ كُلَّ شَيْءٍ حَتَّى أَكَلُوا الْجُلُودَ وَالْمَيْتَةَ وَالْجِيَفَ وَيَنْظُرَ أَحَدُهُمْ إِلَى السَّمَاءِ فَيَرَى الدُّخَانَ مِنَ الْجُوعِ فَأَتَاهُ أَبُو سُفْيَانَ فَقَالَ يَا مُحَمَّدُ إِنَّكَ تَأْمُرُ بِطَاعَةِ اللهِ وَبِصِلَةِ الرَّحِمِ وَإِنَّ قَوْمَكَ قَدْ هَلَكُوا فَادْعُ اللهَ لَهُمْ قَالَ اللهُ تَعَالَى (فَارْتَقِبْ يَوْمَ تَأْتِي السَّمَاءُ بِدُخَانٍ مُبِينٍ) إِلَى قَوْلِهِ (إِنَّكُمْ عَائِدُونَ يَوْمَ نَبْطِشُ الْبَطْشَةَ الْكُبْرَى إِنَّا مُنْتَقِمُونَ) فَالْبَطْشَةُ يَوْمَ بَدْرٍ وَقَدْ مَضَتِ الدُّخَانُ وَالْبَطْشَةُ وَاللِّزَامُ وَآيَةُ الرُّومِ .

---

2 Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, izazvan uvredama mekkanskih idolopoklonika, prokleo ih je, i pošto ih je kletva stigla, oni su preko Ebu-Sufjana molili Muhammedov, sallallahu alejhi ve sellem, blagoslov. Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, na ime odgovora citirao je Ebu-Sufjanu šest ajeta sure “Ed-Duhan”, i to od desetog do šesnaestog ajeta koji u prijevodu glase: “Iščekuj dan u kome će se nebo obaviti jasnim dimom. To je bolna kazna. Allahu naš, (kazat će oni) otkloni od nas ovu kaznu, a mi ćemo sigurno biti pravi vjernici. Otkud da oni sada prihvate uputu! A njima je već poodavno došao istinski Poslanik i oni su se od njega okrenuli i rekli: ‘To je on samo od nekoga drugog poučen i on je lud. Mi od vas samo malo otklanjamo kaznu, jer ćete se vi opet povratiti svojim uobičajenim porocima. Toga dana ćemo ih zgrabiti velikom snagom i Mi ćemo im se za to osvetiti.’”
Allah im u citiranim ajetima nagovještava, da im glad i bijedu samo privremeno otklanja, a čim se budu opet povratili svojim porocima, On će ih ščepati svojom snagom i konačno uništiti.
Sva obećanja Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, ostvarila su se, bilo odmah, bilo kasnije, pa tako i ova navedena u gore izloženom hadisu.
Borbe između Perzijskog i Istočnog rimskog carstva vođene u VII stoljeću, ovjekovječene su i u Kur’anu. Perzijanci su koncem 616. godine zauzeli sve istočne pokrajine Bizantije i približili se Carigradu, i tom prilikom su pobili na stotine hiljada kršćana i Jevreja. Muslimani su sažalijevali poraz kršćana, jer su to sljedbenici Evanđelja, dok su se idolopoklonici tome radovali i predbacivali muslimanima, kako će to oni jednog dana učiniti muslimanima.
Kao odgovor na njihova predbacivanja, objavljeno je prvih deset ajeta “Er-Rum” poglavlja. U prvom i drugom ajetu priznaje se poraz Bizantinaca, a u trećem i daljim, da će oni za “nekoliko godina pobijediti” Perzijance. Ova je vijest obradovala muslimane. Ebu-Bekr se u diskusiji sa Ebu-Džehelom opkladio da će Bizantinci u roku od pet godina pobijediti Perzijance. Ebu-Bekr je o ovoj opkladi, koja je tada još bila dozvoljena, obavijestio Muhammeda, sallallahu alejhi ve sellem, koji mu je rekao: “Kur’anski izraz: ‘Bid‘a sinine’ – nekoliko godina, znači vrijeme od tri do devet godina. Opkladu i vrijeme treba duplirati.” Devet godina po objavljenom ajetu, a četvrte po Hidžri, upravo porazom idolopoklonika na Bedru, porazili su Bizantinci vatropokloničke Perzijance. Time je kur’ansko nagovještenje bilo ostvareno pred licem cijelog svijeta.

SVIJET MOŽE OD IMAMA TRAŽITI DA MOLI ZA KIŠU KADA IH POGODI SUŠA

بَاب سُؤَالِ النَّاسِ الْإِمَامَ الِاسْتِسْقَاءَ إِذَا قَحَطُوا

1008. PRIČAO NAM JE Amr b. Ali, njemu Ebu-Kutejbe, ovome Abdur-Rahman b. Abdullah b. Dinar, prenoseći od svoga oca, koji kaže:
"Čuo sam Ibni-Omera da izgovara stihove Ebu-Taliba:
'On je bijela – svijetla lica, i kiša iz oblaka traži se njegovim licem.
On je napajalište sirotih i zaštita udovica.'"

١٠٠٨. حَدَّثَنَا عَمْرُو بْنُ عَلِيٍّ قَالَ حَدَّثَنَا أَبُو قُتَيْبَةَ قَالَ حَدَّثَنَا عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ عَبْدِ اللهِ بْنِ دِينَارٍ عَنْ أَبِيهِ قَالَ سَمِعْتُ ابْنَ عُمَرَ يَتَمَثَّلُ بِشِعْرِ أَبِي طَالِبٍ
وَأَبْيَضَ يُسْتَسْقَى الْغَمَامُ بِوَجْهِهِ . ثِمَالُ الْيَتَامَى عِصْمَةٌ لِلْأَرَامِلِ .

1009. KAŽE Omer b. Hamza da mu je pričao Salim, prenoseći od svoga oca: "Sjetim se riječi pjesnika, gledajući u lice Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, dok moli za kišu. Ne bi ni sišao s minbera, a svi slapovi bi potekli."
"On je bijela – svijetla lica i kiša se moli njegovim licem.
On je napajalište sirotih i zaštita udovih."
Ovo su riječi Ebu-Taliba.[1]

١٠٠٩. وَقَالَ عُمَرُ بْنُ حَمْزَةَ حَدَّثَنَا سَالِمٌ عَنْ أَبِيهِ رُبَّمَا ذَكَرْتُ قَوْلَ الشَّاعِرِ وَأَنَا أَنْظُرُ إِلَى وَجْهِ النَّبِيِّ ﷺ يَسْتَسْقِي فَمَا يَنْزِلُ حَتَّى يَجِيشَ كُلُّ مِيزَابٍ
وَأَبْيَضَ يُسْتَسْقَى الْغَمَامُ بِوَجْهِهِ . ثِمَالُ الْيَتَامَى عِصْمَةٌ لِلْأَرَامِلِ وَهُوَ قَوْلُ أَبِي طَالِبٍ .

1010. PRIČAO NAM JE Hasan b. Muhammed, njemu Muhammed b. Abdullah, ensarija, ovome njegov otac Abdullah b. Musenna'a, prenoseći od Sumame b. Abdullaha b. Enesa, a on od Enesa, da bi Omer b. Hattab, radijallahu anhum, molio, kada bi ih zadesila suša, za kišu preko Abbasa b. Abdul-Muttaliba, govoreći:

١٠١٠. حَدَّثَنَا الْحَسَنُ بْنُ مُحَمَّدٍ قَالَ حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِ اللهِ الْأَنْصَارِيُّ قَالَ حَدَّثَنِي أَبِي عَبْدُ اللهِ بْنُ الْمُثَنَّى عَنْ ثُمَامَةَ ابْنِ عَبْدِ اللهِ بْنِ أَنَسٍ عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ أَنَّ عُمَرَ بْنَ الْخَطَّابِ

1 Abdullah b. Omer citirao je samo jedan stih iz Ebu-Talibove "Lamije", pjesme od sto deset stihova, u kojoj on iznosi neprijateljsko držanje idolopoklonika prema Muhammedu, sallallahu alejhi ve sellem, njegove vrline te zaštitu i simpatije prema njemu, njegovim rođacima i prijateljima.
Kišne dove, Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, imao je priliku da čini tek u Medini, a navedenu "Lamiju", Ebu-Talib je spjevao u Mekki, kada je Abdul-Mutalib činio kišne dove sa Kurejšijama, pokraj koga bi Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, samo kao dječak stajao. Sadržaj mnogih stihova "Lamije" predskazuje na Muhammedovo, sallallahu alejhi ve sellem, poslanstvo, koje je Ebu-Talib znao još odranije, preko izjave Behire iz Busra'a.
Navedeni slučaj spominju u svojim hadiskim zbirkama još Ibni-Madže, Nesai i Ahmed.

"Allahu moj, mi smo ti se obraćali našim Vjerovjesnikom, sallallahu alejhi ve sellem, pa si nas napajao kišom. Sada ti se obraćamo i molimo stricem našeg Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, pa nas napoji!"
(Enes) priča: "I bili bismo napajani i darovani kišom."[2]

رَضِيَ اللهُ عَنْهُ كَانَ إِذَا قَحَطُوا اسْتَسْقَى بِالْعَبَّاسِ ابْنِ عَبْدِالْمُطَّلِبِ فَقَالَ اللَّهُمَّ إِنَّا كُنَّا نَتَوَسَّلُ إِلَيْكَ بِنَبِيِّنَا فَتَسْقِينَا وَإِنَّا نَتَوَسَّلُ إِلَيْكَ بِعَمِّ نَبِيِّنَا فَاسْقِنَا قَالَ فَيُسْقَوْنَ .

IZVRAĆANJE OGRTAČA PRILIKOM NAMAZA ZA KIŠU

باب تَحْوِيلِ الرِّدَاءِ فِي الِاسْتِسْقَاءِ

1011. PRIČAO NAM JE Ishak, njemu Vehb b. Džerir, ovoga obavijestio Šu'be, prenoseći od Muhammeda b. Ebu-Bekra, on od Abbada b. Temima, ovaj od Abdullaha b. Zejda, da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, tražio kišu i tom prilikom izvratio svoj ogrtač.

١٠١١ . حَدَّثَنَا إِسْحَاقُ قَالَ حَدَّثَنَا وَهْبُ بْنُ جَرِيرٍ قَالَ أَخْبَرَنَا شُعْبَةُ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ أَبِي بَكْرٍ عَنْ عَبَّادِ بْنِ تَمِيمٍ عَنْ عَبْدِاللهِ بْنِ زَيْدٍ أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ اسْتَسْقَى فَقَلَبَ رِدَاءَهُ .

1012. PRIČAO NAM JE Alija b. Abdullah, njemu Sufjan, ovome Abdullah b. Ebu-Bekr, on čuo od Abbada b. Temima, gdje priča njegovom ocu, prenoseći od svoga strica Abdullaha b. Zejda, da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, izašao na musalu i molio za kišu. Tom prilikom okrenuo se prema kibli, izvratio svoj ogrtač i klanjao dva rekata.

١٠١٢ . حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ عَبْدِاللهِ قَالَ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ عَنْ عَبْدِاللهِ بْنِ أَبِي بَكْرٍ أَنَّهُ سَمِعَ عَبَّادَ بْنَ تَمِيمٍ يُحَدِّثُ أَبَاهُ عَنْ عَمِّهِ عَبْدِاللهِ بْنِ زَيْدٍ أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ خَرَجَ إِلَى الْمُصَلَّى فَاسْتَسْقَى فَاسْتَقْبَلَ الْقِبْلَةَ وَقَلَبَ رِدَاءَهُ وَصَلَّى رَكْعَتَيْنِ قَالَ أَبُو عَبْدِ اللهِ كَانَ

---

2 Ibni-Kudame smatra da se ovaj slučaj zbio "Rimadet godine", a to je 18. godine po Hidžri, kada je devetomjesečna suša sve usjeve i drveće osušila i mnoge krajeve pretvorila u pješčanu mrtvu pustinju.
Historičari navode da je Ebu-Bekr izašao da isprati vojsku, upućenu na odmetnike i da je tom prilikom Abbasu rekao: "Abbasu, moli Božiju pomoć! Ja se nadam i vjerujem, da tvoja molba neće biti uzaludna zbog tvog rodbinskog odnosa sa Vjerovjesnikom, sallallahu alejhi ve sellem."
Ebu-Salih je izjavio da se Omer popeo sa Abbasom na minber i rekao: "Allahu moj, molimo Te amidžom Tvoga Vjerovjesnika, pa obdari nas kišom i ne ostavljaj nas očajnim!" Iza toga je rekao: "Oče Fadilov, moli i ti!"
Na Omerov prijedlog Abbas je proučio dovu slijedećeg sadržaja: "Allahu naš, svaka nesreća je posljedica ljudskih grijeha i propusta, što se otklanja samo iskrenim pokajanjem. Ovaj se narod okrenuo prema Tebi radi mene, radi moga rodbinskog odnosa sa Vjerovjesnikom, a ove naše ruke prema Tebi dignute su radi oprosta učinjenih grijeha i iskrenog našeg pokajanja, pa obdari nas kišom!"
"Potom su se", kaže Ebu Salih, "iz neba spustili valovi kiše poput brda, pa je usjev rodio i svijet dobro proživio."
Iz hadisa se još razabire:
– pohvalno je da kišnoj dovi prisustvuju dobri i pobožni ljudi,
– veliko poštovanje Abbasu i skromnost Omerova,
– pristup i učestvovanje u obredu kišne dove je svakome slobodno.

Ebu-Abdullah (Buharija) kaže: "Ibni-Ujejne bi pričao:
'Abdullah b. Zejd je predlagač teksta ezana. Međutim, to je greška, on je Abdullah b. Zejd b. Asim Mazini, ensarija.'"[1]

ابْنُ عُيَيْنَةَ يَقُولُ هُوَ صَاحِبُ الأَذَانِ وَلَكِنَّهُ وَهْمٌ لِأَنَّ هَذَا عَبْدُاللهِ بْنُ زَيْدِ بْنِ عَاصِمٍ الْمَازِنِيُّ مَازِنُ الأَنْصَارِ.

---

1 Iz navedenog hadisa razabire se:
– da je Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, radi učenja kišne dove izlazio na otvoren širi teren. To je on činio svakako radi učestvovanja što većeg broja vjernika i boljeg iskazivanja bogobojaznosti i skrušenosti prema Allahu.
Ibni-Hibban smatra da je konkretni Muhammedov, sallallahu alejhi ve sellem, izlazak bio u mjesecu ramazanu, 6. godine po Hidžri;
– namaz za kišu je ozakonjen čin. Ona se obavlja okrenutog lica prema kibli i pri učenju dove može se vanjska haljina naizvrat obući,
– prigodni govor (hutba) obavlja se prije klanjanja dvorekatnog namaza, a može i po obavljenom namazu, što neki smatraju još umjesnije i bolje.
Ebu-Davud u svom "Sunenu" navodi da je Aiša rekla: "Svijet se potužio Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, na sušu, pa je on naredio da mu se na musali postavi minber i odredio je dan kada će se narod iskupiti. Potom je", kaže Aiša, "Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, izašao. Kada se pokazao samo rub sunca, sjeo je na minber, izgovorio tekbir, iskazao zahvalu Allahu, a potom nastavio: 'Vi se žalite na nerodnost vaših krajeva, na dugotrajnu sušu, a Allah vam je rekao, da Ga za sve molite i obećao da će vam se u tom odazvati.'
Potom je proučio dovu koja u prijevodu glasi: 'Hvala Allahu, Gospodaru svih svjetova, blagom i milostivom, Gospodaru Sudnjeg dana. Nema Boga osim Jedinog Allaha i On čini što hoće.
Allahu moj, Ti si jedini Bog i nema drugog osim Tebe. Ti si bogat, a mi smo pravi siromasi, spusti nam kišu i ojačaj nas i održi do smrti!'
Istovremeno je držao dignute svoje ruke toliko da mu se ukazala bjelina ispod pazuha, leđima se okrenuo svijetu i izvratio ogrtač. Iza toga okrenuo se svijetu, sišao sa minbera i klanjao dva rekata.
Po izvršenom obredu, Allah je dao oblak, grmljavinu i sijevanje svjetlice, a potom, Božijom voljom, propadala je i kiša i on nije došao ni do svoje džamije, a potoci su protekli. Pošto je vidio, kako brzo idu u sklonište, osmjehnuo se toliko, da su mu se zubi očnjaci ukazali, a potom rekao: 'Svjedočim da je Allah svemoćan, a i da sam ja Njegov rob i poslanik.'"
Ahmed b. Hanbel preko Abdullaha b. Zejda navodi slučaj, kako je Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, ovaj obred počeo klanjanjem, a hutbu je održao iza obavljenog namaza. Izloženo ukazuje da su oba vida ovog obreda dozvoljena.
– namaz za kišu sastoji se od dva rekata.
Ebu-Davud navodi kako je Ibni-Abbas učio dovu, izgovarao tekbir, a potom klanjao dva rekata, onako kao što se oni klanjaju prilikom Bajrama. Na osnovu ovoga, Hattabi smatra da se namaz za kišu klanja uz izgovor šest tekbira poput onih u bajram-namazima. Ovo mišljenje dijeli još Šafija, Seid b. Musejjeb, Omer b. Abdul-Aziz, Mekhul, Muhammed b. Džerir-Taberi.
Najveći broj pravnika smatra da se ovaj namaz obavlja kao svaka obična nafila, otpočeta jednim početnim tekbirom. Ovo mišljenje zastupaju Malik, Sevri, Evza'i, Ishak, Ahmed, Ebu-Sevr, Ebu-Hanife, Ebu-Jusuf i Muhammed.
Ebu-Davud kaže: "Vjernik ovdje ima pravo odabiranja, ako hoće, izgovarat će šest tekbira poput onih u bajram-namazu, a ako hoće može ih izostaviti. Važno je da se namaz otpočne izgovorom tekbira."
Hakim u svom "Mustedreku", a Darekutni i Bejheki u svojim "Sunenima" sa senedom ističu da je Talha izjavio: "Poslao me Mervan Abbasu, da ga pitam za uobičajeni red namaza za kišu."
"Način obreda za kišnu dovu je isti kao kod bajram-namaza, samo što je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, izvraćao svoju odoru i njenu desnu stranu stavljao na svoje lijevo rame, a lijevu stranu na desno rame. Klanjao je po dva rekata, na prvom bi izgovorio sedam tekbira i proučio suru 'Sebbi-hisme rabbikel-a'la', a na drugom 'Hel etake hadisul-gašije', a potom izgovorio pet tekbira."
Nesai kaže da je primjena ovoga postupka napuštena, Buharija da je nepoznata, a Ebu-Hatem da spada u grupu slabih hadisa;

KIŠNA DOVA U DŽAMIJI U KOJOJ SE KLANJA DŽUMA

بَاب الاسْتِسْقَاءِ فِي الْمَسْجِدِ الْجَامِعِ

1013. PRIČAO NAM JE Muhammed, njega obavijestio Ebu-Damre Enes b. Ijad, ovome ispričao Šerik b. Abdullah b. Ebu-Nemir, kako je čuo Enes b. Malika gdje spominje da je neko unišao jednog petka na vrata (džamije), koja su bila prema minberu, dok je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, stajao i držao hutbu, okrenuo se Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, i stojeći rekao:
"Allahov Poslaniče, stoka propada i putovati ne možemo, pa moli Allaha da nam pomogne!"
"Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem,

١٠١٣. حَدَّثَنَا مُحَمَّدٌ قَالَ أَخْبَرَنَا أَبُو ضَمْرَةَ أَنَسُ بْنُ عِيَاضٍ قَالَ حَدَّثَنَا شَرِيكُ بْنُ عَبْدِاللهِ ابْنِ أَبِي نَمِرٍ أَنَّهُ سَمِعَ أَنَسَ بْنَ مَالِكٍ يَذْكُرُ أَنَّ رَجُلًا دَخَلَ يَوْمَ الْجُمُعَةِ مِنْ بَابٍ كَانَ وِجَاهَ الْمِنْبَرِ وَرَسُولُ اللهِ ﷺ قَائِمٌ يَخْطُبُ فَاسْتَقْبَلَ رَسُولَ اللهِ ﷺ قَائِمًا فَقَالَ يَا رَسُولَ اللهِ هَلَكَتِ الْمَوَاشِي وَانْقَطَعَتِ السُّبُلُ فَادْعُ اللهَ يُغِيثُنَا

– namaz za kišu obavlja se danju u vremenu bajram-namaza, a poslije proučene Fatihe, uči se sure koje je uobičajeno učiti na bajram-namazu,
– Ebu-Hanife smatra da kolektivno klanjanje namaza za kišnu dovu nije potrebno, ali je dozvoljeno da ga prisutni pojedinačno obavljaju. Ovaj se obred, dakle, sastoji samo od dove za molitvu da padne kiša i molitve za oprost grijeha, kako je to u Kur'anu rečeno: "Molite Allaha za oprost, a On prašta. On vam šalje kišu sa neba."
Pored izloženog postoji niz predanja u kojima se ne spominje da je Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, klanjao ma kakav namaz.
Ibni-Madže navodi da je Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, došao jedan čovjek i rekao: "Allahov Poslaniče, moli Allaha da nam padne kiša!" Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, digao je ruke i proučio dovu slijedećeg sadržaja: "Allahu moj, spusti nam obilnu rodnu kišu, kišu korisnu, a ne štetnu!" Kasnije su mu se potužili na preobilnu kišu i rekli: "Allahov Poslaniče, porušit će nam se kuće!" Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, izgovorio je: "Allahu moj, oko nas je, a ne na nas!" Utom se oblak počeo povlačiti desno i lijevo.
Taberi navodi da je Ibni-Umame rekao: "Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, je klanjao u džamiji duha-namaz, izgovorio tri tekbira, a potom proučio dovu ovog sadržaja: 'Allahu moj, podari nam kišu' – rekavši to tri puta – 'Allahu moj, omogući nam da imamo masnoće, mlijeka, loja i mesa!'
Na nebu nismo tada vidjeli nikakva oblaka. Utom je zapuhao jak vjetar, uzdigao prašinu, nagomilao oblake i kiša je otpočela padati, a svijet uz viku i galamu zbijao se pod krovove džamija i svojih kuća."
Bejheki u svom "Sunenu" sa senedom navodi, da je Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, molio za kišu samo dovom ovog sadržaja: "Allahu moj, podari nam dobru i blagorodnu kišu koja će ispomoći tvoje robove, omogućiti punjenje vimena mužom i koristiti usjevima!"
Ebu-Davud u svojoj hadiskoj zbirci ističe, da je Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, učio samo kraću dovu, koja u prijevodu znači: "Allahu moj, podari kišu i napoj svoje robove i svoje životinje, prospi na nas Svoju milost i oživi obamrli Svoj grad!"
Ebu-Davud, također, navodi da je iz Nedžda došao Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, neki čovjek i rekao: "Allahov Poslaniče, mi smo u oskudici i propadosmo, pa moli Allaha za nas!" Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, potom je proučio samo dovu.
Navedeni i još mnogi drugi slučajevi potvrđuju ispravnost stava Ebu-Hanife da se ritual za kišnu dovu sastoji samo od dove i molbe za oprost grijeha, a pojedinačno klanjanje nafile, da je dozvoljeno, ali ne i propisano kao sunnet.

podiže ruke", priča Enes, "i izgovori: 'Allahu moj, napoji nas! Allahu moj, napoji nas! Allahu moj, napoji nas!'"
"Allaha mi", nastavlja Enes, "na nebu nismo primijetili ni oblaka, pa ni oblačka, niti išta. Između nas i (brda) Sel'a nije bilo nikakve kuće ili zgrade da bi nam zaklonila (pregled). Iza Sel'a se pojavio oblak poput štita i kada je stigao nasred neba, raširi se i kiša poče padati."
"Allaha mi", nastavlja Enes, "nismo više vidjeli sunca šest dana."
Slijedećeg petka, dok je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, stajao i držao hutbu, uniđe na ista vrata neko, okrenu se prema Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, i reče: "Allahov Poslaniče, stoka propada, a putevi se prekidoše, pa moli Allaha da kišu zaustavi!"
Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, podiže ruke i izgovori: "Allahu moj, oko nas je, a ne na nas! Allahu moj, na (brežuljke) brda, na visoravni, na planine, na doline i rastinje!"
Kiša presta da pada, izašli smo i išli po suncu.
"Pitao sam Enesa", kaže Šerik, "je li to bio onaj isti, prvi čovjek?"
"Ne znam" – odgovorio je Enes.[1]

قَالَ فَرَفَعَ رَسُولُ اللهِ ﷺ يَدَيْهِ فَقَالَ اللَّهُمَّ اسْقِنَا
اللَّهُمَّ اسْقِنَا اللَّهُمَّ اسْقِنَا قَالَ أَنَسُ وَلَا وَاللهِ مَا
نَرَى فِي السَّمَاءِ مِنْ سَحَابٍ وَلَا قَزَعَةً وَلَا شَيْئًا
وَمَا بَيْنَنَا وَبَيْنَ سَلْعٍ مِنْ بَيْتٍ وَلَا دَارٍ قَالَ فَطَلَعَتْ
مِنْ وَرَائِهِ سَحَابَةٌ مِثْلُ التُّرْسِ فَلَمَّا تَوَسَّطَتِ السَّمَاءَ
انْتَشَرَتْ ثُمَّ أَمْطَرَتْ قَالَ وَاللهِ مَا رَأَيْنَا الشَّمْسَ
سِتًّا ثُمَّ دَخَلَ رَجُلٌ مِنْ ذَلِكَ الْبَابِ فِي الْجُمُعَةِ
الْمُقْبِلَةِ وَرَسُولُ اللهِ ﷺ قَائِمٌ يَخْطُبُ فَاسْتَقْبَلَهُ قَائِمًا
فَقَالَ يَا رَسُولَ اللهِ هَلَكَتِ الْأَمْوَالُ وَانْقَطَعَتِ
السُّبُلُ فَادْعُ اللهَ يُمْسِكْهَا قَالَ فَرَفَعَ رَسُولُ اللهِ
ﷺ يَدَيْهِ ثُمَّ قَالَ اللَّهُمَّ حَوَالَيْنَا وَلَا عَلَيْنَا اللَّهُمَّ
عَلَى الْآكَامِ وَالْجِبَالِ وَالْآجَامِ وَالظِّرَابِ وَالْأَوْدِيَةِ
وَمَنَابِتِ الشَّجَرِ قَالَ فَانْقَطَعَتْ وَخَرَجْنَا نَمْشِي
فِي الشَّمْسِ قَالَ شَرِيكٌ فَسَأَلْتُ أَنَسَ بْنَ مَالِكٍ
أَهُوَ الرَّجُلُ الْأَوَّلُ قَالَ لَا أَدْرِي .

---

1 Iz navedenog hadisa razabire se:
– dijalog sa imamom koji je već na minberu može se voditi samo ako je potrebno,
– hutba se obavlja stojeći i ona neće biti prekinuta, odnosno pokvarena, zbog nečijeg pitanja sa strane ili zbog padanja kiše,
– dozvoljeno je i poželjno zamoliti dobre i pobožne ljude da oni osobno uče kišnu dovu,
– tekst kišne dove može se ponoviti više puta,
– kišnu dovu hatib može obaviti u toku hutbe na minberu, uključivši je u redovnu dovu hutbe,
– nije obavezna dužnost da imam, a ni ostali prisutni, izvraćaju svoju odjeću i okreću se prema kibli,
– da se obred za kišnu molitvu sastoji iz dove i molbe za oprost grijeha, a dvorekatni namaz ljudi mogu pojedinačno klanjati.

KIŠNA DOVA PETKOM ZA VRIJEME HUTBE NE OKREĆUĆI SE KIBLI

باب الاستسقاء في خطبة الجمعة غير مستقبل القبلة

1014. PRIČAO NAM JE Kutejbe b. Seid, njemu Ismail b. Dža'fer, prenoseći od Šerika, a ovaj od Enesa b. Malika da je jednog petka unišao u džamiju neki čovjek na vrata koja su bila prema Omerovoj kući, zvanoj "Darul-kadai", dok je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, stajao i držao hutbu. Taj čovjek okrenu se Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, i reče: "Allahov Poslaniče, blago (stoka) propade i putovati ne možemo, pa moli Allaha da nam dadne kišu!"
Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, podiže ruke i izgovori: "Allahu moj, daruj nas kišom! Allahu moj, daj nam kišu! Allahu moj, daj nam kišu!"
"Allaha mi", kaže Enes, "nismo vidjeli na nebu nikakav oblak, a ni oblačak. Između nas i brda Sel' nije bila nijedna građevina, niti bilo kakva kuća (koja bi nam nebo zaklanjala). Tada se iza Sel'a pojavio oblak poput štita, i kada je stigao nasred neba, raširio se i otpočela je padati kiša. Tako mi Allaha, ne vidjesmo više sunca šest dana!"
Slijedeće džume, dok je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, stajao i držao hutbu, uniđe neki čovjek na ista vrata, okrenu se Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, i reče: "Allahov Poslaniče, stoka nam propada, a putevi se isprekidaše, pa moli Allaha da je od nas povuče!"
"Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, podiže ruke", priča Enes, "i reče: 'Allahu moj, oko nas je, a ne na nas! Allahu moj, na brežuljke, na visoravni, uvale dolina i na rasadnike!'"
"I kiša se povuče" – priča Enes. "Izašli smo i šetali po suncu."
Šerik kaže: "Pitao sam Enesa b. Malika: 'Da li je to bio onaj isti čovjek?'"
"Ne znam" – odgovorio je Enes.[2]

١٠١٤. حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ بْنُ سَعِيدٍ قَالَ حَدَّثَنَا إِسْمَاعِيلُ بْنُ جَعْفَرٍ عَنْ شَرِيكٍ عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ أَنَّ رَجُلًا دَخَلَ الْمَسْجِدَ يَوْمَ جُمُعَةٍ مِنْ بَابٍ كَانَ نَحْوَ دَارِ الْقَضَاءِ وَرَسُولُ اللهِ ﷺ قَائِمٌ يَخْطُبُ فَاسْتَقْبَلَ رَسُولَ اللهِ ﷺ قَائِمًا ثُمَّ قَالَ يَا رَسُولَ اللهِ هَلَكَتِ الْأَمْوَالُ وَانْقَطَعَتِ السُّبُلُ فَادْعُ اللهَ يُغِيثُنَا فَرَفَعَ رَسُولُ اللهِ ﷺ يَدَيْهِ ثُمَّ قَالَ اللَّهُمَّ أَغِثْنَا اللَّهُمَّ أَغِثْنَا اللَّهُمَّ أَغِثْنَا قَالَ أَنَسٌ وَلَا وَاللهِ مَا نَرَى فِي السَّمَاءِ مِنْ سَحَابٍ وَلَا قَزَعَةً وَمَا بَيْنَنَا وَبَيْنَ سَلْعٍ مِنْ بَيْتٍ وَلَا دَارٍ قَالَ فَطَلَعَتْ مِنْ وَرَائِهِ سَحَابَةٌ مِثْلُ التُّرْسِ فَلَمَّا تَوَسَّطَتِ السَّمَاءَ انْتَشَرَتْ ثُمَّ أَمْطَرَتْ فَلَا وَاللهِ مَا رَأَيْنَا الشَّمْسَ سِتًّا ثُمَّ دَخَلَ رَجُلٌ مِنْ ذَلِكَ الْبَابِ فِي الْجُمُعَةِ وَرَسُولُ اللهِ ﷺ قَائِمٌ يَخْطُبُ فَاسْتَقْبَلَهُ قَائِمًا فَقَالَ يَا رَسُولَ اللهِ هَلَكَتِ الْأَمْوَالُ وَانْقَطَعَتِ السُّبُلُ فَادْعُ اللهَ يُمْسِكْهَا عَنَّا قَالَ فَرَفَعَ رَسُولُ اللهِ ﷺ يَدَيْهِ ثُمَّ قَالَ اللَّهُمَّ حَوَالَيْنَا وَلَا عَلَيْنَا اللَّهُمَّ عَلَى الْآكَامِ وَالظِّرَابِ وَبُطُونِ الْأَوْدِيَةِ وَمَنَابِتِ الشَّجَرِ قَالَ فَأَقْلَعَتْ وَخَرَجْنَا نَمْشِي فِي الشَّمْسِ قَالَ شَرِيكٌ سَأَلْتُ أَنَسَ بْنَ مَالِكٍ أَهُوَ الرَّجُلُ الْأَوَّلُ فَقَالَ مَا أَدْرِي .

2 Izraz "Darul-kadai" je kratica od "Darul-kadai dejni Umere". To je stambena kuća halife Omera, koju je on oporukom ostavio zajednici, na ime uzimanja svoje halifske plaće iz kase Islamske zajednice.

DOVA ZA KIŠU SA MINBERA

باب الاستسقاء على المنبر

1015. PRIČAO NAM JE Musedded, njemu Ebu-Avane, prenoseći od Katade, a ovaj od Enesa koji je rekao:
"Dok je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, jednog petka držao hutbu, dođe neki čovjek i reče: 'Allahov Poslaniče, suša je, pa moli Allaha da nas napoji.' Proučio je dovu i kiša je pala, skoro da nismo uspjeli stići ni do svojih kuća. Tako je padala do slijedeće džume neprekidno."
"Taj isti čovjek ili neko drugi", priča Enes, "usta i reče: 'Allahov Poslaniče, moli Allaha da je od nas odstrani!'"
"I Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, izgovorio je: 'Allahu moj, oko nas je, a ne na nas!'"
"Vidio sam oblake", kaže Enes, "kako se odvajaju desno-lijevo i svijet kisne, a Medinelije ne kisnu."

١٠١٥. حدثنا مسدد قال حدثنا أبو عوانة عن قتادة عن أنس بن مالك قال بينما رسول الله ﷺ يخطب يوم الجمعة إذ جاءه رجل فقال يا رسول الله قحط المطر فادع الله أن يسقينا فدعا فمطرنا فما كدنا أن نصل إلى منازلنا فما زلنا نمطر إلى الجمعة المقبلة قال فقام ذلك الرجل أو غيره فقال يا رسول الله ادع الله أن يصرفه عنا فقال رسول الله ﷺ اللهم حوالينا ولا علينا قال فلقد رأيت السحاب يتقطع يمينا وشمالا يمطرون ولا يمطر أهل المدينة .

KO SMATRA DOVOLJNIM PROUČITI DOVU ZA KIŠU NA DŽUMI

باب من اكتفى بصلاة الجمعة في الاستسقاء

1016. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Mesleme, prenoseći od Malika, on od Šerika b. Abdullaha, ovaj od Enesa koji je rekao:
"Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, dođe neko i reče: 'Stoka propade i ne možemo putovati!' Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, proučio je dovu i mi smo kisnuli od petka do petka. Taj isti dođe (drugog petka) i reče: 'Kuće se porušiše,

١٠١٦. حدثنا عبدالله بن مسلمة عن مالك عن شريك بن عبدالله عن أنس بن مالك قال جاء رجل إلى النبي ﷺ فقال هلكت المواشي وتقطعت السبل فدعا فمطرنا من الجمعة إلى الجمعة ثم جاء فقال تهدمت البيوت وتقطعت

Konkretni naslov spomenute kuće je podugačak i za izgovor nepodesan, pa je po običaju skraćen na samo prvi dio imena i tako se ime Omerove kuće sačuvalo pod skraćenim imenom "Darul-kadai".
U vezi s dolaskom ove kuće u vlasništvo Islamske zajednice, historičari ističu da je halifa Omer plaću, na ime poslova hilafeta, uzmao iz društvene kase i time izdržavao sebe i svoju porodicu. Svaku primljenu sumu novca on je bilježio i pred samu smrt oporučio svome sinu Abdullahu da proda stambenu kuću i dobivenim novcem izmiri zajednici sumu koju je on svojevremeno iz zajedničke kase podigao na ime plaća. Po njegovoj smrti sin mu je kuću prodao Mu'aviji za dvadeset osam hiljada dirhema, i blagajni zajednice odmah ustupio odgovarajući dio.

putovi isprekidaše, stoka propade, pa moli Allaha da je obustavi!'
I Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, ustade i izgovori: 'Allahu moj, na brežuljke, na visoravni, doline i rastinje.'
I oblaci se raziđoše iznad Medine, kao da je neko uklonio platno."

السُّبُلُ وَهَلَكَتِ الْمَوَاشِي فَادْعُ اللهَ يُمْسِكْهَا فَقَامَ ﷺ فَقَالَ اللَّهُمَّ عَلَى الْآكَامِ وَالظِّرَابِ وَالْأَوْدِيَةِ وَمَنَابِتِ الشَّجَرِ فَانْجَابَتْ عَنِ الْمَدِينَةِ انْجِيَابَ الثَّوْبِ .

DOVA KAD SE PUTEVI ISPREKIDAJU OD OBILNE KIŠE

باب الدُّعاءِ إذا تقطَّعتِ السُّبُلُ مِنْ كثرةِ المَطَرِ

1017. PRIČAO NAM JE Isma'il, njemu Malik, prenoseći od Šerika b. Abdullaha b. Ebu-Nemira, on od Enesa b. Malika, koji je ispričao:
"Došao Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, jedan čovjek i reče: 'Allahov Poslaniče, sallallahu alejhi ve sellem, stoka propada, putevi se isprekidaše, pa moli Allaha!'
Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, proučio je dovu i kisnuli su od džume do džume. Kasnije dođe opet neki čovjek Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, i reče:
'Allahov Poslaniče, kuće se porušiše, putevi isprekidaše, a stoka upropasti!'
Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, izgovori: 'Allahu moj, na vrhove je brda, na brežuljke, utrobe dolina i rastinje!' U tom se oblaci raziđoše iznad Medine, poput odjeće."

١٠١٧ . حَدَّثَنَا إِسْمَاعِيلُ قَالَ حَدَّثَنِي مَالِكٌ عَنْ شَرِيكِ بْنِ عَبْدِاللهِ بْنِ أَبِي نَمِرٍ عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ قَالَ جَاءَ رَجُلٌ إِلَى رَسُولِ اللهِ ﷺ فَقَالَ يَا رَسُولَ اللهِ هَلَكَتِ الْمَوَاشِي وَانْقَطَعَتِ السُّبُلُ فَادْعُ اللهَ فَدَعَا رَسُولُ اللهِ ﷺ فَمُطِرُوا مِنْ جُمُعَةٍ إِلَى جُمُعَةٍ فَجَاءَ رَجُلٌ إِلَى رَسُولِ اللهِ ﷺ فَقَالَ يَا رَسُولَ اللهِ تَهَدَّمَتِ الْبُيُوتُ وَتَقَطَّعَتِ السُّبُلُ وَهَلَكَتِ الْمَوَاشِي فَقَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ اللَّهُمَّ عَلَى رُءُوسِ الْجِبَالِ وَالْآكَامِ وَبُطُونِ الْأَوْدِيَةِ وَمَنَابِتِ الشَّجَرِ فَانْجَابَتْ عَنِ الْمَدِينَةِ انْجِيَابَ الثَّوْبِ .

REČENO JE DA VJEROVJESNIK, SALLALLAHU ALEJHI VE SELLEM, NIJE IZVRAĆAO SVOJ OGRTAČ, PETKOM, PRI UČENJU KIŠNE DOVE

بَاب مَا قِيلَ إِنَّ النَّبِيَّ ﷺ لَمْ يُحَوِّلْ رِدَاءَهُ فِي الِاسْتِسْقَاءِ يَوْمَ الْجُمُعَةِ

1018. PRIČAO NAM JE Hasan b. Bišr, njemu Mu'āfa b. Imran, prenoseći od Evza'ija, a on od Ishaka b. Abdullaha, ovaj od Enesa b. Malika, da se neko potužio Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, na upropaštavanje stoke i teškoće porodica, pa se Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, obratio Allahu i molio da padne kiša.
(Enes) nije spomenuo da je Poslanik (tada) izvratio svoju odjeću, niti se okretao kibli.

١٠١٨. حَدَّثَنَا الْحَسَنُ بْنُ بِشْرٍ قَالَ حَدَّثَنَا مُعَافَى بْنُ عِمْرَانَ عَنِ الْأَوْزَاعِيِّ عَنْ إِسْحَاقَ بْنِ عَبْدِاللهِ بْنِ أَبِي طَلْحَةَ عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ أَنَّ رَجُلًا شَكَا إِلَى النَّبِيِّ ﷺ هَلَاكَ الْمَالِ وَجَهْدَ الْعِيَالِ فَدَعَا اللهَ يَسْتَسْقِي وَلَمْ يَذْكُرْ أَنَّهُ حَوَّلَ رِدَاءَهُ وَلَا اسْتَقْبَلَ الْقِبْلَةَ .

KADA LJUDI ZATRAŽE OD IMAMA DA TRAŽI KIŠU, ON IH NEĆE ODBITI

باب إذا استشفعوا إلى الإمام ليستسقي لهم لم يردهم

1019. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Jusuf, njega obavijestio Malik, prenoseći od Šerika b. Abdullaha b. Ebu-Nemira, a on od Enesa b. Malika koji reče:
"Došao je Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, jedan čovjek i rekao: 'Allahov Poslaniče, sallallahu alejhi ve sellem, stoka propada, a putovati ne možemo, pa moli Allaha (za kišu)!'
On je zamolio Allaha i mi smo kisnuli od te džume pa sve do slijedeće. Tada dođe Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, opet neki čovjek i reče: 'Allahov Poslaniče, sallallahu alejhi ve sellem, kuće se porušiše, putevi isprekidaše, a stoka skoro propade!' I Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, izgovori: 'Allahu moj, spusti kišu da padne na brda, na brežuljke, na utrobe dolina i rasadnika!' I oblak se povukao sa Medine i oko nje se raširio poput haljine (na čovjeku)."

١٠١٩. حَدَّثَنَا عَبْدُاللهِ بْنُ يُوسُفَ قَالَ أَخْبَرَنَا مَالِكٌ عَنْ شَرِيكِ بْنِ عَبْدِاللهِ بْنِ أَبِي نَمِرٍ عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ أَنَّهُ قَالَ جَاءَ رَجُلٌ إِلَى رَسُولِ اللهِ ﷺ فَقَالَ يَا رَسُولَ اللهِ هَلَكَتِ الْمَوَاشِي وَتَقَطَّعَتِ السُّبُلُ فَادْعُ اللهَ فَدَعَا اللهَ فَمُطِرْنَا مِنَ الْجُمُعَةِ إِلَى الْجُمُعَةِ فَجَاءَ رَجُلٌ إِلَى النَّبِيِّ ﷺ فَقَالَ يَا رَسُولَ اللهِ تَهَدَّمَتِ الْبُيُوتُ وَتَقَطَّعَتِ السُّبُلُ وَهَلَكَتِ الْمَوَاشِي فَقَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ اللَّهُمَّ عَلَى ظُهُورِ الْجِبَالِ وَالْآكَامِ وَبُطُونِ الْأَوْدِيَةِ وَمَنَابِتِ الشَّجَرِ فَانْجَابَتْ عَنِ الْمَدِينَةِ انْجِيَابَ الثَّوْبِ .

KADA IDOLOPOKLONICI TRAŽE INTERVENCIJU MUSLIMANA PRILIKOM SUŠE I OSKUDICE

1020. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Kesir, prenoseći od Sufjana, njemu Mensur i A'meš, čuvši od Ebi-Duha'a, a ovaj od Mesruka koji je rekao: "Došao sam Ibni-Mes'udu, i on reče: 'Kurejšije su se sustezali od islama i Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, proučio je dovu protiv njih; snašla ih je nerodna godina u kojoj su mnogi stradali: jeli su crkotinu i (istucane) kosti.' Tada mu dođe Ebu-Sufjan, (a bio je idolopoklonik) i reče: 'Muhammede, došao si da naređuješ obilaženje (i ispomaganje) rodbine, a tvoj svijet propada, pa moli Allaha (za njih)!'
Alejhisselam citira ajet: 'Pa sačekaj dan kada će se s neba spustiti jasan dim!'"
Oni su se (kaže Buharija) opet povratili svome nevjerovanju, našto se odnosi i Njegov uzvišeni govor: "... dan kada ćemo ih snažno zgrabiti"[1], dan Bedra.
Esbat (b. Nasr) dodaje, kaže Buharija (na mekkanski slučaj još drugi iz Medine), prenoseći od Mensura: "...Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, obratio se molbom (dovom), pa su napojeni kišom, koja im je padala sedam dana. Svijet se kasnije požalio na mnogu kišu, pa je (Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem) molio: 'Allahu moj, oko nas je, a ne na nas!'
U tom se oblak povukao i svijet se oko njih ponovo napojio."

بَاب إِذَا اسْتَشْفَعَ الْمُشْرِكُونَ بِالْمُسْلِمِينَ عِنْدَ الْقَحْطِ

١٠٢٠. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ كَثِيرٍ عَنْ سُفْيَانَ حَدَّثَنَا مَنْصُورٌ وَالْأَعْمَشُ عَنْ أَبِي الضُّحَى عَنْ مَسْرُوقٍ قَالَ أَتَيْتُ ابْنَ مَسْعُودٍ فَقَالَ إِنَّ قُرَيْشًا أَبْطَئُوا عَنِ الْإِسْلَامِ فَدَعَا عَلَيْهِمُ النَّبِيُّ ﷺ فَأَخَذَتْهُمْ سَنَةٌ حَتَّى هَلَكُوا فِيهَا وَأَكَلُوا الْمَيْتَةَ وَالْعِظَامَ فَجَاءَهُ أَبُو سُفْيَانَ فَقَالَ يَا مُحَمَّدُ جِئْتَ تَأْمُرُ بِصِلَةِ الرَّحِمِ وَإِنَّ قَوْمَكَ هَلَكُوا فَادْعُ اللهَ فَقَرَأَ (فَارْتَقِبْ يَوْمَ تَأْتِي السَّمَاءُ بِدُخَانٍ مُبِينٍ) ثُمَّ عَادُوا إِلَى كُفْرِهِمْ فَذَلِكَ قَوْلُهُ تَعَالَى (يَوْمَ نَبْطِشُ الْبَطْشَةَ الْكُبْرَى إِنَّا مُنْتَقِمُونَ) يَوْمَ بَدْرٍ قَالَ أَبُو عَبْد اللهِ وَزَادَ أَسْبَاطٌ عَنْ مَنْصُورٍ فَدَعَا رَسُولُ اللهِ ﷺ فَسُقُوا الْغَيْثَ فَأَطْبَقَتْ عَلَيْهِمْ سَبْعًا وَشَكَا النَّاسُ كَثْرَةَ الْمَطَرِ قَالَ اللَّهُمَّ حَوَالَيْنَا وَلَا عَلَيْنَا فَانْحَدَرَتِ السَّحَابَةُ عَنْ رَأْسِهِ فَسُقُوا النَّاسُ حَوْلَهُمْ .

1 "Ed-Duhan", 10 ajet.

DOVA KADA PREVIŠE PADA KIŠA: "...OKO NAS JE, A NE NA NAS!"

باب الدُّعاء إذا كثُر المطرُ حوالَيْنا ولا علينا

1021. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Ebi-Bekr, njemu Mu'temir, prenoseći od Ubejdullaha, on od Sabita, a ovaj od Enesa, koji je rekao:

"Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, jednog je petka držao hutbu, kad se svijet podiže i zavika: 'Allahov Poslaniče, sallallahu alejhi ve sellem, zasušilo je, drveće je požutjelo, a stoka propade, pa moli Allaha da nas napoji!'

Tada je Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, dva puta izgovorio: 'Allahu moj, napoji nas!' Kunem se Allahom, da na nebu nismo vidjeli ni oblačka. Najednom se pojavio oblak, kiša prokapa, a on siđe sa minbera i klanja namaz. Kiša je još padala i padala je sve do slijedeće džume. Kada je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, ustao da drži hutbu, svijet je opet povikao: 'Kuće se porušiše, a putevi isprekidaše, pa moli Allaha da je zaustavi!'

Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, osmjehnu se, a potom reče: 'Allahu moj, oko nas je, a ne na nas!' I oblak se povuče sa Medine, kiša poče padati oko nje, a na Medinu nijedna kap. Ja sam pogledao prema Medini; bila je kao u vijencu."

١٠٢١. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ أَبِي بَكْرٍ حَدَّثَنَا مُعْتَمِرٌ عَنْ عُبَيْدِاللهِ عَنْ ثَابِتٍ عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ قَالَ كَانَ النَّبِيُّ ﷺ يَخْطُبُ يَوْمَ جُمُعَةٍ فَقَامَ النَّاسُ فَصَاحُوا فَقَالُوا يَا رَسُولَ اللهِ قَحَطَ الْمَطَرُ وَاحْمَرَّتِ الشَّجَرُ وَهَلَكَتِ الْبَهَائِمُ فَادْعُ اللهَ يَسْقِينَا فَقَالَ اللَّهُمَّ اسْقِنَا مَرَّتَيْنِ وَايْمُ اللهِ مَا نَرَى فِي السَّمَاءِ قَزَعَةً مِنْ سَحَابٍ فَنَشَأَتْ سَحَابَةٌ وَأَمْطَرَتْ وَنَزَلَ عَنِ الْمِنْبَرِ فَصَلَّى فَلَمَّا انْصَرَفَ لَمْ تَزَلْ تُمْطِرُ إِلَى الْجُمُعَةِ الَّتِي تَلِيهَا فَلَمَّا قَامَ النَّبِيُّ ﷺ يَخْطُبُ صَاحُوا إِلَيْهِ تَهَدَّمَتِ الْبُيُوتُ وَانْقَطَعَتِ السُّبُلُ فَادْعُ اللهَ يَحْبِسْهَا عَنَّا فَتَبَسَّمَ النَّبِيُّ ﷺ ثُمَّ قَالَ اللَّهُمَّ حَوَالَيْنَا وَلَا عَلَيْنَا فَكَشَطَتِ الْمَدِينَةُ فَجَعَلَتْ تُمْطِرُ حَوْلَهَا وَلَا تُمْطِرُ بِالْمَدِينَةِ قَطْرَةً فَنَظَرْتُ إِلَى الْمَدِينَةِ وَإِنَّهَا لَفِي مِثْلِ الْإِكْلِيلِ .

UČENJE KIŠNE DOVE STOJEĆI

باب الدُّعاء في الاستسقاء قائمًا

1022. REKAO NAM JE (kaže Buharija), Ebu-Nu'ajm, prenoseći od Zuhejra, ovaj od Ebu Ishaka, da je Abdullah b. Jezid, ensarija, izašao (u pustinju kod Kufe). S njim su izašli još Bera' b. Azib i Zejd b. Erkam, radijallahu anhum. Abdullah b. Jezid je s njima molio za kišu, stojeći na nogama, a nije bio na minberu. Prvo je zamolio oprost grijeha, potom klanjao dva rekata, na kojima je učio Kur'an naglas. Ezan i ikamet nije proučio.

"Abdullah b. Jezid", priča Ebu-Ishak, "vidio je Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem."

١٠٢٢. وَقَالَ لَنَا أَبُو نُعَيْمٍ عَنْ زُهَيْرٍ عَنْ أَبِي إِسْحَاقَ خَرَجَ عَبْدُاللهِ بْنُ يَزِيدَ الْأَنْصَارِيُّ وَخَرَجَ مَعَهُ الْبَرَاءُ بْنُ عَازِبٍ وَزَيْدُ بْنُ أَرْقَمَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمْ فَاسْتَسْقَى فَقَامَ بِهِمْ عَلَى رِجْلَيْهِ عَلَى غَيْرِ مِنْبَرٍ فَاسْتَغْفَرَ ثُمَّ صَلَّى رَكْعَتَيْنِ يَجْهَرُ بِالْقِرَاءَةِ وَلَمْ يُؤَذِّنْ وَلَمْ يُقِمْ قَالَ أَبُو إِسْحَاقَ وَرَأَى عَبْدُاللهِ بْنُ يَزِيدَ الْأَنْصَارِيُّ النَّبِيَّ ﷺ .

1023. PRIČAO NAM JE Ebu-Jeman, njega obavijestio Šu'ajb, prenoseći od Zuhrija, njemu ispričao Abbad b. Temim, da ga je obavijestio njegov stric (Abdullah b. Zejd), a on je bio jedan od drugova Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, izašao (na musalu) sa svijetom, da im moli za kišu, stao (na minber) i molio stojeći. Potom se okrenuo prema kibli, izvratio svoj ogrtač i (kiša je padala) i bili su napojeni.

١٠٢٣. حَدَّثَنَا أَبُو الْيَمَانِ قَالَ أَخْبَرَنَا شُعَيْبٌ عَنِ الزُّهْرِيِّ قَالَ حَدَّثَنِي عَبَّادُ بْنُ تَمِيمٍ أَنَّ عَمَّهُ وَكَانَ مِنْ أَصْحَابِ النَّبِيِّ ﷺ أَخْبَرَهُ أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ خَرَجَ بِالنَّاسِ يَسْتَسْقِي لَهُمْ فَقَامَ فَدَعَا اللهَ قَائِمًا ثُمَّ تَوَجَّهَ قِبَلَ الْقِبْلَةِ وَحَوَّلَ رِدَاءَهُ فَأُسْقُوا.

UČENJE NAGLAS KUR'ANA PRI NAMAZU ZA KIŠU

باب الْجَهْرِ بِالْقِرَاءَةِ فِي الاِسْتِسْقَاءِ

1024. PRIČAO NAM JE Ebu-Nu'ajm, njemu Ebu-Zi'b, prenoseći od Zuhrija, on od Abbada b. Temima, a ovaj od svoga strica:
"Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, izašao je (na musalu) da moli za kišu. Okrenuo se licem prema kibli, učio dovu, izvratio svoj ogrtač i zatim klanjao dva rekata, u kojima je naglas učio Kur'an."

١٠٢٤. حَدَّثَنَا أَبُو نُعَيْمٍ حَدَّثَنَا ابْنُ أَبِي ذِئْبٍ عَنِ الزُّهْرِيِّ عَنْ عَبَّادِ بْنِ تَمِيمٍ عَنْ عَمِّهِ قَالَ خَرَجَ النَّبِيُّ ﷺ يَسْتَسْقِي فَتَوَجَّهَ إِلَى الْقِبْلَةِ يَدْعُو وَحَوَّلَ رِدَاءَهُ ثُمَّ صَلَّى رَكْعَتَيْنِ جَهَرَ فِيهِمَا بِالْقِرَاءَةِ.

KAKO JE VJEROVJESNIK, SALLALLAHU ALEJHI VE SELLEM, OKRENUO SVIJETU SVOJA LEĐA

باب كَيْفَ حَوَّلَ النَّبِيُّ ﷺ ظَهْرَهُ إِلَى النَّاسِ

1025. PRIČAO NAM JE Adem, njemu Ibnu-Ebi-Zi'b, prenoseći od Zuhrija, on od Abbada b. Temima, a ovaj od svoga strica:
"Vidio sam Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, kada je izašao da moli za kišu. Leđa je okrenuo svijetu, a lice kibli i učio dovu, a onda izvratio svoj ogrtač i klanjao nam dva rekata namaza, u kojima je Kur'an učio naglas."

١٠٢٥. حَدَّثَنَا آدَمُ قَالَ حَدَّثَنَا ابْنُ أَبِي ذِئْبٍ عَنِ الزُّهْرِيِّ عَنْ عَبَّادِ بْنِ تَمِيمٍ عَنْ عَمِّهِ قَالَ رَأَيْتُ النَّبِيَّ ﷺ يَوْمَ خَرَجَ يَسْتَسْقِي قَالَ فَحَوَّلَ إِلَى النَّاسِ ظَهْرَهُ وَاسْتَقْبَلَ الْقِبْلَةَ يَدْعُو ثُمَّ حَوَّلَ رِدَاءَهُ ثُمَّ صَلَّى لَنَا رَكْعَتَيْنِ جَهَرَ فِيهِمَا بِالْقِرَاءَةِ.

NAMAZ ZA KIŠU IMA DVA REKATA

باب صلاة الاستسقاء ركعتين

1026. PRIČAO NAM JE Kutejbe b. Seid, njemu Sufjan, prenoseći od Abdullaha b. Ebi-Bekra, on od Abbada b. Temima, a ovaj od svoga strica, da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, molio za kišu, zatim klanjao dva rekata i izvratio svoj ogrtač.

١٠٢٦. حدثنا قتيبة بن سعيد قال حدثنا سفيان عن عبدالله بن أبي بكر سمع عباد بن تميم عن عمه أن النبي ﷺ استسقى فصلى ركعتين وقلب رداءه .

NAMAZ ZA KIŠU KLANJA SE NA MUSALI

باب الاستسقاء في المصلى

1027. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Muhammed, njemu Sufjan, prenoseći od Abdullaha b. Ebu-Bekra, on čuo od Abbada b. Temima, a ovaj od svoga strica:
"Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, izašao je na musalu da moli za kišu, okrenuo se prema kibli, klanjao dva rekata, a svoj ogrtač (prethodno) izvratio."
Sufjan dodaje: "Mene je obavijestio Mes'udi, prenoseći od Ebu-Bekra: '...stavio je desnu stranu na lijevu (od ogrtača poslije izvrtanja).'"

١٠٢٧. حدثنا عبدالله بن محمد قال حدثنا سفيان عن عبدالله بن أبي بكر سمع عباد بن تميم عن عمه قال خرج النبي ﷺ إلى المصلى يستسقي واستقبل القبلة فصلى ركعتين وقلب رداءه قال سفيان فأخبرني المسعودي عن أبي بكر قال جعل اليمين على الشمال .

OKRETANJE PREMA KIBLI KOD UČENJA KIŠNE DOVE

باب استقبال القبلة في الاستسقاء

1028. PRIČAO NAM JE Muhammed, njega obavijestio Abdul-Vehab, njemu ispričao Jahja b. Seid, ovoga obavijestio Ebu-Bekr b. Muhammed, Ebu-Bekra izvijestio Abbad b. Temim, da mu je prenio Abdullah b. Zejd, Medinlija, da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, izašao na musalu da klanja. Pošto je proučio dovu ili (kaže Jahja b. Seid) htio da je uči, okrenuo se prema kibli i izvratio ogrtač.
Ebu-Abdullah (Buharija) kaže: "Ovaj Ibn-Zejd je Mazinija, a onaj prvi (spomenut u jednom od ranijih seneda) je Kufanac, on je Ibni-Jezid."

١٠٢٨. حدثنا محمد بن سلام قال أخبرنا عبدالوهاب قال حدثنا يحيى بن سعيد قال أخبرني أبو بكر بن محمد أن عباد بن تميم أخبره أن عبدالله ابن زيد الأنصاري أخبره أن النبي ﷺ خرج إلى المصلى يصلي وأنه لما دعا أو أراد أن يدعو استقبل القبلة وحول رداءه قال أبو عبد الله عبدالله بن زيد هذا مازني والأول كوفي هو ابن يزيد .

ZA VRIJEME KIŠNE DOVE PRISUTNI DIŽU RUKE ZAJEDNO SA IMAMOM

باب رفع النَّاس أيديهم مع الإمام في الاستسقاء

1029. KAŽE Ejjub b. Sulejman: "Pričao mi je Ebu-Bekr b. Ebi-Uvejs, prenoseći od Sulejmana b. Bilala, njemu pričao Jahja b. Seid:
"Čuo sam Enesa b. Malika, kada je rekao da je jednog petka došao Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, jedan beduin iz pustinje i rekao: 'Allahov Poslaniče, propade stoka, propadoše porodice, propadoše ljudi', i Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, podiže ruke da uči dovu. I prisutni ljudi podigoše svoje ruke, moleći se za kišu.
Nismo bili ni izašli iz džamije, a kiša je počela padati i tako padala sve do drugog džuma-namaza" – reče Enes.
"Kasnije je ovaj čovjek opet došao Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, i rekao: 'Allahov Poslaniče, putniku je dotužilo, a i put je spriječen!'"[1]

١٠٢٩. قَالَ أَيُّوبُ بْنُ سُلَيْمَانَ حَدَّثَنِي أَبُو بَكْرِ بْنُ أَبِي أُوَيْسٍ عَنْ سُلَيْمَانَ بْنِ بِلَالٍ قَالَ يَحْيَى بْنُ سَعِيدٍ سَمِعْتُ أَنَسَ بْنَ مَالِكٍ قَالَ أَتَى رَجُلٌ أَعْرَابِيٌّ مِنْ أَهْلِ الْبَدْوِ إِلَى رَسُولِ اللهِ ﷺ يَوْمَ الْجُمُعَةِ فَقَالَ يَا رَسُولَ اللهِ هَلَكَتِ الْمَاشِيَةُ هَلَكَ الْعِيَالُ هَلَكَ النَّاسُ فَرَفَعَ رَسُولُ اللهِ ﷺ يَدَيْهِ يَدْعُو وَرَفَعَ النَّاسُ أَيْدِيَهُمْ مَعَهُ يَدْعُونَ قَالَ فَمَا خَرَجْنَا مِنَ الْمَسْجِدِ حَتَّى مُطِرْنَا فَمَا زِلْنَا نُمْطَرُ حَتَّى كَانَتِ الْجُمُعَةُ الْأُخْرَى فَأَتَى الرَّجُلُ إِلَى نَبِيِّ اللهِ ﷺ فَقَالَ يَا رَسُولَ اللهِ بَشِقَ الْمُسَافِرُ وَمُنِعَ الطَّرِيقُ.

1030. KAŽE Uvejsi da mu je pričao Muhammed b. Dža'fer, prenoseći od Jahjaa b. Seida i Šurejka da su čuli Enesa da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, podigao ruke (priča Enes), "tako da sam vidio bjelinu ispod njegovih pazuha."

١٠٣٠. وَقَالَ الْأُوَيْسِيُّ حَدَّثَنِي مُحَمَّدُ بْنُ جَعْفَرٍ عَنْ يَحْيَى بْنِ سَعِيدٍ وَشَرِيكٍ سَمِعَا أَنَسًا عَنِ النَّبِيِّ ﷺ أَنَّهُ رَفَعَ يَدَيْهِ حَتَّى رَأَيْتُ بَيَاضَ إِبْطَيْهِ.

---

1 Iz navedenog kao i ranijih hadisa zaključuje se:
– dizanje ruku prema nebu prilikom učenja dove je mustehab (preporučljivo), jer se time, pored molbe, ukazuje na Allahovu svemoć i ljudsku slabost.
Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, jednom je prilikom rekao: "Allah je milostiv i Njega je stid da robovske ruke prema Njemu podignute, povrati natrag prazne."
Malik smatra, da se pri učenju kišne dove ruke dižu do spram prsa, ali sa okrenutim dlanovima prema dolje, kad god se uči dova za otklanjanje kakve nesreće, a kod ostalih dova sa dlanovima prema gore.
Nevevi ističe da učenjaci hanefijske pravne škole smatraju sunnetom da se ruke dižu sa dlanovima prema dolje, kad god se uči dova za otklanjanje kakve nesreće, a kod ostalih dova sa dlanovima prema gore.

IMAM DIŽE RUKE KOD KIŠNE DOVE

بَاب رَفْعِ الْإِمَامِ يَدَهُ فِي الِاسْتِسْقَاءِ

1031. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Beššar, njemu Jahja (b. Seid) i Ibni-Ebi-Adijj, prenoseći od Seida, on od Katade, a ovaj od Enesa b. Malika: "Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, dizao bi visoko ruke, samo u kišnoj dovi, tako visoko, da bi mu se vidjela bjelina ispod pazuha."

١٠٣١ . حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ بَشَّارٍ حَدَّثَنَا يَحْيَى وَابْنُ أَبِي عَدِيٍّ عَنْ سَعِيدٍ عَنْ قَتَادَةَ عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ قَالَ كَانَ النَّبِيُّ ﷺ لَا يَرْفَعُ يَدَيْهِ فِي شَيْءٍ مِنْ دُعَائِهِ إِلَّا فِي الِاسْتِسْقَاءِ وَإِنَّهُ يَرْفَعُ حَتَّى يُرَى بَيَاضُ إِبْطَيْهِ .

ŠTA SE UČI KADA POČNE PADATI KIŠA

بَاب مَا يُقَالُ إِذَا مَطَرَتْ

Ibnu-Abbas kaže: "Izraz (u Kur'anu) 'ke sajjib' znači 'kiša', a drugi kažu da je taj izraz izveden od 'sābe' i 'esābe', 'jesūbu', što znači 'liti, padati kiša.'"

وَقَالَ ابْنُ عَبَّاسٍ (كَصَيِّبٍ) الْمَطَرُ وَقَالَ غَيْرُهُ صَابَ وَأَصَابَ يَصُوبُ .

1032. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Mukatil-Ebul-Hasan Mervezi, njega obavijestio Abdullah, ovoga Ubejdullah, prenoseći od Nafija on od Kasima b. Muhammeda, a ovaj od Aiše, da bi Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao, kad god bi vidio kišu:
"Allahu moj, podari nam korisnu kišu!"
U drugom senedu, (gore spomenutog) Abdullaha slijedi Kasim b. Jahja, prenoseći od Ubejdullaha...
Gornji hadis pripovijedali su i Evza'i i Ukajl, prenoseći od Nafija.[1]

١٠٣٢ . حَدَّثَنَا مُحَمَّدٌ هُوَ ابْنُ مُقَاتِلٍ أَبُو الْحَسَنِ الْمَرْوَزِيُّ قَالَ أَخْبَرَنَا عَبْدُاللهِ قَالَ أَخْبَرَنَا عُبَيْدُاللهِ عَنْ نَافِعٍ عَنِ الْقَاسِمِ بْنِ مُحَمَّدٍ عَنْ عَائِشَةَ أَنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ كَانَ إِذَا رَأَى الْمَطَرَ قَالَ اللَّهُمَّ صَيِّبًا نَافِعًا تَابَعَهُ الْقَاسِمُ بْنُ يَحْيَى عَنْ عُبَيْدِاللهِ وَرَوَاهُ الْأَوْزَاعِيُّ وَعُقَيْلٌ عَنْ نَافِعٍ .

---

1 Ebu-Davud u svojoj hadiskoj zbirci navodi:
"Kada bi Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, na obzorju neba vidio neobično gomilanje oblaka, napustio bi posao, pa makar to bio i namaz i izgovorio: 'Allahu moj, utječem Ti se od zla!' A kada bi već otpočela padati kiša, rekao bi: 'Allahu moj, podari nam ugodnu kišu!'"
Ibni-Madže isti slučaj navodi u slijedećoj varijanti: "Kada bi Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, vidio oblak na nebu, prekinuo bi svoj posao, pa makar bio i namaz, stao prema njemu i izgovorio: 'Allahu moj, utječem Ti se od zla s kojim je on poslan!' A kada bi već otpočela padati kiša, izgovorio bi dva-tri puta: 'Allahu moj, korisnog nam dara!' Kada bi se oblak rastupio i kiša ne bi ni pala, on bi se opet Allahu zahvalio."

POKISAO NA KIŠI DA MU JE LILO NIZ BRADU

1033. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Mukatil, njega obavijestio Abdullah, ovoga Evza'i, njemu pričao Ishak b. Abdullah b. Ebi-Talha, ensarija, ovome Enes b. Malik, radijallahu anhu:
"U doba Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, svijet je zadesila sušna godina i dok je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, jednog petka na minberu učio hutbu, ustao je jedan beduin i rekao: 'Allahov Poslaniče, sallallahu alejhi ve sellem, blago propade, porodice izgladnjele, pa moli Allaha za nas, da nam dadne kišu!'
I Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem" (priča Enes), "podiže svoje ruke. U to vrijeme na nebu nije bilo ni oblačka.Najednom, uzdiže se oblak poput brda, a Poslanik nije ni sišao sa minbera, ja primijetim kišu kako mu lije niz bradu.
Kisli smo", rekao je Enes, "taj dan, sutra, prekosutra i tako sve do drugog džuma-namaza, kada onaj isti beduin (nomad), ili neko drugi, usta i reče: 'Allahov Poslaniče, sallallahu alejhi ve sellem, građevine se porušiše, a blago potopi, pa moli Allaha za nas!'
Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, podigao je ruke i izgovorio: 'Allahu moj, oko nas je, a ne na nas!' I skoro da nije počeo ni pokazivati svojom rukom prema nebu, a oblak se povuče, tako da je Medina bila kao u uvali, a dolinom je protjecala (voda) mjesec dana tako kao da je nekakav kanal. Niko nije došao ni iz jednog kraja, a da nije pričao o toj obilatoj kiši" – priča Enes.

باب مَنْ تَمَطَّرَ فِي الْمَطَرِ حَتَّى يَتَحَادَرَ عَلَى لِحْيَتِهِ

١٠٣٣ - حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ مُقَاتِلٍ قَالَ أَخْبَرَنَا عَبْدُ اللهِ ابْنُ الْمُبَارَكِ قَالَ أَخْبَرَنَا الْأَوْزَاعِيُّ قَالَ حَدَّثَنَا إِسْحَاقُ بْنُ عَبْدِ اللهِ ابْنِ أَبِي طَلْحَةَ الْأَنْصَارِيُّ قَالَ حَدَّثَنِي أَنَسُ بْنُ مَالِكٍ قَالَ أَصَابَتِ النَّاسَ سَنَةٌ عَلَى عَهْدِ رَسُولِ اللهِ ﷺ فَبَيْنَا رَسُولُ اللهِ ﷺ يَخْطُبُ عَلَى الْمِنْبَرِ يَوْمَ الْجُمُعَةِ قَامَ أَعْرَابِيٌّ فَقَالَ يَا رَسُولَ اللهِ هَلَكَ الْمَالُ وَجَاعَ الْعِيَالُ فَادْعُ اللهَ لَنَا أَنْ يَسْقِيَنَا قَالَ فَرَفَعَ رَسُولُ اللهِ ﷺ يَدَيْهِ وَمَا فِي السَّمَاءِ قَزَعَةٌ قَالَ فَثَارَ سَحَابٌ أَمْثَالُ الْجِبَالِ ثُمَّ لَمْ يَنْزِلْ عَنْ مِنْبَرِهِ حَتَّى رَأَيْتُ الْمَطَرَ يَتَحَادَرُ عَلَى لِحْيَتِهِ قَالَ فَمُطِرْنَا يَوْمَنَا ذَلِكَ وَفِي الْغَدِ وَمِنْ بَعْدِ الْغَدِ وَالَّذِي يَلِيهِ إِلَى الْجُمُعَةِ الْأُخْرَى فَقَامَ ذَلِكَ الْأَعْرَابِيُّ أَوْ رَجُلٌ غَيْرُهُ فَقَالَ يَا رَسُولَ اللهِ تَهَدَّمَ الْبِنَاءُ وَغَرِقَ الْمَالُ فَادْعُ اللهَ لَنَا فَرَفَعَ رَسُولُ اللهِ ﷺ يَدَيْهِ وَقَالَ اللَّهُمَّ حَوَالَيْنَا وَلَا عَلَيْنَا قَالَ فَمَا جَعَلَ رَسُولُ اللهِ ﷺ يُشِيرُ بِيَدِهِ إِلَى نَاحِيَةٍ مِنَ السَّمَاءِ إِلَّا تَفَرَّجَتْ حَتَّى صَارَتِ الْمَدِينَةُ فِي مِثْلِ الْجَوْبَةِ حَتَّى سَالَ الْوَادِي وَادِي قَنَاةَ شَهْرًا قَالَ فَلَمْ يَجِئْ أَحَدٌ مِنْ نَاحِيَةٍ إِلَّا حَدَّثَ بِالْجَوْدِ.

ŠTA RADITI KADA PUŠE VJETAR

باب إِذَا هَبَّتِ الرِّيحُ

1034. PRIČAO NAM JE Seid b. Ebu-Merjem, njega obavijestio Muhammed b. Dža'fer, ovoga Humejd da je čuo od Enesa koji je rekao:
"Kad god bi zapuhao jak vjetar, to bi se (usljed brižnosti) poznalo na licu Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem."[1]

١٠٣٤. حَدَّثَنَا سَعِيدُ بْنُ أَبِي مَرْيَمَ قَالَ أَخْبَرَنَا مُحَمَّدُ بْنُ جَعْفَرٍ قَالَ أَخْبَرَنِي حُمَيْدٌ أَنَّهُ سَمِعَ أَنَسَ ابْنَ مَالِكٍ يَقُولُ كَانَتِ الرِّيحُ الشَّدِيدَةُ إِذَا هَبَّتْ عُرِفَ ذَلِكَ فِي وَجْهِ النَّبِيِّ ﷺ.

IZJAVA VJEROVJESNIKA, SALLALLAHU ALEJHI VE SELLEM: "POTPOMOGNUT SAM JUTARNJIM POVJETARCEM."

باب قَوْلِ النَّبِيِّ ﷺ نُصِرْتُ بِالصَّبَا

1035. PRIČAO NAM JE Muslim, njemu Šu'be od Hakema prenoseći od Mudžahida, on od Ibnu-Abbasa da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
"Potpomognut sam jutarnjim povjetarcem (istočnjakom), a upropašten je narod Ad zapadnjakom."[2]

١٠٣٥. حَدَّثَنَا مُسْلِمٌ قَالَ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ عَنِ الْحَكَمِ عَنْ مُجَاهِدٍ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ قَالَ نُصِرْتُ بِالصَّبَا وَأُهْلِكَتْ عَادٌ بِالدَّبُورِ.

---

1 Enes je drugom prilikom izjavio: "Kada bi zapuhao jak vjetar, Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, bi učio dovu slijedećeg sadržaja: 'Allahu moj, molim Te za dobro koje samo Ti možeš dati, a utječem Ti se od zla koje samo Ti možeš otkloniti!'" Taberi ističe: "Kad bi puhnuo jak vjetar, Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, bi se prema njemu licem okrenuo, sjeo na koljena i izgovorio: 'Allahu moj, učini nam ga dobrim, kao i ono sa čim si ga poslao, a utječem Ti se od njegova zla i zla onog s kojim je poslan! Allahu moj, učini nam ga kao Svoju milost, a ne kao kaznu! Allahu moj, učini nam ga sretnim i radosnim, a ne strašnom olujom!'"
Muslim u svom "Sahihu" ističe kako je Aiša rekla: "Kada bi zapuhao jak vjetar, Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, bi učio dovu: 'Allahu moj, molim Te, učini nam ga dobrim i ono što on sobom nosi, a utječem Ti se od njegova zla i onoga zla zbog kojeg je poslan!'"
"Kad god bi se počeli oblaci gomilati, Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem", kaže Aiša, "zabrinuo bi se, u licu promijenio, iz kuće izlazio i opet natrag ulazio, okretao se i razgledao po nebu, a kada bi kiša otpočela normalno padati, laknulo bi mu." Aiša je to na njemu očito primjećivala, pa ga je jednom prilikom za to i upitala, a on joj je odgovorio: "Oblak može ponekad da bude i koban, kao što je bio onaj koji je upućen na Ad narod, iako su mu se oni, kako se to u Kur'anu navodi, radovali."

2 Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, i muslimani potpomognuti su vjetrom istočnjakom prilikom Hendek bitke. To je bio studen, jak, s kišom pomiješan vjetar, koji je preko noći pogasio vatre neprijatelja, počupao kolje šatora, a same šatore dijelom poderao, a dijelom preko brda odnio zajedno sa hranom i ostalom ratnom opremom. Na ovaj istočnjak aludira se u jednom ajetu koji u prijevodu glasi: "Protiv njih poslali smo vjetar i armije koje oni nisu ni vidjeli."

ŠTA JE REČENO O ZEMLJOTRESIMA I POJAVAMA

باب ما قيل في الزَّلازِلِ والآيات

1036. PRIČAO NAM JE Ebul-Jeman, njega obavijestio Šu'ajb, ovoga Ebu-Zinad, prenoseći od Abdur-Rahmana-A'redža, a on od Ebu-Hurejre. Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao je: "Smak svijeta neće biti dok nauka ne nestane, potresi se ne umnože, vrijeme ne bude brzo prolazilo, pojave se svakovrsne smutnje i umnože se neredi i ubistva, a namnoži se kapital – bogatstvo preko potrebe."[3]

١٠٣٦. حَدَّثَنَا أَبُو الْيَمَانِ قَالَ أَخْبَرَنَا شُعَيْبٌ قَالَ أَخْبَرَنَا أَبُو الزِّنَادِ عَنْ عَبْدِالرَّحْمَنِ الْأَعْرَجِ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ قَالَ قَالَ النَّبِيُّ ﷺ لَا تَقُومُ السَّاعَةُ حَتَّى يُقْبَضَ الْعِلْمُ وَتَكْثُرَ الزَّلَازِلُ وَيَتَقَارَبَ الزَّمَانُ وَتَظْهَرَ الْفِتَنُ وَيَكْثُرَ الْهَرْجُ وَهُوَ الْقَتْلُ الْقَتْلُ حَتَّى يَكْثُرَ فِيكُمُ الْمَالُ فَيَفِيضَ.

"Ad" narod stanovaše u području Ahkafa pa sve do Hadramevta. To su dosta neplodni krajevi. Upućen im je Hud pejgamber, ali mu se, kako to historičari navode, odazvalo nešto oko četiri hiljade osoba. Zbog njihovih opačina i neposlušnosti, Allah ih je uništio orkanom, tzv. zapadnjakom, koji je neprestano puhao sedam noći i osam dana. Hud i njegovi sljedbenici pravovremeno su se sklonili i spasili sigurne propasti.
Spomenuti orkan bio je toliko jak, da je čupao stabla iz korijena, nosio ih nebu pod oblake, a potom vraćao na naselja "Ad" plemena, koja je redom rušio, a ljude i kućne namještaje zrakom nosio poput skakavaca.
Ibn-Abbas propast "Ada" opisao je riječima: "Ko se uspio skloniti u tvrdo građenu kuću, vjetar joj je krovnu konstrukciju odnio, vrata i prozore razvalio i u tako otvorene zidine zgrade nanio pijeska i kamenja da su pod njim ljudi, u toku sedam-osam dana, zatrpavani živi, postepeno izdisali."
Navedeni hadis upozorava na prirodni zakon posljedice svakog reda: "Što ko čini, sebi čini." Ko čini zlo i nevaljalštine, ne treba se dobru nadati.

3 Pod "povlačenjem nauke" aludira se na izumiranje pravih učenjaka, padanje društva u zabludu i zaostalost i na zloupotrebu tehničkih izuma.
Zemljotresi i druge pojave u svemiru su posljedica osobitih prirodnih zakona, koji ljudima istovremeno služe i kao pouka i kao opomena za nedozvoljene poslove. U ovom smislu upućena je i Allahova riječ: "Mi šaljemo Naše prirodne nepogode samo radi opomene i zastrašivanja."
Za vrijeme halife Omera u Medini je bio manji zemljotres, pa je on na skupu javno rekao: "Medinelije, šta vi radite? Tako mi Allaha, ako se on još jednom pojavi, ja ću otići iz vaše sredine."
Jednom prilikom pitali su Muhammeda, sallallahu alejhi ve sellem: "Hoćemo li biti uništeni dok se među nama bude nalazilo i dobrih ljudi?"
"Da, hoćete", odgovorio je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, "i to kada se umnože zla djela, a dobre ljude Allah će proživjeti na njihovim ranijim dobrim namjerama."
Izraz "Jetekarebuz-zemanu" ima višestruko značenje:
Ibni-Dževzi dao je slijedeće tumačenje: "Jedinice za mjerenje vremena kao dani, sedmice, mjeseci i godine, međusobno će se približiti putem skraćivanja svoga trajanja. Usljed poremećaja kretanja nebeskih tijela, i sunce i mjesec mogu da uzmu druge prividne putanje svoga kretanja, a zemlja da ubrza svoju rotaciju toliko da za mjesec dana učini ono što je ranije činila za godinu, a za sedmicu ono što je ranije činila za mjesec, za dan ono što je činila ranije za sedmicu, za sat pređe put koga je ranije prevaljivala za dan, a za tren što je ranije činila za sat. Time će se jedinice vremena proporcionalno skratiti i izgledati jedna drugoj donekle približene. To je po zakonima prirode moguća pojava, jer uvjeti kretanja nebeskih tijela svakako će jednog dana dobiti drugi smisao, uzeti drugi kurs svoga kretanja i pod novim uvjetima otpočeti novo izmijenjeno kretanje."
Jedni kažu da se gornjim izrazom misli na vrijeme kada će sunce uzeti prividnu putanju svoga kretanja i stav u kome će se dužina dana podudarati sa dužinom noći.
Neki kažu da se konkretnim izrazom misli na skraćivanje vijeka trajanja ljudskih života, koje će nastati

1037. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Musenna, njemu Husejn b. Hasan, ovome Ibni-Avn, prenoseći od Nafija, on od Ibni-Omera koji je rekao:
"Allahu moj, podari nam Svoj blagoslov i napredak u našem Šamu i u našem Jemenu!"
"Ashabi su", kaže Nafi',
"dodali: 'I u našem Nedždu!'"
Ibni-Omer ponovi: "Allahu moj, ukaži nam Svoj blagoslov u našem Šamu i našem Jemenu!", priča Nafi'.
Ashabi opet rekoše: "I u našem Nedždu!"
"Omer je potom", kaže Nafi', "rekao: 'Tamo će biti zemljotresi i neredi, i tamo izlazi šejtanov rog.'"

١٠٣٧. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ الْمُثَنَّى قَالَ حَدَّثَنَا حُسَيْنُ ابْنُ الْحَسَنِ قَالَ حَدَّثَنَا ابْنُ عَوْنٍ عَنْ نَافِعٍ عَنِ ابْنِ عُمَرَ قَالَ قَالَ اللَّهُمَّ بَارِكْ لَنَا فِي شَامِنَا وَفِي يَمَنِنَا قَالَ قَالُوا وَفِي نَجْدِنَا قَالَ قَالَ اللَّهُمَّ بَارِكْ لَنَا فِي شَامِنَا وَفِي يَمَنِنَا قَالَ قَالُوا وَفِي نَجْدِنَا قَالَ قَالَ هُنَاكَ الزَّلَازِلُ وَالْفِتَنُ وَبِهَا يَطْلُعُ قَرْنُ الشَّيْطَانِ .

O ALLAHOVIM RIJEČIMA: "VI UMJESTO DA ALLAHU ZAHVALJUJETE, SVE PORIČETE...!"

بَاب قَوْلِ اللهِ تَعَالَى
(وَتَجْعَلُونَ رِزْقَكُمْ أَنَّكُمْ تُكَذِّبُونَ)

Ibni-Abbas umjesto izraza "rizkakum" – vašu opskrbu, izgovarao je "šukrekum" – vaše zahvaljivanje.

قَالَ ابْنُ عَبَّاسٍ شُكْرَكُمْ .

1038. PRIČAO NAM JE Ism'ail, njemu Malik, prenoseći od Saliha b. Kejsana, on od Ubejdullaha b. Abdullaha b. Utbeta, a ovaj od Zejda b. Halida Džuhenija koji je rekao:
"Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, klanjao nam je sabah-namaz na Hudejbiji poslije kiše koja je bila te noći. Kada je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, završio namaz, okrenuo se svijetu i rekao: 'Znate li što vam je vaš Gospodar kazao?'
'Allah i Njegov Poslanik najbolje znaju' – odgovorili su oni."
"Od mojih robova neki u mene vjeruju, a neki ne vjeruju. Oni koji kažu: 'Pokisli smo zahvaljujući

١٠٣٨. حَدَّثَنَا إِسْمَاعِيلُ حَدَّثَنِي مَالِكٌ عَنْ صَالِحِ بْنِ كَيْسَانَ عَنْ عُبَيْدِ اللهِ بْنِ عَبْدِ اللهِ بْنِ عُتْبَةَ بْنِ مَسْعُودٍ عَنْ زَيْدِ بْنِ خَالِدٍ الْجُهَنِيِّ أَنَّهُ قَالَ صَلَّى لَنَا رَسُولُ اللهِ ﷺ صَلَاةَ الصُّبْحِ بِالْحُدَيْبِيَةِ عَلَى إِثْرِ سَمَاءٍ كَانَتْ مِنَ اللَّيْلَةِ فَلَمَّا انْصَرَفَ النَّبِيُّ ﷺ أَقْبَلَ عَلَى النَّاسِ فَقَالَ هَلْ تَدْرُونَ مَاذَا قَالَ رَبُّكُمْ قَالُوا اللهُ وَرَسُولُهُ أَعْلَمُ قَالَ أَصْبَحَ مِنْ عِبَادِي مُؤْمِنٌ بِي وَكَافِرٌ فَأَمَّا مَنْ قَالَ مُطِرْنَا بِفَضْلِ اللهِ وَرَحْمَتِهِ

zbog pomanjkanja dobrih životnih uvjeta, upravo zbog bijede i siromaštva.
Poneki misle da se navedenim izrazom aludira na približno izjednačavanje teške međunarodne situacije, bilo u neredu, bilo u bijedi i nesigurnosti, vrijeme u kome ne vlada razum, nego zakon sile jačeg.

فَذَلِكَ مُؤْمِنٌ بِي كَافِرٌ بِالْكَوْكَبِ وَأَمَّا مَنْ قَالَ بِنَوْءِ كَذَا وَكَذَا فَذَلِكَ كَافِرٌ بِي مُؤْمِنٌ بِالْكَوْكَبِ .

Allahu i njegovoj milosti', oni vjeruju u Mene, a ne u zvijezde, a onaj koji kaže: 'Pokisli smo zbog te i te zvijezde', on ne vjeruje u Mene, nego vjeruje u zvijezdu."

باب لا يدري متى يجيء المطر إلا الله

SAMO ALLAH ZNA KAD ĆE PASTI KIŠA

وَقَالَ أَبُو هُرَيْرَةَ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ خَمْسٌ لَا يَعْلَمُهُنَّ إِلَّا اللهُ .

Ebu-Hurejre, prenoseći od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, kaže: "Pet je tajni koje zna samo Allah."

١٠٣٩. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ يُوسُفَ قَالَ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ عَنْ عَبْدِاللهِ بْنِ دِينَارٍ عَنِ ابْنِ عُمَرَ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ مِفْتَاحُ الْغَيْبِ خَمْسٌ لَا يَعْلَمُهَا إِلَّا اللهُ لَا يَعْلَمُ أَحَدٌ مَا يَكُونُ فِي غَدٍ وَلَا يَعْلَمُ أَحَدٌ مَا يَكُونُ فِي الْأَرْحَامِ وَلَا تَعْلَمُ نَفْسٌ مَاذَا تَكْسِبُ غَدًا وَمَا تَدْرِي نَفْسٌ بِأَيِّ أَرْضٍ تَمُوتُ وَمَا يَدْرِي أَحَدٌ مَتَى يَجِيءُ الْمَطَرُ .

1039. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Jusuf, njemu Sufjan, prenoseći od Abdullaha b. Dinara, a on od Ibni-Omera: "Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao je: 'Ključ gajba je petero, to samo poznaje Allah: niko ne zna što će biti sutra, niko ne zna što će se oploditi u matericama, nijedna osoba ne zna što će sutra steći, nijedna osoba ne zna u kojoj će zemlji umrijeti i niko ne zna kada će pasti kiša.'"[1]

1 U svemiru su mnoge tajne, brojne i za ljudski um nedostižne, tajne kako se to i u Kur'anu veli: "Vojske tvoga Gospodara Allaha ne zna niko osim Njega..."
Isticanje navedenih pet tajni ne znači poricanje postojanja još mnogih, ne samo u svemiru nego i na samoj Zemlji.
Da, stvarnu budućnost zna samo Allah. Propast svijeta i na njemu postojećih bića – zna samo On.
Navedenih pet tajni Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, istakao je, između ostalog, da bi demantovao tvrdnje vračara i astrologa koji su tvrdili da su im tajne poznate.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَٰنِ الرَّحِيمِ

U ime Allaha, Svemilosnog, Samilosnog!

كِتَابُ الْكُسُوفِ

POMRAČENJE SUNCA

KLANJANJE NAMAZA PRILIKOM POMRAČENJA SUNCA

بَاب الصَّلَاةِ فِي كُسُوفِ الشَّمْسِ

1040. PRIČAO NAM JE Amr b. Avn, njemu Halid, prenoseći od Junusa, on od Hasana, a ovaj od Ebu-Bekra, koji je rekao:
"Bili smo kod Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, kad je nastupilo pomračenje Sunca. Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, usta i krenu, vukući svoju odoru, dok ne uđe u džamiju. Ušli smo i mi. On nam je klanjao dva rekata. U tom se Sunce ukazalo i Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, objasni: 'Pomračenje Sunca i Mjeseca nije zbog nečije smrti. Kad primijetite takvo stanje, klanjajte i molite se dok vam se to pomračenje ne rastupi!'"[1]

١٠٤٠. حَدَّثَنَا عَمْرُو بْنُ عَوْنٍ قَالَ حَدَّثَنَا خَالِدٌ عَنْ يُونُسَ عَنِ الْحَسَنِ عَنْ أَبِي بَكْرَةَ قَالَ كُنَّا عِنْدَ رَسُولِ اللهِ ﷺ فَانْكَسَفَتِ الشَّمْسُ فَقَامَ النَّبِيُّ ﷺ يَجُرُّ رِدَاءَهُ حَتَّى دَخَلَ الْمَسْجِدَ فَدَخَلْنَا فَصَلَّى بِنَا رَكْعَتَيْنِ حَتَّى انْجَلَتِ الشَّمْسُ فَقَالَ ﷺ إِنَّ الشَّمْسَ وَالْقَمَرَ لَا يَنْكَسِفَانِ لِمَوْتِ أَحَدٍ فَإِذَا رَأَيْتُمُوهُمَا فَصَلُّوا وَادْعُوا حَتَّى يُكْشَفَ مَا بِكُمْ .

1 Nema spora o osnovanosti namaza prilikom pomračenja Sunca i Mjeseca. Punovažna osnovanost konkretnog namaza je utvrđena Kur'anom, hadisom i jednoglasnim stavom islamskih učenjaka.
U Kur'anu, Allah, džellc šanuhu, kaže: "Mi dajemo raznolike prirodne pojave da ljude samo zastrašimo." Pomračenje Sunca je jedna od niza pojava u prirodi, kojom, Allah, dželle šanuhu, zastrašuje ljude i upozorava na potrebu napuštanja ružnih djela i vraćanje moralnom životu, u skladu s Allahovim zakonima.
Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, kaže: "Kad god vidite neku strašnu pojavu, klanjajte namaz!" Osnovanost ovog namaza nije negirao nijedan islamski pravnik. Uvjeti za punovažno obavljanje ovoga namaza su isti kao i za svaki drugi namaz. Klanjanje ovoga namaza spada u sunnet-obaveze, a poneki, kao Ebu-Avane, ubraja ga u vadžib-dužnosti, dok ga imam Malik uspoređuje sa džuma-namazom. Ovaj se namaz obavlja u glavnoj gradskoj džamiji ili na musali i to u vremenima kada je dozvoljeno klanjati. Šafija smatra da ovaj namaz nije pokuđeno klanjati ni u drugim zabranjenim vremenima, kao pri izlasku ili zalasku Sunca i kada je Sunce u zenitu.
Raznoliki su stavovi mudžethida o načinu obavljanja ovog namaza. Lejs b. Sa'd, Malik, Šafija, Ahmed i Ebu-Sevr, smatraju da ovaj namaz ima dva rekata, a svaki rekat da ima po dva ruku'a i po dvije sedžde. Tavus, Habib b. Ebu-Sabit i Abdul-Malik b. Džurejdž smatraju da se konkretni namaz sastoji od dva rekata, svaki rekat da ima četiri ruku'a i dvije sedžde. Preneseno je da je ovo mišljenje zastupao i halifa Alija i Ibni-Abbas.

1041. PRIČAO NAM JE Šihab b. Abbad, njemu Ibrahim b. Humejd, prenoseći od Isma'ila, on od Kajsa, ovaj čuo od Ebu-Mes'uda koji kaže da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
"Pomračenje Sunca i Mjeseca ne dolazi zbog nečije smrti. To su dva Allahova znaka. Kada vidite pomračenje Sunca ili Mjeseca, ustanite i klanjajte!"

١٠٤١. حَدَّثَنَا شِهَابُ بْنُ عَبَّادٍ قَالَ حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ حُمَيْدٍ عَنْ إِسْمَاعِيلَ عَنْ قَيْسٍ قَالَ سَمِعْتُ أَبَا مَسْعُودٍ يَقُولُ قَالَ النَّبِيُّ ﷺ إِنَّ الشَّمْسَ وَالْقَمَرَ لَا يَنْكَسِفَانِ لِمَوْتِ أَحَدٍ مِنَ النَّاسِ وَلَكِنَّهُمَا آيَتَانِ مِنْ آيَاتِ اللهِ فَإِذَا رَأَيْتُمُوهُمَا فَقُومُوا فَصَلُّوا .

1042. PRIČAO NAM JE Asbeg (b. Feredž), njega obavijestio Ibni-Vehb, ovog Amr, prenoseći od Abdur-Rahmana b. Kasima, a njemu pričao njegov otac, prenoseći od Ibni-Omera, radijallahu anhuma, a on čuo od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem:
"Pomračenje Sunca i Mjeseca ne nastupa zbog smrti nekoga, niti radi nečijeg života, nego su to dva Allahova znaka, pa kada ih vidite, klanjajte!"

١٠٤٢. حَدَّثَنَا أَصْبَغُ قَالَ أَخْبَرَنِي ابْنُ وَهْبٍ قَالَ أَخْبَرَنِي عَمْرٌو عَنْ عَبْدِالرَّحْمَنِ بْنِ الْقَاسِمِ حَدَّثَهُ عَنْ أَبِيهِ عَنِ ابْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا أَنَّهُ كَانَ يُخْبِرُ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ إِنَّ الشَّمْسَ وَالْقَمَرَ لَا يَخْسِفَانِ لِمَوْتِ أَحَدٍ وَلَا لِحَيَاتِهِ وَلَكِنَّهُمَا آيَتَانِ مِنْ آيَاتِ اللهِ فَإِذَا رَأَيْتُمُوهَا فَصَلُّوا .

1043. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Muhammed, njemu Hašim b. Kasim, ovome Šejban Ebu-Mu'avije, prenoseći od Zijada b. Ilaka, on od Mugire b. Šu'be koji je rekao:
"Za vrijeme Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, a na dan smrti Ibrahima, došlo

١٠٤٣. حَدَّثَنَا عَبْدُاللهِ بْنُ مُحَمَّدٍ قَالَ حَدَّثَنَا هَاشِمُ ابْنُ الْقَاسِمِ قَالَ حَدَّثَنَا شَيْبَانُ أَبُو مُعَاوِيَةَ عَنْ زِيَادِ بْنِ عِلَاقَةَ عَنِ الْمُغِيرَةِ بْنِ شُعْبَةَ قَالَ كَسَفَتِ الشَّمْسُ عَلَى عَهْدِ رَسُولِ اللهِ ﷺ يَوْمَ

Katade, Ata b. Ebi-Rebah, Ishak, Ibnu-Munzir smatraju da ovaj namaz ima dva rekata, a svaki rekat da ima tri ruku'a i dvije sedžde, dok Seid b. Džubejr, Ishak b. Rahevije i još poneki učenjaci šafijske škole smatraju, da ovaj namaz treba produžavati i klanjati ga stalno sve dok se Sunce opet ne ukaže u svom punom sjaju.
Ibrahim Neha'i, Sufjan Sevri, Ebu-Hanife, Ebu-Jusuf i imam Muhammed smatraju da je to namaz od dva rekata i da svaki rekat ima samo jedan ruku' i dvije sedžde, baš kao i svaki drugi namaz. Ovo mišljenje dijele još Ibni-Omer, Ebu-Bekre, Semure b. Džundub, Abdullah b. Amr, Kubejsah Hilali, Nu'man b. Bešir, Abdurahman b. Semure i Abdullah b. Zubejr.
U "Muhitu" se navodi da je Ebu-Hanife rekao: "Ako svijet hoće, može klanjati dva rekata, a ako neće (dva), može i četiri." U "Bedai'u" još se dodaje: "...a ako hoće, može i još više od toga."
Zahirije kažu: "Kada se Sunce pomrači u vremenu od svoga izlaska pa do podneva, klanjat će se dva rekata, ako se pomrači u vremenu od podneva pa do njegova zalaska, klanjat će se četiri rekata, poput podne i ikindije namaza. Kada se Mjesec pomrači u vremenu od akšama pa do jacije, klanjat će se tri rekata, poput akšamskog farza, a ako pomračenje bude u vremenu od jacije do pojave zore, klanjat će se četiri rekata, poput jacijskog farza."
Oni svoj stav pravdaju hadisom koji je prenio Nu'man b. Bešir: "Kada bude pomračenje Sunca ili Mjeseca, klanjajte namaz poput tek obavljenog redovnog propisanog namaza!"

مَاتَ إِبْرَاهِيمُ فَقَالَ النَّاسُ كَسَفَتِ الشَّمْسُ لِمَوْتِ إِبْرَاهِيمَ فَقَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ إِنَّ الشَّمْسَ وَالْقَمَرَ لَا يَنْكَسِفَانِ لِمَوْتِ أَحَدٍ وَلَا لِحَيَاتِهِ فَإِذَا رَأَيْتُمْ فَصَلُّوا وَادْعُوا اللهَ .

je do pomračenja Sunca, pa je svijet govorio: 'Do pomračenja Sunca je došlo zbog smrti Ibrahima.' Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, (čuvši) to objasnio je (svijetu): 'Do pomračenja Sunca i Mjeseca ne dolazi zbog smrti nekoga, a niti radi nečijeg života. Kada to vidite, klanjajte i Allahu se molite!' "[1]

---

1 Iz navedenog hadisa zaključuje se:
– namaz pri pomračenju Sunca ili Mjeseca sastoji se od dva rekata. To je stav hanefijskih učenjaka i on se temelji na izjavama mnogih ashaba. Ibn-Huzejme u svom "Sahihu" zabilježio je slijedeću izjavu Ibnu-Mes'uda: "Sunce se pomračilo i svijet je govorio da se ono pomračilo zbog smrti Ibrahima b. Muhammeda. Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, tom prilikom je ustao i klanjao dva rekata namaza."
Muslim u svom "Sahihu" navodi, da je Abdurahman b. Semura rekao: "Nastupilo je pomračenje Sunca i ja sam krenuo od Muhammeda, sallallahu alejhi ve sellem. On je stajao na nogama, izgovarao je tespih, tekbir i potom učio dovu sve dok se Sunce nije ukazalo. On je tom prilikom klanjao dva rekata i proučio dvije sure."
Tahavi iznosi da je Abdullah b. Amr rekao: "U doba Vjerovjesnika pomračilo se Sunce, pa je on sa svijetom pristupio namazu. Mislilo se da se neće sa ruku'a ni dići, ali se ipak podigao. Također, skoro se pomislilo da se neće sa stajanja spustiti na sedždu, ali se ipak spustio. Na sedždi je bio toliko, da se skoro pomislilo da se neće sa nje ni podići, ali se ipak digao. Tako je on obavio i drugi rekat i kada je sa sedžde digao glavu, Sunce se bilo već ukazalo."
Ebu-Davud i Nesai u svojim "Sunenima" navode da je Kubejse Hilali izjavio: "U doba Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, pomračilo se Sunce, pa je on uplašen, vukući svoju haljinu, izašao iz kuće. To je bilo u Medini, sa njim sam bio i ja, i on je tada klanjao dva rekata."
Imam Ahmed u svom "Musnedu" navodi, da je A'meš izjavio: "Pomračilo se Sunce i Alija je klanjao nafilu. Na prvom rekatu proučio je Jasin ili njemu sličnu, po dužini, suru. Zatim se sageo na ruku' i na njemu se zadržao koliko se mogla proučiti gore spomenuta sura. Potom se ispravio na noge i izgovorio: 'Semi'allahu li men hamideh!', a zatim se spustio na sedždu. Tako je on obavio i drugi rekat, a onda sjeo i učio dovu sve dok se Sunce nije ukazalo. Po svršetku namaza rekao je da je tako činio i Allahov Poslanik."
– Konkretni namaski obred treba duljiti sve dok se Sunce ne ukaže u svom normalnom sjaju. Tahavi je ovu misao dopunio i objasnio izjavom Abdullaha b. Omera koji je izjavio: "Sunce i Mjesec su Allahovi znakovi i oni se ne pomračuju zbog nečije smrti ili rođenja, pa kada tako što vidite, slavite Allaha, dž.š., i klanjajte namaz!" "Ova izjava", kaže Tahavi, "ukazuje ne samo na klanjanje namaza nego i na svaku vrstu pobožnosti prema Allahu, džellc šanuhu, na učenje dove, na moljenje oprosta od grijeha i dijeljenje milostinje",
– pomračenje Sunca ili Mjeseca nije predznak ili posljedica neke nesreće ili prevrata na Zemlji. Sunce i Mjesec su nebeska tijela stvorena Allahovom voljom, kreću se svojim određenim putanjama i u svemu su potčinjene prirodnim zakonima, kao i ostala nebeska tijela,
–strahopoštovanje Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, prema Allahu, džellc šanuhu, i podsticanje na to i ostalih vjernika,
– dozvoljeno je dostojanstveno nositi svoju odjeću, ako se time ne želi istaći neka oholost,
– u činjenju dobrih i pobožnih djela treba se takmičiti,
– Šafija, Ahmed, Ishak, Sevri i još poneki muhadisi smatraju da i pri pomračenju Mjeseca konkretni namaz treba kolektivno obaviti. Ebu-Hanife ovakav postupak ne smatra sunnetom, ali ga ipak dozvoljava. Ebu-Hanife oslanja se na izjavu Muhammeda, sallallahu alejhi ve sellem: "Najvredniji namaz čovjeka je onaj koji on obavi u svom domu, izuzev obaveznih namaza." Osim toga, kolektivno obavljanje nafile u noćno, unaprijed neodređeno doba, predstavljalo bi ljudima veliku poteškoću.
Muhelleb kaže: "Možda je Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, kolektivno klanjanje ovoga namaza izostavio iz samilosti prema vjernicima i da isti svoje kuće ne napuštaju, pa da im se pokradu. Na ovu činjenicu ukazuje i slučaj objavljivanja "Et-Tevbe" sure, kada je Muhammedu, sallallahu alejhi ve sellem, Umm-Selema rekla da je odmah obznani muslimanima.
"Bojim se da ih sakupim u noćno doba", rekao je Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, "jer bi ih mogao kogod iz mraka napasti. Osim toga, žao mi je, da im remetim njihov noćni mir i prekidam spavanje.

SADAKA PRILIKOM POMRAČENJA SUNCA

باب الصدقة في الكسوف

1044. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Mesleme, prenoseći od Malika, on od Hišama b. Urve, ovaj od svoga oca, a on od Aiše koja je rekla:
"U doba Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, došlo je do pomračenja Sunca, pa je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, sa svijetom klanjao namaz. Stajao je na nogama i to stajanje se oduljilo, sageo se na ruku' i taj se ruku' oduljio, ispravio se i dugo stajao, ali kraće od prvog stajanja, opet se sageo na ruku' i oduljio, ali se zadržao nešto kraće od prvog, spustio se na sedždu i oduljio tu sedždu. Na drugom rekatu je postupio kao i na prvom i onda se okrenuo (predao selam), a

١٠٤٤. حَدَّثَنَا عَبْدُاللهِ بْنُ مَسْلَمَةَ عَنْ مَالِكٍ عَنْ هِشَامِ بْنِ عُرْوَةَ عَنْ أَبِيهِ عَنْ عَائِشَةَ أَنَّهَا قَالَتْ خَسَفَتِ الشَّمْسُ فِي عَهْدِ رَسُولِ اللهِ ﷺ فَصَلَّى رَسُولُ اللهِ ﷺ بِالنَّاسِ فَقَامَ فَأَطَالَ الْقِيَامَ ثُمَّ رَكَعَ فَأَطَالَ الرُّكُوعَ ثُمَّ قَامَ فَأَطَالَ الْقِيَامَ وَهُوَ دُونَ الْقِيَامِ الْأَوَّلِ ثُمَّ رَكَعَ فَأَطَالَ الرُّكُوعَ وَهُوَ دُونَ الرُّكُوعِ الْأَوَّلِ ثُمَّ سَجَدَ فَأَطَالَ السُّجُودَ ثُمَّ فَعَلَ فِي الرَّكْعَةِ الثَّانِيَةِ مِثْلَ مَا فَعَلَ فِي الْأُولَى ثُمَّ انْصَرَفَ

U Kur'anu je rečeno: 'Allah vam je iz Svoje milosti dao dan i noć da se u njoj smirite i odmorite.'"
Ibn-Kesir je rekao: "Pomračenje Mjeseca događa se noću, kada je svijet obično u dubokom snu, pa mu je teško i neugodno spremati se za izlazak u džamiju. Pomračenje Mjeseca ne treba uspoređivati sa pomračenjem Sunca, koje se događa danju, kada je svijet budan i spreman za poslove izvan kuće. Kolektivni namaz pri pomračenju Sunca obavlja se, dakle, danju kao što su bajram-namaz, džuma ili namaz pri obavljanju kišne dove."
Hadisi i izjave ashaba iz kojih se razumije da je Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, kolektivno obavljao namaz pri pomračenju Mjeseca nisu posve sigurni ni vjerodostojni, a često su posve slabi, pa i apokrifni.
Iz hadisa se još zaključuje:
– da su Sunce i Mjesec baš kao i sva druga nebeska tijela podložni ustaljenoj Allahovoj zakonitosti u svemiru, kreću se po ustaljenim zakonima u kosmosu i da povremenu izmjenu može učiniti opet samo njihov Tvorac,
– Sunce i Mjesec su Allahu potčinjena nebeska tijela i kao takva ne zaslužuju da im se iko klanja i obožava ih,
– pomračenje Sunca i Mjeseca je aluzija na mogućnost stvarnog poremećaja kretanja ne samo Sunca i Mjeseca nego i svih drugih nebeskih tijela. To je upozorenje na eventualni konačni poremećaj čitavog svemira i propast svijeta kada to Allah, dželle šanuhu, bude htio,
– pomračenje Sunca i Mjeseca, a potom njihov povratak u normalno stanje aludira na potrebu održavanja straha od Božije kazne, ali i nade u Njegovu milost i oprost grijeha,
– kazna može stići i nevina Božija stvorenja,
– raznolike pojave na nebeskim tijelima su znaci Allahove svemoći. Odvijanje stalnih i povremenih zakona u svemiru ukazuju na svemoć njihovog Zakonodavca.
Pomračenje Sunca nastaje kada se Mjesec, idući svojom određenom putanjom, nađe na prostoru između Sunca i gledaoca, tj. između Sunca i Zemlje. Pomračenje Mjeseca nastaje kada se Mjesec nađe u sjeni Zemlje i Sunce ga ne može, zbog Zemljine kugle, da obasjava, bilo u cijelosti, bilo samo djelimično. To su sve, opet, Allahovi normalni zakoni, koje obično ljudi nazivaju čudima i neprirodnim pojavama.
– Ibrahim je sin Muhammeda, sallallahu alejhi ve sellem, iz braka sa kršćankom Marijom, koju je egipatski knez Mukavkis poklonio Muhammedu, sallallahu alejhi ve sellem, još sedme godine po Hidžri. Ona mu je u zul-hidžetu, osme godine po Hidžri rodila sina Ibrahima koji je umro desete godine po Hidžri, u osamnaestom mjesecu svoga života i pokopan u Beki'i. Poneki historičari navode da je Ibrahim umro u šesnaestom mjesecu, a neki opet sa navršenih sedamnaest mjeseci i osam dana, a neki sa navršenih dvadeset mjeseci i šest dana.

Sunce se već bilo pokazalo. Tada je svijetu održao govor, zahvalivši se Allahu i pohvalivši Ga, a potom je rekao: 'Sunce i Mjesec su dva Allahova znaka. Do njihova pomračenja ne dolazi zbog nečije smrti, niti radi nečijeg života. Kada to primijetite, obratite se Allahu dovom, izgovarajte tekbire, klanjajte i podijelite milostinju', i nastavi, kaže pripovjedač: 'Sljedbenici Muhammedovi! Tako mi Allaha, niko više od Allaha nije ljubomoran da mu rob ili robinja ne učine blud. Sljedbenici Muhammedovi! Tako mi Allaha, kada biste znali ono što ja znam, vi biste se malo smijali, a mnogo biste, zaista, plakali.'"[1]

وَقَدِ انْجَلَتِ الشَّمْسُ فَخَطَبَ النَّاسَ فَحَمِدَ اللهَ وَأَثْنَى عَلَيْهِ ثُمَّ قَالَ إِنَّ الشَّمْسَ وَالْقَمَرَ آيَتَانِ مِنْ آيَاتِ اللهِ لَا يَخْسِفَانِ لِمَوْتِ أَحَدٍ وَلَا لِحَيَاتِهِ فَإِذَا رَأَيْتُمْ ذَلِكَ فَادْعُوا اللهَ وَكَبِّرُوا وَصَلُّوا وَتَصَدَّقُوا ثُمَّ قَالَ يَا أُمَّةَ مُحَمَّدٍ وَاللهِ مَا مِنْ أَحَدٍ أَغْيَرُ مِنَ اللهِ أَنْ يَزْنِيَ عَبْدُهُ أَوْ تَزْنِيَ أَمَتُهُ يَا أُمَّةَ مُحَمَّدٍ وَاللهِ لَوْ تَعْلَمُونَ مَا أَعْلَمُ لَضَحِكْتُمْ قَلِيلًا وَلَبَكَيْتُمْ كَثِيرًا .

---

1 Klanjanje namaza pri pomračenju Sunca ili Mjeseca utvrđeno je mnogim izjavama ashaba koje su zabilježili Buharija i Muslim u svojim "Sahihima" te Tirmizi, Nesai i Ibnu-Madže u svojim "Sunenima".
Hattabi kaže da su prenesene različite verzije o načinu klanjanja konkretnog namaza. Jedni su prenijeli da je Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, klanjao dva rekata sa ukupno četiri ruku'a i četiri sedžde, drugi da je klanjao dva rekata sa ukupno šest ruku'a i četiri sedžde, a poneki da je klanjao dva rekata sa deset ruku'a i četiri sedžde.
Ebu-Davud, također, navodi spomenutu raznolikost i ističe da su to bili namazi u različitim vremenima i da ih je Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, obavljao i povećavao broj rekata, pa i sedždi, odnosno ruku'a prema dužini trajanja samog pomračenja. Kada je pomračenje bilo kraće, konkretni namaz mu je bio kratak, a kada je bilo duže, on je isti namaz produljivao učenjem Kur'ana na nogama, pa i dodavanjem većeg broja ruku'a, odnosno sedždi.
Ibnu-Abbas je izjavio, da je Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, na prvom rekatu učio suru "El-Bekare", a na drugom suru dugu poput poglavlja "Ali-Imran".
Prema stavu Šafije učenje "Fatihe" na prvom i drugom rekatu je obavezno baš kao i učenje sure. Prema mišljenju Šafije, Džerira i još nekih učenjaka mustehab je poslije ovog namaza proučiti hutbu.
Ebu-Hanife, Malik i Ahmed smatraju da hutbu ne treba učiti. Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, kažu oni, poslije završenog namaza održao je govor samo da svijet upozori na potrebu klanjanja konkretnog namaza, učenje tekbira, dijeljenje milostinje, a nije uopće ništa rekao o potrebi održavanja hutbe. Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, poslije završenog namaza održao je kraći govor, ne zato što je on sastavni dio ovog vjerskog obreda nego samo zato, da ljude pouči i upozori na potrebu rada i drugih dobrih djela, a posebno da to pomračenje biva Allahovom voljom, a ne zbog nečije smrti ili rođenja ili zbog nekog drugog slučaja.
Poslije naredbe o potrebi klanjanja nafile, učenje tekbira, tespiha i dijeljenja milostinje prilikom ma kakve nesreće, istaknuta je potreba za klonjenjem od nevaljalština, a naročito od prostitucije i nemoralnog života, kao izvora brojnih zala za pojedinca, porodicu i cijelu zajednicu. Svoju izjavu Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, završio je: "Kada biste znali ono što ja znam, malo biste se smijali, a puno biste plakali..."
Drugim riječima, gornja izjava može da glasi: "Kada biste vi znali kao ja neograničenu Božiju milost, Njegovu blagost, naklonost prema čovjeku, Njegovu veliku nagradu za svako dobro djelo, plakali biste za neiskorištenom i propuštenom prilikom u činjenju tih djela."
Iz hadisa se još zaključuje:
– potrebna natjecanja u vršenju namaza, zikra, tekbira i dijeljenje milostinje prilikom pomračenja Sunca, Mjeseca i drugih elementarnih nepogoda, kao zemljotresa, oluje, poplave i slično,
– pretjerano smijanje je osobina bezbrižnih i neozbiljnih ljudi,
– nenormalna pojava u svemiru ne mora biti predznak promjena na Zemlji,
– Allahu, dželle šanuhu, treba se obraćati u stavu skrušenosti i poniznosti,

POZIV: "GRUPNI NAMAZ – ES-SALATU DŽAMI'A" PRI POMRAČENJU

باب النِّداء بالصَّلاة جامعةٌ في الكُسوف

1045. PRIČAO NAM JE Ishak, njega obavijestio Jahja b. Salih, ovome ispričao Mu'avija b. Sellam b. Ebi-Sellam Habešija iz Damaska, njemu Jahja b. Ebi-Kesir, ovoga obavijestio Ebu-Seleme b. Abdur-Rahman b. Avf-Zuhri, prenoseći od Abdullaha b. Amra, radijallahu anhuma, koji je rekao:
"Kada je za vrijeme Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, došlo do pomračenja Sunca, oglašeno je: 'Klanjanje namaza je kolektivno! – Es-salatu džami'a'."

١٠٤٥. حَدَّثَنَا إِسْحَاقُ قَالَ أَخْبَرَنَا يَحْيَى بْنُ صَالِحٍ قَالَ حَدَّثَنَا مُعَاوِيَةُ بْنُ سَلَّامِ بْنِ أَبِي سَلَّامٍ الْحَبَشِيُّ الدِّمَشْقِيُّ قَالَ حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ أَبِي كَثِيرٍ قَالَ أَخْبَرَنِي أَبُو سَلَمَةَ بْنُ عَبْدِالرَّحْمَنِ بْنِ عَوْفٍ الزُّهْرِيُّ عَنْ عَبْدِاللهِ بْنِ عَمْرٍو رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا قَالَ لَمَّا كَسَفَتِ الشَّمْسُ عَلَى عَهْدِ رَسُولِ اللهِ ﷺ نُودِيَ إِنَّ الصَّلَاةَ جَامِعَةٌ.

HUTBA PRI POMRAČENJU SUNCA

باب خُطبة الإمام في الكُسوف

Aiša i Esma kažu: "Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, držao je hutbu."

وَقَالَتْ عَائِشَةُ وَأَسْمَاءُ خَطَبَ النَّبِيُّ ﷺ.

1046. PRIČAO NAM JE Jahja b. Bukejr, njemu Lejs, prenoseći od Ukajla, a on od Ibni-Šihaba, a (preko drugog seneda): pričao nam je Ahmed b. Salih, njemu Anbese, ovome rekao Junus, prenoseći od Ibni-Šihaba, njemu pričao Urve, prenoseći od Aiše, supruge Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, koja je rekla: "Za života Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, došlo je do pomračenja Sunca. Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, izašao je u džamiju, svijet se iza njega poredao, i on je izgovorio tekbir. Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, učio je Kur'an dugo, izgovorio

١٠٤٦. حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ بُكَيْرٍ قَالَ حَدَّثَنِي اللَّيْثُ عَنْ عُقَيْلٍ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ ح و حَدَّثَنِي أَحْمَدُ ابْنُ صَالِحٍ قَالَ حَدَّثَنَا عَنْبَسَةُ قَالَ حَدَّثَنَا يُونُسُ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ حَدَّثَنِي عُرْوَةُ عَنْ عَائِشَةَ زَوْجِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَتْ خَسَفَتِ الشَّمْسُ فِي حَيَاةِ النَّبِيِّ ﷺ فَخَرَجَ إِلَى الْمَسْجِدِ فَصَفَّ النَّاسُ وَرَاءَهُ فَكَبَّرَ فَاقْتَرَأَ رَسُولُ اللهِ ﷺ قِرَاءَةً طَوِيلَةً ثُمَّ كَبَّرَ فَرَكَعَ

– činjenje dobrih djela treba stalno propagirati, a naročito dijeljenje milostinje, izdašno materijalno pomaganje onih kojima je pomoć potrebna, posebno svojoj vjerskoj zajednici. Ovom propagandom zadužen je svaki musliman, a prvenstveno učeni ljudi,
– namaz pri pomračenju Sunca ili Mjeseca sastoji se od dva rekata sa dugim učenjem Kur'ana na nogama i povišenim brojem ruku'a, pa i sedždi na svakom rekatu.

tekbir, pregeo se na ruku', na ruku'u ostao dugo, a onda izgovorio: 'Semi'allahu li men hamideh!', zadržao se ne čineći sedždu, nego učio podugo, ali nešto kraće od prvog učenja, izgovorio tekbir i pregeo se na ruku' ostajući duže, ali nešto kraće od prvog zadržavanja, izgovorio: 'Semi'allahu li men hamideh. Rabbena lekel hamd!', i spustio se na sedždu. Tako je postupio i na drugom rekatu. Klanjao je četiri rekata sa četiri sedžde. Sunce se ukazalo prije nego se on okrenuo (svijetu). Tada je ustao, pohvalio Allaha sa atributima koji Mu dolikuju i dodao: 'Ovo su dva Allahova znaka. Pomračenje Sunca i Mjeseca ne dolaze zbog nečije smrti niti zbog nečijeg života. Kada to vidite, potražite utočište u namazu!'"

Kesir b. Abbas pričaše da bi Abdullah b. Abbas, radijallahu anhuma, pričao o danu, u kome je došlo do pomračenja Sunca, a slična je i izjava (Urve koju prenosi od Aiše. Ja sam rekao (kaže prenosilac) Urvi: "Tvoj brat (Abdullah b. Zubejr) na dan pomračenja Sunca u Medini nije ništa dodao na dva obavljena rekata, nego je klanjao slično sabahu."

"Da" – odgovorio je Urve, jer nije postupio po sunnetu.[1]

رُكُوعًا طَوِيلًا ثُمَّ قَالَ سَمِعَ اللهُ لِمَنْ حَمِدَهُ فَقَامَ وَلَمْ يَسْجُدْ وَقَرَأَ قِرَاءَةً طَوِيلَةً هِيَ أَدْنَى مِنَ الْقِرَاءَةِ الْأُولَى ثُمَّ كَبَّرَ وَرَكَعَ رُكُوعًا طَوِيلًا وَهُوَ أَدْنَى مِنَ الرُّكُوعِ الْأَوَّلِ ثُمَّ قَالَ سَمِعَ اللهُ لِمَنْ حَمِدَهُ رَبَّنَا وَلَكَ الْحَمْدُ ثُمَّ سَجَدَ ثُمَّ قَالَ فِي الرَّكْعَةِ الْآخِرَةِ مِثْلَ ذَلِكَ فَاسْتَكْمَلَ أَرْبَعَ رَكَعَاتٍ فِي أَرْبَعِ سَجَدَاتٍ وَانْجَلَتِ الشَّمْسُ قَبْلَ أَنْ يَنْصَرِفَ ثُمَّ قَامَ فَأَثْنَى عَلَى اللهِ بِمَا هُوَ أَهْلُهُ ثُمَّ قَالَ هُمَا آيَتَانِ مِنْ آيَاتِ اللهِ لَا يَخْسِفَانِ لِمَوْتِ أَحَدٍ وَلَا لِحَيَاتِهِ فَإِذَا رَأَيْتُمُوهُمَا فَافْزَعُوا إِلَى الصَّلَاةِ وَكَانَ يُحَدِّثُ كَثِيرُ بْنُ عَبَّاسٍ أَنَّ عَبْدَاللهِ بْنَ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا كَانَ يُحَدِّثُ يَوْمَ خَسَفَتِ الشَّمْسُ بِمِثْلِ حَدِيثِ عُرْوَةَ عَنْ عَائِشَةَ فَقُلْتُ لِعُرْوَةَ إِنَّ أَخَاكَ يَوْمَ خَسَفَتْ بِالْمَدِينَةِ لَمْ يَزِدْ عَلَى رَكْعَتَيْنِ مِثْلَ الصُّبْحِ قَالَ أَجَلْ لِأَنَّهُ أَخْطَأَ السُّنَّةَ .

1 Ima učenjaka koji zastupaju mišljenje da se ovaj namaz sastoji od dva rekata i obavlja se kao i svaka obična nafila, sa jednim ruku'om i jednom sedždom. Oni svoj stav temelje na izjavi halife Alije koju Tahavi donosi u slijedećoj varijanti: "Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, odredio je četiri vrste namaza: 1) namaz kod kuće koji se sastoji od četiri rekata, 2) namaz na putovanju od dva rekata, 3) namaz pri pomračenju Sunca ili Mjeseca od dva rekata i 4) namaz pri klanju kurbana od dva rekata." S obzirom da svi navedeni namazi u Alijinoj izjavi imaju samo po jedan ruku' i po jednu sedždu, analogno će to vrijediti i za namaz pri pomračenju Sunca, odnosno Mjeseca.
Iz navedenog hadisa zaključuje se:
– namaz pri pomračenju Sunca ili Mjeseca obavlja se u džamiji kolektivno ili na musali. Ibnu-Habib odabiranje mjesta za klanjanje ovih namaza prepušta volji imama i džematlija. Neki učenjaci smatraju da se ovaj namaz u velikom gradu može punopravno obaviti i u mahalskoj džamiji, dok se u manjem naselju svijet treba iskupiti u glavnoj mjesnoj džamiji,
– imam će pri obavljanju ovog namaza stati pred prisutne kao i kod svakodnevnih redovnih namaza,
– nesreće su rezultat ljudskih propusta i grijeha i svako minulo iskušenje je poziv na pokajanje i potrebu stupanja boljim putem. Budućnost grade ljudi i šta ko čini, sebi čini.

DA LI ĆE (ČOVJEK) REĆI "KESEFETIŠ-ŠEMSU" ILI "HASEFETIŠ-ŠEMSU"?

بَاب هَلْ يَقُولُ كَسَفَتِ الشَّمْسُ أَوْ خَسَفَتْ

Uzvišeni Allah je rekao: "Hasefel-kameru – pomračio se Mjesec (pomračenje Mjeseca)."

وَقَالَ اللهُ تَعَالَى (وَخَسَفَ الْقَمَرُ) .

1047. PRIČAO NAM JE Seid b. Ufejr, njemu Lejs, ovome Ukajl, prenoseći od Ibni-Šihaba da je njega obavijestio Urve b. Zubejr, da je Aiša, supruga Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, rekla da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, na dan pomračenja – "Hasefe" Sunca klanjao, i to: stao na noge, izgovorio početni namaski tekbir, a potom dugo učio Kur'an; onda je učinio ruku' i dugo se zadržao na ruku'u, zatim je podigao glavu i ruke: "Semi'allahu li men hamideh!" Potom je ponovo stajao i dugo učio Kur'an, ali nešto kraće od prvog učenja, ponovno činio ruku', zadržavaše se dugo, ali nešto kraće od prvog, i učinio sedždu, zadržavši se dugo. Isto je postupio i na drugom rekatu i onda predao selam. Sunce se već pokazalo. Držao je svijetu predavanje i govorio o pomračenju Sunca i Mjeseca – "Kusuf", rekavši:
"To su dva Allahova znaka. Do pomračenja ne dolazi zbog nečije smrti niti nečijeg života. Kada ih takve vidite, potražište utočište u namazu!"

١٠٤٧ . حَدَّثَنَا سَعِيدُ بْنُ عُفَيْرٍ قَالَ حَدَّثَنَا اللَّيْثُ حَدَّثَنِي عُقَيْلٌ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ قَالَ أَخْبَرَنِي عُرْوَةُ ابْنُ الزُّبَيْرِ أَنَّ عَائِشَةَ زَوْجَ النَّبِيِّ ﷺ أَخْبَرَتْهُ أَنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ صَلَّى يَوْمَ خَسَفَتِ الشَّمْسُ فَقَامَ فَكَبَّرَ فَقَرَأَ قِرَاءَةً طَوِيلَةً ثُمَّ رَكَعَ رُكُوعًا طَوِيلًا ثُمَّ رَفَعَ رَأْسَهُ فَقَالَ سَمِعَ اللهُ لِمَنْ حَمِدَهُ وَقَامَ كَمَا هُوَ ثُمَّ قَرَأَ قِرَاءَةً طَوِيلَةً وَهِيَ أَدْنَى مِنَ الْقِرَاءَةِ الْأُولَى ثُمَّ رَكَعَ رُكُوعًا طَوِيلًا وَهِيَ أَدْنَى مِنَ الرَّكْعَةِ الْأُولَى ثُمَّ سَجَدَ سُجُودًا طَوِيلًا ثُمَّ فَعَلَ فِي الرَّكْعَةِ الْآخِرَةِ مِثْلَ ذَلِكَ ثُمَّ سَلَّمَ وَقَدْ تَجَلَّتِ الشَّمْسُ فَخَطَبَ النَّاسَ فَقَالَ فِي كُسُوفِ الشَّمْسِ وَالْقَمَرِ إِنَّهُمَا آيَتَانِ مِنْ آيَاتِ اللهِ لَا يَخْسِفَانِ لِمَوْتِ أَحَدٍ وَلَا لِحَيَاتِهِ فَإِذَا رَأَيْتُمُوهُمَا فَافْزَعُوا إِلَى الصَّلَاةِ .

"ALLAH OPOMINJE SVOJE ROBOVE POMRAČENJEM SUNCA"

بَاب قَوْلِ النَّبِيِّ ﷺ يُخَوِّفُ اللهُ عِبَادَهُ بِالْكُسُوفِ

Riječi su Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, što je izjavio Ebu-Musa, prenoseći od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem.

وَقَالَ أَبُو مُوسَى عَنِ النَّبِيِّ ﷺ .

1048. PRIČAO NAM JE Kutejbe b. Seid, njemu Hammad b. Zejd, prenoseći od Junusa, on od Hasana, ovaj od Ebu-Bekrea, koji kaže:
"Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao je: 'Sunce i Mjesec su dva Allahova znaka. Do njihova pomračenja ne dolazi zbog nečije smrti niti nečijeg života, nego Uzvišeni Allah tako zastrašuje svoje robove.'"
Abdul-Varis, Šu'be, Halid b. Abdullah i Hammad b. Seleme, prenoseći gornji hadis od Junusa, nisu spomenuli riječi: "Allah tako zastrašuje svoje robove", dopunjuje Ebu-Abdullah, Buharija.
U drugom senedu, Junusa slijedi Musa, prenoseći od Mubareka, on od Hasana Basrije; Basriju obavijestio Ebu-Bekr, prenoseći od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem "Uzvišeni Allah tako (pomračenjem Sunca i Mjeseca) zastrašuje svoje robove."
U jednom drugom senedu, Mubareka (b. Fedale) slijedi Eš'as, prenoseći ovaj hadis od Hasana Basrije.

١٠٤٨ . حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ بْنُ سَعِيدٍ قَالَ حَدَّثَنَا حَمَّادُ ابْنُ زَيْدٍ عَنْ يُونُسَ عَنِ الْحَسَنِ عَنْ أَبِي بَكْرَةَ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ إِنَّ الشَّمْسَ وَالْقَمَرَ آيَتَانِ مِنْ آيَاتِ اللهِ لَا يَنْكَسِفَانِ لِمَوْتِ أَحَدٍ وَلَا لِحَيَاتِهِ وَلَكِنَّ اللهَ تَعَالَى يُخَوِّفُ بِهَا عِبَادَهُ وَ قَالَ أَبُو عَبْد اللهِ وَلَمْ يَذْكُرْ عَبْدُالْوَارِثِ وَشُعْبَةُ وَخَالِدُ بْنُ عَبْدِاللهِ وَحَمَّادُ بْنُ سَلَمَةَ عَنْ يُونُسَ يُخَوِّفُ اللهُ بِهَا عِبَادَهُ وَتَابَعَهُ أَشْعَثُ عَنِ الْحَسَنِ .

TRAŽENJE UTOČIŠTA OD PATNJE U GROBU PRI POMRAČENJU SUNCA

بَاب التَّعَوُّذِ مِنْ عَذَابِ الْقَبْرِ فِي الْكُسُوفِ

1049. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Mesleme, prenoseći od Malika, on od Jahjaa b. Seida, ovaj od Amre, kćeri Abdur-Rahmanove, ona od Aiše, supruge Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, da joj je došla jedna Jevrejka i pitala je nešto, rekavši joj: "Allah te zaštitio od patnje u grobu! Tražiš li ti utočište kod Allaha od kazne u grobu?"

١٠٤٩ . حَدَّثَنَا عَبْدُاللهِ بْنُ مَسْلَمَةَ عَنْ مَالِكٍ عَنْ يَحْيَى بْنِ سَعِيدٍ عَنْ عَمْرَةَ بِنْتِ عَبْدِالرَّحْمَنِ عَنْ عَائِشَةَ زَوْجِ النَّبِيِّ ﷺ أَنَّ يَهُودِيَّةً جَاءَتْ تَسْأَلُهَا فَقَالَتْ لَهَا أَعَاذَكِ اللهُ مِنْ عَذَابِ الْقَبْرِ فَسَأَلَتْ

Aiša, radijallahu anha, obratila se Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, i pitala ga: "Kažnjava li se svijet u svojim grobovima?"
Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, odgovorio je: "Tražim zaštitu kod Allaha od te kazne!"

عَائِشَةُ رَضِيَ اللهُ عَنْهَا رَسُولَ اللهِ ﷺ أَيُعَذَّبُ النَّاسُ فِي قُبُورِهِمْ فَقَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ عَائِذًا بِاللهِ مِنْ ذَلِكَ

1050. Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, ujutru uzjaha jahaću životinju (i ode), a nešto kasnije dođe do pomračenja Sunca. Povratio se u ručanice, prošao iza stanova (svojih supruga) u džamiju, stao na noge te klanjao namaz. Iza njega je stajao prisutni svijet. Stajao je dugo, pregeo se na ruku' i ostao na ruku'u dugo, podigao se i stajao na nogama dugo, ali nešto kraće od prvog stajanja, pregeo se opet na ruku' i ostao dugo, ali nešto kraće od prvog ruku'a, podigao se pa spustio na sedždu, ustao i stajao na nogama dugo, ali nešto kraće od prvog stajanja, pa se pregeo na ruku', ostao na ruku'u dugo, ali nešto kraće od prvog preginjanja, pa se podigao i ostao na kijamu duže, ali kraće nego kod prvog stajanja, pregeo se na ruku' i ostao dugo na ruku'u, ali kraće nego u prvom, pa se podigao i zatim ispravio, pa onda spustio na sedždu, pa se okrenuo svijetu i rekao ono što je Allah htio da on kaže. Na koncu je ashabima zapovjedio da traže utočište (kod Allaha) od kaburske patnje.[1]

١٠٥٠ . ثُمَّ رَكِبَ رَسُولُ اللهِ ﷺ ذَاتَ غَدَاةٍ مَرْكَبًا فَخَسَفَتِ الشَّمْسُ فَرَجَعَ ضُحًى فَمَرَّ رَسُولُ اللهِ ﷺ بَيْنَ ظَهْرَانَيِ الْحُجَرِ ثُمَّ قَامَ يُصَلِّي وَقَامَ النَّاسُ وَرَاءَهُ فَقَامَ قِيَامًا طَوِيلًا ثُمَّ رَكَعَ رُكُوعًا طَوِيلًا ثُمَّ رَفَعَ فَقَامَ قِيَامًا طَوِيلًا وَهُوَ دُونَ الْقِيَامِ الْأَوَّلِ ثُمَّ رَكَعَ رُكُوعًا طَوِيلًا وَهُوَ دُونَ الرُّكُوعِ الْأَوَّلِ ثُمَّ رَفَعَ فَسَجَدَ ثُمَّ قَامَ فَقَامَ قِيَامًا طَوِيلًا وَهُوَ دُونَ الْقِيَامِ الْأَوَّلِ ثُمَّ رَكَعَ رُكُوعًا طَوِيلًا وَهُوَ دُونَ الرُّكُوعِ الْأَوَّلِ ثُمَّ قَامَ قِيَامًا طَوِيلًا وَهُوَ دُونَ الْقِيَامِ الْأَوَّلِ ثُمَّ رَكَعَ رُكُوعًا طَوِيلًا وَهُوَ دُونَ الرُّكُوعِ الْأَوَّلِ ثُمَّ رَفَعَ فَسَجَدَ وَانْصَرَفَ فَقَالَ مَا شَاءَ اللهُ أَنْ يَقُولَ ثُمَّ أَمَرَهُمْ أَنْ يَتَعَوَّذُوا مِنْ عَذَابِ الْقَبْرِ .

---

1 U "Musnedu" Siradžovu navodi se da je Aiša kazala: "Došla mi je jedna Jevrejka i pitala: 'Jesi li čula da Allahov Poslanik šta govori o kaburskoj kazni?'
'Ne' – odgovorila je Aiša.
'A zar ima kaburska patnja?' – upitala je Aiša.
'Pa upitaj Muhammeda, sallallahu alejhi ve sellem, za to!'"
Kasnije je došao Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, i Aiša ga je pitala za kabursku kaznu.
"Kaburska kazna je sušta istina" – odgovorio je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem.
"Poslije toga, kada god je obavio koji namaz, ja sam ga uvijek čula kako traži utočište kod Allaha od kaburske kazne."
Za kabursku kaznu Jevreji su znali još prije pojave islama. Oni su za nju čuli iz tekstova Tevrata, a neki i iz drugih pisanih izvora toga doba. Aiša, radijallahu anha, i još poneki ashabi nisu znali za postojanje patnje u grobu sve do konkretnog slučaja.
Iz navedenog hadisa zaključuje se:
– kaburska kazna može biti velika i teška i zato Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, zapovijeda da se moli Allahova zaštita,
– vrijeme klanjanja konkretnog namaza bilo je doba poslije doručka. Ibnu-Tin smatra da je to vrijeme, kada

DULJENJE SEDŽDE PRI POMRAČENJU SUNCA

باب طُولِ السُّجُودِ فِي الْكُسُوفِ

1051. PRIČAO NAM JE Ebu-Nu‘ajm, njemu Šejban, prenoseći od Jahjaa, on od Ebu-Seleme, a ovaj od Abdullaha b. Amra:
“Pošto je u doba Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, došlo do pomračenja Sunca oglašeno je: ‘I klanjanje namaza je kolektivno, es-salatu džami‘a’. I Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, obavio je dva ruku‘a na jednom rekatu, ustao na noge i obavio opet dva ruku‘a na jednom rekatu i sjeo. Tada se Sunce ukazalo.”
“Nisam nikad učinila sedždu dužu od ove”, rekla je Aiša.

١٠٥١. حَدَّثَنَا أَبُو نُعَيْمٍ قَالَ حَدَّثَنَا شَيْبَانُ عَنْ يَحْيَى عَنْ أَبِي سَلَمَةَ عَنْ عَبْدِاللهِ بْنِ عَمْرٍو أَنَّهُ قَالَ لَمَّا كَسَفَتِ الشَّمْسُ عَلَى عَهْدِ رَسُولِ اللهِ ﷺ نُودِيَ إِنَّ الصَّلَاةَ جَامِعَةٌ فَرَكَعَ النَّبِيُّ ﷺ رَكْعَتَيْنِ فِي سَجْدَةٍ ثُمَّ قَامَ فَرَكَعَ رَكْعَتَيْنِ فِي سَجْدَةٍ ثُمَّ جَلَسَ ثُمَّ جُلِّيَ عَنِ الشَّمْسِ قَالَ وَقَالَتْ عَائِشَةُ رَضِيَ اللهُ عَنْهَا مَا سَجَدْتُ سُجُودًا قَطُّ كَانَ أَطْوَلَ مِنْهَا .

NAMAZ PRI POMRAČENJU SUNCA JE ZAJEDNIČKI

باب صَلَاةِ الْكُسُوفِ جماعة

Ibni-Abbas klanjao (ga) je sa ashabima (kolektivno) na sofi Zemzema. Ali b. Abdullah b. Abbas sabirao je narod, a Ibni-Omer bi im klanjao.

وَصَلَّى ابْنُ عَبَّاسٍ لَهُمْ فِي صُفَّةِ زَمْزَمَ وَجَمَعَ عَلِيُّ ابْنُ عَبْدِاللهِ بْنِ عَبَّاسٍ وَصَلَّى ابْنُ عُمَرَ .

se može klanjati svaka nafila, upravo kada se naklanjava sabah-namaz.
– Malik kaže: “Namaz u vezi s pomračenjem Sunca klanja se oko ručanica (dva-tri sata prije podneva), a ne iza podneva. Ovaj se namaz klanja u doba uobičajeno za klanjanje bajram-namaza.”
Šafija kaže: “Konkretni namaz može se klanjati u svako doba u pola dana, poslije ikindije, pa i poslije sabaha.”
Hanefije smatraju: “Konkretni namaz obavlja se samo u dozvoljenim vremenima, baš kao i svi drugi namazi. Ovaj se namaz ne može, dakle, klanjati u vremenima po fikhu pokuđenim.” Ovo mišljenje, zastupaju još Hasan Basri, Ata b. Ebi-Rebah, Ikrime, Amr b. Šu‘ajb, Katade, Ejjub, Isma‘il b. Ali i imam Ahmed.
Ishak je kazao: “Vjernici mogu klanjati konkretni namaz i poslije ikindije sve dok Sunce ne izgubi svoj sjaj i ne požuti, a i neposredno poslije sabah-namaza.”
Ako se Sunce pomrači pri svom zalasku, konkretni namaz neće se ni klanjati. Ovo je stav svih islamskih učenjaka. Ako Sunce izađe pomračeno, konkretni namaz neće se klanjati sve dok ne nastupi vrijeme, kada je dozvoljeno klanjati nafile. Ovo mišljenje dijele još Ahmed, Malik, Ibni-Munzir i mnogi drugi.

1052. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Eslem, prenoseći od Malika, on od Zejda b. Eslema, ovaj od Ataa b. Jesara, Ata od Abdullaha b. Abbasa da je rekao:

"U doba Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, došlo je do pomračenja Sunca, pa je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, klanjao. Dugo je na (kijamu) stajao; stajao je koliko bi se moglo proučiti poglavlje 'El-Bekare', pregeo se na ruku' i ostao na ruku'u dugo, ispravio se i stajao na nogama dugo, ali kraće od onog prvog stajanja, pregeo se opet na ruku' i stajao dugo, ali nešto kraće od onog prvog ruku'a i onda učinio sedždu, ustao i stajao ponovo na nogama dugo, ali kraće od prvog stajanja, pregeo se na ruku'i ostao dugo, ali kraće nego kod prvog ruku'a, ispravio se i stajao na nogama dugo, ali kraće od prvog stajanja, pregeo se na ruku' i ostao dugo na ruku'u, ali kraće od prvog ruku'a, pa obavio sedždu i okrenuo se (ljudima). Sunce se već bilo ukazalo i Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, reče: 'Sunce i Mjesec su dva Allahova znaka! Njihova pomračenja ne dolaze zbog nečije smrti, niti nečijeg rođenja (života). Kad god to vidite, spominjite Allaha!'

'Allahov Poslaniče, sallallahu alejhi ve sellem', rekoše prisutni, 'mi smo te vidjeli, kako stojeći u namazu nešto dohvataš, a potom, kako se natrag povlačiš?'

Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, odgovorio je:

'Vidio sam Džennet i htio sam dohvatiti jedan grozd, a da sam ga uzeo, i vi biste ga jeli dok postoji ovoga svijeta.

Prikazan mi je bio i Džehennem, i strašniji prizor do danas nisam nikad vidio. Primijetio sam da su žene najveći dio njegovog stanovništva.'

'Zašto, Allahov Poslaniče?' – upitaše (ashabi).

'Zbog njihova nevjerovanja.'

'Ne vjeruju u Allaha?' – neko upita.

'Niječu dobročinstvo muža i nezahvalne su na učinjenom dobročinstvu. Kad bi nekoj od njih

١٠٥٢. حَدَّثَنَا عَبْدُاللهِ بْنُ مَسْلَمَةَ عَنْ مَالِكٍ عَنْ زَيْدِ بْنِ أَسْلَمَ عَنْ عَطَاءِ بْنِ يَسَارٍ عَنْ عَبْدِاللهِ بْنِ عَبَّاسٍ قَالَ انْخَسَفَتِ الشَّمْسُ عَلَى عَهْدِ رَسُولِ اللهِ ﷺ فَصَلَّى رَسُولُ اللهِ ﷺ فَقَامَ قِيَامًا طَوِيلًا نَحْوًا مِنْ قِرَاءَةِ سُورَةِ الْبَقَرَةِ ثُمَّ رَكَعَ رُكُوعًا طَوِيلًا ثُمَّ رَفَعَ فَقَامَ قِيَامًا طَوِيلًا وَهُوَ دُونَ الْقِيَامِ الْأَوَّلِ ثُمَّ رَكَعَ رُكُوعًا طَوِيلًا وَهُوَ دُونَ الرُّكُوعِ الْأَوَّلِ ثُمَّ سَجَدَ ثُمَّ قَامَ قِيَامًا طَوِيلًا وَهُوَ دُونَ الْقِيَامِ الْأَوَّلِ ثُمَّ رَكَعَ رُكُوعًا طَوِيلًا وَهُوَ دُونَ الرُّكُوعِ الْأَوَّلِ ثُمَّ رَفَعَ فَقَامَ قِيَامًا طَوِيلًا وَهُوَ دُونَ الْقِيَامِ الْأَوَّلِ ثُمَّ رَكَعَ رُكُوعًا طَوِيلًا وَهُوَ دُونَ الرُّكُوعِ الْأَوَّلِ ثُمَّ سَجَدَ ثُمَّ انْصَرَفَ وَقَدْ تَجَلَّتِ الشَّمْسُ فَقَالَ ﷺ إِنَّ الشَّمْسَ وَالْقَمَرَ آيَتَانِ مِنْ آيَاتِ اللهِ لَا يَخْسِفَانِ لِمَوْتِ أَحَدٍ وَلَا لِحَيَاتِهِ فَإِذَا رَأَيْتُمْ ذَلِكَ فَاذْكُرُوا اللهَ قَالُوا يَا رَسُولَ اللهِ رَأَيْنَاكَ تَنَاوَلْتَ شَيْئًا فِي مَقَامِكَ ثُمَّ رَأَيْنَاكَ كَعْكَعْتَ قَالَ ﷺ إِنِّي رَأَيْتُ الْجَنَّةَ فَتَنَاوَلْتُ عُنْقُودًا وَلَوْ أَصَبْتُهُ لَأَكَلْتُمْ مِنْهُ مَا بَقِيَتِ الدُّنْيَا وَأُرِيتُ النَّارَ فَلَمْ أَرَ مَنْظَرًا كَالْيَوْمِ قَطُّ أَفْظَعَ وَرَأَيْتُ أَكْثَرَ أَهْلِهَا النِّسَاءَ قَالُوا بِمَ يَا رَسُولَ اللهِ قَالَ بِكُفْرِهِنَّ قِيلَ يَكْفُرْنَ بِاللهِ قَالَ يَكْفُرْنَ الْعَشِيرَ وَيَكْفُرْنَ الْإِحْسَانَ لَوْ أَحْسَنْتَ إِلَى إِحْدَاهُنَّ الدَّهْرَ كُلَّهُ ثُمَّ رَأَتْ مِنْكَ شَيْئًا قَالَتْ مَا رَأَيْتُ مِنْكَ خَيْرًا قَطُّ .

uvijek činio dobro, i potom osjetila od tebe bilo kakvu (neprijatnost), rekla bi: Nisam od tebe nikad ni vidjela nikakva dobra!’”[1]

ŽENE U NAMAZU ZAJEDNO SA MUŠKARCIMA PRI POMRAČENJU SUNCA

باب صلاةِ النِّساءِ مع الرِّجالِ في الْكُسُوف

1053. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Jusuf, njega obavijestio Malik, prenoseći od Hišama b. Urve, on od svoje žene Fatime bint Munzir, a ona od Esme, kćerke Ebu-Bekra, kako je rekla:
“Došla sam Aiši, radijallahu anha, supruzi Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, kada je bilo pomračenje Sunca, kad tamo svijet već stoji (na nogama) i klanja, pa i Aiša je stajala i klanjala.
‘Šta je to svijetu?’ – upitala sam.
Pokazala je rukom prema nebu i rekla: ‘Subhanallah!’
‘Znak neki?’ – upitala sam je. (Naišaretila je potvrdno.)
‘Potom sam ja pristupila u namaz’, kaže Esma, ‘i ostala u namazu dok nisam počela osjećati nesvjesticu. Počela sam polivati glavu vodom.’
Kada je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, završio namaz, zahvalio je Allahu i pohvalio Ga, pa rekao: ‘Nema ništa što nisam ranije vidio, a da to sa ovog mjesta nisam u cijelosti vidio, pa čak i Džennet i Džehennem. Objavljeno mi je da ćete u kaburima biti iskušavani poput, odnosno približno, dedžalskog iskušenja.’
‘Ne znam’, kaže Esma, ‘koji je od ta dva izraza rekao.’

١٠٥٣. حَدَّثَنَا عَبْدُاللهِ بْنُ يُوسُفَ قَالَ أَخْبَرَنَا مَالِكٌ عَنْ هِشَامِ بْنِ عُرْوَةَ عَنْ امْرَأَتِهِ فَاطِمَةَ بِنْتِ الْمُنْذِرِ عَنْ أَسْمَاءَ بِنْتِ أَبِي بَكْرٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا أَنَّهَا قَالَتْ أَتَيْتُ عَائِشَةَ زَوْجَ النَّبِيِّ ﷺ حِينَ خَسَفَتِ الشَّمْسُ فَإِذَا النَّاسُ قِيَامٌ يُصَلُّونَ وَإِذَا هِيَ قَائِمَةٌ تُصَلِّي فَقُلْتُ مَا لِلنَّاسِ فَأَشَارَتْ بِيَدِهَا إِلَى السَّمَاءِ وَقَالَتْ سُبْحَانَ اللهِ فَقُلْتُ آيَةٌ فَأَشَارَتْ أَيْ نَعَمْ قَالَتْ فَقُمْتُ حَتَّى تَجَلَّانِي الْغَشْيُ فَجَعَلْتُ أَصُبُّ فَوْقَ رَأْسِي الْمَاءَ فَلَمَّا انْصَرَفَ رَسُولُ اللهِ ﷺ حَمِدَ اللهَ وَأَثْنَى عَلَيْهِ ثُمَّ قَالَ مَا مِنْ شَيْءٍ كُنْتُ لَمْ أَرَهُ إِلَّا قَدْ رَأَيْتُهُ فِي مَقَامِي هَذَا حَتَّى الْجَنَّةَ وَالنَّارَ وَلَقَدْ أُوحِيَ إِلَيَّ أَنَّكُمْ تُفْتَنُونَ فِي الْقُبُورِ مِثْلَ أَوْ قَرِيبًا مِنْ فِتْنَةِ الدَّجَّالِ لَا أَدْرِي أَيَّتَهُمَا قَالَتْ أَسْمَاءُ يُؤْتَى أَحَدُكُمْ فَيُقَالُ لَهُ مَا عِلْمُكَ بِهَذَا الرَّجُلِ فَأَمَّا الْمُؤْمِنُ أَوِ الْمُوقِنُ لَا أَدْرِي أَيَّ ذَلِكَ قَالَتْ

---

1 Iz navedenog hadisa zaključuje se:
– vidi se mudžiza Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, i korištenje svake prilike na propagiranju dobra, a odvraćanju od zla,
– neuki treba da za nejasne poslove pitaju učene. Učeni ljudi su dužni da, do maksimuma svojih sposobnosti, objašnjavaju nejasne pojmove i upućuju na pravilan stav,
– biti nezahvalan na učinjenom dobru je zabranjeno,
– vjernik za učinjene ovozemne grijehe bit će kažnjen, ukoliko mu ih Allah ne oprosti,
– obaviti neki neznatan rad jednim potezom ruke u samom namazu, neće pokvariti punovažnost namaza. Objeručki rad u namazu, ma kakav on bio, kvari valjanost namaza.
Ovaj namaz se ne može izvesti iz prethodnog hadisa, jer ništa u njemu ne ukazuje na takav zaključak.

'Doći će se svakom od vas i pitati: Šta ti znaš o ovom čovjeku (Muhammedu)?'
Pravovjernik, odnosno, iskreni vjernik, reći će: 'Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, Allahov je poslanik, donio nam je jasne dokaze i uputu i mi smo mu se odazvali, vjerovali i slijedili ga.'
Potom će mu se reći: 'Spavaj ugodno! Mi smo znali da si ti zaista siguran u vjeri i vjernik', a dvoličnjak, odnosno osoba koja je sumnjala (u Objavu)', 'ne znam', kaže Esma, 'koji je od ta dva izraza upotrijebio', reći će: 'Ne znam ništa. Čuo sam da je svijet nešto govorio, pa sam i ja to govorio.'"

أَسْمَاءُ فَيَقُولُ مُحَمَّدٌ رَسُولُ اللهِ ﷺ جَاءَنَا بِالْبَيِّنَاتِ وَالْهُدَى فَأَجَبْنَا وَآمَنَّا وَاتَّبَعْنَا فَيُقَالُ لَهُ نَمْ صَالِحًا فَقَدْ عَلِمْنَا إِنْ كُنْتَ لَمُوقِنًا وَأَمَّا الْمُنَافِقُ أَوِ الْمُرْتَابُ لَا أَدْرِي أَيَّتَهُمَا قَالَتْ أَسْمَاءُ فَيَقُولُ لَا أَدْرِي سَمِعْتُ النَّاسَ يَقُولُونَ شَيْئًا فَقُلْتُهُ .

O ONIMA KOJI VOLE OSLOBAĐANJE ROBOVA PRILIKOM POMRAČENJA SUNCA

باب مَنْ أَحَبَّ الْعَتَاقَةَ فِي كُسُوفِ الشَّمْسِ

1054. PRIČAO NAM JE Rebi' b. Jahja, njemu Zaide, prenoseći od Hišama, on od Fatime, a ova od Esme koja je rekla:
"Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, naredio je oslobađanje robova prilikom pomračenja Sunca."

١٠٥٤ . حَدَّثَنَا رَبِيعُ بْنُ يَحْيَى قَالَ حَدَّثَنَا زَائِدَةُ عَنْ هِشَامٍ عَنْ فَاطِمَةَ عَنْ أَسْمَاءَ قَالَتْ لَقَدْ أَمَرَ النَّبِيُّ ﷺ بِالْعَتَاقَةِ فِي كُسُوفِ الشَّمْسِ .

NAMAZ U DŽAMIJI PRILIKOM POMRAČENJA SUNCA

باب صَلَاةِ الْكُسُوفِ فِي الْمَسْجِدِ

1055. PRIČAO NAM JE Isma'il, njemu Malik, prenoseći od Jahja'a b. Seida, on od Amre, kćerke Abdur-Rahmanove, a ova od Aiše, radijallahu anha, kako joj je došla jedna Jevrejka i upitala:
Pitala je nešto rekavši joj: "Allah ti dao utočište od kazne u grobu!"
Aiša je upitala Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem: "Da li će svijet biti kažnjavan u svojim grobovima?" Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, odgovorio je: "Tražim i sam od toga Allahovu zaštitu."

١٠٥٥ . حَدَّثَنَا إِسْمَاعِيلُ قَالَ حَدَّثَنِي مَالِكٌ عَنْ يَحْيَى بْنِ سَعِيدٍ عَنْ عَمْرَةَ بِنْتِ عَبْدِالرَّحْمَنِ عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهَا أَنَّ يَهُودِيَّةً جَاءَتْ تَسْأَلُهَا فَقَالَتْ أَعَاذَكِ اللهُ مِنْ عَذَابِ الْقَبْرِ فَسَأَلَتْ عَائِشَةُ رَسُولَ اللهِ ﷺ أَيُعَذَّبُ النَّاسُ فِي قُبُورِهِمْ فَقَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ عَائِذًا بِاللهِ مِنْ ذَلِكَ .

1056. Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, jednog dana uzjaha jahaću životinju, kad nastupi pomračenje Sunca. Povratio se oko ručanica i prošao (u džamiju) iza stanova (svojih supruga), stao i klanjao, a prisutni svijet stao iza njega (u redove). Stajao je dugo, zatim se pregeo na ruku‘ i ostao dugo, ispravio se i stajao dugo, ali nešto kraće od prvog stajanja, opet se pregeo i ostao dugo, ali nešto kraće od prvog, pa se ispravio i spustio na sedždu, na kojoj se dugo zadržao, ustao sa sedžde i na nogama se dugo zadržao, ali nešto kraće od prvog stajanja, učinio ruku‘ i ostao na ruku‘u dugo, ali nešto kraće od prvog ruku‘a, ispravio se i stajao dugo, ali kraće od prvog stajanja, opet pregeo na ruku‘ i ostao duže na ruku‘u, nešto kraće od prvog, onda je učinio sedždu, koja je bila kraća od prethodne sedžde i okrenuo se (svijetu).
Potom je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao što je Allah htio da on rekne, a zatim naredio ashabima da traže Allahovu zaštitu od patnje u grobu.

١٠٥٦ . ثُمَّ رَكِبَ رَسُولُ اللهِ ﷺ ذَاتَ غَدَاةٍ مَرْكَبًا فَكَسَفَتِ الشَّمْسُ فَرَجَعَ ضُحًى فَمَرَّ رَسُولُ اللهِ ﷺ بَيْنَ ظَهْرَانَيِ الْحُجَرِ ثُمَّ قَامَ فَصَلَّى وَقَامَ النَّاسُ وَرَاءَهُ فَقَامَ قِيَامًا طَوِيلًا ثُمَّ رَكَعَ رُكُوعًا طَوِيلًا ثُمَّ رَفَعَ فَقَامَ قِيَامًا طَوِيلًا وَهُوَ دُونَ الْقِيَامِ الْأَوَّلِ ثُمَّ رَكَعَ رُكُوعًا طَوِيلًا وَهُوَ دُونَ الرُّكُوعِ الْأَوَّلِ ثُمَّ رَفَعَ فَسَجَدَ سُجُودًا طَوِيلًا ثُمَّ قَامَ فَقَامَ قِيَامًا طَوِيلًا وَهُوَ دُونَ الْقِيَامِ الْأَوَّلِ ثُمَّ رَكَعَ رُكُوعًا طَوِيلًا وَهُوَ دُونَ الرُّكُوعِ الْأَوَّلِ ثُمَّ قَامَ قِيَامًا طَوِيلًا وَهُوَ دُونَ الْقِيَامِ الْأَوَّلِ ثُمَّ رَكَعَ رُكُوعًا طَوِيلًا وَهُوَ دُونَ الرُّكُوعِ الْأَوَّلِ ثُمَّ سَجَدَ وَهُوَ دُونَ السُّجُودِ الْأَوَّلِ ثُمَّ انْصَرَفَ فَقَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ مَا شَاءَ اللهُ أَنْ يَقُولَ ثُمَّ أَمَرَهُمْ أَنْ يَتَعَوَّذُوا مِنْ عَذَابِ الْقَبْرِ .

NE DOLAZI POMRAČENJE SUNCA ZBOG NEČIJE SMRTI, A NITI ZBOG NEČIJEG ŽIVOTA (ROĐENJA)

باب لَا تَنْكَسِفُ الشَّمْسُ لِمَوْتِ أَحَدٍ وَلَا لِحَيَاتِهِ

Ovu izjavu prenio je Ebu-Bekre, Mugire, Ebu-Musa, Ibni-Abbas i Ibni-Omer, radijallahu anhum.

رَوَاهُ أَبُو بَكْرَةَ وَالْمُغِيرَةُ وَأَبُو مُوسَى وَابْنُ عَبَّاسٍ وَابْنُ عُمَرَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمْ .

1057. PRIČAO NAM JE Musedded, njemu Jahja, prenoseći od Isma‘ila, ovome pričao Kajs, prenoseći od Ebu-Mes‘uda da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
“Do pomračenja Sunca i Mjeseca ne dolazi zbog nečije smrti niti zbog nečijeg života, nego su to dva očita Allahova znaka i kada to primijetite, klanjajte namaz!”

١٠٥٧ . حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ قَالَ حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ سَعِيدٍ عَنْ إِسْمَاعِيلَ قَالَ حَدَّثَنِي قَيْسٌ عَنْ أَبِي مَسْعُودٍ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ الشَّمْسُ وَالْقَمَرُ لَا يَنْكَسِفَانِ لِمَوْتِ أَحَدٍ وَلَا لِحَيَاتِهِ وَلَكِنَّهُمَا آيَتَانِ مِنْ آيَاتِ اللهِ فَإِذَا رَأَيْتُمُوهُمَا فَصَلُّوا .

1058. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Muhammed, njemu Hišam (b. Jusuf), Hišama je obavijestio Ma'mer, prenoseći od Zuhrija i Hišama b. Urve, oni od Urve, a ovaj od Aiše, radijallahu anha:
"U doba Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, došlo je do pomračenja Sunca, pa je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, ustao i sa svijetom klanjao namaz, učenje Kur'ana oduljio, pa se sageo na ruku' i oduljio ga, podigao glavu, i Kur'an, opet, učio dugo, ali kraće od učenja na prvom stajanju, opet se sageo na ruku' i ostao dugo na ruku'u, ali nešto kraće od prvog ruku'a, ispravio glavu, učinio dvije sedžde, ustao na noge i na drugom rekatu činio to isto. Na koncu (namaza) ustao je na noge i rekao: 'Do pomračenja Sunca i Mjeseca ne dolazi zbog nečije smrti, a niti radi nečijeg života, nego su to dva očita Allahova znaka koje pokazuje svojim robovima, pa kada to vidite, tražite utočište u namazu!'"

١٠٥٨. حَدَّثَنَا عَبْدُاللهِ بْنُ مُحَمَّدٍ قَالَ حَدَّثَنَا هِشَامٌ أَخْبَرَنَا مَعْمَرٌ عَنِ الزُّهْرِيِّ وَهِشَامِ بْنِ عُرْوَةَ عَنْ عُرْوَةَ عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهَا قَالَتْ كَسَفَتِ الشَّمْسُ عَلَى عَهْدِ رَسُولِ اللهِ ﷺ فَقَامَ النَّبِيُّ ﷺ فَصَلَّى بِالنَّاسِ فَأَطَالَ الْقِرَاءَةَ ثُمَّ رَكَعَ فَأَطَالَ الرُّكُوعَ ثُمَّ رَفَعَ رَأْسَهُ فَأَطَالَ الْقِرَاءَةَ وَهِيَ دُونَ قِرَاءَتِهِ الْأُولَى ثُمَّ رَكَعَ فَأَطَالَ الرُّكُوعَ دُونَ رُكُوعِهِ الْأَوَّلِ ثُمَّ رَفَعَ رَأْسَهُ فَسَجَدَ سَجْدَتَيْنِ ثُمَّ قَامَ فَصَنَعَ فِي الرَّكْعَةِ الثَّانِيَةِ مِثْلَ ذَلِكَ ثُمَّ قَامَ فَقَالَ إِنَّ الشَّمْسَ وَالْقَمَرَ لَا يَخْسِفَانِ لِمَوْتِ أَحَدٍ وَلَا لِحَيَاتِهِ وَلَكِنَّهُمَا آيَتَانِ مِنْ آيَاتِ اللهِ يُرِيهِمَا عِبَادَهُ فَإِذَا رَأَيْتُمْ ذَلِكَ فَافْزَعُوا إِلَى الصَّلَاةِ .

ZIKR PRI POMRAČENJU (SUNCA)

باب الذِّكْر في الْكُسُوف

Prenosi to Ibni-Abbas, radijallahu anhuma.

رَوَاهُ ابْنُ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا .

1059. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Alā, njemu prenio Ebu-Usame od Burejda b. Abdullaha, on od Ebu-Burde, a ovaj od Ebu-Musaa:
"Došlo je do pomračenja Sunca i Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, ustao je prestrašen, bojeći se da to nije Sudnji dan. Došao je u džamiju i klanjao namaz sa dužim kijamom, ruku'om i sedždom, nego ikada što sam vidio. Iza toga reče: 'Ovi znaci koje Allah šalje nisu zbog nečije smrti niti radi nečijeg (rođenja) života, nego Allah njima zastrašuje svoje robove, pa kada primijetite nešto od toga, tražite spas u spominjanju Allaha, u molbi i traženju Njegova oprosta!'"

١٠٥٩. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ الْعَلَاءِ قَالَ حَدَّثَنَا أَبُو أُسَامَةَ عَنْ بُرَيْدِ بْنِ عَبْدِاللهِ عَنْ أَبِي بُرْدَةَ عَنْ أَبِي مُوسَى قَالَ خَسَفَتِ الشَّمْسُ فَقَامَ النَّبِيُّ ﷺ فَزِعًا يَخْشَى أَنْ تَكُونَ السَّاعَةُ فَأَتَى الْمَسْجِدَ فَصَلَّى بِأَطْوَلِ قِيَامٍ وَرُكُوعٍ وَسُجُودٍ رَأَيْتُهُ قَطُّ يَفْعَلُهُ وَقَالَ هَذِهِ الْآيَاتُ الَّتِي يُرْسِلُ اللهُ لَا تَكُونُ لِمَوْتِ أَحَدٍ وَلَا لِحَيَاتِهِ وَلَكِنْ (يُخَوِّفُ اللهُ بِهِ عِبَادَهُ) فَإِذَا رَأَيْتُمْ شَيْئًا مِنْ ذَلِكَ فَافْزَعُوا إِلَى ذِكْرِهِ وَدُعَائِهِ وَاسْتِغْفَارِهِ .

UČENJE DOVE PRI POMRAČENJU SUNCA

باب الدُّعاء في الخُسُوف

To su rekli Ebu-Musa i Aiša, radijallahu anhuma, prenoseći od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem.

قَالَهُ أَبُو مُوسَى وَعَائِشَةُ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا عَنِ النَّبِيِّ ﷺ.

1060. PRIČAO NAM JE Ebu Velid, njemu Zaide, ovome Zijad b. Ilaka, on čuo od Mugire b. Šu'be, koji kaže:
"Na dan kada je umro Ibrahim, došlo je do pomračenja Sunca i svijet je govorio da je došlo do pomračenja zbog smrti Ibrahima. Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, (čuvši to), reče: 'Sunce i Mjesec su dva Allahova znaka i ne dolazi do njihova pomračenja zbog nečije smrti niti radi nečijeg života. Kad ih takve vidite, učite dove i klanjajte namaz dok se (pomračenje) ne rastupi."[1]

١٠٦٠. حَدَّثَنَا أَبُو الْوَلِيدِ قَالَ حَدَّثَنَا زَائِدَةُ قَالَ حَدَّثَنَا زِيَادُ بْنُ عِلَاقَةَ قَالَ سَمِعْتُ الْمُغِيرَةَ بْنَ شُعْبَةَ يَقُولُ انْكَسَفَتِ الشَّمْسُ يَوْمَ مَاتَ إِبْرَاهِيمُ فَقَالَ النَّاسُ انْكَسَفَتْ لِمَوْتِ إِبْرَاهِيمَ فَقَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ إِنَّ الشَّمْسَ وَالْقَمَرَ آيَتَانِ مِنْ آيَاتِ اللهِ لَا يَنْكَسِفَانِ لِمَوْتِ أَحَدٍ وَلَا لِحَيَاتِهِ فَإِذَا رَأَيْتُمُوهُمَا فَادْعُوا اللهَ وَصَلُّوا حَتَّى يَنْجَلِيَ.

---

1 Kćerke Še'munu, Mariju i Sirinu, zajedno sa njihovim stričevima Me'bur, poklonio je Muhammedu 7. godine po Hidžri Mukavkis, vladar Kopta. Sa ovim poklonom Mukavkis je poslao i jednu mazgu, na kojoj je kasnije Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, lično jahao nazvavši je Duldul. Sirinu, Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, poklonio je Hasanu b. Sabitu, pjesniku kome je rodila sina Abdur-Rahmana. Mariju je Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, zadržao za sebe i ona mu je 8. godine po Hidžri rodila sina Ibrahima u naselju El-Avali, predgrađu Medine, gdje je bila nastanjena. Sedmi dan po rođenju Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, nadio mu je ime, podrezao kosu i u težini te kose podijelio milostinju u zlatu, a potom kosu zakopao u zemlju. Prilikom ove svečanosti zaklao je i dva ovna. Kasnije je mališana predao na njegu dadilji, supruzi Ebu-Sejfa. Kasnije se Ibrahim razbolio i Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, sa Enesom je otišao da ga obiđe. Ebu-Sejfa su zatekli gdje kovačkim mijehom raspiruje vatru u odjeljenju svoje kovačnice, na ulazu u samu kuću. Kuća je bila puna dima, pa je Enes unišao prvi u kuću i rekao: "Ebu Sejfe! Stani malo!" Utom je u kuću unišao i Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, i učinio dovu za mališana, uzeo ga u naručje, nešto šaptao, zasuzio i potom rekao: "Oko mi je suzno, a srce tužno, ali ne govorimo ništa što ljuti Gospodara. Ibrahime, ja sam zbog tebe zabrinut!"
Bolest se kasnije pogoršala i Ibrahim je umro u osamnaestom mjesecu života, u utorak, 10. rebiul-evvela, 10. godine po Hidžri.
Na dan Ibrahimove smrti desilo se pomračenje Sunca i svijet je govorio, da se to zbilo zbog smrti Ibrahimove. Prošireno uvjerenje tadašnjeg svijeta Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, opovrgao je riječima: "Sunce i Mjesec ne pomračuju se ni zbog čije smrti, a niti rođenja. To su dva znaka od znakova Božije svemoći, kojima Allah ljude zastrašuje."
Marija i sestra joj Sirina počele su po običaju Kopta naricati za djetetom, pa im je Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, to zabranio. Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, za djetetom je samo malo zaplakao i zasuzio, pa mu je Abdurahman b. Afan rekao: "Zar nisi još ranije zabranio plakanje za umrlim?"
"Ne", odgovorio je Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, "ja sam zabranio dva glupa glasa: kukanje pri kakvoj nesreći i pjevanje u blagodati. Ovo je Allahova milost i ko nema samilosti prema drugom, neće biti milosti ni prema njemu."
Preneseno je, da se Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, ovom prilikom okrenuo prema jednom brežuljku Medine, uzdahnuo i rekao: "Brdo, da ti trpiš teret kao ja, ti bi se srušilo! Ali, svi smo Allahovi i svi ćemo se Njemu povratiti."

RIJEČI IMAMA: "A POTOM" U HUTBI PRI POMRAČENJU SUNCA

باب قَوْلِ الإِمَامِ فِي خُطْبَةِ الْكُسُوفِ أَمَّا بَعْدُ

1061. Ebu-Usame kaže: "Pričao mi je Hišam, njega obavijestila Fatima, kćerka Munzira, prenoseći od Esme koja je rekla: '...I Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, okrenuo se (svijetu, završio namaz), Sunce se već bilo ukazalo. On je tada održao govor i Allahu zahvalio onako kako to Njemu dolikuje i dodao: A zatim!'"

١٠٦١. وَقَالَ أَبُو أُسَامَةَ حَدَّثَنَا هِشَامٌ قَالَ أَخْبَرَتْنِي فَاطِمَةُ بِنْتُ الْمُنْذِرِ عَنْ أَسْمَاءَ قَالَتْ فَانْصَرَفَ رَسُولُ اللهِ ﷺ وَقَدْ تَجَلَّتِ الشَّمْسُ فَخَطَبَ فَحَمِدَ اللهَ بِمَا هُوَ أَهْلُهُ ثُمَّ قَالَ أَمَّا بَعْدُ .

NAMAZ PRI POMRAČENJU MJESECA

باب الصَّلَاةِ فِي كُسُوفِ الْقَمَرِ

1062. PRIČAO NAM JE Mahmud b. Gajlan, njemu Seid b. Amir, prenoseći od Šu'be, on od Junusa, ovaj od Hasana, Hasan od Ebu-Bekrea, radijallahu anhu, koji je rekao:
"U doba Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, bilo je pomračenje Sunca i on je klanjao dva rekata."

١٠٦٢. حَدَّثَنَا مَحْمُودُ بْنُ غَيْلَانَ قَالَ حَدَّثَنَا سَعِيدُ بْنُ عَامِرٍ عَنْ شُعْبَةَ عَنْ يُونُسَ عَنِ الْحَسَنِ عَنْ أَبِي بَكْرَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ انْكَسَفَتِ الشَّمْسُ عَلَى عَهْدِ رَسُولِ اللهِ ﷺ فَصَلَّى رَكْعَتَيْنِ .

1063. PRIČAO NAM JE Ebu-Ma'mer, njemu Abdul-Varis, ovome Junus, prenoseći od Hasana, on od Ebu-Bekrea koji je rekao:
"U doba Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, došlo je do pomračenja Sunca i on je, vukući svoju odoru, izašao u džamiju. Svijet se okupio oko njega i on je sa njim klanjao dva rekata. U tom se i Sunce pojavilo, pa je rekao: 'Sunce i Mjesec su dva Allahova znaka i do njihovog pomračenja ne dolazi zbog nečije smrti, pa, kada se to desi, klanjajte i molite se sve dok vam se to ne rastupi!'"

١٠٦٣. حَدَّثَنَا أَبُو مَعْمَرٍ قَالَ حَدَّثَنَا عَبْدُ الْوَارِثِ قَالَ حَدَّثَنَا يُونُسُ عَنِ الْحَسَنِ عَنْ أَبِي بَكْرَةَ قَالَ خَسَفَتِ الشَّمْسُ عَلَى عَهْدِ رَسُولِ اللهِ ﷺ فَخَرَجَ يَجُرُّ رِدَاءَهُ حَتَّى انْتَهَى إِلَى الْمَسْجِدِ وَثَابَ النَّاسُ إِلَيْهِ فَصَلَّى بِهِمْ رَكْعَتَيْنِ فَانْجَلَتِ الشَّمْسُ فَقَالَ إِنَّ الشَّمْسَ وَالْقَمَرَ آيَتَانِ مِنْ آيَاتِ اللهِ وَإِنَّهُمَا لَا يَخْسِفَانِ لِمَوْتِ أَحَدٍ وَإِذَا كَانَ ذَاكَ فَصَلُّوا وَادْعُوا

Ibrahima je okupao Fadl b. Abbas i on ga je sa Usamom spustio u grob na Beki'i. Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, tom je prilikom sjeo pokraj zatrpanog kabura, poškropio ga vodom i na grob stavio kameni znak. Prilikom spuštanja djeteta u grob Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, proučio je dovu: "Allahu moj, pridruži ga našem dobrom pretku, Osmanu, sinu Maz'unovu!"

"To je bilo", rekao je Enes, "kada je umro sin Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, koji se zvao Ibrahim, pa je svijet to dvoje povezao."

حَتَّى يُكْشَفَ مَا بِكُمْ وَذَاكَ أَنَّ ابْنًا لِلنَّبِيِّ ﷺ مَاتَ يُقَالُ لَهُ إِبْرَاهِيمُ فَقَالَ النَّاسُ فِي ذَاكَ .

PRVI REKAT NAMAZA PRI POMRAČENJU (SUNCA) JE DUŽI (OD DRUGOG)

باب الرَّكْعَةُ الأُولَى فِي الْكُسُوفِ أَطْوَلُ

1064. PRIČAO NAM JE Muhmud b. Gajlan, njemu Ebu-Ahmed, ovome Sufjan, prenoseći od Jahjaa, on od Amra, a ovaj od Aiše, radijallahu anha, da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, klanjao s njima, prilikom pomračenja Sunca, čineći četiri ruku'a na dva rekata. Prvi i kod jednog i kod drugoga je bio duži od drugoga (ruku'a).

١٠٦٤. حَدَّثَنَا مَحْمُودُ بْنُ غَيْلَانَ قَالَ حَدَّثَنَا أَبُو أَحْمَدَ قَالَ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ عَنْ يَحْيَى عَنْ عَمْرَةَ عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهَا أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ صَلَّى بِهِمْ فِي كُسُوفِ الشَّمْسِ أَرْبَعَ رَكَعَاتٍ فِي سَجْدَتَيْنِ الْأَوَّلُ الْأَوَّلُ أَطْوَلُ .

GLASNO UČENJE KUR'ANA U NAMAZU PRI POMRAČENJU SUNCA

باب الْجَهْرِ بِالْقِرَاءَةِ فِي الْكُسُوفِ

1065. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Mihran, njemu Velid b. Muslim, ovoga obavijestio Ibni-Nemir, on čuo Ibni-Šihaba kako prenosi od Urve, Urve od Aiše, radijallahu anha:
"Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, učio je naglas Kur'an u namazu pri pomračenju Sunca i kada bi završio svoje učenje izgovorio bi tekbir i sageo se na ruku'. Kada bi se ispravio s ruku'a, izgovorio bi: 'Semi'allahu li men hamideh. Rabbena lekel-hamd!' i povratio se opet na učenje Kur'ana, u namazu kod pomračenja Sunca sa četiri ruku'a u dva rekata, i četiri sedžde."

١٠٦٥. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ مِهْرَانَ قَالَ حَدَّثَنَا الْوَلِيدُ بْنُ مُسْلِمٍ قَالَ أَخْبَرَنَا ابْنُ نَمِرٍ سَمِعَ ابْنَ شِهَابٍ عَنْ عُرْوَةَ عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهَا جَهَرَ النَّبِيُّ ﷺ فِي صَلَاةِ الْخُسُوفِ بِقِرَاءَتِهِ فَإِذَا فَرَغَ مِنْ قِرَاءَتِهِ كَبَّرَ فَرَكَعَ وَإِذَا رَفَعَ مِنَ الرَّكْعَةِ قَالَ سَمِعَ اللهُ لِمَنْ حَمِدَهُ رَبَّنَا وَلَكَ الْحَمْدُ ثُمَّ يُعَاوِدُ الْقِرَاءَةَ فِي صَلَاةِ الْكُسُوفِ أَرْبَعَ رَكَعَاتٍ فِي رَكْعَتَيْنِ وَأَرْبَعَ سَجَدَاتٍ .

1066. Evza'i, radijallahu anhu, a i drugi kažu: "Čuo sam Zuhrija, on prenosio od Urve, Urve od Aiše, radijallahu anha, da je u doba Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, bilo pomračenje Sunca i on je poslao jednog koji je oglasio: 'Es-salatu džami'a' – Namaz je kolektivan!, i Poslanik je stupio naprijed, klanjao dva rekata sa četiri ruku'a i četiri sedžde."

Velid kaže: "Obavijestio me Abdur-Rahman b. Nemir, da je i on to isto čuo od Ibni-Šihaba", a Zuhri dodaje: "Pitao sam (Urve b. Zubejra): 'Šta je to učinio tvoj brat Abdullah b. Zubejr? On je, kada je klanjao taj namaz u Medini, klanjao dva rekata poput sabaha!'

'Da!', potvrdi Urve, 'nije postupio po sunnetu.'"

U drugom senedu, Ibni-Nemira slijedi Sufjan b. Husein i Sulejman b. Kesir, prenoseći (hadis) od Zuhrije o glasnom učenju Kur'ana.[1]

١٠٦٦. وَقَالَ الْأَوْزَاعِيُّ وَغَيْرُهُ سَمِعْتُ الزُّهْرِيَّ
عَنْ عُرْوَةَ عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهَا أَنَّ الشَّمْسَ
خَسَفَتْ عَلَى عَهْدِ رَسُولِ اللهِ ﷺ فَبَعَثَ مُنَادِيًا
بِالصَّلَاةُ جَامِعَةٌ فَتَقَدَّمَ فَصَلَّى أَرْبَعَ رَكَعَاتٍ فِي
رَكْعَتَيْنِ وَأَرْبَعَ سَجَدَاتٍ وَأَخْبَرَنِي عَبْدُالرَّحْمَنِ بْنُ
نَمِرٍ سَمِعَ ابْنَ شِهَابٍ مِثْلَهُ قَالَ الزُّهْرِيُّ فَقُلْتُ مَا
صَنَعَ أَخُوكَ ذَلِكَ عَبْدُاللهِ بْنُ الزُّبَيْرِ مَا صَلَّى إِلَّا
رَكْعَتَيْنِ مِثْلَ الصُّبْحِ إِذْ صَلَّى بِالْمَدِينَةِ قَالَ أَجَلْ إِنَّهُ
أَخْطَأَ السُّنَّةَ تَابَعَهُ سُفْيَانُ بْنُ حُسَيْنٍ وَسُلَيْمَانُ بْنُ
كَثِيرٍ عَنِ الزُّهْرِيِّ فِي الْجَهْرِ.

1 Isti slučaj, u nešto izmijenjenoj varijanti, istakli su u svojim hadiskim zbirkama Ebu-Davud i Nesai.
Tirmizi navodi, da je Aiša izjavila: "Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, je klanjao namaz pri pomračenju Sunca i Mjeseca i u njima učio Kur'an naglas." Sadržaj ovoga hadisa doslovno su primjenjivali imami Ahmed i Ishak, a preneseno je da je tako postupao i Alija.
Nevevija u svom komentaru na Muslima kaže: "Moje je mišljenje, mišljenje Ebu-Hanife, Malika, Lejsa b. Sa'da i najvećeg broja pravnika, da se Kur'an u namazu, pri pomračenju Sunca, uči u sebi, a naglas pri pomračenju Mjeseca."
Učenje Kur'ana naglas u oba slučaja zastupali su Ebu-Jusuf, Muhammed b. Hasan, Ahmed i Ishak.
Muhammed b. Džerir Taberi smatra da su oba stava podjednako vrijedna pažnje i da je namaz punovažan, učio se Kur'an u njemu, naglas ili u sebi.
Izjave Ibni-Abbasa da je klanjao pokraj Muhammeda, sallallahu alejhi ve sellem, i da nije nijednog slova Kur'ana čuo od Vjerovjesnika, u toku čitavog namaza, nesigurne su i nije ih dobro u praksi primjenjivati.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَٰنِ الرَّحِيمِ

U ime Allaha, Svemilosnog, Samilosnog!

كِتَابُ سُجُودِ الْقُرْآنِ

KUR'ANSKE SEDŽDE

ŠTA SE PRENOSI O KUR'ANSKIM SEDŽDAMA I O TOME DA SU SUNNET (NEOBAVEZNE)

ما جاء في سجود القرآن وسنتها

1067. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Beššar, njemu Gunder, ovome Šu'be, prenoseći od Ebu-Ishaka, on čuo od Esveda kako prenosi od Abdullaha (b. Mes'uda), radijallahu anhu, koji je kazao:
"Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, proučio je suru 'En-Nedžm' u Mekki i kod učenja učinio sedždu, i on, i oni koji su bili s njim, osim jednog velikana, koji je uzeo šaku pijeska ili prašine, podigao to prema čelu i rekao: 'Dovoljno mi je ovo...'
'Vidio sam ga kasnije', priča Abdullah, 'kada je ubijen kao nevjernik.'"[1]

١٠٦٧. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ بَشَّارٍ قَالَ حَدَّثَنَا غُنْدَرٌ قَالَ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ عَنْ أَبِي إِسْحَاقَ قَالَ سَمِعْتُ الْأَسْوَدَ عَنْ عَبْدِاللهِ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ قَرَأَ النَّبِيُّ ﷺ النَّجْمَ بِمَكَّةَ فَسَجَدَ فِيهَا وَسَجَدَ مَنْ مَعَهُ غَيْرَ شَيْخٍ أَخَذَ كَفًّا مِنْ حَصًى أَوْ تُرَابٍ فَرَفَعَهُ إِلَى جَبْهَتِهِ وَقَالَ يَكْفِينِي هَذَا فَرَأَيْتُهُ بَعْدَ ذَلِكَ قُتِلَ كَافِرًا.

---

1 Razlog obavezne dužnosti činjenja kur'anske sedžde je citiranje ajeta u kome je spomenuta konkretna sedžda, i to kako osobi koja ga citira, tako i osobi koja čuje to citiranje od drugog. Ovo je mišljenje predstavnika ortodoksnih škola. Samo poneki učenjaci smatraju da samo slušanje citiranog ajeta sedžde po drugoj osobi ne obavezuje i slušaoca na obavljanje konkretne sedžde.
Taberija kaže: "Obaveza (vadžib) činjenja sedžde nastaje kod:
– osobnog citiranja (učenja) ajeta sedžde,
– slušanja toga ajeta citiranog po drugom i
– provođenja i stupanja u namaz za imamom koji kasnije prouči ajet sa sedždom, pa makar džematlija to citiranje i ne čuo."
Podijeljena su mišljenja o klasifikaciji dužnosti obavljanja ove sedžde. Ebu-Hanife i učenjaci njegovog pravca uvrštavaju ovu sedždu u vadžib-dužnosti, kako učaču, tako i slušaocu, citirao se konkretni ajet samo slučajno ili namjerno.
Pisac "El-Hidaje" je ovu sedždu uvrstio u vadžib-dužnosti na osnovu izreke Muhammeda, sallallahu alejhi ve sellem: "Kur'anska sedžda jeste dužnost onome ko je prouči, a i onome ko je čuje, citiranu po drugoj osobi."
Halifa Osman je konkretnu sedždu smatrao vadžibom i za onoga ko je čuje, citiranu po drugoj osobi, na osnovu niza ajeta, kao što su: "Šta je njima, pa oni ne vjeruju i kada im se Kur'an uči, oni neće da čine

sedždu!" Zatim: "Činite Allahu sedždu i obožavajte Ga!"
Od Nafija i Seida b. Džubejra preneseno je da su rekli: "Ko čuje učenje kur'anske sedžde, dužan je da učini sedždu." Ibrahim Neha'i je kazao: "Kada čovjek, klanjajući namaz čuje učenje kur'anske sedžde, neka obavi tu sedždu!"
Pitali su, rekao je Šu'be, Hammada za čovjeka, koji klanjajući čuje citiranje kur'anske sedžde, pa je on odgovorio: "Obavit će tu sedždu!"
Preneseno je da je Ibrahim Neha'i odgovorio: "Kada džunub čuje učenje kur'anske sedžde, on će se okupati, zatim, ponovo, sam proučiti konkretnu kur'ansku sedždu, a potom učiniti sedždu. Ako je isti nepismen, pa ne zna toga ajeta proučiti ili pročitati, neka mu ga prouči druga osoba, a on potom zajedno sa tom osobom neka obavi konkretnu sedždu."
Hammad i Seid b. Džubejr izjavili su: "Kada džunub čuje učenje kur'anske sedžde, okupat će se, a potom obaviti konkretnu sedždu."
Od halife Osmana prenesena je, sa senedom, izjava u pogledu osobe sa menstruacijom, koja čuje citiranje ajeta sa sedždom: "Obavit će je pokretom same glave i izgovoriti: 'Allahu moj, činim ti ovako sedždu.'"
Hasan Basri rekao je da čovjek koji zaboravi učiniti konkretnu sedždu na početku namaza, upravo odmah kada ju je proučio, i iste se sjeti na zadnjem rekatu, učinit će uzastopno tri sedžde, tj. jednu kur'ansku i dvije namaske. Ako se konkretne sedžde sjeti na zadnjem sjedenju, a prije obavljenog selama, učinit će samo jednu kur'ansku sedždu, a ako se ove sedžde sjeti po obavljenom selamu, a još je i progovorio, obnovit će cijeli namaz.
Od Ibrahima Neha'i prenesena je izjava: "Kada klanjač zaboravi obaviti proučenu kur'ansku sedždu, neka je obavi u namazu kada se god sjeti, ma na kom to rekatu bilo."
Preporučuje se da se kur'anska sedžda obavi neposredno po proučenom ajetu, u kome je ona spomenuta, ali se može obaviti i kasnije. Ova sedžda je punovažna kad god se ona obavi. Proučena kur'anska sedžda, a neobavljena, ostaje vječiti dug vjernika. Bilo je ashaba koji su ovu sedždu obavljali naknadno, poslije nekoliko dana po njenom citiranju, upravo kada bi se iste sjetili.
Šafija, Malik, Ishak, Evza'i i Davud uvršavaju kur'ansku sedždu u sunnet-poslove. Ovo su mišljenje zastupali još Omer, Ibni-Abbas, Lejs i još poneki njihovi suvremenici. Učenjaci malikijske škole imaju podijeljeno mišljenje: jedni ovu sedždu smatraju sunnetom, a drugi samo vrlinom pobožnih ljudi. Ovi posljednji, oslanjaju se na Omerovu izjavu: "Allah nas nije zadužio obavljanjem kur'anske sedžde, izuzev ako mi to sami hoćemo."
Brojna su mišljenja o broju kur'anskih sedždi, a ovih dvanaest stavova je najvažnije:
I. Učenjaci hanefijske škole smatraju da kur'anskih sedždi ima sveukupno četrnaest, i to u surama: "El-A'raf", "Er-Ra'd", "En-Nahl", "Benu Israil", "Merjem", "El-Hadž", "El-Furkan", "En-Neml", "Elif lammim tenzil", "Sad", "Hammim", "En-Nedžm", "El-Inšikak" i "El-Alek",
II. Po mišljenju Hasana Basrije, Ibni-Musejjeba, Ibn-Džubejra, Ikrime, Mudžahida, Ata'a, Tavusa, Malika, konkretnih sedždi ima jedanaest. Ovi odstranjuju tri sedžde iz grupe "Mufessal" sura. Ovo mišljenje preneseno je još od Ibni-Abbasa i Ibni-Omera,
III. Po mišljenju Malika, Abdullaha b. Omera, Ishaka, Ibni-Munzira, Mervezija i Ibni-Šurejha konkretnih sedždi ima petnaest. Ovi ubrajaju oba ajeta "El-Hadž" poglavlja kao dvije sedžde,
IV. Šafija i Ahmed priznaju četrnaest, ispuštajući sedždu "Sad" poglavlja,
V. Ebu-Sevr smatra da ih je četrnaest, ispuštajući sedždu poglavlja "En-Nedžm",
VI. Mesruk kaže da ih je dvanaest, ispuštajući sedžde poglavlja "El-Hadž", "Sad" i "El-Inšikak",
VII. Ata Horosani računa ih samo trinaest. On ispušta drugu sedždu poglavlja "El-Hadž" i sedždu poglavlja "El-Inšikak",
VIII. Ibni-Mes'ud i Ibrahim Neha'i smatraju stvarno obaveznih – vadžib-sedždi samo pet, i to u poglavljima: "El-A'raf", "Benu Israil", "En-Nedžm", "El-Inšikak" i "El-Alek",
IX. Halifa Alija i neki njegovi suvremenici obavljali su samo četiri sedžde, i to u poglavljima: "Elif lammim tenzil...", "Hammim tenzil...", "En-Nedžm" i "El-Alek",
X. Prema stavu Seida b. Džubejra konkretnih sedždi ima samo tri, i to u surama: "Elif lammim tenzilul", "En-Nedžm" i "El-Alek",
XI. Abd b. Umejr smatraše da ih je četiri i to u surama: "Elif lammim tenzilul...", "El-A'raf, Hammim tenzilu...", i "Benu Israil",
XII. Ebu-Tejmije i još neki njegovi suvremenici priznavali su, opet, deset kur'anskih sedždi.

SEDŽDA U SURI “ES-SEDŽDA”

باب سجْدةِ تنْزِيلُ السَّجْدَةُ

1068. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Jusuf, njemu Sufjan, prenoseći od Sa‘da b. Ibrahima, on od Abdur-Rahmana, a ovaj od Ebu-Hurejre, radijallahu anhu, koji kaže:
“Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, učio bi petkom, na sabahu suru ‘Es-Sedžde i Hel eta ‘alel-insan (ed-Dehr)’.”

١٠٦٨. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ يُوسُفَ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ عَنْ سَعْدِ بْنِ إِبْرَاهِيمَ عَنْ عَبْدِالرَّحْمَنِ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ كَانَ النَّبِيُّ ﷺ يَقْرَأُ فِي الْجُمُعَةِ فِي صَلَاةِ الْفَجْرِ الم تَنْزِيلُ السَّجْدَةُ وَهَلْ أَتَى عَلَى الْإِنْسَانِ .

SEDŽDA U SURI “SĀD”

باب سجْدة ص

1069. PRIČAO NAM JE Sulejman b. Harb i Ebu Nu‘man, njima Hammad, prenoseći od Ejjuba, on od Ikrime, a ovaj od Ibni-Abbasa, radijallahu anhuma, da je rekao:
“Sedžda u poglavlju ‘Sād’ nije obavezna dužnost. Međutim, vidio sam Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, kako čini sedždu u njemu, proučivši ga.”[1]

١٠٦٩. حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ حَرْبٍ وَأَبُو النُّعْمَانِ قَالَا حَدَّثَنَا حَمَّادُ بْنُ زَيْدٍ عَنْ أَيُّوبَ عَنْ عِكْرِمَةَ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا قَالَ ص لَيْسَ مِنْ عَزَائِمِ السُّجُودِ وَقَدْ رَأَيْتُ النَّبِيَّ ﷺ يَسْجُدُ فِيهَا .

---

1 Iz navedenog hadisa razabire se:
Nije među hanefijama i šafijama sporno pitanje postojanja sedžde u “Sad” poglavlju. Podijeljena mišljenja ovih učenjaka su samo u tome, da li sedžda spomenuta u “Sad” poglavlju spada u obavezne, vadžib-dužnosti ili ne spada. Šafije ovu sedždu uvršavaju u mustehab – preporučljive čine, a nikako u vadžib-dužnosti. Ukoliko bi se, kažu šafije, ajet sedžde u “Sad” poglavlju proučio u namazu, ova se sedžda ne bi smjela obaviti u samom namazu, nego tek po njegovom završetku.
Ebu-Hanife i učenjaci njegove škole smatraju konkretnu sedždu obaveznom dužnošću. Ovo su mišljenje zastupali još Ibni-Šurejh, Ebu-Ishak Mervizi i imam Malik.
Šafija i njegovi istomišljenici drže se striktno gore navedenog hadisa kod Buharije, a navodi Nesai kako je Ibni-Abbas rekao: “Vjerovjesnik je obavio sedždu u ‘Sad’ poglavlju i rekao: ‘Ovu je sedždu Davud pejgamber činio u ime pokajanja, a mi je činimo u ime zahvalnosti Allahu.’”
Hanefijski učenjaci smatraju da navedene Ibni-Abbasove izjave, također, idu u prilog stavu hanefija. Primarno je da je Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, činio konkretnu sedždu, a motivacija toga čina je sporedna.
Ebu-Davud u svojoj hadiskoj zbirci navodi da je Ebu-Seid izjavio: “Allahov je Poslanik na minberu citirao ‘Sad’ poglavlje i kada je proučio ajet u kome se govori o sedždi, sišao je sa minbera i obavio sedždu.”
Taberi u svom “Evsatu” preko Ebu-Hurejre navodi: “Vjerovjesnik je učeći ‘Sad’ poglavlje činio sedždu.” Ovu izjavu navodi u svojim djelima i Darekutni.
Muhammed Zuhri je izjavio: “Ja nisam učeći ‘Sad’ poglavlje obavljao sedždu sve dok nije Saib ispričao da je tu sedždu redovno činio halifa Osman.”
Seid b. Džubejr prenio je da je konkretnu sedždu redovno činio i halifa Omer. Ovu su sedždu redovno obavljali još Tavus, Hasan Basri, Nu‘man b. Bešir, Mesruk, Ebu-Abdur-Rahman i Dahhak b. Kajs.
Ebu-Derda je izjavio: “Sedždu ‘Sad’ poglavlja činio sam zajedno sa Vjerovjesnikom, sallallahu alejhi ve sellem.”

SEDŽDA POGLAVLJA "EN-NEDŽM"

بَاب سَجْدَةِ النَّجْمِ

Izjavu o ovoj sedždi prenosi Ibni-Abbas, radijallahu anhuma, od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem.

قَالَهُ ابْنُ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا عَنِ النَّبِيِّ ﷺ .

1070. PRIČAO NAM JE Hafs b. Umer, njemu Šu'be, prenoseći od Ebi-Ishaka, on od Esveda, ovaj od Abdullaha, radijallahu anhu, da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, učio poglavlje "En-Nedžm" i učinio sedždu, a i svi (prisutni) su učinili sedždu.
Jedan čovjek od prisutnih uze šaku pijeska ili prašine, podiže je prema licu i reče: "Dovoljno mi je i ovo." "Vidio sam ga kasnije" (dodaje Abdullah), "kada je ubijen kao nevjernik."

١٠٧٠. حَدَّثَنَا حَفْصُ بْنُ عُمَرَ قَالَ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ عَنْ أَبِي إِسْحَاقَ عَنِ الأَسْوَدِ عَنْ عَبْدِاللهِ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ قَرَأَ سُورَةَ النَّجْمِ فَسَجَدَ بِهَا فَمَا بَقِيَ أَحَدٌ مِنَ الْقَوْمِ إِلَّا سَجَدَ فَأَخَذَ رَجُلٌ مِنَ الْقَوْمِ كَفًّا مِنْ حَصًى أَوْ تُرَابٍ فَرَفَعَهُ إِلَى وَجْهِهِ وَقَالَ يَكْفِينِي هَذَا قَالَ عَبْدُاللهِ فَلَقَدْ رَأَيْتُهُ بَعْدُ قُتِلَ كَافِرًا .

O SEDŽDI MUSLIMANA OBAVLJENOJ SA IDOLOPOKLONICIMA IDOLOPOKLONIK JE NEČIST I (ON JE KAO TAKAV) BEZ ABDESTA

بَاب سُجُودِ الْمُسْلِمِينَ مَعَ الْمُشْرِكِينَ وَالْمُشْرِكُ نَجَسٌ لَيْسَ لَهُ وُضُوءٌ

Ibn-Omer, radijallahu anhuma, činio bi kur'ansku sedždu i bez abdesta.

وَكَانَ ابْنُ عُمَرَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا يَسْجُدُ عَلَى غَيْرِ وُضُوءٍ .

1071. PRIČAO NAM JE Musedded, njemu Abdul-Varis, ovome Ejjub, prenoseći od Isma'ila, on od Ibni-Abbasa, radijallahu anhuma, da se Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, pri učenju "En-Nedžm" poglavlja spustio na sedždu. S njim su sedždu učinili prisutni muslimani, i idolopoklonici, i džini, i ljudi.
Ovaj slučaj pripovijeda i Ibni-Tahman, prenoseći od Ejjuba.[1]

١٠٧١. حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ قَالَ حَدَّثَنَا عَبْدُالْوَارِثِ قَالَ حَدَّثَنَا أَيُّوبُ عَنْ عِكْرِمَةَ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ سَجَدَ بِالنَّجْمِ وَسَجَدَ مَعَهُ الْمُسْلِمُونَ وَالْمُشْرِكُونَ وَالْجِنُّ وَالإِنْسُ وَرَوَاهُ إِبْرَاهِيمُ بْنُ طَهْمَانَ عَنْ أَيُّوبَ .

---

1 Preneseno je da je Ibni-Omer citirao ajet sedžde idući, ne imajući abdest i da je konkretnu sedždu obavio stojeći samo manjim pokretom glave, ne okrećući se čak ni prema kibli.
Učenje "En-Nedžm" poglavlja Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, obavio je u Haremu Ka'be i kada je

O ONOME KO PROUČI AJET U KOME SE SPOMINJE SEDŽDA, A SEDŽDU NE OBAVI

باب مَنْ قرأ السَّجْدَة ولَمْ يَسْجُدْ

1072. PRIČAO NAM JE Sulejman b. Davud Ebu-Rebi'a, njemu Isma'il b. Dža'fer, Dža'fera obavijestio Jezid b. Husajfe, prenoseći od Ibni-Kusejta, on od Ataa b. Jasera koji je obavijestio da je pitao Zejda b. Sabita, radijallahu anhu, a on je tvrdio, kako je pred Vjerovjesnikom, sallallahu alejhi ve sellem, proučio suru "En-Nedžm", a nije obavio sedždu.

١٠٧٢. حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ دَاوُدَ أَبُو الرَّبِيعِ قَالَ حَدَّثَنَا إِسْمَاعِيلُ بْنُ جَعْفَرٍ قَالَ أَخْبَرَنَا يَزِيدُ بْنُ خُصَيْفَةَ عَنِ ابْنِ قُسَيْطٍ عَنْ عَطَاءِ بْنِ يَسَارٍ أَنَّهُ أَخْبَرَهُ أَنَّهُ سَأَلَ زَيْدَ بْنَ ثَابِتٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ فَزَعَمَ أَنَّهُ قَرَأَ عَلَى النَّبِيِّ ﷺ وَالنَّجْمِ فَلَمْ يَسْجُدْ فِيهَا .

1073. PRIČAO NAM JE Adem b. Ebu-Ijas, njemu Ibni-Ebi-Zi'b, ovome Jezid b. Abdullah b. Kusejt, prenoseći od Ataa b. Jesara, on od Zejda b. Sabita koji je ispričao:
"Pred Vjerovjesnikom, sallallahu alejhi ve sellem, proučio sam suru 'En-Nedžm' i on pritom nije učinio sedždu."[2]

١٠٧٣. حَدَّثَنَا آدَمُ بْنُ أَبِي إِيَاسٍ قَالَ حَدَّثَنَا ابْنُ أَبِي ذِئْبٍ قَالَ حَدَّثَنَا يَزِيدُ بْنُ عَبْدِاللهِ بْنِ قُسَيْطٍ عَنْ عَطَاءِ بْنِ يَسَارٍ عَنْ زَيْدِ بْنِ ثَابِتٍ قَالَ قَرَأْتُ عَلَى النَّبِيِّ ﷺ وَالنَّجْمِ فَلَمْ يَسْجُدْ فِيهَا .

proučio ajet: "E fe re'ejtumul-late vel uzza ve menatessalisetel-uhra", tj. "Jeste li vidjeli kipove: Lat, Uzza i još drugih kao treći Menat...", neko od prisutnih idolopoklonika glasno je doviknuo: "Tilke garanikul-ula ve inne šefa'atehum turtedža", što znači: "To su visoko cijenjeni labudovi i u njihove zagovore može se nadati." U tom momentu se Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, ne čuvši ovog dodatka, spustio na sedždu. Prisutni su idolopoklonici, računajući da je i ovaj posljednji citat izgovorio Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, lično, i da je time i on odao priznanje njihovim kipovima, zajedno sa muslimanima učinili konkretnu sedždu.

Na osnovu iznesenog slučaja Ebu-Hanife, Sufjan, Sevri, Šafija, Ahmed, Ishak, Abdullah b. Vehb i Ibni-Habib, jedan od malikijske škole, smatraju sedždu u "En-Nedžm" poglavlju obaveznom dužnošću (vadžibom).

Suprotno mišljenje imaju Seid b. Džubejr, Seid b. Musejjeb, Hasan Basri, Ikrime, Tavus i imam Malik. Ovi se opet drže izjave Zijada b. Sabita koju Buharija ističe u slijedećem poglavlju.

Hanefije, a i drugi učenjaci njihovog mišljenja, pored gornjeg hadisa navode još niz drugih izjava ashaba, kojim potkrepljuju svoj stav. Tako je Ahmed u svom "Musnedu" preko Ebu-Hurejre naveo: "Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, je učinio sa muslimanima sedždu učeći 'En-Nedžm' poglavlje, dok je dvojica Kurejšija nisu učinili."

Ebu-Derda (Umm-Derda), kako Tirmizi navodi, rekao je: "Sa Vjerovjesnikom, sallallahu alejhi ve sellem, sam obavio jedanaest sedždi, a između njih je bila i ona spomenuta u 'En-Nedžm' poglavlju."

Nesai u svom "Sunenu" navodi da je Dža'fer b. Muttalib izjavio: "Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, u Mekki je javno proučio 'En-Nedžm' poglavlje i učinio sedždu s prisutnim svijetom. Ja sam svoju glavu podigao i nisam se htio spustiti na tu sedždu." Ovaj se slučaj zbio prije islamiziranja Dža'fera b. Muttaliba, jer je isti kasnije bio dobar i požrtvovan musliman.

Džini kao duhovna bića mogu se prikazati u materijalnom liku i obliku baš kao i meleki.

2 Iz navedena dva hadisa razabire se:
– Malik, Šafija i Ebu-Sevr dokazuju konkretnim slučajem da pri učenju sure 'En-Nedžm' ne treba činiti

SEDŽDA U SURI "EL-INŠIKAK"

باب سَجْدَةِ إِذَا السَّمَاءُ انْشَقَّتْ

1074. PRIČAO NAM JE Muslim b. Ibrahim i Mu'az b. Fedala, njih je obavijestio Hišam, prenoseći od Jahjaa, on od Ebu-Selema koji je kazao:
"Vidio sam Ebu-Hurejru kada je učio suru 'Izessemaun-šekkat' (El-Inšikak) i pri tom učinio sedždu.
Potom sam upitao: 'Ebu-Hurejra, nisam li primijetio da činiš sedždu?'
'Da nisam vidio Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem', odgovori on, 'da je čini, ne bih je ni ja činio.'"[1]

١٠٧٤. حَدَّثَنَا مُسْلِمُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ وَمُعَاذُ بْنُ فَضَالَةَ قَالَا أَخْبَرَنَا هِشَامٌ عَنْ يَحْيَى عَنْ أَبِي سَلَمَةَ قَالَ رَأَيْتُ أَبَا هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَرَأَ إِذَا السَّمَاءُ انْشَقَّتْ فَسَجَدَ بِهَا فَقُلْتُ يَا أَبَا هُرَيْرَةَ أَلَمْ أَرَكَ تَسْجُدُ قَالَ لَوْ لَمْ أَرَ النَّبِيَّ ﷺ يَسْجُدُ لَمْ أَسْجُدْ.

---

kur'ansku sedždu. Ovo je mišljenje još Ataa b. Musejjeba, Ikrime i Tavusa, a smatra se da je ovo bio stav i Ibni-Abbasa i Zejda b. Sabita.
Tahavi smatra da navedeni hadisi ne mogu biti argument da u 'En-Nedžm' poglavlju nema obavezne sedžde. Moguće je, kaže on, da ju je Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, ne imajući abdest odgodio samo za kasnije, a moguće je da je to bilo vrijeme, kada je pokuđeno ili posve zabranjeno činiti sedždu, odnosno obavljati namaz ili neki njegov dio, što ne znači da on tu sedždu nije kasnije kod kuće obavio.
Možda je Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, konkretnu sedždu ispustio, dajući na znanje, da se obavljanje ove sedžde prepušta na volju učaču i slušaocu, ako hoće, mogu je obaviti, ali njome nisu strogo zaduženi;
– imam Ahmed i još poneki učenjaci, ovim slučajem, dokazuju da je slušalac po citiranom ajetu sedžde, dužan obaviti sedždu, samo ako je odmah obavi i učač osobno.
Ebu-Hamid i učenjaci Bagdada kažu: "Slušalac treba učiniti konkretnu sedždu, pa makar je učač i ne učini." Ovo mišljenje zastupaju i učenjaci malikijske škole.
Učenjaci hanefijskog pravca kažu: "Učiniti sedždu u konkretnom slučaju, dužan je i učač i slušalac. Ako bi jedan od njih zanemario i izostavio sedždu, za njim se ne treba drugi povoditi."

1 Ebu-Hanife, Šafija i Ahmed, oslanjajući se na ovaj hadis, smatraju da u 'Inšilak' suri ima kur'anska sedžda obaveznog karaktera.
Mudžahid, Basrija, Ata b. Ebu-Rebah i neke šafije kažu: "Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, činio je sedždu u 'Mufessal' suri samo dok je bio u Mekki, a kada je preselio u Medinu, to je napustio." Oni se oslanjaju na izjavu Ibni-Abbasa koju Ebu-Davud donosi u slijedećoj varijanti: "Allahov Poslanik, kada se preselio u Medinu, ne obavljaše sedždu u 'Mufessal' suri."
Tahavi i još poneki muhadisi ovu izjavu smatraju nesigurnom, tim prije što je Buharija i Muslim nisu uvrstili u svoje hadiske zbirke.

ČINJENJE SEDŽDE ZBOG SEDŽDE UČAČA

باب من سجد لسجود القارئ

Ibni-Mes'ud je rekao Temimu b. Hazlemu, a on je još bio dječak, kada mu je proučio ajet sedžde: "Obavi sedždu, (Temime), jer si ti naš imam u toj sedždi!"[2]

وَقَالَ ابْنُ مَسْعُودٍ لِتَمِيمِ بْنِ حَذْلَمٍ وَهُوَ غُلَامٌ فَقَرَأَ عَلَيْهِ سَجْدَةً فَقَالَ اسْجُدْ فَإِنَّكَ إِمَامُنَا فِيهَا .

1075. PRIČAO NAM JE Musedded, njemu Jahja, prenoseći od Ubejdullaha, ovome pričao Nafi', prenoseći od Ibni-Omera, radijallahu anhuma: "Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, ponekad nam je učio suru u kojoj je bila sedžda i on je učinio sedždu. S njim smo učinili i mi sedždu, a poneki od nas nije mogao ni naći mjesto za svoje čelo (da ga spusti)."

١٠٧٥ . حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ قَالَ حَدَّثَنَا يَحْيَى حَدَّثَنَا عُبَيْدُاللهِ قَالَ حَدَّثَنِي نَافِعٌ عَنِ ابْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا قَالَ كَانَ النَّبِيُّ ﷺ يَقْرَأُ عَلَيْنَا السُّورَةَ فِيهَا السَّجْدَةُ فَيَسْجُدُ وَنَسْجُدُ حَتَّى مَا يَجِدُ أَحَدُنَا مَوْضِعَ جَبْهَتِهِ .

2 Drugi pisci navode ovaj slučaj u nekoliko različitih verzija. Bejheki sa senedom ističe da je Selim b. Hanzale rekao: "Proučio sam kur'ansku sedždu pred Ibni-Mes'udom, on me je, potom, pogledao i rekao: 'Ti si u ovom slučaju naš imam. Učini sedždu, a mi ćemo je učiniti zajedno s tobom!'"
Bejheki, također, navodi da je Ata b. Jesar izjavio: "Čuo sam da je jedan čovjek pred Vjerovjesnikom, sallallahu alejhi ve sellem, proučio jedan ajet u kome se spominje sedžda. Potom je taj čovjek učinio sedždu, a s njim i Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem. Kasnije je taj čovjek proučio drugi ajet u kome je, također, bila sedžda i iščekivao je da Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, učini tu sedždu. Pošto Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, sedždu nije obavio, on mu je rekao: 'Vjerovjesniče, ja sam proučio kur'ansku sedždu, a ti je ne obavi?'
'Ti si u ovom slučaju', odgovorio je Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, 'naš imam. Da si ti učinio konkretnu sedždu, učinili bismo je i mi.'"
Hanbelije smatraju da će onaj ko sluša učenje Kur'ana učiniti sedždu, samo ako je učini učač.
Hanefije smatraju da je ovo jednaka dužnost, kako za učača, tako i za slušaoca, i njeno izvršavanje ili neizvršavanje od strane učača ne utječe na obavezu izvršavanja samog slušaoca.
Bejheki kaže: "Ako učač ne učini sedždu, neće je učiniti ni slušalac. Ako učač prouči ajet sedžde u namazu, on će tu sedždu obaviti u samom namazu, klanjao on sam po sebi ili bio imam, a i džematlije kao slušaoci, učinit će je istovremeno sa svojim imamom. Ako imam ne učini konkretnu sedždu, neće je učiniti ni prisutni džematlija. Ako bi je ovaj džematlija obavio sam po sebi, namaz bi mu bio pokvaren."
Ebu-Hanife smatra da džematlija ovakvu sedždu treba obaviti po završetku namaza, a ako je obavi u samom namazu, bez imama, namaz mu nije pokvaren, ali mu ta sedžda nije punovažna i on će je ponovo obaviti po završetku namaza.
Pisac "El-Hidaje" kaže, a i u "Nevadiru" to stoji: "Obavljanje konkretne sedžde u namazu pokvarit će namaz tom džematliji."

STISKA SVIJETA KADA IMAM PROUČI KUR'ANSKU SEDŽDU

باب ازدحام الناس إذا قرأ الإمام السجدة

1076. PRIČAO NAM JE Bišr b. Adem, njemu Ali b. Mushir, Aliji obavijestio Ubejdullah, prenoseći od Nafija, a on od Ibni-Omera:
"Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, učio je kur'ansku sedždu, a mi oko njega. On je učinio sedždu, a i mi s njim. Bilo je tijesno toliko da poneki od nas nije našao za svoje čelo ni mjesta na kome bi učinio sedždu."[1]

١٠٧٦. حَدَّثَنَا بِشْرُ بْنُ آدَمَ قَالَ حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ مُسْهِرٍ قَالَ أَخْبَرَنَا عُبَيْدُاللهِ عَنْ نَافِعٍ عَنِ ابْنِ عُمَرَ قَالَ كَانَ النَّبِيُّ ﷺ يَقْرَأُ السَّجْدَةَ وَنَحْنُ عِنْدَهُ فَيَسْجُدُ وَنَسْجُدُ مَعَهُ فَنَزْدَحِمُ حَتَّى مَا يَجِدُ أَحَدُنَا لِجَبْهَتِهِ مَوْضِعًا يَسْجُدُ عَلَيْهِ .

KO SMATRA DA ALLAH NIJE TE SEDŽDE UČINIO OBAVEZNIM

باب من رأى أن الله عز وجل لم يوجب السجود

Imranu b. Husejnu je neko rekao: "Čovjek čuo učenje ajet-sedžde, ali nije sjeo?"
"Šta misliš", odgovori Imran, "da je trebalo sjesti (i obaviti sedždu)!", kao da Imran (objašnjava Buharija), nije ni smatrao dužnošću čovjeka koji je čuo tekst ajeta da učini sedždu.
Selman (Farisi) je rekao: "Zašto (učiniti sedždu)? Nismo zbog toga došli!"
Osman, radijallahu anhu, ističe: "Kur'anska sedžda je dužnost onog ko namjerno sluša tekst sedžde", a Zuhri kaže: "Sedždu čini samo čista (pod abdestom) osoba. Kad činiš sedždu, a nisi putnik, okreni se prema kibli, a kada budeš na

وَقِيلَ لِعِمْرَانَ بْنِ حُصَيْنٍ الرَّجُلُ يَسْمَعُ السَّجْدَةَ وَلَمْ يَجْلِسْ لَهَا قَالَ أَرَأَيْتَ لَوْ قَعَدَ لَهَا كَأَنَّهُ لَا يُوجِبُهُ عَلَيْهِ وَقَالَ سَلْمَانُ مَا لِهَذَا غَدَوْنَا وَقَالَ عُثْمَانُ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ إِنَّمَا السَّجْدَةُ عَلَى مَنِ اسْتَمَعَهَا وَقَالَ الزُّهْرِيُّ لَا يَسْجُدُ إِلَّا أَنْ يَكُونَ طَاهِرًا فَإِذَا سَجَدْتَ وَأَنْتَ فِي حَضَرٍ فَاسْتَقْبِلِ الْقِبْلَةَ فَإِنْ كُنْتَ رَاكِبًا فَلَا عَلَيْكَ حَيْثُ كَانَ وَجْهُكَ وَكَانَ السَّائِبُ بْنُ يَزِيدَ لَا يَسْجُدُ لِسُجُودِ الْقَاصِّ .

---

1 Ibni-Bettal navodi da je halifa Omer rekao: "Ko usljed stiske nema mogućnosti da sedždu obaveznog namaza učini na zemlji, učinit će je na leđima svoga brata." Ovo mišljenje dijele još Sevri, kufanski učenjaci, Šafija, Ahmed, Ishak i Ebu-Sevr. Nafi', oslobođeni rob Ibni-Omera, rekao je: "Konkretna sedžda obavit će se manjim pokretom glave (išaretom)", dok Ata i Zuhri kažu: "Sustegnut će se od momentalnog činjenja sedžde i učinit će je neposredno odmah čim se ostali podignu sa sedžde." Malik je izjavio: "Ako džematlija obavi sedždu na leđima svoga brata – drugog džematlije – on će obnoviti svoj namaz." Ibni-Ša'ban u svom "Muhtesaru" ističe da je Malik rekao: "Obnovit će konkretni namaz bilo to u njegovu vremenu ili kasnije po isteku vremena toga namaza", dok je Ešheb naveo: "Klanjat će ga ponovo, ali samo dok traje njegovo određeno vrijeme." Halifa Omer je rekao: "Učini tilavetsku sedždu, pa makar na leđima svoga brata!" Oni koji smatraju da se na leđima može činiti sedžda farza, zbog gužve, naravno, dozvoljavaju i sedždu tilaveta.

jahaćoj životinji, nije obavezno, možeš kako god biti licem okrenut."
Saib b. Jezid ne bi činio sedždu kada pripovjedač slučajno citira tekst sedžde.

1077. PRIČAO NAM JE Ibrahim b. Musa, njega obavijestio Hišam b. Jusuf, da im je saopćio Ibni-Džurejdž, Džurejdžu prenio Ebu-Bekr b. Ebu-Mulejke od Usmana b. Abdur-Rahmana Tejmije, on od Rebija b. Abdullaha b. Hudejra Tejmije za koga Ebu-Bekr kaže:
"Rebi'a je bio jedan od dobrih ljudi" – (tj. pričao) o Rebijevom prisustvovanju džumi, kada je Omer b. Hattab, radijallahu anhu, na minberu jednog petka citirao suru "En-Nahl". Kada je Omer došao do sedžde, sišao je i učinio sedždu, a i svijet je učio sedždu.
Slijedeće džume Omer je opet učio istu suru i kada je došao do sedžde, rekao je: "Ljudi, učimo ajete sedžde. Ko učini sedždu, pravilno je postupio, a ko ne učini, nije pogriješio." Omer, radijallahu anhu, tada nije učinio sedždu.
Nafi' dodaje, prenoseći od Ibni-Omera, radijallahu anhu: "Allah nam kur'ansku sedždu nije odredio obaveznom dužnošću i mi je činimo ako hoćemo."[2]

١٠٧٧. حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ مُوسَى قَالَ أَخْبَرَنَا هِشَامُ بْنُ يُوسُفَ أَنَّ ابْنَ جُرَيْجٍ أَخْبَرَهُمْ قَالَ أَخْبَرَنِي أَبُو بَكْرِ بْنُ أَبِي مُلَيْكَةَ عَنْ عُثْمَانَ بْنِ عَبْدِالرَّحْمَنِ التَّيْمِيِّ عَنْ رَبِيعَةَ بْنِ عَبْدِاللهِ بْنِ الْهُدَيْرِ التَّيْمِيِّ قَالَ أَبُو بَكْرٍ وَكَانَ رَبِيعَةُ مِنْ خِيَارِ النَّاسِ عَمَّا حَضَرَ رَبِيعَةُ مِنْ عُمَرَ بْنِ الْخَطَّابِ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَرَأَ يَوْمَ الْجُمُعَةِ عَلَى الْمِنْبَرِ بِسُورَةِ النَّحْلِ حَتَّى إِذَا جَاءَ السَّجْدَةَ نَزَلَ فَسَجَدَ وَسَجَدَ النَّاسُ حَتَّى إِذَا كَانَتِ الْجُمُعَةُ الْقَابِلَةُ قَرَأَ بِهَا حَتَّى إِذَا جَاءَ السَّجْدَةَ قَالَ يَا أَيُّهَا النَّاسُ إِنَّا نَمُرُّ بِالسُّجُودِ فَمَنْ سَجَدَ فَقَدْ أَصَابَ وَمَنْ لَمْ يَسْجُدْ فَلَا إِثْمَ عَلَيْهِ وَلَمْ يَسْجُدْ عُمَرُ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ وَزَادَ نَافِعٌ عَنِ ابْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا إِنَّ اللهَ لَمْ يَفْرِضِ السُّجُودَ إِلَّا أَنْ نَشَاءَ .

2 Bejheki i drugi pisci navode da je Selman, Perzijanac, unišao sa jednim svojim drugom u džamiju, u kojoj su ljudi slušali učenje Kur'ana, i kada je citiran ajet sedžde, svi su učinili sedždu. U tom momentu njegov mu je drug rekao: "Ebu-Abdullahu! Da im i mi priđemo (pridružimo se)!"
"Nismo zbog toga krenuli" – rekao je.
Drugi pisci i muhaddisi ističu kako je Osman jednom prilikom prošao pokraj nekog predavača (vaiza), koji je citirao ajet sedžde, kako bi sedždu učinio i halifa Osman. Međutim, Osman tu sedždu nije učinio nego je produžio put i rekao: "Činjenje sedžde je dužnost onoga ko je čuje namjerno, a ne slučajno."
Slučaj naveden po Buhariji, Tirmizi iznosi u svom "Sunenu" nešto preciznije: "Omer je jedne džume citirao na minberu ajet sedžde, a potom sišao i sa prisutnim obavio sedždu. Slijedećeg petka citirao je isti ajet i svijet se pripremio za obavljanje sedžde, ali im je Omer rekao: 'Kur'anska sedžda nije nam propisana kao obavezna dužnost i mi je ne moramo obavljati, nego ako to sami hoćemo.' Omer konkretnu sedždu nije tada obavio, a ni ostali ashabi."
Hanefije smatraju da se Omerova izjava odnosi na negiranje samo stroge prvostepene naredbe za obavljanje kur'anske sedžde (farza), a ne i na potrebu njenog obavljanja (vadžib). Osim toga, konkretni slučaj ne ukazuje da Omer nije uopće, pa ni kasnije učinio citiranu sedždu, nego samo na to da je nije odmah, tu u džamiji, obavio.

KO PROUČI AJET-SEDŽDU U NAMAZU I UČINI JE

باب مَنْ قَرَأَ السَّجْدَةَ فِي الصَّلاَةِ فَسَجَدَ بِهَا

1078. PRIČAO NAM JE Musedded, njemu Mu'temir:
"Čuo sam svog oca, kome je prenio Bekr od Ebu-Rafija kako kaže: 'Klanjao sam jaciju sa Ebu-Hurejrom. On je proučio poglavlje 'Izessemaun-šekkat i učinio sedždu.'
'Šta je to?' – upitao sam.
'Činio sam ovaku sedždu, klanjajući za Ebul-Kasimom, radijallahu anhu, i činit ću je dok se ne sretnem s njim.'"[1]

١٠٧٨. حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ قَالَ حَدَّثَنَا مُعْتَمِرٌ قَالَ سَمِعْتُ أَبِي قَالَ حَدَّثَنِي بَكْرٌ عَنْ أَبِي رَافِعٍ قَالَ صَلَّيْتُ مَعَ أَبِي هُرَيْرَةَ الْعَتَمَةَ فَقَرَأَ إِذَا السَّمَاءُ انْشَقَّتْ فَسَجَدَ فَقُلْتُ مَا هَذِهِ قَالَ سَجَدْتُ بِهَا خَلْفَ أَبِي الْقَاسِمِ ﷺ فَلاَ أَزَالُ أَسْجُدُ فِيهَا حَتَّى أَلْقَاهُ.

1 Iz navedenog hadisa zaključuje se:
– Sevri, Malik i Šafija, oslanjajući se na navedeni slučaj, zaključuju da nema štete da klanjač obaveznih namaza po proučenom ajetu sedžde, odmah u samom namazu učini konkretnu sedždu, dok Malik smatra da je to mekruh činiti.
Ibni-Habib je rekao: "Imam ne treba učiti ajet sedžde u namazu u kojima se Kur'an uči u sebi, dok u ostalim namazima može je učiti."
Taberi ističe da Ebu-Midžlez nije odobravao obavljanje kur'anske sedžde u farz-namazu. On je smatrao da je to dodatak na namaz. Midžlezovo mišljenje je u očitoj kontradikciji sa navedenim slučajem, sa praksom ashaba i ulemom ovog ummeta.
Ibni-Mes'ud je rekao: "Kada klanjač, prouči suru, čiji je posljednji ajet sedžda, on, ako hoće, može se odmah spustiti na sedždu, a potom ustati i nastaviti učenje Kur'ana, a ako hoće, može obaviti ruku', a zatim namaske redovne sedžde koje će mu istovremeno biti i kao kur'anska proučena sedžda."
Pisac "El-Hidaje" ističe: "Kada imam prouči ajet sedžde, sedždu će učiniti on, a sa njim i oni koji za njim klanjaju. Kada ajet sedžde prouči samo onaj koji za imamom klanja, i to učenje čuje imam i ostali prisutni u tom namazu, konkretnu sedždu neće učiniti ni imam ni ostale džematlije, ni u tom namazu, a ni poslije završetka namaza." Ovo je mišljenje Ebu-Hanife i Ebu-Jusufa, dok imam Muhammed smatra da treba da je obave po završetku namaza.
Malikije ne dozvoljavaju činjenje kur'anske sedžde u farz-namazu, nego samo u nafilama.
Bejheki u "Hilafijjatu" navodi da Ebu-Hanife smatra, da se kur'anska sedžda ne čini u namazima u kojima se Kur'an uči u sebi, i na osnovu ovoga stava, učenjaci hanefijske škole smatraju da klanjač ne treba u takvim namazima učiti suru u kojima ima kur'anska sedžda.
Pisac "El-Hidaje" ističe: "Nema štete da čovjek prouči ajet sedžde, a ostale ajete prije nje ispusti." Imam Muhammed je rekao: "Meni je milije da se sa učenjem ajet sedžde prouče još jedan ili dva ajeta prije konkretnog ajeta, kako neko ne bi shvatio da se kur'anske sure i ajeti razlikuju u vrijednosti."
Mnogi učenjaci preporučuju učenje Kur'ana u sebi, s obzirom na slučajne prolaznike i ostale koji su nespremni za slušanje učenja Kur'ana.
U "Muhitu" se navodi: "Kada je učač sam, on može učiti kako god hoće: naglas ili u sebi, a kada je u društvu drugih i smatra da su prisutni spremni za obavljanje kur'anske sedžde i da im to neće činiti poteškoću, tada će Kur'an učiti naglas kako bi i prisutni sa njim mogli učiniti tu sedždu. U protivnom, Kur'an treba učiti u sebi."
U "Jenabi'u" je navedeno: "Kada klanjač prouči ajet sedžde koji je na kraju sure, tada je najbolje da se prigne na ruku', a potom spusti na namaske sedžde, a ako je ajet sedžde u sredini sure, klanjač će se spustiti direktno na kur'ansku sedždu, a potom ustati na noge i nastaviti učenje započete sure, a zatim sageti se na ruku' i onda se spustiti na namasku sedždu. Kada iza kur'anske sedžde imaju još dva-tri ajeta, klanjač

KO NE NAĐE MJESTO ZA SEDŽDU ZBOG STISKE

بَاب مَنْ لَمْ يَجِدْ مَوْضِعًا لِلسُّجُودِ مَعَ الْإِمَامِ مِنَ الزِّحَامِ

1079. PRIČAO NAM JE Sadeka b. Fadl, njega je obavijestio Jahja, prenoseći od Ubejdullaha, on od Nafija, ovaj od Abdullaha b. Omera, radijallahu anhuma:
"Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, učaše poglavlje u kome je bila sedžda i tada je učinio sedždu. I mi smo učinili sedždu, tako da neki od nas nisu mogli naći ni mjesto da bi spustili čela."

١٠٧٩. حَدَّثَنَا صَدَقَةُ بْنُ الْفَضْلِ قَالَ أَخْبَرَنَا يَحْيَى بْنُ سَعِيدٍ عَنْ عُبَيْدِاللهِ عَنْ نَافِعٍ عَنِ ابْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا قَالَ كَانَ النَّبِيُّ ﷺ يَقْرَأُ السُّورَةَ الَّتِي فِيهَا السَّجْدَةُ فَيَسْجُدُ وَنَسْجُدُ مَعَهُ حَتَّى مَا يَجِدُ أَحَدُنَا مَكَانًا لِمَوْضِعِ جَبْهَتِهِ.

---

ih može proučiti, potom se pregeti na ruku', a može se i direktno spustiti na kur'ansku sedždu, a potom ustati na noge i dovršiti učenje kur'anske sure. Pred spuštanje na ruku', umjesto na sedždu, treba klanjač naumiti da mu on zajedno sa sedždom služi istovremeno i za proučenu kur'ansku sedždu. U protivnom, ostaje dužan obaviti konkretnu kur'ansku sedždu. Kur'ansku sedždu treba činiti svaka osoba dorasla za obavljanje namaza, čulo se citiranje ajeta sedžde od ženska, od djeteta, nemuslimana ili od čovjeka bez abdesta. Ovo je stav Ebu-Hanife, Šafije i Gazalije.
Malikije kažu: "Slušalac nije dužan učiniti kur'ansku sedždu, citiranu od osobe koja nema uvjeta da može biti imam." Sevri je izjavio: "Kada musliman čuje ajet sedžde proučen od ženske osobe, on će ga opet sam po sebi proučiti odmah, a potom učiniti konkretnu sedždu." Lejs je opet kazao: "Kada musliman čuje kur'ansku sedždu citiranu od dječaka, on će je učiniti." Zejnudin, hanefija, kaže: "Ne čini se kur'anska sedžda čije se citiranje čuje od osobe kojoj je zabranjeno učenje Kur'ana, kao što je pijana ili džunub osoba."

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَٰنِ الرَّحِيمِ

U ime Allaha, Svemilosnog, Samilosnog!

كِتَابُ تَقْصِيرِ الصَّلَاةِ

SKRAĆIVANJE NAMAZA

O SKRAĆIVANJU NAMAZA I KOLIKO (PUTNIK) TREBA BORAVITI U JEDNOM MJESTU PA DA MOŽE NAMAZ KRATITI

بَاب مَا جَاءَ فِي التَّقْصِيرِ وَكَمْ يُقِيمُ حَتَّى يَقْصُرَ

1080. PRIČAO NAM JE Musa b. Isma'il, njemu Ebu-Avane, prenoseći od Asima i Husajna, oni od Ikrime, a ovaj od Ibni-Abbasa, radijallahu anhuma:
"Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, boravio je (u Mekki prilikom njenog osvajanja) devetnaest dana, skraćujući namaz, pa i mi, kada bismo bili na putovanju devetnaest dana, kratili bismo namaz, a kada bismo ostajali više, upotpunjavali bismo ga."[1]

١٠٨٠. حَدَّثَنَا مُوسَى بْنُ إِسْمَاعِيلَ قَالَ حَدَّثَنَا أَبُو عَوَانَةَ عَنْ عَاصِمٍ وَحُصَيْنٍ عَنْ عِكْرِمَةَ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا قَالَ أَقَامَ النَّبِيُّ ﷺ تِسْعَةَ عَشَرَ يَقْصُرُ فَنَحْنُ إِذَا سَافَرْنَا تِسْعَةَ عَشَرَ قَصَرْنَا وَإِنْ زِدْنَا أَتْمَمْنَا .

---

1 Raznolike su verzije o vremenu trajanja boravka Muhammeda, sallallahu alejhi ve sellem, u Mekki. Enes je izjavio, da je Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, boravio u Mekki deset dana. Ibni-Abbas kaže da je boravio devetnaest dana, kako to i Buharija navodi, a i sedamnaest dana, kako to navodi Ebu-Davud u jednom hadisu, a u drugom osamnaest dana. Nesai i Ibni-Madže navode da je taj boravak bio petnaest dana.
Hanefije iz izloženog donose kompromisan zaključak i smatraju: Muhammedov, sallallahu alejhi ve sellem, boravak u Mekki za vrijeme Oprosnog hadža bio je svega deset dana, a ostala tri dana boravka odnose se na boravak na Mini, ne računajući dane odlaska i povratka. Pošto je logično računati i za ovo dva dana, cjelokupni njegov boravak iznosio je stvarno petnaest dana.
Brojna su mišljenja o prestanku musafirskog statusa. Najčešće se ističu slijedeća mišljenja:
Sa'd b. Džubejr rekao je: "Čim odsjedneš u jednom mjestu, klanjaj namaz u cijelosti!"
Rebi'a je prihvatio dužinu od dvadeset dva sata boravka, Ibni-Musejjeb tri dana, a Šafija, Malik i Ahmed četiri dana. Šafija je još rekao da se u putovanje ne uračunava dan konačnog odsjedanja u dotičnom mjestu.
Ibni-Rušd ističe da Ahmed i Davud uzimaju boravak od preko četiri dana. Ibni-Kudame u "Mugniji" navodi da je stav Ahmedov, da ako putnik naumi boraviti u jednom mjestu koliko može klanjati dvadeset dva redovno nastupajuća farz-namaza.
Od Alije je preneseno mišljenje, da je on usvajao dužinu od deset dana, Ebu-Omer dvanaest, a kasnije i trinaest dana.
Ebu-Hanife, Sevr i Ibni-Omer usvajaju vrijeme od petnaest dana boravka, a Lejs od šesnaest dana.

1081. PRIČAO NAM JE Ebu Ma'mer, njemu Abdul-Varis, ovome Jahja b. Ebu-Ishak, on čuo od Enesa koji je rekao:
"Izašli smo sa Vjerovjesnikom, sallallahu alejhi ve sellem, iz Medine prema Mekki i on je klanjao po dva rekata sve dok se nismo povratili u Medinu."
Upitao sam: "Jeste li boravili u Mekki neko vrijeme?"
"Boravili smo u njoj deset dana" – odgovorio je on.[1]

١٠٨١. حَدَّثَنَا أَبُو مَعْمَرٍ قَالَ حَدَّثَنَا عَبْدُالْوَارِثِ قَالَ حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ أَبِي إِسْحَاقَ قَالَ سَمِعْتُ أَنَسًا يَقُولُ خَرَجْنَا مَعَ النَّبِيِّ ﷺ مِنَ الْمَدِينَةِ إِلَى مَكَّةَ فَكَانَ يُصَلِّي رَكْعَتَيْنِ رَكْعَتَيْنِ حَتَّى رَجَعْنَا إِلَى الْمَدِينَةِ قُلْتُ أَقَمْتُمْ بِمَكَّةَ شَيْئًا قَالَ أَقَمْنَا بِهَا عَشْرًا.

Jedni učenjaci šafijske škole usvajaju sedamnaest, a drugi osamnaest dana. Ishak b. Ibrahim usvaja devetnaest dana, a Ibni-Hazm dvadeset dana.
Poneki kažu da se putnikom računa svaka osoba dok god putuje, pa sve dok ne stigne u koji veći grad ili se ne povrati svojoj kući.
Sa'd b. Džubejr rekao je: "Kada odlučiš boraviti u jednom mjestu petnaest ili više dana, ne skraćuj farz-namaz!"
Dahhak u svom tefsiru ističe, da je Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, sve do preseljenja iz Mekke u Medinu klanjao podne po dva rekata, ikindiju po dva rekata, akšam po tri rekata, jaciju po dva i sabah po dva rekata. Kada je došla naredba za okretanje u namazu prema kibli, Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, već je bio klanjao podne-namaz od dva rekata, okrenut prema Jerusalemu. Džibril mu je napomenuo da je dosad klanjao po dva rekata, a da će odsad klanjati podne, ikindiju i jaciju po četiri rekata, akšam po tri, a sabah po dva rekata. Prvi tip farz-namaza ostaje samo za putnika i ratnika.
Halifa Alija je izjavio da su neki trgovci pitali: "Allahov Poslaniče, mi počesto putujemo, pa kako ćemo klanjati?"
Na njihovo pitanje, Muhammedu, sallallahu alejhi ve sellem, došla je Objava: "Kada putujete, nije vam grijeh da skraćujete farz-namaz." Ovaj je ajet objavljen 4. godine po Hidžri.
U tefsiru Sa'lebija navodi se da je Ibni-Abbas rekao: "Prvi namaz koji je Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, u skraćenom obliku klanjao jeste ikindija, koju je on klanjao u Asfanu na vojni Zu-Enmar."

1 Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, stigao je u Mekku, u nedjelju, 4. zul-hidžeta, ujutro, i noćio u Muhassabu, uoči srijede. Iz Mekke je Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, izašao 14. zul-hidžeta, ujutro, što znači da je boravio u Mekki i njenoj okolini deset dana.
Šafija, oslanjajući se na izložene slučajeve, kaže: "Kada putnik ostane u jednom gradu četiri dana, on će skraćivati farz-namaze, a ako ostane više od četiri dana, on se smatra stalnim mještaninom i namaz ne može više kratiti, pa makar on i ne naumio taj boravak." Ovo je stav još Malika, Ahmeda i Ebu-Sevra.
Nevevi i Ebu-Rafi' smatraju da u boravak od deset dana u Mekki, Enes nije uračunao dane Muhammedova, sallallahu alejhi ve sellem, dolaska u Mekku i dan njegova odlaska iz Mekke.
Hanefije kažu: "Ako putnik naumi ostati u jednom mjestu manje od petnaest dana, on će skraćivati klanjanje namaza, jer je dužina boravka određena na petnaest dana, kako je to preneseno još od Ibn-Abbasa i Ibn-Omera: 'Kada odsjedneš u nekom gradu kao putnik u namjeri da u njemu boraviš petnaest dana, klanjaj farz-namaze u potpunosti, a ako ne znaš kada ćeš iz njega krenuti na put, tada skraćuj namaz!'" Ovu je izjavu zabilježio Tahavi.
Ibn-Ebu-Šejbe u svom "Musannefu" navodi da je Ibni-Omer klanjao namaz u potpunom broju rekata kada bi nanijetio boraviti u jednom mjestu petnaest dana.
Preneseno je da je Ibni-Musejjeb rekao: "Kada putnik boravi petnaest dana u jednom mjestu, on će klanjati namaz u potpunom broju rekata, a ispod petnaest dana, neka ga skraćuje!"
Osoba koja odlučuje o dužini boravka u jednom mjestu treba da je samostalna u donošenju odluke, da nije ni za koga vezana. Prema tome, nije punovažna odluka učenika pored svoga učitelja, vojnika pored oficira ili žene pored svoga muža.

NAMAZ NA MINI

باب الصلاة بمنى

1082. PRIČAO NAM JE Musedded, njemu Jahja, prenoseći od Ubejdullaha, Ubejdullaha obavijestio Nafi', prenoseći od Abdullaha b. Omera, radijallahu anhuma:
"Klanjao sam sa Vjerovjesnikom, sallallahu alejhi ve sellem, dva rekata na Mini, zatim sa Ebu-Bekrom, sa Omerom, pa i sa Osmanom u početku njegova hilafeta. Kasnije, Osman klanjaše namaz u cjelini."[2]

١٠٨٢. حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ قَالَ حَدَّثَنَا يَحْيَى عَنْ عُبَيْدِاللهِ قَالَ أَخْبَرَنِي نَافِعٌ عَنْ عَبْدِاللهِ بْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا قَالَ صَلَّيْتُ مَعَ النَّبِيِّ ﷺ بِمِنًى رَكْعَتَيْنِ وَأَبِي بَكْرٍ وَعُمَرَ وَمَعَ عُثْمَانَ صَدْرًا مِنْ إِمَارَتِهِ ثُمَّ أَتَمَّهَا .

---

2 Muslim u svom "Sahihu" navodi, da je Osman klanjao po četiri rekata, dok Abdullah b. Omer po četiri rekata kada bi klanjao za imamom, a po dva rekata, kada bi klanjao sam po sebi.
Ibni-Bettal je rekao: "Učenjaci su jednoglasni da hadžija, prispio u Mekku, skraćuje namaz u Mekki, na Mini i ostalim mjestima oko Mekke."
"Mekkelije", kaže Malik, "klanjat će u Mekki, u doba hadžskih dana, u potpunosti sve farz-namaze, a na Mini u skraćenom broju rekata, dok će stanovnici Mine postupati obratno."
Ata, Zuhri, pravnici Kufe, Ebu-Hanife, Šafija, Ahmed, Ebu-Sevr i još poneki drugi smatraju da Mekkelije ne mogu kratiti namaz na Mini i Arefatu, jer tu nema razdaljine od osamnaest sati srednjeg pješačkog hoda, koja se računa danas kao osamdeset dva kilometra.
Tahavi je rekao: "Sam hadž nije uvjet za skraćivanje namaza i zbog toga stanovnici Mine i Arefata, kada obavljaju hadž, klanjat će namaz u potpunom broju rekata. Skraćivanje se čini usljed putovanja. Mekkelije se prilikom obavljanja hadža ne mogu smatrati putnicima, jer nemaju potrebne razdaljine putovanja."
Raznolika su mišljenja učenjaka o dužini putovanja.
Ebu-Hanife i učenjaci Kufe kažu: "Tri dana i tri noći."
Pod gornjim izjavama imami nisu podrazumijevali putovanje, upravo idenje, i dan i noć, nego samo putovanje po danu, a odmaranje noću.
Ako čovjek krene na put razdaljine tri dana putovanja, i on, idući nekim drugim putem, to pređe za jedan dan, on ima pravo na skraćeni vid namaza.
Malik i Ahmed kažu: "Za skraćivanje namaza potrebno je putovanje od četrdeset osam milja hašimijskih, a to iznosi šesnaest fersaha. Fersah ima tri milje, jedna milja ima šest hiljada lakata (aršina), a jedan lakat dvadeset četiri poprečno položena ručna prsta." Ima učenjaka koji smatraju da se namaz može kratiti i kada se ode u voćnjak ili njivu izvan grada i mjesta stalnog boravka. Preneseno je da je Abdullah b. Omer rekao: "Kada bih putovao milju, kratio bih namaz", a drugi prenose da je rekao "tri milje". Ibni-Mesud konkretnu razdaljinu računa najmanje od četiri milje.
U "Musannefu" se vodi da je Ebu-Seid rekao: "Kada je putovao Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, jedan fersah, on je skraćivao namaz." Ima pisaca koji navode da je halife Alija otišao jednog dana van Medine u svoj palmovik i u njemu klanjao podne i ikindiju od po dva rekata, a potom se istog dana povratio u Medinu i rekao: "Htio sam ovim da vas poučim Pejgamberovu sunnetu."
Huzejfe je klanjao i kratio četverorekatne namaze na dva rekata, putujući od Kufe do Medine. Ibni-Abbas je kratio namaz na putu u razdaljini jednog dana putovanja. Halifa Omer i njegov sin Abdullah kratili su namaz na putovanju razdaljine od tri milje.
Raznolika su mišljenja zašto je Osman u kasnijim godinama svoga života klanjao namaz u neskraćenom vidu. Neki kažu da je Osman to činio samo na Mini. Neki smatraju da je postupio po mubahu (dozvoljenom), kao što je putniku dozvoljeno i postiti i ne postiti.
Poneki kažu da je Osman klanjao na Mini po četiri rekata kako bi brojni beduini, a i pojedinci, uočili da podne, ikindija i jacija imaju stvarno po četiri rekata, dok poneki smatraju da je on to činio zato što se unaprijed odlučio tu zadržati duže vrijeme po obavljenom hadžu.

1083. PRIČAO NAM JE Ebul-Velid, njemu Šu'be, ovoga obavijestio Ebu-Ishak, a on čuo od Harisa b. Vehba koji je kazao:
"Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, klanjao nam je na Mini dva rekata, a bio je u potpunoj sigurnosti."[1]

١٠٨٣. حَدَّثَنَا أَبُو الْوَلِيدِ قَالَ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ أَنْبَأَنَا أَبُو إِسْحَاقَ قَالَ سَمِعْتُ حَارِثَةَ بْنَ وَهْبٍ قَالَ صَلَّى بِنَا النَّبِيُّ ﷺ آمَنَ مَا كَانَ بِمِنًى رَكْعَتَيْنِ.

1084. PRIČAO NAM JE Kutejbe, njemu Abdur-Rahman, prenoseći od A'meša, ovome ispričao Ibrahim, on čuo od Abdur-Rahmana b. Jezida koji je rekao:
"Osman b. Affan, radijallahu anhu, klanjao je na Mini četiri rekata. Kasnije je neko to prenio Abdullahu b. Mes'udu, radijallahu anhu, koji je izgovorio: 'Inna lillahi ve inna ilejhi radžiun' (Allahovi smo i Njemu se vraćamo), pa dodade: 'Ja sam sa Allahovim Poslanikom, sallallahu alejhi ve sellem, klanjao na Mini dva rekata. Klanjao sam sa Ebu-Bekrom, radijallahu anhu, na Mini dva rekata, a klanjao sam i sa Omerom, radijallahu anhu, na Mini po dva rekata i kamo sreće da mi od četiri budu primljena dva.'"[2]

١٠٨٤. حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ بْنُ سَعِيدٍ قَالَ حَدَّثَنَا عَبْدُالْوَاحِدِ بْنُ زِيَادٍ عَنِ الْأَعْمَشِ قَالَ حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ قَالَ سَمِعْتُ عَبْدَالرَّحْمَنِ ابْنَ يَزِيدَ يَقُولُ صَلَّى بِنَا عُثْمَانُ بْنُ عَفَّانَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ بِمِنًى أَرْبَعَ رَكَعَاتٍ فَقِيلَ ذَلِكَ لِعَبْدِاللهِ بْنِ مَسْعُودٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ فَاسْتَرْجَعَ ثُمَّ قَالَ صَلَّيْتُ مَعَ رَسُولِ اللهِ ﷺ بِمِنًى رَكْعَتَيْنِ وَصَلَّيْتُ مَعَ أَبِي بَكْرٍ الصِّدِّيقِ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ بِمِنًى رَكْعَتَيْنِ وَصَلَّيْتُ مَعَ عُمَرَ بْنِ الْخَطَّابِ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ بِمِنًى رَكْعَتَيْنِ فَلَيْتَ حَظِّي مِنْ أَرْبَعِ رَكَعَاتٍ رَكْعَتَانِ مُتَقَبَّلَتَانِ.

1 Sama opasnost i nesigurnost od neprijatelja nije uvjet za skraćivanje namaza. Namaz se krati zbog poteškoća samog putovanja. Kada je Omer o ovom pitao Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, dobio je odgovor: "Ovo je milostinja koju vam Allah daje i primite je!"

2 Iz navedenog dijaloga razabire se da Ibni-Mes'ud dozvoljava neskraćeni vid namaza na putovanju. Ebu-Davud navodi da je Ibni-Mes'ud u kasnijim godinama svoga života klanjao po četiri rekata, pa da su mu uputili kritiku kako je on baš zbog toga kritizirao Osmana.
"Podvojenost je zlo"– odgovorio je Ibni-Mes'ud.
Ibni-Mes'ud, znači, konkretno skraćivanje nije smatrao farzom.
Skraćivanje namaza putnik je, po mišljenju Ebu-Hanife, dužan činiti (vadžib). Omer b. Abdul-Aziz je rekao: "Namaz na putovanju je od dva rekata i obavljen drugačije neće biti punovažan."
Evza'i je izjavio: "Klanjač četverorekatnog namaza koji ustane na treći rekat, prekinut će ga i treba na kraju namaza obaviti sedždu zaborava."
Hasan b. Hajj i b. Ebu-Sulejman kaže: "Ako bi putnik namjerno klanjao četiri rekata, on će ponovo klanjati konkretni namaz."
Tirmizi ističe: "Treba postupiti onako kako je to činio Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, Ebu-Bekr i Omer, a to je skraćivati konkretni namaz." Ovo mišljenje dijele još Muhammed b. Suhnun, Sevri, Hammad, Omer, Alija, Džabir, Ibni-Mes'ud, Ibni-Omer, a po jednoj verziji još Malik i Ahmed.
Šafije smatraju da konkretno skraćivanje namaza ne spada u vadžib-obaveze. Učenjaci svih pravaca kažu: "Kada putnik pristupi u namaz za imamom mještaninom, on će klanjati taj namaz u potpunom broju rekata, a da je to skraćivanje obavezna dužnost, putnik bi to trebao činiti i u konkretnom slučaju."
Hanefije smatraju da putnik u konkretnom slučaju ne skraćuje namaz, zato što on tu nije samostalan u svom odlučivanju; on je tu vezan za imama i dužan je činiti sve ono što čini imam. Džematlija, makar bio putnik, nema pravo izbora.

KOLIKO JE BORAVIO VJEROVJESNIK, SALLALLAHU ALEJHI VE SELLEM, NA SVOM HODOČAŠĆU

باب كَمْ أَقَامَ النَّبِيُّ ﷺ فِي حَجَّتِهِ

1085. PRIČAO NAM JE Musa b. Isma'il, njemu Vuhejb, ovome Ejjub, prenoseći od Berraa Ebul-Ālijea, a on od Ibni-Abbasa, radijallahu anhu: "Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, došao je, a i njegovi drugovi, četvrtog jutra (zul-hidžeta) i izgovarahu telbijju za hodočašće, pa im je naredio da to učine umrom, a izuzeo je onoga ko je kod sebe imao hedj (kurban koji se kolje kod Ka'be)." Ebul-Ālije (u drugom senedu), slijedi Ataa, koji prenosi isto od Džabira.[3]

١٠٨٥. حَدَّثَنَا مُوسَى بْنُ إِسْمَاعِيلَ قَالَ حَدَّثَنَا وُهَيْبٌ قَالَ حَدَّثَنَا أَيُّوبُ عَنْ أَبِي الْعَالِيَةِ الْبَرَّاءِ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا قَالَ قَدِمَ النَّبِيُّ ﷺ وَأَصْحَابُهُ لِصُبْحِ رَابِعَةٍ يُلَبُّونَ بِالْحَجِّ فَأَمَرَهُمْ أَنْ يَجْعَلُوهَا عُمْرَةً إِلَّا مَنْ مَعَهُ الْهَدْيُ تَابَعَهُ عَطَاءٌ عَنْ جَابِرٍ .

Hanefije u prilog svoje tvrdnje, između brojnih izjava navode, da je Aiša, radijallahu anha, rekla: "Namaz je bio prvobitno određen po dva rekata. Potom se tako nepromijenjen zadržao pri putovanju, a pri boravku kod kuće povećao." Ovu su izjavu donijeli u svojim hadiskim zbirkama i Buharija i Muslim.
Muslim navodi da je Ibni-Abbas rekao: "Allah je preko jezika vašeg Poslanika odredio da klanjanje namaza kod kuće bude od po četiri rekata, pri putovanju od dva rekata, a pri životnoj opasnosti od po jedan rekat."
Taberani ističe: "Allah je pri putovanju odredio namaz od po dva rekata, isto kao što ga je odredio od po četiri kada je čovjek kod kuće."
Halifa Omer je rekao: "Po dva rekata imaju namaz pri putovanju, duha-namaz, bajramski namaz i džuma-namaz."

3 U ranijem hadisu, prenesenom po Enesu, spomenuto je da je Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, boravio u Mekki svega deset dana. U ovom se hadisu ističe da je Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, sa svojim društvom došao u Mekku, u nedjelju, četvrti dan zul-hidžeta, klanjao sabah u Zu-Tuvau i donio odluku za obavljanje hadža uoči četvrtka. U Mekki je boravio noć uoči četvrtka. Ujutro, Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, kreće na Minu i na njoj boravi taj dan i noć uoči petka. U petak ujutro krenuo je na Arefat i na Nemiretu, blizu Arefata, održao govor i tu ostao do akšama. Odavde je krenuo uoči subote prema Muzdelifi i na njoj boravio dio noći, klanjao sabah, a potom u subotu, tj. prvi dan Bajrama, povratio se na Minu i obavio, odmah, na Akabi, bacanje kamenčića. Po izvršenom činu, krenuo je u Mekku i obilaženje Ka'be obavio isti dan, prijepodne, a onda se, odmah, povratio na Minu i na njoj proveo ostatak subote, zatim nedjelju, ponedjeljak i utorak do podne, tj. zadnji dan tešrika, a potom krenuo na Muhassab. Ovdje je Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, klanjao podne i boravio noć uoči srijede. Ove je noći Aiša otišla do Ten'ima, tamo zanijetila obavljanje umre, a potom došla u Mekku i obavila oprosno obilaženje Ka'be u srijedu, nešto prije sabah-namaza. To je bio četrnaesti dan zul-hidžeta, a deseti dan Muhammedova, sallallahu alejhi ve sellem, boravka na hodočašću. Jedanaesti dan, Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, krenuo je u Medinu. Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, na hodočašće iz Medine krenuo je u četvrtak, četiri dana prije isteka zul-ka'deta i kada je stigao u Zul-Hulejfu, klanjao je podne i stupio tu u ihram.
Iz navedenog hadisa zaključuje se:
– imam Ahmed i Davud dozvoljavaju promjenu nijeta hadža u umru. Ovo mišljenje dijeli i Ibni-Abbas. Međutim, najveći dio učenjaka i ashaba to ne dozvoljava. Ibni-Abdil-Berr je rekao: "Ne znam nijednog ashaba koji je to dozvoljavao osim Ibni-Abbasa."
Učenjaci ostalih mezheba, smatraju da je to bilo dozvoljeno ashabima samo u slučaju navedenom u konkretnom hadisu, jer je Bilal b. Haris izjavio – kako je pitao: "Allahov Poslaniče, je li promjena hadžskog obreda samo naše pravo ili i onih poslije nas?"

KOLIKA TREBA BITI UDALJENOST DA BI SE KRATIO NAMAZ

باب في كم يقصر الصلاة

Vjerovjesnik je put koji traje dan i noć nazvao putovanjem.
Ibni-Omer i Ibni-Abbas, radijallahu anhum, kratili su namaz i nisu postili na razdaljini od četiri berida, i to je šesnaest fersaha.[1]

وَسَمَّى النَّبِيُّ ﷺ يَوْمًا وَلَيْلَةً سَفَرًا . وَكَانَ ابْنُ عُمَرَ وَابْنُ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمْ يَقْصُرَانِ وَيُفْطِرَانِ فِي أَرْبَعَةِ بُرُدٍ وَهِيَ سِتَّةَ عَشَرَ فَرْسَخًا .

1086. PRIČAO NAM JE Ishak b. Ibrahim, Hanzali, rekao sam Ebu-Usami:
"Pričao nam je Abdullah, prenoseći od Nafija, on od Ibni-Omera, radijallahu anhuma, da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: 'Neka žena ne ide na putovanje (dugo) tri dana, osim ako je s njom mahrem.'"

١٠٨٦ . حَدَّثَنَا إِسْحَاقُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ الْحَنْظَلِيُّ قَالَ قُلْتُ لِأَبِي أُسَامَةَ حَدَّثَكُمْ عُبَيْدُاللهِ عَنْ نَافِعٍ عَنِ ابْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ قَالَ لَا تُسَافِرِ الْمَرْأَةُ ثَلَاثَةَ أَيَّامٍ إِلَّا مَعَ ذِي مَحْرَمٍ .

"To je samo za vas i vaše pravo" – odgovorio je Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem.
Ovaj dijalog zabilježili su u svojim hadiskim zbirkama Ebu-Davud, Ibni-Madže i Tahavi.

1 Putnikom se smatra osoba koja putuje običnim pješačkim hodom dan i noć (osamnaest sati), računajući to od doma do željenog cilja.
U vezi s Ibni-Omerovim putovanjem ima više različitih verzija:
– Nafi' je izjavio da Ibni-Omer nije kratio namaz na manjoj razdaljini od Hajbera, gdje je imao svoj imetak, a između Medine i Hajbera ima devedeset šest milja.
Veki' je izjavio: "Ibni-Omer je kratio namaz na putovanju između Medine i Suvejda'a, a među njima je razdaljina sedamdeset dvije milje."
Abdur-Rezak je prenio da je Ibni-Omer putovao u Rejm, udaljen trideset milja od Medine i da je tom prilikom kratio farz-namaz.
Muharib je kazao: "Čuo sam Ibni-Omera gdje kaže: 'Da putujem sat hoda, kratio bih namaz.'"
Sve predaje prenesene su vjerodostojnim lancem prenosilaca. Najsigurnija je verzija njegovog sina Salima i Nafi'a, koji su rekli da je Ibni-Omer kratio namaz na putovanju od jednog cijelog dana, odnosno na razdaljini od četiri berida, a jedan berid iznosi približno dvanaest milja.
Pisac "El-Hidaje" kaže: "Putovanje koje utječe na izmjenu propisa, treba da iznosi tri dana i tri noći običnog pješačkog ili hoda jedne deve."
Ebu-Jusuf je odredio da to iznosi dva dana i veći dio trećeg dana. Ovo je mišljenje prenio i Hasan od Ebu-Hanife.
Marginani je rekao: "Dužinu putovanja, većina učenjaka, preračunali su u fersahe: jedni su rekli da to iznosi dvadeset jedan fersah, a drugi osamnaest fersaha, i tu je važeća fetva u hanefijskom mezhebu."
Fersah iznosi približno osam kilometara, ukupno tri hašimijske milje. Milja je razdaljina od gledaoca do tačke dopiranja njegova pogleda. Smatra se da milja iznosi tri hiljade aršina. Jedni kažu da milja iznosi četiri hiljade, a drugi čak i mnogo više aršina. Poneki računaju da milja iznosi hiljadu koraka deve. Neki smatraju da je milja razdaljina između gledaoca i druge osobe, udaljene toliko, da se ne može prepoznati prostim okom da li je ta osoba muško ili žensko, odnosno da li ona ide naprijed ili stoji.

1087. PRIČAO NAM JE Musedded, njemu Jahja, prenoseći od Ubejdullaha, on od Nafija, ovaj od Ibni-Omera, radijallahu anhu, a on od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem:
"Neka žena ne putuje sama tri dana (hoda), osim u pratnji svoga mahrema!"
U drugom senedu Ubejdullaha, isti hadis je prenio Ahmed (b. Muhammed) od Ibni-Mubareka, koji je čuo od Ubejdullaha, ovaj od Nafija, Nafi' od Ibni-Omera, a on od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem

١٠٨٧. حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ قَالَ حَدَّثَنَا يَحْيَى عَنْ عُبَيْدِاللهِ أَخْبَرَنِي نَافِعٌ عَنِ ابْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ لَا تُسَافِرِ الْمَرْأَةُ ثَلَاثًا إِلَّا مَعَ ذِي مَحْرَمٍ تَابَعَهُ أَحْمَدُ عَنِ ابْنِ الْمُبَارَكِ عَنْ عُبَيْدِاللهِ عَنْ نَافِعٍ عَنِ ابْنِ عُمَرَ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ.

1088. PRIČAO NAM JE Adem, njemu Ibni-Ebu-Zi'b, ovome Seid Makburi, prenoseći od svoga oca, a on od Ebu-Hurejre, radijallahu anhu, da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
"Ženi, koja vjeruje u Allaha i u Sudnji dan, nije dozvoljeno da putuje u trajanju od jednog dana i jedne noći, a da sa njom ne bude mahrem."
U drugom senedu, Ibni-Ebi-Zi'ba slijedi Jahja b. Ebi-Kesir, Suhejl i Malik koji ovaj hadis prenose od Makburija, a on od Ebu-Hurejre, radijallahu anhu.[2]

١٠٨٨. حَدَّثَنَا آدَمُ قَالَ حَدَّثَنَا ابْنُ أَبِي ذِئْبٍ قَالَ حَدَّثَنَا سَعِيدٌ الْمَقْبُرِيُّ عَنْ أَبِيهِ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا قَالَ قَالَ النَّبِيُّ ﷺ لَا يَحِلُّ لِامْرَأَةٍ تُؤْمِنُ بِاللهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ أَنْ تُسَافِرَ مَسِيرَةَ يَوْمٍ وَلَيْلَةٍ لَيْسَ مَعَهَا حُرْمَةٌ تَابَعَهُ يَحْيَى بْنُ أَبِي كَثِيرٍ وَسُهَيْلٌ وَمَالِكٌ عَنِ الْمَقْبُرِيِّ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ.

2 Iz navedenih hadisa Ebu-Hanife, učenjaci njegove škole i učenjaci fikha hadiskog pravca zaključuju da je postojanje bližih rođaka s kojim žena ne može sklopiti brak uvjet, da bi hadž bio obavezan ženskoj osobi, ukoliko bi putovanje trajalo tri dana i tri noći.
Šafija i Malik smatraju da supruga može obaviti obavezni hadžiluk (farz) i bez pratnje svoga muža ili nekog od najbliže muške rodbine, dok Ata, Seid b. Kejsan i zahirije to dozvoljavaju za putovanje kraće od jednog berida, a za putovanje duže od ove razdaljine, žena mora imati mahrema kao pratioca. Oni svoju tvrdnju zasnivaju na Muhammedovoj, sallallahu alejhi ve sellem, izjavi koju je Ebu-Hurejre prenio u slijedećoj verziji: "Žena neka sama ne putuje jedan berid, nego samo u zajednici sa svojim mužem ili rođakom s kojim ne bi po Šerijatu mogla sklopiti brak." Ovu izjavu zabilježili su Tahavi, Bejheki i Ebu-Davud.
Ša'bi, Tavus i neke zahirije kažu: "Ženi nije dozvoljeno putovati samoj, bilo to putovanje kraće ili duže, nego samo sa rođakom s kojim po Šerijatu ne može sklopiti brak." Ovi svoje mišljenje temelje na hadisu koji je Ebu-Hurejre prenio u slijedećem vidu: "Žena može putovati samo sa svojim mahremom, tj. rođakom sa kojim po Šerijatu ne može sklopiti brak."
Tahavi kaže: "Svi se pravnici slažu, da je putovanje žene od tri i više dana, bez pratnje mahrema zabranjeno, a da su podvojenog mišljenja u pogledu njenog putovanja kraćeg od tri dana."

PUTNIK KRATI NAMAZ KADA IZAĐE IZ MJESTA BORAVKA

باب يقْصُرُ إذا خرج مِنْ مَوْضِعِهِ

Alija b. Ebu-Talib, radijallahu anhu, izašao je (iz Kufe) i kratio namaz, a još je vidio njene kuće. Kada se vraćao, rekoše mu: "Ovo je Kufa!" "Nije sve dok u nju ne uniđemo" – odgovorio je Alija.[1]

وَخَرَجَ عَلِيُّ بْنُ أَبِي طَالِبٍ عَلَيْهِ السَّلَام فَقَصَرَ وَهُوَ يَرَى الْبُيُوتَ فَلَمَّا رَجَعَ قِيلَ لَهُ هَذِهِ الْكُوفَةُ قَالَ لَا حَتَّى نَدْخُلَهَا .

1089. PRIČAO NAM JE Ebu-Nu'ajm, njemu Sufjan, prenoseći od Muhammeda b. Munkedira i Ibrahima b. Mejsere, a on od Enesa, radijallahu anhu:
"Klanjao sam sa Vjerovjesnikom, sallallahu alejhi ve sellem, u Medini četiri rekata, a u Zulhulejfi dva rekata (ikindije)."[2]

١٠٨٩. حَدَّثَنَا أَبُو نُعَيْمٍ قَالَ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ الْمُنْكَدِرِ وَإِبْرَاهِيمَ بْنِ مَيْسَرَةَ عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ صَلَّيْتُ الظُّهْرَ مَعَ النَّبِيِّ ﷺ بِالْمَدِينَةِ أَرْبَعًا وَبِذِي الْحُلَيْفَةِ رَكْعَتَيْنِ .

1 Raznolika su mišljenja učenjaka o momentu i vremenu od koga putnik ima pravo, odnosno dužnost, da krati namaz.
Učenjaci hanefijske pravne škole smatraju da se farz-namaz krati čim se prođu kuće predgrađa svoga mjesta.
Šafija kaže: "Ovdje je uvjet da se prođe gradski bedem, a ne i kuće van bedema, pa makar one bile i spojene sa bedemom grada."
Ibni-Kudame u "Mugniji" ističe: "Musafir ne krati namaz dok ne prođe zadnje kuće svoga grada ili sela, i dok mu one ne budu za leđima ostale." Ovo mišljenje dijele još Malik, Evza'i, Ahmed, Šafija, Ishak i Ebu-Sevr.
Ata i Sulejman b. Musa dozvoljavali su musafiru skraćivanje farz-namaza dok još nije ni izašao iz grada, odnosno mjesta svoga boravka.
Od Harisa b. Ebu-Rebija preneseno je da je on naumio putovati, i potom, pred sami polazak klanjao u džematu četverorekatni namaz u svom stanu sa svega dva rekata.
Od Ataa je preneseno da je rekao: "Kada nastupi vrijeme namaza musafira, pošto je već izašao iz svoga stana, ali nije još izašao iz grada i prošao zadnje gradske kuće, dozvoljeno je kraćenje namaza."
Mudžahid je izjavio da, kada putnik krene na putovanje danju, nema pravo da krati namaz dok ne nastupi noć, a ako je na putovanje krenuo noću, neće kratiti namaz dok ne nastupi dan.

2 Navedeno putovanje u hadisu odnosi se na Oprosni hadž Muhammeda, sallallahu alejhi ve sellem. On je kratio farz-namaz tek pošto je izašao iz Medine. Prvi nastupajući obavezni namaz bila je ikindija i on ju je obavio u vidu od samo dva rekata u Zulhulejfi, gdje se zaustavio i učinio svoj prvi konak. Zulhulejfa je od Medine udaljena oko šest milja.
Namaz se ne krati na osnovu same odluke za putovanje. Namaz se ne krati po izlasku iz mjesta svoga stalnog boravka. Namaz se ne krati dok je čovjek još u samom mjestu svoga boravka, a niti treba za to čekati spuštanje prvog sumraka.

1090. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Muhammed, njemu Sufjan, prenoseći od Zuhrije, on od Urve, a ovaj od Aiše, radijallahu anha:
"Prvi propisan namaz bio je od dva rekata. Potom je na putovanju tako i ostalo, da to bude namaz pri putovanju, a upotpunjen je namaz kod kuće."
"Upitao sam Urva", kaže Zuhri:
"Šta je Aiši da u cijelosti klanja?"
"Iz istog razloga kao i Osman", odgovorio je Urve.[3]

١٠٩٠. حَدَّثَنَا عَبْدُاللهِ بْنُ مُحَمَّدٍ قَالَ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ عَنِ الزُّهْرِيِّ عَنْ عُرْوَةَ عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهَا قَالَتِ الصَّلَاةُ أَوَّلُ مَا فُرِضَتْ رَكْعَتَيْنِ فَأُقِرَّتْ صَلَاةُ السَّفَرِ وَأُتِمَّتْ صَلَاةُ الْحَضَرِ قَالَ الزُّهْرِيُّ فَقُلْتُ لِعُرْوَةَ مَا بَالُ عَائِشَةَ تُتِمُّ قَالَ تَأَوَّلَتْ مَا تَأَوَّلَ عُثْمَانُ .

3 Iz navedenog dijaloga razabire se da je Osman smatrao da putnik može svoj namaz po volji ili kratiti ili ga obavljati s potpunim brojem rekata.
Bejheki navodi konkretni hadis u slijedećoj varijanti: "Aiša je rekla: 'Allah je odredio namaz Svome Poslaniku još u Mekki od po dva rekata, izuzev akšama, a kada se prešlo u Medinu, Allah mu je na ranija dva rekata povećao još po dva, izuzev sabah-namaza.'"
Dulabi je izjavio: "Povećanje namaza sa dva na četiri rekata za osobu koja je kod svoje kuće, zbilo se u podne u utorak, 12. rebiul-ahara, upravo mjesec dana po Muhammedovu, sallallahu alejhi ve sellem, dolasku u Medinu, dok je pri putovanju ostao i dalje od po dva rekata."
Muhelleb je na gornju Dulabijevu izjavu dodao: "Izuzev akšama. On je jedini određen od po tri rekata, dok su svi drugi bili propisani od po dva rekata."
Omer b. Abdul-Aziz izjavio je: "Namaz na putovanju je od samo dva rekata i obavljen u izmijenjenom broju rekata neće biti punovažan."
Ovaj pobožni vladar i još neki njegovi istomišljenici smatraju skraćivanje četverorekatnih namaza na putovanju obaveznom dužnošću (farzom), i ne dozvoljavaju klanjanje u drugom vidu. Muslimanu, kažu oni, dok je u svome domu, nije dozvoljeno na četverorekatni namaz dodavati još peti rekat. Ukoliko bi to vjernik učinio, namaz mu ne bi bio valjan i punovažan. Analogno tome, niji ni putniku dozvoljeno da namaz propisan od po dva rekata obavi sa četiri rekata. To bi bilo samovoljno izmjenjivanje vjerskog obreda.
Ovo je stav i Ebu-Hanife i nekih učenjaka Malikove škole.
Preneseno je da je imam Malik rekao: "Ko na putovanju klanja namaz sa četiri rekata, ponovo će ga klanjati skraćenog u njegovom vremenu."
Namaz, dakle, na putovanju je od po dva rekata. To nije skraćen četverorekatni namaz. To je namaz koji je tako propisan na putovanju.
Navedenu izjavu donio je Nesai u svom "Sunenu".
Muslim navodi da je Ibni-Abbas rekao: "Allah vam je preko vašeg Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, odredio klanjanje namaza kod kuće od po četiri rekata, a na putovanju iste te namaze od po dva rekata."
U "Temhidu" se navodi, da je jedan čovjek iz Benu-Amir plemena došao Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, i on mu rekao: "Allah je putnika oslobodio posta i polovine namaza."
Preneseno je da je Ibni-Abbas rekao: "Ko na putovanju klanja farz-namaz sa četiri rekata, sličan je onom koji ga kod kuće skrati i klanja sa dva rekata."
Hasan b. Hajj rekao je: "Ako je putnik hotimično i namjerno klanjao četverorekatne farz-namaze sa četiri rekata, on treba te namaze obnoviti, klanjavši ih sa dva rekata, izuzev ako se radi o dugom putovanju i velikom broju tako obavljenih namaza."

AKŠAM-NAMAZ NA PUTOVANJU KLANJA SE OD PO TRI REKATA

باب يُصَلِّي الْمَغْرِبَ ثَلاثًا فِي السَّفَرِ

1091. PRIČAO NAM JE Ebul-Jeman, njega obavijestio Šu‘be, prenoseći od Zuhrija, njega obavijestio Salim, prenoseći od Muhammeda b. Omera, radijallahu anhuma:
"Vidio sam Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, da bi, kada bi žurio na putovanju, odgodio klanjanje akšama toliko da bi ga u Muzdelifi spojio sa jacijom. To je činio i Abdullah (b. Omer), kada bi na putovanju žurio."

١٠٩١. حَدَّثَنَا أَبُو الْيَمَانِ قَالَ أَخْبَرَنَا شُعَيْبٌ عَنِ الزُّهْرِيِّ قَالَ أَخْبَرَنِي سَالِمٌ عَنْ عَبْدِاللهِ بْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا قَالَ رَأَيْتُ رَسُولَ اللهِ ﷺ إِذَا أَعْجَلَهُ السَّيْرُ فِي السَّفَرِ يُؤَخِّرُ الْمَغْرِبَ حَتَّى يَجْمَعَ بَيْنَهَا وَبَيْنَ الْعِشَاءِ قَالَ سَالِمٌ وَكَانَ عَبْدُاللهِ بْنُ عُمَرَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا يَفْعَلُهُ إِذَا أَعْجَلَهُ السَّيْرُ

1092. DODAJE Lejs, prenoseći od Junusa, on od Ibni-Šihaba, a ovaj od Salima:
"Ibni-Omer, radijallahu anhuma, sastavljaše na Muzdelifi akšam i jaciju. Ibni-Omer je (jednom) odgodio akšam, kada je obaviješten o smrti svoje supruge Safije, kćerke Ebu-Ubejda", priča Salim.
"Vrijeme je namaza!" – rekao sam mu.
"Nastavi dalje!" – odgovori.
"Vrijeme je namazu!" – ponovih.
"Idemo dalje!" – dodade.
Kad je prešao dvije ili tri milje, odsjeo je, klanjao i reče: "Vidio sam Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, da ovako klanja, kada ga je putovanje nabrzilo."
Abdullah kaže: "Vidio sam Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, da bi, kada bi ga put nabrzio, odgodio klanjanje akšama i klanjao tri rekata, pa predao selam. Malo bi prošlo, pa bi ustao na jaciju i klanjao je sa dva rekata pa predao selam. Po jaciji ne bi klanjao nikakve nafile do duboko u noć."[1]

١٠٩٢. وَزَادَ اللَّيْثُ قَالَ حَدَّثَنِي يُونُسُ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ قَالَ سَالِمٌ كَانَ ابْنُ عُمَرَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا يَجْمَعُ بَيْنَ الْمَغْرِبِ وَالْعِشَاءِ بِالْمُزْدَلِفَةِ قَالَ سَالِمٌ وَأَخَّرَ ابْنُ عُمَرَ الْمَغْرِبَ وَكَانَ اسْتُصْرِخَ عَلَى امْرَأَتِهِ صَفِيَّةَ بِنْتِ أَبِي عُبَيْدٍ فَقُلْتُ لَهُ الصَّلاَةَ فَقَالَ سِرْ فَقُلْتُ الصَّلاَةَ فَقَالَ سِرْ حَتَّى سَارَ مِيلَيْنِ أَوْ ثَلاَثَةً ثُمَّ نَزَلَ فَصَلَّى ثُمَّ قَالَ هَكَذَا رَأَيْتُ النَّبِيَّ ﷺ يُصَلِّي إِذَا أَعْجَلَهُ السَّيْرُ وَقَالَ عَبْدُاللهِ رَأَيْتُ النَّبِيَّ ﷺ إِذَا أَعْجَلَهُ السَّيْرُ يُؤَخِّرُ الْمَغْرِبَ فَيُصَلِّيهَا ثَلاَثًا ثُمَّ يُسَلِّمُ ثُمَّ قَلَّمَا يَلْبَثُ حَتَّى يُقِيمَ الْعِشَاءَ فَيُصَلِّيهَا رَكْعَتَيْنِ ثُمَّ يُسَلِّمُ وَلاَ يُسَبِّحُ بَعْدَ الْعِشَاءِ حَتَّى يَقُومَ مِنْ جَوْفِ اللَّيْلِ .

1 Šafije, oslanjajući se na ovaj hadis, smatraju da se akšam na Muzdelifi može klanjati zajedno sa jacijom u njenom vremenu.
Hanefije kažu, da se iz sadržaja konkretnog hadisa razabire samo odgađanje klanjanja akšama do pred jacijsko vrijeme i klanjanje jacije odmah sa nastupom njenog vremena. Prema tome, svaki konkretni namaz bio je obavljen u svom, zakonom, određenom vremenu.

O KLANJANJU DOBROVOLJNOG NAMAZA NA JAHAĆOJ ŽIVOTINJI MA GDJE SE OKRETALA

باب صلاة التطوع على الدابة وحيثما توجهت به

1093. PRIČAO NAM JE Ali b. Abdullah, njemu Abdul-A'la, ovome Ma'mer, prenoseći od Zuhrija, on od Abdullaha b. Amira b. Rebija, a ovaj od svoga oca:
"Vidio sam Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, kako klanja na svojoj jahaćoj životinji (bez obzira) kuda se ona okretala s njim."[2]

١٠٩٣. حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ عَبْدِاللهِ قَالَ حَدَّثَنَا عَبْدُالأَعْلَى قَالَ حَدَّثَنَا مَعْمَرٌ عَنِ الزُّهْرِيِّ عَنْ عَبْدِاللهِ بْنِ عَامِرِ بْنِ رَبِيعَةَ عَنْ أَبِيهِ قَالَ رَأَيْتُ النَّبِيَّ ﷺ يُصَلِّي عَلَى رَاحِلَتِهِ حَيْثُ تَوَجَّهَتْ بِهِ .

1094. PRIČAO NAM JE Ebu-Nu'ajm, njemu Šejban, prenoseći od Jahjaa, on od Muhammeda b. Abdur-Rahmana, kako ga je Džabir b. Abdullah obavijestio da bi Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, klanjao nafilu jašući, ne bivši (okrenut) prema kibli.

١٠٩٤. حَدَّثَنَا أَبُو نُعَيْمٍ قَالَ حَدَّثَنَا شَيْبَانُ عَنْ يَحْيَى عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ عَبْدِالرَّحْمَنِ أَنَّ جَابِرَ بْنَ عَبْدِاللهِ أَخْبَرَهُ أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ كَانَ يُصَلِّي التَّطَوُّعَ وَهُوَ رَاكِبٌ فِي غَيْرِ الْقِبْلَةِ .

Iz hadisa se još razabire:
– da je Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, na putovanju klanjao noćne nafile,
– akšam-namaz klanja se na putovanju od tri rekata baš kao i kod kuće.
Halifa Alija je rekao: "Klanjao sam četverorekatni namaz sa Allahovim Poslanikom prilikom jedne životne opasnosti, sa svega od dva rekata izuzev akšama, a klanjao sam ih s njim i na putovanju sa po dva rekata, izuzev akšama."
Jedan mladić iz Eslem-plemena pitao je Imrana b. Husejna o načinu klanjanja Allahovog Poslanika, pa mu je on odgovorio: "Allahov Poslanik, kada je god putovao, klanjao je četverorekatne namaze samo po dva rekata, izuzev akšama."
Taberija u "Evsatu" navodi da je Muzejme b. Sabit rekao: "Vjerovjesnik, sallallahua lejhi ve sellem, je spajao akšam i jaciju na putovanju, klanjavši prvo akšam sa tri rekata, a potom dva rekata i to s jednim ezanom."

2 Klanjajući nafilu na jahaćoj životinji, putnik može biti okrenut prema bilo kojoj strani. Takvo stanovište zauzimaju učenjaci svih mezheba, ali su podijeljenog mišljenja kada je klanjač kod svoga doma.
Ebu-Jusuf i Ebu-Seid, jedni od šafijskih učenjaka, dozvoljavaju to činiti i kod kuće. Neki pravnici šafijske škole dozvoljavaju klanjanje nafile na jahaćoj životinji i kod kuće, ali da klanjač bude sve vrijeme okrenut prema kibli.
Ebu-Hanife i Muhammed ovo ne dozvoljavaju klanjaču koji je kod svoje kuće – mještanin. Oni se u ovom pozivaju na hadis koji je Buharija iznio u slijedećem poglavlju.
Iz navedenog hadisa se još zaključuje:
– klanjati nafilu na način iznesen u hadisu, dozvoljeno je jašući putniku, a ne i pješaku.
Učenjaci šafijske škole dozvoljavaju to tako činiti i pješaku pod uvjetom da on bude okrenut prema kibli u momentu izgovaranja početkog tekbira, te obavljanju ruku'a i sedžde.
Putnik na brodu je u povoljnijoj situaciji od jahača i on ima mogućnost da se tačno okrene prema kibli, bez obzira da li brod stajao ili se kretao. Prema tome, putnik na brodu ne može klanjati okrenut na koju bilo stranu. Ovakav putnik mora biti okrenut tačno prema kibli.

1095. PRIČAO NAM JE Abdul-A'la b. Hammad, njemu Vuhejb, ovome Musa b. Ukbe, prenoseći od Nafija:
"Ibni-Omer, radijallahu anhuma, klanjao je (na putovanju) jašući, pa i vitr-namaz i govoraše da je i Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, tako radio."[1]

١٠٩٥. حَدَّثَنَا عَبْدُالأَعْلَى بْنُ حَمَّادٍ قَالَ حَدَّثَنَا وُهَيْبٌ قَالَ حَدَّثَنَا مُوسَى بْنُ عُقْبَةَ عَنْ نَافِعٍ قَالَ وَكَانَ ابْنُ عُمَرَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا يُصَلِّي عَلَى رَاحِلَتِهِ وَيُوتِرُ عَلَيْهَا وَيُخْبِرُ أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ كَانَ يَفْعَلُهُ .

KLANJANJE MIMIKOM JAŠUĆI

باب الإيماء على الدابة

1096. PRIČAO NAM JE Musa, njemu Abdul-Aziz b. Muslim ovome pričao Abdullah b. Dinar:
"Abdullah b. Omer, radijallahu anhuma, klanjao bi nafilu na putovanju na svojoj jahaćoj životinji i mimikom i bez obzira kuda bi se okrenula."
Abdullah je rekao, da je i Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, to tako radio.

١٠٩٦. حَدَّثَنَا مُوسَى بْنُ إِسْمَاعِيلَ قَالَ حَدَّثَنَا عَبْدُالْعَزِيزِ بْنُ مُسْلِمٍ قَالَ حَدَّثَنَا عَبْدُاللهِ بْنُ دِينَارٍ قَالَ كَانَ عَبْدُاللهِ بْنُ عُمَرَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا يُصَلِّي فِي السَّفَرِ عَلَى رَاحِلَتِهِ أَيْنَمَا تَوَجَّهَتْ يُومِئُ وَذَكَرَ عَبْدُاللهِ أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ كَانَ يَفْعَلُهُ .

---

1 Ata b. Rebah, Hasan Basri, Salim b. Abdullah i Nafi', oslobođeni rob Ibni-Omera, oslanjajući se na navedeni hadis, dozvoljavaju putniku klanjanje vitr-namaza jašući. Ovo mišljenje dijele još Šafija, Ahmed i Ishak, a neki su prenijeli da su isto mišljenje zastupali još halifa Alija i Ibni-Abbas.
Malik je izjavio: "Samo klanjač koji ima status musafira može klanjati vitr na jahaćoj životinji. Evza'i i Šafija to dozvoljavaju, ne praveći razliku između duljeg i kraćeg putovanja.
Ibni-Hazm je rekao: "Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, može vitr klanjati stojeći, a i sjedeći zbog nekog razloga, a i bez ikakva razloga."
Hanefijski učenjaci smatraju da se vitr-namaz ne može klanjati na jahaćoj životinji, sjedeći, nego na zemlji kao i svaki obavezni namaz. Ovo je stav i Muhammeda b. Sirina, Urveta b. Zubejra, Ibrahima Neha'ije, halife Omera i njegova sina Abdullaha. Ovi se drže izjave Nafija, koju Tahavi sa senedom donosi u ovom vidu: "Abdullah b. Omer klanjao je nafilu na jahaćoj životinji, a vitr-namaz na zemlji, tvrdeći da je to tako radio i Vjerovjesnik."
Tahavi navodi, da je Mudžahid prenio, kako je Ibni-Omer klanjao na putovanju na svojoj devi, okrenut prema strani na kojoj je bila okrenuta deva, a pred zoru bi sišao i na zemlji klanjao vitr-namaz."
Imam Ahmed u svom "Musnedu" navodi da je Ibni-Omer klanjao nafilu na svojoj jahaćoj životinji, a kada bi htio klanjati vitr, sjahao bi i klanjao na zemlji.
Prenesena verzija da su Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, i ashabi klanjali vitr-namaz pri putovanju na jahaćoj životinji je tačna, ali se ona odnosi samo na prve godine širenja islama u Mekki, jer je ta praksa u Medini bila već nepoznata.
Imam Ahmed u svom "Musnedu", Hakim u "Mustedreku", te Darekutni i Taberani u svojim hadiskim zbirkama ističu da je Ibnu-Abbas rekao: "Čuo sam Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, gdje kaže: 'Tri su dužnosti meni farz, a vama nafila (vadžib) i to: klanjanje vitr-namaza, klanje kurbana i klanjanje dva rekata sabahskog sunneta.'"

TREBA SIĆI S JAHAĆE ŽIVOTINJE RADI OBAVEZNOG NAMAZA

باب ينزل للمكتوبة

1097. PRIČAO NAM JE Jahja b. Bukejr, njemu Lejs, prenoseći od Ukajla, on od Ibni-Šihaba, ovaj od Abdullaha b. Amira b. Rebija da mu je Amir b. Rebija ispričao:
"Vidio sam Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, dok je još bio na jahaćoj životinji, kako klanja nafilu, čineći pokrete glavom prema onoj strani gdje se okrenula (jahalica)." To ne bi radio Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, kod obaveznog (farz) namaza.

١٠٩٧. حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ بُكَيْرٍ قَالَ حَدَّثَنَا اللَّيْثُ عَنْ عُقَيْلٍ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ عَنْ عَبْدِاللهِ بْنِ عَامِرِ بْنِ رَبِيعَةَ أَنَّ عَامِرَ بْنَ رَبِيعَةَ أَخْبَرَهُ قَالَ رَأَيْتُ رَسُولَ اللهِ ﷺ وَهُوَ عَلَى الرَّاحِلَةِ يُسَبِّحُ يُومِئُ بِرَأْسِهِ قِبَلَ أَيِّ وَجْهٍ تَوَجَّهَ وَلَمْ يَكُنْ رَسُولُ اللهِ ﷺ يَصْنَعُ ذَلِكَ فِي الصَّلَاةِ الْمَكْتُوبَةِ

1098. KAŽE Lejs da je pričao Junus, prenoseći od Ibni-Šihaba, da je Salim rekao:
"Abdullah bi klanjao noću kao putnik na svojoj jahaćoj životinji i nije mario gdje je licem bio okrenut."
Ibni-Omer priča: "Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, klanjaše nafilu na jahaćoj životinji kud god bi ona bila okrenuta. Na njoj bi klanjao i vitr, ali ne bi klanjao obavezne namaze na njoj."

١٠٩٨. وَقَالَ اللَّيْثُ حَدَّثَنِي يُونُسُ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ قَالَ قَالَ سَالِمٌ كَانَ عَبْدُاللهِ بْنُ عُمَرَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا يُصَلِّي عَلَى دَابَّتِهِ مِنَ اللَّيْلِ وَهُوَ مُسَافِرٌ مَا يُبَالِي حَيْثُ مَا كَانَ وَجْهُهُ قَالَ ابْنُ عُمَرَ وَكَانَ رَسُولُ اللهِ ﷺ يُسَبِّحُ عَلَى الرَّاحِلَةِ قِبَلَ أَيِّ وَجْهٍ تَوَجَّهَ وَيُوتِرُ عَلَيْهَا غَيْرَ أَنَّهُ لَا يُصَلِّي عَلَيْهَا الْمَكْتُوبَةَ .

1099. PRIČAO NAM JE Mu'az b. Fedale, njemu Hišam, prenoseći od Jahjaa, on od Muhammeda b. Abdur-Rahmana b. Sevbana, ovome pričao Džabir b. Abdullah:
"Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, klanjao je nafile na svojoj jahaćoj životinji okrenut istoku, a kada bi htio da klanja obavezni namaz, sišao bi i okrenuo se prema kibli."

١٠٩٩. حَدَّثَنَا مُعَاذُ بْنُ فَضَالَةَ قَالَ حَدَّثَنَا هِشَامٌ عَنْ يَحْيَى عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ عَبْدِالرَّحْمَنِ بْنِ ثَوْبَانَ قَالَ حَدَّثَنِي جَابِرُ بْنُ عَبْدِاللهِ أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ كَانَ يُصَلِّي عَلَى رَاحِلَتِهِ نَحْوَ الْمَشْرِقِ فَإِذَا أَرَادَ أَنْ يُصَلِّيَ الْمَكْتُوبَةَ نَزَلَ فَاسْتَقْبَلَ الْقِبْلَةَ .

KLANJANJE NAFILE NAMAZA NA MAGARCU

باب صَلَاةِ التَّطَوُّعِ عَلَى الْحِمَارِ

1100. PRIČAO NAM JE Ahmed b. Seid, njemu Habban, ovome Hemmam, Hemmamu Enes b. Sirin:
"Dočekali smo Enesa b. Malika, kada se vraćao iz Šama. Sreli smo ga u Ajni Temru. Tada smo ga vidjeli kako klanja na magarcu, a lice mu okrenuto stranom prema (kibli), tj. s lijeve strane kible."
"Ja mu rekoh", kaže Enes, "vidio sam te gdje klanjaš mimo kible!"
"Da nisam vidio Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, da je to radio, ne bih ni ja to činio."
Ovako pripovijeda i Ibni-Tahman, prenoseći od Hadždžadža, on od Enesa b. Sirina, a ovaj od Enesa b. Malika, radijallahu anhu, a on od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem.

١١٠٠. حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ سَعِيدٍ قَالَ حَدَّثَنَا حَبَّانُ قَالَ حَدَّثَنَا هَمَّامٌ قَالَ حَدَّثَنَا أَنَسُ بْنُ سِيرِينَ قَالَ اسْتَقْبَلْنَا أَنَسَ بْنَ مَالِكٍ حِينَ قَدِمَ مِنَ الشَّأْمِ فَلَقِينَاهُ بِعَيْنِ التَّمْرِ فَرَأَيْتُهُ يُصَلِّي عَلَى حِمَارٍ وَوَجْهُهُ مِنْ ذَا الْجَانِبِ يَعْنِي عَنْ يَسَارِ الْقِبْلَةِ فَقُلْتُ رَأَيْتُكَ تُصَلِّي لِغَيْرِ الْقِبْلَةِ فَقَالَ لَوْلَا أَنِّي رَأَيْتُ رَسُولَ اللهِ ﷺ فَعَلَهُ لَمْ أَفْعَلْهُ رَوَاهُ إِبْرَاهِيمُ بْنُ طَهْمَانَ عَنْ حَجَّاجٍ عَنْ أَنَسِ بْنِ سِيرِينَ عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ.

NEKLANJANJE NAFILE NA PUTOVANJU PRIJE I POSLIJE KLANJANJA OBAVEZNOG NAMAZA

باب مَنْ لَمْ يَتَطَوَّعْ فِي السَّفَرِ دُبُرَ الصَّلَاةِ وَقَبْلَهَا

1101. PRIČAO NAM JE Jahja b. Sulejman, njemu Ibn-Vehb, ovome Umer b. Muhammed, da mu je Hafs b. Asim pričao, kako je Ibni-Omer, radijallahu anhuma, putovao i dodaje:
"Bio sam saputnik Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, i nisam vidio da klanja nafilu na putovanju, a Uzvišeni Allah je rekao: 'U Allahovom Poslaniku imate lijep primjer.'"

١١٠١. حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ سُلَيْمَانَ قَالَ حَدَّثَنِي ابْنُ وَهْبٍ قَالَ حَدَّثَنِي عُمَرُ بْنُ مُحَمَّدٍ أَنَّ حَفْصَ بْنَ عَاصِمٍ حَدَّثَهُ قَالَ سَافَرَ ابْنُ عُمَرَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا فَقَالَ صَحِبْتُ النَّبِيَّ ﷺ فَلَمْ أَرَهُ يُسَبِّحُ فِي السَّفَرِ وَقَالَ اللهُ جَلَّ ذِكْرُهُ (لَقَدْ كَانَ لَكُمْ فِي رَسُولِ اللهِ إِسْوَةٌ حَسَنَةٌ) .

1102. PRIČAO NAM JE Museddcd, njemu Jahja, prenoseći od Isaa b. Hafsa b. Asima, njemu njegov otac prenio, da je on čuo Ibni-Omera, kako govori:
"Družio sam se sa Allahovim Poslanikom, sallallahu alejhi ve sellem, i on ne bi na putovanju

١١٠٢. حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ قَالَ حَدَّثَنَا يَحْيَى عَنْ عِيسَى بْنِ حَفْصِ بْنِ عَاصِمٍ قَالَ حَدَّثَنِي أَبِي أَنَّهُ سَمِعَ ابْنَ عُمَرَ يَقُولُ صَحِبْتُ رَسُولَ اللهِ

ﷺ فَكَانَ لَا يَزِيدُ فِي السَّفَرِ عَلَى رَكْعَتَيْنِ وَأَبَا بَكْرٍ وَعُمَرَ وَعُثْمَانَ كَذَلِكَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمْ .

ništa dodavao na obavljena dva rekata (farza), a bio sam i saputnik Ebu-Bekra, Omera i Osmana, radijallahu anhum, pa su i oni tako činili."[1]

بَاب مَنْ تَطَوَّعَ فِي السَّفَرِ فِي غَيْرِ دُبُرِ الصَّلَوَاتِ وَقَبْلَهَا

KLANJANJE NAFILA-NAMAZA NA PUTOVANJU, ALI NE NEPOSREDNO PRIJE I POSLIJE FARZ-NAMAZA

وَرَكَعَ النَّبِيُّ ﷺ رَكْعَتَيِ الْفَجْرِ فِي السَّفَرِ .

Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, klanjao je na putovanju dva rekata sabahskog sunneta.

١١٠٣ . حَدَّثَنَا حَفْصُ بْنُ عُمَرَ قَالَ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ عَنْ عَمْرِو بْنِ مُرَّةَ عَنِ ابْنِ أَبِي لَيْلَى قَالَ مَا أَخْبَرَنَا أَحَدٌ أَنَّهُ رَأَى النَّبِيَّ ﷺ صَلَّى الضُّحَى غَيْرُ أُمِّ هَانِئٍ ذَكَرَتْ أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ يَوْمَ فَتْحِ مَكَّةَ اغْتَسَلَ فِي بَيْتِهَا فَصَلَّى ثَمَانِيَ رَكَعَاتٍ فَمَا رَأَيْتُهُ صَلَّى صَلَاةً أَخَفَّ مِنْهَا غَيْرَ أَنَّهُ يُتِمُّ الرُّكُوعَ وَالسُّجُودَ .

1103. PRIČAO NAM JE **Hafs** b. Umer, njemu Šu'be, prenoseći od Amra, on od Ibni-Ebu-Lejla: "Nije nam niko prenio da je vidio Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, da je klanjao duha-namaz izuzev Umm-Hane." Ona spominje da se Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, na dan osvojenja Mekke okupao u njenoj sobi i klanjao osam rekata.
"I nisam ga vidjela ranije da je klanjao brže (manje se zadržavao), ali je u potpunosti obavljao ruku' i sedždu."

---

1 Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, na putovanju nije klanjao sunnete niti druge nafile neposredno prije, a ni poslije obavljenog farza.
Poslije Muhammedove, sallallahu alejhi ve sellem, smrti, ashabi su, kaže Tirmizi, imali o ovom predmetu podijeljena mišljenja.
Imam Ahmed i Ishak smatraju da putnik može bez prigovora klanjati sunnete i druge uobičajene nafile u njihovom potpunom broju rekata.
Neki su smatrali da je neklanjanje sunneta na putovanju samo jedan vid povlastice putnika, pa je bolje, ako on može da ih klanja.
Najveći dio učenjaka ovo prepušta volji putnika, ako hoće, klanjat će sunnete u potpunom njihovom broju rekata, a ako hoće, može ih potpuno ispuštati.
Serahsija u "Mebsutu" kaže: "Sunneti se ne skraćuju, a klanjati ih i na putovanju, vrlina je pobožnih ljudi."
Neki kažu da je najbolje da putnik ne klanja sunnete u toku samog putovanja, a da ih klanja prilikom odsjedanja u mjestu konačenja ili mjestu konačnog cilja putovanja.
Hišam je kazao: "Vidio sam Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, mnogo puta da nije na putovanjima klanjao sunnete neposredno prije i poslije podneva. Međutim, on nije izostavljao ona dva rekata sunneta prije sabahskog farza i dva rekata iza akšama. Nisam ga vidio da klanja sunnet prije ikindijskog i jacijskog farza. Poslije obavljanjenog jacijskog farza klanjao bi samo vitr."

1104. KAŽE Lejs da mu je pričao Junus, prenoseći od Ibni-Šihaba, Šihabu pričao Abdullah b. Amir b. Rebija, kako ga je njegov otac obavijestio da je vidio Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, noću, kako klanja nafilu na svojoj jahaćoj životinji, okrenut onamo kuda je bila okrenuta životinja.

١١٠٤. وَقَالَ اللَّيْثُ حَدَّثَنِي يُونُسُ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ قَالَ حَدَّثَنِي عَبْدُاللهِ بْنُ عَامِرِ بْنِ رَبِيعَةَ أَنَّ أَبَاهُ أَخْبَرَهُ أَنَّهُ رَأَى النَّبِيَّ ﷺ صَلَّى السُّبْحَةَ بِاللَّيْلِ فِي السَّفَرِ عَلَى ظَهْرِ رَاحِلَتِهِ حَيْثُ تَوَجَّهَتْ بِهِ .

1105. PRIČAO NAM JE Ebul-Jeman, njega obavijestio Šu'ajb, prenoseći od Zuhrija, ovoga obavijestio Salim b. Abdullah, prenoseći od Ibni-Omera, radijallahu anhuma, da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, klanjao nafilu čineći pokrete svojom glavom na svojoj jahaćoj životinji, okrenut onamo kuda je bila ona okrenuta, a tako je to činio i Ibni-Omer.[1]

١١٠٥. حَدَّثَنَا أَبُو الْيَمَانِ قَالَ أَخْبَرَنَا شُعَيْبٌ عَنِ الزُّهْرِيِّ قَالَ أَخْبَرَنِي سَالِمُ بْنُ عَبْدِاللهِ عَنِ ابْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا أَنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ كَانَ يُسَبِّحُ عَلَى ظَهْرِ رَاحِلَتِهِ حَيْثُ كَانَ وَجْهُهُ يُومِئُ بِرَأْسِهِ وَكَانَ ابْنُ عُمَرَ يَفْعَلُهُ .

1 Ibn-Ebu-Lejla ističe da je jedino Umm-Hana dala obavještenje o Muhammedovom, sallallahu alejhi ve sellem, klanjanju duha-namaza. Međutim, to su uočili i prenijeli još mnogi ashabi. Tako je Ebu-Hurejre prenio, da je Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Allah mi je preporučio da do smrti ne napuštam troje: post tri dana svakog mjeseca, klanjanje duha-namaza i spavanje prije vitr-namaza."
Ibni-Omer je rekao: "Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, obavio je duha-namaz u dva dana: na dan dolaska u Mekku, pri njenom osvojenju, i na dan, kada je bio obaviješten o pogibiji Ebu-Džehla."
Tirmizi navodi da je Ebu-Seid Hudrija rekao: "Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, redovno klanjaše duha-namaz pa smo mislili da ga neće nikada izostaviti, ali ga je opet napuštao i izostavljao, pa smo mislili da ga neće više nikada klanjati."
Taberani u svom "Kebiru" sa senedom navodi da je Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Ko kolektivno klanja sabah-namaz, pa se na istom mjestu tu zadrži do poslije izlaska sunca, a potom klanja dobrovoljni namaz, imat će nagradu hodočasnika časne Ka'be."
Mnogi muhadisi ističu da je Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Ko se po obavljenom sabah-namazu ne pomakne s mjesta svoga klanjanja, ostane sjedeći u ibadetu, a kasnije klanja namaz i ne bude govorio ništa nego samo dobro i korisno, oprostit će mu se njegovi manje učinjeni grijesi prema Allahu, pa makar ih imao koliko morske pjene."
Taberani navodi u svom "Kebiru" da je Abdullah b. Omer, rekao: "Allahov Poslanik poslao je jednu četu u vojnu akciju i ona se brzo vratila s bogatim ratnim plijenom. Svijet je govorio o požrtvovanosti boraca i prepričavao o tom plijenu, pa je Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: 'Pazite! Uputit ću vas na osobu većeg herojstva, na veći plijen, a možda i brži povratak, a to je čovjek koji uzme abdest i ode u džamiju da klanja dobrovoljni duha-namaz. Takav je čovjek bliži herojstvu i pobjednik s većim ratnim plijenom.'"

SPAJANJE AKŠAMA I JACIJE NA PUTOVANJU

باب الْجمْعِ في السَّفرِ بيْن الْمغْربِ والْعِشاءِ

1106. PRIČAO NAM JE Ali b. Abdullah, njemu Sufjan, on čuo Zuhrija da prenosi od Salima, a on od svoga oca:
"Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, spajao je klanjanje akšama i jacije kada bi na putovanju jako žurio."

١١٠٦. حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ عَبْدِاللهِ قَالَ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ قَالَ سَمِعْتُ الزُّهْرِيَّ عَنْ سَالِمٍ عَنْ أَبِيهِ قَالَ كَانَ النَّبِيُّ ﷺ يَجْمَعُ بَيْنَ الْمَغْرِبِ وَالْعِشَاءِ إِذَا جَدَّ بِهِ السَّيْرُ .

1107. KAŽE Ibrahim b. Tahman, prenoseći od muallima Husejna, on od Jahjaa b. Ebu-Kesira, ovaj od Ikrime, a on od Ibni-Abbasa, radijallahu anhuma:
"Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, sastavljao bi podne i ikindiju, kada god bi se kretao na putovanju, a isto tako bi sastavljao akšam i jaciju."

١١٠٧. وَقَالَ إِبْرَاهِيمُ بْنُ طَهْمَانَ عَنِ الْحُسَيْنِ الْمُعَلِّمِ عَنْ يَحْيَى بْنِ أَبِي كَثِيرٍ عَنْ عِكْرِمَةَ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا قَالَ كَانَ رَسُولُ اللهِ ﷺ يَجْمَعُ بَيْنَ صَلَاةِ الظُّهْرِ وَالْعَصْرِ إِذَا كَانَ عَلَى ظَهْرِ سَيْرٍ وَيَجْمَعُ بَيْنَ الْمَغْرِبِ وَالْعِشَاءِ .

1108. PRENOSI (Ibrahim b. Tahman) od Husejna, on od Jahjaa b. Ebu-Kesira, ovaj od Hafsa b. Ubejdullaha b. Enesa, Hafs od Enesa b. Malika, radijallahu anhu:
"Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, spajao bi na putovanju klanjanje akšamskog i jacijskog namaza."
U drugom senedu, Husejna slijedi Alija b. Mubarek i Harb (b. Seddad), prenoseći od Jahjaa, on od Hafsa, a ovaj od Enesa, kako je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, na putovanju klanjao zajedno akšam i jaciju.[2]

١١٠٨. وَعَنْ حُسَيْنٍ عَنْ يَحْيَى بْنِ أَبِي كَثِيرٍ عَنْ حَفْصِ بْنِ عُبَيْدِاللهِ بْنِ أَنَسٍ عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ كَانَ النَّبِيُّ ﷺ يَجْمَعُ بَيْنَ صَلَاةِ الْمَغْرِبِ وَالْعِشَاءِ فِي السَّفَرِ وَتَابَعَهُ عَلِيُّ بْنُ الْمُبَارَكِ وَحَرْبٌ عَنْ يَحْيَى عَنْ حَفْصٍ عَنْ أَنَسٍ جَمَعَ النَّبِيُّ ﷺ .

2 Brojne su izjave ashaba o navedenoj temi.
Ebu-Davud je zabilježio slijedeću, Alijinu, radijallahu anhu, izjavu: "Kada čovjek putuje po zalasku sunca toliko da se već spusti skoro noćna tmina, nema štete da on siđe sa jahaće životinje, klanja akšam, večera i potom klanja jaciju. Vidio sam", rekao je Alija, "Allahovog Poslanika da tako radi."
Imam Ahmed u svom "Sunenu" ističe da je Amr b. Šu'ajb rekao: "Allahov Poslanik, prilikom vođenja borbe protiv Benu-Mustalik plemena, spojio je klanjanje dvaju namaza." Ovo je potvrdio i Džabir.
Imam Ahmed navodi Aišinu, radijallahu anha, izjavu u slijedećoj varijanti: "Vjerovjesnik je na putovanju klanjanje podne-namaza odgađao do pred izmak njegova vremena, a sa ikindijom bi žurio. Klanjanje akšama zadržavaše, a jaciju opet požurivaše."

DA LI ĆE (PUTNIK) UČITI EZAN, ODNOSNO IKAMET, KADA KLANJA ZAJEDNO AKŠAM I JACIJU?

باب هل يؤذن أو يقيم
إذا جمع بين المغرب والعشاء

1109. PRIČAO NAM JE Ebul-Jeman, njega obavijestio Šu‘ajb, prenoseći od Zuhrija, njega obavijestio Salim, prenoseći od Abdullaha b. Omera, radijallahu anhuma:
“Vidio sam Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, kada je žurio na putovanju, gdje odgađa klanjanje akšamskog namaza, tako da bi ga, spajajući s jacijom, klanjao zajedno.”
Salim kaže: “I Abdullah (b. Omer), radijallahu anhuma, je to radio, kada bi mu se na putu žurilo. On bi proučio ikamet za akšam, klanjao ga s tri rekata i predao selam, ubrzo proučio ikamet za jaciju, klanjao je s dva rekata i potom predao selam. Između ovih namaza i nakon njih, ne bi klanjao nijedan rekat nafile, sve dok ne bi ustao negdje duboko u noći.”

١١٠٩. حَدَّثَنَا أَبُو الْيَمَانِ قَالَ أَخْبَرَنَا شُعَيْبٌ عَنِ الزُّهْرِيِّ قَالَ أَخْبَرَنِي سَالِمٌ عَنْ عَبْدِاللهِ بْنِ عُمَرَ رَضِي اللهُ عَنْهُمَا قَالَ رَأَيْتُ رَسُولَ اللهِ ﷺ إِذَا أَعْجَلَهُ السَّيْرُ فِي السَّفَرِ يُؤَخِّرُ صَلَاةَ الْمَغْرِبِ حَتَّى يَجْمَعَ بَيْنَهَا وَبَيْنَ الْعِشَاءِ قَالَ سَالِمٌ وَكَانَ عَبْدُاللهِ بْنُ عُمَرَ رَضِي اللهُ عَنْهُمَا يَفْعَلُهُ إِذَا أَعْجَلَهُ السَّيْرُ وَيُقِيمُ الْمَغْرِبَ فَيُصَلِّيهَا ثَلَاثًا ثُمَّ يُسَلِّمُ ثُمَّ قَلَّمَا يَلْبَثُ حَتَّى يُقِيمَ الْعِشَاءَ فَيُصَلِّيهَا رَكْعَتَيْنِ ثُمَّ يُسَلِّمُ وَلَا يُسَبِّحُ بَيْنَهُمَا بِرَكْعَةٍ وَلَا بَعْدَ الْعِشَاءِ بِسَجْدَةٍ حَتَّى يَقُومَ مِنْ جَوْفِ اللَّيْلِ .

1110. PRIČAO NAM JE Ishak, njemu Abdus-Samed, ovome Harb, njemu Jahja, Jahjau Hafs b. Ubejdullah b. Enes, da je Enes pričao da bi Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, spajao na putovanju klanjanje ova dva namaza, tj. akšam i jaciju.

١١١٠. حَدَّثَنَا إِسْحَاقُ حَدَّثَنَا عَبْدُالصَّمَدِ بْنُ عَبْدِالْوَارِثِ حَدَّثَنَا حَرْبٌ حَدَّثَنَا يَحْيَى قَالَ حَدَّثَنِي حَفْصُ بْنُ عُبَيْدِاللهِ بْنِ أَنَسٍ أَنَّ أَنَسًا رَضِي اللهُ عَنْهُ حَدَّثَهُ أَنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ كَانَ يَجْمَعُ بَيْنَ هَاتَيْنِ الصَّلَاتَيْنِ فِي السَّفَرِ يَعْنِي الْمَغْرِبَ وَالْعِشَاءَ .

Raznolika su mišljenja učenjaka u vezi sa spajanjem dvaju namaza. Jedini to putniku dozvoljavaju bez ikakvih uvjetnih ograničenja. Među ove spadaju Alija, Sa‘d b. Ebu-Vekas, Seid b. Zejd, Usame b. Zejd, Mu‘az b. Džebel, Ibni-Abbas, Tavus, Mudžahid, Ikrime, Džabir b. Zejd, Sufjan Sevrija, Šafija, Ahmed, Ishak, Ebu-Sevr, Ešheb, Malik i još poneki.
Drugi to dozvoljavaju kad se putniku jako žuri. Među ove spadaju Ibni-Omer, Malik i poneki učenjaci.
Ima učenjaka koji ovakav postupak smatraju mekruhom, dok Hasan Basri, Ibni-Sirin, Ibrahim Neha‘i, Ibni-Mes‘ud i Ebu-Hanife dozvoljavaju to samo hodočasniku na Arefatu i Muzdelifi.
Iz navedenog, a i još drugih hadisa, vidi se da je to samo međusobno približavanje klanjanja konkretnih namaza, a ne stvarno njihovo spajanje, jer je uvijek svaki obavljen u svom određenom vremenu, kako je to i u Kur’anu rečeno: “Vjernicima je naređeno da obavljaju namaz u određeno vrijeme.”

KADA PUTNIK KREĆE NA PUT PRIJE KRETANJA SUNCA SA ZENITA, ODGODIT ĆE PODNE DO IKINDIJE

باب يُؤَخِّرُ الظُّهْرَ إِلَى الْعَصْرِ إِذَا ارْتَحَلَ قَبْلَ أَنْ تَزِيغَ الشَّمْسُ

Ovo je prenio Ibni-Abbas od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem.[1]

فِيهِ ابْنُ عَبَّاسٍ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ .

1111. PRIČAO NAM JE Hassan Vasiti, njemu Mufeddal b. Fedale, prenoseći od Ukajla, on od Ibni-Šihaba, ovaj od Enesa b. Malika, radijallahu anhu: "Kada bi Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, polazio na put prije kretanja sunca sa zenita, odgodio bi podne do pred ikindijsko vrijeme, pa bi ih oboje spojio, a kada bi sunce krenulo sa zenita, klanjao bi podne, pa onda uzjahao na konja ili devu."

١١١١. حَدَّثَنَا حَسَّانُ الْوَاسِطِيُّ قَالَ حَدَّثَنَا الْمُفَضَّلُ بْنُ فَضَالَةَ عَنْ عُقَيْلٍ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ كَانَ النَّبِيُّ ﷺ إِذَا ارْتَحَلَ قَبْلَ أَنْ تَزِيغَ الشَّمْسُ أَخَّرَ الظُّهْرَ إِلَى وَقْتِ الْعَصْرِ ثُمَّ يَجْمَعُ بَيْنَهُمَا وَإِذَا زَاغَتْ صَلَّى الظُّهْرَ ثُمَّ رَكِبَ .

1 Imam Ahmed u svom "Musnedu" sa senedom navodi, da je Ibni-Abbas rekao: "Hoćete li da vas obavijestim o Pejgamberovom namazu na putovanju?"
"Da" - odgovorili su ashabi.
"Kada bi on bio u svom stanu, a sunce već krenulo iz zenita, on bi spojio klanjanje podne i ikindije, prije nego bi uzjahao na svoju jahaću životinju, a kada bi bio u stanu dok sunce nije još krenulo sa zenita, on bi krenuo na put i kada bi nastupilo vrijeme ikindije, on bi sjahao i spojio podne i ikindiju."
Ovu izjavu zabilježio je u svom "Sunenu" i Tirmizi, ističući da je dobra, hasen-garib.
Ebu-Davud zabilježio je od Kutejbe b. Seida da je Mu'az Ibn-Džebel izjavio. "Pošto je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, već krenuo s vojskom na Tebuk, prije nego se sunce maklo iz zenita, on je odgodio klanjanje podne-namaza, spojio ga sa ikindijom, tako da je oba namaza klanjao zajedno. Kada bi Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, kretao po izlasku sunca iz zenita, on bi klanjao zajedno podne i ikindiju u svom stanu ili šatoru, a potom putovao. Kada bi on kretao prije akšama, odgađao bi klanjanje akšama toliko, da bi klanjao zajedno s jacijom, a kada bi kretao prije akšama, on bi požurio klanjati jaciju i obavio je neposredno iza akšama."
Ovu izjavu navodi i Tirmizi u svom "Sunenu" i kaže da je dobra, hasen-garib.
Iz samog hadisa se ne razumije da je u pitanju odgoda do pred ikindijskog vremena, već se kaže da je ta odgoda do ikindijskog vremena.

KADA (PUTNIK) POĐE NA PUT PO KRETANJU SUNCA SA ZENITA, KLANJAT ĆE PODNE, PA UZJAHATI JAHAĆU ŽIVOTINJU (I OTPUTOVATI)

باب إذا ارتحل بعد ما زاغت الشمس صلى الظهر ثم ركب

1112. PRIČAO NAM JE Kutejbe b. Seid, njemu Mufeddal b. Fedale, prenoseći od Ukajla, on od Ibni-Šihaba, ovaj od Enesa b. Malika:
"Kada bi Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, polazio na put prije kretanja sunca sa zenita, odgodio bi podne-namaz do ikindijskog, tada bi sjahao i klanjao zajedno oba namaza, a kada bi sunce krenulo sa zenita prije nego bi on pošao na put, klanjao bi podne, pa uzjahao (na konja ili devu i otputovao)."

١١١٢. حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ بْنُ سَعِيدٍ قَالَ حَدَّثَنَا الْمُفَضَّلُ بْنُ فَضَالَةَ عَنْ عُقَيْلٍ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ قَالَ كَانَ رَسُولُ اللهِ ﷺ إِذَا ارْتَحَلَ قَبْلَ أَنْ تَزِيغَ الشَّمْسُ أَخَّرَ الظُّهْرَ إِلَى وَقْتِ الْعَصْرِ ثُمَّ نَزَلَ فَجَمَعَ بَيْنَهُمَا فَإِنْ زَاغَتِ الشَّمْسُ قَبْلَ أَنْ يَرْتَحِلَ صَلَّى الظُّهْرَ ثُمَّ رَكِبَ.

OBAVLJANJE NAMAZA SJEDEĆI

باب صلاة القاعد

1113. PRIČAO NAM JE Kutejbe b. Seid, prenoseći od Malika, on od Hišama b. Urva, ovaj od svoga oca, a on od Aiše, radijallahu anha:
"Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, bio je slab, pa je klanjao u svojoj sobi. Klanjao je sjedeći, a svijet iza njega stojeći, pa im je pokazao (rukom) da sjednu. Pošto je završio namaz, rekao je: 'Imam je postavljen zato da se za njim u cijelosti povodi, pa kada se on sagne na ruku', sagnite se i vi, a kada se podigne (ispravi), podignite se i vi!'"

١١١٣. حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ بْنُ سَعِيدٍ عَنْ مَالِكٍ عَنْ هِشَامِ بْنِ عُرْوَةَ عَنْ أَبِيهِ عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهَا أَنَّهَا قَالَتْ صَلَّى رَسُولُ اللهِ ﷺ فِي بَيْتِهِ وَهُوَ شَاكٍ فَصَلَّى جَالِسًا وَصَلَّى وَرَاءَهُ قَوْمٌ قِيَامًا فَأَشَارَ إِلَيْهِمْ أَنِ اجْلِسُوا فَلَمَّا انْصَرَفَ قَالَ إِنَّمَا جُعِلَ الْإِمَامُ لِيُؤْتَمَّ بِهِ فَإِذَا رَكَعَ فَارْكَعُوا وَإِذَا رَفَعَ فَارْفَعُوا.

1114. PRIČAO NAM JE Ebu-Nu'ajm, njemu Ibni-Ujejne, prenoseći od Zuhrija, on od Enesa, radijallahu anhu:
"Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, pao je s konja i zgulio, odnosno zagrebao kožu na desnoj strani, pa smo mu unišli i posjetili ga. Utom je nastupilo vrijeme namaza i on je klanjao sjedeći, pa smo i mi klanjali sjedeći. Tada reče: 'Imam je postavljen zato da se za njim dosljedno povodi, pa kada izgovori tekbir, izgovorite ga i vi, kada se

١١١٤. حَدَّثَنَا أَبُو نُعَيْمٍ قَالَ حَدَّثَنَا ابْنُ عُيَيْنَةَ عَنِ الزُّهْرِيِّ عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ سَقَطَ رَسُولُ اللهِ ﷺ مِنْ فَرَسٍ فَخُدِشَ أَوْ فَجُحِشَ شِقُّهُ الْأَيْمَنُ فَدَخَلْنَا عَلَيْهِ نَعُودُهُ فَحَضَرَتِ الصَّلَاةُ فَصَلَّى قَاعِدًا فَصَلَّيْنَا قُعُودًا وَقَالَ إِنَّمَا جُعِلَ الْإِمَامُ لِيُؤْتَمَّ بِهِ فَإِذَا كَبَّرَ فَكَبِّرُوا وَإِذَا رَكَعَ فَارْكَعُوا وَإِذَا

sagne na ruku', sagnite se i vi, kada se podigne, podignite se i vi, a kada izgovori: Semiallahu li men hamideh!, vi izgovorite: Rabbena lekel hamd!'"

رَفَعَ فَارْفَعُوا وَإِذَا قَالَ سَمِعَ اللهُ لِمَنْ حَمِدَهُ فَقُولُوا رَبَّنَا وَلَكَ الْحَمْدُ .

1115. PRIČAO NAM JE Ishak b. Mensur, njega obavijestio Revh b. Ubade, ovoga Husein, prenoseći od Abdullaha b. Burejda, on od Imrana b. Husajna, radijallahu anhu, da je pitao Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, a preko drugog seneda, (kaže Buharija): "Obavijestio nas je Ishak, njega obavijestio Abdus-Samed, on čuo od svoga oca, njemu pričao Husein, prenoseći od Ibn-Burejda, njemu ispričao Imran b. Husajn koji je imao hemoroide:
'Pitao sam Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, za namaz koji čovjek obavlja sjedeći.
'Ako klanja stojeći, to je najbolje', rekao je, 'ako klanja sjedeći, ima polovinu nagrade stajača, ako klanja ležeći, on ima polovinu nagrade onoga koji klanja sjedeći.'"[1]

١١١٥. حَدَّثَنَا إِسْحَاقُ بْنُ مَنْصُورٍ قَالَ أَخْبَرَنَا رَوْحُ بْنُ عُبَادَةَ أَخْبَرَنَا حُسَيْنٌ عَنْ عَبْدِاللهِ بْنِ بُرَيْدَةَ عَنْ عِمْرَانَ بْنِ حُصَيْنٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ أَنَّهُ سَأَلَ نَبِيَّ اللهِ ﷺ وَأَخْبَرَنَا إِسْحَاقُ قَالَ أَخْبَرَنَا عَبْدُالصَّمَدِ قَالَ سَمِعْتُ أَبِي قَالَ حَدَّثَنَا الْحُسَيْنُ عَنْ أَبِي بُرَيْدَةَ قَالَ حَدَّثَنِي عِمْرَانُ بْنُ حُصَيْنٍ وَكَانَ مَبْسُورًا قَالَ سَأَلْتُ رَسُولَ اللهِ ﷺ عَنْ صَلاَةِ الرَّجُلِ قَاعِدًا فَقَالَ إِنْ صَلَّى قَائِمًا فَهُوَ أَفْضَلُ وَمَنْ صَلَّى قَاعِدًا فَلَهُ نِصْفُ أَجْرِ الْقَائِمِ وَمَنْ صَلَّى نَائِمًا فَلَهُ نِصْفُ أَجْرِ الْقَاعِدِ .

NAMAZ MIMIKOM OSOBE KOJA SJEDI

باب صلاة القاعد بالإيماء

1116. PRIČAO NAM JE Ebu-Ma'mer, njemu Abdul-Varis, ovome muallim Husein, prenoseći od Abdullaha b. Burejda da je Imran b. Husajn koji je imao hemoroide, a jednom je opet Ebu-Ma'mer prenio direktno od Imrana:
"Pitao sam Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, za namaz koji čovjek obavlja sjedeći i on odgovori:

١١١٦. حَدَّثَنَا أَبُو مَعْمَرٍ قَالَ حَدَّثَنَا عَبْدُالْوَارِثِ قَالَ حَدَّثَنَا حُسَيْنٌ الْمُعَلِّمُ عَنْ عَبْدِاللهِ بْنِ بُرَيْدَةَ أَنَّ عِمْرَانَ بْنَ حُصَيْنٍ وَكَانَ رَجُلاً مَبْسُورًا وَقَالَ أَبُو مَعْمَرٍ مَرَّةً عَنْ عِمْرَانَ بْنِ حُصَيْنٍ قَالَ سَأَلْتُ النَّبِيَّ ﷺ عَنْ صَلاَةِ الرَّجُلِ وَهُوَ قَاعِدٌ فَقَالَ مَنْ

---

1 Hanefije i mnogi drugi učenjaci smatraju da se navedeni hadis odnosi samo na klanjanje nafile. Oslanjajući se na ovaj hadis, pisac "El-Hidaje" kaže: "Klanjati dobrovoljni namaz je dozvoljeno sjedeći i pored sposobnosti da se klanja stojeći."
Badži, jedan od malikijskih učenjaka smatra da se gornji hadis odnosi na klanjača farza koji ima opravdanu slabost, odnosno neku smetnju, i na klanjača nafile, imao on za to opravdan razlog ili ga nemao.
U komentaru Tirmizijeva "Sunena" navedeno je: "Klanjanje farz-namaza sjedeći nije punovažno osobi, koja je u mogućnosti klanjati stojeći."
Učenjaci hanefijske škole kažu: "Ako musliman takav (bez razloga) način klanjanja smatra dozvoljenim i pravilnim, on izlazi iz islama i prema njemu se primjenjuju propisi koji vrijede za konvertite. Takva se osoba tretira kao i osoba koja smatra dozvoljenim činiti blud, piti alkohol, raditi s kamatom i druga, po islamu zabranjena djela."

'Ko klanja stojeći, to je najbolje. Ko klanja sjedeći, on ima polovinu nagrade od onoga koji stoji, a ko klanja ležeći, ima polovinu nagrade onoga koji klanja sjedeći.'"

RekaojeEbu-Abdullah:"Izraz 'naimen',upotrijebljen u hadisu, po meni, ovdje znači 'ležeći'."

صَلَّى قَائِمًا فَهُوَ أَفْضَلُ وَمَنْ صَلَّى قَاعِدًا فَلَهُ نِصْفُ أَجْرِ الْقَائِمِ وَمَنْ صَلَّى نَائِمًا فَلَهُ نِصْفُ أَجْرِ الْقَاعِدِ قَالَ أَبُو عَبْدِ اللهِ نَائِمًا عِنْدِي مُضْطَجِعًا هَا هُنَا .

KO NE MOŽE KLANJATI SJEDEĆI, KLANJAT ĆE LEŽEĆI

باب إذا لم يطق قاعدًا صلى على جنب

Ata kaže: "A ko se ne može okrenuti prema kibli, klanjat će u pravcu kako je okrenut."

وَقَالَ عَطَاءٌ إِنْ لَمْ يَقْدِرْ أَنْ يَتَحَوَّلَ إِلَى الْقِبْلَةِ صَلَّى حَيْثُ كَانَ وَجْهُهُ .

1117. PRIČAO NAM JE Abdan, prenoseći od Abdullaha, on od Ibrahima b. Tahmana, njemu pričao Husein, učitelj od Ibni-Burejde, ovaj od Imrana b. Husajna, radijallahu anhu:

"Imao sam hemoroide, pa sam pitao Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, za klanjanje namaza."

"Klanjaj", rekao je on, "stojeći, ako nisi u stanju tako, onda sjedeći, a ako nisi ni tako u stanju, onda ležeći."[1]

١١١٧. حَدَّثَنَا عَبْدَانُ عَنْ عَبْدِاللهِ عَنْ إِبْرَاهِيمَ ابْنِ طَهْمَانَ قَالَ حَدَّثَنِي الْحُسَيْنُ الْمُكْتِبُ عَنِ ابْنِ بُرَيْدَةَ عَنْ عِمْرَانَ بْنِ حُصَيْنٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ كَانَتْ بِي بَوَاسِيرُ فَسَأَلْتُ النَّبِيَّ ﷺ عَنِ الصَّلَاةِ فَقَالَ صَلِّ قَائِمًا فَإِنْ لَمْ تَسْتَطِعْ فَقَاعِدًا فَإِنْ لَمْ تَسْتَطِعْ فَعَلَى جَنْبٍ .

1 Ahmed Ibni-Hanbel je izjavio: "Teškog bolesnika povalit će se na desnu stranu, okrenuvši ga prema kibli." To je upravo onako kako se umrli postavlja u grob. On to svoje mišljenje temelji na Muhammedovoj, sallallahu alejhi ve sellem, izjavi: "Ka'ba vam je kibla, bili živi ili mrtvi."
Prema stavu Ebu-Hanife, težak bolesnik povalit će se na leđa, tako da mu noge budu okrenute kibli i on će u takvom stavu, malim pokretom glave i očiju činiti ruku' i sedždu.
Rafi' je prenio stav nekih učenjaka, da težeg bolesnika treba povaliti na njegovu desnu stranu, a tabane mu okrenuti prema kibli.
Raznolika su mišljenja o načinu sjedenja bolesnika u toku klanjanja. Imam Muhammed prenosi da je Ebu-Hanife rekao: "Kada teški bolesnik otpočne klanjati sjedeći, on može sjediti kako god hoće, upravo kako mu je lakše."
Bolesna osoba oslobođena je od pojedinih namaskih ruknova, pa je logično da bude oslobođena i posebnog načina sjedenja u namazu.
Ako bolesnik nije u stanju da sjedi, povalit će se na leđa, noge mu okrenuti kibli i on će u tom stavu, samo manjim pokretom glave obavljati ruku' i sedždu. Hamidu-din još kaže: "Takvom bolesniku stavit će se pod glavu deblji jastuk, kako bi izgledalo da sjedi. Time se bolesniku omogućava lakše obavljanje ruku'a i sedžde mimikom. Navedene čine teško je u ležećem stavu obavljati i zdravom čovjeku, a kamoli bolesnoj osobi."

KADA OSOBA KLANJA SJEDEĆI I U TOKU KLANJANJA OZDRAVI ILI OSJETI OLAKŠANJE, DOVRŠIT ĆE NAMAZ STOJEĆI

باب إذا صلى قاعدًا ثم صح أو وجد خفة تمم ما بقي

Hasan Basri kaže: "Bolesnik, ako hoće, klanjat će dva rekata stojeći, a druga dva sjedeći."[2]

وَقَالَ الْحَسَنُ إِنْ شَاءَ الْمَرِيضُ صَلَّى رَكْعَتَيْنِ قَائِمًا وَرَكْعَتَيْنِ قَاعِدًا .

1118. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Jusuf, njega obavijestio Malik, prenoseći od Hišama b. Urve, on od svoga oca, a ovaj od Aiše, radijallahu anhu, majke pravovjernih, da ga je obavijestila da ona nije nikada vidjela Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, da noćni namaz klanja sjedeći, dok nije stupio u staračke godine. Tada bi učio Kur'an sjedeći, a kada bi htio da se pregne na ruku', ustao bi i proučio još trideset ili četrdeset ajeta i tada bi se pregeo na ruku'.[3]

١١١٨. حَدَّثَنَا عَبْدُاللهِ بْنُ يُوسُفَ قَالَ أَخْبَرَنَا مَالِكٌ عَنْ هِشَامِ بْنِ عُرْوَةَ عَنْ أَبِيهِ عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهَا أُمِّ الْمُؤْمِنِينَ أَنَّهَا أَخْبَرَتْهُ أَنَّهَا لَمْ تَرَ رَسُولَ اللهِ ﷺ يُصَلِّي صَلَاةَ اللَّيْلِ قَاعِدًا قَطُّ حَتَّى أَسَنَّ فَكَانَ يَقْرَأُ قَاعِدًا حَتَّى إِذَا أَرَادَ أَنْ يَرْكَعَ قَامَ فَقَرَأَ نَحْوًا مِنْ ثَلَاثِينَ آيَةً أَوْ أَرْبَعِينَ آيَةً ثُمَّ رَكَعَ .

1119. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Jusuf, njega obavijestio Malik, prenoseći od Abdullaha b. Jezida i od Ebu-Nadra, oslobođenog roba Umera b. Ubejdullaha, on od Ebu-Seleme b. Abdur-Rahmana, a ovaj od Aiše, radijallahu anha, majke pravovjernih, da Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, klanjaše sjedeći, pa i Kur'an

١١١٩. حَدَّثَنَا عَبْدُاللهِ بْنُ يُوسُفَ قَالَ أَخْبَرَنَا مَالِكٌ عَنْ عَبْدِاللهِ بْنِ يَزِيدَ وَأَبِي النَّضْرِ مَوْلَى عُمَرَ بْنِ عُبَيْدِاللهِ عَنْ أَبِي سَلَمَةَ بْنِ عَبْدِالرَّحْمَنِ عَنْ عَائِشَةَ أُمِّ الْمُؤْمِنِينَ رَضِيَ اللهُ عَنْهَا أَنَّ

---

2 Ebu-Hanife, Malik, Šafija i Ebu-Jusuf su rekli: "Kada bolesnik klanja sjedeći i u toku samog klanjanja ozdravi ili osjeti snagu da može klanjati stojeći, on će nastaviti klanjanje preostalog dijela namaza stojeći."
To je mišljenje i Hasana Basrije, dok Muhammed b. Hasen smatra, da takva osoba, treba taj namaz iznova otpočeti klanjati.

3 Iz navedenog hadisa zaključuje se:
– dozvoljeno je na jednom dijelu namaza stajati, a na drugom sjediti i obratno. Ovo je stav Ebu-Hanife, Malika, Šafije i velikog broja učenjaka. Ima učenjaka, pa i ashaba, koji ovakav postupak ne odobravaju, smatrajući da je to bilo dozvoljeno samo Muhammedu, sallallahu alejhi ve sellem;
– u noćnim namazima Kur'an se uči što duže. Šafija smatra, da je bolje stajati duže na nogama učeći Kur'an, nego činiti duže, odnosno više ruku'a i sedždi.
Ebu-Jusuf je rekao: "Najbolji uobičajeni namaz je onaj koji se klanja u što većem broju rekata ili namaz u kome se na stajanju prouči što više Kur'ana." Imam Muhammed daje prednost što većem broju ruku'a i sedždi,
– dobrovoljni namaz dozvoljeno je obavljati i sjedeći, iako ga je klanjač u mogućnosti obaviti stojeći.

رَسُولَ اللهِ ﷺ كَانَ يُصَلِّي جَالِسًا فَيَقْرَأُ وَهُوَ جَالِسٌ فَإِذَا بَقِيَ مِنْ قِرَاءَتِهِ نَحْوٌ مِنْ ثَلَاثِينَ أَوْ أَرْبَعِينَ آيَةً قَامَ فَقَرَأَهَا وَهُوَ قَائِمٌ ثُمَّ يَرْكَعُ ثُمَّ سَجَدَ يَفْعَلُ فِي الرَّكْعَةِ الثَّانِيَةِ مِثْلَ ذَلِكَ فَإِذَا قَضَى صَلَاتَهُ نَظَرَ فَإِنْ كُنْتُ يَقْظَى تَحَدَّثَ مَعِي وَإِنْ كُنْتُ نَائِمَةً اضْطَجَعَ .

bi učio, također, sjedeći i kada bi mu od učenja Kur'ana ostalo oko trideset do četrdeset ajeta, ustao bi i proučio ih stojeći, a potom obavio ruku' i sedždu. Ovako je činio i na drugom rekatu. Kada bi završio namaz, pogledao bi (me), pa ako sam bila budna, pričao bi sa mnom, a ako sam spavala, legao bi.[1]

1 Tirmizi u svom "Sunenu" sa senedom ističe da je Hafsa izjavila: "Nisam vidjela Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, da je nafilu klanjao sjedeći do pred njegovu smrt na jednu godinu dana. Tada je nafilu klanjao sjedeći i učio duže sure."

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

U ime Allaha, Svemilosnog, Samilosnog!

كِتَابُ التَّهَجُّدِ

NOĆNI NAMAZI

KLANJANJE NOĆNOG NAMAZA

باب التَّهَجُّدِ بِاللَّيْلِ

i riječi Uzvišenog Allaha: “Klanjaj dio noći. to je tebi dodatni namaz.”

وَقَوْلِهِ عَزَّ وَجَلَّ (وَمِنَ اللَّيْلِ فَتَهَجَّدْ بِهِ نَافِلَةً لَكَ)

1120. PRIČAO NAM JE Ali b. Abdullah, njemu Sufjan, ovome Sulejman b. Ebi-Muslim, prenoseći od Tavusa koji je čuo Ibni-Abbasa, radijallahu anhuma:
“Kad god bi Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, ustao noću da klanja, izgovorio bi: ‘Allahu moj! Tebi hvala! Ti si Onaj Koji uzdržava i brine o nebesima, Zemlji i svemu što je na njima. Tebi hvala! Tebi pripada vlast nebesa i zemlje i svega što je na njima. Tebi hvala! Ti si svjetlo nebesa i Zemlje! Tebi hvala! Ti si Vladar nebesa i Zemlje! Tebi hvala! Ti si Istina. Tvoje obećanje je istinito, a susret s Tobom je istinit. Tvoj govor je istinit. Džennet je istina, a i Džehennem je sušta istina. Vjerovjesnici su istina i Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, stvarna je istina. Sudnji dan je istina.
Allahu moj, Tebi sam odan, u Tebe vjerujem, samo se na Tebe oslanjam i Tebi se obraćam. U ime Tebe suprotstavljam se drugima, i u tome, Tebe za sudiju uzimam. Oprosti mi što sam kada uradio i ono što ću kasnije učiniti, ono što sam učinio tajno i ono što sam uradio javno!

١١٢٠ . حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ عَبْدِاللهِ قَالَ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ قَالَ حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ أَبِي مُسْلِمٍ عَنْ طَاوُسٍ سَمِعَ ابْنَ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا قَالَ كَانَ النَّبِيُّ ﷺ إِذَا قَامَ مِنَ اللَّيْلِ يَتَهَجَّدُ قَالَ اللَّهُمَّ لَكَ الْحَمْدُ أَنْتَ قَيِّمُ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ وَمَنْ فِيهِنَّ وَلَكَ الْحَمْدُ لَكَ مُلْكُ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ وَمَنْ فِيهِنَّ وَلَكَ الْحَمْدُ أَنْتَ نُورُ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ وَمَنْ فِيهِنَّ وَلَكَ الْحَمْدُ أَنْتَ مَلِكُ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ وَلَكَ الْحَمْدُ أَنْتَ الْحَقُّ وَوَعْدُكَ الْحَقُّ وَلِقَاؤُكَ حَقٌّ وَقَوْلُكَ حَقٌّ وَالْجَنَّةُ حَقٌّ وَالنَّارُ حَقٌّ وَالنَّبِيُّونَ حَقٌّ وَمُحَمَّدٌ ﷺ حَقٌّ وَالسَّاعَةُ حَقٌّ اللَّهُمَّ لَكَ أَسْلَمْتُ وَبِكَ آمَنْتُ وَعَلَيْكَ تَوَكَّلْتُ وَإِلَيْكَ أَنَبْتُ وَبِكَ خَاصَمْتُ وَإِلَيْكَ حَاكَمْتُ فَاغْفِرْ لِي مَا قَدَّمْتُ وَمَا أَخَّرْتُ وَمَا أَسْرَرْتُ

Ti unapređuješ i unazađuješ. Samo si Ti Bog, odnosno, nema Boga osim Tebe!'"
Sufjan (b. Ujejne) kaže da je Abdul-Kerim Umejje još dodao (kako je Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, i ovo izgovorio):
"Nema nikakve promjene ni snage mimo Allaha."
Sufjan ističe da je i Sulejman b. Ebu-Seleme to čuo od Tavusa, on od Ibni-Abbasa, radijallahu anhuma, a ovaj od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem.

وَمَا أَعْلَنْتُ أَنْتَ الْمُقَدِّمُ وَأَنْتَ الْمُؤَخِّرُ لَا إِلَهَ إِلَّا أَنْتَ أَوْ لَا إِلَهَ غَيْرُكَ قَالَ سُفْيَانُ وَزَادَ عَبْدُ الْكَرِيمِ أَبُو أُمَيَّةَ وَلَا حَوْلَ وَلَا قُوَّةَ إِلَّا بِاللهِ قَالَ سُفْيَانُ قَالَ سُلَيْمَانُ بْنُ أَبِي مُسْلِمٍ سَمِعَهُ مِنْ طَاوُسٍ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا عَنِ النَّبِيِّ ﷺ .

ODLIKA NOĆNOG KLANJANJA

باب فضل قيام الليل

1121. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Muhammed, njemu Hišam, njega obavijestio Ma'mer, a preko drugog seneda, pričao mi je (kaže Buharija) Muhammed, njemu Abdur-Rezak, njega izvijestio Ma'mer, prenoseći od Zuhrija, on od Salima, a ovaj od svoga oca, radijallahu anhu:
"Bijaše jedan čovjek za života Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, koji, kad god bi što usnio, ispričao bi to Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, pa sam i ja zaželio da usnijem san i ispričam Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem. Bio sam tada dječak. Jednog dana, u doba Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, spavao sam u džamiji i usnio, kao da me uzeše dva meleka i odnesoše do Džehennema. Džehennem je izgledao savijen (okrugao) poput bunara i kad u njemu dvije strane (odjeljenja) i u njemu svijet koji sam već poznavao. Počeo sam govoriti: 'Sačuvaj me Allahu od džehennemske vatre!' Tada nas susrete drugi melek i reče: 'Ne plaši se!'

١١٢١ . حَدَّثَنَا عَبْدُ اللهِ بْنُ مُحَمَّدٍ قَالَ حَدَّثَنَا هِشَامٌ قَالَ أَخْبَرَنَا مَعْمَرٌ ح و حَدَّثَنِي مَحْمُودٌ قَالَ حَدَّثَنَا عَبْدُ الرَّزَّاقِ قَالَ أَخْبَرَنَا مَعْمَرٌ عَنِ الزُّهْرِيِّ عَنْ سَالِمٍ عَنْ أَبِيهِ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ كَانَ الرَّجُلُ فِي حَيَاةِ النَّبِيِّ ﷺ إِذَا رَأَى رُؤْيَا قَصَّهَا عَلَى رَسُولِ اللهِ ﷺ فَتَمَنَّيْتُ أَنْ أَرَى رُؤْيَا فَأَقُصَّهَا عَلَى رَسُولِ اللهِ ﷺ وَكُنْتُ غُلَامًا شَابًّا وَكُنْتُ أَنَامُ فِي الْمَسْجِدِ عَلَى عَهْدِ رَسُولِ اللهِ ﷺ فَرَأَيْتُ فِي النَّوْمِ كَأَنَّ مَلَكَيْنِ أَخَذَانِي فَذَهَبَا بِي إِلَى النَّارِ فَإِذَا هِيَ مَطْوِيَّةٌ كَطَيِّ الْبِئْرِ وَإِذَا لَهَا قَرْنَانِ وَإِذَا فِيهَا أُنَاسٌ قَدْ عَرَفْتُهُمْ فَجَعَلْتُ أَقُولُ أَعُوذُ بِاللهِ مِنَ النَّارِ قَالَ فَلَقِيَنَا مَلَكٌ آخَرُ فَقَالَ لِي لَمْ تُرَعْ .

1122. Ovaj san ispričao sam Hafsi. Hafsa ga je ispričala Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, i on je rekao: ‘Abdullah je divan čovjek! Samo da klanja i nafilu noću!’
Poslije toga Abdullah bi spavao noću samo malo.”[1]

١١٢٢. فَقَصَصْتُهَا عَلَى حَفْصَةَ فَقَصَّتْهَا حَفْصَةُ عَلَى رَسُولِ اللهِ ﷺ فَقَالَ نِعْمَ الرَّجُلُ عَبْدُاللهِ لَوْ كَانَ يُصَلِّي مِنَ اللَّيْلِ فَكَانَ بَعْدُ لَا يَنَامُ مِنَ اللَّيْلِ إِلَّا قَلِيلًا.

DULJENJE SEDŽDE U NOĆNOM NAMAZU

بَاب طُولِ السُّجُودِ فِي قِيَامِ اللَّيْلِ

1123. PRIČAO NAM JE Ebul-Jeman, njega izvijestio Šu‘ajb, prenoseći od Zuhrija, njega obavijestio Urve, da ga je Aiša, radijallahu anha, obavijestila da bi Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, klanjao noću po jedanaest rekata, koji su činili njegov namaz. Svaku sedždu toga namaza činio bi koliko bi neko od vas mogao proučiti pedeset običnih ajeta, prije nego bi podigao svoju glavu. Prije sabahskog farza klanjao bi po dva rekata, a potom bi legao na desnu stranu i ostao tako dok mu ne bi došao glasnik (mujezin) za farz sabah-namaza.

١١٢٣. حَدَّثَنَا أَبُو الْيَمَانِ قَالَ أَخْبَرَنَا شُعَيْبٌ عَنِ الزُّهْرِيِّ قَالَ أَخْبَرَنِي عُرْوَةُ أَنَّ عَائِشَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهَا أَخْبَرَتْهُ أَنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ كَانَ يُصَلِّي إِحْدَى عَشْرَةَ رَكْعَةً كَانَتْ تِلْكَ صَلَاتَهُ يَسْجُدُ السَّجْدَةَ مِنْ ذَلِكَ قَدْرَ مَا يَقْرَأُ أَحَدُكُمْ خَمْسِينَ آيَةً قَبْلَ أَنْ يَرْفَعَ رَأْسَهُ وَيَرْكَعُ رَكْعَتَيْنِ قَبْلَ صَلَاةِ الْفَجْرِ ثُمَّ يَضْطَجِعُ عَلَى شِقِّهِ الْأَيْمَنِ حَتَّى يَأْتِيَهُ الْمُنَادِي لِلصَّلَاةِ.

---

1 Iz navedenog hadisa zaključuje se:
– dozvoljeno je željeti lijepe snove, svako dobro, nauku i žudjeti za tim;
– dozvoljeno je spavati u džamiji. Tirmizi navodi da je Ibni-Abbas rekao: “Ne činite džamiju prenoćištem i spavaonicom.” Ovo mišljenje zastupa i još neki broj učenjaka, a Ibnul-Arebi kaže: “Ibni-Abbasova izjava odnosi se samo na mještane koji imaju svoje skrovište i svoj dom, a ne na stranca i mu‘tekifa kojima je džamija samo privremeno boravište.”
Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, je u džamiji svojevremeno podigao šator za liječenje ranjenog Sa‘da. Prema tome, džamija, u slučaju potrebe, može koristiti kao stacionar i zdravstvena stanica. Malik i Ibni-Kasim smatraju mekruhom da u džamiji spavaju i noćivaju zdravi ljudi, dok slabim i bolesnim to dozvoljavaju bez primjedbe;
– govoreći o ljudskim porocima, ne treba ljude i poimenično spominjati;
– Abdullah b. Omer bio je veoma stidljiv, pa je svoj san iznio samo Hafsi koja ga je prenijela Muhammedu, sallallahu alejhi ve sellem;
– klanjati noću koji rekat dobrovoljnog namaza je pohvalan postupak vjernika;
– pobožna djela mlade osobe, Allahu, dželle šanuhu, milija su više negoli pobožna djela starije osobe;
– mnogo spavati je pokuđeno i nezdravo. Dugo spavanje vodi lijenosti, a lijenost opet vodi siromaštvu ovog i budućeg svijeta.

BOLESNIK IZOSTAVLJA NOĆNE NAMAZE (NAFILE)

باب تَرْكِ الْقِيَامِ لِلْمَرِيضِ

1124. PRIČAO NAM JE Ebu-Nu'ajm, njemu Sufjan, prenoseći od Esveda, on čuo Džundeba kako kaže:
"Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, zbog bolesti nije klanjao nafile jednu noć ili dvije noći."[1]

١١٢٤. حَدَّثَنَا أَبُو نُعَيْمٍ قَالَ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ عَنِ الْأَسْوَدِ قَالَ سَمِعْتُ جُنْدَبًا يَقُولُ اشْتَكَى النَّبِيُّ ﷺ فَلَمْ يَقُمْ لَيْلَةً أَوْ لَيْلَتَيْنِ .

1125. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Kesir, njega obavijestio Sufjan, prenoseći od Esveda b. Kajsa, on od Džunbeda b. Abdullaha:
"Džibril nije prenosio jedno vrijeme Objavu Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, i jedna Kurejšijka je rekla: 'Napustio ga njegov šejtan.' Tada je objavljeno poglavlje 'Ed-Duha': 'Kunem se jutrom, kada Sunce grane, i noću kada se njena tmina spusti. Nije tebe tvoj Gospodar napustio, a ni zamrzio...'"

١١٢٥. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ كَثِيرٍ قَالَ أَخْبَرَنَا سُفْيَانُ عَنِ الْأَسْوَدِ بْنِ قَيْسٍ عَنْ جُنْدَبِ بْنِ عَبْدِاللهِ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ احْتَبَسَ جِبْرِيلُ ﷺ عَلَى النَّبِيِّ ﷺ فَقَالَتِ امْرَأَةٌ مِنْ قُرَيْشٍ أَبْطَأَ عَلَيْهِ شَيْطَانُهُ فَنَزَلَتْ (وَالضُّحَى وَاللَّيْلِ إِذَا سَجَى مَا وَدَّعَكَ رَبُّكَ وَمَا قَلَى) .

---

1 Drugi muhadisi za isti slučaj navode, da je Džundeb drugom prilikom rekao: "Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, je bio slab i nije klanjao nafile jednu noć ili dvije noći, pa mu je došla jedna žena (Umm-Džemila, supruga Ebu-Džehela) i rekla: 'Muhammede, ne vidim više onog tvog šejtana. On je tebe, eto, napustio?' Na ovu njenu primjedbu, Allah, dželle šanuhu, objavio je: 'Kunem se jutrom, kada se Sunce potpuno pojavi, i noću kada se ona spusti, tvoj Stvoritelj nije te napustio, a ni zaboravio.'"
Neki mufesiri, tumačeći poglavlje "Ed-Duha", navode da je Džunbed rekao: "Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, je bio slab i nije klanjao nafile dvije-tri noći uzastopno, pa mu je došla jedna žena i rekla: 'Muhammede, nadam se da će te tvoj šejtan posve napustiti, jer ga već dvije-tri noći ne primjećujem kod tebe!' Na ovu primjedbu objavljena je sura "Ed-Duha", čiji su početni ajeti gore prevedeni."Ibni-Abbas je izjavio: "Dolazak Objave Muhammedu, sallallahu alejhi ve sellem, bio je obustavljen četrdeset dana, pa je idolopoklonik Ka'b Ibnu-Ešref govorio: 'Gospodar je ugasio Muhammedu, sallallahu alejhi ve sellem, svjetlo i prekinuo mu slanje Objave.' Potom je došao Džibril sa Objavom: 'Mi ne silazimo, nego samo s naredbom svoga Stvoritelja i objavom 'Ed-Duha' poglavlja.'"
Nasefi u svom tefsiru tumačeći 'Ed-Duha' poglavlje navodi da je Ibni-Džerir rekao: "Idolopoklonici su govorili da je Muhammeda, sallallahu alejhi ve sellem, Allah napustio i zamrzio. Da je on imao Objavu Allaha, ona mu se ne bi ni prekidala i Allah bi mu je stalno slao, kao što je to činio prema svojim ranijim vjerovjesnicima. Muslimani su ga opet pitali: 'Allahov Poslaniče, što ti ne dolazi Objava?'
'Kako će mi dolaziti Objava, kada vi ne čistite svoje zglobove i ne obrezujete nokte' – odgovorio je Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem. Na ove primjedbe objavljeno je poglavlje 'Ed-Duha', poslije čega je Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: 'Džibrilu, ti ne dođe dok se ja tebe ne zaželih!''I ja sam se tebe još više zaželio, ali sam ja poslušni rob i silazim samo po naredbi tvoga Gospodara Allaha' – odgovorio je Džibril."Raznolika su mišljenja o periodu obustave Objave. Jedni smatraju da je ta obustava trajala četrdeset dana, drugi dvadeset pet, a treći petnaest, a od Ibni-Džurejdža preneseno je da je to trajalo svega dvanaest dana.

VJEROVJESNIK, SALLALLAHU ALEJHI VE SELLEM, NE OBAVEZUJUĆI, PODSTICAO JE NA KLANJANJE NOĆNOG NAMAZA I NAFILA

باب تحريض النبي ﷺ على صلاة الليل والنوافل من غير إيجاب

Dolazio bi noću Fatimi i Aliji, radijallahu anhuma, radi (buđenja i klanjanja) namaza.

وَطَرَقَ النَّبِيُّ ﷺ فَاطِمَةَ وَعَلِيًّا عَلَيْهِمَا السَّلَام لَيْلَةً لِلصَّلَاةِ .

1126. PRIČAO NAM JE Ibni-Mukatil, njega obavijestio Abdullah, ovoga Ma‘mer, prenoseći od Zuhrija, on od Hinde, kćerke Harisove, a ova od Umm-Seleme, radijallahu anha, da se Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, probudio jedne noći i rekao:
“Subhanallah! Kakva su iskušenja noćas spuštena, kakve su riznice dosuđene! Ko će probuditi vlasnice ovih soba? O, mnoge gizdave na ovom svijetu (bit će) gole na ahiretu.”[2]

١١٢٦ . حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ مُقَاتِلٍ أَخْبَرَنَا عَبْدُاللهِ أَخْبَرَنَا مَعْمَرٌ عَنِ الزُّهْرِيِّ عَنْ هِنْدٍ بِنْتِ الْحَارِثِ عَنْ أُمِّ سَلَمَةَ رَضِي اللهُ عَنْهَا أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ اسْتَيْقَظَ لَيْلَةً فَقَالَ سُبْحَانَ اللهِ مَاذَا أُنْزِلَ اللَّيْلَةَ مِنَ الْفِتْنَةِ مَاذَا أُنْزِلَ مِنَ الْخَزَائِنِ مَنْ يُوقِظُ صَوَاحِبَ الْحُجُرَاتِ يَا رُبَّ كَاسِيَةٍ فِي الدُّنْيَا عَارِيَةٍ فِي الْآخِرَةِ .

1127. PRIČAO NAM JE Ebul-Jeman, njega obavijestio Šu‘ajb, prenoseći od Zuhrija, ovoga obavijestio Ali b. Husein da ga je Husein b. Ali izvijestio kako mu je Alija b. Ebi-Talib kazao da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, došao jedne noći k njemu i Fatimi, kćerki Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, i rekao:
“Zar ne klanjate nafilu?”
“Allahov Poslaniče, sallallahu alejhi ve sellem”, rekao sam, “naše su duše u Allahovoj ruci. Kada bude htio da nas probudi, probudit će nas.” Kada smo mu to rekli, on se okrenu i ništa ne odvrati. Pošto se već okrenuo, čuo sam ga kako se udara po stegnu i govori: “Čovjek je najveća svađalica.”

١١٢٧ . حَدَّثَنَا أَبُو الْيَمَانِ قَالَ أَخْبَرَنَا شُعَيْبٌ عَنِ الزُّهْرِيِّ قَالَ أَخْبَرَنِي عَلِيُّ بْنُ حُسَيْنٍ أَنَّ حُسَيْنَ بْنَ عَلِيٍّ أَخْبَرَهُ أَنَّ عَلِيَّ بْنَ أَبِي طَالِبٍ أَخْبَرَهُ أَنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ طَرَقَهُ وَفَاطِمَةَ بِنْتَ النَّبِيِّ عَلَيْهِ السَّلَام لَيْلَةً فَقَالَ أَلَا تُصَلِّيَانِ فَقُلْتُ يَا رَسُولَ اللهِ أَنْفُسُنَا بِيَدِ اللهِ فَإِذَا شَاءَ أَنْ يَبْعَثَنَا بَعَثَنَا فَانْصَرَفَ حِينَ قُلْنَا ذَلِكَ وَلَمْ يَرْجِعْ إِلَيَّ شَيْئًا ثُمَّ سَمِعْتُهُ وَهُوَ مُوَلٍّ يَضْرِبُ فَخِذَهُ وَهُوَ يَقُولُ ﴿ وَكَانَ الْإِنْسَانُ أَكْثَرَ شَيْءٍ جَدَلًا ﴾ .

2 Iako je gornji hadis izrečen u vezi s Muhammedovim, sallallahu alejhi ve sellem, ženama, on ima opći značaj i vrijedna upozorenja ženama današnjeg društva. Gornja izreka nagovijestila je naglo širenje islama i zauzimanje okolnih zemalja, ali i upozorenje na opasnost od pohlepe za materijalnim dobrima i neograničene gramzivosti za kapitalom.

1128. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Jusuf, njega obavijestio Malik, prenoseći od Ibni-Šihaba, on od Urve, a ovaj od Aiše, radijallahu anha:
"Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, ostavljao bi poneki posao, premda je volio raditi, bojeći se da (ga) ne bi radio ostali svijet, pa da im se to nametne kao obavezna dužnost.
Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, nikada nije klanjao duha-namaz, a ja ga, uistinu, klanjam."[1]

١١٢٨. حَدَّثَنَا عَبْدُاللهِ بْنُ يُوسُفَ قَالَ أَخْبَرَنَا
مَالِكٌ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ عَنْ عُرْوَةَ عَنْ عَائِشَةَ
رَضِيَ اللهُ عَنْهَا قَالَتْ إِنْ كَانَ رَسُولُ اللهِ ﷺ لَيَدَعُ
الْعَمَلَ وَهُوَ يُحِبُّ أَنْ يَعْمَلَ بِهِ خَشْيَةَ أَنْ يَعْمَلَ بِهِ
النَّاسُ فَيُفْرَضَ عَلَيْهِمْ وَمَا سَبَّحَ رَسُولُ اللهِ ﷺ
سُبْحَةَ الضُّحَى قَطُّ وَإِنِّي لأُسَبِّحُهَا .

1129. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Jusuf, njega obavijestio Malik, prenoseći od Ibni-Šihaba, on od Urve, a ovaj od Aiše, radijallahu anha, da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, klanjao jedne noći u džamiji. Za njim je svijet klanjao taj isti namaz. Klanjao je i slijedeće noći i posjeta svijeta je porasla. Treće i četvrte noći opet se iskupio svijet, ali Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, nije im izašao (iz stana). Kad je svanulo, on reče: "Vidio sam šta ste uradili. Omelo me je da vam izađem samo to što sam se bojao da vam se (nafila) ne nametne kao obavezna dužnost."
"To je bilo u ramazanu" – reče Aiša.[2]

١١٢٩. حَدَّثَنَا عَبْدُاللهِ بْنُ يُوسُفَ قَالَ أَخْبَرَنَا
مَالِكٌ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ عَنْ عُرْوَةَ بْنِ الزُّبَيْرِ عَنْ
عَائِشَةَ أُمِّ الْمُؤْمِنِينَ رَضِيَ اللهُ عَنْهَا أَنَّ رَسُولَ اللهِ
ﷺ صَلَّى ذَاتَ لَيْلَةٍ فِي الْمَسْجِدِ فَصَلَّى بِصَلاَتِهِ نَاسٌ
ثُمَّ صَلَّى مِنَ الْقَابِلَةِ فَكَثُرَ النَّاسُ ثُمَّ اجْتَمَعُوا
مِنَ اللَّيْلَةِ الثَّالِثَةِ أَوِ الرَّابِعَةِ فَلَمْ يَخْرُجْ إِلَيْهِمْ
رَسُولُ اللهِ ﷺ فَلَمَّا أَصْبَحَ قَالَ قَدْ رَأَيْتُ الَّذِي
صَنَعْتُمْ وَلَمْ يَمْنَعْنِي مِنَ الْخُرُوجِ إِلَيْكُمْ إِلاَّ أَنِّي
خَشِيتُ أَنْ تُفْرَضَ عَلَيْكُمْ وَذَلِكَ فِي رَمَضَانَ .

---

1 Aišina izjava je vrijedna pažnje, ali praktično i s obzirom na izjave drugih ashaba, neprihvatljiva. Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, u doba klanjanja duha-namaza rijetko je kada bivao kod Aiše. On se u to doba obično nalazio u džamiji, na putovanju, u društvu ashaba ili zauzet nekim drugim poslovima. Pretpostavljajući da je on u doba ranih ručanica (duha) i bio kod Aiše, to je bivalo svaki deveti dan, dan kada je Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, mogao kod nje, po redoslijedu još drugih osam supruga, boraviti. Prema tome, Aiša nije mogla znati, da li je Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, stalno ili samo povremeno klanjao duha-namaz.

2 Hamidud-din kaže: "Teravija spada u sunnet-obaveze, a njeno kolektivno klanjanje u mustehab-dužnosti." Hasan je prenio od Ebu-Hanife, da je klanjanje teravije sunnet koji nije dozvoljeno ispuštati. Ima učenjaka koji kažu: "Teravija je pritvrđeni sunnet, a klanjanje iste u džematu je vadžib." U "Revdatul-Hanefijji" navedeno je da je klanjanje teravije u džematu vrlina pobožnih. Neki učenjaci zajedničko klanjanje teravije smatraju općom kolektivnom sunnet-dužnošću (sunnet alel kifaje).
Teravija se sastoji od dvadeset rekata. Ovo je mišljenje Ahmeda, Šafije i Ebu-Hanife.
Učenjaci šafijske, hambelijske i hanefijske škole oslanjaju se na izjavu Saiba b. Jezida koju je Bejhekija zabilježio da su ashabi u doba Omera, Osmana i Alije klanjali teraviju od po dvadeset rekata. U "Mugniji" se navodi kako je halifa Alija naredio jednom čovjeku da klanja svojim drugovima dvadeset rekata teravije.
Teravija se klanja po obavljenoj jaciji, a prije vitr-namaza. Njeno vrijeme počinje sa nastupom jacijskog vremena i traje do pojave zore.

STAJANJE NOĆU VJEROVJESNIKA, SALLALLAHU ALEJHI VE SELLEM, NA NAMAZU TOLIKO DUGO, DA BI MU NOGE OTICALE

باب قيام النبي ﷺ الليل حتى ترم قدماه

Aiša, radijallahu anha, je rekla: "Stajao je na namazu toliko dugo, da su mu stopala pucala." Buharija kaže: "Izraz u Aišinoj izjavi 'el-futur' znači 'eš-šukuk', a 'infetaret' znači 'inšekkat'."

وَقَالَتْ عَائِشَةُ رَضِيَ اللهُ عَنْهَا كَانَ يَقُومُ حَتَّى تَفَطَّرَ قَدَمَاهُ وَالْفُطُورُ الشُّقُوقُ (انْفَطَرَتْ) انْشَقَّتْ .

1130. PRIČAO NAM JE Nu'ajm, njemu Mis'ar, prenoseći od Zijada, on čuo Mugiru, radijallahu anhu, koji kaže:
"Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, na nogama je noću stajao, da bi se Allahu molio, toliko, da su mu cjevanice oticale. Neko mu je to spomenuo, a on je uzvratio: 'Pa zar da ne budem zahvalan rob!?'"

١١٣٠. حَدَّثَنَا أَبُو نُعَيْمٍ قَالَ حَدَّثَنَا مِسْعَرٌ عَنْ زِيَادٍ قَالَ سَمِعْتُ الْمُغِيرَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ يَقُولُ إِنْ كَانَ النَّبِيُّ ﷺ لَيَقُومُ لِيُصَلِّيَ حَتَّى تَرِمُ قَدَمَاهُ أَوْ سَاقَاهُ فَيُقَالُ لَهُ فَيَقُولُ أَفَلَا أَكُونُ عَبْدًا شَكُورًا .

SPAVANJE PRED ZORU

باب من نام عند السحر

1131. PRIČAO NAM JE Ali b. Abdullah, njemu Sufjan, ovome Amr b. Dinar da ga je Amr b. Evs obavijestio, ovoga Abdullah b. Ās, radijallahu anhu, da mu je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
"Najdraži namaz Allahu je Davudov namaz, a najdraži post Allahu je Davudov post. Davud bi spavao pola noći, jednu trećinu bi se Allahu molio i jednu šestinu (opet) spavao, a postio bi svaki drugi dan."

١١٣١. حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ عَبْدِاللهِ قَالَ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ قَالَ حَدَّثَنَا عَمْرُو بْنُ دِينَارٍ أَنَّ عَمْرَو بْنَ أَوْسٍ أَخْبَرَهُ أَنَّ عَبْدَاللهِ بْنَ عَمْرِو بْنِ الْعَاصِ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا أَخْبَرَهُ أَنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ قَالَ لَهُ أَحَبُّ الصَّلَاةِ إِلَى اللهِ صَلَاةُ دَاوُدَ عَلَيْهِ السَّلَامُ وَأَحَبُّ الصِّيَامِ إِلَى اللهِ صِيَامُ دَاوُدَ وَكَانَ يَنَامُ نِصْفَ اللَّيْلِ وَيَقُومُ ثُلُثَهُ وَيَنَامُ سُدُسَهُ وَيَصُومُ يَوْمًا وَيُفْطِرُ يَوْمًا .

U "Muhitu" stoji: "Nije dozvoljeno teraviju klanjati prije obavljenog farza jacije, a klanjati je poslije vitra – dozvoljava se."
Lijepo je da neko od imama jednog naselja klanja teraviju hatmom, tj. da na svakoj teraviji prouči po jedan džuz (deset lista), a cijeli Kur'an u toku ramazana.

1132. PRIČAO NAM JE Abdan, njega obavijestio njegov otac, prenoseći od Šu'be, on od Eš'asa koji je čuo od svoga oca, on od Mesruka, kada je rekao:
"Pitao sam Aišu, radijallahu anha, koji je posao bio najdraži Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem?"
"Onaj koji se redovno i trajno činio" – odgovorila je ona.
"Kada bi on noću ustajao?" – upitao sam.
"Ustajao je kada bi čuo pijevca" – rekla je ona.
PRIČAO NAM JE Muhammed b. Selam, njega obavijestio Ebul-Ahves, prenoseći od Eš'asa:
"Kada bi čuo pijevca, ustajao bi i klanjao (nafilu)."

١١٣٢. حَدَّثَنِي عَبْدَانُ قَالَ أَخْبَرَنِي أَبِي عَنْ شُعْبَةَ عَنْ أَشْعَثَ سَمِعْتُ أَبِي قَالَ سَمِعْتُ مَسْرُوقًا قَالَ سَأَلْتُ عَائِشَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهَا أَيُّ الْعَمَلِ كَانَ أَحَبَّ إِلَى النَّبِيِّ ﷺ قَالَتِ الدَّائِمُ قُلْتُ مَتَى كَانَ يَقُومُ قَالَتْ كَانَ يَقُومُ إِذَا سَمِعَ الصَّارِخَ حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ سَلَامٍ قَالَ أَخْبَرَنَا أَبُو الْأَحْوَصِ عَنِ الْأَشْعَثِ قَالَ إِذَا سَمِعَ الصَّارِخَ قَامَ فَصَلَّى .

1133. PRIČAO NAM JE Musa b. Ismail, njemu Ibrahim b. Sa'd, a njegov otac kaže, prenoseći od Ebu-Seleme, a on od Aiše, radijallahu anha:
"Njega zora nije zatjecala kod mene drugačije, nego na spavanju (misli na Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem)."

١١٣٣. حَدَّثَنَا مُوسَى بْنُ إِسْمَاعِيلَ قَالَ حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ سَعْدٍ قَالَ ذَكَرَ أَبِي عَنْ أَبِي سَلَمَةَ عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهَا قَالَتْ مَا أَلْفَاهُ السَّحَرُ عِنْدِي إِلَّا نَائِمًا تَعْنِي النَّبِيَّ ﷺ .

RUČAO PRED ZORU I NIJE LIJEGAO DOK NIJE KLANJAO SABAH

بَاب مَنْ تَسَحَّرَ ثُمَّ قَامَ إِلَى الصَّلَاةِ فَلَمْ يَنَمْ حَتَّى صَلَّى الصُّبْحَ

1134. PRIČAO NAM JE Ja'kub b. Ibrahim, njemu ispričao Revh, ovome Seid, prenoseći od Katade, on od Enesa b. Malika, radijallahu anhu, da su Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, i Jezid b. Sabit, radijallahu anhu, ručavali pred zoru, i pošto bi završili objed, Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, ustao bi na namaz i klanjao.
Pitali smo Enesa: "Koliko je bio vremenski razmak između ručka i ulaska u namaz?"
"Onoliko koliko čovjek može proučiti pedeset ajeta" – odgovori.

١١٣٤. حَدَّثَنَا يَعْقُوبُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ قَالَ حَدَّثَنَا رَوْحٌ قَالَ حَدَّثَنَا سَعِيدُ بْنُ أَبِي عَرُوبَةَ عَنْ قَتَادَةَ عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ أَنَّ نَبِيَّ اللهِ ﷺ وَزَيْدَ بْنَ ثَابِتٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ تَسَحَّرَا فَلَمَّا فَرَغَا مِنْ سَحُورِهِمَا قَامَ نَبِيُّ اللهِ ﷺ إِلَى الصَّلَاةِ فَصَلَّى فَقُلْنَا لِأَنَسٍ كَمْ كَانَ بَيْنَ فَرَاغِهِمَا مِنْ سَحُورِهِمَا وَدُخُولِهِمَا فِي الصَّلَاةِ قَالَ كَقَدْرِ مَا يَقْرَأُ الرَّجُلُ خَمْسِينَ آيَةً .

DUGO STAJANJE U NOĆNOM NAMAZU

باب طول القيام في صلاة الليل

1135. PRIČAO NAM JE Sulejman b. Harb, njemu Šu'be, prenoseći od A'meša, on od Ebu-Vaila, ovaj od Abdullaha, radijallahu anhu:
"Klanjao sam jedne noći sa Vjerovjesnikom, sallallahu alejhi ve sellem, i on toliko stajaše da sam pomišljao na nešto loše."
"Šta si pomišljao?" – upitali smo ga.
"Da sjednem, a Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, ostavim (da stoji)."[1]

١١٣٥. حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ حَرْبٍ قَالَ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ عَنِ الْأَعْمَشِ عَنْ أَبِي وَائِلٍ عَنْ عَبْدِاللهِ رَضِي اللهُ عَنْهُ قَالَ صَلَّيْتُ مَعَ النَّبِيِّ ﷺ لَيْلَةً فَلَمْ يَزَلْ قَائِمًا حَتَّى هَمَمْتُ بِأَمْرِ سَوْءٍ قُلْنَا وَمَا هَمَمْتَ قَالَ هَمَمْتُ أَنْ أَقْعُدَ وَأَذَرَ النَّبِيَّ ﷺ .

1136. PRIČAO NAM JE Hafs b. Umer, njemu Halid b. Abdullah, prenoseći od Husejna, on od Ebu-Vaila, ovaj od Huzejfe, radijallahu anhu, da bi Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, po ustajanju na klanjanje nafile, noću trljao usta misvakom.

١١٣٦. حَدَّثَنَا حَفْصُ بْنُ عُمَرَ قَالَ حَدَّثَنَا خَالِدُ بْنُ عَبْدِاللهِ عَنْ حُصَيْنٍ عَنْ أَبِي وَائِلٍ عَنْ حُذَيْفَةَ رَضِي اللهُ عَنْهُ أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ كَانَ إِذَا قَامَ لِلتَّهَجُّدِ مِنَ اللَّيْلِ يَشُوصُ فَاهُ بِالسِّوَاكِ .

---

1 Navedeni hadis ukazuje na vrijednost dugog stajanja na nogama u noćnim nafilama. Poneki pravnici smatraju, da je bolje, klanjajući nafilu, učiniti više sedždi, negoli duljiti stajanje na nogama. Ovi se oslanjaju na navode Ibni-Madže kako je Ubade b. Samit čuo Muhammeda, sallallahu alejhi ve sellem, gdje kaže: "Svakom robu koji učini jednu sedždu, Allah ubilježi nagradu jednog dobrog djela, a istovremeno izbriše kaznu jednog ružnog djela i podigne mu vrijednost više za jedan stepen. Zato činite sedždu što više!"
Tahavi, Bejheki i imam Ahmed naveli su u svojim hadiskim zbirkama, da je Muharik kazao: "Krenuli smo Hadžadžu i naišli pokraj Rebezeta. Tu smo našli Ebu-Zera gdje stoji i klanja. Stajanje na nogama nije duljio, ali je zato duljio i mnogo puta po obavljenoj nafili učinio ruku' i sedždu.
"Ja sam", rekao je Muharik, "to primijetio, a on mi odgovori: 'Nisam ništa skratio, nego učinio nešto bolje. Čuo sam Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, gdje kaže: Ko obavi jedan ruku' i spusti se na jednu sedždu, Allah ga kod sebe podigne na još jedan stepen više i izbriše mu jednu, prema njemu učinjenu pogrešku (grijeh).'"
Mesruk, Ibrahim Neha'i, Hasan Basri, Šafija, Ebu-Hanife i mnogi kasniji učenjaci daju prednost što dužem stajanju na nogama. Ovi se oslanjaju na gore istaknuti hadis kod Buharije.
Muslim je u svom "Sahihu" zabilježio slučaj da je Džabir upitao Muhammeda, sallallahua lejhi ve sellem: "Koji je namaz najbolji?"
"Onaj u kome se duže skromno na nogama stoji" – odgovorio je Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem.
Ovakav dijalog između Muhammeda, sallallahu alejhi ve sellem, i Abdullaha b. Džabira zabilježio je i Ebu-Davud u svom "Sunenu".

KAKAV JE BIO NAMAZ VJEROVJESNIKA I KOLIKO JE KLANJAO VJEROVJESNIK, SALLALLAHU ALEJHI VE SELLEM, NOĆU

باب كيف كان صلاةُ النَّبيِّ ﷺ وَكَمْ كَانَ النَّبيُّ ﷺ يُصَلِّي مِن اللَّيْلِ

1137. PRIČAO NAM JE Ebul-Jeman, njega obavijestio Šu'ajb, prenoseći od Zuhrija, ovoga Salim b. Abdullah, da je Abdullah b. Omer, radijallahu anhuma, rekao:
"Neko upita: 'Allahov Poslaniče, sallallahu alejhi ve sellem, kako se klanja noćni namaz?'
'Po dva rekata', odgovorio je, 'a kada se budeš plašio zore, učini ih neparnim s još jednim rekatom!'"

١١٣٧. حَدَّثَنَا أَبُو الْيَمَانِ قَالَ أَخْبَرَنَا شُعَيْبٌ عَنِ الزُّهْرِيِّ قَالَ أَخْبَرَنِي سَالِمُ بْنُ عَبْدِاللهِ أَنَّ عَبْدَاللهِ بْنَ عُمَرَ رَضِي اللهُ عَنْهُمَا قَالَ إِنَّ رَجُلاً قَالَ يَا رَسُولَ اللهِ كَيْفَ صَلَاةُ اللَّيْلِ قَالَ مَثْنَى مَثْنَى فَإِذَا خِفْتَ الصُّبْحَ فَأَوْتِرْ بِوَاحِدَةٍ .

1138. PRIČAO NAM JE Musedded, njemu Jahja, prenoseći od Šu'be, ovome ispričao Ebu-Džemre, prenoseći od Ibni-Abbasa, radijallahu anhuma:
"Namaz Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, imao je trinaest rekata, to jest, noćni namaz."

١١٣٨. حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ قَالَ حَدَّثَنَا يَحْيَى عَنْ شُعْبَةَ قَالَ حَدَّثَنِي أَبُو جَمْرَةَ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِي اللهُ عَنْهُمَا قَالَ كَانَتْ صَلَاةُ النَّبِيِّ ﷺ ثَلَاثَ عَشْرَةَ رَكْعَةً يَعْنِي بِاللَّيْلِ .

1139. PRIČAO NAM JE Ishak, njemu Ubejdullah b. Musa, ovoga obavijestio Israil, prenoseći od Ebu-Hasina, on od Jahjaa b. Vessaba, ovaj od Mesruka:
"Pitao sam Aišu, radijallahu anha, za namaz Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, noću i ona odgovori: 'Sedam, devet, i jedanaest rekata, osim dva sabahska rekata (sunneta).'"[1]

١١٣٩. حَدَّثَنَا إِسْحَاقُ قَالَ حَدَّثَنَا عُبَيْدُاللهِ بْنُ مُوسَى قَالَ أَخْبَرَنَا إِسْرَائِيلُ عَنْ أَبِي حَصِينٍ عَنْ يَحْيَى ابْنِ وَثَّابٍ عَنْ مَسْرُوقٍ قَالَ سَأَلْتُ عَائِشَةَ رَضِي اللهُ عَنْهَا عَنْ صَلَاةِ رَسُولِ اللهِ ﷺ بِاللَّيْلِ فَقَالَتْ سَبْعٌ وَتِسْعٌ وَإِحْدَى عَشْرَةَ سِوَى رَكْعَتِي الْفَجْرِ .

1 Nesai u svom "Sunenu" navodi da je Aiša rekla: "Poslanik je klanjao noću po devet rekata nafile, a kada je zašao u godine, klanjao je po sedam rekata."
– Malik u svom "Muvettau" navodi kako je Hišam od Aiše prenio da je Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, klanjao noću po trinaest rekata, a kada bi čuo učenje sabahskog ezana, klanjao bi još dva rekata sabahskog sunneta. "Znam da je klanjao svega petnaest rekata, odnosno trinaest u toku noći i dva rekata po pojavi zore."
– Muslim navodi da je na pitanje Ebu-Seleme Aiša, radijallaha anha, odgovorila: "Muhammed nije u ramazanu, a ni u drugim mjesecima, povećavao broj rekata noćnih nafila iznad jedanaest rekata: on klanjaše četiri rekata, i ne pitaj za njihovu ljepotu i dužinu, zatim opet četiri i ne pitaj za njihovu ljepotu i dužinu, a potom još tri rekata." Aiša je ovdje, vidi se očito, ubrojila samo nafile koje je on stvarno obavljao samo u noći van ramazana, a sabahski sunnet nije spomenula smatrajući ga dnevnom nafilom, ili ga je ovom prilikom slučajno zaboravila ubrojati.
– Muslim je još preko drugog seneda iznio: "Noćni namaz Vjerovjesnika bio je od deset rekata, koji je on činio neparnim sa još jednim rekatom. Kasnije bi, po pojavi zore, klanjao dva rekata sabahskog sunneta, što je ukupno iznosilo trinaest rekata."

1140. PRIČAO NAM JE Ubejdullah b. Musa, njega obavijestio Hanzale, prenoseći od Kasima b. Muhammeda, a on od Aiše, radijallahu anha: "Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, klanjaše noću po trinaest rekata u koje spadaju i vitr i još dva sabahska rekata (sunneta)."

١١٤٠. حَدَّثَنَا عُبَيْدُاللهِ بْنُ مُوسَى قَالَ أَخْبَرَنَا حَنْظَلَةُ عَنِ الْقَاسِمِ بْنِ مُحَمَّدٍ عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهَا قَالَتْ كَانَ النَّبِيُّ ﷺ يُصَلِّي مِنَ اللَّيْلِ ثَلَاثَ عَشْرَةَ رَكْعَةً مِنْهَا الْوِتْرُ وَرَكْعَتَا الْفَجْرِ .

KLANJANJE I SPAVANJE VJEROVJESNIKA, SALLALLAHU ALEJHI VE SELLEM, I ONO ŠTO JE DEROGIRANO OD NAMAZA

بَاب قِيَامِ النَّبِيِّ ﷺ بِاللَّيْلِ مِنْ نَوْمِهِ وَمَا نُسِخَ مِنْ قِيَامِ اللَّيْلِ

I riječi Uzvišenog Allaha:
"O, umotani! Ustaj (i moli se) noću osim u manjem dijelu – polovici i(li) umanji tu polovicu i(li) nešto povećaj i Kur'an pravilno uči! Mi ćemo ti zaista objaviti teške riječi. Noćna molitva (časovi) jače djeluje i stalnija je učenjem (napamet). Zaista, ti danju imaš mnogo posla."
I Njegove riječi:
"Allah je znao da vi nećete moći izdržati noćnu molitvu (gore navedenu), pa je primio vaše pokajanje (i ukinuo dužnost klanjanja noćnog namaza) i klanjajte od noćnog namaza koliko vam je lahko. Allah je znao da će biti među vama bolesnika i drugih koji će putovati po zemlji, tražeći dio od Allahove blagodati i drugi, koji ratuju u ime Allaha. Pa klanjajte ono što je lahko, obavljajte namaz i dijelite zekat! Dajte Allahu lijep zajam. Koje god djelo unaprijed sebi spremite, naći ćete ga kod Allaha boljim, a i veću nagradu." Ibni-Abbas, radijallahu anhuma, kaže: "Neše'e' na etiopskom jeziku znači – klanjati, stajati na noćnoj molitvi"
Buharija je rekao: "Vitaen znači – Muvataetel-Kur'ani – djelovanje Kur'ana i više odgovara Muhammedovu sluhu, vidu i srcu, a izraz li juvatiu znači – da izjednače, da usaglase."

وَقَوْلُهُ تَعَالَى (يَا أَيُّهَا الْمُزَّمِّلُ قُمِ اللَّيْلَ إِلَّا قَلِيلًا نِصْفَهُ أَوِ انْقُصْ مِنْهُ قَلِيلًا أَوْ زِدْ عَلَيْهِ وَرَتِّلِ الْقُرْآنَ تَرْتِيلًا إِنَّا سَنُلْقِي عَلَيْكَ قَوْلًا ثَقِيلًا إِنَّ نَاشِئَةَ اللَّيْلِ هِيَ أَشَدُّ وِطَاءً وَأَقْوَمُ قِيلًا إِنَّ لَكَ فِي النَّهَارِ سَبْحًا طَوِيلًا) وَقَوْلُهُ (عَلِمَ أَنْ لَنْ تُحْصُوهُ فَتَابَ عَلَيْكُمْ فَاقْرَءُوا مَا تَيَسَّرَ مِنَ الْقُرْآنِ عَلِمَ أَنْ سَيَكُونُ مِنْكُمْ مَرْضَى وَآخَرُونَ يَضْرِبُونَ فِي الْأَرْضِ يَبْتَغُونَ مِنْ فَضْلِ اللهِ وَآخَرُونَ يُقَاتِلُونَ فِي سَبِيلِ اللهِ فَاقْرَءُوا مَا تَيَسَّرَ مِنْهُ وَأَقِيمُوا الصَّلَاةَ وَآتُوا الزَّكَاةَ وَأَقْرِضُوا اللهَ قَرْضًا حَسَنًا وَمَا تُقَدِّمُوا لِأَنْفُسِكُمْ مِنْ خَيْرٍ تَجِدُوهُ عِنْدَ اللهِ هُوَ خَيْرًا وَأَعْظَمَ أَجْرًا) قَالَ أَبُو عَبْد اللهِ قَالَ ابْنُ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا نَشَأَ قَامَ بِالْحَبَشِيَّةِ (وِطَاءً) قَالَ مُوَاطَأَةَ الْقُرْآنِ أَشَدُّ مُوَافَقَةً لِسَمْعِهِ وَبَصَرِهِ وَقَلْبِهِ (لِيُوَاطِئُوا) لِيُوَافِقُوا .

Iz izloženog se vidi da je Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, noćne nafila-namaze klanjao nekad s većim, a nekad s manjim brojem rekata, ravnajući se prema svojim zdravstvenim, vremenskim i drugim mogućnostima i kako ga je ko vidio da ih klanja, tako je to drugima i prenosio.

1141. PRIČAO NAM JE Abdul-Aziz b. Abdullah, njemu Muhammed b. Dža'fer, prenoseći od Humejda, on čuo od Enesa, radijallahu anhu, koji kaže:
"Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, ne bi postio od svakog mjeseca toliko, da smo mislili da ne posti ništa tog mjeseca, a postio je opet toliko, da smo mislili da ne prekida post. Noću bih ga viđao i da klanja i da spava."
U drugom senedu, Muhammeda b. Džafera slijede Sulejman i Ebu-Halid Ahmer, prenoseći od Humejde (gornju izjavu).

١١٤١ . حَدَّثَنَا عَبْدُ الْعَزِيزِ بْنُ عَبْدِ اللهِ قَالَ حَدَّثَنِي مُحَمَّدُ بْنُ جَعْفَرٍ عَنْ حُمَيْدٍ أَنَّهُ سَمِعَ أَنَسَ بْنَ مَالِكٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ يَقُولُ كَانَ رَسُولُ اللهِ ﷺ يُفْطِرُ مِنَ الشَّهْرِ حَتَّى نَظُنَّ أَنْ لَا يَصُومَ مِنْهُ وَيَصُومُ حَتَّى نَظُنَّ أَنْ لَا يُفْطِرَ مِنْهُ شَيْئًا وَكَانَ لَا تَشَاءُ أَنْ تَرَاهُ مِنَ اللَّيْلِ مُصَلِّيًا إِلَّا رَأَيْتَهُ وَلَا نَائِمًا إِلَّا رَأَيْتَهُ تَابَعَهُ سُلَيْمَانُ وَأَبُو خَالِدٍ الْأَحْمَرُ عَنْ حُمَيْدٍ .

ŠEJTANSKI ČVOR NA ZATIOKU ČOVJEKA KAD NE KLANJA NOĆU

بَاب عَقْدِ الشَّيْطَانِ عَلَى قَافِيَةِ الرَّأْسِ إِذَا لَمْ يُصَلِّ بِاللَّيْلِ

1142. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Jusuf, njemu Malik, prenoseći od Ebu-Zinada, on od A'redža, ovaj od Ebu-Hurejre, radijallahu anhu, da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
"Šejtan na zatioku glave nekoga od vas, kada zaspi, sveže tri čvora i po svakom tom čvoru lupa, govoreći: 'Duga ti je noć! Lezi (još)!' Ako se on probudi i spomene Allaha, odriješi se jedan čvor, ako uzme i abdest, odriješi se još jedan čvor, a ako i klanja, odriješi se (i treći) čvor i on osvane vrijedan – radin i dobrodušan; u protivnom, osvane neraspoložen i lijen."[1]

١١٤٢ . حَدَّثَنَا عَبْدُ اللهِ بْنُ يُوسُفَ قَالَ أَخْبَرَنَا مَالِكٌ عَنْ أَبِي الزِّنَادِ عَنِ الْأَعْرَجِ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ أَنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ قَالَ يَعْقِدُ الشَّيْطَانُ عَلَى قَافِيَةِ رَأْسِ أَحَدِكُمْ إِذَا هُوَ نَامَ ثَلَاثَ عُقَدٍ يَضْرِبُ كُلَّ عُقْدَةٍ عَلَيْكَ لَيْلٌ طَوِيلٌ فَارْقُدْ فَإِنِ اسْتَيْقَظَ فَذَكَرَ اللهَ انْحَلَّتْ عُقْدَةٌ فَإِنْ تَوَضَّأَ انْحَلَّتْ عُقْدَةٌ فَإِنْ صَلَّى انْحَلَّتْ عُقْدَةٌ فَأَصْبَحَ نَشِيطًا طَيِّبَ النَّفْسِ وَإِلَّا أَصْبَحَ خَبِيثَ النَّفْسِ كَسْلَانَ .

1 Neki muhadisi smatraju da se konkretni hadis odnosi na muslimana koji prespava jaciju, a većina ih misli da se on odnosi na klanjanje bilo kog noćnog namaza.

1143. PRIČAO NAM JE Muemmel b. Hišam, njemu Isma'il, ovome Avf, Avfu Ebu-Redža, njemu Semure b. Džundeb, radijallahu anhu, a on od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, u vezi sa snom kojeg je usnio:
"...Što se tiče onoga, čija će glava biti razbijena kamenom, to je onaj koji uzme Kur'an, pa ga odbaci, i propisane namaze prespava."

١١٤٣. حَدَّثَنَا مُؤَمَّلُ بْنُ هِشَامٍ قَالَ حَدَّثَنَا إِسْمَاعِيلُ بْنُ عُلَيَّةَ قَالَ حَدَّثَنَا عَوْفٌ قَالَ حَدَّثَنَا أَبُو رَجَاءٍ قَالَ حَدَّثَنَا سَمُرَةُ بْنُ جُنْدَبٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ فِي الرُّؤْيَا قَالَ أَمَّا الَّذِي يُثْلَغُ رَأْسُهُ بِالْحَجَرِ فَإِنَّهُ يَأْخُذُ الْقُرْآنَ فَيَرْفِضُهُ وَيَنَامُ عَنِ الصَّلَاةِ الْمَكْتُوبَةِ .

KAD MUSLIMAN LEGNE DA SPAVA I NE KLANJA U NOĆI, ŠEJTAN MU SE U UHO POMOKRI

بَاب إِذَا نَامَ وَلَمْ يُصَلِّ بَالَ الشَّيْطَانُ فِي أُذُنِهِ

1144. PRIČAO NAM JE Musedded, njemu Ebul-Ahves, ovome Mensur, prenoseći od Ebu-Vaila, on od Abdullaha, radijallahu anhu, koji je izjavio, da se u Vjerovjesnikovom, sallallahu alejhi ve sellem, prisustvu spomenuo neki čovjek i rečeno je: "Spava sve dok ne osvane."
"U njegovo se uho šejtan pomokrio" – rekao je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem.[2]

١١٤٤. حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ قَالَ حَدَّثَنَا أَبُو الْأَحْوَصِ قَالَ حَدَّثَنَا مَنْصُورٌ عَنْ أَبِي وَائِلٍ عَنْ عَبْدِاللهِ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ ذُكِرَ عِنْدَ النَّبِيِّ ﷺ رَجُلٌ فَقِيلَ مَا زَالَ نَائِمًا حَتَّى أَصْبَحَ مَا قَامَ إِلَى الصَّلَاةِ فَقَالَ بَالَ الشَّيْطَانُ فِي أُذُنِهِ .

DOVA U NAMAZU KRAJEM NOĆI

بَاب الدُّعَاءِ فِي الصَّلَاةِ مِنْ آخِرِ اللَّيْلِ

Uzvišeni Allah kaže: "Noću samo malo spavali" (tj. ne spavaju), "i u praskozorje od grijeha molili" (Ez-Zarijat, 17-18).

وَقَالَ اللهُ عَزَّ وَجَلَّ ﴿ كَانُوا قَلِيلًا مِنَ اللَّيْلِ مَا يَهْجَعُونَ ﴾ أَيْ مَا يَنَامُونَ ﴿ وَبِالْأَسْحَارِ هُمْ يَسْتَغْفِرُونَ ﴾ .

2 Kurtubi kaže da se navedeni hadis može shvatiti doslovno, jer šejtanski svijet postoji i on ima svoje prirodne potrebe kao i svijet ljudi. Drugi, ovaj hadis kao i prethodni shvataju u prenesenom smislu. Hattabi smatra da se konkretnim hadisom aludira na odraz i mogućnost tromosti, lijenosti i neurednosti, na čovjeka tmurnog i ubitačnog pogleda, čovjeka mrzovoljnog, osobu tvrdih ušiju, a još tvrđeg srca i osjećaja za redom, samodisciplinom i idealima.
Dobrovoljne noćne molitve nisu vezane za neko određeno vrijeme, a niti njime ograničene. Te molitve mogu biti: namaz, učenje Kur'ana, učenje prigodnih dova, činjenje sedždi ili nekog drugog prigodnog čina kojim se ukazuje na ljudsku pobožnost i veličanje Allaha, dželle šanuhu.

1145. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Mesleme prenoseći od Malika, on od Ibni-Šihaba, ovaj od Ebu-Seleme i Ebu-Abdullaha-Egarra, a on od Ebu-Hurejre da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
"Naš Blagoslovljeni i Preuzvišeni Gospodar spušta se svake noći na zemaljsko nebo kada ostane zadnja trećina noći i govori:
'Ko šta moli, da mu udovoljim? Ko šta traži, da mu dam! Ko Me moli za oprost, da mu oprostim!'"[1]

١١٤٥ . حَدَّثَنَا عَبْدُ اللهِ بْنُ مَسْلَمَةَ عَنْ مَالِكٍ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ عَنْ أَبِي سَلَمَةَ وَأَبِي عَبْدِ اللهِ الأَغَرِّ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ أَنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ قَالَ يَنْزِلُ رَبُّنَا تَبَارَكَ وَتَعَالَى كُلَّ لَيْلَةٍ إِلَى السَّمَاءِ الدُّنْيَا حِينَ يَبْقَى ثُلُثُ اللَّيْلِ الآخِرُ يَقُولُ مَنْ يَدْعُونِي فَأَسْتَجِيبَ لَهُ مَنْ يَسْأَلُنِي فَأُعْطِيَهُ مَنْ يَسْتَغْفِرُنِي فَأَغْفِرَ لَهُ .

SPAVANJE POČETKOM NOĆI, A USTAJANJE KRAJEM NOĆI

باب مَنْ نَامَ أَوَّلَ اللَّيْلِ وَأَحْيَا آخِرَهُ

Selman (Farisi) rekao je Ebu-Derdau, radijallahu anhu: "Spavaj!" A kada je bilo pri kraju noći, rekao mu je: "Ustani!" "Istinu je kazao Selman" – kaže Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem.[2]

وَقَالَ سَلْمَانُ لأَبِي الدَّرْدَاءِ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا نَمْ فَلَمَّا كَانَ مِنْ آخِرِ اللَّيْلِ قَالَ قُمْ قَالَ النَّبِيُّ ﷺ صَدَقَ سَلْمَانُ .

1 O smislu sadržaja hadisa navedenog kod Buharije, i Darekutni navodi u svom "Kitabus-sunen" kako je halifa Alija rekao da je čuo Allahovog Poslanika kako kaže: "Kada mojim sljedbenicima ne bi bilo teško, ja bih im naredio da upotrebljavaju misvak prilikom svakog namaza, a klanjanje jacije odgodio do iza prolaska prve trećine noći, jer kada prođe prva trećina noći, meleki se spuste na ovozemno nebo, tu se zadrže do pojave zore i neki od njih dovikne: 'Ima li neko da šta traži, pa da mu se to da! Ima li ko da šta moli, pa da mu se udovolji!'" Ovu izjavu naveo je i Ahmed u svom "Musnedu".
Darekutni u istom djelu navodi kako je halifa Alija izjavio da je Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Allah, dželle šanuhu, od početka svake noći uoči petka, pa do zore obrati naročitu pažnju ovozemaljskom nebu, a u drugim noćima samo u zadnjoj trećini, i naredi meleku da vikne: 'Ima li ko da šta traži, pa da mu dam! Ima li ko da se kaje, pa da mu primim pokajanje! Ima li ko da moli oprost, pa da mu oprostim! Dobročinitelji, okrenite se Meni! Zločinci, prestanite sa zlodjelima!'"
Taberani u svom "Mu'džemul-Kebiru" navodi kako je Ebu-Derda prenio da je Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Allah obrati naročitu pažnju Svojim robovima u zadnja tri sata noći: u prvom satu, obrati pažnju knjizi u koju nema uvida niko osim Njega i On u njoj briše šta hoće, a ostavlja šta hoće; u drugom, obrati pažnju 'Adn-džennetu' u kojemu su smještene samo duše pejgambera, šehida i dobrih, Allahu odanih osoba, u kojemu ima ono što oko nikad nije ni vidjelo i što nikad nikome na pamet nije palo; a u trećem satu, Allah naredi odgovarajućem meleku da do zore govori: 'Ima li neko da moli oprost, pa da mu oprostim! Ima li ko da šta traži, pa da mu to dam! Ima li ko da što moli, pa da mu udovoljim!'"
Silazak Allaha na zemaljsko nebo treba shvatiti u prenesenom smislu, u smislu obraćanja pažnje ljudima i ukazivanja naročite milosti ili pak slanja meleka da obave postavljene im zadatke.
Ovaj silazak ne treba posebno tumačiti i mijenjati mu značenje, već u to treba vjerovati bez poređenja i poistovjećivanja sa bilo čim drugim. To je odlazak koji priliči Njegovoj Veličanstvenosti.

2 Cijeli tekst hadisa navedene misli, Buharija je donio u poglavlju o Edebu – odgoju, navodeći da je Ebu-Džuhejfe rekao: "Allahov Poslanik je pobratio Selmana i Ebu-Derdaa. Potom je Selman posjetio Ebu-Derdaa i vidio kako je Umm-Derda, supruga Ebu-Derdaa potištena.
'Šta ti je?' – upitao je Selman.
'Tvoj brat Ebu-Derda nema potrebe za uživanjem na ovom svijetu.'

1146. PRIČAO NAM JE Ebul-Velid, njemu Šu'be, a pričao mi je i Sulejman, njemu Šu'be, prenoseći od Ebu-Ishaka, on od Esveda:
"Pitao sam Aišu, radijallahu anha, kakav je bio namaz Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, u noći?"
"On bi spavao u početku, a pred kraj ustajao i klanjao. Poslije bi se povratio u postelju i kada bi mujezin proučio ezan, skočio bi, pa ako bi mu bilo potrebno okupao bi se, a ako ne, uzeo bi abdest i izašao (u džamiju)" – odgovori Aiša.[3]

١١٤٦. حَدَّثَنَا أَبُو الْوَلِيدِ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ ح و حَدَّثَنِي سُلَيْمَانُ قَالَ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ عَنْ أَبِي إِسْحَاقَ عَنِ الْأَسْوَدِ قَالَ سَأَلْتُ عَائِشَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهَا كَيْفَ كَانَتْ صَلَاةُ النَّبِيِّ ﷺ بِاللَّيْلِ قَالَتْ كَانَ يَنَامُ أَوَّلَهُ وَيَقُومُ آخِرَهُ فَيُصَلِّي ثُمَّ يَرْجِعُ إِلَى فِرَاشِهِ فَإِذَا أَذَّنَ الْمُؤَذِّنُ وَثَبَ فَإِنْ كَانَ بِهِ حَاجَةٌ اغْتَسَلَ وَإِلَّا تَوَضَّأَ وَخَرَجَ .

KLANJANJE VJEROVJESNIKA, SALLALLAHU ALEJHI VE SELLEM, NOĆU, RAMAZANOM I VAN RAMAZANA

بَاب قِيَامِ النَّبِيِّ ﷺ بِاللَّيْلِ فِي رَمَضَانَ وَغَيْرِهِ

1147. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Jusuf, njega obavijestio Malik, prenoseći od Seida b. Ebu-Seida Makburija, on od Ebu-Seleme b. Abdur-Rahmana koji ga je obavijestio da je pitao Aišu:
"Kakav je bio namaz Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, uz ramazan?"
"Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem", reče Aiša, "ne bi ništa povećavao na jedanaest rekata ni ramazanom, a ni u drugo vrijeme. Klanjao bi četiri rekata i ne pitaj za njihovu ljepotu i dužinu! Potom bi opet klanjao četiri rekata i ne

١١٤٧. حَدَّثَنَا عَبْدُ اللهِ بْنُ يُوسُفَ قَالَ أَخْبَرَنَا مَالِكٌ عَنْ سَعِيدِ بْنِ أَبِي سَعِيدٍ الْمَقْبُرِيِّ عَنْ أَبِي سَلَمَةَ بْنِ عَبْدِ الرَّحْمَنِ أَنَّهُ أَخْبَرَهُ أَنَّهُ سَأَلَ عَائِشَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهَا كَيْفَ كَانَتْ صَلَاةُ رَسُولِ اللهِ ﷺ فِي رَمَضَانَ فَقَالَتْ مَا كَانَ رَسُولُ اللهِ ﷺ يَزِيدُ فِي رَمَضَانَ وَلَا فِي غَيْرِهِ عَلَى إِحْدَى عَشْرَةَ رَكْعَةً يُصَلِّي أَرْبَعًا فَلَا تَسَلْ عَنْ حُسْنِهِنَّ وَطُولِهِنَّ ثُمَّ

Utom je došao Ebu-Derda, dao mu napraviti jelo i rekao: 'Jedi! Ja postim.'
'Neću jesti sve dok ne budeš i ti jeo!' – rekao je Selman.
Tako je i Ebu-Derda s njim jeo.
Kada je nastupila noć, Ebu-Derda je ustao da klanja.
'Spavaj' – rekao mu je Selman. I on je stvarno legao. Kasnije je opet htio ustati da klanja, a Selman mu je rekao: 'Spavaj!'
Kada je bilo nekako pri kraju noći, Selman mu je rekao: 'Sada ustani!'" "Tada su", rekao je Ebu-Džuhejne, "obojica klanjali i Selman je potom Ebu-Derdau rekao: 'Ti imaš dužnost prema Allahu, dužnost prema sebi i dužnost prema svojim ukućanima, i svakom od njih podaj pripadajuće im pravo.'
Kasnije je Ebu-Derda otišao Vjerovjesniku i iznio konkretan slučaj.
'Istinu je kazao Selman' – odgovorio mu je Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem."

3 Iz hadisa se zaključuje:
– Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, ponekad je, poslije spolnog općenja, spavao neokupan,
– namaz i druge vjerske obrede treba obavljati sa raspoloženjem, a ne mrzovoljnog izgleda,
– uobičajeni ili propisani vjerski obred obavlja se prije spolnog odnosa sa suprugom.

pitaj za njihovu ljepotu i dužinu, a zatim bi klanjao još tri rekata.
Potom sam upitala: 'Allahov Poslaniče, da li zaspiš prije obavljenog vitra?' – kaže Aiša.
'Aiša, moje oči spavaju, a moje srce ne spava' – odgovorio je."

يُصَلِّي أَرْبَعًا فَلَا تَسَلْ عَنْ حُسْنِهِنَّ وَطُولِهِنَّ ثُمَّ يُصَلِّي ثَلَاثًا قَالَتْ عَائِشَةُ فَقُلْتُ يَا رَسُولَ اللَّهِ أَتَنَامُ قَبْلَ أَنْ تُوتِرَ فَقَالَ يَا عَائِشَةُ إِنَّ عَيْنَيَّ تَنَامَانِ وَلَا يَنَامُ قَلْبِي .

1148. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Musenna, njemu Jahja b. Seid, prenoseći od Hišama, njega obavijestio njegov otac, prenoseći od Aiše, koja kaže:
"Nisam vidjela Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, da uči išta kod noćnog namaza, sjedeći, a kada je ušao u starije godine, učio je sjedeći i pošto bi ostalo trideset ili četrdeset ajeta od poglavlja, ustao bi na noge, proučio ih, i zatim se pregeo na ruku'."

١١٤٨. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ الْمُثَنَّى حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ سَعِيدٍ عَنْ هِشَامٍ قَالَ أَخْبَرَنِي أَبِي عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا قَالَتْ مَا رَأَيْتُ النَّبِيَّ ﷺ يَقْرَأُ فِي شَيْءٍ مِنْ صَلَاةِ اللَّيْلِ جَالِسًا حَتَّى إِذَا كَبِرَ قَرَأَ جَالِسًا فَإِذَا بَقِيَ عَلَيْهِ مِنَ السُّورَةِ ثَلَاثُونَ أَوْ أَرْبَعُونَ آيَةً قَامَ فَقَرَأَهُنَّ ثُمَّ رَكَعَ .

VRIJEDNOST ČIŠĆENJA (ABDESTA) NOĆU I DANJU I VRIJEDNOST KLANJANJA DVA REKATA POSLIJE ABDESTA NOĆU I DANJU

بَاب فَضْلِ الطُّهُورِ بِاللَّيْلِ وَالنَّهَارِ وَفَضْلِ الصَّلَاةِ بَعْدَ الْوُضُوءِ بِاللَّيْلِ وَالنَّهَارِ

1149. PRIČAO NAM JE Ishak b. Nasr, njemu Ebu-Usame, prenoseći od Ebu-Hajjana, on od Ebu-Zur'a, a ovaj od Ebu-Hurejre da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao Bilalu prilikom jednog sabah-namaza:
"Bilalu, ispričaj mi u koji se najbolji posao u islamu nadaš, jer sam čuo (u snu) u Džennetu da dolazi ispred mene topot tvoje obuće."
"Posao u koji se ja najviše nadam", reče Bilal, "taj je, što sam ja, kad god bih se očistio (abdest uzeo ili okupao), bilo danju ili noću, klanjao koliko mi je olakšano."
Ebu-Abdullah (Buharija) kaže: "Deffe na'lejk znači kretanje obuće."[1]

١١٤٩. حَدَّثَنَا إِسْحَاقُ بْنُ نَصْرٍ حَدَّثَنَا أَبُو أُسَامَةَ عَنْ أَبِي حَيَّانَ عَنْ أَبِي زُرْعَةَ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ قَالَ لِبِلَالٍ عِنْدَ صَلَاةِ الْفَجْرِ يَا بِلَالُ حَدِّثْنِي بِأَرْجَى عَمَلٍ عَمِلْتَهُ فِي الْإِسْلَامِ فَإِنِّي سَمِعْتُ دَفَّ نَعْلَيْكَ بَيْنَ يَدَيَّ فِي الْجَنَّةِ قَالَ مَا عَمِلْتُ عَمَلًا أَرْجَى عِنْدِي أَنِّي لَمْ أَتَطَهَّرْ طَهُورًا فِي سَاعَةِ لَيْلٍ أَوْ نَهَارٍ إِلَّا صَلَّيْتُ بِذَلِكَ الطُّهُورِ مَا كُتِبَ لِي أَنْ أُصَلِّيَ قَالَ أَبُو عَبْد اللَّهِ دَفَّ نَعْلَيْكَ يَعْنِي تَحْرِيكَ .

1 Iz hadisa se zaključuje:
– namaz je jedan od najvrednijih poslova i dužnost muslimana,

POKUĐENO JE PRETJERIVATI U IBADETU

باب ما يُكْرهُ مِن التَّشْدِيدِ في الْعِبادةِ

1150. PRIČAO NAM JE Ebu-Ma'mer, njemu Abdul-Varis, prenoseći od Abdul-Aziza b. Suhejba, on od Enesa b. Malika koji je rekao:
"Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, unišao je (u džamiju), kad uže razvučeno između dva stupa (svezano).
'Kakvo je to uže?' – upitao je.
'Ovo je uže za Zejnebu', odgovoriše ashabi, 'i kada se zamori, zakači se (nasloni se) na njega.'
'Ne! Odriješite ga! Svaki od vas neka klanja dok ima snage, a kada se umori, neka sjedne!' – reče Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem."

١١٥٠. حَدَّثَنَا أَبُو مَعْمَرٍ حَدَّثَنَا عَبْدُالْوَارِثِ حَدَّثَنَا عَبْدُالْعَزِيزِ بْنُ صُهَيْبٍ عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ رَضِي اللهُ عَنْهُ قَالَ دَخَلَ النَّبِيُّ ﷺ فَإِذَا حَبْلٌ مَمْدُودٌ بَيْنَ السَّارِيَتَيْنِ فَقَالَ مَا هَذَا الْحَبْلُ قَالُوا هَذَا حَبْلٌ لِزَيْنَبَ فَإِذَا فَتَرَتْ تَعَلَّقَتْ فَقَالَ النَّبِيُّ ﷺ لَا حُلُّوهُ لِيُصَلِّ أَحَدُكُمْ نَشَاطَهُ فَإِذَا فَتَرَ فَلْيَقْعُدْ.

1151. KAŽE Abdullah b. Mesleme, prenoseći od Malika, on od Hišama b. Urve, ovaj od svoga oca, a on od Aiše koja je rekla:
"Kod mene je bila jedna žena iz plemena Benu-Esed. Kad je ušao, Allahov je Poslanik, sallallahu

١١٥١. حَدَّثَنَا عَبْدُاللهِ بْنُ مَسْلَمَةَ عَنْ مَالِكٍ عَنْ هِشَامِ بْنِ عُرْوَةَ عَنْ أَبِيهِ عَنْ عَائِشَةَ رَضِي اللهُ عَنْهَا قَالَتْ كَانَتْ عِنْدِي امْرَأَةٌ مِنْ بَنِي أَسَدٍ

– ustati noću, uzeti abdest i potom klanjati nafilu, vrlina je dobrih ljudi,
– vrijednost i autoritet među muslimanima Bilala b. Rebaha, oslobođenog roba Ebu-Bekrova, a mujezina džamije Muhammeda, sallallahu alejhi ve sellem, u Medini,
– dozvoljeno se zanimati za rad podanika u cilju bodrenja na činjenje dobrih, a odvraćanje od zlih djela.
Tirmizija u vezi sa ovim slučajem navodi izjavu Burejde: "Allahov Poslanik je osvanuo, pozvao Bilala i rekao mu: 'Bilalu, sa kojim si me poslom pretekao? Nisam nikada sanjajući unišao u Džennet, a da pred sobom nisam čuo klepet tvoje obuće. Tako sam i sinoć unišao u Džennet i opet čuo klepet tvoje obuće. Potom sam prišao jednom zdanju (palači) sa kvadratnim balkonom zlatnog izgleda.
'Za koga je ova palača?' – upitao sam.
'Za jednog Arapa.'
'Pa ja sam Arap.'
'Nego, za koga je uistinu?'
'Za jednog Kurejšiju.'
'Pa ja sam Kurejšija.'
'Nego, uistinu, za koga je?'
'Za jednog Muhammedova sljedbenika.'
'Pa ja sam Muhammed.'
'Nego, uistinu za koga je?'
'Za Omera b. Hattaba' – odgovorili su čuvari.
Potom je Bilal rekao: 'Ja, Allahov Poslaniče, nisam nikada proučio ezan, a da nisam klanjao makar dva rekata, a nije mi se nikada dogodio hades (potreba za abdestom ili kupanjem), a da nisam odmah uzeo abdest, odnosno okupao se i klanjao makar dva rekata nafile.'
'Zahvaljujući tome, postigao si toliki stepen' – rekao mu je Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem."
Navedenu usporedbu džennetskog života sa ovozemnim, treba shvatiti samo u prenesenom smislu.

alejhi ve sellem, upitao:
'Ko je to?'
'Ta i ta, žena koja noću ne spava' – odgovorila sam. Potom se razgovaralo o njenom namazu i (Muhammed) reče:
'Ostavite to! Činite koliko možete. Allahu neće dosaditi (nagrađivati) dok vama ne dosadi (raditi dobra djela).'"[1]

فَدَخَلَ عَلَيَّ رَسُولُ اللهِ ﷺ فَقَالَ مَنْ هَذِهِ قُلْتُ فُلاَنَةُ لاَ تَنَامُ بِاللَّيْلِ فَذُكِرَ مِنْ صَلاَتِهَا فَقَالَ مَهْ عَلَيْكُمْ مَا تُطِيقُونَ مِنَ الأَعْمَالِ فَإِنَّ اللهَ لاَ يَمَلُّ حَتَّى تَمَلُّوا .

NIJE PREPORUČLJIVO DA OSTAVLJA OBAVLJANJE NOĆNE MOLITVE ONAJ KOJI IH JE VEĆ UOBIČAJIO OBAVLJATI

باب ما يُكْرَهُ مِنْ تَرْكِ قِيَامِ اللَّيْلِ لِمَنْ كَانَ يَقُومُهُ

1152. PRIČAO NAM JE Abbas b. Husein, njemu Mubeššir, prenoseći od Evza'ija, a pričao mi je i Muhammed b. Mukatil Ebul-Hasan, rekavši da mu je saopćio Abdullah, kako mu je kazao Evza'i i rekao, da mu je pričao Jahja b. Ebu-Kesir, i izjavio da je njemu pričao Ebu-Seleme b. Abdur-Rahman, i rekao kako mu je pričao Abdullah b. Amr b. Ās, radijallahu anhu, koji je kazao:
"Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao mi je: 'Abdullahu, ne budi kao taj i taj, koji je noću klanjao, a kasnije to klanjanje napustio!'"
Rekao mi je, kaže Hišam, Ibnu-Ebi-Išrin, njemu ispričao Evza'i, ovome Jahja, prenoseći od Omera b. Hakema b. Sevbana, njemu to pričao Ebu-Seleme, a u drugom senedu, Ibnu-Ebil-Išrina slijedi Amr b. Ebu-Seleme, prenoseći istih hadis od Evza'i.

١١٥٢. حَدَّثَنَا عَبَّاسُ بْنُ الْحُسَيْنِ حَدَّثَنَا مُبَشِّرُ بْنُ إِسْمَاعِيلَ عَنِ الأَوْزَاعِيِّ ح و حَدَّثَنِي مُحَمَّدُ بْنُ مُقَاتِلٍ أَبُو الْحَسَنِ قَالَ أَخْبَرَنَا عَبْدُاللهِ أَخْبَرَنَا الأَوْزَاعِيُّ قَالَ حَدَّثَنِي يَحْيَى بْنُ أَبِي كَثِيرٍ قَالَ حَدَّثَنِي أَبُو سَلَمَةَ بْنُ عَبْدِالرَّحْمَنِ قَالَ حَدَّثَنِي عَبْدُاللهِ بْنُ عَمْرِو بْنِ الْعَاصِ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا قَالَ قَالَ لِي رَسُولُ اللهِ ﷺ يَا عَبْدَاللهِ لاَ تَكُنْ مِثْلَ فُلاَنٍ كَانَ يَقُومُ اللَّيْلَ فَتَرَكَ قِيَامَ اللَّيْلِ وَقَالَ هِشَامٌ حَدَّثَنَا ابْنُ أَبِي الْعِشْرِينَ حَدَّثَنَا الأَوْزَاعِيُّ قَالَ حَدَّثَنِي يَحْيَى عَنْ عُمَرَ بْنِ الْحَكَمِ بْنِ ثَوْبَانَ قَالَ حَدَّثَنِي أَبُو سَلَمَةَ مِثْلَهُ وَتَابَعَهُ عَمْرُو بْنُ أَبِي سَلَمَةَ عَنِ الأَوْزَاعِيِّ .

1 Iz hadisa se zaključuje:
– umjerenost u ibadetu potrebna je kao i u svakom drugom poslu. Klanjati nafile treba samo onoliko, koliko se za njih ima vremena i raspoloženja. Pretjeranost u svakom poslu, pa i u ibadetu, nije pohvalna,
– dozvoljeno je ženama da klanjaju nafile u džamiji,
– pokuđeno je u toku klanjanja namaza naslanjati se na zid, razapeto uže ili na šta drugo. Klanjanje nafile prekida se čim se osjeti umor,
– nije pohvalno provoditi cijele noći u ibadetu. Allah, dželle šanuhu, u Kur'anu je rekao: "Ne pretjerujte u vjeri!" i "Allah ne opterećuje nikoga, nego samo onoliko, koliko ko može podnijeti."

POGLAVLJE

باب

1153. PRIČAO NAM JE Ali b. Abdullah, njemu Sufjan, prenoseći od Amra, on od Ebul-Abbasa, on čuo Abdullaha b. Amra:
"Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao mi je: 'Nisam li (tačno) obaviješten, da noću klanjaš, a danju postiš?'
'Ja to tako i činim' – rekao je.
'Ako budeš tako radio, oslabit će ti vid, a ti ćeš se zamoriti. Ti imaš pravo na sebe, ali i tvoji imaju pravo na tebe. Prema tome, posti i prekidaj! Klanjaj, ali i spavaj!'"[2]

١١٥٣. حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ عَبْدِاللهِ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ عَنْ عَمْرٍو عَنْ أَبِي الْعَبَّاسِ قَالَ سَمِعْتُ عَبْدَاللهِ بْنَ عَمْرٍو رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا قَالَ لِيَ النَّبِيُّ ﷺ أَلَمْ أُخْبَرْ أَنَّكَ تَقُومُ اللَّيْلَ وَتَصُومُ النَّهَارَ قُلْتُ إِنِّي أَفْعَلُ ذَلِكَ قَالَ فَإِنَّكَ إِذَا فَعَلْتَ ذَلِكَ هَجَمَتْ عَيْنُكَ وَنَفِهَتْ نَفْسُكَ وَإِنَّ لِنَفْسِكَ حَقًّا وَلِأَهْلِكَ حَقًّا فَصُمْ وَأَفْطِرْ وَقُمْ وَنَمْ .

ODLUKA ONOGA KOGA NEMIRAN SAN PROBUDI, PA KLANJA

باب فضل من تعارّ من الليل فصلّى

1154. PRIČAO NAM JE Sadeka b. Fadl, njega obavijestio Velid b. Muslim, prenoseći od Evza'ija, njemu pričao Umejr b. Hani, ovome Džunade b. Ebi-Umejje, Džunadi pričao Ubade b. Samit, prenoseći od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, koji kaže: "Ko god se u noći probudi zbog nemirnog sna i izgovori: 'La ilahe illellahu vahdehu la šerike lehu lehul-mulku ve lehul hamdu ve huve ala kulli šejin kadir. El-hamdulillahi ve subhanellahi ve la ilahe illel-lahu vellahu ekber ve la havle ve la kuvvete illa billah', a potom izgovori: 'Allahum-magfirli!', ili (drugu) dovu, bit će (mu) primljena, pa ako uzme abdest (i klanja), primit će mu se namaz."

١١٥٤. حَدَّثَنَا صَدَقَةُ بْنُ الْفَضْلِ أَخْبَرَنَا الْوَلِيدُ هُوَ ابْنُ مُسْلِمٍ حَدَّثَنَا الْأَوْزَاعِيُّ قَالَ حَدَّثَنِي عُمَيْرُ ابْنُ هَانِئٍ قَالَ حَدَّثَنِي جُنَادَةُ بْنُ أَبِي أُمَيَّةَ حَدَّثَنِي عُبَادَةُ بْنُ الصَّامِتِ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ مَنْ تَعَارَّ مِنَ اللَّيْلِ فَقَالَ لَا إِلَهَ إِلَّا اللهُ وَحْدَهُ لَا شَرِيكَ لَهُ لَهُ الْمُلْكُ وَلَهُ الْحَمْدُ وَهُوَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ الْحَمْدُ لِلَّهِ وَسُبْحَانَ اللهِ وَلَا إِلَهَ إِلَّا اللهُ وَاللهُ أَكْبَرُ وَلَا حَوْلَ وَلَا قُوَّةَ إِلَّا بِاللهِ ثُمَّ قَالَ اللَّهُمَّ اغْفِرْ لِي أَوْ دَعَا اسْتُجِيبَ لَهُ فَإِنْ تَوَضَّأَ وَصَلَّى قُبِلَتْ صَلَاتُهُ .

---

2 Iz hadisa se razabire:
– dozvoljeno je isticati činjenje dobrih djela drugih ljudi i o njima pričati radi primjera drugim,
– domaćin u kući ili starješina u zajednici treba da se zanima za rad potčinjenih i upućuje ih na dobar i koristan rad,
– u životu treba prioritet davati onom što je važnije i preče, a tako i u vjerskim obredima: treba vršiti prvo ono što je dužnost, pa tek ono što je samo preporučljivo.
U drugom senedu, Junusa slijedi Ukajl:
– pretjeranost je prezrena, jer ima mnoge negativne posljedice,
– angažovanje u činjenju dobrih djela treba biti ustrajno i umjereno, pa makar to bili i vjerski obredi.

1155. PRIČAO NAM JE Jahja b. Bukejr, njemu Lejs, prenoseći od Junusa, on od Ibni-Šihaba, njega obavijestio Hajsem b. Ebi-Sinan, on čuo od Ebu-Hurejre, u trenutku kada je izlagao svoje pripovijedanje i spominjući Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, koji je rekao:
"Vaš brat ne govori ružno, mišljaše time Muhammed na Abdullaha b. Revaha, koji je spjevao:

'Među nama je Allahov Poslanik,
uči knjigu Allahovu,
i u vrijeme kad se sjaj zore jasno opazi.
Pokazao nam je uputu poslije sljepila,
pa srca naša postadoše uvjerena,
da je sve što kaže istina.
Noću diže tijelo svoje iz postelje dok su
ležaji idolopoklonika još opterećeni.'"

U drugom senedu, Junusa slijedi Ukajl: Zubejdija (Muhammed b. Velid) kaže da ga je obavijestio Zuhri, prenoseći od Seida i A'redža, a oni od Ebu-Hurejre, radijallahu anhu.

١١٥٥. حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ بُكَيْرٍ قَالَ حَدَّثَنَا اللَّيْثُ
عَنْ يُونُسَ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ أَخْبَرَنِي الْهَيْثَمُ بْنُ أَبِي
سِنَانٍ أَنَّهُ سَمِعَ أَبَا هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ وَهُوَ يَقُصُّ
فِي قَصَصِهِ وَهُوَ يَذْكُرُ رَسُولَ اللهِ ﷺ إِنَّ أَخًا لَكُمْ
لَا يَقُولُ الرَّفَثَ يَعْنِي بِذَلِكَ عَبْدَاللهِ بْنَ رَوَاحَةَ
وَفِينَا رَسُولُ اللهِ يَتْلُو كِتَابَهُ إِذَا انْشَقَّ مَعْرُوفٌ مِنَ
الْفَجْرِ سَاطِعُ أَرَانَا الْهُدَى بَعْدَ الْعَمَى فَقُلُوبُنَا بِهِ
مُوقِنَاتٌ أَنَّ مَا قَالَ وَاقِعُ يَبِيتُ يُجَافِي جَنْبَهُ عَنْ
فِرَاشِهِ إِذَا اسْتَثْقَلَتْ بِالْمُشْرِكِينَ الْمَضَاجِعُ تَابَعَهُ
عُقَيْلٌ وَقَالَ الزُّبَيْدِيُّ أَخْبَرَنِي الزُّهْرِيُّ عَنْ سَعِيدٍ
وَالْأَعْرَجِ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ .

1156. PRIČAO NAM JE Ebun-Nu'man, njemu Hammad b. Zejd, prenoseći od Ejjuba, on od Nafija, a ovaj od Ibni-Omera, radijallahu anhuma, koji je rekao:
"U doba Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, usnio sam kao da mi je u ruci komad grube svile i kao da ne poželim neko mjesto u Džennetu, a da on (komad grube svile) ne odleti do njega, i utom vidjeh kako mi priđoše dvojica da me odvedu do Džehennema. Tad ih srete melek i reče: 'Ne plaši se! Pustite ga!'

١١٥٦. حَدَّثَنَا أَبُو النُّعْمَانِ حَدَّثَنَا حَمَّادُ بْنُ زَيْدٍ
عَنْ أَيُّوبَ عَنْ نَافِعٍ عَنِ ابْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا
قَالَ رَأَيْتُ عَلَى عَهْدِ النَّبِيِّ ﷺ كَأَنَّ بِيَدِي قِطْعَةَ
إِسْتَبْرَقٍ فَكَأَنِّي لَا أُرِيدُ مَكَانًا مِنَ الْجَنَّةِ إِلَّا طَارَتْ
إِلَيْهِ وَرَأَيْتُ كَأَنَّ اثْنَيْنِ أَتَيَانِي أَرَادَا أَنْ يَذْهَبَا بِي إِلَى
النَّارِ فَتَلَقَّاهُمَا مَلَكٌ فَقَالَ لَمْ تُرَعْ خَلِّيَا عَنْهُ .

1157. Hafsa je ispričala Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, jedan od mnogih mojih snova i Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao je: 'Abdullah je divan čovjek, još samo kad bi noću klanjao nafilu!'

١١٥٧. فَقَصَّتْ حَفْصَةُ عَلَى النَّبِيِّ ﷺ إِحْدَى
رُؤْيَايَ فَقَالَ النَّبِيُّ ﷺ نِعْمَ الرَّجُلُ عَبْدُاللهِ لَوْ كَانَ
يُصَلِّي مِنَ اللَّيْلِ .

1158. I Abdullah je od tada (kaže Nafi‘) noću klanjao."
Ashabi su Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, uvijek pričali, kako je Kadr – noć u sedmoj noći zadnjih deset dana ramazana, pa je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Vidim da se vaši snovi podudaraju da je u zadnjih deset dana (ramazana), pa ko bude za njom tragao, neka je traži u zadnjih deset dana (ramazana)!"

١١٥٨. فَكَانَ عَبْدُاللهِ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ يُصَلِّي مِنَ اللَّيْلِ وَكَانُوا لَا يَزَالُونَ يَقُصُّونَ عَلَى النَّبِيِّ ﷺ الرُّؤْيَا أَنَّهَا فِي اللَّيْلَةِ السَّابِعَةِ مِنَ الْعَشْرِ الْأَوَاخِرِ فَقَالَ النَّبِيُّ ﷺ أَرَى رُؤْيَاكُمْ قَدْ تَوَاطَأَتْ فِي الْعَشْرِ الْأَوَاخِرِ فَمَنْ كَانَ مُتَحَرِّيهَا فَلْيَتَحَرَّهَا مِنَ الْعَشْرِ الْأَوَاخِرِ.

USTRAJNOST U KLANJANJU DVA REKATA SABAHSKOG SUNNETA

باب الْمُدَاوَمَة على ركعتي الْفَجْر

1159. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Jezid, njemu Seid b. Ebi-Ejjub, ovome Dža‘fer b. Rebija, prenoseći od Iraka b. Malika, on od Ebu-Selema, a ovaj od Aiše, radijallahu anha:
"Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, klanjao je farz jacije, iza toga osam rekata, a zatim dva rekata sjedeći, te dva rekata između dva poziva (sabahskog ezana i ikameta) koja nije nikada izostavljao."[1]

١١٥٩. حَدَّثَنَا عَبْدُاللهِ بْنُ يَزِيدَ حَدَّثَنَا سَعِيدٌ هُوَ ابْنُ أَبِي أَيُّوبَ قَالَ حَدَّثَنِي جَعْفَرُ بْنُ رَبِيعَةَ عَنْ عِرَاكِ بْنِ مَالِكٍ عَنْ أَبِي سَلَمَةَ عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهَا قَالَتْ صَلَّى النَّبِيُّ ﷺ الْعِشَاءَ ثُمَّ صَلَّى ثَمَانِيَ رَكَعَاتٍ وَرَكْعَتَيْنِ جَالِسًا وَرَكْعَتَيْنِ بَيْنَ النِّدَاءَيْنِ وَلَمْ يَكُنْ يَدَعُهُمَا أَبَدًا.

---

1 Iz hadisa se razabire:
– sabahski sunnet je jedan od najvrednijih dobrovoljnih namaza.
Hasan Basri sabahski sunnet smatra vadžibom, malikije običnim sunnetom, a hanefije pritvrđenim sunnetom.
Ebu-Davud ističe kako je Ebu-Hurejre prenio da je Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Ne ostavljajte sabahska dva rekata sunneta, pa makar vas i konjica tjerala!"
Prema izloženom, hanefije kažu: "Ako džematlija zatekne imama na sabahskom farzu i smatra da će ga stići makar na drugom rekatu, on će klanjati sunnet u kraju džamije, a potom stupiti na farz za imamom. U protivnom slučaju, ispustit će sunnet i odmah stupiti na farz."

LIJEGANJE NA DESNU STRANU NAKON OBAVLJANJA DVA REKATA SABAHSKOG SUNNETA

باب الضَّجْعَةِ على الشِّقِّ الأيْمَنِ بَعْدَ رَكْعَتَي الْفَجْرِ

1160. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Jezid, njemu Seid b. Ebi-Ejjub, ovome Ebul-Esved, prenoseći od Urve b. Zubejra, on od Aiše koja je kazala: "Kada bi Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, klanjao dva rekata (sabahskog sunneta), legao bi na svoju desnu stranu."[1]

١١٦٠. حَدَّثَنَا عَبْدُ اللهِ بْنُ يَزِيدَ حَدَّثَنَا سَعِيدُ بْنُ أَبِي أَيُّوبَ قَالَ حَدَّثَنِي أَبُو الأَسْوَدِ عَنْ عُرْوَةَ بْنِ الزُّبَيْرِ عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهَا قَالَتْ كَانَ النَّبِيُّ ﷺ إِذَا صَلَّى رَكْعَتَيِ الْفَجْرِ اضْطَجَعَ عَلَى شِقِّهِ الأَيْمَنِ.

RAZGOVOR I NELIJEGANJE U POSTELJU NAKON OBAVLJENA DVA REKATA SABAHSKOG SUNNETA

باب مَنْ تَحَدَّثَ بَعْدَ الرَّكْعَتَيْنِ وَلَمْ يَضْطَجِعْ

1161. PRIČAO NAM JE Bišr b. Hakem, njemu Sufjan, ovome Salim Ebun-Nadr, prenoseći od Ebu-Seleme, on od Aiše, radijallahu anha, da bi Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, kada bi

١١٦١. حَدَّثَنَا بِشْرُ بْنُ الْحَكَمِ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ قَالَ حَدَّثَنِي سَالِمٌ أَبُو النَّضْرِ عَنْ أَبِي سَلَمَةَ عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهَا أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ كَانَ إِذَا صَلَّى

1 Iz hadisa se razabire:

– Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, po obavljenom sunnetu sabaha lijegao je, upravo naget na desnu stranu, čekao učenje ezana i potom bi klanjao sabahski farz.

Muslim navodi da je Aiša rekla: "Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, redovno je klanjao dva rekata sabahskog sunneta, pa ako sam ja u tom vremenu bila budna, on bi sa mnom pričao, u protivnom bi legao."

Prema tome, Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, nekada je po obavljenom sunnetu sabaha lijegao, a nekada to nije činio.

Raznolika su mišljenja o statusu obaveznosti toga lijeganja. Šafija ga smatra sunnetom. Bejhekí je zabilježio, da Šafija uviđa potrebu (sunnet) da se konkretna dva rekata odvoje od klanjanja farza, bilo lijeganjem, bilo sjedenjem ili pričanjem.

Mustehabom smatraju Ebu-Musa Eš'arija, Enes b. Malik, Ebu-Hurejre, Muhammed b. Sirin, Urve b. Zubejr, Seid b. Musejjeb i još mnogi drugi njihovi suvremenici.

Ibni-Madže je zabilježio: "Kad god bi Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, klanjao sabahski sunnet, on bi se malo nageo na svoju desnu stranu."

Abdullah b. Omer i još mnogi ashabi ovo lijeganje smatrali su samo preporučljivim činom. Ima ashaba koji konkretno lijeganje smatraju bid'atom – pokuđenom novotarijom, kao što su Abdullah b. Mes'ud, Mudžahid, Ibni-Šejbe, Ibrahim Neha'i i drugi.

Muhaddisi su zabilježili, da je Abdullah b. Omer vidio kako se neki ljudi odmaraju po obavljenom sabahskom sunnetu, pa im je poručio, da to više ne čine.

"Pa mi smo mislili da je to sunnet" – odgovorili su oni.

"Obavijestite ih da je to pokuđena novotarija" – rekao je Abdullah b. Omer.

Iz svega izloženog vidi se da je Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, smatrao, da između obavljenog sabahskog sunneta i farza treba učiniti neki kraći vremenski razmak i time omogućiti ljudima da stignu u džamiju na zajedničko obavljanje farza.

klanjao (konkretnu nafilu), ako bi ona bila budna, on pričao s njom, inače bi legao dok ne prouči ikamet (za sabahski farz-namaz).

فَإِنْ كُنْتُ مُسْتَيْقِظَةً حَدَّثَنِي وَإِلَّا اضْطَجَعَ حَتَّى يُؤْذَنَ بِالصَّلَاةِ .

ŠTA SE PRENOSI O KLANJANJU NAFILA-NAMAZA PO DVA REKATA

باب ما جاء في التَّطَوُّع مثْنى مثْنى

"Tako se to prenosi (spominje)", kaže Buharija, "od Ammara, Ebi-Zerra, Enesa, Džabira b. Zejda, Ikrime i Zuhrija, radijallahu anhu."
Jahja b. Seid, ensarija, kaže:
"Nisam upamtio nijednog učenjaka naše zemlje, a da nije predavao selam na svaka dva rekata, klanjajući u bilo kom dijelu dana."

وَيُذْكَرُ ذَلِكَ عَنْ عَمَّارٍ وَأَبِي ذَرٍّ وَأَنَسٍ وَجَابِرِ بْنِ زَيْدٍ وَعِكْرِمَةَ وَالزُّهْرِيِّ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمْ وَقَالَ يَحْيَى بْنُ سَعِيدٍ الْأَنْصَارِيُّ مَا أَدْرَكْتُ فُقَهَاءَ أَرْضِنَا إِلَّا يُسَلِّمُونَ فِي كُلِّ اثْنَتَيْنِ مِنَ النَّهَارِ .

1162. PRIČAO NAM JE Kutejbe, njemu Abdur-Rahman b. Ebul-Mevali, prenoseći od Muhammeda b. Munkedira, on od Džabira b. Abdullaha, radijallahu anhuma, koji je kazao:
"Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, poučavao bi nas istihari – odabiranju poslova, kao što bi nas poučavao svakoj suri Kur'ana i govorio: 'Kada se neko od vas bude odlučio za neki posao, neka prethodno klanja dva rekata nafile i neka kaže: Allahu moj! Molim Ti se, da uz pomoć Tvoga znanja odaberem ono što je dobro. Molim da me pomogneš Svojom pomoći. Molim za Tvoju veliku milost. Ti si moćan, a ne ja. Ti znaš (sve), a ne ja. Ti si poznavalac svih tajni.
Allahu moj, ako znaš da će ovaj posao za mene, za moju vjeru i moj život i konac mog posla' – ili je, kaže prenosilac, rekao, 'za moj ovozemni posao i stvar budućeg svijeta – biti dobar, pa dosudi mi ga, olakšaj mi ga, i podari mi u njemu napredak. A ako znaš, da će ovaj posao za mene, za moju vjeru, život i konac moga posla', ili je, kaže prenosilac, rekao: 'za moj ovozemni posao i stvar budućeg

١١٦٢. حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ قَالَ حَدَّثَنَا عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ أَبِي الْمَوَالِي عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ الْمُنْكَدِرِ عَنْ جَابِرِ بْنِ عَبْدِ اللهِ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا قَالَ كَانَ رَسُولُ اللهِ ﷺ يُعَلِّمُنَا الِاسْتِخَارَةَ فِي الْأُمُورِ كُلِّهَا كَمَا يُعَلِّمُنَا السُّورَةَ مِنَ الْقُرْآنِ يَقُولُ إِذَا هَمَّ أَحَدُكُمْ بِالْأَمْرِ فَلْيَرْكَعْ رَكْعَتَيْنِ مِنْ غَيْرِ الْفَرِيضَةِ ثُمَّ لِيَقُلْ اللَّهُمَّ إِنِّي أَسْتَخِيرُكَ بِعِلْمِكَ وَأَسْتَقْدِرُكَ بِقُدْرَتِكَ وَأَسْأَلُكَ مِنْ فَضْلِكَ الْعَظِيمِ فَإِنَّكَ تَقْدِرُ وَلَا أَقْدِرُ وَتَعْلَمُ وَلَا أَعْلَمُ وَأَنْتَ عَلَّامُ الْغُيُوبِ اللَّهُمَّ إِنْ كُنْتَ تَعْلَمُ أَنَّ هَذَا الْأَمْرَ خَيْرٌ لِي فِي دِينِي وَمَعَاشِي وَعَاقِبَةِ أَمْرِي أَوْ قَالَ عَاجِلِ أَمْرِي وَآجِلِهِ فَاقْدُرْهُ لِي وَيَسِّرْهُ لِي ثُمَّ بَارِكْ لِي فِيهِ وَإِنْ كُنْتَ تَعْلَمُ أَنَّ هَذَا الْأَمْرَ شَرٌّ لِي فِي دِينِي وَمَعَاشِي وَعَاقِبَةِ أَمْرِي أَوْ قَالَ فِي عَاجِلِ أَمْرِي وَآجِلِهِ فَاصْرِفْهُ عَنِّي

svijeta, biti od zla, otkloni ga od mene, a mene odvrati od njega! Dosudi mi dobro gdje god to bilo i podari mi da sam time zadovoljan!'
Još je rekao: 'Molilac imenovati svoju potrebu.'"[1]

وَاصْرِفْنِي عَنْهُ وَاقْدُرْ لِيَ الْخَيْرَ حَيْثُ كَانَ ثُمَّ أَرْضِنِي قَالَ وَيُسَمِّي حَاجَتَهُ .

1163. PRIČAO NAM JE Mekki b. Ibrahim, prenoseći od Abdullaha b. Seida, on od Amra b. Abdullaha b. Zubejra, ovaj od Amra b. Sulejm-Zurekija, koji je čuo Ebu-Katadu b. Rib'iju, ensariju, radijallahu anhu, kada je govorio, da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
"Kada neko od vas uniđe u džamiju, neka ne sjedne dok ne klanja dva rekata (nafile)!"

١١٦٣. حَدَّثَنَا الْمَكِّيُّ بْنُ إِبْرَاهِيمَ عَنْ عَبْدِ اللهِ بْنِ سَعِيدٍ عَنْ عَامِرِ بْنِ عَبْدِ اللهِ بْنِ الزُّبَيْرِ عَنْ عَمْرِو بْنِ سُلَيْمٍ الزُّرَقِيِّ سَمِعَ أَبَا قَتَادَةَ بْنَ رِبْعِيٍّ الْأَنْصَارِيَّ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ قَالَ النَّبِيُّ ﷺ إِذَا دَخَلَ أَحَدُكُمُ الْمَسْجِدَ فَلَا يَجْلِسْ حَتَّى يُصَلِّيَ رَكْعَتَيْنِ .

1164. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Jusuf, njemu Malik, prenoseći od Ishaka b. Abdullaha b. Ebu-Talhe, a on od Enesa b. Malika, radijallahu anhu, koji je rekao:
"Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, klanjao nam je dva rekata, a zatim se okretao (svijetu)."

١١٦٤. حَدَّثَنَا عَبْدُ اللهِ بْنُ يُوسُفَ قَالَ أَخْبَرَنَا مَالِكٌ عَنْ إِسْحَاقَ بْنِ عَبْدِ اللهِ بْنِ أَبِي طَلْحَةَ عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ صَلَّى لَنَا رَسُولُ اللهِ ﷺ رَكْعَتَيْنِ ثُمَّ انْصَرَفَ .

1165. PRIČAO NAM JE Jahja b. Bukejr, njemu Lejs, prenoseći od Ukajla, on od Ibn-Šihaba, njega obavijestio Salim, prenoseći od Abdullaha b. Omera, radijallahu anhuma, koji je rekao:
"Klanjao sam sa Vjerovjesnikom, sallallahu alejhi ve sellem, dva rekata (nafile) prije (farza) podne-

١١٦٥. حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ بُكَيْرٍ حَدَّثَنَا اللَّيْثُ عَنْ عُقَيْلٍ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ قَالَ أَخْبَرَنِي سَالِمٌ عَنْ عَبْدِ اللهِ بْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا قَالَ صَلَّيْتُ مَعَ رَسُولِ اللهِ ﷺ رَكْعَتَيْنِ قَبْلَ الظُّهْرِ وَرَكْعَتَيْنِ

1 Iz hadisa se zaključuje:
– lijepo je i preporučljivo klanjati istihar-namaze kojim se žele dobiti neke sugestije i indicije bilo u snu, bilo na javi ili o ishodu planiranog posla,
– istihar-namaz sa gore navedenom dovom sastoji se od dva rekata.
– samilost i briga Pejgambera za ishod rada njegovih sljedbenika,
– fizičke i umne sposobnosti ljudi su ograničene i potrebno je tražiti pomoć od njihovog Tvorca. Pored uložene vlastite energije, treba u ovozemnom poslu imati nadu u Allahovu pomoć i vjeru u Njegovu odluku,
– pored uložene vlastite snage u svakom poslu, treba imati u vidu i Božiju odluku i nadu u Njegovu pomoć.
Imam Gazali i Nevevi u svojim djelima ističu da je mustehab učiti na prvom rekatu istihare, poslije "El-Fatihe", suru "El-Kafirun", a na drugom suru "El-Ihlas". Zejnudin kaže da nema hadisa u kojem je precizirano učenje sura i to je prepušteno odabiru samog klanjača.

namaza, dva poslije, a dva iza džuma-namaza, dva iza akšama i dva rekata poslije (farza) jacije."

بَعْدَ الظُّهْرِ وَرَكْعَتَيْنِ بَعْدَ الْجُمُعَةِ وَرَكْعَتَيْنِ بَعْدَ الْمَغْرِبِ وَرَكْعَتَيْنِ بَعْدَ الْعِشَاءِ .

1166. PRIČAO NAM JE Adem, njega obavijestio Šu'be, ovoga Amr b. Dinar, on čuo Džabira b. Abdullaha, radijallahu anhu, kada je govorio da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, držeći govor (na džumi), rekao:
"Kada neko od vas dođe (na džuma-namaz), a imam drži hutbu ili je već izašao (na minber), neka klanja dva rekata!"

١١٦٦. حَدَّثَنَا آدَمُ قَالَ أَخْبَرَنَا شُعْبَةُ أَخْبَرَنَا عَمْرُو بْنُ دِينَارٍ قَالَ سَمِعْتُ جَابِرَ بْنَ عَبْدِ اللهِ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا قَالَ قَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ وَهُوَ يَخْطُبُ إِذَا جَاءَ أَحَدُكُمْ وَالْإِمَامُ يَخْطُبُ أَوْ قَدْ خَرَجَ فَلْيُصَلِّ رَكْعَتَيْنِ .

1167. PRIČAO NAM JE Ebu-Nu'ajm, njemu Sejf b. Sulejman, on čuo od Mudžahida:
"Došao je neko u kuću Ibni-Omerovu i rekao mu: 'To je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, unišao u Ka'bu.' Okrenuo sam se tamo i primijetio (kaže Džabir) Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, koji je već izašao, a Bilal stoji kod vrata (Ka'be).
'Bilalu', rekoh, 'klanja li Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, u Ka'bi?'
'Da' – odgovorio je.
'Pa gdje?' – upitao sam.
'Između ova dva stupa' – reče (Bilal), pa izađe i klanja dva rekata okrenut prema Ka'bi."
Ebu-Abdullah Buharija kaže da je Ebu-Hurejre pričao:
"Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, preporučio mi je klanjanje dva rekata duha-namaza."
Itban kaže: "Došli su mi Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, i Ebu-Bekr, a dan je bio poodmakao i mi smo se poredali iza njega (Allahovog Poslanika) i on je klanjao dva rekata (duha-namaza)."

١١٦٧. حَدَّثَنَا أَبُو نُعَيْمٍ قَالَ حَدَّثَنَا سَيْفُ بْنُ سُلَيْمَانَ سَمِعْتُ مُجَاهِدًا يَقُولُ أُتِيَ ابْنُ عُمَرَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا فِي مَنْزِلِهِ فَقِيلَ لَهُ هَذَا رَسُولُ اللهِ ﷺ قَدْ دَخَلَ الْكَعْبَةَ قَالَ فَأَقْبَلْتُ فَأَجِدُ رَسُولَ اللهِ ﷺ قَدْ خَرَجَ وَأَجِدُ بِلَالًا عِنْدَ الْبَابِ قَائِمًا فَقُلْتُ يَا بِلَالُ أَصَلَّى رَسُولُ اللهِ ﷺ فِي الْكَعْبَةِ قَالَ نَعَمْ قُلْتُ فَأَيْنَ قَالَ بَيْنَ هَاتَيْنِ الْأُسْطُوَانَتَيْنِ ثُمَّ خَرَجَ فَصَلَّى رَكْعَتَيْنِ فِي وَجْهِ الْكَعْبَةِ قَالَ أَبُو عَبْدِ اللهِ قَالَ أَبُو هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ أَوْصَانِي النَّبِيُّ ﷺ بِرَكْعَتَيِ الضُّحَى وَقَالَ عِتْبَانُ بْنُ مَالِكٍ غَدَا عَلَيَّ رَسُولُ اللهِ ﷺ وَأَبُو بَكْرٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ بَعْدَ مَا امْتَدَّ النَّهَارُ وَصَفَفْنَا وَرَاءَهُ فَرَكَعَ رَكْعَتَيْنِ .

RAZGOVOR POSLIJE KLANJANJA DVA REKATA (SUNNETA) SABAH-NAMAZA

باب الْحديث يعْني بعْد ركْعتيْ الْفجْر

1168. PRIČAO NAM JE Ali b. Abdullah, njemu Sufjan, ovome prenio Ebu-Nadr od Ebu-Seleme, on od Aiše, radijallahu anha, da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, klanjao dva rekata, pa ako bi ona bila budna, pričao bi joj (štogod), inače bi legao.
Rekao sam (kaže Alija b. Abdullah) Sufjanu:
"Pa neki od njih prenose, da su to dva rekata sabaha?" "To je tako" – odgovorio je Sufjan.

١١٦٨. حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ عَبْدِ اللهِ قَالَ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ عَنْ عَمْرٍو قَالَ سَمِعْتُ أَبَا الشَّعْثَاءِ جَابِرًا قَالَ سَمِعْتُ ابْنَ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا قَالَ صَلَّيْتُ مَعَ رَسُولِ اللهِ ﷺ ثَمَانِيًا جَمِيعًا وَسَبْعًا جَمِيعًا قُلْتُ يَا أَبَا الشَّعْثَاءِ أَظُنُّهُ أَخَّرَ الظُّهْرَ وَعَجَّلَ الْعَصْرَ وَعَجَّلَ الْعِشَاءَ وَأَخَّرَ الْمَغْرِبَ قَالَ وَأَنَا أَظُنُّهُ .

REDOVNO OBAVLJANJE SABAHSKOG SUNNETA I NAZIVANJE TOG SUNNETA NAFILOM

باب تعاهد ركْعتي الْفجْر ومنْ سمَّاهما تطوُّعًا

1169. PRIČAO NAM JE Bejan b. Amr, ovome Jahja b. Seid, njemu Ibni-Džurejdž, prenoseći od Ataa, on od Ubejda b. Umejra, ovaj od Aiše, radijallahu anha:
"Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, nije činio nijednu nafilu više od dva rekata sabahskog sunneta."

١١٦٩. حَدَّثَنَا بَيَانُ بْنُ عَمْرٍو حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ سَعِيدٍ حَدَّثَنَا ابْنُ جُرَيْجٍ عَنْ عَطَاءٍ عَنْ عُبَيْدِ بْنِ عُمَيْرٍ عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهَا قَالَتْ لَمْ يَكُنِ النَّبِيُّ ﷺ عَلَى شَيْءٍ مِنَ النَّوَافِلِ أَشَدَّ مِنْهُ تَعَاهُدًا عَلَى رَكْعَتَيِ الْفَجْرِ .

ŠTA SE UČI NA DVA REKATA (SUNNETA) SABAHA

باب ما يُقْرأُ في ركْعتي الْفجْر

1170. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Jusuf, njega obavijestio Malik, prenoseći od Hišama b. Urve, on od svoga oca, a ovaj od Aiše, radijallahu anha:
"Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, klanjaše noću trinaest rekata, a potom, kada bi čuo sabahski ezan, klanjaše još dva rekata, ne zadržavajući se dugo."

١١٧٠. حَدَّثَنَا عَبْدُاللهِ بْنُ يُوسُفَ قَالَ أَخْبَرَنَا مَالِكٌ عَنْ هِشَامِ بْنِ عُرْوَةَ عَنْ أَبِيهِ عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهَا قَالَتْ كَانَ رَسُولُ اللهِ ﷺ يُصَلِّي بِاللَّيْلِ ثَلَاثَ عَشْرَةَ رَكْعَةً ثُمَّ يُصَلِّي إِذَا سَمِعَ النِّدَاءَ بِالصُّبْحِ رَكْعَتَيْنِ خَفِيفَتَيْنِ .

1171. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Beššar, njemu Muhammed b. Dža'fer, ovome Šu'be, prenoseći od Muhammeda b. Abdur-Rahmana, on od svoje tetke po majci Amre, a ona od Aiše, radijallahu anha:
"Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem", a preko drugog seneda, pričao nam je Ahmed b. Junus, njemu Zuhejr, a ovome Jahja, a on je Ibni-Seida, prenoseći od Muhammeda b. Abdur-Rahmana, on od Amre, ona od Aiše, radijallahu anha:
"Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, klanjao bi ona dva rekata prije sabahskog farza kratko, tako da sam ja (u sebi) govorila: 'Je li proučio Fatihu?'"[1]

١١٧١. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ بَشَّارٍ قَالَ حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ جَعْفَرٍ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ عَبْدِالرَّحْمَنِ عَنْ عَمَّتِهِ عَمْرَةَ عَنْ عَائِشَةَ رَضِي اللهُ عَنْهَا قَالَتْ كَانَ النَّبِيُّ ﷺ ح و حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ يُونُسَ حَدَّثَنَا زُهَيْرٌ حَدَّثَنَا يَحْيَى هُوَ ابْنُ سَعِيدٍ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ عَبْدِالرَّحْمَنِ عَنْ عَمْرَةَ عَنْ عَائِشَةَ رَضِي اللهُ عَنْهَا قَالَتْ كَانَ النَّبِيُّ ﷺ يُخَفِّفُ الرَّكْعَتَيْنِ اللَّتَيْنِ قَبْلَ صَلاَةِ الصُّبْحِ حَتَّى إِنِّي لأَقُولُ هَلْ قَرَأَ بِأُمِّ الْكِتَابِ .

KLANJANJE NAFILA-NAMAZA POSLIJE OBAVLJENIH PROPISANIH (FARZ) NAMAZA

باب التَّطَوُّعِ بعْدَ المكْتُوبةِ

1172. PRIČAO NAM JE Musedded, njemu Jahja b. Seid, prenoseći od Ubejdullaha, njega obavijestio Nafi prenoseći od Ibni-Omera, radijallahu anhuma:
"Klanjao sam sa Vjerovjesnikom, sallallahu alejhi ve sellem, dva rekata prije i dva poslije (farza) podne, dva rekata poslije akšama, dva rekata poslije jacije i dva rekata poslije (farza) džume. Sunnete akšama i jacije je klanjao u svom stanu.

١١٧٢. حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ قَالَ حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ سَعِيدٍ عَنْ عُبَيْدِاللهِ قَالَ أَخْبَرَنَا نَافِعٌ عَنِ ابْنِ عُمَرَ رَضِي اللهُ عَنْهُمَا قَالَ صَلَّيْتُ مَعَ النَّبِيِّ ﷺ سَجْدَتَيْنِ قَبْلَ الظُّهْرِ وَسَجْدَتَيْنِ بَعْدَ الظُّهْرِ وَسَجْدَتَيْنِ بَعْدَ الْمَغْرِبِ وَسَجْدَتَيْنِ بَعْدَ الْعِشَاءِ وَسَجْدَتَيْنِ بَعْدَ الْجُمُعَةِ فَأَمَّا الْمَغْرِبُ وَالْعِشَاءُ فَفِي بَيْتِهِ .

---

1 Hanefije klanjanje sabahskog sunneta smatraju "sunneti muekkede", obavezom koju treba redovno činiti. Na sabahskom sunnetu Kur'an se uči u što kraćem obimu. Zabilježeno je da je Enes rekao: "Vjerovjesnik, salllallahu alejhi ve sellem, je na sabahskom sunnetu učio: 'Kul-ja ejjuhel-kafirune' i 'El-Ihlas' suru." Ebu-Davud u svom "Sunenu" navodi kako je Ebu-Hurejre čuo Vjerovjesnika da na prvom rekatu sabahskog sunneta uči: "Kul amenna billahi ve ma unzile ilejna", te "Rabena amenna bi ma enzelte vetteba'nerresule fektubna meaššahidin."
O učenju Kur'ana na sabahskom sunnetu ima više raznolikih mišljenja:
– malikije smatraju da se uči samo "El-Fatiha", a šafije da se pored "El-Fatihe" uči još i kratka sura,
– Mudžahid i Ibrahim Neha'i smatraju da nema štete ako se pored "El-Fatihe" uče i duže sure. Preneseno je da je Ebu-Hanife na dva rekata sabahskog sunneta učio po jedan hizb, što iznosi po jedan list Kur'ana na svakom rekatu;
– učenje Kur'ana na sabahskom sunnetu preporučuje se u vidu kraćih sura da bi se imalo više vremena za učenje Kur'ana na rekatima farza i time dalo mogućnost ljudima da prispiju na farz;
- dugo učenje Kur'ana u namazu općenito je pohvalan čin. Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, rekao je: "Najvredniji namaz je onaj u kome se duže uči Kur'an." Neki su muhadisi zabilježili Muhammedovu, sallallahu alejhi ve sellem, izreku: "Kada neko od vas klanja sam po sebi, neka odulji učenje koliko hoće, osim u izuzetnim slučajevima (kao što je sabahski sunnet, tehijjetul-mesdžid i drugi)."

1173. Moja sestra Hafsa, pričala mi je da bi Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, klanjao dva kratka rekata poslije izlaska zore. To je bilo doba u kome nisam ulazio Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem"
Ibni-Ebu-Zinada, prenoseći od Musaa b. Urve, a on od Nafija, kaže: "...i poslije jacije kod svojih ukućana." U drugom senedu, Ubejdullaha slijedi Kesir b. Ferkad, a (u jednom posebnom) slijedi ga Ejub koji isti hadis prenosi od Nafija.[1]

١١٧٣. وَحَدَّثَتْنِي أُخْتِي حَفْصَةُ أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ كَانَ يُصَلِّي رَكْعَتَيْنِ خَفِيفَتَيْنِ بَعْدَ مَا يَطْلُعُ الْفَجْرُ وَكَانَتْ سَاعَةً لَا أَدْخُلُ عَلَى النَّبِيِّ ﷺ فِيهَا وَقَالَ ابْنُ أَبِي الزِّنَادِ عَنْ مُوسَى بْنِ عُقْبَةَ عَنْ نَافِعٍ بَعْدَ الْعِشَاءِ فِي أَهْلِهِ تَابَعَهُ كَثِيرُ بْنُ فَرْقَدٍ وَأَيُّوبُ عَنْ نَافِعٍ.

1 Iz hadisa se razabire:
– sunnet je prijepodne klanjati i dva rekata nafile, međutim, Buharija, Ebu-Davud i Nesai ističu da je Aiša, radijallahu anha, rekla: "Vjerovjesnik nije nikada izostavljao klanjanje četiri rekata nafile pred samo obavljanje podnevnog farza."
Muslim, Ebu-Davud, Nesai i Tirmizi navode da je Abdullah b. Šekik rekao: "Pitao sam Aišu za klanjanje nafile Allahovog Poslanika."
"On je klanjao prijepodne u mojoj sobi četiri rekata."
Tirmizi sa senedom od halife Alije navodi: "Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, je klanjao prije podnevnog farza četiri, a poslije farza još dva rekata."
Tirmizi smatra da je to dobar hadis i da ga je u praksi primjenjivao najveći broj učenih ashaba. Ovog su se hadisa držali još Sufjan Sevrija, Ibni-Mubarek i Ishak.
Muslim, Ebu-Davud i Ibni-Madže navode da je Umm-Habiba izjavila kako je čula kada je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Ko klanja dnevno dvanaest rekata nafile (sunneta), Allah će mu dati sagraditi stan u Džennetu." Po verziji Tirmizija i Nesaija, gornja izjava završava se: "...četiri rekata prije podnevnog farza i dva rekata poslije podnevnog farza, dva rekata poslije akšamskog i jacijskog farza i dva rekata prije sabahskog farza." Ovu izjavu navodi i Hakim u svom "Mustedreku" i kaže da je vjerodostojna. Nesaija na ime dijela gornje izjave "dva rekata poslije jacije" navodi "dva rekata prije ikindije (farza)."
Na osnovu izloženog, učenjaci hanefijske škole smatraju da uz pet namaskih farzova ima još dvanaest rekata pritvrđenih sunneta (sunneti muekkede) i to: dva rekata prije sabahskog farza, četiri prije i dva poslije podnevnog farza, te po dva rekata poslije akšamskog i jacijskog farza.
Najveći broj šafijskih učenjaka usvaja iznos od deset rekata sunneta, i to: dva rekata prije sabahskog farza i po dva rekata prije i poslije podnevnog farza, te po dva rekata poslije akšamskog i jacijskog farza. Poneke šafije klanjaju po četiri rekata prije podnevnog farza, onako kao što to čine hanefije;
– iza podnevskog farza pritvrđeni je sunnet klanjati dva rekata. Ebu-Davud preko Umm-Habibe zabilježio je da je Muhammed, a.s., rekao: "Ko pazi na redovno klanjanje četiri rekata sunneta prije i četiri rekata poslije podnevnog farza, Allah će ga očuvati džehennemske vatre." Ovaj su hadis zabilježili u svojim "Sunenima" Tirmizi, Nesai i Ibni-Madže. Tirmizi smatra da je ovo dobar i vjerodostojan hadis i s obzirom na njegov sadržaj, po kome spada među hadise u kojima se ističe ili preporučuje klanjanje dva rekata poslije podnevnog farza, znači da je i jedan i drugi metod dobar i praktičan od Muhammeda, sallallahu alejhi ve sellem, i njegovih drugova;
– poslije akšamskog farza klanjaju se dva rekata sunneta. Ebu-Davud je u svom "Sunenu" zabilježio da je Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Klanjajte dva rekata nafile prije akšamskog farza!" Neki ashabi, pa i kasnije učenjaci dozvoljavali su primjenu ovog hadisa. Ibrahim Neha'i konkretnu nafilu smatraše pokuđenom novotarijom (bid'atom) i ističe da je to moglo biti samo u prvim danima islamizacije, kako bi se ljudi bolje upozorili na zalazak sunca te veću mogućnost ashabima da stignu na kolektivno klanjanje akšamskog farza;
– poslije jacijskog farza sunnet je klanjati još dva rekata. Bejheki ističe da je Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, preporučivao i klanjanje po četiri rekata sunneta;
– iza džumanskog farza klanjaju se i dva rekata sunneta, osim onih, kod nas već uobičajenih, osam rekata.

NEKLANJANJE NAFILE POSLIJE KLANJANJA PROPISANOG (FARZ) NAMAZA

باب من لم يتطوع بعد المكتوبة

1174. PRIČAO NAM JE Ali b. Abdullah, njemu Sufjan, prenoseći od Amra, on čuo Ebu-Ša'sa-Džabira, ovaj Ibni-Abbasa:
"Klanjao sam sa Allahovim Poslanikom, sallallahu alejhi ve sellem, skupa osam rekata farza (podne i ikindiju) i sedam opet skupa (akšama i jacije)."
Rekao sam: "Ebu-Ša'sa, mislim, da je to on podne zadržao (do naizmak njegova vremena), a ikindiju požurio (u prvim njenim nastupajućim trenucima), i akšam opet zadržao, a jaciju požurio?"
"I ja to mislim" – odgovorio je on.

١١٧٤. حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ عَبْدِ اللهِ قَالَ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ عَنْ عَمْرٍو قَالَ سَمِعْتُ أَبَا الشَّعْثَاءِ جَابِرًا قَالَ سَمِعْتُ ابْنَ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا قَالَ صَلَّيْتُ مَعَ رَسُولِ اللهِ ﷺ ثَمَانِيًا جَمِيعًا وَسَبْعًا جَمِيعًا قُلْتُ يَا أَبَا الشَّعْثَاءِ أَظُنُّهُ أَخَّرَ الظُّهْرَ وَعَجَّلَ الْعَصْرَ وَعَجَّلَ الْعِشَاءَ وَأَخَّرَ الْمَغْرِبَ قَالَ وَأَنَا أَظُنُّهُ .

Tirmizi je zabilježio preko Ebu-Hurejre da je Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Ko bude klanjao poslije džume još nafilu, neka je klanja od četiri rekata." Tirmizi smatra da je ovaj hadis dobar i da ga se pridržavaju mnogi učeni ljudi.
Abdullah b. Mes'ud uobičavao je klanjati prije i poslije džume po četiri rekata. To su činili još Sufjan Sevri i Ibni-Mubarek. Preneseno je da je halifa Alija preporučivao da se poslije džume klanjaju dva, a potom četiri rekata.
Ibni-Kudame u "Mugniji" navodi, da je imam Ahmed rekao: "Klanjač, ako hoće, može iza džumanskog farza klanjati dva, ako neće dva, može četiri, a ako hoće, može šest rekata." Preneseno je da su po šest rekata klanjali Alija, Ebu-Musa, Ata Mudžahid, Humejd b. Abdurahman i Sufjan Sevri. Bilo je ashaba koji su ove nafile klanjali u svojim kućama. Prenosi se da Ubejde nije nikada, poslije farza obavljenog u džematu u džamiji, klanjao nafilu dok ne stigne svojoj kući.
Ibni-Bettal je rekao: "Ashabi nisu voljeli klanjati u džamiji sunnete, upravo nafile, da ne bi neuki svijet mislio da su to farz-obaveze i da se moraju klanjati baš u džamiji, a i da bi se bolje očuvali od licemjernog držanja." Apstrahirajući ove pretpostavke, lijepo je i preporučljivo da se i u džamiji klanjaju nafile;
– prije ikindijskog farza klanjaju se četiri rekata sunneta. Ebu-Davud i Tirmizi, preko Ibni-Omera navode da je Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Allah se smilovao osobi, koja, prije ikindije, klanja četiri rekata nafile."
Taberanija navodi slučaj kako je Abdullah b. Amr, unuk Āsa, zatekao Muhammeda, sallallahu alejhi ve sellem, među ashabima, među kojima je bio i Omer b. Hattab i da je Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Ko klanja četiri rekata prije ikindijskog farza, neće ga dohvatiti džehennemska vatra."
S obzirom na izloženo, neki hanefijski učenjaci ovu nafilu uvrštavaju u mustehab, a drugi u sunnet-dužnosti.

DUHA-NAMAZ NA PUTOVANJU

بَاب صَلاةِ الضُّحَى فِي السَّفَرِ

1175. PRIČAO NAM JE Musedded, njemu Jahja, prenoseći od Šu'be, on od Tevbe, ovaj od Muverrika:
"Pitao sam Ibni-Omera: 'Klanjaš li redovno duha-namaz?'
'Ne' – odgovorio je on.
'A Omer?' – upitao sam ga.
'Ne' – rekao je on.
'A Ebu-Bekr?' – upitao sam.
'Ne' – kazao je on.
'A Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem' – upitao sam.
'Mislim da nije klanjao' – rekao je Ibni-Omer. "

١١٧٥. حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ قَالَ حَدَّثَنَا يَحْيَى عَنْ شُعْبَةَ عَنْ تَوْبَةَ عَنْ مُوَرِّقٍ قَالَ قُلْتُ لِابْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا أَتُصَلِّي الضُّحَى قَالَ لَا قُلْتُ فَعُمَرُ قَالَ لَا قُلْتُ فَأَبُو بَكْرٍ قَالَ لَا قُلْتُ فَالنَّبِيُّ ﷺ قَالَ لَا إِخَالُهُ .

1176. PRIČAO NAM JE Adem, njemu Šu'be, ovome Amr b. Murre, on čuo Abdur-Rahmana b. Ebi-Lejla kako govori:
"Nije nam niko pričao da je vidio Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, da klanja duha-namaz osim Umm-Hane. Ona kaže da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, unišao u njenu sobu na dan osvajanja Mekke, okupao se i klanjao osam rekata. 'Nikad nisam vidjela kraće rekate, ali je u potpunosti činio ruku' i sedždu.'"[1]

١١٧٦. حَدَّثَنَا آدَمُ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ حَدَّثَنَا عَمْرُو بْنُ مُرَّةَ قَالَ سَمِعْتُ عَبْدَ الرَّحْمَنِ بْنَ أَبِي لَيْلَى يَقُولُ مَا حَدَّثَنَا أَحَدٌ أَنَّهُ رَأَى النَّبِيَّ ﷺ يُصَلِّي الضُّحَى غَيْرُ أُمِّ هَانِئٍ فَإِنَّهَا قَالَتْ إِنَّ النَّبِيَّ ﷺ دَخَلَ بَيْتَهَا يَوْمَ فَتْحِ مَكَّةَ فَاغْتَسَلَ وَصَلَّى ثَمَانِيَ رَكَعَاتٍ فَلَمْ أَرَ صَلَاةً قَطُّ أَخَفَّ مِنْهَا غَيْرَ أَنَّهُ يُتِمُّ الرُّكُوعَ وَالسُّجُودَ .

1 Abdur-Rahmanova izjava je samo djelimično tačna, jer Tirmizi preko Enesa navodi da je Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Ko klanja dvanaest rekata duha-namaza, Allah će mu dati sagraditi u Džennetu palaču od zlata." Muslim navodi da je Ebu-Hurejre rekao: "Moj prijatelj, Allah mu se smilovao i spasio ga, preporučio mi je post tri dana svakog mjeseca, klanjanje dva rekata duha-namaza i klanjanje vitr-namaza prije spavanja."
Mnogi su ashabi izjavili da su duha-namaz kolektivno klanjali sa Muhammedom, sallallahu alejhi ve sellem. Broj rekata duha-namaza može biti: dva, četiri, osam, deset i dvanaest rekata.
Zejd b. Eslem, kako to prenosi Bezar, rekao je da je čuo Abdullaha b. Amra gdje Ebu-Zerru kaže: "Preporuči mi koji nafila-namaz!"
"Upitao si me za ono što sam ja već ranije pitao Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, pa mi on reče: 'Ko klanja dva rekata duha-namaza, neće biti upisan u nemarne ljude, ko ga klanja od četiri rekata, upisuje se u pobožnjake, ko klanja šest rekata, bit će toga dana, Božijom pomoći, sačuvan od većeg grijeha, ko klanja osam, uvrštava se kod Allaha, u odane pobožnjake, a ko klanja dvanaest rekata, Allah će mu dati sagraditi ugodan smještaj i boravak u Džennetu."

KO SMATRA DA NE TREBA KLANJATI DUHA-NAMAZ, ALI SMATRA DA TO PITANJE PODLIJEŽE IZBORU

باب مَنْ لَمْ يُصَلِّ الضُّحَى وَرَآهُ وَاسِعًا

1177. PRIČAO NAM JE Adem, njemu Ibni-Ebi-Zi'b, prenoseći od Zuhrija, ovaj od Urve, on od Aiše, radijallahu anha:
"Nisam vidjela Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, da je klanjao duha-nafilu, a ja je klanjam."

١١٧٧. حَدَّثَنَا آدَمُ قَالَ حَدَّثَنَا ابْنُ أَبِي ذِئْبٍ عَنِ الزُّهْرِيِّ عَنْ عُرْوَةَ عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهَا قَالَتْ مَا رَأَيْتُ رَسُولَ اللهِ ﷺ سَبَّحَ سُبْحَةَ الضُّحَى وَإِنِّي لَأُسَبِّحُهَا .

DUHA-NAMAZ KOD KUĆE

باب صَلَاةِ الضُّحَى فِي الْحَضَرِ

To je prenio Itban b. Malik od Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem.

قَالَهُ عِتْبَانُ بْنُ مَالِكٍ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ .

1178. PRIČAO NAM JE Muslim b. Ibrahim, njega obavijestio Šu'be, ovome ispričao Abbas b. Džurejri b. Ferruh, prenoseći od Ebu-Osmana Nehdija, a ovaj od Ebu-Hurejre, radijallahu anhu: "Moj prijatelj, sallallahu alejhi ve sellem, preporučio je tri stvari da ih ne napuštam dok ne umrem: postiti tri dana svakog mjeseca, klanjati duha-namaz i spavati po obavljenom vitr-namazu."[2]

١١٧٨. حَدَّثَنَا مُسْلِمُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ أَخْبَرَنَا شُعْبَةُ حَدَّثَنَا عَبَّاسٌ الْجُرَيْرِيُّ هُوَ ابْنُ فَرُّوخَ عَنْ أَبِي عُثْمَانَ النَّهْدِيِّ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ أَوْصَانِي خَلِيلِي بِثَلَاثٍ لَا أَدَعُهُنَّ حَتَّى أَمُوتَ صَوْمِ ثَلَاثَةِ أَيَّامٍ مِنْ كُلِّ شَهْرٍ وَصَلَاةِ الضُّحَى وَنَوْمٍ عَلَى وِتْرٍ .

Preneseno je, da je Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, nekad klanjao dva rekata, nekad četiri, nekad šest, nekad osam, nekad dvanaest rekata duha-namaza, a ponekad ga nije nikako klanjao.
Najveći broj učenjaka smatra da je klanjanje duha-namaza mustehab, a da je Pejgamberu on bio vadžib ili sunnet.
U duha-namazu uče se što kraće sure, a klanja se, pošto sunce po svom izlasku odskoči desetak metara od horizonta pa skoro do podnevnog vremena.

2 Nesai navodi da je Ebu-Zerr rekao: "Preporučio mi je prijatelj, Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, tri stvari koje neću, ako Allah da, nikada napustiti: klanjanje duha-namaza, klanjanje vitra prije spavanja i post od po tri dana svakog mjeseca."
Ebu-Hurejre i Ebu-Zerr su bili siromašni, pa im je Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, preporučio gore navedene poslove kojima će postići nagradu adekvatnu nagradi onih koji dijele svoj imetak u dobrotvorne svrhe.
Navedenim hadisima ukazuje se na vrijednost klanjanja duha-namaza i post od po tri dana svakog hidžretskog mjeseca.
Klanjanje vitr-namaza neposredno iza jacije, a prije lijeganja, treba obavljati onaj, koji nije siguran da će se probuditi krajem noći, a inače vitr je najbolje klanjati pred pojavu zore.

1179. PRIČAO NAM JE Ali b. Dža‘d, njega obavijestio Šu‘be, prenoseći od Enesa b. Sirina, on čuo Enesa b. Malika, ensariju:
“Jedan ensarija, krupan čovjek, rekao je Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem:
‘Nisam u stanju za tobom klanjati namaz (zbog slabosti vida).’ Potom je za Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, pripremio jelo (gozbu), pozvao ga svojoj kući i jednu stranu hasure poškropio vodom, i Muhammed je na njoj klanjao dva rekata (duha-nafile).
Taj i taj (Abdul-Hamid b. Munzir) b. Džarud, upitao je Enesa, radijallahu anhu:
‘Je li Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, klanjao duha-namaz?’
‘Nisam ga vidio da ga je klanjao ikada, osim toga dana’ – odgovori Enes.”

١١٧٩. حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ الْجَعْدِ أَخْبَرَنَا شُعْبَةُ عَنْ أَنَسِ بْنِ سِيرِينَ قَالَ سَمِعْتُ أَنَسَ بْنَ مَالِكٍ الأَنْصَارِيَّ قَالَ قَالَ رَجُلٌ مِنَ الأَنْصَارِ وَكَانَ ضَخْمًا لِلنَّبِيِّ ﷺ إِنِّي لاَ أَسْتَطِيعُ الصَّلاَةَ مَعَكَ فَصَنَعَ لِلنَّبِيِّ ﷺ طَعَامًا فَدَعَاهُ إِلَى بَيْتِهِ وَنَضَحَ لَهُ طَرَفَ حَصِيرٍ بِمَاءٍ فَصَلَّى عَلَيْهِ رَكْعَتَيْنِ وَقَالَ فُلاَنُ بْنُ فُلاَنِ بْنِ جَارُودٍ لأَنَسٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ أَكَانَ النَّبِيُّ ﷺ يُصَلِّي الضُّحَى فَقَالَ مَا رَأَيْتُهُ صَلَّى غَيْرَ ذَلِكَ الْيَوْمِ .

DVA REKATA PRIJE PODNEVNOG FARZA

بَاب الرَّكْعَتَيْنِ قَبْلَ الظُّهْرِ

1180. PRIČAO NAM JE Sulejman b. Harb, njemu Hammad b. Zejd, prenoseći od Ejjuba, on od Nafija, ovaj od Ibni-Omera, radijallahu anhuma:
“Upamtio sam od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, deset rekata: dva rekata prije farza podne-namaza i dva rekata poslije njega, dva rekata poslije akšama koja je klanjao kod kuće i dva rekata poslije farza jacije opet kod kuće, i dva rekata prije sabah-namaza, to je bilo vrijeme kada se nije ulazilo kod njega.

١١٨٠. حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ حَرْبٍ قَالَ حَدَّثَنَا حَمَّادُ بْنُ زَيْدٍ عَنْ أَيُّوبَ عَنْ نَافِعٍ عَنِ ابْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا قَالَ حَفِظْتُ مِنَ النَّبِيِّ ﷺ عَشْرَ رَكَعَاتٍ رَكْعَتَيْنِ قَبْلَ الظُّهْرِ وَرَكْعَتَيْنِ بَعْدَهَا وَرَكْعَتَيْنِ بَعْدَ الْمَغْرِبِ فِي بَيْتِهِ وَرَكْعَتَيْنِ بَعْدَ الْعِشَاءِ فِي بَيْتِهِ وَرَكْعَتَيْنِ قَبْلَ صَلاَةِ الصُّبْحِ وَكَانَتْ سَاعَةً لاَ يُدْخَلُ عَلَى النَّبِيِّ ﷺ فِيهَا .

1181. Pričala mi je Hafsa da bi on klanjao dva rekata kada bi se pojavila zora i mujezin proučio ezan.”

١١٨١. حَدَّثَتْنِي حَفْصَةُ أَنَّهُ كَانَ إِذَا أَذَّنَ الْمُؤَذِّنُ وَطَلَعَ الْفَجْرُ صَلَّى رَكْعَتَيْنِ .

1182. PRIČAO NAM JE Musedded, njemu Jahja, prenoseći od Šu'be, on od Ibrahima b. Muhammeda b. Muntesira, ovaj od svoga oca, a on od Aiše, radijallahu anha, koja je rekla da Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, ne bi izostavljao klanjanje četiri rekata prije podne (farza) i dva rekata, prije farza sabaha.
U drugom senedu, Jahjaa slijedi Ibnu-Ebi-Adijj i Amr, koji su isto to prenijeli od Šu'be.

١١٨٢ . حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ قَالَ حَدَّثَنَا يَحْيَى عَنْ شُعْبَةَ عَنْ إِبْرَاهِيمَ بْنِ مُحَمَّدِ بْنِ الْمُنْتَشِرِ عَنْ أَبِيهِ عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهَا أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ كَانَ لَا يَدَعُ أَرْبَعًا قَبْلَ الظُّهْرِ وَرَكْعَتَيْنِ قَبْلَ الْغَدَاةِ تَابَعَهُ ابْنُ أَبِي عَدِيٍّ وَعَمْرٌو عَنْ شُعْبَةَ .

NAMAZ PRIJE AKŠAMSKOG FARZA

باب الصَّلَاةِ قَبْلَ الْمَغْرِبِ

1183. PRIČAO NAM JE Ebu-Ma'mer, njemu Abdul-Varis, prenoseći od Huseina, on od Ibni-Burejde, ovome pričao Abdullah-Muzeni, prenoseći od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem:
"Klanjajte prije akšamskog farz-namaza!" (Ponavljajući to) treći put, dodaje: "...ko bude htio", ne želeći da to svijet prihvati kao sunnet."

١١٨٣ . حَدَّثَنَا أَبُو مَعْمَرٍ حَدَّثَنَا عَبْدُ الْوَارِثِ عَنِ الْحُسَيْنِ عَنْ عَبْدِ اللهِ بْنِ بُرَيْدَةَ قَالَ حَدَّثَنِي عَبْدُ اللهِ الْمُزَنِيُّ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ صَلُّوا قَبْلَ صَلَاةِ الْمَغْرِبِ قَالَ فِي الثَّالِثَةِ لِمَنْ شَاءَ كَرَاهِيَةَ أَنْ يَتَّخِذَهَا النَّاسُ سُنَّةً .

1184. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Jezid-Mukri, njemu Seid b. Ebu-Ejjub, ovome Jezid b. Ebu-Habib, on čuo Merseda b. Abdullaha Jezenija koji kaže:
"Došao sam Ukbi b. Amru Džuheniju i rekao: 'Zar te ne čudi Ebu-Temim, klanja dva rekata prije farza akšamskog namaza.'
'Pa mi smo to isto radili', odgovori Ukbe, 'u doba Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem'
'Pa šta te sada od toga ometa?' – upitao sam.
'Zauzetost' – odgovori."[1]

١١٨٤ . حَدَّثَنَا عَبْدُ اللهِ بْنُ يَزِيدَ هُوَ الْمُقْرِئُ قَالَ حَدَّثَنَا سَعِيدُ بْنُ أَبِي أَيُّوبَ قَالَ حَدَّثَنِي يَزِيدُ بْنُ أَبِي حَبِيبٍ قَالَ سَمِعْتُ مَرْثَدَ بْنَ عَبْدِ اللهِ الْيَزَنِيَّ قَالَ أَتَيْتُ عُقْبَةَ بْنَ عَامِرٍ الْجُهَنِيَّ فَقُلْتُ أَلَا أُعْجِبُكَ مِنْ أَبِي تَمِيمٍ يَرْكَعُ رَكْعَتَيْنِ قَبْلَ صَلَاةِ الْمَغْرِبِ فَقَالَ عُقْبَةُ إِنَّا كُنَّا نَفْعَلُهُ عَلَى عَهْدِ رَسُولِ اللهِ ﷺ قُلْتُ فَمَا يَمْنَعُكَ الْآنَ قَالَ الشُّغْلُ .

1 Raznolika su mišljenja u vezi s klanjanjem nafile prije akšamskog farza. Poneki od ashaba, pa i generacije iza njih, to dozvoljavaju na osnovu gore istaknutog slučaja. Istovremeno je preneseno da mnogi ashabi i kasnije generacije nisu konkretnu nafilu uopće klanjali.
Seid b. Musejjeb rekao je: "Nisam vidio nijednog učenjaka da klanja dva rekata nafile neposredno prije akšama, osim Es'ada b. Ebu-Vekasa. Ibni-Hazm ističe da je ovu nafilu klanjao Abdur-Rahman b. Avf, a to su činili još Ubej b. Ka'b, Enes b. Malik, Džabir i još poneki ashabi.
Ibni-Bettal kaže: "Ovu nafilu je dozvoljeno klanjati, a to je mišljenje još imama Ahmeda i Ishaka."
U "Mugniji" se ističe: "Ova nafila nije sunnet, ali je dozvoljena." Ibni-Musejjeb je izjavio: "Konkretnu

OBAVLJANJE NAFILA U DŽEMATU

بَاب صَلاةِ النَّوَافِلِ جماعةً

To je spomenuo Enes i Aiša, radijallahu anhuma, prenijevši od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem.

ذَكَرَهُ أَنَسٌ وَعَائِشَةُ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا عَنِ النَّبِيِّ ﷺ.

1185. PRIČAO NAM JE Ishak, njemu Ja'kub b. Ibrahim, ovome njegov otac, prenoseći od Ibni-Šihaba, njega obavijestio Mahmud b. Rebi', ensarija, da je on zapamtio Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, i zapamtio kada mu je lice poškropio vodom iz bunara koji je bio u njihovoj kući (dvorištu).

١١٨٥. حَدَّثَنِي إِسْحَاقُ حَدَّثَنَا يَعْقُوبُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ حَدَّثَنَا أَبِي عَنِ ابْنِ شِهَابٍ قَالَ أَخْبَرَنِي مَحْمُودُ بْنُ الرَّبِيعِ الأَنْصَارِيُّ أَنَّهُ عَقَلَ رَسُولَ اللهِ ﷺ وَعَقَلَ مَجَّةً مَجَّهَا فِي وَجْهِهِ مِنْ بِئْرٍ كَانَتْ فِي دَارِهِمْ

1186. Mahmud tvrdi da je čuo Itbana b. Malika, ensariju, a on je od onih (ashaba) koji je prisustvovao s Vjerovjesnikom, sallallahu alejhi ve sellem, na Bedru i govoraše:
"Klanjao sam svojim ljudima u Benu-Salim plemenu. Rastavljala nas je dolina i kada bi pala kiša, bilo mi je teško prelaziti do njihove džamije, pa sam došao Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, i rekao mu: 'Nisam siguran u svoj vid, a dolina koja se nalazi između mene i mojih ljudi, kada padne kiša, proteče, pa mi je teško prelaziti je i bilo bi mi drago da ti dođeš i klanjaš na jednom mjestu u mojoj kući, koje ću ja, potom,

١١٨٦. فَزَعَمَ مَحْمُودٌ أَنَّهُ سَمِعَ عِتْبَانَ بْنَ مَالِكٍ الأَنْصَارِيَّ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ وَكَانَ مِمَّنْ شَهِدَ بَدْرًا مَعَ رَسُولِ اللهِ ﷺ يَقُولُ كُنْتُ أُصَلِّي لِقَوْمِي بِبَنِي سَالِمٍ وَكَانَ يَحُولُ بَيْنِي وَبَيْنَهُمْ وَادٍ إِذَا جَاءَتِ الأَمْطَارُ فَيَشُقُّ عَلَيَّ اجْتِيَازُهُ قِبَلَ مَسْجِدِهِمْ فَجِئْتُ رَسُولَ اللهِ ﷺ فَقُلْتُ لَهُ إِنِّي أَنْكَرْتُ بَصَرِي وَإِنَّ الْوَادِيَ الَّذِي بَيْنِي وَبَيْنَ قَوْمِي يَسِيلُ إِذَا جَاءَتِ الأَمْطَارُ فَيَشُقُّ عَلَيَّ اجْتِيَازُهُ فَوَدِدْتُ أَنَّكَ تَأْتِي فَتُصَلِّي

nafilu muhadžiri nisu klanjali, a ensarije su je klanjale."

Ebu-Umame je kazao: "Mi, u doba Vjerovjesnika, nismo izostavljali klanjanje dva rekata nafile prije akšama."

Ibrahim Neha'i je rekao: "Ovu nafilu nisu klanjali Ebu-Bekr, Omer i Osman i to je ružna novotarija (bid'at)." Mišljenje Neha'ija usvojili su Malik, Šafija i Ebu-Hanife.

Hanefijski učenjaci smatraju da su se ta dva rekata nafile klanjala prije akšama, samo u prvim danima širenja islama, da bi se novoislamizirani svijet upozorio na zalazak sunca, i da je vrijeme u kome je zabranjeno činiti vjerske obrede već prošlo i da je nastalo vrijeme akšama.

Ibni-Šihab smatra da su hadisi kod Buharije, navedeni o ovom predmetu, derogirani kasnijom Muhammedovom, sallallahu alejhi ve sellem, izjavom: "Između svakog ezana i ikameta imaju dva rekata nafile (sunneta), izuzev kod akšama."

Ebu-Davud u svom "Sunenu" navodi kako su Ibni-Omera pitali za klanjanje dvorekatne nafile pred akšamski farz, pa da je on odgovorio: "U doba Allahovog Poslanika nisam nikoga vidio da je klanja."

مِنْ بَيْتِي مَكَانًا أَتَّخِذُهُ مُصَلًّى فَقَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ سَأَفْعَلُ فَغَدَا عَلَيَّ رَسُولُ اللهِ ﷺ وَأَبُو بَكْرٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ بَعْدَ مَا اشْتَدَّ النَّهَارُ فَاسْتَأْذَنَ رَسُولُ اللهِ ﷺ فَأَذِنْتُ لَهُ فَلَمْ يَجْلِسْ حَتَّى قَالَ أَيْنَ تُحِبُّ أَنْ أُصَلِّيَ مِنْ بَيْتِكَ فَأَشَرْتُ لَهُ إِلَى الْمَكَانِ الَّذِي أُحِبُّ أَنْ أُصَلِّيَ فِيهِ فَقَامَ رَسُولُ اللهِ ﷺ فَكَبَّرَ وَصَفَفْنَا وَرَاءَهُ فَصَلَّى رَكْعَتَيْنِ ثُمَّ سَلَّمَ وَسَلَّمْنَا حِينَ سَلَّمَ فَحَبَسْتُهُ عَلَى خَزِيرٍ يُصْنَعُ لَهُ فَسَمِعَ أَهْلُ الدَّارِ رَسُولَ اللهِ ﷺ فِي بَيْتِي فَثَابَ رِجَالٌ مِنْهُمْ حَتَّى كَثُرَ الرِّجَالُ فِي الْبَيْتِ فَقَالَ رَجُلٌ مِنْهُمْ مَا فَعَلَ مَالِكٌ لاَ أَرَاهُ فَقَالَ رَجُلٌ مِنْهُمْ ذَاكَ مُنَافِقٌ لاَ يُحِبُّ اللهَ وَرَسُولَهُ فَقَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ لاَ تَقُلْ ذَاكَ أَلاَ تَرَاهُ قَالَ لاَ إِلَهَ إِلاَّ اللهُ يَبْتَغِي بِذَلِكَ وَجْهَ اللهِ فَقَالَ اللهُ وَرَسُولُهُ أَعْلَمُ أَمَّا نَحْنُ فَوَاللهِ لاَ نَرَى وُدَّهُ وَلاَ حَدِيثَهُ إِلاَّ إِلَى الْمُنَافِقِينَ قَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ فَإِنَّ اللهَ قَدْ حَرَّمَ عَلَى النَّارِ مَنْ قَالَ لاَ إِلَهَ إِلاَّ اللهُ يَبْتَغِي بِذَلِكَ وَجْهَ اللهِ قَالَ مَحْمُودُ بْنُ الرَّبِيعِ فَحَدَّثْتُهَا قَوْمًا فِيهِمْ أَبُو أَيُّوبَ صَاحِبُ رَسُولِ اللهِ ﷺ فِي غَزْوَتِهِ الَّتِي تُوُفِّيَ فِيهَا وَيَزِيدُ بْنُ مُعَاوِيَةَ عَلَيْهِمْ بِأَرْضِ الرُّومِ فَأَنْكَرَهَا عَلَيَّ أَبُو أَيُّوبَ قَالَ وَاللهِ مَا أَظُنُّ رَسُولَ اللهِ ﷺ

uzeti kao (musalu) mjesto za klanjanje.'
'Učinit ću to' – odgovori Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem Pošto se razdanilo, došao mi je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, i Ebu-Bekr, radijallahu anhu, Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, zatražio je dozvolu za ulazak i ja mu dozvolih. Nije ni sjeo, upita: 'Gdje voliš da u tvojoj kući klanjam?' Pokazao sam mu na mjesto na kome bih volio da klanjam i Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, stao je i izgovorio početni namaski tekbir, a mi se poredasmo u redove iza njega. Klanjao je dva rekata (nafile), zatim predao selam, mi smo predali selam, također, kad i on. Ja sam ga, potom, zadržao na mesu kuhanom s brašnom, koje je za njega naročito pripremljeno. Ukućani (u susjedstvu) čuli su za Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, u mojoj kući i okupili su se neki od njih, da ih je u kući bilo mnogo. Potom je jedan od njih rekao: 'Šta je to učinio Malik (sin Duhajšina)? Ne vidim ga (gdje je on?)!'
'On je dvoličnjak', rekao je jedan od njih, 'on ne voli Allaha ni Njegova Poslanika.'
Potom je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: 'Ne govori to (tako)! Zar ne vidiš da je on očitovao da nema Boga osim Jedinog Allaha, želeći time postići Allahovo zadovoljstvo!'
'Allah i Njegov Poslanik najbolje znaju' , odgovorio je on, 'ali mi, tako mi Allaha, ne vidimo njegovu ljubav niti njegovo pričanje, nego samo s dvoličnjacima.'
Allahov je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: 'Ne govori to (tako)! Zar ne vidiš da je on očitovao da nema Boga osim Jedinog Allaha, želeći time postići Allahovo zadovoljstvo!'
'Allah i Njegov Poslanik najbolje znaju', odgovorio je on, 'ali mi, tako mi Allaha, ne vidimo njegovu ljubav niti njegovo pričanje' nego samo s dvoličnjacima.'

Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, opet reče: 'Allah je zabranio džehennemskoj vatri prženje onoga, koji je očitovao: Nema Boga osim Jedinog Allaha, želeći time postići Allahovo zadovoljstvo.'"

"Potom sam", rekao je Muhammed, "ovo ispričao ljudima među kojima je bio i Ebu-Ejjub, drug Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, i to u njegovoj vojni (na Carigrad) u bizantijskoj zemlji u kojoj je i preminuo, a nad kojima je zapovijedao Jezid b. Muavija, pa mi je to Ebu-Ejjub zanijekao (odbio), rekavši: 'Tako mi Allaha, ja ne mislim da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, ikada rekao to što ti sada kažeš!' To mi je bilo teško i ja sam se obavezao Allahu da ću, ako me spasi, pa se živ povratim sa ove vojne, pitati za ovo Itbana b. Malika, radijallahu anhu, samo ako ga nađem živa u džamiji njegova naroda. Ja sam se, potom, povratio, a zatim se odlučio na hadž i umru i putovao (iz Šama) dok nisam došao u Medinu. Potom sam otišao u Benu-Salim pleme, kad Itban već slijep starac, klanja svojim ljudima. Pošto je predao selam, pozdravio sam ga i predstavio mu se, a zatim ga pitao za spomenutu izjavu. On mi je ispričao (isto) kao što mi je ispričao prvi put."[1]

قَالَ مَا قُلْتَ قَطُّ فَكَبُرَ ذَلِكَ عَلَيَّ فَجَعَلْتُ لِلَّهِ
عَلَيَّ إِنْ سَلَّمَنِي حَتَّى أَقْفُلَ مِنْ غَزْوَتِي أَنْ أَسْأَلَ
عَنْهَا عِتْبَانَ بْنَ مَالِكٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ إِنْ وَجَدْتُهُ
حَيًّا فِي مَسْجِدِ قَوْمِهِ فَقَفَلْتُ فَأَهْلَلْتُ بِحَجَّةٍ أَوْ
بِعُمْرَةٍ ثُمَّ سِرْتُ حَتَّى قَدِمْتُ الْمَدِينَةَ فَأَتَيْتُ بَنِي
سَالِمٍ فَإِذَا عِتْبَانُ شَيْخٌ أَعْمَى يُصَلِّي لِقَوْمِهِ فَلَمَّا سَلَّمَ
مِنَ الصَّلَاةِ سَلَّمْتُ عَلَيْهِ وَأَخْبَرْتُهُ مَنْ أَنَا ثُمَّ سَأَلْتُهُ
عَنْ ذَلِكَ الْحَدِيثِ فَحَدَّثَنِيهِ كَمَا حَدَّثَنِيهِ أَوَّلَ مَرَّةٍ .

---

1 Iz hadisa se razabire:
- ashabom (drugom Muhammedovim) smatra se osoba koja je vidjela ili pamtila Muhammeda, sallallahu alejhi ve sellem, ili neki njegov posao;
- samilost i taktičnost Muhammeda, sallallahu alejhi ve sellem, prema djeci;
- čovjek treba voditi računa o sebi i ponekad se i odmoriti u krugu svoga društva;
- bolestan i slijep čovjek može biti imam;
- u slučaju jake kiše, oluje ili blata može se izostati s kolektivnog klanjanja u džamiji;
- obavezni i dobrovoljni namazi mogu se punovažno obavljati u svojoj kući;
- učene i ugledne ljude treba poštivati i pozivati ih na sijelo i gozbu;
- dnevne nafile najbolje je klanjati od po dva rekata, kao i noćne;
- duha-namaz spada u mustehab-dužnosti;
- gest učinjen glavom ili rukom je punovažna misao, kao da je iskazana riječima;
- ogovarati odsutnog nije dozvoljeno;
- ko izgovara kelimei-šehadet i priznaje Objavu, može računati da će ući u Džennet;
- za naukom ići i tragati pa makar i u druga mjesta;
- prije ulaska u tuđu kuću, treba se najaviti, tražiti dozvolu kucanjem, kašljanjem ili sličnim uobičajenim gestama;
- rukovodilac može svaki posao povjeriti drugom sposobnom licu.

KLANJANJE NAFILA U KUĆI

باب التَّطوُّع في الْبيْت

1187. PRIČAO NAM JE Abdul-A'la b. Hammad, njemu Vuhejb, prenoseći od Ejjuba i Ubejdullaha, oni od Nafija, a ovaj od Ibni-Omera:
"Allahov je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, izjavio:
'Obavljajte neke od namaza u svojim kućama i ne držite ih poput grobova!'"
U drugom senedu Vuhejba slijedi Abdul-Vehab koji je isti hadis prenio od Ejjuba.[2]

١١٨٧ . حَدَّثَنَا عَبْدُالأَعْلَى بْنُ حَمَّادٍ حَدَّثَنَا وُهَيْبٌ عَنْ أَيُّوبَ وَعُبَيْدِاللهِ عَنْ نَافِعٍ عَنِ ابْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا قَالَ قَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ اجْعَلُوا فِي بُيُوتِكُمْ مِنْ صَلَاتِكُمْ وَلَا تَتَّخِذُوهَا قُبُورًا تَابَعَهُ عَبْدُالْوَهَّابِ عَنْ أَيُّوبَ .

2 Taberi ističe da je Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, drugom prilikom rekao: "Osvjetljavajte svoje kuće spominjanjem Allaha (namazom) i učite u njima Kur'an, a ne držite ih poput grobova, kao što to čine Jevreji i kršćani!"

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَٰنِ الرَّحِيمِ

U ime Allaha, Svemilosnog, Samilosnog!

كِتَابُ فَضْلِ الصَّلَاةِ فِي مَسْجِدِ مَكَّةَ وَالْمَدِينَةِ

VRIJEDNOST NAMAZA U DVA HAREMA

VRIJEDNOST KLANJANJA U DŽAMIJAMA MEKKE I MEDINE

باب فَضْلِ الصَّلاةِ في مسْجد مكَّة والْمدينةِ

1188. PRIČAO NAM JE Hafs b. Umer, njemu ispričao Šu'be, ovoga obavijestio Abdul-Melik b. Umejr, prenoseći od Kaze'a, on čuo od Ebu-Seida četiri stvari, za koje kaže, da ih je čuo od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, s kojim je učestvovao u dvanaest vojnih pohoda.

١١٨٨. حَدَّثَنَا حَفْصُ بْنُ عُمَرَ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ قَالَ أَخْبَرَنِي عَبْدُالْمَلِكِ بْنُ عُمَيْرٍ عَنْ قَزَعَةَ قَالَ سَمِعْتُ أَبَا سَعِيدٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ أَرْبَعًا قَالَ سَمِعْتُ مِنَ النَّبِيِّ ﷺ وَكَانَ غَزَا مَعَ النَّبِيِّ ﷺ ثِنْتَيْ عَشْرَةَ غَزْوَةً (ح).

1189. U drugom senedu, (rekao je Buharija), pričao nam je Ali, njemu Sufjan, prenoseći od Zuhrija, on od Seida, ovaj od Ebu-Hurejre, radijallahu anhu, a on od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem: "Sedla se ne pritežu nego samo za tri džamije: za Sveti hram u Mekki, džamiju Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, (u Medini), i džamiju Aksa (u Jerusalemu)."[1]

١١٨٩. حَدَّثَنَا عَلِيٌّ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ عَنِ الزُّهْرِيِّ عَنْ سَعِيدٍ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ لَا تُشَدُّ الرِّحَالُ إِلَّا إِلَى ثَلَاثَةِ مَسَاجِدَ الْمَسْجِدِ الْحَرَامِ وَمَسْجِدِ الرَّسُولِ ﷺ وَمَسْجِدِ الْأَقْصَى.

1 Navedeni hadis istakli su u svojim hadiskim zbirkama svi priznati muhadisi. Ibni-Hibban je prenio od Basre b. Ebu-Basre, da je rekao: "Čuo sam Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, kako kaže: 'Jahaća životinja se oprema samo za tri džamije: za Sveti hram u Mekki, za ovu moju džamiju (u Medini) i za Sveti hram u Jerusalemu.'" Ovu su izjavu zabilježili u svojim zbirkama još Ahmed, Bezzar i Taberani. Navedene džamije predstavljaju sveta mjesta muslimana po redu kako su u hadisu navedene. Ka'ba u Mekki je najstariji monoteistički hram Istoka, a danas je kibla i mjesto za hodočašće muslimana. Muhammedova džamija u Medini je hram koga je Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, sa svojim društvom gradio i u kojoj je Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, lično bio imam. Džamija Aksa u Jerusalemu je služila oko šesnaest mjeseci kao kibla muslimana po preseljenju Muhammeda, sallallahu alejhi ve sellem, iz Mekke u Medinu.

1190. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Jusuf, njega obavijestio Malik, prenoseći od Zejda b. Rebaha i Ubejdullaha b. Ebu-Abdullaha Egarra, on od oca Ebu-Abdullaha Egarra, a ovaj od Ebu-Hurejre, radijallahu anhu, da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
"Namaz obavljen u ovoj mojoj džamiji bolji je od hiljadu namaza obavljenih u drugoj kojoj džamiji, izuzev Svetog hrama u Mekki."[1]

١١٩٠. حَدَّثَنَا عَبْدُاللهِ بْنُ يُوسُفَ قَالَ أَخْبَرَنَا مَالِكٌ عَنْ زَيْدِ بْنِ رَبَاحٍ وَعُبَيْدِاللهِ بْنِ أَبِي عَبْدِاللهِ الْأَغَرِّ عَنْ أَبِي عَبْدِاللهِ الْأَغَرِّ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ قَالَ صَلَاةٌ فِي مَسْجِدِي هَذَا خَيْرٌ مِنْ أَلْفِ صَلَاةٍ فِيمَا سِوَاهُ إِلَّا الْمَسْجِدَ الْحَرَامَ.

O DŽAMIJI U KUBA'U

بَاب مَسْجِدِ قُبَاءٍ

1191. PRIČAO NAM JE Ja'kub b. Ibrahim Devreki, njemu Ebu-Ulejje, njega izvijestio Ejjub, prenoseći od Nafija, da Ibni-Omer, radijallahu anhuma, ne bi klanjao duha-namaz, nego samo u dva određena dana: na dan kada je došao u Mekku, a on je u nju stigao u vrijeme ručka, obišao hram – Ka'bu, a potom iza Mekamu Ibrahima mjesta, klanjao dva rekata, i na dan kada je dolazio u džamiju u Kuba'u, a on joj je dolazio svake subote. Kada god bi unišao u ovu džamiju, bilo mu je mrsko da iz nje izađe, prije nego što u njoj klanja (nafilu).

١١٩١. حَدَّثَنَا يَعْقُوبُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ هُوَ الدَّوْرَقِيُّ حَدَّثَنَا ابْنُ عُلَيَّةَ أَخْبَرَنَا أَيُّوبُ عَنْ نَافِعٍ أَنَّ ابْنَ عُمَرَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا كَانَ لَا يُصَلِّي مِنَ الضُّحَى إِلَّا فِي يَوْمَيْنِ يَوْمَ يَقْدَمُ بِمَكَّةَ فَإِنَّهُ كَانَ يَقْدَمُهَا ضُحًى فَيَطُوفُ بِالْبَيْتِ ثُمَّ يُصَلِّي رَكْعَتَيْنِ خَلْفَ الْمَقَامِ وَيَوْمَ يَأْتِي مَسْجِدَ قُبَاءٍ فَإِنَّهُ كَانَ يَأْتِيهِ كُلَّ سَبْتٍ فَإِذَا دَخَلَ الْمَسْجِدَ كَرِهَ أَنْ يَخْرُجَ مِنْهُ حَتَّى يُصَلِّيَ فِيهِ.

1 Brojni su hadisi o prioritetu i vrlini navedenih džamija. Istaknuti hadis donijeli su u svojim hadiskim zbirkama još Muslim, Ibni-Madže i Tirmizi.
Ebu-Ja'la u svom "Musnedu" navodi kako je Ebu-Seid Hudri rekao da je Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, susreo nekog čovjeka i upitao: "Kuda ideš?"
"Idem u hram Aksa" – odgovorio je on.
"Jedan namaz u ovoj džamiji bolji je od stotinu namaza obavljenih u drugoj džamiji, izuzimajući Sveti hram u Mekki."
Muslim, Ibni-Madže, Ahmed, Taberani i Ibni-Hibban u svojim hadiskim zbirkama preko Abdullaha b. Zubejra navode da je Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Namaz obavljen u ovoj mojoj džamiji, vredniji je od hiljadu namaza obavljenih u nekoj drugoj džamiji, izuzimajući Sveti hram u Mekki (Ka'bu), a namaz obavljen kod Svetog hrama u Mekki, vredniji je od stotinu namaza obavljenih u ovoj džamiji."

1192. On je pričao, rekao je Nafi‘, da ju je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, posjećivao jašući, a i pješice i njemu kazao (rekao je Nafi‘): "Činim samo ono što sam vidio da čine moji drugovi, a ne ometam nikoga da klanja u kome god to času on hoće, bilo noću bilo danju, samo da ne cilja izlazak sunca i njegov zalazak."[2]

١١٩٢. قَالَ وَكَانَ يُحَدِّثُ أَنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ كَانَ يَزُورُهُ رَاكِبًا وَمَاشِيًا قَالَ وَكَانَ يَقُولُ إِنَّمَا أَصْنَعُ كَمَا رَأَيْتُ أَصْحَابِي يَصْنَعُونَ وَلَا أَمْنَعُ أَحَدًا أَنْ يُصَلِّيَ فِي أَيِّ سَاعَةٍ شَاءَ مِنْ لَيْلٍ أَوْ نَهَارٍ غَيْرَ أَنْ لَا تَتَحَرَّوْا طُلُوعَ الشَّمْسِ وَلَا غُرُوبَهَا .

DOLAZAK U DŽAMIJU U KUBA'U SVAKE SUBOTE

بَاب مَنْ أَتَى مَسْجِدَ قُبَاءٍ كُلَّ سَبْتٍ

1193. PRIČAO NAM JE Musa b. Isma‘il, njemu Abdul-Aziz b. Muslim, prenoseći od Abdullaha b. Dinara, on od Ibni-Omera, radijallahu anhuma: "Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, dolazio bi u džamiju u Kuba'u svake subote pješice ili jašući, a to je tako činio i Abdullah b. Omer, radijallahu anhuma."

١١٩٣. حَدَّثَنَا مُوسَى بْنُ إِسْمَاعِيلَ حَدَّثَنَا عَبْدُالْعَزِيزِ بْنُ مُسْلِمٍ عَنْ عَبْدِاللهِ بْنِ دِينَارٍ عَنِ ابْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا قَالَ كَانَ النَّبِيُّ ﷺ يَأْتِي مَسْجِدَ قُبَاءٍ كُلَّ سَبْتٍ مَاشِيًا وَرَاكِبًا وَكَانَ عَبْدُاللهِ بْنُ عُمَرَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا يَفْعَلُهُ .

ODLAZAK U DŽAMIJU U KUBA'U JAŠUĆI ILI PJEŠICE

بَاب إِتْيَانِ مَسْجِدِ قُبَاءٍ مَاشِيًا وَرَاكِبًا

1194. PRIČAO NAM JE Museddded, njemu Jahja, prenoseći od Ubejdullaha, ovome pričao Nafi‘, prenoseći od Ibni-Omera, radijallahu anhuma: "Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, dolazio bi u Kuba' džamiju jašući ili pješice."
Ibni-Nu‘man je dodao: "Meni je pričao Ubejdullah prenoseći od Nafija '...i klanjao u džamiji dva rekata (nafile).'"

١١٩٤. حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ سَعِيدٍ عَنْ عُبَيْدِاللهِ قَالَ حَدَّثَنِي نَافِعٌ عَنِ ابْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا قَالَ كَانَ النَّبِيُّ ﷺ يَأْتِي مَسْجِدَ قُبَاءٍ رَاكِبًا وَمَاشِيًا زَادَ ابْنُ نُمَيْرٍ حَدَّثَنَا عُبَيْدُاللهِ عَنْ نَافِعٍ فَيُصَلِّي فِيهِ رَكْعَتَيْنِ .

2 Iz hadisa se zaključuje:
– svetost džamije u Kuba'u i vrijednost molitve u njoj obavljene,
– lijepo je subotom posjetiti džamiju u Kuba'u i u njoj klanjati makar nafilu. Džamija u Kuba'u je prva u islamu sagrađena džamija u kojoj je Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, sa svojom pratnjom klanjao prilikom seljenja iz Mekke u Medinu.
– ima pojedinih mjesta i dana koji su vredniji i poštovaniji od običnih naselja i svakodnevnih sedmičnih dana.

VRIJEDNOST PROSTORA IZMEĐU GROBA (MUHAMMEDOVA) I MINBERA

باب فضل ما بين القبر والمنبر

1195. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Jusuf, njega obavijestio Malik, prenoseći od Abdullaha b. Ebu-Bekra, on od Abdullaha b. Temima, ovaj od Abdullaha b. Zejd-Mazinija, radijallahu anhu, da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Prostor između moje sobe (stana) i mog minbera je bašča od džennetskih bašči."

١١٩٥. حَدَّثَنَا عَبْدُاللهِ بْنُ يُوسُفَ أَخْبَرَنَا مَالِكٌ عَنْ عَبْدِاللهِ بْنِ أَبِي بَكْرٍ عَنْ عَبَّادِ بْنِ تَمِيمٍ عَنْ عَبْدِاللهِ بْنِ زَيْدٍ الْمَازِنِيِّ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ أَنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ قَالَ مَا بَيْنَ بَيْتِي وَمِنْبَرِي رَوْضَةٌ مِنْ رِيَاضِ الْجَنَّةِ .

1196. PRIČAO NAM JE Museddeed, prenoseći od Jahjaa, on od Ubejdullaha b. Umera, njemu ispričao Hubejb b. Abdur-Rahman, prenoseći od Hafsa b. Asima, on od Ebu-Hurejre, radijallahu anhu, a ovaj od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem: "Prostor između mog stana i moga minbera (u džamiji) je jedna bašča od džennetskih bašči, a moj minber (tribina) je na mom džennetskom izvoru – havdu."[1]

١١٩٦. حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ عَنْ يَحْيَى عَنْ عُبَيْدِاللهِ ابْنِ عُمَرَ قَالَ حَدَّثَنِي خُبَيْبُ بْنُ عَبْدِالرَّحْمَنِ عَنْ حَفْصِ بْنِ عَاصِمٍ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ مَا بَيْنَ بَيْتِي وَمِنْبَرِي رَوْضَةٌ مِنْ رِيَاضِ الْجَنَّةِ وَمِنْبَرِي عَلَى حَوْضِي .

DŽAMIJA "BEJTUL-MAKDIS"

باب مسجد بيت المقدس

1197. PRIČAO NAM JE Ebul-Velid, njemu Šu'be, prenoseći od Abdul-Malika, on čuo Kaze'a, oslobođenog roba Zijadova, Kaze'a čuo od Ebu-Seida Hudrija, radijallahu anhu, gdje priča o četiri stvari, prenoseći ih od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, pa su me začudile, a i obradovale. On je rekao:
"Neka žena ne putuje dva dana (pješačkog) hoda, nego samo sa svojim mužem ili svojim najbliž-im rođakom; nema posta na dva dana: prvi dan

١١٩٧. حَدَّثَنَا أَبُو الْوَلِيدِ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ عَنْ عَبْدِالْمَلِكِ سَمِعْتُ قَزَعَةَ مَوْلَى زِيَادٍ قَالَ سَمِعْتُ أَبَا سَعِيدٍ الْخُدْرِيَّ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ يُحَدِّثُ بِأَرْبَعٍ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ فَأَعْجَبْنَنِي وَآنَقْنَنِي قَالَ لَا تُسَافِرِ الْمَرْأَةُ يَوْمَيْنِ إِلَّا مَعَهَا زَوْجُهَا أَوْ ذُو مَحْرَمٍ وَلَا صَوْمَ فِي يَوْمَيْنِ الْفِطْرِ وَالْأَضْحَى وَلَا صَلَاةَ بَعْدَ

---

1 Navedenim hadisom podstiču se muslimani na obilazak i što češće posjećivanje Muhammedove, sallallahu alejhi ve sellem, džamije i klanjanje u njoj. Na osnovu navedenih hadisa, neki teolozi daju Medini prednost poštovanja nad Mekkom. Ebu-Omer tome prigovara, ističući da se hadisima aludira samo na rad i put kojim će se zaslužiti dobro budućeg svijeta i put kojim treba ići na ovom svijetu.

صَلَاتَيْنِ بَعْدَ الصُّبْحِ حَتَّى تَطْلُعَ الشَّمْسُ وَبَعْدَ الْعَصْرِ حَتَّى تَغْرُبَ وَلَا تُشَدُّ الرِّحَالُ إِلَّا إِلَى ثَلَاثَةِ مَسَاجِدَ مَسْجِدِ الْحَرَامِ وَمَسْجِدِ الأَقْصَى وَمَسْجِدِي .

Ramazanskog bajrama i Kurban-bajrama; nema nikakvog klanjanja iza dva već obavljena namaza: iza obavljenog sabaha, pa dok sunce ne izađe i iza ikindije, pa dok sunce ne zađe; sedla se na pritežu, nego samo radi tri hrama: Svetog hrama u Mekki, hrama Aksa u Jerusalemu i radi moga hrama (u Medini)."[2]

---

2 Navedeni hadisi sadrže četiri teme:

I. da žena ne putuje sama i bez pratnje. O ovom pitanju učenjaci su se podijelili u pet grupa:

1) Hasan Basri, Zuhri i Katade kažu: "Ženi nije dozvoljeno putovati dva dana pješačkog hoda bez svoga muža ili najbližeg rođaka (s kojim ne može sklopiti brak), dok ispod navedenog perioda može."

2) Ibrahim Neha'i, Ša'bi i Tavus kažu: "Ženi nije uopće dozvoljeno da sama putuje, bilo to putovanje kraće ili duže, nego samo sa svojim mužem ili svojim najbližim rođakom." U prilog svoga stava ovi navode Ibni-Abbasovu izjavu koju je Tahavija zabilježio u slijedećoj varijanti: "Allahov Poslanik držao je govor i rekao: 'Neka žena ne putuje sama, nego sa svojim najbližim rođakom i neka joj ne ulazi u kuću strani muškarac, nego samo kada je kod nje njen najbliži rođak!'

Potom je ustao jedan čovjek i upitao: 'Allahov Poslaniče! Ja sam se upisao u vojni pohod, tog i tog, i namjeravam da učinim hodočašće Ka'be sa svojom suprugom?'

'Idi na hodočašće sa svojom suprugom' – odgovorio mu je Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem."

Ovaj slučaj istakli su u svojim hadiskim zbirkama još Buharija, Muslim i Ibni-Madže.

3) Ata, Seid b. Kejsan i neki učenjaci zahirija dozvoljavaju putovanje ženi na razdaljinu ispod jednog berida, dok za putovanje od jednog berida ili više, treba žena biti u pratnji svog najbližeg rođaka. Ovi, svoj stav pravdaju izjavom Muhammeda, sallallahu alejhi ve sellem, koju je Bejhekija preko Ebu-Hurejre zabilježio u slijedećoj varijanti: "Žene neka same ne putuju jedan berid i više, osim sa svojim supruzima ili svojim najbližim rođacima."

4) Evza'i, Lejs, Malik i Šafija kažu: "Žena može putovati sama, manje od jednog dana običnog pješačkog hoda, a duže može samo sa svojim mužem ili svojim najbližim rođakom." Ovi se drže Muhammedove, sallallahu alejhi ve sellem, izreke koju je Muslim zabilježio u svom "Sahihu" preko Ebu-Hurejre u ovoj verziji: "Ženi, koja vjeruje u Allaha i Sudnji dan, nije dozvoljeno da sama putuje jedan dan običnog pješačkog hoda, nego samo sa svojim najbližim rođakom."

Mišljenja Malika i Šafije ovdje nisu identična. Oni dozvoljavaju da žena može sama otputovati na farz hodočašće Ka'be, bez obzira na razdaljinu putovanja.

5) Sevrija, A'meš, Ebu-Hanife, Ebu-Jusuf i Muhammed kažu: "Žena ne može sama putovati tri i više dana hoda, nego samo sa svojim mužem ili svojim najbližim rođakom, dok manju razdaljinu od navedene, može ići i bez navedene pratnje."

Ovi se učenjaci oslanjaju na hadis koji je zabilježio Ebu-Davud i Ahmed b. Hanbel u svojim hadiskim zbirkama preko Ibni-Omera, koji u prijevodu glasi: "Žena neka ne putuje tri dana pješačkog hoda, nego samo sa svojim najbližim rođakom!"

II. da je zabranjeno postiti prve dane Bajrama; Ramazanski bajram je dan neposćenja i on predstavlja opće veselje muslimana što su uspješno završili post, duhovno se prekalili i Allahovoj naredbi udovoljili, a Hadžijski bajram je dan prinošenja žrtava, dan uživanja i razonode u Allahovim ovozemnim blagodatima koje nije lijepo ignorisati i bojkotovati.

Abdur-Rahman b. Avf rekao je: "Bio sam prisutan, kada je Omer b. Hattab na dan Kurban-bajrama otpočeo program proslave i klanjanje bajram-namaza prije održavanja hutbe, a potom je održao hutbu i kazao: 'Čuo sam Allahovog Poslanika gdje zabranjuje postiti ova dva dana. Ramazanski bajram je dan i opći praznik muslimana, a Hadžijski bajram je praznik prinošenja žrtava, pa jedite meso svojih žrtava!'"

Navedeni tekst gornje izjave zabilježio je Tirmizija u svojoj hadiskoj zbirci, a i drugi muhadisi u nešto izmijenjenoj verziji.

III. da se poslije obavljenog sabahskog farza, ne klanja nikakvih nafila i

IV. putovati u druga, daleka mjesta radi klanjanja nekog namaza nije dozvoljeno, osim ako se ne radi o svetim, u hadisu navedenim mjestima.

بِسْمِ اللهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

U ime Allaha, Svemilosnog, Samilosnog!

كِتَابُ الْعَمَلِ فِي الصَّلَاةِ

RADNJE U NAMAZU

POTPOMAGANJE RUKOM U ONOME ŠTO POMAŽE OBAVLJANJU NAMAZA

بَاب اسْتِعَانَةِ الْيَدِ فِي الصَّلَاةِ إِذَا كَانَ مِنْ أَمْرِ الصَّلَاةِ

Ibn-Abbas, radijallahu anhuma, rekao je: "Čovjek se može ispomoći u svom namazu, kojim god hoće od organa svoga tijela.
Ebu-Ishak je, u toku klanjanja, stavio kapu i podigao je (na glavu).
Alija, radijallahu anhu, držao bi dlan na zaglavku svoje lijeve ruke, osim kada bi se počešao ili popravio odjeću."[1]

وَقَالَ ابْنُ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا يَسْتَعِينُ الرَّجُلُ فِي صَلَاتِهِ مِنْ جَسَدِهِ بِمَا شَاءَ وَوَضَعَ أَبُو إِسْحَاقَ قَلَنْسُوَتَهُ فِي الصَّلَاةِ وَرَفَعَهَا وَوَضَعَ عَلِيٌّ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ كَفَّهُ عَلَى رُسْغِهِ الْأَيْسَرِ إِلَّا أَنْ يَحُكَّ جِلْدًا أَوْ يُصْلِحَ ثَوْبًا.

---

1 Ibni-Ebi-Šejbe prenosi da se Ebu-Seid Hudri u namazu ponekad oslanjao na svoj štap. Čini se da je to isto radio i Ebu-Zerr.
Ata je rekao: "Drugovi Allahovog Poslanika oslanjali su se u namazu na svoje štapove."
Amr b. Mejmun imao je bašču ograđenu koljem i kada bi mu dotužilo stajanje u namazu, on bi se uhvatio za koji najbliži mu kolac i naslonio se na njega.
Šafija kaže da nema štete nasloniti se na zid, dok Hasan Basri to smatra mekruhom (pokuđenim aktom), izuzimajući to kod farz-namaza. Ibni-Sirin, konkretno naslanjanje, smatrao je pokuđenim postupkom, kako u obaveznom tako i dobrovoljnom namazu, izuzev ako se to čini iz opravdanog razloga: usljed bolesti i slično.
Mudžahid poslove u namazu dijeli na tri vrste:
I. manji poslovi, kao što su: namigivanje, češanje tijela, klimanje glavom, koračanje od praznine prvog prethodnog reda (safa) i tome slično, što ni u kom slučaju ne kvari namaz.
II. veće poslove, kao namjerno okretanje prsa od kible, što kvari započeti namaz i
III. veliki poslovi učinjeni bilo nehotice ili namjerno, kao hodanje po sobi, izlazak iz džamije i slično, što ima za posljedicu kvarenje namaza. Ovakav namaz treba ponovo klanjati.
U namazu se treba držati što smirenije i pristojnije.
Imam Ahmed je u svom "Musnedu" preko Ibni-Omera zabilježio da je Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, zabranio nekom čovjeku da se u namazu oslanja na ruku.
Ebu-Davud je u svom "Musnedu" naveo kako je Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, vidio jednog čovjeka naslonjena pri sjedenju na lijevu ruku, pa mu rekao: 'Ne sjedi tako! Tako sjede oni koji slute nekoj kazni. Tako klanjaju oni koji su na sebe navukli Božiju mržnju.'"

1198. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Jusuf, njega obavijestio Malik, prenoseći od Mahreme b. Sulejmana, on od Kurejba, oslobođenog roba Ibni-Abbasa, koji ga je obavijestio, prenoseći od Abdullaha b. Abbasa, radijallahu anhuma, da je on prenoćio kod Mejmune, majke pravovjernih, radijallahu anha, a ona je njegova tetka po majci i da je rekao: "Legao sam po širini dušeka (jastuka), a Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, i njegova supruga (čeljad) po njegovoj dužini. Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, spavao je do pola noći ili nešto malo do pred pola ili nešto malo iza pola noći, a potom se Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, probudio, sjeo i svojom rukom otklonio pospanost (spavanje) sa svog lica i proučio deset završnih ajeta (poglavlja) 'Ali-Imran'. Iza toga, prišao je obješenom mješčiću, iz njega uzeo abdest, opravši lijepo sve potrebne organe tijela, a potom stao (prema kibli) i klanjao. Ja sam, kaže Abdullah b. Abbas, radijallahu anhuma, ustao i učinio ono što je učinio on, zatim otišao i stao pokraj njega. Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, stavi svoju desnu ruku na moju glavu, uze me za desno uho, uvrnu ga i klanja dva rekata i još dva rekata, zatim opet dva rekata i potom još dva rekata, onda opet dva rekata i još dva rekata, a zatim vitr-namaz. Potom je ležao dok mu nije došao mujezin; kada je ustao, klanjao je dva kraća rekata i izašao (u džamiju) i klanjao sabah."

١١٩٨. حَدَّثَنَا عَبْدُاللهِ بْنُ يُوسُفَ أَخْبَرَنَا مَالِكٌ عَنْ مَخْرَمَةَ بْنِ سُلَيْمَانَ عَنْ كُرَيْبٍ مَوْلَى ابْنِ عَبَّاسٍ أَنَّهُ أَخْبَرَهُ عَنْ عَبْدِاللهِ بْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا أَنَّهُ بَاتَ عِنْدَ مَيْمُونَةَ أُمِّ الْمُؤْمِنِينَ رَضِيَ اللهُ عَنْهَا وَهِيَ خَالَتُهُ قَالَ فَاضْطَجَعْتُ عَلَى عَرْضِ الْوِسَادَةِ وَاضْطَجَعَ رَسُولُ اللهِ ﷺ وَأَهْلُهُ فِي طُولِهَا فَنَامَ رَسُولُ اللهِ ﷺ حَتَّى انْتَصَفَ اللَّيْلُ أَوْ قَبْلَهُ بِقَلِيلٍ أَوْ بَعْدَهُ بِقَلِيلٍ ثُمَّ اسْتَيْقَظَ رَسُولُ اللهِ ﷺ فَجَلَسَ فَمَسَحَ النَّوْمَ عَنْ وَجْهِهِ بِيَدِهِ ثُمَّ قَرَأَ الْعَشْرَ آيَاتٍ خَوَاتِيمَ سُورَةِ آلِ عِمْرَانَ ثُمَّ قَامَ إِلَى شَنٍّ مُعَلَّقَةٍ فَتَوَضَّأَ مِنْهَا فَأَحْسَنَ وُضُوءَهُ ثُمَّ قَامَ يُصَلِّي قَالَ عَبْدُاللهِ بْنُ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا فَقُمْتُ فَصَنَعْتُ مِثْلَ مَا صَنَعَ ثُمَّ ذَهَبْتُ فَقُمْتُ إِلَى جَنْبِهِ فَوَضَعَ رَسُولُ اللهِ ﷺ يَدَهُ الْيُمْنَى عَلَى رَأْسِي وَأَخَذَ بِأُذُنِي الْيُمْنَى يَفْتِلُهَا بِيَدِهِ فَصَلَّى رَكْعَتَيْنِ ثُمَّ رَكْعَتَيْنِ ثُمَّ رَكْعَتَيْنِ ثُمَّ رَكْعَتَيْنِ ثُمَّ رَكْعَتَيْنِ ثُمَّ رَكْعَتَيْنِ ثُمَّ أَوْتَرَ ثُمَّ اضْطَجَعَ حَتَّى جَاءَهُ الْمُؤَذِّنُ فَقَامَ فَصَلَّى رَكْعَتَيْنِ خَفِيفَتَيْنِ ثُمَّ خَرَجَ فَصَلَّى الصُّبْحَ .

ZABRANJEN GOVOR

باب مَا يُنْهَى عَنْهُ مِنَ الْكَلَامِ فِي الصَّلَاةِ

1199. PRIČAO NAM JE Ibni-Numejr, njemu Ibni-Fudajl, ovome A'meš, prenoseći od Ibrahima, on od Alkame, a ovaj od Abdullaha, radijallahu anhu, koji kaže:
"Mi smo Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, nazivali selam dok je on još bio u namazu, i on nam je otpozdravljao. Kada smo se povratili od njega, pozdravljali smo ga, ali nam on nije više

١١٩٩. حَدَّثَنَا ابْنُ نُمَيْرٍ حَدَّثَنَا ابْنُ فُضَيْلٍ حَدَّثَنَا الْأَعْمَشُ عَنْ إِبْرَاهِيمَ عَنْ عَلْقَمَةَ عَنْ عَبْدِاللهِ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ كُنَّا نُسَلِّمُ عَلَى النَّبِيِّ ﷺ وَهُوَ فِي الصَّلَاةِ فَيَرُدُّ عَلَيْنَا فَلَمَّا رَجَعْنَا مِنْ عِنْدِ النَّجَاشِيِّ سَلَّمْنَا عَلَيْهِ فَلَمْ يَرُدَّ عَلَيْنَا وَقَالَ إِنَّ فِي الصَّلَاةِ

otpozdravljao, već nam je rekao: 'U namazu je zauzetost (klanjača učenjem).'"

شُغْلًا حَدَّثَنَا ابْنُ نُمَيْرٍ حَدَّثَنَا إِسْحَاقُ بْنُ مَنْصُورٍ السَّلُولِيُّ حَدَّثَنَا هُرَيْمُ بْنُ سُفْيَانَ عَنِ الأَعْمَشِ عَنْ إِبْرَاهِيمَ عَنْ عَلْقَمَةَ عَنْ عَبْدِاللهِ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ نَحْوَهُ.

PRIČAO NAM JE Ibni-Numejr, njemu Ishak b. Mensur Seluli, ovome Hurejm b. Sufjan, prenoseći od A'meša, on od Ibrahima, ovaj od Alkame, a Alkame od Abdullaha, radijallahu anhu, isto kao gore od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem[1]

١٢٠٠. حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ مُوسَى أَخْبَرَنَا عِيسَى هُوَ ابْنُ يُونُسَ عَنْ إِسْمَاعِيلَ عَنِ الْحَارِثِ بْنِ شُبَيْلٍ عَنْ أَبِي عَمْرٍو الشَّيْبَانِيِّ قَالَ قَالَ لِي زَيْدُ بْنُ أَرْقَمَ إِنْ كُنَّا لَنَتَكَلَّمُ فِي الصَّلَاةِ عَلَى عَهْدِ النَّبِيِّ ﷺ يُكَلِّمُ أَحَدُنَا صَاحِبَهُ بِحَاجَتِهِ حَتَّى نَزَلَتْ ﴿ حَافِظُوا عَلَى الصَّلَوَاتِ وَالصَّلَاةِ الْوُسْطَى وَقُومُوا لِلَّهِ قَانِتِينَ ﴾ فَأُمِرْنَا بِالسُّكُوتِ.

1200. PRIČAO NAM JE Ibrahim b. Musa, njega obavijestio Isa b. Junus, prenoseći od Isma'ila, on od Harisa b. Šubejla, ovaj od Ebu-Amra Šejbanija. Zejd b. Erkam rekao mi je: "Mi smo stvarno u doba Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, u namazu razgovarali. Svaki od nas razgovarao je sa svojim drugom i govorio mu šta mu treba sve dok nije sišao ajet: 'Ustrajno čuvajte (vršite) sve namaze, a naročito srednji namaz i stojte pred Allahom pokorni, tada nam je naređena šutnja.'"[2]

1 Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, shvatio je neizdrživ pritisak idolopoklonika na muslimane, kao i nemogućnosti Ebu-Taliba da ih zaštiti, pa je dozvolio ashabima da se sele u Etiopiju rekavši: "Selite se u Etiopiju! Tamo ima vladar, kod koga nema nasilja i tamo će vam Allah omogućiti izlaz iz ove vaše teške situacije." Tako se prva seoba iz Mekke u Etiopiju zbila u redžebu, pete godine poslanstva. Vakidi navodi da su ovi iseljenici išli do mora pješice, a poneko i jašući, a na obali mora uzeli su u zakup lađu za pola zlatnog dinara kojom su sretno prešli u Etiopiju. To je, kaže Vakidija, bila grupa od dvanaest muškaraca i četiri žene i to: Osman b. Affan i njegova supruga Rukajja, a kćerka Muhammeda, sallallahu alejhi ve sellem, Ebu-Huzejfe b. Utbe i njegova supruga Sehla, a kćerka Suhejlova, Zubejr b. Avvam, Mus'ab b. Umejr, Abdurahman b. Avf, Ebu-Seleme b. Abdul-Esed, i njegova supruga Umm-Selema, a kćerka Ebu-Hajseme, Ebu-Sebire b. Ebu-Rehma, Hatib b. Amr, Suhejl b. Bejda, i Abdullah b. Mes'ud. Neki misle da je to bila grupa od osamdeset dva ili osamdeset tri iseljenika. Poslije nekoliko mjeseci, krivo obaviješteni da su idolopoklonici prešli na islam, oni su se vratili natrag u Mekku. Pošto teror idolopoklonika nije prestajao, oni su opet, u duplo većem broju otišli u Etiopiju. Ova grupa izbjeglica vratila se natrag u vrijeme Muhammedova preseljenja u Medinu. Tako su neki od njih došli u Mekku, a drugi direktno u Medinu.
Iz hadisa se zaključuje:
– međusobno razgovaranje ljudi u namazu bilo je u prvim danima širenja islama dozvoljeno, a kasnije zabranjeno. Jedni teolozi smatraju da je ta zabrana uslijedila pete godine poslanstva, godine kada su se prvi muhadžiri povratili iz Etiopije u Mekku, a drugi da je to bilo iza Hidžre, u godini kada su se iz Etiopije povratili drugi muhadžiri u Medinu i u njoj zatekli Muhammeda, sallallahu alejhi ve sellem, gdje radi na spremanju i organiziranju muslimana za odlazak na Bedr.

2 Iz hadisa se razabire:
– ranije dozvoljen, međusobni razgovor ljudi u namazu se zabranjuje. Čovjek stupanjem u namaz, stupa u razgovor sa Allahom i nepristojno je taj razgovor prekidati razgovorom s drugim ljudima,
– naređenje za uredno redovno obavljanje obaveznih namaza.
Tirmizi u svom "Sunenu" navodi kako je Sulejman b. Amir rekao da je čuo Ebu-Umamu gdje kaže da je slušao Muhammeda, sallallahu alejhi ve sellem, kada je na svom Oprosnom hadžu držao govor i rekao: "... bojte se Allaha, klanjajte pet dnevnih namaza, postite mjesec ramazan, od svoje imovine dijelite zekat... pa ćete ući u Džennet."
Tirmizi je, također, zabilježio da je Ebu-Hurejre rekao: "Čuo sam Allahovog Poslanika gdje kaže: 'Prvo, za

ŠTA JE MUŠKARCIMA OD TESPIHA I ZAHVALE DOZVOLJENO IZGOVARATI U NAMAZU

بَابُ مَا يَجُوزُ مِنَ التَّسْبِيحِ وَالْحَمْدِ فِي الصَّلَاةِ لِلرِّجَالِ

1201. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Mesleme, njemu Abdul-Aziz b. Ebu-Hazim, prenoseći od svoga oca, on od Sehla, radijallahu anhu:
"Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, izašao je da pomiri članove Benu-Amr b. Avf b. Haris plemena. U tom je nastupilo vrijeme namaza, pa je Bilal došao Ebu-Bekru, radijallahu anhu, i rekao: 'Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, zadržao se, pa budi ti svijetu imam?'
'Hoću', odgovori on, 'ako već hoćete.'
Bilal je, potom, proučio ikamet za namaz i Ebu-Bekr, radijallahu anhu, prođe naprijed i poče klanjati. Potom je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, došao i išao kroz namaske redove, razdvajajući ih sve dok nije stao u prvi namaski red. Svijet je, potom, počeo pljeskati.
'Da li znate', upitao je Sehl, 'šta je to pljeskanje?'
'To je udaranje ruke o ruku.'
Ebu-Bekr, radijallahu anhu, nije se okretao u namazu. Pošto su ashabi pojačali pljeskanje, on se obazre, kad ono Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, u prvom safu. On pokaza Ebu-Bekru (rukom) da ostane na svom mjestu, pa Ebu-Bekr podiže svoje ruke, zahvali Allahu i povrati se natraške iza njega, a Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, prođe naprijed i klanja (sa svijetom)."

١٢٠١. حَدَّثَنَا عَبْدُاللهِ بْنُ مَسْلَمَةَ حَدَّثَنَا عَبْدُالْعَزِيزِ بْنُ أَبِي حَازِمٍ عَنْ أَبِيهِ عَنْ سَهْلِ بْنِ سَعْدٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ خَرَجَ النَّبِيُّ ﷺ يُصْلِحُ بَيْنَ بَنِي عَمْرِو بْنِ عَوْفِ بْنِ الْحَارِثِ وَحَانَتِ الصَّلَاةُ فَجَاءَ بِلَالٌ أَبَا بَكْرٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا فَقَالَ حُبِسَ النَّبِيُّ ﷺ فَتَؤُمُّ النَّاسَ قَالَ نَعَمْ إِنْ شِئْتُمْ فَأَقَامَ بِلَالٌ الصَّلَاةَ فَتَقَدَّمَ أَبُو بَكْرٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ فَصَلَّى فَجَاءَ النَّبِيُّ ﷺ يَمْشِي فِي الصُّفُوفِ يَشُقُّهَا شَقًّا حَتَّى قَامَ فِي الصَّفِّ الْأَوَّلِ فَأَخَذَ النَّاسُ بِالتَّصْفِيحِ قَالَ سَهْلٌ هَلْ تَدْرُونَ مَا التَّصْفِيحُ هُوَ التَّصْفِيقُ وَكَانَ أَبُو بَكْرٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ لَا يَلْتَفِتُ فِي صَلَاتِهِ فَلَمَّا أَكْثَرُوا الْتَفَتَ فَإِذَا النَّبِيُّ ﷺ فِي الصَّفِّ فَأَشَارَ إِلَيْهِ مَكَانَكَ فَرَفَعَ أَبُو بَكْرٍ يَدَيْهِ فَحَمِدَ اللهَ ثُمَّ رَجَعَ الْقَهْقَرَى وَرَاءَهُ وَتَقَدَّمَ النَّبِيُّ ﷺ فَصَلَّى.

što će čovjek polagati račun na Sudnjem danu od svojih djela, jeste namaz."
Naređenje da redovno klanja "srednji namaz", najveći broj ashaba i ranijih učenjaka smatra da se izrazom "srednji namaz" aludira na ikindiju, računajući da je sabah prvi dnevni namaz. Međutim, Džabir b. Abdullah, Mu'az b. Džebel, Ibni-Abbas i teolozi kasnijeg vremena kažu da se pod tim izrazom misli na sabah-namaz. Pored sačuvanih izjava i jedne i druge grupe, posljednji ističu da, dan po islamskom kalendaru počinje zalaskom sunca, i prema tome prvi namaz svakog dana je akšam, drugi jacija, srednji sabah, četvrti podne, a peti, kao zadnji ikindija. Prema tome, pogrešno je i nelogično računati sabah-namaz kao prvi dnevni namaz.

O ONOM KOJI JE IMENOVAO LJUDE, ODNOSNO KOJI JE U NAMAZU NAZIVAO SELAM DRUGOM, A ON GA NE ZNA (I NE ČUJE TOG SELAMA)

باب مَنْ سمَّى قوْمًا أوْ سلَّم في الصَّلاة على غيْره مُواجهة وهُو لا يعْلمُ

1202. PRIČAO NAM JE Amr b. Isa, njemu Ebu-Abdisamed-Abdul-Aziz b. Abdisamed, njemu Husajn b. Abdur-Rahman, prenoseći od Ebi-Vaila, on od Abdullaha b. Mes'uda, radijallahu anhu, koji je kazao:
"Mi smo govorili: 'Pozdrav u namazu (pozdrav ima i u namazu), imenovali lica (meleke) i jedni druge pozdravljali.'"
To je čuo Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, i rekao: "Izgovarajte (u namazu): 'Pozdravi (i poštovanje), molitve i sva dobra pripadaju Allahu. Neka je na tebe, Vjerovjesniče, spas, Allahova milost i Njegov blagoslov! Neka je spas na nas i na ostale dobre Allahove robove! Očitujem da nema drugog Boga osim Jedinog Allaha i svjedočim da je Muhammed Allahov rob i Njegov poslanik!'" "Kada budete tako radili, vi ste učinili pozdrav (poštovanje) svakom dobrom Allahovom robu i na nebu i na zemlji."

١٢٠٢. حَدَّثَنَا عَمْرُو بْنُ عِيسَى حَدَّثَنَا أَبُو عَبْدِالصَّمَدِ عَبْدُالْعَزِيزِ بْنُ عَبْدِالصَّمَدِ حَدَّثَنَا حُصَيْنُ بْنُ عَبْدِالرَّحْمَنِ عَنْ أَبِي وَائِلٍ عَنْ عَبْدِاللهِ بْنِ مَسْعُودٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ كُنَّا نَقُولُ التَّحِيَّةُ فِي الصَّلَاةِ وَنُسَمِّي وَيُسَلِّمُ بَعْضُنَا عَلَى بَعْضٍ فَسَمِعَهُ رَسُولُ اللهِ ﷺ فَقَالَ قُولُوا التَّحِيَّاتُ لِلَّهِ وَالصَّلَوَاتُ وَالطَّيِّبَاتُ السَّلَامُ عَلَيْكَ أَيُّهَا النَّبِيُّ وَرَحْمَةُ اللهِ وَبَرَكَاتُهُ السَّلَامُ عَلَيْنَا وَعَلَى عِبَادِ اللهِ الصَّالِحِينَ أَشْهَدُ أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا اللهُ وَأَشْهَدُ أَنَّ مُحَمَّدًا عَبْدُهُ وَرَسُولُهُ فَإِنَّكُمْ إِذَا فَعَلْتُمْ ذَلِكَ فَقَدْ سَلَّمْتُمْ عَلَى كُلِّ عَبْدٍ لِلَّهِ صَالِحٍ فِي السَّمَاءِ وَالْأَرْضِ .

PLJESKANJE RUKAMA ČINE ŽENE

باب التَّصْفِيقُ لِلنِّساءِ

1203. PRIČAO NAM JE Ali b. Abdullah, njemu Sufjan, ovome Zuhri, prenoseći od Ebu-Seleme, on od Ebu-Hurejre, radijallahu anhu, a ovaj od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, da je rekao:
"Za muškarce je da izgovaraju: 'Subhanallah!', a za žene da pljeskaju."

١٢٠٣. حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ عَبْدِاللهِ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ حَدَّثَنَا الزُّهْرِيُّ عَنْ أَبِي سَلَمَةَ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ التَّسْبِيحُ لِلرِّجَالِ وَالتَّصْفِيقُ لِلنِّسَاءِ .

1204. PRIČAO NAM JE Jahja, njega obavijestio Veki', prenoseći od Sufjana, on od Ebu-Hazima, ovaj od Sehla b. Sa'da, radijallahu anhu:
"Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, kazao je: 'Za muškarce je da uzviknu: 'Subhanallah!', a za žene da udare rukom o ruku."

١٢٠٤ . حَدَّثَنَا يَحْيَى أَخْبَرَنَا وَكِيعٌ عَنْ سُفْيَانَ عَنْ أَبِي حَازِمٍ عَنْ سَهْلِ بْنِ سَعْدٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ قَالَ النَّبِيُّ ﷺ التَّسْبِيحُ لِلرِّجَالِ وَالتَّصْفِيحُ لِلنِّسَاءِ .

O ONOM KOJI SE U TOKU SVOGA NAMAZA VRATIO NATRAŠKE ILI SE POMJERIO NAPRIJED ZBOG NEČEGA

باب مَنْ رَجَعَ الْقَهْقَرَى فِي صَلاتِهِ أَوْ تَقَدَّمَ بِأَمْرٍ يَنْزِلُ بِهِ

Sehl b. Sa'd je prenio da je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, tako postupio.

رَوَاهُ سَهْلُ بْنُ سَعْدٍ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ .

1205. PRIČAO NAM JE Bišr b. Muhammed, njega obavijestio Abdullah, da je Junus rekao, kako je Zuhri izjavio, da ga je izvijestio Enes b. Malik:
"Dok su muslimani bili u ponedjeljak na sabahu (u džamiji) i Ebu-Bekr, radijallahu anhu, klanjao im (kao imam), iznenadio ih je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, otkrio zastor (na vratima) Aišine sobe i pogledao ih. Ashabi su bili u namaskim redovima i on se nasmiješio. Ebu-Bekr, radijallahu anhu, povratio se natrag – natraške, misleći da Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, hoće da izađe na namaz (kao imam). Muslimani u svom namazu, skoro da su od veselja za Vjerovjesnikom, sallallahu alejhi ve sellem, kada su ga opazili, htjeli zapasti u iskušenje, pa im je on pokazao rukom da nastave, a potom opet unišao u sobu, spustio zastor i toga dana je preselio na ahiret."

١٢٠٥ . حَدَّثَنَا بِشْرُ بْنُ مُحَمَّدٍ أَخْبَرَنَا عَبْدُاللهِ قَالَ يُونُسُ قَالَ الزُّهْرِيُّ أَخْبَرَنِي أَنَسُ بْنُ مَالِكٍ أَنَّ الْمُسْلِمِينَ بَيْنَا هُمْ فِي الْفَجْرِ يَوْمَ الاثْنَيْنِ وَأَبُو بَكْرٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ يُصَلِّي بِهِمْ فَفَجِئَهُمُ النَّبِيُّ ﷺ قَدْ كَشَفَ سِتْرَ حُجْرَةِ عَائِشَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهَا فَنَظَرَ إِلَيْهِمْ وَهُمْ صُفُوفٌ فَتَبَسَّمَ يَضْحَكُ فَنَكَصَ أَبُو بَكْرٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ عَلَى عَقِبَيْهِ وَظَنَّ أَنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ يُرِيدُ أَنْ يَخْرُجَ إِلَى الصَّلاةِ وَهَمَّ الْمُسْلِمُونَ أَنْ يَفْتَتِنُوا فِي صَلاتِهِمْ فَرَحًا بِالنَّبِيِّ ﷺ حِينَ رَأَوْهُ فَأَشَارَ بِيَدِهِ أَنْ أَتِمُّوا ثُمَّ دَخَلَ الْحُجْرَةَ وَأَرْخَى السِّتْرَ وَتُوُفِّيَ ذَلِكَ الْيَوْمَ .

KADA MAJKA ZOVNE SVOJE DIJETE, A ONO U NAMAZU…

باب إذا دعت الأمُّ ولدها في الصَّلاة

1206. Lejs kaže da mu je Dža'fer pričao, prenoseći od Abdur-Rahmana b. Hurmuza, njemu rekao Ebu-Hurejre, radijallahu anhu, da je on čuo da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
"Jedna žena (ranijih naroda) pozvala je svoga sina dok je on bio u svojoj bogomolji (na molitvi) i viknula:
'O, Džurejdže!'
'Allahu moj! Ovdje je moja majka i moja molitva (šta da radim)?'
'O, Džurejdže!' – pozvala je ponovno.
'Allahu moj! Ovdje je moja majka i moja molitva?'
'O, Džurejdže!' – opet je viknula.
'Allahu moj! Tu je moja majka i moja molitva?'
'Allahu moj!', rekla je ona (uzviknula), 'ne umro Džurejdž, dok ne pogledao u lice bludnica!'
U njegov je samostan ponekad navraćala jedna čobanica koja je tu napasala stado. Ona je kasnije rodila, pa je pitana (od susjeda) za dijete (čije je)?
'Od Džurejdža' – odgovorila je ona. Potom je Džurejdž izašao iz svoga samostana i upitao:
'Gdje je ta koja tvrdi da je njeno dijete zaista i moje?'
'O, dojenče!', rekao je Džurejdž. 'Ko je tvoj otac?'
'Čuvar stada' – odgovorilo je ono."[1]

١٢٠٦. وَقَالَ اللَّيْثُ حَدَّثَنِي جَعْفَرُ بْنُ رَبِيعَةَ عَنْ عَبْدِالرَّحْمَنِ بْنِ هُرْمُزَ قَالَ قَالَ أَبُو هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ نَادَتِ امْرَأَةٌ ابْنَهَا وَهُوَ فِي صَوْمَعَةٍ قَالَتْ يَا جُرَيْجُ قَالَ اللَّهُمَّ أُمِّي وَصَلَاتِي قَالَتْ يَا جُرَيْجُ قَالَ اللَّهُمَّ أُمِّي وَصَلَاتِي قَالَتْ يَا جُرَيْجُ قَالَ اللَّهُمَّ أُمِّي وَصَلَاتِي قَالَتِ اللَّهُمَّ لَا يَمُوتُ جُرَيْجٌ حَتَّى يَنْظُرَ فِي وُجُوهِ الْمَيَامِيسِ وَكَانَتْ تَأْوِي إِلَى صَوْمَعَتِهِ رَاعِيَةٌ تَرْعَى الْغَنَمَ فَوَلَدَتْ فَقِيلَ لَهَا مِمَّنْ هَذَا الْوَلَدُ قَالَتْ مِنْ جُرَيْجٍ نَزَلَ مِنْ صَوْمَعَتِهِ قَالَ جُرَيْجٌ أَيْنَ هَذِهِ الَّتِي تَزْعُمُ أَنَّ وَلَدَهَا لِي قَالَ يَا بَابُوسُ مَنْ أَبُوكَ قَالَ رَاعِي الْغَنَمِ.

---

1 Muslim preko Ebu-Hurejre isti slučaj navodi u slijedećoj varijanti: "U nekom samostanu življaše u pobožnosti jedan pobožnjak po imenu Džurejdž. Jednog dana došla mu je majka i viknula ga: 'Džurejdže! Ovdje ti je majka, odazovi se!' On je u to vrijeme bio u molitvi, pa je rekao: 'Allahu moj! Ovdje je sada moja majka i moja molitva! Šta da činim?' Potom je odlučio da ostane u molitvi. Žena je obnovila uzvik po drugi put i viknula: 'Džurejdže! Ovdje je tvoja majka! Javi se!' On je rekao: 'Allahu moj! Ovdje je, eto, moja majka i moja molitva!' Potom je, opet, odlučio da ostane na molitvi. Potom je majka uzviknula: 'Allahu moj! Eto Džurejdža! On je moj sin. Ja sam ga dozivala, ali mi se on nije htio odazvati. Allahu moj! Neka ne umre dok ne vidi lica prostitutki!'
U samostanu je boravio i neki pastir, a u obližnjem selu jedna žena bludnica sa kojom je pastir imao intimne odnose i ona je rodila muško dijete. Zapitana od mještana, čije je dijete, ona je odgovorila: 'Pobožnjaka iz samostana.'

OTIRANJE PIJESKA DOK JE ČOVJEK U NAMAZU

باب مسْحِ الحصا في الصَّلاة

1207. PRIČAO NAM JE Ebu-Nu'ajm, njemu prenio Šejban od Jahjaa, on od Ebu-Seleme, ovaj od Mu'ajkiba da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao jednom čovjeku koji utiraše zemlju kako bi učinio sedždu:
"Ako to radiš, učini to jednim potezom (ruke)."[1]

١٢٠٧. حَدَّثَنَا أَبُو نُعَيْمٍ حَدَّثَنَا شَيْبَانُ عَنْ يَحْيَى عَنْ أَبِي سَلَمَةَ قَالَ حَدَّثَنِي مُعَيْقِيبٌ أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ قَالَ فِي الرَّجُلِ يُسَوِّي التُّرَابَ حَيْثُ يَسْجُدُ قَالَ إِنْ كُنْتَ فَاعِلًا فَوَاحِدَةً .

Mještani su došli sa sjekirama i krampama, dozivali pobožnjaka i navaljivali na samostan, ali je on bio u molitvi i nije im se odmah odazvao. Pošto su mještani otpočeli rušiti samostan, on im je izašao i pitao za razlog toga postupka, a oni mu rekoše:
'Pitaj ovo novorođenče!'
Džurejdž se osmjehnuo, djetešce pogladio rukom po glavi i upitao ga:
'Ko je tvoj otac?'
'Moj otac je pastir stada' – odgovorilo je ono.
Kada su oni čuli odgovor djeteta, rekli su: "Dio bogomolje koji smo srušili, sagradit ćemo ponovo od zlata i srebra.'
'Ne!', odgovorio je Džurejdž. 'Sagradite to od zemlje kako je bilo i prije.'"
Ima hroničara koji su ovu zgodu zabilježili u nešto detaljnijem obliku.
Iz navedene izjave se razabire:
– međusobni razgovor ljudi u samoj molitvi kod ranijih naroda bio je dozvoljen. Muslimanima je to bilo dozvoljeno dok nije došao ajet: "Kumu lillahi kanitin", tj. "Stojte pred Allahom skrušeno šuteći!"
Muslimanima nije dozvoljeno ni prekidati započetu molitvu ako bi povikala majka ili neko drugi, jer je Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Nema pokoravanja stvorenjima, ako će se time griješiti prema Allahu!"
Najveći broj učenjaka smatra lijepo i umjesno da se u konkretnom slučaju brže klanja i time skrati vrijeme klanjanja, pa da se što prije na poziv odgovori.
Mudžahida su pitali za čovjeka koga roditelji viknu dok je on još u namazu.
"Odazvat će im se" – odgovorio je Mudžahid.
Od Malika je preneseno: "Sin nije dužan poslušati majku i izostati od kolektivnog klanjanja jacija-namaza u džamiji, ako mu ona to ometa, a ako ga bude odvraćala od borbe na bojnom polju, poslušat će je."
– pojava natprirodnih djela po molbi Allahu odanih ljudi su rijetka, ali uočena od mnogih ljudi,
– pri iskušenju u odabiranju ovozemnih poslova, treba se, pored svoje lične energije, osloniti i na Božije upućenje,
– poslušnost prema roditeljima je prvostepena dužnost djece. Roditeljski blagoslov ili prokletstvo su ponajčešće kod Allaha primljene želje. Roditelji se moraju poštivati, paziti i izdržavati, pa makar oni bili i nemuslimani. U razgovoru s njima treba biti taktičan i pristojan. Roditeljsku zapovijed treba saslušati bez primjedbe i dosljedno je izvršiti, čuvajući se prijestupa prema drugim ljudima.
Ibni-Abbas je rekao: "Dijete treba posjećivati i grobove svojih roditelja, pa makar oni bili i nemuslimani."

1 Iz hadisa se zaključuje:
– poravnati teren za obavljanje sedžde dok je čovjek još u namazu, dozvoljava se samo jednim potezom ruke. Nevevi u svom komentaru na Muslimov "Sahih" ističe da najveći broj učenjaka to smatra mekruh-činom, jer se time remeti potrebna skrušenost u namazu. Imam Malik u ovom postupku ne vidi nikakav prijestup. U "Telvihu" se navodi da su ashabi svojevremeno poravnali pijesak radi lakšeg obavljanja sedžde jednim potezom ruke. Činiti ovo s više poteza ruke, smatralo se pokuđenim činom (mekruh).
Tirmizi u svom "Sunenu" preko Ebu-Zerra navodi da je Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Kada neko od vas stupi u namaz, neka ne poravnava pijesak terena, jer će se time okrenuti od njega Božija milost."

PROSTIRANJE HALJINE U NAMAZU RADI OBAVLJANJA SEDŽDE

باب بسط الثوب في الصلاة للسجود

1208. PRIČAO NAM JE Musedded, njemu Bišr, prenoseći od Galiba Kattana, on od Bekra b. Abdullaha, ovaj od Enesa b. Malika, radijallahu anhu, koji kaže:
"Klanjali smo sa Vjerovjesnikom, sallallahu alejhi ve sellem, na velikoj vrućini i kada neko od nas nije bio u mogućnosti da svoje lice spusti na zemlju, prostirao bi svoje haljine i na njima obavio sedždu."

١٢٠٨. حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ حَدَّثَنَا بِشْرٌ حَدَّثَنَا غَالِبٌ الْقَطَّانُ عَنْ بَكْرِ بْنِ عَبْدِاللهِ عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ كُنَّا نُصَلِّي مَعَ النَّبِيِّ ﷺ فِي شِدَّةِ الْحَرِّ فَإِذَا لَمْ يَسْتَطِعْ أَحَدُنَا أَنْ يُمَكِّنَ وَجْهَهُ مِنَ الْأَرْضِ بَسَطَ ثَوْبَهُ فَسَجَدَ عَلَيْهِ .

DOZVOLJENI POKRETI U NAMAZU

باب ما يجوز من العمل في الصلاة

1209. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Mesleme, prenoseći od Malika, ovaj od Ebu-Nadra, on od Ebu-Seleme, a ovaj od Aiše, radijallahu anha, koja je rekla:
"Pružala sam svoju nogu prema strani Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, dok on klanjaše, i kada bi se spuštao na sedždu gurnuo bi me, i ja bih je povukla, a kada bi ustao na noge, ispružila bih je."

١٢٠٩. حَدَّثَنَا عَبْدُاللهِ بْنُ مَسْلَمَةَ حَدَّثَنَا مَالِكٌ عَنْ أَبِي النَّضْرِ عَنْ أَبِي سَلَمَةَ عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهَا قَالَتْ كُنْتُ أَمُدُّ رِجْلِي فِي قِبْلَةِ النَّبِيِّ ﷺ وَهُوَ يُصَلِّي فَإِذَا سَجَدَ غَمَزَنِي فَرَفَعْتُهَا فَإِذَا قَامَ مَدَدْتُهَا .

1210. PRIČAO NAM JE Mahmud, njemu Šebabe, prenoseći od Šu'be, on od Muhammeda b. Zijada, ovaj od Ebu-Hurejre, radijallahu anhu, a on od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, kako je on klanjao namaz i rekao:
"Došao mi je šejtan i navaljivaše na mene da bih prekinuo namaz. Allah me učvrstio i zaštitio od njega, te sam ga zgrabio za vrat i već odlučio da ga čvrsto privežem za stup (u džamiji) da ga vidite kada osvanete. Utom sam se sjetio Sulejmanove, sallallahu alejhi ve sellem, dove: 'Allahu podari mi vlast kakvu neće imati niko poslije mene!', pa ga je (šejtana) Allah otjerao poniženog i prezrenog."
Nadr b. Šumejl je rekao: "'Feze'attuhu' sa slovom 'z',

١٢١٠. حَدَّثَنَا مَحْمُودٌ حَدَّثَنَا شَبَابَةُ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ زِيَادٍ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ أَنَّهُ صَلَّى صَلَاةً قَالَ إِنَّ الشَّيْطَانَ عَرَضَ لِي فَشَدَّ عَلَيَّ لِيَقْطَعَ الصَّلَاةَ عَلَيَّ فَأَمْكَنَنِي اللهُ مِنْهُ فَذَعَتُّهُ وَلَقَدْ هَمَمْتُ أَنْ أُوثِقَهُ إِلَى سَارِيَةٍ حَتَّى تُصْبِحُوا فَتَنْظُرُوا إِلَيْهِ فَذَكَرْتُ قَوْلَ سُلَيْمَانَ عَلَيْهِ السَّلَام رَبِّ (هَبْ لِي مُلْكًا لَا يَنْبَغِي لِأَحَدٍ مِنْ بَعْدِي) فَرَدَّهُ اللهُ خَاسِيًا ثُمَّ قَالَ النَّضْرُ بْنُ

tj. uhvatio sam ga za vrat (zadavio ga), a preneseno je i 'fe de'attuhu' u značenju govora Uzvišenog: 'Jevme jude'uune...' (Na dan kada će se ono odbiti prema Džehennemu). Ispravno je, međutim, 'fede'attuhu' samo je on rekao sa tešdidom na ajnu i tau."[1]

شُمَيْلٍ فَذَعَتُّهُ بِالذَّالِ أَيْ خَنَقْتُهُ وَفَدَعَتُّهُ مِنْ قَوْلِ اللهِ (يَوْمَ يُدَعُّونَ) أَيْ يُدْفَعُونَ وَالصَّوَابُ فَدَعَتُّهُ إِلَّا أَنَّهُ كَذَا قَالَ بِتَشْدِيدِ الْعَيْنِ وَالتَّاءِ .

KADA JAHAĆA ŽIVOTINJA POBJEGNE U TOKU KLANJANJA NAMAZA

باب إِذَا انْفَلَتَتِ الدَّابَّةُ فِي الصَّلَاةِ

Katade je rekao: "Ako je klanjaču ugrabljeno haljinče, on će prekinuti namaz i slijediti (tjerati) kradljivca."

وَقَالَ قَتَادَةُ إِنْ أُخِذَ ثَوْبُهُ يَتْبَعُ السَّارِقَ وَيَدَعُ الصَّلَاةَ .

1211. PRIČAO NAM JE Adem, njemu Šu'be, ovome Ezrek b. Kajs:
"Borili smo se u Ehvazu protiv Hurarija i dok sam bio na obali rijeke, jedan čovjek klanjaše, a u ruci mu uzda njegove jahaće životinje. Potom ga životinja poče vući, a on je slijediti. Šu'be kaže: 'To je bio Ebu-Berzet-Eslemija.' Tada jedan čovjek od Harurija reče: 'Allahu moj! Kazni ovog starca!' Kada je starac završio (namaz), rekao je: 'Čuo sam vašu izjavu. Ja sam zajedno sa Vjerovjesnikom, sallallahu alejhi ve sellem, učestvovao u šest, sedam ili osam vojni, i bio sam svjedok njegovom olakšavanju. Meni je stvarno draže da se vratim (kući) sa svojom jahaćom životinjom, nego da je pustim da se ona vrati sama u svoje prebivalište (staju), a meni učini poteškoću.'"[2]

١٢١١. حَدَّثَنَا آدَمُ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ حَدَّثَنَا الْأَزْرَقُ بْنُ قَيْسٍ قَالَ كُنَّا بِالْأَهْوَازِ نُقَاتِلُ الْحَرُورِيَّةَ فَبَيْنَا أَنَا عَلَى جُرُفِ نَهَرٍ إِذَا رَجُلٌ يُصَلِّي وَإِذَا لِجَامُ دَابَّتِهِ بِيَدِهِ فَجَعَلَتِ الدَّابَّةُ تُنَازِعُهُ وَجَعَلَ يَتْبَعُهَا قَالَ شُعْبَةُ هُوَ أَبُو بَرْزَةَ الْأَسْلَمِيُّ فَجَعَلَ رَجُلٌ مِنَ الْخَوَارِجِ يَقُولُ اللَّهُمَّ افْعَلْ بِهَذَا الشَّيْخِ فَلَمَّا انْصَرَفَ الشَّيْخُ قَالَ إِنِّي سَمِعْتُ قَوْلَكُمْ وَإِنِّي غَزَوْتُ مَعَ رَسُولِ اللهِ ﷺ سِتَّ غَزَوَاتٍ أَوْ سَبْعَ غَزَوَاتٍ وَثَمَانِيَ وَشَهِدْتُ تَيْسِيرَهُ وَإِنِّي إِنْ كُنْتُ أَنْ أُرَاجِعَ مَعَ دَابَّتِي أَحَبُّ إِلَيَّ مِنْ أَنْ أَدَعَهَا تَرْجِعُ إِلَى مَأْلَفِهَا فَيَشُقُّ عَلَيَّ .

---

1 Iz hadisa se zaključuje:
– manji jednoručni posao ne kvari namaz.
Imam Malik, upitan za slučaj otklanjanja djeteta od vatre, odgovorio je: "Ako se klanjač pri obavljanju toga posla okrene od kible, obnovit će namaz, a ako se ne okrene, nastavit će preostali dio."
Imama Ahmeda pitali su za namaz čovjeka pred kojim je pala ranije usađena sutra, pa joj se on prikuči i jednom rukom ponova usadi.
"Mislim da tu nema štete namazu" – odgovorio je Ahmed.

2 Iz hadisa se zaključuje:
– Ibni-Bettal kaže da su učenjaci jednoglasni u mišljenju da klanjač može prekinuti klanjanje namaza, ako treba uhvatiti jahaću životinju koja hoće da mu pobjegne.
Imam Malik je rekao: "Kada se klanjač boji da će mu jahaća životinja stradati ili nečije dijete u njegovoj blizini, on će prekinuti namaz i tu opasnost otkloniti."

1212. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Mukatil, njega obavijestio Abdullah, ovoga Junus, prenoseći od Zuhrije, on od Urve:

"Aiša je rekla: 'Pomračilo se Sunce i Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, ustao je na namaz, proučio jednu dugu suru, a potom se sageo na ruku' i oduljio ga. Zatim je podigao glavu i počeo učiti drugu suru. Poslije činio ruku', dok ga nije završio, kao i sedždu. To isto je činio i na drugom rekatu, a onda rekao: Pomračenje Sunca i Mjeseca su dva znaka od znakova Allahove moći. Kada god to vidite, klanjajte sve dok to pomračenje ne prestane. Ja sam sada na ovom mjestu vidio sve što mi je obećano, čak sam vidio i htio da uzmem jedan grozd iz Dženneta i to onda kada ste me vidjeli da sam počeo da idem naprijed. Vidio sam i Džehennem, kako mu jedni njegovi dijelovi žderu druge (ključa), i to kada ste me vidjeli da se povlačim natrag. U njemu sam vidio Amra b. Luhajja koji je prvi počeo kipovima žrtvovati desetu žensku devu oteljenu od jedne deve tek poslije devet ranije oteljenih ženskih deva.'"

١٢١٢. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ مُقَاتِلٍ أَخْبَرَنَا عَبْدُاللهِ أَخْبَرَنَا يُونُسُ عَنِ الزُّهْرِيِّ عَنْ عُرْوَةَ قَالَ قَالَتْ عَائِشَةُ خَسَفَتِ الشَّمْسُ فَقَامَ النَّبِيُّ ﷺ فَقَرَأَ سُورَةً طَوِيلَةً ثُمَّ رَكَعَ فَأَطَالَ ثُمَّ رَفَعَ رَأْسَهُ ثُمَّ اسْتَفْتَحَ بِسُورَةٍ أُخْرَى ثُمَّ رَكَعَ حَتَّى قَضَاهَا وَسَجَدَ ثُمَّ فَعَلَ ذَلِكَ فِي الثَّانِيَةِ ثُمَّ قَالَ إِنَّهُمَا آيَتَانِ مِنْ آيَاتِ اللهِ فَإِذَا رَأَيْتُمْ ذَلِكَ فَصَلُّوا حَتَّى يُفْرَجَ عَنْكُمْ لَقَدْ رَأَيْتُ فِي مَقَامِي هَذَا كُلَّ شَيْءٍ وُعِدْتُهُ حَتَّى لَقَدْ رَأَيْتُ أُرِيدُ أَنْ آخُذَ قِطْفًا مِنَ الْجَنَّةِ حِينَ رَأَيْتُمُونِي جَعَلْتُ أَتَقَدَّمُ وَلَقَدْ رَأَيْتُ جَهَنَّمَ يَحْطِمُ بَعْضُهَا بَعْضًا حِينَ رَأَيْتُمُونِي تَأَخَّرْتُ وَرَأَيْتُ فِيهَا عَمْرَو بْنَ لُحَيٍّ وَهُوَ الَّذِي سَيَّبَ السَّوَائِبَ .

Pisac "Sijeri Kebira", Muhammed, tumačeći navedeni slučaj kod Buharije, kaže: "Ezre b. Kajs vidio je Ebu-Berzea gdje klanjajući drži uzdu svoga konja. Pošto je klanjao dva rekata, ispala mu je uzda iz ruke i konj je krenuo prema kibli. Ebu-Berze ga je dostigao, uhvatio za uzdu i povratio se s konjem natraške na isto mjesto i nastavio klanjati preostala dva rekata namaza."

Iz izloženog se vidi da je namaz punovažan, bez obzira koliko se klanjač kretao natrag, naprijed, desno ili lijevo samo ako je prsima bio uvijek okrenut prema kibli.

Neke hanefije komentirajući ovaj hadis kažu: "Namaz klanjača je punovažan, ako on ne pređe mjesto na kome je činio prethodnu sedždu, a ako pređe to mjesto, namaz mu je pokvaren." Drugi učenjaci iste škole kažu: "Namaz je klanjaču punovažan, bez obzira na razdaljinu koju on pređe, ali ne odjednom, nego da poslije svakog koraka malo zastane, vodeći računa da bude stalno okrenut prema kibli. Ebu-Berze ga je dostigao, uhvatio za uzdu i povratio se sa konjem natraške na isto mjesto i nastavio klanjati preostala dva rekata namaza."

Iz izloženog se vidi da je namaz punovažan, bez obzira koliko se klanjač kretao natrag, naprijed, desno ili lijevo samo ako je prsima bio uvijek okrenut prema kibli.

Neke hanefije komentirajući ovaj hadis kažu: "Namaz klanjača je punovažan, ako on ne pređe mjesto na kome je činio prethodnu sedždu, ako pređe to mjesto, namaz mu je pokvaren." Drugi učenjaci iste škole kažu: "Namaz je klanjaču punovažan, bez obzira na razdaljinu koju on pređe, ali ne odjednom, nego da poslije svakog koraka malo zastane, vodeći računa da bude stalno okrenut prema kibli. Uzastopno kretanje i koračanje kvari namaz, jer to spada pod pojam činjenja velikog posla."

IZBACIVANJE PLJUVAČKE I PUHANJE U NAMAZU

باب ما يجوز من البصاق والنفخ في الصلاة

Od Abdullaha b. Amra je preneseno:
"Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, puhao je (odhukivao) pri obavljanju sedžde (namaza) za vrijeme pomračenja Sunca."

وَيُذْكَرُ عَنْ عَبْدِاللهِ بْنِ عَمْرٍو نَفَخَ النَّبِيُّ ﷺ فِي سُجُودِهِ فِي كُسُوفٍ .

1213. PRIČAO NAM JE Sulejman b. Harb, njemu Hammad od Ejjuba, on od Nafija, a ovaj od (Abdullaha) b. Omera, radijallahu anhuma, da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, vidio pljuvačku na zidu džamije prema kibli, pa se rasrdio na prisutne u džamiji i rekao:
"Pred svakim od vas je Allah, pa kada ko bude u namazu, neka ne pljuje!", ili je, kaže Ibni-Omer, rekao: "...neka ne hrače!"
Potom je sišao (sa minbere) i obrisao je.
Abdullah b. Omer, radijallahu anhuma, rekao je: "Kada neko od vas hoće da pljune, neka pljune na svoju lijevu stranu!"

١٢١٣ . حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ حَرْبٍ حَدَّثَنَا حَمَّادٌ عَنْ أَيُّوبَ عَنْ نَافِعٍ عَنِ ابْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ رَأَى نُخَامَةً فِي قِبْلَةِ الْمَسْجِدِ فَتَغَيَّظَ عَلَى أَهْلِ الْمَسْجِدِ وَقَالَ إِنَّ اللهَ قِبَلَ أَحَدِكُمْ فَإِذَا كَانَ فِي صَلَاتِهِ فَلَا يَبْزُقَنَّ أَوْ قَالَ لَا يَتَنَخَّمَنَّ ثُمَّ نَزَلَ فَحَتَّهَا بِيَدِهِ وَقَالَ ابْنُ عُمَرَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا إِذَا بَزَقَ أَحَدُكُمْ فَلْيَبْزُقْ عَلَى يَسَارِهِ .

1214. PRIČAO NAM JE Muhammed (b. Beššar), njemu Gunder, prenoseći od Šu'be: "Čuo sam Katadu koji prenosi od Enesa b. Malika, radijallahu anhu, a Enes od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, koji kaže:
"Kada je vjernik u namazu, on razgovara sa svojim Gospodarom, pa neka ne pljuje ispred sebe, a ni na svoju desnu stranu, nego samo na lijevu stranu, pod svoje lijevo stopalo."[1]

١٢١٤ . حَدَّثَنَا مُحَمَّدٌ حَدَّثَنَا غُنْدَرٌ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ قَالَ سَمِعْتُ قَتَادَةَ عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ إِذَا كَانَ فِي الصَّلَاةِ فَإِنَّهُ يُنَاجِي رَبَّهُ فَلَا يَبْزُقَنَّ بَيْنَ يَدَيْهِ وَلَا عَنْ يَمِينِهِ وَلَكِنْ عَنْ شِمَالِهِ تَحْتَ قَدَمِهِ الْيُسْرَى .

1 Ebu-Davud je spomenuto puhanje u namazu objasnio riječima Abdullaha b. Omera: "...potom je na zadnjoj svojoj sedždi puhao izgovorivši: 'Uf, uf!'"
Ovakvu jezičku konstrukciju učenjaci ne smatraju govorom, i ona kao takva ne kvari namaz. Ali, ako bi se slovo "f" izgovorilo udvostručeno i time dobio uzvik "uff!", namaz je pokvaren i treba ga ponovo klanjati.

PLJESKANJE RUKAMA U NAMAZU IZ NEZNANJA NE KVARI NAMAZ

باب من صفق جاهلًا من الرجال في صلاته لم تفسد صلاته

Ovo je prenio Sehl b. Sa'd, radijallahu anhu, od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem.[2]

فِيهِ سَهْلُ بْنُ سَعْدٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ .

GOVOR KLANJAČU: "PROĐI NAPRIJED!" ILI "PRIČEKAJ!" – I ON PRIČEKA, NE KVARI NAMAZ

باب إذا قيل للمصلي تقدم أو انتظر فانتظر فلا بأس

1215. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Kesir, njemu Sufjan, prenoseći od Ebu-Hazima, on od Sehla b. Sa'da, radijallahu anhu:
"Svijet je sa Vjerovjesnikom, sallallahu alejhi ve sellem, klanjao vežući donje ogrtače zbog kratkoće, za svoje vratove, pa je ženama rekao: 'Ne dižite glave dok ljudi na sjedenju ne poravne!'"

١٢١٥. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ كَثِيرٍ أَخْبَرَنَا سُفْيَانُ عَنْ أَبِي حَازِمٍ عَنْ سَهْلِ بْنِ سَعْدٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ كَانَ النَّاسُ يُصَلُّونَ مَعَ النَّبِيِّ ﷺ وَهُمْ عَاقِدُو أُزْرِهِمْ مِنَ الصِّغَرِ عَلَى رِقَابِهِمْ فَقِيلَ لِلنِّسَاءِ لَا تَرْفَعْنَ رُءُوسَكُنَّ حَتَّى يَسْتَوِيَ الرِّجَالُ جُلُوسًا .

KLANJAČ U NAMAZU NE ODGOVARA NA SELAM

باب لا يرد السلام في الصلاة

1216. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Ebu-Šejbe, njemu Ibn-Fudajl od A'meša, on od Ibrahima, ovaj od Alkame koji prenosi od Abdullaha b. Mes'uda:
"Ja sam Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, dok je bio u namazu, nazivao selam i on mi je otpozdravljao. Kada smo se povratili (iz Etiopije), ja sam mu opet nazvao selam, a on mi nije otpozdravio nego rekao: 'U namazu je zauzetost (klanjača učenjem).'"

١٢١٦. حَدَّثَنَا عَبْدُ اللهِ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ حَدَّثَنَا ابْنُ فُضَيْلٍ عَنِ الْأَعْمَشِ عَنْ إِبْرَاهِيمَ عَنْ عَلْقَمَةَ عَنْ عَبْدِ اللهِ قَالَ كُنْتُ أُسَلِّمُ عَلَى النَّبِيِّ ﷺ وَهُوَ فِي الصَّلَاةِ فَيَرُدُّ عَلَيَّ فَلَمَّا رَجَعْنَا سَلَّمْتُ عَلَيْهِ فَلَمْ يَرُدَّ عَلَيَّ وَقَالَ إِنَّ فِي الصَّلَاةِ لَشُغْلًا .

2 Navedenim poglavljem, Buharija aludira na ranije hadise u kojima je istaknuto da u slučaju nastale neke neprilike u toku namaza, muškarac upozorava uzvikom: "Subhanallah!", a žena pljeskanjem desne ruke po poleđini lijeve.

1217. PRIČAO NAM JE Ebu-Ma'mer, njemu Abdul-Varis, prenoseći od Kesira b. Šinzira, on od Ataa b. Ebi-Rebaha, ovaj od Džabira b. Abdullaha, radijallahu anhuma, koji je rekao:
"Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, poslao me jednim svojim poslom (u vezi s vojnom protiv plemena Benu-Mustalik). Ja sam otišao, posao svršio, vratio se Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, nazvao mu selam, ali mi on nije otpozdravio. Meni je u srcu bilo teško, pa sam u sebi rekao: 'Možda se Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, naljutio na mene što sam to sporo obavio.' Zatim sam ga opet pozdravio, a on mi nije otpozdravio i u moje srce pade tuga još veća od one prve. Ja sam ga opet pozdravio, a on mi (po završenom namazu) otpozdravi i reče: 'Omelo me da ti nisam odmah otpozdravio, samo to što sam klanjao (nafilu).'"
"Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem", kaže Džabir, "tada je bio na svojoj devi (ili konju) okrenut mimo kible."

١٢١٧. حَدَّثَنَا أَبُو مَعْمَرٍ حَدَّثَنَا عَبْدُالْوَارِثِ حَدَّثَنَا كَثِيرُ بْنُ شِنْظِيرٍ عَنْ عَطَاءِ بْنِ أَبِي رَبَاحٍ عَنْ جَابِرِ بْنِ عَبْدِاللهِ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا قَالَ بَعَثَنِي رَسُولُ اللهِ ﷺ فِي حَاجَةٍ لَهُ فَانْطَلَقْتُ ثُمَّ رَجَعْتُ وَقَدْ قَضَيْتُهَا فَأَتَيْتُ النَّبِيَّ ﷺ فَسَلَّمْتُ عَلَيْهِ فَلَمْ يَرُدَّ عَلَيَّ فَوَقَعَ فِي قَلْبِي مَا اللهُ أَعْلَمُ بِهِ فَقُلْتُ فِي نَفْسِي لَعَلَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ وَجَدَ عَلَيَّ أَنِّي أَبْطَأْتُ عَلَيْهِ ثُمَّ سَلَّمْتُ عَلَيْهِ فَلَمْ يَرُدَّ عَلَيَّ فَوَقَعَ فِي قَلْبِي أَشَدُّ مِنَ الْمَرَّةِ الْأُولَى ثُمَّ سَلَّمْتُ عَلَيْهِ فَرَدَّ عَلَيَّ فَقَالَ إِنَّمَا مَنَعَنِي أَنْ أَرُدَّ عَلَيْكَ أَنِّي كُنْتُ أُصَلِّي وَكَانَ عَلَى رَاحِلَتِهِ مُتَوَجِّهًا إِلَى غَيْرِ الْقِبْلَةِ .

DIZANJE RUKU U NAMAZU S RAZLOGOM

باب رَفْعِ الْأَيْدِي فِي الصَّلَاةِ لِأَمْرٍ يَنْزِلُ بِهِ

1218. PRIČAO NAM JE Kutejbe, njemu Abdul-Aziz, prenoseći od Ebu-Hazima, on od Sehla b. Sa'da, radijallahu anhu, koji je kazao:
"Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, čuo je da među Benu-Amrom b. Avf (plemenom) u predjelu Kuba'a ima neki nered, pa je on izašao sa nekim od svojih drugova među njih da ih izmiri. Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, zadržao se tamo, a vrijeme namaza je već nastupilo, pa je Bilal došao Ebu-Bekru, radijallahu anhu, i rekao:
'Hoćeš li ti da budeš imam svijetu?'
'Dobro, ako hoćete' – odgovorio je on.
Bilal je proučio ikamet, a Ebu-Bekr, radijallahu anhu, prošao je naprijed i izgovorio za svijet početni

١٢١٨. حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ حَدَّثَنَا عَبْدُالْعَزِيزِ عَنْ أَبِي حَازِمٍ عَنْ سَهْلِ بْنِ سَعْدٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ بَلَغَ رَسُولَ اللهِ ﷺ أَنَّ بَنِي عَمْرِو بْنِ عَوْفٍ بِقُبَاءٍ كَانَ بَيْنَهُمْ شَيْءٌ فَخَرَجَ يُصْلِحُ بَيْنَهُمْ فِي أُنَاسٍ مِنْ أَصْحَابِهِ فَحُبِسَ رَسُولُ اللهِ ﷺ وَحَانَتِ الصَّلَاةُ فَجَاءَ بِلَالٌ إِلَى أَبِي بَكْرٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا فَقَالَ يَا أَبَا بَكْرٍ إِنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ قَدْ حُبِسَ وَقَدْ حَانَتِ الصَّلَاةُ فَهَلْ لَكَ أَنْ تَؤُمَّ النَّاسَ قَالَ نَعَمْ إِنْ شِئْتَ فَأَقَامَ بِلَالٌ الصَّلَاةَ وَتَقَدَّمَ أَبُو بَكْرٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ فَكَبَّرَ لِلنَّاسِ وَجَاءَ رَسُولُ اللهِ ﷺ

يَمْشِي فِي الصُّفُوفِ يَشُقُّهَا شَقًّا حَتَّى قَامَ فِي الصَّفِّ فَأَخَذَ النَّاسُ فِي التَّصْفِيحِ قَالَ سَهْلٌ التَّصْفِيحُ هُوَ التَّصْفِيقُ قَالَ وَكَانَ أَبُو بَكْرٍ رَضِي اللهُ عَنْهُ لَا يَلْتَفِتُ فِي صَلَاتِهِ فَلَمَّا أَكْثَرَ النَّاسُ الْتَفَتَ فَإِذَا رَسُولُ اللهِ ﷺ فَأَشَارَ إِلَيْهِ يَأْمُرُهُ أَنْ يُصَلِّيَ فَرَفَعَ أَبُو بَكْرٍ رَضِي اللهُ عَنْهُ يَدَهُ فَحَمِدَ اللهَ ثُمَّ رَجَعَ الْقَهْقَرَى وَرَاءَهُ حَتَّى قَامَ فِي الصَّفِّ وَتَقَدَّمَ رَسُولُ اللهِ ﷺ فَصَلَّى لِلنَّاسِ فَلَمَّا فَرَغَ أَقْبَلَ عَلَى النَّاسِ فَقَالَ يَا أَيُّهَا النَّاسُ مَا لَكُمْ حِينَ نَابَكُمْ شَيْءٌ فِي الصَّلَاةِ أَخَذْتُمْ بِالتَّصْفِيحِ إِنَّمَا التَّصْفِيحُ لِلنِّسَاءِ مَنْ نَابَهُ شَيْءٌ فِي صَلَاتِهِ فَلْيَقُلْ سُبْحَانَ اللهِ ثُمَّ الْتَفَتَ إِلَى أَبِي بَكْرٍ رَضِي اللهُ عَنْهُ فَقَالَ يَا أَبَا بَكْرٍ مَا مَنَعَكَ أَنْ تُصَلِّيَ لِلنَّاسِ حِينَ أَشَرْتُ إِلَيْكَ قَالَ أَبُو بَكْرٍ مَا كَانَ يَنْبَغِي لِابْنِ أَبِي قُحَافَةَ أَنْ يُصَلِّيَ بَيْنَ يَدَيْ رَسُولِ اللهِ ﷺ.

namaski tekbir. Utom je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, došao i prolazio kroz safove, stalno ih razdvajajući, dok nije došao u (prvi) saf i svijet je, potom, počeo pljeskati (rukama).
Sehl kaže: 'Et-tasfihu' je isto što i 'et-tasfiku', (pljeskanje rukama).
Ebu-Bekr, radijallahu anhu, nije se dao omesti u namazu. Pošto je svijet mnogo pljeskao, on se ipak okrenuo, kad, Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, koji mu pokaza (rukom) i naredi da klanja. Ebu-Bekr, radijallahu anhu, tada podiže ruku, zahvali Allahu, a potom se vrati natraške iza njega, dok nije stao u red (saf), a Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, prošao naprijed i svijetu klanjao. Pošto je završio namaz, okrenuo se i rekao: 'Ljudi! Šta je vama? Kada vam se što iznenadno u namazu desi, vi pljeśćete! Pljeskanje je samo za žene. Kome se nešto dogodi u namazu, neka izgovori: 'Subhanallah!' Zatim se okrenu Ebu-Bekru, radijallahu anhu, i reče: 'Ebu-Bekre! Šta te je omelo, pa ti ne klanja svijetu, kad sam ti to pokazao?'
'Ne dolikuje sinu Ebu-Kuhafetovu da on klanja pred Allahovim Poslanikom, sallallahu alejhi ve sellem'– odgovori Ebu-Bekr."

باب الْخَصْرِ فِي الصَّلَاةِ

PODBOČIVANJE U NAMAZU

١٢١٩. حَدَّثَنَا أَبُو النُّعْمَانِ حَدَّثَنَا حَمَّادٌ عَنْ أَيُّوبَ عَنْ مُحَمَّدٍ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِي اللهُ عَنْهُ قَالَ نُهِيَ عَنِ الْخَصْرِ فِي الصَّلَاةِ وَقَالَ هِشَامٌ وَأَبُو هِلَالٍ عَنِ ابْنِ سِيرِينَ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ.

1219. PRIČAO NAM JE Ebu-Nu'man, njemu Hammad, prenoseći od Ejjuba, on od Muhammeda, ovaj od Ebu-Hurejre, radijallahu anhu, da je rekao:
"Zabranjeno je u namazu stavljati ruke na bokove."
Hišam i Ebu-Hilal prenijeli su istu izjavu od b. Sirina, on od Ebu-Hurejre, a ovaj od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem.

1220. PRIČAO NAM JE Amr b. Ali, njemu Jahja od Hišama, ovaj od Muhammeda b. Ebu-Hurejre, radijallahu anhu, koji kaže:
"Zabranjeno je čovjeku da klanja rukama podbočen."[1]

١٢٢٠. حَدَّثَنَا عَمْرُو بْنُ عَلِيٍّ حَدَّثَنَا يَحْيَى حَدَّثَنَا هِشَامٌ حَدَّثَنَا مُحَمَّدٌ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ نَهَى النَّبِيُّ ﷺ أَنْ يُصَلِّيَ الرَّجُلُ مُخْتَصِرًا.

RAZMIŠLJANJE U NAMAZU

باب يُفَكِّرُ الرَّجُلُ الشَّيْءَ فِي الصَّلَاةِ

Omer, radijallahu anhu, rekao je:
"Ja opremam svoju vojsku, premda sam u namazu."[2]

وَقَالَ عُمَرُ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ إِنِّي لَأُجَهِّزُ جَيْشِي وَأَنَا فِي الصَّلَاةِ.

1221. PRIČAO NAM JE Ishak b. Mensur, njemu Revh, a njemu Umer b. Seid, ovome b. Ebi-Mulejke od Ukbe b. Harisa, radijallahu anhu, koji je rekao:
"Klanjao sam sa Vjerovjesnikom, sallallahu alejhi ve sellem, ikindiju. Pošto je predao selam, žurno je ustao i ušao nekoj od svojih supruga. Potom je izašao, i na licima ljudi ugledao čuđenje zbog njegove žurbe, pa je rekao: 'U namazu sam se sjetio jednog komadića neobrađenog zlata kod nas, pa nisam želio da kod nas omrkne ili zanoći, već sam naredio da se podijeli (onima kojima je potrebno).'"

١٢٢١. حَدَّثَنَا إِسْحَاقُ بْنُ مَنْصُورٍ حَدَّثَنَا رَوْحٌ حَدَّثَنَا عُمَرُ هُوَ ابْنُ سَعِيدٍ قَالَ أَخْبَرَنِي ابْنُ أَبِي مُلَيْكَةَ عَنْ عُقْبَةَ بْنِ الْحَارِثِ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ صَلَّيْتُ مَعَ النَّبِيِّ ﷺ الْعَصْرَ فَلَمَّا سَلَّمَ قَامَ سَرِيعًا دَخَلَ عَلَى بَعْضِ نِسَائِهِ ثُمَّ خَرَجَ وَرَأَى مَا فِي وُجُوهِ الْقَوْمِ مِنْ تَعَجُّبِهِمْ لِسُرْعَتِهِ فَقَالَ ذَكَرْتُ وَأَنَا فِي الصَّلَاةِ تِبْرًا عِنْدَنَا فَكَرِهْتُ أَنْ يُمْسِيَ أَوْ يَبِيتَ عِنْدَنَا فَأَمَرْتُ بِقِسْمَتِهِ.

---

1 Ebu-Davud sa senedom navodi da je Zijad b. Subejh rekao: "Klanjao sam pokraj Abdullaha b. Omera i bokove poduprо rukama, pa mi on reče: 'Ti od sebe u namazu praviš križ, a to je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, zabranio.'"
Podbočavanje u namazu smatraju mekruhom Abdullah b. Omer, Ibni-Abbas, Aiša, Ibrahim Nehaija, Mudžahid, Ebu-Hanife, Malik, Šafija i Evza'i.
Zahirije, držeći se doslovnog teksta sadržaja navedenog hadisa, podbočavanje u namazu smatraju strogo zabranjenim činom (haramom).

2 Urve b. Zubejr je izjavio da je Omer rekao: "Ja sam razmišljao o vojnicima hrišćana Bahrejna dok sam bio u namazu."
Ijad Eš'ari kaže: "Omer je klanjao akšam-namaz, a nije u njemu učio Kur'an, pa je Ebu-Musa primijetio: 'Ti nisi učio Kur'an?'
'Potom mi se', kaže Ebu-Musa, 'okrenuo Abdur-Rahman i rekao: To je istina.' Omer je odmah ustao i ponovo klanjao, a zatim kazao: 'Ne vrijedi namaz u kome se nije učio Kur'an. Ja sam bio trenutno okupiran mislima o karavani, koju sam ranije spremio u Šam.'"

1222. PRIČAO NAM JE Jahja b. Bukejr, njemu Lejs, prenoseći od Dža'fera, on od A'redža koji je rekao da je Ebu-Hurejra, radijallahu anhu, izjavio:

"Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, kaže: 'Kada se uči ezan za namaz, šejtan mu okrene leđa puštajući vjetar, da ne čuje učenje ezana, a kada mujezin ušuti, on se vrati. I kada se počne učiti ikamet, on opet okrene leđa i pošto ga mujezin završi, on se okrene, neprestano stoji uz čovjeka, govoreći mu: Sjeti se toga i toga!, što on nije uopće prije znao, tako da on više i ne zna koliko je klanjao (rekata).'"

Ebu-Seleme b. Abdur-Rahman kaže: "Kada neko od vas to tako učini, neka na zadnjem sjedenju obavi još dvije (sehvi) sedžde!" Ovo je Ebu-Seleme čuo od Ebu-Hurejre.

١٢٢٢. حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ بُكَيْرٍ حَدَّثَنَا اللَّيْثُ عَنْ جَعْفَرٍ عَنِ الْأَعْرَجِ قَالَ قَالَ أَبُو هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ إِذَا أُذِّنَ بِالصَّلَاةِ أَدْبَرَ الشَّيْطَانُ لَهُ ضُرَاطٌ حَتَّى لَا يَسْمَعَ التَّأْذِينَ فَإِذَا سَكَتَ الْمُؤَذِّنُ أَقْبَلَ فَإِذَا ثُوِّبَ أَدْبَرَ فَإِذَا سَكَتَ أَقْبَلَ فَلَا يَزَالُ بِالْمَرْءِ يَقُولُ لَهُ اذْكُرْ مَا لَمْ يَكُنْ يَذْكُرُ حَتَّى لَا يَدْرِيَ كَمْ صَلَّى قَالَ أَبُو سَلَمَةَ ابْنُ عَبْدِالرَّحْمَنِ إِذَا فَعَلَ أَحَدُكُمْ ذَلِكَ فَلْيَسْجُدْ سَجْدَتَيْنِ وَهُوَ قَاعِدٌ وَسَمِعَهُ أَبُو سَلَمَةَ مِنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ .

1223. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Musenna, njemu Usman b. Umer, prenoseći od b. Ebi-Zi'ba, on od Seida Makburija koji kaže da je Ebu-Hurejra, radijallahu anhu, rekao:

"Svijet govori da je Ebu-Hurejra mnogo prenio (hadisa)! Potom sam susreo jednog čovjeka i upitao (ga): 'Šta je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, učio sinoć na jaciji?'

'Ne znam' – odgovorio je on.

'Nisi joj možda prisustvovao?' – upitao sam ga.

'Jesam' – odgovorio je on.

'Ali ja znam', rekao sam, 'učio je to i to poglavlje.'"

١٢٢٣. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ الْمُثَنَّى حَدَّثَنَا عُثْمَانُ بْنُ عُمَرَ قَالَ أَخْبَرَنِي ابْنُ أَبِي ذِئْبٍ عَنْ سَعِيدٍ الْمَقْبُرِيِّ قَالَ قَالَ أَبُو هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ يَقُولُ النَّاسُ أَكْثَرَ أَبُو هُرَيْرَةَ فَلَقِيتُ رَجُلًا فَقُلْتُ بِمَا قَرَأَ رَسُولُ اللهِ ﷺ الْبَارِحَةَ فِي الْعَتَمَةِ فَقَالَ لَا أَدْرِي فَقُلْتُ لَمْ تَشْهَدْهَا قَالَ بَلَى قُلْتُ لَكِنْ أَنَا أَدْرِي قَرَأَ سُورَةَ كَذَا وَكَذَا .

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَٰنِ الرَّحِيمِ

U ime Allaha, Svemilosnog, Samilosnog!

كِتَابُ السَّهْوِ
ZABORAV U NAMAZU

بَاب مَا جَاءَ فِي السَّهْوِ إِذَا قَامَ مِنْ رَكْعَتِي الْفَرِيضَةِ

ZABORAV (U NAMAZU) I USTAJANJE NAKON KLANJANJA DVA REKATA FARZA

١٢٢٤. حَدَّثَنَا عَبْدُاللهِ بْنُ يُوسُفَ أَخْبَرَنَا مَالِكُ ابْنُ أَنَسٍ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ عَنْ عَبْدِالرَّحْمَنِ الأَعْرَجِ عَنْ عَبْدِاللهِ ابْنِ بُحَيْنَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ أَنَّهُ قَالَ صَلَّى لَنَا رَسُولُ اللهِ ﷺ رَكْعَتَيْنِ مِنْ بَعْضِ الصَّلَوَاتِ ثُمَّ قَامَ فَلَمْ يَجْلِسْ فَقَامَ النَّاسُ مَعَهُ فَلَمَّا قَضَى صَلَاتَهُ وَنَظَرْنَا تَسْلِيمَهُ كَبَّرَ قَبْلَ التَّسْلِيمِ فَسَجَدَ سَجْدَتَيْنِ وَهُوَ جَالِسٌ ثُمَّ سَلَّمَ .

1224. PRIČAO NAM JE Abdulah b. Jusuf, njemu Malik b. Enes, prenoseći od Ibni-Šihaba, on od Abdur-Rahmana A'redža, ovaj od Abdullaha b. Buhajne, radijallahu anhu, koji je rekao:
"Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, klanjao je s nama dva rekata jednog namaza (podne ili ikindije) i potom ustao (na treći rekat), ne sjedajući, pa je za njim ustao i prisutni svijet. Kada je završio namaz, mi smo očekivali selam. On je, međutim, prije predavanja selama izgovorio tekbir sjedeći, učinio dvije sedžde i poslije (sjedenja) predade selam."[1]

1 Iz navedenog hadisa zaključuje se:
– selam nije obavezni sastavni dio namaza. Obavezni završni dio namaza je sjedenje koliko se može proučiti tešehhud. Prema tome, namaz klanjača je punovažan, ako on progovori nešto prije predanog selama ili namaz prekine odmah po proučenom tešehhudu. Ovo je stav Ebu-Hanife.
Za potkrepu svoga stava, hanefije, između brojnih hadisa, navode i slučaj kada je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, uzeo Abdullaha b. Mes'uda za ruku i poučio ga tekstu tešehhuda, a potom mu rekao: "Kada ovaj tekst tešehhuda proučiš, ti si završio namaz, pa ako hoćeš, možeš ustati, a ako hoćeš sjesti, ti sjedi!" Ovaj slučaj zabilježili su u svojim "Musnedima" Ebu-Davud, Ahmed, Ishak, a i Ibni-Hibban u svom "Sahihu",
– sehvi-sedžda jeste čin zakonom utvrđen i sastoji se od dvostrukog spuštanja lica na zemlju prije predavanja selama, učeći na njoj isto što se uči na redovnoj namaskoj sedždi,
– džematlija u zajedničkom klanjanju čini sehvi-sedždu samo zajednički sa svojim imamom. Pogreška koju u kolektivnom farz-namazu učini džematlija, ne obavezuje ni džematliju, ni imama da čine sehvi-sedždu.

1225. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Jusuf, njemu Malik od Jahjaa b. Seida, on od Abdur-Rahmana A'redža, ovaj od Abdullaha b. Buhajne, radijallahu anhu:
"Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, iza dva obavljena rekata podneva je ustao (na noge) na treći rekat, među kojima nije sjedio. Pošto je (tešehhudom) završio svoj namaz, obavio je opet dvije sedžde, a potom predao selam."[1]

١٢٢٥. حَدَّثَنَا عَبْدُاللهِ بْنُ يُوسُفَ أَخْبَرَنَا مَالِكٌ عَنْ يَحْيَى بْنِ سَعِيدٍ عَنْ عَبْدِالرَّحْمَنِ الأَعْرَجِ عَنْ عَبْدِاللهِ ابْنِ بُحَيْنَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ أَنَّهُ قَالَ إِنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ قَامَ مِنِ اثْنَتَيْنِ مِنَ الظُّهْرِ لَمْ يَجْلِسْ بَيْنَهُمَا فَلَمَّا قَضَى صَلَاتَهُ سَجَدَ سَجْدَتَيْنِ ثُمَّ سَلَّمَ بَعْدَ ذَلِكَ.

1 Sehvi-sedžda se čini zbog izmjene redoslijeda ili ispuštenog vadžib čina u namazu, odnosno zaboravljanja važnog namaskog čina.
Ebu-Hanife, imam Sevri i još poneki njihovi suvremenici smatraju da se ova sedžda obavlja poslije obavljenog selama. Ova praksa prenesena je još od Alije, Sa'da b. Ebu-Vekasa, Ibni-Mes'uda, Ammara, Ibni-Zubejra, Enesa b. Malika, Neha'ija b. Ebu-Lejla i Hasana Basrija. Ovi se drže izjave Zul-Jedejna kako je Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, završio namaz, potom učinio dvije sedžde, i to sjedeći, poslije obavljenog redovnog namaskog selama.
Tirmizi navodi, da je Ša'bija rekao: "Klanjao nam je Mugire b. Šu'be. Poslije obavljena dva rekata odmah je ustao na noge i svijet uzviknuo:'Subhanallah!', pa je on s njima to isto izgovorio. Pošto je klanjao preostali dio namaza, predao je selam i potom učinio sjedeći još dvije sedžde. Kasnije im je rekao da je tako klanjao i Allahov Poslanik."
Brojni hadisi na koje se hanefije oslanjaju navedeni su u priznatim hadiskim zbirkama: "Muslimu", "Sunenima" Ibni-Madže, Ebu-Davuda, Tirmizi, a Ibni-Huzejme i Tahavi daju im posebno mjesto.
Hanefije priznaju vjerodostojnost izjave Ibni-Buhajne da je Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, obavio sehvi-sedždu prije selama, ali oni daju prioritet hadisima u kojima je Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, kako je to ranije izneseno, izričito naredio da se sedžda obavlja poslije obavljenog selama.
Učenjaci malikijske i šafijske škole kažu: "Kada klanjač nešto od namaza slučajno ispusti, učinit će sehvi-sedždu prije selama, a ako je nešto suvišno dodao, učinit će je poslije obavljanja selama."
Hanbelije smatraju da sehvi-sedždu treba činiti prije selama u onim slučajevima u kojima je to izneseno, i da je izričito naređeno da se sedžda obavlja poslije obavljenog selama.
Učenjaci malikijske i šafijske škole kažu: "Kada klanjač nešto od namaza slučajno ispusti, učinit će sehvi-sedždu prije selama, a ako je nešto suvišno dodao, učinit će je poslije obavljanja selama."
Hanbelije smatraju da sehvi-sedždu treba činiti prije selama u onim slučajevima u kojima je to tako činio Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, a poslije obavljenog selama, opet, u onim slučajevima u kojima je on tako činio, dok je u svim drugim slučajevima treba činiti prije selama.
Zahirije smatraju: "Sehvi-sedžda se čini samo u slučajevima farza u kojima je to činio i Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, dok za pogrešku učinjenu u neobaveznim namazima ne čini se sehvi-sedžda."
Preneseno je da je Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, činio sehvi-sedždu u slijedećih pet slučajeva:
1) kada je zaboravio obaviti sjedenje iza drugog rekata četverorekatnih namaza, kako je prenio u svojoj izjavi Ebu-Buhajne,
2) kada je zaboravio neki vadžib iza drugog rekata, kako je to istakao u svojoj izjavi Zul-Jedejn,
3) kada je zaboravio neki vadžib iza trećeg rekata,
4) kada je jednom prilikom klanjao pet rekata umjesto četiri i
5) kada je posumnjao u pravilno obavljanje redovne namaske sedžde.
Sehvi-sedžda se obavlja zbog ispuštenog vadžiba ili pritvrđenog sunneta. Izgovaranje tekbira pri obavljanju sehvi sedžde je jednoglasno utvrđen propis.
U "Tevdihu" stoji: "Namaski su tekbiri sunnet, izuzev početnog tekbira koji se ubraja u glavne sastavne dijelove namaza."
Jedna sehvi-sedžda služi za više ispuštenih vadžiba.
Obavljanje sehvi-sedžde hanefije uvrstavaju u vadžib dužnosti klanjača, dok je malikije ubrajaju u sunnete namaza.

KLANJANJE PET REKATA (UMJESTO ČETIRI)

باب إذا صلى خمسا

1226. PRIČAO NAM JE Ebul-Velid, njemu prenio Šu'be od Hakema, ovaj od Ibrahima, on od Alkame, a Alkame od Abdullaha, radijallahu anhu, da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, klanjao pet rekata podne-namaza, pa mu je rečeno:
"Je li se to što povećalo u namazu?"
"A što to?" – upitao je on.
"Klanjao si pet rekata" – rekao je Abdullah.
"I Muhammed je, pošto je već bio predao selam, obavio opet dvije sedžde."[2]

١٢٢٦. حَدَّثَنَا أَبُو الْوَلِيدِ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ عَنِ الْحَكَمِ عَنْ إِبْرَاهِيمَ عَنْ عَلْقَمَةَ عَنْ عَبْدِاللهِ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ أَنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ صَلَّى الظُّهْرَ خَمْسًا فَقِيلَ لَهُ أَزِيدَ فِي الصَّلَاةِ فَقَالَ وَمَا ذَاكَ قَالَ صَلَّيْتَ خَمْسًا فَسَجَدَ سَجْدَتَيْنِ بَعْدَ مَا سَلَّمَ .

PREDAVANJE SELAMA ČETVEROREKATNOG NAMAZA NA DVA ILI NA TRI REKATA I OBAVLJANJE DVIJU SEDŽDI POPUT NAMASKE SEDŽDE ILI JOŠ DUŽE

باب إذا سلم في ركعتين أو في ثلاث فسجد سجدتين مثل سجود الصلاة أو أطول

1227. PRIČAO NAM JE Adem, njemu prenio Šu'be od Sa'da b. Ibrahima, on od Ebu-Seleme, a ovaj od Ebu-Hurejre, radijallahu anhu, da je rekao: "Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, klanjao nam je podne ili ikindiju i predao selam, pa mu je Zul-Jedejn rekao:
'Allahov Poslaniče, sallallahu alejhi ve sellem, da li je li to skraćen namaz?'
'Je li istina što on pita?'
'Da, jest' – pokazaše (glavom).

١٢٢٧. حَدَّثَنَا آدَمُ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ عَنْ سَعْدِ بْنِ إِبْرَاهِيمَ عَنْ أَبِي سَلَمَةَ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ صَلَّى بِنَا النَّبِيُّ ﷺ الظُّهْرَ أَوِ الْعَصْرَ فَسَلَّمَ فَقَالَ لَهُ ذُو الْيَدَيْنِ الصَّلَاةُ يَا رَسُولَ اللهِ أَنَقَصَتْ فَقَالَ النَّبِيُّ ﷺ لِأَصْحَابِهِ أَحَقٌّ مَا يَقُولُ قَالُوا نَعَمْ فَصَلَّى رَكْعَتَيْنِ أُخْرَيَيْنِ ثُمَّ سَجَدَ سَجْدَتَيْنِ

2 Navedeni hadis, pored Buharije, donijeli su u svojim hadiskim zbirkama, u nešto izmijenjenoj varijanti Muslim, Ebu-Davud, Nesai, Tirmizi i Ibni-Madže.
Sadržaj ovog hadisa služi hanefijama kao dokaz da se sehvi-sedžda čini poslije obavljenog selama. Hanefije, potvrđujući svoj stav, navode još i Muhammedovu, sallallahu alejhi ve sellem, izjavu koju Muslim citira u ovoj varijanti: "Kada neko od vas sumnja u ispravnost svoga namaza, neka nastoji ustanoviti učinjenu pogrešku i nastavi klanjanje, potom neka preda selam, a zatim obavi još dvije (sehvi) sedždc."
Mnogi učenjaci smatraju da ovako dvovrstan postupak Muhammeda, sallallahu alejhi ve sellem, ukazuje da se sehvi-sedžda može punopravno činiti kako prije, tako i poslije obavljenog selama.

Potom je Muhammed klanjao druga dva rekata, a zatim obavio dvije sedžde."
Sa'd kaže: "Gledao sam Urva b. Zubejra kada je klanjao dva rekata akšama, predao selam i govorio. Potom je klanjao što mu je još ostalo, na koncu učinio dvije (sehvi) sedžde i rekao: 'Ovako je činio i Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem'"[1]

قَالَ سَعْدٌ وَرَأَيْتُ عُرْوَةَ بْنَ الزُّبَيْرِ صَلَّى مِنَ الْمَغْرِبِ رَكْعَتَيْنِ فَسَلَّمَ وَتَكَلَّمَ ثُمَّ صَلَّى مَا بَقِيَ وَسَجَدَ سَجْدَتَيْنِ وَقَالَ هَكَذَا فَعَلَ النَّبِيُّ ﷺ .

NEUČENJE TEŠEHHUDA PO OBAVLJENOJ SEHVI-SEDŽDI

بَاب مَنْ لَمْ يَتَشَهَّدْ فِي سَجْدَتَيِ السَّهْوِ

Enes i Hasan (Basri) predavali su selam, a nisu (iza sehvi-sedžde) učili tešehhuda. Katade je rekao: "Tešehhud (iza sehvi-sedžde) se ne uči."[2]

وَسَلَّمَ أَنَسٌ وَالْحَسَنُ وَلَمْ يَتَشَهَّدَا وَقَالَ قَتَادَةُ لَا يَتَشَهَّدُ .

1228. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Jusuf, njemu Malik b. Enes, prenoseći od Ejjuba b. Temime Sahtijanija, ovaj od Muhammeda b. Sirina, a on opet od Ebu-Hurejre, radijallahu anhu, da se Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, po obavljanju dva rekata okrenuo, pa mu je Zul-Jedejn rekao:
"Allahov Poslaniče, sallallahu alejhi ve sellem, je li to namaz skraćen ili si ti što zaboravio?"

١٢٢٨. حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ يُوسُفَ أَخْبَرَنَا مَالِكُ بْنُ أَنَسٍ عَنْ أَيُّوبَ بْنِ أَبِي تَمِيمَةَ السَّخْتِيَانِيِّ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ سِيرِينَ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ انْصَرَفَ مِنَ اثْنَتَيْنِ فَقَالَ لَهُ ذُو الْيَدَيْنِ أَقَصُرَتِ الصَّلَاةُ أَمْ نَسِيتَ

---

1 Svi veliki muhadisi zabilježili su ovaj slučaj u ponešto izmijenjenoj varijanti, a Nesai ga sa senedom donosi ovako: "Allahov Poslanik je jednog dana klanjao, predao selam na dva rekata i krenuo sa mjesta svoga klanjanja, pa ga je sustigao Zuš-Šimalejn i rekao:
'Allahov Poslaniče, je li to skraćen namaz ili si ti nešto zaboravio?'
'Namaz nije skraćen, a ni ja nisam ništa zaboravio' – odgovorio je Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem.
'Jesi', rekao mu je Zuš-Šimalejn, 'tako mi Onoga koji te sa Istinom poslao.'"

2 Po obavljenoj sehvi-sedždi, ne uči se tešehhud po mišljenju Sa'da, Ammara, Ibni-Sirina, Ibni-Ebi-Lejla i još nekih njihovih suvremenika. Ovi kažu: "Klanjač obavezan sehvi-sedždom, učinit će konkretnu sedždu iza proučenog salavata i iza nje odmah selam predati."
Enes, Hasan Basri, Ata i Tavus kažu: "Iza obavljene sehvi-sedžde nema tešehhuda, a ni selama."
Šafija, Ibni-Mes'ud, Sufjan Sevri, Katade, Hakem, Lejs i Hammad smatraju: "Iza obavljene sehvi-sedžde uči se tešehhud, a potom predaje selam." Ovo mišljenje dijele još Ebu-Hanife, Malik, Šafija, Ahmed i Ishak.
Ajni iz gornjih stavova daje svoje kompromisno mišljenje i kaže: "Ako se sehvi-sedžda obavi prije učinjenog selama, tešehhud se ne uči, a ako se učini poslije selama, tešehhud treba opet proučiti." Ovakvo je mišljenje prenošeno još od Malika i imama Ahmeda.
Katade i još neki njegovi suvremenici prenijeli su da su Enes b. Malik i Hasan Basri obavljali sehvi-sedždu iza učinjenog selama i potom odmah ustajali na noge, ne predajući ponovo selam.
Buharija usvaja tekst Katade: "Ne uči se tešehhud. Međutim, neki muhadisi negaciju 'ne', ne navode u svojim varijantama i usvajaju izjavu afirmativnog značenja, tj. 'Uči se tešehud'."

Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, upitao je: "Je li Zul-Jedejn istinu rekao?"
"Da" – rekli su prisutni.
Potom je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, stupio opet u namaz i klanjao druga dva rekata, predao selam, izgovorio tekbir i učinio sehvi-sedždu poput svoje namaske sedžde ili nešto dužu, a potom se digao (sa sedžde).
PRIČAO NAM JE Sulejman b. Harb, njemu prenio Hammad od Seleme b. Alkame, koji je rekao: "Pitao sam Muhammeda (b. Sirina), ima li u sehvi-sedždi tešehhud?"
"U izjavi Ebu-Hurejre ga nema" – odgovorio je on.[3]

يَا رَسُولَ اللهِ فَقَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ أَصَدَقَ ذُو الْيَدَيْنِ فَقَالَ النَّاسُ نَعَمْ فَقَامَ رَسُولُ اللهِ ﷺ فَصَلَّى اثْنَتَيْنِ أُخْرَيَيْنِ ثُمَّ سَلَّمَ ثُمَّ كَبَّرَ فَسَجَدَ مِثْلَ سُجُودِهِ أَوْ أَطْوَلَ ثُمَّ رَفَعَ حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ حَرْبٍ حَدَّثَنَا حَمَّادٌ عَنْ سَلَمَةَ بْنِ عَلْقَمَةَ قَالَ قُلْتُ لِمُحَمَّدٍ فِي سَجْدَتَيِ السَّهْوِ تَشَهُّدٌ قَالَ لَيْسَ فِي حَدِيثِ أَبِي هُرَيْرَةَ .

3 U verziji Ebu-Nu'ajma ističe se da je Muhammed b. Sirin odgovorio Alkami: "Nisam zapamtio od Ebu-Hurejre ništa o učenju tešehhuda, ali ga ja volim učiti."
Ebu-Davud u svom "Sunenu" navodi da je Ibni-Husejn rekao: "Vjerovjesnik nam je klanjao i nešto je u namazu zaboravio, pa je učinio sehvi-sedždu, zatim proučio tešehhud, a potom predao selam." Ovu izjavu zabilježili su u svojim hadiskim zbirkama još Tirmizi, Nesai, Hakem i Ibni-Hibban.
"Je li istina što Zuš-Šimalejn (Zul-Jedejn) kaže?" – upitao je Allahov Poslanik.
"Da" – odgovorili su prisutni.
Potom je on sa svijetom klanjao još dva rekata.
Raznolika su mišljenja u pogledu nužnog i neophodnog govora u namazu. Malik, Šafija, Ahmed i Ishak smatraju da je dozvoljeno progovoriti džematliji u samom namazu neophodnu riječ, usmjerenu lično imamu u vezi s ispravljanjem neke učinjene namaske pogreške, kao što je dozvoljena i imamova riječ izgovorena u zaboravu.
Ebu-Omer kaže: "Šafije smatraju da, govor i pozdrav učinjen u namazu u zaboravu, ne kvare namaz."
Ebu-Hanife smatra da je to sve zabranjeno činiti u namazu.
Primjedba Zul-Jedejna učinjena Muhammedu, sallallahu alejhi ve sellem, nije prisutnim pokvarila podnevski farz iz slijedećih razloga:
– Zul-Jedejn i ostali ashabi bili su uvjereni da je konkretni farz stvarno skraćen sa četiri na dva rekata, i da je pri tome Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, uistinu, završio namaz,
– pitanje Zul-Jedejna bilo je upravljeno jedino Muhammedu, sallallahu alejhi ve sellem, u vezi s pravovaljanim obavljanjem konkretnog namaza,
– Ebu-Davud u svom "Sunenu" navodi da su prisutni ashabi potrebno sporazumijevanje s Muhammedom, sallallahu alejhi ve sellem, obavili klimanjem glave, a da nije bilo nikakva razgovora.
Na osnovu još drugih izjava Muhammeda, sallallahu alejhi ve sellem, i ustaljene prakse ashaba, hanefije smatraju da, svaki obični ljudski govor učinjen u namazu i okretanje prsa od kible, kvari namaz i vjernik ga treba u cijelosti ponovo klanjati.

IZGOVARANJE TEKBIRA PRI OBAVLJANJU OBJE SEHVI-SEDŽDE

1229. PRIČAO NAM JE Hafs b. Umer, njemu prenio Jezid b. Ibrahim od Muhammeda (b. Sirina), a on od Ebu-Hurejre, radijallahu anhu:

“Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, klanjao je jedan od dvaju podnevnih namaza dva rekata. A ja najviše mislim”, rekao je Muhammed (b. Sirin), “da je to bila ikindija. On je potom, predao selam, zatim stao uz jedan drveni stup u vrhu džamije i na njega stavio ruku. Tu je među ashabima bio i Ebu-Bekr i Omer, radijallahu anhuma, i bojali su se da mu to kažu. Neki od prisutnog svijeta izađoše pitajući se: ‘Je li to namaz skraćen?’ Jedan čovjek koga Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, nazivaše Zul-Jedejn reče: ‘Jesi li šta zaboravio ili je namaz skraćen?’

‘Nisam ništa zaboravio, a nije ni skraćen’ – odgovorio je Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem.

‘Jesi, zaboravio si’ – dodao je Zul-Jedejn.

Potom je Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, klanjao još dva rekata, predao selam, izgovorio tekbir i obavio sedždu poput svoje (namaske) sedžde ili nešto dužu. Zatim je digao glavu izgovarajući tekbir, pa ponovo izgovarajući tekbir spustio glavu (na sedždu) i obavio sedždu poput obične namaske sedžde ili nešto dužu, te, izgovarajući tekbir, podigao glavu.”

باب مَنْ يُكَبِّرُ فِي سَجْدَتَيِ السَّهْوِ

١٢٢٩. حَدَّثَنَا حَفْصُ بْنُ عُمَرَ حَدَّثَنَا يَزِيدُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ عَنْ مُحَمَّدٍ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ صَلَّى النَّبِيُّ ﷺ إِحْدَى صَلَاتَيِ الْعَشِيِّ قَالَ مُحَمَّدٌ وَأَكْثَرُ ظَنِّي الْعَصْرَ رَكْعَتَيْنِ ثُمَّ سَلَّمَ ثُمَّ قَامَ إِلَى خَشَبَةٍ فِي مُقَدَّمِ الْمَسْجِدِ فَوَضَعَ يَدَهُ عَلَيْهَا وَفِيهِمْ أَبُو بَكْرٍ وَعُمَرُ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا فَهَابَا أَنْ يُكَلِّمَاهُ وَخَرَجَ سَرَعَانُ النَّاسِ فَقَالُوا أَقَصُرَتِ الصَّلَاةُ وَرَجُلٌ يَدْعُوهُ النَّبِيُّ ﷺ ذُو الْيَدَيْنِ فَقَالَ أَنَسِيتَ أَمْ قَصُرَتْ فَقَالَ لَمْ أَنْسَ وَلَمْ تُقْصَرْ قَالَ بَلَى قَدْ نَسِيتَ فَصَلَّى رَكْعَتَيْنِ ثُمَّ سَلَّمَ ثُمَّ كَبَّرَ فَسَجَدَ مِثْلَ سُجُودِهِ أَوْ أَطْوَلَ ثُمَّ رَفَعَ رَأْسَهُ فَكَبَّرَ ثُمَّ وَضَعَ رَأْسَهُ فَكَبَّرَ فَسَجَدَ مِثْلَ سُجُودِهِ أَوْ أَطْوَلَ ثُمَّ رَفَعَ رَأْسَهُ وَكَبَّرَ.

1230. PRIČAO NAM JE Kutejbe b. Seid, njemu Lejs, prenoseći od Ibni-Šihaba, on od A'redža, ovaj od Abdullaha b. Buhajne Esdija, štićenika Benu-Abdul Muttaliba da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, ustao prilikom klanjanja podne (na treći rekat), a trebalo je da sjedne. Pošto je završio namaz, učinio je, prije nego je predao selam, dvije sedžde sjedeći i pri svakoj sedždi izgovarao tekbir. I prisutni su učinili te sedžde na ime onog sjedenja koje je zaboravio (učiniti).
U drugom senedu, Lejsa slijedi Ibni-Džurejdž, prenoseći izgovaranje tekbira od Ibni-Šihaba.

١٢٣٠. حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ بْنُ سَعِيدٍ حَدَّثَنَا لَيْثٌ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ عَنِ الأَعْرَجِ عَنْ عَبْدِاللهِ ابْنِ بُحَيْنَةَ الأَسْدِيِّ حَلِيفِ بَنِي عَبْدِالْمُطَّلِبِ أَنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ قَامَ فِي صَلاَةِ الظُّهْرِ وَعَلَيْهِ جُلُوسٌ فَلَمَّا أَتَمَّ صَلاَتَهُ سَجَدَ سَجْدَتَيْنِ فَكَبَّرَ فِي كُلِّ سَجْدَةٍ وَهُوَ جَالِسٌ قَبْلَ أَنْ يُسَلِّمَ وَسَجَدَهُمَا النَّاسُ مَعَهُ مَكَانَ مَا نَسِيَ مِنَ الْجُلُوسِ تَابَعَهُ ابْنُ جُرَيْجٍ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ فِي التَّكْبِيرِ .

DVIJE SEHVI-SEDŽDE ZBOG NEZNANJA KOLIKO SE REKATA KLANJALO: TRI ILI ČETIRI

بَاب إِذَا لَمْ يَدْرِ كَمْ صَلَّى ثَلاَثًا أَوْ أَرْبَعًا سَجَدَ سَجْدَتَيْنِ وَهُوَ جَالِسٌ

1231. PRIČAO NAM JE Mu'az b. Fedale, njemu Hišam b. Ebi-Abdullah-Destevai, prenoseći od Jahjaa b. Ebi-Kesira, on od Ebi-Seleme, ovaj od Ebu-Hurejre, radijallahu anhu, da je rekao:
"Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, kazao je: 'Kada se prouči ezan za namaz, šejtan okrene leđa i pušta vjetar da se ne bi čuo taj ezan, a kada se ezan završi, on se okrene licem klanjaču. Kada se počne učiti ikamet za farz-namaz, on se opet okrene leđima (stražnjicom) i, pošto se učenje ikameta završi, on se licem okrene klanjaču i došaptava čovjeku i njegovoj osobi govoreći: 'Sjeti se toga i toga!' Šejtan bi to radio, sve dok on ne zaboravi koliko je rekata klanjao. Pa kada neko od vas ne bude znao koliko je rekata klanjao, tri ili četiri rekata, neka sjedeći učini (dvije) sehvi-sedžde!'"[1]

١٢٣١. حَدَّثَنَا مُعَاذُ بْنُ فَضَالَةَ حَدَّثَنَا هِشَامُ بْنُ أَبِي عَبْدِاللهِ الدَّسْتَوَائِيُّ عَنْ يَحْيَى بْنِ أَبِي كَثِيرٍ عَنْ أَبِي سَلَمَةَ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ إِذَا نُودِيَ بِالصَّلاَةِ أَدْبَرَ الشَّيْطَانُ وَلَهُ ضُرَاطٌ حَتَّى لاَ يَسْمَعَ الأَذَانَ فَإِذَا قُضِيَ الأَذَانُ أَقْبَلَ فَإِذَا ثُوِّبَ بِهَا أَدْبَرَ فَإِذَا قُضِيَ التَّثْوِيبُ أَقْبَلَ حَتَّى يَخْطِرَ بَيْنَ الْمَرْءِ وَنَفْسِهِ يَقُولُ اذْكُرْ كَذَا وَكَذَا مَا لَمْ يَكُنْ يَذْكُرُ حَتَّى يَظَلَّ الرَّجُلُ إِنْ يَدْرِي كَمْ صَلَّى فَإِذَا لَمْ يَدْرِ أَحَدُكُمْ كَمْ صَلَّى ثَلاَثًا أَوْ أَرْبَعًا فَلْيَسْجُدْ سَجْدَتَيْنِ وَهُوَ جَالِسٌ .

1 U navedenom hadisu nije precizirano vrijeme činjenja sehvi-sedžde. Međutim, drugi muhadisi, a naročito Darekutni, sa senedom, zabilježili su slijedeću precizniju Muhammedovu, sallallahu alejhi ve sellem, izjavu: "Kada neko od vas zaboravi i ne zna da li je nešto u toku klanjanja dodao ili oduzeo, neka sjedeći učini sehvi-sedždu, a potom, proučivši tešehhud, preda selam!"

SEHVI-SEDŽDA U OBAVEZNOM I U NEOBAVEZNOM NAMAZU

باب السَّهْوِ فِي الْفَرْضِ وَالتَّطَوُّعِ

Ibni-Abbas, radijallahu anhuma, činio je dvije sehvi-sedžde poslije svog vitr-namaza.

وَسَجَدَ ابْنُ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا سَجْدَتَيْنِ بَعْدَ وِتْرِهِ .

1232. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Jusuf, njega obavijestio Malik, prenoseći od Ibni-Šihaba, on od Ebu-Seleme b. Abdur-Rahmana, ovaj od Ebu-Hurejre, radijallahu anhu, da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
"Kada neko od vas ustane da klanja, njemu dođe šejtan i zbuni ga da on ne zna koliko je rekata klanjao, pa kada se nekome od vas to desi, neka sjedeći (na posljednjem sjedenju) učini dvije sehvi-sedžde!"

١٢٣٢ . حَدَّثَنَا عَبْدُاللهِ بْنُ يُوسُفَ أَخْبَرَنَا مَالِكٌ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ عَنْ أَبِي سَلَمَةَ بْنِ عَبْدِالرَّحْمَنِ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ أَنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ قَالَ إِنَّ أَحَدَكُمْ إِذَا قَامَ يُصَلِّي جَاءَ الشَّيْطَانُ فَلَبَسَ عَلَيْهِ حَتَّى لَا يَدْرِيَ كَمْ صَلَّى فَإِذَا وَجَدَ ذَلِكَ أَحَدُكُمْ فَلْيَسْجُدْ سَجْدَتَيْنِ وَهُوَ جَالِسٌ .

KADA SE KLANJAČU, DOK JE JOŠ U NAMAZU, NEŠTO KAŽE, PA ON TO SASLUŠA I GESTOM SVOJE RUKE POKAŽE (DA SE SAČEKA)

باب إِذَا كُلِّمَ وَهُوَ يُصَلِّي فَأَشَارَ بِيَدِهِ وَاسْتَمَعَ

1233. PRIČAO NAM JE Jahja b. Sulejman, njemu Ibni-Vehb od Amra koji prenosi od Bukejra, a ovaj od Kurejba kako su ga Ibni-Abbas, Misver b. Mahreme i Abdur-Rahman b. Ezher, radijallahu anhum, poslali do Aiše, radijallahu anha, i rekli:

١٢٣٣ . حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ سُلَيْمَانَ قَالَ حَدَّثَنِي ابْنُ وَهْبٍ قَالَ أَخْبَرَنِي عَمْرٌو عَنْ بُكَيْرٍ عَنْ كُرَيْبٍ أَنَّ ابْنَ عَبَّاسٍ وَالْمِسْوَرَ بْنَ مَخْرَمَةَ وَعَبْدَالرَّحْمَنِ ابْنَ أَزْهَرَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمْ أَرْسَلُوهُ إِلَى عَائِشَةَ

Hanefije se drže izjave Sevbana da se sehvi-sedžda obavlja poslije obavljenog redovnog selama.
Raznoliki su stavovi učenjaka u shvaćanju ovoga hadisa. Hasan Basri i poneki učenjaci ranije generacije kažu: "Kada klanjač sumnja da je nešto dodao ili ispustio, on će učiniti samo sehvi-sedždu."
Ša'bi, Evza'i i mnogi učenjaci ranije generacije smatraju: "Kad klanjač ne zna koliko je klanjao, on će taj namaz ponovo klanjati. I tako će to činiti sve dok ne bude siguran u pravovaljanost svoga namaza."
Neki od ovih smatraju, da će klanjač takav namaz obnavljati do tri puta, pa ako i u četvrtom obnavljanju posumnja u pravovaljanost broja rekata, neće on namaz više obnavljati, nego će učiniti sehvi-sedždu.
Od Ibni-Omera je preneseno: "Kada ne znam koliko sam rekata klanjao, ja taj namaz ponovo klanjam."
Drugom prilikom on je opet rekao: "Kada ne znam jesam li klanjao tri ili četiri rekata u četverorekatnog namaza, ja taj namaz obnavljam sve dok ne budem siguran u to koliko sam rekata klanjao."
Ebu-Hanife prihvaća stav Ibni-Omera, a Nevevija opet prenosi, da je Ebu-Hanife rekao: "Ako se klanjaču pojavi sumnja u broj klanjanih rekata prvi put u životu, namaz mu je pokvaren i treba ga obnoviti, a ako je česta i uobičajena pojava, postupit će onako kako mu je po pameti najvjerovatnije da je tačno."

“Poselami je od nas i pitaj za klanjanje dvaju rekata poslije ikindijskog farza!”
“Mi smo”, reci joj, “obaviješteni da ih ti klanjaš, a obaviješteni smo da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, to zabranjivao, dok je Ibni-Abbas opet rekao: ‘Ja sam zbog toga sa Omerom b. Hattabom tukao svijet.’”
“Unišao sam Aiši, radijallahu anha”, kaže Kurejb, “i prenio joj ono radi čega su me poslali.”
“Pitaj”, rekla mi je, “Umm-Selemu!”
Povratio sam se k njima i obavijestio ih o njenom odgovoru. Oni me poslaše do Umm-Seleme radi istog onog, radi čega su me poslali Aiši.
“Umm-Selema, radijallahu anha, odgovorila je:
‘Čula sam Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, gdje to zabranjuje, a kasnije sam ga vidjela da ih klanja, nakon što je klanjao ikindiju i unišao meni (u sobu), a kod mene bijahu neke ensarije iz plemena Benu-Haram. Ja sam mu poslala jednu sluškinju i rekla joj: ‘Stani pokraj njega i reci mu: Allahov Poslaniče, sallallahu alejhi ve sellem, Umm-Selema ti kaže:
Čula sam te gdje zabranjuješ klanjanje ova dva rekata, a sada te vidim da ih klanjaš! Pa ako ti on šta pokaže rukom, ti se malo zadrži!’
Djevojka je tako uradila. On je pokazao rukom (da sačeka) i ona je sačekala. Pošto je završio namaz, rekao je: ‘Kćeri Ebu-Umejje, pitala si me za dva rekata (sunneta) poslije obavljenog farza ikindije. Došli su mi ljudi iz Abdul-Kajs plemena i omeli me od klanjanja dvaju rekata (sunneta) poslije podnevnog farza. Ta dva (ispuštena rekata) su, eto, sada ova dva rekata.’”[1]

رَضِيَ اللهُ عَنْهَا فَقَالُوا اقْرَأْ عَلَيْهَا السَّلَامَ مِنَّا جَمِيعًا
وَسَلْهَا عَنِ الرَّكْعَتَيْنِ بَعْدَ صَلَاةِ الْعَصْرِ وَقُلْ لَهَا إِنَّا
أُخْبِرْنَا عَنْكِ أَنَّكِ تُصَلِّينَهُمَا وَقَدْ بَلَغَنَا أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ
نَهَى عَنْهَا وَقَالَ ابْنُ عَبَّاسٍ وَكُنْتُ أَضْرِبُ النَّاسَ
مَعَ عُمَرَ بْنِ الْخَطَّابِ عَنْهَا فَقَالَ كُرَيْبٌ فَدَخَلْتُ
عَلَى عَائِشَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهَا فَبَلَّغْتُهَا مَا أَرْسَلُونِي
فَقَالَتْ سَلْ أُمَّ سَلَمَةَ فَخَرَجْتُ إِلَيْهِمْ فَأَخْبَرْتُهُمْ
بِقَوْلِهَا فَرَدُّونِي إِلَى أُمِّ سَلَمَةَ بِمِثْلِ مَا أَرْسَلُونِي
بِهِ إِلَى عَائِشَةَ فَقَالَتْ أُمُّ سَلَمَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهَا
سَمِعْتُ النَّبِيَّ ﷺ يَنْهَى عَنْهَا ثُمَّ رَأَيْتُهُ يُصَلِّيهِمَا
حِينَ صَلَّى الْعَصْرَ ثُمَّ دَخَلَ عَلَيَّ وَعِنْدِي نِسْوَةٌ
مِنْ بَنِي حَرَامٍ مِنَ الْأَنْصَارِ فَأَرْسَلْتُ إِلَيْهِ الْجَارِيَةَ
فَقُلْتُ قُومِي بِجَنْبِهِ فَقُولِي لَهُ تَقُولُ لَكَ أُمُّ سَلَمَةَ
يَا رَسُولَ اللهِ سَمِعْتُكَ تَنْهَى عَنْ هَاتَيْنِ وَأَرَاكَ
تُصَلِّيهِمَا فَإِنْ أَشَارَ بِيَدِهِ فَاسْتَأْخِرِي عَنْهُ فَفَعَلَتِ
الْجَارِيَةُ فَأَشَارَ بِيَدِهِ فَاسْتَأْخَرَتْ عَنْهُ فَلَمَّا انْصَرَفَ
قَالَ يَا بِنْتَ أَبِي أُمَيَّةَ سَأَلْتِ عَنِ الرَّكْعَتَيْنِ بَعْدَ
الْعَصْرِ وَإِنَّهُ أَتَانِي نَاسٌ مِنْ عَبْدِ الْقَيْسِ فَشَغَلُونِي
عَنِ الرَّكْعَتَيْنِ اللَّتَيْنِ بَعْدَ الظُّهْرِ فَهُمَا هَاتَانِ .

1 Tahavi za isti, a možda i drugi slučaj navodi slijedeće: “Mu‘avija je poslan Aiši da je pita za klanjanje dvaju rekata poslije ikindije i ona mu je odgovorila: ‘Nije ih on kod mene klanjao, ali mi je pričala Umm-Selema, da ih je kod nje klanjao.’
Potom sam bio poslan kod Umm-Seleme i ona mi je rekla: ‘Allahov Poslanik je klanjao ta dva rekata samo jednom kod mene, a više ga nisam nikada vidjela ni prije ni poslije da ih klanja. Kasnije sam mu rekla: Allahov Poslaniče, ona dva rekata što sam te vidjela da ih klanjaš poslije ikindije, nisam te vidjela ni prije ni poslije da ih klanjaš? ’

O GESTIKULACIJI U NAMAZU

باب الإشارة في الصلاة

O njoj je izvijestio Kurejb, prenoseći od Umm-Seleme, radijallahu anha, a ona od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem.

قَالَهُ كُرَيْبٌ عَنْ أُمِّ سَلَمَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهَا عَنِ النَّبِيِّ ﷺ.

1234. PRIČAO NAM JE Kutejbe b. Seid, njemu prenio Ja'kub b. Abdur-Rahman od Ebu-Hazima, ovaj od Saliha b. Sa'da Saidija, radijallahu anhu, kako je Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, javljeno da među (članovima) plemena Benu-Amr b. Avf ima nešto (nesloge). Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, izašao je sa ljudima da ih izmiri i tamo se zadržao. Vrijeme namaza je nastupilo, pa je Bilal došao Ebu-Bekru, radijallahu anhu, i rekao mu:
"Ebu-Bekre, Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, zadržao se, a vrijeme je namaza već nastupilo, pa hoćeš li ti da svijetu budeš imam?"
"Da, ako želite" – odgovorio je on.
Bilal je potom proučio ikamet. Ebu-Bekr, radijallahu

١٢٣٤. حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ بْنُ سَعِيدٍ حَدَّثَنَا يَعْقُوبُ ابْنُ عَبْدِالرَّحْمَنِ عَنْ أَبِي حَازِمٍ عَنْ سَهْلِ بْنِ سَعْدٍ السَّاعِدِيِّ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ أَنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ بَلَغَهُ أَنَّ بَنِي عَمْرِو بْنِ عَوْفٍ كَانَ بَيْنَهُمْ شَيْءٌ فَخَرَجَ رَسُولُ اللهِ ﷺ يُصْلِحُ بَيْنَهُمْ فِي أُنَاسٍ مَعَهُ فَحُبِسَ رَسُولُ اللهِ ﷺ وَحَانَتِ الصَّلَاةُ فَجَاءَ بِلَالٌ إِلَى أَبِي بَكْرٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ فَقَالَ يَا أَبَا بَكْرٍ إِنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ قَدْ حُبِسَ وَقَدْ حَانَتِ الصَّلَاةُ فَهَلْ لَكَ أَنْ تَؤُمَّ النَّاسَ قَالَ نَعَمْ إِنْ شِئْتَ فَأَقَامَ بِلَالٌ وَتَقَدَّمَ أَبُو بَكْرٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ فَكَبَّرَ لِلنَّاسِ وَجَاءَ رَسُولُ

'To su bila ona dva rekata koje ja redovno klanjam poslije podnevnog farza. Međutim, dopremljene su mi bile mlade deve, kupljene na ime zekata i ja sam ta dva rekata zaboravio, tako da sam i ikindiju klanjao. Poslije sam ih se sjetio i bilo mi je neprijatno da ih naklanjam u džamiji, a svijet da me gleda. Eto, zato sam ih klanjao kod tebe u sobi.'"

Iz hadisa se zaključuje:

– klanjaču je dozvoljeno da čuje tuđi međusobni razgovor, pa i da ga sluša, upućen lično njemu i da na njega reagira gestom kojeg organa tijela,
– za naukom treba tragati, pravilne odgovore tražiti od učenih ljudi lično, pa i preko drugih osoba,
– prije poduzimanja ma kakvog posla, sunnet je posavjetovati se o njemu s drugim iskusnim ljudima. Tako je Kurejb otišao do Umm-Seleme tek kada su mu to drugovi preporučili,
– džematlija može imama pitati za njegov neki neuobičajen postupak u namazu, odnosno mlađi može pitati starijeg za neki uopće neuobičajen rad,
– poslije podnevnog farza, klanja se sunnet od dva rekata,
– prioritetni poslovi su oni koji su općenito korisniji, bilo za zajednicu, bilo za pojedinca, i kao takve treba ih neizostavno prve svršavati. Tako je Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, ostavio klanjanje dvorekatnog podnevnog sunneta, a primio delegaciju plemena Abdul-Kajs da bi joj objasnio osnovno učenje islama,
– ko želi klanjača nešto pitati, on će mu stati sa desne strane, a ne ispred ili iza njega. Time se postiže bolja mogućnost za međusobno sporazumijevanje,
– taktičnost i dobra memorija Umm-Seleme,
– dozvoljeno je ženama činiti posjetu ženi, čiji je muž već u kući,
– mekruh je bez nužde približavati se klanjaču,
– vjerovjesnici u ovozemnim poslovima mogu zaboravljati kao i svaki običan čovjek.

الله ﷺ يَمْشِي فِي الصُّفُوفِ حَتَّى قَامَ فِي الصَّفِّ فَأَخَذَ النَّاسُ فِي التَّصْفِيقِ وَكَانَ أَبُو بَكْرٍ رَضِي الله عَنْهُ لَا يَلْتَفِتُ فِي صَلَاتِهِ فَلَمَّا أَكْثَرَ النَّاسُ الْتَفَتَ فَإِذَا رَسُولُ الله ﷺ فَأَشَارَ إِلَيْهِ رَسُولُ الله ﷺ يَأْمُرُهُ أَنْ يُصَلِّيَ فَرَفَعَ أَبُو بَكْرٍ رَضِي الله عَنْهُ يَدَيْهِ فَحَمِدَ الله وَرَجَعَ الْقَهْقَرَى وَرَاءَهُ حَتَّى قَامَ فِي الصَّفِّ فَتَقَدَّمَ رَسُولُ الله ﷺ فَصَلَّى لِلنَّاسِ فَلَمَّا فَرَغَ أَقْبَلَ عَلَى النَّاسِ فَقَالَ يَا أَيُّهَا النَّاسُ مَا لَكُمْ حِينَ نَابَكُمْ شَيْءٌ فِي الصَّلَاةِ أَخَذْتُمْ فِي التَّصْفِيقِ إِنَّمَا التَّصْفِيقُ لِلنِّسَاءِ مَنْ نَابَهُ شَيْءٌ فِي صَلَاتِهِ فَلْيَقُلْ سُبْحَانَ الله فَإِنَّهُ لَا يَسْمَعُهُ أَحَدٌ حِينَ يَقُولُ سُبْحَانَ الله إِلَّا الْتَفَتَ يَا أَبَا بَكْرٍ مَا مَنَعَكَ أَنْ تُصَلِّيَ لِلنَّاسِ حِينَ أَشَرْتُ إِلَيْكَ فَقَالَ أَبُو بَكْرٍ رَضِي الله عَنْهُ مَا كَانَ يَنْبَغِي لِابْنِ أَبِي قُحَافَةَ أَنْ يُصَلِّيَ بَيْنَ يَدَيْ رَسُولِ الله ﷺ.

anhu, prošao je naprijed, izgovorio za svijet tekbir, a u tom i Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, dođe i idaše kroz redove sve dok nije stao u prvi red. Svijet je počeo pljeskati rukama, a Ebu-Bekr, radijallahu anhu, nije se okretao u namazu. Pošto je svijet sve više pljeskao, on se obazre i ugleda Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem
Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, pokaza mu i naredi da klanja (kao imam), a Ebu-Bekr, radijallahu anhu, podiže ruke, Allahu zahvali i povrati se natraške iza Vjerovjesnika dok nije stao u (prvi) red. Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, prošao je naprijed i svijetu klanjao. Kada je završio namaz, okrenuo se svijetu i rekao: “Ljudi, šta vam je? Kada vam se u namazu pojavi nešto neobično, vi plješčete rukama. Pljeskanje je samo za žene. Kome se u toku namaza pojavi nešto neobično, neka uzvikne: ‘Subhanallah!’ i neće ga niko čuti kada izgovori: ‘Subhanallah!’, a da se neće obazrijeti.
Ebu-Bekre, šta te omete, pa ti ne klanja svijetu, kada sam ti to pokazao (rukom)?”
Ebu-Bekr, radijallahu anhu, odgovori: “Ne dolikuje Ibni-Ebi-Kuhafi da klanja ispred Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem”

١٢٣٥ . حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ سُلَيْمَانَ قَالَ حَدَّثَنِي ابْنُ وَهْبٍ حَدَّثَنَا الثَّوْرِيُّ عَنْ هِشَامٍ عَنْ فَاطِمَةَ عَنْ أَسْمَاءَ قَالَتْ دَخَلْتُ عَلَى عَائِشَةَ رَضِي الله عَنْهَا وَهِيَ تُصَلِّي قَائِمَةً وَالنَّاسُ قِيَامٌ فَقُلْتُ مَا شَأْنُ النَّاسِ فَأَشَارَتْ بِرَأْسِهَا إِلَى السَّمَاءِ فَقُلْتُ آيَةٌ فَقَالَتْ بِرَأْسِهَا أَيْ نَعَمْ .

1235. PRIČAO NAM JE Jahja b. Sulejman, njemu Ibni-Vehb od (Sufjana) Sevrije, prenoseći od Hišama, on od Fatime, a ona od Esme koja kaže: “Unišla sam Aiši, radijallahu anha, a ona klanjaše i bijaše na kijamu. I svijet stajaše.
‘Šta je ovom svijetu?’ – upitala sam.
Ona pokaza glavom prema nebu.
‘Je li to’, upitala sam, ‘neki naročiti znak?’
Ona potvrdi glavom da jeste.”

1236. PRIČAO NAM JE Ismail, prenoseći od Malika, on od Hišama, ovaj od svoga oca, a on od Aiše, radijallahu anha, supruge Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, koja je rekla:
"Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, zbog bolesti, klanjao je u svojoj sobi sjedeći, dok je ostali svijet za njim klanjao stojeći, pa im je on pokazao rukom da i oni sjednu. Pošto je završio namaz, rekao je: 'Imam je postavljen da se samo za njim povodi, pa kada se on sagne na ruku', sagnite se i vi, a kada se on podigne, podignite se i vi!'"

١٢٣٦. حَدَّثَنَا إِسْمَاعِيلُ بْنُ أَبِي أُوَيْسٍ قَالَ حَدَّثَنِي مَالِكٌ عَنْ هِشَامٍ عَنْ أَبِيهِ عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهَا زَوْجِ النَّبِيِّ ﷺ أَنَّهَا قَالَتْ صَلَّى رَسُولُ اللهِ ﷺ فِي بَيْتِهِ وَهُوَ شَاكٍ جَالِسًا وَصَلَّى وَرَاءَهُ قَوْمٌ قِيَامًا فَأَشَارَ إِلَيْهِمْ أَنِ اجْلِسُوا فَلَمَّا انْصَرَفَ قَالَ إِنَّمَا جُعِلَ الْإِمَامُ لِيُؤْتَمَّ بِهِ فَإِذَا رَكَعَ فَارْكَعُوا وَإِذَا رَفَعَ فَارْفَعُوا.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

U ime Allaha, Svemilosnog, Samilosnog!

كِتَابُ الْجَنَائِزِ

DŽENAZA

ŠTA SE PRENOSI O DŽENAZI I ONOME KOME ZADNJE RIJEČI BUDU: “LA ILAHE ILLELLAH”

باب ما جاء في الْجنائز ومَنْ كانَ آخِرُ كلامِهِ لا إلهَ إلّا الله

Vehb b. Munebbih je upitan: “Nisu li riječi: ‘La ilahe illellah’, ključ Dženneta?”
“Svakako”, odgovorio je on, “ali nema ključa bez zubaca, pa ako doneseš ključ koji ima zupce, on će ti se otvoriti, u protivnom se neće otvoriti.”[1]

وَقِيلَ لِوَهْبِ بْنِ مُنَبِّهٍ أَلَيْسَ لَا إِلَهَ إِلَّا اللهُ مِفْتَاحُ الْجَنَّةِ قَالَ بَلَى وَلَكِنْ لَيْسَ مِفْتَاحٌ إِلَّا لَهُ أَسْنَانٌ فَإِنْ جِئْتَ بِمِفْتَاحٍ لَهُ أَسْنَانٌ فُتِحَ لَكَ وَإِلَّا لَمْ يُفْتَحْ لَكَ .

1237. PRIČAO NAM JE Musa b. Isma‘il, njemu Mehdi b. Mejmun, ovome Vasil Ahdeb, prenoseći od Ma‘rura b. Suvejda, a on od Ebu-Zerra, radijallahu anhu, koji kaže:
“Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao je: ‘Došao mi je izaslanik moga Gospodara i obavijestio me’, ili je rekao ‘i obradovao me, da

١٢٣٧. حَدَّثَنَا مُوسَى بْنُ إِسْمَاعِيلَ حَدَّثَنَا مَهْدِيُّ بْنُ مَيْمُونٍ حَدَّثَنَا وَاصِلٌ الْأَحْدَبُ عَنِ الْمَعْرُورِ بْنِ سُوَيْدٍ عَنْ أَبِي ذَرٍّ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ أَتَانِي آتٍ مِنْ رَبِّي فَأَخْبَرَنِي

1 Puni tekst navedenog hadisa Bejheki preko Mu‘aza b. Džebela navodi u ovoj varijanti: “Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, je Mu‘azu b. Džebelu, kada ga je poslao u Jemen, rekao: ‘Ti ideš među sljedbenike objavljene vjere koji će te pitati za ključ Dženneta, pa im ti reci da je to izreka: La ilahe illellah. Ali to je ključ bez zubaca, pa ako ti dođeš sa ključem koji ima zupce, Džennet će ti se otvoriti, u protivnom, on ti se neće otvoriti.’”
Ebu-Nu‘ajm Isfahani kaže da se od spomenutih zubaca misli na vršenje niza islamskih obaveznih dužnosti, na vjerovanje imanskih i vršenje islamskih šartova.
Musliman koji ne vrši dosljedno sve obavezne islamske dužnosti je grješnik i njegov ulazak bez kazne u Džennet ovisi o oprostu njegovih grijeha. U Kur’anu je rečeno:
“Allah neće oprostiti da mu se pripisuje drug, a ostale grijehe oprostit će kome bude htio.”
Samo izgovaranje kelimei-šehadeta pred smrt, bez rada drugih po islamu propisanih dužnosti je samo djelimična utješna konačna nagrada za ulazak u Džennet. Po stavu škola ehlisunetskog pravca, u Džennet će konačno ući i najgori grješnici, ali koji su vjerovali u Allaha, dok ibadijje, rafidije i veći broj haridžija imaju suprotan stav.

će onaj od mojih sljedbenika koji umre, a ne bude Allahu činio širka, unići u Džennet.'"
"I ako je činio blud i ako je krao?" – upitao sam.
"Makar činio blud i krao" – odgovorio je on.

أَوْ قَالَ بَشَّرَنِي أَنَّهُ مَنْ مَاتَ مِنْ أُمَّتِي لَا يُشْرِكُ بِاللهِ شَيْئًا دَخَلَ الْجَنَّةَ قُلْتُ وَإِنْ زَنَى وَإِنْ سَرَقَ قَالَ وَإِنْ زَنَى وَإِنْ سَرَقَ .

1238. PRIČAO NAM JE Umer b. Hafs, prenoseći od svoga oca, on od A'meša, A'meš je prenio od Abdullaha (b. Mes'uda), radijallahu anhu, slijedeće:
"Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, kazao je: 'Ko umre, a bude pored Allaha obožavao još nekoga (nešto), unići će u Džehennem.'"
"A ja rekoh: 'Ko umre, a ne bude (ništa) i nikoga obožavao osim Allaha, unići će u Džennet.'"

١٢٣٨. حَدَّثَنَا عُمَرُ بْنُ حَفْصٍ حَدَّثَنَا أَبِي حَدَّثَنَا الأَعْمَشُ حَدَّثَنَا شَقِيقٌ عَنْ عَبْدِ اللهِ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ مَنْ مَاتَ يُشْرِكُ بِاللهِ شَيْئًا دَخَلَ النَّارَ وَقُلْتُ أَنَا مَنْ مَاتَ لَا يُشْرِكُ بِاللهِ شَيْئًا دَخَلَ الْجَنَّةَ .

NAREDBA O SLIJEĐENJU DŽENAZA

باب الأَمْرِ بِاتِّبَاعِ الْجَنَائِزِ

1239. PRIČAO NAM JE Ebul-Velid, njemu Šu'be od Eš'asa, koji je čuo Mu'aviju b. Suvejda b. Mukarrina kako prenosi od Beraa, radijallahu anhu, slijedeće:
"Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, naredio nam je sedmero, a zabranio sedmero. Naredio nam je: slijeđenje dženaza, obilaženje bolesnika, odazivanje pozivaocima (na veselje), pomoć onima kome je učinjena nepravda, održavanje date zakletve, otpozdravljanje i nazdravljanje onome ko kihne; a zabranio nam je: upotrebu srebrenih posuda, zlatnih prstenova, svile, svilenih brokata, laneno-svilenu odjeću i odjeću od brokata."[1]

١٢٣٩. حَدَّثَنَا أَبُو الْوَلِيدِ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ عَنِ الأَشْعَثِ قَالَ سَمِعْتُ مُعَاوِيَةَ بْنَ سُوَيْدِ بْنِ مُقَرِّنٍ عَنِ الْبَرَاءِ بْنِ عَازِبٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ أَمَرَنَا النَّبِيُّ ﷺ بِسَبْعٍ وَنَهَانَا عَنْ سَبْعٍ أَمَرَنَا بِاتِّبَاعِ الْجَنَائِزِ وَعِيَادَةِ الْمَرِيضِ وَإِجَابَةِ الدَّاعِي وَنَصْرِ الْمَظْلُومِ وَإِبْرَارِ الْقَسَمِ وَرَدِّ السَّلَامِ وَتَشْمِيتِ الْعَاطِسِ وَنَهَانَا عَنْ آنِيَةِ الْفِضَّةِ وَخَاتَمِ الذَّهَبِ وَالْحَرِيرِ وَالدِّيبَاجِ وَالْقَسِّيِّ وَالإِسْتَبْرَقِ .

---

1 Iz navedenog hadisa zaključuje se:
- umrlog treba pratiti i biti kod njega dok se ne zakopa. Klanjati dženaze-namaza jeste općeobavezna dužnost muslimana.
Davudi kaže: "Pratiti dženazu znači nositi je. To je u prvom redu dužnost rodbine i komšija umrlog."
Učenjaci hanefijske i šafijske škole smatraju da je bolje da učesnici idu za dženazom, dok Šafije drže da je bolje ići neposredno ispred nosila tabuta. Šafije ovaj stav potkrepljuju hadisom koji donose četiri najpopularnija muhaddisa u svojim "Sahihima" u slijedećoj varijanti: "Salim je prenio od svoga oca: 'Vidio sam Vjerovjesnika, Ebu-Bekra i Omera gdje idu ispred tabuta dženaze.'"
Ibrahim Neha'i, Sufjan Sevrija, Evza'i, Suvejd b. Gafle, Mesruk, Ebu-Kilabe, Ebu-Hanife, Ebu-Jusuf,

Muhammed i Ishak smatraju da je idenje za tabutom bolje. Preneseno je da su ovog mišljenja bili još halifa Alija, Abdullah b. Mes'ud, Ebu-Derda, Ebu-Umame i Amr b. As. Ovi se oslanjaju na Muhammedovu, sallallahu alejhi ve sellem, zapovijed, koju je prenio Ebu-Hurejra, a Ebu-Davud u svojoj zbirci hadisa zabilježio u ovoj varijanti: "Ne slijedite dženazu uz glasno razgovaranje, niti uz upaljenu vatru (baklju)!", a Harun je prenio još: "I ne idite ispred dženaze!"
Sehl b. Sa'd je rekao, da je Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, išao za dženazom. Ebu-Umame kaže, da je Ebu-Seid Hudri pitao halifu Aliju: "Je li bolje ići za dženazom ili ispred nje?"
"Tako mi Allaha, koji je Muhammeda s Istinom poslao, prednost idenja za dženazom nad idenjem ispred dženaze je kao prednost obaveznog namaza nad neobaveznim (nafilom)."
"Je li to", upitao je Ebu-Seleme, "tvoje mišljenje ili si to čuo od Vjerovjesnika?"
Alija se rasrdio i rekao: "Ne, Allaha mi, to sam tako čuo od Vjerovjesnika jednom, dva, tri, pa i sedam puta."
"Ja sam opet vidio", rekao je Ebu-Seid, "Ebu-Bekra i Omera gdje idu ispred dženaze." "Neka im Allah oprosti", rekao je Alija, "a oni su ovo učili od Vjerovjesnika kao i ja. Oni su, tako mi Allaha, dobri ljudi ovog naroda, ali oni nisu voljeli da stješnjuju svijet i da ga guraju, nego su željeli da mu time olakšaju kretanje."
Mesruk je izjavio da je Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Svaki narod doprinosi svoje žrtve. Žrtve mojih sljedbenika su njihovi mrtvaci, pa nosite svoje mrtvace ispred sebe!"
Darekutni navodi da je Muhammedu, sallallahu alejhi ve sellem, došao Sabit b. Kajs, a unuk Šimasov i rekao da mu je umrla majka kao kršćanka i on bi želio da joj učestvuje u sprovodu.
"Uzjaši na svoju jahaću životinju i idi ispred njenog kovčega podalje, jer tada nećeš biti neposredno s njom!"
Amr b. As rekao je svome sinu Abdullahu: "Budi iza dženaze! Ispred dženaze je mjesto za meleke, a iza nje za ljude."
Hadisi u kojima se spominje da su Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, Ebu-Bekr i Omer išli ispred dženaze, nisu potpuno cjelovitog seneda i prema tome slabo mogu poslužiti kao argument.
Obići bolesnika jeste sunnet, a neki to smatraju vadžibom. Brojne su izjave Muhammeda, sallallahu alejhi ve sellem, i ashaba prenesene o potrebi obilaska bolesnika. Tirmizi bilježi da je halifa Alija rekao: "Nema muslimana koji posjeti bolesnog muslimana, a da Allah ne pošalje sedamdeset hiljada meleka koji se za njega mole od časa posjete toga dana, pa sve dok se ne smrkne, odnosno, od časa noći pa dok ne svane."
Hakim je zabilježio, da je Abdullah b. Mes'ud rekao:
"Musliman prema muslimanu ima četiri opće dužnosti: da nazdravi kihanje, da se pozvan na veselje odazove, da bolesnog obiđe i da učestvuje na dženazi umrlom muslimanu."
Buharija je preko Enesa zabilježio: "Vjerovjesnik je obišao jednog dječaka Jevreja koji mu je ponekad činio uslugu."
Hakim iznosi slijedeću izjavu Sa'da b. Ebu-Vekas: "Razbolio sam se u Mekki pa mi je došao Allahov Poslanik, obišao me i stavio svoju ruku na moje čelo."
Ebu-Ejjub je prenio da je Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, posjetio jednog kršćanina koji mu se potužio rekavši: "Allahov Poslaniče, sedam noći nisam zaspao, a niko me nije posjetio!"
"Brate moj! Brate moj!", rekao je Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem. "Strpi se! Izaći ćeš ti iz svoga grijeha kao što si u njega i unišao."
Prema navodima Taberani, Selman je rekao: "Obišao me je Vjerovjesnik i kada je htio izaći rekao mi je: 'Selmane, neka ti Allah otkloni tvoju bolest, oprosti grijehe, ojača vjeru i tvoje tijelo do zadnjeg časa tvoga života (edžela)!'"
Pozvan, prisustvovati veselju muslimanskom jeste sunnet, a ako se radi o vjenčanju, onda je to vadžib-dužnost. Tajbi je rekao: "Kada musliman pozove muslimana na gozbu ili obično veselje, odnosno sijelo, dužnost je odazvati se tome pozivu, ako tu neće biti kakve štete po vjeru, nemoralne igre i svilenog dekora."
Ebu-Lejs je izjavio: "Kada musliman bude pozvan na svadbu (pir), nema štete da istoj prisustvuje, ako će ponude biti halal-hrana i ako izvođenje veselja ne prelazi u grješne postupke."
Najveći broj učenjaka ima slijedeće mišljenje: pozvanom je sunnet prisustvovati na svadbi. Ako pozvani posti dobrovoljni post, on će obavijestiti o tome domaćina. Ako taj domaćin kaže, da je prisustvo potrebno, pozvanik će se tom pozivu odazvati, a kada uniđe i odsjedne u kući zakazanog veselja i osjeti da pošćenje nafile ne izaziva mrzovolju domaćina, tada ne treba prekinuti post, u protivnom treba ga prekinuti i taj dan kasnije napostiti. Solidarno iskazivanje veselja je neophodno.
Zaštititi i ispomoći ugroženog, u granicama vlastite mogućnosti, prvostepena je dužnost svakog muslimana (farz). Buharija i Tirmizi preko Enesa iznose da je Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Pomozi

1240. PRIČAO NAM JE Muhammed, njemu Amr b. Ebu-Seleme od Evza'ija, on od Ibni-Šihaba, kome je prenio Seid b. Musejjeb, da je Ebu-Hurejre, radijallahu anhu, rekao:
"Čuo sam Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, kako kaže: 'Musliman prema muslimanu ima pet dužnosti: otpozdravljanje, obilaženje bolesnika, slijeđenje dženaze, odazivati se pozivu na priređenom veselju, i nazdraviti onom ko je kihnuo.'"
U drugom senedu, Amra b. Ebu-Selemu slijedi Abdurrezak, koga je obavijestio Ma'mer, a prenio ga je i Seleme od Ukajla.

١٢٤٠. حَدَّثَنَا مُحَمَّدٌ حَدَّثَنَا عَمْرُو بْنُ أَبِي سَلَمَةَ عَنِ الأَوْزَاعِيِّ قَالَ أَخْبَرَنِي ابْنُ شِهَابٍ قَالَ أَخْبَرَنِي سَعِيدُ بْنُ الْمُسَيَّبِ أَنَّ أَبَا هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ سَمِعْتُ رَسُولَ اللهِ ﷺ يَقُولُ حَقُّ الْمُسْلِمِ عَلَى الْمُسْلِمِ خَمْسٌ رَدُّ السَّلَامِ وَعِيَادَةُ الْمَرِيضِ وَاتِّبَاعُ الْجَنَائِزِ وَإِجَابَةُ الدَّعْوَةِ وَتَشْمِيتُ الْعَاطِسِ تَابَعَهُ عَبْدُالرَّزَّاقِ قَالَ أَخْبَرَنَا مَعْمَرٌ وَرَوَاهُ سَلَامَةُ بْنُ رَوْحٍ عَنْ عُقَيْلٍ.

---

svoga brata, činio nasilje on, ili se nasilje činilo njemu!"
"Allahov Poslaniče", upitao je jedan čovjek, "ja pomažem ugroženog, a šta misliš o onom koji čini nasilje? Kako ću takvog pomoći?"
"Spriječi ga i onemogući mu da čini nasilje! To je velika ispomoć" – rekao je Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem.
Muslim je preko Džabira zabilježio da je Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, izjavio: "Neka musliman ispomogne svoga, činio on nasilje drugom ili se ono činilo njemu. Ako je on nasilnik, neka ga sprečava u takvom poslu i to mu je velika pomoć, a ako mu je učinjeno nasilje i nepravda, neka ga zaštiti i pomogne!"
Otpozdravljanje je opća obavezna dužnost, prema mišljenju Malika i Šafije, a osobna pojedinačna obavezna dužnost, prema mišljenju učenjaka Kufe.
Islamski pozdrav sastoji se od izraza: "Es-selamu alejkum!", što znači: "Spas i mir na vas!"
Po mišljenju hanefija, nazvati selam drugom jeste sunnet, a otpozdraviti jeste farz. Ako iz društva, makar neko otpozdravi, dužnost otpozdravljanja odnosi se i na ostale prisutne osobe.
Čovjeku, dok uči Kur'an, ne treba nazivati selam, a ako mu se selam nazove, on će prekinuti učenje Kur'ana i otpozdraviti.
Muslimanu je zabranjeno služiti se srebrenim i zlatnim priborom i takvim posuđem. Huzejfe je prenio Muhammedove, sallallahu alejhi ve sellem, riječi: "Ne pijte iz zlatne i srebrene posude i ne jedite iz takvih sahana!" Ovdje spadaju pozlaćene i posrebrene mangale, kašike, kozmetički pribor, okviri ogledala i slično što je prevučeno zlatom ili srebrom. Zabrana se odnosi kako na muškarce, tako i na žene. Nošenje zlatnog prstena muškarcu je haram, a srebreni se dozvoljava prema potrebi i nekom opravdanom razlogu.
Enes je rekao da je Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, nosio srebren prsten sa ugrađenim etiopskim draguljem u kome je bilo uklesano: "Muhammedun resulullah". I ovakav prsten ne treba biti teži od jednog miskala. Prstenove sa urezanim imenom njihova vlasnika, a koji služe na ime pečata, sunnet je da imaju vladari, suci i drugi organi vlasti, a ostalim je bolje da se time ne kite.
Odijevanje svilenim materijalom zabranjeno je samo muškarcima, a ne i ženama.
Ebu-Davud i Ibni-Madže ističu preko Alije da je Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, uzeo komad svilenog platna, stavio ga u desnu, a potom uzeo komadić zlata u lijevu ruku i rekao: "Ovo je oboje zabranjeno nositi mojim sljedbenicima muškarcima." Ibni-Madže u svom "Sunenu" još navodi: "...a ženama je dozvoljeno".

ULAŽENJE UMRLOM KOJI JE VEĆ OPREMLJEN U KEFINE

باب الدُّخول على المَيِّت بعد المَوت إذا أُدرِج في أكفانه

1241,1242. PRIČAO NAM JE Bišr b. Muhammed, prenoseći od Abdullaha, njega su obavijestili Ma'mer i Junus, prenoseći od Zuhrija, ovaj od Ebu-Seleme, da je Aiša, radijallahu anha, supruga Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, rekla: "Ebu-Bekr, radijallahu anhu, krenuo je na konju iz svoga stana u Sunhu. Kad je sjahao i unišao u džamiju, nije svijetu ništa rekao, nego je unišao Aiši, radijallahu anha, namjeravajući do Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, koji je bio već pokriven prugastom odorom. Ebu-Bekr mu je otkrio lice, nageo se iznad njega, poljubio ga, zaplakao i potom rekao: 'Allahov Poslaniče, oca i majku za tebe bih žrtvovao! Allah ti neće dati dvije smrti. Što se tiče smrti koja ti je propisana, ti si je već okusio (umro).'"
Ebu-Seleme je rekao: "(Abdullah) b. Abbas, radijallahu anha, obavijestio me je, da je Ebu-Bekr, radijallahu anhu, izašao, a Omer, radijallahu anhu, razgovaraše sa svijetom i Ebu-Bekr (mu) reče: 'Sjedi!' Omer se sustegao i on mu opet reče: 'Sjedi!' Omer, radijallahu anhu, to ne učini, pa je Ebu-Bekr proučio šehadet i svijet se okrenu njemu, a ostavi Omera. On potom reče: 'Ko je od vas obožavao Muhammeda, Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, umro je, a ko je obožavao Allaha, Allah je uistinu živ i on neće umrijeti. Uzvišeni Allah kaže: Muhammed je samo poslanik. Prije njega su bili i prošli mnogi poslanici. Zar biste se vi natrag vratili, ako bi on umro ili bio ubijen! Ko se vrati u idolopoklonstvo, on time neće Allahu ništa naštetiti. Allah će nagraditi zahvalne.' Tako mi Allaha, kao da svijet nije znao da je Allah objavio ovaj ajet dok ga Ebu-Bekr, radijallahu anhu, nije citirao. Svijet ga je, zatim, od njega prihvatio i nije se mogao čuti više niko, a da ga ne citiraše."[1]

١٢٤١-١٢٤٢. حَدَّثَنَا بِشْرُ بْنُ مُحَمَّدٍ أَخْبَرَنَا عَبْدُ اللهِ قَالَ أَخْبَرَنِي مَعْمَرٌ وَيُونُسُ عَنِ الزُّهْرِيِّ قَالَ أَخْبَرَنِي أَبُو سَلَمَةَ أَنَّ عَائِشَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهَا زَوْجَ النَّبِيِّ ﷺ أَخْبَرَتْهُ قَالَتْ أَقْبَلَ أَبُو بَكْرٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ عَلَى فَرَسِهِ مِنْ مَسْكَنِهِ بِالسُّنْحِ حَتَّى نَزَلَ فَدَخَلَ الْمَسْجِدَ فَلَمْ يُكَلِّمِ النَّاسَ حَتَّى دَخَلَ عَلَى عَائِشَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهَا فَتَيَمَّمَ النَّبِيَّ ﷺ وَهُوَ مُسَجًّى بِبُرْدِ حِبَرَةٍ فَكَشَفَ عَنْ وَجْهِهِ ثُمَّ أَكَبَّ عَلَيْهِ فَقَبَّلَهُ ثُمَّ بَكَى فَقَالَ بِأَبِي أَنْتَ يَا نَبِيَّ اللهِ لَا يَجْمَعُ اللهُ عَلَيْكَ مَوْتَتَيْنِ أَمَّا الْمَوْتَةُ الَّتِي كُتِبَتْ عَلَيْكَ فَقَدْ مُتَّهَا قَالَ أَبُو سَلَمَةَ فَأَخْبَرَنِي ابْنُ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا أَنَّ أَبَا بَكْرٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ خَرَجَ وَعُمَرُ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ يُكَلِّمُ النَّاسَ فَقَالَ اجْلِسْ فَأَبَى فَقَالَ اجْلِسْ فَأَبَى فَتَشَهَّدَ أَبُو بَكْرٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ فَمَالَ إِلَيْهِ النَّاسُ وَتَرَكُوا عُمَرَ فَقَالَ أَمَّا بَعْدُ فَمَنْ كَانَ مِنْكُمْ يَعْبُدُ مُحَمَّدًا ﷺ فَإِنَّ مُحَمَّدًا ﷺ قَدْ مَاتَ وَمَنْ كَانَ يَعْبُدُ اللهَ فَإِنَّ اللهَ حَيٌّ لَا يَمُوتُ قَالَ اللهُ تَعَالَى ﴿ وَمَا مُحَمَّدٌ إِلَّا رَسُولٌ قَدْ خَلَتْ مِنْ قَبْلِهِ الرُّسُلُ ﴾ إِلَى ﴿ الشَّاكِرِينَ ﴾ وَاللهِ لَكَأَنَّ النَّاسَ لَمْ يَكُونُوا يَعْلَمُونَ أَنَّ اللهَ أَنْزَلَهَا حَتَّى تَلَاهَا أَبُو بَكْرٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ فَتَلَقَّاهَا مِنْهُ النَّاسُ فَمَا يُسْمَعُ بَشَرٌ إِلَّا يَتْلُوهَا.

1 Iz hadisa se zaključuje:
– preporučljivo je umrlog odmah po izdisaju pokriti platnom po licu i duž cijelog tijela,

1243. PRIČAO NAM JE Jahja b. Bukejr, njemu Lejs, prenoseći od Ukajla, on od Ibni-Šihaba koga je obavijestio Haridže b. Zejd b. Sabit da je Umm-Ala, žena jednog ensarije, koja je Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, dala zakletvu vjernosti islamu, obavijestila ga kako su se muhadžiri dijelili ensarijama kockom i nama je dopao Usman b. Maz'un. Smjestili smo ga u naše kuće i on se uskoro razbolio i preselio (umro). Kada je bio okupan i zamotan u svoje haljine, ušao je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, a ja rekoh: "Neka je na tebe Allahova milost, Ebu-Saibe (nadimak Usmanov)! Ja svjedočim za tebe, da te Allah učini časnim." Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, potom je rekao: "Odakle ti znaš, da ga je Allah učinio časnim?"
"Žrtvovala bih za tebe svoga oca, ko je taj, Allahov Poslaniče, koga Allah uvrštava u časne redove?" – upitala sam. Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, rekao je: "Što se tiče njega, njemu je smrt već došla. Tako mi Allaha, i ja mu želim svako dobro! Tako mi Allaha, ja sam Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, ali ne znam šta će se učiniti sa mnom."

١٢٤٣. حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ بُكَيْرٍ حَدَّثَنَا اللَّيْثُ عَنْ عُقَيْلٍ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ قَالَ أَخْبَرَنِي خَارِجَةُ بْنُ زَيْدِ ابْنِ ثَابِتٍ أَنَّ أُمَّ الْعَلَاءِ امْرَأَةً مِنَ الْأَنْصَارِ بَايَعَتِ النَّبِيَّ ﷺ أَخْبَرَتْهُ أَنَّهُ اقْتُسِمَ الْمُهَاجِرُونَ قُرْعَةً فَطَارَ لَنَا عُثْمَانُ بْنُ مَظْعُونٍ فَأَنْزَلْنَاهُ فِي أَبْيَاتِنَا فَوَجِعَ وَجَعَهُ الَّذِي تُوُفِّيَ فِيهِ فَلَمَّا تُوُفِّيَ وَغُسِّلَ وَكُفِّنَ فِي أَثْوَابِهِ دَخَلَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ فَقُلْتُ رَحْمَةُ اللَّهِ عَلَيْكَ أَبَا السَّائِبِ فَشَهَادَتِي عَلَيْكَ لَقَدْ أَكْرَمَكَ اللَّهُ فَقَالَ النَّبِيُّ ﷺ وَمَا يُدْرِيكِ أَنَّ اللَّهَ قَدْ أَكْرَمَهُ فَقُلْتُ بِأَبِي أَنْتَ يَا رَسُولَ اللَّهِ فَمَنْ يُكْرِمُهُ اللَّهُ فَقَالَ أَمَّا هُوَ فَقَدْ جَاءَهُ الْيَقِينُ وَاللَّهِ إِنِّي لَأَرْجُو لَهُ الْخَيْرَ وَاللَّهِ مَا أَدْرِي وَأَنَا رَسُولُ اللَّهِ مَا يُفْعَلُ بِي قَالَتْ فَوَاللَّهِ لَا أُزَكِّي أَحَدًا بَعْدَهُ أَبَدًا حَدَّثَنَا سَعِيدُ بْنُ عُفَيْرٍ حَدَّثَنَا اللَّيْثُ مِثْلَهُ وَقَالَ نَافِعُ بْنُ يَزِيدَ عَنْ عُقَيْلٍ مَا يُفْعَلُ بِهِ وَتَابَعَهُ شُعَيْبٌ وَعَمْرُو بْنُ دِينَارٍ وَمَعْمَرٌ .

– dozvoljeno je umrlog poljubiti, izuzev ako je smrt nastupila usljed neke zarazne bolesti. Tirmizi u svom "Sunenu" navodi da je Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, unišao mrtvom Usmanu b. Maz'unu, nadnio se nad njega, poljubio ga i zaplakao da su mu suze niz obraze tekle.
U "Temhidu" se navodi: "Kada je Usman b. Maz'un umro, Vjerovjesnik mu je otkrio lice, kod njega dugo plakao, poljubio ga među oči, a kada su ga stavili u tabut rekao: 'Blago tebi, Usmane! Tebe materijalna dobra ovoga svijeta nisu zanijela, a niti si ti za njima žudio.'"
– plakati za umrlim je dozvoljeno, ali bez kukanja, naricanja i lelekanja,
– Ebu-Bekr je bio među ashabima popularniji od Omera i najuvaženija ličnost svog vremena.
Iz hadisa se zaključuje:
– dozvoljeno je smrt osobe javiti rodbini umrlog, susjedima i poznanicima.
Zajnudin kaže: "Veliki broj uglednih učenjaka smatraju lijepim i pohvalnim činom javiti smrt osobe njenim rođacima, prijateljima i susjedima." Ovo mišljenje dijele i brojni učenjaci hanefijske škole, kao i ostalih ortodoksnih škola.
Pisac "El-Hidaje" ističe: "Dva su stava naših učenjaka o ovom pitanju: jedni smatraju da je mustehab javiti smrt čovjeka njegovim rođacima, poznanicima pa i neznancima, da bi prisustvovali obredu dženaze u što većem broju, dok drugi smatraju da to treba javiti samo neznancima.
Nevevi smatra da je mustehab objaviti smrt čovjeka kako njegovim poznanicima, tako i neznancima.

"Tako mi Allaha", rekla je Umm-Ala, "poslije toga nisam više ni za koga tvrdila moralno-vjersku čistoću."[1]
PRIČAO NAM JE Seid b. Ufejr, a isto i Lejs. Nafi' b. Jezid prenosi od Ukajla tekst:
"Šta će se s njim učiniti!"
U drugom senedu, Nafija slijedi Šu'ajb, (u trećem) Amr b. Dinar, (a u četvrtom) Ma'mer.

١٢٤٤. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ بَشَّارٍ حَدَّثَنَا غُنْدَرٌ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ قَالَ سَمِعْتُ مُحَمَّدَ بْنَ الْمُنْكَدِرِ قَالَ سَمِعْتُ جَابِرَ بْنَ عَبْدِاللهِ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا قَالَ لَمَّا قُتِلَ أَبِي جَعَلْتُ أَكْشِفُ الثَّوْبَ عَنْ وَجْهِهِ أَبْكِي وَيَنْهَوْنِي عَنْهُ وَالنَّبِيُّ ﷺ لَا يَنْهَانِي فَجَعَلَتْ عَمَّتِي فَاطِمَةُ تَبْكِي فَقَالَ النَّبِيُّ ﷺ تَبْكِينَ أَوْ لَا تَبْكِينَ مَا زَالَتِ الْمَلَائِكَةُ تُظِلُّهُ بِأَجْنِحَتِهَا حَتَّى رَفَعْتُمُوهُ تَابَعَهُ ابْنُ جُرَيْجٍ أَخْبَرَنِي مُحَمَّدُ بْنُ الْمُنْكَدِرِ سَمِعَ جَابِرًا رَضِيَ اللهُ عَنْهُ .

1244. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Beššar, njemu Gunder od Šu'be koji je rekao:
"Čuo sam Muhammeda b. Munkedira kako priča, da je čuo Džabira b. Abdullaha, radijallahu anhuma, da je rekao:
'Kada mi je otac poginuo, otkrio sam haljinu sa njegova lica i počeo plakati. To su mi svi zabranjivali, a Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, nije mi zabranjivao. I moja tetka po ocu, Fatima, počela je plakati. Tad Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, reče: Plakala ti ili ne plakala, meleki mu svojim krilima neprestano čine hlad sve dok ga ne podignete (na nosila).'"
U drugom senedu Šu'bu slijedi Ibni-Džurejdž koji je rekao:
"Ibnul-Munkedir me je obavijestio da je tako čuo i Džabira, radijallahu anhu."

---

1 Iz hadisa se zaključuje:
– ni za koga ne treba tvrditi da je džennetlija, izuzev ashaba za koje je to Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, tvrdio,
– poštovanje siromaha muhadžira od bogatih ensarija,
– dozvoljeno je ući u prostorije umrlog i prije nego se on okupa i pripremi za klanjanje dženaze,
– dozvoljeno je izvlačiti ili glasati u rješavanju poslova međudruštvenog karaktera,
– umrlog treba lijepim spominjati i dovu mu činiti.

OBAVIJEST RODBINE UMRLOG O SMRTI (NJENOG ČLANA)

باب الرَّجُلِ يَنْعَى إِلَى أَهْلِ الْمَيِّتِ بِنَفْسِهِ

1245. PRIČAO NAM JE Isma'il, njemu Malik prenoseći od Ibni-Šihaba, on od Seida b. Musejjeba, a ovaj od Ebu-Hurejre, radijallahu anhu, da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, objavio svijetu smrt Negusa u danu u kome je i umro, izašao na musalu, stao u red sa ashabima i izgovorio četiri tekbira.[1]

١٢٤٥ . حَدَّثَنَا إِسْمَاعِيلُ قَالَ حَدَّثَنِي مَالِكٌ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ عَنْ سَعِيدِ بْنِ الْمُسَيَّبِ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ أَنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ نَعَى النَّجَاشِيَّ فِي الْيَوْمِ الَّذِي مَاتَ فِيهِ خَرَجَ إِلَى الْمُصَلَّى فَصَفَّ بِهِمْ وَكَبَّرَ أَرْبَعًا .

1 Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, povratio se s Hajbera koncem šeste godine po Hidžri, a u muharemu sedme godine po Hidžri, poslao Negusu Eshametu svoju poslanicu po Amru b. Umejje. Negus je uzeo Muhammedovo pismo, pogledao ga, sišao sa prijestolja, iz svoje skromnosti, a poštovanja prema pismu, sjeo je na zemlju, potom prihvatio islamsko učenje i o tome pisao Muhammedu, sallallahu alejhi ve sellem. Negus je primio islam pred Džaferom b. Ebi-Talibom, a umro je u redžebu, devete godine po Hidžri.
Ibni-Mabba je rekao: "Naši učenjaci opće javno oglašavanje smrti čovjeka smatraju mekruhom, a nema štete da se to pojedinačno javi njegovim prijateljima i poznanicima."
Ebu-Hanife je rekao: "U ovakvom oglašavanju nema štete."
Tirmizija je zabilježio da je Huzejfe kazao: "Kada umrem, ne oglašavajte nikome moju smrt, jer se bojim da to ne pređe u opću obznanu, koju je Vjerovjesnik zabranio." Tirmizija smatra da je to lijep i dobar hadis. On je, također, zabilježio da je Abdullah b. Mes'ud prenio Muhammedove, sallallahu alejhi ve sellem, riječi: "Klonite se opće obznane smrtnog slučaja, jer je to predislamski običaj." "Ovaj je hadis", kaže Tirmizi, "garib."
Nevevi kaže: "Opća javna obznana smrtnog slučaja je zabranjena. To je predislamski običaj po kojem se, prilikom smrti ugledne osobe, slao konjanik po okolnim plemenima, koji bi oglašavao smrt riječima: 'Smrt tog i tog, smrt Arapa!' Tom prilikom su kukali i naricali, nekad zajednički, a nekad pojedinačno. Javljanje smrti čovjeka njegovim rodacima i poznanicima pojedinačno, smatra se preporučljivim činom (mustehabom)."
Ibni-Bettal kaže: "Vjerovjesnik je javno u džamiji obznanio smrt Negusa, a potom mu na musali klanjao dženazu u odsutnosti, zbog toga što su ashabi smatrali da je Negus bio nemusliman, pa je kasnije prihvatio učenje islama."
— hadis je dokaz da se dženaza ne klanja u džamiji, jer je Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, objavio Negusovu smrt u džamiji, a potom izašao sa ashabima na musalu i tamo klanjao dženazu. Ovo je stav Ebu-Hanife. Ovo mišljenje dijele još Malik i Ibni-Ebi-Zi'b. Međutim, Šafija, Ahmed, Ishak i Ebu-Sevr kažu: "Nema štete obaviti dženaza-namaz u džamiji, ako iza svijeta neće ostati kakvog smeća i prljavštine." Ovi se oslanjaju na slučaj, kako Muslim prenosi, da je Sa'd b. Ebi-Vekas umro i da je Aiša naredila da se on unese u džamiju kako bi mu dženazu mogle klanjati i Vjerovjesnikove supruge. Kasnije je Aiša upitala: "Da li ovaj naš posutpak svijet osuđuje?"
"Da" – odgovoreno joj je.
"Zar su ashabi zaboravili da Allahov Poslanik nije htio klanjati dženazu Suhejlu b. Bejdu nego samo u džamiji" – rekla je Aiša.
Hanefije se drže teksta hadisa navedenog u "Sunenima" Ebu-Davuda i Ibni-Madže, a prenesenog po Ebu-Hurejri: "Ko umrlom klanja dženazu u džamiji, njemu nema ništa od nje." Neki su muhadisi ovaj hadis protumačili: "...nema umrlom nikakve nagrade ni koristi." Izjava Aišina odnosi se, kažu mnogi učenjaci, samo u slučaju padanja kiše, leda ili nekog drugog opravdanog razloga. Klanjanje dženaze van džamije, u svakom slučaju, bolje je i umjesnije;
— sunnet je da se džematlije pri klanjanju dženaze poredaju u neparan broj redova iza imama. Tirmizi navodi da je Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Kome klanjaju tri reda ljudi, njemu je zagarantovan Džennet i oprost grijeha."

Nesai je zabilježio da je Hakem b. Furuh rekao: "Ebul-Mulejh nam je klanjao jednu dženazu i kada smo mislili da će izgovoriti tekbir, on nam se okrenu licem i reče: 'Izravnajte svoje redove i dovu lijepo učinite!'" Ebul-Mulejh je drugom prilikom rekao da mu je Mejmuna, supruga Vjerovjesnika rekla: "Vjerovjesnik mi je kazao da nema umrlog kome klanja dženazu četrdeset ljudi, a da im se zagovor ne primi";
– navedeni hadis je dokaz za Šafiju i Ahmeda koji dozvoljavaju klanjanje dženaze odsutnom mrtvacu.
Nevevi kaže: "Ako je tijelo umrlog u samom gradu – naselju, dženazu nije dozvoljeno klanjati, nego u njegovu prisustvu."
U "Rafi'iji" stoji: "Potrebno je da između mrtvaca i imama džemata ne bude razdaljina veća od dvije do tri stotine aršina."
Hattabi kaže: "Negus je primio Muhammedovo poslanstvo i bio musliman, ali je to krio od svojih sugrađana i podanika. Kada musliman umre, dužnost je ostalih muslimana da mu klanjaju dženazu, izuzev ako se umrli nalazi među nemuslimanima, gdje nema nikog ko bi znao i umio klanjati dženazu. Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, kao Vjerovjesnik je bio najdostojniji da obavi dženazu Negusu, pa makar i u odsutnosti." Prema tome, muslimana koji umre u nekom naselju i tu mu se obavi dženaza, ostali muslimani u drugom naselju ne mogu mu, kao odsutnom mrtvacu, opet posebno klanjati. Ali, ako se zna da mu se dženaza, zbog nekih razloga, nije klanjala, sunnet je, prema Šafijinom shvatanju, da mu se dženaza klanja u njegovoj odsutnosti. Klanjanje dženaze se, u ovom slučaju, ne izostavlja zbog ma kolike razdaljine, između grada džemata i odsutnog umrlog. Kada se ovakvom mrtvacu klanja dženaza, imam se sa džematom okrene prema kibli, bez obzira na stranu i položaj grada u kome se umrli stvarno nalazi.
Neki učenjaci obavljanje ovakve dženaze smatraju mekruhom i tvrde da je klanjanje dženaze Negusu bilo dozvoljeno samo Muhammedu, sallallahu alejhi ve sellem, kao Allahovom Poslaniku. Šafije i hambelije smatraju da je ovaj postupak bio, kao čitav Vjerovjesnikov rad, pouka drugim i suvišno ga je drugačije interpretirati.
Ibni-Hibban u svom "Sahihu" preko Imrana b. Husajna navodi: "Vjerovjesnik je rekao: 'Vaš brat Negus je umro, ustajte i klanjajte mu dženazu!' Potom je Allahov Poslanik ustao, ashabi se na musali poredali iza njega i on je izgovorio četiri tekbira. Ashabi nisu ni pretpostavljali da je tijelo Negusa bilo predočeno Muhammedu, sallallahu alejhi ve sellem."
Drugi rezonuju: "Ovo je slučaj nužde. Negus je umro u zemlji gdje mu nije imao ko klanjati dženazu i zbog toga mu je Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, klanjao dženazu u Medini. Na ovu činjenicu upućuje nas to, što Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, ovakvu dženazu nije klanjao brojnim ashabima koji su umirali u drugim gradovima i bojištima."
Historičari su, međutim, zabilježili još slijedeći slučaj:
Vakidi u svom "Kitabul-Megazi" navodi: "Kada su se muslimani na Mu'ti sukobili sa neprijateljem, Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, sjeo je na minber. Prepreke zemaljske razdaljine su mu bile otklonjene i on je, promatrajući bojište, rekao: 'Zastavu je držao Zejd b. Haris i borio se dok nije poginuo.' Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem", ističe Vakidi, "klanjao mu je dženazu, učinio da su mu razdaljine bile otklonjene i on je, promatrajući bojište, rekao: 'Zastavu je držao Zejd b. Haris i borio se dok nije poginuo.' Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem," ističe Vakidi, "klanjao je dženazu, učinio dovu i rekao: 'Tražite mu Allahov oprost! On je već unišao u Džennet.'
'Zastavu je potom uzeo', rekao je Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, 'Džafer b. Ebi-Talib, nastavio borbu dok nije poginuo', pa je i njemu Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, klanjao dženazu, dovu učinio i rekao: 'Tražite mu Allahov oprost, a on je već unišao u Džennet i po njemu se, kao na krilima, šeće kuda god hoće.'"
Ovo su slučajevi preneseni bez cjelovitog seneda, a take izjave, kažu hanefije, nisu dovoljan argument za njihovu praktičnu primjenu u obredu.
Ibni-Ebu-Muhammed je izjavio: "Kada se sazna, da se neko utopio ili da je ubijen ili da ga je pojela divlja zvjerka i od njega nema nikakva traga ni ostatka tijela, takvom će se klanjati dženaza analogono dženazi Negusa."
Ibni-Habib i Ibni-Abdul-Berr kažu: "Većina pravnika smatra da je Muhammedovo klanjanje dženaze Negusu bilo samo njemu, kao Allahovom Poslaniku, dozvoljeno i da, prema tome, gornja analogija nije ispravna." Neki kažu da je odsutnom mrtvacu klanjanje dženaze dozvoljeno samo u danu njegove smrti.
Hasan Basri je rekao: "Takvom umrlom učinit će se samo dova, a dženaza mu se neće klanjati";
– dženaza ima četiri tekbira, što se i prakticira. Ibni-Ebi-Lejla smatraše da dženeza ima pet tekbira, dok neki smatrahu da ima najviše sedam, a najmanje tri.
Od imama Ahmeda preneseno je: "U dženazi se ne smanjuju tekbiri ispod četiri, a ne dodaju iznad sedam."
Ibni-Mes'ud, Zejd b. Erkam b. Huzejfe b. Jeman prihvaćaju mišljenje da dženaza ima pet tekbira.

١٢٤٦. حَدَّثَنَا أَبُو مَعْمَرٍ حَدَّثَنَا عَبْدُالْوَارِثِ حَدَّثَنَا أَيُّوبُ عَنْ حُمَيْدِ بْنِ هِلَالٍ عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ قَالَ النَّبِيُّ ﷺ أَخَذَ الرَّايَةَ زَيْدٌ فَأُصِيبَ ثُمَّ أَخَذَهَا جَعْفَرٌ فَأُصِيبَ ثُمَّ أَخَذَهَا عَبْدُاللهِ بْنُ رَوَاحَةَ فَأُصِيبَ وَإِنَّ عَيْنَيْ رَسُولِ اللهِ ﷺ لَتَذْرِفَانِ ثُمَّ أَخَذَهَا خَالِدُ بْنُ الْوَلِيدِ مِنْ غَيْرِ إِمْرَةٍ فَفُتِحَ لَهُ.

1246. PRIČAO NAM JE Ebu-Ma'mer, njemu Abdul-Varis, ovome prenio Ejjub od Humejda b. Hilala, on od Enesa b. Malika, radijallahu anhu, koji je rekao:

"Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, izjavio je: 'Zastavu (u bici na Mu'ti) držao je Zejd (b. Haris) i on je poginuo, potom ju je preuzeo Dža'fer (b. Ebi-Talib), pa je poginuo, zatim ju je preuzeo Abdullah (b. Revaha), pa je i on poginuo.' Oči Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, suzile su (plakao je). Tada je zastavu uzeo Halid b. Velid bez ičijeg ovlašćenja za komandovanje i izvojevao pobjedu."[1]

---

1 U džumadel-evvelu, osme godine po Hidžri, Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, poslao je jednu vojnu jedinicu od tri hiljade ljudi na Mu'tu pod rukovodstvom Zejda b. Harisa i rekao: "Ako Zejd pogine, rukovodstvo će preuzeti Dža'fer b. Ebi-Talib, a ako i on pogine komandu će preuzeti Abdullah b. Revaha." U otvorenoj borbi Zejd je poginuo, a zastavu je uzeo Dža'fer, a kada je i on poginuo, zastavu je preuzeo Abdullah b. Revaha. Pošto je i ovaj poginuo, komandu je preuzeo, po vlastitom nahođenju, Halid b. Velid i izvojevao pobjedu. Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, sa minbera svoje džamije u Medini, objavio je redoslijed smrti navedenih vojskovođa, kao i Halidovu pobjedu, prije nego se iko povratio sa bojišta.
Buharija navodi riječi Ibni-Omera: "Tražili smo Dža'fera b. Ebi-Taliba i pronašli ga među ubijenim, sa sedamdest i nekoliko rana po tijelu od uboda kopalja i strijela."
Iz hadisa se zaključuje:
– Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, svijet u Medini tačno je obavijestio o zbivanju na Mu'ti,
– biti milostiv prema drugima jeste pohvalna osobina dobrih ljudi,
– dozvoljeno je u nuždi, samoinicijativno preuzimanje rukovodstva u zajednici, bez ovlašćenja nadležnog organa, ako tu ima izgleda za uspjeh u radu. To je Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, kasnije potpuno odobrio. Isto tako, sudrug umrlog druga u pustinji ili na putovanju, dužan je čuvati ostavštinu umrlog druga i predati je njegovim nasljednicima, iako umrli drug to nije rekao.
– opunomoćstvo i naredenje nadležnih, treba dosljedno izvršavati.

OBAVIJEST O KLANJANJU DŽENAZE

باب الإذن بالجنازة

Ebu-Rafi' je prenio od Ebu-Hurejre, radijallahu anhu, izjavu:
"Vjerovjesnik je rekao: 'Zašto me niste obavijestili?'"[2]

وَقَالَ أَبُو رَافِعٍ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ قَالَ النَّبِيُّ ﷺ أَلَا آذَنْتُمُونِي .

1247. PRIČAO NAM JE Muhammed, njemu prenio Ebu-Mu'avija od Ebi-Ishaka Šejbanija, on od Ša'bija, a ovaj od Ibni-Abbasa, radijallahu anhuma, koji kaže:
"Umro je neki čovjek koga je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, prethodno obilazio. Umro je noću, pa su ga i zakopali noću. I ujutro su obavijestili (Allahovog Poslanika) o tome, i on reče: 'Šta vas je omelo, pa da mi niste odmah javili?' 'Bila je noć', odgovoriše, 'i tama, pa nismo željeli da ti pravimo poteškoću.'
On je, potom, otišao na mjesto gdje je grob i umrlom klanjao dženazu."[3]

١٢٤٧ . حَدَّثَنَا مُحَمَّدٌ أَخْبَرَنَا أَبُو مُعَاوِيَةَ عَنْ أَبِي إِسْحَاقَ الشَّيْبَانِيِّ عَنِ الشَّعْبِيِّ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا قَالَ مَاتَ إِنْسَانٌ كَانَ رَسُولُ اللهِ ﷺ يَعُودُهُ فَمَاتَ بِاللَّيْلِ فَدَفَنُوهُ لَيْلًا فَلَمَّا أَصْبَحَ أَخْبَرُوهُ فَقَالَ مَا مَنَعَكُمْ أَنْ تُعْلِمُونِي قَالُوا كَانَ اللَّيْلُ فَكَرِهْنَا وَكَانَتْ ظُلْمَةٌ أَنْ نَشُقَّ عَلَيْكَ فَأَتَى قَبْرَهُ فَصَلَّى عَلَيْهِ .

2 Drugi muhaddisi naveli su da je Ebu-Hurejre rekao: "Jedan čovjek, odnosno žena, mela je Vjerovjesnikovu džamiju i umrla. Kasnije je Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, pitao za nju i ashabi su mu rekli da je ta osoba umrla.
'Što me niste o tome obavijestili?' – upitao je Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem.
'Pokažite mi njegov, odnosno njen, grob!'
Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, potom je otišao na njegov, odnosno njen grob i tamo klanjao dženazu."

3 Pod izrazom "neki čovjek", misli se na Talhu b. Bera, a unuka Umejrova koji je sam predložio na izdisaju da po noći ne zovu Muhammeda, sallallahu alejhi ve sellem, na njegovu dženazu, jer bi ga Jevreji mogli ubiti. Muhammedu, sallallahu alejhi ve sellem, nije bilo javljeno za njegovu dženazu i on je sutradan, čim je svanulo, otišao do groba Talhe, a ashabi se poredali iza njega i on mu je tako klanjao dženazu. Muslim navodi da je Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, otišao dok je Talhin grob bio još svjež. Šejbani ističe da je Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, otišao nakon dvije noći po sahrani, a Bejheki da je to bilo nakon tri noći po izvršenoj sahrani.
Iz hadisa se zaključuje:
– bolesnika treba posjećivati i oraspoložiti ga,
– dozvoljeno je umrlog sahraniti noću,
– dozvoljeno je pojedinačno obavještenje poznanika o vremenu klanjanja dženaze umrlog,
– klanjanje dženaze i sahranu ne treba bez razloga odugovlačiti, a pogotovo, ako se smrt stvarno ustanovi,
– dozvoljeno je klanjati dženazu, zakopanom na njegovom grobu.
Tirmizi ističe da je ovo stav ashaba i najvećeg broja ranijih učenjaka.
Ovo je stav Šafije, Ahmeda i Ishaka.
Neki su ashabi i učeni ljudi smatrali da se dženaza zakopanoj osobi ne može na grobu klanjati. Ovo je stav Malika b. Enesa.
Abdullah b. Mubarek je rekao: "Ako je mrtvac zakopan, a dženaza mu nije klanjana, klanjat će mu se nad zagrnutim grobom."

ODLIKA ONIH KOJIMA UMRE DIJETE, PA SE NADAJU ALLAHOVOJ NAGRADI

باب فضل من مات له ولد فاحتسب

A Uzvišeni Allah je rekao: "Obraduj strpljive!"

وَقَالَ اللهُ عَزَّ وَجَلَّ (وَبَشِّرِ الصَّابِرِينَ) .

1248. PRIČAO NAM JE Ebu-Ma'mer, njemu Abdul-Varis kome je prenio Abdul-Aziz od Enesa, radijallahu anhu, slijedeće:
"Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao je: 'Nema nijednog muslimana kome je umrlo troje maloljetne djece, a da ga Allah, iz Svoje milosti prema toj djeci, neće uvesti u Džennet.'"[1]

١٢٤٨. حَدَّثَنَا أَبُو مَعْمَرٍ حَدَّثَنَا عَبْدُالْوَارِثِ حَدَّثَنَا عَبْدُالْعَزِيزِ عَنْ أَنَسٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ قَالَ النَّبِيُّ ﷺ مَا مِنَ النَّاسِ مِنْ مُسْلِمٍ يُتَوَفَّى لَهُ ثَلَاثٌ لَمْ يَبْلُغُوا الْحِنْثَ إِلَّا أَدْخَلَهُ اللهُ الْجَنَّةَ بِفَضْلِ رَحْمَتِهِ إِيَّاهُمْ .

Ahmed i Ishak smatrali su da se takvom mrtvacu dženaza može klanjati u razdoblju od jednog mjeseca po izvršenoj sahrani.

Pisac "El-Hidaje" kaže: "Ako je mrtvac zakopan, a dženaza mu nije klanjana, klanjat će mu se nad zagrnutim grobom, ne vadeći mrtvaca iz njega. Dženaza ovakvom mrtvacu može se klanjati sve dok se ne smatra da mu se tijelo počelo raspadati." Ovako je navedeno i u "Mebsutu". Ako se sumnja da li je čitavo tijelo, dženaza se ne može klanjati. Ovo mišljenje dijele još Šafija, Ahmed, Aiša, Ibni-Sirin i Evza'i.

Za punopravnost klanjanja ovakve dženaze po najispravnijem mišljenju, uvjet je da je umrli okupan prije sahrane. Međutim, Ibni-Sem'a je prenio mišljenje imama Muhammeda da prethodno kupanje u ovom slučaju nije uvjet za pravovaljanost dženaze.

Najveći broj učenjaka hanefijske pravne škole smatra da se ovakva dženaza može klanjati, ukoliko se, po mišljenju vještaka, tijelo umrlog nije već nadulo. U protivnom, dženaza se ne može klanjati, pa ni onda, kada se samo sumnja u nadutost tijela.

Ebu-Jusuf smatra da se zakopanom, bez obavljene dženaze, može dženaza klanjati u roku od tri dana po sahrani.

1 Malik u "Muvettau" navodi, da je Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Muslimanu kome umre troje djece i on to strpljivo podnosi, računajući na Allahovu nagradu, ona će mu biti štit od paklene vatre." Potom je jedna žena rekla: "Ili dvoje?"
"Pa i dvoje" – odgovorio je Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem.
Neki muhaddisi navode da je Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
"Ko dođe pred Allaha sa šest izvršavanih poslova, bit će zaštićen od Džehennema i uveden u Džennet; izgovaranje: 'Subhanalah!', 'Velhamdulillah!', 'La ilahe illellah!', "Allahu ekber!' i strpljivo podnosi smrt maloljetnog svog djeteta, računajući na Božiju nagradu."
Cijeli tekst prijevoda gore spomenutog ajeta kod Buharije glasi: "Obraduj strpljive, one koji, kada ih zadesi kakva nesreća kažu: 'Mi smo Božiji i Njemu ćemo se konačno svi vratiti.'"
Iz hadisa se zaključuje:
– velika Božija naklonost prema maloljetnoj djeci i njihovim strpljivim roditeljima;
Ebu-Davud u svom "Sunenu" donosi preko Aiše, radijallahu anha: "Vjerovjesnik je išao jednom ensarijskom djetetu da klanja dženazu, pa mu je Aiša kasnije rekla:
'Blago njemu! To je ptičica od džennetskih ptičica. Ono nije čulo zla niti za njega znalo.'
'Aiša', rekao je Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, 'zar ne znaš da je Allah stvorio Džennet i odredio mu njegovo stanovništvo dok je ono bilo još u kičmama svojih predaka, a stvorio je i Džehennem njegovog svakog stanovnika, dok je on bio još u kičmi svoga pretka'";
– mnogi teolozi smatraju da ovdje spadaju i djeca nemuslimana, jer ona nisu odgovorna za stranputicu svojih roditelja. U Kur'anu je rečeno: "Niko ničiji teret neće snositi."
Muhaddisi su zabilježili da je Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, držeći jedan govor rekao: "Allah mi je naredio da vam saopćim:
'Allah je sve svoje robove stvorio u monoteističkoj vjeri islamu. Potom im dođe šejtan i odvrati ih od

1249. PRIČAO NAM JE Muslim, njemu Šu'be od Abdur-Rahmana b. Asbehanija, ovaj od Zekvana, on od Ebu-Seida, radijallahu anhu, da su neke žene rekle Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem: "Odredi nam dan! (zasebno u kojem ćeš nam držati predavanje)", pa im je on održavao predavanja.
"Kojoj ženi", rekao je Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, "umre troje njene djece, ona će joj biti zaklon od džehennemske vatre."
"A dvoje?" – upitala je (Umm-Sulejm).
"I dvoje" – odgovorio je Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem.

١٢٤٩. حَدَّثَنَا مُسْلِمٌ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ حَدَّثَنَا عَبْدُالرَّحْمَنِ بْنُ الْأَصْبَهَانِيِّ عَنْ ذَكْوَانَ عَنْ أَبِي سَعِيدٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ أَنَّ النِّسَاءَ قُلْنَ لِلنَّبِيِّ ﷺ اجْعَلْ لَنَا يَوْمًا فَوَعَظَهُنَّ وَقَالَ أَيُّمَا امْرَأَةٍ مَاتَ لَهَا ثَلَاثَةٌ مِنَ الْوَلَدِ كَانُوا حِجَابًا مِنَ النَّارِ قَالَتِ امْرَأَةٌ وَاثْنَانِ قَالَ وَاثْنَانِ .

1250. Šerik ovo isto prenosi od (Abdur-Rahmana) b. Asbehanija, ovaj od Ebu-Saliha, ovaj od Ebu-Seida i Ebu-Hurejre, a on od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem
Ebu-Hurejre još dodaje:
"...koja nisu dostigla punoljetnost."

١٢٥٠. وَقَالَ شَرِيكٌ عَنِ ابْنِ الْأَصْبَهَانِيِّ حَدَّثَنِي أَبُو صَالِحٍ عَنْ أَبِي سَعِيدٍ وَأَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ أَبُو هُرَيْرَةَ لَمْ يَبْلُغُوا الْحِنْثَ .

1251. PRIČAO NAM JE Ali, njemu b. Sufjan koji je rekao:
"Čuo sam Zuhrija kako prenosi od Seida b. Musejjeba, ovaj od Ebu-Hurejre, radijallahu anhu, on od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, da je kazao:
'Kojem muslimanu umre troje djece, on neće ući u Džehennem, osim ispunjenja zakletve.'"[2]
Ebu-Abdullah je rekao: "Ispunjenje zakletve odnosi se na ajet: 'Svi ćete u njega ući.'"

١٢٥١. حَدَّثَنَا عَلِيٌّ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ قَالَ سَمِعْتُ الزُّهْرِيَّ عَنْ سَعِيدِ بْنِ الْمُسَيَّبِ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ لَا يَمُوتُ لِمُسْلِمٍ ثَلَاثَةٌ مِنَ الْوَلَدِ فَيَلِجَ النَّارَ إِلَّا تَحِلَّةَ الْقَسَمِ قَالَ أَبُو عَبْدِ اللهِ (وَإِنْ مِنْكُمْ إِلَّا وَارِدُهَا) .

---

njihove vjere, a uputi ih na idolopoklonstvo i zabrani im ono što sam im ja dozvolio.'"

2 Allah, dželle šanuhu, u Kur'anu kaže: "Nema niko od vas, a da neće u Džehennem stupiti." Ovdje spadaju i osobe kojima je umrlo troje maloljetne djece, ali ne radi kazne, nego radi ostvarenja gore navedene Božije riječi.
Abdullah b. Mes'ud je rekao: "Svijet će ići preko Džehennema i prelaziti ga prema svojim djelima: prvi i najbrži od njih, preći će ga poput svjetlice (munje), drugi poput vjetra, jedni poput brza konja, neki kao jahač na svojoj jahaćoj životinji, neki poput brzog čovjeka pješaka, a neko opet kao običan pješak." Neko će, dakle, Džehennem osjetiti više, a neko manje, neko će u njega stvarno pasti i dospjeti, a neko samo u prijelazu primijetiti i time će se Božija riječ ostvariti.

MUŠKARČEVO OBRAĆANJE ŽENI KOJA JE KOD KABURA, RIJEČIMA: "STRPI SE!"

باب قَوْلِ الرَّجُلِ لِلْمَرْأَةِ عِنْدَ الْقَبْرِ اصْبِرِي

1252. PRIČAO NAM JE Adem, njemu Šu'be, ovome Sabit, prenoseći od Enesa b. Malika, radijallahu anhu, koji je rekao:
"Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, prošao je pored žene koja plakaše kod jednog groba i rekao joj:
'Boj se Allaha i budi strpljiva!'"[1]

١٢٥٢. حَدَّثَنَا آدَمُ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ حَدَّثَنَا ثَابِتٌ عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ مَرَّ النَّبِيُّ ﷺ بِامْرَأَةٍ عِنْدَ قَبْرٍ وَهِيَ تَبْكِي فَقَالَ اتَّقِي اللهَ وَاصْبِرِي .

KUPANJE UMRLOG I UZIMANJE ABDESTA UMRLOM – VODOM I SIDROM (LISTOM LOTOSA)

باب غُسْلِ الْمَيِّتِ وَوُضُوئِهِ بِالْمَاءِ وَالسِّدْرِ

Abdullah b. Omer, radijallahu anhuma, namirisao je (poslije kupanja) sina Seida b. Zejda, nosio ga i klanjao mu dženazu, a nije potom uzeo abdest.

(Abdullah) b. Abbas, radijallahu anhuma, rekao je: "Musliman (u biti) nije nečist ni živ ni mrtav." A Sa'd (b. Vekas) kaže: "...Da je on bio nečist, ne bih ga ni dotakao."
Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, izjavio je: "Pravovjernik nikada nije nečist."[2]

وَحَنَّطَ ابْنُ عُمَرَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا ابْنًا لِسَعِيدِ بْنِ زَيْدٍ وَحَمَلَهُ وَصَلَّى وَلَمْ يَتَوَضَّأْ وَقَالَ ابْنُ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا الْمُسْلِمُ لَا يَنْجُسُ حَيًّا وَلَا مَيِّتًا وَقَالَ سَعِيدٌ لَوْ كَانَ نَجِسًا مَا مَسِسْتُهُ وَقَالَ النَّبِيُّ ﷺ الْمُؤْمِنُ لَا يَنْجُسُ .

---

1 Iz hadisa se razabire:
– dozvoljeno je i mušku i žensku posjećivati grobove svojih umrlih,
– ljude treba stalno i svugdje odvraćati od zla, a upućivati ih na dobro,
– zabranjeno je jaukati za umrlim,
– rasplakanog za umrlim treba razgovoriti i preporučivati mu strpljivost.

2 Po mišljenju učenjaka hanefijske škole, živima je vadžib da okupaju mrtvaca. To je utvrđeno hadisom i idžmaom. Kurtubi u komentaru "Muslima" ističe da je kupanje mrtvaca sunneti muekkede, a to je skoro što i vadžib.
Nevevi navodi da ima učenjaka koji ovo kupanje smatraju farzom.
Mrtvac se kupa zbog nedostatka abdesta, a možda i džunupluka (ejakulacije), jer smrću, svi se ljudski organi i mišići tijela opuste i iz mrtvog tijela mogu izaći i neugodne tvari koje treba odstraniti.
Na početku, pred samo kupanje, umrlom se uzima abdest, bez izapiranja usta i nosa, jer je to poteško izvesti. Ovaj abdest smatra se sunnetom.
Kupanje se obavlja provrelom – toplom vodom, pomiješanom sa sidrom (lotosovim listom), odnosno sapunom ili nekim podesnim deterdžentom, a ako njih nema, onda čistom vodom.

١٢٥٣. حَدَّثَنَا إِسْمَاعِيلُ بْنُ عَبْدِاللهِ قَالَ حَدَّثَنِي مَالِكٌ عَنْ أَيُّوبَ السَّخْتِيَانِيِّ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ سِيرِينَ عَنْ أُمِّ عَطِيَّةَ الأَنْصَارِيَّةِ رَضِيَ اللهُ عَنْهَا قَالَتْ دَخَلَ عَلَيْنَا رَسُولُ اللهِ ﷺ حِينَ تُوُفِّيَتِ ابْنَتُهُ فَقَالَ اغْسِلْنَهَا ثَلاثًا أَوْ خَمْسًا أَوْ أَكْثَرَ مِنْ ذَلِكَ إِنْ رَأَيْتُنَّ ذَلِكَ بِمَاءٍ وَسِدْرٍ وَاجْعَلْنَ فِي الآخِرَةِ كَافُورًا أَوْ شَيْئًا مِنْ كَافُورٍ فَإِذَا فَرَغْتُنَّ فَآذِنَّنِي فَلَمَّا فَرَغْنَا آذَنَّاهُ فَأَعْطَانَا حِقْوَهُ فَقَالَ أَشْعِرْنَهَا إِيَّاهُ تَعْنِي إِزَارَهُ.

1253. PRIČAO NAM JE Isma'il b. Abdullah, njemu prenio Malik od Ejjuba Sahtijanija, on od Muhammeda b. Sirina, ovaj od Umm-Atijje, ensarijke, radijallahu anha: "Unišao nam je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, kada mu je umrla kći (Zejneba) i rekao:
'Okupajte je tri ili pet puta, ili ako vidite potrebu i više od toga, vodom i sidrom, a u posljednje stavite kamfor,' ili je rekao, 'nešto kamfora i kada završite, javite mi!'
Kada smo završili, javile smo mu, a on nam je dao svoj donji ogrtač i rekao: 'Prvo joj ovo stavite na tijelo!'"[3]

باب ما يُسْتَحبُّ أنْ يُغْسل وتْرًا

OKUPATI UMRLOGA NEPARNIM BROJEM OBLIJEVANJA JESTE MUSTEHAB – LIJEPO

١٢٥٤. حَدَّثَنَا مُحَمَّدٌ حَدَّثَنَا عَبْدُالْوَهَّابِ الثَّقَفِيُّ عَنْ أَيُّوبَ عَنْ مُحَمَّدٍ عَنْ أُمِّ عَطِيَّةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهَا قَالَتْ دَخَلَ عَلَيْنَا رَسُولُ اللهِ ﷺ وَنَحْنُ نَغْسِلُ ابْنَتَهُ فَقَالَ اغْسِلْنَهَا ثَلاثًا أَوْ خَمْسًا أَوْ أَكْثَرَ مِنْ ذَلِكَ بِمَاءٍ وَسِدْرٍ وَاجْعَلْنَ فِي الآخِرَةِ كَافُورًا

1254. PRIČAO NAM JE Muhammed, njemu Abdul-Vehhab Sekafi od Ejjuba, on od Muhammeda, a ovaj od Umm-Atijje, radijallahu anha, da je rekla:
"Unišao nam je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, dok smo kupale njegovu kćerku i reče nam: 'Okupajte je vodom sa sidrom tri ili pet puta, ili više od toga, a u zadnje stavite kamfor i kada završite, obavijestite me!'

U "Mebsutu" stoji: "Mrtvac se kupa, prvo, čistom toplom vodom, drugo, kupanje se obavlja vodom pomiješanom sa sidrom, odnosno sapunom, a treći put, vodom u koju je stavljen kamfor."
Neki su muhaddisi zabilježili Muhammedovu, sallallahu alejhi ve sellem, izjavu koju je Ebu-Hurejre prenio u slijedećem vidu: "Ko okupa mrtvaca, treba da se poslije i sam okupa, a ko ga nosi, treba potom da uzme abdest." Malik b. Enes ovaj postupak smatra samo pohvalnim činom, odnosno Muhammedovu, sallallahu alejhi ve sellem, naredbu, samo kao preporuku, dok je Ishak smatrao da se ovo kupanje treba neizostavno obaviti.
Cijeli slučaj Sa'da iznijela je i Aiša rekavši: "Sa'd je pravovremeno obaviješten o smrti Seida b. Zejda, dok je bio još u Beki'i. Kada je stigao, okupao je Seida, zamotao ga u kefine, namirisao i klanjao mu dženazu. Kasnije je Sa'd zatražio opet vodu, okupao sebe i rekao:
'Ja se nisam kupao zbog toga što sam okupao Seida. Da je on bio u svojoj biti nečist, ja ga ne bih kupao, odnosno, ne bih ga dotakao. Ja sam se kupao zbog vrućine.'"

3 Iz hadisa se zaključuje:
– preporučljivo je u vodu za kupanje umrlog staviti sidra, kamfora ili sličnog mirisa,
– po završenom kupanju preporučljivo je umrlog poškropiti mirisom ili mirisu sličnom kozmetikom,
– umrlu žensku osobu treba kupati žena. Supruga može okupati svog muža u periodu trajanja ideta,
– odjeća živog muškarca može služiti na ime kefina umrloj ženskoj osobi.

Pošto smo završile (kupanje), obavijestile smo ga i on nam baci svoj donji ogrtač i reče: 'Prvo joj ovaj ogrtač stavite na tijelo!'"
Ejjub kaže: "Meni je ispričala Hafsa slično kao i Muhammed, samo što je u Hafsinoj izjavi bilo: '...okupajte je u neparnom broju kupanja!' I bilo je: '...tri, ili pet ili sedam puta', kao i to, da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: '... Počnite sa desne strane njena tijela i sa mjestima abdesta!' U njenoj izjavi je bilo i da je Umm-Atijja rekla: 'I začešljale smo je na tri pletenice.'"[1]

فَإِذَا فَرَغْتُنَّ فَآذِنَّنِي فَلَمَّا فَرَغْنَا آذَنَّاهُ فَأَلْقَى إِلَيْنَا حِقْوَهُ فَقَالَ أَشْعِرْنَهَا إِيَّاهُ فَقَالَ أَيُّوبُ وَحَدَّثَتْنِي حَفْصَةُ بِمِثْلِ حَدِيثِ مُحَمَّدٍ وَكَانَ فِي حَدِيثِ حَفْصَةَ اغْسِلْنَهَا وِتْرًا وَكَانَ فِيهِ ثَلَاثًا أَوْ خَمْسًا أَوْ سَبْعًا وَكَانَ فِيهِ أَنَّهُ قَالَ ابْدَءُوا بِمَيَامِنِهَا وَمَوَاضِعِ الْوُضُوءِ مِنْهَا وَكَانَ فِيهِ أَنَّ أُمَّ عَطِيَّةَ قَالَتْ وَمَشَطْنَاهَا ثَلَاثَةَ قُرُونٍ .

KUPANJE POČINJE S DESNE STRANE TIJELA UMRLOG

بَاب يُبْدَأُ بِمَيَامِنِ الْمَيِّتِ

1255. PRIČAO NAM JE Ali b. Abdullah, njemu Isma'il b. Ibrahim, ovome Halid, prenoseći od Hafse bint Sirin, a ona od Umm-Atijje, radijallahu anha, slijedeće:
"Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, prilikom kupanja njegove kćerke je rekao:
'Počnite sa njene desne strane (tijela) i to od mjesta (organa) abdesta!'"

١٢٥٥. حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ حَدَّثَنَا إِسْمَاعِيلُ ابْنُ إِبْرَاهِيمَ حَدَّثَنَا خَالِدٌ عَنْ حَفْصَةَ بِنْتِ سِيرِينَ عَنْ أُمِّ عَطِيَّةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا قَالَتْ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ فِي غَسْلِ ابْنَتِهِ ابْدَأْنَ بِمَيَامِنِهَا وَمَوَاضِعِ الْوُضُوءِ مِنْهَا .

---

1 Iz navedenog hadisa se zaključuje:
– u vodu za kupanje mrtvaca stavlja se sidr. Kosa kod ženske osobe spušta se niz prsa u vidu dviju pletenica prema stavu hanefija, dok prema mišljenju Šafije, Ahmeda i Ishaka, kosa umrle žene spušta se niz leđa u vidu tri pletenice,
– kupanje tijela treba biti neparno: tri, pet, sedam pa i više, ako to bude bilo potrebno. Ako se željena čistoća tijela umrlog može postići samo jednim kupanjem, svako dalje oblijevanje i kupanje je suvišno i bespotrebno,
– kupanje počinje s desne strane tijela umrlog,
– kupanje prvenstveno počinje pranjem organa koji se peru kod uzimanja abdesta, izostavljajući pranje usta i nosa, jer je to teško sprovesti kod umrlog.

KUPANJE UMRLOG POČINJE PRANJEM ORGANA KOJI SE PERU PRI UZIMANJU ABDESTA

باب مواضع الوُضُوءِ من المَيِّت

1256. PRIČAO NAM JE Jahja b. Musa, njemu prenio Veki' od Sufjana, on od Halida Hazzai, ovaj od Hafse bint Sirin, a ona od Umm-Atijje, radijallahu anha, koja kaže:
"Kada smo kupale kćerku Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, rekao nam je, dok smo je još kupale:
'Počnite s njene desne strane tijela i to od organa koji se peru prilikom uzimanja abdesta!'"

١٢٥٦. حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ مُوسَى حَدَّثَنَا وَكِيعٌ عَنْ سُفْيَانَ عَنْ خَالِدٍ الْحَذَّاءِ عَنْ حَفْصَةَ بِنْتِ سِيرِينَ عَنْ أُمِّ عَطِيَّةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهَا قَالَتْ لَمَّا غَسَّلْنَا بِنْتَ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ لَنَا وَنَحْنُ نَغْسِلُهَا ابْدَءُوا بِمَيَامِنِهَا وَمَوَاضِعِ الْوُضُوءِ مِنْهَا .

DA LI SE MRTVO ŽENSKO MOŽE ZAMOTATI U DONJI OGRTAČ MUŠKARCA?

باب هل تُكَفَّنُ المرأةُ في إزارِ الرَّجُل

1257. PRIČAO NAM JE Abdur-Rahman b. Hammad, njemu (Abdullah) b. Avn od Muhammeda, a on od Umm-Atijje, koja je rekla:
"Preselila je kći Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, pa nam je rekao:
'Okupajte je tri ili pet puta ili, ako uvidite potrebu, i više od toga, a kada završite, javite mi!'
Kada smo završile, javile smo mu i on je skinuo svoju hikvu (donji ogrtač) i rekao: 'Omotajte joj ga oko tijela!'"[2]

١٢٥٧. حَدَّثَنَا عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ حَمَّادٍ أَخْبَرَنَا ابْنُ عَوْنٍ عَنْ مُحَمَّدٍ عَنْ أُمِّ عَطِيَّةَ قَالَتْ تُوُفِّيَتْ بِنْتُ النَّبِيِّ ﷺ فَقَالَ لَنَا اغْسِلْنَهَا ثَلَاثًا أَوْ خَمْسًا أَوْ أَكْثَرَ مِنْ ذَلِكَ إِنْ رَأَيْتُنَّ فَإِذَا فَرَغْتُنَّ فَآذِنَّنِي فَلَمَّا فَرَغْنَا آذَنَّاهُ فَنَزَعَ مِنْ حِقْوِهِ إِزَارَهُ وَقَالَ أَشْعِرْنَهَا إِيَّاهُ .

---

2 Umrlo žensko može se zamotati u rublje muškarca i obratno. Malik preporučuje da kefini budu u neparnom broju dijelova.
Ibni-Munzir smatra da se kefini kod ženske osobe sastoje od košulje, dva omotača (jedan ispod košulje, a drugi iznad nje), i povezače sredine mrtvaca koja sprečava otvaranje kefina.
Hanefijski učenjaci kažu: "Kefini žene sastoje se od pet dijelova košulje: čaršafa koji pokriva umrlu od vrata do pete, pobuljača po glavi, čaršafa koji se veže više glave i niže nogu umrle i od povezače kojom se preko prsa stegnu kefini.
Kod muškaraca, sunnet je da se kefini sastoje od košulje, čaršafa koji seže od vrata do peta i drugog većeg čaršafa čiji se krajevi mogu krpicom svezati više glave i niže nogu.
U nuždi kefini mogu biti ono što se ima pri ruci."

KAMFOR SE STAVLJA PRI POSLJEDNJEM KUPANJU

بَاب يُجْعَلُ الْكَافُورُ فِي آخِرِهِ

1258. PRIČAO NAM JE Hamid b. Umer, njemu Hammad b. Zejd, prenoseći od Ejjuba, on od Muhammeda, a ovaj od Umm-Atijje koja je rekla:
"Umrla je jedna od kćerki Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, pa je on izašao i rekao:
'Okupajte je tri ili pet puta ili, ako vidite da je potrebno, i više od toga, vodom sa sidrom, a na kraju stavite kamfor, ili (je rekao) nešto kamfora, i kada završite, javite mi!'
'Kada smo završile', kaže Umm-Atijja, 'obavijestile smo ga i on nam je bacio svoj donji ogrtač i rekao: Omotajte joj ga (oko cijelog tijela)!'"
Ejub je ovako isto prenio od Hafse, ona od Umm-Atijje, radijallahu anha.

١٢٥٨. حَدَّثَنَا حَامِدُ بْنُ عُمَرَ حَدَّثَنَا حَمَّادُ بْنُ زَيْدٍ عَنْ أَيُّوبَ عَنْ مُحَمَّدٍ عَنْ أُمِّ عَطِيَّةَ قَالَتْ تُوُفِّيَتْ إِحْدَى بَنَاتِ النَّبِيِّ ﷺ فَخَرَجَ النَّبِيُّ ﷺ فَقَالَ اغْسِلْنَهَا ثَلَاثًا أَوْ خَمْسًا أَوْ أَكْثَرَ مِنْ ذَلِكَ إِنْ رَأَيْتُنَّ بِمَاءٍ وَسِدْرٍ وَاجْعَلْنَ فِي الْآخِرَةِ كَافُورًا أَوْ شَيْئًا مِنْ كَافُورٍ فَإِذَا فَرَغْتُنَّ فَآذِنَّنِي قَالَتْ فَلَمَّا فَرَغْنَا آذَنَّاهُ فَأَلْقَى إِلَيْنَا حِقْوَهُ فَقَالَ أَشْعِرْنَهَا إِيَّاهُ وَعَنْ أَيُّوبَ عَنْ حَفْصَةَ عَنْ أُمِّ عَطِيَّةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا بِنَحْوِهِ.

1259. Ona je izjavila, da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Okupajte je tri ili pet ili sedam puta ili, ako vidite da je potrebno, i više od toga!"
Hafsa dodaje: "Umm-Atijja je prenijela:
'(Kosu) na njenoj glavi razdijelite samo na tri pletenice.'"

١٢٥٩. وَقَالَتْ إِنَّهُ قَالَ اغْسِلْنَهَا ثَلَاثًا أَوْ خَمْسًا أَوْ سَبْعًا أَوْ أَكْثَرَ مِنْ ذَلِكَ إِنْ رَأَيْتُنَّ قَالَتْ حَفْصَةُ قَالَتْ أُمُّ عَطِيَّةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهَا وَجَعَلْنَا رَأْسَهَا ثَلَاثَةَ قُرُونٍ.

O RASPLETANJU KOSE ŽENI (PRI KUPANJU)

باب نقض شعر المرأة

Ibni-Sirin je izjavio: "Nema smetnje da se kosa umrloj osobi rasplete."

وَقَالَ ابْنُ سِيرِينَ لَا بَأْسَ أَنْ يُنْقَضَ شَعَرُ الْمَيِّتِ.

1260. PRIČAO NAM JE Ahmed, njemu Abdullah b. Vehb, ovoga izvjestio Ibni-Džurejdž da je Ejjub rekao: "A ja sam čuo Hafsu b. Sirin, koja kaže: 'Umm-Atijja, radijallahu anha, pričala nam je da su one kosu kćerke Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, stavile u tri spletuljka (plesna), rasplele su pletenice, potom oprale i stavile u tri plesna.'"

١٢٦٠. حَدَّثَنَا أَحْمَدُ حَدَّثَنَا عَبْدُاللهِ بْنُ وَهْبٍ أَخْبَرَنَا ابْنُ جُرَيْجٍ قَالَ أَيُّوبُ وَسَمِعْتُ حَفْصَةَ بِنْتَ سِيرِينَ قَالَتْ حَدَّثَتْنَا أُمُّ عَطِيَّةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهَا أَنَّهُنَّ جَعَلْنَ رَأْسَ بِنْتِ رَسُولِ اللهِ ﷺ ثَلَاثَةَ قُرُونٍ نَقَضْنَهُ ثُمَّ غَسَلْنَهُ ثُمَّ جَعَلْنَهُ ثَلَاثَةَ قُرُونٍ.

KAKO SE UMOTAVA UMRLI U ODJEĆU PRVU DO TIJELA

باب كيف الإشعار للميت

Hasan (Basri) je rekao:
"...Petom povezačom se stegnu stegna i butovi neposredno ispod košulje."

وَقَالَ الْحَسَنُ الْخِرْقَةُ الْخَامِسَةُ تَشُدُّ بِهَا الْفَخِذَيْنِ وَالْوَرِكَيْنِ تَحْتَ الدِّرْعِ.

1261. PRIČAO NAM JE Ahmed, njemu Abdullah b. Vehb od Ibni-Džurejdža, ovome Ejjub, koji kaže: "Čuo sam Ibn-Sirina kako govori:
'Došla je Umm-Atijja, radijallahu anha, jedna od ensarijki koje su dale prisegu vjernosti Muhammedu, sallallahu alejhi ve sellem, i stigla u Basru, žureći se svome sinu koga nije tu zatekla. Potom nam je (rekao je Ibni-Sirin) Umm-Atijja ispričala: 'Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, unišao nam je, a mi (Esma, kćerka Umejje, Safijja, kćerka Abdul-Mutaliba i Lejla, kćerka Kanifa i ja) kupasmo njegovu kćerku (Zejnebu). On nam reče: Okupajte je tri ili pet puta ili, ako bude potrebno, i više od toga, vodom i sidrom, a pri posljednjem pranju stavite kamfor, a kada završite, javite mi!' Pošto smo završile, bacio nam je svoj donji ogrtač i rekao: 'Omotajte joj ga oko cijelog tijela!' I nije

١٢٦١. حَدَّثَنَا أَحْمَدُ حَدَّثَنَا عَبْدُاللهِ بْنُ وَهْبٍ أَخْبَرَنَا ابْنُ جُرَيْجٍ أَنَّ أَيُّوبَ أَخْبَرَهُ قَالَ سَمِعْتُ ابْنَ سِيرِينَ يَقُولُ جَاءَتْ أُمُّ عَطِيَّةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهَا امْرَأَةٌ مِنَ الْأَنْصَارِ مِنَ اللَّاتِي بَايَعْنَ النَّبِيَّ ﷺ قَدِمَتِ الْبَصْرَةَ تُبَادِرُ ابْنًا لَهَا فَلَمْ تُدْرِكْهُ فَحَدَّثَتْنَا قَالَتْ دَخَلَ عَلَيْنَا النَّبِيُّ ﷺ وَنَحْنُ نَغْسِلُ ابْنَتَهُ فَقَالَ اغْسِلْنَهَا ثَلَاثًا أَوْ خَمْسًا أَوْ أَكْثَرَ مِنْ ذَلِكَ إِنْ رَأَيْتُنَّ ذَلِكَ بِمَاءٍ وَسِدْرٍ وَاجْعَلْنَ فِي الْآخِرَةِ كَافُورًا فَإِذَا فَرَغْتُنَّ فَآذِنَّنِي قَالَتْ فَلَمَّا فَرَغْنَا أَلْقَى إِلَيْنَا حِقْوَهُ

dodao više ništa. Ja ne znam koja je to bila od njegovih kćerki.'"
Ejjub smatra da izraz "iš'ar" znači "zamotajte je u ogrtač!". "Tako isto", kaže Ejjub, "i Ibni-Sirin naređivaše da se žena u cijelosti zamotava, a ne da se oblači."

فَقَالَ أَشْعِرْنَهَا إِيَّاهُ وَلَمْ يَزِدْ عَلَى ذَلِكَ وَلَا أَدْرِي أَيُّ
بَنَاتِهِ وَزَعَمَ أَنَّ الْإِشْعَارَ الْفُفْنَهَا فِيهِ وَكَذَلِكَ كَانَ
ابْنُ سِيرِينَ يَأْمُرُ بِالْمَرْأَةِ أَنْ تُشْعَرَ وَلَا تُؤْزَرَ .

TREBA LI KOSU UMRLOJ ŽENI PLESTI U TRI PLETENICE

باب هل يجعل شعر المرأة ثلاثة قرون

1262. PRIČAO NAM JE Kabisa, njemu prenio Sufjan od Hišama, on od Umm-Huzejla, a ova od Umm-Atijje, radijallahu anha, koja je rekla:
"Splele smo kosu kćerke Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem", podrazumijevajući pod tim Umm-Atijja tri plesna.
Veki' kaže da je Sufjan izjavio:
"Kosa njenog tjemena je bila jedna pletenica, a sa njene dvije strane glave, druge dvije pletenice."

١٢٦٢. حَدَّثَنَا قَبِيصَةُ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ عَنْ هِشَامٍ
عَنْ أُمِّ الْهُذَيْلِ عَنْ أُمِّ عَطِيَّةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهَا قَالَتْ
ضَفَرْنَا شَعَرَ بِنْتِ النَّبِيِّ ﷺ تَعْنِي ثَلَاثَةَ قُرُونٍ
وَقَالَ وَكِيعٌ قَالَ سُفْيَانُ نَاصِيَتَهَا وَقَرْنَيْهَا .

KOSA ŽENE SE PREBACI IZA NJE

باب يلقى شعر المرأة خلفها

1263. PRIČAO NAM JE Musedded, kome je prenio Jahja b. Seid od Hišama b. Hassana, njemu ispričala Hafsa, prenoseći od Umm-Atijje, radijallahu anha, koja je rekla: "Umrla je jedna od kćerki Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, pa nam je došao Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, i rekao:
'Okupajte je sidrom (lišćem lotosa) u neparnom broju: tri ili pet puta ili, ako uviđate potrebu, i više od toga, a na kraju stavite kamfor, ili (je rekao) nešto kamfora. I kada završite, javite mi!'
Pošto smo završile, javile smo mu, i on nam je dao svoj donji ogrtač. Potom smo joj splele kosu u tri pletenice, koje smo položile straga."[1]

١٢٦٣. حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ سَعِيدٍ عَنْ
هِشَامِ بْنِ حَسَّانَ قَالَ حَدَّثَتْنَا حَفْصَةُ عَنْ أُمِّ عَطِيَّةَ
رَضِيَ اللهُ عَنْهَا قَالَتْ تُوُفِّيَتْ إِحْدَى بَنَاتِ النَّبِيِّ ﷺ
فَأَتَانَا النَّبِيُّ ﷺ فَقَالَ اغْسِلْنَهَا بِالسِّدْرِ وِتْرًا ثَلَاثًا أَوْ
خَمْسًا أَوْ أَكْثَرَ مِنْ ذَلِكَ إِنْ رَأَيْتُنَّ ذَلِكَ وَاجْعَلْنَ
فِي الْآخِرَةِ كَافُورًا أَوْ شَيْئًا مِنْ كَافُورٍ فَإِذَا فَرَغْتُنَّ
فَآذِنَّنِي فَلَمَّا فَرَغْنَا آذَنَّاهُ فَأَلْقَى إِلَيْنَا حِقْوَهُ فَضَفَرْنَا
شَعَرَهَا ثَلَاثَةَ قُرُونٍ وَأَلْقَيْنَاهَا خَلْفَهَا .

---

1 Oslanjajući se na gornji hadis, mnogi učenjaci ne smatraju da je kupanje kupaču umrlog obavezno. Drugi, oslanjajući se na druge hadise, imaju suprotan stav. Ovi navode da je Ebu-Hurejre rekao:

BIJELA ODJEĆA KAO KEFINI

باب الثياب البيض للكفن

1264. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Mukatil, njega obavijestio Abdullah b. Mubarek, ovoga Hišam b. Urva, prenoseći od svoga oca, a on od Aiše, radijallahu anha, ovo: "Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, zamotan je bio u tri bijele jemenske pamučne haljine iz (pokrajine) Sehulijje među kojima nije bilo košulje i turbana."[2]

١٢٦٤. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ مُقَاتِلٍ أَخْبَرَنَا عَبْدُاللهِ ابْنُ الْمُبَارَكِ أَخْبَرَنَا هِشَامُ بْنُ عُرْوَةَ عَنْ أَبِيهِ عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهَا أَنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ كُفِّنَ فِي ثَلاَثَةِ أَثْوَابٍ يَمَانِيَةٍ بِيضٍ سَحُولِيَّةٍ مِنْ كُرْسُفٍ لَيْسَ فِيهِنَّ قَمِيصٌ وَلاَ عِمَامَةٌ .

KEFINI OD DVA DIJELA

باب الكفن في ثوبين

1265. PRIČAO NAM JE Ebun-Nu'man, njemu Hammad, prenoseći od Seida b. Džubejra, on od (Abdullaha) b. Abbasa, radijallahu anhuma, slijedeće:

١٢٦٥. حَدَّثَنَا أَبُو النُّعْمَانِ حَدَّثَنَا حَمَّادُ بْنُ زَيْدٍ عَنْ أَيُّوبَ عَنْ سَعِيدِ بْنِ جُبَيْرٍ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمْ قَالَ بَيْنَمَا رَجُلٌ وَاقِفٌ بِعَرَفَةَ

"Ko okupa mrtvaca, neka se i on sam okupa!" Ovo mišljenje dijele još Seid b. Musejjeb, Muhammed b. Sirin i Muhammed Zuhri, dok Neha'i, Ahmed i Ishak kažu: "...uzet će samo abdest!" Malik i Šafija ovo kupanje samo preporučuju, a opće mišljenje učenjaka je da ovo kupanje nije neopohodno. Ovo mišljenje dijele još Ibni-Abbas, Ibn-Omer, Aiša, Hasan Basri i Neha'i.
Prvi zasnivaju svoje mišljenje na Aišinoj izjavi: "Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, se kupaše zbog četiri slučaja: poslije polucije, petkom, poslije ispuštanja krvi i poslije kupanja mrtvaca." Ovu je izjavu zabilježio i Ibni-Huzejme u svom "Sahihu" i Hakim u svom "Mustedreku".
Ibni-Hibban je u svom "Sahihu" zabilježio da je Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Ko okupa mrtvaca, neka se i on okupa, a ko ga bude nosio, neka uzme abdest!"
Ibni-Ebi-Šejbe je zapisao: "Pošto je halifa Alija okupao svoga oca, Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, mu je naredio da se i on okupa."
Druga grupa učenjaka smatra da gornje izjave nisu prenesene preko sasvim pouzdanih ljudi, a neki hadisi da su čak i apokrifni.
Darekutni donosi da je Ibni-Omer rekao: "Neko od nas se kupa, a neko ne kupa."

2 Muslim navodi da je Aiša rekla: "Muhammed je bio zamotan u tri haljine (platna) iz pokrajine Sehulijje iz Jemena, u kojima nije bilo ni saruka ni košulje."
Ebu-Davud u svom "Sunenu" ističe: "Muhammed je stavljen u jednu prugastu haljinu."
Preneseno je da je Ibni-Mes'ud rekao: "Pošto je Allahov Poslanik teško obolio, upitali smo ga: 'U kakve ćemo te kefine staviti?'
'Ako hoćete u ove moje haljine ili u jemenske, ili u egipatske.'" Učeni ljudi drže se ponajviše Aišine izjave.
– Šafija i Ahmed, držeći se slova hadisa, smatraju da je Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, bio zamotan u tri čaršafa koja su sezala iznad glave i ispod nogu,
– hanefije usvajaju hadis naveden kod Buharije, ali ga dopunjuju izjavom Džabira b. Semura: "Allahov Poslanik je stavljen u kefine od tri dijela: u košulju, u zamotač koji ide od vrata do stopala i čaršaf koji sezaše preko tjemena glave pa do ispod nogu",
– stavljanje saruka neki učenjaci smatraju mekruhom, dok neki to odobravaju.

إِذْ وَقَعَ عَنْ رَاحِلَتِهِ فَوَقَصَتْهُ أَوْ قَالَ فَأَوْقَصَتْهُ قَالَ النَّبِيُّ ﷺ اغْسِلُوهُ بِمَاءٍ وَسِدْرٍ وَكَفِّنُوهُ فِي ثَوْبَيْنِ وَلَا تُحَنِّطُوهُ وَلَا تُخَمِّرُوا رَأْسَهُ فَإِنَّهُ يُبْعَثُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ مُلَبِّيًا .

"Dok je jedan čovjek stajao na Arefatu, pao je sa svoje jahaće životinje i slomio vrat (poginuo)", ili je rekao, "i ona mu je slomila vrat, pa je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: 'Okupajte ga vodom sa sidrom i zamotajte ga u dvije haljine. Ne namirisavajte ga i ne pokrivajte mu glavu (šalom), jer će on na Sudnjem danu biti proživljen izgovarajući telbijju.'"[1]

باب الْحَنُوطِ لِلْمَيِّتِ

O NAMIRISAVANJU MRTVACA

١٢٦٦. حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ حَدَّثَنَا حَمَّادٌ عَنْ أَيُّوبَ عَنْ سَعِيدِ بْنِ جُبَيْرٍ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا قَالَ بَيْنَمَا رَجُلٌ وَاقِفٌ مَعَ رَسُولِ اللهِ ﷺ بِعَرَفَةَ إِذْ وَقَعَ مِنْ رَاحِلَتِهِ فَأَقْصَعَتْهُ أَوْ قَالَ فَأَقْعَصَتْهُ فَقَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ اغْسِلُوهُ بِمَاءٍ وَسِدْرٍ وَكَفِّنُوهُ فِي ثَوْبَيْنِ وَلَا تُحَنِّطُوهُ وَلَا تُخَمِّرُوا رَأْسَهُ فَإِنَّ اللهَ يَبْعَثُهُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ مُلَبِّيًا .

1266. PRIČAO NAM JE Kutejbe, njemu prenio Hammad od Ejjuba, on od Seida b. Džubejra, a ovaj od Ibni-Abbasa, radijallahu anhuma, koji je rekao:
"Dok je jedan čovjek stajao sa Allahovim Poslanikom, sallallahu alejhi ve sellem, na Arefatu, pao je sa jahaće životinje i ona ga je zgazila", ili je Ibni-Abbas rekao, "i ona ga je usmrtila, pa je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
'Okupajte ga vodom sa sidrom i zamotajte ga u dvije haljinke, a nemojte ga namirisavati niti mu glavu pokrivati, jer će ga Allah na Sudnjem danu proživjeti da izgovara telbijju.'"

---

1 Iz hadisa se zaključuje:
– prema sadržaju navedenog hadisa, Šafija, Ahmed i Ishak dokazuju da hadžija koji umre u ihramu, ostaje i poslije smrti u svom ihramu i zbog toga mu se glava i ne pokriva niti se namirisava.
Ebu-Hanife, Malik i Evza'i smatraju da hadžiju umrlog u ihramu, treba opremiti kao što se oprema svaki drugi umrli. Ovo je mišljenje preneseno još od Aiše, Abdullaha b. Omera i Tavusa. "Hadž je započeti obred", kažu ovi, "koji se smrću kvari kao i započeti namaz ili post."
Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, rekao je: "Kada čovjek umre, kida se veza sa ovim svijetom izuzev u tri slučaja..."
Kefini mogu biti iz dva dijela, a za nuždu i od jednog čaršafa – haljinke,
– za hadžiju umrlog u ihramu, niko neće nastaviti dovršavanje njegovog hadža. Takav hadžija može se u cijelosti nadati nagradi kao i onaj koji je hadž potpuno završio. S obzirom da Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, u spomenutom slučaju nije nikom naredio da dovrši započeti hadž umrlog, neki učenjaci ne dozvoljavaju obavljanje hadža za drugog.

KAKO SE ZAMOTAVA (U KEFINE) KO UMRE U IHRAMU

باب كَيْفَ يُكَفَّنُ الْمُحْرِمُ

1267. PRIČAO NAM JE Ebun-Nu'man, njemu Ebu-Avane od Ebu-Bišra, on od Seida b. Džubejra, a ovaj od Abdullaha b. Abbasa, radijallahu anhum, da je jednog čovjeka koji je bio u ihramu oborila njegova deva i vrat mu zgnječila (usmrtila ga). Mi smo bili tu sa Vjerovjesnikom, sallallahu alejhi ve sellem, koji nam je rekao:
"Okupajte ga vodom sa sidrom i zamotajte ga u dvije haljinke, a nemojte ga namirisati i pokrivati mu glavu, jer će ga Allah na Sudnjem danu proživjeti a on će učiti telbijju."

١٢٦٧ . حَدَّثَنَا أَبُو النُّعْمَانِ أَخْبَرَنَا أَبُو عَوَانَةَ عَنْ أَبِي بِشْرٍ عَنْ سَعِيدِ بْنِ جُبَيْرٍ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمْ أَنَّ رَجُلًا وَقَصَهُ بَعِيرُهُ وَنَحْنُ مَعَ النَّبِيِّ ﷺ وَهُوَ مُحْرِمٌ فَقَالَ النَّبِيُّ ﷺ اغْسِلُوهُ بِمَاءٍ وَسِدْرٍ وَكَفِّنُوهُ فِي ثَوْبَيْنِ وَلَا تُمِسُّوهُ طِيبًا وَلَا تُخَمِّرُوا رَأْسَهُ فَإِنَّ اللَّهَ يَبْعَثُهُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ مُلَبِّيًا .

1268. PRIČAO NAM JE Musedded, njemu Hammad b. Zejd od Amra i Ejjuba, a oni od Seida b. Džubejra, a ovaj od Ibni-Abbasa, radijallahu anhum:
"Jedan je čovjek stajao na Arefatu sa Vjerovjesnikom, sallallahu alejhi ve sellem, pa je pao sa svoje jahaće životinje.
Ejjub je kazao: '...pa je slomio vrat...', a Amr je rekao: '...pa mu je deva zdrobila vrat...'
On je potom umro i Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao je: 'Okupajte ga vodom sa sidrom, zamotajte ga u dvije haljinke, a ne namirisavajte ga, niti mu pokrivajte glavu, jer će on na Sudnjem danu biti tako proživljen', i prenio je Ejjub: 'izgovarat će telbijju', a Amr je prenio: 'izgovarajući telbijju'."

١٢٦٨ . حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ حَدَّثَنَا حَمَّادُ بْنُ زَيْدٍ عَنْ عَمْرٍو وَأَيُّوبَ عَنْ سَعِيدِ بْنِ جُبَيْرٍ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمْ قَالَ كَانَ رَجُلٌ وَاقِفٌ مَعَ النَّبِيِّ ﷺ بِعَرَفَةَ فَوَقَعَ عَنْ رَاحِلَتِهِ قَالَ أَيُّوبُ فَوَقَصَتْهُ وَقَالَ عَمْرٌو فَأَقْصَعَتْهُ فَمَاتَ فَقَالَ اغْسِلُوهُ بِمَاءٍ وَسِدْرٍ وَكَفِّنُوهُ فِي ثَوْبَيْنِ وَلَا تُحَنِّطُوهُ وَلَا تُخَمِّرُوا رَأْسَهُ فَإِنَّهُ يُبْعَثُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ قَالَ أَيُّوبُ يُلَبِّي وَقَالَ عَمْرٌو مُلَبِّيًا .

OBLAČENJE UMRLOM SAŠIVENE ILI NESAŠIVENE HALJINE I KEFINI BEZ KOŠULJE

بَاب الْكَفَنِ فِي الْقَمِيصِ الَّذِي يُكَفُّ أَوْ لَا يُكَفُّ وَمَنْ كُفِّنَ بِغَيْرِ قَمِيصٍ

1269. PRIČAO NAM JE Musedded, njemu Jahja b. Seid prenoseći od Ubejdullaha, ovome Nafi‘, prenoseći od Ibni-Omera, radijallahu anhuma:
"Kada je umro Abdullah b. Ubejj (b. Selul), došao je njegov sin (Abdullah) Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, i rekao:
'Allahov Poslaniče, sallallahu alejhi ve sellem, daj mi tvoju košulju da u nju spremim oca! Klanjaj mu dženazu i moli za njega oprost!'
Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, dao mu je svoju košulju i rekao: 'Javi mi (kada se spremi) i ja ću mu klanjati dženazu!' On mu je javio i kada je Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, htio da mu klanja dženazu, povukao ga je Omer, radijallahu anhu, i rekao: 'Zar ti Allah nije zabranio da učiš dovu dvoličnjacima?'
'Ja imam', rekao je Muhammed, 'dva izbora. Uzvišeni Allah je rekao: Traži za njih oprost ili ne traži! Da tražiš za njih oprost sedamdeset puta, Allah im neće oprostiti.'
Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, potom mu je klanjao dženazu, pa je objavljeno: 'Ne klanjaj dženazu nikada nikome koji od njih umre!'"[1]

١٢٦٩. حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ قَالَ حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ سَعِيدٍ عَنْ عُبَيْدِ اللهِ قَالَ حَدَّثَنِي نَافِعٌ عَنِ ابْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا أَنَّ عَبْدَ اللهِ ابْنَ أُبَيٍّ لَمَّا تُوُفِّيَ جَاءَ ابْنُهُ إِلَى النَّبِيِّ ﷺ فَقَالَ يَا رَسُولَ اللهِ أَعْطِنِي قَمِيصَكَ أُكَفِّنْهُ فِيهِ وَصَلِّ عَلَيْهِ وَاسْتَغْفِرْ لَهُ فَأَعْطَاهُ النَّبِيُّ ﷺ قَمِيصَهُ فَقَالَ آذِنِّي أُصَلِّي عَلَيْهِ فَآذَنَهُ فَلَمَّا أَرَادَ أَنْ يُصَلِّيَ عَلَيْهِ جَذَبَهُ عُمَرُ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ فَقَالَ أَلَيْسَ اللهُ نَهَاكَ أَنْ تُصَلِّيَ عَلَى الْمُنَافِقِينَ فَقَالَ أَنَا بَيْنَ خِيرَتَيْنِ قَالَ (اسْتَغْفِرْ لَهُمْ أَوْ لَا تَسْتَغْفِرْ لَهُمْ إِنْ تَسْتَغْفِرْ لَهُمْ سَبْعِينَ مَرَّةً فَلَنْ يَغْفِرَ اللهُ لَهُمْ) فَصَلَّى عَلَيْهِ فَنَزَلَتْ (وَلَا تُصَلِّ عَلَى أَحَدٍ مِنْهُمْ مَاتَ أَبَدًا وَلَا تَقُمْ عَلَى قَبْرِهِ) .

---

1 Iz hadisa se zaključuje:
– dio kefina je i košulja, bile joj strane sašivene ili ne. Muhammed b. Sirin volio je da košulja bude sa strane sašivena kao i kod živih osoba,
– mrtvacu nemuslimanu zabranjeno je klanjati dženazu. Ibni-Tin je rekao: "Musliman ne treba kupati svoje umrle roditelje, spuštati ih u grob i zakopavati, osim ako nema ko drugi to obaviti."
Pisac "El-Hidaje" kaže: "Kada umre nemusliman, njegov živi sin musliman okupat će ga, zamotati u kefine i zakopati, jer je tako Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, naredio halifi Aliji prilikom smrti njegova oca Ebu-Taliba."

1270. PRIČAO NAM JE Malik b. Isma'il, njemu Ibni-Ujejne, prenoseći od Amra koji je čuo Džabira, radijallahu anhu, da je rekao:
"Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, došao je Abdullahu b. Ubejju, pošto je on bio već ukopan, dao ga izvaditi, ubacio u njega svoje pljuvačke i obukao mu svoju košulju."[2]

١٢٧٠. حَدَّثَنَا مَالِكُ بْنُ إِسْمَاعِيلَ حَدَّثَنَا ابْنُ عُيَيْنَةَ عَنْ عَمْرٍو سَمِعَ جَابِرًا رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ أَتَى النَّبِيُّ ﷺ عَبْدَاللهِ بْنَ أُبَيٍّ بَعْدَ مَا دُفِنَ فَأَخْرَجَهُ فَنَفَثَ فِيهِ مِنْ رِيقِهِ وَأَلْبَسَهُ قَمِيصَهُ .

KEFINI BEZ KOŠULJE

باب الْكَفَنِ بِغَيْرِ قَمِيصٍ

1271. PRIČAO NAM JE Ebu-Nu'ajm, njemu Sufjan od Hišama, on od Urve, a ovaj od Aiše, radijallahu anha:
"Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, zamotan je bio u tri (bijele) pamučne haljine iz Suhula bez košulje i turbana."

١٢٧١. حَدَّثَنَا أَبُو نُعَيْمٍ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ عَنْ هِشَامٍ عَنْ عُرْوَةَ عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهَا قَالَتْ كُفِّنَ النَّبِيُّ ﷺ فِي ثَلَاثَةِ أَثْوَابٍ سُحُولٍ كُرْسُفٍ لَيْسَ فِيهَا قَمِيصٌ وَلَا عِمَامَةٌ .

1272. PRIČAO NAM JE Musedded, njemu prenio Jahja od Hišama i rekao: "Pričao mi je otac, prenoseći od Aiše, radijallahu anha, da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, bio zamotan u tri (bijele) haljine (čaršafa), bez košulje i bez turbana."

١٢٧٢. حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ حَدَّثَنَا يَحْيَى عَنْ هِشَامٍ حَدَّثَنِي أَبِي عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهَا أَنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ كُفِّنَ فِي ثَلَاثَةِ أَثْوَابٍ لَيْسَ فِيهَا قَمِيصٌ وَلَا عِمَامَةٌ .

---

2 Iz hadisa se razabire:
– dozvoljeno je vaditi mrtvaca iz groba radi nekog opravdanog razloga, kao radi klanjanja dženaze, dok se tijelo nije još nadulo, iako to nije preporučljivo.
Ešheb je rekao: "Kada se mrtvac zakopa, nema više vađenja, nego će mu se dženaza klanjati onako zakopanom."
U "Mebsutu" i "Bedai'u" stoji: "Ako je mrtvac prilikom stavljanja u grob bio slučajno okrenut mimo kible ili položen na svoju lijevu stranu ili mu glava stavljena na mjesto nogu i zemlja se na njega već navalila, neće se grob zbog toga otvarati i takvi propusti naknadno ispravljati. Ako je grob ozidan ciglom, kamenom ili kojim drugim tvrdim materijalom i zemlja se nije na mrtvaca navalila, cigle će se izvaditi, propusti ispraviti, pa mrtvaca okupati, ako nije bio ranije okupan." Ovo je mišljenje i Ešheba.
Šafija je rekao: "Dozvoljeno je otvoriti grob, ako je mrtvac položen na suprotnu stranu od kible."
Prenošenje mrtvaca iz mjesta u mjesto jedni učenjaci dozvoljavaju u razdaljini jedne do dvije milje, odnosno musafirski put od osamdest dva kilometra, pa i u neograničenoj razdaljini, dok drugi to smatraju mekruhom, bez obzira na razdaljinu.
Od imama Muhammeda preneseno je da je on, prenošenje mrtvaca iz mjesta u drugo mjesto (grad), smatrao grijehom, ali ostali učenjaci hanefijske škole to dozvoljavaju činiti. Sa'd b. Ebi-Vekas i Seid b. Zejd umrli su u Akiku, a preneseni i zakopani u Medini.
U "El-Haviji" se navodi da je Šafija rekao: "Ja ne volim postupak prenošenja mrtvaca iz mjesta u mjesto, izuzev ako je tu blizu Mekka, Medina ili Jerusalem i umrli je pred smrt zaželio da se tamo prenese i pokopa."
Imam Ahmed ne smatra da je zabranjeno prenošenje mrtvaca iz jednog groba u drugi, jer je Mu'az iskopao svoju suprugu i prenio je u drugi grob. Kadi Husein i Begavi su ovo uvrstili u zabranjeni akt (haram).

KEFINI BEZ TURBANA

بَاب الْكَفَنِ بِلَا عِمَامَةٍ

1273. PRIČAO NAM JE Isma‘il, njemu Malik od Hišama b. Urve, on od svoga oca, a ovaj od Aiše, radijallahu anha, da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, zamotan u tri bijele haljine (platna) iz Suhula bez košulje i turbana.

١٢٧٣. حَدَّثَنَا إِسْمَاعِيلُ قَالَ حَدَّثَنِي مَالِكٌ عَنْ هِشَامِ بْنِ عُرْوَةَ عَنْ أَبِيهِ عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهَا أَنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ كُفِّنَ فِي ثَلَاثَةِ أَثْوَابٍ بِيضٍ سَحُولِيَّةٍ لَيْسَ فِيهَا قَمِيصٌ وَلَا عِمَامَةٌ .

KEFINI (SE UZIMAJU) IZ CJELOKUPNE IMOVINE UMRLOG

بَاب الْكَفَنِ مِنْ جَمِيعِ الْمَالِ

Ovo kažu Ata, Zuhri, Amr b. Dinar i Katade.
Amr b. Dinar još dodaje: “I namirisavanje se podmiruje iz cjelokupne imovine umrlog.”
Ibrahim Neha‘i je rekao: “Počinje se prvo sa (nabavkom) kefina, zatim sa isplatom duga, a potom sa izvršavanjem oporuke (umrlog).”
A Sufjan kaže: “Plaćanje za grob (kopanje) i kupanje smatra se troškovima kefina (opreme).”

وَبِهِ قَالَ عَطَاءٌ وَالزُّهْرِيُّ وَعَمْرُو بْنُ دِينَارٍ وَقَتَادَةُ وَقَالَ عَمْرُو بْنُ دِينَارٍ الْحَنُوطُ مِنْ جَمِيعِ الْمَالِ وَقَالَ إِبْرَاهِيمُ يُبْدَأُ بِالْكَفَنِ ثُمَّ بِالدَّيْنِ ثُمَّ بِالْوَصِيَّةِ وَقَالَ سُفْيَانُ أَجْرُ الْقَبْرِ وَالْغَسْلِ هُوَ مِنَ الْكَفَنِ .

1274. PRIČAO NAM JE Ahmed b. Muhammed Mekki, njemu Ibrahim b. Sa‘d, prenoseći od Sa‘da (b. Ibrahima), a on od svoga oca:
“Abdur-Rahmanu b. Avfu, radijallahu anhu, doneseno je jednog dana jelo, pa je on rekao: ‘Ubijen je Mus‘ab b. Umejr, a on je bio bolji od mene, i nije se našlo ništa u što bi se zamotao osim jednog (njegovog) ogrtača i ubijen je Hamza’, ili je rekao, ‘ubijen je jedan drugi čovjek, bolji od mene i nije imao ništa u što bi se zamotao osim jednog (njegovog) ogrtača, pa sam se stvarno uplašio da nam naša dobra djela u ovozemnom životu nisu ubrzana, a zatim je počeo plakati.’”

١٢٧٤. حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ مُحَمَّدٍ الْمَكِّيُّ حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ سَعْدٍ عَنْ سَعْدٍ عَنْ أَبِيهِ قَالَ أُتِيَ عَبْدُالرَّحْمَنِ بْنُ عَوْفٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ يَوْمًا بِطَعَامِهِ فَقَالَ قُتِلَ مُصْعَبُ بْنُ عُمَيْرٍ وَكَانَ خَيْرًا مِنِّي فَلَمْ يُوجَدْ لَهُ مَا يُكَفَّنُ فِيهِ إِلَّا بُرْدَةٌ وَقُتِلَ حَمْزَةُ أَوْ رَجُلٌ آخَرُ خَيْرٌ مِنِّي فَلَمْ يُوجَدْ لَهُ مَا يُكَفَّنُ فِيهِ إِلَّا بُرْدَةٌ لَقَدْ خَشِيتُ أَنْ يَكُونَ قَدْ عُجِّلَتْ لَنَا طَيِّبَاتُنَا فِي حَيَاتِنَا الدُّنْيَا ثُمَّ جَعَلَ يَبْكِي .

KAKO POSTUPITI AKO SE NE NAĐE VIŠE OSIM JEDNOG PLATNA

باب إِذَا لَمْ يُوجَدْ إِلَّا ثَوْبٌ وَاحِدٌ

1275. PRIČAO NAM JE Ibni-Mukatil, njega obavijestio Abdullah, ovoga Šu'be, prenoseći od Sa'da b. Ibrahima, a on od svoga oca Ibrahima, da je Abdur-Rahmanu b. Avfu, radijallahu anhu, doneseno jelo, a on je postio, pa je rekao:
"Poginuo je Mus'ab b. Umejr, a bio je bolji od mene, i zamotan je u samo jedan (svoj ogrtač: kada mu se pokrila glava, pojavile su mu se noge, a kada su mu se pokrile noge, ukazala mu se glava." A mislim da je on još rekao: "Ubijen je i Hamza, a i on je bolji od mene. Od ovog svijeta pruženo nam je ono što je pruženo", ili je rekao: "Od ovog svijeta dato nam je ono što je dato i već smo se uplašili da nam naša dobra djela ne budu ubrzana." Potom je počeo plakati, pa je i jelo ostavio.[1]

١٢٧٥. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ مُقَاتِلٍ أَخْبَرَنَا عَبْدُاللهِ أَخْبَرَنَا شُعْبَةُ عَنْ سَعْدِ بْنِ إِبْرَاهِيمَ عَنْ أَبِيهِ إِبْرَاهِيمَ أَنَّ عَبْدَالرَّحْمَنِ بْنَ عَوْفٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ أُتِيَ بِطَعَامٍ وَكَانَ صَائِمًا فَقَالَ قُتِلَ مُصْعَبُ بْنُ عُمَيْرٍ وَهُوَ خَيْرٌ مِنِّي كُفِّنَ فِي بُرْدَةٍ إِنْ غُطِّيَ رَأْسُهُ بَدَتْ رِجْلَاهُ وَإِنْ غُطِّيَ رِجْلَاهُ بَدَا رَأْسُهُ وَأُرَاهُ قَالَ وَقُتِلَ حَمْزَةُ وَهُوَ خَيْرٌ مِنِّي ثُمَّ بُسِطَ لَنَا مِنَ الدُّنْيَا مَا بُسِطَ أَوْ قَالَ أُعْطِينَا مِنَ الدُّنْيَا مَا أُعْطِينَا وَقَدْ خَشِينَا أَنْ تَكُونَ حَسَنَاتُنَا عُجِّلَتْ لَنَا ثُمَّ جَعَلَ يَبْكِي حَتَّى تَرَكَ الطَّعَامَ.

KADA BUDU KEFINI SAMO TOLIKI KOLIKO SE MOŽE POKRITI SAMO GLAVA ILI NOGE UMRLOG, POKRIT ĆE MU SE NJIMA SAMO GLAVA

باب إِذَا لَمْ يَجِدْ كَفَنًا إِلَّا مَا يُوَارِي رَأْسَهُ أَوْ قَدَمَيْهِ غَطَّى رَأْسَهُ

1276. PRIČAO NAM JE Umer b. Hafs, njemu njegov otac od A'meša, kome je prenio Šekik od Habbaba, radijallahu anhu:
"Preselili smo se sa Vjerovjesnikom, sallallahu alejhi ve sellem, (iz Mekke u Medinu), tražeći Allahovo lice. I Allah nam je dao nagradu za to. Neko od nas već je umro, a svoje nagrade nije ni načeo. Između tih je i Mus'ab b. Umejr. Nekom od nas je njegov plod već sazreo i on ga ubire.

١٢٧٦. حَدَّثَنَا عُمَرُ بْنُ حَفْصِ بْنِ غِيَاثٍ حَدَّثَنَا أَبِي حَدَّثَنَا الأَعْمَشُ حَدَّثَنَا شَقِيقٌ حَدَّثَنَا خَبَّابٌ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ هَاجَرْنَا مَعَ النَّبِيِّ ﷺ نَلْتَمِسُ وَجْهَ اللهِ فَوَقَعَ أَجْرُنَا عَلَى اللهِ فَمِنَّا مَنْ مَاتَ لَمْ يَأْكُلْ مِنْ أَجْرِهِ شَيْئًا مِنْهُمْ

1 Iz hadisa se razabire:
– svi troškovi ukopa podmiruju se iz cjelokupne ostavštine umrlog,
– kefin za nuždu može biti samo jedna haljinka,
– dobre poslove dobrih ljudi treba isticati kao uzoran primjer,
– Božije blagodati treba isticati, priznajući svoju nedovoljnu zahvalnost na istim.

Mus‘ab je bio ubijen na dan (bitke) na Uhudu i mi nismo našli ništa u šta bismo ga zamotali, nego samo jedan (njegov) ogrtač. Kada smo njime pokrili glavu, ostale su mu noge nepokrivene, a kada smo mu pokrili noge, ostala mu je glava otkrivena. Potom nam je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, naredio da mu pokrijemo glavu, a na noge da mu stavimo izhir (rogozinu)."[1]

مُصْعَبُ بْنُ عُمَيْرٍ وَمِنَّا مَنْ أَيْنَعَتْ لَهُ ثَمَرَتُهُ فَهُوَ يَهْدِبُهَا قُتِلَ يَوْمَ أُحُدٍ فَلَمْ نَجِدْ مَا نُكَفِّنُهُ إِلَّا بُرْدَةً إِذَا غَطَّيْنَا بِهَا رَأْسَهُ خَرَجَتْ رِجْلَاهُ وَإِذَا غَطَّيْنَا رِجْلَيْهِ خَرَجَ رَأْسُهُ فَأَمَرَنَا النَّبِيُّ ﷺ أَنْ نُغَطِّيَ رَأْسَهُ وَأَنْ نَجْعَلَ عَلَى رِجْلَيْهِ مِنَ الْإِذْخِرِ .

O ONOME KOJI JE PRIPREMIO KEFINE U DOBA VJEROVJESNIKA, SALLALLAHU ALEJHI VE SELLEM, I ZA TO MU SE NIJE PRIGOVORILO

بَاب مَنِ اسْتَعَدَّ الْكَفَنَ فِي زَمَنِ النَّبِيِّ ﷺ فَلَمْ يُنْكَرْ عَلَيْهِ

1277. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Mesleme, njemu Ibn-Ebi-Hazim od svoga oca, a on od Sehla, radijallahu anhu, da je jedna žena donijela Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, istkan pamučni ogrtač.
"Znate li" (upitao je Sehl), "šta je to burda (ogrtač)?" "To je plašt" – odgovorili su (prisutni). "Da" – rekao je on.
"Istkala sam ga", rekla je žena, "svojom rukom i došla da ti ga dam da ga obučeš."
Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, budući da mu je bio potreban, uzeo ga je, izašao k nama, i obukao ga. Potom se on svidio jednome koji reče: "Daj mi ga! Divan li je!" Prisutni su rekli: "Nisi dobro učinio! Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve

١٢٧٧ . حَدَّثَنَا عَبْدُ اللهِ بْنُ مَسْلَمَةَ حَدَّثَنَا ابْنُ أَبِي حَازِمٍ عَنْ أَبِيهِ عَنْ سَهْلٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ أَنَّ امْرَأَةً جَاءَتِ النَّبِيَّ ﷺ بِبُرْدَةٍ مَنْسُوجَةٍ فِيهَا حَاشِيَتُهَا أَتَدْرُونَ مَا الْبُرْدَةُ قَالُوا الشَّمْلَةُ قَالَ نَعَمْ قَالَتْ نَسَجْتُهَا بِيَدِي فَجِئْتُ لِأَكْسُوَكَهَا فَأَخَذَهَا النَّبِيُّ ﷺ مُحْتَاجًا إِلَيْهَا فَخَرَجَ إِلَيْنَا وَإِنَّهَا إِزَارُهُ فَحَسَّنَهَا فُلَانٌ فَقَالَ اكْسُنِيهَا مَا أَحْسَنَهَا قَالَ الْقَوْمُ مَا أَحْسَنْتَ لَبِسَهَا النَّبِيُّ ﷺ مُحْتَاجًا إِلَيْهَا ثُمَّ سَأَلْتَهُ وَعَلِمْتَ أَنَّهُ لَا يَرُدُّ قَالَ إِنِّي وَاللهِ مَا سَأَلْتُهُ لِأَلْبَسَهُ إِنَّمَا سَأَلْتُهُ لِتَكُونَ كَفَنِي قَالَ سَهْلٌ فَكَانَتْ كَفَنَهُ .

---

1 Iz hadisa se zaključuje:
– kada je pokrivač kraći od mrtvaca, tada ga treba navući na glavu umrlog, a noge pokriti nečim drugim, pa makar i travom. Ako je pokrivač toliko kratak, da ne može pokriti istovremeno glavu i sramotne dijelove tijela, tada se sa njim pokrivaju samo sramotni dijelovi, a ostala mjesta drugim prikladnim sredstvom, pa makar trstikom ili sličnom travom.
Sramotni dijelovi tijela mrtvaca moraju se prvenstveno pokriti kao i kod živih osoba. Te dijelove gledati i dodirivati ih rukama strogo je zabranjeno, izuzev međusobnog doticaja živih bračnih drugova.
Hasan Basri prenio je od Ebu-Hanife slijedeće: "Mrtvac se pokrije jednim povećim čaršafom, upravo onako kako to čini živi čovjek kada se htjedne kupati." S obzirom da je takvo kupanje u praksi teško sprovesti, poneki učenjaci smatraju da je dovoljno pokriti samo teški avret mrtvaca, tj. njegov spolni organ i stražnjicu.
U "Bedai‘u" stoji: "Sramotne dijelove kupač pere, podvukavši ruku ispod pokrivača. Kupač treba prethodno ruku zamotati u krpu ili obući rukavicu."

sellem, bio ga je uzeo sebi, jer mu je bio potreban. Ti si ga od njega zaiskao, a znao si da te on neće odbiti."
"Tako mi Allaha", rekao je ovaj, "nisam ga zaiskao da ga oblačim. Zaiskao sam ga samo da mi bude kefin."
"I taj ogrtač mu je i bio kefin" – rekao je Sehl.[2]

UČESTVOVANJE ŽENA U ISPRAĆAJU DŽENAZA

باب اتّباع النّساء الجنائز

1278. PRIČAO NAM JE Kabisa b. Ukbe, njemu Sufjan prenoseći od Halida Hazzaa, on od Umm-Huzejla, a ova od Umm-Atijje, radijallahu anha, slijedeće:
"Odvraćane smo od slijeđenja dženaza, samo nam to nije odlučno učinjeno."[3]

١٢٧٨. حَدَّثَنَا قَبِيصَةُ بْنُ عُقْبَةَ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ عَنْ خَالِدٍ الْحَذَّاءِ عَنْ أُمِّ الْهُذَيْلِ عَنْ أُمِّ عَطِيَّةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهَا قَالَتْ نُهِينَا عَنِ اتِّبَاعِ الْجَنَائِزِ وَلَمْ يُعْزَمْ عَلَيْنَا .

---

2 Iz navedenog hadisa se zaključuje:
– velika darežljivost Muhammeda, sallallahu alejhi ve sellem. On sa sebe poklanja ogrtač, iako mu je bio neophodan,
– lične stvari učenih ljudi treba cijeniti,
– životne potrebe treba pribaviti prije nego od njih nešto stvarno ustreba,
– molbu osobe kojoj je nešto potrebno ne treba odbijati, nego joj treba pomoći koliko i kako se može.

3 Gledajući na Umm-Atijinu izjavu, učestvovanje žena na dženazama ne podliježe strogoj zabrani, nego spada samo u mekruh.
Kurtubi i veliki broj učenjaka, držeći se slova spomenute izjave, učestvovanje žena na dženazama smatraju drugostepenom strožijom zabranom (nehjun tenzihijjun).
Učestvovanje žena u dženazama mekruhom su smatrali Abdullah b. Mes'ud, Abdullah b. Omer, Aiša, Ebu-Umame, Ibrahim Neha'i, Hasan Basrija, Mesruk, Ibni-Sirin, Evza'i, Ahmed i Ishak.
Sufjan Sevri je rekao: "Novotarija je da žene učestvuju u pratnji dženaze."
Ebu-Hanife je rekao: "Nema nikakve potrebe da žene prate dženazu."
Preneseno je da su učestvovanje žena u praćenju dženaze dozvoljavali Abdullah b. Abbas, Kasim, Salim, Zuhri i Rebi'a.
Malik je dozvolio da dženazu prate starije žene, a da to čine mlađe, smatraše mekruhom – pokuđenim činom.
Šafija smatra učestvovanje žena u dženazi općenito mekruhom.
Ibni-Hazm je izjavio: "Ženama nije zabranjeno učestvovanje u dženazama." Izjave o toj zabrani nisu dovoljno jasne i precizne. Neke su od njih nepotpunog seneda, neke nejasne, a u nekim se ne zna ko je to zabranio, da li Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, ili neko od ashaba, kao što je slučaj sa Atijinom izjavom navedenoj kod Buharije.
Pretpostavljajući da je Atijjina izjava jasna i precizna, iz nje se može zaključiti da je učestvovanje žena u dženazi samo mekruh, a nikako haram. Ovo potvrđuje i izjava Ebu-Hurejre, da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, bio na jednoj dženazi i da je Omer tu vidio jednu ženu, pa je na nju uzviknuo, a Vjerovjesnik mu rekao: "Omere, ostavi je! Njeno oko je tužno, a duša rasplakana."
Ovu je izjavu zabilježio Hakim u svom "Mustedreku", navodeći da ona odgovara uvjetima kod Buharije i Muslima.

SMIJE LI ŽENA UPRAŽNJAVATI RADNJE PROPISANE U ŽALOSTI ZBOG NEKOG DRUGOG OSIM MUŽA?

بَاب إِحْدَادِ الْمَرْأَةِ عَلَى غَيْرِ زَوْجِهَا

1279. PRIČAO NAM JE Museddeed, njemu Bišr b. Mufeddal, ovome je prenio Seleme b. Alkame od Muhammeda b. Sirina: "Umro je sin Umm-Atijje, radijallahu anha, i kada se navršio treći dan (po smrti), ona je zatražila miris, njim se namazala i rekla:
"Zabranjeno nam je da više od tri dana žalimo ikoga osim muža."

١٢٧٩. حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ حَدَّثَنَا بِشْرُ بْنُ الْمُفَضَّلِ حَدَّثَنَا سَلَمَةُ بْنُ عَلْقَمَةَ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ سِيرِينَ قَالَ تُوُفِّيَ ابْنٌ لِأُمِّ عَطِيَّةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهَا فَلَمَّا كَانَ الْيَوْمُ الثَّالِثُ دَعَتْ بِصُفْرَةٍ فَتَمَسَّحَتْ بِهِ وَقَالَتْ نُهِينَا أَنْ نُحِدَّ أَكْثَرَ مِنْ ثَلَاثٍ إِلَّا بِزَوْجٍ .

1280. PRIČAO NAM JE Humejdi, njemu Sufjan od Ejjuba b. Musaa, ovome prenio Humejd b. Nafi' od Zejnebe bint Ebi-Seleme koja je rekla:
"Kada je došla vijest iz Šama o smrti Ebu-Sufjana, Umm-Habiba (kći Ebi-Sufjana), radijallahu anha, zatražila je miris pri koncu trećeg dana; namaza svoje obraze i podlaktice i reče: 'Ovo mi nije trebalo da nisam čula Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, kako kaže:
Nijednoj ženi, koja vjeruje u Allaha i Sudnji dan, nije dozvoljeno da provodi žalost za umrlim više od tri dana, osim za mužem, koga će supruga žaliti četiri mjeseca i deset dana.'"

١٢٨٠. حَدَّثَنَا الْحُمَيْدِيُّ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ حَدَّثَنَا أَيُّوبُ بْنُ مُوسَى قَالَ أَخْبَرَنِي حُمَيْدُ بْنُ نَافِعٍ عَنْ زَيْنَبَ بِنْتِ أَبِي سَلَمَةَ قَالَتْ لَمَّا جَاءَ نَعْيُ أَبِي سُفْيَانَ مِنَ الشَّأْمِ دَعَتْ أُمُّ حَبِيبَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهَا بِصُفْرَةٍ فِي الْيَوْمِ الثَّالِثِ فَمَسَحَتْ عَارِضَيْهَا وَذِرَاعَيْهَا وَقَالَتْ إِنِّي كُنْتُ عَنْ هَذَا لَغَنِيَّةً لَوْلَا أَنِّي سَمِعْتُ النَّبِيَّ ﷺ يَقُولُ لَا يَحِلُّ لِامْرَأَةٍ تُؤْمِنُ بِاللهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ أَنْ تُحِدَّ عَلَى مَيِّتٍ فَوْقَ ثَلَاثٍ إِلَّا عَلَى زَوْجٍ فَإِنَّهَا تُحِدُّ عَلَيْهِ أَرْبَعَةَ أَشْهُرٍ وَعَشْرًا .

Ženama nije dozvoljeno da klanjaju dženaza-namaz, a niti da se nađu među klanjačima.
Preko Jezida b. Ebi-Habiba je preneseno: "Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, je prisustvovao klanjanju dženaze jednom čovjeku i kada je mrtvac postavljen da mu se dženaza klanja, Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, primijetio je tu neku ženu i upitao ko je ona.
'To je sestra umrlog' – rekli su mu.
'Vrati se natrag' – rekao joj je Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, i nije htio klanjati dženazu sve dok ona nije otišla i zamakla."
Drugom prilikom Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, rekao je nekoj ženi: "Vrati se natrag, inače ću se ja vratiti!"

1281. PRIČAO NAM JE Isma'il, njemu Malik od Abdullaha b. Ebi-Bekra b. Muhammeda b. Amra b. Hazma, on od Humejda b. Nafija, ovaj od Zejnebe bint Ebi-Seleme koja kaže:
"Unišla sam Umm-Habibi, supruzi Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, i ona reče: 'Čula sam Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, kako kaže: Nijednoj ženi, koja vjeruje u Allaha i u Sudnji dan, nije dozvoljeno da provodi žalost za umrlim više od tri dana, izuzev za mužem i to četiri mjeseca i deset dana.'

١٢٨١. حَدَّثَنَا إِسْمَاعِيلُ حَدَّثَنِي مَالِكٌ عَنْ عَبْدِاللهِ بْنِ أَبِي بَكْرِ بْنِ مُحَمَّدِ بْنِ عَمْرِو بْنِ حَزْمٍ عَنْ حُمَيْدِ بْنِ نَافِعٍ عَنْ زَيْنَبَ بِنْتِ أَبِي سَلَمَةَ أَخْبَرَتْهُ قَالَتْ دَخَلْتُ عَلَى أُمِّ حَبِيبَةَ زَوْجِ النَّبِيِّ ﷺ فَقَالَتْ سَمِعْتُ رَسُولَ اللهِ ﷺ يَقُولُ لَا يَحِلُّ لِامْرَأَةٍ تُؤْمِنُ بِاللهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ تُحِدُّ عَلَى مَيِّتٍ فَوْقَ ثَلَاثٍ إِلَّا عَلَى زَوْجٍ أَرْبَعَةَ أَشْهُرٍ وَعَشْرًا.

1282. Zatim sam unišla Zejnebi bint Džahš kada joj je umro brat, pa je ona zatražila miris i namazala se, potom rekla: 'Ja nemam potrebe za mirisom, nego sam čula Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, (gdje kaže) sa minbera:
Nijednoj ženi, koja vjeruje u Allaha i u Sudnji dan, nije dozvoljeno da provodi žalost za umrlim više od tri dana, izuzev za mužem i to četiri mjeseca i deset dana.'"[1]

١٢٨٢. ثُمَّ دَخَلْتُ عَلَى زَيْنَبَ بِنْتِ جَحْشٍ حِينَ تُوُفِّيَ أَخُوهَا فَدَعَتْ بِطِيبٍ فَمَسَّتْ بِهِ ثُمَّ قَالَتْ مَا لِي بِالطِّيبِ مِنْ حَاجَةٍ غَيْرَ أَنِّي سَمِعْتُ رَسُولَ اللهِ ﷺ عَلَى الْمِنْبَرِ يَقُولُ لَا يَحِلُّ لِامْرَأَةٍ تُؤْمِنُ بِاللهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ تُحِدُّ عَلَى مَيِّتٍ فَوْقَ ثَلَاثٍ إِلَّا عَلَى زَوْجٍ أَرْبَعَةَ أَشْهُرٍ وَعَشْرًا.

O POSJEĆIVANJU GROBOVA

باب زيارة الْقُبور

1283. PRIČAO NAM JE Adem, njemu Šu'be od Sabita, ovaj od Enesa b. Malika koji je rekao:
"Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, prošao je pokraj jedne žene koja je plakala pored jednog groba, i rekao joj:
'Boj se Allaha i budi strpljiva!'
'Dalje od mene! Tebe nije zadesila moja nesreća!'
Nije prepoznala onog ko joj je to rekao.

١٢٨٣. حَدَّثَنَا آدَمُ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ حَدَّثَنَا ثَابِتٌ عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ مَرَّ النَّبِيُّ ﷺ بِامْرَأَةٍ تَبْكِي عِنْدَ قَبْرٍ فَقَالَ اتَّقِي اللهَ وَاصْبِرِي قَالَتْ إِلَيْكَ عَنِّي فَإِنَّكَ لَمْ تُصَبْ بِمُصِيبَتِي وَلَمْ تَعْرِفْهُ فَقِيلَ لَهَا إِنَّهُ النَّبِيُّ ﷺ فَأَتَتْ بَابَ النَّبِيِّ ﷺ

1 Iz hadisa se zaključuje:
– supruga je dužna da provodi žalost za svojim mužem četiri mjeseca i deset dana, a žaliti drugog može najviše tri dana,
– ova se ograničenja ne odnose i na suprugu nemuslimanku, jer je u hadisu rečeno: "...žena koja vjeruje u Allaha i u Sudnji dan...",
– navedena ograničenja ne odnose se ni na maloljetnu suprugu, jer izraz u hadisu "imre'etun" znači samo punoljetnu suprugu.

فَلَمْ تَجِدْ عِنْدَهُ بَوَّابِينَ فَقَالَتْ لَمْ أَعْرِفْكَ فَقَالَ إِنَّمَا الصَّبْرُ عِنْدَ الصَّدْمَةِ الأُولَى .

Zatim joj je rečeno da je to (bio) Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem Ona je, potom, otišla kući Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, i na vratima nije našla vratara (kao kod vladara).
'Nisam te poznala' – rekla mu je.
'Prava strpljivost je pri prvom udarcu' – odgovorio je on."[1]

باب قَوْلِ النَّبِيِّ ﷺ يُعَذَّبُ الْمَيِّتُ بِبَعْضِ بُكَاءِ أَهْلِهِ عَلَيْهِ إِذَا كَانَ النَّوْحُ مِنْ سُنَّتِهِ

IZJAVA VJEROVJESNIKA: "UMRLI SE PATI ZBOG PLAČA NJEGOVE PORODICE ZA NJIM ", AKO JE NARICANJE BILO OBIČAJ UMRLOG

لِقَوْلِ اللهِ تَعَالَى ﴿ قُوا أَنْفُسَكُمْ وَأَهْلِيكُمْ نَارًا ﴾ وَقَالَ النَّبِيُّ ﷺ كُلُّكُمْ رَاعٍ وَمَسْئُولٌ عَنْ رَعِيَّتِهِ فَإِذَا لَمْ يَكُنْ مِنْ سُنَّتِهِ فَهُوَ كَمَا قَالَتْ

Uzvišeni Allah je rekao:
"Čuvajte sebe i svoje porodice od džehennemske vatre!" A Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao je: "...Svaki od vas je pastir i svaki će biti odgovoran za ono što mu je povjereno da čuva."

---

1 Iz hadisa se zaključuje:
– taktičnost i skromnost Muhammedova, sallallahu alejhi ve sellem, prema neukom svijetu.
– učeni ljudi treba uvijek i svugdje da propagiraju činjenje dobrih djela, a odvraćaju od zla i nevaljalštine,
– dobar savjet treba prihvatiti, bez obzira od koga on bio učinjen,
– osnov svakog posla, pa i ibadeta je strpljivost,
– dozvoljeno je i muškarcima i ženama posjećivati grobove, bili to grobovi muslimana ili nemuslimana.
Muslim navodi sa senedom da je Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Ranije sam vam zabranjivao posjećivanje grobova, a sada ih posjećujte, jer to podsjeća čovjeka na budući svijet."
Ebu-Davud preko Ebu-Hurejre zabilježio je slijedeću Muhammedovu, sallallahu alejhi ve sellem, izjavu: "Muhammed je posjetio grob svoje majke i pokraj njega plakao toliko da je rasplakao i svoje drugove oko sebe."
"Tražio sam dozvolu od svoga Gospodara Allaha da molim za oprost njenih grijeha, pa mi nije dozvolio. Potom sam tražio dozvolu da joj posjećujem grob i to mi je dozvolio. Sada i vi posjećujte grobove, jer to ljude podsjeća na smrt."
Preneseno je da je halifa Omer došao na groblje, mrtvim nazvao selam, a potom rekao: "Vidio sam i čuo Vjerovjesnika da im naziva selam."
Poneki učenjaci posjetu žene grobovima smatraju mekruhom, ali većina ih to dozvoljava, oslanjajući se na izjavu Abdullaha b. Mulejke: "Aiša se vraćala jednog dana sa groblja i ja sam je upitao: 'Majko pravovjernih, odakle to ideš?'
'Sa groba brata Abdur-Rahmana b. Ebi-Bekra.'
'Zar nije', upitao sam, 'Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, zabranio posjećivanje grobova?'
'Da', rekla je ona, 'ranije je on to zabranjivao, a kasnije je naredio da se posjećuju.'"
Podijeljena su mišljenja učenjaka o posjeti groblja, djevojkama i mladim ženama, bilo pojedinačno ili zajedno sa muškarcima.
Kurtubi kaže: "Posjećivanje grobova mlađem ženskinju zajedno sa muškarcima je strogo zabranjeno, a staricama je dozvoljeno, dok samostalna pojedinačna posjeta je svakom i svima dozvoljena."
Ibni-Ebi-Šejbe ističe da su konkretnu posjetu žena dozvoljavali Alija Ibni-Mes'ud i Enes. Fatima je svakog petka posjećivala grob Hamze. Halifa Omer je išao na grob svoga oca, sjedio pokraj njega i tu činio dovu za dobro njegove duše.

عَائِشَةُ رَضِيَ اللهُ عَنْهَا (لَا تَزِرُ وَازِرَةٌ وِزْرَ أُخْرَى) وَهُوَ كَقَوْلِهِ (وَإِنْ تَدْعُ مُثْقَلَةٌ) ذُنُوبًا (إِلَى حِمْلِهَا لَا يُحْمَلْ مِنْهُ شَيْءٌ) وَمَا يُرَخَّصُ مِنَ الْبُكَاءِ فِي غَيْرِ نَوْحٍ وَقَالَ النَّبِيُّ ﷺ لَا تُقْتَلُ نَفْسٌ ظُلْمًا إِلَّا كَانَ عَلَى ابْنِ آدَمَ الْأَوَّلِ كِفْلٌ مِنْ دَمِهَا وَذَلِكَ لِأَنَّهُ أَوَّلُ مَنْ سَنَّ الْقَتْلَ .

Kada naricanje nije od njegova običaja, to je kao što je Aiša, radijallahu anha, citirala: "Niko neće nositi tuđi teret...", a to je u skladu sa govorom Uzvišenog: "Ako osoba opterećena grijehom, pozove za ispomoć svoga brata, neće se time on htjeti opteretiti."

Ovo je poglavlje i o onom što je od plača bez naricanja dozvoljeno.

Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao je: "Neće niko biti nasilno ubijen, a da jedan dio njegove krvi, neće teretiti prvog sina Adema, a to je zato što je on prvi počinio ubistvo."

١٢٨٤. حَدَّثَنَا عَبْدَانُ وَمُحَمَّدٌ قَالَا أَخْبَرَنَا عَبْدُاللهِ أَخْبَرَنَا عَاصِمُ بْنُ سُلَيْمَانَ عَنْ أَبِي عُثْمَانَ قَالَ حَدَّثَنِي أُسَامَةُ بْنُ زَيْدٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا قَالَ أَرْسَلَتِ ابْنَةُ النَّبِيِّ ﷺ إِلَيْهِ إِنَّ ابْنًا لِي قُبِضَ فَأْتِنَا فَأَرْسَلَ يُقْرِئُ السَّلَامَ وَيَقُولُ إِنَّ لِلَّهِ مَا أَخَذَ وَلَهُ مَا أَعْطَى وَكُلٌّ عِنْدَهُ بِأَجَلٍ مُسَمًّى فَلْتَصْبِرْ وَلْتَحْتَسِبْ فَأَرْسَلَتْ إِلَيْهِ تُقْسِمُ عَلَيْهِ لَيَأْتِيَنَّهَا فَقَامَ وَمَعَهُ سَعْدُ بْنُ عُبَادَةَ وَمُعَاذُ بْنُ جَبَلٍ وَأُبَيُّ ابْنُ كَعْبٍ وَزَيْدُ بْنُ ثَابِتٍ وَرِجَالٌ فَرُفِعَ إِلَى رَسُولِ اللهِ ﷺ الصَّبِيُّ وَنَفْسُهُ تَتَقَعْقَعُ قَالَ حَسِبْتُهُ أَنَّهُ قَالَ كَأَنَّهَا شَنٌّ فَفَاضَتْ عَيْنَاهُ فَقَالَ سَعْدٌ يَا رَسُولَ اللهِ مَا هَذَا فَقَالَ هَذِهِ رَحْمَةٌ جَعَلَهَا اللهُ فِي قُلُوبِ عِبَادِهِ وَإِنَّمَا يَرْحَمُ اللهُ مِنْ عِبَادِهِ الرُّحَمَاءَ .

1284. PRIČAO NAM JE Abdan i Muhammed prenoseći od Abdullaha, njemu Asim b. Sulejman, prenoseći od Ebi-Osmana, ovome Usame b. Zejd, radijallahu anhuma, koji je rekao:

"Kći Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, (Zejneba) poslala je po Muhammeda, sallallahu alejhi ve sellem: 'Moj sin je na samrti i dođi nam!' Potom je on poselamio i poručio, rekavši:

'Allahu pripada ono šta je uzeo, a i ono što je kome dao. Kod Njega je svakome rok tačno određen, pa neka bude strpljiva i računa na nagradu!'

Ona je, potom, opet poslala po njega i zaklela ga da joj bezuvjetno dođe, pa je Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, ustao i sa njim Sa'd b. Ubade, Mu'az b. Džebel, Ubej b. Ka'b, Zejd b. Sabit i još neki.

Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, po dolasku, dijete je podignuto, a duša mu već hroptaše. Mislim, rekao je Usame da je on još rekao: 'Pa on je (suh) kao mješčić!' Potom su mu oči zasuzile, pa je Sa'd rekao: 'Allahov Poslaniče, sallallahu alejhi ve sellem, šta je to?'

'Ovo je samilost koju je Allah stavio u srca svojih robova. Allah je milostiv samo svojim samilosnim robovima.'"[2]

2 Iz navedenog hadisa zaključuje se:
– preporučljivo je da se kod umirućeg nađu osobe koje će umrlom učiniti dovu. Ovu posjetu treba činiti samoinicijativno i bez poziva bolesnika,

1285. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Muhammed, njemu Ebu-Amir, kome je prenio Fulejh b. Sulejman od Hilala b. Alije, on od Enesa b. Malika, radijallahu anhu:
"Prisustvovali smo dženazi (Rukajje) kćerke Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, i Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, sjedio je", rekao je Enes, "nad grobom i vidio sam", dodao je Enes, "kako mu oči suze[1]. Potom je on", kaže Enes, "upitao: 'Ima li među vama neko, ko nije sinoć spolno općio?'
'(Nisam) ja' – rekao je Ebu-Talha.
'Siđi (u grob)!' – rekao je Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem.
'Potom je on', kaže Enes, 'sišao u njen grob.'"[2]

١٢٨٥. حَدَّثَنَا عَبْدُاللهِ بْنُ مُحَمَّدٍ حَدَّثَنَا أَبُو عَامِرٍ حَدَّثَنَا فُلَيْحُ بْنُ سُلَيْمَانَ عَنْ هِلَالِ بْنِ عَلِيٍّ عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ شَهِدْنَا بِنْتًا لِرَسُولِ اللهِ ﷺ قَالَ وَرَسُولُ اللهِ ﷺ جَالِسٌ عَلَى الْقَبْرِ قَالَ فَرَأَيْتُ عَيْنَيْهِ تَدْمَعَانِ قَالَ فَقَالَ هَلْ مِنْكُمْ رَجُلٌ لَمْ يُقَارِفِ اللَّيْلَةَ فَقَالَ أَبُو طَلْحَةَ أَنَا قَالَ فَانْزِلْ قَالَ فَنَزَلَ فِي قَبْرِهَا .

– kada nas neko zakune Allahom, tražeći našu uslugu, dužnost nam je toj zakletvi udovoljiti u granicama Šerijata i stvarne naše mogućnosti,
– u muci trebamo biti strpljivi i umjesto tuge pokazivati veselost,
– pri susretu sa ljudima treba se prvo sa njima pozdraviti, pa onda otpočeti razgovor,
– bolesnika treba obilaziti, bio on siromah ili bogat, bila to odrasla osoba ili dijete,
– prema drugima treba biti taktičan, ljubazan i samilostan,
– plakati za umrlim, bez naricanja i kukanja je dozvoljeno. Tirmizi u svom "Šemailu" i Nesai u svom "Musnedu" sa senedom, donose da je Ibni-Abbas rekao: "Kada je jedna maloljetna kćerka Allahovog Poslanika bila na umoru, on ju je uzeo u naručje, prigrlio, a potom stavio svoju ruku na nju i zaplakao. Utom je zaplakala i Umm-Ejmen, pa joj je Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: 'Umm-Ejmen, što plačeš, kada je Allahov Poslanik kod tebe?'
'Kako da ja ne plačem, kada plače Allahov Poslanik!'
'Ja nisam', odgovorio je Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, 'plakao, nego samo iz samilosti.'"
Ebu-Davud u svojoj hadiskoj zbirci navodi: "Žene su plakale za Rukajjom, kćerkom Muhammedovom, sallallahu alejhi ve sellem, pa im je Omer to zabranio i Allahov Poslanik mu je rekao:
'Omere, ostavi ih!'
'Čuvajte se vi šejtanskog kričanja. Kada plač nastaje iz oka i srca tada je ono iz samilosti, a kada je od jezika i ruku, tada je ono od šejtana.'
Fatima je plakala na grobu Rukajje, a Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, svojom rukom trao joj je suze sa lica."

1 Iz hadisa se zaključuje:
– plakati za umrlim iz samilosti i sažaljenja je dozvoljeno, ali bez kukanja i naricanja,
– umrlu ženu spuštaju u grob muškarci, prvenstveno njen bliži rod,
– dozvoljeno je sjesti pokraj groba prije nego se mrtvac položi u njega. Šafija i Ibni-Mes'ud to ne dozvoljavaju. Ovi se oslanjaju na Muhammedovu, sallallahu alejhi ve sellem, izjavu, koju Muslim navodi u ovom vidu: "Da neko od vas sjedne na žar i haljina mu izgori sve do kože, bolje mu je nego da sjedne pokraj groba (prije spuštanja mrtvaca u grob)."

2 Iz navedenog hadisa zaključuje se:
– preporučljivo je da se kod umirućeg nađu osobe koje će umrlom učiniti dovu. Ovu posjetu treba činiti samoinicijativno i bez poziva bolesnika,
– kada nas neko zakune Allahom, tražeći našu uslugu, dužnost nam je toj zakletvi udovoljiti u granicama Šerijata i stvarne naše mogućnosti,

١٢٨٦. حَدَّثَنَا عَبْدَانُ حَدَّثَنَا عَبْدُاللهِ أَخْبَرَنَا ابْنُ جُرَيْجٍ قَالَ أَخْبَرَنِي عَبْدُاللهِ بْنُ عُبَيْدِاللهِ بْنِ أَبِي مُلَيْكَةَ قَالَ تُوُفِّيَتِ ابْنَةٌ لِعُثْمَانَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ بِمَكَّةَ وَجِئْنَا لِنَشْهَدَهَا وَحَضَرَهَا ابْنُ عُمَرَ وَابْنُ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمْ وَإِنِّي لَجَالِسٌ بَيْنَهُمَا أَوْ قَالَ جَلَسْتُ إِلَى أَحَدِهِمَا ثُمَّ جَاءَ الْآخَرُ فَجَلَسَ إِلَى جَنْبِي فَقَالَ عَبْدُاللهِ بْنُ عُمَرَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا لِعَمْرِو بْنِ عُثْمَانَ أَلَا تَنْهَى عَنِ الْبُكَاءِ فَإِنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ قَالَ إِنَّ الْمَيِّتَ لَيُعَذَّبُ بِبُكَاءِ أَهْلِهِ عَلَيْهِ.

1286. PRIČAO NAM JE Abdan, njemu Abdullah od Ibni-Džurejdža, ovome ispričao Abdullah b. Ubejdullah b. Ebi-Mulejke:
"Umrla je u Mekki kćerka Osmanova, radijallahu anhu, i došli smo da joj prisustvujemo dženazi. Bili su prisutni još i Ibni-Omer i Ibni-Abbas, radijallahu anhuma. Ja sam sjedio između njih dvojice, ili je Abdullah rekao: "sjedio sam pokraj jednog od njih, a onda je došao drugi i sjeo pored mene. Tada je Abdullah b. Omer, radijallahu anhuma, rekao Amru b. Usmanu:
'Zar nećeš zabraniti plač?'
Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao je: 'Umrli se kažnjava zbog plakanja porodice za njim.'"

١٢٨٧. فَقَالَ ابْنُ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا قَدْ كَانَ عُمَرُ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ يَقُولُ بَعْضَ ذَلِكَ ثُمَّ حَدَّثَ قَالَ صَدَرْتُ مَعَ عُمَرَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ مِنْ مَكَّةَ حَتَّى إِذَا كُنَّا بِالْبَيْدَاءِ إِذَا هُوَ بِرَكْبٍ تَحْتَ ظِلِّ سَمُرَةٍ فَقَالَ اذْهَبْ فَانْظُرْ مَنْ هَؤُلَاءِ الرَّكْبُ

1287. (Abdullah) b. Abbas, radijallahu anhuma, rekao je: "Omer, radijallahu anhu, govorio je nešto od toga, a potom je Ibni-Abbas pričao dalje i rekao: 'Vraćao sam se sa Omerom, radijallahu anhu, iz Mekke i kada smo bili u Bejdau, tu pod hladom jednog gloga, bijaše i jedna grupa konjanika.
'Idi i vidi ko su oni konjanici' – rekao je Omer.
'Ja sam to izvidio', kaže Ibni-Abbas, 'kad to

– u muci treba biti strpljiv, i umjesto tuge pokazivati veselost,
– pri susretu sa ljudima treba se prvo sa njima pozdraviti, pa onda otpočeti razgovor,
– bolesnika treba obilaziti, bio on siromah ili bogat, bila to odrasla osoba ili dijete,
– prema drugima treba biti taktičan, ljubazan i samilostan,
– plakati za umrlim, bez naricanja i kukanja, dozvoljeno je. Tirmizija u svom "Šemailu" i Nesaija u svom "Musnedu" sa senedom donose da je Ibn-Abbas rekao: "Kada je jedna maloljetna kćerka Allahovog Poslanika bila na umoru, on ju je uzeo u naručje, prigrlio, a potom stavio svoju ruku na nju i zaplakao. Utom je zaplakala i Umm-Ejmen, pa joj je Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: 'Umm-Ejmen, što plačeš, kada je Allahov Poslanik kod tebe?'
'Kako da ja ne plačem, kada plače Allahov Poslanik!'
'Ja nisam', odgovorio je Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, 'plakao, nego samo iz samilosti.'"
Ebu-Davud u svojoj hadiskoj zbirci navodi: "Žene su plakale za Rukajjom, kćerkom Muhammedovom, sallallahu alejhi ve sellem, pa im je Omer to zabranio i Allahov Poslanik mu je rekao:
'Omere, ostavi ih!'
'Čuvajte se vi šejtanskog kričanja. Kada plač nastaje iz oka i srca tada je on iz samilosti, a kada je od jezika i ruku, tada je on od šejtana.'
Fatima je plakala na grobu Rukajje, a Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, svojom rukom trao joj je suze sa lica."

bijaše Suhejb. O tome sam obavijestio Omera, a on mi reče:
'Zovni mi ga!'
Vratio sam se do Suhejba i rekao mu: 'Idi i priključi se zapovjedniku pravovjernih (do u Medinu)!
Kada je Omer bio ranjen (izboden), ušao mu je Suhejb plačući, i rekao: 'O, moj brate! O, moj druže!'
Omer, radijallahu anhu, rekao mu je: 'Suhejbe, zar me oplakuješ, a Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, kaže:
'Umrli se zaista kažnjava ponekim plačem (naricanjem) njegovih bližnjih za njim.'"

قَالَ فَنَظَرْتُ فَإِذَا صُهَيْبٌ فَأَخْبَرْتُهُ فَقَالَ ادْعُهُ لِي فَرَجَعْتُ إِلَى صُهَيْبٍ فَقُلْتُ ارْتَحِلْ فَالْحَقْ أَمِيرَ الْمُؤْمِنِينَ فَلَمَّا أُصِيبَ عُمَرُ دَخَلَ صُهَيْبٌ يَبْكِي يَقُولُ وَا أَخَاهُ وَا صَاحِبَاهُ فَقَالَ عُمَرُ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ يَا صُهَيْبُ أَتَبْكِي عَلَيَّ وَقَدْ قَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ إِنَّ الْمَيِّتَ يُعَذَّبُ بِبَعْضِ بُكَاءِ أَهْلِهِ عَلَيْهِ .

1288. Ibni-Abbas, radijallahu anhuma, još je rekao: "Pošto je Omer bio već umro, spomenuli smo to Aiši, radijallahu anha, a ona reče:
'Allah se smilovao Omeru! Tako mi Allaha, Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, nije rekao: 'Allah zaista kažnjava pravovjernika zbog plača njegovih bližnjih za njim', nego je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: 'Allah nevjerniku uistinu povećava mučenje plačem njegovih bližnjih za njim.'
'Za ovo vam je dovoljan', rekla je Aiša, 'Kur'an: Niko ničiji teret neće nositi.' Potom je Ibni-Abbas, radijallahu anhuma, rekao: 'Allah čovjeka udobrovoljava (nasmijava) i rasplakuje.'
Ibni-Mulejke kaže: 'Tako mi Allaha, Ibni-Omer, radijallahu anhuma, nije na (gornje) ništa rekao.'"

١٢٨٨ . قَالَ ابْنُ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا فَلَمَّا مَاتَ عُمَرُ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ ذَكَرْتُ ذَلِكَ لِعَائِشَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهَا فَقَالَتْ رَحِمَ اللهُ عُمَرَ وَاللهِ مَا حَدَّثَ رَسُولُ اللهِ ﷺ إِنَّ اللهَ لَيُعَذِّبُ الْمُؤْمِنَ بِبُكَاءِ أَهْلِهِ عَلَيْهِ وَلَكِنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ قَالَ إِنَّ اللهَ لَيَزِيدُ الْكَافِرَ عَذَابًا بِبُكَاءِ أَهْلِهِ عَلَيْهِ وَقَالَتْ حَسْبُكُمُ الْقُرْآنُ (وَلَا تَزِرُ وَازِرَةٌ وِزْرَ أُخْرَى) قَالَ ابْنُ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا عِنْدَ ذَلِكَ وَاللهُ (هُوَ أَضْحَكَ وَأَبْكَى) قَالَ ابْنُ أَبِي مُلَيْكَةَ وَاللهِ مَا قَالَ ابْنُ عُمَرَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا شَيْئًا .

1289. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Jusuf, njemu Malik od Abdullaha b. Ebi-Bekra, on od svoga oca, ovaj od Amre, kćerke Abdur-Rahmanove, da ga je ona obavijestila kako je čula Aišu, radijallahu anha, suprugu Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, kako govori:
"Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, prolazio je pokraj (groba) jedne Jevrejke, koju oplakivahu njeni bližnji, pa je rekao:
'Oni je oplakuju, a ona se muči u svome grobu.'"

١٢٨٩. حَدَّثَنَا عَبْدُاللهِ بْنُ يُوسُفَ أَخْبَرَنَا مَالِكٌ عَنْ عَبْدِاللهِ بْنِ أَبِي بَكْرٍ عَنْ أَبِيهِ عَنْ عَمْرَةَ بِنْتِ عَبْدِالرَّحْمَنِ أَنَّهَا أَخْبَرَتْهُ أَنَّهَا سَمِعَتْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهَا زَوْجَ النَّبِيِّ ﷺ قَالَتْ إِنَّمَا مَرَّ رَسُولُ اللهِ ﷺ عَلَى يَهُودِيَّةٍ يَبْكِي عَلَيْهَا أَهْلُهَا فَقَالَ إِنَّهُمْ لَيَبْكُونَ عَلَيْهَا وَإِنَّهَا لَتُعَذَّبُ فِي قَبْرِهَا .

1290. PRIČAO NAM JE Isam'il b. Halil, njemu Ali b. Mushir, ovome Ebu-Ishak, Šejbani, prenoseći od Ebu-Burde, a on od svoga oca da je kazao:
"Kada je Omer, radijallahu anhu, izboden, Suhejb je počeo vikati: 'O, brate!', pa mu je Omer rekao: 'Zar ne znaš da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
Plačem živog, mrtvi se samo kažnjava.'"

١٢٩٠. حَدَّثَنَا إِسْمَاعِيلُ بْنُ خَلِيلٍ حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ مُسْهِرٍ حَدَّثَنَا أَبُو إِسْحَاقَ وَهُوَ الشَّيْبَانِيُّ عَنْ أَبِي بُرْدَةَ عَنْ أَبِيهِ قَالَ لَمَّا أُصِيبَ عُمَرُ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ جَعَلَ صُهَيْبٌ يَقُولُ وَا أَخَاهُ فَقَالَ عُمَرُ أَمَا عَلِمْتَ أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ قَالَ إِنَّ الْمَيِّتَ لَيُعَذَّبُ بِبُكَاءِ الْحَيِّ .

O POKUĐENOSTI NARICANJA ZA MRTVACEM

باب ما يُكرَهُ مِنَ النِّيَاحة على المَيِّت

Omer, radijallahu anhu, kazao je: "Ostavite ih neka plaču za Ebu-Sulejmanom sve dok ne budu bacali prašinu po glavi ili lelekali!"
"Izraz 'nak'un' znači", kaže Buharija, "bacanje prašine na glavu', a 'laklakatun' znači 'lelekanje'."

وَقَالَ عُمَرُ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ دَعْهُنَّ يَبْكِينَ عَلَى أَبِي سُلَيْمَانَ مَا لَمْ يَكُنْ نَقْعٌ أَوْ لَقْلَقَةٌ وَالنَّقْعُ التُّرَابُ عَلَى الرَّأْسِ وَاللَّقْلَقَةُ الصَّوْتُ .

1291. PRIČAO NAM JE Ebu-Nu'ajm, njemu prenio Seid b. Ubejd od Alije b. Rebija, on od Mugire, radijallahu anhu:
"Čuo sam Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, kako govori:
'Laganje na mene nije kao laganje na nekoga drugoga. Ko na mene namjerno laže, neka sebi (unaprijed) izabere mjesto u Vatri!'
Čuo sam Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, kako još kaže: 'Onaj za kim se nariče, kažnjava se time što je rečeno u naricanju.'"[1]

١٢٩١ . حَدَّثَنَا أَبُو نُعَيْمٍ حَدَّثَنَا سَعِيدُ بْنُ عُبَيْدٍ
عَنْ عَلِيِّ بْنِ رَبِيعَةَ عَنِ الْمُغِيرَةِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ
قَالَ سَمِعْتُ النَّبِيَّ ﷺ يَقُولُ إِنَّ كَذِبًا عَلَيَّ لَيْسَ
كَكَذِبٍ عَلَى أَحَدٍ مَنْ كَذَبَ عَلَيَّ مُتَعَمِّدًا فَلْيَتَبَوَّأْ
مَقْعَدَهُ مِنَ النَّارِ سَمِعْتُ النَّبِيَّ ﷺ يَقُولُ مَنْ نِيحَ
عَلَيْهِ يُعَذَّبُ بِمَا نِيحَ عَلَيْهِ .

1292. PRIČAO NAM JE Abdan, njega obavijestio njegov otac, prenoseći od Šu'be, on od Katade, ovaj od Seida b. Musejjiba, on, opet od b. Omera, ovaj od svoga oca, radijallahu anhuma, a on od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem:
"Mrtvac se u svom grobu kažnjava (muči) onim što je rečeno u naricanju."
U drugom senedu, Abdana slijedi Abdul-Ala, koji kaže da mu je pričao Jezid b. Zurej', da je njemu ispričao Seid, ovome Katade, a i Adem prenoseći od Šu'be: "Umrli se kažnjava (muči) zbog plača živog za njim."

١٢٩٢ . حَدَّثَنَا عَبْدَانُ قَالَ أَخْبَرَنِي أَبِي عَنْ شُعْبَةَ
عَنْ قَتَادَةَ عَنْ سَعِيدِ بْنِ الْمُسَيَّبِ عَنِ ابْنِ عُمَرَ عَنْ
أَبِيهِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ الْمَيِّتُ يُعَذَّبُ
فِي قَبْرِهِ بِمَا نِيحَ عَلَيْهِ تَابَعَهُ عَبْدُ الْأَعْلَى حَدَّثَنَا
يَزِيدُ بْنُ زُرَيْعٍ حَدَّثَنَا سَعِيدٌ حَدَّثَنَا قَتَادَةُ وَقَالَ آدَمُ
عَنْ شُعْبَةَ الْمَيِّتُ يُعَذَّبُ بِبُكَاءِ الْحَيِّ عَلَيْهِ .

---

1 Iz hadisa se zaključuje:
– naricati i kukati za umrlim je haram. To je predislamski običaj i Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, pri islamizaciji žena tražio je od njih da se zakunu da neće za svojim umrlim kukati i lelekati. Normalno i umjereno plakanje i suzenje za umrlim je dozvoljeno. Iz čestice "ma" u tekstu hadisa, razumije se, kako neki učenjaci kažu, vrijeme trajanja mučenja, tj. umrli se muči u toku cijelog vremena u kome se on oplakuje kukanjem i naricanjem.
Brojne su sačuvane Muhammedove, sallallahu alejhi ve sellem, izreke i izjave ashaba u vezi sa zabranom naricanja.
Kur'anski tekst: "Ve la ja'sineke fi ma'rufin...", tj. "Da ti se neće suprotstavljati u onom što je dobro..." Ibni-Abbas je protumačio: "Da neće naricati za umrlim i da će se držati islamskog običaja."
U predislamsko doba, žene su za umrlim kukajući cijepale haljine na sebi, parale se noktima po licu, čupale kosu sa glave i proklinjale same sebe.
Taberija preko Selmana zabilježio je Muhammedove, sallallahu alejhi ve sellem, riječi: "Tri su ružna običaja predislamskih Arapa: oholost zbog roda i plemena, ponižavanje i maltretiranje drugog zbog niskog roda i plemena i naricanje za umrlim."
Ebu-Davud je zabilježio, da je Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Ne pridržava se našeg puta i pravca osoba koja čupa (brije) kosu sa glave prilikom kakve nesreće, koja pri nesreći jauče i kuka, koja se udara i para po licu i osoba koja cijepa haljine na sebi. Prokleti su: žena koja za umrlim nariče, žena koja to naricanje sluša, žena koja prilikom kakve nesreće obrije svoju glavu (počupa kosu ili je odreže), žena koja pri žalosti zbog neke nesreće jauče, udara se po licu i para ga noktima i žena koja se tetovira." Potom je još rekao: "Žene, za učestvovanje u praćenju dženaze, nemaju nikakve nagrade."

POGLAVLJE

باب

1293. PRIČAO NAM JE Ali b. Abdullah, njemu Sufjan koji kaže da mu je pričao b. Munkedir i rekao: "Čuo sam Džabira b. Abdullaha, radijallahu anhuma, koji kaže:
'Na dan (borbe) na Uhudu donesen je (mrtav) moj otac, izmasakriran i postavljen pred Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, a bio je pokriven nekom haljinom. Ja sam htio da ga otkrijem, ali su me moji saplemenici spriječili. Kasnije sam opet otišao da ga otkrijem, ali su me moji saplemenici spriječili. Potom je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, naredio, pa je on podignut. Utom je čuo ženski krik (jauk) i upitao:
'Ko je ova (žena)?'
'Kćerka Amrova' – odgovorili su ashabi. Ili su rekli: 'Sestra Amrova (tetka ubijenog).'
'Pa zašto dreči?' Ili (je rekao): 'Neka ne dreči! Meleki svojim krilima činili su mu hlad sve dok ga nisu podigli.'"

١٢٩٣. حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ عَبْدِاللهِ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ حَدَّثَنَا ابْنُ الْمُنْكَدِرِ قَالَ سَمِعْتُ جَابِرَ بْنَ عَبْدِاللهِ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا قَالَ جِيءَ بِأَبِي يَوْمَ أُحُدٍ قَدْ مُثِّلَ بِهِ حَتَّى وُضِعَ بَيْنَ يَدَيْ رَسُولِ اللهِ ﷺ وَقَدْ سُجِّيَ ثَوْبًا فَذَهَبْتُ أُرِيدُ أَنْ أَكْشِفَ عَنْهُ فَنَهَانِي قَوْمِي ثُمَّ ذَهَبْتُ أَكْشِفُ عَنْهُ فَنَهَانِي قَوْمِي فَأَمَرَ رَسُولُ اللهِ ﷺ فَرُفِعَ فَسَمِعَ صَوْتَ صَائِحَةٍ فَقَالَ مَنْ هَذِهِ فَقَالُوا ابْنَةُ عَمْرٍو أَوْ أُخْتُ عَمْرٍو قَالَ فَلِمَ تَبْكِي أَوْ لَا تَبْكِي فَمَا زَالَتِ الْمَلَائِكَةُ تُظِلُّهُ بِأَجْنِحَتِهَا حَتَّى رُفِعَ .

NIJE OD NAS ONAJ KOJI CIJEPA OTVORE KOŠULJE

باب لَيْسَ مِنَّا مَنْ شَقَّ الْجُيُوبَ

1294. PRIČAO NAM JE Ebu-Nu'ajm, njemu Sufjan kome je prenio Zubejd-Jami od Ibrahima, on od Mesruka, a ovaj od Abdullaha, radijallahu anhu, koji je rekao:
"Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, izjavio je: 'Nije naš onaj koji se udara po obrazima, cijepa otvore (proreze) košulje i poziva u džahilijet.'"

١٢٩٤. حَدَّثَنَا أَبُو نُعَيْمٍ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ حَدَّثَنَا زُبَيْدٌ الْيَامِيُّ عَنْ إِبْرَاهِيمَ عَنْ مَسْرُوقٍ عَنْ عَبْدِاللهِ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ قَالَ النَّبِيُّ ﷺ لَيْسَ مِنَّا مَنْ لَطَمَ الْخُدُودَ وَشَقَّ الْجُيُوبَ وَدَعَا بِدَعْوَى الْجَاهِلِيَّةِ .

ŽALOST VJEROVJESNIKA, SALLALLAHU ALEJHI VE SELLEM, ZA SA'DOM B. HAVLEOM

بَاب رِثَاء النَّبِيِّ ﷺ سَعْدَ بْنَ خَوْلَةَ

1295. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Jusuf, njega obavijestio Malik, prenoseći od Ibni-Šihaba, on od Amira b. Sa'da b. Ebi-Vekkasa, a on od svoga oca (Sa'da), radijallahu anhu, koji je rekao:
"Godine Oprosnog hadža posjetio me je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, zbog jake bolesti koja me je zadesila, pa sam mu rekao:
'Bolest mi je kulminirala. Ja sam bogat i neće me naslijediti niko osim jedna kćerka, pa mogu li podijeliti, kao milostinju, dvije trećine svoje imovine?'
'Ne' – odgovorio je on.
'A polovinu?' – upitao sam.
'Ne' – odgovorio je on.
Zatim sam upitao: 'A trećinu?'
'Trećinu, a i trećina je velika', ili je rekao: 'Mnogo.Da ostaviš svoje nasljednike bogate, bolje je nego da ih ostaviš siromašne, pa da od ljudi mole milostinju. Ti nećeš udijeliti nikakvu milostinju, želeći Allahovo lice, a da za to nećeš biti i nagrađen, pa čak i za ono što staviš u usta svoje supruge.'
'Allahov Poslaniče, sallallahu alejhi ve sellem', rekao sam, 'zar ću izostati iza mojih drugova (u Mekki)?'
'Ti nećeš izostati iza njih', rekao je on, 'radeći dobra djela, a da ti se njima ne poveća stepen i položaj. Osim toga, možda ćeš živjeti, pa ćeš nekima koristiti, a nekima štetu nanositi.'
'Allahu moj, produži mojim drugovima njihovu seobu (u Medinu) i ne vraćaj ih natrag (u Mekku)! Žao mi je Sa'da b. Havle'
Allahov Poslanik ga je žalio zato što je umro u Mekki."[1]

١٢٩٥ . حَدَّثَنَا عَبْدُ اللهِ بْنُ يُوسُفَ أَخْبَرَنَا مَالِكٌ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ عَنْ عَامِرِ بْنِ سَعْدِ بْنِ أَبِي وَقَّاصٍ عَنْ أَبِيهِ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ كَانَ رَسُولُ اللهِ ﷺ يَعُودُنِي عَامَ حَجَّةِ الْوَدَاعِ مِنْ وَجَعٍ اشْتَدَّ بِي فَقُلْتُ إِنِّي قَدْ بَلَغَ بِي مِنَ الْوَجَعِ وَأَنَا ذُو مَالٍ وَلَا يَرِثُنِي إِلَّا ابْنَةٌ أَفَأَتَصَدَّقُ بِثُلُثَيْ مَالِي قَالَ لَا فَقُلْتُ بِالشَّطْرِ فَقَالَ لَا ثُمَّ قَالَ الثُّلُثُ وَالثُّلُثُ كَبِيرٌ أَوْ كَثِيرٌ إِنَّكَ أَنْ تَذَرَ وَرَثَتَكَ أَغْنِيَاءَ خَيْرٌ مِنْ أَنْ تَذَرَهُمْ عَالَةً يَتَكَفَّفُونَ النَّاسَ وَإِنَّكَ لَنْ تُنْفِقَ نَفَقَةً تَبْتَغِي بِهَا وَجْهَ اللهِ إِلَّا أُجِرْتَ بِهَا حَتَّى مَا تَجْعَلُ فِي فِي امْرَأَتِكَ فَقُلْتُ يَا رَسُولَ اللهِ أُخَلَّفُ بَعْدَ أَصْحَابِي قَالَ إِنَّكَ لَنْ تُخَلَّفَ فَتَعْمَلَ عَمَلًا صَالِحًا إِلَّا ازْدَدْتَ بِهِ دَرَجَةً وَرِفْعَةً ثُمَّ لَعَلَّكَ أَنْ تُخَلَّفَ حَتَّى يَنْتَفِعَ بِكَ أَقْوَامٌ وَيُضَرَّ بِكَ آخَرُونَ اللَّهُمَّ أَمْضِ لِأَصْحَابِي هِجْرَتَهُمْ وَلَا تَرُدَّهُمْ عَلَى أَعْقَابِهِمْ لَكِنِ الْبَائِسُ سَعْدُ بْنُ خَوْلَةَ يَرْثِي لَهُ رَسُولُ اللهِ ﷺ أَنْ مَاتَ بِمَكَّةَ .

1 Navedeni dijalog bio je desete godine po Hidžri, na Hadžetul-Vedau. Muhammedovo, sallallahu alejhi ve sellem, hodočašće te godine proteklo je u znaku opraštanja s muslimanima, a i praštanja svim drugima koji

O ZABRANI BRIJANJA KOSE PRILIKOM NESREĆE

باب ما يُنهى من الحلق عند المصيبة

1296. Hakem b. Musa je rekao da mu je prenio Jahja b. Hamza od Abdur-Rahmana b. Džabira da mu je Kasim b. Muhajmire pričao, a njemu Ebu-Burejde b. Ebi-Musa, radijallahu anhu: "Ebu-Musa se veoma razbolio i onesvijestio. Glava mu bijaše u krilu jedne žene od njegovih ukućana. Nije mogao ništa govoriti. Kada se osvijestio, rekao je: 'Ja se odričem onoga čega se odrekao Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, a Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, odrekao se žene koja prilikom nesreće nariče, žene koja brije kosu i žene koja cijepa haljine na sebi."[2]

١٢٩٦. وَقَالَ الْحَكَمُ بْنُ مُوسَى حَدَّثَنَا يَحْيَى ابْنُ حَمْزَةَ عَنْ عَبْدِالرَّحْمَنِ بْنِ جَابِرٍ أَنَّ الْقَاسِمَ بْنَ مُخَيْمِرَةَ حَدَّثَهُ قَالَ حَدَّثَنِي أَبُو بُرْدَةَ بْنُ أَبِي مُوسَى رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ وَجِعَ أَبُو مُوسَى وَجَعًا شَدِيدًا فَغُشِيَ عَلَيْهِ وَرَأْسُهُ فِي حَجْرِ امْرَأَةٍ مِنْ أَهْلِهِ فَلَمْ يَسْتَطِعْ أَنْ يَرُدَّ عَلَيْهَا شَيْئًا فَلَمَّا أَفَاقَ قَالَ أَنَا بَرِيءٌ مِمَّنْ بَرِئَ مِنْهُ رَسُولُ اللهِ ﷺ إِنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ بَرِئَ مِنَ الصَّالِقَةِ وَالْحَالِقَةِ وَالشَّاقَّةِ .

su se ranije ispoljavali kao neprijatelji islama. Ovaj se hadž još naziva i "Hadžetul-islam", jer su na njemu prisustvovali samo muslimani, a ne i mušrici kao ranijih godina. Neki historičari nazivaju ga "Hadžetul-belag", jer je Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, na njemu saopćio mnoge važne naredbe, a potom svaki put prisutne pitao: "Ela hel bellagtu?", tj. "Jesam li vam dovoljno sve prenio i objasnio?"
Ibni-Bettal kaže: "Muhammedove riječi obistinile su se, kada je Sa'd poslan u Irak protiv otpadnika od vjere od kojih su se neki pokorili i povratili u krilo vjere, a drugi u borbama izginuli. Tako u ranim danima islamizacije Sa'd je učinio islamskoj zajednici velike koristi, a poraz i štetu neprijateljima." Iz hadisa se još zaključuje:
– oporuka ostavitelja (teško bolesnog) vrijedi samo do iznosa jedne trećine cjelokupnog njegovog imetka. Pravnici velikih metropola islama smatraju da se oporuka ostavitelja i preko jedne trećine cjelokupne njegove imovine može realizovati, ako to dozvoljavaju njegovi nasljednici, u protivnom ta oporuka vrijedi samo do iznosa jedne trećine cjelokupne imovine ostavitelja,
– raditi, privređivati i pošteno stjecati imetak je imperativ islama, jer je takav imetak uvjet za ostale islamske dužnosti,
– islamska dužnost je obilaziti bolesnika, paziti svoju rodbinu, a one kojima je potrebno i materijalno pomagati,
– Sa'd b. Vekas je dugo živio, osvojio Irak i mnoge neprijatelje islama pokorio i time se ostvarila Muhammedova, sallallahu alejhi ve sellem, izjava o njemu,
– izdržavanje svojih ukućana računa se u nagradu kao i za svaku drugu sadaku,
– stvarnu nagradu muhadžira imaju samo oni koji su se iselili iz Mekke u Medinu do dana osvojenja Mekke. Za života Muhammedova, sallallahu alejhi ve sellem, svi su iseljenici živjeli u Medini, pomagali Muhammeda, sallallahu alejhi ve sellem, a poslije njegove smrti poneki su se povratili natrag u Mekku. Kadi Ijad kaže: "Nagrada muhadžira koji su se potkraj svoga života iz opravdanih razloga i potreba povratili natrag u Mekku i u njoj umrli nije umanjena." Međutim, neki učenjaci kažu: "Muhadžiri koji su se kasnije vratili u Mekku, ma iz kog to bilo razloga, gube nagradu",
– oporuka normirana Kur'anom općenito, hadisom je precizirana.

2 Nevevi, tumačeći ovaj hadis kaže: "Jadikovanje, kukanje, udaranje samog sebe po obrazima, cijepanje na sebi odjeće, paranje lica noktima i proklinjanje samog sebe zbog nekog udesa ili smrti bližnjeg je najstrožije zabranjeno (haram)." Oni koji gornja djela smatraju mekruhom, misle opet, na mekruh tahrimi, tj. pokuđenost blizu haramu.

NIJE OD NAS ONAJ KO SE PO OBRAZIMA UDARA

باب لَيْسَ مِنَّا مَنْ ضَرَبَ الْخُدُود

1297. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Beššar, njemu Abdur-Rahman kome je prenio Sufjan od A‘meša, on od Abdullaha b. Murre, ovaj od Mesruka, on opet od Abdullaha, radijallahu anhu, a ovaj od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem: “Nije naš onaj ko se po obrazima udara, ko cijepa otvore košulje i poziva u džahilijet.”

١٢٩٧ . حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ بَشَّارٍ حَدَّثَنَا عَبْدُالرَّحْمَنِ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ عَنِ الأَعْمَشِ عَنْ عَبْدِاللهِ بْنِ مُرَّةَ عَنْ مَسْرُوقٍ عَنْ عَبْدِاللهِ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ لَيْسَ مِنَّا مَنْ ضَرَبَ الْخُدُودَ وَشَقَّ الْجُيُوبَ وَدَعَا بِدَعْوَى الْجَاهِلِيَّةِ .

ZABRANA NARICANJA DŽAHILIJETSKIH POZIVA PRILIKOM NESREĆE

باب مَا يُنْهى مِن الْوَيْلِ
ودعْوى الْجاهِلِيَّةِ عِنْد الْمُصِيبةِ

1298. PRIČAO NAM JE Umer b. Hafs, njemu njegov otac od A‘meša, on od Abdullaha b. Murre, ovaj od Mesruka, a on od Abdullaha, radijallahu anhu:
“Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao je: ‘Nije naš ko se udara po obrazima, cijepa otvore na košulji i poziva u džahilijet.’”

١٢٩٨ . حَدَّثَنَا عُمَرُ بْنُ حَفْصٍ حَدَّثَنَا أَبِي حَدَّثَنَا الأَعْمَشُ عَنْ عَبْدِاللهِ بْنِ مُرَّةَ عَنْ مَسْرُوقٍ عَنْ عَبْدِاللهِ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ قَالَ النَّبِيُّ ﷺ لَيْسَ مِنَّا مَنْ ضَرَبَ الْخُدُودَ وَشَقَّ الْجُيُوبَ وَدَعَا بِدَعْوَى الْجَاهِلِيَّةِ .

KO SJEDNE PRI NESREĆI PRIMJETNO TUŽAN

باب مَنْ جلس عِنْد الْمُصِيبةِ يُعْرف فيهِ الْحُزْنُ

1299. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Musenna, njemu Abdul-Vehhab od Jahjaa koga je obavijestila Amra, rekavši: “Čula sam Aišu, radijallahu anha, gdje je kazala:
‘Pošto je Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, došlo (obavještenje) o pogibiji Ibni-Harisa, Dža‘fera i Ibni-Revahe, sjeo je, a na njemu se poznavaše žalost. Ja sam gledala kroz rupu vrata – pukotinu vrata – kada mu je došao jedan čovjek i rekao: ‘Dža‘ferove žene (supruga i ostale rođakinje)…’ i spomenuo je njihovu dreku.
Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, mu je

١٢٩٩ . حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ الْمُثَنَّى حَدَّثَنَا عَبْدُالْوَهَّابِ قَالَ سَمِعْتُ يَحْيَى قَالَ أَخْبَرَتْنِي عَمْرَةُ قَالَتْ سَمِعْتُ عَائِشَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهَا قَالَتْ لَمَّا جَاءَ النَّبِيَّ ﷺ قَتْلُ ابْنِ حَارِثَةَ وَجَعْفَرٍ وَابْنِ رَوَاحَةَ جَلَسَ يُعْرَفُ فِيهِ الْحُزْنُ وَأَنَا أَنْظُرُ مِنْ صَائِرِ الْبَابِ شَقِّ الْبَابِ فَأَتَاهُ رَجُلٌ فَقَالَ إِنَّ نِسَاءَ جَعْفَرٍ وَذَكَرَ بُكَاءَهُنَّ فَأَمَرَهُ أَنْ يَنْهَاهُنَّ فَذَهَبَ ثُمَّ أَتَاهُ

naredio da im to zabrani. On je otišao, po drugi put, a potom mu došao i rekao da ga nisu poslušale.
'Ustani!' – rekao je Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, (i idi opet).
On mu je, zatim, došao i treći put i rekao:
'Tako mi Allaha, one su nas, Allahov Poslaniče nadjačale.'
Aiša smatraše da je on tada još dodao: 'Natrpaj im u usta zemlje!'
'Allah te ponizio! Nisi u cijelosti uradio ono što ti je', rekla je Aiša, 'naredio Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, i nisi ga poštedio teškoće.'"[1]

الثَّانِيَةَ لَمْ يُطِعْنَهُ فَقَالَ انْهَهُنَّ فَأَتَاهُ الثَّالِثَةَ قَالَ وَاللهِ لَقَدْ غَلَبْنَنَا يَا رَسُولَ اللهِ فَزَعَمَتْ أَنَّهُ قَالَ فَاحْثُ فِي أَفْوَاهِهِنَّ التُّرَابَ فَقُلْتُ أَرْغَمَ اللهُ أَنْفَكَ لَمْ تَفْعَلْ مَا أَمَرَكَ رَسُولُ اللهِ ﷺ وَلَمْ تَتْرُكْ رَسُولَ اللهِ ﷺ مِنَ الْعَنَاءِ .

1300. PRIČAO NAM JE Amr b. Ali, njemu Muhammed b. Fudajl, ovome prenio Asim-Ahvel od Enesa, radijallahu anhu:
"Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, učio je Kunut dovu mjesec dana kada su (u Nedžranu) pobijeni hafizi Kur'ana i nisam vidio Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, nikada tužnijeg nego tada."

١٣٠٠. حَدَّثَنَا عَمْرُو بْنُ عَلِيٍّ حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ فُضَيْلٍ حَدَّثَنَا عَاصِمٌ الأَحْوَلُ عَنْ أَنَسٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ قَنَتَ رَسُولُ اللهِ ﷺ شَهْرًا حِينَ قُتِلَ الْقُرَّاءُ فَمَا رَأَيْتُ رَسُولَ اللهِ ﷺ حَزِنَ حُزْنًا قَطُّ أَشَدَّ مِنْهُ .

NEPOKAZIVANJE TUGE PRI NESREĆI

باب مَنْ لَمْ يُظْهِرْ حُزْنَهُ عِنْدَ الْمُصِيبَةِ

Muhammed b. Ka'b-Kurezi kaže: "'El-džeze'u' (u Kur'anu) znači 'ružan izraz (govoriti) i ružno mišljenje (imati)'."
Ja'kub, (pejgamber), alejhi selam, rekao je: "Ja se na svoju veliku tugu i žalost potužujem samo Allahu."

وَقَالَ مُحَمَّدُ بْنُ كَعْبٍ الْقُرَظِيُّ الْجَزَعُ الْقَوْلُ السَّيِّئُ وَالظَّنُّ السَّيِّئُ وَقَالَ يَعْقُوبُ عَلَيْهِ السَّلَام (إِنَّمَا أَشْكُو بَثِّي وَحُزْنِي إِلَى اللهِ) .

1 Iz hadisa se zaključuje:
– u časovima tuge i žalosti dozvoljeno je sijeliti sa ožalošćenom porodicom radi utjehe porodici,
– protiv onoga ko ružan posao ne napušta uz savjet ljudi, mogu se poduzeti i prinudne mjere utvrđivanja,
– zakletva je dozvoljena zbog neke iznesene misli.

1301. PRIČAO NAM JE Bišr b. Hakem, njemu Sufjan b. Ujejne, ovoga obavijestio Ishak b. Abdullah b. Ebi-Talha, koji je čuo Enesa b. Malika, radijallahu anhu, kako kaže: "Razbolio se sin Ebu-Talhe (Ebu-Umejr), i potom je", kaže Enes, "umro. Ebu-Talha je bio odsutan. Kada je njegova žena vidjela da je umro, ona je pripremila nešto i sklonila ga u jednom dijelu kuće.
Kada je Ebu-Talha došao, upitao je: 'Kako je dječak?' 'Smirila mu se duša', odgovorila je, 'i nadam se da se odmorio.' Pošto je osvanuo, okupao se i kada je htio da izađe, ona mu reče da je dječak umro. Potom je on sa Vjerovjesnikom, sallallahu alejhi ve sellem, klanjao i obavijestio ga o onome što se zbilo između njih (kao supružnika), pa je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, kazao:
'Možda će vam Allah dati berićet u toj noći'
Sufjan je kasnije rekao: 'Jedan ensarija ('Ibaje b. Rifaja) izjavio je: Vidio sam kasnije, imali su devetero djece i sva su učila Kur'an.'"[1]

١٣٠١. حَدَّثَنَا بِشْرُ بْنُ الْحَكَمِ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ بْنُ عُيَيْنَةَ أَخْبَرَنَا إِسْحَاقُ بْنُ عَبْدِاللهِ بْنِ أَبِي طَلْحَةَ أَنَّهُ سَمِعَ أَنَسَ بْنَ مَالِكٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ يَقُولُ اشْتَكَى ابْنٌ لأَبِي طَلْحَةَ قَالَ فَمَاتَ وَأَبُو طَلْحَةَ خَارِجٌ فَلَمَّا رَأَتِ امْرَأَتُهُ أَنَّهُ قَدْ مَاتَ هَيَّأَتْ شَيْئًا وَنَحَّتْهُ فِي جَانِبِ الْبَيْتِ فَلَمَّا جَاءَ أَبُو طَلْحَةَ قَالَ كَيْفَ الْغُلَامُ قَالَتْ قَدْ هَدَأَتْ نَفْسُهُ وَأَرْجُو أَنْ يَكُونَ قَدِ اسْتَرَاحَ وَظَنَّ أَبُو طَلْحَةَ أَنَّهَا صَادِقَةٌ قَالَ فَبَاتَ فَلَمَّا أَصْبَحَ اغْتَسَلَ فَلَمَّا أَرَادَ أَنْ يَخْرُجَ أَعْلَمَتْهُ أَنَّهُ قَدْ مَاتَ فَصَلَّى مَعَ النَّبِيِّ ﷺ ثُمَّ أَخْبَرَ النَّبِيَّ ﷺ بِمَا كَانَ مِنْهُمَا فَقَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ لَعَلَّ اللهَ أَنْ يُبَارِكَ لَكُمَا فِي لَيْلَتِكُمَا قَالَ سُفْيَانُ فَقَالَ رَجُلٌ مِنَ الأَنْصَارِ فَرَأَيْتُ لَهُمَا تِسْعَةَ أَوْلَادٍ كُلُّهُمْ قَدْ قَرَأَ الْقُرْآنَ .

O STRPLJIVOSTI PRI PRVOM UDARCU

باب الصَّبْرِ عِنْدَ الصَّدْمَةِ الأُولَى

Omer, radijallahu anhu, rekao je: "Divno li je dvoje spomenuto u ajetu, a divan je i njegov dodatak (završetak): 'Oni, kada ih pogodi kakva nesreća, govore: Mi smo Allahovi i Njemu ćemo se konačno vratiti. Oni imaju oprost od svoga Gospodara i milost, i oni su upućeni pravim putem.'
I riječi Uzvišenog: 'Tražite ispomoć u strpljivosti i namazu, a ona je zaista jako teška (ljudima) izuzev poniznim.'"

وَقَالَ عُمَرُ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ نِعْمَ الْعِدْلَانِ وَنِعْمَ الْعِلَاوَةُ (الَّذِينَ إِذَا أَصَابَتْهُمْ مُصِيبَةٌ قَالُوا إِنَّا لِلَّهِ وَإِنَّا إِلَيْهِ رَاجِعُونَ أُولَئِكَ عَلَيْهِمْ صَلَوَاتٌ مِنْ رَبِّهِمْ وَرَحْمَةٌ وَأُولَئِكَ هُمُ الْمُهْتَدُونَ) وَقَوْلُهُ تَعَالَى (وَاسْتَعِينُوا بِالصَّبْرِ وَالصَّلَاةِ وَإِنَّهَا لَكَبِيرَةٌ إِلَّا عَلَى الْخَاشِعِينَ) .

1 Iz hadisa se zaključuje:
– strpljivost i neiskazivanje tuge ni zbog smrti rođenog djeteta,
– velika nagrada Umm-Sulejmi za njenu strpljivost i prihvatanje Božije volje bez primjedbe i sa zadovoljstvom,
– supruga se treba urediti i dotjerati i noću svome mužu,
– dosljedna primjena vjerskih propisa doprinosi materijalnom napretku i dobrom standardu.

1302. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Beššar, njemu Gunder, ovome Šu'be, prenoseći od Sabita, koji je rekao:
"Čuo sam Enesa, radijallahu anhu, a on od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, da je rekao: 'Prava strpljivost je pri prvom udarcu.'"

١٣٠٢ . حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ بَشَّارٍ حَدَّثَنَا غُنْدَرٌ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ عَنْ ثَابِتٍ قَالَ سَمِعْتُ أَنَسًا رَضِيَ اللهُ عَنْهُ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ الصَّبْرُ عِنْدَ الصَّدْمَةِ الأُولَى .

IZJAVA VJEROVJESNIKA, SALLALLAHU ALEJHI VE SELLEM: "MI SMO S TOBOM OŽALOŠĆENI"

باب قَوْلِ النَّبِيِّ ﷺ إِنَّا بِكَ لَمَحْزُونُونَ

(Abdullah) b. Omer, radijallahu anhuma, prenio je od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem: "Oko (samo) suzi, a srce tuguje."

وَقَالَ ابْنُ عُمَرَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا عَنِ النَّبِيِّ ﷺ تَدْمَعُ الْعَيْنُ وَيَحْزَنُ الْقَلْبُ .

1303. PRIČAO NAM JE Hasan b. Abdul-Aziz, njemu Jahja b. Hassan, njemu Kurejš b. Hajjan, prenoseći od Sabita, on od Enesa b. Malika, radijallahu anhu: "Unišao sam s Allahovim Poslanikom, sallallahu alejhi ve sellem, Ebu-Sejfu, kovaču, hraniocu (staratelju) Ibrahimovu, pa je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, uzeo Ibrahima (u naručje), poljubio ga i pomirisao.
Poslije toga opet smo mu unišli… Ibrahim je izdisao, a oči Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, suzile su.
Tada mu je Abdur-Rahman b. Avf rekao: 'Ti, Allahov Poslaniče, sallallahu alejhi ve sellem, (plačeš)!'
'Sine Avfov', reče on, 'to je samilost.'
Tada je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: 'Oko (mi samo) suzi, a srce tuguje. Mi govorimo samo ono čime je zadovoljan naš Gospodar. Ibrahime, mi smo tvojim rastankom, uistinu, ožalošćeni!'"
Isti hadis prenio je Musa od Sulejmana b. Mugire, on od Sabita, ovaj od Enesa, radijallahu anhu, a on od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem[2]

١٣٠٣ . حَدَّثَنَا الْحَسَنُ بْنُ عَبْدِ الْعَزِيزِ حَدَّثَنَا يَحْيَى ابْنُ حَسَّانَ حَدَّثَنَا قُرَيْشٌ هُوَ ابْنُ حَيَّانَ عَنْ ثَابِتٍ عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ دَخَلْنَا مَعَ رَسُولِ اللهِ ﷺ عَلَى أَبِي سَيْفٍ الْقَيْنِ وَكَانَ ظِئْرًا لِإِبْرَاهِيمَ عَلَيْهِ السَّلَام فَأَخَذَ رَسُولُ اللهِ ﷺ إِبْرَاهِيمَ فَقَبَّلَهُ وَشَمَّهُ ثُمَّ دَخَلْنَا عَلَيْهِ بَعْدَ ذَلِكَ وَإِبْرَاهِيمُ يَجُودُ بِنَفْسِهِ فَجَعَلَتْ عَيْنَا رَسُولِ اللهِ ﷺ تَذْرِفَانِ فَقَالَ لَهُ عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ عَوْفٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ وَأَنْتَ يَا رَسُولَ اللهِ فَقَالَ يَا ابْنَ عَوْفٍ إِنَّهَا رَحْمَةٌ ثُمَّ أَتْبَعَهَا بِأُخْرَى فَقَالَ ﷺ إِنَّ الْعَيْنَ تَدْمَعُ وَالْقَلْبَ يَحْزَنُ وَلَا نَقُولُ إِلَّا مَا يَرْضَى رَبُّنَا وَإِنَّا بِفِرَاقِكَ يَا إِبْرَاهِيمُ لَمَحْزُونُونَ رَوَاهُ مُوسَى عَنْ سُلَيْمَانَ بْنِ الْمُغِيرَةِ عَنْ ثَابِتٍ عَنْ أَنَسٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ .

2 Muslim u svom "Sahihu" navodi da je Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Sinoć mi se rodilo dijete i nadio sam mu ime svoga praoca Ibrahima." "Potom ga je predao na dojenje Umm-Sejfi, supruzi kovača u Medini, po imenu Ebu-Sejf. Kasnije je Allahov Poslanik krenuo do Ebu-Sejfa, a ja sam ga",

PLAKANJE KOD BOLESNIKA

باب الْبُكَاءِ عِنْدَ الْمَرِيضِ

1304. PRIČAO NAM JE Asbeg, prenoseći od Ibni-Vehba, kome je prenio Amr od Seida b. Harisa, ensarije, on od Abdullaha b. Omera, radijallahu anhuma, koji je rekao:
"Sa'd b. Ubade bolovaše od svoje bolesti, pa mu je došao Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, da ga obiđe zajedno sa Abdur-Rahmanom b. Avfom, Sa'dom b. Ebi-Vekasom i Abdullahom b. Mes'udom, radijallahu anhu. Pošto mu je unišao i našao njegovu porodicu nadnesenu nad njim, rekao je:
'Pa on je već umro?'
'Ne, Allahov Poslaniče, sallallahu alejhi ve sellem' – odgovorili su.
Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, tada je zaplakao. Kada su oni vidjeli plakanje Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, i oni su zaplakali. Tad je on rekao: 'Slušajte! Allah ne kažnjava zbog suze, ni tuge srca, nego kažnjava zbog ovoga!', i pokazao je na jezik, 'ili se smiluje. Umrli se plačem svojih bližnjih za njim, uistinu, kažnjava.'"
Omer, radijallahu anhu, zbog plača je udarao štapom, kamenjem i sipao im zemlju.

١٣٠٤. حَدَّثَنَا أَصْبَغُ عَنِ ابْنِ وَهْبٍ قَالَ أَخْبَرَنِي عَمْرٌو عَنْ سَعِيدِ بْنِ الْحَارِثِ الأَنْصَارِيِّ عَنْ عَبْدِاللهِ بْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا قَالَ اشْتَكَى سَعْدُ بْنُ عُبَادَةَ شَكْوَى لَهُ فَأَتَاهُ النَّبِيُّ ﷺ يَعُودُهُ مَعَ عَبْدِالرَّحْمَنِ بْنِ عَوْفٍ وَسَعْدِ بْنِ أَبِي وَقَّاصٍ وَعَبْدِاللهِ بْنِ مَسْعُودٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمْ فَلَمَّا دَخَلَ عَلَيْهِ فَوَجَدَهُ فِي غَاشِيَةِ أَهْلِهِ فَقَالَ قَدْ قَضَى قَالُوا لاَ يَا رَسُولَ اللهِ فَبَكَى النَّبِيُّ ﷺ فَلَمَّا رَأَى الْقَوْمُ بُكَاءَ النَّبِيِّ ﷺ بَكَوْا فَقَالَ أَلاَ تَسْمَعُونَ إِنَّ اللهَ لاَ يُعَذِّبُ بِدَمْعِ الْعَيْنِ وَلاَ بِحُزْنِ الْقَلْبِ وَلَكِنْ يُعَذِّبُ بِهَذَا وَأَشَارَ إِلَى لِسَانِهِ أَوْ يَرْحَمُ وَإِنَّ الْمَيِّتَ يُعَذَّبُ بِبُكَاءِ أَهْلِهِ عَلَيْهِ وَكَانَ عُمَرُ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ يَضْرِبُ فِيهِ بِالْعَصَا وَيَرْمِي بِالْحِجَارَةِ وَيَحْثِي بِالتُّرَابِ .

kaže Enes, "pratio. Ebu-Sejf je puhao u mješinu i kuća mu bijaše puna dima. Ja sam brzo prošao pred Vjerovjesnika i rekao: 'Ebu-Sejfu! Stani sa tim puhanjem! Došao je Allahov Poslanik.'"
Iz navedenog hadisa se zaključuje:
– sigurno sačuvana predaja o smrti Ibrahima b. Muhammeda.
Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, imao je osmero djece, i to: Kasima, Tajjiba, Tahira, Ibrahima, Zejnebu, suprugu Sa'da b. Ebi-Vekasa, Rukajju i Umm-Kulsum, supruge Osmanove, te Fatimu, suprugu Alije b. Ebi-Taliba. Sva navedena djeca rođena su mu od Hatidže, osim Ibrahima koga je rodila Koptkinja Marija.
Muhammed Zuhri je rekao da je Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, izjavio: "Da mi je Ibrahim ostao živ, ja bih svakog Kopta oslobodio plaćanja glavarine."
Ibrahim je rođen u zul-hidždžetu, osme godine po Hidžri, a o datumu njegove smrti postoje raznolika mišljenja.
Muslim u svom "Sahihu" navodi preko Omera da je Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Kada je Ibrahim umro, Allahov Poslanik je kazao:
'Moj sin Ibrahim umro je pri sisi i on će u Džennetu imati dvije dojilje koje će ga nastaviti dojiti.'"
Od Muhammeda b. Umera b. Alije, a unuka Ebu-Talibova preneseno je: "U Beki'i groblju, prvi je od muslimana zakopan Ibni-Maz'un, a potom Ibrahim b. Muhammed."
Neko od roda Alije b. Ebu-Taliba je prenio:
"Kada je Ibrahim zakopan, Vjerovjesnik je upitao:
'Ima li ko da je donio mješčić vode?'
Utom je jedan od ensarija donio mješčić i Vjerovjesnik mu je rekao: 'Polij po grobu Ibrahimovu!'"
– dozvoljeno je umirućeg poljubiti, čuvajući se od eventualne zaraze.

ZABRANA NARICANJA I PLAKANJA I SPREČAVANJE TOGA

باب ما يُنْهى مِن النَّوْحِ وَالْبُكاءِ وَالزَّجْرِ عَنْ ذلك

1305. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Abdullah b. Havšeb, njemu Abdul-Vehhab, ovome Jahja b. Seid da ga je obavijestila Amra, rekavši: "Čula sam Aišu, radijallahu anha, kako kaže:
'Kada je došla vijest o ubistvu Zejda b. Harisa, Dža'fera i Abdullaha b. Revvahe, Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, sjeo je, a žalost se na njemu poznavaše. Ja sam kroz pukotinu vrata provirila, a u tom mu dođe jedan čovjek i reče: 'Allahov Poslaniče, žene Dža'fera...' i spomenuo je njihov plač. Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, naredio je da im to zabrani. On je otišao, potom se vratio i rekao: 'Naredio sam im', i spomenuo da ga nisu poslušale pa mu je on naredio po drugi put da ide i da im zabrani. On je otišao, a onda se vratio i rekao: 'Tako mi Allaha, one su me pobijedile', ili je rekao: 'Nadjačale su nas!' Ovdje je sumnja (u gornjem izrazu) potekla od Muhammeda b. Havšeba.
Aiša smatra da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: 'Sipaj (bacaj) im u usta zemlju!'
'Allah te ponizio! Ti nisi uradio (što ti je naređeno) i nisi Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, ostavio (poštedio) od zamaranja.'"

١٣٠٥ . حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِاللهِ بْنِ حَوْشَبٍ حَدَّثَنَا عَبْدُالْوَهَّابِ حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ سَعِيدٍ قَالَ أَخْبَرَتْنِي عَمْرَةُ قَالَتْ سَمِعْتُ عَائِشَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهَا تَقُولُ لَمَّا جَاءَ قَتْلُ زَيْدِ بْنِ حَارِثَةَ وَجَعْفَرٍ وَعَبْدِاللهِ بْنِ رَوَاحَةَ جَلَسَ النَّبِيُّ ﷺ يُعْرَفُ فِيهِ الْحُزْنُ وَأَنَا أَطَّلِعُ مِنْ شَقِّ الْبَابِ فَأَتَاهُ رَجُلٌ فَقَالَ يَا رَسُولَ اللهِ إِنَّ نِسَاءَ جَعْفَرٍ وَذَكَرَ بُكَاءَهُنَّ فَأَمَرَهُ بِأَنْ يَنْهَاهُنَّ فَذَهَبَ الرَّجُلُ ثُمَّ أَتَى فَقَالَ قَدْ نَهَيْتُهُنَّ وَذَكَرَ أَنَّهُنَّ لَمْ يُطِعْنَهُ فَأَمَرَهُ الثَّانِيَةَ أَنْ يَنْهَاهُنَّ فَذَهَبَ ثُمَّ أَتَى فَقَالَ وَاللهِ لَقَدْ غَلَبْنَنِي أَوْ غَلَبْنَنَا الشَّكُّ مِنْ مُحَمَّدِ بْنِ عَبْدِاللهِ بْنِ حَوْشَبٍ فَزَعَمَتْ أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ قَالَ فَاحْثُ فِي أَفْوَاهِهِنَّ التُّرَابَ فَقُلْتُ أَرْغَمَ اللهُ أَنْفَكَ فَوَاللهِ مَا أَنْتَ بِفَاعِلٍ وَمَا تَرَكْتَ رَسُولَ اللهِ ﷺ مِنَ الْعَنَاءِ .

1306. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Abdul-Vehhab, njemu Hammad b. Zejd, ovome prenio Ejjub od Muhammeda, on od Umm-Atijje:
"Dale smo Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, prilikom prisege vjernosti islamu i obavezu da nećemo naricati (za umrlim) i to nije od nas ispunila nijedna žena osim ovih pet: Umm-Sulejm, Ummul-Ala kći Ebi-Sebra, supruga Mu'azova, i još dvije žene, ili je Umm-Atijja kazala, kći Ebu-Sebra, supruga Mu'azova i još jedna druga žena."

١٣٠٦ . حَدَّثَنَا عَبْدُاللهِ بْنُ عَبْدِالْوَهَّابِ حَدَّثَنَا حَمَّادُ ابْنُ زَيْدٍ حَدَّثَنَا أَيُّوبُ عَنْ مُحَمَّدٍ عَنْ أُمِّ عَطِيَّةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهَا قَالَتْ أَخَذَ عَلَيْنَا النَّبِيُّ ﷺ عِنْدَ الْبَيْعَةِ أَنْ لَا نَنُوحَ فَمَا وَفَتْ مِنَّا امْرَأَةٌ غَيْرَ خَمْسِ نِسْوَةٍ أُمِّ سُلَيْمٍ وَأُمِّ الْعَلَاءِ وَابْنَةِ أَبِي سَبْرَةَ امْرَأَةِ مُعَاذٍ وَامْرَأَتَيْنِ أَوِ ابْنَةِ أَبِي سَبْرَةَ وَامْرَأَةِ مُعَاذٍ وَامْرَأَةٍ أُخْرَى .

O USTAJANJU DŽENAZI NA NOGE

بَاب الْقِيَامِ لِلْجَنَازَةِ

1307. PRIČAO NAM JE Ali b. Abdullah, njemu Sufjan, ovome prenio Zuhri od Salima, a on od svoga oca, ovaj od Amira b. Rebija, a on od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem: "Kada vidite dženazu, ustanite na noge i stojte dok ona ne prođe."
Sufjan kaže da je Zuhri još rekao:
"Obavijestio me je Salim, prenoseći od oca: 'Izvijestio me je Amr b. Rebi', prenoseći od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, kako je to Humejdi dodao: ...dok vas ona ne ostavi pozadi ili se ne spusti (na zemlju).'"[1]

١٣٠٧. حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ عَبْدِاللهِ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ حَدَّثَنَا الزُّهْرِيُّ عَنْ سَالِمٍ عَنْ أَبِيهِ عَنْ عَامِرِ بْنِ رَبِيعَةَ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ إِذَا رَأَيْتُمُ الْجَنَازَةَ فَقُومُوا حَتَّى تُخَلِّفَكُمْ قَالَ سُفْيَانُ قَالَ الزُّهْرِيُّ أَخْبَرَنِي سَالِمٌ عَنْ أَبِيهِ قَالَ أَخْبَرَنَا عَامِرُ بْنُ رَبِيعَةَ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ زَادَ الْحُمَيْدِيُّ حَتَّى تُخَلِّفَكُمْ أَوْ تُوضَعَ .

KADA ĆE ČOVJEK, KOJI JE ZBOG DŽENAZE USTAO, SJESTI

بَاب مَتَى يَقْعُدُ إِذَا قَامَ لِلْجَنَازَةِ

1308. PRIČAO NAM JE Kutejbe b. Seid, njemu Lejs od Nafija, on od Ibni-Omera, radijallahu anhuma, ovaj od Amira b. Rebija, radijallahu anhu, a on od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem: "Kada neko od vas vidi dženazu i ne namjerava

١٣٠٨. حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ بْنُ سَعِيدٍ حَدَّثَنَا اللَّيْثُ عَنْ نَافِعٍ عَنِ ابْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا عَنْ عَامِرِ بْنِ رَبِيعَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ إِذَا رَأَى

1 Ebu-Davud u svom "Sunenu" isti hadis donosi u ovoj varijanti: "Kada vidite dženazu, ustanite na noge! Ko je bude pratio, neka ne sjeda dok se ona ne spusti!" Neki su ashabi još prenijeli: "...dok se ne spusti na zemlju", a drugi: "...dok se ne spusti u grob."
Ahmed i Bezzar su preko Ebu-Hurejre prenijeli da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Kada neko od vas klanja dženazu i potom ne ide za njom (umrlim), neka sjedne čim se ona ukloni ispred njega, a ako ide pratiti dženazu, neka ne sjeda dok se ona ne spusti."
Nesai je sa senedom zabilježio kako su ashabi sa Muhammedom, sallallahu alejhi ve sellem, sjedili, a utom se pomolila dženaza, pa je Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, a sa njim i ostali ashabi, ustao na noge i tako su stajali sve dok se ta dženaza nije udaljila od njih.
Hanefijski, šafijski i još poneki učenjaci gornji postupak ubrajaju u vadžib-dužnosti, dok neki to smatraju mustehabom – preporučljivim činom. Neki, pak, misle da je to činjeno u početku širenja islama, a kasnije zanemareno.
Tahavi preko Ebu-Musaa navodi, da je Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Kada pokraj vas naiđe dženaza, bila ona muslimanska, jevrejska ili kršćanska, ustanite na noge. To ustajanje nije samoj dženazi, nego je to ustajanje prema melekima koji se nalaze uz tu dženazu."
Ibni-Hibban u svom "Sahihu" sa senedom navodi, da je jedan čovjek upitao Muhammeda, sallallahu alejhi ve sellem: "Allahov Poslaniče, hoćemo li ustajati na noge kada pokraj nas prolazi nemuslimanska dženaza?"
"Da, hoćete" – odgovorio je on. "Ustanite, jer vi u stvarnosti ne ustajete dženazi, nego to činite iz poštovanja prema Onome Koji uzima duše."

أَحَدُكُمْ جِنَازَةً فَإِنْ لَمْ يَكُنْ مَاشِيًا مَعَهَا فَلْيَقُمْ حَتَّى يُخَلِّفَهَا أَوْ تُخَلِّفَهُ أَوْ تُوضَعَ مِنْ قَبْلِ أَنْ تُخَلِّفَهُ.

za njom ići, neka ustane na noge i tako stoji dok ne dođe iza nje ili dok ga ona ne ostavi iza sebe, ili dok se ona ne spusti (na zemlju) prije nego ga ostavi iza sebe."

١٣٠٩. حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ يُونُسَ حَدَّثَنَا ابْنُ أَبِي ذِئْبٍ عَنْ سَعِيدٍ الْمَقْبُرِيِّ عَنْ أَبِيهِ قَالَ كُنَّا فِي جَنَازَةٍ فَأَخَذَ أَبُو هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ بِيَدِ مَرْوَانَ فَجَلَسَا قَبْلَ أَنْ تُوضَعَ فَجَاءَ أَبُو سَعِيدٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ فَأَخَذَ بِيَدِ مَرْوَانَ فَقَالَ قُمْ فَوَاللهِ لَقَدْ عَلِمَ هَذَا أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ نَهَانَا عَنْ ذَلِكَ فَقَالَ أَبُو هُرَيْرَةَ صَدَقَ .

1309. PRIČAO NAM JE Ahmed b. Junus, njemu Ibni-Ebi-Zi'b, prenoseći od Seida-Makburija, a on od svoga oca koji je rekao:
"Bili smo na jednoj dženazi i Ebu-Hurejre, radijallahu anhu, uzeo je za ruku Mervana i sjeli su prije nego je dženaza spuštena. Potom je došao Ebu-Seid, radijallahu anhu, uzeo Mervana za ruku i rekao:
'Ustaj! Tako mi Allaha, to sigurno zna i Ebu-Hurejre da nam je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, to zabranio.'
Potom je Ebu-Hurejre kazao: 'Istinu kaže (Ebu-Seid).'"

باب مَنْ تَبِعَ جَنَازَةً فَلا يَقْعُدُ حَتَّى تُوضَعَ عَنْ مَنَاكِبِ الرِّجَالِ فَإِنْ قَعَدَ أُمِرَ بِالْقِيَامِ

ONAJ KOJI PRATI DŽENAZU, NE SJEDA, DOK JE NE SPUSTE SA RAMENA LJUDI, A AKO BI SJEO, NAREDIT ĆE MU SE DA USTANE

١٣١٠. حَدَّثَنَا مُسْلِمٌ يَعْنِي ابْنَ إِبْرَاهِيمَ حَدَّثَنَا هِشَامٌ حَدَّثَنَا يَحْيَى عَنْ أَبِي سَلَمَةَ عَنْ أَبِي سَعِيدٍ الْخُدْرِيِّ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ إِذَا رَأَيْتُمُ الْجَنَازَةَ فَقُومُوا فَمَنْ تَبِعَهَا فَلَا يَقْعُدْ حَتَّى تُوضَعَ .

1310. PRIČAO NAM JE Muslim, misli Buharija na Ibni-Ibrahima, njemu Hišam od Jahjaa, on od Ebu-Seleme, a ovaj od Ebu-Seida Hudrija, radijallahu anhu, a on od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, da je rekao:
"Kada vidite dženazu, ustanite na noge, a onaj ko je prati, neka ne sjeda dok se ona ne spusti (na zemlju)."

باب مَنْ قَامَ لِجَنَازَةِ يَهُودِيٍّ

O ONOME KOJI JE USTAO NA NOGE ZBOG JEVREJSKE DŽENAZE

١٣١١. حَدَّثَنَا مُعَاذُ بْنُ فَضَالَةَ حَدَّثَنَا هِشَامٌ عَنْ يَحْيَى عَنْ عُبَيْدِ اللهِ بْنِ مِقْسَمٍ عَنْ جَابِرِ بْنِ عَبْدِ اللهِ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا قَالَ مَرَّ بِنَا جَنَازَةٌ فَقَامَ لَهَا النَّبِيُّ ﷺ

1311. PRIČAO NAM JE Mu'az b. Fedale, njemu Hišam od Jahjaa, on od Ubejdullaha b. Miksema, ovaj od Džabira b. Abdullaha, radijallahu anhuma, koji je rekao:
"Naišla je pokraj nas jedna dženaza i Vjerovjesnik,

sallallahu alejhi ve sellem, ustao je na noge, pa smo i mi ustali, a zatim rekli:
'Allahov Poslaniče, sallallahu alejhi ve sellem, to je jevrejska dženaza!?'
'Kada vidite ma kakvu dženazu', rekao je on, 'ustanite na noge!'"

وَقُمْنَا بِهِ فَقُلْنَا يَا رَسُولَ اللهِ إِنَّهَا جِنَازَةُ يَهُودِيٍّ قَالَ إِذَا رَأَيْتُمُ الْجِنَازَةَ فَقُومُوا .

1312. PRIČAO NAM JE Adem, njemu Šu'be kome je pričao Amr b. Murre, on čuo Abdur-Rahmana b. Ebi-Lejla:
"Sehl b. Hunejf i Kajs b. Sa'd sjedili su na Kadisiji, pa je pokraj njih naišla neka dženaza. Oni su obojica ustali na noge. Tada im je rečeno: 'Ona je od ovih mještana, tj. nemuslimana.'
'Pokraj Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, naišla je', odgovorili su oni, 'jedna dženaza i on je ustao na noge. Tada mu je rečeno: Pa to je jevrejska dženaza!'
'Nije li to bila osoba (pa umrla)' – rekao je on."

١٣١٢. حَدَّثَنَا آدَمُ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ حَدَّثَنَا عَمْرُو ابْنُ مُرَّةَ قَالَ سَمِعْتُ عَبْدَالرَّحْمَنِ بْنَ أَبِي لَيْلَى قَالَ كَانَ سَهْلُ بْنُ حُنَيْفٍ وَقَيْسُ بْنُ سَعْدٍ قَاعِدَيْنِ بِالْقَادِسِيَّةِ فَمَرُّوا عَلَيْهِمَا بِجَنَازَةٍ فَقَامَا فَقِيلَ لَهُمَا إِنَّهَا مِنْ أَهْلِ الْأَرْضِ أَيْ مِنْ أَهْلِ الذِّمَّةِ فَقَالَا إِنَّ النَّبِيَّ ﷺ مَرَّتْ بِهِ جِنَازَةٌ فَقَامَ فَقِيلَ لَهُ إِنَّهَا جِنَازَةُ يَهُودِيٍّ فَقَالَ أَلَيْسَتْ نَفْسًا .

1313. Ebu-Hamza kaže, prenoseći od A'meša, ovaj od Amra, a on od Ibni-Ebi-Lejla: "Bio sam sa Kajsom i Sehlom, radijallahu anhuma, pa su rekli:
'Bili smo sa Vjerovjesnikom, sallallahu alejhi ve sellem, a Zekerijja je rekao, prenoseći od Ša'bija, a on od Ibni-Ebu-Lejla da su dženazi ustajali na noge Ebu-Mes'ud i Kajs.'"

١٣١٣. وَقَالَ أَبُو حَمْزَةَ عَنِ الْأَعْمَشِ عَنْ عَمْرٍو عَنِ ابْنِ أَبِي لَيْلَى قَالَ كُنْتُ مَعَ قَيْسٍ وَسَهْلٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا فَقَالَا كُنَّا مَعَ النَّبِيِّ ﷺ وَقَالَ زَكَرِيَّاءُ عَنِ الشَّعْبِيِّ عَنِ ابْنِ أَبِي لَيْلَى كَانَ أَبُو مَسْعُودٍ وَقَيْسٌ يَقُومَانِ لِلْجِنَازَةِ .

DŽENAZU NOSE SAMO MUŠKARCI

باب حَمْلِ الرِّجَالِ الْجِنَازَةَ دُونَ النِّسَاءِ

1314. PRIČAO NAM JE Abdul-Aziz b. Abdullah, njemu Lejs od Seida Makburija, on od svoga oca, ovaj čuo od Ebu-Seida Hudrija, radijallahu anhu, da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
"Kada se umrli stavi (na nosila) i ljudi ga ponesu na svojim vratovima (ramenima), ako je to bila

١٣١٤. حَدَّثَنَا عَبْدُالْعَزِيزِ بْنُ عَبْدِاللهِ حَدَّثَنَا اللَّيْثُ عَنْ سَعِيدٍ الْمَقْبُرِيِّ عَنْ أَبِيهِ أَنَّهُ سَمِعَ أَبَا سَعِيدٍ الْخُدْرِيَّ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ أَنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ قَالَ إِذَا وُضِعَتِ الْجِنَازَةُ وَاحْتَمَلَهَا الرِّجَالُ عَلَى أَعْنَاقِهِمْ

dobra osoba, njena duša ovima kaže: ‘Nosite me (spremajte me) brže!’, a ako nije bila dobra, ona uzvikuje: ‘Teško njoj, kuda je nosite!’ Njen glas čuje svako, osim čovjeka, a kada bi ga on čuo, onesvijestio bi se.”

فَإِنْ كَانَتْ صَالِحَةً قَالَتْ قَدِّمُونِي وَإِنْ كَانَتْ غَيْرَ صَالِحَةٍ قَالَتْ يَا وَيْلَهَا أَيْنَ يَذْهَبُونَ بِهَا يَسْمَعُ صَوْتَهَا كُلُّ شَيْءٍ إِلَّا الْإِنْسَانَ وَلَوْ سَمِعَهُ صَعِقَ .

POŽURIVANJE S DŽENAZOM

باب السُّرعة بالجنازة

Enes, radijallahu anhu, je (jednom) rekao: “Vi (prisustvujete) ispraćaju dženaze! Idite ispred dženaze, iza nje, sa njene desne i njene lijeve strane!”
Drugi (Abdur-Rahman b. Kurt) kaže: “…i blizu nje!”

وَقَالَ أَنَسٌ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ أَنْتُمْ مُشَيِّعُونَ وَامْشِ بَيْنَ يَدَيْهَا وَخَلْفَهَا وَعَنْ يَمِينِهَا وَعَنْ شِمَالِهَا وَقَالَ غَيْرُهُ قَرِيبًا مِنْهَا .

1315. PRIČAO NAM JE Ali b. Abdullah, njemu Sufjan koji kaže: “Zapamtili smo slijedeći hadis od Zuhrija, koji je prenio od Seida b. Musejjeba, on od Ebu-Hurejre, radijallahu anhu, a ovaj od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, da je rekao:
‘Požurite sa dženazom, jer ako je to bila dobra osoba, bit će joj dobro kuda je nosite, a ako nije bila takva, onda je zlo koje skidate sa svojih vratova (ramena).’”[1]

١٣١٥. حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ عَبْدِاللهِ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ قَالَ حَفِظْنَاهُ مِنَ الزُّهْرِيِّ عَنْ سَعِيدِ بْنِ الْمُسَيَّبِ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ أَسْرِعُوا بِالْجِنَازَةِ فَإِنْ تَكُ صَالِحَةً فَخَيْرٌ تُقَدِّمُونَهَا وَإِنْ يَكُ سِوَى ذَلِكَ فَشَرٌّ تَضَعُونَهُ عَنْ رِقَابِكُمْ.

---

1 S opremanjem umrlog ne treba odugovlačiti, tim prije, ako se smrt stvarno konstatira. Taberani navodi da je Abdullah b. Omer čuo Muhammeda, sallallahu alejhi ve sellem, kako govori: “Kada neko od vas umre, ne zadržavajte ga kod sebe, nego požurite sa njim prema njegovom grobu!” Muhaddisi su zabilježili da je Ujejne b. Abdurahman bio na dženazi Osmana b. Ebi-Asa i da je poslije rekao: “Nosili smo ga polahko, pa nas je sustigao Ebu-Bekr, zagalamio na nas i rekao:
‘Mi smo bili na dženazama s Allahovim Poslanikom, pa smo dženaze nosili umjereno žurećim korakom.’”
Ibni-Ebi-Šejbe u svom “Musannefu” iznosi da je halifa Omer svom sinu Abdullahu rekao: “Kada me staviš na nosila, idi sa svijetom umjerenim koracima i budi iza dženaze, jer je ispred nje mjesto za meleke, a iza nje je mjesto za ljude.”
Iz hadisa se zaključuje:
– naredba da se sa opremanjem mrtvaca požuri. Ibni-Kudame je prenio da najveći broj teologa ovo smatra mustehabom, dok Ibni-Hazm to smatra vadžibom.
U komentaru na “Muhezzeb” ističe se da su, neki učenjaci prvog stoljeća pretjeranu žurbu u opremanju i nošenju mrtvaca, smatrali mekruhom. Ovo je stav i Ebu-Hanife.
Pisac “El-Hidaje” kaže: “Dženazu će prisutni nositi žurno, ali ne trčeći.”
Ibni-Ebi-Šejbe u svom “Musannefu” sa senedom navodi da je Ebu-Musa rekao: “Pokraj Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, pronesena je dženaza i ljudi su je nosili poput mješine napunjene vodom, pa im je on rekao: “Pri nošenju svojih mrtvih budite umjerenog hoda!”

RIJEČI UMRLOG KADA JE NA NOSILIMA: "POŽURITE, POŽURITE!"

باب قَوْلِ الْمَيِّتِ وهُو على الْجِنَازَةِ قَدِّمُونِي

1316. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Jusuf, njemu Lejs kome je prenio Seid (Makburi) od oca (Kejsana) koji je čuo Ebu-Seida Hudrija, radijallahu anhu, da kaže:
"Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, govorio je:
'Kada se mrtvac stavi (na nosila) i ljudi ga ponesu na svojim vratovima, on ako je to bila dobra osoba kaže: 'Spremite me (požurite) brže!', a ako nije bila dobra, ona svojim bližnjim dovikne: 'Teško njoj, kuda je nose!' Ovaj glas čuje svako osim čovjeka, a kada bi ga čuo čovjek, onesvijestio bi se.'"

١٣١٦. حَدَّثَنَا عَبْدُاللهِ بْنُ يُوسُفَ حَدَّثَنَا اللَّيْثُ حَدَّثَنَا سَعِيدٌ عَنْ أَبِيهِ أَنَّهُ سَمِعَ أَبَا سَعِيدٍ الْخُدْرِيَّ رَضِي اللهُ عَنْهُ قَالَ كَانَ النَّبِيُّ ﷺ يَقُولُ إِذَا وُضِعَتِ الْجِنَازَةُ فَاحْتَمَلَهَا الرِّجَالُ عَلَى أَعْنَاقِهِمْ فَإِنْ كَانَتْ صَالِحَةً قَالَتْ قَدِّمُونِي وَإِنْ كَانَتْ غَيْرَ صَالِحَةٍ قَالَتْ لِأَهْلِهَا يَا وَيْلَهَا أَيْنَ يَذْهَبُونَ بِهَا يَسْمَعُ صَوْتَهَا كُلُّ شَيْءٍ إِلَّا الإِنْسَانَ وَلَوْ سَمِعَ الإِنْسَانُ لَصَعِقَ .

ONAJ KOJI JE PRILIKOM KLANJANJA DŽENAZE POREDAO PRISUTNE U DVA ILI TRI REDA IZA IMAMA

باب مَنْ صَفَّ صَفَّيْنِ أوْ ثَلاثَةً على الْجِنَازَةِ خَلْفَ الإِمَام

1317. PRIČAO NAM JE Musedded, prenoseći od Ebu-Avane, on od Katade, ovaj od Ataa, a on od Džabira b. Abdullaha, radijallahu anhuma, da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, klanjao Negusu dženazu, a ja sam bio u drugom ili trećem redu.

١٣١٧. حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ عَنْ أَبِي عَوَانَةَ عَنْ قَتَادَةَ عَنْ عَطَاءٍ عَنْ جَابِرِ بْنِ عَبْدِاللهِ رَضِي اللهُ عَنْهُمَا أَنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ صَلَّى عَلَى النَّجَاشِيِّ فَكُنْتُ فِي الصَّفِّ الثَّانِي أَوِ الثَّالِثِ .

FORMIRANJE REDOVA ZA KLANJANJE DŽENAZA-NAMAZA

باب الصُّفوف على الجنازة

1318. PRIČAO NAM JE Musedded, njemu Jezid b. Zurej‘, ovome Ma‘mer, prenoseći od Zuhrija, on od Seida, ovaj od Ebu-Hurejre, radijallahu anhu, koji je rekao:
"Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, saopćio je svojim drugovima smrt Negusa, potom prošao naprijed, a ashabi se poredali za njim u redove i on je izgovorio četiri tekbira."[1]

١٣١٨ . حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ حَدَّثَنَا يَزِيدُ بْنُ زُرَيْعٍ حَدَّثَنَا مَعْمَرٌ عَنِ الزُّهْرِيِّ عَنْ سَعِيدٍ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ نَعَى النَّبِيُّ ﷺ إِلَى أَصْحَابِهِ النَّجَاشِيَّ ثُمَّ تَقَدَّمَ فَصَفُّوا خَلْفَهُ فَكَبَّرَ أَرْبَعًا .

---

1 Redovi pri klanjanju dženaze trebalo bi da budu onako kao što se to čini i kod ostalih obaveznih zajedničkih obavljanja namaza. Hadisi suprotnog značenja su nesigurne predaje.
Taberi je rekao: "Rodbina umrlog, ako se ne plaši nagle promjene tijela mrtvaca, treba sačekati na prikupljanje svijeta, kako bi se mogla obrazovati najmanje tri reda klanjača." "On smatraše", kaže Ajni, "mustehabom da se klanjači poredaju najmanje u tri reda."
Ibni-Madže, preko Ebu-Hurejre, navodi da je Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Kome klanja dženazu stotinu ljudi, njemu su oprošteni manji grijesi koje je učinio prema Allahu."
Iz hadisa se još zaključuje:
– da dženaza-namaz ima ukupno četiri tekbira. Ovo mišljenje zastupaju Ata, Muhammed b. Sirin, Neha‘i, Sevri, Ebu-Hanife, Malik, Šafija, Ahmed i još mnogi učenjaci i ashabi.
Međutim, ima pravnika koji zastupaju mišljenje da dženaza ima ukupno pet tekbira. Ovo mišljenje zastupaju Abdurahman b. Ebi-Lejla, Mu‘az b. Džebel, Ebu-Jusuf, hanefije, Ibni-Mes‘ud, Zejd b. Ekrem i Huzejfe b. Jeman. Za sedam tekbira opredijelio se Zerr b. Hubejš. Od Enesa i Džabira preneseno je da su oni i još poneki ashabi izgovarali samo po tri tekbira.
Ibni-Ebi-Šejbe u svom "Musannefu" zabilježio je da je Abdullah b. Haris rekao: "Vjerovjesnik je klanjao Hamzi dženazu i izgovorio devet tekbira, potom mu je donesena druga i on je izgovorio sedam, zatim mu je donesena još jedna i on je izgovorio pet tekbira."
Najveći broj učenjaka smatra da je najbolje izgovarati ukupno četiri tekbira.
Od imama Ahmeda preneseno je: "Ako imam izgovori peti tekbir, prisutne džematlije neće ga u tom slijediti, ali neće ni selam predavati sami, nego sačekati i predati ga zajednički sa imamom. Ovo mišljenje dijeli još Sevri, Malik, Ebu-Hanife i Šafija.
Učenjaci koji smatraju da dženaza ima pet tekbira, oslanjaju se na izjave:
I. Zejda b. Ekrema koju Muslim donosi u slijedećoj varijanti:
Abdurahman b. Ebi-Lejl je rekao: "Zejd b. Ekrem izgovarao je na našim dženazama po četiri tekbira, a na jednoj je izgovorio pet tekbira. Ja sam ga za to upitao, a on mi odgovori: 'Ovako je činio i Allahov Poslanik'",
II. na izjavu Huzejfe b. Jemama koju Tahavi donosi u slijedećem vidu: "Jahja b. Abdullah Tejmi je rekao je: 'Klanjao sam dženazu sa Isaom, oslobođenim robom Huzejfe b. Jemama i on je izgovorio pet tekbira, a potom se okrenuo nama i rekao: 'Nisam ovo učinio iz neznanja ili zaborava, nego sam izgovorio broj tekbira onoliko, koliko ih je izgovarao moj gospodar i dobročinitelj.' Mišljaše, kaže Jahja, na Huzejfu b. Jemama. On nam je klanjao dženaze i izgovarao po pet tekbira, a potom bi se okrenuo nama i kazao: 'Nisam ovo učinio iz neke sumnje ili zaborava, nego sam ovoliko tekbira izgovorio, postupivši onako kako je to činio Allahov Poslanik.'"
Ajni kaže: "Izgovaranje više od četiri tekbira bilo je u početku širenja islama, a kasnije je derogirano i ograničeno na četiri."
Tahavi ističe da su raznolika mišljenja o broju izgovaranja tekbira u dženazi nastala odmah poslije smrti Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem. Jedni su govorili: "Čuo sam Vjerovjesnika kako izgovara sedam tekbira", drugi: "Čuo sam ga kako izgovara pet", a neki: "Čuo sam ga kako izgovori četiri tekbira." Tako je to trajalo do smrti Ebu-Bekra. Kada je vlast preuzeo Omer i vidio to razmimoilaženje, bilo mu je teško i začudo,

1319. PRIČAO NAM JE Muslim, njemu Šu'be od Šejbanija, a on od Ša'bija koji je rekao: "Saopćio mi je onaj koji je bio prisutan kod Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, kada je prišao jednom osamljenom grobu, poredao ashabe i izgovorio četiri tekbira."
"Ebu-Amre, ko ti je to prenio?" – upitao sam.
"Ibni-Abbas" – odgovorio je on.

١٣١٩. حَدَّثَنَا مُسْلِمٌ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ حَدَّثَنَا الشَّيْبَانِيُّ عَنِ الشَّعْبِيِّ قَالَ أَخْبَرَنِي مَنْ شَهِدَ النَّبِيَّ ﷺ أَتَى عَلَى قَبْرٍ مَنْبُوذٍ فَصَفَّهُمْ وَكَبَّرَ أَرْبَعًا قُلْتُ مَنْ حَدَّثَكَ قَالَ ابْنُ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا .

1320. PRIČAO NAM JE Ibrahim b. Musa, njemu saopćio Hišam b. Jusuf od Ibni-Džubejra, kome je prenio Ata od Džabira b. Abdullaha, radijallahu anhuma, koji kaže:
"Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao je: "Danas je umro jedan dobar čovjek iz Etiopije pa pristupite i klanjajte mu dženazu!"
"Poredali smo se i Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, klanjao mu je dženazu. Nas je bilo nekoliko redova" – kaže Džabir.
Ebu-Zubejr prenosi od Džabira, da je rekao i ovo: "Bio sam u drugom redu."

١٣٢٠. حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ مُوسَى أَخْبَرَنَا هِشَامُ ابْنُ يُوسُفَ أَنَّ ابْنَ جُرَيْجٍ أَخْبَرَهُمْ قَالَ أَخْبَرَنِي عَطَاءٌ أَنَّهُ سَمِعَ جَابِرَ ابْنَ عَبْدِاللهِ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا يَقُولُ قَالَ النَّبِيُّ ﷺ قَدْ تُوُفِّيَ الْيَوْمَ رَجُلٌ صَالِحٌ مِنَ الْحَبَشِ فَهَلُمَّ فَصَلُّوا عَلَيْهِ قَالَ فَصَفَفْنَا فَصَلَّى النَّبِيُّ ﷺ عَلَيْهِ وَنَحْنُ مَعَهُ صُفُوفٌ قَالَ أَبُو الزُّبَيْرِ عَنْ جَابِرٍ كُنْتُ فِي الصَّفِّ الثَّانِي .

---

pa je pozvao na sastanak uglednije ashabe i rekao im: "Drugovi Allahovog Poslanika, kad se vi među sobom sada ne slažete, neće se ni svijet slagati poslije vas, a ako se vi o jednom pitanju sada slažete, slagat će se i ostali svijet. Razmotrite ovu stvar o kojoj treba da se složite." "Dobro", odgovorili su oni, "samo nam kaži, šta ti misliš, vladaru pravovjernih?" "Naprotiv, kažite vi meni šta vi mislite? Ja sam čovjek kao i vi."
Potom su se oni međusobno konsultovali i na koncu složili da je broj tekbira u dženazi identičan broju tekbira jednog rekata Kurban-bajrama ili Ramazanskog bajrama. Tako je Omer prihvatio gornji zaključak drugova Allahovog Poslanika i svaku drugu praksu odmah zabranio;
– vidi se mudžiza Muhammedova da je znao za smrt Negusa istog dana, kada je Negus umro, iako je udaljenost između Medine i Etiopije vrlo velika;
– dokaz za hanefije i malikije da je zabranjeno klanjanje dženaze u džamiji, jer je Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, sa ashabima u konkretnom slučaju otišao na musalu, poredao ashabe iza sebe i tamo klanjao dženazu Negusu.
Nevevi na gornju misao dodaje: "Hanefije zabranjuje unošenje mrtvaca u džamiju, a ne i samo klanjanje dženaze u džamiji. Prema tome, mrtvacu postavljenom izvan džamije, bilo ispred mihraba ili sa strane njega, džematlije mogu punovažno klanjati dženazu u džamiji, formirajući safove, kakvi su i oni vani za umrlim. Utvrđeno je da je Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, ovako klanjao dženazu Suhejlu b. Bejdu.
– šafije ovim hadisom dokazuju da se dženaza može klanjati u odsustvu mrtvaca. Oni ovaj postupak smatraju još i sunnetom za nas žive, kada u mjestu smrti preminulog nema muslimana koji bi umrlom klanjali dženazu. Džemat, u ovom slučaju, okreće se sa imamom prema kibli, bez obzira na kojoj se strani svijeta nalazio odsutni mrtvac.
Neki učenjaci klanjanje dženaze odsutnom mrtvacu smatraju mekruhom, smatrajući da je ovakvu dženazu bilo dozvoljeno klanjati samo Muhammedu, sallallahu alejhi ve sellem.
Ibni-Abbas je rekao, da je Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, Božijom moći vidio Negusa postavljenog na nosilima i prema tome, on mu i nije klanjao dženazu u njegovoj odsutnosti.

PRISUSTVO DJECE S MUŠKARCIMA U REDOVIMA NA DŽENAZAMA

باب صُفُوف الصِّبْيان مع الرِّجالِ في الْجنائِزِ

1321. PRIČAO NAM JE Musa b. Isma'il, njemu Abdul-Vahid, ovome Šejbani, prenoseći od Amira, a on od Ibni-Abbasa, radijallahu anhuma, da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, prošao pokraj jednog groba u kojem je umrli pokopan noću i upitao: "Kada je ovaj zakopan?"
"Jučer navečer" – odgovoriše oni.
"Zašto mi niste to javili?" – upita (Allahov Poslanik).
"Zakopali smo ga u mrklo doba noći, pa nam je bilo neprijatno da te budimo" – odgovoriše oni na to.
Tada je ustao, a mi se poredali iza njega.
Ibni-Abbas je još dodao: "...I ja sam bio među njima i klanjao mu (kao dijete) dženazu."[1]

١٣٢١. حَدَّثَنَا مُوسَى بْنُ إِسْمَاعِيلَ حَدَّثَنَا عَبْدُالْوَاحِدِ حَدَّثَنَا الشَّيْبَانِيُّ عَنْ عَامِرٍ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا أَنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ مَرَّ بِقَبْرٍ قَدْ دُفِنَ لَيْلًا فَقَالَ مَتَى دُفِنَ هَذَا قَالُوا الْبَارِحَةَ قَالَ أَفَلَا آذَنْتُمُونِي قَالُوا دَفَنَّاهُ فِي ظُلْمَةِ اللَّيْلِ فَكَرِهْنَا أَنْ نُوقِظَكَ فَقَامَ فَصَفَفْنَا خَلْفَهُ قَالَ ابْنُ عَبَّاسٍ وَأَنَا فِيهِمْ فَصَلَّى عَلَيْهِ .

---

1 Iz hadisa se zaključuje:
– dozvoljeno je mrtve pokopavati u noći.
Tirmizi navodi riječi Ibni-Abbasa: "Vjerovjesnik je jedne noći prišao jednom grobu i osvijetlio ga nekom svjetiljkom, okrenuo se kibli i rekao: 'Allah ti se smilovao!'"
Svakako da ovakvo sahranjivanje mrtvaca ne treba činiti bez opravdanog razloga, jer je i Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, zabranjivao to raditi, izuzev u nuždi.
– Šafija i još neki učenjaci dozvoljavaju u izvjesnim uvjetima klanjati dženazu odsutnom mrtvacu,
– prisutni klanjaju dženazu poredani za imamom u uredno poravnane redove. Ashab Malik b. Hurejre smatra da se prisutni treba da poredaju u tri reda, bilo ih više ili manje,
– muška odraslija djeca treba da klanjaju dženaze za ljudima i tako se privikavaju za kasnije muževne dane,
– smrt i vrijeme klanjanja dženaze, dozvoljeno je mještanima saopćiti na jedan prikladan način,
– dozvoljeno je, kaže se u "Mebsutu", klanjati dženazu zakopanom mrtvacu na njegovom zatvorenom grobu, ako mu ista nije pravovremeno klanjana i tijelo mu se nije nadulo, odnosno počelo raspadati, pod uvjetom da je umrli bio pravovremeno okupan. Ibni-Sema'a prenosi od imama Muhammeda da se ovakva dženaza može umrlom obaviti, mada on nije pravovremeno ni okupan.
Pisac "El-Hidaje" kaže: "Zakopanom mrtvacu klanja se dženaza nad zatvorenim mu grobom dok mu se tijelo nije nadulo. Ovdje se uvažava stav većine. Ako većina vještaka smatra da se tijelo nadulo, dženaza mu se ne može klanjati. U protivnom, ona će mu se klanjati. Ukoliko u ovu nadutost postoji sumnja, dženaza se ne može klanjati."
Od Ebu-Jusufa preneseno je da se u ovom slučaju dženaza može klanjati umrlom samo u roku od tri dana, od dana zakopavanja mrtvaca, jer su tako činili i ashabi.
Šafijski učenjaci, kako smo ranije istakli, dijele se s obzirom na ovo pitanje u šest grupa.

O NAČINU OBAVLJANJA DŽENAZA-NAMAZA

بَاب سُنَّةِ الصَّلَاةِ عَلَى الْجَنَازَةِ

Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao je: "...Ko klanja umrlom..." i "...klanjajte dženazu vašem drugu...!", a rekao je i: "...Klanjajte dženazu Negusu!..."
On je, dakle, ovaj ibadet nazvao namazom, nema ruku'a niti sedžde, u njemu se ne razgovara, izgovaraju se tekbiri i predaje selam.
Ibni-Omer je dženazu klanjao samo pod abdestom, a nije je obavljao pri izlasku sunca ni pri zalasku, a ruke dizaše (pri izgovoru svakog tekbira).
Hasan (Basri) je izjavio: "Upamtio sam svijet (ashabe) i od njih, za klanjanje dženaze (kao imami) bili su najpreči oni, kojima je svijet bio zadovoljan da im imame i u ostalim namazima.
Ako bi čovjek, u času klanjanja bajram-namaza izgubio abdest, ili pri klanjanju dženaze, potražit će vodu (za abdest), a neće uzeti tejemum.
Kada čovjek stigne na dženaza-namaz, a ljudi je već klanjaju, stupit će u namaz, izgovarajući tekbir."
Ibni-Musejjeb kaže: "Četiri se tekbira izgovaraju, bilo to noću ili danju, bilo to na putu ili kod kuće."
Enes, radijallahu anhu, rekao je: "Jedan od tih tekbira – početni je namaski tekbir."
A Uzvišeni Allah je rekao: "Ne klanjaj nikada nikome od njih koji umre...! U dženazi imaju redovi i imam."[1]

وَقَالَ النَّبِيُّ ﷺ مَنْ صَلَّى عَلَى الْجَنَازَةِ وَقَالَ صَلُّوا عَلَى صَاحِبِكُمْ وَقَالَ صَلُّوا عَلَى النَّجَاشِيِّ سَمَّاهَا صَلَاةً لَيْسَ فِيهَا رُكُوعٌ وَلَا سُجُودٌ وَلَا يُتَكَلَّمُ فِيهَا وَفِيهَا تَكْبِيرٌ وَتَسْلِيمٌ وَكَانَ ابْنُ عُمَرَ لَا يُصَلِّي إِلَّا طَاهِرًا وَلَا يُصَلِّي عِنْدَ طُلُوعِ الشَّمْسِ وَلَا غُرُوبِهَا وَيَرْفَعُ يَدَيْهِ وَقَالَ الْحَسَنُ أَدْرَكْتُ النَّاسَ وَأَحَقُّهُمْ بِالصَّلَاةِ عَلَى جَنَائِزِهِمْ مَنْ رَضُوهُمْ لِفَرَائِضِهِمْ وَإِذَا أَحْدَثَ يَوْمَ الْعِيدِ أَوْ عِنْدَ الْجَنَازَةِ يَطْلُبُ الْمَاءَ وَلَا يَتَيَمَّمُ وَإِذَا انْتَهَى إِلَى الْجَنَازَةِ وَهُمْ يُصَلُّونَ يَدْخُلُ مَعَهُمْ بِتَكْبِيرَةٍ وَقَالَ ابْنُ الْمُسَيَّبِ يُكَبِّرُ بِاللَّيْلِ وَالنَّهَارِ وَالسَّفَرِ وَالْحَضَرِ أَرْبَعًا وَقَالَ أَنَسٌ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ التَّكْبِيرَةُ الْوَاحِدَةُ اسْتِفْتَاحُ الصَّلَاةِ وَقَالَ (وَلَا تُصَلِّ عَلَى أَحَدٍ مِنْهُمْ مَاتَ أَبَدًا) وَفِيهِ صُفُوفٌ وَإِمَامٌ .

1 Dženaza se smatra namazom, jer ona ima skoro sve elemente redovnog namaza. Iz navedenih izjava vidi se, da ju je Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, nazivao namazom, iako ona nema ruku'a ni sedžde. Dženaza se počinje klanjati izgovorom tekbira, a završava se predavanjem selama na desnu i lijevu stranu kao i svaki namaz. Ovo mišljenje imao je Abdullah b. Ebi-Rifa'a, koji je u jednom od gore navedenih hadisa odgovorio na primjedbu ashaba:
"Predao si selam na desnu i na lijevu stranu?"
"Ja nisam ništa od sebe dodao na ono što je radio Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem." Ovo je mišljenje preneseno još od Džabira b. Zejda, Ša'bija, Ibrahima, Neha'ija, Ebu-Hanife i mnogih drugih učenjaka.
Preneseno je da je Abdullah b. Mes'ud rekao: "Tri su posla koja je Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, radio, a muslimani su ih kasnije zanemarili i napustili. Jedan od njih je predavanje selama u dženaza-namazu na jednu, umjesto na obje strane."

1322. PRIČAO NAM JE Sulejman b. Harb, njemu prenio Šu'be od Šejbanija, on od Ša'bija koji kaže: "Prenio mi je onaj koji je prošao sa vašim Vjerovjesnikom, sallallahu alejhi ve sellem, pokraj jednog usamljenog groba i (Vjerovjesnik) nam je bio imam, a mi smo se iza njega svrstali u redove."
"Ebu-Amre (Šejbani), ko ti je to pričao?" – upitali smo.
"Ibni-Abbas, radijallahu anhuma" – odgovorio je on.

١٣٢٢. حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ حَرْبٍ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ عَنِ الشَّيْبَانِيِّ عَنِ الشَّعْبِيِّ قَالَ أَخْبَرَنِي مَنْ مَرَّ مَعَ نَبِيِّكُمْ ﷺ عَلَى قَبْرٍ مَنْبُوذٍ فَأَمَّنَا فَصَفَفْنَا خَلْفَهُ فَقُلْنَا يَا أَبَا عَمْرٍو مَنْ حَدَّثَكَ قَالَ ابْنُ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا.

Predavanje samo jednog selama na desnu stranu praktikovali su Alija, Ibni-Abbas, Ibni-Omer, Džabir, Ebu-Hurejre, Enes, Malik, Ahmed, Ishak i još neki učenjaci drugog stoljeća po Hidžri.
Predavanje selama, čini se po mišljenju Ebu-Hanife i imama Jusufa: "Ni previše glasno, a ni potpuno u sebi", dok Malik smatra da se izgovara naglas samo onoliko, koliko nas može čuti drugi klanjač pokraj nas.
Dženaza se smatra namazom i kao takva klanja se pod abdestom. To je mišljenje predstavnika svih ortodoksnih islamskih škola. Ša'bi, međutim, dženazu smatra dovom i kao takvu, dozvoljava da se obavi i bez abdesta.
Ibni-Alije je rekao: "Dženaza se sastoji od dove za oprost grijeha umrlog, a to je dozvoljeno činiti i bez abdesta."
Hasan Basri prema tekstu Buharije smatraše da se dženaza ne može klanjati bez abdesta uzetog vodom. Tejemum, kod njega, u konkretnom slučaju, ne može zamijeniti abdest.
O tejemumu za punovažnost klanjanja bajram-namaza ima više stavova hanefijskih učenjaka: "Imamu je dozvoljeno uzeti tejemum pred sami početak klanjanja bajram-namaza, dok džematliji to nije dozvoljeno, ako je voda blizu i ako po uzimanju abdesta, može stići u džemat. U protivnom mu je tejemum dozvoljen. Ako bi imam, odnosno džematlija izgubili abdest u toku klanjanja namaza, koga su počeli klanjati sa tejemumom, oni mogu uzeti opet tejemum. Ako su bajram-namaz otpočeli klanjati pod abdestom, a ne tejemumom, a sa ponovnim uzimanjem abdesta postoji bojazan da će im izmaknuti vrijeme u kome se dozvoljava klanjati bajram-namaz, oni, po mišljenju Ebu-Hanife, mogu, također, uzeti tejemum, dok Ebu-Jusuf i Muhammed to ne dozvoljavaju."
U "Muhitu" je navedeno: "Ako je džematlija bio pod abdestom, on može uzeti tejemum, ako se boji da će sunce, u međuvremenu, dok on uzme abdest, izaći na zenit, jer je to vrijeme kada se ne može klanjati. Ako džematlija smatra da će imama stići makar pri kraju bajram-namaza, on ne može uzeti tejemum, nego abdest. U protivnom, uzet će tejemum." Ovo je stav Ebu-Hanife i svih islamskih učenjaka, osim Ebu-Jusufa i Muhammeda, koji kažu: "...On treba u svakom slučaju opet uzeti abdest, a ne tejemum."
U dženazu se stupa sa izgovaranjem tekbira. Muhammed b. Sirin je rekao: "Džematlija izgovara tekbir na koji je stigao, a naknadno izgovara one koji su mu izmakli."
Hasan Basri kaže: "Klanjač će izgovoriti tekbire na koje je stigao, a neće naknadno sam one, koji su mu promakli."
Ako je imam izgovorio jedan ili dva tekbira, džematlija, po mišljenju Ebu-Hanife, ne donosi svoj tekbir (pristupni), dok imam ne izgovori drugi slijedeći tekbir.
Imam Muhammed kaže: "...Kada, potom, imam izgovori tekbir, izgovorit će ga i džematlija, a kada imam završi namaz, džematlija će, izmakle mu tekbire, izgovoriti naknadno sam, ali prije nego se mrtvac podigne na ramena."

VRIJEDNOST PRAĆENJA DŽENAZA

بَاب فَضْلِ اتِّبَاعِ الْجَنَائِزِ

Zejd b. Sabit, radijallahu anhu, rekao je: "Kada klanjaš dženazu, ti si obavio ono što si bio dužan."
Humejd b. Hilal kaže: "Nije nam bilo poznato nikakvo odobrenje (za odlazak) po obavljenom namazu (dženaze), nego ko je klanjao i vratio se (kući), imao je nagradu jedan kirat."[1]

وَقَالَ زَيْدُ بْنُ ثَابِتٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ إِذَا صَلَّيْتَ فَقَدْ قَضَيْتَ الَّذِي عَلَيْكَ وَقَالَ حُمَيْدُ بْنُ هِلَالٍ مَا عَلِمْنَا عَلَى الْجَنَازَةِ إِذْنًا وَلَكِنْ مَنْ صَلَّى ثُمَّ رَجَعَ فَلَهُ قِيرَاطٌ .

1323. PRIČAO NAM JE Ebu-Nu'man da mu je Džerir b. Hazim rekao:
"Čuo sam Nafija kako kaže:
'Rečeno je Ibni-Omeru da je Ebu-Hurejre, radijallahu anhu, rekao: Ko prati umrlog, ima nagradu kirat.'
'Mnogo nam je štošta kazao Ebu-Hurejre!' – rekao je Ibni-Omer."

١٣٢٣ . حَدَّثَنَا أَبُو النُّعْمَانِ حَدَّثَنَا جَرِيرُ بْنُ حَازِمٍ قَالَ سَمِعْتُ نَافِعًا يَقُولُ حُدِّثَ ابْنُ عُمَرَ أَنَّ أَبَا هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمْ يَقُولُ مَنْ تَبِعَ جَنَازَةً فَلَهُ قِيرَاطٌ فَقَالَ أَكْثَرَ أَبُو هُرَيْرَةَ عَلَيْنَا .

1324. Aiša je potvrdila Ebu-Hurejrinu izjavu. Ona je rekla:
'Čula sam Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, kako to tako govori.'
Zatim je (Abdullah) b. Omer, radijallahu anhu, rekao: 'Mi smo onda propustili mnogo kirata!'"
"Izraz 'ferrattu' znači", kaže Buharija, "propustio sam mnogo šta od Allahove zapovijedi."[2]

١٣٢٤ . فَصَدَّقَتْ يَعْنِي عَائِشَةَ أَبَا هُرَيْرَةَ وَقَالَتْ سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ يَقُولُهُ فَقَالَ ابْنُ عُمَرَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا لَقَدْ فَرَّطْنَا فِي قَرَارِيطَ كَثِيرَةٍ (فَرَّطْتُ) ضَيَّعْتُ مِنْ أَمْرِ اللَّهِ .

---

1 Sadržaj navedenog hadisa doslovno primjenjuju hanefije, šafije i najveći broj pravnika i teologa.
Međutim, za neučestvovanje u pratnji umrlog po obavljenom namazu, treba džematlija tražiti odobrenje i saglasnost od tu prisutnog najbližeg rođaka umrle osobe. Ovo mišljenje preneseno je od Ibni-Omera, Ibni-Mes'uda, Ebu-Hurejre, Misvera b. Mahreme i Neha'ija. Ovi nisu po obavljenoj dženazi napuštali praćenje umrlog bez dozvole najbližeg rođaka umrle osobe (velije).
Prenosi se da je imam Malik izjavio: "Ko prisustvuje klanjanju dženaza-namaza, nema potrebe da napušta pratnju, dok mu se to ne dozvoli od najbližeg rođaka umrle osobe, izuzev ako će to dugo trajati."

2 Navedeni hadis zabilježili su svi priznati veliki muhaddisi, sa neznatnim tekstualnim razlikama.
Tirmizi u svom "Sunenu", sa senedom, ističe da je Ebu-Hurejre izjavio:
"Allahov Poslanik je rekao: 'Ko klanja dženaza-namaz ima nagradu jedan kirat, ko je prati i prisustvuje dok se mrtvac zakopa, ima dva kirata, a najmanji od njih dva jeste kao brdo Uhud.'" Ovo je kasnije preneseno Ibni-Omeru i on je poslao čovjeka do Aiše da je pita za to, pa je ona odgovorila: "Istinu je rekao Ebu-Hurejre."
"Mi smo uništili mnogo kirata!" – rekao je Ibni-Omer.
Kirat je mjera za težinu zlata, tzv. karat, udio, i ime brda blizu Mekke.

ČEKANJE DOK SE UMRLI ZAKOPA

باب من انتظر حتى تدفن

1325. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Mesleme: "Citirao sam Ibni-Ebi-Zi'ba, prenoseći od Seida b. Ebi-Seid-Makburija, a on od svoga oca kako je upitao Ebu-Hurejru, radijallahu anhu, pa je odgovorio: 'Čuo sam Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem..'"
Pričao nam je opet Ahmed b. Šebib b. Seid, koji kaže: "Meni je ispričao moj otac, da mu je kazao Junuz, da je Ibni-Šihab rekao: '…', a pričao mi je i Abdur-Rahman-A'redž da je Ebu-Hurejre, radijallahu anhu, rekao: 'Ko prisustvuje dženazi i klanja je, ima nagradu jedan kirat, a ko sačeka dok se ona zakopa, ima dva kirata.'
'Kolika su ta dva kirata?' – upitao je neko.
'Kao dva velika brda' – odgovorio je on."[3]

١٣٢٥. حَدَّثَنَا عَبْدُاللهِ بْنُ مَسْلَمَةَ قَالَ قَرَأْتُ عَلَى ابْنِ أَبِي ذِئْبٍ عَنْ سَعِيدِ بْنِ أَبِي سَعِيدٍ الْمَقْبُرِيِّ عَنْ أَبِيهِ أَنَّهُ سَأَلَ أَبَا هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ فَقَالَ سَمِعْتُ النَّبِيَّ ﷺ ح حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ شَبِيبِ بْنِ سَعِيدٍ قَالَ حَدَّثَنِي أَبِي حَدَّثَنَا يُونُسُ قَالَ ابْنُ شِهَابٍ وَحَدَّثَنِي عَبْدُالرَّحْمَنِ الْأَعْرَجُ أَنَّ أَبَا هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مَنْ شَهِدَ الْجَنَازَةَ حَتَّى يُصَلِّيَ فَلَهُ قِيرَاطٌ وَمَنْ شَهِدَ حَتَّى تُدْفَنَ كَانَ لَهُ قِيرَاطَانِ قِيلَ وَمَا الْقِيرَاطَانِ قَالَ مِثْلُ الْجَبَلَيْنِ الْعَظِيمَيْنِ .

DŽENAZA-NAMAZ DJECE ZAJEDNO S PRISUTNIM SVIJETOM

باب صلاة الصبيان مع الناس على الجنائز

1326. PRIČAO NAM JE Ja'kub b. Ibrahim, njemu Jahja b. Ebi-Bukejr, ovome Zaide, kome je prenio Ebu-Ishak Šejbani od Amra izjavu Ibni-Abbasa, radijallahu anhuma:
"Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, prišao je jednom grobu i ashabi su mu rekli: 'Ovaj je zakopan, ili zakopana, sinoć.'
Ibni-Abbas, radijallahu anhuma, kaže: 'On nas je tada poredao iza sebe u redove, a zatim klanjao dženaza-namaz.'"

١٣٢٦. حَدَّثَنَا يَعْقُوبُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ حَدَّثَنَا يَحْيَى ابْنُ أَبِي بُكَيْرٍ حَدَّثَنَا زَائِدَةُ حَدَّثَنَا أَبُو إِسْحَاقَ الشَّيْبَانِيُّ عَنْ عَامِرٍ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا قَالَ أَتَى رَسُولُ اللهِ ﷺ قَبْرًا فَقَالُوا هَذَا دُفِنَ أَوْ دُفِنَتِ الْبَارِحَةَ قَالَ ابْنُ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا فَصَفَّنَا خَلْفَهُ ثُمَّ صَلَّى عَلَيْهَا .

---

3 Iz navedenog hadisa zaključuje se:
– bodrenje muslimana da učestvuju na dženazi umrlog u što većem broju, a potom dobro zatrpaju grob,
– prikazivanje nagrade duhovnog svijeta u materijalnom vidu predmeta ovoga svijeta, čini se radi lakšeg shvatanja i našeg poimanja,
– za sve što se ne zna, treba pitati učene ljude.

KLANJANJE DŽENAZE NA MUSALI I U DŽAMIJI

بَاب الصَّلاة عَلَى الْجَنَائِزِ بِالْمُصَلَّى وَالْمَسْجِدِ

1327. PRIČAO NAM JE Jahja b. Bukejr, njemu prenio Lejs od Ukajla, on od Ibni-Šihaba, ovaj od Seida b. Musejjeba i od Ebu-Seleme, a oni od Ebu-Hurejre, radijallahu anhu, koji je rekao: "Saopćio nam je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, smrt Negusa, vladara Etiopije, na dan kad je i umro i rekao nam:
'Molite oprost za vašeg brata!'"

١٣٢٧ . حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ بُكَيْرٍ حَدَّثَنَا اللَّيْثُ عَنْ عُقَيْلٍ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ عَنْ سَعِيدِ بْنِ الْمُسَيَّبِ وَأَبِي سَلَمَةَ أَنَّهُمَا حَدَّثَاهُ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِي اللهُ عَنْهُ قَالَ نَعَى لَنَا رَسُولُ اللهِ ﷺ النَّجَاشِيَّ صَاحِبَ الْحَبَشَةِ يَوْمَ الَّذِي مَاتَ فِيهِ فَقَالَ اسْتَغْفِرُوا لأَخِيكُمْ

1328. Od Šihaba je preneseno da mu je pričao Seid b. Musejjeb, da je Ebu-Hurejre, radijallahu anhu, rekao da ih je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, poredao na musali i (za Negusa) izgovorio četiri tekbira.

١٣٢٨ . وَعَنِ ابْنِ شِهَابٍ قَالَ حَدَّثَنِي سَعِيدُ بْنُ الْمُسَيَّبِ أَنَّ أَبَا هُرَيْرَةَ رَضِي اللهُ عَنْهُ قَالَ إِنَّ النَّبِيَّ ﷺ صَفَّ بِهِمْ بِالْمُصَلَّى فَكَبَّرَ عَلَيْهِ أَرْبَعًا .

1329. PRIČAO NAM JE Ibrahim b. Munzir, kako mu je Ebu-Damre kazao, da mu je Musa b. Ukbe prenio od Nafija, on od Abdullaha b. Omera, radijallahu anhuma, da su Jevreji doveli Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, jednog svoga čovjeka i ženu koji su počinili blud, pa je naredio i oni su kamenovani blizu mjesta gdje su se klanjale dženaze kod džamije.[1]

١٣٢٩ . حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ الْمُنْذِرِ حَدَّثَنَا أَبُو ضَمْرَةَ حَدَّثَنَا مُوسَى بْنُ عُقْبَةَ عَنْ نَافِعٍ عَنْ عَبْدِاللهِ بْنِ عُمَرَ رَضِي اللهُ عَنْهُمَا أَنَّ الْيَهُودَ جَاءُوا إِلَى النَّبِيِّ ﷺ بِرَجُلٍ مِنْهُمْ وَامْرَأَةٍ زَنَيَا فَأَمَرَ بِهِمَا فَرُجِمَا قَرِيبًا مِنْ مَوْضِعِ الْجَنَائِزِ عِنْدَ الْمَسْجِدِ .

---

1 Navedeni slučaj zabilježio je Nesai, a i Muslim ga je donio u slijedećoj verziji: "Muhammedu, sallallahu alejhi ve sellem, doveli su jednog Jevreja i Jevrejku koji su počinili blud.
'Šta vi imate u Tevratu propisano za osobu koja učini blud?' – upitao je Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem.
'Zacrnimo joj lice, natovarimo naopačke na jahaću životinju i podrugljivo obilazimo oko nje' – odgovorili su oni.
'Ako istinu govorite, donesite Tevrat!' – rekao je Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem.
Oni su donijeli Tevrat, otpočeli ga čitati i kada se došlo do teksta o kamenovanju, prisutni svećenik koji ga je čitao, stavi svoju ruku na taj tekst i tako pročita dijelove iznad i ispod teksta o kamenovanju bludnika. Tu je kod Muhammeda, sallallahu alejhi ve sellem, bio i Abdullah b. Selam i on reče: 'Zapovjedi mu da podigne ruku sa Tevrata.' Mladi svećenik je podigao ruku, kadli tu stvarno bijaše tekst o kamenovanju bludnika. Po pročitanom cijelom tekstu, Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, naredio je i oni su kamenovani."
Abdullah b. Omer izjavio je: "Nalazio sam se upravo među onim koji su ih kamenovali i vidio onog mladog svećenika, kako nastoji spomenutu Jevrejku zakloniti od bacanja kamenja."
Iz teksta hadisa se zaključuje:
– sprovođenje kazne za počinjeni blud je prvostepena dužnost nadležnih organa vlasti,

POKUĐENOST GRADNJE BOGOMOLJA NAD GROBOVIMA

باب ما يُكرَهُ مِن اتِّخاذِ المساجد على القُبورِ

Kada je umro Hasan b. Hasan b. Ali, radijallahu anhum, njegova je žena podigla kupolu nad njegovim grobom. Poslije jedne godine ona je dignuta i čuli su kako neko viče: "Čujte! Jesu li našli ono što nisu ranije imali (a što su željeli)?" "Naprotiv, oni očajavaju, pa su se kao takvi povratili" – odgovori drugi.

وَلَمَّا مَاتَ الْحَسَنُ بْنُ الْحَسَنِ بْنِ عَلِيٍّ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمْ ضَرَبَتِ امْرَأَتُهُ الْقُبَّةَ عَلَى قَبْرِهِ سَنَةً ثُمَّ رُفِعَتْ فَسَمِعُوا صَائِحًا يَقُولُ أَلَا هَلْ وَجَدُوا مَا فَقَدُوا فَأَجَابَهُ الْآخَرُ بَلْ يَئِسُوا فَانْقَلَبُوا .

1330. PRIČAO NAM JE Ubejdullah b. Musa, prenoseći od Šejbana, on od Hilala Vezzana, ovaj od Urve, a on direktno od Aiše, radijallahu anha, koja kaže da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao u svojoj bolesti, u kojoj je i umro: "Allah je prokleo Jevreje i kršćane što su grobove svojih vjerovjesnika uzeli kao bogomolju." "Da nije toga", kaže Aiša, "ashabi bi potpuno pokazali njegov grob (porušili zidove sobe), samo se ja ipak bojim, da se on ne uzme kao mjesto za klanjanje i činjenje sedžde."

١٣٣٠. حَدَّثَنَا عُبَيْدُ اللهِ بْنُ مُوسَى عَنْ شَيْبَانَ عَنْ هِلَالٍ هُوَ الْوَزَّانُ عَنْ عُرْوَةَ عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهَا عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ فِي مَرَضِهِ الَّذِي مَاتَ فِيهِ لَعَنَ اللهُ الْيَهُودَ وَالنَّصَارَى اتَّخَذُوا قُبُورَ أَنْبِيَائِهِمْ مَسْجِدًا قَالَتْ وَلَوْلَا ذَلِكَ لَأَبْرَزُوا قَبْرَهُ غَيْرَ أَنِّي أَخْشَى أَنْ يُتَّخَذَ مَسْجِدًا .

O KLANJANJU DŽENAZE ŽENI KOJA JE UMRLA ZA VRIJEME PORODAJNOG ČIŠĆENJA

باب الصَّلاةِ على النُّفَساءِ إذا ماتتْ في نِفاسِهَا

1331. PRIČAO NAM JE Musedded, njemu Zejd b. Zurej' kome je prenio Abdullah b. Burejde od Semure b. Džundeba, radijallahu anhu: "Klanjao sam za Vjerovjesnikom, sallallahu alejhi ve sellem, dženazu jednoj ženi koja je umrla u svom poslijeporođajnom čišćenju i on je stao prema njoj (po sredini)."

١٣٣١. حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ حَدَّثَنَا يَزِيدُ بْنُ زُرَيْعٍ حَدَّثَنَا حُسَيْنٌ حَدَّثَنَا عَبْدُ اللهِ بْنُ بُرَيْدَةَ عَنْ سَمُرَةَ بْنِ جُنْدَبٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ صَلَّيْتُ وَرَاءَ النَّبِيِّ ﷺ عَلَى امْرَأَةٍ مَاتَتْ فِي نِفَاسِهَا فَقَامَ عَلَيْهَا وَسَطَهَا .

– kazna za blud za nevjenčane preljubnike sastoji se u šibanju od stotinu udaraca štapom, a za osobe u braku ili one koje su nekada bile u bračnom životu, jeste kamenovanje.

GDJE IMAM STOJI, PREMA ŽENI I PREMA MUŠKARCU?

باب أَيْنَ يَقُومُ مِنَ الْمَرْأَةِ وَالرَّجُلِ

1332. PRIČAO NAM JE Imran b. Mejsere, njemu Abdul-Varis, kome je prenio Husein od Ibni-Burejde, ovome rekao Semure b. Džundeb, radijallahu anhu:
"Klanjao sam sa Vjerovjesnikom, sallallahu alejhi ve sellem, dženazu jednoj ženi koja je umrla u svom poslijeporođajnom čišćenju i on je stao prema toj ženi po sredini (umrle)."[1]

١٣٣٢. حَدَّثَنَا عِمْرَانُ بْنُ مَيْسَرَةَ حَدَّثَنَا عَبْدُالْوَارِثِ حَدَّثَنَا حُسَيْنٌ عَنِ ابْنِ بُرَيْدَةَ حَدَّثَنَا سَمُرَةُ بْنُ جُنْدَبٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ صَلَّيْتُ وَرَاءَ النَّبِيِّ ﷺ عَلَى امْرَأَةٍ مَاتَتْ فِي نِفَاسِهَا فَقَامَ عَلَيْهَا وَسَطَهَا .

IZGOVARANJE ČETIRI TEKBIRA NA DŽENAZI

باب التَّكْبِيرِ عَلَى الْجِنَازَةِ أَرْبَعًا

Humejd kaže: "S nama je klanjao (dženazu) Enes, pa je izgovorio svega tri tekbira i predao selam. Kada je na to upozoren, on se okrenuo kibli i izgovorio četvrti tekbir, a zatim ponovo predao selam."

وَقَالَ حُمَيْدٌ صَلَّى بِنَا أَنَسٌ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ فَكَبَّرَ ثَلاثًا ثُمَّ سَلَّمَ فَقِيلَ لَهُ فَاسْتَقْبَلَ الْقِبْلَةَ ثُمَّ كَبَّرَ الرَّابِعَةَ ثُمَّ سَلَّمَ .

---

1 Raznolika su mišljenja, gdje bi imam, odnosno klanjač trebao da stane klanjajući dženazu.
Mnogi učenjaci kažu da imam treba stati prema sredini tijela položenog mrtvaca, radilo se o umrlom mušku ili žensku.
Šafija, Ahmed i Ebu-Jusuf smatraju da imam kod umrlog muškarca stoji prema njegovoj glavi, dok najveći broj hanefijskih učenjaka kažu: "Imam stoji prema prsima umrlog, bio to muškarac ili žena."
Hasan Basrija smatra da se staje prema sredini tijela položenog mrtvaca bez razlike na spol.
Malik je rekao: "Kod umrlog muškarca staje se prema sredini njegovog položenog tijela, a kod žene, prema njenim ramenima."
Jednoglasno je mišljenje učenjaka da ne treba stati neposredno uz samog mrtvaca. Između mrtvaca i imama, odnosno klanjača, treba ostaviti prazan prostor koliko se može najmanje poredati još jedan red klanjača.
Hasan Basri smatra da ne treba dženazu klanjati ženi koja je umrla rađajući dijete začeto putem bluda.
Tirmizi sa senedom navodi da je Ebu-Galib rekao: "Klanjao sam sa Enesom b. Malikom jednom čovjeku dženazu i on mu je kao imam stao prema njegovoj glavi. Potom smo mu donijeli drugu žensku dženazu od plemena Kurejš.
'Oče Hamzin, klanjaj joj dženazu!' – rekao je Ebu-Galib.
Potom mu je Ala b. Zijad rekao: 'Da li si vidio Vjerovjesnika, da staje kod ženske dženaze na mjestu na kome si joj ti stao, a kod muškarca opet na mjestu na kome si mu ti stao?'
'Da' – odgovorio je on.
Potom je Ala rekao: 'Zapamtite ovo!'"
Buharija zastupa potrebu primjene sadržaja spomenutog hadisa koji je i bez komentara jasan.

1333. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Jusuf, njemu Malik, prenoseći od Ibni-Šihaba, on od Seida b. Musejjeba, a ovaj od Ebu-Hurejre, radijallahu anhu, da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, saopćio smrt Negusa na dan kada je i umro, izašao sa ashabima na musalu, poredao ih iza njega i izgovorio četiri tekbira.

١٣٣٣ . حَدَّثَنَا عَبْدُاللهِ بْنُ يُوسُفَ أَخْبَرَنَا مَالِكٌ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ عَنْ سَعِيدِ بْنِ الْمُسَيَّبِ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ أَنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ نَعَى النَّجَاشِيَّ فِي الْيَوْمِ الَّذِي مَاتَ فِيهِ وَخَرَجَ بِهِمْ إِلَى الْمُصَلَّى فَصَفَّ بِهِمْ وَكَبَّرَ عَلَيْهِ أَرْبَعَ تَكْبِيرَاتٍ .

1334. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Sinan, njemu ispričao Selim b. Hajjan, ovome prenio Seid b. Mina od Džabira, radijallahu anhu, da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, klanjao dženazu Ashami Negusu, izgovarajući četiri tekbira.
Jezid b. Harun i Abdus-Samed, prenoseći gornji hadis od Selima, kažu: "…Ashami."

١٣٣٤ . حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ سِنَانٍ حَدَّثَنَا سَلِيمُ بْنُ حَيَّانَ حَدَّثَنَا سَعِيدُ بْنُ مِينَاءَ عَنْ جَابِرٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ صَلَّى عَلَى أَصْحَمَةَ النَّجَاشِيِّ فَكَبَّرَ أَرْبَعًا وَقَالَ يَزِيدُ بْنُ هَارُونَ عَنْ سَلِيمٍ أَصْحَمَةَ وَتَابَعَهُ عَبْدُالصَّمَدِ .

UČENJE FATIHE U DŽENAZI

باب قِرَاءَةِ فَاتِحَةِ الْكِتَابِ عَلَى الْجَنَازَةِ

Hasan Basri kaže:"Klanjač uči 'Fatihu' djetetu i izgovara još: 'Allahu moj, učini nam ga predvodnikom i prethodnikom (u Džennetu) i nagradom!'"

وَقَالَ الْحَسَنُ يَقْرَأُ عَلَى الطِّفْلِ بِفَاتِحَةِ الْكِتَابِ وَيَقُولُ اللَّهُمَّ اجْعَلْهُ لَنَا فَرَطًا وَسَلَفًا وَأَجْرًا .

1335. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Beššar ovome ispričao Gunder, kome je prenio Šu'be od Sa'da, on od Talhe koji kaže: "Klanjao sam za (Abdullahom) b. Abbasom, radijallahu anhuma" Pričao mi je Muhammed b. Kesir, njemu saopćio Sufjan, prenoseći od Sa'da b. Ibrahima, on od Talhe b. Abdullaha b. Avfa riječi: "Klanjao sam dženazu za Ibni-Abbasom, pa je proučio 'Fatihu' i rekao: 'Kako bi znali (prisutni) da je ona sunnet!'"[2]

١٣٣٥ . حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ بَشَّارٍ حَدَّثَنَا غُنْدَرٌ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ عَنْ سَعْدٍ عَنْ طَلْحَةَ قَالَ صَلَّيْتُ خَلْفَ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا ح حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ ابْنُ كَثِيرٍ أَخْبَرَنَا سُفْيَانُ عَنْ سَعْدِ بْنِ إِبْرَاهِيمَ عَنْ طَلْحَةَ بْنِ عَبْدِاللهِ بْنِ عَوْفٍ قَالَ صَلَّيْتُ خَلْفَ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا عَلَى جَنَازَةٍ فَقَرَأَ بِفَاتِحَةِ الْكِتَابِ قَالَ لِيَعْلَمُوا أَنَّهَا سُنَّةٌ .

2 Raznolika su mišljenja učenjaka u vezi s učenjem 'Fatihe' u dženaza-namazu. Ibni-Munzir je prenio od Ibni-Mes'uda, Hasana b. Alije, Ibni-Zubejra, Misvera b. Mahreme da je učenje 'Fatihe' Šerijatom propisan čin. Ovo mišljenje dijele još Šafija i Ishak.
Od Ebu-Hurejre i Ibni-Omera se prenosi: "U dženazi nema učenja Kur'ana." Ovo mišljenje prihvatio je Malik i učenjaci Kufe.
Učenjaci hanefijske škole smatraju da se u dženazi Kur'an uči. Ibni-Bettal je rekao: "Između onih koji nisu u dženazi učili Kur'an i koji su to još i osuđivali bili su Omer b. Hattab, Alija b. Ebi-Talib, Abdullah b. Omer i Ebu-Hurejre, a od prve generacije iza ashaba bili su Ata, Tavus, Seid b. Musejjeb, Ibni-Sirin, Seid b. Džubejr i Ša'bi. Ibni-Munzir je rekao da je ovo stav još Mudžahida, Hammada i Sufjan Sevrija.
Malik je izjavio: "Učenje 'Fatihe' u dženazi ne praktikuje se u našim gradovima."

NAMAZ NA GROBU NAKON ŠTO SE UMRLI UKOPA

بَاب الصَّلَاةِ عَلَى الْقَبْرِ بَعْدَ مَا يُدْفَنُ

1336. PRIČAO NAM JE Hadždžadž b. Minhal, njemu prenio Šu'be od Sulejmana Šejbanija koji kaže: "Slušao sam Ša'bija kada je rekao:
'Saopćio mi je onaj koji je sa Vjerovjesnikom, sallallahu alejhi ve sellem, naišao pored jednog zabačenog groba, pa im (Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem) imamio (kada su klanjali).'
'Ebu-Amre, ko ti je to prenio?' – upitao sam.
'(Abdullah) b. Abbas, radijallahu anhuma' – odgovori on."

١٣٣٦. حَدَّثَنَا حَجَّاجُ بْنُ مِنْهَالٍ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ قَالَ حَدَّثَنِي سُلَيْمَانُ الشَّيْبَانِيُّ قَالَ سَمِعْتُ الشَّعْبِيَّ قَالَ أَخْبَرَنِي مَنْ مَرَّ مَعَ النَّبِيِّ ﷺ عَلَى قَبْرٍ مَنْبُوذٍ فَأَمَّهُمْ وَصَلَّوْا خَلْفَهُ قُلْتُ مَنْ حَدَّثَكَ هَذَا يَا أَبَا عَمْرٍو قَالَ ابْنُ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا .

1337. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Fadl da mu je prenio Hammad b. Zejd od Sabita, on od Ebu-Rafija, a ovaj od Ebu-Hurejre, radijallahu anhu, da je crni čovjek (ili žena) meo džamiju (Muhammedovu) i umro, a Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, nije znao za njegovu smrt. Jednog dana ga je neko spomenuo, pa je (Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem) upitao: "Šta je to bilo sa tim čovjekom?"
"Umro je, Allahov Poslaniče" – odgovorili su ashabi.
"Pa što me niste obavijestili?" – upitao je Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem.

١٣٣٧. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ الْفَضْلِ حَدَّثَنَا حَمَّادُ بْنُ زَيْدٍ عَنْ ثَابِتٍ عَنْ أَبِي رَافِعٍ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ أَنَّ أَسْوَدَ رَجُلًا أَوِ امْرَأَةً كَانَ يَكُونُ فِي الْمَسْجِدِ يَقُمُّ الْمَسْجِدَ فَمَاتَ وَلَمْ يَعْلَمِ النَّبِيُّ ﷺ بِمَوْتِهِ فَذَكَرَهُ ذَاتَ يَوْمٍ فَقَالَ مَا فَعَلَ ذَلِكَ الْإِنْسَانُ قَالُوا مَاتَ يَا رَسُولَ اللهِ قَالَ أَفَلَا آذَنْتُمُونِي فَقَالُوا إِنَّهُ كَانَ كَذَا وَكَذَا قِصَّتُهُ قَالَ فَحَقَرُوا شَأْنَهُ قَالَ فَدُلُّونِي عَلَى قَبْرِهِ فَأَتَى قَبْرَهُ فَصَلَّى عَلَيْهِ .

Prema mišljenju Mekhula, Šafije, Ahmeda i Ishaka, 'Fatiha' se uči samo iza prvog izgovorenog tekbira, a Ibni-Hamz kaže: "Prema mišljenju Šafije, ona se uči iza svakog izgovorenog tekbira."
"Ovo je", kaže Ajni, "pogrešno prenesena verzija."
Hasan Basri kaže: "'Fatiha' se ne uči iza svakog izgovorenog tekbira." Ovo je mišljenje i Ibni-Havšeba. Od Misvera b. Mahreme preneseno je da je on poslije prvog izgovorenog tekbira učio 'Fatihu' i jednu kratku suru. Učenje 'Fatihe' u dženazi zabilježili su u svojim "Sunenima" još Nesai, Ebu-Davud i Tirmizi.
Iz hadisa se još zaključuje:
– Tirmizi u svom "Sunenu" navodi hadis: "Učenje 'Fatihe' je sunnet ili upotpunjenje sunnetu."
On smatra da je to dobar hadis, da su po njemu postupali učeni ashabi i da su ovo mišljenje usvojili još Šafija, Ahmed i Ishak,
– po mišljenju učenjaka šafijske škole, učenje 'Fatihe' iza prvog tekbira je mustehab, a ako se ne prouči iza prvog tekbira, može se proučiti iza drugog,
– u navedenoj izjavi Ibni-Abbasa nije izričito rečeno o načinu učenja 'Fatihe'. Bejheki, međutim, navodi da je Seid b. Ebi-Seid rekao: "Čuo sam Ibni-Abbasa kako je naglas učio 'Fatihu' u dženazi i onda nam rekao: 'Ovo sam učio ovako, samo zato da biste znali da je 'Fatiha' sunnet.'"
Zejnudin je rekao: "'Fatiha' se uči u sebi, a mišljenje svih priznatih učenjaka je da se ona uči u sebi, po danu."

"Njegov slučaj je bio takav i takav" – odgovorili su.
"Oni su njegov položaj omalovažavali" – kaže Ebu-Hurejre.
"Pokažite mi njegov grob!" – rekao je Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem.
Potom je otišao na grob i klanjao mu dženazu.

MRTVAC ČUJE KLEPETANJE OBUĆE ŽIVIH

باب الْمَيِّتُ يَسْمَعُ خَفْقَ النِّعَالِ

1338. PRIČAO NAM JE Ajjaš, njemu Abdul-A'la, kome je saopćio Seid, a rekao mi je i Halife da mu je pričao Ibni-Zurej' od Seida, on od Katade, a ovaj od Enesa, radijallahu anhu, a Enes od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem:
"Kada se čovjek položi u grob i njegovi drugovi odu toliko, da on još čuje klepet njihove obuće, dođu mu dva meleka (Munkir i Nekir), posade ga i kažu mu: 'Šta si ti govorio o ovom čovjeku?'
'Vjerujem da je on Allahov rob i Njegov Poslanik' – odgovorit će on.
'Pogledaj', reći će mu se, 'svoje mjesto u Džehennemu koje ti je Allah zamijenio mjestom u Džennetu.' 'On će ih', kaže Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, 'vidjeti istovremeno oba.' Što se tiče nevjernika ili licemjera, oni će odgovoriti: 'Ne znam. Ja sam govorio ono što je govorio svijet:
Ne znao i ne učio nikad (Kur'ana)!'
Zatim će biti jako udaran željeznim čekićem, između ušiju i kriknut će toliko da će to čuti svi blizu njega, izuzev ljudi i džina."[1]

١٣٣٨ . حَدَّثَنَا عَيَّاشٌ حَدَّثَنَا عَبْدُ الْأَعْلَى حَدَّثَنَا سَعِيدٌ قَالَ وَقَالَ لِي خَلِيفَةُ حَدَّثَنَا يَزِيدُ بْنُ زُرَيْعٍ حَدَّثَنَا سَعِيدٌ عَنْ قَتَادَةَ عَنْ أَنَسٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ الْعَبْدُ إِذَا وُضِعَ فِي قَبْرِهِ وَتُوُلِّيَ وَذَهَبَ أَصْحَابُهُ حَتَّى إِنَّهُ لَيَسْمَعُ قَرْعَ نِعَالِهِمْ أَتَاهُ مَلَكَانِ فَأَقْعَدَاهُ فَيَقُولَانِ لَهُ مَا كُنْتَ تَقُولُ فِي هَذَا الرَّجُلِ مُحَمَّدٍ ﷺ فَيَقُولُ أَشْهَدُ أَنَّهُ عَبْدُ اللهِ وَرَسُولُهُ فَيُقَالُ انْظُرْ إِلَى مَقْعَدِكَ مِنَ النَّارِ أَبْدَلَكَ اللهُ بِهِ مَقْعَدًا مِنَ الْجَنَّةِ قَالَ النَّبِيُّ ﷺ فَيَرَاهُمَا جَمِيعًا وَأَمَّا الْكَافِرُ أَوِ الْمُنَافِقُ فَيَقُولُ لَا أَدْرِي كُنْتُ أَقُولُ مَا يَقُولُ النَّاسُ فَيُقَالُ لَا دَرَيْتَ وَلَا تَلَيْتَ ثُمَّ يُضْرَبُ بِمِطْرَقَةٍ مِنْ حَدِيدٍ ضَرْبَةً بَيْنَ أُذُنَيْهِ فَيَصِيحُ صَيْحَةً يَسْمَعُهَا مَنْ يَلِيهِ إِلَّا الثَّقَلَيْنِ .

1 Ebu-Davud u svom "Sunenu" iznosi da je Bera b. Azib rekao: "Otišli smo sa Vjerovjesnikom na dženazu jednom čovjeku, ensariji. Došli smo do groba; Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, sjeo je, pa smo oko njega posjedali i mi i umirili se kao da nam je ptica na glavi. Muhammed je u ruci držao neko drvce i s njim kopkao zemlju, a potom rekao: 'Tražite utočište kod Allaha od kaburske kazne!' Ovo je rekao dva ili tri puta, a potom nastavio: 'Mrtvac čuje klepet obuće ljudi i kada se oni okrenu natrag, njemu se postave pitanja:
O, čovječe! Ko ti je Allah? Šta ti je bila vjera, i ko ti je bio Vjerovjesnik?'"
Iz hadisa se razabire:
– kazna u grobu postoji. To je mišljenje predstavnika svih ortodoksnih pravnih škola. Ovu kaznu ne priznaju Dirar b. Amr, Bišr Murejsi i mnogo učenjaci sekte mutezilija. Oni se drže bukvalnog sadržaja ajeta: "Oni neće u raju okusiti nikakvu smrt, osim one prve (na ovom svijetu)."
Ovim ajetom ne negira se život i smrt u grobu. Njihovo krivo shvaćanje pobijaju ajeti: "Oni se izlažu vatri jutrom i večerom", i, "Allahu naš, usmrtio si nas dva puta i oživljavaš nas dva puta!" To znači da je jedan

O ONOM KO ŽELI BITI UKOPAN U BEJTUL-MAKDISU ILI NJOJ SLIČNOJ SVETOJ ZEMLJI

بَاب مَنْ أَحَبَّ الدَّفْنَ فِي الْأَرْضِ الْمُقَدَّسَةِ أَوْ نَحْوِهَا

1339. PRIČAO NAM JE Mahmud, njemu Abdurrezak kome je prenio Ma'mer od Ibni-Tavusa, on od svoga oca, a ovaj od Ebu-Hurejre, radijallahu anhu:

"Musau, alejhi selam, poslan je melek smrti. Kada mu je došao, Musa mu je (jednim udarcem) izbio oko. Melek se povratio svom Gospodaru i rekao:

'Poslao si me čovjeku koji neće smrt!'

Uzvišeni Allah mu je vratio oko i rekao: 'Vrati se natrag i reci mu, da stavi svoju ruku volu na leđa, i on će za svaku dlaku koju svojom rukom pokrije, imati po jednu godinu života.'

'O, Allahu moj!', uzviknu Musa, 'a šta poslije?'

'Poslije smrt' – odgovori Allah.

'Pa, onda, može i sada' – reče Musa i zamoli Allaha da ga približi Svetoj zemlji (Bejtul-makdisu) na jedan dobačaj kamenom (pa da tamo umre)."

"Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, zatim je", kaže Ebu-Hurejre, "kazao: 'Da sam ja tamo, pokazao bih vam njegov grob pokraj puta (pokraj Tura) kod jednog crvenog pješčanog humka.'"[1]

١٣٣٩. حَدَّثَنَا مَحْمُودٌ حَدَّثَنَا عَبْدُالرَّزَّاقِ أَخْبَرَنَا مَعْمَرٌ عَنِ ابْنِ طَاوُسٍ عَنْ أَبِيهِ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ أُرْسِلَ مَلَكُ الْمَوْتِ إِلَى مُوسَى عَلَيْهِمَا السَّلَام فَلَمَّا جَاءَهُ صَكَّهُ فَرَجَعَ إِلَى رَبِّهِ فَقَالَ أَرْسَلْتَنِي إِلَى عَبْدٍ لَا يُرِيدُ الْمَوْتَ فَرَدَّ اللهُ عَلَيْهِ عَيْنَهُ وَقَالَ ارْجِعْ فَقُلْ لَهُ يَضَعُ يَدَهُ عَلَى مَتْنِ ثَوْرٍ فَلَهُ بِكُلِّ مَا غَطَّتْ بِهِ يَدُهُ بِكُلِّ شَعْرَةٍ سَنَةٌ قَالَ أَيْ رَبِّ ثُمَّ مَاذَا قَالَ ثُمَّ الْمَوْتُ قَالَ فَالْآنَ فَسَأَلَ اللهَ أَنْ يُدْنِيَهُ مِنَ الْأَرْضِ الْمُقَدَّسَةِ رَمْيَةً بِحَجَرٍ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ فَلَوْ كُنْتُ ثَمَّ لَأَرَيْتُكُمْ قَبْرَهُ إِلَى جَانِبِ الطَّرِيقِ عِنْدَ الْكَثِيبِ الْأَحْمَرِ .

život i smrt na ovom svijetu, drugi (bilo fizički ili duhovni) u kaburu.

Preko Bera b. Aziba u svih šest priznatih hadiskih zbirki zabilježena je ova Muhammedova, sallallahu alejhi ve sellem, izreka: "Kada se vjernik posadi u svom grobu, njemu se da mogućnost da očituje da nema Boga osim Jednog Jedinog Allaha i da je Muhammed Allahov rob i Njegov poslanik."

Na ime kaburske kazne sišao je, kaže Buharija, ajet: "Allah, one koji vjeruju, ustaljuje u čvrstom govoru i na ovom i na drugom svijetu."

Ebu-Davud, Nesai i Ibni-Madže u svojim "Sunenima" navode: "Vjerovjesnik je molio zaštitu Allahovu od šejtana, škrtosti, kaburske kazne i iskušenja srca."

Ibni-Ebu-Šejbe u svom "Musannefu" navodi, da je Umm-Mubeššir rekla: "Vjerovjesnik je unišao u jedan voćnjak, Benu-Nedžara u kome sam i ja bila. Tu je bilo grobova osoba koje su pomrle u predislamsko doba. Zatim je izašao i ja sam ga čula gdje govori: 'Tražite zaštitu Allahovu od kaburske kazne!'

'Allahov Poslaniče, zar ima i u grobu kazna?'

'Oni se u svojim grobovima kažnjavaju tolikom kaznom da je i životinje čuju.'"

Brojni su hadisi o postojanju zagrobnog života i o odgovornosti na drugom svijetu, čije bi nijekanje značilo napuštanje islama.

1 Pošto su Izraelci svojevremeno bili protjerani iz Jerusalema i Palestine, na povratku iz Egipta su se zadržali u pustinji oko četrdeset godina. Musa se želio sa svojim narodom konačno nastaniti u pradomovini svojih predaka i u njoj umrijeti. Poneki historičari ističu, da je Musa to želio i molio, bojeći se da će umrijeti u pustinji i u njoj biti pokopan, jer se vjerovjesnici sahranjuju na mjestu gdje su umrli, a kasnija ekshumacija

UKOP NOĆU

باب الدَّفْنِ بِاللَّيْلِ

Ebu-Bekr je ukopan noću

وَدُفِنَ أَبُو بَكْرٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ لَيْلًا .

1340. PRIČAO NAM JE Usman b. Ebi-Šejbe, njemu Džerir, prenoseći od Šejbanija, ovaj od Ibni-Abbasa, radijallahu anhuma, koji kaže: "Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, klanjao je dženazu jednom čovjeku nakon što je bio pokopan noću. On je stao, a i njegovi drugovi, a prije toga upitao je: 'Ko je taj?'
'Taj i taj', odgovorili su oni, 'koji je pokopan jučer navečer.'
I on su mu, potom klanjali dženazu."[2]

١٣٤٠. حَدَّثَنَا عُثْمَانُ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ حَدَّثَنَا جَرِيرٌ عَنِ الشَّيْبَانِيِّ عَنِ الشَّعْبِيِّ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا قَالَ صَلَّى النَّبِيُّ ﷺ عَلَى رَجُلٍ بَعْدَ مَا دُفِنَ بِلَيْلَةٍ قَامَ هُوَ وَأَصْحَابُهُ وَكَانَ سَأَلَ عَنْهُ فَقَالَ مَنْ هَذَا فَقَالُوا فُلَانٌ دُفِنَ الْبَارِحَةَ فَصَلَّوْا عَلَيْهِ .

---

njihovih kostiju je zabranjena. Podijeljena su mišljenja historičara o mjestu Musaove smrti. Najveći broj smatra da je umro lutajući pustinjom.
Iz hadisa se zaključuje:
– veliki ugled Musaov kod Allaha, dželle šanuhu, koji ga za sukob sa melekom nije htio ni ukoriti,
– preporučljivo je sahranjivanje umrlih činiti u što boljem naselju, na što ljepšem terenu i što bliže groba, ranije sahranjenih dobrih ljudi,
– prirodnost meleka da se može ljudima prikazati i u materijalno-tjelesnom vidu,
– da će svijet poslije Musaove smrti postojati još dugo i dugo,
– da Allah, dželle šanuhu, može po svojoj volji, život čovjeka produžavati.

2 O sahrani mrtvaca noću, podijeljena su mišljenja učenjaka. Jedni, sahranjivanje mrtvaca noću, smatraju pokuđenim činom. Među ove spadaju Hasan Basrija, Seid b. Musejjeb i Katade. Ovi svoj stav dokazuju izjavom Džabira koju imam Ahmed i Tahavi u svojim hadiskim zbirkama donose u slijedećoj varijanti: "Jedan čovjek iz Benu-Uzret plemena zakopan je noću i Vjerovjesnik mu nije klanjao dženazu, nego je, potom, zabranio sahranjivanje noću."
Tahavi navodi da je Abdullah b. Omer rekao: "Ne sahranjujte svoje mrtve noću!"
Ibni-Hazm je kazao: "Nije dozvoljeno nikoga noću sahranjivati, osim u slučaju nužde."
Svi koji su noću sahranjeni, kao što je bio slučaj sa Vjerovjesnikom, sallallahu alejhi ve sellem, nekim njegovim suprugama i drugovima, učinjeno je to iz nužde i nekog opravdanog razloga. Razlozi koji opravdavaju sahranu noću su bojazan od velike dnevne žege ili neprijatelja, promjene tijela umrlog i slično.
Međutim, Neha'i, Zuhri, Sevri, Ata, Ibni-Hazm, Ebu-Hanife, Malik, Šafija i Ahmed dozvoljavaju sahranu mrtvaca noću bez ikakvih uvjeta. Ovi se drže gore navedenog slučaja kod Buharije i izjave Amra b. Dinara, da je on čuo Džabira b. Abdullaha kako kaže: "Ashabi su jedne noći vidjeli na groblju svjetlo, pa su tamo otišli. Kadli na groblju Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, i govori drugovima: 'Dohvatite mi ovoga vašeg druga!' To je, međutim, bio jedan čovjek koji je uvijek naglas Allaha spominjao (zikr činio)." Gornji slučaj zabilježio je u svom "Sunenu" i Ebu-Davud.
Tahavija smatra da zabrana sahrana, koju su neki od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, prenijeli, samo je zato što je Vjerovjesnik želio da svakom ashabu osobno klanja dženazu, a što je za muslimane značilo veliku sreću i blagoslov.
Zejd b. Sabit prenio je da je Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
"Moja dženaza za muslimane je milost."
Poneki historičari navode da su Arapi svoje mrtvace slabo i mizerno opremali, pa su ih zbog toga noću sahranjivali.U namjeri da ih potakne na solidnije opremanje umrlih, Muhammed, sallallahu alejhi ve

PODIZANJE BOGOMOLJE NA GROBOVIMA

باب بناء المسجد على القبر

1341. PRIČAO NAM JE Isma‘il, njemu Malik od Hišama, ovaj od svoga oca, on od Aiše, radijallahu anha:
"Kada se Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, razbolio, neke njegove žene spomenule su mu crkvu koju su vidjele u Etiopiji, a koja se zvala 'Marija'. To su bile Umm-Selema i Umm-Habiba, radijallahu anhuma, koje su išle u Etiopiju (kao izbjeglice). One su pričale o njenoj ljepoti i raznim slikama u njoj.
Poslanik je tada podigao glavu i rekao: 'To su oni, koji, kada im umre dobar čovjek, sagrade mu na grobu bogomolju i potom u njoj naslikaju te slike. Oni su kod Allaha najgora stvorenja.'"

١٣٤١. حَدَّثَنَا إِسْمَاعِيلُ قَالَ حَدَّثَنِي مَالِكٌ عَنْ هِشَامٍ عَنْ أَبِيهِ عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهَا قَالَتْ لَمَّا اشْتَكَى النَّبِيُّ ﷺ ذَكَرَتْ بَعْضُ نِسَائِهِ كَنِيسَةً رَأَيْنَهَا بِأَرْضِ الْحَبَشَةِ يُقَالُ لَهَا مَارِيَةُ وَكَانَتْ أُمُّ سَلَمَةَ وَأُمُّ حَبِيبَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا أَتَتَا أَرْضَ الْحَبَشَةِ فَذَكَرَتَا مِنْ حُسْنِهَا وَتَصَاوِيرَ فِيهَا فَرَفَعَ رَأْسَهُ فَقَالَ أُولَئِكِ إِذَا مَاتَ مِنْهُمُ الرَّجُلُ الصَّالِحُ بَنَوْا عَلَى قَبْرِهِ مَسْجِدًا ثُمَّ صَوَّرُوا فِيهِ تِلْكَ الصُّورَةَ أُولَئِكِ شِرَارُ الْخَلْقِ عِنْدَ اللهِ .

SILAZAK U GROB ŽENE

باب من يدخل قبر المرأة

1342. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Sinan, njemu Fulejh b. Sulejman, kome je prenio Halil b. Ali od Enesa, radijallahu anhu:
"Prisustvovali smo (dženazi Rukajje), kćerke Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, koji je sjeo pokraj groba, a ja vidio kako mu oči suze. Zatim je upitao:
'Ima li od vas neko ko nije sinoć doticao svoju ženu (općio)?'
'Ja' – rekao je Ebu-Talha.
'Siđi u njen grob!' – rekao je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem.

١٣٤٢. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ سِنَانٍ حَدَّثَنَا فُلَيْحُ بْنُ سُلَيْمَانَ حَدَّثَنَا هِلَالُ بْنُ عَلِيٍّ عَنْ أَنَسٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ شَهِدْنَا بِنْتَ رَسُولِ اللهِ ﷺ وَرَسُولُ اللهِ ﷺ جَالِسٌ عَلَى الْقَبْرِ فَرَأَيْتُ عَيْنَيْهِ تَدْمَعَانِ فَقَالَ هَلْ فِيكُمْ مِنْ أَحَدٍ لَمْ يُقَارِفِ اللَّيْلَةَ فَقَالَ أَبُو طَلْحَةَ أَنَا قَالَ فَانْزِلْ فِي قَبْرِهَا فَنَزَلَ فِي قَبْرِهَا فَقَبَرَهَا قَالَ ابْنُ مُبَارَكٍ قَالَ فُلَيْحٌ أُرَاهُ يَعْنِي الذَّنْبَ قَالَ أَبُو عَبْدِ اللهِ (لِيَقْتَرِفُوا) أَيْ لِيَكْتَسِبُوا .

---

sellem, zabranjivao im je sahranjivanje u doba kada ih svijet ne vidi.
Preneseno je da je Aiša rekla: "Alija je noću zakopao Fatimu."
Ibni-Ebi-Šejbe u svom "Musannefu" sa senedom navodi, da je Ibni-Sebak rekao:
"Halifa Omer je zakopao Ebu-Bekra noću, potom ušao u džamiju i klanjao vitr-namaz."
Aiša, radijallahu anha, je izjavila: "Ebu-Bekr je zakopan nešto prije svanuća."

1344. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Jusuf, njemu Lejs kome je prenio Jezid b. Ebi-Habib od Ebul-Hajra, on od Ukbe b. Amra da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, izašao jednog dana i klanjao poginulim borcima Uhuda svoj namaz za umrlog, a zatim se popeo na minber i rekao: "Ja sam vam predvodnik i svjedok! Tako mi Allaha, evo gledam moj izvor (zdenac). Meni su već dati ključevi riznica zemlje", ili je rekao, "ključevi zemlje. Ja se, tako mi Allaha, ne plašim za vas da ćete se iza mene povratiti u idolopoklonstvo, nego se bojim da se međusobno (u stjecanju imetka) nadmećete.[1]

١٣٤٤. حَدَّثَنَا عَبْدُاللهِ بْنُ يُوسُفَ حَدَّثَنَا اللَّيْثُ حَدَّثَنِي يَزِيدُ بْنُ أَبِي حَبِيبٍ عَنْ أَبِي الْخَيْرِ عَنْ عُقْبَةَ بْنِ عَامِرٍ أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ خَرَجَ يَوْمًا فَصَلَّى عَلَى أَهْلِ أُحُدٍ صَلَاتَهُ عَلَى الْمَيِّتِ ثُمَّ انْصَرَفَ إِلَى الْمِنْبَرِ فَقَالَ إِنِّي فَرَطٌ لَكُمْ وَأَنَا شَهِيدٌ عَلَيْكُمْ وَإِنِّي وَاللهِ لَأَنْظُرُ إِلَى حَوْضِي الْآنَ وَإِنِّي أُعْطِيتُ مَفَاتِيحَ خَزَائِنِ الْأَرْضِ أَوْ مَفَاتِيحَ الْأَرْضِ وَإِنِّي وَاللهِ مَا أَخَافُ عَلَيْكُمْ أَنْ تُشْرِكُوا بَعْدِي وَلَكِنْ أَخَافُ عَلَيْكُمْ أَنْ تَنَافَسُوا فِيهَا .

"Kada je u bici na Uhudu ubijen Hamza, Saffija se raspitivala, šta je bilo sa njim. Utom je susrela Aliju i Zubejra i pitala ih: 'Šta je učinjeno sa Hamzom?' Oni su joj odgovorili da o njemu ništa ne znaju. Na to je (Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem) rekao: 'Plašim se za njenu pamet.' Potom je postavio svoju ruku na njena prsa i citirao ajet: 'Inna lillahi ve inna ilejhi radžiun', zaplakao, stao nad njim i opet rekao: 'Da nije ženske nestrpljivosti, ja bih ga ostavio sve dok se ne bi proživio u utrobama zvijerki i voljama ptica.'
Potom su mu doneseni i ostali poginuli i on im je otpočeo klanjati dženaze. Postavljeno ih je prvo sedam i Hamza. On je za njih izgovorio sedam početnih tekbira i ostale. Potom su oni dignuti, a Hamza je ostao na svom mjestu, pa je Muhammed i za njega izgovorio sedam tekbira."
Ovaj slučaj zabilježili su još Hakim u svom "Mustedreku", Taberani u svom "Mu'džemu" i Bejheki u "Sunenu", navodeći još: "...Muhammed je na Uhudu naredio da se Hamza postavi prema kibli i on mu je, potom, klanjajući izgovorio sedam tekbira. Zatim su mu prikupljeni ostali šehidi i on je klanjao sedamdeset dženaza."
Ibni-Madže isti slučaj donosi u nešto izmijenjenoj varijanti.
Pored gornjeg, hanefije još zaključuju i kažu da dženazu šehidu nije potrebno klanjati, a Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, to bi kojom prilikom sigurno naročito rekao. Iz izloženog, vidi se da se klanjanje dženaze šehidu ne može smatrati štetnim postupkom i da je bolje da se klanja, nego da se izostavi.

1 Iz hadisa se zaključuje:
– Hattabi kaže: "Vjerovjesnik je poginulim uhudskim borcima klanjao dženaze nakon jednog vremenskog perioda." Prema tome, šehidu se klanja dženaza kao i svakom mrtvacu.
Muhammedovo, sallallahu alejhi ve sellem, klanjanje dženaze ovim izginulim borcima nije učinjeno odmah, vjerovatno, zbog velike Muhammedove, sallallahu alejhi ve sellem, zauzetosti brojnim poslijeratnim brigama i poslovima;
– istinitost Muhammedova, sallallahu alejhi ve sellem, predskazivanja o širenju islama;
– za pojavu idolopoklonstva, Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, nije se plašio, nego za međusobno nadmetanje u stjecanju materijalnih dobara kao ploda ljudske zavidnosti.

O SAHRANI DVOJICE-TROJICE LJUDI U JEDAN GROB

باب دفن الرَّجلَيْنِ والثَّلاثةِ في قبْرٍ واحِدٍ

1345. PRIČAO NAM JE Seid b. Sulejman, njemu Lejs, kome je prenio Šihab od Abdur-Rahmana b. Ka‘ba, da mu je Džabir b. Abdullah, radijallahu anhuma, saopćio da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, stavljao po dva čovjeka od poginulih na Uhudu.

١٣٤٥. حَدَّثَنَا سَعِيدُ بْنُ سُلَيْمَانَ حَدَّثَنَا اللَّيْثُ حَدَّثَنَا ابْنُ شِهَابٍ عَنْ عَبْدِالرَّحْمَنِ بْنِ كَعْبٍ أَنَّ جَابِرَ بْنَ عَبْدِاللهِ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا أَخْبَرَهُ أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ كَانَ يَجْمَعُ بَيْنَ الرَّجُلَيْنِ مِنْ قَتْلَى أُحُدٍ .

MIŠLJENJE DA NE TREBA KUPATI ŠEHIDE

باب مَنْ لَمْ يَرَ غَسْلَ الشُّهداءِ

1346. PRIČAO NAM JE Ebul-Velid, njemu Lejs od Ibni-Šihaba, on od Abdur-Rahmana b. Ka‘ba, ovaj od Džabira: “Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, kazao je:
‘Zakopajte ih sa njihovom krvlju!’ Mišljaše on na uhudski dan (bitku). I nije ih kupao.”

١٣٤٦. حَدَّثَنَا أَبُو الْوَلِيدِ حَدَّثَنَا لَيْثٌ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ عَنْ عَبْدِالرَّحْمَنِ بْنِ كَعْبِ بْنِ مَالِكٍ عَنْ جَابِرٍ قَالَ قَالَ النَّبِيُّ ﷺ ادْفِنُوهُمْ فِي دِمَائِهِمْ يَعْنِي يَوْمَ أُحُدٍ وَلَمْ يُغَسِّلْهُمْ .

KO SE STAVLJA PRIJE U USJEK PO STRANI GROBA

باب مَنْ يُقدَّمُ في اللَّحْدِ

Usjek po strani groba prozvan je tim imenom, jer je on usječen po strani (kible) groba. Svaki nasilnik je nastran čovjek. Sklonište je svratište (po strani puta). Ako je raka ravna (u zidovima), tada se ona zove grob (darih).

وَسُمِّيَ اللَّحْدَ لِأَنَّهُ فِي نَاحِيَةٍ وَكُلُّ جَائِرٍ مُلْحِدٌ (مُلْتَحَدًا) مَعْدِلًا وَلَوْ كَانَ مُسْتَقِيمًا كَانَ ضَرِيحًا .

1347. PRIČAO NAM JE Ibni-Mukatil, njemu saopćio Abdullah od Lejsa b. Sa‘da, kome je prenio Ibni-Šihab od Abdur-Rahmana b. Ka‘ba b. Malika, on od Džabira b. Abdullaha, radijallahu anhuma, da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, sastavljao po dva poginula borca na Uhudu u jednu haljinu (kefine), a potom pitao: “Koji od njih više učaše Kur’an?”

١٣٤٧. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ مُقَاتِلٍ أَخْبَرَنَا عَبْدُاللهِ أَخْبَرَنَا لَيْثُ بْنُ سَعْدٍ حَدَّثَنِي ابْنُ شِهَابٍ عَنْ عَبْدِالرَّحْمَنِ بْنِ كَعْبِ بْنِ مَالِكٍ عَنْ جَابِرِ بْنِ عَبْدِاللهِ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا أَنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ كَانَ يَجْمَعُ بَيْنَ الرَّجُلَيْنِ مِنْ قَتْلَى أُحُدٍ فِي ثَوْبٍ وَاحِدٍ ثُمَّ يَقُولُ

Kada bi mu se pokazalo na jednog od njih, on bi ga u usjek (stranu) groba stavio prije i rekao: "Ja sam vam svjedok", a potom bi naredio njihovo zakopavanje zajedno sa njihovom krvlju. Dženazu im nije klanjao (tada), a nije ih ni kupao.

أَيُّهُمْ أَكْثَرُ أَخْذًا لِلْقُرْآنِ فَإِذَا أُشِيرَ لَهُ إِلَى أَحَدِهِمَا قَدَّمَهُ فِي اللَّحْدِ وَقَالَ أَنَا شَهِيدٌ عَلَى هَؤُلَاءِ وَأَمَرَ بِدَفْنِهِمْ بِدِمَائِهِمْ وَلَمْ يُصَلِّ عَلَيْهِمْ وَلَمْ يُغَسِّلْهُمْ .

1348. Ibni-Mubarek je rekao, a Evza'i nam je saopćio, prenoseći od Zuhrija, on od Džabira b. Abdullaha, radijallahu anhuma:
"Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, za izginule uhudske borce je pitao: 'Koji od njih je više učio Kur'an?' Kada bi mu taj bio pokazan, on bi ga stavio u grob uvijek prije njegova druga."
Džabir kaže: "Moj otac i stric su zamotani u jedan prugasti ogrtač."
Sulejman b. Kesir je rekao da mu je prenio Zuhrija, da mu je to pričao onaj koji je čuo neposredno od Džabira, radijallahu anhu.

١٣٤٨. وَأَخْبَرَنَا ابْنُ الْمُبَارَكِ أَخْبَرَنَا الْأَوْزَاعِيُّ عَنِ الزُّهْرِيِّ عَنْ جَابِرِ بْنِ عَبْدِاللهِ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا كَانَ رَسُولُ اللهِ ﷺ يَقُولُ لِقَتْلَى أُحُدٍ أَيُّ هَؤُلَاءِ أَكْثَرُ أَخْذًا لِلْقُرْآنِ فَإِذَا أُشِيرَ لَهُ إِلَى رَجُلٍ قَدَّمَهُ فِي اللَّحْدِ قَبْلَ صَاحِبِهِ وَقَالَ جَابِرٌ فَكُفِّنَ أَبِي وَعَمِّي فِي نَمِرَةٍ وَاحِدَةٍ وَقَالَ سُلَيْمَانُ بْنُ كَثِيرٍ حَدَّثَنِي الزُّهْرِيُّ حَدَّثَنِي مَنْ سَمِعَ جَابِرًا رَضِيَ اللهُ عَنْهُ .

O UPOTREBI TRSTIKE (IZHIRA) I SUHE TRAVE NA GROBU PRI ZAGRTANJU

بَاب الْإِذْخِرِ وَالْحَشِيشِ فِي الْقَبْرِ

1349. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Abdullah b. Havšeb, njemu Abdul-Vehhab kome je prenio Halid od Ikrime, on od (Abdullaha) b. Abbasa, radijallahu anhuma, a on od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem:
"Svevišnji Allah učinio je Mekku svetom i nije nikome prije mene, a niti će ikome poslije mene, biti dozvoljeno (prolijevanje krvi u njoj). Meni je to bilo dozvoljeno samo jedan časak dana. Zabranjeno je sjeći njena zelenila (trave), podrezivati (sjeći) njeno drveće, razgoniti njenu lovinu (divljač) i uzimati u njoj, na putu nađenu stvar, osim onom koji će je zauvijek javno obznanjivati."
"Osim izhira za potrebe naših kujundžija i naših grobova"– rekao je Ibni-Abbas.
"Osim izhira" – odgovorio je Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem.vEbu-Hurejre, radijallahu anhu,

١٣٤٩. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِاللهِ بْنِ حَوْشَبٍ حَدَّثَنَا عَبْدُالْوَهَّابِ حَدَّثَنَا خَالِدٌ عَنْ عِكْرِمَةَ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ حَرَّمَ اللهُ مَكَّةَ فَلَمْ تَحِلَّ لِأَحَدٍ قَبْلِي وَلَا لِأَحَدٍ بَعْدِي أُحِلَّتْ لِي سَاعَةً مِنْ نَهَارٍ لَا يُخْتَلَى خَلَاهَا وَلَا يُعْضَدُ شَجَرُهَا وَلَا يُنَفَّرُ صَيْدُهَا وَلَا تُلْتَقَطُ لُقَطَتُهَا إِلَّا لِمُعَرِّفٍ فَقَالَ الْعَبَّاسُ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ إِلَّا الْإِذْخِرَ لِصَاغَتِنَا وَقُبُورِنَا فَقَالَ إِلَّا الْإِذْخِرَ وَقَالَ أَبُو هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ لِقُبُورِنَا وَبُيُوتِنَا وَقَالَ أَبَانُ بْنُ صَالِحٍ عَنْ

الْحَسَنِ بْنِ مُسْلِمٍ عَنْ صَفِيَّةَ بِنْتِ شَيْبَةَ سَمِعْتُ النَّبِيَّ ﷺ مِثْلَهُ وَقَالَ مُجَاهِدٌ عَنْ طَاوُسٍ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا لِقَيْنِهِمْ وَبُيُوتِهِمْ .

kaže: "…potrebnog za naše grobove i naše kuće." Eban b. Salih, prenoseći od Hasana b. Muslima, on od Safijje, kćerke Šejbeove koja kaže: "Čula sam od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, isto to." Mudžahid prenosi od Tavusa, on od Ibni-Abbasa, radijallahu anhuma: "…za njihovog kovača i njihove kuće".[1]

باب هَلْ يُخْرَجُ الْمَيِّتُ مِنَ الْقَبْرِ وَاللَّحْدِ لِعِلَّةٍ

DA LI JE DOZVOLJENO VADITI MRTVACA IZ GROBA ILI USJEKA GROBA ZBOG NEKOG RAZLOGA?

١٣٥٠. حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ عَبْدِاللهِ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ قَالَ عَمْرٌو سَمِعْتُ جَابِرَ بْنَ عَبْدِاللهِ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا قَالَ أَتَى رَسُولُ اللهِ ﷺ عَبْدَاللهِ بْنَ أُبَيٍّ بَعْدَ

1350. PRIČAO NAM JE Ali b. Abdullah, kome je prenio Sufjan od Amra koji je rekao: "Čuo sam Džabira b. Abdullaha, radijallahu anhuma, kada je kazao:
'Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem,

1 Iz navedenog hadisa se zaključuje:
– Mekka je častan i svet grad i u njoj je zabranjeno činiti mnogo šta, što je u drugim mjestima dozvoljeno. Meverdija iznosi da su podijeljena mišljenja historičara o datumu početnog statusa svetosti Mekke. Neki kažu da je Mekka taj status dobila od svoga osnivanja, a da je taj status javno objavio svijetu tek Ibrahim pejgamber. Drugi smatraju da se početak svetosti Mekke veže za doba Ibrahima pejgambera i da je Mekka prije Ibrahima smatrana kao i svako drugo naselje,
– Ebu-Hanife iz jednog dijela teksta Muhammedove, sallallahu alejhi ve sellem, izjave zaključuje da je Mekka po muslimanima osvojena silom oružja, a ne zauzeta mirnim putem. Ovo mišljenje zastupaju još mnogi historičari, dok Šafija ima suprotno mišljenje.
Zejnudin smatraše: "Jedan dio Mekke zauzet je mirnim putem, a drugi borbom. Strana grada na koju je ulazio Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, nije davala otpora i taj dio zauzet je mirnim putem, dok je u drugom dijelu grada, bilo manjeg otpora i on je skršen oružjem muslimana,
– prirodnu travu, zelenilo i rastinje u Mekki nije dozvoljeno sjeći, čupati i uništavati. Ovo je jednoglasno mišljenje islamskih pravnika. Povrće i zelen koje ljudi gaje za ishranu, dozvoljeno je sjeći ili čupati i do maksimuma koristiti. I napasanje stoke prirodnom travom i zelenilom je zabranjeno po mišljenju Ebu-Hanife i imama Muhammeda, dok je dozvoljeno po stavu Ebu-Jusufa, Malika, Šafije i Ahmeda.
Ibni-Munzir je rekao: "Sječu drveća u Haremu odlučno zabranjuju svi pravnici." Ebu-Hanife i Šafija smatraju da takvog prestupnika treba kazniti, dok Malik smatra da ipak ne treba. Ovo se odnosi samo na drveće koje samo izrasta, a ne i na ono koje ljudi sade, gaje i konačno sijeku. Trnje i ostalo rastinje, što ljudima nanosi štetu, ne podliježe gornjoj zabrani i ono se može sjeći,
– pronalazač tuđe izgubljene stvari ne može postati njen vlasnik, ne može je trošiti, a niti drugom pokloniti, što nije slučaj sa nađenim predmetom van Harema Mekke.
Hanefije ne prave razliku među stvarima nađenim u Haremu i van Harema Mekke. Hanefije se drže Muhammedove, sallallahu alejhi ve sellem, izreke: "Obznanjuj njen omot (kesu) i uzicu (kojom je ona svezana), i to čini neprestano godinu dana, a potom je koristi!"
Tahavi navodi da je Mu'avija b. Adevije rekao: "Jedna žena upitala je Aišu i rekla: 'Našla sam nečiju izgubljenu stvar u Haremu. Ja sam je i obznanjivala i nije se niko javio ko je poznaje?'
'Troši je za svoje potrebe!' – rekla je Aiša."
– dozvoljeno je rogozinu ili drugu travu miješati sa zemljom na grobu, da bi se zemlja bolje i ljepše slagala i manje osipala.

došao je pošto je Abdullah b. Ubejj bio već postavljen u grob i naredio da se izvadi. Potom ga je stavio na svoja koljena i spustio na njega malo svoje pljuvačke i obukao mu svoju košulju, a Allah to najbolje zna. Abdullah bijaše ranije obukao Abbasu (svoju) košulju.'"
Sufjan kaže: "Ebu-Hurejre je rekao: 'Na Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, bile su dvije košulje i Ibni-Abdullah mu je rekao: Allahov Poslaniče , sallallahu alejhi ve sellem, obuci mom ocu svoju košulju, onu koja ti je do tijela!'"
"Preneseno je", kaže Sufjan, "da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, obukao Abdullahu svoju košulju kao naknadu za onu koju je on dao (obukao njegovom stricu Abbasu)."[1]

مَا أُدْخِلَ حُفْرَتَهُ فَأَمَرَ بِهِ فَأُخْرِجَ فَوَضَعَهُ عَلَى رُكْبَتَيْهِ وَنَفَثَ عَلَيْهِ مِنْ رِيقِهِ وَأَلْبَسَهُ قَمِيصَهُ فَاللهُ أَعْلَمُ وَكَانَ كَسَا عَبَّاسًا قَمِيصًا قَالَ سُفْيَانُ وَقَالَ أَبُو هَارُونَ يَحْيَى وَكَانَ عَلَى رَسُولِ اللهِ ﷺ قَمِيصَانِ فَقَالَ لَهُ ابْنُ عَبْدِاللهِ يَا رَسُولَ اللهِ أَلْبِسْ أَبِي قَمِيصَكَ الَّذِي يَلِي جِلْدَكَ قَالَ سُفْيَانُ فَيُرَوْنَ أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ أَلْبَسَ عَبْدَاللهِ قَمِيصَهُ مُكَافَأَةً لِمَا صَنَعَ .

1351. PRIČAO NAM JE Musedded, njemu Bišr b. Mufeddal kome je prenio Husein Muallim od Ataa, od Džabira, radijallahu anhu, koji je kazao:
"Kada je bila bitka na Uhudu pozvao me u neko doba noći otac i rekao:
'Ja sam uvjeren da ću poginuti među prvim ashabima Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem Ja iza sebe ne ostavljam ništa dragocjenije od tebe, izuzev

١٣٥١. حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ أَخْبَرَنَا بِشْرُ بْنُ الْمُفَضَّلِ حَدَّثَنَا حُسَيْنٌ الْمُعَلِّمُ عَنْ عَطَاءٍ عَنْ جَابِرٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ لَمَّا حَضَرَ أُحُدٌ دَعَانِي أَبِي مِنَ اللَّيْلِ فَقَالَ مَا أُرَانِي إِلَّا مَقْتُولًا فِي أَوَّلِ مَنْ يُقْتَلُ مِنْ أَصْحَابِ النَّبِيِّ ﷺ وَإِنِّي لَا أَتْرُكُ بَعْدِي أَعَزَّ عَلَيَّ

1 Iz naslova navedenog hadisa razabire se:
– iskopavanje mrtvaca iz groba može biti u interesu mrtvaca ili u interesu živih ljudi,
– opravdani razlozi za iskopavanje mrtvaca su: ako je mrtvac zakopan u tuđoj, otetoj zemlji ili se taj dio naknadno otuđi putem diobe među nasljednicima, ili iz nekog drugog razloga,
– dozvoljeno je prenositi mrtvaca iz jednog mjesta u drugo. Halifa Osman je naredio, pa su ekshumirani neki grobovi pokraj Muhammedove džamije u Medini i kosti prenesene u Beki' – groblje, kako bi se nesmetano mogla proširiti džamija. Sa'd b. Ebu-Vekas umro je u Akiku, a prenesen je i zakopan u Medini. Šafija je rekao: "Ne volim prenošenje mrtvaca u drugo mjesto, izuzev, ako bi se on sahranjivao u blizini Mekke, Medine ili Aksa hrama u Jerusalemu.
Begavi, ovo prenošenje, uvrštava u mekruh-djela, a Kadi Husein u haram.
Nevevi ističe da niko od ashaba nije smatrao zabranjenim činom prenošenje mrtvaca iz jednog mjesta u drugo. Tako je Mu'az prenio iz jednog groba u drugi grob svoju suprugu.
Malik i Šafija dozvoljavaju da se neokupan mrtvac iskopa i pravovaljano okupa, samo što Malik još kaže: "...Ukoliko mu se tijelo nije izmijenilo – deformisalo", dok hanefije kažu: "...Ukoliko se tijelo takvog mrtvaca nije deformisalo i dobilo neugodan zadah..."
Ebu-Hanife je izjavio: "Kada se mrtvac postavi u grob i zakopa, nema smisla da se on kasnije iskopava." Ovo mišljenje dijeli i Ešheb.
Raznolika su mišljenja učenjaka o iskopavanju mrtvaca radi klanjanja pravovaljane dženaze.
Ibni-Munzir kaže: "Kod hanefija, mrtvac se neće iskopavati, nego će mu se dženaza klanjati nad zatvorenim grobom, ako se zemlja na njega već navalila. U protivnom, izvadit će se, i dženaza će se tada klanjati."

Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem. Dužan sam, pa isplati dug, a svojim sestrama (bilo ih je devet) stalno preporučuj dobro!'
Potom smo osvanuli i on je zaista bio među prvim poginulim i sa njim je u grob zakopan još jedan. Meni se, međutim, nije sviđalo da ga ostavim tako, pa sam ga poslije šest mjeseci izvadio, kadli on skoro isti kao i onog dana kada sam ga stavio, izuzev jednog uha."

مِنْكَ غَيْرَ نَفْسِ رَسُولِ اللهِ ﷺ فَإِنَّ عَلَيَّ دَيْنًا فَاقْضِ وَاسْتَوْصِ بِأَخَوَاتِكَ خَيْرًا فَأَصْبَحْنَا فَكَانَ أَوَّلَ قَتِيلٍ وَدُفِنَ مَعَهُ آخَرُ فِي قَبْرٍ ثُمَّ لَمْ تَطِبْ نَفْسِي أَنْ أَتْرُكَهُ مَعَ الْآخَرِ فَاسْتَخْرَجْتُهُ بَعْدَ سِتَّةِ أَشْهُرٍ فَإِذَا هُوَ كَيَوْمِ وَضَعْتُهُ هُنَيَّةً غَيْرَ أُذُنِهِ .

1352. PRIČAO NAM JE Ali b. Abdullah, kome je prenio Seid b. Amr od Šu'be, on od Ibni-Ebi-Nedžiha, ovaj od Ataa, a on opet od Džabira, radijallahu anhu, koji je rekao:
"Sa mojim ocem bio je zakopan još jedan čovjek (stric) i meni to nije bilo drago, pa sam ga izvadio i stavio u drugi grob posebno."[2]

١٣٥٢. حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ عَبْدِاللهِ حَدَّثَنَا سَعِيدُ بْنُ عَامِرٍ عَنْ شُعْبَةَ عَنِ ابْنِ أَبِي نَجِيحٍ عَنْ عَطَاءٍ عَنْ جَابِرٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ دُفِنَ مَعَ أَبِي رَجُلٌ فَلَمْ تَطِبْ نَفْسِي حَتَّى أَخْرَجْتُهُ فَجَعَلْتُهُ فِي قَبْرٍ عَلَى حِدَةٍ.

O USJEKU GROBA NA STRANI KIBLE I GROBU S UDUBLJENJEM U SREDINI

باب اللَّحْدِ وَالشَّقِّ فِي الْقَبْرِ

1353. PRIČAO NAM JE Abdan, njemu Abdullah kome je saopćio Lejs b. Sa'd, ovome prenio Ibni-Šihab od Abdur-Rahmana b. Ka'ba b. Malika, on od Džabira b. Abdullaha, radijallahu anhuma, koji kaže: "Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, sastavljao je po dvojicu poginulih boraca Uhuda i pitao: 'Koji je od njih više uzimao Kur'an?', pa kada bi mu se pokazalo na jednog od njih dvojice, on bi ga stavio prije u usjek groba i rekao: 'Ja sam im svjedok na Sudnjem danu', i naredio bi da se zakopaju sa svojom krvlju, a nije ih kupao."

١٣٥٣. حَدَّثَنَا عَبْدَانُ أَخْبَرَنَا عَبْدُاللهِ أَخْبَرَنَا اللَّيْثُ بْنُ سَعْدٍ قَالَ حَدَّثَنِي ابْنُ شِهَابٍ عَنْ عَبْدِالرَّحْمَنِ بْنِ كَعْبِ بْنِ مَالِكٍ عَنْ جَابِرِ بْنِ عَبْدِاللهِ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا قَالَ كَانَ النَّبِيُّ ﷺ يَجْمَعُ بَيْنَ رَجُلَيْنِ مِنْ قَتْلَى أُحُدٍ ثُمَّ يَقُولُ أَيُّهُمْ أَكْثَرُ أَخْذًا لِلْقُرْآنِ فَإِذَا أُشِيرَ لَهُ إِلَى أَحَدِهِمَا قَدَّمَهُ فِي اللَّحْدِ فَقَالَ أَنَا شَهِيدٌ عَلَى هَؤُلَاءِ يَوْمَ الْقِيَامَةِ فَأَمَرَ بِدَفْنِهِمْ بِدِمَائِهِمْ وَلَمْ يُغَسِّلْهُمْ .

2 Iz hadisa se zaključuje:
– dužnost djece da čine dobro svojim roditeljima, da se za njih brinu i poslije njihove smrti da ih ne zaboravljaju,
– jak iman i velika ljubav Abdullahova prema islamu i Muhammedu, sallallahu alejhi ve sellem, pobjeda islama i pobjedonosnost na bojnom polju,
– dozvoljena je sahrana dvojice mrtvaca u jedan grob, kao i prenošenje mrtvaca iz jednog groba u drugi.

DA LI SE DJETETU, KOJE PRIMI ISLAM I UMRE, KLANJA DŽENAZA I DA LI DJETETU TREBA PONUDITI DA PRIMI ISLAM

بَاب إِذَا أَسْلَمَ الصَّبِيُّ فَمَاتَ هَلْ يُصَلَّى عَلَيْهِ وَهَلْ يُعْرَضُ عَلَى الصَّبِيِّ الْإِسْلَامُ

Hasan (Basri), Šurejh, Ibrahim, Ishak i Katade su rekli:
"Kada jedan od dječijih roditelja primi islam, dijete slijedi roditelja muslimana."
Ibni-Abbas, radijallahu anhu, bio je sa svojom majkom jedan od slabašnijih (zatočenika u Mekki), a ne sa svojim ocem u vjeri njegova naroda. On je (prenoseći od Vjerovjesnika) rekao: "Islam nadvisuje sve, a njega ne nadvisuje ništa."

وَقَالَ الْحَسَنُ وَشُرَيْحٌ وَإِبْرَاهِيمُ وَقَتَادَةُ إِذَا أَسْلَمَ أَحَدُهُمَا فَالْوَلَدُ مَعَ الْمُسْلِمِ وَكَانَ ابْنُ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا مَعَ أُمِّهِ مِنَ الْمُسْتَضْعَفِينَ وَلَمْ يَكُنْ مَعَ أَبِيهِ عَلَى دِينِ قَوْمِهِ وَقَالَ الْإِسْلَامُ يَعْلُو وَلَا يُعْلَى .

1354. PRIČAO NAM JE Abdan, rekavši da mu je saopćio Abdullah, prenoseći od Junusa, on od Zuhrija, kome je prenio Salim b. Abdullah, da ga je Abdullah b. Omer, radijallahu anhuma, obavijestio da je Omer otišao sa Vjerovjesnikom, sallallahu alejhi ve sellem, jednoj grupi ljudi kod Ibni-Sajjada i našli ga kako se igra sa djecom kod tvrđave plemena Benu-Megale. Ibni-Sajjad je tada bio blizu punoljetnosti i nije osjetio ništa dok ga Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, nije udario po ruci i rekao mu:
"Očituješ li da sam ja Allahov Poslanik?"
Ibni-Sajjad ga pogleda i reče: "Svjedočim i vjerujem da si ti Poslanik nepismenih!"
Zatim je Ibni-Sajjad upitao Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem: "A vjeruješ li ti (očituješ li) da sam ja Allahov Poslanik?"
Muhammed ga je otklonio na stranu i rekao: "Vjerujem u Allaha i Njegove poslanike."
"Šta vidiš?" – upitao ga je Muhammed.
"Dolazi mi s istinom i laži."
Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, reče: "Kod tebe su se stvari pomiješale!"

١٣٥٤. حَدَّثَنَا عَبْدَانُ أَخْبَرَنَا عَبْدُاللهِ عَنْ يُونُسَ عَنِ الزُّهْرِيِّ قَالَ أَخْبَرَنِي سَالِمُ بْنُ عَبْدِاللهِ أَنَّ ابْنَ عُمَرَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا أَخْبَرَهُ أَنَّ عُمَرَ انْطَلَقَ مَعَ النَّبِيِّ ﷺ فِي رَهْطٍ قِبَلَ ابْنِ صَيَّادٍ حَتَّى وَجَدُوهُ يَلْعَبُ مَعَ الصِّبْيَانِ عِنْدَ أُطُمِ بَنِي مَغَالَةَ وَقَدْ قَارَبَ ابْنُ صَيَّادٍ الْحُلُمَ فَلَمْ يَشْعُرْ حَتَّى ضَرَبَ النَّبِيُّ ﷺ بِيَدِهِ ثُمَّ قَالَ لِابْنِ صَيَّادٍ تَشْهَدُ أَنِّي رَسُولُ اللهِ فَنَظَرَ إِلَيْهِ ابْنُ صَيَّادٍ فَقَالَ أَشْهَدُ أَنَّكَ رَسُولُ الْأُمِّيِّينَ فَقَالَ ابْنُ صَيَّادٍ لِلنَّبِيِّ ﷺ أَتَشْهَدُ أَنِّي رَسُولُ اللهِ فَرَفَضَهُ وَقَالَ آمَنْتُ بِاللهِ وَبِرُسُلِهِ فَقَالَ لَهُ مَاذَا تَرَى قَالَ ابْنُ صَيَّادٍ يَأْتِينِي صَادِقٌ وَكَاذِبٌ فَقَالَ النَّبِيُّ ﷺ خُلِّطَ عَلَيْكَ الْأَمْرُ ثُمَّ قَالَ لَهُ النَّبِيُّ ﷺ إِنِّي قَدْ خَبَأْتُ لَكَ خَبِيئًا فَقَالَ ابْنُ صَيَّادٍ هُوَ الدُّخُّ فَقَالَ اخْسَأْ

فَلَنْ تَعْدُوَ قَدْرَكَ فَقَالَ عُمَرُ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ دَعْنِي يَا رَسُولَ اللهِ أَضْرِبْ عُنُقَهُ فَقَالَ النَّبِيُّ ﷺ إِنْ يَكُنْهُ فَلَنْ تُسَلَّطَ عَلَيْهِ وَإِنْ لَمْ يَكُنْهُ فَلَا خَيْرَ لَكَ فِي قَتْلِهِ .

Zatim mu je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Ostavio sam za tebe jednu tajnu."
"To je dim" – odgovori Ibni-Sajjad.
"Ne govori ništa!" – reče mu Muhammed. "Ne možeš prijeći svoje mogućnosti."
Tada je Omer, radijallahu anhu, rekao:
"Allahov Poslaniče, pusti me da ga ubijem!"
Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, odgovori: "Ako je on Dedžal, tebi nije data vlast nad njim, a ako nije, onda nemaš nikakve koristi što ćeš ga ubiti."

١٣٥٥ . وَقَالَ سَالِمٌ سَمِعْتُ ابْنَ عُمَرَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا يَقُولُ انْطَلَقَ بَعْدَ ذَلِكَ رَسُولُ اللهِ ﷺ وَأُبَيُّ ابْنُ كَعْبٍ إِلَى النَّخْلِ الَّتِي فِيهَا ابْنُ صَيَّادٍ وَهُوَ يَخْتِلُ أَنْ يَسْمَعَ مِنِ ابْنِ صَيَّادٍ شَيْئًا قَبْلَ أَنْ يَرَاهُ ابْنُ صَيَّادٍ فَرَآهُ النَّبِيُّ ﷺ وَهُوَ مُضْطَجِعٌ يَعْنِي فِي قَطِيفَةٍ لَهُ فِيهَا رَمْزَةٌ أَوْ زَمْرَةٌ فَرَأَتْ أُمُّ ابْنِ صَيَّادٍ رَسُولَ اللهِ ﷺ وَهُوَ يَتَّقِي بِجُذُوعِ النَّخْلِ فَقَالَتْ لِابْنِ صَيَّادٍ يَا صَافِ وَهُوَ اسْمُ ابْنِ صَيَّادٍ هَذَا مُحَمَّدٌ ﷺ فَثَارَ ابْنُ صَيَّادٍ فَقَالَ النَّبِيُّ ﷺ لَوْ تَرَكَتْهُ بَيَّنَ وَقَالَ شُعَيْبٌ فِي حَدِيثِهِ فَرَفَصَهُ رَمْرَمَةٌ أَوْ زَمْزَمَةٌ وَقَالَ إِسْحَاقُ الْكَلْبِيُّ وَعُقَيْلٌ رَمْرَمَةٌ وَقَالَ مَعْمَرٌ رَمْزَةٌ .

1355. Salim je rekao: "Čuo sam Ibni-Omera, radijallahu anhuma, kako kaže:
'Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, i Ubejj b. Ka'b su zatim otišli do palmovika, gdje je bio Ibni-Sajjad, prikradajući se da nešto čuju od Ibni-Sajjada, prije nego ih on primijeti. Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, ugledao ga je gdje leži na postelji od kadife, čuo je neko gunđanje, odnosno mrmljanje. Utom je majka Ibni-Sajjada ugledala Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, kako se krije iza stabala palmovika, i rekla Ibni-Sajjadu: Safu, (Saf je ime Ibni-Sajjadovo) eno Muhammeda. Ibni-Sajjad je skočio na noge. Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, kaže: Da ga je ostavila, razotkrio bi se.'"
Šuajb u svojoj verziji kaže: "...i on je ostavio svoje gunđanje i šaputanje..."
Ukajl je prenio izraz "remremetun", tj. "mrmljanje", a Ma'mer kaže: "'Remzetun', tj. 'gunđanje kroz nos'."[1]

1 Iz hadisa se razabire:
– da bi u hadisu navedeni Ibni-Sajjad mogao biti Dedžal.
Muslim u svom "Sahihu" sa senedom navodi da je Abdullah b. Mes'ud rekao: "Naišli smo sa Vjerovjesnikom pokraj jedne grupe djece među kojima je bio i Ibni-Sajjad. Djeca su se, potom, razbježala, a Ibni-Sajjad je ostao sam sjedeći.
To se Vjerovjesniku nije svidjelo, pa mu je rekao:
'Svjedočiš li da sam ja Allahov Poslanik?'
'Ne' – odgovorio je on (i upitao):
'A svjedočiš li ti da sam ja Allahov Poslanik?'

Na to je Omer b. Hattab rekao: 'Allahov Poslaniče, pusti me da ga ubijem!'"
U drugoj verziji Muslim donosi da je Ebu-Seid rekao: "Muhammed je išao jednim putem kroz Medinu sa Ebu-Bekrom, Omerom i susreli su Ibni-Sajjada.
'Očituješ li da sam ja Allahov Poslanik?' – upita ga Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem.
'A očituješ li ti da sam ja Allahov Poslanik?' – odgovori Ibni-Sajjad.
'Ja vjerujem u Allaha, Njegove meleke i Njegove poslanike' – dodade Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem.
'Šta ti gledaš?' – upita Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem.
'Gledam Allahovo prijestolje na vodi' – odgovori on.
'Ti gledaš prijestolje Iblisa na moru' – odvrati mu Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem.
'Šta još gledaš?' – upita Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem.
'Gledam nekad iskrene, a nekad lažne' – odgovorio je on.
'Nije to za njih nikakva optužba' – reče Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem."
Muslim navodi da je Muhammed b. Munkedir rekao:
"Vidio sam Džabira b. Abdullaha kako se zaklinje Allahom, da je Ibni-Sajjad najavljivani Dedžal.
'Ti se na to i zaklinješ' – rekao sam mu, kaže Ibni-Munkedir.
'Ja sam', odgovorio je on, 'čuo Omera da se na ovo zaklinje pred Vjerovjesnikom i on ga nije demantirao.'"
Vjerovjesniku u početku nije ništa detaljno objavljeno o ličnosti Dedžala.
U Sejfovu "Futuhu" se navodi: "Kada je Nu'man došao do grada Susa i opkolio njegove tvrđave, prisutni svećenici u njemu su rekli: 'Arapska družino! Našim učenjacima i precima obećano je da Sus neće moći niko osvojiti osim Dedžala, pa ako se on nalazi među vama, vi ćete ga zaista osvojiti, u protivnom vi ga nećete moći osvojiti.'
Međutim, Saf b. Sajjad bio je u vojsci Nu'mana. On je ljut došao na kapiju Susa, zalupao na nju nogama i vikao: 'Otvori se!' Utom su se lanci na kapiji pokidali, brave popucale, vrata se otvorila i muslimani su ušli u grad."
Ibni-Tin je rekao: "Ibni-Sajjad nije identičan ličnosti Dedžala, jer on nema Dedžalovih atributa: velikog čela, ćoravost u lijevo oko i širokih izbočenih prsa."
Pisac "Zehretur-Rijada" navodi da je Ebu-Hurejre rekao: "Jedno jutro klanjali smo sabah-namaz sa Vjerovjesnikom i kada je on predao selam, okrenuo se ashabima i počeo držati predavanje. Utom se čuo strašan krik iz jevrejskog kvarta, krik kakav se dotada nije nikada čuo. Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, tamo je poslao jednog čovjeka, da to izvidi i izvijesti nas. Ovaj se brzo blijed povratio i rekao: 'Allahov Poslaniče, jučer navečer, kod Jevreja rodilo se jedno dijete. Ono je ljuto i opako da se ne može podnositi. Svoju majku je upravo privezalo za krevet u uglu sobe, a strop se odvojio od svojih zidova.' Vjerovjesnik se začudio i primijetio da se boji da bi to mogao biti Dedžal. Pošto je prošlo sedam dana, Muhammed reče ashabima: 'Idemo do onoga novorođenčeta?' Kadli taj Dedžal na vrhu jedne palme i ubire zrele plodove, jede ih i nešto mrmlja, a majka mu sjeđaše u sredini palmovika. Kada je ugledala Muhammeda, reče: 'Ibni-Sajjade, eto ti Muhammeda!' On je odmah ušutio i prestao mrmljati. Muhammed se utom vrati malo natrag, a on je sišao sa palme i pošao za Vjerovjesnikom.
'Slušajte sada njegove odgovore na postavljena mu pitanja' – reče Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem.
'Svjedočiš li da sam ja Vjerovjesnik' – upita ga Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem.
'A svjedočiš li ti, da sam Allahov Poslanik' – odgovori Dedžal Muhammedu.
Utom se Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, sa drugovima vratio, a Omer skoči i mališana udari sabljom po glavi, ali sablja odskoči kao od kamena. U jednom trenutku, sablja je toliko odskočila da je zasjekla Omera po glavi i Omer je pao obliven krvlju, a Dedžal je stajao iznad njegove glave i izrugivao se. Za ovo je čuo Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, i došao k Omeru koji mu je ispričao cijeli slučaj. Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, rekao mu je: 'Omere, ti ne možeš omesti Božiju odredbu!' Potom je Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, postavio svoju ruku na Omerovu glavu, učinio mu dovu i rana je brzo zacijelila.
'Allahov Poslaniče', rekao je Omer, 'ja bih želio da ga Allah digne odavde.'
'Želiš li to stvarno' – upita ga Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem.
'Da' – odgovori Omer.
'Allahu moj, učini to!' – zamoli Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem.
Utom je sišao Džibril u oblačiću poput štita, spustio se nad glavu Dedžala i upravo, dok je sjedio među Jevrejima, uzeo ga za perčin i odnio ga na očigled njegove majke, oca i ostalog svijeta. Svi prisutni su za njim plakali, ali ga je Džibril odnio na neki otočić."

1356. PRIČAO NAM JE Sulejman b. Harb, njemu Hammad b. Zejd, prenoseći od Sabita, a ovaj od Enesa, radijallahu anhu, da je rekao:
"Jedan jevrejski dječak posluživao je Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, i razbolio se. Potom je došao Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, da ga obiđe, sjeo mu pored glave i rekao: 'Primi islam!' Dječak je pogledao svoga oca, koji tu bijaše i on mu je rekao: 'Pokori se Ebul-Kasimu!' Dječak primi islam i Vjerovjesnik je izašao govoreći: 'Hvala Allahu koji ga je spasio džehennemske vatre!'"[1]

١٣٥٦. حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ حَرْبٍ حَدَّثَنَا حَمَّادٌ وَهُوَ ابْنُ زَيْدٍ عَنْ ثَابِتٍ عَنْ أَنَسٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ كَانَ غُلَامٌ يَهُودِيٌّ يَخْدُمُ النَّبِيَّ ﷺ فَمَرِضَ فَأَتَاهُ النَّبِيُّ ﷺ يَعُودُهُ فَقَعَدَ عِنْدَ رَأْسِهِ فَقَالَ لَهُ أَسْلِمْ فَنَظَرَ إِلَى أَبِيهِ وَهُوَ عِنْدَهُ فَقَالَ لَهُ أَطِعْ أَبَا الْقَاسِمِ ﷺ فَأَسْلَمَ فَخَرَجَ النَّبِيُّ ﷺ وَهُوَ يَقُولُ الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِي أَنْقَذَهُ مِنَ النَّارِ .

1357. PRIČAO NAM JE Ali b. Abdullah, njemu Sufjan, da je Ubejdullah rekao:
"Čuo sam Ibni-Abbasa, radijallahu anhuma, gdje kaže: 'Moja majka i ja spadali smo među slabašnije (zatočenike u Mekki), ja od djece, a moja majka od žena."

١٣٥٧. حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ عَبْدِ اللهِ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ قَالَ قَالَ عُبَيْدُ اللهِ بْنُ أَبِي يَزِيدَ سَمِعْتُ ابْنَ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا يَقُولُ كُنْتُ أَنَا وَأُمِّي مِنَ الْمُسْتَضْعَفِينَ أَنَا مِنَ الْوِلْدَانِ وَأُمِّي مِنَ النِّسَاءِ .

1358. PRIČAO NAM JE Ebul-Jeman, njemu saopćio Šu'ajb da je Ibni-Šihab rekao:
"Svakom umrlom novorođenčetu klanja se dženaza, pa makar ono bilo od nevjernika ili vanbračno, jer je ono rođeno u prirodnom učenju islama, ako njegova oba roditelja ispovijedaju islam ili samo njegov otac, pa makar mu majka i ne bila muslimanka, kada se ono pri rađanju javi krikom

١٣٥٨. حَدَّثَنَا أَبُو الْيَمَانِ أَخْبَرَنَا شُعَيْبٌ قَالَ ابْنُ شِهَابٍ يُصَلَّى عَلَى كُلِّ مَوْلُودٍ مُتَوَفًّى وَإِنْ كَانَ لِغَيَّةٍ مِنْ أَجْلِ أَنَّهُ وُلِدَ عَلَى فِطْرَةِ الْإِسْلَامِ يَدَّعِي أَبَوَاهُ الْإِسْلَامَ أَوْ أَبُوهُ خَاصَّةً وَإِنْ كَانَتْ أُمُّهُ عَلَى غَيْرِ الْإِسْلَامِ إِذَا اسْتَهَلَّ صَارِخًا صُلِّيَ عَلَيْهِ

Ibni-Sajjadovo lažno predstavljanje za poslanika bilo je neka vrsta iskušenja za muslimane Medine, i Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, ništa nije protiv njega poduzimao, jer je on bio maloljetan.

1 Navedeni slučaj zabilježili su u svojim hadiskim zbirkama još Ebu-Davud i Nesai. Navedenom dječaku bilo je ime Abdul-Kudus i ono je na prijedlog Muhammedov, sallallahu alejhi ve sellem, i odobrenje svoga oca citiralo i u potpunosti izgovaralo kelimei-šehadet.
Iz hadisa se još zaključuje:
– kome se objasni pogrešnost njegove ideologije, a ne primi islam, zaslužuje Allahovu kaznu,
– dozvoljeno je posjetiti bolesnog nemuslimana, a naročito ako nam je on još i komšija i iskazati mu svoju ljubav, (nije dozvoljeno iskazivati ljubav nemuslimanima, ali je dozvoljeno iskazivati pažnju i brigu),
– musliman može, uz pravednu novčanu naknadu, uzeti sebi poslužitelja nemuslimana,
– islamsko učenje treba svugdje propagirati, pa i među djecom. Očitovanje šehadet-riječi makar i na smrtnoj postelji jeste znak prelaska na islam.

(drekne). Takvom se djetetu klanja dženaza, dok se neće klanjati onome koje po rođenju ne drekne. To je zbog toga što se to smatra pobačaj."
Ebu-Hurejre, radijallahu anhu, kaže:
"Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao je: 'Svako novorođenče se rodi u prirodi islama, pa ga poslije njegovi roditelji požidove ili pokrste ili uvedu u vatropoklonstvo. Ono je kao mladunče domaćih životinja. Da li osjećate (primjećujete) na njemu nedostatke (ušiju, nosa i slično)?'"
Zatim je Ebu-Hurejre, radijallahu anhu, još dodao: "Allahova vjera je ona u kojoj je stvorio ljude (i u Allahovom stvaranju nema izmjene)."[1]

وَلَا يُصَلَّ عَلَى مَنْ لَا يَسْتَهِلُّ مِنْ أَجْلِ أَنَّهُ سِقْطٌ فَإِنَّ أَبَا هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ كَانَ يُحَدِّثُ قَالَ النَّبِيُّ ﷺ مَا مِنْ مَوْلُودٍ إِلَّا يُولَدُ عَلَى الْفِطْرَةِ فَأَبَوَاهُ يُهَوِّدَانِهِ أَوْ يُنَصِّرَانِهِ أَوْ يُمَجِّسَانِهِ كَمَا تُنْتَجُ الْبَهِيمَةُ بَهِيمَةً جَمْعَاءَ هَلْ تُحِسُّونَ فِيهَا مِنْ جَدْعَاءَ ثُمَّ يَقُولُ أَبُو هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ (فِطْرَةَ اللهِ الَّتِي فَطَرَ النَّاسَ عَلَيْهَا) الْآيَةَ .

1 Jednoglasno je mišljenje učenjaka da se umrlom novorođenčetu klanja dženaza, ako po rođenju pokaže ma kakav znak života, kao plač ili pokret kojeg organa. Ovakvom se djetetu nadije ime, okupa i klanja dženaza. Ako ne pokaže nikakav znak života, ono se ne kupa, ne nadijeva mu se ime, ne nasljeđuje, niti ga drugi može naslijediti.
Tahavi kaže: "Mrtvorođeno dijete se kupa, ali bez trljanja."
Imam Muhammed kaže: "Ako se kod pobačenog djeteta jasno raspoznaju organi tijela, ono se okupa, zamota u kefine, namiriše, a dženaza mu se ne klanja."
Ebu-Hanife je izjavio: "Ako veći dio tijela djeteta rađajući izađe i ako se kreće svojim organima, a potom izdahne, klanjat će mu se dženaza. Ako takvom djetetu izađe manji dio tijela, neće mu se klanjati dženaza."
U komentaru na "Muhezzeb" stoji: "Ako pobačeno dijete pri rađanju pokaže znake života, klanjat će mu se dženaza, jer je Ibni-Abbas rekao: 'Kada pobačeno dijete pokaže neki znak života, njemu se klanja dženaza i ono ima pravo nasljedstva.'"
Malik smatra da se novorođenčetu klanja dženaza, ako je po rođenju maknulo bilo kojim svojim organom. Od Ibni-Omera preneseno je mišljenje da se umrlom novorođenčetu klanja dženaza, pa makar ono po rođenju i ne pokazalo znake života. Ovo mišljenje dijele još Ibni-Sirin, Ibn-Musejjeb, Ahmed i Ishak.
Abdari je rekao: "Ako je pobačeno dijete nošeno u materici manje od četiri mjeseca, tada mu se dženaza neće klanjati. Ovo je jednoglasan stav učenjaka. Ako je bilo četiri mjeseca u materici, a rodivši se nije učinilo nikakav pokret svojim organima, neće mu se, prema stavu većine učenjaka, klanjati dženaza", dok A'meš i Davud kažu: "Klanjat će mu se dženaza."
Ibni-Kudame je rekao: "Pobačeno je ono dijete koga žena rodi mrtvo ili nepotpuno razvijeno prije vremena, pa ako se rodi živo i pokaže neki znak života, ono će se okupati i klanjat će mu se dženaza. Ovo je jednoglasno mišljenje svih učenjaka."
Abdullah b. Omer klanjao je dženazu svome mrtvorođenom unuku.
Hasan Basri, Ibrahim, Hakem, Hammad, Malik, Evza'i i pravnici hanefijske škole kažu: "Umrlom novorođenčetu ne klanja se dženaza, ako ono pri rađanju, ne pokaže nikakvog znaka života."
Neki pravnici smatraju da je osnovno, da novorođenče zaplače, dok Lejs, Ibni-Vehb, Ebu-Hanife i Šafija kažu: "Pokret kojeg organa, sisanje ili disanje su znaci života punovažni, kao što su krik i dreka. Neki malikije i mokrenje djeteta računaju u punovažne znakove života."

1359. PRIČAO NAM JE Abdan, da ga je obavijestio Abdullah, prenoseći od Junusa, on od Zuhrija, kome je prenio Ebu-Seleme b. Abdur-Rahman da je Ebu-Hurejre, radijallahu anhu, rekao:
"Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, izjavio je: 'Svako novorođenče se rodi u prirodnoj vjeri islama, pa ga njegovi roditelji kasnije požidove, pokrste ili privedu vatropoklonstvu. Novorođenče je kao normalno i zdravo mladunče domaće životinje. Da li vi zapažate na njemu nedostatke (nosa, ušiju i slično)?'"
Zatim Ebu-Hurejre, radijallahu anhu, objasni:
"Allahova vjera je ona, u kojoj je On stvorio svijet i u Allahovom stvaranju nema izmjene. To je prava vjera."

١٣٥٩. حَدَّثَنَا عَبْدَانُ أَخْبَرَنَا عَبْدُاللهِ أَخْبَرَنَا يُونُسُ عَنِ الزُّهْرِيِّ أَخْبَرَنِي أَبُو سَلَمَةَ بْنُ عَبْدِالرَّحْمَنِ أَنَّ أَبَا هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ مَا مِنْ مَوْلُودٍ إِلَّا يُولَدُ عَلَى الْفِطْرَةِ فَأَبَوَاهُ يُهَوِّدَانِهِ وَيُنَصِّرَانِهِ أَوْ يُمَجِّسَانِهِ كَمَا تُنْتَجُ الْبَهِيمَةُ بَهِيمَةً جَمْعَاءَ هَلْ تُحِسُّونَ فِيهَا مِنْ جَدْعَاءَ ثُمَّ يَقُولُ أَبُو هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ (فِطْرَةَ اللهِ الَّتِي فَطَرَ النَّاسَ عَلَيْهَا لَا تَبْدِيلَ لِخَلْقِ اللهِ ذَلِكَ الدِّينُ الْقَيِّمُ) .

KADA IDOLOPOKLONIK PRIJE SMRTI IZGOVORI: "LA ILAHE ILLELLAH"

بَاب إِذَا قَالَ الْمُشْرِكُ عِنْدَ الْمَوْتِ لَا إِلَهَ إِلَّا اللهُ

1360. PRIČAO NAM JE Ishak, njemu saopćio Ja'kub b. Ibrahim, kome je prenio njegov otac od Sa'da, on od Ibni-Šihaba, ovome saopćio Seid b. Musejjeb, prenoseći od svoga oca:
"Kada su Ebu-Talibu nastupili znakovi smrti, došao mu je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, i kod njega našao Ebu-Džehla b. Hišama i Abdullaha b. Ebi-Umejje b. Mugiru. Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao je Ebu-Talibu: 'Striče, reci: 'La ilahe illellah', i ja ću ti to kod Allaha svjedočiti.'
Ebu-Džehl i Abdullah b. Ebi-Umejje su rekli:
'Ebu-Talibe, zar ćeš napustiti vjeru Abdul-Muttaliba?'
Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, neprestano je tražio od njega da izgovori kelimei-šehadet, a oni mu opet ponavljali svoj govor, sve dok Ebu-Talib nije na kraju rekao da je on u vjeri Abdul-Muttalibovoj, odbijajući tako da kaže: 'La ilahe illellah!'

١٣٦٠. حَدَّثَنَا إِسْحَاقُ أَخْبَرَنَا يَعْقُوبُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ قَالَ حَدَّثَنِي أَبِي عَنْ صَالِحٍ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ قَالَ أَخْبَرَنِي سَعِيدُ بْنُ الْمُسَيَّبِ عَنْ أَبِيهِ أَنَّهُ أَخْبَرَهُ أَنَّهُ لَمَّا حَضَرَتْ أَبَا طَالِبٍ الْوَفَاةُ جَاءَهُ رَسُولُ اللهِ ﷺ فَوَجَدَ عِنْدَهُ أَبَا جَهْلِ بْنَ هِشَامٍ وَعَبْدَاللهِ بْنَ أَبِي أُمَيَّةَ بْنِ الْمُغِيرَةِ قَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ لِأَبِي طَالِبٍ يَا عَمِّ قُلْ لَا إِلَهَ إِلَّا اللهُ كَلِمَةً أَشْهَدُ لَكَ بِهَا عِنْدَ اللهِ فَقَالَ أَبُو جَهْلٍ وَعَبْدُاللهِ بْنُ أَبِي أُمَيَّةَ يَا أَبَا طَالِبٍ أَتَرْغَبُ عَنْ مِلَّةِ عَبْدِالْمُطَّلِبِ فَلَمْ يَزَلْ رَسُولُ اللهِ ﷺ يَعْرِضُهَا عَلَيْهِ وَيَعُودَانِ بِتِلْكَ الْمَقَالَةِ حَتَّى قَالَ أَبُو طَالِبٍ آخِرَ مَا كَلَّمَهُمْ هُوَ عَلَى مِلَّةِ عَبْدِالْمُطَّلِبِ وَأَبَى أَنْ يَقُولَ

Tada je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: 'Tako mi Allaha, ja ću sigurno tražiti za tebe oprost, sve dok mi se to ne zabrani.'
U vezi s ovim (slučajem), Uzvišeni Allah je objavio ajet:
'Vjerovjesnik i oni koji vjeruju, neka ne traže oprost za idolopoklonike!'"[1]

لَا إِلَهَ إِلَّا اللهُ فَقَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ أَمَا وَاللهِ لَأَسْتَغْفِرَنَّ لَكَ مَا لَمْ أُنْهَ عَنْكَ فَأَنْزَلَ اللهُ تَعَالَى فِيهِ (مَا كَانَ لِلنَّبِيِّ) الآيَةَ .

O STAVLJANJU GRANE IZNAD GROBA

بَاب الْجَرِيدِ عَلَى الْقَبْرِ

Burejde Eslemi je poručio da mu se na grob stave dvije grane, a (Abdullah) Ibni-Omer, radijallahu anhuma, vidio je na Abdur-Rahmanovom grobu šator i rekao:
"Dječače, digni ga! Njemu čine hlad samo njegova dobra djela."
Haridže b. Zejd je rekao: "Vidio sam ga, a bili smo mladići u doba Osmana, radijallahu anhu, i najbolji od nas u skakanju bio je onaj koji, preskakavši grob Osmana b. Maz'una, skakaše toliko da bi ga posve prešao."[2]

وَأَوْصَى بُرَيْدَةُ الأَسْلَمِيُّ أَنْ يُجْعَلَ فِي قَبْرِهِ جَرِيدَانِ وَرَأَى ابْنُ عُمَرَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا فُسْطَاطًا عَلَى قَبْرِ عَبْدِالرَّحْمَنِ فَقَالَ انْزِعْهُ يَا غُلَامُ فَإِنَّمَا يُظِلُّهُ عَمَلُهُ وَقَالَ خَارِجَةُ بْنُ زَيْدٍ رَأَيْتُنِي وَنَحْنُ شُبَّانٌ فِي زَمَنِ عُثْمَانَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ وَإِنَّ أَشَدَّنَا وَثْبَةً الَّذِي يَثِبُ قَبْرَ عُثْمَانَ بْنِ مَظْعُونٍ حَتَّى يُجَاوِزَهُ وَقَالَ عُثْمَانُ بْنُ حَكِيمٍ أَخَذَ بِيَدِي خَارِجَةُ فَأَجْلَسَنِي

1 Podijeljena su mišljenja historičara o datumu smrti Ebu-Taliba. Jedni smatraju da je on umro kada je Muhammedu, sallallahu alejhi ve sellem, bilo četrdeset godina, osam mjeseci i jedanaest dana, drugi da je umro u ševvalu, desete godine po Muhammedovu poslanstvu, a neki da je umro prije Hidžre na tri godine. Najvjerovatnije da je on umro iste godine kada i Hatidža, radijallahu anha.
Pejgamber je posjetio bolesnog Ebu-Taliba i predložio mu prelazak na islam. To je bilo u Ebu-Talibovoj slabosti, a ne u smrtnim danima i pred sami izdisaj, jer je u Kur'anu rečeno: "Kada nastupe neki znakovi (smrti) od tvoga Gospodara Allaha, tada više nikome ne koristi naknadno prihvatanje vjerovanja." Neki komentatori kažu da je ovaj ajet objavljen tek u Medini.
Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, vraćajući se sa Tebuka, spustio se u Asfan, ashabima dao odmor, a on otišao do groba svoje majke i na njemu plakao. Po povratku, pitao je svoje drugove, zašto oni plaču.
"Rasplakao si nas ti" – odgovorili su oni.
"Ja sam se spustio do groba svoje majke", rekao je Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, "i molio Allaha da mi dozvoli, da se za nju zauzmem na Sudnjem danu, pa mi nije dozvolio. To me je rastužilo i ja sam počeo plakati. Utom mi je došao Džibril i rekao: 'Ni Ibrahim nije imao pravo tražiti oprost za svoga oca.'"

2 Muslim preko Ebu-Hurejre navodi da je Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Da neko od vas sjedne na žar i na njemu izgori haljina sve do kože, bolje mu je nego da sjedne na grob." Po verziji Tahavija, Ebu-Hurejre je još prenio: "...Ko sjedne na grob radi mokrenja ili obavljanja velike nužde, isto je kao da je sjeo na žeravicu."
Tahavi ističe da je Ebu-Mersad rekao: "Čuo sam Vjerovjesnika, kada je rekao:
'Ne klanjajte na grobovima i ne sjedajte na njih!'"
Ovu su izjavu zabilježili preko drugih prenosilaca još Muslim i Ebu-Davud. Tirmizi ističe, da je Amr b. Hazm rekao: "Vidio me je Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, na jednom grobu i rekao mi:
'Silazi sa groba! Ne uznemiravaj umrlog u njemu, jer ni on tebe ne uznemirava!'"
Ovaj slučaj zabilježio je i Ahmed u svom "Musnedu". Imam Ahmed navodi još i hadis preko Džabira:

Osman b. Hakim kaže: "Uzeo me za ruku Haridže, posadio na grob i rekao mi, prenoseći od svoga strica Jezida b. Sabita:
'To je mekruh samo onome koji na grobu hoće da obavi nuždu.'"
Nafi' kaže: "Ibni-Omer, radijallahu anhuma, sjeđaše na grobu."

عَلَى قَبْرٍ وَأَخْبَرَنِي عَنْ عَمِّهِ يَزِيدَ بْنِ ثَابِتٍ قَالَ إِنَّمَا كُرِهَ ذَلِكَ لِمَنْ أَحْدَثَ عَلَيْهِ وَقَالَ نَافِعٌ كَانَ ابْنُ عُمَرَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا يَجْلِسُ عَلَى الْقُبُورِ .

1361. PRIČAO NAM JE Jahja, njemu Ebu-Mu'avija od A'meša, on od Mudžahida, ovaj od Tavusa, a on od Ibni-Abbasa, radijallahu anhuma, a ovaj od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, da je prošao pokraj dva groba u kojima su zakopani mučeni, pa je rekao:
"Ova se dvojica muče. Međutim, oni se ne muče zbog nečega teškog za ostavljanje. Što se tiče prvoga, on se nije čuvao od mokraće, a drugi je prenosio riječi (nemimet)." Zatim je uzeo jednu sirovu granu, prepolovio je i po jednu polovicu usadio u svaki grob. Ashabi su upitali: "Allahov Poslaniče, zašto si to učinio?"
"Možda im unekoliko olakšava mučenje sve dok se ne osuše" – odgovorio je Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem.

١٣٦١. حَدَّثَنَا يَحْيَى حَدَّثَنَا أَبُو مُعَاوِيَةَ عَنِ الْأَعْمَشِ عَنْ مُجَاهِدٍ عَنْ طَاوُسٍ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا عَنِ النَّبِيِّ ﷺ أَنَّهُ مَرَّ بِقَبْرَيْنِ يُعَذَّبَانِ فَقَالَ إِنَّهُمَا لَيُعَذَّبَانِ وَمَا يُعَذَّبَانِ فِي كَبِيرٍ أَمَّا أَحَدُهُمَا فَكَانَ لَا يَسْتَتِرُ مِنَ الْبَوْلِ وَأَمَّا الْآخَرُ فَكَانَ يَمْشِي بِالنَّمِيمَةِ ثُمَّ أَخَذَ جَرِيدَةً رَطْبَةً فَشَقَّهَا بِنِصْفَيْنِ ثُمَّ غَرَزَ فِي كُلِّ قَبْرٍ وَاحِدَةً فَقَالُوا يَا رَسُولَ اللهِ لِمَ صَنَعْتَ هَذَا فَقَالَ لَعَلَّهُ أَنْ يُخَفَّفَ عَنْهُمَا مَا لَمْ يَيْبَسَا .

"Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, je zabranio zidanje groba, pisanje natpisa, sjedenje na grobu i na njemu zidanje objekta (mauzoleja)." "Ovakva djela", kaže Tahavi, "smatraju mekruhom Hasan Basri, Muhammed b. Sirin, Seid b. Džubejr, Mekhul, Ahmed i Sulejman." Preneseno je da su tog mišljenja bili još Abdullah, Ebu-Bekr, Ukbe b. Amr, Ebu-Hurejre i Džabir.
Ibni-Hazm u "Muhalli" ističe: "Nikome nije dozvoljeno da sjedi na grobu."
Drugi, međutim, imaju suprotno mišljenje i smatraju da to sjedenje na grobu nije osuđeno samo po sebi kao takvo, nego je osuđeno, kako se to i u nekim hadisima navodi, samo radi mokrenja ili vršenja prirodne nužde. Ovakvo tumačenje riječi "sjesti" i "kleknuti" nije u suprotnosti ni sa leksičkim značenjem, jer se u narodu kaže "sjeo" radi mokrenja, "sjeo" radi odmaranja ili vršenja nekog drugog posla. Ovo mišljenje zastupaju Ebu-Hanife, Malik, Abdullah b. Vehb, Ebu-Jusuf i Muhammed. Preneseno je da su ovog mišljenja bili još Alija b. Talib i Abdullah b. Omer.
Neumjesno je gaziti grobove i bez razloga sjediti na njima. Takvo oskvrnuće grobova je za osudu.

ODRŽAVANJE VAZA NA GROBU I SJEDENJE ONIH KOJI SLUŠAJU OKO GOVORNIKA

باب مَوْعِظَةِ الْمُحَدِّثِ عِنْدَ الْقَبْرِ
وَقُعُودِ أَصْحَابِهِ حَوْلَهُ

Kur'anski izrazi: "el-edždasu" znači "el-kuburu", tj. grobovi; "bu'siret" znači "usiret", tj. preokrenuti, izvrnuti; "ba'sertu havdi", tj. donji dio zdenca preokrenuo sam gore; "el-ifadu" znači "el-israu", tj. žuriti se. A'meš je učio: "Ila nasbin", tj. (na dan kada će izlaziti iz svojih grobova) žureći se kao da se utrkuju prema nekom određenom cilju. Međutim, "nusbun" je (imenica) u jednini, a "nasbun" je infinitiv (u rečenici). Na "dan izlaska" ljudi iz njihovih grobova, "jensilune" znači "jahrudžune", tj. izlazit će.

(يَخْرُجُونَ مِنَ الْأَجْدَاثِ) الْأَجْدَاثُ الْقُبُورُ (بُعْثِرَتْ) أُثِيرَتْ بَعْثَرْتُ حَوْضِي أَيْ جَعَلْتُ أَسْفَلَهُ أَعْلَاهُ الْإِيفَاضُ الْإِسْرَاعُ وَقَرَأَ الْأَعْمَشُ (إِلَى نَصْبٍ) إِلَى شَيْءٍ مَنْصُوبٍ يَسْتَبِقُونَ إِلَيْهِ وَالنُّصْبُ وَاحِدٌ وَالنَّصْبُ مَصْدَرٌ (يَوْمُ الْخُرُوجِ) مِنَ الْقُبُورِ (يَنْسِلُونَ) يَخْرُجُونَ .

1362. PRIČAO NAM JE Usman, njemu Džerir, prenoseći od Mensura, on od Sa'da b. Ubejde, ovaj od Ebu-Abdur-Rahmana, a on od Alije, radijallahu anhu, koji je rekao:

"Bili smo na jednoj dženazi na (groblju) Beki'ul-Garkadu pa nam je došao Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, i sjeo, a oko njega smo posjedali i mi. Kod sebe je imao jednu stvar. Oborio je glavu prema zemlji i svojim štapom počeo kopkati zemlju, a zatim je rekao:

'Svakom od nas i svakoj stvorenoj osobi je njeno mjesto određeno u Džennetu ili u Džehennemu i određeno joj je da li je nesretna ili sretna.'

Tada jedan čovjek reče: 'Allahov Poslaniče, pa da se oslonimo samo na ono što nam je propisano i ostavimo rad, jer onaj od nas kome je određeno da bude od sretnika, dospjet će do posla sretnika, a onaj kome je propisano da bude od nesretnika, mora doći do posla nesretnika?'

'Što se tiče sretnika', reče Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, 'njima se samo olakša put ka sreći, a nesretnicima opet ka nesreći.' Potom je citirao ajet: 'Onaj ko dijeli (svoju imovinu u

١٣٦٢. حَدَّثَنَا عُثْمَانُ قَالَ حَدَّثَنِي جَرِيرٌ عَنْ مَنْصُورٍ عَنْ سَعْدِ بْنِ عُبَيْدَةَ عَنْ أَبِي عَبْدِالرَّحْمَنِ عَنْ عَلِيٍّ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ كُنَّا فِي جَنَازَةٍ فِي بَقِيعِ الْغَرْقَدِ فَأَتَانَا النَّبِيُّ ﷺ فَقَعَدَ وَقَعَدْنَا حَوْلَهُ وَمَعَهُ مِخْصَرَةٌ فَنَكَّسَ فَجَعَلَ يَنْكُتُ بِمِخْصَرَتِهِ ثُمَّ قَالَ مَا مِنْكُمْ مِنْ أَحَدٍ مَا مِنْ نَفْسٍ مَنْفُوسَةٍ إِلَّا كُتِبَ مَكَانُهَا مِنَ الْجَنَّةِ وَالنَّارِ وَإِلَّا قَدْ كُتِبَ شَقِيَّةً أَوْ سَعِيدَةً فَقَالَ رَجُلٌ يَا رَسُولَ اللهِ أَفَلَا نَتَّكِلُ عَلَى كِتَابِنَا وَنَدَعُ الْعَمَلَ فَمَنْ كَانَ مِنَّا مِنْ أَهْلِ السَّعَادَةِ فَسَيَصِيرُ إِلَى عَمَلِ أَهْلِ السَّعَادَةِ وَأَمَّا مَنْ كَانَ مِنَّا مِنْ أَهْلِ الشَّقَاوَةِ فَسَيَصِيرُ إِلَى عَمَلِ أَهْلِ الشَّقَاوَةِ قَالَ أَمَّا أَهْلُ السَّعَادَةِ فَيُيَسَّرُونَ لِعَمَلِ السَّعَادَةِ وَأَمَّا أَهْلُ الشَّقَاوَةِ فَيُيَسَّرُونَ

dobrotvorne svrhe), čuva se grijeha i Allaha se boji (i koji priznaje najljepšu riječ (Kur'an), Mi ćemo mu olakšati put ka sreći. Onaj ko škrtari i smatra se neovisnim, koji poriče najljepšu riječ, Mi ćemo mu olakšati put ka nesreći.'"[1]

لِعَمَلِ الشَّقَاوَةِ ثُمَّ قَرَأَ ﴿ فَأَمَّا مَنْ أَعْطَى وَاتَّقَى وَصَدَّقَ بِالْحُسْنَى ﴾ الْآيَةَ .

O SAMOUBICI

باب ما جاء في قاتل النفس

1363. PRIČAO NAM JE Musedded, njemu Jezid b. Zurej', kome je prenio Halid od Ebu-Kilabe, on od Sabita b. Dahhaka, radijallahu anhu, a ovaj od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, koji je rekao:
"Ko se zakune nekom vjerom osim islama, lažući namjerno, isti je takav. Ko izvrši samoubistvo, bilo kakvim komadom željeza, bit će njime mučen u džehennemskoj vatri!"

١٣٦٣ . حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ حَدَّثَنَا يَزِيدُ بْنُ زُرَيْعٍ حَدَّثَنَا خَالِدٌ عَنْ أَبِي قِلَابَةَ عَنْ ثَابِتِ بْنِ الضَّحَّاكِ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ مَنْ حَلَفَ بِمِلَّةٍ غَيْرِ الْإِسْلَامِ كَاذِبًا مُتَعَمِّدًا فَهُوَ كَمَا قَالَ وَمَنْ قَتَلَ نَفْسَهُ بِحَدِيدَةٍ عُذِّبَ بِهِ فِي نَارِ جَهَنَّمَ .

1364. Hadždžadž b. Minhal je rekao: "Pričao nam je Džerir b. Hazim, prenoseći od Hasana, on od Džundeba, radijallahu anhu, da nam je ispričao u ovoj džamiji (u Basri) i mi nismo zaboravili, niti smo se bojali da Džundeb laže, prenoseći od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, koji je rekao:
'Jedan čovjek je imao rane (po tijelu) i ubio se, pa je Uzvišeni Allah rekao: Pretekao Me je Moj rob lično, zabranio sam mu Džennet.'"

١٣٦٤ . وَقَالَ حَجَّاجُ بْنُ مِنْهَالٍ حَدَّثَنَا جَرِيرُ بْنُ حَازِمٍ عَنِ الْحَسَنِ حَدَّثَنَا جُنْدَبٌ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ فِي هَذَا الْمَسْجِدِ فَمَا نَسِينَا وَمَا نَخَافُ أَنْ يَكْذِبَ جُنْدَبٌ عَلَى النَّبِيِّ ﷺ قَالَ كَانَ بِرَجُلٍ جِرَاحٌ فَقَتَلَ نَفْسَهُ فَقَالَ اللهُ بَدَرَنِي عَبْدِي بِنَفْسِهِ حَرَّمْتُ عَلَيْهِ الْجَنَّةَ .

---

1 Dobro, ružno i zlo su relativni pojmovi i oni se tako klasiraju i shvaćaju u odnosu na mjesto, okolnosti i druge ljude, više nego prema odnosu na samog aktera – subjekta. Sudbina, koliko zavisi od Allahova određenja i Njegove volje, toliko zavisi i od aktivnosti i rada samog čovjeka u okviru i granicama Allahove neograničene volje. Ta dva pojma ne treba povezivati, jer, ako bi čovjek imao slobodu izbora svih svojih postupaka, Božanska svemoć bi tu bila okrnjena, kao da Allah nema moći nad onim što će čovjek učiniti, pa čak ni da ne zna šta će učiniti.
Iz navedenog hadisa zaključuje se:
– stvarni konac sudbine, vidjet će se tek na Sudnjem danu,
– sjedeći pored groba, dozvoljeno je prisutnom dati neki savjet i uputu,
– na groblju treba biti skrušen, razmišljati o smrti i budućem svijetu, a bez naročite potrebe, ne razgovarati.

1365. PRIČAO NAM JE Ebul-Jeman rekavši da je njemu saopćio Šu‘ajb, kome je Ebu-Zinad prenio od A‘redža, on od Ebu-Hurejre, radijallahu anhu, koji je rekao:
“Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao je: ‘Onaj ko se objesi (udavi), bit će vješan i u Džehennemu, a onaj ko sam sebe zbode, bit će boden i u Džehennemu.’”[1]

١٣٦٥. حَدَّثَنَا أَبُو الْيَمَانِ أَخْبَرَنَا شُعَيْبٌ حَدَّثَنَا أَبُو الزِّنَادِ عَنِ الأَعْرَجِ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ قَالَ النَّبِيُّ ﷺ الَّذِي يَخْنُقُ نَفْسَهُ يَخْنُقُهَا فِي النَّارِ وَالَّذِي يَطْعُنُهَا يَطْعُنُهَا فِي النَّارِ .

POKUĐENOST KLANJANJA DŽENAZE DVOLIČNJACIMA I TRAŽENJE OPROSTA ZA MUŠRIKE

باب ما يُكْرَهُ من الصَّلاةِ على المُنافِقِينَ والاسْتِغْفارِ لِلْمُشْرِكِينَ

To je prenio Ibni-Omer, radijallahu anhuma, od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem.

رَوَاهُ ابْنُ عُمَرَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا عَنِ النَّبِيِّ ﷺ .

1366. PRIČAO NAM JE Jahja b. Bukejr, njemu Lejs, prenoseći od Ukajla, on od Ibni-Šihaba, ovaj od Ubejdullaha b. Abdullaha, a on od Ibni-Abbasa, ovaj od Omera b. Hattaba, radijallahu anhu, koji je rekao: “Kada je umro Abdullah b. Ubejj b. Selul, Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, pozvan je da mu klanja dženazu. Kada je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, stao (pred džemat), ja sam mu priskočio i rekao:

١٣٦٦. حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ بُكَيْرٍ حَدَّثَنِي اللَّيْثُ عَنْ عُقَيْلٍ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ عَنْ عُبَيْدِاللهِ بْنِ عَبْدِاللهِ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ عَنْ عُمَرَ بْنِ الْخَطَّابِ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمْ أَنَّهُ قَالَ لَمَّا مَاتَ عَبْدُاللهِ بْنُ أُبَيٍّ ابْنُ سَلُولَ دُعِيَ لَهُ رَسُولُ اللهِ ﷺ لِيُصَلِّيَ عَلَيْهِ فَلَمَّا قَامَ رَسُولُ اللهِ ﷺ وَثَبْتُ إِلَيْهِ فَقُلْتُ يَا رَسُولَ اللهِ أَتُصَلِّي عَلَى ابْنِ أُبَيٍّ

---

1 Iz navedenog hadisa se razabire:
– Ebu-Hanife i učenjaci njegove škole, prvi, navedenim hadisom, dokazuju da osoba koja se zakune, makar i na način naveden u gornjem hadisu, obavezna je na izvršenje te zakletve, u protivnom je dužna na propisani otkup (keferet). Nevevi kaže da takva osoba nema izvršenja zakletve, a ni otkupa, nego treba moliti samo Allahov oprost. Ovo mišljenje dijele još Malik, Šafija i veliki broj drugih učenjaka. Ovi se oslanjaju na Muhammedovu, sallallahu alejhi ve sellem, izjavu: “Ko se bude zaklinjao i rekao: ‘Tako mi Lata i Uzala!’, neka poslije izgovori: ‘La ilahe illellah!’” “U ovom hadisu”, kaže Nevevi, “nije spomenut otkup, niti ma šta drugo, nego samo očitovanje Božijeg jedinstva.”
Ibni-Bettal je rekao: “Učenjaci sva četiri mezheba smatraju da samoubica svojim samoubistvom ne izlazi iz islama i dženaza mu se klanja. On je samo veliki grješnik.”
Ebu-Jusuf smatra da samoubici ne treba dženazu klanjati, upravo kao ni odmetniku ni razbojniku. Prema mišljenju Ebu-Hanife i imama Muhammeda samoubici se klanja dženaza kao i svakom normalno umrlom muslimanu.
Samoubica je lišen Dženneta vječno, ako je samoubistvo učinio, vjerujući da mu je to dozvoljeno, u protivnom lišenje je samo privremeno: ili će biti lišen samo jednog Dženneta od brojnih Dženneta i njegovih vrsta.
U “Musannefu” Ibni-Ebi-Šejbe donesen je hadis, sa senedom, preko Džabira b. Semure, da je ashab imao neku bolnu ranu, pa da je uzeo koplje pri vrhu i njime se ubio, a Vjerovjesnik mu nije klanjao dženazu.

'Allahov Poslaniče, zar ćeš klanjati dženazu Ibni-Ubejju, koji je govorio toga dana to i to, a toga opet to i to (bio dvoličnjak).' Ja sam mu nabrojio njegove izjave i Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, osmjehnu se i reče: 'Ostani sa mnom, Omere!' Pošto sam bio uporan, on reče: 'Meni je dato pravo izbora i ja sam odabrao ovo. Kada bih znao da bi mu, kada bih preko sedamdest puta molio, bilo oprošteno, ja bih učinio i više od toga.'

'Zatim mu je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem', reče Omer, 'klanjao dženazu, a potom je otišao i ubrzo iza toga su objavljena dva ajeta sure 'Beraet': 'Nijednom od njih, kada umre, ne klanjaj nikada dženazu (i ne stoj pokraj njihova groba, jer oni ne vjeruju u Allaha i Njegova Poslanika). Oni su umrli kao prijestupnici – dvoličnjaci.'

'Poslije sam se čudio', izjavio je Omer, 'svojoj tada smionosti prema Allahovom Poslaniku , sallallahu alejhi ve sellem, a to svakako najbolje znaju Allah i Njegov Poslanik.'"[2]

وَقَدْ قَالَ يَوْمَ كَذَا وَكَذَا كَذَا وَكَذَا أُعَدِّدُ عَلَيْهِ قَوْلَهُ فَتَبَسَّمَ رَسُولُ اللهِ ﷺ وَقَالَ أَخِّرْ عَنِّي يَا عُمَرُ فَلَمَّا أَكْثَرْتُ عَلَيْهِ قَالَ إِنِّي خُيِّرْتُ فَاخْتَرْتُ لَوْ أَعْلَمُ أَنِّي إِنْ زِدْتُ عَلَى السَّبْعِينَ يُغْفَرْ لَهُ لَزِدْتُ عَلَيْهَا قَالَ فَصَلَّى عَلَيْهِ رَسُولُ اللهِ ﷺ ثُمَّ انْصَرَفَ فَلَمْ يَمْكُثْ إِلَّا يَسِيرًا حَتَّى نَزَلَتِ الْآيَتَانِ مِنْ بَرَاءَةٌ (وَلَا تُصَلِّ عَلَى أَحَدٍ مِنْهُمْ مَاتَ أَبَدًا) إِلَى قَوْلِهِ (وَهُمْ فَاسِقُونَ) قَالَ فَعَجِبْتُ بَعْدُ مِنْ جُرْأَتِي عَلَى رَسُولِ اللهِ ﷺ يَوْمَئِذٍ وَاللهُ وَرَسُولُهُ أَعْلَمُ .

---

2 Drugi od dva, kod Buharije samo napomenuta ajeta, u punom prijevodu glasi: "Traži za njih oprost ili ne traži! Da tražiš za njih oprost sedamdest puta, njima Allah neće oprostiti."
Davudi smatra da se navedeni ajeti odnose na ljude, kao već tada poznate dvoličnjake, za koje je znao samo Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, i sedamnaest koje je poznavao Huzejfe, premda ih je bilo još mnogo. Na kamuflirane i skrivene dvoličnjake ova zabrana se nije odnosila niti je muslimane obavezivala, jer ih muslimani nisu, kao takve, ni poznavali, pa su se sa njima družili, međusobno sklapali brakove, nasljeđivali se i održavali ostale međusobne islamske odnose.
Historičari navode da se halifa Omer ravnao prema Huzejfu. Čijoj bi dženazi prisustvovao Huzejfe, prisustvovao bi i Omer, a kome na dženazu nije išao Huzejfe, nije mu otišao ni Omer.
Preneseno je da klanjanje dženaze nevjerniku, Taberi svrstava u strogu zabranu. Međutim, učestvovati u sprovodu nevjernika i stajati pokraj groba mu, nije zabranjeno, nego dozvoljeno, a naročito, ako je umrli rođak ili se ukaže potreba za ispomaganjem oko zakopavanja rake. Tako je Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, rekao Aliji, kada mu je umro otac: "Idi i zakopaj ga!"
Seid b. Džubejr je rekao: "Umro je jedan čiji je sin bio musliman. To su kazali Ibni-Abbasu i on reče: 'On treba da ide na sprovod svome ocu, da ga zakopa, da mu dobro želi dok je živ, a kada htjedne umrijeti, da to poruči svojim bližnjima.'"
Omerova primjedba Muhammedu, sallallahu alejhi ve sellem, ukazuje na dužnost i potrebu da potčinjeni organ, pa i svaki dobronamjernik, iznese rukovodiocu zajednice svoje mišljenje i svoj stav po svakom aktuelnom pitanju zajednice, pa makar on i ne bio u cijelosti ispravan i opravdan, a starješina ne treba to smatrati uvredom i ironijom.

HVALJENJE UMRLOG OD SVIJETA

باب ثناء الناس على الميت

1367. PRIČAO NAM JE Adem, rekavši da mu je prenio Šu'be od Abdul-Aziza b. Šuhejba, koji je rekao: "Čuo sam Enesa b. Malika, radijallahu anhu, kako kaže:
'Prošli su ashabi pokraj jedne dženaze i hvalili je kao dobru osobu, pa je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: 'Obavezan je!' Potom su prošli pokraj druge i osuđivali je, pa je on opet rekao: 'Obavezan je!'
'Šta je obavezno?' – upitao je Omer b. Hattab, radijallahu anhu.
'Toga što ste hvalili dobrim' – rekao je Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, 'njemu obavezno pripada Džennet, a taj što ste ga ružili, njemu neophodno pripada Džehennem. Vi ste Allahovi svjedoci na zemlji.'"

١٣٦٧. حَدَّثَنَا آدَمُ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ حَدَّثَنَا عَبْدُالْعَزِيزِ ابْنُ صُهَيْبٍ قَالَ سَمِعْتُ أَنَسَ بْنَ مَالِكٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ يَقُولُ مَرُّوا بِجَنَازَةٍ فَأَثْنَوْا عَلَيْهَا خَيْرًا فَقَالَ النَّبِيُّ ﷺ وَجَبَتْ ثُمَّ مَرُّوا بِأُخْرَى فَأَثْنَوْا عَلَيْهَا شَرًّا فَقَالَ وَجَبَتْ فَقَالَ عُمَرُ بْنُ الْخَطَّابِ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ مَا وَجَبَتْ قَالَ هَذَا أَثْنَيْتُمْ عَلَيْهِ خَيْرًا فَوَجَبَتْ لَهُ الْجَنَّةُ وَهَذَا أَثْنَيْتُمْ عَلَيْهِ شَرًّا فَوَجَبَتْ لَهُ النَّارُ أَنْتُمْ شُهَدَاءُ اللهِ فِي الْأَرْضِ.

1368. PRIČAO NAM JE Affan b. Muslim Saffar, njemu prenio Davud b. Ebi-Furat od Abdullaha b. Burejda, on od Ebu-Esveda koji je kazao:
"Došao sam u Medinu u kojoj je već vladala bolest i sjeo sam do Omera b. Hattaba, radijallahu anhu. Utom je pronesena jedna dženaza koja je bila hvaljena.
'Obavezan je!' – rekao je Omer, radijallahu anhu.
Zatim je prošla druga dženaza koja je, također, hvaljena.
'Obavezan je!' – rekao je ponovo Omer, radijallahu anhu.
Na kraju je pronesena treća dženaza koja je osuđivana.
'Neophodan je!' – rekao je Omer po treći put.
'Tada sam ja', kaže Ebul-Esved, rekao: Vladaru pravovjernih! Šta je to obavezno?'
'Odgovorio sam', kaže Omer, 'riječima Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem:

١٣٦٨. حَدَّثَنَا عَفَّانُ بْنُ مُسْلِمٍ هُوَ الصَّفَّارُ حَدَّثَنَا دَاوُدُ بْنُ أَبِي الْفُرَاتِ عَنْ عَبْدِاللهِ بْنِ بُرَيْدَةَ عَنْ أَبِي الْأَسْوَدِ قَالَ قَدِمْتُ الْمَدِينَةَ وَقَدْ وَقَعَ بِهَا مَرَضٌ فَجَلَسْتُ إِلَى عُمَرَ بْنِ الْخَطَّابِ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ فَمَرَّتْ بِهِمْ جَنَازَةٌ فَأُثْنِيَ عَلَى صَاحِبِهَا خَيْرًا فَقَالَ عُمَرُ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ وَجَبَتْ ثُمَّ مُرَّ بِأُخْرَى فَأُثْنِيَ عَلَى صَاحِبِهَا خَيْرًا فَقَالَ عُمَرُ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ وَجَبَتْ ثُمَّ مُرَّ بِالثَّالِثَةِ فَأُثْنِيَ عَلَى صَاحِبِهَا شَرًّا فَقَالَ وَجَبَتْ فَقَالَ أَبُو الْأَسْوَدِ فَقُلْتُ وَمَا وَجَبَتْ يَا أَمِيرَ الْمُؤْمِنِينَ قَالَ قُلْتُ كَمَا قَالَ النَّبِيُّ ﷺ :

أَيُّمَا مُسْلِمٍ شَهِدَ لَهُ أَرْبَعَةٌ بِخَيْرٍ أَدْخَلَهُ اللهُ الْجَنَّةَ
فَقُلْنَا وَثَلَاثَةٌ قَالَ وَثَلَاثَةٌ فَقُلْنَا وَاثْنَانِ قَالَ وَاثْنَانِ
ثُمَّ لَمْ نَسْأَلْهُ عَنِ الْوَاحِدِ.

Kome god muslimanu posvjedoče četverica da je dobar, Allah će ga uvesti u Džennet.'
'A trojica?' – upitali smo.
'I trojica' – odgovorio je on.
'I dvojica?' – rekli smo.
'I dvojica' – odgovorio je Omer.
A potom ga nismo pitali za jednog."[1]

1 Prvi hadis donosi i Muslim u svom "Sahihu" u nešto izmijenjenoj varijanti.
Hakim ga donosi preko Nadra b. Enesa koji je rekao: "Bio sam sa Vjerovjesnikom i naiđosmo pokraj jedne dženaze, pa upita:
'Ko je ovaj na nosilima?'
'To je taj i taj, tog i toga', odgovorili su ashabi. 'On voljaše Allaha i Njegova Poslanika, bio je u pokornosti Allahu i u tom se trudio.'
'Neophodan je! Neophodan je! Neophodan je!'
Kasnije je naišao pokraj druge i upitao:
'Ko je ovaj na nosilima?'
'To je taj i taj. Od toga i toga' – rekli su ashabi. 'On je mrzio Allaha i Njegova Poslanika, griješio je prema Allahu i u tome bio uporan.'
'Neophodan je! Neophodan je! Neophodan je!' – rekao je Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem.
'Allahov Poslaniče, pitao si za gornje dženaze. Prva je bila pohvaljena, a druga pokuđena, a ti si za obje kazao: Neophodan je! Neophodan je! Neophodan je!'
'Da' – odgovorio je Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem.
'Ebu-Bekre, Allah ima meleke koji Mu jezikom ljudi iznose i govore o čovjeku i dobro i zlo.'"
Davudi tumačeći ove hadise kaže: "Svjedočenje i očitovanje o dobroti umrlog vrijedi samo ako očituju i kažu dobri i pobožni muslimani, dok svjedočenje grješnika i nevjernika nema vrijednosti. Grješnici bi, s obzirom na sebe, svjedočili i za grješnika da je bio dobar i čestit musliman." Ima hadisa koji govore o potrebi spominjanja mrtvih samo po dobru. Ti se hadisi, kaže Nevevi, odnose samo na dobre muslimane. Prema tome, nije zabranjeno po lošem spominjati: dvoličnjaka, nevjernika, grješnika, raskolnika i onoga koji u vjeru ubacuje novotarije.
Hvaljenje ili osuđivanje umrlih, treba biti objektivno i istinito.
Taberani u svom "Mu'džemul-Kebiru" navodi kako je Ibni-Ka'b rekao da je Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, jednog dana pitao svoje drugove:
"Šta mislite za čovjeka koji je poginuo na Božijem putu?"
"To najbolje znaju Allah i Njegov Poslanik" – odgovorili su oni.
"Zaslužuje Džennet, ako Allah da" – rekao je Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem.
"Šta mislite za čovjeka koji je umro kod kuće?"
Utom su ustala dva pravedna čovjeka i rekla:
"Mi o njemu znamo sam dobro, a Allah i Njegov Poslanik to opet znaju najbolje."
"Zaslužuje Džennet, ako Allah da" – rekao je Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem.
"A šta mislite za onog drugog koji je umro kod kuće?" – upitao ih je Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem.
Sada su opet ustala dva pravedna čovjeka i rekli: "Ne znamo o njemu ništa dobro."
"On je grješnik", rekao je Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, "ali Allah prašta i milostiv je."
Iz hadisa se zaključuje:
– ljudi se cijene i sude prema svojim djelima i svom poštenom radu,
– o ljudima treba govoriti objektivno, a naročito o mrtvima,
– precizno određen broj svjedoka nije bitan, nego je bitno, da to svjedočenje očituju dobri ljudi, objektivni i pobožni.

MUČENJE U GROBU

باب مَا جَاءَ فِي عَذَابِ الْقَبْرِ

i riječi Uzvišenog Allaha:
"Da ti je vidjeti kada nasilnici padnu u smrtne muke, a meleki ispruže svoje ruke i kažu: 'Predajte svoje duše! Danas se kažnjavate ponižavajućom kaznom.'"
"El-Hunu" znači "el-hevanu", tj. poniženje, a "el-hevnu" je "er-rifku", tj. blagost.
I Njegove riječi su: "Kaznit ćemo ih dva puta, a potom baciti u veliku džehennemsku vatru", i riječi: "Zadesit će faraonov narod ružna kazna. Oni će biti izlagani džehennemskoj vatri jutrom i večerom, a na dan kada nastupi Sudnji čas (reći će im se): 'Ulazite, faranov narode, u najžešću džehennemsku kaznu!'"

وَقَوْلُهُ تَعَالَى (وَلَوْ تَرَى إِذِ الظَّالِمُونَ فِي غَمَرَاتِ الْمَوْتِ وَالْمَلَائِكَةُ بَاسِطُو أَيْدِيهِمْ أَخْرِجُوا أَنْفُسَكُمُ الْيَوْمَ تُجْزَوْنَ عَذَابَ الْهُونِ) قَالَ أَبُو عَبْد الله الْهُونُ هُوَ الْهَوَانُ وَالْهَوْنُ الرِّفْقُ وَقَوْلُهُ جَلَّ ذِكْرُهُ (سَنُعَذِّبُهُمْ مَرَّتَيْنِ ثُمَّ يُرَدُّونَ إِلَى عَذَابٍ عَظِيمٍ) وَقَوْلُهُ تَعَالَى (وَحَاقَ بِآلِ فِرْعَوْنَ سُوءُ الْعَذَابِ النَّارُ يُعْرَضُونَ عَلَيْهَا غُدُوًّا وَعَشِيًّا وَيَوْمَ تَقُومُ السَّاعَةُ أَدْخِلُوا آلَ فِرْعَوْنَ أَشَدَّ الْعَذَابِ) .

1369. PRIČAO NAM JE Hafs b. Umer, rekavši da mu je prenio Šu'be od Alkame b. Mersada, on od Sa'da b. Ubejde, ovaj od Bera'a b. Aziba, radijallahu anhu, a on od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, koji je kazao:
"Kada se pravovjernik posadi u svom grobu, dođu mu (meleki) i on posvjedoči da nema Boga osim Jednog, Jedinog Allaha i da je Muhammed Allahov poslanik. To je (smisao) Allahovih riječi: 'Allah ustaljuje one koji vjeruju čvrstim govorom.'"
PRIČAO NAM JE Muhammed b. Beššar, njemu Gunder, kome je prenio Šu'be i dodao da je ajet: "Allah ustaljuje one koji vjeruju čvrstim govorom, objavljen u vezi s kaburskom kaznom."

١٣٦٩ ـ حَدَّثَنَا حَفْصُ بْنُ عُمَرَ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ عَنْ عَلْقَمَةَ بْنِ مَرْثَدٍ عَنْ سَعْدِ بْنِ عُبَيْدَةَ عَنِ الْبَرَاءِ بْنِ عَازِبٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ إِذَا أُقْعِدَ الْمُؤْمِنُ فِي قَبْرِهِ أُتِيَ ثُمَّ شَهِدَ أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا اللهُ وَأَنَّ مُحَمَّدًا رَسُولُ اللهِ فَذَلِكَ قَوْلُهُ (يُثَبِّتُ اللهُ الَّذِينَ آمَنُوا بِالْقَوْلِ الثَّابِتِ) .

حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ بَشَّارٍ حَدَّثَنَا غُنْدَرٌ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ بِهَذَا وَزَادَ (يُثَبِّتُ اللهُ الَّذِينَ آمَنُوا) نَزَلَتْ فِي عَذَابِ الْقَبْرِ .

1370. PRIČAO NAM JE Ali b. Abdullah, njemu Ja'kub b. Ibrahim, njemu njegov otac, prenoseći od Saliha kome je ispričao Nafi', da mu je Ibn-Omer, radijallahu anhuma, saopćio i rekao: "Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, nadnio se nad leševe u jami (bunaru idolopoklonika na Bedru) i rekao:
'Našli ste istinom ono što vam je vaš Stvoritelj obećao!'
Tada je upitan: 'Zar se obraćaš umrlim?'
'Vi ne čujete ništa bolje od njih, samo oni ne odgovaraju' – odgovorio je Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem."[1]

١٣٧٠ . حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ عَبْدِاللهِ حَدَّثَنَا يَعْقُوبُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ حَدَّثَنِي أَبِي عَنْ صَالِحٍ حَدَّثَنِي نَافِعٌ أَنَّ ابْنَ عُمَرَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا أَخْبَرَهُ قَالَ اطَّلَعَ النَّبِيُّ ﷺ عَلَى أَهْلِ الْقَلِيبِ فَقَالَ وَجَدْتُمْ مَا وَعَدَ رَبُّكُمْ حَقًّا فَقِيلَ لَهُ تَدْعُو أَمْوَاتًا فَقَالَ مَا أَنْتُمْ بِأَسْمَعَ مِنْهُمْ وَلَكِنْ لَا يُجِيبُونَ .

1371. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Muhammed, rekavši da mu je prenio Sufjan od Hišama b. Urve, on od svoga oca, a ovaj od Aiše, radijallahu anha, da je rekla: "Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, samo je rekao:
'Oni, stvarno, tek sada znaju da je ono što sam ja govorio bila istina'; 'a i Uzvišeni Allah', rekla je Aiša, 'kazao je: Ti zaista ne možeš dozvati mrtve.'"[2]

١٣٧١ . حَدَّثَنَا عَبْدُاللهِ بْنُ مُحَمَّدٍ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ عَنْ هِشَامِ بْنِ عُرْوَةَ عَنْ أَبِيهِ عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهَا قَالَتْ إِنَّمَا قَالَ النَّبِيُّ ﷺ إِنَّهُمْ لَيَعْلَمُونَ الْآنَ أَنَّ مَا كُنْتُ أَقُولُ لَهُمْ حَقٌّ وَقَدْ قَالَ اللهُ تَعَالَى (إِنَّكَ لَا تُسْمِعُ الْمَوْتَى) .

---

1 Navedeni slučaj istakli su i drugi muhaddisi, a Muslim iznosi da je Enes rekao: "Muhammed je za trenutak ostavio po strani trojicu poginulih idolopoklonika na Bedru i kasnije im došao, stao nad njima i uzviknuo: 'Ebu-Džehele b. Hišam, Umejje b. Halef, Utbe i Šejbe b. Rebi'a, nađoste ili ono što vam je vaš Gospodar Allah obećao?' 'Ja sam uistinu našao i dobio ono što mi je moj Gospodar Allah obećao!'
Kada je Omer čuo ovaj Muhammedov govor, rekao je: 'Allahov Poslaniče, kako oni to čuju i kako će ti moći odgovoriti, kada su oni već mrtvi?'
'Tako mi Onoga u Čijoj je moći moja duša', rekao je Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, 'ono šta ja govorim, vi ne čujete ništa bolje od njih, samo oni nisu u mogućnosti da odgovore.' Potom je, kaže Enes, naredio, pa su oni odvučeni i pobacani u jednu jamu, duboku poput neozidana bunara."

2 Aišina izjava je u kontradikciji sa Ibni-Omerovom. Ona zastupa mišljenje da navedeni izginuli idolopoklonici znaju samo ono što su čuli i zapamtili prije svoje pogibije, a da poslije smrti više ništa ne mogu čuti. Učenjaci, međutim, daju prioritet Ibni-Omerovoj izjavi, jer je on u toku bitke bio uz Muhammeda, sallallahu alejhi ve sellem, što sa Aišom nije slučaj. On je, dakle, imao više mogućnosti da čuje, zapamti i vjerodostojnije prenese Muhammedove, sallallahu alejhi ve sellem, riječi negoli Aiša.
Ako su oni, kažu neki teolozi, bili u mogućnosti da znaju svoju prošlost, tada je moguće i da čuju nešto, kada se prisjete dana kad su bili živi. Osim toga, ovdje je dijalog bio sa besmrtnom dušom, koja se nije više nalazila u svom tijelu.
Uvjete normalnog slučaja i moć zapažanja tjelesnim organima daje samo Allah i On, Svojom svemoći, može to dati i mimo tih prirodnih uvjeta, kad god bude htio.

1372. PRIČAO NAM JE Abdan, njemu saopćio njegov otac, prenoseći od Šu'be, koji je rekao: "Čuo sam Eš'asa kako prenosi od svoga oca, on od Mesruka, a ovaj od Aiše, radijallahu anha, kako joj je unišla jedna Jevrejka i spomenula kabursku kaznu, rekavši joj: 'Allah te sačuvao kaburske kazne!'
Kasnije je Aiša pitala Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, za patnju u grobu i on joj je rekao: 'Da, kazna u grobu ima.'
Aiša, radijallahu anha, još je rekla: 'I nisam poslije toga vidjela Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, da je klanjao ma koji namaz, a da (u njemu) nije molio Allaha za spasenje od kaburske patnje.'"[1]
Gunder je još dodao: "Kaburska patnja je istina."

١٣٧٢. حَدَّثَنَا عَبْدَانُ أَخْبَرَنِي أَبِي عَنْ شُعْبَةَ
سَمِعْتُ الأَشْعَثَ عَنْ أَبِيهِ عَنْ مَسْرُوقٍ عَنْ عَائِشَةَ
رَضِيَ اللهُ عَنْهَا أَنَّ يَهُودِيَّةً دَخَلَتْ عَلَيْهَا فَذَكَرَتْ
عَذَابَ الْقَبْرِ فَقَالَتْ لَهَا أَعَاذَكِ اللهُ مِنْ عَذَابِ الْقَبْرِ
فَسَأَلَتْ عَائِشَةُ رَسُولَ اللهِ ﷺ عَنْ عَذَابِ الْقَبْرِ
فَقَالَ نَعَمْ عَذَابُ الْقَبْرِ قَالَتْ عَائِشَةُ رَضِيَ اللهُ عَنْهَا
فَمَا رَأَيْتُ رَسُولَ اللهِ ﷺ بَعْدُ صَلَّى صَلَاةً إِلَّا تَعَوَّذَ
مِنْ عَذَابِ الْقَبْرِ زَادَ غُنْدَرٌ عَذَابُ الْقَبْرِ حَقٌّ.

1373. PRIČAO NAM JE Jahja b. Sulejman i rekao da je njemu ispričao Ibni-Vehb, kome je saopćio Junus, prenoseći od Ibni-Šihaba, njemu saopćio Urve b. Zubejr da je čuo Esmu bint Ebi-Bekr, radijallahu anha, kako kaže:
"Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, držeći jednom hutbu, spomenuo je i kabursko iskušenje kojim će čovjek biti iskušavan. Kada je to spomenuo, muslimani su na sav glas zakukali."

١٣٧٣. حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ سُلَيْمَانَ حَدَّثَنَا ابْنُ وَهْبٍ
قَالَ أَخْبَرَنِي يُونُسُ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ أَخْبَرَنِي عُرْوَةُ
بْنُ الزُّبَيْرِ أَنَّهُ سَمِعَ أَسْمَاءَ بِنْتَ أَبِي بَكْرٍ رَضِيَ اللهُ
عَنْهُمَا تَقُولُ قَامَ رَسُولُ اللهِ ﷺ خَطِيبًا فَذَكَرَ فِتْنَةَ
الْقَبْرِ الَّتِي يَفْتَتِنُ فِيهَا الْمَرْءُ فَلَمَّا ذَكَرَ ذَلِكَ ضَجَّ
الْمُسْلِمُونَ ضَجَّةً.

1 Muslim, sa senedom, od Urve navodi da je Aiša kazala: "Došla mi je jedna Jevrejka i rekla: 'Znaš li da se vi u grobovima stavljate na iskušenje?' Ja sam ovo", kaže Aiša, "prenijela Allahovom Poslaniku, a on mi je odgovorio: 'To je iskušenje samo za Jevreje.' Poslije nekoliko dana, Allahov Poslanik mi je opet rekao: 'Znaš li da mi je objavljeno da ćete svi biti iskušavani u svojim grobovima?' I čula sam", rekla je Aiša, "Allahovog Poslanika, kako moli Božiju zaštitu od kaburske kazne."
Ahmed u svom "Musnedu", sa senedom, navodi da je Aiša rekla: "Jedna Jevrejka posluživala je Aišu i što god bi joj Aiša obično učinila, Jevrejka bi joj rekla: 'Allah te sačuvao od kaburske kazne!'
'Potom sam', rekla je Aiša, 'upitala Allahovog Poslanika: Ima li kažnjavanje u grobu?'
'Jevreji lažu. Nema kazne osim na Sudnjem danu' – odgovorio je on.
Poslije toga, prošlo je vremena, koliko je Allah htio da prođe, kadli on izađe u džamiju oko podneva i povišenim glasom povika:
'Svijete! Molite Božiju zaštitu od kaburske kazne! Kaburska kazna je istinita.'"
Ovu je izjavu Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, dao u Medini dugo poslije Hidžre, a ajeti, koji u prijevodu glase: "Vjernike Allah učvršćuje stalnim govorom..." i ranije spomenuti ajet: "Džehennemskoj vatri oni se izlažu jutrom i večerom...", shvaćeni su da se odnose samo na nevjernike.
Iz hadisa se još razabire:
– kazna u grobu je istinita,
– razmišljanje i razgovaranje o učenju druge vjere je dozvoljeno, a konačan stav treba zauzeti tek pošto se sazna učenje islama o istom pitanju,
– tražiti Božiju zaštitu od kaburske kazne najbolje je činiti iza obavljenog namaza,
– dozvoljeno je da nemuslimanka posjećuje muslimanku, bilo to u ime poznanstva ili posluživanja.

1374. PRIČAO NAM JE Ajjaš b. Velid, njemu Abdul-Ala, njemu prenio Seid od Katade, on od Enesa b. Malika, radijallahu anhu, da je pričao ashabima da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
"Kada se čovjek položi u grob, od njega pođu njegovi drugovi, on čuje klepet njihove obuće. Tada mu dođu dva meleka, posade ga i kažu: 'Šta ti misliš o ovom čovjeku, Muhammedu, sallallahu alejhi ve sellem?' Što se tiče pravovjernika, on će odgovoriti:
'Vjerujem da je on Allahov rob i Njegov Poslanik.'
'Pogledaj', reći će mu se, 'na svoje mjesto u džehennemskoj vatri! Allah ti ga je zamijenio za mjesto u Džennetu.' Tako će ih oba vidjeti zajedno."
Katade kaže: "Nama je rečeno da mu se tada proširi njegov grob." Kasnije se Katade vratio na izjavu Enesovu: "A što se tiče dvoličnjaka i nevjernika njima će se reći:
'Šta si mislio o ovom čovjeku?'
'Ne znam', odgovarat će on , 'ja sam govorio ono što je govorio ostali svijet.'
'Ne znao i ne shvaćao (nikad ništa)!' Utom će biti udaren željeznim čekićem, pa će tako jako kriknuti, da će to čuti svi oko njega osim ljudi i džina."

١٣٧٤. حَدَّثَنَا عَيَّاشُ بْنُ الْوَلِيدِ حَدَّثَنَا عَبْدُالأَعْلَى حَدَّثَنَا سَعِيدٌ عَنْ قَتَادَةَ عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ أَنَّهُ حَدَّثَهُمْ أَنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ قَالَ إِنَّ الْعَبْدَ إِذَا وُضِعَ فِي قَبْرِهِ وَتَوَلَّى عَنْهُ أَصْحَابُهُ وَإِنَّهُ لَيَسْمَعُ قَرْعَ نِعَالِهِمْ أَتَاهُ مَلَكَانِ فَيُقْعِدَانِهِ فَيَقُولاَنِ مَا كُنْتَ تَقُولُ فِي هَذَا الرَّجُلِ لِمُحَمَّدٍ ﷺ فَأَمَّا الْمُؤْمِنُ فَيَقُولُ أَشْهَدُ أَنَّهُ عَبْدُ اللهِ وَرَسُولُهُ فَيُقَالُ لَهُ انْظُرْ إِلَى مَقْعَدِكَ مِنَ النَّارِ قَدْ أَبْدَلَكَ اللهُ بِهِ مَقْعَدًا مِنَ الْجَنَّةِ فَيَرَاهُمَا جَمِيعًا قَالَ قَتَادَةُ وَذُكِرَ لَنَا أَنَّهُ يُفْسَحُ لَهُ فِي قَبْرِهِ ثُمَّ رَجَعَ إِلَى حَدِيثِ أَنَسٍ قَالَ وَأَمَّا الْمُنَافِقُ وَالْكَافِرُ فَيُقَالُ لَهُ مَا كُنْتَ تَقُولُ فِي هَذَا الرَّجُلِ فَيَقُولُ لاَ أَدْرِي كُنْتُ أَقُولُ مَا يَقُولُ النَّاسُ فَيُقَالُ لاَ دَرَيْتَ وَلاَ تَلَيْتَ وَيُضْرَبُ بِمَطَارِقَ مِنْ حَدِيدٍ ضَرْبَةً فَيَصِيحُ صَيْحَةً يَسْمَعُهَا مَنْ يَلِيهِ غَيْرَ الثَّقَلَيْنِ.

TRAŽENJE ZAŠTITE OD KABURSKE PATNJE

باب التَّعوُّذ من عذاب الْقبْر

1375. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Musenna, rekavši da mu je ispričao Šu'be, njemu prenio Avn b. Ebi-Džuhajfe od svoga oca, on od Beraja b. Aziba, oni od Ebu-Ejjuba, radijallahu anhu, koji je rekao:
"Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, izašao je (izvan Medine), a sunce je već bilo zašlo, pa je čuo nekakav glas i rekao: 'Jevreji se muče u svojim grobovima.'"

١٣٧٥. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ الْمُثَنَّى حَدَّثَنَا يَحْيَى حَدَّثَنَا شُعْبَةُ قَالَ حَدَّثَنِي عَوْنُ بْنُ أَبِي جُحَيْفَةَ عَنْ أَبِيهِ عَنِ الْبَرَاءِ بْنِ عَازِبٍ عَنْ أَبِي أَيُّوبَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمْ قَالَ خَرَجَ النَّبِيُّ ﷺ وَقَدْ وَجَبَتِ الشَّمْسُ فَسَمِعَ صَوْتًا فَقَالَ يَهُودُ تُعَذَّبُ فِي قُبُورِهَا

<table>
<tr><td>Nadr je rekao: "Nama je saopćio Šu'be da je njemu ispričao Avn:
'Čuo sam svoga oca kako je rekao: Čuo sam Beraja gdje prenosi (gornji hadis) od Ebu-Ejjuba, a ovaj od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem.'"</td><td>وَقَالَ النَّضْرُ أَخْبَرَنَا شُعْبَةُ حَدَّثَنَا عَوْنٌ سَمِعْتُ أَبِي سَمِعْتُ الْبَرَاءَ عَنْ أَبِي أَيُّوبَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا عَنِ النَّبِيِّ ﷺ .</td></tr>
<tr><td>1376. PRIČAO NAM JE Mu'alla, njemu prenio Vuhejb od Musaa Ukbe, koji je rekao:
"Pričala mi je kćerka Halida b. Seida b. Āsa, da je čula Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, gdje traži Allahovu zaštitu od patnje u grobu."</td><td>١٣٧٦ . حَدَّثَنَا مُعَلًّى حَدَّثَنَا وُهَيْبٌ عَنْ مُوسَى ابْنِ عُقْبَةَ قَالَ حَدَّثَتْنِي ابْنَةُ خَالِدِ بْنِ سَعِيدِ بْنِ الْعَاصِ أَنَّهَا سَمِعَتِ النَّبِيَّ ﷺ وَهُوَ يَتَعَوَّذُ مِنْ عَذَابِ الْقَبْرِ .</td></tr>
<tr><td>1377. PRIČAO NAM JE Muslim b. Ibrahim, rekavši da mu je ispričao Hišam kome je prenio Jahja od Ebu-Seleme, on od Ebu-Hurejre, radijallahu anhu, da je rekao: "Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, učio je ovu dovu:
'Allahu moj, tražim Tvoju zaštitu od kazne u grobu, od džehennemske vatre, od iskušenja života i smrti i iskušenja Dedžalova!'"[1]</td><td>١٣٧٧ . حَدَّثَنَا مُسْلِمُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ حَدَّثَنَا هِشَامٌ حَدَّثَنَا يَحْيَى عَنْ أَبِي سَلَمَةَ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ كَانَ رَسُولُ اللهِ ﷺ يَدْعُو وَيَقُولُ اللَّهُمَّ إِنِّي أَعُوذُ بِكَ مِنْ عَذَابِ الْقَبْرِ وَمِنْ عَذَابِ النَّارِ وَمِنْ فِتْنَةِ الْمَحْيَا وَالْمَمَاتِ وَمِنْ فِتْنَةِ الْمَسِيحِ الدَّجَّالِ .</td></tr>
<tr><td>MUČENJE U KABURU ZBOG OGOVARANJA (GIBETA) I MOKRAĆE</td><td>باب عذاب الْقَبْرِ من الْغِيبَةِ وَالْبَوْلِ</td></tr>
<tr><td>1378. PRIČAO NAM JE Kutejbe, njemu Džerir, koji prenosi od A'meša, on od Mudžahida, a ovaj od Tavusa koji je kazao da je Ibni-Abbas, radijallahu anhuma, rekao:
"Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, prošao je pokraj dva groba i rekao:</td><td>١٣٧٨ . حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ حَدَّثَنَا جَرِيرٌ عَنِ الْأَعْمَشِ عَنْ مُجَاهِدٍ عَنْ طَاوُسٍ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا مَرَّ النَّبِيُّ ﷺ عَلَى قَبْرَيْنِ فَقَالَ إِنَّهُمَا لَيُعَذَّبَانِ وَمَا يُعَذَّبَانِ مِنْ كَبِيرٍ ثُمَّ قَالَ بَلَى أَمَّا أَحَدُهُمَا فَكَانَ</td></tr>
</table>

1 Taberani, isti slučaj sa senedom, donosi da je Avn rekao: "Izašao sam sa Vjerovjesnikom van Medine, kada je sunce već bilo zašlo. Ja sam imao jedan vrč vode. Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, otišao je na stranu radi svoje potrebe, a kada je došao, uzeo je abdest i rekao:
'Jesi li čuo ono što sam ja čuo?'
'Allah i Njegov Poslanik najbolje znaju' – rekao sam.
'Čuo sam glasove (kukanje) Jevreja koji se muče u svojim grobovima' – kazao je Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem."
Navedenu dovu kao i mnoge druge Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, nije učio radi sebe, jer je on kao Vjerovjesnik sačuvan od grijeha, nego ju je učio radi pouke i upute ostalim muslimanima.

'Ova dvojica se muče, ali ne zbog nečeg teškog za ostaviti. Da', rekao je potom, 'što se tiče jednog od njih, on je bio uporan na prenošenju klevete, a drugi se nije čuvao (zastirao) od svoje mokraće.' Potom je", kaže Ibni-Abbas, "uzeo sirovo drvo (granu), slomio ga na dva komada i usadio pojedinačno u svaki grob, rekavši: 'Olakšavat će im mučenje sve dok se ne osuše.'"

يَسْعَى بِالنَّمِيمَةِ وَأَمَّا أَحَدُهُمَا فَكَانَ لَا يَسْتَتِرُ مِنْ بَوْلِهِ قَالَ ثُمَّ أَخَذَ عُودًا رَطْبًا فَكَسَرَهُ بِاثْنَتَيْنِ ثُمَّ غَرَزَ كُلَّ وَاحِدٍ مِنْهُمَا عَلَى قَبْرٍ ثُمَّ قَالَ لَعَلَّهُ يُخَفَّفُ عَنْهُمَا مَا لَمْ يَيْبَسَا .

UMRLOM SE IZLAŽE NJEGOVO MJESTO JUTROM I VEČEROM

باب الْمَيِّتِ يُعْرَضُ عَلَيْهِ مَقْعَدُهُ بِالْغَدَاةِ وَالْعَشِيِّ

1379. PRIČAO NAM JE Isma'il, njemu Malik od Nafija, on od Abdullaha b. Omera, radijallahu anhuma, da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
"Svakom od vas, kada umre, njegovo mjesto mu se izlaže jutrom i večerom, pa ako je džennetlija, tada mu se predočava njegovo mjesto među džennetlijama, a ako je džehennemlija, predočava mu se mjesto među stanovnicima Džehennema i kaže: 'To je tvoje mjesto kada te Allah na Sudnjem danu proživi!'"[2]

١٣٧٩ . حَدَّثَنَا إِسْمَاعِيلُ قَالَ حَدَّثَنِي مَالِكٌ عَنْ نَافِعٍ عَنْ عَبْدِاللهِ بْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا أَنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ قَالَ إِنَّ أَحَدَكُمْ إِذَا مَاتَ عُرِضَ عَلَيْهِ مَقْعَدُهُ بِالْغَدَاةِ وَالْعَشِيِّ إِنْ كَانَ مِنْ أَهْلِ الْجَنَّةِ فَمِنْ أَهْلِ الْجَنَّةِ وَإِنْ كَانَ مِنْ أَهْلِ النَّارِ فَمِنْ أَهْلِ النَّارِ فَيُقَالُ هَذَا مَقْعَدُكَ حَتَّى يَبْعَثَكَ اللهُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ .

O GOVORU MRTVACA NA NOSILIMA

باب كَلَامِ الْمَيِّتِ عَلَى الْجِنَازَةِ

1380. PRIČAO NAM JE Kutejbe, njemu Lejs od Seida b. Ebi-Seida, a on od svoga oca, da je čuo Ebu-Seida Hudrija, radijallahu anhu, kako kaže: "Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao je: 'Kad se umrli postavi na nosila i ljudi ga ponesu, ako je bio dobra osoba, govori: 'Požurite, požurite!', a ako nije bio dobra, govori: 'Teško

١٣٨٠ . حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ حَدَّثَنَا اللَّيْثُ عَنْ سَعِيدِ بْنِ أَبِي سَعِيدٍ عَنْ أَبِيهِ أَنَّهُ سَمِعَ أَبَا سَعِيدٍ الْخُدْرِيَّ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ يَقُولُ قَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ إِذَا وُضِعَتِ الْجِنَازَةُ فَاحْتَمَلَهَا الرِّجَالُ عَلَى أَعْنَاقِهِمْ فَإِنْ كَانَتْ صَالِحَةً قَالَتْ قَدِّمُونِي قَدِّمُونِي

2 Tijelo umrlog kao materija uništivo je i prolazno. Ono vremenom postaje zemlja, materija koja ništa ne zna i ne shvaća. Međutim, duša, odvojena od tijela, živi svojim životom. Izrazi "jutrom i večerom" upotrijebljeni su u hadisu analogno vremenu ovoga materijalnog svijeta, jer na drugom svijetu nema ovakvih promjena i jedinica za računanje vremena. Neki drže da se položaj i mjesto umrlom pokaže samo jednom, prvog jutra i večeri po izdisaju, a drugi, da mu se oni prikazuju svakog jutra i večeri, sve do Sudnjeg dana.

ovoj, (tj. meni), kuda je nose?' Njen glas čuje svako osim čovjeka, a kada bi ga čovjek čuo, onesvijestio bi se (od straha).'"

وَإِنْ كَانَتْ غَيْرَ صَالِحَةٍ قَالَتْ يَا وَيْلَهَا أَيْنَ يَذْهَبُونَ بِهَا يَسْمَعُ صَوْتَهَا كُلُّ شَيْءٍ إِلَّا الْإِنْسَانَ وَلَوْ سَمِعَهَا الْإِنْسَانُ لَصَعِقَ .

ŠTA JE REČENO O DJECI MUSLIMANA

باب ما قيل في أولاد المسلمين

Ebu-Hurejre, radijallahu anhu, rekao je, prenoseći od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem:
"Kome umre troje maloljetne djece, ima (osiguran) zastor protiv džehennemske vatre, odnosno, ući će u Džennet."

قَالَ أَبُو هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ مَنْ مَاتَ لَهُ ثَلَاثَةٌ مِنَ الْوَلَدِ لَمْ يَبْلُغُوا الْحِنْثَ كَانَ لَهُ حِجَابًا مِنَ النَّارِ أَوْ دَخَلَ الْجَنَّةَ .

1381. PRIČAO NAM JE Ja'kub b. Ibrahim, rekavši da mu je prenio Ibni-Ulejje, ovome Abdul-Aziz b. Suhejb od Enesa b. Malika, radijallahu anhu, da je rekao:
"Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, kazao je: 'Nema nijednog muslimana kome umre troje djece, koja nisu dostigla granice odgovornosti za griješenje, a da ga Allah neće uvesti u Džennet iz svoje milosti prema njima.'"

١٣٨١ . حَدَّثَنَا يَعْقُوبُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ حَدَّثَنَا ابْنُ عُلَيَّةَ حَدَّثَنَا عَبْدُالْعَزِيزِ بْنُ صُهَيْبٍ عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ مَا مِنَ النَّاسِ مُسْلِمٌ يَمُوتُ لَهُ ثَلَاثَةٌ مِنَ الْوَلَدِ لَمْ يَبْلُغُوا الْحِنْثَ إِلَّا أَدْخَلَهُ اللهُ الْجَنَّةَ بِفَضْلِ رَحْمَتِهِ إِيَّاهُمْ .

1382. PRIČAO NAM JE Ebul-Velid, njemu prenio Šu'be od Adijja b. Sabita da je čuo Beraja, radijallahu anhu, kada je kazao:
"Kada je umro Ibrahim (b. Muhammed), Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao je: 'On će zaista imati dojilju u Džennetu.'"

١٣٨٢ . حَدَّثَنَا أَبُو الْوَلِيدِ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ عَنْ عَدِيِّ بْنِ ثَابِتٍ أَنَّهُ سَمِعَ الْبَرَاءَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ لَمَّا تُوُفِّيَ إِبْرَاهِيمُ عَلَيْهِ السَّلَام قَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ إِنَّ لَهُ مُرْضِعًا فِي الْجَنَّةِ .

ŠTA JE REČENO O DJECI IDOLOPOKLONIKA

باب ما قيل في أولاد المشركين

1383. PRIČAO NAM JE Hibban, kome je saopćio Abdullah, ovome prenio Šu'be od Ebu-Bišra, on od Seida b. Džubejra, a ovaj od Ibni-Abbasa, radijallahu anhuma, koji je rekao: "Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, upitan je za djecu idolopoklonika, pa je on rekao: 'Kada ih je Allah stvorio, On je najbolje znao šta će ona raditi.'"[1]

١٣٨٣ . حَدَّثَنِي حِبَّانُ بْنُ مُوسَى أَخْبَرَنَا عَبْدُ اللهِ أَخْبَرَنَا شُعْبَةُ عَنْ أَبِي بِشْرٍ عَنْ سَعِيدِ بْنِ جُبَيْرٍ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمْ قَالَ سُئِلَ رَسُولُ اللهِ ﷺ عَنْ أَوْلَادِ الْمُشْرِكِينَ فَقَالَ اللهُ إِذْ خَلَقَهُمْ أَعْلَمُ بِمَا كَانُوا عَامِلِينَ .

---

1 Bezzar je u svojoj hadiskoj zbirci naveo da je Ibni-Abbas rekao: "Vjerovjesnik je bio u jednoj vojni, pa ga je jedan čovjek upitao: 'Allahov Poslaniče, šta misliš o djeci?'
Vjerovjesnik nije odmah odgovorio, a kada se završila bitka u Taifu naišli su na jednog dječaka koji se igraše zemljom i Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, povika: 'Gdje je onaj što me je ranije pitao za djecu!' Utom se javio onaj čovjek i Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, reče: 'Zabranjeno je tući i ubijati djecu, a Allah najbolje zna šta će ona raditi.'"
Ahmed u svom "Musnedu", sa senedom, navodi, da je jedna žena pitala Vjerovjesnika: "Ko će sve biti u Džennetu?" "Vjerovjesnici, šehidi, novorođenčad – djeca, i ženska djeca živa zakopana u zemlju" – odgovorio je Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem.
Prema izloženom, i djeca umrla prije svoje punoljetnosti bit će u Džennetu, a to je opet u skladu s ajetom: "Niko ničiji teret neće snositi." Znači, svako odgovara samo za sebe i za svoja djela.
Raznolika su mišljenja islamskih učenjaka u vezi sa statusom nemuslimanske djece na drugom svijetu.
Jedni, njihov status vežu strogo za Božije određenje i Njegovu volju. Oni to dokazuju gore navedenom Muhammedovom, sallallahu alejhi ve sellem, izjavom: "Allah najbolje zna šta će oni raditi", i prema tome ih razvrstavaju.
Drugi kažu: "Djeca imaju status svojih roditelja, tj. djeca muslimana bit će u Džennetu, a djeca mušrika u Džehennemu. Ovi se oslanjaju na ajet: "Allahu, ne ostavi na zemlji nijednu mušričku kuću...!" Ovo je bila njihova molba upućena Allahu, kada je On objavio: "Od tvog naroda neće više niko vjerovati, osim onog koji je već ranije vjerovao."
Neki misle da će ta djeca biti između Dženneta i Džehennema, jer ona nisu radila ni zlo ni dobro.
Poneki smatraju da će biti kao poslužitelji džennetlijama. Ovi se drže hadisa koji je Semure prenio: "Djeca idolopoklonika bit će sluge džennetlijama."
Ima mišljenja da će se djeca idolopoklonika staviti na ispitivanje i prema svom odgovoru bit će razvrstana. Bezzar navodi da je Enes prenio Muhammedovu, sallallahu alejhi ve sellem, izjavu: "Četiri vrste ljudi bit će na Sudnjem danu privedene Allahu na propitivanje: djeca, oronuli starci, neuračunljive osobe i ljudi koji nisu čuli za vjerovjesnike."
Ima i učenjaka koji smatraju da će ta djeca i biti u Džennetu. Oni se oslanjaju na ajet: "Mi nećemo nikoga kazniti, dok im ne pošaljemo poslanika..." Ako se neće kažnjavati punoljetnii i pametni, dok im ne dođe poslanik, onda je logičnije da to vrijedi za djecu.

1384. PRIČAO NAM JE Ebul-Jeman, njemu saopćio Šu'ajb, prenoseći od Zuhrija koji je rekao: "Rekao mi je Ata b. Jezid-Lejsi, da je čuo Ebu-Hurejru, radijallahu anhu, kako kaže:
'Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, upitan za potomstvo idolopoklonika, rekao je: Allah najbolje zna šta će ono raditi.'"

١٣٨٤. حَدَّثَنَا أَبُو الْيَمَانِ أَخْبَرَنَا شُعَيْبٌ عَنِ الزُّهْرِيِّ قَالَ أَخْبَرَنِي عَطَاءُ بْنُ يَزِيدَ اللَّيْثِيُّ أَنَّهُ سَمِعَ أَبَا هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ يَقُولُ سُئِلَ النَّبِيُّ ﷺ عَنْ ذَرَارِيِّ الْمُشْرِكِينَ فَقَالَ اللهُ أَعْلَمُ بِمَا كَانُوا عَامِلِينَ .

1385. PRIČAO NAM JE Adem, rekavši da je njemu ispričao Ibni-Ebi-Zi'b, prenoseći od Zuhrija, on od Ebu-Seleme b. Abdur-Rahmana, ovaj od Ebu-Hurejre, radijallahu anhu, koji je rekao: "Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, kazao je:
'Svako se dijete rađa u prirodnoj vjeri, pa ga njegovi roditelji kasnije pojevreje, ili pokrste, ili od njega učine poklonika vatri, baš slično kao što domaća životinja rodi mladunče. Da li na njemu zapažaš ma kakve nedostatke (manjak nekog organa)?'"

١٣٨٥. حَدَّثَنَا آدَمُ حَدَّثَنَا ابْنُ أَبِي ذِئْبٍ عَنِ الزُّهْرِيِّ عَنْ أَبِي سَلَمَةَ بْنِ عَبْدِالرَّحْمَنِ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ قَالَ النَّبِيُّ ﷺ كُلُّ مَوْلُودٍ يُولَدُ عَلَى الْفِطْرَةِ فَأَبَوَاهُ يُهَوِّدَانِهِ أَوْ يُنَصِّرَانِهِ أَوْ يُمَجِّسَانِهِ كَمَثَلِ الْبَهِيمَةِ تُنْتَجُ الْبَهِيمَةَ هَلْ تَرَى فِيهَا جَدْعَاءَ .

POGLAVLJE

باب

1386. PRIČAO NAM JE Musa b. Isma'il, njemu Džerir b. Hazim, ovome saopćio Ebu-Redža', prenoseći od Semure b. Džundeba, radijallahu anhu, koji je rekao:
"Kada bi Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, klanjao namaz, okrenuo bi nam se svojim licem i rekao:
'Ko je od vas sinoć sanjao kakav san?'
'Ko je šta sanjao, on bi to', rekao je Džundeb', 'i ispričao, a Vjerovjesnik bi rekao: 'Bit će ono što Allah bude htio!'
Jednog dana nas je opet pitao:
'Je li neko od vas sanjao kakav san?'
'Nije' – rekli smo.
'Ali sam ja', kaže on, 'sanjao sinoć kako su došla dva čovjeka (meleka), uzela me za ruku i odveli me do u Svetu zemlju. Kad tamo sjedi jedan čovjek, a drugi do njega stoji i u ruci mu', rekao je neko od

١٣٨٦. حَدَّثَنَا مُوسَى بْنُ إِسْمَاعِيلَ حَدَّثَنَا جَرِيرُ بْنُ حَازِمٍ حَدَّثَنَا أَبُو رَجَاءٍ عَنْ سَمُرَةَ بْنِ جُنْدَبٍ قَالَ كَانَ النَّبِيُّ ﷺ إِذَا صَلَّى صَلَاةً أَقْبَلَ عَلَيْنَا بِوَجْهِهِ فَقَالَ مَنْ رَأَى مِنْكُمُ اللَّيْلَةَ رُؤْيَا قَالَ فَإِنْ رَأَى أَحَدٌ قَصَّهَا فَيَقُولُ مَا شَاءَ اللهُ فَسَأَلَنَا يَوْمًا فَقَالَ هَلْ رَأَى أَحَدٌ مِنْكُمْ رُؤْيَا قُلْنَا لَا قَالَ لَكِنِّي رَأَيْتُ اللَّيْلَةَ رَجُلَيْنِ أَتَيَانِي فَأَخَذَا بِيَدِي فَأَخْرَجَانِي إِلَى الْأَرْضِ الْمُقَدَّسَةِ فَإِذَا رَجُلٌ جَالِسٌ وَرَجُلٌ قَائِمٌ بِيَدِهِ كَلُّوبٌ مِنْ حَدِيدٍ قَالَ بَعْضُ أَصْحَابِنَا عَنْ مُوسَى إِنَّهُ يُدْخِلُ ذَلِكَ الْكَلُّوبَ فِي شِدْقِهِ حَتَّى يَبْلُغَ قَفَاهُ ثُمَّ يَفْعَلُ

naših drugova prenoseći od Musaa, ‘željezne kuke (čengele), koje mu on gura u ugao njegovih usta, dok mu one ne dođu do na zatiok. Potom to isto čini kroz drugi ugao njegovih usta. Kada mu to u kutu njegovih usta zaraste, on mu se povrati i čini mu kao i ranije.’

‘Ko je to?’ – upitao sam.

‘Idi dalje!’ – rekli su mi oni.

Potom smo išli i došli do jednog čovjeka naslonjenog na svoj zatiljak, a jedan čovjek mu stoji više glave i kamenom odnosno stijenom mu razbija glavu. Kada ga god udari, kamen se odvaja, a on ode da ga uzme, ali se ne vraća dok mu glava ne zaraste i ne povrati kao što je bila prije.

‘Ko je to?’ – upitao sam.

‘Idi dalje!’ – rekla su obojica.

Potom smo došli do jedne uvale poput peći (ognjišta), gornji joj je dio tijesan, a donji širok. Ispod nje se loži vatra i kada se ona (plamenom) približi, svijet koji je u njoj, podigne se kao da će skoro izaći, a kada se malo ugasi (splahne), oni se opet u nju povrate (naniže). U njoj su i ljudi i žene goli.

‘Ko su ovi?’ – upitao sam.

‘Idi dalje!’ – rekli su.

Tako smo išli dok nismo došli do na jednu rijeku od same krvi. Jedan čovjek je stajao na sredini te rijeke, a drugi čovjek’, kako su rekli Jezid i Vehb b. Džerir, prenoseći od Džerira b. Hazima, ‘na obali, i pred njim jedan kamen. Utom se ovaj čovjek u rijeci okrenuo i kada je htio izaći, onaj drugi mu se bacio kamenom u usta i vratio ga onamo, gdje je ranije bio.

‘Šta je ovo?’ – upitao sam.

‘Idi dalje!’ – rekli su.

Tako smo išli dok nismo došli do jedne zelene bašče u kojoj bijaše jedno veliko drvo i u njegovoj blizini bijaše jedan starac s djecom, a blizu toga stabla jedan čovjek ispred koga bijaše vatra koju on stalno ložaše. Oni me, potom, popeše na to stablo i uvedoše u dvor od kojeg nikada nisam ljepšeg vidio. U njemu je bilo ljudi, staraca, mladića, žena i djece.

بِشِدْقِهِ الْآخَرِ مِثْلَ ذَلِكَ وَيَلْتَئِمُ شِدْقُهُ هَذَا فَيَعُودُ
فَيَصْنَعُ مِثْلَهُ قُلْتُ مَا هَذَا قَالَا انْطَلِقْ فَانْطَلَقْنَا
حَتَّى أَتَيْنَا عَلَى رَجُلٍ مُضْطَجِعٍ عَلَى قَفَاهُ وَرَجُلٌ
قَائِمٌ عَلَى رَأْسِهِ بِفِهْرٍ أَوْ صَخْرَةٍ فَيَشْدَخُ بِهِ رَأْسَهُ
فَإِذَا ضَرَبَهُ تَدَهْدَهَ الْحَجَرُ فَانْطَلَقَ إِلَيْهِ لِيَأْخُذَهُ فَلَا
يَرْجِعُ إِلَى هَذَا حَتَّى يَلْتَئِمَ رَأْسُهُ وَعَادَ رَأْسُهُ كَمَا
هُوَ فَعَادَ إِلَيْهِ فَضَرَبَهُ قُلْتُ مَنْ هَذَا قَالَا انْطَلِقْ
فَانْطَلَقْنَا إِلَى ثَقْبٍ مِثْلِ التَّنُّورِ أَعْلَاهُ ضَيِّقٌ وَأَسْفَلُهُ
وَاسِعٌ يَتَوَقَّدُ تَحْتَهُ نَارًا فَإِذَا اقْتَرَبَ ارْتَفَعُوا حَتَّى
كَادَ أَنْ يَخْرُجُوا فَإِذَا خَمَدَتْ رَجَعُوا فِيهَا وَفِيهَا
رِجَالٌ وَنِسَاءٌ عُرَاةٌ فَقُلْتُ مَنْ هَذَا قَالَا انْطَلِقْ
فَانْطَلَقْنَا حَتَّى أَتَيْنَا عَلَى نَهَرٍ مِنْ دَمٍ فِيهِ رَجُلٌ قَائِمٌ
عَلَى وَسَطِ النَّهَرِ قَالَ يَزِيدُ وَوَهْبُ بْنُ جَرِيرٍ عَنْ
جَرِيرِ بْنِ حَازِمٍ وَعَلَى شَطِّ النَّهَرِ رَجُلٌ بَيْنَ يَدَيْهِ
حِجَارَةٌ فَأَقْبَلَ الرَّجُلُ الَّذِي فِي النَّهَرِ فَإِذَا أَرَادَ أَنْ
يَخْرُجَ رَمَى الرَّجُلُ بِحَجَرٍ فِي فِيهِ فَرَدَّهُ حَيْثُ كَانَ
فَجَعَلَ كُلَّمَا جَاءَ لِيَخْرُجَ رَمَى فِي فِيهِ بِحَجَرٍ فَيَرْجِعُ
كَمَا كَانَ فَقُلْتُ مَا هَذَا قَالَا انْطَلِقْ فَانْطَلَقْنَا حَتَّى
انْتَهَيْنَا إِلَى رَوْضَةٍ خَضْرَاءَ فِيهَا شَجَرَةٌ عَظِيمَةٌ
وَفِي أَصْلِهَا شَيْخٌ وَصِبْيَانٌ وَإِذَا رَجُلٌ قَرِيبٌ
مِنَ الشَّجَرَةِ بَيْنَ يَدَيْهِ نَارٌ يُوقِدُهَا فَصَعِدَا بِي فِي
الشَّجَرَةِ وَأَدْخَلَانِي دَارًا لَمْ أَرَ قَطُّ أَحْسَنَ مِنْهَا
فِيهَا رِجَالٌ شُيُوخٌ وَشَبَابٌ وَنِسَاءٌ وَصِبْيَانٌ ثُمَّ
أَخْرَجَانِي مِنْهَا فَصَعِدَا بِي الشَّجَرَةَ فَأَدْخَلَانِي دَارًا

Zatim su me iz njega izveli, popeli više na stablo i uveli u dvor, koji bijaše još ljepši i vredniji i u njemu opet starci i mladići. Tada sam rekao: 'Sa mnom ste, eto, obilazili cijelu noć, pa obavijestite me sada o onom što sam vidio!'
'Dobro' – rekoše obojica.
'Što se tiče onoga, što si ga vidio da mu razguljuju i cijepaju vilice, on je bio veliki lažac, pričaše lažući i ta laž bijaše od njega prenošena na sve strane, i ono što si vidio, činit će se s njim sve do Sudnjeg dana.
Onaj što mu se razbija glava, to je čovjek kome je Allah dao, pa je naučio Kur'an, i on ga noću prespava, a danju ne radi po njemu. S njim će se onako postupati do Sudnjeg dana.
One koje si vidio u onoj uvali su bludnici.
Onaj u onoj rijeci je čovjek koji je jeo kamate, onaj starac u blizini onog drveta je Ibrahim, sallallahu alejhi ve sellem, a ona dječica oko njega su djeca svijeta, onaj pak što ložaše vatru je ravnatelj i čuvar u Džehennemu.
Prvi dvorac u koji si unišao je opći dvor pravovjernika, a što se tiče ovoga dvora, to je dvor šehida.
Ja sam Džibril, a ovo je Mikail. Sada podigni svoju glavu!' Ja sam potom podigao glavu, kadli iznad mene kao neki oblak!
'To je', rekla su obojica, 'tvoj stan.'
'Pa, pustite me!', rekao sam, 'da uniđem u svoj stan.'
'Tebi je', odgovorili su, 'ostalo još života koji nisi dovršio, a da si ga dovršio, ti bi došao u svoj stan.'"[1]

هِيَ أَحْسَنُ وَأَفْضَلُ فِيهَا شُيُوخٌ وَشَبَابٌ قُلْتُ طَوَّفْتُمَانِي اللَّيْلَةَ فَأَخْبِرَانِي عَمَّا رَأَيْتُ قَالَا نَعَمْ أَمَّا الَّذِي رَأَيْتَهُ يُشَقُّ شِدْقُهُ فَكَذَّابٌ يُحَدِّثُ بِالْكَذْبَةِ فَتُحْمَلُ عَنْهُ حَتَّى تَبْلُغَ الْآفَاقَ فَيُصْنَعُ بِهِ إِلَى يَوْمِ الْقِيَامَةِ وَالَّذِي رَأَيْتَهُ يُشْدَخُ رَأْسُهُ فَرَجُلٌ عَلَّمَهُ اللهُ الْقُرْآنَ فَنَامَ عَنْهُ بِاللَّيْلِ وَلَمْ يَعْمَلْ فِيهِ بِالنَّهَارِ يُفْعَلُ بِهِ إِلَى يَوْمِ الْقِيَامَةِ وَالَّذِي رَأَيْتَهُ فِي الثَّقْبِ فَهُمُ الزُّنَاةُ وَالَّذِي رَأَيْتَهُ فِي النَّهَرِ آكِلُوا الرِّبَا وَالشَّيْخُ فِي أَصْلِ الشَّجَرَةِ إِبْرَاهِيمُ عَلَيْهِ السَّلَام وَالصِّبْيَانُ حَوْلَهُ فَأَوْلَادُ النَّاسِ وَالَّذِي يُوقِدُ النَّارَ مَالِكٌ خَازِنُ النَّارِ وَالدَّارُ الْأُولَى الَّتِي دَخَلْتَ دَارُ عَامَّةِ الْمُؤْمِنِينَ وَأَمَّا هَذِهِ الدَّارُ فَدَارُ الشُّهَدَاءِ وَأَنَا جِبْرِيلُ وَهَذَا مِيكَائِيلُ فَارْفَعْ رَأْسَكَ فَرَفَعْتُ رَأْسِي فَإِذَا فَوْقِي مِثْلُ السَّحَابِ قَالَا ذَاكَ مَنْزِلُكَ قُلْتُ دَعَانِي أَدْخُلْ مَنْزِلِي قَالَا إِنَّهُ بَقِيَ لَكَ عُمُرٌ لَمْ تَسْتَكْمِلْهُ فَلَوِ اسْتَكْمَلْتَ أَتَيْتَ مَنْزِلَكَ .

---

1 Iz hadisa se zaključuje:
– dozvoljeno je raspravljati i tumačiti snove koji mogu ponekad biti predznak ljudske stvarnosti. Snove ljudi ne treba da smatraju stvarnom istinom. Snovi pejgambera su bili uvijek istiniti,
– čuvati se laži i govoriti samo istinu,
– ne zanemarivati učenje Kur'ana i postupanje po njemu,
– na Sudnjem danu predstoje teške kazne za nemoralan život i za eksploataciju ljudi putem uzimanja kamate,
– veliki stepen Muhammedov kod Allaha i podjela njegovih sljedbenika na tri grupe: stepen djece, stepen mase i stepen šehida,
– ko učini, ma kakvo dobro na ovom svijetu, imat će nagradu na budućem,
– preporučljivo je da se imam, po obavljenom selamu završnog rekata namaza, okrene džematu,
– san se mnogo vjernije prepričava i tumači jutrom dok su utisci svježiji, a mozak sposobniji za razmišljanje i zaključivanje,
– za naukom treba tragati, učiti i njom se baviti cijelog života.

O VRLINI UMIRANJA PONEDJELJKOM

باب مَوْتِ يَوْمِ الاثْنَيْنِ

1387. PRIČAO NAM JE Mu'alla b. Esed, kome je prenio Vuhejb od Hišama, on od svoga oca, ovaj od Aiše, radijallahu anha, da je izjavila: "Unišla sam Ebu-Bekru, radijallahu anhu, a on reče:
'U koliko ste haljina zamotali Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem?'
'U tri bijele sehulijske haljine bez košulje i saruka' – odgovorila je Aiša.
'U koji je dan preselio (na ahiret) Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem?' – upitao je Ebu-Bekr.
'U ponedjeljak' – odgovorila je ona.
'A koji je dan ovo?' – upitao je on.
'Ponedjeljak' – odgovorila je.
'Nadam se (i molim Allaha)', rekao je on, 'smrti u vremenu koje je između mene i iduće noći.'
Potom je pogledao na haljinu u kojoj je bolovao sa tragom od šafrana (zamazanom) i rekao: 'Operite ovu moju haljinu, dodajte joj još dvije i u njih me zakopajte!'
'Ovo je stara haljina' – rekla sam.
'Nova je preča živim negoli mrtvima. Ova je samo za gnoj' – odgovorio je on.
On, međutim, nije umro sve do navečer u utorak i zakopan je prije nego je svanulo."[2]

١٣٨٧. حَدَّثَنَا مُعَلَّى بْنُ أَسَدٍ حَدَّثَنَا وُهَيْبٌ عَنْ هِشَامٍ عَنْ أَبِيهِ عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهَا قَالَتْ دَخَلْتُ عَلَى أَبِي بَكْرٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ فَقَالَ فِي كَمْ كَفَّنْتُمُ النَّبِيَّ ﷺ قَالَتْ فِي ثَلَاثَةِ أَثْوَابٍ بِيضٍ سَحُولِيَّةٍ لَيْسَ فِيهَا قَمِيصٌ وَلَا عِمَامَةٌ وَقَالَ لَهَا فِي أَيِّ يَوْمٍ تُوُفِّيَ رَسُولُ اللهِ ﷺ قَالَتْ يَوْمَ الاثْنَيْنِ قَالَ فَأَيُّ يَوْمٍ هَذَا قَالَتْ يَوْمُ الاثْنَيْنِ قَالَ أَرْجُو فِيمَا بَيْنِي وَبَيْنَ اللَّيْلِ فَنَظَرَ إِلَى ثَوْبٍ عَلَيْهِ كَانَ يُمَرَّضُ فِيهِ بِهِ رَدْعٌ مِنْ زَعْفَرَانٍ فَقَالَ اغْسِلُوا ثَوْبِي هَذَا وَزِيدُوا عَلَيْهِ ثَوْبَيْنِ فَكَفِّنُونِي فِيهَا قُلْتُ إِنَّ هَذَا خَلَقٌ قَالَ إِنَّ الْحَيَّ أَحَقُّ بِالْجَدِيدِ مِنَ الْمَيِّتِ إِنَّمَا هُوَ لِلْمُهْلَةِ فَلَمْ يُتَوَفَّ حَتَّى أَمْسَى مِنْ لَيْلَةِ الثُّلَاثَاءِ وَدُفِنَ قَبْلَ أَنْ يُصْبِحَ .

---

2 Ebu-Bekr kao najbliži suradnik i drug Muhammeda, sallallahu alejhi ve sellem, svakako je znao kako je Vjerovjesnik bio opremljen. On je nastojao da Muhammeda, sallallahu alejhi ve sellem, dosljedno u svemu slijedi, pa i u mrtvačkoj opremi, na što je svojim pitanjima upozorio prisutne, a posebno svoju kćer Aišu. Ebu-Bekr je želio da i umre u danu sedmice u kome je umro Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem. Međutim, on je umro jedan dan kasnije. Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, umro je u ponedjeljak, a Ebu-Bekr u utorak, između akšama i jacije, 22. džumadel-ahara, trinaeste godine po Hidžri. Možda je, kažu historičari, Ebu-Bekrova smrt, bila za jedan sedmični dan kasnije iza Muhammedove, jedna aluzija na Ebu-Bekrov hilafet, koji je vlast uzeo u ruke sutradan po smrti Muhammedovoj, a on upravo došao na čelo islamske zajednice jedan dan kasnije iza Muhammedove, sallallahu alejhi ve sellem, smrti.
Ebu-Bekr je svojim dijalogom pripremio Aišu i ostale, na još smirenije gledanje na njegovu smrt.
Iz hadisa se još zaključuje:
– mustehab je da kefini budu iz tri dijela, bijele boje, srednje novčane vrijednosti,
– kefini mogu biti od starog, čistog i opranog platna,
– skupocjeno platno bolje je da koriste živi, nego mrtvi,
– sahrana mrtvaca iz opravdanih razloga može se obaviti i u noći,
– život i rad dobrih ljudi treba biti pouka drugim,
– nauku treba primati od svakog, ma ko to bio,

O IZNENADNOJ – NENADANOJ SMRTI

بَاب مَوْتِ الْفَجْأَةِ الْبَغْتَةِ

1388. PRIČAO NAM JE Seid b. Ebi-Merjem kome je ispričao Muhammed b. Dža'fer, njemu saopćio Hišam, prenoseći od svoga oca, on od Aiše, radijallahu anha, da je Vjerovjesniku jedan čovjek rekao:
"Moja je majka iznenadno umrla i mislim, da je mogla govoriti, podijelila bi milostinju, pa da li će imati nagradu, ako ja za nju podijelim milostinju?"
"Da" – odgovorio je Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem.[1]

١٣٨٨. حَدَّثَنَا سَعِيدُ بْنُ أَبِي مَرْيَمَ حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ ابْنُ جَعْفَرٍ قَالَ أَخْبَرَنِي هِشَامُ بْنُ عُرْوَةَ عَنْ أَبِيهِ عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهَا أَنَّ رَجُلًا قَالَ لِلنَّبِيِّ ﷺ إِنَّ أُمِّي افْتُلِتَتْ نَفْسُهَا وَأَظُنُّهَا لَوْ تَكَلَّمَتْ تَصَدَّقَتْ فَهَلْ لَهَا أَجْرٌ إِنْ تَصَدَّقْتُ عَنْهَا قَالَ نَعَمْ .

O GROBU VJEROVJESNIKA, SALLALLAHU ALEJHI VE SELLEM, EBU-BEKRA I OMERA, RADIJALLAHU ANHUMA

بَاب مَا جَاءَ فِي قَبْرِ النَّبِيِّ ﷺ وَأَبِي بَكْرٍ وَعُمَرَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا

Izraz (u Kur'anu) "akberehu" znači "akberturredžule", tj. "kada staviš čovjeka u grob", a izraz "kabertuhu" znači "zakopao sam ga, zagrnuo sam ga zemljom".
Izraz (u Kur'anu) "kifaten" znači "borave na zemlji kao živi i kopaju se u njoj kao mrtvi".

قَوْلُ اللهِ عَزَّ وَجَلَّ (فَأَقْبَرَهُ) أَقْبَرْتُ الرَّجُلَ أُقْبِرُهُ إِذَا جَعَلْتَ لَهُ قَبْرًا وَقَبَرْتُهُ دَفَنْتُهُ (كِفَاتًا) يَكُونُونَ فِيهَا أَحْيَاءً وَيُدْفَنُونَ فِيهَا أَمْوَاتًا .

– prisebnost i odlučnost Ebu-Bekrova i u smrtnim časovima,
– punovažna je oporuka osobe u smrtnoj postelji o umjerenoj opremi i izdacima pokopa.

1 Muslim preko Ebu-Hurejre iznosi kako je jedan čovjek rekao: "Allahov Poslaniče, umro mi je otac. On je iza sebe ostavio imetka, a nije ništa oporučio, pa ima li on koristi, ako bih štogod, u ime njega, podijelio kao milostinju?"
"Da " – odgovorio je Muhammed.
Buharija je zabilježio da je Sa'd b. Ubade pitao Muhammeda, sallallahu alejhi ve sellem, za zavjet svoje majke koja je umrla prije nego ga je uspjela izvršiti, pa mu je Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, odgovorio: "Izvrši ga ti za nju!"
Prema izloženom, dijeljenje sadake, na ime ranije umrlog, punovažan je čin.
Muhaddisi su zabilježili da je As b. Vail učinio zavjet u predislamsko doba da će zaklati stotinu deva, pa je njegov sin Hišam zaklao umjesto njega pedeset deva u doba islama. Kasnije je Omer pitao Vjerovjesnika za ovaj slučaj, pa mu je on odgovorio: "Ako je tvoj otac očitovao vjeru u Jednog Allaha i ti potom za njega postio i dijelio milostinju, to će mu koristiti."
Zabilježeno je da je Enes rekao Vjerovjesniku: "Mi za naše umrle činimo dovu, u ime njih dijelimo milostinju i hadž obavljamo, pa da li njima to dospije?"
"Njima to dospije" – odgovorio je Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem. "Oni se tome obraduju, kao što se svaki od vas obraduje poklonu.

1389. PRIČAO NAM JE Isma'il, rekavši da mu je prenio Sulejman od Hišama, (u drugom senedu) pričao mi je Muhammed b. Harb, kome je prenio Ebu-Mervan Jahja b. Ebi-Zekerijja od Hišama, on od Urve, a ovaj od Aiše koja je rekla:
"Allahov Poslanik je tražio ispriku u svojoj bolesti (za prijelaz Aiši):
'Gdje sam danas, a gdje ću biti sutra?', smatrajući sporim vrijeme do Aišinog dana. Kada je bio (po redu) moj dan, Allah ga je k sebi uzeo, dok je on bio pored mojih pluća i mojih grudi (prigrljen) te je i zakopan u mojoj sobi."

١٣٨٩. حَدَّثَنَا إِسْمَاعِيلُ حَدَّثَنِي سُلَيْمَانُ عَنْ هِشَامٍ ح و حَدَّثَنِي مُحَمَّدُ بْنُ حَرْبٍ حَدَّثَنَا أَبُو مَرْوَانَ يَحْيَى بْنُ أَبِي زَكَرِيَّاءَ عَنْ هِشَامٍ عَنْ عُرْوَةَ عَنْ عَائِشَةَ قَالَتْ إِنْ كَانَ رَسُولُ اللهِ ﷺ لَيَتَعَذَّرُ فِي مَرَضِهِ أَيْنَ أَنَا الْيَوْمَ أَيْنَ أَنَا غَدًا اسْتِبْطَاءً لِيَوْمِ عَائِشَةَ فَلَمَّا كَانَ يَوْمِي قَبَضَهُ اللهُ بَيْنَ سَحْرِي وَنَحْرِي وَدُفِنَ فِي بَيْتِي.

1390. PRIČAO NAM JE Musa b. Isma'il, njemu Ebu-Avane od Hilala Vezzana, on od Urve, a ovaj od Aiše, radijallahu anha, koja je rekla:
"Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao je u svojoj bolesti od koje nije više ni ustao:
'Allah je prokleo (one) Jevreje i kršćane što su grobove svojih vjerovjesnika uzeli za bogomolje.'"
"Da nije toga, njegov bi grob", rekla je Aiša, "bio potpuno otvoreno pokazan. Samo se on bojao, odnosno bojalo se, da se on ne uzme kao bogomolja."
Od Hilala je preneseno, rekao je Buharija, da je rekao: "Urve b. Zubejr dao mi je nadimak (Ebu-Amr), a nije mi se bilo dijete ni rodilo."
PRIČAO NAM JE Muhammed b. Mukatil kome je saopćio Abdullah, njemu prenio Ebu-Bekr b. Ajjaš od Sufjana Temmara, koji mu je ispričao da je vidio grob Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, izgrbljen (šatorast).[2]

١٣٩٠. حَدَّثَنَا مُوسَى بْنُ إِسْمَاعِيلَ حَدَّثَنَا أَبُو عَوَانَةَ عَنْ هِلَالٍ هُوَ الْوَزَّانُ عَنْ عُرْوَةَ عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهَا قَالَتْ قَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ فِي مَرَضِهِ الَّذِي لَمْ يَقُمْ مِنْهُ لَعَنَ اللهُ الْيَهُودَ وَالنَّصَارَى اتَّخَذُوا قُبُورَ أَنْبِيَائِهِمْ مَسَاجِدَ لَوْلَا ذَلِكَ أُبْرِزَ قَبْرُهُ غَيْرَ أَنَّهُ خَشِيَ أَوْ خُشِيَ أَنْ يُتَّخَذَ مَسْجِدًا.

وَعَنْ هِلَالٍ قَالَ كَنَّانِي عُرْوَةُ بْنُ الزُّبَيْرِ وَلَمْ يُولَدْ لِي.

حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ مُقَاتِلٍ أَخْبَرَنَا عَبْدُ اللهِ أَخْبَرَنَا أَبُو بَكْرِ بْنُ عَيَّاشٍ عَنْ سُفْيَانَ التَّمَّارِ أَنَّهُ حَدَّثَهُ أَنَّهُ رَأَى قَبْرَ النَّبِيِّ ﷺ مُسَنَّمًا.

2 Ibrahim Neha'i je rekao: "Saopćio mi je onaj koji je vidio grob Vjerovjesnika i njegova dva druga da je bio uzdignut i izgrbljen iznad zemlje i na njemu bijeli mramorni kamen."
Šafija je izjavio: "Vidio sam grobove uhudskih šehida izgrbljene, a tako su napravljeni i grobovi Ibni-Omera i Ibni-Abbasa."
Lejs je izjavio da je njemu rekao Zejd b. Ebi-Habib da on, pravljenje izgrbljenog groba smatra mustehabom, samo da se ne izdiže mnogo iznad zemlje i da se na njega ne navaljuje mnogo zemlje. Ovo je i stav učenjaka Kufe, Sevrije, Malika, Ahmeda i nekih učenjaka šafijske škole kao Muzenija.

PRIČAO NAM JE Ferve, njemu prenio Ali od Hišama b. Urve, a on od svoga oca, da su se oni, kada je na njih, u doba Velida b. Abdil-Melika, pao zid (Muhammedove sobe) i oni ga počeli graditi, pa im se ukazalo stopalo, uplašili i mislili da je to stopalo Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem Nisu našli nikoga ko o tome nešto zna, dok im Urve nije rekao:
"Ne! Allaha mi, to nije stopalo Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, nego stopalo Omerovo, radijallahu anhu."

حَدَّثَنَا فَرْوَةُ حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ مُسْهِرٍ عَنْ هِشَامِ بْنِ عُرْوَةَ عَنْ أَبِيهِ لَمَّا سَقَطَ عَلَيْهِمُ الْحَائِطُ فِي زَمَانِ الْوَلِيدِ بْنِ عَبْدِالْمَلِكِ أَخَذُوا فِي بِنَائِهِ فَبَدَتْ لَهُمْ قَدَمٌ فَفَزِعُوا وَظَنُّوا أَنَّهَا قَدَمُ النَّبِيِّ ﷺ فَمَا وَجَدُوا أَحَدًا يَعْلَمُ ذَلِكَ حَتَّى قَالَ لَهُمْ عُرْوَةُ لَا وَاللهِ مَا هِيَ قَدَمُ النَّبِيِّ ﷺ مَا هِيَ إِلَّا قَدَمُ عُمَرَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ .

1391. Od Hišama je preneseno, da je prenio od svoga oca, a ovaj od Aiše, radijallahu anha, da je oporučila Abdullaha b. Zubejru:
"Nemoj me zakopati kod njih, nego me zakopaj kod mojih drugarica na Beki'i. Ne želim time da me hvale."[1]

١٣٩١ . وَعَنْ هِشَامٍ عَنْ أَبِيهِ عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهَا أَنَّهَا أَوْصَتْ عَبْدَاللهِ بْنَ الزُّبَيْرِ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا لَا تَدْفِنِّي مَعَهُمْ وَادْفِنِّي مَعَ صَوَاحِبِي بِالْبَقِيعِ لَا أُزَكَّى بِهِ أَبَدًا .

Izgrbljenost groba pravi se da ga živi ne bi mogli koristiti za sjedenje. Tavus kaže da su ashabi nasip zemlje na grobu uzdizali umjereno kako bi se znalo da je tu grob.
Raniji učenjaci šafijske škole voljeli su poravnavanje, tj. pljosnatost groba, a sam Šafija je rekao: "Grob se poravnava, na njemu se ništa ne gradi i zemlja se na njemu ne uzdiže više od jednog pedlja." Preneseno je da je Vjerovjesnik dao načiniti poravnjen grob svome sinu Ibrahimu, postavio po njemu kamenje i zemlju poškropio vodom. Grobovi ensarija i muhadžira bili su u vidu plohe.
Šafija se oslanja još na navod Tirmizija da je Hajjan izjavio kako mu je Alija rekao: "Slušaj, uputit ću te na ono, što je mene uputio Vjerovjesnik: da grob ne praviš uzdignut nego poravnan, ne visok nego nizak."
Ebu-Davud je zabilježio u svom "Sunenu", da je Kasim b. Muhammed rekao: "Unišao sam Aiši i rekao: 'Majko, pokaži mi grob Allahovog Poslanika!'
Ona mi je pokazala tri groba koja nisu bila visoka, a niti trbušasta, nego spljoštena u vidu površine zelenog polja. Tu sam vidio da je Muhammedov grob bio naprijed, grob Ebu-Bekra, čija je glava bila spram pleća Muhammedovih, a glava Omerova nekako spram nogu Muhammedovih."
Pisac "El-Hidaje" kaže: "Grob se pravi izgrbljeno (šatorasto), a to je da se zemlja nad njim uzdigne za jedan pedalj ili nešto malo više." Ovo mišljenje dijele Musa b. Talha, Jezid b. Habib, Sevri, Lejs, Malik, Ahmed, Ebu-Hanife, Gazalija i pravnici hanefijske škole.
Osman b. Nistas izjavio je: "Kada je Omer b. Abdul-Aziz dao porušiti grobnicu Muhammedovu, vidio sam Muhammedov grob uzdignut iznad zemlje koliko četiri prsta, a vidio sam grob Ebu-Bekra, iza groba Muhammedova, a grob Omera, ispod groba Ebu-Bekrova nešto malo naniže."
Amreta je prenijela od Aiše: "Glava Muhammedova bila je prema strani zapada, glava Ebu-Bekra spram njegovih nogu, a Omer je bio ukopan pozadi, iza Ebu-Bekra.

1 Hišam je rekao, da mu je njegov otac Urve saopćio, kako je svijet klanjao kod groba Muhammedova, pa je po naređenju Omera b. Abdul-Aziza podignut zid, tako da kod njega nije mogao više niko klanjati. Kad se taj zid srušio, i kada se ukazala potkoljenica i koljeno, Omer b. Abdul-Aziz bio je uplašen. Utom je došao Urve i rekao: "To je potkoljenica Omerova, a i koljeno je njegovo." To je Omera b. Abdul-Aziza obradovalo.
Historičari su zabilježili i izjavu Redžaa b. Hajve, da je Velid b. Abdil-Melik pisao Omeru b. Abdul-Azizu, koji je već bio otkupio sobe Muhammedovih, sallallahu alejhi ve sellem, supruga da bi ih porušio i time

1392. PRIČAO NAM JE Kutejbe, njemu ispričao Džerir b. Abdil-Hamid, kome je prenio Husajn b. Abdur-Rahman od Amra b. Mejmuna Evdije koji je izjavio: "Vidio sam Omera b. Hattaba, radijallahu anhu, kada je rekao: 'Abdullahu b. Omere, idi majci pravovjernih, Aiši, radijallahu anha, i reci: 'Pozdravlja te Omer b. Hattab', a potom je upitaj da se ja pokopam pokraj moja dva druga.' 'To sam sebi zaista namjeravala' – rekla je Aiša. 'Danas mu dajem prioritet nad sobom.' Kada se vratio, Omer ga je upitao: 'Šta ima?' 'Vladaru pravovjernih, dozvolila ti je' – odgovorio je on.	١٣٩٢. حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ حَدَّثَنَا جَرِيرُ بْنُ عَبْدِالْحَمِيدِ حَدَّثَنَا حُصَيْنُ بْنُ عَبْدِالرَّحْمَنِ عَنْ عَمْرِو بْنِ مَيْمُونٍ الأَوْدِيِّ قَالَ رَأَيْتُ عُمَرَ بْنَ الْخَطَّابِ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ يَا عَبْدَاللهِ بْنَ عُمَرَ اذْهَبْ إِلَى أُمِّ الْمُؤْمِنِينَ عَائِشَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهَا فَقُلْ يَقْرَأُ عُمَرُ بْنُ الْخَطَّابِ عَلَيْكِ السَّلَامَ ثُمَّ سَلْهَا أَنْ أُدْفَنَ مَعَ صَاحِبَيَّ قَالَتْ كُنْتُ أُرِيدُهُ لِنَفْسِي فَلَأُوثِرَنَّهُ الْيَوْمَ عَلَى نَفْسِي فَلَمَّا أَقْبَلَ قَالَ لَهُ مَا لَدَيْكَ قَالَ أَذِنَتْ لَكَ يَا أَمِيرَ الْمُؤْمِنِينَ

proširio Muhammedovu, sallallahu alejhi ve sellem, džamiju. Omer b. Abdul-Aziz naredio je rušenje tih soba, a potom sjeo po strani i toliko plakao, da ga nisam nikad više vidio tako uplakanog. On je potom dao sagraditi velebnu džamiju, kako je to on htio. Kada su se srušili zidovi prvobitne sobe, ukazala su se tri groba i zemlja jednog od njih odronila se. Omer b. Abdul-Aziz uplašio se i htjede sam da skoči i to popravlja.
"Allah te na dobro uputio! Da si ti ustao", rekao je Redža, "ustao bi za tobom i ostali svijet. Nego, da si naredio kome da to popravi! Ja sam", kaže Redža, "želio da on to naredi meni. Potom mi on reče: 'Moj prijatelju! Ustani i popravi ono!'"
"Grob Ebu Bekra", rekao je Redža, "protezao se uzdužno od sredine Muhammedova groba, a Omerov iza Ebu-Bekrova, čija je glava bila opet spram sredine Ebu-Bekrova groba."
U "Iklilu" je navedena predaja Verdana kako je on taj, koji je popravljao sobu Aišinu kada joj se srušio njen istočni dio zida u doba Omera b. Abdil-Aziza i kada su se ukazale kosti dviju potkoljenica, i da je Salim b. Abdullah uzviknuo: "Zapovjedniče (namjesniče)! Ovo su koljenice moga i tvoga djeda Omera!"
Ebul-Feredž u svojoj historiji kaže: "Navedeni Verdan je otac supruge Eš'aba-Timaa."
Omer b. Dinar i Ubejdulah b. Jezid rekli su: "Dok je u sobi bio grob samo Vjerovjesnika, nije bilo nikakve pregrade. Prvi koji je dao podignuti pregradni zid, jeste Omer b. Hattab. Njegov pregradni zid bio je nizak. Kasnije, ovaj zid dao je prezidati nešto više Abdullah b. Zubejr.
Ibni-Nedžar u svom "Durretus-seminetu" kaže: "U doba Omera b. Abdul-Aziza srušio se zid na strani mjesta gdje se obično klanjaše dženaza i nije se nikad više plakalo kao tada. Potom je Omer naredio da se taj otvor zatrpa, a Ibni- -Verdanu zapovjedio da porušeni materijal otkloni i zemlju iskopa do starih temelja. Utom su se ukazale koljenice i Omer je, usplahiren, skočio na noge. Utom mu je Ubejdulah b. Abdullah, a unuk Omerov, koji je tu bio, rekao: "Namjesniče! Ne plaši se! To su koljenice tvoga djeda Omera. Soba je s njim bila stiješnjena." Omer je tada rekao: "Sine Verdanov, zastri to što se vidi!" Verdan je to odmah učinio, a potom, sa ostalim ashabima nastavio zidanje. Na zidu su ashabi ostavili otvor poput malog prozora, a kada su zidanje završili, unutra je unišao Mezahim, oslobođeni rob Omerov, i sa groba pomeo zemlju i nataloženu prašinu. Omer je kasnije dao podignuti u sobi pregradu, od džamijskog stropa pa do zemlje, tako da je ova soba bila u sredini džamije, a džamijski prostor oko sobe. Kada je vlast preuzeo Mutevekkil, on je te zidove obložio mramorom, a halifa Muktefa je to oblaganje obnovio 548. godine, i izgradio dovoljno visoke i široke prozore sa mušepcima od bananina i sandalije drveta.
Kasnije je Hasan b. Ebil-Hejdž stavio bijele zastore, ukrašene žutim i crvenim obrubom. Kasnije je te zastore zamijenio Muhtedi bi Emrillah ljubičastim ibrišimom i vezenim rubovima.
Velid b. Abdil-Melik, unuk Mervana b. Hakema preuzeo je hilafet poslije smrti Abdul-Melika, 806. godine po Hidžri. On je najstariji sin Abdul-Melikov, a vladao je devet godina i osam mjeseci.

'Nisam imao ni za čim veće brige nego za tim ležajem' – odgovorio je Omer.
'Kada umrem, nosite me tamo, nazovite selam, a ti reci: 'Omer b. Hattab traži dozvolu (za kopanje)', pa ako se dozvoli, zakopajte me, u protivnom, vratite me na groblje muslimana! Ne znam da ima iko za ovu stvar (hilafet) dostojniji od onih sa kojim je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, bio zadovoljan, kada je htio umrijeti. Onaj koga oni izaberu poslije mene za halifu, on je stvarno halifa, pa slušajte ga i pokoravajte mu se!'
Potom je poimenice spomenuo Osmana, Aliju, Talhu, Zubejra, Abdur-Rahmana b. Avfa i Sa'da b. Ebi-Vekasa. Utom je unišao jedan mladić od ensarija i rekao:
'Vladaru pravovjernih! Budi zadovoljan onim čime te je Allah obradovao, bio si preteča u islamu, kako to već i sam znaš, zatim si izabran za halifu i bio pravedan i poslije svega toga ćeš pasti kao šehid.'
'Bratiću, rekao je Omer', 'hilafet je velika obaveza. Kamo sreća da ne budem imao kazne, a ni nagrade! Preporučujem halifi iza mene da čini dobro prvim muhadžirima, da zna za njihovo pravo i da im čuva njihovu čast! Preporučujem mu da čini dobro ensarijama koji su sebi izabrali ovaj kraj (Medinu) za svoju naseobinu, a potom primili islam (prije Hidžre), da njihovo učinjeno dobro priznaje (uvažava), a preko njihovog ružnog djela da prelazi (prašta), preporučujem mu svakog muslimana što je u zaštiti Allahovoj i u zaštiti Njegova Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, ispunjava svoju dužnu obavezu prema njima da se za njih bori i da ih ne opterećuje (dužnostima i obavezama) iznad njihovih mogućnosti i snage!''[1]

قَالَ مَا كَانَ شَيْءٌ أَهَمَّ إِلَيَّ مِنْ ذَلِكَ الْمَضْجَعِ فَإِذَا قُبِضْتُ فَاحْمِلُونِي ثُمَّ سَلِّمُوا ثُمَّ قُلْ يَسْتَأْذِنُ عُمَرُ بْنُ الْخَطَّابِ فَإِنْ أَذِنَتْ لِي فَادْفِنُونِي وَإِلَّا فَرُدُّونِي إِلَى مَقَابِرِ الْمُسْلِمِينَ إِنِّي لَا أَعْلَمُ أَحَدًا أَحَقَّ بِهَذَا الْأَمْرِ مِنْ هَؤُلَاءِ النَّفَرِ الَّذِينَ تُوُفِّيَ رَسُولُ اللهِ ﷺ وَهُوَ عَنْهُمْ رَاضٍ فَمَنِ اسْتَخْلَفُوا بَعْدِي فَهُوَ الْخَلِيفَةُ فَاسْمَعُوا لَهُ وَأَطِيعُوا فَسَمَّى عُثْمَانَ وَعَلِيًّا وَطَلْحَةَ وَالزُّبَيْرَ وَعَبْدَالرَّحْمَنِ بْنَ عَوْفٍ وَسَعْدَ بْنَ أَبِي وَقَّاصٍ وَوَلَجَ عَلَيْهِ شَابٌّ مِنَ الْأَنْصَارِ فَقَالَ أَبْشِرْ يَا أَمِيرَ الْمُؤْمِنِينَ بِبُشْرَى اللهِ كَانَ لَكَ مِنَ الْقَدَمِ فِي الْإِسْلَامِ مَا قَدْ عَلِمْتَ ثُمَّ اسْتُخْلِفْتَ فَعَدَلْتَ ثُمَّ الشَّهَادَةُ بَعْدَ هَذَا كُلِّهِ فَقَالَ لَيْتَنِي يَا ابْنَ أَخِي وَذَلِكَ كَفَافًا لَا عَلَيَّ وَلَا لِي أُوصِي الْخَلِيفَةَ مِنْ بَعْدِي بِالْمُهَاجِرِينَ الْأَوَّلِينَ خَيْرًا أَنْ يَعْرِفَ لَهُمْ حَقَّهُمْ وَأَنْ يَحْفَظَ لَهُمْ حُرْمَتَهُمْ وَأُوصِيهِ بِالْأَنْصَارِ خَيْرًا (الَّذِينَ تَبَوَّءُوا الدَّارَ وَالْإِيمَانَ) أَنْ يُقْبَلَ مِنْ مُحْسِنِهِمْ وَيُعْفَى عَنْ مُسِيئِهِمْ وَأُوصِيهِ بِذِمَّةِ اللهِ وَذِمَّةِ رَسُولِهِ ﷺ أَنْ يُوفَى لَهُمْ بِعَهْدِهِمْ وَأَنْ يُقَاتَلَ مِنْ وَرَائِهِمْ وَأَنْ لَا يُكَلَّفُوا فَوْقَ طَاقَتِهِمْ .

1 Omer je podlegao od uboda zatrovanog noža A'redža Firuz Ebu-Lu'lua, sluge i roba Mugire b. Šu'be. Firzuz je, kako historičari navode, rekao Omeru:
"Hoćeš li reći mome gospodaru da me oslobodi od plaćanja harača?"
"Koliki ti je harač?" – upitao ga je Omer.
"Dinar" – odgovorio je Ebu-Lu'lu.
"Ne vidim da ti ne možeš raditi. Ti si dobar radnik i to ti nije mnogo" – rekao mu je Omer.
Ovakav odgovor rasrdio je Ebu-Lu'lua i kada je Omer jednog jutra pošao u džamiju na sabah-namaz,

ZABRANA GRĐENJA MRTVIH

باب ما يُنْهى مِنْ سبِّ الأَمْوات

1393. PRIČAO NAM JE Adem, rekavši da mu je prenio Šu'be od A'meša, on od Mudžahida, a ovaj od Aiše, radijallahu anha, da je rekla:
"Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao je: 'Ne grdite (ne psujte) mrtve muslimane, jer su oni našli ono što su sebi pripremili.'"
Gornju izjavu prenijeli su još Abdullah b. Abdil-Kuddus od A'meša i Muhammed b. Enes, također, od A'meša.
U drugom senedu, Adema slijedi Alija b. Dža'd, u trećem Ibn-Ar'are, a u četvrtom Ibni-Ebi-Adijj, prenoseći od A'meša.[2]

١٣٩٣. حَدَّثَنَا آدَمُ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ عَنِ الأَعْمَشِ عَنْ مُجَاهِدٍ عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهَا قَالَتْ قَالَ النَّبِيُّ ﷺ لَا تَسُبُّوا الأَمْوَاتَ فَإِنَّهُمْ قَدْ أَفْضَوْا إِلَى مَا قَدَّمُوا وَرَوَاهُ عَبْدُاللهِ بْنُ عَبْدِالْقُدُّوسِ عَنِ الأَعْمَشِ وَمُحَمَّدُ بْنُ أَنَسٍ عَنِ الأَعْمَشِ تَابَعَهُ عَلِيُّ بْنُ الْجَعْدِ وَابْنُ عَرْعَرَةَ وَابْنُ أَبِي عَدِيٍّ عَنْ شُعْبَةَ.

on ga je ubodom zatrovanog noža sa obje strane smrtonosno ranio.
Vakidi navodi da je Omer zboden u srijedu, 26. zul-hidždžeta, 23. godine po Hidžri, a zakopan rano, u nedjelju 1. muharrema, 24. godine po Hidžri. Živio je šezdeset godina, a halifa bio deset godina, pet mjeseci i dvadeset jedan dan.
Iz hadisa se zaključuje:
– u životu se treba družiti sa dobrim osobama, pa grob sebi odabrati u blizini grobova pobožnih i uglednih ljudi, i odabrati lijep i lahko pristupačan teren, kako bi rodaci i poznanici mogli lakše dolaziti u posjetu,
– obećanje treba izvršiti, iako to nije obavezna dužnost,
– izbor halife poslije Omera bio je demokratski i sporazuman između najuglednijih ashaba,
– teškom bolesniku treba naglašavati što više njegova dobra djela, kada se sa njim razgovara.

2 Tirmizi u svom "Sunenu" navodi kako je Abdullah b. Omer rekao da je Vjerovjesnik izjavio: "Spominjite dobra djela i vrline svojih umrlih, a sustežite se od ružnih i zlih!"
Ružno ne treba spominjati čak ni kod nemuslimana. Ahmed u svom "Musnedu", a Nesai u svom "Sunenu" navode kako je jedan ensarija ružio Ebu-Abbasa za nekakav postupak koji je učinio u predislamsko doba. Abbas se na to rasrdio i ošamario ga. Potom su došli ljudi toga ensarije, kunući se da će oni išamarati Abbasa. Međusobna prepirka dovela ih je skoro do oružanog sukoba. To je kasnije čuo i Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, pa se popeo na minber i rekao:
"Ljudi, ko je kod Allaha najpribraniji?"
"Ti" – odgovorili su prisutni.
"Pa, Abbas je moj, a ja njegov. Ne grdite naše mrtve, pa da time uznemirujete žive!" – rekao je Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem.
Kasnije su ti ljudi došli i rekli: "Allahov Poslaniče, molimo Božiju zaštitu, što smo te rasrdili!"
Muhaddisi su zabilježili da je Muhammed b. Ali Bakiri rekao: "Vjerovjesnik je zabranio grditi idolopoklonike izginule na Bedru, rekavši: 'Ne vrijeđajte ih, jer time što ih grdite, nećete im ništa naštetiti, a žive ćete njihove uznemiriti!'"

SPOMINJANJE NAJGORIH UMRLIH

باب ذِكْرِ شِرَارِ الْمَوْتَى

1394. PRIČAO NAM JE Umer b. Hafs, njemu njegov otac, kome je pričao A'meš, ovome prenio Amr b. Murre, od Seida b. Džubejra, on od Ibni-Abbasa, radijallahu anhuma, koji je rekao: "Ebu-Leheb je, da je na njega Allahovo prokletstvo, rekao Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem: 'Propao ti ostatak dana.' Potom je objavljena (sura) Leheb: 'Proklete ruke Ebu-Leheba, a on je (proklet) propao...'"[1]

١٣٩٤. حَدَّثَنَا عُمَرُ بْنُ حَفْصٍ حَدَّثَنَا أَبِي حَدَّثَنَا الأَعْمَشُ حَدَّثَنِي عَمْرُو بْنُ مُرَّةَ عَنْ سَعِيدِ بْنِ جُبَيْرٍ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا قَالَ قَالَ أَبُو لَهَبٍ عَلَيْهِ لَعْنَةُ اللهِ لِلنَّبِيِّ ﷺ تَبًّا لَكَ سَائِرَ الْيَوْمِ فَنَزَلَتْ (تَبَّتْ يَدَا أَبِي لَهَبٍ وَتَبَّ) .

1 Buharija, tumačeći suru "Eš-Šu'ara", kaže: "Kada je objavljen ajet: 'Opomeni svoju bližu rodbinu!', Muhammed je izašao na Safu i uzdignutim glasom dozivao:
'Sinovi Fihra! Sinovi Adijja, koljena Kurejšija!'
Svijet se iskupio, a onaj ko nije mogao, poslao je svoga opunomoćenika, da vidi šta će na zboru biti. Tu je došao Ebu-Leheb i ostale Kurejšije i Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, upitao ih je:
'Šta mislite, kada bih vam saopćio da se u dolini Mekke sada nalazi neprijateljska konjica koja hoće da vas napadne, biste li mi to vjerovali?'
'Bismo!', odgovorili su prisutni, 'mi te poznajemo samo kao iskrena čovjeka.'
'Ja vas opominjem', rekao je Muhammed, a.s., 'da vas čeka teška kazna zato što obožavate kipove!'
'Propao preostalog ili slijedećeg dana!' – uzviknuo mu je Ebu-Leheb. 'Zar si nas zato zvao?'
Na ovu Ebu-Lehebovu kletvu objavljena je sura 'Leheb' koja u prijevodu glasi:
'Propale ruke Ebu-Lehebove i propao on sam! Neće mu koristiti njegov imetak, a ni ono što je stekao. On će biti sigurno pržen u rasplamsanoj vatri, a i njegova žena koja nosi drva (klevećc). Na njenom vratu bit će uže od palminog ulja.'"

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَٰنِ الرَّحِيمِ

U ime Allaha, Svemilosnog, Samilosnog!

كتاب الزكاة

ZEKAT

OBAVEZNOST ZEKATA

باب وُجُوب الزَّكاة

i riječi Uzvišenog Allaha: "Obavljajte namaz i dijelite zekat!"
(Abdullah) Ibni-Abbas, radijallahu anhuma, rekao je: "Pričao mi je Ebu-Sufjan, radijallahu anhu, i spomenuo riječi Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, rekavši:
'Naređuje nam klanjanje namaza, dijeljenje zekata, obilazak rodbine i čednost...'"

وَقَوْلِ اللهِ تَعَالَى (وَأَقِيمُوا الصَّلَاةَ وَآتُوا الزَّكَاةَ) وَقَالَ ابْنُ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا حَدَّثَنِي أَبُو سُفْيَانَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ فَذَكَرَ حَدِيثَ النَّبِيِّ ﷺ فَقَالَ يَأْمُرُنَا بِالصَّلَاةِ وَالزَّكَاةِ وَالصِّلَةِ وَالْعَفَافِ .

1395. PRIČAO NAM JE Ebu-Asim-Dahhak b. Mahled, prenoseći od Zekerijje b. Ishaka, on od Jahjaa b. Abdullaha b. Sajfijja, ovaj od Ebu-Ma'beda, a on od Ibni-Abbasa, radijallahu anhuma, da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, poslao Mu'aza u Jemen i rekao mu:
"Pozovi ih očitovanju da nema Boga osim Jednog Jedinog Allaha, da sam ja Allahov Poslanik, pa ako se oni tome pokore, tada ih obavijesti (i pouči) da im je Allah odredio kao obaveznu dužnost obavljanje pet namaza u toku svakog dana i noći. Ako se i tome pokore, tada ih obavijesti, da im je Allah stavio u dužnost dijeljenje (zekata) od njihove imovine koji će se uzimati od njihovih bogataša i davati (vraćati) njihovim siromasima."[1]

١٣٩٥ . حَدَّثَنَا أَبُو عَاصِمٍ الضَّحَّاكُ بْنُ مَخْلَدٍ عَنْ زَكَرِيَّاءَ بْنِ إِسْحَاقَ عَنْ يَحْيَى بْنِ عَبْدِاللهِ بْنِ صَيْفِيٍّ عَنْ أَبِي مَعْبَدٍ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ بَعَثَ مُعَاذًا رَضِيَ اللهُ عَنْهُ إِلَى الْيَمَنِ فَقَالَ ادْعُهُمْ إِلَى شَهَادَةِ أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا اللهُ وَأَنِّي رَسُولُ اللهِ فَإِنْ هُمْ أَطَاعُوا لِذَلِكَ فَأَعْلِمْهُمْ أَنَّ اللهَ قَدِ افْتَرَضَ عَلَيْهِمْ خَمْسَ صَلَوَاتٍ فِي كُلِّ يَوْمٍ وَلَيْلَةٍ فَإِنْ هُمْ أَطَاعُوا لِذَلِكَ فَأَعْلِمْهُمْ أَنَّ اللهَ افْتَرَضَ عَلَيْهِمْ صَدَقَةً فِي أَمْوَالِهِمْ تُؤْخَذُ مِنْ أَغْنِيَائِهِمْ وَتُرَدُّ عَلَى فُقَرَائِهِمْ .

1 Dijeljenje zekata je obavezna dužnost propisana Kur'anom, a način i postotak podjele od pojedinih vrsta imovine propisan je hadisom. Zekat je jedna od osnovnih materijalnih obaveza bogatih muslimana prema siromasima. Kušejri je rekao: "Ko negira dužnost dijeljenja zekata, taj izlazi iz islama."

Jednoglasno je mišljenje islamskih pravnika da nadležni organ islamske uprave može zekat, od onih koji ga otkažu, prinudno ubrati, kao što je to učinio Ebu-Bekr prve godine svoga hilafeta.
Devete godine po Hidžri Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, poslao je, po povratku sa Tebuka u Jemen, Mu'aza i Ebu-Musaa, prvog kao namjesnika, a drugog kao kadiju. Neki historičari navode da je to bilo desete godine po Hidžri, u mjesecu rebiul-aharu. Tom prilikom Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, poslao je još vjeroučitelje i predstavnike Halida b. Saida u San'u, Ebu-Umejja u Hindu, Zejda b. Lebida u Hadramevt, Mu'aza b. Dženanu i Ebu-Musaa u Zubejdu, Aden i primorske krajeve.
Iz navedenog hadisa zaključuje se:
– izjava o gornjem slučaju prenesena samo od jednog ashaba, punovažna je i treba po njoj postupati;
– nemuslimane treba prije otpočinjanja borbe s njima pozvati u islam. Nemusliman se smatra muslimanom kada očituje vjeru u Allaha i Njegova poslanika, Muhammeda, sallallahu alejhi ve sellem, (prouči šehadet). Ovo je očitovanje osnov islama i bez njega nisu punovažni nikakvi drugi obredi;
– farz je klanjati pet namaza u toku svakog dana;
– dijeljenje zekata je obavezna dužnost bogatih muslimana;
– zekat ubran u jednom mjestu prvenstveno se dijeli sirotinji toga mjesta, a ako se pošalje u neko drugo naselje i tamo podijeli, to je punovažan postupak i dužnosti je udovoljeno. Omer b. Abdul-Aziz ovakav postupak nije dozvoljavao. Za njegova hilafeta, zekat prikupljen u Horosanu bio je prenesen u Siriju da se podijeli tamošnjoj sirotinji. Saznavši to, izdao je naredbu da se ubrana suma odmah povrati u Horosan i podijeli sirotinji horosanskih naselja;
– na nemuslimane, prvo, apeluje se da očituju vjeru u Jednog Allaha i u Muhammeda kao Njegova poslanika, pa tek onda na pridržavanje ostalih propisa i vršenje ostalih islamskih dužnosti;
– neki pravnici kažu, da tekst hadisa: "...zekat koji se uzima od njihovih bogataša i dijeli njihovoj sirotinji", obuhvata i djecu, dok šafije smatraju da djeca nisu dužna davati zekat iz svoje imovine.
Prema mišljenju pravnika hanefijske pravne škole, za obaveznu dužnost zekata uvjeti su zdrav um i razum i punoljetnost osobe. Prema tome, zekatom nije opterećena imovina djeteta ni luđaka. Aiša, radijallahu anha, je prenijela da je Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Pero meleka je dignuto od tri osobe: od osobe koja spava sve dok se ne probudi; od djeteta dok ne postane punoljetno i od ludaka sve dok ne ozdravi."
Tirmizi ističe, da su podijeljena mišljenja pravnika o obaveznosti davanja zekata iz imovine maloljetnika.
Iz imovine maloljetnog bogatog siročeta daje se zekat po mišljenju Omera, Alije, Aiše, Malika, Šafije, Ahmeda i Ishaka.
Drugi smatraju da se iz imovine bogatog siročeta ne daje zekat. Ovo mišljenje zastupaju Sufjan Sevri, Abdullah b. Mubarek, Ebu-Hanife, i ostali pravnici njegove škole: Ebu-Vail, Seid b. Džubejr, Neha'i, Ša'bi i Hasan Basri.
Seid b. Musejjeb je rekao: "Zekatom je zadužen samo onaj ko je zadužen klanjanjem namaza i postom mjeseca ramazana." Ovu je izjavu zabilježio u svom "Sunenu" i Nesai;
– farz doprinos je sam zekat;
– iz teksta hadisa: "...uzet će se od njihovih bogataša..." razumije se, da nadležni organ zajednice može ispred sebe poslati povjerljive sakupljače, da od obveznika zekata sakupe i prime zekat;
– Ibni-Munzir je rekao: "Svi islamski učenjaci jednoglasno tvrde da je zekat predavan na rukovođenje Muhammedu, sallallahu alejhi ve sellem, njegovim izaslanicima i predstavnicima";
– zekat se može predavati na rukovođenje i namjesnicima. Ovo mišljenje dijele Sa'd b. Ebi-Vekas, Ibni-Omer, Ebu-Seid Hudri, Ebu-Hurejre, Aiša, Hasan Basri, Ša'bi, Muhammed b. Ali, Seid b. Džubejr, Evza'i i Šafija;
Ata je rekao: "Namjesnicima se može zekat predati na rukovođenje, ako će ga oni predati onima, koji na to imaju pravo."
Tavus je izjavio: "Namjesnik, koji ranije primljeni zekat, nije utrošio tamo gdje je to Šerijatom predviđeno, neće mu se on više ni predavati na rukovanje";
– sakupljač zekata nema pravo, da na ime svoje usluge, uzima iz skupljenog zekata najbolje i najvrednije stvari, odnosno stoku, nego samo prosječnu srednju vrijednost;
– osoba opterećena dugom, nije obavezna davati zekat;
– u Kur'anu su nabrojane vrste ljudi kojima se skupljeni zekat dijeli za njihove lične potrebe, ali starješina zajednice ga može u cijelosti predati i upotrijebiti u korist samo jedne navedene grupe, odnosno potrebe zajednice, ako to zahtijevaju vjerski interesi zajednica;

1396. PRIČAO NAM JE Hafs b. Umer, njemu Šu'be od (Muhammeda) b. Usmana b. Abdullaha b. Mevheba, koji prenosi od Musaa b. Talhe, on od Ebu-Ejjuba, radijallahu anhu, da je jedan čovjek rekao Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem:
"Obavijesti me o poslu koji će me uvesti u Džennet!"
"Šta mu je? Šta mu je?" – govorio je svijet.
Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, reče: "Ima neku svoju potrebu."
"Da obožavaš samo Allaha i da Mu u tom ništa ne pridružuješ, da obavljaš namaz, da dijeliš zekat i da obilaziš svoju rodbinu."
Behz je izjavio, da mu je pričao Šu'be, kome je prenio Muhammed b. Usman i njegov otac Usman b. Abdullah, da su njih dvojica čuli Musaa b. Talhu da ovo prenosi od Ebu-Ejjuba.
Ebu-Abdullah (Buharija) kaže: "Bojim se da je Muhammed pogrešno naveden, radi se o Amru (b. Usmanu)."

١٣٩٦. حَدَّثَنَا حَفْصُ بْنُ عُمَرَ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ عُثْمَانَ بْنِ عَبْدِاللهِ بْنِ مَوْهَبٍ عَنْ مُوسَى بْنِ طَلْحَةَ عَنْ أَبِي أَيُّوبَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ أَنَّ رَجُلًا قَالَ لِلنَّبِيِّ ﷺ أَخْبِرْنِي بِعَمَلٍ يُدْخِلُنِي الْجَنَّةَ قَالَ مَا لَهُ مَا لَهُ وَقَالَ النَّبِيُّ ﷺ أَرَبٌ مَا لَهُ تَعْبُدُ اللهَ وَلَا تُشْرِكُ بِهِ شَيْئًا وَتُقِيمُ الصَّلَاةَ وَتُؤْتِي الزَّكَاةَ وَتَصِلُ الرَّحِمَ وَقَالَ بَهْزٌ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عُثْمَانَ وَأَبُوهُ عُثْمَانُ بْنُ عَبْدِاللهِ أَنَّهُمَا سَمِعَا مُوسَى بْنَ طَلْحَةَ عَنْ أَبِي أَيُّوبَ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ بِهَذَا قَالَ أَبُو عَبْد اللهِ أَخْشَى أَنْ يَكُونَ مُحَمَّدٌ غَيْرَ مَحْفُوظٍ إِنَّمَا هُوَ عَمْرٌو .

1397. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Abdur-Rahim, njemu Affan b. Muslim kome je prenio Vuhejb od Jahjaa b. Seida b. Hajjana, on od Ebu-Zur'e, a ovaj od Ebu-Hurejre, radijallahu anhu, da je jedan nomad došao Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, i rekao:
"Uputi me na posao da bih, ako ga budem radio, unišao u Džennet."
"Da obožavaš samo Allaha i da Mu u tom ne pridružuješ druga, da obavljaš propisani namaz, da dijeliš zekat i da postiš ramazan" – odgovorio je Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem.
"Tako mi Onoga, u Čijoj je ruci moj život, na ovu neću više ništa dodavati" – reče nomad.
Kada je on otišao, Vjerovjesnik, sallallahu alejhi

١٣٩٧. حَدَّثَنِي مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِالرَّحِيمِ حَدَّثَنَا عَفَّانُ بْنُ مُسْلِمٍ حَدَّثَنَا وُهَيْبٌ عَنْ يَحْيَى بْنِ سَعِيدِ بْنِ حَيَّانَ عَنْ أَبِي زُرْعَةَ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ أَنَّ أَعْرَابِيًّا أَتَى النَّبِيَّ ﷺ فَقَالَ دُلَّنِي عَلَى عَمَلٍ إِذَا عَمِلْتُهُ دَخَلْتُ الْجَنَّةَ قَالَ تَعْبُدُ اللهَ لَا تُشْرِكُ بِهِ شَيْئًا وَتُقِيمُ الصَّلَاةَ الْمَكْتُوبَةَ وَتُؤَدِّي الزَّكَاةَ الْمَفْرُوضَةَ وَتَصُومُ رَمَضَانَ قَالَ وَالَّذِي نَفْسِي بِيَدِهِ لَا أَزِيدُ عَلَى هَذَا فَلَمَّا وَلَّى قَالَ النَّبِيُّ ﷺ مَنْ سَرَّهُ أَنْ يَنْظُرَ إِلَى رَجُلٍ مِنْ أَهْلِ الْجَنَّةِ فَلْيَنْظُرْ إِلَى هَذَا

– molbu ugroženog treba pažljivo saslušati i pravedno je riješiti, pa makar to bio i nemusliman. Ahmed u svom "Musnedu" navodi izjavu Ebu-Hurejre: "Molbu ugroženog treba pažljivo saslušati i uslišati, a ako je on po svojim drugim djelima grješnik, to je njegova lična stvar i šteta."

ve sellem, reče (prisutnima): "Koga raduje da vidi džennetskog čovjeka, neka pogleda ovog (nomada)!"[1]

PRIČAO NAM JE i Musedded, prenoseći od Jahjaa, on od Ebu-Hajjana koji je rekao da mu je ovo saopćio Ebu-Zur'a, prenoseći od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem.

حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ عَنْ يَحْيَى عَنْ أَبِي حَيَّانَ قَالَ أَخْبَرَنِي
أَبُو زُرْعَةَ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ بِهَذَا .

1398. PRIČAO NAM JE Hadždžadž, njemu prenio Hammad b. Zejd od Ebu-Džemre koji kaže: "Čuo sam (Abdullaha) b. Abbasa, radijallahu anhuma, gdje kaže:

'Došlo je Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, izaslanstvo plemena Abdul-Kajs i reklo: Allahov Poslaniče, ovo je pleme od Rebijatova roda. Između nas i tebe obitavaju i kruže nevjernici plemena Mudar, te ti ne možemo sa sigurnošću doći nego samo u nekom od svetih mjeseci, pa naredi nam nešto što ćemo od tebe uzeti i čemu ćemo pozivati one iza nas!'

'Naređujem vam', rekao je Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, 'četvero, a zabranjujem četvero. Naređujem vam: vjerovanje u Allaha i očitovanje, da nema Boga osim Jednog Jedinog Allaha' i postavio je, kaže Ibni-Abbas, svoju ruku ovako (uspravljenim kažiprstom da je jedan), 'obavljanje namaza, dijeljenje zekata i da dajete (zajednici) petinu ratnog plijena. Zabranjujem vam: korištenje posuda vodene suhe tikve, testije, čuture i posude namazane smolom (posude iz koje su Arapi pili alkohol).'"

Sulejman i Ebu-Nu'man prenoseći od Hammada kažu: "Vjerovati u Allaha, znači očitovati da nema Boga osim Jednog Jedinog Allaha."

١٣٩٨ . حَدَّثَنَا حَجَّاجٌ حَدَّثَنَا حَمَّادُ بْنُ زَيْدٍ حَدَّثَنَا
أَبُو جَمْرَةَ قَالَ سَمِعْتُ ابْنَ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا
يَقُولُ قَدِمَ وَفْدُ عَبْدِ الْقَيْسِ عَلَى النَّبِيِّ ﷺ فَقَالُوا
يَا رَسُولَ اللهِ إِنَّ هَذَا الْحَيَّ مِنْ رَبِيعَةَ قَدْ حَالَتْ
بَيْنَنَا وَبَيْنَكَ كُفَّارُ مُضَرَ وَلَسْنَا نَخْلُصُ إِلَيْكَ إِلَّا
فِي الشَّهْرِ الْحَرَامِ فَمُرْنَا بِشَيْءٍ نَأْخُذُهُ عَنْكَ وَنَدْعُو
إِلَيْهِ مَنْ وَرَاءَنَا قَالَ آمُرُكُمْ بِأَرْبَعٍ وَأَنْهَاكُمْ عَنْ
أَرْبَعٍ الْإِيمَانِ بِاللهِ وَشَهَادَةِ أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا اللهُ وَعَقَدَ
بِيَدِهِ هَكَذَا وَإِقَامِ الصَّلَاةِ وَإِيتَاءِ الزَّكَاةِ وَأَنْ تُؤَدُّوا
خُمُسَ مَا غَنِمْتُمْ وَأَنْهَاكُمْ عَنِ الدُّبَّاءِ وَالْحَنْتَمِ
وَالنَّقِيرِ وَالْمُزَفَّتِ وَقَالَ سُلَيْمَانُ وَأَبُو النُّعْمَانِ عَنْ
حَمَّادٍ الْإِيمَانِ بِاللهِ شَهَادَةِ أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا اللهُ .

1 Taberani u svom "Kebiru" navodi sa senedom, da je Mugire b. Sa'd b. Ahrem rekao: "Došao sam Vjerovjesniku i rekao:
'Vjerovjesniče, uputi me na posao koji će me približiti Džennetu, a udaljiti od Džehennema!'
On je ušutio časak, a potom podigao glavu i rekao: 'Da obožavaš samo Allaha, ne pridružujući Mu u tom nikoga, da klanjaš namaz, dijeliš zekat, postiš ramazan i svijetu činiš ono što voliš da se i tebi čini.'"
Za vjerske propise treba pitati učene ljude, jer to vodi uspješnom rješenju svakog pitanja i sreći zajednice, a učeni su dužni davati odgovore i poučiti zainteresovanog konkretnom propisu.

1399. PRIČAO NAM JE Ebul-Jeman Hakem b. Nafi‘, kome je prenio Šu‘ajb b. Ebi-Hamza od Zuhrija, ovome ispričao Ubejdullah b. Abdullah b. Utbe b. Mes‘ud, da je Ebu-Hurejre, radijallahu anhu, kazao: “Kada je umro Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, a Ebu-Bekr, radijallahu anhu, postao halifa, neki su se Arapi povratili nevjerovanju, pa mu je Omer rekao:
‘Kako se boriš protiv idolopoklonika, kad je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: Naređeno mi je da se protiv idolopoklonika borim sve dok ne očituju: Nema Boga osim Jednog Jedinog Allaha’, a ko to očituje, sačuvao je od mene svoju imovinu i svoj život, osim zbog njegove druge zanemarene dužnosti, a njegovo polaganje obračuna je pravo Allahovo.’”

١٣٩٩. حَدَّثَنَا أَبُو الْيَمَانِ الْحَكَمُ بْنُ نَافِعٍ أَخْبَرَنَا شُعَيْبُ بْنُ أَبِي حَمْزَةَ عَنِ الزُّهْرِيِّ حَدَّثَنَا عُبَيْدُاللهِ ابْنُ عَبْدِاللهِ بْنِ عُتْبَةَ بْنِ مَسْعُودٍ أَنَّ أَبَا هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ لَمَّا تُوُفِّيَ رَسُولُ اللهِ ﷺ وَكَانَ أَبُو بَكْرٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ وَكَفَرَ مَنْ كَفَرَ مِنَ الْعَرَبِ فَقَالَ عُمَرُ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ كَيْفَ تُقَاتِلُ النَّاسَ وَقَدْ قَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ أُمِرْتُ أَنْ أُقَاتِلَ النَّاسَ حَتَّى يَقُولُوا لَا إِلَهَ إِلَّا اللهُ فَمَنْ قَالَهَا فَقَدْ عَصَمَ مِنِّي مَالَهُ وَنَفْسَهُ إِلَّا بِحَقِّهِ وَحِسَابُهُ عَلَى اللهِ.

1400. ‘Tako mi Allaha”, odgovori Ebu-Bekr, ‘odlučno ću se boriti protiv svakoga, ko pravi razliku između dužnosti klanjanja namaza i dužnosti dijeljenja zekata. Zekat je obavezna imovinska dužnost. Tako mi Allaha, kada bi mi uskratili kozicu, koju su ranije davali Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, ja bih se protiv njih odlučno borio zbog tog ustezanja.’
Omer, radijallahu anhu, rekao je: ‘Tako mi Allaha, ovo nije ništa drugo, nego je Allah raširio prsa Ebu-Bekra, radijallahu anhu, pa sam i ja shvatio da je njegov stav bio stvarno ispravan.’”[2]

١٤٠٠. فَقَالَ وَاللهِ لَأُقَاتِلَنَّ مَنْ فَرَّقَ بَيْنَ الصَّلَاةِ وَالزَّكَاةِ فَإِنَّ الزَّكَاةَ حَقُّ الْمَالِ وَاللهِ لَوْ مَنَعُونِي عَنَاقًا كَانُوا يُؤَدُّونَهَا إِلَى رَسُولِ اللهِ ﷺ لَقَاتَلْتُهُمْ عَلَى مَنْعِهَا قَالَ عُمَرُ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ فَوَاللهِ مَا هُوَ إِلَّا أَنْ قَدْ شَرَحَ اللهُ صَدْرَ أَبِي بَكْرٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ فَعَرَفْتُ أَنَّهُ الْحَقُّ.

2 Ebu-Bekr je izabran za halifu odmah poslije smrti Muhammeda, sallallahu alejhi ve sellem. Istovremeno su istupila iz islama neka arapska plemena, okupivši se oko samozvanog lažnog pejgambera Musejlime iz plemena Benu-Hanife i oko Esvedul-Ansije. Ebu-Bekr je odmah protiv njih poslao vojne odrede i Musejlime je poginuo u Jemami, a Ansija u San’i. Tako su ovi zavodljivci, sa svojim najbližim saradnicima, brzo likvidirani, a njihova plemena opet vraćena u islam.
Drugi neki Arapi su odbacili učenje islama, napustili klanjanje namaza, dijeljenje zekata i ostale islamske dužnosti i vratili se svom predislamskom idolopokloničkom životu. Privrženi islamu ostali su samo muslimani Mekke, Medine i naselja Džuvasijje u Bahrejnu, gdje je stanovalo pleme Abdul-Kajs. U ostalim krajevima Arabije, džamije su bile napuštene i učenje ezana prestalo.
Treća grupa arapskog svijeta pravila je razliku između obaveze klanjanja namaza i obaveze dijeljenja zekata. Ova je grupa klanjala namaz, ali otkazala davanje zekata halifi. Ovo su bili djelimični otpadnici i nisu se povratili idolopoklonstvu, a bilo ih je koji nisu ni zekat otkazali svojevoljno, nego su ih na to navratile njihove plemenske starješine, koje su ponegdje zekat primale i ostavljale ga sebi. Tako je, naprimjer, pleme

PRISEGA NA REDOVNO DAVANJE ZEKATA

باب الْبَيْعَةِ عَلَى إِيتَاءِ الزَّكَاةِ

"Pa ako se pokaju i budu obavljali namaz i davali zekat, bit će vam braća po vjeri." (Kur'an).

(فَإِنْ تَابُوا وَأَقَامُوا الصَّلَاةَ وَآتَوُا الزَّكَاةَ فَإِخْوَانُكُمْ فِي الدِّينِ) .

1401. PRIČAO NAM JE Ibni-Numejr od svoga oca koji kaže da mu je prenio Isma'il od Kajsa da je Džerir b. Abdullah rekao:
"Obavezao sam se Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, na redovno obavljanje namaza, davanje zekata i da ću željeti dobro svakom muslimanu."

١٤٠١ . حَدَّثَنَا ابْنُ نُمَيْرٍ قَالَ حَدَّثَنِي أَبِي حَدَّثَنَا إِسْمَاعِيلُ عَنْ قَيْسٍ قَالَ قَالَ جَرِيرُ بْنُ عَبْدِاللهِ بَايَعْتُ النَّبِيَّ ﷺ عَلَى إِقَامِ الصَّلَاةِ وَإِيتَاءِ الزَّكَاةِ وَالنُّصْحِ لِكُلِّ مُسْلِمٍ .

Benu-Jerbu' sakupilo između sebe zekat i željelo ga poslati halifi Ebu-Bekru, ali ih je u tome spriječio Malik b. Nuvejre.
Vakidi u svom djelu "Kitabur-riddeti" kaže: "Čim je Allahov Poslanik umro, od islamske zajednice su se odvojili plemena Esed i Gatafan, izuzimajući mu ogranak Benu-Abs, dok je pleme Benu-Amir iščekivalo stav svoga poglavara.
Još su se odvojila plemena Fezare, Jemami, Benu-Hanifa, a i neka plemena u Bahrejnu, zatim plemena Bekr, Ibni-Vail, Nemir ibn Kasit, Kelb i bližnji rod i ogranci Kuda'a. U cijelosti su se odmetnula plemena Benu-Temim, Benu-Sulejm, Umejre, Hufaf, Benu-Auf ibn Imru-ul-Kajs, te Zekvan i Harise pleme.
Privržena islamu ostala su i dalje plemena Eslem, Gifar, Džuhejne, Huzejne, Ešdža', Ka'b, Ibn-Amr, Ibn-Hus'a, Sekif, Huzejl, Duel, Kinane, Surat, Budžejl, Taj, Hevazin, Džušejm, Sa'd, Ibn-Bekr i Abdul-Kajs, te Nudžejba, Hemedan i stanovništvo San'e."
Musa b. Ukbe prenosi: "Kad je Vjerovjesnik umro, islam su napustili Arapi Jemena, istočne Arabije, plemena Gatafan, Benu-Esed, Benu-Amr i Ešdža'. Prema izjavi Dejlemija, prvi otpadnici islama pojavili su se u Jemenu pod vodstvom Esvedul-Ansije još u doba Muhammeda, sallallahu alejhi ve sellem."
Iz hadisa se još zaključuje:
– oštroumnost i dalekovidnost Ebu-Bekra pri poduzimanju odlučnih mjera u danima pojave općeg haosa,
– zaključak donesen putem analogije je punovažan,
– diskutovati o vjerskim pitanjima je pohvalno,
– ko svojim radom manifestuje islam, a u duši ga ne vjeruje, smatrat će se po ovozemnim zakonima muslimanom prema šerijatskom pravilu: "Ljudi se sude prema djelima, a Allah zna njihove stvarne namjere."
Malik smatra da poklanjanje provjerenog (otpadnika od islama) ne treba uvažiti, a to se mišljenje prenosi i od imama Ahmeda.
Nevevevija kaže da je zindik osoba koja zaniječe sve islamske propise i da ima pet različitih stavova o njenom statusu: 1) najispravnije je mišljenje da se pokajanje provjerenog uvaži kao punopravno, 2) da mu se pokajanje ne uvaži, već da se ubije, pa ako mu je pokajanje bilo iskreno, ono će mu koristiti na Sudnjem danu, 3) pokajanje zindika uvažava se samo jednom, 4) ako je osoba primila islam dobrovoljno, pa ga poslije napustila, prima joj se pokajanje, a ako ga je prihvatila pod pritiskom, pa kasnije napustila, a potom se pokaje i želi ostati u islamu, pokajanje joj se neće uvažiti, i 5) ne prima se pokajanje samo osobe koja je pored toga što je napustila islam, još i druge od islama odvraćala.
Po školi hanefijskih pravnika, pokajanje zindika treba uvažiti kao punopravno. Ebu-Hanife je izjavio: "Privrednom otpadniku treba predložiti da se pokaje i njegovo pokajanje treba uvažiti";
– otpadnika od islama, njegovo otpadništvo ne oslobađa dužnosti davanja zekata, nego ga mora po povratku u islam u cijelosti dati.

GRIJEH ONOGA KOJI NE DAJE ZEKAT

باب إثم مانع الزكاة

I riječi Uzvišenog Allaha: "I one koji sakupljaju zlato i srebro i ne dijele ga na Allahovom putu, obavijesti o bolnoj kazni vatrom, kada će se na njoj pržiti u Džehennemu i njom paliti njihova čela, njihove strane i njihova leđa (i kada će im biti rečeno):
'Ovo vam je ono, što ste za sebe sakupljali. Okušajte to što ste sebi pripremili.'"[1]

وَقَوْلِ اللهِ تَعَالَى (وَالَّذِينَ يَكْنِزُونَ الذَّهَبَ وَالْفِضَّةَ وَلَا يُنْفِقُونَهَا فِي سَبِيلِ اللهِ فَبَشِّرْهُمْ بِعَذَابٍ أَلِيمٍ يَوْمَ يُحْمَى عَلَيْهَا فِي نَارِ جَهَنَّمَ فَتُكْوَى بِهَا جِبَاهُهُمْ وَجُنُوبُهُمْ وَظُهُورُهُمْ هَذَا مَا كَنَزْتُمْ لِأَنْفُسِكُمْ فَذُوقُوا مَا كُنْتُمْ تَكْنِزُونَ) .

1402. PRIČAO NAM JE Hakem b. Nafi', kome je saopćio Šu'ajb, njemu Ebuz-Zinad, ovome ispričao Abdur-Rahman b. Hurmuz A'redž koji je čuo Ebu-Hurejru, radijallahu anhu, gdje govori:
"Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao je: 'Doći će deva (na Sudnjem danu) svome vlasniku bolja i krupnija nego što je bila i, ako on ne bude davao na nju (zekat), ona će ga gaziti svojim kopitima. Doći će ovca svome vlasniku bolja nego što je ikada bila, i, ako ne bude davao na nju zekat, ona će ga gaziti svojim papcima i bosti ga svojim rogovima. U obavezi vlasnika je da podijeli mlijeko na dan pojenja. Niko od vas neka ne dođe na Sudnji dan sa ovcom (bravčetom),

١٤٠٢. حَدَّثَنَا الْحَكَمُ بْنُ نَافِعٍ أَخْبَرَنَا شُعَيْبٌ حَدَّثَنَا أَبُو الزِّنَادِ أَنَّ عَبْدَ الرَّحْمَنِ بْنَ هُرْمُزَ الْأَعْرَجَ حَدَّثَهُ أَنَّهُ سَمِعَ أَبَا هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ يَقُولُ قَالَ النَّبِيُّ ﷺ تَأْتِي الْإِبِلُ عَلَى صَاحِبِهَا عَلَى خَيْرِ مَا كَانَتْ إِذَا هُوَ لَمْ يُعْطِ فِيهَا حَقَّهَا تَطَؤُهُ بِأَخْفَافِهَا وَتَأْتِي الْغَنَمُ عَلَى صَاحِبِهَا عَلَى خَيْرِ مَا كَانَتْ إِذَا لَمْ يُعْطِ فِيهَا حَقَّهَا تَطَؤُهُ بِأَظْلَافِهَا وَتَنْطَحُهُ بِقُرُونِهَا وَقَالَ وَمِنْ حَقِّهَا أَنْ تُحْلَبَ عَلَى الْمَاءِ قَالَ وَلَا يَأْتِي

---

1 Omer b. Abdul-Aziz i Irak b. Malik smatraju da je gornji ajet derogiran kasnijim ajetom: "Uzmi iz njihovih imetaka doprinos (zekat)!"
Ibni-Abbas je izjavio da je muslimanima bilo poteško u duši kada je objavljen ajet: "I oni koji sakupljaju zlato i srebro i ne dijele ga na Božijem putu...", i da su govorili da, od sada, ne može niko ništa ostaviti u nasljedstvo svojoj djeci.
Zbog toga su Omer i Šejban otišli Vjerovjesniku i obavijestili ga o činjeničnom stanju, na što je on rekao: "Allah je propisao zekat da se njime očisti postojeći dio vašeg imetka, a nasljedstvo odredio u imecima koji ostaju iza vas."
Omeru je i to poteško palo na dušu, pa je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, nastavio: "Obavijestit ću te o dobru koje čovjek treba čuvati za sebe, a to je dobra supruga koja svojim držanjem raspoloži muža čim je ugleda, kada joj što zapovjedi, ona ga posluša, a kada je on odsutan, ona mu čuva obraz." Ovaj je dijalog zabilježio Hakim u svom "Mustedreku" i smatra ga vjerodostojnim.
Čini se da je sakupljanje imovine u prvim danima objave islama bilo zabranjeno, a da je dozvoljeno tek objavom propisa o davanju zekata.
Prema sadržaju spomenutog ajeta, zekat se daje od zlata i srebra, bilo ono izrađeno ili neizrađeno, kao i na nakit od ovih plemenitih kovina.

koju će nositi na svom vratu, a ona će blejati, a on vikati: Muhammede!'
Ja ću mu odgovoriti: 'Dostavio sam ti Allahovu zapovijed i nemoćan sam ti sada išta pomoći. I niko od nas neće doći na Sudnji dan sa devom, koju će nositi na svom vratu, a da ona neće rikati, a on vikati: 'Muhammede!'
'Ja sam ti svojevremeno saopćio Božiju zapovijed i ne mogu ti sada ništa pomoći' – odgovorit ću mu ja."

أَحَدُكُمْ يَوْمَ الْقِيَامَةِ بِشَاةٍ يَحْمِلُهَا عَلَى رَقَبَتِهِ لَهَا يُعَارٌ فَيَقُولُ يَا مُحَمَّدُ فَأَقُولُ لَا أَمْلِكُ لَكَ شَيْئًا قَدْ بَلَّغْتُ وَلَا يَأْتِي بِبَعِيرٍ يَحْمِلُهُ عَلَى رَقَبَتِهِ لَهُ رُغَاءٌ فَيَقُولُ يَا مُحَمَّدُ فَأَقُولُ لَا أَمْلِكُ لَكَ مِنَ اللهِ شَيْئًا قَدْ بَلَّغْتُ .

1403. PRIČAO NAM JE Ali b. Abdullah, njemu Hašim b. Kasim od Abdur-Rahmana b. Abdullaha b. Dinara, ovaj od svoga oca, on od Ebu-Saliha Semmana, a on od Ebu-Hurejre koji je rekao:
"Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao je: 'Kome je Allah dao imetak i on od njega nije davao zekat, on će mu se na Sudnjem danu prikazati u obliku zmije sa bijelim glatkim čelom i sa dvjema crnim tačkama iznad očiju (poskok), koja će mu se omotati oko vrata na Sudnjem danu, a zatim ga uhvatiti svojim čeljustima, tj. cijelom čeljusti, i govoriti: 'Ja sam onaj tvoj imetak, ja sam ono tvoje blago', a potom je citirao: Neka ne misle oni koji škrtare…'"[1]

١٤٠٣ . حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ عَبْدِاللهِ حَدَّثَنَا هَاشِمُ بْنُ الْقَاسِمِ حَدَّثَنَا عَبْدُالرَّحْمَنِ بْنُ عَبْدِاللهِ بْنِ دِينَارٍ عَنْ أَبِيهِ عَنْ أَبِي صَالِحٍ السَّمَّانِ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ مَنْ آتَاهُ اللهُ مَالًا فَلَمْ يُؤَدِّ زَكَاتَهُ مُثِّلَ لَهُ مَالُهُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ شُجَاعًا أَقْرَعَ لَهُ زَبِيبَتَانِ يُطَوَّقُهُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ ثُمَّ يَأْخُذُ بِلِهْزِمَتَيْهِ يَعْنِي بِشِدْقَيْهِ ثُمَّ يَقُولُ أَنَا مَالُكَ أَنَا كَنْزُكَ ثُمَّ تَلَا (لَا يَحْسِبَنَّ الَّذِينَ يَبْخَلُونَ) الْآيَةَ .

1 Pravo ovce, a dužnost njenog gospodara je, da se ona muze kod vode i pojilišta, kako bi se dio pomuženog mlijeka mogao, svaki dan besplatno, podijeliti siromasima i putnicima namjernicima, koji obično odsjedaju pokraj vode. To je bio dobar prastari običaj Arapa koji je islam usvojio i dalje podržavao.
Cijeli prijevod gore djelimično citiranog 180. ajeta sure "Ali Imran" glasi: "Neka ne misle oni koji škrtare sa onim što im je Allah dao od Svoje milosti, da je to dobro za njih. Naprotiv, to je za njih samo zlo. Na vrat će im biti obješeno ono s čim su škrtarili na Sudnjem danu. Allahu pripada nasljedstvo nebesa i zemlje. Allah je obaviješten o svemu što vi radite."
Iz sadržaja drugog hadisa razabire se:
– zekat se daje od deva, krupne i sitne stoke, a preporučljivo ga je davati i od proizvedenih mliječnih proizvoda, odnosno samog mlijeka. Osoba, koja mlijeko i mliječne proizvode svoje stoke koristi samo za sebe, bit će optužena na Sudnjem danu od domaće životinje, čije je mlijeko koristila, što je njeno pravo, namijenjeno sirotinji, prisvojila sebi,
– robu i ostali kapital neočišćen zekatom Allah će predočiti neposlušniku u vidu otrovne zmije, koja će ga stalno daviti i gristi, upravo onako kako je on svojim trgovačkim i ostalim kapitalom davio siromašni svijet,
– davanje zekata je farz i to od zlata, srebra i robe koja je bila godinu dana u rukama punoljetnog muslimana, i od svih poljoprivrednih prihoda.

IMOVINA OD KOJE JE ZEKAT PODIJELJEN, NE SMATRA SE NAGOMILANIM KAPITALOM

باب ما أُدِّي زكاتُهُ فليس بكنْزٍ

Jer je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Zekat se ne daje na imovinu ispod pet oka."

لِقَوْلِ النَّبِيِّ ﷺ لَيْسَ فِيمَا دُونَ خَمْسَةِ أَوَاقٍ صَدَقَةٌ.

1404. Ahmed b. Šebib b. Seid je rekao, da mu je njegov otac prenio od Junusa, on od Ibni-Šihaba, ovaj od Halida b. Eslema koji je rekao:
"Izašli smo (iz grada) sa Abdullahom b. Omerom, radijallahu anhuma, pa jedan beduin reče:
'Obavijestio me o Allahovim riječima: I oni koji gomilaju zlato i srebro, a ne dijele ga na Božijem putu...' Ibni-Omer odgovori: 'Ko ga skuplja, a na njega ne daje zekat, teško njemu. To je tako bilo prije objave propisa o zekatu, a kada je propisan zekat, Allah ga je učinio sredstvom za čišćenje stečene imovine.'"

١٤٠٤. حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ شَبِيبِ بْنِ سَعِيدٍ حَدَّثَنَا أَبِي عَنْ يُونُسَ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ عَنْ خَالِدِ بْنِ أَسْلَمَ قَالَ خَرَجْنَا مَعَ عَبْدِاللهِ بْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا فَقَالَ أَعْرَابِيٌّ أَخْبِرْنِي عَنْ قَوْلِ اللهِ (وَالَّذِينَ يَكْنِزُونَ الذَّهَبَ وَالْفِضَّةَ وَلَا يُنْفِقُونَهَا فِي سَبِيلِ اللهِ) قَالَ ابْنُ عُمَرَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا مَنْ كَنَزَهَا فَلَمْ يُؤَدِّ زَكَاتَهَا فَوَيْلٌ لَهُ إِنَّمَا كَانَ هَذَا قَبْلَ أَنْ تُنْزَلَ الزَّكَاةُ فَلَمَّا أُنْزِلَتْ جَعَلَهَا اللهُ طُهْرًا لِلْأَمْوَالِ .

1405. PRIČAO NAM JE Ishak b. Jezid, njemu saopćio Šu'ajb b. Ishak, da je Evza'i rekao, da ga je obavijesito Jahja b. Ebi-Kesir, da ga je Amr b. Jahja b. Umare obavijestio, prenoseći od svoga oca Jahjaa b. Umare b. Ebi-Hasana, da je čuo Ebu-Seida, radijallahu anhu, gdje kaže:
"Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao je: "Na imovinu ispod pet oka nema zekata, na deve ispod pet komada nema zekata i na imovinu ispod pet veskova nema zekata."[2]

١٤٠٥. حَدَّثَنَا إِسْحَاقُ بْنُ يَزِيدَ أَخْبَرَنَا شُعَيْبُ بْنُ إِسْحَاقَ أَخْبَرَنَا الْأَوْزَاعِيُّ أَخْبَرَنِي يَحْيَى بْنُ أَبِي كَثِيرٍ أَنَّ عَمْرَو بْنَ يَحْيَى بْنِ عُمَارَةَ أَخْبَرَهُ عَنْ أَبِيهِ يَحْيَى بْنِ عُمَارَةَ بْنِ أَبِي الْحَسَنِ أَنَّهُ سَمِعَ أَبَا سَعِيدٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ يَقُولُ قَالَ النَّبِيُّ ﷺ لَيْسَ فِيمَا دُونَ خَمْسِ أَوَاقٍ صَدَقَةٌ وَلَيْسَ فِيمَا دُونَ خَمْسِ ذَوْدٍ صَدَقَةٌ وَلَيْسَ فِيمَا دُونَ خَمْسِ أَوْسُقٍ صَدَقَةٌ .

2 Na imovinu ispod vrijednosti jednog nisaba ne daje se zekat. Nisab kod zlata je dvadest miskala što iznosi 91,60 grama, jer jedan miskal iznosi 4,58 g, kod srebra miskal iznosi dvjesto grama, tj. 641,5 g, jer miskal iznosi 3,21 gram. Nisab kod trgovačke robe papirnog i metalnog novca, osim zlatnog i srebrenog, iznosi onoliko koliko vrijedi dvjesto grama srebra u novcu. Nisab kod krupne i sitne stoke, određuje se prema skalama poznatim u fikhskim djelima. Ko nema gornjeg nisaba imovine ili ga ima, ali od nje daje zekat, on ne spada u grupu onih koji gomilaju kapital za koji će biti odgovorni.
Zekat je propisan poslije Hidžre. Čini se da je propisan druge godine po Hidžri, nešto prije propisa o postu ramazana mjeseca, dok Ibni-Esir kaže da je zekat propisan tek devete godine po Hidžri. Zekatom se čisti imovina od prava siromaha u njoj, a bogataš se opet oslobađa i čisti od škrtosti i drugih poroka kapitala. "Ukijjetun" je šerijatska oka, koja iznosi četrdest drahma srebra. To je hidžaska oka za razliku od turske oke u težini od 1,248 g.

1406. PRIČAO NAM JE Ali b. Ebu-Hašim, da je čuo Hušejma, kome je prenio Husajn od Zejda b. Vehba, koji je kazao: "Prošao sam pokraj Rebeze (naselje tri konaka od Medine) i tu se iznenada našao sa Ebu-Zerrom, radijallahu anhu, koga sam upitao:
'Šta te spustilo na taj stepen?'
'Bio sam u Siriji (u Damasku)', odgovori on, 'pa sam se razišao sa Mu'avijom u shvaćanju ajeta: 'I oni koji sakupljaju zlato i srebro, a ne dijele ga na

١٤٠٦. حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ أَبِي هَاشِمٍ سَمِعَ هُشَيْمًا
أَخْبَرَنَا حُصَيْنٌ عَنْ زَيْدِ بْنِ وَهْبٍ قَالَ مَرَرْتُ
بِالرَّبَذَةِ فَإِذَا أَنَا بِأَبِي ذَرٍّ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ فَقُلْتُ لَهُ مَا
أَنْزَلَكَ مَنْزِلَكَ هَذَا قَالَ كُنْتُ بِالشَّأْمِ فَاخْتَلَفْتُ
أَنَا وَمُعَاوِيَةُ فِي (الَّذِينَ يَكْنِزُونَ الذَّهَبَ وَالْفِضَّةَ
وَلَا يُنْفِقُونَهَا فِي سَبِيلِ اللهِ) قَالَ مُعَاوِيَةُ نَزَلَتْ

"Zevdun" znači skup od tri deve do deset deva.
"Veskun" je jedan devin tovar, a to je iznos od šezdeset saova. Jedan sa' iznosi 3 kg i 333 g.
Neki smatraju "vesk" obični tovar tovarne stoke, a poneki tovarom mazge ili magarcta.
Iz hadisa se još zaključuje:
– iz teksta: "Nema zekata ispod pet veskova", razabire se da nisab kod srebra iznosi pet ukijja, a to je dvjesto grama (dirhema), jer hidžaska oka iznosi četrdeset dirhema.
Nisab kod zlata iznosi dvadeset miskala.
Kadi Ijad prenosi da su neki raniji učenjaci smatrali potrebu davanja zekata na zlato, čim on ima vrijednost dvjesto dirhema, pa makar ga bilo ispod dvadeset miskala težine;
– na nisab zlata i srebra trgovačke robe daje se postotak od 2,5%. Na razliku zlata i srebra preko nisaba treba davati 1/40, tj. opet 2,5% od te razlike ma kolika ona bila. Ovo je mišlljenje Malika, Sevrija, Šafije, Ebu-Jusufa i Muhammeda, a tako je preneseno i od Abdullaha b. Omera.
Ebu-Hanife i mnogi raniji učenjaci smatraju da se na razliku suviška srebra, preko jednog nisaba, ne daje zekat, sve dok taj suvišak ne dostigne četrdeset grama, a ni na razliku suviška zlata preko dvadeset miskala (zlatnih dinara), sve dok taj suvišak ne dostigne četiri miskala. U konkretnom slučaju, na svakih četrdeset suvišnih dirhema srebra, daje se jedan dirhem, a na svaka suvišna četiri miskala po jedan dirhem;
– iz teksta hadisa: "Nema zekata na deve ispod pet komada", razumije se da je pet deva zajedno sa devčadi minimalan broj na koga treba davati zekat. Na pet deva, koje su na ispaši provele veću polovinu godine, daje se na ime zekata jedna ovca (bravče);
– iz teksta: "Na imovinu ispod pet veskova nema zekata", zaključuju Šafija, Ebu-Jusuf i Muhammed, da se na poljoprivredne proizvode daje zekat u iznosu od 1/10 kada oni dostignu količinu pet veskova. Poljoprivredni proizvodi ispod spomenute količine, ma koje vrste bili, ne podliježu propisima davanja zekata.
Ebu-Hanife smatra da se zekat u iznosu od 1/10 daje na pojedine poljoprivredne proizvode, bilo ih mnogo ili malo, bili oni sa zemlje koja se natapa vještački ili samo prirodnim oborinama, izuzimajući šumsko rastinje i perzijsku trstiku. Ebu-Hanife i neki raniji učenjaci, te Omer b. Abdul-Aziz, Mudžahid i Ibrahim Neha'i drže se teksta hadisa navedenog kod Buharije, koji je prenio Zuhri od Salima, on od Ibni-Omera, koji je rekao, da je Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, izjavio: "Od poljoprivrednih proizvoda zemlje koja se natapa prirodnim oborinama i vrelima daje se zekat u iznosu od 10%, a od prihoda zemlje koja se natapa vještački, polovina od desetine, tj. 5%.
Navedeni učenjaci oslanjaju se još na izjavu Ebu-Zubejra, prenesenu od Džabira, da je Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Na poljoprivredne proizvode zemlje koju natapaju rijeke i oblaci daje se desetina, a na proizvode zemlje koja se natapa pomoću deva (vještački), zekat iznosi polovinu od desetine, tj. 5%.
Ibni-Madže je u svom "Sunenu" zabilježio, da je Mu'az b. Džebel rekao: "Poslao me je Allahov Poslanik u Jemen i naredio mi da uzimam desetinu (ušr) od poljoprivrednih prihoda sa zemljišta koje se natapa prirodnim oborinama, a 5% prihoda sa zemljišta koje se vještački natapa."
Dužnost davanja zekata od poljoprivrednih prihoda vidi se iz 267. ajeta poglavlja "El-Bekare", koji u prijevodu glasi: "Vjernici, dijelite zekat od dobara koja ste stekli i od dohodaka koje smo vam dali iz zemlje. Ne odabirite ono što je slabije da podijelite, a i vi sami ne biste to uzeli, osim kada biste zažmirili."
Zekat od poljoprivrednih proizvoda dijeli se u doba berbe, kako je to u Kur'anu rečeno: "Dajte siromahu njegovo pravo (zekat) na dan žetve!"

Božijem putu...’ (Tevbe, 35) Mu‘avija je tvrdio da je ovaj ajet objavljen u vezi s Jevrejima i kršćanima, a ja kažem: ‘Objavljen je u vezi s nama i njima’. Tako je između mene i njega došlo do neslaganja, pa je on pisao Osmanu, radijallahu anhu, žalbu. Osman mi je pisao da dođem u Medinu. Ja sam došao i oko mene se iskupilo mnogo svijeta, kao da me prije toga nisu nikada vidjeli. Kada sam to spomenuo Osmanu, on mi reče: ‘Da se hoćeš pomaknuti (skloniti) na stranu (van Medine)!’ Poslušao sam i, eto, to je ono što me degradiralo na ovaj stepen. Kada bi mi postavili zapovjednika Abesinca, ja bih slušao i pokoravao se.’”[1]

فِي أَهْلِ الْكِتَابِ فَقُلْتُ نَزَلَتْ فِينَا وَفِيهِمْ فَكَانَ بَيْنِي وَبَيْنَهُ فِي ذَاكَ وَكَتَبَ إِلَى عُثْمَانَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ يَشْكُونِي فَكَتَبَ إِلَيَّ عُثْمَانُ أَنِ اقْدَمِ الْمَدِينَةَ فَقَدِمْتُهَا فَكَثُرَ عَلَيَّ النَّاسُ حَتَّى كَأَنَّهُمْ لَمْ يَرَوْنِي قَبْلَ ذَلِكَ فَذَكَرْتُ ذَاكَ لِعُثْمَانَ فَقَالَ لِي إِنْ شِئْتَ تَنَحَّيْتَ فَكُنْتَ قَرِيبًا فَذَاكَ الَّذِي أَنْزَلَنِي هَذَا الْمَنْزِلَ وَلَوْ أَمَّرُوا عَلَيَّ حَبَشِيًّا لَسَمِعْتُ وَأَطَعْتُ .

1407. PRIČAO NAM JE Ajjaš, njemu Abdul-A‘la kome je prenio Džurejri od Ebu-Alaa, on od Ahnefa b. Kajsa koji je rekao: “Sjedio sam...”, a u drugom senedu, pričao mi je Ishak b. Mensur, ovome rekao Abdu-Samed: “Moj otac mi je kazao: ‘Ispričao nam je Džurejri, kome je saopćio Ebul-Ala b. Šihhir, da im je Ahnef b. Kajs rekao:

‘Sjedio sam kod nekih kurejšijskih prvaka i dođe jedan čovjek (Ebu-Zerr) grube kose, odjeće i izgleda, stade iznad njih, nazva selam i citira:

‘Obraduj one, koji gomilaju imovinu, sa užarenim kamenjem, na kome će se pržiti u džehennemskoj vatri. Potom će se ono staviti svakom od njih na bradavicu dojke, pa će mu izaći na kost njegove plećke, a zatim će mu se staviti na kost njegove plećke, pa će se kretati dok mu ne izađe opet na bradavicu njegove dojke.’ Zatim ode i sjede do jednog stupa. Ja sam ga pratio i sjeo pokraj njega.

١٤٠٧. حَدَّثَنَا عَيَّاشٌ حَدَّثَنَا عَبْدُالأَعْلَى حَدَّثَنَا الْجُرَيْرِيُّ عَنْ أَبِي الْعَلَاءِ عَنِ الأَحْنَفِ بْنِ قَيْسٍ قَالَ جَلَسْتُ ح و حَدَّثَنِي إِسْحَاقُ بْنُ مَنْصُورٍ أَخْبَرَنَا عَبْدُالصَّمَدِ قَالَ حَدَّثَنِي أَبِي حَدَّثَنَا الْجُرَيْرِيُّ حَدَّثَنَا أَبُو الْعَلَاءِ بْنُ الشِّخِّيرِ أَنَّ الأَحْنَفَ بْنَ قَيْسٍ حَدَّثَهُمْ قَالَ جَلَسْتُ إِلَى مَلَإٍ مِنْ قُرَيْشٍ فَجَاءَ رَجُلٌ خَشِنُ الشَّعَرِ وَالثِّيَابِ وَالْهَيْئَةِ حَتَّى قَامَ عَلَيْهِمْ فَسَلَّمَ ثُمَّ قَالَ بَشِّرِ الْكَانِزِينَ بِرَضْفٍ يُحْمَى عَلَيْهِ فِي نَارِ جَهَنَّمَ ثُمَّ يُوضَعُ عَلَى حَلَمَةِ ثَدْيِ أَحَدِهِمْ حَتَّى يَخْرُجَ مِنْ نُغْضِ كَتِفِهِ وَيُوضَعُ عَلَى نُغْضِ كَتِفِهِ حَتَّى يَخْرُجَ مِنْ حَلَمَةِ ثَدْيِهِ يَتَزَلْزَلُ ثُمَّ وَلَّى فَجَلَسَ إِلَى سَارِيَةٍ

---

1 Iz navedenog hadisa se zaključuje:
– na širenju istine treba biti uporan i ustrajan, pa makar uslijedio i progon;
– starješina i rukovodilac zajednice može prognati osobu, čiji bi rad mogao zajednici naštetiti i dovesti u iskušenje jedinstvo zajednice;
– rukovodiocima zajednice treba se pokoravati i ne dizati bune zbog neznatnog neslaganja sa njima, pa makar se bilo i u pravu, izuzev ozbiljnih kršenja vjerskih propisa;
– borba mišljenja i diskusija o vjerskim propisima je dozvoljena;
– starješina prema svojim potčinjenim treba biti pažljiv, blag i taktičan i ne poduzimati naglo stroge mjere.

Nisam znao ko je on, pa sam mu rekao:
'Čini mi se da ovaj svijet nije volio ono što si mu rekao.'
'Oni ne razumiju ništa', odgovori on, 'što mi je rekao moj prijatelj.'

وَتَبِعْتُهُ وَجَلَسْتُ إِلَيْهِ وَأَنَا لَا أَدْرِي مَنْ هُوَ فَقُلْتُ
لَهُ لَا أُرَى الْقَوْمَ إِلَّا قَدْ كَرِهُوا الَّذِي قُلْتَ قَالَ
إِنَّهُمْ لَا يَعْقِلُونَ شَيْئًا .

1408. 'Ko je tvoj prijatelj?' – upitah.
'Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem – odgovori mi on.
'Ebu-Zerre, vidiš li Uhud?' – upitao me Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem.
Pogledah na sunce. Od dana ne bijaše ostalo ništa. Meni se činilo da me Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, šalje tamo radi nekog posla, pa sam rekao: 'Da, vidim.'
'Volio bih da imam zlata kao što je Uhud samo zato da bih ga cijelog podijelio izuzev tri dinara' – reče mi Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem.
'Oni ovo', kaže Ebu-Zerr, 'ne razumiju i zato gomilaju samo ovozemna dobra.'
'Ne, tako mi Allaha, ja ne tražim od njih ta zemaljska dobra, a niti ću ih pitati za propise vjere do susreta sa Uzvišenim Allahom.'"[1]

١٤٠٨. قَالَ لِي خَلِيلِي قَالَ قُلْتُ مَنْ خَلِيلُكَ قَالَ
النَّبِيُّ ﷺ يَا أَبَا ذَرٍّ أَتُبْصِرُ أُحُدًا قَالَ فَنَظَرْتُ إِلَى
الشَّمْسِ مَا بَقِيَ مِنَ النَّهَارِ وَأَنَا أُرَى أَنَّ رَسُولَ
اللهِ ﷺ يُرْسِلُنِي فِي حَاجَةٍ لَهُ قُلْتُ نَعَمْ قَالَ مَا
أُحِبُّ أَنَّ لِي مِثْلَ أُحُدٍ ذَهَبًا أُنْفِقُهُ كُلَّهُ إِلَّا ثَلَاثَةَ
دَنَانِيرَ وَإِنَّ هَؤُلَاءِ لَا يَعْقِلُونَ إِنَّمَا يَجْمَعُونَ الدُّنْيَا
لَا وَاللهِ لَا أَسْأَلُهُمْ دُنْيَا وَلَا أَسْتَفْتِيهِمْ عَنْ دِينٍ
حَتَّى أَلْقَى اللهَ .

---

1 Imam Ahmed u svom "Musnedu" navodi da je Ahnef b. Kajs bio u Medini i tu vidio čovjeka, od koga se svijet klonio i bježao, pa ga je upitao: "Ko si ti?"
"Ebu-Zerr"– odgovorio je on. "A što svijet bježi od tebe?" "Kritiziram ih što gomilaju imovinu, a to im je zabranio i Allahov Poslanik " – odgovorio je Ebu Zerr.
Pejgamber je radio i propagirao rad, ali je sav prihod preko stvarne kućne potrebe istog dana ustupao siromasima. On je kapital želio, ne da ga uživa, nego da njime pomogne islamsku zajednicu i njene pripadnike. Od zlata u težini Uhud brda, on bi za sebe ostavio samo tri zlatnika, i to: jedan, kako kaže Kurtubi, za opskrbu svoje porodice, jedan za oslobađanje kojeg roba, a jedan za isplatu eventualnog duga.
Ebu-Zerr je bio blizak drug Allahovog Poslanika i od njega dobro naučio propise islama, pa mu nije bilo potrebno da ikoga pita za vjerske propise i put islamskog života. On je privatno sakupljanje kapitala, iznad stvarnih kućnih potreba, smatrao haramom. Ebu-Zerr je ranije spomenuti 35. ajet poglavlja "Et-Tevbe" dosljedno primjenjivao u svom životu i čuvanje ovozemnih dobara kod privatnika osuđivao, bez obzira davao on zekat ili ne davao.

DIJELJENJE IMOVINE NA NJENO PRAVO MJESTO

باب إِنْفَاقِ الْمَالِ فِي حَقِّهِ

1409. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Musenna, njemu Jahja, prenoseći od Ism'aila, ovome Kajs od Ibni-Mes'uda, radijallahu anhu, koji je kazao: "Čuo sam Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, gdje kaže:
'Ne smije se zavidjeti, osim samo u dva slučaja: čovjeku kome je Allah dao imetak i on ga troši na pravo mjesto u dobrotvorne svrhe i čovjeku kome je Allah dao znanje (mudrost), pa on po njemu radi i prenosi ga drugome.'"

١٤٠٩. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ الْمُثَنَّى حَدَّثَنَا يَحْيَى عَنْ إِسْمَاعِيلَ قَالَ حَدَّثَنِي قَيْسٌ عَنِ ابْنِ مَسْعُودٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ سَمِعْتُ النَّبِيَّ ﷺ يَقُولُ لَا حَسَدَ إِلَّا فِي اثْنَتَيْنِ رَجُلٍ آتَاهُ اللهُ مَالًا فَسَلَّطَهُ عَلَى هَلَكَتِهِ فِي الْحَقِّ وَرَجُلٍ آتَاهُ اللهُ حِكْمَةً فَهُوَ يَقْضِي بِهَا وَيُعَلِّمُهَا .

NEISKRENOST (RIJA) PRI DAVANJU SADAKE

بَاب الرِّيَاءِ فِي الصَّدَقَةِ

Na osnovu riječi Uzvišenog: "O vjernici, ne kvarite svoje sadake prigovaranjem i uznemiravanjem...", do Njegovih riječi: "Allah ne upućuje narod koji ne vjeruje."
Ibni-Abbas, radijallahu anhuma, rekao je: "Izraz 'salden' u Kur'anu znači 'kamen na kome nema ništa'." Ikrime kaže: "Izraz 'vabilun' u ajetu znači 'obilna kiša, pljusak', a izraz 'tallun' 'kišica, jaka rosa'."[2]

لِقَوْلِهِ (يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لَا تُبْطِلُوا صَدَقَاتِكُمْ بِالْمَنِّ وَالْأَذَى) إِلَى قَوْلِهِ (وَاللهُ لَا يَهْدِي الْقَوْمَ الْكَافِرِينَ) وَقَالَ ابْنُ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا (صَلْدًا) لَيْسَ عَلَيْهِ شَيْءٌ وَقَالَ عِكْرِمَةُ (وَابِلٌ) مَطَرٌ شَدِيدٌ وَالطَّلُّ النَّدَى .

2 Cijeli prijevod kod Buharije, djelimično navedenog 264. ajeta poglavlja "El-Bekare" glasi: "Vjernici, ne kvarite svojih doprinosa prigovaranjem i uznemiravanjem, kao onaj što dijeli svoj imetak da bi ga ljudi vidjeli, a ne vjeruje ni u Allaha ni u Sudnji dan. Ovakav sliči tvrdoj stijeni, na kojoj ima nešto zemlje, koju pogodi jak pljusak i ostavi goli kamen. Licemjeri sa takvom milostinjom neće moći ništa zaslužiti. Allah ne upućuje na pravi put narod nevjerni."
Muslim, preko Ebu-Zerra, navodi, da je Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Na Sudnjem danu, Allah neće htjeti pogledati na tri vrste ljudi, govoriti sa njima, niti ih očistiti od grijeha, nego će im još dosuditi bolnu kaznu, a to su: osoba koja za svoj doprinos prigovara; osoba koja iz oholosti spušta svoj ogrtač do zemlje i osoba koja prodaje svoju robu uz lažno zaklinjanje."

ALLAH NE PRIMA SADAKU IZ IMETKA STEČENOG PREVAROM, PRIMA SAMO IZ HALAL-IMETKA

بَاب لَا يَقْبَلُ اللهُ صَدَقَةً مِنْ غُلُولٍ وَلَا يَقْبَلُ إِلَّا مِنْ كَسْبٍ طَيِّبٍ

Rekao je Uzvišeni: "Lijep govor i oprost su bolji od sadake popraćene prigovorom i uznemiravanjem. A, Allah je bogat i blag."

لِقَوْلِهِ (قَوْلٌ مَعْرُوفٌ وَمَغْفِرَةٌ خَيْرٌ مِنْ صَدَقَةٍ يَتْبَعُهَا أَذًى وَاللهُ غَنِيٌّ حَلِيمٌ) .

O SADAKI IZ HALAL STEČENOG IMETKA

بَاب الصَّدَقَةِ مِنْ كَسْبٍ طَيِّبٍ

Rekao je Uzvišeni: "...Uvećava sadake. A, Allah ne voli nevjernike grješnike. One, koji budu vjerovali, dobra djela radili, obavljali namaz, davali zekat, čeka nagrada kod njihovog Gospodara. Neće strahovati i neće tugovati".[1]

لِقَوْلِهِ (وَيُرْبِي الصَّدَقَاتِ وَاللهُ لَا يُحِبُّ كُلَّ كَفَّارٍ أَثِيمٍ إِنَّ الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ وَأَقَامُوا الصَّلَاةَ وَآتَوُا الزَّكَاةَ لَهُمْ أَجْرُهُمْ عِنْدَ رَبِّهِمْ وَلَا خَوْفٌ عَلَيْهِمْ وَلَا هُمْ يَحْزَنُونَ) .

1410. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Munir koji je čuo Ebu-Nadra gdje kaže da mu je prenio Abdur-Rahman b. Abdullah b. Dinar od svoga oca, on od Ebu-Saliha, a ovaj od Ebu-Hurejre, radijallahu anhu, koji je rekao:

"Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, kazao je: 'Ko podijeli sadaku u vrijednosti jedne datule (hurme) od svoje dobre (poštene) zarade, a Allah i ne prima, nego samo dobro, Allah će mu je primiti Svojom desnicom, a potom joj za njenog vlasnika (dobročinitelja) podizati vrijednost, kao što svaki od vas uzdiže (uzgojom) svoje ždrijebe, dotle dok ne postane kao brdo.'"

U drugom senedu, Abdur-Rahman slijedi Sulejmana (b. Bilala), prenoseći hadis od Ibni-Dinara. Verka je kazao:

١٤١٠ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللهِ بْنُ مُنِيرٍ سَمِعَ أَبَا النَّضْرِ حَدَّثَنَا عَبْدُ الرَّحْمَنِ هُوَ ابْنُ عَبْدِ اللهِ بْنِ دِينَارٍ عَنْ أَبِيهِ عَنْ أَبِي صَالِحٍ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ مَنْ تَصَدَّقَ بِعَدْلِ تَمْرَةٍ مِنْ كَسْبٍ طَيِّبٍ وَلَا يَقْبَلُ اللهُ إِلَّا الطَّيِّبَ وَإِنَّ اللهَ يَتَقَبَّلُهَا بِيَمِينِهِ ثُمَّ يُرَبِّيهَا لِصَاحِبِهِ كَمَا يُرَبِّي أَحَدُكُمْ فَلُوَّهُ حَتَّى تَكُونَ مِثْلَ الْجَبَلِ تَابَعَهُ سُلَيْمَانُ عَنِ ابْنِ دِينَارٍ وَقَالَ وَرْقَاءُ عَنِ ابْنِ دِينَارٍ عَنْ سَعِيدِ بْنِ يَسَارٍ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ .

1 El-Bekare: 276-277. ajet, koji u cijelosti glase:
"Allah uništava imetak dobijen kamatama, a umnožava imetak iz koga je data milostinja. Allah ne voli nijednog nevjernika grješnika.
Zaista, oni koji vjeruju i rade dobra djela, klanjaju namaz i dijele zekat, dobit će nagradu od svoga Gospodara. Za njih nema straha niti (treba da) tuguju."

وَرَوَاهُ مُسْلِمُ بْنُ أَبِي مَرْيَمَ وَزَيْدُ بْنُ أَسْلَمَ وَسُهَيْلٌ عَنْ أَبِي صَالِحٍ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ .

"Hadis je prenesen od Ibni-Dinara, koji ga je prenio od Seida b. Jesara, ovaj od Ebu-Hurejre, radijallahu anhu, a on od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem"
Isti su hadis prenijeli Muslim b. Ebi-Merjem, Zejd b. Eslem i Suhejl od Ebu-Saliha, on od Ebu-Hurejre, radijallahu anhu, a ovaj od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem.

باب الصَّدقةِ قبلَ الرَّدِّ

DIJELJENJE SADAKE PRIJE (NJENOG) ODBIJANJA

١٤١١. حَدَّثَنَا آدَمُ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ حَدَّثَنَا مَعْبَدُ بْنُ خَالِدٍ قَالَ سَمِعْتُ حَارِثَةَ بْنَ وَهْبٍ قَالَ سَمِعْتُ النَّبِيَّ ﷺ يَقُولُ تَصَدَّقُوا فَإِنَّهُ يَأْتِي عَلَيْكُمْ زَمَانٌ يَمْشِي الرَّجُلُ بِصَدَقَتِهِ فَلَا يَجِدُ مَنْ يَقْبَلُهَا يَقُولُ الرَّجُلُ لَوْ جِئْتَ بِهَا بِالْأَمْسِ لَقَبِلْتُهَا فَأَمَّا الْيَوْمَ فَلَا حَاجَةَ لِي بِهَا .

1411. PRIČAO NAM JE Adem, njemu Šu'be, kome je prenio Ma'bed b. Halid, rekavši da je čuo Harisa b. Vehba da je izjavio: "Čuo sam Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, gdje kaže:
'Dijelite sadaku, jer će vam doći vrijeme kada će čovjek nosati svoju sadaku i neće moći naći osobe koja će mu je primiti. Čovjek (bivši siromah) će odgovoriti: Da si je donio jučer, ja bih ti je primio, a danas mi nije potrebna.'"

١٤١٢. حَدَّثَنَا أَبُو الْيَمَانِ أَخْبَرَنَا شُعَيْبٌ حَدَّثَنَا أَبُو الزِّنَادِ عَنْ عَبْدِ الرَّحْمَنِ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ قَالَ النَّبِيُّ ﷺ لَا تَقُومُ السَّاعَةُ حَتَّى يَكْثُرَ فِيكُمُ الْمَالُ فَيَفِيضَ حَتَّى يُهِمَّ رَبَّ الْمَالِ مَنْ يَقْبَلُ صَدَقَتَهُ وَحَتَّى يَعْرِضَهُ فَيَقُولَ الَّذِي يَعْرِضُهُ عَلَيْهِ لَا أَرَبَ لِي .

1412. PRIČAO NAM JE Ebul-Jeman, kome je saopćio Šu'ajb, ovome Ebu-Zinad, prenoseći od Abdur-Rahmana, on od Ebu-Hurejre, radijallahu anhu, koji je rekao:
"Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, kazao je: 'Sudnji dan neće biti dok se kod vas ne umnoži kapital (imetak) i ne počne se prelijevati toliko, da zabrinjava vlasnika ko će mu primiti njegovu sadaku, i dok je ne ponudi nekome, pa mu rekne onaj kome ju je ponudio: Ne treba mi.'"

1413. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Muhammed, njemu Ebu-Asim Nebil, kome je prenio Sa'dan b. Bišr, kako mu je ispričao Ebu-Mudžahid da mu je rekao Muhill b. Halife Tai:
"Čuo sam Adijja b. Hatima, radijallahu anhu, kako kaže: 'Bio sam kod Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, kada su mu došla dva čovjeka, jedan se tužio na siromaštvo, a drugi se žalio na drumsko pljačkanje. Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, odgovorio je: 'Što se tiče drumskog razbojstva (pljačkanja), neće proći malo vremena, kada će karavan moći dolaziti u Mekku i bez zaštitnika (osiguranja), a što se tiče siromaštva, smak svijeta neće sigurno biti, dok pojedinci od vas ne budu obilazili sa svojom sadakom, ne mogavši naći osobu koja bi je od njega primila. Potom će svaki od vas sigurno stati pred Allaha, bez ikakvog paravana između Allaha i njega i bez tumača koji bi mu davao objašnjenje i Allah će mu reći:
'Nisam li ti dao imetak?'
'Dao si mi' – odgovorit će on.
Zatim će mu opet reći:
'Nisam li ti poslao Poslanika?'
'Poslao si' – odgovorit će on. Potom će pogledati na svoju desnu stranu i neće vidjeti ništa osim džehennemske vatre, zatim će pogledati na svoju lijevu stranu i neće vidjeti opet ništa osim džehennemske vatre, pa neka se svaki do vas od nje dobro čuva, makar i sa jednom polovicom datule, a ako ne bude imao ni to, tada lijepom riječi.'"

١٤١٣. حَدَّثَنَا عَبْدُاللهِ بْنُ مُحَمَّدٍ حَدَّثَنَا أَبُو عَاصِمٍ النَّبِيلُ أَخْبَرَنَا سَعْدَانُ بْنُ بِشْرٍ حَدَّثَنَا أَبُو مُجَاهِدٍ حَدَّثَنَا مُحِلُّ بْنُ خَلِيفَةَ الطَّائِيُّ قَالَ سَمِعْتُ عَدِيَّ بْنَ حَاتِمٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ يَقُولُ كُنْتُ عِنْدَ رَسُولِ اللهِ ﷺ فَجَاءَهُ رَجُلَانِ أَحَدُهُمَا يَشْكُو الْعَيْلَةَ وَالْآخَرُ يَشْكُو قَطْعَ السَّبِيلِ فَقَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ أَمَّا قَطْعُ السَّبِيلِ فَإِنَّهُ لَا يَأْتِي عَلَيْكَ إِلَّا قَلِيلٌ حَتَّى تَخْرُجَ الْعِيرُ إِلَى مَكَّةَ بِغَيْرِ خَفِيرٍ وَأَمَّا الْعَيْلَةُ فَإِنَّ السَّاعَةَ لَا تَقُومُ حَتَّى يَطُوفَ أَحَدُكُمْ بِصَدَقَتِهِ لَا يَجِدُ مَنْ يَقْبَلُهَا مِنْهُ ثُمَّ لَيَقِفَنَّ أَحَدُكُمْ بَيْنَ يَدَيِ اللهِ لَيْسَ بَيْنَهُ وَبَيْنَهُ حِجَابٌ وَلَا تَرْجُمَانٌ يُتَرْجِمُ لَهُ ثُمَّ لَيَقُولَنَّ لَهُ أَلَمْ أُوتِكَ مَالًا فَلَيَقُولَنَّ بَلَى ثُمَّ لَيَقُولَنَّ أَلَمْ أُرْسِلْ إِلَيْكَ رَسُولًا فَلَيَقُولَنَّ بَلَى فَيَنْظُرُ عَنْ يَمِينِهِ فَلَا يَرَى إِلَّا النَّارَ ثُمَّ يَنْظُرُ عَنْ شِمَالِهِ فَلَا يَرَى إِلَّا النَّارَ فَلْيَتَّقِيَنَّ أَحَدُكُمُ النَّارَ وَلَوْ بِشِقِّ تَمْرَةٍ فَإِنْ لَمْ يَجِدْ فَبِكَلِمَةٍ طَيِّبَةٍ .

1414. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Ala, kome je prenio Ebu-Usame od Burejda, on od Ebu-Burde, ovaj od Ebu-Musaa, radijallahu anhu, a on od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, koji je rekao:
"Doći će vrijeme, u kome će čovjek obilaziti sa svojom sadakom u zlatnoj valuti i neće moći nikoga naći ko bi je od njega uzeo; i po jednog čovjeka će pratiti po četrdeset žena, tražeći njegovu zaštitu, a to je zbog malobrojnosti ljudi, a mnoštva žena."[1]

١٤١٤. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ الْعَلَاءِ حَدَّثَنَا أَبُو أُسَامَةَ عَنْ بُرَيْدٍ عَنْ أَبِي بُرْدَةَ عَنْ أَبِي مُوسَى رَضِيَ اللهُ عَنْهُ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ لَيَأْتِيَنَّ عَلَى النَّاسِ زَمَانٌ يَطُوفُ الرَّجُلُ فِيهِ بِالصَّدَقَةِ مِنَ الذَّهَبِ ثُمَّ لَا يَجِدُ أَحَدًا يَأْخُذُهَا مِنْهُ وَيُرَى الرَّجُلُ الْوَاحِدُ يَتْبَعُهُ أَرْبَعُونَ امْرَأَةً يَلُذْنَ بِهِ مِنْ قِلَّةِ الرِّجَالِ وَكَثْرَةِ النِّسَاءِ.

ČUVAJTE SE DŽEHENNEMSKE VATRE, PA MAKAR JEDNOM POLOVINOM DATULE, MAKAR I MALOM MILOSTINJOM

بَاب اتَّقُوا النَّارَ وَلَوْ بِشِقِّ تَمْرَةٍ وَالْقَلِيلِ مِنَ الصَّدَقَةِ

"Primjer onih koji dijele svoje imetke, tražeći Allahovo zadovoljstvo i da sebe učvrste u vjeri..." do kraja ajeta i do Njegovih riječi: "...i od svih vrsta plodova".[2]

(وَمَثَلُ الَّذِينَ يُنْفِقُونَ أَمْوَالَهُمُ ابْتِغَاءَ مَرْضَاةِ اللهِ وَتَثْبِيتًا مِنْ أَنْفُسِهِمْ) الْآيَةَ وَإِلَى قَوْلِهِ (مِنْ كُلِّ الثَّمَرَاتِ).

1415. PRIČAO NAM JE Ubejdullah b. Seid, njemu Ebun-Nu'man Hakem b. Abdullah Basri, kome je ispričao Šu'be, prenoseći od Sulejmana, on od Ebu-Vaila, ovaj od Ebu-Mes'uda, radijallahu anhu, koji je rekao:

١٤١٥. حَدَّثَنَا عُبَيْدُاللهِ بْنُ سَعِيدٍ حَدَّثَنَا أَبُو النُّعْمَانِ الْحَكَمُ هُوَ ابْنُ عَبْدِاللهِ الْبَصْرِيُّ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ عَنْ سُلَيْمَانَ عَنْ أَبِي وَائِلٍ عَنْ أَبِي مَسْعُودٍ

1 Pri kraju Muhammedova, sallallahu alejhi ve sellem, života mnogi siromasi nisu htjeli primati zekat niti druge doprinose iz pobožnosti. Navedeni hadis predskazuje materijalni uspon čovječanstva, bogaćenje muslimanskog svijeta, ali i povremena opća stradanja u ljudstvu i imovini. U prošlosti je bilo pustošenja cijelih krajeva i naroda. Materijalnih dobara ponekad je bilo u obilju i za njima ljudi nisu žudjeli. Muškarci ponekad, pokošeni ratom, bili su malobrojni, a žena je mnogo više ostajalo u životu, tako da je jedan muškarac mogao imati bezbroj žena. To su, svakako, predznaci teške opće situacije ljudskog roda, predznaci propasti materijalne i duhovne kulture, a konačno i propasti čovjeka na zemlji.
S obzirom na izloženo, dobročinstva i materijalno potpomaganje treba pravovremeno činiti i ne odgađati za kasnija vremena, kada možda neće biti nikom ni do zlatnog poklona, a kamoli do obične milostinje.

2 Prijevod cijelog 265-266. ajeta poglavlja "El-Bekare" glasi: "Oni, koji svoj imetak dijele, tražeći time Božije zadovoljstvo i da sebe učvrste u vjeri, slični su vrtu na brežuljku koji zalijeva obilna kiša, pa daje dvostruki plod, a ako ga i ne pogodi pljusak, dovoljna mu je rosa. Allah vidi sve što vi činite. Zar neko od vas voli da ima voćnjak, pun palmi i grožđa, kroz koji teku rijeke, da u njemu ima mnogo plodova, da doživi duboku starost i da ima brojno potomstvo, pa ga utom pogodi vatreni orkan i sve to sprži. Tako vam Allah objašnjava svoje znakove (upute) da biste razmišljali."

“Kada je objavljen ajet o sadaki, mi smo na sebi nosili tovare (hamalili). Potom je došao jedan čovjek (Abdur-Rahman b. Avf) i dao na ime zekata nešto mnogo.
‘Licemjer’ – rekli su (prisutni).
Kasnije je došao drugi čovjek (Akil) i dao na ime sadake jedan sa’.
‘Allahu nije potreban taj jedan sa” – rekli su prisutni.
Potom je objavljeno: ‘Oni koji su pravovjerni, koji dobrovoljno i iskreno dijele sadaku i one koji tu nemaju ništa izuzev požrtvovanja…’ pa do kraja ajeta.”[1]

رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ لَمَّا نَزَلَتْ آيَةُ الصَّدَقَةِ كُنَّا
نُحَامِلُ فَجَاءَ رَجُلٌ فَتَصَدَّقَ بِشَيْءٍ كَثِيرٍ فَقَالُوا
مُرَائِي وَجَاءَ رَجُلٌ فَتَصَدَّقَ بِصَاعٍ فَقَالُوا إِنَّ
اللهَ لَغَنِيٌّ عَنْ صَاعِ هَذَا فَنَزَلَتْ (الَّذِينَ يَلْمِزُونَ
الْمُطَّوِّعِينَ مِنَ الْمُؤْمِنِينَ فِي الصَّدَقَاتِ وَالَّذِينَ لَا
يَجِدُونَ إِلَّا جُهْدَهُمْ) الْآيَةَ .

1416. PRIČAO NAM JE Seid b. Jahja, njemu njegov otac od A‘meša, on od Šekika, ovaj od Ebi-Mes‘uda, ensarije, radijallahu anhu, koji je rekao: “Kada bi nam Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, naredio dijeljenje sadake, otišao bi pojedinac od nas u čaršiju, nosio tovare (svijetu) i dobio jedan mudd (mjera), a neki od njih danas imaju i po stotinu hiljada (muddova ili dirhema).”

١٤١٦ . حَدَّثَنَا سَعِيدُ بْنُ يَحْيَى حَدَّثَنَا أَبِي حَدَّثَنَا
الْأَعْمَشُ عَنْ شَقِيقٍ عَنْ أَبِي مَسْعُودٍ الْأَنْصَارِيِّ
رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ كَانَ رَسُولُ اللهِ ﷺ إِذَا أَمَرَنَا
بِالصَّدَقَةِ انْطَلَقَ أَحَدُنَا إِلَى السُّوقِ فَيُحَامِلُ
فَيُصِيبُ الْمُدَّ وَإِنَّ لِبَعْضِهِمُ الْيَوْمَ لَمِائَةَ أَلْفٍ .

1417. PRIČAO NAM JE Sulejman b. Harb, njemu prenio Šu‘be od Ebu-Ishaka, koji je čuo Abdullaha b. Ma‘kila, kada je izjavio da je on čuo Adijja b. Hatima, radijallahu anhu, kako kaže:
“Čuo sam Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, kako kaže: ‘Čuvajte se džehennemske vatre, pa makar polovicom datule!’”[2]

١٤١٧ . حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ حَرْبٍ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ
عَنْ أَبِي إِسْحَاقَ قَالَ سَمِعْتُ عَبْدَاللهِ بْنَ مَعْقِلٍ
قَالَ سَمِعْتُ عَدِيَّ بْنَ حَاتِمٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ
قَالَ سَمِعْتُ رَسُولَ اللهِ ﷺ يَقُولُ اتَّقُوا النَّارَ
وَلَوْ بِشِقِّ تَمْرَةٍ .

1 Cijeli prijevod djelimično citiranog 80-81. ajeta poglavlja “Et-Tevbe” glasi: “Oni koji pravovjerne, koji dobrovoljno i iskreno dijele zekat i one koji nemaju tu ništa, izuzev samog požrtvovanja, izigravaju, Allah će se s njima izigravati i njih čeka bolna kazna. Ako hoćeš, traži za njih oprost, a ako nećeš, i nemoj ga tražiti! Ako budeš za njih tražio oprost i sedamdeset puta, Allah im neće oprostiti, jer oni nisu vjerovali u Allaha i Njegova Poslanika. Allah neće uputiti pravim putem pokvareni narod.”

2 Isti hadis navodi i Muslim u svom “Sahihu”, a imam Ahmed, preko Ibni-Mes‘uda, zabilježio je izjavu: “Zaštitite se od džehennemske vatre, pa makar jednom polovinom hurme!”

1418. PRIČAO NAM JE Bišr b. Muhammed, kome je saopćio Abdullah od Ma'mera, on od Zuhrija, kome je prenio Abdullah b. Ebi-Bekr b. Hazm od Urve, a ovaj od Aiše, radijallahu anha, koja je izjavila:
"Unišla mi je jedna žena i sa njom njene dvije kćerke, tražeći milostinju. Kod mene nije bilo ništa osim jedne datule. Ja sam je dala njoj, ona ju je podijelila svojim kćerkama, ne okusivši od nje ništa. Potom je ustala i otišla, a nama je došao Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem Kada sam ga o tome obavijestila, reče: 'Ko je s tim kćerkama iskušan bilo čim, one će mu biti jedna vrsta zastora od džehennemske vatre.'"[3]

١٤١٨. حَدَّثَنَا بِشْرُ بْنُ مُحَمَّدٍ قَالَ أَخْبَرَنَا عَبْدُاللهِ أَخْبَرَنَا مَعْمَرٌ عَنِ الزُّهْرِيِّ قَالَ حَدَّثَنِي عَبْدُاللهِ بْنُ أَبِي بَكْرِ بْنِ حَزْمٍ عَنْ عُرْوَةَ عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهَا قَالَتْ دَخَلَتِ امْرَأَةٌ مَعَهَا ابْنَتَانِ لَهَا تَسْأَلُ فَلَمْ تَجِدْ عِنْدِي شَيْئًا غَيْرَ تَمْرَةٍ فَأَعْطَيْتُهَا إِيَّاهَا فَقَسَمَتْهَا بَيْنَ ابْنَتَيْهَا وَلَمْ تَأْكُلْ مِنْهَا ثُمَّ قَامَتْ فَخَرَجَتْ فَدَخَلَ النَّبِيُّ ﷺ عَلَيْنَا فَأَخْبَرْتُهُ فَقَالَ مَنِ ابْتُلِيَ مِنْ هَذِهِ الْبَنَاتِ بِشَيْءٍ كُنَّ لَهُ سِتْرًا مِنَ النَّارِ .

VRIJEDNOST SADAKE ZDRAVE I ŠKRTE OSOBE

باب فضل صدقة الشحيح الصحيح

Na osnovu Allahovih riječi: "Dijelite od imovine kojom smo vas opskrbili, prije nego vam dođe smrt!..." (do kraja ajeta) i Njegovih riječi: "Vjernici, dijelite od onoga što smo vam dali, prije nego dođe dan u kome neće biti kupoprodaje..." (ajet u cijelosti)[4]

لِقَوْلِ اللهِ تَعَالَى (يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا أَنْفِقُوا مِمَّا رَزَقْنَاكُمْ مِنْ قَبْلِ أَنْ يَأْتِيَ يَوْمٌ لَا بَيْعٌ فِيهِ وَلَا خُلَّةٌ) إِلَى (الظَّالِمُونَ) (وَأَنْفِقُوا مِمَّا رَزَقْنَاكُمْ مِنْ قَبْلِ أَنْ يَأْتِيَ أَحَدَكُمُ الْمَوْتُ) إِلَى آخِرِهِ .

---

3 Iz navedenog slučaja zaključuje se:
– prosjaka ne treba odbijati, nego mu dati milostinju, pa makar ostali bez zadnjeg novčića,
– milostinja je vrijedna pažnje, ma kolike vrijednosti ona bila,
– milost i briga majke za djecom.

4 Cijeli prijevod devetog ajeta poglavlja "El-Munafikun", kao i još dva iza njega, glase:
"Vjernici, neka vas ne zabave vaša imanja, a ni vaša djeca od molitve i sjećanja na Allaha. Ko to čini, bit će na velikom gubitku. Dijelite od imovine koju smo vam dali, prije nego nekom od vas dođe smrt, pa bude govorio: 'Allahu moj, da mi hoćeš smrt malo odgoditi, pa da dijelim imetak i da budem od onih koji čine dobro.' Allah neće nikome odgoditi, kada mu dođe njegov rok. Allah je dobro obaviješten o svemu što vi radite."
254. ajet poglavlja "El-Bekare" u prijevodu glasi: "Vjernici, dijelite od onoga što smo vam dali, prije nego dođe dan kada neće biti nikakve kupoprodaje, prijateljstva niti zagovora. A oni koji to ne vjeruju su silnici (nevjernici)."

1419. PRIČAO NAM JE Musa b. Isma'il, njemu Abdul-Vahid od Umare b. Ka'ka', kome je prenio Ebu-Zur'a od Ebu-Hurejre, radijallahu anhu, da je rekao:

"Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, došao je jedan čovjek i upitao: 'Allahov Poslaniče, koja je sadaka po nagradi najveća?'

'Da dijeliš od imetka dok si zdrav i škrt, i dok se bojiš siromaštva, a žudiš za bogatstvom. Ne odgađaj (dijeljenje od imetka) do časa kada ti duša dospije u grkljan, pa da kažeš: Ovom (čovjeku) to, a onom to, i tako njima pripada.'"

١٤١٩. حَدَّثَنَا مُوسَى بْنُ إِسْمَاعِيلَ حَدَّثَنَا عَبْدُالْوَاحِدِ حَدَّثَنَا عُمَارَةُ بْنُ الْقَعْقَاعِ حَدَّثَنَا أَبُو زُرْعَةَ حَدَّثَنَا أَبُو هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ جَاءَ رَجُلٌ إِلَى النَّبِيِّ ﷺ فَقَالَ يَا رَسُولَ اللهِ أَيُّ الصَّدَقَةِ أَعْظَمُ أَجْرًا قَالَ أَنْ تَصَدَّقَ وَأَنْتَ صَحِيحٌ شَحِيحٌ تَخْشَى الْفَقْرَ وَتَأْمُلُ الْغِنَى وَلَا تُمْهِلُ حَتَّى إِذَا بَلَغَتِ الْحُلْقُومَ قُلْتَ لِفُلَانٍ كَذَا وَلِفُلَانٍ كَذَا وَقَدْ كَانَ لِفُلَانٍ .

POGLAVLJE

باب

1420. PRIČAO NAM JE Musa b. Isma'il, njemu prenio Ebu-Avane od Firasa, on od Ša'bija, ovaj od Mesruka, a on od Aiše, radijallahu anha, da su neke supruge upitale Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem:

"Koja će se od nas najprije priključiti tebi (umrijeti)?"

"Koja je od vas najduže ruke" – odgovorio je on.

Potom su one uzele štap od trstike i počele da mjere ruke. Sevda je imala najduže ruke. Mi smo tek poslije (njene smrti) saznale, da je izraz: "Bila je duge svoje ruke", značio 'obilno dijeljenje milostinje'. Ona se, zaista, najprije priključila Vjerovjesniku (umrla), a voljela je dijeliti milostinju.[1]

١٤٢٠. حَدَّثَنَا مُوسَى بْنُ إِسْمَاعِيلَ حَدَّثَنَا أَبُو عَوَانَةَ عَنْ فِرَاسٍ عَنِ الشَّعْبِيِّ عَنْ مَسْرُوقٍ عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهَا أَنَّ بَعْضَ أَزْوَاجِ النَّبِيِّ ﷺ قُلْنَ لِلنَّبِيِّ ﷺ أَيُّنَا أَسْرَعُ بِكَ لُحُوقًا قَالَ أَطْوَلُكُنَّ يَدًا فَأَخَذُوا قَصَبَةً يَذْرَعُونَهَا فَكَانَتْ سَوْدَةُ أَطْوَلَهُنَّ يَدًا فَعَلِمْنَا بَعْدُ أَنَّمَا كَانَتْ طُولَ يَدِهَا الصَّدَقَةُ وَكَانَتْ أَسْرَعَنَا لُحُوقًا بِهِ وَكَانَتْ تُحِبُّ الصَّدَقَةَ .

---

zz Vjerovjesnik se vjenčao Sevdom bint Zem'a poslije Hatidžine smrti, a umrla je u doba hilafeta Omera. Ovaj dijalog odvijao se samo između nekih Pejgamberovih supruga, koje su tu prisustvovale, među kojima nije bila Zejneba, koja je umrla prije Sevde. Tako se Sevda, u smislu gornjeg dijaloga, preselila na ahiret prva između supruga, koje su ovom slučaju prisustvovale.

Hakim, u svom "Mustedreku", zabilježio je da je Aiša, radijallahu anha, rekla:

"Vjerovjesnik je jednom prilikom rekao svojim suprugama: 'Koja je od vas najduže ruke, ta će mi se najprije priključiti na ahiretu.' Kad god bismo se, poslije smrti Vjerovjesnikove, skupile u sobi neke od nas, mi bismo pružale svoje ruke po zidu, da vidimo njihovu dužinu. To smo stalno činile sve dok nije umrla Zejneba bint Džahš. Ona je bila poniska i pošto nije imala najduže ruke među nema, mi smo tada shvatile da je Vjerovjesnik, izrazom 'Koja je od vas duže ruke', mislio – koja više dijeli imetak."

JAVNO DIJELJENJE IMETKA

باب صدقة العلانية

Riječi Uzvišenog: "Oni koji dijele svoje imetke danju, noću, tajno i javno...", od Njegovih riječi: "...Oni neće (na Sudnjem danu) strahovati."[2]

وَقَوْلِهِ (الَّذِينَ يُنْفِقُونَ أَمْوَالَهُمْ بِاللَّيْلِ وَالنَّهَارِ سِرًّا وَعَلَانِيَةً) الْآيَةَ إِلَى قَوْلِهِ (وَلَا هُمْ يَحْزَنُونَ) .

TAJNO DIJELJENJE IMETKA

باب صدقة السر

Ebu-Hurejre, radijallahu anhu, prenio je od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem: "...I čovjek koji dijeli imetak, pa to sakrije tako, da mu ne zna njegova ljevica, šta je učinila desnica." A Allahove riječi su: "...Ako imetak dijelite javno, to je dobro, a ako to sakrivate i tako ga dajete sirotinji, to vam je još bolje!..." (do kraja ajeta)[3]

وَقَالَ أَبُو هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ وَرَجُلٌ تَصَدَّقَ بِصَدَقَةٍ فَأَخْفَاهَا حَتَّى لَا تَعْلَمَ شِمَالُهُ مَا صَنَعَتْ يَمِينُهُ وَقَوْلِهِ (إِنْ تُبْدُوا الصَّدَقَاتِ فَنِعِمَّا هِيَ وَإِنْ تُخْفُوهَا وَتُؤْتُوهَا الْفُقَرَاءَ فَهُوَ خَيْرٌ لَكُمْ) الْآيَةَ .

---

2 Cijeli prijevod gore djelimično navedenog 274. ajeta poglavlja "El-Bekare" glasi: "Koji svoje imetke dijele danju i noću, javno i tajno, njih čeka nagrada kod njihovog Gospodara Allaha. Za njih nema straha, a niti tuge (na Sudnjem danu)."
Ibni-Abbas, Mudžahid i Kelbi kažu da je gornji ajet objavljen u vezi s milostinjom Alije b. Ebi-Taliba koji je jednom prilikom imao četiri dirhema i jedan podijelio u noći, jedan u danu, jedan tajno, a jedan javno. Vjerovjesnik je kasnije, kako to navodi Kelbi, upitao Aliju:
"Šta te je na to povuklo?"
"Povukla me je želja, da Allaha zadužim onim što mi je obećao (nagradu)" – odgovorio je Alija.
"Znaj da si to postigao" – odgovorio je Vjerovjesnik i citirao mu gornji ajet.
U "Keššafu" se navodi da je navedeni ajet objavljen u vezi s Ebu-Bekrom, koji je jednom prilikom podijelio četrdeset hiljada zlatnika na ime žrtvovanja imetka, i to: deset hiljada javno, deset hiljada potajno, deset hiljada noću, a deset hiljada danju.
Taberi kaže da su drugi učenjaci rekli, da se gornjim ajetom aludira na umjereno dijeljenje imetka na Božijem putu, ne rasipajući, a i ne škrtareći.

3 Cijeli prijevod djelimično navedenog 271. ajeta poglavlja "El-Bekare" glasi:
"Ako imetak dijelite javno, to je lijepo, a ako ga skriveno dijelite siromasima, to vam je još bolje. Ovim će vam se pokriti neki vaši grijesi. Allah je dobro obaviješten o svemu što vi radite."
Amir Ša'bi kaže da je gornji ajet objavljen u vezi sa slijedećim slučajem Ebu-Bekra i Omera. Omer je na ime žrtvovanja imetka za islamske potrebe odnio i predao Muhammedu, sallallahu alejhi ve sellem, polovicu svoje imovine, pa ga je Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, upitao:
"Omere, šta si ostavio svojoj porodici?"
"Ostavio sam joj polovicu imovine" – odgovorio je Omer.
Kasnije je došao Ebu-Bekr i predao Vjerovjesniku svoj cijeli imetak.
"Šta si ostavio onim svojim iza sebe?" – upitao je Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem.
"Obećanje Allaha i Njegova Poslanika" – odgovorio je on.
"Ebu-Bekre", uzviknuo je Omer, "dao bih sve za tebe! Tako mi Allaha, niko se od nas nije utrkivao na polju činjenja dobročinstva, a da ti nisi bio uvijek prvi."
Katade je rekao: "Dobro je imetak dijeliti javno, a i tajno. Svako dijeljenje imetka je kod Allaha primljeno, ako je pritom bila iskrena namjera. Smatram da je, ipak, bolje dijeliti tajno. Nama je preneseno, da imetak,

DIJELJENJE IMETKA BOGATOM IZ NEZNANJA

باب إذا تصدَّق على غنيٍّ وهُو لا يعْلمُ

1421. PRIČAO NAM JE Ebul-Jeman, njemu saopćio Šu'ajb, kome je prenio Ebuz-Zinad od A'redža, on od Ebu-Hurejre, radijallahu anhu, da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
"Jedan čovjek (Izraelac) je rekao: 'Tako mi Allaha, podijelit ću sada milostinju.' Potom je iznio svoju milostinju i stavio je u ruku kradljivca. Sutradan su pričali (komšije) da se milostinja dala kradljivcu, pa je on rekao: 'Allahu moj, Tebi hvala! Tako mi Allaha, opet ću podijeliti milostinju.' Potom je iznio svoju milostinju i stavio je u ruku bludnice. Sutradan su govorili: 'Sinoć je milostinja udijeljena bludnici!'
'Allahu moj! Tebi hvala! Dao sam sada milostinju bludnici! Tako mi Allaha, dat ću opet milostinju.' Potom je iznio svoju milostinju i (ne znajući) stavio je u ruku bogataša. Sutradan su pričali: 'Bogatašu data milostinja!' 'Allahu moj! Tebi hvala! Dao sam milostinju kradljivcu, zatim bludnici, a potom bogatašu.'

١٤٢١. حَدَّثَنَا أَبُو الْيَمَانِ أَخْبَرَنَا شُعَيْبٌ حَدَّثَنَا أَبُو الزِّنَادِ عَنِ الأَعْرَجِ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِي اللهُ عَنْهُ أَنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ قَالَ قَالَ رَجُلٌ لأَتَصَدَّقَنَّ بِصَدَقَةٍ فَخَرَجَ بِصَدَقَتِهِ فَوَضَعَهَا فِي يَدِ سَارِقٍ فَأَصْبَحُوا يَتَحَدَّثُونَ تُصُدِّقَ عَلَى سَارِقٍ فَقَالَ اللَّهُمَّ لَكَ الْحَمْدُ لأَتَصَدَّقَنَّ بِصَدَقَةٍ فَخَرَجَ بِصَدَقَتِهِ فَوَضَعَهَا فِي يَدَيْ زَانِيَةٍ فَأَصْبَحُوا يَتَحَدَّثُونَ تُصُدِّقَ اللَّيْلَةَ عَلَى زَانِيَةٍ فَقَالَ اللَّهُمَّ لَكَ الْحَمْدُ عَلَى زَانِيَةٍ لأَتَصَدَّقَنَّ بِصَدَقَةٍ فَخَرَجَ بِصَدَقَتِهِ فَوَضَعَهَا فِي يَدَيْ غَنِيٍّ فَأَصْبَحُوا يَتَحَدَّثُونَ تُصُدِّقَ عَلَى غَنِيٍّ فَقَالَ اللَّهُمَّ لَكَ الْحَمْدُ عَلَى سَارِقٍ وَعَلَى زَانِيَةٍ وَعَلَى غَنِيٍّ فَأُتِيَ فَقِيلَ لَهُ

---

podijeljen u ime Allaha, uništava grijehe kao vatra vodu."
Od Ibni-Abbasa preneseno je: "Dobrovoljno dijeljenje imetka tajno, Allah je učinio vrednijim od onog što se dijeli javno, kaže se, za sedamdeset puta, a dijeljenje koje je farz, učinio je vrednije od onog podijeljenog tajno, kaže se, za dvadeset pet puta."
Taberani kaže: "Opće je mišljenje učenjaka, da je javno farz-dijeljenje, bolje od tajnog, a kod dobrovoljnog dijeljenja slučaj je obratan."
Imam Ahmed u svom "Sunenu" sa senedom iznosi da je Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Kada je Allah stvorio zemlju, njena je površina bila gipka i nestalna, potom je stvorio brda i na njoj ih učvrstio, pa se zemlja stabilizirala. Meleki su se čudili stvaranju brda i rekli:
'Allahu naš! Ima li među Tvojim stvorenjima štogod teže od tih brda?'
'Ima željezo' – odgovorio je On.
'Allahu naš' – upitali su opet meleki, 'ima li među Tvojim stvorenjima štogod teže od željeza?'
'Ima vatra' – odgovorio je.
'Allahu naš! Ima li štogod jače od vatre?'
'Ima voda' – odgovorio je On.
'Allahu naš', upitali su opet meleki, 'ima li među Tvojim stvorenjima štogod teže od vode?'
'Ima vjetar' – odgovorio je On.
'Allahu naš! Ima li štogod jače od vjetra?' – upitali su meleki.
'Ima', odgovorio je Allah, 'to je čovjek koji dijeli imetak desnicom, a krije je od ljevice (tajno).'"

أَمَّا صَدَقَتُكَ عَلَى سَارِقٍ فَلَعَلَّهُ أَنْ يَسْتَعِفَّ عَنْ سَرِقَتِهِ وَأَمَّا الزَّانِيَةُ فَلَعَلَّهَا أَنْ تَسْتَعِفَّ عَنْ زِنَاهَا وَأَمَّا الْغَنِيُّ فَلَعَلَّهُ يَعْتَبِرُ فَيُنْفِقُ مِمَّا أَعْطَاهُ اللهُ .

Kasnije mu je saopćeno (i u snu) rečeno: 'Što se tiče tvoje milostinje kradljivcu, možda će ga ona, unekoliko, osloboditi od krađe. Što se tiče prostitutke, možda će je ona spasiti od prostitucije, a što se tiče bogataša, možda će ga ona poučiti, pa će i on početi dijeliti milostinju od onoga što mu je Allah dao.'"[1]

باب إذا تصدق على ابنه وهو لا يشعر

DAVANJE MILOSTINJE SVOME DJETETU NENAMJERNO

١٤٢٢ . حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ يُوسُفَ حَدَّثَنَا إِسْرَائِيلُ حَدَّثَنَا أَبُو الْجُوَيْرِيَةِ أَنَّ مَعْنَ بْنَ يَزِيدَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ حَدَّثَهُ قَالَ بَايَعْتُ رَسُولَ اللهِ ﷺ أَنَا وَأَبِي وَجَدِّي وَخَطَبَ عَلَيَّ فَأَنْكَحَنِي وَخَاصَمْتُ إِلَيْهِ وَكَانَ أَبِي يَزِيدُ أَخْرَجَ دَنَانِيرَ يَتَصَدَّقُ بِهَا فَوَضَعَهَا عِنْدَ رَجُلٍ فِي الْمَسْجِدِ فَجِئْتُ فَأَخَذْتُهَا فَأَتَيْتُهُ بِهَا

1422. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Jusuf, kome je ispričao Isma'il, kako mu je prenio Ebu-Džuvejri da mu je Ma'n b. Jezid, radijallahu anhu, pričao: "Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, dali smo zakletvu: moj djed, moj otac i ja. Vjerovjesnik mi je tada zaprosio curu i oženio me. Ja sam mu se potužio: 'Moj otac Jezid izvadio je tada nekoliko zlatnika (dinara) da se podijele kao milostinja, i ostavio ih kod jednog čovjeka u džamiji. Kasnije sam došao i uzeo ih (od toga čovjeka) i došao ocu.'

1 Anonimnom dobrotvoru u snu je rečeno da su sve tri njegove milostinje kod Allaha primljene kao punovažne i da se ne treba više brinuti niti ih obnavljati.
Iz navedenog hadisa zaključuje se:
– raniji narodi davali su milostinju samo siromasima. U protivnom, ona im nije vrijedjela,
– Allah nagrađuje dobrotvora prema njegovim namjerama. Anonimni Izraelac davao je milostinju, želeći Božije zadovoljstvo i Allah mu je istu prihvatio, bez obzira što je nije dao potrebnom pobožnjaku.
Ovo se mišljenje prihvata samo kod neobaveznih doprinosa, jer se zekat ne može dati bogatoj osobi,
– milostinja ustupljena lošem čovjeku može učiniti u njemu preokret i dati mu podstreka za rad dobrih djela; kradljivcu može biti povod da se prođe krađe; prostitutki da ostavi nemoralan život, a bogatašu da se otrese škrtosti i egoizma i stupi u red dobrotvora,
– velika vrijednost milostinje podijeljene siromahu tajno i u ime Allaha, a ne na ime neke lične svoje koristi,
– neobavezan doprinos koji nije dat siromahu, odnosno na pravo odgovarajuće mjesto, punovažan je, ali je mustehab da ga ponovo damo onom kome je, zaista, potrebno,
– ljudi se sude prema njihovim djelima, dok ne učine neki postupak tome suprotan,
– musliman koji je dao svoj zekat osobi, misleći da je siromašna, a kasnije dozna da je ona bogata, zekat mu je punovažan i ne treba ga ponovo davati siromahu. Ovo je stav Ebu-Hanife i Muhammeda. Ovo je mišljenje preneseno još od Hasana Basri i Ibrahima Neha'i.
Imami Ebu-Jusuf, Šafija i Hasan b. Salih ne dijele mišljenje gornjih pravnika i smatraju da takav zekat treba ponovo dati onima kojima je on Šerijatom određen. Sa ovim pravnicima slaže se imam Sevri i kaže: "Osoba koja nije dala zekat na njegovo, Šerijatom propisano mjesto, sliči osobi koja, zaboravivši da ima vode u svom prtljagu, uzme, radi klanjanja namaza, tejemmum. Ovakva osoba treba uzeti abdest vodom iz svoga prtljaga i namaz ponovo klanjati.

'Tako mi Allaha', rekao je on, 'ja nisam namjeravao tebi (tu milostinju).'
Potom sam otišao Poslaniku da nam presudi, a on (nam) reče: 'Jezide, tebi pripada što si naumio, a tebi, Ma'nu, ono što si uzeo.'"[1]

فَقَالَ وَاللهِ مَا إِيَّاكَ أَرَدْتُ فَخَاصَمْتُهُ إِلَى رَسُولِ اللهِ ﷺ فَقَالَ لَكَ مَا نَوَيْتَ يَا يَزِيدُ وَلَكَ مَا أَخَذْتَ يَا مَعْنُ .

DIJELJENJE IMETKA DESNICOM

بَاب الصَّدَقَةِ بِالْيَمِينِ

1423. PRIČAO NAM JE Musedded, njemu Jahja od Ubejdullaha, koji je kazao, kako mu je prenio Hubejb b. Abdur-Rahman od Hafsa b. Asima, on od Ebu-Hurejre, radijallahu anhu, a ovaj od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, koji je rekao:
"Sedam osoba Allah će staviti u Svoj hlad, na dan kada ne bude drugog hlada osim Njegovog, a to su: pravedan vladar, mladić odrastao u pokornosti Allahu, čovjek čije je srce vezano za džamiju, dva čovjeka koji su se voljeli u ime Allaha, na tom se sastajali i na tome ostali do smrti, čovjek koga je pozvala ugledna i lijepa žena, a on joj odgovorio: 'Bojim se Allaha!', i čovjek koji je dijelio imetak, krijući to toliko da mu nije znala ljevica, šta mu je dijelila desnica, te čovjek koji je, kada se Allaha sjećao, nasamo plakao."

١٤٢٣. حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ حَدَّثَنَا يَحْيَى عَنْ عُبَيْدِاللهِ قَالَ حَدَّثَنِي خُبَيْبُ بْنُ عَبْدِالرَّحْمَنِ عَنْ حَفْصِ بْنِ عَاصِمٍ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ سَبْعَةٌ يُظِلُّهُمُ اللهُ تَعَالَى فِي ظِلِّهِ يَوْمَ لَا ظِلَّ إِلَّا ظِلُّهُ إِمَامٌ عَدْلٌ وَشَابٌّ نَشَأَ فِي عِبَادَةِ اللهِ وَرَجُلٌ قَلْبُهُ مُعَلَّقٌ فِي الْمَسَاجِدِ وَرَجُلَانِ تَحَابَّا فِي اللهِ اجْتَمَعَا عَلَيْهِ وَتَفَرَّقَا عَلَيْهِ وَرَجُلٌ دَعَتْهُ امْرَأَةٌ ذَاتُ مَنْصِبٍ وَجَمَالٍ فَقَالَ إِنِّي أَخَافُ اللهَ وَرَجُلٌ تَصَدَّقَ بِصَدَقَةٍ فَأَخْفَاهَا حَتَّى لَا تَعْلَمَ شِمَالُهُ مَا تُنْفِقُ يَمِينُهُ وَرَجُلٌ ذَكَرَ اللهَ خَالِيًا فَفَاضَتْ عَيْنَاهُ .

1 Iz navedenog hadisa zaključuje se:
– izjava općeg sadržaja punovažna je za izvršenje jednog općeg posla. Jezid je, u konkretnom slučaju, rekao čovjeku da zlatnike podijeli, onima kojima je potrebno, na ime milostinje. Kasnije je došao njegov sin, izložio tom čovjeku svoje potrebe i on mu ih je dragovoljno podario kao milostinju, ne znajući da je to sin Jezidov,
– očeva imovina dospjela u ruke sina na ime milostinje, jeste vlasništvo sina.
Jednoglasno je mišljenje pravnika da zekat i sadakatul-fitr nije punovažan, ako ga uzme dijete od svojih roditelja i treba ga ponovo dati Šerijatom predviđenim.
Šafija dozvoljava da rođeno dijete uzme zekat od svoga roditelja, samo ako ono ima dugova ili je zauzeto ratovanjem.
Rodbini, izvan silazne i uzlazne loze posebnog kućanstva, može se dati farz-dijeljenje. Ovo je stav Ibni-Abbasa, Ata'a Dahhaka, Tavusa i Mudžahida. U "Musnedu" Darimi navodi se da je Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Najvrednija milostinja je ona što se ustupi svojoj rodbini, koja živi u odvojenom kućanstvu, a za njeno izdržavanje, dobrotvor nije obavezan."Ešheb, Hasan Basri i Tavus smatraju da rođacima ne treba davati zekat. Ibni-Muvez prenio je verziju da je Malik smatrao mekruhom davati zekat rodbini, pa makar to bili i dalji rođaci, koje dobrotvor nije obavezan izdržavati;
– dijeljenje milostinje dobrotvor može povjeriti kome hoće ispred sebe, naročito ako želi da bude anoniman,
– dobrotvor ima Božiju nagradu prema svojoj namjeri, došla njegova milostinja u ruke osobe koja na nju ima pravo, ili ne došla.

1424. PRIČAO NAM JE Ali b. Dža'd, kome je saopćio Šu'be od Ma'beda b. Halida, a on čuo Harisa b. Vehb-Huza'ija, radijallahu anhu, kako kaže:
"Čuo sam Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, kako govori: 'Dijelite milostinju, jer će vam doći vrijeme, kad će čovjek nositi svoju milostinju čovjeku, a on će mu reći: Da si mi je donio jučer, ja bih ti je primio, a danas za njom nemam potrebe.'"

١٤٢٤. حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ الْجَعْدِ أَخْبَرَنَا شُعْبَةُ قَالَ أَخْبَرَنِي مَعْبَدُ بْنُ خَالِدٍ قَالَ سَمِعْتُ حَارِثَةَ بْنَ وَهْبٍ الْخُزَاعِيَّ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ يَقُولُ سَمِعْتُ النَّبِيَّ ﷺ يَقُولُ تَصَدَّقُوا فَسَيَأْتِي عَلَيْكُمْ زَمَانٌ يَمْشِي الرَّجُلُ بِصَدَقَتِهِ فَيَقُولُ الرَّجُلُ لَوْ جِئْتَ بِهَا بِالْأَمْسِ لَقَبِلْتُهَا مِنْكَ فَأَمَّا الْيَوْمَ فَلَا حَاجَةَ لِي فِيهَا .

NAREĐIVANJE SLUZI DA PODIJELI MILOSTINJU I NEDIJELJENJE MILOSTINJE LIČNO

بَاب مَنْ أَمَرَ خَادِمَهُ بِالصَّدَقَةِ وَلَمْ يُنَاوِلْ بِنَفْسِهِ

Ebu-Musa je, prenoseći od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "I sluga je (u tom slučaju) jedan od dobročinitelja."

وَقَالَ أَبُو مُوسَى عَنِ النَّبِيِّ ﷺ هُوَ أَحَدُ الْمُتَصَدِّقِينَ .

1425. PRIČAO NAM JE Usman b. Ebi-Šejbe, rekavši da mu je prenio Džerir od Mensura, on od Šekika, ovaj od Mesruka, a on od Aiše, radijallahu anha, da je rekla:
"Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, kazao je: 'Kada supruga podijeli milostinju od hrane iz svoje kuće umjereno (bez poremećaja ishrane svojih ukućana), ona će imati nagradu što ju je podijelila, njen muž će imati nagradu, zato što je to zaradio, a i čuvar isto tako, i niko od njih neće ništa umanjiti nagradu drugom.'"[2]

١٤٢٥. حَدَّثَنَا عُثْمَانُ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ حَدَّثَنَا جَرِيرٌ عَنْ مَنْصُورٍ عَنْ شَقِيقٍ عَنْ مَسْرُوقٍ عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهَا قَالَتْ قَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ إِذَا أَنْفَقَتِ الْمَرْأَةُ مِنْ طَعَامِ بَيْتِهَا غَيْرَ مُفْسِدَةٍ كَانَ لَهَا أَجْرُهَا بِمَا أَنْفَقَتْ وَلِزَوْجِهَا أَجْرُهُ بِمَا كَسَبَ وَلِلْخَازِنِ مِثْلُ ذَلِكَ لَا يَنْقُصُ بَعْضُهُمْ أَجْرَ بَعْضٍ شَيْئًا .

2 Nagrade osobama u spomenutom hadisu bit će u skladu s njihovim doprinosima i uloženim trudom u činjenju spomenute milostinje.
Iz hadisa se zaključuje:
– žena ima pravo da dijeli uobičajenu milostinju iz zajedničkog kućanstva svoga muža,
– žena može iz kuće svoga muža podijeliti i bez zapovijedi muža.
Ebu-Hurejre je prenio da je Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Supruga ne treba postiti nafilu, dok joj je muž kod kuće, a ni primati na sijelo druge žene, kada je on u kući, osim ako to on dozvoli. Za milostinju koju supruga podijeli bez muževe zapovijedi, polovica Božije nagrade za to pripada mužu",
– supruga može samostalno, na ime milostinje i bez muževe naredbe dijeliti iz kuće lahko pokvarljivu hranu kao kruh, voće i ono što je uobičajeno.

SADAKU DAJU SAMO IMUĆNI KO DA MATERIJALNU SADAKU, A NJEMU JE ISTA POTREBNA, ILI JE POTREBNA NJEGOVIM UKUĆANIMA ILI ON IMA DUGA, PA ISPLATA DUGA JE PREČA OD DAVANJA MILOSTINJE, OSLOBAĐANJA ROBA I(LI) DAVANJA POKLONA. TAKVA MU JE SADAKA ODBIJENA (KOD ALLAHA), JER SE NE SMIJU UPROPAŠTAVATI IMECI LJUDI.

باب لا صدقة إلَّا عن ظهر غنى ومن تصدَّق
وهو مُحْتاجٌ أوْ اهْلُهُ مُحْتاجٌ أوْ عليْهِ دينٌ فالدَّيْنُ
أحقُّ انْ يُقْضى مِن الصَّدقةِ والْعِتْقِ والْهِبَةِ
وهُو ردٌّ عليْهِ ليْس لهُ انْ يُتْلِف امْوال النَّاسِ

Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao je: “Ko uzme imovinu drugog, namjeravajući je uništiti, Allah će uništiti njega, izuzev, ako je on poznat po strpljivosti, pa daje prioritet drugom, premda i njemu samom treba, kao što je bio postupak Ebu-Bekra, kada je dao, na ime materijalne žrtve, cijeli svoj imetak, i kao što su Medinelije davale prednost muhadžirima iz Mekke.”[1]
Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, zabranio je upropaštavanje imovine, i čovjek nema pravo da, radi materijalne žrtve, uništava imetke ljudi. Ka‘b (b. Malik), radijallahu anhu, kaže:

وَقَالَ النَّبِيُّ ﷺ مَنْ أَخَذَ أَمْوَالَ النَّاسِ يُرِيدُ إِتْلَافَهَا
أَتْلَفَهُ اللهُ إِلَّا أَنْ يَكُونَ مَعْرُوفًا بِالصَّبْرِ فَيُؤْثِرَ عَلَى
نَفْسِهِ وَلَوْ كَانَ بِهِ خَصَاصَةٌ كَفِعْلِ أَبِي بَكْرٍ رَضِيَ
اللهُ عَنْهُ حِينَ تَصَدَّقَ بِمَالِهِ وَكَذَلِكَ آثَرَ الْأَنْصَارُ
الْمُهَاجِرِينَ وَنَهَى النَّبِيُّ ﷺ عَنْ إِضَاعَةِ الْمَالِ فَلَيْسَ
لَهُ أَنْ يُضَيِّعَ أَمْوَالَ النَّاسِ بِعِلَّةِ الصَّدَقَةِ وَقَالَ
كَعْبُ بْنُ مَالِكٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قُلْتُ يَا رَسُولَ اللهِ

1 Ebu-Bekr je bio bogat, strpljiv, čvrst u vjeri i poznat po svojoj fizičkoj sposobnosti, pa je mogao i dalje skromno izdržavati svoju porodicu.
Ebu-Davud i Tirmizi u svojim “Sunenima” i Hakim u svom “Mustedreku” navode da je Zejd b. Esleme rekao:
“Čuo sam h. Omera gdje kaže: ‘Allahov Poslanik nam je naredio da dijelimo svoj imetak u dobrotvorne svrhe. Kod mene se tada zadesilo dosta imetka i ja rekoh: Danas ću preteći Ebu-Bekra. Potom sam odnio Vjerovjesniku polovicu svoje imovine. Utom je došao Ebu-Bekr i poklonio Vjerovjesniku sav svoj imetak.’
‘Ebu-Bekre, šta si ostavio svojoj porodici?’ – upitao ga je Pejgamber.
‘Ostavio sam joj Allaha i Njegovog Poslanika’ – odgovorio je on.”
Taberi i drugi pisci ističu da najveći broj učenjaka kaže: “Čovjeku je dozvoljeno da cijeli svoj imetak podijeli u dobrotvorne svrhe, samo dok je tjelesno i umno zdrav, bez duga i da je na oskudici strpljiv i da nema svoje porodice, ili da je ima, ali je i ona u oskudici strpljiva i skromnog života. U protivnom, pokuđeno je žrtvovati cijelu imovinu na ime doprinosa.”
Hattabi je rekao: “Najvredniji je onaj doprinos, koji čovjek izdvoji i dadne iz svoje imovine, ostavivši svojoj porodici i ukućanima količinu dovoljnu za svakodnevnu njihovu opskrbu.”
Neki učenjaci opet smatraju da čovjek, pod gornjim uvjetima, može na ime doprinosa podijeliti jednu trećinu svoje imovine, a Evza‘i i Mekhul dozvoljavaju dvije trećine imovine.
Izbjegli muslimani iz Mekke došli su u Medinu praznih ruku i bez ikakve imovine, pa su ih Medinelije primile kao rođenu braću i sa njima svoju raniјe stečenu imovinu podijelili, a jedan je od njih, Abdur-Rahmanu b. Avf, rekao: “Pustit ću jednu od svojih supruga, da se ti njom oženiš i tako osnuješ svoj dom.”

"Rekao sam: 'Allahov Poslaniče, na ime mog potpunog pokajanja (što sam izostao sa bitke na Tebuku), hoću da učinim svoj imetak sadakom (koja će dospjeti) Allahu i Njegovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem'
'Zadrži jedan dio svoje imovine sebi, jer to ti je bolje' – odgovorio je Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem.
'Ja ću zadržati svoj dio koji imam u Hajberu' - rekao sam."

إِنَّ مِنْ تَوْبَتِي أَنْ أَنْخَلِعَ مِنْ مَالِي صَدَقَةً إِلَى اللهِ وَإِلَى رَسُولِهِ ﷺ قَالَ أَمْسِكْ عَلَيْكَ بَعْضَ مَالِكَ فَهُوَ خَيْرٌ لَكَ قُلْتُ فَإِنِّي أُمْسِكُ سَهْمِي الَّذِي بِخَيْبَرَ .

1426. PRIČAO NAM JE Abdan (Abdullah b. Usman), njemu prenio Abdullah (b. Mubarek) od Junusa, on od Zuhrija, kome je saopćio Seid b. Musejjeb od Ebu-Hurejre, radijallahu anhu, a on od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, koji je rekao:
"Najbolja sadaka je ona koja se daje iz bogatstva, i počni (s dijeljenjem) od onog koga izdržavaš!"

١٤٢٦. حَدَّثَنَا عَبْدَانُ أَخْبَرَنَا عَبْدُاللهِ عَنْ يُونُسَ عَنِ الزُّهْرِيِّ قَالَ أَخْبَرَنِي سَعِيدُ بْنُ الْمُسَيَّبِ أَنَّهُ سَمِعَ أَبَا هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ خَيْرُ الصَّدَقَةِ مَا كَانَ عَنْ ظَهْرِ غِنًى وَابْدَأْ بِمَنْ تَعُولُ .

1427. PRIČAO NAM JE Musa b. Isma'il, rekavši da mu je prenio Vuhejb od Hišama, on od svoga oca, a ovaj od Hakima b. Hizama, radijallahu anhu, koji prenosi da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
"Gornja ruka (ruka koja dijeli) je bolja od donje ruke (ruke koja prima sadaku). Počni (davanje) sa onim koga izdržavaš!
Najbolja sadaka je iz bogatstva. Ko želi skromnost i poštenje, Allah će ga učiniti skromnim, a ko se sustegne (oduzimanja sadake), Allah će ga obogatiti (riješiti njegovu potrebu)."

١٤٢٧. حَدَّثَنَا مُوسَى بْنُ إِسْمَاعِيلَ حَدَّثَنَا وُهَيْبٌ حَدَّثَنَا هِشَامٌ عَنْ أَبِيهِ عَنْ حَكِيمِ بْنِ حِزَامٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ الْيَدُ الْعُلْيَا خَيْرٌ مِنَ الْيَدِ السُّفْلَى وَابْدَأْ بِمَنْ تَعُولُ وَخَيْرُ الصَّدَقَةِ عَنْ ظَهْرِ غِنًى وَمَنْ يَسْتَعْفِفْ يُعِفَّهُ اللهُ وَمَنْ يَسْتَغْنِ يُغْنِهِ اللهُ .

1428. Ovaj hadis prenesen je još od Vuhejba, koji kaže da ga je njemu prenio Hišam od svoga oca, a on od Ebu-Hurejre, radijallahu anhu.[2]

١٤٢٨. وَعَنْ وُهَيْبٍ قَالَ أَخْبَرَنَا هِشَامٌ عَنْ أَبِيهِ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ بِهَذَا .

2 Nesai u svom "Sunenu" preko Ebu-Hurejre navodi da je Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Dijelite materijalne žrtve!"
"Allahov Poslaniče", upitao je neki čovjek, "ja imam jedan zlatnik?"

1429. PRIČAO NAM JE Ebu-Nu‘man, njemu Hammad b. Jezid od Ejjuba, on od Nafija, a ovaj od Abdullaha b. Omera, radijallahu anhu, koji je rekao: "Čuo sam Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, a u drugom senedu, pričao nam je Abdullah b. Mesleme, prenoseći od Malika, on od Nafija, ovaj od Abdullaha b. Omera, radijallahu anhuma, da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, kada je bio na minberu, zaista, spomenuo dijeljenje milostinje, ustezanje od uzimanja milostinje i od prošnje rekavši: 'Gornja ruka je bolja od donje ruke. Gornja ruka je ona koja dijeli, a donja je ona koja traži (prosi).'"[1]

١٤٢٩. حَدَّثَنَا أَبُو النُّعْمَانِ قَالَ حَدَّثَنَا حَمَّادُ بْنُ زَيْدٍ عَنْ أَيُّوبَ عَنْ نَافِعٍ عَنِ ابْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا قَالَ سَمِعْتُ النَّبِيَّ ﷺ ح وَ حَدَّثَنَا عَبْدُاللهِ ابْنُ مَسْلَمَةَ عَنْ مَالِكٍ عَنْ نَافِعٍ عَنْ عَبْدِاللهِ بْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا أَنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ قَالَ وَهُوَ عَلَى الْمِنْبَرِ وَذَكَرَ الصَّدَقَةَ وَالتَّعَفُّفَ وَالْمَسْأَلَةَ الْيَدُ الْعُلْيَا خَيْرٌ مِنَ الْيَدِ السُّفْلَى فَالْيَدُ الْعُلْيَا هِيَ الْمُنْفِقَةُ وَالسُّفْلَى هِيَ السَّائِلَةُ .

PRIGOVARANJE ČOVJEKA ZA ONO ŠTO PODIJELI

بَاب الْمَنَّانِ بِمَا أَعْطَى

Na osnovu Allahovih riječi: "Oni koji dijele svoje imetke na Allahovom putu, a potom ono što su podijelili, ne poprate prigovorom i uznemiravanjem..." (ajet u cijelosti)![2]

لِقَوْلِهِ (الَّذِينَ يُنْفِقُونَ أَمْوَالَهُمْ فِي سَبِيلِ اللهِ ثُمَّ لَا يُتْبِعُونَ مَا أَنْفَقُوا مَنًّا وَلَا أَذًى) الْآيَةَ .

"Udijeli ga sebi!" – rekao mu je Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem.
"Imam još jedan?" – rekao je isti čovjek
"Udijeli ga svojoj supruzi!" – rekao je Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem.
"Imam još jedan?" – dodao je čovjek.
"Udijeli ga svome djetetu!" – kazao je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem.
"A imam još jedan?" – reče ovaj.
"Ustupi ga svome sluzi!" – odgovori Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem.
"Pa ja imam još jedan?" – dodade opet ovaj.
"Ti dobro vidiš i znaš kome on treba"– reče mu Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem.
Ebu-Davud i Hakim isti dijalog donijeli su u svojim "Sahihima", samo je u njihovim tekstovima, u nizanju davanja milostinje, dijete spomenuto prije supruge.
Čovjek je po Šerijatu dužan izdržavati, pored svoje supruge, još svoje iznemogle roditelje, neopskrbljenu braću i sestre, pa i njihovo maloljetno i neopksrbljeno potomstvo.

1 Vjerovjesnik je bodrio bogate muslimane na obilno dijeljenje imetka, siromašne na ustezanje od prosjačenja i na što skromnije življenje od vlastitog rada.
Iz hadisa se zaključuje:
– osuda prosjačenja. Prositi, kažu pravnici, haram je osobi koja ima osiguranu hranu za jedan dan,
– bogat, darežljiv musliman bolji je i korisniji za zajednicu od siromaha,
– imam sa minbera treba govoriti o aktuelnim temama, korisnim za pojedinca i za zajednicu,
– podsticati i na dijeljenje imetka treba imam činiti, kada mu se god za to ukaže prilika.

2 Prijevod cijelog, gore navedenog, 262. ajeta, poglavlja "El-Bekare" glasi: "Oni koji svoj imetak dijele u dobrotvorne svrhe i ono što su podijelili ne poprate prigovaranjem niti uznemiravanjem, imat će nagradu kod svoga Gospodara."

O ONOME KOJI JE VOLIO PODIJELITI SADAKU ISTI DAN

باب من أحبَّ تعجيل الصَّدقة من يومها

1430. PRIČAO NAM JE Ebu-Asim, prenoseći od Umera b. Seida, on od Ibni-Ebi-Mulejke, kome je Ukbe b. Haris, radijallahu anhu, kazao:
"Klanjao nam je ikindiju Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, a potom žurno otišao i ušao u svoj stan. Ne ostavši dugo, izašao je. Ja sam to primijetio, ili mu je to rečeno (od prisutnih), a on odgovorio: 'Ostavio sam u kući, na ime sadake, jedan komadić neobrađenog zlata. Neprijatno mi je da ga preko noći kod sebe zadržim, pa sam ga podijelio (onima kojima treba).'"

١٤٣٠. حَدَّثَنَا أَبُو عَاصِمٍ عَنْ عُمَرَ بْنِ سَعِيدٍ عَنِ ابْنِ أَبِي مُلَيْكَةَ أَنَّ عُقْبَةَ بْنَ الْحَارِثِ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ حَدَّثَهُ قَالَ صَلَّى بِنَا النَّبِيُّ ﷺ الْعَصْرَ فَأَسْرَعَ ثُمَّ دَخَلَ الْبَيْتَ فَلَمْ يَلْبَثْ أَنْ خَرَجَ فَقُلْتُ أَوْ قِيلَ لَهُ فَقَالَ كُنْتُ خَلَّفْتُ فِي الْبَيْتِ تِبْرًا مِنَ الصَّدَقَةِ فَكَرِهْتُ أَنْ أُبَيِّتَهُ فَقَسَمْتُهُ.

PODSTICANJE NA DAVANJE SADAKE I ZAUZIMANJE U TOME

باب التَّحريض على الصَّدقة والشَّفاعة فيها

1431. PRIČAO NAM JE Muslim, njemu Šu‘be, kome je prenio Adijj od Seida b. Džubejra, on od Ibni-Abbasa, radijallahu anhuma, koji je rekao:
"Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, izašao je na Bajram (na musalu) i klanjao dva rekata. Prije i poslije toga nije ništa klanjao. Potom je otišao sa Bilalom ženama i održao im predavanje, naredivši im da dadnu materijalne žrtve. Tada je svaka žena bacala (na sergiju) svoju narukvicu i viticu."

١٤٣١. حَدَّثَنَا مُسْلِمٌ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ حَدَّثَنَا عَدِيٌّ عَنْ سَعِيدِ بْنِ جُبَيْرٍ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا قَالَ خَرَجَ النَّبِيُّ ﷺ يَوْمَ عِيدٍ فَصَلَّى رَكْعَتَيْنِ لَمْ يُصَلِّ قَبْلُ وَلَا بَعْدُ ثُمَّ مَالَ عَلَى النِّسَاءِ وَمَعَهُ بِلَالٌ فَوَعَظَهُنَّ وَأَمَرَهُنَّ أَنْ يَتَصَدَّقْنَ فَجَعَلَتِ الْمَرْأَةُ تُلْقِي الْقُلْبَ وَالْخُرْصَ.

1432. PRIČAO NAM JE Musa b. Isma'il, njemu prenio Abdul-Vahid od Ebi-Burejda b. Abdullaha b. Ebi-Burde koji kaže da mu je prenio Ebu-Burde b. Ebi-Musa od svoga oca, radijallahu anhu, koji je rekao:

"Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, kada bi mu došao prosjak ili se od njega što zatražilo, rekao bi: 'Ispomažite se i zauzimajte se (učestvujte u dobru poslu), pa ćete biti nagrađeni, a Allah preko usta Svoga Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, odlučuje onako kako to On hoće.'"[1]

١٤٣٢. حَدَّثَنَا مُوسَى بْنُ إِسْمَاعِيلَ حَدَّثَنَا عَبْدُالْوَاحِدِ حَدَّثَنَا أَبُو بُرْدَةَ بْنُ عَبْدِاللهِ بْنِ أَبِي بُرْدَةَ حَدَّثَنَا أَبُو بُرْدَةَ بْنُ أَبِي مُوسَى عَنْ أَبِيهِ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ كَانَ رَسُولُ اللهِ ﷺ إِذَا جَاءَهُ السَّائِلُ أَوْ طُلِبَتْ إِلَيْهِ حَاجَةٌ قَالَ اشْفَعُوا تُؤْجَرُوا وَيَقْضِي اللهُ عَلَى لِسَانِ نَبِيِّهِ ﷺ مَا شَاءَ .

1433. PRIČAO NAM JE Sadeka b. Fadl kome je prenio Abde od Hišama, on od Fatime, a ova od Esme, radijallahu anha, koja je rekla:

"Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao mi je: 'Ne steži uzicu (na vreći), pa da se i ona tebi stegne!'"

PRIČAO NAM JE Osman b. Ebi-Šejbe, prenoseći od Abde da je rekao:

"Ne nabrajaj (svoja dobročinstva), pa da i tebi Allah izbroji Svoja (ograniči)!"[2]

١٤٣٣. حَدَّثَنَا صَدَقَةُ بْنُ الْفَضْلِ أَخْبَرَنَا عَبْدَةُ عَنْ هِشَامٍ عَنْ فَاطِمَةَ عَنْ أَسْمَاءَ رَضِيَ اللهُ عَنْهَا قَالَتْ قَالَ لِيَ النَّبِيُّ ﷺ لَا تُوكِي فَيُوكَى عَلَيْكِ حَدَّثَنَا عُثْمَانُ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ عَنْ عَبْدَةَ وَقَالَ لَا تُحْصِي فَيُحْصِيَ اللهُ عَلَيْكِ .

1 U 25. ajetu poglavlja "En-Nisa" stoji: "Ko kome pomogne u činjenju dobra, imat će i on udjela u tom dobru, a ko koga pomogne u činjenju zla, imat će i on udio u njemu (u kazni). Allah Svojoj moći sve podvrgava."

2 Pomoći drugom u nevolji, zauzeti se za siromaha i za opravdani zahtjev obeshrabljenog jesu islamske odlike. Onom kome je potrebno, treba pomoći, zauzeti se za njega i time će se steći Božija nagrada, pa makar se u tom ne uspjelo u cijelosti, ili nikako.
Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, rekao je: "Allah je u pomoći Svome robu, dok je god on u pomoći drugom."
Za eventualni neuspjeh u zauzimanju ili pomanjkanju uviđavnosti drugih, ne treba se ljutiti i klonuti u radu. Dijeljenje imovine povećava imovinu darežljivoj osobi, povećava broj prijatelja i ugled među svijetom. Sva su dobra Božija i dijeljenje od imetka ne treba isticati i nabrajati, jer bi to moglo imati posljedicu da ih i nema. Allah izbroji i time ograniči davanje Svojih dobara.

O DIJELJENJU ONOLIKO, KOLIKO SE U MOGUĆNOSTI

باب الصَّدقة فِيما اسْتطاع

1434. PRIČAO NAM JE Ebu-Asim, prenoseći od Ibni-Džurejdža, a u drugom senedu, pričao mi je Muhammed b. Abdur-Rahman, prenoseći od Hadždžadža b. Muhammeda, on od Ibni-Džurejdža koji je izjavio:
"Obavijestio me Ibni-Ebi-Mulejke, prenoseći od Abbada b. Abdullaha b. Zubejra, on prenio od Esme bint Ebi-Bekr, radijallahu anha, da je ona došla Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, koji joj je rekao:
'Ne zadržavaj imovinu u posudi (da je ne dijeliš), pa da je i Allah zadrži od tebe! Dijeli onoliko, koliko si u mogućnosti!'"

١٤٣٤. حَدَّثَنَا أَبُو عَاصِمٍ عَنِ ابْنِ جُرَيْجٍ ح و حَدَّثَنِي مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِالرَّحِيمِ عَنْ حَجَّاجِ ابْنِ مُحَمَّدٍ عَنِ ابْنِ جُرَيْجٍ قَالَ أَخْبَرَنِي ابْنُ أَبِي مُلَيْكَةَ عَنْ عَبَّادِ بْنِ عَبْدِاللهِ بْنِ الزُّبَيْرِ أَخْبَرَهُ عَنْ أَسْمَاءَ بِنْتِ أَبِي بَكْرٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا أَنَّهَا جَاءَتْ إِلَى النَّبِيِّ ﷺ فَقَالَ لَا تُوعِي فَيُوعِيَ اللهُ عَلَيْكِ ارْضَخِي مَا اسْتَطَعْتِ .

DIJELJENJE JE ISKUP ZA GRIJEHE

بَاب الصَّدقةُ تُكفِّرُ الْخطِيئة

1435. PRIČAO NAM JE Kutejbe, njemu Džerir od A'meša, on od Ebu-Vaila, ovaj od Huzejfe, radijallahu anhu, koji je rekao: "Omer, radijallahu anhu, upitao je: 'Ko je od vas zapamtio izjavu Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, o iskušenju (smutnji)?'
'Ja sam je zapamtio onako kako ju je on rekao' – odgovorio je Huzejfe.
'Tebi to i doliči' – rekao je Omer.
'Pa kako je on to rekao?'
'Iskušenje (griješenje) čovjeka može biti sa njegovom porodicom, sa njegovim djetetom i sa njegovim komšijom. To iskušenje pokriva uredno klanjanje namaza, dijeljenje od imetka i činjenje dobra.'"
Sulejman (A'meš) je još rekao: "Ebu-Vail je govorio: '...klanjanje namaza, dijeljenje od imetka i naređivanje onog što je dobro, a zabranjivanje što je zlo.' 'Nije to ono što ja namjeravam' – rekao je Omer. 'Ja mislim na iskušenje (nered) što će se zavaljati

١٤٣٥. حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ حَدَّثَنَا جَرِيرٌ عَنِ الْأَعْمَشِ عَنْ أَبِي وَائِلٍ عَنْ حُذَيْفَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ قَالَ عُمَرُ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ أَيُّكُمْ يَحْفَظُ حَدِيثَ رَسُولِ اللهِ ﷺ عَنِ الْفِتْنَةِ قَالَ قُلْتُ أَنَا أَحْفَظُهُ كَمَا قَالَ قَالَ إِنَّكَ عَلَيْهِ لَجَرِيءٌ فَكَيْفَ قَالَ قُلْتُ فِتْنَةُ الرَّجُلِ فِي أَهْلِهِ وَوَلَدِهِ وَجَارِهِ تُكَفِّرُهَا الصَّلَاةُ وَالصَّدَقَةُ وَالْمَعْرُوفُ قَالَ سُلَيْمَانُ قَدْ كَانَ يَقُولُ الصَّلَاةُ وَالصَّدَقَةُ وَالْأَمْرُ بِالْمَعْرُوفِ وَالنَّهْيُ عَنِ الْمُنْكَرِ قَالَ لَيْسَ هَذِهِ أُرِيدُ وَلَكِنِّي أُرِيدُ الَّتِي تَمُوجُ كَمَوْجِ الْبَحْرِ قَالَ قُلْتُ لَيْسَ عَلَيْكَ بِهَا يَا أَمِيرَ الْمُؤْمِنِينَ بَأْسٌ بَيْنَكَ وَبَيْنَهَا بَابٌ مُغْلَقٌ قَالَ

poput morskog vala.'
'Vladaru pravovjernih', rekao sam, 'u tom neredu, nema za tebe nikakve štete. Između tebe i njega su vrata zaključana.'
'Da li će se ta vrata razbiti ili (normalno) otvoriti?' – upitao je Omer.
'Ne, nego će biti razbijena', rekao sam mu, kaže Huzejfe.
'I kad budu razbijena, neće se više nikada ni zatvoriti?' – upitao je Omer.
'Da' – odgovorio sam, kaže Huzejfe.
'Plašili smo se', kaže Ebu-Vail, 'da pitamo Huzejfu koja su to vrata, pa smo rekli Mesruku: Pitaj ga ti!'
'On ga je', kaže Ebu-Vail, 'upitao', a on reče: 'Omer, radijallahu anhu'
'Pa je li Omer znao šta ti namjeravaš?'
'Da, znao je', odgovorio je on, 'kao što se zna da ispred jutra ima noć, a to je što sam mu o tome ispričao govor bez greške.'"

فَيُكْسَرُ الْبَابُ أَوْ يُفْتَحُ قَالَ قُلْتُ لَا بَلْ يُكْسَرُ قَالَ فَإِنَّهُ إِذَا كُسِرَ لَمْ يُغْلَقْ أَبَدًا قَالَ قُلْتُ أَجَلْ فَهِبْنَا أَنْ نَسْأَلَهُ مَنِ الْبَابُ فَقُلْنَا لِمَسْرُوقٍ سَلْهُ قَالَ فَسَأَلَهُ فَقَالَ عُمَرُ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ قُلْنَا فَعَلِمَ عُمَرُ مَنْ تَعْنِي قَالَ نَعَمْ كَمَا أَنَّ دُونَ غَدٍ لَيْلَةً وَذَلِكَ أَنِّي حَدَّثْتُهُ حَدِيثًا لَيْسَ بِالْأَغَالِيطِ .

O ONOM KO JE DIJELIO DOK JE BIO U IDOLOPOKLONSTVU, A ZATIM PRIMIO ISLAM

باب مَنْ تَصَدَّقَ فِي الشِّرْكِ ثُمَّ أَسْلَمَ

1436. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Muhammed, njemu Hišam, kome je prenio Ma'mer od Zuhrija, on od Urve, ovaj od Hakima b. Hizama, radijallahu anhu, koji je rekao:
"Allahov Poslaniče", rekao sam, "šta misliš, poslovi koje sam učinio iz pobožnosti u predislamsko doba: dijeljenje od imetka, oslobađanje robova i obilaženje rodbine, da li mi za njih ima nagrada (na Sudnjem danu)?"
"Primio si islam, a ostalo je ono što si uradio od dobra" – odgovorio je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem[1]

١٤٣٦. حَدَّثَنَا عَبْدُاللهِ بْنُ مُحَمَّدٍ حَدَّثَنَا هِشَامٌ حَدَّثَنَا مَعْمَرٌ عَنِ الزُّهْرِيِّ عَنْ عُرْوَةَ عَنْ حَكِيمِ ابْنِ حِزَامٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ قُلْتُ يَا رَسُولَ اللهِ أَرَأَيْتَ أَشْيَاءَ كُنْتُ أَتَحَنَّثُ بِهَا فِي الْجَاهِلِيَّةِ مِنْ صَدَقَةٍ أَوْ عَتَاقَةٍ وَصِلَةِ رَحِمٍ فَهَلْ فِيهَا مِنْ أَجْرٍ فَقَالَ النَّبِيُّ ﷺ أَسْلَمْتَ عَلَى مَا سَلَفَ مِنْ خَيْرٍ .

1 Dobra djela nevjernika su kod Allaha primljena, ukoliko on, makar pri koncu svoga života, primi islam. U protivnom, ta djela ostaju bez nagrade, kako je to u Kur'anu rečeno: "Ko ne vjeruje Allaha i Njegova Poslanika, njegova su djela propala."

O NAGRADI SLUZI, KADA ON PODIJELI PO NAREĐENJU SVOGA GOSPODARA, NE OŠTETIVŠI MU IMOVINU[2]

باب أجر الخادم إذا تصدق بأمر صاحبه غير مفسد

1437. PRIČAO NAM JE Kutejbe b. Seid, njemu prenio Džerir od A'meša, on od Ebu-Vaila, ovaj od Mesruka, a on, opet, od Aiše, radijallahu anha, koja je rekla:
"Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, kazao je:
'Kada žena podijeli od hrane svoga muža, ne oštetivši time imovinu, ona ima za to svoju nagradu, njen muž ima nagradu zato što je privredio (zaradio), a sluga isto tako (što je čuvao).'"

١٤٣٧. حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ بْنُ سَعِيدٍ حَدَّثَنَا جَرِيرٌ عَنِ الْأَعْمَشِ عَنْ أَبِي وَائِلٍ عَنْ مَسْرُوقٍ عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهَا قَالَتْ قَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ إِذَا تَصَدَّقَتِ الْمَرْأَةُ مِنْ طَعَامِ زَوْجِهَا غَيْرَ مُفْسِدَةٍ كَانَ لَهَا أَجْرُهَا وَلِزَوْجِهَا بِمَا كَسَبَ وَلِلْخَازِنِ مِثْلُ ذَلِكَ .

1438. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Ala, rekavši da je njemu prenio Ebu-Usame od Burejda b. Abdullaha, on od Ebu-Burejde, ovaj od Ebu-Musaa, a on od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, koji je rekao:
"Blagajnik (čuvar) musliman, povjerljiv, koji izvrši zapovijed, a često bi rekao, koji podijeli ono što mu je naređeno u cijelosti, čime je i on sam zadovoljan, i ustupi materijalnu žrtvu onome kome je ona bila i naređena, on je jedan od dobročinitelja."

١٤٣٨. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ الْعَلَاءِ حَدَّثَنَا أَبُو أُسَامَةَ عَنْ بُرَيْدِ بْنِ عَبْدِاللهِ عَنْ أَبِي بُرْدَةَ عَنْ أَبِي مُوسَى عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ الْخَازِنُ الْمُسْلِمُ الْأَمِينُ الَّذِي يُنْفِذُ وَرُبَّمَا قَالَ يُعْطِي مَا أُمِرَ بِهِ كَامِلًا مُوَفَّرًا طَيِّبًا بِهِ نَفْسُهُ فَيَدْفَعُهُ إِلَى الَّذِي أُمِرَ لَهُ بِهِ أَحَدُ الْمُتَصَدِّقَيْنِ .

Neki teolozi kažu: "Idolopokloniku, koji primi islam, računaju se i kod Allaha primaju sva ranije učinjena dobra djela, a loša brišu i opraštaju. Dobra djela uvažavaju se, jer ih je on i činio iz pobožnosti i vjerskih pobuda, pa makar ona bila nastrana."
Preneseno je da je Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Sljedbenici ranije objave, koji prime islam, imat će dvostruku nagradu na Sudnjem danu: nagradu što su vjerovali i slijedili svoga ranijeg vjerovjesnika i nagradu što su vjerovali u Muhammeda, sallallahu alejhi ve sellem."
Kurtubi je rekao: "Islamiziran čovjek radom dobrih djela briše grijehe svojih ružnih djela koja je ranije učinio, a dobra mu ostaju za nagradu na Sudnjem danu."

2 Sluzi nije dozvoljeno davati materijalnu žrtvu iz imovine svoga gospodara, bez njegove naredbe ili prethodnog odobrenja.

NAGRADA ŽENI KOJA PODIJELI OD IMETKA ILI NAHRANI GLADNOG IZ KUĆE (IMOVINE) SVOGA MUŽA, NE OŠTETIVŠI TIME IMOVINU

باب أجر المرأة إذا تصدقت أو أطعمت من بيت زوجها غير مفسدة

1439. PRIČAO NAM JE Adem, njemu Šu‘be, kome su prenijeli Mensur i A‘meš od Ebu-Vaila, on od Mesruka, ovaj od Aiše, radijallahu anha, a ona od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, slično ovome (iz naslova) misleći na njegove riječi: “Kada supruga podijeli iz kuće (imetka) svoga muža...”

١٤٣٩. حَدَّثَنَا آدَمُ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ حَدَّثَنَا مَنْصُورٌ وَالْأَعْمَشُ عَنْ أَبِي وَائِلٍ عَنْ مَسْرُوقٍ عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهَا عَنِ النَّبِيِّ ﷺ تَعْنِي إِذَا تَصَدَّقَتِ الْمَرْأَةُ مِنْ بَيْتِ زَوْجِهَا

1440. PRIČAO NAM JE Umer b. Hafs, njemu pričao njegov otac, kome je prenio A‘meš od Šekika, on od Mesruka, a ovaj od Aiše, radijallahu anha, koja je izjavila:
“Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao je: ‘Kada supruga iz kuće svoga muža nahrani gladnog, ne oštetivši mu time imovinu, ona ima za to nagradu, muž, također, a i čuvar; muž ima zato što je to zaradio, a supruga što je podijelila.’”

١٤٤٠. حَدَّثَنَا عُمَرُ بْنُ حَفْصٍ حَدَّثَنَا أَبِي حَدَّثَنَا الْأَعْمَشُ عَنْ شَقِيقٍ عَنْ مَسْرُوقٍ عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهَا قَالَتْ قَالَ النَّبِيُّ ﷺ إِذَا أَطْعَمَتِ الْمَرْأَةُ مِنْ بَيْتِ زَوْجِهَا غَيْرَ مُفْسِدَةٍ كَانَ لَهَا أَجْرُهَا وَلَهُ مِثْلُهُ وَلِلْخَازِنِ مِثْلُ ذَلِكَ لَهُ بِمَا اكْتَسَبَ وَلَهَا بِمَا أَنْفَقَتْ .

1441. PRIČAO NAM JE Jahja b. Jahja, kome je prenio Džerir od Mensura, on od Šekika, ovaj od Mesruka, Mesruk od Aiše, radijallahu anha, a ona od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, koji je rekao:“Kada supruga podijeli dio živežnih namirnica iz svoje (i muževe) kuće, ne oštetivši time imovinu, ima za to nagradu, muž zato što je to zaradio, a isto tako i čuvar (što je to čuvao).”

١٤٤١. حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ يَحْيَى أَخْبَرَنَا جَرِيرٌ عَنْ مَنْصُورٍ عَنْ شَقِيقٍ عَنْ مَسْرُوقٍ عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهَا عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ إِذَا أَنْفَقَتِ الْمَرْأَةُ مِنْ طَعَامِ بَيْتِهَا غَيْرَ مُفْسِدَةٍ فَلَهَا أَجْرُهَا وَلِلزَّوْجِ بِمَا اكْتَسَبَ وَلِلْخَازِنِ مِثْلُ ذَلِكَ .

RIJEČI UZVIŠENOG ALLAHA: "PA ONOME, KOJI DIJELI (SVOJ IMETAK U DOBROTVORNE SVRHE) I ČUVA SE (IDOLOPOKLONSTVA), VJERUJE U ONO ŠTO JE NAJLJEPŠE (U ALLAHA), OLAKŠAT ĆEMO PUT SREĆI (DŽENNETU). A ONOME, KOJI ŠKRTARI, SMATRA SE NEOVISNIM (OD ALLAHA) I NAJLJEPŠU RIJEČ (ALLAHA) NE VJERUJE, OLAKŠAT ĆEMO PUT TEGOBI.

باب قَوْلِ الله تعالى (فَأَمَّا مَنْ أَعْطَى وَاتَّقَى وَصَدَّقَ بِالْحُسْنَى فَسَنُيَسِّرُهُ لِلْيُسْرَى وَأَمَّا مَنْ بَخِلَ وَاسْتَغْنَى وَكَذَّبَ بِالْحُسْنَى فَسَنُيَسِّرُهُ لِلْعُسْرَى)

'Allahu moj! Allahu, onome, koji svoj imetak dijeli onima koji nemaju, podaj nadoknadu.'"[1]

اللَّهُمَّ أَعْطِ مُنْفِقَ مَالٍ خَلَفًا .

1442. PRIČAO NAM JE Isma'il, njemu njegov otac od Sulejmana, on od Mu'avije b. Ebi-Muzerrida, ovaj od Ebu-Hurejre, radijallahu anhu, da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Nema nijednog dana u kome ljudi osvanu, a da im ne siđu dva meleka; jedan od njih uzvikuje: 'Allahu moj! Ko god je podijelio siromašnom, podaj mu naknadu'; drugi opet govori; 'Allahu moj! Ko čuva imovinu toliko da mu je žao podijeliti, podaj mu propast!'"

١٤٤٢ . حَدَّثَنَا إِسْمَاعِيلُ قَالَ حَدَّثَنِي أَخِي عَنْ سُلَيْمَانَ عَنْ مُعَاوِيَةَ بْنِ أَبِي مُزَرِّدٍ عَنْ أَبِي الْحُبَابِ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ قَالَ مَا مِنْ يَوْمٍ يُصْبِحُ الْعِبَادُ فِيهِ إِلَّا مَلَكَانِ يَنْزِلَانِ فَيَقُولُ أَحَدُهُمَا اللَّهُمَّ أَعْطِ مُنْفِقًا خَلَفًا وَيَقُولُ الْآخَرُ اللَّهُمَّ أَعْطِ مُمْسِكًا تَلَفًا .

1 Potpuni prijevod 5-21. ajeta, poglavlja "El-Lejl" glasi: "Pa onome, koji daje (u dobrotvorne svrhe) i čuva se (idolopoklonstva), vjeruje u ono što je najljepše (Allaha), olakšat ćemo put sreći. A onom, koji škrtari, smatra da nije ovisan o Allahu i najljepšu riječ (Objavu) ne vjeruje, Mi ćemo olakšati put tegobi. Neće mu pomoći njegov imetak kada se strovali (u Džehennem). Nama pripada ukazivanje pravog puta. Zaista, Nama pripada i zadnji i prvi život. Ja sam vas opomenuo plamtećom vatrom (Džehennemom). U nju neće ući, nego samo onaj najnesretniji koji je poricao istinu i od nje glavu zakrenuo. Od nje će biti udaljen onaj koji se boji Allaha, koji od svog imetka dijeli i time čisti sebe i svoj imetak. Ovakav čovjek ne iščekuje nikakvu nagradu ni od koga, nego želi biti samo zadovoljan (Božijom nagradom)."

PRIMJER ŠKRTICE I DOBROTVORA

باب مثل المُتصدِّق والبخيل

1443. PRIČAO NAM JE Musa, kome je prenio Vuhejb od Ibni-Tavusa, on od svoga oca, a ovaj od Ebu-Hurejre, radijallahu anhu, koji kaže:
"Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao je: 'Škrtac i dobrotvor su kao dva čovjeka na kojima su dva pancira (željezna ogrtača).'"
A u drugom senedu, pričao nam je Ebu-Jeman, rekavši da mu je prenio Šu'ajb od Ebi-Zinada, da je Abdur-Rahman čuo Ebu-Hurejru, radijallahu anhu, a on Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, kako kaže: "Škrtac i dobrotvor slični su dvojici ljudi na kojima su dva željezna pancira od njihovih prsa do ključnih kostiju (do vrata). Dobrotvor neće nikada ništa podijeliti, a da mu se ogrtač ne produži i proširi na njemu, toliko da mu konačno pokrije i njegove jagodice (na ručnim prstima) i briše mu trag stopa (po zemlji). Što se tiče škrte osobe, ona neće htjeti ne podijeliti ništa, a da joj se svaka karika ogrtača ne prilijepi na svom mjestu na tijelu, pa će nastojati da ga proširi, ali se on neće proširiti."
U drugom senedu, Ibni-Tavusa slijedi Hasan b. Muslim, prenoseći od Tavusa: "...u dva pancira..."

١٤٤٣. حَدَّثَنَا مُوسَى حَدَّثَنَا وُهَيْبٌ حَدَّثَنَا ابْنُ طَاوُسٍ عَنْ أَبِيهِ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ قَالَ النَّبِيُّ ﷺ مَثَلُ الْبَخِيلِ وَالْمُتَصَدِّقِ كَمَثَلِ رَجُلَيْنِ عَلَيْهِمَا جُبَّتَانِ مِنْ حَدِيدٍ و حَدَّثَنَا أَبُو الْيَمَانِ أَخْبَرَنَا شُعَيْبٌ حَدَّثَنَا أَبُو الزِّنَادِ أَنَّ عَبْدَالرَّحْمَنِ حَدَّثَهُ أَنَّهُ سَمِعَ أَبَا هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ أَنَّهُ سَمِعَ رَسُولَ اللهِ ﷺ يَقُولُ مَثَلُ الْبَخِيلِ وَالْمُنْفِقِ كَمَثَلِ رَجُلَيْنِ عَلَيْهِمَا جُبَّتَانِ مِنْ حَدِيدٍ مِنْ ثُدِيِّهِمَا إِلَى تَرَاقِيهِمَا فَأَمَّا الْمُنْفِقُ فَلَا يُنْفِقُ إِلَّا سَبَغَتْ أَوْ وَفَرَتْ عَلَى جِلْدِهِ حَتَّى تُخْفِيَ بَنَانَهُ وَتَعْفُوَ أَثَرَهُ وَأَمَّا الْبَخِيلُ فَلَا يُرِيدُ أَنْ يُنْفِقَ شَيْئًا إِلَّا لَزِقَتْ كُلُّ حَلْقَةٍ مَكَانَهَا فَهُوَ يُوَسِّعُهَا وَلَا تَتَّسِعُ تَابَعَهُ الْحَسَنُ بْنُ مُسْلِمٍ عَنْ طَاوُسٍ فِي الْجُبَّتَيْنِ .

1444. Hanzala je prenio od Tavusa: "...na kojima su dva pokrivača..."
Lejs je izjavio: "Meni je prenio Dža'fer od Ibni-Hurmuza, koji je kazao: 'Čuo sam Ebu-Hurejru, radijallahu anhu, kako prenosi od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem: '...na kojima su dva pokrivača...'"[1]

١٤٤٤. وَقَالَ حَنْظَلَةُ عَنْ طَاوُسٍ جُنَّتَانِ وَقَالَ اللَّيْثُ حَدَّثَنِي جَعْفَرٌ عَنِ ابْنِ هُرْمُزَ سَمِعْتُ أَبَا هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ جُنَّتَانِ .

---

1 Hattabi, tumačeći gornji hadis, kaže da je Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, darežljivca usporedio sa čovjekom koji je navukao ogrtač – košulju tek na prsa i ključne kosti, a potom postepeno uvlačio ruke u rukave, skutove joj spuštao do zemlje i u njoj se osjećao siguran i sretan. Škrticu je usporedio sa čovjekom na čijim

ZEKAT OD POŠTENE ZARADE I TRGOVINE

باب صدقة الْكَسْب وَالتِّجَارَة

Na osnovu riječi Uzvišenog: "Vjernici, dijelite od dobara koja ste pošteno privrijedili i od onoga što smo vam dali iz zemlje...", do riječi: "Allah tome nije potreban i On je vrijedan hvale."[2]

لِقَوْلِهِ تَعَالَى (يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا أَنْفِقُوا مِنْ طَيِّبَاتِ مَا كَسَبْتُمْ وَمِمَّا أَخْرَجْنَا لَكُمْ مِنَ الأَرْضِ) إِلَى قَوْلِهِ (أَنَّ اللهَ غَنِيٌّ حَمِيدٌ) .

SVAKI MUSLIMAN DUŽAN JE DIJELITI OD IMETKA, A KO GA NEMA, ONDA NEKA RADI ONO ŠTO JE DOBRO

باب على كُلِّ مُسْلِمٍ صدقةٌ فمَنْ لمْ يجِدْ فلْيَعْمَلْ بِالْمَعْرُوفِ

1445. PRIČAO NAM JE Muslim b. Ibrahim, njemu Šu'be prenio od Seida b. Ebi-Burde, on od svoga oca, on od djeda, a ovaj od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, da je rekao:

١٤٤٥. حَدَّثَنَا مُسْلِمُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ حَدَّثَنَا سَعِيدُ بْنُ أَبِي بُرْدَةَ عَنْ أَبِيهِ عَنْ جَدِّهِ

---

prsima ima, također, ogrtač – košulja koja mu je stegla ruke uz vrat i karike ogrtača upijaju mu se u kožu. Takav trpi bolove u gornjem dijelu tijela, a u duši pati što mu donji dio tijela nije pancirom pokriven i osiguran od neprijatelja. Tako pati i škrtica koji se, silom prilika, nađe u sredini koja ga prisili na davanje kakvog dobrovoljnog priloga.

Darežljiv čovjek, umjesto pancira škrtosti, nosi na sebi pancir darežljivosti i što više dijeli, sve više postaje zadovoljniji, sretniji i bogatiji, a pancir sigurnosti pokriva mu svaki djelić njegova tijela.

Ibni-Bettal kaže: "Kad darežljivac podijeli milostinju, ona mu pokrije i izbriše njegove manje grijehe poput pancira, u koji čovjek postepeno uvlači ruke u rukave, a potom ga spušta niz tijelo do zemlje, čiji skutovi brišu trag njegovih stopala po zemlji, štiteći ga usput još od neprijatelja. Kod škrtice je slučaj obratan."

Muhelleb kaže: "Smisao gornjeg hadisa je, da Allah, dželle šanuhu, darežljivoj osobi osigurava i olakšava život i na ovom i na budućem svijetu, a škrtici otežava, ograničava i često ga izlaže ruglu i sramoti, što ga peče u duši i šteti imovini."

2 Potpuni prijevod, gore djelimično navedenog 267. ajeta, poglavlja "El-Bekare" glasi: "Vjernici, dijelite zekat od dobara koja ste stekli i od onoga što smo vam dali iz zemlje. Ne odabirite ono što je slabije da biste ga podijelili, a i vi sami ne biste to uzeli, osim kada biste zažmirili. Znajte da je Allah tome nepotreban i hvale vrijedan."

Allah je gornjim ajetom naredio dijeljenje zekata na zlato, srebro, novac i poljoprivredna dobra; na povrće, voće i stoku, ne odvajajući za dijeljenje ono što je slabo, pokvareno i što ga ne bismo ni mi sami uzeli za svoje potrebe.

Imam Ahmed u svom "Sunenu" navodi da je Abdullah b. Mes'ud rekao:

"Vjerovjesnik je kazao:

'Allah vam je dao naravi, kao što vam je dao i nafake (opskrbe). Allah daje ovozemna dobra i onom koga On voli i onom koga On ne voli, a vjeru daje samo onom koga voli.

Prema tome, kome je dao vjeru, On ga zaista voli. Kunem se Allahom, da čovjek neće biti pravi musliman, sve dok mu srce i jezik ne budu odani islamu, a neće biti pravi vjernik, sve dok mu njegov komšija ne bude pošteđen od njegova nasilja i uznemiravanja.

Milostinja se dijeli od pošteno stečene zarade. Allah ne briše loša djela lošim, nego briše loše dobrim. Ružno djelo ne pokriva se ružnim.'"

Bera b. Azib kaže da je gore navedeni ajet objavljen u vezi s nekim Medinelijama, koji su u doba berbe palmi i vinograda, iznosili smežurane grozdove i vješali po užetu, svezanom između stupova u Muhammedovoj, sallallahu alejhi ve sellem, džamiji, koje bi izbjeglice iz Mekke jele.

"Dijeljenjem od imetka zadužen je svaki musliman."
"Allahov Vjerovjesniče, a onaj koji nema (sredstava)?" – upitali su ashabi.
"Radit će svojom rukom, pa koristiti sebi i podijeliti" – odgovorio je Vjerovjesnik.
"A ako ne nađe posla?" – priupitali su prisutni.
"Pomoći će osobno (u radu) onog kome je potrebno – tužnog, obespravljenog" – rekao je Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem.
"Ako takvog ne nađe?" – upitali su ponovo.
"Tada neka čini ono što je dobro, a čuva se zla i nevaljalštine, i to će mu biti jedna vrsta doprinosa."[1]

عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ عَلَى كُلِّ مُسْلِمٍ صَدَقَةٌ فَقَالُوا يَا
نَبِيَّ اللهِ فَمَنْ لَمْ يَجِدْ قَالَ يَعْمَلُ بِيَدِهِ فَيَنْفَعُ نَفْسَهُ
وَيَتَصَدَّقُ قَالُوا فَإِنْ لَمْ يَجِدْ قَالَ يُعِينُ ذَا الْحَاجَةِ
الْمَلْهُوفَ قَالُوا فَإِنْ لَمْ يَجِدْ قَالَ فَلْيَعْمَلْ بِالْمَعْرُوفِ
وَلْيُمْسِكْ عَنِ الشَّرِّ فَإِنَّهَا لَهُ صَدَقَةٌ .

IZNOS KOJI SE DAJE NA IME ZEKATA I MILOSTINJE I O ONOM KOJI JE DAO CIJELU OVCU

بَاب قَدْرُ كَمْ يُعْطَى مِنَ الزَّكَاةِ
وَالصَّدَقَةِ وَمَنْ أَعْطَى شَاةً

1446. PRIČAO NAM JE Ahmed b. Junus, njemu Ebu-Šihab, od Halida Hazzaija, on od Hafse bint Sirin, ona od Umm-Atije, radijallahu anha, koja je izjavila:
"Poslana je (od Vjerovjesnika) Nusejbi, Medinelijki, jedna ovca, pa je ona dio od nje poslala Aiši, radijallahu anha, Vjerovjesnik je zatim upitao: 'Ima li štogod kod vas (hrane)?'
'Nema', rekla sam, 'osim onoga što je poslala Nusejba od one ovce' (odgovorila je Aiša).
'Daj to! Ona je već dospjela (ranije) na svoje mjesto' – rekao je on."[2]

١٤٤٦ . حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ يُونُسَ حَدَّثَنَا أَبُو شِهَابٍ
عَنْ خَالِدٍ الْحَذَّاءِ عَنْ حَفْصَةَ بِنْتِ سِيرِينَ عَنْ
أُمِّ عَطِيَّةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهَا قَالَتْ بُعِثَ إِلَى نُسَيْبَةَ
الْأَنْصَارِيَّةِ بِشَاةٍ فَأَرْسَلَتْ إِلَى عَائِشَةَ رَضِيَ اللهُ
عَنْهَا مِنْهَا فَقَالَ النَّبِيُّ ﷺ عِنْدَكُمْ شَيْءٌ فَقُلْتُ
لَا إِلَّا مَا أَرْسَلَتْ بِهِ نُسَيْبَةُ مِنْ تِلْكَ الشَّاةِ فَقَالَ
هَاتِ فَقَدْ بَلَغَتْ مَحِلَّهَا .

---

1 Iz navedenog dijaloga zaključuje se:
– siromašnog treba, u ime Allaha, pomagati i moralno i materijalno prema vlastitoj mogućnosti. Rad i zalaganje siromaha i drugog je kao dijeljenje milostinje bogatog čovjeka;
– u hadisu su nabrojene mnoge naše socijalne obaveze prema siromašnim. Ako se one ne mogu sve dosljedno izvršavati, treba činiti one koje se mogu, a u najgorem slučaju može se čuvati zla i nevaljalština i time zaslužiti nagradu onoga koji dijeli imetak;
– rad i privređivanje je, ne samo islamska vrlina nego i dužnost, kako bismo mogli opskrbiti sebe, svoju porodicu i pomoći druge ljude kojima je pomoć neophodna.

2 Zekat na stoku dijeli se prema utvrđenoj skali, i to uvijek u stoci, a obična milostinja može biti u većem ili manjem komadu mesa.

ZEKAT NA SREBRO

باب زكاة الْورق

1447. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Jusuf, njemu Malik od Amra b. Jahja Mazini, on od svoga oca koji je rekao:
"Čuo sam Ebu-Seida Hudriju kada je rekao: 'Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, kazao je:
Nema zekata na deve ispod pet grla, nema zekata (na ovce) ispod pet ovaca, i nema zekata (na poljoprivredne dohotke) ispod pet veskova.'"
PRIČAO NAM JE Muhammed b. Musenna, njemu Abdul-Vehhab kome je prenio Jahja b. Seid od Amra, koji je čuo svoga oca gdje to prenosi od Ebu-Seida Hudrije, radijallahu anhu, koji je još rekao: "...To sam tako čuo od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem."[3]

١٤٤٧. حَدَّثَنَا عَبْدُاللهِ بْنُ يُوسُفَ أَخْبَرَنَا مَالِكٌ عَنْ عَمْرِو بْنِ يَحْيَى الْمَازِنِيُّ عَنْ أَبِيهِ قَالَ سَمِعْتُ أَبَا سَعِيدٍ الْخُدْرِيَّ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ لَيْسَ فِيمَا دُونَ خَمْسِ ذَوْدٍ صَدَقَةٌ مِنَ الْإِبِلِ وَلَيْسَ فِيمَا دُونَ خَمْسِ أَوَاقٍ صَدَقَةٌ وَلَيْسَ فِيمَا دُونَ خَمْسَةِ أَوْسُقٍ صَدَقَةٌ حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ الْمُثَنَّى حَدَّثَنَا عَبْدُالْوَهَّابِ قَالَ حَدَّثَنِي يَحْيَى بْنُ سَعِيدٍ قَالَ أَخْبَرَنِي عَمْرٌو سَمِعَ أَبَاهُ عَنْ أَبِي سَعِيدٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ سَمِعْتُ النَّبِيَّ ﷺ بِهَذَا.

Vjerovjesnik je gornju ovcu poslao Nusejbi na ime milostinje, a ona je, njegovoj kući, poslala kasnije komad kao poklon (hediju), što je Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, prihvatio. Da je Nusejba meso poslala na ime milostinje, Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, vratio bi ga natrag, jer je primanje milostinje Vjerovjesniku i njegovoj užoj porodici zabranjeno.
(Zekat se daje na stoku koja provede na ispaši više od pola godine).
Skala zekata na krave, volove i bivole:
na trideset komada krava daje se jedno june koje je zašlo u drugu godinu starosti,
na četrdeset komada krava daje se jedno june (junica) u trećoj godini starosti,
na šezdeset komada krava daju se dva juneta u drugoj godini starosti,
na sedamdest komada krava daje se junica u trećoj godini i june u drugoj godini.
Na svakih daljih deset grla, zekat se obračunava tako da se od tridest grla, daje jedno tele u drugoj godini, a na četrdeset grla, jedna junica u trećoj godini.
Skala zekata na ovce je slijedeća:
od četrdeset do sto dvadest ovaca daje se jedna ovca,
od sto dvadeset jedne ovce do dvjesto ovaca daju se dvije ovce,
od dvjesto jedne ovce do četiristo ovaca daju se tri ovce,
od četiristo jedne ovce do petsto ovaca daju se četiri ovce,
preko petsto ovaca daje se pet ovaca, i na svaku dalju stotinu, daje se po jedna ovca.

3 Navedeni hadis zabilježili su u svojim zbirkama svi priznati muhaddisi. Muslim u svom "Sahihu" preko Džabira b. Abdullaha navodi ga u ovoj varijanti: "Nema zekata na srebro ispod pet evaka, nema zekata na deve ispod pet grla i nema zekata na hurme ispod pet veskova težine."
Darekutni u svojoj hadiskoj zbirci sa senedom navodi da je Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Nema zekata na deve kada ih je manje od pet grla, nema zekata na ovce kada ih je manje od četrdeset i nema ništa na krave kada ih je manje od trideset grla, nema ništa na zlato kada ga je manje od dvadeset miskala, nema ništa na srebro kada ga je manje od dvjesto dirhema, a nema ništa ni na poljoprivredne proizvode kad ih je manje od pet veskova.
Kod datula, suhog grožđa, pšenice, ječma i ostalih poljoprivrednih proizvoda, zemalja koje se natapaju oborinama (kišom, snijegom) daje se desetina, a koje se natapaju vještački, daje se polovica od desetine, tj. 5%.

ZEKAT U POKUĆSTVU

باب الْعرْض في الزّكاة

Tavus je kazao da je Mu'az, radijallahu anhu, rekao stanovništvu Jemena:
"Donosite mi na ime zekata nešto od pokućstva: četverouglastu haljinu ili nošenu odjeću umjesto ječma i pšenice, jer vam je to lakše, a za drugove Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, u Medini bolje."
Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao je: "Halid je sebi zadržao svoje oklope i svoje vojne opreme za Allahov put."
"Podijelite od imetka, pa makar u tim vašim nakitima!" "Od toga on nije", kaže Buharija, "izdvojio posebno zekat."
Tada je svaka žena počela bacati (na sergiju) svoje naušnice, pa i ogrlicu. On nije od kućnih stvari precizirao baš zlato i srebro.

وَقَالَ طَاوُسٌ قَالَ مُعَاذٌ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ لِأَهْلِ الْيَمَنِ ائْتُونِي بِعَرْضٍ ثِيَابٍ خَمِيصٍ أَوْ لَبِيسٍ فِي الصَّدَقَةِ مَكَانَ الشَّعِيرِ وَالذُّرَةِ أَهْوَنُ عَلَيْكُمْ وَخَيْرٌ لِأَصْحَابِ النَّبِيِّ ﷺ بِالْمَدِينَةِ وَقَالَ النَّبِيُّ ﷺ وَأَمَّا خَالِدٌ فَقَدِ احْتَبَسَ أَدْرَاعَهُ وَأَعْتُدَهُ فِي سَبِيلِ اللهِ وَقَالَ النَّبِيُّ ﷺ تَصَدَّقْنَ وَلَوْ مِنْ حُلِيِّكُنَّ فَلَمْ يَسْتَثْنِ صَدَقَةَ الْفَرْضِ مِنْ غَيْرِهَا فَجَعَلَتِ الْمَرْأَةُ تُلْقِي خُرْصَهَا وَسِخَابَهَا وَلَمْ يَخُصَّ الذَّهَبَ وَالْفِضَّةَ مِنَ الْعُرُوضِ .

1448. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Abdullah, njemu njegov otac, kome je to prenio Sumame od Enesa, radijallahu anhu, ovome napisao Ebu-Bekr, radijallahu anhu, ono što je Allah strogo naredio svome Poslaniku:
"I onaj kome je dostigao njegov zekat: devu koja je ušla u drugu godinu starosti, a nje nema kod njega, nego ima devu koja je ušla u treću godinu, ona će se primiti od njega (na ime zekata) i onaj koji primi taj zekat (potvrdi), dat će mu dvadeset dirhema (razlike) ili dvije ovce. Ako obveznik zekata ne bude imao deve u drugoj godini starosti, u smislu kako je to pripisano za zekat, nego bude imao devče u trećoj godini starosti, ono će se primiti od njega i sa njim se nema više ništa (isplaćivanje razlike)."[1]

١٤٤٨ - حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِاللهِ قَالَ حَدَّثَنِي أَبِي قَالَ حَدَّثَنِي ثُمَامَةُ أَنَّ أَنَسًا رَضِيَ اللهُ عَنْهُ حَدَّثَهُ أَنَّ أَبَا بَكْرٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ كَتَبَ لَهُ الَّتِي أَمَرَ اللهُ رَسُولَهُ ﷺ وَمَنْ بَلَغَتْ صَدَقَتُهُ بِنْتَ مَخَاضٍ وَلَيْسَتْ عِنْدَهُ وَعِنْدَهُ بِنْتُ لَبُونٍ فَإِنَّهَا تُقْبَلُ مِنْهُ وَيُعْطِيهِ الْمُصَدِّقُ عِشْرِينَ دِرْهَمًا أَوْ شَاتَيْنِ فَإِنْ لَمْ يَكُنْ عِنْدَهُ بِنْتُ مَخَاضٍ عَلَى وَجْهِهَا وَعِنْدَهُ ابْنُ لَبُونٍ فَإِنَّهُ يُقْبَلُ مِنْهُ وَلَيْسَ مَعَهُ شَيْءٌ .

Darekutni je sa senedom zabilježio slijedeću Aišinu izjavu: "Ustaljen je stav Allahovog Poslanika bio, da se na poljoprivredne proizvode u iznosu ispod pet veskova ne daje zekat." Vesk je šezdeset saova, a pet veskova iznosi tristo saova pšenice, odnosno ječma, datula ili suhog grožđa.
Sa' iznosi 3 kg, 33 dkg i 2 g. Prema tome, pet veskova, tj. tristo sa'ova iznosi ukupno hiljadu kilograma.

1 Skala zekata na deve je slijedeća:

1449. PRIČAO NAM JE Muemmel, njemu ispričao Isma'il od Ejjuba, on od Ataa b. Ebi-Rebaha koji je izjavio:
"Abdullah b. Abbas, radijallahu anhuma, rekao je: 'Bio sam prisutan, kad Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, klanja (bajram-namaz) prije učenja hutbe. Vidio je da ga prisutne žene nisu čule, pa je otišao do njih, a sa njim i Bilal, koji je prostro svoju haljinu. Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, održao im je, potom, predavanje i naredio da dadnu zekat, pa je svaka žena počela bacati, i Ejjub je pokazao (rukama) na svoje uho i svoje grlo (tj. naušnice i đerdane).'"

١٤٤٩. حَدَّثَنَا مُؤَمَّلٌ حَدَّثَنَا إِسْمَاعِيلُ عَنْ أَيُّوبَ عَنْ عَطَاءِ بْنِ أَبِي رَبَاحٍ قَالَ قَالَ ابْنُ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا أَشْهَدُ عَلَى رَسُولِ اللهِ ﷺ لَصَلَّى قَبْلَ الْخُطْبَةِ فَرَأَى أَنَّهُ لَمْ يُسْمِعِ النِّسَاءَ فَأَتَاهُنَّ وَمَعَهُ بِلَالٌ نَاشِرَ ثَوْبِهِ فَوَعَظَهُنَّ وَأَمَرَهُنَّ أَنْ يَتَصَدَّقْنَ فَجَعَلَتِ الْمَرْأَةُ تُلْقِي وَأَشَارَ أَيُّوبُ إِلَى أُذُنِهِ وَإِلَى حَلْقِهِ .

RAZDVOJENA STOKA DVOJICE VLASNIKA SE NE SPAJA NITI SE STOKA DVOJICE U ZAJEDNICI RAZDVAJA

باب لا يُجمع بين مُتفرّق ولا يُفرّق بين مُجتمع

Ovo je preneseno od Salima, koji je to čuo od Ibni-Omera, radijallahu anhu, a ovaj od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem.

وَيُذْكَرُ عَنْ سَالِمٍ عَنِ ابْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا عَنِ النَّبِيِّ ﷺ مِثْلَهُ .

1450. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Abdullah, ensarija, rekavši da mu je prenio njegov otac, kome je pričao Sumame, kako mu je rekao Enes, radijallahu anhu, da mu je Ebu-Bekr, radijallahu anhu, pisao ono što je Allahov Poslanik, sallallahu

١٤٥٠. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِاللهِ الْأَنْصَارِيُّ قَالَ حَدَّثَنِي أَبِي قَالَ حَدَّثَنِي ثُمَامَةُ أَنَّ أَنَسًا رَضِيَ اللهُ عَنْهُ حَدَّثَهُ أَنَّ أَبَا بَكْرٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ كَتَبَ لَهُ

na pet deva daje se jedna ovca,
na deset deva daju se dvije ovce,
na petnaest deva daju se tri ovce,
na dvadeset deva daju se četiri ovce,
na dvadeset pet do trideset pet deva daje se jedna deva, koja je ušla u drugu godinu starosti,
na trideset šest do četrdeset pet deva daje se jedna deva, koja je ušla u treću godinu starosti,
od četrdeset šest do šezdeset deva daje se jedna deva, koja je ušla u četvrtu godinu starosti,
od šezdeset jedne deve do sedamdeset pet deva daje se jedna deva, koja je ušla u petu godinu starosti,
od sedamdeset šest do devedeset deva daju se dvije deve, koje su ušle u treću godinu starosti,
na devedeset jednu devu do sto dvadeset deva daju se dvije deve, koje su ušle u četvrtu godinu starosti,
od sto dvadeset jedne deve do sto četrdeset deva, daje se na svakih pet deva po jedna ovca,
na sto četrdeset šest do sto pedeset deva daje se jedna deva u drugoj i jedna deva u četvrtoj godini starosti,
preko sto pedeset deva daju se tri deve ušle u četvrtu godinu starosti itd., kako je to izloženo u fikhskim djelima.

alejhi ve sellem, odredio (za zekat) i da se razdvojena stoka dvojice međusobno podijeljenih vlasnika ne spaja, a spojena da se ne razdvaja, nastojeći da se izbjegne zekat.[1]

الَّتِي فَرَضَ رَسُولُ اللهِ ﷺ وَلَا يُجْمَعُ بَيْنَ مُتَفَرِّقٍ
وَلَا يُفَرَّقُ بَيْنَ مُجْتَمِعٍ خَشْيَةَ الصَّدَقَةِ .

ZEKAT NA JEDNAKE DIJELOVE DVOJICE VLASNIKA, ODNOSE SE PODJEDNAKO NA OBOJICU

بَاب مَا كَانَ مِنْ خَلِيطَيْنِ فَإِنَّهُمَا يَتَرَاجَعَانِ بَيْنَهُمَا بِالسَّوِيَّةِ

Tavus i Ata su rekli:
"Kada suvlasnici znaju količinu svojih dobara (stoke), njihova se imovina ne može smatrati jednom spojenom cjelinom", a Sufjan kaže: "Ne treba davati zekat, dok se ne upotpuni ovom četrdeset ovaca i ovom (drugom) četrdeset ovaca."

وَقَالَ طَاوُسٌ وَعَطَاءٌ إِذَا عَلِمَ الْخَلِيطَانِ أَمْوَالَهُمَا فَلَا يُجْمَعُ مَالُهُمَا وَقَالَ سُفْيَانُ لَا يَجِبُ حَتَّى يَتِمَّ لِهَذَا أَرْبَعُونَ شَاةً وَلِهَذَا أَرْبَعُونَ شَاةً .

1451. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Abdullah, njemu njegov otac, kome je pričao Sumame, da mu je prenio Enes, da mu je Ebu-Bekr, radijallahu anhu, pisao ono što je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, odredio: da se zekat na podjednake dijelove dvojice suvlasnika odnosi na obojicu podjednako.

١٤٥١ . حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِاللهِ قَالَ حَدَّثَنِي أَبِي قَالَ حَدَّثَنِي ثُمَامَةُ أَنَّ أَنَسًا حَدَّثَهُ أَنَّ أَبَا بَكْرٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ كَتَبَ لَهُ الَّتِي فَرَضَ رَسُولُ اللهِ ﷺ وَمَا كَانَ مِنْ خَلِيطَيْنِ فَإِنَّهُمَا يَتَرَاجَعَانِ بَيْنَهُمَا بِالسَّوِيَّةِ.

1 Na stado ispod četrdeset ovaca ili koza, zekat se ne daje, a na četrdeset, pa do sto dvadeset daje se jedno bravče, na sto dvadeset jednu kravu do dvjesto krava daju se dva brava, a na dvjesto jedno grlo do tristo devedeset devet grla daju se tri brava i tako dalje prema ustaljenoj skali, izloženoj u fikhskim djelima.
Ako bi, npr., tri osobe sa četrdeset grla brava htjele spojiti svoje brave i dobiti krdo od sto dvadeset brava i tako sva trojica zajednički dati samo jednu ovcu, umjesto svaki za sebe po jednu, to i takvo spajanje ovaca nije dozvoljeno. Ili, ako bi dvije osobe u zajedničkom krdu imale dvjesto dva brava i da ne bi dali na ime zekata tri brava, oni svoje stado prividno razdijele, računajući da svakom pripada sto jedan brav i tako na ime zekata dadu svaki po jednog brava. Ovakve računske mahinacije Šerijat ne dozvoljava, želeći time zaštiti opći fond zekata, a i ustaljenu obavezu vlasnika stada.
Ovo spajanje i razdvajanje stoke zabranjeno je samo u domenu i odnosu vlasništva, a ne i na terenu. Tako, npr., vlasnik koji ima dvadeset ovaca u jednom naselju, a dvadeset u drugom, smatrat će se i računati da on ima stvarno četrdeset grla ovaca i bit će dužan na njih dati jednu ovcu na ime zekata.

ZEKAT NA DEVE

باب زكاة الإبل

Ovo su spomenuli Ebu-Bekr, Ebu-Zerr i Ebu-Hurejre, radijallahu anhum, prenoseći od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem.

ذَكَرَهُ أَبُو بَكْرٍ وَأَبُو ذَرٍّ وَأَبُو هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمْ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ .

1452. PRIČAO NAM JE Ali b. Abdullah, njemu ispričao Velid b. Muslim, kome je Evza'i prenio od Ibni-Šihaba, on od Ataa b. Jezida, ovaj od Ebu-Seida Hudrija, radijallahu anhu, da je jedan nomad pitao Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, za preseljenje u Medinu, pa mu je odgovorio:
"Teško tebi! Seljenje u Medinu je teško. Imaš li koju devu na koju daješ zekat?"
"Da, imam" – odgovorio je beduin.
"Čini to i dalje iza tih mora – naselja (i ne preseljavaj), a Allah zaista neće ništa umanjiti od tvoga rada" – rekao je Vjerovjesnik.

١٤٥٢ . حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ عَبْدِاللهِ حَدَّثَنَا الْوَلِيدُ بْنُ مُسْلِمٍ حَدَّثَنَا الْأَوْزَاعِيُّ قَالَ حَدَّثَنِي ابْنُ شِهَابٍ عَنْ عَطَاءِ بْنِ يَزِيدَ عَنْ أَبِي سَعِيدٍ الْخُدْرِيِّ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ أَنَّ أَعْرَابِيًّا سَأَلَ رَسُولَ اللهِ ﷺ عَنِ الْهِجْرَةِ فَقَالَ وَيْحَكَ إِنَّ شَأْنَهَا شَدِيدٌ فَهَلْ لَكَ مِنْ إِبِلٍ تُؤَدِّي صَدَقَتَهَا قَالَ نَعَمْ قَالَ فَاعْمَلْ مِنْ وَرَاءِ الْبِحَارِ فَإِنَّ اللهَ لَنْ يَتِرَكَ مِنْ عَمَلِكَ شَيْئًا .

O ONOME KOME JE ZEKAT DOSTIGAO DEVU U DRUGOJ GODINI STAROSTI, A ON JE NEMA

باب مَنْ بلغتْ عِنْدَهُ صدقةُ بِنْتِ مَخاضٍ ولَيْسَتْ عندَهُ

1453. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Abdullah, njemu njegov otac, kome je pričao Sumame od Enesa, radijallahu anhu, da mu je Ebu-Bekr, radijallahu anhu, pisao o imovinskom doprinosu koji je Allah naredio svom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem:
"Osoba kod koje je zekat na deve dostigao devu u petoj godini, a on nema deve u petoj godini starosti, nego ima devu u četvrtoj godini, od njega će se primiti ta deva u četvrtoj godini starosti i uz nju će dati još dvije ovce, ako mu je to lakše ili dvadeset dirhema. A osoba kojoj je zekat dostigao devu u četvrtoj godini starosti, a on nema deve u četvrtoj godini, nego ima u petoj godini, od njega

١٤٥٣ . حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِاللهِ قَالَ حَدَّثَنِي أَبِي قَالَ حَدَّثَنِي ثُمَامَةُ أَنَّ أَنَسًا رَضِيَ اللهُ عَنْهُ حَدَّثَهُ أَنَّ أَبَا بَكْرٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ كَتَبَ لَهُ فَرِيضَةَ الصَّدَقَةِ الَّتِي أَمَرَ اللهُ رَسُولَهُ ﷺ مَنْ بَلَغَتْ عِنْدَهُ مِنَ الْإِبِلِ صَدَقَةُ الْجَذَعَةِ وَلَيْسَتْ عِنْدَهُ جَذَعَةٌ وَعِنْدَهُ حِقَّةٌ فَإِنَّهَا تُقْبَلُ مِنْهُ الْحِقَّةُ وَيَجْعَلُ مَعَهَا شَاتَيْنِ إِنِ اسْتَيْسَرَتَا لَهُ أَوْ عِشْرِينَ دِرْهَمًا وَمَنْ بَلَغَتْ عِنْدَهُ صَدَقَةُ الْحِقَّةِ وَلَيْسَتْ عِنْدَهُ الْحِقَّةُ وَعِنْدَهُ الْجَذَعَةُ فَإِنَّهَا تُقْبَلُ مِنْهُ الْجَذَعَةُ وَيُعْطِيهِ الْمُصَدِّقُ

će se primiti ta deva u petoj godini, a sakupljač zekata dat će mu (razliku) dvadeset dirhema ili dvije ovce.

Onaj kome zekat dostigne devu u četvrtoj godini starosti, a on je nema, nego ima devu u trećoj godini, od njega će se na ime zekata primiti deva u trećoj godini i dat će mu se (natrag) dvije ovce ili dvadeset dirhema.

Osoba kod koje je zekat dostigao devu u trećoj godini, a on ima devu u četvrtoj godini, od njega će se primiti ta deva u četvrtoj godini, a sakupljač zekata će mu dati razliku od dvadeset dirhema ili dvije ovce.

Onaj kome je zekat dostigao devu u trećoj godini, a on je nema, nego ima devu u drugoj godini, od njega će se primiti ta deva u drugoj godini i on će sa njom dati još dvadeset dirhema ili dvije ovce."

عِشْرِينَ دِرْهَمًا أَوْ شَاتَيْنِ وَمَنْ بَلَغَتْ عِنْدَهُ صَدَقَةُ الْحِقَّةِ وَلَيْسَتْ عِنْدَهُ إِلَّا بِنْتُ لَبُونٍ فَإِنَّهَا تُقْبَلُ مِنْهُ بِنْتُ لَبُونٍ وَيُعْطِي شَاتَيْنِ أَوْ عِشْرِينَ دِرْهَمًا وَمَنْ بَلَغَتْ صَدَقَتُهُ بِنْتَ لَبُونٍ وَعِنْدَهُ حِقَّةٌ فَإِنَّهَا تُقْبَلُ مِنْهُ الْحِقَّةُ وَيُعْطِيهِ الْمُصَدِّقُ عِشْرِينَ دِرْهَمًا أَوْ شَاتَيْنِ وَمَنْ بَلَغَتْ صَدَقَتُهُ بِنْتَ لَبُونٍ وَلَيْسَتْ عِنْدَهُ وَعِنْدَهُ بِنْتُ مَخَاضٍ فَإِنَّهَا تُقْبَلُ مِنْهُ بِنْتُ مَخَاضٍ وَيُعْطِي مَعَهَا عِشْرِينَ دِرْهَمًا أَوْ شَاتَيْنِ .

ZEKAT NA BRAVE (SITNU STOKU)

باب زكاة الغنم

1454. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Abdullah b. Musenna, ensarija, da mu je rekao njegov otac, kako mu je prenio Sumame b. Abdullah b. Enes od Enesa, da mu je Ebu-Bekr, radijallahu anhu, kada ga je uputio u Bahrejn, napisao ovo pismo:

"U ime Allaha, Svemilosnog, Samilosnog!

Ovo je obavezan imovinski doprinos koji je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, stavio u dužnost muslimanima, a koji je Allah naredio Svom Poslaniku, pa onaj musliman od koga se zekat zatraži na niže izložen način, neka ga dade, a kome bude zatražen iznos iznad toga, neka ne daje taj višak.

Na dvadeset četiri deve i manje, zekat je u bravima; na svakih pet deva (daje se) jedan brav. Na krdo od dvadeset pet deva do trideset pet, zekat je jedna ženska deva u drugoj godini starosti; a na krdo od trideset šest deva do četrdeset pet, zekat je jedna ženska deva u trećoj godini starosti.

١٤٥٤. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِاللهِ بْنِ الْمُثَنَّى الْأَنْصَارِيُّ قَالَ حَدَّثَنِي أَبِي قَالَ حَدَّثَنِي ثُمَامَةُ ابْنُ عَبْدِاللهِ بْنِ أَنَسٍ أَنَّ أَنَسًا حَدَّثَهُ أَنَّ أَبَا بَكْرٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ كَتَبَ لَهُ هَذَا الْكِتَابَ لَمَّا وَجَّهَهُ إِلَى الْبَحْرَيْنِ بِسْمِ اللهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ هَذِهِ فَرِيضَةُ الصَّدَقَةِ الَّتِي فَرَضَ رَسُولُ اللهِ ﷺ عَلَى الْمُسْلِمِينَ وَالَّتِي أَمَرَ اللهُ بِهَا رَسُولَهُ فَمَنْ سُئِلَهَا مِنَ الْمُسْلِمِينَ عَلَى وَجْهِهَا فَلْيُعْطِهَا وَمَنْ سُئِلَ فَوْقَهَا فَلَا يُعْطِ فِي أَرْبَعٍ وَعِشْرِينَ مِنَ الْإِبِلِ فَمَا دُونَهَا مِنَ الْغَنَمِ مِنْ كُلِّ خَمْسٍ شَاةٌ إِذَا بَلَغَتْ خَمْسًا وَعِشْرِينَ إِلَى خَمْسٍ وَثَلَاثِينَ فَفِيهَا بِنْتُ مَخَاضٍ أُنْثَى فَإِذَا بَلَغَتْ سِتًّا وَثَلَاثِينَ إِلَى خَمْسٍ وَأَرْبَعِينَ فَفِيهَا بِنْتُ لَبُونٍ

Na krdo od četrdeset šest do šezdeset deva, zekat je jedna deva u četvrtoj godini, parena sa devcem (steona), a od šezdeset jedne deve do sedamdeset pet deva, zekat je deva u petoj godini. Na krdo od sedamdeset šest do devedeset deva, zekat su dvije deve u trećoj godini, a na devedeset jednu devu do sto dvadeset deva, zekat su dvije deve u trećoj godini starosti, parene sa devcem. Kada se krdo poveća iznad sto dvadeset, tada je na svakih daljih četrdeset grla, jedna deva u trećoj godini starosti, a na svakih daljih pedeset grla, jedna deva u četvrtoj godini. Ko ima samo četiri deve, nema na njih zekata, osim ako to hoće njihov vlasnik, a na pet deva, zekat je jedna ovca.

Zekat na sitnu stoku, koja je na ispaši provela više od pola godine jeste: na stado od četrdeset do sto dvadeset ovaca, jedna ovca. Kada se one povećaju iznad sto dvadeset do dvjesto grla, zekat su dvije ovce, a na broj iznad dvjesto pa do tristo, zekat su tri ovce, a kad se povećaju iznad tristo grla, na svaku dalju stotinu daje se po jedna ovca. Ako stadu čovjeka koje je provelo na ispaši više od pola godine, bude manjkala jedna ovca od četrdeset, na njega nema zekata, osim ako to bude htio njegov gospodar.

Na srebro (i novac) zekat je jedna četrdesetina (2,5%), pa ako čovjek ima samo stotinu devedeset drahma, na njega nema zekata, osim ako to hoće (dobrovoljno) njegov gospodar (vlasnik)."[1]

أُنْثَى فَإِذَا بَلَغَتْ سِتًّا وَأَرْبَعِينَ إِلَى سِتِّينَ فَفِيهَا حِقَّةٌ طَرُوقَةُ الْجَمَلِ فَإِذَا بَلَغَتْ وَاحِدَةً وَسِتِّينَ إِلَى خَمْسٍ وَسَبْعِينَ فَفِيهَا جَذَعَةٌ فَإِذَا بَلَغَتْ يَعْنِي سِتًّا وَسَبْعِينَ إِلَى تِسْعِينَ فَفِيهَا بِنْتَا لَبُونٍ فَإِذَا بَلَغَتْ إِحْدَى وَتِسْعِينَ إِلَى عِشْرِينَ وَمِائَةٍ فَفِيهَا حِقَّتَانِ طَرُوقَتَا الْجَمَلِ فَإِذَا زَادَتْ عَلَى عِشْرِينَ وَمِائَةٍ فَفِي كُلِّ أَرْبَعِينَ بِنْتُ لَبُونٍ وَفِي كُلِّ خَمْسِينَ حِقَّةٌ وَمَنْ لَمْ يَكُنْ مَعَهُ إِلَّا أَرْبَعٌ مِنَ الْإِبِلِ فَلَيْسَ فِيهَا صَدَقَةٌ إِلَّا أَنْ يَشَاءَ رَبُّهَا فَإِذَا بَلَغَتْ خَمْسًا مِنَ الْإِبِلِ فَفِيهَا شَاةٌ وَفِي صَدَقَةِ الْغَنَمِ فِي سَائِمَتِهَا إِذَا كَانَتْ أَرْبَعِينَ إِلَى عِشْرِينَ وَمِائَةٍ شَاةٌ فَإِذَا زَادَتْ عَلَى عِشْرِينَ وَمِائَةٍ إِلَى مِائَتَيْنِ شَاتَانِ فَإِذَا زَادَتْ عَلَى مِائَتَيْنِ إِلَى ثَلَاثِ مِائَةٍ فَفِيهَا ثَلَاثُ شِيَاهٍ فَإِذَا زَادَتْ عَلَى ثَلَاثِ مِائَةٍ فَفِي كُلِّ مِائَةٍ شَاةٌ فَإِذَا كَانَتْ سَائِمَةُ الرَّجُلِ نَاقِصَةً مِنْ أَرْبَعِينَ شَاةً وَاحِدَةً فَلَيْسَ فِيهَا صَدَقَةٌ إِلَّا أَنْ يَشَاءَ رَبُّهَا وَفِي الرِّقَّةِ رُبْعُ الْعُشْرِ فَإِنْ لَمْ تَكُنْ إِلَّا تِسْعِينَ وَمِائَةً فَلَيْسَ فِيهَا شَيْءٌ إِلَّا أَنْ يَشَاءَ رَبُّهَا .

---

1 Iz hadisa se zaključuje:
– traženi prekomjerni i protuzakoniti iznos zekata ne treba sakupljaču davati. Takvog sakupljača, odnosno rukovodioca, treba staviti na odgovornost ili u najmanju ruku upozoriti na protuzakoniti akt,
– na krdo deva ispod pet grla nema zekata,
– zekat na stoku daje se, ako je ona boravila na ispaši više od pola godine. Ovo je stav Ebu-Hanife i Šafije, dok Malik, Ibni-Hazm i Lejs smatraju, da se na sitnu stoku i deve zekat daje, bile one na ispaši ili se hranile na jaslama i koristile se one za jahanje, oranje ili druge poslove.
Hanefijski pravnik Ebu-Hasan b. Muflis ovaj stav odobrava za deve, a za goveda i ovce kaže, da se zekat daje ako su bile na ispaši više od pola godine.
Ebu-Bekr b. Davud kaže: "Na deve i brave daje se zekat, kako na one, koje su bile na ispaši više od pola godine, tako i na one, koje nisu bile, dok se zekat na goveda daje, samo ako su na ispaši provela više od pola godine.
Po mišljenju većeg broja hanefijskih pravnika, zekat na deve daje se, bile one na ispaši veći dio godine ili ne bile nikako. Nema zekata na deve, koje se koriste za izvjesne poslove i hrane na jaslama. Ovo je mišljenje još Ataa, Hasan Basrija, Neha'ija, Ibni-Džabira, Sufjan Sevrija, Lejsa, Šafije, Ahmeda, Ishaka, Ebu-Sevra i Ibni-Munzira.

NA IME ZEKATA NE UZIMA SE POSVE OSTARJELO, ĆORAVO (HAJVANČE), A NI MUŽJAK ZA OPLODNJU, OSIM AKO TO HOĆE RUKOVODILAC ZEKATA

باب لَا تُؤْخَذُ فِي الصَّدَقَةِ هَرِمَةٌ وَلَا ذَاتُ عَوارٍ وَلَا تَيْسٌ إِلَّا مَا شَاءَ الْمُصَدِّقُ

1455. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Abdullah od svoga oca, koji je izjavio da mu je prenio Sumame, kome je pričao Enes, da mu je Ebu-Bekr, radijallahu anhu, pisao šta je Allah naredio Svome Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, i naveo: "Ne izdvaja se za zekat posve staro goveče, ćoravo, a niti mužjak za oplodnju, osim ako to bude htio rukovodilac kupljenja zekata."

١٤٥٥ . حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِاللهِ قَالَ حَدَّثَنِي أَبِي قَالَ حَدَّثَنِي ثُمَامَةُ أَنَّ أَنَسًا رَضِيَ اللهُ عَنْهُ حَدَّثَهُ أَنَّ أَبَا بَكْرٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ كَتَبَ لَهُ الصَّدَقَةَ الَّتِي أَمَرَ اللهُ رَسُولَهُ ﷺ وَلَا يُخْرَجُ فِي الصَّدَقَةِ هَرِمَةٌ وَلَا ذَاتُ عَوَارٍ وَلَا تَيْسٌ إِلَّا مَا شَاءَ الْمُصَدِّقُ .

UZIMANJE (ČETVEROMJESEČNE KOZICE) NA IME ZEKATA

باب أَخْذِ الْعَنَاقِ فِي الصَّدَقَةِ

1456. PRIČAO NAM JE Ebul-Jeman, kome je saopćio Šu'ajb, prenoseći od Zuhrija, a preko drugog seneda; rekao je Lejs da mu je pričao Abdur-Rahman b. Halid, prenoseći od Ibni-Šihaba, on od Abdullaha b. Utbe b. Mes'uda da je Ebu-Hurejre, radijallahu anhu, rekao:
"Ebu Bekr, radijallahu anhu, rekao je:
'TakomiAllaha,kadabimiuskratiličetveromjesečnu kozicu koju su davali Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, na ime zekata, ja bih se zbog tog uskraćivanja odlučno borio protiv njih.'"

١٤٥٦ . حَدَّثَنَا أَبُو الْيَمَانِ أَخْبَرَنَا شُعَيْبٌ عَنِ الزُّهْرِيِّ ح وَقَالَ اللَّيْثُ حَدَّثَنِي عَبْدُالرَّحْمَنِ بْنُ خَالِدٍ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ عَنْ عُبَيْدِاللهِ بْنِ عَبْدِاللهِ ابْنِ عُتْبَةَ بْنِ مَسْعُودٍ أَنَّ أَبَا هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ قَالَ أَبُو بَكْرٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ وَاللهِ لَوْ مَنَعُونِي عَنَاقًا كَانُوا يُؤَدُّونَهَا إِلَى رَسُولِ اللهِ ﷺ لَقَاتَلْتُهُمْ عَلَى مَنْعِهَا.

U "Bedai'u" se navodi: "Ako se bravi, goveda ili deve tove radi mesa, jahanja ili prenošenja tereta, na njih nema zekata, ali ako se tove radi trgovanja, tada se na njih daje 2,5% zekata, upravo kao na trgovačku robu. Prema tome, na četiri ili manje od četiri deve čija vrijednost iznosi dvadeset grama srebra, daje se na ime zekata pet grama. Ako ih ima pet, ali njihova vrijednost ne iznosi dvadeset grama srebra, na njih se ne daje zekat."
U "Zehiri" stoji: "Ako trgovac, kupivši devu sa ispaše radi preprodaje, ostavi je opet na ispaši veći dio godine i ima je u svom vlasništvu godinu dana, on je dužan dati na nju zekat po stopi zekata na trgovačku robu, a ne kao na deve koje su na ispaši provele više od pola godine",
– zekat na srebro daje se tek kada ga bude dvjesto grama. Na ovu težinu srebra, zekat iznosi 2,5%. Na težinu ispod dvjesto grama zekat se ne daje. Prema tome, na dvjesto grama srebra zekat je pet grama, na četiristo grama zekat je deset grama, na hiljadu grama je dvadeset grama, na deset hiljada grama je dvjesto pedeset grama, na dvadeset hiljada grama je petsto grama, tako da se na svakih dvjesto grama, na ime zekata, daje pet grama.

1457. “To nije”, rekao je kasnije Omer, radijallahu anhu, “ništa drugo nego što sam uvidio, da je Allah raširio prsa Ebu-Bekru (nadahnuo ga) za borbu i ja sam se tada uvjerio da je ova borba pravedna.”[1]

١٤٥٧. قَالَ عُمَرُ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ فَمَا هُوَ إِلَّا أَنْ رَأَيْتُ أَنَّ اللهَ شَرَحَ صَدْرَ أَبِي بَكْرٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ بِالْقِتَالِ فَعَرَفْتُ أَنَّهُ الْحَقُّ .

NA IME ZEKATA SE NE UZIMA OD ČOVJEKA NAJPLEMENITIJA (NAJBOLJA) VRSTA STOKE

باب لا تُؤْخَذُ كَرَائِمُ أَمْوَالِ النَّاسِ فِي الصَّدَقَةِ

1458. PRIČAO NAM JE Umejje b. Bistam, njemu Jezid b. Zurej‘, kome je prenio Revh b. Kasim od Isma‘ila b. Umejje, on od Jahjaa b. Abdullaha b. Sajfija, ovaj od Ebu-Ma‘beda, a on od Ibni-Abbasa, radijallahu anhuma, da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, kada je slao Mu‘aza u Jemen rekao:

“Ti ćeš doći narodu koji se pridržava nebeske knjige. Prvo čemu ćeš ih pozvati, jeste obožavanje samo Allaha, pa kada spoznaju (priznaju) Allaha, obavijesti ih da im je Allah stavio u dužnost pet namaza u toku dana i noći, pa kada budu obavljali namaz, obavijesti ih da im je Allah odredio zekat koji se uzima od njihovih dobara i ustupa njihovim siromasima. Kada se ovom pokore, ubiri zekat od njih i čuvaj se najdragocjenijih dobara toga svijeta!”[2]

١٤٥٨. حَدَّثَنَا أُمَيَّةُ بْنُ بِسْطَامٍ حَدَّثَنَا يَزِيدُ بْنُ زُرَيْعٍ حَدَّثَنَا رَوْحُ بْنُ الْقَاسِمِ عَنْ إِسْمَاعِيلَ بْنِ أُمَيَّةَ عَنْ يَحْيَى بْنِ عَبْدِاللهِ بْنِ صَيْفِيٍّ عَنْ أَبِي مَعْبَدٍ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا أَنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ لَمَّا بَعَثَ مُعَاذًا رَضِيَ اللهُ عَنْهُ عَلَى الْيَمَنِ قَالَ إِنَّكَ تَقْدَمُ عَلَى قَوْمٍ أَهْلِ كِتَابٍ فَلْيَكُنْ أَوَّلَ مَا تَدْعُوهُمْ إِلَيْهِ عِبَادَةُ اللهِ فَإِذَا عَرَفُوا اللهَ فَأَخْبِرْهُمْ أَنَّ اللهَ قَدْ فَرَضَ عَلَيْهِمْ خَمْسَ صَلَوَاتٍ فِي يَوْمِهِمْ وَلَيْلَتِهِمْ فَإِذَا فَعَلُوا فَأَخْبِرْهُمْ أَنَّ اللهَ فَرَضَ عَلَيْهِمْ زَكَاةً مِنْ أَمْوَالِهِمْ وَتُرَدُّ عَلَى فُقَرَائِهِمْ فَإِذَا أَطَاعُوا بِهَا فَخُذْ مِنْهُمْ وَتَوَقَّ كَرَائِمَ أَمْوَالِ النَّاسِ .

1 Na ime zekata ne može se davati hajvanče sa mahanom, slabo ili bolesno, ili ono koje u očima svijeta nema pristojnu cijenu, kao što je jarac. Na ime zekata od brava, treba biti ovca od godine dana starosti. Nema zekata na samu telad, ždrebad, na same konje, na kobile ili na samu janjad. Prema mišljenju Buharije, ženska četveromjesečna koza može se uzeti na ime zekata obračunatog na brave.

2 Kako obveznik zekata ne može dati na ime zekata slabo hajvanče, isto tako sakupljač zekata nema pravo da izabire najbolje i najmlječnije govečc, odnosno najdebljeg i najkrupnijeg brava sa najboljim runom.

NEMA ZEKATA NA KRDO ISPOD PET DEVA

باب ليس فيما دون خمس ذود صدقة

1459. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Jusuf, kome je saopćio Malik, prenoseći od Muhammeda b. Abdur-Rahmana b. Ebu-Sa'sa'a Mazinija, on od svoga oca, ovaj od Ebu-Seida, radijallahu anhu, da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Na imovinu ispod pet veskova datula nema zekata; na imovinu ispod pet evaka srebra nema zekata i na imovinu ispod pet grla deva nema zekata."

١٤٥٩. حَدَّثَنَا عَبْدُاللهِ بْنُ يُوسُفَ أَخْبَرَنَا مَالِكٌ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ عَبْدِالرَّحْمَنِ بْنِ أَبِي صَعْصَعَةَ الْمَازِنِيِّ عَنْ أَبِيهِ عَنْ أَبِي سَعِيدٍ الْخُدْرِيِّ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ أَنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ قَالَ لَيْسَ فِيمَا دُونَ خَمْسَةِ أَوْسُقٍ مِنَ التَّمْرِ صَدَقَةٌ وَلَيْسَ فِيمَا دُونَ خَمْسِ أَوَاقٍ مِنَ الْوَرِقِ صَدَقَةٌ وَلَيْسَ فِيمَا دُونَ خَمْسِ ذَوْدٍ مِنَ الْإِبِلِ صَدَقَةٌ .

ZEKAT NA GOVEDA

باب زكاة البقر

Ebu-Humejd kaže: "Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, kazao je:
'Zaista ću vas upoznati o dolasku pred Allaha čovjeka sa kravom koja će rikati.'"
"A kaže se", napominje Buharija, "i koja će mučati."
"Pomažu" (kaže se u Kur'anu), "tj. dižu svoje glasove za pomoć kao što riče krava kada joj štogod treba."

وَقَالَ أَبُو حُمَيْدٍ قَالَ النَّبِيُّ ﷺ لَأَعْرِفَنَّ مَا جَاءَ اللهَ رَجُلٌ بِبَقَرَةٍ لَهَا خُوَارٌ وَيُقَالُ جُؤَارٌ (تَجْأَرُونَ) تَرْفَعُونَ أَصْوَاتَكُمْ كَمَا تَجْأَرُ الْبَقَرَةُ .

1460. PRIČAO NAM JE Umer b. Hafs b. Gijas, njemu pričao njegov otac, ovome pričao A'meš, prenoseći od Ma'mura b. Suvejda, a on od Ebu-Zerra, radijallahu anhu, koji je rekao: "Prišao sam Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, (kada je bio u hladu Ka'be) i on reče:
'Tako mi Onoga u Čijoj je ruci moja duša!' Ili je rekao: 'Tako mi Jedinog Allaha' ili kao što se zakleo, 'nema nijednog čovjeka koji ima deve, krave ili brave, a ne bude davao njihovo zakonsko

١٤٦٠. حَدَّثَنَا عُمَرُ بْنُ حَفْصِ بْنِ غِيَاثٍ حَدَّثَنَا أَبِي حَدَّثَنَا الْأَعْمَشُ عَنِ الْمَعْرُورِ بْنِ سُوَيْدٍ عَنْ أَبِي ذَرٍّ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ انْتَهَيْتُ إِلَى النَّبِيِّ ﷺ قَالَ وَالَّذِي نَفْسِي بِيَدِهِ أَوْ وَالَّذِي لَا إِلَهَ غَيْرُهُ أَوْ كَمَا حَلَفَ مَا مِنْ رَجُلٍ تَكُونُ لَهُ إِبِلٌ أَوْ بَقَرٌ أَوْ غَنَمٌ لَا يُؤَدِّي حَقَّهَا إِلَّا أُتِيَ بِهَا يَوْمَ الْقِيَامَةِ أَعْظَمَ

مَا تَكُونُ وَأَسْمَنَهُ تَطَؤُهُ بِأَخْفَافِهَا وَتَنْطَحُهُ بِقُرُونِهَا كُلَّمَا جَازَتْ أُخْرَاهَا رُدَّتْ عَلَيْهِ أُولاَهَا حَتَّى يُقْضَى بَيْنَ النَّاسِ رَوَاهُ بُكَيْرٌ عَنْ أَبِي صَالِحٍ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ .

pravo (zekat), a da mu ta stoka neće na Sudnjem danu doći veća i deblja nego što je bila, pa će ga svojim papcima gaziti i svojim rogovima bosti; kada ga pregazi posljednje, odmah se vraća ono prvo, čineći tako sve dok se bude vršio obračun među ljudima.'"

Gornji hadis prenosi i Bukejr od Saliha, on od Ebu-Hurejre, radijallahu anhu, a ovaj od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem[1]

1 Navedeni hadis ukazuje na dužnost dijeljenja zekata na goveda. Tirmizi navodi u svom "Sunenu" da je Mu'az rekao: "Poslao me Vjerovjesnik u Jemen i naredio mi da uzimam jednu junicu u trećoj godini starosti na ime zekata od četrdeset krava, a od trideset da uzimam jedno june u drugoj godini starosti." Ovaj hadis navodi i Hakim i smatra ga vjerodostojnim.
Podijeljena su mišljenja o iznosu zekata na goveda.
Zahirije smatraju da nema zekata na goveda ispod pedeset grla. Prema njihovom mišljenju, na pedeset grla daje se jedna krava, na sto grla dvije i tako na svakih pedeset grla daje se po jedna krava. Na razliku ispod pedeset grla ne daje se zekat.
Poneki pravnici kažu: "Na trideset grla goveda daje se jedno june u drugoj godini starosti, a na četrdeset do četrdeset devet grla isključivo, jedna krava, na pedeset pa do šezdeset devet grla, isključivo daje se jedna krava i još ¼ krave, a na sedamdeset, zekat je jedno june u drugoj godini i junica u trećoj godini starosti."
Ebu-Hanife smatra da se zekat na goveda daje tek kada ih bude trideset. Prema njegovom mišljenju, na trideset grla goveda, koja su na ispaši provela veću polovinu godine, daje se na ime zekata june ili junica u drugoj godini starosti, na četrdeset pa do pedeset devet grla pored juneta u drugoj godini, još na svako jedno povišeno grlo još 1/40 junice u trećoj godini starosti, a kada ta povišena grla izađu na šezdeset živinčadi, daje se pored juneta u drugoj godini još 2/40 junice u trećoj godini starosti.
Ebu-Jusuf i Muhammed, čija se mišljenja kod nas primjenjuju, kažu, da se na pojedinačno povišena grla ne daje zekat, dok ona ne dostignu šezdeset grla na koja treba dati dva juneta ili dvije junice u drugoj godini starosti. Na sedamdeset grla, zekat je jedno june u drugoj i jedno u trećoj godini; na osamdeset grla, dva juneta u trećoj godini; a na devedeset grla, tri juneta u drugoj godini starosti. Na stotinu grla, zekat su dva juneta u drugoj i jedno u trećoj godini starosti. Tako se zekat dalje obračunava kad god se povisi za deset grla, tj. na svakih trideset grla po jedno june u drugoj godini, a na svakih daljih četrdeset grla po jedno june u trećoj godini starosti.
Ovo je mišljenje još halife Alije, Ebu-Seida Hudrija, Ša'bija, Tavusa, Omera, sina Abdul-Aziza, Hasana Basrija, Malika, Šafije i Ahmeda.

DAVANJE ZEKATA (OBIČNE MILOSTINJE) ROĐACIMA

باب الزَّكَاة عَلَى الأَقَارِب

Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao je: "On ima dvije nagrade: nagradu što je pomogao svoga rođaka i nagradu što je dao milostinju."

وَقَالَ النَّبِيُّ ﷺ لَهُ أَجْرَانِ أَجْرُ الْقَرَابَةِ وَالصَّدَقَةِ.

1461. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Jusuf, njemu saopćio Malik, prenoseći od Ishaka b. Abdullaha b. Talhe da je čuo Enesa b. Malika, radijallahu anhu, kako govori:

"Ebu-Talha je imao u palmovicima imetak veći nego ma koji ensarija u Medini, a najdraže mu od tih njegovih dobara bijaše Bejruha naspram džamije. Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, ulazio je u njega i u njemu pio dobru vodu. Enes, radijallahu anhu, kaže: 'Kada je objavljen ajet: 'Nagradu pravog dobročinstva nećete postići dok ne podijelite (u dobrotvorne svrhe) od imovine koju volite', Ebu-Talha je pristupio Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, i rekao: 'Allahov Poslaniče! Slavljeni i Uzvišeni Allah kaže: 'Nagradu pravog dobročinstva nećete postići dok ne podijelite nešto od imovine koju volite', a meni je od mojih dobara, uistinu, najdraži Bejruha. Poklanjam ga, u ime Allaha, i nadam se da je on pravo dobročinstvo i zaliha kod Allaha pa postupi sa njim, Allahov Poslaniče, kako ti je Allah pokazao!'

'Bravo! To je imovina koja će napredovati! To je imovina koja će napredovati! Čuo sam šta si rekao i ja uviđam (potrebu) da je pokloniš svojoj rodbini!'

Ebu-Talha je odgovorio: 'Uradit ću tako, Allahov Poslaniče!' Zatim ga je Ebu-Talha razdijelio svojim rođacima i svojim stričevićima.'"

U drugom senedu, Abdullaha b. Jusufa slijedi Revh.

Jahja b. Jahja i Isma'il su rekli prenoseći od Malika: "...imovina svakodnevne nagrade..."[1]

١٤٦١. حَدَّثَنَا عَبْدُاللهِ بْنُ يُوسُفَ أَخْبَرَنَا مَالِكٌ عَنْ إِسْحَاقَ بْنِ عَبْدِاللهِ بْنِ أَبِي طَلْحَةَ أَنَّهُ سَمِعَ أَنَسَ بْنَ مَالِكٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ يَقُولُ كَانَ أَبُو طَلْحَةَ أَكْثَرَ الأَنْصَارِ بِالْمَدِينَةِ مَالاً مِنْ نَخْلٍ وَكَانَ أَحَبُّ أَمْوَالِهِ إِلَيْهِ بَيْرُحَاءَ وَكَانَتْ مُسْتَقْبِلَةَ الْمَسْجِدِ وَكَانَ رَسُولُ اللهِ ﷺ يَدْخُلُهَا وَيَشْرَبُ مِنْ مَاءٍ فِيهَا طَيِّبٍ قَالَ أَنَسٌ فَلَمَّا أُنْزِلَتْ هَذِهِ الآيَةُ (لَنْ تَنَالُوا الْبِرَّ حَتَّى تُنْفِقُوا مِمَّا تُحِبُّونَ) قَامَ أَبُو طَلْحَةَ إِلَى رَسُولِ اللهِ ﷺ فَقَالَ يَا رَسُولَ اللهِ إِنَّ اللهَ تَبَارَكَ وَتَعَالَى يَقُولُ (لَنْ تَنَالُوا الْبِرَّ حَتَّى تُنْفِقُوا مِمَّا تُحِبُّونَ) وَإِنَّ أَحَبَّ أَمْوَالِي إِلَيَّ بَيْرُحَاءَ وَإِنَّهَا صَدَقَةٌ لِلَّهِ أَرْجُو بِرَّهَا وَذُخْرَهَا عِنْدَ اللهِ فَضَعْهَا يَا رَسُولَ اللهِ حَيْثُ أَرَاكَ اللهُ قَالَ فَقَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ بَخٍ ذَلِكَ مَالٌ رَابِحٌ ذَلِكَ مَالٌ رَابِحٌ وَقَدْ سَمِعْتُ مَا قُلْتَ وَإِنِّي أَرَى أَنْ تَجْعَلَهَا فِي الأَقْرَبِينَ فَقَالَ أَبُو طَلْحَةَ أَفْعَلُ يَا رَسُولَ اللهِ فَقَسَمَهَا أَبُو طَلْحَةَ فِي أَقَارِبِهِ وَبَنِي عَمِّهِ تَابَعَهُ رَوْحٌ وَقَالَ يَحْيَى بْنُ يَحْيَى وَإِسْمَاعِيلُ عَنْ مَالِكٍ رَايِحٌ .

1 Imati u vlasništvu dobar imetak nije mahana. Imovina u rukama dobrog čovjeka može biti korisna i pojedincu i zajednici.

١٤٦٢ . حَدَّثَنَا ابْنُ أَبِي مَرْيَمَ أَخْبَرَنَا مُحَمَّدُ بْنُ جَعْفَرٍ قَالَ أَخْبَرَنِي زَيْدٌ هُوَ ابْنُ أَسْلَمَ عَنْ عِيَاضِ ابْنِ عَبْدِاللهِ عَنْ أَبِي سَعِيدٍ الْخُدْرِيِّ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ خَرَجَ رَسُولُ اللهِ ﷺ فِي أَضْحًى أَوْ فِطْرٍ إِلَى الْمُصَلَّى ثُمَّ انْصَرَفَ فَوَعَظَ النَّاسَ وَأَمَرَهُمْ بِالصَّدَقَةِ فَقَالَ أَيُّهَا النَّاسُ تَصَدَّقُوا فَمَرَّ عَلَى النِّسَاءِ فَقَالَ يَا مَعْشَرَ النِّسَاءِ تَصَدَّقْنَ فَإِنِّي رَأَيْتُكُنَّ أَكْثَرَ أَهْلِ النَّارِ فَقُلْنَ وَبِمَ ذَلِكَ يَا رَسُولَ اللهِ قَالَ تُكْثِرْنَ اللَّعْنَ وَتَكْفُرْنَ الْعَشِيرَ مَا رَأَيْتُ مِنْ نَاقِصَاتِ عَقْلٍ وَدِينٍ أَذْهَبَ لِلُبِّ الرَّجُلِ الْحَازِمِ مِنْ إِحْدَاكُنَّ يَا مَعْشَرَ النِّسَاءِ ثُمَّ انْصَرَفَ فَلَمَّا صَارَ إِلَى مَنْزِلِهِ جَاءَتْ زَيْنَبُ امْرَأَةُ ابْنِ مَسْعُودٍ تَسْتَأْذِنُ عَلَيْهِ فَقِيلَ يَا رَسُولَ اللهِ هَذِهِ زَيْنَبُ فَقَالَ أَيُّ الزَّيَانِبِ فَقِيلَ امْرَأَةُ ابْنِ مَسْعُودٍ قَالَ نَعَمْ ائْذَنُوا لَهَا فَأُذِنَ لَهَا قَالَتْ يَا نَبِيَّ اللهِ إِنَّكَ أَمَرْتَ الْيَوْمَ بِالصَّدَقَةِ وَكَانَ عِنْدِي حُلِيٌّ لِي فَأَرَدْتُ أَنْ أَتَصَدَّقَ بِهِ فَزَعَمَ ابْنُ مَسْعُودٍ أَنَّهُ وَوَلَدَهُ أَحَقُّ مَنْ تَصَدَّقْتُ بِهِ عَلَيْهِمْ فَقَالَ النَّبِيُّ ﷺ صَدَقَ ابْنُ مَسْعُودٍ زَوْجُكِ وَوَلَدُكِ أَحَقُّ مَنْ تَصَدَّقْتِ بِهِ عَلَيْهِمْ .

1462. PRIČAO NAM JE Ibni-Ebi-Merjem, rekavši da mu je saopćio Muhammed b. Dža'fer, kome je prenio Zejd od Ijada b. Abdullaha, on od Ebu-Saida Hudrija, radijallahu anhu:

"Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, izašao je jednog Kurban-bajrama ili Ramazanskog bajrama na musalu. Nakon (obavljenog namaza) okrenuo se i prisutnima održao predavanje, naredio im da dijele od svog imetka, rekavši: 'Ljudi, dijelite od imetka!' Potom je prišao ženama i rekao: 'Skupino žena! Dijelite od imetka! Ja vas većinom vidim među družinom Džehennema!'

'A zašto to, Allahov Poslaniče?' – upitale su one.

'Mnogo proklinjete i nezahvalne ste mužu (i rodu)' – odgovorio je on.

'Skupino žena, nisam vidio da one manjkave pameti i vjere mogu bolje zavesti i odnijeti pamet pametnom i oštroumnom čovjeku od vas', a zatim je otišao. Kada je došao u svoj stan, došla je Zejneba, supruga Ibn-Mes'uda i zatražila dozvolu da uđe kod njega.

'Allahov Poslaniče', rečeno mu je, 'to je Zejneba.'

'Koja Zejneba?' – upitao je on.

'Supruga Ibn-Mes'uda.'

'Dobro, neka uđe' – rekao je on.

Rečeno joj je i ona je ušla, a zatim rekla: 'Vjerovjesniče, ti si danas naredio dijeljenje od imetka. Ja imam svoj nakit i htjela sam da ga podijelim onima kojima treba, a Ibn-Mes'ud misli da su on i njegovo dijete preči da se to njima podijeli."

– vrlina je dogovarati se sa učenim ljudima,
– uvakufljenje postaje važeće na osnovu izjave dobrotvora, pa makar se momentalno i ne izvršila primopredaja uvakufljenog dobra,
– dobrotvor može opunomoćiti drugoga da ispred njega podijeli zekat, milostinju ili rasporedi uvakufljenu imovinu. Malik ovo dozvoljava, pod uvjetom da taj opunomoćenik ne dodijeli ništa sebi, pa makar on bio i siromašan. Drugi pravnici ne stavljaju taj uvjet i smatraju da opunomoćenik može, ako je siromašan, uzeti sebi svu doznačenu mu imovinu,
– imovinski doprinos, pa i uvakufljenje, postaju važeći sa izjavom darovaoca i bez momentanog isticanja uvjeta gdje će se i kako dotična suma utrošiti. Uvjete darovalac može kasnije izjaviti,
– dobrotvor se može javno pohvaliti,
– dati zekat i milostinju svojim rođacima, bolje je nego nekom drugom.

Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, reče: 'Ibn-Mes'ud je rekao istinu. Tvoj muž i tvoje dijete najpreči su da ih materijalno pomogneš.'"[1]

---

1 Iz navedenog hadisa zaključuje se:
– Šafija, Ahmed, Ebu-Jusuf, Muhammed i zahirije, oslanjajući se na ovaj postupak Zejnebe, smatraju da supruga svoj zekat može dati svome siromašnom mužu. Ovi svoj stav potkrepljuju još izjavom Ataa, koji je rekao: "Vjerovjesniku je došla jedna žena i upitala: 'Allahov Poslaniče, ja sam se zavjetovala da podijelim onima kojima treba dvadeset dirhema, a imam siromašnog muža, pa je li mi dozvoljeno da to dam njemu?'"
Hasan Basri, Sevri, Ebu-Hanife, Malik i Ahmed ne dozvoljavaju da supruga da svoj zekat svome mužu. Ovako se prenosi i od halife Omera. Ovi učenjaci smatraju da Zejnebina sadaka spomenuta u navedenom hadisu nije bila zekat, nego obična dobrovoljna milostinja. Oni navode i drugi opširniji hadis o istom slučaju u kome se govori o običnoj milostinji. Osim toga, oni upozoravaju i na izraze u gornjem hadisu "tvome djetetu" a jednoglasno je mišljenje pravnika, da se zekat ne može ni u kom slučaju dati svome djetetu.
Podijeljena su mišljenja o davanju zekata na nakit. Ebu-Hanife i pravnici njegove škole i imam Sevri kažu: "Na nakit izrađen od zlata, odnosno srebra treba davati zekat. Ovog su mišljenja bili još halifa Omer, Ibni-Mes'ud, Abdullah b. Omer, Abdullah b. Abbas, Seid b. Musejjeb, Seid b. Džubejr, Ata, Muhammed b. Sirin, Džabir b. Zejd, Mudžahid, Zuhri, Tavus, Mejmun b. Mihran, Dahhak, Alkame, Esved, Omer b. Abdul-Aziz, Evza'i, Ibni-Munzir, Ibni-Hazm.
Ovi učenjaci svoj stav potkrepljuju brojnim hadisima. Tirmizi sa senedom navodi: "Vjerovjesniku su došle dvije žene koje su na rukama imale zlatne narukvice.
'Jeste li na njih dale zekat?' – upitao ih je Vjerovjesnik.
'Nismo' – odgovorile su žene.
'Želite li da vam Allah na Sudnjem danu dadne nataknuti džehennemske narukvice?'
'Ne' – odgovorile su one. 'Pa podajte odmah na njih zekat!' – rekao je Vjerovjesnik."
Ebu-Davud u svom "Sunenu" navodi kako su neki ashabi ušli u sobu h. Aiše, supruge Vjerovjesnika, i ona im je rekla: "Jednom mi je ušao Allahov Poslanik i vidio na mojoj ruci nekoliko, od srebra izrađenih, burmi (vitica).
'Šta je to?' – upitao je Vjerovjesnik.
'Dala sam ih napraviti, da ti se nakitim' – odgovorila je Aiša.
'A jesi li na njih dala zekat?' – upitao je Vjerovjesnik.
'Nisam' – odgovorila sam.
'Pa tebi je dosta Džehennem!' – rekao je on."
Ovaj je slučaj zabilježio i Hakim u svom "Mustedreku".
Ahmed u svom "Musnedu" navodi da je Esma b. Jezid došla Vjerovjesniku, sa svojom tetkom po ocu, sa zlatnim narukvicama i da ih je Vjerovjesnik upitao:
"Jeste li na te narukvice dale zekat?"
"Nismo" – odgovorile su one.
"Zar ne strahujete da vam Allah ne natakne džehennemske narukvice? Podajte na njih odmah zekat!"
Darekutni u svom "Sunenu" sa senedom navodi, da je Fatima bint Kajs rekla: "Donijela sam Vjerovjesniku ogrlicu u kojoj je bilo sedamdeset miskala zlata i rekla:
'Allahov Poslaniče, uzmi od nje što je propisano.' On je potom uzeo od nje jedan i ¾ miskala."
Ebu-Davud navodi u svom "Sunenu" da je Umm-Selema rekla: "Stavila sam sebi jednom ogrlicu od zlatnika i upitala: 'Allahov Poslaniče, je li ovo gomila blaga?'
'Kada imovina dostigne vrijednost na koju se daje zekat, pa se od nje dade zekat, tada se to ne smatra gomilanjem imovine.'" Ovaj dijalog zabilježio je i Hakim u svom "Mustedreku".
Imam Malik, Ahmed, Ishak i Šafija kažu:
"Na nakit, ma od čega on bio, ne treba davati zekat." Ovo je mišljenje preneseno još od Ibni-Omera, Džabira b. Abdullaha, Aiše, Kasima b. Muhammeda i Ša'bija.
Lejs je rekao: "Nakit koji se stalno nosi, ne podliježe zekatu, ali nakit nabavljen i kupljen iz imovine, koja podliježe zekatu, samo zato da bi se ta imovina štogod umanjila, da ne podlegne zekatskom propisu, nije oslobođen zekata."
Enes kaže: "Zekat na nakit treba dati samo jedne godine i više nikada, ma koliko on bio u vlasništvu dotične osobe."

MUSLIMAN NE DAJE ZEKAT NA SVOG RADNOG KONJA

بَاب لَيْسَ عَلَى الْمُسْلِمِ فِي فَرَسِهِ صَدَقَةٌ

1463. PRIČAO NAM JE Adem, rekavši da mu je prenio Šu'be od Abdullaha b. Dinara, koji je čuo Sulejmana b. Jesara, kako prenosi od Iraka b. Malika, on od Ebu-Hurejre, radijallahu anhu, koji je kazao: "Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao je: 'Muslimanu na njegovog konja i roba nema zekata.'"[2]

١٤٦٣. حَدَّثَنَا آدَمُ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ حَدَّثَنَا عَبْدُاللهِ بْنُ دِينَارٍ قَالَ سَمِعْتُ سُلَيْمَانَ بْنَ يَسَارٍ عَنْ عِرَاكِ بْنِ مَالِكٍ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ قَالَ النَّبِيُّ ﷺ لَيْسَ عَلَى الْمُسْلِمِ فِي فَرَسِهِ وَغُلَامِهِ صَدَقَةٌ .

Ova grupa učenjaka navodi da je Džabir rekao: "Na nakit nema zekata." Ovo je isto rekao i Enes, a Šafija i Bejheki u svojim hadiskim zbirkama navode da je Ibni-Halid pitao Džabira b. Abdullaha da li se daje zekat na nakit.

"Ne daje", odgovorio je Džabir, "pa makar mu vrijednost dostigla hiljadu zlatnika."

2 Drugi muhadisi isti slučaj iznose u svojim hadiskim zbirkama u nešto izmijenjenoj varijanti. Muslim je naveo ovako: "Musliman na svoga momka i svoga konja ne daje zekat." U drugoj verziji Muslim navodi: "Musliman na svoga momka ne daje nikakvu milostinju, osim sadakatul-fitra." Ebu-Davud u svom "Sunenu" navodi: "Na same konje i momka nema zekata, izuzev zekata, sadakatul-fitra na momka." Taberani u svom "Kebiru" sa senedom navodi: "Vjerovjesnik je poslao u Jemen jedno pismo u kome je naveo obavezne i neobavezne dužnosti muslimana, rekavši: 'Musliman za svoga momka i svoga konja nema nikakve zekatske obaveze."

Imam Ahmed u svom "Musnedu" sa senedom navodi:

"Vjerovjesnik je rekao: 'Od samih konja i od momaka ne uzima se zekat.'"

Taberanija u svom "Kebiru" i Bejhekija u svom "Sunenu" sa senedom navode da je Vjerovjesnik rekao: "Nema zekata na same magarce, na same konje i na same momke i goveda koja se koriste za vuču."

Iz navedenog zaključuje se:

– na same konje zekat se ne daje. Ovo je stav Seida b. Musejjeba, Omera b. Abdul-Aziza, Mekhula, Ataa, Ša'bija, Hasan Basrija, Hakema Ibni-Sirina, Sevrija, Zuhrija, Malika, Šafije, Ahmeda, Ishaka, Ebu-Jusufa i Muhammeda.

Stav ovih učenjaka je da se zekat na same konje, koji su proveli na ispaši više od polovine godine ne daje. Ibrahim Neha'i, Hamad, Ebu-Hanife i Zufer smatraju i kažu: "Na same kobile dužnost je davati zekat."

Preneseno je da je h. Omer na konje uzimao zekat. On je jednom prilikom Jalau b. Umeje rekao: "Uzmi od četrdeset brava jednu ovcu, a od samih konja ne uzimaj ništa na ime zekata, nego od svakog konja uzmi samo po jedan zlatnik (dinar)."

Džabir je prenio da je Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Za svakog konja uzima se samo po jedan zlatnik."

Darekutni u svome "Sunenu" navodi: "Halifa Omeru došla je iz Šama jedna grupa ljudi i rekla: 'Mi u svom imetku imamo konja, robova i robinja i voljni smo da na njih dajemo zekat.'

'Ono što je činio moj prethodnik Ebu-Bekr, učinit ću i ja' – kazao je Omer.

Potom se savjetovao sa drugovima Allahovog Poslanika i svi su rekli da je to dobro, samo je h. Alija šutio. Omer ga je upitao zašto šuti, a on odgovorio: 'To je dobro da nije propisane im džizje (vojnica na nemuslimane) koja će im se uzimati poslije tebe.'"

Omer je potom uzeo od svakog konja po deset dirhema, ali je od ove prakse brzo odustao i odredio zekat na svakog konja u iznosu od jednog zlatnika."

Ibrahim Neha'i kaže: "Na konje i kobile koje su zajednički provele na ispaši više od polovine godine i razmnožavaju se, daje se na svako grlo, ako hoćeš, po jedan zlatnik ili deset dirhema, a ako hoćeš možeš prema novčanoj procjeni, tako da se na svakih dvjesto grama novčane vrijednosti daje pet grama."

Kerhija je rekao: "Ako hoće vlasnik konja, on može dati 2,5% novčane vrijednosti po svakom konjskom

NA ROBA NEMA ZEKATA

باب لَيْسَ عَلَى الْمُسْلِمِ فِي عَبْدِهِ صَدَقَةٌ

1464. PRIČAO NAM JE Musedded, njemu prenio Jahja b. Seid od Husejma b. Iraka, kome je pričao njegov otac, prenoseći od Ebu-Hurejre, radijallahu anhu, a on od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, a preko drugog seneda. Pričao mi je Sulejman b. Harb, njemu Vuhejb b. Halid, kome je prenio Husajm b. Irak b. Malik od svoga oca, on od Ebu-Hurejre, radijallahu anhu, a ovaj od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, da je rekao:
"Nema zekata na roba i konja."

١٤٦٤ - حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ سَعِيدٍ عَنْ خُثَيْمِ بْنِ عِرَاكٍ قَالَ حَدَّثَنِي أَبِي عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ ح حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ حَرْبٍ حَدَّثَنَا وُهَيْبُ بْنُ خَالِدٍ حَدَّثَنَا خُثَيْمُ بْنُ عِرَاكِ بْنِ مَالِكٍ عَنْ أَبِيهِ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ لَيْسَ عَلَى الْمُسْلِمِ صَدَقَةٌ فِي عَبْدِهِ وَلَا فِي فَرَسِهِ .

DIJELJENJE MILOSTINJE SIROČADI

باب الصَّدَقَةِ عَلَى الْيَتَامَى

1465. PRIČAO NAM JE Mu'az b. Fedale, kome je prenio Hišam od Jahjaa, on od Hilala b. Ebu-Mejmune, koji kaže da mu je pričao Ata b. Jesar, kako je čuo Ebu-Seida Hudriju, radijallahu anhu, kako priča, da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, sjeo jednog dana na minber, a mi posjedali oko njega i on reče:
"Ono čega se plašim za vas poslije mene je to, što će vam se dati (otvoriti) dio ovozemnog sjaja i njegova nakita."
Tada jedan čovjek reče: "Allahov Poslaniče, da li sa tim dobrom dolazi i zlo?"

١٤٦٥ - حَدَّثَنَا مُعَاذُ بْنُ فَضَالَةَ حَدَّثَنَا هِشَامٌ عَنْ يَحْيَى عَنْ هِلَالِ بْنِ أَبِي مَيْمُونَةَ حَدَّثَنَا عَطَاءُ بْنُ يَسَارٍ أَنَّهُ سَمِعَ أَبَا سَعِيدٍ الْخُدْرِيَّ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ يُحَدِّثُ أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ جَلَسَ ذَاتَ يَوْمٍ عَلَى الْمِنْبَرِ وَجَلَسْنَا حَوْلَهُ فَقَالَ إِنِّي مِمَّا أَخَافُ عَلَيْكُمْ مِنْ بَعْدِي مَا يُفْتَحُ عَلَيْكُمْ مِنْ زَهْرَةِ الدُّنْيَا وَزِينَتِهَا فَقَالَ رَجُلٌ يَا رَسُولَ اللهِ أَوَيَأْتِي الْخَيْرُ بِالشَّرِّ

---

grlu, a ako hoće, može dati za svakog konja jedan zlatnik."

U "Džami'ul-Fikhu" stoji: "Na kobile i na ergelu kobila i konja treba davati zekat u iznosu jednog zlatnika po svakom grlu, a neki su pravnici rekli da se može dati 2,50% u valuti novca obračunatog prema njihovoj ukupnoj vrijednosti."

Imam Razi kaže: "Zekat treba davati, makar to bilo na same kobile, a na konje, kada su oni pomiješani sa kobilama."

U "Bedai'u" se ističe: "Konji koji se hrane za jahanje, za vuču ili druge poslove domaćinstva i za borbu na Božijem putu, ne podliježu propisima zekata. Ovo je jednoglasno mišljenje islamskih pravnika. Ako je ergela, sastavljena od konja i kobila, provela na ispaši više od polovine godine, radi rasploda ili trgovanja, na takva se grla mora dati zekat."

U "Muhitu" je navedeno: "Opće je mišljenje, da se zekat ne daje na same kobile, a niti na konje samo za sebe. Na ova grla daje se zekat samo kada su ona zajednički provela na paši više od polovine godine."

فَسَكَتَ النَّبِيُّ ﷺ فَقِيلَ لَهُ مَا شَأْنُكَ تُكَلِّمُ النَّبِيَّ ﷺ وَلَا يُكَلِّمُكَ فَرَأَيْنَا أَنَّهُ يُنْزَلُ عَلَيْهِ قَالَ فَمَسَحَ عَنْهُ الرُّحَضَاءَ فَقَالَ أَيْنَ السَّائِلُ وَكَأَنَّهُ حَمِدَهُ فَقَالَ إِنَّهُ لَا يَأْتِي الْخَيْرُ بِالشَّرِّ وَإِنَّ مِمَّا يُنْبِتُ الرَّبِيعُ يَقْتُلُ أَوْ يُلِمُّ إِلَّا آكِلَةَ الْخَضْرَاءِ أَكَلَتْ حَتَّى إِذَا امْتَدَّتْ خَاصِرَتَاهَا اسْتَقْبَلَتْ عَيْنَ الشَّمْسِ فَثَلَطَتْ وَبَالَتْ وَرَتَعَتْ وَإِنَّ هَذَا الْمَالَ خَضِرَةٌ حُلْوَةٌ فَنِعْمَ صَاحِبُ الْمُسْلِمِ مَا أَعْطَى مِنْهُ الْمِسْكِينَ وَالْيَتِيمَ وَابْنَ السَّبِيلِ أَوْ كَمَا قَالَ النَّبِيُّ ﷺ وَإِنَّهُ مَنْ يَأْخُذُهُ بِغَيْرِ حَقِّهِ كَالَّذِي يَأْكُلُ وَلَا يَشْبَعُ وَيَكُونُ شَهِيدًا عَلَيْهِ يَوْمَ الْقِيَامَةِ .

Pošto je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, malo zašutio, tom čovjeku je prigovoreno: "Šta je tebi? Govoriš Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, a on tebi ne govori ništa."
"Tada smo vidjeli", kaže Ebu-Seid, "kako mu se spušta Objava i on obrisa znoj, pa reče:
'Gdje je onaj koji je pitao?' Kao da mu se prvo zahvalio, a potom reče:
'Dobro (samo po sebi) ne donosi zla. Od onoga što ga proklijava i daje proljeće, nekog usmrćuje, a nekom prouzrokuje bolove, dok neko to zelenilo jede i pojede ga toliko da mu se produže bokovi, a potom se okrene samom suncu (legne), pa balega, mokri i opet pase sa uživanjem. Ovozemno dobro je lijepo zelenilo i slatko, pa divan je njegov vlasnik – musliman koji daje od njega doprinos bijedniku, siročetu i potrebnom putniku.' Ili, kao što je to Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: 'A imovina, koju čovjek bespravno ugrabi, sliči onome koji jede, ali se ne može da najede i ona će protiv njega biti svjedok na Sudnjem danu.'"[1]

بَاب الزَّكَاةِ عَلَى الزَّوْجِ وَالْأَيْتَامِ فِي الْحَجْرِ

DAVANJE ZEKATA MUŽU I SIROČADI U SKRBNIŠTVU

قَالَهُ أَبُو سَعِيدٍ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ .

To prenosi Ebu-Seid od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem.

١٤٦٦ . حَدَّثَنَا عُمَرُ بْنُ حَفْصٍ حَدَّثَنَا أَبِي حَدَّثَنَا الْأَعْمَشُ قَالَ حَدَّثَنِي شَقِيقٌ عَنْ عَمْرِو بْنِ الْحَارِثِ عَنْ زَيْنَبَ امْرَأَةِ عَبْدِ اللهِ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا

1466. PRIČAO NAM JE Umer b. Hafs od svoga oca, koji kaže da mu je prenio A'meš, ovome Šekik od Amra b. Harisa, on od Zejnebe, žene Abdullahove, radijallahu anhuma, ispriča,

1 Iz navedenog hadisa zaključuje se:
– od gomilanja imovine i nedijeljenja onima kojima je potrebno, nastaje šteta i pojedincu i zajednici. Čovjek umjerenih ambicija ne sakuplja imetak bespravno. On radi i privređuje na pošten način i svaki suvišan novčić odvaja i dijeli onima kojima je potrebno,
– odgovor na postavljeno pitanje treba uvijek prethodno smisliti i o njemu razmisliti,
– egoizam treba uvijek držati u granicama razuma, a suvišak stečene imovine dijeliti onima kojima je potrebno i društveno korisnim ustnanovama,
– egoizam je porok koji uništava čast, obraz i vjeru i pokreće zle snage društva na međusobnu borbu, međusobno zatiranje i uništavanje.

prenoseći od Ebu-Ubejde, on od Amra b. Harisa, ovaj od Zejnebe kćerke Abdullahove, radijallahu anha, da je pričala isto što i Šekik.

“Bio sam”, kaže Ebu-Seid, “u džamiji i vidio Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, kada je rekao (ženama): ‘Dijelite od imetka, makar u svome nakitu!’”

Zejneba davaše od imetka Abdullahu i siročadi u svom skrbništvu, pa reče Abdullahu:

“Pitaj Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, je li mi dozvoljeno da dijelim tebi i siročadi koja su u mome skrbništvu!”

“Pitaj ti Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem” – odgovorio je on.

Ja sam, zatim, otišla do Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, i pred vratima našla jednu ensarijku. Ona je trebala isto što i ja. Utom je pokraj nas prošao Bilal i mi mu rekosmo:

“Upitaj Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, da li mi je dozvoljeno da dijelim milostinju svome mužu i siročadi (bratićima i sestrićima) koja su u mom skrbništvu, a za nas ne kazuj”, rekle smo mu!

Bilal je ušao i pitao ga, a on je (Bilala) upitao: “Ko su one?”

“Zejneba” – odgovorio je Bilal.

“Koja Zejneba?” – upitao je Vjerovjesnik.

“Žena Abdullahova” – odgovorio je Bilal.

“Da, može”, reče on, “ona ima dvije nagrade: nagradu za pomaganje rodbine i nagradu za podijeljeni imovinski doprinos.”

قَالَ فَذَكَرْتُهُ لِإِبْرَاهِيمَ ح فَحَدَّثَنِي إِبْرَاهِيمُ عَنْ أَبِي عُبَيْدَةَ عَنْ عَمْرِو بْنِ الْحَارِثِ عَنْ زَيْنَبَ امْرَأَةِ عَبْدِاللهِ بِمِثْلِهِ سَوَاءً قَالَتْ كُنْتُ فِي الْمَسْجِدِ فَرَأَيْتُ النَّبِيَّ ﷺ فَقَالَ تَصَدَّقْنَ وَلَوْ مِنْ حُلِيِّكُنَّ وَكَانَتْ زَيْنَبُ تُنْفِقُ عَلَى عَبْدِاللهِ وَأَيْتَامٍ فِي حَجْرِهَا قَالَ فَقَالَتْ لِعَبْدِاللهِ سَلْ رَسُولَ اللهِ ﷺ أَيَجْزِي عَنِّي أَنْ أُنْفِقَ عَلَيْكَ وَعَلَى أَيْتَامٍ فِي حَجْرِي مِنَ الصَّدَقَةِ فَقَالَ سَلِي أَنْتِ رَسُولَ اللهِ ﷺ فَانْطَلَقْتُ إِلَى النَّبِيِّ ﷺ فَوَجَدْتُ امْرَأَةً مِنَ الْأَنْصَارِ عَلَى الْبَابِ حَاجَتُهَا مِثْلُ حَاجَتِي فَمَرَّ عَلَيْنَا بِلَالٌ فَقُلْنَا سَلِ النَّبِيَّ ﷺ أَيَجْزِي عَنِّي أَنْ أُنْفِقَ عَلَى زَوْجِي وَأَيْتَامٍ لِي فِي حَجْرِي وَقُلْنَا لَا تُخْبِرْ بِنَا فَدَخَلَ فَسَأَلَهُ فَقَالَ مَنْ هُمَا قَالَ زَيْنَبُ قَالَ أَيُّ الزَّيَانِبِ قَالَ امْرَأَةُ عَبْدِاللهِ قَالَ نَعَمْ لَهَا أَجْرَانِ أَجْرُ الْقَرَابَةِ وَأَجْرُ الصَّدَقَةِ .

1467. PRIČAO NAM JE Usman b. Ebu-Šejbe, rekavši da mu je prenio Abde od Hišama, on od svoga oca, ovaj od Zejnebe bint Umm-Seleme, koja je rekla:

“Rekla sam Allahovom Poslaniku: ‘Da li imam nagradu, ako podijelim od imetka sinovima Ebu-Seleme? To su moji sinovi.’

‘Dijeli im!’, rekao je on, ‘i za sve što si im dala, imat ćeš nagradu.’”

١٤٦٧ . حَدَّثَنَا عُثْمَانُ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ حَدَّثَنَا عَبْدَةُ عَنْ هِشَامٍ عَنْ أَبِيهِ عَنْ زَيْنَبَ بِنْتِ أُمِّ سَلَمَةَ عَنْ أُمِّ سَلَمَةَ قَالَتْ قُلْتُ يَا رَسُولَ اللهِ أَلِيَ أَجْرٌ أَنْ أُنْفِقَ عَلَى بَنِي أَبِي سَلَمَةَ إِنَّمَا هُمْ بَنِيَّ فَقَالَ أَنْفِقِي عَلَيْهِمْ فَلَكِ أَجْرُ مَا أَنْفَقْتِ عَلَيْهِمْ .

RIJEČI UZVIŠENOG ALLAHA: "...I ROBOVIMA, DUŽNICIMA I NA ALLAHOVOM PUTU ..."

باب قول الله تعالى
(وفي الرِّقاب والْغارمين وفي سبيل الله)

Od (Abdullaha) Ibni-Abbasa, radijallahu anhuma, prenosi se: "Dozvoljeno je osloboditi roba zekatom od svoje imovine i dati zekat za potrebe hadža." Hasan (Basri) je rekao: "Dozvoljeno je da osoba zekatom otkupi svoga oca (roba) i da zekat dadne borcima na Božijem putu i onome koji ne može (od svojih sredstava) otići na hadž, a potom proučio: 'Zekat pripada siromašnima, pukoj sirotinji...', (do kraja ajeta) '... i kome ga god od njih dadneš, uredu je.'"
Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao je: "Halid je sebi zadržao svoje pancire na ime Allahovog puta." Od Ebu-Asa prenosi se: "Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, potovario nas je na deve od zekata, radi odlaska na hadž."[1]

وَيُذْكَرُ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا يُعْتِقُ مِنْ زَكَاةِ مَالِهِ وَيُعْطِي فِي الْحَجِّ وَقَالَ الْحَسَنُ إِنِ اشْتَرَى أَبَاهُ مِنَ الزَّكَاةِ جَازَ وَيُعْطِي فِي الْمُجَاهِدِينَ وَالَّذِي لَمْ يَحُجَّ ثُمَّ تَلَا (إِنَّمَا الصَّدَقَاتُ لِلْفُقَرَاءِ) الْآيَةَ . فِي أَيِّهَا أَعْطَيْتَ أَجْزَأَتْ وَقَالَ النَّبِيُّ ﷺ إِنَّ خَالِدًا احْتَبَسَ أَدْرَاعَهُ فِي سَبِيلِ اللهِ وَيُذْكَرُ عَنْ أَبِي لَاسٍ حَمَلَنَا النَّبِيُّ ﷺ عَلَى إِبِلِ الصَّدَقَةِ لِلْحَجِّ .

---

1 Cijeli prijevod 61. ajeta, poglavlja "Et-Tevbe" glasi: "Zekat pripada siromašnima, pukoj sirotinji, sakupljačima zekata, onima čija srca treba pridobiti (za islam), robovima da se oslobode, dužnicima, na ime Allahovog puta i putniku koji je ostao bez putnih sredstava."
Prema tome, zekat se može dati samo u svrhe nabrojane u gornjem ajetu. Pod izrazom "i na ime Allahovog puta", misli se na siromašne borce.
Ebu-Seid Hudri prenosi da je Vjerovjesnik rekao: "Bogatom se može dati prihod od zekata, ako je on angažovan na prikupljanju zekata kao službenik, ako je zauzet borbom na Božijem putu, ili ako je zapao u veliki dug." Ovu su izjavu zabilježili u svojim hadiskim zbirkama još Ebu-Davud, Ibni-Madže i Hakim.
Ibni-Abbas i mnogi njegovi suvremenici dozvoljavali su da se na ime zekata otkupi rob i odmah oslobodi.
Bera b. Azib prenosi da je jedan čovjek došao Vjerovjesniku i rekao: "Uputi me na posao koji će me približiti Džennetu, a udaljiti od Džehennema."
"Oprosti roba ili učestvuj u njegovu oslobađanju" – rekao je Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem.
Halid je imao osam pancira, pa su ashabi smatrali da je on dužan dati koji od njih u zekat. Međutim, Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, rekao je, da je Halid svoje pancire zadržao, ne radi trgovine ili svoje lične želje, nego radi borbe na Božijem putu, baš kao i ostalu potrebnu mu ratnu opremu i konje.

1468. PRIČAO NAM JE Ebul-Jeman, kome je saopćio Šu'ajb od Ebu-Zinada, on od A'redža, ovaj od Ebu-Hurejre, radijallahu anhu, koji je rekao: "Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, naredio je dijeljenje zekata, pa mu je rečeno: 'Ibni-Džemil, Halid b. Velid i Abbas b. Abdul-Muttalib ga nisu dali.'
Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, odgovorio je: 'Ibn-Džemil ne poriče zekat, nego je on bio siromah, pa su ga Allah i Njegov Poslanik obogatili. Što se tiče Halida, vi prema njemu činite nepravdu (nasilje). On je kod sebe zadržao svoje pancire i svoju vojnu opremu na ime Allahovog puta, a što se tiče Abbasa b. Abdul-Muttaliba on je stric Allahovog Poslanika , sallallahu alejhi ve sellem, pa mu je zekat obavezni doprinos i sa njim još toliko.'"
U drugom senedu, A'redža slijedi Ibni-Ebi-Zinad, prenoseći hadis od svoga oca.
Ibni-Ishak je, prenoseći od Ebu-Zinada rekao: "... To isto mi je preneseno od A'redža."[1]

١٤٦٨. حَدَّثَنَا أَبُو الْيَمَانِ أَخْبَرَنَا شُعَيْبٌ حَدَّثَنَا أَبُو الزِّنَادِ عَنِ الْأَعْرَجِ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ أَمَرَ رَسُولُ اللهِ ﷺ بِالصَّدَقَةِ فَقِيلَ مَنَعَ ابْنُ جَمِيلٍ وَخَالِدُ بْنُ الْوَلِيدِ وَعَبَّاسُ بْنُ عَبْدِالْمُطَّلِبِ فَقَالَ النَّبِيُّ ﷺ مَا يَنْقِمُ ابْنُ جَمِيلٍ إِلَّا أَنَّهُ كَانَ فَقِيرًا فَأَغْنَاهُ اللهُ وَرَسُولُهُ وَأَمَّا خَالِدٌ فَإِنَّكُمْ تَظْلِمُونَ خَالِدًا قَدِ احْتَبَسَ أَدْرَاعَهُ وَأَعْتُدَهُ فِي سَبِيلِ اللهِ وَأَمَّا الْعَبَّاسُ بْنُ عَبْدِالْمُطَّلِبِ فَعَمُّ رَسُولِ اللهِ ﷺ فَهِيَ عَلَيْهِ صَدَقَةٌ وَمِثْلُهَا مَعَهَا تَابَعَهُ ابْنُ أَبِي الزِّنَادِ عَنْ أَبِيهِ وَقَالَ ابْنُ إِسْحَاقَ عَنْ أَبِي الزِّنَادِ هِيَ عَلَيْهِ وَمِثْلُهَا مَعَهَا وَقَالَ ابْنُ جُرَيْجٍ حُدِّثْتُ عَنِ الْأَعْرَجِ بِمِثْلِهِ.

1 Za Abbasa, radijallahu anhu, Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, garantovao je da će dati dužni iznos zekata, pa i veći, jer je on Hašimija i neće staviti svoj obraz pod noge.
Ibni-Ishak ističe, da je Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, odgodio Abbasu davanje zekata za dvije godine. Oslanjajući se na spomenuti slučaj i halifa Omer je jedne sušne godine odgodio ubiranje zekata u nekim pokrajinama i dao ga ubrati tek iduće godine.
Iz navedenog hadisa zaključuje se:
– da se zekat daje na trgovačku robu,
– da se zekat na trgovačku robu može dati u vidu robe, a može i preračunati u novcu,
– zekat se može dati ma kojoj grupi korisnika navedenih u 61. ajetu, poglavlja "Et-Tevbe",
– starješina zajednice može sakupljanje zekata privremeno odgoditi, bilo pojedincu bilo većoj grupi ljudi,
– musliman zadužen zekatom može za sebe zadržati potrebno oružje i ostalu vojnu opremu, kao konja i slično,
– sakupljači zekata treba da su povjerljivi ljudi i upućeni u propise sakupljanja zekata,
– upozorenje neuvidavnim na Božije blagodati podarene ljudima,
– dozvoljeno je podvrći kritici onoga koji zanemaruje davanje zekata,
– zekat se ne daje na opremu i stvari potrebne za svakodnevni život i rad čovjeka.

USTEZANJE OD PROŠNJE

باب الاستعفاف عن المسألة

1469. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Jusuf, njemu Malik, prenoseći od Ibni-Šihaba, on od Ataa b. Jezid Lejsija, ovaj od Ebu-Saida Hudrija, radijallahu anhu, da su neke ensarije iskali od Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, milostinju i on im je dao. Kasnije su opet tražili, pa im je on ponovo dao, tako da je nestalo imovine kod njega, pa je rekao: “Ono što se nađe od imetka kod mene, neću vam ga uskratiti. Ko želi skroman život i čuvati se harama, Allah će mu dati skromnost, ko želi da bude nepotreban drugima, Allah će ga obogatiti, a ko hoće da bude strpljiv, Allah će ga nadariti strpljivošću. Nije nikome dat vredniji (širi) i bolji dar od strpljivosti.”[2]

١٤٦٩. حَدَّثَنَا عَبْدُاللهِ بْنُ يُوسُفَ أَخْبَرَنَا مَالِكٌ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ عَنْ عَطَاءِ بْنِ يَزِيدَ اللَّيْثِيِّ عَنْ أَبِي سَعِيدٍ الْخُدْرِيِّ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ إِنَّ نَاسًا مِنَ الْأَنْصَارِ سَأَلُوا رَسُولَ اللهِ ﷺ فَأَعْطَاهُمْ ثُمَّ سَأَلُوهُ فَأَعْطَاهُمْ ثُمَّ سَأَلُوهُ فَأَعْطَاهُمْ حَتَّى نَفِدَ مَا عِنْدَهُ فَقَالَ مَا يَكُونُ عِنْدِي مِنْ خَيْرٍ فَلَنْ أَدَّخِرَهُ عَنْكُمْ وَمَنْ يَسْتَعْفِفْ يُعِفَّهُ اللهُ وَمَنْ يَسْتَغْنِ يُغْنِهِ اللهُ وَمَنْ يَتَصَبَّرْ يُصَبِّرْهُ اللهُ وَمَا أُعْطِيَ أَحَدٌ عَطَاءً خَيْرًا وَأَوْسَعَ مِنَ الصَّبْرِ .

1470. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Jusuf, rekavši da mu je prenio Malik od Ebuz-Zinada, on od A‘redža, ovaj od Ebu-Hurejre, radijallahu anhu, da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
“Tako mi Onoga, u Čijoj je ruci moja duša, da neko od vas uzme svoje uže i nosi drva na svojim leđima, bolje mu je nego da dođe čovjeku i zatraži od njega milostinju, svejedno dao mu je on ili ne dao.”[3]

١٤٧٠. حَدَّثَنَا عَبْدُاللهِ بْنُ يُوسُفَ أَخْبَرَنَا مَالِكٌ عَنْ أَبِي الزِّنَادِ عَنِ الْأَعْرَجِ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ أَنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ قَالَ وَالَّذِي نَفْسِي بِيَدِهِ لَأَنْ يَأْخُذَ أَحَدُكُمْ حَبْلَهُ فَيَحْتَطِبَ عَلَى ظَهْرِهِ خَيْرٌ لَهُ مِنْ أَنْ يَأْتِيَ رَجُلًا فَيَسْأَلَهُ أَعْطَاهُ أَوْ مَنَعَهُ .

---

2 Iz navedenog hadisa se zaključuje:
– prosjaku treba dati milostinju, ma koliko je on puta od nas zatražio,
– ljude treba bodriti na strpljivost, kako u dobru tako i u poteškoći,
– prošnja i moljakanje ljudi za milostinju je prezren posao i treba ga se kloniti, a svoje potrebe podmirivati prihodima svoje pošteno stečene zarade,
– posebno se vidi plemenitost, saosjećajnost i darežljivost Vjerovjesnika da je onima kojima je bilo potrebno, davao i svoj posljednji zalogaj.

3 Sadržaj hadisa podstiče na rad i življenje od prihoda svoga rada. Dobivanje ma kakve pomoći ovisi uvijek o volji darovaoca, a njegova ispomoć, koliko ima u sebi dobrote, toliko ima i poniženja za siromaha, a kada on uskrati svoju pomoć siromahu, tu je, pored poniženja, još i izgubljena nada. Radi toga, ashabi, kada bi im pao bič sa deve, nisu tražili da im ga drugi dohvati, nego su sjahivali i sami ga uzimali. Iz hadisa se još zaključuje:
– prošnja može biti haram, a može biti mekruh i konačno mubah. Prošnja je potpuno zabranjena bogatoj osobi, ružno je i pokuđeno da prosi osoba koja se može opskrbiti bez prošnje, a dozvoljeno je siromahu prositi, i to od svojih bližnjih, bilo od rođaka, bilo od poznatih komšija. Zatražiti milostinju jeste dužnost, tek kada se padne u kritičnu i po život opasnu situaciju.

1471. PRIČAO NAM JE Musa, njemu Vuhejb, kome je prenio Hišam od svoga oca, on od Zubejra b. Avvama, radijallahu anhu, a ovaj od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, koji je kazao:
"Da neko od vas uzme uže i donese na svojim leđima breme drva, pa ga proda i Allah mu tako očuva njegov obraz (od sramne prošnje), bolje mu je nego da od ljudi traži milostinju, dali mu je oni ili ne dali."

١٤٧١. حَدَّثَنَا مُوسَى حَدَّثَنَا وُهَيْبٌ حَدَّثَنَا هِشَامٌ عَنْ أَبِيهِ عَنِ الزُّبَيْرِ بْنِ الْعَوَّامِ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ لَأَنْ يَأْخُذَ أَحَدُكُمْ حَبْلَهُ فَيَأْتِيَ بِحُزْمَةِ الْحَطَبِ عَلَى ظَهْرِهِ فَيَبِيعَهَا فَيَكُفَّ اللهُ بِهَا وَجْهَهُ خَيْرٌ لَهُ مِنْ أَنْ يَسْأَلَ النَّاسَ أَعْطَوْهُ أَوْ مَنَعُوهُ .

Prihvatiti bez traženja, dobrovoljno, od nekoga ponuđenu milostinju je dozvoljeno.
Ibni-Mes'ud je prenio da je Vjerovjesnik rekao: "Ko prosi, a ima nešto svoje imovine, doći će na Sudnji dan zguljena, ispucana i krastava lica."
"Vjerovjesniče", rekao je neko od prisutnih, "kolika je to imovina?"
"Pedeset dirhema, odnosno njihova vrijednost u zlatu."
Ovaj su dijalog zabilježili Tirmizi, Nesai i Ibni-Madže, a Hakim ga citira u nešto izmijenjenoj varijanti.
Ebu-Davud i Ibni-Madže zabilježili su u svojim "Sunenima", da je Ebu-Hurejre rekao: "Prošnja je dozvoljena samo: siromahu bez ikakvih sredstava za život, dužniku čiji je dug veći od njegove imovine i zarade, te bolesnom i za rad nesposobnom siromahu."
Bezzar, Ahmed i Taberani navode da je Sevban prenio od Vjerovjesnika slijedeću izjavu: "Ko traži milostinju od svijeta, a nije mu potrebna, ona će mu se staviti na Sudnjem danu na lice kao ruglo i sramota."
Navodi se da su Vjerovjesniku za vrijeme Oprosnog hadža, dok je dijelio sadaku, prišla dva čovjeka i zatražila milostinju. On ih je pogledao, a potom oborio glavu prema zemlji i rekao: "Ako vi hoćete, ja ću vam dati milostinju, samo u njoj nema udjela bogat, snažan i za rad sposoban čovjek."
Ebu-Davud, Nesai i Ibni-Hibban u svojim hadiskim zbirkama zabilježili su, da je Ebu-Seid Hudri prenio od Vjerovjesnika ovu izjavu: "Ko prosi, a ima imovine u vrijednosti četrdeset dirhema, on je za ljude napasnik."
Imam Ahmed u svom "Musnedu" navodi, da je jedna žena poslala Vjerovjesniku svoga sina da ga kao i ostali siromasi zamoli za milostinju. Čovjek je otišao i zatekao Vjerovjesnika na minberu gdje govori: "Ko hoće da skromno živi, čuvajući se harama, Allah će mu omogućiti skromnost, ko hoće da bude materijalno neovisan o drugim, Allah će ga uputiti putem blagostanja, ko traži od svijeta milostinju, a ima pet ukija (dvjesto dirhema) imovine, on je napasnik."
"Pomislio sam u sebi", kaže ovaj: 'Ja imam devu vredniju od pet ukija, a tako isto i moj sin.'"
Taberani u svom "Evsatu" i još poneki muhadisi naveli su da je h. Alija prenio slijedeću Vjerovjesnikovu izjavu:
"Ko traži milostinju, a bogat je, ona će mu se na drugom svijetu pretvoriti u ležaj usijanog džehennemskog kamenja."
"A ko je bogat?" – upitali su prisutni.
"Onaj, ko istog dana ima večeru."
Firasi kaže da je neko pitao Vjerovjesnika za prošnju, pa mu je on odgovorio: "Ne prosi! A ako ti je neophodno da prosiš, prosi od dobrih ljudi."
Aziz b. Omer kaže:
"Vjerovjesniku je došao jedan čovjek i on mu je dao milostinju. Pošto je isti bio već stao na prag vrata, Vjerovjesnik mu reče: 'Da znate kakve su posljedice prosjačenja, ne bi nikad niko nikome otišao i zatražio od njega milostinju.'"

1472. PRIČAO NAM JE Abdan, kome je saopćio Abdullah, njemu prenio Junus od Zuhrija, on od Urve b. Zubejra i Seida b. Musejjeba, da je Hakim b. Hizam, radijallahu anhu, rekao:
“Zatražio sam milostinju od Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, i on mi je dao. Potom sam opet tražio i on mi je ponovo dao. Kasnije sam opet zatražio, on mi je opet dao, a potom rekao:
‘Hakime, ovo materijalno dobro je zeleno (privlačno) i slatko, pa ko ga uzima bez pohlepe za njim, on će u njemu imati blagoslov i napredak, a ko ga uzima iz pohlepe, on u njemu neće imati blagoslova i napretka, i on je poput onoga koji jede, ali ne može da se najede. Ruka koja dijeli (gornja) bolja je od ruke koja prima (donja).’
Hakim je tada rekao: ‘Allahov Poslaniče, tako mi Onoga Koji te je poslao sa Istinom, poslije tebe neću nikome ništa uzeti, dok sam god živ.’
Potom Ebu-Bekr, radijallahu anhu, pozivaše Hakima po milostinju, ali je on ne htjede od njega primiti. Kasnije ga je pozivao i Omer, radijallahu anhu, da mu je dadne, pa je on ni od njega nije htio primiti. Tada je Omer rekao: ‘Skupino muslimana! Stavljam vas svjedokom Hakimu, da sam mu nudio njegovo zakonsko pravo od ovoga ratnog plijena, ali ga nije htio prihvatiti.’
I tako je Hakim umro, a nije poslije Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, ni od koga primio milostinju.”[1]

١٤٧٢. و حَدَّثَنَا عَبْدَانُ أَخْبَرَنَا عَبْدُاللهِ أَخْبَرَنَا يُونُسُ عَنِ الزُّهْرِيِّ عَنْ عُرْوَةَ بْنِ الزُّبَيْرِ وَسَعِيدِ بْنِ الْمُسَيَّبِ أَنَّ حَكِيمَ ابْنَ حِزَامٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ سَأَلْتُ رَسُولَ اللهِ ﷺ فَأَعْطَانِي ثُمَّ سَأَلْتُهُ فَأَعْطَانِي ثُمَّ سَأَلْتُهُ فَأَعْطَانِي ثُمَّ قَالَ يَا حَكِيمُ إِنَّ هَذَا الْمَالَ خَضِرَةٌ حُلْوَةٌ فَمَنْ أَخَذَهُ بِسَخَاوَةِ نَفْسٍ بُورِكَ لَهُ فِيهِ وَمَنْ أَخَذَهُ بِإِشْرَافِ نَفْسٍ لَمْ يُبَارَكْ لَهُ فِيهِ كَالَّذِي يَأْكُلُ وَلَا يَشْبَعُ الْيَدُ الْعُلْيَا خَيْرٌ مِنَ الْيَدِ السُّفْلَى قَالَ حَكِيمٌ فَقُلْتُ يَا رَسُولَ اللهِ وَالَّذِي بَعَثَكَ بِالْحَقِّ لَا أَرْزَأُ أَحَدًا بَعْدَكَ شَيْئًا حَتَّى أُفَارِقَ الدُّنْيَا فَكَانَ أَبُو بَكْرٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ يَدْعُو حَكِيمًا إِلَى الْعَطَاءِ فَيَأْبَى أَنْ يَقْبَلَهُ مِنْهُ ثُمَّ إِنَّ عُمَرَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ دَعَاهُ لِيُعْطِيَهُ فَأَبَى أَنْ يَقْبَلَ مِنْهُ شَيْئًا فَقَالَ عُمَرُ إِنِّي أُشْهِدُكُمْ يَا مَعْشَرَ الْمُسْلِمِينَ عَلَى حَكِيمٍ أَنِّي أَعْرِضُ عَلَيْهِ حَقَّهُ مِنْ هَذَا الْفَيْءِ فَيَأْبَى أَنْ يَأْخُذَهُ فَلَمْ يَرْزَأْ حَكِيمٌ أَحَدًا مِنَ النَّاسِ بَعْدَ رَسُولِ اللهِ ﷺ حَتَّى تُوُفِّيَ .

---

1 Iz hadisa se zaključuje:
– nije sramota tražiti materijalnu pomoć od starješine zajednice iz državne, društvene kase,
– nasrtljivi prosjak može se odbiti uz preporuku skromnijeg življenja i strpljenja pri ovozemnim poteškoćama,
– prošnja je dozvoljena samo u krajnjoj potrebi, nuždi i životnoj opasnosti,
– osoba koja ima pri sebi tuđe zakonsko potraživanje, treba ga pravovremeno obaviti i isplatiti, a ako ne prihvaća, ne treba je na to ni siliti,
– materijalno dobro uz darežljivost podstiče na pobožnost i daje napredak u imetku, a to je sreća i na ovom i na budućem svijetu,
– imetak sam po sebi nije vrijedan i nije cilj sam sebi. Materijalno dobro imat će vrijednost, tek kada se to dobro upotrijebi u svrsishodne i dobre poslove i potrebe, bilo pojedinca bilo zajednice. Tome sliči primjer, kada se neko sa malo jela najede, a neko pojede i mnogo, ali ostane gladnog i stomaka i očiju,
– prosjaku treba dati milostinju, a potom mu ukazati na loše posljedice prošnje i uputiti ga na dostojnije zanimanje,
– nije ružno prosjaku uskratiti četvrtu uzastopnu milostinju.

ONAJ KOME JE ALLAH PODARIO NEŠTO BEZ ISKANJA I HLEPNJE

باب من أعطاه الله شيئا من غير مسألة ولا إشراف نفس

1473. PRIČAO NAM JE Jahja b. Bukejr, njemu prenio Lejs od Junusa, on od Zuhrija, a ovaj od Salima, da je Abdullah b. Omer, radijallahu anhuma, rekao:
"Čuo sam Omera gdje kaže: 'Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, davaše mi jedan dar, a ja rekoh: Podaj ga onome, kome je on od mene potrebniji!'
'Uzmi ga!', reče mi on, 'kada ti dođe nešto od ove imovine, a ti ga nisi tražio ni iskao, uzmi ga! A ono što ti ne dođe tako, ne traži ga sebi!'"[1]

١٤٧٣. حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ بُكَيْرٍ حَدَّثَنَا اللَّيْثُ عَنْ يُونُسَ عَنِ الزُّهْرِيِّ عَنْ سَالِمٍ أَنَّ عَبْدَاللهِ بْنَ عُمَرَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا قَالَ سَمِعْتُ عُمَرَ يَقُولُ كَانَ رَسُولُ اللهِ ﷺ يُعْطِينِي الْعَطَاءَ فَأَقُولُ أَعْطِهِ مَنْ هُوَ أَفْقَرُ إِلَيْهِ مِنِّي فَقَالَ خُذْهُ إِذَا جَاءَكَ مِنْ هَذَا الْمَالِ شَيْءٌ وَأَنْتَ غَيْرُ مُشْرِفٍ وَلَا سَائِلٍ فَخُذْهُ وَمَا لَا فَلَا تُتْبِعْهُ نَفْسَكَ .

PROŠNJA RADI GOMILANJA IMOVINE

باب من سأل الناس تكثرا

1474. PRIČAO NAM JE Jahja b. Bukejr, rekavši da mu je prenio Lejs od Ubejdullaha b. Ebi-Dža'fera, koji je čuo Hamzu b. Abdullaha b. Omera, gdje kaže:
"Čuo sam Abdullaha b. Omera, radijallahu anhu, koji je rekao: 'Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, izjavio je:
Čovjek koji neprestano traži milostinju od svijeta, doći će na Sudnji dan, a na njegovom licu neće biti ni komadića mesa.

١٤٧٤. حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ بُكَيْرٍ حَدَّثَنَا اللَّيْثُ عَنْ عُبَيْدِاللهِ بْنِ أَبِي جَعْفَرٍ قَالَ سَمِعْتُ حَمْزَةَ بْنَ عَبْدِاللهِ بْنِ عُمَرَ قَالَ سَمِعْتُ عَبْدَاللهِ بْنَ عُمَرَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ قَالَ النَّبِيُّ ﷺ مَا يَزَالُ الرَّجُلُ يَسْأَلُ النَّاسَ حَتَّى يَأْتِيَ يَوْمَ الْقِيَامَةِ لَيْسَ فِي وَجْهِهِ مُزْعَةُ لَحْمٍ .

---

1 Nije dozvoljeno primiti poklon, znajući da je darovalac došao do njega nezakonito. U protivnom, preporučljivo je da se poklon primi. Rukovodilac zajednice može dijeliti poklone prema svojoj uviđavnosti iz društvene imovine. Nagradu rukovodioca bolje je primiti, nego je odbiti, samo ako je ona došla iz zakonski poštenog prihoda. U slučaju da je taj poklon nezakonitog prihoda treba ga odbiti.
Poneki kažu da svaku nagradu i poklon ponuđen od rukovodioca zajednice treba primiti, jer je u Kur'anu rečeno: "Ono što vam daje Allahov Poslanik uzmite, a što vam zabranjuje, klonite ga se!"

١٤٧٥. وَقَالَ إِنَّ الشَّمْسَ تَدْنُو يَوْمَ الْقِيَامَةِ حَتَّى يَبْلُغَ الْعَرَقُ نِصْفَ الأُذُنِ فَبَيْنَا هُمْ كَذَلِكَ اسْتَغَاثُوا بِآدَمَ ثُمَّ بِمُوسَى ثُمَّ بِمُحَمَّدٍ ﷺ وَزَادَ عَبْدُاللهِ بْنُ صَالِحٍ حَدَّثَنِي اللَّيْثُ حَدَّثَنِي ابْنُ أَبِي جَعْفَرٍ فَيَشْفَعُ لِيُقْضَى بَيْنَ الْخَلْقِ فَيَمْشِي حَتَّى يَأْخُذَ بِحَلْقَةِ الْبَابِ فَيَوْمَئِذٍ يَبْعَثُهُ اللهُ مَقَامًا مَحْمُودًا يَحْمَدُهُ أَهْلُ الْجَمْعِ كُلُّهُمْ وَقَالَ مُعَلًّى حَدَّثَنَا وُهَيْبٌ عَنِ النُّعْمَانِ بْنِ رَاشِدٍ عَنْ عَبْدِاللهِ بْنِ مُسْلِمٍ أَخِي الزُّهْرِيِّ عَنْ حَمْزَةَ سَمِعَ ابْنَ عُمَرَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا عَنِ النَّبِيِّ ﷺ فِي الْمَسْأَلَةِ .

1475. Sunce će se na Sudnjem danu, rekao je on, spustiti toliko nisko, da će znoj ljudima dospjeti do polovice ušiju i tada će u takvom stanju moliti za pomoć Adema, zatim Musaa, a potom Muhammeda, sallallahu alejhi ve sellem'"

Abdullah (b. Salih) je dodao (u drugom senedu) da mu je pričao Lejs, a njemu Ibni-Ebi-Dža'fer: "... On će se potom zauzeti za otpočinjanje suđenja svijetu, otići će i uzeti za kariku (zvekir) vrata (Dženneta) i tada će ga Allah poslati na visoko pohvalni položaj, a sakupljeni svijet sav će mu zahvaljivati."

Mu'alla je rekao, da mu je prenio Vuhejb od Nu'mana b. Rašida, on od Abdullaha b. Muslima, brata Zuhrijina, ovaj od Hamze koji je čuo Ibni-Omera, radijallahu anhu, gdje prenosi od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, izjavu o prošnji.

O RIJEČIMA UZVIŠENOG ALLAHA: “NE TRAŽITE MILOSTINJU OD SVIJETA NASRTLJIVO”, KOJA JE DONJA GRANICA BOGATSTVA I IZJAVI VJEROVJESNIKA, SALLALLAHU ALEJHI VE SELLEM: “NEMA IMOVINE KOJA ĆE GA UČINITI NEPOTREBNIM DRUGOM”

باب قوْل الله تعالى
(لا يسْألون النَّاس إلْحافًا) وكم الغنى
وقوْل النَّبيِّ ﷺ ولا يَجِدُ غنًى يُغْنيه

Ovo se zasniva na riječima Allaha, dželle šanuhu: “Zekat pripada onim siromasima koji su zauzeti na Božijem putu. Oni nemaju mogućnosti zarađivanja na zemlji...”, do Njegovih riječi: “...Bog to sve dobro zna”.[1]

لِقَوْلِ اللهِ تَعَالَى (لِلْفُقَرَاءِ الَّذِينَ أُحْصِرُوا فِي سَبِيلِ اللهِ لَا يَسْتَطِيعُونَ ضَرْبًا فِي الْأَرْضِ) إِلَى قَوْلِهِ (فَإِنَّ اللهَ بِهِ عَلِيمٌ) .

1476. PRIČAO NAM JE Hadždžadž b. Minhal, rekavši da je njemu prenio Šu‘be od Muhammeda b. Zijada koji je rekao:
“Čuo sam Ebu-Hurejru, radijallahu anhu, gdje prenosi od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem: ‘Nije puki siromah onaj koga odbije (od vrata) zalogaj-dva, nego je puki siromah onaj koji nema nikakve imovine, a stidi se (zaiskati pomoć), odnosno ne ište od svijeta nasrtljivo.’”

١٤٧٦. حَدَّثَنَا حَجَّاجُ بْنُ مِنْهَالٍ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ أَخْبَرَنِي مُحَمَّدُ بْنُ زِيَادٍ قَالَ سَمِعْتُ أَبَا هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ لَيْسَ الْمِسْكِينُ الَّذِي تَرُدُّهُ الْأُكْلَةُ وَالْأُكْلَتَانِ وَلَكِنِ الْمِسْكِينُ الَّذِي لَيْسَ لَهُ غِنًى وَيَسْتَحْيِي أَوْ لَا يَسْأَلُ النَّاسَ إِلْحَافًا .

---

1 Cijeli prijevod kod Buharije djelimično navedenog 273. ajeta, poglavlja “El-Bekare” glasi: “Zekat pripada onim siromasima koji su se žrtvovali na Božijem putu. Oni nemaju mogućnosti da stječu i zarađuju na zemlji. Neupućeni ih, radi njihove skromnosti, smatraju bogatašima. Poznat ćeš ih po izrazu njihovih lica. Oni ne traže od svijeta nasrtljivo. Sve što od dobra učinite, to Allah dobro zna.”
Ima nekih ljudi u bijedi i velikoj potrebi, ali im ljudsko dostojanstvo ne dozvoljava prošnju i moljakanje tuđe pomoći. Oni se poznaju po snuždenom i neraspoloženom licu i takve je najpreče pomoći.
Nesefija kaže da se navedeni ajet odnosi na Ashabi-suffe, tj. ashabe koji su živjeli na sofama džamije Muhammeda, sallallahu alejhi ve sellem, u Medini. Njih je bilo četiristo i oni nisu imali ni svojih domova ni svojih porodica, pa su mogli stalno slušati Vjerovjesnikova predavanja, učestvovati u zajedničkom klanjanju s njim i s njim ići u pojedine vojne akcije.
Ibni-Mes‘ud je rekao da su Muhammeda, sallallahu alejhi ve sellem, pitali:
“Allahov Poslaniče, ko je bogat i nezavisan od tuđe materijalne pomoći?”
“Ko ima pedeset dirhema ili njihovu vrijednost u zlatu” – odgovorio je Vjerovjesnik.

1477. PRIČAO NAM JE Ja'kub b. Ibrahim, njemu Isma'il b. Ulejje, koji kaže da mu je prenio Halid Huzai od Ibni-Ešve'a, on od Ša'bija, kome je pričao pisar (Verrad) Mugire b. Šu'be:
"Mu'avija je pisao Mugiru b. Šu'be: 'Napiši nešto što si čuo od Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem!'
Zatim mu je on napisao: 'Čuo sam Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, gdje kaže: Bog vam je pokudio tri vrste posla: rekla-kazala, upropaštavanje imovine i rasipanje imetka.'"[2]

١٤٧٧. حَدَّثَنَا يَعْقُوبُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ حَدَّثَنَا إِسْمَاعِيلُ بْنُ عُلَيَّةَ حَدَّثَنَا خَالِدٌ الْحَذَّاءُ عَنِ ابْنِ أَشْوَعَ عَنِ الشَّعْبِيِّ حَدَّثَنِي كَاتِبُ الْمُغِيرَةِ بْنِ شُعْبَةَ قَالَ كَتَبَ مُعَاوِيَةُ إِلَى الْمُغِيرَةِ بْنِ شُعْبَةَ أَنِ اكْتُبْ إِلَيَّ بِشَيْءٍ سَمِعْتَهُ مِنَ النَّبِيِّ ﷺ فَكَتَبَ إِلَيْهِ سَمِعْتُ النَّبِيَّ ﷺ يَقُولُ إِنَّ اللهَ كَرِهَ لَكُمْ ثَلَاثًا قِيلَ وَقَالَ وَإِضَاعَةَ الْمَالِ وَكَثْرَةَ السُّؤَالِ.

1478. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Gurejr Zuhri, rekavši da mu je prenio Ja'kub b. Ibrahim od svoga oca, on od Saliha b. Kejsana, ovaj od Ibni-Šihaba, koji kaže da mu je saopćio Amir b. Sa'd, prenoseći od svoga oca:
"Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, dijelio je materijalnu pomoć jednoj grupi ljudi, a ja sam sjedio među njima. Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, izostavio je", rekao je Sa'd, "jednog čovjeka i nije mu dao pomoć, a on mi se od njih najviše sviđao. Ustao sam, prišao Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, i rekao mu: 'Šta ti imaš protiv toga i toga? Tako mi Allaha, ja ga smatram pravovjernikom!'
'Ili muslimanom' – reče Vjerovjesnik.
'Ja sam tada', kaže Sa'd, 'malo zašutio, a zatim me nadvladalo ono što sam o njemu znao, pa sam

١٤٧٨. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ غُرَيْرٍ الزُّهْرِيُّ حَدَّثَنَا يَعْقُوبُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ عَنْ أَبِيهِ عَنْ صَالِحِ بْنِ كَيْسَانَ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ قَالَ أَخْبَرَنِي عَامِرُ بْنُ سَعْدٍ عَنْ أَبِيهِ قَالَ أَعْطَى رَسُولُ اللهِ ﷺ رَهْطًا وَأَنَا جَالِسٌ فِيهِمْ قَالَ فَتَرَكَ رَسُولُ اللهِ ﷺ مِنْهُمْ رَجُلًا لَمْ يُعْطِهِ وَهُوَ أَعْجَبُهُمْ إِلَيَّ فَقُمْتُ إِلَى رَسُولِ اللهِ ﷺ فَسَارَرْتُهُ فَقُلْتُ مَا لَكَ عَنْ فُلَانٍ وَاللهِ إِنِّي لَأَرَاهُ مُؤْمِنًا قَالَ أَوْ مُسْلِمًا قَالَ فَسَكَتُّ قَلِيلًا ثُمَّ غَلَبَنِي مَا أَعْلَمُ فِيهِ فَقُلْتُ يَا رَسُولَ اللهِ مَا لَكَ عَنْ فُلَانٍ وَاللهِ إِنِّي لَأَرَاهُ مُؤْمِنًا

---

2 Prepričavati tuđe beskorisne izjave, voditi tračeve i širiti alarmantne vijesti je zabranjeno kao i upropaštavanje imovine, bilo svoje, bilo tuđe, nastale nebrigom o njoj, prekomjernim prohtjevima, luksuznim građenjem objekata, luksuznim odijevanjem, hranjenjem i namještanjem, te trošenje imovine u haram poslove, a ne dijeliti je sirotinji i u potrebne dobrotvorne svrhe svoje zajednice.
Iz hadisa se još zaključuje:
– rasipniku, bio on maloljetan ili punoljetan, treba postaviti skrbnika (tutora). Ovo je stav halife Alije, Ibnu-Abbasa, Ibnu-Zubejra, Aiše, Malika, Evza'ija, Ebu-Jusufa, Muhammeda, Šafije, Ahmeda, Ishaka i Ebu-Sevra. Međutim, Neha'i, Ibnu-Sirin, Ebu-Hanife i Zufer kažu: "Nad punoljetnom osobom nema skrbnika",
– vrlina umjerenih materijalnih prohtjeva. Rasipnički i raskošan život konačno dovodi do siromaštva, a ponekad i prosjačkog štapa, dok umjerenost donosi sreću na ovom i budućem svijetu,
– izjavu vjerodostojnog čovjeka treba smatrati punovažnom,
– nauku treba tražiti cijelog života.

rekao: Allahov Poslaniče, šta ti imaš protiv njega? Tako mi Allaha, ja ga smatram pravovjernikom.' 'Ili muslimanom' – reče Vjerovjesnik.
'Opet sam malo šutio', kaže Sa'd, 'i ponovo me nadvladalo ono što sam o njemu znao, pa sam mu rekao: Allahov Poslaniče, šta ti imaš protiv njega? Tako mi Allaha, ja ga smatram pravovjernikom.' 'Muslimanom' – rekao je on.
Tada je Vjerovjesnik kazao: 'Ja ponekad dadnem materijalnu pomoć čovjeku, a drugi mi je draži od njega, bojeći se da se svojim licem ne strovali u vatru (napustivši islam).'"
(U drugom senedu Ja'kub prenosi) od svoga oca, on od Saliha, ovaj od Isma'ila b. Muhammeda da je rekao: "Čuo sam svoga oca gdje to isto izlaže i u svom izlaganju još dodaje: '...I Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, udario ga, a on se skupio. Potom mu je Vjerovjesnik rekao: Sa'du, uvaži ovo i okreni (idi)! Ja ponekad dajem materijalnu pomoć čovjeku...'"
Ebu-Abdullah (Buharija) je rekao: "'Kubkibu' znači 'prevrnuti naglavačke'. 'Ekebber-redžulu', tj. 'sageo se čovjek', upotrebljava se kada radnja glagola ne pada i ne prelazi na nekoga drugoga. Kada radnja prelazi (na objekat), tada ćeš kazati: 'Kebbehullahu...', tj. 'Allah ga je strovalio (oborio) na njegovo lice'. A 'kebebtuhu ene' znači 'oborio sam ga ja'."

قَالَ أَوْ مُسْلِمًا قَالَ فَسَكَتُّ قَلِيلًا ثُمَّ غَلَبَنِي مَا أَعْلَمُ فِيهِ فَقُلْتُ يَا رَسُولَ اللهِ مَا لَكَ عَنْ فُلَانٍ وَاللهِ إِنِّي لَأَرَاهُ مُؤْمِنًا قَالَ أَوْ مُسْلِمًا يَعْنِي فَقَالَ إِنِّي لَأُعْطِي الرَّجُلَ وَغَيْرُهُ أَحَبُّ إِلَيَّ مِنْهُ خَشْيَةَ أَنْ يُكَبَّ فِي النَّارِ عَلَى وَجْهِهِ وَعَنْ أَبِيهِ عَنْ صَالِحٍ عَنْ إِسْمَاعِيلَ بْنِ مُحَمَّدٍ أَنَّهُ قَالَ سَمِعْتُ أَبِي يُحَدِّثُ بِهَذَا فَقَالَ فِي حَدِيثِهِ فَضَرَبَ رَسُولُ اللهِ ﷺ بِيَدِهِ فَجَمَعَ بَيْنَ عُنُقِي وَكَتِفِي ثُمَّ قَالَ أَقْبِلْ أَيْ سَعْدُ إِنِّي لَأُعْطِي الرَّجُلَ قَالَ أَبُو عَبْد اللهِ (فَكُبْكِبُوا) قُلِبُوا فَكُبُّوا (مُكِبًّا) أَكَبَّ الرَّجُلُ إِذَا كَانَ فِعْلُهُ غَيْرَ وَاقِعٍ عَلَى أَحَدٍ فَإِذَا وَقَعَ الْفِعْلُ قُلْتَ كَبَّهُ اللهُ لِوَجْهِهِ وَكَبَبْتُهُ أَنَا .

1479. PRIČAO NAM JE Isma'il b. Abdullah, rekavši da mu je prenio Malik od Ebu-Zinada, on od A'redža, ovaj od Ebu-Hurejre, radijallahu anhu, da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
"Nije puki siromah onaj, ko obilazi oko svijeta i odbije ga (od vrata) zalogaj-dva ili jedna-dvije datule, nego je puki siromah onaj, koji nema imovine što ga čini nepotrebnim (drugom), a nije ni poznat po svojoj potrebi, pa da mu se udijeli milostinja i ne stoji tražeći milostinju."

١٤٧٩. حَدَّثَنَا إِسْمَاعِيلُ بْنُ عَبْدِ اللهِ قَالَ حَدَّثَنِي مَالِكٌ عَنْ أَبِي الزِّنَادِ عَنِ الْأَعْرَجِ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ أَنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ قَالَ لَيْسَ الْمِسْكِينُ الَّذِي يَطُوفُ عَلَى النَّاسِ تَرُدُّهُ اللُّقْمَةُ وَاللُّقْمَتَانِ وَالتَّمْرَةُ وَالتَّمْرَتَانِ وَلَكِنِ الْمِسْكِينُ الَّذِي لَا يَجِدُ غِنًى يُغْنِيهِ وَلَا يُفْطَنُ بِهِ فَيُتَصَدَّقُ عَلَيْهِ وَلَا يَقُومُ فَيَسْأَلُ النَّاسَ.

1480. PRIČAO NAM JE Umer b. Hafs b. Gijas, njemu A'meš od Ebu-Saliha, koji prenosi od Ebu-Hurejre, radijallahu anhu, on od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem:
"Da neko od vas uzme svoje uže i porani (jutrom)", mislim, kaže Ebu-Hurejre, da je kazao, "do onog brda, pa nabere drva, proda ih i nešto pojede, a nešto podijeli, bolje mu je, nego da traži milostinju od svijeta."
Ebu-Abdullah (Buharija) je rekao: "Salih b. Kejsan (spomenut u senedu) stariji je od Zuhrije i mogao je zapamtiti i čuti lično Abdullaha b. Omera."

١٤٨٠. حَدَّثَنَا عُمَرُ بْنُ حَفْصِ بْنِ غِيَاثٍ حَدَّثَنَا أَبِي حَدَّثَنَا الْأَعْمَشُ حَدَّثَنَا أَبُو صَالِحٍ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ لَأَنْ يَأْخُذَ أَحَدُكُمْ حَبْلَهُ ثُمَّ يَغْدُوَ أَحْسِبُهُ قَالَ إِلَى الْجَبَلِ فَيَحْتَطِبَ فَيَبِيعَ فَيَأْكُلَ وَيَتَصَدَّقَ خَيْرٌ لَهُ مِنْ أَنْ يَسْأَلَ النَّاسَ قَالَ أَبُو عَبْدِ اللهِ صَالِحُ بْنُ كَيْسَانَ أَكْبَرُ مِنَ الزُّهْرِيِّ وَهُوَ قَدْ أَدْرَكَ ابْنَ عُمَرَ.

O PROCJENJIVANJU DATULA NA STABLU

باب خرص التمر

1481. PRIČAO NAM JE Sehl b. Bekkar, rekavši da mu je prenio Vuhejb od Amra b. Jahjaa, on od Abbasa Sa'idija, ovaj od Ebu-Humejda Sa'idija, radijallahu anhu, koji je kazao:
"Krenuli smo sa Vjerovjesnikom, sallallahu alejhi ve sellem, u borbu na Tebuk. U Vadil-Kura (mjesto) bila je jedna žena u svojoj bašči i Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, reče svojim drugovima: 'Procijenite plod!'

١٤٨١. حَدَّثَنَا سَهْلُ بْنُ بَكَّارٍ حَدَّثَنَا وُهَيْبٌ عَنْ عَمْرِو بْنِ يَحْيَى عَنْ عَبَّاسٍ السَّاعِدِيِّ عَنْ أَبِي حُمَيْدٍ السَّاعِدِيِّ قَالَ غَزَوْنَا مَعَ النَّبِيِّ ﷺ غَزْوَةَ تَبُوكَ فَلَمَّا جَاءَ وَادِيَ الْقُرَى إِذَا امْرَأَةٌ فِي حَدِيقَةٍ لَهَا فَقَالَ النَّبِيُّ ﷺ لِأَصْحَابِهِ اخْرُصُوا وَخَرَصَ رَسُولُ اللهِ ﷺ عَشَرَةَ أَوْسُقٍ فَقَالَ لَهَا أَحْصِي

Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, procijenio je na deset veskova i ženi rekao: 'Broji koliko će od nje biti!' Kada smo došli na Tebuk, kazao je: 'Noćas će puhnuti jak vjetar i neka niko od vas nipošto ne ustaje. Ko ima devu, neka je sveže', pa smo ih povezali. Jak vjetar je zapuhao i jedan čovjek je ustao, pa ga je vjetar bacio na brdo Tajj. Vladar Ejle poklonio je Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, jednu bijelu mazgu (Duldul), zaogrnuo je ogrtačem (poslao mu je) i pisao mu o njihovom primirju (da pristaje na džizju). Kada je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, pri povratku stigao ponovo u Vadil-Kura, upitao je onu ženu: 'Koliki je prihod dala bašča?' 'Deset veskova', odgovorila je ona, 'kako je i procijenio Allahov Poslanik , sallallahu alejhi ve sellem'

Tada je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: 'Ja žurim u Medinu, pa ko hoće od vas da ide sa mnom, neka požuri!'"

"Ibni-Bekkar", kaže Buharija, "rekao je otprilike ovo: 'Pošto se približio Medini (i ugledao je), uzviknuo je: Ovo je Taba! A kada je ugledao Uhud, rekao je: 'To je brdašce koje nas voli i koje mi volimo! Hoćete li da vas obavijestim o najboljim ensarijskim kućama?'

'Hoćemo' – rekli su.

'Kuće Benu-Nedždžara, zatim kuće Benu-Abdul Ešhela, te kuće Benu-Saide, odnosno kuće Benu-Harisa b. Hazredža, a i o svim ostalim ensarijskim domovima mišljaše on dobro.'"

مَا يَخْرُجُ مِنْهَا فَلَمَّا أَتَيْنَا تَبُوكَ قَالَ أَمَا إِنَّهَا سَتَهُبُّ
اللَّيْلَةَ رِيحٌ شَدِيدَةٌ فَلَا يَقُومَنَّ أَحَدٌ وَمَنْ كَانَ مَعَهُ
بَعِيرٌ فَلْيَعْقِلْهُ فَعَقَلْنَاهَا وَهَبَّتْ رِيحٌ شَدِيدَةٌ فَقَامَ
رَجُلٌ فَأَلْقَتْهُ بِجَبَلِ طَيِّءٍ وَأَهْدَى مَلِكُ أَيْلَةَ لِلنَّبِيِّ
ﷺ بَغْلَةً بَيْضَاءَ وَكَسَاهُ بُرْدًا وَكَتَبَ لَهُ بِبَحْرِهِمْ فَلَمَّا
أَتَى وَادِيَ الْقُرَى قَالَ لِلْمَرْأَةِ كَمْ جَاءَ حَدِيقَتُكِ
قَالَتْ عَشَرَةَ أَوْسُقٍ خَرْصَ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ فَقَالَ
النَّبِيُّ ﷺ إِنِّي مُتَعَجِّلٌ إِلَى الْمَدِينَةِ فَمَنْ أَرَادَ مِنْكُمْ
أَنْ يَتَعَجَّلَ مَعِي فَلْيَتَعَجَّلْ فَلَمَّا قَالَ ابْنُ بَكَّارٍ
كَلِمَةً مَعْنَاهَا أَشْرَفَ عَلَى الْمَدِينَةِ قَالَ هَذِهِ طَابَةُ
فَلَمَّا رَأَى أُحُدًا قَالَ هَذَا جُبَيْلٌ يُحِبُّنَا وَنُحِبُّهُ أَلَا
أُخْبِرُكُمْ بِخَيْرِ دُورِ الْأَنْصَارِ قَالُوا بَلَى قَالَ دُورُ
بَنِي النَّجَّارِ ثُمَّ دُورُ بَنِي عَبْدِ الْأَشْهَلِ ثُمَّ دُورُ بَنِي
سَاعِدَةَ أَوْ دُورُ بَنِي الْحَارِثِ بْنِ الْخَزْرَجِ وَفِي كُلِّ
دُورِ الْأَنْصَارِ يَعْنِي خَيْرًا

1482. Sulejman b. Bilal kaže, da mu je pričao Amr: "...potom kuća Benu-Harisa, a zatim Benu-Saide..." Sulejman još jednom prenosi od Sa'da b. Seida, on od Umara b. Gazije, ovaj od Abbasa, on od svoga oca, radijallahu anhu, a ovaj od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, da je rekao: "Uhud je brdo koje nas voli i koje mi volimo..."
Ebu-Abdullah (Buharija) kaže: "Svaki vrt sa ogradom je bašča, a bez ograde se ne zove bašča."[1]

١٤٨٢. وَقَالَ سُلَيْمَانُ بْنُ بِلَالٍ حَدَّثَنِي عَمْرٌو ثُمَّ دَارُ بَنِي الْحَارِثِ ثُمَّ بَنِي سَاعِدَةَ وَقَالَ سُلَيْمَانُ عَنْ سَعْدِ بْنِ سَعِيدٍ عَنْ عُمَارَةَ بْنِ غَزِيَّةَ عَنْ عَبَّاسٍ عَنْ أَبِيهِ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ أُحُدٌ جَبَلٌ يُحِبُّنَا وَنُحِبُّهُ قَالَ أَبُو عَبْد اللهِ كُلُّ بُسْتَانٍ عَلَيْهِ حَائِطٌ فَهُوَ حَدِيقَةٌ وَمَا لَمْ يَكُنْ عَلَيْهِ حَائِطٌ لَمْ يُقَلْ حَدِيقَةٌ .

1 Raznolika su mišljenja pravnika o procjenjivanju voća na stablu. Zuhri, Ata, Hasan Basri, Amir b. Dinar, Mervan, Hasan b. Muhammed, Šafija, Ahmed, Ibni-Sevr i još poneki dozvoljavaju procjenu palmi i grožđa, kada im se ukažu i oforme plodovi.
Ibni-Rušd kaže da većina pravnika dozvoljava procjenu voća na stablu, tek kada je ono sazrelo toliko da se može jesti.
Davud je izjavio: "Samo plod palme može se procjenjivati na stablu." Šafija kaže: "Procjena je dozvoljena kod palmi i vinograda, a ne kod usjeva."
Držeći se strogo postupka Vjerovjesnika, Šurejh i Zuhri dozvoljavaju procjenjivanje plodova samo kod palmovika, dok najveći broj pravnika dozvoljava još samo kod grožđa. Buharija opet dozvoljava vršenje procjene svakog roda i ploda koji se može koristiti u sirovom, tj. svježem i u suhom obliku.
Procijenjeno voće i usjevi ostaju i dalje u posjedu svoga gospodara, a ako bi oni bili uništeni usljed elementarnih nepogoda, vlasnik nije dužan dati na njih zekat.
Tirmizi u svom "Sunenu" sa senedom navodi: "Vjerovjesnik je naredio da se vinograd procjenjuje poput palmovika i da se zekat od njega uzima u rezaćijama, baš kao što se zekat uzima od palmi u datulama. Procjenjivanje voća na stablu utvrđeno je izjavom i praksom Vjerovjesnika. Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, imao je svoje procjenitelje.
Ebu-Davud navodi da je Aiša rekla: "Vjerovjesnik je poslao u Hajber Abdullaha b. Revaha i on je Jevrejima, radi davanja džizje, izvršio procjenu uroda palmovika čiji se plod nije počeo još jesti."
Prema drugim podacima, Ibni-Revaha je poslan u Hajber, kada su Jevreji bili savladani i pokoreni i on im je izvršio procjenu uroda palmovika i ostalog voća na hiljadu četrdeset veskova, zajamčivši im polovinu toga iznosa.
Procjenitelj treba biti vješt i povjerljiv i procjenu vršiti u prisutnosti vlasnika posjeda i još jednog ili dvojice uglednih ljudi.
Ša'bi, Sevri, Ebu-Hanife, Ebu-Jusuf i Muhammed kažu: "Vršiti procjenu voća i usjeva je mekruh."
Ebu-Hanife, Jusuf i Muhammed rekli su: "Procjena je nesigurna i nema zakonske podloge." Oni se drže, pored Buharijinog navoda još i kasnije izjave Džabira b. Semure: "Vjerovjesnik je zabranio prodaju svih vrsta plodova putem procjene." Procjena je samo približno utvrđivanje količine roda, u čemu se može lahko pogriješiti. Džabirova izjava derogirala je raniju praksu.
Iz hadisa se zaključuje još:
– Muhammedova, sallallahu alejhi ve sellem, mudžiza o predskazivanju dolaska orkana,
– vrijednost Medine, Uhuda i pojedinih porodica u Medini,
– dozvoljava se razmjena poklona sa nemuslimanima.
Ibnul-Arebi kaže: "Utvrđeno je da je Vjerovjesnik davao procjenjivanje ploda palmovika samo jevrejskih, a što se tiče muslimana, on im nije činio procjene. Njima se uzimala desetina, odnosno petina od suhih datula prema njihovom iskazu."

O DESETINI NA PRIHOD SA ZEMLJOM KOJA SE NATAPA OBORINAMA I TEKUĆOM VODOM

باب الْعُشْرِ فِيما يُسْقى مِنْ مَاءِ السَّمَاءِ وبِالْمَاءِ الْجارِي

Omer b. Abdil-Aziz je smatrao da se ništa ne daje na med.[1]

وَلَمْ يَرَ عُمَرُ بْنُ عَبْدِالْعَزِيزِ فِي الْعَسَلِ شَيْئًا .

1483. PRIČAO NAM JE Seid b. Ebi-Merjem, rekavši da mu je prenio Abdullah b. Vehb od Junusa b. Jezida koji je prenio od Zuhrija, on od Saliha b. Abdullaha, ovaj od svoga oca, radijallahu anhu, a on od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, da je rekao:
"Desetina je na prihod sa zemlje, koju natapaju oborine i izvori (tekuća voda) ili je močvarna, a polovina od desetine je na prihod sa zemlje koja se natapa vještački."
Ebu-Abdullah (Buharija) je rekao: "Ovo je objašnjenje prvog prenosioca (Abdullaha b. Omeru) i kod njega nije određen iznos prihoda, tj. u izjavi (Abdullaha) Ibni-Omera:
'Na prihod zemlje koju natapa kiša i...', a to je objašnjeno u ovom slijedećem hadisu, tj. određen je iznos. Dodatak (ili povećanje) u tekstu se uvažava, a jasan hadis po nekoj odluci je preči od nejasnog, samo ako mu je prenosilac postojano uvjerljiv. Tako je Fadl b. Abbas prenio da nije

١٤٨٣. حَدَّثَنَا سَعِيدُ بْنُ أَبِي مَرْيَمَ حَدَّثَنَا عَبْدُاللهِ بْنُ وَهْبٍ قَالَ أَخْبَرَنِي يُونُسُ بْنُ يَزِيدَ عَنِ الزُّهْرِيِّ عَنْ سَالِمِ بْنِ عَبْدِاللهِ عَنْ أَبِيهِ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ فِيمَا سَقَتِ السَّمَاءُ وَالْعُيُونُ أَوْ كَانَ عَثَرِيًّا الْعُشْرُ وَمَا سُقِيَ بِالنَّضْحِ نِصْفُ الْعُشْرِ قَالَ أَبُو عَبْدِ اللهِ هَذَا تَفْسِيرُ الأَوَّلِ لأَنَّهُ لَمْ يُوَقِّتْ فِي الأَوَّلِ يَعْنِي حَدِيثَ ابْنِ عُمَرَ وَفِيمَا سَقَتِ السَّمَاءُ الْعُشْرُ وَبَيَّنَ فِي هَذَا وَوَقَّتَ وَالزِّيَادَةُ مَقْبُولَةٌ وَالْمُفَسَّرُ يَقْضِي عَلَى الْمُبْهَمِ إِذَا رَوَاهُ أَهْلُ الثَّبَتِ كَمَا رَوَى الْفَضْلُ بْنُ عَبَّاسٍ أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ لَمْ يُصَلِّ فِي الْكَعْبَةِ وَقَالَ بِلاَلٌ قَدْ صَلَّى فَأُخِذَ بِقَوْلِ بِلاَلٍ وَتُرِكَ قَوْلُ الْفَضْلِ .

---

1 Zekat treba davati na med bilo ga malo ili mnogo po mišljenju Ahmeda i Ishaka, dok Ebu-Hanife kaže: "Zekat se daje samo na med pčele koje se nalaze na zemlji ušriji (zemlja od čijeg se prihoda daje desetina), dok za one na zemlji haradžiji (zemlja na koju se daje porez po dunumu) nema zekata, ma koliko bilo meda."
Bejheki navodi hadis u kome Ebu-Hurejre kaže: "Vjerovjesnik je pisao u Jemen da se od meda uzima desetina."
Istomišljenici Omera b. Abdil-Aziza su Malik, Šafija, Sufjan Sevri, Muhammed b. Abdur-Rahman, Kasim b. Salih, Davud, Abdullah b. Omer i Mugire b. Hakim.
Ibni-Mugire kaže: "Ebu-Hanife smatra, da se na med pčela sa zemlje ušrije daje desetina, bilo ga mnogo ili malo."
Od Ebu-Jusufa i Muhammeda preneseno je mišljenje da na med ispod pet veskova težine nema desetina. Prema izloženom, po mišljenju Ebu-Hanife od meda se daje desetina meda pčela sa ušrije, bez obzira na količinu meda, a po mišljenju Ebu-Jusufa i Muhammeda tek kada količina meda iznosi pet veskova, a to je deset ritlova. Jedan ritl iznosi 144 dirhema ili 449,28 grama. Prema tome, deset ritlova iznosi pet kilograma meda.

Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, klanjao u Ka'bi, dok Bilal kaže da je klanjao, pa se uvažila Bilalova izjava, a izjava Fadlova odbačena."[2]

2 Ebu-Hanife, držeći se kod Buharije navedenog hadisa, smatra da se zekat daje na sve zemljoradničke proizvode bilo ih malo ili mnogo i to u vrijeme navedeno u ajetu: "Podajte onima kojima je potrebno, ono na što imaju zakonsko pravo u vrijeme žetve usjeva!" Po mišljenju Ebu-Hanife, zekat se daje na sve vrste žitarica i voća, pa i na šećernu trsku. Prema tome, zekata nema na drva, perzijsku trstiku, sijeno, slamu, suho lišće i ostalu stočnu hranu.
Mišljenje Ebu-Hanife prihvatili su još Ibrahim Neha'i, Mudžahid, Hammad, Zufer i Ebu-Davud. Muslim navodi da je Džabir rekao: "Na datule i žito ispod pet veskova nema zekata." Navedene izjave, hanefije uvažavaju uz napomenu da se one odnose samo na datule i žito u trgovanju i trgovini kao trgovačkoj robi. Ovako treba shvatiti i izjavu Džabira koja u prijevodu glasi: "Zekata nema na prihod žita dok ono ne izađe na pet veskova, a kada izađe na pet veskova od njega se daje zekat."
Ebu-Jusuf i Muhammed kažu: "Dužnost je dati zekat na dugotrajnije plodove, kao i na one koji se teže kvare, kada oni dostignu pet veskova." Prema tome, zekata nema na povrće, dinje, lubenice, krastavice i slično.
Imam Muhammed je izjavio: "Nema zekata na dunje, smokve, jabuke, kruške, sirove šljive i kajsije."
U "Jenabi'u" stoji: "Zekat treba dati na svaki plod koji može trajati jednu godinu, a da se ne pokvari, kao što su orasi, bademi, fustuci, lješnici i slično."
U "Mebsutu" je navedeno da hanefijski imami Muhammed i Jusuf smatraju da zekat treba davati na orahe i bademe, dok davanje zekata na fustuke jeste stav samo Ebu-Jusufa.
Prema mišljenju imama Muhammeda, zekat se ne daje od bijelog i crvenog luka, jabuka, šljiva neosušenih, od sjemena dinja i lubenica, krastavica i svih drugih sjemena izuzev žita.
Zekat se daje na sjeme konoplje, a ne na njenu stabljiku, na kim i kimovo sjeme i na gorušicu, jer su to zrnasti proizvodi i kao takvi spadaju u žito.
U "Muhitu" stoji: "Nema desetine na rastinje koje je čvrsto vezano svojim korijenom za zemlju, kao što su stabla palmi i ostalog drveća voća i običnog drugog šumskog drveća."
Jednoglasno mišljenje svih pravnika traži da se zekat daje na pšenicu, ječam, proso, kukuruz, raž, leću, grah i grašak.
Mnogi pravnici smatraju da zekat treba davati na svaki prihod od zemlje koji se mjeri veskom ili sa'om, a pravnici Iraka dodaju još: "...i može se uskladištiti i sušiti".
Malik se o pitanju davanja zekata na žitarice ponajviše slaže sa Šafijom i smatra da se zekat treba davati još od vučijeg graha, simsima, masline, od lanenog sjemena i sjemena od uljane repe.
Ahmed b. Hanbel kaže: "Zekat treba davati na sve zrnaste proizvode i voće koje može stajati duže vremena, sušiti se i koje se mjeri vagom, služili oni neposredno za ishranu ljudi ili ne služili. Tako se zekat daje na pšenicu, ječam, raž, kukuruz, proso, krupnik-pšenicu, mak, laneno sjeme, sjeme krastavica, rotkvice, na simsim, na hurme, rezaćije, bademe, lješnike, fustuke i orahe, a ne daje se na smokve, jabuke, kruške, sirove šljive, kajsije, krastavice, patlidžane, paradajz, na mrkvu i cvijeće."
Hammad b. Ebi-Sulejman smatra da se zekat daje na sve vrste zrnastog žita, na povrće i plodove od voća.
Abdarija je prenio od Sevrija i Ibni-Ebi-Lejla da se zekat daje samo na hurme, rezaćije, pšenicu i ječam, a Ibnul-Uzza je prenio od Evza'ija da se zekat ne daje na masline.
Zuhri i Hasan Basri kažu da se zekat daje, osim na žitarice još, i na zelen – povrće kada ga ima dvjesto dirhema vrijednosti.
Davud Zahiri i pravnici njegove škole kažu: "Zekat se daje na sve prihode koji se mjere veskom (vagom), tek kada ih bude pet veskova, tj. hiljadu kilograma, a na one koji se ne mjere vagom zekat se daje, bilo ih mnogo ili malo."

NA POLJOPRIVREDNI DOHODAK ISPOD PET VESKOVA NEMA ZEKATA

باب لَيْسَ فِيمَا دُونَ خَمْسَةِ أَوْسُقٍ صَدَقَةٌ

1484. PRIČAO NAM JE Musedded, njemu Jahja, kome je pričao Malik, ovome Muhammed b. Abdullah b. Abdur-Rahman b. Ebi-Sa‘sa‘a, prenoseći od Ebu-Seida Hudrija, radijallahu anhu, a ovaj od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, da je rekao:

"Na imovinu manju od pet veskova nema zekata i na manje od pet grla deva i na manje od pet ukijja srebra."

Ebu-Abdullah (Buharija) je rekao: "Ovo je komentar prvog prenosioca (Ibn-Abdullaha) kada kaže: 'Na imovinu ispod pet veskova nema zekata', što nije dovoljno objašnjeno, a u islamskoj nauci se uzima uvijek ono što su sigurni ljudi dodali, odnosno objasnili."

١٤٨٤. حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ حَدَّثَنَا يَحْيَى حَدَّثَنَا مَالِكٌ قَالَ حَدَّثَنِي مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِاللهِ بْنِ عَبْدِالرَّحْمَنِ بْنِ أَبِي صَعْصَعَةَ عَنْ أَبِيهِ عَنْ أَبِي سَعِيدٍ الْخُدْرِيِّ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ لَيْسَ فِيمَا أَقَلُّ مِنْ خَمْسَةِ أَوْسُقٍ صَدَقَةٌ وَلَا فِي أَقَلَّ مِنْ خَمْسَةٍ مِنَ الْإِبِلِ الذَّوْدِ صَدَقَةٌ وَلَا فِي أَقَلَّ مِنْ خَمْسِ أَوَاقٍ مِنَ الْوَرِقِ صَدَقَةٌ قَالَ أَبُو عَبْدِ اللهِ هَذَا تَفْسِيرُ الْأَوَّلِ إِذَا قَالَ لَيْسَ فِيمَا دُونَ خَمْسَةِ أَوْسُقٍ صَدَقَةٌ وَيُؤْخَذُ أَبَدًا فِي الْعِلْمِ بِمَا زَادَ أَهْلُ الثَّبَتِ أَوْ بَيَّنُوا.

UZIMANJE ZEKATA OD DATULA PRILIKOM BRANJA PALMI, I DA LI JE DJETETU DOZVOLJENO UZIMATI DATULE DATE KAO ZEKAT?

باب أَخْذِ صَدَقَةِ التَّمْرِ عِنْدَ صِرَامِ النَّخْلِ وَهَلْ يُتْرَكُ الصَّبِيُّ فَيَمَسُّ تَمْرَ الصَّدَقَةِ

1485. PRIČAO NAM JE Umer b. Muhammed b. Hasan Esedi, njemu prenio njegov otac, rekavši da mu je pričao Ibrahim b. Tahman, prenoseći od Muhammeda b. Zijada, on od Ebu-Hurejre, radijallahu anhu, koji je izjavio:

"Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, donosili su datule prilikom branja palmi: svako je donosio svoje datule tako da je kod njega (u džamiji) bila gomila datula, pa su se Hasan i Husein, radijallahu anhuma, počeli igrati sa tim datulama, a jedan od njih je uzeo jednu datulu i stavio je u usta, Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, to je vidio, izvadio mu je iz usta i rekao:

'Zar ne znaš da Muhammedov rod ne jede zekat?'"[1]

١٤٨٥. حَدَّثَنَا عُمَرُ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ الْحَسَنِ الْأَسَدِيُّ حَدَّثَنَا أَبِي حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ طَهْمَانَ عَنْ مُحَمَّدِ ابْنِ زِيَادٍ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ كَانَ رَسُولُ اللهِ ﷺ يُؤْتَى بِالتَّمْرِ عِنْدَ صِرَامِ النَّخْلِ فَيَجِيءُ هَذَا بِتَمْرِهِ وَهَذَا مِنْ تَمْرِهِ حَتَّى يَصِيرَ عِنْدَهُ كَوْمًا مِنْ تَمْرٍ فَجَعَلَ الْحَسَنُ وَالْحُسَيْنُ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا يَلْعَبَانِ بِذَلِكَ التَّمْرِ فَأَخَذَ أَحَدُهُمَا تَمْرَةً فَجَعَلَهَا فِي فِيهِ فَنَظَرَ إِلَيْهِ رَسُولُ اللهِ ﷺ فَأَخْرَجَهَا مِنْ فِيهِ فَقَالَ أَمَا عَلِمْتَ أَنَّ آلَ مُحَمَّدٍ ﷺ لَا يَأْكُلُونَ الصَّدَقَةَ.

1 Iz navedenog hadisa zaključuje se:

KO PRODA SVOJE PLODOVE, ILI PALMOVIK ILI ZEMLJU ILI USJEVE NA KOJIM JE VEĆ UTVRĐENA OBAVEZA DAVANJA DESETINE ILI ZEKATA I IZVRŠI OBAVEZU ZEKATA IZ DRUGIH PLODOVA (ILI STVARI KOJE NIJE PRODAO) ILI KO PRODA SVOJE PLODOVE NA KOJIMA NE POSTOJI OBAVEZA ZEKATA

باب مَنْ بَاعَ ثِمَارَهُ أَوْ نَخْلَهُ أَوْ أَرْضَهُ أَوْ زَرْعَهُ وَقَدْ وَجَبَ فِيهِ الْعُشْرُ أَوِ الصَّدَقَةُ فَأَدَّى الزَّكَاةَ مِنْ غَيْرِهِ أَوْ بَاعَ ثِمَارَهُ وَلَمْ تَجِبْ فِيهِ الصَّدَقَةُ

i o izjavi Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem: "Ne prodajte nikakav plod dok ne sazrije!" "Vjerovjesnik", rekao je Buharija, "nije nikom zabranjivao prodavanje nakon sazrijevanja ploda, a nije posebno istakao onog koji je zadužen zekatom, mimo onoga koji nije njime zadužen."

وَقَوْلُ النَّبِيِّ ﷺ لَا تَبِيعُوا الثَّمَرَةَ حَتَّى يَبْدُوَ صَلَاحُهَا فَلَمْ يَحْظُرِ الْبَيْعَ بَعْدَ الصَّلَاحِ عَلَى أَحَدٍ وَلَمْ يَخُصَّ مَنْ وَجَبَ عَلَيْهِ الزَّكَاةُ مِمَّنْ لَمْ تَجِبْ .

1486. PRIČAO NAM JE Hadždžadž, njemu Šu'be, kome je rekao Abdullah b. Dinar:
"Čuo sam (Abdullaha) Ibni-Omera, radijallahu anhuma, gdje kaže: 'Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, zabranio je prodavanje ploda dok ne sazri.'"
Kada je Ibni-Omer upitan o zrelosti ploda, odgovorio je:
"Kada od njega ode opasnost."

١٤٨٦. حَدَّثَنَا حَجَّاجٌ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ أَخْبَرَنِي عَبْدُاللهِ بْنُ دِينَارٍ سَمِعْتُ ابْنَ عُمَرَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا نَهَى النَّبِيُّ ﷺ عَنْ بَيْعِ الثَّمَرَةِ حَتَّى يَبْدُوَ صَلَاحُهَا وَكَانَ إِذَا سُئِلَ عَنْ صَلَاحِهَا قَالَ حَتَّى تَذْهَبَ عَاهَتُهُ .

– Muhammedu, sallallahu alejhi ve sellem, i njegovom rodu nije dozvoljeno koristiti nikakav imovinski doprinos za svoje lične potrebe,
– zekat od voća i od zemljoradničkih prihoda uzima se prilikom berbe prije odbijanja troškova obrade u smislu kur'anskog ajeta: "Dajte onome kome treba njegovo zakonsko pravo na dan žetve!",
– džamija se koristi, osim za klanjanje, još i za privremeno uskladištavanje prikupljenog zekata i dijeljenje, održavanje predavanja, primanje delegacije, suđenje i druge poslove korisne za islamsku zajednicu.
Mekruh je da džamiju koristi pojedinac za svoje lične interese, a posebno za obavljanje krojenja, trgovanja i tome slično,
– djeci je dozvoljeno ulaziti u džamiju,
– o poslovima koji su zabranjeni starijim treba upoznavati i djecu i od njih ih odvraćati još u maloljetnim danima. Šta nije dozvoljeno činiti ljudima, treba zabranjivati i djeci kako bi u danima punoljetnosti bili priviknuti na islamski život,
– staratelj i roditelj dužni su brinuti se o radu i vladanju svoje djece, pa i za ono što jedu, stalno ih odvraćati od zla, a upućivati na dobro i osposobljavati ih za pristojan i samostalan islamski život.

1487. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Jusuf rekavši da mu je prenio Lejs, njemu Halid b. Jezid od Ataa b. Ebi-Rebaha, on od Džabira b. Abdullaha, radijallahu anhuma, da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, zabranio prodavanje plodova, dok ne budu sazreli.

١٤٨٧. حَدَّثَنَا عَبْدُاللهِ بْنُ يُوسُفَ حَدَّثَنِي اللَّيْثُ حَدَّثَنِي خَالِدُ بْنُ يَزِيدَ عَنْ عَطَاءِ بْنِ أَبِي رَبَاحٍ عَنْ جَابِرِ بْنِ عَبْدِاللهِ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا نَهَى النَّبِيُّ ﷺ عَنْ بَيْعِ الثِّمَارِ حَتَّى يَبْدُوَ صَلاَحُهَا.

1488. PRIČAO NAM JE Kutejbe, prenoseći od Malika, on od Humejda, ovaj od Enesa b. Malika, radijallahu anhu, da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, zabranio prodavanje plodova dok oni ne dobiju dobru uobičajenu svoju boju (počnu zreti), dok dobro ne pocrvene (porumene) rekao je on.[1]

١٤٨٨. حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ عَنْ مَالِكٍ عَنْ حُمَيْدٍ عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ أَنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ نَهَى عَنْ بَيْعِ الثِّمَارِ حَتَّى تُزْهِيَ قَالَ حَتَّى تَحْمَارَّ.

1 Voću ne prijeti propast i opasnost, kada ono dobije slador, ne skuplja usta pri jedenju, plod omekša i košpica otvrdne i dobije svoju uobičajenu boju zrelog ploda. Kupoprodaja ovakvog voća je dozvoljena, jer ono, i pored eventualnih elementarnih nepogoda, neće biti posve uništeno. Kupoprodaja plodova u ranijoj nekoj fazi nije dozvoljena.
Iz navedenog hadisa zaključuje se:
– ko proda voćnjak sa tek sazrelim palmama ili zemlju sa zrelim usjevom na njoj, on je dužan dati zekat na urod tih palmi, odnosno usjev, osim ako se na taj izdatak obaveže kupac prilikom kupoprodaje zemljišta. Ovo je stav Malika. Ebu-Hanife kaže: "Ako u konkretnom slučaju nije ništa ugovoreno, kupac ima pravo odabiranja: da li da uvaži kupoprodaju ili da zemljište vrati natrag prodavaču."
Sakupljač zekata uzet će desetinu od osušenih datula, odnosno voća, a kupac će, za naknadu predane desetine sakupljaču, obratiti se prodavaču.
Šafija po jednoj verziji smatra da je spomenuta kupoprodaja nezakonita, jer je prodavač prodao ono što je stvarno u njegovom vlasništvu i ono što nije, a to je zekat – koji se smatra sirotinjskim dijelom.
Malik, Ebu-Hanife i Šafija u kasnijoj verziji, kažu: "Vlasniku je dozvoljeno prodati stabla u palmoviku na kojima rod nije počeo još zreti, samo će zekatom za tu godinu biti obavezan kupac palmovika, i to na osnovu sadržaja ajeta: "Podajte siromahu ono njegovo pravo u doba žetve – berbe!"
Islam je zabranio kupoprodaju nezrelog voća i usjeva, jer bi oni do zrenja i branja mogli propasti i kupac bi se materijalno oštetio, dok je kupoprodaja stabala, upravo voćnjaka u vremenu nedozrelog voća, potpuno dozvoljena, jer tu ipak postoji neka kasnija korist od tog voćnjaka,
– dozvoljeno je prodati plod palmovika ili žitarice zadužene zekatom i prije davanja zekata od njih. Zekat na ovakav plod daje, po mišljenju Malika i Lejsa, prodavač, izuzev ako je prilikom kupoprodaje zekat uvjetovan kupcu. Međutim, imami Ahmed, Sevri i Evza'i ovim zekatom, u svakom slučaju, obavezuju samo prodavača.

DA LI SE MOŽE KUPITI SVOJA, RANIJE NEKOM DATA, SADAKA

باب هل يشتري الرَّجل صدقته

Nema štete da neko drugi kupi njegov zekat, jer je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, to kupovanje izričito zabranio samo onome, ko ga je dao, dok drugima nije.

وَلَا بَأْسَ أَنْ يَشْتَرِيَ صَدَقَتَهُ غَيْرُهُ لِأَنَّ النَّبِيَّ ﷺ إِنَّمَا نَهَى الْمُتَصَدِّقَ خَاصَّةً عَنِ الشِّرَاءِ وَلَمْ يَنْهَ غَيْرَهُ.

1489. PRIČAO NAM JE Jahja b. Bukejr, njemu Lejs, prenoseći od Ukajla, on od Ibni-Šihaba, ovaj od Salima da je Abdullah b. Omer, radijallahu anhuma, pričao, da je Omer b. Hattab podijelio, na ime Allahovog puta, jednog konja (nekom borcu), kasnije ga našao gdje se prodaje i htio ga sebi kupiti, pa je otišao Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, i zatražio njegovo odobrenje (zapovijed).
"Ne vraćaj se na svoj zekat (doprinos)!" – rekao mu je Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem.
Zato nije Ibni-Omer, radijallahu anhuma, izostavljao, ma što kupio, a što je ranije bio podijelio i dao kao doprinos, a da to ponovo nije učinio doprinosom.

١٤٨٩. حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ بُكَيْرٍ حَدَّثَنَا اللَّيْثُ عَنْ عُقَيْلٍ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ عَنْ سَالِمٍ أَنَّ عَبْدَاللهِ بْنَ عُمَرَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا كَانَ يُحَدِّثُ أَنَّ عُمَرَ بْنَ الْخَطَّابِ تَصَدَّقَ بِفَرَسٍ فِي سَبِيلِ اللهِ فَوَجَدَهُ يُبَاعُ فَأَرَادَ أَنْ يَشْتَرِيَهُ ثُمَّ أَتَى النَّبِيَّ ﷺ فَاسْتَأْمَرَهُ فَقَالَ لَا تَعُدْ فِي صَدَقَتِكَ فَبِذَلِكَ كَانَ ابْنُ عُمَرَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا لَا يَتْرُكُ أَنْ يَبْتَاعَ شَيْئًا تَصَدَّقَ بِهِ إِلَّا جَعَلَهُ صَدَقَةً.

1490. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Jusuf, rekavši da mu je saopćio Malik b. Enes, prenoseći od Zejda b. Eslema, a on od svoga oca koji je rekao:
"Čuo sam Omera b. Hattaba, radijallahu anhu, kako kaže: 'Poklonio sam (jednom ratniku), u ime Allaha, jednog konja i on ga je bio skoro upropastio, pa sam ga htio sebi ponovo otkupiti, misleći da će mi ga prodati uz povlasticu. U vezi s ovim, pitao sam i Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, i on mi reče:
Ne kupuj ga sebi i ne vraćaj se na svoju sadaku, pa makar ti je on dao za jedan dirhem. Onaj ko se povrati na svoju sadaku, sličan je onom, koji bi se vratio na ono što je iz sebe povratio.'"[2]

١٤٩٠. حَدَّثَنَا عَبْدُاللهِ بْنُ يُوسُفَ أَخْبَرَنَا مَالِكُ بْنُ أَنَسٍ عَنْ زَيْدِ بْنِ أَسْلَمَ عَنْ أَبِيهِ قَالَ سَمِعْتُ عُمَرَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ يَقُولُ حَمَلْتُ عَلَى فَرَسٍ فِي سَبِيلِ اللهِ فَأَضَاعَهُ الَّذِي كَانَ عِنْدَهُ فَأَرَدْتُ أَنْ أَشْتَرِيَهُ وَظَنَنْتُ أَنَّهُ يَبِيعُهُ بِرُخْصٍ فَسَأَلْتُ النَّبِيَّ ﷺ فَقَالَ لَا تَشْتَرِي وَلَا تَعُدْ فِي صَدَقَتِكَ وَإِنْ أَعْطَاكَهُ بِدِرْهَمٍ فَإِنَّ الْعَائِدَ فِي صَدَقَتِهِ كَالْعَائِدِ فِي قَيْئِهِ.

2 Iz navedenog hadisa zaključuje se:
– mekruh je kupiti predmet koji smo ranije nekom udijelili na ime zekata ili poklona. Ovo je mišljenje Malika, pravnika Kufe i Šafije.

O ZEKATU VJEROVJESNIKU, SALLALLAHU ALEJHI VE SELLEM

باب ما يُذكَرُ في الصَّدقةِ للنَّبيِّ ﷺ وآله

1491. PRIČAO NAM JE Adem rekavši da mu je prenio Šu'be da je njemu ispričao Muhammed b. Zijad: "Čuo sam Ebu-Hurejru kad kaže: 'Hasan b. Alija, radijallahu anhuma, uzeo je jednu hurmu od zekata i stavio je u usta', pa je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
Ostavi je! Baci je! – da bi je on bacio. Zatim je upitao: Zar ne znaš da mi, zaista, ne jedemo zekat (niti ikakvu sadaku)?'"[1]

١٤٩١. حَدَّثَنَا آدَمُ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ زِيَادٍ قَالَ سَمِعْتُ أَبَا هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ أَخَذَ الْحَسَنُ بْنُ عَلِيٍّ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا تَمْرَةً مِنْ تَمْرِ الصَّدَقَةِ فَجَعَلَهَا فِي فِيهِ فَقَالَ النَّبِيُّ ﷺ كِخْ كِخْ لِيَطْرَحَهَا ثُمَّ قَالَ أَمَا شَعَرْتَ أَنَّا لَا نَأْكُلُ الصَّدَقَةَ.

DAVANJE ZEKATA OSLOBOĐENIM ROBOVIMA SUPRUGA VJEROVJESNIKA, SALLALLAHU ALEJHI VE SELLEM

باب الصَّدقةِ على مَوالي أزواجِ النَّبيِّ ﷺ

1492. PRIČAO NAM JE Seid b. Ufejr, njemu Ibni-Vehb, prenoseći od Junusa, on od Ibni-Šihaba, kome je prenio Ubejdullah b. Abdullah od Ibni-Abbasa, radijallahu anhuma, koji je rekao:

١٤٩٢. حَدَّثَنَا سَعِيدُ بْنُ عُفَيْرٍ حَدَّثَنَا ابْنُ وَهْبٍ عَنْ يُونُسَ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ حَدَّثَنِي عُبَيْدُاللهِ ابْنُ عَبْدِاللهِ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا

Ibni-Bettal kaže: "Ovo mišljenje prihvata najveći broj pravnika. Ovakva kupoprodaja nije ni štetna, ni nezakonita, ali je treba izbjegavati." Ibni-Munzir ističe da gornje mišljenje usvajaju Hasan Basrija, Ikrime, Rebija i Evza'ija. Ibni-Kasar je rekao da ima pravnika koji ovu kupoprodaju ne dozvoljavaju i smatraju je nezakonitom i ništavnom. Predmet udijeljen nekome na ime imovinskog doprinosa, dozvoljeno je kasnije primiti u vidu nasljedstva. Ovo je po jednoglasnom mišljenju pravnika dozvoljeno bez ikakva prigovora. Muhaddisi navode kako je jedna žena došla Muhammedu, sallallahu alejhi ve sellem, i upitala ga: "Allahov Poslaniče, ja sam svojoj majci poklonila jednu sluškinju, a ona je sada umrla?"
"Nagrada ti pripada obavezno i ona spada u tvoje nasljedstvo koje ostaje iza majke",
– ispomoć učinjena borcu i ratniku koji se bori za Božiju riječ i svoju zajednicu od osobite je važnosti. Na ovakvo ispomaganje boraca treba ljude bodriti.

1 Zekat i drugi imovinski doprinosi su sredstvo za čišćenje duše od poroka škrtosti i sebičnosti, a privikavanje ljudi na darežljivost i materijalno ispomaganje onih kojima je potrebno. U Kur'anu je rečeno: "Uzmi zekat od njihovih imetaka kojim će se očistiti!"
Čovjek ugledan i sposoban za rad neće primati milostinju, jer je to za njega ispod dostojanstva. Da je Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, primao milostinju, neprijatelji islama bi ga napadali i prigovarali da je propagirao i kupio milostinju u interesu svoga ličnog bogaćenja, udobnijeg i sigurnijeg života. Radi toga, u Kur'anu je na više mjesta istaknuto: "Reci, ja vam za ovu uputu ne tražim nikakvu nagradu..." Pejgamberima ne dolikuje primanje milostinje. Oni su sve svoje potrebe, uz Božiju pomoć, lično podmirivali, a svu preostalu, manje potrebnu im imovinu, istog dana dijelili svojim sljedbenicima kojima je potrebno, kao i siromašnim svojim sljedbenicima.

قَالَ وَجَدَ النَّبِيُّ ﷺ شَاةً مَيِّتَةً أُعْطِيَتْهَا مَوْلَاةٌ لِمَيْمُونَةَ مِنَ الصَّدَقَةِ فَقَالَ النَّبِيُّ ﷺ هَلَّا انْتَفَعْتُمْ بِجِلْدِهَا قَالُوا إِنَّهَا مَيْتَةٌ قَالَ إِنَّمَا حَرُمَ أَكْلُهَا .

"Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, našao je među imovinom zekata jednu uginulu ovcu, datu Mejmuninoj oslobođenoj robinji, pa je kazao:
'Da ste iskoristili njenu kožu!'
'Ona je uginula'– odgovorili su prisutni. 'Nju je zabranjeno samo jesti' – rekao je Vjerovjesnik."

١٤٩٣ . حَدَّثَنَا آدَمُ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ حَدَّثَنَا الْحَكَمُ عَنْ إِبْرَاهِيمَ عَنِ الْأَسْوَدِ عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهَا أَنَّهَا أَرَادَتْ أَنْ تَشْتَرِيَ بَرِيرَةَ لِلْعِتْقِ وَأَرَادَ مَوَالِيهَا أَنْ يَشْتَرِطُوا وَلَاءَهَا فَذَكَرَتْ عَائِشَةُ لِلنَّبِيِّ ﷺ فَقَالَ لَهَا النَّبِيُّ ﷺ اشْتَرِيهَا فَإِنَّمَا الْوَلَاءُ لِمَنْ أَعْتَقَ قَالَتْ وَأُتِيَ النَّبِيُّ ﷺ بِلَحْمٍ فَقُلْتُ هَذَا مَا تُصُدِّقَ بِهِ عَلَى بَرِيرَةَ فَقَالَ هُوَ لَهَا صَدَقَةٌ وَلَنَا هَدِيَّةٌ .

1493. PRIČAO NAM JE Adem, rekavši da mu je prenio Šu'be, ovome Hakem od Ibrahima, on od Esveda, ovaj od Aiše, radijallahu anha, da je htjela da otkupi Beriru radi oslobođenja, a da su njeni gospodari uvjetovali patronat za sebe.
Aiša je to spomenula Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, i on je rekao: "Kupi je sebi! Patronat je samo onoga, ko oslobodi roba."
Utom je, kaže Aiša, doneseno Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, nešto mesa i ja sam mu rekla: "To je dato Beriri kao sadaka."
"Ono je njoj sadaka, a nama je poklon" – odgovorio je on.[2]

2 Jedenje mesa uginule životinje je zabranjeno, a korištenje njene uštavljene kože (učinjene) dozvoljeno je. Ebu-Davud navodi:
Vjerovjesnik je prošao pored nekih Kurejšija koji su vukli uginulu ovcu.
"Da ste uzeli njenu kožu!" – rekao je Vjerovjesnik.
"Ona je uginula" – odgovorili su.
"Nju čisti voda štavljenjem" – rekao je Vjerovjesnik.
Ahmed u svom "Sunenu" navodi da je Ibni-Abbas rekao:
"Sevdi bint Zem'a uginula je ovca i ona je rekla: 'Allahov Poslaniče, tome i tome je uginula ovca!'
'Da ste joj uzeli kožu!'
'Zar ćemo uzeti kožu ovce koja je uginula?' – kazala je Sevda.
'Vi nećete jesti njeno meso, nego ćete se koristiti samo njenom kožom' – odgovorio je Vjerovjesnik.
Potom je ona poslala po čovjeka koji je zgulio kožu sa ovce, uštavio je i ona je od nje napravila mješčić koji je koristila sve dok se nije poderao."
Muslim navodi hadis: "Kada se koža uginule životinje učini (uštavi), ona je čista." Ima muhadisa koji su naveli da je Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, upitan za ovakvu kožu, odgovorio: "Ona postaje čista štavljenjem", a u drugoj verziji navodi se da je rekao: "Koristite kožu uginule životinje, samo kada se ona uštavi zemljom, lugom i sličnom materijom."
Iz navedenih hadisa zaključuje se:
– najveći broj ashaba i tabina (nasljednika ashaba, Muhammedovih, sallallahu alejhi ve sellem, drugova) smatraju da koža uginule životinje postaje čista štavljenjem. Ovo mišljenje usvajaju Ibni-Mesud, Ibni-Musejb, Ata b. Ebi-Rebah, Hasan Basri, Ša'bi, Neha'i, Salim, Ibni-Džubejr, Katade, Dahak, Lejs, Evza'i, Sevr, Abdullah b. Mubarek, Ebu-Hanife i ostali pravnici njegove škole, te Ishak i Šafija,
– uštavljena koža uginule životinje može se koristiti za lične potrebe, a neuštavljena ne može,
– Tahavi navodi da je Lejs rekao: "Nije zabranjeno prodati kožu uginule životinje i prije štavljenja, jer je Vjerovjesnik dozvolio njeno korišćenje, a prodaja je jedna vrsta korišćenja." Ebu-Dža'fer je rekao: "Ni od jednog pravnika, osim Lejsa, nije preneseno mišljenje, da je dozvoljeno koristiti i prodati kožu uginulog živinčeta, prije nego se ona uštavi."

KADA ZEKAT IZMIJENI SVOJ STATUS

باب إذا تحوّلت الصّدقة

1494. PRIČAO NAM JE Ali b. Abdullah, njemu Jezid b. Zurej', ovome Halid prenio od Hafsa bint Sirin, ona od Umm-Atije, ensarijke, radijallahu anha, koja je izjavila:
"Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, unišao je Aiši, radijallahu anha, i rekao: 'Ima li štogod kod tebe (za jelo)?'
'Nema, osim što nam je poslala Nusejba od one ovce koju si joj ti poslao od zekata.'
'To je došlo na svoje mjesto' – rekao je on."

١٤٩٤. حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ عَبْدِاللهِ حَدَّثَنَا يَزِيدُ بْنُ زُرَيْعٍ حَدَّثَنَا خَالِدٌ عَنْ حَفْصَةَ بِنْتِ سِيرِينَ عَنْ أُمِّ عَطِيَّةَ الأَنْصَارِيَّةِ رَضِيَ اللهُ عَنْهَا قَالَتْ دَخَلَ النَّبِيُّ ﷺ عَلَى عَائِشَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهَا فَقَالَ هَلْ عِنْدَكُمْ شَيْءٌ فَقَالَتْ لَا إِلَّا شَيْءٌ بَعَثَتْ بِهِ إِلَيْنَا نُسَيْبَةُ مِنَ الشَّاةِ الَّتِي بَعَثْتَ بِهَا مِنَ الصَّدَقَةِ فَقَالَ إِنَّهَا قَدْ بَلَغَتْ مَحِلَّهَا .

1495. PRIČAO NAM JE Jahja b. Musa, rekavši da mu je ispričao Veki', kome je prenio Šu'be od Katade, a on od Enesa, da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, za doneseno meso koje je dato Beriri kao sadaka rekao: "Ono je njoj bila sadaka, a nama je poklon."
Ebu-Davud je rekao: "Obavijestio nas je Šu'be, prenoseći od Katade, da je on gornji hadis čuo od Enesa, radijallahu anhu, a ovaj od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem."

١٤٩٥. حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ مُوسَى حَدَّثَنَا وَكِيعٌ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ عَنْ قَتَادَةَ عَنْ أَنَسٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ أُتِيَ بِلَحْمٍ تُصُدِّقَ بِهِ عَلَى بَرِيرَةَ فَقَالَ هُوَ عَلَيْهَا صَدَقَةٌ وَهُوَ لَنَا هَدِيَّةٌ وَقَالَ أَبُو دَاوُدَ أَنْبَأَنَا شُعْبَةُ عَنْ قَتَادَةَ سَمِعَ أَنَسًا عَنِ النَّبِيِّ ﷺ .

U vezi sa šerijatskom čistoćom uštavljene kože uginule životinje, ima sedam pravnih stavova:
a) štavljenjem postaje čista koža svake uginule životinje, osim psa i svinje, i može se koristiti u suhom i sirovom stanju, bila ona od životinje čije se meso jede ili ne jede. Ovo je stav Ibni-Mes'uda i Šafije;
b) koža uginule životinje ne postaje čista štavljenjem. Ovo je mišljenje preneseno od Omera b. Hattaba, Abdullaha b. Omera, Aiše, Ahmeda i Malika;
c) štavljenjem, bit će čista koža, samo one uginule životinje čije se meso, po Šerijatu zaklane, može jesti. Ovo je stav Evz'ija, Ibni-Mubareka i Ebu-Lejsa;
d) štavljenjem postaje čista koža svake uginule životinje osim svinje. Ovo mišljenje zastupaju pravnici hanefijske škole,
e) štavljenjem postaje čista vanjska strana kože svake, pa i uginule životinje, osim svinje, i može se upotrebljavati u suhom i sirovom stanju. Na ovakvoj koži može se klanjati, ali se ne može klanjati u nju obučen;
f) Davud i zahirije smatraju da štavljenjem postaje čista koža mrljine pa i pseća, kako njena vanjska tako i unutrašnja strana;
g) po mišljenju nekih šafijskih pravnika, dozvoljeno je upotrebljavati i koristiti kožu uginule životinje i u suhom i u sirovom stanju i bez štavljenja.
Stavljeni uvjeti u suprotnosti zakona nemaju zakonske vrijednosti i ne treba ih se pridržavati.

UZIMANJE ZEKATA OD BOGATAŠA I USTUPANJE SIROMASIMA MA GDJE ONI BILI

باب أخذ الصدقة من الأغنياء وتُرَدَّ في الفقراء حيث كانوا

1496. PRIČAO NAM JE Muhammed, koga je obavijestio Abdullah, ovome prenio Zekerijja b. Ishak od Jahjaa b. Abdullaha b. Sajfa, on od Ebu-Ma'beda, oslobođenog roba Ibni-Abbasova, a on od Ibni-Abbasa, radijallahu anhuma, koji je rekao: "Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao je Mu'azu b. Džebelu, kada ga je poslao u Jemen: 'Ti ćeš doći narodu koji se pridržava Knjige, pa kada im dođeš, pozovi ih da očituju: Da nema Boga osim Jednog Jedinog Allaha i da je Muhammed Allahov poslanik. Ako ti se u tom pokore, obavijesti ih, da im je Allah odredio obavljanje pet namaza u toku svakog dana i noći. Ako ti se i u tom pokore, obavijesti ih, da im je Allah odredio obavezno dijeljenje zekata, koji se uzima od njihovih bogataša i dijeli njihovim siromasima.

Čuvaj se njihovih najdragocjenijih imetaka i boj se kletve onoga, kome je učinjeno nasilje, jer između njega i Allaha nema nikakvog paravana (posrednika).'"[1]

١٤٩٦. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ مُقَاتِلٍ أَخْبَرَنَا عَبْدُاللهِ أَخْبَرَنَا زَكَرِيَّاءُ بْنُ إِسْحَاقَ عَنْ يَحْيَى بْنِ عَبْدِاللهِ بْنِ صَيْفِيٍّ عَنْ أَبِي مَعْبَدٍ مَوْلَى ابْنِ عَبَّاسٍ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا قَالَ قَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ لِمُعَاذِ بْنِ جَبَلٍ حِينَ بَعَثَهُ إِلَى الْيَمَنِ إِنَّكَ سَتَأْتِي قَوْمًا أَهْلَ كِتَابٍ فَإِذَا جِئْتَهُمْ فَادْعُهُمْ إِلَى أَنْ يَشْهَدُوا أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا اللهُ وَأَنَّ مُحَمَّدًا رَسُولُ اللهِ فَإِنْ هُمْ أَطَاعُوا لَكَ بِذَلِكَ فَأَخْبِرْهُمْ أَنَّ اللهَ قَدْ فَرَضَ عَلَيْهِمْ خَمْسَ صَلَوَاتٍ فِي كُلِّ يَوْمٍ وَلَيْلَةٍ فَإِنْ هُمْ أَطَاعُوا لَكَ بِذَلِكَ فَأَخْبِرْهُمْ أَنَّ اللهَ قَدْ فَرَضَ عَلَيْهِمْ صَدَقَةً تُؤْخَذُ مِنْ أَغْنِيَائِهِمْ فَتُرَدُّ عَلَى فُقَرَائِهِمْ فَإِنْ هُمْ أَطَاعُوا لَكَ بِذَلِكَ فَإِيَّاكَ وَكَرَائِمَ أَمْوَالِهِمْ وَاتَّقِ دَعْوَةَ الْمَظْلُومِ فَإِنَّهُ لَيْسَ بَيْنَهُ وَبَيْنَ اللهِ حِجَابٌ .

---

1 Navedenim hadisom skreće se pažnja rukovodiocima na potrebu pravednog postupanja prema ljudima. Nepravedne osobe proklinju i Allah i ljudi. U Kur'anu je rečeno: "Neka je Božije prokletstvo na nasilnike i nepravednike!" Božije prokletstvo je i u udaljavanju nepravednog čovjeka od Božije milosti. Nepravednost je zabranjena po svim ranijim Allahovim pa i ljudskim zakonima.
Imam Ahmed u svom "Musnedu" navodi, preko Ebu-Hurejre, hadis ovog sadržaja: "Molba onog, kome je učinjena nepravda, kod Allaha je uvažena, a ako je on grješnik, on će za svoje grijehe lično odgovarati pred Allahom."
Prema izloženom, svačiji zahtjev treba saslušati, ozbiljno razmotriti i pravedno ga riješiti, radilo se o muslimanu ili nemuslimanu.

DOVA RUKOVODIOCA I NJEGOVO BLAGOSILJANJE DAROVAOCA ZEKATA

باب صلاةِ الإمامِ ودُعائِه لِصاحِبِ الصَّدقةِ

i riječi Uzvišenog: "Uzmi od njihovih imetaka zekat, kojim ćeš ih očistiti (od grijeha) i kojim ćeš im povećati (dobra djela) i moli za njih (klanjaj im dženazu i blagoslovi ih)! Zaista je tvoja molitva smirenje za njih. Allah sve dobro čuje i zna."[1]

وَقَوْلِهِ (خُذْ مِنْ أَمْوَالِهِمْ صَدَقَةً تُطَهِّرُهُمْ وَتُزَكِّيهِمْ بِهَا وَصَلِّ عَلَيْهِمْ إِنَّ صَلَاتَكَ سَكَنٌ لَهُمْ).

1497. PRIČAO NAM JE Hafs b. Umer, njemu Šu'be, prenoseći od Amra, on od Abdullaha b. Ebi-Evfa koji je kazao:
"Kada bi ljudi donijeli svoj zekat, Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao bi:
'Allahu moj, ukaži Svoju milost rodu toga i toga!' Tad mu je donio svoj zekat i moj otac i on je rekao: 'Allahu moj! Ukaži Svoju milost Ebi-Evfaovu rodu!'"

١٤٩٧. حَدَّثَنَا حَفْصُ بْنُ عُمَرَ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ عَنْ عَمْرٍو عَنْ عَبْدِاللهِ بْنِ أَبِي أَوْفَى قَالَ كَانَ النَّبِيُّ ﷺ إِذَا أَتَاهُ قَوْمٌ بِصَدَقَتِهِمْ قَالَ اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى آلِ فُلَانٍ فَأَتَاهُ أَبِي بِصَدَقَتِهِ فَقَالَ اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى آلِ أَبِي أَوْفَى.

O ONOM ŠTO SE VADI IZ MORA

باب ما يُسْتَخْرَجُ مِنَ الْبَحْرِ

Ibni-Abbas, radijallahu anhuma, rekao je: "Amber nije što i zakopano blago. To je nešto što ga more izbaci (na obalu)."
Hasan Basri kaže: "Na amber i biser daje se petina."
"Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem", kaže Buharija, "odredio je petinu samo na pronađeno zakopano blago, a ne i na ono što se nalazi u vodi."

وَقَالَ ابْنُ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا لَيْسَ الْعَنْبَرُ بِرِكَازٍ هُوَ شَيْءٌ دَسَرَهُ الْبَحْرُ وَقَالَ الْحَسَنُ فِي الْعَنْبَرِ وَاللُّؤْلُؤِ الْخُمُسُ فَإِنَّمَا جَعَلَ النَّبِيُّ ﷺ فِي الرِّكَازِ الْخُمُسَ لَيْسَ فِي الَّذِي يُصَابُ فِي الْمَاءِ.

1 "Et-Tevbe", ajet 104.

1498. Lejs je rekao da mu je pričao Dža'fer b. Rebija, prenoseći od Abdur-Rahmana b. Hurmuza, on od Ebu-Hurejre, radijallahu anhu, a ovaj od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, kako je neki Izraelac zatražio od drugog Izraelca da mu pozajmi hiljadu zlatnika. On mu ih je dao, a ovaj je kasnije otišao do mora i pošto nije našao nikakve lađe, uzeo je jedno drvo, izdubio ga, u tu udubinu stavio hiljadu zlatnika i u tako izdubljenom drvetu bacio ih u more.

Kasnije je onaj čovjek, koji mu je svojevremeno dao pozajmicu, izašao (na obalu mora), ugledao to drvo, uzeo ga i ponio kući za ogrjev.

Ebu-Hurejre je, zatim, spomenuo cijeli slučaj i rekao: "Kada je on drvo raspilio, našao je u njemu svoju imovinu."[2]

١٤٩٨. وَقَالَ اللَّيْثُ حَدَّثَنِي جَعْفَرُ بْنُ رَبِيعَةَ عَنْ عَبْدِالرَّحْمَنِ بْنِ هُرْمُزَ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ أَنَّ رَجُلًا مِنْ بَنِي إِسْرَائِيلَ سَأَلَ بَعْضَ بَنِي إِسْرَائِيلَ بِأَنْ يُسْلِفَهُ أَلْفَ دِينَارٍ فَدَفَعَهَا إِلَيْهِ فَخَرَجَ فِي الْبَحْرِ فَلَمْ يَجِدْ مَرْكَبًا فَأَخَذَ خَشَبَةً فَنَقَرَهَا فَأَدْخَلَ فِيهَا أَلْفَ دِينَارٍ فَرَمَى بِهَا فِي الْبَحْرِ فَخَرَجَ الرَّجُلُ الَّذِي كَانَ أَسْلَفَهُ فَإِذَا بِالْخَشَبَةِ فَأَخَذَهَا لِأَهْلِهِ حَطَبًا فَذَكَرَ الْحَدِيثَ فَلَمَّا نَشَرَهَا وَجَدَ الْمَالَ .

2 Nesai u svom "Musnedu" isti slučaj iznosi nešto opširnije u slijedećoj varijanti:
"Jedan Izraelac došao je drugom Izraelcu i zatražio od njega pozajmicu od hiljadu zlatnika.
'Dovedi mi svjedoke kojima ću ja vjerovati' – rekao je on.
'Dovoljan nam je svjedok – Allah' – odgovorio je zajmotražilac.
'Pa daj mi jamca!' – rekao je zajmodavac.
'Allah nam je dovoljan jamac' – odgovorio je zajmotražilac.
'Istinu si rekao' – odgovorio je zajmodavac i dao mu traženi iznos zlatnika na zajam do određenog roka.
Dolaskom zakazanog roka, zajmoprimac je izašao na morsku obalu i tražio prijevozno sredstvo kojim bi se odvezao do zajmodavca i pravovremeno mu predao ranije pozajmljeni novac. Pošto se nije imao čim prevesti, on je uzeo neko deblje drvo, u njemu izdubio rupu, u nju stavio hiljadu zlatnika i pismo za zajmodavca. Izdubinu je potom začepio i drvo bacio u more, rekavši: 'Allahu moj! Ti znaš da sam ja od toga i toga tražio u zajam hiljadu dukata. On mi je tražio svjedoke, a ja sam mu odgovorio: 'Allah mi je najbolji svjedok. On se Tobom zadovoljio i zatražio mi jamca.' Ja sam mu opet rekao: 'Allah mi je najbolji jamac. On se Tobom zadovoljio i dao mi hiljadu zlatnika do određenog roka. Ja sam se trudio da pronađem sredstvo da se prebacim do njega i da mu ove zlatnike pravovremeno vratim, ali pored sveg mog truda u tom nisam uspio. Zato ih sada, Dragi Allahu, povjeravam Tebi!' Pošto je izgovorio gornje riječi i drvo sa zlatnicima bacio u more, krenuo je natrag u grad pješice, raspitujući se i dalje za odlazak kakve lađe prema mjestu prebivališta svoga zajmodavca. Poslije izvjesnog broja dana, izašao je na morsku obalu zajmodavac, iščekujući na kakvoj lađi svoga dužnika. Hodajući obalom ugledao je, slučajno, gdje površinom mora, plovi jedno deblje drvo. On ga je dohvatio i ponio kući za loženje. Pošto ga je kod kuće raspilio, našao je u njemu svoje zlatnike sa priloženim pismom svoga dužnika.
Poslije dugo vremena stigao je sa drugim zlatnicima i sam dužnik lično i rekao: 'Tako mi Allaha, dugo sam tražio ma kakvo prijevozno sredstvo da ti pravovremeno vratim tvoje zlatnike, ali nisam mogao ništa pronaći prije ove lađe u kojoj sam ti evo sada došao.'
'A jesi li ti meni štogod ranije poslao?' – upitao je zajmodavac.
'Rekoh ti da nisam mogao ranije pronaći nikakvog prijevoznog sredstva, izuzev ove lađe' – odgovorio je dužnik.
'Allah je ispred tebe isporučio meni sve što si poslao u onom drvetu' – rekao je zajmodavac.
Tako se zajmoprimac vratio natrag svome domu sa svojim zlatnicima."
Iz navedenog slučaja zaključuje se:
– dozvoljeno je sklapati ugovor o pozajmici uz postavljeni rok vraćanja duga,

NA PRONAĐENO ZAKOPANO BLAGO DAJE SE PETINA

باب في الرِّكازِ الخُمُسُ

Malik i Ibni-Idris su rekli: “Na ‘rikaz’, tj. zakopano blago u predislamsko doba, bilo ga (pronađeno) malo ili mnogo, daje se petina, a rudača nije ‘rikaz’.”
Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, kazao je: “Na rudaču nema novčane odštete, a na pronađeno zakopano blago ima petina.”
Omer b. Abdil-Aziz uzimao je od rudača, na svakih dvjesto drahmi, pet drahmi (dirhema).
Hasan Basri je rekao: “Na ono što se od zakopanog blaga pronađe u neislamskoj zemlji ima petina, a na ono što se pronađe u zemlji sa kojom se ima mirovni ugovor je zekat. Ako tuđu izgubljenu stvar pronađeš u neprijateljskoj zemlji, obznani je, pa ako bude pripadala neprijatelju, na nju je petina.”
“Neko od prisutnih”, kaže Buharija, “rekao je: ‘Rudača je zakopano blago poput predislamskog zakopanog blaga.’” Međutim, kaže se: “Pronašao je rudaču, kada je od nje nešto izašlo (na površinu zemlje).”
Još mu je rečeno:
“Ponekad se osobi kaže: ‘Pronašao si zakopano blago, kada joj se nešto pokloni ili kada joj se pokaže neki veliki napredak, ili veliki plod.’”
On je potom pao u kontradikciju sa samim sobom rekavši: “Nema štete da osoba pronađeno sakriveno blago ili rudaču sakrije i ne dadne petinu (državnoj blagajni).”

وَقَالَ مَالِكٌ وَابْنُ إِدْرِيسَ الرِّكَازُ دِفْنُ الْجَاهِلِيَّةِ فِي قَلِيلِهِ وَكَثِيرِهِ الْخُمُسُ وَلَيْسَ الْمَعْدِنُ بِرِكَازٍ وَقَدْ قَالَ النَّبِيُّ ﷺ فِي الْمَعْدِنِ جُبَارٌ وَفِي الرِّكَازِ الْخُمُسُ وَأَخَذَ عُمَرُ بْنُ عَبْدِالْعَزِيزِ مِنَ الْمَعَادِنِ مِنْ كُلِّ مِائَتَيْنِ خَمْسَةً وَقَالَ الْحَسَنُ مَا كَانَ مِنْ رِكَازٍ فِي أَرْضِ الْحَرْبِ فَفِيهِ الْخُمُسُ وَمَا كَانَ مِنْ أَرْضِ السِّلْمِ فَفِيهِ الزَّكَاةُ وَإِنْ وَجَدْتَ اللُّقَطَةَ فِي أَرْضِ الْعَدُوِّ فَعَرِّفْهَا وَإِنْ كَانَتْ مِنَ الْعَدُوِّ فَفِيهَا الْخُمُسُ وَقَالَ بَعْضُ النَّاسِ الْمَعْدِنُ رِكَازٌ مِثْلُ دِفْنِ الْجَاهِلِيَّةِ لأَنَّهُ يُقَالُ أَرْكَزَ الْمَعْدِنُ إِذَا خَرَجَ مِنْهُ شَيْءٌ قِيلَ لَهُ قَدْ يُقَالُ لِمَنْ وُهِبَ لَهُ شَيْءٌ أَوْ رَبِحَ رِبْحًا كَثِيرًا أَوْ كَثُرَ ثَمَرُهُ أَرْكَزْتَ ثُمَّ نَاقَضَ وَقَالَ لاَ بَأْسَ أَنْ يَكْتُمَهُ فَلاَ يُؤَدِّيَ الْخُمُسَ .

– na stvari nađene u moru, nema zekata, dok ne budu godinu dana kod pronalazača,
– ko se u svojim poslovima, uistinu, oslanja na Allaha, dželle šanuhu, kao što su činili pejgamberi ili kao što čine evlije, On će im i pomoći.

1499. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Jusuf, rekavši da mu je prenio Malik od Ibni-Šihaba, ovaj od Seida b. Musejjeba i od Ebu-Hurejre, radijallahu anhu, da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
"Životinja (zbog učinjene povrede) ne podliježe novčanoj odšteti, bunar (eventualna nesreća) ne podliježe naknadi, rudnik je oslobođen (naknade) odštete, a na pronađeno zakopano blago je petina."[1]

١٤٩٩ . حَدَّثَنَا عَبْدُاللهِ بْنُ يُوسُفَ أَخْبَرَنَا مَالِكٌ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ عَنْ سَعِيدِ بْنِ الْمُسَيَّبِ وَعَنْ أَبِي سَلَمَةَ بْنِ عَبْدِالرَّحْمَنِ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ أَنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ قَالَ الْعَجْمَاءُ جُبَارٌ وَالْبِئْرُ جُبَارٌ وَالْمَعْدِنُ جُبَارٌ وَفِي الرِّكَازِ الْخُمُسُ .

1 Ebu-Zinad je rekao: "Omer b. Abdil-Aziz uzimao je od rudače četrdeseti dio, tj. 2,50%."
Nađenu stvar neprijatelja ne treba obznanjivati, ona se smatra ratnim plijenom i od njene stvarne vrijednosti daje se državnoj blagajni petina, a ostatak zadržava pronalazač kao svoje vlasništvo. Nađenu stvar u neislamskoj zemlji treba obznaniti, jer ima mogućnosti da je ona vlasništvo nekog muslimana, koji je kroz tu zemlju prolazio ili tamo boravio.
Pod izrazom "neko od ljudi..." Buharija aludira na Ebu-Hanifu, iako njegovo mišljenje dijele još Sufjan Sevri i Evza'i. Ebu-Hanife nije učinio kontradikciju, nego dao jedan logičan zaključak kako ga je Tahavi zabilježio: "Ko pronađe zakopano blago, nema štete da dadne petinu siromasima, a ako je isti, sam u nevolji i siromašan, dozvoljeno mu je da je uzme za sebe i svoje potrebe." Ebu-Hanife je ovom izjavom namjeravao ukazati da pronalazač ima određenu obavezu prema državnoj blagajni u iznosu od jedne petine, a istovremeno i pravo na udio u ratnom plijenu u istom iznosu. Prema tome, petinu koju bi pronalazač zadržao od pronađenog zakopanog blaga za sebe, samo je zamjena za isti iznos njemu pripadajućeg dijela od ratnog plijena, koji mu treba dati državna blagajna.
Iz hadisa se zaključuje:
– nismo dužni dati krvnu, a ni novčanu odštetu, u slučaju da neko upadne u naš bunar na našem zemljištu ili da zidovi bunara, pri njegovom kopanju, povrijede, odnosno usmrte radnika. Isto pravilo vrijedi i za rudara u rudniku. U oba slučaja, bio to putnik ili radnik, treba da se sam čuva i poduzme sve za svoju sigurnost,
– povreda od životinje može biti raznolika. Kada I'jad kaže: "Pravnici su složni da za povredu dobivenu od živinčeta u doba dana nema odštete, kada kod nje nije bio niko od njenih vlasnika. Međutim, ako je sa njom bio jahač ili njen gonič, odnosno vodič ili čuvar-pastir, odšteta se daje u iznosu učinjene stvarne povrede."
Zahirije, držeći se doslovno slova hadisa, smatraju da se za povredu, koju nanese životinja ne daje odšteta ni u kom slučaju, učinila je životinja prednjim ili zadnjim nogama, izuzev, ako je na to natjera sam jahač, odnosno njen gonič, u kom slučaju živinče postaje kao obična alatka čovjeka.
Šafije kažu: "Odšteta se daje za učinjenu povredu i nanesenu štetu, bilo prednjim bilo zadnjim nogama ili ustima životinje, bio sa njom njen vlasnik, njegov opunomoćenik ili najamnik, bila životinja uzeta samo pod kiriju ili oteta i uzeta bez odobrenja vlasnika. Ako životinja usmrti čovjeka, njen vlasnik daje zakonom propisanu otkupninu."
Imam Malik, Lejs i Evza'i kažu: "Nema odštete u slučaju kada životinja nekoga pogodi prednjom ili zadnjom nogom."
Ebu-Hanife kaže: "Nema odštete u slučaju da ga životinja pogodi zadnjom nogom, a ako ga pogodi prednjom, ima pravo na odštetu, jer je tu vlasnik imao mogućnosti da pazi na sigurnost stranih lica. Za povredu koju učini životinja danju, a poznata je po svojoj opasnosti, a sa njom nije bilo nikoga od njenih staratelja, njen vlasnik daje odštetu, jer ju je trebao preko dana vezati (kao što su volovi koji se bodu, konji, pseto i slično)."
Za štetu i povredu koju životinja učini noću, njen vlasnik daje odštetu, po mišljenju Malika, a Šafija kaže: "Njen vlasnik dat će odštetu, ako se nije dovoljno starao za sigurnost i čuvanje ljudi od povrede svoga živinčeta."
Ebu-Hanife je rekao: "Odštete nema za povredu u slučaju kada vlasnik napasa svoju stoku danju."
Nesaija sa senedom navodi, da je deva Bera b. Aziba unišla u palmovik nekog čovjeka i nanijela mu štetu, pa je Vjerovjesnik kazao: "Vlasnik palmovika je dužan da se za palmovik brine danju, a vlasnik životinje da čuva živinče noću",
– na rudaču koju neko pronađe u svojoj kući, dućanu i drugim pratećim objektima, bio on musliman ili štićenik muslimanske države, on ne daje nikakvog doprinosa i sve pronađeno, pripada vlasniku kuće,

RIJEČI UZVIŠENOG ALLAHA: "...I ONIMA KOJI RADE NA SAKUPLJANJU ZEKATA" I POLAGANJE RAČUNA ONIH, KOJI PRIKUPLJAJU ZEKAT NADLEŽNOM RUKOVODIOCU

باب قول الله تعالى (والعاملين عليها) ومحاسبة المصدقين مع الإمام

1500. PRIČAO NAM JE Jusuf b. Musa, njemu Ebu-Usame, kome je prenio Hišam b. Urve od svoga oca, on od Ebu-Humejda Sa'idija, radijallahu anhu, koji je rekao:
"Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, uzeo je u službu jednog čovjeka po imenu (Abdullah) Ibni-Lutbijje iz plemena Esed za sakupljanje zekata od plemena Benu-Sulejm i kada se vratio natrag, položio je račun o sakupljanju zekata."[1]

١٥٠٠. حَدَّثَنَا يُوسُفُ بْنُ مُوسَى حَدَّثَنَا أَبُو أُسَامَةَ أَخْبَرَنَا هِشَامُ بْنُ عُرْوَةَ عَنْ أَبِيهِ عَنْ أَبِي حُمَيْدٍ السَّاعِدِيِّ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ اسْتَعْمَلَ رَسُولُ اللهِ ﷺ رَجُلًا مِنَ الْأَسْدِ عَلَى صَدَقَاتِ بَنِي سُلَيْمٍ يُدْعَى ابْنَ اللُّتْبِيَّةِ فَلَمَّا جَاءَ حَاسَبَهُ .

DAVANJE DEVA I NJIHOVOG MLIJEKA U ZEKAT NA USLUGU PUTNICIMA

باب استعمال إبل الصدقة وألبانها لأبناء السبيل

1501. PRIČAO NAM JE Musedded, rekavši da mu je prenio Jahja od Šu'be kome je ispričao Katade, prenoseći od Enesa, radijallahu anhu, da je neki svijet od plemena Urejne mrzio stanovanje u Medini, pa im je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, dozvolio da dođu do deva od zekata, piju njihovo mlijeko i koriste njihovu mokraću. Oni su, međutim, poubijali pastire, a deve potjerali sa sobom, pa je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve

١٥٠١. حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ حَدَّثَنَا يَحْيَى عَنْ شُعْبَةَ حَدَّثَنَا قَتَادَةُ عَنْ أَنَسٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ أَنَّ نَاسًا مِنْ عُرَيْنَةَ اجْتَوَوُا الْمَدِينَةَ فَرَخَّصَ لَهُمْ رَسُولُ اللهِ ﷺ أَنْ يَأْتُوا إِبِلَ الصَّدَقَةِ فَيَشْرَبُوا مِنْ أَلْبَانِهَا وَأَبْوَالِهَا فَقَتَلُوا الرَّاعِيَ وَاسْتَاقُوا الذَّوْدَ فَأَرْسَلَ رَسُولُ اللهِ ﷺ فَأُتِيَ بِهِمْ فَقَطَّعَ أَيْدِيَهُمْ وَأَرْجُلَهُمْ

---

tj. pronalazaču. Ovo je stav Ebu-Hanife i Ahmeda, a Ebu-Jusuf i Muhammed smatraju da vlasnik – pronalazač treba dati odmah petinu državnoj blagajni, dok Malik i Šafija kažu da treba odmah dati zekat. Po mišljenju Ebu-Hanife i Muhammeda ne daje se ni petina ni zekat odmah na zlato, srebro, amber i biser izvađen iz mora. Sve pronađeno pripada pronalazaču. Ovo mišljenje usvaja i Malik.

1 Iz navedenog hadisa zaključuje se:
– jednoglasno je mišljenje učenjaka da službenici, koji prikupljaju zekat, nemaju pravo na postotak od sakupljene sume kao na sedminu, osminu i sl., nego će im se odrediti plaća ili honorar za njihov stvarno uloženi trud,
– sakupljači zekata treba da po završenom poslu predaju svome rukovodiocu konačan obračun,
– društvene poslove, a posebno finansijske, treba davati ljudima od reda, rada, povjerenja i sposobnosti, a ne na osnovu prijateljskih veza i ličnih interesa,
– ko je angažovan na vršenju općedruštvenog posla, ima pravo na ime svoga rada i truda na nagradu, bilo stalnu ili povremenu.

sellem, poslao za njima (ubicama) potjeru i oni su dovedeni i on je dao odsjeći im njihove ruke, noge, a oči im spržiti i ostaviti ih na žezi da grizu kamenje. U drugom senedu, Katadu slijede Ebu-Kilabe, Humejd i Sabit, koji ovaj slučaj prenose isto od Enesa.

وَسَمَرَ أَعْيُنَهُمْ وَتَرَكَهُمْ بِالْحَرَّةِ يَعَضُّونَ الْحِجَارَةَ تَابَعَهُ أَبُو قِلَابَةَ وَحُمَيْدٌ وَثَابِتٌ عَنْ أَنَسٍ .

RUKOVODIOČEVO OBILJEŽAVANJE DEVA SAKUPLJENIH OD ZEKATA

باب وَسْمِ الْإِمَامِ إِبِلَ الصَّدَقَةِ بِيَدِهِ

1502. PRIČAO NAM JE Ibrahim b. Munzir, njemu Velid, koji kaže da mu je pričao Ebu-Amr Evza'i, rekavši kako mu je saopćio Ishak b. Abdullah b. Ebi-Talhe, kome je Enes b. Malik, radijallahu anhu, rekao:
"Jednom sam poranio do Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, s Abdullahom b. Ebi-Talhom da mu on (za dijete) umekša ustima hurme i zatekao mu u ruci alatku kojom obilježava deve prikupljene od zekata."[2]

١٥٠٢ . حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ الْمُنْذِرِ حَدَّثَنَا الْوَلِيدُ حَدَّثَنَا أَبُو عَمْرٍو الْأَوْزَاعِيُّ حَدَّثَنِي إِسْحَاقُ بْنُ عَبْدِاللهِ بْنِ أَبِي طَلْحَةَ حَدَّثَنِي أَنَسُ بْنُ مَالِكٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ غَدَوْتُ إِلَى رَسُولِ اللهِ ﷺ بِعَبْدِاللهِ بْنِ أَبِي طَلْحَةَ لِيُحَنِّكَهُ فَوَافَيْتُهُ فِي يَدِهِ الْمِيسَمُ يَسِمُ إِبِلَ الصَّدَقَةِ .

2 Dozvoljeno je žigosati stoku ili joj na određenom mjestu spržiti dlaku. Šafija kaže da je preporučljivo obilježavati stoku sakupljenu na ime zekata i džizje, a ostalu dozvoljeno.
Lijepo je obilježiti, tj. ostrići vunu bravčeta na ušima, a dlaku devi i krupnoj stoci na sapima i butovima. Svrha ovog obilježavanja je raspoznavanje vlastite stoke od tuđe.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

U ime Allaha, Svemilosnog, Samilosnog!

كِتَابُ صَدَقَةِ الْفِطْرِ

SADAKATUL-FITR

OBAVEZNOST SADAKATUL-FITRA

باب فَرْض صَدَقَةِ الْفِطْرِ

Ebu-Ālije, Ata i Ibni-Sirin su smatrali davanje sadakatul-fitra farzom.

وَرَأَى أَبُو الْعَالِيَةِ وَعَطَاءٌ وَابْنُ سِيرِينَ صَدَقَةَ الْفِطْرِ فَرِيضَةً .

1503. PRIČAO NAM JE Jahja b. Muhammed b. Seken, da mu je ispričao Muhammed b. Džehdam, kome je prenio Isma'il b. Dža'fer od Umera b. Nafija, on od svoga oca, a ovaj od Ibni-Omera, radijallahu anhuma, koji je rekao:
"Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, odredio je sadakatul-fitr: jedan sā' hurmi, ili jedan sā' od ječma na roba, na slobodnog muslimana, muško i žensko, malo i veliko i naredio da se on dadne prije izlaska svijeta na bajram-namaz."

١٥٠٣. حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ السَّكَنِ حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ جَهْضَمٍ حَدَّثَنَا إِسْمَاعِيلُ بْنُ جَعْفَرٍ عَنْ عُمَرَ بْنِ نَافِعٍ عَنْ أَبِيهِ عَنِ ابْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا قَالَ فَرَضَ رَسُولُ اللهِ ﷺ زَكَاةَ الْفِطْرِ صَاعًا مِنْ تَمْرٍ أَوْ صَاعًا مِنْ شَعِيرٍ عَلَى الْعَبْدِ وَالْحُرِّ وَالذَّكَرِ وَالْأُنْثَى وَالصَّغِيرِ وَالْكَبِيرِ مِنَ الْمُسْلِمِينَ وَأَمَرَ بِهَا أَنْ تُؤَدَّى قَبْلَ خُرُوجِ النَّاسِ إِلَى الصَّلَاةِ .

O OBAVEZI MUSLIMANA NA DAVANJE SADAKATUL-FITRA ZA SVOGA ROBA I OSTALE UKUĆANE

بَاب صَدَقَةِ الْفِطْرِ عَلَى الْعَبْدِ وَغَيْرِهِ مِنَ الْمُسْلِمِينَ

1504. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Jusuf, njemu saopćio Malik, prenoseći od Nafija, on od Ibni-Omera, radijallahu anhuma, da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, odredio sadakatul-fitr u iznosu jednog sā'a hurmi ili sā'a ječma svakom slobodnom muslimanu i robu, muškarcu i ženi.[1]

١٥٠٤. حَدَّثَنَا عَبْدُاللهِ بْنُ يُوسُفَ أَخْبَرَنَا مَالِكٌ عَنْ نَافِعٍ عَنِ ابْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا أَنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ فَرَضَ زَكَاةَ الْفِطْرِ صَاعًا مِنْ تَمْرٍ أَوْ صَاعًا مِنْ شَعِيرٍ عَلَى كُلِّ حُرٍّ أَوْ عَبْدٍ ذَكَرٍ أَوْ أُنْثَى مِنَ الْمُسْلِمِينَ.

1 S mišljenjem, gore spomenute trojice učenjaka, slaže se Šafija, Malik i Ahmed, dok pravnici hanefijske škole sadakatul-fitr smatraju vadžibom, a poneki malikijski – sunnetom. Ima pravnika koji kažu da je sadakatul-fitr samo mustehab. Ovi se oslanjaju na Kajsa b. Sa'da b. Ubadu, koji je izjavio: "Vjerovjesnik nam je naređivao dijeljenje sadakatul-fitra, prije objave propisa o zekatu, a kada je naređeno dijeljenje zekata, više nam je nije ni naredivao, a ni zabranjivao, a ni Ibni-Madže i Hakim u svom 'Mustedreku'." Prema ovoj izjavi, obavezno davanje sadakatul-fitra je derogirano i prepušteno dobroj volji svakog muslimana.
Bejheki kaže: "Kasnije objavljeni propisi zekata ne znače derogiranje ranije naredbe, pa i prakse dijeljenja sadakatul-fitra, i prema tome, nju nije dozvoljeno zanemariti."
Različiti stavovi o statusu ovog imovinskog doprinosa nastali su i zbog različitog shvatanja, u hadisu upotrijebljenog izraza "...fereda...", koji se može prevesti "...odredio je..." i "...učinio je farzom..."
Hanefije navedeni izraz shvataju u prvom navedenom značenju, dok pravnici šafijske, malikijske i hambelijske škole uzimaju drugo značenje i ovo davanje smatraju farz-obavezom.
Iz navedenih hadisa zaključuje se:
– sadakatul-fitr iznosi jedan sa' hurmi ili ječma. Imam Davud, držeći se gornjeg hadisa, smatra da se ovaj imovinski doprinos mora davati samo u hurmama i ječmu, a da se ne može davati u pšenici, pšeničnom brašnu niti ječmenom brašnu, a ni pečenom kruhu, suhom grožđu ili nečem drugom,
– ovim davanjem zadužena je i žena. Muž nije obavezan dati sadakatul-fitr za svoju ženu. Ona ga treba dati iz svoje vlastite imovine,
– sadakatul-fitr daje se za rođenu djecu, pa i siročad. Pisac "El Hidaje" kaže: "Roditelj ili staratelj dat će sadakatul-fitr za svoju malodobnu djecu, a ako ona imaju svoju vlastitu imovinu, ona će se dati iz te njihove imovine. Ovo je stav Ebu-Hanife i Ebu-Jusufa, dok imam Muhammed ima suprotno mišljenje. Hasan Basri je rekao: "Otac je dužan dati ovu sadaku za svoje dijete iz svoje imovine, a ako je dadne iz imovine djeteta, dužan je to djetetu nadoknaditi."
S obzirom na završni tekst hadisa, ova se sadaka daje samo za roba muslimana. Ovo je stav Malika, Šafije, Ahmeda, Ebu-Sevra i Hasana Basrija.
Imami Ebu-Hanife i Sevri smatraju da se sadakatul-fitr daje i za roba nemuslimana. Ovo mišljenje imali su još Ata, Mudžahid, Seid b. Džubejr, Omer b. Abdil-Aziz, Neha'i, a ono je još preneseno i od Ebu-Hurejre i Ibni-Omera. Ovi se oslanjaju na izjavu Ibni-Abbasa:
"Vjerovjesnik je rekao: 'Dajte sadakatul-fitr za svaku malotjetnu, a i odraslu osobu, bila ona muško ili žensko, Jevrej ili kršćanin, slobodnog ili robovskog statusa: pola sa'a pšenice ili sa' hurmi ili sa' ječma.'"
Tahavi je zabilježio izjavu Ebu-Hurejre u ovoj varijanti: "Sadakatul-fitr daje se za svaku osobu, koju kućedomaćin izdržava, bila ona maloljetna ili odrasla, bila slobodna ili rob, pa makar ona bila kršćanin, i to pola sa'a pšenice ili jedan sa' hurmi." Muhaddisi su zabilježili, da je Omer b. Abdil-Aziz davao sadakatul-fitr i za svoje robove nemuslimane.
Završni tekst hadisa kod Buharije: "...minel muslimine..." ima prema hanefijskim pravnicima značenje: "...sadakatul-fitr obavezno daje musliman za sebe i za one koje on izdržava",
– mustehab je da se sadakatul-fitr dadne u vremenu od zore pa do klanjanja bajram-namaza prvog dana Bajrama. Ovo je stav Ibni-Omera, Ibni-Abbasa, Ataa b. Rebaha, Ibrahima Neha'ija i još ponekih pravnika.

SADAKATUL-FITR JE SĀ‘ JEČMA

باب صَدقة الْفِطْر صاعٌ مِنْ شعِيرٍ

1505. PRIČAO NAM JE Kabisa, rekavši da mu je prenio Sufjan od Zejda b. Eslema, on od Ijada b. Abdullaha, ovaj od Ebu-Seida, radijallahu anhu, koji je rekao:
"Hranili smo (siromaha) sadakatul-fitrom od sā‘a ječma."

١٥٠٥. حَدَّثَنَا قَبِيصَةُ بْنُ عُقْبَةَ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ عَنْ زَيْدِ بْنِ أَسْلَمَ عَنْ عِيَاضِ بْنِ عَبْدِاللهِ عَنْ أَبِي سَعِيدٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ كُنَّا نُطْعِمُ الصَّدَقَةَ صَاعًا مِنْ شَعِيرٍ .

SADAKATUL-FITR JE JEDAN SĀ‘ HRANE

باب صدقةِ الْفِطْرِ صاعٌ مِنْ طعامٍ

1506. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Jusuf, njemu prenio Malik od Zejda b. Eslema, on od Ijada b. Abdullaha b. Sa‘da b. Ebi-Serha Amirija, koji je čuo Ebu-Seida Hudrija, radijallahu anhu, kako kaže:
"Mi smo na ime sadakatul-fitra izdavali jedan sā‘ hrane (pšenice), i to: sā‘ ječma ili sā‘ hurmi ili sā‘ suhog sira ili po jedan sā‘ suhog grožđa."[2]

١٥٠٦. حَدَّثَنَا عَبْدُاللهِ بْنُ يُوسُفَ أَخْبَرَنَا مَالِكٌ عَنْ زَيْدِ بْنِ أَسْلَمَ عَنْ عِيَاضِ بْنِ عَبْدِاللهِ بْنِ سَعْدِ بْنِ أَبِي سَرْحٍ الْعَامِرِيِّ أَنَّهُ سَمِعَ أَبَا سَعِيدٍ الْخُدْرِيَّ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ يَقُولُ كُنَّا نُخْرِجُ زَكَاةَ الْفِطْرِ صَاعًا مِنْ طَعَامٍ أَوْ صَاعًا مِنْ شَعِيرٍ أَوْ صَاعًا مِنْ تَمْرٍ أَوْ صَاعًا مِنْ أَقِطٍ أَوْ صَاعًا مِنْ زَبِيبٍ .

Ibni-Hazm je rekao: "Vadžib je dati sadakatul-fitr prije polaska ljudi na bajram-namaz, a haram je odgoditi i dati ga iza klanjanja bajram-namaza.

2 Šafija smatra da se tekstom "ili jedan sa‘ od hrane", misli "jedan sa‘ pšenice". Sa‘ iznosi 3 kg i 332 g ili 4 mudda, a svaki mudd iznosi 50 dkg i 33 g.
Šafije ne prihvaćaju ovo tumačenje, nego prihvaćaju tekst, kako se on može doslovno razumjeti. Hanefije svoj stav potkrepljuju još izjavom Ebu-Seida Hudrije, koju Buharija donosi u slijedećoj verziji: "U doba Vjerovjesnika, na dan Ramazanskog bajrama, izdavali smo po jedan sa‘ hrane, a naša je hrana bila: ječam, suho grožđe, suhi sir i hurme."
Ebu-Davud i Ibni-Huzejme su rekli: "Navodi Hakema, na koje se Šafije pozivaju, a koji glase: '...jedan sa‘ pšenice...' nije zapamćen, a niti po ashabima prenesen."
Pisac "El-Hidaje" kaže: "Sadakatul-fitr je pola sa'a pšenice ili pšeničnog brašna, ili ugruhanog brašna, ili rezaćija, ili jedan sa' hurmi ili ječma."
Ebu-Jusuf i Muhammed su rekli: "Suho grožđe ima vrijednost ječma." Svakako da je to odnos iz toga vremena i na određenom području (u Arabiji). Ovo mišljenje dao je i Hasan Basrija, prenoseći ga od Ebu-Hanife. Da se pola sa‘a pšenice može dati umjesto jednog sa‘a ječma dali su svoje mišljenje još Ebu-Bekr, Omer, Osman i Alija. Isto mišljenje imali su Ibni-Mes‘ud, Džabir, b. Abdullah, Ebu-Hurejre, Ibni-Zubejr, Ibni-Abbas, Mu‘avija, Esma bint Ebi-Bekr, Seid b. Musejjeb, Ata, Mudžahid, Seid b. Džubejr, Omer b. Abdil-Aziz, Tavus, Neha‘i, Ša‘bi, Alkame, Esved, Urve, Ebu-Seleme b. Abdurahman b. Avf, Ebu-Kilabe, Abdul Malik b. Muhammed Tabi‘ija, Evza‘i, Sevri, Ibni-Mubarek, Abdullah b. Šeddad i Mus‘ab b. Seid.
Tahavi ističe da su stav hanefija imali još Kasim, Salim Abdurahman b. Kasim, Hakem i Hammad.
Hanefije u prilog svoga stava ističu i hadis koga je Sa‘lebe prenio od svoga oca Ebu-Su‘ajra, a koji Ebu-Davud u svom "Sunenu" iznosi u slijedećoj varijanti:
"Allahov Poslanik je rekao: 'Sa‘ pšenice daje se za dvije osobe, bile one maloljetne ili odrasle, bile slobodne ili robovi, bile muškog ili ženskog spola. Dušu bogatog između vas, Allah čisti sadakatul-fitrom od poroka.'"

DAVANJE JEDNOG SĀ‘A HURMI NA IME SADAKATUL-FITRA

باب صَدقةِ الفِطْرِ صاعًا مِنْ تَمْرٍ

1507. PRIČAO NAM JE Ahmed b. Junus, njemu Lejs, prenoseći od Nafija, da je Abdullah (b. Omer), radijallahu anhuma, rekao:
“Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, na ime sadakatul-fitra naredio je jedan sā‘ hurmi ili jedan sā‘ ječma, pa je svijet”, kaže Abdullah, “počeo to izjednačavati s vrijednošću dva mudda pšenice.”

١٥٠٧. حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ يُونُسَ حَدَّثَنَا اللَّيْثُ عَنْ نَافِعٍ أَنَّ عَبْدَاللهِ بْنَ عُمَرَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا قَالَ أَمَرَ النَّبِيُّ ﷺ بِزَكَاةِ الْفِطْرِ صَاعًا مِنْ تَمْرٍ أَوْ صَاعًا مِنْ شَعِيرٍ قَالَ عَبْدُاللهِ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ فَجَعَلَ النَّاسُ عِدْلَهُ مُدَّيْنِ مِنْ حِنْطَةٍ .

DAVANJE JEDNOG SĀ‘A SUHOG GROŽĐA

باب صَاعٍ مِنْ زَبِيبٍ

1508. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Munir, da je čuo Jezida b. Ebu-Adenija, kako kaže da mu je prenio Sufjan od Zejda b. Eslema, kome je pričao Ijad b. Abdullah b. Ebi-Serh, prenoseći od Ebu-Seida Hudrija, radijallahu anhu, koji je rekao:
“Mi smo u doba Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, davali po jedan sā‘ hrane (pšenice), jedan sā‘ hurmi, ili jedan sā‘ ječma ili sā‘ suhog grožđa. Kada je došao Mu‘avija (za halifu), došla je i sirijska pšenica i on je rekao: ‘Čini mi se da je jedan mudd ove pšenice ravan dva mudda (druge hrane).’”[1]

١٥٠٨. حَدَّثَنَا عَبْدُاللهِ بْنُ مُنِيرٍ سَمِعَ يَزِيدَ بْنَ أَبِي حَكِيمٍ الْعَدَنِيَّ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ عَنْ زَيْدِ بْنِ أَسْلَمَ قَالَ حَدَّثَنِي عِيَاضُ ابْنُ عَبْدِاللهِ بْنِ أَبِي سَرْحٍ عَنْ أَبِي سَعِيدٍ الْخُدْرِيِّ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ كُنَّا نُعْطِيهَا فِي زَمَانِ النَّبِيِّ ﷺ صَاعًا مِنْ طَعَامٍ أَوْ صَاعًا مِنْ تَمْرٍ أَوْ صَاعًا مِنْ شَعِيرٍ أَوْ صَاعًا مِنْ زَبِيبٍ فَلَمَّا جَاءَ مُعَاوِيَةُ وَجَاءَتِ السَّمْرَاءُ قَالَ أُرَى مُدًّا مِنْ هَذَا يَعْدِلُ مُدَّيْنِ .

Stav hanefija temelji se i na hadisima koje spominju Darekutni i Taberani u svojim hadiskim zbirkama. Malik je izjavio: “Vadžib je sadakatul-fitr davati u slijedećim artiklima: pšenici bolje vrste, a i obične, ječmu, raži, kukuruzu, prosu, hurmama, suhom grožđu, suhom siru i krupniku (pšenica iz San‘a sa dva zrna u jednoj ljusci).”

1 Abdullahovu izjavu donosi Humejdi u svom “Musnedu” u slijedećoj verziji: “Vjerovjesnik je na ime sadakatul-fitra naredio da se daje jedan sa‘ hurmi ili jedan sā‘ ječma, a kada je došao na halifet Mu‘avija, svijet je izjednačavao pola sā‘ pšenice s jednim sā‘ ječma.” Ovu je izjavu zabilježio i Ibni-Huzejme u svom “Sahihu”. Ebu-Davud s nešto izmijenjenim senedom, u svojoj hadiskoj zbirci navodi da je Abdullah b. Omer rekao: “Svijet je u doba Vjerovjesnika na ime sadakatul-fitra davao jedan sā‘ ječma ili hurmi ili suhog grožđa. Kada je hilafet preuzeo Omer, umnožila se proizvodnja pšenice, pa je Omer, kaže Abdullah, izjednačio i stavljao pola sā‘a pšenice umjesto jednog sā‘a ječma, odnosno suhog grožđa.”
Tahavi istu izjavu preko drugog seneda u ovoj varijanti. “Vjerovjesnik je na ime sadakatul-fitra naredio da se daje jedan sā‘ hurmi ili jedan sā‘ ječma na svakog muslimana, bila to muška ili ženska osoba, bila ona slobodna ili rob. Ashabi su kasnije, rekao je Abdullah b. Omer, počeli to izjednačavati sa dva mudda pšenice (čija težina iznosi 1 kg i 666 g). Ovo izjednačavanje činili su još i Ebu-Bekr, Osman i Alija.”
Ebu-Davud u svojoj hadiskoj zbirci navodi da je Ebu-Seid Hudrija rekao: “Dok je bio među nama još

POTREBA DAVANJA SADAKATUL-FITRA PRIJE KLANJANJA BAJRAM-NAMAZA

باب الصَّدقة قبْل العيد

1509. PRIČAO NAM JE Adem, njemu Hafs b. Mejsere, kome je prenio Musa b. Ukbe od Nafija, on od Ibn-Omera, radijallahu anhuma, da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, naredio davanje sadakatul-fitra prije odlaska svijeta na bajram-namaz.

١٥٠٩. حَدَّثَنَا آدَمُ حَدَّثَنَا حَفْصُ بْنُ مَيْسَرَةَ حَدَّثَنَا مُوسَى بْنُ عُقْبَةَ عَنْ نَافِعٍ عَنِ ابْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ أَمَرَ بِزَكَاةِ الْفِطْرِ قَبْلَ خُرُوجِ النَّاسِ إِلَى الصَّلَاةِ .

1510. PRIČAO NAM JE Mu'az b. Fedale, rekavši da mu je prenio Ebu-Umer Hafs b. Mejsere od Zejda, on od Ijada b. Abdullaha b. Seida, ovaj od Ebu-Seida Hudrija, radijallahu anhu, koji je rekao: "Mi smo u doba Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, izdavali na Dan fitra (prvi dan Ramazanskog bajrama) po jedan sā' hrane, a naša je hrana", kaže Ebu-Seid, "uglavnom bila: ječam, suho grožđe, suhi sir i hurme."[2]

١٥١٠. حَدَّثَنَا مُعَاذُ بْنُ فَضَالَةَ حَدَّثَنَا أَبُو عُمَرَ حَفْصُ بْنُ مَيْسَرَةَ عَنْ زَيْدِ بْنِ أَسْلَمَ عَنْ عِيَاضِ بْنِ عَبْدِاللهِ بْنِ سَعْدٍ عَنْ أَبِي سَعِيدٍ الْخُدْرِيِّ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ كُنَّا نُخْرِجُ فِي عَهْدِ رَسُولِ اللهِ ﷺ يَوْمَ الْفِطْرِ صَاعًا مِنْ طَعَامٍ وَقَالَ أَبُو سَعِيدٍ وَكَانَ طَعَامَنَا الشَّعِيرُ وَالزَّبِيبُ وَالْأَقِطُ وَالتَّمْرُ .

Allahov Poslanik, mi smo davali na ime sadakatul-fitra na svaku malu i odraslu osobu, bila ona slobodna ili rob, po jedan sā' od hrane (misli na pšenicu), ili sā' suhog sira, ili jedan sā' ječma ili sā' hurmi ili sā' suhog grožđa. Tako smo to činili, dok nije došao Mu'avija da obavi hadž ili umru, kojom je prilikom održao svijetu govor sa tribine i između ostalog rekao: 'Ja smatram da su dva mudda (1 kg i 666 g) sirijske pšenice ravna jednom sā'u hurmi. Svijet je ovo prihvatio, a što se tiče mene', rekao je Ebu-Seid, 'ja sam nastavio davanje po svojoj staroj praksi.'"

Jednoglasno je mišljenje pravnika da sadakatul-fitr u ječmu ili hurmama iznosi jedan sā'. Ibni-Hazm dozvoljava davanje ove sadake samo u ječmu ili hurmama, dok hanefije dozvoljavaju u svakoj vrsti gore navedene hrane, pa i njihovoj novčanoj protuvrijednosti.

Iz izloženog se vidi da su se hanefije opredijelile za pola sā'a na ime davanja sadakatul-fitra, držeći se mišljenja i prakse brojnih ashaba.

2 Po mišljenju Ebu-Hanife, davanje sadakatul-fitra postaje dužnost s pojavom zore prvog dana Ramazanskog bajrama. Ovo je mišljenje još Lejsa b. Sa'da, Malika i ranije mišljenje Šafije, dok Evza'i, Ahmed, Ishak pa i po kasnijem mišljenju Šafije, davanje ovog doprinosa postaje vadžibom sa zalaskom sunca zadnjeg dana ramazana.

Prema izloženom, mustehab je dati ovu sadaku u vremenu od pojave zore pa do klanjanja bajram-namaza, iako se ona može dati i u toku ramazana.

Darekutni navodi da je Vjerovjesnik naredio davanje sadakatul-fitra i rekao: "Opskrbite siromahe na dan Bajrama, pa da u njemu ne prose!"

Davanje ove sadake u vremenu od pojave zore prvog dana Bajrama, pa do klanjanja bajram-namaza smatrali su mustehabom pored hanefija još Ibni-Omer, Ibni-Abbas, Ata b. Ebi-Rebah, Ibrahim Neha'i, Kasim, Muslim b. Jesar, Ebu-Nadre, Ikrime, Dahhak, Musa b. Verdan, Malik, Šafija, Ishak i učenjaci Kufe. Hattabi kaže da je ovo jednoglasan stav svih priznatih naših pravnika.

DUŽNOST DAVANJA SADAKATUL-FITRA NA SLOBODNU OSOBU I ROBA

بَاب صَدَقَةِ الْفِطْرِ عَلَى الْحُرِّ وَالْمَمْلُوكِ

Zuhri je rekao: “Na robove radi trgovanja daje se zekat kao na trgovačku robu, a daje se i doprinos na ime sadakatul-fitra.”

وَقَالَ الزُّهْرِيُّ فِي الْمَمْلُوكِينَ لِلتِّجَارَةِ يُزَكَّى فِي التِّجَارَةِ وَيُزَكَّى فِي الْفِطْرِ .

1511. PRIČAO NAM JE Ebu-Nu‘man i rekao da mu je ispričao Hammad b. Zejd, kome je prenio Ejjub od Nafija, on od (Abdullaha) Ibni-Omera, radijallahu anhuma, koji je rekao:
“Vjerovjesnik je odredio sadakatul-fitr”, ili je kazao, “ramazanski sadakatul-fitr, na mušku i žensku slobodnu osobu, pa i na roba po jedan sa’ hurmi ili po sā‘ ječma. Potom je svijet (Mu‘avija i njegovi saradnici) to izjednačio sa polovinom sa’a pšenice. Međutim, Ibni-Omer davaše i dalje samo hurme. Stanovništvo Medine bilo je jedne godine u oskudici s hurmama, pa je on dao ječam. Ibni-Omer je davao (sadakatul-fitr) za maloljetne i odrasle, pa čak je davao i za svoje sinove.
Ibni-Omer ju je davao onima (siromasima) koji su je primali i svijet je davaše na jedan ili dva dana prije prvog dana Ramazanskog bajrama.”

١٥١١. حَدَّثَنَا أَبُو النُّعْمَانِ حَدَّثَنَا حَمَّادُ بْنُ زَيْدٍ حَدَّثَنَا أَيُّوبُ عَنْ نَافِعٍ عَنِ ابْنِ عُمَرَ رَضِي اللهُ عَنْهُمَا قَالَ فَرَضَ النَّبِيُّ ﷺ صَدَقَةَ الْفِطْرِ أَوْ قَالَ رَمَضَانَ عَلَى الذَّكَرِ وَالْأُنْثَى وَالْحُرِّ وَالْمَمْلُوكِ صَاعًا مِنْ تَمْرٍ أَوْ صَاعًا مِنْ شَعِيرٍ فَعَدَلَ النَّاسُ بِهِ نِصْفَ صَاعٍ مِنْ بُرٍّ فَكَانَ ابْنُ عُمَرَ رَضِي اللهُ عَنْهُمَا يُعْطِي التَّمْرَ فَأَعْوَزَ أَهْلُ الْمَدِينَةِ مِنَ التَّمْرِ فَأَعْطَى شَعِيرًا فَكَانَ ابْنُ عُمَرَ يُعْطِي عَنِ الصَّغِيرِ وَالْكَبِيرِ حَتَّى إِنْ كَانَ لِيُعْطِي عَنْ بَنِيَّ وَكَانَ ابْنُ عُمَرَ رَضِي اللهُ عَنْهُمَا يُعْطِيهَا الَّذِينَ يَقْبَلُونَهَا وَكَانُوا يُعْطُونَ قَبْلَ الْفِطْرِ بِيَوْمٍ أَوْ يَوْمَيْنِ .

DAVANJE SADAKATUL-FITRA ZA MALODOBNU I ODRASLU OSOBU

باب صدقة الْفِطْرِ على الصَّغِيرِ وَالْكَبِيرِ

1512. PRIČAO NAM JE Musedded, rekavši da mu je prenio Jahja od Ubejdullaha, kome je pričao Nafi‘, prenoseći od Ibni-Omera, radijallahu anhuma, koji je izjavio:
"Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, odredio je na ime sadakatul-fitra po jedan sā‘ ječma ili po sā‘ hurmi za maloljetnu, a i odraslu osobu, bila ona slobodna ili rob."[1]

١٥١٢. حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ حَدَّثَنَا يَحْيَى عَنْ عُبَيْدِاللهِ قَالَ حَدَّثَنِي نَافِعٌ عَنِ ابْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ فَرَضَ رَسُولُ اللهِ ﷺ صَدَقَةَ الْفِطْرِ صَاعًا مِنْ شَعِيرٍ أَوْ صَاعًا مِنْ تَمْرٍ عَلَى الصَّغِيرِ وَالْكَبِيرِ وَالْحُرِّ وَالْمَمْلُوكِ.

1 Iz navedenog hadisa zaključuje se:
– sadakatul-fitr u hurmama ili ječmu iznosi jedan sa‘, tj. 3 kg i 332 g,
– ashabi su procijenili da jedan sa‘ hurmi ili ječma vrijedi pola sa‘a dobre pšenice i da se ova količina može punopravno davati na ime sadakatul-fitra,
– ova se sadaka daje kako za slobodne ljude, tako i za robove, bez obzira na spol,
– Ibni-Bettal i Ibni-Huzejme smatraju da se sadakatul-fitr mora dati samo u gore navedenim prehrambenim artiklima, dok po mišljenju pravnika hanefijske škole, ona se može dati i u njihovoj novčanoj, pravedno procijenjenoj, tržišnoj vrijednosti,
– visina sadakatul-fitra stvarno predstavlja vrijednost jednodnevne hrane siromaha onog vremena.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَٰنِ الرَّحِيمِ

U ime Allaha, Svemilosnog, Samilosnog!

كِتَابُ الْحَجِّ

HADŽ

OBAVEZNOST HADŽA I NJEGOVA VRIJEDNOST

بَاب وُجُوبِ الْحَجِّ وَفَضْلِهِ

i o riječima Uzvišenog Allaha: "Svijet je dužan da, u ime Allaha, hodočasti Ka'bu, ko je u mogućnosti da k njoj putuje. Ko ovo ne vjeruje, pa Allah je nezavisan od ljudi."[1]

وَقَوْلِ اللهِ (وَلِلَّهِ عَلَى النَّاسِ حِجُّ الْبَيْتِ مَنِ اسْتَطَاعَ إِلَيْهِ سَبِيلًا وَمَنْ كَفَرَ فَإِنَّ اللهَ غَنِيٌّ عَنِ الْعَالَمِينَ) .

---

1 Navedeni ajet nalazi se u poglavlju "Ali-Imran" koji u sastavu ostalih ajeta, 96-98. u prijevodu glasi: "Prvi hram podignut radi ljudi je onaj blagoslovljeni u Mekki, koji je uputa za sve ljudstvo (i narode). U njemu ima mnogo jasnih znakova, a među njima je i mjesto Ibrahimovo. Ko u ovu kuću uđe, siguran je. Svijet je dužan, da u ime Allaha, hodočasti Ka'bu, ko je u mogućnosti da joj ide. Ko ovo ne vjeruje i poriče ovu dužnost, grješan je. Zaista je Allah nezavisan od ljudi." Posjetiti Ka'bu jednom u životu je osnovna islamska dužnost imućnog muslimana. Kurtubi ističe da je hadž propisan pete godine po Hidžri, a neki kažu, da je to bilo devete godine, dok Bejheki navodi da je on propisan šeste godine po Hidžri.
Obaveznost hadža utvrđena je gore navedenim ajetom i brojnim izjavama Vjerovjesnika.
Imam Ahmed u svom "Musnedu" sa senedom navodi da je Ebu-Hurejre rekao:
"Vjerovjesnik nam je jednom držao hutbu i rekao: 'O, narode! Allah vam je naredio hodočašćenje Ka'be, pa posjetite je!' Potom je jedan čovjek upitao: 'Allahov Poslaniče, je li svake godine?' On je malo šutio, a ovaj mu je postavio pitanje tri puta.
'Da sam odgovorio: Da, to bi vam bila obavezna dužnost i vi je', rekao je kasnije Vjerovjesnik, 'ne biste bili u mogućnosti izvršavati.'
Potom je još rekao: 'Kada ja vas ostavljam na miru, ostavite i vi mene. Oni koji su bili prije vas, propali su samo zbog višestrukog ispitivanja i neslaganja sa svojim vjerovjesnicima. Kada vam što naredim, vršite to koliko možete, a kada vam što zabranim, ostavite to!'"
Ovaj hadis zabilježio je i Muslim u svom "Sahihu", a Ahmed, navodeći ga još preko drugog seneda, kaže kako je halifa Alija rekao: "Pošto je objavljen gornji ajet, Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, održao je jednu hutbu, i između ostalog, rekao: 'O, narode! Allah vam je propisao obaveznu dužnost posjećivanja Ka'be...'"
Iza izraza spomenutog u gornjem ajetu: "Ko je u mogućnosti da k njoj putuje...", misli se, kaže Ibni-Abbas, na osobu koja ima prijevozno sredstvo i finansijsku mogućnost. Drugom prilikom, on je opet rekao: "To je osoba koja ima tristo dirhema (drahmi) preko osnovnih kućnih potreba." Ibni-Abbas i Mudžahid su izjavili: "Nevjernik je ko ne vjeruje u obaveznost obavljanje hadža."
Neki muhaddisi, preko halifa Alije, navode da je Vjerovjesnik rekao: "Musliman koji je materijalno opskrbljen i ima jahaću životinju, a nije obavio hadž, za njega je svejedno, umro on kao Jevrej ili kao kršćanin, jer je Allah rekao: 'Svijetu je dužnost da, u ime Allaha, hodočasti Ka'bu, i to onaj ko je u mogućnosti da k njoj ide...'"Ovu je izjavu zabilježio i Tirmizi uz napomenu da je to prilično nepoznat hadis (garib). Halifa Omer je izjavio: "Ko je u mogućnosti da obavi hadž, pa ga ne obavi, svejedno je za njega, umro on kao Jevrej ili kao kršćanin."

1513. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Jusuf, rekavši da mu je saopćio Malik, prenoseći od Ibni-Šihaba, on od Sulejmana b. Jesara, ovaj od Abdullaha b. Abbasa, radijallahu anhuma, koji je rekao:
"Iza Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, jahao je (na istoj devi) Fadl (b. Abbas). Utom je došla jedna žena iz plemena Has'am. Fadl je počeo u nju gledati, a i ona je gledala u njega, pa je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, okrenuo Fadlovo lice na drugu stranu.
'Allahov Poslaniče!', rekla je žena, 'Allah je, uistinu, stavio hadž u dužnost Svojim robovima. Moj otac je dostigao veliku starost; on ne može jahati, pa mogu li ja za njega obaviti hadž?
'Da, možeš – odgovorio je Vjerovjesnik.
'To je bilo', kaže Ibni-Abbas, 'na Oprosnom hadžu.'"[1]

١٥١٣. حَدَّثَنَا عَبْدُاللهِ بْنُ يُوسُفَ أَخْبَرَنَا مَالِكٌ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ عَنْ سُلَيْمَانَ بْنِ يَسَارٍ عَنْ عَبْدِاللهِ بْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا قَالَ كَانَ الْفَضْلُ رَدِيفَ رَسُولِ اللهِ ﷺ فَجَاءَتِ امْرَأَةٌ مِنْ خَشْعَمَ فَجَعَلَ الْفَضْلُ يَنْظُرُ إِلَيْهَا وَتَنْظُرُ إِلَيْهِ وَجَعَلَ النَّبِيُّ ﷺ يَصْرِفُ وَجْهَ الْفَضْلِ إِلَى الشِّقِّ الْآخَرِ فَقَالَتْ يَا رَسُولَ اللهِ إِنَّ فَرِيضَةَ اللهِ عَلَى عِبَادِهِ فِي الْحَجِّ أَدْرَكَتْ أَبِي شَيْخًا كَبِيرًا لَا يَثْبُتُ عَلَى الرَّاحِلَةِ أَفَأَحُجُّ عَنْهُ قَالَ نَعَمْ وَذَلِكَ فِي حَجَّةِ الْوَدَاعِ .

1 Iz hadisa se zaključuje:
– na jednoj jahaćoj životinji može jahati više osoba pod uvjetom da ona može to izdržati bez poteškoća,
– žena u ihramu ne pokriva lice,
– učeni ljudi treba da pravovremeno sprečavaju ljude od negativnih i loših navika.
Prema izjavi Ibni-Munzira, na Arefatu, iza Vjerovjesnika, na istoj devi jahao je Fadl i motrio gore spomenutu ženu, pa mu je Vjerovjesnik rekao:
"Bratiću! Ovo je dan u kome se opraštaju grijesi onome, ko u njima vlada svojim sluhom, svojim vidom i svojim jezikom."
Pošto Vjerovjesnik, gore navedenoj ženi, nije ništa rekao za otkriveno lice, Davud smatra da žene u ihramu nisu dužne da obaraju i okreću svoje lice od muškarca, nego su to dužni činiti sami muškarci.
Ibni-Abbas i Ibni-Omer protumačili su ajet: "Ve la jubdine zinetehunne illa ma zahere minha...", tj. "Neka ne pokazuju svoj ukras (tjelesni), osim onoga što je od njega vidljivo...", tj. lica i dlanova.
– dozvoljeno je obaviti hadž za drugu nepokretnu i za put nesposobnu osobu. Ovo je mišljenje Ebu-Hanife i ostalih prvaka njegove škole, zatim Šafije, Sevrija, Ahmeda i Ishaka.
Malik, Lejs i Hasan b. Salih su rekli: "Hadž ne može obaviti niko ni za koga, osim samo za umrlu osobu koja ga nije za života mogla obaviti."
Od Neha'ija i nekih ranijih učenjaka preneseno je mišljenje da nije punopravan ni valjan hadž obavljen za umrlog niti za drugog. Ovo je mišljenje, pa jednoj verziji, preneseno i od Malika, bez obzira što ga je osoba za svoga života oporučila.
Od Ibni-Omera je prenesena slijedeća izjava: "Ne može niko ni za koga obaviti hadž, a niti može neko postiti za drugu osobu." Sličnu izjavu dao je i Ibrahim Neha'i.
Šafija i najveći broj učenjaka dozvoljavaju obavljanje hadža za umrlu osobu, bio to farz ili zavjetni hadž, bio oporučen po ostavitelju ili ne bio, i svi putni troškovi isplaćuju se zamjeniku iz ostavštine umrlog.
Pisac "El-Hidaje" kaže: "Kod ortodoksnih škola, osnovno pravilo je da čovjek može nagradu svoga dobrog djela, bio to namaz, sadaka, post i slično, pokloniti drugom, jer je od Vjerovjesnika preneseno da je on zaklao dva ovna: jednog za sebe, a drugog za svoje sljedbenike. Obreda ima raznolikih čisto materijalnih kao što je zekat, čisto tjelesnih kao što je namaz, i poslova složenih od materijalnih i tjelesnih obreda kao što je hadž. U prvoj vrsti ovih obreda zastupanje i zamjena je dozvoljena, u drugoj vrsti zamjena ne može biti ni u kom slučaju, a u trećoj vrsti zamjena se dozvoljava u slučaju lične trajne nesposobnosti i slabosti koja traje sve do smrti."

Ibni-Bettal je kazao: "Podijeljena su mišljenja o pravovaljanosti hadža obavljenog po zamjeniku, u slučaju da bolesnik-hadžija ozdravi." Učenjaci Kufe, Šafija i Ebu-Sevr smatraju da takav hadž neće biti punovažan i oporavljena osoba treba ga ponovo lično obaviti. Imam Ahmed i Ishak kažu: "Obavljen hadž je punovažan i ne treba ga više oporavljena osoba obavljati."
Učenjaci Kufe i Ebu-Sevr dozvoljavaju obavljanje farz-hadža po zamjeniku bolesnika, koji umre od bolesti zbog koje je legao u postelju, dok Šafija to, po jednoj verziji, odobrava, a po drugoj ne odobrava.
Ibni-Abdil-Berr kaže: "Podijeljena su mišljenja učenjaka o širini shvaćanja navedenog hadisa kod Buharije. Jedni smatraju da se dozvola zamjenjivanja, odnosi samo na oca spomenute žene iz plemena Has'am, jer je u Kur'anu rečeno: '...dužnost je na onoga ko je u mogućnosti da k njoj dođe...' Njen otac tada nije bio u mogućnosti da putuje, pa ni da jaše na devi, pa je Vjerovjesnik dozvolio da za njega obavi hadž njegova kćerka. Ovo je mišljenje Malika i učenjaka njegove škole, jer oni hadž uvrštavaju u tjelesno-vjerske obrede i, analogno namazu, ne može niko nikoga u njemu zamijeniti..."
Ibni-Tin kaže: "Mogućnost i sposobnost spomenuta u navedenom ajetu, sastoji se u sposobnosti čovjeka da, po uobičajenosti, može otići do Ka'be: ako je uobičajio ići pješice, on je dužan obaviti hadž, makar i nemao jahaće životinje, onaj čiji je običaj da putuje jašući, dužan je obaviti hadž, tek kada bude imao jahaću životinju koja ga može do Ka'be odnijeti i natrag kući vratiti. Takav je slučaj i sa hranom, odjećom i novcem; jednom hadžiji treba, prema uobičajenim potrebama više novaca, više hrane i odjeće, a drugom manje."
Ibni-Bettal kaže da su gornje mišljenje zastupali još Ibni-Zubejr, Ikrime i Dahhak.
Ebu-Hanife i Šafija smatraju da obavezu hadža ima samo osoba koja ima jahaću životinju i potrebnu materijalnu opskrbu. Ovog su mišljenja još Ibni-Zubejr, Ikrime i Dahhak.
Ebu-Hanife i Šafija smatraju da obavezu hadža ima samo osoba koja ima jahaću životinju i potrebnu materijalnu opskrbu. Ovog su mišljenja još: Hasan Basrija, Mudžahid, Seid b. Musejjeb, i još mnogi učenjaci.
Kurtubi kaže: "Malik i pravnici njegove škole smatraju da se slučaj, gore spomenute Has'amije, ne slaže sa sadržajem ajeta: '...mensteta'a ilejhi sebila...', tj. 'dužnost hadža je na onom ko je u mogućnosti da ode i putuje do Ka'be...', a to znači ko je fizički sposoban za putovanje." Pošto se ovaj slučaj ne slaže sa sadržajem ajeta, Malik ga usvaja kao specifičan slučaj, držeći se i dalje striktno slova navedenog ajeta.
Hanefijski pravnici ističu da se iz sadržaja konkretnog ajeta treba shvatiti samo postojanje jahaće životinje i opskrbe potrebne za hadž. Ovakvo se shvatanje zaključuje i na osnovu mnogih Muhammedovih, sallallallahu alejhi ve sellem, izjava, mišljenja i prakse njegovih drugova,
– dozvoljeno je osobi obaviti hadž za drugog, premda nije još obavila hadž ni za sebe. Ovo je mišljenje Ebu-Hanife, Malika, a po jednoj verziji i imama Ahmeda. Čini se da je ovo bio stav i Hasana Basrije, Ibrahima Neha'ija, Ejjuba i Dža'fera b. Muhammeda. Međutim, Evza'i, Šafija i Ishak kažu: "Osoba koja nije za sebe učinila hadž, ne može ga činiti ni za drugog, a ako ga ipak učini, smatrat će se da ga je obavila za sebe lično, a ne za svoga opunomoćitelja." Abdul-Aziz je izjavio da ovakav hadž ne vrijedi i on nije valjano i punovažno obavljen ni za sebe ni za drugog. Ovakva je verzija prenesena i od Ibni-Abbasa.
Ebu-Davud preko Ibni-Abbasa prenosi: "Vjerovjesnik je čuo nekog čovjeka gdje uzvikuje: 'Lebbejke an Šibrimete!' tj. 'Odazivam ti se, Allahu, za Šibrimu!'
'Ko ti je Šibrima?' – upitao je Vjerovjesnik.
'Brat (ili) rođak' – odgovorio je on.
'A jesi li ti ranije obavio hadž za sebe?' – upitao je, opet, Vjerovjesnik.
'Nisam' – odgovorio je ovaj.
'Obavi hadž sada za sebe, a drugi puta za Šibrimu' – rekao je Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem."
Hanefije prihvaćaju vjerodostojnost ovoga dijaloga, iako poneki muhadisi kritiziraju neke njegove prenosioce, ali Muhammedovu, sallallahu alejhi ve sellem, zapovijed ne shvaćaju kao stvarni imperativ, nego preporuku, nadopunjujući je Ibni-Abbasovom izjavom, kada je on, upitan od nekog čovjeka koji nije učinio hadž za sebe, može li obaviti hadž za drugog, odgovorio:
"Preče ti je da izvršiš svoj dug."
U ovome Abbasovom odgovoru ne spominje se da hadž obavljen za drugog pripada samo onom ko ga je obavio. Muhammedov, sallallahu alejhi ve sellem, odgovor Šibrimu, kažu hanefije, treba shvatiti kao preporuku, baš kao što je on još jednom prilikom rekao (za dijeljenje milostinje):
"Počni dijeliti od onoga koga si dužan izdržavati!"
Činiti dobra djela u ime svojih roditelja je punovažan i valjan postupak.

RIJEČI UZVIŠENOG ALLAHA: "DOLAZIT ĆE TI PJEŠICE I NA MRŠAVIM ISCRPLJENIM DEVAMA, KOJE ĆE DOLAZITI SA SVIH DALEKIH STRANA (PUTEVA) I NEKA PRISUSTVUJU SVOJIM KORISTIMA (OVOG I BUDUĆEG SVIJETA)."

باب قَوْلِ اللهِ تعالى ﴿ يَأْتُوكَ رِجَالاً وَعَلَى كُلِّ ضَامِرٍ يَأْتِينَ مِنْ كُلِّ فَجٍّ عَمِيقٍ لِيَشْهَدُوا مَنَافِعَ لَهُمْ ﴾

"Fidžadžun" su široki putevi.[1]

﴿ فِجَاجًا ﴾ الطُّرُقُ الْوَاسِعَةُ .

1514. PRIČAO NAM JE Ahmed b. Isa i rekao da mu je ispričao Ibni-Vehb, prenoseći od Junusa, on od Ibni-Šihaba, a on od Salima b. Abdullaha da je (Abdullah) Ibni-Omer, radijallahu anhuma, rekao: "Vidio sam Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, glasno je obznanio ulazak u hadžske obrede, kada je jahaća životinja bila uspravno stala (na noge)."

١٥١٤. حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ عِيسَى حَدَّثَنَا ابْنُ وَهْبٍ عَنْ يُونُسَ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ أَنَّ سَالِمَ بْنَ عَبْدِاللهِ بْنِ عُمَرَ أَخْبَرَهُ أَنَّ ابْنَ عُمَرَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا قَالَ رَأَيْتُ رَسُولَ اللهِ ﷺ يَرْكَبُ رَاحِلَتَهُ بِذِي الْحُلَيْفَةِ ثُمَّ يُهِلُّ حَتَّى تَسْتَوِيَ بِهِ قَائِمَةً .

---

1 Pored fragmentarno navedenih prijevoda 28. i 38. ajeta, poglavlja "El-Hadž", evo i ostalih od 28. do uključivo 38. ajeta:
"Zaista oni, koji ne vjeruju i sprečavaju od Allahovog puta i od Mesdžidul-harema, u kojem je jednak onaj koji u njemu stanuje i koji stanuje u pustinji i tako naumi u njemu odvratiti (od pravog puta) nasiljem, Mi ćemo mu dati da kuša bolnu kaznu.
(Spomeni) kada smo Mi pripremili Ibrahimu mjesto Hrama (za klanjanje i rekli): 'Ne pripisuj Mi ništa i očisti Moju kuću onima koji je obilaze, koji stoje (u namazu), koji se pregibaju i koji čine sedždu.
Obavijesti ljude o hadžu! Dolazit će ti pješice i na svakoj mršavoj i iscrpljenoj devi, koje dolaze s dalekog i širokog puta, da prisustvuju koristima svojim i da spominju ime Allahovo u poznatim danima (klanja) kurbana, koje im je On dao. Pa jedite od njih (meso) i nahranite nenasrtljivog siromaha i beskućnika. Zatim neka obave svoje čišćenje (brijanjem) i neka izvrše svoje zavjete i neka obilaze Stari (Allahom čuvani) hram.
To (su propisi). Ko bude poštivao Božije svetinje, to mu je dobro kod njegova Gospodara. A vama su dozvoljene domaće životinje, osim onih što vam se citira (da su zabranjene). Pa klonite se nečistoće kipova i klonite se lažljivih riječi! Budite potpuno odani Allahu, ne činite Mu drugom (nikoga)! Ko Allahu pripisuje druga, sličan je onom koji je pao s neba, pa ga zgrabila ptica ili ga vjetar bacio u daleko mjesto (i od njega nije ostalo nikakva traga). To (je tako). Pa ko poštiva Božije propise (o hadžu) to je znak bogobojaznosti srca.
Vi imate u njima koristi od određenog roka, zatim je njihovo mjesto (klanja) kod Starog hrama (Ka'be).
Za svaku (vjersku) skupinu, Mi smo učinili mjesto (gdje će klati žrtve), da spominju Božije ime (pri klanju) životinja koje im je On darovao. Vaš Allah je samo Jedan Allah i Njemu se predajte i obraduj ponizne, one, čija srca, kada se spomene Allah – zastrepe i strpljive (u nesrećama) koje ih zadese, i one koji obavljaju namaz i koji dijele od onoga čime smo ih Mi obdarili.
Deve smo vam učinili od znakova Božije svemoći. Vi u njima imate dobro, pa spominjite nad njima Božije ime (pri klanju). A kada im strane padnu (na zemlju), jedite od njih i nahranite nenasrtljiva prosjaka i beskućnika. Tako smo vam ih Mi potčinili, da biste bili zahvalni.
Do Allaha neće stići njihovo meso ni njihova krv, nego će do Njega stići samo vaša bogobojaznost. Tako vam ih je On potčinio da veličate Allaha zato što vas je uputio (pravim putem). Obraduj dobročinitelja!
Zaista Allah otklanja (uznemiravanje) od onih koji vjeruju. Zaista Allah ne voli nijednog izdajnika, mušrika.'"

1515. PRIČAO NAM JE Ibrahim, njemu saopćio Velid da mu je pričao Evza'i koji je čuo Ataa kako prenosi od Džabira b. Abdullaha, radijallahu anhuma, da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, glasno obznanio ulazak u hadžske obrede kod Zul-Hulejfe tek kada se sa njim ispravila (na noge) njegova deva.
Ovo su prenijeli još Enes i Ibni-Abbas, radijallahu anhum.[2]

١٥١٥. حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ مُوسَى أَخْبَرَنَا الْوَلِيدُ حَدَّثَنَا الأَوْزَاعِيُّ سَمِعَ عَطَاءً يُحَدِّثُ عَنْ جَابِرِ بْنِ عَبْدِاللهِ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا أَنَّ إِهْلاَلَ رَسُولِ اللهِ ﷺ مِنْ ذِي الْحُلَيْفَةِ حِينَ اسْتَوَتْ بِهِ رَاحِلَتُهُ رَوَاهُ أَنَسٌ وَابْنُ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمْ .

OBAVLJANJE HADŽA NA JAHALICI

باب الْحجّ على الرَّحْل

1516. Eban je izjavio da mu je rekao Malik b. Dinar, prenoseći od Kasima b. Muhammeda, on od Aiše, radijallahu anha, da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, poslao s njom njenog brata Abdur-Rahmana i ona se odlučila na obavljanje 'umre od Ten'ima, a on ju je podigao na devu. Omer, radijallahu anhu, rekao je: "Pritegnite sedla u vrijeme obavljanja hadža, jer je hadž jedna od dviju borbi."

١٥١٦. وَقَالَ أَبَانُ حَدَّثَنَا مَالِكُ بْنُ دِينَارٍ عَنِ الْقَاسِمِ بْنِ مُحَمَّدٍ عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهَا أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ بَعَثَ مَعَهَا أَخَاهَا عَبْدَالرَّحْمَنِ فَأَعْمَرَهَا مِنَ التَّنْعِيمِ وَحَمَلَهَا عَلَى قَتَبٍ وَقَالَ عُمَرُ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ شُدُّوا الرِّحَالَ فِي الْحَجِّ فَإِنَّهُ أَحَدُ الْجِهَادَيْنِ .

---

2 Iz hadisa se zaključuje:
– hadž se može obaviti pješice ili jašući. Jedni smatraju da je bolje izvršiti ga jašući, jer je tako činio Vjerovjesnik na svom Hadžetul-vedau. Drugi daju prednost pješačenju, jer se time ulaže više truda, prema kome i Allah daje nagradu.
Hakim je zabilježio da je Ibni-Abbas rekao: "Onome ko ode u Mekku pješice i tako se vrati bilježi se za svaki korak nagrada u vrijednosti sedamsto haremskih dobrih poslova."
"A šta su to haremski dobri poslovi?" – upitali su prisutni.
"To su poslovi za koje Allah nagrađuje sve podjednako kao da je učinio stotinu hiljada, drugih dobrih djela" – odgovorio je on.
I u kur'anskom tekstu pješaci su spomenuti prije konjanika. Mudžahid je rekao da je Adem, alejhi selam, četrdeset puta išao na hadž pješice, da su to tako činili Ibrahim i njegov sin Isma'il, a Hasan b. Ali išao je na hadž dvadeset pet puta pješice,
– Vjerovjesnik je otpočeo sa obredima, tek kada mu je deva ustala na noge.
S obzirom na gornju praksu Vjerovjesnika, malikije i većina učenjaka smatraju da se u obrede ulazi kada se i deva ispravi na noge, a pješak kada krene sa mikata.
Ebu-Hanife prihvata ovu praksu, ali smatra (mustehabom) da se u obrede uđe iza predanog selama, namaza koji se obično klanja na mikatu.
Šafije smatraju da obrede treba početi tek kada jahaća životinja krene sa mikata.

1517. Muhammed b. Ebu-Bekr kaže da mu je rekao Jezid b. Zurej‘, kome je prenio Azre b. Sabit od Sumama b. Abdullaha b. Enesa:
“Enes je obavio hadž na sedlu deve (umjesto u hevdedžu), a nije bio škrtica. On je pričao da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, obavio hadž na sedlu koje mu je bilo i prtljažnica.”

١٥١٧. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ أَبِي بَكْرٍ حَدَّثَنَا يَزِيدُ ابْنُ زُرَيْعٍ حَدَّثَنَا عَزْرَةُ بْنُ ثَابِتٍ عَنْ ثُمَامَةَ بْنِ عَبْدِاللهِ بْنِ أَنَسٍ قَالَ حَجَّ أَنَسٌ عَلَى رَحْلٍ وَلَمْ يَكُنْ شَحِيحًا وَحَدَّثَ أَنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ حَجَّ عَلَى رَحْلٍ وَكَانَتْ زَامِلَتَهُ .

1518. PRIČAO NAM JE Amr b. Ali, rekavši da mu je prenio Ebu-Asim od Ejmena b. Naila, ovome je rekao Kasim b. Muhammed da je Aiša, radijallahu anha, zaista rekla:
“Allahov Poslaniče, sallallahu alejhi ve sellem, vi ste (nijet učinili) naumili umru, a ja nisam?”
“Abdur-Rahmanu!, rekao je, “idi sa svojom sestrom i omogući joj da nijet učini za umru od Ten‘ima.”
On ju je postavio iza sebe na devu i ona je učinila odluku za umru.

١٥١٨. حَدَّثَنَا عَمْرُو بْنُ عَلِيٍّ حَدَّثَنَا أَبُو عَاصِمٍ حَدَّثَنَا أَيْمَنُ بْنُ نَابِلٍ حَدَّثَنَا الْقَاسِمُ بْنُ مُحَمَّدٍ عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهَا أَنَّهَا قَالَتْ يَا رَسُولَ اللهِ اعْتَمَرْتُمْ وَلَمْ أَعْتَمِرْ فَقَالَ يَا عَبْدَالرَّحْمَنِ اذْهَبْ بِأُخْتِكَ فَأَعْمِرْهَا مِنَ التَّنْعِيمِ فَأَحْقَبَهَا عَلَى نَاقَةٍ فَاعْتَمَرَتْ .

VRIJEDNOST PROPISNO OBAVLJENOG I KOD ALLAHA PRIMLJENOG HADŽA

باب فَضْلِ الْحَجِّ الْمَبْرُورِ

1519. PRIČAO NAM JE Abdul-Aziz b. Abdullah i rekao da mu je prenio Ibrahim b. Sa‘d od Zuhrija, on od Seida b. Musejjeba, ovaj od Ebu-Hurejre, radijallahu anhu, koji je rekao:
“Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, upitan je:
‘Koji su poslovi najvredniji?’
‘Vjerovanje u Allaha i Njegova Poslanika’ – odgovorio je on.
‘A koji onda?’ – upitan je.
‘Borba na Božijem putu’ – rekao je on.
‘A koji onda?’ – ponovo je upitan.
‘Propisano (bez griješenja) obavljen i kod Allaha primljen hadž.’”

١٥١٩. حَدَّثَنَا عَبْدُالْعَزِيزِ بْنُ عَبْدِاللهِ حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ سَعْدٍ عَنِ الزُّهْرِيِّ عَنْ سَعِيدِ بْنِ الْمُسَيَّبِ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ سُئِلَ النَّبِيُّ ﷺ أَيُّ الْأَعْمَالِ أَفْضَلُ قَالَ إِيمَانٌ بِاللهِ وَرَسُولِهِ قِيلَ ثُمَّ مَاذَا قَالَ جِهَادٌ فِي سَبِيلِ اللهِ قِيلَ ثُمَّ مَاذَا قَالَ حَجٌّ مَبْرُورٌ .

1520. PRIČAO NAM JE Abdur-Rahman b. Mubarek, njemu Halid, kome je saopćio Habib b. Ebu-Amre, prenoseći od Aiše b. Talha, ona od Aiše, radijallahu anha, majke pravovjernih da je rekla:
"Allahov Poslaniče, sallallahu alejhi ve sellem, mi smatramo džihad najvrednijim poslom, pa zašto i mi ne idemo boriti se na Božijem putu?"
"Ne!", odgovorio je on, "najbolji džihad za vas je obavljen bez griješenja, i kod Allaha primljen hadž."

١٥٢٠. حَدَّثَنَا عَبْدُالرَّحْمَنِ بْنُ الْمُبَارَكِ حَدَّثَنَا خَالِدٌ أَخْبَرَنَا حَبِيبُ بْنُ أَبِي عَمْرَةَ عَنْ عَائِشَةَ بِنْتِ طَلْحَةَ عَنْ عَائِشَةَ أُمِّ الْمُؤْمِنِينَ رَضِيَ اللهُ عَنْهَا أَنَّهَا قَالَتْ يَا رَسُولَ اللهِ نَرَى الْجِهَادَ أَفْضَلَ الْعَمَلِ أَفَلَا نُجَاهِدُ قَالَ لَا لَكِنَّ أَفْضَلَ الْجِهَادِ حَجٌّ مَبْرُورٌ .

1521. PRIČAO NAM JE Adem, prenoseći od Šu'be, kome je rekao Sejjar Ebu-Hakem, da je čuo Ebu-Hazma, kako kaže da je čuo Ebu-Hurejru, radijallahu anhu, kada je rekao:
"Čuo sam Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, kako kaže: 'Ko obavi hadž, u ime Allaha, i ne bude (u vrijeme hadža) imao spolnog općenja sa ženom, niti učinio neki drugi ispad (grijeh), vratit će se (svome domu bez grijeha), kao na dan kada ga je njegova majka rodila.'"[1]

١٥٢١. حَدَّثَنَا آدَمُ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ حَدَّثَنَا سَيَّارٌ أَبُو الْحَكَمِ قَالَ سَمِعْتُ أَبَا حَازِمٍ قَالَ سَمِعْتُ أَبَا هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ سَمِعْتُ النَّبِيَّ ﷺ يَقُولُ مَنْ حَجَّ لِلَّهِ فَلَمْ يَرْفُثْ وَلَمْ يَفْسُقْ رَجَعَ كَيَوْمِ وَلَدَتْهُ أُمُّهُ .

1 Uvažen i kod Allaha primljen hadž smatra se samo onaj, koji je, pošteno zarađenim novcem iz pobožnosti, u ime Allaha, obavljen, a ne na ime drugih interesa.
Vjerovjesnik je dozvoljavao ženama da učestvuju u borbama. Hafsa, supruga Allahovog Poslanika je izjavila: "Došla nam je jedna žena koja je sa Allahovim Poslanikom učestvovala u šest vojnih pohoda i rekla mu: 'Mi smo liječile ranjenike i služile bolesnike.'"
Prilikom kretanja na vojnu, Vjerovjesnik je, kako je to Buharija ranije istakao, davao svojim suprugama da izvlače strelice i koja bi izvukla svoju strelicu, ta je sa njim išla u borbu.
Borba na hadžu je borba protiv vlastite strasti i pohlepe za ovozemnim uživanjem, borba sa poteškoćama prehrane, sa putovanjem i ulaganjem truda da se pravovremeno izvrši svaki propisani obred hadža.
Tirmizi preko Ibni-Mes'uda navodi hadis. "Obavljajte hadž i umru, jer vam oni odstranjuju siromaštvo i grijehe, kao što kovački mijeh odstranjuje u kovačnici trosku od rudače željeza, zlata i srebra. Za hadž, primljen kod Allaha, nema druge nagrade, osim Dženneta."
Ahmed b. Hanbel u svom "Musnedu" preko Džabira navodi da je Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Kod Allaha primljen hadž je onaj, za koga nema druge nagrade osim Dženneta."
"Allahov Poslaniče, koji je to primljeni hadž?" – upitali su prisutni.
"U kom je hadžija dijelio hranu onima kojima je potrebna i nazivao ljudima selam" – odgovorio je on.
Hakim u svom "Mustedreku" umjesto "nazivao selam" navodi: "I imao lijepu i prijatnu riječ prema drugima."

O MJESTIMA ODREĐENIM ZA KONAČNO ODLUČIVANJE OBAVLJANJA HADŽA I UMRE

باب فَرْضِ مَوَاقِيتِ الْحَجِّ وَالْعُمْرَةِ

1522. PRIČAO NAM JE Malik b. Isma'il, rekavši da mu je prenio Zuhejr od Zejda b. Džubejra, koji je pričao da mu je u stan došao Abdullah b. Omer, radijallahu anhuma, a on je tada imao šator od kostrijeti i zastor. Ja sam ga upitao:
"Odakle je dozvoljeno da učinim naum (ogrnem ihrame) za obavljanje umre?"
"Allahov Poslanik , sallallahu alejhi ve sellem", rekao je on, "odredio je za to Karn za stanovnike Nedžda, Zul-Hulejfu za Medinelije, a Džuhfu za stanovnike Sirije."

١٥٢٢. حَدَّثَنَا مَالِكُ بْنُ إِسْمَاعِيلَ حَدَّثَنَا زُهَيْرٌ قَالَ حَدَّثَنِي زَيْدُ بْنُ جُبَيْرٍ أَنَّهُ أَتَى عَبْدَاللهِ بْنَ عُمَرَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا فِي مَنْزِلِهِ وَلَهُ فُسْطَاطٌ وَسُرَادِقٌ فَسَأَلْتُهُ مِنْ أَيْنَ يَجُوزُ أَنْ أَعْتَمِرَ قَالَ فَرَضَهَا رَسُولُ اللهِ ﷺ لِأَهْلِ نَجْدٍ قَرْنًا وَلِأَهْلِ الْمَدِينَةِ ذَا الْحُلَيْفَةِ وَلِأَهْلِ الشَّأْمِ الْجُحْفَةَ .

RIJEČI UZVIŠENOG ALLAHA: "OPSKRBITE SE! A UISTINU, NAJBOLJA OPSKRBA JE BOGOBOJAZNOST"

باب قَوْلِ اللهِ تَعَالَى
(وَتَزَوَّدُوا فَإِنَّ خَيْرَ الزَّادِ التَّقْوَى)

1523. PRIČAO NAM JE Jahja b. Bišr, njemu prenio Šebab od Verka'a, on od Amra b. Dinara, ovaj od Ikrime, a on opet od Ibni-Abbasa, radijallahu anhuma, da je rekao:
"Stanovnici Jemena su obavljali hadž, a nisu se opskrbljivali (za putovanje), nego su govorili: 'Mi se oslanjamo na Allaha.' Kada bi stigli u Mekku, tražili su (hranu) od svijeta, pa je Uzvišeni Allah objavio: 'Opskrbite se! A uistinu, najbolja opskrba je bogobojaznost.'"
Ovu izjavu je prenio i Ibni-Ujejne od Amra, on od Ikrime, ne spominjući Ibni-Abbasa.[1]

١٥٢٣. حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ بِشْرٍ حَدَّثَنَا شَبَابَةُ عَنْ وَرْقَاءَ عَنْ عَمْرِو بْنِ دِينَارٍ عَنْ عِكْرِمَةَ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا قَالَ كَانَ أَهْلُ الْيَمَنِ يَحُجُّونَ وَلَا يَتَزَوَّدُونَ وَيَقُولُونَ نَحْنُ الْمُتَوَكِّلُونَ فَإِذَا قَدِمُوا مَكَّةَ سَأَلُوا النَّاسَ فَأَنْزَلَ اللهُ تَعَالَى (وَتَزَوَّدُوا فَإِنَّ خَيْرَ الزَّادِ التَّقْوَى) رَوَاهُ ابْنُ عُيَيْنَةَ عَنْ عَمْرٍو عَنْ عِكْرِمَةَ مُرْسَلًا .

1 Iz hadisa se zaključuje:
– ne prositi i ne tražiti materijalnu pomoć od drugih, nego se opskrbljivati svojim radom, spada u bogobojaznost. Navedenim ajetom i hadisom naređuje se: "Ne uznemiravajte svijet traženjem od njega materijalnu pomoć. Uznemiravanje ljudi je grijeh i klonite se toga!",
– nerad se ne smije kamuflirati tevekulom. Stvarno oslanjanje na Allaha je da se u svakom poslu oslanjamo na Božiju pomoć, tek po uloženom svom naporu, kako je to i Vjerovjesnik rekao: "Allah ću uvesti

MIKAT MEKKELIJAMA KADA KRENU NA HADŽ I (LI) ‘UMRU

باب مُهل أهْلِ مَكَّة لِلْحجّ والْعُمْرة

1524. PRIČAO NAM JE Musa b. Isma‘il, rekavši da mu je prenio Vuhejb od Ibni-Tavusa, on od svoga oca, a ovaj od Ibni-Abbasa:
“Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, odredio je vrijeme i mjesto glasnog otpočinjanja veličanja Allaha i oblačenja ihrama: Zul-Hulejfu za Medinelije, Džuhfu za stanovnike Šama, Karnul-Menazil za stanovnike Nedžda, a Jelemlem za stanovnike Jemena. Ova su mjesta za njih i za svakog onog koji preko njih naiđe, namjeravajući obaviti hadž i(li) umru. Za onog koji je iza toga mjesta unutra (između mikata i Mekke), on stupa u ihram ondje gdje je donio odluku za hadž. Tako će Mekkelija stupiti u ihram iz same Mekke (od Harema Ka‘be).”[2]

١٥٢٤. حَدَّثَنَا مُوسَى بْنُ إِسْمَاعِيلَ حَدَّثَنَا وُهَيْبٌ حَدَّثَنَا ابْنُ طَاوُسٍ عَنْ أَبِيهِ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ قَالَ إِنَّ النَّبِيَّ ﷺ وَقَّتَ لِأَهْلِ الْمَدِينَةِ ذَا الْحُلَيْفَةِ وَلِأَهْلِ الشَّأْمِ الْجُحْفَةَ وَلِأَهْلِ نَجْدٍ قَرْنَ الْمَنَازِلِ وَلِأَهْلِ الْيَمَنِ يَلَمْلَمَ هُنَّ لَهُنَّ وَلِمَنْ أَتَى عَلَيْهِنَّ مِنْ غَيْرِهِنَّ مِمَّنْ أَرَادَ الْحَجَّ وَالْعُمْرَةَ وَمَنْ كَانَ دُونَ ذَلِكَ فَمِنْ حَيْثُ أَنْشَأَ حَتَّى أَهْلُ مَكَّةَ مِنْ مَكَّةَ .

(u Džennet) sedamdeset hiljada ljudi bez polaganja obračuna, a to su oni koji ne vjeruju u gatanje, koji se ne tetoviraju i oni koji ne proriču sudbinu iz postupaka ptica, nego se u svom poslu oslanjaju samo na Allaha.” Pošto je i hadžiji zabranjeno usputno prositi, slijedi zaključak da je još strožije zabranjeno to činiti u svom zavičaju,
– osloniti se na Allaha dozvoljeno je tek po uloženom maksimalnom trudu u konkretnom poslu, kako je to Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, rekao svome ashabu: “Sveži devu, pa se onda osloni na Allaha!” Islam osuđuje fatalističko shvatanje.

2 Mekkelije oblače ihrame i počinju učiti telbijju za hadž od Harema Ka‘be, a za umru od vanharemske zone. U gore spomenutim mjestima, hadžija se obrije, podreže nokte, okupa, namiriše, obuče ihrame, klanja nafilu i sa učenjem telbijje krene prema Mekki. Imami Malik, Ahmed i Ishak smatraju da je najbolje stupiti u ihram u gore navedenim mjestima, dok Sevri, Ebu-Hanife i Šafija, to smatraju samo zadnjom granicom i dozvoljavaju da se to učini i prije dolaska u navedena mjesta, jer su to činili Ibni-Abbas, Alija, Ibni-Mes‘ud, Ibni-Omer i još poneki ugledni ashabi. Šafija i Ebu-Hanife kažu: “Stupiti u ihram prije stizanja u gore spomenuta mjesta, bolje je samo za onoga, ko je u mogućnosti i ko ima sposobnosti da se drži reda i discipline, koja je vezana za ihram.
Ko naiđe kroz navedena mjesta radi neke lične potrebe, ne namjeravajući ići u Mekku, on nije dužan oblačiti ihram, kao ni onaj, koji radi opravdanog razloga i potrebe slučajno uđe u Mekku. Tako je i Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, prilikom osvojenja Mekke, imao na sebi obično svoje svakodnevno odijelo, a na glavi kacigu, a tako i ostali ashabi.

MIKATI MEDINELIJAMA

Oni ne ulaze u obrede prije dolaska u Zul-Hulejfu.

باب ميقات أهل المدينة

وَلَا يُهِلُّوا قَبْلَ ذِي الْحُلَيْفَةِ .

1525. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Jusuf, rekavši da mu je saopćio Malik, prenoseći od Nafija, on od Abdullaha b. Omera, radijallahu anhuma, da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Medinelije počinju glasno učiti telbijju (i oblače ihrame) od Zul-Hulejfe, stanovnici Šama od Džuhfe, a stanovnici Nedžda od Karna."

"Saopćeno mi je", rekao je Abdullah, "da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, još rekao: 'A stanovnici Jemena stupaju u ihram od Jelemlema.'"

١٥٢٥ . حَدَّثَنَا عَبْدُاللهِ بْنُ يُوسُفَ أَخْبَرَنَا مَالِكٌ عَنْ نَافِعٍ عَنْ عَبْدِاللهِ بْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا أَنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ قَالَ يُهِلُّ أَهْلُ الْمَدِينَةِ مِنْ ذِي الْحُلَيْفَةِ وَيُهِلُّ أَهْلُ الشَّأْمِ مِنَ الْجُحْفَةِ وَأَهْلُ نَجْدٍ مِنْ قَرْنٍ قَالَ عَبْدُاللهِ وَبَلَغَنِي أَنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ قَالَ وَيُهِلُّ أَهْلُ الْيَمَنِ مِنْ يَلَمْلَمَ .

MIKAT STANOVNIKA ŠAMA

باب مُهَلِّ أَهْلِ الشَّأْمِ

1526. PRIČAO NAM JE Museddcd, njemu Hammad, prenoseći od Amra b. Dinara, on od Tavusa, ovaj od Ibni-Abbasa:

"Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, odredio je Medinelijama mjesto i vrijeme stupanja u ihram Zul-Hulejfu, stanovnicima Šama Džuhfu, stanovnicima Nedžda Karnu-Menazil, a stanovnicima Jemena Jelemlem. To su mjesta za njih i za svakog ko preko njih ide, osim njihovog stanovništva, ko namjerava obaviti hadž i umru. Onaj ko stanuje unutra iza njih, ulazi u obrede od svoga doma (naselja). Tako Mekkelije stupaju u ihram u samoj Mekki (od Harema Ka'be)."

١٥٢٦ . حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ حَدَّثَنَا حَمَّادٌ عَنْ عَمْرِو بْنِ دِينَارٍ عَنْ طَاوُسٍ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا قَالَ وَقَّتَ رَسُولُ اللهِ ﷺ لِأَهْلِ الْمَدِينَةِ ذَا الْحُلَيْفَةِ وَلِأَهْلِ الشَّأْمِ الْجُحْفَةَ وَلِأَهْلِ نَجْدٍ قَرْنَ الْمَنَازِلِ وَلِأَهْلِ الْيَمَنِ يَلَمْلَمَ فَهُنَّ لَهُنَّ وَلِمَنْ أَتَى عَلَيْهِنَّ مِنْ غَيْرِ أَهْلِهِنَّ لِمَنْ كَانَ يُرِيدُ الْحَجَّ وَالْعُمْرَةَ فَمَنْ كَانَ دُونَهُنَّ فَمُهَلُّهُ مِنْ أَهْلِهِ وَكَذَاكَ حَتَّى أَهْلُ مَكَّةَ يُهِلُّونَ مِنْهَا .

MIKAT STANOVNIKA NEDŽDA

باب مُهلِّ أَهْلِ نَجْدٍ

1527. PRIČAO NAM JE Ali, njemu Sufjan: "Zapamtili smo hadis od Zuhrija koji je prenio od Salima, a on od svoga oca da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, odredio mjesto ulaska u obrede...

١٥٢٧. حَدَّثَنَا عَلِيٌّ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ حَفِظْنَاهُ مِنَ الزُّهْرِيِّ عَنْ سَالِمٍ عَنْ أَبِيهِ وَقَّتَ النَّبِيُّ ﷺ .

1528. Preko drugog seneda, pričao nam je Ahmed, njemu Ibni-Vehb, kazavši da mu je saopćio Junus, prenoseći od Ibni-Šihaba, on od Salima b. Abdullaha, a ovaj od svoga oca, radijallahu anhu, da je rekao:
"Čuo sam Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, kako govori: 'Mjesto stupanja Medinlija u ihram je Zul-Hulejfa, a mjesto stupanja u obrede stanovnika Šama je Mehje'a, a to je Džuhfa, a za stanovnike Nedžda je Karn.'"
Ibni-Omer, radijallahu anhuma, rekao je: "Ashabi su govorili da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, još rekao (a ja ga nisam lično čuo): '...a mjesto stupanja u obrede Jemenlija je Jelemlem.'"

١٥٢٨. حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ عِيسَى حَدَّثَنَا ابْنُ وَهْبٍ قَالَ أَخْبَرَنِي يُونُسُ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ عَنْ سَالِمِ بْنِ عَبْدِاللهِ عَنْ أَبِيهِ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ سَمِعْتُ رَسُولَ اللهِ ﷺ يَقُولُ مُهَلُّ أَهْلِ الْمَدِينَةِ ذُو الْحُلَيْفَةِ وَمُهَلُّ أَهْلِ الشَّأْمِ مَهْيَعَةُ وَهِيَ الْجُحْفَةُ وَأَهْلِ نَجْدٍ قَرْنٌ قَالَ ابْنُ عُمَرَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا زَعَمُوا أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ قَالَ وَلَمْ أَسْمَعْهُ وَمُهَلُّ أَهْلِ الْيَمَنِ يَلَمْلَمُ .

MIKAT ONOM KO JE NASTANJEN UNUTRA, IZA MJESTA ODREĐENIH ZA MIKATE

باب مُهلِّ مَنْ كَانَ دُونَ الْمَوَاقِيتِ

1529. PRIČAO NAM JE Kutejbe, kome je prenio Hammad od Amra, on od Tavusa, ovaj od Ibni-Abbasa, radijallahu anhuma, da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, za Medinlije odredio mjesto i vrijeme stupanja u ihram Zul-Hulejfu, za stanovnike Šama Džuhfu, za Jemenlije Jelemlem, a za stanovnike Nedžda Karn. To su mjesta za njih i za svakog drugog ko bude preko njih dolazio i namjeravao obaviti hadž i umru, a onaj ko je unutra iza tih mjesta, on stupa u ihram od svoga doma (porodice). Tako stanovnici Mekke stupaju u ihram iz same Mekke.

١٥٢٩. حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ حَدَّثَنَا حَمَّادٌ عَنْ عَمْرٍو عَنْ طَاوُسٍ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ وَقَّتَ لِأَهْلِ الْمَدِينَةِ ذَا الْحُلَيْفَةِ وَلِأَهْلِ الشَّأْمِ الْجُحْفَةَ وَلِأَهْلِ الْيَمَنِ يَلَمْلَمَ وَلِأَهْلِ نَجْدٍ قَرْنًا فَهُنَّ لَهُنَّ وَلِمَنْ أَتَى عَلَيْهِنَّ مِنْ غَيْرِ أَهْلِهِنَّ مِمَّنْ كَانَ يُرِيدُ الْحَجَّ وَالْعُمْرَةَ فَمَنْ كَانَ دُونَهُنَّ فَمِنْ أَهْلِهِ حَتَّى إِنَّ أَهْلَ مَكَّةَ يُهِلُّونَ مِنْهَا .

MIKAT STANOVNIKA JEMENA

باب مُهَلِّ أَهْلِ الْيَمَنِ

1530. PRIČAO NAM JE Mu'alla b. Esed i rekao da mu je prenio Vuhejb od Abdullaha b. Tavusa, on od svoga oca, ovaj od Ibn-Abbasa, radijallahu anhuma, da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, odredio Medinelijama mjesto i vrijeme stupanja u ihram Zul-Hulejfu, za stanovnike Šama Džuhfu, za Nedždance Karnul-Menazil, a za stanovnike Jemena Jelemlem. To su mjesta za njih i za svakog drugog ko bude preko njih naišao i namjeravao obaviti hadž i umru. Ko bude iz tih mjesta unutra, on stupa u ihram od mjesta gdje je donio odluku za hadž. Tako je za stanovnike Mekke (mikat) iz same Mekke (od Harema Ka'be).

١٥٣٠ . حَدَّثَنَا مُعَلَّى بْنُ أَسَدٍ حَدَّثَنَا وُهَيْبٌ عَنْ عَبْدِاللهِ بْنِ طَاوُسٍ عَنْ أَبِيهِ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ وَقَّتَ لأَهْلِ الْمَدِينَةِ ذَا الْحُلَيْفَةِ وَلأَهْلِ الشَّأْمِ الْجُحْفَةَ وَلأَهْلِ نَجْدٍ قَرْنَ الْمَنَازِلِ وَلأَهْلِ الْيَمَنِ يَلَمْلَمَ هُنَّ لأَهْلِهِنَّ وَلِكُلِّ آتٍ أَتَى عَلَيْهِنَّ مِنْ غَيْرِهِمْ مِمَّنْ أَرَادَ الْحَجَّ وَالْعُمْرَةَ فَمَنْ كَانَ دُونَ ذَلِكَ فَمِنْ حَيْثُ أَنْشَأَ حَتَّى أَهْلُ مَكَّةَ مِنْ مَكَّةَ .

ZATU-IRK JE MIKAT ZA STANOVNIKE IRAKA

باب ذَاتُ عِرْقٍ لأَهْلِ الْعِرَاقِ

1531. PRIČAO NAM JE Ali b. Muslim, rekavši da mu je prenio Abdullah b. Numejr, njemu Ubejdullah od Nafija, on od Ibni-Omera, radijallahu anhuma, da je rekao:
"Kada su zauzeta (naseljena) ova dva grada (Basra i Kufa), došli su njihovi stanovnici i rekli Omeru: 'Vladaru pravovjernih! Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, odredio je za stanovnike Nedžda granično mjesto za stupanje u obrede Karn – koji je po strani našeg puta i nama je teško da idemo zaobilazno na Karn!'
'Pa pogledajte na vašem putu spram njega neko drugo mjesto', rekao je Omer.
Tako im je on odredio Zatu-Irk."

١٥٣١ . حَدَّثَنِي عَلِيُّ بْنُ مُسْلِمٍ حَدَّثَنَا عَبْدُاللهِ بْنُ نُمَيْرٍ حَدَّثَنَا عُبَيْدُاللهِ عَنْ نَافِعٍ عَنِ ابْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا قَالَ لَمَّا فُتِحَ هَذَانِ الْمِصْرَانِ أَتَوْا عُمَرَ فَقَالُوا يَا أَمِيرَ الْمُؤْمِنِينَ إِنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ حَدَّ لأَهْلِ نَجْدٍ قَرْنًا وَهُوَ جَوْرٌ عَنْ طَرِيقِنَا وَإِنَّا إِنْ أَرَدْنَا قَرْنًا شَقَّ عَلَيْنَا قَالَ فَانْظُرُوا حَذْوَهَا مِنْ طَرِيقِكُمْ فَحَدَّ لَهُمْ ذَاتَ عِرْقٍ .

POGLAVLJE

باب

1532. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Jusuf, njemu prenio Malik od Nafija, on od Abdullaha b. Omera, radijallahu anhuma, da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, natjerao devu da legne (odsjeo) u ravnici u Zul-Hulejfi i tu klanjao, pa je to isto činio i Abdullah b. Omer, radijallahu anhuma.

١٥٣٢ . حَدَّثَنَا عَبْدُاللهِ بْنُ يُوسُفَ أَخْبَرَنَا مَالِكٌ عَنْ نَافِعٍ عَنْ عَبْدِاللهِ بْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا أَنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ أَنَاخَ بِالْبَطْحَاءِ بِذِي الْحُلَيْفَةِ فَصَلَّى بِهَا وَكَانَ عَبْدُاللهِ بْنُ عُمَرَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا يَفْعَلُ ذَلِكَ .

IZLAZAK VJEROVJESNIKA, SALLALLAHU ALEJHI VE SELLEM, (NA PUT) PREKO MJESTA ŠEDŽERE

بَاب خُرُوجِ النَّبِيِّ ﷺ عَلَى طَرِيقِ الشَّجَرَةِ

1533. PRIČAO NAM JE Ibrahim b. Munzir, da je njemu prenio Enes b. Ijad od Ubejdullaha, on od Nafija, ovaj od Abdullaha b. Omera, radijallahu anhuma, da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, izlazio iz Medine putem Šedžereta, a ulazio putem Mu'arresa i da je, kada je išao u Mekku, klanjao u džamiji Šedžereta, a kada se vraćao, klanjao je u sredini doline Zul-Hulejfa i tu proboravio (prenoćio) do svanuća.

١٥٣٣ . حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ الْمُنْذِرِ حَدَّثَنَا أَنَسُ بْنُ عِيَاضٍ عَنْ عُبَيْدِاللهِ عَنْ نَافِعٍ عَنْ عَبْدِاللهِ بْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا أَنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ كَانَ يَخْرُجُ مِنْ طَرِيقِ الشَّجَرَةِ وَيَدْخُلُ مِنْ طَرِيقِ الْمُعَرَّسِ وَأَنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ كَانَ إِذَا خَرَجَ إِلَى مَكَّةَ يُصَلِّي فِي مَسْجِدِ الشَّجَرَةِ وَإِذَا رَجَعَ صَلَّى بِذِي الْحُلَيْفَةِ بِبَطْنِ الْوَادِي وَبَاتَ حَتَّى يُصْبِحَ .

RIJEČI VJEROVJESNIKA, SALLALLAHU ALEJHI VE SELLEM: "AKIK JE BLAGOSLOVLJENA DOLINA"

باب قَوْلِ النَّبِيِّ ﷺ الْعَقِيقُ وَادٍ مُبَارَكٌ

1534. PRIČAO NAM JE Humejdi, njemu Velid i Bišr b. Bekr Tinnisi, (a sva trojica) su rekli da im je prenio Evza'i Jahja, kome je saopćio Ikrime koji je čuo Ibni-Abbasa, radijallahu anhuma, kako priča da je Omer, radijallahu anhu, rekao:
"Čuo sam Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, kako za dolinu Akik kaže:
'Sinoć mi je od moga Gospodara došao posjetilac i rekao: Klanjaj u ovoj blagoslovljenoj dolini i reci: Umra s hadžom!'"

١٥٣٤ . حَدَّثَنَا الْحُمَيْدِيُّ حَدَّثَنَا الْوَلِيدُ وَبِشْرُ بْنُ بَكْرٍ التِّنِّيسِيُّ قَالَا حَدَّثَنَا الْأَوْزَاعِيُّ قَالَ حَدَّثَنِي يَحْيَى قَالَ حَدَّثَنِي عِكْرِمَةُ أَنَّهُ سَمِعَ ابْنَ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا يَقُولُ إِنَّهُ سَمِعَ عُمَرَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ يَقُولُ سَمِعْتُ النَّبِيَّ ﷺ بِوَادِي الْعَقِيقِ يَقُولُ أَتَانِي اللَّيْلَةَ آتٍ مِنْ رَبِّي فَقَالَ صَلِّ فِي هَذَا الْوَادِي الْمُبَارَكِ وَقُلْ عُمْرَةٌ فِي حَجَّةٍ .

1535. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Ebi-Bekr, rekavši da mu je prenio Fudajl b. Sulejman od Musaa b. Ukbe, njemu Salim b. Abdullah, prenoseći od svoga oca, radijallahu anhu, a on od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, da mu je u snu prikazano kada je bio na konaku u sredini doline u Zul-Hulejfi i rečeno:
"Ti se nalaziš, zaista, u blagoslovljenom Bathau."
"Salim je sa nama", kaže Musa b. Ukbe, "odsjedao, tražeći ono mjesto, u kome je odsjedao Abdullah, koji je uvijek konačio ondje, gdje je konačio i Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, a to je niže od džamije koja se nalazi u sredini doline. Između njih i tog puta, upravo je sredina te doline."[1]

١٥٣٥. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ أَبِي بَكْرٍ حَدَّثَنَا فُضَيْلُ ابْنُ سُلَيْمَانَ حَدَّثَنَا مُوسَى بْنُ عُقْبَةَ قَالَ حَدَّثَنِي سَالِمُ بْنُ عَبْدِاللهِ عَنْ أَبِيهِ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ أَنَّهُ رُئِيَ وَهُوَ فِي مُعَرَّسٍ بِذِي الْحُلَيْفَةِ بِبَطْنِ الْوَادِي قِيلَ لَهُ إِنَّكَ بِبَطْحَاءَ مُبَارَكَةٍ وَقَدْ أَنَاخَ بِنَا سَالِمٌ يَتَوَخَّى بِالْمُنَاخِ الَّذِي كَانَ عَبْدُاللهِ يُنِيخُ يَتَحَرَّى مُعَرَّسَ رَسُولِ اللهِ ﷺ وَهُوَ أَسْفَلُ مِنَ الْمَسْجِدِ الَّذِي بِبَطْنِ الْوَادِي بَيْنَهُمْ وَبَيْنَ الطَّرِيقِ وَسَطٌ مِنْ ذَلِكَ .

SAPIRANJE PREJAKOG MIRISA SA ODIJELA TRI PUTA

بَاب غَسْلِ الْخَلُوقِ ثَلَاثَ مَرَّاتٍ مِنَ الثِّيَابِ

1536. Ebu-Asim kaže da mu je saopćio Ibni-Džurejdž, od Ataa, koga je Safvan b. Ja'la obavijestio, da je Ja'la rekao Omeru, radijallahu anhu: "Pokaži mi Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, u času kada mu bude isporučivana Objava!" I dok je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao je Ja'la, bio još u Dži'ranu sa nekoliko ashaba, došao mu je jedan čovjek i rekao:
"Allahov Poslaniče, sallallahu alejhi ve sellem, šta misliš o čovjeku koji je stupio u ihram za umru i previše se namirisao miomirisom (u kome je ponajviše šafrana)?"
Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, šutio je jedan časak. Potom je došla Objava, pa je Omer, radijallahu anhu, pokazao na Ja'laa i Ja'la je

١٥٣٦. قَالَ أَبُو عَاصِمٍ أَخْبَرَنَا ابْنُ جُرَيْجٍ أَخْبَرَنِي عَطَاءٌ أَنَّ صَفْوَانَ بْنَ يَعْلَى أَخْبَرَهُ أَنَّ يَعْلَى قَالَ لِعُمَرَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ أَرِنِي النَّبِيَّ ﷺ حِينَ يُوحَى إِلَيْهِ قَالَ فَبَيْنَمَا النَّبِيُّ ﷺ بِالْجِعْرَانَةِ وَمَعَهُ نَفَرٌ مِنْ أَصْحَابِهِ جَاءَهُ رَجُلٌ فَقَالَ يَا رَسُولَ اللهِ كَيْفَ تَرَى فِي رَجُلٍ أَحْرَمَ بِعُمْرَةٍ وَهُوَ مُتَضَمِّخٌ بِطِيبٍ فَسَكَتَ النَّبِيُّ ﷺ سَاعَةً فَجَاءَهُ الْوَحْيُ فَأَشَارَ عُمَرُ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ إِلَى يَعْلَى فَجَاءَ يَعْلَى وَعَلَى رَسُولِ اللهِ ﷺ ثَوْبٌ قَدْ أُظِلَّ بِهِ فَأَدْخَلَ

---

1 Iz hadisa se zaključuje:
– odlika i uvaženost doline Akik je zbog njene blizine gradu Medini,
– pohvalno je klanjati u Akiku i to po mogućnosti u predjelu, gdje je klanjao Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, sačekavši tu i druge hadžije i nastaviti zajedničko putovanje prema Mekki,
– najbolje je na mikatu odlučiti se na obavljanje umre i hadža (hadž-kiran) u danima hadža.

رَأْسَهُ فَإِذَا رَسُولُ اللهِ ﷺ مُحْمَرُّ الْوَجْهِ وَهُوَ يَغِطُّ ثُمَّ سُرِّيَ عَنْهُ فَقَالَ أَيْنَ الَّذِي سَأَلَ عَنِ الْعُمْرَةِ فَأُتِيَ بِرَجُلٍ فَقَالَ اغْسِلِ الطِّيبَ الَّذِي بِكَ ثَلاَثَ مَرَّاتٍ وَانْزِعْ عَنْكَ الْجُبَّةَ وَاصْنَعْ فِي عُمْرَتِكَ كَمَا تَصْنَعُ فِي حَجَّتِكَ قُلْتُ لِعَطَاءٍ أَرَادَ الإِنْقَاءَ حِينَ أَمَرَهُ أَنْ يَغْسِلَ ثَلاَثَ مَرَّاتٍ قَالَ نَعَمْ .

prišao, a nad Allahovim Poslanikom, sallallahu alejhi ve sellem, bila je haljinka koja mu je pravila hlad. On je proturio glavu, kadli Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, bijaše jako pocrvenjelog lica i teško disaše. Zatim se smirio i upitao:
"Gdje je onaj što je pitao za umru?"
Kada mu je priveden taj čovjek, rekao je:
"Pretjerani miomiris, koji je na tebi, saperi tri puta, skini sa sebe ogrtač i čini u svojoj umri ono što bi činio u svom hadžu!"
"Upitao sam", kaže Ibni-Džurejdž, "Ataa:
'Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, kada mu je naredio da to opere tri puta, podrazumijevao je uklanjanje mirisa?'"
"Da" – potvrdio je on.[2]

2 Iz hadisa se zaključuje:
– dozvoljeno je motriti ljude pristojnim pogledom,
– kada učenjak ne zna dati odgovor na postavljeno mu pitanje, dužan je da o njemu promišlja, pronađe u literaturi pravilno rješenje i stranci naknadno odgovori,
– muhrim, obukavši na sebe iz zaborava ili iz neznanja nešto osim ihrama, ne daje otkupa (kurbana) po mišljenju Šafije, Sevrija, Ataa, Ishaka, Davuda, a po jednoj verziji i Ahmeda.
Ebu-Hanife kaže: "Dat će kurban osoba, koja namjerno ili iz zaborava drži pokriveno lice i glavu u toku dana, pa sve do noći, a ako je to učinila samo kraće vrijeme, podijelit će sadaku",
– muškarcu – muhrimu je zabranjeno mazati se kozmetikom u kojoj ima šafrana. Pristojno namirisavanje tijela i odijela prilikom stupanja u ihram dozvoljavaju, pa i preporučuju Šafija i Ebu-Hanife, dok Malik i Muhammed b. Hasan ne dozvoljavaju upotrebu miomirisa,
– dok je u ihramu, muškarac ne smije oblačiti ništa sašiveno.

O NAMIRISAVANJU PRI OBLAČENJU IHRAMA I ONOM ŠTO HADŽIJA OBLAČI KADA HOĆE DA STUPI U IHRAM, ZAČEŠLJA SE I NAMIRIŠE

بَابُ الطِّيبِ عِنْدَ الإِحْرَامِ وَمَا يَلْبَسُ إِذَا أَرَادَ أَنْ يُحْرِمَ وَيَتَرَجَّلَ وَيَدَّهِنَ

Ibni-Abbas, radijallahu anhuma, rekao je: "Muhrim može mirisati bosiljak, ogledati se i liječiti se samo onim što se jede, kao što su ulje i maslo."
Ata kaže: "Može nositi nataknut prsten i opasati ćemer."
Ibni-Omer, radijallahu anhuma, tavaf je činio (obilazio) oko Ka'be kao muhrim, a preko stomaka je opasao neku haljinku (pojas).
Aiša, radijallahu anha, nije smatrala zabranom oblačenje kratkih gaćica onima, koji su se starali o njenom hevdedžu.

وَقَالَ ابْنُ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا يَشَمُّ الْمُحْرِمُ الرَّيْحَانَ وَيَنْظُرُ فِي الْمِرْآةِ وَيَتَدَاوَى بِمَا يَأْكُلُ الزَّيْتِ وَالسَّمْنِ وَقَالَ عَطَاءٌ يَتَخَتَّمُ وَيَلْبَسُ الْهِمْيَانَ وَطَافَ ابْنُ عُمَرَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا وَهُوَ مُحْرِمٌ وَقَدْ حَزَمَ عَلَى بَطْنِهِ بِثَوْبٍ وَلَمْ تَرَ عَائِشَةُ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا بِالتُّبَّانِ بَأْسًا لِلَّذِينَ يَرْحَلُونَ هَوْدَجَهَا .

1537. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Jusuf i rekao da mu je prenio Sufjan od Mensura, on od Seida b. Džubejra koji je rekao:
"Ibni-Omer, radijallahu anhuma, mazao se uljem, pa sam to spomenuo Ibrahim (Neha'i) i on reče: 'Šta da činiš sa njegovim slučajem?'

١٥٣٧. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ يُوسُفَ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ عَنْ مَنْصُورٍ عَنْ سَعِيدِ بْنِ جُبَيْرٍ قَالَ كَانَ ابْنُ عُمَرَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا يَدَّهِنُ بِالزَّيْتِ فَذَكَرْتُهُ لِإِبْرَاهِيمَ قَالَ مَا تَصْنَعُ بِقَوْلِهِ .

1538. Meni je Esved prenio od Aiše, radijallahu anha, da je ona rekla: 'Kao da sada gledam odsjev mirisa po razdiocima kose Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, dok je još bio muhrim.'"

١٥٣٨. حَدَّثَنِي الأَسْوَدُ عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا قَالَتْ كَأَنِّي أَنْظُرُ إِلَى وَبِيصِ الطِّيبِ فِي مَفَارِقِ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ وَهُوَ مُحْرِمٌ .

1539. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Jusuf, rekavši da mu je saopćio Malik, prenoseći od Abdur-Rahmana b. Kasima, on od svoga oca, a ovaj od Aiše, radijallahu anha, supruge Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem:
"Namirisala sam Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, radi njegovog stupanja u ihram i radi njegovog izlaska iz ihrama, i to prije nego je izvršio tavaf oko Ka'be."[1]

١٥٣٩. حَدَّثَنَا عَبْدُاللهِ بْنُ يُوسُفَ أَخْبَرَنَا مَالِكٌ عَنْ عَبْدِالرَّحْمَنِ بْنِ الْقَاسِمِ عَنْ أَبِيهِ عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهَا زَوْجِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَتْ كُنْتُ أُطَيِّبُ رَسُولَ اللهِ ﷺ لِإِحْرَامِهِ حِينَ يُحْرِمُ وَلِحِلِّهِ قَبْلَ أَنْ يَطُوفَ بِالْبَيْتِ .

KO UĐE U OBREDE HADŽA SLIJEPLJENE KOSE NA GLAVI

باب مَنْ أَهَلَّ مُلَبِّدًا

1540. PRIČAO NAM JE Asbeg, da mu je prenio Ibni-Vehb od Junusa, on od Ibni-Šihaba, ovaj od Salima, a on od svoga oca, radijallahu anhu, da je rekao:
"Čuo sam Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, kako glasno uči telbijju, slijepljene kose na glavi."

١٥٤٠. حَدَّثَنَا أَصْبَغُ أَخْبَرَنَا ابْنُ وَهْبٍ عَنْ يُونُسَ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ عَنْ سَالِمٍ عَنْ أَبِيهِ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ سَمِعْتُ رَسُولَ اللهِ ﷺ يُهِلُّ مُلَبِّدًا .

---

1 Iz navedenih se hadisa zaključuje:
– hadžiji je dozvoljeno namirisavati se, ogledati se u ogledalu, koristiti potrebne lijekove.
Ibni-Abbas je rekao: "Kada muhrim povrijedi ruku ili nogu, neka ih namaže uljem ili maslom!" Esved je, kao muhrim, privijao na svoju povrijeđenu nogu loj.
Pri putovanjima Aiše, radijallahu anha, brinula se posebna posluga oko nje zaogrnuta ihramima. Kada bi ta posluga dizala hevdžed na devu, stezala ga ili spuštala sa deve, njihovi bi se ogrtači u izvjesnoj mjeri otvarali i Aiša im je naredila da obuku kratke gaćice.
Pri Oprosnom hadžu sa Muhammedom, sallallahu alejhi ve sellem, bila je i Aiša, radijallahu anha, i ona ga je mazala kozmetikom koju je imala, toliko da se blijesak te kozmetike uočavao na njegovoj kosi i bradi.
Tirmizi navodi da je Aiša, radijallahu anha, rekla: "Namirisala sam Vjerovjesnika prije nego je stupio u ihram i na dan klanja kurbana, prije nego je izvršio tavaf oko Ka'be, i to sa miomirisom u kome je bilo mošusa."
Ebu-Hanife, Ebu-Jusuf i Zufer kažu: "Hadžiji nije zabranjeno da se pri stupanju u ihram namaže kozmetikom u kojoj ima mošusa ili slične mimorisne tvari, bez obzira da li će to na njemu ostati i poslije skidanja ihrama ili neće. Ovo mišljenje zastupaju još Šafija, Ahmed, Sevri, Evza'i, Aiša, Ibni-Abbas, Ibni-Zubejr, Ibni-Dža'fer, Ebu-Seid Hudri i još mnogi učenjaci. Međutim, Ata, Zuhri, Seid b. Džubejr, Ibni-Sirin i Hasan Basri kažu: "Hadžiji nije dozvoljeno da se prije stupanja u ihram namaže onom kozmetikom, čiji će se miris osjećati i nakon skinutog ihrama, a pošto je već stupio u ihram, strogo mu je zabranjeno namirisavanje u toku trajanja hadžijskih obreda, sve dok ne učini oprosni (posljednji) tavaf oko Ka'be."
Ovo mišljenje usvaja i Tahavi, a zastupali su ga još h. Omer, Osman i Ibni-Omer.
Upotrebljavanje mirisa u kojem ima šafrana i njemu slične tvari, ne dozvoljavaju pored navedenih učenjaka još Ebu-Hanife i Malik.

O ULASKU U OBREDE KOD DŽAMIJE U ZUL-HULEJFI

باب الإِهْلَالِ عِنْدَ مَسْجِدِ ذِي الْحُلَيْفَةِ

1541. PRIČAO NAM JE Ali b. Abdullah, njemu Sufjan kome je saopćio Musa b. Ukbe, da je čuo Salima b. Abdullaha, kako kaže da je čuo Ibni-Omera, radijallahu anhuma, a preko drugog seneda, pričao nam je Abdullah b. Mesleme, prenoseći od Malika, on od Mu'aza b. Ukbe, ovaj od Salima b. Abdullaha da je on čuo svoga oca kako kaže:
"Allahov Poslanik je ušao u obrede kod džamije."
"Mišljaše Abdullah", kaže Musa, "na džamiju u Zul-Hulejfi."

١٥٤١. حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ عَبْدِاللهِ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ حَدَّثَنَا مُوسَى بْنُ عُقْبَةَ سَمِعْتُ سَالِمَ بْنَ عَبْدِاللهِ قَالَ سَمِعْتُ ابْنَ عُمَرَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا ح و حَدَّثَنَا عَبْدُاللهِ بْنُ مَسْلَمَةَ عَنْ مَالِكٍ عَنْ مُوسَى بْنِ عُقْبَةَ عَنْ سَالِمِ بْنِ عَبْدِاللهِ أَنَّهُ سَمِعَ أَبَاهُ يَقُولُ مَا أَهَلَّ رَسُولُ اللهِ ﷺ إِلَّا مِنْ عِنْدِ الْمَسْجِدِ يَعْنِي مَسْجِدَ ذِي الْحُلَيْفَةِ .

ŠTA MUHRIMU NIJE DOZVOLJENO OBLAČITI OD ODJEĆE

باب مَا لَا يَلْبَسُ الْمُحْرِمُ مِنَ الثِّيَابِ

1542. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Jusuf da mu je prenio Malik od Nafija, on od Abdullaha b. Omera, radijallahu anhuma, da je neki čovjek rekao:
"Allahov Poslaniče, sallallahu alejhi ve sellem, šta je muhrimu od odjeće dozvoljeno obući?"
"Neće oblačiti", rekao je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, "košulje, turbane, gaće, ogrtače sa kukuljicom i mestve. Međutim, ako neko ne nađe (druge) obuće, neka obuče mestve, ali neka ih prethodno podreže do ispod gležnjeva. I ne oblačite ništa od haljinke koju je dohvatio šafran ili vers."

١٥٤٢. حَدَّثَنَا عَبْدُاللهِ بْنُ يُوسُفَ أَخْبَرَنَا مَالِكٌ عَنْ نَافِعٍ عَنْ عَبْدِاللهِ بْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا أَنَّ رَجُلًا قَالَ يَا رَسُولَ اللهِ مَا يَلْبَسُ الْمُحْرِمُ مِنَ الثِّيَابِ قَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ لَا يَلْبَسُ الْقُمُصَ وَلَا الْعَمَائِمَ وَلَا السَّرَاوِيلَاتِ وَلَا الْبَرَانِسَ وَلَا الْخِفَافَ إِلَّا أَحَدٌ لَا يَجِدُ نَعْلَيْنِ فَلْيَلْبَسْ خُفَّيْنِ وَلْيَقْطَعْهُمَا أَسْفَلَ مِنَ الْكَعْبَيْنِ وَلَا تَلْبَسُوا مِنَ الثِّيَابِ شَيْئًا مَسَّهُ الزَّعْفَرَانُ أَوْ وَرْسٌ .

JAHANJE NA JAHAĆOJ ŽIVOTINJI I JAHANJE NA SAPIMA IZA JAHAČA U TOKU HADŽA

باب الرُّكُوبِ وَالارْتِدَافِ فِي الْحَجِّ

1543,1544. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Muhammed, njemu Vuhejb b. Džerir, kome je prenio njegov otac od Junusa Ejlija, on od Zuhrija, ovaj od Ubejdullaha b. Abdullaha, a on od Ibni-Abbasa, radijallahu anhuma, da je Usame, radijallahu anhu, jahao iza Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, na istoj jahaćoj životinji od Arefata do Muzdelife, a od Muzdelife iza sebe je stavio i Fadla i do Mine bili obojica (na sapima) – rekao je Abdullah.
"Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, nije prestajao", izjavio je Abdullah, "sa učenjem telbijje dok nije počeo bacati kamenčiće na Akabi."[1]

١٥٤٣-١٥٤٤. حَدَّثَنَا عَبْدُاللهِ بْنُ مُحَمَّدٍ حَدَّثَنَا وَهْبُ بْنُ جَرِيرٍ حَدَّثَنَا أَبِي عَنْ يُونُسَ الْأَيْلِيِّ عَنِ الزُّهْرِيِّ عَنْ عُبَيْدِاللهِ بْنِ عَبْدِاللهِ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا أَنَّ أُسَامَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ كَانَ رِدْفَ النَّبِيِّ ﷺ مِنْ عَرَفَةَ إِلَى الْمُزْدَلِفَةِ ثُمَّ أَرْدَفَ الْفَضْلَ مِنَ الْمُزْدَلِفَةِ إِلَى مِنًى قَالَ فَكِلَاهُمَا قَالَ لَمْ يَزَلِ النَّبِيُّ ﷺ يُلَبِّي حَتَّى رَمَى جَمْرَةَ الْعَقَبَةِ .

1 Iz navedenog hadisa se zaključuje:
– prema mišljenju Ebu-Hanife i njegovih učenika, a i Šafije, Ahmeda, Ishaka, Ebu-Sevra i Taberija, hadžija neprestano izgovara telbiju, sve dok na Akabi ne baci kamenčiće. Preneseno je da su ovog mišljenja bili još halifa Omer, Ibni-Abbas, Abdullah b. Mes'ud, Ata b. Rebah, Tavus, Seid b. Džubejr, Ibrahim Neha'i i Sufjan Sevri.
Neki od spomenutih učenjaka, kao što su Sevri, Ebu-Hanife, Šafija i Ebu-Sevr, kažu: "Hadžija prestaje sa učenjem naglas telbijje, čim baci prvi kamenčić na Akabi." Međutim, Ahmed i Ishak i još poneki učenjaci smatraju da on ne prestaje učiti telbiju, sve dok ne obavi bacanje svih potrebnih kamenčića na Akabi, jer se to tako razumije iz sadržaja, kod Buharije, navedenog hadisa.
Prva grupa učenjaka drži se pored hadisa navedenog kod Buharije, još i izjave Abdullaha b. Omera koju Bejheki navodi u ovoj verziji:
"Vjerovjesnik je stupio u ihram i telbiju neprestano učio, sve dok nije bacio prvi kamenčić na Akabi." Zabilježene kontradiktorne izjave nisu, kažu ovi učenjaci, vjerodostojnog sadržaja.

ŠTA MUHRIM MOŽE OBLAČITI OD HALJINKE, OGRTAČA I DONJE ODJEĆE

باب ما يلبس المحرم من الثياب والأردية والأزر

Aiša je obukla žute haljine dok je bila u ihramu i rekla:
"Ne pokrivaj donji dio lica, ne stavljaj koprenu (peču) na lice i ne oblači haljinu obojenu versom i šafranom!"
Džabir kaže: "Rumenilo (žutilo) ne smatram mirisnom kozmetikom."
Aiša nije smatrala da je ženi zabranjeno nošenje nakita, crne haljine ili haljine obojene u ružičastu boju i mestava.
Ibrahim (Neha'i) je izjavio: "Nema štete da muhrim promijeni svoju haljinu (ihrame)."[1]

وَلَبِسَتْ عَائِشَةُ رَضِيَ اللهُ عَنْهَا الثِّيَابَ الْمُعَصْفَرَةَ وَهِيَ مُحْرِمَةٌ وَقَالَتْ لَا تَلَثَّمْ وَلَا تَتَبَرْقَعْ وَلَا تَلْبَسْ ثَوْبًا بِوَرْسٍ وَلَا زَعْفَرَانٍ وَقَالَ جَابِرٌ لَا أَرَى الْمُعَصْفَرَ طِيبًا وَلَمْ تَرَ عَائِشَةُ بَأْسًا بِالْحُلِيِّ وَالثَّوْبِ الْأَسْوَدِ وَالْمُوَرَّدِ وَالْخُفِّ لِلْمَرْأَةِ وَقَالَ إِبْرَاهِيمُ لَا بَأْسَ أَنْ يُبْدِلَ ثِيَابَهُ .

1545. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Ebi-Bekr Mukaddemi, rekavši da mu je prenio Fudajl b. Sulejman od Musaa b. Ukbe, kome je prenio Kurejb od Abdullaha b. Abbasa, radijallahu anhuma:
"Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, krenuo je (u Mekku) iz Medine, pošto se začešljao, namazao, obukao donju haljinu i svoj ogrtač; on i njegovi drugovi, i nije ništa zabranio od ogrtača i donjih zastirača što se oblači, izuzev onoga što je obojeno šafranom koji se zadržava na koži. Kada je osvanuo u Zul-Hulejfi, uzjahao je, i kada je stao na Bejda'u, otpočeo glasno učenje telbijje sa ashabima i stavio privjesak na vrat svoje deve-

١٥٤٥ . حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ أَبِي بَكْرٍ الْمُقَدَّمِيُّ حَدَّثَنَا فُضَيْلُ بْنُ سُلَيْمَانَ قَالَ حَدَّثَنِي مُوسَى بْنُ عُقْبَةَ قَالَ أَخْبَرَنِي كُرَيْبٌ عَنْ عَبْدِاللهِ بْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا قَالَ انْطَلَقَ النَّبِيُّ ﷺ مِنَ الْمَدِينَةِ بَعْدَ مَا تَرَجَّلَ وَادَّهَنَ وَلَبِسَ إِزَارَهُ وَرِدَاءَهُ هُوَ وَأَصْحَابُهُ فَلَمْ يَنْهَ عَنْ شَيْءٍ مِنَ الْأَرْدِيَةِ وَالْأُزُرِ تُلْبَسُ إِلَّا الْمُزَعْفَرَةَ الَّتِي تَرْدَعُ عَلَى الْجِلْدِ فَأَصْبَحَ بِذِي الْحُلَيْفَةِ رَكِبَ رَاحِلَتَهُ حَتَّى اسْتَوَى عَلَى الْبَيْدَاءِ

---

1 Hasan Basri i Ata su rekli: "Žena u ihramu neka ne oblači rukavice, duge gaćice, ne stavlja pokrivač na lice, ne pokriva usne i neka se ogrne čim hoće, samo ne onim na čemu ima traga od šafrana ili versa."
Ebu-Davud, preko Ibni-Omera, navodi da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
"Ženama dok su u ihramu, zabranjeno je oblačiti rukavice, stavljati pokrivač na lice i oblačiti haljinu obojenu versom i šafranom, tj. haljinu obojenu mirisnom bojom. Po izlasku iz ihrama, može oblačiti odjeću kakvu god hoće, nositi svilenu haljinu, košulju, gaće i nakit."
Ibni-Munzir kaže: "Jednoglasno je mišljenje učenjaka da žena u ihramu može nositi potpuno sašivene haljine i mestve, pokriti glavu i kosu izuzev lica, na koje može, samo djelimično preko čela, spustiti dio pokrivača."
Muhrim se u slučaju potrebe može preobući u nove ihrame kao što je to učinio Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, u Ten'imu.

أَهَلَّ هُوَ وَأَصْحَابُهُ وَقَلَّدَ بَدَنَتَهُ وَذَلِكَ لِخَمْسٍ بَقِينَ مِنْ ذِي الْقَعْدَةِ فَقَدِمَ مَكَّةَ لأَرْبَعِ لَيَالٍ خَلَوْنَ مِنْ ذِي الْحَجَّةِ فَطَافَ بِالْبَيْتِ وَسَعَى بَيْنَ الصَّفَا وَالْمَرْوَةِ وَلَمْ يَحِلَّ مِنْ أَجْلِ بُدْنِهِ لأَنَّهُ قَلَّدَهَا ثُمَّ نَزَلَ بِأَعْلَى مَكَّةَ عِنْدَ الْحَجُونِ وَهُوَ مُهِلٌّ بِالْحَجِّ وَلَمْ يَقْرَبِ الْكَعْبَةَ بَعْدَ طَوَافِهِ بِهَا حَتَّى رَجَعَ مِنْ عَرَفَةَ وَأَمَرَ أَصْحَابَهُ أَنْ يَطَّوَّفُوا بِالْبَيْتِ وَبَيْنَ الصَّفَا وَالْمَرْوَةِ ثُمَّ يُقَصِّرُوا مِنْ رُءُوسِهِمْ ثُمَّ يَحِلُّوا وَذَلِكَ لِمَنْ لَمْ يَكُنْ مَعَهُ بَدَنَةٌ قَلَّدَهَا وَمَنْ كَانَتْ مَعَهُ امْرَأَتُهُ فَهِيَ لَهُ حَلاَلٌ وَالطِّيبُ وَالثِّيَابُ .

kurbana. To je bilo kada je ostalo još pet dana od zul-kadeta. U Mekku je stigao pošto su prošle četiri noći zul-hidžeta, izvršio tavaf oko Ka‘be, sa‘j (ubrzano hodanje) između Safe i Merve i iz ihrama nije istupao radi svojih deva, jer je svakoj bio već stavio privjesak. Kasnije je odsjeo kod Hadžuna, u gornjem dijelu Mekke, izgovarajući telbijju za hadž. Ka‘bi se nije približavao poslije izvršenog tavafa oko nje, sve dok se nije vratio sa Arefata. Svojim drugovima (koji nisu imali kurban) naredio je da tavafe oko Ka‘be i čine sa‘j između Safe i Merve, zatim obriju svoje glave i potom skinu ihrame. To je tako onome, koji nije imao sa sobom devu (kurbana), kojoj bi stavio privjesak. Ko je imao kod sebe svoju suprugu, ona mu je bila dozvoljena. Dozvoljeno mu je bilo namirisavanje i (ranija) odjeća."

باب مَنْ بَاتَ بِذِي الْحُلَيْفَةِ حَتَّى أَصْبَحَ

O ONOM KOJI JE ZANOĆIO I OSVANUO U ZUL-HULEJFI

قَالَهُ ابْنُ عُمَرَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا عَنِ النَّبِيِّ ﷺ .

Ovo prenosi Ibni-Omer, radijallahu anhuma, od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem.

١٥٤٦ . حَدَّثَنِي عَبْدُاللهِ بْنُ مُحَمَّدٍ حَدَّثَنَا هِشَامُ بْنُ يُوسُفَ أَخْبَرَنَا ابْنُ جُرَيْجٍ حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ الْمُنْكَدِرِ عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ صَلَّى النَّبِيُّ ﷺ بِالْمَدِينَةِ أَرْبَعًا وَبِذِي الْحُلَيْفَةِ رَكْعَتَيْنِ ثُمَّ بَاتَ حَتَّى أَصْبَحَ بِذِي الْحُلَيْفَةِ فَلَمَّا رَكِبَ رَاحِلَتَهُ وَاسْتَوَتْ بِهِ أَهَلَّ .

1546. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Muhammed, njemu Hišam b. Jusuf, da mu je prenio Ibni-Džurejdž, njemu Muhammed b. Munkedir od Enesa b. Malika, radijallahu anhu:
"Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, klanjao je u Medini četiri rekata (podne), a u Zul-Hulejfi dva rekata (ikindije). On je tu zanoćio i tako u Zul-Hulejfi osvanuo, a kada je uzjahao svoju devu i ona ustala, otpočeo je glasno učenje telbijje."

1547. PRIČAO NAM JE Kutejbe, njemu Abdul-Vehhab od Ejjuba, a on od Ebu-Kilabe, ovaj od Enesa b. Malika, radijallahu anhu, da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, klanjao u Medini četiri rekata podne, a dva rekata ikindije u Zul-Hulejfi.
"Mislim", kaže Ebu-Kilabe, "da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, u njoj zanoćio i osvanuo."

١٥٤٧ . حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ حَدَّثَنَا عَبْدُالْوَهَّابِ حَدَّثَنَا أَيُّوبُ عَنْ أَبِي قِلاَبَةَ عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ صَلَّى الظُّهْرَ بِالْمَدِينَةِ أَرْبَعًا وَصَلَّى الْعَصْرَ بِذِي الْحُلَيْفَةِ رَكْعَتَيْنِ قَالَ وَأَحْسِبُهُ بَاتَ بِهَا حَتَّى أَصْبَحَ .

O DIZANJU GLASA PRI IZGOVARANJU TELBIJJE

باب رَفْعِ الصَّوْتِ بِالْإِهْلاَلِ

1548. PRIČAO NAM JE Sulejman b. Harb, da mu je prenio Hammad b. Zejd od Ejjuba, on od Ebu-Kilabe, a ovaj od Enesa, radijallahu anhu, koji je rekao:
"Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, klanjao je četiri rekata podne u Medini, a dva rekata ikindije u Zul-Hulejfi i čuo sam ih kako svi skupa glasno izgovaraju telbijju za hadž i umru."[1]

١٥٤٨ . حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ حَرْبٍ حَدَّثَنَا حَمَّادُ ابْنُ زَيْدٍ عَنْ أَيُّوبَ عَنْ أَبِي قِلاَبَةَ عَنْ أَنَسٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ صَلَّى النَّبِيُّ ﷺ بِالْمَدِينَةِ الظُّهْرَ أَرْبَعًا وَالْعَصْرَ بِذِي الْحُلَيْفَةِ رَكْعَتَيْنِ وَسَمِعْتُهُمْ يَصْرُخُونَ بِهِمَا جَمِيعًا .

---

1 Iz hadisa se zaključuje:
– preporučljivo je da se telbijja izgovara naglas. O tome su zabilježene brojne Muhammedove, sallallahu alejhi ve sellem, izjave. Ebu-Davud, Tirmizi i Nesai u svojim "Sunenima" navode da je Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
"Došao mi je Džibril i rekao da naredim svojim drugovima da pri izgovaranju telbijje dižu svoj glas." Ibni-Madže u svom "Sunenu" navodi da je Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Došao mi je Džibril i kazao: 'Muhammede, naredi svojim drugovima da telbijju izgovaraju naglas, jer je ona jedan od vanjskih obilježja hadža.'"
Seid b. Musejjeb u svom "Sunenu" sa senedom navodi da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Allah se ponosi pred melekima sa tri vrste glasova: glasom ezana, glasom tekbira koji se uči u ime Allaha i glasom glasnog izgovaranja telbijje."
Tirmizi preko Ebu-Bekra navodi da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, upitan:
"Koji je hadž najvredniji?"
"U kome se telbijja uči naglas, i u kome se zakolje kurban" – odgovorio je on.
Hakim navodi preko Sehla b. Sa'da ovu Muhammedovu, sallallahu alejhi ve sellem, izjavu: "Nema hadžije koji naglas izgovara telbijju, a da je s njim zajedno ne izgovara sve ostalo što mu je na njegovoj lijevoj i desnoj strani, pa i sama zemlja."
Ibni-Ebu-Šejbe je prenio od Muttaliba b. Abdullaha ovu njegovu izjavu: "Nema hadžije koji naglas izgovara telbijju, a da je sa njim zajedno ne izgovara sve ostalo što mu je na njegovoj lijevoj i desnoj strani, pa i sama zemlja."
Ibni-Ebu-Šejbe je prenio od Muttaliba b. Abdullaha ovu njegovu izjavu: "Drugovi Allahovog Poslanika dizali su svoje glasove pri izgovaranju telbijje toliko, da su im se oni razlijegali naokolo."
Ibni-Bettal, Sevri, Šafija i Ebu Hanife, učenje telbijje naglas, smatraju preporučljivim činom, dok je od Malika preneseno da se telbijja izgovara naglas, samo u prostoru Harema Ka'be i u džamiji Mine.

O TELBIJJI

باب التلبية

1549. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Jusuf, da mu je saopćio Malik, prenoseći od Nafija, on od Abdullaha b. Omera, radijallahu anhuma, da je telbijja Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, glasila ovako:
"Lebbejkellahumme, lebbejk, lebbejke la šerike leke lebbejk! Innel hamde ven-ni'amete leke, vel mulk! La šerike lek!"
"Odazivam Ti se, Allahu moj, odazivam! Odazivam se Tebi, Koji nemaš sudruga. Odazivam Ti se! Tebi pripada svaka hvala, blagodati i vlast i nemaš sudruga!"

١٥٤٩. حَدَّثَنَا عَبْدُاللهِ بْنُ يُوسُفَ أَخْبَرَنَا مَالِكٌ عَنْ نَافِعٍ عَنْ عَبْدِاللهِ بْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا أَنَّ تَلْبِيَةَ رَسُولِ اللهِ ﷺ لَبَّيْكَ اللَّهُمَّ لَبَّيْكَ لَبَّيْكَ لَا شَرِيكَ لَكَ لَبَّيْكَ إِنَّ الْحَمْدَ وَالنِّعْمَةَ لَكَ وَالْمُلْكَ لَا شَرِيكَ لَكَ .

1550. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Jusuf da mu je prenio Sufjan od A'meša, on od Ummare, ovaj od Ebu-Atijja, a on od Aiše, radijallahu anha, koja je rekla:
"Ja stvarno najbolje znam kako je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, učio telbijju: 'Lebbejkellahumme, lebbejk, lebbejke la šerike leke lebbejk! Innel hamde ven-ni'mete leke, vel mulk! – Odazivam Ti se, Allahu moj, odazivam! Odazivam Ti se. Ti nemaš sudruga! Odazivam Ti se! Tebi pripada svaka hvala i sve blagodati!'"
U drugom senedu, Ebu-Sufjana slijedi Ebu-Mu'avija, prenoseći hadis od A'meša, a Šu'be je opet rekao da je njega obavijestio Sulejman, kako je čuo Hajsemu koji prenosi od Ebu-Atijja, da je rekao: "Čuo sam Aišu, radijallahu anha."

١٥٥٠. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ يُوسُفَ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ عَنِ الْأَعْمَشِ عَنْ عُمَارَةَ عَنْ أَبِي عَطِيَّةَ عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهَا قَالَتْ إِنِّي لَأَعْلَمُ كَيْفَ كَانَ النَّبِيُّ ﷺ يُلَبِّي لَبَّيْكَ اللَّهُمَّ لَبَّيْكَ لَبَّيْكَ لَا شَرِيكَ لَكَ لَبَّيْكَ إِنَّ الْحَمْدَ وَالنِّعْمَةَ لَكَ تَابَعَهُ أَبُو مُعَاوِيَةَ عَنِ الْأَعْمَشِ وَقَالَ شُعْبَةُ أَخْبَرَنَا سُلَيْمَانُ سَمِعْتُ خَيْثَمَةَ عَنْ أَبِي عَطِيَّةَ سَمِعْتُ عَائِشَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهَا .

Žena izgovara telbijju šapatom, tako da može sama sebe čuti,
– putnik krati četverorekatne namaze na dva rekata čim izađe iz svoga naselja.

O ZAHVALJIVANJU, SLAVLJENJU I VELIČANJU ALLAHA, DŽELLE ŠANUHU, PRI UZJAHIVANJU, A PRIJE ULASKA U HADŽSKE OBREDE

باب التَّحْمِيدِ والتَّسْبيحِ والتَّكْبيرِ قبْلَ الإهْلالِ عنْدَ الرُّكوبِ على الدَّابَّةِ

1551. PRIČAO NAM JE Musa ibnu Isma'il, rekavši da mu je prenio Vuhejb, njemu Ejjub od Ebu-Kilabe, on od Enesa, radijallahu anhu, koji je izjavio: "Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, klanjao je u Medini, a mi sa njim, četiri rekata podne, a u Zul-Hulejfi dva rekata ikindije. U njoj se zadržao na konaku i osvanuo. Potom je uzjahao na devu i kada se sa njom zaustavio na Bejdau, zahvalio se Allahu, slavio ga i veličao, a zatim obznanio ulazak u hadžske obrede. I prisutni svijet je ušao u obrede. Kada smo stigli (u Mekku), naredio je ljudima i oni su se oslobodili ihrama. Osmi dan zul-hidžeta, stupili su u ihram za hadž. Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, tu je zaklao", kaže Enes, "stojeći, devu svojim rukama, a u Medini je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, zaklao dva velika ovna."
Ebu-Abdullah (Buharija) je rekao: "Neko od njih je to rekao, prenoseći od Ejjuba, on od jednog drugog čovjeka, a ovaj od Enesa."[1]

١٥٥١. حَدَّثَنَا مُوسَى بْنُ إِسْمَاعِيلَ حَدَّثَنَا وُهَيْبٌ حَدَّثَنَا أَيُّوبُ عَنْ أَبِي قِلَابَةَ عَنْ أَنَسٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ صَلَّى رَسُولُ اللهِ ﷺ وَنَحْنُ مَعَهُ بِالْمَدِينَةِ الظُّهْرَ أَرْبَعًا وَالْعَصْرَ بِذِي الْحُلَيْفَةِ رَكْعَتَيْنِ ثُمَّ بَاتَ بِهَا حَتَّى أَصْبَحَ ثُمَّ رَكِبَ حَتَّى اسْتَوَتْ بِهِ عَلَى الْبَيْدَاءِ حَمِدَ اللهَ وَسَبَّحَ وَكَبَّرَ ثُمَّ أَهَلَّ بِحَجٍّ وَعُمْرَةٍ وَأَهَلَّ النَّاسُ بِهِمَا فَلَمَّا قَدِمْنَا أَمَرَ النَّاسَ فَحَلُّوا حَتَّى كَانَ يَوْمُ التَّرْوِيَةِ أَهَلُّوا بِالْحَجِّ قَالَ وَنَحَرَ النَّبِيُّ ﷺ بَدَنَاتٍ بِيَدِهِ قِيَامًا وَذَبَحَ رَسُولُ اللهِ ﷺ بِالْمَدِينَةِ كَبْشَيْنِ أَمْلَحَيْنِ قَالَ أَبُو عَبْدِ اللهِ قَالَ بَعْضُهُمْ هَذَا عَنْ أَيُّوبَ عَنْ رَجُلٍ عَنْ أَنَسٍ .

1 Iz navedenog hadisa se zaključuje:
– muhrim prije izgovaranja telbijje izgovara tekstove zahvalnosti, slavljenja i veličanja Allaha,
– Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, je naumio istovremeno obaviti hadž i umru i to je jedan način obavljanja hadža. Ovakav se hadž zove hadž-kiran. Sa Vjerovjesnikom su, također, naumili obaviti umru i hadž još halifa Omer i njegov sin Abdullah, Alija, Abdullah b. Abbas, Imran b. Husejn, Ebu-Talha, Suraka b. Malik, Aiša i Umm-Selema.
Navodi se da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, tom prilikom pripremio stotinu deva na ime kurbana i da je šezdeset tri deve zaklao sam svojom rukom, a da mu je ostale zaklao halifa Alija,
– Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, je u Medini, pred polazak na hadž, zaklao dva siva ovna, na ime obične sadake: jedan u ime svojih ukućana, a drugi u ime siromašnih muslimana.

KO UĐE U OBREDE TEK NAKON USTAJANJA DEVE NA NOGE

باب مَنْ أَهَلَّ حِينَ اسْتَوَتْ بِهِ رَاحِلَتُهُ قَائِمَةً

1552. PRIČAO NAM JE Ebu-Asim, da ga je obavijestio Ibni-Džurejdž, njega Salih b. Kejsan, prenoseći od Nafija, on od Ibni-Omera, radijallahu anhuma, da je rekao:
"Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, ušao je u obrede, tek kada je s njim uspravno stala (na noge) njegova deva."

١٥٥٢ . حَدَّثَنَا أَبُو عَاصِمٍ أَخْبَرَنَا ابْنُ جُرَيْجٍ قَالَ أَخْبَرَنِي صَالِحُ بْنُ كَيْسَانَ عَنْ نَافِعٍ عَنِ ابْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا قَالَ أَهَلَّ النَّبِيُّ ﷺ حِينَ اسْتَوَتْ بِهِ رَاحِلَتُهُ قَائِمَةً .

ULAZAK U OBREDE, OKREĆUĆI SE PREMA KIBLI

باب الْإِهْلَالِ مُسْتَقْبِلَ الْقِبْلَةِ

1553. Ebu-Ma'mer je rekao da mu je pričao Abdul-Varis, kome je prenio Ejjub od Nafija:
"Ibni-Omer, radijallahu anhuma, kada bi klanjao sabah u Zul-Hulejfi, zatražio bi svoju devu. Kada bi mu ona bila privedena osedlana, on bi je uzjahao i kada bi se ona pod njim uspravila, okrenuo bi se prema kibli uspravljeno i izgovarao telbijju sve dok ne bi stigao u Harem (bliža okolina Mekke). Potom bi se sustegao, dok ne bi došao u Zu-Tuva. Tu bi zanoćio i osvanuo, a kada bi klanjao sabah, okupao bi se i tvrdio da je Poslanik tako radio."
Abdul-Varisa u drugom senedu slijedi Isma'il, koji je o navedenom kupanju prenio i od Ejjuba.

١٥٥٣ . وَقَالَ أَبُو مَعْمَرٍ حَدَّثَنَا عَبْدُالْوَارِثِ حَدَّثَنَا أَيُّوبُ عَنْ نَافِعٍ قَالَ كَانَ ابْنُ عُمَرَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا إِذَا صَلَّى بِالْغَدَاةِ بِذِي الْحُلَيْفَةِ أَمَرَ بِرَاحِلَتِهِ فَرُحِلَتْ ثُمَّ رَكِبَ فَإِذَا اسْتَوَتْ بِهِ اسْتَقْبَلَ الْقِبْلَةَ قَائِمًا ثُمَّ يُلَبِّي حَتَّى يَبْلُغَ الْحَرَمَ ثُمَّ يُمْسِكُ حَتَّى إِذَا جَاءَ ذَا طُوًى بَاتَ بِهِ حَتَّى يُصْبِحَ فَإِذَا صَلَّى الْغَدَاةَ اغْتَسَلَ وَزَعَمَ أَنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ فَعَلَ ذَلِكَ تَابَعَهُ إِسْمَاعِيلُ عَنْ أَيُّوبَ فِي الْغَسْلِ .

1554. PRIČAO NAM JE Sulejman b. Davud Ebu-Rebija, rekavši da mu je prenio Fulejh od Nafija:
"Kada bi Ibni-Omer, radijallahu anhuma, htio izaći u Mekku, namazao bi se onim, što nema u sebi jakog mirisa, zatim otišao u džamiju Zul-Hulejfe i klanjao. Potom bi uzjahao devu, i kada bi se s njim potpuno ispravila njegova deva ušao bi u obrede i rekao:
'Ovako sam vidio Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, da radi.'"[2]

١٥٥٤ . حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ دَاوُدَ أَبُو الرَّبِيعِ حَدَّثَنَا فُلَيْحٌ عَنْ نَافِعٍ قَالَ كَانَ ابْنُ عُمَرَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا إِذَا أَرَادَ الْخُرُوجَ إِلَى مَكَّةَ ادَّهَنَ بِدُهْنٍ لَيْسَ لَهُ رَائِحَةٌ طَيِّبَةٌ ثُمَّ يَأْتِي مَسْجِدَ ذِي الْحُلَيْفَةِ فَيُصَلِّي ثُمَّ يَرْكَبُ وَإِذَا اسْتَوَتْ بِهِ رَاحِلَتُهُ قَائِمَةً أَحْرَمَ ثُمَّ قَالَ هَكَذَا رَأَيْتُ النَّبِيَّ ﷺ يَفْعَلُ .

2 Iz navedenog hadisa se zaključuje:
– izgovaranje teksta telbijje na mikatima hadžija čini okrenut prema kibli po obavljenom namazu.

IZGOVARANJE TELBIJJE KADA SE HADŽIJA SPUSTI U DOLINU

بَاب التَّلْبِيَةِ إِذَا انْحَدَرَ فِي الْوَادِي

1555. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Musenna, njemu Ibni-Ebu-Adijj, prenoseći od Ibni-Avna, a on od Mudžahida koji mu je rekao:
"Bili smo kod Ibni-Abbasa, radijallahu anhuma, pa su prisutni spomenuli Dedžala i da će on, kaže Mudžahid, imati između očiju napisano 'kafir', tj. 'nevjernik', a da je potom Ibni-Abbas rekao:
'Ja od Vjerovjesnika to nisam čuo, nego sam čuo da je rekao: Što se tiče Musaa, pa kao da ga sad gledam kako naglas izgovara telbijju, kada se spuštaše u dolinu.'"

١٥٥٥. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ الْمُثَنَّى قَالَ حَدَّثَنِي ابْنُ أَبِي عَدِيٍّ عَنِ ابْنِ عَوْنٍ عَنْ مُجَاهِدٍ قَالَ كُنَّا عِنْدَ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا فَذَكَرُوا الدَّجَّالَ أَنَّهُ قَالَ مَكْتُوبٌ بَيْنَ عَيْنَيْهِ كَافِرٌ فَقَالَ ابْنُ عَبَّاسٍ لَمْ أَسْمَعْهُ وَلَكِنَّهُ قَالَ أَمَّا مُوسَى كَأَنِّي أَنْظُرُ إِلَيْهِ إِذِ انْحَدَرَ فِي الْوَادِي يُلَبِّي .

KAKO ĆE U OBREDE UĆI ŽENA U TOKU MENSTRUACIJE I POSLIJEPOROĐAJNOG ODLJEVA KRVI – HAJZU I NIFASU

بَاب كَيْفَ تُهِلُّ الْحَائِضُ وَالنُّفَسَاءُ

"'Ehelle' znači", kaže Buharija, "'izgovorio je nešto naglas'. 'Vestehlelna', 've ehlelnel-hilale', to sve znači 'pojavu i manifestiranje'. 'Vestehelel-metaru' znači 'pojavila se kiša iz oblaka'. 'Ve ma uhille li garillahi bihi', tj. 'i nad kojom je

أَهَلَّ تَكَلَّمَ بِهِ وَاسْتَهْلَلْنَا وَأَهْلَلْنَا الْهِلَالَ كُلُّهُ مِنَ الظُّهُورِ وَاسْتَهَلَّ الْمَطَرُ خَرَجَ مِنَ السَّحَابِ (وَمَا أُهِلَّ لِغَيْرِ اللَّهِ بِهِ) وَهُوَ مِنِ اسْتِهْلَالِ الصَّبِيِّ .

U "Telvihu" se navodi: "Noćenje u dolini Zu-Tuva i ulaženje u Mekku danju, ne spada u obavezne obrede hadža." To je jednoglasno mišljenje učenjaka, ali onaj ko to tako čini, ugledajući se na postupak Vjerovjesnika, on će imati za to odgovarajuću Božiju nagradu.
U "Muhezzebu" se ističe, da gornji postupak spada u pohvalne čine i da je ulazak u Mekku danju bolji, negoli noću.
– Nevevi kaže: "Ono kupanje je sunnet. Ko se ne može okupati, uzet će tejemum, s namjerom za ulazak u Mekku." Malikije ovo kupanje smatraju pritvrđenim sunnetom.
Ebu-Hanife, Evza'i i Sevri smatraju da se spomenuto kupanje može nadomjestiti abdestom. Ovo mišljenje dijeli i Ibrahim Neha'i.
U "Sunenu" Seifa b. Mensura se navodi da je Ibrahim Neha'i upitan: "Da li će hadžija po dolasku u Mekku prestati izgovarati telbijju dok čini tavaf oko Ka'be?"
"Neće", odgovorio je on, "nego će izgovarati telbijju prije tavafa oko Ka'be, u toku tavafa i poslije i neće je prekidati sve dok ne baci kamenčiće na Akabi."
Ovo su mišljenje usvojili još Ebu-Hanife, Šafija, Ahmed, Ishak i Davud, samo što Ebu-Hanife i Šafija kažu: "Izgovaranje telbijje prestaje sa prvim bačenim kamenčićem na Akabi."
Neki učenjaci kažu: "Osoba, koja je nijet učinila za obavljanje umre, prestaje sa izgovaranjem telbijje kada uđe u Harem Mekke." Drugi kažu: "Kada ugleda kuće grada Mekke", a treći: "Kada uđe u Mekku."
Ebu-Hanife smatra da takva osoba neće prestati sa izgovaranjem telbijje, sve dok ne dotakne Hadžerul-Esved.

životinjom manifestirano (izgovoreno) ime, osim Allahovom', (nastalo) od izraza 'Istihlalus-sabijji', tj. 'pojava dječijeg oglašavanja života.'"

1556. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Mesleme, njemu Malik od Ibni-Šihaba, on od Urve b. Zubejra, a ovaj od Aiše, radijallahu anha, supruge Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, koja je rekla:
"Izašli smo iz (Medine) s Vjerovjesnikom, sallallahu alejhi ve sellem, za vrijeme Hadžetul-Vedaa i zanijetili umru. Potom je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: 'Ko ima kurban, neka nijet učini za obavljanje hadža i umre i neka se ne oslobađa ihrama, dok ne obavi oba obreda zajedno'. Potom sam otišla u Mekku i imavši menstruaciju, tavaf nisam činila oko Ka'be, a ni sa'j između Safe i Merve. Na to sam se potužila Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, i on mi je rekao: 'Raspleti svoju kosu, počešljaj se i izgovaraj telbiju samo za hadž, a ostavi umru!' Ja sam to učinila. Kada sam obavila hadž, Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, poslao me sa Abdur-Rahmanom b. Ebi-Bekrom od Ten'ima i ja sam tamo ponovo nijet učinila za obavljanje umre. Još mi je rekao: 'To je umjesto tvoje minule umre.'
Oni koji su u ihram stupili", rekla je Aiša, "za umru, obavili su tavaf oko Ka'be i sa'j između Safe i Merve, a potom se oslobodili ihrama i kasnije, kada su se vratili sa Mine, obavili su jedan tavaf oko Ka'be, a oni koji su spojili obavljanje hadža i umre izvršili su još jedan (drugi) tavaf."[1]

١٥٥٦. حَدَّثَنَا عَبْدُاللهِ بْنُ مَسْلَمَةَ حَدَّثَنَا مَالِكٌ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ عَنْ عُرْوَةَ بْنِ الزُّبَيْرِ عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهَا زَوْجِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَتْ خَرَجْنَا مَعَ النَّبِيِّ ﷺ فِي حَجَّةِ الْوَدَاعِ فَأَهْلَلْنَا بِعُمْرَةٍ ثُمَّ قَالَ النَّبِيُّ ﷺ مَنْ كَانَ مَعَهُ هَدْيٌ فَلْيُهِلَّ بِالْحَجِّ مَعَ الْعُمْرَةِ ثُمَّ لَا يَحِلَّ حَتَّى يَحِلَّ مِنْهُمَا جَمِيعًا فَقَدِمْتُ مَكَّةَ وَأَنَا حَائِضٌ وَلَمْ أَطُفْ بِالْبَيْتِ وَلَا بَيْنَ الصَّفَا وَالْمَرْوَةِ فَشَكَوْتُ ذَلِكَ إِلَى النَّبِيِّ ﷺ فَقَالَ انْقُضِي رَأْسَكِ وَامْتَشِطِي وَأَهِلِّي بِالْحَجِّ وَدَعِي الْعُمْرَةَ فَفَعَلْتُ فَلَمَّا قَضَيْنَا الْحَجَّ أَرْسَلَنِي النَّبِيُّ ﷺ مَعَ عَبْدِالرَّحْمَنِ بْنِ أَبِي بَكْرٍ إِلَى التَّنْعِيمِ فَاعْتَمَرْتُ فَقَالَ هَذِهِ مَكَانَ عُمْرَتِكِ قَالَتْ فَطَافَ الَّذِينَ كَانُوا أَهَلُّوا بِالْعُمْرَةِ بِالْبَيْتِ وَبَيْنَ الصَّفَا وَالْمَرْوَةِ ثُمَّ حَلُّوا ثُمَّ طَافُوا طَوَافًا آخَرَ بَعْدَ أَنْ رَجَعُوا مِنْ مِنًى وَأَمَّا الَّذِينَ جَمَعُوا الْحَجَّ وَالْعُمْرَةَ فَإِنَّمَا طَافُوا طَوَافًا وَاحِدًا.

---

1 Iz navedenog hadisa se zaključuje:
– najbolje je, po hanefijskom mezhebu, obaviti hadž i umru skupa u određenim danima,
– po završenom obredu umre, hadžija ne skida ihram, ako ima kod sebe kurban, sve dok ga ne zakolje,
– Ibni-Dževzi kaže: "Osoba bez abdesta ili džunub, odnosno žena sa menstruacijom, ne mogu činiti tavaf oko Ka'be, a ni sa'j između Safe i Merve. Od Ahmed b. Hanbela je preneseno mišljenje da tavaf oko Ka'be, džunub-osobe i osoba koja nema potrebnog prethodnog čišćenja, nije punovažan.
Hanefije smatraju da čišćenje nije uvjet za punovažnost tavafa oko Ka'be. Ako tavaf izvrši osoba na kojoj ima nečisti, ili ako nije obavila prethodno čišćenje, odnosno kupanje ili uzela abdest, ili je obavila džunub, obred joj je punovažan, jer je u Kur'anu rečeno samo: "Obiđite oko prastarog Hrama!" Prema sadržaju navedenog ajeta ne traži se, kažu hanefije, nikakvo čišćenje pri obilaženju Ka'be.

KO UĐE U OBREDE U POSLANIKOVO, SALLALLAHU ALEJHI VE SELLEM, VRIJEME, KAKO JE ON UŠAO

باب مَنْ أَهَلَّ فِي زَمَنِ النَّبِيِّ ﷺ كَإِهْلاَلِ النَّبِيِّ ﷺ

Tako je prenio Ibn-Omer, radijallahu anhuma, od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem

قَالَهُ ابْنُ عُمَرَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا عَنِ النَّبِيِّ ﷺ .

1557. PRIČAO NAM JE Mekki b. Ibrahim, prenoseći od Ibni-Džurejdža, da je Ata kazao kako je Džabir, radijallahu anhu, rekao:
"Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, naredio je Aliji, radijallahu anhu, da ostane i dalje u svom ihramu (jer je imao kurban). Džabir je spomenuo i Surakovu izjavu."[1]

١٥٥٧ . حَدَّثَنَا الْمَكِّيُّ بْنُ إِبْرَاهِيمَ عَنِ ابْنِ جُرَيْجٍ قَالَ عَطَاءٌ قَالَ جَابِرٌ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ أَمَرَ النَّبِيُّ ﷺ عَلِيًّا رَضِيَ اللهُ عَنْهُ أَنْ يُقِيمَ عَلَى إِحْرَامِهِ وَذَكَرَ قَوْلَ سُرَاقَةَ وَزَادَ مُحَمَّدُ بْنُ بَكْرٍ عَنِ ابْنِ جُرَيْجٍ قَالَ لَهُ النَّبِيُّ ﷺ بِمَا أَهْلَلْتَ يَا عَلِيُّ قَالَ بِمَا أَهَلَّ بِهِ النَّبِيُّ ﷺ قَالَ فَأَهْدِ وَامْكُثْ حَرَامًا كَمَا أَنْتَ .

Tavaf oko Ka'be nečiste osobe je punovažan, ali je, u smislu gornjeg hadisa, učinjen izvjestan prekršaj. Osoba koja ovo obavi bez abdesta, treba na ime kazne, po mišljenju hanefija, zaklati ovcu i meso podijeliti sirotinji, a kad tavaf obavi džunub-osoba, ona će zaklati devu i ponovo obaviti tavaf dok se nalazi još u Mekki,
– hadžiji sa naumom obavljanja hadža i umre zajedno, dovoljna je jedna tura obilaženja oko Ka'be i trčanje između Safe i Merve. Ovo je stav Ataa, Hasana, Tavusa, Malika, Ahmeda, Šafije, Ishaka, Ebu-Sevra i Davuda. Po mišljenju drugih učenjaka, ovaj hadžija treba učiniti dvije ture posebnog obilaženja oko Ka'be i dva posebna obreda trčanja između Safe i Merve, tj. posebno za hadž, a posebno za umru. Ovo je stav Mudžahida, Džabira b. Jezida, Surejha, Ša'bija, Muzhameda b. Alije b. Husejna, Neha'ija, Evza'ija, Sevrija, Hammada b. Seleme, Hammada b. Sulejmana, Hakema b. Ujejne, Zijada b. Malika, Ebu-Hanife i njegovih učenika. Ovo je mišljenje preneseno još od halife Omera, Alije i njegovih sinova Hasana i Huseina, Ibni-Mes'uda i još nekih ashaba.
Podvojena mišljenja nastala su zbog raznolike stilizacije završnog teksta konkretnog hadisa "Tavafen vahiden", tj. "Pa su obavili samo jednu turu obilaženja oko Ka'be." Međutim, u drugim hadiskim zbirkama isti tekst glasi: "Tavafen ahare...", tj. "I vršili su samo još jednu drugu turu obilaženja oko Ka'be."
Hanefije usvajaju tekst hadisa donesen kod Buharije, ali iz opreznosti, prihvaćaju i gornju nadopunu i tako cijeli obred čine sigurnijim.

1 Muslim u svom "Sahihu" za ovaj slučaj navodi da je Ata čuo Džabira kako kaže: "Halifa Alija je došao na hadž iz Jemena, pa je upitan: 'Kako si naumio obaviti hadž?'
'Onako kako ga je naumio obaviti i Vjerovjesnik' – odgovorio je on.
'Pa ostani u ihramu dok ne zakolješ kurban!' – rekao mu je Vjerovjesnik.
Alija je, kaže Džabir, imao pripremljen kurban.
Suraka b. Malik upitao je potom: 'Allahov Poslaniče, je li to samo ove godine ili zastalno?'
'Zauvijek' – odgovorio mu je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem."

1558. PRIČAO NAM JE Hasan b. Ali Hallal-Huzeli, da mu je prenio Abdus-Samed od Selima b. Hajjana, koji je čuo Mervana Asfera, kako prenosi od Enesa b. Malika, radijallahu anhu, da je rekao: “Došao je iz Jemena Alija, radijallahu anhu, pa mu je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: ‘Kako si stupio u obrede?’
‘Onako kako je stupio u obrede Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem’ – odgovorio je on.
‘Da nemam pripremljenog kurbana, ja bih se’, rekao je Vjerovjesnik, ‘oslobodio ihrama.’”
Muhammed b. Bekr je prenio od Džurejdža: “Vjerovjesnik ga je upitao: ‘Alija, kako si stupio u obrede?’ ‘Onako kako je stupio u ihram i Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem’– odgovorio je on.
‘Ostani u ihramu tako, kao što si sada, i kasnije zakolji kurban!’”

١٥٥٨. حَدَّثَنَا الْحَسَنُ بْنُ عَلِيٍّ الْخَلَّالُ الْهُذَلِيُّ حَدَّثَنَا عَبْدُالصَّمَدِ حَدَّثَنَا سَلِيمُ بْنُ حَيَّانَ قَالَ سَمِعْتُ مَرْوَانَ الْأَصْفَرَ عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ قَدِمَ عَلِيٌّ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ عَلَى النَّبِيِّ ﷺ مِنَ الْيَمَنِ فَقَالَ بِمَا أَهْلَلْتَ قَالَ بِمَا أَهَلَّ بِهِ النَّبِيُّ ﷺ فَقَالَ لَوْلَا أَنَّ مَعِي الْهَدْيَ لَأَحْلَلْتُ. وَزَادَ مُحَمَّدُ بْنُ بَكْرٍ، عَنِ ابْنِ جُرَيْجٍ: قَالَ لَهُ النَّبِيُّ ﷺ: بِمَا أَهْلَلْتَ يَا عَلِيُّ؟ قَالَ: بِمَا أَهَلَّ بِهِ النَّبِيُّ ﷺ. قَالَ: فَأَهْدِ، وَامْكُثْ حَرَامًا كَمَا أَنْتَ.

1559. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Jusuf, njemu Sufjan od Kajsa b. Muslima, on od Tarika b. Šihaba, ovaj od Ebu-Musaa, radijallahu anhu, koji je rekao: “Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, poslao me je stanovnicima Jemena. Ja sam se, potom, vratio, a on bijaše u Bathau, i reče mi: ‘Kako si stupio u obrede?’
‘Stupio sam u obrede onako kako je stupio u obrede i Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem’ – odgovorio sam.
‘Imaš li pripremljen kurban?’– upitao je on.
‘Nemam’ – rekao sam.
Potom mi je naredio i ja sam obavio tavaf oko Ka‘be, sa‘j između Safe i Merve, a zatim mi je naredio, pa sam se oslobodio ihrama i otišao ženi (moga brata), od moga naroda i ona me je očešljala, odnosno, oprala mi kosu.
Zatim je stupio na halifat Omer, radijallahu anhu, i rekao: ‘Ako se držimo Allahove Knjige, ona nam naređuje neposredno nastavljanje obreda, jer je Uzvišeni rekao: ‘Upotpunite obred hadža i umre, u ime Allaha!…’ Ako se držimo prakse Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, on se nije oslobađao ihrama, sve dok nije zaklao kurban (devu).’”

١٥٥٩. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ يُوسُفَ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ عَنْ قَيْسِ بْنِ مُسْلِمٍ عَنْ طَارِقِ بْنِ شِهَابٍ عَنْ أَبِي مُوسَى رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ بَعَثَنِي النَّبِيُّ ﷺ إِلَى قَوْمٍ بِالْيَمَنِ فَجِئْتُ وَهُوَ بِالْبَطْحَاءِ فَقَالَ بِمَا أَهْلَلْتَ قُلْتُ أَهْلَلْتُ كَإِهْلَالِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ هَلْ مَعَكَ مِنْ هَدْيٍ قُلْتُ لَا فَأَمَرَنِي فَطُفْتُ بِالْبَيْتِ وَبِالصَّفَا وَالْمَرْوَةِ ثُمَّ أَمَرَنِي فَأَحْلَلْتُ فَأَتَيْتُ امْرَأَةً مِنْ قَوْمِي فَمَشَطَتْنِي أَوْ غَسَلَتْ رَأْسِي فَقَدِمَ عُمَرُ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ فَقَالَ إِنْ نَأْخُذْ بِكِتَابِ اللهِ فَإِنَّهُ يَأْمُرُنَا بِالتَّمَامِ قَالَ اللهُ (وَأَتِمُّوا الْحَجَّ وَالْعُمْرَةَ لِلَّهِ) وَإِنْ نَأْخُذْ بِسُنَّةِ النَّبِيِّ ﷺ فَإِنَّهُ لَمْ يَحِلَّ حَتَّى نَحَرَ الْهَدْيَ.

RIJEČI UZVIŠENOG ALLAHA: "HADŽ JE U POZNATIM MJESECIMA. KO SE U NJIMA OBAVEŽE OBAVITI HADŽ, TADA NEMA SPOLNOG OPĆENJA, NEMA RUŽNIH RIJEČI, NEMA SVAĐE ZA VRIJEME HADŽA..." "PITAJU TE O MLAĐACIMA, RECI: 'ONI SU VREMENSKI PUTOKAZ SVIJETU I (VREMENSKI ZNAK) ZA HODOČAŠĆE..."

باب قوْلِ اللهِ تعالى (الْحَجُّ أَشْهُرٌ معْلُومَاتٌ فمنْ فرض فيهِنَّ الْحَجَّ فَلَا رفث ولا فُسُوق ولا جدال في الْحجّ) وقوْلِهِ (يسْأَلُونَكَ عنِ الْأهِلَّةِ قُلْ هِي مواقِيتُ لِلنَّاس والْحجّ)

Ibni-Omer, radijallahu anhuma, rekao je: "Mjeseci hadža su: ševal, zul-ka'de i deset prvih dana zul-hidžeta."
Ibni-Abbas kaže: "Praksa je Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, da se u ihram stupa samo u mjesecima hadža."
Osman, radijallahu anhu, pokudio je da se u ihram stupa iz Horosana ili Kermana.

وَقَالَ ابْنُ عُمَرَ رَضِي اللهُ عَنْهُمَا أَشْهُرُ الْحَجِّ شَوَّالٌ وَذُو الْقَعْدَةِ وَعَشْرٌ مِنْ ذِي الْحَجَّةِ وَقَالَ ابْنُ عَبَّاسٍ رَضِي اللهُ عَنْهُمَا مِنَ السُّنَّةِ أَنْ لَا يُحْرِمَ بِالْحَجِّ إِلَّا فِي أَشْهُرِ الْحَجِّ وَكَرِهَ عُثْمَانُ رَضِي اللهُ عَنْهُ أَنْ يُحْرِمَ مِنْ خُرَاسَانَ أَوْ كَرْمَانَ .

1560. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Beššar da mu je prenio Ebu-Bekr Hanefi, njemu Efleh b. Humejd da je čuo Kasima b. Muhammeda kako prenosi da je Aiša, radijallahu anha, rekla:
"Izašli smo (iz Medine) sa Allahovim Poslanikom, sallallahu alejhi ve sellem, u mjesecima hadža, noćima hadža i vremenima hadža i odsjeli u Serifu. Potom je", rekla je ona, "Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, izašao od svojih ashaba i rekao: 'Ko od vas nema sa sobom (pripremljen) kurban, a voli da hadž učini (preokrene) umrom, neka je i obavi, a ko ima kod sebe kurban, neka je ne obavlja!' Tako je neko od njegovih ashaba", rekla je ona, "obavio umru, a neko je ostavio.
Što se tiče Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, i nekih njegovih ashaba, oni su bili snažni i svaki je imao sa sobom kurban, a nisu mogli", rekla je ona, "obaviti umru. Potom mi je unišao Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, a ja sam plakala i on mi reče: 'Domaćice,

١٥٦٠. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ بَشَّارٍ قَالَ حَدَّثَنِي أَبُو بَكْرٍ الْحَنَفِيُّ حَدَّثَنَا أَفْلَحُ بْنُ حُمَيْدٍ سَمِعْتُ الْقَاسِمَ ابْنَ مُحَمَّدٍ عَنْ عَائِشَةَ رَضِي اللهُ عَنْهَا قَالَتْ خَرَجْنَا مَعَ رَسُولِ اللهِ ﷺ فِي أَشْهُرِ الْحَجِّ وَلَيَالِي الْحَجِّ وَحُرُمِ الْحَجِّ فَنَزَلْنَا بِسَرِفَ قَالَتْ فَخَرَجَ إِلَى أَصْحَابِهِ فَقَالَ مَنْ لَمْ يَكُنْ مِنْكُمْ مَعَهُ هَدْيٌ فَأَحَبَّ أَنْ يَجْعَلَهَا عُمْرَةً فَلْيَفْعَلْ وَمَنْ كَانَ مَعَهُ الْهَدْيُ فَلَا قَالَتْ فَالْآخِذُ بِهَا وَالتَّارِكُ لَهَا مِنْ أَصْحَابِهِ قَالَتْ فَأَمَّا رَسُولُ اللهِ ﷺ وَرِجَالٌ مِنْ أَصْحَابِهِ فَكَانُوا أَهْلَ قُوَّةٍ وَكَانَ مَعَهُمُ الْهَدْيُ فَلَمْ يَقْدِرُوا عَلَى الْعُمْرَةِ قَالَتْ فَدَخَلَ عَلَيَّ رَسُولُ اللهِ ﷺ وَأَنَا أَبْكِي فَقَالَ مَا يُبْكِيكِ يَا هَنْتَاهُ قُلْتُ سَمِعْتُ قَوْلَكَ

šta te je rasplakalo?'
'Čula sam šta si kazao svojim ashabima', rekla sam, 'a ja sam spriječena od umre.'
'Šta ti je?' – upitao je on.
'Ne klanjam' – rekla sam.
'Neće ti to škoditi', rekao je on. 'Ti si žena od Ademovih kćerki. Allah ti je propisao ono što je propisao i njima. Budi u svom hadžu, a Allah će ti umru sigurno podariti (naknadno).'"
"Potom smo", rekla je Aiša, "izašli u ovom njegovom hadžu na Minu. Ja sam tu postala čista i potom izašla sa Mine i pohrlila Ka'bi. Zatim sam izašla s njim, trinaestog dana zul-hidžeta. On je odsjeo u Muhassabu. Sa njim smo odsjeli i mi i on je pozvao Abdur-Rahmana b. Ebi-Bekra i rekao (mu): 'Izvedi svoju sestru iz Harema i neka stupi u ihram za umru, završite je i dođite ovamo, a ja ću vas čekati sve dok mi ne dođete.'
"Potom smo", rekla je ona, "izašli. Ja sam završila umru, a obavila sam i tavaf oko Ka'be i došla mu pred zoru. On upita:
'Jeste ili završili?'
'Da, jesmo', odgovorila sam.
Tada je on obznanio pokret, svijet je krenuo, a i on je išao okrenut prema Medini."

لأَصْحَابِكَ فَمُنِعْتُ الْعُمْرَةَ قَالَ وَمَا شَأْنُكِ قُلْتُ لاَ أُصَلِّي قَالَ فَلاَ يَضِيرُكِ إِنَّمَا أَنْتِ امْرَأَةٌ مِنْ بَنَاتِ آدَمَ كَتَبَ اللهُ عَلَيْكِ مَا كَتَبَ عَلَيْهِنَّ فَكُونِي فِي حَجَّتِكِ فَعَسَى اللهُ أَنْ يَرْزُقَكِيهَا قَالَتْ فَخَرَجْنَا فِي حَجَّتِهِ حَتَّى قَدِمْنَا مِنًى فَطَهَرْتُ ثُمَّ خَرَجْتُ مِنْ مِنًى فَأَفَضْتُ بِالْبَيْتِ قَالَتْ ثُمَّ خَرَجَتْ مَعَهُ فِي النَّفْرِ الآخِرِ حَتَّى نَزَلَ الْمُحَصَّبَ وَنَزَلْنَا مَعَهُ فَدَعَا عَبْدَ الرَّحْمَنِ بْنَ أَبِي بَكْرٍ فَقَالَ اخْرُجْ بِأُخْتِكَ مِنَ الْحَرَمِ فَلْتُهِلَّ بِعُمْرَةٍ ثُمَّ افْرُغَا ثُمَّ ائْتِيَا هَا هُنَا فَإِنِّي أَنْظُرُكُمَا حَتَّى تَأْتِيَانِي قَالَتْ فَخَرَجْنَا حَتَّى إِذَا فَرَغْتُ وَفَرَغْتُ مِنَ الطَّوَافِ ثُمَّ جِئْتُهُ بِسَحَرَ فَقَالَ هَلْ فَرَغْتُمْ فَقُلْتُ نَعَمْ فَآذَنَ بِالرَّحِيلِ فِي أَصْحَابِهِ فَارْتَحَلَ النَّاسُ فَمَرَّ مُتَوَجِّهًا إِلَى الْمَدِينَةِ ضَيْرِ مِنْ ضَارَ يَضِيرُ ضَيْرًا وَيُقَالُ ضَارَ يَضُورُ ضَوْرًا وَضَرَّ يَضُرُّ ضَرًّا .

O HADŽU TEMETTU', KIRANU I IFRADU, I O PROMJENI NIJETA ZA HADŽ U NIJET ZA 'UMRU, ZA ONE KOJI NISU POVELI KURBANA

باب التَّمَتُّعِ وَالإِقْرَانِ وَالإِفْرَادِ بِالْحَجِّ وَفَسْخِ الْحَجِّ لِمَنْ لَمْ يَكُنْ مَعَهُ هَدْيٌ

1561. PRIČAO NAM JE Usman, kome je prenio Džerir od Mensura, on od Ibrahima, ovaj od Esveda, a on od Aiše, radijallahu anha, koja je rekla:
"Izašli smo sa Vjerovjesnikom, sallallahu alejhi ve sellem, namjeravajući obaviti samo hadž. Pošto smo došli (u Mekku) i obavili tavaf oko Ka'be, Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, naredio je da istupi iz ihrama ko nije dotjerao sa sobom kurban.

١٥٦١ . حَدَّثَنَا عُثْمَانُ حَدَّثَنَا جَرِيرٌ عَنْ مَنْصُورٍ عَنْ إِبْرَاهِيمَ عَنِ الأَسْوَدِ عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهَا خَرَجْنَا مَعَ النَّبِيِّ ﷺ وَلاَ نُرَى إِلاَّ أَنَّهُ الْحَجُّ فَلَمَّا قَدِمْنَا تَطَوَّفْنَا بِالْبَيْتِ فَأَمَرَ النَّبِيُّ ﷺ مَنْ لَمْ يَكُنْ سَاقَ الْهَدْيَ أَنْ يَحِلَّ فَحَلَّ مَنْ لَمْ يَكُنْ سَاقَ الْهَدْيَ

I njegove supruge nisu sa sobom gonile kurban, pa su se i one oslobodile ihrama.
Ja sam tada imala menstruaciju", kaže Aiša, "i nisam obavila tavaf oko Ka'be."
Kada je nastupila noć u kojoj se bacaju kamenčići, ona je rekla: "Allahov Poslaniče, sallallahu alejhi ve sellem, svijet se vraća sa obavljenom umrom i hadžom, a ja se vraćam samo sa obavljenim hadžom?"
"Pa jesi li činila tavaf oko Ka'be u noćima kada smo došli u Mekku?" – upitao je on.
"Nisam" – rekla sam.
"Idi sa svojim bratom do Ten'ima i tamo stupi u ihram za 'umru, a tvoje obećano mjesto je tu i tako..."
Safija je još izjavila:
"Čini mi se da je moje zadržavanje uvjetovalo i njihovo zadržavanje."
"Ne imala poroda, nasrtljivice! Nisi li", rekao je Vjerovjesnik, "obilazila oko Ka'be prvi dan Bajrama?"
"Da", rekla sam, kazala je Aiša.
"Nemaš štete" – rekao je on.
"Idi (dalje)!"
"Potom me je", kaže Aiša, "susreo Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, kada se izlazilo iz Mekke, a ja se prema njoj spuštala, odnosno dok sam ja izlazila, on se u nju spuštao."

وَنِسَاؤُهُ لَمْ يَسُقْنَ فَأَحْلَلْنَ قَالَتْ عَائِشَةُ رَضِيَ اللهُ عَنْهَا فَحِضْتُ فَلَمْ أَطُفْ بِالْبَيْتِ فَلَمَّا كَانَتْ لَيْلَةُ الْحَصْبَةِ قَالَتْ يَا رَسُولَ اللهِ يَرْجِعُ النَّاسُ بِعُمْرَةٍ وَحَجَّةٍ وَأَرْجِعُ أَنَا بِحَجَّةٍ قَالَ وَمَا طُفْتِ لَيَالِيَ قَدِمْنَا مَكَّةَ قُلْتُ لَا قَالَ فَاذْهَبِي مَعَ أَخِيكِ إِلَى التَّنْعِيمِ فَأَهِلِّي بِعُمْرَةٍ ثُمَّ مَوْعِدُكِ كَذَا وَكَذَا قَالَتْ صَفِيَّةُ مَا أُرَانِي إِلَّا حَابِسَتَهُمْ قَالَ عَقْرَى حَلْقَى أَوَ مَا طُفْتِ يَوْمَ النَّحْرِ قَالَتْ قُلْتُ بَلَى قَالَ لَا بَأْسَ انْفِرِي قَالَتْ عَائِشَةُ رَضِيَ اللهُ عَنْهَا فَلَقِيَنِي النَّبِيُّ ﷺ وَهُوَ مُصْعِدٌ مِنْ مَكَّةَ وَأَنَا مُنْهَبِطَةٌ عَلَيْهَا أَوْ أَنَا مُصْعِدَةٌ وَهُوَ مُنْهَبِطٌ مِنْهَا .

1562. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Jusuf da ga je obavijestio Malik, prenoseći od Ebul-Esveda Muhammeda b. Abdur-Rahmana b. Nevfela, on od Urve b. Zubejra, ovaj od Aiše, radijallahu anha, da je rekla:
"Izašli smo (iz Medine) sa Allahovim Poslanikom, sallallahu alejhi ve sellem, godine Oprosnog hadža i neko je od nas izgovarao telbijju (stupio u ihram) za umru, a neko za hadž i za umru, dok je neko stupio u ihram samo za hadž. Allahov Poslanik,

١٥٦٢ . حَدَّثَنَا عَبْدُاللهِ بْنُ يُوسُفَ أَخْبَرَنَا مَالِكٌ عَنْ أَبِي الْأَسْوَدِ مُحَمَّدِ بْنِ عَبْدِالرَّحْمَنِ بْنِ نَوْفَلٍ عَنْ عُرْوَةَ بْنِ الزُّبَيْرِ عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهَا أَنَّهَا قَالَتْ خَرَجْنَا مَعَ رَسُولِ اللهِ ﷺ عَامَ حَجَّةِ الْوَدَاعِ فَمِنَّا مَنْ أَهَلَّ بِعُمْرَةٍ وَمِنَّا مَنْ أَهَلَّ بِحَجَّةٍ وَعُمْرَةٍ وَمِنَّا مَنْ أَهَلَّ بِالْحَجِّ وَأَهَلَّ رَسُولُ اللهِ ﷺ

sallallahu alejhi ve sellem, stupio je u ihram za hadž. Što se tiče onih, koji su stupili u ihram samo za hadž ili su sastavili hadž i umru, oni nisu istupali iz ihrama sve do dana klanja deva (prvog dana Bajrama)."

بِالْحَجِّ فَأَمَّا مَنْ أَهَلَّ بِالْحَجِّ أَوْ جَمَعَ الْحَجَّ وَالْعُمْرَةَ لَمْ يَحِلُّوا حَتَّى كَانَ يَوْمُ النَّحْرِ .

1563. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Beššar da mu je prenio Gunder, njemu Šu'be od Hakema, on od Alija b. Huseina, ovaj od Mervana b. Hakema koji je rekao: "Bio sam prisutan kod Osmana i Alije, radijallahu anhuma, i Osman zabranjivaše činiti mut'u i spajanje nijeta za umru i hadž. Kada je to vidio Alija, izgovorio je telbijju za oba obreda (riječima): 'Odazivam Ti se umrom i hadžom!' i rekao: 'Ja neću napustiti praksu Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, zbog nečije izjave!'"[1]

١٥٦٣. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ بَشَّارٍ حَدَّثَنَا غُنْدَرٌ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ عَنِ الْحَكَمِ عَنْ عَلِيِّ بْنِ حُسَيْنٍ عَنْ مَرْوَانَ بْنِ الْحَكَمِ قَالَ شَهِدْتُ عُثْمَانَ وَعَلِيًّا رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا وَعُثْمَانُ يَنْهَى عَنِ الْمُتْعَةِ وَأَنْ يُجْمَعَ بَيْنَهُمَا فَلَمَّا رَأَى عَلِيٌّ أَهَلَّ بِهِمَا لَبَّيْكَ بِعُمْرَةٍ وَحَجَّةٍ قَالَ مَا كُنْتُ لِأَدَعَ سُنَّةَ النَّبِيِّ ﷺ لِقَوْلِ أَحَدٍ .

1564. PRIČAO NAM JE Musa b. Isma'il, da mu je prenio Vuhejb, njemu Ibni-Tavus od svoga oca, on od Ibni-Abbasa, radijallahu anhuma, da je kazao: "Oni (Arapi) su obavljanje 'umre u mjesecima hadža smatrali jednim od najvećih grijeha. Mjesec muharem su nazivali saferom i govorili: 'Kada zacijeli sadno deve (od prenošenja hadžija), nestane traga stopala hadžija i okonča se safer mjesec, tada je dozvoljena umra onom, ko ju je naumio učiniti.' Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, i njegovi drugovi došli su u Mekku ujutro, četvrte noći (zul-hidžetu u nedjelju), izgovarajući telbijju za hadž, pa im je on naredio da ga zamijene umrom i oslobode se ihrama. Njima je to bilo jako teško,

١٥٦٤. حَدَّثَنَا مُوسَى بْنُ إِسْمَاعِيلَ حَدَّثَنَا وُهَيْبٌ حَدَّثَنَا ابْنُ طَاوُسٍ عَنْ أَبِيهِ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا قَالَ كَانُوا يَرَوْنَ أَنَّ الْعُمْرَةَ فِي أَشْهُرِ الْحَجِّ مِنْ أَفْجَرِ الْفُجُورِ فِي الْأَرْضِ وَيَجْعَلُونَ الْمُحَرَّمَ صَفَرًا وَيَقُولُونَ إِذَا بَرَا الدَّبَرْ وَعَفَا الْأَثَرْ وَانْسَلَخَ صَفَرْ حَلَّتِ الْعُمْرَةُ لِمَنِ اعْتَمَرْ قَدِمَ النَّبِيُّ ﷺ وَأَصْحَابُهُ صَبِيحَةَ رَابِعَةٍ مُهِلِّينَ بِالْحَجِّ فَأَمَرَهُمْ أَنْ يَجْعَلُوهَا عُمْرَةً فَتَعَاظَمَ ذَلِكَ عِنْدَهُمْ فَقَالُوا يَا رَسُولَ اللهِ أَيُّ الْحِلِّ قَالَ حِلٌّ كُلُّهُ .

---

1 Iz hadisa se zaključuje:
– halifa Osman je savjetovao hadžijama da stupe u ihram samo za obavljanje hadža ili samo za obavljanje umre,
– činjenice svoga stava ne treba tajiti,
– mut'a ('umra) je obred Šerijatom utvrđen. U Kur'anu je rečeno: "Ko učini umru od samog hadža..."
O mut'i su zabilježeni brojni hadisi. Muslim ističe da predislamski Arapi nisu dozvoljavali obavljanje ovog obreda u mjesecima hadža, pa je Vjerovjesnik propisao obavljanje umre u hadžskim mjesecima i dozvolio obavljanje mut'e sve do Sudnjeg dana.
Za hadž i 'umru može se, dakle, koristiti jedno putovanje.
Umra se sastoji od oblačenja ihrama na mikatu, tavafa oko Ka'be i sa'ja između Safe i Merve.

pa su rekli: 'Allahov Poslaniče, šta nam je sve slobodno?'
'Slobodno vam je sve' – odgovorio je on."[1]

1565. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Musenna da mu je Gunder prenio od Šu'be, on od Kajsa b. Muslima, ovaj od Tarika b. Šihaba, a ovaj od Ebu-Musaa, radijallahu anhu, koji je rekao:
"Došao sam Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, i on mi je naredio istupanje iz ihrama (po obavljenoj umri)."

١٥٦٥. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ الْمُثَنَّى حَدَّثَنَا غُنْدَرٌ
حَدَّثَنَا شُعْبَةُ عَنْ قَيْسِ بْنِ مُسْلِمٍ عَنْ طَارِقِ بْنِ
شِهَابٍ عَنْ أَبِي مُوسَى رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ قَدِمْتُ
عَلَى النَّبِيِّ ﷺ فَأَمَرَهُ بِالْحِلِّ .

1566. PRIČAO NAM JE Isma'il, njemu Malik, a preko drugog seneda, pričao nam je Abdullah b. Jusuf da ga je obavijestio Malik, prenoseći od Nafija, on od Ibni-Omera, a ovaj od Hafse, supruge Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, da je rekla:
"Allahov Poslaniče, kakvo je ovo stanje svijeta? Oslobodio se ihrama sa tek obavljenom umrom, a ti se sa obavljenom 'umrom nisi oslobodio!"
"Ja sam slijepio svoju kosu i označio svoj kurban, a ja se", rekao je on, "ne oslobađam ihrama sve dok ne zakoljem kurban."

١٥٦٦. حَدَّثَنَا إِسْمَاعِيلُ قَالَ حَدَّثَنِي مَالِكٌ ح
وحَدَّثَنَا عَبْدُاللهِ بْنُ يُوسُفَ أَخْبَرَنَا مَالِكٌ عَنْ نَافِعٍ
عَنِ ابْنِ عُمَرَ عَنْ حَفْصَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمْ زَوْجِ
النَّبِيِّ ﷺ أَنَّهَا قَالَتْ يَا رَسُولَ اللهِ مَا شَأْنُ النَّاسِ
حَلُّوا بِعُمْرَةٍ وَلَمْ تَحْلِلْ أَنْتَ مِنْ عُمْرَتِكَ قَالَ إِنِّي
لَبَّدْتُ رَأْسِي وَقَلَّدْتُ هَدْيِي فَلَا أَحِلُّ حَتَّى أَنْحَرَ .

1567. PRIČAO NAM JE Adem da mu je prenio Šu'be, kome je saopćio Ebu-Džemre Nasr b. Imran Dubei, i rekao:
"Učinio sam istovremeno ihram za umru i za hadž. Svijet mi je to zabranjivao, pa sam zato upitao Ibn-

١٥٦٧. حَدَّثَنَا آدَمُ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ أَخْبَرَنَا أَبُو جَمْرَةَ
نَصْرُ بْنُ عِمْرَانَ الضُّبَعِيُّ قَالَ تَمَتَّعْتُ فَنَهَانِي نَاسٌ
فَسَأَلْتُ ابْنَ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا فَأَمَرَنِي فَرَأَيْتُ

1 Predislamski Arapi su obavljali umru samo po isteku hadžskih mjeseci. Ovom Muhammedovom, sallallahu alejhi ve sellem, naredbom to je potpuno izmijenjeno. Hadžije po obavljenim obredima umre, skidaju ihrame i žive kao obični mještani Mekke.
Iz hadisa se još zaključuje:
– izvršiti umru u hadžskim mjesecima, treba nešto prije obavljanja samog hadža,
– preporučljivo je ući u Mekku danju. Ovo je mišljenje preneseno od Ibni-Omera, Ataa, Neha'ija, Ishaka i Ibn-Munzira. Malik je kazao: "Lijepo je da hadžija uđe u Mekku danju, a ako uđe noću, nema štete."
Omer b. Abdul-Aziz je ulazio u Mekku noću radi oprosnog tavafa oko Ka'be.
Prednost noćnom ulaženju u Mekku daju Aiša, Seid b. Džubejr, Omer b. Abdul-Aziz i još poneki ashabi, dok se Tavus i Sevri ne slažu, i smatraju da nema nikakve prednosti noćno ulaženje nad dnevnim i obratno.

فِي الْمَنَامِ كَأَنَّ رَجُلًا يَقُولُ لِي حَجٌّ مَبْرُورٌ وَعُمْرَةٌ مُتَقَبَّلَةٌ فَأَخْبَرْتُ ابْنَ عَبَّاسٍ فَقَالَ سُنَّةَ النَّبِيِّ ﷺ فَقَالَ لِي أَقِمْ عِنْدِي فَأَجْعَلَ لَكَ سَهْمًا مِنْ مَالِي قَالَ شُعْبَةُ فَقُلْتُ لِمَ فَقَالَ لِلرُّؤْيَا الَّتِي رَأَيْتُ .

Abbasa, radijallahu anhuma, i on mi je to naredio. Kasnije sam u snu vidio jednog čovjeka koji mi reče:
'Ovaj hadž je kod Allaha uvažen, a i 'umra ti je primljena.'
Kasnije sam o ovom obavijestio Ibni-Abbasa i on mi reče:
'To je zaista praksa Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem.' Potom mi je još rekao: 'Ostani kod mene, dat ću ti dio svoje imovine!'
'A zašto?' – kaže Šu'be.
'Zbog sna koji sam usnio' – odgovorio je Ebu-Džemre."[2]

١٥٦٨. حَدَّثَنَا أَبُو نُعَيْمٍ حَدَّثَنَا أَبُو شِهَابٍ قَالَ قَدِمْتُ مُتَمَتِّعًا مَكَّةَ بِعُمْرَةٍ فَدَخَلْنَا قَبْلَ التَّرْوِيَةِ بِثَلَاثَةِ أَيَّامٍ فَقَالَ لِي أُنَاسٌ مِنْ أَهْلِ مَكَّةَ تَصِيرُ الْآنَ حَجَّتُكَ مَكِّيَّةً فَدَخَلْتُ عَلَى عَطَاءٍ أَسْتَفْتِيهِ فَقَالَ حَدَّثَنِي جَابِرُ بْنُ عَبْدِاللهِ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا أَنَّهُ حَجَّ مَعَ النَّبِيِّ ﷺ يَوْمَ سَاقَ الْبُدْنَ مَعَهُ وَقَدْ أَهَلُّوا بِالْحَجِّ مُفْرَدًا فَقَالَ لَهُمْ أَحِلُّوا مِنْ إِحْرَامِكُمْ بِطَوَافِ الْبَيْتِ وَبَيْنَ الصَّفَا وَالْمَرْوَةِ وَقَصِّرُوا ثُمَّ أَقِيمُوا حَلَالًا حَتَّى إِذَا كَانَ يَوْمُ التَّرْوِيَةِ فَأَهِلُّوا بِالْحَجِّ وَاجْعَلُوا الَّتِي قَدِمْتُمْ بِهَا مُتْعَةً فَقَالُوا كَيْفَ نَجْعَلُهَا مُتْعَةً وَقَدْ سَمَّيْنَا الْحَجَّ فَقَالَ افْعَلُوا مَا أَمَرْتُكُمْ فَلَوْلَا أَنِّي سُقْتُ الْهَدْيَ لَفَعَلْتُ

1568. PRIČAO NAM JE Ebu-Nu'ajm da mu je Ebu-Šihab rekao:
"Došao sam u Mekku, učinivši ihram za umru u mjesecima hadža, potom u istoj godini da obavim i hadž, i unišli smo na tri dana prije dana tervijeta (osmog dana zul-hidžeta). Neki svijet od mekkanskog stanovništva mi je rekao:
'Tvoj je hadž postao kod Mekkelije (sa manjom nagradom).' Potom sam unišao (u šator) Atau i pitao ga za to, a on reče: 'Pričao nam je Džabir b. Abdullah, radijallahu anhuma, da je on činio hadž sa Vjerovjesnikom, sallallahu alejhi ve sellem, kada je on gonio sa sobom deve (kurbane), a ashabi su učinili ihram samo za hadž, pa im je Vjerovjesnik rekao: 'Oslobodite se svojih ihrama po završenom tavafu oko Ka'be i sa'ju između Safe i Merve i podšišajte se, a potom ostanite kao slobodni (građani Mekke), dok ne bude nastupio osmi dan zul-hidžeta. Tada stupite opet u ihram za hadž, a ono što ste ranije uradili, učinite (okrenite) umrom!'

2 Isti slučaj zabilježio je i Muslim u svom "Sahihu", a i drugi muhaddisi u nešto izmijenjenoj verziji.
Iz navedenog hadisa se zaključuje:
– izdašno međusobno pomaganje ashaba, a naročito dobrih i pobožnih ljudi. Ebu-Džemre se plašio da mu se ne smanji nagrada što čini umru i hadž u mjesecima hadža s jednim putovanjem, upravo s manjim izdacima i manje truda. Međutim, Ibni-Abbasov odgovor i njegov san otklonili su mu tu sumnju,
– učenom je dozvoljeno da uzme nagradu za svoju učinjenu stručnu uslugu.

'Kako ćemo ga učiniti 'umrom, kada smo ga i imenovali hadžom' – upitali su oni.
'Činite onako kako sam vam naredio!' – rekao je on. 'Ja, da nisam gonio kurban, sigurno bih učinio isto to što sam i vama naredio. Meni, međutim, nije dozvoljeno ono što je zabranjeno, dok kurban ne stigne na svoje mjesto.'
Tako su oni to i uradili.'"

مِثْلَ الَّذِي أَمَرْتُكُمْ وَلَكِنْ لَا يَحِلُّ مِنِّي حَرَامٌ حَتَّى يَبْلُغَ الْهَدْيُ مَحِلَّهُ فَفَعَلُوا قَالَ أَبُو عَبْد اللهِ أَبُو شِهَابٍ لَيْسَ لَهُ مُسْنَدٌ إِلَّا هَذَا .

1569. PRIČAO NAM JE Kutejbe b. Seid, rekavši da mu je prenio Hadžadž b. Muhammed A'ver od Šu'be, on od Amra b. Murre, ovaj od Seida b. Musejjeba koji je rekao:
"Alija i Osman, radijallahu anhuma, kada su bili u Usfanu, nisu se složili oko 'umre, pa je Alija rekao: 'Zar hoćeš da zabraniš posao koji je radio Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem?'
Kada je Osman to vidio, izgovorio je telbijju za hadž i za umru skupno."

١٥٦٩. حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ بْنُ سَعِيدٍ حَدَّثَنَا حَجَّاجُ بْنُ مُحَمَّدٍ الْأَعْوَرُ عَنْ شُعْبَةَ عَنْ عَمْرِو بْنِ مُرَّةَ عَنْ سَعِيدِ بْنِ الْمُسَيَّبِ قَالَ اخْتَلَفَ عَلِيٌّ وَعُثْمَانُ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا وَهُمَا بِعُسْفَانَ فِي الْمُتْعَةِ فَقَالَ عَلِيٌّ مَا تُرِيدُ إِلَّا أَنْ تَنْهَى عَنْ أَمْرٍ فَعَلَهُ النَّبِيُّ ﷺ فَلَمَّا رَأَى ذَلِكَ عَلِيٌّ أَهَلَّ بِهِمَا جَمِيعًا .

IZGOVARANJE TELBIJJE ZA HADŽ I IMENOVANJE ISTOGA

باب مَنْ لَبَّى بِالْحَجِّ وَسَمَّاهُ

1570. PRIČAO NAM JE Musedded da mu je rekao Hammad b. Zejd, prenoseći od Ejjuba koji kaže:
"Čuo sam Mudžahida kako kaže da mu je prenio Džabir b. Abdullah, radijallahu anhuma: 'Došli smo sa Allahovim Poslanikom, sallallahu alejhi ve sellem, (u Mekku) i izgovarali: 'Odazivam Ti se, Allahu moj! Odazivam Ti se hadžom!', pa nam je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, naredio da ga učinimo umrom.'"

١٥٧٠. حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ حَدَّثَنَا حَمَّادُ بْنُ زَيْدٍ عَنْ أَيُّوبَ قَالَ سَمِعْتُ مُجَاهِدًا يَقُولُ حَدَّثَنَا جَابِرُ بْنُ عَبْدِاللهِ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا قَالَ قَدِمْنَا مَعَ رَسُولِ اللهِ ﷺ وَنَحْنُ نَقُولُ لَبَّيْكَ اللَّهُمَّ لَبَّيْكَ بِالْحَجِّ فَأَمَرَنَا رَسُولُ اللهِ ﷺ فَجَعَلْنَاهَا عُمْرَةً .

TEMETTU‘ HADŽ U POSLANIKOVO VRIJEME

باب التَّمتُّع على عهدِ رسُول اللهِ ﷺ

1571. PRIČAO NAM JE Musa b. Isma‘il, da mu je prenio Hemmam od Katade, ovaj od Mutarrifa da je Imran rekao:
“Činili smo temetu‘ hadž u Poslanikovo vrijeme, pa je o tome objavio i Kur’an (propis). Jedan je čovjek, (halifa Osman), ipak po svom mišljenju, rekao što je htio.”

١٥٧١. حَدَّثَنَا مُوسَى بْنُ إِسْمَاعِيلَ حَدَّثَنَا هَمَّامٌ عَنْ قَتَادَةَ قَالَ حَدَّثَنِي مُطَرِّفٌ عَنْ عِمْرَانَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ تَمَتَّعْنَا عَلَى عَهْدِ رَسُولِ اللهِ ﷺ فَنَزَلَ الْقُرْآنُ قَالَ رَجُلٌ بِرَأْيِهِ مَا شَاءَ .

RIJEČI UZVIŠENOG ALLAHA: “TO JE ZA ONOG ČIJA PORODICA NIJE NASTANJENA U MESDŽIDUL-HARAMU”

باب قَوْلِ اللهِ تعالَى (ذٰلِكَ لِمَنْ لَمْ يَكُنْ أَهْلُهُ حاضِرِي الْمَسْجِدِ الْحَرامِ)

1572. Ebu-Kamil Fudajl b. Husein Basri je rekao, da mu je prenio Ebu-Ma‘šer, njemu Osman b. Gijas od Ikrime, on od Ibni-Abbasa, radijallahu anhuma, koji je pitan za hadž i ‘umru, pa je odgovorio:
“Muhadžiri, ensarije i supruge Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, stupili su prilikom Hadžetul-Vedaa u ihram, a mi smo stupili u ihrame. Kada smo došli u Mekku, Allahov je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: ‘Svoje odluke za hadž učinite ‘umrom, osim onoga koji je stavio svom kurbanu ogrlicu.’ Pošto smo izvršili tavaf oko Ka‘be i sa‘j između Safe i Merve, došli smo svojim suprugama i obukli svoju (svakodnevnu) odjeću.
‘Onaj ko je svom kurbanu stavio ogrlicu, njemu to’, rekao je on, ‘nije dozvoljeno, sve dok mu kurban ne stigne na svoje mjesto.’
Kasnije nam je, nastupom noći, uoči osmog dana zul-hidžeta, naredio da opet stupimo u ihram za hadž.
Kada smo završili obrede hadža (na Arefatu i Muzdelifi), došli smo i izvršili tavaf oko Ka‘be i sa‘j između Safe i Merve. Time je naš hadž bio

١٥٧٢. وَقَالَ أَبُو كَامِلٍ فُضَيْلُ بْنُ حُسَيْنٍ الْبَصْرِيُّ حَدَّثَنَا أَبُو مَعْشَرٍ الْبَرَّاءُ حَدَّثَنَا عُثْمَانُ بْنُ غِيَاثٍ عَنْ عِكْرِمَةَ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا أَنَّهُ سُئِلَ عَنْ مُتْعَةِ الْحَجِّ فَقَالَ أَهَلَّ الْمُهَاجِرُونَ وَالْأَنْصَارُ وَأَزْوَاجُ النَّبِيِّ ﷺ فِي حَجَّةِ الْوَدَاعِ وَأَهْلَلْنَا فَلَمَّا قَدِمْنَا مَكَّةَ قَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ اجْعَلُوا إِهْلَالَكُمْ بِالْحَجِّ عُمْرَةً إِلَّا مَنْ قَلَّدَ الْهَدْيَ فَطُفْنَا بِالْبَيْتِ وَبِالصَّفَا وَالْمَرْوَةِ وَأَتَيْنَا النِّسَاءَ وَلَبِسْنَا الثِّيَابَ وَقَالَ مَنْ قَلَّدَ الْهَدْيَ فَإِنَّهُ لَا يَحِلُّ لَهُ (حَتَّى يَبْلُغَ الْهَدْيُ مَحِلَّهُ) ثُمَّ أَمَرَنَا عَشِيَّةَ التَّرْوِيَةِ أَنْ نُهِلَّ بِالْحَجِّ فَإِذَا فَرَغْنَا مِنَ الْمَنَاسِكِ جِئْنَا فَطُفْنَا بِالْبَيْتِ وَبِالصَّفَا وَالْمَرْوَةِ فَقَدْ تَمَّ حَجُّنَا وَعَلَيْنَا الْهَدْيُ كَمَا قَالَ اللهُ تَعَالَى (فَمَا اسْتَيْسَرَ مِنَ الْهَدْيِ فَمَنْ لَمْ يَجِدْ

upotpunjen (završen), i bili smo dužni još zaklati kurban, kao što je Uzvišeni Allah rekao: 'Kurban kakav možete lahko nabaviti, a onaj ko ga nema, on će postiti tri dana u toku hadža i još sedam, kada se vratite svojim kućama." Ovca je (na ime kurbana) dovoljna. Oni su spajali (u jednoj godini) dva vjerska obreda – hadž i 'umru. To je Uzvišeni Allah zaista objavio u Svojoj Knjizi, a Njegov Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, prakticirao, i svijetu to dozvolio, izuzev Mekkelijama. Allah je rekao: 'To je samo za onoga čija porodica nije nastanjena u Mesdžidul-haramu...' Mjeseci hadža koje je Uzvišeni Allah spomenuo su: ševal, zul-ka'de i zul-hidže, pa ko u ovim mjesecima bude mutemeti', dužan je zaklati kurban ili postiti (deset dana)."[1]

فَصِيَامُ ثَلَاثَةِ أَيَّامٍ فِي الْحَجِّ وَسَبْعَةٍ إِذَا رَجَعْتُمْ) إِلَى أَمْصَارِكُمُ الشَّاةُ تَجْزِي فَجَمَعُوا نُسُكَيْنِ فِي عَامٍ بَيْنَ الْحَجِّ وَالْعُمْرَةِ فَإِنَّ اللهَ تَعَالَى أَنْزَلَهُ فِي كِتَابِهِ وَسَنَّهُ نَبِيُّهُ ﷺ وَأَبَاحَهُ لِلنَّاسِ غَيْرَ أَهْلِ مَكَّةَ قَالَ اللهُ (ذَلِكَ لِمَنْ لَمْ يَكُنْ أَهْلُهُ حَاضِرِي الْمَسْجِدِ الْحَرَامِ) وَأَشْهُرُ الْحَجِّ الَّتِي ذَكَرَ اللهُ تَعَالَى فِي كِتَابِهِ شَوَّالٌ وَذُو الْقَعْدَةِ وَذُو الْحَجَّةِ فَمَنْ تَمَتَّعَ فِي هَذِهِ الْأَشْهُرِ فَعَلَيْهِ دَمٌ أَوْ صَوْمٌ وَالرَّفَثُ الْجِمَاعُ وَالْفُسُوقُ الْمَعَاصِي وَالْجِدَالُ الْمِرَاءُ .

1 Cijeli prijevodi gore fragmentarno navedenih od 189. do 205. ajeta, "El-Bekare" poglavlja glase:
"Pitaju te o mladacima, reci: 'Oni su vremenski putokaz ljudima (vremenski znak) za hadž. Nije nikakvo dobročinstvo, da vi ulazite u svoje domove otraga. Dobročinstvo je da se čovjek čuva (nevaljalština). U svoje domove ulazite na vrata. Bojte se Allaha i izvršavajte svoje dužnosti prema Allahu, pa da budete spašeni. Borite se na Božijem putu protiv onih koji s vama stupe u borbu. Ne prekoračujte granice, zaista, Allah ne voli one koji prekorače granicu. Ubijajte ih gdje god ih nađete i protjerajte ih odakle su oni vas protjerali. Smutnja je mnogo štetnija od ubijanja. Ne borite se s njima kod Mesdžidul-harama (Ka'be) dok se oni ne počnu s vama boriti. Ako vas oni napadnu, tada se vi borite protiv njih. Takva je kazna mušricima. Ako se oni prođu borbe, (prodite se i vi), a Allah je milostiv i oprašta. Borite se protiv njih sve dok smutnju i zlo ne istrijebite i bude vjera samo u Allaha. Ako se oni prođu borbe, tada se može voditi borba samo protiv nasilnika.
Sveti mjesec je za sve sveti mjesec. Zabrane činiti spada pod propise odmazde. Oni, koji vas napadnu (u svetim mjesecima), na isti način, napadnite i vi njih! Bojte se Allaha i znajte da je Allah s bogobojaznima. Dijelite na Božijem putu i ne bacajte se svojim rukama u propast. Činite dobra djela! Allah voli dobročinitelje.
Izvršite hadž i umru u ime Allaha! Ako budete spriječeni, onda ćete prinijeti kurban. Ne brijte svoje glave dok kurban ne stigne na svoje mjesto. Ko od vas bude bolestan ili ga snađe glavobolja, kao zamjenu za to, treba postiti, ili milostinju podijeliti ili kurban zaklati. Kada budete sigurni, ko obavi umru do hadža, neka zakolje kurban kakav može. Ko ne može naći kurbana, on će za vrijeme hadža postiti tri dana, a i sedam kada se vrati. To je svega deset dana. To je za one čije se porodice ne nalaze u Mesdžidul-haramu. Bojte se Allaha i znajte da Allah za nevaljalštine žestoko kažnjava.
Hadž se obavlja u poznatim mjesecima. Ko odredi da u ovim mjesecima izvrši hadž, on u vrijeme hadža ne smije spolno općiti, griješiti i svađati se. Sve što dobro učinite, to Allah zna. Opskrbite se (za hadž)! Svakako je najbolja opskrba bogobojaznost. Razumni, bojte se Mene! Niste grješni ako tražite Božija dobra i blagodati. Kada pohrlite s Arefata, spominjite Allaha kod Meš'arul-harama (okolina Muzdelife). Sjetite Ga se onako, kao što je On vas uputio na pravi put, a prije toga bili ste zalutali. Potom pohrlite onamo kuda ostali svijet hrli i tražite milost i oprost od Allaha, jer je Allah milostiv i oprašta. Kada izvršite vaše obrede, sjetite se Allaha kao što se sjećate djedova i očeva vaših, pa i još više.'
Neki ljudi govore: 'Gospodaru naš! Daj nam samo na ovom svijetu (dobro), ali oni neće imati udjela u vječnosti.' Neki od njih govore: 'Gospodaru naš! Podari nam na ovom svijetu dobro, a i na drugom, nagradi nas dobrom i sačuvaj nas džehennemske kazne.' Ovi će imati nagradu (udio) za ono što su radili. Allah brzo obračun svede.
Spominjite Allaha kroz više dana (Bajrama). Ko ubrza svoj povratak u prva dva dana (Bajrama) neće biti grješan, a ko se još zadrži, neće ni on biti grješan. Ovo je za onoga ko se čuva nevaljalština. Bojte se Allaha

KUPANJE PRI ULASKU U MEKKU

باب الاغْتِسالِ عِنْدَ دُخُولِ مَكَّةَ

1573. PRIČAO NAM JE Ja'kub b. Ibrahim da mu je prenio Ibni-Ulejje koga je obavijestio Ejjub, prenoseći od Nafija koji je rekao:
"Kada bi Ibni-Omer, radijallahu anhuma, unišao u mjesto najbliže Haremu, sustegao bi se od izgovaranja telbijje, zatim bi prenoćio u Zu-Tuvau, klanjao sabah-namaz i okupao se. On je pričao da je to tako radio i Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem"

١٥٧٣. حَدَّثَنِي يَعْقُوبُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ حَدَّثَنَا ابْنُ عُلَيَّةَ أَخْبَرَنَا أَيُّوبُ عَنْ نَافِعٍ قَالَ كَانَ ابْنُ عُمَرَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا إِذَا دَخَلَ أَدْنَى الْحَرَمِ أَمْسَكَ عَنِ التَّلْبِيَةِ ثُمَّ يَبِيتُ بِذِي طِوًى ثُمَّ يُصَلِّي بِهِ الصُّبْحَ وَيَغْتَسِلُ وَيُحَدِّثُ أَنَّ نَبِيَّ اللهِ ﷺ كَانَ يَفْعَلُ ذَلِكَ.

ULAZAK U MEKKU DANJU ILI NOĆU

باب دُخُولِ مَكَّةَ نَهَارًا أَوْ لَيْلًا

Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, prenoćio je u Zu-Tuvau, tu osvanuo, a potom unišao u Mekku. Tako je radio i Ibn-Omer, radijallahu anhuma.

بَاتَ النَّبِيُّ ﷺ بِذِي طِوًى حَتَّى أَصْبَحَ ثُمَّ دَخَلَ مَكَّةَ وَكَانَ ابْنُ عُمَرَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا يَفْعَلُهُ.

1574. PRIČAO NAM JE Musedded da mu je prenio Jahja od Ubejdullaha, njemu Nafi', prenoseći od Ibni-Omera, radijallahu anhuma, da je rekao:
"Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, prenoćio je u Zu-Tuvau i osvanuo, a potom unišao u Mekku. Tako je radio i Ibni-Omer, radijallahu anhuma."

١٥٧٤. حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ حَدَّثَنَا يَحْيَى عَنْ عُبَيْدِاللهِ قَالَ حَدَّثَنِي نَافِعٌ عَنِ ابْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا قَالَ بَاتَ النَّبِيُّ ﷺ بِذِي طِوًى حَتَّى أَصْبَحَ ثُمَّ دَخَلَ مَكَّةَ وَكَانَ ابْنُ عُمَرَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا يَفْعَلُهُ.

---

i znajte da ćete se svi pred njim iskupiti..'"
Iz navedenog hadisa se zaključuje:
– temettu' je propisan čin. Temettu' znači da hadžije, izuzimajući Mekkelije, na mikatu odluče, a potom i obave u mjesecima hadža umru, a kasnije, iste godine obave i hadž. Hadžija mutemeti' koji sa sobom, od mikata, goni kurban, ne istupa iz ihrama, dok ne zakolje kurban. Druga vrsta mutemeti' hadžije je onaj koji ne goni, od mikata, kurban. On istupa iz ihrama kada završi obred umre, a kasnije u istoj godini stupi opet u ihram za hadž,
– hadžija mutemeti' bez kurbana, postit će tri dana u toku hadža, a sedam kada se vrati svome domu. Ebu-Hanife smatra da je najbolje postiti sedmi, osmi i deveti dan zul-hidžeta, nadajući se da će moći nabaviti kurban, a sedam dana, kada se vrati svojoj porodici.
Ima učenjaka koji dozvoljavaju post ovih sedam dana, odmah poslije Bajrama, bilo to u Mekki, bilo u toku putovanja.
Ako ovakav hadžija ne isposti navedena tri dana od nastupa dana Bajrama, dužan je bezuvjetno zaklati kurban. Ovo je mišljenje Ebu-Hanife, a ono je preneseno još i od Alije, Ibni-Abbasa, Sa'da b. Džubejra, Tavusa, Mudžahida, Hasana Basrija i Ataa.
Hammad i Sevr dozvoljavaju da se ovaj cio post ipak može ispostiti po završetku bajramskih dana.

S KOJE STRANE HADŽIJA ULAZI U MEKKU?

باب مِنْ أَيْنَ يَدْخُلُ مَكَّةَ

1575. PRIČAO NAM JE Ibrahim b. Munzir, rekavši da mu je prenio Ma'n, njemu Malik od Nafija, on od Ibni-Omera, koji je rekao:
"Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, unišao je (u Mekku) preko Gornjeg obronka, a izašao kroz Donji obronak."

١٥٧٥. حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ الْمُنْذِرِ قَالَ حَدَّثَنِي مَعْنٌ قَالَ حَدَّثَنِي مَالِكٌ عَنْ نَافِعٍ عَنِ ابْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا قَالَ كَانَ رَسُولُ اللهِ ﷺ يَدْخُلُ مِنَ الثَّنِيَّةِ الْعُلْيَا وَيَخْرُجُ مِنَ الثَّنِيَّةِ السُّفْلَى .

NA KOJU ĆE STRANU HADŽIJA IZAĆI IZ MEKKE?

باب مِنْ أَيْنَ يَخْرُجُ مِنْ مَكَّةَ

1576. PRIČAO NAM JE Musedd b. Muserhed Basri da mu je prenio Jahja od Ubejdullaha, on od Nafija, ovaj od Ibni-Omera, radijallahu anhuma, da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, unišao u Mekku preko Gornjeg obronka kroz Keda', koji se nalazi na Bathau, a izašao preko Donjeg obronka.
Ebu-Abdullah (Buharija) je rekao: "Govoraše se: 'Musedded siguran je i čvrst kao i njegovo ime (što znači).'"
Ebu-Abdullah (Buharija) još je kazao: "Čuo sam Jahjaa b. Meina gdje kaže da je on stvarno čvrst, pa sam mu otišao kući i to ispričao. On je toga stvarno dostojan i ja se ne brinem, bile moje knjige (zabilješke) kod mene ili kod Museddeda."

١٥٧٦. حَدَّثَنَا مُسَدَّدُ بْنُ مُسَرْهَدٍ الْبَصْرِيُّ حَدَّثَنَا يَحْيَى عَنْ عُبَيْدِاللهِ عَنْ نَافِعٍ عَنِ ابْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا أَنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ دَخَلَ مَكَّةَ مِنْ كَدَاءٍ مِنَ الثَّنِيَّةِ الْعُلْيَا الَّتِي بِالْبَطْحَاءِ وَخَرَجَ مِنَ الثَّنِيَّةِ السُّفْلَى قَالَ أَبُو عَبْدِ اللهِ كَانَ يُقَالُ هُوَ مُسَدَّدٌ كَاسْمِهِ قَالَ أَبُو عَبْدِ اللهِ سَمِعْتُ يَحْيَى بْنَ مَعِينٍ يَقُولُ سَمِعْتُ يَحْيَى بْنَ سَعِيدٍ يَقُولُ لَوْ أَنَّ مُسَدَّدًا أَتَيْتُهُ فِي بَيْتِهِ فَحَدَّثْتُهُ لَاسْتَحَقَّ ذَلِكَ وَمَا أُبَالِي كُتُبِي كَانَتْ عِنْدِي أَوْ عِنْدَ مُسَدَّدٍ .

1577. PRIČAO NAM JE Humejdi i Muhammed b. Musenna da im je prenio Sufjan b. Ujejne od Hišama b. Urve, on od svoga oca, a ovaj od Aiše, radijallahu anha, da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, pošto je došao do Mekke, unišao (u nju) sa njene gornje strane, a da je izašao na njenu donju stranu.

١٥٧٧. حَدَّثَنَا الْحُمَيْدِيُّ وَمُحَمَّدُ بْنُ الْمُثَنَّى قَالَا حَدَّثَنَا سُفْيَانُ بْنُ عُيَيْنَةَ عَنْ هِشَامِ بْنِ عُرْوَةَ عَنْ أَبِيهِ عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهَا أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ لَمَّا جَاءَ إِلَى مَكَّةَ دَخَلَ مِنْ أَعْلَاهَا وَخَرَجَ مِنْ أَسْفَلِهَا .

1578. PRIČAO NAM JE Mahmud b. Gajlan, njemu Ebu-Usame kome je prenio Hišam b. Urve od svoga oca, a on od Aiše, radijallahu anha, da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, Godine oslobođenja (Mekke), unišao u Mekku kroz Keda', a izašao kroz Kuda – gornji dio Mekke.

١٥٧٨. حَدَّثَنَا مَحْمُودُ بْنُ غَيْلَانَ الْمَرْوَزِيُّ حَدَّثَنَا أَبُو أُسَامَةَ حَدَّثَنَا هِشَامُ بْنُ عُرْوَةَ عَنْ أَبِيهِ عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهَا أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ دَخَلَ عَامَ الْفَتْحِ مِنْ كَدَاءٍ وَخَرَجَ مِنْ كُدًا مِنْ أَعْلَى مَكَّةَ .

1579. PRIČAO NAM JE Ahmed kome je prenio Ibni-Vehb od Amra, ovaj od Hišama b. Urve, on od svoga oca, a ovaj od Aiše, radijallahu anha, da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, Godine oslobođenja (Mekke), unišao (u Mekku) kroz Keda' – gornji dio Mekke.
Hišam je izjavio: "Urve ulazaše kroz oba mjesta: i kroz Keda' i kroz Kuda, a najviše je ulazio kroz Keda', jer je to bilo bliže njegovom stanu."
Keda' je bio bliži njegovoj kući.

١٥٧٩. حَدَّثَنَا أَحْمَدُ حَدَّثَنَا ابْنُ وَهْبٍ أَخْبَرَنَا عَمْرٌو عَنْ هِشَامِ بْنِ عُرْوَةَ عَنْ أَبِيهِ عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهَا أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ دَخَلَ عَامَ الْفَتْحِ مِنْ كَدَاءٍ أَعْلَى مَكَّةَ قَالَ هِشَامٌ وَكَانَ عُرْوَةُ يَدْخُلُ عَلَى كِلْتَيْهِمَا مِنْ كَدَاءٍ وَكُدًا وَأَكْثَرُ مَا يَدْخُلُ مِنْ كَدَاءٍ وَكَانَتْ أَقْرَبَهُمَا إِلَى مَنْزِلِهِ .

1580. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Abdul-Vehhab da mu je prenio Hatim od Hišama, a on od Urve: "Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, unišao je, Godine oslobođenja, kroz Keda', s gornje strane Mekke."

١٥٨٠. حَدَّثَنَا عَبْدُاللهِ بْنُ عَبْدِالْوَهَّابِ حَدَّثَنَا حَاتِمٌ عَنْ هِشَامٍ عَنْ عُرْوَةَ دَخَلَ النَّبِيُّ ﷺ عَامَ الْفَتْحِ مِنْ كَدَاءٍ مِنْ أَعْلَى مَكَّةَ وَكَانَ عُرْوَةُ أَكْثَرَ مَا يَدْخُلُ مِنْ كَدَاءٍ وَكَانَ أَقْرَبَهُمَا إِلَى مَنْزِلِهِ .

1581. PRIČAO NAM JE Musa, njemu Vuhejb kome je prenio Hišam od svoga oca:
"Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, unišao je, Godine oslobođenja, kroz Keda'. Urve je ulazio kroz oba mjesta, a najviše ulazaše kroz Keda', koji je bio bliži njegovom stanu."
Ebu-Abdullah (Buharija) kaže: "Kedaun i Kuden su dva mjesta (predgrađa Mekke)."

١٥٨١. حَدَّثَنَا مُوسَى حَدَّثَنَا وُهَيْبٌ حَدَّثَنَا هِشَامٌ عَنْ أَبِيهِ دَخَلَ النَّبِيُّ ﷺ عَامَ الْفَتْحِ مِنْ كَدَاءٍ وَكَانَ عُرْوَةُ يَدْخُلُ مِنْهُمَا كِلَيْهِمَا وَكَانَ أَكْثَرَ مَا يَدْخُلُ مِنْ كَدَاءٍ أَقْرَبِهِمَا إِلَى مَنْزِلِهِ قَالَ أَبُو عَبْدِ اللهِ كَدَاءٌ وَكُدًا مَوْضِعَانِ .

VRIJEDNOST MEKKE I NJENA IZGRADNJA

باب فَضْلِ مَكَّةَ وَبُنْيَانِهَا

I Allahove riječi: "Ka'bu smo učinili mjestom za okupljanje svijeta i mjestom sigurnosti... Uzmite Mekkami-Ibrahim mjesto za obavljanje molitve. Obavezali smo Ibrahima i Isma'ila da Moj hram očiste (od kipova) za one koji će ga obilaziti, za mještane i za one koji će kod njega činiti ruku' i sedždu.
Sjeti se kada je Ibrahim rekao: 'Gospodaru moj! Učini da se ovaj grad u miru i sigurnosti izgrađuje; raznovrsnim plodovima opskrbi njegove stanovnike, one od njih koji vjeruju u Allaha i u Sudnji dan!'
Allah je rekao: 'A onom koji ne bude vjerovao, dat ću kratkotrajno uživanje i potom ga otisnuti u kaznu Džehennema. Ružno je mjesto u koje će on doći.'
Sjeti se kada su Ibrahim i Isma'il podigli temelje Ka'be moleći: 'Gospodaru naš, primi ovo djelo od nas. Ti sve čuješ i sve znaš. Gospodaru naš! Učini nas obojicu Tebi odanim, a i naše potomstvo narodom Tebi odanim, pokaži nam naše (hadžske) obrede i primi naše pokajanje! Ti si onaj Koji prima pokajanje i Koji je milostiv.'"[1]

وَقَوْلِهِ تَعَالَى (وَإِذْ جَعَلْنَا الْبَيْتَ مَثَابَةً لِلنَّاسِ وَأَمْنًا وَاتَّخِذُوا مِنْ مَقَامِ إِبْرَاهِيمَ مُصَلًّى وَعَهِدْنَا إِلَى إِبْرَاهِيمَ وَإِسْمَاعِيلَ أَنْ طَهِّرَا بَيْتِيَ لِلطَّائِفِينَ وَالْعَاكِفِينَ وَالرُّكَّعِ السُّجُودِ وَإِذْ قَالَ إِبْرَاهِيمُ رَبِّ اجْعَلْ هَذَا بَلَدًا آمِنًا وَارْزُقْ أَهْلَهُ مِنَ الثَّمَرَاتِ مَنْ آمَنَ مِنْهُمْ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الآخِرِ قَالَ وَمَنْ كَفَرَ فَأُمَتِّعُهُ قَلِيلاً ثُمَّ أَضْطَرُّهُ إِلَى عَذَابِ النَّارِ وَبِئْسَ الْمَصِيرُ وَإِذْ يَرْفَعُ إِبْرَاهِيمُ الْقَوَاعِدَ مِنَ الْبَيْتِ وَإِسْمَاعِيلُ رَبَّنَا تَقَبَّلْ مِنَّا إِنَّكَ أَنْتَ السَّمِيعُ الْعَلِيمُ رَبَّنَا وَاجْعَلْنَا مُسْلِمَيْنِ لَكَ وَمِنْ ذُرِّيَّتِنَا أُمَّةً مُسْلِمَةً لَكَ وَأَرِنَا مَنَاسِكَنَا وَتُبْ عَلَيْنَا إِنَّكَ أَنْتَ التَّوَّابُ الرَّحِيمُ) .

---

1 Ispred navedena četiri ajeta, ima još jedan koji u prijevodu glasi: "Ibrahima je njegov Gospodar sa nekoliko riječi (zapovijedi) stavio na iskušenje. Pošto ih je on sve ispunio, Allah je rekao: "Ja ću te postaviti vođom svijetu".
'Je li od mojih potomaka?' – upitao je Ibrahim.
'Ovo neće zapasti nasilnike' – odgovorio je Allah."
Nastavak Ibrahimove molbe vidi se iz 129. i nekoliko još ajeta "El-Bekare" poglavlja, koji u prijevodu glase: "Allahu naš! Pošalji im, između njih, jednog poslanika, koji će im čitati Tvoje upute (dokaze), koji će ih učiti Tvojoj Knjizi i Tvojoj mudrosti i potpuno ih očistiti. Zaista si Ti silan (i) mudar!
Samo neznalice okreću lice od Ibrahimove vjere. Mi smo njega na ovom svijetu odabrali. On će i na drugom svijetu biti odabran. Kada mu je Allah rekao: 'Predaj se!', on je odgovorio: 'Svim svojim bićem predajem se Gospodaru svjetova.' Ibrahim je ovo isto preporučio svojim sinovima, a tako isto i Jakub je rekao: 'Sinovi moji! Allah vam je odabrao pravu vjeru. Pa kada vas smrt zateče, budite samo Allahu odani pravi muslimani. Zar niste bili prisutni kada je Ja'kuba smrt zatekla?' On je tada zapitao svoje sinove: 'Djeco moja, koga ćete obožavati poslije moje smrti?' Oni su odgovorili: 'Mi ćemo obožavati samo Jedinog Allaha, Koji je tvoj Allah i tvojih otaca Ibrahima, Isma'ila i Ishaka. Mi se Njemu potpuno predajemo.' To je narod koga je već nestalo. Oni će dobiti što su zaradili, a vi ćete dobiti što ste zaslužili. Vi nećete odgovarati za ono što su oni radili."
Različita su mišljenja o vremenu izgradnje prve zgrade Ka'be. Čini se da je prvi graditelj Ka'be bio Adem pejgamber. Neki historičari to pripisuju Šit pejgamberu, a neki čak melekima, nešto prije pojave čovjeka na zemlji.
Mekkami-Ibrahim je mjesto i kamen na istočnoj strani Ka'be na kome se nalaze otisci ljudskih stopa,

1582. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Muhammed, da mu je prenio Ebu-Asim, koga je obavijestio Ibni-Džurejdž, da je Amr b. Dinar rekao:
"Čuo sam Džabira b. Abdullaha, radijallahu anhuma, kako kaže:
'Kada se ponovo gradila Ka'ba, otišao je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, i Abbas da prenose kamenje, pa je Abbas rekao Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem: 'Stavi svoju donju odjeću na svoj vrat!' On je, potom, pao na zemlju ošamućen, svoje oči uperio prema nebu i rekao: 'Daj mi (pokaži mi) moju donju odjeću!' Potom ju je oko sebe pritegao.'"[2]

١٥٨٢. حَدَّثَنَا عَبْدُاللهِ بْنُ مُحَمَّدٍ حَدَّثَنَا أَبُو عَاصِمٍ قَالَ أَخْبَرَنِي ابْنُ جُرَيْجٍ قَالَ أَخْبَرَنِي عَمْرُو بْنُ دِينَارٍ قَالَ سَمِعْتُ جَابِرَ بْنَ عَبْدِاللهِ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا قَالَ لَمَّا بُنِيَتِ الْكَعْبَةُ ذَهَبَ النَّبِيُّ ﷺ وَعَبَّاسٌ يَنْقُلَانِ الْحِجَارَةَ فَقَالَ الْعَبَّاسُ لِلنَّبِيِّ ﷺ اجْعَلْ إِزَارَكَ عَلَى رَقَبَتِكَ فَخَرَّ إِلَى الْأَرْضِ وَطَمَحَتْ عَيْنَاهُ إِلَى السَّمَاءِ فَقَالَ أَرِنِي إِزَارِي فَشَدَّهُ عَلَيْهِ .

---

a udaljen je od Hadžerul-Esveda dvadeset osam aršina.
O lokaciji ovoga mjesta ima više mišljenja. Ibni-Abbas kaže: "'Mekkami-Ibrahim', tj. 'Ibrahimovo mjesto' je cijelo dvorište Ka'be." Drugi put je rekao da je to svako mjesto na kome se vrše obredi hadža, tj. mjesta na Arefatu, Muzdelifi, teren oko Ka'be i prostor između Safe i Merve.
Seid b. Džubejr je rekao: "'Mekkami-Ibrahim' je mjesto – kamen na kome je stajao Ibrahim pejgamber." Poneki ističu da je to kamen, koga je supruga Ismailova stavila pod noge Ibrahimu, kada mu je prala glavu po obavljenom obredu.

2 Historičari ističu da je ponovna izgradnja Ka'be i temeljitija njena obnova izvršena u trideset petoj godini Muhammedova, sallallahu alejhi ve sellem, života.
Mekkelije su stavljale svoju donju odjeću na ramena ispod kamenja i tako ga na sebi goli nosili do Ka'be. U ovoj izgradnji učestvovao je Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, pa mu je tom prilikom Ebu-Talib rekao: "Bratiću, stavi svoju donju odjeću na glavu." On je strica poslušao, ali se od stida i sramote odmah srušio na zemlju onesviješten. Došavši k sebi, pritegao je oko sebe ponovo svoju donju odjeću i rekao: "Ovo mi se desilo zbog stida od otkrivenog mog tijela."
Bejheki preko Abdullaha b. Abbasa navodi da je Abbas b. Abdil-Muttalib rekao: "Kada su Kurejšije ponovo gradili Ka'bu, svrstali su se sve po dva čovjeka i tako prenosili kamenje. Ja sam bio svrstan sa svojim bratićem Muhammedom. Svoju donju odjeću stavljali smo na ramena, a neko i na glavu, da bi nas natovareno kamenje manje žuljalo. Kada bismo se približili svijetu oko Ka'be, obukli bismo je. Muhammed je išao ispred mene i iznenada pao na zemlju. Ja sam mu pritrčao, a on gledaše u nebo.
'Bratiću, šta ti je?' – upitao sam ga.
'Zabranjeno mi je da idem go' – odgovorio je on.
Ja sam odmah navukao donju odjeću na njega. Tako je on", kaže Abbas, "pristojno obučen, dočekao i poslanstvo."
Taberanija navodi da je Ebu-Zubejr pitao Džabira: "Je li naš čovjek bio go?"
"Pričao mi je Vjerovjesnik", rekao je Džabir, "da je svako pleme Kurejšija, kada je Ka'ba bila porušena, prenosilo građevinski materijal i da ga je Vjerovjesnik prenosio zajedno sa Abbasom. Oni su tom prilikom svoju donju odjeću stavljali na ramena pod kamenje. 'Meni su se tom prilikom zapetljale noge i ja sam', rekao je Muhammed, 'iznenada pao na zemlju. Istovremeno pala mi je i haljina sa ramena i ja sam zamolio Abbasa da mi dadne haljinu.
Nikad se više nisam posve skinuo, nego samo pri kupanju' – rekao je Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem."

1583. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Mesleme, prenoseći od Malika, on od Ibni-Šihaba, ovaj od Salima b. Abdullaha da je Abdullah b. Ebi-Bekr saopćio Abdullahu b. Omeru, prenoseći i od Aiše, radijallahu anha, supruge Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, njoj rekao: "Zar ne znaš da su tvoje Kurejšije (narod), kada su gradili (ponovo) Ka'bu, skratili je od Ibrahimovih temelja?"
"Allahov Poslaniče", rekla sam, "zašto je ne vratiš na Ibrahimove temelje?"
"Da nije vremenske blizine tvoga naroda (Kurejšija) nevjerovanju, ja bih to uradio" – rekao je on.
Abdullah, radijallahu anhu, rekao je:
"Aiša, radijallahu anha, ovo je stvarno čula od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, i ja ne mislim da bi Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, izostavio doticanje ovih dvaju uglova do (blizu) Hidžra, nego samo zato što Ka'ba nije u potpunosti (izgrađena) na Ibrahimovim temeljima."

١٥٨٣. حَدَّثَنَا عَبْدُاللهِ بْنُ مَسْلَمَةَ عَنْ مَالِكٍ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ عَنْ سَالِمِ بْنِ عَبْدِاللهِ أَنَّ عَبْدَاللهِ بْنَ مُحَمَّدِ بْنِ أَبِي بَكْرٍ أَخْبَرَ عَبْدَاللهِ بْنَ عُمَرَ عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمْ زَوْجِ النَّبِيِّ ﷺ أَنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ قَالَ لَهَا أَلَمْ تَرَيْ أَنَّ قَوْمَكِ لَمَّا بَنَوْا الْكَعْبَةَ اقْتَصَرُوا عَنْ قَوَاعِدِ إِبْرَاهِيمَ فَقُلْتُ يَا رَسُولَ اللهِ أَلَا تَرُدُّهَا عَلَى قَوَاعِدِ إِبْرَاهِيمَ قَالَ لَوْلَا حِدْثَانُ قَوْمِكِ بِالْكُفْرِ لَفَعَلْتُ فَقَالَ عَبْدُاللهِ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ لَئِنْ كَانَتْ عَائِشَةُ رَضِيَ اللهُ عَنْهَا سَمِعَتْ هَذَا مِنْ رَسُولِ اللهِ ﷺ مَا أُرَى رَسُولَ اللهِ ﷺ تَرَكَ اسْتِلَامَ الرُّكْنَيْنِ اللَّذَيْنِ يَلِيَانِ الْحِجْرَ إِلَّا أَنَّ الْبَيْتَ لَمْ يُتَمَّمْ عَلَى قَوَاعِدِ إِبْرَاهِيمَ .

1584. PRIČAO NAM JE Musedded, njemu Ebu-Ahves kome je prenio Eš'as od Esveda b. Jezida, on od Aiše, radijallahu anha, koja je izjavila:
"Upitala sam Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, za Hidžr (Hatim): 'Je li on od Ka'be?'
'Da' – odgovorio je on.
'Pa šta im je da ga nisu uključili u Ka'bu?' – upitala sam. 'Tvoj (kurejšijski) narod nije imao (pošteno stečenih) sredstava' – rekao je on. 'A što su joj vrata uzdignuta (od zemlje)?' – upitala sam.
'To je uradio tvoj (kurejšijski) narod da može upustiti onoga koga hoće, a odbiti opet onoga koga hoće. Da tvoj narod nije mlad i vremenski blizu paganstvu (ja bih ga uključio u Ka'bu). Međutim, bojim se da bih povrijedio (poremetio) njihova srca, ako bih taj Hidžr uključio u Ka'bu, a njena vrata spustio na zemlju.'"[1]

١٥٨٤. حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ حَدَّثَنَا أَبُو الْأَحْوَصِ حَدَّثَنَا أَشْعَثُ عَنِ الْأَسْوَدِ بْنِ يَزِيدَ عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهَا قَالَتْ سَأَلْتُ النَّبِيَّ ﷺ عَنِ الْجَدْرِ أَمِنَ الْبَيْتِ هُوَ قَالَ نَعَمْ قُلْتُ فَمَا لَهُمْ لَمْ يُدْخِلُوهُ فِي الْبَيْتِ قَالَ إِنَّ قَوْمَكِ قَصَّرَتْ بِهِمُ النَّفَقَةُ قُلْتُ فَمَا شَأْنُ بَابِهِ مُرْتَفِعًا قَالَ فَعَلَ ذَلِكِ قَوْمُكِ لِيُدْخِلُوا مَنْ شَاءُوا وَيَمْنَعُوا مَنْ شَاءُوا وَلَوْلَا أَنَّ قَوْمَكِ حَدِيثٌ عَهْدُهُمْ بِالْجَاهِلِيَّةِ فَأَخَافُ أَنْ تُنْكِرَ قُلُوبُهُمْ أَنْ أُدْخِلَ الْجَدْرَ فِي الْبَيْتِ وَأَنْ أُلْصِقَ بَابَهُ بِالْأَرْضِ .

---

1 Bejheki navodi da je Allah, dželle šanuhu, poslao Džibrila Ademu pejgamberu i rekao mu da gradi Ka'bu

1585. PRIČAO NAM JE Ubejd b. Ismail i rekao da mu je prenio Ebu-Usame od Hišama, on od svoga oca, a ovaj od Aiše, radijallahu anha, koja je rekla: “Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, kazao je:
‘Da nije tvoj narod vremenski blizu nevjerovanju, ja bih porušio Ka‘bu i potom je bezuvjetno izgradio na temeljima Ibrahima, sallallahu alejhi ve sellem, pošto su Kurejšije zgradu Ka‘be smanjili, i stavili joj vrata (normalno).’”

١٥٨٥. حَدَّثَنَا عُبَيْدُ بْنُ إِسْمَاعِيلَ حَدَّثَنَا أَبُو أُسَامَةَ عَنْ هِشَامٍ عَنْ أَبِيهِ عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهَا قَالَتْ قَالَ لِي رَسُولُ اللهِ ﷺ لَوْلَا حَدَاثَةُ قَوْمِكِ بِالْكُفْرِ لَنَقَضْتُ الْبَيْتَ ثُمَّ لَبَنَيْتُهُ عَلَى أَسَاسِ إِبْرَاهِيمَ عَلَيْهِ السَّلَام فَإِنَّ قُرَيْشًا اسْتَقْصَرَتْ بِنَاءَهُ وَجَعَلْتُ لَهُ خَلْفًا قَالَ أَبُو مُعَاوِيَةَ حَدَّثَنَا هِشَامٌ خَلْفًا يَعْنِي بَابًا .

1586. PRIČAO NAM JE Bejan b. Amr, rekavši da mu je prenio Jezid od Džerira b. Hazima, njemu prenio Jezid b. Ruman od Urve, a on od Aiše, radijallahu anha, da joj je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
“Aiša, da tvoj narod nije vremenski tako blizak paganstvu, ja bih sigurno dao naređenje (za Ka‘bu) i ona bi bila porušena, a potom bih ugradio u nju ono što je odbačeno od nje (ispušteno), prilijepio je (vratima) za zemlju i stavio joj dvoja vrata: vrata

١٥٨٦. حَدَّثَنَا بَيَانُ بْنُ عَمْرٍو حَدَّثَنَا يَزِيدُ حَدَّثَنَا جَرِيرُ بْنُ حَازِمٍ حَدَّثَنَا يَزِيدُ بْنُ رُومَانَ عَنْ عُرْوَةَ عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهَا أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ قَالَ لَهَا يَا عَائِشَةُ لَوْلَا أَنَّ قَوْمَكِ حَدِيثُ عَهْدٍ بِجَاهِلِيَّةٍ لَأَمَرْتُ بِالْبَيْتِ فَهُدِمَ فَأَدْخَلْتُ فِيهِ مَا أُخْرِجَ مِنْهُ

---

na njenom današnjem mjestu. Adem je kopao temelje i gradio zgradu, a supruga mu Hava dodavala građevinski materijal. Pri kopanju temelja, naišao je na vrelo i čuo nepoznati glas upozorenja: “Ademe, dosta je!”

Pošto je zgradu sagradio, Allah mu je naredio da obilazi oko nje, rekavši mu: “Ti si prvi čovjek, a ovo je prva zgrada hrama.”

Narodi su je obilazili, pa i Nuh pejgamber, za čijeg je vremena bila od potopa porušena. Iza Nuha su se smijenili mnogi narodi, pa je došao i Ibrahim pejgamber koji je Ka‘bu podigao na njenom starom mjestu u visini od devet aršina, dužini trideset, a širini dvadeset dva aršina, i to bez krova. U predislamsko doba, zgrada je previše oštećena od poplave, pa su je Kurejšije ponovo izgradili u visini od osam aršina, a dužinu joj skratili za šest aršina i jedan pedalj i ovaj prostor ostavili u Hidžru.

Ova izgradnja izvršena je trideset pete godine Muhammedova, sallallahu alejhi ve sellem, života. Kurejšije su zajednički pribavili građevinski materijal. Kada su zidove izgradili do visine gdje treba postaviti Hadžerul-Esved, nastala je među prisutnim prepirka, ko će Hadžerul-Esved staviti na njegovo nekadašnje mjesto. Poslije duge prepirke Ebu-Umejje b. Mugire, kao najmlađi među prisutnim, predložio je da im spor riješi osoba koja se prva pojavi na vratima Harema Ka‘be. Na to su svi pristali. U tom se času pojavi Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, i oni povikaše: “El-eminu radina!”, tj. “Povjerljivi! Zadovoljni smo!”

Kada su Muhammedu, sallallahu alejhi ve sellem, saopćili svoju odluku, on je zatražio jednu haljinu, stavio Hadžerul-Esved na nju i starješinama plemena naredio da uhvate za krajeve haljine i podignu na zid. Oni su to učinili, a Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, je Hadžerul-Esved postavio na odgovarajuće mjesto i zidanje zgrade je nastavljeno.

Ibnu-Zubejr je izvršio 65. godine po Hidžri temeljitiju adaptaciju Ka‘be, i njene zidove izgradio u visini od dvadeset aršina. Visinu zidova nije mijenjao ni Hadždžadž, kada ju je popravljao poslije oštećenja, u borbama vođenim protiv Ibnu-Zubejra.

prema istoku i vrata prema zapadu i sa njom bih stigao (produžio) Ibrahimove temelje."
"Pa to je ono", rekao je Ibni-Amr, "što je podstaklo Ibnu-Zubejra da je poruši."
Jezid (b. Ruman) je rekao: "Bio sam prisutan kod Ibnu-Zubejra kada je rušio Ka'bu i (pri zidanju) uključio u nju Hidžr, i vidio u Ibrahimovim temeljima kamenje kao devine grbe."
"Potom sam ga", kaže Džerir, "upitao: 'Gdje mu je mjesto?'"
"Pokazat ću ti ga sada" – rekao je on.
Potom sam s njim unišao u prostor Hidžra. On je pokazao na jedno mjesto i rekao: "Ovdje!"
"Procijenio sam", rekao je Džerir, "dužinu Hidžra na šest aršina ili toliko."[1]

وَأَلْزَقْتُهُ بِالأَرْضِ وَجَعَلْتُ لَهُ بَابَيْنِ بَابًا شَرْقِيًّا وَبَابًا غَرْبِيًّا فَبَلَغْتُ بِهِ أَسَاسَ إِبْرَاهِيمَ فَذَلِكَ الَّذِي حَمَلَ ابْنَ الزُّبَيْرِ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا عَلَى هَدْمِهِ قَالَ يَزِيدُ وَشَهِدْتُ ابْنَ الزُّبَيْرِ حِينَ هَدَمَهُ وَبَنَاهُ وَأَدْخَلَ فِيهِ مِنَ الْحِجْرِ وَقَدْ رَأَيْتُ أَسَاسَ إِبْرَاهِيمَ حِجَارَةً كَأَسْنِمَةِ الإِبِلِ قَالَ جَرِيرٌ فَقُلْتُ لَهُ أَيْنَ مَوْضِعُهُ قَالَ أُرِيكَهُ الآنَ فَدَخَلْتُ مَعَهُ الْحِجْرَ فَأَشَارَ إِلَى مَكَانٍ فَقَالَ هَا هُنَا قَالَ جَرِيرٌ فَحَزَرْتُ مِنَ الْحِجْرِ سِتَّةَ أَذْرُعٍ أَوْ نَحْوَهَا .

VRIJEDNOST HAREMA MEKKE

بَاب فَضْلِ الْحَرَمِ

I riječi Uzvišenog Allaha: "Meni je naređeno da obožavam samo Gospodara ovoga grada (Mekke) Koji ga je učinio Svojim i Njemu pripada sve. I naređeno mi je da budem musliman."
"I zar vas nismo smjestili u svetom sigurnom prostoru gdje će se, na ime opskrbe, dopremati sa Naše strane raznovrsni plodovi, ali većina njih to ne zna."

وَقَوْلِهِ تَعَالَى (إِنَّمَا أُمِرْتُ أَنْ أَعْبُدَ رَبَّ هَذِهِ الْبَلْدَةِ الَّذِي حَرَّمَهَا وَلَهُ كُلُّ شَيْءٍ وَأُمِرْتُ أَنْ أَكُونَ مِنَ الْمُسْلِمِينَ) وَقَوْلِهِ جَلَّ ذِكْرُهُ (أَوَلَمْ نُمَكِّنْ لَهُمْ حَرَمًا آمِنًا يُجْبَى إِلَيْهِ ثَمَرَاتُ كُلِّ شَيْءٍ رِزْقًا مِنْ لَدُنَّا وَلَكِنَّ أَكْثَرَهُمْ لاَ يَعْلَمُونَ) .

---

1 Tirmizi u u svom "Sunenu" navodi da je Aiša rekla: "Imala sam želju da uniđem u Ka'bu i u njoj klanjam, pa me je uzeo za ruku Allahov Poslanik, uveo u Hidžr i rekao: 'Klanjaj u Hidžru, jer je on dio Ka'be. Kurejšijama je prilikom izgradnje Ka'be manjkalo građevinskog materijala i oni su zbog toga Hidžr ostavili izvan zgrade.'"
Nesai sa senedom isti slučaj donosi preko Seida b. Džubejra nešto opširnije: "Rekla sam", kaže Aiša, "Allahov Poslaniče, svaka tvoja supruga ulazila je u Ka'bu osim mene!"
"Idi do svoga rođaka Šejbe", rekao je on, "nek ti otvori vrata Ka'be!"
"Ja sam", kaže Aiša, "otišla Šejbi. On je potom došao Vjerovjesniku i rekao mu: 'Tako mi Allaha, vrata Ka'be nisam nikada nikome otvarao u noći ni u pagansko ni u islamsko doba. Međutim, ako mi ti narediš da otvorim, ja ću otvoriti.'"
"Ne otvaraj!" – rekao je Vjerovjesnik.
Potom je Allahov Poslanik rekao: "Tvojim Kurejšijima, prilikom obnavljanja izgradnje Ka'be, manjkalo je građevinskog materijala, pa su oni zgradu Ka'be smanjili. Hidžr je dio Ka'be pa idi i klanjaj u njemu!"
Hidžr je, dakle, prostor od šest do sedam aršina širine neposredno duž sjeverne strane Ka'be. Na ovom prostoru je istoimeni kameni zid visok dva aršina, a isto toliko i širok, iza koga hadžije obavezno obilaze prilikom svakog ophođenja oko Ka'be.

1587. PRIČAO NAM JE Ali b. Abdullah da mu je prenio Džerir b. Abdil-Hamid od Mensura, on od Mudžahida, ovaj od Tavusa, a on od Ibni-Abbasa, radijallahu anhuma, da je rekao:
"Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, na Dan oslobođenja Mekke rekao je:
'Ovaj je grad Allah učinio svetim i neprikosnovenim i njegovo trnje (drveće) ne smije se sjeći, lov njegov razgoniti, i u njemu (po nekom) izgubljenu stvar uzeti, izuzev onoga koji će je obznaniti.'"[2]

١٥٨٧. حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ عَبْدِاللهِ حَدَّثَنَا جَرِيرُ بْنُ عَبْدِالْحَمِيدِ عَنْ مَنْصُورٍ عَنْ مُجَاهِدٍ عَنْ طَاوُسٍ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا قَالَ قَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ يَوْمَ فَتْحِ مَكَّةَ إِنَّ هَذَا الْبَلَدَ حَرَّمَهُ اللهُ لَا يُعْضَدُ شَوْكُهُ وَلَا يُنَفَّرُ صَيْدُهُ وَلَا يَلْتَقِطُ لُقَطَتَهُ إِلَّا مَنْ عَرَّفَهَا .

O NASLJEĐIVANJU KUĆA U MEKKI, NJIHOVOM PRODAVANJU I KUPOVANJU, I (O TOME) DA JE SVIJET NAROČITO U DVORIŠTU KA'BE POTPUNO RAVNOPRAVAN

باب تَوْرِيثِ دُورِ مَكَّةَ وَبَيْعِهَا وَشِرَائِهَا وَأَنَّ النَّاسَ فِي الْمَسْجِدِ الْحَرَامِ سَوَاءٌ

Na osnovu riječi Uzvišenog: "Oni koji ne vjeruju i koji odvraćaju druge od Allahovog puta i Svetog hrama u kome smo dali svijetu ravnopravnost i mještaninu i strancu, pa onaj, ko namjerava u njemu silom svijet zavesti na stranputicu i činiti mu nasilje, dat ćemo mu da osjeti bolnu kaznu."

خَاصَّةً لِقَوْلِهِ تَعَالَى (إِنَّ الَّذِينَ كَفَرُوا وَيَصُدُّونَ عَنْ سَبِيلِ اللهِ وَالْمَسْجِدِ الْحَرَامِ الَّذِي جَعَلْنَاهُ لِلنَّاسِ سَوَاءً الْعَاكِفُ فِيهِ وَالْبَادِ وَمَنْ يُرِدْ فِيهِ بِإِلْحَادٍ بِظُلْمٍ نُذِقْهُ مِنْ عَذَابٍ أَلِيمٍ) الْبَادِي الطَّارِي (مَعْكُوفًا) مَحْبُوسًا .

---

2 Harem Mekke je područje cijelog grada i njene okoline, i to: od strane Medine do mjesta Et-Ten'im, tri do četiri milje od Mekke; od strane Jemena šest do sedam milja od Mekke; od puta koji ide iz mjesta El-Dži'rane devet milja; od puta tajifskog prema Arefatu sedam do osam milja i od puta džidanskog deset milja.
Kružni prostor sa naseljima između ovog Harema i mikata zove se Hill.
Iz hadisa se zaključuje:
– Mekka je grad svetosti i sigurnosti svega što je u njoj i u nju treba ulaziti samo u ihramu. Ovo je mišljenje najvećeg broja učenjaka. Buharija i još neki učenjaci dozvoljavaju ulazak u Mekku i bez ihrama;
– u Haremu Mekke nije dozvoljeno sjeći drveće, žbunje i ostalo zelenilo. Ibni-Munzir kaže: "Jednoglasno je mišljenje učenjaka da je haram sjeći drveće u Haremu Mekke."
Malik smatra da za prijestupnike ove zabrane, nema ovozemne kazne, dok Ebu-Hanife i Šafija kažu da ima.
Po mišljenju Šafije, za veliko posječeno stablo, prijestupnik treba zaklati goveče, a za malo posječeno drvo, ovcu i meso ustupiti siromasima.
Ebu-Hanife kaže: "Prijestupnik, u svakom slučaju, plaća procijenjenu odštetu za koju treba kupiti kurban. Ako je procijenjena odšteta mala i za istu se ne može kupiti kurban, tada će se ona podijeliti kao milostinja siromasima, tako da svaki dobije vrijednost od pola sa'a pšenice."
Ovi propisi podjednako se primjenjuju i jednako važe i za mještane i za strance.

1588. PRIČAO NAM JE Asbeg, rekavši da mu je prenio Ibni-Vehb od Junusa, on od Ibn-Šihaba, on od Alija b. Huseina, on od Amra b. Usmana, a ovaj od Usame b. Zejda, radijallahu anhuma, da je rekao:
"Allahov Poslaniče, gdje ti odsjedaš u svojoj kući u Mekki?"
"Je li Akil ostavio kakvih stanova i kuća?" – upitao je on.
"Akil jeste", rekao je kasnije Usame, "a ništa nisu naslijedili ni Džafer ni Alija, jer su njih dvojica bili muslimani, dok su Akil i Talib bili nevjernici."
Omer b. Hattab, kaže Buharija, govorio je: "Pravovjernik ne nasljeđuje nevjernika."
Ibni-Šihab je rekao: "Ashabi su tako tumačili riječi Uzvišenog Allaha: 'Zaista, oni koji vjeruju, koji su se preselili (u Medinu), koji se bore na Božijem putu svojim imetkom i sobom lično i oni koji su ih smjestili (kod sebe u Medini) i oni koji pomažu (Vjerovjesnika) preči su nasljednici jedni drugima (od rodbine po krvi).'"[1]

١٥٨٨. حَدَّثَنَا أَصْبَغُ قَالَ أَخْبَرَنِي ابْنُ وَهْبٍ عَنْ يُونُسَ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ عَنْ عَلِيِّ بْنِ حُسَيْنٍ عَنْ عَمْرِو بْنِ عُثْمَانَ عَنْ أُسَامَةَ بْنِ زَيْدٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا أَنَّهُ قَالَ يَا رَسُولَ اللهِ أَيْنَ تَنْزِلُ فِي دَارِكَ بِمَكَّةَ فَقَالَ وَهَلْ تَرَكَ عَقِيلٌ مِنْ رِبَاعٍ أَوْ دُورٍ وَكَانَ عَقِيلٌ وَرِثَ أَبَا طَالِبٍ هُوَ وَطَالِبٌ وَلَمْ يَرِثْهُ جَعْفَرٌ وَلَا عَلِيٌّ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا شَيْئًا لِأَنَّهُمَا كَانَا مُسْلِمَيْنِ وَكَانَ عَقِيلٌ وَطَالِبٌ كَافِرَيْنِ فَكَانَ عُمَرُ ابْنُ الْخَطَّابِ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ يَقُولُ لَا يَرِثُ الْمُؤْمِنُ الْكَافِرَ قَالَ ابْنُ شِهَابٍ وَكَانُوا يَتَأَوَّلُونَ قَوْلَ اللهِ تَعَالَى (إِنَّ الَّذِينَ آمَنُوا وَهَاجَرُوا وَجَاهَدُوا بِأَمْوَالِهِمْ وَأَنْفُسِهِمْ فِي سَبِيلِ اللهِ وَالَّذِينَ آوَوْا وَنَصَرُوا أُولَئِكَ بَعْضُهُمْ أَوْلِيَاءُ بَعْضٍ) الْآيَةَ .

1 Buharija je svoj naslov ostavio bez odgovora, jer po istom pitanju, mišljenja pravnika su raznolika.
Akil, Talib, Dža'fer i Alija su sinovi Ebu-Talibovi. Nakon smrti Ebu-Taliba, oca su naslijedili Akil i Talib, dok Dža'fer i halifa Alija nisu, jer su oni u to vrijeme već bili muslimani.
Tahavi navodi preko Abdullaha b. Omera, da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Kuće u Mekki nije dozvoljeno prodavati niti ih davati pod zakup." Ovu je izjavu zabilježio i Bejheki. Ovaj stav imali su Ebu-Hanife, Muhammed, Sevri, Ata b. Ebi-Rebah, Mudžahid, Malik, Ishak i Ebu-Ubejde.
Potpuno slobodnu prodaju i zakupljivanje kuća i drugih objekata zastupali su imam Jusuf, Tavus, Omer b. Dinar, Šafija, Ahmed i Ibni-Munzir.
Nastavak prijevoda, gore fragmentarno navedenog ajeta, glasi: "A oni koji vjeruju, a nisu se preselili (iz Mekke u Medinu), nemaju nikakva prava u nasljeđivanju istih, sve dok se ne presele.
Ako oni u interesu vjere zatraže vašu pomoć, dužni ste ih pomoći, samo ne protiv naroda sa kojim imate mirovnu obavezu. Allah dobro vidi šta vi radite."
Izbjegle muslimane iz Mekke u Medinu Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, bratimio je sa mještanima Medine. Tako su muhadžiri, na osnovu gornjih uvjeta, nasljeđivali Medinelije, a ovi opet doseljenike sve dok nije objavljen ajet: "...Oni po krvnoj lozi su preči jedni drugima (u nasljeđivanju)..."
Šafija dozvoljava prodaju objekata u Mekki, jer je i Vjerovjesnik dozvolio kasnije islamiziranom Akilu da proda kuće koje je naslijedio od oca Ebu-Taliba, dok su još obojica bili nemuslimani,
– nemusliman ne može naslijediti muslimana niti musliman može naslijediti nemuslimana.

ODSJEDANJE VJEROVJESNIKA, SALLALLAHU ALEJHI VE SELLEM, U MEKKI

باب نُزُولِ النَّبِيِّ ﷺ مَكَّةَ

1589. PRIČAO NAM JE Ebul-Jeman, njemu prenio Šu‘ajb od Zuhrija, kome je pričao Ebu-Seleme, da je Ebu-Hurejre, radijallahu anhu, rekao:
"Kada je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, htio unići u Mekku, rekao je:
'Naše odsjedanje jeste, ako Bog da, sutra u dolini (zavičaju) Benu-Kinane, gdje su se (idolopoklonici) jedni drugima zakleli na privrženost nevjerovanju.'"

١٥٨٩. حَدَّثَنَا أَبُو الْيَمَانِ أَخْبَرَنَا شُعَيْبٌ عَنِ الزُّهْرِيِّ قَالَ حَدَّثَنِي أَبُو سَلَمَةَ أَنَّ أَبَا هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ حِينَ أَرَادَ قُدُومَ مَكَّةَ مَنْزِلُنَا غَدًا إِنْ شَاءَ اللهُ بِخَيْفِ بَنِي كِنَانَةَ حَيْثُ تَقَاسَمُوا عَلَى الْكُفْرِ .

1590. PRIČAO NAM JE Humejdi kome je saopćio Ebul-Vail od Evza‘ija, kome je prenio Zuhri od Ebu-Seleme, on od Ebu-Hurejre, radijallahu anhu, koji je rekao:
"Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, kazao je, a bio je još na Mini:
'Od idućeg jutra je prvi dan Kurban-bajrama, i sutradan (drugi dan Bajrama), odsjest ćemo u dolini Benu-Kinane, gdje su nevjernici jedni drugima dali zakletvu na privrženost idolopoklonstvu.'
Mišljaše Vjerovjesnik to", kaže Seleme, "na Muhassab. To je teren, gdje su se Kurejšije i pleme Benu-Kinane međusobno zakleli na bojkotovanje Hašimija i potomaka Abdul-Mutalibovih, odnosno, Mutalibovih, da neće sa njima sklapati brakove i trgovati sve dok im oni ne predaju Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem
Selema, prenoseći od Ukajla, a Jahja od Dahhaka, ovaj od Evza‘ija kome je saopćio Ibni-Šihab, rekli su: '...protiv Hašimija i sinova Mutalibovih.'
Ebu-Abdullah (Buharija) rekao je da je priličnije: '...Protiv sinova Mutalibovih.'"[2]

١٥٩٠. حَدَّثَنَا الْحُمَيْدِيُّ حَدَّثَنَا الْوَلِيدُ حَدَّثَنَا الأَوْزَاعِيُّ قَالَ حَدَّثَنِي الزُّهْرِيُّ عَنْ أَبِي سَلَمَةَ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ قَالَ النَّبِيُّ ﷺ مِنَ الْغَدِ يَوْمَ النَّحْرِ وَهُوَ بِمِنًى نَحْنُ نَازِلُونَ غَدًا بِخَيْفِ بَنِي كِنَانَةَ حَيْثُ تَقَاسَمُوا عَلَى الْكُفْرِ يَعْنِي ذَلِكَ الْمُحَصَّبَ وَذَلِكَ أَنَّ قُرَيْشًا وَكِنَانَةَ تَحَالَفَتْ عَلَى بَنِي هَاشِمٍ وَبَنِي عَبْدِ الْمُطَّلِبِ أَوْ بَنِي الْمُطَّلِبِ أَنْ لَا يُنَاكِحُوهُمْ وَلَا يُبَايِعُوهُمْ حَتَّى يُسْلِمُوا إِلَيْهِمُ النَّبِيَّ ﷺ وَقَالَ سَلَامَةُ عَنْ عُقَيْلٍ وَيَحْيَى بْنُ الضَّحَّاكِ عَنِ الأَوْزَاعِيِّ أَخْبَرَنِي ابْنُ شِهَابٍ وَقَالَا بَنِي هَاشِمٍ وَبَنِي الْمُطَّلِبِ قَالَ أَبُو عَبْدِ اللهِ بَنِي الْمُطَّلِبِ أَشْبَهُ .

---

2 Navedeni trogodišnji bojkot Hašimija i ostalih muslimana trajao je od početka muharema, sedme godine po poslanstvu pa do muharema, desete godine po poslanstvu.
Namjeravajući prisilno vratiti muslimane u paganstvo, suzbiti širenje islama u Mekki i njenoj okolini,

باب قَوْلِ اللهِ تَعالَى (وَإِذْ قالَ إِبْراهِيمُ رَبِّ اجْعَلْ هَذَا الْبَلَدَ آمِنًا واجْنُبْنِي وَبَنِيَّ أَنْ نَعْبُدَ الْأَصْنامَ رَبِّ إِنَّهُنَّ أَضْلَلْنَ كَثِيرًا مِنَ النَّاسِ فَمَنْ تَبِعَنِي فَإِنَّهُ مِنِّي وَمَنْ عَصانِي فَإِنَّكَ غَفُورٌ رَحِيمٌ رَبَّنا إِنِّي أَسْكَنْتُ مِنْ ذُرِّيَّتِي بِوادٍ غَيْرِ ذِي زَرْعٍ عِنْدَ بَيْتِكَ الْمُحَرَّمِ رَبَّنا لِيُقِيمُوا الصَّلاةَ فاجْعَلْ أَفْئِدَةً مِنَ النَّاسِ تَهْوِي إِلَيْهِمْ) الْآيَةَ

RIJEČI UZVIŠENOG ALLAHA: "KADA JE IBRAHIM REKAO: 'GOSPODARU MOJ, UČINI OVAJ GRAD (MEKKU) SIGURNIM (DA SE U MIRU RAZVIJA), SAČUVAJ MENE I MOJE SINOVE DA NE OBOŽAVAMO KIPOVE (MATERIJU I MATERIJALNA DOBRA). ONI SU, GOSPODARU MOJ, MNOGO SVIJETA ZAVELI, PA KO BUDE MENE SLIJEDIO, ON JE OD MENE, A KO ME NE BUDE SLUŠAO, PA TI OPRAŠTAŠ I MILOSTIV SI. GOSPODARU NAŠ! JA SAM DIO SVOGA POTOMSTVA NASTANIO U NEPLODNOJ DOLINI KOD TVOGA SVETOG HRAMA, DA BI ONI, GOSPODARU NAŠ, REDOVNO OBAVLJALI NAMAZ, PA UČINI SRCA SVIJETA (MUSLIMANSKOG) DA IM HRLE (I OPSKRBI IH RAZNOVRSNIM PLODOVIMA, A ONI ĆE TI BITI SIGURNO ZAHVALNI).'"

باب قَوْلِ اللهِ تَعالَى (جَعَلَ اللهُ الْكَعْبَةَ الْبَيْتَ الْحَرامَ قِيامًا لِلنَّاسِ وَالشَّهْرَ الْحَرامَ وَالْهَدْيَ وَالْقَلائِدَ ذَلِكَ لِتَعْلَمُوا أَنَّ اللهَ يَعْلَمُ ما فِي السَّمَوَاتِ وَمَا فِي الْأَرْضِ وَأَنَّ اللهَ بِكُلِّ شَيْءٍ عَلِيمٌ)

RIJEČI UZVIŠENOG ALLAHA: "ALLAH JE KA'BU UČINIO SVETIM HRAMOM, MJESEC HADŽA SVETIM, TE GONJENJE KURBANA I STAVLJANJE MU OGRLICE, RADI ODRŽ AVANJA SIGURNOSTI SVIJETA.TO JE SVE DA BISTE ZNALI, DA ALLAH, ZAISTA, ZNA SVE ŠTA IMA I NA NEBESIMA I NA ZEMLJI. ALLAH UISTINU ZNA SVE."

---

a posebno emigriranje muslimana u susjedne zemlje, Kurejšije su sa plemenom Benu-Kinane sklopili pismeni ugovor, gore navedenog sadržaja i objesili u Ka'bu. Ugovor je pisao Mensur b. Ikrime Abdari, kome se, ubrzo iza sklopljenog ugovora, desna ruka šlagirala i osušila.

Muslimani su u tzv. kvartu Ebu-Taliba bili blokirani tri godine. Izlaziti su mogli samo prilikom godišnjih sajmova. Od gladi i bijede se umiralo i stanje je bilo nesnosno. Po navršetku treće godine blokade, Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, nadahnut od Božije strane, kaže Ebu-Talibu da je crv pojeo tekst ugovora koji sadrži nasilje i ugnjetavanje muslimana, a da je ostavio samo onaj, u kome se spominje Božije ime. Ebu-Talib je sve doslovno prenio idolopoklonicima dodavši: "Ako moj bratić bude istinu rekao, odustanite od svojih zlih namjera prema njemu, a ako bude slagao, ja ću ga vama predati i možete ga ubiti ili ostaviti na životu." "Pravo si rekao!" – odgovorili su nevjernici.

U Ka'bu su odmah otišli zajednički i uvjerili se da je izjava, Muhammedova, sallallahu alejhi ve sellem, tačna. Ebu-Talib je odmah objavio prestanak bojkota. Poneke Kurejšije suprotstavile su se tom prekidu, i muslimani nisu smjeli izaći iz navedenog kvarta, dok im nisu naoružani došli i oslobodili ih, i do njihovih domova dopratili Mut'im b. Adijj, Adijj b. Kajs, Zem'a b. Esved, Ebul-Bahteri b. Hašim, Zuhejr b. Ebi-Umejje.

1591. PRIČAO NAM JE Ali b. Abdullah, njemu Sufjan, kome je prenio Zijad b. Sa'd od Zuhrija, on od Seida b. Musejjeba, ovaj od Ebu-Hurejre, radijallahu anhu, da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
"Ka'bu će razrušiti dvonoščić iz Etiopije."[1]

١٥٩١. حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ عَبْدِاللهِ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ حَدَّثَنَا زِيَادُ بْنُ سَعْدٍ عَنِ الزُّهْرِيِّ عَنْ سَعِيدِ بْنِ الْمُسَيَّبِ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ يُخَرِّبُ الْكَعْبَةَ ذُو السُّوَيْقَتَيْنِ مِنَ الْحَبَشَةِ.

1592. PRIČAO NAM JE Jahja b. Bukejr da mu je prenio Lejs od Ukajla, on od Ibni-Šihaba, ovaj od Urve, a on opet od Aiše, radijallahu anha, a preko drugog seneda, pričao mi je Muhammed b. Mukatil, da ga je obavijestio Muhammed b. Ebi-Hafsa, prenoseći od Zuhrija, on od Urve, ovaj od Aiše, radijallahu anha, da je izjavila:
"Muslimani su ranije postili deseti dan muharrema, a to je bio i dan u kome se Ka'ba zastirala (novim ogrtačem). Kada je Allah odredio (da se posti) ramazan, Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao je: 'Ko hoće neka ga i dalje posti, a ko neće da ga posti, neka ga napusti!'"[2]

١٥٩٢. حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ بُكَيْرٍ حَدَّثَنَا اللَّيْثُ عَنْ عُقَيْلٍ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ عَنْ عُرْوَةَ عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهَا ح و حَدَّثَنِي مُحَمَّدُ بْنُ مُقَاتِلٍ قَالَ أَخْبَرَنِي عَبْدُاللهِ هُوَ ابْنُ الْمُبَارَكِ قَالَ أَخْبَرَنَا مُحَمَّدُ بْنُ أَبِي حَفْصَةَ عَنِ الزُّهْرِيِّ عَنْ عُرْوَةَ عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهَا قَالَتْ كَانُوا يَصُومُونَ عَاشُورَاءَ قَبْلَ أَنْ يُفْرَضَ رَمَضَانُ وَكَانَ يَوْمًا تُسْتَرُ فِيهِ الْكَعْبَةُ فَلَمَّا فَرَضَ اللهُ رَمَضَانَ قَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ مَنْ شَاءَ أَنْ يَصُومَهُ فَلْيَصُمْهُ وَمَنْ شَاءَ أَنْ يَتْرُكَهُ فَلْيَتْرُكْهُ.

---

1 Brojne su i različite Muhammedove, sallallahu alejhi ve sellem, izjave u vezi s rušenjem Ka'be. Dževzi preko Ebu-Hurejre navodi da je Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, jednom prilikom rekao: "Ka'bu će porušiti Etiopljanin niskih koljenica, polućorav, pljosnata nosa i velika stomaka sa brojnom svojom družinom, rušeći sve kamen po kamen, i nosit će ga daleko, dok ga ne pobaca u more. Medinu će opustošiti glad, a Jemen skakavci."
Sufjan b. Ujejne prenosi da je Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, kazao: "U Etiopljana malo je dobra: kada izgladne, kradu; a kada su siti, čine blud. Pored toga, oni imaju ipak dva pozitivna svojstva: hoće nahraniti gladnog, lijepo se oblačiti i držati u poteškoći."
Od Alije je preneseno: "Obilazite oko Ka'be što više, prije nego i vas i nju ne zadesi zlo. Kao da gledam Abesinca ćelava, grubog izbrazdanog lica, niskih koljenica, a visokih stopala kako stoji na njoj i ruši je."
Imam Gazalija, govoreći o obredima hadža u svom "Ihjaul-ulumu", kaže: "Nema dana u kome sunce izađe, a da oko Ka'be ne obiđe jedan dobri, Allahu odan čovjek (evlija), a ni noći iza koje nastupi zora, a da je ne obiđe neko od uglednih ljudi. Kada ovo prestane, nestat će Ka'be sa zemlje; svijet će osvanuti, a Ka'be im nema, pa ni traga od nje. Ovo bi moglo biti kada, u periodu od sedam godina, ne bude na hadž otišao nijedan čovjek. Iza toga, nestat će iz srca ljudi i Kur'an, svijet će se povratiti u paganstvo i nemoralan život i stvoriti uvjete za svoju vlastitu propast."

2 Ashabi su desetog muharema svake godine presvlačili Ka'bu u novo platno. Mu'avija je to činio dva puta, a Me'mun tri puta godišnje, i to: osmi dan zul-hidžeta – crvenim brokatom (dibadžom), prvog redžeba – egipatskom čohom i dvadeset sedmi dan ramazana – bijelim brokatom.
Čini se da je Ka'bu prvi zaogrnuo Ismail pejgamber. To su činili kasnije predislamski Arapi. Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, dao je zaogrnuti Ka'bu u platno dobavljeno iz Jemena; halife Omer i Osman su je obavijali platnom iz Egipta, a Abdul-Melik i Hadžadž – brokatom.
Vladari Fatimija zamotavali su Ka'bu u bijeli brokat, prvi vladari Abbasija u zeleni, a kasniji vladari u crni brokat. Svi islamski vladari brinuli su se lično za ogrtač Ka'be. Godine 750. po Hidžri, Salih Ismail b. Nasir uvakufio je u jednom selu blizu Kaira veće imanje, čiji je prihod namijenio za potrebe kupovanja ogrtača

1593. PRIČAO NAM JE Ahmed, njemu njegov otac, da mu je prenio Ibrahim od Hadžadža b. Hadžadža, on od Katade, ovaj od Abdullaha b. Ebi-Utbe, on od Ebu-Seida Hudrija, radijallahu anhu, a ovaj od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, da je rekao:
"Ka'ba će se zaista hodočastiti i 'umra činiti i poslije pojave Je'džudža i Me'džudža (velikih društvenih preokreta)."
U drugom senedu, Abdullaha b. Ebi-Utbu slijedi Eban i Imran koji hadis prenose od Katade.
Abdur-Rahman je rekao, prenoseći od Šu'be da je rekao:
"Propast svijeta neće biti, sve dok se ne prestane hodočastiti Ka'ba."
"Prvi prenosioci (prvog hadisa)", kaže Buharija, "brojniji su i jači (od Šu'be)."

١٥٩٣. حَدَّثَنَا أَحْمَدُ حَدَّثَنَا أَبِي حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ عَنِ الْحَجَّاجِ بْنِ حَجَّاجٍ عَنْ قَتَادَةَ عَنْ عَبْدِاللهِ ابْنِ أَبِي عُتْبَةَ عَنْ أَبِي سَعِيدٍ الْخُدْرِيِّ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ لَيُحَجَّنَّ الْبَيْتُ وَلَيُعْتَمَرَنَّ بَعْدَ خُرُوجِ يَأْجُوجَ وَمَأْجُوجَ تَابَعَهُ أَبَانُ وَعِمْرَانُ عَنْ قَتَادَةَ وَقَالَ عَبْدُالرَّحْمَنِ عَنْ شُعْبَةَ قَالَ لَا تَقُومُ السَّاعَةُ حَتَّى لَا يُحَجَّ الْبَيْتُ وَالْأَوَّلُ أَكْثَرُ سَمِعَ قَتَادَةُ عَبْدَاللهِ وَعَبْدُاللهِ أَبَا سَعِيدٍ .

O OGRTAČU KA'BE

باب كِسْوَةِ الْكَعْبَةِ

1594. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Abdul-Vehab i rekao da mu je prenio Halid b. Haris, njemu Sufjan, kome je prenio Vasil-Ahdeb od Ebu-Vaila, koji je kazao: "Došao sam Šejbi...", a preko drugog seneda, pričao nam je Kabise i rekao da je njemu prenio Sufjan od Vasila, on od Ebu-Vaila:
"Sjeo sam na govornicu (tribinu) sa Ebu-Šejbom pred Ka'bom, pa on reče: 'Ranije je na ovom mjestu sjeo Omer i kazao: Odlučio sam da u Ka'bi ne ostavim ni žuta (zlata) ni bijela (srebra), nego da to podijelim.'
'Tvoja dva druga (Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, i Ebu-Bekr)', rekao sam mu, kaže Šejbe, 'nisu tako radili!'
'To su, zaista, dva popularna čovjeka', rekao je Omer, 'i povodim se za njima.'"[1]

١٥٩٤. حَدَّثَنَا عَبْدُاللهِ بْنُ عَبْدِالْوَهَّابِ حَدَّثَنَا خَالِدُ بْنُ الْحَارِثِ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ حَدَّثَنَا وَاصِلٌ الْأَحْدَبُ عَنْ أَبِي وَائِلٍ قَالَ جِئْتُ إِلَى شَيْبَةَ ح و حَدَّثَنَا قَبِيصَةُ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ عَنْ وَاصِلٍ عَنْ أَبِي وَائِلٍ قَالَ جَلَسْتُ مَعَ شَيْبَةَ عَلَى الْكُرْسِيِّ فِي الْكَعْبَةِ فَقَالَ لَقَدْ جَلَسَ هَذَا الْمَجْلِسَ عُمَرُ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ فَقَالَ لَقَدْ هَمَمْتُ أَنْ لَا أَدَعَ فِيهَا صَفْرَاءَ وَلَا بَيْضَاءَ إِلَّا قَسَمْتُهُ قُلْتُ إِنَّ صَاحِبَيْكَ لَمْ يَفْعَلَا قَالَ هُمَا الْمَرْءَانِ أَقْتَدِي بِهِمَا .

Ka'be i podmirivanje ostalih rashoda u vezi s tim činom.

1 U Ka'bi je bila svojevremeno kasa za čuvanje prikupljenih dobrovoljnih darova, novčanica i upotrijebljenih Ka'benskih ogrtača. Hazreti Omer je to mislio razdijeliti muslimanima, ali je na primjedbu Šejbe odustao.

O RUŠENJU KA'BE

باب هدم الكعبة

Aiša, radijallahu anha, rekla je: "Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, kazao je:
'Jedna vojska krenut će na vojni pohod protiv Ka'be, (pa će propasti Bejdau).'"

قَالَتْ عَائِشَةُ رَضِي اللهُ عَنْهَا قَالَ النَّبِيُّ ﷺ يَغْزُو جَيْشٌ الْكَعْبَةَ فَيُخْسَفُ بِهِمْ .

1595. PRIČAO NAM JE Amr b. Ali, da mu je prenio Jahja b. Seid od Ubejdullaha b. Ahnesa, kome je prenio Ibni-Ebi-Mulejke, od Ibni-Abbasa, radijallahu anhuma, da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
"Kao da gledam crna, na stranu izbačenih nogu (neprijatelja), kako joj kopa kamen po kamen."

١٥٩٥. حَدَّثَنَا عَمْرُو بْنُ عَلِيٍّ حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ سَعِيدٍ حَدَّثَنَا عُبَيْدُاللهِ بْنُ الأَخْنَسِ حَدَّثَنِي ابْنُ أَبِي مُلَيْكَةَ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِي اللهُ عَنْهُمَا عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ كَأَنِّي بِهِ أَسْوَدَ أَفْحَجَ يَقْلَعُهَا حَجَرًا حَجَرًا .

1596. PRIČAO NAM JE Jahja b. Bukejr, njemu prenio Lejs od Junusa, od Ibni-Šihaba, ovaj od Seida b. Musejjeba, da je Ebu-Hurejre, radijallahu anhu, rekao:
"Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, kazao je: 'Ka'bu će porušiti dvonoščić iz Etiopije.'"

١٥٩٦. حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ بُكَيْرٍ حَدَّثَنَا اللَّيْثُ عَنْ يُونُسَ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ عَنْ سَعِيدِ بْنِ الْمُسَيَّبِ أَنَّ أَبَا هُرَيْرَةَ رَضِي اللهُ عَنْهُ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ يُخَرِّبُ الْكَعْبَةَ ذُو السُّوَيْقَتَيْنِ مِنَ الْحَبَشَةِ .

PREDAJA O HADŽERUL-ESVEDU

باب ما ذكر في الحجر الأسود

1597. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Kesir, da mu je prenio Sufjan od A'meša, on od Ibrahima, ovaj od Abisa b. Rebija, a on od Omera, radijallahu anhu, da je došao do Hadžerul-Esveda, poljubio ga i rekao:

١٥٩٧. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ كَثِيرٍ أَخْبَرَنَا سُفْيَانُ عَنِ الأَعْمَشِ عَنْ إِبْرَاهِيمَ عَنْ عَابِسِ بْنِ رَبِيعَةَ عَنْ عُمَرَ رَضِي اللهُ عَنْهُ أَنَّهُ جَاءَ إِلَى الْحَجَرِ الأَسْوَدِ

Iz hadisa se još zaključuje:
– omotavanje Ka'be u odgovarajuće platno je propisani čin;
– pokloni učinjeni Ka'bi smatraju se vakufom i ne mogu se otuđiti.
Ibni-Šihab je kazao: "Poklonima učinjenim Ka'bi raspolaže punopravno nadležni starješina i on ih može koristiti za potrebe Ka'be i njenog ambijenta."

“Ja, uistinu, znam da si ti kamen koji ne može ni štetiti ni koristiti i da nisam vidio Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, da te ljubi, ne bih te ni ja ljubio.”[1]

فَقَبَّلَهُ فَقَالَ إِنِّي أَعْلَمُ أَنَّكَ حَجَرٌ لَا تَضُرُّ وَلَا تَنْفَعُ وَلَوْلَا أَنِّي رَأَيْتُ النَّبِيَّ ﷺ يُقَبِّلُكَ مَا قَبَّلْتُكَ .

O ZAKLJUČAVANJU KA‘BE I KLANJANJU NA KOJOJ SE GOD HOĆE NJENOJ STRANI

بَاب إِغْلَاقِ الْبَيْتِ وَيُصَلِّي فِي أَيِّ نَوَاحِي الْبَيْتِ شَاءَ

1598. PRIČAO NAM JE Kutejbe b. Seid, njemu prenio Lejs od Ibni-Šihaba, on od Salima, ovaj od svoga oca da je rekao:
“Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, unišao je u Ka‘bu (prilikom oslobođenja Mekke) i Usame b. Zejd, Bilal i Osman b. Talha i zaključali (vrata) za sobom. Kada su ih otvorili, bio sam prvi koji je unišao (u Ka‘bu), susreo Bilala i upitao: ‘Je li Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, u Ka‘bi klanjao?’
‘Da’, rekao je on, ‘između ona dva (prednja) stupa od jemenske strane.’”

١٥٩٨ . حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ بْنُ سَعِيدٍ حَدَّثَنَا اللَّيْثُ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ عَنْ سَالِمٍ عَنْ أَبِيهِ أَنَّهُ قَالَ دَخَلَ رَسُولُ اللهِ ﷺ الْبَيْتَ هُوَ وَأُسَامَةُ بْنُ زَيْدٍ وَبِلَالٌ وَعُثْمَانُ ابْنُ طَلْحَةَ فَأَغْلَقُوا عَلَيْهِمْ فَلَمَّا فَتَحُوا كُنْتُ أَوَّلَ مَنْ وَلَجَ فَلَقِيتُ بِلَالًا فَسَأَلْتُهُ هَلْ صَلَّى فِيهِ رَسُولُ اللهِ ﷺ قَالَ نَعَمْ بَيْنَ الْعَمُودَيْنِ الْيَمَانِيَيْنِ .

1 Muhammed b. Džerir Taberi kaže: “Omer je to rekao, bojeći se da svijet, vremenski još blizak idolopoklonstvu, ne shvati ovo ljubljenje kao obožavanje kamena, odnosno kipova. Poštovanje i ljubljene Crnog kamena čini se samo radi poštovanja Allaha i slijeđenja prakse Vjerovjesnika, koji je to svrstao u simbole hadža. Doticanjem i ljubljenjem Hadžerul-Esveda, muslimani ne traže od kamena nikakvu pomoć niti zauzimanje ma kod koga. To je samo čin i dokaz krajnje pokornosti Allahu i Njegovom vjerovjesniku Muhammedu,sallallahu alejhi ve sellem.”
Iz Omerove izjave zaključuje se:
– ljubljenje Hadžerul-Esveda je sunnet;
– Imam Ahmed, upitan za ljubljenje kabura Muhammedova, sallallahu alejhi ve sellem, u Medini i njegova minbera, odgovorio je: “Tu nema nikakve štete.” Kada je ovo preneseno Tekijuddinu b. Tejmiji, on se tome odgovoru začudio i rekao: “Čudim se Ahmedu da je tako izjavio! On je za mene velika ličnost”;
– vjerske obrede treba vršiti bez prigovora, a ako nam je njihova svrha nepoznata, trebamo pitati učene ljude;
– učeni ljudi treba pravovremeno da ispravljaju neispravna mišljenja neupućenog svijeta.
Tirmizi preko Ibni-Abbasa navodi da je Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, za Hadžerul-Esved rekao: “Allah će ga na Sudnjem danu oživjeti sa očima i jezikom i on će svjedočiti onima, koji su ga prilikom hadža doticali.”

O KLANJANJU U KA'BI

باب الصَّلَاةِ فِي الْكَعْبَةِ

1599. PRIČAO NAM JE Ahmed b. Muhammed, rekavši da ga je obavijestio Abdullah, a njemu je prenio Musa b. Ukbe od Nafija, on od Ibni-Omera, radijallahu anhuma, da je on, unišavši u Ka'bu, išao naprijed, ostavivši joj vrata iza leđa. Išao je naprijed, sve dok između njega i zida ispred njega, nije bilo otprilike tri aršina. Potom je, pomaknuvši se malo ustranu, klanjao na onom mjestu za koje ga je Bilal obavijestio da je na njemu klanjao Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem
Nije nikom (štetno) da klanja, na kojoj god strani Ka'be on bude to htio.

١٥٩٩ . حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ مُحَمَّدٍ أَخْبَرَنَا عَبْدُاللهِ أَخْبَرَنَا مُوسَى بْنُ عُقْبَةَ عَنْ نَافِعٍ عَنِ ابْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا أَنَّهُ كَانَ إِذَا دَخَلَ الْكَعْبَةَ مَشَى قِبَلَ الْوَجْهِ حِينَ يَدْخُلُ وَيَجْعَلُ الْبَابَ قِبَلَ الظَّهْرِ يَمْشِي حَتَّى يَكُونَ بَيْنَهُ وَبَيْنَ الْجِدَارِ الَّذِي قِبَلَ وَجْهِهِ قَرِيبًا مِنْ ثَلَاثِ أَذْرُعٍ فَيُصَلِّي يَتَوَخَّى الْمَكَانَ الَّذِي أَخْبَرَهُ بِلَالٌ أَنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ صَلَّى فِيهِ وَلَيْسَ عَلَى أَحَدٍ بَأْسٌ أَنْ يُصَلِّيَ فِي أَيِّ نَوَاحِي الْبَيْتِ شَاءَ .

NEULAŽENJE U KA'BU

باب مَنْ لَمْ يَدْخُلِ الْكَعْبَةَ

(Abdullah) Ibni-Omer, radijallahu anhuma, obavio je hadž nekoliko puta, a nije nikad ulazio (u Ka'bu).

وَكَانَ ابْنُ عُمَرَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا يَحُجُّ كَثِيرًا وَلَا يَدْخُلُ .

1600. PRIČAO NAM JE Musedded, njemu Halid b. Abdullah, rekavši da mu je prenio Isma'il b. Ebi-Halid, od Abdullaha b. Ebi-Evfa koji je izjavio:
"Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, obavio je umru, učinio tavaf oko Ka'be i klanjao dva rekata iza Mekami-Ibrahima, a s njim je bio onaj, koji ga zaklanjaše (zastiraše) od svijeta."
Tada jedan čovjek upita:
"Je li Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, ulazio u Ka'bu?"
"Nije" – odgovorio je on.[2]

١٦٠٠ . حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ حَدَّثَنَا خَالِدُ بْنُ عَبْدِاللهِ حَدَّثَنَا إِسْمَاعِيلُ بْنُ أَبِي خَالِدٍ عَنْ عَبْدِاللهِ بْنِ أَبِي أَوْفَى قَالَ اعْتَمَرَ رَسُولُ اللهِ ﷺ فَطَافَ بِالْبَيْتِ وَصَلَّى خَلْفَ الْمَقَامِ رَكْعَتَيْنِ وَمَعَهُ مَنْ يَسْتُرُهُ مِنَ النَّاسِ فَقَالَ لَهُ رَجُلٌ أَدَخَلَ رَسُولُ اللهِ ﷺ الْكَعْبَةَ قَالَ لَا .

---

2 Ulazak u Ka'bu je dozvoljen. Komentator "Muhazzeba" kaže: "Ulazak u Ka'bu i klanjanje nafile u njoj je mustehab." Bejheki, preko Ibni-Abbasa, navodi da je Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Ko je unišao u Ka'bu, unišao je u veliko dobro, oslobodio se od zla i opačina i oprostio od grijeha učinjenih prema Allahu."
Kurtubi ističe da poneki učenjaci ulazak u Ka'bu uvrštavaju u obrede hadža. Buharija svojim naslovom i praksom Abdullaha, sina Omerova, pobija taj stav.

IZGOVARANJE TEKBIRA NA STRANAMA KA‘BE

باب مَنْ كَبَّرَ فِي نَوَاحِي الْكَعْبَةِ

1601. PRIČAO NAM JE Ebu-Ma‘mer, njemu Abdul-Varis kome je saopćio Ejjub, prenoseći od Ikrime, on od Ibni-Abbasa, radijallahu anhuma, koji je rekao:
“Kada je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, došao (u Mekku), nije htio da uniđe u Ka‘bu. U njoj su tada bili mnogi kipovi, pa je naredio i oni su izbačeni. Potom su izbacili sliku Ibrahima i Ismaila, a u rukama obojice bile su strelice. Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, potom je rekao:
‘Allah ih ubio! Allaha mi, oni sigurno znaju da Ibrahim i Isma‘il nisu nikada s njima tražili spoznaju sudbine.’
Tada je unišao u Ka‘bu, izgovorio tekbir na njenim stranama, a u njoj nije klanjao.”[1]

١٦٠١. حَدَّثَنَا أَبُو مَعْمَرٍ حَدَّثَنَا عَبْدُالْوَارِثِ حَدَّثَنَا أَيُّوبُ حَدَّثَنَا عِكْرِمَةُ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا قَالَ إِنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ لَمَّا قَدِمَ أَبَى أَنْ يَدْخُلَ الْبَيْتَ وَفِيهِ الْآلِهَةُ فَأَمَرَ بِهَا فَأُخْرِجَتْ فَأَخْرَجُوا صُورَةَ إِبْرَاهِيمَ وَإِسْمَاعِيلَ فِي أَيْدِيهِمَا الْأَزْلَامُ فَقَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ قَاتَلَهُمُ اللهُ أَمَا وَاللهِ لَقَدْ عَلِمُوا أَنَّهُمَا لَمْ يَسْتَقْسِمَا بِهَا قَطُّ فَدَخَلَ الْبَيْتَ فَكَبَّرَ فِي نَوَاحِيهِ وَلَمْ يُصَلِّ فِيهِ.

Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, obavio je umru sedme godine po Hidžri i on nije tada ulazio u Ka‘bu, jer je ona bila puna kipova, slika i crteža po zidovima.
Muslimani su, na čelu sa Muhammedom, sallallahu alejhi ve sellem, oslobodili Mekku osme godine po Hidžri i tada, po Muhammedovu, sallallahu alejhi ve sellem, naređenju iz Ka‘be su odstranjeni kipovi i ostala božanstva idolopoklonika.
Kurtabija je rekao: “Tada je u Ka‘bi bilo tristo šezdeset kipova. Idolopoklonici su za svaki dan u godini imali po jedan kip, svakom danu posvetili su jedan idol, a najodabranijim danima i po dva.”
Imam Ahmed u svom “Musnedu” navodi da je Džabir rekao: “Po zidovima Ka‘be bile su nacrtane mnoge slike, pa je Vjerovjesnik naredio Omeru b. Hattabu, radijallahu anhu, da ih uništi. Omer je nakvasio neko platno i tako ih izbrisao. Kada je Vjerovjesnik unišao u Ka‘bu, u njoj nije bilo više nijedne slike.”

1 Ibni-Tin kaže: “Strelice su bile ukusno izrađene od uobičajena tri štapića; na jednom je napisano: ‘Učini!’, na drugom: ’Ne učini!’, dok je treći bio bez natpisa. Kada bi neko htio krenuti na put ili raditi neki ozbiljan posao, on bi izvlačio strelice i postupao onako kako je na izvučenoj strelici pisalo. Ako se izvukla strelica bez natpisa, ona se vraćala na isto mjesto i izvlačenje ponavljalo. Izvlačenje se vršilo sve dok se nije izvukla strelica sa nekim natpisom.
Neka su plemena umjesto strelice izvlačila kamenčiće. Ovo je jedna vrsta idolopoklonstva i islam ga osuđuje.”

KAKO JE POČELO POSKAKIVANJE UZ POKRETANJE RAMENIMA (OKO KA'BE)

باب كيف كان بدء الرَّمَل

1602. PRIČAO NAM JE Sulejman b. Harb, rekavši da mu je prenio Hammed b. Zejd od Ejjuba, on od Seida b. Džubejra, ovaj od Ibni-Abbasa koji je rekao:
"Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, došao je u Mekku sa svojim drugovima, pa su idolopoklonici govorili:
'Onaj vam je stigao, a iscrpila ih je jesribska (medinska) groznica!'
Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, potom, naredio je ashabima da tri prva obilaska oko Ka'be čine poskakujući uz pokrete ramenima, a da između dva jemenska ugla Ka'be idu običnim hodom. Njega je spriječilo da im naredi da poskakuju u svim obilascima, ništa drugo, nego samo samilost prema njima."[2]

١٦٠٢. حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ حَرْبٍ حَدَّثَنَا حَمَّادٌ هُوَ ابْنُ زَيْدٍ عَنْ أَيُّوبَ عَنْ سَعِيدِ بْنِ جُبَيْرٍ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا قَالَ قَدِمَ رَسُولُ اللهِ ﷺ وَأَصْحَابُهُ فَقَالَ الْمُشْرِكُونَ إِنَّهُ يَقْدَمُ عَلَيْكُمْ وَقَدْ وَهَنَهُمْ حُمَّى يَثْرِبَ فَأَمَرَهُمُ النَّبِيُّ ﷺ أَنْ يَرْمُلُوا الْأَشْوَاطَ الثَّلَاثَةَ وَأَنْ يَمْشُوا مَا بَيْنَ الرُّكْنَيْنِ وَلَمْ يَمْنَعْهُ أَنْ يَأْمُرَهُمْ أَنْ يَرْمُلُوا الْأَشْوَاطَ كُلَّهَا إِلَّا الْإِبْقَاءُ عَلَيْهِمْ.

---

2 Ibni-Madže u svom "Sunenu" navodi da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, svojim drugovima, kada su htjeli unići u Mekku, radi obavljanja umre, u smislu Hudejbijskog ugovora, rekao: "Sutra će vas promatrati vaši saplemenici, pa neka vas posmatraju odvažne i hrabre!" Pošto su unišli, navodi Ibni-Madže, u Harem Ka'be, dotakli su Hadžerul-Esved i obilazeći oko Ka'be poskakivali uz pokretanje ramenima. To je sa njima činio i Vjerovjesnik.
Ibni-Abbas je rekao: "Ko hoće neka prilikom ophođenja oko Ka'be poskakuje, a ko neće, neka ne poskakuje!" Dostojanstveno kasanje, svojevremeno je naredio Vjerovjesnik, samo iz razloga da vide idolopoklonici snagu i odvažnost muslimana, prispjelih iz Medine i iz drugih udaljenih krajeva."
Poskakivanje smatraju sunnetom Abdullah b. Omer, Ebu-Hanife, Malik, Šafija i Ahmed. Neki učenjaci, ovaj način obilaženja Ka'be prepuštaju na volju i mogućnost hadžiji. Ovo mišljenje dijele Tavus, Ata, Hasan Basri. Poneki smatraju da ovo trčanje nema više svoje svrhe niti potrebe, jer ga je Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, naredio samo radi manifestovanja izdržljivosti i snage svojih drugova.
Ophođenje se može vršiti sa oružjem i s drugom ratnom opremom.
Žene, ovaj obilazak oko Ka'be, čine običnim normalnim hodom.

O DOTICANJU HADŽERUL-ESVEDA; KADA HADŽIJA PRISPIJE U MEKKU, PRVO ĆE OBIĆI OKO KA‘BE POSKAKUJUĆI U TRI PRVA OBILASKA UZ POKRETANJE RAMENA

باب اسْتِلَامِ الْحَجَرِ الأَسْوَدِ
حِينَ يَقْدَمُ مَكَّةَ أَوَّلَ مَا يَطُوفُ وَيَرْمُلُ ثَلَاثًا

1603. PRIČAO NAM JE Asbeg b. Feredž, da ga je obavijestio Ibnu-Vehb, prenoseći od Junusa, on od Ibni-Šihaba, ovaj od Salima, a on, opet, od svoga oca, radijallahu anhu, koji je rekao:
“Vidio sam Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, kada je došao u Mekku i kada je dotakao Hadžerul-Esved. Prvo što je učinio bio je tavaf oko Ka‘be, kasajući u prva tri, od sedam obilaženja.”

١٦٠٣. حَدَّثَنَا أَصْبَغُ بْنُ الْفَرَجِ أَخْبَرَنِي ابْنُ وَهْبٍ عَنْ يُونُسَ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ عَنْ سَالِمٍ عَنْ أَبِيهِ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ رَأَيْتُ رَسُولَ اللهِ ﷺ حِينَ يَقْدَمُ مَكَّةَ إِذَا اسْتَلَمَ الرُّكْنَ الأَسْوَدَ أَوَّلَ مَا يَطُوفُ يَخُبُّ ثَلَاثَةَ أَطْوَافٍ مِنَ السَّبْعِ.

O POSKAKIVANJU PRI OBILASKU OKO KA‘BE ZA VRIJEME HADŽA I UMRE

باب الرَّمَلِ فِي الْحَجِّ وَالْعُمْرَةِ

1604. PRIČAO NAM JE Muhammed, njemu Surejdž b. Nu‘man, kome je prenio Fulejh od Nafija, on od Ibni-Omera, radijallahu anhuma, da je kazao:
“Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, u tri prva obilaženja oko Ka‘be je žurio (pokrećući ramenima), a normalno išao u posljednja četiri i u hadžu i u umri.”
U drugom senedu, Surejdža slijedi Lejs koji je kazao da je njemu hadis prenio Kesir b. Ferkad od Nafija, on od Ibni-Omera, radijallahu anhuma, a ovaj od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem.

١٦٠٤. حَدَّثَنِي مُحَمَّدُ بْنُ سَلَامٍ حَدَّثَنَا سُرَيْجُ بْنُ النُّعْمَانِ حَدَّثَنَا فُلَيْحٌ عَنْ نَافِعٍ عَنِ ابْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا قَالَ سَعَى النَّبِيُّ ﷺ ثَلَاثَةَ أَشْوَاطٍ وَمَشَى أَرْبَعَةً فِي الْحَجِّ وَالْعُمْرَةِ تَابَعَهُ اللَّيْثُ قَالَ حَدَّثَنِي كَثِيرُ بْنُ فَرْقَدٍ عَنْ نَافِعٍ عَنِ ابْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا عَنِ النَّبِيِّ ﷺ.

1605. PRIČAO NAM JE Seid b. Ebi-Merjem, rekavši da mu je saopćio Muhammed b. Dža‘fer, kome je prenio Zejd b. Eslem od svoga oca, da je Omer b. Hattab, radijallahu anhu, Crnom kamenu rekao: “Tako mi Allaha, ja sigurno znam da si ti kamen koji ne može štetiti, a ni koristiti i da nisam vidio Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve

١٦٠٥. حَدَّثَنَا سَعِيدُ بْنُ أَبِي مَرْيَمَ أَخْبَرَنَا مُحَمَّدُ بْنُ جَعْفَرٍ بْنِ أَبِي كَثِيرٍ قَالَ أَخْبَرَنِي زَيْدُ بْنُ أَسْلَمَ عَنْ أَبِيهِ أَنَّ عُمَرَ ابْنَ الْخَطَّابِ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ لِلرُّكْنِ أَمَا وَاللهِ إِنِّي لَأَعْلَمُ أَنَّكَ حَجَرٌ لَا تَضُرُّ وَلَا تَنْفَعُ وَلَوْلَا أَنِّي رَأَيْتُ النَّبِيَّ ﷺ

sellem, da te dotiče, ne bih te ni ja doticao", a zatim ga je dotakao (poljubio).
Potom je opet rekao: "A šta mi imamo sa kasanjem! Mi smo se njime svojevremeno samo prikazivali idolopoklonicima, a njih je Allah već uništio."
Zatim je rekao: "To je nešto (postupak) što je činio Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, i ja ne volim da to ostavljam."

اسْتَلَمَكَ مَا اسْتَلَمْتُكَ فَاسْتَلَمَهُ ثُمَّ قَالَ فَمَا لَنَا وَلِلرَّمَلِ إِنَّمَا كُنَّا رَاءَيْنَا بِهِ الْمُشْرِكِينَ وَقَدْ أَهْلَكَهُمُ اللهُ ثُمَّ قَالَ شَيْءٌ صَنَعَهُ النَّبِيُّ ﷺ فَلَا نُحِبُّ أَنْ نَتْرُكَهُ .

1606. PRIČAO NAM JE Musedded, njemu Jahja, prenoseći od Ubejdullaha, on od Nafija, ovaj od (Abdullaha) Ibni-Omera, radijallahu anhuma, da je rekao:
"Nisam izostavio doticanje ova dva jemenska ugla ni u poteškoći ni u pogodnosti, otkako sam vidio Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, da ih dotiče."
"Potom sam", kaže Ubejdullah, "upitao Nafija:
'Je li (Abdullah) Ibni-Omer normalno išao između ta dva ugla?' 'On je išao običnim hodom, samo da bi mu bilo lakše da se dotakne svakog od njih' – odgovorio je Nafi."

١٦٠٦ . حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ حَدَّثَنَا يَحْيَى عَنْ عُبَيْدِاللهِ عَنْ نَافِعٍ عَنِ ابْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا قَالَ مَا تَرَكْتُ اسْتِلَامَ هَذَيْنِ الرُّكْنَيْنِ فِي شِدَّةٍ وَلَا رَخَاءٍ مُنْذُ رَأَيْتُ النَّبِيَّ ﷺ يَسْتَلِمُهُمَا قُلْتُ لِنَافِعٍ أَكَانَ ابْنُ عُمَرَ يَمْشِي بَيْنَ الرُّكْنَيْنِ قَالَ إِنَّمَا كَانَ يَمْشِي لِيَكُونَ أَيْسَرَ لِاسْتِلَامِهِ .

O DOTICANJU CRNOG KAMENA ŠTAPOM SAVIJENE DRŠKE

باب اسْتِلَامِ الرُّكْنِ بِالْمِحْجَنِ

1607. PRIČAO NAM JE Ahmed b. Salih i Jahja b. Sulejman, rekavši da im je prenio Ibnu-Vehb od Junusa, on od Ibni-Šihaba, ovaj od Ubejdullaha b. Abdullaha, on opet od Ibni-Abbasa, radijallahu anhu, da je rekao:
"Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, prilikom Hadžetul-Veda'a, obilazio je oko Ka'be na devi, dotičući Crni kamen štapom savijene ručke."
U drugom senedu, Junusa slijedi Deraverdi, prenoseći hadis od Ibni-Abdulaha, Zuhrijinog bratića, a on od svoga amidže.

١٦٠٧ . حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ صَالِحٍ وَيَحْيَى بْنُ سُلَيْمَانَ قَالَا حَدَّثَنَا ابْنُ وَهْبٍ قَالَ أَخْبَرَنِي يُونُسُ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ عَنْ عُبَيْدِاللهِ بْنِ عَبْدِاللهِ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا قَالَ طَافَ النَّبِيُّ ﷺ فِي حَجَّةِ الْوَدَاعِ عَلَى بَعِيرٍ يَسْتَلِمُ الرُّكْنَ بِمِحْجَنٍ تَابَعَهُ الدَّرَاوَرْدِيُّ عَنِ ابْنِ أَخِي الزُّهْرِيِّ عَنْ عَمِّهِ .

DOTICANJE SAMO DVA JEMENSKA UGLA KA‘BE

باب مَنْ لَمْ يَسْتَلِمْ إِلَّا الرُّكْنَيْنِ الْيَمَانِيَيْنِ

1608. Muhammed b. Bekr je rekao da mu je saopćio Ibni-Džurejdž, kome je prenio Amr b. Dinara od Ebu-Ša‘sa da je rekao:
“Ko se čuva ma čega od Ka‘be?”
Mu‘avija je doticao (Crni kamen) i sve uglove Ka‘be, pa mu je Ibni-Abbas, radijallahu anhu, rekao:
“Ova dva ugla Ka‘be od strane Sirije se ne dotiču.”
“Od Ka‘be nema ništa da se odbaci (zanemari)” – odgovorio je Mu‘avija.
“Ibni-Zubejr”, kaže Buharija, “doticaše se svega toga.”

١٦٠٨. وَقَالَ مُحَمَّدُ بْنُ بَكْرٍ أَخْبَرَنَا ابْنُ جُرَيْجٍ أَخْبَرَنِي عَمْرُو بْنُ دِينَارٍ عَنْ أَبِي الشَّعْثَاءِ أَنَّهُ قَالَ وَمَنْ يَتَّقِي شَيْئًا مِنَ الْبَيْتِ وَكَانَ مُعَاوِيَةُ يَسْتَلِمُ الأَرْكَانَ فَقَالَ لَهُ ابْنُ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا إِنَّهُ لَا يُسْتَلَمُ هَذَانِ الرُّكْنَانِ فَقَالَ لَيْسَ شَيْءٌ مِنَ الْبَيْتِ مَهْجُورًا وَكَانَ ابْنُ الزُّبَيْرِ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا يَسْتَلِمُهُنَّ كُلَّهُنَّ .

1609. PRIČAO NAM JE Ebul-Velid, njemu Lejs, prenoseći od Ibni-Šihaba, on od Salima b. Abdullaha, ovaj od svoga oca, radijallahu anhu, da je rekao:
“Nisam vidio Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, da se dotiče ma kog dijela Ka‘be osim ona dva ugla od strane Jemena.”[1]

١٦٠٩. حَدَّثَنَا أَبُو الْوَلِيدِ حَدَّثَنَا لَيْثٌ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ عَنْ سَالِمِ بْنِ عَبْدِاللهِ عَنْ أَبِيهِ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا قَالَ لَمْ أَرَ النَّبِيَّ ﷺ يَسْتَلِمُ مِنَ الْبَيْتِ إِلَّا الرُّكْنَيْنِ الْيَمَانِيَيْنِ .

1 Po ulasku u Harem Ka‘be, treba prići Hadžerul-Esvedu, izgovarajući tekbir, poljubiti ga i potom obići sedam puta oko Ka‘be. Ko nema prilike da poljubi Crni kamen, dotaknut će ga rukama ili vrhom štapa i taj dio poljubiti. Ako je hadžija u nemogućnosti i to učiniti, okrenut će se prema kamenu uzdignutih dlanova i potom poljubiti dlanove. Ovo je sunnet učiniti, ali ko ovo ne uradi nema nikakve odgovornosti.
Pohvalno je dotaknuti i ostale uglove Ka‘be. Ovo je mišljenje Mu‘avije, Abdullaha b. Zubejra, Džabira b. Zejda i Urve b. Zubejra.
Ibni-Munzir je kazao: “Ovo je stav još Džabira b. Abdullaha, Hasana i Husejna i Enesa b. Malika.”
Prema mišljenju Ibni-Abbasa, Omera b. Hattaba, Ebu-Hanife i učenjaka njegove škole, hadžija se dotiče samo Hadžerul-Esveda i ugla Ka‘be od strane Jemena, jer su oni na samim temeljima zgrade Ibrahim pejgamberove Ka‘be.
Stav najvećeg broja učenjaka je da se uglovi Ka‘be od strane Šama ne dotiču.

O LJUBLJENJU CRNOG KAMENA (HADŽERUL-ESVEDA)

باب تقبيل الحجر

1610. PRIČAO NAM JE Ahmed b. Sinan, rekavši da je prenio Jezid b. Harun, njemu Verka' i prenoseći od Zejda b. Eslema, on od svoga oca koji je kazao: "Vidio sam Omera b. Hattaba, radijallahu anhu, kada je poljubio Crni kamen i rekao:
'Da nisam vidio Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, da te je ljubio, ne bih te ni ja ljubio.'"

١٦١٠. حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ سِنَانٍ حَدَّثَنَا يَزِيدُ بْنُ هَارُونَ أَخْبَرَنَا وَرْقَاءُ أَخْبَرَنَا زَيْدُ بْنُ أَسْلَمَ عَنْ أَبِيهِ قَالَ رَأَيْتُ عُمَرَ بْنَ الْخَطَّابِ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَبَّلَ الْحَجَرَ وَقَالَ لَوْلَا أَنِّي رَأَيْتُ رَسُولَ اللهِ ﷺ قَبَّلَكَ مَا قَبَّلْتُكَ .

1611. PRIČAO NAM JE Musedded, njemu prenio Hammad b. Zejd od Zubejra b. Arebija koji je kazao: "Jedan čovjek (iz Jemena) upitao je (Abdullaha) Ibn-Omera, radijallahu anhuma, za doticanje Crnog kamena, pa je odgovorio:
'Vidio sam Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, kako ga dotiče i ljubi.'
'Upitao sam', kazao je isti čovjek: 'Jesi li vidio da sam bio stiješnjen?
Jesi li vidio da sam bio savladan (narodom)?'
'Ostavi to. – Jesi li vidio…? – za Jemen!' 'Ja sam vidio Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, da ga dotiče i da ga ljubi' – odgovorio je Ibni-Omer."

١٦١١. حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ حَدَّثَنَا حَمَّادُ بْنُ زَيْدٍ عَنِ الزُّبَيْرِ بْنِ عَرَبِيٍّ قَالَ سَأَلَ رَجُلٌ ابْنَ عُمَرَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا عَنِ اسْتِلَامِ الْحَجَرِ فَقَالَ رَأَيْتُ رَسُولَ اللهِ ﷺ يَسْتَلِمُهُ وَيُقَبِّلُهُ قَالَ قُلْتُ أَرَأَيْتَ إِنْ زُحِمْتُ أَرَأَيْتَ إِنْ غُلِبْتُ قَالَ اجْعَلْ أَرَأَيْتَ بِالْيَمَنِ رَأَيْتُ رَسُولَ اللهِ ﷺ يَسْتَلِمُهُ وَيُقَبِّلُهُ .

POKAZIVANJE NA CRNI KAMEN KADA SE DOĐE NASPRAM NJEGA

باب من أشار إلى الركن إذا أتى عليه

1612. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Musenna, da mu je prenio Abdur-Rahman, njemu Halid od Ikrime, on od Ibni-Abbasa, radijallahu anhuma, da je rekao:
"Vjerovjesnik je obilazio oko Ka'be na devi i kada god je došao prema Crnom kamenu, pokazao je na njega (rukom ili štapom)."

١٦١٢. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ الْمُثَنَّى حَدَّثَنَا عَبْدُ الْوَهَّابِ حَدَّثَنَا خَالِدٌ عَنْ عِكْرِمَةَ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا قَالَ طَافَ النَّبِيُّ ﷺ بِالْبَيْتِ عَلَى بَعِيرٍ كُلَّمَا أَتَى عَلَى الرُّكْنِ أَشَارَ إِلَيْهِ .

O IZGOVARANJU TEKBIRA KOD CRNOG KAMENA

باب التَّكْبِيرِ عِنْدَ الرُّكْنِ

1613. PRIČAO NAM JE Musedded, njemu Halid b. Abdullah, kome je prenio Halid Hazzai od Ikrime, on od Ibni-Abbasa, radijallahu anhuma, da je rekao:
"Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, obilazio je oko Ka'be na devi i kada je god došao do Crnog kamena, pokazao je na njega nečim što je bilo uz njega i izgovarao tekbir."
U drugom senedu, Halida b. Abdullaha slijedi Ibrahim b. Tahman, prenoseći hadis od Halida Hazzaije.[1]

١٦١٣. حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ حَدَّثَنَا خَالِدُ بْنُ عَبْدِاللهِ حَدَّثَنَا خَالِدٌ الْحَذَّاءُ عَنْ عِكْرِمَةَ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِي اللهُ عَنْهُمَا قَالَ طَافَ النَّبِيُّ ﷺ بِالْبَيْتِ عَلَى بَعِيرٍ كُلَّمَا أَتَى الرُّكْنَ أَشَارَ إِلَيْهِ بِشَيْءٍ كَانَ عِنْدَهُ وَكَبَّرَ تَابَعَهُ إِبْرَاهِيمُ بْنُ طَهْمَانَ عَنْ خَالِدٍ الْحَذَّاءِ.

O ONOM KOJI JE OBIŠAO OKO KA'BE KADA JE DOŠAO U MEKKU, PRIJE NEGO SE VRATIO SVOJOJ KUĆI, POTOM KLANJAO DVA REKATA (NAFILE), A ZATIM IZAŠAO DO NA SAFU

باب مَنْ طَافَ بِالْبَيْتِ إِذَا قَدِمَ مَكَّةَ قَبْلَ أَنْ يَرْجِعَ إِلَى بَيْتِهِ ثُمَّ صَلَّى رَكْعَتَيْنِ ثُمَّ خَرَجَ إِلَى الصَّفَا

1614,1615. PRIČAO NAM JE Asbeg, prenoseći od Ibni-Šihaba, rekavši da mu je prenio Amr od Muhammeda b. Abdur-Rahmana koji je kazao:
"Izložio sam Urvi gornji postupak."
"Mene je obavijestila", rekao je on, "Aiša, radijallahu anha: 'Prvo što je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, učinio kada je došao (u Mekku), bilo je da je uzeo abdest i potom obišao oko Ka'be, a to mu nije bila umra.'"
"Kasnije su to isto činili", kaže Urve, "kod hadža, Ebu-Bekr i Omer, radijallahu anhuma. Činio sam,

١٦١٤-١٦١٥. حَدَّثَنَا أَصْبَغُ عَنِ ابْنِ وَهْبٍ أَخْبَرَنِي عَمْرٌو عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ عَبْدِالرَّحْمَنِ ذَكَرْتُ لِعُرْوَةَ قَالَ فَأَخْبَرَتْنِي عَائِشَةُ رَضِي اللهُ عَنْهَا أَنَّ أَوَّلَ شَيْءٍ بَدَأَ بِهِ حِينَ قَدِمَ النَّبِيُّ ﷺ أَنَّهُ تَوَضَّأَ ثُمَّ طَافَ ثُمَّ لَمْ تَكُنْ عُمْرَةً ثُمَّ حَجَّ أَبُو بَكْرٍ وَعُمَرُ رَضِي اللهُ عَنْهُمَا مِثْلَهُ ثُمَّ حَجَجْتُ مَعَ أَبِي الزُّبَيْرِ رَضِي اللهُ عَنْهُ فَأَوَّلُ شَيْءٍ بَدَأَ بِهِ الطَّوَافُ ثُمَّ رَأَيْتُ

1 Vjerovjesnik je obilazio na devi oko Ka'be, da bi ga ashabi dosljednije oponašali u vršenju hadžskih obreda. Analogno Pejgamberovom postupku, poneki ashabi počeli su to činiti na konjima, što im je odmah zabranjeno zbog nesigurnosti kretanja hadžija i konjskog izmeta po tom prostoru.
Amr b. Dinar prenosi da je jedan čovjek htio obilaziti oko Ka'be na konju, pa su ga prisutni spriječili u tome.
"Zašto mi ne date da na 'Zvijezdi' obiđem oko Ka'be!" – uzviknuo je on.
Ovaj slučaj pismeno je izložen Omeru, pa je on odgovorio: "Spriječite mu to da čini!"

الْمُهَاجِرِينَ وَالْأَنْصَارَ يَفْعَلُونَهُ وَقَدْ أَخْبَرَتْنِي أُمِّي أَنَّهَا أَهَلَّتْ هِيَ وَأُخْتُهَا وَالزُّبَيْرُ وَفُلَانٌ وَفُلَانٌ بِعُمْرَةٍ فَلَمَّا مَسَحُوا الرُّكْنَ حَلُّوا .

potom, hadž sa svojim ocem Zubejrom, radijallahu anhu, i prvi posao, kojim ga je počeo bilo je obilaženje oko Ka'be. Poslije sam vidio muhadžire i ensarije da to čine, a saopćila mi je i moja majka (Esma, kćerka Ebi-Bekra), da je stupila u ihram za umru ona i njena sestra (h. Aiša), Zubejr i još neki i tek kada su potrali Crni kamen (po obilasku oko Ka'be i trčanju između Safe i Merve), istupili su iz ihrama."

١٦١٦. حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ الْمُنْذِرِ حَدَّثَنَا أَبُو ضَمْرَةَ أَنَسٌ حَدَّثَنَا مُوسَى بْنُ عُقْبَةَ عَنْ نَافِعٍ عَنْ عَبْدِاللهِ ابْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا أَنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ كَانَ إِذَا طَافَ فِي الْحَجِّ أَوِ الْعُمْرَةِ أَوَّلَ مَا يَقْدَمُ سَعَى ثَلَاثَةَ أَطْوَافٍ وَمَشَى أَرْبَعَةً ثُمَّ سَجَدَ سَجْدَتَيْنِ ثُمَّ يَطُوفُ بَيْنَ الصَّفَا وَالْمَرْوَةِ .

1616. PRIČAO NAM JE Ibrahim b. Munzir i rekao da mu je prenio Ebu-Damre Enes, njemu Musa b. Ukbe od Nafija, on od Abdullaha b. Omera, radijallahu anhuma:
"Prvo što bi Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, učinio kada je obilazio oko Ka'be prilikom hadža ili umre, bilo je to, da je poskakujući, obavio prva tri obilaska oko Ka'be, a u zadnja četiri išao običnim hodom, potom klanjao dva rekata namaza, a zatim trčao između Safe i Merve."

١٦١٧. حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ الْمُنْذِرِ حَدَّثَنَا أَنَسُ بْنُ عِيَاضٍ عَنْ عُبَيْدِاللهِ عَنْ نَافِعٍ عَنِ ابْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ كَانَ إِذَا طَافَ بِالْبَيْتِ الطَّوَافَ الْأَوَّلَ يَخُبُّ ثَلَاثَةَ أَطْوَافٍ وَيَمْشِي أَرْبَعَةً وَأَنَّهُ كَانَ يَسْعَى بَطْنَ الْمَسِيلِ إِذَا طَافَ بَيْنَ الصَّفَا وَالْمَرْوَةِ .

1617. PRIČAO NAM JE Ibrahim b. Munzir, rekavši da mu je prenio Enes b. Ijad od Ubejdullaha, on od Nafija, ovaj od Ibni-Omera, radijallahu anhuma, da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, obilazeći oko Ka'be, i to u onom prvom obilaženju (po dolasku u Mekku), kasao u prva tri obilaska, u posljednja četiri išao umjereno, a kada je išao između Safe i Merve, trčao je Mesil dolinom.[2]

2 Hadžija, po dolasku u Mekku, namjeravao on obaviti hadž ili umru ili oboje zajedno, treba prvo obići sedam puta oko Ka'be, zatim u njenom dvorištu klanjati dva rekata nafile, po mogućnosti kod Mekkami-Ibrahima, a potom obaviti trčanje između Safe i Merve, poslije čega će se, ako je mu'temir, osloboditi ihrama i obrijati i nastaviti život običnog građanina. Osoba koja je na mikatu naumila obaviti hadž, ne istupa iz ihrama sve dok ne obavi hadžske obrede na Arefatu i Mini.
Navedeni hadisi pobijaju stav Ibni-Abbasa, koji smatraše da se umra sastoji samo od obilaženja oko Ka'be, a mu'temir, čim obavi konkretno obilaženje, da može skinuti ihrame, iako nije klanjao dva rekata nafile ni obavio istrčavanje na Safu i Mervu.
Prvo ophođenje oko Ka'be po dolasku u njeno dvorište zove se "tavafi kudum". To je simboličan pozdrav Ka'bi. On je sunnet, pa ako ga hadžija i ne obavi, hadž je punovažan. Ovaj obred preporučljiv je za svaku osobu koja dođe u Mekku, ma s kojom bilo namjerom, ukoliko joj neće izmaći vrijeme klanjanja kojeg obaveznog namaza ili klanjanje već tu, zajednički oformljenog namaza.
Iz navedenog hadisa se zaključuje:
– hadžija pred obilaženje Ka'be treba uzeti abdest. Ovo je vadžib po mišljenju Ebu-Hanife. Obilaženje Ka'be i bez abdesta je punovažno; samo ako je hadžija bez abdesta obavio "tavafi kudum", tj. obilazak

OBILAŽENJE ŽENA OKO KA‘BE ZAJEDNO S MUŠKARCIMA

بَاب طَوَافِ النِّسَاءِ مَعَ الرِّجَالِ

1618. REKAO MI JE, kaže Buharija, Amr b. Ali, rekavši da mu je prenio Ebu-Asim od Ibni-Džurejdža, njemu Ata saopćio, da je on, kada je Ibni-Hišam zabranio ženama obilaženje oko Ka‘be zajedno sa ljudima, rekao:

“Zašto im zabranjuješ, a žene Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, obilazile su oko Ka‘be zajedno sa ljudima?”

“Je li to bilo poslije naredbe o pokrivanju ili prije?”– upitao sam (rekao je Ibni-Džurejdž).

“Da, (le amri)!” – rekao je Ata. “Zapamtio sam da je to bilo sigurno poslije objavljene naredbe o pokrivanju.”

“Kako su se one miješale sa muškarcima?” – upitao sam.

“One se nisu miješale sa ljudima” – rekao je Ata. “Aiša, radijallahu anha, obilazila je oko Ka‘be po strani iza ljudi i nije se s njima miješala. Jedna joj je žena, potom, rekla: ‘Majko pravovjernih, da dotaknemo (Crni kamen)?’

‘Idi od mene!’ – rekla je Aiša i nije htjela to učiniti.”

“Žene su”, rekao je Ata, “izlazile noću pokrivene i obilazile oko Ka‘be sa ljudima. Samo kada su htjele unići u Harem, stajale su (tako pokrivene), sve dok ne bi unišle, a ljudi izašli.

Došao sam Aiši, Ubejd b. Umejr i ja, dok je ona boravila (iz pobožnosti) usred (brda) Sebira (na Muzdelifi).

‘Kakav je tada bio Aišin zaklon (šator)?’ – upitao sam, kaže Ibni-Džurejdž.

‘Ona je bila u turskom šatoru koji je imao zastor

١٦١٨. وقَالَ لِي عَمْرُو بْنُ عَلِيٍّ حَدَّثَنَا أَبُو عَاصِمٍ قَالَ ابْنُ جُرَيْجٍ أَخْبَرَنَا قَالَ أَخْبَرَنِي عَطَاءٌ إِذْ مَنَعَ ابْنُ هِشَامٍ النِّسَاءَ الطَّوَافَ مَعَ الرِّجَالِ قَالَ كَيْفَ يَمْنَعُهُنَّ وَقَدْ طَافَ نِسَاءُ النَّبِيِّ ﷺ مَعَ الرِّجَالِ قُلْتُ أَبَعْدَ الْحِجَابِ أَوْ قَبْلُ قَالَ إِي لَعَمْرِي لَقَدْ أَدْرَكْتُهُ بَعْدَ الْحِجَابِ قُلْتُ كَيْفَ يُخَالِطْنَ الرِّجَالَ قَالَ لَمْ يَكُنَّ يُخَالِطْنَ كَانَتْ عَائِشَةُ رَضِي اللهُ عَنْهَا تَطُوفُ حَجْرَةً مِنَ الرِّجَالِ لَا تُخَالِطُهُمْ فَقَالَتِ امْرَأَةٌ انْطَلِقِي نَسْتَلِمْ يَا أُمَّ الْمُؤْمِنِينَ قَالَتِ انْطَلِقِي عَنْكِ وَأَبَتْ يَخْرُجْنَ مُتَنَكِّرَاتٍ بِاللَّيْلِ فَيَطُفْنَ مَعَ الرِّجَالِ وَلَكِنَّهُنَّ كُنَّ إِذَا دَخَلْنَ الْبَيْتَ قُمْنَ حَتَّى يَدْخُلْنَ وَأُخْرِجَ الرِّجَالُ وَكُنْتُ آتِي عَائِشَةَ أَنَا وَعُبَيْدُ بْنُ عُمَيْرٍ وَهِيَ مُجَاوِرَةٌ فِي جَوْفِ ثَبِيرٍ قُلْتُ وَمَا حِجَابُهَا قَالَ هِيَ فِي قُبَّةٍ تُرْكِيَّةٍ لَهَا غِشَاءٌ وَمَا بَيْنَنَا وَبَيْنَهَا غَيْرُ ذَلِكَ وَرَأَيْتُ عَلَيْهَا دِرْعًا مُوَرَّدًا.

---

tek po dolasku u Mekku, dužan je podijeliti milostinju, a ako je takav obavio oprosni tavaf, obilaženje pri povratku kući, dužan je zaklati ovcu.

Malik, Šafija i Ahmed ovaj abdest smatraju uvjetom za punovažnost tavafa oko Ka‘be.

i osim njega, između nas i nje nije bilo ništa drugo. Vidio sam na njoj', rekao je Ata, 'košulju ružičaste boje.'"

1619. PRIČAO NAM JE Isma'il, kome je prenio Malik od Muhammeda b. Abdurahmana b. Nevfela, on od Urve b. Zubejra, ovaj od Zejnebe b. Ebi-Seleme, a ona od Umm-Seleme, supruge Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, koja je rekla:
"Potužila sam se Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, da sam slaba."
"Obilazi iza svijeta!", rekao je on, "na devi."
"Ja sam, potom, obilazila oko Ka'be, a Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, klanjaše tada sabah-namaz pokraj Ka'be i učaše (poglavlja): 'Vetturi. Ve kitabin mesturin!'"

١٦١٩. حَدَّثَنَا إِسْمَاعِيلُ حَدَّثَنَا مَالِكٌ عَنْ مُحَمَّدِ ابْنِ عَبْدِالرَّحْمَنِ بْنِ نَوْفَلٍ عَنْ عُرْوَةَ بْنِ الزُّبَيْرِ عَنْ زَيْنَبَ بِنْتِ أَبِي سَلَمَةَ عَنْ أُمِّ سَلَمَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهَا زَوْجِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَتْ شَكَوْتُ إِلَى رَسُولِ اللهِ ﷺ أَنِّي أَشْتَكِي فَقَالَ طُوفِي مِنْ وَرَاءِ النَّاسِ وَأَنْتِ رَاكِبَةٌ فَطُفْتُ وَرَسُولُ اللهِ ﷺ حِينَئِذٍ يُصَلِّي إِلَى جَنْبِ الْبَيْتِ وَهُوَ يَقْرَأُ وَالطُّورِ وَكِتَابٍ مَسْطُورٍ .

RAZGOVOR ZA VRIJEME ČINJENJA TAVAFA

باب الْكَلاَمِ فِي الطَّوَافِ

1620. PRIČAO NAM JE Ibrahim b. Musa, njemu Hišam kome je saopćio Ibni-Džurejdž, rekavši da ga je obavijestio Sulejman Ahval da mu je saopćio Tavus, prenoseći od Ibni-Abbasa, radijallahu anhuma, da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, obilazeći oko Ka'be, prošao pokraj jednog čovjeka, koji je svoju ruku bio svezao kaišem ili nekim koncem ili nečim drugim za drugog čovjeka, pa je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, to prekinuo svojom rukom rekavši: "Vodi ga za ruku!"[1]

١٦٢٠. حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ مُوسَى حَدَّثَنَا هِشَامٌ أَنَّ ابْنَ جُرَيْجٍ أَخْبَرَهُمْ قَالَ أَخْبَرَنِي سُلَيْمَانُ الأَحْوَلُ أَنَّ طَاوُسًا أَخْبَرَهُ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ مَرَّ وَهُوَ يَطُوفُ بِالْكَعْبَةِ بِإِنْسَانٍ رَبَطَ يَدَهُ إِلَى إِنْسَانٍ بِسَيْرٍ أَوْ بِخَيْطٍ أَوْ بِشَيْءٍ غَيْرِ ذَلِكَ فَقَطَعَهُ النَّبِيُّ ﷺ بِيَدِهِ ثُمَّ قَالَ قُدْهُ بِيَدِهِ .

---

1 Ibni-Abbas je rekao: "Obilaženje oko Ka'be je jedna vrsta namaza, samo što je Allah u njemu dozvolio obični međusobni kraći razgovor, pa ko hoće u njemu da govori, neka govori samo što je dobro." Sličnu izjavu dao je i Ata.
Tirmizi navodi, preko Ibni-Abbasa, da je Vjerovjesnik rekao: "Obilaženje oko Ka'be sliči klanjanju namaza, samo što u njemu možete međusobno razgovarati, pa ko bude u njemu htio govoriti, neka govori samo ono što je dobro."
Najveći broj učenjaka preziru razgovaranje u toku obilaženja oko Ka'be, izuzimajući stvarnu potrebu, sjećanje na Allaha ili zbog nauke, ali sve u što kraćem vidu.
Šafija je rekao: "Ja volim, pri obilaženju oko Ka'be, učiti Kur'an, a to je najvrednije što čovjek može izgovarati."

KADA HADŽIJA ZA VRIJEME TAVAFA VIDI KAIŠ ILI NEŠTO DRUGO ŠTO JE POKUĐENO, PREKINUT ĆE GA

باب إِذَا رَأَى سَيْرًا أَوْ شَيْئًا يُكْرَهُ فِي الطَّوَافِ قَطَعَهُ

1621. PRIČAO NAM JE Ebu-Asim, prenoseći od Ibni-Džureja, on od Sulejmana Ahvela, ovaj od Tavusa, a on od Ibni-Abbasa, radijallahu anhuma, da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, vidio jednog čovjeka kako obilazi oko Ka'be, uzdom (vezan) ili nečim drugim, pa mu je Vjerovjesnik to prekinuo.

١٦٢١. حَدَّثَنَا أَبُو عَاصِمٍ عَنِ ابْنِ جُرَيْجٍ عَنْ سُلَيْمَانَ الْأَحْوَلِ عَنْ طَاوُسٍ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ رَأَى رَجُلًا يَطُوفُ بِالْكَعْبَةِ بِزِمَامٍ أَوْ غَيْرِهِ فَقَطَعَهُ .

GOLA OSOBA NE MOŽE OBILAZITI OKO KA'BE NITI IDOLOPOKLONIK MOŽE OBAVLJATI HADŽ

باب لا يَطُوفُ بِالْبَيْتِ عُرْيَانٌ وَلَا يَحُجُّ مُشْرِكٌ

1622. PRIČAO NAM JE Jahja b. Bukejr, rekavši da mu je prenio Lejs od Junusa, da je Ibni-Šihab rekao, da mu je pričao Humejd b. Abdur-Rahman, da mu je saopćio Ebu-Hurejre, da ga je Ebu-Bekr, radijallahu anhu, poslao u vrijeme onoga hadža u kome ga je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, postavio zapovjednikom, prije Oprosnog hadža, i to prvog dana Bajrama u jednoj grupi (ashaba) da svijetu obznani:
"Znajte! Od slijedeće godine ne može obavljati hadž idolopoklonik, a ni gola osoba obilaziti oko Ka'be!"[1]

١٦٢٢. حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ بُكَيْرٍ حَدَّثَنَا اللَّيْثُ قَالَ يُونُسُ قَالَ ابْنُ شِهَابٍ حَدَّثَنِي حُمَيْدُ بْنُ عَبْدِ الرَّحْمَنِ أَنَّ أَبَا هُرَيْرَةَ أَخْبَرَهُ أَنَّ أَبَا بَكْرٍ الصِّدِّيقَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ بَعَثَهُ فِي الْحَجَّةِ الَّتِي أَمَّرَهُ عَلَيْهَا رَسُولُ اللهِ ﷺ قَبْلَ حَجَّةِ الْوَدَاعِ يَوْمَ النَّحْرِ فِي رَهْطٍ يُؤَذِّنُ فِي النَّاسِ أَلَا لَا يَحُجُّ بَعْدَ الْعَامِ مُشْرِكٌ وَلَا يَطُوفُ بِالْبَيْتِ عُرْيَانٌ .

U komentaru na "Muhezzeb" stoji: "Mekruh je osobi koja obilazi oko Ka'be jesti ili piti. Pijenje nije toliko pokuđeno kao jedenje. Činjenje jednog ili drugog ili oboje zajedno, ne kvari obred obilaženja."
Dozvoljeno je činiti manji jednoručni posao u toku obilaženja oko Ka'be.

1 Suhejl ističe da je Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, po povratku sa Tebuka naumio obaviti hadž, ali je konačno odustao, smatrajući da će istom prisustvovati i idolopoklonici, koji su po običaju obilazili oko Ka'be goli. Za rukovodioca ovog hadža Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, postavio je Ebu Bekra, naredivši mu da obznani prekidanje odnosa, suradnje i svih veza sa idolopoklonicima, izuzimajući samo pleme Benu-Bekr, jer je ono bilo dosljedno obavezama svojih ugovora. Tek što su hadžije krenuli za Mekku, Muhammed je za njima poslao Aliju. Pošto ih je Alija stigao u putu, Ebu-Bekr se vratio natrag i upitao Vjerovjesnika:
"Je li to nešto protiv mene objavljeno u Kur'anu?"
"Ne, nije", odgovorio je Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, "nego sam uvidio potrebu raskida veza sa idolopoklonicima i prekid ugovora koje oni svakom prilikom zloupotrebljavaju. Taj akt treba izvršiti neko od članova moga doma i moga roda."

KADA OSOBA PRESTANE OBILAZITI OKO KA‘BE

باب إذا وقف في الطواف

Ata je rekao za osobu koja već obilazi oko Ka‘be, pa se uspostavi zajedničko klanjanje namaza, ili ona bude pomjerena sa svoga mjesta, kada preda selam, vratit će se onamo gdje joj je prekinuto to obilaženje (i samo ga nastaviti).
Slično se spominje još od Ibni-Omera i Abdur-Rahmana b. Ebi-Bekra, radijallahu anhum.[2]

وَقَالَ عَطَاءٌ فِيمَنْ يَطُوفُ فَتُقَامُ الصَّلَاةُ أَوْ يُدْفَعُ عَنْ مَكَانِهِ إِذَا سَلَّمَ يَرْجِعُ إِلَى حَيْثُ قُطِعَ عَلَيْهِ فَيَبْنِي وَيُذْكَرُ نَحْوُهُ عَنِ ابْنِ عُمَرَ وَعَبْدِالرَّحْمَنِ بْنِ أَبِي بَكْرٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمْ .

Na pitanje prisutnih, šta je objašnjavao, odgovorio je: "Četiri naredbe: u Džennet će unići samo pravovjernici, iduće godine idolopoklonici ne mogu dolaziti na hadž, gole osobe ne mogu više obilaziti oko Ka‘be i ugovori sklopljeni sa idolopoklonicima vrijede još samo četiri mjeseca."
Kada su idolopoklonici čuli gornji proglas, rekli su Aliji: "Vidjet ćeš, po isteku ova četiri mjeseca, krvave borbe između nas i tvoga stričevića!"
Iza ove obznane, Arapi su listom pristupali islamu. Sin Abdul-Berov je izjavio: "Kada je Ebu-Bekr krenuo na hadž, objavljeno je trideset prvih ajeta "Berae" poglavlja (Et-Tevbe), pa su ashabi predlagali da se oni pošalju za Ebu-Bekrom.
"Ne može ovo obznaniti umjesto mene niko osim čovjek iz moga doma" – rekao je Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem.
Potom je Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, pozvao Aliju, dao mu instrukcije i poslao ga za Ebu-Bekrom. Alija je tom prilikom uzjahao na Muhammedovu, sallallahu alejhi ve sellem, devu "Adba" i stigao Ebu-Bekra u mjestu A‘redžu.
"Je li te Vjerovjesnik poslao kao rukovodioca hadža" – upitao je Ebu-Bekr.
"Ne! Poslao me da svijetu obznanim prekid veza sa idolopoklonicima" – odgovorio je Alija.
Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, ovu je obznanu povjerio Aliji, jer je utvrđen običaj, da ranije sklopljene ugovore može otkazati samo stranka koja ih je sklopila ili neko od te porodice.
U suri "Berae" se spominje i međusobno veliko prijateljstvo Ebu-Bekra sa Muhammedom, sallallahu alejhi ve sellem, pa i u vrijeme seljenja iz Mekke u Medinu, kojom su se prilikom sklonili od potjernika u pećinu Sevr. Da neprijatelji ne bi to shvatili kao samohvalisanje Ebu-Bekra, Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, citiranje ove sure je povjerio Aliji. Prekid odnosa sa idolopoklonicima je vrlo važna tema i zaslužuje da to bude posebna sura. Međutim, cjelokupni njen sadržaj je uglavnom nastavak tematike prethodne sure i ona predstavlja jedan njen posebni dio, samo donekle sadržajem odijeljen, između kojeg nije potrebna bismilla. "Tevbe" sura jeste, dakle, samo nastavak prethodne "El-Enfal" sure, a s obzirom na tematiku, samo djelimično nova sura.
Idolopoklonici su u svom hodočašću goli obilazili oko Ka‘be danju, a žene su to tako činile u noći. Na Muzdelifu nisu išli, nego samo na Arefat.
Iz hadisa se zaključuje:
– deveta godina po Hidžri jeste posljednja godina u kojoj su idolopoklonici hodočastili Ka‘bu. Na ovom hodočašću Alija je dao ozbnaniti suru "Berae", u kojoj se izričito kaže: "Idolopoklonici su pagani i neka se od sada (od ove godine) više ne primiču Svetom hramu!",
– gole osobe ne mogu obilaziti oko Ka‘be.

2 Obilaženje oko Ka‘be prekinuto iz opravdanog razloga, samo se nastavlja gdje je prekinuto.
Najveći broj učenjaka smatra da će osoba, koja je u obilaženju oko Ka‘be prekinula svoje obilaženje, radi stupanja u kolektivno obavljanje namaza, taj obred obilaženja nastaviti po predanom selamu. Ovo je mišljenje preneseno još od Ibni-Omera, Nehaije, Ataa, Ibnu-Musejjeba i Tavusa. Isti stav imali su i Ebu-Hanife, Mali, Šafija, Ahmed, Ishak i Ebu-Sevr.
U komentaru na "Muhezzeb" stoji: "Osobi je preče da produži i dovrši svoj započeti obilazak oko Ka‘be, nego da pristupi klanjanju dženaze." Ovo je bio još stav Ataa i Amra b. Dinara.

VJEROVJESNIK, SALLALLAHU ALEJHI VE SELLEM, KLANJAO JE PO DVA REKATA POSLIJE OBAVLJENIH SEDAM OBILAŽENJA OKO KA'BE

باب صلَّى النَّبيُّ ﷺ لسُبُوعه ركعتين

Nafi' je rekao: "(Abdullah) Ibni-Omer, radijallahu anha, klanjaše poslije svakih sedam ophođenja oko Ka'be po dva rekata (nafile)."
Ismail b. Umejje kaže:
"Rekao sam Zuhriji: 'Ata kaže: Hadžiji je dozvoljeno da obavi svoj obavezni namaz umjesto dva tavafska rekata.' 'A on na to reče: Uobičajena praksa Vjerovjesnika jeste opet najbolja. Vjerovjesnik nije nikada obišao oko Ka'be sedam puta, a da potom nije klanjao dva rekata (nafile).'"

وَقَالَ نَافِعٌ كَانَ ابْنُ عُمَرَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا يُصَلِّي لِكُلِّ سُبُوعٍ رَكْعَتَيْنِ وَقَالَ إِسْمَاعِيلُ بْنُ أُمَيَّةَ قُلْتُ لِلزُّهْرِيِّ إِنَّ عَطَاءً يَقُولُ تُجْزِئُهُ الْمَكْتُوبَةُ مِنْ رَكْعَتَيِ الطَّوَافِ فَقَالَ السُّنَّةُ أَفْضَلُ لَمْ يَطُفِ النَّبِيُّ ﷺ سُبُوعًا قَطُّ إِلَّا صَلَّى رَكْعَتَيْنِ .

1623. PRIČAO NAM JE Kutejbe b. Seid da mu je prenio Sufjan od Amra (b. Dinara), a pitali smo i Ibni-Omera, radijallahu anhuma:
"Da li je dozvoljeno čovjeku da spolno opći sa svojom suprugom kada je na umri, prije nego izvrši sa'j između Safe i Merve?"
"Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, došao je u Mekku", rekao je on, "obišao Ka'bu sedam puta, potom klanjao dva rekata iza Mekkami-Ibrahima i obavio ophođenje između Safe i Merve, a vi zaista imate u Allahovom Poslaniku idealan primjer" – rekao je Ibni-Omer.

١٦٢٣ . حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ بْنُ سَعِيدٍ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ عَنْ عَمْرٍو سَأَلْنَا ابْنَ عُمَرَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا أَيَقَعُ الرَّجُلُ عَلَى امْرَأَتِهِ فِي الْعُمْرَةِ قَبْلَ أَنْ يَطُوفَ بَيْنَ الصَّفَا وَالْمَرْوَةِ قَالَ قَدِمَ رَسُولُ اللهِ ﷺ فَطَافَ بِالْبَيْتِ سَبْعًا ثُمَّ صَلَّى خَلْفَ الْمَقَامِ رَكْعَتَيْنِ وَطَافَ بَيْنَ الصَّفَا وَالْمَرْوَةِ وَقَالَ (لَقَدْ كَانَ لَكُمْ فِي رَسُولِ اللهِ إِسْوَةٌ حَسَنَةٌ) .

1624. "A pitao sam", rekao je Amr (b. Dinar), "i Džabira b. Abdullaha, radijallahu anhuma, pa je on rekao:
'Neka se ne približava svojoj ženi dok ne obavi ophođenje između Safe i Merve!'"

١٦٢٤ . قَالَ وَسَأَلْتُ جَابِرَ ابْنَ عَبْدِاللهِ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا فَقَالَ لَا يَقْرَبُ امْرَأَتَهُ حَتَّى يَطُوفَ بَيْنَ الصَّفَا وَالْمَرْوَةِ .

Ebu-Sevr je rekao: "Hadžija neće u konkretnom slučaju prekidati obilazak i izlaziti iz njega, a ako bi izašao, on treba prekinuto ophođenje početi ponovo."
Ebu-Hanife i Hasan b. Salih kažu: "Hadžija može prekinuti obilaženje i pristupiti klanjanju dženaze, a potom nastaviti obred ophođenja u smislu stava Buharije."

NEPRIBLIŽAVANJE KA'BI PO OBAVLJENOM PRVOM OBILAŽENJU, SVE DOK SE NE IZAĐE NA AREFAT I (PONOVO) VRATI (U MEKKU)

باب من لم يقرب الكعبة ولم يطف حتى يخرج إلى عرفة ويرجع بعد الطواف الأول

1625. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Ebi-Bekr da mu je prenio Fudajl, njemu Musa b. Ukbe, ovome Kurejb, prenoseći od Abdullaha b. Abbasa, radijallahu anhuma, da je rekao:
"Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, došao je u Mekku, obavio obilaženje oko Ka'be, trčao između Safe i Merve i nakon sveg tog obilaska oko nje, nije se više približavao Ka'bi, sve dok se nije vratio sa Arefata."

١٦٢٥. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ أَبِي بَكْرٍ حَدَّثَنَا فُضَيْلٌ حَدَّثَنَا مُوسَى بْنُ عُقْبَةَ أَخْبَرَنِي كُرَيْبٌ عَنْ عَبْدِاللهِ بْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا قَالَ قَدِمَ النَّبِيُّ ﷺ مَكَّةَ فَطَافَ وَسَعَى بَيْنَ الصَّفَا وَالْمَرْوَةِ وَلَمْ يَقْرَبِ الْكَعْبَةَ بَعْدَ طَوَافِهِ بِهَا حَتَّى رَجَعَ مِنْ عَرَفَةَ .

KLANJANJE DVA TAVAFSKA REKATA IZVAN DVORIŠTA KA'BE

باب من صلى ركعتي الطواف خارجا من المسجد

Omer, radijallahu anhu, klanjao je izvan Harema Ka'be.[1]

وَصَلَّى عُمَرُ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ خَارِجًا مِنَ الْحَرَمِ .

1626. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Jusuf, rekavši da ga je obavijestio Malik, prenoseći od Muhammeda b. Abdur-Rahmana, on od Urve, ovaj od Zejnebe, a ona opet od Umm-Seleme, radijallahu anha, da je rekla:
"Potužila sam se Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem," a preko drugog seneda, pričao mi je Muhammed b. Harb da mu je prenio Ebu-Mervan Jahja b. Ebi-Zekerijja Gassani od Hišama, on od Urve, ovaj od Umm-Seleme, radijallahu anha, supruge Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem,

١٦٢٦. حَدَّثَنَا عَبْدُاللهِ بْنُ يُوسُفَ أَخْبَرَنَا مَالِكٌ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ عَبْدِالرَّحْمَنِ عَنْ عُرْوَةَ عَنْ زَيْنَبَ عَنْ أُمِّ سَلَمَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهَا شَكَوْتُ إِلَى رَسُولِ اللهِ ﷺ ح وحَدَّثَنِي مُحَمَّدُ بْنُ حَرْبٍ حَدَّثَنَا أَبُو مَرْوَانَ يَحْيَى بْنُ أَبِي زَكَرِيَّاءَ الْغَسَّانِيُّ عَنْ هِشَامٍ عَنْ عُرْوَةَ عَنْ أُمِّ سَلَمَةَ زَوْجِ النَّبِيِّ رَضِيَ اللهُ عَنْهَا ﷺ أَنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ قَالَ وَهُوَ بِمَكَّةَ وَأَرَادَ الْخُرُوجَ

---

1 Klanjanje dva tavafska rekata najbolje je obaviti iza Mekkami-Ibrahima ili u kojem uglu dvorišta Ka'be. Međutim, klanjanje ovog namaza bit će punovažno gdje god se to učini.
Bejheki sa senedom navodi da je Abdur-Rahman b. Abdil-Karic izjavio, da je bio sa Omerom b. Kattan u dvorištu Ka'be poslije obavljenog sabah-namaza i kada je završio turnuse obilaženja oko Ka'be, pogledao je prema istoku. Pošto nije bio siguran u sunčev izlazak, uzjahao je devu, izašao iz Mekke i sjahao tek u Zu-Tuvau i tu klanjao ona dva tavafska rekata.

da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, bio još u Mekki i htio ići iz Mekke, a Umm-Selema nije bila još obavila obilaženja oko Ka'be, a htjela je izaći (s njim), pa joj je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Kada se bude počeo klanjati sabah-namaz, svijet će klanjati, a ti obavi tavaf oko Ka'be na svojoj devi."
"Ona je to učinila", kaže Urve, "i nije klanjala (dva tavafska rekata) dok nije izašla (iz dvorišta Ka'be)."

وَلَمْ تَكُنْ أُمُّ سَلَمَةَ طَافَتْ بِالْبَيْتِ وَأَرَادَتِ الْخُرُوجَ فَقَالَ لَهَا رَسُولُ اللهِ ﷺ إِذَا أُقِيمَتْ صَلَاةُ الصُّبْحِ فَطُوفِي عَلَى بَعِيرِكِ وَالنَّاسُ يُصَلُّونَ فَفَعَلَتْ ذَلِكَ فَلَمْ تُصَلِّ حَتَّى خَرَجَتْ .

KLANJANJE DVA TAVAFSKA REKATA IZA MEKKAMI-IBRAHIMA

باب مَنْ صَلَّى رَكْعَتَي الطَّوافِ خَلْفَ المَقامِ

1627. PRIČAO NAM JE Adem, njemu Šu'be da je Amr b. Dinar rekao:
"Čuo sam (Abdullaha) Ibni-Omera, radijallahu anhuma, kako kaže:
'Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, došao je u Mekku, obišao oko Ka'be sedam puta i klanjao dva rekata iza Mekami-Ibrahima. Potom je on, sallallahu alejhi ve sellem, izašao do Safe, a Uzvišeni Allah je rekao: Vi u Allahovom Poslaniku imate najbolji primjer.'"

١٦٢٧ . حَدَّثَنَا آدَمُ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ حَدَّثَنَا عَمْرُو بْنُ دِينَارٍ قَالَ سَمِعْتُ ابْنَ عُمَرَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا يَقُولُ قَدِمَ النَّبِيُّ ﷺ فَطَافَ بِالْبَيْتِ سَبْعًا وَصَلَّى خَلْفَ الْمَقَامِ رَكْعَتَيْنِ ثُمَّ خَرَجَ إِلَى الصَّفَا وَقَدْ قَالَ اللهُ تَعَالَى (لَقَدْ كَانَ لَكُمْ فِي رَسُولِ اللهِ أُسْوَةٌ حَسَنَةٌ) .

OBILAŽENJE OKO KA'BE POSLIJE SABAH-NAMAZA I IKINDIJA-NAMAZA

باب الطَّوافِ بَعْدَ الصُّبْحِ وَالْعَصْرِ

(Abdullah) Ibni-Omer, radijallahu anhuma, klanjaše dva rekata po završenom obilaženju oko Ka'be, dok sunce nije bilo još izašlo, a Omer je opet obišao oko Ka'be po obavljenom sabah-namazu, a potom uzjahao na devu i klanjao dva tavafska rekata tek u Zu-Tuvau (dolini).

وَكَانَ ابْنُ عُمَرَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا يُصَلِّي رَكْعَتَي الطَّوَافِ مَا لَمْ تَطْلُعِ الشَّمْسُ وَطَافَ عُمَرُ بَعْدَ صَلَاةِ الصُّبْحِ فَرَكِبَ حَتَّى صَلَّى الرَّكْعَتَيْنِ بِذِي طُوًى .

1628. PRIČAO NAM JE Hasan b. Umer Basri, njemu prenio Jezid b. Zurej‘ od Habiba, on od Ataa, ovaj od Urve, a on od Aiše, radijallahu anha, da je svijet obilazio oko Ka‘be poslije sabah-namaza, potom sjedio kod predavača, a kada bi sunce izašlo (iznad obzorja), ustali bi i klanjali.
Aiša, radijallahu anha, još je rekla: “Sjedili su sve dok je trajao čas u kome je pokuđeno klanjati, a potom bi ustali i klanjali.”[1]

١٦٢٨. حَدَّثَنَا الْحَسَنُ بْنُ عُمَرَ الْبَصْرِيُّ حَدَّثَنَا يَزِيدُ بْنُ زُرَيْعٍ عَنْ حَبِيبٍ عَنْ عَطَاءٍ عَنْ عُرْوَةَ عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهَا أَنَّ نَاسًا طَافُوا بِالْبَيْتِ بَعْدَ صَلَاةِ الصُّبْحِ ثُمَّ قَعَدُوا إِلَى الْمُذَكِّرِ حَتَّى إِذَا طَلَعَتِ الشَّمْسُ قَامُوا يُصَلُّونَ فَقَالَتْ عَائِشَةُ رَضِيَ اللهُ عَنْهَا قَعَدُوا حَتَّى إِذَا كَانَتِ السَّاعَةُ الَّتِي تُكْرَهُ فِيهَا الصَّلَاةُ قَامُوا يُصَلُّونَ .

1629. PRIČAO NAM JE Ibrahim b. Munzir, njemu Ebu-Damre, kome je prenio Musa b. Ukbe od Nafija, da je Abdullah, radijallahu anhu, rekao: “Čuo sam Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, kako zabranjuje klanjanje namaza pri izlasku sunca i pri njegovom zalasku.”

١٦٢٩. حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ الْمُنْذِرِ حَدَّثَنَا أَبُو ضَمْرَةَ حَدَّثَنَا مُوسَى بْنُ عُقْبَةَ عَنْ نَافِعٍ أَنَّ عَبْدَاللهِ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ سَمِعْتُ النَّبِيَّ ﷺ يَنْهَى عَنِ الصَّلَاةِ عِنْدَ طُلُوعِ الشَّمْسِ وَعِنْدَ غُرُوبِهَا .

1630. PRIČAO NAM JE Hasan b. Muhammed, a on je iz Za‘ferana, da mu je prenio Abide b. Humejd da je Abdul-Aziz b. Rufej‘ rekao:
“Vidio sam Abdullaha b. Zubejra, radijallahu anhu, kako obilazi oko Ka‘be i poslije sabaha klanja dva rekata (tavafska).”

١٦٣٠. حَدَّثَنِي الْحَسَنُ بْنُ مُحَمَّدٍ هُوَ الزَّعْفَرَانِيُّ حَدَّثَنَا عَبِيدَةُ بْنُ حُمَيْدٍ حَدَّثَنِي عَبْدُالْعَزِيزِ بْنُ رُفَيْعٍ قَالَ رَأَيْتُ عَبْدَاللهِ بْنَ الزُّبَيْرِ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا يَطُوفُ بَعْدَ الْفَجْرِ وَيُصَلِّي رَكْعَتَيْنِ .

1631. Abdul-Aziz je još rekao: “A vidio sam Abdullaha b. Zubejra kako klanja dva tavafska rekata poslije obavljenog ikindija-namaza i saopćava kako mu je Aiša, radijallahu anha, pričala da Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, nije ulazio u njenu sobu, dok ih nije klanjao.”

١٦٣١. قَالَ عَبْدُالْعَزِيزِ وَرَأَيْتُ عَبْدَاللهِ بْنَ الزُّبَيْرِ يُصَلِّي رَكْعَتَيْنِ بَعْدَ الْعَصْرِ وَيُخْبِرُ أَنَّ عَائِشَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهَا حَدَّثَتْهُ أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ لَمْ يَدْخُلْ بَيْتَهَا إِلَّا صَلَّاهُمَا .

---

1 Ibni-Ebi-Šejbe sa senedom navodi da je Aiša rekla: “Ako želiš oko Ka‘be obilaziti poslije sabaha ili ikindija-namaza, ti obilazi, a klanjanje dva rekata odgodi dok sunce ne izađe, odnosno ne zađe i potom klanjaj dva tavafska rekata!”

O BOLESNIKU KOJI OBILAZI OKO KA'BE JAŠUĆI

باب المريض يطوف راكبا

1632. PRIČAO NAM JE Ishak Vasitija, njemu Halid (b. Abdullah), prenoseći od Halida Hazzaije, on od Ikrime, ovaj od Ibni-Abbasa, radijallahu anhuma, da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, obilazio oko Ka'be jašući. Kad god bi došao do Hadžerul-Esveda, pokazao je na njega nečim (što je bilo) u njegovoj ruci i izgovorio bi tekbir.

١٦٣٢. حدثني إسحاق الواسطي حدثنا خالد عن خالد الحذاء عن عكرمة عن ابن عباس رضي الله عنهما أن رسول الله ﷺ طاف بالبيت وهو على بعير كلما أتى على الركن أشار إليه بشيء في يده وكبر.

1633. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Mesleme, njemu Malik, prenoseći od Muhammeda b. Abdur-Rahmana b. Nevfela, on od Urve, ovaj od Zejnebe b. Umm-Seleme, radijallahu anha, da je rekla:
"Potužila sam se Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, da sam slaba, i on reče: 'Obilazi oko Ka'be jašući iza svijeta!' Tako sam izvršila obilaženje oko Ka'be, dok je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, klanjao pokraj Ka'be i učio 'Vetturi ve kitabin mesturin' (poglavlje)."

١٦٣٣. حدثنا عبد الله بن مسلمة حدثنا مالك عن محمد بن عبد الرحمن بن نوفل عن عروة عن زينب ابنة أم سلمة عن أم سلمة رضي الله عنها قالت شكوت إلى رسول الله ﷺ أني أشتكي فقال طوفي من وراء الناس وأنت راكبة فطفت ورسول الله ﷺ يصلي إلى جنب البيت وهو يقرأ بالطور وكتاب مسطور.

O NAPAJANJU HADŽIJA

باب سقاية الحاج

1634. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Ebil-Esved, rekavši da mu je prenio Ebu-Damre, njemu Ubejdullah od Nafija, on od Ibni-Omera, radijallahu anhu, da je rekao:
"Abbas b. Abdil-Muttalib, radijallahu anhu, tražio je od Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, dozvolu da u noćima Mine (jedanaestog, dvanaestog i trinaestog dana zul-hidžeta) noćiva u Mekki radi napajanja (hadžija), pa mu je on to dozvolio."

١٦٣٤. حدثنا عبد الله بن أبي الأسود حدثنا أبو ضمرة حدثنا عبيد الله عن نافع عن ابن عمر رضي الله عنهما قال استأذن العباس بن عبد المطلب رضي الله عنه رسول الله ﷺ أن يبيت بمكة ليالي منى من أجل سقايته فأذن له.

1635. PRIČAO NAM JE Ishak, njemu prenio Halid od Halida Hazzaije, on od Ikrime, a ovaj od (Abdullaha) b. Abbaza, radijallahu anhu, da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, došao do napajališta i tražio da se napije, pa mu je Abbas rekao:
"Fadile, idi do svoje majke i donesi od nje Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, napitak!"
"Napoj me ti!" – kazao je on.
"Allahov Poslaniče", rekao je Abbas, "oni stavljaju u vodu svoje ruke."
"Ti mene napoj!" – ponovio je on i napio se, potom, od njega. Zatim je otišao do Zemzema. Svijet je tu radio (na izvlačenju zemzem-vode) i pio.
"Radite!", rekao je on, "vi ste na dobrom putu."
Još je kazao: "Kad ne bismo bili savladani (umorom), ja bih sišao (u bunar), pa stavio uže na ovo."
"Misleći on", kazao je Ibni-Abbas, "svoj vrat, a potom je zaista pokazao na vrat."[1]

١٦٣٥. حَدَّثَنَا إِسْحَاقُ حَدَّثَنَا خَالِدٌ عَنْ خَالِدٍ الْحَذَّاءِ عَنْ عِكْرِمَةَ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا أَنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ جَاءَ إِلَى السِّقَايَةِ فَاسْتَسْقَى فَقَالَ الْعَبَّاسُ يَا فَضْلُ اذْهَبْ إِلَى أُمِّكَ فَأْتِ رَسُولَ اللهِ ﷺ بِشَرَابٍ مِنْ عِنْدِهَا فَقَالَ اسْقِنِي قَالَ يَا رَسُولَ اللهِ إِنَّهُمْ يَجْعَلُونَ أَيْدِيَهُمْ فِيهِ قَالَ اسْقِنِي فَشَرِبَ مِنْهُ ثُمَّ أَتَى زَمْزَمَ وَهُمْ يَسْقُونَ وَيَعْمَلُونَ فِيهَا فَقَالَ اعْمَلُوا فَإِنَّكُمْ عَلَى عَمَلٍ صَالِحٍ ثُمَّ قَالَ لَوْلَا أَنْ تُغْلَبُوا لَنَزَلْتُ حَتَّى أَضَعَ الْحَبْلَ عَلَى هَذِهِ يَعْنِي عَاتِقَهُ وَأَشَارَ إِلَى عَاتِقِهِ.

O ZEMZEMU

بَاب مَا جَاءَ فِي زَمْزَم

1636. Abdan je rekao da mu je prenio Abdullah, kako mu je saopćio Junus od Zuhrije koji je kazao:
"Enes b. Malik, radijallahu anhu, rekao je:
'Ebuz-Zerr pričaše da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: Dok sam još boravio u Mekki rastupio se moj strop. Potom je sišao Džibril, otvorio mi prsa i oprao ih zemzem-vodom. Zatim je donio zlatan tas (lavor) napunjen mudrošću i vjerom i izlio ga u moje grudi; potom ih je spojio, uzeo me

١٦٣٦. وَقَالَ عَبْدَانُ أَخْبَرَنَا عَبْدُاللهِ أَخْبَرَنَا يُونُسُ عَنِ الزُّهْرِيِّ قَالَ أَنَسُ بْنُ مَالِكٍ كَانَ أَبُو ذَرٍّ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ يُحَدِّثُ أَنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ قَالَ فُرِجَ سَقْفِي وَأَنَا بِمَكَّةَ فَنَزَلَ جِبْرِيلُ عَلَيْهِ السَّلَام فَفَرَجَ صَدْرِي ثُمَّ غَسَلَهُ بِمَاءِ زَمْزَمَ ثُمَّ جَاءَ بِطَسْتٍ مِنْ ذَهَبٍ مُمْتَلِئٍ حِكْمَةً وَإِيمَانًا فَأَفْرَغَهَا فِي صَدْرِي ثُمَّ أَطْبَقَهُ ثُمَّ أَخَذَ بِيَدِي فَعَرَجَ

[1] Iz hadisa se zaključuje:
- napajanje hadžija starodrevni je običaj Arapa, činjen iz poštovanja i gostoljubivosti prema hadžijama;
- nije pokuđeno žednom tražiti vodu za drugog;
- preporučljivo je da se hadžija napije zemzema;
- skromnost Vjerovjesnika;
- vodu i živežne namirnice treba čuvati od prljavštine;
- ponuđeni poklon treba primiti, a može se i odbiti, ako ima za to opravdanje.

za ruku i ispeo na ovozemaljsko nebo. Džibril je tu rekao čuvaru neba: 'Otvori (prolaz)!'
'Ko je to?' – upitao je čuvar.
'Džibril!' – odgovorio je on.'"

إِلَى السَّمَاءِ الدُّنْيَا قَالَ جِبْرِيلُ لِخَازِنِ السَّمَاءِ الدُّنْيَا افْتَحْ قَالَ مَنْ هَذَا قَالَ جِبْرِيلُ .

1637. PRIČAO NAM JE Muhammed (b. Selam), i rekao da mu je prenio Fezarija od Asima, on od Ša'bije, kako mu je Ibni-Abbas, radijallahu anhuma, rekao:
"Napojio sam Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, zemzemom i on je tada pio stojeći (na devi)."
Asim je rekao: "Ikrime se zaklinjao: 'On je tada bio, uistinu, samo na devi.'"[1]

١٦٣٧. حَدَّثَنَا مُحَمَّدٌ هُوَ ابْنُ سَلَامٍ أَخْبَرَنَا الْفَزَارِيُّ عَنْ عَاصِمٍ عَنِ الشَّعْبِيِّ أَنَّ ابْنَ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا حَدَّثَهُ قَالَ سَقَيْتُ رَسُولَ اللهِ ﷺ مِنْ زَمْزَمَ فَشَرِبَ وَهُوَ قَائِمٌ قَالَ عَاصِمٌ فَحَلَفَ عِكْرِمَةُ مَا كَانَ يَوْمَئِذٍ إِلَّا عَلَى بَعِيرٍ .

1 "Zemzem" znači žuborenje, kuljanje vode, gunđanje, skupina i obilnost.
Kelbija kaže: "Kada je Babil b. Sasana došao u Jemen, zakopao je 'obilni' kontingent oružja i mnogo nakita iz svoje tvrđave na mjesto gdje se danas nalazi Zemzem, i Abdul-Muttalib, kopajući bunar, naišao je na to obilno blago, po čemu je i iskopani bunar zajedno sa vodom prozvan 'obilnost', tj. 'Zemzem'."
Ibni-Abbas je rekao da je voda u Haremu dobila svoje ime Zemzem, radi toga što je vezana za jedno mjesto i ne teče ni desno ni lijevo, a kada bi tekla, mogla bi poplaviti okolni teren.
Muhaddisi navode da je Ebu-Zerr pio trideset dana zemzem-vodu bez korišćenja ikakve druge hrane i da se opet udebljao. Kasnije je to kazao Vjerovjesniku, koji mu je rekao: "Zemzem je blagoslovljena, hranljiva i ljekovita voda."
Umm-Ejmen je rekla: "Nisam čula da se Vjerovjesnik ikada potužio na glad i žeđ. On se svakog jutra, po obavljenom sabah-namazu, prilikom svoga hadža napio zemzem-vode, i kada bi mu god poslije toga ponudili jelo, on bi odgovorio: 'Ne treba mi, sit sam!'"
Darekutni bilježi da je Abdullah b. Mes'ud, pijući zemzem, govorio: "Allahu moj! Molim Te da me obdariš korisnim znanjem, obilnom opskrbom i uputiš na lijek protiv svake bolesti!"
Iz hadisa se još zaključuje:
– Buharija smatra da pijenje zemzema spada u obrede sunneta. Pijenje se može obaviti stojeći ili sjedeći, zavisno od mogućnosti i situacije u kojoj se hadžija nalazi. Ebu-Davud i Tirmizi iznose da je Ibni-Omer rekao: "U doba Vjerovjesnika mi smo jeli hodajući, a i pili vodu stojeći."
Imam Ahmed i Taberani sa senedom navode da je Vjerovjesnik unišao u kuću Umm-Sulejme. Na zidu je bio obješen mješčić vode iz koga se on napio stojeći.
Ima slučajeva da je Vjerovjesnik zabranjivao ashabima pijenje i jedenje dok stoje na nogama.

OBILAŽENJE OKO KA‘BE HADŽIJE, KOJI OD MIKATA UČINI IHRAM ZA HADŽ I ‘UMRU ISTOVREMENO

باب طواف القارن

1638. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Jusuf, njemu prenio Malik od Ibni-Šihaba, on od Urve, ovaj od Aiše, radijallahu anha, da je rekla:
“Izašli smo (iz Medine) s Božijim Poslanikom, sallallahu alejhi ve sellem, na Oprosni hadž i stupili u ihram za umru. Potom je on rekao: ‘Ko ima sa sobom kurban, neka se odluči za hadž i umru i nije mu dozvoljeno da istupi iz ihrama, sve dok ne izvrši oba obreda.’ Zatim sam došla u Mekku. Ja sam imala menstruaciju i pošto smo završili naše hodočašće, on me poslao sa Abdur-Rahmanom do Ten’ima i ja sam tamo stupila u ihram za umru, na što mi je on, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
‘To ti je umjesto tvoje izmakle umre!’
Oni koji su stupili u ihrame samo za umru i potom ih se oslobodili, oni su, pošto su se vratili sa Mine, učinili još jedno drugo obilaženje oko Ka‘be, a oni koji su spojili hadž i umru, učinili su jedno obilaženje oko Ka‘be.”

١٦٣٨. حَدَّثَنَا عَبْدُاللهِ بْنُ يُوسُفَ أَخْبَرَنَا مَالِكٌ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ عَنْ عُرْوَةَ عَنْ عَائِشَةَ رَضِي اللهُ عَنْهَا خَرَجْنَا مَعَ رَسُولِ اللهِ ﷺ فِي حَجَّةِ الْوَدَاعِ فَأَهْلَلْنَا بِعُمْرَةٍ ثُمَّ قَالَ مَنْ كَانَ مَعَهُ هَدْيٌ فَلْيُهِلَّ بِالْحَجِّ وَالْعُمْرَةِ ثُمَّ لَا يَحِلُّ حَتَّى يَحِلَّ مِنْهُمَا فَقَدِمْتُ مَكَّةَ وَأَنَا حَائِضٌ فَلَمَّا قَضَيْنَا حَجَّنَا أَرْسَلَنِي مَعَ عَبْدِالرَّحْمَنِ إِلَى التَّنْعِيمِ فَاعْتَمَرْتُ فَقَالَ ﷺ هَذِهِ مَكَانَ عُمْرَتِكِ فَطَافَ الَّذِينَ أَهَلُّوا بِالْعُمْرَةِ ثُمَّ حَلُّوا ثُمَّ طَافُوا طَوَافًا آخَرَ بَعْدَ أَنْ رَجَعُوا مِنْ مِنًى وَأَمَّا الَّذِينَ جَمَعُوا بَيْنَ الْحَجِّ وَالْعُمْرَةِ فَإِنَّمَا طَافُوا طَوَافًا وَاحِدًا .

1639. PRIČAO NAM JE Ja‘kub b. Ibrahim, da mu je prenio Ibni-Alijje od Ejjuba, a on od Nafija, da je (Abdullahu) Ibni-Omeru, radijallahu anhuma, unišao njegov sin Abdullah, a Ibn-Omerova jahalica je već bila u kući (pripravna), pa mu je rekao:
“Nisam siguran da se ove godine neće desiti borba među ljudima, i da te neće odvratiti od obavljanja hadža, pa bi bilo dobro da ostaneš kod kuće.”
On na to reče: “I Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, išao je svojevremeno, pa su nevjernici Kurejšije stavili između njega i hodočašća Ka‘be zapreku, pa ako se između mene i nje stavi neka

١٦٣٩. حَدَّثَنَا يَعْقُوبُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ حَدَّثَنَا ابْنُ عُلَيَّةَ عَنْ أَيُّوبَ عَنْ نَافِعٍ أَنَّ ابْنَ عُمَرَ رَضِي اللهُ عَنْهُمَا دَخَلَ ابْنُهُ عَبْدُاللهِ بْنُ عَبْدِاللهِ وَظَهْرُهُ فِي الدَّارِ فَقَالَ إِنِّي لَا آمَنُ أَنْ يَكُونَ الْعَامَ بَيْنَ النَّاسِ قِتَالٌ فَيَصُدُّوكَ عَنِ الْبَيْتِ فَلَوْ أَقَمْتَ فَقَالَ قَدْ خَرَجَ رَسُولُ اللهِ ﷺ فَحَالَ كُفَّارُ قُرَيْشٍ بَيْنَهُ وَبَيْنَ الْبَيْتِ فَإِنْ حِيلَ بَيْنِي وَبَيْنَهُ أَفْعَلُ كَمَا فَعَلَ رَسُولُ اللهِ ﷺ (لَقَدْ كَانَ لَكُمْ فِي رَسُولِ اللهِ

zapreka, uradit ću ono što je uradio Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, a 'vi u Allahovom Poslaniku imate lijep primjer.'"
Još je rekao: "Uzimam vas za svjedoka da sam sa svojom umrom uzeo sebi u dužnost (obaviti) i hadž." "Zatim je došao u Mekku i obavio", rekao je Nafi, "jednom obilaženje oko Ka'be na ime oba obreda."

إِسْوَةٌ حَسَنَةٌ) ثُمَّ قَالَ أُشْهِدُكُمْ أَنِّي قَدْ أَوْجَبْتُ مَعَ عُمْرَتِي حَجًّا قَالَ ثُمَّ قَدِمَ فَطَافَ لَهُمَا طَوَافًا وَاحِدًا .

1640. PRIČAO NAM JE Kutejbe, njemu prenio Lejs od Nafija, da je (Abdullah) Ibni-Omer, radijallahu anhuma, htio obaviti hadž godine kada je Hadžadž pošao (iz Iraka) na Ibni-Zubejra, pa mu je rečeno:
"Među tamošnjim svijetom ima borba i bojim se da te ne ometu."
"'Vi u Allahovom Poslaniku imate najbolji primjer' i prema tome, učinit ću", rekao je on, "onako kako je učinio i Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, (na Hudejbiji). Uzimam vas za svjedoka da sam se obavezao na obavljanje umre."
Potom je izašao, i kada je bio na samom Bejda'u rekao je: "Hadž i umra nisu ništa drugo nego jedno (u slučaju odgađanja). Uzimam vas za svjedoka da sam sa ovom svojom umrom stavio sebi u dužnost i hadž."
On je pripremio kurban, koji je kupio sebi u Kudejdu. Na ovo nije ništa dodavao (protuzakonito), pa nije ni klao kurban (po kazni); nije sebi dozvoljavao ništa što mu je bilo zabranjeno, nije se brijao, a ni kosu potkraćivao, sve dok nije nastupio prvi dan Bajrama. Tada je zaklao kurban, obrijao se i smatrao da je obilaženje oko Ka'be za hadž i umru već izvršio sa onim svojim prvim obilaskom (kada je došao u Mekku).
Ibni-Omer je još rekao: "Eto, ovako je radio Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem"

١٦٤٠ . حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ حَدَّثَنَا اللَّيْثُ عَنْ نَافِعٍ أَنَّ ابْنَ عُمَرَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا أَرَادَ الْحَجَّ عَامَ نَزَلَ الْحَجَّاجُ بِابْنِ الزُّبَيْرِ فَقِيلَ لَهُ إِنَّ النَّاسَ كَائِنٌ بَيْنَهُمْ قِتَالٌ وَإِنَّا نَخَافُ أَنْ يَصُدُّوكَ فَقَالَ (لَقَدْ كَانَ لَكُمْ فِي رَسُولِ اللهِ إِسْوَةٌ حَسَنَةٌ) إِذًا أَصْنَعَ كَمَا صَنَعَ رَسُولُ اللهِ ﷺ إِنِّي أُشْهِدُكُمْ أَنِّي قَدْ أَوْجَبْتُ عُمْرَةً ثُمَّ خَرَجَ حَتَّى إِذَا كَانَ بِظَاهِرِ الْبَيْدَاءِ قَالَ مَا شَأْنُ الْحَجِّ وَالْعُمْرَةِ إِلَّا وَاحِدٌ أُشْهِدُكُمْ أَنِّي قَدْ أَوْجَبْتُ حَجًّا مَعَ عُمْرَتِي وَأَهْدَى هَدْيًا اشْتَرَاهُ بِقُدَيْدٍ وَلَمْ يَزِدْ عَلَى ذَلِكَ فَلَمْ يَنْحَرْ وَلَمْ يَحِلَّ مِنْ شَيْءٍ حَرُمَ مِنْهُ وَلَمْ يَحْلِقْ وَلَمْ يُقَصِّرْ حَتَّى كَانَ يَوْمُ النَّحْرِ فَنَحَرَ وَحَلَقَ وَرَأَى أَنْ قَدْ قَضَى طَوَافَ الْحَجِّ وَالْعُمْرَةِ بِطَوَافِهِ الْأَوَّلِ وَقَالَ ابْنُ عُمَرَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا كَذَلِكَ فَعَلَ رَسُولُ اللهِ ﷺ .

OBILAŽENJE OKO KA‘BE S ABDESTOM

باب الطَّوافِ عَلى وُضُوءٍ

1641. PRIČAO NAM JE Ahmed b. Isa, njemu Ibni-Vuhejb kome je prenio Amr b. Haris od Muhammeda b. Abdur-Rahmana b. Nevfela, Kurejšije, da je pitao Urva b. Zubejra i on mu odgovorio:
"Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, obavio je hadž i Aiša, radijallahu anha, obavijestila me je, da je prvo, čime ga je započeo kada je došao u Mekku, bilo to da je uzeo abdest, a potom obavio obilaženje oko Ka‘be, a to mu nije bila umra.
Potom je hadž činio Ebu-Bekr, radijallahu anhu, i prvo čime ga je započinjao (po uzetom abdestu) jeste obilaženje oko Ka‘be i to mu nije bila samo umra. Kasnije je Omer, radijallahu anhu, činio to isto. Hadž je obavio i Osman, radijallahu anhu, i vidio sam da prvo čime ga je započeo, jeste obilazak oko Ka‘be, a to mu nije bila umra. Kasnije (to činjahu) Muavija i Abdullah b. Omer. Poslije sam činio hadž sa svojim ocem Zubejrom i prvo čime ga je počinjao (po uzetom abdestu) jeste obilaženje oko Ka‘be, a nije mu to bila umra. Posljednji koga sam vidio da tako radi je Ibni-Omer, a ni on, također, po obavljenoj umri nije prekidao (sa ihramom) hadž.
To je (Abdullah) Ibni-Omer činio pred ashabima; oni ga nisu pitali, a niti neko drugi od onih, koji su bili (prošli) za ono čime su oni stvarno počinjali, kada bi oni tek stavili svoje noge u Harem, a prije obilaženja oko Ka‘be. Poslije ovog obreda nisu se oslobađali ihrama.
A vidio sam svoju majku i tetku s materine strane kada su došle u Mekku, da hodočaste, nisu počele ni s čim prije obilaženja oko Ka‘be i da potom nisu istupile odmah iz ihrama.

١٦٤١. حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ عِيسَى حَدَّثَنَا ابْنُ وَهْبٍ قَالَ أَخْبَرَنِي عَمْرُو بْنُ الْحَارِثِ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ عَبْدِالرَّحْمَنِ بْنِ نَوْفَلٍ الْقُرَشِيِّ أَنَّهُ سَأَلَ عُرْوَةَ بْنَ الزُّبَيْرِ فَقَالَ قَدْ حَجَّ النَّبِيُّ ﷺ فَأَخْبَرَتْنِي عَائِشَةُ رَضِيَ اللهُ عَنْهَا أَنَّهُ أَوَّلُ شَيْءٍ بَدَأَ بِهِ حِينَ قَدِمَ أَنَّهُ تَوَضَّأَ ثُمَّ طَافَ بِالْبَيْتِ ثُمَّ لَمْ تَكُنْ عُمْرَةً ثُمَّ حَجَّ أَبُو بَكْرٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ فَكَانَ أَوَّلَ شَيْءٍ بَدَأَ بِهِ الطَّوَافُ بِالْبَيْتِ ثُمَّ لَمْ تَكُنْ عُمْرَةً ثُمَّ عُمَرُ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ مِثْلُ ذَلِكَ ثُمَّ حَجَّ عُثْمَانُ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ فَرَأَيْتُهُ أَوَّلُ شَيْءٍ بَدَأَ بِهِ الطَّوَافُ بِالْبَيْتِ ثُمَّ لَمْ تَكُنْ عُمْرَةً ثُمَّ مُعَاوِيَةُ وَعَبْدُاللهِ بْنُ عُمَرَ ثُمَّ حَجَجْتُ مَعَ أَبِي الزُّبَيْرِ بْنِ الْعَوَّامِ فَكَانَ أَوَّلَ شَيْءٍ بَدَأَ بِهِ الطَّوَافُ بِالْبَيْتِ ثُمَّ لَمْ تَكُنْ عُمْرَةً ثُمَّ رَأَيْتُ الْمُهَاجِرِينَ وَالْأَنْصَارَ يَفْعَلُونَ ذَلِكَ ثُمَّ لَمْ تَكُنْ عُمْرَةً ثُمَّ آخِرُ مَنْ رَأَيْتُ فَعَلَ ذَلِكَ ابْنُ عُمَرَ ثُمَّ لَمْ يَنْقُضْهَا عُمْرَةً وَهَذَا ابْنُ عُمَرَ عِنْدَهُمْ فَلَا يَسْأَلُونَهُ وَلَا أَحَدٌ مِمَّنْ مَضَى مَا كَانُوا يَبْدَءُونَ بِشَيْءٍ حَتَّى يَضَعُوا أَقْدَامَهُمْ مِنَ الطَّوَافِ بِالْبَيْتِ ثُمَّ لَا يَحِلُّونَ وَقَدْ رَأَيْتُ أُمِّي وَخَالَتِي حِينَ تَقْدَمَانِ لَا تَبْتَدِئَانِ بِشَيْءٍ أَوَّلَ مِنَ الْبَيْتِ تَطُوفَانِ بِهِ ثُمَّ إِنَّهُمَا لَا تَحِلَّانِ .

1642. Moja mi je majka saopćila da su stupili u ihram za umru ona, njena sestra (Aiša, radijallahu anha), Zubejr i još neki i da su istupili iz ihrama pošto su potrali Hadžerul-Esved (i izvršili obilazak Safe i Merve)."

١٦٤٢. وَقَدْ أَخْبَرَتْنِي أُمِّي أَنَّهَا أَهَلَّتْ هِيَ وَأُخْتُهَا وَالزُّبَيْرُ وَفُلاَنٌ وَفُلاَنٌ بِعُمْرَةٍ فَلَمَّا مَسَحُوا الرُّكْنَ حَلُّوا .

DUŽNOST SA'JA IZMEĐU SAFE I MERVE KOJI JE UČINJEN OD BOŽIJIH ZNAKOVA

باب وُجُوبِ الصَّفَا وَالْمَرْوَةِ وَجُعِلَ مِنْ شَعَائِرِ اللهِ

1643. PRIČAO NAM JE Ebul-Jeman, da mu je prenio Šu'ajb od Zuhrije, da je Urve rekao da je pitao Aišu, radijallahu anha:
"Šta misliš o govoru Uzvišenog Allaha: 'Safa i Merva su od Allahovih znakova, pa ko se odlučio hodočastiti Ka'bu ili učiniti 'umru, nije mu grijeh da obiđe Safu i Mervu?'"
"Tako mi Allaha", rekao je Urve, "nije nikome grijeh da ne obiđe Safu i Mervu."
"Ružno je to što si rekao, sestriću moj!" – rekla je Aiša. "Da taj ajet znači tako, kako si ga ti protumačio, bilo bi da hadžija nema grijeha islamizacije hodočastiti kip Menat kome su se klanjali na Mušellelu." Poneko od njih odlučivao se na hodočašće i izbjegavaše da obiđe Safu i Mervu, čuvajući se grijeha. Pošto su primili islam, pitali su Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, za to i rekli: "Allahov Poslaniče! Mi smo smatrali grijehom da činimo obilazak između Safe i Merve, a Uzvišeni Allah kaže: Safa i Merva su uistinu znakovi Bogom postavljeni…"
"Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem", rekla je Aiša, "uveo je stalnu praksu obilaženja između njih i nema pravo niko da ostavlja to obilaženje."
"Potom sam", rekao je Zuhrija, "obavijestio o tome Ebu-Bekra b. Abdur-Rahmana i on reče: 'To je stvarno veliko znanje što ga nisam dosad čuo. Čuo sam neke ljude od nauke da spominju da je svijet,

١٦٤٣. حَدَّثَنَا أَبُو الْيَمَانِ أَخْبَرَنَا شُعَيْبٌ عَنِ الزُّهْرِيِّ قَالَ عُرْوَةُ سَأَلْتُ عَائِشَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهَا فَقُلْتُ لَهَا أَرَأَيْتِ قَوْلَ اللهِ تَعَالَى (إِنَّ الصَّفَا وَالْمَرْوَةَ مِنْ شَعَائِرِ اللهِ فَمَنْ حَجَّ الْبَيْتَ أَوِ اعْتَمَرَ فَلاَ جُنَاحَ عَلَيْهِ أَنْ يَطَّوَّفَ بِهِمَا) فَوَاللهِ مَا عَلَى أَحَدٍ جُنَاحٌ أَنْ لاَ يَطُوفَ بِالصَّفَا وَالْمَرْوَةِ قَالَتْ بِئْسَ مَا قُلْتَ يَا ابْنَ أُخْتِي إِنَّ هَذِهِ لَوْ كَانَتْ كَمَا أَوَّلْتَهَا عَلَيْهِ كَانَتْ لاَ جُنَاحَ عَلَيْهِ أَنْ لاَ يَتَطَوَّفَ بِهِمَا وَلَكِنَّهَا أُنْزِلَتْ فِي الأَنْصَارِ كَانُوا قَبْلَ أَنْ يُسْلِمُوا يُهِلُّونَ لِمَنَاةَ الطَّاغِيَةِ الَّتِي كَانُوا يَعْبُدُونَهَا عِنْدَ الْمُشَلَّلِ فَكَانَ مَنْ أَهَلَّ يَتَحَرَّجُ أَنْ يَطُوفَ بِالصَّفَا وَالْمَرْوَةِ فَلَمَّا أَسْلَمُوا سَأَلُوا رَسُولَ اللهِ ﷺ عَنْ ذَلِكَ قَالُوا يَا رَسُولَ اللهِ إِنَّا كُنَّا نَتَحَرَّجُ أَنْ نَطُوفَ بَيْنَ الصَّفَا وَالْمَرْوَةِ فَأَنْزَلَ اللهُ تَعَالَى (إِنَّ الصَّفَا وَالْمَرْوَةَ مِنْ شَعَائِرِ اللهِ) الآيَةَ قَالَتْ عَائِشَةُ رَضِيَ اللهُ عَنْهَا وَقَدْ سَنَّ رَسُولُ اللهِ ﷺ الطَّوَافَ بَيْنَهُمَا فَلَيْسَ لأَحَدٍ أَنْ يَتْرُكَ الطَّوَافَ بَيْنَهُمَا ثُمَّ أَخْبَرْتُ أَبَا بَكْرِ بْنَ عَبْدِ الرَّحْمَنِ فَقَالَ إِنَّ هَذَا لَعِلْمٌ مَا كُنْتُ سَمِعْتُهُ وَلَقَدْ سَمِعْتُ رِجَالاً مِنْ أَهْلِ الْعِلْمِ يَذْكُرُونَ أَنَّ النَّاسَ إِلاَّ مَنْ

izuzimajući one koje je spomenula Aiša, koji su činili hodočašće Menata, obilazili, i to svi od njih, Safu i Mervu. Pošto je Uzvišeni Allah u Kur'anu spomenuo potrebu obilaženja oko Ka‘be, a nije spomenuo Safu i Mervu, oni su rekli: ‘Allahov Poslaniče, mi smo obilazili Safu i Mervu, a Allah je sada objavio (i naredio) obilaženje samo oko Ka‘be. Pošto on nije uopće spomenuo Safu, je li nam grijeh da obilazimo Safu i Mervu?’ Potom je Uzvišeni Allah objavio: Safa i Merva su zaista od Allahovih znakova...’”

“Čuo sam”, rekao je Ebu-Bekr, “da je ovaj ajet sišao u vezi s dvije grupe. Za ljude obje grupe; za one koji su se klonili u pagansko doba da obilaze Safu i Mervu i za one koji su ih ophodili, a kasnije u islamsko doba izbjegavali da ih obilaze, zbog toga što je Uzvišeni Allah naredio obilaženje Ka‘be, a Safu nije uopće spomenuo. Tako je to bilo sve dok poslije, po spominjanju ophođenja Ka‘be nije to spomenuo.”[1]

ذَكَرَتْ عَائِشَةُ مِمَّنْ كَانَ يُهِلُّ بِمَنَاةَ كَانُوا يَطُوفُونَ كُلُّهُمْ بِالصَّفَا وَالْمَرْوَةِ فَلَمَّا ذَكَرَ اللهُ تَعَالَى الطَّوَافَ بِالْبَيْتِ وَلَمْ يَذْكُرِ الصَّفَا وَالْمَرْوَةَ فِي الْقُرْآنِ قَالُوا يَا رَسُولَ اللهِ كُنَّا نَطُوفُ بِالصَّفَا وَالْمَرْوَةِ وَإِنَّ اللهَ أَنْزَلَ الطَّوَافَ بِالْبَيْتِ فَلَمْ يَذْكُرِ الصَّفَا فَهَلْ عَلَيْنَا مِنْ حَرَجٍ أَنْ نَطَّوَّفَ بِالصَّفَا وَالْمَرْوَةِ فَأَنْزَلَ اللهُ تَعَالَى (إِنَّ الصَّفَا وَالْمَرْوَةَ مِنْ شَعَائِرِ اللهِ) الْآيَةَ قَالَ أَبُو بَكْرٍ فَأَسْمَعُ هَذِهِ الْآيَةَ نَزَلَتْ فِي الْفَرِيقَيْنِ كِلَيْهِمَا فِي الَّذِينَ كَانُوا يَتَحَرَّجُونَ أَنْ يَطُوفُوا بِالْجَاهِلِيَّةِ بِالصَّفَا وَالْمَرْوَةِ وَالَّذِينَ يَطُوفُونَ ثُمَّ تَحَرَّجُوا أَنْ يَطُوفُوا بِهِمَا فِي الْإِسْلَامِ مِنْ أَجْلِ أَنَّ اللهَ تَعَالَى أَمَرَ بِالطَّوَافِ بِالْبَيْتِ وَلَمْ يَذْكُرِ الصَّفَا حَتَّى ذَكَرَ ذَلِكَ بَعْدَ مَا ذَكَرَ الطَّوَافَ بِالْبَيْتِ.

O SA‘JU IZMEĐU SAFE I MERVE

باب ما جاء في السَّعْيِ بَيْنَ الصَّفَا وَالْمَرْوَة

Ibni-Omer, radijallahu anhuma, rekao je: “Trčanje je od kuće Benu-Abbad do puta Benu-Ebi-Huseina.”

وَقَالَ ابْنُ عُمَرَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا السَّعْيُ مِنْ دَارِ بَنِي عَبَّادٍ إِلَى زُقَاقِ بَنِي أَبِي حُسَيْنٍ .

1644. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Mejmun, njemu Isa b. Junus, prenoseći od Ubejdullaha b. Umera, on od Nafija, ovaj od Ibni-Omera, radijallahu anhuma, da je rekao:

١٦٤٤. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عُبَيْدِ بْنِ مَيْمُونٍ حَدَّثَنَا عِيسَى بْنُ يُونُسَ عَنْ عُبَيْدِاللهِ بْنِ عُمَرَ عَنْ نَافِعٍ عَنِ ابْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا قَالَ

1 Prijevod cijelog 158. ajeta poglavlja “El-Bekare” glasi: “Safa i Merva su, zaista, po Allahu postavljeni znakovi. Ko hodočasti Ka‘bu ili čini umru, nije mu grijeh da ih ophodi. Ko sa iskrenom željom čini dobro, Allah će ga nagraditi i On sve zna.”
Ovo trčanje između Safe i Merve prva je činila Hadžera, tražeći vodu za kupanje svoga novorođenčeta, sina Ismaila.
Na Safi je bio postavljen kip Usaf, a na Mušellelu, grebenu Merve-Naile.
Arapi su prilikom hodočašća, u pagansko doba, obilazili ova mjesta i klanjali se tim kipovima. Po oslobođenju Mekke, neki muslimani počeli su izbjegavati obilaženje navedenih humki, smatrajući da je grijeh i dalje ih posjećivati.

“Kada je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, činio tri prva ophođenja (oko Ka‘be) kasao je, a u četiri posljednja išao običnim hodom; a kada je činio sa’j između Safe i Merve, trčao je Mesil-dolinom.”
“Potom sam”, kazao je Ubejdullah, “upitao Nafija: ‘Je li Abdullah išao običnim hodom kada bi stigao do jemenskog ugla (Ka‘be)?’
‘Ne, osim ako je na uglu bila stiska’, rekao je Nafi‘, ‘i on ga ne bi ostavio, dok ga ne bi dotakao.’”

كَانَ رَسُولُ اللهِ ﷺ إِذَا طَافَ الطَّوَافَ الْأَوَّلَ خَبَّ ثَلَاثًا وَمَشَى أَرْبَعًا وَكَانَ يَسْعَى بَطْنَ الْمَسِيلِ إِذَا طَافَ بَيْنَ الصَّفَا وَالْمَرْوَةِ فَقُلْتُ لِنَافِعٍ أَكَانَ عَبْدُاللهِ يَمْشِي إِذَا بَلَغَ الرُّكْنَ الْيَمَانِيَ قَالَ لَا إِلَّا أَنْ يُزَاحَمَ عَلَى الرُّكْنِ فَإِنَّهُ كَانَ لَا يَدَعُهُ حَتَّى يَسْتَلِمَهُ .

1645. PRIČAO NAM JE Ali b. Abdullah, rekavši da mu je prenio Sufjan od Amra b. Dinara, da je rekao: “Pitali smo Ibni-Omera, radijallahu anhuma, za čovjeka koji je u umri obavio ophođenje oko Ka‘be, a nije još učinio obilazak između Safe i Merve, da li on smije pristupiti svojoj supruzi (radi spolnog općenja)?”
“Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem”, odgovorio je on, “učinio je oko Ka‘be sedam ophođenja, klanjao iza Mekami-Ibrahima dva rekata i zatim između Safe i Merve obavio sedam ophođenja, a ‘vi u Allahovom Poslaniku, Allah mu se smilovao i spasio ga, imate najbolji primjer’.”

١٦٤٥ . حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ عَبْدِاللهِ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ عَنْ عَمْرِو بْنِ دِينَارٍ قَالَ سَأَلْنَا ابْنَ عُمَرَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ عَنْ رَجُلٍ طَافَ بِالْبَيْتِ فِي عُمْرَةٍ وَلَمْ يَطُفْ بَيْنَ الصَّفَا وَالْمَرْوَةِ أَيَأْتِي امْرَأَتَهُ فَقَالَ قَدِمَ النَّبِيُّ ﷺ فَطَافَ بِالْبَيْتِ سَبْعًا وَصَلَّى خَلْفَ الْمَقَامِ رَكْعَتَيْنِ فَطَافَ بَيْنَ الصَّفَا وَالْمَرْوَةِ سَبْعًا (لَقَدْ كَانَ لَكُمْ فِي رَسُولِ اللهِ أُسْوَةٌ حَسَنَةٌ) .

1646. A pitali smo Džabira b. Abdullaha, radijallahu anhuma, pa je rekao:
“Neka joj se nikako ne približava sve dok ne obavi ophođenje između Safe i Merve!”

١٦٤٦ . وَسَأَلْنَا جَابِرَ بْنَ عَبْدِاللهِ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا فَقَالَ لَا يَقْرَبَنَّهَا حَتَّى يَطُوفَ بَيْنَ الصَّفَا وَالْمَرْوَةِ .

1647. PRIČAO NAM JE Mekki b. Ibrahim, prenoseći od Ibni-Džurejdža, kome je je saopćio Amr b. Dinar: “Čuo sam Ibni-Omera, radijallahu anhuma, kada je rekao:
‘Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, došao je u Mekku i obišao oko Ka‘be, potom klanjao dva rekata, a zatim trčao između Safe i Merve.’”
Potom je Ibni-Omer citirao (ajet): “Vi u Allahovom Poslaniku imate najbolji primjer.”

١٦٤٧ . حَدَّثَنَا الْمَكِّيُّ بْنُ إِبْرَاهِيمَ عَنِ ابْنِ جُرَيْجٍ قَالَ أَخْبَرَنِي عَمْرُو بْنُ دِينَارٍ قَالَ سَمِعْتُ ابْنَ عُمَرَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا قَالَ قَدِمَ النَّبِيُّ ﷺ مَكَّةَ فَطَافَ بِالْبَيْتِ ثُمَّ صَلَّى رَكْعَتَيْنِ ثُمَّ سَعَى بَيْنَ الصَّفَا وَالْمَرْوَةِ ثُمَّ تَلَا (لَقَدْ كَانَ لَكُمْ فِي رَسُولِ اللهِ إِسْوَةٌ حَسَنَةٌ) .

1648. PRIČAO NAM JE Ahmed b. Muhammed, da mu je saopćio Abdullah, koga je obavijestio Asim, rekavši: "Pitao sam Enesa b. Malika, radijallahu anhu:
'Jeste li vi trčanje između Safe i Merve smatrali pokuđenim obredom?'
'Da, jesmo', rekao je Enes, 'jer je to bio jedan od simbola paganstva, i to sve dok Allah nije objavio: Safa i Merva su, uistinu, od Allaha postavljeni znakovi, pa ko hodočasti Ka'bu ili čini umru, nije mu grijeh da ih ophodi.'"

١٦٤٨. حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ مُحَمَّدٍ أَخْبَرَنَا عَبْدُاللهِ أَخْبَرَنَا عَاصِمٌ قَالَ قُلْتُ لِأَنَسِ بْنِ مَالِكٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ أَكُنْتُمْ تَكْرَهُونَ السَّعْيَ بَيْنَ الصَّفَا وَالْمَرْوَةِ قَالَ نَعَمْ لِأَنَّهَا كَانَتْ مِنْ شَعَائِرِ الْجَاهِلِيَّةِ حَتَّى أَنْزَلَ اللهُ ﴿إِنَّ الصَّفَا وَالْمَرْوَةَ مِنْ شَعَائِرِ اللهِ فَمَنْ حَجَّ الْبَيْتَ أَوِ اعْتَمَرَ فَلَا جُنَاحَ عَلَيْهِ أَنْ يَطَّوَّفَ بِهِمَا﴾.

1649. PRIČAO NAM JE Ali b. Abdulah, njemu Sufjan, prenoseći od Amra, on od Ataa, ovaj od Ibni-Abbasa, radijallahu anhuma, da je rekao:
"Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, trčao je oko Ka'be, te između Safe i Merve, samo da bi pokazao idolopoklonicima svoju snagu (izdržljivost)."
Humejdi je dodao: "Pričao nam je Sufjan, rekavši da mu je Amr kazao: 'To isto čuo sam od Ataa kako prenosi od Ibni-Abbasa.'"[1]

١٦٤٩. حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ عَبْدِاللهِ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ عَنْ عَمْرِو بْنِ دِينَارٍ عَنْ عَطَاءٍ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا قَالَ إِنَّمَا سَعَى رَسُولُ اللهِ ﷺ بِالْبَيْتِ وَبَيْنَ الصَّفَا وَالْمَرْوَةِ لِيُرِيَ الْمُشْرِكِينَ قُوَّتَهُ زَادَ الْحُمَيْدِيُّ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ حَدَّثَنَا عَمْرٌو سَمِعْتُ عَطَاءً عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ مِثْلَهُ.

1 Iz navedenog hadisa se zaključuje:
– istrčavanje na Safu i Mervu je vadžib. Ovo je stav Ebu-Hanife. U komentaru na Tirmizijin "Sunen" ističu se tri stava, i to: 1) trčanje između Safe i Merve je osnovni dio hadža i hadž bez ovog obreda nije punovažan. Ovo je stav Ibni-Omera, Aiše i Džabira. Ovo su mišljenje prihvatili još Šafija, Ahmed, Ishak i Ebu-Sevr. Oni se, pored hadisa navedenih kod Buharije, drže još Muhammedove izreke: "Trčite između Safe i Merve, jer vam je to istrčavanje propisao Allah!" Ovu je izjavu sa senedom zabilježio Ahmed, Darikutni i Bejheki; 2) da ovaj obred spada u vadžib-dužnosti. Ovo je stav Sevra, Ebu-Hanife i Malika i 3) da je to ustaljeni običaj Vjerovjesnika (sunnet), dok poneki smatraju da je to samo mustehab. Ovo mišljenje zastupali su Ibni-Abbas, Ibni-Sirin, Ata, Mudžahid, a po jednoj verziji i Ahmed;
– 'umra se sastoji od sedam uzastopnih obilazaka oko Ka'be, klanjanja dva tavafska rekata iza Mekami-Ibrahima i od sedam uzastopnih istrčavanja na Safu i Mervu;
– istrčavati treba na teren Safe i Merve. Ako bi stazu istrčavanja hadžija skratio za nekoliko koraka, obred trčanja ne bi bio punovažan i treba ga obnoviti. Ako ovaj obred hadžija vrši jašući devu, ona treba svojim kopitima stati tačno na humke Safe i Merve, a najbolje je da se na njih potpuno popne. Ovako su činili Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, i ashabi. Potpuno penjanje na humke Safe i Merve spada u pritvrđeni sunnet;
– trčanje počinje od Safe, a završava se na Mervi. Obrnuti postupak nije dozvoljen, jer je Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Počinjite s onim s čim je počeo i Allah!" (spominjući ih u Kur'anu, azimu šanuhu).
U "Muhitu", hanefijskom fikhskom djelu, stoji: "Ako hadžija počne trčanje sa Merve, a završi na Safi, obred mu nije punovažan i treba ga obnoviti, jer je otpočinjanje trčanja sa Safe uvjet za punovažnost ovog obreda;
– uvjet za punovaljanost trčanja između Safe i Merve jeste, da se ono obavi po izvršenom ophođenju oko Ka'be, bilo to pri dolasku u Mekku ili pri povratku kući.

OSOBA SA MENSTRUACIJOM OBAVLJA SVE HADŽSKE OBREDE, OSIM OBILASKA OKO KA'BE A KADA OSOBA BEZ ABDESTA OBAVI TRČANJE IZMEĐU SAFE I MERVE (PODIJELJENA SU MIŠLJENJA).

باب تقضي الحائض المناسك كلها إلا الطواف بالبيت وإذا سعى على غير وضوء بين الصفا والمروة

1650. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Jusuf, da mu je saopćio Malik, prenoseći od Abdur-Rahmana b. Kasima, on od svoga oca, a ovaj od Aiše, radijallahu anha, koja je rekla:
"Došla sam u Mekku i pošto sam imala menstruaciju nisam činila obilaženje oko Ka'be, a niti trčanje između Safe i Merve. Potom sam se na to", kaže ona, "potužila Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, i on reče:
'Radi onako, kao što radi svaki hadžija, osim obilaska oko Ka'be, dok ne budeš čista.'"

١٦٥٠. حَدَّثَنَا عَبْدُاللهِ بْنُ يُوسُفَ أَخْبَرَنَا مَالِكٌ عَنْ عَبْدِالرَّحْمَنِ بْنِ الْقَاسِمِ عَنْ أَبِيهِ عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهَا أَنَّهَا قَالَتْ قَدِمْتُ مَكَّةَ وَأَنَا حَائِضٌ وَلَمْ أَطُفْ بِالْبَيْتِ وَلَا بَيْنَ الصَّفَا وَالْمَرْوَةِ قَالَتْ فَشَكَوْتُ ذَلِكَ إِلَى رَسُولِ اللهِ ﷺ قَالَ افْعَلِي كَمَا يَفْعَلُ الْحَاجُّ غَيْرَ أَنْ لَا تَطُوفِي بِالْبَيْتِ حَتَّى تَطْهُرِي .

1651. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Musenna, njemu Abdul-Vehhab, a preko drugog seneda, pričao nam je Halifa, njemu Abdul-Vehhab, kome je prenio Habib-Muallim od Ataa, on od Džabira b. Abdullaha, radijallahu anhuma, koji je kazao:
"Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, stupio je u ihram za hadž, on i njegovi drugovi. Niko od njih nije imao kurban osim Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, i Talhe. Utom je došao Alija iz Jemena. On je imao kod sebe kurban, pa je rekao: 'Stupio sam u ihram onako kako je stupio Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem.'
Zatim je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, naredio ashabima da svoj hadž učine umrom: obave ophođenje (oko Ka'be, Safe i Merve), a potom se obriju i oslobode ihrama, osim onoga, ko ima pripremljen kurban.
Ashabi su izjavili: 'Krenuli smo na Minu (mjesta),

١٦٥١. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ الْمُثَنَّى حَدَّثَنَا عَبْدُالْوَهَّابِ قَالَ ح وَقَالَ لِي خَلِيفَةُ حَدَّثَنَا عَبْدُالْوَهَّابِ حَدَّثَنَا حَبِيبٌ الْمُعَلِّمُ عَنْ عَطَاءٍ عَنْ جَابِرِ بْنِ عَبْدِاللهِ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا قَالَ أَهَلَّ النَّبِيُّ ﷺ هُوَ وَأَصْحَابُهُ بِالْحَجِّ وَلَيْسَ مَعَ أَحَدٍ مِنْهُمْ هَدْيٌ غَيْرَ النَّبِيِّ ﷺ وَطَلْحَةَ وَقَدِمَ عَلِيٌّ مِنَ الْيَمَنِ وَمَعَهُ هَدْيٌ فَقَالَ أَهْلَلْتُ بِمَا أَهَلَّ بِهِ النَّبِيُّ ﷺ فَأَمَرَ النَّبِيُّ ﷺ أَصْحَابَهُ أَنْ يَجْعَلُوهَا عُمْرَةً وَيَطُوفُوا ثُمَّ يُقَصِّرُوا وَيَحِلُّوا إِلَّا مَنْ كَانَ مَعَهُ الْهَدْيُ فَقَالُوا نَنْطَلِقُ إِلَى مِنًى وَذَكَرُ أَحَدِنَا يَقْطُرُ فَبَلَغَ النَّبِيَّ ﷺ فَقَالَ لَوِ اسْتَقْبَلْتُ مِنْ أَمْرِي مَا اسْتَدْبَرْتُ مَا أَهْدَيْتُ

وَلَوْلَا أَنَّ مَعِي الْهَدْيَ لَأَحْلَلْتُ وَحَاضَتْ عَائِشَةُ
رَضِيَ اللهُ عَنْهَا فَنَسَكَتِ الْمَنَاسِكَ كُلَّهَا غَيْرَ أَنَّهَا لَمْ
تَطُفْ بِالْبَيْتِ فَلَمَّا طَهُرَتْ طَافَتْ بِالْبَيْتِ قَالَتْ يَا
رَسُولَ اللهِ تَنْطَلِقُونَ بِحَجَّةٍ وَعُمْرَةٍ وَأَنْطَلِقُ بِحَجٍّ
فَأَمَرَ عَبْدَالرَّحْمَنِ بْنَ أَبِي بَكْرٍ أَنْ يَخْرُجَ مَعَهَا إِلَى
التَّنْعِيمِ فَاعْتَمَرَتْ بَعْدَ الْحَجِّ .

a neki od nas osjećaše neodoljiv nagon za spolnim činom.' Ovo je čuo Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, pa je rekao: 'Da je preda mnom (da mi predstoji) ono što je iza mene (što sam već uradio), ne bih vodio sa sobom kurbana... Da ja nemam kurbana, i ja bih sigurno skinuo ihrame (obavio bi temetu').'

Aiša, radijallahu anha, imala je menstruaciju i obavila je sve hadžske obrede osim obilaženje oko Ka'be. Kada je postala čista, izvršila je ophođenje oko Ka'be i rekla: 'Allahov Poslaniče, vi krećete (natrag) sa obavljenim hadžom i umrom, a ja se vraćam samo s hadžom!' Potom je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, naredio Abdur-Rahmanu b. Ebi-Bekru da je izvede od Ten'ima. Tako je ona tamo stupila u ihram za umru, tek po obavljenom hadžu."

١٦٥٢. حَدَّثَنَا مُؤَمَّلُ بْنُ هِشَامٍ حَدَّثَنَا إِسْمَاعِيلُ
عَنْ أَيُّوبَ عَنْ حَفْصَةَ قَالَتْ كُنَّا نَمْنَعُ عَوَاتِقَنَا
أَنْ يَخْرُجْنَ فَقَدِمَتِ امْرَأَةٌ فَنَزَلَتْ قَصْرَ بَنِي
خَلَفٍ فَحَدَّثَتْ أَنَّ أُخْتَهَا كَانَتْ تَحْتَ رَجُلٍ
مِنْ أَصْحَابِ رَسُولِ اللهِ ﷺ قَدْ غَزَا مَعَ رَسُولِ
اللهِ ﷺ ثِنْتَيْ عَشْرَةَ غَزْوَةً وَكَانَتْ أُخْتِي مَعَهُ فِي
سِتِّ غَزَوَاتٍ قَالَتْ كُنَّا نُدَاوِي الْكَلْمَى وَنَقُومُ
عَلَى الْمَرْضَى فَسَأَلَتْ أُخْتِي رَسُولَ اللهِ ﷺ فَقَالَتْ
هَلْ عَلَى إِحْدَانَا بَأْسٌ إِنْ لَمْ يَكُنْ لَهَا جِلْبَابٌ أَنْ لَا
تَخْرُجَ قَالَ لِتُلْبِسْهَا صَاحِبَتُهَا مِنْ جِلْبَابِهَا وَلْتَشْهَدِ
الْخَيْرَ وَدَعْوَةَ الْمُؤْمِنِينَ فَلَمَّا قَدِمَتْ أُمُّ عَطِيَّةَ رَضِيَ
اللهُ عَنْهَا سَأَلْنَهَا أَوْ قَالَتْ سَأَلْنَاهَا فَقَالَتْ وَكَانَتْ

1652. PRIČAO NAM JE Muemmel b. Hišam da mu je prenio Isma'il od Ejjuba, on od Hafse koja je rekla: "Mi smo sprečavale starijim našim djevojakama da izlaze (iz kuće). Potom je došla jedna žena, odsjela u dvoru Benu-Halefa i pričala da je njena sestra, koja je u braku sa jednim od drugova Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, koji je zajedno uz Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, ratovao u dvanaest vojni, a njena sestra je bila sa njim u šest vojnih pohoda, i ona je rekla: 'Mi smo liječile ranjenike i njegovale bolesnike.'

Potom je moja sestra upitala Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem: 'Ima li koja od nas štetu, ako ne izađe (na musalu), jer nema pokrivača?'

'Neka je zaogrne njena drugarica dijelom svoga pokrivača i neka tako prisustvuju dobru i dovi pravovjernih.'

Kada je došla Umm-Atijja, radijallahu anha, one su je pitale, ili je Hafsa rekla:

'Pitale smo je, pa je ona to isto rekla, a nije spomenula

Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, a da nije kazala: 'Draži mi je od oca!' Zatim smo upitali: 'Jesi li čula Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, da govori to i to?'
'Draži mi je od oca', kazala je ona.
On je zatim rekao: 'Neka starije djevojke izađu iz svojih djevojačkih soba!'; ili je rekao: '...starije djevojke, one ostale iz djevojačkih soba i one sa menstruacijom i neka sve prisustvuju dobru i dovi muslimana, samo će se one sa menstruacijom povući ukraj, od mjesta gdje se klanja.'
'Zar i žena sa menstruacijom?' – upitala sam.
Umm-Atijja je rekla: 'Nije li ona (prisustvovala hadžskom obredu) na Arefatu?! Nije li prisustvovala tu (na Muzdelifi) i tu (na Mini)?!'"

لَا تَذْكُرُ رَسُولَ اللهِ ﷺ أَبَدًا إِلَّا قَالَتْ بِأَبِي فَقُلْنَا أَسَمِعْتِ رَسُولَ اللهِ ﷺ يَقُولُ كَذَا وَكَذَا قَالَتْ نَعَمْ بِأَبِي فَقَالَ لِتَخْرُجِ الْعَوَاتِقُ ذَوَاتُ الْخُدُورِ أَوِ الْعَوَاتِقُ وَذَوَاتُ الْخُدُورِ وَالْحُيَّضُ فَيَشْهَدْنَ الْخَيْرَ وَدَعْوَةَ الْمُسْلِمِينَ وَيَعْتَزِلُ الْحُيَّضُ الْمُصَلَّى فَقُلْتُ أَالْحَائِضُ فَقَالَتْ أَوَلَيْسَ تَشْهَدُ عَرَفَةَ وَتَشْهَدُ كَذَا وَتَشْهَدُ كَذَا .

O STUPANJU U IHRAM IZ BATHA'A I SA DRUGIH MJESTA OSIM BATHA'A, MEKKELIJE I HADŽIJE, KOJI JE VEĆ IZAŠAO NA MINU

بَاب الْإِهْلَالِ مِنَ الْبَطْحَاءِ وَغَيْرِهَا لِلْمَكِّيِّ وَلِلْحَاجِّ إِذَا خَرَجَ إِلَى مِنًى

Ata, upitan za osobu stalno nastanjenu u Mekki, koja izgovara telbijju za hadž, rekao je: "Ibni-Omer, radijallahu anhuma, izgovarao je telbijju osmi dan zul-hidžeta, kada je klanjao podne i uzjahao svoju devu."
Abdul-Melik kaže, prenoseći od Ataa, on od Džabira, radijallahu anhu:
"Došli smo u Mekku sa Vjerovjesnikom, sallallahu alejhi ve sellem, i oslobodili se ihrama do osmog dana zul-hidžeta, a kada smo Mekku ostavili iza leđa (idući na Minu), izgovarali smo telbijju za hadž."
Ebu-Zubejr, prenoseći od Džabira, rekao je: "Stupili smo u ihram od Batha (doline)."
Ubejdullah b. Džurejdž je rekao Ibni-Omeru, radijallahu anhuma:
"Vidio sam te kada si bio u Mekki. Svijet je stupio u ihrame kada je vidio mlađak (zul-hidžeta), a ti u ihram nisi stupio sve do osmog dana zul-hidžeta!"

وَسُئِلَ عَطَاءٌ عَنِ الْمُجَاوِرِ يُلَبِّي بِالْحَجِّ قَالَ وَكَانَ ابْنُ عُمَرَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا يُلَبِّي يَوْمَ التَّرْوِيَةِ إِذَا صَلَّى الظُّهْرَ وَاسْتَوَى عَلَى رَاحِلَتِهِ وَقَالَ عَبْدُ الْمَلِكِ عَنْ عَطَاءٍ عَنْ جَابِرٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَدِمْنَا مَعَ النَّبِيِّ ﷺ فَأَحْلَلْنَا حَتَّى يَوْمِ التَّرْوِيَةِ وَجَعَلْنَا مَكَّةَ بِظَهْرٍ لَبَّيْنَا بِالْحَجِّ وَقَالَ أَبُو الزُّبَيْرِ عَنْ جَابِرٍ أَهْلَلْنَا مِنَ الْبَطْحَاءِ وَقَالَ عُبَيْدُ بْنُ جُرَيْجٍ لِابْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا رَأَيْتُكَ إِذَا كُنْتَ بِمَكَّةَ أَهَلَّ النَّاسُ إِذَا رَأَوُا الْهِلَالَ وَلَمْ تُهِلَّ أَنْتَ حَتَّى يَوْمَ التَّرْوِيَةِ فَقَالَ لَمْ أَرَ النَّبِيَّ ﷺ يُهِلُّ حَتَّى تَنْبَعِثَ بِهِ رَاحِلَتُهُ .

"Nisam vidio Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem", rekao je on, "da izgovara telbijju, sve dok mu deva nije krenula (prema Mini)."

GDJE HADŽIJA KLANJA PODNE OSMOG DANA ZUL-HIDŽETA?

باب أين يصلي الظهر يوم التروية

1653. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Muhammed, rekavši da mu je prenio Ishak Ezrek, njemu Sufjan od Abdul-Aziza b. Rufeja, koji je rekao:
"Pitao sam Enesa b. Malika, radijallahu anhu, rekavši mu:
'Obavijesti me o onom što si zapamtio od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem.Gdje je on klanjao podne i ikindiju osmog dana zul-hidžeta?"
"Na Mini" – odgovorio je on.
"A gdje je klanjao ikindiju, kada se vratio sa Mine?" – upitao sam.
"U Ebtahu (El-Muhassabu)" – rekao je Enes.
Potom je rekao: "Radi onako kao što rade tvoji zapovjednici!"

١٦٥٣. حَدَّثَنِي عَبْدُاللهِ بْنُ مُحَمَّدٍ حَدَّثَنَا إِسْحَاقُ الْأَزْرَقُ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ عَنْ عَبْدِالْعَزِيزِ بْنِ رُفَيْعٍ قَالَ سَأَلْتُ أَنَسَ بْنَ مَالِكٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قُلْتُ أَخْبِرْنِي بِشَيْءٍ عَقَلْتَهُ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ أَيْنَ صَلَّى الظُّهْرَ وَالْعَصْرَ يَوْمَ التَّرْوِيَةِ قَالَ بِمِنًى قُلْتُ فَأَيْنَ صَلَّى الْعَصْرَ يَوْمَ النَّفْرِ قَالَ بِالْأَبْطَحِ ثُمَّ قَالَ افْعَلْ كَمَا يَفْعَلُ أُمَرَاؤُكَ .

1654. PRIČAO NAM JE Ali da je čuo Ebu-Bekra b. Ajjaša koji je kazao da mu je saopćio Abdul-Aziz: "Susreo sam Enesa...", a preko drugog seneda, pričao mi je Isma'il b. Eban da mu je prenio Ebu-Bekr od Abdul-Aziza:
"Išao sam na Minu osmog dana zul-hidžeta i susreo Enesa, radijallahu anhu, gdje ide, jašući na magarcu, pa sam (ga) upitao:
'Gdje je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, na ovaj (današnji) dan klanjao podne?'
'Gledaj', rekao je on, 'gdje klanjaju tvoji zapovjednici, pa tu klanjaj!'"

١٦٥٤. حَدَّثَنَا عَلِيٌّ سَمِعَ أَبَا بَكْرِ بْنَ عَيَّاشٍ حَدَّثَنَا عَبْدُالْعَزِيزِ لَقِيتُ أَنَسًا ح و حَدَّثَنِي إِسْمَاعِيلُ بْنُ أَبَانَ حَدَّثَنَا أَبُو بَكْرٍ عَنْ عَبْدِالْعَزِيزِ قَالَ خَرَجْتُ إِلَى مِنًى يَوْمَ التَّرْوِيَةِ فَلَقِيتُ أَنَسًا رَضِيَ اللهُ عَنْهُ ذَاهِبًا عَلَى حِمَارٍ فَقُلْتُ أَيْنَ صَلَّى النَّبِيُّ ﷺ هَذَا الْيَوْمَ الظُّهْرَ فَقَالَ انْظُرْ حَيْثُ يُصَلِّي أُمَرَاؤُكَ فَصَلِّ .

O NAMAZU NA MINI

باب الصَّلاةِ بِمِنًى

1655. PRIČAO NAM JE Ibrahim b. Munzir, njemu Ibnu-Vehb, koga je obavijestio Ubejdullah b. Abdullah b. Omer, prenoseći od svoga oca da je rekao:
“Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, klanjao je (četverorekatni namaz) na Mini dva rekata, i Ebu-Bekr i Omer, pa i Osman početkom svoga hilafeta.”

١٦٥٥. حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ الْمُنْذِرِ حَدَّثَنَا ابْنُ وَهْبٍ أَخْبَرَنِي يُونُسُ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ قَالَ أَخْبَرَنِي عُبَيْدُاللهِ بْنُ عَبْدِاللهِ بْنِ عُمَرَ عَنْ أَبِيهِ قَالَ صَلَّى رَسُولُ اللهِ ﷺ بِمِنًى رَكْعَتَيْنِ وَأَبُو بَكْرٍ وَعُمَرُ وَعُثْمَانُ صَدْرًا مِنْ خِلَافَتِهِ .

1656. PRIČAO NAM JE Adem, njemu prenio Šu‘be od Ebu-Ishaka Hemdanije, on od Harisa b. Vehba Hazzaije, radijallahu anhu, da je kazao:
“Klanjao nam je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, na Mini dva rekata. Mi smo tada bili brojniji i sigurniji, nego ikada ranije.”

١٦٥٦. حَدَّثَنَا آدَمُ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ عَنْ أَبِي إِسْحَاقَ الْهَمْدَانِيِّ عَنْ حَارِثَةَ بْنِ وَهْبٍ الْخُزَاعِيِّ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ صَلَّى بِنَا النَّبِيُّ ﷺ وَنَحْنُ أَكْثَرُ مَا كُنَّا قَطُّ وَآمَنُهُ بِمِنًى رَكْعَتَيْنِ .

1657. PRIČAO NAM JE Kabise b. Ukbe, rekavši da mu je prenio Sufjan od A‘meša, on od Ibrahima, ovaj od Abdur-Rahmana b. Jezida, a on od Abdullaha (b. Mes‘uda), radijallahu anhu, koji je rekao:
‘Klanjao sam sa Vjerovjesnikom, sallallahu alejhi ve sellem, dva rekata, sa Ebu-Bekrom, radijallahu anhu, dva rekata, pa i sa Omerom, radijallahu anhu, dva rekata. Potom ste se podijelili po pravcima. Kamo sreće da moj nagradni udio bude od dva (kod Allaha) primljena rekata, umjesto ovakva četiri.’”

١٦٥٧. حَدَّثَنَا قَبِيصَةُ بْنُ عُقْبَةَ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ عَنِ الْأَعْمَشِ عَنْ إِبْرَاهِيمَ عَنْ عَبْدِالرَّحْمَنِ بْنِ يَزِيدَ عَنْ عَبْدِاللهِ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ صَلَّيْتُ مَعَ النَّبِيِّ ﷺ رَكْعَتَيْنِ وَمَعَ أَبِي بَكْرٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ رَكْعَتَيْنِ وَمَعَ عُمَرَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ رَكْعَتَيْنِ ثُمَّ تَفَرَّقَتْ بِكُمُ الطُّرُقُ فَيَا لَيْتَ حَظِّي مِنْ أَرْبَعٍ رَكْعَتَانِ مُتَقَبَّلَتَانِ .

O POSTU DEVETOG DANA ZUL-HIDŽETA – DAN AREFATA

باب صوم يوم عرفة

1658. PRIČAO NAM JE Ali b. Abdullah, da mu je prenio Sufjan od Zuhrija, kome je Salim rekao: "Čuo sam Umejra, oslobođenog roba majke Fadlove kako prenosi od Fadlove majke: 'Svijet je sumnjao o postu Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, devetog dana zul-hidžeta, pa sam poslala Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, jedan napitak (mlijeka) i on ga je popio.'"

١٦٥٨. حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ عَبْدِاللهِ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ عَنِ الزُّهْرِيِّ حَدَّثَنَا سَالِمٌ قَالَ سَمِعْتُ عُمَيْرًا مَوْلَى أُمِّ الْفَضْلِ عَنْ أُمِّ الْفَضْلِ شَكَّ النَّاسُ يَوْمَ عَرَفَةَ فِي صَوْمِ النَّبِيِّ ﷺ فَبَعَثْتُ إِلَى النَّبِيِّ ﷺ بِشَرَابٍ فَشَرِبَهُ .

IZGOVARANJE TELBIJJE I TEKBIRA KADA HADŽIJA (IZA SABAH-NAMAZA DEVETOG DANA ZUL-HIDŽETA) PORANI SA MINE NA AREFAT

باب التَّلْبِيَةِ وَالتَّكْبِيرِ إِذَا غَدَا مِنْ مِنًى إِلَى عَرَفَةَ

1659. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Jusuf, da mu je prenio Malik od Muhammeda b. Ebu-Bekra Sejafije, kako je on pitao Enesa b. Malika, radijallahu anhu, dok su njih dvojica išla rano ujutro (devetog dana zul-hidžeta) sa Mine prema Arefatu: "Šta ste vi na ovaj dan radili u doba Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem?"
"Poneko od nas", rekao je Enes, "izgovaraše telbijju i ko je izgovarao telbijju, Vjerovjesnik mu nije to osporavao. Poneko je opet izgovarao tekbir i ko ga je izgovarao, Vjerovjesnik mu nije to osporavao."

١٦٥٩. حَدَّثَنَا عَبْدُاللهِ بْنُ يُوسُفَ أَخْبَرَنَا مَالِكٌ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ أَبِي بَكْرٍ الثَّقَفِيِّ أَنَّهُ سَأَلَ أَنَسَ بْنَ مَالِكٍ وَهُمَا غَادِيَانِ مِنْ مِنًى إِلَى عَرَفَةَ كَيْفَ كُنْتُمْ تَصْنَعُونَ فِي هَذَا الْيَوْمِ مَعَ رَسُولِ اللهِ ﷺ فَقَالَ كَانَ يُهِلُّ مِنَّا الْمُهِلُّ فَلَا يُنْكِرُ عَلَيْهِ وَيُكَبِّرُ مِنَّا الْمُكَبِّرُ فَلَا يُنْكِرُ عَلَيْهِ .

O PUTOVANJU U PODNEVNOJ ŽEZI NA DAN AREFATA

1660. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Jusuf da mu je saopćio Malik, prenoseći od Ibni-Šihaba, on od Salima, koji kaže da je Abdul-Melik pisao Hadžadžu da ne protuslovi Ibnu-Omeru o pitanju (obreda) hadža.

Potom je došao Ibnu-Omer, radijallahu anhuma, a i ja s njim, devetog dana zul-hidžeta, kada je sunce krenulo sa zenita i viknuo je pred Hadžadžovim šatorom. Hadžadž je izašao, a na njemu bijaše ogrtač žute boje, i rekao:

"Oče Abdur-Rahmanov, šta ti je?"

"Putovanje", rekao je on, "ako hoćeš postupati po praksi Vjerovjesnika!"

"Ovoga časa?" – upitao je Hadžadž.

"Da" – rekao je Ibnu-Omer.

"Sačekaj me, dok natopim glavu vodom!" – rekao je Hadžadž.

Ibnu-Omer je sjahao (sa deve), (čekajući) dok je on izašao i šetao se između mene (Salima) i mog oca (Abdullaha b. Omera). Ja sam mu tada rekao: "Ako hoćeš postupati po sunnetu, skrati govor (hutbu) i požuri na stajanje (arefatsko)."

Ibni-Šihab je pogledao u Abdullaha. Kada je Abdullah to primijetio, rekao mu je: "Istinu je rekao Salim."[1]

باب التَّهْجِيرِ بِالرَّوَاحِ يَوْمَ عَرَفَةَ

١٦٦٠. حَدَّثَنَا عَبْدُاللهِ بْنُ يُوسُفَ أَخْبَرَنَا مَالِكٌ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ عَنْ سَالِمٍ قَالَ كَتَبَ عَبْدُالْمَلِكِ إِلَى الْحَجَّاجِ أَنْ لَا يُخَالِفَ ابْنَ عُمَرَ فِي الْحَجِّ فَجَاءَ ابْنُ عُمَرَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ وَأَنَا مَعَهُ يَوْمَ عَرَفَةَ حِينَ زَالَتِ الشَّمْسُ فَصَاحَ عِنْدَ سُرَادِقِ الْحَجَّاجِ فَخَرَجَ وَعَلَيْهِ مِلْحَفَةٌ مُعَصْفَرَةٌ فَقَالَ مَا لَكَ يَا أَبَا عَبْدِالرَّحْمَنِ فَقَالَ الرَّوَاحَ إِنْ كُنْتَ تُرِيدُ السُّنَّةَ قَالَ هَذِهِ السَّاعَةَ قَالَ نَعَمْ قَالَ فَأَنْظِرْنِي حَتَّى أُفِيضَ عَلَى رَأْسِي ثُمَّ أَخْرُجُ فَنَزَلَ حَتَّى خَرَجَ الْحَجَّاجُ فَسَارَ بَيْنِي وَبَيْنَ أَبِي فَقُلْتُ إِنْ كُنْتَ تُرِيدُ السُّنَّةَ فَاقْصُرِ الْخُطْبَةَ وَعَجِّلِ الْوُقُوفَ فَجَعَلَ يَنْظُرُ إِلَى عَبْدِاللهِ فَلَمَّا رَأَى ذَلِكَ عَبْدُاللهِ قَالَ صَدَقَ .

---

1 Iz hadisa se zaključuje:
– na Arefatu se klanjaju, uzastopno, brzo i ne duljeći u džematu, podne i ikindija u prvim podnevnim časovima s jednim ezanom i dva ikameta;
– obrede hadža treba vršiti po uzoru rukovodilaca i učenih ljudi;
– za grješnom osobom može se klanjati, sve dok ga njegovi protuzakoniti postupci ne izvedu iz islama;
– pri polasku na Arefat može se glava natopiti vodom i mogu se nositi žuti ihrami;
– učen čovjek mora istinu izlagati uvijek i svugdje, pa i pred vladarom, a ovi treba da poštivaju stav učenjaka;
– na Arefatu, po proučenom ezanu, rukovodilac hadža održat će dva predavanja (hutbe), kojima će uputiti hadžije u obavljanju hadžskih obreda;
– na dan sedmog zul-hidžeta imam drži predavanje u Mekki, o obredima koji će se vršiti na Mini, a devetog dana na Arefatu drži predavanje o obredima, koje treba vršiti na Arefatu, o bacanju kamenčića na Akabi, klanju kurbana i konačnom obilasku oko Ka'be. Na Mini, imam opet drži predavanje desetog dana zul-

O BORAVKU NA AREFATU NA JAHALICI

باب الْوُقُوف على الدَّابَّة بعرفة

1661. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Mesleme, prenoseći od Malika, on od Ebu-Nadra, ovaj od Umejra, oslobođenog roba Abdullaha b. Abbasa, on, opet, od majke Fadla b. Harisa da su se neki kod nje razišli, devetog dana zul-hidžeta, o postu Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem Jedni su govorili: "On danas posti", a drugi: "Ne posti." Ona mu je poslala čašu mlijeka i on ju je popio, dok je jahao na devi (na dan Arefata).

١٦٦١. حَدَّثَنَا عَبْدُاللهِ بْنُ مَسْلَمَةَ عَنْ مَالِكٍ عَنْ أَبِي النَّضْرِ عَنْ عُمَيْرٍ مَوْلَى عَبْدِاللهِ بْنِ الْعَبَّاسِ عَنْ أُمِّ الْفَضْلِ بِنْتِ الْحَارِثِ أَنَّ نَاسًا اخْتَلَفُوا عِنْدَهَا يَوْمَ عَرَفَةَ فِي صَوْمِ النَّبِيِّ ﷺ فَقَالَ بَعْضُهُمْ هُوَ صَائِمٌ وَقَالَ بَعْضُهُمْ لَيْسَ بِصَائِمٍ فَأَرْسَلَتْ إِلَيْهِ بِقَدَحِ لَبَنٍ وَهُوَ وَاقِفٌ عَلَى بَعِيرِهِ فَشَرِبَهُ .

SPAJANJE DVAJU NAMAZA NA AREFATU

باب الْجمع بين الصَّلاتين بعرفة

Ibn-Omer, radijallahu anhuma, kada bi mu izmaklo klanjanje namaza (na Arefatu) sa imamom, spojio bi oba (i po sebi klanjao u svom šatoru).

وَكَانَ ابْنُ عُمَرَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا إِذَا فَاتَتْهُ الصَّلَاةُ مَعَ الْإِمَامِ جَمَعَ بَيْنَهُمَا .

1662. Lejs je rekao da mu je prenio Ukajl od Ibni-Šihaba, kome je saopćio Salim (b. Abdullah b. Omer), da je Hadžadž b. Jusuf, one godine kada se spustio (u Mekku) radi (Abdullaha) Ibnu-Zubejra, radijallahu anhu, pitao Abdullaha (b. Omera): "Ako ćeš postupiti pri stajanju po sunnetu, klanjaj (podne i ikindiju) na dan Arefata u podnevnoj vrućini!" Abdullah b. Omer je konstatirao: "Istinu je rekao Salim. Ashabi su, postupajući po sunnetu, spajali (klanjanje) podne i ikindiju."
Tada sam (kaže Ibni-Šihab) upitao Salima:

١٦٦٢. وَقَالَ اللَّيْثُ حَدَّثَنِي عُقَيْلٌ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ قَالَ أَخْبَرَنِي سَالِمٌ أَنَّ الْحَجَّاجَ بْنَ يُوسُفَ عَامَ نَزَلَ بِابْنِ الزُّبَيْرِ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا سَأَلَ عَبْدَاللهِ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ كَيْفَ تَصْنَعُ فِي الْمَوْقِفِ يَوْمَ عَرَفَةَ فَقَالَ سَالِمٌ إِنْ كُنْتَ تُرِيدُ السُّنَّةَ فَهَجِّرْ بِالصَّلَاةِ يَوْمَ عَرَفَةَ فَقَالَ عَبْدُاللهِ بْنُ عُمَرَ صَدَقَ إِنَّهُمْ كَانُوا يَجْمَعُونَ بَيْنَ الظُّهْرِ وَالْعَصْرِ فِي السُّنَّةِ فَقُلْتُ لِسَالِمٍ

hidžeta općenitog sadržaja i o konačnim obredima u Mekki;
– Zufer smatra da imam treba održati tri predavanja u tri uzastopna dana, i to: osmog dana zul-hidžeta u Mekki, devetog na Arefatu i desetog na Mini.
Šafija smatra da je sunnet održati četiri predavanja: prvo, sedmog dana zul-hidžeta u Mekki, drugo na Arefatu, devetog dana zul-hidžeta; treće na Mini, desetog dana zul-hidžeta i četvrto, opet, na Mini po završetku hadžskih obreda.
Prema stavu Malika, drže se tri predavanja (hutbe): prvo, drži se sedmog dana zul-hidžeta u Mekki po obavljenom podne-namazu. To je poduži govor u kome imam ne sjeda, drugo na Arefatu; a treće na Mini, jedanaestog dana zul-hidžeta.
Prema mišljenju Ahmeda, drže se tri predavanja: prvo na Arefatu, devetog dana zul-hidžeta; na Mini, desetog i jedanaestog dana zul-hidžeta, što usvaja i Ebu-Hanife.

"A je li tako radio Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem?"
"Da li vi u tome slijedite samo njegov pravac?" – upitao je Salim.

أَفَعَلَ ذَلِكَ رَسُولُ اللهِ ﷺ فَقَالَ سَالِمٌ وَهَلْ تَتَّبِعُونَ فِي ذَلِكَ إِلَّا سُنَّتَهُ .

O SKRAĆIVANJU HUTBE NA AREFATU

باب قَصْرِ الْخُطْبَةِ بِعَرَفَة

1663. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Mesleme, rekavši da mu je saopćio Malik, prenoseći od Ibni-Šihaba, on od Salima b. Abdullaha, da je Abdul-Melik b. Mervan pisao Hadžadžu, da se u hadžu povodi za Abdullahom b. Omerom. I kada je nastupio deveti dan zul-hidžeta došao je (Abdullah) Ibni-Omer, radijallahu anhuma, a i ja sa njim, kada je sunce krenulo sa zenita i jako viknuo pred Hadžadžovim šatorom: "Gdje je taj!" Hadžadž je izašao i on je rekao: "Putovanje!"
"Sada?" – rekao je Hadžadž.
"Da" – kazao je Ibni-Omer.
"Sačekaj me da se polijem vodom!" – rekao je Hadžadž.
Tako je Ibni-Omer, radijallahu anhuma, sjahao (čekajući), dok on izađe i šetao između mene i moga oca. Ja sam mu, kaže Salim, rekao: "Ako hoćeš da postupiš danas po sunnetu, skrati predavanje, a požuri stajanje (arefatsko)!" Na to je (Abdullah) Ibni-Omer rekao: "Istinu je kazao Salim."

١٦٦٣. حَدَّثَنَا عَبْدُاللهِ بْنُ مَسْلَمَةَ أَخْبَرَنَا مَالِكٌ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ عَنْ سَالِمِ بْنِ عَبْدِاللهِ أَنَّ عَبْدَالْمَلِكِ بْنَ مَرْوَانَ كَتَبَ إِلَى الْحَجَّاجِ أَنْ يَأْتَمَّ بِعَبْدِاللهِ بْنِ عُمَرَ فِي الْحَجِّ فَلَمَّا كَانَ يَوْمُ عَرَفَةَ جَاءَ ابْنُ عُمَرَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا وَأَنَا مَعَهُ حِينَ زَاغَتِ الشَّمْسُ أَوْ زَالَتْ فَصَاحَ عِنْدَ فُسْطَاطِهِ أَيْنَ هَذَا فَخَرَجَ إِلَيْهِ فَقَالَ ابْنُ عُمَرَ الرَّوَاحَ فَقَالَ الْآنَ قَالَ نَعَمْ قَالَ أَنْظِرْنِي أُفِيضُ عَلَيَّ مَاءً فَنَزَلَ ابْنُ عُمَرَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا حَتَّى خَرَجَ فَسَارَ بَيْنِي وَبَيْنَ أَبِي فَقُلْتُ إِنْ كُنْتَ تُرِيدُ أَنْ تُصِيبَ السُّنَّةَ الْيَوْمَ فَاقْصُرِ الْخُطْبَةَ وَعَجِّلِ الْوُقُوفَ فَقَالَ ابْنُ عُمَرَ صَدَقَ .

O ŽURENJU KA MJESTU STAJANJA, O STAJANJU NA AREFATU

باب التَّعْجِيلِ إِلَى الْمَوْقِفِ
باب الْوُقُوفِ بِعَرَفَة

1664. PRIČAO NAM JE Ali b. Abdullah, njemu Sufjan kome je prenio Amr, ovome Muhammed b. Abdullah, njemu Sufjan, kome je prenio Amr, ovome Muhammed b. Džubejr b. Mut'im od svoga oca koji je rekao:
"Tražio sam svoju devu...", a u drugom senedu, pričao nam je Musedded kome je prenio Sufjan od Amra koji je čuo Muhammeda b. Džubejra, a on svoga oca Džubejra b. Mut'ima da je rekao:

١٦٦٤. حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ عَبْدِاللهِ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ حَدَّثَنَا عَمْرٌو حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ جُبَيْرِ بْنِ مُطْعِمٍ عَنْ أَبِيهِ كُنْتُ أَطْلُبُ بَعِيرًا لِي . و حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ عَنْ عَمْرٍو سَمِعَ مُحَمَّدَ بْنَ جُبَيْرٍ عَنْ أَبِيهِ جُبَيْرِ بْنِ مُطْعِمٍ قَالَ أَضْلَلْتُ بَعِيرًا لِي فَذَهَبْتُ

أَطْلُبُهُ يَوْمَ عَرَفَةَ فَرَأَيْتُ النَّبِيَّ ﷺ وَاقِفًا بِعَرَفَةَ فَقُلْتُ هَذَا وَاللهِ مِنَ الْحُمْسِ فَمَا شَأْنُهُ هَا هُنَا .

"Izgubio sam devu, pa sam devetog dana zul-hidžeta pošao da je tražim i vidio Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, kako stoji na Arefatu, pa sam rekao: 'Ovaj je, Allaha mi, od Humsa (Kurejšija)! Šta on hoće ovdje?'"

١٦٦٥ . حَدَّثَنَا فَرْوَةُ بْنُ أَبِي الْمَغْرَاءِ حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ مُسْهِرٍ عَنْ هِشَامِ بْنِ عُرْوَةَ قَالَ عُرْوَةُ كَانَ النَّاسُ يَطُوفُونَ فِي الْجَاهِلِيَّةِ عُرَاةً إِلَّا الْحُمْسَ وَالْحُمْسُ قُرَيْشٌ وَمَا وَلَدَتْ وَكَانَتِ الْحُمْسُ يَحْتَسِبُونَ عَلَى النَّاسِ يُعْطِي الرَّجُلُ الرَّجُلَ الثِّيَابَ يَطُوفُ فِيهَا وَتُعْطِي الْمَرْأَةُ الْمَرْأَةَ الثِّيَابَ تَطُوفُ فِيهَا فَمَنْ لَمْ يُعْطِهِ الْحُمْسُ طَافَ بِالْبَيْتِ عُرْيَانًا وَكَانَ يُفِيضُ جَمَاعَةُ النَّاسِ مِنْ عَرَفَاتٍ وَيُفِيضُ الْحُمْسُ مِنْ جَمْعٍ قَالَ وَأَخْبَرَنِي أَبِي عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهَا أَنَّ هَذِهِ الْآيَةَ نَزَلَتْ فِي الْحُمْسِ (ثُمَّ أَفِيضُوا مِنْ حَيْثُ أَفَاضَ النَّاسُ) قَالَ كَانُوا يُفِيضُونَ مِنْ جَمْعٍ فَدُفِعُوا إِلَى عَرَفَاتٍ .

1665. PRIČAO NAM JE Ferve b. Ebil-Magra, njemu Ali b. Mushir, prenoseći od Hišama b. Urve da je rekao:
"Svijet je u predislamsko doba obilazio oko Ka'be bez odjeće (go), osim Humsa. 'El-Humsu' su Kurejšije i njihovi potomci. Oni su, u ime Boga, činili dobro svijetu: čovjek je davao odjeću čovjeku, u kojoj će on obilaziti oko Ka'be, a onaj kome Humsi nisu pozajmili haljine, obilazio je oko Ka'be go. Grupa hadžija bi se vraćala sa Arefata, dok su se Humsi vraćali sa Muzdelife."
"Obavijestio me je", kaže Hišam, "moj otac, prenoseći od Aiše, radijallahu anha, da je stvarno o Humsima objavljen ovaj ajet: 'Zatim pohrlite (Humsi) odakle hrli (natrag) ostali svijet!'
On je još kazao: 'Humsi su hrlili sa Muzdelife, pa im je naređeno da idu na Arefat (kao i ostali svijet).'"[1]

1 Predislamske Kurejšije, kao susjedi Ka'be i njeni čuvari, obavljajući hadžske obrede, nisu izlazili iz Harema Mekke i činili stajanje na Arefatu zajedno sa ostalim Arapima. Njihov glavni skup je bio na Muzdelifi kod Mešaril-Harema.
Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, činio je više puta hodočašće i prije i poslije Objave, a poslije Hidžre samo jednom. Nafi' b. Džubejr je rekao: "Kurejšije su se vraćali kućama sa Muzdelife, pravdajući se: 'Mi smo Humsi i i ne trebamo izlaziti iz područja Harema Mekke.' Tako su oni izostavljali stajanje na Arefatu. Ja sam, međutim", kazao je Nafi', "vidio Muhammeda, sallallahu alejhi ve sellem, gdje stoji na svojoj devi na Arefatu sa ostalim svijetom još u pagansko doba. Pred mrak bi on krenuo na Muzdelifu, tamo osvanuo, obavio stajanje i odatle se s ostalim svijetom vratio na Minu."
Ishak je zabilježio da je Džubejr b. Mut'im rekao: "U pagansko doba izgubio sam magarca i našao ga na Arefatu. Tu sam vidio Muhammeda, sallallahu alejhi ve sellem, gdje stoji sa ostalim svijetom i, kada sam kasnije primio islam, saznao sam da ga je na to uputio Allah, dželle šanuhu."
Iz hadisa se još zaključuje:
– stajanje na Arefatu je čin utvrđen Kur'anom i hadisom i spada u osnovne obrede hadža.
Taberi sa senedom navodi da je jedan Kurejšija rekao: "Vidio sam Vjerovjesnika kako stoji na Arefatu na onom istom mjestu gdje je stajao u predislamsko doba."
Ibni-Hibban u svom "Sahihu" sa senedom navodi da je Džubejr b. Mut'im rekao kako je Vjerovjesnik rekao: "Cijeli Arefat je mjesto za stajanje osim doline Muhassir. Svi putevi Mine su mjesto za klanje kurbana i u svakom danu hodočasničkog Bajrama može se kurban zaklati.
Na Arefat se ide sa Mine, devetog dana zul-hidžeta po obavljenom sabah-namazu. Na podne, imam obavi

O NAČINU HODANJA HADŽIJE KADA SE BUDE VRAĆAO S AREFATA

باب السَّيْرِ إذا دفع منْ عرفة

1666. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Jusuf, njemu prenio Malik od Hišama b. Urve, a on od svoga oca koji je kazao:
"Usame je upitan, gdje sam i ja sjedio: 'Kako je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, išao na Hadžetul-Vedau, kada se vraćao (sa Arefata)?' 'Išao je', odgovorio je on, 'običnim hodom, a kada je osjetio slobodan prolaz, žurio je.'"

١٦٦٦. حَدَّثَنَا عَبْدُاللهِ بْنُ يُوسُفَ أَخْبَرَنَا مَالِكٌ عَنْ هِشَامِ بْنِ عُرْوَةَ عَنْ أَبِيهِ أَنَّهُ قَالَ سُئِلَ أُسَامَةُ وَأَنَا جَالِسٌ كَيْفَ كَانَ رَسُولُ اللهِ ﷺ يَسِيرُ فِي حَجَّةِ الْوَدَاعِ حِينَ دَفَعَ قَالَ كَانَ يَسِيرُ الْعَنَقَ فَإِذَا وَجَدَ فَجْوَةً نَصَّ قَالَ هِشَامٌ وَالنَّصُّ فَوْقَ الْعَنَقِ قَالَ أَبُو عَبْدِ اللهِ فَجْوَةٌ مُتَّسَعٌ وَالْجَمِيعُ فَجَوَاتٌ وَفِجَاءٌ وَكَذَلِكَ رَكْوَةٌ وَرِكَاءٌ مَنَاصٌ لَيْسَ حِينَ فِرَارٍ .

O SILAŽENJU S DEVE IZMEĐU AREFATA I MUZDELIFE

باب النُّزُولِ بَيْنَ عَرَفَةَ وجمع

1667. PRIČAO NAM JE Musedded, njemu prenio Hammad b. Jezid od Jahjaa b. Seida, on od Musaa b. Ukbe, ovaj od Kurejba, oslobođenog roba Ibni-Abbasa, a on opet od Usame b. Zejda, radijallahu anhuma, da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, kada se vraćao sa Arefata, krenuo u jednu dolinu, obavio svoju potrebu i potom uzeo abdest. Ja sam ga upitao:
"Allahov Poslaniče, hoćeš li klanjati namaz?"
"Namaz je tek pred tobom (večeras na Muzdelifi)" – odgovorio je on.

١٦٦٧. حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ حَدَّثَنَا حَمَّادُ بْنُ زَيْدٍ عَنْ يَحْيَى بْنِ سَعِيدٍ عَنْ مُوسَى بْنِ عُقْبَةَ عَنْ كُرَيْبٍ مَوْلَى ابْنِ عَبَّاسٍ عَنْ أُسَامَةَ بْنِ زَيْدٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ حَيْثُ أَفَاضَ مِنْ عَرَفَةَ مَالَ إِلَى الشِّعْبِ فَقَضَى حَاجَتَهُ فَتَوَضَّأَ فَقُلْتُ يَا رَسُولَ اللهِ أَتُصَلِّي فَقَالَ الصَّلَاةُ أَمَامَكَ .

dvije hutbe kao kod džume. Tu se zajednički, u jedan mah, klanja podne i ikindija i otpočne pobožno stajanje. Po zalasku sunca hadžije se vraćaju na Muzdelifu, gdje zajednički, odjednom, klanjaju akšam i jaciju u jacijskom vremenu."

1668. PRIČAO NAM JE Musa b. Isma'il, rekavši da mu je prenio Džuverija:
"Abdullah b. Omer, radijallahu anhuma, spojio je na Muzdelifi klanjanje akšama i jacije. Kako bi on prolazio pokraj doline, koju je uzeo Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, (za obavljanje svoje potrebe), unišao bi u nju, očistio se, uzeo abdeset i ne bi klanjao ništa sve dok ne bi klanjao na Muzdelifi."

١٦٦٨. حَدَّثَنَا مُوسَى بْنُ إِسْمَاعِيلَ حَدَّثَنَا جُوَيْرِيَةُ عَنْ نَافِعٍ قَالَ كَانَ عَبْدُاللهِ بْنُ عُمَرَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا يَجْمَعُ بَيْنَ الْمَغْرِبِ وَالْعِشَاءِ بِجَمْعٍ غَيْرَ أَنَّهُ يَمُرُّ بِالشِّعْبِ الَّذِي أَخَذَهُ رَسُولُ اللهِ ﷺ فَيَدْخُلُ فَيَنْتَفِضُ وَيَتَوَضَّأُ وَلَا يُصَلِّي حَتَّى يُصَلِّيَ بِجَمْعٍ.

1669. PRIČAO NAM JE Kutejbe, njemu Isma'il b. Dža'fer, prenoseći od Muhammeda b. Ebi-Harmele, on od Kurejba, oslobođenog roba Ibni-Abbasa, a ovaj od Usame b. Zejda, radijallahu anhuma, da je rekao:
"Jahao sam na istoj devi sa Allahovim Poslanikom, sallallahu alejhi ve sellem, sa Arefata. Kada je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, stigao do lijeve strane doline, koja leži ispred Muzdelife, zaustavio je devu i obavio malu nuždu. Potom je došao, ja sam mu polijevao vodu i on je brzo uzeo abdest.
'Allahov Poslaniče', rekao sam, 'je li to za namaz?'
'Namaz je tek pred tobom' – rekao je on.
Zatim je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, uzjahao devu, došao na Muzdelifu i klanjao (odmah jedno za drugim akšam i jaciju). Ujutro, poslije dana zbora na Muzdelifi, iza Allahovog Poslanika uzjahao je Fadl (i krenuo na Minu)."

١٦٦٩. حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ حَدَّثَنَا إِسْمَاعِيلُ بْنُ جَعْفَرٍ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ أَبِي حَرْمَلَةَ عَنْ كُرَيْبٍ مَوْلَى ابْنِ عَبَّاسٍ عَنْ أُسَامَةَ بْنِ زَيْدٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا أَنَّهُ قَالَ رَدِفْتُ رَسُولَ اللهِ ﷺ مِنْ عَرَفَاتٍ فَلَمَّا بَلَغَ رَسُولُ اللهِ ﷺ الشِّعْبَ الْأَيْسَرَ الَّذِي دُونَ الْمُزْدَلِفَةِ أَنَاخَ فَبَالَ ثُمَّ جَاءَ فَصَبَبْتُ عَلَيْهِ الْوَضُوءَ فَتَوَضَّأَ وُضُوءًا خَفِيفًا فَقُلْتُ الصَّلَاةُ يَا رَسُولَ اللهِ قَالَ الصَّلَاةُ أَمَامَكَ فَرَكِبَ رَسُولُ اللهِ ﷺ حَتَّى أَتَى الْمُزْدَلِفَةَ فَصَلَّى ثُمَّ رَدِفَ الْفَضْلُ رَسُولَ اللهِ ﷺ غَدَاةَ جَمْعٍ.

1670. Kurejb je kazao: "Saopćio mi je Abdullah (b. Abbas), radijallahu anhuma, prenoseći od Fadla da Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, nije prestajao sa izgovaranjem telbijje, sve dok nije stigao na Džemretul-Akabe (bacio prvi kamenčić)."

١٦٧٠. قَالَ كُرَيْبٌ فَأَخْبَرَنِي عَبْدُاللهِ بْنُ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا عَنِ الْفَضْلِ أَنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ لَمْ يَزَلْ يُلَبِّي حَتَّى بَلَغَ الْجَمْرَةَ.

O VJEROVJESNIKOVOM, SALLALLAHU ALEJHI VE SELLEM, NAREĐENJU O POTREBI DOSTOJANSTVENE TIŠINE PRI VRAĆANJU SA AREFATA I NJEGOVOM POKAZIVANJU BIČEM PREMA NJIMA

باب أمر النبي ﷺ بالسكينة عند الإفاضة وإشارته إليهم بالسوط

1671. PRIČAO NAM JE Seid b. Ebi-Merjem, rekavši da mu je prenio Ibrahim b. Suvejd, njemu Amr b. Amr, oslobođeni rob Muttaliba, rekavši da ga je obavijestio Seid b. Džubejr, oslobođeni rob Valibe Kufi, kome je prenio Ibni-Abbas, radijallahu anhuma, da se on sa Vjerovjesnikom, sallallahu alejhi ve sellem, vraćao na dan Arefata, pa da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, čuo iza sebe žestoko suzbijanje (gužvu) i udaranje deva, te je prema njima pokazao bičem i rekao: "Ljudi, držite se tišine, jer u žurbi nema dobročinstva!"

١٦٧١. حَدَّثَنَا سَعِيدُ بْنُ أَبِي مَرْيَمَ حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ سُوَيْدٍ حَدَّثَنِي عَمْرُو بْنُ أَبِي عَمْرٍو مَوْلَى الْمُطَّلِبِ أَخْبَرَنِي سَعِيدُ ابْنُ جُبَيْرٍ مَوْلَى وَالِبَةَ الْكُوفِيُّ حَدَّثَنِي ابْنُ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا أَنَّهُ دَفَعَ مَعَ النَّبِيِّ ﷺ يَوْمَ عَرَفَةَ فَسَمِعَ النَّبِيُّ ﷺ وَرَاءَهُ زَجْرًا شَدِيدًا وَضَرْبًا وَصَوْتًا لِلْإِبِلِ فَأَشَارَ بِسَوْطِهِ إِلَيْهِمْ وَقَالَ أَيُّهَا النَّاسُ عَلَيْكُمْ بِالسَّكِينَةِ فَإِنَّ الْبِرَّ لَيْسَ بِالْإِيضَاعِ أَوْضَعُوا أَسْرَعُوا (خِلَالَكُمْ) مِنَ التَّخَلُّلِ بَيْنَكُمْ (وَفَجَّرْنَا خِلَالَهُمَا) بَيْنَهُمَا.

O SPAJANJU KLANJANJA DVAJU NAMAZA NA MUZDELIFI

باب الجمع بين الصلاتين بالمزدلفة

1672. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Jusuf da mu je prenio Malik od Musa b. Ukbe, on od Kurejba, ovaj od Usame b. Zejda, radijallahu anhuma, da je čuo Usamu gdje kaže:
"Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, vraćao se sa Arefata, pa je sišao u dolinu, obavio malu nuždu i uzeo abdest, ali nije detaljno prao svaki organ.
Ja sam ga upitao: 'Za namaz?'
'Namaz je tek pred tobom' – odgovorio je on.
Potom je došao na Muzdelifu, uzeo abdest i detaljno oprao sve potrebne organe. Iza toga je proučen ikamet za namaz i on je klanjao akšam. Onda je svaki čovjek – hadžija povalio svoju devu pred svojim šatorom, proučio ikamet za namaz i klanjao (uzastopno akšam i jaciju), a između njih nije klanjao (nafilu)."

١٦٧٢. حَدَّثَنَا عَبْدُاللهِ بْنُ يُوسُفَ أَخْبَرَنَا مَالِكٌ عَنْ مُوسَى بْنِ عُقْبَةَ عَنْ كُرَيْبٍ عَنْ أُسَامَةَ بْنِ زَيْدٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا أَنَّهُ سَمِعَهُ يَقُولُ دَفَعَ رَسُولُ اللهِ ﷺ مِنْ عَرَفَةَ فَنَزَلَ الشِّعْبَ فَبَالَ ثُمَّ تَوَضَّأَ وَلَمْ يُسْبِغِ الْوُضُوءَ فَقُلْتُ لَهُ الصَّلَاةُ فَقَالَ الصَّلَاةُ أَمَامَكَ فَجَاءَ الْمُزْدَلِفَةَ فَتَوَضَّأَ فَأَسْبَغَ ثُمَّ أُقِيمَتِ الصَّلَاةُ فَصَلَّى الْمَغْرِبَ ثُمَّ أَنَاخَ كُلُّ إِنْسَانٍ بَعِيرَهُ فِي مَنْزِلِهِ ثُمَّ أُقِيمَتِ الصَّلَاةُ فَصَلَّى وَلَمْ يُصَلِّ بَيْنَهُمَا.

SPAJANJE KLANJANJA AKŠAMA I JACIJE, NE KLANJAJUĆI IZMEĐU NJIH NIKAKVE NAFILE

باب مَنْ جمع بَيْنَهُمَا ولمْ يتطوَّعْ

1673. PRIČAO NAM JE Adem, njemu Ebi-Zi'b, prenoseći od Zuhrija, on od Salima b. Abdullaha, a ovaj od Ibni-Omera, radijallahu anhuma, koji je rekao:
"Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, spojio je klanjanje akšama i jacije na Muzdelifi sa (proučenim) ikametom za svaki od ta dva namaza, a između njih, a ni poslije njih, nije klanjao nikave nafile."

١٦٧٣. حَدَّثَنَا آدَمُ حَدَّثَنَا ابْنُ أَبِي ذِئْبٍ عَنِ الزُّهْرِيِّ عَنْ سَالِمِ بْنِ عَبْدِاللهِ عَنِ ابْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا قَالَ جَمَعَ النَّبِيُّ ﷺ بَيْنَ الْمَغْرِبِ وَالْعِشَاءِ بِجَمْعٍ كُلُّ وَاحِدَةٍ مِنْهُمَا بِإِقَامَةٍ وَلَمْ يُسَبِّحْ بَيْنَهُمَا وَلَا عَلَى إِثْرِ كُلِّ وَاحِدَةٍ مِنْهُمَا.

1674. PRIČAO NAM JE Halid b. Mahled, rekavši da mu je prenio Sulejman b. Bilal od Jahjaa b., koga je obavijestio Adijj b. Sabit, prenoseći od Abdullaha b. Jezida Hatmija, koji kaže da mu je pričao Ebu-Ejjub, ensarija, da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, na Hadžetul-Vedau spojio na Arefatu klanjanje akšama i jacije.[1]

١٦٧٤. حَدَّثَنَا خَالِدُ بْنُ مَخْلَدٍ حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ بِلَالٍ حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ سَعِيدٍ قَالَ أَخْبَرَنِي عَدِيُّ بْنُ ثَابِتٍ قَالَ حَدَّثَنِي عَبْدُاللهِ بْنُ يَزِيدَ الْخَطْمِيُّ قَالَ حَدَّثَنِي أَبُو أَيُّوبَ الْأَنْصَارِيُّ أَنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ جَمَعَ فِي حَجَّةِ الْوَدَاعِ الْمَغْرِبَ وَالْعِشَاءَ بِالْمُزْدَلِفَةِ.

---

1 Iz hadisa se zaključuje:
– na Muzdelifi, akšam i jacija klanjaju se u jedan mah u jacijsko doba. Ovakvom klanjanju učenjaci navode raznolika opravdanja.
Jedni smatraju da je to tako propisano kao vjerski obred i da sve hadžije treba tako i da postupaju, kako mještani, tako i stranci; drugi smatraju da se ti obredi tako obavljaju zbog izmorenosti u putovanju. Prema tome, takvim se postupkom služe sve hadžije osim mještana sa Muzdelife; treći smatraju da je to tako propisano zbog iscrpljenosti hadžija u dugom putovanju. Prema tome, takvom povlasticom ne treba da se koriste: Mekkelije, stanovnici – hadžije sa Mine, Arefata i Muzdelife. Ovu povlasticu mogu koristiti hadžije putnici, koji imaju pravo na skraćeno klanjanje obaveznih namaza.
Sufjan Sevri kaže: "Hadžija ne može klanjati akšam i jaciju nigdje, nego samo na Muzdelifi. Ko bi klanjao akšam na Arefatu ili na putu za Muzdelifu, dužan ga je do zore ponovo klanjati." Ovo je stav i Ebu-Hanife.
O učenju ezana i ikameta pri uzastopnom klanjanju akašama i jacije ima šest raznolikih stavova:
I. da se prije klanjanja svakog farza prouči ikamet, a ezan da se nikako ne uči. Ovo je mišljenje Kasima, Muhammeda, Salima, Ishaka i Šafije.
Nevevi u komentaru na "Muslim" kaže da je stav hanefija, da se uči jedan ezan prije klanjanja i po jedan ikamet ispred klanjanja svakog farza;
II. da se prouči samo jedan ikamet ispred prvog farza. Ovaj stav prenesen je od Sufijan Sevrija, Hattabija, Ibni-Abdil-Berra i još nekih;
III. da se ezan prouči samo prije klanjanja prvog farza, a ikamet ispred klanjanja svakog farza. Ovo su mišljenje dali Ahmed b. Hanbel, Ebu-Sevr, Tahavi i najveći broj hanefijskih učenjaka;
IV. da se prouči samo jedan ezan i jedan ikamet prije klanjanja prvog farza. Ovo je stav ponekih hanefijskih učenjaka, dok imam Zufer smatra da se uči jedan ezan prije klanjanja prvog farza, a ikamet ispred klanjanja svakog farza;
V. ezan se uči ispred klanjanja svakog farza, a isto tako i ikamet. Ovako su činili Omer b. Hattab, Abdullah b. Mes'ud i Malik;
VI. ne treba učiti ni ezan ni ikamet. Ovo mišljenje, zabilježio je Taberi, preneseno je od ponekog ashaba.

UČENJE EZANA I IKAMETA ZA SVAKI OD DVA SPOJENA NAMAZA (NA MUZDELIFI)

باب مَنْ أذَّن وَأقام لِكُلِّ وَاحِدَةٍ مِنْهُما

1675. PRIČAO NAM JE Amr b. Halid, da mu je prenio Zuhejr, kome je Ebu-Ishak rekao: "Čuo sam Abdur-Rahmana b. Jezida kako kaže: 'Abdullah, radijallahu anhu, obavljao je hadž, pa smo došli na Muzdelifu kad se uči ezan za jaciju ili približno u to doba i on je naredio jednom čovjeku, pa je proučio ezan i ikamet, te je on klanjao akšam, a iza njega odmah još dva rekata.
Potom je zatražio svoju večeru i večerao, a zatim, čini mi se, naredio nekom čovjeku, pa je on proučio ezan i ikamet.'
Amr je rekao: 'Ne znam da je ova sumnja potekla i od koga osim od Zuhejra.'
Zatim je Abdullah klanjao dva rekata jacije, a čim se pojavila zora, rekao je: 'Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, ovoga časa nije klanjao ništa osim ovog (sabah) namaza na ovom mjestu ovog dana.'
Abdullah je još rekao: 'Ova dva namaza pomjerena su iz svoga vremena: akšamski namaz jeste, kada svijet dođe na Muzdelifu, a sabahski je, kada se istom pojavi zora. Vidio sam', rekao je on, 'Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, da ih tada obavlja.'"[1]

١٦٧٥. حَدَّثَنَا عَمْرُو بْنُ خَالِدٍ حَدَّثَنَا زُهَيْرٌ حَدَّثَنَا أَبُو إِسْحَاقَ قَالَ سَمِعْتُ عَبْدَالرَّحْمَنِ ابْنَ يَزِيدَ يَقُولُ حَجَّ عَبْدُاللهِ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ فَأَتَيْنَا الْمُزْدَلِفَةَ حِينَ الأَذَانِ بِالْعَتَمَةِ أَوْ قَرِيبًا مِنْ ذَلِكَ فَأَمَرَ رَجُلًا فَأَذَّنَ وَأَقَامَ ثُمَّ صَلَّى الْمَغْرِبَ وَصَلَّى بَعْدَهَا رَكْعَتَيْنِ ثُمَّ دَعَا بِعَشَائِهِ فَتَعَشَّى ثُمَّ أَمَرَ أُرَى فَأَذَّنَ وَأَقَامَ قَالَ عَمْرٌو لَا أَعْلَمُ الشَّكَّ إِلَّا مِنْ زُهَيْرٍ ثُمَّ صَلَّى الْعِشَاءَ رَكْعَتَيْنِ فَلَمَّا طَلَعَ الْفَجْرُ قَالَ إِنَّ النَّبِيَّ ﷺ كَانَ لَا يُصَلِّي هَذِهِ السَّاعَةَ إِلَّا هَذِهِ الصَّلَاةَ فِي هَذَا الْمَكَانِ مِنْ هَذَا الْيَوْمِ قَالَ عَبْدُاللهِ هُمَا صَلَاتَانِ تُحَوَّلَانِ عَنْ وَقْتِهِمَا صَلَاةُ الْمَغْرِبِ بَعْدَ مَا يَأْتِي النَّاسُ الْمُزْدَلِفَةَ وَالْفَجْرُ حِينَ يَبْزُغُ الْفَجْرُ قَالَ رَأَيْتُ النَّبِيَّ ﷺ يَفْعَلُهُ .

---

1 Iz hadisa se zaključuje:
– propis je da se uči jedan ezan prije početka klanjanja prvog farza i po jedan ikamet prije svakog farza;
– između farzova spomenutih namaza ne klanjaju se nafila-namazi.

O ONOM KOJI JE NOĆU PRIJE SEBE POSLAO SVOJE SLABAŠNE UKUĆANE DA STOJE NA MUZDELIFI I ČINE DOVU, ON IH SLAŠE KAD BI MJESEC ZAŠAO

باب مَنْ قَدَّمَ ضعفة أهْلِهِ بِلَيْلٍ فيقفُون بِالْمُزْدلِفةِ ويدْعُون وَيُقدِّمُ إذا غاب الْقمرُ

1676. PRIČAO NAM JE Ibni-Bukejr, da mu je prenio Lejs od Junusa, on od Ibni-Šihaba, da je Salim kazao:
"Abdullah b. Omer, radijallahu anhuma, slao je prije sebe svoje slabašne ukućane i oni bi stajali na Muzdelifi kod Meš'aril-Harama i slavili Uzvišenog Allaha, onako kako su najbolje znali, a potom se vraćali (na Minu), prije nego što imam obavi stajanje na Muzdelifi i prije nego se on lično vrati (na Minu).
Neko od njih stigne na Minu na sabah-namaz, a neko dođe poslije toga vremena i kada bi došli, bacali bi kamenčiće na Džemretul-Akabi."
Ibni-Omer, radijallahu anhuma, govoraše:
"Ovima je to dozvoljavao i Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem."

١٦٧٦. حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ بُكَيْرٍ حَدَّثَنَا اللَّيْثُ عَنْ يُونُسَ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ قَالَ سَالِمٌ وَكَانَ عَبْدُاللهِ بْنُ عُمَرَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا يُقَدِّمُ ضَعَفَةَ أَهْلِهِ فَيَقِفُونَ عِنْدَ الْمَشْعَرِ الْحَرَامِ بِالْمُزْدَلِفَةِ بِلَيْلٍ فَيَذْكُرُونَ اللهَ مَا بَدَا لَهُمْ ثُمَّ يَرْجِعُونَ قَبْلَ أَنْ يَقِفَ الْإِمَامُ وَقَبْلَ أَنْ يَدْفَعَ فَمِنْهُمْ مَنْ يَقْدَمُ مِنًى لِصَلَاةِ الْفَجْرِ وَمِنْهُمْ مَنْ يَقْدَمُ بَعْدَ ذَلِكَ فَإِذَا قَدِمُوا رَمَوُا الْجَمْرَةَ وَكَانَ ابْنُ عُمَرَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا يَقُولُ أَرْخَصَ فِي أُولَئِكَ رَسُولُ اللهِ ﷺ.

1677. PRIČAO NAM JE Sulejman b. Harb, njemu prenio Hammad b. Zejd od Ejjuba, on od Ikrime, ovaj od Ibni-Abbasa, radijallahu anhuma, da je rekao:
"Poslao me Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, u toku noći sa Muzdelife (na Minu)."

١٦٧٧. حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ حَرْبٍ حَدَّثَنَا حَمَّادُ بْنُ زَيْدٍ عَنْ أَيُّوبَ عَنْ عِكْرِمَةَ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا قَالَ بَعَثَنِي رَسُولُ اللهِ ﷺ مِنْ جَمْعٍ بِلَيْلٍ.

1678. PRIČAO NAM JE Ali, njemu Sufjan, kome je saopćio Ubejdullah b. Ebi-Jezid od Ibni-Abbasa, radijallahu anhuma, koji kaže:
"Ja sam od onih, koje je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, muzdelifanske noći poslao (na Minu), prije sebe sa slabašnim svojim ukućanima."

١٦٧٨. حَدَّثَنَا عَلِيٌّ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ قَالَ أَخْبَرَنِي عُبَيْدُاللهِ بْنُ أَبِي يَزِيدَ سَمِعَ ابْنَ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا يَقُولُ أَنَا مِمَّنْ قَدَّمَ النَّبِيُّ ﷺ لَيْلَةَ الْمُزْدَلِفَةِ فِي ضَعَفَةِ أَهْلِهِ.

1679. PRIČAO NAM JE Musedded, prenoseći od Jahjaa, on od Ibni-Džubejra, koji je rekao kako mu je to prenio Abdullah, oslobođeni rob Esme, od Esme, da se ona, muzdelifanske noći, spustila (odsjela) kod Muzdelife, zatim ustala da klanja i klanjala jedan sat, a zatim upitala:
"Sinko moj! Je li zašao mjesec?"
"Ne" – rekao sam.
Ona je, potom, klanjala još jedan sat, a zatim ponovo upitala:
"Je li mjesec zašao?"
"Da" – odgovorio sam.
"Pa putujmo" – rekla je ona.
Tako smo putovali i prolazili (teren) dok nije bacila kamenčiće. Zatim se vratila i klanjala sabah u svom šatoru na što sam joj rekao:
"Domaćice! Čini nam se da smo još u sumraku?"
"Sinko moj! Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, ovo je dozvolio putnicima."

١٦٧٩. حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ عَنْ يَحْيَى عَنِ ابْنِ جُرَيْجٍ قَالَ حَدَّثَنِي عَبْدُاللهِ مَوْلَى أَسْمَاءَ عَنْ أَسْمَاءَ أَنَّهَا نَزَلَتْ لَيْلَةَ جَمْعٍ عِنْدَ الْمُزْدَلِفَةِ فَقَامَتْ تُصَلِّي فَصَلَّتْ سَاعَةً ثُمَّ قَالَتْ يَا بُنَيَّ هَلْ غَابَ الْقَمَرُ قُلْتُ لَا فَصَلَّتْ سَاعَةً ثُمَّ قَالَتْ يَا بُنَيَّ هَلْ غَابَ الْقَمَرُ قُلْت نَعَمْ قَالَتْ فَارْتَحِلُوا فَارْتَحَلْنَا وَمَضَيْنَا حَتَّى رَمَتِ الْجَمْرَةَ ثُمَّ رَجَعَتْ فَصَلَّتِ الصُّبْحَ فِي مَنْزِلِهَا فَقُلْتُ لَهَا يَا هَنْتَاهُ مَا أُرَانَا إِلَّا قَدْ غَلَّسْنَا قَالَتْ يَا بُنَيَّ إِنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ أَذِنَ لِلظُّعُنِ .

1680. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Kesir, rekavši da ga je obavijestio Sufjan, kome je prenio Abdur-Rahman b. Kasim od Kasima, on od Aiše, radijallahu anha, koja je rekla:
"Sevda je tražila dozvolu od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, muzdelifanske noći (da ranije ode). Ona je bila sporog hoda, pa joj je on dozvolio (raniji odlazak)."

١٦٨٠. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ كَثِيرٍ أَخْبَرَنَا سُفْيَانُ حَدَّثَنَا عَبْدُالرَّحْمَنِ هُوَ ابْنُ الْقَاسِمِ عَنِ الْقَاسِمِ عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهَا قَالَتِ اسْتَأْذَنَتْ سَوْدَةُ النَّبِيَّ ﷺ لَيْلَةَ جَمْعٍ وَكَانَتْ ثَقِيلَةً ثَبْطَةً فَأَذِنَ لَهَا .

1681. PRIČAO NAM JE Ebu-Nu'ajm, njemu Efleh b. Humejd, prenoseći od Kasima b. Mahmuda, on od Aiše, radijallahu anha, koja je rekla:
"Odsjeli smo na Muzdelifi i Sevda je kasnije zatražila dozvolu od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, da se vrati (na Minu) prije navale svijeta. Ona je bila sporog hoda, pa joj je on to dozvolio. Tako se ona vratila prije navale svijeta, a mi smo ostali (na Muzdelifi), sve dok nismo osvanuli. Potom smo se vratili zajedno s Vjerovjesnikom.

١٦٨١. حَدَّثَنَا أَبُو نُعَيْمٍ حَدَّثَنَا أَفْلَحُ بْنُ حُمَيْدٍ عَنِ الْقَاسِمِ بْنِ مُحَمَّدٍ عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهَا قَالَتْ نَزَلْنَا الْمُزْدَلِفَةَ فَاسْتَأْذَنَتِ النَّبِيَّ ﷺ سَوْدَةُ أَنْ تَدْفَعَ قَبْلَ حَطْمَةِ النَّاسِ وَكَانَتِ امْرَأَةً بَطِيئَةً فَأَذِنَ لَهَا فَدَفَعَتْ قَبْلَ حَطْمَةِ النَّاسِ وَأَقَمْنَا حَتَّى أَصْبَحْنَا نَحْنُ ثُمَّ دَفَعْنَا بِدَفْعِهِ فَلَأَنْ أَكُونَ

Da sam i ja zatražila dozvolu od Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, kao što je to učinila Sevda, voljela bih više nego ma šta drugo, što bi me moglo obradovati."[1]

اسْتَأْذَنْتُ رَسُولَ اللهِ ﷺ كَمَا اسْتَأْذَنَتْ سَوْدَةُ أَحَبُّ إِلَيَّ مِنْ مَفْرُوحٍ بِهِ .

KLANJANJE SABAH-NAMAZA NA MUZDELIFI

باب مَتَى يُصَلِّي الْفَجْرَ بِجَمْعٍ

1682. PRIČAO NAM JE Umer b. Hafs b. Gijas i rekao da mu je prenio njegov otac od A'meša, kome je prenio Umare od Abdur-Rahmana, a on od Abdullaha, radijallahu anhu, koji je rekao: "Nisam vidio Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, da je klanjao ikakav namaz izvan njegovog određenog vremena, osim kada je sastavio dva namaza: akšam i jaciju, i klanjao sabah (na Muzdelifi) prije uobičajenog vremena (u sumrak)."

١٦٨٢ . حَدَّثَنَا عُمَرُ بْنُ حَفْصِ بْنِ غِيَاثٍ حَدَّثَنَا أَبِي حَدَّثَنَا الأَعْمَشُ قَالَ حَدَّثَنِي عُمَارَةُ عَنْ عَبْدِالرَّحْمَنِ عَنْ عَبْدِاللهِ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ مَا رَأَيْتُ النَّبِيَّ ﷺ صَلَّى صَلَاةً بِغَيْرِ مِيقَاتِهَا إِلَّا صَلَاتَيْنِ جَمَعَ بَيْنَ الْمَغْرِبِ وَالْعِشَاءِ وَصَلَّى الْفَجْرَ قَبْلَ مِيقَاتِهَا .

1 Sa Muzdelife ide se na Minu tek po obavljenom sabah-namazu. Međutim, slabije osobe, kao žene, starci i djeca, mogu krenuti u toku noći, uoči jedanaestog dana zul-hidžeta i sabah klanjati na Mini.
Noćenje na Mini je vadžib, a ne osnovni obred hadža. Ko ne bude noćio na Muzdelifi, dužan je zaklati kurban. Ovo je stav Ebu-Hanife i ostalih pravnika njegove škole, zatim Sevrija, Ahmeda, Ishaka, Ebu-Sevra, a po jednoj verziji i Muhammeda b. Idrisa. Ovo mišljenje dijele još Ata, Zuhri, Katade i Mudžahid. Šafija smatra da je noćenje na Muzdelifi samo sunnet. Ovog mišljenja je i Malik, dok ga Ibni-Hazm ubraja u glavne i osnovne obrede hadža.
Alkame, Neha'i i Ša'bi su rekli: "Ko ne noći na Muzdelifi, tome je hadž izmakao."
Šafija je kazao: "Noćenje je ostvareno, ako se hadžija nađe na Muzdelifi makar jedan sat u drugoj polovini noći."
Od Malika je preneseno mišljenje da je odsjedanje na Muzdelifi vadžib, a noćenje i stajanje sa imamom samo sunnet.
Zahirije smatraju da je pokvaren hadž osobe, koja ne stigne klanjati sabah za imamom na Muzdelifi, izuzimajući fizički slabe osobe kao žene, starce i djecu.
Učenjaci hanefijske škole smatraju da je hadžija dužan zaklati kurban, ako bez opravdanog razloga izostane sa stajanja poslije obavljenog sabah-namaza.
Iz navedenih hadisa još se zaključuje:
– tjelesno slabijim osobama, koje su krajem noći stigle na Minu, dozvoljeno je obaviti bacanje kamenčića u vremenu od tek sinule zore pa do izlaska sunca. Ovo je mišljenje Ataa, Tavusa b. Kejsana, Mudžahida, Ibrahima Neha'ija, Ša'bija, Seida b. Džubejra i Šafije.
Ijad je izjavio da je Šafija ovakvim osobama dozvolio bacanje kamenčića od nastupa druge polovine noći.
Po mišljenju Malika bacanje kamenčića dozvoljava se tek pojavom zore, dok Sevri i Neha'i kažu: "Nema bacanja kamenčića sve dok sunce ne izađe." Ovo je stav i hanefijskih učenjaka uz napomenu: "Ako hadžija obavi bacanje kamenčića i prije izlaska sunca, on je time učinio manji ispad, ali mu je taj obred punovažan." Tirmizi u svom "Sunenu" navodi preko Ibni-Abbasa da je Vjerovjesnik sa Muzdelife poslao svoje ukućane, noću, nešto prije sebe i rekao: "Ne bacajte kamenčiće dok sunce ne izađe!"

1683. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Redža, da mu je prenio Israil od Ebi-Ishaka, on od Abdur-Rahmana b. Jezida koji je kazao:
"Izašli smo s Abdullahom (b. Mes'udom) do Mekke i došli na Muzdelifu. I tu je klanjao pojedinačno dva namaza, i to svaki namaz sa po jednim ezanom i po jednim ikametom, a večera je bila između njih. Sabah je klanjao kasnije, čim se zora pojavila. Neko govoraše: 'Zora je zarudjela', a neko: 'Zora se nije još pojavila.'
Potom je Abdullah rekao: 'Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, kazao je: Ova dva namaza pomjerena su iz svoga određenog vremena samo na ovom mjestu, tj. akšam i jacija, i svijet ne mora stići na Muzdelifu sve do mrkle noći (jacije), a sabah-namaz klanja se u ovom času.'
I stajao je na nogama sve dok se nije razdanilo, a onda je rekao: 'Kada bi se zapovjednik pravovjernih sada povratio (na Minu), postupio bi po sunnetu.'
'Ne znam', rekao je Abdur-Rahman, 'da li je izjava Abdullahova bila brža ili Osmanovo vraćanje (sa Muzdelife).'
Abdullah b. Mes'ud nije prestajao izgovarati telbijju sve dok nije bacio (prvi) kamenčiće na Džemretul-Akabi."

١٦٨٣. حَدَّثَنَا عَبْدُاللهِ بْنُ رَجَاءٍ حَدَّثَنَا إِسْرَائِيلُ عَنْ أَبِي إِسْحَاقَ عَنْ عَبْدِالرَّحْمَنِ بْنِ يَزِيدَ قَالَ خَرَجْنَا مَعَ عَبْدِاللهِ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ إِلَى مَكَّةَ ثُمَّ قَدِمْنَا جَمْعًا فَصَلَّى الصَّلَاتَيْنِ كُلَّ صَلَاةٍ وَحْدَهَا بِأَذَانٍ وَإِقَامَةٍ وَالْعَشَاءُ بَيْنَهُمَا ثُمَّ صَلَّى الْفَجْرَ حِينَ طَلَعَ الْفَجْرُ قَائِلٌ يَقُولُ طَلَعَ الْفَجْرُ وَقَائِلٌ يَقُولُ لَمْ يَطْلُعِ الْفَجْرُ ثُمَّ قَالَ إِنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ قَالَ إِنَّ هَاتَيْنِ الصَّلَاتَيْنِ حُوِّلَتَا عَنْ وَقْتِهِمَا فِي هَذَا الْمَكَانِ الْمَغْرِبَ وَالْعِشَاءَ فَلَا يَقْدَمُ النَّاسُ جَمْعًا حَتَّى يُعْتِمُوا وَصَلَاةَ الْفَجْرِ هَذِهِ السَّاعَةَ ثُمَّ وَقَفَ حَتَّى أَسْفَرَ ثُمَّ قَالَ لَوْ أَنَّ أَمِيرَ الْمُؤْمِنِينَ أَفَاضَ الْآنَ أَصَابَ السُّنَّةَ فَمَا أَدْرِي أَقَوْلُهُ كَانَ أَسْرَعَ أَمْ دَفْعُ عُثْمَانَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ فَلَمْ يَزَلْ يُلَبِّي حَتَّى رَمَى جَمْرَةَ الْعَقَبَةِ يَوْمَ النَّحْرِ.

KADA SE HADŽIJA VRAĆA SA MUZDELIFE

باب متى يُدفعُ من جمعٍ

1684. PRIČAO NAM JE Hadžadž b. Minhal, rekavši da mu je prenio Šu'be b. Hadžadž od Ebu-Ishaka koji je rekao:
"Čuo sam Amra b. Mejmuna kako govori:
'Bio sam prisutan kada je Omer na Muzdelifi klanjao sabah, zatim obavio stajanje i rekao: 'Mušrici se nisu vraćali (sa Muzdelife) sve dok se ne bi pojavilo sunce i govorahu: Pojavi se, (osvijetljen) Sebiru!'
Vjerovjesnik im je proturječio i vratio se prije nego je sunce izašlo.'"

١٦٨٤. حَدَّثَنَا حَجَّاجُ بْنُ مِنْهَالٍ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ عَنْ أَبِي إِسْحَاقَ سَمِعْتُ عَمْرَو بْنَ مَيْمُونٍ يَقُولُ شَهِدْتُ عُمَرَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ صَلَّى بِجَمْعٍ الصُّبْحَ ثُمَّ وَقَفَ فَقَالَ إِنَّ الْمُشْرِكِينَ كَانُوا لَا يُفِيضُونَ حَتَّى تَطْلُعَ الشَّمْسُ وَيَقُولُونَ أَشْرِقْ ثَبِيرُ وَأَنَّ النَّبِيَّ ﷺ خَالَفَهُمْ ثُمَّ أَفَاضَ قَبْلَ أَنْ تَطْلُعَ الشَّمْسُ.

O IZGOVARANJU TELBIJJE I TEKBIRA UJUTRO, DESETOG DANA ZUL-HIDŽETA, KADA HADŽIJA BACA KAMENČIĆE NA DŽEMRETUL-AKABI I O JAHANJU ZA VRIJEME PUTOVANJA NA JEDNOJ DEVI (IZA NJENOG JAHAČA)

باب التَّلبيةِ والتَّكبيرِ غداةَ النَّحْرِ حِينَ يَرْمِي الْجَمْرَةَ والارْتِدافِ فِي السَّيْرِ

1685. PRIČAO NAM JE Ebu-Asim Dahhak b. Mahled, rekavši da mu je to prenio Ibni-Džurejdž od Ataa, on od Ibn-Abbasa, radijallahu anhuma, da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, posadio iza sebe na devu, Fadla, a on je rekao da Vjerovjesnik nije prestajao izgovarati telbijju sve dok nije bacio (prvi) kamenčiće na Džemretul-Akabi.

١٦٨٥. حَدَّثَنَا أَبُو عَاصِمٍ الضَّحَّاكُ بْنُ مَخْلَدٍ أَخْبَرَنَا ابْنُ جُرَيْجٍ عَنْ عَطَاءٍ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ أَرْدَفَ الْفَضْلَ فَأَخْبَرَ الْفَضْلُ أَنَّهُ لَمْ يَزَلْ يُلَبِّي حَتَّى رَمَى الْجَمْرَةَ .

1686,1687. PRIČAO NAM JE Zuhejr b. Harb, njemu prenio Vehb b. Džerir od svoga oca, on od Junusa Ejlija, ovaj od Zuhrije, a on od Ubejdullaha b. Abdullaha, ovaj, opet, od Ibni-Abbasa, radijallahu anhuma, da je Usame b. Zejd, radijallahu anhuma, jahao iza Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, na istoj devi od Arefata do Muzdelife, a od Muzdelife do Mine posadio je iza sebe Fadla i obojica njih, kaže Ibni-Abbas su izjavili: "Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, nije prestajao izgovarati telbijju sve dok nije bacio (prvi) kamenčić na Džemretul-Akabi."[1]

١٦٨٦–١٦٨٧. حَدَّثَنَا زُهَيْرُ بْنُ حَرْبٍ حَدَّثَنَا وَهْبُ بْنُ جَرِيرٍ حَدَّثَنَا أَبِي عَنْ يُونُسَ الأَيْلِيِّ عَنِ الزُّهْرِيِّ عَنْ عُبَيْدِاللهِ بْنِ عَبْدِاللهِ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا أَنَّ أُسَامَةَ بْنَ زَيْدٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا كَانَ رِدْفَ النَّبِيِّ ﷺ مِنْ عَرَفَةَ إِلَى الْمُزْدَلِفَةِ ثُمَّ أَرْدَفَ الْفَضْلَ مِنَ الْمُزْدَلِفَةِ إِلَى مِنًى قَالَ فَكِلَاهُمَا قَالَا لَمْ يَزَلِ النَّبِيُّ ﷺ يُلَبِّي حَتَّى رَمَى جَمْرَةَ الْعَقَبَةِ.

---

1 Raznolika su mišljenja učenjaka o momentu prestanka izgovaranja telbijje. Najveći broj ih smatra da se izgovaranje telbijje ne prekida, sve dok se ne obavi bacanje (prvog) kamenčića na Džemretul-Akabi. Ovo je mišljenje preneseno od Ibni-Mes'uda, Ibni-Abbasa, a usvojili su ga još Ata, Tavus, Neha'i, Sevri, Ebu-Hanife, Ahmed i Ishak.
Preneseno je da je Alija na svojim hodočašćima izgovarao stalno telbijju, a prestao bi je izgovarati na Arefatu, devetog dana zul-hidžeta, kada bi sunce zašlo. Malik je rekao da je ta praksa prihvaćena od učenih ljudi njihovog grada.
Ibni-Šihab kaže: "Tako su radili Ebu-Bekr, Omer, Osman i Aiša." Isti stav prenio je Ibnu-Munzir od Sa'da. Ibni-Zubejr govoraše: "Najvrednija dova na dan Arefata jeste tekbir."
Podijeljena su mišljenja o trenutku prestajanja učenja telbijje na Džemretul-Akabi. Imam Sevri, Ebu-Hanife, Šafija i Ebu-Sevr kažu: "Izgovaranje telbijje prestaje sa prvim bačenim kamenčićem na Džemretul-Akabi." Ahmed, Ishak i još poneki smatraju da izgovaranje telbijje prestaje tek kada se završi bacanje svih kamenčića na Džemretul-Akabi. Ovi se, pored navedenih hadisa, drže još izjave ashaba, da Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, nije prekidao izgovaranje telbijje, sve dok nije obavio bacanje kamenčića na Akabi.

"KO SE BUDE MOGAO KORISTITI UMROM DO HADŽA, ON ĆE ZAKLATI KURBAN KAKAV MOŽE, KO GA NE MOŽE NAĆI, POSTIT ĆE TRI DANA U TOKU HADŽA I SEDAM KADA SE VRATI, A TO JE SVEGA DESET DANA. TO JE ZA ONOGA ČIJA SE PORODICA NALAZI U MESDŽIDUL-HARAMU"

باب (فمن تمتع بالعمرة إلى الحج فما استيسر من الهدي فمن لم يجد فصيام ثلاثة أيام في الحج وسبعة إذا رجعتم تلك عشرة كاملة ذلك لمن لم يكن أهله حاضري المسجد الحرام)

1688. PRIČAO NAM JE Ishak b. Mensur, da mu je saopćio Nadr, da je Ebu-Džemre izjavio:
"Pitao sam Ibni-Abbasa, radijallahu anhuma, za Mut'u, pa mi ju je on naredio, a pitao sam ga i za kurban, pa mi je za njega rekao: 'Kurban je u Mut'i deva, krava (goveče), ili ovca, ili sudioništvo u jednoj krupnoj žrtvi.'
Ebu-Džemre je rekao: 'Svijet, kao da je Mut'u, prezirao. Kasnije sam zaspao i u snu vidio kako jedan čovjek viče: 'Ovo je hadž obavljen bez greške i kod Allaha primljen i Mut'a uvažena.' Otišao sam Ibnu-Abbasu, radijallahu anhuma, i to mu ispričao. On reče: Bog je najveći! To je praksa Ebul-Kasima, sallallahu alejhi ve sellem'"
Ebu-Abdullah (Buharija) kaže: "Adem (b. Ebi-Ijas), Vehb b. Džerir i Gunder, prenoseći od Šu'be,

١٦٨٨. حَدَّثَنَا إِسْحَاقُ بْنُ مَنْصُورٍ أَخْبَرَنَا النَّضْرُ أَخْبَرَنَا شُعْبَةُ حَدَّثَنَا أَبُو جَمْرَةَ قَالَ سَأَلْتُ ابْنَ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا عَنِ الْمُتْعَةِ فَأَمَرَنِي بِهَا وَسَأَلْتُهُ عَنِ الْهَدْيِ فَقَالَ فِيهَا جَزُورٌ أَوْ بَقَرَةٌ أَوْ شَاةٌ أَوْ شِرْكٌ فِي دَمٍ قَالَ وَكَأَنَّ نَاسًا كَرِهُوهَا فَنِمْتُ فَرَأَيْتُ فِي الْمَنَامِ كَأَنَّ إِنْسَانًا يُنَادِي حَجٌّ مَبْرُورٌ وَمُتْعَةٌ مُتَقَبَّلَةٌ فَأَتَيْتُ ابْنَ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا فَحَدَّثْتُهُ فَقَالَ اللهُ أَكْبَرُ سُنَّةُ أَبِي الْقَاسِمِ ﷺ قَالَ وَقَالَ آدَمُ وَوَهْبُ بْنُ جَرِيرٍ وَغُنْدَرٌ عَنْ شُعْبَةَ عُمْرَةٌ مُتَقَبَّلَةٌ وَحَجٌّ مَبْرُورٌ .

Oni se još oslanjaju na izjavu Fadla b. Abbasa, koju Ibni-Huzejme donosi u svojoj zbirci hadisa u slijedećoj verziji: "Vratio sam se s Božijim Poslanikom sa Arefata i on nije prestajao s izgovaranjem telbijje, sve dok nije izbacio kamenčiće na Džemretul-Akabi. Sa svakim bačenim kamenčićem izgovorio je tekbir, a izgovaranje telbijje prestao je sa zadnjim kamenčićem."
Bejheki poriče vjerodostojnost prijenosa zadnjeg dijela Fadlove izjave.
Zehebi je rekao: "S obzirom da je Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, sa svakim bačenim kamenčićem, uistinu, izgovarao tekbir, ukazuje da je on prestao izgovarati telbijju sa prvim bačenim kamenčićem."
Navedeni postupak odnosi se na osobu, koja obavlja samo hadž, dok ona koja obavlja samo umru prestaje izgovarati telbijju čim uniđe u Harem Mekke (okolinu). Neki učenjaci kažu: "Mu'temir neće prestati sa učenjem telbijje, sve dok ne ugleda kuće Mekke, a neki kažu, sve dok ne uniđe među mekkanske kuće."
Ebu-Hanife je rekao: "Mu'temir ne prestaje izgovarati telbijju, sve dok ne dotakne Hadžerul-Esved, a čime ga dotakne, on prestaje učiti telbijju."
Lejs je izjavio: "Mu'temir prestaje izgovarati telbijju kada dođe do same Ka'be", a Šafija je rekao: "Mu'temir ne prestaje učiti telbijju, sve dok ne otpočne tavaf oko Ka'be."
Ebu-Hanife se drži slijedeće Ibni-Abbasove izjave: "Mu'temir prestaje izgovarati telbijju, tek kada dotakne Hadžerul-Esved."
Ibni-Mes'ud je kazao: "Mu'temir ne prekida izgovaranje telbijje dok ne obavi potpuno sve obrede umre."

rekli su: 'Umra primljena i hadž obavljen bez prekršaja i kod Allaha uvažen, (Bogu su najdraži poslovi).'"[1]

O JAHANJU DEVA

باب رُكُوبِ الْبُدْنِ

To se temelji na riječima Uzvišenog Allaha: "Deve smo učinili znakovima Allahove moći."
"U njima imate raznoliko dobro, pa spomenite Božije ime nad njima (pri klanju), kada se one poredaju u redove, a kada im strane padnu (na zemlju i umru) jedite (meso) od njih i nahranite nenasrtljiva siromaha i beskućnika. Tako smo ih vama potčinili, da biste bili zahvalni. Allahu ne dospijeva njihovo meso, a ni njihova krv, nego će Mu od vas stići pobožnost (i bogobojaznost). Eto tako, potčinio ih je vama da biste vi veličali i slavili Allaha, za ono što vas je uputio na pravi put. Razveseli one, koji čine dobra djela!"

لِقَوْلِهِ (وَالْبُدْنَ جَعَلْنَاهَا لَكُمْ مِنْ شَعَائِرِ اللهِ لَكُمْ فِيهَا خَيْرٌ فَاذْكُرُوا اسْمَ اللهِ عَلَيْهَا صَوَافَّ فَإِذَا وَجَبَتْ جُنُوبُهَا فَكُلُوا مِنْهَا وَأَطْعِمُوا الْقَانِعَ وَالْمُعْتَرَّ كَذَلِكَ سَخَّرْنَاهَا لَكُمْ لَعَلَّكُمْ تَشْكُرُونَ لَنْ يَنَالَ اللهَ لُحُومُهَا وَلَا دِمَاؤُهَا وَلَكِنْ يَنَالُهُ التَّقْوَى مِنْكُمْ كَذَلِكَ سَخَّرَهَا لَكُمْ لِتُكَبِّرُوا اللهَ عَلَى مَا هَدَاكُمْ وَبَشِّرِ الْمُحْسِنِينَ) قَالَ مُجَاهِدٌ سُمِّيَتِ الْبُدْنَ لِبُدْنِهَا وَالْقَانِعُ السَّائِلُ وَالْمُعْتَرُّ الَّذِي يَعْتَرُّ بِالْبُدْنِ مِنْ غَنِيٍّ أَوْ فَقِيرٍ وَشَعَائِرُ اسْتِعْظَامُ الْبُدْنِ وَاسْتِحْسَانُهَا وَالْعَتِيقُ عِتْقُهُ مِنَ الْجَبَابِرَةِ وَيُقَالُ وَجَبَتْ سَقَطَتْ إِلَى الْأَرْضِ وَمِنْهُ وَجَبَتِ الشَّمْسُ .

1689. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Jusuf, njemu prenio Malik od Ebu-Zinada, on od A'redža, ovaj od Ebu-Hurejre, radijallahu anhu, da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, vidio nekog čovjeka kako goni devu, pa mu rekao:
"Uzjaši je!"
"Ovo je deva (za kurban)" – rekao je čovjek.
"Uzjaši je!" – rekao mu je Vjerovjesnik.
"Ovo je deva (za kurban)" – ponovio je čovjek.
U trećoj ili drugoj naredbi, on je rekao: "Teško tebi! Uzjaši je!"

١٦٨٩ . حَدَّثَنَا عَبْدُاللهِ بْنُ يُوسُفَ أَخْبَرَنَا مَالِكٌ عَنْ أَبِي الزِّنَادِ عَنِ الْأَعْرَجِ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ أَنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ رَأَى رَجُلًا يَسُوقُ بَدَنَةً فَقَالَ ارْكَبْهَا فَقَالَ إِنَّهَا بَدَنَةٌ فَقَالَ ارْكَبْهَا قَالَ إِنَّهَا بَدَنَةٌ قَالَ ارْكَبْهَا وَيْلَكَ فِي الثَّالِثَةِ أَوْ فِي الثَّانِيَةِ .

1 Izraz "el-atik" nalazi se u 32. i 33. ajetu "El-Hadž" sure koja u prijevodu glasi:
"Eto, tako, ko poštiva Božije propise (o hadžu), to je (znak) bogobojaznosti srdaca. Vi u njima (životinjama) imate koristi od određenog roka (klanja), zatim je njihovo mjesto (klanja) kod Svetog, Allahom čuvanog, hrama."

1690. PRIČAO NAM JE Muslim b. Ibrahim da su mu prenijeli Hišam i Šu'be b. Hadžadž od Katade, a on od Enesa, radijallahu anhu, da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, vidio jednog čovjeka kako goni devu za kurban, pa mu je rekao:
"Uzjaši je!"
"Ovo je, uistinu, deva (za kurban)" – rekao je čovjek.
"Uzjaši je!" – ponovio je Vjerovjesnik.
"Ovo je deva (za kurban)" – odgovorio je čovjek.
"Uzjaši je!" – rekao je Vjerovjesnik treći put.[1]

١٦٩٠ . حَدَّثَنَا مُسْلِمُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ حَدَّثَنَا هِشَامٌ وَشُعْبَةُ قَالَا حَدَّثَنَا قَتَادَةُ عَنْ أَنَسٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ رَأَى رَجُلًا يَسُوقُ بَدَنَةً فَقَالَ ارْكَبْهَا قَالَ إِنَّهَا بَدَنَةٌ قَالَ ارْكَبْهَا قَالَ إِنَّهَا بَدَنَةٌ قَالَ ارْكَبْهَا ثَلَاثًا .

GONJENJE DEVA ZA KURBAN SA SOBOM

باب مَنْ سَاقَ الْبُدْنَ معهُ

1691. PRIČAO NAM JE Jahja b. Bukejr, rekavši da mu je prenio Lejs od Ukajla, on od Ibni-Šihaba, ovaj od Salima b. Abdullaha, da je Ibni-Omer, radijallahu anhuma, rekao:
"Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, koristio se u Hadžetul-Vedau umrom do samog hadža, pa je i kurban pribavio. On je taj kurban gonio sa sobom od Zul-Hulejfe. Tako je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, započeo hodočašće i stupio u ihram za umru, a potom (u Mekki) učinio odluku za hadž. I svijet, koji je bio sa Vjerovjesnikom, sallallahu alejhi ve sellem,

١٦٩١ . حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ بُكَيْرٍ حَدَّثَنَا اللَّيْثُ عَنْ عُقَيْلٍ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ عَنْ سَالِمِ بْنِ عَبْدِاللهِ أَنَّ ابْنَ عُمَرَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا قَالَ تَمَتَّعَ رَسُولُ اللهِ ﷺ فِي حَجَّةِ الْوَدَاعِ بِالْعُمْرَةِ إِلَى الْحَجِّ وَأَهْدَى فَسَاقَ مَعَهُ الْهَدْيَ مِنْ ذِي الْحُلَيْفَةِ وَبَدَأَ رَسُولُ اللهِ ﷺ فَأَهَلَّ بِالْعُمْرَةِ ثُمَّ أَهَلَّ بِالْحَجِّ فَتَمَتَّعَ النَّاسُ مَعَ النَّبِيِّ ﷺ بِالْعُمْرَةِ إِلَى الْحَجِّ فَكَانَ مِنَ النَّاسِ

---

1 Iz hadisa se zaključuje:
– dozvoljeno je jahati devu određenu za kurban. Ahmed b. Hanbel u svom "Muvettau" navodi da su halifa Aliju pitali o jahanju kurban-deve i da je on odgovorio: "Nema štete jahati je. Vjerovjesnik je prošao pokraj nekoliko pješaka i naredio im da uzjašu svoje kurban-deve."
S obzirom na općenitost značenja iznesenih hadisa, nastala su raznolika tumačenja učenjaka. Urve b. Zubejr, Ahmed, Ishak i Zahirije dozvoljavaju jahanje kurbana bez ikakvih uvjeta, dok drugi učenjaci, jahanje uvjetuju izvjesnim potrebama hadžija kao iznemoglost, slabost i slično. Ovakav je stav Ahmeda, Ishaka, Šafije, Hasana Basrije, Ataa, Ebu-Hanife i još mnogih učenih ashaba.
Ima učenjaka koji jahanje kurbana, bez stvarne potrebe, smatraju mekruhom. Ovo je mišljenje preneseno od Šafije i Malika.
Ibrahim Neha'i smatra da umoran hadžija, može na svom kurbanu jahati samo onoliko, koliko mu je potrebno da se na njemu odmori. Ibni-Abdul Berr ovo jahanje smatra dužnošću hadžije, kako bi što više proturječilo običajima predislamskog doba.
Predstavnici svih ortodoksnih škola, osim Malika, dozvoljavaju hadžiji, da na kurban natovari svoj prtljag;
– učeni ljudi treba da stalno upućuju neuke, i to obnavljajući jedno pitanje po nekoliko puta, sve dok se ono ne shvati kako treba.

koristio se umrom do samog hadža. Bilo ih je koji su pribavili sebi kurban i gonili ga sa sobom, a i onih koji ga nisu pribavili.

Kada je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, stigao u Mekku, rekao je svijetu: 'Ko je od vas pribavio kurban, njemu nije dozvoljeno ništa činiti, što mu je već ranije bilo zabranjeno, sve dok ne obavi i svoj hadž, a ko nije pribavio sebi kurban, neka se obrije i oslobodi ihrama, a kasnije neka opet stupi u ihram za hadž. Ko ne nađe kurban, neka posti tri dana u toku hadža i sedam kada se vrati svojoj kući.'

Vjerovjesnik je obavio obilaženje oko Ka'be čim je prispio u Mekku i prvi od obreda bio je, da je dotakao Hadžerul-Esved, a zatim, poskakujući, kasao u prva tri ophođenja, a u četiri posljednja, išao običnim hodom. Kada je završio svoj tavaf oko Ka'be, klanjao je dva rekata kod Mekkami-Ibrahima, predao selam, okrenuo se i otišao na Safu, te učinio između Safe i Merve sedam ophodnji. Njemu nije bilo dozvoljeno činiti ništa od onoga što mu je bilo ranije zabranjeno, sve dok nije obavio sve svoje hadžske obrede; dok nije prvi dan Bajrama zaklao kurban i dok se nije vratio i obavio posljednje ophođenje oko Ka'be, poslije čega mu je bilo dozvoljeno činiti sve što mu je (u ihramu) bilo zabranjeno.

Ko je god sebi pribavio kurban, radio je onako kao što je radio i Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem Ovaj kurban gonio je, međutim, samo poneko od svijeta."

مَنْ أَهْدَى فَسَاقَ الْهَدْيَ وَمِنْهُمْ مَنْ لَمْ يُهْدِ فَلَمَّا قَدِمَ النَّبِيُّ ﷺ مَكَّةَ قَالَ لِلنَّاسِ مَنْ كَانَ مِنْكُمْ أَهْدَى فَإِنَّهُ لَا يَحِلُّ لِشَيْءٍ حَرُمَ مِنْهُ حَتَّى يَقْضِيَ حَجَّهُ وَمَنْ لَمْ يَكُنْ مِنْكُمْ أَهْدَى فَلْيَطُفْ بِالْبَيْتِ وَبِالصَّفَا وَالْمَرْوَةِ وَلْيُقَصِّرْ وَلْيَحْلِلْ ثُمَّ لِيُهِلَّ بِالْحَجِّ فَمَنْ لَمْ يَجِدْ هَدْيًا فَلْيَصُمْ ثَلَاثَةَ أَيَّامٍ فِي الْحَجِّ وَسَبْعَةً إِذَا رَجَعَ إِلَى أَهْلِهِ فَطَافَ حِينَ قَدِمَ مَكَّةَ وَاسْتَلَمَ الرُّكْنَ أَوَّلَ شَيْءٍ ثُمَّ خَبَّ ثَلَاثَةَ أَطْوَافٍ وَمَشَى أَرْبَعًا فَرَكَعَ حِينَ قَضَى طَوَافَهُ بِالْبَيْتِ عِنْدَ الْمَقَامِ رَكْعَتَيْنِ ثُمَّ سَلَّمَ فَانْصَرَفَ فَأَتَى الصَّفَا فَطَافَ بِالصَّفَا وَالْمَرْوَةِ سَبْعَةَ أَطْوَافٍ ثُمَّ لَمْ يَحْلِلْ مِنْ شَيْءٍ حَرُمَ مِنْهُ حَتَّى قَضَى حَجَّهُ وَنَحَرَ هَدْيَهُ يَوْمَ النَّحْرِ وَأَفَاضَ فَطَافَ بِالْبَيْتِ ثُمَّ حَلَّ مِنْ كُلِّ شَيْءٍ حَرُمَ مِنْهُ وَفَعَلَ مِثْلَ مَا فَعَلَ رَسُولُ اللهِ ﷺ مَنْ أَهْدَى وَسَاقَ الْهَدْيَ مِنَ النَّاسِ .

1692. Od Urve je preneseno kako ga je Aiša, radijallahu anha, prenoseći od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, obavijestila o njegovom obavljanju umre do hadža i da je i svijet sa njim stupio u ihram za umru, namjeravajući iza nje obaviti hadž u istoj godini. Ovo se slaže s onim o čemu nije obavijestio Salim, prenoseći od Ibni-Omera, radijallahu anhuma, a on od Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem.

١٦٩٢. وَعَنْ عُرْوَةَ أَنَّ عَائِشَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهَا أَخْبَرَتْهُ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ فِي تَمَتُّعِهِ بِالْعُمْرَةِ إِلَى الْحَجِّ فَتَمَتَّعَ النَّاسُ مَعَهُ بِمِثْلِ الَّذِي أَخْبَرَنِي سَالِمٌ عَنِ ابْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا عَنْ رَسُولِ اللهِ ﷺ.

O KUPOVANJU KURBANA SEBI, NA PUTU (ZA MEKKU)

باب مَن اشْتَرى الْهَدْيَ مِنَ الطَّرِيق

1693. PRIČAO NAM JE Ebun-Nu'man, njemu prenio Hammad od Ejjuba, on od Nafija koji je rekao:
"Abdullah b. Abdullah b. Omer, radijallahu anhuma, kazao je svome ocu: 'Odustani (od hadža), jer ja nisam siguran za nered, koji bi te mogao omesti od posjete Ka'bi.'
'Tada ću uraditi', rekao je Abdullah, 'kao što je uradio Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, a Allah je rekao: 'Vi u Allahovom Poslaniku imate, zaista, najbolji primjer.' Ja vas uzimam za svjedoke, da sam nijet učinio za umru.'
Potom je on", rekao je Abdullah, "stupio u ihram (od svoje kuće), i krenuo. Kada je bio u Bejdau, izgovorio je telbijju za hadž i umru rekavši: 'Hadž i umra nisu nešto posebno nego jedno (međusobno povezani).' Potom je kupio sebi kurban u Humejdu, došao (u Mekku), obavio je tavaf za oba obreda (hadž i umru) i nije se ihrama oslobodio, sve dok nije obavio obje ove dužnosti skupa (umru i hadž)."

١٦٩٣. حَدَّثَنَا أَبُو النُّعْمَانِ حَدَّثَنَا حَمَّادٌ عَنْ أَيُّوبَ عَنْ نَافِعٍ قَالَ قَالَ عَبْدُاللهِ بْنُ عَبْدِاللهِ بْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمْ لِأَبِيهِ أَقِمْ فَإِنِّي لَا آمَنُهَا أَنْ سَتُصَدُّ عَنِ الْبَيْتِ قَالَ إِذًا أَفْعَلُ كَمَا فَعَلَ رَسُولُ اللهِ ﷺ وَقَدْ قَالَ اللهُ (لَقَدْ كَانَ لَكُمْ فِي رَسُولِ اللهِ أُسْوَةٌ حَسَنَةٌ) فَأَنَا أُشْهِدُكُمْ أَنِّي قَدْ أَوْجَبْتُ عَلَى نَفْسِي الْعُمْرَةَ فَأَهَلَّ بِالْعُمْرَةِ مِنَ الدَّارِ قَالَ ثُمَّ خَرَجَ حَتَّى إِذَا كَانَ بِالْبَيْدَاءِ أَهَلَّ بِالْحَجِّ وَالْعُمْرَةِ وَقَالَ مَا شَأْنُ الْحَجِّ وَالْعُمْرَةِ إِلَّا وَاحِدٌ ثُمَّ اشْتَرَى الْهَدْيَ مِنْ قُدَيْدٍ ثُمَّ قَدِمَ فَطَافَ لَهُمَا طَوَافًا وَاحِدًا فَلَمْ يَحِلَّ حَتَّى حَلَّ مِنْهُمَا جَمِيعًا.

OBILJEŽAVANJE DEVE-KURBANA U ZUL-HULEJFI PROBADANJEM NJENE GRBE, MAZANJEM ISTE NJENOM KRVLJU I NATICANJE OGRLICE NA NJEN VRAT, A ZATIM OBLAČENJE IHRAMA

باب مَنْ أَشْعَرَ وَقَلَّدَ بِذِي الْحُلَيْفَةِ ثُمَّ أَحْرَمَ

Nafi' kaže: "Kada je Ibni-Omer, radijallahu anhuma, gonio kurban-devu iz Medine, natakao joj je ogrlicu u Zul-Hulejfi i pokapanom krvlju iz probodene grbe namazao je; onda je prosjekao, sječivom noža, desnu stranu njene grbe, a ona je u klečećem stavu bila okrenuta prema kibli."[1]

وَقَالَ نَافِعٌ كَانَ ابْنُ عُمَرَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا إِذَا أَهْدَى مِنَ الْمَدِينَةِ قَلَّدَهُ وَأَشْعَرَهُ بِذِي الْحُلَيْفَةِ يَطْعُنُ فِي شِقِّ سَنَامِهِ الْأَيْمَنِ بِالشَّفْرَةِ وَوَجْهُهَا قِبَلَ الْقِبْلَةِ بَارِكَةً .

1 Probadanje devine grbe i mazanje deve prokapanom krvlju, znak je raspoznavanja vlastitog kurbana među kurbanima ostalih hadžija.
O načinu izvođenja ovog čina ima više mišljenja.
Ebu-Jusuf i Muhammed rekli su: "Grba se zasijeca sa donje lijeve strane deve, toliko da samo malo prokapa krv."
Ibnu-Hammad je prenio od Ahmeda da se krv pušta sa lijeve strane grbe, jer je tako radio i Abdullah b. Omer. Ovo mišljenje usvaja i Malik. Ešbili, u svom komentaru na Muvetta, kaže: "Prosijecanje devine grbe dozvoljeno je kako sa desne strane i sa lijeve strane, jer je Ibni-Omer to činio nekada na desnoj, a nekada na lijevoj strani."
Najveći broj učenjaka opredijelio se za desnu stranu, kao što su Šafija, Ishak i drugi. Ovi se drže izjave Ibni-Abbasa koju Muslim navodi u ovoj varijanti: "Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, u Zul-Hulejfi klanjao je podne, zatim zatražio devu, narezao joj grbu sa desne strane i prokapanu krv po njoj razmazao, a zatim joj na vrat objesio obuću."
Istu izjavu donosi i Ebu-Davud u svom "Sunenu", dodajući: "... i prokapanu krv razmazao je po njoj svojom rukom..."
Najveći broj učenjaka smatra da je ovo puštanje krvi sunnet. Ibni-Ebi-Šejbe u svom "Musannefu" sa senedom navodi da je Ibni-Abbas rekao: "Ako hoćeš, pusti krv iz devine grbe, a ako nećeš, ne puštaj!"
Svrha ovog obilježavanja je:
– upozorenje kradljivcima da životinju ne diraju i poštuju, jer je određena za kurban;
– upozorenje siromasima da mogu, na dan Bajrama, besplatno dobiti potrebno im meso.
Ova obilježavanja vrše se samo kod deva, dok Ša'bi i Ebu-Sevr kažu, da se to čini kod svake krupne životinje.

1694,1695. PRIČAO NAM JE Ahmed b. Muhammed, rekavši da ga je obavijestio Abdullah, da mu je prenio Ma'mer od Zuhrija, on od Urve b. Zubejra, ovaj od Misvera b. Mahreme i Mervana: "Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, izašao je iz Medine (godine Hudejbije) sa nešto manje od hiljadu svojih drugova i kada su bili u Zul-Hulejfi, Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, svojoj kurban-devi objesio je o vrat obuću i pomazao je krvlju iz prosječene joj grbe i stupio u ihram za umru."

١٦٩٤-١٦٩٥. حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ مُحَمَّدٍ أَخْبَرَنَا عَبْدُاللهِ أَخْبَرَنَا مَعْمَرٌ عَنِ الزُّهْرِيِّ عَنْ عُرْوَةَ بْنِ الزُّبَيْرِ عَنِ الْمِسْوَرِ بْنِ مَخْرَمَةَ وَمَرْوَانَ قَالَا خَرَجَ النَّبِيُّ ﷺ زَمَنَ الْحُدَيْبِيَةِ مِنَ الْمَدِينَةِ فِي بِضْعَ عَشْرَةَ مِائَةً مِنْ أَصْحَابِهِ حَتَّى إِذَا كَانُوا بِذِي الْحُلَيْفَةِ قَلَّدَ النَّبِيُّ ﷺ الْهَدْيَ وَأَشْعَرَ وَأَحْرَمَ بِالْعُمْرَةِ.

1696. PRIČAO NAM JE Ebu-Nu'ajm, njemu Efleh, prenoseći od Kasima, on od Aiše, radijallahu anha, koja je rekla:
"Splela sam svojim rukama ogrlice devama Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, a on ih je potom svakoj stavio i pomazao krvlju, iz njene, malo probodene grbe, i uputio prema Mekki, na ime kurbana i nije mu bilo zabranjeno činiti ništa što mu je do tada bilo dozvoljeno."[1]

١٦٩٦. حَدَّثَنَا أَبُو نُعَيْمٍ حَدَّثَنَا أَفْلَحُ عَنِ الْقَاسِمِ عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهَا قَالَتْ فَتَلْتُ قَلَائِدَ بُدْنِ النَّبِيِّ ﷺ بِيَدَيَّ ثُمَّ قَلَّدَهَا وَأَشْعَرَهَا وَأَهْدَاهَا فَمَا حَرُمَ عَلَيْهِ شَيْءٌ كَانَ أُحِلَّ لَهُ.

1 Iz navedenih hadisa zaključuje se:
– navedena obilježavanja kurbana čine se neposredno prije stupanja u ihram; prokapana njezina krv je djelo Šerijatom propisano.
Ibni-Bettal je rekao: "Ko odluči da stupi u ihram za hadž i umru i potjera sa sobom kurban, on će ga obilježiti tek na mikatu, a mustehab je da ne stupa u ihram, dok ne dođe na mikat, jer je tako učinio i Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, u danima Hudejbijje i danima Hadžetul-Vedaa;
– obilježavanje kurbana je najbolje vršiti lično, dok žena može to povjeriti svom pratiocu ili nekom drugom licu.

O PLETENJU OGRLICA DEVAMA I GOVEDIMA (NAMIJENJENIM ZA KURBANE)

باب فَتْلِ الْقَلاَئِدِ لِلْبُدْنِ وَالْبَقَرِ

1697. PRIČAO NAM JE Museddeď, njemu Jahja, prenoseći od Ubejdullaha, kome je saopćio Nafi‘ od Ibni-Omera, on od Hafse, radijallahu anha, koja je rekla:
“Allahov Poslaniče, šta je ovom svijetu? Oni su se oslobodili ihrama, a ti nisi!”
“Ja sam”, rekao je on, “ulijepio svoju kosu i svom kurbanu stavio ogrlicu, i neću se osloboditi ihrama sve dok se ne oslobodim (obreda) hadža.”

١٦٩٧. حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ حَدَّثَنَا يَحْيَى عَنْ عُبَيْدِاللهِ قَالَ أَخْبَرَنِي نَافِعٌ عَنِ ابْنِ عُمَرَ عَنْ حَفْصَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمْ قَالَتْ قُلْتُ يَا رَسُولَ اللهِ مَا شَأْنُ النَّاسِ حَلُّوا وَلَمْ تَحْلِلْ أَنْتَ قَالَ إِنِّي لَبَّدْتُ رَأْسِي وَقَلَّدْتُ هَدْيِي فَلاَ أَحِلُّ حَتَّى أَحِلَّ مِنَ الْحَجِّ .

1698. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Jusuf da mu je prenio Lejs, njemu Ibni-Šihab od Urve i od Amre b. Abdur-Rahmana, da je Aiša, radijallahu anha, rekla:
“Allahov Poslanik je uputio (jedan) kurban u Mekku iz Medine. Ja sam tom njegovom kurbanu oplela ogrlicu i on se, potom, (do mikata) nije klonio ničega čega se kloni muhrim.”

١٦٩٨. حَدَّثَنَا عَبْدُاللهِ بْنُ يُوسُفَ حَدَّثَنَا اللَّيْثُ حَدَّثَنَا ابْنُ شِهَابٍ عَنْ عُرْوَةَ وَعَنْ عَمْرَةَ بِنْتِ عَبْدِالرَّحْمَنِ أَنَّ عَائِشَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهَا قَالَتْ كَانَ رَسُولُ اللهِ ﷺ يُهْدِي مِنَ الْمَدِينَةِ فَأَفْتِلُ قَلاَئِدَ هَدْيِهِ ثُمَّ لاَ يَجْتَنِبُ شَيْئًا مِمَّا يَجْتَنِبُهُ الْمُحْرِمُ .

O RAZREZIVANJU DEVINE GRBE I RAZMAZIVANJU POKAPANE KRVI PO NJOJ

باب إِشْعَارِ الْبُدْنِ

Urve je, prenoseći od Misvera, radijallahu anhu, rekao:
“Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, stavio je u Zul-Hulejfi ogrlicu svojoj kurban-devi, razmazao po njoj pokapanu krv iz prorezane joj grbe i potom stupio u ihram za umru.”

وَقَالَ عُرْوَةُ عَنِ الْمِسْوَرِ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَلَّدَ النَّبِيُّ ﷺ الْهَدْيَ وَأَشْعَرَهُ وَأَحْرَمَ بِالْعُمْرَةِ .

1699. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Mesleme, da mu je prenio Efleh b. Humejd od Kasima, on od Aiše, radijallahu anha, koja je rekla:
"Oplela sam ogrlicu za kurban-devu Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, i on joj je, razmazavši po njoj prokapanu krv iz prosječene joj grbe, stavio na vrat ogrlicu", ili je, kaže Kasim, rekla: "Stavila sam joj je. Potom ju je poslao Ka'bi, a on je ostao u Medini i nije mu bilo zabranjeno ništa činiti što mu je bilo dotada dozvoljeno."

١٦٩٩. حَدَّثَنَا عَبْدُاللهِ بْنُ مَسْلَمَةَ حَدَّثَنَا أَفْلَحُ ابْنُ حُمَيْدٍ عَنِ الْقَاسِمِ عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهَا قَالَتْ فَتَلْتُ قَلَائِدَ هَدْيِ النَّبِيِّ ﷺ ثُمَّ أَشْعَرَهَا وَقَلَّدَهَا أَوْ قَلَّدْتُهَا ثُمَّ بَعَثَ بِهَا إِلَى الْبَيْتِ وَأَقَامَ بِالْمَدِينَةِ فَمَا حَرُمَ عَلَيْهِ شَيْءٌ كَانَ لَهُ حِلٌّ .

STAVLJANJE OGRLICA NA VRAT (KURBANU UPUĆENOM ZA MEKKU) SVOJOM RUKOM

بَاب مَنْ قَلَّدَ الْقَلَائِدَ بِيَدِهِ

1700. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Jusuf, a rekavši da mu je prenio Malik od Abdullaha b. Ebi-Bekra b. Amra b. Hazima, on od Amre bint Abdur-Rahman da mu je ona saopćila da je Zijad b. Ebi-Sufjan pisao Aiši, radijallahu anha, da je Abdullah b. Abbas, radijallahu anhuma, rekao:
"Ko pošalje kurban Ka'bi, njemu je zabranjeno činiti sve ono što je zabranjeno svakom hadžiji, sve dok se njegova poslana žrtva (kurban) ne zakolje."
"Potom je", kazala je Amra, "Aiša, radijallahu anha, rekla: 'Nije to tako kao što je Ibni-Abbas, radijallahu anha, rekao. Ja sam svojim rukama oplela ogrlice kurban-devi Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, a Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, iste joj je stavio svojim rukama i poslao (u Mekku) po mom ocu, i dok još kurban nije bio zaklan, Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, nije bilo ništa zabranjeno činiti od onoga što mu je Allah ranije dozvoljavao.'"[1]

١٧٠٠. حَدَّثَنَا عَبْدُاللهِ بْنُ يُوسُفَ أَخْبَرَنَا مَالِكٌ عَنْ عَبْدِاللهِ بْنِ أَبِي بَكْرِ بْنِ عَمْرِو بْنِ حَزْمٍ عَنْ عَمْرَةَ بِنْتِ عَبْدِالرَّحْمَنِ أَنَّهَا أَخْبَرَتْهُ أَنَّ زِيَادَ بْنَ أَبِي سُفْيَانَ كَتَبَ إِلَى عَائِشَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهَا إِنَّ عَبْدَاللهِ بْنَ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا قَالَ مَنْ أَهْدَى هَدْيًا حَرُمَ عَلَيْهِ مَا يَحْرُمُ عَلَى الْحَاجِّ حَتَّى يُنْحَرَ هَدْيُهُ قَالَتْ عَمْرَةُ فَقَالَتْ عَائِشَةُ رَضِيَ اللهُ عَنْهَا لَيْسَ كَمَا قَالَ ابْنُ عَبَّاسٍ أَنَا فَتَلْتُ قَلَائِدَ هَدْيِ رَسُولِ اللهِ ﷺ بِيَدَيَّ ثُمَّ قَلَّدَهَا رَسُولُ اللهِ ﷺ بِيَدَيْهِ ثُمَّ بَعَثَ بِهَا مَعَ أَبِي فَلَمْ يَحْرُمْ عَلَى رَسُولِ اللهِ ﷺ شَيْءٌ أَحَلَّهُ اللهُ لَهُ حَتَّى نُحِرَ الْهَدْيُ .

1 Ko usljed neke spriječenosti ne obavi hadž i umru, pa pošalje po nekom svoj kurban, nije dužan, po mišljenju Aiše, živjeti po propisima, koje mora hadžija primjenjivati dok je u ihramu.
Mnogi muhadisi ističu da Ibni-Abbas nije bio usamljenog mišljenja. Ibni-Omer, kada je poslao svoj kurban u Mekku, sustezao se od svega onoga od čega se susteže svaki hadžija dok je u ihramu, osim što nije izgovarao telbiju. Ovo mišljenje zastupao je i Kajs b. Sa'd.
Ibni-Ebi-Šejbe sa senedom prenosi da su halife Omer i Alija rekli jednom čovjeku koji je poslao kurban-devu u Mekku da se kloni i čuva svega čega se kloni hadžija, koji je u mikatu stupio u ihram.

O STAVLJANJU OGRLICE BRAVČETU

باب تقْلِيد الْغنَم

1701. PRIČAO NAM JE Ebu-Nu‘ajm, rekavši da je njemu prenio A‘meš od Ibrahima, ovaj od Esveda, a on od Aiše, radijallahu anha, koja je rekla:
"Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, poslao je jednom, na ime kurbana, u Mekku bravče."

١٧٠١. حَدَّثَنَا أَبُو نُعَيْمٍ حَدَّثَنَا الأَعْمَشُ عَنْ إِبْرَاهِيمَ عَنِ الأَسْوَدِ عَنْ عَائِشَةَ رَضِي اللهُ عَنْهَا قَالَتْ أَهْدَى النَّبِيُّ ﷺ مَرَّةً غَنَمًا .

1702. PRIČAO NAM JE Ebu-Nu‘man, njemu Abdur-Rahman, prenoseći od A‘meša kome je prenio Ibrahim od Esveda, a on od Aiše, radijallahu anha:
"Oplela sam ogrlice kurbanu Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, i on ih je nataknuo bravčetu na vrat i ostao slobodan boraviti kod svojih ukućana."

١٧٠٢. حَدَّثَنَا أَبُو النُّعْمَانِ حَدَّثَنَا عَبْدُالْوَاحِدِ حَدَّثَنَا الأَعْمَشُ حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ عَنِ الأَسْوَدِ عَنْ عَائِشَةَ رَضِي اللهُ عَنْهَا قَالَتْ كُنْتُ أَفْتِلُ الْقَلاَئِدَ لِلنَّبِيِّ ﷺ فَيُقَلِّدُ الْغَنَمَ وَيُقِيمُ فِي أَهْلِهِ حَلاَلاً .

1703. PRIČAO NAM JE Ebu-Nu‘man, njemu Hammad, prenoseći od Mensura b. Mu‘temira, a preko drugog seneda, pričao nam je Muhammed b. Kesir, njemu Sufjan, prenoseći od Mensura, on od Ibrahima, ovaj od Esveda, a on opet od Aiše, radijallahu anha, koja je rekla:
"Oplela sam ogrlicu kurban-bravčetu Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, pa ga je on sa njim poslao (u Mekku), a potom boravio slobodno (u Medini)."

١٧٠٣. حَدَّثَنَا أَبُو النُّعْمَانِ حَدَّثَنَا حَمَّادٌ حَدَّثَنَا مَنْصُورُ بْنُ الْمُعْتَمِرِ ح و حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ كَثِيرٍ أَخْبَرَنَا سُفْيَانُ عَنْ مَنْصُورٍ عَنْ إِبْرَاهِيمَ عَنِ الأَسْوَدِ عَنْ عَائِشَةَ رَضِي اللهُ عَنْهَا قَالَتْ كُنْتُ أَفْتِلُ قَلاَئِدَ الْغَنَمِ لِلنَّبِيِّ ﷺ فَيَبْعَثُ بِهَا ثُمَّ يَمْكُثُ حَلاَلاً .

1704. PRIČAO NAM JE Ebu-Nu‘ajm da mu je prenio Zekerijja od Adema, on od Mesruka, a ovaj od Aiše, radijallahu anha, koja je rekla:
"Oplela sam za kurban Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, ogrlicu, prije nego je on stupio u ihram (prilikom Hadžetul-Vedaa)."

١٧٠٤. حَدَّثَنَا أَبُو نُعَيْمٍ حَدَّثَنَا زَكَرِيَّاءُ عَنْ عَامِرٍ عَنْ مَسْرُوقٍ عَنْ عَائِشَةَ رَضِي اللهُ عَنْهَا قَالَتْ فَتَلْتُ لِهَدْيِ النَّبِيِّ ﷺ تَعْنِي الْقَلاَئِدَ قَبْلَ أَنْ يُحْرِمَ .

O OGRLICAMA OD VUNE

1705. PRIČAO NAM JE Amr b. Ali, da mu je prenio Mu'az b. Mu'az od Ibni-Avna, on od Kasima, ovaj od (Aiše), majke pravovjernih, radijallahu anha:
"Oplela sam ogrlice kurbanu od vune, koju sam kod sebe imala."

O VJEŠANJU OBUĆE NA VRAT KURBANU UPUĆENOG U MEKKU

1706. PRIČAO NAM JE Muhammed da mu je saopćio Abdul-A'la b. Abdul-A'la, prenoseći od Ma'mera, on od Jahjaa b. Ebi-Kesira, on od Ikrime, a ovaj od Ebu-Hurejre, radijallahu anhu, da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, vidio jednog čovjeka kako goni devu-kurban i rekao mu:
"Uzjaši je!"
"Ovo je deva (za kurban)" – kazao je čovjek.
"Uzjaši je!" – ponovio je Vjerovjesnik.
"Kasnije sam ga već vidio", rekao je Ebu-Hurejre, "kao njenog jahača kako putuje uz Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, a obuća (je visila) na njenom vratu."
U drugom senedu, Ma'mera slijedi Muhammed b. Beššar.
PRIČAO NAM JE Usman b. Umer, rekavši da mu je gornji hadis prenio Ali b. Mubarek od Jahjaa, on od Ikrime, ovaj od Ebu-Hurejre, radijallahu anhu, a on od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem.

باب الْقَلاَئِدِ مِنَ الْعِهْنِ

١٧٠٥. حَدَّثَنَا عَمْرُو بْنُ عَلِيٍّ حَدَّثَنَا مُعَاذُ بْنُ مُعَاذٍ حَدَّثَنَا ابْنُ عَوْنٍ عَنِ الْقَاسِمِ عَنْ أُمِّ الْمُؤْمِنِينَ رَضِيَ اللهُ عَنْهَا قَالَتْ فَتَلْتُ قَلاَئِدَهَا مِنْ عِهْنٍ كَانَ عِنْدِي .

باب تَقْلِيدِ النَّعْلِ

١٧٠٦. حَدَّثَنَا مُحَمَّدٌ هُوَ ابْنُ سَلاَمٍ أَخْبَرَنَا عَبْدُالأَعْلَى بْنُ عَبْدِالأَعْلَى عَنْ مَعْمَرٍ عَنْ يَحْيَى بْنِ أَبِي كَثِيرٍ عَنْ عِكْرِمَةَ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ أَنَّ نَبِيَّ اللهِ ﷺ رَأَى رَجُلاً يَسُوقُ بَدَنَةً قَالَ ارْكَبْهَا قَالَ إِنَّهَا بَدَنَةٌ قَالَ ارْكَبْهَا قَالَ فَلَقَدْ رَأَيْتُهُ رَاكِبَهَا يُسَايِرُ النَّبِيَّ ﷺ وَالنَّعْلُ فِي عُنُقِهَا تَابَعَهُ مُحَمَّدُ بْنُ بَشَّارٍ حَدَّثَنَا عُثْمَانُ بْنُ عُمَرَ أَخْبَرَنَا عَلِيُّ بْنُ الْمُبَارَكِ عَنْ يَحْيَى عَنْ عِكْرِمَةَ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ .

O POKRIVAČIMA ZA DEVE

باب الْجِلاَلِ لِلْبُدْنِ

Ibni-Omer (Abdullah), radijallahu anhuma, prorezivao je (cijepao) pokrivače samo na mjestu iznad grbe (deve), a kada bi htio klati devu, skinuo bi joj pokrivače, bojeći se da kojeg od njih ne ošteti krv, i kasnije ih podijelio kao sadaku.

وَكَانَ ابْنُ عُمَرَ رَضِي اللهُ عَنْهُمَا لاَ يَشُقُّ مِنَ الْجِلاَلِ إِلَّا مَوْضِعَ السَّنَامِ وَإِذَا نَحَرَهَا نَزَعَ جِلاَلَهَا مَخَافَةَ أَنْ يُفْسِدَهَا الدَّمُ ثُمَّ يَتَصَدَّقُ بِهَا .

1707. PRIČAO NAM JE Kabise, njemu prenio Sufjan od Ibni-Ebi-Nedžiha, on od Mudžahida, ovaj do Abdur-Rahmana b. Ebi-Lejla, a on od Alije, radijallahu anhu, koji je rekao:
"Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, naredio mi je da pokrivače deva, koje su poklane, kao i njihove kože, podijelim kao sadaku."

١٧٠٧. حَدَّثَنَا قَبِيصَةُ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ عَنِ ابْنِ أَبِي نَجِيحٍ عَنْ مُجَاهِدٍ عَنْ عَبْدِالرَّحْمَنِ بْنِ أَبِي لَيْلَى عَنْ عَلِيٍّ رَضِي اللهُ عَنْهُ قَالَ أَمَرَنِي رَسُولُ اللهِ ﷺ أَنْ أَتَصَدَّقَ بِجِلاَلِ الْبُدْنِ الَّتِي نَحَرْتُ وَبِجُلُودِهَا .

KUPOVANJE KURBANA NA PUTU (ZA MEKKU) I STAVLJANJE KURBANU OGRLICE NA VRAT

باب مَنِ اشْتَرَى هَدْيَهُ مِنَ الطَّرِيقِ وقَلَّدها

1708. PRIČAO NAM JE Ibrahim b. Munzir, rekavši da mu je prenio Ebu-Damre, da je Musa b. Ukbe prenio od Nafija slijedeće:
"(Abdullah) Ibni-Omer, radijallahu anhuma, htio je obaviti hadž godine hodočašća haridžija, u doba Ibni-Zubejra, radijallahu anhuma, pa mu je rečeno (od sina): 'Borba je među tamošnjim svijetom i bojim se da te ne odbiju (odvrate od Ka'be)!'
'Vi', citirao je Ibni-Omer, 'imate u Allahovom Poslaniku zaista najbolji uzor. Ja ću, dakle, učiniti onako kao što je učinio on. Uzimam vas za svjedoke da sam nijet učinio obaviti umru.' A kada je bio upravo na Bejdau, rekao je: 'Hadž i umra nisu ništa drugo nego jedno (po svojoj svrsi). Uzimam vas za svjedoke da sam odlučio spojiti hadž sa umrom, a kurban sam pribavio, stavio mu ogrlicu, a kupio sam ga (u Hudejdu).'
Pošto je došao (u Mekku), obavio je tavaf oko Ka'be te obišao Safu (i Mervu) i nije na to više

١٧٠٨. حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ الْمُنْذِرِ حَدَّثَنَا أَبُو ضَمْرَةَ حَدَّثَنَا مُوسَى بْنُ عُقْبَةَ عَنْ نَافِعٍ قَالَ أَرَادَ ابْنُ عُمَرَ رَضِي اللهُ عَنْهُمَا الْحَجَّ عَامَ حَجَّةِ الْحَرُورِيَّةِ فِي عَهْدِ ابْنِ الزُّبَيْرِ رَضِي اللهُ عَنْهُمَا فَقِيلَ لَهُ إِنَّ النَّاسَ كَائِنٌ بَيْنَهُمْ قِتَالٌ وَنَخَافُ أَنْ يَصُدُّوكَ فَقَالَ (لَقَدْ كَانَ لَكُمْ فِي رَسُولِ اللهِ أُسْوَةٌ حَسَنَةٌ) إِذًا أَصْنَعَ كَمَا صَنَعَ أُشْهِدُكُمْ أَنِّي أَوْجَبْتُ عُمْرَةً حَتَّى إِذَا كَانَ بِظَاهِرِ الْبَيْدَاءِ قَالَ مَا شَأْنُ الْحَجِّ وَالْعُمْرَةِ إِلَّا وَاحِدٌ أُشْهِدُكُمْ أَنِّي قَدْ جَمَعْتُ حَجَّةً مَعَ عُمْرَةٍ وَأَهْدَى هَدْيًا مُقَلَّدًا اشْتَرَاهُ حَتَّى قَدِمَ فَطَافَ بِالْبَيْتِ وَبِالصَّفَا وَلَمْ يَزِدْ عَلَى ذَلِكَ

ništa (od obreda) dodao, a nije mu bilo slobodno učiniti ono čega je bio ranije (kao muhrim) lišen, sve do desetog dana zul-hidžeta, kada se obrijao i zaklao kurban. On je smatrao da je svoj obavezni tavaf (oko Ka'be, Safe i Merve) za umru i hadž obavio već prvim svojim tavafom."

وَلَمْ يَحْلِلْ مِنْ شَيْءٍ حَرُمَ مِنْهُ حَتَّى يَوْمِ النَّحْرِ فَحَلَقَ وَنَحَرَ وَرَأَى أَنْ قَدْ قَضَى طَوَافَهُ الْحَجَّ وَالْعُمْرَةَ بِطَوَافِهِ الأَوَّلِ ثُمَّ قَالَ كَذَلِكَ صَنَعَ النَّبِيُّ ﷺ .

ČOVJEK MOŽE ZAKLATI GOVEČE, NA IME KURBANA, ZA SVOJE ŽENE, BEZ NJIHOVOG NAREĐENJA

باب ذبح الرَّجُلِ الْبقَرَ عنْ نِسائِهِ مِنْ غَيْرِ أمْرِهِنَّ

1709. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Jusuf, njemu prenio Malik od Jahjaa b. Seida, on od Amre bint Abdur-Rahman koja je rekla: "Čula sam Aišu, radijallahu anha, kako govori:
'Izašli smo sa Allahovim Poslanikom, sallallahu alejhi ve sellem, kada je ostalo pet dana od zul-kadeta, naumivši obaviti samo hadž.
Kada smo se', rekla je ona, 'približili Mekki, Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, naredio je da se oslobodi ihrama ko nema kod sebe kurban, pošto izvrši tavaf oko Ka'be i obavi trčanje (sa'j) između Safe i Merve. Kasnije, desetog dana zul-hidžeta, donesen nam je komad goveđeg mesa i ja sam upitala:
'Šta je ovo?'
'Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem', rekao je donosilac, 'zaklao je goveče, na ime kurbana, za svoje supruge.'"
Jahja je kazao: "Potom sam ovo spomenuo Kasimu, a on reče:
'Prenijela ti je Amra slučaj vjerno.'"

١٧٠٩. حَدَّثَنَا عَبْدُاللهِ بْنُ يُوسُفَ أَخْبَرَنَا مَالِكٌ عَنْ يَحْيَى بْنِ سَعِيدٍ عَنْ عَمْرَةَ بِنْتِ عَبْدِالرَّحْمَنِ قَالَتْ سَمِعْتُ عَائِشَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهَا تَقُولُ خَرَجْنَا مَعَ رَسُولِ اللهِ ﷺ لِخَمْسٍ بَقِينَ مِنْ ذِي الْقَعْدَةِ لَا نُرَى إِلَّا الْحَجَّ فَلَمَّا دَنَوْنَا مِنْ مَكَّةَ أَمَرَ رَسُولُ اللهِ ﷺ مَنْ لَمْ يَكُنْ مَعَهُ هَدْيٌ إِذَا طَافَ وَسَعَى بَيْنَ الصَّفَا وَالْمَرْوَةِ أَنْ يَحِلَّ قَالَتْ فَدُخِلَ عَلَيْنَا يَوْمَ النَّحْرِ بِلَحْمِ بَقَرٍ فَقُلْتُ مَا هَذَا قَالَ نَحَرَ رَسُولُ اللهِ ﷺ عَنْ أَزْوَاجِهِ قَالَ يَحْيَى فَذَكَرْتُهُ لِلْقَاسِمِ فَقَالَ أَتَتْكَ بِالْحَدِيثِ عَلَى وَجْهِهِ .

O KLANJU DEVE NA MINI, NA MJESTU GDJE JE KLAO DEVE VJEROVJESNIK, SALLALLAHU ALEJHI VE SELLEM

باب النحر في منحر النبي ﷺ بمنى

1710. PRIČAO NAM JE Ishak b. Ibrahim, da je čuo Halida b. Harisa, koji kaže da mu je prenio Ubejdullah b. Omer od Nafija, da je Abdullah (b. Omer), radijallahu anhuma, klao deve na već poznatom mjestu klanja, na mjestu, rekao je Ubejdullah, gdje je klao deve Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem.

١٧١٠. حَدَّثَنَا إِسْحَاقُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ سَمِعَ خَالِدَ ابْنَ الْحَارِثِ حَدَّثَنَا عُبَيْدُاللهِ بْنُ عُمَرَ عَنْ نَافِعٍ أَنَّ عَبْدَاللهِ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ كَانَ يَنْحَرُ فِي الْمَنْحَرِ قَالَ عُبَيْدُاللهِ مَنْحَرِ رَسُولِ اللهِ ﷺ.

1711. PRIČAO NAM JE Ibrahim b. Munzir, njemu Enes b. Ijad da mu je prenio Musa b. Ukbe od Nafija, da je Ibni-Omer, radijallahu anhuma, poslao svoj kurban iz Muzdelife krajem noći, tako da je on, umjesto gdje je klao deve Vjerovjesnik, uveden sa hadžijama, među kojima se zajedno nalazište i slobodan i rob.

١٧١١. حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ الْمُنْذِرِ حَدَّثَنَا أَنَسُ بْنُ عِيَاضٍ حَدَّثَنَا مُوسَى بْنُ عُقْبَةَ عَنْ نَافِعٍ أَنَّ ابْنَ عُمَرَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا كَانَ يَبْعَثُ بِهَدْيِهِ مِنْ جَمْعٍ مِنْ آخِرِ اللَّيْلِ حَتَّى يُدْخَلَ بِهِ مَنْحَرُ النَّبِيِّ ﷺ مَعَ حُجَّاجٍ فِيهِمُ الْحُرُّ وَالْمَمْلُوكُ.

O ONOME KO JE ZAKLAO KURBANE SVOJOM RUKOM

باب من نحر هديه بيده

1712. PRIČAO NAM JE Sehl b. Bekkar, njemu Vuhejb, prenoseći od Ejjuba, on od Ebu Kilabe, a on od Enesa, citiravši hadis u skraćenoj formi. U njemu je (Enes) rekao: Zaklao je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, sedam deva u stojećem stavu, a u Medini je zaklao (ranije) dva sivkasta rogata ovna."

١٧١٢. حَدَّثَنَا سَهْلُ بْنُ بَكَّارٍ حَدَّثَنَا وُهَيْبٌ عَنْ أَيُّوبَ عَنْ أَبِي قِلَابَةَ عَنْ أَنَسٍ وَذَكَرَ الْحَدِيثَ قَالَ وَنَحَرَ النَّبِيُّ ﷺ بِيَدِهِ سَبْعَ بُدْنٍ قِيَامًا وَضَحَّى بِالْمَدِينَةِ كَبْشَيْنِ أَمْلَحَيْنِ أَقْرَنَيْنِ مُخْتَصَرًا.

O KLANJU UKOLJENČENE DEVE

باب نحر الإبل مقيدة

1713. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Mesleme, njemu prenio Jezid b. Zurej' od Junusa, on od Zijada b. Džubejra koji je rekao:
"Vidio sam (Abdullaha) Ibni-Omera, radijallahu anhuma, kada je prišao jednom čovjeku, koji je već bio povalio svoju devu da je zakolje i rekao mu: 'Postavi je uspravno ukoljenčenu, kako je to činio Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem'"
Šu'be je, prenoseći od Junusa, rekao: "Mene je o gornjem obavijestio Zijad (b. Džubejr)."

١٧١٣. حَدَّثَنَا عَبْدُاللهِ بْنُ مَسْلَمَةَ حَدَّثَنَا يَزِيدُ بْنُ زُرَيْعٍ عَنْ يُونُسَ عَنْ زِيَادِ بْنِ جُبَيْرٍ قَالَ رَأَيْتُ ابْنَ عُمَرَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا أَتَى عَلَى رَجُلٍ قَدْ أَنَاخَ بَدَنَتَهُ يَنْحَرُهَا قَالَ ابْعَثْهَا قِيَامًا مُقَيَّدَةً سُنَّةَ مُحَمَّدٍ ﷺ وَقَالَ شُعْبَةُ عَنْ يُونُسَ أَخْبَرَنِي زِيَادٌ .

O KLANJU DEVA DOK ONE STOJE NA NOGAMA

باب نحر البدن قائمة

Ibni-Omer, radijallahu anhuma, rekao je: "...To je sunnet Muhammeda, sallallahu alejhi ve sellem,", a Ibni-Abbas, radijallahu anhuma, kaže: "...poredane u redove u stojećem (ukoljenčenom) stavu."

وَقَالَ ابْنُ عُمَرَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا سُنَّةَ مُحَمَّدٍ ﷺ وَقَالَ ابْنُ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا (صَوَافَّ) قِيَامًا .

1714. PRIČAO NAM JE Sehl b. Bekkar, da mu je prenio Vuhejb od Ejjuba, on od Ebu-Kilabe, a ovaj od Enesa, radijallahu anhu, koji je rekao:
"Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, klanjao je četiri rekata podne-namaza u Medini, a dva rekata ikindije u Zul-Hulejfi i u njoj prenoćio. Kada je svanulo, uzjahao je svoju devu i izgovarao: 'Nema drugog Boga osim Jednog Jedinog Allaha', i slavio je Allaha njemu dostojnim riječima, a kada je uzišao na Bejda', izgovaraše (kao karin) telbijju za oba hodočašća (za hadž i umru) skupno. Pošto je unišao u Mekku, naredio je hadžijama (koji nisu imali kurban) da se oslobode ihrama (po izvršenom tavafu oko Ka'be, te Safe i Merve). Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, kasnije je zaklao svojom rukom sedam deva u stojećem stavu, a u Medini je zaklao (ranije) dva sivkasta rogata ovna."

١٧١٤. حَدَّثَنَا سَهْلُ بْنُ بَكَّارٍ حَدَّثَنَا وُهَيْبٌ عَنْ أَيُّوبَ عَنْ أَبِي قِلَابَةَ عَنْ أَنَسٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ صَلَّى النَّبِيُّ ﷺ الظُّهْرَ بِالْمَدِينَةِ أَرْبَعًا وَالْعَصْرَ بِذِي الْحُلَيْفَةِ رَكْعَتَيْنِ فَبَاتَ بِهَا فَلَمَّا أَصْبَحَ رَكِبَ رَاحِلَتَهُ فَجَعَلَ يُهَلِّلُ وَيُسَبِّحُ فَلَمَّا عَلَا عَلَى الْبَيْدَاءِ لَبَّى بِهِمَا جَمِيعًا فَلَمَّا دَخَلَ مَكَّةَ أَمَرَهُمْ أَنْ يَحِلُّوا وَنَحَرَ النَّبِيُّ ﷺ بِيَدِهِ سَبْعَ بُدْنٍ قِيَامًا وَضَحَّى بِالْمَدِينَةِ كَبْشَيْنِ أَمْلَحَيْنِ أَقْرَنَيْنِ .

1715. PRIČAO NAM JE Musedded, njemu prenio Isma'il od Ejjuba, on od Ebu-Kilabe, ovaj od Enesa b. Malika koji je rekao:
"Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, klanjao je četiri rekata podne-namaza u Medini, a dva rekata ikindije u Zul-Hulejfi."
Od Ejjuba je preneseno, da je on prenio od nekog čovjeka, a ovaj od Enesa, radijallahu anhu: "... potom je tu prenoćio, a kada je svanulo, klanjao je sabah, uzjahao svoju devu i kada je s njom stigao na Bejda', izgovorio je telbijju za umru i za hadž."

١٧١٥. حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ حَدَّثَنَا إِسْمَاعِيلُ عَنْ أَيُّوبَ عَنْ أَبِي قِلَابَةَ عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ صَلَّى النَّبِيُّ ﷺ الظُّهْرَ بِالْمَدِينَةِ أَرْبَعًا وَالْعَصْرَ بِذِي الْحُلَيْفَةِ رَكْعَتَيْنِ وَعَنْ أَيُّوبَ عَنْ رَجُلٍ عَنْ أَنَسٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ ثُمَّ بَاتَ حَتَّى أَصْبَحَ فَصَلَّى الصُّبْحَ ثُمَّ رَكِبَ رَاحِلَتَهُ حَتَّى إِذَا اسْتَوَتْ بِهِ الْبَيْدَاءَ أَهَلَّ بِعُمْرَةٍ وَحَجَّةٍ .

KASAPU NE TREBA DATI NIŠTA OD ZAKLANOG KURBANA (NA IME USLUGE)

باب لا يُعْطَى الْجَزَّارُ مِنَ الْهَدْيِ شَيْئًا

1716. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Kesir, da mu je saopćio Sufjan od Ibni-Ebi-Nedžiha, on od Mudžahida, ovaj od Abdur-Rahmana b. Ebi-Lejla, a on od Alije, radijallahu anhu, koji je rekao:
"Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, poslao me je i ja sam stajao kod deva, potom mi je on, sallallahu alejhi ve sellem, naredio, pa sam razdijelio njihovo meso, a zatim mi je zapovjedio, pa sam razdijelio i njihove pokrivače i njihove kože."

١٧١٦. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ كَثِيرٍ أَخْبَرَنَا سُفْيَانُ قَالَ أَخْبَرَنِي ابْنُ أَبِي نَجِيحٍ عَنْ مُجَاهِدٍ عَنْ عَبْدِالرَّحْمَنِ بْنِ أَبِي لَيْلَى عَنْ عَلِيٍّ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ بَعَثَنِي النَّبِيُّ ﷺ فَقُمْتُ عَلَى الْبُدْنِ فَأَمَرَنِي فَقَسَمْتُ لُحُومَهَا ثُمَّ أَمَرَنِي فَقَسَمْتُ جِلَالَهَا وَجُلُودَهَا .

1716. Sufjan je još rekao: "...A pričao mi je Abdul-Kerim, prenoseći od Mudžahida, on od Abdur-Rahmana b. Ebi-Lejla, ovaj od Alije, radijallahu anhu, koji je rekao:
'Naredio mi je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, da stojim kod njegovih deva i da ne dam od njih nikome ništa (na ime usluge) za klanje (guljenje i sječenje mesa).'"

١٧١٦م. قَالَ سُفْيَانُ وَحَدَّثَنِي عَبْدُالْكَرِيمِ عَنْ مُجَاهِدٍ عَنْ عَبْدِالرَّحْمَنِ بْنِ أَبِي لَيْلَى عَنْ عَلِيٍّ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ أَمَرَنِي النَّبِيُّ ﷺ أَنْ أَقُومَ عَلَى الْبُدْنِ وَلَا أُعْطِيَ عَلَيْهَا شَيْئًا فِي جِزَارَتِهَا .

KURBANSKE KOŽE VLASNIK DIJELI KAO MILOSTINJU

باب يُتَصَدَّقُ بِجُلُودِ الْهَدْيِ

1717. PRIČAO NAM JE Musedded, njemu prenio Jahja od Ibni-Džurejdža kome su saopćili Hasan b. Muslim i Abdul-Kerim Džezeri, prenoseći od Mudžahida, kome je to prenio Abdur-Rahman b. Ebi-Lejla od Alije, radijallahu anhu, da mu je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, zaista, naredio da stoji kod njegovih deva i da ih podijeli, i to sve od njih: njihovo meso, kože, pokrivače i da na ime usluge za njihovo klanje, ne daje nikome ništa od njih.

١٧١٧. حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ حَدَّثَنَا يَحْيَى عَنِ ابْنِ جُرَيْجٍ قَالَ أَخْبَرَنِي الْحَسَنُ بْنُ مُسْلِمٍ وَعَبْدُالْكَرِيمِ الْجَزَرِيُّ أَنَّ مُجَاهِدًا أَخْبَرَهُمَا أَنَّ عَبْدَالرَّحْمَنِ بْنَ أَبِي لَيْلَى أَخْبَرَهُ أَنَّ عَلِيًّا رَضِيَ اللهُ عَنْهُ أَخْبَرَهُ أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ أَمَرَهُ أَنْ يَقُومَ عَلَى بُدْنِهِ وَأَنْ يَقْسِمَ بُدْنَهُ كُلَّهَا لُحُومَهَا وَجُلُودَهَا وَجِلاَلَهَا وَلاَ يُعْطِيَ فِي جِزَارَتِهَا شَيْئًا .

POKRIVAČE DEVA VLASNIK DIJELI KAO MILOSTINJU

باب يُتَصَدَّقُ بِجِلاَلِ الْبُدْنِ

1713. PRIČAO NAM JE Ebu-Nu'ajm da je Sejf b. Ebi-Sulejman kazao:
"Čuo sam Mudžahida kako govori:
'Pričao nam je Ibni-Ebi-Lejla da mu je Alija, radijallahu anhu, rekao: Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, poslao je stotinu deva (na Minu, na ime kurbana) i naredio mi, pa sam podijelio meso od njih, potom mi je naredio, pa sam podijelio njihove pokrivače, zatim sam po njegovom naređenju i njihove kože podijelio.' "[1]

١٧١٨. حَدَّثَنَا أَبُو نُعَيْمٍ حَدَّثَنَا سَيْفُ بْنُ أَبِي سُلَيْمَانَ قَالَ سَمِعْتُ مُجَاهِدًا يَقُولُ حَدَّثَنِي ابْنُ أَبِي لَيْلَى أَنَّ عَلِيًّا رَضِيَ اللهُ عَنْهُ حَدَّثَهُ قَالَ أَهْدَى النَّبِيُّ ﷺ مِائَةَ بَدَنَةٍ فَأَمَرَنِي بِلُحُومِهَا فَقَسَمْتُهَا ثُمَّ أَمَرَنِي بِجِلاَلِهَا فَقَسَمْتُهَا ثُمَّ بِجُلُودِهَا فَقَسَمْتُهَا .

1 Vjerovjesniik, sallallahu alejhi ve sellem, prilikom Hadžetul-Vedaa, poslao je na Minu stotinu deva, od kojih je sam zaklao šezdeset tri deve, a drugih trideset sedam deva zaklao je Alija po njegovom naređenju. Ističe se da je Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, zaklao prvo trideset deva, potom mu je Alija zaklao trideset sedam, a zatim je on, opet, svojom rukom zaklao još trideset tri deve, što iznosi da je on sam zaklao ukupno šezdeset tri deve, a to je broj godina njegova života.
Iz hadisa se zaključuje:
– nabavljanje kurbana, klanje i dijeljenje njegova mesa, može se povjeriti i drugoj osobi;
– kurbansko meso se dijeli prema ustaljenim šerijatskim propisima: trećina siromasima, trećina prijateljima i trećina za potrebe svojih ukućana. Koža kurbana i njegov pokrivač ustupa se siromahu kao sadaka. Mesaru, na ime klanja kurbana, treba posebno platiti, a ukoliko mu se dadne komad mesa ili mu se ustupe ostaci, to mu se ne može računati u nagradu za klanje kurbana;
– jednoglasno je mišljenje učenjaka da se kurbansko meso ne može prodavati, a o prodavanju kože raznoliki su stavovi. Od Ibni-Omera prenesena je izjava: "Nema štete prodati kurbansku kožu i dobiveni novac

باب ﴿ وإذ بوأنا لإبراهيم مكان البيت أن لا تشرك بي شيئا وطهر بيتي للطائفين والقائمين والركع السجود وأذن في الناس بالحج يأتوك رجالا وعلى كل ضامر يأتين من كل فج عميق ليشهدوا منافع لهم ويذكروا اسم الله في أيام معلومات على ما رزقهم من بهيمة الأنعام فكلوا منها وأطعموا البائس الفقير ثم ليقضوا تفثهم وليوفوا نذورهم وليطوفوا بالبيت العتيق ذلك ومن يعظم حرمات الله فهو خير له عند ربه ﴾

"(SPOMENI MUHAMMEDE) KADA SMO ODABRALI IBRAHIMU MJESTO (ZA MOLITVU) HRAM (I REKLI): 'NE PRIPISUJ MI NIŠTA DRUGOM I OČISTI MOJU KUĆU ONIMA, KOJI JE OBILAZE, KOJI STOJE, KOJI SE PREGIBAJU I KOJI SEDŽDU ČINE'" "I POZOVI LJUDE HODOČAŠĆU, DOLAZIT ĆE TI PJEŠICE I NA SVAKOJ MRŠAVOJ DEVI KOJE DOLAZE S DALEKOG PUTA, DA PRISUSTVUJU KORISTIMA SVOJIM I DA SPOMINJU ALLAHOVO IME U POZNATIM DANIMA (KLANJA) ŽIVOTINJA KOJE IM JE ON DAROVAO. ZATO JEDITE OD NJIH (MESO) I NAHRANITE PUKOG SIROMAHA. ZATIM, NEKA OBAVE SVOJE ČIŠĆENJE (BRIJANJE) I NEKA IZVRŠE SVOJE ZAVJETE I NEKA OBILAZE STARI, ALLAHOM ČUVANI, HRAM! TO (SU PROPISI HADŽA). KO BUDE POŠTIVAO SVETINJE (BOŽIJE PROPISE), TO MU JE DOBRO KOD NJEGOVA GOSPODARA."

---

podijeliti siromasima kao milostinju." Ovo mišljenje usvojili su Muhammed i Ishak.
Ebu-Hurejra je rekao: "Ko proda kožu od svoga kurbana, pa on, kao da nije ni zaklao kurban."
Ibni-Abbas je izjavio: "Kurbanska koža dijeli se kao milostinja ili se ostavi sebi za vlastito korišćenje, a ne prodaje se."
Kasim i Salim su rekli: "Kupoprodaja kurbanske kože nije punopravan i šerijatski akt." Ovo mišljenje dijeli i Malik.
Neha'i i Hakem su rekli: "Za novac primljen od prodane kurbanske kože nije zabranjeno kupiti sebi sito, sjekiru i njima sličan predmet potreban za kuću."
Pisac "El-Hidaje" kaže: "Kurbansku kožu treba podijeliti kao milostinju, jer je ona sastavni dio kurbana ili od nje napraviti nešto, čime se služe ukućani kao sito, tašna, postećija, prostirka i slično. Nema štete, ako se za novac primljen od prodane kurbanske kože kupi za lične potrebe predmet, koji se može duže koristiti kao neka alatka, sedžada i slično."
Šejhul-islam u komentaru na Kafiju kaže: "Nije zabranjeno otkupiti kožu od svoga kurbana, da se njom služe ukućani, ne prodajući je kasnije drugom."
Poneki učenjaci dozvoljavaju da se za kurbansko meso kupi hljeb, jer je on hrana potrebna čovjeku kao i meso, naglašavajući da se za ovakvo meso ne mogu nabavljati nikakve kućne stvari.

ŠTA JE DOBROTVORU DOZVOLJENO JESTI OD DEVA (KURBANA), A ŠTA TREBA PODIJELITI

باب وما يأكل من البدن وما يتصدق

Ubejdullah je rekao: "Prenio mi je Nafi' od Ibn-Omera, radijallahu anhuma:
'Ne jede se meso od svoga kurbana zaklanog na ime kazne zbog lova, kao ni meso od zavjetnog kurbana, a jede se (meso) svakog drugog.'"
Ata je rekao: "(Prijestupnik) može jesti (meso kurbana zaklanog na ime kazne zbog lova) i zavjetnik (meso svog zavjetnog kurbana), a od (mesa) kurbana zaklanog na ime umre i hadža može (hadžija) i drugog nahraniti."

وَقَالَ عُبَيْدُاللهِ أَخْبَرَنِي نَافِعٌ عَنِ ابْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا لَا يُؤْكَلُ مِنْ جَزَاءِ الصَّيْدِ وَالنَّذْرِ وَيُؤْكَلُ مِمَّا سِوَى ذَلِكَ وَقَالَ عَطَاءٌ يَأْكُلُ وَيُطْعِمُ مِنَ الْمُتْعَةِ .

1719. PRIČAO NAM JE Musedded, da mu je prenio Jahja od Ibni-Džurejdža, da mu je Ata rekao, kako je čuo Džabira b. Abdullaha, radijallahu anhuma, kako kaže:
"Mi nismo na Mini jeli meso naših deva više od tri dana, pa nam je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, dozvolio, rekavši:
'Jedite i opskrbite se (za putovanje)!' I mi smo ga jeli i opskrbili se."
"Upitao sam", kaže Ibni-Džurejdž, "Ataa:
'Je li Džabir rekao: ...(opskrbili smo se) toliko da smo (sa njim) došli u Medinu.'"
"Ne" – odgovorio je Ata.

١٧١٩. حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ حَدَّثَنَا يَحْيَى عَنِ ابْنِ جُرَيْجٍ حَدَّثَنَا عَطَاءٌ سَمِعَ جَابِرَ بْنَ عَبْدِاللهِ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا يَقُولُ كُنَّا لَا نَأْكُلُ مِنْ لُحُومِ بُدْنِنَا فَوْقَ ثَلَاثِ مِنًى فَرَخَّصَ لَنَا النَّبِيُّ ﷺ فَقَالَ كُلُوا وَتَزَوَّدُوا فَأَكَلْنَا وَتَزَوَّدْنَا قُلْتُ لِعَطَاءٍ أَقَالَ حَتَّى جِئْنَا الْمَدِينَةَ قَالَ لَا .

1720. PRIČAO NAM JE Halid b. Mahled, rekavši da mu je prenio Sulejman b. Bilal, kako je Jahja izjavio da mu je Amra kazala:
"Čula sam Aišu, radijallahu anha, kako govori:
'Izašli smo sa Allahovim Poslanikom, sallallahu alejhi ve sellem, (iz Medine) kada je ostalo još pet dana od zul-kadeta, naumivši obaviti samo hadž. Pošto smo se približili Mekki, Allahov Poslanik,

١٧٢٠. حَدَّثَنَا خَالِدُ بْنُ مَخْلَدٍ حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ بِلَالٍ قَالَ حَدَّثَنِي يَحْيَى قَالَ حَدَّثَتْنِي عَمْرَةُ قَالَتْ سَمِعْتُ عَائِشَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهَا تَقُولُ خَرَجْنَا مَعَ رَسُولِ اللهِ ﷺ لِخَمْسٍ بَقِينَ مِنْ ذِي الْقَعْدَةِ وَلَا نُرَى إِلَّا الْحَجَّ حَتَّى إِذَا دَنَوْنَا مِنْ مَكَّةَ أَمَرَ

sallallahu alejhi ve sellem, kaže Aiša, radijallahu anha, naredio je: 'Ko nema kod sebe kurban, on će, pošto obavi tavaf oko Ka'be (Safu i Mervu), osloboditi se ihrama.' Kasnije nam je, na dan klanja kurbana, donesen komad goveđeg mesa i ja sam upitala: 'Šta je ovo?' Na to je rečeno: 'Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, zaklao je goveče za svoje supruge.'" Jahja je kazao: "Spomenuo sam kasnije ovu izjavu Kasimu, pa on reče: 'Vjerno ti je prenijela Amra taj događaj.'"[1]	رَسُولُ اللهِ ﷺ مَنْ لَمْ يَكُنْ مَعَهُ هَدْيٌ إِذَا طَافَ بِالْبَيْتِ ثُمَّ يَحِلُّ قَالَتْ عَائِشَةُ رَضِيَ اللهُ عَنْهَا فَدُخِلَ عَلَيْنَا يَوْمَ النَّحْرِ بِلَحْمِ بَقَرٍ فَقُلْتُ مَا هَذَا فَقِيلَ ذَبَحَ النَّبِيُّ ﷺ عَنْ أَزْوَاجِهِ قَالَ يَحْيَى فَذَكَرْتُ هَذَا الْحَدِيثَ لِلْقَاسِمِ فَقَالَ أَتَتْكَ بِالْحَدِيثِ عَلَى وَجْهِهِ .
O KLANJU KURBANA PRIJE BRIJANJA	**بَاب الذَّبْحِ قَبْلَ الْحَلْقِ**
1721. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Abdullah b. Havšeb, njemu Hušejm, rekavši da mu je prenio Mensur od Ataa, on od (Abdullaha) Ibni-Abbasa, radijallahu anhuma, koji je rekao: "Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, upitan je za onog, koji se obrijao prije nego je zaklao kurban i tome slično (bacanje kamenčića), pa je rekao: 'Nema grijeha! Nema grijeha!'"	١٧٢١ . حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِاللهِ بْنِ حَوْشَبٍ حَدَّثَنَا هُشَيْمٌ أَخْبَرَنَا مَنْصُورُ بْنُ زَاذَانَ عَنْ عَطَاءٍ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا قَالَ سُئِلَ النَّبِيُّ ﷺ عَمَّنْ حَلَقَ قَبْلَ أَنْ يَذْبَحَ وَنَحْوِهِ فَقَالَ لَا حَرَجَ لَا حَرَجَ .
1722. PRIČAO NAM JE Ahmed b. Junus, da mu je prenio Ebu-Bekr od Abdul-Aziza b. Rufeja, on od Ataa, ovaj od Ibni-Abbasa, radijallahu anhuma:	١٧٢٢ . حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ يُونُسَ أَخْبَرَنَا أَبُو بَكْرٍ عَنْ عَبْدِالْعَزِيزِ بْنِ رُفَيْعٍ عَنْ عَطَاءٍ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ

1 Prvi navedeni hadis ove glave donosi i Muslim u svom "Sahihu", navodeći da je Ata odgovorio Džabiru: "Da".
Prividnu kontradikciju odgovora, učenjaci su otklonili, smatrajući da je Ata na prvi upit odgovorio negativno, a kasnije, sjetivši se stvarnog stanja, odgovorio pozitivno. Kao argument ovom zaključku navodi se Muhammedova, sallallahu alejhi ve sellem, izjava koju je Muslim zabilježio preko Abdullaha b. Burejda u slijedećoj verziji: "Ranije sam vam zabranjivao posjećivanje grobova, a sada ih posjećujte! Zabranjivao sam vam jedenje mesa od vlastitog kurbana više od tri dana, a sada ga ostavite sebi koliko vam je potrebno!"
Alkame b. Mes'ud naređivao je da mu se jedna trećina kurbanskog mesa podijeli sirotinji, jedna trećina pokloni prijateljima, a jedna trećina ostavi za potrebu njegovih ukućana. Ovog su mišljenja bili još Ata, Šafija, Ahmed i Ishak.
Sevrija je rekao: "Veći dio mesa treba podijeliti sirotinji, to je malo manje od jedne trećine čistog mesa."
Pisac "El-Hidaje" navodi: "Meso vlastitog kurbana jede se, izuzev zavjetnog kurbana. Zavjetodavac ne smije jesti meso od zavjetnog kurbana, bio on bogat ili siromašan."
Pojesti nešto mesa od vlastitog bajramskog kurbana spada u mustehab. Ovo je stav najvećeg broja učenjaka, dok zahirije to smatraju vadžibom.

"Jedan je čovjek rekao Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem: 'Izvršio sam oprosnu posjetu Ka'bi prije nego sam bacio kamenčiće (na Džemretul-Akabi)?' 'Nema grijeha' – rekao je on.
'Obrijao sam se prije nego sam zaklao kurban?' – dodao je ovaj. 'Nema grijeha' – odgovorio je Vjerovjesnik. 'Zaklao sam kurban prije nego sam bacio kamenčiće?' – rekao je on. 'Nema grijeha' – odgovorio je Vjerovjesnik."
Abdur-Rahim Razi je isti dijalog prenio od Husejma, njemu Ata prenio od Ibni-Abbasa, radijallahu anhuma, a on od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem.
Kasim b. Jahja je rekao: "Meni je gornji hadis prenio Ibni-Husejm od Ataa, on od Ibni-Abbasa, a ovaj od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem" "Afan ga je prenio", rekao je Buharija, "od Vuhejba, on od Ibni-Husejma, a ovaj od Seida b. Džubejra, on od Ibni-Abbasa, radijallahu anhuma, koji ga prenosi od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem" I Hammad je isti hadis prenio od Kajsa b. Sa'da i Abbada b. Mensura, oni od Ataa, ovaj od Džabira, radijallahu anhu, a on od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem

رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا قَالَ رَجُلٌ لِلنَّبِيِّ ﷺ زُرْتُ قَبْلَ أَنْ أَرْمِيَ قَالَ لَا حَرَجَ قَالَ حَلَقْتُ قَبْلَ أَنْ أَذْبَحَ قَالَ لَا حَرَجَ قَالَ ذَبَحْتُ قَبْلَ أَنْ أَرْمِيَ قَالَ لَا حَرَجَ وَقَالَ عَبْدُالرَّحِيمِ الرَّازِيُّ عَنِ ابْنِ خُثَيْمٍ أَخْبَرَنِي عَطَاءٌ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا عَنِ النَّبِيِّ ﷺ وَقَالَ الْقَاسِمُ بْنُ يَحْيَى حَدَّثَنِي ابْنُ خُثَيْمٍ عَنْ عَطَاءٍ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ وَقَالَ عَفَّانُ أُرَاهُ عَنْ وُهَيْبٍ حَدَّثَنَا ابْنُ خُثَيْمٍ عَنْ سَعِيدِ بْنِ جُبَيْرٍ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا عَنِ النَّبِيِّ ﷺ وَقَالَ حَمَّادٌ عَنْ قَيْسِ بْنِ سَعْدٍ وَعَبَّادِ بْنِ مَنْصُورٍ عَنْ عَطَاءٍ عَنْ جَابِرٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ.

1723. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Musenna, da mu je saopćio Abdul-Ata, rekavši da mu je Halid prenio od Ikrime, on od Ibn-Abbasa, radijallahu anhuma, koji je rekao:
"Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, upitan je (za hadžske obrede). Potom je neko dodao:
'Bacio sam kamenčiće pošto sam dočekao mrak?' 'Nema grijeha' – rekao je Vjerovjesnik.
'Obrijao sam se prije nego sam zaklao kurban?' – rekao je ovaj.
'Nema grijeha' – odgovorio je ponovo Vjerovjesnik."[1]

١٧٢٣. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ الْمُثَنَّى حَدَّثَنَا عَبْدُالْأَعْلَى حَدَّثَنَا خَالِدٌ عَنْ عِكْرِمَةَ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا قَالَ سُئِلَ النَّبِيُّ ﷺ فَقَالَ رَمَيْتُ بَعْدَ مَا أَمْسَيْتُ فَقَالَ لَا حَرَجَ قَالَ حَلَقْتُ قَبْلَ أَنْ أَنْحَرَ قَالَ لَا حَرَجَ.

1 Muslim u svom "Sahihu", preko Ibni-Abbasa, navodi da je Vjerovjesnik, upitan o klanju kurbana, brijanju, bacanju kamenčića i o poremećenom redoslijedu njihovog obavljanja, odgovorio: "Hadžija nema za to grijeha." Muslim navodi da je opet Abdullah b. Amr b. As rekao: "Allahov Poslanik je na Hadžetul-Vedau stao

1724. PRIČAO NAM JE Abdan, da mu je saopćio njegov otac, prenoseći od Šu'be, on od Kajsa b. Muslima, ovaj od Tarika b. Šihaba, a on od Ebu-Musaa, radijallahu anhu, koji je rekao:
"Stigao sam Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, kada je bio u Bathau i tu me je upitao: 'Jesi li se odlučio za hadž?'
'Da' – rekao sam.
'Kako si učinio telbijju?' – upitao je on.
'Odazivam ti se telbijjom poput telbijje Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem' – kazao sam.
'Lijepo si učinio' – rekao je on. 'Idi i obiđi oko Ka'be, te učini sa'j između Safe i Merve!'
Kasnije sam došao jednoj ženi, plemena Benu-Kajs i ona mi je obiskala (iščeljala) glavu, pa sam onda stupio u ihram za hadž.
Ovo sam (o temettuu) kazivao svijetu sve do Omerova hilafeta, pa i njemu spomenuo, a on reče: 'Ako se držimo Božije Knjige, ona nam naređuje da hadž upotpunimo (u cijelosti), a ako se držimo prakse Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, pa i Allahov Poslanik se nije oslobađao ihrama, dok mu kurban nije stigao na svoje mjesto.'"

١٧٢٤. حَدَّثَنَا عَبْدَانُ قَالَ أَخْبَرَنِي أَبِي عَنْ شُعْبَةَ عَنْ قَيْسِ بْنِ مُسْلِمٍ عَنْ طَارِقِ بْنِ شِهَابٍ عَنْ أَبِي مُوسَى رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ قَدِمْتُ عَلَى رَسُولِ اللهِ ﷺ وَهُوَ بِالْبَطْحَاءِ فَقَالَ أَحَجَجْتَ قُلْتُ نَعَمْ قَالَ بِمَا أَهْلَلْتَ قُلْتُ لَبَّيْكَ بِإِهْلَالٍ كَإِهْلَالِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ أَحْسَنْتَ انْطَلِقْ فَطُفْ بِالْبَيْتِ وَبِالصَّفَا وَالْمَرْوَةِ ثُمَّ أَتَيْتُ امْرَأَةً مِنْ نِسَاءِ بَنِي قَيْسٍ فَفَلَتْ رَأْسِي ثُمَّ أَهْلَلْتُ بِالْحَجِّ فَكُنْتُ أُفْتِي بِهِ النَّاسَ حَتَّى خِلَافَةِ عُمَرَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ فَذَكَرْتُهُ لَهُ فَقَالَ إِنْ نَأْخُذْ بِكِتَابِ اللهِ فَإِنَّهُ يَأْمُرُنَا بِالتَّمَامِ وَإِنْ نَأْخُذْ بِسُنَّةِ رَسُولِ اللهِ ﷺ فَإِنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ لَمْ يَحِلَّ حَتَّى بَلَغَ الْهَدْيُ مَحِلَّهُ .

---

na Mini ispred okupljenog svijeta. Utom mu je prišao jedan čovjek i upitao: 'Allahov Poslaniče, ja sam, ne znajući, obrijao se prije nego sam zaklao kurban?' 'Nema grijeha', rekao je Vjerovjesnik, 'zakolji ga naknadno!' Potom je došao drugi čovjek i rekao: 'Allahov Poslaniče, ja sam, ne znajući, zaklao kurban prije bacanja kamenčića?' 'Nema grijeha', kazao je Vjerovjesnik, 'baci ih naknadno!' I nije niko upitao Allahovog Poslanika za kakav naprijed proturen ili nazad prebačen obred, a da on nije odgovorio: 'Nema grijeha, obavi ga naknadno!'"
Ibni-Abbas je kazao: "Ko poremeti redoslijed obavljanja hadžskih obreda, dužan je zaklati kurban." Ovo mišljenje usvajaju još Neha'i, Hasan Basrija i Katade.
Kod poremećaja redoslijeda brijanja raznolika su mišljenja: ako se hadžija obrijao prije nego je zaklao kurban, ne smatra se prijestupom i nema zato nikakve kazne. Ovo je stav Malika, Sevrija, Evza'ija, Šafije, Ahmeda, Ishaka, Ebu-Sevra, Davuda i Ibnu-Džerira i još nekih ashaba.
Ebu Hanife je još kazao: "Ako je konkretni prijestup učinio hadžija koji se na mikatu odlučio da obavi umru i hadž u isto vrijeme, on je dužan zaklati dva kurbana, dok po mišljenju imama Zufera, on treba zaklati tri kurbana: jednog na ime kirana, a druga dva, zbog poremećaja redoslijeda u ta dva obreda." Ebu-Jusuf i Muhammed, držeći se slova sadržaja navedenih hadisa, smatraju da to nije nikakav prijestup, i ne treba uopće klati kurban.

O ONOM KOJI JE ULIJEPIO SVOJU KOSU PRILIKOM STUPANJA U IHRAM, A OBRIJAO SE (PRI SKIDANJU IHRAMA)

باب مَنْ لَبَّدَ رَأْسَهُ عِنْدَ الْإِحْرَامِ وَحَلَقَ

1725. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Jusuf, rekavši da mu je prenio Malik od Nafija, on od Ibni-Omera, ovaj od Hafse, radijallahu anhum, koja je rekla:
"Allahov Poslaniče! Šta je ovom svijetu? Oslobodili su se ihrama umre, a ti nisi!"
"Ja sam", rekao je on, "ulijepio svoju kosu, a svom kurbanu natakao ogrlicu, pa mi nije dozvoljeno osloboditi se ihrama, sve dok ne zakoljem kurban."

١٧٢٥. حَدَّثَنَا عَبْدُاللهِ بْنُ يُوسُفَ أَخْبَرَنَا مَالِكٌ عَنْ نَافِعٍ عَنِ ابْنِ عُمَرَ عَنْ حَفْصَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمْ أَنَّهَا قَالَتْ يَا رَسُولَ اللهِ مَا شَأْنُ النَّاسِ حَلُّوا بِعُمْرَةٍ وَلَمْ تَحْلِلْ أَنْتَ مِنْ عُمْرَتِكَ قَالَ إِنِّي لَبَّدْتُ رَأْسِي وَقَلَّدْتُ هَدْيِي فَلَا أَحِلُّ حَتَّى أَنْحَرَ .

O BRIJANJU GLAVE I ŠIŠANJU (POTKRAĆIVANJU KOSE) PRI SKIDANJU IHRAMA

باب الْحَلْقِ وَالتَّقْصِيرِ عِنْدَ الْإِحْلَالِ

1726. PRIČAO NAM JE Ebul-Jeman, njemu saopćio Šu'ajb b. Ebi-Hamza da mu je Nafi' rekao:
"Ibni-Omer, radijallahu anhuma, govoraše: 'Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, obrijao se na svom (Oprosnom) hadžu.'"

١٧٢٦. حَدَّثَنَا أَبُو الْيَمَانِ أَخْبَرَنَا شُعَيْبُ بْنُ أَبِي حَمْزَةَ قَالَ نَافِعٌ كَانَ ابْنُ عُمَرَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا يَقُولُ حَلَقَ رَسُولُ اللهِ ﷺ فِي حَجَّتِهِ .

1727. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Jusuf da mu je prenio Malik od Nafija, on od Abdullaha b. Omera, radijallahu anhuma, da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, zaista, rekao:
"Allahu moj! Pokrij grijehe onima obrijanih glava!"
"I onima, Allahov Poslaniče, ošišanim!" – rekli su prisutni.
"Allahu moj! Pokrij grijehe onima obrijanih glava!" – rekao je on.
"I onima, Allahov Poslaniče, potkraćene kose!" – rekli su prisutni.
"I onima ošišanim!" – rekao je Vjerovjesnik.
Lejs je kazao:

١٧٢٧. حَدَّثَنَا عَبْدُاللهِ بْنُ يُوسُفَ أَخْبَرَنَا مَالِكٌ عَنْ نَافِعٍ عَنْ عَبْدِاللهِ بْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا أَنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ قَالَ اللَّهُمَّ ارْحَمِ الْمُحَلِّقِينَ قَالُوا وَالْمُقَصِّرِينَ يَا رَسُولَ اللهِ قَالَ اللَّهُمَّ ارْحَمِ الْمُحَلِّقِينَ قَالُوا وَالْمُقَصِّرِينَ يَا رَسُولَ اللهِ قَالَ وَالْمُقَصِّرِينَ وَقَالَ اللَّيْثُ حَدَّثَنِي نَافِعٌ رَحِمَ اللهُ الْمُحَلِّقِينَ مَرَّةً أَوْ مَرَّتَيْنِ قَالَ وَقَالَ عُبَيْدُاللهِ حَدَّثَنِي نَافِعٌ وَقَالَ فِي الرَّابِعَةِ وَالْمُقَصِّرِينَ .

"Meni je rekao Nafi ', da je Vjerovjesnik jedanput ili dvaput rekao: 'Bog se smilovao onima obrijanih glava!'"
Ubejdullah je opet rekao:
"Meni je Nafi ' prenio da je Vjerovjesnik u četvrtom blagoslovu rekao: '... i onima ošišanim!'"

1728. PRIČAO NAM JE Ajjaš b. Velid, njemu Muhammed b. Fudajl, prenoseći od Umare b. Ka'ka'a, on od Ebu-Zur'a, on od Ebu-Hurejre, radijallahu anhu, koji je rekao: "Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao je:
'Allahu moj! Pokrij grijehe onima, koji su se obrijali!'
'I onima ošišanim!' – rekli su prisutni.
'Allahu moj", rekao je on, 'pokrij grijehe obrijanima!'
'I ošišanim!' – rekli su prisutni.
'Allahu moj', rekao je on, 'pokrij grijehe obrijanima!'
'I ošišanim!' – rekli su opet prisutni.
To je on izgovorio tri puta i (četvrti put) rekao: 'I ošišanima!'"

١٧٢٨. حَدَّثَنَا عَيَّاشُ بْنُ الْوَلِيدِ حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ فُضَيْلٍ حَدَّثَنَا عُمَارَةُ بْنُ الْقَعْقَاعِ عَنْ أَبِي زُرْعَةَ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ اللَّهُمَّ اغْفِرْ لِلْمُحَلِّقِينَ قَالُوا وَلِلْمُقَصِّرِينَ قَالَ اللَّهُمَّ اغْفِرْ لِلْمُحَلِّقِينَ قَالُوا وَلِلْمُقَصِّرِينَ قَالَهَا ثَلَاثًا قَالَ وَلِلْمُقَصِّرِينَ .

1729. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Muhammed b. Esma da mu je prenio Džuverija b. Esma od Nafija da je Abdullah (b. Omer) rekao:
"Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, obrijao se, kao i jedna grupa njegovih drugova, a neki su od njih samo potkratili kosu."

١٧٢٩. حَدَّثَنَا عَبْدُاللهِ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ أَسْمَاءَ حَدَّثَنَا جُوَيْرِيَةُ بْنُ أَسْمَاءَ عَنْ نَافِعٍ أَنَّ عَبْدَاللهِ بْنَ عُمَرَ قَالَ حَلَقَ النَّبِيُّ ﷺ وَطَائِفَةٌ مِنْ أَصْحَابِهِ وَقَصَّرَ بَعْضُهُمْ .

1730. PRIČAO NAM JE Ebu-Asim prenoseći od Ibni-Džurejdža, on od Hasana b. Muslima, ovaj od Tavusa, a on od Ibni-Abbasa, ovaj od Mu'avije, radijallahu anhu, da je rekao:
"Potkratio sam (u Džiranu prilikom umre) kosu Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, vrhom mača (strijele)."[1]

١٧٣٠. حَدَّثَنَا أَبُو عَاصِمٍ عَنِ ابْنِ جُرَيْجٍ عَنِ الْحَسَنِ بْنِ مُسْلِمٍ عَنْ طَاوُسٍ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ عَنْ مُعَاوِيَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمْ قَالَ قَصَّرْتُ عَنْ رَسُولِ اللهِ ﷺ بِمِشْقَصٍ .

1 Brijanje glave ili šišanje, Buharija smatra hadžskim obredom vezanim za skidanje ihrama. Najveći broj učenjaka smatra da je hadžija dužan obrijati glavu, ako je kosu na mikatu ulijepio smolom, kao što je

O ŠIŠANJU MUTEMATTI'A[1] NAKON 'UMRE

بَاب تَقْصِيرِ الْمُتَمَتِّعِ بَعْدَ الْعُمْرَةِ

1731. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Ebi-Bekr, rekavši da mu je prenio Fudajl b. Sulejman od Musaa b. Ukbe, koji je izjavio kako mu je Kurejb prenio da je Ibni-Abbas, radijallahu anhuma, rekao: "Kada je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem,

١٧٣١ ـ حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ أَبِي بَكْرٍ حَدَّثَنَا فُضَيْلُ بْنُ سُلَيْمَانَ حَدَّثَنَا مُوسَى بْنُ عُقْبَةَ أَخْبَرَنِي كُرَيْبٌ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا قَالَ لَمَّا قَدِمَ النَّبِيُّ ﷺ

---

to učinio i Vjerovjesnik. Halifa Omer je naređivao svijetu konkretno brijanje. Ovog su mišljenja bili još Malik, Sevri, Šafija, Ahmed, Ishak i Ebu-Sevr.

U "Kamilu" Ibni-Adijja navodi se da je Ibni-Omer rekao: "Ko ulijepi kosu radi ihrama, dužnost mu je da glavu obrije."

Ebu-Hanife je rekao: "Ko ulijepi svoju kosu ili je splete u pletenicu, dovoljno mu je da je umjesto brijanja samo potkrati."

Preneseno je da je Ibni-Abbas rekao: "Ko pri stupanju u ihram ulijepi kosu ili je splete u pletenicu, s odlukom da se kasnije obrije, treba da se obrije, a ako nije ništa odlučio, može je po volji ili ošišati ili obrijati."

Podijeljena su mišljenja učenjaka o kategorizaciji ovog obreda: jedni ga smatraju osnovnim dijelom hadža i umre, obredom bez koga hadž nije punovažan, drugi ga uvrštavaju u vadžib, a poneki drže da je to samo mustehab.

Ima učenjaka koji brijanje, odnosno šišanje smatraju sastavnim i osnovnim obredom u samom hadžu, a u umri ih smatraju samo vadžibom.

Muslim u svom "Sahihu" donosi slijedeću Enesovu izjavu: "Vjerovjesnik je došao na Minu, pristupio Džemretul-Akabi i bacio kamenčiće. Kasnije je otišao do svoga šatora na Mini, poklao svoje kurbane, a potom brici rekao: 'Uzmi!', pokazavši mu kosu s desne strane svoje glave, zatim lijeve, a potom je počeo dijeliti prisutnom svijetu."

Tirmizi u svom "Sunenu" navodi da je Enes rekao: "... i zaklao svoje kurbane. Potom mu je brico zahvatio kosu s desne strane njegove glave i obrijao je, a on je dade Ebu-Talhi. Potom mu je dohvatio lijevu stranu glave i obrijao je, a on reče: 'Ebu-Talha, podijeli je prisutnom svijetu!'"

Neki muhaddisi ističu da je Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, naredio Talhi da svijetu podijeli kosu odsječenu s desne strane njegove glave i da je on prisutnim davao samo po jednu ili dvije dlake.

Iz navedenih hadisa zaključuje se:

– hadžija, oblijepljene ili opletene kose, treba obrijati cijelu glavu. Malik i Ahmed kažu da brijanjem treba obuhvatiti bar veći dio glave, a Ata je rekao: "...bar više od jedne njene polovine".

Ebu Hanife je rekao: "Potrebno je obrijati najmanje ¼ glave", a Ebu-Jusuf i Muhammed kažu: "...jednu polovinu..." Šafija smatra da je dovoljno obrijati barem tri dlake;

– odsječena ljudska kosa je čista. Halid b. Velid nosao je nekoliko Muhammedovih, sallallahu alejhi ve sellem, dlaka u svojoj kacigi.

Ibni-Ahmed u svom "Musnedu" navodi da je Ubejd Selmani rekao: "Da imam kod sebe dlaku Vjerovjesnika, volio bih je više nego sve blago na zemlji i u zemlji;

– mustehab je brijati se prvo s desne strane, biti okrenut prema kibli i po završetku izgovoriti tekbir;

– objektivan odnos Vjerovjesnika prema ashabima;

– dužnost spomenutog brijanja počinje, prema mišljenju Malika, pojavom zore, desetog dana zul-hidžeta, a prema stavu hanefija, nastupom druge polovine noći. Najbolje je ovo brijanje obaviti na Mini, desetog dana zul-hidžeta, a ko ga odgodi do iza bajramskih dana ili se obrije izvan Harema, dužan je zaklati kurban-bravče.

Brijanje se preporučuje više nego šišanje.

Propisi šišanja i brijanja ne odnose se na žene.

1 "Mutemetti'" je hadžija koji je na mikatu odlučio obaviti umru u mjesecima hadža, a potom i hadž obaviti iste godine.

došao u Mekku, naredio je svojim drugovima da obave tavaf oko Ka'be, te obilazak Safe i Merve, potom da se oslobode ihrama i obriju ili ošišaju."

مَكَّةَ أَمَرَ أَصْحَابَهُ أَنْ يَطُوفُوا بِالْبَيْتِ وَبِالصَّفَا وَالْمَرْوَةِ ثُمَّ يَحِلُّوا وَيَحْلِقُوا أَوْ يُقَصِّرُوا .

O POSJETI KA'BI NA DAN KLANJA KURBANA

بَاب الزِّيَارَةِ يَوْمَ النَّحْرِ

Ebu-Zubejr je, prenoseći od Aiše, a ona od Ibni-Abbasa, radijallahu anhuma, rekao:
"Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, odgodio je oprosnu posjetu ophođenju oko Ka'be do pred noć."
A spominje se od Ebu-Hassana, koji je prenio od Ibni-Abbasa, radijallahu anhuma, da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, posjećivao (i obilazio) Ka'bu (svake noći) u danima Mine.

وَقَالَ أَبُو الزُّبَيْرِ عَنْ عَائِشَةَ وَابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمْ أَخَّرَ النَّبِيُّ ﷺ الزِّيَارَةَ إِلَى اللَّيْلِ وَيُذْكَرُ عَنْ أَبِي حَسَّانَ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ كَانَ يَزُورُ الْبَيْتَ أَيَّامَ مِنًى .

1732. Ebu-Nuajm nam je kazao, da mu je Sufjan prenio od Ubejdullaha, on od Nafija, a ovaj od Ibni-Omera, radijallahu anhuma, da je Vjerovjesnik obavio jedno obilažcnje Ka'be, oko podne malo spavao, a potom došao na Minu. Misli Ibni-Omer, na dan klanja kurbana (desetog dana zul-hidžeta). Abdur-Rezak povezao je ovaj slučaj, rekao je Ebu-Nuajm, neposredno sa Vjerovjesnikom i kazao da mu ga je saopćio Ubejdullah.

١٧٣٢. وَقَالَ لَنَا أَبُو نُعَيْمٍ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ عَنْ عُبَيْدِاللهِ عَنْ نَافِعٍ عَنِ ابْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا أَنَّهُ طَافَ طَوَافًا وَاحِدًا ثُمَّ يَقِيلُ ثُمَّ يَأْتِي مِنًى يَعْنِي يَوْمَ النَّحْرِ وَرَفَعَهُ عَبْدُالرَّزَّاقِ أَخْبَرَنَا عُبَيْدُاللهِ .

1733. PRIČAO NAM JE Jahja b. Bukejr rekavši da mu je prenio Lejs od Džafera b. Rebija, on od A'redža kome je saopćio Ebu-Seleme b. Abdul-Rahman da je Aiša, radijallahu anha, rekla:
"Obavili smo hadž s Vjerovjesnikom, sallallahu alejhi ve sellem, i učinili smo taveful-ifadu (tevafuz-zijare) na dan klanja kurbana. Safija je tada dobila menstruaciju, a Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, htio je ono što bi htio i svaki čovjek od svoje supruge."
"Allahov Poslaniče", rekla sam, "ona ima menstruaciju."
"Ona će nas", rekao je on, "zadržati."

١٧٣٣. حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ بُكَيْرٍ حَدَّثَنَا اللَّيْثُ عَنْ جَعْفَرِ بْنِ رَبِيعَةَ عَنِ الْأَعْرَجِ قَالَ حَدَّثَنِي أَبُو سَلَمَةَ بْنُ عَبْدِالرَّحْمَنِ أَنَّ عَائِشَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهَا قَالَتْ حَجَجْنَا مَعَ النَّبِيِّ ﷺ فَأَفَضْنَا يَوْمَ النَّحْرِ فَحَاضَتْ صَفِيَّةُ فَأَرَادَ النَّبِيُّ ﷺ مِنْهَا مَا يُرِيدُ الرَّجُلُ مِنْ أَهْلِهِ فَقُلْتُ يَا رَسُولَ اللهِ إِنَّهَا حَائِضٌ قَالَ حَابِسَتُنَا هِيَ قَالُوا يَا رَسُولَ اللهِ أَفَاضَتْ يَوْمَ النَّحْرِ قَالَ اخْرُجُوا وَيُذْكَرُ

“Allahov Poslaniče”, rekli su prisutni, “ona je obavila tevafu-l-ifadu oko Ka‘be na dan klanja kurbana.”
“Izlazite (da putujemo)” – rekao je on.
A od Aiše, radijallahu anha, prenosi se putem Kasima, Urve i Esveda: “...Safija je obavila tevafau-l-ifadu (oko Ka‘be) na dan klanja kurbana.”

عَنِ الْقَاسِمِ وَعُرْوَةَ وَالْأَسْوَدِ عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهَا أَفَاضَتْ صَفِيَّةُ يَوْمَ النَّحْرِ .

BACANJE KAMENČIĆA IZ ZABORAVA ILI NEZNANJA (NA DŽEMRETUL-AKABI) OD HADŽIJE, NAKON ŠTO JE OMRKNUO, I BRIJANJE PRIJE KLANJA KURBANA

باب إذا رمى بعد ما أمسى أو حلق قبل أن يذبح ناسيا أو جاهلا

1734. PRIČAO NAM JE Musa b. Isma‘il, da mu je prenio Vuhejb Ibni-Tavus, on od svoga oca, a ovaj od Ibni-Abbasa, radijallahu anhuma, da je Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, rečeno o klanju kurbana, o brijanju i bacanju kamenčića, o proturanju nekih obreda ispred drugih, pa da je on rekao: “Nema grijeha!”

١٧٣٤ . حَدَّثَنَا مُوسَى بْنُ إِسْمَاعِيلَ حَدَّثَنَا وُهَيْبٌ حَدَّثَنَا ابْنُ طَاوُسٍ عَنْ أَبِيهِ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ قِيلَ لَهُ فِي الذَّبْحِ وَالْحَلْقِ وَالرَّمْيِ وَالتَّقْدِيمِ وَالتَّأْخِيرِ فَقَالَ لَا حَرَجَ .

1735. PRIČAO NAM JE Ali b. Abdullah, rekavši da mu je saopćio Jezid b. Zurej‘, prenoseći od Halida, on od Ikrime, da je Ibni-Abbas, radijallahu anhuma, rekao:
“Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, na Mini, na dan pridonošenja žrtava je upitan (o poremećeno obavljenim hadžskim obredima), pa je odgovorio: ‘Nema grijeha.’
Potom mu je jedan čovjek rekao:
‘Obrijao sam se prije nego sam zaklao kurban?’
‘Zakolji (naknadno)’ – rekao je Vjerovjesnik.
‘Bacio sam kamenčiće, pošto sam omrknuo?’ – rekao je ovaj.
‘Nema grijeha’ – odgovorio je opet Vjerovjesnik.”

١٧٣٥ . حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ عَبْدِاللهِ حَدَّثَنَا يَزِيدُ بْنُ زُرَيْعٍ حَدَّثَنَا خَالِدٌ عَنْ عِكْرِمَةَ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا قَالَ كَانَ النَّبِيُّ ﷺ يُسْأَلُ يَوْمَ النَّحْرِ بِمِنًى فَيَقُولُ لَا حَرَجَ فَسَأَلَهُ رَجُلٌ فَقَالَ حَلَقْتُ قَبْلَ أَنْ أَذْبَحَ قَالَ اذْبَحْ وَلَا حَرَجَ وَقَالَ رَمَيْتُ بَعْدَ مَا أَمْسَيْتُ فَقَالَ لَا حَرَجَ .

O DAVANJU DECIZIJA (FETVI) NA DEVI KOD DŽEMRETUL-AKABE

باب الْفُتْيَا عَلَى الدَّابَّةِ عِنْدَ الْجَمْرَةِ

1736. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Jusuf, njemu prenio Malik od Ibni-Šihaba, on od Isaa b. Talhe, ovaj od Abdullaha b. Amra da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, vršio obred stajanja (vukuf) na Hadždžetul-Vedau, pa su ga prisutni pitali (o hadžskim obredima). Tako je jedan čovjek rekao: "Nisam znao, pa sam se obrijao, prije nego sam zaklao kurban?"
"Zakolji (naknadno) i nema grijeha" – rekao je Vjerovjesnik.
Potom je došao drugi i rekao: "Nisam znao, pa sam zaklao kurban, prije nego sam bacio kamenčiće?"
"Baci (naknadno) i nema grijeha" – ponovio je on.
I nije on tada upitan ni za šta, šta je učinjeno prije, ili odgođeno za kasnije, a da nije odgovorio sa: "Uradi (naknadno) i nema grijeha."

١٧٣٦ . حَدَّثَنَا عَبْدُاللهِ بْنُ يُوسُفَ أَخْبَرَنَا مَالِكٌ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ عَنْ عِيسَى بْنِ طَلْحَةَ عَنْ عَبْدِاللهِ ابْنِ عَمْرٍو أَنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ وَقَفَ فِي حَجَّةِ الْوَدَاعِ فَجَعَلُوا يَسْأَلُونَهُ فَقَالَ رَجُلٌ لَمْ أَشْعُرْ فَحَلَقْتُ قَبْلَ أَنْ أَذْبَحَ قَالَ اذْبَحْ وَلَا حَرَجَ فَجَاءَ آخَرُ فَقَالَ لَمْ أَشْعُرْ فَنَحَرْتُ قَبْلَ أَنْ أَرْمِيَ قَالَ ارْمِ وَلَا حَرَجَ فَمَا سُئِلَ يَوْمَئِذٍ عَنْ شَيْءٍ قُدِّمَ وَلَا أُخِّرَ إِلَّا قَالَ افْعَلْ وَلَا حَرَجَ .

1737. PRIČAO NAM JE Seid b. Jahja b. Seid, da mu je prenio njegov otac od Ibni-Džurejdža, njemu saopćio Zuhri od Isaa b. Talhe, on od Abdullaha b. Amra b. Asa, radijallahu anhu, koji kaže da je bio prisutan kod Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, kada je, na dan klanja kurbana, držao hutbu i kada mu je prišao jedan čovjek i rekao: "Mislim da je taj (obred) prije toga."
Potom je ustao i drugi i rekao: "Mislio sam da je ovaj (obred), uistinu, prije ovoga; obrijao sam se, prije nego sam zaklao kurban, a kurban sam zaklao, prije nego sam bacio kamenčiće i tome slično."
Tada je Vjerovjesnik za svaki od tih obreda rekao: "Uradi ga (naknadno) i nema grijeha."
I nije on tada upitan ni za šta, a da nije odgovorio: "Uradi (naknadno) i nema grijeha."

١٧٣٧ . حَدَّثَنَا سَعِيدُ بْنُ يَحْيَى بْنِ سَعِيدٍ حَدَّثَنَا أَبِي حَدَّثَنَا ابْنُ جُرَيْجٍ حَدَّثَنِي الزُّهْرِيُّ عَنْ عِيسَى ابْنِ طَلْحَةَ أَنَّ عَبْدَاللهِ بْنَ عَمْرِو بْنِ الْعَاصِ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ حَدَّثَهُ أَنَّهُ شَهِدَ النَّبِيَّ ﷺ يَخْطُبُ يَوْمَ النَّحْرِ فَقَامَ إِلَيْهِ رَجُلٌ فَقَالَ كُنْتُ أَحْسِبُ أَنَّ كَذَا قَبْلَ كَذَا ثُمَّ قَامَ آخَرُ فَقَالَ كُنْتُ أَحْسِبُ أَنَّ كَذَا قَبْلَ كَذَا حَلَقْتُ قَبْلَ أَنْ أَنْحَرَ نَحَرْتُ قَبْلَ أَنْ أَرْمِيَ وَأَشْبَاهَ ذَلِكَ فَقَالَ النَّبِيُّ ﷺ افْعَلْ وَلَا حَرَجَ لَهُنَّ كُلِّهِنَّ فَمَا سُئِلَ يَوْمَئِذٍ عَنْ شَيْءٍ إِلَّا قَالَ افْعَلْ وَلَا حَرَجَ .

1738. PRIČAO NAM JE Ishak, njemu saopćio Ja'kub b. Ibrahim kako mu je pričao njegov otac, prenoseći od Saliha, on od Ibni-Šihaba, ovaj od Isaa b. Talhe b. Ubejdullaha, da je on čuo Abdullaha b. Amra b. Asa, radijallahu anhu, kako kaže:
"Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, vršio je obred stajanja na svojoj devi, a zatim spomenuo cijeli hadis (dijalog)."
U drugom senedu, Saliha (b. Kejsan) slijedi Ma'mer, prenoseći isti događaj od Zuhrije.

١٧٣٨. حَدَّثَنَا إِسْحَاقُ قَالَ أَخْبَرَنَا يَعْقُوبُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ حَدَّثَنَا أَبِي عَنْ صَالِحٍ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ حَدَّثَنِي عِيسَى بْنُ طَلْحَةَ بْنِ عُبَيْدِاللهِ أَنَّهُ سَمِعَ عَبْدَاللهِ بْنَ عَمْرِو بْنِ الْعَاصِ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا قَالَ وَقَفَ رَسُولُ اللهِ ﷺ عَلَى نَاقَتِهِ فَذَكَرَ الْحَدِيثَ تَابَعَهُ مَعْمَرٌ عَنِ الزُّهْرِيِّ .

ODRŽAVANJE HUTBE U DANIMA MINE

باب الْخُطْبَةِ أَيَّامَ مِنًى

1739. PRIČAO NAM JE Ali b. Abdullah, rekavši da mu je saopćio Jahja b. Seid, ovome Fudajl b. Gazvan kome je prenio Ikrime od Ibni-Abbasa, radijallahu anhuma, da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, održao hutbu na Dan klanja kurbana rekavši: "Ljudi! Koji je ovo dan?"
"Častan i svet dan (u kome je zabranjeno ratovanje)" – rekli su prisutni.
"A koji je ovo grad?" – rekao je Vjerovjesnik.
"Častan i svet grad" – odgovorili su oni.
"Koji je ovo mjesec?" – upitao je opet Vjerovjesnik.
"Svet i neprikosnoven mjesec" – rekli su oni.
"Pa zaista", nastavio je on, "vaši životi, vaša imanja i vaše časti su vam međusobno sveti, kao što vam je sveti ovaj vaš dan, u ovom vašem gradu, u ovom vašem mjesecu." Potom je ovu izjavu ponovio nekoliko puta, a onda podigao glavu (prema nebu) i rekao: "Allahu moj! Jesam li (naredbu) saopćio?
Allahu moj! Jesam li (naredbu) saopćio?"
"Tako mi Onoga", rekao je Ibni-Abbas, radijallahu anhuma, "u Čijoj je ruci moj život, Njegova oporuka, Njegovim sljedbenicima jeste: 'Neka ovo

١٧٣٩. حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ عَبْدِاللهِ حَدَّثَنِي يَحْيَى بْنُ سَعِيدٍ حَدَّثَنَا فُضَيْلُ بْنُ غَزْوَانَ حَدَّثَنَا عِكْرِمَةُ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا أَنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ خَطَبَ النَّاسَ يَوْمَ النَّحْرِ فَقَالَ يَا أَيُّهَا النَّاسُ أَيُّ يَوْمٍ هَذَا قَالُوا يَوْمٌ حَرَامٌ قَالَ فَأَيُّ بَلَدٍ هَذَا قَالُوا بَلَدٌ حَرَامٌ قَالَ فَأَيُّ شَهْرٍ هَذَا قَالُوا شَهْرٌ حَرَامٌ قَالَ فَإِنَّ دِمَاءَكُمْ وَأَمْوَالَكُمْ وَأَعْرَاضَكُمْ عَلَيْكُمْ حَرَامٌ كَحُرْمَةِ يَوْمِكُمْ هَذَا فِي بَلَدِكُمْ هَذَا فِي شَهْرِكُمْ هَذَا فَأَعَادَهَا مِرَارًا ثُمَّ رَفَعَ رَأْسَهُ فَقَالَ اللَّهُمَّ هَلْ بَلَّغْتُ اللَّهُمَّ هَلْ بَلَّغْتُ قَالَ ابْنُ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا فَوَالَّذِي نَفْسِي بِيَدِهِ إِنَّهَا لَوَصِيَّتُهُ إِلَى أُمَّتِهِ فَلْيُبْلِغِ الشَّاهِدُ الْغَائِبَ لَا تَرْجِعُوا بَعْدِي كُفَّارًا يَضْرِبُ بَعْضُكُمْ رِقَابَ بَعْضٍ .

prisutni dostavi (prenese) odsutnom! Ne vraćajte se poslije mene nevjerovanju (zabludi), pa da jedni od vas udaraju po vratovima drugih.'"[1]

1740. PRIČAO NAM JE Hafs b. Umer, njemu Šu'be, a njega je obavijestio Amr koji kaže da je čuo Džabira b. Zejda, a on čuo Ibn Abbasa, radijallahu anhuma, da kaže: "Slušao sam Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, kako drži govor (hutbu) na Arefatu."

١٧٤٠. حَدَّثَنَا حَفْصُ بْنُ عُمَرَ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ قَالَ أَخْبَرَنِي عَمْرٌو قَالَ سَمِعْتُ جَابِرَ بْنَ زَيْدٍ قَالَ سَمِعْتُ ابْنَ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا قَالَ سَمِعْتُ النَّبِيَّ ﷺ يَخْطُبُ بِعَرَفَاتٍ تَابَعَهُ ابْنُ عُيَيْنَةَ عَنْ عَمْرٍو.

1741. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Muhammed, da mu je Ebu-Amir rekao, prenoseći od Kurreta, on od Muhammeda b. Sirina, kome je saopćio Abdur-Rahman b. Ebi-Bekr, prenoseći, opet, od Ebu-Bekra, i još jedan čovjek po mom uvjerenju, bolji od Abdur-Rahmana b. Abdur-Rahman-Humejda b. Abdur-Rahmana, prenoseći, također, da je Ebu-Bekr rekao:

"Vjerovjesnik nam je na Dan klanja kurbana održao hutbu, rekavši:

'Znate li koji je ovo dan?'

'Allah i Njegov Poslanik najbolje znaju' – odgovorili smo.

Potom je on šutio toliko, da smo mislili da će ga nazvati nekim drugim imenom osim njegovog, onda je rekao: 'Nije li ovo Dan klanja kurbana?'

'Da'– rekli smo.

'Koji je ovo mjesec?' – upitao je on.

'To najbolje znaju Allah i Njegov Poslanik' – ponovili smo.

On je, potom, šutio toliko, da smo mislili da će ga nazvati nekim drugim imenom, a onda rekao:

١٧٤١. حَدَّثَنِي عَبْدُاللهِ بْنُ مُحَمَّدٍ حَدَّثَنَا أَبُو عَامِرٍ حَدَّثَنَا قُرَّةُ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ سِيرِينَ قَالَ أَخْبَرَنِي عَبْدُالرَّحْمَنِ بْنُ أَبِي بَكْرَةَ عَنْ أَبِي بَكْرَةَ وَرَجُلٌ أَفْضَلُ فِي نَفْسِي مِنْ عَبْدِالرَّحْمَنِ حُمَيْدُ بْنُ عَبْدِالرَّحْمَنِ عَنْ أَبِي بَكْرَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ خَطَبَنَا النَّبِيُّ ﷺ يَوْمَ النَّحْرِ قَالَ أَتَدْرُونَ أَيُّ يَوْمٍ هَذَا قُلْنَا اللهُ وَرَسُولُهُ أَعْلَمُ فَسَكَتَ حَتَّى ظَنَنَّا أَنَّهُ سَيُسَمِّيهِ بِغَيْرِ اسْمِهِ قَالَ أَلَيْسَ يَوْمَ النَّحْرِ قُلْنَا بَلَى قَالَ أَيُّ شَهْرٍ هَذَا قُلْنَا اللهُ وَرَسُولُهُ أَعْلَمُ فَسَكَتَ حَتَّى ظَنَنَّا أَنَّهُ سَيُسَمِّيهِ بِغَيْرِ اسْمِهِ فَقَالَ أَلَيْسَ ذُو الْحَجَّةِ قُلْنَا بَلَى قَالَ أَيُّ بَلَدٍ هَذَا قُلْنَا اللهُ وَرَسُولُهُ أَعْلَمُ فَسَكَتَ حَتَّى ظَنَنَّا أَنَّهُ سَيُسَمِّيهِ بِغَيْرِ اسْمِهِ قَالَ أَلَيْسَتْ بِالْبَلْدَةِ الْحَرَامِ قُلْنَا بَلَى قَالَ فَإِنَّ دِمَاءَكُمْ وَأَمْوَالَكُمْ عَلَيْكُمْ حَرَامٌ كَحُرْمَةِ

[1] Navedenim hadisima utvrđeni su hadžski obredi Vjerovjesnika: stajanje na Mini prilikom Oprosnog hadža, držanje govora općeg značaja, upozorivši muslimane na potrebu međusobnog poštivanja života, časti i imovine, i na širenje islamskog učenja, a da je uvjet uspjeha svih akcija: međusobna saradnja, jedinstvo i sloga muslimana.

'Nije li ovo zul-hidže?'
'Da' – rekli smo.
'Koji je ovo grad?' – upitao je on.
'To najbolji znaju', rekli smo, 'Allah i Njegov Poslanik.'
On je, potom, šutio toliko, da smo mislili da će ga imenovati nekim drugim imenom, a zatim reče:
'Nije li ovo Sveti grad?'
'Da' – rekli smo.
'Vaše krvi (život) i vaši imeci', reče on, 'sveti su vam, kao što vam je svet ovaj vaš dan, u ovom vašem mjesecu, u ovom vašem gradu sve do dana u kome ćete se susresti sa vašim Stvoriteljem Allahom. Pazite! Da li sam (dovoljno) saopćio? Allahu moj!', rekao je on, 'budi (mi) svjedok! Neka ovo svaki prisutni doslovno prenese odsutnom, jer često onaj kome se nešto prenese, bolje shvati od onog, koji je to neposredno čuo. Ne vraćajte se poslije mene nevjerovanju, pa da jedni od vas udaraju po vratovima drugih.'"

يَوْمِكُمْ هَذَا فِي شَهْرِكُمْ هَذَا فِي بَلَدِكُمْ هَذَا إِلَى يَوْمِ تَلْقَوْنَ رَبَّكُمْ أَلَا هَلْ بَلَّغْتُ قَالُوا نَعَمْ قَالَ اللَّهُمَّ اشْهَدْ فَلْيُبَلِّغِ الشَّاهِدُ الْغَائِبَ فَرُبَّ مُبَلَّغٍ أَوْعَى مِنْ سَامِعٍ فَلَا تَرْجِعُوا بَعْدِي كُفَّارًا يَضْرِبُ بَعْضُكُمْ رِقَابَ بَعْضٍ .

1742. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Musenna, njemu Jezid b. Harun, kome je prenio Asim b. Muhammed b. Zejd od svoga oca, da je Ibni-Omer, radijallahu anhuma, rekao:
"Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, na Mini, držeći hutbu, rekao je:
'Znate li koji je ovo dan?'
'To najbolje znaju', rekli smo, 'Allah i Njegov Poslanik.'
'Ovo je', rekao je on , 'uistinu svet i častan dan.'
'A znate li koji je ovo grad?'
'To najbolje znaju', rekli su oni, 'Allah i Njegov Poslanik.'
'Svet i častan grad' – rekao je Vjerovjesnik.
'A znate li koji je ovo mjesec?'
'To najbolje znaju', rekli su oni, 'Allah i Njegov Poslanik.'
'Ovo je svet i častan mjesec' – rekao je Vjerovjesnik

١٧٤٢. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ الْمُثَنَّى حَدَّثَنَا يَزِيدُ بْنُ هَارُونَ أَخْبَرَنَا عَاصِمُ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ زَيْدٍ عَنْ أَبِيهِ عَنِ ابْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا قَالَ قَالَ النَّبِيُّ ﷺ بِمِنًى أَتَدْرُونَ أَيُّ يَوْمٍ هَذَا قَالُوا اللهُ وَرَسُولُهُ أَعْلَمُ فَقَالَ فَإِنَّ هَذَا يَوْمٌ حَرَامٌ أَفَتَدْرُونَ أَيُّ بَلَدٍ هَذَا قَالُوا اللهُ وَرَسُولُهُ أَعْلَمُ قَالَ بَلَدٌ حَرَامٌ أَفَتَدْرُونَ أَيُّ شَهْرٍ هَذَا قَالُوا اللهُ وَرَسُولُهُ أَعْلَمُ قَالَ شَهْرٌ حَرَامٌ قَالَ فَإِنَّ اللهَ حَرَّمَ عَلَيْكُمْ دِمَاءَكُمْ وَأَمْوَالَكُمْ وَأَعْرَاضَكُمْ كَحُرْمَةِ يَوْمِكُمْ هَذَا فِي شَهْرِكُمْ هَذَا فِي بَلَدِكُمْ هَذَا وَقَالَ هِشَامُ بْنُ الْغَازِ أَخْبَرَنِي نَافِعٌ عَنِ ابْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا

(i nastavio): 'Allah vam je, zaista, učinio svetim vaše živote, vaše imetke i vaše obraze, kao što vam je svet i častan ovaj vaš dan, u ovom vašem mjesecu, u ovom vašem gradu.'"
Hišam b. Gazi kaže, da mu je prenio Nafi' od Ibni-Omera, radijallahu anhuma, ovako:
"Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, na Dan klanja kurbana, stao je između džemreta u hadžu koji je učinio i rekao: '...Ovo je dan najvećeg hadža.' Potom je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, nastavio: '...Allahu moj! Budi (mi) svjedok!', pa su oni govorili: 'Ovo je Oprosni hadž.'"[1]

وَقَفَ النَّبِيُّ ﷺ يَوْمَ النَّحْرِ بَيْنَ الْجَمَرَاتِ فِي الْحَجَّةِ الَّتِي حَجَّ بِهَذَا وَقَالَ هَذَا يَوْمُ الْحَجِّ الْأَكْبَرِ فَطَفِقَ النَّبِيُّ ﷺ يَقُولُ اللَّهُمَّ اشْهَدْ وَوَدَّعَ النَّاسَ فَقَالُوا هَذِهِ حَجَّةُ الْوَدَاعِ .

DA LI NAPAJAČI (ZEMZEMOM) I DRUGI OSIM NJIH, MOGU U NOĆIMA MINE NOĆIVATI U MEKKI

باب هَلْ يبيتُ أصْحَابُ السِّقَايَةِ أَوْ غَيْرُهُمْ بِمَكَّةَ لَيَالِي مِنًى

1743. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Ubejd b. Mejmun, rekavši da mu je prenio Isa b. Junus od Ubejdullaha, on od Nafija, a ovaj od Ibni-Omera, radijallahu anhuma, koji je rekao:
"Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, to je odoborio".

١٧٤٣. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عُبَيْدِ بْنِ مَيْمُونٍ حَدَّثَنَا عِيسَى بْنُ يُونُسَ عَنْ عُبَيْدِاللهِ عَنْ نَافِعٍ عَنِ ابْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا رَخَّصَ النَّبِيُّ ﷺ .

---

1 Početak i završetak teksta posljednjeg hadisa je dvovarijantan, ali u cjelini, oba upozoravaju na liniju izloženu u ranijem hadisu.
Raznolika su mišljenja o pojmu imena "najveći hadž".
Hodočašće je dvovrsno: može biti samo radi hadža, koji mnogi učenjaci nazivaju "velikim i najvećim hadžom", a može biti samo radi obavljanja umre, koju nazivaju "malim hadžom", dok najveći broj ljudi ide prema Ka'bi u danima hadža, u namjeri da obavi umru i hadž uzastopno, pa se i ovakav skup naziva "najveći hadž". Hazreti Alija, Abdullah b. Ebi-Avf, Šafija i Mudžahid rekli su: "Najveći hadž je dan u kome se kolju kurbani, a to je prvi dan zborovanja na Mini." Ovakav stav se slaže s tekstom sadržaja navedenog hadisa. Prvi dan zborovanja na Mini, jeste dan u kome se obavi hadžskih obreda više nego u ma kom drugom danu Bajrama. To je dan u kome se kolju kurbani, bacaju kamenčići na Džemretul-Akabi, hadžije vrše brijanje ili šišanje, i odlaze u Mekku da obave oprosno obilaženje oko Ka'be, a potom se vraćaju opet na konak na Minu.
Hazreti Omer i njegov sin Abdullah smatraju da se konkretno ime odnosi na dan Arefata.
Iz Muhammedovih, sallallahu alejhi ve sellem, posljednjih riječi i njegova oproštajnog postupka, svijet je zaključio da se on neće više s njima vidjeti, pa su ovaj hadž nazvali Oprosnim hadžom, hadžom u kome se Vjerovjesnik oprostio s njima i oni s njim.
Bejheki kaže: "Završetak Muhammedove, sallallahu alejhi ve sellem, misije mogao se nazrijeti i iz poglavlja "Nasr" koje mu je objavljeno sredinom ovih bajramskih dana, a koje u prijevodu glasi:
"Kada dođe Božija pomoć i pobjeda i vidiš svijet kako grupno ulazi u Božiju vjeru, slavi sa zahvalnošću svoga Stvoritelja i traži oprost od Njega. On zaista prima pokajanje."
Poslije objave ovog poglavlja, Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, živio je još oko osamdeset dana.

1744. PRIČAO NAM JE Jahja b. Musa, njemu Muhammed b. Bekr, ovome Ibni-Džurejdž, prenoseći od Ubejdullaha, on od Nafija, ovaj od Ibni-Omera, radijallahu anhuma, da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, uistinu to dozvolio.

١٧٤٤. حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ مُوسَى حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ بَكْرٍ أَخْبَرَنَا ابْنُ جُرَيْجٍ أَخْبَرَنِي عُبَيْدُاللهِ عَنْ نَافِعٍ عَنِ ابْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ أَذِنَ.

1745. Preko izmijenjenog seneda, pričao nam je Muhammed b. Abdullah b. Numejr od svoga oca, kome je prenio Ubejdullah od Nafija, on od Ibni-Omera, radijallahu anhuma, da je Abbas, radijallahu anhu, zatražio dozvolu od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, da u danima Mine noćiva u Mekki, radi svoje dužnosti napajanja (hadžija) pa mu je to on dozvolio.
U drugom senedu, iza Muhammeda b. Abdullaha slijedi Ebu-Usame, Ukbe b. Halid i Ebu-Damre.[1]

١٧٤٥. وحَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِاللهِ بْنِ نُمَيْرٍ حَدَّثَنَا أَبِي حَدَّثَنَا عُبَيْدُاللهِ قَالَ حَدَّثَنِي نَافِعٌ عَنِ ابْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا أَنَّ الْعَبَّاسَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ اسْتَأْذَنَ النَّبِيَّ ﷺ لِيَبِيتَ بِمَكَّةَ لَيَالِيَ مِنًى مِنْ أَجْلِ سِقَايَتِهِ فَأَذِنَ لَهُ تَابَعَهُ أَبُو أُسَامَةَ وَعُقْبَةُ بْنُ خَالِدٍ وَأَبُو ضَمْرَةَ.

O BACANJU KAMENČIĆA

بَاب رَمْيِ الْجِمَارِ

Ebu-Džabir je rekao:
"Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, bacao je kamenčiće na Dan klanja kurbana, kada je sunce granulo, a poslije toga bacaše opet po kretanju sunca iz zenita."

وَقَالَ جَابِرٌ رَمَى النَّبِيُّ ﷺ يَوْمَ النَّحْرِ ضُحًى وَرَمَى بَعْدَ ذَلِكَ بَعْدَ الزَّوَالِ.

1746. PRIČAO NAM JE Ebu-Nu'ajm, njemu prenio Mis'ar od Vebere koji je rekao:
"Upitao sam Ibn-Omera, radijallahu anhuma:
'Kada ću baciti kamenčiće?'

١٧٤٦. حَدَّثَنَا أَبُو نُعَيْمٍ حَدَّثَنَا مِسْعَرٌ عَنْ وَبَرَةَ قَالَ سَأَلْتُ ابْنَ عُمَرَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا مَتَى أَرْمِي

1 Vjerovjesnik je dozvolio Abbasu da, u doba hadžskih obreda na Mini, može noćivati u Mekki, umjesto na Mini, da bi hadžije mogao napajati zemzemom. To je Vjerovjesnik dozvolio i stočarima da mogu noću napasati svoju stoku, a i slabim i bolesnim radi udobnijeg smještaja.
Noćenje u Mekki, bez opravdanog razloga, učenjaci ne dozvoljavaju. Malik smatra da je bezrazložno noćivanje u Mekki, u danima Mine, težak prekršaj i da prijestupnik treba zaklati kurban. On, uistinu, smatra da za jednu prenoćenu noć u Mekki treba nahraniti siromaha, a za sve prenoćene noći u danima Mine dužan je zaklati kurban.
Ebu-Hanife je rekao: "Ako se hadžija svaki dan vrati iz Mekke na Minu i redovno obavlja bacanje kamenčića, on time ne čini nikakav propust i ne podliježe nikakvoj kazni." Ovo je stav i Hasana Basrije.

‘Bacaj ih’, rekao je on, ‘kada ih baca tvoj (hadžski) rukovodilac!’
Potom sam mu obnovio pitanje, a on reče: ‘Mi smo pazili na vrijeme i bacali kamenčiće tek kada bi sunce krenulo sa zenita.’”[2]

الْجِمَارَ قَالَ إِذَا رَمَى إِمَامُكَ فَارْمِهْ فَأَعَدْتُ عَلَيْهِ الْمَسْأَلَةَ قَالَ كُنَّا نَتَحَيَّنُ فَإِذَا زَالَتِ الشَّمْسُ رَمَيْنَا .

O BACANJU KAMENČIĆA (NA DŽEMRETUL-AKABI) S DONJE STRANE DOLINE

باب رَمْيِ الْجِمَارِ مِنْ بَطْنِ الْوَادِي

1747. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Kesir da mu je prenio Sufjan od A‘meša, on od Ibrahima, ovaj od Abdur-Rahmana b. Jezida koji je rekao: “Abdullah (b. Mes‘ud) bacao je kamenčiće s donje strane doline.”
“O, Ebu-Abdur-Rahmanu”[3], viknuo sam, “svijet baca kamenčiće sa gornje strane.”
“Tako mi Jednog Jedinog Boga”, rekao je on, “ovo je bilo mjesto onoga, kome je objavljeno poglavlje ‘Bekara’.”
A Abdullah b. Velid kaže: “Nama je ovo pričao Sufjan, prenoseći od A‘meša.”

١٧٤٧ . حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ كَثِيرٍ أَخْبَرَنَا سُفْيَانُ عَنِ الأَعْمَشِ عَنْ إِبْرَاهِيمَ عَنْ عَبْدِالرَّحْمَنِ بْنِ يَزِيدَ قَالَ رَمَى عَبْدُاللهِ مِنْ بَطْنِ الْوَادِي فَقُلْتُ يَا أَبَا عَبْدِالرَّحْمَنِ إِنَّ نَاسًا يَرْمُونَهَا مِنْ فَوْقِهَا فَقَالَ وَالَّذِي لَا إِلَهَ غَيْرُهُ هَذَا مَقَامُ الَّذِي أُنْزِلَتْ عَلَيْهِ سُورَةُ الْبَقَرَةِ ﷺ وَقَالَ عَبْدُاللهِ بْنُ الْوَلِيدِ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ حَدَّثَنَا الأَعْمَشُ بِهَذَا .

---

2 Iz navedenih hadisa zaključuje se:
– vrijeme bacanje kamenčića na Džemretul-Akabi nastaje od izlaska sunca i traje do njegova zalaska, desetog dana zul-hidžeta. Šafija smatra da se ovo bacanje može vršiti do konca prve polovine noći istog dana. U “Nihaji” se navodi, da se ovo bacanje kamenčića može obavljati samo do zalaska sunca prvog dana Bajrama. U “Muhitu” za bacanje kamenčića na Džemretul-Akabi navode se tri vremenska perioda, i to:
I. sunnet je da se ovaj obred obavi tek po izlasku sunca;
II. dozvoljeno ga je obaviti po izlasku sunca iz zenita, i
III. pokuđeno je činiti to noću.
Ako hadžija ovo bacanje nije uspio obaviti danju, on će ga obaviti noću, bez davanja novčane odštete. Imam Ebu-Jusuf, a to je i stav Sevrija, kaže: “Kada hadžija nije obavio bacanje kamenčića na Džemretul-Akabi danju, on ih neće bacati noću, nego će na ime toga propusta zaklati kurban.” Ebu-Hanife je izjavio: “Ako hadžija nije bacio kamenčiće na Džemretul-Akabi, na Dan klanja kurbana, pa zanoći na Mini i na njoj osvane, on će baciti propisane kamenčiće toga jutra, a potom još zaklati kurban.” Ebu-Jusuf i Muhammed zastupaju njemu suprotno mišljenje;
– bacanje kamenčića drugi i treći dan Bajrama, vrši se u poslijepodnevnim časovima. Ovo je stav predstavnika svih ortodoksnih škola. Ovo mišljenje usvaja i Ebu-Hanife, s izuzetkom, što on dozvoljava da se bacanje kamenčića zadnjeg dana Bajrama može obaviti i prijepodne. Međutim, ako bi hadžija bacanje kamenčića drugog i trećeg dana obavio prijepodne, treba ih obnoviti u poslijepodnevnim satima istog dana.
Ata i Tavus dozvoljavaju da se ovo bacanje piljaka obavi u prijepodnevnom vremenu u sva tri dana Bajrama. Za neobavljanje ovog obreda u njegovom određenom vremenu, hadžija treba zaklati kurban.

3 Ebu-Abdur-Rahman je nadimak Abdullaha b. Mes‘uda.

BACANJE KAMENČIĆA (NA DŽEMRETA) (VRŠI SE) SA SEDAM KAMENČIĆA

باب رَمْيِ الْجِمَارِ بِسَبْعِ حَصَيَاتٍ

To je izjavio Ibni-Omer, radijallahu anhuma, prenoseći od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem

ذَكَرَهُ ابْنُ عُمَرَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا عَنِ النَّبِيِّ ﷺ .

1748. PRIČAO NAM JE Hafs b. Umer kome je prenio Šu'be od Hakema, ovaj od Abdur-Rahmana b. Zejda, a on od Abdullaha b. Mes'uda, radijallahu anhu, da je on prišao Džemretul-Kubrau (Džemretul-Akabi), ostavivši Ka'bu sa lijeve, a Minu sa svoje desne strane, i bacio sedam kamenčića, a zatim rekao: "Ovako je bacao onaj, sallallahu alejhi ve sellem, kome je objavljeno poglavlje 'El-Bekara'."[1]

١٧٤٨. حَدَّثَنَا حَفْصُ بْنُ عُمَرَ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ عَنِ الْحَكَمِ عَنْ إِبْرَاهِيمَ عَنْ عَبْدِالرَّحْمَنِ بْنِ يَزِيدَ عَنْ عَبْدِاللهِ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ أَنَّهُ انْتَهَى إِلَى الْجَمْرَةِ الْكُبْرَى جَعَلَ الْبَيْتَ عَنْ يَسَارِهِ وَمِنًى عَنْ يَمِينِهِ وَرَمَى بِسَبْعٍ وَقَالَ هَكَذَا رَمَى الَّذِي أُنْزِلَتْ عَلَيْهِ سُورَةُ الْبَقَرَةِ ﷺ .

---

1 Na Džemretul-Akabi treba baciti sedam kamenčića. To je mišljenje najvećeg broja učenjaka, dok Ata smatra da je dovoljno baciti pet. Mudžahid je rekao: "Ako hadžija baci šest kamenčića, on ne podliježe nikakvoj kazni." Ovo mišljenje usvajaju još Ahmed i Ishak. Ovi se oslanjaju na izjavu Sa'da b. Malika, koju Nesai donosi u ovom vidu: "Vratili smo se sa Vjerovjesnikom s hadža i neko od nas reče: 'Bacio sam šest kamenčića', a neko: 'Bacio sam sedam', i niko od nas nije drugom to zamjerao ni prigovarao."
Ebu-Davud i Nesai iznose u svojim "Sunenima" da je Ebu-Midžlez kazao:
"Pitao sam Ibni-Abbasa o bacanju kamenčića na džemretima, pa mi je on rekao: 'Ne znam tačno. Vjerovjesnik je bacao po šest ili po sedam kamenčića.'"
Predstavnici škola ortodoksnog učenja smatraju da na svakom džemretu treba baciti po sedam kamenčića. Ako hadžija baci manje od sedam, on, po mišljenju Malika i Evza'ija, treba zaklati kurban.
Šafija i Ebu-Sevr kažu: "Ko izostavi bacanje jednog kamena, dužan je podijeliti sadaku u hrani u iznosu od 833 grama, za dva izostavljena piljka – 1.666 g, a za izostavljena tri piljka ili više piljaka treba zaklati bravče."
Ebu-Hanife, imam Jusuf i Muhammed su rekli: "Ako hadžija izostavi bacanje više od polovice piljaka kod sva tri džemreta, treba zaklati kurban, a ako izostavi manje od cjelokupne polovine, tada će dati za svaki izostavljeni piljak pola sa'a hrane, to iznosi 1 kg i 666 g."
Hakem i Hammad su izjavili: "Ko zaboravi bacanje kamenčića jednog ili dva džemreta, u cijelosti ili dva kamenčića od njih, dužan je zaklati kurban. Ko zaboravi baciti nekoliko kamenčića, pa ih se sjeti u toku noći, dužan je to naknadno, u toku bajramskih dana, obaviti i tada neće davati nikakve novčane kazne, a ako to nije naknadno, u toku bajramskih dana, obavio, treba zaklati kurban." Ovo mišljenje usvaja i Evza'i.
Malik je kazao: "Ako hadžija zaboravi baciti jedan kamenčić jednog džemreta i ne baci ga naknadno u toku bajramskih dana, te prođe vrijeme propisano za to bacanje, dužan je zaklati bravče, a ako bi zaboravio baciti kamenčiće na jedno džemre u cijelosti i to ne učini naknadno u toku Bajrama, dužan je zaklati goveče."
Ove piljke treba baciti iz daljine tri-četiri metra, a samo spuštanje piljaka na džemreta nije dozvoljeno. Piljci moraju biti od zemlje, kao što su kamenčići i cigla. Prema tome, u ovu svrhu ne može se služiti piljcima od zlata, srebra, bisera i njima slično.
Ibni-Mubarek dozvoljava upotrebu samo kamenčića, a imam Ahmed dozvoljava korišćenje samo sitnih kamenčića, isključujući upotrebu krupnog kamenja.

BACANJE KAMENČIĆA NA DŽEMRETUL-AKABI OSTAVIVŠI KA'BU S LIJEVE STRANE

باب من رمى جمرة العقبة فجعل البيت عن يساره

1749. PRIČAO NAM JE Adem, njemu Šu'be, kome je prenio Hakem od Ibrahima, on od Abdur-Rahmana b. Jezida koji je činio hadž sa Ibni-Mes'udom, radijallahu anhu, i vidio ga, kako je bacio na Velikom Džemretu (Džemretul-Akabi) sedam piljaka, učinivši Ka'bu sa svoje lijeve, a Minu sa svoje desne strane, a potom rekao:
"Ovo je mjesto onoga, kome je objavljeno poglavlje 'El-Bekare'."

١٧٤٩. حَدَّثَنَا آدَمُ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ حَدَّثَنَا الْحَكَمُ عَنْ إِبْرَاهِيمَ عَنْ عَبْدِالرَّحْمَنِ بْنِ يَزِيدَ أَنَّهُ حَجَّ مَعَ ابْنِ مَسْعُودٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ فَرَآهُ يَرْمِي الْجَمْرَةَ الْكُبْرَى بِسَبْعِ حَصَيَاتٍ فَجَعَلَ الْبَيْتَ عَنْ يَسَارِهِ وَمِنًى عَنْ يَمِينِهِ ثُمَّ قَالَ هَذَا مَقَامُ الَّذِي أُنْزِلَتْ عَلَيْهِ سُورَةُ الْبَقَرَةِ .

HADŽIJA IZGOVARA TEKBIR SA SVAKIM BAČENIM KAMENČIĆEM

باب يُكَبِّرُ مَعَ كُلِّ حَصَاةٍ

Ovo je rekao Ibni-Omer, radijallahu anhuma, prenoseći od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem.

قَالَهُ ابْنُ عُمَرَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا عَنِ النَّبِيِّ ﷺ .

1750. PRIČAO NAM JE Musedded, prenoseći od Abdul-Vahida kome je A'meš rekao:
"Čuo sam Hadžadža kako sa minbere citira poglavlja 'El-Bekare', 'Ali-Imran' i poglavlje 'En-Nisa'."
"Kasnije sam to", rekao je A'meš, "spomenuo Ibrahimu, a on reče:
'Pričao mi je Abdur-Rahman b. Jezid, da je bio sa Ibni-Mes'udom, radijallahu anhu, kada je htio bacati kamenčiće na Džemretul-Akabi, da se spustio u dolinu i kada se usporedio sa jednim stablom, prišao mu je (pod grane) i bacio sedam kamenčića, izgovarajući tekbir uz svaki (bačeni) kamenčić, a zatim odatle rekao: Tako mi Jednog Jedinog Boga stajao je (ovdje) i onaj, sallallahu alejhi ve sellem, kome je objavljeno poglavlje 'El-Bekare'.'"

١٧٥٠. حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ عَنْ عَبْدِالْوَاحِدِ حَدَّثَنَا الْأَعْمَشُ قَالَ سَمِعْتُ الْحَجَّاجَ يَقُولُ عَلَى الْمِنْبَرِ السُّورَةُ الَّتِي يُذْكَرُ فِيهَا الْبَقَرَةُ وَالسُّورَةُ الَّتِي يُذْكَرُ فِيهَا آلُ عِمْرَانَ وَالسُّورَةُ الَّتِي يُذْكَرُ فِيهَا النِّسَاءُ قَالَ فَذَكَرْتُ ذَلِكَ لِإِبْرَاهِيمَ فَقَالَ حَدَّثَنِي عَبْدُالرَّحْمَنِ بْنُ يَزِيدَ أَنَّهُ كَانَ مَعَ ابْنِ مَسْعُودٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ حِينَ رَمَى جَمْرَةَ الْعَقَبَةِ فَاسْتَبْطَنَ الْوَادِيَ حَتَّى إِذَا حَاذَى بِالشَّجَرَةِ اعْتَرَضَهَا فَرَمَى بِسَبْعِ حَصَيَاتٍ يُكَبِّرُ مَعَ كُلِّ حَصَاةٍ ثُمَّ قَالَ مِنْ هَا هُنَا وَالَّذِي لَا إِلَهَ غَيْرُهُ قَامَ الَّذِي أُنْزِلَتْ عَلَيْهِ سُورَةُ الْبَقَرَةِ ﷺ .

NEZADRŽAVANJE NA DŽEMRETUL-AKABI NAKON BACANJA KAMENČIĆA

بَاب مَنْ رَمَى جَمْرَةَ الْعَقَبَةِ وَلَمْ يَقِفْ

Ovo je prenio Ibn-Omer, radijallahu anhuma, od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem.

قَالَهُ ابْنُ عُمَرَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا عَنِ النَّبِيِّ ﷺ .

KADA HADŽIJA BACI KAMENČIĆE NA PRVA DVA DŽEMRETA, STAJAT ĆE, PA ĆE SE SPUSTITI U DOLINU, OKRENUVŠI SE KIBLI

بَاب إِذَا رَمَى الْجَمْرَتَيْنِ يَقُومُ وَيُسْهِلُ مُسْتَقْبِلَ الْقِبْلَةِ

1751. PRIČAO NAM JE Usman b. Ebi-Šejbe, njemu Talha b. Jahja, kome je prenio Junus od Zuhrija, on od Salima, ovaj od Ibni-Omera, radijallahu anhuma, da je on bacao po sedam kamenčića na najbliže džemre (Mesdžidul-Hajfu) i iza svakog kamenčića izgovarao tekbir. Iza toga bi prošao naprijed, dok se ne bi spustio u dolinu, i tu stao, okrenut prema kibli. Tu je stajao dugo i činio dovu uzdignutih ruku (prema nebu). Potom je bacao kamenčiće na srednje džemre, zatim se pomakao nalijevo, spustio u dolinu i stao okrenut prema kibli. Ovdje je dugo stajao, podigao svoje ruke i tako, dugo stojeći, činio dovu. Iza toga, bacio je kamenčiće na Džemretul-Akabi, s donje strane doline. Kod njega nije nimalo stajao, nego se okrenuo i rekao:
"Eto, vidio sam Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, kako ovo ovako radi."[1]

١٧٥١. حَدَّثَنَا عُثْمَانُ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ حَدَّثَنَا طَلْحَةُ بْنُ يَحْيَى حَدَّثَنَا يُونُسُ عَنِ الزُّهْرِيِّ عَنْ سَالِمٍ عَنِ ابْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا أَنَّهُ كَانَ يَرْمِي الْجَمْرَةَ الدُّنْيَا بِسَبْعِ حَصَيَاتٍ يُكَبِّرُ عَلَى إِثْرِ كُلِّ حَصَاةٍ ثُمَّ يَتَقَدَّمُ حَتَّى يُسْهِلَ فَيَقُومَ مُسْتَقْبِلَ الْقِبْلَةِ فَيَقُومُ طَوِيلًا وَيَدْعُو وَيَرْفَعُ يَدَيْهِ ثُمَّ يَرْمِي الْوُسْطَى ثُمَّ يَأْخُذُ ذَاتَ الشِّمَالِ فَيَسْتَهِلُ وَيَقُومُ مُسْتَقْبِلَ الْقِبْلَةِ فَيَقُومُ طَوِيلًا وَيَدْعُو وَيَرْفَعُ يَدَيْهِ وَيَقُومُ طَوِيلًا ثُمَّ يَرْمِي جَمْرَةَ ذَاتِ الْعَقَبَةِ مِنْ بَطْنِ الْوَادِي وَلَا يَقِفُ عِنْدَهَا ثُمَّ يَنْصَرِفُ فَيَقُولُ هَكَذَا رَأَيْتُ النَّبِيَّ ﷺ يَفْعَلُهُ .

1 Iz navedenih hadisa se zaključuje:
– na svako džemre treba baciti po sedam kamenčića;
– mustehab je sa svakim bačenim kamenčićem izgovoriti tekbir. Hanefijski učenjaci kažu: "Najbolje je izgovarati: 'Bismillahi, Allahu ekber!'"
Ibni-Mes'ud i Ibni-Omer, nakon što bi pobacali kamenčiće, izgovarali bi: "Allahu moj, primi ovaj moj hadž, grijehe mi oprosti i za trud me nagradi!"
Po izbačenim piljcima na prvo i drugo džemre, treba se malo od džemreta udaljiti, stati prema kibli i Allaha moliti za oprost grijeha svojih i svoga roda, moleći uputu na pravi put svih skupa.
Ibni-Mes'ud stajaše kod prvog džemreta, koliko bi se moglo dva puta proučiti poglavlje 'El-Bekara', a Ibni-Omer, koliko bi se moglo jedanput proučiti to poglavlje. Ovoliko je Ibni-Omer stajao i kod drugog džemreta. Ko ovo stajanje i učenje dove ne obavi, on nije grješan, niti daje ma kakvu odštetu. Samo Sevri smatra da bi, ipak, trebao podijeliti uobičajenu milostinju.

O DIZANJU RUKU KOD DVA DŽEMRETA: NAJBLIŽEG (MESDŽIDUL-HAJFE) I SREDNJEG

باب رفع اليدين عند جمرة الدنيا والوسطى

1752. PRIČAO NAM JE Isma'il b. Abdullah, rekavši da mu je prenio njegov brat od Sulejmana, on od Junusa b. Jezida, ovaj od Ibni-Šihaba, on od Salima b. Abdullaha, da je Abdullah b. Omer, radijallahu anhuma, zaista, bacao po sedam kamenčića, prvo, na najbliže džemre (Hajf-džamiji), izgovarajući tekbir nakon svakog (bačenog) kamenčića. Potom bi se pomaknuo naprijed, spustio u dolinu i stao okrenut prema kibli. Stojeći tu dugo, digao je svoje ruke i činio dovu. Potom je isto tako bacio kamenčiće na srednje džemre, zauzeo mjesto na lijevoj strani, spustivši se u ravan, stao okrenut prema kibli i stojeći dugo, podigao svoje ruke i činio dovu. Zatim bi bacio kamenčiće na Džemretul-Akabi sa donje strane doline i ne bi (ovdje) stajao.
"Eto", govorio bi on, "vidio sam Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, da ovako radi."

١٧٥٢. حَدَّثَنَا إِسْمَاعِيلُ بْنُ عَبْدِاللهِ قَالَ حَدَّثَنِي أَخِي عَنْ سُلَيْمَانَ عَنْ يُونُسَ بْنِ يَزِيدَ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ عَنْ سَالِمِ بْنِ عَبْدِاللهِ أَنَّ عَبْدَاللهِ بْنَ عُمَرَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا كَانَ يَرْمِي الْجَمْرَةَ الدُّنْيَا بِسَبْعِ حَصَيَاتٍ ثُمَّ يُكَبِّرُ عَلَى إِثْرِ كُلِّ حَصَاةٍ ثُمَّ يَتَقَدَّمُ فَيُسْهِلُ فَيَقُومُ مُسْتَقْبِلَ الْقِبْلَةِ قِيَامًا طَوِيلًا فَيَدْعُو وَيَرْفَعُ يَدَيْهِ ثُمَّ يَرْمِي الْجَمْرَةَ الْوُسْطَى كَذَلِكَ فَيَأْخُذُ ذَاتَ الشِّمَالِ فَيُسْهِلُ وَيَقُومُ مُسْتَقْبِلَ الْقِبْلَةِ قِيَامًا طَوِيلًا فَيَدْعُو وَيَرْفَعُ يَدَيْهِ ثُمَّ يَرْمِي الْجَمْرَةَ ذَاتَ الْعَقَبَةِ مِنْ بَطْنِ الْوَادِي وَلَا يَقِفُ عِنْدَهَا وَيَقُولُ هَكَذَا رَأَيْتُ رَسُولَ اللهِ ﷺ يَفْعَلُ.

O ČINJENJU DOVE KOD PRVA DVA DŽEMRETA

باب الدعاء عند الجمرتين

1753. Muhammed je izjavio da mu je prenio Usman b. Umer od Junusa, a on od Zuhrija:
"Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, bacao je kamenčiće, prvo, na ono džemre koje se nalazi neposredno do džamije na Mini, bacivši na njega sedam piljaka, i kad god je bacio koji kamenčić, izgovorio je tekbir. Potom je prošao ispred njega, stao okrenut prema kibli, digao svoje ruke (prema nebu) i činio dovu. Ovo je stajanje činio dugo. Zatim je došao drugom džemretu i na njega bacio sedam piljaka. Kad god je bacio koji piljak, izgovorio bi tekbir. Potom se spustio na lijevu stranu do doline,

١٧٥٣. وَقَالَ مُحَمَّدٌ حَدَّثَنَا عُثْمَانُ بْنُ عُمَرَ أَخْبَرَنَا يُونُسُ عَنِ الزُّهْرِيِّ أَنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ كَانَ إِذَا رَمَى الْجَمْرَةَ الَّتِي تَلِي مَسْجِدَ مِنًى يَرْمِيهَا بِسَبْعِ حَصَيَاتٍ يُكَبِّرُ كُلَّمَا رَمَى بِحَصَاةٍ ثُمَّ تَقَدَّمَ أَمَامَهَا فَوَقَفَ مُسْتَقْبِلَ الْقِبْلَةِ رَافِعًا يَدَيْهِ يَدْعُو وَكَانَ يُطِيلُ الْوُقُوفَ ثُمَّ يَأْتِي الْجَمْرَةَ الثَّانِيَةَ فَيَرْمِيهَا بِسَبْعِ حَصَيَاتٍ يُكَبِّرُ كُلَّمَا رَمَى بِحَصَاةٍ ثُمَّ يَنْحَدِرُ ذَاتَ الْيَسَارِ مِمَّا يَلِي الْوَادِي فَيَقِفُ مُسْتَقْبِلَ الْقِبْلَةِ

stao tu okrenut prema kibli, digao svoje ruke i činio dovu. Tada je došao džemretu kod Akabe, bacio na njega sedam kamenčića, izgovarajući tekbir pri svakom (bačenom) kamenčiću. Potom se okrenuo i nije kod njega (nimalo) stajao."
Zuhrija je rekao:
"Čuo sam Salima b. Abdullaha da ovo isto prenosi od svoga oca, a on od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem"
"To je (isto) činio i Ibni-Omer" – kaže Salim.

رَافِعًا يَدَيْهِ يَدْعُو ثُمَّ يَأْتِي الْجَمْرَةَ الَّتِي عِنْدَ الْعَقَبَةِ فَيَرْمِيهَا بِسَبْعِ حَصَيَاتٍ يُكَبِّرُ عِنْدَ كُلِّ حَصَاةٍ ثُمَّ يَنْصَرِفُ وَلَا يَقِفُ عِنْدَهَا قَالَ الزُّهْرِيُّ سَمِعْتُ سَالِمَ بْنَ عَبْدِاللهِ يُحَدِّثُ مِثْلَ هَذَا عَنْ أَبِيهِ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ وَكَانَ ابْنُ عُمَرَ يَفْعَلُهُ .

O NAMIRISAVANJU POSLIJE OBAVLJENOG BACANJA KAMENČIĆA NA DŽEMRETUL-AKABI I BRIJANJU PRIJE IZVRŠENJA POVRATNOG TAVAFA OKO KA'BE

باب الطيب بعد رمي الجمار والحلق قبل الإفاضة

1754. PRIČAO NAM JE Ali b. Abdullah, da mu je prenio Sufjan od Abdur-Rahmana b. Kasima, da je on čuo svoga oca, a on je bio najbolji u svoje vrijeme, kako govori:
"Čuo sam Aišu, radijallahu anha, kako kaže: 'Namirisala sam Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, ovim rukama (i ispružila je svoje ruke), kada je htio stupiti u ihram i po njegovom istupanju iz ihrama, kada je postao slobodan, i to prije nego je obavio povratni tavaf oko Ka'be.'"

١٧٥٤. حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ عَبْدِاللهِ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ حَدَّثَنَا عَبْدُالرَّحْمَنِ بْنُ الْقَاسِمِ أَنَّهُ سَمِعَ أَبَاهُ وَكَانَ أَفْضَلَ أَهْلِ زَمَانِهِ يَقُولُ سَمِعْتُ عَائِشَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهَا تَقُولُ طَيَّبْتُ رَسُولَ اللهِ ﷺ بِيَدَيَّ هَاتَيْنِ حِينَ أَحْرَمَ وَلِحِلِّهِ حِينَ أَحَلَّ قَبْلَ أَنْ يَطُوفَ وَبَسَطَتْ يَدَيْهَا .

OPROSNI TAVAF

باب طواف الوداع

1755. PRIČAO NAM JE Musedded, njemu prenio Sufjan od Ibni-Tavusa, on od svoga oca, a ovaj od Ibni-Abbasa, radijallahu anhuma, koji je rekao:
"Ljudima je naređeno da posljednja njihova obaveza bude Ka'ba (tavaf oko nje), samo što je to olakšano (neobavezno) osobi sa menstruacijom."

١٧٥٥. حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ عَنِ ابْنِ طَاوُسٍ عَنْ أَبِيهِ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا قَالَ أُمِرَ النَّاسُ أَنْ يَكُونَ آخِرُ عَهْدِهِمْ بِالْبَيْتِ إِلَّا أَنَّهُ خُفِّفَ عَنِ الْحَائِضِ .

1756. PRIČAO NAM JE Asbeg b. Feredž, kome je prenio Ibnu-Vehb od Amra b. Harisa, a on od Katade, koji je izjavio, kako mu je Enes b. Malik, radijallahu anhu, rekao da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, klanjao u Muhassabu podne i ikindiju, akšam i jaciju, a zatim legao spavati. Kasnije je uzajahao devu, krenuo ka Ka'bi i obavio tavaf oko nje.

U drugom senedu, Amra b. Harisa slijedi Lejs, rekavši da mu je ovo prenio Halid od Enesa, a on od Katade, njemu Enes b. Malik, prenoseći od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem

١٧٥٦. حَدَّثَنَا أَصْبَغُ بْنُ الْفَرَجِ أَخْبَرَنَا ابْنُ وَهْبٍ عَنْ عَمْرِو بْنِ الْحَارِثِ عَنْ قَتَادَةَ أَنَّ أَنَسَ ابْنَ مَالِكٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ حَدَّثَهُ أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ صَلَّى الظُّهْرَ وَالْعَصْرَ وَالْمَغْرِبَ وَالْعِشَاءَ ثُمَّ رَقَدَ رَقْدَةً بِالْمُحَصَّبِ ثُمَّ رَكِبَ إِلَى الْبَيْتِ فَطَافَ بِهِ تَابَعَهُ اللَّيْثُ حَدَّثَنِي خَالِدٌ عَنْ سَعِيدٍ عَنْ قَتَادَةَ أَنَّ أَنَسَ ابْنَ مَالِكٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ حَدَّثَهُ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ .

KADA ŽENA DOBIJE MENSTRUACIJU NAKON ŠTO JE OBAVILA TEVAFU-L-IFADU

باب إِذَا حَاضَتِ الْمَرْأَةُ بَعْدَ مَا أَفَاضَتْ

1757. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Jusuf, rekavši da mu je saopćio Malik, prenoseći od Abdur-Rahmana b. Kasima, on od svoga oca, a ovaj od Aiše, radijallahu anha:

"Safija, kćerka Hujejja, supruga Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, dobila je menstruaciju, pa sam to spomenula Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, a on reče:

'Hoće li nas ona zadržati?'

'Ona je dobila', rekli su (prisutni), 'nakon što je obavila tevafu-l-ifadu.'

'Pa onda nema (zadržavanja)' – rekao je on."

١٧٥٧. حَدَّثَنَا عَبْدُاللهِ بْنُ يُوسُفَ أَخْبَرَنَا مَالِكٌ عَنْ عَبْدِالرَّحْمَنِ بْنِ الْقَاسِمِ عَنْ أَبِيهِ عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهَا أَنَّ صَفِيَّةَ بِنْتَ حُيَيٍّ زَوْجَ النَّبِيِّ ﷺ حَاضَتْ فَذَكَرْتُ ذَلِكَ لِرَسُولِ اللهِ ﷺ فَقَالَ أَحَابِسَتُنَا هِيَ قَالُوا إِنَّهَا قَدْ أَفَاضَتْ قَالَ فَلَا إِذًا .

1758,1759. PRIČAO NAM JE Ebun-Nu'man, njemu prenio Hammed od Ejjuba, on od Ikrime, da su Medinelije pitali Ibni-Abbasa, radijallahu anhuma, za ženu koja je obavila (posjetno) obilaženje i potom dobila menstruaciju.

"Putovat će" – rekao im je on.

"Nećemo", rekli su oni, "držati se tvoje izjave, a ostaviti (suprotnu) izjavu Zejdovu."

"Kada stignete", rekao je on, "u Medinu, pitajte (druge)!"

١٧٥٨-١٧٥٩. حَدَّثَنَا أَبُو النُّعْمَانِ حَدَّثَنَا حَمَّادٌ عَنْ أَيُّوبَ عَنْ عِكْرِمَةَ أَنَّ أَهْلَ الْمَدِينَةِ سَأَلُوا ابْنَ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا عَنِ امْرَأَةٍ طَافَتْ ثُمَّ حَاضَتْ قَالَ لَهُمْ تَنْفِرُ قَالُوا لَا نَأْخُذُ بِقَوْلِكَ وَنَدَعُ قَوْلَ زَيْدٍ قَالَ إِذَا قَدِمْتُمُ الْمَدِينَةَ فَسَلُوا

Potom su došli u Medinu i pitali. Među onim koga su pitali bila je i Umm-Sulejm, koja im je spomenula slučaj Safijje.
Ovo su još prenijeli Halid i Katade od Ikrime.

فَقَدِمُوا الْمَدِينَةَ فَسَأَلُوا فَكَانَ فِيمَنْ سَأَلُوا أُمُّ سُلَيْمٍ فَذَكَرَتْ حَدِيثَ صَفِيَّةَ رَوَاهُ خَالِدٌ وَقَتَادَةُ عَنْ عِكْرِمَةَ .

1760. PRIČAO NAM JE Muslim, njemu Vuhejb, prenoseći od Ibni-Tavusa, on od svoga oca, a ovaj od Ibn-Abbasa, radijallahu anhuma, koji je rekao: "Dozvoljeno je ženi sa menstruacijom da ide (vrati se kući), ako je obavila povratno (posjetno) obilaženje oko Ka'be."

١٧٦٠ . حَدَّثَنَا مُسْلِمٌ حَدَّثَنَا وُهَيْبٌ حَدَّثَنَا ابْنُ طَاوُسٍ عَنْ أَبِيهِ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا قَالَ رُخِّصَ لِلْحَائِضِ أَنْ تَنْفِرَ إِذَا أَفَاضَتْ .

1761. "Ačuo sam (rekao je Ibni-Tavus) Ibni-Omera kako govori: 'Ona zaista neće ići (kući).' Kasnije sam ga opet čuo kako govori: 'Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, dao im je povlasticu (odobrio povratak).'"

١٧٦١ . قَالَ وَسَمِعْتُ ابْنَ عُمَرَ يَقُولُ إِنَّهَا لَا تَنْفِرُ ثُمَّ سَمِعْتُهُ يَقُولُ بَعْدُ إِنَّ النَّبِيَّ ﷺ رَخَّصَ لَهُنَّ .

1762. PRIČAO NAM JE Ebun-Nu'man, njemu Ebu-Avane, prenoseći od Mensura, on od Ibrahima, ovaj od Esveda, a on od Aiše, radijallahu anha, kako je rekla:
"Izašli smo sa Vjerovjesnikom, sallallahu alejhi ve sellem, (iz Medine), naumivši obaviti samo hadž. Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, stigao je (u Mekku) i odmah izvršio tavaf oko Ka'be, te sa'j između Safe i Merve. Sa sobom je imao kurban, i ihrame nije skidao. To su isto učinile njegove supruge koje su bile s njim kao i njegovi drugovi. Ihram je skinuo od njih onaj, ko nije imao kod sebe kurban.
Kasnije je Aiša (rekao je Esved) dobila menstruaciju. Mi smo vršili obrede našeg hadža i kada je bila noć Hasbeta – noć vraćanja sa Mine, ona je rekla: 'Božiji Poslaniče, svi se tvoji drugovi vraćaju sa (obavljenim) hadžom i umrom osim mene?'
'Nisi li ti', rekao je on, 'one noći kada smo stigli (na hadž) obavila dva tavafa oko Ka'be?'
'Ne' – rekla sam.

١٧٦٢ . حَدَّثَنَا أَبُو النُّعْمَانِ حَدَّثَنَا أَبُو عَوَانَةَ عَنْ مَنْصُورٍ عَنْ إِبْرَاهِيمَ عَنِ الْأَسْوَدِ عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهَا قَالَتْ خَرَجْنَا مَعَ النَّبِيِّ ﷺ وَلَا نَرَى إِلَّا الْحَجَّ فَقَدِمَ النَّبِيُّ ﷺ فَطَافَ بِالْبَيْتِ وَبَيْنَ الصَّفَا وَالْمَرْوَةِ وَلَمْ يَحِلَّ وَكَانَ مَعَهُ الْهَدْيُ فَطَافَ مَنْ كَانَ مَعَهُ مِنْ نِسَائِهِ وَأَصْحَابِهِ وَحَلَّ مِنْهُمْ مَنْ لَمْ يَكُنْ مَعَهُ الْهَدْيُ فَحَاضَتْ هِيَ فَنَسَكْنَا مَنَاسِكَنَا مِنْ حَجِّنَا فَلَمَّا كَانَ لَيْلَةَ الْحَصْبَةِ لَيْلَةُ النَّفْرِ قَالَتْ يَا رَسُولَ اللهِ كُلُّ أَصْحَابِكَ يَرْجِعُ بِحَجٍّ وَعُمْرَةٍ غَيْرِي قَالَ مَا كُنْتِ تَطُوفِينَ بِالْبَيْتِ لَيَالِيَ قَدِمْنَا قُلْتُ لَا قَالَ فَاخْرُجِي مَعَ أَخِيكِ إِلَى التَّنْعِيمِ فَأَهِلِّي بِعُمْرَةٍ وَمَوْعِدُكِ مَكَانَ كَذَا وَكَذَا

فَخَرَجْتُ مَعَ عَبْدِالرَّحْمَنِ إِلَى التَّنْعِيمِ فَأَهْلَلْتُ بِعُمْرَةٍ وَحَاضَتْ صَفِيَّةُ بِنْتُ حُيَيٍّ فَقَالَ النَّبِيُّ ﷺ عَقْرَى حَلْقَى إِنَّكِ لَحَابِسَتُنَا أَمَا كُنْتِ طُفْتِ يَوْمَ النَّحْرِ قَالَتْ بَلَى قَالَ فَلَا بَأْسَ انْفِرِي فَلَقِيتُهُ مُصْعِدًا عَلَى أَهْلِ مَكَّةَ وَأَنَا مُنْهَبِطَةٌ أَوْ أَنَا مُصْعِدَةٌ وَهُوَ مُنْهَبِطٌ وَقَالَ مُسَدَّدٌ قُلْتُ لَا تَابَعَهُ جَرِيرٌ عَنْ مَنْصُورٍ فِي قَوْلِهِ لَا .

'Pa izađi', rekao je on, 'sa svojim bratom do Ten'ima i stupi u ihram za umru, a mjesto (za naš sastanak), je to i to.'
Potom sam izašla sa Abdur-Rahmanom od Ten'ima i stupila u ihram za umru. Utom je Safijja, kćerka Hujejja dobila menstruaciju, pa joj je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
'Jadna ne bila! Ti ćeš nas stvanro zadržati. Jesi li obavila tavaf oko Ka'be na Dan klanja kurbana?'
'Da' – odgovorila je ona.
'Pa nema štete', rekao je on, 'vraćaj se (kući)!'
'Potom sam', rekla je Aiša, 'susrela Vjerovjesnika kada se uspeo iznad Mekke, a ja se spuštala ili (je rekla) ja se uspela, a on se spuštao.'"
Museddeđ je (umjesto "da") prenio: "'Ne' – rekla sam."
U drugom senedu, Museddeda slijedi Džerir u čijoj izjavi, koju prenosi od Mensura, stoji: "Ne."

باب مَنْ صَلَّى الْعَصْرَ يَوْمَ النَّفْرِ بِالأَبْطَحِ

KLANJANJE IKINDIJE NA DAN ODLASKA U EBTAHU

١٧٦٣. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ الْمُثَنَّى حَدَّثَنَا إِسْحَاقُ بْنُ يُوسُفَ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ الثَّوْرِيُّ عَنْ عَبْدِالْعَزِيزِ بْنِ رُفَيْعٍ قَالَ سَأَلْتُ أَنَسَ بْنَ مَالِكٍ أَخْبِرْنِي بِشَيْءٍ عَقَلْتَهُ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ أَيْنَ صَلَّى الظُّهْرَ يَوْمَ التَّرْوِيَةِ قَالَ بِمِنًى قُلْتُ فَأَيْنَ صَلَّى الْعَصْرَ يَوْمَ النَّفْرِ قَالَ بِالْأَبْطَحِ افْعَلْ كَمَا يَفْعَلُ أُمَرَاؤُكَ .

1763. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Musenna, kome je prenio Ishak b. Jusuf od Sufjana Sevrija, on od Abdul-Aziza b. Rufeja, koji je rekao:
"Rekao sam Enesu b. Maliku:
'Obavijesti me o onom što si zapamtio od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem: Gdje je on osmog dana zul-hidžeta klanjao podne?'
'Na Mini' – rekao je on.
'A gdje je klanjao ikindiju na Dan povratka sa Mine?' – upitao sam.
'U Ebtahu' – odgovorio je on. 'Ti radi kako rade tvoji (hadžski) zapovjednici!'"

1764. PRIČAO NAM JE Abdul-Mute'ali b. Talib, da mu je prenio Ibnu-Vehb, kome je saopćio Amr b. Haris da mu je Katade rekao, kako mu je Enes b. Malik, radijallahu anhu, prenio da je Vjerovjesnk, sallallahu alejhi ve sellem, klanjao podne i ikindiju, te akšam i jaciju u Muhassabu i legao spavati. Iza toga je uzjahao na devu (i krenuo) ka Ka'bi, te obavio tavaf oko nje.

١٧٦٤ . حَدَّثَنَا عَبْدُالْمُتَعَالِ بْنُ طَالِبٍ حَدَّثَنَا ابْنُ وَهْبٍ قَالَ أَخْبَرَنِي عَمْرُو بْنُ الْحَارِثِ أَنَّ قَتَادَةَ حَدَّثَهُ أَنَّ أَنَسَ بْنَ مَالِكٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ حَدَّثَهُ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ أَنَّهُ صَلَّى الظُّهْرَ وَالْعَصْرَ وَالْمَغْرِبَ وَالْعِشَاءَ وَرَقَدَ رَقْدَةً بِالْمُحَصَّبِ ثُمَّ رَكِبَ إِلَى الْبَيْتِ فَطَافَ بِهِ .

O MUHASSABU (DOLINI EBTAH)

باب الْمُحصَّب

1765. PRIČAO NAM JE Ebu-Nu'ajm, njemu prenio Sufjan od Hišama, on od svoga oca, a ovaj od Aiše, radijallahu anha, koja je rekla:
"Ebtah je bio samo konačište, u kome je odsjeo Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, da bi bio odmorniji za svoj izlazak."

١٧٦٥ . حَدَّثَنَا أَبُو نُعَيْمٍ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ عَنْ هِشَامٍ عَنْ أَبِيهِ عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهَا قَالَتْ إِنَّمَا كَانَ مَنْزِلٌ يَنْزِلُهُ النَّبِيُّ ﷺ لِيَكُونَ أَسْمَحَ لِخُرُوجِهِ يَعْنِي بِالأَبْطَحِ .

1766. PRIČAO NAM JE Ali b. Abdullah da mu je prenio Sufjan od Amra, on od Ataa, ovaj od Ibni-Abbasa koji je rekao:
"Noćenje na Muhassabu ne spada (u hadžske obrede). To je samo konačište, u kome je odsjeo Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem."

١٧٦٦ . حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ عَبْدِاللهِ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ قَالَ عَمْرٌو عَنْ عَطَاءٍ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا قَالَ لَيْسَ التَّحْصِيبُ بِشَيْءٍ إِنَّمَا هُوَ مَنْزِلٌ نَزَلَهُ رَسُولُ اللهِ ﷺ .

O ODSJEDANJU (HADŽIJE) U ZU-TUVAU PRIJE ULASKA U MEKKU, I U BATHAU, KOJA JE U ZUL-HULEJFI, PO POVRATKU IZ MEKKE

باب النُّزُول بذي طُوًى قبل أنْ يدخل مكّة والنُّزول بالبطحاء التي بذي الحُليفة إذا رجع منْ مكّة

1767. PRIČAO NAM JE Ibrahim b. Munzir, njemu Ebu-Damre kome je prenio Musa b. Ukbe od Nafija da je Ibni-Omer, radijallahu anhuma, noćivao u Zu-Tuvau, između dva brežuljka. Potom bi ulazio (u Mekku) preko brežuljka koji je s gornje strane Mekke, a kada bi stigao (u Mekku) kao hadžija ili kao mu'temir, svoju je devu zaustavljao samo kod vrata (Harema) Ka'be. Potom bi unišao (u Harem), prišao Crnom kamenu (Hadžerul-Esvedu) i s tim počeo (obred); obišao bi oko Ka'be sedam puta; tri (prva obilaženja) žurno, a četiri običnim hodom. Potom bi se ošišao i klanjao dva rekata (iza Mekami-Ibrahima), a onda, prije nego bi se vratio u svoj stan, obavio sa'j između Safe i Merve. Kada bi se vraćao sa hadža ili umre, zaustavio bi devu u Bathau, koja je u Zul-Hulejfi, gdje i Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, zaustavljaše devu.

١٧٦٧. حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ الْمُنْذِرِ حَدَّثَنَا أَبُو ضَمْرَةَ حَدَّثَنَا مُوسَى بْنُ عُقْبَةَ عَنْ نَافِعٍ أَنَّ ابْنَ عُمَرَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا كَانَ يَبِيتُ بِذِي طُوًى بَيْنَ الثَّنِيَّتَيْنِ ثُمَّ يَدْخُلُ مِنَ الثَّنِيَّةِ الَّتِي بِأَعْلَى مَكَّةَ وَكَانَ إِذَا قَدِمَ مَكَّةَ حَاجًّا أَوْ مُعْتَمِرًا لَمْ يُنِخْ نَاقَتَهُ إِلَّا عِنْدَ بَابِ الْمَسْجِدِ ثُمَّ يَدْخُلُ فَيَأْتِي الرُّكْنَ الْأَسْوَدَ فَيَبْدَأُ بِهِ ثُمَّ يَطُوفُ سَبْعًا ثَلَاثًا سَعْيًا وَأَرْبَعًا مَشْيًا ثُمَّ يَنْصَرِفُ فَيُصَلِّي رَكْعَتَيْنِ ثُمَّ يَنْطَلِقُ قَبْلَ أَنْ يَرْجِعَ إِلَى مَنْزِلِهِ فَيَطُوفُ بَيْنَ الصَّفَا وَالْمَرْوَةِ وَكَانَ إِذَا صَدَرَ عَنِ الْحَجِّ أَوِ الْعُمْرَةِ أَنَاخَ بِالْبَطْحَاءِ الَّتِي بِذِي الْحُلَيْفَةِ الَّتِي كَانَ النَّبِيُّ ﷺ يُنِيخُ بِهَا .

1768. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Abdul-Vehhab, rekavši da mu je Halid b. Haris kazao; Abdullah (b. Omer) upitan za Muhassab rekao je: "Ubejdullah nam je, prenoseći od Nafija, rekao: 'U njoj su odsjedali (konačili) Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, Omer i Ibni-Omer (Abdullah).'"
Od Nafija još je preneseno: "Ibni-Omer (Abdullah), radijallahu anhuma, u njoj je, mišljaše on na Muhassab, uistinu, klanjao podne i ikindiju." Mislim (kaže Ubejdullah) da je Nafi' dodao: "... i akšam."
Halid je opet izjavio: "...Ne sumnjam za jaciju i potom je dobro spavao..." Ovo (kaže Halid) spominjaše i Ibni-Omer, prenoseći od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem.

١٧٦٨. حَدَّثَنَا عَبْدُ اللهِ بْنُ عَبْدِ الْوَهَّابِ حَدَّثَنَا خَالِدُ بْنُ الْحَارِثِ قَالَ سُئِلَ عُبَيْدُ اللهِ عَنِ الْمُحَصَّبِ فَحَدَّثَنَا عُبَيْدُ اللهِ عَنْ نَافِعٍ قَالَ نَزَلَ بِهَا رَسُولُ اللهِ ﷺ وَعُمَرُ وَابْنُ عُمَرَ وَعَنْ نَافِعٍ أَنَّ ابْنَ عُمَرَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا كَانَ يُصَلِّي بِهَا يَعْنِي الْمُحَصَّبَ الظُّهْرَ وَالْعَصْرَ أَحْسِبُهُ قَالَ وَالْمَغْرِبَ قَالَ خَالِدٌ لَا أَشُكُّ فِي الْعِشَاءِ وَيَهْجَعُ هَجْعَةً وَيَذْكُرُ ذَلِكَ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ .

O ONOM KOJI JE ODSJEDAO (KONAČIO) U ZU-TUVAU NA POVRATKU IZ MEKKE

باب مَنْ نَزَلَ بِذِي طُوًى إِذَا رَجَعَ مِنْ مَكَّةَ

1769. Muhammed b. Isa je rekao da mu je prenio Hammad od Ejjuba, on od Nafija, a ovaj od Ibni-Omera, radijallahu anhuma, da bi on, prilikom kretanja na hadž, noćivao u Zu-Tuvau i kada bi osvanuo, unišao je u Mekku. Kada bi išao natrag, naišao bi pokraj Zu-Tuvaa i u njemu opet prenoćio, gdje bi i osvanuo.
Ibni-Omer spominjaše da je to, zaista, radio i Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem.

١٧٦٩. وَقَالَ مُحَمَّدُ بْنُ عِيسَى حَدَّثَنَا حَمَّادٌ عَنْ أَيُّوبَ عَنْ نَافِعٍ عَنِ ابْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا أَنَّهُ كَانَ إِذَا أَقْبَلَ بَاتَ بِذِي طُوًى حَتَّى إِذَا أَصْبَحَ دَخَلَ وَإِذَا نَفَرَ مَرَّ بِذِي طُوًى وَبَاتَ بِهَا حَتَّى يُصْبِحَ وَكَانَ يَذْكُرُ أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ كَانَ يَفْعَلُ ذَلِكَ .

O TRGOVANJU U DANIMA HADŽA I O PRODAVANJU (ROBE) PO TRGOVIMA IZ PREDISLAMSKOG DOBA

باب التِّجَارَةِ أَيَّامَ الْمَوْسِمِ وَالْبَيْعِ فِي أَسْوَاقِ الْجَاهِلِيَّةِ

1770. PRIČAO NAM JE Osman b. Hejsem, da mu je saopćio Ibni-Džurejdž da je Amr b. Dinara, rekao: "Ibni-Abbas, radijallahu anhuma, kazao je: 'Zul-Medžaz i Ukaz su bila mjesta u predislamsko doba. Kada je došao islam, muslimani, kao da su to prezirali, pa je objavljeno: Nije vam grijeh da tražite dobra vašeg Stvoritelja u sezoni hadža.'"[1]

١٧٧٠. حَدَّثَنَا عُثْمَانُ بْنُ الْهَيْثَمِ أَخْبَرَنَا ابْنُ جُرَيْجٍ قَالَ عَمْرُو بْنُ دِينَارٍ قَالَ ابْنُ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا كَانَ ذُو الْمَجَازِ وَعُكَاظٌ مَتْجَرَ النَّاسِ فِي الْجَاهِلِيَّةِ فَلَمَّا جَاءَ الْإِسْلَامُ كَأَنَّهُمْ كَرِهُوا ذَلِكَ حَتَّى نَزَلَتْ (لَيْسَ عَلَيْكُمْ جُنَاحٌ أَنْ تَبْتَغُوا فَضْلًا مِنْ رَبِّكُمْ) فِي مَوَاسِمِ الْحَجِّ .

1 Hadžiji je dozvoljeno trgovati u mjesecima hadža, bilo poslije obavljena hadža, bilo prije.
U predislamsko doba bila su četiri popularna trga: Ukaz, u gornjem dijelu Nedžda, blizu Arefata. Neki kažu da ovaj trg bijaše iza Menazilul-Karna na putu za San'u, udaljen od nje jedan konak hoda.
Zul-Medžaz je bio trg u okolini Arefata. Ibnu-Kelbi smatra da je on bio udaljen od Arefata jedan fersah, što iznosi približno osam kilometara. Drugi smatraju da je bio desno od Arefata, blizu Kebkeba.
Medžennet je bio trg na području Merruz-Zahrana, udaljen nekoliko milja od Mekke. Oko njega je stanovalo pleme Kinane. Okružen je Tafil i Šame brdima.
Hubaše trg se nalazio na strani prema Jemenu, udaljen od Mekke šest konaka hoda.
Na ova dva posljednja trga vašari se nisu održavali u sezonama hadža, nego samo u mjesecu redžebu.
Na navedenim trgovima vašari su se održavali i u prvim danima islamske ere, ali se kasnije pomalo zanemaruju. Prvi vašar napušten je na Ukazu, 129. godine po Hidžri u doba Haridžija, a posljednji na Hubašetu, 199. godine po Hidžri, u doba Davuda b. Isaa, a unuka Musaova, iz dinastije Abbasija.
U "Kitabun-nesebu" navodi se da je na Ukazu održavan vašar svake godine od prvog zul-kadeta i trajao po dvadeset dana, zatim se prelazilo na trg Medžennet, gdje se trgovalo po deset dana, upravo do prvog dana zul-hidžeta, kada se išlo na Zul-Medžaz. Ovdje je vršena razmjena dobara osam dana. Po završetku ovoga vašara, išlo se na Minu, gdje su počinjali hadžski obredi.

O PUTOVANJU PRED ZORU SA MUHASSABA

باب الإدلاج من المحصب

1771. PRIČAO NAM JE Umer b. Hafs, da mu je prenio njegov otac, kome je pričao A'meš, njemu Ibrahim od Esveda, da je Aiša, radijallahu anha, rekla:
"One noći, kada je trebalo krenuti sa Mine, Safija je dobila menstruaciju. 'Čini mi se', rekla je ona, 'da ću vas zadržati.'"
Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao je: 'Jadna bila ona! Je li na dan klanja kurbana obavila tavaf (oko Ka'be)?'
'Da' – rečeno mu je.
'Pa putuj!' – rekao je on."

١٧٧١ . حَدَّثَنَا عُمَرُ بْنُ حَفْصٍ حَدَّثَنَا أَبِي حَدَّثَنَا الْأَعْمَشُ حَدَّثَنِي إِبْرَاهِيمُ عَنِ الْأَسْوَدِ عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهَا قَالَتْ حَاضَتْ صَفِيَّةُ لَيْلَةَ النَّفْرِ فَقَالَتْ مَا أُرَانِي إِلَّا حَابِسَتَكُمْ قَالَ النَّبِيُّ ﷺ عَقْرَى حَلْقَى أَطَافَتْ يَوْمَ النَّحْرِ قِيلَ نَعَمْ قَالَ فَانْفِرِي .

1772. Ebu Abdullah (Buharija) je rekao: "Muhammed mi je nadodao (na gornji dijalog), rekavši da je njemu Muhadir prenio od A'meša, on od Ibrahima, ovaj od Esveda, da je Aiša, radijallahu anha, rekla:
'Izašli smo s Allahovim Poslanikom, sallallahu alejhi ve sellem, (iz Medine), namjeravajući obaviti samo hadž. Kada smo stigli (u Mekku), naredio nam je da se (po izvršenoj ophodnji oko Ka'be, Safe i Merve) oslobodimo ihrama.
Kada je nastupila noć odlaska sa Mine, Safija, kćerka Hujejja, dobila je menstruaciju, pa je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: 'Jadna bila!'
'Ne vidim', rekla je Aiša, 'za ovo ništa drugo, nego da se još zadržite.'
'Činila si obilaženje (oko Ka'be) na dan klanja kurbana?' – upitao je on.
'Da' – rekla je ona.
'Pa idi (natrag kući)!' – rekao je on.
Rekla sam: 'Allahov Poslaniče, (kazala je Aiša)! Ja nisam obukla ihram (za umru)?'
'Pa stupi sada u ihram za umru od Ten'ima!' – rekao je on. Potom je sa njom otišao (do Ten'ima) njen brat.
'Vjerovjesnika smo, kasnije, susreli' (kaže Aiša) 'u poslijeponoćnom putovanju i on reče: Obećano (ugovoreno) tvoje mjesto (za sastanak) je to i to!'"

١٧٧٢ . قَالَ أَبُو عَبْدِ اللهِ وَزَادَنِي مُحَمَّدٌ حَدَّثَنَا مُحَاضِرٌ حَدَّثَنَا الْأَعْمَشُ عَنْ إِبْرَاهِيمَ عَنِ الْأَسْوَدِ عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهَا قَالَتْ خَرَجْنَا مَعَ رَسُولِ اللهِ ﷺ لَا نَذْكُرُ إِلَّا الْحَجَّ فَلَمَّا قَدِمْنَا أَمَرَنَا أَنْ نَحِلَّ فَلَمَّا كَانَتْ لَيْلَةُ النَّفْرِ حَاضَتْ صَفِيَّةُ بِنْتُ حُيَيٍّ فَقَالَ النَّبِيُّ ﷺ حَلْقَى عَقْرَى مَا أُرَاهَا إِلَّا حَابِسَتَكُمْ ثُمَّ قَالَ كُنْتِ طُفْتِ يَوْمَ النَّحْرِ قَالَتْ نَعَمْ قَالَ فَانْفِرِي قُلْتُ يَا رَسُولَ اللهِ إِنِّي لَمْ أَكُنْ حَلَلْتُ قَالَ فَاعْتَمِرِي مِنَ التَّنْعِيمِ فَخَرَجَ مَعَهَا أَخُوهَا فَلَقِينَاهُ مُدَّلِجًا فَقَالَ مَوْعِدُكِ مَكَانَ كَذَا وَكَذَا .

SADRŽAJ

DŽUMA-NAMAZ

NAMAZ U STRAHU

BAJRAMI

VITR-NAMAZ

TRAŽENJE KIŠE

POMRAČENJE SUNCA

KUR'ANSKE SEDŽDE

SKRAĆIVANJE NAMAZA

NOĆNI NAMAZI

VRIJEDNOST NAMAZA U DVA HAREMA

RADNJE U NAMAZU

ZABORAV U NAMAZU

DŽENAZA

ZEKAT

SADAKATUL-FITR

HADŽ

صَحِيحُ الْبُخَارِيِّ

SAHIHU-L-BUHARI

BUHARIJEVA
zbirka hadisa

2

صحيح البخاري

SAHIHU-L-BUHARI

Buharijeva zbirka hadisa

Naslov originala:
صحيح البخاري
Naslov prijevoda:
SAHIHU-L-BUHARI
Buharijeva zbirka hadisa
Autor:
Muhammed b. Ismail el-Buhari
Prijevod:
Hasan Škapur
Hasan Makić
Redaktura:
dr. Fuad Sedić
mr. Muhamed Mehanović
Izdavač: Visoki saudijski komitet za pomoć BiH
Tiraž: 6.000

Lektura i korektura:
dr. Senahid Halilović
Samija Halilović
Redakcija:
mr. Muhamed Mehanović
mr. Senad Ćeman
mr. Abdulmedžid Šemsudin
Teufik Mešić
Dtp:
Teufik Mešić
Dizajn korice:
Sead Bećović
Štampa:
Amos Graf, Sarajevo
Za štampariju:
Fahrudin Korjenić

CIP - Katalogizacija u publikaciji
Nacionalna i univerzitetska biblioteka
Bosne i Hercegovine, Sarajevo

28-725-4/-5

al-BUHARI, Muhammad ibn Ismail
Buharijeva zbirka hadisa = Sahihu-l-Buhari
/ Muhammed b. Ismail El-Buhari;
(prijevod Hasan Škapur i grupa prevodilaca).
- Sarajevo: Visoki saudijski komitet, 2008. - 4 sv.; 24cm

Izv. stv. nasl. na arap. jeziku. - Tekst na bos. i arap. jeziku

ISBN 978-9958-880-32-2

COBISS.BH-ID 16982278

صحيح البخاري

SAHIHU-L-BUHARI

Buharijeva zbirka hadisa

Autor:

Muhammed b. Ismail el-Buhari

Prvo cjelovito izdanje

2.

Sarajevo, 1430. h.g./2009. godine

بسم الله الرحمن الرحيم

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

U ime Allaha, Svemilosnog, Samilosnog!

كِتَابُ الْعُمْرَةِ
‘UMRA

O OBAVEZNOSTI ‘UMRE I NJENOJ VRIJEDNOSTI

بَاب وُجُوبِ الْعُمْرَةِ وَفَضْلِهَا

Ibnu-Omer (Abdullah), radijallahu anhuma, rekao je: “Nema nikoga, a da mu hadž i ‘umra nisu stavljeni u dužnost.”
Ibnu-Omer (Abdullah), radijallahu anhuma, još je rekao: "“Umra je uistinu, zajedno s hadžom spomenuta u Knjizi Uzvišenog Allaha: “Upotpunite hadž i ‘umru u ime Allaha...”[1]

وَقَالَ ابْنُ عُمَرَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا لَيْسَ أَحَدٌ إِلَّا وَعَلَيْهِ حَجَّةٌ وَعُمْرَةٌ وَقَالَ ابْنُ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا إِنَّهَا لَقَرِينَتُهَا فِي كِتَابِ اللهِ وَأَتِمُّوا الْحَجَّ وَالْعُمْرَةَ لِلهِ .

1773. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Jusuf da ga je obavijestio Malik, prenoseći od Sumejja, oslobođenog roba Ebu-Bekra b. Abdur-Rahmana, on od Ebu-Saliha Semmana, a ovaj od Ebu-Hurejre, radijallahu anhu, da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:

١٧٧٣ . حَدَّثَنَا عَبْدُ اللهِ بْنُ يُوسُفَ أَخْبَرَنَا مَالِكٌ عَنْ سُمَيٍّ مَوْلَى أَبِي بَكْرِ بْنِ عَبْدِ الرَّحْمَنِ عَنْ أَبِي صَالِحٍ السَّمَّانِ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ أَنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ قَالَ الْعُمْرَةُ إِلَى الْعُمْرَةِ كَفَّارَةٌ لِمَا بَيْنَهُمَا وَالْحَجُّ الْمَبْرُورُ لَيْسَ لَهُ جَزَاءٌ إِلَّا الْجَنَّةُ .

---

1 Riječ *‘umra* u arapskom jeziku znači *posjeta*, a u Šerijatu hodočašće Ka‘be u ihramima koje se sastoji od obilaska Ka‘be i trčanja između Safe i Merve (sa‘j) u ma kom godišnjem dobu.
Preko Nafija je preneseno da je Ibn-Omer jednom prilikom rekao: “Nema nijednog čovjeka, a da mu nisu vadžib hadž i ‘umra.” Ibnu-Huzejme, Darekutni i Hakim zabilježili su istu izjavu, navodeći još: “... ako je sposoban putovati, a ko uradi preko toga, to je dobrovoljan i dobar čin.”
Seid b. Ebi-Arube u svom *Menasiku*, sa senedom, navodi kako je Abdullah b. Omer rekao: “Hadž i ‘umra su dva farza.” Ovo mišljenje dijeli još Omer b. Hattab, njegov sin Abdullah, Abdullah b. Mes‘ud, Džabir, Ata, Tavus, Mudžahid i još neki njihovi suvremenici. Neki učenjaci su rekli kako autor (Buhari) ovim naslovom nedvosmisleno tvrdi da je ‘umra vadžib slijedeći u tome ono što je poznat stav Šafije, Ahmeda i nekih drugih. Ibn-Abbas objašnjava stav da je ‘umra sunnet, odnosno vadžib, rekavši da je ona spomenuta u Kur’anu uz hadž, te da oni koji smatraju da ona nije vadžib kažu da kontekst ajeta ukazuje da je obavezno upotpunjavanje ‘umre kada se već stupi u njene obrede i u tom slučaju ona je obavezna. Inače, nije.

“‘Umra do ‘umre pokriva hodočasniku manje prema Allahu učinjene grijehe, a za hadž, iskreno obavljen, bez griješenja i kod Allaha uvažen, nema druge nagrade osim Dženneta.”[1]

OBAVLJANJE ‘UMRE PRIJE HADŽA

باب من اعتمر قبل الحجّ

1774. PRIČAO NAM JE Ahmed b. Muhammed da ga je obavijestio Abdullah (b. Mubarek), njemu prenio Ibnu-Džubejr da je Ikrime b. Halid pitao Ibn-Omera, radijallahu anhuma, za obavljanje ‘umre prije obavljanja hadža, te je odgovorio:
“Ne smeta.”
Ikrime je također rekao: Abdullah b. Omer je izjavio:
“Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, obavio je ‘umru prije nego hadž.”
Ibrahim b. Sa‘d prenosi da je Ibnu-Ishak rekao: Saopćio mi je Ikrime b. Halid:
“Za isto sam pitao i Ibnu-Omera.”
PRIČAO NAM JE Amr b. Ali, njemu Ebu-Asim koga je obavijestio Ibnu-Džurejdž, da je Ikrime b. Halid izjavio:
“To isto sam pitao Ibn-Omera, radijallahu anhuma.”[2]

١٧٧٤. حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ مُحَمَّدٍ أَخْبَرَنَا عَبْدُ اللهِ أَخْبَرَنَا ابْنُ جُرَيْجٍ أَنَّ عِكْرِمَةَ بْنَ خَالِدٍ سَأَلَ ابْنَ عُمَرَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا عَنِ الْعُمْرَةِ قَبْلَ الْحَجِّ فَقَالَ لَا بَأْسَ قَالَ عِكْرِمَةُ قَالَ ابْنُ عُمَرَ اعْتَمَرَ النَّبِيُّ ﷺ قَبْلَ أَنْ يَحُجَّ وَقَالَ إِبْرَاهِيمُ بْنُ سَعْدٍ عَنِ ابْنِ إِسْحَاقَ حَدَّثَنِي عِكْرِمَةُ بْنُ خَالِدٍ سَأَلْتُ ابْنَ عُمَرَ مِثْلَهُ حَدَّثَنَا عَمْرُو بْنُ عَلِيٍّ حَدَّثَنَا أَبُو عَاصِمٍ أَخْبَرَنَا ابْنُ جُرَيْجٍ قَالَ عِكْرِمَةُ بْنُ خَالِدٍ سَأَلْتُ ابْنَ عُمَرَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا مِثْلَهُ.

---

1 Ibn-Abbas, Seid b. Džubejr, Sufjan Sevri i Tavus smatraju da su hadž i ‘umra u potpunosti obavljeni, ako hadžija krene od svoje kuće i obuče ihram na mikatu, ne, radi trgovačkih ili nekih drugih interesa nego samo za hadž i ‘umru u ime Allaha, dželle šanuhu.
Prema mišljenju Šafije pohvalno je (mustehab) ‘umru obaviti više puta u jednoj godini, dok Malik i njegovi sljedbenici smatraju da je to pokuđeno (mekruh). Po mišljenju prvaka hanefijske škole ‘umra se može činiti svake godine u neograničenom broju i samo ju je mekruh činiti u danu stajanja na Arefatu, prvi dan Kurban-bajrama (jevmun-nahri) i sljedeća tri dana (ejjamut-tešrik), tj. 9, 10, 11, 12. i 13. dana mjeseca zul-hidždžeta Tirmizi i Nesai u svojim *Sunenima* sa senedom navode da je Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: “Uz hadž, uporedo obavljajte i ‘umru! Oba ova obreda odstranjuju siromaštvo i grijehe hadžiji, kao što kovačka mješina (viganj) odstranjuje trosku iz željeza, zlata i srebra. Za hodočašće obavljeno bez griješenja i kod Allaha primljeno, hadžiji nema druge nagrade osim Dženneta.”

2 Ahmed je, sa senedom, zabilježio da je Ikrime b. Halid b. As Mahzumi rekao Ibn-Ishaku:
– Došao sam u Medinu s jednom grupom Mekelija, susreo Abdullaha b. Omera i rekao mu: “Mi nismo još nikada obavljali hadž, pa možemo li krenuti sada na obavljanje ‘umre, iz Medine?”
– Da, nema vam nikakve zapreke. Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, sve svoje ‘umre obavio je prije svoga hadža – odgovorio je Abdullah b. Omer.
– Tako smo mi – rekao je Ikrime – obavili ‘umru.

KOLIKO JE ‘UMRI OBAVIO VJEROVJESNIK, SALLALLAHU ALEJHI VE SELLEM?

باب كَمْ اعْتَمَرَ النَّبِيُّ ﷺ

1775. PRIČAO NAM JE Kutejbe, njemu Džerir, prenoseći od Mensura, da je Mudžahid rekao:
– Ja i Urve b. Zubejr smo ušli u džamiju (Vjerovjesnika). Abdullah b. Omer sjeđaše do Aišine sobe, dok ostali svijet klanjaše u džamiji duha-namaz. Mi smo Abdullaha b. Omera – rekao je Mudžahid – upitali za taj njihov namaz i on odgovori: “Novotarija (je klanjati ga u džamiji).”
Potom ga je Mudžahid upitao: “Koliko je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, obavio ‘umri?”
“Četiri, a jednu od njih” – rekao je on – “u redžebu.”
Bilo nam je neugodno – kaže Mudžahid – da ga demantujemo.

١٧٧٥. حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ حَدَّثَنَا جَرِيرٌ عَنْ مَنْصُورٍ عَنْ مُجَاهِدٍ قَالَ دَخَلْتُ أَنَا وَعُرْوَةُ بْنُ الزُّبَيْرِ الْمَسْجِدَ فَإِذَا عَبْدُ اللهِ بْنُ عُمَرَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا جَالِسٌ إِلَى حُجْرَةِ عَائِشَةَ وَإِذَا نَاسٌ يُصَلُّونَ فِي الْمَسْجِدِ صَلَاةَ الضُّحَى قَالَ فَسَأَلْنَاهُ عَنْ صَلَاتِهِمْ فَقَالَ بِدْعَةٌ ثُمَّ قَالَ لَهُ كَمْ اعْتَمَرَ رَسُولُ اللهِ ﷺ قَالَ أَرْبَعًا إِحْدَاهُنَّ فِي رَجَبٍ فَكَرِهْنَا أَنْ نَرُدَّ عَلَيْهِ .

1776. Pošto smo u sobi čuli (škripu) pranja zubi Aiše, majke pravovjernika, Urve je upitao: “Majko, zar ne čuješ šta kaže Ebu-Abdur-Rahman?”
– Šta kaže? – upitala je Aiša.
– Kaže – odgovorio je Urve – da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, obavio četiri ‘umre, a jednu od njih u mjesecu redžebu.
– Allah se smilovao Ebu-Abdur-Rahmanu! Vjerovjesnik – rekla je Aiša – nije obavio nijednu ‘umru, a da joj nije prisustvovao i Abdur-Rahman, a u mjesecu redžebu nije nikada obavljao ‘umru.[3]

١٧٧٦. قَالَ وَسَمِعْنَا اسْتِنَانَ عَائِشَةَ أُمِّ الْمُؤْمِنِينَ فِي الْحُجْرَةِ فَقَالَ عُرْوَةُ يَا أُمَّاهُ يَا أُمَّ الْمُؤْمِنِينَ أَلَا تَسْمَعِينَ مَا يَقُولُ أَبُو عَبْدِ الرَّحْمَنِ قَالَتْ مَا يَقُولُ قَالَ يَقُولُ إِنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ اعْتَمَرَ أَرْبَعَ عُمَرَاتٍ إِحْدَاهُنَّ فِي رَجَبٍ قَالَتْ يَرْحَمُ اللهُ أَبَا عَبْدِ الرَّحْمَنِ مَا اعْتَمَرَ عُمْرَةً إِلَّا وَهُوَ شَاهِدُهُ وَمَا اعْتَمَرَ فِي رَجَبٍ قَطُّ .

3 Ebu-Abdur-Rahman je nadimak Abdullaha b. Omera. Ibn-Bettal tvrdi da je Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, obavio svega tri ‘umre, a jednu je bio naredio ashabima da se za nju pripreme, ali je on nije mogao obaviti. Zbog toga je Aiša i demantirala izjavu Ibn-Omera, dodavši još da Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, u mjesecu redžebu nije činio ‘umre.
Bejheki je sa senedom zabilježio da je Aiša izjavila: “Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, je u svom životu obavio tri ‘umre: jednu u mjesecu ševvalu, a dvije u zul-ka‘detu.” Bejheki je zabilježio i izjavu Ebu-Hurejre u kojoj se ističe da je Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, obavio tri ‘umre, i to svaki put u zul-ka‘detu.
Veliki broj učenjaka, kao što su Zuhri, Nafi‘, Ibn-Omerov oslobođeni rob, Katade, Musa b. Ukbe, Muhammed b. Ishak i drugi, tvrde da je Muhammedova, sallallahu alejhi ve sellem, prva ‘umra planirana, u smislu Hudejbijanskog ugovora 6. godine po Hidžri, a obavljena je u mjesecu zul-ka‘detu. Drugu ‘umru Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, obavio je u zul-ka‘detu 7. godine po Hidžri, a treću 8. godine po

1777. PRIČAO NAM JE Ebu-Asim da ga je obavijestio Ibnu-Džurejdž, izjavivši:
– Obavijestio me je Ata od Urve b. Zubejra, koji je rekao: "Pitao sam Aišu, radijallahu anha, (za gornje)."
– Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem – rekla je ona – nije obavio 'umru u redžebu.

١٧٧٧ . حَدَّثَنَا أَبُو عَاصِمٍ أَخْبَرَنَا ابْنُ جُرَيْجٍ قَالَ أَخْبَرَنِي عَطَاءٌ عَنْ عُرْوَةَ بْنِ الزُّبَيْرِ قَالَ سَأَلْتُ عَائِشَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهَا قَالَتْ مَا اعْتَمَرَ رَسُولُ اللهِ ﷺ فِي رَجَبٍ .

1778. PRIČAO NAM je Hassan b. Hassan, njemu Hemmam prenoseći od Katade koji je rekao:
– Pitao sam Enesa, radijallahu anhu: "Koliko je 'umri obavio Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem?"
– Četiri – odgovorio je Enes: 'umru Hudejbije u zul-ka'detu, kada su ga idolopoklonici od nje omeli; 'umru naredne godine u zul-ka'detu, kako se to s njima i bio sporazumio; 'umru iz Dži'rane, kada je podijelio ratni plijen s Hunejna.
– Koliko je puta činio hadž? – upitao sam (ga).
– Jednom – odgovorio je on.[1]

١٧٧٨ . حَدَّثَنَا حَسَّانُ بْنُ حَسَّانٍ حَدَّثَنَا هَمَّامٌ عَنْ قَتَادَةَ سَأَلْتُ أَنَسًا رَضِيَ اللهُ عَنْهُ كَمْ اعْتَمَرَ النَّبِيُّ ﷺ قَالَ أَرْبَعٌ عُمْرَةُ الْحُدَيْبِيَةِ فِي ذِي الْقَعْدَةِ حَيْثُ صَدَّهُ الْمُشْرِكُونَ وَعُمْرَةٌ مِنْ الْعَامِ الْمُقْبِلِ فِي ذِي الْقَعْدَةِ حَيْثُ صَالَحَهُمْ وَعُمْرَةُ الْجِعْرَانَةِ إِذْ قَسَمَ غَنِيمَةَ أُرَاهُ حُنَيْنٍ قُلْتُ كَمْ حَجَّ قَالَ وَاحِدَةً .

Hidžri, također u zul-ka'detu iz Dži'rane. Četvrtu 'umru Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, zanijetio je u zul-ka'detu, prilikom Oprosnog hadža. Jedan dio ashaba i učenjaka smatra da Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, prilikom Oprosnog hadža nije obavio 'umru kao poseban čin prije, a ni poslije svojih hadžskih obreda.

Muhammed je, sallallahu alejhi ve sellem, na mikatu učinio odluku da će obaviti 'umru u sklopu hadžskih obreda.

Učenjaci koji tvrde da je Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, obavio tri 'umre, smatraju da su čini posljednje njegove 'umre ušli u sastav obreda hadža i da on nije činio 'umru kao poseban obred. Učenjaci koji tvrde da je Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, obavio samo dvije 'umre, pored odbacivanja četvrte, ne priznaju ni onu prvu hudejbijansku, kada su muslimani, zajedno s Muhammedom, sallallahu alejhi ve sellem, bili spriječeni da je obave.

1 Bitka u dolini Hunejna vođena je protiv plemena Hevazin 5. ševvala 8. godine po Hidžri, upravo odmah po osvojenju Mekke.

Enes je na pitanje Katade odgovorio da je Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, učinio četiri 'umre, ali su, međutim, u gornjoj predaji spomenute samo tri, a previd je napravio Hassan, Buharijev učitelj, dok su drugi prenosioci u slijedećim hadisima istakli sve četiri 'umre.

1779. PRIČAO NAM JE Ebul-Velid Hašim b. Abdul-Melik, ovome Hemmam prenoseći od Katade, koji je izjavio:
Pitao sam Enesa, radijallahu anhu, (za ‘umre Vjerovjesnika), pa je odgovorio:
“Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, obavio je jednu ‘umru one godine kada su ga idolopoklonici odbili; ‘umru Hudejbije u narednoj godini; umru u zul-ka‘detu, i ‘umru zajedno u sastavu svoga hadža.”

١٧٧٩. حَدَّثَنَا أَبُو الْوَلِيدِ هِشَامُ بْنُ عَبْدِ الْمَلِكِ حَدَّثَنَا هَمَّامٌ عَنْ قَتَادَةَ قَالَ سَأَلْتُ أَنَسًا رَضِيَ اللهُ عَنْهُ فَقَالَ اعْتَمَرَ النَّبِيُّ ﷺ حَيْثُ رَدُّوهُ وَمِنَ الْقَابِلِ عُمْرَةَ الْحُدَيْبِيَةِ وَعُمْرَةً فِي ذِي الْقَعْدَةِ وَعُمْرَةً مَعَ حَجَّتِهِ حَدَّثَنَا هُدْبَةُ حَدَّثَنَا هَمَّامٌ وَقَالَ اعْتَمَرَ أَرْبَعَ عُمَرٍ فِي ذِي الْقَعْدَةِ إِلَّا الَّتِي اعْتَمَرَ مَعَ حَجَّتِهِ عُمْرَتَهُ مِنَ الْحُدَيْبِيَةِ وَمِنَ الْعَامِ الْمُقْبِلِ وَمِنَ الْجِعْرَانَةِ حَيْثُ قَسَمَ غَنَائِمَ حُنَيْنٍ وَعُمْرَةً مَعَ حَجَّتِهِ .

1780. PRIČAO NAM JE Hudbe, da mu je Hemmam kazao:
“Vjerovjesnik je obavio četiri ‘umre – izuzimajući ‘umru koju je obavio u sastavu svoga hadža u zul-ka‘detu: s Hudejbije, zatim naredne godine, te iz Dži‘rane kada je podijelio ratne dobiti sa Hunejna i ‘umru sa svojim hadžom (u zul-hidžetu).”

١٧٨٠. حَدَّثَنَا هُدْبَةُ حَدَّثَنَا هَمَّامٌ وَقَالَ اعْتَمَرَ أَرْبَعَ عُمَرٍ فِي ذِي الْقَعْدَةِ إِلَّا الَّتِي اعْتَمَرَ مَعَ حَجَّتِهِ عُمْرَتَهُ مِنَ الْحُدَيْبِيَةِ وَمِنَ الْعَامِ الْمُقْبِلِ وَمِنَ الْجِعْرَانَةِ حَيْثُ قَسَمَ غَنَائِمَ حُنَيْنٍ وَعُمْرَةً مَعَ حَجَّتِهِ .

1781. PRIČAO NAM JE Ahmed b. Usman, njemu Šurejh b. Mesleme, prenoseći od Ibrahima b. Jusufa, on od svoga oca, da je Ebu-Ishak izjavio:
– Pitao sam Mesruka, Ataa i Mudžahida (o ‘umri Vjerovjesnika) i oni su odgovorili: “Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, obavio je ‘umre u zul-ka‘detu prije nego je obavio hadž.” A čuo sam – kaže Ebu-Ishak – Beraa b. Aziba, radijallahu anhuma, kako govori: “Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, obavio je umru dva puta u zul-ka‘detu prije nego je obavio hadž.”

١٧٨١. حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ عُثْمَانَ حَدَّثَنَا شُرَيْحُ بْنُ مَسْلَمَةَ حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ يُوسُفَ عَنْ أَبِيهِ عَنْ أَبِي إِسْحَاقَ قَالَ سَأَلْتُ مَسْرُوقًا وَعَطَاءً وَمُجَاهِدًا فَقَالُوا اعْتَمَرَ رَسُولُ اللهِ ﷺ فِي ذِي الْقَعْدَةِ قَبْلَ أَنْ يَحُجَّ وَقَالَ سَمِعْتُ الْبَرَاءَ بْنَ عَازِبٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا يَقُولُ اعْتَمَرَ رَسُولُ اللهِ ﷺ فِي ذِي الْقَعْدَةِ قَبْلَ أَنْ يَحُجَّ مَرَّتَيْنِ .

OBAVLJANJE 'UMRE U RAMAZANU

باب عُمْرَةٍ في رمضان

1782. PRIČAO NAM JE Musedded, njemu Jahja, prenoseći od Ibn-Džurejdža da je Ata kazao:
– Čuo sam Abdullaha b. Abbasa, radijallahu anhuma, kako kaže: "Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao je jednoj ensarijki koju je Ibnu-Abbas imenovao, ali sam joj ja ime zaboravio: "Šta te je omelo, pa nisi s nama išla na hadž?"
– Imamo – rekla je ona – jednu devu (za okretanje kola za natapanje), pa ju je uzjahao otac toga i toga sa svojim sinom – mužom spomenute ensarijke i njenim sinom – a jednu ostavio da s njom natapamo (palmovik).
– E, kada bude ramazan, ti učini 'umru, jer 'umra obavljena u ramazanu – rekao je Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem – jeste kao hadž (obavljen sa mnom) ili kao što je on to rekao.[1]

١٧٨٢. حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ حَدَّثَنَا يَحْيَى عَنْ ابْنِ جُرَيْجٍ عَنْ عَطَاءٍ قَالَ سَمِعْتُ ابْنَ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا يُخْبِرُنَا يَقُولُ قَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ لِامْرَأَةٍ مِنْ الْأَنْصَارِ سَمَّاهَا ابْنُ عَبَّاسٍ فَنَسِيتُ اسْمَهَا مَا مَنَعَكِ أَنْ تَحُجِّينَ مَعَنَا قَالَتْ كَانَ لَنَا نَاضِحٌ فَرَكِبَهُ أَبُو فُلَانٍ وَابْنُهُ لِزَوْجِهَا وَابْنِهَا وَتَرَكَ نَاضِحًا نَنْضَحُ عَلَيْهِ قَالَ فَإِذَا كَانَ رَمَضَانُ اعْتَمِرِي فِيهِ فَإِنَّ عُمْرَةً فِي رَمَضَانَ حَجَّةٌ أَوْ نَحْوًا مِمَّا قَالَ .

O 'UMRI PRILIKOM KONAČENJA NA MUHASSABU I NEKOM DRUGOM MJESTU

بَاب الْعُمْرَةِ لَيْلَةَ الْحَصْبَةِ وغيرِها

1783. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Selam, kome je saopćio Ebu-Mu'avija kako mu je rekao Hišam, prenoseći od svoga oca, da je Aiša, radijallahu anha, izjavila:
– Izašli smo (iz Medine) s Allahovim Poslanikom, sallallahu alejhi ve sellem, očekujući mlađak zul-hidžeta (25. zul-ka'deta), pa nam je on rekao: "Ko od vas voli stupiti u ihram za hadž, neka stupi, a ko voli stupiti u ihram za 'umru, neka to učini.

١٧٨٣. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ سَلَامٍ أَخْبَرَنَا أَبُو مُعَاوِيَةَ حَدَّثَنَا هِشَامٌ عَنْ أَبِيهِ عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهَا خَرَجْنَا مَعَ رَسُولِ اللهِ ﷺ مُوَافِينَ لِهِلَالِ ذِي الْحَجَّةِ فَقَالَ لَنَا مَنْ أَحَبَّ مِنْكُمْ أَنْ يُهِلَّ بِالْحَجِّ فَلْيُهِلَّ وَمَنْ أَحَبَّ أَنْ يُهِلَّ بِعُمْرَةٍ فَلْيُهِلَّ بِعُمْرَةٍ فَلَوْلَا أَنِّي أَهْدَيْتُ لَأَهْلَلْتُ بِعُمْرَةٍ قَالَتْ فَمِنَّا مَنْ

---

1 Drugi muhaddisi, citirajući isti hadis, naveli su da je ovaj dijalog s Muhammedom, sallallahu alejhi ve sellem, vodila Ummu-Ma'kil, odnosno Ummu-Sinan, majka Ma'kila, odnosno Sinana.
Tirmzi, Ebu-Davud i Ibn-Madže u svojim hadiskim zbirkama navode da je Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, spomenutoj ensarijki rekao: "'Umra obavljena u danima ramazana ravna je hadžu."
Nesai je o istom slučaju zabilježio da je Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, odgovorio jednom ensariji i njegovoj supruzi: "Obavite 'umru u danima ramazana, jer 'umra obavljena u njemu ravna je hadžu."
Taberani je zabilježio da su Ebu-Talik i njegova supruga Ummi-Ma'kil upitali jednom prilikom Muhammeda, sallallahu alejhi ve sellem: "Allahov Poslaniče, šta je ravno hadžu obavljenom zajedno s tobom?"
"'Umra obavljena u danima ramazana' – odgovorio je Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem.

أَهَلَّ بِعُمْرَةٍ وَمِنَّا مَنْ أَهَلَّ بِحَجٍّ وَكُنْتُ مِمَّنْ أَهَلَّ بِعُمْرَةٍ فَأَظَلَّنِي يَوْمُ عَرَفَةَ وَأَنَا حَائِضٌ فَشَكَوْتُ إِلَى النَّبِيِّ ﷺ فَقَالَ ارْفُضِي عُمْرَتَكِ وَانْقُضِي رَأْسَكِ وَامْتَشِطِي وَأَهِلِّي بِالْحَجِّ فَلَمَّا كَانَ لَيْلَةُ الْحَصْبَةِ أَرْسَلَ مَعِي عَبْدَ الرَّحْمَنِ إِلَى التَّنْعِيمِ فَأَهْلَلْتُ بِعُمْرَةٍ مَكَانَ عُمْرَتِي .

Da ja nisam ranije pribavio sebi kurban i ja bih se odlučio za ‘umru.”

– I neki od nas – rekla je Aiša – odlučili su se za ‘umru, a neki za hadž. Ja sam bila od onih koji su se odlučili za ‘umru. Na Dan Arefata (9. dan zul-hidžeta) dobila sam menstruaciju, pa sam se potužila Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, a on mi reče: “Ostavi (trenutno) svoju ‘umru, raspleti svoju kosu, iščešljaj se i donesi odluku za hadž! Kada je bila noć (konačenja) na Muhassabu, on je poslao sa mnom Abdur-Rahmana do Ten‘ima i ja sam tamo učinila nijet za ‘umru, umjesto one moje (ranije) ‘umre.[2]

2 Podijeljena su mišljenja ashaba o obavjanju ‘umre u danima hadža. Mudžahid prenosi da su Omer, Alija i Aiša upitani o ‘umri prilikom konačenja na Muhassabu, pa je Omer odgovorio: “‘Umra je bolja od ništa.” Alija je odgovorio da je bolja od zrna gorušice ili nečeg poput toga, dok je Aiša rekla da je vrijednost ‘umre srazmjerna utrošenim materijalnim sredstvima. Ona je time možda mislila da je vrednije krenuti na ‘umru iz svoga mjesta nego izaći iz Mekke do mikata i onda zanijetiti i obaviti ‘umru. Ona je još rekla: “Voljela sam da sam postila 3 dana ili nahranila 10 siromaha umjesto da ponovo obavim ‘umru koju sam obavila iz Ten‘ima.”

Tavus je, za one koji obave ‘umru neposredno iza obavljenog hadža, rekao: “Ja ne znam da li će biti za nju nagrađen ili kažnjen?”

Ata b. Saib je rekao: “Učinili smo ‘umru neposredno odmah iza hadžskih obreda, pa nas je za to ukorio Seid b. Džubejr dok su drugi to dozvolili.”

Ebu-Hanife smatra da se ‘umra može obavljati svake godine neograničeno, u svako doba: 9, 10, 11, 12. i 13. dana zul-hidžeta. Ajni na to dodaje da hanefijski pravnici smatraju da je ‘umru dozvoljeno obaviti tokom cijele godine, s tim da ju je mekruh obaviti u spomenutim danima. Šafija i Ahmed smatraju da nije pokuđeno obaviti je u ma kojim to bilo danima, a prema stavu Malika mekruh je ‘umru činiti u mjesecima hadža. Malik smatra mustehabom da hadžija odgodi obavljanje ‘umre do iza zalaska sunca 13. dana zul-hidžeta. To isto smatra i Šafija i to je u skladu sa sadržajem Muhammedove, sallallahu alejhi ve sellem, zapovijedi Aiši: “Budi i dalje u svom hadžu, a Allah će ti omogućiti ‘umru naknadno.” Aiša je, prema navedenoj preporuci, krenula s bratom Abdur-Rahmanom na Ten‘im po završenim hadžskim danima i obavila naknadno svoju ‘umru.

‘Umru je mekruh obaviti 9, 10, 11, 12. i 13. dan zul-hidžeta, jer bi im se time mogli ispreplesti obredi hadža s obredima ‘umre, što bi možda omelo pravovaljano izvršavanje hadžskih obreda. Međutim, osobe koje nisu došle u Harem radi obavljanja hadža mogu bez prigovora činiti ‘umru.

'UMRA IZ TEN'IMA

باب عُمْرَةِ التَّنْعِيمِ

1784. PRIČAO NAM JE Ali b. Abdullah, njemu Sufjan, prenoseći od Amra, ovaj čuo od Amra b. Evsa kako ga je obavijestio Abdur-Rahman b. Ebu-Bekr, radijallahu anhuma, da mu je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, naredio da posadi na devu iza sebe Aišu, da ona obavi svoju 'umru iz Ten'ima. Sufjan je jednom izjavio: "Čuo sam Amra, i koliko sam puta to slušao od Amra!"[1]

١٧٨٤ . حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ عَبْدِ اللهِ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ عَنْ عَمْرٍو سَمِعَ عَمْرَو بْنَ أَوْسٍ أَنَّ عَبْدَ الرَّحْمَنِ بْنَ أَبِي بَكْرٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا أَخْبَرَهُ أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ أَمَرَهُ أَنْ يُرْدِفَ عَائِشَةَ وَيُعْمِرَهَا مِنَ التَّنْعِيمِ قَالَ سُفْيَانُ مَرَّةً سَمِعْتُ عَمْرًا كَمْ سَمِعْتُهُ مِنْ عَمْرٍو.

1785. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Musenna, rekavši da mu je saopćio Abdul-Vehhab b. Abdul-Medžid, prenoseći od Habiba Mu'allima, on od Ataa kome je rekao Džabir b. Abdullah, radijallahu anhuma, da su Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, i njegovi drugovi odlučili obaviti hadž, a nijedan od njih, izuzev Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, i Talhe, nije imao kurban. Alija je došao iz Jemena i imao je kurban, pa je rekao: "Stupio sam u ihram onako kako je učinio Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem."
Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, obznanio je svojim drugovima da zanijete umru, pa da obiđu oko Ka'be, zatim podrežu svoju kosu i potom se oslobode ihrama, izuzev onog koji ima sa sobom kurban.

١٧٨٥ . حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ الْمُثَنَّى حَدَّثَنَا عَبْدُ الْوَهَّابِ ابْنُ عَبْدِ الْمَجِيدِ عَنْ حَبِيبٍ الْمُعَلِّمِ عَنْ عَطَاءٍ حَدَّثَنِي جَابِرُ بْنُ عَبْدِ اللهِ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ أَهَلَّ وَأَصْحَابُهُ بِالْحَجِّ وَلَيْسَ مَعَ أَحَدٍ مِنْهُمْ هَدْيٌ غَيْرَ النَّبِيِّ ﷺ وَطَلْحَةَ وَكَانَ عَلِيٌّ قَدِمَ مِنَ الْيَمَنِ وَمَعَهُ الْهَدْيُ فَقَالَ أَهْلَلْتُ بِمَا أَهَلَّ بِهِ رَسُولُ اللهِ ﷺ وَأَنَّ النَّبِيَّ ﷺ أَذِنَ لِأَصْحَابِهِ أَنْ يَجْعَلُوهَا عُمْرَةً يَطُوفُوا بِالْبَيْتِ ثُمَّ يُقَصِّرُوا وَيَحِلُّوا إِلَّا مَنْ مَعَهُ الْهَدْيُ فَقَالُوا نَنْطَلِقُ إِلَى مِنًى وَذَكَرُ أَحَدِنَا يَقْطُرُ فَبَلَغَ النَّبِيَّ ﷺ فَقَالَ لَوْ اسْتَقْبَلْتُ

---

1 Iz hadisa se razumije da mještanin Mekke koji želi obaviti 'umru, mora izaći izvan granice Harema (na mikat za 'umru – *hill*) i tamo obući ihram. Ten'im je Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, odredio kao mjesto za ogrtanje ihrama 'umre samo zato, jer je to jedno od najbližih mjesta Mekki. Prema tome, odluka za 'umru može se činiti iz svakog mekkanskog predgradskog mjesta u zoni izvan Harema, a koje leži od Mekke 3-4 milje daljine kao i Ten'im. Ovo mišljenje potvrđuje i jedna verzija Aišine izjave da je Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, Abdur-Rahmanu rekao: "Popni na devu iza sebe svoju sestru i izvedi je iz Harema da učini odluku za 'umru."
– On – rekla je Aiša – nije tom prilikom spomenuo ni Ten'im ni Dži'ranu.
Pošto je Ten'im u pojasu izvan Harema (*hill*) najbliže mjesto Mekki, ona se u njemu odlučila za obavljanje 'umre i kasnije opet izjavila da Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, nije precizirao nijedno mjesto u pojasu izvan Harema. Ovo mišljenje usvojili su: Ebu-Hanife i Šafija. Ima učenjaka koji smatraju da onaj ko obavlja 'umru (mu'temir) treba da ode samo do Ten'ima i tamo zaogrne ihram za obavljanje 'umre. Neki smatraju da je dovoljno da ode do Ten'ima, ali je najbolje do Dži'rane, a zatim do Hudejbije. Neki opet kažu da je potpuno svejedno iz kojeg će od ovih mjesta obući ihram za 'umru.

– Zar da idemo na Minu, a da iz spolnih organa nekih od nas još curi (sluz?!)[2] – rekli su ashabi. To je doprlo do Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, pa je rekao: "Da sam znao prije ono što sad znam, ja ne bih kurban pribavljao. Da nemam kurban, ja bih se sada zaista oslobodio ihrama."
Aiša, radijallahu anha, tada je imala menstruaciju, pa je i obavila sve hadžske obrede osim obilaska oko Ka'be. Kada je, kaže Džabir, ponovo postala čista i obavila obilaženje oko Ka'be, rekla je: "Allahov Poslaniče, vi se vraćate sa 'umrom i hadžom, a ja samo sa hadžom (obavljenim) u zul-hidžetu." Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, je tada naredio Abdur-Rahmanu b. Ebi-Bekru da ode s njom do Ten'ima, pa je (tako) obavila 'umru poslije hadža u mjesecu zul-hidžetu.
Suraka b. Malik b. Džu'šum je susreo Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, na Akabi (na Mini), gdje bacaše kamenčiće (na Džemretul-Akabi) i rekao mu je:
"Allahov Poslaniče! Je li ovaj postupak (činjenje hadža i 'umre) samo vaše (pravo) ove godine ili je i vaše i svačije zauvijek?"
– Ne – odgovorio je Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem – nego vječno.

مِنْ أَمْرِي مَا اسْتَدْبَرْتُ مَا أَهْدَيْتُ وَلَوْلاَ أَنَّ مَعِي الْهَدْيَ لأَحْلَلْتُ وَأَنَّ عَائِشَةَ حَاضَتْ فَنَسَكَتِ الْمَنَاسِكَ كُلَّهَا غَيْرَ أَنَّهَا لَمْ تَطُفْ بِالْبَيْتِ قَالَ فَلَمَّا طَهُرَتْ وَطَافَتْ قَالَتْ يَا رَسُولَ اللهِ أَتَنْطَلِقُونَ بِعُمْرَةٍ وَحَجَّةٍ وَأَنْطَلِقُ بِالْحَجِّ فَأَمَرَ عَبْدَ الرَّحْمَنِ بْنَ أَبِي بَكْرٍ أَنْ يَخْرُجَ مَعَهَا إِلَى التَّنْعِيمِ فَاعْتَمَرَتْ بَعْدَ الْحَجِّ فِي ذِي الْحَجَّةِ وَأَنَّ سُرَاقَةَ بْنَ مَالِكِ بْنِ جُعْشُمٍ لَقِيَ النَّبِيَّ ﷺ وَهُوَ بِالْعَقَبَةِ وَهُوَ يَرْمِيهَا فَقَالَ أَلَكُمْ هَذِهِ خَاصَّةً يَا رَسُولَ اللهِ قَالَ لاَ بَلْ لِلأَبَدِ .

OBAVLJANJE 'UMRE NEPOSREDNO POSLIJE OBAVLJANJA HADŽA BEZ PRIPREMLJENOG KURBANA

باب الاِعْتِمَارِ بَعْدَ الْحَجِّ بِغَيْرِ هَدْيٍ

1786. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Musenna, njemu Jahja, a ovome Hišam kojeg je obavijestio njegov otac, a njega Aiša, radijallahu anha, rekavši:
– Izašli smo (iz Medine) s Allahovim Poslanikom, sallallahu alejhi ve sellem, u vrijeme kada se

١٧٨٦ . حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ الْمُثَنَّى حَدَّثَنَا يَحْيَى حَدَّثَنَا هِشَامٌ قَالَ أَخْبَرَنِي أَبِي قَالَ أَخْبَرَتْنِي عَائِشَةُ رَضِيَ اللهُ عَنْهَا قَالَتْ خَرَجْنَا مَعَ رَسُولِ اللهِ ﷺ مُوَافِينَ

2 Oni su ovo rekli jer im je teško palo da se oslobode ihrama i zabrana koje za sobom povlače, a da Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, i dalje ostane u njima. U isto vrijeme, nisu željeli da postupe suprotno njemu i da se ne povedu za njim. Skidanjem ihrama ima se pravo na spolni odnos i oni nisu željeli da to urade pa da odmah iza toga ponovo oblače ihrame, a da im kako su rekli "iz spolnih organa još uvijek curi (sluz)", jer na hadžu treba biti u ibadetu, a ne u užicima. (prim. rec.)

približio izlazak mlađaka mjeseca zul-hidžeta. Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao je: "Ko voli stupiti u ihram za 'umru, neka stupi, a ko hoće da stupi u ihram za hadž, neka stupi. Ja bih se, da nisam pripremio kurban, odlučio za 'umru." – Tako su neki od ashaba stupili u ihram za umru, a neki su se odlučili za hadž. Ja sam bila od onih (rekla je Aiša) koji su se odlučili za 'umru i dobila sam menstruaciju prije nego sam ušla u Mekku. I na Dan Arefata sam imala menstruaciju, pa sam se potužila Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, a on reče: "Ostavi (trenutno) svoju 'umru, raspleti svoju kosu, iščešljaj se i učini odluku za hadž!" To sam uradila i kada je bila noć konačenja na Muhassabu, on je sa mnom poslao Abdur-Rahmana do Ten'ima. On je nju posadio na devu iza sebe i ona je (tamo) stupila u ihram za 'umru umjesto ranije 'umre.
Tako je Allah odlučio – rekao je Hišam – o njenom hadžu i njenoj umri i ni za što od toga nije bio (potreban) ni kurban, ni sadaka, a ni post.[1]

هِلَالِ ذِي الْحَجَّةِ فَقَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ مَنْ أَحَبَّ أَنْ يُهِلَّ بِعُمْرَةٍ فَلْيُهِلَّ وَمَنْ أَحَبَّ أَنْ يُهِلَّ بِحَجَّةٍ فَلْيُهِلَّ وَلَوْلَا أَنِّي أَهْدَيْتُ لَأَهْلَلْتُ بِعُمْرَةٍ فَمِنْهُمْ مَنْ أَهَلَّ بِعُمْرَةٍ وَمِنْهُمْ مَنْ أَهَلَّ بِحَجَّةٍ وَكُنْتُ مِمَّنْ أَهَلَّ بِعُمْرَةٍ فَحِضْتُ قَبْلَ أَنْ أَدْخُلَ مَكَّةَ فَأَدْرَكَنِي يَوْمُ عَرَفَةَ وَأَنَا حَائِضٌ فَشَكَوْتُ ذَلِكَ إِلَى رَسُولِ اللهِ ﷺ فَقَالَ دَعِي عُمْرَتَكِ وَانْقُضِي رَأْسَكِ وَامْتَشِطِي وَأَهِلِّي بِالْحَجِّ فَفَعَلْتُ فَلَمَّا كَانَتْ لَيْلَةُ الْحَصْبَةِ أَرْسَلَ مَعِي عَبْدَ الرَّحْمَنِ إِلَى التَّنْعِيمِ فَأَرْدَفَهَا فَأَهَلَّتْ بِعُمْرَةٍ مَكَانَ عُمْرَتِهَا فَقَضَى اللهُ حَجَّهَا وَعُمْرَتَهَا وَلَمْ يَكُنْ فِي شَيْءٍ مِنْ ذَلِكَ هَدْيٌ وَلَا صَدَقَةٌ وَلَا صَوْمٌ .

NAGRADA ZA 'UMRU JE PREMA (ULOŽENOM) TRUDU

باب أجر العُمرة على قدر النَّصب

1787. PRIČAO NAM JE Musedded, njemu Jezid b. Zurej' prenoseći od Ibn-Avna, on od Kasima b. Muhammeda..., a (preko drugog seneda) Musedded je prenio od Jezida b. Zureja, on od Ibn-Avna, a ovaj od Ibrahima (Neha'ija) i Esveda, koji su izjavili da je Aiša, radijallahu anha, rekla: – Allahov Poslaniče, svijet se vraća sa dva (obavljena) obreda, a ja s jednim?, pa joj je rečeno: "Sačekaj! Kada budeš čista, izađi do Ten'ima

١٧٨٧ . حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ حَدَّثَنَا يَزِيدُ بْنُ زُرَيْعٍ حَدَّثَنَا ابْنُ عَوْنٍ عَنِ الْقَاسِمِ بْنِ مُحَمَّدٍ وَعَنِ ابْنِ عَوْنٍ عَنْ إِبْرَاهِيمَ عَنِ الْأَسْوَدِ قَالَا قَالَتْ عَائِشَةُ رَضِيَ اللهُ عَنْهَا يَا رَسُولَ اللهِ يَصْدُرُ النَّاسُ بِنُسُكَيْنِ وَأَصْدُرُ بِنُسُكٍ فَقِيلَ لَهَا انْتَظِرِي فَإِذَا طَهُرْتِ فَاخْرُجِي إِلَى التَّنْعِيمِ فَأَهِلِّي ثُمَّ ائْتِينَا بِمَكَانِ كَذَا وَلَكِنَّهَا عَلَى قَدْرِ نَفَقَتِكِ أَوْ نَصَبِكِ .

1 Iako je Aiša obavila 'umru neposredno iza završenih hadžskih obreda, ona nije na ime kazne zaklala ni kurban, ni nahranila 10 siromaha, a niti postila 10 dana. Ona to nije trebala učiniti, jer se ona na mikatu nije odlučila za hadž i 'umru, nego samo za obavljanje 'umre, odnosno kasnije za obavljanje hadža. Osim toga, ona se i za 'umru odlučila tek iza 10. dana zul-hidžeta, a obavila ju je poslije završenih hadžskih obreda i minulih hadžskih dana. Prema mišljenju imama Malika hadžski dani su dani mjeseca ševvala, zul-kadeta i deset dana zul-hidžeta.

i tamo se odluči (za 'umru), a potom dođi na to i to mjesto (Ebtah), ali je 'umra prema tvom izdatku, odnosno trudu."[2]

DA LI JE MU'TEMIRU, AKO OBAVI TAVAF ZA 'UMRU I VRATI SE KUĆI, TO DOVOLJNO I ZA OPROSNI TAVAF?

باب المُعْتَمِرِ إذا طاف طواف العُمْرَةِ ثُمَّ خرج هَلْ يُجْزِئُهُ مِنْ طوافِ الْوداعِ

1788. PRIČAO NAM JE Ebu-Nu'ajm, njemu Efleh b. Humejd prenoseći od Kasima, on od Aiše, radijallahu anha, koja je rekla: – Izašli smo (iz Medine), izgovarajući telbiju za hadž u hadžskim mjesecima i časnim danima hadža. Potom smo odsjeli u Serifu, pa je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao svojim drugovima:
– Ko nema kurban, a voli svoj hadž učiniti 'umrom, neka to uradi, a ko ima (pribavljen) kurban, neka to ne čini!
Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, i neki imućni ashabi imali su kurban i nisu se odlučili za 'umru. Potom mi je ušao Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, a ja plakah pa mi reče: "Zašto plačeš?"
– Čula sam ono što si kazao svojim drugovima, a ja sam spriječena obaviti 'umru.
– A šta ti je? – upitao je on.
– Ne klanjam – rekla sam – (jer imam menstruaciju).
– Neće ti to naštetiti – rekao je on. – Ti si jedna od Ademovih kćeri i propisano ti je ono što je bilo njima propisano. Budi i dalje u svom hadžu! A Allah će te 'umrom, svakako, (naknadno) obdariti.
– Ja sam bila (na hadžu) dok se nismo vratili s Mine i odsjeli u Muhassabu. Potom je Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, pozvao

١٧٨٨. حَدَّثَنَا أَبُو نُعَيْمٍ حَدَّثَنَا أَفْلَحُ بْنُ حُمَيْدٍ عَنْ الْقَاسِمِ عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهَا قَالَتْ خَرَجْنَا مَعَ رَسُولِ اللهِ ﷺ مُهِلِّينَ بِالْحَجِّ فِي أَشْهُرِ الْحَجِّ وَحُرُمِ الْحَجِّ فَنَزَلْنَا سَرِفَ فَقَالَ النَّبِيُّ ﷺ لِأَصْحَابِهِ مَنْ لَمْ يَكُنْ مَعَهُ هَدْيٌ فَأَحَبَّ أَنْ يَجْعَلَهَا عُمْرَةً فَلْيَفْعَلْ وَمَنْ كَانَ مَعَهُ هَدْيٌ فَلَا وَكَانَ مَعَ النَّبِيِّ ﷺ وَرِجَالٍ مِنْ أَصْحَابِهِ ذَوِي قُوَّةٍ الْهَدْيُ فَلَمْ تَكُنْ لَهُمْ عُمْرَةً فَدَخَلَ عَلَيَّ النَّبِيُّ ﷺ وَأَنَا أَبْكِي فَقَالَ مَا يُبْكِيكِ قُلْتُ سَمِعْتُكَ تَقُولُ لِأَصْحَابِكَ مَا قُلْتَ فَمُنِعْتُ الْعُمْرَةَ قَالَ وَمَا شَأْنُكِ قُلْتُ لَا أُصَلِّي قَالَ فَلَا يَضُرُّكِ أَنْتِ مِنْ بَنَاتِ آدَمَ كُتِبَ عَلَيْكِ مَا كُتِبَ عَلَيْهِنَّ فَكُونِي فِي حَجَّتِكِ عَسَى اللهُ أَنْ يَرْزُقَكِيهَا قَالَتْ فَكُنْتُ حَتَّى نَفَرْنَا مِنْ مِنًى فَنَزَلْنَا الْمُحَصَّبَ فَدَعَا عَبْدَ الرَّحْمَنِ فَقَالَ اخْرُجْ بِأُخْتِكَ الْحَرَمَ فَلْتُهِلَّ بِعُمْرَةٍ ثُمَّ افْرُغَا مِنْ طَوَافِكُمَا أَنْتَظِرْكُمَا هَا هُنَا فَأَتَيْنَا فِي جَوْفِ اللَّيْلِ فَقَالَ فَرَغْتُمَا قُلْتُ نَعَمْ فَنَادَى بِالرَّحِيلِ فِي أَصْحَابِهِ فَارْتَحَلَ النَّاسُ وَمَنْ طَافَ بِالْبَيْتِ قَبْلَ صَلَاةِ الصُّبْحِ ثُمَّ خَرَجَ مُوَجِّهًا إِلَى الْمَدِينَةِ .

2 Nagrada uvijek odgovara vrijednosti dobrog djela. Allah nagrađuje za dobra djela prema učinjenom izdatku i uloženom trudu. Tako Mekelije imaju za obavljenu 'umru iz nekog bližeg mjesta Mekki, u pojasu izvan mikata, nagradu manju nego kada je izvrše iz daljeg mjesta. Šafija smatra da je najbolje učiniti 'umru iz Dži'rane, jer je to učinio i Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, a onda iz Ten'ima, jer ga je preporučio Aiši.

Abdur-Rahmana i rekao: "Izađi sa svojom sestrom iz Harema i neka se ona tamo odluči za 'umru, izvršite potom vaša obilaženja oko Ka'be, a ja ću vas ovdje čekati."
– Mi smo se vratili sredinom noći, a on reče: "Završiste li?"
– Da – rekla sam.
Zatim je među njegovim drugovima pozvano na pokret, pa je svijet, i onaj ko je učinio obilazak oko Ka'be, krenuo prije jutarnjeg namaza, a i on je krenuo ka Medini.

ČOVJEK ČINI U 'UMRI ONO ŠTO ČINI U HADŽU

باب يفعل في العمرة ما يفعل في الحج

1789. PRIČAO NAM JE Ebu-Nu'ajm, njemu Hemmam od Ataa, a ovome Safvan b. Ja'la b. Umejje prenoseći od svoga oca da je Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, došao jedan čovjek kada je on bio u Dži'rani. Na njemu je bio ogrtač s ostatkom miomirisa, ili je Safvan rekao: "... žutila" i dodao:
"Šta mi naređuješ da činim u svojoj 'umri?"
Utom je Allah Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, spustio Objavu i on je pokriven haljinom. Ja sam stvarno volio da vidim Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, u času prenošenja Objave, pa Omer reče: "Raduje li te da vidiš Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, kada mu Allah spušta Objavu?"
– Da – odgovorio sam.
On je tada podigao stranu haljine i ja sam ga vidio kako hropti. Mislim da je rekao: "... kao devac."
Kada je to završeno, upitao je: "Gdje je onaj što je pitao za 'umru?"
– Skini sa sebe ogrtač, saperi trag miomirisa, očisti žutilo i čini u svojoj 'umri sve što činiš u svom hadžu (osim stajanja na Arefatu i bacanja kamenčića).

١٧٨٩ . حَدَّثَنَا أَبُو نُعَيْمٍ حَدَّثَنَا هَمَّامٌ حَدَّثَنَا عَطَاءٌ قَالَ حَدَّثَنِي صَفْوَانُ بْنُ يَعْلَى بْنِ أُمَيَّةَ يَعْنِي عَنْ أَبِيهِ أَنَّ رَجُلًا أَتَى النَّبِيَّ ﷺ وَهُوَ بِالْجِعْرَانَةِ وَعَلَيْهِ جُبَّةٌ وَعَلَيْهِ أَثَرُ الْخَلُوقِ أَوْ قَالَ صُفْرَةٌ فَقَالَ كَيْفَ تَأْمُرُنِي أَنْ أَصْنَعَ فِي عُمْرَتِي فَأَنْزَلَ اللهُ عَلَى النَّبِيِّ ﷺ فَسُتِرَ بِثَوْبٍ وَوَدِدْتُ أَنِّي قَدْ رَأَيْتُ النَّبِيَّ ﷺ وَقَدْ أُنْزِلَ عَلَيْهِ الْوَحْيُ فَقَالَ عُمَرُ تَعَالَ أَيَسُرُّكَ أَنْ تَنْظُرَ إِلَى النَّبِيِّ ﷺ وَقَدْ أَنْزَلَ اللهُ عَلَيْهِ الْوَحْيَ قُلْتُ نَعَمْ فَرَفَعَ طَرَفَ الثَّوْبِ فَنَظَرْتُ إِلَيْهِ لَهُ غَطِيطٌ وَأَحْسِبُهُ قَالَ كَغَطِيطِ الْبَكْرِ فَلَمَّا سُرِّيَ عَنْهُ قَالَ أَيْنَ السَّائِلُ عَنِ الْعُمْرَةِ اخْلَعْ عَنْكَ الْجُبَّةَ وَاغْسِلْ أَثَرَ الْخَلُوقِ عَنْكَ وَأَنْقِ الصُّفْرَةَ وَاصْنَعْ فِي عُمْرَتِكَ كَمَا تَصْنَعُ فِي حَجِّكَ.

1790. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Jusuf, koga je obavijestio Malik, prenoseći od Hišama b. Urve, on od svog oca, koji je izjavio:
– Rekao sam Aiši, radijallahu anha, supruzi Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, a bio sam tada mlad: "Jesi li čula riječi Uzvišenog Allaha: 'Zaista su Safa i Merva Allahovi znakovi (za hadž), pa ko hodočasti Kabu ili obavlja 'umru, nema mu grijeha da ih ophodi.' Mislim da nema niko ništa (od odgovornosti), ako ih ne obiđe."
– Ne, nikako – rekla je Aiša. – Kada bi to bilo kao što ti kažeš, bilo bi (rečeno): "… pa nema mu grijeha, ako ih ne obiđe." Ovaj je ajet objavljen u vezi s ensarijama koji su nekada činili hodočašće samo Menatu, a (kip) Menat bio je spram Kudejda, pa su se, potom, klonili da i dalje čine ophodnju između Safe i Merve (bojeći se grijeha). Kada je došao islam, oni su pitali Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, za to, pa je Uzvišeni Allah objavio: "Zaista su Safa i Merva Allahovi znakovi, pa ko hodočasti Ka'bu ili čini 'umru nije mu grijeh da ih ophodi."
Sufjan i Ebu-Mu'avija su dodali, prenoseći od Hišama: "Allah ne smatra potpunim hodočašće nijednom čovjeku, a ni njegovu 'umru, sve dok on ne učini ophođenje između Safe i Merve."

١٧٩٠. حَدَّثَنَا عَبْدُ اللهِ بْنُ يُوسُفَ أَخْبَرَنَا مَالِكٌ عَنْ هِشَامِ بْنِ عُرْوَةَ عَنْ أَبِيهِ أَنَّهُ قَالَ قُلْتُ لِعَائِشَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهَا زَوْجِ النَّبِيِّ ﷺ وَأَنَا يَوْمَئِذٍ حَدِيثُ السِّنِّ أَرَأَيْتِ قَوْلَ اللهِ تَبَارَكَ وَتَعَالَى إِنَّ الصَّفَا وَالْمَرْوَةَ مِنْ شَعَائِرِ اللهِ فَمَنْ حَجَّ الْبَيْتَ أَوِ اعْتَمَرَ فَلَا جُنَاحَ عَلَيْهِ أَنْ يَطَّوَّفَ بِهِمَا فَلَا أُرَى عَلَى أَحَدٍ شَيْئًا أَنْ لَا يَطَّوَّفَ بِهِمَا فَقَالَتْ عَائِشَةُ كَلَّا لَوْ كَانَتْ كَمَا تَقُولُ كَانَتْ فَلَا جُنَاحَ عَلَيْهِ أَنْ لَا يَطَّوَّفَ بِهِمَا إِنَّمَا أُنْزِلَتْ هَذِهِ الْآيَةُ فِي الْأَنْصَارِ كَانُوا يُهِلُّونَ لِمَنَاةَ وَكَانَتْ مَنَاةُ حَذْوَ قُدَيْدٍ وَكَانُوا يَتَحَرَّجُونَ أَنْ يَطُوفُوا بَيْنَ الصَّفَا وَالْمَرْوَةِ فَلَمَّا جَاءَ الْإِسْلَامُ سَأَلُوا رَسُولَ اللهِ ﷺ عَنْ ذَلِكَ فَأَنْزَلَ اللهُ تَعَالَى إِنَّ الصَّفَا وَالْمَرْوَةَ مِنْ شَعَائِرِ اللهِ فَمَنْ حَجَّ الْبَيْتَ أَوِ اعْتَمَرَ فَلَا جُنَاحَ عَلَيْهِ أَنْ يَطَّوَّفَ بِهِمَا زَادَ سُفْيَانُ وَأَبُو مُعَاوِيَةَ عَنْ هِشَامٍ مَا أَتَمَّ اللهُ حَجَّ امْرِئٍ وَلَا عُمْرَتَهُ لَمْ يَطُفْ بَيْنَ الصَّفَا وَالْمَرْوَةِ.

KADA SE MU'TEMIR OSLOBAĐA IHRAMA

باب مَتَى يَحِلُّ الْمُعْتَمِرُ

Ata' je, prenoseći od Džabira, radijallahu anhuma, rekao:
"Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, naredio je svojim drugovima da svoj hadž učine 'umrom: da izvrše obilazak oko Ka'be (zatim između Safe i Merve), potom podrežu kosu i oslobode se ihrama."

وَقَالَ عَطَاءٌ عَنْ جَابِرٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ أَمَرَ النَّبِيُّ ﷺ أَصْحَابَهُ أَنْ يَجْعَلُوهَا عُمْرَةً وَيَطُوفُوا ثُمَّ يُقَصِّرُوا وَيَحِلُّوا.

1791. PRIČAO NAM JE Ishak b. Ibrahim, prenoseći od Džerira, on od Isma'ila, ovaj od Abdullaha b. Ebi-Evfaa, koji je rekao:
"Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, činio je 'umru, a s njim smo činili i mi, pa kada je ušao u Mekku, izvršio je obilazak (Ka'be), a s njim smo izvršili obilazak i mi. On je zatim otišao do Safe i Merve, pa smo za njim otišli i mi i zaklanjali smo ga od Mekelija da ga kogod (od njih) ne pogodi (nečim)."
Potom je Abdullaha b. Ebi-Evfaa upitao moj drug:
– Je li on (tada) ulazio u Ka'bu?
– Nije – odgovorio je on.

١٧٩١. حَدَّثَنَا إِسْحَاقُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ عَنْ جَرِيرٍ عَنْ إِسْمَاعِيلَ عَنْ عَبْدِ اللهِ بْنِ أَبِي أَوْفَى قَالَ اعْتَمَرَ رَسُولُ اللهِ ﷺ وَاعْتَمَرْنَا مَعَهُ فَلَمَّا دَخَلَ مَكَّةَ طَافَ وَطُفْنَا مَعَهُ وَأَتَى الصَّفَا وَالْمَرْوَةَ وَأَتَيْنَاهَا مَعَهُ وَكُنَّا نَسْتُرُهُ مِنْ أَهْلِ مَكَّةَ أَنْ يَرْمِيَهُ أَحَدٌ فَقَالَ لَهُ صَاحِبٌ لِي أَكَانَ دَخَلَ الْكَعْبَةَ قَالَ لَا .

1792. E, ispričaj nam, rekao je Isma'il, ono šta je on rekao Hatidži.
– Obradujte Hatidžu, kazao je on, kućom u Džennetu od šupljeg bisera u kojoj neće biti buke i tegobe.

١٧٩٢. قَالَ فَحَدِّثْنَا مَا قَالَ لِخَدِيجَةَ قَالَ بَشِّرُوا خَدِيجَةَ بِبَيْتٍ مِنَ الْجَنَّةِ مِنْ قَصَبٍ لَا صَخَبَ فِيهِ وَلَا نَصَبَ .

1793. PRIČAO NAM JE Humejdi, njemu Sufjan, prenoseći od Amra b. Dinara, koji je rekao:
– Pitali smo Ibn-Omera, radijallahu anhuma, o čovjeku koji je obišao oko Ka'be prilikom 'umre, a nije učinio ophođenje između Safe i Merve, može li on prići (spolno općiti) svojoj supruzi?
– Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao je on, došao je (u Mekku), obišao oko Ka'be sedam puta, klanjao dva rekata iza Mekami-Ibrahima, potom obavio sedam puta obilaženje između Safe i Merve, a vi u Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, imate idealan primjer.

١٧٩٣. حَدَّثَنَا الْحُمَيْدِيُّ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ عَنْ عَمْرِو بْنِ دِينَارٍ قَالَ سَأَلْنَا ابْنَ عُمَرَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا عَنْ رَجُلٍ طَافَ بِالْبَيْتِ فِي عُمْرَةٍ وَلَمْ يَطُفْ بَيْنَ الصَّفَا وَالْمَرْوَةِ أَيَأْتِي امْرَأَتَهُ فَقَالَ قَدِمَ النَّبِيُّ ﷺ فَطَافَ بِالْبَيْتِ سَبْعًا وَصَلَّى خَلْفَ الْمَقَامِ رَكْعَتَيْنِ وَطَافَ بَيْنَ الصَّفَا وَالْمَرْوَةِ سَبْعًا وَقَدْ كَانَ لَكُمْ فِي رَسُولِ اللهِ أُسْوَةٌ حَسَنَةٌ .

1794. – Pitali smo, rekao je Amr b. Dinar, Džabira b. Abdullaha, radijallahu anhuma, a on reče: "Neka joj se nipošto ne primiče dok ne obavi obilaženje između Safe i Merve!"

١٧٩٤. قَالَ وَسَأَلْنَا جَابِرَ بْنَ عَبْدِ اللهِ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا فَقَالَ لَا يَقْرَبَنَّهَا حَتَّى يَطُوفَ بَيْنَ الصَّفَا وَالْمَرْوَةِ .

1795. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Beššar, njemu Gunder, ovome Šu'be prenoseći od Kajsa b. Muslima, on od Tarika b. Šihaba, a ovaj od Ebu-Musaa Eš'arija, radijallahu anhu, koji je izjavio:
– Došao sam Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, u Bathau, gdje je bio odsjeo, pa mi reče:
– Jesi li naumio obaviti hadž?
– Da – rekao sam.
– Kako si (klicao) nijet učinio? – upitao je.
Rekao sam: "Odazivam Ti se klicanjem kao što je klicanje Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem."
– Dobro si učinio – rekao je on. – Izvrši ophodnju oko Ka'be, uzmeđu Safe i Merve, a potom se oslobodi ihrama!
– Ja sam izvršio ophodnju oko Ka'be, Safe i Merve, otišao jednoj ženi (plemena) Kajs i ona mi je obiskala glavu, pa sam kasnije učinio odluku za hadž. Ja sam tako davao odgovor (deciziju) sve do Omerova hilafeta i on mi reče: "Ako se držimo Allahove Knjige, ona nam naređuje upotpunjavanje (nastavljanje) obreda, a ako se pridržavamo izjave Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, on se nije oslobađao ihrama sve dok mu kurban nije stigao na svoje mjesto."

١٧٩٥ . حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ بَشَّارٍ حَدَّثَنَا غُنْدَرٌ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ عَنْ قَيْسِ بْنِ مُسْلِمٍ عَنْ طَارِقِ بْنِ شِهَابٍ عَنْ أَبِي مُوسَى الأَشْعَرِيِّ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ قَدِمْتُ عَلَى النَّبِيِّ ﷺ بِالْبَطْحَاءِ وَهُوَ مُنِيخٌ فَقَالَ أَحَجَجْتَ قُلْتُ نَعَمْ قَالَ بِمَا أَهْلَلْتَ قُلْتُ لَبَّيْكَ بِإِهْلَالٍ كَإِهْلَالِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ أَحْسَنْتَ طُفْ بِالْبَيْتِ وَبِالصَّفَا وَالْمَرْوَةِ ثُمَّ أَحِلَّ فَطُفْتُ بِالْبَيْتِ وَبِالصَّفَا وَالْمَرْوَةِ ثُمَّ أَتَيْتُ امْرَأَةً مِنْ قَيْسٍ فَفَلَتْ رَأْسِي ثُمَّ أَهْلَلْتُ بِالْحَجِّ فَكُنْتُ أُفْتِي بِهِ حَتَّى كَانَ فِي خِلَافَةِ عُمَرَ فَقَالَ إِنْ أَخَذْنَا بِكِتَابِ اللهِ فَإِنَّهُ يَأْمُرُنَا بِالتَّمَامِ وَإِنْ أَخَذْنَا بِقَوْلِ النَّبِيِّ ﷺ فَإِنَّهُ لَمْ يَحِلَّ حَتَّى يَبْلُغَ الْهَدْيُ مَحِلَّهُ .

1796. PRIČAO NAM JE Ahmed b. Isa, njemu Ibn-Vehb kome je saopćio Amr, prenoseći od Ebul-Esveda, da mu je pričao Abdullah, oslobođeni rob Esme bint Ebu-Bekr, da je on slušao Esmu kako govori:
"Kad god sam prošla pokraj Hadžuna, Allah se smilovao Muhammedu, odsjeli smo tu s njim. Mi smo tada imali lagahne torbe, malo smo imali jahalica, a i naše opskrbe bile su male. 'Umru sam obavila ja, moja sestra Aiša Zubejr, te taj i taj. Kada smo (obavljajući ophodnju Ka'be), dotakli Ka'bu, oslobodili smo se ihrama, a, potom, navečer odlučili se za hadž."

١٧٩٦ . حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ عِيسَى حَدَّثَنَا ابْنُ وَهْبٍ أَخْبَرَنَا عَمْرٌو عَنْ أَبِي الأَسْوَدِ أَنَّ عَبْدَ اللهِ مَوْلَى أَسْمَاءَ بِنْتِ أَبِي بَكْرٍ حَدَّثَهُ أَنَّهُ كَانَ يَسْمَعُ أَسْمَاءَ تَقُولُ كُلَّمَا مَرَّتْ بِالْحَجُونِ صَلَّى اللهُ عَلَى رَسُولِهِ مُحَمَّدٍ لَقَدْ نَزَلْنَا مَعَهُ هَا هُنَا وَنَحْنُ يَوْمَئِذٍ خِفَافٌ قَلِيلٌ ظَهْرُنَا قَلِيلَةٌ أَزْوَادُنَا فَاعْتَمَرْتُ أَنَا وَأُخْتِي عَائِشَةُ وَالزُّبَيْرُ وَفُلَانٌ وَفُلَانٌ فَلَمَّا مَسَحْنَا الْبَيْتَ أَحْلَلْنَا ثُمَّ أَهْلَلْنَا مِنَ الْعَشِيِّ بِالْحَجِّ .

ŠTA (HADŽIJA) IZGOVARA KADA SE VRAĆA S HADŽA ILI ‘UMRE I (RATNIK) IZ BORBE

باب ما يقول إذا رجع من الحج أو العمرة أو الغزو

1797. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Jusuf, da ga je obavijestio Malik prenoseći od Nafija, on od Abdullaha b. Omera, radijallahu anhuma:
– Kada bi se Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, vraćao iz borbe, s hadža ili ‘umre, izgovarao bi na svakoj uzvisini zemlje (brežuljku) tri tekbira, a zatim: “Nema Boga osim Jedinog Allaha koji nema sudruga. Njemu pripada sva neograničena vlast i hvala i On sve može. Vraćamo se, kajući se za svoje propuste. Obožavamo Ga i ničice padamo na zemlju, samo smo našem Stvoritelju zahvalni. Allah je ispunio svoje obećanje, pomogao svoga roba i On je sam porazio neprijateljske grupe.”

١٧٩٧. حَدَّثَنَا عَبْدُ اللهِ بْنُ يُوسُفَ أَخْبَرَنَا مَالِكٌ عَنْ نَافِعٍ عَنْ عَبْدِ اللهِ بْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا أَنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ كَانَ إِذَا قَفَلَ مِنْ غَزْوٍ أَوْ حَجٍّ أَوْ عُمْرَةٍ يُكَبِّرُ عَلَى كُلِّ شَرَفٍ مِنَ الْأَرْضِ ثَلَاثَ تَكْبِيرَاتٍ ثُمَّ يَقُولُ لَا إِلَهَ إِلَّا اللهُ وَحْدَهُ لَا شَرِيكَ لَهُ لَهُ الْمُلْكُ وَلَهُ الْحَمْدُ وَهُوَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ آيِبُونَ تَائِبُونَ عَابِدُونَ سَاجِدُونَ لِرَبِّنَا حَامِدُونَ صَدَقَ اللهُ وَعْدَهُ وَنَصَرَ عَبْدَهُ وَهَزَمَ الْأَحْزَابَ وَحْدَهُ.

O DOČEKU HADŽIJA I TROJICI NA DEVI

باب اسْتِقْبَالِ الْحَاجِّ الْقَادِمِينَ والثَّلاثَةِ عَلى الدَّابَّةِ

1798. PRIČAO NAM JE Mu‘alla b. Esed, njemu Jezid b. Zurej‘, a ovome Halid prenoseći od Ikrime, on od Ibn-Abbasa, radijallahu anhuma, koji je rekao:
“Kada je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, stigao u Mekku, izašli smo mu u susret i djećačići Benu-Abdil-Muttaliba, pa je on jednog od njih stavio (na devu) ispred sebe, a drugog iza sebe.”

١٧٩٨. حَدَّثَنَا مُعَلَّى بْنُ أَسَدٍ حَدَّثَنَا يَزِيدُ بْنُ زُرَيْعٍ حَدَّثَنَا خَالِدٌ عَنْ عِكْرِمَةَ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا قَالَ لَمَّا قَدِمَ النَّبِيُّ ﷺ مَكَّةَ اسْتَقْبَلَتْهُ أُغَيْلِمَةُ بَنِي عَبْدِ الْمُطَّلِبِ فَحَمَلَ وَاحِدًا بَيْنَ يَدَيْهِ وَآخَرَ خَلْفَهُ.

O DOLASKU (KUĆI) JUTROM

باب القدوم بالغداة

1799. PRIČAO NAM JE Ahmed b. Hadžadž, kome je rekao Enes b. Ijad, prenoseći od Ubejdullaha, on od Nafija, a ovaj od Ibn-Omera, radijallahu anhuma:
"Kada bi Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, izašao do u Mekku, klanjao bi u mesdžidu kod drveta (mesdžidu-šedžere), a kada se vraćao, klanjao bi u Zul-Hulejfi, u sredini doline, i konačio."

١٧٩٩. حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ الْحَجَّاجِ حَدَّثَنَا أَنَسُ بْنُ عِيَاضٍ عَنْ عُبَيْدِ اللهِ عَنْ نَافِعٍ عَنِ ابْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا أَنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ كَانَ إِذَا خَرَجَ إِلَى مَكَّةَ يُصَلِّي فِي مَسْجِدِ الشَّجَرَةِ وَإِذَا رَجَعَ صَلَّى بِذِي الْحُلَيْفَةِ بِبَطْنِ الْوَادِي وَبَاتَ حَتَّى يُصْبِحَ .

O ULASKU U KUĆU PREDVEČER

باب الدخول بالعشي

1800. PRIČAO NAM JE Musa b. Isma'il, njemu Hemmam, prenoseći od Ishaka b. Abdullaha b. Ebi-Talhe, on od Enesa, radijallahu anhu, koji je rekao:
"Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, nije dolazio noću svojim ukućanima. On ne ulazaše (u drugo vrijeme) nego samo jutrom i predvečer."

١٨٠٠. حَدَّثَنَا مُوسَى بْنُ إِسْمَاعِيلَ حَدَّثَنَا هَمَّامٌ عَنْ إِسْحَاقَ بْنِ عَبْدِ اللهِ بْنِ أَبِي طَلْحَةَ عَنْ أَنَسٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ كَانَ النَّبِيُّ ﷺ لَا يَطْرُقُ أَهْلَهُ كَانَ لَا يَدْخُلُ إِلَّا غُدْوَةً أَوْ عَشِيَّةً .

KADA (ČOVJEK) STIGNE U GRAD NOĆU, NEĆE UĆI SVOJIM UKUĆANIMA

باب لا يطرق أهله إذا بلغ المدينة

1801. PRIČAO NAM JE Muslim b. Ibrahim, njemu Šu'be, prenoseći od Muhariba, a on od Džabira, radijallahu anhu, koji je rekao:
"Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, zabranio je da (čovjek) dolazi svojim ukućanima noću."

١٨٠١. حَدَّثَنَا مُسْلِمُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ عَنْ مُحَارِبٍ عَنْ جَابِرٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ نَهَى النَّبِيُّ ﷺ أَنْ يَطْرُقَ أَهْلَهُ لَيْلًا .

O ONOM KOJI JE NAJURIO SVOJU DEVU KADA JE STIGAO U GRAD (MEDINU)

باب من أسرع ناقته إذا بلغ المدينة

1802. PRIČAO NAM JE Seid b. Ebi-Merjem, koga je obavijestio Muhammed b. Dža'fer, a njega Humejd, da je čuo Enesa, radijallahu anhu, kako kaže:

١٨٠٢. حَدَّثَنَا سَعِيدُ بْنُ أَبِي مَرْيَمَ أَخْبَرَنَا مُحَمَّدُ ابْنُ جَعْفَرٍ قَالَ أَخْبَرَنِي حُمَيْدٌ أَنَّهُ سَمِعَ أَنَسًا رَضِيَ اللهُ عَنْهُ يَقُولُ كَانَ رَسُولُ اللهِ ﷺ إِذَا قَدِمَ مِنْ سَفَرٍ

"Kada bi se Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, vraćao s puta i ugledao brdske puteve Medine, najurio bi svoju devu, a ako je to bila neka druga jahaća životinja potjerao bi je brže."
Ebu-Abdullah (Buharija) je rekao: – Haris b. Umejr prenoseći od Humejda dodao je: "... potjerao bi je brže zbog ljubavi prema Medini."
PRIČAO NAM JE Kutejbe, njemu Isma'il, prenoseći od Humejda, a on od Enesa da je kazao: "... zidine (Medine)..."
Isma'ila (u drugom senedu) slijedi Haris b. Umejr.

فَأَبْصَرَ دَرَجَاتِ الْمَدِينَةِ أَوْضَعَ نَاقَتَهُ وَإِنْ كَانَتْ دَابَّةً حَرَّكَهَا .
قَالَ أَبُو عَبْد اللهِ زَادَ الْحَارِثُ بْنُ عُمَيْرٍ عَنْ حُمَيْدٍ حَرَّكَهَا مِنْ حُبِّهَا .
حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ حَدَّثَنَا إِسْمَاعِيلُ عَنْ حُمَيْدٍ عَنْ أَنَسٍ قَالَ جُدُرَاتِ تَابَعَهُ الْحَارِثُ بْنُ عُمَيْرٍ .

RIJEČI UZVIŠENOG ALLAHA: "DOLAZITE KUĆAMA NA NJIHOVA VRATA"

باب قَوْلِ اللهِ تعالى وَأْتُوا الْبُيُوتَ مِنْ أَبْوَابِهَا

1803. PRIČAO NAM JE Ebul-Velid, njemu Šu'be prenoseći od Ebu-Ishaka koji je kazao:
– Čuo sam Beraa, radijallahu anhu, gdje govori: "Ovaj je ajet sišao o nama. Kada su ensarije obavljali hadž i vraćali se (kućama), oni nisu ulazili na vrata u svoje kuće, nego otraga. Potom je došao jedan od ensarija i ušao na vrata (svoje kuće) i kao da mu je to uzeto za sramotu, pa je objavljeno: 'Nije dobročinstvo da dolazite kućama otraga, nego je pravo dobročinstvo, dobročinstvo onoga ko je bogobojazan. Dolazite kućama na njihova vrata!'"[1]

١٨٠٣. حَدَّثَنَا أَبُو الْوَلِيدِ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ عَنْ أَبِي إِسْحَاقَ قَالَ سَمِعْتُ الْبَرَاءَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ يَقُولُ نَزَلَتْ هَذِهِ الْآيَةُ فِينَا كَانَتْ الْأَنْصَارُ إِذَا حَجُّوا فَجَاءُوا لَمْ يَدْخُلُوا مِنْ قِبَلِ أَبْوَابِ بُيُوتِهِمْ وَلَكِنْ مِنْ ظُهُورِهَا فَجَاءَ رَجُلٌ مِنَ الْأَنْصَارِ فَدَخَلَ مِنْ قِبَلِ بَابِهِ فَكَأَنَّهُ عُيِّرَ بِذَلِكَ فَنَزَلَتْ وَلَيْسَ الْبِرُّ بِأَنْ تَأْتُوا الْبُيُوتَ مِنْ ظُهُورِهَا وَلَكِنَّ الْبِرَّ مَنْ اتَّقَى وَأْتُوا الْبُيُوتَ مِنْ أَبْوَابِهَا .

1 Ebu-Huzejme i Hakim navode u svojim hadiskim zbirkama da je Džabir rekao: "Kurejšije su se u davna vremena zvali Ahmesije (Hums) i, zaogrnuti u ihrame, ulazili bi u svoje kuće na vrata, dok ensarije i ostali Arapi nisu ulazili na vrata. Jednom prilikom Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, našao se u nekom vrtu u Medini i izašao na vrata, pa je s njim izašao i Kutbe b. Amir Ensari. Prisutni su javno reagovali i rekli: "Allahov Poslaniče, Kutbe je učinio grijeh, jer je izašao s tobom na vrata."
– Zašto si to učinio? – upitao ga je Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem.
– Zato što sam vidio da si ti to učinio – odgovorio je on.
– Pa ja sam Ahmesija (Ahmes) – rekao je Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem.
– A ja sam, opet, pristalica iste vjere kao i ti – odgovorio je Kutbe.
Potom je Uzvišeni Allah objavio gornji ajet.
U *Tefsiru* Mukatila b. Sulejmana je zabilježeno, kako Medinelije u predislamsko doba s donesenom odlukom za odlazak na hadž ili 'umru nisu ulazili u svoje domove na vrata, nego pomoću stepenica kroz krov kuće ili kroz unaprijed napravljen otvor na vrhu zida pozadi kuće. Tako su to činili sve do polaska u Mekku. Nomadi su, opet, ulazili u svoje šatore i iz njih izlazili sa stražnje strane. Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, taj običaj je zatekao u Medini i jednog dana, kada je bio odlučio ići na hadž, ušao je u palmovik Benu-Nedžara. S njim je ušao i Kutbe b. Amir Ensari i to na vrata s prednje strane, iako je i on bio učinio odluku za odlazak na hadž. Kasnije je Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, izašao opet na vrata

PUTOVANJE JE DIO PATNJE (AZABA)

باب السَّفَرُ قِطْعَةٌ مِنَ الْعَذابِ

1804. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Meslemc, njemu Malik prenoseći od Sumejja, on od Ebu-Saliha, ovaj od Ebu-Hurejre, a on opet od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, koji je rekao:
"Putovanje je dio patnje (azaba): ometa pojedinca od vas u njegovom (redovnom) jelu, njegovom piću i njegovom spavanju, zato kada ostvari (obavi) svoju želju (i cilj), neka požuri svojim ukućanima!"[2]

١٨٠٤. حَدَّثَنَا عَبْدُ اللهِ بْنُ مَسْلَمَةَ حَدَّثَنَا مَالِكٌ عَنْ سُمَيٍّ عَنْ أَبِي صَالِحٍ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ السَّفَرُ قِطْعَةٌ مِنَ الْعَذَابِ يَمْنَعُ أَحَدَكُمْ طَعَامَهُ وَشَرَابَهُ وَنَوْمَهُ فَإِذَا قَضَى نَهْمَتَهُ فَلْيُعَجِّلْ إِلَى أَهْلِهِ.

KADA PUTNIKU OTEŽA PUTOVANJE, POŽURIT ĆE SVOJIM UKUĆANIMA

باب الْمُسافِرِ إِذَا جَدَّ بِهِ السَّيْرُ يُعَجِّلُ إِلَى أَهْلِهِ

1805. PRIČAO NAM JE Seid b. Ebi-Merjem, kojeg je obavijestio Muhammed b. Dža'fer, a njega Zejd b. Eslem prenoseći od svoga oca, koji je rekao:
– Bio sam s Abdullahom b. Omerom, radijallahu anhuma, na putu za Mekku, pa mu je preneseno da je Safijja (supruga mu), kćerka Ebu-Ubejda, teško bolesna. On je žurio (na putovanju) sve do iza nestanka akšamske crveni, kada je odsjeo i klanjao akšam i jaciju međusobno ih spojivši. Potom je rekao: "Vidio sam Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, kako je odgodio klanjanje akšama (do na izmak vremena) i spojio akšam i jaciju međusobno, kada mu je putovanje uzelo maha."

١٨٠٥. حَدَّثَنَا سَعِيدُ بْنُ أَبِي مَرْيَمَ أَخْبَرَنَا مُحَمَّدُ ابْنُ جَعْفَرٍ قَالَ أَخْبَرَنِي زَيْدُ بْنُ أَسْلَمَ عَنْ أَبِيهِ قَالَ كُنْتُ مَعَ عَبْدِ اللهِ بْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا بِطَرِيقِ مَكَّةَ فَبَلَغَهُ عَنْ صَفِيَّةَ بِنْتِ أَبِي عُبَيْدٍ شِدَّةُ وَجَعٍ فَأَسْرَعَ السَّيْرَ حَتَّى كَانَ بَعْدَ غُرُوبِ الشَّفَقِ نَزَلَ فَصَلَّى الْمَغْرِبَ وَالْعَتَمَةَ جَمَعَ بَيْنَهُمَا ثُمَّ قَالَ إِنِّي رَأَيْتُ النَّبِيَّ ﷺ إِذَا جَدَّ بِهِ السَّيْرُ أَخَّرَ الْمَغْرِبَ وَجَمَعَ بَيْنَهُمَا.

---

palmovika, a za njim odmah i Kutbe. Prisutni su to Kutbetu prigovorili, pa ga je Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, upitao:
– Šta te je privuklo da izađeš na vrata palmovika, kad si već muhrim?
– Izašao sam s tobom, a mi smo iste vjere – odgovorio je Kutbe.
– Ja sam to učinio, jer sam Ahmesija – rekao je Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem.

2 Nepotrebno kretanje na putu je pokuđeno. Ono može ponekad prouzrokovati i materijalnu i moralnu štetu. Opravdano putovanje je preporučljivo. Ibn-Omer i Ibn-Abbas prenose hadise koji sežu do Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, poput: "Putujte, pa ćete steći nafaku (korist)!", a u drugoj verziji: "Putujte, da budete zdravi!"

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

U ime Allaha, Svemilosnog, Samilosnog!

كِتَابُ الْمُحْصَرِ

SPRIJEČENI HADŽIJA

أَبْوَابُ الْمُحْصَرِ وَجَزَاءِ الصَّيْدِ

POGLAVLJA O ONOM KOJI JE SPRIJEČEN DA OBAVI HADŽ; O KAZNI ZBOG LOVA

وَقَوْلِهِ تَعَالَى فَإِنْ أُحْصِرْتُمْ فَمَا اسْتَيْسَرَ مِنَ الْهَدْيِ وَلَا تَحْلِقُوا رُءُوسَكُمْ حَتَّى يَبْلُغَ الْهَدْيُ مَحِلَّهُ وَقَالَ عَطَاءٌ الْإِحْصَارُ مِنْ كُلِّ شَيْءٍ يَحْبِسُهُ قَالَ أَبُو عَبْدِ اللهِ حَصُورًا لَا يَأْتِي النِّسَاءَ .

I riječima Uzvišenog Allaha: "Ako budete spriječeni (obaviti hadž i 'umru), tada (koljite) kurban koji vam je lahko nabaviti. Nemojte brijati svoje glave dok kurban ne stigne na svoje mjesto!"
Ata je rekao: "Spriječenost je ma od koga ili čega i to prema situaciji u kojoj bude hadžija."
Ebu-Abdullah (Buharija) je rekao:
– Riječ "husuren" (u Kur'anu) označava onoga koji "ne prilazi" ženama.

باب إِذَا أُحْصِرَ الْمُعْتَمِرُ

KADA MU'TEMIR BUDE SPRIJEČEN (OD 'UMRE)

١٨٠٦ . حَدَّثَنَا عَبْدُ اللهِ بْنُ يُوسُفَ أَخْبَرَنَا مَالِكٌ عَنْ نَافِعٍ أَنَّ عَبْدَ اللهِ بْنَ عُمَرَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا حِينَ خَرَجَ إِلَى مَكَّةَ مُعْتَمِرًا فِي الْفِتْنَةِ قَالَ إِنْ صُدِدْتُ عَنِ الْبَيْتِ صَنَعْتُ كَمَا صَنَعْنَا مَعَ رَسُولِ اللهِ ﷺ فَأَهَلَّ بِعُمْرَةٍ مِنْ أَجْلِ أَنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ كَانَ أَهَلَّ بِعُمْرَةٍ عَامَ الْحُدَيْبِيَةِ .

1806. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Jusuf kojeg je obavijestio Malik prenoseći od Nafija da je Abdullah b. Omer, radijallahu anhuma, kada je u vrijeme nereda išao u Mekku kao mu'temir rekao: "Ako budem spriječen od Ka'be, učinit ću onako kako smo učinili (nekada) s Allahovim Poslanikom, sallallahu alejhi ve sellem." On je donio odluku za 'umru (u Zul-Hulejfi), zbog toga što je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, donio odluku za 'umru godine Hudejbije.[1]

1 Spriječenost obavljanja hadža ili 'umre može nastati usljed bolesti hadžije, aktivnosti neprijatelja, odluke i zakona državne vlasti i slično. Godine Hudejbije – Muhammedu, sallallahu alejhi ve sellem, i njegovim

1807. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Muhammed b. Esma, njemu Džuvejrije prenoseći od Nafija koga su obavijestili Ubejdullah b. Abdullah i Salim b. Abdullah da su oni govorili Abdullahu b. Omeru, radijallahu anhuma, u noćima kada se vojska (Hadžadžova) spustila (u Mekku) na Ibnu-Zubejra:

– Neće li štetiti, ako ne učiniš hadž ove godine. Mi se, uistinu, bojimo da ne budeš spriječen od Ka'be.

– Izašli smo s Allahovim Poslanikom, sallallahu alejhi ve sellem, rekao je on, i kurejšijski nevjernici spriječili su (nas) od Ka'be, pa je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, zaklao svoj kurban (na Hudejbiji), a potom obrijao glavu. Uzimam vas za svjedoka, da sam sebi stavio u dužnost (obaviti) 'umru. Ja, ako Bog da, krećem, pa ako između mene i Ka'be ne bude nikakve zapreke, obići ću oko nje, a ako se pojavi između mene i nje zapreka, učinit ću kao što je učinio Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, kada sam bio s njim.

Potom je obukao ihram za 'umru u Zul-Hulejfi, putovao jedno vrijeme, a zatim rekao: stvar 'umre i hadža je jedno. Uzimam vas za svjedoka da sam stavio sebi u dužnost obaviti sa svojom umrom i hadž. Tako se on nije oslobodio (ihrama) hadža i 'umre dok nije nastupio 10. (dan) zul-hidžeta i zaklao kurban. On govoraše: "Ihrama se (hadžija) ne oslobađa dok ne obavi jedan tavaf (obilaženje sedam krugova oko Ka'be) na dan ulaska u Mekku."

١٨٠٧ . حَدَّثَنَا عَبْدُ اللهِ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ أَسْمَاءَ حَدَّثَنَا جُوَيْرِيَةُ عَنْ نَافِعٍ أَنَّ عُبَيْدَ اللهِ بْنَ عَبْدِ اللهِ وَسَالِمَ ابْنَ عَبْدِ اللهِ أَخْبَرَاهُ أَنَّهُمَا كَلَّمَا عَبْدَ اللهِ بْنَ عُمَرَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا لَيَالِيَ نَزَلَ الْجَيْشُ بِابْنِ الزُّبَيْرِ فَقَالَا لَا يَضُرُّكَ أَنْ لَا تَحُجَّ الْعَامَ وَإِنَّا نَخَافُ أَنْ يُحَالَ بَيْنَكَ وَبَيْنَ الْبَيْتِ فَقَالَ خَرَجْنَا مَعَ رَسُولِ اللهِ ﷺ فَحَالَ كُفَّارُ قُرَيْشٍ دُونَ الْبَيْتِ فَنَحَرَ النَّبِيُّ ﷺ هَدْيَهُ وَحَلَقَ رَأْسَهُ وَأُشْهِدُكُمْ أَنِّي قَدْ أَوْجَبْتُ الْعُمْرَةَ إِنْ شَاءَ اللهُ أَنْطَلِقُ فَإِنْ خُلِّيَ بَيْنِي وَبَيْنَ الْبَيْتِ طُفْتُ وَإِنْ حِيلَ بَيْنِي وَبَيْنَهُ فَعَلْتُ كَمَا فَعَلَ النَّبِيُّ ﷺ وَأَنَا مَعَهُ فَأَهَلَّ بِالْعُمْرَةِ مِنْ ذِي الْحُلَيْفَةِ ثُمَّ سَارَ سَاعَةً ثُمَّ قَالَ إِنَّمَا شَأْنُهُمَا وَاحِدٌ أُشْهِدُكُمْ أَنِّي قَدْ أَوْجَبْتُ حَجَّةً مَعَ عُمْرَتِي فَلَمْ يَحِلَّ مِنْهُمَا حَتَّى حَلَّ يَوْمَ النَّحْرِ وَأَهْدَى وَكَانَ يَقُولُ لَا يَحِلُّ حَتَّى يَطُوفَ طَوَافًا وَاحِدًا يَوْمَ يَدْخُلُ مَكَّةَ .

drugovima idolopoklonici su omeli ulazak u Mekku, pa su muslimani obrijali svoje glave i poklali svoje kurbane izvan Harema. U situaciji normalnih uvjeta kada se Ka'ba može obići, hadžija ne smije brijati glavu dok mu kurban ne stigne na njegovo određeno mjesto i ne bude zaklan.

1808. PRIČAO MI JE Musa b. Isma'il, njemu Džuvejrije prenoseći od Nafija da je neki od sinova Abdullahovih rekao Abdullahu (b. Omeru): "... Kada bi ostao (da ne ideš na hadž) ovdje (odnosno ove godine)...?!"

١٨٠٨. حَدَّثَنِي مُوسَى بْنُ إِسْمَاعِيلَ حَدَّثَنَا جُوَيْرِيَةُ عَنْ نَافِعٍ أَنَّ بَعْضَ بَنِي عَبْدِ اللهِ قَالَ لَهُ لَوْ أَقَمْتَ بِهَذَا.

1809. PRIČAO NAM JE Muhammed, njemu Jahja b. Salih, ovome Mu'avija b. Selam, a njemu Jahja b. Ebu-Kesir prenoseći od Ikrime da je Abdullah b. Abbas, radijallahu anhuma, izjavio: "Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, bio je spriječen (od 'umre), pa je obrijao glavu, sastao se sa svojim suprugama i zaklao svoj kurban, a 'umru učinio tek slijedeće godine."

١٨٠٩. حَدَّثَنَا مُحَمَّدٌ قَالَ حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ صَالِحٍ حَدَّثَنَا مُعَاوِيَةُ بْنُ سَلَّامٍ حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ أَبِي كَثِيرٍ عَنْ عِكْرِمَةَ قَالَ قَالَ ابْنُ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا قَدْ أُحْصِرَ رَسُولُ اللهِ ﷺ فَحَلَقَ رَأْسَهُ وَجَامَعَ نِسَاءَهُ وَنَحَرَ هَدْيَهُ حَتَّى اعْتَمَرَ عَامًا قَابِلًا.

O SPRIJEČENOSTI U OBAVLJANJU HADŽA

باب الْإِحْصَارِ فِي الْحَجِّ

1810. PRIČAO NAM JE Ahmed b. Muhammed, kojeg je obavijestio Abdullah, a njega Junus prenoseći od Zuhrija, da mu je Salim rekao:
– Ibn-Omer, radijallahu anhuma, govoraše: "Nije li vam dovoljna praksa Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem! Kada neko od vas bude spriječen od hadža, obići će (kada mogne) oko Ka'be, te učiniti sa'j između Safe i Merve. Potom će se osloboditi ihrama do obavljanja hadža iduće godine i zaklati kurban ili će, ako ne nađe kurban, postiti."
I od Abdullaha (b. Mubareka) preneseno je da je rekao kako ga je o ovome obavijestio Ma'mer, prenoseći od Zuhrija, koji kaže da mu je gore izloženo prenio Salim od Ibn-Omera.

١٨١٠. حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ مُحَمَّدٍ أَخْبَرَنَا عَبْدُ اللهِ أَخْبَرَنَا يُونُسُ عَنِ الزُّهْرِيِّ قَالَ أَخْبَرَنِي سَالِمٌ قَالَ كَانَ ابْنُ عُمَرَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا يَقُولُ أَلَيْسَ حَسْبُكُمْ سُنَّةَ رَسُولِ اللهِ ﷺ إِنْ حُبِسَ أَحَدُكُمْ عَنِ الْحَجِّ طَافَ بِالْبَيْتِ وَبِالصَّفَا وَالْمَرْوَةِ ثُمَّ حَلَّ مِنْ كُلِّ شَيْءٍ حَتَّى يَحُجَّ عَامًا قَابِلًا فَيُهْدِي أَوْ يَصُومُ إِنْ لَمْ يَجِدْ هَدْيًا.
وَعَنْ عَبْدِ اللهِ أَخْبَرَنَا مَعْمَرٌ عَنِ الزُّهْرِيِّ قَالَ حَدَّثَنِي سَالِمٌ عَنِ ابْنِ عُمَرَ نَحْوَهُ.

O KLANJU KURBANA PRIJE BRIJANJA U SPRIJEČENOM HADŽU

باب النَّحْرِ قَبْلَ الْحَلْقِ فِي الْحَصْرِ

1811. PRIČAO NAM JE Mahmud, njemu Abdur-Rezak, a njega obavijestio Ma'mer prenoseći od Zuhrija, on od Urve, a ovaj od Misvera, radijallahu anhu, da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, zaklao kurban prije nego je obrijao glavu i da je to naredio i svojim drugovima.

١٨١١ . حَدَّثَنَا مَحْمُودٌ حَدَّثَنَا عَبْدُ الرَّزَّاقِ أَخْبَرَنَا مَعْمَرٌ عَنِ الزُّهْرِيِّ عَنْ عُرْوَةَ عَنِ الْمِسْوَرِ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ أَنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ نَحَرَ قَبْلَ أَنْ يَحْلِقَ وَأَمَرَ أَصْحَابَهُ بِذَلِكَ .

1812. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Abdur-Rahim, koga je obavijestio Ebu-Bedr Šudža' b. Velid prenoseći od Umera b. Muhammeda Umerija da je Nafi' pričao da su Abdullah i Salim prenijeli (gornje) Abdullahu b. Omeru, radijallahu anhuma, pa je on izjavio:

"Izašli smo (iz Medine) s Vjerovjesnikom, sallallahu alejhi ve sellem, namjeravajući obaviti 'umru. Potom su kurejšijski nevjernici zapriječili put Ka'bi pa je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, poklao svoje deve i potom je obrijao glavu."

١٨١٢ . حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِ الرَّحِيمِ أَخْبَرَنَا أَبُو بَدْرٍ شُجَاعُ بْنُ الْوَلِيدِ عَنْ عُمَرَ بْنِ مُحَمَّدٍ الْعُمَرِيِّ قَالَ وَحَدَّثَ نَافِعٌ أَنَّ عَبْدَ اللهِ وَسَالِمًا كَلَّمَا عَبْدَ اللهِ ابْنَ عُمَرَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا فَقَالَ خَرَجْنَا مَعَ النَّبِيِّ ﷺ مُعْتَمِرِينَ فَحَالَ كُفَّارُ قُرَيْشٍ دُونَ الْبَيْتِ فَنَحَرَ رَسُولُ اللهِ ﷺ بُدْنَهُ وَحَلَقَ رَأْسَهُ .

O ONOM KOJI JE REKAO: "SPRIJEČENI OD HADŽA NIJE DUŽAN DA GA OBAVI NAKNADNO"

باب مَنْ قَالَ لَيْسَ عَلَى الْمُحْصَرِ بَدَلٌ

Revh prenosi od Šibla, on od Ibn-Ebi-Nedžiha, ovaj od Mudžahida, a on, opet, od Ibn-Abbasa, radijallahu anhuma:

"Naknadni (hadž) je dužan obaviti samo onaj ko pokvari svoj hadž uživanjem (spolnim općenjem), dok onaj koga je spriječio (i zadržao) opravdan razlog ili nešto drugo osim toga, istupa iz ihrama i ne vraća se (na hadž kasnije). Ako spriječeni hadžija ima kurban, on će ga zaklati (gdje može), ako nije u mogućnosti da ga pošalje (do Ka'be), a ako je u mogućnosti da ga pošalje do (Ka'be), on ne istupa iz ihrama dok mu kurban ne stigne na svoje mjesto."

وَقَالَ رَوْحٌ عَنْ شِبْلٍ عَنِ ابْنِ أَبِي نَجِيحٍ عَنْ مُجَاهِدٍ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا إِنَّمَا الْبَدَلُ عَلَى مَنْ نَقَضَ حَجَّهُ بِالتَّلَذُّذِ فَأَمَّا مَنْ حَبَسَهُ عُذْرٌ أَوْ غَيْرُ ذَلِكَ فَإِنَّهُ يَحِلُّ وَلَا يَرْجِعُ وَإِنْ كَانَ مَعَهُ هَدْيٌ وَهُوَ مُحْصَرٌ نَحَرَهُ إِنْ كَانَ لَا يَسْتَطِيعُ أَنْ يَبْعَثَ بِهِ وَإِنِ اسْتَطَاعَ أَنْ يَبْعَثَ بِهِ لَمْ يَحِلَّ حَتَّى يَبْلُغَ الْهَدْيُ مَحِلَّهُ وَقَالَ مَالِكٌ وَغَيْرُهُ يَنْحَرُ هَدْيَهُ وَيَحْلِقُ فِي أَيِّ مَوْضِعٍ كَانَ وَلَا قَضَاءَ عَلَيْهِ لِأَنَّ النَّبِيَّ ﷺ وَأَصْحَابَهُ بِالْحُدَيْبِيَةِ نَحَرُوا وَحَلَقُوا

وَحَلُّوا مِنْ كُلِّ شَيْءٍ قَبْلَ الطَّوَافِ وَقَبْلَ أَنْ يَصِلَ الْهَدْيُ إِلَى الْبَيْتِ ثُمَّ لَمْ يُذْكَرْ أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ أَمَرَ أَحَدًا أَنْ يَقْضُوا شَيْئًا وَلَا يَعُودُوا لَهُ وَالْحُدَيْبِيَةُ خَارِجٌ مِنَ الْحَرَمِ.

Malik, a i drugi osim njega su rekli: "... zaklat će svoj kurban i obrijat će glavu u kome bilo mjestu i nije zadužen naknadom (obreda), jer su Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, i njegovi drugovi poklali na Hudejbijji kurbane, obrijali glave i oslobodili se svih (obaveza) prije obavljenog obilaska oko Ka'be i prije nego mu je (drugi) kurban stigao do Ka'be." On nije spomenuo da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, ikome naredio da oni išta naknadno obave, niti da obnove, a Hudejbija je van Harema.[1]

١٨١٣. حَدَّثَنَا إِسْمَاعِيلُ قَالَ حَدَّثَنِي مَالِكٌ عَنْ نَافِعٍ أَنَّ عَبْدَ اللهِ بْنَ عُمَرَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا قَالَ حِينَ خَرَجَ إِلَى مَكَّةَ مُعْتَمِرًا فِي الْفِتْنَةِ إِنْ صُدِدْتُ عَنِ الْبَيْتِ صَنَعْنَا كَمَا صَنَعْنَا مَعَ رَسُولِ اللهِ ﷺ فَأَهَلَّ بِعُمْرَةٍ مِنْ أَجْلِ أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ كَانَ أَهَلَّ بِعُمْرَةٍ عَامَ الْحُدَيْبِيَةِ ثُمَّ إِنَّ عَبْدَ اللهِ بْنَ عُمَرَ نَظَرَ فِي أَمْرِهِ فَقَالَ مَا أَمْرُهُمَا إِلَّا وَاحِدٌ فَالْتَفَتَ إِلَى أَصْحَابِهِ فَقَالَ مَا أَمْرُهُمَا إِلَّا وَاحِدٌ أُشْهِدُكُمْ أَنِّي قَدْ أَوْجَبْتُ الْحَجَّ

1813. PRIČAO NAM JE Isma'il, njemu Malik prenoseći od Nafija, da je Abdullah b. Omer, radijallahu anhuma, rekao kada je u vrijeme nereda izašao do Mekke, namjeravajući obaviti 'umru: "Ako budem od Ka'be spriječen, učinit ću ono što smo učinili kada smo bili s Allahovim Poslanikom, sallallahu alejhi ve sellem." Potom se on odlučio za 'umru, jer se i Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, odlučio za 'umru godine Hudejbijje. Zatim je Abdullah b. Omer razmotrio svoju situaciju i kazao: "Stvarni cilj hadža i 'umre je jedan." Potom se okrenuo i svojim drugovima rekao: "Svrha

---

1 Neobavezni hadž pokvaren spolnim općenjem ne nadoknađuje se, dok obavezni treba naknadno ponovo obaviti slijedeće godine. Ovakav stav se prenosi od Ibn-Abbasa.

Ebu-Hanife je rekao: "Spriječeni će hadžija, kada bude oslobođen zapreke, obaviti naknadno svoj hadž, radilo se o neobaveznom ili obaveznom hadžu."

Zatim, postoje oprečna mišljenja ashaba i onih poslije njih o tome gdje će spriječeni hadžija zaklati svoj kurban? Uzrok ovog razilaženja je podvojenost mišljenja, da li je Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, na Dan Hudejbije zaklao svoj kurban u području izvan ili u Haremu, te da li Hudejbija spada u Harem ili ne? Ata' tvrdi da je Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, zaklao kurban u Haremu. Ovo mišljenje usvaja i Ebu-Hanife.

Šafija kaže da je jedan dio Hudejbije u području izvan Harema, a drugi u području Harema. Ata' je izjavio: "Šator Muhammeda, sallallahu alejhi ve sellem, na Dan Hudejbije bio je postavljen baš u Haremu i prema tome nemoguće je da je on zaklao svoj kurban u području izvan Harema.

Od Misvera je preneseno da je šator Muhammedov, sallallahu alejhi ve sellem, na Hudejbiji bio postavljen u području izvan Harema, a da je mjesto zajedničkog klanjanja bilo u području Harema.

Ima ashaba koji tvrde da je Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, zaklao svoj kurban na Hudejbiji u području izvan Harema. Malik u svom *Muvettau* kaže: "Preneseno je da su se Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, i njegovi drugovi oslobodili ihrama na Hudejbiji, poklali svoje kurbane, obrijali glave i potom se oslobodili svih obaveza ihrama prije nego su obavili obilazak oko Ka'be i prije nego su im kurbani stigli do Ka'be." Osim toga, nije poznato da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, ikome od svojih drugova, ili onim koji su bili s njim, naredio da ma šta izvrše naknadno ili da štogod obnove.

hadža i 'umre je jedna. Uzimam vas za svjedoke da sam se obavezao na obavljanje hadža s 'umrom." Tada je učinio obilaženje oko Ka'be sa po jednim obilaskom na ime 'umre i hadža i smatrao da je to dovoljno, a kasnije zaklao kurban.

مَعَ الْعُمْرَةِ ثُمَّ طَافَ لَهُمَا طَوَافًا وَاحِدًا وَرَأَى أَنَّ ذَلِكَ مُجْزِيًا عَنْهُ وَأَهْدَى .

RIJEČI UZVIŠENOG ALLAHA: "KO OD VAS BUDE BOLESTAN ILI BUDE IMAO SMETNJU U GLAVI, OTKUP (MU) JE POST, MILOSTINJA ILI KURBAN..."

باب قَوْلِ اللَّهِ تَعَالَى
(فَمَنْ كَانَ مِنْكُمْ مَرِيضًا أَوْ بِهِ أَذًى مِنْ رَأْسِهِ فَفِدْيَةٌ مِنْ صِيَامٍ أَوْ صَدَقَةٍ أَوْ نُسُكٍ)

Hadžija (u ovom) ima pravo izbora, a što se tiče posta, on je tri dana.

وَهُوَ مُخَيَّرٌ فَأَمَّا الصَّوْمُ فَثَلَاثَةُ أَيَّامٍ .

1814. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Jusuf, a njega obavijestio Malik prenoseći od Humejda b. Kajsa, on od Mudžahida, ovaj od Abdur-Rahmana b. Ebu-Lejsa, a on, opet, od Ka'ba b. Udžre, radijallahu anhu, koji je izjavio da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Vjerovatno te uznemiravaju uši?"
– Da, Allahov Poslaniče – rekao je on.
Potom je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Obrij glavu i potom posti tri dana ili nahrani 6 siromaha, ili žrtvuj na ime kurbana jednu ovcu!"[1]

١٨١٤ . حَدَّثَنَا عَبْدُ اللهِ بْنُ يُوسُفَ أَخْبَرَنَا مَالِكٌ عَنْ حُمَيْدِ بْنِ قَيْسٍ عَنْ مُجَاهِدٍ عَنْ عَبْدِ الرَّحْمَنِ ابْنِ أَبِي لَيْلَى عَنْ كَعْبِ بْنِ عُجْرَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ عَنْ رَسُولِ اللهِ ﷺ أَنَّهُ قَالَ لَعَلَّكَ آذَاكَ هَوَامُّكَ قَالَ نَعَمْ يَا رَسُولَ اللهِ فَقَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ احْلِقْ رَأْسَكَ وَصُمْ ثَلَاثَةَ أَيَّامٍ أَوْ أَطْعِمْ سِتَّةَ مَسَاكِينَ أَوْ انْسُكْ بِشَاةٍ .

1 Najveći broj učenjaka pod izrazom "nahraniti siromahe" podrazumijeva najmanje šest siromaha, davši svakom 1,67 kg (pola sa'a) pšenice ili ječma, odnosno hurmi. Ovo je stav Malika, Šafije, Ishaka, Ebu-Sevra i Davuda. Ebu-Hanife i Ebu-Sevr smatraju da se daje pola sa'a samo u pšenici, a cio sa' (3,34 kg) u ječmu ili datulama; Ebu-Hanife smatra da se cio iznos može dati jednom umjesto šesterici siromaha.
Navedeni otkup hadžija može realizovati, po mišljenju Malika, gdje god hoće, dok Šafija to veže za Mekku ili Harem. Od Ebu-Hanife su preneseni različiti stavovi. Jedan je da kurban treba zaklati u Mekki ili Haremu, dok se siromasi ne moraju nahraniti tamo. Drugi stav je da to oboje treba učiniti u Mekki ili Haremu, a post se može obaviti gde god se hoće.

RIJEČI UZVIŠENOG ALLAHA: "ILI MILOSTINJU"

باب قَوْلِ اللَّهِ تعالَى (أَوْ صَدَقَة)

a ona je nahraniti šest siromaha.

وَهِيَ إِطْعَامُ سِتَّةِ مَسَاكِينَ .

1815. PRIČAO NAM JE Ebu-Nu'ajm, njemu Sejf, a ovome Mudžahid, rekavši:
– Čuo sam Abdur-Rahmana b. Ebu-Lejla kad kaže da mu je Ka'b b. Udžre rekao: "Na Hudejbiji povišе mene je stao Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, a s moje glave padale su uši."
– Uznemiravaju te uši? – upitao je on.
– Da – rekao sam.
– Pa obrij svoju glavu! – rekao je on. Ili je kazao: "Obrij se!"
Zbog mene je, kaže Ka'b, objavljen ovaj ajet: "Ko od vas bude bolestan ili bude imao smetnji u glavi..." Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao je: "Posti tri dana ili udijeli šesterici (siromaha) jedan ferek (tri sa'a, tj. oko 10 kg), odnosno zakolji kurban koji ti je lakše nabaviti."

١٨١٥ . حَدَّثَنَا أَبُو نُعَيْمٍ حَدَّثَنَا سَيْفٌ قَالَ حَدَّثَنِي مُجَاهِدٌ قَالَ سَمِعْتُ عَبْدَ الرَّحْمَنِ بْنَ أَبِي لَيْلَى أَنَّ كَعْبَ بْنَ عُجْرَةَ حَدَّثَهُ قَالَ وَقَفَ عَلَيَّ رَسُولُ اللهِ ﷺ بِالْحُدَيْبِيَةِ وَرَأْسِي يَتَهَافَتُ قَمْلًا فَقَالَ يُؤْذِيكَ هَوَامُّكَ قُلْتُ نَعَمْ قَالَ فَاحْلِقْ رَأْسَكَ أَوْ قَالَ احْلِقْ قَالَ فِيَّ نَزَلَتْ هَذِهِ الْآيَةُ فَمَنْ كَانَ مِنْكُمْ مَرِيضًا أَوْ بِهِ أَذًى مِنْ رَأْسِهِ إِلَى آخِرِهَا فَقَالَ النَّبِيُّ ﷺ صُمْ ثَلَاثَةَ أَيَّامٍ أَوْ تَصَدَّقْ بِفَرَقٍ بَيْنَ سِتَّةٍ أَوْ انْسُكْ بِمَا تَيَسَّرَ .

HRANA (SIROMAHA) NA IME OTKUPA JE POLA SA'A[1]

باب الْإِطْعَامُ فِي الْفِدْيَةِ نِصْفُ صَاعٍ

1816. PRIČAO NAM JE Ebul-Velid kome je prenio Šu'be od Abdur-Rahmana b. Asbehanija, da je Abdullah b. Ma'kil rekao:
– Sjeo sam (u džamiji) kod Ka'ba b. Udžre, radijallahu anhu, i pitao ga za otkup, pa mi reče: "Ajet o otkupu se na mene odnosi naročito, a na vas općenito. Priveden sam do Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, a uši su me bile spopale toliko da su miljele i po mom licu.
Nisam mislio da te je boljka obuzela ovako kako vidim! Ili (je rekao): Nisam mislio da te je muka spopala ovako kako vidim! Imaš li ovcu (za kurban)?
– Nemam, rekao sam.
– Pa posti tri dana – rekao je on – ili nahrani šest siromaha (davši) svakom siromahu pola sa'a (pšenice).

١٨١٦. حَدَّثَنَا أَبُو الْوَلِيدِ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ عَنْ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ الْأَصْبَهَانِيِّ عَنْ عَبْدِ اللهِ بْنِ مَعْقِلٍ قَالَ جَلَسْتُ إِلَى كَعْبِ بْنِ عُجْرَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ فَسَأَلْتُهُ عَنِ الْفِدْيَةِ فَقَالَ نَزَلَتْ فِيَّ خَاصَّةً وَهِيَ لَكُمْ عَامَّةً حُمِلْتُ إِلَى رَسُولِ اللهِ ﷺ وَالْقَمْلُ يَتَنَاثَرُ عَلَى وَجْهِي فَقَالَ مَا كُنْتُ أُرَى الْوَجَعَ بَلَغَ بِكَ مَا أَرَى أَوْ مَا كُنْتُ أُرَى الْجَهْدَ بَلَغَ بِكَ مَا أَرَى تَجِدُ شَاةً فَقُلْتُ لَا فَقَالَ فَصُمْ ثَلَاثَةَ أَيَّامٍ أَوْ أَطْعِمْ سِتَّةَ مَسَاكِينَ لِكُلِّ مِسْكِينٍ نِصْفَ صَاعٍ .

POD POJMOM EN-NUSUK (SPOMENUTOM U RANIJE NAVEDENOM AJETU) MISLI SE NA OVCU – KURBAN

باب النُّسُكُ شَاةٌ

1817. PRIČAO NAM JE Ishak, njemu Revh, ovome Šibl, prenoseći od Ibni-Ebi-Nedžiha, on od Mudžahida kome je pričao Abdur-Rahman b. Ebu-Lejla prenoseći od Ka'ba b. Udžre, radijallahu anhu, da ga je vidio Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, a uši padahu po njegovom licu.
– Muče li te uši! – rekao je on.
– Da – odgovorio je Ka'b.
Potom mu je (Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem) naredio da obrije glavu. On je tada bio na Hudejbijji i ashabima nije bilo tada jasno da su oni već na Hudejbijji oslobođeni ihrama. Oni su

١٨١٧. حَدَّثَنَا إِسْحَاقُ حَدَّثَنَا رَوْحٌ حَدَّثَنَا شِبْلٌ عَنِ ابْنِ أَبِي نَجِيحٍ عَنْ مُجَاهِدٍ قَالَ حَدَّثَنِي عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ أَبِي لَيْلَى عَنْ كَعْبِ بْنِ عُجْرَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ أَنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ رَآهُ وَأَنَّهُ يَسْقُطُ عَلَى وَجْهِهِ فَقَالَ أَيُؤْذِيكَ هَوَامُّكَ قَالَ نَعَمْ فَأَمَرَهُ أَنْ يَحْلِقَ وَهُوَ بِالْحُدَيْبِيَةِ وَلَمْ يَتَبَيَّنْ لَهُمْ أَنَّهُمْ يَحِلُّونَ بِهَا وَهُمْ عَلَى طَمَعٍ أَنْ يَدْخُلُوا مَكَّةَ فَأَنْزَلَ اللهُ الْفِدْيَةَ فَأَمَرَهُ رَسُولُ اللهِ ﷺ أَنْ يُطْعِمَ فَرَقًا بَيْنَ سِتَّةٍ أَوْ يُهْدِيَ شَاةً أَوْ يَصُومَ ثَلَاثَةَ أَيَّامٍ .

1 Jedan sa' kod hanefija iznosi 3261,5 grama, pa je pola sa'a nešto više od jednog kg i šest stotina grama.

željeli ući u Mekku, pa je Allah objavio spomenuti ajet o otkupu, a Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, naredio je da se on daje u hrani i to jedan *ferek* šesterici (siromaha) ili da zakolje ovcu na ime kurbana ili posti tri dana.

1818. Slično je od Muhammeda b. Jusufa preneseno da mu je pričao Verka' prenoseći od Ibn-Ebu-Nedžiha, on od Mudžahida koga je obavijestio Abdur-Rahman b. Ebu-Lejla prenoseći od Ka'ba b. Udžre, radijallahu anhu, da ga je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, vidio, a uši mu padahu po njegovom licu...[2]

١٨١٨. وَعَنْ مُحَمَّدِ بْنِ يُوسُفَ حَدَّثَنَا وَرْقَاءُ عَنْ ابْنِ أَبِي نَجِيحٍ عَنْ مُجَاهِدٍ أَخْبَرَنَا عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ أَبِي لَيْلَى عَنْ كَعْبِ بْنِ عُجْرَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ أَنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ رَآهُ وَقَمْلُهُ يَسْقُطُ عَلَى وَجْهِهِ مِثْلَهُ.

RIJEČI UZVIŠENOG ALLAHA: "... TADA NEMA SPOLNOG OPĆENJA..."

باب قَوْلِ اللهِ تعالى (فَلَا رَفَثَ)

1819. PRIČAO NAM JE Sulejman b. Harb, njemu Šu'be prenoseći od Mensura, on od Ebu-Hazima, a ovaj od Ebu-Hurejre, radijallahu anhu, koji je rekao:

– Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, kazao je: "Ko je hodočastio ovu Kuću, a nije spolno općio niti neki drugi ispad (griješenje) učinio, on se vratio (kući bez grijeha) kao na dan, kada ga je rodila njegova majka."

١٨١٩. حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ حَرْبٍ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ عَنْ مَنْصُورٍ سَمِعْتُ أَبَا حَازِمٍ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ مَنْ حَجَّ هَذَا الْبَيْتَ فَلَمْ يَرْفُثْ وَلَمْ يَفْسُقْ رَجَعَ كَمَا وَلَدَتْهُ أُمُّهُ.

---

2 Iz navedenog hadisa se zaključuje:
– Poslanikove, sallallahu alejhi ve sellem, riječi "obrij" upućuju na pohvalnost i poželjnost. Ibn-Tin kaže da one upućuju na to da je odstranjivanje vaški iz glave za vrijeme hadža zabranjeno i da je za to obavezan otkup (fid'ja). Tako je i u slučaju odstranjivanja ušiju s ostatka tijela. Ibn-Tin dalje kaže da je Šafija rekao kako je dozvoljeno odstraniti uši s tijela, dok za odstranjivanje iz glave treba dati otkup, ali ne zbog samih vaški, već zbog udobnosti koja se time postiže. Međutim, autor *Et-Tevdiha* kaže da je Šafija rekao da je poželjno za to dati sadaku;
– spomenuti kurban mora biti najmanje ovca;
– post na ime otkupa je tri dana i to izvan bajramskih dana;
– hadis je nadopuna i komentar kur'anskog teksta;
– briga rukovodioca o članovima svoje zajednice i o njihovoj boljoj budućnosti.

RIJEČI UZVIŠENOG ALLAHA: "... NEMA ISPADA (GRIJEŠENJA) NI PREPIRKE ZA VRIJEME HADŽA..."

بَاب قَوْلِ اللَّهِ عَزَّ وَجَلَّ (وَلَا فُسُوقَ وَلَا جِدَالَ فِي الْحَجِّ)

1820. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Jusuf, njemu Sufjan, prenoseći od Mensura, on od Ebu-Hazima, a ovaj od Ebu-Hurejre, radijallahu anhu, koji je rekao:
– Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao je: "Ko je hodočastio ovu Kuću i nije spolno općio, niti učinio drugi ispad (grijeh), vratio se kući (bez grijeha) kao na dan, kada ga je rodila njegova majka."

١٨٢٠. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ يُوسُفَ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ عَنْ مَنْصُورٍ عَنْ أَبِي حَازِمٍ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ قَالَ النَّبِيُّ ﷺ مَنْ حَجَّ هَذَا الْبَيْتَ فَلَمْ يَرْفُثْ وَلَمْ يَفْسُقْ رَجَعَ كَيَوْمِ وَلَدَتْهُ أُمُّهُ .

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

U ime Allaha, Svemilosnog, Samilosnog!

كِتَابُ جَزَاءِ الصَّيْدِ

KAZNA ZA LOV

KAZNA ZA LOV I SLIČNO

باب جَزَاءِ الصَّيْدِ وَنَحْوِهِ

i riječi Uzvišenog Allaha:
"(O vjernici), ne lovite dok ste u ihramima! Ko od vas hotimično ubije (divljač), kazna mu je (žrtvovati) jednu domaću životinju, sličnu onoj koju je ubio. O tome donose presudu dva pravedna čovjeka između vas, žrtvujući i predajući Ka'bi (za sirotinju); ili otkup hranjenjem siromaha, ili ravno tome (hranjenju) postiti, da bi okusio težinu svoga (grješnog) posla. Allah je oprostio ono što je prošlo (u predislamsko doba). Ko se ponovo vrati (sličnom radu), Allah će ga kazniti. Allah je veliki i on kažnjava.
Dozvoljen vam je morski lov i jelo od njega kao uživanje vama (kod kuće) i na putovanju, a zabranjen vam je kopneni lov dok ste u ihramima. Bojte se Allaha pred kojim ćete se iskupiti." (El-Maide: 98-99)

وَقَوْلِ اللهِ تَعَالَى (لَا تَقْتُلُوا الصَّيْدَ وَأَنْتُمْ حُرُمٌ وَمَنْ قَتَلَهُ مِنْكُمْ مُتَعَمِّدًا فَجَزَاءٌ مِثْلُ مَا قَتَلَ مِنَ النَّعَمِ يَحْكُمُ بِهِ ذَوَا عَدْلٍ مِنْكُمْ هَدْيًا بَالِغَ الْكَعْبَةِ أَوْ كَفَّارَةٌ طَعَامُ مَسَاكِينَ أَوْ عَدْلُ ذَلِكَ صِيَامًا لِيَذُوقَ وَبَالَ أَمْرِهِ عَفَا اللهُ عَمَّا سَلَفَ وَمَنْ عَادَ فَيَنْتَقِمُ اللهُ مِنْهُ وَاللهُ عَزِيزٌ ذُو انْتِقَامٍ أُحِلَّ لَكُمْ صَيْدُ الْبَحْرِ وَطَعَامُهُ مَتَاعًا لَكُمْ وَلِلسَّيَّارَةِ وَحُرِّمَ عَلَيْكُمْ صَيْدُ الْبَرِّ مَا دُمْتُمْ حُرُمًا وَاتَّقُوا اللهَ الَّذِي إِلَيْهِ تُحْشَرُونَ).

MUHRIMU JE DOZVOLJENO JESTI LOV KOJI JE ULOVIO ONAJ KO NIJE U IHRAMU

باب وإذا صادَ الْحلالُ
فأهْدى لِلْمُحْرِمِ الصَّيْدَ أكَلَهُ

Ibnu-Abbas i Enes nisu smatrali da ima smetnje (da muhrim) kolje (životinju) kada ona ne spada u lov kao što je: deva, goveče, kokoš i konj.

وَلَمْ يَرَ ابْنُ عَبَّاسٍ وَأَنَسٌ بِالذَّبْحِ بَأْسًا وَهُوَ غَيْرُ الصَّيْدِ نَحْوُ الْإِبِلِ وَالْغَنَمِ وَالْبَقَرِ وَالدَّجَاجِ وَالْخَيْلِ.

Riječ *'adlun* znači *mislun*, tj. jednak. Kada se ajn čita s kesrom, tj. *'idlun* tada to znači težina, mjera (*'idlu zalike* znači težina toga). *Kijamen* znači *kavamen*.
(Izraz u Kur'anu) *Ja'dilun*, znači: "Idolopoklonici čine (Allahu) ravnog (druga)."

يُقَالُ (عَدْلُ ذَلِكَ) مِثْلُ فَإِذَا كُسِرَتْ عِدْلٌ فَهُوَ زِنَةُ ذَلِكَ (قِيَامًا) قِوَامًا (يَعْدِلُونَ) يَجْعَلُونَ عَدْلًا.

1821. PRIČAO NAM JE Mu'az b. Fedale, njemu Hišam prenoseći od Jahjaa, on od Abdullaha b. Ebu-Katade koji je rekao:
– Krenuo je moj otac godine Hudejbije na put. Potom su njegovi drugovi obukli ihrame, a on nije. Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, tada je saopćeno kako neprijatelj namjerava da na njega napadne (u mjestu Gajka), pa je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, nastavio put. Dok sam bio sa svojim drugovima, jedni su se od njih smijali (okrenuti) drugim, i u tom sam pogledao (na stranu) i vidio divljeg magarca. Navalio sam na njega, ranio ga, privezao ga i zatražio njihovu pomoć, ali mi oni nisu htjeli pomoći.
Potom smo jeli nešto od njegovog mesa. Mi smo se bojali da ne budemo odsječeni (neprijateljem) pa sam želio (stići) Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, i zato sam (pojurio) svoga konja a ponekad bih jahao polahko. Sredinom noći susreo sam jednog čovjeka iz (plemena) Benu-Gifar i upitao:
– Gdje si ostavio Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem?

١٨٢١. حَدَّثَنَا مُعَاذُ بْنُ فَضَالَةَ حَدَّثَنَا هِشَامٌ عَنْ يَحْيَى عَنْ عَبْدِ اللهِ بْنِ أَبِي قَتَادَةَ قَالَ انْطَلَقَ أَبِي عَامَ الْحُدَيْبِيَةِ فَأَحْرَمَ أَصْحَابُهُ وَلَمْ يُحْرِمْ وَحُدِّثَ النَّبِيُّ ﷺ أَنَّ عَدُوًّا يَغْزُوهُ فَانْطَلَقَ النَّبِيُّ ﷺ فَبَيْنَمَا أَنَا مَعَ أَصْحَابِهِ تَضَحَّكَ بَعْضُهُمْ إِلَى بَعْضٍ فَنَظَرْتُ فَإِذَا أَنَا بِحِمَارِ وَحْشٍ فَحَمَلْتُ عَلَيْهِ فَطَعَنْتُهُ فَأَثْبَتُّهُ وَاسْتَعَنْتُ بِهِمْ فَأَبَوْا أَنْ يُعِينُونِي فَأَكَلْنَا مِنْ لَحْمِهِ وَخَشِينَا أَنْ نُقْتَطَعَ فَطَلَبْتُ النَّبِيَّ ﷺ أَرْفَعُ فَرَسِي شَأْوًا وَأَسِيرُ شَأْوًا فَلَقِيتُ رَجُلًا مِنْ بَنِي غِفَارٍ فِي جَوْفِ اللَّيْلِ قُلْتُ أَيْنَ تَرَكْتَ النَّبِيَّ ﷺ
قَالَ تَرَكْتُهُ بِتَعْهَنَ وَهُوَ قَائِلٌ السُّقْيَا فَقُلْتُ يَا رَسُولَ اللهِ إِنَّ أَهْلَكَ يَقْرَءُونَ عَلَيْكَ السَّلَامَ وَرَحْمَةَ اللهِ إِنَّهُمْ قَدْ خَشُوا أَنْ يُقْتَطَعُوا دُونَكَ فَانْتَظِرْهُمْ قُلْتُ يَا رَسُولَ اللهِ أَصَبْتُ حِمَارَ وَحْشٍ وَعِنْدِي مِنْهُ فَاضِلَةٌ فَقَالَ لِلْقَوْمِ كُلُوا وَهُمْ مُحْرِمُونَ.

– Ostavio sam ga – rekao je on – u Ta'henu, a podnevno spavanje namjeravaše učiniti u Sukjau. (Kasnije sam ga sustigao) i rekao: "Allahov Poslaniče, tvoji te drugovi selame i žele ti Allahovu milost. Oni se boje da ne budu od tebe odsječeni, pa sačekaj ih! Allahov Poslaniče, nastavio sam, pogodio sam divljeg magarca i imam od njega još mesa." On je tada svijetu rekao: "Jedite!", iako bijahu tada u ihramima.[1]

KADA MUHRIMI UGLEDAJU LOVLJENU DIVLJAČ PA SE NASMIJU, A ONAJ KOJI NIJE U IHRAMU TO SHVATI

باب إذا رأى المحرمون صيدًا فضحكوا ففطن الحلال

1822. PRIČAO NAM JE Sa'd b. Rebija, da mu je rekao Ali b. Mubarek, prenoseći od Jahjaa, on od Abdullaha b. Ebu-Katade, kako mu je njegov otac prenio:
– Godine Hudejbije krenuli smo s Vjerovjesnikom, sallallahu alejhi ve sellem, (za Mekku) pa su njegovi drugovi zaogrnuli ihrame, a ja nisam bio u ihramu. U Gajkau smo obaviješteni o neprijatelju, pa smo pošli prema njemu. Moji su drugovi, potom, spazili divljeg magarca i počeli su se jedni drugima smijati. U tom sam pogledao i ja, vidio ga i najurio

١٨٢٢. حَدَّثَنَا سَعِيدُ بْنُ الرَّبِيعِ حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ الْمُبَارَكِ عَنْ يَحْيَى عَنْ عَبْدِ اللهِ بْنِ أَبِي قَتَادَةَ أَنَّ أَبَاهُ حَدَّثَهُ قَالَ انْطَلَقْنَا مَعَ النَّبِيِّ ﷺ عَامَ الْحُدَيْبِيَةِ فَأَحْرَمَ أَصْحَابُهُ وَلَمْ أُحْرِمْ فَأُنْبِئْنَا بِعَدُوٍّ بِغَيْقَةَ فَتَوَجَّهْنَا نَحْوَهُمْ فَبَصُرَ أَصْحَابِي بِحِمَارِ وَحْشٍ فَجَعَلَ بَعْضُهُمْ يَضْحَكُ إِلَى بَعْضٍ فَنَظَرْتُ فَرَأَيْتُهُ فَحَمَلْتُ عَلَيْهِ الْفَرَسَ فَطَعَنْتُهُ فَأَثْبَتُّهُ فَاسْتَعَنْتُهُمْ فَأَبَوْا أَنْ يُعِينُونِي فَأَكَلْنَا مِنْهُ ثُمَّ لَحِقْتُ

1 Konkretni slučaj naveli su u svojim hadiskim zbirkama sastavljači najpoznatijih hadiskih zbirki. Tahavi je zabilježio da je Ebu-Seid Hudri izjavio:
"Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, poslao je Ebu-Katadu radi prikupljanja zekata, a on je s ostalim ashabima u ihramima krenuo u Mekku. Na putu je odsjeo u Asfanu. Tu ih je stigao i njima se pridružio i Ebu-Katade koji nije namjeravao hodočašće i, prema tome, nije ni zaogrnuo ihram. U tom se pojavio divlji magarac i ashabi su oborili glave zemlji ne želeći da usmjere svoje poglede na lovinu pa da je on primijeti. Međutim, on ju je ugledao, uzjahao je konja, dohvatio koplje koje mu je trenutno ispalo, pa je doviknuo: 'Drugovi, dohvatite mi ga!'
'Mi ti u tome ne možemo ništa pomoći' – odgovorili su oni.
Ebu-Katade je, potom, sam dohvatio koplje, jurnuo na magarca i ulovio ga.
Zatim su pekli njegovo meso, a onda su rekli: 'Allahov Poslanik je među nama (a mi to jedemo)?!' On je bio ispred njih, pa su ga sustigli i o tome pitali. On u tome nije vidio nikakve štete."
Drugi su muhaddisi slučaj iznijeli u nešto drugim verzijama, koje se međusobno uglavnom samo nadopunjuju. Neki su meso lovine jeli kuhano, neki pečeno, a ostatak ponijeli dalje sa sobom, dok ga, opet, drugi nisu htjeli okusiti.
Prema izloženom, meso ulovljene divljači muhrim može jesti, ako lovcu za tu divljač nije pružio nikakvu pomoć. Ta'hen ili Ta'hin i Sukjan su mjesta između Mekke i Medine.

na njega konja, probo ga (kopljem) i učvrstio ga (za zemlju), a potom zatražio njihovu pomoć, ali mi oni nisu htjeli pomoći. Kasnije smo od njega nešto jeli. Zatim sam se priključio Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem. Bojali smo se da ne budemo od njega odsječeni pa sam ponekad pojurio svoga konja, a ponekad bih jahao polahko. Sredinom noći susreo sam jednog čovjeka iz plemena Benu-Gifar i upitao: "Gdje si ostavio Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem?"
– Ostavio sam ga u Te'henu, a on namjeravaše podnevno spavanje učiniti u Sukjau – odgovorio je on.
Kasnije sam se priključio Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, došao do njega i rekao: "Allahov Poslaniče, tvoji su (me) poslali, selame te i žele ti Allahovu milost i bereket. Oni su uplašeni da ih neprijatelj ne odsiječe od tebe, pa ih sačekaj!"
On je to uradio. Kasnije sam rekao: "Allahov Poslaniče, mi smo ulovili divljeg magarca i imamo od njega nešto viška mesa."
Tada je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao svojim drugovima: "Jedite (ga), a oni su bili u ihramima."

بِرَسُولِ اللهِ ﷺ وَخَشِينَا أَنْ نُقْتَطَعَ أَرْفَعُ فَرَسِي شَأْوًا وَأَسِيرُ عَلَيْهِ شَأْوًا فَلَقِيتُ رَجُلًا مِنْ بَنِي غِفَارٍ فِي جَوْفِ اللَّيْلِ فَقُلْتُ أَيْنَ تَرَكْتَ رَسُولَ اللهِ ﷺ فَقَالَ تَرَكْتُهُ بِتَعْهَنَ وَهُوَ قَائِلٌ السُّقْيَا فَلَحِقْتُ بِرَسُولِ اللهِ ﷺ حَتَّى أَتَيْتُهُ فَقُلْتُ يَا رَسُولَ اللهِ إِنَّ أَصْحَابَكَ أَرْسَلُوا يَقْرَءُونَ عَلَيْكَ السَّلَامَ وَرَحْمَةَ اللهِ وَبَرَكَاتِهِ وَإِنَّهُمْ قَدْ خَشُوا أَنْ يَقْتَطِعَهُمُ الْعَدُوُّ دُونَكَ فَانْظُرْهُمْ فَفَعَلَ فَقُلْتُ يَا رَسُولَ اللهِ إِنَّا اصَّدْنَا حِمَارَ وَحْشٍ وَإِنَّ عِنْدَنَا فَاضِلَةً فَقَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ لِأَصْحَابِهِ كُلُوا وَهُمْ مُحْرِمُونَ .

ONAJ KO JE U IHRAMU NE POMAŽE ONOM KOJI NIJE U IHRAMU U LOVLJENJU

باب لَا يُعِينُ الْمُحْرِمُ الْحَلَالَ فِي قَتْلِ الصَّيْدِ

1823. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Muhammed, njemu Sufjan, prenoseći od Saliha b. Kejsana, on od Nafija Ebu-Muhammeda, Ebu-Katadovog oslobođenog roba, da je Ebu-Katade, radijallahu anhu, rekao:
"Bili smo s Vjerovjesnikom, sallallahu alejhi ve sellem, u Kahatu, tri (merhale – konaka) od Medine..."
Preko drugog seneda: PRIČAO NAM JE Ali b. Abdullah, njemu Sufjan prenoseći od Saliha b. Kejsana, on od Ebu-Muhammeda da je

١٨٢٣ . حَدَّثَنَا عَبْدُ اللهِ بْنُ مُحَمَّدٍ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ حَدَّثَنَا صَالِحُ بْنُ كَيْسَانَ عَنْ أَبِي مُحَمَّدٍ نَافِعٍ مَوْلَى أَبِي قَتَادَةَ سَمِعَ أَبَا قَتَادَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ كُنَّا مَعَ النَّبِيِّ ﷺ بِالْقَاحَةِ مِنَ الْمَدِينَةِ عَلَى ثَلَاثٍ ح و حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ عَبْدِ اللهِ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ حَدَّثَنَا صَالِحُ بْنُ كَيْسَانَ عَنْ أَبِي مُحَمَّدٍ عَنْ أَبِي قَتَادَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ كُنَّا مَعَ النَّبِيِّ ﷺ بِالْقَاحَةِ

Ebu-Katade, radijallahu anhu, rekao: "Bili smo s Vjerovjesnikom, sallallahu alejhi ve sellem, u Kahatu. Neki između nas su bili u ihramu, a bilo ih je i bez ihrama. U tom sam vidio svoje drugove kako se međusobno gledaju, pogledao sam na stranu i gle, divlji magarac." Potom mu je – smatra prenosilac – ispao bič. Oni su mi rekli: "Mi smo u ihramima i nećemo ti (u lovljenju) ništa pomoći." Konačno sam ga uhvatio (bič), uzeo ga, i prišao magarcu iza brežuljka, ranio ga, oborio i donio ga svojim drugovima. Neki od njih su govorili: "Jedite!", a drugi: "Ne jedite!" Kada sam došao Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, koji je bio ispred nas, upitao sam ga (za ovaj slučaj), a on reče: "Jedite, to je dozvoljeno."
Rekao nam je – kaže Sufjan – Amr (b. Dinar): Idite do Saliha i pitajte ga za to i za ostalo. A Salih nas je ovdje (u Mekki) stigao (kaže Sufjan).

وَمِنَّا الْمُحْرِمُ وَمِنَّا غَيْرُ الْمُحْرِمِ فَرَأَيْتُ أَصْحَابِي يَتَرَاءَوْنَ شَيْئًا فَنَظَرْتُ فَإِذَا حِمَارُ وَحْشٍ يَعْنِي وَقَعَ سَوْطُهُ فَقَالُوا لَا نُعِينُكَ عَلَيْهِ بِشَيْءٍ إِنَّا مُحْرِمُونَ فَتَنَاوَلْتُهُ فَأَخَذْتُهُ ثُمَّ أَتَيْتُ الْحِمَارَ مِنْ وَرَاءِ أَكَمَةٍ فَعَقَرْتُهُ فَأَتَيْتُ بِهِ أَصْحَابِي فَقَالَ بَعْضُهُمْ كُلُوا وَقَالَ بَعْضُهُمْ لَا تَأْكُلُوا فَأَتَيْتُ النَّبِيَّ ﷺ وَهُوَ أَمَامَنَا فَسَأَلْتُهُ فَقَالَ كُلُوهُ حَلَالٌ قَالَ لَنَا عَمْرٌو اذْهَبُوا إِلَى صَالِحٍ فَسَلُوهُ عَنْ هَذَا وَغَيْرِهِ وَقَدِمَ عَلَيْنَا هَا هُنَا .

ONAJ KOJI JE U IHRAMU NEĆE POKAZIVATI NA LOVINU KAKO BI JE ONAJ ŠTO NIJE U IHRAMU ULOVIO

بَاب لا يُشِيرُ الْمُحْرِمُ إِلَى الصَّيْدِ لِكَيْ يَصْطَادَهُ الْحَلَالُ

1824. PRIČAO NAM JE Musa b. Isma'il, njemu Ebu-Avane, a ovome Usman, a on je sin Mevheba koga je obavijestio Abdullah b. Ebu-Katade kako mu je saopćio njegov otac da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, izašao (iz Medine) kao hodočasnik (za 'umru), pa su s njim izašli i oni.
Potom je on jednu grupu od njih poslao (na drugu stranu), a među njima i Ebu-Katadu. On im je tada rekao: "Držite se morske obale dok se opet ne sastanemo." I oni su se držali morske obale! Kada su pošli, svi su obukli ihrame osim Ebu-Katade koji to nije učinio.
Dok su tako putovali iznenadno su ugledali divlje magarce. Ebu-Katade se okomio na njih i ubio jednu magaricu. Potom su odsjeli, jeli od nje mesa, pitajući se: "Da li nam je dozvoljeno jesti meso od lova dok smo u ihramu?" Zatim smo ono što

١٨٢٤. حَدَّثَنَا مُوسَى بْنُ إِسْمَاعِيلَ حَدَّثَنَا أَبُو عَوَانَةَ حَدَّثَنَا عُثْمَانُ هُوَ ابْنُ مَوْهَبٍ قَالَ أَخْبَرَنِي عَبْدُ اللهِ بْنُ أَبِي قَتَادَةَ أَنَّ أَبَاهُ أَخْبَرَهُ أَنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ خَرَجَ حَاجًّا فَخَرَجُوا مَعَهُ فَصَرَفَ طَائِفَةً مِنْهُمْ فِيهِمْ أَبُو قَتَادَةَ فَقَالَ خُذُوا سَاحِلَ الْبَحْرِ حَتَّى نَلْتَقِيَ فَأَخَذُوا سَاحِلَ الْبَحْرِ فَلَمَّا انْصَرَفُوا أَحْرَمُوا كُلُّهُمْ إِلَّا أَبُو قَتَادَةَ لَمْ يُحْرِمْ فَبَيْنَمَا هُمْ يَسِيرُونَ إِذْ رَأَوْا حُمُرَ وَحْشٍ فَحَمَلَ أَبُو قَتَادَةَ عَلَى الْحُمُرِ فَعَقَرَ مِنْهَا أَتَانًا فَنَزَلُوا فَأَكَلُوا مِنْ لَحْمِهَا وَقَالُوا أَنَأْكُلُ لَحْمَ صَيْدٍ وَنَحْنُ مُحْرِمُونَ فَحَمَلْنَا مَا بَقِيَ مِنْ لَحْمِ الْأَتَانِ فَلَمَّا أَتَوْا رَسُولَ اللهِ ﷺ قَالُوا يَا رَسُولَ اللهِ

je preostalo (višak) od mesa ulovljene magarice ponijeli. Kada su došli Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, oni su rekli: "Allahov Poslaniče, mi smo uistinu obukli ihrame, a Ebu-Katade nije. Kada smo ugledali divlje magarce, Ebu-Katade je na njih navalio i ustrijelio jednu magaricu. Zatim smo odsjeli; od njenog mesa nešto pojeli i pitali se: 'Je li nam dozvoljeno jesti meso od lova dok smo u ihramima.' Ono što je ostalo od mesa donijeli smo."
– Je li od vas iko njemu zapovjedio da se na nju okomi ili mu na nju pokazao? – upitao je Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem.
– Ne – rekli su oni.
– Onda jedite taj ostatak od njenog mesa! – rekao je on.

إِنَّا كُنَّا أَحْرَمْنَا وَقَدْ كَانَ أَبُو قَتَادَةَ لَمْ يُحْرِمْ فَرَأَيْنَا حُمُرَ وَحْشٍ فَحَمَلَ عَلَيْهَا أَبُو قَتَادَةَ فَعَقَرَ مِنْهَا أَتَانًا فَنَزَلْنَا فَأَكَلْنَا مِنْ لَحْمِهَا ثُمَّ قُلْنَا أَنَأْكُلُ لَحْمَ صَيْدٍ وَنَحْنُ مُحْرِمُونَ فَحَمَلْنَا مَا بَقِيَ مِنْ لَحْمِهَا قَالَ أَمِنْكُمْ أَحَدٌ أَمَرَهُ أَنْ يَحْمِلَ عَلَيْهَا أَوْ أَشَارَ إِلَيْهَا قَالُوا لَا قَالَ فَكُلُوا مَا بَقِيَ مِنْ لَحْمِهَا .

KADA (OSOBA BEZ IHRAMA) POKLONI ŽIVOG DIVLJEG MAGARCA HADŽIJI KOJI JE U IHRAMU, NEĆE GA PRIMITI

بَاب إِذَا أَهْدَى لِلْمُحْرِمِ حِمَارًا وَحْشِيًّا حَيًّا لَمْ يَقْبَلْ

1825. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Jusuf, njega obavijestio Malik prenoseći od Ibnu-Šihaba, on od Ubejdullaha b. Abdullaha b. Utbe b. Mes'uda, ovaj od Abdullaha b. Abbasa, a on od Sa'ba b. Džessame Lejsija, da je on Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, poklonio divljeg magarca kada je on bio u Ebvau ili u Veddanu, pa je odbio da primi. Kada mu je na licu vidio negodovanje, rekao je: "Mi smo ga odbili samo zato što smo bili u ihramima."[1]

١٨٢٥ . حَدَّثَنَا عَبْدُ اللهِ بْنُ يُوسُفَ أَخْبَرَنَا مَالِكٌ عَنْ ابْنِ شِهَابٍ عَنْ عُبَيْدِ اللهِ بْنِ عَبْدِ اللهِ بْنِ عُتْبَةَ ابْنِ مَسْعُودٍ عَنْ عَبْدِ اللهِ بْنِ عَبَّاسٍ عَنْ الصَّعْبِ ابْنِ جَثَّامَةَ اللَّيْثِيِّ أَنَّهُ أَهْدَى لِرَسُولِ اللهِ ﷺ حِمَارًا وَحْشِيًّا وَهُوَ بِالْأَبْوَاءِ أَوْ بِوَدَّانَ فَرَدَّهُ عَلَيْهِ فَلَمَّا رَأَى مَا فِي وَجْهِهِ قَالَ إِنَّا لَمْ نَرُدَّهُ عَلَيْكَ إِلَّا أَنَّا حُرُمٌ .

---

1 Ša'bi, Tavus, Mudžahid, Džabir b. Zejd, Lejs, Sevri i Malik, oslanjajući se na gornji slučaj, smatraju da hadžiji u ihramu nije dozvoljeno jesti meso divljači koju je ulovila osoba koja nije u ihramu.
Međutim, Ata, po jednoj verziji, Seid b. Džubejr, Ebu-Hanife, Ebu-Jusuf, Muhammed i, po jednoj verziji, Ahmed, rekli su, da lov osobe koja nije u ihramu nije zabranjeno jesti hadžiji u ihramu. Ovi se učenjaci oslanjaju na hadis koji Muslim sa senedom donosi u svom *Sahihu* u kom Mu'az b. Abdur-Rahman prenosi od svoga oca da je rekao: "Bili smo u ihramima zajedno s Talhom b. Abdullahom kome je poklonjena neka ulovljena ptica. Talha je tada spavao, pa su je neki od nas jeli, a neki to nisu htjeli. Kada se Talha probudio, odobrio je ovo jedenje ptice i rekao: 'Mi smo jeli zajedno s Vjerovjesnikom, sallallahu alejhi ve sellem, i on nam je to odobrio.'"
Nesai u svom *Sunenu* preko Behzija iznosi da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, krenuo iz Medine u Mekku kao hadžija i u Revhau naišlo se na pogođenog divljeg magarca. Slučaj su javili Muhammedu,

ŽIVOTINJE KOJE HADŽIJA DOK JE I U IHRAMU MOŽE UBITI

باب ما يقتل المحرم من الدواب

1826. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Jusuf, njega obavijestio Malik prenoseći od Nafija, on od Abdullaha b. Omera, radijallahu anhuma, da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Pet je vrsta životinja koje muhrimu nije grijeh ubijati."
Malik je (u drugom senedu) prenio od Abdullaha b. Dinara, on od Ibnu-Omera, da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao (gornje)...

١٨٢٦. حَدَّثَنَا عَبْدُ اللهِ بْنُ يُوسُفَ أَخْبَرَنَا مَالِكٌ عَنْ نَافِعٍ عَنْ عَبْدِ اللهِ بْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا أَنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ قَالَ خَمْسٌ مِنَ الدَّوَابِّ لَيْسَ عَلَى الْمُحْرِمِ فِي قَتْلِهِنَّ جُنَاحٌ وَعَنْ عَبْدِ اللهِ بْنِ دِينَارٍ عَنْ عَبْدِ اللهِ بْنِ عُمَرَ أَنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ قَالَ ...

1827. PRIČAO NAM JE Musedded, ovome Ebu-Avane, prenoseći od Zejda b. Džubejra, koji je kazao:
– Čuo sam Ibn-Omera, radijallahu anhuma, kako govori:
"Pričala mi je jedna od žena Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, prenoseći od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem:
"Hadžija u ihramu smije ubiti (štetočinu)..."

١٨٢٧. حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ حَدَّثَنَا أَبُو عَوَانَةَ عَنْ زَيْدِ ابْنِ جُبَيْرٍ قَالَ سَمِعْتُ ابْنَ عُمَرَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا يَقُولُ حَدَّثَتْنِي إِحْدَى نِسْوَةِ النَّبِيِّ ﷺ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ يَقْتُلُ الْمُحْرِمُ...

sallallahu alejhi ve sellem, a on je odgovorio: "Ostavite ga! Možda će mu doći njegov gospodar." Kasnije je stigao vlasnik ulova i rekao: "Allahov Poslaniče, ovaj je magarac vaš."
Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, potom je naredio Ebu-Bekru i on ga je razdijelio prisutnim, a zatim su nastavili putovanje. Kada su stigli u Esase, naselje između Ruvejse i Ardža, naišli su u jednom hladu na gazelu sa zabodenom strijelom u leđima. Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, ispred nje postavio je jednog čovjeka da je ne bi kogod od ashaba uhvatio. Tako se pokraj nje mirno prošlo.
Ata', po jednoj verziji, Malik, Šafija, Ahmed, Ishak i Ebu-Sevr, rekli su: "Divljač ulovljena hadžiji u ihramu zabranjena je jesti osobi u ihramu, a lov koji nije ulovljen na ime hadžije u ihramu dozvoljeno je jesti hadžiji u ihramu." Preneseno je da je ovo bio i stav Osmana, radijallahu anhu.
Ovi učenjaci oslanjaju se na hadis koji Ebu-Davud bilježi u svom *Sunenu*, kako je Džabir b. Abdullah rekao:
– Čuo sam Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, kako govori: "Kopneni ulov vama je dozvoljen, ako ga niste vi osobno lovili ili on nije ulovljen vama."
Isti hadis zabilježio je i Tirmizi u svom *Sunenu* uz dodatak: "... dozvoljen vam je iako ste u ihramu."

1828. PRIČAO NAM JE Asbeg b. Feredž koga je obavijestio Abdullah b. Vehb prenoseći od Junusa, on od Ibnu-Šihaba, ovaj od Salima koji je kazao da je Abdullah b. Omer, radijallahu anhuma, rekao:
– Hafsa je izjavila: "Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, kazao je: "Pet je vrsta životinja za koje nema grijeha onome ko ih ubije, i to: vrana, kobac, miš, škorpija i pas koji napada (ljude)."

١٨٢٨ . حَدَّثَنَا أَصْبَغُ بْنُ الْفَرَجِ قَالَ أَخْبَرَنِي عَبْدُ اللهِ بْنُ وَهْبٍ عَنْ يُونُسَ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ عَنْ سَالِمٍ قَالَ قَالَ عَبْدُ اللهِ بْنُ عُمَرَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا قَالَتْ حَفْصَةُ قَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ خَمْسٌ مِنَ الدَّوَابِّ لَا حَرَجَ عَلَى مَنْ قَتَلَهُنَّ الْغُرَابُ وَالْحِدَأَةُ وَالْفَأْرَةُ وَالْعَقْرَبُ وَالْكَلْبُ الْعَقُورُ .

1829. PRIČAO NAM JE Jahja b. Sulejman, njemu Ibnu-Vehb, a njega obavijestio Junus prenoseći od Ibnu-Šihaba, on od Urve, a ovaj od Aiše, radijallahu anha, da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
"Ima pet vrsta životinja i svaka od njih je štetočina i čovjek ih može u Haremu ubiti, a to su: vrana, kobac, škorpija, miš i pas koji napada."[1]

١٨٢٩ . حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ سُلَيْمَانَ قَالَ حَدَّثَنِي ابْنُ وَهْبٍ قَالَ أَخْبَرَنِي يُونُسُ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ عَنْ عُرْوَةَ عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهَا أَنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ قَالَ خَمْسٌ مِنَ الدَّوَابِّ كُلُّهُنَّ فَاسِقٌ يَقْتُلُهُنَّ فِي الْحَرَمِ الْغُرَابُ وَالْحِدَأَةُ وَالْعَقْرَبُ وَالْفَأْرَةُ وَالْكَلْبُ الْعَقُورُ .

1830. PRIČAO NAM JE Umer b. Hafs b. Gijas, njemu njegov otac, ovome A'meš, a njemu Ibrahim, prenoseći od Esveda da je Abdullah, radijallahu anhu, izjavio:
– Dok smo bili s Vjerovjesnikom, sallallahu alejhi ve sellem, u špilji na Mini, objavljeno mu je poglavlje "Vel-Murselati". On ga je učio, a ja ga pamtio (naučio) iz njegovih usta. Usta su mu njim (učenjem) bila još svježa, kad li na nas napade zmija i Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, reče: "Ubijte je!" Mi smo na nju požurili, ali nam je umakla. Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, reče: "Ona je sačuvana od vašeg zla, kao što ste i vi sačuvani od njenog zla."

١٨٣٠ . حَدَّثَنَا عُمَرُ بْنُ حَفْصِ بْنِ غِيَاثٍ حَدَّثَنَا أَبِي حَدَّثَنَا الْأَعْمَشُ قَالَ حَدَّثَنِي إِبْرَاهِيمُ عَنِ الْأَسْوَدِ عَنْ عَبْدِ اللهِ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ بَيْنَمَا نَحْنُ مَعَ النَّبِيِّ ﷺ فِي غَارٍ بِمِنًى إِذْ نَزَلَ عَلَيْهِ وَالْمُرْسَلَاتِ وَإِنَّهُ لَيَتْلُوهَا وَإِنِّي لَأَتَلَقَّاهَا مِنْ فِيهِ وَإِنَّ فَاهُ لَرَطْبٌ بِهَا إِذْ وَثَبَتْ عَلَيْنَا حَيَّةٌ فَقَالَ النَّبِيُّ ﷺ اقْتُلُوهَا فَابْتَدَرْنَاهَا فَذَهَبَتْ فَقَالَ النَّبِيُّ ﷺ وُقِيَتْ شَرَّكُمْ كَمَا وُقِيتُمْ شَرَّهَا .

---

1 Iz navedenih hadisa zaključuje se:
– muhrimu je dozvoljeno ubiti ma koju od gore navedenih štetočina u hadisu. Analogno tome, to je dozvoljeno i svakoj osobi bez ihrama. To potvrđuje hadis koji je Muslim zabilježio u svom *Sahihu* da je Aiša, radijallahu anha, rekla:
– Čula sam Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, kako kaže: "Četiri vrste životinja su prestupnici i dozvoljeno ih je ubiti i u pojasu izvan Harema i u Haremu, a to su: kobac, vrana, miš i pas koji napada." U drugim hadisima navedena je još zmija, a u nekim i škorpija.
Ibnu-Munzir, pored ovih pet, naveo je još: vuka, tigra, a drugi su dodali još "i po svojoj prirodi druge deraće životinje". Prema ovome mnogi zaključuju da muhrim može ubiti svaku životinju štetočinu;
– pod pojmom "pas koji nasrće na ljude" spadaju: lav, tigar, leopard, ris i druga opasna divljač. Lisica i hijena ne spadaju u ovu grupu štetočina i njih muhrim ne smije ubijati.

1831. PRIČAO NAM JE Isma'il, njemu Malik prenoseći od Ibnu-Šihaba, on od Urve b. Zubejra, a ovaj od Aiše, radijallahu anha, supruge Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, za guštera (geka) rekao: "mala štetočina", a nije čula da je naredio da se ubije.
Ebu-Abdullah (Buhari) je rekao: "S ovim smatramo da je Mina dio Harema i da oni ubijanje zmije nisu smatrali štetnim (grijehom)."[2]

١٨٣١. حَدَّثَنَا إِسْمَاعِيلُ قَالَ حَدَّثَنِي مَالِكٌ عَنْ ابْنِ شِهَابٍ عَنْ عُرْوَةَ بْنِ الزُّبَيْرِ عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهَا زَوْجِ النَّبِيِّ ﷺ أَنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ قَالَ لِلْوَزَغِ فُوَيْسِقٌ وَلَمْ أَسْمَعْهُ أَمَرَ بِقَتْلِهِ قَالَ أَبُو عَبْدِ اللهِ إِنَّمَا أَرَدْنَا بِهَذَا أَنَّ مِنًى مِنَ الْحَرَمِ وَأَنَّهُمْ لَمْ يَرَوْا بِقَتْلِ الْحَيَّةِ بَأْسًا.

DRVEĆE U HAREMU SE NE SIJEČE

بَاب لَا يُعْضَدُ شَجَرُ الْحَرَمِ

Ibnu-Abbas, radijallahu anhuma, prenoseći od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, rekao je: "Trnje Harema se ne siječe."

وَقَالَ ابْنُ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا عَنِ النَّبِيِّ ﷺ لَا يُعْضَدُ شَوْكُهُ.

1832. PRIČAO NAM JE Kutejbe, njemu Lejs prenoseći od Seida b. Ebu-Seida Makburija, on od Ebu-Šurejha Adevija, kako je on rekao Amru b. Seidu dok odašiljaše vojne odrede prema Mekki:
– Dozvoli mi, zapovjedniče, da ti prenesem govor koji je održao Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, jutrom na dan osvojenja (Mekke), koji su čule moje uši, upamtilo moje srce, a moje ga oči vidjele kada je govorio. On je zahvalio Allahu i pohvalio Ga, a potom rekao: "Allah je Mekku učinio svetom (časnom), a nije je svetom učinio svijet i (prema tome) nije dozvoljeno nijednom čovjeku koji vjeruje u Allaha i Sudnji dan da

١٨٣٢. حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ حَدَّثَنَا اللَّيْثُ عَنْ سَعِيدِ بْنِ أَبِي سَعِيدٍ الْمَقْبُرِيِّ عَنْ أَبِي شُرَيْحٍ الْعَدَوِيِّ أَنَّهُ قَالَ لِعَمْرِو بْنِ سَعِيدٍ وَهُوَ يَبْعَثُ الْبُعُوثَ إِلَى مَكَّةَ ائْذَنْ لِي أَيُّهَا الْأَمِيرُ أُحَدِّثْكَ قَوْلًا قَامَ بِهِ رَسُولُ اللهِ ﷺ لِلْغَدِ مِنْ يَوْمِ الْفَتْحِ فَسَمِعَتْهُ أُذُنَايَ وَوَعَاهُ قَلْبِي وَأَبْصَرَتْهُ عَيْنَايَ حِينَ تَكَلَّمَ بِهِ إِنَّهُ حَمِدَ اللهَ وَأَثْنَى عَلَيْهِ ثُمَّ قَالَ إِنَّ مَكَّةَ حَرَّمَهَا اللهُ وَلَمْ يُحَرِّمْهَا النَّاسُ فَلَا يَحِلُّ لِامْرِئٍ يُؤْمِنُ بِاللهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ أَنْ يَسْفِكَ بِهَا دَمًا وَلَا يَعْضُدَ بِهَا شَجَرَةً فَإِنْ أَحَدٌ

---

2 Iz Aišine izjave ne slijedi zaključak da je guštera zabranjeno ubiti. Muslim donosi hadis preko Sa'da b. Ebi-Vekasa, kako je Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, naredio da se gušter ubija. Hadis istog smisla Muslim je zabilježio od Aiše.
Ibn-Abbas je rekao: "Ko ubije guštera (geka), imat će nagradu kao da je podijelio milostinju."
Od Aiša se prenosi da je ubijala ove guštere kod Ka'be. Ibrahim b. Nafi' pitao je Ataa za ubijanje guštera u Haremu, pa mu je on odgovorio: "Nema štete ubiti ga."
Od Malika je preneseno: "Muhrim nema pravo ubiti guštera", a Ibnu-Kasim je dodao: "A ako ga ubije, podijelit će milostinju, jer gušter nije nabrojan među spomenutih pet štetočina."
Ibn-Hazm ističe da je Omer naredio da hadžije ubijaju u Haremu ose. Ata' je rekao: "Za ubijenu osu hadžija ne podliježe nikakvoj kazni ni odgovornosti." Izmi Hazm je izjavio: "Hadžiji nije dozvoljeno u Haremu ubiti mrava, pčelu, sureda (jednu vrstu sokola), pupavca i žabu." Poneki učenjaci misle da za ubijenu osu treba podijeliti milostinju u vidu hrane.

u njoj prolijeva (tuđu) krv i da u njoj siječe drveće. Ako neko to dozvoli sebi, zbog toga što se Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, borio (pri njenom osvajanju) recite mu: Allah je to dozvolio Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, a vama nije dozvolio. Meni je on to dozvolio samo časak dana i danas joj je njena svetost već vraćena onako kao što je tu svetost imala jučer. Svaki od vas ovdje prisutan, neka ovo dostavi odsutnom!" Ebu-Šurejh je upitao: "Šta ti je odgovorio Amr?" Rekao je: "Ja to znam od tebe bolje, Ebu-Šurejhu. Harem ne može biti sklonište neposlušnom ni bjeguncu utočište od kazne za (prolivenu) krv, a ni sklonište pobjeglom zbog učinjenog nereda." *Hurbe* je isto što i *belijje*.[1]

تَرَخَّصَ لِقِتَالِ رَسُولِ اللهِ ﷺ فَقُولُوا لَهُ إِنَّ اللهَ أَذِنَ لِرَسُولِهِ ﷺ وَلَمْ يَأْذَنْ لَكُمْ وَإِنَّمَا أَذِنَ لِي سَاعَةً مِنْ نَهَارٍ وَقَدْ عَادَتْ حُرْمَتُهَا الْيَوْمَ كَحُرْمَتِهَا بِالأَمْسِ وَلْيُبَلِّغِ الشَّاهِدُ الْغَائِبَ فَقِيلَ لأَبِي شُرَيْحٍ مَا قَالَ لَكَ عَمْرٌو قَالَ أَنَا أَعْلَمُ بِذَلِكَ مِنْكَ يَا أَبَا شُرَيْحٍ إِنَّ الْحَرَمَ لاَ يُعِيذُ عَاصِيًا وَلاَ فَارًّا بِدَمٍ وَلاَ فَارًّا بِخُرْبَةٍ خُرْبَةٌ بَلِيَّةٌ .

1 Imam Ahmed u svom *Musnedu* spomenuti dijalog završava Amrovom primjedbom: "Ja sam bio prisutan, a ti odsutan. Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, naredio nam je da prisutni prenese odsutnom i ja sam ti, evo, to sada saopćio."

Iz navedenog hadisa zaključuje se:

– sjeći drveće, pa i granje drveća i drugog zelenila u Mekki nije dozvoljeno. Vinovnik treba, po mišljenju Malika, zamoliti od Allaha samo oprost. Ovo je stav Ataa, a to je zastupao i Ebu-Sevr, dok Taberi navodi da je Omer imao sličan stav. Po mišljenju Šafije za gornji prekršaj, čovjek, bio on hadžija ili ne, dužan je da za posječeno veliko stablo zakolje goveče, za malo – ovcu, a za komad (granu) drveta – sadaku odgovarajuće vrijednosti. Ovo su propisi za zaštitu samoniklog drveća i zelenila, a za planske nasade su podijeljena mišljenja, ali najveći broj dozvoljava njihovu sječu.

Ibnul-Arebi navodi da Šafija smatra da vinovnik u svakom slučaju treba podnijeti odgovarajuću kaznu, izuzev sječenja granja stabla misvaka, te lišća i plodova, ukoliko to neće štetiti samom stablu.

On još kaže da je ovo stav Ataa i Mudžahida. Ova dvojica učenjaka dozvoljavaju sjeći i trnje, jer ono obično može nanijeti štetu ljudima. Međutim, najveći broj učenjaka ne dozvoljava sjeći trnje u Haremu.

Ibn-Kudame kaže da nema smetnje koristiti se slomljenim granama i drvećem, te opalim lišćem drveća koje nije zasadio čovjek. Svi se učenjaci, međutim, slažu, da je dozvoljeno koristiti se povrćem, žitaricama i cvijećem koje ljudi zasade u Haremu;

– istinu treba uvijek i svugdje širiti svim raspoloživim putevima i sredstvima. Ako se to ne može činiti djelom, može riječima;

Harem je časno i sveto područje, ali ono ne može služiti kao oaza zločincima i ljudima odgovornim za zlodjela.

Hurbe je isto što i belijje je rečenica koju je dodao prenosilac ili sam Buhari. U osnovi ova riječ znači krađa deva, te se upotrebljava za svaku pronevjeru i izdaju. Neki lingvisti kažu da je to fesad (nemoral) u vjeri, smutnja, ili mahana.

LOV HAREMA NE RASTJERUJE SE

باب لا يُنَفَّرُ صَيْدُ الْحَرَمِ

1833. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Musenna, njemu Abdul-Vehhab, a ovome Halid prenoseći od Ikrime, a on od Ibn-Abbasa, radijallahu anhuma, da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Allah je Mekku uistinu učinio svetom i nije nikom prije mene bilo (u njoj) sve dozvoljeno, a niti će se ikome sve dozvoliti poslije mene. Meni je to bilo dozvoljeno samo jedan časak dana. Njenu travu nije dozvoljeno čupati (sjeći), drveće joj potkresivati (sjeći), lov joj razgoniti, a ni tuđu u njoj nađenu stvar uzeti, izuzev onoga koji će je obznaniti."
– Osim izhira (iđirota) za naše kovače i naše grobove, Allahov Poslaniče – rekao je Abbas.
– Osim izhira – kazao je on.
Od Halida je preneseno da je upitao: "Znaš li ti (Halide) šta znači da se lov Harema ne rastjeruje?"
– To znači da ga čovjek ne pomakne iz hlada na stranu da bi on odsjeo na njegovo mjesto.

١٨٣٣. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ الْمُثَنَّى حَدَّثَنَا عَبْدُ الْوَهَّابِ حَدَّثَنَا خَالِدٌ عَنْ عِكْرِمَةَ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ قَالَ إِنَّ اللهَ حَرَّمَ مَكَّةَ فَلَمْ تَحِلَّ لِأَحَدٍ قَبْلِي وَلَا تَحِلُّ لِأَحَدٍ بَعْدِي وَإِنَّمَا أُحِلَّتْ لِي سَاعَةً مِنْ نَهَارٍ لَا يُخْتَلَى خَلَاهَا وَلَا يُعْضَدُ شَجَرُهَا وَلَا يُنَفَّرُ صَيْدُهَا وَلَا تُلْتَقَطُ لُقَطَتُهَا إِلَّا لِمُعَرِّفٍ وَقَالَ الْعَبَّاسُ يَا رَسُولَ اللهِ إِلَّا الْإِذْخِرَ لِصَاغَتِنَا وَقُبُورِنَا فَقَالَ إِلَّا الْإِذْخِرَ وَعَنْ خَالِدٍ عَنْ عِكْرِمَةَ قَالَ هَلْ تَدْرِي مَا لَا يُنَفَّرُ صَيْدُهَا هُوَ أَنْ يُنَحِّيَهُ مِنَ الظِّلِّ يَنْزِلُ مَكَانَهُ .

BORBA U MEKKI NIJE DOZVOLJENA

باب لا يَحِلُّ الْقِتَالُ بِمَكَّةَ

Ebu-Šurejh, radijallahu anhu, rekao je, prenoseći od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem: "Krv se u Mekki ne prolijeva."[2]

وَقَالَ أَبُو شُرَيْحٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ لَا يَسْفِكُ بِهَا دَمًا .

2 Voditi borbu u Mekki je strogo zabranjeno, ali izvršenje smrtne kazne za zločin učinjen bilo u Haremu bilo u pojasu izvan Harema je dozvoljeno.
Maverdi je rekao: "Prednost Mekke nad ostalim naseljima je da se na njeno stanovništvo ne smije pokrenuti borba. A ako bi oni napali na čestite ljude, ne bi bilo dozvoljeno napasti na Mekelije ako ih je moguće spriječiti bez borbe. Ako je to moguće samo s borbom, većina učenjaka kaže da je dozvoljeno ratovati protiv Mekelija, jer je borba protiv nasilnika obaveza prema Allahu i to ne treba zanemariti. Drugi kažu: "Nije dozvoljeno ratovati protiv njih, već treba na njih izvršiti pritisak (izolacijom i sl.) sve dok se ne pokore." Ovo je mišljenje najvećeg broja pravnika. Ima učenjaka koji i ovakvu borbu nikako ne dozvoljavaju. Oni smatraju da neprijateljske snage u Haremu treba držati u blokadi sve dok se one same, gladne i žedne, bez borbe ne predaju.

1834. PRIČAO NAM JE Usman b. Ebu-Šejbe, njemu Džerir prenoseći od Mensura, on od Mudžahida, ovaj od Tavusa, a ovaj, opet, od Ibn-Abbasa, radijallahu anhuma, koji je rekao:

– Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, na dan osvojenja Mekke rekao je: "Nema više seljenja (iz Mekke), nego ima odlučna borba i dobra iskrena namjera. Kada god budete pozvani na vojni pohod, idite! Ovaj grad Allah je učinio, uistinu, svetim još na dan stvaranja nebesa i zemlje. On je svet Allahovom svetošću do Sudnjeg dana. U njemu prije mene nije bilo dozvoljeno nikome voditi borbu, a nije ni meni bila dozvoljena nego samo jedan časak dana. On je častan Allahovom čašću sve do Sudnjeg dana. Trnje u njemu ne siječe se, njegov lov ne rastjeruje se, u njemu nađen izgubljeni tuđi predmet uzima samo onaj koji će ga obznaniti, a trava (zelenilo) u njemu ne čupa se."

– Osim izhira, Allahov Poslaniče – primijetio je Abbas – jer je on potreban za njihove kovače i njihove kuće.

– Osim izhira – rekao je on.[1]

١٨٣٤ . حَدَّثَنَا عُثْمَانُ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ حَدَّثَنَا جَرِيرٌ عَنْ مَنْصُورٍ عَنْ مُجَاهِدٍ عَنْ طَاوُسٍ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا قَالَ قَالَ النَّبِيُّ ﷺ يَوْمَ افْتَتَحَ مَكَّةَ لَا هِجْرَةَ وَلَكِنْ جِهَادٌ وَنِيَّةٌ وَإِذَا اسْتُنْفِرْتُمْ فَانْفِرُوا فَإِنَّ هَذَا بَلَدٌ حَرَّمَ اللهُ يَوْمَ خَلَقَ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضَ وَهُوَ حَرَامٌ بِحُرْمَةِ اللهِ إِلَى يَوْمِ الْقِيَامَةِ وَإِنَّهُ لَمْ يَحِلَّ الْقِتَالُ فِيهِ لِأَحَدٍ قَبْلِي وَلَمْ يَحِلَّ لِي إِلَّا سَاعَةً مِنْ نَهَارٍ فَهُوَ حَرَامٌ بِحُرْمَةِ اللهِ إِلَى يَوْمِ الْقِيَامَةِ لَا يُعْضَدُ شَوْكُهُ وَلَا يُنَفَّرُ صَيْدُهُ وَلَا يَلْتَقِطُ لُقَطَتَهُ إِلَّا مَنْ عَرَّفَهَا وَلَا يُخْتَلَى خَلَاهَا قَالَ الْعَبَّاسُ يَا رَسُولَ اللهِ إِلَّا الْإِذْخِرَ فَإِنَّهُ لِقَيْنِهِمْ وَلِبُيُوتِهِمْ قَالَ قَالَ إِلَّا الْإِذْخِرَ .

O HIDŽAMI (PUŠTANJU KRVI) HADŽIJI DOK JE U IHRAMU

باب الْحِجَامَةِ لِلْمُحْرِمِ

Ibn-Omer je spržio (ranu) svome sinu, kada je bio u ihramu, i liječaše ga onim (lijekovima) u kojima nije bilo miomirisa.

وَكَوَى ابْنُ عُمَرَ ابْنَهُ وَهُوَ مُحْرِمٌ وَيَتَدَاوَى مَا لَمْ يَكُنْ فِيهِ طِيبٌ .

1835. PRIČAO NAM JE Ali b. Abdullah, a njemu Sufjan da je Amr (b. Dinar) rekao: "Prvi put čuo sam Ataa kako govori: Čuo sam Abdullaha b. Abbasa, radijallahu anhuma, da kaže: Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, dao je sebi pustiti krv dok je bio u ihramu."

١٨٣٥ . حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ عَبْدِ اللهِ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ قَالَ قَالَ لَنَا عَمْرٌو أَوَّلُ شَيْءٍ سَمِعْتُ عَطَاءً يَقُولُ سَمِعْتُ ابْنَ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا يَقُولُ

1 Iz navedenog hadisa zaključuje se:
– u općem interesu zajednice podanicima je dozvoljeno dobronamjerno stavljanje prijedloga i korisnih napomena svojim rukovodiocima i zakonodavcima;
– veliki ugled Abbasa kod Muhammeda, sallallahu alejhi ve sellem, i ostalih ashaba;
– naklonost i simpatije Muhammeda, sallallahu alejhi ve sellem, prema Mekki, kao svom rodnom gradu.

– Potom sam čuo Ataa, kako govori: Meni je to prenio Tavus od Ibnu-Abbasa, pa sam mu ja, kaže Amr, kazao: "Možda je on to čuo od njih dvojice (od Ataa i Tavusa)."

احْتَجَمَ رَسُولُ اللهِ ﷺ وَهُوَ مُحْرِمٌ ثُمَّ سَمِعْتُهُ يَقُولُ حَدَّثَنِي طَاوُسٌ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ فَقُلْتُ لَعَلَّهُ سَمِعَهُ مِنْهُمَا .

1836. PRIČAO NAM JE Halid b. Mahled, njemu Sulejman b. Bilal, prenoseći od Alkame b. Ebu-Alkame, on od Abdur-Rahmana A'redža, a ovaj od Ibnu-Buhajne, radijallahu anhu, koji je rekao: "Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, dao je sebi pustiti krv na sredini svoje glave u Lahji Džemelu dok je bio u ihramu."[2]

١٨٣٦ . حَدَّثَنَا خَالِدُ بْنُ مَخْلَدٍ حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ بِلَالٍ عَنْ عَلْقَمَةَ بْنِ أَبِي عَلْقَمَةَ عَنْ عَبْدِ الرَّحْمَنِ الأَعْرَجِ عَنِ ابْنِ بُحَيْنَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ احْتَجَمَ النَّبِيُّ ﷺ وَهُوَ مُحْرِمٌ بِلَحْيِ جَمَلٍ فِي وَسَطِ رَأْسِهِ .

O VJENČANJU HADŽIJE U IHRAMU

بَاب تَزْوِيجِ الْمُحْرِمِ

1837. PRIČAO NAM JE Ebul-Mugire Abdul-Kuddus b. Hadždžadž, njemu Evza'i, a ovome Ata' b. Ebu-Rebah, prenoseći od Ibn-Abbasa, radijallahu anhuma, da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, vjenčao sebi Mejmunu kada je bio u ihramu.

١٨٣٧ . حَدَّثَنَا أَبُو الْمُغِيرَةِ عَبْدُ الْقُدُّوسِ بْنُ الْحَجَّاجِ حَدَّثَنَا الأَوْزَاعِيُّ حَدَّثَنِي عَطَاءُ بْنُ أَبِي رَبَاحٍ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ تَزَوَّجَ مَيْمُونَةَ وَهُوَ مُحْرِمٌ .

---

2 I imam Malik u *Muvetti* navodi da je Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, u Lahji Džemelu dao sebi uzeti krv s tjemena glave, a bio je u ihramu. Prenosi se i da je rekao: "Ovo je lijek protiv pospanosti, glavobolje i zubobolje."
Iz navedenog hadisa zaključuje se:
– hadžiji u ihramu dozvoljeno je da uzme, odnosno, pusti sebi krv. U tom se slažu najveći broj učenjaka, samo što dodaju: "Da na tom mjestu ne siječe kosu."
Abdullah b. Omer, Malik i neki drugi su mišljenja da hadžija u ihramu može uzimati sebi krv (puštati) samo u slučaju nužde i potrebe za svoje zdravlje, jer je i Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, to činio radi otklanjanja glavobolje.
Brijanje kose na glavi bez naročite potrebe nije dozvoljeno po jednoglasnom mišljenju učenjaka sve dok se ne bace kamenčići na Džemretul-Akabi. Ako hadžija to uradi iz opravdanog razloga i stvarne potrebe, treba dati otkup na ime tog prestupa. Ako hadžija pusti krv, ali ne obrije kosu, to ne smeta i nije obavezan ni na kakav otkup, mišljenje je većine učenjaka. Iste su posljedice, po mišljenju nekih učenjaka, i za otklanjanje kose s drugih dijelova tijela;
– dozvoljeno je hadžiji pustiti krv ili uzeti krv, razrezati ranu ili izvaditi kost i tome slično, što je u interesu čuvanja zdravlja, bez činjenja otkupa. To sve je dozvoljeno uraditi i na njegovoj jahaćoj životinji, bez posljedica otkupa.

ŠTA SE OD MIRISA ZABRANJUJE HADŽIJI I HADŽINICI DOK SU U IHRAMIMA

باب مَا يُنْهَى مِنَ الطِّيبِ لِلْمُحْرِمِ وَالْمُحْرِمَةِ

Aiša je rekla: "Žena u ihramu ne oblači haljinu (obojenu) versom ili šafranom."

وَقَالَتْ عَائِشَةُ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا لَا تَلْبَسُ الْمُحْرِمَةُ ثَوْبًا بِوَرْسٍ أَوْ زَعْفَرَانٍ .

1838. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Jezid, njemu Lejs, a ovome Nafi' prenoseći od Abdullaha b. Omera, radijallahu anhuma, koji je rekao:
– Ustao je jedan čovjek i upitao: "Allahov Poslaniče, šta nam naređuješ da od haljina obučemo u ihramu?"
Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, odgovorio je: "Ne oblačite košulju, gaće, saruke, a ni kapuljače s pelerinom. Ako neko nema obuće, neka obuje mestve, samo neka ih podreže do ispod gležnjeva, i ne oblačite ništa što je dohvatio šafran i(ili) vers. Žena u ihramu ne pokriva lice i ne oblači rukavice."
Lejsa (u drugim hadisima), gdje se spominje nikab i rukavice, slijede Musa b. Ukbe, Isma'il b. Ibrahim b. Ukbe i Džuvejrije i Ibnu-Ishak.
Ubejdullah je dodao: "... a ni versom." On je govorio: "... Hodočasnica u ihramu ne pokriva lice i ne oblači rukavice."
Malik je kazao, prenoseći od Nafija, on od Ibnu-Omera: "... hodočasnica u ihramu ne pokriva lice." Malika (u drugom senedu) slijedi Lejs b. Ebi-Sulejman.

١٨٣٨ . حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ يَزِيدَ حَدَّثَنَا اللَّيْثُ حَدَّثَنَا نَافِعٌ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا قَالَ قَامَ رَجُلٌ فَقَالَ يَا رَسُولَ اللَّهِ مَاذَا تَأْمُرُنَا أَنْ نَلْبَسَ مِنَ الثِّيَابِ فِي الْإِحْرَامِ فَقَالَ النَّبِيُّ ﷺ لَا تَلْبَسُوا الْقَمِيصَ وَلَا السَّرَاوِيلَاتِ وَلَا الْعَمَائِمَ وَلَا الْبَرَانِسَ إِلَّا أَنْ يَكُونَ أَحَدٌ لَيْسَتْ لَهُ نَعْلَانِ فَلْيَلْبَسِ الْخُفَّيْنِ وَلْيَقْطَعْ أَسْفَلَ مِنَ الْكَعْبَيْنِ وَلَا تَلْبَسُوا شَيْئًا مَسَّهُ زَعْفَرَانٌ وَلَا الْوَرْسُ وَلَا تَنْتَقِبِ الْمَرْأَةُ الْمُحْرِمَةُ وَلَا تَلْبَسِ الْقُفَّازَيْنِ تَابَعَهُ مُوسَى بْنُ عُقْبَةَ وَإِسْمَاعِيلُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ بْنِ عُقْبَةَ وَجُوَيْرِيَةُ وَابْنُ إِسْحَاقَ فِي النِّقَابِ وَالْقُفَّازَيْنِ وَقَالَ عُبَيْدُ اللَّهِ وَلَا وَرْسٌ وَكَانَ يَقُولُ لَا تَتَنَقَّبُ الْمُحْرِمَةُ وَلَا تَلْبَسِ الْقُفَّازَيْنِ وَقَالَ مَالِكٌ عَنْ نَافِعٍ عَنِ ابْنِ عُمَرَ لَا تَتَنَقَّبُ الْمُحْرِمَةُ وَتَابَعَهُ لَيْثُ بْنُ أَبِي سُلَيْمٍ .

1839. PRIČAO NAM JE Kutejbe, njemu Džerir prenoseći od Mensura, on od Hakema, ovaj od Seida b. Džubejra, a on, opet, od Ibn-Abbasa, radijallahu anhuma, koji je rekao:
– Jednom čovjeku u ihramu zbacivši ga slomila je vrat njegova deva i ubila ga. On je, potom, donesen Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, koji je rekao: "Okupajte ga i zamotajte, a ne pokrivajte mu glavu i ne stavljajte u miomiris, jer će on biti proživljen učeći telbiju."

١٨٣٩ . حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ حَدَّثَنَا جَرِيرٌ عَنْ مَنْصُورٍ عَنِ الْحَكَمِ عَنْ سَعِيدِ بْنِ جُبَيْرٍ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا قَالَ وَقَصَتْ بِرَجُلٍ مُحْرِمٍ نَاقَتُهُ فَقَتَلَتْهُ فَأُتِيَ بِهِ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ فَقَالَ اغْسِلُوهُ وَكَفِّنُوهُ وَلَا تُغَطُّوا رَأْسَهُ وَلَا تُقَرِّبُوهُ طِيبًا فَإِنَّهُ يُبْعَثُ يُهِلُّ .

O KUPANJU HADŽIJE DOK JE U IHRAMU

باب الاغتسال للمحرم

Ibn-Abbas, radijallahu anhuma, rekao je: "Hadžija u ihramu ulazi u kupatilo."
Ibn-Omer i Aiša nisu smatrali da ima ikakve smetnje u trljanju (pri kupanju).

وَقَالَ ابْنُ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا يَدْخُلُ الْمُحْرِمُ الْحَمَّامَ وَلَمْ يَرَ ابْنُ عُمَرَ وَعَائِشَةُ بِالْحَكِّ بَأْسًا .

1840. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Jusuf koga je obavijestio Malik, prenoseći od Zejda b. Eslema, on od Ibrahima b. Abdullaha b. Hunejna, a ovaj od svoga oca da se Abdullah b. Abbas i Misver b. Mahreme nisu na Ebvau složili: Abdullah b. Abbas je rekao: "Muhrim može oprati svoju glavu", a Misver:
"Muhrim ne može prati svoju glavu."
Potom me je Abdullah b. Abbas poslao do Ebu-Ejjuba Ensarije i ja sam ga našao da se kupa između direka čekrka (bunarskog) zastrt jednim haljinčetom. Poselamio sam ga, a on upita: "Ko je to?"
– Ja sam Abdullah b. Hunejn – rekao sam. – Poslao me do tebe Abdullah b. Abbas da te upitam, kako je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, kada je bio u ihramu, prao svoju glavu.
Potom je Ebu-Ejjub stavio svoju ruku na haljinu i spustio je toliko da mu se ukazala glava. Tada je nekoj osobi, koja mu je polijevala, rekao: "Polij!" Ona je polila po njegovoj glavi, a zatim je Ebu-Ejjub okrenuo svoju glavu rukama, potrljao rukama sprijeda i straga rekavši: "Ovako sam vidio Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, da radi."[1]

١٨٤٠ . حَدَّثَنَا عَبْدُ اللهِ بْنُ يُوسُفَ أَخْبَرَنَا مَالِكٌ عَنْ زَيْدِ بْنِ أَسْلَمَ عَنْ إِبْرَاهِيمَ بْنِ عَبْدِ اللهِ بْنِ حُنَيْنٍ عَنْ أَبِيهِ أَنَّ عَبْدَ اللهِ بْنَ الْعَبَّاسِ وَالْمِسْوَرَ ابْنَ مَخْرَمَةَ اخْتَلَفَا بِالْأَبْوَاءِ فَقَالَ عَبْدُ اللهِ بْنُ عَبَّاسٍ يَغْسِلُ الْمُحْرِمُ رَأْسَهُ وَقَالَ الْمِسْوَرُ لَا يَغْسِلُ الْمُحْرِمُ رَأْسَهُ فَأَرْسَلَنِي عَبْدُ اللهِ بْنُ الْعَبَّاسِ إِلَى أَبِي أَيُّوبَ الْأَنْصَارِيِّ فَوَجَدْتُهُ يَغْتَسِلُ بَيْنَ الْقَرْنَيْنِ وَهُوَ يُسْتَرُ بِثَوْبٍ فَسَلَّمْتُ عَلَيْهِ فَقَالَ مَنْ هَذَا فَقُلْتُ أَنَا عَبْدُ اللهِ بْنُ حُنَيْنٍ أَرْسَلَنِي إِلَيْكَ عَبْدُ اللهِ بْنُ الْعَبَّاسِ أَسْأَلُكَ كَيْفَ كَانَ رَسُولُ اللهِ ﷺ يَغْسِلُ رَأْسَهُ وَهُوَ مُحْرِمٌ فَوَضَعَ أَبُو أَيُّوبَ يَدَهُ عَلَى الثَّوْبِ فَطَأْطَأَهُ حَتَّى بَدَا لِي رَأْسُهُ ثُمَّ قَالَ لِإِنْسَانٍ يَصُبُّ عَلَيْهِ اصْبُبْ فَصَبَّ عَلَى رَأْسِهِ ثُمَّ حَرَّكَ رَأْسَهُ بِيَدَيْهِ فَأَقْبَلَ بِهِمَا وَأَدْبَرَ وَقَالَ هَكَذَا رَأَيْتُهُ ﷺ يَفْعَلُ .

---

1 Kupanje može biti iz razloga higijene ili zbog ejakulacije. Darekutni i Bejheki navode da Ejjub prenosi od Ikrime, koji prenosi od Ibn-Abbasa, da je rekao: "Muhrim može ulaziti u banju da se okupa, može izvaditi zub sebi, razbijen nokat otkinuti." Često bi on govorio, navode isti pisci: "Odstranite od sebe što vas uznemiruje, jer Allah neće otkloniti vaše smetnje!"
Bejheki je zabilježio da je Abdullah b. Abbas ušao u banju u Džuhfi kao muhrim, okupao se i potom rekao: "Neće se Allah brinuti za vaše prljavštine (tj. vi to trebate odstraniti)."

O MUHRIMOVOM OBLAČENJU MESTAVA KADA NE NAĐE OBUĆU

باب لُبْسِ الْخُفَّيْنِ لِلْمُحْرِمِ إِذَا لَمْ يَجِدِ النَّعْلَيْنِ

1841. PRIČAO NAM JE Ebul-Velid, njemu Šu'be koga je obavijestio Amr b. Dinar da je čuo Džabira b. Zejda, kako je izjavio:
– Čuo sam Ibn-Abbasa, radijallahu anhuma, da je rekao: "Čuo sam Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, kako na Akabi govori: 'Onaj ko ne imadne obuti sandale, neka obuje mestve, a ko nema donjeg ogrtača, neka obuče gaće! To je propis za muhrima'"

١٨٤١. حَدَّثَنَا أَبُو الْوَلِيدِ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ قَالَ أَخْبَرَنِي عَمْرُو بْنُ دِينَارٍ سَمِعْتُ جَابِرَ بْنَ زَيْدٍ سَمِعْتُ ابْنَ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا قَالَ سَمِعْتُ النَّبِيَّ ﷺ يَخْطُبُ بِعَرَفَاتٍ مَنْ لَمْ يَجِدِ النَّعْلَيْنِ فَلْيَلْبَسِ الْخُفَّيْنِ وَمَنْ لَمْ يَجِدْ إِزَارًا فَلْيَلْبَسْ سَرَاوِيلَ لِلْمُحْرِمِ .

1842. PRIČAO NAM JE Ahmed b. Junus, njemu Ibrahim b. Sa'd, a ovome Ibn-Šihab prenoseći od Salima, on od svoga oca Abdullaha, radijallahu anhu, da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, upitan:
"Šta muhrim može od odjeće oblačiti?"
– Ne može oblačiti – rekao je on: košulju, saruk, gaće, kapuljaču s pelerinom, niti haljinu koju je dotakao šafran i(ili) vers, a ako ne imadne sandale, neka obuje mestve i podreže ih da budu ispod gležnjeva!

١٨٤٢. حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ يُونُسَ حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ ابْنُ سَعْدٍ حَدَّثَنَا ابْنُ شِهَابٍ عَنْ سَالِمٍ عَنْ عَبْدِ اللهِ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ سُئِلَ رَسُولُ اللهِ ﷺ مَا يَلْبَسُ الْمُحْرِمُ مِنَ الثِّيَابِ فَقَالَ لَا يَلْبَسُ الْقَمِيصَ وَلَا الْعَمَائِمَ وَلَا السَّرَاوِيلَاتِ وَلَا الْبُرْنُسَ وَلَا ثَوْبًا مَسَّهُ زَعْفَرَانٌ وَلَا وَرْسٌ وَإِنْ لَمْ يَجِدْ نَعْلَيْنِ فَلْيَلْبَسِ الْخُفَّيْنِ وَلْيَقْطَعْهُمَا حَتَّى يَكُونَا أَسْفَلَ مِنَ الْكَعْبَيْنِ .

KADA MUHRIM NE NAĐE DONJI OGRTAČ NEKA OBUČE GAĆE

باب إِذَا لَمْ يَجِدِ الْإِزَارَ فَلْيَلْبَسِ السَّرَاوِيلَ

1843. PRIČAO NAM JE Adem, njemu Šu'be, a ovome Amr b. Dinar, prenoseći od Džabira b. Zejda, a ovaj od Ibn-Abbasa, koji je rekao:
– Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, nam je držao hutbu na Arefatu i rekao: "Ko nema donje haljine (ogrtač), neka obuče gaće, a ko nema obuće, neka obuje mestve."

١٨٤٣. حَدَّثَنَا آدَمُ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ حَدَّثَنَا عَمْرُو بْنُ دِينَارٍ عَنْ جَابِرِ بْنِ زَيْدٍ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا قَالَ خَطَبَنَا النَّبِيُّ ﷺ بِعَرَفَاتٍ فَقَالَ مَنْ لَمْ يَجِدِ الْإِزَارَ فَلْيَلْبَسِ السَّرَاوِيلَ وَمَنْ لَمْ يَجِدِ النَّعْلَيْنِ فَلْيَلْبَسِ الْخُفَّيْنِ .

O MUHRIMOVOM NOŠENJU ORUŽJA

باب لُبْس السِّلاح لِلْمُحْرِم

Ikrime kaže: "Kad se hadžija u ihramu boji (napada) neprijatelja, opasat će oružje i (za to) dati otkup."
Ikrimu (kaže Buharija) nije niko popratio (potvrdio) o otkupu.

وَقَالَ عِكْرِمَةُ إِذَا خَشِيَ الْعَدُوَّ لَبِسَ السِّلاَحَ وَافْتَدَى وَلَمْ يُتَابَعْ عَلَيْهِ فِي الْفِدْيَةِ .

1844. PRIČAO NAM JE Ubejdullah, prenoseći od Isma'ila, on od Ebu-Ishaka, a ovaj od Beraa, radijallahu anhu, da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, krenuo u zul-hidžetu da obavi 'umru i Mekelije nisu htjele da ga puste da uđe u Mekku dok nije pristao ući u Mekku, ali s oružjem u koricama.

١٨٤٤. حَدَّثَنَا عُبَيْدُ اللهِ عَنْ إِسْرَائِيلَ عَنْ أَبِي إِسْحَاقَ عَنْ الْبَرَاءِ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ اعْتَمَرَ النَّبِيُّ ﷺ فِي ذِي الْقَعْدَةِ فَأَبَى أَهْلُ مَكَّةَ أَنْ يَدَعُوهُ يَدْخُلُ مَكَّةَ حَتَّى قَاضَاهُمْ لاَ يُدْخِلُ مَكَّةَ سِلاَحًا إِلَّا فِي الْقِرَابِ .

O ULASKU U HAREM I MEKKU BEZ IHRAMA

باب دُخُولِ الْحَرَمِ ومكّة بغَيْرِ إِحْرَامٍ

Ušao je (tako) Ibn-Omer.
Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, naredio je ogrtanje ihrama samo onom koji je naumio obaviti hadž i(ili) 'umru, a nije (kaže Buharija) ništa spomenuo za nosače drva i druge osim njih.

وَدَخَلَ ابْنُ عُمَرَ وَإِنَّمَا أَمَرَ النَّبِيُّ ﷺ بِالْإِهْلَالِ لِمَنْ أَرَادَ الْحَجَّ وَالْعُمْرَةَ وَلَمْ يَذْكُرْ لِلْحَطَّابِينَ وَغَيْرِهِمْ .

1845. PRIČAO NAM JE Muslim, njemu Vuhejb, a ovome Ibnu-Tavus prenoseći od svoga oca, a on od Ibn-Abbasa, radijallahu anhuma:
"Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, uistinu je odredio Medinelijama mjesto za stupanje u ihram Zul-Hulejfu, za stanovnike Nedžda Karnul-Menazil, a za stanovnike Jemena Jelemlem. Oni su za njih (mikati) i za svakog nahodnika osim njih koji kroz njih naiđe i koji namjerava (obaviti) hadž i (ili) 'umru. Onaj ko je ispred tog (mikata), on će (stupiti u ihram) od mjesta u kome je rođen. Tako će stanovnici Mekke (stupiti u ihram) iz same Mekke."

١٨٤٥. حَدَّثَنَا مُسْلِمٌ حَدَّثَنَا وُهَيْبٌ حَدَّثَنَا ابْنُ طَاوُسٍ عَنْ أَبِيهِ عَنْ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ وَقَّتَ لِأَهْلِ الْمَدِينَةِ ذَا الْحُلَيْفَةِ وَلِأَهْلِ نَجْدٍ قَرْنَ الْمَنَازِلِ وَلِأَهْلِ الْيَمَنِ يَلَمْلَمَ هُنَّ لَهُنَّ وَلِكُلِّ آتٍ أَتَى عَلَيْهِنَّ مِنْ غَيْرِهِمْ مِمَّنْ أَرَادَ الْحَجَّ وَالْعُمْرَةَ فَمَنْ كَانَ دُونَ ذَلِكَ فَمِنْ حَيْثُ أَنْشَأَ حَتَّى أَهْلُ مَكَّةَ مِنْ مَكَّةَ .

1846. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Jusuf, njega obavijestio Malik prenoseći od Ibnu-Šihaba, on od Enesa b. Malika, radijallahu anhu:
– Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, godine oslobođenja (Mekke) ušao je (u Mekku), a na glavi mu kaciga. Pošto ju je skinuo, došao mu je jedan čovjek (Ebu-Berze Eslemi) i rekao: "Ibnu-Hatal (Abdullah) se prihvatio za zastor Ka'be?"
– Ubijte ga – rekao je on.[1]

١٨٤٦ . حَدَّثَنَا عَبْدُ اللهِ بْنُ يُوسُفَ أَخْبَرَنَا مَالِكٌ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ أَنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ دَخَلَ عَامَ الْفَتْحِ وَعَلَى رَأْسِهِ الْمِغْفَرُ فَلَمَّا نَزَعَهُ جَاءَ رَجُلٌ فَقَالَ إِنَّ ابْنَ خَطَلٍ مُتَعَلِّقٌ بِأَسْتَارِ الْكَعْبَةِ فَقَالَ اقْتُلُوهُ .

1 O naslovnoj temi podijeljena su mišljenja učenjaka. Malik, Šafija, Ebu-Hanife i Lejs ne dozvoljavaju bez ihrama ulaziti u Mekku ni onima koji ne namjeravaju obaviti 'umru, odnosno hadž, ma iz kog naselja oni bili, izuzev drvara i njima sličnih profesija iz Džide, Taifa ili iz Asfana.

Imam Ahmed, Ebu-Sevr i Hasan b. Hajj smatraju da nije dobro muslimanu koji stanuje iza mjesta u kojima hadžije ogrću svoje ihrame, da ulaze u Mekku bez obučenog ihrama. Ali ako i uđe, nema za to nikakve odgovornosti ni kazne, po mišljenju Šafije i Ebu-Sevra.

Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, u doba oslobođenja Mekke ušao je u grad kao vojni zapovjednik, a ne kao hodočasnik, i zato je bio bez ihrama, s kacigom na glavi.

Ime Ibn-Hatala je Abdullah, a u predislamsko doba zvao se Abdul-Uzza. Ime Abdullah uzeo je sebi tek po prelasku na islam. Kada je Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, s vojskom ušao u Mekku, nabrojio je četiri kvislinga koje je stavio van zakona i odobrio da se ubiju, bilo u Haremu, bilo u pojasu izvan Harema, i to: Huvejris b. Nukajd, Abdullah b. Hatal (Hilal), Mukis b. Sababe i Abdullah b. Ebi-Serh. Abdullaha b. Hatala ubio je Zubejr ili Seid b. Hurejs na prostoru između Ka'be i Zemzema ili dok se držao za pokrivač Ka'be.

Ibn-Ishak navodi da je Ibn-Hatal svojevremeno primio islam, pa ga je Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, poslao do nekih plemena kao sakupljača zekata. S njim je poslan još islamizirani njegov oslobođeni rob i jedan ensarija. Na putu su odsjeli, pa je Ibn-Hatal naredio svom oslobođenom robu da zakolje jednog jarca i napravi bolji objed, a on se povukao u šator na spavanje. Kada se Ibn-Hatal probudio i vidio da jarac nije zaklan, a ni jelo pripremljeno, nasrnuo je na svog oslobođenog roba, isprebijao ga i konačno ubio, a potom napustio islam i pobjegao natrag u Mekku, među idolopoklonike. Tamo je imao dvije pjevačice koje su javno pjevale pogrdne i uvredljive pjesme o Muhammedu, sallallahu alejhi ve sellem.

Ebu-Amr je rekao da je Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, poslao Ibn-Hatala s jednim ensarijom da sakupi zekat. Pošto su sakupili zekat, Ibn-Hatal je, vraćajući se u Medinu, ubio ensariju i sa skupljenim zekatom pobjegao u Mekku.

Iz hadisa se još zaključuje:
– dozvoljeno je u Mekki izvršiti zakonsku kaznu nad prestupnikom;
– da je Mekka oslobođena vojnom snagom i borbom, dok Šafija smatra da je prešla u ruke muslimana predajom stanovništva, jer u njoj nije bilo oružane borbe. Ovo vrijedi osobito u dijelu Mekke u koji je ulazio Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, sa svojom pratnjom.

KADA HADŽIJA STUPI U IHRAM NE POZNAJUĆI (PROPISE) I NA NJEMU (OSTANE) KOŠULJA

باب إذا أحرم جاهلا وعليه قميص

Ata' je rekao: "Kada se hadžija namiriše ili obuče štogod ne poznajući propise, ili iz zaborava on nije obavezan na keffaret."[2]

وَقَالَ عَطَاءٌ إِذَا تَطَيَّبَ أَوْ لَبِسَ جَاهِلًا أَوْ نَاسِيًا فَلَا كَفَّارَةَ عَلَيْهِ .

1847. PRIČAO NAM JE Ebul-Velid, njemu Hemmam, ovome Ata', a njemu Safvan b. Ja'la, prenoseći od svoga oca, koji je rekao:
"Bio sam (u Dži'rani) s Allahovim Poslanikom, sallallahu alejhi ve sellem, kad mu dođe jedan čovjek u džubetu na kojem se vidi trag žutila ili njemu slično."
Omer mi reče: "Ti voliš da ga (Muhammeda) vidiš kada mu dolazi Objava?... Pošto mu je Objava već sišla i on se odmorio, rekao je nekom čovjeku: "Radi u svojoj 'umri ono što radiš u svom hadžu!"

١٨٤٧ . حَدَّثَنَا أَبُو الْوَلِيدِ حَدَّثَنَا هَمَّامٌ حَدَّثَنَا عَطَاءٌ قَالَ حَدَّثَنِي صَفْوَانُ بْنُ يَعْلَى بْنِ أُمَيَّةَ عَنْ أَبِيهِ قَالَ كُنْتُ مَعَ رَسُولِ اللهِ ﷺ فَأَتَاهُ رَجُلٌ عَلَيْهِ جُبَّةٌ فِيهِ أَثَرُ صُفْرَةٍ أَوْ نَحْوُهُ كَانَ عُمَرُ يَقُولُ لِي تُحِبُّ إِذَا نَزَلَ عَلَيْهِ الْوَحْيُ أَنْ تَرَاهُ فَنَزَلَ عَلَيْهِ ثُمَّ سُرِّيَ عَنْهُ فَقَالَ اصْنَعْ فِي عُمْرَتِكَ مَا تَصْنَعُ فِي حَجِّكَ .

1848. Ugrizao jedan čovjek za ruku nekog čovjeka, a on mu, kaže Ibnu-Ja'la, izvalio njegov sjekutić i Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, oslobodio ga je (odgovornosti).

١٨٤٨ . وَعَضَّ رَجُلٌ يَدَ رَجُلٍ يَعْنِي فَانْتَزَعَ ثَنِيَّتَهُ فَأَبْطَلَهُ النَّبِيُّ ﷺ .

2 Šafija se drži striktno izjave Ataove, dok Ebu-Hanife i njegovi učenici smatraju da je otkup (fid'ja) obavezna ako bi se hadžija namirisao iz zaborava ili obukao nešto iz zaborava.
Iz hadisa se zaključuje:
– Ata, Zuhri, Seid b. Džubejr, Muhammed b. Sirin, Malik i Muhammed b. Hasan, oslanjajući se na gornji slučaj namirisavanje hadžija pri stupanju u ihram smatraju mekruhom;
– Omer b. Aziz, Urve b. Zubejr, Esved b. Jezid, Ibrahim Neha'i, Sufjan Sevri, Ebu-Hanife, Ebu-Jusuf, Zufer, Šafija, Ahmed i Ishak drže da namirisavanje pri stupanju u ihram nije zabranjeno;
– hadžiji u ihramu nije dozvoljeno oblačiti sašivenu haljinu;
– obučen mantil, košulju i slično haljinče muhrim neće sjeći, nego će normalno svući sa sebe preko glave;
– ako čovjek čupanjem svoje ruke iz usta napadača izvali napadaču zube ili vilicu, on se ne duži odštetom i nema za to nikakve zakonske odgovornosti. To je uzus samoodbrane.

O MUHRIMU KOJI UMRE NA AREFATU

باب المُحْرِمِ يَمُوتُ بِعَرَفَةَ

Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, nije naredio da se za njega obavi ostatak (obreda) hadža.

وَلَمْ يَأْمُرِ النَّبِيُّ ﷺ أَنْ يُؤَدَّى عَنْهُ بَقِيَّةُ الْحَجِّ .

1849. PRIČAO NAM JE Sulejman b. Harb, njemu Hammad b. Jezid prenoseći od Amra b. Dinara, on od Seida b. Džubejra, a ovaj od Ibn-Abbasa, radijallahu anhuma, koji je rekao:
– Dok je među nama, zajedno s Vjerovjesnikom, sallallahu alejhi ve sellem, stajao na Arefatu jedan čovjek, iznenada je pao sa svoje deve i ona mu je zdrobila vrat, ili je Ibn-Abbas rekao da ga je ona satrala. Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, zatim je rekao: “Okupajte ga vodom i sidrom i zamotajte ga u dvije haljine, ili je rekao, dvjema hajinama, a ne pokrivajte mu glavu i ne namirisavajte ga. Allah će ga, uistinu, proživiti na Sudnjem danu, a on izgovara telbiju.”

١٨٤٩ . حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ حَرْبٍ حَدَّثَنَا حَمَّادُ بْنُ زَيْدٍ عَنْ عَمْرِو بْنِ دِينَارٍ عَنْ سَعِيدِ بْنِ جُبَيْرٍ عَنْ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا قَالَ بَيْنَا رَجُلٌ وَاقِفٌ مَعَ النَّبِيِّ ﷺ بِعَرَفَةَ إِذْ وَقَعَ عَنْ رَاحِلَتِهِ فَوَقَصَتْهُ أَوْ قَالَ فَأَقْعَصَتْهُ فَقَالَ النَّبِيُّ ﷺ اغْسِلُوهُ بِمَاءٍ وَسِدْرٍ وَكَفِّنُوهُ فِي ثَوْبَيْنِ أَوْ قَالَ ثَوْبَيْهِ وَلَا تُحَنِّطُوهُ وَلَا تُخَمِّرُوا رَأْسَهُ فَإِنَّ اللهَ يَبْعَثُهُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ يُلَبِّي .

1850. PRIČAO NAM JE Sulejman b. Harb, njemu Hammad, prenoseći od Ejjuba, on od Seida b. Džubejra, a ovaj od Ibn-Abbasa, radijallahu anhuma, koji je rekao:
“Zajedno s Vjerovjesnikom, sallallahu alejhi ve sellem, stajao je među nama na Arefatu jedan čovjek i iznenada pao sa svoje deve pa mu je ona zdrobila vrat, ili je Ibnu-Abbas rekao, da ga je ona satrala.” Potom je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: “Okupajte ga vodom i sidrom i zamotajte ga u dvije haljine, ne mažite ga miomirisom, ne pokrivajte mu glavu, i ne opkađujte ga. Njega će Allah na Sudnjem danu proživiti, a on će izgovarati telbiju.

١٨٥٠ . حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ حَرْبٍ حَدَّثَنَا حَمَّادٌ عَنْ أَيُّوبَ عَنْ سَعِيدِ بْنِ جُبَيْرٍ عَنْ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا قَالَ بَيْنَا رَجُلٌ وَاقِفٌ مَعَ النَّبِيِّ ﷺ بِعَرَفَةَ إِذْ وَقَعَ عَنْ رَاحِلَتِهِ فَوَقَصَتْهُ أَوْ قَالَ فَأَوْقَصَتْهُ فَقَالَ النَّبِيُّ ﷺ اغْسِلُوهُ بِمَاءٍ وَسِدْرٍ وَكَفِّنُوهُ فِي ثَوْبَيْنِ وَلَا تَمَسُّوهُ طِيبًا وَلَا تُخَمِّرُوا رَأْسَهُ وَلَا تُحَنِّطُوهُ فَإِنَّ اللهَ يَبْعَثُهُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ مُلَبِّيًا .

O POSTUPKU S MUHRIMOM KADA UMRE

باب سُنَّةِ الْمُحْرِمِ إذا مات

1851. PRIČAO NAM JE Ja'kub b. Ibrahim, njemu Hušejm, a ovoga je obavijestio Ebu-Bišr, prenoseći od Seida b. Džubejra, a ovaj od Ibn-Abbasa, da je jedan čovjek bio zajedno s Vjerovjesnikom, sallallahu alejhi ve sellem, pa mu je njegova deva zdrobila vrat. On je, potom, umro i Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao je: "Okupajte ga vodom i sidrom i zamotajte ga u dvije haljine, a nemojte ga namirisavati i ne pokrivajte mu glavu. On će biti na Sudnjem danu proživljen izgovarajući telbiju."

١٨٥١ . حَدَّثَنَا يَعْقُوبُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ حَدَّثَنَا هُشَيْمٌ أَخْبَرَنَا أَبُو بِشْرٍ عَنْ سَعِيدِ بْنِ جُبَيْرٍ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا أَنَّ رَجُلًا كَانَ مَعَ النَّبِيِّ ﷺ فَوَقَصَتْهُ نَاقَتُهُ وَهُوَ مُحْرِمٌ فَمَاتَ فَقَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ اغْسِلُوهُ بِمَاءٍ وَسِدْرٍ وَكَفِّنُوهُ فِي ثَوْبَيْهِ وَلَا تَمَسُّوهُ بِطِيبٍ وَلَا تُخَمِّرُوا رَأْسَهُ فَإِنَّهُ يُبْعَثُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ مُلَبِّيًا .

O OBAVLJANJU HADŽA I ZAVJETA ZA UMRLOG

بابُ الْحَجِّ وَالنُّذُورِ عَنِ الْمَيِّتِ

Čovjek obavlja hadž za svoju ženu (suprugu).

وَالرَّجُلُ يَحُجُّ عَنِ الْمَرْأَةِ .

1852. PRIČAO NAM JE Musa b. Isma'il, njemu Ebu-Avane prenoseći od Ebu-Bišra, on od Seida b. Džubejra, a ovaj od Ibn-Abbasa, radijallahu anhuma, da je jedna žena (Gasija) iz Džuhejne (plemena) došla Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, i rekla: "Moja se majka zavjetovala da će obaviti hadž, pa je umrla, a hadž nije obavila. Mogu li ja za nju obaviti hadž?"

– Da – rekao je on. – Obavi za nju hadž! Šta misliš da je na tvojoj majci (ostao) kakav dug, bi li ga ti isplatila! Izvršite obavezu prema Allahu! Allah je, zaista, najpreči (i najdostojniji) za ispunjavanje obaveza (prema Njemu).[1]

١٨٥٢. حَدَّثَنَا مُوسَى بْنُ إِسْمَاعِيلَ حَدَّثَنَا أَبُو عَوَانَةَ عَنْ أَبِي بِشْرٍ عَنْ سَعِيدِ بْنِ جُبَيْرٍ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا أَنَّ امْرَأَةً مِنْ جُهَيْنَةَ جَاءَتْ إِلَى النَّبِيِّ ﷺ فَقَالَتْ إِنَّ أُمِّي نَذَرَتْ أَنْ تَحُجَّ فَلَمْ تَحُجَّ حَتَّى مَاتَتْ أَفَأَحُجُّ عَنْهَا قَالَ نَعَمْ حُجِّي عَنْهَا أَرَأَيْتِ لَوْ كَانَ عَلَى أُمِّكِ دَيْنٌ أَكُنْتِ قَاضِيَةً اقْضُوا اللهَ فَاللهُ أَحَقُّ بِالْوَفَاءِ .

1 Iz navedenog hadisa zaključuje se:
– dozvoljeno je da kći obavi zavjetni hadž za svoju umrlu majku. To je dozvoljeno i mužu za svoju umrlu suprugu ili supruzi za svog umrlog muža;
– Abdullah b. Omer, Kasim i Neha'i ne dozvoljavaju obavljanje hadža za drugog. Malik i Lejs su izjavili: "Niko ne može obaviti hadž za živu osobu nego samo za umrlu koja nije uspjela obaviti svoj obavezni hadž." Navedeni učenjaci smatraju da u osobnim tjelesno obaveznim vjerskim obredima (farzovima) ne može biti zamjena drugim licem, pa makar za to bila i oporuka umrlog;
– trošak za naknadno obavljanje hadža za umrloga treba pokriti iz jedne trećine ostavštine umrlog.

O OBAVLJANJU HADŽA ZA ONOG KO SE NE MOŽE USTALITI NA JAHAĆOJ ŽIVOTINJI

باب الْحَجِّ عَمَّنْ لَا يَسْتَطِيعُ الثُّبُوتَ عَلَى الرَّاحِلَةِ

1853. PRIČAO NAM JE Ebu-Asim, prenoseći od Ibn-Džurejdža, on od Ibn-Šihaba, ovaj od Sulejmana b. Jesara, on opet od Ibn-Abbasa, a ovaj od Fadila b. Abbasa, radijallahu anhu, da je jedna žena..., a u drugom senedu:

١٨٥٣. حَدَّثَنَا أَبُو عَاصِمٍ عَنْ ابْنِ جُرَيْجٍ عَنْ ابْنِ شِهَابٍ عَنْ سُلَيْمَانَ بْنِ يَسَارٍ عَنْ ابْنِ عَبَّاسٍ عَنْ الْفَضْلِ بْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمْ أَنَّ امْرَأَةً ح .

1854. PRIČAO NAM JE Musa b. Isma'il, njemu Abdul-Aziz b. Ebu-Seleme, a ovome Ebu-Šihab prenoseći od Sulejmana b. Jesara, on od Ibn-Abbasa, radijallahu anhuma, koji je rekao: "Jedna žena iz Has'am (plemena) došla je godine Oprosnog hadža i rekla: 'Allahov Poslaniče, Allahom određena dužnost hadža na Njegove robove zatekla je oca kao starog i iznemoglog koji se ne može ravno držati na jahaćoj životinji. Je li dozvoljeno da ja obavim hadž za njega?'"
– Da, rekao je on.[1]

١٨٥٤. حَدَّثَنَا مُوسَى بْنُ إِسْمَاعِيلَ حَدَّثَنَا عَبْدُ الْعَزِيزِ بْنُ أَبِي سَلَمَةَ حَدَّثَنَا ابْنُ شِهَابٍ عَنْ سُلَيْمَانَ بْنَ يَسَارٍ عَنْ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا قَالَ جَاءَتْ امْرَأَةٌ مِنْ خَثْعَمَ عَامَ حَجَّةِ الْوَدَاعِ قَالَتْ يَا رَسُولَ اللهِ إِنَّ فَرِيضَةَ اللهِ عَلَى عِبَادِهِ فِي الْحَجِّ أَدْرَكَتْ أَبِي شَيْخًا كَبِيرًا لَا يَسْتَطِيعُ أَنْ يَسْتَوِيَ عَلَى الرَّاحِلَةِ فَهَلْ يَقْضِي عَنْهُ أَنْ أَحُجَّ عَنْهُ قَالَ نَعَمْ .

Ovo je stav Ebu-Hanife, Malika i Neha'ija, a Šafija smatra da treba biti iz glavnice imetka. Po mišljenju Šafije neobavljen hadž je obaveza kao i svaki materijalni dug koji se mora cio izmiriti potražiocu, makar umrli to ne oporuči. Sa Šafijom se slažu još: Abdullah b. Abbas, Ebu-Hurejre, Ata, Tavus, Ibn-Sirin, Mekhul, Evza'i i Ebu-Sevr.

Ebu-Hanife smatra da nasljednici nisu obavezni na teret ostavštine umrlog poslati zamjenika na hadž, bez obzira da li je ostavitelj to oporučio ili nije. Ukoliko ga je ostavitelj oporučio, on se izmiruje po odobrenju nasljednika iz trećine ostavštine umrlog. Ako jedna trećina ostavštine ne može podmiriti izdatke hadža, on se neće ni obaviti.

1 Iz navedenog hadisa zaključuje se:
– dozvoljeno je obaviti hadž za drugu osobu trajno nesposobnu za putovanje, slijepu, paralizovanu i teže bolesnu, od koje bolesti i umre;
– da se djeca brinu za roditelja i čine im potrebnu uslugu;
– osoba koja može samostalno sjediti na konju, devi, u autu i sličnom vozilu ne može slati za sebe zamjenika;
– žena može obaviti hadž za muškarca;
– žena traži objašnjenja o aktuelnim problemima svoga života.

O HADŽU ŽENE ZA MUŠKARCA

باب حج المرأة عن الرجل

1855. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Mesleme, prenoseći od Malika, on od Ibnu-Šihaba, ovaj od Sulejmana b. Jesara, da je Abdullah b. Abbas, radijallahu anhuma, rekao:
– Fadl je jahao na sapima deve iza Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem. Utom je došla jedna žena iz Has‘am (plemena) i Fadl je počeo da u nju gleda, a ona je opet gledala u njega, pa je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, okrenuo lice Fadla na drugu stranu. Žena je, potom, rekla: "Allahom određena dužnost zatekla je moga oca, kao oronulog starca, koji se ne može učvrstiti na jahaćoj životinji. Mogu li za njega obaviti hadž?"
– Da – rekao je on.
– A to je bilo (rekao je Abdullah) na Oprosnom hadžu.

١٨٥٥. حَدَّثَنَا عَبْدُ اللهِ بْنُ مَسْلَمَةَ عَنْ مَالِكٍ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ عَنْ سُلَيْمَانَ بْنِ يَسَارٍ عَنْ عَبْدِ اللهِ بْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا قَالَ كَانَ الْفَضْلُ رَدِيفَ النَّبِيِّ ﷺ فَجَاءَتِ امْرَأَةٌ مِنْ خَثْعَمَ فَجَعَلَ الْفَضْلُ يَنْظُرُ إِلَيْهَا وَتَنْظُرُ إِلَيْهِ فَجَعَلَ النَّبِيُّ ﷺ يَصْرِفُ وَجْهَ الْفَضْلِ إِلَى الشِّقِّ الْآخَرِ فَقَالَتْ إِنَّ فَرِيضَةَ اللهِ أَدْرَكَتْ أَبِي شَيْخًا كَبِيرًا لَا يَثْبُتُ عَلَى الرَّاحِلَةِ أَفَأَحُجُّ عَنْهُ قَالَ نَعَمْ وَذَلِكَ فِي حَجَّةِ الْوَدَاعِ .

O HADŽU DJECE

باب حج الصبيان

1856. PRIČAO NAM JE Ebu-Nu‘man, njemu Hammad b. Zejd prenoseći od Ubejdullaha b. Ebu-Jezida koji je kazao:
– Čuo sam Ibn-Abbasa, radijallahu anhuma, kako govori: "Poslao me, ili (je rekao) proturio me Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, u prtljagu sa Džem‘a (Muzdelife) noću."

١٨٥٦. حَدَّثَنَا أَبُو النُّعْمَانِ حَدَّثَنَا حَمَّادُ بْنُ زَيْدٍ عَنْ عُبَيْدِ اللهِ بْنِ أَبِي يَزِيدَ قَالَ سَمِعْتُ ابْنَ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا يَقُولُ بَعَثَنِي أَوْ قَدَّمَنِي النَّبِيُّ ﷺ فِي الثَّقَلِ مِنْ جَمْعٍ بِلَيْلٍ .

1857. PRIČAO NAM JE Ishak, njega obavijestio Ja‘kub b. Ibrahim kome je pričao (Muhammed b. Abdullah), bratić Ibnu-Šihaba, prenoseći od svoga strica kome je saopćio Ubejdullah b. Abdullah b. Utbe b. Mes‘ud da je Abdullah b. Abbas, radijallahu anhuma, rekao:
"(Jednom) putovah na svojoj magarici, a bio sam blizu punoljetnosti. Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, stajao je klanjajući na Mini. Ja sam propao ispred dijela prvog reda, i sišao

١٨٥٧. حَدَّثَنَا إِسْحَاقُ أَخْبَرَنَا يَعْقُوبُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ حَدَّثَنَا ابْنُ أَخِي ابْنِ شِهَابٍ عَنْ عَمِّهِ أَخْبَرَنِي عُبَيْدُ اللهِ بْنُ عَبْدِ اللهِ بْنِ عُتْبَةَ بْنِ مَسْعُودٍ أَنَّ عَبْدَ اللهِ بْنَ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا قَالَ أَقْبَلْتُ وَقَدْ نَاهَزْتُ الْحُلُمَ أَسِيرُ عَلَى أَتَانٍ لِي وَرَسُولُ اللهِ ﷺ قَائِمٌ يُصَلِّي بِمِنًى حَتَّى سِرْتُ بَيْنَ يَدَيْ

s magarice, ona je, potom, pasla, a ja stao u red, zajedno s prisutnim svijetom, iza Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem."
Junus je rekao, prenoseći od Ibnu-Šihaba:
"... na Mini u Oprosnom hadžu."

بَعْضِ الصَّفِّ الْأَوَّلِ ثُمَّ نَزَلْتُ عَنْهَا فَرَتَعَتْ فَصَفَفْتُ مَعَ النَّاسِ وَرَاءَ رَسُولِ اللهِ ﷺ وَقَالَ يُونُسُ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ بِمِنًى فِي حَجَّةِ الْوَدَاعِ .

1858. PRIČAO NAM JE Abdur-Rahman b. Junus, njemu Hatim b. Isma'il prenoseći od Muhammeda b. Jusufa, on od Saiba b. Jezida, koji je rekao:
"Obavio sam hadž (i sa mnom moj otac i majka) s Allahovim Poslanikom, sallallahu alejhi ve sellem, kada sam imao sedam godina."

١٨٥٨ . حَدَّثَنَا عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ يُونُسَ حَدَّثَنَا حَاتِمُ بْنُ إِسْمَاعِيلَ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ يُوسُفَ عَنِ السَّائِبِ بْنِ يَزِيدَ قَالَ حُجَّ بِي مَعَ رَسُولِ اللهِ ﷺ وَأَنَا ابْنُ سَبْعِ سِنِينَ .

1859. PRIČAO NAM JE Amr b. Zurare, njega obavijestio Kasim b. Malik prenoseći od Džu'ajda b. Abdur-Rahmana, koji je rekao:
"Čuo sam Omera b. Abdul-Aziza kako govori Saibu b. Jezidu (o otkupu za prestupe u hadžu), a s njim se išlo na hadž (nošen kao dijete) u prtljagu Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem."[1]

١٨٥٩ . حَدَّثَنَا عَمْرُو بْنُ زُرَارَةَ أَخْبَرَنَا الْقَاسِمُ ابْنُ مَالِكٍ عَنِ الْجُعَيْدِ بْنِ عَبْدِ الرَّحْمَنِ قَالَ سَمِعْتُ عُمَرَ بْنَ عَبْدِ الْعَزِيزِ يَقُولُ لِلسَّائِبِ بْنِ يَزِيدَ وَكَانَ قَدْ حُجَّ بِهِ فِي ثَقَلِ النَّبِيِّ ﷺ .

---

1 Muslim u svom *Sahihu* navodi preko Abdullaha b. Abbasa da je Vjerovjesnik u Revhau susreo neke konjanike i upitao: "Ko su ti ljudi?"
"Mi smo muslimani" – odgovorili su oni.
Oni su, potom, upitali ko je on, a on im je odmah odgovorio da je Allahov Poslanik. Tada je jedna žena podigla svoje dijete i upitala: "Može li ono učiniti hadž?"
"Da" – odgovorio je on – "i ti ćeš imati za to nagradu."
Poneki učenjaci smatraju da je hadž maloljetnika punopravan i odgovara obaveznom hadžu koji bi on trebao učiniti kasnije u danima svoje punodobnosti. Prema tome, ko bi obavio hadž u danima svoje malodobnosti, nije obavezan da ga opet čini kada bude punodoban.
Suprotno mišljenje imaju: Hasan Basri, Ata b. Ebi-Rebah, Mudžahid, Neha'i, Sevri, Ebu-Hanife, Ebu-Jusuf, Muhammed, Malik, Šafija, Ahmed i drugi priznati učenjaci. Ovi smatraju da hadž malodobnika nije ravan obaveznom hadžu punodobnika. Hadž obavljen u danima malodobnosti treba obnoviti u punodobnosti.
Stav Ebu-Hanife je da akti malodobnika pravno nisu valjani, pa ni odluka za hadž. Ako, prema tome, malodobnik pokvari svoj hadž, on ga nije dužan naknadno obaviti, a ako ulovi lov u Haremu ili učini neki propust nije dužan za to učiniti otkup.
Malik je rekao: "Malodobnik može ići na hadž, bacati kamenčiće i mora se čuvati prekršaja kao i odrasli punodobni hadžija. Obilaženje oko Ka'be, istrčavanje na Safu i Mervu i bacanje kamenčića na Mini obavlja sam, a ako to nije u mogućnosti, nosit će ga njegov staratelj. Za učinjene prekršaje ili nastale propuste staratelj daje za njega otkup, staratelj malodobniku oblači na mikatu ihram, a i skida po obavljenom hadžu."

O HADŽU ŽENA

باب حج النساء

1860. REKAO MI JE (kaže Buharija) Amr b. Muhammed, da mu je pričao Ibrahim prenoseći od svoga oca, on od svoga djeda da je Omer, radijallahu anhu, dozvolio odlazak na hadž suprugama Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, tek u posljednjem hadžu koji je on obavio, poslavši sa njim Osmana b. Affana i Abdur-Rahmana.

١٨٦٠ . وقال لي أحمد بن محمد هو الأزرقي حدثنا إبراهيم عن أبيه عن جده أذن عمر رضي الله عنه لأزواج النبي ﷺ في آخر حجة حجها فبعث معهن عثمان بن عفان وعبد الرحمن بن عوف .

1861. PRIČAO NAM JE Museddead, njemu Abdul-Vahid da je Habib b. Ebu-Amre rekao:
– Pričala nam je Aiša kćerka Talhe prenoseći od Aiše, radijallahu anha, majke pravovjernih, koja je rekla: “Allahov Poslaniče, zašto mi ne ratujemo i ne borimo se zajedno s vama?”
– Imate vi bolju borbu, a najljepša od nje je hadž, hadž obavljen bez griješenja i kod Allaha primljen – rekao je on.
Aiša je kasnije rekla: “Kada sam to čula od Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, nisam više ostavljala hadž.”

١٨٦١ . حدثنا مسدد حدثنا عبد الواحد حدثنا حبيب بن أبي عمرة قال حدثتنا عائشة بنت طلحة عن عائشة أم المؤمنين رضي الله عنها قالت قلت يا رسول الله ألا نغزو ونجاهد معكم فقال لكن أحسن الجهاد وأجمله الحج حج مبرور فقالت عائشة فلا أدع الحج بعد إذ سمعت هذا من رسول الله ﷺ .

1862. PRIČAO NAM JE Ebu-Nu‘man, a njemu Hammad b. Zejd prenoseći od Amra, ovaj od Ebu-Ma‘beda, oslobođenog roba Ibn-Abbasa, a on od Ibn-Abbasa, radijallahu anhuma, koji je rekao:
– Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, kazao je: “Neka žena ne putuje nego samo sa svojim najbližim od rodbine (koji su joj mahremi) i neka joj ne ulazi muškarac nego samo kada je kod nje neko od njene najbliže rodbine (koji su joj mahremi).”
Potom je jedan čovjek rekao: “Allahov Poslaniče, ja namjeravam ići u taj i taj vojni pohod, a moja supruga na hadž?”
– Izađi sa njom! – rekao je on.

١٨٦٢ . حدثنا أبو النعمان حدثنا حماد بن زيد عن عمرو عن أبي معبد مولى ابن عباس عن ابن عباس رضي الله عنهما قال قال النبي ﷺ لا تسافر المرأة إلا مع ذي محرم ولا يدخل عليها رجل إلا ومعها محرم فقال رجل يا رسول الله إني أريد أن أخرج في جيش كذا وكذا وامرأتي تريد الحج فقال اخرج معها .

1863. PRIČAO NAM JE Abdan, njega obavijestio Jezid b. Zurej', a ovoga Habib Mu'allim prenoseći od Ataa, on od Ibn-Abbasa, koji je rekao:
– Kada se Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, vratio sa svoga hadža, upitao je Ummu-Sinan Ensarijku: "Šta te omelo od hadža?"
– Otac toga i toga, mišljaše ona na svoga muža, činio je hadž na jednoj od dviju (deva), a druga nam natapa zemlju – odgovorila je ona.
– 'Umra (obavljena) uz ramazan nadoknada (ravna) je hadžu sa mnom (obavljenim) – rekao je on.
Gornje je još prenio Ibnu-Džurejdž od Ataa, koji je rekao:
"Čuo sam Ibnu-Abbasa da ovaj slučaj prenosi od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem."
I Ubejdullah je to isto kazao, prenoseći od Abdul-Kerima, on od Ataa, ovaj od Džabira, a on od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem.

١٨٦٣. حَدَّثَنَا عَبْدَانُ أَخْبَرَنَا يَزِيدُ بْنُ زُرَيْعٍ أَخْبَرَنَا حَبِيبٌ الْمُعَلِّمُ عَنْ عَطَاءٍ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا قَالَ لَمَّا رَجَعَ النَّبِيُّ ﷺ مِنْ حَجَّتِهِ قَالَ لِأُمِّ سِنَانٍ الْأَنْصَارِيَّةِ مَا مَنَعَكِ مِنَ الْحَجِّ قَالَتْ أَبُو فُلَانٍ تَعْنِي زَوْجَهَا كَانَ لَهُ نَاضِحَانِ حَجَّ عَلَى أَحَدِهِمَا وَالْآخَرُ يَسْقِي أَرْضًا لَنَا قَالَ فَإِنَّ عُمْرَةً فِي رَمَضَانَ تَقْضِي حَجَّةً أَوْ حَجَّةً مَعِي رَوَاهُ ابْنُ جُرَيْجٍ عَنْ عَطَاءٍ سَمِعْتُ ابْنَ عَبَّاسٍ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ.
وَقَالَ عُبَيْدُ اللهِ عَنْ عَبْدِ الْكَرِيمِ عَنْ عَطَاءٍ عَنْ جَابِرٍ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ.

1864. PRIČAO NAM JE Sulejman b. Harb, njemu Šu'be prenoseći od Abdul-Melika b. Umejra, on od Kazaa, oslobođenog roba Zijadova, koji je kazao:
– Čuo sam Ebu-Seida, a on je vojevao zajedno s Vjerovjesnikom, sallallahu alejhi ve sellem, u dvanaest vojni, kada je rekao: "Četiri izjave koje sam čuo od Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, ili je rekao, koje on pričaše, prenoseći od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, pa su mi se svidjele i obradovale me: da žena ne putuje razdaljinu od dva dana hoda, kada nema s njom njenog supruga ili najbližeg joj rođaka; da nema posta (prva) dva dana Ramazanskog i Kurban-bajrama; da nema (klanjanja nafile) namaza poslije dva obavezna namaza – poslije (farza) ikindije, pa dok sunce ne zađe, poslije (farza) sabaha, pa dok sunce ne izađe; da se sedla ne pritežu nego samo radi tri džamije: do Mesdžidul-Harama (Ka'be), do moje džamije (u Medini) i do Mesdžidul-Aksa (u Jerusalemu)."

١٨٦٤. حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ حَرْبٍ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ عَنْ عَبْدِ الْمَلِكِ بْنِ عُمَيْرٍ عَنْ قَزَعَةَ مَوْلَى زِيَادٍ قَالَ سَمِعْتُ أَبَا سَعِيدٍ وَقَدْ غَزَا مَعَ النَّبِيِّ ﷺ ثِنْتَيْ عَشْرَةَ غَزْوَةً قَالَ أَرْبَعٌ سَمِعْتُهُنَّ مِنْ رَسُولِ اللهِ ﷺ أَوْ قَالَ يُحَدِّثُهُنَّ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ فَأَعْجَبْنَنِي وَآنَقْنَنِي أَنْ لَا تُسَافِرَ امْرَأَةٌ مَسِيرَةَ يَوْمَيْنِ لَيْسَ مَعَهَا زَوْجُهَا أَوْ ذُو مَحْرَمٍ وَلَا صَوْمَ يَوْمَيْنِ الْفِطْرِ وَالْأَضْحَى وَلَا صَلَاةَ بَعْدَ صَلَاتَيْنِ بَعْدَ الْعَصْرِ حَتَّى تَغْرُبَ الشَّمْسُ وَبَعْدَ الصُّبْحِ حَتَّى تَطْلُعَ الشَّمْسُ وَلَا تُشَدُّ الرِّحَالُ إِلَّا إِلَى ثَلَاثَةِ مَسَاجِدَ مَسْجِدِ الْحَرَامِ وَمَسْجِدِي وَمَسْجِدِ الْأَقْصَى.

O ONOM KOJI SE ZAVJETOVAO OTIĆI PJEŠICE DO KA'BE (NA HADŽ)

باب من نذر المشي إلى الكعبة

1865. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Selam, rekavši da ga je obavijestio (Ibn-Hazm) Fezari prenoseći od Humejda Tavila, kojem je saopćio Sabit prenoseći od Enesa, radijallahu anhu, da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, uistinu vidio jednog starca kako ide oslanjajući se na svoja dva sina i upitao:
– Šta je to?
– Zavjetovao se da ide pješke (na hadž) – rekli su oni.
– Kažnjavanje tako samog sebe – rekao je on – Allahu nije potrebno, i naredio mu da jaše.

١٨٦٥. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ سَلَامٍ أَخْبَرَنَا الْفَزَارِيُّ عَنْ حُمَيْدٍ الطَّوِيلِ قَالَ حَدَّثَنِي ثَابِتٌ عَنْ أَنَسٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ رَأَى شَيْخًا يُهَادَى بَيْنَ ابْنَيْهِ قَالَ مَا بَالُ هَذَا قَالُوا نَذَرَ أَنْ يَمْشِيَ قَالَ إِنَّ اللهَ عَنْ تَعْذِيبِ هَذَا نَفْسَهُ لَغَنِيٌّ وَأَمَرَهُ أَنْ يَرْكَبَ .

1866. PRIČAO NAM JE Ibrahim b. Musa kojeg je obavijestio Hišam b. Jusuf, ovoga Ibn-Džurejdž, njega Seid b. Ebu-Ejjub kome je rekao Jezid b. Ebi-Habib, prenoseći od Ebul-Hajra, da je Ukbe b. Amir kazao:
– Moja se sestra zavjetovala da ide pješice do Ka'be i meni naredila da za to pitam Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem. Ja sam ga, potom pitao, a on reče: "Neka pješači, a i neka jaše!"
Jezid b. Ebi-Habib je rekao: "Ebul-Hajr nije se odvajao (u senedu) od Ukbe."
PRIČAO NAM JE Ebu-Asim, prenoseći od Ibn-Džurejdža, on od Jahjaa b. Ejjuba, ovaj od Jezida, on, opet, od Ebul-Hajra, a ovaj od Ukbe spomenuvši gornji slučaj.[1]

١٨٦٦. حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ مُوسَى أَخْبَرَنَا هِشَامُ ابْنُ يُوسُفَ أَنَّ ابْنَ جُرَيْجٍ أَخْبَرَهُمْ قَالَ أَخْبَرَنِي سَعِيدُ بْنُ أَبِي أَيُّوبَ أَنَّ يَزِيدَ بْنَ أَبِي حَبِيبٍ أَخْبَرَهُ أَنَّ أَبَا الْخَيْرِ حَدَّثَهُ عَنْ عُقْبَةَ بْنِ عَامِرٍ قَالَ نَذَرَتْ أُخْتِي أَنْ تَمْشِيَ إِلَى بَيْتِ اللهِ وَأَمَرَتْنِي أَنْ أَسْتَفْتِيَ لَهَا النَّبِيَّ ﷺ فَاسْتَفْتَيْتُهُ فَقَالَ ﷺ لِتَمْشِ وَلْتَرْكَبْ قَالَ وَكَانَ أَبُو الْخَيْرِ لَا يُفَارِقُ عُقْبَةَ .
قَالَ أَبُو عَبْدِ اللهِ حَدَّثَنَا أَبُو عَاصِمٍ عَنِ ابْنِ جُرَيْجٍ عَنْ يَحْيَى بْنِ أَيُّوبَ عَنْ يَزِيدَ عَنْ أَبِي الْخَيْرِ عَنْ عُقْبَةَ فَذَكَرَ الْحَدِيثَ .

---

1 Taberani i još poneki muhaddisi u svojim zbirkama navode da je Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Naredite joj da se pokrije i jaše i tako ode na hadž", a drugi su dodali: "... i neka potom posti tri dana!"
Iz navedenog hadisa zaključuje se:
– ko se zavjetuje otići do Ka'be pješice i ne bude u stanju to učiniti pa uzjaši jahaću životinju, zaklat će ovcu na ime toga propusta. Ovo je stav Hasana Basrija i Ataa, Šafije i Ebu-Hanife koji još dodaje da će zavjetodavac zaklati ovcu i kada uzjaši jahaću životinju iako je bio u stanju da ide pješke. Ostali učenjaci, oslanjajući se na gornje hadise, smatraju da zavjetodavac nesposoban za pješačenje može jahati životinju na svom hadžu bez obaveznosti klanja brava;
– Abdullah b. Omer je rekao: "Zavjetodavac nesposoban za pješačenje do Ka'be odgodit će privremeno svoj hadž, odnosno obnoviti ono obavljeno jašući, pa će pješačiti onoliko koliko bude jahao i za to nije dužan klati bravče." Međutim, kurban treba zaklati po mišljenju Abdullaha b. Abbasa, Neha'ija i Malika.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

U ime Allaha, Svemilosnog, Samilosnog!

كِتَابُ فَضَائِلِ الْمَدِينَةِ

ODLIKE (FADILETI) MEDINE

O HAREMU MEDINE

باب حرم المدينة

1867. PRIČAO NAM JE Ebu-Nu'man, njemu Sabit b. Jezid, a ovome Asim Ebu-Abdur-Rahman Ahvel prenoseći od Enesa, radijallahu anhu, da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Medina je Harem od (Ajra), pa do (Sevra), drveće (a i cvijeće) u njemu ne siječe se. U njemu se ne čini nikakva novotarija. Ko bi u njemu učinio kakvu novotariju, neka je na njega prokletstvo Allahovo, meleka i svih ljudi."[1]

١٨٦٧ . حَدَّثَنَا أَبُو النُّعْمَانِ حَدَّثَنَا ثَابِتُ بْنُ يَزِيدَ حَدَّثَنَا عَاصِمٌ أَبُو عَبْدِ الرَّحْمَنِ الأَحْوَلُ عَنْ أَنَسٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ الْمَدِينَةُ حَرَمٌ مِنْ كَذَا إِلَى كَذَا لَا يُقْطَعُ شَجَرُهَا وَلَا يُحْدَثُ فِيهَا حَدَثٌ مَنْ أَحْدَثَ حَدَثًا فَعَلَيْهِ لَعْنَةُ اللهِ وَالْمَلَائِكَةِ وَالنَّاسِ أَجْمَعِينَ .

1 Muhamed Zuhri, Šafija, Malik, Ahmed i Ishak kažu: "Medina je časna i neprikosnovena i u njoj nije dozvoljeno sjeći drveće i loviti, ali ko to ipak učini nema zakonske odgovornosti." Ibn-Ebi-Zi'b smatra da treba zakonski odgovarati.
Ibn-Nafi' je prenio da su Malika pitali o zabrani sječenja lotosa u Medini, pa je odgovorio: "Sječa u Medini je zabranjena radi čuvanja bujnosti zelenila, estetike naselja i hladovanja ljudi pod krošnjama stabala."
Ibn-Hazm smatra da usječena drva u Haremu Medine treba drvosječi zaplijeniti. Sevri, Abdullah b. Mubarek, Ebu-Hanife, Ebu-Jusuf i Muhamed izjavili su: "Medina nema Harema u smislu svetosti Harema Mekke i u njemu sječa drveća i lov nisu zabranjeni onako kao u Haremu Mekke."
Zbog estetskog izgleda i čuvanja starina Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, zabranjivao je rušenje utvrda oko Medine. Završetak hadisa ukazuje da je uvođenje novotarije i davanje utočišta novatoru u Medini veliki grijeh jer je na njega prizvano prokletstvo, a ono se priziva samo u slučaju velikog grijeha.

1868. PRIČAO NAM JE Ebu-Ma'mer, a njemu Abdul-Varis prenoseći od Ebu-Tejjaha, on od Enesa, radijallahu anhu, koji je rekao:
– Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, stigao je u Medinu, naredio građenje džamije i rekao:
– Sinovi Neždžara, prodajte mi (plac)!
– Ne tražimo vrijednost za njega. Dajemo ga samo u ime Allaha – rekli su oni.
Potom je zapovjedio za grobove idolopoklonika pa su prekopani, zatim su po naređenju poravnani, stabla palmi su isječena i stupove palmi su poredali džamijskom stranom u pravcu Ka'be.

١٨٦٨. حَدَّثَنَا أَبُو مَعْمَرٍ حَدَّثَنَا عَبْدُ الْوَارِثِ عَنْ أَبِي التَّيَّاحِ عَنْ أَنَسٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَدِمَ النَّبِيُّ ﷺ الْمَدِينَةَ وَأَمَرَ بِبِنَاءِ الْمَسْجِدِ فَقَالَ يَا بَنِي النَّجَّارِ ثَامِنُونِي فَقَالُوا لَا نَطْلُبُ ثَمَنَهُ إِلَّا إِلَى اللهِ فَأَمَرَ بِقُبُورِ الْمُشْرِكِينَ فَنُبِشَتْ ثُمَّ بِالْخَرِبِ فَسُوِّيَتْ وَبِالنَّخْلِ فَقُطِعَ فَصَفُّوا النَّخْلَ قِبْلَةَ الْمَسْجِدِ.

1869. PRIČAO NAM JE Isma'il b. Abdullah, njemu njegov brat (Abdul-Hamid) prenoseći od Sulejmana, on od Ubejdullaha, ovaj od Seida Makburija, a on, opet, od Ebu-Hurejre, radijallahu anhu, da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
"Svetim je učinjeno preko moga jezika ono između dva kamenjara Medine."
Kasnije je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, otišao, kaže Ebu-Hurejre, Benu-Harisu (plemenu) i rekao: "Vidim vas da ste vi, Benu-Harise, već izašli izvan Harema (Medine)." Potom se je obazro i kazao: "Ali vi ste, ipak, u njemu."

١٨٦٩. حَدَّثَنَا إِسْمَاعِيلُ بْنُ عَبْدِ اللهِ قَالَ حَدَّثَنِي أَخِي عَنْ سُلَيْمَانَ عَنْ عُبَيْدِ اللهِ بْنِ عُمَرَ عَنْ سَعِيدٍ الْمَقْبُرِيِّ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ قَالَ حُرِّمَ مَا بَيْنَ لَابَتَيِ الْمَدِينَةِ عَلَى لِسَانِي قَالَ وَأَتَى النَّبِيُّ ﷺ بَنِي حَارِثَةَ فَقَالَ أَرَاكُمْ يَا بَنِي حَارِثَةَ قَدْ خَرَجْتُمْ مِنَ الْحَرَمِ ثُمَّ الْتَفَتَ فَقَالَ بَلْ أَنْتُمْ فِيهِ.

1870. PRIČAO NAM JE Muhamed b. Beššar, rekavši da ga je obavijestio Abdur-Rahman, a njega Sufjan, prenoseći od A'meša, a ovaj od Ibrahima Tejmija da je Alija, radijallahu anhu, rekao:
"Kod nas nema ništa napisano osim Allahove Knjige i ove stranice (lista) od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem: "Medina je harem zajedno s onim što je između Ajra i ovoga (Sevra). Ko u njega unese neku vjersku novotariju ili skloni (sakrije) onoga ko izmišlja novotariju, neka je na njega prokletstvo Allaha, meleka i svih ljudi skupa. Od takvoga neće biti ništa primljeno (ni obavezni ni dobrovoljni posao)."

١٨٧٠. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ بَشَّارٍ حَدَّثَنَا عَبْدُ الرَّحْمَنِ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ عَنِ الْأَعْمَشِ عَنْ إِبْرَاهِيمَ التَّيْمِيِّ عَنْ أَبِيهِ عَنْ عَلِيٍّ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ مَا عِنْدَنَا شَيْءٌ إِلَّا كِتَابُ اللهِ وَهَذِهِ الصَّحِيفَةُ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ الْمَدِينَةُ حَرَمٌ مَا بَيْنَ عَائِرٍ إِلَى كَذَا مَنْ أَحْدَثَ فِيهَا حَدَثًا أَوْ آوَى مُحْدِثًا فَعَلَيْهِ لَعْنَةُ اللهِ وَالْمَلَائِكَةِ وَالنَّاسِ أَجْمَعِينَ لَا يُقْبَلُ مِنْهُ صَرْفٌ وَلَا عَدْلٌ وَقَالَ ذِمَّةُ الْمُسْلِمِينَ وَاحِدَةٌ فَمَنْ أَخْفَرَ مُسْلِمًا

– Štićeništvo – rekao je još – dato nemuslimanu od muslimana je jedno (po obaveznosti za svakog muslimana). Ko prekrši ugovor (zadanu riječ) muslimanu, neka je na njega prokletstvo Allaha, meleka i cijelog svijeta. Neće mu biti (kod Allaha) uvažen ni obavezni ni dobrovoljni posao (a ni otkup). Ko se sprijatelji s nekim narodom, bez dozvole svojih staratelja (pretpostavljenih), neka je na njega prokletstvo Allaha, meleka i cijelog svijeta. Od njega neće biti ništa primljeno.[1]

فَعَلَيْهِ لَعْنَةُ اللهِ وَالْمَلَائِكَةِ وَالنَّاسِ أَجْمَعِينَ لَا يُقْبَلُ مِنْهُ صَرْفٌ وَلَا عَدْلٌ وَمَنْ تَوَلَّى قَوْمًا بِغَيْرِ إِذْنِ مَوَالِيهِ فَعَلَيْهِ لَعْنَةُ اللهِ وَالْمَلَائِكَةِ وَالنَّاسِ أَجْمَعِينَ لَا يُقْبَلُ مِنْهُ صَرْفٌ وَلَا عَدْلٌ قَالَ أَبُو عَبْد اللهِ عَدْلٌ فِدَاءٌ.

O ODLICI MEDINE I DA ONA STVARNO UDALJAVA (OD SEBE) ZAO SVIJET

باب فضل المدينة وأنها تنفي الناس

1871. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Jusuf, rekavši da ga je obavijestio Malik prenoseći od Jahjaa b. Seida, koji je kazao:
Čuo sam Ebu-Hubaba Seida b. Jesara da kaže: Slušao sam Ebu-Hurejru, radijallahu anhu, kako govori:
– Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao je: “Naređeno mi je (stanovanje) u naselju koje će ovladati ostalim naseljima. (Dvoličnjaci) govore “Jesrib”, a to je Medina (grad). Ona odstranjuje (od sebe) zao svijet, kao što kovačka mješina odstranjuje trosku od željeza.”

١٨٧١. حَدَّثَنَا عَبْدُ اللهِ بْنُ يُوسُفَ أَخْبَرَنَا مَالِكٌ عَنْ يَحْيَى بْنِ سَعِيدٍ قَالَ سَمِعْتُ أَبَا الْحُبَابِ سَعِيدَ بْنَ يَسَارٍ يَقُولُ سَمِعْتُ أَبَا هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ يَقُولُ قَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ أُمِرْتُ بِقَرْيَةٍ تَأْكُلُ الْقُرَى يَقُولُونَ يَثْرِبُ وَهِيَ الْمَدِينَةُ تَنْفِي النَّاسَ كَمَا يَنْفِي الْكِيرُ خَبَثَ الْحَدِيدِ.

---

1 Iz hadisa se zaključuje:
– proklet je ko u vjeru unosi novotariju i svijetu čini nasilje;
– Alija nije imao nikakve tajne povjerene Muhammedu, sallallahu alejhi ve sellem;
– začetnik novotarije i njegov suradnik su jednako odgovorni;
– štićeništvo nemuslimanu može punopravno dati i muslimanka. Ovo je stav Malika i Šafije. Štićeništvo dato nemuslimanu od Islamske zajednice i muslimana kao pojedinca je punopravno i nepovredivo od muslimana;
– iznevjeriti obećanje, prekršiti ugovor ili zadanu riječ bespravno, jeste haram.

MEDINA JE TABA (DIVAN GRAD)

بَاب الْمَدِينَةُ طَابَةٌ

1872. PRIČAO NAM JE Halid b. Mahled, njemu Sulejman, a ovome Amr b. Jahja prenoseći od Abbasa b. Sehla b. Sa'da, on od Ebu-Humejda, radijallahu anhu, koji je rekao:
– Krenuli smo s Vjerovjesnikom, sallallahu alejhi ve sellem, s Tebuka i kada smo ugledali Medinu, on je kazao: "To je Taba (divni grad)!"

١٨٧٢ . حَدَّثَنَا خَالِدُ بْنُ مَخْلَدٍ حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ قَالَ حَدَّثَنِي عَمْرُو بْنُ يَحْيَى عَنْ عَبَّاسِ بْنِ سَهْلِ بْنِ سَعْدٍ عَنْ أَبِي حُمَيْدٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ أَقْبَلْنَا مَعَ النَّبِيِّ ﷺ مِنْ تَبُوكَ حَتَّى أَشْرَفْنَا عَلَى الْمَدِينَةِ فَقَالَ هَذِهِ طَابَةٌ .

O KAMENJARIMA MEDINE

باب لَابَتَيْ الْمَدِينَةِ

1873. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Jusuf, njega obavijestio Malik prenoseći od Ibn-Šihaba, on od Seida b. Musejjeba, ovaj od Ebu-Hurejre, radijallahu anhu, koji je govorio:
"Kada bih vidio u Medini gazele da pasu, ne bih ih ni poplašio." Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao je:
"Prostor između dva njena kamenjara je neprikosnoven (svet)."

١٨٧٣ . حَدَّثَنَا عَبْدُ اللهِ بْنُ يُوسُفَ أَخْبَرَنَا مَالِكٌ عَنْ ابْنِ شِهَابٍ عَنْ سَعِيدِ بْنِ الْمُسَيَّبِ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ أَنَّهُ كَانَ يَقُولُ لَوْ رَأَيْتُ الظِّبَاءَ بِالْمَدِينَةِ تَرْتَعُ مَا ذَعَرْتُهَا قَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ مَا بَيْنَ لَابَتَيْهَا حَرَامٌ .

O ONOM KOJI SE OKRENE OD MEDINE

باب من رغب عن المدينة

1874. PRIČAO NAM JE Ebul-Jeman da ga je obavijestio Šu'ajb prenoseći od Zuhrija, ovaj od Seida b. Musejjeba, on od Ebu-Hurejre, radijallahu anhu, koji je rekao:

– Čuo sam Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, kako kaže: "Medinu će ostaviti pored dobra koje ona ima i neće u nju dolaziti nego samo divljač."

– Namjeravaše on divljač od deraćih životinja i od ptica (grabljivica) – kaže Ebu-Hurejre.

– Posljednji koji će biti proživljeni na mahšeru bit će dva pastira iz Muzejne (plemena). Oni će doći u Medinu, vabiti svoje stado i naći će je pustu, a kada stignu do Senijjetul-Veda'a srušit će se obadva (mrtva) na svoja lica.[1]

١٨٧٤. حَدَّثَنَا أَبُو الْيَمَانِ أَخْبَرَنَا شُعَيْبٌ عَنِ الزُّهْرِيِّ قَالَ أَخْبَرَنِي سَعِيدُ بْنُ الْمُسَيَّبِ أَنَّ أَبَا هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ سَمِعْتُ رَسُولَ اللهِ ﷺ يَقُولُ يَتْرُكُونَ الْمَدِينَةَ عَلَى خَيْرِ مَا كَانَتْ لَا يَغْشَاهَا إِلَّا الْعَوَافِ يُرِيدُ عَوَافِيَ السِّبَاعِ وَالطَّيْرِ وَآخِرُ مَنْ يُحْشَرُ رَاعِيَانِ مِنْ مُزَيْنَةَ يُرِيدَانِ الْمَدِينَةَ يَنْعِقَانِ بِغَنَمِهِمَا فَيَجِدَانِهَا وَحْشًا حَتَّى إِذَا بَلَغَا ثَنِيَّةَ الْوَدَاعِ خَرَّا عَلَى وُجُوهِهِمَا .

1875. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Jusuf da ga je obavijestio Malik prenoseći od Hišama b. Urve, on od svoga oca, ovaj od Abdullaha b. Zubejra, a on od Sufjana b. Ebu-Zubejra, radijallahu anhu, koji je rekao:

– Čuo sam Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, kako kaže: "Oslobođen će biti Jemen i svijet će doći i dotjerati deve, potovariti (na njih) svoje ukućane i one između svijeta koji su njima odani, a Medina je za njih bolja samo kada bi oni to znali.

Oslobođen će biti Šam i svijet će doći (u Medinu), dotjerati deve, potovariti svoje ukućane i između svijeta one koji su njima odani, a Medina im je bolja, samo kada bi oni to znali.

١٨٧٥. حَدَّثَنَا عَبْدُ اللهِ بْنُ يُوسُفَ أَخْبَرَنَا مَالِكٌ عَنْ هِشَامِ بْنِ عُرْوَةَ عَنْ أَبِيهِ عَنْ عَبْدِ اللهِ بْنِ الزُّبَيْرِ عَنْ سُفْيَانَ بْنِ أَبِي زُهَيْرٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ أَنَّهُ قَالَ سَمِعْتُ رَسُولَ اللهِ ﷺ يَقُولُ تُفْتَحُ الْيَمَنُ فَيَأْتِي قَوْمٌ يُبِسُّونَ فَيَتَحَمَّلُونَ بِأَهْلِهِمْ وَمَنْ أَطَاعَهُمْ وَالْمَدِينَةُ خَيْرٌ لَهُمْ لَوْ كَانُوا يَعْلَمُونَ وَتُفْتَحُ الشَّأْمُ فَيَأْتِي قَوْمٌ يُبِسُّونَ فَيَتَحَمَّلُونَ بِأَهْلِيهِمْ وَمَنْ أَطَاعَهُمْ وَالْمَدِينَةُ خَيْرٌ لَهُمْ لَوْ كَانُوا يَعْلَمُونَ وَتُفْتَحُ الْعِرَاقُ فَيَأْتِي قَوْمٌ يُبِسُّونَ فَيَتَحَمَّلُونَ بِأَهْلِيهِمْ وَمَنْ أَطَاعَهُمْ وَالْمَدِينَةُ خَيْرٌ لَهُمْ لَوْ كَانُوا يَعْلَمُونَ .

1 Kadi Ijad smatra da se smisao jednog dijela navedenog hadisa zbio već u prvom stoljeću širenja islama. Medina je do polovine prvog stoljeća bila prijestolnica muslimana, svijet se u nju naseljavao, broj stanovništva rastao, a trgovina i zanatstvo razvijalo se više nego u drugim naseljima. S prijenosom prijestonice u Damask, a kasnije u Bagdad, prestaje dalji jači razvoj Medine. Pojavom političkih nereda i plemenskih ratova iz Medine su se iseljavali mnogi ugledni ljudi, pa je grad ponekad izgledao pust iznad kojeg su se vijali lešinari, a u njenoj okolici raznolike zvijeri. Normaliziranjem životnih uvjeta grad je svaki put opet oživljavao.

Oslobođeni će biti i Irak i svijet će doći jureći (svoje) deve, potovariti svoje ukućane i između stanovništva one koji su im odani, a Medina im je bolja, samo kada bi oni to znali."[1]

PRAVOVJERNICI (ISPRAVNO VJEROVANJE) ĆE SE SKUPITI (SKLONITI) U MEDINU

باب الإيمانُ يأرِزُ إلى المدينةِ

1876. PRIČAO NAM JE Ibrahim b. Munzir, rekavši da mu je saopćio Enes b. Ijad, njemu Ubejdullah prenoseći od Hubejba b. Abdu-Rahmana, ovaj od Hafsa b. Asima, a on od Ebu-Hurejre, radijallahu anhu, da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
"Pravovjernici (ispravno vjerovanje) će se skloniti (skupiti) u Medini kao što se skloni zmija u svojoj rupi."[2]

١٨٧٦. حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ الْمُنْذِرِ حَدَّثَنَا أَنَسُ ابْنُ عِيَاضٍ قَالَ حَدَّثَنِي عُبَيْدُ اللهِ عَنْ خُبَيْبِ بْنِ عَبْدِ الرَّحْمٰنِ عَنْ حَفْصِ بْنِ عَاصِمٍ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ أَنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ قَالَ إِنَّ الْإِيمَانَ لَيَأْرِزُ إِلَى الْمَدِينَةِ كَمَا تَأْرِزُ الْحَيَّةُ إِلَى جُحْرِهَا .

O GRIJEHU ONOGA KO SPLETKARI MEDINELIJAMA

باب إثمِ مَنْ كادَ أهلَ المدينةِ

1877. PRIČAO NAM JE Husein b. Hurejs da ga je obavijestio Fadl prenoseći od Džu'ajda, on od Aiše, kćerke Sa'dove, koja je kazala:
– Čula sam Sa'da, radijallahu anhu, kada je rekao: "Slušala sam Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, da govori:
'Stanovništvu Medine neće niko učiniti spletku, a da se ona ne rastopi kao što se rastopi so u vodi.'"

١٨٧٧. حَدَّثَنَا حُسَيْنُ بْنُ حُرَيْثٍ أَخْبَرَنَا الْفَضْلُ عَنْ جُعَيْدٍ عَنْ عَائِشَةَ هِيَ بِنْتُ سَعْدٍ قَالَتْ سَمِعْتُ سَعْدًا رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ سَمِعْتُ النَّبِيَّ ﷺ يَقُولُ لَا يَكِيدُ أَهْلَ الْمَدِينَةِ أَحَدٌ إِلَّا انْمَاعَ كَمَا يَنْمَاعُ الْمِلْحُ فِي الْمَاءِ .

1 Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, gornjom izjavom nagovijesio je iseljavanje iz Medine u bogatije osvojene krajeve. Imam Ahmed u svom *Musnedu* navodi da je Džabir čuo Muhammeda, sallallahu alejhi ve sellem, gdje govori: "Doći će vrijeme kada će stanovništvo Medine ići i tražiti udobniji život i kada ga nađu, povratit će se u Medinu, potovariti svoje ukućane i otići tamo, a Medina im je bolja, samo kada bi oni to znali."
Medina je poslije Mekke najpoštovaniji grad muslimana. U Medini se nalazi džamija u kojoj je Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, vršio imamsku dužnost, grad u kome je silazila Objava Muhammedu, sallallahu alejhi ve sellem, i koji je od njega blagoslovljen. Medina je prva prijestolnica islamske države, puna spomenika islamske kulture i prirodnih rijetkosti Arabijskog poluotoka.
Seoba iz Medine u druga mjesta radi prolaznog materijalnog dobra i lične udobnosti je znak pomanjkanja patriotizma i znak indiferentnosti prema tom poštovanom gradu.

2 Poneki historičari misle da će se muslimani ispravnog vjerovanja povući jednog dana u Medinu. Period čistog islama bez novotarija i sujevjerja je doba Vjerovjesnika i prve četverice halifa, a to je konac prvog stoljeća islama. U drugom stoljeću i kasnijim vremenima u vjeru se uvlači sujevjerje, raznolika pravna i filozofska mišljenja, što je muslimane podijelilo na frakcije.

O UTVRDAMA MEDINE

باب آطام المدينة

1878. PRIČAO NAM JE Ali b. Abdullah, njemu Sufjan, a ovome Ibnu-Šihab obavijestivši ga da je Urve kazao:
– Čuo sam Usamu kada je izjavio: "Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, popeo se na jednu utvrdu od utvrda Medine i rekao: 'Da li vidite ono što ja vidim? Ja stvarno vidim da su mjesta smutnji među vašim kućama poput mjesta gdje pada kiša.'"
Sufjana (u drugom senedu) slijedi Ma'mer, (u trećem) Sulejman b. Kesir koji hadis prenosi od Zuhrija.[3]

١٨٧٨. حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ عَبْدِ اللهِ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ حَدَّثَنَا ابْنُ شِهَابٍ قَالَ أَخْبَرَنِي عُرْوَةُ سَمِعْتُ أُسَامَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ أَشْرَفَ النَّبِيُّ ﷺ عَلَى أُطُمٍ مِنْ آطَامِ الْمَدِينَةِ فَقَالَ هَلْ تَرَوْنَ مَا أَرَى إِنِّي لَأَرَى مَوَاقِعَ الْفِتَنِ خِلَالَ بُيُوتِكُمْ كَمَوَاقِعِ الْقَطْرِ . تَابَعَهُ مَعْمَرٌ وَسُلَيْمَانُ بْنُ كَثِيرٍ عَنِ الزُّهْرِيِّ .

U MEDINU NEĆE UĆI DEDŽAL

باب لا يدخل الدجال المدينة

1879. PRIČAO NAM JE Abdul-Aziz b. Abdullah, njemu Ibrahim b. Sa'd prenoseći od svoga oca, on od svoga djeda, ovaj od Ebu-Bekra, radijallahu anhu, da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
"U Medinu neće ući zastrašivanje lutajućeg ćoravog Dedžala (lašca). Ona će tada imati sedam vrata, a na svakim vratima (bit će) po dva meleka."

١٨٧٩. حَدَّثَنَا عَبْدُ الْعَزِيزِ بْنُ عَبْدِ اللهِ قَالَ حَدَّثَنِي إِبْرَاهِيمُ بْنُ سَعْدٍ عَنْ أَبِيهِ عَنْ جَدِّهِ عَنْ أَبِي بَكْرَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ لَا يَدْخُلُ الْمَدِينَةَ رُعْبُ الْمَسِيحِ الدَّجَّالِ لَهَا يَوْمَئِذٍ سَبْعَةُ أَبْوَابٍ عَلَى كُلِّ بَابٍ مَلَكَانِ .

1880. PRIČAO NAM JE Isma'il, a njemu Malik prenoseći od Nu'ajma b. Abdullaha Mudžmira, on od Ebu-Hurejre, radijallahu anhu, koji je rekao:
– Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao je: "Na ulazima Medine su meleki i u nju neće ući kuga ni Dedžal. "

١٨٨٠. حَدَّثَنَا إِسْمَاعِيلُ قَالَ حَدَّثَنِي مَالِكٌ عَنْ نُعَيْمِ بْنِ عَبْدِ اللهِ الْمُجْمِرِ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ عَلَى أَنْقَابِ الْمَدِينَةِ مَلَائِكَةٌ لَا يَدْخُلُهَا الطَّاعُونُ وَلَا الدَّجَّالُ .

---

3 Stvarnost sadržaja gornjeg hadisa potvrdila je pogibija halifa Omera i Osmana i kasniji politički pokreti na Arabijskom poluotoku koji nisu mimoišli ni Medinu. Ovdje se porede mjesta gdje će se dešavati smutnje s mjestima gdje pada kiša, odnosno bit će ih mnogo i ubuhvatit će sve.

1881. PRIČAO NAM JE Ibrahim b. Munzir, njemu Velid, ovome Ebu-Amr koga je obavijestio Ishak, a njega Enes b. Malik, radijallahu anhu, prenoseći od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, koji je kazao:
"Nema grada (zemlje) da ga neće gaziti Dedžal, izuzev Mekke i Medine. Neće biti nijedan ulaz od njenih ulaza, a da na njemu neće biti postavljeni meleki u redovima koji će je budno čuvati. Medinu će s njenim stanovništvom, kasnije, potresti tri potresa pa će Allah s trećim izbaciti (iz nje) sve nevjernike i dvoličnjake."

١٨٨١ . حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ الْمُنْذِرِ حَدَّثَنَا الْوَلِيدُ حَدَّثَنَا أَبُو عَمْرٍو حَدَّثَنَا إِسْحَاقُ حَدَّثَنِي أَنَسُ بْنُ مَالِكٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ لَيْسَ مِنْ بَلَدٍ إِلَّا سَيَطَؤُهُ الدَّجَّالُ إِلَّا مَكَّةَ وَالْمَدِينَةَ لَيْسَ لَهُ مِنْ نِقَابِهَا نَقْبٌ إِلَّا عَلَيْهِ الْمَلَائِكَةُ صَافِّينَ يَحْرُسُونَهَا ثُمَّ تَرْجُفُ الْمَدِينَةُ بِأَهْلِهَا ثَلَاثَ رَجَفَاتٍ فَيُخْرِجُ اللهُ كُلَّ كَافِرٍ وَمُنَافِقٍ .

1882. PRIČAO NAM JE Jahja b. Bukejr, njemu Lejs prenoseći od Ukajla, on od Ibn-Šihaba, koji je kazao:
– Saopćio mi je Ubejdullah b. Abdullah b. Utbe, da je Ebu-Seid Hudri, radijallahu anhu, rekao: "Pričao nam je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, dugu zgodu o Dedžalu. Između ostalog rekao je: 'Doći će Dedžal, a zabranjeno mu je da uđe u medinske ulaze (puteve), do nekih pustara pred Medinom. Tada će mu izaći čovjek koji je najbolji od svijeta, ili je rekao, od najboljih ljudi (Medine) i reći: Očitujem da si ti, uistinu, onaj Dedžal, što nam je o tebi govorio Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem.'"
Dedžal će, potom, reći: "Šta misliš? Da ja sada ubijem ovoga (jednog) čovjeka, a potom ga proživim, da li ćete u ovaj posao sumnjati?"
– Ne – kazat će oni (prisutni).
Potom će ga on ubiti, a zatim proživiti, i on će, kada ga proživi, reći: "Allaha mi, nisam imao više saznanja nikad kao danas!"
– Ubit ću ga – kazat će Dedžal, ali on neće moći to učiniti.

١٨٨٢ . حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ بُكَيْرٍ حَدَّثَنَا اللَّيْثُ عَنْ عُقَيْلٍ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ قَالَ أَخْبَرَنِي عُبَيْدُ اللهِ بْنُ عَبْدِ اللهِ بْنِ عُتْبَةَ أَنَّ أَبَا سَعِيدٍ الْخُدْرِيَّ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ حَدَّثَنَا رَسُولُ اللهِ ﷺ حَدِيثًا طَوِيلًا عَنِ الدَّجَّالِ فَكَانَ فِيمَا حَدَّثَنَا بِهِ أَنْ قَالَ يَأْتِي الدَّجَّالُ وَهُوَ مُحَرَّمٌ عَلَيْهِ أَنْ يَدْخُلَ نِقَابَ الْمَدِينَةِ بَعْضَ السِّبَاخِ الَّتِي بِالْمَدِينَةِ فَيَخْرُجُ إِلَيْهِ يَوْمَئِذٍ رَجُلٌ هُوَ خَيْرُ النَّاسِ أَوْ مِنْ خَيْرِ النَّاسِ فَيَقُولُ أَشْهَدُ أَنَّكَ الدَّجَّالُ الَّذِي حَدَّثَنَا عَنْكَ رَسُولُ اللهِ ﷺ حَدِيثَهُ فَيَقُولُ الدَّجَّالُ أَرَأَيْتَ إِنْ قَتَلْتُ هَذَا ثُمَّ أَحْيَيْتُهُ هَلْ تَشُكُّونَ فِي الْأَمْرِ فَيَقُولُونَ لَا فَيَقْتُلُهُ ثُمَّ يُحْيِيهِ فَيَقُولُ حِينَ يُحْيِيهِ وَاللهِ مَا كُنْتُ قَطُّ أَشَدَّ بَصِيرَةً مِنِّي الْيَوْمَ فَيَقُولُ الدَّجَّالُ أَقْتُلُهُ فَلَا أُسَلَّطُ عَلَيْهِ .

MEDINA ODSTRANJUJE OLOŠ (NEVALJALCE)

باب المدينة تنفي الخبث

1883. PRIČAO NAM JE Amr b. Abbas, njemu Abdur-Rahman, a ovome Sufjan prenoseći od Muhameda b. Munkedira, a ovaj od Džabira, radijallahu anhu, koji je rekao:
– Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, došao je jedan beduin i zakleo se na islam. Sutra ujutro došao je uzrujan i rekao: "Raskini mi zakletvu!" Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, to nije učinio, već je rekao: "Medina je kao kovački mijeh; ona istiskuje iz sebe ološ, a čuva ono što je u njoj dobro."

١٨٨٣. حَدَّثَنَا عَمْرُو بْنُ عَبَّاسٍ حَدَّثَنَا عَبْدُ الرَّحْمَنِ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ الْمُنْكَدِرِ عَنْ جَابِرٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ جَاءَ أَعْرَابِيٌّ النَّبِيَّ ﷺ فَبَايَعَهُ عَلَى الْإِسْلَامِ فَجَاءَ مِنَ الْغَدِ مَحْمُومًا فَقَالَ أَقِلْنِي فَأَبَى ثَلَاثَ مِرَارٍ فَقَالَ الْمَدِينَةُ كَالْكِيرِ تَنْفِي خَبَثَهَا وَيَنْصَعُ طَيِّبُهَا .

1884. PRIČAO NAM JE Sulejman b. Harb, njemu Šu'be, prenoseći od Alija b. Sabita, on od Abdullaha b. Jezida, koji je rekao:
Čuo sam Zejda b. Sabita, radijallahu anhu, da govori: – Kada je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, izašao na Uhud, neki ljudi od njegovih drugova vratili su se natrag (dezertirali), pa je jedna grupa (pravovjernih boraca) rekla: "Ubit ćemo ih!", a druga je rekla: "Nećemo ih ubiti!" Potom je objavljeno: "Zašto ste se vi u vezi s dvoličnjacima podijelili u dvije skupine?"[1]
Zatim je i Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Medina odstranjuje takve ljude kao što vatra istiskuje (odstranjuje) iz željeza što ne valja (trosku)."

١٨٨٤. حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ حَرْبٍ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ عَنْ عَدِيِّ بْنِ ثَابِتٍ عَنْ عَبْدِ اللهِ بْنِ يَزِيدَ قَالَ سَمِعْتُ زَيْدَ بْنَ ثَابِتٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ يَقُولُ لَمَّا خَرَجَ النَّبِيُّ ﷺ إِلَى أُحُدٍ رَجَعَ نَاسٌ مِنْ أَصْحَابِهِ فَقَالَتْ فِرْقَةٌ نَقْتُلُهُمْ وَقَالَتْ فِرْقَةٌ لَا نَقْتُلُهُمْ فَنَزَلَتْ فَمَا لَكُمْ فِي الْمُنَافِقِينَ فِئَتَيْنِ وَقَالَ النَّبِيُّ ﷺ إِنَّهَا تَنْفِي الرِّجَالَ كَمَا تَنْفِي النَّارُ خَبَثَ الْحَدِيدِ .

1 Dalji prijevod 88-90. ajeta poglavlja En-Nisa glasi: "... Allah je njih okrenuo u nevjerovanje zbog onog što su zaradili. Da li ti želiš okrenuti na pravi put onoga koga je Allah okrenuo (u nevjerovanje)? Koga Allah okrene zabludi, ti mu nećeš naći (spasonosnog) puta.
Oni žele da ni vi ne vjerujete kao što ni oni ne vjeruju, pa da budete jednaki. Nipošto ne uzimajte između njih (sebi) prijatelje sve dok ne presele na Allahov put. A ako se oni okrenu (od Allahovog puta), uhvatite ih i ubijte ih gdje god ih nađete! Ne uzimajte od njih ni prijatelja ni pomagača, osim onih koji su se sklonili kod naroda s kojim ste vi sklopili ugovor, ili onih koji su vama došli, a teško im je boriti se protiv vas ili se boriti porotiv svoga naroda. Da je Allah htio dao bi im vlast nad vama i oni bi se borili protiv vas. Ako se oni povuku od vas i ne stupe u borbu protiv vas, pa vam ponude mir, onda vam Allah nije ostavio put protiv njih (da se borite protiv njih)."

POGLAVLJE

باب

1885. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Muhamed, rekavši da mu je saopćio Vehb b. Džerir, njemu njegov otac koji je čuo Junusa da prenosi od Ibn-Šihaba, on od Enesa, radijallahu anhu, a ovaj od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, koji je molio:
"Allahu moj! Podaj Medini bereket (blagoslov) dva puta veći od onog kakav si dao Mekki!"
Vehba (u drugom senedu) slijedi Usman b. Umer koji gornju izjavu prenosi od Junusa.

١٨٨٥ . حَدَّثَنَا عَبْدُ اللهِ بْنُ مُحَمَّدٍ حَدَّثَنَا وَهْبُ بْنُ جَرِيرٍ حَدَّثَنَا أَبِي سَمِعْتُ يُونُسَ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ عَنْ أَنَسٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ اللَّهُمَّ اجْعَلْ بِالْمَدِينَةِ ضِعْفَيْ مَا جَعَلْتَ بِمَكَّةَ مِنَ الْبَرَكَةِ تَابَعَهُ عُثْمَانُ بْنُ عُمَرَ عَنْ يُونُسَ .

1886. PRIČAO NAM JE Kutejbe, njemu Isma'il b. Dža'fer, prenoseći od Humejda, on od Enesa, radijallahu anhu, da bi Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, kada bi se vraćao s putovanja i ugledao zidine Medine, potjerao svoju devu, a kada bi bio na drugoj jahaćoj životinji, gonio bi je brže iz ljubavi prema Medini.

١٨٨٦ . حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ حَدَّثَنَا إِسْمَاعِيلُ بْنُ جَعْفَرٍ عَنْ حُمَيْدٍ عَنْ أَنَسٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ كَانَ إِذَا قَدِمَ مِنْ سَفَرٍ فَنَظَرَ إِلَى جُدُرَاتِ الْمَدِينَةِ أَوْضَعَ رَاحِلَتَهُ وَإِنْ كَانَ عَلَى دَابَّةٍ حَرَّكَهَا مِنْ حُبِّهَا .

VJEROVJESNIK, SALLALLAHU ALEJHI VE SELLEM, PREZIRAO JE DA SE OKOLICA MEDINE NAPUŠTA

باب كَرَاهِيَةِ النَّبِيِّ ﷺ أَنْ تُعْرَى الْمَدِينَةُ

1887. PRIČAO NAM JE Ibn-Selam da ga je obavijestio (Mervan b. Mu'avije) Fezari, prenoseći od Humejda Tavila, da je Enes, radijallahu anhu, rekao:
– Benu-Seleme (pleme) je htjelo da se preseli bliže džamiji. Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, nije volio da se okolica Medine napušta, pa je kazao: "Benu-Seleme! Zar ne mislite na vaše stope (korake) do džamije i nagradu za njih?", pa su tamo ostali.

١٨٨٧ . حَدَّثَنَا ابْنُ سَلَامٍ أَخْبَرَنَا الْفَزَارِيُّ عَنْ حُمَيْدٍ الطَّوِيلِ عَنْ أَنَسٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ أَرَادَ بَنُو سَلِمَةَ أَنْ يَتَحَوَّلُوا إِلَى قُرْبِ الْمَسْجِدِ فَكَرِهَ رَسُولُ اللهِ ﷺ أَنْ تُعْرَى الْمَدِينَةُ وَقَالَ يَا بَنِي سَلِمَةَ أَلَا تَحْتَسِبُونَ آثَارَكُمْ فَأَقَامُوا .

POGLAVLJE

باب

1888. PRIČAO NAM JE Museddcd, prenoseći od Jahjaa, on od Ubejdullaha b. Omera, kome je saopćio Hubejb b. Abdu-Rahman prenoseći od Hafsa b. Asima, on od Ebu-Hurejre, radijallahu anhu, da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Ono između moje sobe i moga minbera je bašča od džennetskih bašči, a moj minber je nad mojim zdencem (u Džennetu)."

١٨٨٨. حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ عَنْ يَحْيَى عَنْ عُبَيْدِ اللهِ ابْنِ عُمَرَ قَالَ حَدَّثَنِي خُبَيْبُ بْنُ عَبْدِ الرَّحْمَنِ عَنْ حَفْصِ بْنِ عَاصِمٍ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ مَا بَيْنَ بَيْتِي وَمِنْبَرِي رَوْضَةٌ مِنْ رِيَاضِ الْجَنَّةِ وَمِنْبَرِي عَلَى حَوْضِي.

1889. PRIČAO NAM JE Ubcjd b. Isma'il, njemu Ebu-Usame prenoseći od Hišama, on od svoga oca, a ovaj od Aiše, radijallahu anha, koja je rekla:
– Kada je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, došao u Medinu, razboljeli su se Ebu-Bekr i Bilal. Kada bi Ebu-Bekra obuzela groznica, govorio bi:
"Svaki čovjek osvane među svojim ukućanima,
a smrt mu je bliža od kaiša njegovih nanula."
A kada bi groznica pustila Bilala, podigao bi svoj glas i izgovarao (stihove Bekra b. Galiba):
"Znajte! Želio bih znati da li ću prenoćiti još i jednu noć u dolini (Mekke), a oko mene izhir i dželil (trave)? Da li ću jednog dana doći vodama Midženne i da li će se ukazati Šamet i Tafil (brežuljci)?"
Zatim bi molio: "Allahu moj! Udalji od svoje milosti Šejbu b. Rebija, Utbu b. Rebija i Umejju b. Halefa, kao što su oni nas udaljili iz naše zemlje u zemlju kolere."
Kasnije je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, izgovarao: "Allahu moj! Omili nam Medinu kao što si nam omilio Mekku ili još više! Allahu moj, podaj nam bereket u naše sa'ove i naše muddove i učini nam je zdravom, a njenu groznicu prebaci u Džuhfu!"

١٨٨٩. حَدَّثَنَا عُبَيْدُ بْنُ إِسْمَاعِيلَ حَدَّثَنَا أَبُو أُسَامَةَ عَنْ هِشَامٍ عَنْ أَبِيهِ عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهَا قَالَتْ لَمَّا قَدِمَ رَسُولُ اللهِ ﷺ الْمَدِينَةَ وُعِكَ أَبُو بَكْرٍ وَبِلَالٌ فَكَانَ أَبُو بَكْرٍ إِذَا أَخَذَتْهُ الْحُمَّى يَقُولُ كُلُّ امْرِئٍ مُصَبَّحٌ فِي أَهْلِهِ وَالْمَوْتُ أَدْنَى مِنْ شِرَاكِ نَعْلِهِ وَكَانَ بِلَالٌ إِذَا أُقْلِعَ عَنْهُ الْحُمَّى يَرْفَعُ عَقِيرَتَهُ يَقُولُ أَلَا لَيْتَ شِعْرِي هَلْ أَبِيتَنَّ لَيْلَةً بِوَادٍ وَحَوْلِي إِذْخِرٌ وَجَلِيلُ وَهَلْ أَرِدَنْ يَوْمًا مِيَاهَ مَجَنَّةٍ وَهَلْ يَبْدُوَنْ لِي شَامَةٌ وَطَفِيلُ.
قَالَ اللَّهُمَّ الْعَنْ شَيْبَةَ بْنَ رَبِيعَةَ وَعُتْبَةَ بْنَ رَبِيعَةَ وَأُمَيَّةَ بْنَ خَلَفٍ كَمَا أَخْرَجُونَا مِنْ أَرْضِنَا إِلَى أَرْضِ الْوَبَاءِ ثُمَّ قَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ اللَّهُمَّ حَبِّبْ إِلَيْنَا الْمَدِينَةَ كَحُبِّنَا مَكَّةَ أَوْ أَشَدَّ اللَّهُمَّ بَارِكْ لَنَا فِي صَاعِنَا وَفِي مُدِّنَا وَصَحِّحْهَا لَنَا وَانْقُلْ حُمَّاهَا إِلَى الْجُحْفَةِ قَالَتْ وَقَدِمْنَا الْمَدِينَةَ وَهِيَ أَوْبَأُ أَرْضِ اللهِ قَالَتْ فَكَانَ بُطْحَانُ يَجْرِي نَجْلًا تَعْنِي مَاءً آجِنًا.

– Došli smo u Medinu – rekla je Aiša – a ona je bila najzaraženija kolerom.
– Buthanom (dolinom) – rekla je ona – tekla je "nedžla" – mišljaše ona na gorku vodu.[1]

1890. PRIČAO NAM JE Jahja b. Bukejr, a njemu Lejs prenoseći od Halida b. Jezida, on od Seida b. Ebu-Hilala, ovaj od Zijada b. Eslema, a on od svoga oca, da je Omer, radijallahu anhu, molio: "Allahu moj, podari mi šehidsku smrt na Tvom putu i podaj mi smrt u gradu Tvoga Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem!"
Ibnu-Zurej' prenosi od Revha b. Kasima, on od Zijada b. Eslema, ovaj od svoje majke, a ona od Hafse, kćerke Omera, radijallahu anhu, da je izjavila: "Čula sam Omera gdje govori to isto."
Hišam je izjavio, prenoseći od Zejda, on od svoga oca, a ovaj od Hafse, da je rekla: "Čula sam Omera, radijallahu anhu..."[2]

١٨٩٠. حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ بُكَيْرٍ حَدَّثَنَا اللَّيْثُ عَنْ خَالِدِ بْنِ يَزِيدَ عَنْ سَعِيدِ بْنِ أَبِي هِلَالٍ عَنْ زَيْدِ بْنِ أَسْلَمَ عَنْ أَبِيهِ عَنْ عُمَرَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ اللَّهُمَّ ارْزُقْنِي شَهَادَةً فِي سَبِيلِكَ وَاجْعَلْ مَوْتِي فِي بَلَدِ رَسُولِكَ ﷺ وَقَالَ ابْنُ زُرَيْعٍ عَنْ رَوْحِ بْنِ الْقَاسِمِ عَنْ زَيْدِ بْنِ أَسْلَمَ عَنْ أُمِّهِ عَنْ حَفْصَةَ بِنْتِ عُمَرَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا قَالَتْ سَمِعْتُ عُمَرَ نَحْوَهُ وَقَالَ هِشَامٌ عَنْ زَيْدٍ عَنْ أَبِيهِ عَنْ حَفْصَةَ سَمِعْتُ عُمَرَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ.

1 Iz navedenih hadisa zaključuje se:
– beskrajna Ebu-Bekrova odanost islamu i Muhammedu, sallallahu alejhi ve sellem. Dok su najugledniji ashabi uzdisali za Mekkom i njenom okolicom, Ebu-Bekr misli na smrt za koju musliman treba biti uvijek spreman;
– Muhammedovo, sallallahu alejhi ve sellem, blagosiljanje Medine je uslišeno, jer kolera je nije više harala, a Mekelije su je zavoljeli kao svoj rodni zavičaj;
– dozvoljeno je recitovati i pjevati pjesme koje bude estetske osjećaje i moralno oplemenjuju čovjeka;
– poželjno je Allaha moliti za zdravlje, napredak i sreću u životu i isticati dobre ljude kao primjer drugim;
– gajiti ljubav prema svome zavičaju je prirodna osobina ljudi koju ne treba suzbijati. Patriotizam je pozitivna strana čovjeka.

2 Želja Omera bila je uslišena: poginuo je kao šehid od uboda zatrovanog noža Ebu-Lu'lua, roba Mugire b. Šu'be, klanjajući sabah-namaz u Muhammedovoj, sallallahu alejhi ve sellem, džamiji u Medini u srijedu 25. zul-hidžeta 23. (644) godine. Omer je umro u 63. godini svoga života i ukopan je pokraj Ebu-Bekra, koji je ukopan neposredno do Muhammeda, sallallahu alejhi ve sellem.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

U ime Allaha, Svemilosnog, Samilosnog!

كِتَابُ الصَّوْمِ

POST

DUŽNOST POŠĆENJA RAMAZANA

باب وُجوبِ صوْم رمضان

I riječi Uzvišenog Allaha: "O vjernici, propisan vam je post kao što je bio propisan (i) onima prije vas, da biste bili bogobojazni..."

وَقَوْلِ اللهِ تَعَالَى (يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا كُتِبَ عَلَيْكُمُ الصِّيَامُ كَمَا كُتِبَ عَلَى الَّذِينَ مِنْ قَبْلِكُمْ لَعَلَّكُمْ تَتَّقُونَ) .

1891. PRIČAO NAM JE Kutejbe b. Seid, njemu Isma'il b. Dža'fer prenoseći od Ebu-Suhejla, on od svoga oca, ovaj od Talhe b. Ubejdullaha da je Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, došao jedan beduin raščupane kose i rekao:
– Allahov Poslaniče, obavijesti me o onome šta mi je Allah naredio od namaza?
– Pet (dnevnih) namaza – kazao je Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem – osim ako ti hoćeš još štogod dobrovoljno.
Zatim je beduin rekao: "Obavijesti me o onome šta mi je Allah odredio od posta?"
– Mjesec ramazan osim ako ti hoćeš nešto dobrovoljno – rekao je Muhammed, alejhis-selam.
– A obavijesti me o onome šta mi je Allah odredio od zekata? – ponovo je rekao beduin.
Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, obavijestio ga je o svim islamskim dužnostima.
– Tako mi Onoga – rekao je beduin – koji te počastio (poslanstvom), neću dodavati ništa dobrovoljno a neću ni umanjivati ništa od onoga što mi je Allah naredio.

١٨٩١. حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ بْنُ سَعِيدٍ حَدَّثَنَا إِسْمَاعِيلُ ابْنُ جَعْفَرٍ عَنْ أَبِي سُهَيْلٍ عَنْ أَبِيهِ عَنْ طَلْحَةَ بْنِ عُبَيْدِ اللهِ أَنَّ أَعْرَابِيًّا جَاءَ إِلَى رَسُولِ اللهِ ﷺ ثَائِرَ الرَّأْسِ فَقَالَ يَا رَسُولَ اللهِ أَخْبِرْنِي مَاذَا فَرَضَ اللهُ عَلَيَّ مِنَ الصَّلَاةِ فَقَالَ الصَّلَوَاتِ الْخَمْسَ إِلَّا أَنْ تَطَّوَّعَ شَيْئًا فَقَالَ أَخْبِرْنِي مَا فَرَضَ اللهُ عَلَيَّ مِنَ الصِّيَامِ فَقَالَ شَهْرَ رَمَضَانَ إِلَّا أَنْ تَطَّوَّعَ شَيْئًا فَقَالَ أَخْبِرْنِي بِمَا فَرَضَ اللهُ عَلَيَّ مِنَ الزَّكَاةِ فَقَالَ فَأَخْبَرَهُ رَسُولُ اللهِ ﷺ شَرَائِعَ الْإِسْلَامِ قَالَ وَالَّذِي أَكْرَمَكَ لَا أَتَطَوَّعُ شَيْئًا وَلَا أَنْقُصُ مِمَّا فَرَضَ اللهُ عَلَيَّ شَيْئًا فَقَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ أَفْلَحَ إِنْ صَدَقَ أَوْ دَخَلَ الْجَنَّةَ إِنْ صَدَقَ .

Tada je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, kazao: "Ako je istinu rekao, ući će u Džennet."[1]

1892. PRIČAO NAM JE Musedded, njemu Isma'il prenoseći od Ejjuba, on od Nafija, a ovaj od (Abdullaha) Ibni-Omera, radijallahu anhuma, koji je rekao:
"Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, postio je Dan ašure i naredio da se on posti. Kada je naređeno pošćenje ramazana, Dan ašure je ostavljen i (Abdullah) Ibnu-Omer ga nije više postio, osim kada bi se to podudaralo s njegovim (uobičajenim) postom."

١٨٩٢ . حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ حَدَّثَنَا إِسْمَاعِيلُ عَنْ أَيُّوبَ عَنْ نَافِعٍ عَنِ ابْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا قَالَ صَامَ النَّبِيُّ ﷺ عَاشُورَاءَ وَأَمَرَ بِصِيَامِهِ فَلَمَّا فُرِضَ رَمَضَانُ تُرِكَ وَكَانَ عَبْدُ اللهِ لَا يَصُومُهُ إِلَّا أَنْ يُوَافِقَ صَوْمَهُ .

---

1 Podijeljena su mišljenja učenjaka, koji post je muslimanima prvi propisan. Neki misle da je to post Ašure, a neki pošćenje po tri dana svakog mjeseca, jer je tako radio Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, po svom preseljenju u Medinu. Po dolasku naredbe o pošćenju ramazana, muslimanima je dato pravo izbora da ih poste ili da mrse.
Obavezno pošćenje ramazana propisano je u mjesecu ša'banu 2. godine po Hidžri. Tako je Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, postio devet ramazana. Šafija i najveći broj učenjaka smatraju da je pošćenje ramazana prvi obavezno propisan post muslimanima. Hanefije smatraju da je prvi obavezni post muslimanima bio post Ašure i da je derogiran po dolasku naredbe o pošćenju ramazana.
Post je mnogostruko koristan za zdravlje, jača moral, a umanjuje histeričnost ljudi. Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, rekao je: "Omladinci, ko od vas ima mogućnosti, neka se ženi, a ko nije u mogućnosti, neka posti, jer je post sredstvo za ukroćivanje strasti."
Historičari navode da je Ademu, alejhis-selam, bilo naređeno da posti bijele dane svakog mjeseca, a Musau dan Ašure.
Neki pisci navode da je i kršćanima bilo propisano da poste ramazan tako što će ostavljati jelo i piće u toku dana i neće imati intimne odnose sa ženama u ramazanu. Pošto je ramazan tada padao nekako za vrijeme vrućih dana, ljudima se post učinio težak i neizdržljiv, oni su ga prebacili u zimske dane i početak proljeća, povećavši ga još za 20 dana, kako bi se time oslobodili grijeha za učinjenu izmjenu.
Kurtubi navodi da je Katade rekao: "Narodima Musaa i Isaa Allah je propisao pošćenje ramazana. Zatim su njihovi svećenici dodali još deset dana. Kasnije se neki od uglednih svećenika razbolio i zavjetovao da će postiti još 10 dana, ako ozdravi. Po ozdravljenju zavjet je održao. Tako je njihov post bio pedeset dana. Nakon toga im je bilo teško postiti u danima vrućine, pa su post prebacili u zimske dane."

1893. PRIČAO NAM JE Kutejbe b. Seid, njemu Lejs prenoseći od Zijada b. Ebu-Habiba, kako mu je Irak b. Malik saopćio da ga je Urve obavijestio prenoseći od Aiše, radijallahu anha, da su Kurejšije u predislamsko doba postili Ašuru, pa je i Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, naredio da se taj dan posti, dok nije naređen ramazan, kada je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Ko hoće, neka ga (i dalje) posti, a ko neće, neka ne posti."[2]

١٨٩٣ . حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ بْنُ سَعِيدٍ حَدَّثَنَا اللَّيْثُ عَنْ يَزِيدَ بْنِ أَبِي حَبِيبٍ أَنَّ عِرَاكَ بْنَ مَالِكٍ حَدَّثَهُ أَنَّ عُرْوَةَ أَخْبَرَهُ عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهَا أَنَّ قُرَيْشًا كَانَتْ تَصُومُ يَوْمَ عَاشُورَاءَ فِي الْجَاهِلِيَّةِ ثُمَّ أَمَرَ رَسُولُ اللهِ ﷺ بِصِيَامِهِ حَتَّى فُرِضَ رَمَضَانُ وَقَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ مَنْ شَاءَ فَلْيَصُمْهُ وَمَنْ شَاءَ أَفْطَرَ .

VAŽNOST POSTA

بَاب فَضْلِ الصَّوْمِ

1894. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Mesleme, prenoseći od Malika, on od Ebu-Zinada, ovaj od A'redža, a on od Ebu-Hurejre, radijallahu anhu, da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:

"Post je štitnik (pokrivač), pa neka postač ne čini sramotna (spolno općenje) i ružna djela, a ako ga kogod napadne ili počne grditi, neka mu dva puta kaže: "Ja postim!"

– Tako mi Onoga u Čijoj je ruci moja duša, zadah iz usta postača sigurno je kod Allaha bolji od mirisa mošusa.

– Postač ostavlja svoje jelo, svoje piće i svoju požudu (strast) – kaže Allah – radi Mene. Post je Moj i Ja za njega posebno nagrađujem, a za svako dobro djelo ima deseterostruka nagrada.[3]

١٨٩٤ . حَدَّثَنَا عَبْدُ اللهِ بْنُ مَسْلَمَةَ عَنْ مَالِكٍ عَنْ أَبِي الزِّنَادِ عَنِ الْأَعْرَجِ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ أَنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ قَالَ الصِّيَامُ جُنَّةٌ فَلَا يَرْفُثْ وَلَا يَجْهَلْ وَإِنِ امْرُؤٌ قَاتَلَهُ أَوْ شَاتَمَهُ فَلْيَقُلْ إِنِّي صَائِمٌ مَرَّتَيْنِ وَالَّذِي نَفْسِي بِيَدِهِ لَخُلُوفُ فَمِ الصَّائِمِ أَطْيَبُ عِنْدَ اللهِ تَعَالَى مِنْ رِيحِ الْمِسْكِ يَتْرُكُ طَعَامَهُ وَشَرَابَهُ وَشَهْوَتَهُ مِنْ أَجْلِي الصِّيَامُ لِي وَأَنَا أَجْزِي بِهِ وَالْحَسَنَةُ بِعَشْرِ أَمْثَالِهَا .

---

2 Ibnu-Abbas je izjavio: "Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, došao je u Medinu i vidio da na Dan ašure poste Jevreji, govoreći: 'Ovo je dobar dan, dan u kome je Allah spasio Izraelićane od progona njihovih neprijatelja iz Egipta, pa ga je Musa zato i postio.'"
– Pa mi smo preči da ga postimo – rekao je Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem.

3 Na moralan i uredan život musliman je uvijek obavezan, a posebno u danima posta. U postu ne može biti pretvaranja, kao u drugim poslovima, i zato ga Allah i prisvaja sebi i obećava nagradu mnogo veću od ostalih pobožnih djela. Treba imati na umu da se ovdje ne radi samo o ustezanju od jela i pića nego i od svih nevaljalih djela i ružnih riječi.
Pobožni ljudi smatraju da je post četverovrstan: post širokih narodnih masa, post opće dobrih ljudi, post izvanredno pobožnih ljudi i post posebno Bogom odabranih ljudi.
Post prve grupe je obično pošćenje od jela, pića i spolnog općenja, post druge grupe je čuvanje još organa tijela od akcija i poslova vjerom zabranjenih, post trećih je ustezanje od spominjanja bilo čega osim Allaha i robovanja bilo čemu mimo Njega, i post četvrtih je ustezanje od svega drugog osim Allaha i takvi će pravo mršenje osjetiti tek kada se susretnu s Njim.

POST BRIŠE GRIJEHE

باب الصَّوْمُ كَفَّارَةٌ

1895. PRIČAO NAM JE Ali b. Abdullah, njemu Sufjan, a ovome Džami' prenoseći od Ebu-Vaila, on od Huzejfe koji je rekao da je Omer, radijallahu anhu, upitao: "Ko je upamtio izjavu Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, o smutnji (neredu)?"

– Ja sam ga čuo – rekao je Huzejfe – kako govori: "Smutnja za čovjeka može biti u njegovim ukućanima, u njegovoj imovini i u njegovom susjedu, a pokriva je redovno obavljanje namaza, post i dijeljenje zekata.

– Ne pitam za to – rekao je Omer – nego pitam za nered koji će se zatalasati kao što se zatalasa more.

– Ispred toga su zasada zaključana vrata – odgovorio je Huzejfe.

– Pa hoće li se ona (normalno) otvoriti ili (morati) razbiti? – upitao je Omer.

– Razbit će se – odgovorio je Huzejfe.

– Najprikladnije je da se ona neće više zatvoriti do Sudnjeg dana – rekao je Omer.

– Kasnije smo rekli Mesruku: "Pitaj Huzejfu, je li Omer znao, koja su to vrata?"

Mesruk ga je pitao, i on mu je rekao: "Da, kao što je dobro znao da je prije sutrašnjeg dana noć."

١٨٩٥ . حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ عَبْدِ اللهِ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ حَدَّثَنَا جَامِعٌ عَنْ أَبِي وَائِلٍ عَنْ حُذَيْفَةَ قَالَ قَالَ عُمَرُ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ مَنْ يَحْفَظُ حَدِيثًا عَنِ النَّبِيِّ ﷺ فِي الْفِتْنَةِ قَالَ حُذَيْفَةُ أَنَا سَمِعْتُهُ يَقُولُ فِتْنَةُ الرَّجُلِ فِي أَهْلِهِ وَمَالِهِ وَجَارِهِ تُكَفِّرُهَا الصَّلَاةُ وَالصِّيَامُ وَالصَّدَقَةُ قَالَ لَيْسَ أَسْأَلُ عَنْ ذِهِ إِنَّمَا أَسْأَلُ عَنِ الَّتِي تَمُوجُ كَمَا يَمُوجُ الْبَحْرُ قَالَ وَإِنَّ دُونَ ذَلِكَ بَابًا مُغْلَقًا قَالَ فَيُفْتَحُ أَوْ يُكْسَرُ قَالَ يُكْسَرُ قَالَ ذَاكَ أَجْدَرُ أَنْ لَا يُغْلَقَ إِلَى يَوْمِ الْقِيَامَةِ فَقُلْنَا لِمَسْرُوقٍ سَلْهُ أَكَانَ عُمَرُ يَعْلَمُ مَنِ الْبَابُ فَسَأَلَهُ فَقَالَ نَعَمْ كَمَا يَعْلَمُ أَنَّ دُونَ غَدٍ اللَّيْلَةَ .

POSTAČIMA PRIPADAJU (DŽENNETSKA VRATA) "REJJAN"

باب الرَّيَّانُ لِلصَّائِمِينَ

1896. PRIČAO NAM JE Halid b. Mahled, njemu Sulejman b. Bilal, ovome Ebu-Hazim prenoseći od Sehla, radijallahu anhu, a on od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, da je rekao:

– Na Džennetu imaju jedna vrata koja se nazivaju "Rejjan" (što gase žeđ) kroz koja će na Sudnji dan ulaziti postači. Osim postača na njih neće više niko ulaziti.

Pitat će se: "Gdje su postači? " Oni će ustati i osim njih na ta vrata neće više niko ući. Kada postači uđu, vrata će se zaključati i na njih neće više niko ući.[1]

١٨٩٦. حَدَّثَنَا خَالِدُ بْنُ مَخْلَدٍ حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ ابْنُ بِلَالٍ قَالَ حَدَّثَنِي أَبُو حَازِمٍ عَنْ سَهْلٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ إِنَّ فِي الْجَنَّةِ بَابًا يُقَالُ لَهُ الرَّيَّانُ يَدْخُلُ مِنْهُ الصَّائِمُونَ يَوْمَ الْقِيَامَةِ لَا يَدْخُلُ مِنْهُ أَحَدٌ غَيْرُهُمْ يُقَالُ أَيْنَ الصَّائِمُونَ فَيَقُومُونَ لَا يَدْخُلُ مِنْهُ أَحَدٌ غَيْرُهُمْ فَإِذَا دَخَلُوا أُغْلِقَ فَلَمْ يَدْخُلْ مِنْهُ أَحَدٌ.

1897. PRIČAO NAM JE Ibrahim b. Munzir, njemu Ma'n, a ovome Malik prenoseći od Ibnu-Šihaba, on od Humejda b. Abdur-Rahmana, a ovaj od Ebu-Hurejre, radijallahu anhu, da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:

– Ko na Allahovom putu žrtvuje "u dvoje" (od svoga dobra), vikne se sa svih vrata Dženneta: "Božiji robe, to je veliko dobro! Ako je bio od onih koji su redovno obavljali (farz i nafila) namaze, pozvat će se sa namaskih vrata; borci za vjeru, pozvat će se sa boračkih vrata, a postači sa vrata Rejjan (koja gase žeđ). Oni koji su davali milostinju, bit će pozvani sa vrata milostinje."

– Allahov Poslaniče, žrtvovao bih za tebe i oca i majku, rekao je Ebu-Bekr, radijallahu anhu.

١٨٩٧. حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ الْمُنْذِرِ قَالَ حَدَّثَنِي مَعْنٌ قَالَ حَدَّثَنِي مَالِكٌ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ عَنْ حُمَيْدِ ابْنِ عَبْدِ الرَّحْمَنِ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ أَنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ قَالَ مَنْ أَنْفَقَ زَوْجَيْنِ فِي سَبِيلِ اللهِ نُودِيَ مِنْ أَبْوَابِ الْجَنَّةِ يَا عَبْدَ اللهِ هَذَا خَيْرٌ فَمَنْ كَانَ مِنْ أَهْلِ الصَّلَاةِ دُعِيَ مِنْ بَابِ الصَّلَاةِ وَمَنْ كَانَ مِنْ أَهْلِ الْجِهَادِ دُعِيَ مِنْ بَابِ الْجِهَادِ وَمَنْ كَانَ مِنْ أَهْلِ الصِّيَامِ دُعِيَ مِنْ بَابِ الرَّيَّانِ وَمَنْ كَانَ مِنْ أَهْلِ الصَّدَقَةِ دُعِيَ مِنْ بَابِ الصَّدَقَةِ فَقَالَ أَبُو بَكْرٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ بِأَبِي أَنْتَ وَأُمِّي

---

1 U hadisima se ističe da na Džennetu ima osam glavnih vrata i još drugih vezanih za pojedine poslove ljudi. Tako se spominju: vrata Muhammedova, vrata Allahove milosti, pa vrata oprosta koja su otvorena od pojave svijeta, a zatvorit će se nakon propasti svijeta, zatim vrata hadža, 'umre, zekata, vrata ljudi koji su savladivali svoju srdžbu, vrata ljudi koji će u Džennet ući bez polaganja računa za svoj rad i još mnoga druga.

El-Adžuri bilježi da je Ebu-Hurejra rekao: "Na Džennetu imaju vrata koja se zovu 'Vrata duha-namaza' – jutarnji namaz. Na Sudnjem danu će se zovnuti: 'Gdje su oni koji su redovno obavljali duha-namaz? Ovo su vam vrata za Džennet, pa ulazite!'"

U djelu *El-Firdevs* zabilježeno je da je Ibnu-Abbas prenio izjavu da na Džennetu imaju " Vrata radosti" za one koji su davali djeci poklone, brinuli se za njih, činili ih radosnim.

Ljudi se, dakle, dijele po vrstama svojih korisnih djela za koja imaju sve posebni ulazi u Džennet.

Sretan je onaj koji bude prozvan sa tih svih vrata i da li će iko biti prozvan sa njih svih?
– Da – rekao je Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, i nadam se da si ti od njih.[1]

يَا رَسُولَ اللهِ مَا عَلَى مَنْ دُعِيَ مِنْ تِلْكَ الْأَبْوَابِ مِنْ ضَرُورَةٍ فَهَلْ يُدْعَى أَحَدٌ مِنْ تِلْكَ الْأَبْوَابِ كُلِّهَا قَالَ نَعَمْ وَأَرْجُو أَنْ تَكُونَ مِنْهُمْ .

DA LI SE KAŽE RAMAZAN ILI MJESEC RAMAZAN I MIŠLJENJE DA JE I JEDNO I DRUGO DOZVOLJENO

باب هل يُقال رمضانُ أوْ شهْرُ رمضان ومَن رأى كُلَّهُ واسِعًا

Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao je: "Ko je ispostio ramazan..." i "... ne činite prije ramazana..."

وَقَالَ النَّبِيُّ ﷺ مَنْ صَامَ رَمَضَانَ وَقَالَ لَا تَقَدَّمُوا رَمَضَانَ .

1898. PRIČAO NAM JE Kutejbe, njemu Isma'il b. Dža'fer prenoseći od Ebu-Suhejla, on od svoga oca, a ovaj od Ebu-Hurejre, radijallahu anhu, da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Kada dođe ramazan, otvore se vrata Dženneta..."

١٨٩٨. حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ حَدَّثَنَا إِسْمَاعِيلُ بْنُ جَعْفَرٍ عَنْ أَبِي سُهَيْلٍ عَنْ أَبِيهِ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ أَنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ قَالَ إِذَا جَاءَ رَمَضَانُ فُتِّحَتْ أَبْوَابُ الْجَنَّةِ .

1899. PRIČAO MI JE Jahja b. Bukejr i rekao da mu je saopćio Lejs prenoseći od Ukajla, on od Ibnu-Šihaba, kojeg je obavijestio Ibnu-Ebu-Enes, oslobođeni rob Tejmija, kako je njegov otac izjavio da je čuo Ebu-Hurejru, radijallahu anhu, gdje govori da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
"Kada nastupi mjesec ramazan, otvore se sva nebeska vrata, a zatvore džehennemska i šejtane (satane) povežu u lance."[2]

١٨٩٩. حَدَّثَنِي يَحْيَى بْنُ بُكَيْرٍ قَالَ حَدَّثَنِي اللَّيْثُ عَنْ عُقَيْلٍ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ قَالَ أَخْبَرَنِي ابْنُ أَبِي أَنَسٍ مَوْلَى التَّيْمِيِّينَ أَنَّ أَبَاهُ حَدَّثَهُ أَنَّهُ سَمِعَ أَبَا هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ يَقُولُ قَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ إِذَا دَخَلَ شَهْرُ رَمَضَانَ فُتِّحَتْ أَبْوَابُ السَّمَاءِ وَغُلِّقَتْ أَبْوَابُ جَهَنَّمَ وَسُلْسِلَتِ الشَّيَاطِينُ .

---

1 Pod žrtvovanjem "u dvoje" od svoje imovine misli se: ko podijeli milostinju makar dva novčića, dva hajvančeta i ma kakva dva istovjetna svoja predmeta, ili učini dobra dva različita čina kao što su namaz i post i njima slično. Zabilježeno je da je Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Ko izdržava dvije kćerke, dvije svoje sestre, dvije tetke, bilo po ocu ili majci ili dvije nene, bit će sa mnom u Džennetu."
Za pravovaljano obavljanje namaza potrebno je prethodno angažovanje i žrtvovanje imovine za nabavku solidne odjeće, pa i za nabavku hrane, kojom se pospješuje tjelesna energija i čuva zdravlje. To je upravo žrtvovanje "u dvoje" i trošenje "u dvoje" svoje imovine. Takav je slučaj i s ostalim vjerskim obredima.

2 Smisao navedenog hadisa prenesen je i u drugim verzijama. Nesai i Ibnu-Madže u svojim *Sunenima* sa senedom navode da je Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: Allah je propisao pošćenje ramazana, ja sam vam preporučio obavljanje dobrovoljnih noćnih namaza. Ko posti ramazan, klanja noćne nafile, vjerujući i računajući na Allahovu nagradu, oslobodit će se grijeha kao na dan kada ga je majka rodila."
Haris b. Ebu-Usame u svom *Musnedu* zabilježio je da je Selman Farisi rekao:
– Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, držao nam je govor zadnji dan šabana i rekao:

1900. PRIČAO NAM JE Jahja b. Bukejr, njemu Lejs prenoseći od Ukajla, on od Ibnu-Šihaba koga je obavijestio Salim da je (Abdullah) Ibnu-Omer, radijallahu anhuma, rekao: "Čuo sam Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, gdje kaže: "Kada vidite mlađak (ramazana), postite, a kada ga (opet) vidite, prestanite! A ako on bude zastrt oblakom, odredite ga (računanjem)!"
Drugi (osim Jahjaa b. Bukejra) prenosi od Lejsa kome je pričao Ukajl i Junus: "... za mlađak ramazana..."[3]

١٩٠٠ . حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ بُكَيْرٍ قَالَ حَدَّثَنِي اللَّيْثُ عَنْ عُقَيْلٍ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ قَالَ أَخْبَرَنِي سَالِمُ بْنُ عَبْدِ اللهِ بْنِ عُمَرَ أَنَّ ابْنَ عُمَرَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا قَالَ سَمِعْتُ رَسُولَ اللهِ ﷺ يَقُولُ إِذَا رَأَيْتُمُوهُ فَصُومُوا وَإِذَا رَأَيْتُمُوهُ فَأَفْطِرُوا فَإِنْ غُمَّ عَلَيْكُمْ فَاقْدُرُوا لَهُ وَقَالَ غَيْرُهُ عَنِ اللَّيْثِ حَدَّثَنِي عُقَيْلٌ وَيُونُسُ لِهِلَالِ رَمَضَانَ .

"Ljudi, približio vam se veliki mjesec, mjesec blagoslova, sreće i napretka u kome se nalazi Lejletul-kadr, noć vrednija od hiljadu mjeseci. Allah vam je propisao da postite u njegovim danima, a klanjanje u njegovim noćima učinio vam je dobrovoljnim, da klanjate štogod dobrovoljnih namaza. Ko u njemu učini neko dobrovoljno dobro djelo, to će mu vrijediti kao 70 obavljenih obaveznih djela. A ko u njemu obavi jedno obavezno djelo, bit će kao onaj ko je obavio 70 obaveznih djela. Ramazan je mjesec strpljivosti, a nagrada za strpljivost je Džennet. To je mjesec međusobnog ispomaganja, mjesec u kome se dohoci i opskrba vjernicima povećaju. Ko dadne iftar (večeru) postaču, računa mu se kao da je oslobodio roba i još će biti oslobođen manjih (prema Allahu) učinjenih grijeha.
– Allahov Poslaniče – primijetio je neko od prisutnih – nema svako od nas mogućnosti da dadne iftar?
– Allah daje gornju nagradu – rekao je Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem – i onome ko dadne postaču na ime iftara čašu mlijeka ili vode, ili makar jednu hurmu, a ko postača nahrani večerom, Allah mu oprašta sve manje učinjene grijehe prema Allahu i napojit će ga iz moga zdenca da neće više nikada osjećati žeđ, a imat će i nagradu kao taj postač, a da se tom postaču ništa od njegove nagrade neće umanjiti.
Početkom mjeseca ramazana Allah, dželle šanuhu, prosipa među ljude svoju milost, sredinom oprost manjih grijeha, a koncem opraštanje i onima koji su zaslužili džehennemsku vatru. Ko u njemu pomogne robu da se oslobodi, Allah će njega osloboditi od Džehennema.
Taberani je preko Ubade b. Samita naveo da je Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, jednog dana ramazana rekao: "Došao vam je ramazan, mjesec u kome Allah daje svoj blagoslov, sreću i napredak svojim dobrim robovima, mjesec u kome Allah prosipa među ljude svoju milost, prihvata im molbe i oprašta grijehe, mjesec u kome Allah prati vaše utrkivanje na činjenju dobrih djela i s vama se pred melekima ponosi. Pokažite se prema Allahu s dobrim poslovima. Zaista je veliki nesretnik ko bude u ovom mjesecu lišen Allahove milosti."
Taberani, opet, preko Ibnu-Abasa navodi, kako je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Hoćete li da vas obavijestim o najodabranijim melekima?! To je Džibril, alejhis-selam. A o najodabranijim vjerovjesnicima?! To je Adem, alejhis-selam. A o najodabranijim danima?! To je petak. A o najodabranijim mjesecima?! To je mjesec ramazan. A o najodabranijoj noći? To je Lejletul-kadr. A o najodabranijoj ženi?! Merjem, kćerka Imranova."
Nagrade u Džennetu upoređene su s ovozemaljskim materijalnim uživanjima samo da bude lakše shvatljivo, dok će stvarni život na drugom svijetu biti usklađen s uvjetima toga svijeta.
Izjava da se "otvore vrata Dženneta" je podstrek muslimanima za takmičenje u dobrim poslovima koji će nas dovesti do džennetskog uživanja; podstrek na pošćenje, redovno obavljanje namaza, učenje Kur'ana i činjenje drugih pobožnih djela s kojima se u danima ramazana lakše dobiva Allahova naklonost.
Post je kao pancir ili zastor što štiti postača od griješenja koje bi ga dovelo do odgovornosti i džehennemske kazne. To ima za posljedicu da se vrata Džehennema uz ramazan zatvore. Ljudi, ako žive u pobožnosti, nemaju grijeha i nema potrebe da se kažnjavaju niti ima potrebe da vrata Džehennema budu otvorena.

3 Završetak hadisa "fakduru lehu!" hanbelije shvataju da zadnji oblačni dan šabana treba postiti na ime prvog dana ramazana. Ibnu-Šurejh i Ibnu-Kutejbe, oslanjajući se na isti tekst, shvataju i da se mlađak ramazana utvrdi računanjem ranijih mijena Mjeseca i kretanjem drugih zvijezda.

POŠĆENJE RAMAZANA S UVJERENJEM DA JE TAJ POST OBLIGATAN, RAČUNAJUĆI (NA ALLAHOVU NAGRADU)

باب من صام رمضان ايمانًا واحْتِسابًا ونيّةً

Aiša, radijallahu anha, prenosi od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem: "Bit će proživljeni u skladu s njihovim namjerama."

وَقَالَتْ عَائِشَةُ رَضِيَ اللهُ عَنْهَا عَنِ النَّبِيِّ ﷺ يُبْعَثُونَ عَلَى نِيَّاتِهِمْ .

1901. PRIČAO NAM JE Muslim b. Ibrahim, njemu Hišam, ovome Jahja prenoseći od Ebu-Seleme, on od Ebu-Hurejre, radijallahu anhu, a on od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, da je rekao:
"Ko Lejletul-kadr provede u pobožnosti, vjerujući i računajući (samo na Allahovu nagradu), oprostit će mu se ranije učinjeni grijesi, a ko isposti ramazan, vjerujući u njegovu obaveznost i računajući samo na Allahovu nagradu, opraštaju mu se njegovi ranije počinjeni grijesi."

١٩٠١ . حَدَّثَنَا مُسْلِمُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ حَدَّثَنَا هِشَامٌ حَدَّثَنَا يَحْيَى عَنْ أَبِي سَلَمَةَ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ مَنْ قَامَ لَيْلَةَ الْقَدْرِ إِيمَانًا وَاحْتِسَابًا غُفِرَ لَهُ مَا تَقَدَّمَ مِنْ ذَنْبِهِ وَمَنْ صَامَ رَمَضَانَ إِيمَانًا وَاحْتِسَابًا غُفِرَ لَهُ مَا تَقَدَّمَ مِنْ ذَنْبِهِ .

Najveći broj pravnika Hidžaza, Iraka, Sirije, zatim Malik, Šafija, Evza'i, Sevri, Ebu-Hanife i veliki broj priznatih muhaddisa, osim imama Ahmeda, tvrde da je post obavezan i punovažan samo sa viđenjem mlađaka za ramazan, pravednim svjedočenjem, a u slučaju oblačnosti s ispunjenjem 30 dana šabana.
U knjizi hanefijskog pravca *El-Kin'je*, navodi se: "Nije zabranjeno osloniti se na mišljenje astronoma. Ibnu-Mukatilu preneseno je mišljenje nekih učenjaka: 'Nema štete pitati za mlađak astronome i osloniti se na njihovo mišljenje kada je ono jednoglasno.'"
Završetak spomenutog hadisa iznijeli su drugi muhaddisi nešto preciznije. Abdur-Rezzak je prenio od Ejjuba, a on od Nafija da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, za mlađak ramazana rekao: "Kada ga vidite postite, a kada ga ponovo vidite, prestanite s postom, a ako vam on bude zastrt oblakom odredite ga brojanjem 30 dana šabana!"
U hadiskoj zbirci Ebu-Davuda navedeno je da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Ne činite ramazan na dan-dva prije viđenja mlađaka ramazana, osim ako se to poklapa s pošćenjem koje je neko od vas uobičajio postiti. Zapostite ramazan kada vidite mlađak, a prekinite post kada ga opet vidite (za ševal). Kada vam on bude zastrt oblakom, tada namirite 30 dana, a potom prestanite postiti. A mjesec inače ima dvadeset i devet dana."
Postiti neposredno pred ramazan 1-2 dana ili neposredno iza ramazana nije dozvoljeno zbog toga da široke mase ne bi to jednog dana prihvatile kao redovan obavezni post i priključivali ga postu ramazana, kao što su to činili raniji narodi. Osim toga, postiti neprekidno više od mjeseca je mučenje samog sebe, što Allah, dželle šanuhu, ne traži od svojih robova. Post izvan dana ramazana je preporučljiv, ali u određenim vremenskim razmacima.
Abdullah b. Omer postio je mjesec šaban osim zadnjeg njegovog dana. Tako on uoči ramazana obavezno ne bi postio.

VJEROVJESNIK, SALLALLAHU ALEJHI VE SELLEM, BIO JE NAJDAREŽLJIVIJI U RAMAZANU

باب أجود ما كان النبي ﷺ يكون في رمضان

1902. PRIČAO NAM JE Musa b. Isma'il, njemu Ibrahim b. Sa'd kojeg je obavijestio Ibn-Šihab, prenoseći od Ubejdullaha b. Abdullaha b. Utbe da je (Abdullah) Ibn-Abbas, radijallahu anhuma, rekao: "Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, bio je (po činjenju dobra) najdarežljiviji od svijeta, a bio je opet najdarežljiviji u ramazanu, kada bi ga sretao Džibril, a Džibril, alejhis-selam, sretaše ga svake noći ramazana. Njemu bi Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, učio (recitovao) Kur'an i kada god bi ga susreo Džibril, alejhis-selam, on bi bio (po činjenju dobročinstva) darežljiviji od poslanog (kišnog) vjetra."

١٩٠٢. حَدَّثَنَا مُوسَى بْنُ إِسْمَاعِيلَ حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ سَعْدٍ أَخْبَرَنَا ابْنُ شِهَابٍ عَنْ عُبَيْدِ اللهِ بْنِ عَبْدِ اللهِ بْنِ عُتْبَةَ أَنَّ ابْنَ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا قَالَ كَانَ النَّبِيُّ ﷺ أَجْوَدَ النَّاسِ بِالْخَيْرِ وَكَانَ أَجْوَدُ مَا يَكُونُ فِي رَمَضَانَ حِينَ يَلْقَاهُ جِبْرِيلُ وَكَانَ جِبْرِيلُ عَلَيْهِ السَّلَام يَلْقَاهُ كُلَّ لَيْلَةٍ فِي رَمَضَانَ حَتَّى يَنْسَلِخَ يَعْرِضُ عَلَيْهِ النَّبِيُّ ﷺ الْقُرْآنَ فَإِذَا لَقِيَهُ جِبْرِيلُ عَلَيْهِ السَّلَام كَانَ أَجْوَدَ بِالْخَيْرِ مِنَ الرِّيحِ الْمُرْسَلَةِ.

NEOSTAVLJANJE LAŽNOG GOVORA I POSTUPANJE PO NJEMU ZA VRIJEME POSTA

باب من لم يدع قول الزور والعمل به في الصوم

1903. PRIČAO NAM JE Adem b. Ebi-Ijas, njemu Ibn-Ebi-Zi'b, ovome Seid Makburi prenoseći od svoga oca, a on od Ebu-Hurejre, radijallahu anhu, da je rekao: Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao je:
"Ko ne ostavi lažni govor i postupa po njemu (za vrijeme posta), Allah nema potrebe (ne želi da mu ga primi samo) zato što on ostavlja svoje jelo i svoje piće."[1]

١٩٠٣. حَدَّثَنَا آدَمُ بْنُ أَبِي إِيَاسٍ حَدَّثَنَا ابْنُ أَبِي ذِئْبٍ حَدَّثَنَا سَعِيدٌ الْمَقْبُرِيُّ عَنْ أَبِيهِ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ مَنْ لَمْ يَدَعْ قَوْلَ الزُّورِ وَالْعَمَلَ بِهِ فَلَيْسَ لِلَّهِ حَاجَةٌ فِي أَنْ يَدَعَ طَعَامَهُ وَشَرَابَهُ.

1 U drugoj verziji istog hadisa navedeno je: "... i kloniti se svih grešnih poslova." U navedenom hadisu izričito je zabranjena laž, a u drugim još i ogovaranje, klevetanje i prenošenje tuđih riječi. Dobra djela mogu činiti i dobri i loši ljudi, a klonjenje od grešnih akata je odlika samo moralno pobožnih osoba.

DA LI POSTAČ, KADA BUDE GRĐEN, TREBA REĆI: "JA POSTIM!"

باب هل يقول إني صائم إذا شتم

1904. PRIČAO NAM JE Ibrahim b. Musa, njega obavijestio Hišam b. Jusuf prenoseći od Ibnu-Džurejdža, koga je obavijestio Ata' prenoseći od Ebu-Saliha Zejjata, kako je on čuo Ebu-Hurejru, radijallahu anhu, kako govori:
Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao je:
Allah kaže: – Svaki posao pripada čovjeku osim posta. Post je Moj i ja za njega posebno nagrađujem. Post je štitnik. Kada neko od vas bude postio, neka ostavi spolno općenje i neka ne galami, a ako ga neko bude psovao ili se htio s njim tući, neka kaže: "Ja sam postač!" Tako mi Onoga u Čijoj je ruci Muhammedova duša, zadah iz usta postača sigurno je kod Allaha bolji od mirisa mošusa. Postač ima dva veselja kojima se raduje: veseli se kada iftari i veselit će se svome postu kada bude susreo svoga Stvoritelja.[1]

١٩٠٤ . حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ مُوسَى أَخْبَرَنَا هِشَامُ ابْنُ يُوسُفَ عَنْ ابْنِ جُرَيْجٍ قَالَ أَخْبَرَنِي عَطَاءٌ عَنْ أَبِي صَالِحٍ الزَّيَّاتِ أَنَّهُ سَمِعَ أَبَا هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ يَقُولُ قَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ قَالَ اللهُ كُلُّ عَمَلِ ابْنِ آدَمَ لَهُ إِلَّا الصِّيَامَ فَإِنَّهُ لِي وَأَنَا أَجْزِي بِهِ وَالصِّيَامُ جُنَّةٌ وَإِذَا كَانَ يَوْمُ صَوْمِ أَحَدِكُمْ فَلَا يَرْفُثْ وَلَا يَصْخَبْ فَإِنْ سَابَّهُ أَحَدٌ أَوْ قَاتَلَهُ فَلْيَقُلْ إِنِّي امْرُؤٌ صَائِمٌ وَالَّذِي نَفْسُ مُحَمَّدٍ بِيَدِهِ لَخُلُوفُ فَمِ الصَّائِمِ أَطْيَبُ عِنْدَ اللهِ مِنْ رِيحِ الْمِسْكِ لِلصَّائِمِ فَرْحَتَانِ يَفْرَحُهُمَا إِذَا أَفْطَرَ فَرِحَ وَإِذَا لَقِيَ رَبَّهُ فَرِحَ بِصَوْمِهِ .

POST ONOGA KOJI SE BOJI SEBI (SVOM MORALU) OD NEŽENJENOSTI (LEDIČNOSTI)

باب الصوم لمن خاف على نفسه العزبة

1905. PRIČAO NAM JE Abdan, prenoseći od Ebu-Hamze, on od A'meša, ovaj od Ibrahima, a on od Alkame da je izjavio: – Išao sam s Abdullahom (b. Mes'udom), radijallahu anhu, i on reče: – Bili smo s Vjerovjesnikom, sallallahu alejhi ve sellem, i on reče:

١٩٠٥ . حَدَّثَنَا عَبْدَانُ عَنْ أَبِي حَمْزَةَ عَنْ الْأَعْمَشِ عَنْ إِبْرَاهِيمَ عَنْ عَلْقَمَةَ قَالَ بَيْنَا أَنَا أَمْشِي مَعَ عَبْدِ اللهِ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ فَقَالَ كُنَّا مَعَ النَّبِيِّ ﷺ فَقَالَ مَنْ اسْتَطَاعَ الْبَاءَةَ فَلْيَتَزَوَّجْ فَإِنَّهُ أَغَضُّ لِلْبَصَرِ

1 Iftaru se obični smrtnici raduju što će se najesti i napiti i udovoljiti drugim ljudskim fizičkim potrebama, dok radost visoko moralnih i pobožnih ljudi je zbog toga što su uspješno izvršili svoju obavezu posta i druge vjerske dužnosti konkretnog dana, živeći u nadi da će tako moći nastaviti i sljedećeg, pa i drugog ramazana.Postač će biti osobito ponosan svojim postom, kada vidi da će za njega na Sudnjem danu dobiti neobično veliku nagradu.
Ljudi visokog vjersko-moralnog života u danima posta su mirni, staloženi i bez galame, smijeha i beskorisnog razgovora. Hasan Basri, prolazeći uz ramazan pokraj grupe muslimana koji su se smijali, dobacio je: "Allah je ljudima dao ramazan kao polje da se na njemu utrkuju svojim dobrim djelima ka Allahovoj milosti i njegovom zadovoljstvu, pa neki uteknu i dođu do sreće, a drugi izostanu i budu na gubitku. Čudnovato je smijanje neozbiljnih u vrijeme kada dolaze do sreće oni koji čine dobro, a propadaju oni koji se bave besposlicom."

“Ko je (materijalno) mogućan za brak, neka se ženi, jer to jače utiče na obaranje pogleda (prema zemlji) i najsigurnije zaštićuje spolni život (organ), a onaj koji nije u mogućnosti, neka posti, jer mu je post jedna vrsta štita.”[2]

وَأَحْصَنُ لِلْفَرْجِ وَمَنْ لَمْ يَسْتَطِعْ فَعَلَيْهِ بِالصَّوْمِ فَإِنَّهُ لَهُ وِجَاءٌ .

IZJAVA VJEROVJESNIKA, SALLALLAHU ALEJHI VE SELLEM: “KADA VIDITE MLAĐAK (RAMAZANA) POSTITE, A KADA GA VIDITE (DRUGI PUT) PRESTANITE POSTITI!”

باب قول النبي ﷺ إذا رأيتم الهلال فصوموا وإذا رأيتموه فأفطروا

Sile (b. Zufer), prenoseći od Ammara, rekao je: “Ko posti sumnjivi dan, on pokazuje neposlušnost Ebul-Kasimu, sallallahu alejhi ve sellem.”[3]

وَقَالَ صِلَةُ عَنْ عَمَّارٍ مَنْ صَامَ يَوْمَ الشَّكِّ فَقَدْ عَصَى أَبَا الْقَاسِمِ ﷺ .

1906. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Mesleme prenoseći od Malika, on od Nafija, ovaj od Abdullaha b. Omera, radijallahu anhuma, kako je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, spomenuo ramazan i rekao:
“Ne postite dok ne vidite mlađak (ramazana), a ne prestajte postiti dok ga opet ne vidite. A kada vam on bude zastrt oblakom, odredite ga (odbrojavanjem šabana)!”

١٩٠٦ . حَدَّثَنَا عَبْدُ اللهِ بْنُ مَسْلَمَةَ حَدَّثَنَا مَالِكٌ عَنْ نَافِعٍ عَنْ عَبْدِ اللهِ بْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا أَنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ ذَكَرَ رَمَضَانَ فَقَالَ لَا تَصُومُوا حَتَّى تَرَوُا الْهِلَالَ وَلَا تُفْطِرُوا حَتَّى تَرَوْهُ فَإِنْ غُمَّ عَلَيْكُمْ فَاقْدُرُوا لَهُ .

---

2 Iz navedenog hadisa zaključuje se:
– dozvoljeno je upotrebljavati sredstva koja umanjuju strastvenost kod ljudi;
– post smanjuje nagon strastvenosti;
– stupanje u brak je sunnet za osobe umjerenog seksualnog nagona. Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao je: “Ženite se, plodite se, množite se, a ja ću se s vama na Sudnjem danu ponositi pred drugim narodima.” Brak je vadžib za osobe sa jače razvijenim seksualnim nagonom, a pokuđen osobama koje znaju da ne mogu udovoljavati seksualnim potrebama svog bračnog druga.

3 Izjavu Silea b. Zufera donio je i Tirmizi u ovoj verziji: “Bili smo kod Ammara b. Jasira i on nam je donio pečenu ovcu i rekao: ‘Jedite!’ Neki se čovjek povukao na stranu i rekao da posti, pa je Ammar kazao: ‘Ko posti ovaj dan u koji se sumnja, je li on posljednji dan šabana ili prvi dan ramazana, on je neposlušan Ebul-Kasimu (Muhammedu, sallallahu alejhi ve sellem).’”
Sumnjivi dan (jevmi šek) je dan za koji se samo misli da je prvi dan ramazana, ali se viđenje mlađaka nije moglo dokazati.
Ebu-Hanife smatra da nije zabranjeno postiti sumnjivi dan na ime (nafile). Ovo je stav još: Evza‘ija, Lejsa b. Sa‘da, Ahmeda, Ishaka, Omera, Alije, Enesa, Ebu-Hurejre i još ponekih ashaba.
Esma bint Ebu-Bekra postila ga je kao nafilu.

1907. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Mesleme, njemu Malik prenoseći od Abdullaha b. Dinara, on od Abdullaha b. Omera, radijallahu anhuma, da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Mjesec je 29 noći i ne postite dok ne vidite mlađak, a ako vam bude zastrt oblakom, upotpunite (šaban) broj od 30 (dana)."

١٩٠٧. حَدَّثَنَا عَبْدُ اللهِ بْنُ مَسْلَمَةَ حَدَّثَنَا مَالِكٌ عَنْ عَبْدِ اللهِ بْنِ دِينَارٍ عَنْ عَبْدِ اللهِ بْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا أَنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ قَالَ الشَّهْرُ تِسْعٌ وَعِشْرُونَ لَيْلَةً فَلَا تَصُومُوا حَتَّى تَرَوْهُ فَإِنْ غُمَّ عَلَيْكُمْ فَأَكْمِلُوا الْعِدَّةَ ثَلَاثِينَ .

1908. PRIČAO NAM JE Ebul-Velid, njemu Šu'be prenoseći od Džebele b. Suhajma da je rekao: Čuo sam (Abdullaha) Ibnu-Omera, radijallahu anhuma, gdje kaže: Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao je:
"Ovaj mjesec je ovoliko (10 dana) i ovoliko (10 dana), a u trećem (pokazivanju rukom) savio je palac (9 dana)."

١٩٠٨. حَدَّثَنَا أَبُو الْوَلِيدِ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ عَنْ جَبَلَةَ ابْنِ سُحَيْمٍ قَالَ سَمِعْتُ ابْنَ عُمَرَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا يَقُولُ قَالَ النَّبِيُّ ﷺ الشَّهْرُ هَكَذَا وَهَكَذَا وَخَنَسَ الْإِبْهَامَ فِي الثَّالِثَةِ .

1909. PRIČAO NAM JE Adem, njemu Šu'be, a ovome Muhammed b. Zijad rekavši da je čuo Ebu-Hurejru, radijallahu anhu, gdje govori: – Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, kazao je: Ebul-Kasim, sallallahu alejhi ve sellem, rekao je:
"Zapostite kad vidite mlađaka, i prestanite postiti kada ga vidite, a ako vam on bude zastrt oblakom, upotpunite šaban 30 dana."

١٩٠٩. حَدَّثَنَا آدَمُ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ زِيَادٍ قَالَ سَمِعْتُ أَبَا هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ يَقُولُ قَالَ النَّبِيُّ ﷺ أَوْ قَالَ قَالَ أَبُو الْقَاسِمِ ﷺ صُومُوا لِرُؤْيَتِهِ وَأَفْطِرُوا لِرُؤْيَتِهِ فَإِنْ غُبِّيَ عَلَيْكُمْ فَأَكْمِلُوا عِدَّةَ شَعْبَانَ ثَلَاثِينَ .

1910. PRIČAO NAM JE Ebu-Asim, prenoseći od Ibnu-Džurejdža, on od Jahjaa b. Abdullaha b. Sajfija, ovaj od Ikrime b. Abdur-Rahmana, a on od Ummi-Seleme, radijallahu anha, da se Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, uz zakletvu povukao jedan mjesec od svojih žena i kada je prošlo 29 dana došao je (ženama), pa mu je rečeno: "Ti si se zakleo da nećeš ulaziti (ženama) mjesec?"
– Poneki mjesec je uistinu 29 dana – rekao je on.

١٩١٠. حَدَّثَنَا أَبُو عَاصِمٍ عَنِ ابْنِ جُرَيْجٍ عَنْ يَحْيَى بْنِ عَبْدِ اللهِ بْنِ صَيْفِيٍّ عَنْ عِكْرِمَةَ بْنِ عَبْدِ الرَّحْمَنِ عَنْ أُمِّ سَلَمَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهَا أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ آلَى مِنْ نِسَائِهِ شَهْرًا فَلَمَّا مَضَى تِسْعَةٌ وَعِشْرُونَ يَوْمًا غَدَا أَوْ رَاحَ فَقِيلَ لَهُ إِنَّكَ حَلَفْتَ أَنْ لَا تَدْخُلَ شَهْرًا فَقَالَ إِنَّ الشَّهْرَ يَكُونُ تِسْعَةً وَعِشْرِينَ يَوْمًا .

1911. PRIČAO NAM JE Abdul-Aziz b. Abdullah, njemu Sulejman b. Bilal prenoseći od Humejda, on od Enesa, radijallahu anhu, da je rekao: "Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, uz zakletvu se povukao od svojih žena, a bijaše ga noga (ranjena) već preboljela, pa je ostao 29 noći na balkonu (verandi), a potom sišao (u prizemlje)."
– Allahov Poslaniče – rekle su mu – povukao si se od žena na jedan mjesec?
– Ovaj mjesec je 29 (dana) – rekao je on.

١٩١١. حَدَّثَنَا عَبْدُ الْعَزِيزِ بْنُ عَبْدِ اللهِ حَدَّثَنَا
سُلَيْمَانُ بْنُ بِلَالٍ عَنْ حُمَيْدٍ عَنْ أَنَسٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ
قَالَ آلَى رَسُولُ اللهِ ﷺ مِنْ نِسَائِهِ وَكَانَتْ انْفَكَّتْ
رِجْلُهُ فَأَقَامَ فِي مَشْرُبَةٍ تِسْعًا وَعِشْرِينَ لَيْلَةً ثُمَّ نَزَلَ
فَقَالُوا يَا رَسُولَ اللهِ آلَيْتَ شَهْرًا فَقَالَ إِنَّ الشَّهْرَ
يَكُونُ تِسْعًا وَعِشْرِينَ .

DVA BAJRAMSKA MJESECA SE NE UMANJUJU

بَاب شَهْرَا عِيدٍ لَا يَنْقُصَانِ

Ebu-Abdullah (Buharija) je rekao:
– Ishak je izjavio: "Kada i bude koji od njih umanjen, nagrada je neumanjena."
Muhamed kaže:
"Ramazan i zul-hidže ne mogu se sastati (u godini) budući da su oba umanjena."

قَالَ أَبُو عَبْد اللهِ قَالَ إِسْحَاقُ وَإِنْ كَانَ نَاقِصًا
فَهُوَ تَمَامٌ وَقَالَ مُحَمَّدٌ لَا يَجْتَمِعَانِ كِلَاهُمَا نَاقِصٌ .

1912. PRIČAO NAM JE Musedded, njemu Mu'temir koji je čuo Ishaka b. Suvejda da prenosi od Abdur-Rahmana b. Ebi-Bekra, on od svoga oca, a ovaj od Vjerovjesnka, sallallahu alejhi ve sellem, a preko drugog seneda, kazivao mi je Musedded, njemu prenio Mu'temir od Halida Hazzaija, ovome Abdur-Rahman b. Ebi-Bekr od svoga oca, radijallahu anhu, a ovaj od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, da je rekao:
"Dva mjeseca se ne umanjuju: bajramska dva mjeseca – ramazan i zul-hidže."[1]

١٩١٢. حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ حَدَّثَنَا مُعْتَمِرٌ قَالَ سَمِعْتُ
إِسْحَاقَ بْنَ سُوَيْدٍ عَنْ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ أَبِي بَكْرَةَ
عَنْ أَبِيهِ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ وَحَدَّثَنِي مُسَدَّدٌ حَدَّثَنَا
مُعْتَمِرٌ عَنْ خَالِدٍ الْحَذَّاءِ قَالَ أَخْبَرَنِي عَبْدُ الرَّحْمَنِ
ابْنُ أَبِي بَكْرَةَ عَنْ أَبِيهِ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ
قَالَ شَهْرَانِ لَا يَنْقُصَانِ شَهْرَا عِيدٍ رَمَضَانُ
وَذُو الْحَجَّةِ .

1 Ahmed u svom *Musnedu* isti hadis iznosi preciznije u ovoj verziji: "Dva mjeseca ne mogu biti umanjena (u istoj godini). U svakom od njih je Bajram, a to su ramazan i zul-hidže."
Raznolika su tumačenja ovog hadisa. Jedni učenjaci smatraju da u jednoj godini ne mogu biti ramazan i zul-hidže smanjeni na 29 kalendarskih dana, drugi rezonuju da nagrade za učinjena djela ne mogu biti umanjene u obadva mjeseca: kome nije bilo suđeno da obavi hadž i da za njega dobije Allahovu nagradu, on je postio ramazan za što će dobiti neumanjenu nagradu za post.

IZJAVA VJEROVJESNIKA, SALLALLAHU ALEJHI VE SELLEM: "MI NE PIŠEMO I NE RAČUNAMO"

باب قول النبي ﷺ لا نكتب ولا نحسب

1913. PRIČAO NAM JE Adem, kome je saopćio Šu'be, njemu Esved b. Kajs, a ovome Seid b. Amr, kako je čuo (Abdullaha) Ibnu-Omera, radijallahu anhuma, da prenosi od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, da je rekao:
"Mi smo nepismen narod: ne pišemo i ne računamo (astronomskom metodom). Mjesec je ovoliko i ovoliko", tj. jednom 29, a jednom 30 dana.

١٩١٣. حَدَّثَنَا آدَمُ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ حَدَّثَنَا الأَسْوَدُ ابْنُ قَيْسٍ حَدَّثَنَا سَعِيدُ بْنُ عَمْرٍو أَنَّهُ سَمِعَ ابْنَ عُمَرَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا عَنِ النَّبِيِّ ﷺ أَنَّهُ قَالَ إِنَّا أُمَّةٌ أُمِّيَّةٌ لَا نَكْتُبُ وَلَا نَحْسُبُ الشَّهْرُ هَكَذَا وَهَكَذَا يَعْنِي مَرَّةً تِسْعَةً وَعِشْرِينَ وَمَرَّةً ثَلَاثِينَ .

RAMAZAN SE NE MOŽE NIKAKO UNAPRIJED POMAKNUTI POŠĆENJEM JEDNOG ILI DVA DANA

باب لا يتقدم رمضان بصوم يوم ولا يومين

1914. PRIČAO NAM JE Muslim b. Ibrahim, njemu Hišam, a ovome Jahja b. Ebi-Kesir prenoseći od Ebu-Seleme, on od Ebu-Hurejre, radijallahu anhu, a ovaj od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, da je rekao:
"Ne može niko od vas pomicati ramazan unaprijed ranijim pošćenjem jednog ili dva dana, osim onaj koji posti svoj uobičajeni post, pa neka posti i taj dan!"[1]

١٩١٤. حَدَّثَنَا مُسْلِمُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ حَدَّثَنَا هِشَامٌ حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ أَبِي كَثِيرٍ عَنْ أَبِي سَلَمَةَ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ لَا يَتَقَدَّمَنَّ أَحَدُكُمْ رَمَضَانَ بِصَوْمِ يَوْمٍ أَوْ يَوْمَيْنِ إِلَّا أَنْ يَكُونَ رَجُلٌ كَانَ يَصُومُ صَوْمَهُ فَلْيَصُمْ ذَلِكَ الْيَوْمَ .

---

1 Mekruh je zapaštati na dan-dva prije ramazana i tako neposredno nastaviti pošćenje ramazana. Davud smatra da post tih dana nije punovažan, pa makar se on podudarao s postom koji je čovjek uobičavao postiti. Jedna grupa učenjaka smatra da pošćenje tih dana kao nafila-post nije dozvoljeno, osim ako ih je postač ranije uobičajio u drugim mjesecima. Ovo je mišljenje preneseno od Omera, Alije, Ammara, Huzejfe, Ibn-Mes'uda, Ša'bija, Neha'ija, Hasana Basrija i Šafije.
Ikrime je rekao: "Ko posti sumnjivi dan, on griješi prema Allahu i Njegovom Poslaniku."
Prenosi se da su Aiša i njena sestra Esma postile ovaj dan. Aiša je rekla: "Draže mi je postiti sumnjivi dan šabana, nego mrsiti prvi dan ramazana." Ovo mišljenje dijele još: Lejs, Evza'i, Ebu-Hanife, Ahmed i Ishak. Ibn-Munzir navodi da su Ata', Omer b. Abdul-Aziz i Hasan Basri smatrali: "Ako vjernik naumi noću da će sutra postiti na ime prvog dana ramazana, i sutradan, ujutro ili krajem dana, sazna za mladak, taj dan vrijedi mu kao punopravni prvi dan posta ramazana." Ovo je stav još: Sevrija, Evza'ija i Ebu-Hanife.
U *Sunenima* je zabilježeno da je Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Ne postite, kada nastupi druga polovina šabana!" Na osnovu ovoga imperativa i hadisa koji je Buharija iznio, Ruvejjenai, pripadnik šafijskog mezheba, smatra haramom postiti zadnji 1 ili 2 dana šabana, nastavljajući potom neposredno pošćenje ramazana.

RIJEČI UZVIŠENOG ALLAHA: "DOZVOLJENO VAM JE DA SE U SVAKOJ NOĆI POSTA PRIBLIŽAVATE SVOJIM ŽENAMA. ONE SU VAŠA ODJEĆA, A VI STE NJIHOVA ODJEĆA (ZAŠTITA). ALLAH JE ZNAO DA STE VI SEBE VARALI PA JE PRIMIO VAŠE POKAJANJE I OPROSTIO VAM. SADA IM PRILAZITE (NOĆU) I TRAŽITE ONO ŠTO VAM JE ALLAH PROPISAO!"

باب قَوْلِ اللَّهِ جَلَّ ذِكْرُهُ {أُحِلَّ لَكُمْ لَيْلَةَ الصِّيَامِ الرَّفَثُ إِلَى نِسَائِكُمْ هُنَّ لِبَاسٌ لَكُمْ وَأَنْتُمْ لِبَاسٌ لَهُنَّ عَلِمَ اللَّهُ أَنَّكُمْ كُنْتُمْ تَخْتَانُونَ أَنْفُسَكُمْ فَتَابَ عَلَيْكُمْ وَعَفَا عَنْكُمْ فَالآنَ بَاشِرُوهُنَّ وَابْتَغُوا مَا كَتَبَ اللَّهُ لَكُمْ}

1915. PRIČAO NAM JE Ubejdullah b. Musa prenoseći od Israila, on od Ebu-Ishaka, ovaj od Beraa, radijallahu anhu, da je rekao:
– Kada bi koji od drugova Muhammeda, sallallahu alejhi ve sellem, postio (početkom objave posta) i nastupio iftar, a on zaspao prije nego bi večerao, on ne bi te noći više jeo, a ni sutrašnji dan dok ne nastupi večer. Tako je Kajs b. Sirme Ensari postio, i kada je bilo vrijeme iftara, došao je svojoj ženi i rekao joj: "Ima li kod tebe šta za jelo?"
– Nema – kazala je ona – ali ću otići da ti potražim.
On je toga dana radio, pa ga je savladao san. Kasnije mu je došla njegova žena i kada ga je vidjela (da spava) rekla je: "Tebi ne uspje!" Oko pola narednog dana on se onesvijestio.
To je kasnije spomenuto Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, pa je objavljen ovaj ajet:
"Dozvoljeno vam je svake ramazanske noći spolno općiti s vašim ženama..." čemu su se oni veoma obradovali. A objavljeno je i: "... Jedite i pijte dok vam ne bude jasan bijeli konac od crnog konca..."[2]

١٩١٥. حَدَّثَنَا عُبَيْدُ اللَّهِ بْنُ مُوسَى عَنْ إِسْرَائِيلَ عَنْ أَبِي إِسْحَاقَ عَنِ الْبَرَاءِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ كَانَ أَصْحَابُ مُحَمَّدٍ ﷺ إِذَا كَانَ الرَّجُلُ صَائِمًا فَحَضَرَ الإِفْطَارُ فَنَامَ قَبْلَ أَنْ يُفْطِرَ لَمْ يَأْكُلْ لَيْلَتَهُ وَلاَ يَوْمَهُ حَتَّى يُمْسِيَ وَإِنَّ قَيْسَ بْنَ صِرْمَةَ الأَنْصَارِيَّ كَانَ صَائِمًا فَلَمَّا حَضَرَ الإِفْطَارُ أَتَى امْرَأَتَهُ فَقَالَ لَهَا أَعِنْدَكِ طَعَامٌ قَالَتْ لاَ وَلَكِنْ أَنْطَلِقُ فَأَطْلُبُ لَكَ وَكَانَ يَوْمَهُ يَعْمَلُ فَغَلَبَتْهُ عَيْنَاهُ فَجَاءَتْهُ امْرَأَتُهُ فَلَمَّا رَأَتْهُ قَالَتْ خَيْبَةً لَكَ فَلَمَّا انْتَصَفَ النَّهَارُ غُشِيَ عَلَيْهِ فَذُكِرَ ذَلِكَ لِلنَّبِيِّ ﷺ فَنَزَلَتْ هَذِهِ الآيَةُ أُحِلَّ لَكُمْ لَيْلَةَ الصِّيَامِ الرَّفَثُ إِلَى نِسَائِكُمْ فَفَرِحُوا بِهَا فَرَحًا شَدِيدًا وَنَزَلَتْ وَكُلُوا وَاشْرَبُوا حَتَّى يَتَبَيَّنَ لَكُمُ الْخَيْطُ الأَبْيَضُ مِنَ الْخَيْطِ الأَسْوَدِ.

2 Supruga Kajsova donijela je svom mužu večeru, kada je on bio od umora već zaspao. Ona ga je probudila ali on nije htio jesti, smatrajući da poslije spavanja nije dozvoljeno jesti. Posteći bez večere i bez ručka, on se sutradan onesvijestio i uz velike muke dočekao večeru toga dana.

RIJEČI UZVIŠENOG ALLAHA: "... I JEDITE I PIJTE DOK VAM NE BUDE JASAN BIJELI KONAC OD CRNOG KONCA OD ZORE, ZATIM NASTAVITE POST DO NOĆI...!"[1]

بابُ قوْلِ اللهِ تعالَى (وكُلوُا واشْربُوا حتَّى يتبيَّن لكُمُ الْخيْطُ الأبْيضُ مِن الْخيْطِ الأسْوَد مِن الْفجْرِ ثُمَّ أتِمّوُا الصّيامِ إلى اللّيْلِ)

Ovo je Bera' prenio (navedeni hadis) od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem.

فِيهِ الْبَرَاءُ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ .

1916. PRIČAO NAM JE Hadždžadž b. Minhal, njemu Hušejm, ovoga obavijestio Husajn b. Abdur-Rahman prenoseći od Ša'bija, on od Adijja b. Hatima, radijallahu anhu, da je rekao:
– Kada je objavljeno: "Dok vam ne bude jasan bijeli konac od crnog konca", uzeo sam crni i bijeli konac i stavio pod jastuk. Noću sam ih gledao i nisam mogao razlikovati. Sutra ujutro došao sam Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, i to mu iznio a on reče:
"To je samo crnina noći i bjelina dana."

١٩١٦. حَدَّثَنَا حَجَّاجُ بْنُ مِنْهَالٍ حَدَّثَنَا هُشَيْمٌ قَالَ أَخْبَرَنِي حُصَيْنُ بْنُ عَبْدِ الرَّحْمَنِ عَنِ الشَّعْبِيِّ عَنْ عَدِيِّ بْنِ حَاتِمٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ لَمَّا نَزَلَتْ حَتَّى يَتَبَيَّنَ لَكُمُ الْخَيْطُ الأَبْيَضُ مِنَ الْخَيْطِ الأَسْوَدِ عَمَدْتُ إِلَى عِقَالٍ أَسْوَدَ وَإِلَى عِقَالٍ أَبْيَضَ فَجَعَلْتُهُمَا تَحْتَ وِسَادَتِي فَجَعَلْتُ أَنْظُرُ فِي اللَّيْلِ فَلَا يَسْتَبِينُ لِي فَغَدَوْتُ عَلَى رَسُولِ اللهِ ﷺ فَذَكَرْتُ لَهُ ذَلِكَ فَقَالَ إِنَّمَا ذَلِكَ سَوَادُ اللَّيْلِ وَبَيَاضُ النَّهَارِ .

1917. PRIČAO NAM JE Seid b. Ebi-Merjem, njemu Ibnu-Ebi-Hazim prenoseći od svoga oca, a on od Sehla b. Sa'da..., a preko drugog seneda, pričao nam je Seid b. Ebi-Merjem, rekavši da mu je saopćio Ebu-Gassan Muhamed b. Mutarrif, a njemu Ebu-Hazim prenoseći od Sehla b. Sa'da, da je izjavio:
– Objavljeno je: "I jedite i pijte dok vam ne bude jasan bijeli konac od crnog konca...", a nije bilo još objavljeno "od zore", pa kada bi neko htio postiti, svezao bi za svoju nogu bijeli i crni konac i jeo bi dok mu ne bi njihove boje postale jasne. Tada je Allah još objavio: "Od zore". Tada su – kaže Sehl – oni shvatili da se time mislilo samo na noć i dan.

١٩١٧. حَدَّثَنَا سَعِيدُ بْنُ أَبِي مَرْيَمَ حَدَّثَنَا ابْنُ أَبِي حَازِمٍ عَنْ أَبِيهِ عَنْ سَهْلِ بْنِ سَعْدٍ ح حَدَّثَنِي سَعِيدُ بْنُ أَبِي مَرْيَمَ حَدَّثَنَا أَبُو غَسَّانَ مُحَمَّدُ بْنُ مُطَرِّفٍ قَالَ حَدَّثَنِي أَبُو حَازِمٍ عَنْ سَهْلِ بْنِ سَعْدٍ قَالَ أُنْزِلَتْ وَكُلُوا وَاشْرَبُوا حَتَّى يَتَبَيَّنَ لَكُمُ الْخَيْطُ الأَبْيَضُ مِنَ الْخَيْطِ الأَسْوَدِ وَلَمْ يَنْزِلْ مِنَ الْفَجْرِ فَكَانَ رِجَالٌ إِذَا أَرَادُوا الصَّوْمَ رَبَطَ أَحَدُهُمْ فِي رِجْلِهِ الْخَيْطَ الأَبْيَضَ وَالْخَيْطَ الأَسْوَدَ وَلَمْ يَزَلْ يَأْكُلُ حَتَّى يَتَبَيَّنَ لَهُ رُؤْيَتُهُمَا فَأَنْزَلَ اللهُ بَعْدُ مِنَ الْفَجْرِ فَعَلِمُوا أَنَّهُ إِنَّمَا يَعْنِي اللَّيْلَ وَالنَّهَارَ .

1 Dalji prijevod navedenog 187. ajeta poglavlja El-Bekare glasi: "Ne prilazite im, dok se zadržavate u džamijama (u itikafu). To su Allahove granice (propisi), pa im se ne približavajte! Tako Allah objašnjava ljudima svoje znakove da bi oni bili bogobojazni."

IZJAVA VJEROVJESNIKA, SALLALLAHU ALEJHI VE SELLEM: “NEKA VAS NIPOŠTO NE OMETA EZAN BILALA OD VAŠEG SEHURA (NOĆNOG RUČKA)”

باب قول النبي ﷺ لا يمنعنكم من سحوركم أذان بلال

1918, 1919. PRIČAO NAM JE Ubejd b. Isma‘il, prenoseći od Usame, on od Ubejdullaha, ovaj od Nafija, on od Ibnu-Omera i Kasima b. Muhameda koji su prenijeli od Aiše, radijallahu anha, kako je Bilal učio ezan noću i Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
“Jedite i pijte dok ne zauči ezan Ibnu-Ummi-Mektum (Amr b. Kajs), jer on ne uči ezan, dok se zora ne pojavi.”
– A između njihovih ezana bilo je toliko – kaže Kasim – da se popne ovaj, a siđe onaj.

١٩١٨ - ١٩١٩. حَدَّثَنَا عُبَيْدُ بْنُ إِسْمَاعِيلَ عَنْ أَبِي أُسَامَةَ عَنْ عُبَيْدِ اللهِ عَنْ نَافِعٍ عَنِ ابْنِ عُمَرَ وَالْقَاسِمِ بْنِ مُحَمَّدٍ عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهَا أَنَّ بِلَالًا كَانَ يُؤَذِّنُ بِلَيْلٍ فَقَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ كُلُوا وَاشْرَبُوا حَتَّى يُؤَذِّنَ ابْنُ أُمِّ مَكْتُومٍ فَإِنَّهُ لَا يُؤَذِّنُ حَتَّى يَطْلُعَ الْفَجْرُ قَالَ الْقَاسِمُ وَلَمْ يَكُنْ بَيْنَ أَذَانِهِمَا إِلَّا أَنْ يَرْقَى ذَا وَيَنْزِلَ ذَا .

ODGAĐANJE SEHURA (DO PRED ZORU)

باب تأخير السحور

1920. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Ubejdullah, njemu Abdul-Aziz b. Ebi-Hazim prenoseći od Ebu-Hazima, a on od Sehla b. Sa‘da, radijallahu anhu, da je rekao:
“Ručavao sam kod svojih ukućana, a potom žurio da stignem (klanjati sabahski) namaz s Allahovim Poslanikom, sallallahu alejhi ve sellem.”

١٩٢٠. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عُبَيْدِ اللهِ حَدَّثَنَا عَبْدُ الْعَزِيزِ بْنُ أَبِي حَازِمٍ عَنْ أَبِي حَازِمٍ عَنْ سَهْلِ ابْنِ سَعْدٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ كُنْتُ أَتَسَحَّرُ فِي أَهْلِي ثُمَّ تَكُونُ سُرْعَتِي أَنْ أُدْرِكَ السُّجُودَ مَعَ رَسُولِ اللهِ ﷺ .

KOLIKO JE VRIJEME IZMEĐU SEHURA I SABAHSKOG NAMAZA

باب قدر كم بين السحور وصلاة الفجر

1921. PRIČAO NAM JE Muslim b. Ibrahim, njemu Hišam, a ovome Katade prenoseći od Enesa, on od Zejda b. Sabita, radijallahu anhu, da je rekao:
“Ručavali smo (ponekad) s Vjerovjesnikom, sallallahu alejhi ve sellem, a zatim je ustajao da klanja namaz.”

١٩٢١. حَدَّثَنَا مُسْلِمُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ حَدَّثَنَا هِشَامٌ حَدَّثَنَا قَتَادَةُ عَنْ أَنَسٍ عَنْ زَيْدِ بْنِ ثَابِتٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ تَسَحَّرْنَا مَعَ النَّبِيِّ ﷺ ثُمَّ قَامَ إِلَى الصَّلَاةِ قُلْتُ كَمْ كَانَ بَيْنَ الْأَذَانِ وَالسَّحُورِ قَالَ قَدْرُ خَمْسِينَ آيَةً .

– Koliko je bilo (vremena) – upitao sam – između (sabahskog) ezana i sehura?
– Koliko (se može proučiti) 50 ajeta (srednje dužine) – odgovorio je Zejd b. Sabit.[1]

BLAGOSLOVLJENOST SEHURA, ALI ON NIJE OBAVEZAN

باب بركة السحور من غير إيجاب

Naime, Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, i njegovi drugovi su spajali post i nije spominjan sehur.

لأَنَّ النَّبِيَّ ﷺ وَأَصْحَابَهُ وَاصَلُوا وَلَمْ يُذْكَرِ السَّحُورُ .

1922. PRIČAO NAM JE Musa b. Isma'il, njemu Džuvejrije prenoseći od Nafija, on od Abdullaha, radijallahu anhu, da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, spajao post pa ga je spajao i svijet, što mu je bilo teško, pa im je on to zabranio.
– Ti spajaš post (ne jedući u noći) – rekli su ashabi.
– Ja nisam kao vi. Ja sam uvijek nahranjen i napojen – odgovorio je.

١٩٢٢. حَدَّثَنَا مُوسَى بْنُ إِسْمَاعِيلَ حَدَّثَنَا جُوَيْرِيَةُ عَنْ نَافِعٍ عَنْ عَبْدِ اللهِ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ وَاصَلَ فَوَاصَلَ النَّاسُ فَشَقَّ عَلَيْهِمْ فَنَهَاهُمْ قَالُوا إِنَّكَ تُوَاصِلُ قَالَ لَسْتُ كَهَيْئَتِكُمْ إِنِّي أَظَلُّ أُطْعَمُ وَأُسْقَى .

1923. PRIČAO NAM JE Adem b. Ebi-Ijas, njemu Šu'be, a ovome Abdul-Aziz b. Suhejb, rekavši da je čuo Enesa b. Malika, radijallahu anhu, kada je rekao:
– Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, kazao je: "Sehurite, jer u sehuru ima blagoslov (bereket)!"[2]

١٩٢٣. حَدَّثَنَا آدَمُ بْنُ أَبِي إِيَاسٍ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ حَدَّثَنَا عَبْدُ الْعَزِيزِ بْنُ صُهَيْبٍ قَالَ سَمِعْتُ أَنَسَ بْنَ مَالِكٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ قَالَ النَّبِيُّ ﷺ تَسَحَّرُوا فَإِنَّ فِي السَّحُورِ بَرَكَةً .

1 Arapi su dužinu vremena određivali i mjerili osim prema kretanju Sunca i Mjeseca još i prema pojedinim poslovima koji se mogu u njemu obaviti. Neki su za dužinu vremena između sehura i sabahskog ezana rekli da je bila koliko se može ovca pomusti.
Iz navedenog hadisa zaključuje se:
– vrijeme između ručka (sehura) i sabah-namaza lijepo je provoditi u učenju Kur'ana i drugim pobožnim poslovima;
– ručak (sehur) treba odgoditi do pred pojavu zore;
– ramazanske noći treba maksimalno provoditi u društvu učenih ljudi.

2 Zabilježeno je da je Ibnu-Zubejr postio neprekidno i dan i noć 15 dana, zbog čega su mu se crijeva osušila, pa mu je doneseno maslo koje je jeo kako mu crijeva ne bi popucala, a Amir b. Abdullah je spajao post između 16. i 17. noći ramazana, a poslije bi iftario maslo. Kada su ga o tome upitali, rekao je da maslo vlaži njegove žile, a da voda samo izađe iz tijela.
Dvodnevno pošćenje, i dan i noć, običavali su Abdullah b. Zubejr i još nekii ashabi. Postiti ovako, smatraju mekruhom Ebu-Hanife, Malik, Šafija i još mnogi učenjaci. Dvodnevno danonoćno pošćenje bilo je, kaže Hattabi, odlika Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, vjerovjesnika – a ostalima je ono zabranjeno.

DONOŠENJE ODLUKE ZA POST U TOKU DANA

باب إذا نوى بالنهار صوما

Ummu-Derda je kazala: Ebu-Derda bi pitao: "Imate li jelo (za ručak)?" Kad bi mu odgovorili: "Nema", on bi rekao: "Ja ću ovaj moj dan postiti."
To su radili i Ebu-Talha, Ebu-Hurejra, Ibnu-Abbas i Huzejfe, radijallahu anhum.

وَقَالَتْ أُمُّ الدَّرْدَاءِ كَانَ أَبُو الدَّرْدَاءِ يَقُولُ عِنْدَكُمْ طَعَامٌ فَإِنْ قُلْنَا لَا قَالَ فَإِنِّي صَائِمٌ يَوْمِي هَذَا وَفَعَلَهُ أَبُو طَلْحَةَ وَأَبُو هُرَيْرَةَ وَابْنُ عَبَّاسٍ وَحُذَيْفَةُ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمْ .

1924. PRIČAO NAM JE Ebu-Asim, prenoseći od Jezida b. Ebi-Ubejda, on od Seleme b. Ekve'a, radijallahu anhu, da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, poslao jednog čovjeka (Hinda b. Esma) da na Dan ašure među svijetom vikne:
"Ko je jeo (početkom dana), neka tako nastavi, ili neka posti, a ko nije ništa jeo, pa neka i ne jede!"[3]

١٩٢٤ . حَدَّثَنَا أَبُو عَاصِمٍ عَنْ يَزِيدَ بْنِ أَبِي عُبَيْدٍ عَنْ سَلَمَةَ بْنِ الْأَكْوَعِ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ بَعَثَ رَجُلًا يُنَادِي فِي النَّاسِ يَوْمَ عَاشُورَاءَ إِنَّ مَنْ أَكَلَ فَلْيُتِمَّ أَوْ فَلْيَصُمْ وَمَنْ لَمْ يَأْكُلْ فَلَا يَأْكُلْ .

Ibnu-Madže u svom *Sunenu* i Hakim u *Mustedreku* zabilježili su da je Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, kazao: "Tražite ispomoć u sehuru, u pošćenju preko dana i u podnevnom spavanju za noćno klanjanje!"
Ibnu-Hibban u svom *Sahihu* navodi da je Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Sehurite pred zoru, pa makar to bio gutljaj vode!"
Taberani je zabilježio da je Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Bože moj! Podaj sreću i napredak mojim sljedbenicima u sehuru. Sehurite, pa makar to bio samo jedan gutljaj vode, jedna hurma ili koja boba grožđa, jer će tada meleki moliti Allaha za oprost vaših grijeha."
Pod izrazom "blagoslov" razumijeva se otklanjanje gladi preko dana, jačanje fizičke snage tijela, buđenje samilosti i saosjećaja prema gladnim ljudima i bodrenje na druga brojna humana i za ljude korisna djela.
Ebu-Hurejra je izjavio: "Musliman neće polagati obračun na Sudnjem danu za tri učinjena djela: za jelo sehura, za jelo iftara i za hranu jedenu zajednički."

3 Odluka za pošćenje ramazanskog posta može se donijeti do podne konkretnog dana. Huzejfe je rekao: "Ko se odluči na pošćenje nakon što Sunce krene sa zenita, neka nastavi pošćenje!"
Evza'i, Malik, Šafija, Ahmed b. Hanbel i Ishak smatraju da za post ramazana postač mora donijeti odluku još u toku noći.
Neha'i, Sevri, Ebu-Hanife, Ebu-Jusuf, Muhamed i Zufer smatraju da se odluka može učiniti do podne za post ramazana, za zavjetni i za dobrovoljni post.

O POSTAČU KOJI OSVANE DŽUNUB

باب الصَّائِمِ يُصْبِحُ جُنُبًا

1925, 1926. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Mesleme, prenoseći od Malika, on od Sumejja, oslobođenog roba Ebu-Bekra b. Abdur-Rahmana b. Harisa b. Hišama b. Mugire, kako je čuo Ebu-Bekra b. Abdur-Rahmana da je rekao: "Kada smo ušli Aiši i Ummi-Selemi ja i moj otac...; a preko drugog seneda, pričao nam je Ebul-Jeman, njega obavijestio Šu'ajb prenoseći od Zuhrija, kome je saopćio Ebu-Bekr b. Abdur-Rahman b. Haris b. Hišam, da je njegov otac Abdur-Rahman prenio Mervanu, da su Aiša i Ummu-Selema rekle, da je Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, zatjecala zora, a on još džunup od spolnog akta sa svojim suprugama, i on bi se zatim okupao i postio."

Mervan je rekao Abdur-Rahmanu b. Harisu:

"Zaklinjem te Allahom da o tome jasno obavijestiš Ebu-Hurejru!" Mervan je tada bio vladar Medine. Ebu-Bekr je kasnije izjavio: "Abdur-Rahmanu to nije bilo drago." Poslije nam je bilo suđeno da se sastanemo u Zul-Hulejfi, gdje je Ebu-Hurejra imao nešto zemlje, pa je Abdur-Rahman rekao Ebu-Hurejri: "Spomenut ću ti jednu stvar, a da me za nju nije zakleo Mervan, ja ti je ne bih ni spomenuo." Zatim je prenio izjavu Aiše i Ummi-Seleme, na što je on rekao: "Tako isto pričao mi je Fadl b. Abbas, a on to najbolje zna."

Hemmam i Ibnu-Abdullah b. Omer su prenijeli od Ebu-Hurejre:

"Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, naređivao je nepošćenje (ako čovjek osvane džunup), ali prvi hadis je jačeg seneda."[1]

١٩٢٥-١٩٢٦. حَدَّثَنَا عَبْدُ اللهِ بْنُ مَسْلَمَةَ عَنْ مَالِكٍ عَنْ سُمَيٍّ مَوْلَى أَبِي بَكْرِ بْنِ عَبْدِ الرَّحْمَنِ ابْنِ الْحَارِثِ بْنِ هِشَامِ بْنِ الْمُغِيرَةِ أَنَّهُ سَمِعَ أَبَا بَكْرِ بْنَ عَبْدِ الرَّحْمَنِ قَالَ كُنْتُ أَنَا وَأَبِي حِينَ دَخَلْنَا عَلَى عَائِشَةَ وَأُمِّ سَلَمَةَ ح و حَدَّثَنَا أَبُو الْيَمَانِ أَخْبَرَنَا شُعَيْبٌ عَنِ الزُّهْرِيِّ قَالَ أَخْبَرَنِي أَبُو بَكْرِ بْنُ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ الْحَارِثِ بْنِ هِشَامٍ أَنَّ أَبَاهُ عَبْدَ الرَّحْمَنِ أَخْبَرَ مَرْوَانَ أَنَّ عَائِشَةَ وَأُمَّ سَلَمَةَ أَخْبَرَتَاهُ أَنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ كَانَ يُدْرِكُهُ الْفَجْرُ وَهُوَ جُنُبٌ مِنْ أَهْلِهِ ثُمَّ يَغْتَسِلُ وَيَصُومُ وَقَالَ مَرْوَانُ لِعَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ الْحَارِثِ أُقْسِمُ بِاللهِ لَتُقَرِّعَنَّ بِهَا أَبَا هُرَيْرَةَ وَمَرْوَانُ يَوْمَئِذٍ عَلَى الْمَدِينَةِ فَقَالَ أَبُو بَكْرٍ فَكَرِهَ ذَلِكَ عَبْدُ الرَّحْمَنِ ثُمَّ قُدِّرَ لَنَا أَنْ نَجْتَمِعَ بِذِي الْحُلَيْفَةِ وَكَانَتْ لِأَبِي هُرَيْرَةَ هُنَالِكَ أَرْضٌ فَقَالَ عَبْدُ الرَّحْمَنِ لِأَبِي هُرَيْرَةَ إِنِّي ذَاكِرٌ لَكَ أَمْرًا وَلَوْلَا مَرْوَانُ أَقْسَمَ عَلَيَّ فِيهِ لَمْ أَذْكُرْهُ لَكَ فَذَكَرَ قَوْلَ عَائِشَةَ وَأُمِّ سَلَمَةَ فَقَالَ كَذَلِكَ حَدَّثَنِي الْفَضْلُ بْنُ عَبَّاسٍ وَهُنَّ أَعْلَمُ وَقَالَ هَمَّامٌ وَابْنُ عَبْدِ اللهِ بْنِ عُمَرَ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ كَانَ النَّبِيُّ ﷺ يَأْمُرُ بِالْفِطْرِ وَالْأَوَّلُ أَسْنَدُ.

1 Iz navedenog hadisa zaključuje se:
- dobro je raspravljati s rukovodiocem o naučnim pitanjima;
- Mervan je, kao i sin mu Abdul-Melik, bio učen čovjek;
- u spornim pitanjima treba se obraćati učenim i držati se njihovog stava;
- mišljenje učene žene je punovažno i ravnopravno mišljenju muškarca.

O MEĐUSOBNOM DOTICAJU POSTAČA (I ŽENE)

بَاب الْمُبَاشَرَةِ لِلصَّائِمِ

Aiša je rekla: "Postaču se zabranjuje doticati spolni organ svoje supruge (spolni čin)."

وَقَالَتْ عَائِشَةُ رَضِيَ اللهُ عَنْهَا يَحْرُمُ عَلَيْهِ فَرْجُهَا.

1927. PRIČAO NAM JE Sulejman b. Harb prenoseći od Šu'be, on od Hakema, ovaj od Ibrahima, a on od Esveda koji je prenio od Aiše, radijallahu anha, da je kazala:
"Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, kao postač ljubio je (svoje supruge) i doticao ih, ali je on svojim seksualnim nagonima vladao više od vas."
– Ibnu-Abbas je – kaže Esved – izjavio: "Mearibun" je "Hadžetun", potreba, a Tavus je za dio ajeta: "Gajri ulil-irbeti" (En-Nur, 31), rekao da označava osobu nerazvijenog shvaćanja koja ne osjeća još potrebu za ženama.

١٩٢٧. حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ حَرْبٍ قَالَ عَنْ شُعْبَةَ عَنْ الْحَكَمِ عَنْ إِبْرَاهِيمَ عَنْ الْأَسْوَدِ عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهَا قَالَتْ كَانَ النَّبِيُّ ﷺ يُقَبِّلُ وَيُبَاشِرُ وَهُوَ صَائِمٌ وَكَانَ أَمْلَكَكُمْ لِإِرْبِهِ وَقَالَ قَالَ ابْنُ عَبَّاسٍ مَآرِبُ حَاجَةٌ قَالَ طَاوُسٌ غَيْرِ أُولِي الْإِرْبَةِ الْأَحْمَقُ لَا حَاجَةَ لَهُ فِي النِّسَاءِ.

Raznolika su mišljenja o punovažnosti posta čovjeka koji osvane džunup. Po općem mišljenju učenjaka post džunupa je punovažan, bio on farz ili nafila, odgodio postač kupanje do iza izlaska sunca namjerno ili iz opravdanog razloga ili zbog samog spavanja. Ovo je stav: Alije, Ibnu-Mes'uda, Zejda b. Sabita, Ebu-Derdaa, Ebu-Zerraa, Abdullaha b. Omera. Ebu-Omer je izjavio da navedeno mišljenje zastupaju još učenjaci Iraka i Hidžaza, zatim Malik, Ebu-Hanife, Šafija, Sevri, Evza'i, Lejs, Ahmed, Ishak, Ebu-Sevr, Ebu-Ubejd, Ibnu-Džerir Taberi i još mnogi drugi.
Post osvanule džunup osobe nije punovažan po mišljenju Fadla b. Abbasa, Usame b. Zejda i Ebu-Hurejre, u prvo vrijeme, a kasnije se i on, kako je rečeno, priključio mišljenju ranije navedenih učenjaka.
Post džunup osobe, koja je namjerno odgodila kupanje do iza svanuća, nije punovažan po mišljenju Tavusa, Urve b. Zubejra, Ibrahima Neha'ija i, po jednoj verziji, Ebu-Hurejre.
Post osvanule džunup osobe nije punovažan samo kada posti farz. Ovo je mišljenje preneseno od Ibrahima Neha'ija, Hasana Basrija i Hasana b. Saliha b. Hajja.
Salim b. Abdullah, Hasan Basri i Ata b. Ebu-Rebah smatraju da osvanula džunup osoba treba nastaviti post tog dana, ali će ga, radi sigurnosti, kasnije napostiti.
Mustehab je da džunup farz-post naposti, ali ne i nafilu. Ovo je mišljenje Hasana b. Saliha b. Hajja.
Post osvanulog džunupa pokvaren je tek s izlaskom sunca. Prema tome, post džunup osobe, koja se do izlaska sunca okupala, punovažan je. Ovo je mišljenje Ibn-Hazma.

O POSTAČEVOM LJUBLJENJU (SVOJE ŽENE)

بَاب الْقُبْلَةِ لِلصَّائِمِ

Džabir b. Zejd je rekao:
"Kada postač pogleda (ženu), pa ejakulira, nastavit će svoj post."

وَقَالَ جَابِرُ بْنُ زَيْدٍ إِنْ نَظَرَ فَأَمْنَى يُتِمُّ صَوْمَهُ .

1928. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Musenna, njemu Jahja prenoseći od Hišama kojeg je obavijestio njegov otac prenoseći od Aiše, a ona od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem..., a preko drugog seneda, pričao nam je Abdullah b. Mesleme prenoseći od Malika, on od Hišama, ovaj od svoga oca, a on od Aiše, radijallahu anha, da je rekla da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, kao postač zaista ljubio neke od svojih supruga, a potom se nasmijala.

١٩٢٨ . حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ الْمُثَنَّى حَدَّثَنَا يَحْيَى عَنْ هِشَامٍ قَالَ أَخْبَرَنِي أَبِي عَنْ عَائِشَةَ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ ح وَحَدَّثَنَا عَبْدُ اللهِ بْنُ مَسْلَمَةَ عَنْ مَالِكٍ عَنْ هِشَامٍ عَنْ أَبِيهِ عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهَا قَالَتْ إِنْ كَانَ رَسُولُ اللهِ ﷺ لَيُقَبِّلُ بَعْضَ أَزْوَاجِهِ وَهُوَ صَائِمٌ ثُمَّ ضَحِكَتْ .

1929. PRIČAO NAM JE Musedded, njemu Jahja prenoseći od Hišama b. Ebu-Abdullaha, kome je pričao Jahja b. Ebu-Kesir prenoseći od Ebu-Seleme, on od Zejnebe bint (kćerke) Ummu-Seleme, a ona od svoje majke, radijallahu anhuma, da je rekla:
"Kada sam bila s Allahovim Poslanikom, sallallahu alejhi ve sellem, u jednoj šarenoj vunenoj haljini, dobila sam menstruaciju, pa sam se neopaženo povukla (iz sobe) i uzela haljinu za menstruaciju. On je, potom, pitao:
– Šta ti je? Jesi li dobila menstruaciju?
– Da – odgovorila sam, pa sam se zavukla s njim u šarenu vunenu haljinu.
Zejneba kaže: "Ona se i Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, kupaše iz jedne posude, i on je kao postač ljubljaše."

١٩٢٩ . حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ حَدَّثَنَا يَحْيَى عَنْ هِشَامِ ابْنِ أَبِي عَبْدِ اللهِ حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ أَبِي كَثِيرٍ عَنْ أَبِي سَلَمَةَ عَنْ زَيْنَبَ ابْنَةِ أُمِّ سَلَمَةَ عَنْ أُمِّهَا رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا قَالَتْ بَيْنَمَا أَنَا مَعَ رَسُولِ اللهِ ﷺ فِي الْخَمِيلَةِ إِذْ حِضْتُ فَانْسَلَلْتُ فَأَخَذْتُ ثِيَابَ حِيضَتِي فَقَالَ مَا لَكِ أَنُفِسْتِ قُلْتُ نَعَمْ فَدَخَلْتُ مَعَهُ فِي الْخَمِيلَةِ وَكَانَتْ هِيَ وَرَسُولُ اللهِ ﷺ يَغْتَسِلَانِ مِنْ إِنَاءٍ وَاحِدٍ وَكَانَ يُقَبِّلُهَا وَهُوَ صَائِمٌ .

KUPANJE POSTAČA

(Abdullah) Ibnu-Omer, radijallahu anhuma, kvasio je haljinu i stavljao je na sebe, a Ša'bi se kao postač kupaše.
Ibnu-Abbas je rekao: "Nema štete da (postač) okuša ukus (hrane) lonca ili nečega drugog."[1]
Hasan (Basrija) je rekao: "Postaču nije zabranjeno izapirati usta do samog grla i rashlađivati se."
Ibnu-Mes'ud je rekao: "Kada neko od vas bude htio postiti, neka osvane nakvašen vodom i začešljan!" Enes je kazao: "Ja imam bazen u koji ulazim kao postač."
Spominje se od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, da je kao postač prao zube misvakom, a Ibnu-Omer je rekao: "On je prao zube misvakom (keficom) početkom i krajem dana." Poslije je Ata' rekao: "Ako je gutao svoju pljuvačku, ne kažem da se omrsio."
Ibnu-Sirin je izjavio: "Nema štete u vlažnosti (sirovosti) misvaka." Tada mu je rečeno: "Misvak ima ukus!"
– I voda ima okus[2] – odgovorio je Ibnu-Sirin – pa njom opet izapiraš usta.
Enes, Hasan (Basrija) i Ibrahim (Neha'i) nisu smatrali da je postaču surma zabranjena.

باب اغتسال الصائم

وَبَلَّ ابْنُ عُمَرَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا ثَوْبًا فَأَلْقَاهُ عَلَيْهِ
وَهُوَ صَائِمٌ وَدَخَلَ الشَّعْبِيُّ الْحَمَّامَ وَهُوَ صَائِمٌ
وَقَالَ ابْنُ عَبَّاسٍ لَا بَأْسَ أَنْ يَتَطَعَّمَ الْقِدْرَ أَوْ
الشَّيْءَ وَقَالَ الْحَسَنُ لَا بَأْسَ بِالْمَضْمَضَةِ وَالتَّبَرُّدِ
لِلصَّائِمِ وَقَالَ ابْنُ مَسْعُودٍ إِذَا كَانَ يَوْمُ صَوْمِ
أَحَدِكُمْ فَلْيُصْبِحْ دَهِينًا مُتَرَجِّلًا وَقَالَ أَنَسٌ إِنَّ
لِي أَبْزَنَ أَتَقَحَّمُ فِيهِ وَأَنَا صَائِمٌ وَيُذْكَرُ عَنِ النَّبِيِّ
ﷺ أَنَّهُ اسْتَاكَ وَهُوَ صَائِمٌ وَقَالَ ابْنُ عُمَرَ يَسْتَاكُ
أَوَّلَ النَّهَارِ وَآخِرَهُ وَلَا يَبْلَعُ رِيقَهُ وَقَالَ عَطَاءٌ
إِنْ ازْدَرَدَ رِيقَهُ لَا أَقُولُ يُفْطِرُ وَقَالَ ابْنُ سِيرِينَ
لَا بَأْسَ بِالسِّوَاكِ الرَّطْبِ قِيلَ لَهُ طَعْمٌ قَالَ وَالْمَاءُ
لَهُ طَعْمٌ وَأَنْتَ تُمَضْمِضُ بِهِ وَلَمْ يَرَ أَنَسٌ وَالْحَسَنُ
وَإِبْرَاهِيمُ بِالْكُحْلِ لِلصَّائِمِ بَأْسًا .

---

1 Hasan Basri je rekao: "Postaču nije zabranjeno kušati jezikom med i slično, ali da to na koncu sve ispljuje. Ovo je mišljenje Mudžahida i Hakema, a Urve je to osobno često činio.
U *Tevdihu* stoji: "Preporučljivo je kloniti se probanja hrane, jer bi ona mogla lahko kroz grlo stići u organe za varenje."
Ibnu-Abbas je rekao: "Ženi nije zabranjeno izvakati tvrdu hranu djetetu." Ovo je stav Hasana Basrija i Neha'ija, a Malik i Sevri dodaju: "Ako nema nikakve druge mogućnosti."

2 Ajni u svom komentaru (Umdetul-kari, 9/75) kaže: "Ako bi rekao: Voda nema okusa zato što je bljutka, odgovorio bih ti: Uzvišeni Allah kaže: Allah će vas sigurno staviti na kušnju jednom rijekom, pa ko se napije iz nje, nije moj, a ko je ne kuša (ko se ne napije), on je moj." Inače, za sve što se kuša, kaže se hrana (ta'am), pa i za vodu. (prim. rec.)

1930. PRIČAO NAM JE Ahmed b. Salih, njemu Ibnu-Vehb, ovome Junus prenoseći od Ibnu-Šihaba, on od Urve i Ebu-Bekra, da je Aiša, radijallahu anha, rekla:
"Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, zora je zatjecala uz ramazan kao džunupa, i to ne od sanjanja, pa bi se on okupao i postio."

١٩٣٠. حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ صَالِحٍ حَدَّثَنَا ابْنُ وَهْبٍ حَدَّثَنَا يُونُسُ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ عَنْ عُرْوَةَ وَأَبِي بَكْرٍ قَالَتْ عَائِشَةُ رَضِيَ اللهُ عَنْهَا كَانَ النَّبِيُّ ﷺ يُدْرِكُهُ الْفَجْرُ فِي رَمَضَانَ مِنْ غَيْرِ حُلُمٍ فَيَغْتَسِلُ وَيَصُومُ .

1931. PRIČAO NAM JE Isma'il, njemu Malik prenoseći od Sumejja, oslobođenog roba Ebu-Bekra b. Abdur-Rahmana b. Harisa b. Hišama b. Mugire, da je on čuo Ebu-Bekra b. Abdur-Rahmana da je rekao: "Išli smo moj otac i ja i ušli Aiši, radijallahu anha, i ona reče:
"Svjedočim za Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, da je sigurno osvanjivao džunup od spolnog općenja, a ne sanjajući, a iza toga je postio."

١٩٣١. حَدَّثَنَا إِسْمَاعِيلُ قَالَ حَدَّثَنِي مَالِكٌ عَنْ سُمَيٍّ مَوْلَى أَبِي بَكْرِ بْنِ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ الْحَارِثِ بْنِ هِشَامِ بْنِ الْمُغِيرَةِ أَنَّهُ سَمِعَ أَبَا بَكْرِ ابْنَ عَبْدِ الرَّحْمَنِ كُنْتُ أَنَا وَأَبِي فَذَهَبْتُ مَعَهُ حَتَّى دَخَلْنَا عَلَى عَائِشَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهَا قَالَتْ أَشْهَدُ عَلَى رَسُولِ اللهِ ﷺ إِنْ كَانَ لَيُصْبِحُ جُنُبًا مِنْ جِمَاعٍ غَيْرِ احْتِلَامٍ ثُمَّ يَصُومُهُ .

1932. "Potom smo ušli Ummi-Selemi, pa je i ona to isto rekla."

١٩٣٢. ثُمَّ دَخَلْنَا عَلَى أُمِّ سَلَمَةَ فَقَالَتْ مِثْلَ ذَلِكَ .

KADA POSTAČ IZ ZABORAVA (NEŠTO) POJEDE ILI POPIJE

باب الصَّائِمِ إِذَا أَكَلَ أَوْ شَرِبَ نَاسِيًا

Ata' je rekao: "Nema štete, ako je postač ispirao nos, pa mu voda ušla u grlo, a nije bio u mogućnosti (to spriječiti)."
Hasan je rekao: "Kada postaču uđe u grlo mušica, nema za to nikakve odgovornosti."
Hasan i Mudžahid su rekli: "Kada postač spolno opći iz zaborava, nema mu nikakve odgovornosti."

وَقَالَ عَطَاءٌ إِنِ اسْتَنْثَرَ فَدَخَلَ الْمَاءُ فِي حَلْقِهِ لَا بَأْسَ إِنْ لَمْ يَمْلِكْ وَقَالَ الْحَسَنُ إِنْ دَخَلَ حَلْقَهُ الذُّبَابُ فَلَا شَيْءَ عَلَيْهِ وَقَالَ الْحَسَنُ وَمُجَاهِدٌ إِنْ جَامَعَ نَاسِيًا فَلَا شَيْءَ عَلَيْهِ .

1933. PRIČAO NAM JE Abdan, koga je obavijestio Jezid b. Zurej', njemu ispričao Hišam, a ovome Ibnu-Sirin prenoseći od Ebu-Hurejre, radijallahu anhu, a on od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, da je rekao:
"Kada postač zaboravi, pa nešto pojede ili popije, neka nastavi svoj post, jer ga je nahranio i napojio Allah."

١٩٣٣. حَدَّثَنَا عَبْدَانُ أَخْبَرَنَا يَزِيدُ بْنُ زُرَيْعٍ حَدَّثَنَا هِشَامٌ حَدَّثَنَا ابْنُ سِيرِينَ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ إِذَا نَسِيَ فَأَكَلَ وَشَرِبَ فَلْيُتِمَّ صَوْمَهُ فَإِنَّمَا أَطْعَمَهُ اللهُ وَسَقَاهُ.

O POSTAČEVOM KORIŠTENJU SIROVOG I SUHOG MISVAKA

باب سواك الرَّطْبِ وَالْيَابِسِ للصَّائِمِ

Od Amira b. Rebija se prenosi da je rekao:
"Vidio sam Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, gdje kao postač čisti zube misvakom toliko puta da ne mogu ni izbrojati, odnosno nabrojiti."
Ebu-Hurejra prenosi od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, da je rekao:
"Kada mojim sljedbenicima ne bih napravio poteškoću, naredio bih im da upotrebljavaju misvak pri svakom abdestu."
Ovo se prenosi još od Džabira i Zejda b. Halida, a oni od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, ali on nije postača istakao posebno mimo drugog.
Aiša, prenosi od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, da je rekao:
"Misvak je sredstvo za čišćenje usta i put za pribavljanje Allahovog zadovoljstva."
Ata' i Katade su izjavili: "Onaj koji posti može progutati svoju pljuvačku."

وَيُذْكَرُ عَنْ عَامِرِ بْنِ رَبِيعَةَ قَالَ رَأَيْتُ النَّبِيَّ ﷺ يَسْتَاكُ وَهُوَ صَائِمٌ مَا لَا أُحْصِي أَوْ أَعُدُّ وَقَالَ أَبُو هُرَيْرَةَ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ لَوْلَا أَنْ أَشُقَّ عَلَى أُمَّتِي لَأَمَرْتُهُمْ بِالسِّوَاكِ عِنْدَ كُلِّ وُضُوءٍ وَيُرْوَى نَحْوُهُ عَنْ جَابِرٍ وَزَيْدِ بْنِ خَالِدٍ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ وَلَمْ يَخُصَّ الصَّائِمَ مِنْ غَيْرِهِ وَقَالَتْ عَائِشَةُ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ السِّوَاكُ مَطْهَرَةٌ لِلْفَمِ مَرْضَاةٌ لِلرَّبِّ وَقَالَ عَطَاءٌ وَقَتَادَةُ يَبْتَلِعُ رِيقَهُ.

1934. PRIČAO NAM JE Abdan, koga je obavijestio Abdullah, njega Ma'mer, a njemu saopćio Zuhri prenoseći od Ataa b. Zejda, a on od Humrana:
– Vidio sam Osmana, radijallahu anhu, kada je uzimao abdest, da je tri puta polio vodu po svojim rukama, zatim isprao usta do grla i nos do hrskavice. Potom je tri puta oprao svoje lice, pa tri puta oprao svoju desnu ruku do iza lakta, a onda isto tako lijevu ruku do iza lakta tri puta, i

١٩٣٤. حَدَّثَنَا عَبْدَانُ أَخْبَرَنَا عَبْدُ اللهِ أَخْبَرَنَا مَعْمَرٌ قَالَ حَدَّثَنِي الزُّهْرِيُّ عَنْ عَطَاءِ بْنِ يَزِيدَ عَنْ حُمْرَانَ رَأَيْتُ عُثْمَانَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ تَوَضَّأَ فَأَفْرَغَ عَلَى يَدَيْهِ ثَلَاثًا ثُمَّ تَمَضْمَضَ وَاسْتَنْثَرَ ثُمَّ غَسَلَ وَجْهَهُ ثَلَاثًا ثُمَّ غَسَلَ يَدَهُ الْيُمْنَى إِلَى الْمَرْفِقِ ثَلَاثًا ثُمَّ غَسَلَ يَدَهُ الْيُسْرَى إِلَى الْمَرْفِقِ ثَلَاثًا

zatim potrao svoju glavu. Iza toga je oprao tri puta svoju desnu, a zatim tri puta lijevu nogu i rekao: "Vidio sam Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, gdje uzima abdest ovako kao ja." Zatim je još rekao:
"Ko uzme abdest ovako kao što sam ja uzeo, zatim svesrdno klanja dva rekata namaza, potpuno se predavši tom namazu, bit će mu oprošteni njegovi raniji grijesi (učinjeni prema Allahu)."

ثُمَّ مَسَحَ بِرَأْسِهِ ثُمَّ غَسَلَ رِجْلَهُ الْيُمْنَى ثَلَاثًا ثُمَّ الْيُسْرَى ثَلَاثًا ثُمَّ قَالَ رَأَيْتُ رَسُولَ اللهِ ﷺ تَوَضَّأَ نَحْوَ وَضُوئِي هَذَا ثُمَّ قَالَ مَنْ تَوَضَّأَ وُضُوئِي هَذَا ثُمَّ يُصَلِّي رَكْعَتَيْنِ لَا يُحَدِّثُ نَفْسَهُ فِيهِمَا بِشَيْءٍ إِلَّا غُفِرَ لَهُ مَا تَقَدَّمَ مِنْ ذَنْبِهِ .

IZJAVA VJEROVJESNIKA, SALLALLAHU ALEJHI VE SELLEM: "KADA (NEKO OD VAS) UZIMA ABDEST, NEKA VODOM ISPERE ŠUPLJINU SVOGA NOSA!"

باب قَوْلِ النَّبِيِّ ﷺ إِذَا تَوَضَّأَ فَلْيَسْتَنْشِقْ بِمَنْخِرِهِ الْمَاءَ

On nije u tome pravio razliku između postača i nepostača.
Hasan (Basrija) kaže: "Postaču nema štete sipati lijek u nos, ako mu on i dospije u njegovo grlo, a niti podvlačiti surmu."
Ata' je rekao:
"Ako postač ispira usta do grla i sve ono (što bude bilo) od vode u njegovim ustima izbaci, neće mu štetiti (postu) samo ako nije progutao pljuvačku i ono što mu je ostalo (vode) u ustima. Smolu ne treba žvakati i ako bi osmoljenu pljuvačku progutao, ne kažem da bi ga to omrsilo nego da mu je to zabranjeno (činiti); a ako neko ispira nosnu šupljinu, pa mu voda uđe u grlo, nema nikakve štete, jer to on nije mogao spriječiti."

وَلَمْ يُمَيِّزْ بَيْنَ الصَّائِمِ وَغَيْرِهِ .
وَقَالَ الْحَسَنُ لَا بَأْسَ بِالسَّعُوطِ لِلصَّائِمِ إِنْ لَمْ يَصِلْ إِلَى حَلْقِهِ وَيَكْتَحِلُ وَقَالَ عَطَاءٌ إِنْ تَمَضْمَضَ ثُمَّ أَفْرَغَ مَا فِي فِيهِ مِنَ الْمَاءِ لَا يَضِيرُهُ إِنْ لَمْ يَزْدَرِدْ رِيقَهُ وَمَاذَا بَقِيَ فِي فِيهِ وَلَا يَمْضَغُ الْعِلْكَ فَإِنِ ازْدَرَدَ رِيقَ الْعِلْكِ لَا أَقُولُ إِنَّهُ يُفْطِرُ وَلَكِنْ يُنْهَى عَنْهُ فَإِنِ اسْتَنْثَرَ فَدَخَلَ الْمَاءُ حَلْقَهُ لَا بَأْسَ لَمْ يَمْلِكْ .

SPOLNO OPĆENJE POSTAČA OBDAN U RAMAZANU

باب إذا جامع في رمضان

Od Ebu-Hurejre se prenosi hadis koji on pripisuje Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, da je rekao:
"Ko samo jedan dan ramazana mrsi bez opravdanog razloga, i(ili) bolesti, ne može mu ga naknaditi post cijelog života."
Ovo kaže i (Abdullah) Ibnu-Mes'ud, a Seid b. Musejjeb, Ša'bi, Ibnu-Džubejr, Ibrahim (Neha'i), Katade i Hammad su rekli:
"On će naknadno postiti samo jedan dan."

وَيُذْكَرُ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَفَعَهُ مَنْ أَفْطَرَ يَوْمًا مِنْ رَمَضَانَ مِنْ غَيْرِ عُذْرٍ وَلَا مَرَضٍ لَمْ يَقْضِهِ صِيَامُ الدَّهْرِ وَإِنْ صَامَهُ وَبِهِ قَالَ ابْنُ مَسْعُودٍ وَقَالَ سَعِيدُ بْنُ الْمُسَيَّبِ وَالشَّعْبِيُّ وَابْنُ جُبَيْرٍ وَإِبْرَاهِيمُ وَقَتَادَةُ وَحَمَّادٌ يَقْضِي يَوْمًا مَكَانَهُ .

1935. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Munir, da je čuo Jezida b. Haruna da mu je pričao Jahja b. Seid, da ga je Abdur-Rahman b. Kasim obavijestio prenoseći od Muhameda b. Dža'fera b. Zubejra b. Avvama b. Huvejlida, a ovaj od Abbada b. Abdullaha b. Zubejra, koji je čuo Aišu, radijallahu anha, kako govori:
"Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, došao je jedan čovjek i rekao da je izgorio (propao)."
– Pa šta ti je? – upitao je Vjerovjesnik.
– Spolno sam općio sa svojom suprugom (danju) uz ramazan – odgovorio je ovaj.
Potom je Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, donesen jedan zembilj (torba, zvani el-'arek), pa je rekao:
– Gdje je onaj izgorjeli?
– Evo me – rekao je ovaj.
– Podijeli ovo kao milostinju! – reče mu Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem.[1]

١٩٣٥. حَدَّثَنَا عَبْدُ اللهِ بْنُ مُنِيرٍ سَمِعَ يَزِيدَ بْنَ هَارُونَ حَدَّثَنَا يَحْيَى هُوَ ابْنُ سَعِيدٍ أَنَّ عَبْدَ الرَّحْمَنِ بْنَ الْقَاسِمِ أَخْبَرَهُ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ جَعْفَرِ بْنِ الزُّبَيْرِ بْنِ الْعَوَّامِ بْنِ خُوَيْلِدٍ عَنْ عَبَّادِ بْنِ عَبْدِ اللهِ بْنِ الزُّبَيْرِ أَخْبَرَهُ أَنَّهُ سَمِعَ عَائِشَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهَا تَقُولُ إِنَّ رَجُلًا أَتَى النَّبِيَّ ﷺ فَقَالَ إِنَّهُ احْتَرَقَ قَالَ مَا لَكَ قَالَ أَصَبْتُ أَهْلِي فِي رَمَضَانَ فَأُتِيَ النَّبِيُّ ﷺ بِمِكْتَلٍ يُدْعَى الْعَرَقَ فَقَالَ أَيْنَ الْمُحْتَرِقُ قَالَ أَنَا قَالَ تَصَدَّقْ بِهَذَا .

1 Držeći se teksta gornjih hadisa Avf b. Malik, Abdullah b. Rehm, a po jednoj verziji i imam Malik, smatraju da postač koji je namjerno spolno općio danju daje na ime kazne samo milostinju.
Ebu-Hanife, Sevri i Ebu-Sevr kažu da navedeni treba obaviti još otkupninu, a ako je siromašan dat će je kada bude u boljoj materijalnoj mogućnosti.
Pošto je u spomenutoj torbi bilo 15 saova hurmi, Hatabi kaže da je ta količina dovoljna za kefaret (otkup), davši svakom siromahu po jedan mudd.
Ebu-Hanife smatra da treba nahraniti 60 siromaha, davši im ručak i večeru, ili svakom od njih dati po pola

AKO POSTAČ PREKO DANA UZ RAMAZAN SPOLNO OPĆI, A NEMA NIŠTA (DATI NA IME OTKUPA), PA MU SE DADNE MATERIJALNA POMOĆ, NEKA SE NJOME OTKUPI

باب إذا جامع في رمضان
ولم يكن له شيء فتصدق عليه فليكفر

1936. PRIČAO NAM JE Ebul-Jeman, njega obavijestio Šu'ajb prenoseći od Zuhrija, kome je saopćio Humejd b. Abdur-Rahman, da je Ebu-Hurejra, radijallahu anhu, rekao:
– Kada smo jednom sjedili kod Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, došao mu je jedan čovjek i rekao: "Allahov Poslaniče, ja sam propao!"
– Šta ti je? – upitao je Muhammed, alejhis-selam.
– Spolno sam općio sa svojom ženom, a postio sam – odgovorio je ovaj.
– Imaš li roba da ga oslobodiš? – upitao je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem.
– Nemam – rekao je on.
– A jesi li u mogućnosti da postiš dva uzastopna mjeseca? – upitao je dalje Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem.
– Nisam – odgovorio je ovaj.
– Da li imaš (mogućnost) nahraniti 60 siromaha? – upitao je Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem.
– Ne – odgovorio je ovaj.

١٩٣٦. حَدَّثَنَا أَبُو الْيَمَانِ أَخْبَرَنَا شُعَيْبٌ عَنْ الزُّهْرِيِّ قَالَ أَخْبَرَنِي حُمَيْدُ بْنُ عَبْدِ الرَّحْمَنِ أَنَّ أَبَا هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ بَيْنَمَا نَحْنُ جُلُوسٌ عِنْدَ النَّبِيِّ ﷺ إِذْ جَاءَهُ رَجُلٌ فَقَالَ يَا رَسُولَ اللهِ هَلَكْتُ قَالَ مَا لَكَ قَالَ وَقَعْتُ عَلَى امْرَأَتِي وَأَنَا صَائِمٌ فَقَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ هَلْ تَجِدُ رَقَبَةً تُعْتِقُهَا قَالَ لَا قَالَ فَهَلْ تَسْتَطِيعُ أَنْ تَصُومَ شَهْرَيْنِ مُتَتَابِعَيْنِ قَالَ لَا فَقَالَ فَهَلْ تَجِدُ إِطْعَامَ سِتِّينَ مِسْكِينًا قَالَ لَا قَالَ فَمَكَثَ النَّبِيُّ ﷺ فَبَيْنَا نَحْنُ عَلَى ذَلِكَ أُتِيَ النَّبِيُّ ﷺ بِعَرَقٍ فِيهَا تَمْرٌ وَالْعَرَقُ الْمِكْتَلُ قَالَ أَيْنَ السَّائِلُ فَقَالَ أَنَا قَالَ خُذْهَا فَتَصَدَّقْ بِهِ فَقَالَ الرَّجُلُ أَعَلَى أَفْقَرَ مِنِّي يَا رَسُولَ اللهِ فَوَاللهِ مَا بَيْنَ لَابَتَيْهَا يُرِيدُ الْحَرَّتَيْنِ أَهْلُ بَيْتٍ أَفْقَرُ مِنْ أَهْلِ بَيْتِي فَضَحِكَ النَّبِيُّ ﷺ حَتَّى بَدَتْ أَنْيَابُهُ ثُمَّ قَالَ أَطْعِمْهُ أَهْلَكَ .

---

sa'a pšenice ili hurmi, jer je u Muslimovom *Sahihu* navedeno da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, naručio još jedan zembilj hurmi od 15 sa'ova i predao navedenom čovjeku da ih podijeli siromasima. Tako je svakom od 60 siromaha moglo dopasti po pola sa'a hurmi.

Šafija i Ebu-Davud su rekli da kefaret za konkretni prestup vrijedi i za muža i za ženu dok Ebu-Hanife, Malik i Ebu-Sevr smatraju da se ona mora dati zasebno za supruga, a zasebno opet za suprugu, ako je ona dragovoljno spolno općila.

Evza'i je rekao: "Jednake su posljedice u ovom slučaju i za suprugu, bilo da je ona spolno općila prisilno, bilo dragovoljno."

Malik kaže: "Ako je supruga prisilno spolno općila, dat će zakonsku otkupninu, a neće postiti onih 60 dana."

Neki učenjaci smatraju da žena s kojom je muž spolno općio, dok je ona bila u dubokom snu ili bila prisiljena na spolni snošaj, nema nikakve odgovornosti, osim ako je i ona u tom snošaju osjećala seksualno uživanje.

Za namjerno i neopravdano nepošćenje jednog dana dužnost je isti dan napostiti i potom postiti još uzastopno 60 dana ili nahraniti sa po dva obroka 60 siromaha ili hraniti 60 dana jednog siromaha. Umjesto gotovog jela mogu se dati žitarice koje se daju na ime sadekatul-fitra, davši svakom siromahu po pola sa'a, odnosno sa', ako su to slabije žitarice kao ječam i sl.

Potom se on zadržao – rekao je Ebu-Hurejra – kod Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, i dok smo mi još bili tu, Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, donesen je jedan *arek* (torba) u kome su bile hurme i Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, upitao je: "Gdje je onaj što je pitao?"
– Ja sam – odazvao se on.
– Uzmi ih i podijeli na ime milostinje! – rekao je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem.
– Je li siromašnijem od mene? – upitao je on.
– Allahov Poslaniče! Bogami, između dva njena kamenjara (dva krša Medine) nema nikog siromašnijeg od mojih ukućana.
Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, nasmijao se toliko da su mu se ukazali njegovi zubi očnjaci, a zatim rekao: "Nahrani njima svoje ukućane!"

DA LI ONAJ KO JE SPOLNO OPĆIO UZ RAMAZAN MOŽE OD OTKUPNINE NAHRANITI SVOJE UKUĆANE AKO SU ONI POTREBITI?

باب الْمُجَامِعِ فِي رَمَضَانَ
هَلْ يُطْعِمُ أَهْلَهُ مِنَ الْكَفَّارَةِ إِذَا كَانُوا مَحَاوِيجَ

1937. PRIČAO NAM JE Usman b. Ebu-Šejbe, njemu Džerir prenoseći od Mensura, ovaj od Zuhrija, on od Humejda b. Abdur-Rahmana, ovaj od Ebu-Hurejre, radijallahu anhu, da je Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, došao jedan čovjek i rekao:
"Posljednji među ljudima je spolno općio sa suprugom obdan uz ramazan."
– Imaš li ti imovine kojom bi oslobodio roba? – upitao je (Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem).
– Nemam – odgovorio je on.
– Jesi li u mogućnosti da postiš uzastopno dva mjeseca? – upitao je (Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem).
– Nisam – odgovorio je ovaj.
– Pa imaš li da nahraniš 60 siromaha? – dalje je pitao (Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem).

١٩٣٧. حَدَّثَنَا عُثْمَانُ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ حَدَّثَنَا جَرِيرٌ عَنْ مَنْصُورٍ عَنِ الزُّهْرِيِّ عَنْ حُمَيْدِ بْنِ عَبْدِ الرَّحْمَنِ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ جَاءَ رَجُلٌ إِلَى النَّبِيِّ ﷺ فَقَالَ إِنَّ الأَخِرَ وَقَعَ عَلَى امْرَأَتِهِ فِي رَمَضَانَ فَقَالَ أَتَجِدُ مَا تُحَرِّرُ رَقَبَةً قَالَ لَا قَالَ فَتَسْتَطِيعُ أَنْ تَصُومَ شَهْرَيْنِ مُتَتَابِعَيْنِ قَالَ لَا قَالَ أَفَتَجِدُ مَا تُطْعِمُ بِهِ سِتِّينَ مِسْكِينًا قَالَ لَا قَالَ فَأُتِيَ النَّبِيُّ ﷺ بِعَرَقٍ فِيهِ تَمْرٌ وَهُوَ الزَّبِيلُ قَالَ أَطْعِمْ هَذَا عَنْكَ قَالَ عَلَى أَحْوَجَ مِنَّا مَا بَيْنَ لَابَتَيْهَا أَهْلُ بَيْتٍ أَحْوَجُ مِنَّا قَالَ فَأَطْعِمْهُ أَهْلَكَ .

– Nemam – odgovorio je on opet.
Utom je Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, donesen – kaže Ebu-Hurejre – “arek” tj. zembilj u kome su bile hurme, pa je on rekao:
“Nahrani ih ovim od sebe!”
– Je li potrebnijeg od nas? – upitao je ovaj.
– Između njena (Medine) dva krša nema nikoga potrebnijeg od nas.
– Nahrani ovim svoje ukućane! – rekao je (Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem).[1]

O PUŠTANJU KRVI I POVRAĆANJU ONOGA KO POSTI

بَاب الْحِجَامَةِ وَالْقَيْءِ لِلصَّائِمِ

Rekao mi je Jahja b. Salih: Pričao mi je Mu‘avija b. Sellam, a njemu Jahja prenoseći od Umera b. Hakema b. Sevbana, da je čuo Ebu-Hurejru, radijallahu anhu, gdje kaže: “Kada onaj ko posti povrati (ne punim ustima), nije pokvario post. To samo izlazi (iz usta), a ne ulazi (u njih).”
Od Ebu-Hurejre se još spominje “da je postač pokvario post”, ali je (njegova) prva izjava ispravnija.
Ibnu-Abbas i Ikrime su rekli: “Kvarenje posta je samo onim što ulazi (u usta), a ne onim što izlazi.”
(Abdullah) Ibnu-Omer, radijallahu anhuma, puštaše sebi krv kada je postio, a kasnije je to ostavio, pa puštao krv u noći.
Ebu-Musa (Eš‘ari) puštao je sebi krv noću.

وَقَالَ لِي يَحْيَى بْنُ صَالِحٍ حَدَّثَنَا مُعَاوِيَةُ بْنُ سَلَّامٍ حَدَّثَنَا يَحْيَى عَنْ عُمَرَ بْنِ الْحَكَمِ بْنِ ثَوْبَانَ سَمِعَ أَبَا هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ إِذَا قَاءَ فَلَا يُفْطِرُ إِنَّمَا يُخْرِجُ وَلَا يُولِجُ وَيُذْكَرُ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ أَنَّهُ يُفْطِرُ وَالْأَوَّلُ أَصَحُّ وَقَالَ ابْنُ عَبَّاسٍ وَعِكْرِمَةُ الصَّوْمُ مِمَّا دَخَلَ وَلَيْسَ مِمَّا خَرَجَ وَكَانَ ابْنُ عُمَرَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا يَحْتَجِمُ وَهُوَ صَائِمٌ ثُمَّ تَرَكَهُ فَكَانَ يَحْتَجِمُ بِاللَّيْلِ وَاحْتَجَمَ أَبُو مُوسَى لَيْلًا وَيُذْكَرُ عَنْ سَعْدٍ وَزَيْدِ ابْنِ أَرْقَمَ وَأُمِّ سَلَمَةَ احْتَجَمُوا صِيَامًا وَقَالَ بُكَيْرٌ عَنْ أُمِّ عَلْقَمَةَ كُنَّا نَحْتَجِمُ عِنْدَ عَائِشَةَ فَلَا تَنْهَى وَيُرْوَى عَنْ الْحَسَنِ عَنْ غَيْرِ وَاحِدٍ مَرْفُوعًا

1 Iz navedenih hadisa razabire se:
– kod sprovođenja otkupa za prekršaje treba se držati redoslijeda navedenog u izloženom hadisu;
– siromaha treba materijalno pomoći da izvrši Šerijatom utvrđeni otkup;
– iznos otkupa prestupnik može dati i svojoj najbližoj rodbini, pa i svojim ukućanima, ako su siromašni;
– milostinja i poklon su punovažni akti čim ih primalac prihvati bez izričitog prihvaćanja riječima;
– prestupnik izvršava (kefaret) tek kada su mu ukućani pristojno materijalno opskrbljeni;
– zaklinjati se Allahom iz opravdanog razloga je dozvoljeno;
– prema ljudima treba biti taktičan, obazriv i prijatan, ispomažući ih u njihovim obavezama i potrebama;
– u džamiji se može sjediti i razgovarati o problemima i akcijama korisnim za islamsku zajednicu i njene članove.

فَقَالَ أَفْطَرَ الْحَاجِمُ وَالْمَحْجُومُ وَقَالَ لِي عَيَّاشٌ حَدَّثَنَا عَبْدُ الأَعْلَى حَدَّثَنَا يُونُسُ عَنِ الْحَسَنِ مِثْلَهُ قِيلَ لَهُ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ نَعَمْ ثُمَّ قَالَ اللهُ أَعْلَمُ .

Spominje se od Sa'da, Zejda b. Erkama i Ummu-Seleme da su posteći puštali sebi krv.
Bukejr je rekao prenoseći od Ummi-Alkame: "Mi smo (posteći) puštale sebi krv kod Aiše i ona nam (to) nije zabranjivala."
Prenosi se od Hasana (Basrija), koji prenosi od više prenosilaca predanje koje pripisuju Muhammedu, sallallahu alejhi ve sellem, da je rekao: "Omršen je onaj ko pušta krv (posteći) i onaj kome se (ona) pušta."
Rekao mi je Ajjaš: "Pričao mi je Abdul-A'la, njemu Junus prenoseći od Hasana (Basrija) kome je rečeno: '(Je li to) od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem?'
'Da' – odgovorio je, a zatim dodao: 'a Allah to opet najbolje zna.'"

١٩٣٨. حَدَّثَنَا مُعَلَّى بْنُ أَسَدٍ حَدَّثَنَا وُهَيْبٌ عَنْ أَيُّوبَ عَنْ عِكْرِمَةَ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ احْتَجَمَ وَهُوَ مُحْرِمٌ وَاحْتَجَمَ وَهُوَ صَائِمٌ .

1938. PRIČAO NAM JE Mu'alla b. Esed, njemu Vuhejb prenoseći od Ejjuba, on od Ikrime, a ovaj od Ibni-Abbasa, radijallahu anhuma, da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, dao sebi pustiti krv kada je bio u ihramu, a puštao je sebi krv i kada je postio.

١٩٣٩. حَدَّثَنَا أَبُو مَعْمَرٍ حَدَّثَنَا عَبْدُ الْوَارِثِ حَدَّثَنَا أَيُّوبُ عَنْ عِكْرِمَةَ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا قَالَ احْتَجَمَ النَّبِيُّ ﷺ وَهُوَ صَائِمٌ .

1939. PRIČAO NAM JE Ebu-Ma'mer, njemu Abdul-Varis, a ovome Ejjub, prenoseći od Ikrime, a on od (Abdullaha) Ibni-Abbasa, radijallahu anhuma, da je izjavio:
"Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, dao je sebi pustiti krv kada je postio."

1940. PRIČAO NAM JE Adem b. Ebu-Ijas, a njemu Šu'be rekavši:
– Čuo sam Sabita Bunanija kada je pitao Enesa b. Malika, radijallahu anhu:
"Jeste li vi prezirali da postač pušta sebi krv (posteći)?"
– Ne – rekao je on – osim zbog slabosti.
Šebabe je još dodao da mu je Šu'be pričao: "... u doba Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem."[1]

١٩٤٠. حَدَّثَنَا آدَمُ بْنُ أَبِي إِيَاسٍ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ قَالَ سَمِعْتُ ثَابِتًا الْبُنَانِيَّ قَالَ سُئِلَ أَنَسُ بْنُ مَالِكٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ أَكُنْتُمْ تَكْرَهُونَ الْحِجَامَةَ لِلصَّائِمِ قَالَ لَا إِلَّا مِنْ أَجْلِ الضَّعْفِ وَزَادَ شَبَابَةُ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ عَلَى عَهْدِ النَّبِيِّ ﷺ.

POŠĆENJE I NEPOŠĆENJE NA PUTU

باب الصوم في السفر والإفطار

1941. PRIČAO NAM JE Ali b. Abdullah, njemu Sufjan prenoseći od Ebu-Ishaka Šejbanija koji je čuo Ibnu-Ebu-Evfaa, radijallahu anhu, kada je rekao:
– Bili smo s Allahovim Poslanikom, sallallahu alejhi ve sellem, na vojnom pohodu (na Mekku), pa je on jednom čovjeku (Bilalu) rekao:
"Sjaši i razmuti mi (prekrupu s vodom)!"
– A sunce, Allahov Poslaniče!? – rekao je Bilal.
– Sjaši i razmuti mi! – ponovio je (Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem).
– A sunce, Allahov Poslaniče!? – rekao je Bilal ponovo.
– Siđi i razmuti mi! – kazao je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem.
Bilal je sišao, razmutio mu (prekrupu s vodom) i on je popio, a zatim pokazao rukom tamo odakle je noć nastupila i rekao: "Kada vidite da je noć nastupila odavde i postaču je (nastupilo) vrijeme iftara."
Sufjana u drugom senedu slijedi Džerir i Ebu-Bekr b. Ajjaš koji prenose od Šejbanija, on od Ibnu-Ebu-Evfaa da je rekao: "Bio sam na jednom putovanju s Vjerovjesnikom, sallallahu alejhi ve sellem..."

١٩٤١. حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ عَبْدِ اللهِ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ عَنْ أَبِي إِسْحَاقَ الشَّيْبَانِيِّ سَمِعَ ابْنَ أَبِي أَوْفَى رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ كُنَّا مَعَ رَسُولِ اللهِ ﷺ فِي سَفَرٍ فَقَالَ لِرَجُلٍ انْزِلْ فَاجْدَحْ لِي قَالَ يَا رَسُولَ اللهِ الشَّمْسُ قَالَ انْزِلْ فَاجْدَحْ لِي قَالَ يَا رَسُولَ اللهِ الشَّمْسُ قَالَ انْزِلْ فَاجْدَحْ لِي فَنَزَلَ فَجَدَحَ لَهُ فَشَرِبَ ثُمَّ رَمَى بِيَدِهِ هَا هُنَا ثُمَّ قَالَ إِذَا رَأَيْتُمُ اللَّيْلَ أَقْبَلَ مِنْ هَا هُنَا فَقَدْ أَفْطَرَ الصَّائِمُ تَابَعَهُ جَرِيرٌ وَأَبُو بَكْرِ بْنُ عَيَّاشٍ عَنِ الشَّيْبَانِيِّ عَنِ ابْنِ أَبِي أَوْفَى قَالَ كُنْتُ مَعَ النَّبِيِّ ﷺ فِي سَفَرٍ.

---

1 Hadisi u kojima se ističe da je post pokvaren i onom koji pušta krv i onom kome se ona pušta zabilježeni su 8. godine po Hidžri, a derogirani kasnije izjavom prenesenom po Ibnu-Abbasu, koju je Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, izrekao 10. godine po Hidžri na vojnom pohodu za oslobođenje Mekke.

1942. PRIČAO NAM JE Musedded, njemu Jahja prenoseći od Hišama, kome je saopćio njegov otac prenoseći od Aiše, da je Hamza b. Amr Eslemi rekao: "Allahov Poslaniče, ja stalno postim..."

١٩٤٢. حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ حَدَّثَنَا يَحْيَى عَنْ هِشَامٍ قَالَ حَدَّثَنِي أَبِي عَنْ عَائِشَةَ أَنَّ حَمْزَةَ بْنَ عَمْرٍو الأَسْلَمِيَّ قَالَ يَا رَسُولَ اللهِ إِنِّي أَسْرُدُ الصَّوْمَ .

1943. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Jusuf, njega obavijestio Malik prenoseći od Hišama b. Urve, on od svoga oca, a ovaj od Aiše, radijallahu anha, supruge Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, da je Hamza b. Amr Eslemi rekao Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem: "Mogu li postiti na putu?", a on je mnogo postio.
– Ako hoćeš, posti, a ako hoćeš, ne posti! – rekao mu je Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem.[2]

١٩٤٣. حَدَّثَنَا عَبْدُ اللهِ بْنُ يُوسُفَ أَخْبَرَنَا مَالِكٌ عَنْ هِشَامِ بْنِ عُرْوَةَ عَنْ أَبِيهِ عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهَا زَوْجِ النَّبِيِّ ﷺ أَنَّ حَمْزَةَ بْنَ عَمْرٍو الأَسْلَمِيَّ قَالَ لِلنَّبِيِّ ﷺ أَأَصُومُ فِي السَّفَرِ وَكَانَ كَثِيرَ الصِّيَامِ فَقَالَ إِنْ شِئْتَ فَصُمْ وَإِنْ شِئْتَ فَأَفْطِرْ .

2 Tirmizi u svom *Sunenu* preko Omera b. Hattaba navodi da je Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Kada nastupi noć, a prođe dan i sunce zađe, nastupilo ti je vrijeme iftara." To su znaci akšama i iftara svakom pristupačni.
Iz hadisa se zaključuje:
– postiti na putu je bolje nego ne postiti, jer je i Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, postio. Ovo je stav Esveda b. Jezida, Ebu-Hanife, a u *Tevdihu* se navodi da ovo mišljenje dijele Šafija Malik, Ebu-Sevr, Usman b. Ebul-As i Enes b. Malik;
– pravo izbora daju Abdullah b. Abbas, Enes, Ebu-Seid, Seid b. Musejjeb, Ata, Seid b. Džubejr, Hasan Basri, Neha'i, Mudžahid, Evza'i i Lejs;
– prednost neprošćenju daju Omer b. Abdul-Aziz, Ša'bi, Katade, Muhamed b. Ali, Šafija, Ahmed i Ishak.
Od Omera, njegovog sina, Ebu-Hurejre i Ibnu-Abbasa je preneseno: "Ko bi na putovanju postio, dužan je taj dan napostiti kod kuće." A Abdur-Rahman b. Avf je rekao: "Ko posti na putu, jednako griješi kao i onaj što ne posti kod kuće."
Zabilježeno je da su na putovanju postili: Aiša, Kajs b. Ubbad, Ebul-Esved, Ibnu-Sirin, Ibnu-Omer, njegov sin Salim, Amr b. Mejmun i Ebu-Vasil.
Halifa Alija je rekao: "Koga zateče ramazan kod kuće i on poslije krene na put, dužan je nastaviti postiti ramazanske dane, jer je u Kur'anu rečeno: 'Ko od vas bude prisutan (kod svoje kuće) mladaku ramazana mjeseca, neka ga posti!'"
Ebu-Midžlez je rekao: "Neka uz ramazan niko ne putuje, a ako već krene na putovanje, neka posti!"
Imam Ahmed je rekao: "Putniku je dozvoljeno ne postiti, a mekruh postiti, ali ako posti, post mu je punovažan."
Imam Ahmed je govorio da su Omer i Ebu-Hurejre naređivali napaštanje dana koji su se postili na putu;
– iftar nastaje čim sunce zađe, ne čekajući da nastupi noć;
– dozvoljeno je zakonodavcu stavljati umjesne primjedbe u interesu vjere i vjerskog života;
– neznani ponekad kritiziraju ljude iz svog neznanja i nepoznavanja pravog stanja nastalih problema. Muslim navodi kako je Hamza b. Amr Eslemi pitao: "Allahov Poslaniče! Ja se osjećam snažan za pošćenje na putu, pa jesam li grešan ako na putu ne postim?"
– Nepošćenje na putu je samo Allahova povlastica, i ko je koristi, dobro je, a ko voli da posti, on nije grešan.

KADA MUSLIMAN POSTI NEKOLIKO DANA RAMAZANA I ONDA KRENE NA PUT...?!

باب إذا صام أيامًا من رمضان ثم سافر

1944. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Jusuf, njega obavijestio Malik prenoseći od Ibnu-Šihaba, on od Ubejdullaha b. Abdullaha b. Utbe, a ovaj od Abdullaha b. Abbasa, radijallahu anhuma, da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, izašao (iz Medine) prema Mekki uz ramazan i postio, a kada je stigao u Kedid, omrsio se, pa se omrsio i ostali svijet.
Ebu-Abdullah (Buharija) rekao je: "Kedid je voda između Usfana i Kudejda."[1]

١٩٤٤. حَدَّثَنَا عَبْدُ اللهِ بْنُ يُوسُفَ أَخْبَرَنَا مَالِكٌ عَنْ ابْنِ شِهَابٍ عَنْ عُبَيْدِ اللهِ بْنِ عَبْدِ اللهِ بْنِ عُتْبَةَ عَنْ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا أَنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ خَرَجَ إِلَى مَكَّةَ فِي رَمَضَانَ فَصَامَ حَتَّى بَلَغَ الْكَدِيدَ أَفْطَرَ فَأَفْطَرَ النَّاسُ قَالَ أَبُو عَبْد اللهِ وَالْكَدِيدُ مَاءٌ بَيْنَ عُسْفَانَ وَقُدَيْدٍ .

POGLAVLJE

باب

1945. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Jusuf, njemu Jahja b. Hamza prenoseći od Abdur-Rahmana b. Jezida b. Džabira, da mu je Ismail b. Ubejdullah prenio od Ummi-Derdaa, ona od Ebu-Derdaa, radijallahu anhu, da je izjavio:
"Izašli smo s Vjerovjesnikom, sallallahu alejhi ve sellem, u neku od njegovih vojni, pohoda u tako vrućem danu da je čovjek zbog jake žege stavljao ruku na svoju glavu. Među nama nije niko postio osim Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, i (Abdullaha) Ibni-Revahe."

١٩٤٥. حَدَّثَنَا عَبْدُ اللهِ بْنُ يُوسُفَ حَدَّثَنَا يَحْيَى ابْنُ حَمْزَةَ عَنْ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ يَزِيدَ بْنِ جَابِرٍ أَنَّ إِسْمَاعِيلَ بْنَ عُبَيْدِ اللهِ حَدَّثَهُ عَنْ أُمِّ الدَّرْدَاءِ عَنْ أَبِي الدَّرْدَاءِ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ خَرَجْنَا مَعَ النَّبِيِّ ﷺ فِي بَعْضِ أَسْفَارِهِ فِي يَوْمٍ حَارٍّ حَتَّى يَضَعَ الرَّجُلُ يَدَهُ عَلَى رَأْسِهِ مِنْ شِدَّةِ الْحَرِّ وَمَا فِينَا صَائِمٌ إِلَّا مَا كَانَ مِنَ النَّبِيِّ ﷺ وَابْنِ رَوَاحَةَ .

---

1 Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, krenuo je s vojskom iz Medine na Mekku 8. godine po Hidžri u srijedu 10. dan ramazana poslije ikindija-namaza, i kada je stigao na Salsal, brdo blizu Zulhulejfe, njegov je glasnik viknuo: "Ko hoće da prekine post, neka prekine, a ko hoće da posti, neka posti!" Sutradan je Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, stigao s vojskom u Kedid i poslije ikindije prekinuo post na svojoj devi, kako bi to svijet vidio.
Najveći broj historičara tvrdi da je Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, krenuo iz Medine 10. dana ramazana, a ušao u Mekku 19. ramazana.
Iz hadisa se još zaključuje:
– da je Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, na putovanju postio; i to prvi dan svoga putovanja, a sutradan u Kedidu javno prekinuo post. Na osnovu ovoga slučaja Šafija ne dozvoljava nepošćenje u danu u kome se krene na putovanje. Nepošćenje prvog dana dozvoljeno je, kaže Šafija, samo onom koga je zora uhvatila na putu, a to znači da je krenuo od kuće prije svanuća.

IZJAVA VJEROVJESNIKA, SALLALLAHU ALEJHI VE SELLEM, ONOME KOME SE PRAVIO HLAD: "NIJE (PRAVA) POBOŽNOST POSTITI NA PUTU KADA PRIGRIJE"

باب قول النبي ﷺ لمن ظلل عليه واشتد الحر ليس من البر الصوم في السفر

1946. PRIČAO NAM JE Adem, njemu Šu'be, a ovome Muhamed b. Abdur-Rahman Ensari:
– Čuo sam Muhammeda b. Amra b. Hasana b. Alija, koji je prenio od Džabira b. Abdullaha, radijallahu anhuma, da je rekao: "Bijaše Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, na jednom putovanju (radi oslobođenja Mekke), pa je vidio grupu ljudi i među njima jednoga kome je pravljen hlad."
– Ko je onaj? – upitao je Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem.
– Postač – rekli su prisutni.
– Post na putovanju ne predstavlja (pravu) pobožnost – odgovorio je Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem.

١٩٤٦. حَدَّثَنَا آدَمُ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِ الرَّحْمَنِ الأَنْصَارِيُّ قَالَ سَمِعْتُ مُحَمَّدَ ابْنَ عَمْرِو بْنِ الْحَسَنِ بْنِ عَلِيٍّ عَنْ جَابِرِ بْنِ عَبْدِ اللهِ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمْ قَالَ كَانَ رَسُولُ اللهِ ﷺ فِي سَفَرٍ فَرَأَى زِحَامًا وَرَجُلًا قَدْ ظُلِّلَ عَلَيْهِ فَقَالَ مَا هَذَا فَقَالُوا صَائِمٌ فَقَالَ لَيْسَ مِنَ الْبِرِّ الصَّوْمُ فِي السَّفَرِ.

ASHABI VJEROVJESNIKA, SALLALLAHU ALEJHI VE SELLEM, NISU JEDAN DRUGOG KORILI ZBOG POŠĆENJA I (ILI) NEPOŠĆENJA (NA PUTU)

باب لم يعب أصحاب النبي ﷺ بعضهم بعضا في الصوم والإفطار

1947. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Mesleme prenoseći od Malika, on od Humejda-Tavila, ovaj od Enesa b. Malika, da je rekao:
"Putovali smo s Vjerovjesnikom, sallallahu alejhi ve sellem, (uz ramazan) i onaj ko je postio nije onom ko nije postio to smatrao mahanom, a i onaj ko nije postio nije zamjerao onom ko je postio."

١٩٤٧. حَدَّثَنَا عَبْدُ اللهِ بْنُ مَسْلَمَةَ عَنْ مَالِكٍ عَنْ حُمَيْدٍ الطَّوِيلِ عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ قَالَ كُنَّا نُسَافِرُ مَعَ النَّبِيِّ ﷺ فَلَمْ يَعِبِ الصَّائِمُ عَلَى الْمُفْطِرِ وَلَا الْمُفْطِرُ عَلَى الصَّائِمِ.

ONAJ KOJI ZA VRIJEME PUTOVANJA (JAVNO) NIJE POSTIO DA GA SVIJET VIDI

باب مَنْ أفْطَرَ في السَّفَرِ لِيَرَاهُ النَّاسُ

1948. PRIČAO NAM JE Musa b. Isma'il, njemu Ebu-Avane prenoseći od Mensura, on od Mudžahida, ovaj od Tavusa, a on, opet, od (Abdullaha) Ibn-Abbasa, radijallahu anhuma, da je rekao:
"Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, krenuo je iz Medine prema Mekki i postio dok nije stigao u Usfan. Tada je zatražio vodu, podigao je (iznad sebe) do (dužine) svojih ruku da ga svijet vidi i nije postio sve dok nije stigao u Mekku, a to je bilo uz ramazan."
Ibn-Abbas još govoraše: "Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, postio je, a i nije postio, i ko je htio, postio je, a ko nije htio, nije ni postio."

١٩٤٨. حَدَّثَنَا مُوسَى بْنُ إِسْمَاعِيلَ حَدَّثَنَا أَبُو عَوَانَةَ عَنْ مَنْصُورٍ عَنْ مُجَاهِدٍ عَنْ طَاوُسٍ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا قَالَ خَرَجَ رَسُولُ اللهِ ﷺ مِنَ الْمَدِينَةِ إِلَى مَكَّةَ فَصَامَ حَتَّى بَلَغَ عُسْفَانَ ثُمَّ دَعَا بِمَاءٍ فَرَفَعَهُ إِلَى يَدَيْهِ لِيُرِيَهُ النَّاسَ فَأَفْطَرَ حَتَّى قَدِمَ مَكَّةَ وَذَلِكَ فِي رَمَضَانَ فَكَانَ ابْنُ عَبَّاسٍ يَقُولُ قَدْ صَامَ رَسُولُ اللهِ ﷺ وَأَفْطَرَ فَمَنْ شَاءَ صَامَ وَمَنْ شَاءَ أَفْطَرَ .

"A NA ONE KOJI GA (TEŠKO) PODNOSE JE OTKUP (FID'JA)..."

باب (وَعَلَى الَّذِينَ يُطِيقُونَهُ فِدْيَةٌ)

(Abdullah) Ibnu-Omer i Seleme b. Ekve' kažu: Ovaj (ajet) je derogiran ajetom: "(... Određeni dani posta su) mjesec ramazan u kome je objavljen Kur'an. Kao putokaz čovječanstvu, jasan dokaz Pravog puta i razlikovanja (istine od neistine). Ko od vas bude prisutan (kod kuće) toga mjeseca, pa neka ga posti! Ko bude bolestan ili na putu, (napostit će) isti broj drugih dana. Allah vam želi olakšati, a ne želi vam otežati da ispunite određeni broj (dana posta), da slavite Allaha zato što vas je uputio (na Pravi put) i da mu budete zahvalni."
Ibnu-Numejr je rekao da mu je pričao A'meš, njemu Amr b. Murre, ovome Ibni-Ebi-Lejla, a njemu ashabi Muhammedovi, sallallahu alejhi ve sellem, kako je objavljena naredba o postu mjeseca ramazana i bilo im je teško (postiti), pa bi onaj ko bi nahranio svaki dan po jednog siromaha, ostavljao post, i to onaj koji ga je podnosio (teško).

قَالَ ابْنُ عُمَرَ وَسَلَمَةُ بْنُ الْأَكْوَعِ نَسَخَتْهَا شَهْرُ رَمَضَانَ الَّذِي أُنْزِلَ فِيهِ الْقُرْآنُ هُدًى لِلنَّاسِ وَبَيِّنَاتٍ مِنَ الْهُدَى وَالْفُرْقَانِ فَمَنْ شَهِدَ مِنْكُمُ الشَّهْرَ فَلْيَصُمْهُ وَمَنْ كَانَ مَرِيضًا أَوْ عَلَى سَفَرٍ فَعِدَّةٌ مِنْ أَيَّامٍ أُخَرَ يُرِيدُ اللهُ بِكُمُ الْيُسْرَ وَلَا يُرِيدُ بِكُمُ الْعُسْرَ وَلِتُكْمِلُوا الْعِدَّةَ وَلِتُكَبِّرُوا اللهَ عَلَى مَا هَدَاكُمْ وَلَعَلَّكُمْ تَشْكُرُونَ وَقَالَ ابْنُ نُمَيْرٍ حَدَّثَنَا الْأَعْمَشُ حَدَّثَنَا عَمْرُو بْنُ مُرَّةَ حَدَّثَنَا ابْنُ أَبِي لَيْلَى حَدَّثَنَا أَصْحَابُ مُحَمَّدٍ ﷺ نَزَلَ رَمَضَانُ فَشَقَّ عَلَيْهِمْ فَكَانَ مَنْ أَطْعَمَ كُلَّ يَوْمٍ مِسْكِينًا تَرَكَ الصَّوْمَ مِمَّنْ يُطِيقُهُ وَرُخِّصَ لَهُمْ فِي ذَلِكَ فَنَسَخَتْهَا وَأَنْ تَصُومُوا خَيْرٌ لَكُمْ فَأُمِرُوا بِالصَّوْمِ .

To im je bilo olakšanje, a zatim je to derogirao (ajet): "A bolje vam je da postite." Tako im je naređeno pošćenje.

1949. PRIČAO NAM JE Ajjaš, njemu Abdul-A'la, a ovome Ubejdullah prenoseći od Nafija, a on od Ibnu-Omera, radijallahu anhuma, da je citirao: "Otkup je hranjenje siromaha..." i rekao: "Ovo je derogirano."

١٩٤٩. حَدَّثَنَا عَيَّاشٌ حَدَّثَنَا عَبْدُ الْأَعْلَى حَدَّثَنَا عُبَيْدُ اللهِ عَنْ نَافِعٍ عَنِ ابْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا قَرَأَ فِدْيَةٌ طَعَامُ مَسَاكِينَ قَالَ هِيَ مَنْسُوخَةٌ.

KADA SE OBAVLJA NAPAŠTANJE RAMAZANA

باب مَتَى يُقْضَى قَضَاءُ رمضانَ

Ibnu-Abbas je rekao:
– Nema smetnje da se napaštanje razdvoji prema riječima Uzvišenog Allaha "... pa isti broj drugih dana..."
Seid b. Musejjeb je rekao za post u prvih deset dana zul-hidžeta:
"Nije dobro dok prvo ne naposti ramazan."
Ibrahim (Neha'i) kaže: "Kada musliman ne stigne (napaštanje) i dođe drugi ramazan, postit će obadva (posta jedan iza drugog), a hranjenje (otkup) nije mu smatrao dužnošću."
Od Ebu-Hurejre se spominje predaja s prekinutim lancem prenosilaca, a i od Ibnu-Abbasa, da je svaki od njih hranio (siromahe), a Allah nije (u Kur'anu) spomenuo to hranjenje. On je samo rekao: "... Napostite isti broj drugih dana...!"

وَقَالَ ابْنُ عَبَّاسٍ لَا بَأْسَ أَنْ يُفَرَّقَ لِقَوْلِ اللهِ تَعَالَى فَعِدَّةٌ مِنْ أَيَّامٍ أُخَرَ وَقَالَ سَعِيدُ بْنُ الْمُسَيَّبِ فِي صَوْمِ الْعَشْرِ لَا يَصْلُحُ حَتَّى يَبْدَأَ بِرَمَضَانَ وَقَالَ إِبْرَاهِيمُ إِذَا فَرَّطَ حَتَّى جَاءَ رَمَضَانُ آخَرُ يَصُومُهُمَا وَلَمْ يَرَ عَلَيْهِ طَعَامًا وَيُذْكَرُ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ مُرْسَلًا وَابْنِ عَبَّاسٍ أَنَّهُ يُطْعِمُ وَلَمْ يَذْكُرِ اللهُ الْإِطْعَامَ إِنَّمَا قَالَ (فَعِدَّةٌ مِنْ أَيَّامٍ أُخَرَ).

1950. PRIČAO NAM JE Ahmed b. Junus kome je saopćio Zuhejr, a ovome Jahja prenoseći od Ebu-Seleme koji je kazao: Čuo sam Aišu, radijallahu anha, gdje kaže:
"Imala sam propuštenog ramazanskog posta i nisam bila u mogućnosti da ga napostim nego tek u šabanu."

١٩٥٠. حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ يُونُسَ حَدَّثَنَا زُهَيْرٌ حَدَّثَنَا يَحْيَى عَنْ أَبِي سَلَمَةَ قَالَ سَمِعْتُ عَائِشَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهَا تَقُولُ كَانَ يَكُونُ عَلَيَّ الصَّوْمُ مِنْ رَمَضَانَ فَمَا أَسْتَطِيعُ أَنْ أَقْضِيَ إِلَّا فِي شَعْبَانَ قَالَ يَحْيَى الشُّغْلُ مِنَ النَّبِيِّ أَوْ بِالنَّبِيِّ ﷺ.

Jahja kaže: "Zauzetost (njena) bijaše od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, odnosno, s Vjerovjesnikom, sallallahu alejhi ve sellem."[1]

ŽENA S MENSTRUACIJOM OSTAVLJA POST I NAMAZ

بَاب الْحَائِضِ تَتْرُكُ الصَّوْمَ وَالصَّلَاةَ

Ebu-Zinad je rekao:
"Sunneti i ostali vidovi Istine (Šerijata) stvarno dolaze punou kontradikciju (s logičnim) mišljenjem i muslimani ne mogu naći izlaza nego da ih kao takve slijede. Zbog toga osoba s menstruacijom obligatni post koji nije postila, treba napostiti, a neobavljene namaze ne treba naklanjati."[2]

وَقَالَ أَبُو الزِّنَادِ إِنَّ السُّنَنَ وَوُجُوهَ الْحَقِّ لَتَأْتِي كَثِيرًا عَلَى خِلَافِ الرَّأْيِ فَمَا يَجِدُ الْمُسْلِمُونَ بُدًّا مِنْ اتِّبَاعِهَا مِنْ ذَلِكَ أَنَّ الْحَائِضَ تَقْضِي الصِّيَامَ وَلَا تَقْضِي الصَّلَاةَ .

1951. PRIČAO NAM JE Ibnu-Ebi-Merjem, njemu Muhammed b. Dža'fer, a ovome Zejd prenoseći od Ijada, on od Ebu-Seida, radijallahu anhu, da je rekao: "Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, kazao je: 'Nije li sa ženom slučaj kada god dobije menstruaciju da ne klanja i ne posti. To je krnjavost njene vjere.'"

١٩٥١ . حَدَّثَنَا ابْنُ أَبِي مَرْيَمَ حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ جَعْفَرٍ قَالَ حَدَّثَنِي زَيْدٌ عَنْ عِيَاضٍ عَنْ أَبِي سَعِيدٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ قَالَ النَّبِيُّ ﷺ أَلَيْسَ إِذَا حَاضَتْ لَمْ تُصَلِّ وَلَمْ تَصُمْ فَذَلِكَ نُقْصَانُ دِينِهَا .

---

1 Mišljenje Ibnu-Abbasa je da će bolesnik koji je mrsio dane ramazana, pa kasnije ozdravio i nije ih napostio u toku godine, nego dočekao i drugi ramazan, postiti prispjeli ramazan, zatim napostiti dane koje nije postio ranijeg ramazana i još sa svakim napošćenim danom nahraniti jednog siromaha.
Ebu-Hurejra je za konkretni slučaj rekao: "... Za svaki tako napošćeni dan treba dati siromahu pola sa'a pšenice."
Aiša je napošćivanje izmaklih joj dana ramazana odgađala, čekajući da joj Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, to sam dozvoli ili, pak, naredi. Tako ga je ona napostila u šabanu, kada se i Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, ponajviše posvećivao ibadetu i postu.
Iz hadisa se zaključuje:
– napošćivanje dana ramazana koji se opravdano nisu postili može se obaviti u svakom godišnjem dobu, a najkasnije u šabanu, bez kefareta;
– supruga treba da pazi na seksualne potrebe svoga muža i prema njima planira vršenje svoga ibadeta, koliko je to god moguće.

2 Dane ramazana koje opravdano nije postila žena treba samo napostiti. Analogno ovom trebala bi naklanjati ispuštene namaze. Propis je, međutim, da namaz ne naklanjava.
Kao razlozi navode se:
– post ramazana dolazi jednom u godini i nije ga teško napostiti, dok namaz dolazi pet puta dnevno i naklanjavati ga bio bi težak i neizdrživ ibadet;
– napošćivanje obaveznog posta naređeno je Kur'anom.

O ONOM KO JE UMRO, A OSTAO MU U OBAVEZI POST (RAMAZANA)

باب مَنْ مَاتَ وعليه صَوْمٌ

Hasan (Basri) je rekao: "Ako bi za umrloga (naknadno) postilo trideset ljudi jednog dana, to bi bilo dozvoljeno."

وَقَالَ الْحَسَنُ إِنْ صَامَ عَنْهُ ثَلاثُونَ رَجُلًا يَوْمًا وَاحِدًا جَازَ .

1952. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Halid, njemu Muhammed b. Musa A'jen, a ovome njegov otac prenoseći od Amra b. Harisa, ovaj od Ubejdullaha b. Ebu-Dža'fera da ga je obavijestio Muhammed b. Dža'fer, prenoseći od Urve, on od Aiše, radijallahu anha, da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
"Ko je umro, a na njemu ostao dug posta, napostit će ga za njega njegov najbliži rođak (nasljednik)."
Muhammeda b. Musaa slijedi (u drugom senedu) Ibnu-Vehb koji je isti hadis prenio od Amra, a prenio ga je još i Jahja b. Ejjub od Ibnu-Ebu-Dža'fera.[3]

١٩٥٢ . حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ خَالِدٍ حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ مُوسَى بْنِ أَعْيَنَ حَدَّثَنَا أَبِي عَنْ عَمْرِو بْنِ الْحَارِثِ عَنْ عُبَيْدِ اللهِ بْنِ أَبِي جَعْفَرٍ أَنَّ مُحَمَّدَ بْنَ جَعْفَرٍ حَدَّثَهُ عَنْ عُرْوَةَ عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهَا أَنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ قَالَ مَنْ مَاتَ وَعَلَيْهِ صِيَامٌ صَامَ عَنْهُ وَلِيُّهُ تَابَعَهُ ابْنُ وَهْبٍ عَنْ عَمْرٍو وَرَوَاهُ يَحْيَى ابْنُ أَيُّوبَ عَنْ ابْنِ أَبِي جَعْفَرٍ .

---

3 Ovo napošćivanje može obaviti najbliži rođak ostavitelja, bio on rođak po lozi oca ili majke umrlog. Ako bi napošćivanje učinio poznanik ili samo prijatelj umrlog, onda je to napošćivanje punovažno samo ukoliko je učinjeno uz odobrenje i saglasnost najbližeg živog rođaka umrle osobe. Napošćivanje ne spada u dužnost i obavezu nasljednika ili roda ostavitelja; ono je samo mustehab.
Iz hadisa se zaključuje:
- dozvoljeno je napostiti post umrle osobe. Ovo je mišljenje Šafije, Ebu-Sevra, Tavusa, Hasana, Zuhrija, Katade, Hammada b. Ebu-Sulejmana Lejsa b. Sa'da, Davuda Zahirija i Ibnu-Hazma, bilo to napošćivanje ramazanskog posta, zavjeta ili kefareta.
Po mišljenju Zuhrije, Malika i Šafije najbliži rođak ostavitelja daje za svaki nenapošćeni dan jedan mudd (trećina sa'a) pšenice siromahu. Ovi učenjaci ne dozvoljavaju napošćivanje za drugog.
Od Ibnu-Abbasa je preneseno da nasljednici trebaju dati polovinu sa'a za svaki nenapošćeni dan, a to je bilo mišljenje i Sufjana Sevrija.
Ebu-Hanife kaže: "Nasljednici ostavitelja dat će siromahu za svaki nenapošćeni dan polovinu sa'a pšenice ili jedan sa' nekih drugih žitarica, i to, ako je ostavitelj za života to oporučio, a ako nije oporučio, nasljednici ne trebaju to ni činiti."
Ahmed, Ishak i Ebu-Ubejd razlikuju napošćivanje ramazana od napošćivanja zavjetnog posta i kažu: "Zavjetni post ostavitelja, napostit će njegovi nasljednici, a za svaki dan posta ramazama, dat će siromahu jedan mudd hrane (pšenice, a to iznosi trećinu sa'a)."
Seid b. Musejjeb i Evza'i su rekli: "Nasljednici neće lično napošćivati post svoga ostavitelja, osim ako nemaju mogućnosti da izdaju siromahu navedenu količinu hrane."
Učenjaci hanefijske škole smatraju da živi ne napašta post za umrlog, a ako je to ostavitelj oporučio, nasljednici će za svaki dan u koji se opravdano nije postilo, a taj dan nije napošćen, dati siromahu pola sa'a pšenice ili sa' ječma, odnosno raži.
Argument hanefijama je predanje koje bilježi Nesai, preko Ibni-Abbasa, da je Muhammed, sallallahu

1953. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Abdur-Rahman, njemu Mu'avija b. Amr, ovome Zaide prenoseći od A'meša, on od Muslima Betina, ovaj od Seida b. Džubejra, a on, opet, od (Abdullaha) Ibni-Abbasa, radijallahu anhuma, da je rekao:

– Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, došao je jedan čovjek i rekao:

"Allahov Poslaniče, umrla mi je majka, a na njoj je ostao (zavjetni) post od jednog mjeseca. Mogu li ga ja za nju naknadno napostiti?"

– Da – rekao je Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem. – Dug prema Allahu – kazao je on, najpreči je da se obavi.

– Sulejman (A'meš) je rekao:

Mi smo skupa sjedili kada je Muslim pričao ovaj slučaj a Hakem i Seleme su rekli: "Čuli smo Mudžahida kako to spominje..." prenoseći od Ibnu-Abbasa. A spominje se i od Ebu-Halida kako je njemu prenio A'meš od Hakema, Muslima, Betina i Seleme b. Kuhejla da su prenijeli od Seida b. Džubejra, Ataa i Mudžahida, a oni od Ibni-Abbasa: Jedna žena rekla je Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem: "Moja sestra je umrla..."

Jahja i Ebu-Mu'avija kažu da im je pričao A'meš prenoseći od Muslima, on od Seida, a ovaj od Ibnu-Abbasa:

– Jedna žena rekla je Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem: "Moja majka je umrla..."

Ubejdullah je rekao prenoseći od Zejda b. Ebi-Unejse, on od Hakema, ovaj od Seida b. Džubejra, a on, opet, od Ibni-Abbasa:

– Jedna žena rekla je Vjerovjesniku, sallallahu

١٩٥٣. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِ الرَّحِيمِ حَدَّثَنَا مُعَاوِيَةُ بْنُ عَمْرٍو حَدَّثَنَا زَائِدَةُ عَنْ الأَعْمَشِ عَنْ مُسْلِمٍ الْبَطِينِ عَنْ سَعِيدِ بْنِ جُبَيْرٍ عَنْ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا قَالَ جَاءَ رَجُلٌ إِلَى النَّبِيِّ ﷺ فَقَالَ يَا رَسُولَ اللهِ إِنَّ أُمِّي مَاتَتْ وَعَلَيْهَا صَوْمُ شَهْرٍ أَفَأَقْضِيهِ عَنْهَا قَالَ نَعَمْ قَالَ فَدَيْنُ اللهِ أَحَقُّ أَنْ يُقْضَى قَالَ سُلَيْمَانُ فَقَالَ الْحَكَمُ وَسَلَمَةُ وَنَحْنُ جَمِيعًا جُلُوسٌ حِينَ حَدَّثَ مُسْلِمٌ بِهَذَا الْحَدِيثِ قَالَا سَمِعْنَا مُجَاهِدًا يَذْكُرُ هَذَا عَنْ ابْنِ عَبَّاسٍ وَيُذْكَرُ عَنْ أَبِي خَالِدٍ حَدَّثَنَا الأَعْمَشُ عَنْ الْحَكَمِ وَمُسْلِمٍ الْبَطِينِ وَسَلَمَةَ بْنِ كُهَيْلٍ عَنْ سَعِيدِ بْنِ جُبَيْرٍ وَعَطَاءٍ وَمُجَاهِدٍ عَنْ ابْنِ عَبَّاسٍ قَالَتْ امْرَأَةٌ لِلنَّبِيِّ ﷺ إِنَّ أُخْتِي مَاتَتْ وَقَالَ يَحْيَى وَأَبُو مُعَاوِيَةَ حَدَّثَنَا الأَعْمَشُ عَنْ مُسْلِمٍ عَنْ سَعِيدِ بْنِ جُبَيْرٍ عَنْ ابْنِ عَبَّاسٍ قَالَتْ امْرَأَةٌ لِلنَّبِيِّ ﷺ إِنَّ أُمِّي مَاتَتْ وَقَالَ عُبَيْدُ اللهِ عَنْ زَيْدِ بْنِ أَبِي أُنَيْسَةَ عَنْ الْحَكَمِ عَنْ سَعِيدِ بْنِ جُبَيْرٍ عَنْ ابْنِ عَبَّاسٍ قَالَتْ امْرَأَةٌ لِلنَّبِيِّ ﷺ إِنَّ أُمِّي مَاتَتْ وَعَلَيْهَا صَوْمُ نَذْرٍ وَقَالَ أَبُو حَرِيزٍ حَدَّثَنَا عِكْرِمَةُ عَنْ ابْنِ عَبَّاسٍ قَالَتْ امْرَأَةٌ لِلنَّبِيِّ ﷺ مَاتَتْ أُمِّي وَعَلَيْهَا صَوْمُ خَمْسَةَ عَشَرَ يَوْمًا.

---

alejhi ve sellem, rekao: "Niko ni za koga ne može klanjati, ali može za njega nahraniti (siromahe)", a preko Abdullaha b. Omera: "Ko umre prije nego je mogao napostiti svoj ranije neobavljeni ramazanski post, neka njegovi nasljednici u ime njega, za svaki dan, nahrane jednog siromaha."

Tahavi navodi da je Amra bint Abdur-Rahman rekla Aiši: "Umrla mi je majka ne napostivši jedan dan ramazana, pa mogu li ja za nju napostiti?"

– Ne možeš – rekla je ona – nego podijeli ispred nje milostinju siromasima, i to za svaki dan ramazana. To je za njenu dušu bolje nego da napaštaš taj post.

Tahavi dalje kaže kako je jednoglasno mišljenje učenjaka, da niko ni za koga ne može namaz naklanjati, a tako i post postiti, jer su to osobne fizičke obaveze ljudi prema Uzvišenom.

alejhi ve sellem: "Umrla mi je majka, a njoj u obavezi je ostao (neobavljen) zavjetni post..."
Ebu-Hariz je rekao: – Pričao nam je Ikrime od Ibnu-Abbasa:
– Jedna žena rekla je Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem: "Umrla mi je majka, a njoj u obavezi je ostao post od 15 dana."[1]

KADA JE ONOME KO POSTI DOZVOLJENO IFTARITI

باب متى يحل فطر الصائم

Ebu-Seid Hudri iftario je nakon zalaska sunčeve ploče.

وَأَفْطَرَ أَبُو سَعِيدٍ الْخُدْرِيُّ حِينَ غَابَ قُرْصُ الشَّمْسِ .

1954. PRIČAO NAM JE Humejdi, njemu Sufjan, a ovome Hišam b. Urve, rekavši: Čuo sam Asima b. Omera Hattaba koji prenosi od svoga oca (Omera), radijallahu anhu, da je rekao: Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao je: "Kada se pojavi noć odavde sa zapada, a dan ode odavde i sunce zađe, iftari onaj ko je postio."

١٩٥٤ . حَدَّثَنَا الْحُمَيْدِيُّ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ حَدَّثَنَا هِشَامُ بْنُ عُرْوَةَ قَالَ سَمِعْتُ أَبِي يَقُولُ سَمِعْتُ عَاصِمَ بْنَ عُمَرَ بْنِ الْخَطَّابِ عَنْ أَبِيهِ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ إِذَا أَقْبَلَ اللَّيْلُ مِنْ هَا هُنَا وَأَدْبَرَ النَّهَارُ مِنْ هَا هُنَا وَغَرَبَتِ الشَّمْسُ فَقَدْ أَفْطَرَ الصَّائِمُ .

---

1 Pošto se iz nekih hadisa razabire da u ličnim fizičkim dužnostima prema Allahu, dželle šanuhu, ne može niko nikoga zamjenjivati, to sadržaj gornjih hadisa, navedenih u Buhariji, ne treba shvatiti imperativno, nego samo dozvoljenim činom.
Ovi hadisi neće biti u potpunoj kontradikciji s ajetom: "Neće niko ničijeg tereta nositi"; "Čovjeku pripada sam ono što je sam sebi privrijedio" i njima slični, jer se – po nekima – oni odnose na narode Ibrahima i Musaa. Međutim, na ovo se može odgovoriti da je mjerodavna općenitost teksta, pa se ne može reći da se ovi ajeti odnose samo na spomenute narode, nego i na sljedbenike Muhammeda, sallallahu alejhi ve sellem.
Ibnu-Hazm je rekao: "Nasljednici osobe koja je umrla pod dugom ramazanskog ili zavjetnog posta ili nekog kefareta, dužni su da to naposte (farz), a ne da daju hranu siromasima, oporučio to ostavitelj ili ne. Nasljednici su dužni iz imovine ostavitelja, poslije troškova ukopa, prvo, isplatiti vjerovnicima materijalne dugove ostavitelja, pa onda izmiriti druge obaveze."

1955. PRIČAO NAM JE Ishak Vasiti, njemu Halid prenoseći od Šejbanija, on od Abdullaha b. Ebu-Evfaa, radijallahu anhu, da je rekao: Bili smo s Allahovim Poslanikom, sallallahu alejhi ve sellem, na jednom putovanju. On je postio i kada je sunce zašlo, rekao je jednom od prisutnih (Bilalu):
"Ustani i razmuti nam (prekrupu s vodom)!"
– Allahov Poslaniče – rekao je ovaj – da si sačekao mrak!
– Sjaši i razmuti nam! – ponovio je (Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem).
– Pa zaista je još dan – ponovo je rekao ovaj.
– Sjaši i razmuti nam (napitak) – naredio je Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem.
Ovaj je potom sjahao i razmutio im (napitak). Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, to je popio, a onda rekao:
"Kada vidite da je noć došla odavde, za onoga ko posti, nastupio je iftar."

١٩٥٥. حَدَّثَنَا إِسْحَاقُ الْوَاسِطِيُّ حَدَّثَنَا خَالِدٌ عَنْ الشَّيْبَانِيِّ عَنْ عَبْدِ اللهِ بْنِ أَبِي أَوْفَى رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ كُنَّا مَعَ رَسُولِ اللهِ ﷺ فِي سَفَرٍ وَهُوَ صَائِمٌ فَلَمَّا غَرَبَتْ الشَّمْسُ قَالَ لِبَعْضِ الْقَوْمِ يَا فُلَانُ قُمْ فَاجْدَحْ لَنَا فَقَالَ يَا رَسُولَ اللهِ لَوْ أَمْسَيْتَ قَالَ انْزِلْ فَاجْدَحْ لَنَا قَالَ يَا رَسُولَ اللهِ فَلَوْ أَمْسَيْتَ قَالَ انْزِلْ فَاجْدَحْ لَنَا قَالَ إِنَّ عَلَيْكَ نَهَارًا قَالَ انْزِلْ فَاجْدَحْ لَنَا فَنَزَلَ فَجَدَحَ لَهُمْ فَشَرِبَ النَّبِيُّ ﷺ ثُمَّ قَالَ إِذَا رَأَيْتُمْ اللَّيْلَ قَدْ أَقْبَلَ مِنْ هَا هُنَا فَقَدْ أَفْطَرَ الصَّائِمُ .

POSTAČ IFTARI VODOM I (ILI) NEČIM DRUGIM ŠTO MU JE LAHKO PRIBAVITI

باب يُفْطِرُ بِمَا تَيَسَّرَ مِنْ الْمَاءِ أَوْ غَيْرِهِ

1956. PRIČAO NAM JE Musedded, njemu Abdul-Vahid, a ovome Šejbani (Sulejman):
– Čuo sam Abdullaha b. Ebi-Evfa, radijallahu anhu, kada je rekao: "Putovali smo s Allahovim Poslanikom, sallallahu alejhi ve sellem, kada je on postio. Kada je sunce zašlo, on je jednom od prisutnih rekao:
"Sjaši i razmuti nam (napitak)!"
– Allahov Poslaniče, da si sačekao mrak – kazao je ovaj.
– Sjaši i razmuti nam! – ponovio je on.
– Allahov Poslaniče, još ti je dan! – primijetio je onaj.
– Sjaši i razmuti nam! – kazao je ponovo (Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem).
Ovaj je sjahao i razmutio (napitak), a Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, kazao je:

١٩٥٦. حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ حَدَّثَنَا عَبْدُ الْوَاحِدِ حَدَّثَنَا الشَّيْبَانِيُّ سُلَيْمَانُ قَالَ سَمِعْتُ عَبْدَ اللهِ بْنَ أَبِي أَوْفَى رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ سِرْنَا مَعَ رَسُولِ اللهِ ﷺ وَهُوَ صَائِمٌ فَلَمَّا غَرَبَتْ الشَّمْسُ قَالَ انْزِلْ فَاجْدَحْ لَنَا قَالَ يَا رَسُولَ اللهِ لَوْ أَمْسَيْتَ قَالَ انْزِلْ فَاجْدَحْ لَنَا قَالَ يَا رَسُولَ اللهِ إِنَّ عَلَيْكَ نَهَارًا قَالَ انْزِلْ فَاجْدَحْ لَنَا فَنَزَلَ فَجَدَحَ ثُمَّ قَالَ إِذَا رَأَيْتُمْ اللَّيْلَ أَقْبَلَ مِنْ هَا هُنَا فَقَدْ أَفْطَرَ الصَّائِمُ وَأَشَارَ بِإِصْبَعِهِ قِبَلَ الْمَشْرِقِ .

"Čim vidite da se noć pomolila sa ove strane, pokazavši svojom rukom prema istoku, postaču je nastupilo vrijeme iftara."

O ŽURENJU S IFTAROM

باب تعجيل الإفطار

1957. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Jusuf, njega obavijestio Malik prenoseći od Ebu-Hazima, on od Sehla b. Sa'da da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
"Svijet (muslimanski) bit će na dobru sve dok bude žurio s iftarom."

١٩٥٧. حَدَّثَنَا عَبْدُ اللهِ بْنُ يُوسُفَ أَخْبَرَنَا مَالِكٌ عَنْ أَبِي حَازِمٍ عَنْ سَهْلِ بْنِ سَعْدٍ أَنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ قَالَ لَا يَزَالُ النَّاسُ بِخَيْرٍ مَا عَجَّلُوا الْفِطْرَ.

1958. PRIČAO NAM JE Ahmed b. Junus, njemu Ebu-Bekr prenoseći od Sulejmana, on od Ibnu-Ebi-Evfaa, radijallahu anhu, da je rekao: – Bio sam s Vjerovjesnikom, sallallahu alejhi ve sellem, na jednom putovanju. On je postio do mraka i jednom čovjeku rekao:
"Sjaši i razmuti mi (napitak)!"
– Da si sačekao dok se smrači – rekao je čovjek.
– Sjaši i razmuti mi! Čim vidiš noć da se pojavila s one strane (istoka), postaču je nastupio iftar – rekao je Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem.

١٩٥٨. حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ يُونُسَ حَدَّثَنَا أَبُو بَكْرٍ عَنْ سُلَيْمَانَ عَنِ ابْنِ أَبِي أَوْفَى رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ كُنْتُ مَعَ النَّبِيِّ ﷺ فِي سَفَرٍ فَصَامَ حَتَّى أَمْسَى قَالَ لِرَجُلٍ انْزِلْ فَاجْدَحْ لِي قَالَ لَوِ انْتَظَرْتَ حَتَّى تُمْسِيَ قَالَ انْزِلْ فَاجْدَحْ لِي إِذَا رَأَيْتَ اللَّيْلَ قَدْ أَقْبَلَ مِنْ هَا هُنَا فَقَدْ أَفْطَرَ الصَّائِمُ.

KADA POSTAČ UZ RAMAZAN IFTARI (MISLEĆI DA JE PAO MRAK), A ZATIM SE SUNCE UKAŽE

باب إذا أفطر في رمضان ثم طلعت الشمس

1959. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Ebu-Šejbe, njemu Ebu-Usame prenoseći od Hišama b. Urve, on od Fatime (bint Munzir), a ona od Esme bint Ebi-Bekr, radijallahu anhuma, da je rekla:
"Jednog oblačnog dana, u Vjerovjesnikovo, sallallahu alejhi ve sellem, doba omrsili smo se, a zatim se sunce pojavilo.
Hišamu je rečeno: "Pa bilo im je, vjerovatno, naređeno, da ga naknadno naposte?"

١٩٥٩. حَدَّثَنِي عَبْدُ اللهِ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ حَدَّثَنَا أَبُو أُسَامَةَ عَنْ هِشَامِ بْنِ عُرْوَةَ عَنْ فَاطِمَةَ عَنْ أَسْمَاءَ بِنْتِ أَبِي بَكْرٍ الصِّدِّيقِ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا قَالَتْ أَفْطَرْنَا عَلَى عَهْدِ النَّبِيِّ ﷺ يَوْمَ غَيْمٍ ثُمَّ طَلَعَتِ الشَّمْسُ قِيلَ لِهِشَامٍ فَأُمِرُوا بِالْقَضَاءِ قَالَ لَا بُدَّ مِنْ قَضَاءٍ وَقَالَ مَعْمَرٌ سَمِعْتُ هِشَامًا لَا أَدْرِي أَقَضَوْا أَمْ لَا.

– Neophodno je napošćivanje – rekao je on.
Ma'mer je izjavio: Čuo sam Hišama (gdje kaže): "Ne znam da li su ga napostili ili nisu."[1]

POST DJECE

باب صَوْمِ الصِّبْيَانِ

Omer, radijallahu anhu, rekao je jednom pijanom čovjeku uz ramazan: "Teško tebi! I djeca naša poste", a onda ga udario.

وَقَالَ عُمَرُ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ لِنَشْوَانٍ فِي رَمَضَانَ وَيْلَكَ وَصِبْيَانُنَا صِيَامٌ فَضَرَبَهُ .

1960. PRIČAO NAM JE Museddec, njemu Bišr b. Mufeddal, a ovome Halid b. Zekvan, prenoseći od Rubejji'e bint Muavviz, da je rekla:
– Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, poslao je ujutro Dana ašure (stanovnicima) ensarijskih sela (oko Medine) vijest:
"Ko je osvanuo ne posteći, neka tako nastavi i ostatak svoga dana, a ko je osvanuo posteći, neka i posti!"
– Mi smo – rekla je Rubejji'a – postili, a navikavali smo i našu djecu da poste. Pravili smo im igračke od (obojene) vune, pa kada bi koje od njih zaplakalo za hranom, davali smo mu tu igračku i tako sve do iftara.[2]

١٩٦٠. حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ حَدَّثَنَا بِشْرُ بْنُ الْمُفَضَّلِ حَدَّثَنَا خَالِدُ بْنُ ذَكْوَانَ عَنِ الرُّبَيِّعِ بِنْتِ مُعَوِّذٍ قَالَتْ أَرْسَلَ النَّبِيُّ ﷺ غَدَاةَ عَاشُورَاءَ إِلَى قُرَى الأَنْصَارِ مَنْ أَصْبَحَ مُفْطِرًا فَلْيُتِمَّ بَقِيَّةَ يَوْمِهِ وَمَنْ أَصْبَحَ صَائِمًا فَلْيَصُمْ قَالَتْ فَكُنَّا نَصُومُهُ بَعْدُ وَنُصَوِّمُ صِبْيَانَنَا وَنَجْعَلُ لَهُمُ اللُّعْبَةَ مِنَ الْعِهْنِ فَإِذَا بَكَى أَحَدُهُمْ عَلَى الطَّعَامِ أَعْطَيْنَاهُ ذَاكَ حَتَّى يَكُونَ عِنْدَ الإِفْطَارِ .

1 Kada se postač zavaran oblakom iftari, a potom se Sunce ukaže, on ne treba više ništa jesti dok mrak ne nastupi, a poslije ramazana taj će dan napostiti bez kefareta. Ovo je stav Ibnu-Sirina, Seida b. Džubejra, Evza'ija, Sevrija, Malika, Ahmeda, Šafija i Ishaka.
Od Mudžahida, Ataa i Urve b. Zubejra preneseno je da su rekli da u ovom slučaju nema napošćivanja, baš kao u slučaju kada bi čovjek jeo ili pio, zaboravivši da posti.
Preneseno je da je halifa Omer iftario jednog oblačnog dana nešto prije zalaska Sunca. To su učinili i ostali ljudi oko njega. Kasnije se ukazalo Sunce, pa je glasnik obznanio da Sunce nije još zašlo, a Omer opet dodao: "Ko je iftario, neka ovaj dan naposti!"

2 Većina učenjaka smatra da malodobna djeca nisu dužna postiti. Međutim, Ibn-Sirin, Zuhri i Šafija smatraju da je mustehab (preporučljivo) naređivati djeci da poste, ako to mogu, kako bi se uvježbavali (navikavali) na post.
Ishak smatra da dijete s navršenih 12 godina treba tjerati da posti, a imam Ahmed, po jednoj predaji, kaže da tako treba postupati i s djetetom od 10 godina.
I Evza'i smatra da dijete treba natjerati da posti, ako to može podnijeti. On kao argument uzima hadis koji prenosi Ibn-Ebi-Lejla da je Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, izjavio: "Ako dijete može postiti uzastopno tri dana, ono je dužno postiti cijeli ramazan."
S druge strane, Ešheb smatra da je mustehab da djeca poste.

SPAJANJE POSTA (POŠĆENJE OD IFTARA DO IFTARA), POKUĐENOST PRETJERIVANJA I IZJAVA: "NOĆU NEMA POŠĆENJA"

باب الوصال ومن قال ليس في الليل صيام

To temelji na riječima Uzvišenog: "... Zatim nastavite pošćenje do noći." Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, zabranio je to iz milosti prema njima (ashabima) i zbog održavanja kondicije.

لِقَوْلِهِ تَعَالَى (ثُمَّ أَتِمُّوا الصِّيَامَ إِلَى اللَّيْلِ) وَنَهَى النَّبِيُّ ﷺ عَنْهُ رَحْمَةً لَهُمْ وَإِبْقَاءً عَلَيْهِمْ وَمَا يُكْرَهُ مِنَ التَّعَمُّقِ .

1961. PRIČAO NAM JE Musedded, njemu Jahja prenoseći od Šu'be, ovome Katade prenoseći od Enesa, radijallahu anhu, a on od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, da je rekao:
"Ne spajajte post."
– Pa ti spajaš? – rekli su ashabi.
– Ja nisam kao bilo koji od vas. Ja sam nahranjen i napojen – ili je kazao:
– Ja obnoćim nahranjen i napojen (snagom duha i strpljenja).

١٩٦١. حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ قَالَ حَدَّثَنِي يَحْيَى عَنْ شُعْبَةَ قَالَ حَدَّثَنِي قَتَادَةُ عَنْ أَنَسٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ لَا تُوَاصِلُوا قَالُوا إِنَّكَ تُوَاصِلُ قَالَ لَسْتُ كَأَحَدٍ مِنْكُمْ إِنِّي أُطْعَمُ وَأُسْقَى أَوْ إِنِّي أَبِيتُ أُطْعَمُ وَأُسْقَى .

1962. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Jusuf, njega obavijestio Malik prenoseći od Nafija, on od Abdullaha b. Omera, radijallahu anhuma, da je izjavio:
"Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, zabranio je spajanje (posta).
– Pa ti postiš i dan i noć? – rekli su ashabi.
– Ja nisam kao vi. Ja se hranim i napajam (snagom strpljenja) – odgovorio je on.

١٩٦٢. حَدَّثَنَا عَبْدُ اللهِ بْنُ يُوسُفَ أَخْبَرَنَا مَالِكٌ عَنْ نَافِعٍ عَنْ عَبْدِ اللهِ بْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا قَالَ نَهَى رَسُولُ اللهِ ﷺ عَنِ الْوِصَالِ قَالُوا إِنَّكَ تُوَاصِلُ قَالَ إِنِّي لَسْتُ مِثْلَكُمْ إِنِّي أُطْعَمُ وَأُسْقَى .

1963. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Jusuf, njemu Lejs, a ovome Ibnul-Had prenoseći od Abdullaha b. Habbaba, on od Ebu-Seida, radijallahu anhu, da je čuo Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, gdje kaže:

"Ne spajajte post. Kada neko od vas hoće da spoji post dana i noći, neka ga spoji do sehura!"

– Pa ti, Allahov Poslaniče, spajaš post – rekli su ashabi.

– Ja nisam vašeg kova (stanja i položaja). Ja obnoćim imajući Hranitelja, koji me hrani i Napojitelja, koji me napaja.

١٩٦٣. حَدَّثَنَا عَبْدُ اللهِ بْنُ يُوسُفَ حَدَّثَنَا
اللَّيْثُ حَدَّثَنِي ابْنُ الْهَادِ عَنْ عَبْدِ اللهِ بْنِ خَبَّابٍ
عَنْ أَبِي سَعِيدٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ أَنَّهُ سَمِعَ النَّبِيَّ ﷺ
يَقُولُ لَا تُوَاصِلُوا فَأَيُّكُمْ إِذَا أَرَادَ أَنْ يُوَاصِلَ
فَلْيُوَاصِلْ حَتَّى السَّحَرِ قَالُوا فَإِنَّكَ تُوَاصِلُ
يَا رَسُولَ اللهِ قَالَ إِنِّي لَسْتُ كَهَيْئَتِكُمْ إِنِّي أَبِيتُ لِي
مُطْعِمٌ يُطْعِمُنِي وَسَاقٍ يَسْقِينِ .

1964. PRIČAO NAM JE Usman b. Ebi-Šejbe i Muhamed (b. Selam), njih obavijestio Abde prenoseći od Hišama b. Urve, on od svoga oca, a ovaj od Aiše, radijallahu anha, da je rekla:

– Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, zabranio je spajanje posta iz milosti prema ashabima, pa su mu oni rekli:

– Pa ti spajaš post.

– Ja nisam vašeg kova (stanja i položaja). Mene nahranjuje i napaja moj Stvoritelj – rekao je on.

Ebu-Abdullah (Buharija) kaže: – Usman nije spomenuo: "... iz milosti prema ashabima..."

١٩٦٤. حَدَّثَنَا عُثْمَانُ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ وَمُحَمَّدٌ قَالَا
أَخْبَرَنَا عَبْدَةُ عَنْ هِشَامِ بْنِ عُرْوَةَ عَنْ أَبِيهِ عَنْ
عَائِشَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهَا قَالَتْ نَهَى رَسُولُ اللهِ ﷺ
عَنِ الْوِصَالِ رَحْمَةً لَهُمْ فَقَالُوا إِنَّكَ تُوَاصِلُ قَالَ
إِنِّي لَسْتُ كَهَيْئَتِكُمْ إِنِّي يُطْعِمُنِي رَبِّي وَيَسْقِينِ قَالَ
أَبُو عَبْدِ اللهِ لَمْ يَذْكُرْ عُثْمَانُ رَحْمَةً لَهُمْ .

PRIMJERNO KAŽNJAVANJE ONOGA KO JE MNOGO SPAJAO POST (DANA I NOĆI)

باب التَّنْكِيلِ لِمَنْ أَكْثَرَ الْوِصَالَ

To je Enes prenio od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem.

رَوَاهُ أَنَسٌ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ .

1965. PRIČAO NAM JE Ebul-Jeman, njega obavijestio Šu'ajb prenoseći od Zuhrija, kome je kazao Ebu-Seleme b. Abdur-Rahman, da je Ebu-Hurejra, radijallahu anhu, rekao:

– Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, zabranio je u postu spajanje (dana i noći), pa mu je jedan čovjek od muslimana rekao:

– Allahov Poslaniče, pa ti spajaš post.

١٩٦٥. حَدَّثَنَا أَبُو الْيَمَانِ أَخْبَرَنَا شُعَيْبٌ عَنْ
الزُّهْرِيِّ قَالَ حَدَّثَنِي أَبُو سَلَمَةَ بْنُ عَبْدِ الرَّحْمَنِ
أَنَّ أَبَا هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ نَهَى رَسُولُ
اللهِ ﷺ عَنِ الْوِصَالِ فِي الصَّوْمِ فَقَالَ لَهُ رَجُلٌ
مِنَ الْمُسْلِمِينَ إِنَّكَ تُوَاصِلُ يَا رَسُولَ اللهِ قَالَ

– A ko je od vas kao ja – rekao je on. Ja obnoćim, a moj me Stvoritelj hrani i napaja (svojim nadahnućem).
Pošto oni nisu htjeli prestati sa spajanjem posta, on je postio s njima neprekidno dva dana. Potom su ugledali mlađak i on im je rekao:
“Da se mlađak još nije pojavio, ja bih vam povećavao pošćenje.”
To im je bilo na ime kazne što se nisu htjeli sustegnuti (od spajanja posta).

وَأَيُّكُمْ مِثْلِي إِنِّي أَبِيتُ يُطْعِمُنِي رَبِّي وَيَسْقِينِ فَلَمَّا أَبَوْا أَنْ يَنْتَهُوا عَنِ الْوِصَالِ وَاصَلَ بِهِمْ يَوْمًا ثُمَّ يَوْمًا ثُمَّ رَأَوْا الْهِلَالَ فَقَالَ لَوْ تَأَخَّرَ لَزِدْتُكُمْ كَالتَّنْكِيلِ لَهُمْ حِينَ أَبَوْا أَنْ يَنْتَهُوا .

1966. PRIČAO NAM JE Jahja b. Musa, njemu Abdur-Rezzak prenoseći od Ma‘mera, on od Hemmama, koji je čuo Ebu-Hurejru, radijallahu anhu, kako prenosi od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, da je dva puta rekao:
“Čuvajte se spajanja posta!”
– Pa ti spajaš post – rečeno mu je.
– Ja obnoćim – kazao je on – a moj me Stvoritelj hrani i napaja. Teretite se samo koliko podnosite!

١٩٦٦. حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ مُوسَى حَدَّثَنَا عَبْدُ الرَّزَّاقِ عَنْ مَعْمَرٍ عَنْ هَمَّامٍ أَنَّهُ سَمِعَ أَبَا هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ إِيَّاكُمْ وَالْوِصَالَ مَرَّتَيْنِ قِيلَ إِنَّكَ تُوَاصِلُ قَالَ إِنِّي أَبِيتُ يُطْعِمُنِي رَبِّي وَيَسْقِينِ فَاكْلَفُوا مِنَ الْعَمَلِ مَا تُطِيقُونَ .

PRODUŽENJE POSTA DO SEHURA

بَاب الْوِصَالِ إِلَى السَّحَرِ

1967. PRIČAO NAM JE Ibrahim b. Hamza, njemu Ibnu-Ebi-Hazim prenoseći od Jezida, on od Abdullaha b. Habbaba, a ovaj od Ebu-Seida Hudrija, radijallahu anhu, da je čuo Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, gdje govori:
“Ne spajajte post (dana i noći)! Ko od vas hoće da spaja post, pa neka ga spoji samo do sehura!”
– Pa ti, Allahov Poslaniče, spajaš post – rekli su ashabi.
– Nisam ja – rekao je on – poput vas. Ja obnoćim imajući Hranioca koji me hrani i Napajača koji me napaja.

١٩٦٧. حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ حَمْزَةَ حَدَّثَنِي ابْنُ أَبِي حَازِمٍ عَنْ يَزِيدَ عَنْ عَبْدِ اللهِ بْنِ خَبَّابٍ عَنْ أَبِي سَعِيدٍ الْخُدْرِيِّ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ أَنَّهُ سَمِعَ رَسُولَ اللهِ ﷺ يَقُولُ لَا تُوَاصِلُوا فَأَيُّكُمْ أَرَادَ أَنْ يُوَاصِلَ فَلْيُوَاصِلْ حَتَّى السَّحَرِ قَالُوا فَإِنَّكَ تُوَاصِلُ يَا رَسُولَ اللهِ قَالَ لَسْتُ كَهَيْئَتِكُمْ إِنِّي أَبِيتُ لِي مُطْعِمٌ يُطْعِمُنِي وَسَاقٍ يَسْقِينِ .

O ONOM KOJI JE ZAKLEO SVOGA BRATA DA BI ON DOBROVOLJNI POST PREKINUO I NIJE SMATRAO DA GA JE DUŽAN NAPOSTITI, AKO MU JE TO BILO PRIKLADNIJE

باب مَنْ أَقْسم على أخيه لِيُفْطِر في التَّطوُّع ولَمْ يَر عليْه قضاءً إذا كان أَوْفق له

1968. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Beššar, njemu Dža'fer b. Avn, a ovome Ebul-Umejs prenoseći od Avna b. Ebi-Džuhejfe, a on od svoga oca koji je rekao:
– Vjerovjesnik je pobratio Selmana i Ebu-Derdaa. Potom je Selman posjetio Ebu-Derdaa i vidio Ummu-Derda potištenu pa je upitao: "Šta ti je?"
– Tvoj brat, Ebu-Derda – odgovorila je ona – nema potrebe (za ženama) na ovom svijetu.
Kasnije je došao i Ebu-Derda i pripremio Selmanu neko jelo, a Selman mu je rekao: "Jedi i ti!"
– Ja postim – kazao je Ebu-Derda.
– (Bogami) neću ni ja jesti dok ne budeš i ti jeo – rekao je Selman – pa je Ebu-Derda jeo – izjavio je Selman.
U noći je Ebu-Derda ustao da klanja.
– Spavaj – kazao je Selman – i on je zaista zaspao. Nešto kasnije htio je opet ustati klanjati, a Selman mu je rekao: "Spavaj!" Kada je bilo pred kraj noći, Selman mu je rekao: "Sada ustani!" Potom su obadva klanjali. Selman mu je rekao: "Ti imaš dužnost prema Allahu, imaš dužnost prema sebi, a imaš dužnost i prema svojim ukućanima i svakom od njih podaj njegovo pravo!"
Kasnije je Ebu-Derda došao Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, i to mu spomenuo, a Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, kazao je: "Selman je istinu rekao."[1]

١٩٦٨. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ بَشَّارٍ حَدَّثَنَا جَعْفَرُ ابْنُ عَوْنٍ حَدَّثَنَا أَبُو الْعُمَيْسِ عَنْ عَوْنِ بْنِ أَبِي جُحَيْفَةَ عَنْ أَبِيهِ قَالَ آخَى النَّبِيُّ ﷺ بَيْنَ سَلْمَانَ وَأَبِي الدَّرْدَاءِ فَزَارَ سَلْمَانُ أَبَا الدَّرْدَاءِ فَرَأَى أُمَّ الدَّرْدَاءِ مُتَبَذِّلَةً فَقَالَ لَهَا مَا شَأْنُكِ قَالَتْ أَخُوكَ أَبُو الدَّرْدَاءِ لَيْسَ لَهُ حَاجَةٌ فِي الدُّنْيَا فَجَاءَ أَبُو الدَّرْدَاءِ فَصَنَعَ لَهُ طَعَامًا فَقَالَ كُلْ قَالَ فَإِنِّي صَائِمٌ قَالَ مَا أَنَا بِآكِلٍ حَتَّى تَأْكُلَ قَالَ فَأَكَلَ فَلَمَّا كَانَ اللَّيْلُ ذَهَبَ أَبُو الدَّرْدَاءِ يَقُومُ قَالَ نَمْ فَنَامَ ثُمَّ ذَهَبَ يَقُومُ فَقَالَ نَمْ فَلَمَّا كَانَ مِنْ آخِرِ اللَّيْلِ قَالَ سَلْمَانُ قُمْ الْآنَ فَصَلَّيَا فَقَالَ لَهُ سَلْمَانُ إِنَّ لِرَبِّكَ عَلَيْكَ حَقًّا وَلِنَفْسِكَ عَلَيْكَ حَقًّا وَلِأَهْلِكَ عَلَيْكَ حَقًّا فَأَعْطِ كُلَّ ذِي حَقٍّ حَقَّهُ فَأَتَى النَّبِيَّ ﷺ فَذَكَرَ ذَلِكَ لَهُ فَقَالَ النَّبِيُّ ﷺ صَدَقَ سَلْمَانُ .

---

1 Buharija, držeći se striktno teksta navedenog hadisa, smatra da se prekinuti nafila-post ne napašta. Međutim, drugi pravnici, imajući u vidu još niz drugih hadisa, drže da ovaj post treba napostiti. Oni, između brojnih hadisa, navode i izjavu koju Tirmizi sa senedom donosi, da je Aiša rekla: "Postile smo ja i Hafsa, pa nam je ponuđeno jedno jelo koje smo voljele i mi smo ga pojele. Kasnije je došao Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem. Hafsa je izašla pred njega prva – a ona je bila poput svoga oca – i rekla mu:

O POSTU U (MJESECU) ŠABANU

باب صَوْمِ شَعْبَانَ

1969. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Jusuf, njega obavijestio Malik prenoseći od Ebu-Nadra, on od Ebu-Seleme, a ovaj od Aiše, radijallahu anha, da je rekla:
"Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, postio je toliko da smo govorili da i ne mrsi, a mrsio je toliko da smo govorili da i ne posti. Međutim, nisam vidjela Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, da je u potpunosti postio i jedan mjesec osim ramazana, a nisam ga vidjela da je od dobrovoljnog posta postio više nego li u šabanu."

١٩٦٩ . حَدَّثَنَا عَبْدُ اللهِ بْنُ يُوسُفَ أَخْبَرَنَا مَالِكٌ عَنْ أَبِي النَّضْرِ عَنْ أَبِي سَلَمَةَ عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهَا قَالَتْ كَانَ رَسُولُ اللهِ ﷺ يَصُومُ حَتَّى نَقُولَ لَا يُفْطِرُ وَيُفْطِرُ حَتَّى نَقُولَ لَا يَصُومُ فَمَا رَأَيْتُ رَسُولَ اللهِ ﷺ اسْتَكْمَلَ صِيَامَ شَهْرٍ إِلَّا رَمَضَانَ وَمَا رَأَيْتُهُ أَكْثَرَ صِيَامًا مِنْهُ فِي شَعْبَانَ .

1970. PRIČAO NAM JE Mu'az b. Fedale, njemu Hišam prenoseći od Jahjaa, a on od Ebu-Seleme, kome je Aiša, radijallahu anha, rekla:
– Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, nije (nafilu) postio nijednog mjeseca više (dana) od šabana. Skoro cijeli šaban je postio i govorio:
"Činite od dobrog posla samo koliko podnosite, jer Allah uistinu neće dodijati (nagrađivati) dok vama ne dodije (rad)."[2]

١٩٧٠ . حَدَّثَنَا مُعَاذُ بْنُ فَضَالَةَ حَدَّثَنَا هِشَامٌ عَنْ يَحْيَى عَنْ أَبِي سَلَمَةَ أَنَّ عَائِشَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهَا حَدَّثَتْهُ قَالَتْ لَمْ يَكُنِ النَّبِيُّ ﷺ يَصُومُ شَهْرًا أَكْثَرَ مِنْ شَعْبَانَ فَإِنَّهُ كَانَ يَصُومُ شَعْبَانَ كُلَّهُ وَكَانَ يَقُولُ خُذُوا مِنَ الْعَمَلِ مَا تُطِيقُونَ فَإِنَّ اللهَ لَا يَمَلُّ حَتَّى تَمَلُّوا وَأَحَبُّ الصَّلَاةِ إِلَى النَّبِيِّ ﷺ مَا دُووِمَ عَلَيْهِ وَإِنْ قَلَّتْ وَكَانَ إِذَا صَلَّى صَلَاةً دَاوَمَ عَلَيْهَا .

"Allahov Poslaniče, mi smo postile, ali nam je ponuđeno jelo koje smo voljele i mi smo ga pojele?"
– Mjesto toga postite jedan drugi dan! – rekao je on.
Darekutni navodi da je Muhamed b. Munkedir rekao: – Jedan drug Allahovog Poslanika pripremio je jelo i na njega pozvao Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, i nekoliko njegovih drugova. Kada je on iznio jelo, jedan se od njih povukao na stranu i Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, kazao mu je: "Šta je tebi?"
– Postim – reče.
– Tvoj brat se potrudio radi tebe i napravio hranu, a ti kažeš: Ja postim!? Jedi i kasnije naposti ovaj dan! – rekao mu je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem.
Vadžib je prekinutu nafilu napostiti dan za dan po mišljenju Ebu-Bekra, Omera, Alije, Ibnu-Abbasa, Džabira b. Abdullaha, Aiše i Ummu-Seleme. Ovo mišljenje dijele Hasan Basrija, Seid b. Džubejr, Ebu-Hanife, po jednoj verziji, Malik, Ebu-Jusuf i Muhamed.
Ovaj post nije dužnost napostiti, prekinuo postač post sa ili bez razloga, ali može ga napostiti ko želi. Ovo je mišljenje Mudžahida, Tavusa, Ataa, Sevrija, Šafije, Ahmeda, Ishaka, Selmana i Ebu-Derdaa. Ovi se, pored ranije spomenutih slučajeva, drže još i izjave navedene u Ahmedovom *Musnedu* da je Ummu-Hani' rekla: "Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, pio je nešto, pa je to i meni ponudio." – Postim – rekla sam, a ne volim da odbijem piće koje si ti pio.
– Ako je to napošćivanje ramazana, naposti u nekom drugom danu, a ako je to nafila-post, onda, ako hoćeš, naposti ga, a ako nećeš, ne napaštaj!
Ovaj slučaj naveli su Tahavi i Tirmizi u nešto izmijenjenoj varijanti.

2 Dosada, dodijavanje je nešto što je svojstveno ljudima, a nikako Uzvišenom Allahu. Zato je potrebno ovaj

Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, bio je najdraži namaz na kome se ustraje, pa makar on bio i kratak. Kada je on klanjao koji namaz, na njemu je bio ustrajan.[1]

O POSTU VJEROVJESNIKA, SALLALLAHU ALEJHI VE SELLEM, I NJEGOVOM NEPOŠĆENJU

بَاب مَا يُذْكَرُ مِنْ صَوْمِ النَّبِيِّ ﷺ وإفْطارِه

1971. PRIČAO NAM JE Musa b. Isma'il kome je kazao Ebu-Avane prenoseći od Ebu-Bišra, on od Seida, a ovaj od Ibnu-Abbasa, radijallahu anhuma, da je rekao:
"Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, nije nikada nijedan mjesec potpuno čitav postio osim ramazana. A postio je toliko da je poneko govorio: Ne, bogami, on neće ni prekidati, a prekidao je toliko da je poneko govorio: Ne, bogami, on neće ni postiti."

١٩٧١. حَدَّثَنَا مُوسَى بْنُ إِسْمَاعِيلَ حَدَّثَنَا أَبُو عَوَانَةَ عَنْ أَبِي بِشْرٍ عَنْ سَعِيدِ بْنِ جُبَيْرٍ عَنْ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا قَالَ مَا صَامَ النَّبِيُّ ﷺ شَهْرًا كَامِلًا قَطُّ غَيْرَ رَمَضَانَ وَيَصُومُ حَتَّى يَقُولَ الْقَائِلُ لَا وَاللهِ لَا يُفْطِرُ وَيُفْطِرُ حَتَّى يَقُولَ الْقَائِلُ لَا وَاللهِ لَا يَصُومُ .

dio hadisa dodatno pojasniti. Ajni (Umda, 9/153) preferira ovo značenje: Uzvišeni Allah vas (o ljudi) nikada neće tretirati s dosadom i uskratiti vam svoju milost, obilje i nagradu sve dok vi ne prestanete činiti dobra djela. Osim toga on navodi da postoje i ova tumačenja:
– ako vama dodije, Njemu ne dodije;
– Njemu ništa ne može dodijati, bez obzira da li vama dodijalo ili ne;
– On vam neće uskratiti svoje obilje, dok vama ne dodije moliti Ga za to;
– riječ dodijavanje je ovdje upotrijebljena metaforički, a u značenju uskraćivanja nagrade. A Allah najbolje zna! (prim. rec.)

1 Nesai navodi da je Usame rekao: "Allahov Poslaniče, vidim da ne postiš ni u jednom mjesecu koliko u ša'banu?"
– To je mjesec – rekao je Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem – u kome se dižu ljudska djela Gospodaru svjetova, pa želim da se moja djela u njemu dižu dok sam postač.
Tirmizi, preko Enesa b. Malika, navodi da je Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, upitan: "Koji je post najbolji?"
– Post u ša'banu – odgovorio je Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, jer se time odaje počast ramazanu.
– A kada je najbolje dijeliti milostinju? – upitan je.
– U mjesecu ramazanu – odgovorio je Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem.
Tirmizi preko Ebu-Hurejre navodi da je Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Kada od mjeseca ša'bana ostane polovina, ne postite!"
Ebu-Davud, Ibnu-Madže, Nesai, Ibn-Hibban, Ibn-Adijj i Bejheki i ovu izjavu donose u svojim hadiskim zbirkama u nešto izmijenjenoj varijanti, ali je smisao ostao isti.

1972. PRIČAO MI JE Abdul-Aziz b. Abdullah, njemu Muhammed b. Dža'fer prenoseći od Humejda, da je čuo Enesa, radijallahu anhu, gdje govori:
"Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, svakog mjeseca nije postio toliko, da smo mi mislili da on u tom mjesecu neće ništa ni postiti, a postio je toliko da smo mislili, da on od njega neće ništa propustiti da ne posti. On bijaše takav, da si ga mogao vidjeti noću kako klanja, a ako si htio, mogao si da vidiš i kako spava (on noću i klanjaše, a i spavaše)."
Sulejman je izjavio, prenoseći od Humejdija, da je on (Humejdi) pitao Enesa za post (Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem).

١٩٧٢. حَدَّثَنِي عَبْدُ الْعَزِيزِ بْنُ عَبْدِ اللهِ قَالَ حَدَّثَنِي مُحَمَّدُ بْنُ جَعْفَرٍ عَنْ حُمَيْدٍ أَنَّهُ سَمِعَ أَنَسًا رَضِيَ اللهُ عَنْهُ يَقُولُ كَانَ رَسُولُ اللهِ ﷺ يُفْطِرُ مِنَ الشَّهْرِ حَتَّى نَظُنَّ أَنْ لَا يَصُومَ مِنْهُ وَيَصُومُ حَتَّى نَظُنَّ أَنْ لَا يُفْطِرَ مِنْهُ شَيْئًا وَكَانَ لَا تَشَاءُ تَرَاهُ مِنَ اللَّيْلِ مُصَلِّيًا إِلَّا رَأَيْتَهُ وَلَا نَائِمًا إِلَّا رَأَيْتَهُ وَقَالَ سُلَيْمَانُ عَنْ حُمَيْدٍ أَنَّهُ سَأَلَ أَنَسًا فِي الصَّوْمِ.

1973. PRIČAO MI JE Muhammed, njega obavijestio Ebu-Halid b. Ahmed, a ovoga Humejd rekavši: – Pitao sam Enesa, radijallahu anhu, o postu Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, pa je odgovorio:
"Nisam nikada zaželio da ga u kom dijelu mjeseca vidim kako posti, a da ga nisam i vidio; niti da ne posti, a da ga nisam baš i vidio; niti da u kom dijelu noći klanja, a da ga nisam i vidio; niti da spava, a da ga nisam i vidio. Nisam doticao vuneno-svilenu tkaninu, a ni čistu svilu mekšu od dlana Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, niti sam mirisao mošus ni amber ljepši od mirisa Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem."

١٩٧٣. حَدَّثَنِي مُحَمَّدٌ هُوَ ابْنُ سَلَامٍ أَخْبَرَنَا أَبُو خَالِدٍ الْأَحْمَرُ أَخْبَرَنَا حُمَيْدٌ قَالَ سَأَلْتُ أَنَسًا رَضِيَ اللهُ عَنْهُ عَنْ صِيَامِ النَّبِيِّ ﷺ فَقَالَ مَا كُنْتُ أُحِبُّ أَنْ أَرَاهُ مِنَ الشَّهْرِ صَائِمًا إِلَّا رَأَيْتُهُ وَلَا مُفْطِرًا إِلَّا رَأَيْتُهُ وَلَا مِنَ اللَّيْلِ قَائِمًا إِلَّا رَأَيْتُهُ وَلَا نَائِمًا إِلَّا رَأَيْتُهُ وَلَا مَسِسْتُ خَزَّةً وَلَا حَرِيرَةً أَلْيَنَ مِنْ كَفِّ رَسُولِ اللهِ ﷺ وَلَا شَمِمْتُ مِسْكَةً وَلَا عَبِيرَةً أَطْيَبَ رَائِحَةً مِنْ رَائِحَةِ رَسُولِ اللهِ ﷺ.

PRAVO GOSTA U POSTU

بَاب حَقِّ الضَّيْفِ فِي الصَّوْمِ

1974. PRIČAO NAM JE Ishak, rekavši da ga je obavijestio Harun b. Isma'il kome je kazao Ali, njemu Jahja, a ovome Ebu-Seleme, da je Abdullah b. Amr b. Ās, radijallahu anhu, rekao:
– Ušao mi je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, a potom je (Abdullah) spomenuo Muhammedovu, sallallahu alejhi ve sellem, izjavu: "Zaista ti imaš prema svome gostu dužnost i prema svojoj supruzi imaš dužnost..."
– A šta je to Davudov (post)? – pitao sam.
– Pola vremena (postiti) – odgovorio je on.

١٩٧٤. حَدَّثَنَا إِسْحَاقُ أَخْبَرَنَا هَارُونُ بْنُ إِسْمَاعِيلَ حَدَّثَنَا عَلِيٌّ حَدَّثَنَا يَحْيَى قَالَ حَدَّثَنِي أَبُو سَلَمَةَ قَالَ حَدَّثَنِي عَبْدُ اللهِ بْنُ عَمْرِو بْنِ الْعَاصِ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا قَالَ دَخَلَ عَلَيَّ رَسُولُ اللهِ ﷺ فَذَكَرَ الْحَدِيثَ يَعْنِي إِنَّ لِزَوْرِكَ عَلَيْكَ حَقًّا وَإِنَّ لِزَوْجِكَ عَلَيْكَ حَقًّا فَقُلْتُ وَمَا صَوْمُ دَاوُدَ قَالَ نِصْفُ الدَّهْرِ.

OBAVEZA PREMA TIJELU ZA VRIJEME POSTA

بَاب حَقِّ الْجِسْمِ فِي الصَّوْمِ

1975. PRIČAO NAM JE Ibnu-Mukatil, rekavši da ga je obavijestio Abdullah, a njega Evza'i, prenoseći od Jahjaa b. Ebi-Kesira, on od Ebu-Seleme b. Abdur-Rahmana, ovome saopćio Abdullah b. Amr b. As, radijallahu anhuma, rekavši:
– Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao mi je:
"Abdullahu, nisam li obaviješten kako ti, uistinu, danju postiš, a noću se stalno Allahu moliš?"
– Da, Allahov Poslaniče – rekao sam.
– Pa, ne radi tako! – kazao je on.
– Posti, a i ne posti, moli se Allahu noću, a i spavaj! Ti imaš dužnost prema svome tijelu, dužnost prema svojim očima, dužnost prema supruzi, a imaš dužnost i prema svome gostu. Zaista ti je dosta da postiš svakog mjeseca po tri dana, jer ti stvarno za svako dobro djelo imaš deseterostruku nagradu i to je kao da postiš cijelo vrijeme.
Bio sam (u tome) veoma uporan, pa sam rekao: "Allahov Poslaniče, ja još osjećam izvjesnu snagu!"

١٩٧٥. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ مُقَاتِلٍ أَخْبَرَنَا عَبْدُ اللهِ أَخْبَرَنَا الْأَوْزَاعِيُّ قَالَ حَدَّثَنِي يَحْيَى بْنُ أَبِي كَثِيرٍ قَالَ حَدَّثَنِي أَبُو سَلَمَةَ بْنُ عَبْدِ الرَّحْمَنِ قَالَ حَدَّثَنِي عَبْدُ اللهِ بْنُ عَمْرِو بْنِ الْعَاصِ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا قَالَ لِي رَسُولُ اللهِ ﷺ يَا عَبْدَ اللهِ أَلَمْ أُخْبَرْ أَنَّكَ تَصُومُ النَّهَارَ وَتَقُومُ اللَّيْلَ فَقُلْتُ بَلَى يَا رَسُولَ اللهِ قَالَ فَلَا تَفْعَلْ صُمْ وَأَفْطِرْ وَقُمْ وَنَمْ فَإِنَّ لِجَسَدِكَ عَلَيْكَ حَقًّا وَإِنَّ لِعَيْنِكَ عَلَيْكَ حَقًّا وَإِنَّ لِزَوْجِكَ عَلَيْكَ حَقًّا وَإِنَّ لِزَوْرِكَ عَلَيْكَ حَقًّا وَإِنَّ بِحَسْبِكَ أَنْ تَصُومَ كُلَّ شَهْرٍ ثَلَاثَةَ أَيَّامٍ فَإِنَّ لَكَ بِكُلِّ حَسَنَةٍ عَشْرَ أَمْثَالِهَا فَإِنَّ ذَلِكَ صِيَامُ الدَّهْرِ كُلِّهِ فَشَدَّدْتُ فَشُدِّدَ عَلَيَّ قُلْتُ يَا رَسُولَ اللهِ إِنِّي أَجِدُ قُوَّةً قَالَ فَصُمْ صِيَامَ نَبِيِّ اللهِ دَاوُدَ عَلَيْهِ السَّلَام وَلَا تَزِدْ عَلَيْهِ

– Pa posti post Allahovog poslanika Davuda, alejhis-selam, i na njega ništa ne dodaji! – rekao je on.
– Kakav je bio post Allahovog vjerovjesnika Davuda, alejhis-selam? – upitao sam.
– Polovina vremena (života) – odgovorio je Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem.
Poslije, kada je Abdullah već ostario, govorio je: "Kamo sreće, da sam prihvatio povlasticu Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem!"

قُلْتُ وَمَا كَانَ صِيَامُ نَبِيِّ اللهِ دَاوُدَ عَلَيْهِ السَّلَام قَالَ نِصْفَ الدَّهْرِ فَكَانَ عَبْدُ اللهِ يَقُولُ بَعْدَ مَا كَبِرَ يَا لَيْتَنِي قَبِلْتُ رُخْصَةَ النَّبِيِّ ﷺ .

O POSTU CIJELOG VREMENA (ŽIVOTA)

باب صَوْمِ الدَّهْرِ

1976. PRIČAO NAM JE Ebul-Jeman, njemu Šu'ajb prenoseći od Zuhrija, kojeg su obavijestili Seid b. Musejjeb i Ebu-Seleme b. Abdur-Rahman da je Abdullah b. Omer rekao: – Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, bio je obaviješten da sam ja izjavio:
"Allaha mi, danju ću postiti, a noću se stalno Allahu moliti, i to sve dok sam živ."
Rekao sam mu: "Žrtvovao bih za tebe i oca i majku, to sam zaista rekao."
– Pa ti to, uistinu, ne možeš podnijeti – odgovorio je on. – Posti i prekidaj, Allahu se moli noću, a(li) i spavaj! Posti od svakog mjeseca po tri dana, jer svako dobro djelo nagrađuje se deseterostruko, a to je kao da postiš cijelo vrijeme (život).
– Ja zaista mogu više od toga – rekao sam.
– Jedan dan posti, a dva dana ne posti – rekao je (Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem).
– Ja mogu više od toga – ponovio sam.
– Posti dan, a dan ne posti! – rekao je on. – To je post Davuda, alejhis-selam, i to je najvredniji post.
– Ja mogu i više od toga – kazao sam.
– Više (i bolje) od toga nema – rekao je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem.

١٩٧٦. حَدَّثَنَا أَبُو الْيَمَانِ أَخْبَرَنَا شُعَيْبٌ عَنْ الزُّهْرِيِّ قَالَ أَخْبَرَنِي سَعِيدُ بْنُ الْمُسَيَّبِ وَأَبُو سَلَمَةَ بْنُ عَبْدِ الرَّحْمَنِ أَنَّ عَبْدَ اللهِ بْنَ عَمْرٍو قَالَ أُخْبِرَ رَسُولُ اللهِ ﷺ أَنِّي أَقُولُ وَاللهِ لَأَصُومَنَّ النَّهَارَ وَلَأَقُومَنَّ اللَّيْلَ مَا عِشْتُ فَقُلْتُ لَهُ قَدْ قُلْتُهُ بِأَبِي أَنْتَ وَأُمِّي قَالَ فَإِنَّكَ لَا تَسْتَطِيعُ ذَلِكَ فَصُمْ وَأَفْطِرْ وَقُمْ وَنَمْ وَصُمْ مِنْ الشَّهْرِ ثَلَاثَةَ أَيَّامٍ فَإِنَّ الْحَسَنَةَ بِعَشْرِ أَمْثَالِهَا وَذَلِكَ مِثْلُ صِيَامِ الدَّهْرِ قُلْتُ إِنِّي أُطِيقُ أَفْضَلَ مِنْ ذَلِكَ قَالَ فَصُمْ يَوْمًا وَأَفْطِرْ يَوْمَيْنِ قُلْتُ إِنِّي أُطِيقُ أَفْضَلَ مِنْ ذَلِكَ قَالَ فَصُمْ يَوْمًا وَأَفْطِرْ يَوْمًا فَذَلِكَ صِيَامُ دَاوُدَ عَلَيْهِ السَّلَام وَهُوَ أَفْضَلُ الصِّيَامِ فَقُلْتُ إِنِّي أُطِيقُ أَفْضَلَ مِنْ ذَلِكَ فَقَالَ النَّبِيُّ ﷺ لَا أَفْضَلَ مِنْ ذَلِكَ .

PRAVO ČLANOVA UŽE PORODICE U POSTU (KUĆE DOMAĆINA)

باب حق الأهل في الصوم

To je prenio Ebu-Džuhajfe od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem.

رَوَاهُ أَبُو جُحَيْفَةَ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ .

1977. PRIČAO NAM JE Amr b. Ali, njega obavijestio Ebu-Asim prenoseći od Ibni-Džurejdža:
Čuo sam Ataa da ga je Ebul-Abbas, pjesnik, obavijestio da je čuo Abdullaha b. Amra, radijallahu anhuma, gdje govori:
– Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, stigla je vijest kako ja stvarno (danju) stalno postim, a noću se Allahu molim, pa ili je on po mene poslao, ili sam ga ja susreo i on mi rekao: "Zar ja nisam obaviješten, da ti postiš, a ne prekidaš post, klanjaš (nafila-namaze), a ne spavaš? Posti, a(ali) i prekidaj post, moli se Allahu, a(ali) i spavaj, jer tvoje oko ima kod tebe svoj udio, tvoja duša (nagon) i tvoji ukućani imaju kod tebe svoj udio."
– Ja sam za (sve) to dosta jak – rekao je Abdullah.
– Posti post Davuda, alejhis-selam – rekao je on.
– Kako? – upitao je Abdullah.
– On je dan postio, a dan nije i nije uzmicao kada bi se susreo (s neprijateljem) – rekao je Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem.
– Da je i meni tako, Allahov Poslaniče – rekao je Abdullah.
Ata je kazao:
– Ne znam kako je on opet spomenuo stalno pošćenje, pa je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, dva puta rekao: Ne posti onaj ko stalno posti![1]

١٩٧٧ . حَدَّثَنَا عَمْرُو بْنُ عَلِيٍّ أَخْبَرَنَا أَبُو عَاصِمٍ عَنِ ابْنِ جُرَيْجٍ سَمِعْتُ عَطَاءً أَنَّ أَبَا الْعَبَّاسِ الشَّاعِرَ أَخْبَرَهُ أَنَّهُ سَمِعَ عَبْدَ اللهِ بْنَ عَمْرٍو رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا بَلَغَ النَّبِيَّ ﷺ أَنِّي أَسْرُدُ الصَّوْمَ وَأُصَلِّي اللَّيْلَ فَإِمَّا أَرْسَلَ إِلَيَّ وَإِمَّا لَقِيتُهُ فَقَالَ أَلَمْ أُخْبَرْ أَنَّكَ تَصُومُ وَلَا تُفْطِرُ وَتُصَلِّي فَصُمْ وَأَفْطِرْ وَقُمْ وَنَمْ فَإِنَّ لِعَيْنِكَ عَلَيْكَ حَظًّا وَإِنَّ لِنَفْسِكَ وَأَهْلِكَ عَلَيْكَ حَظًّا قَالَ إِنِّي لَأَقْوَى لِذَلِكَ قَالَ فَصُمْ صِيَامَ دَاوُدَ عَلَيْهِ السَّلَام قَالَ وَكَيْفَ قَالَ كَانَ يَصُومُ يَوْمًا وَيُفْطِرُ يَوْمًا وَلَا يَفِرُّ إِذَا لَاقَى قَالَ مَنْ لِي بِهَذِهِ يَا نَبِيَّ اللهِ قَالَ عَطَاءٌ لَا أَدْرِي كَيْفَ ذَكَرَ صِيَامَ الْأَبَدِ قَالَ النَّبِيُّ ﷺ لَا صَامَ مَنْ صَامَ الْأَبَدَ مَرَّتَيْنِ .

---

1 Zahirije smatraju da je zabranjeno postiti cijeli život oslanjajući se na vanjski smisao hadisa koji to zabranjuju. Međutim, najveći broj učenjaka dozvoljava pošćenje cijele godine, izuzimajući dane Bajrama u kojima je zabranjeno postiti. Najveći dio godine postili su: halifa Omer, njegov sin Abdullah, Osman, Aiša, Ebu-Talha i Ebu-Umame.
– Zabilježeno je kako je Nuh, alejhis-selam, postio po cijelu godinu osim prva dva dana Ramazanskog i Kurban-bajrama.

O POŠĆENJU JEDNOG DANA, A NEPOŠĆENJU JEDNOG DANA

بَاب صَوْمِ يَوْمٍ وَإِفْطَارِ يَوْمٍ

1978. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Beššar, njemu Gunder, a ovome Šu'be, prenoseći od Mugire, da je rekao: Čuo sam Mudžahida da prenosi od Abdullaha b. Amra, radijallahu anhuma, a on od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, da je rekao:
"Posti od svakog mjeseca tri dana!"
– Ja mogu više od toga – rekao je Abdullah – i to je neprestano govorio, dok Muhammed, alejhis-selam, nije kazao: "Posti dan, a ne posti dan!"
Potom (mu) je još rekao: "Prouči Kur'an u svakom mjesecu!"
– Ja mogu više od toga – rekao je Abdullah – i nije prestajao to ponavljati, dok Muhammed, alejhis-selam, nije kazao: "Pa, u tri noći (dana)."

١٩٧٨. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ بَشَّارٍ حَدَّثَنَا غُنْدَرٌ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ عَنْ مُغِيرَةَ قَالَ سَمِعْتُ مُجَاهِدًا عَنْ عَبْدِ اللهِ ابْنِ عَمْرٍو رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ صُمْ مِنَ الشَّهْرِ ثَلَاثَةَ أَيَّامٍ قَالَ أُطِيقُ أَكْثَرَ مِنْ ذَلِكَ فَمَا زَالَ حَتَّى قَالَ صُمْ يَوْمًا وَأَفْطِرْ يَوْمًا فَقَالَ اقْرَإِ الْقُرْآنَ فِي كُلِّ شَهْرٍ قَالَ إِنِّي أُطِيقُ أَكْثَرَ فَمَا زَالَ حَتَّى قَالَ فِي ثَلَاثٍ .

POST DAVUDA, ALEJHIS-SELAM

بَاب صَوْمِ دَاوُدَ عَلَيْهِ السَّلَامُ

1979. PRIČAO NAM JE Adem, njemu Šu'be, a ovome Habib b. Ebu-Sabit, koji je rekao: "Čuo sam Ebul-Abbasa Mekkija, a on je bio pjesnik i u njegovo prenošenje nije se sumnjalo, da je rekao kako je čuo Abdullaha b. Amra b. Āsa, radijallahu anhuma, kada je izjavio:
Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao mi je: "Ti stvarno postiš cijelo vrijeme, a noću se moliš Allahu?"
– Da – odgovorio sam.
– Ako budeš tako radio – rekao je on – upast će ti oči, a snaga oslabiti. Nema posta onaj ko posti cijelo vrijeme. Post po tri dana (svakog mjeseca) je kao post cijelog vremena.
– Ja mogu više od toga – rekao sam.
– Pa posti post Davuda, alejhis-selam – rekao je on.
– Davud je dan postio, a dan nije, a kada bi se sukobio (s neprijateljem) nije uzmicao.

١٩٧٩. حَدَّثَنَا آدَمُ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ حَدَّثَنَا حَبِيبُ ابْنُ أَبِي ثَابِتٍ قَالَ سَمِعْتُ أَبَا الْعَبَّاسِ الْمَكِّيَّ وَكَانَ شَاعِرًا وَكَانَ لَا يُتَّهَمُ فِي حَدِيثِهِ قَالَ سَمِعْتُ عَبْدَ اللهِ بْنَ عَمْرِو بْنِ الْعَاصِ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا قَالَ قَالَ النَّبِيُّ ﷺ إِنَّكَ لَتَصُومُ الدَّهْرَ وَتَقُومُ اللَّيْلَ فَقُلْتُ نَعَمْ قَالَ إِنَّكَ إِذَا فَعَلْتَ ذَلِكَ هَجَمَتْ لَهُ الْعَيْنُ وَنَفِهَتْ لَهُ النَّفْسُ لَا صَامَ مَنْ صَامَ الدَّهْرَ صَوْمُ ثَلَاثَةِ أَيَّامٍ صَوْمُ الدَّهْرِ كُلِّهِ قُلْتُ فَإِنِّي أُطِيقُ أَكْثَرَ مِنْ ذَلِكَ قَالَ فَصُمْ صَوْمَ دَاوُدَ عَلَيْهِ السَّلَام كَانَ يَصُومُ يَوْمًا وَيُفْطِرُ يَوْمًا وَلَا يَفِرُّ إِذَا لَاقَى .

1980. PRIČAO NAM JE Ishak b. Šahin Vasiti, njemu Halid b. Abdullah, prenoseći od Halida (b. Mehrana) Hazzaa, on od Ebu-Kilabe koji je rekao da je njemu Ebul-Melih kazao:
– Ušao sam s ocem Abdullahu b. Amru i on nam je rekao:
"Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, spomenut je moj post i on mi je ušao (u kuću). Ja sam mu dao kožni jastuk napunjen likom. On je, međutim, sjeo na zemlju, a jastuk je bio između mene i njega."
– Zar ti nije dosta – rekao je on – (postiti) tri dana od svakog mjeseca?
– Uh (malo je), Allahov Poslaniče! – rekao sam.
– Pet (dana) – rekao je on.
– Uh, Allahov Poslaniče, (malo je).
– Pa sedam – kazao je on.
– Malo je i to, Allahov Poslaniče.
– Devet – rekao je on.
– I to je malo, Allahov Poslaniče.
– Pa jedanaest – rekao je on. Iza toga je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, ponovio: "Nema posta iznad posta Davudova, alejhis-selam, a to je polovina vremena. Posti (dakle) dan, a dan nemoj!"[1]

١٩٨٠. حَدَّثَنَا إِسْحَاقُ بْنُ شَاهِينَ الْوَاسِطِيُّ حَدَّثَنَا خَالِدُ بْنُ عَبْدِ اللهِ عَنْ خَالِدٍ الْحَذَّاءِ عَنْ أَبِي قِلَابَةَ قَالَ أَخْبَرَنِي أَبُو الْمَلِيحِ قَالَ دَخَلْتُ مَعَ أَبِيكَ عَلَى عَبْدِ اللهِ بْنِ عَمْرٍو فَحَدَّثَنَا أَنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ ذُكِرَ لَهُ صَوْمِي فَدَخَلَ عَلَيَّ فَأَلْقَيْتُ لَهُ وِسَادَةً مِنْ أَدَمٍ حَشْوُهَا لِيفٌ فَجَلَسَ عَلَى الْأَرْضِ وَصَارَتْ الْوِسَادَةُ بَيْنِي وَبَيْنَهُ فَقَالَ أَمَا يَكْفِيكَ مِنْ كُلِّ شَهْرٍ ثَلَاثَةُ أَيَّامٍ قَالَ قُلْتُ يَا رَسُولَ اللهِ قَالَ خَمْسًا قُلْتُ يَا رَسُولَ اللهِ قَالَ سَبْعًا قُلْتُ يَا رَسُولَ اللهِ قَالَ تِسْعًا قُلْتُ يَا رَسُولَ اللهِ قَالَ إِحْدَى عَشْرَةَ ثُمَّ قَالَ النَّبِيُّ ﷺ لَا صَوْمَ فَوْقَ صَوْمِ دَاوُدَ عَلَيْهِ السَّلَام شَطْرَ الدَّهْرِ صُمْ يَوْمًا وَأَفْطِرْ يَوْمًا .

1 Iz navedenog hadisa razabire se:
– Najbolji nafila-post je Davudov post;
– briga i milost Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, prema ashabima i rad na njihovom ličnom i općem dobru. Bojeći se malaksalosti i iscrpljenosti fizičke snage on je zabranjivao stalni isposnički post;
– dozvoljeno je javno isticati dobra djela ljudi;
– dužnost je svakog muslimana bodriti ljude na rad dobrih, a odvraćati ih od loših djela.

O POŠĆENJU BIJELIH DANA: TRINAESTOG, ČETRNAESTOG I PETNAESTOG DANA SVAKOG HIDŽRETSKOG MJESECA

باب صيام أيام البيض ثلاث عشرة وأربع عشرة وخمس عشرة

1981. PRIČAO NAM JE Ebu-Ma'mer, njemu Abdul-Varis, ovome Ebu-Tejjah kome je prenio Ebu-Usman od Ebu-Hurejre, radijallahu anhu, da je rekao:
"Preporučio mi je moj prijatelj (Muhammed), sallallahu alejhi ve sellem, troje: postiti tri dana svakog mjeseca, dva rekata duha-namaza i klanjati vitr-namaz prije nego legnem da spavam."[2]

١٩٨١. حَدَّثَنَا أَبُو مَعْمَرٍ حَدَّثَنَا عَبْدُ الْوَارِثِ حَدَّثَنَا أَبُو التَّيَّاحِ قَالَ حَدَّثَنِي أَبُو عُثْمَانَ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ أَوْصَانِي خَلِيلِي ﷺ بِثَلَاثٍ صِيَامِ ثَلَاثَةِ أَيَّامٍ مِنْ كُلِّ شَهْرٍ وَرَكْعَتَيْ الضُّحَى وَأَنْ أُوتِرَ قَبْلَ أَنْ أَنَامَ.

KO JE POSJETIO PRIJATELJE I NIJE KOD NJIH PREKINUO POST

بَاب مَنْ زَارَ قَوْمًا فَلَمْ يُفْطِرْ عِنْدَهُمْ

1982. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Musenna, njemu Halid b. Haris, a ovome Humejd prenoseći od Enesa, radijallahu anhu:
– Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, ušao je Ummi-Sulejmi, pa mu je ona donijela hurmi i masla.
– Vratite maslo u mješčić, a hurme u posudu, jer ja postim – rekao je on.
Potom je otišao u kraj (sobe), klanjao nafila-namaz, blagoslovio Ummi-Sulejmu i njene ukućane.

١٩٨٢. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ الْمُثَنَّى قَالَ حَدَّثَنِي خَالِدٌ هُوَ ابْنُ الْحَارِثِ حَدَّثَنَا حُمَيْدٌ عَنْ أَنَسٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ دَخَلَ النَّبِيُّ ﷺ عَلَى أُمِّ سُلَيْمٍ فَأَتَتْهُ بِتَمْرٍ وَسَمْنٍ قَالَ أَعِيدُوا سَمْنَكُمْ فِي سِقَائِهِ وَتَمْرَكُمْ فِي وِعَائِهِ فَإِنِّي صَائِمٌ ثُمَّ قَامَ إِلَى نَاحِيَةٍ مِنْ الْبَيْتِ فَصَلَّى غَيْرَ الْمَكْتُوبَةِ فَدَعَا لِأُمِّ سُلَيْمٍ وَأَهْلِ بَيْتِهَا فَقَالَتْ أُمُّ سُلَيْمٍ يَا رَسُولَ اللهِ إِنَّ لِي خُوَيْصَّةً قَالَ مَا هِيَ

---

2 Bijeli dani su 13, 14. i 15. dan svakog hidžretskog mjeseca, čije su noći vedre i bez tame ili su to noći kada Mjesec obasjava Zemlju po cijelu noć, odnosno to je noć kada je mjesec u uštapu, te noć prije i noć poslije nje.
Ibnu-Madže, preko Minhala, navodi da je Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, naređivao postiti bijele dane, ističući da je to kao post cijelog vremena.
Ebu-Davud navodi da je Hafsa rekla: "Vjerovjesnik je postio po tri dana od svakog mjeseca – prvi ponedjeljak i prvi četvrtak u toku mjeseca i ponedjeljak posljednje sedmice, a to nisu bijeli dani."
Preko Alije zabilježeno je da je Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Pošćenje mjeseca strpljivosti (ramazana) i još po tri dana od svakog mjeseca ravno je postu cijele godine i takav post odstranjuje mržnju iz srca ljudi."
Ibnu-Habib je kazao, da je Ebu-Derda postio prvi, deseti i dvadeseti dan svakog mjeseca i govorio: "Ovo je ravno postu cijele godine, jer se svako dobro djelo deseterostruko računa."
Mustehab je postiti bijele dane svakog mjeseca. Neki pravnici preporučuju pošćenje tri dana početkom, odnosno sredinom svakog mjeseca, poneki da se posti prvi, deseti i dvadeseti dan u mjesecu, a neki opet da se posti svaki ponedjeljak i četvrtak.

– Allahov Poslaniče – rekla je Ummu-Sulejm – imam jednu malu naročito želju!
– Kakva je? – upitao je on.
– Tvoj sluga Enes (uputi za njega dovu) – rekla je ona – nije ostavio dobro ni budućeg ni ovog svijeta a da ga nije za mene zatražio (od Allaha).
– Allahu moj! – molio je on – podari mu bogatstvo, djecu i učini mu u tome napredak!
– I ja sam (rekao je Enes) bio uistinu od najbogatijih ensarija.
– Pričala mi je – (rekao je Humejd) – i moja kćerka Umejna da je on do Hadždžadžova dolaska u Basru ukopao sto dvadeset i nekoliko svoje rođene djece.

قَالَتْ خَادِمُكَ أَنَسٌ فَمَا تَرَكَ خَيْرَ آخِرَةٍ وَلَا دُنْيَا إِلَّا دَعَا لِي بِهِ قَالَ اللَّهُمَّ ارْزُقْهُ مَالًا وَوَلَدًا وَبَارِكْ لَهُ فِيهِ فَإِنِّي لَمِنْ أَكْثَرِ الْأَنْصَارِ مَالًا وَحَدَّثَتْنِي ابْنَتِي أُمَيْنَةُ أَنَّهُ دُفِنَ لِصُلْبِي مَقْدَمَ حَجَّاجٍ الْبَصْرَةَ بِضْعٌ وَعِشْرُونَ وَمِائَةٌ .

PRIČAO NAM JE ovo i Ibnu-Ebi-Merjem rekavši da mu je prenio Jahja od Humejda koji je čuo Enesa, radijallahu anhu, kako onu izjavu prenosi od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem.[1]

حَدَّثَنَا ابْنُ أَبِي مَرْيَمَ أَخْبَرَنَا يَحْيَى بْنُ أَيُّوبَ قَالَ حَدَّثَنِي حُمَيْدٌ سَمِعَ أَنَسًا رَضِيَ اللهُ عَنْهُ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ .

POST KRAJEM SVAKOG MJESECA

باب الصَّوْمِ مِنْ آخِرِ الشَّهْرِ

1983. PRIČAO NAM JE Salt b. Muhammed, njemu Mehdi prenoseći od Gajlana..., a preko drugog seneda, pričao nam je Ebu-Nu'man kazavši da mu je prenio Mehdi b. Mejmun, njemu Gajlan b. Džerir prenoseći od Mutarrifa, on od Imrana b. Husajna, radijallahu anhu, a ovaj od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, da je on pitao Imrana, ili da je pitao nekog čovjeka, a Imran to slušao:
– O ti i ti! – rekao je on – nisi li ti postio kraj (zadnja dva dana) ovoga mjeseca?

١٩٨٣. حَدَّثَنَا الصَّلْتُ بْنُ مُحَمَّدٍ حَدَّثَنَا مَهْدِيٌّ عَنْ غَيْلَانَ ح و حَدَّثَنَا أَبُو النُّعْمَانِ حَدَّثَنَا مَهْدِيُّ ابْنُ مَيْمُونٍ حَدَّثَنَا غَيْلَانُ بْنُ جَرِيرٍ عَنْ مُطَرِّفٍ عَنْ عِمْرَانَ بْنِ حُصَيْنٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا عَنِ النَّبِيِّ ﷺ أَنَّهُ سَأَلَهُ أَوْ سَأَلَ رَجُلًا وَعِمْرَانُ يَسْمَعُ فَقَالَ يَا أَبَا فُلَانٍ أَمَا صُمْتَ سَرَرَ هَذَا الشَّهْرِ قَالَ أَظُنُّهُ قَالَ يَعْنِي رَمَضَانَ قَالَ الرَّجُلُ لَا يَا رَسُولَ اللهِ

1 Hadždžadž b. Jusuf je došao kao namjesnik u Basru 75. godine po Hidžri, a Enes je tada imao nešto preko 80 godina života. Historičari su zabilježili da je Enes za svoga života ukopao 123 svoje djece, ne računajući unučad.
Iz hadisa se zaključuje:
– nafila-post ne treba mrsiti bez opravdanog razloga;
– poklon se može odbiti, ako to neće biti uvreda za darovaoca;
– čuvati se raskoša u jelu, piću, nošnji i drugim vidovima života;
– učeni ljudi treba da zalaze među svijet i prosvjećuju ga;
– dova iza namaza je ozakonjen čin;
– Allahove blagodati ne treba tajiti;
– blagoslov Muhammeda, sallallahu alejhi ve sellem, bio je stvarnost. Enes je pored brojne djece imao još dva vrta koja su mu davala dvaput plod, pa i više u jednoj godini.

Ebu-Nu‘man kaže:
– Mislim da je Mutarrif kazao: “Mislio je Imran na ramazan.” Ne, Allahov Poslaniče, (jer nije to bio ramazan), odgovorio je čovjek, a Muhammed je rekao: “Kada napraviš prekid, posti dva dana!”
Salt (u prvom senedu) nije kazao:
– Mislim da je Mutarrif rekao: “Mislio je Imran na ramazan.”
Ebu-Abdullah (Buharija) je rekao:
– Sabit je kazao, prenoseći od Mutarrifa, on od Imrana, a ovaj od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem: “... zadnja dva dana šabana.”

قَالَ فَإِذَا أَفْطَرْتَ فَصُمْ يَوْمَيْنِ لَمْ يَقُلْ الصَّلْتُ أَظُنُّهُ يَعْنِي رَمَضَانَ قَالَ أَبُو عَبْدِ اللهِ وَقَالَ ثَابِتٌ عَنْ مُطَرِّفٍ عَنْ عِمْرَانَ عَنْ النَّبِيِّ ﷺ مِنْ سَرَرِ شَعْبَانَ .

O POSTU PETKOM; KADA OSOBA OSVANE POSTEĆI PETAK, DUŽNA JE OMRSITI SE

باب صَوْمِ يَوْمِ الْجُمُعَةِ فَإذا أَصْبَحَ صائِمًا يَوْمَ الْجُمُعَةِ فَعَلَيْهِ أَنْ يُفْطِر

Misli se na to kada čovjek nije postio dan prije, niti želi postiti dan poslije.

يَعْنِي إِذَا لَمْ يَصُمْ قَبْلَهُ وَلَا يُرِيدُ أَنْ يَصُومَ بَعْدَهُ .

1984. PRIČAO NAM JE Ebu-Asim prenoseći od Ibnu-Džurejdža, on od Abdul-Hamida b. Džubejra, ovaj od Muhammeda b. Abbasa:
– Pitao sam Džabira, radijallahu anhu: “Je li Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, zabranio post petkom?”
– Da – rekao je on.
Ostali, osim Ebu-Asima su dodali: “... da se sam posti.”

١٩٨٤. حَدَّثَنَا أَبُو عَاصِمٍ عَنْ ابْنِ جُرَيْجٍ عَنْ عَبْدِ الْحَمِيدِ بْنِ جُبَيْرِ بْنِ شَيْبَةَ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ عَبَّادٍ قَالَ سَأَلْتُ جَابِرًا رَضِيَ اللهُ عَنْهُ نَهَى النَّبِيُّ ﷺ عَنْ صَوْمِ يَوْمِ الْجُمُعَةِ قَالَ نَعَمْ زَادَ غَيْرُ أَبِي عَاصِمٍ يَعْنِي أَنْ يَنْفَرِدَ بِصَوْمٍ .

1985. PRIČAO NAM JE Umer b. Hafs b. Gijas, njemu njegov otac, ovome A‘meš, a njemu Ebu-Salih prenoseći od Ebu-Hurejre, radijallahu anhu, da je izjavio: “Čuo sam Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, gdje govori:
“Neka niko od vas nipošto ne posti samo petak, nego još jedan (dan) ispred njega ili iza njega!”

١٩٨٥. حَدَّثَنَا عُمَرُ بْنُ حَفْصِ بْنِ غِيَاثٍ حَدَّثَنَا أَبِي حَدَّثَنَا الْأَعْمَشُ حَدَّثَنَا أَبُو صَالِحٍ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ سَمِعْتُ النَّبِيَّ ﷺ يَقُولُ لَا يَصُومَنَّ أَحَدُكُمْ يَوْمَ الْجُمُعَةِ إِلَّا يَوْمًا قَبْلَهُ أَوْ بَعْدَهُ .

1986. PRIČAO NAM JE Musedded, njemu Jahja, prenoseći od Šu'be..., a preko drugog seneda, pričao mi je Muhammed, njemu Gunder, a ovome Šu'be prenoseći od Katade, on od Ejjuba, ovaj od Džuvejrije bint Harisa, radijallahu anha, da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, ušao kod nje u petak, kada je ona postila i rekao:
– Jesi li jučer postila?
– Nisam, odgovorila je ona.
– Namjeravaš li postiti sutra? – upitao je on.
– Ne – odgovorila je.
– Pa, prekini post! – rekao je on.
Hammad b. Dža'd kaže da je čuo Katadu, kada je rekao da mu je pričao Ebu-Ejjub, kome je Džuvejrija ispričala slučaj, pa joj je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, naredio i ona prekinula post.[1]

١٩٨٦ . حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ حَدَّثَنَا يَحْيَى عَنْ شُعْبَةَ ح و حَدَّثَنِي مُحَمَّدٌ حَدَّثَنَا غُنْدَرٌ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ عَنْ قَتَادَةَ عَنْ أَبِي أَيُّوبَ عَنْ جُوَيْرِيَةَ بِنْتِ الْحَارِثِ رَضِيَ اللهُ عَنْهَا أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ دَخَلَ عَلَيْهَا يَوْمَ الْجُمُعَةِ وَهِيَ صَائِمَةٌ فَقَالَ أَصُمْتِ أَمْسِ قَالَتْ لَا قَالَ تُرِيدِينَ أَنْ تَصُومِي غَدًا قَالَتْ لَا قَالَ فَأَفْطِرِي وَقَالَ حَمَّادُ بْنُ الْجَعْدِ سَمِعَ قَتَادَةَ حَدَّثَنِي أَبُو أَيُّوبَ أَنَّ جُوَيْرِيَةَ حَدَّثَتْهُ فَأَمَرَهَا فَأَفْطَرَتْ .

1 Nesai preko Muhammeda b. Sirina navodi da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, kazao: "Ebu-Derda, ne određuj petak za post mimo drugih dana uz njega, a ne određuj noć uoči petka za pobožne čine mimo drugih noći!"
Taberani je zabilježio, kako je Enes čuo Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, da govori: "Ko posti srijedu, četvrtak i petak, Allah će mu dati sagraditi u Džennetu palaču od bisera, jakuta i smaragda i osloboditi ga džehennemske vatre."
Nesai navodi kako je Džunade Ezdi došao jednog petka Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, sa sedam svojih drugova i on im iznio neko jelo, a oni mu rekli da poste.
– Jeste li postili jučer? – upitao je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem.
– Nismo – odgovorili su oni.
– Hoćete li postiti sutra? – upitao je Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem.
– Nećemo – kazali su oni.
– A vi prekinite post – rekao je Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem.
Izjave ponekih ashaba da je Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, često postio u petak nisu u kontradikciji s gornjim navodima. To su punopravne izjave, samo treba shvatiti da je Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, postio u petak uvijek sa još kojim danom neposredno, prije ili poslije petka.
Iz navedenog hadisa se zaključuje:
– Mekruh je samo postiti u petak. Ovo je mišljenje Nehaija, Ša'bija, Zuhrija i Mudžahida, a preneseno je još i od Alije, te od Ahmeda i Ishaka. Ibnu-Munzir i Ibnu-Hazm prenijeli su zabranu posta petkom od Alije, Ebu-Hurejre, Selmana i Ebu-Zerraa.
Post samo petkom, ne smatrajući to mekruhom, dozvoljavali su: Ibnu-Abbas, Muhammed b. Munkedir, Malik, Ebu-Hanife i Muhammed b. Hasan. Malik je izjavio: "Nisam čuo nijednog priznatog teologa, a ni učenjaka da zabranjuju post petkom."
Post samo petkom, po Ibnu-Hazmu je haram, osim ako mu se doda još četvrtak, odnosno subota ili se on podudari s uobičajenim pošćenjem Davudova posta.
Mršenje petkom i Bajramima je zahtjev logike. To su dani dugih vjerskih obreda, međusobnog druženja ljudi, dani zborovanja i veselja u kojima treba imati više energije i raspoloženja, više otvorenosti i gostoljubivosti, pa bi se pošćenjem tih dana omeli vidniji rezultati.

DA LI SE ZA POST ODREĐUJE NEKI DAN (U SEDMICI)

باب هل يخص شيئا من الأيام

1987. PRIČAO NAM JE Musedded, njemu Jahja prenoseći od Sufjana, on od Mensura, ovaj od Ibrahima, a on, opet, od Alkame:
– Upitao sam Aišu, radijallahu anha: "Je li Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, određivao neki dan (u sedmici) za post?"
– Ne – rekla je ona. – Njegov je posao bio trajan, a ko od vas može činiti ono što je mogao Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem!

١٩٨٧. حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ حَدَّثَنَا يَحْيَى عَنْ سُفْيَانَ عَنْ مَنْصُورٍ عَنْ إِبْرَاهِيمَ عَنْ عَلْقَمَةَ قُلْتُ لِعَائِشَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهَا هَلْ كَانَ رَسُولُ اللهِ ﷺ يَخْتَصُّ مِنَ الْأَيَّامِ شَيْئًا قَالَتْ لَا كَانَ عَمَلُهُ دِيمَةً وَأَيُّكُمْ يُطِيقُ مَا كَانَ رَسُولُ اللهِ ﷺ يُطِيقُ.

O POSTU NA DAN STAJANJA NA AREFATU

باب صوم يوم عرفة

1988. PRIČAO NAM JE Musedded, njemu Jahja prenoseći od Malika, ovome saopćio Umejr, oslobođeni rob Ummu-Fadle, da mu je Ummu-Fadla rekla..., a preko drugog seneda, pričao nam je Abdullah b. Jusuf, a njega obavijestio Malik prenoseći od Ebu-Nadra, oslobođenog roba Osmana b. Ubejdullaha, on od Umejra, oslobođenog roba Abdullaha b. Abbasa, on od Ummu-Fadle bint Harisa, da su neki diskutirali kod nje o postu Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, na dan stajanja na Arefatu (9. zul-hidže). Neki su od njih rekli: "On posti", a neki: "Ne posti." Ja sam mu poslala čašu mlijeka, dok je on još bio na svojoj devi, i on ju je popio.

١٩٨٨. حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ حَدَّثَنَا يَحْيَى عَنْ مَالِكٍ قَالَ حَدَّثَنِي سَالِمٌ قَالَ حَدَّثَنِي عُمَيْرٌ مَوْلَى أُمِّ الْفَضْلِ أَنَّ أُمَّ الْفَضْلِ حَدَّثَتْهُ ح و حَدَّثَنَا عَبْدُ اللهِ بْنُ يُوسُفَ أَخْبَرَنَا مَالِكٌ عَنْ أَبِي النَّضْرِ مَوْلَى عُمَرَ بْنِ عُبَيْدِ اللهِ عَنْ عُمَيْرٍ مَوْلَى عَبْدِ اللهِ بْنِ الْعَبَّاسِ عَنْ أُمِّ الْفَضْلِ بِنْتِ الْحَارِثِ أَنَّ نَاسًا تَمَارَوْا عِنْدَهَا يَوْمَ عَرَفَةَ فِي صَوْمِ النَّبِيِّ ﷺ فَقَالَ بَعْضُهُمْ هُوَ صَائِمٌ وَقَالَ بَعْضُهُمْ لَيْسَ بِصَائِمٍ فَأَرْسَلَتْ إِلَيْهِ بِقَدَحِ لَبَنٍ وَهُوَ وَاقِفٌ عَلَى بَعِيرِهِ فَشَرِبَهُ.

1989. PRIČAO NAM JE Jahja b. Sulejman, njemu Ibnu-Vehb, ili mu je to pročitano, koji je rekao da mu je saopćio Amr, prenoseći od Bukejra, on od Kurejba, a ovaj od Mejmune, radijallahu anha, da je svijet sumnjao u post Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, na Dan Arefata, i jedni su rekli: "On posti", a drugi "On ne posti", pa mu je poslala posudu svježeg mlijeka, dok on još stajaše u pobožnosti na Arefatu, i on se napio mlijeka, a svijet ga gledaše.

١٩٨٩. حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ سُلَيْمَانَ حَدَّثَنَا ابْنُ وَهْبٍ أَوْ قُرِئَ عَلَيْهِ قَالَ أَخْبَرَنِي عَمْرٌو عَنْ بُكَيْرٍ عَنْ كُرَيْبٍ عَنْ مَيْمُونَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهَا أَنَّ النَّاسَ شَكُّوا فِي صِيَامِ النَّبِيِّ ﷺ يَوْمَ عَرَفَةَ فَأَرْسَلَتْ إِلَيْهِ بِحِلَابٍ وَهُوَ وَاقِفٌ فِي الْمَوْقِفِ فَشَرِبَ مِنْهُ وَالنَّاسُ يَنْظُرُونَ.

O POSTU NA DAN RAMAZANSKOG BAJRAMA

باب صوم يوم الفطر

1990. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Jusuf, njega obavijestio Malik, prenoseći od Ibnu- Šihaba, on od Ebu-Ubejda, oslobođenog roba Ibnu-Ezhera:
– Prisustvovao sam Bajramu uz Omera b. Hattaba, radijallahu anhu, i on reče: "Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, zabranio je postiti ova dva dana: dan vašeg prekidanja posta (prvi dan Ramazanskog bajrama) a drugi dan je u kome jedete (meso) vaših kurbana."

١٩٩٠ . حَدَّثَنَا عَبْدُ اللهِ بْنُ يُوسُفَ أَخْبَرَنَا مَالِكٌ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ عَنْ أَبِي عُبَيْدٍ مَوْلَى ابْنِ أَزْهَرَ قَالَ شَهِدْتُ الْعِيدَ مَعَ عُمَرَ بْنِ الْخَطَّابِ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ فَقَالَ هَذَانِ يَوْمَانِ نَهَى رَسُولُ اللهِ ﷺ عَنْ صِيَامِهِمَا يَوْمُ فِطْرِكُمْ مِنْ صِيَامِكُمْ وَالْيَوْمُ الْآخَرُ تَأْكُلُونَ فِيهِ مِنْ نُسُكِكُمْ قَالَ أَبُو عَبْد اللهِ قَالَ ابْنُ عُيَيْنَةَ مَنْ قَالَ مَوْلَى ابْنِ أَزْهَرَ فَقَدْ أَصَابَ وَمَنْ قَالَ مَوْلَى عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ عَوْفٍ فَقَدْ أَصَابَ .

1991. PRIČAO NAM JE Musa b. Isma'il, njemu Vuhejb prenoseći od Amra b. Jahje, on od svoga oca, a ovaj od Ebu-Seida, radijallahu anhu, da je rekao:
"Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, zabranio je postiti na dan prekida pošćenja (prvi dan Ramazanskog bajrama) i na dan u kome se kolju kurbani, zabranio je sjedenje (čučanje) podvijenih koljena u jednoj haljini, prebacivanje (kraja) ogrtača preko lijevog ramena unazad pa otpozadi preko desnog ramena...

١٩٩١ . حَدَّثَنَا مُوسَى بْنُ إِسْمَاعِيلَ حَدَّثَنَا وُهَيْبٌ حَدَّثَنَا عَمْرُو بْنُ يَحْيَى عَنْ أَبِيهِ عَنْ أَبِي سَعِيدٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ نَهَى النَّبِيُّ ﷺ عَنْ صَوْمِ يَوْمِ الْفِطْرِ وَالنَّحْرِ وَعَنِ الصَّمَّاءِ وَأَنْ يَحْتَبِيَ الرَّجُلُ فِي ثَوْبٍ وَاحِدٍ .

1992. ... i klanjanje nafila-namaza neposredno poslije sabahskog i ikindijskog farza."

١٩٩٢ . وَعَنْ صَلَاةٍ بَعْدَ الصُّبْحِ وَالْعَصْرِ .

O POSTU NA DAN KLANJA KURBANA

باب صوم يوم النَّحْرِ

1993. PRIČAO NAM JE Ibrahim b. Musa, i rekao da ga je obavijestio Hišam prenoseći od Ibnu-Džurejdža, koga je obavijestio Amr b. Dinar, prenoseći od Ataa b. Minaa:

– Čuo sam Amra gdje priča, prenoseći od Ebu-Hurejre, radijallahu anhu: "Zabranjene su dvije vrste pošćenja i dvije vrste trgovanja: pošćenje na Ramazanski i Kurban-bajram i trgovanje samim opipivanjem robe i bacanjem (gađanjem) novca na robu prodavca."

١٩٩٣. حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ مُوسَى أَخْبَرَنَا هِشَامٌ عَنْ ابْنِ جُرَيْجٍ قَالَ أَخْبَرَنِي عَمْرُو بْنُ دِينَارٍ عَنْ عَطَاءِ بْنِ مِينَا قَالَ سَمِعْتُهُ يُحَدِّثُ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ يُنْهَى عَنْ صِيَامَيْنِ وَبَيْعَتَيْنِ الْفِطْرِ وَالنَّحْرِ وَالْمُلَامَسَةِ وَالْمُنَابَذَةِ.

1994. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Musenna, njemu Mu'az, ovoga obavijestio Ibni-Avn, prenoseći od Zijada b. Džubejra, koji je kazao:

– (Abdullahu) Ibnu-Omeru, radijallahu anhuma, prišao je (na Mini) jedan čovjek i rekao: "Jedan čovjek učinio je zavjet da posti jedan dan. Mislim, kaže Zijad, da je rekao da je to bio ponedjeljak, pa se on podudario s (prvim) danom Bajrama?"

(Abdullah) Ibnu-Omer je odgovorio: "Allah je naredio izvršavanje zavjeta, a Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, zabranio je post na ovaj (prvi) dan (Kurban-bajrama).[1]

١٩٩٤. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ الْمُثَنَّى حَدَّثَنَا مُعَاذٌ أَخْبَرَنَا ابْنُ عَوْنٍ عَنْ زِيَادِ بْنِ جُبَيْرٍ قَالَ جَاءَ رَجُلٌ إِلَى ابْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا فَقَالَ رَجُلٌ نَذَرَ أَنْ يَصُومَ يَوْمًا قَالَ أَظُنُّهُ قَالَ الاثْنَيْنِ فَوَافَقَ ذَلِكَ يَوْمَ عِيدٍ فَقَالَ ابْنُ عُمَرَ أَمَرَ اللهُ بِوَفَاءِ النَّذْرِ وَنَهَى النَّبِيُّ ﷺ عَنْ صَوْمِ هَذَا الْيَوْمِ.

1995. PRIČAO NAM JE Hadždžadž b. Minhal, njemu Šu'be, a ovome Abdul-Melih b. Umejr, rekavši:

– Čuo sam Kaze'a kada je rekao: "Ebu-Seid Hudri, radijallahu anhu, koji je zajedno s Vjerovjesnikom, sallallahu alejhi ve sellem, ratovao u 12 vojni, rekao je:

– Od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, čuo sam četvero što mi se veoma dopalo, a to je:

١٩٩٥. حَدَّثَنَا حَجَّاجُ بْنُ مِنْهَالٍ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ حَدَّثَنَا عَبْدُ الْمَلِكِ بْنُ عُمَيْرٍ قَالَ سَمِعْتُ قَزَعَةَ قَالَ سَمِعْتُ أَبَا سَعِيدٍ الْخُدْرِيَّ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ وَكَانَ غَزَا مَعَ النَّبِيِّ ﷺ ثِنْتَيْ عَشْرَةَ غَزْوَةً قَالَ سَمِعْتُ أَرْبَعًا مِنْ النَّبِيِّ ﷺ فَأَعْجَبْنَنِي قَالَ لَا تُسَافِرْ الْمَرْأَةُ مَسِيرَةَ يَوْمَيْنِ إِلَّا وَمَعَهَا زَوْجُهَا

1 Kur'anska je naredba općenita, a Muhammedova, sallallahu alejhi ve sellem, zabrana specifično izuzetna i prema tome njoj se daje prioritet. Osim toga, kada se na jedan skoro isti posao ili pojam odnosi zapovijed, a i zabrana, prioritet ima zabrana.

"Neka žena ne putuje dva dana hoda osim samo sa svojim mužem ili sa svojim najbližim rođakom; neka se ne posti dva dana: (prvi dan) Ramazanskog i Kurban-bajrama; neka se ne klanja (nafila) namaz neposredno poslije (obavljenog) farza sabaha, pa dok sunce ne izađe, i poslije farza ikindije, pa dok sunce ne zađe; da se ne pritežu kolani (ne čine putovanja) osim samo radi tri džamije: radi Mesdžidul-Harema (Ka'be), Mesdžidul-Aksaa (u Jerusalemu) i radi ove moje džamije (u Medini)."

أَوْ ذُو مَحْرَمٍ وَلَا صَوْمَ فِي يَوْمَيْنِ الْفِطْرِ وَالْأَضْحَى وَلَا صَلَاةَ بَعْدَ الصُّبْحِ حَتَّى تَطْلُعَ الشَّمْسُ وَلَا بَعْدَ الْعَصْرِ حَتَّى تَغْرُبَ وَلَا تُشَدُّ الرِّحَالُ إِلَّا إِلَى ثَلَاثَةِ مَسَاجِدَ مَسْجِدِ الْحَرَامِ وَمَسْجِدِ الْأَقْصَى وَمَسْجِدِي هَذَا .

O POSTU NA DRUGI I TREĆI DAN KURBAN-BAJRAMA

بَاب صِيَامِ أَيَّامِ التَّشْرِيقِ

1996. – Kazao mi je Muhammed b. Musenna prenoseći od Jahjaa, a on od Hišama:
"Obavijestio me je moj otac da je Aiša, radijallahu anha, postila dane, kada je bila na Mini, a i njen otac ih je postio."

١٩٩٦ . وَقَالَ لِي مُحَمَّدُ بْنُ الْمُثَنَّى حَدَّثَنَا يَحْيَى عَنْ هِشَامٍ قَالَ أَخْبَرَنِي أَبِي كَانَتْ عَائِشَةُ رَضِيَ اللهُ عَنْهَا تَصُومُ أَيَّامَ التَّشْرِيقِ بِمِنًى وَكَانَ أَبُوهَا يَصُومُهَا .

1997, 1998. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Beššar, njemu Gunder, a ovome Šu'be rekavši:
– Čuo sam Abdullaha b. Isaa kako prenosi od Zuhrija, on od Urve, ovaj od Aiše i od Salima, a on od (Abdullaha) Ibn-Omera, radijallahu anhum, da su Aiša i Abdullah b. Omer izjavili: "(Vjerovjesnik) nije dozvolio da se poste dani tešrika izuzev onom ko nije imao kurban."

١٩٩٧-١٩٩٨ . حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ بَشَّارٍ حَدَّثَنَا غُنْدَرٌ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ سَمِعْتُ عَبْدَ اللهِ بْنَ عِيسَى بْنِ أَبِي لَيْلَى عَنْ الزُّهْرِيِّ عَنْ عُرْوَةَ عَنْ عَائِشَةَ وَعَنْ سَالِمٍ عَنْ ابْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمْ قَالَا لَمْ يُرَخَّصْ فِي أَيَّامِ التَّشْرِيقِ أَنْ يُصَمْنَ إِلَّا لِمَنْ لَمْ يَجِدْ الْهَدْيَ .

1999. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Jusuf, koga je obavijestio Malik prenoseći od Ibni-Šihaba, on od Salima b. Abdullaha b. Omera, a ovaj od Abdullaha b. Omera, radijallahu anhuma, da je rekao:
"Post je dozvoljen onom ko hoće da se koristi umrom do hadža, i to samo do dana stajanja na Arefatu (do 9. zul-hidžeta). Ako hodočasnik nije nabavio kurban i nije prije postio, on će postiti na dane, kada bude na Mini (dani tešrika)."

١٩٩٩ . حَدَّثَنَا عَبْدُ اللهِ بْنُ يُوسُفَ أَخْبَرَنَا مَالِكٌ عَنْ ابْنِ شِهَابٍ عَنْ سَالِمِ بْنِ عَبْدِ اللهِ بْنِ عُمَرَ عَنْ ابْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا قَالَ الصِّيَامُ لِمَنْ تَمَتَّعَ بِالْعُمْرَةِ إِلَى الْحَجِّ إِلَى يَوْمِ عَرَفَةَ فَإِنْ لَمْ يَجِدْ هَدْيًا وَلَمْ يَصُمْ صَامَ أَيَّامَ مِنًى وَعَنْ ابْنِ شِهَابٍ عَنْ عُرْوَةَ عَنْ عَائِشَةَ مِثْلَهُ تَابَعَهُ إِبْرَاهِيمُ بْنُ سَعْدٍ عَنْ ابْنِ شِهَابٍ .

Isto je preneseno od Ibnu-Šihaba koji je to prenio od Aiše.
U drugom senedu, Malika slijedi Ibrahim b. Sa'd, prenoseći od Ibnu-Šihaba.[1]

O POSTU DANA AŠURE (DESETI DAN MUHARREMA)

باب صيام يوم عاشوراء

2000. PRIČAO NAM JE Ebu-Asim, prenoseći od Umera b. Muhammeda, on od Salima, ovaj od svoga oca, radijallahu anhu, da je izjavio:
– Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao je: "Na Dan ašure ko hoće može postiti."

٢٠٠٠. حَدَّثَنَا أَبُو عَاصِمٍ عَنْ عُمَرَ بْنِ مُحَمَّدٍ عَنْ سَالِمٍ عَنْ أَبِيهِ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ قَالَ النَّبِيُّ ﷺ يَوْمَ عَاشُورَاءَ إِنْ شَاءَ صَامَ.

2001. PRIČAO NAM JE Ebu-Jeman, njega obavijestio Šu'ajb prenoseći od Zuhrija, kojeg je obavijestio Urve b. Zubejr, da je Aiša, radijallahu anha, rekla:
"Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, naređivao je postiti Dan ašure (deseti dan muharrema), a kada je određen ramazan (da se posti), ko je htio, postio ga je i dalje, a ko nije htio, nije ni postio."

٢٠٠١. حَدَّثَنَا أَبُو الْيَمَانِ أَخْبَرَنَا شُعَيْبٌ عَنْ الزُّهْرِيِّ قَالَ أَخْبَرَنِي عُرْوَةُ بْنُ الزُّبَيْرِ أَنَّ عَائِشَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهَا قَالَتْ كَانَ رَسُولُ اللهِ ﷺ أَمَرَ بِصِيَامِ يَوْمِ عَاشُورَاءَ فَلَمَّا فُرِضَ رَمَضَانُ كَانَ مَنْ شَاءَ صَامَ وَمَنْ شَاءَ أَفْطَرَ.

2002. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Mesleme, prenoseći od Malika, on od Hišama b. Urve, ovaj od svoga oca, a on od Aiše, radijallahu anha, da je izjavila:
"Dan Ašure (deseti dan muharrema) postili su u predislamsko doba Kurejšije, a postio ga je i Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem. On ga je postio i kada je došao u Medinu i naređivao da se posti, a kada je naređen ramazan (za pošćenje), ostavljen je deseti dan muharrema, pa ko je htio postio ga je, a ko nije htio postiti, ostavio ga je."

٢٠٠٢. حَدَّثَنَا عَبْدُ اللهِ بْنُ مَسْلَمَةَ عَنْ مَالِكٍ عَنْ هِشَامِ بْنِ عُرْوَةَ عَنْ أَبِيهِ أَنَّ عَائِشَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهَا قَالَتْ كَانَ يَوْمُ عَاشُورَاءَ تَصُومُهُ قُرَيْشٌ فِي الْجَاهِلِيَّةِ وَكَانَ رَسُولُ اللهِ ﷺ يَصُومُهُ فَلَمَّا قَدِمَ الْمَدِينَةَ صَامَهُ وَأَمَرَ بِصِيَامِهِ فَلَمَّا فُرِضَ رَمَضَانُ تَرَكَ يَوْمَ عَاشُورَاءَ فَمَنْ شَاءَ صَامَهُ وَمَنْ شَاءَ تَرَكَهُ.

1 Dani tešrika su dani sušenja kurbanskog mesa, a to su 11, 12. i 13. dan zul-hidžeta, dok po mišljenju Ebu-Hanife, Malika i Ahmeda 13. dan zul-hidžeta ne ulazi u dane tešrika.
Na dane tešrika nije dozvoljeno postiti po mišljenju halife Alije, Hasana Basrija, Ataa, Šafije, Lejsa, Ibnu-Atijje i Ebu-Hanife. Ko se zavjetuje postiti ove dane, neće postiti tada, nego kasnije.
Postiti dane tešrika dozvoljavaju Ibnu-Ishak, Ibnu-Munzir, Zubejr b. Avvam i Ebu-Talha.

2003. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Mesleme, prenoseći od Malika, on od Ibnu-Šihaba, ovaj od Humejda b. Abdur-Rahmana koji je čuo sa govornice (minbera) Mu'aviju b. Ebu-Sufjana, radijallahu anhu, kako desetog dana muharrema, godine njegovog hodočašća govori:
– Medinelije, gdje su vaši učenjaci? Čuo sam Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, gdje kaže: "Ovo je Dan ašure (deseti dan muharrema). Vama nije propisano da ga postite, a ja ga postim. Pa ko hoće, neka ga posti, a ko neće, neka ne posti!"

٢٠٠٣. حَدَّثَنَا عَبْدُ اللهِ بْنُ مَسْلَمَةَ عَنْ مَالِكٍ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ عَنْ حُمَيْدِ بْنِ عَبْدِ الرَّحْمَنِ أَنَّهُ سَمِعَ مُعَاوِيَةَ بْنَ أَبِي سُفْيَانَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا يَوْمَ عَاشُورَاءَ عَامَ حَجَّ عَلَى الْمِنْبَرِ يَقُولُ يَا أَهْلَ الْمَدِينَةِ أَيْنَ عُلَمَاؤُكُمْ سَمِعْتُ رَسُولَ اللهِ ﷺ يَقُولُ هَذَا يَوْمُ عَاشُورَاءَ وَلَمْ يَكْتُبْ اللهُ عَلَيْكُمْ صِيَامَهُ وَأَنَا صَائِمٌ فَمَنْ شَاءَ فَلْيَصُمْ وَمَنْ شَاءَ فَلْيُفْطِرْ .

2004. PRIČAO NAM JE Ebu-Ma'mer, njega obavijestio Abdul-Varis, ovoga Ejjub, a njega Abdullah b. Seid b. Džubejr prenoseći od svoga oca, on od (Abdullaha) Ibn-Abbasa, radijallahu anhuma, da je izjavio:
– Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, došao je u Medinu i vidio da Jevreji poste Dan ašure (deseti dan muharrema), pa upitao: "Šta je to (što postite)?"
– Ovo je dobar dan – odgovorili su, dan u kome je Bog spasio Izraelićane od njihovog neprijateja (faraona) i Musa ga je zato postio.
– Pa ja sam Musau preči od vas – rekao je (Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem).
On ga je, potom, postio i naredio da se posti.

٢٠٠٤. حَدَّثَنَا أَبُو مَعْمَرٍ حَدَّثَنَا عَبْدُ الْوَارِثِ حَدَّثَنَا أَيُّوبُ حَدَّثَنَا عَبْدُ اللهِ بْنُ سَعِيدِ بْنِ جُبَيْرٍ عَنْ أَبِيهِ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا قَالَ قَدِمَ النَّبِيُّ ﷺ الْمَدِينَةَ فَرَأَى الْيَهُودَ تَصُومُ يَوْمَ عَاشُورَاءَ فَقَالَ مَا هَذَا قَالُوا هَذَا يَوْمٌ صَالِحٌ هَذَا يَوْمٌ نَجَّى اللهُ بَنِي إِسْرَائِيلَ مِنْ عَدُوِّهِمْ فَصَامَهُ مُوسَى قَالَ فَأَنَا أَحَقُّ بِمُوسَى مِنْكُمْ فَصَامَهُ وَأَمَرَ بِصِيَامِهِ .

2005. PRIČAO NAM JE Ali b. Abdullah, njemu Ebu-Usame prenoseći od Ebu-Umejsa, on od Kajsa b. Muslima, ovaj od Tarika b. Šihaba, a on od Ebu-Musaa, radijallahu anhu, da je rekao:
– Jevreji su Dan ašure (deseti dan muharrema) ubrajali u svetkovinu (blagdan) pa je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
"Postite ga i vi (muslimani)!"

٢٠٠٥. حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ عَبْدِ اللهِ حَدَّثَنَا أَبُو أُسَامَةَ عَنْ أَبِي عُمَيْسٍ عَنْ قَيْسِ بْنِ مُسْلِمٍ عَنْ طَارِقِ بْنِ شِهَابٍ عَنْ أَبِي مُوسَى رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ كَانَ يَوْمُ عَاشُورَاءَ تَعُدُّهُ الْيَهُودُ عِيدًا قَالَ النَّبِيُّ ﷺ فَصُومُوهُ أَنْتُمْ .

2006. PRIČAO NAM JE Ubejdullah b. Musa, prenoseći od Ibnu-Ujejne, on od Ubejdullaha b. Ebi-Jezida, ovaj od Ibni-Abbasa, radijallahu anhuma, da je rekao:
"Nisam vidio Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, da se drži posta ma kojeg dana, smatrajući ga boljim od drugog, osim ovog dana, desetog muharrema i ovoga mjeseca", tj. mjeseca ramazana.

٢٠٠٦. حَدَّثَنَا عُبَيْدُ اللهِ بْنُ مُوسَى عَنِ ابْنِ عُيَيْنَةَ عَنْ عُبَيْدِ اللهِ بْنِ أَبِي يَزِيدَ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا قَالَ مَا رَأَيْتُ النَّبِيَّ ﷺ يَتَحَرَّى صِيَامَ يَوْمٍ فَضَّلَهُ عَلَى غَيْرِهِ إِلَّا هَذَا الْيَوْمَ يَوْمَ عَاشُورَاءَ وَهَذَا الشَّهْرَ يَعْنِي شَهْرَ رَمَضَانَ.

2007. PRIČAO NAM JE Mekki b. Ibrahim, njemu Jezid b. Ebi-Ubejd prenoseći od Seleme b. Ekve'a, radijallahu anhu, da je izjavio.
– Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, naredio je jednom čovjeku iz plemena Eslem da među svijetom obznani:
"Ko je jeo, neka ipak posti ostatak svoga dana, a ko nije jeo, pa neka posti, jer je danas Dan ašure (deseti muharrem)."[1]

٢٠٠٧. حَدَّثَنَا الْمَكِّيُّ بْنُ إِبْرَاهِيمَ حَدَّثَنَا يَزِيدُ بْنُ أَبِي عُبَيْدٍ عَنْ سَلَمَةَ بْنِ الْأَكْوَعِ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ أَمَرَ النَّبِيُّ ﷺ رَجُلًا مِنْ أَسْلَمَ أَنْ أَذِّنْ فِي النَّاسِ أَنَّ مَنْ كَانَ أَكَلَ فَلْيَصُمْ بَقِيَّةَ يَوْمِهِ وَمَنْ لَمْ يَكُنْ أَكَلَ فَلْيَصُمْ فَإِنَّ الْيَوْمَ يَوْمُ عَاشُورَاءَ.

1 Prema jednom mišljenju, deseti dan muharrema nazvan je Ašura zato što je u njemu Uzvišeni Allah počastio kerametima desetericu svojih poslanika i to:
1. Musa, alejhis-selam, uspio se sa Izraelićanima prebaciti preko Crvenog mora na Sinajski poluotok i spasiti svoj narod od terora faraona koji se zajedno sa svojom potjernicom ugušio u valovima mora;
2. Nuh, alejhis-selam, sa svojim vjernicima iskrcao se na planini Džudijj i tako se spasio od potopa;
3. Junusa, alejhis-selam, izbacio je kit iz svojih čeljusti na obalu mora i on je kasnije nastavio svoju misiju;
4. Allah Uzvišeni je oprostio Ademu, alejhis-selam, njegov prekršaj učinjen u Džennetu;
5. trgovački karavan putujući za Egipat izvadio je Jusufa, alejhis-selam, iz bunara u koji su ga bacila braća iz zavidnosti;
6. rođen je, a i uzdignut s ovog svijeta, Isa, alejhis-selam;
7. Uzvišeni Allah prihvatio je pokajanje Davuda, alejhis-selam;
8. rođen je Ibrahim, alejhis-selam;
9. ostarjelom Jakubu, alejhis-selam, povraćen je vid, izgubljen plačući za sinom Jusufom, alejhis-selam;
10. Muhammedu, sallallahu alejhi ve sellem, u tom danu su oprošteni prema Allahu Uzvišenom, učinjeni manji grijesi, kao i manji budući propusti.
Svi vjerski propisi služe dobru čovjeka, pa i post.
Dr. W. Spengler kaže: "... Muhammed je postio i molio se Bogu u samoći. Ko se želi spremiti za velika djela, treba se u molitvu udubiti i postiti.
Post je jedno sredstvo za čišćenje duše i tijela, možda najvredniji lijek koga u prirodi poznajemo. Post produžava život, jača razum i vrši duševni i tjelesni preporod čovjeka. Ljudi naklonjeni debljanju, reumi, bolestima stomaka, crijeva, bubrega, kožnim i mnogim drugim hroničnim bolestima, mogu se postom liječiti kada sva druga sredstva otkažu."
Dr. O. Buchinger: "Nemasna jela i godišnji post su efikasna sredstva protiv srčanog infarkta. Post poboljšava krvotok i rad probavnih organa, a to suzbija bolesti kože, krvni pritisak, arteriosklerozu i procese starenja. Godišnji post obnavlja duševnu harmoniju i vanjski izgled čovjeka."
Dr. Riedlein: "Post je operacija bez noža."

بِسْمِ اللهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

U ime Allaha, Svemilosnog, Samilosnog!

كِتَابُ صلاة التراويح

TERAVIJA

VRIJEDNOST PROVOĐENJA (NOĆI) RAMAZANA U POBOŽNOSTI (NAMAZU)

باب فضل من قام رمضان

2008. PRIČAO NAM JE Jahja b. Bukejr, njemu Lejs prenoseći od Ukajla, a on od Ibnu-Šihaba:
– Ebu-Seleme me je obavijestio da je Ebu-Hurejra, radijallahu anhu, rekao: "Čuo sam Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, gdje za ramazan kaže:
"Ko ga provede u pobožnosti (klanjajući noću), vjerujući da mu je to dužnost i računajući na (Allahovu) nagradu, oprostit će mu se ranije (prema Allahu) učinjeni grijesi."

٢٠٠٨. حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ بُكَيْرٍ حَدَّثَنَا اللَّيْثُ عَنْ عُقَيْلٍ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ قَالَ أَخْبَرَنِي أَبُو سَلَمَةَ أَنَّ أَبَا هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ سَمِعْتُ رَسُولَ اللهِ ﷺ يَقُولُ لِرَمَضَانَ مَنْ قَامَهُ إِيمَانًا وَاحْتِسَابًا غُفِرَ لَهُ مَا تَقَدَّمَ مِنْ ذَنْبِهِ .

2009. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Jusuf, rekavši da ga je obavijestio Malik prenoseći od Ibnu-Šihaba, on od Humejda b. Abdur-Rahmana, a ovaj od Ebu-Hurejre, radijallahu anhu, da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
"Ko ramazan provede u pobožnosti (klanjajući noću), vjerujući (da mu je to dužnost) i računajući (na Allahovu nagradu), oprostit će mu se njegovi grijesi ranije učinjeni (prema Allahu)."
Ibnu-Šihab je rekao: "Potom je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, umro, a stvar je ostala tako (ramazan se provodio u pobožnosti). Tako je bilo u doba Ebu-Bekra i početkom uprave Omera, radijallahu anhuma."

٢٠٠٩. حَدَّثَنَا عَبْدُ اللهِ بْنُ يُوسُفَ أَخْبَرَنَا مَالِكٌ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ عَنْ حُمَيْدِ بْنِ عَبْدِ الرَّحْمَنِ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ أَنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ قَالَ مَنْ قَامَ رَمَضَانَ إِيمَانًا وَاحْتِسَابًا غُفِرَ لَهُ مَا تَقَدَّمَ مِنْ ذَنْبِهِ قَالَ ابْنُ شِهَابٍ فَتُوُفِّيَ رَسُولُ اللهِ ﷺ وَالأَمْرُ عَلَى ذَلِكَ ثُمَّ كَانَ الأَمْرُ عَلَى ذَلِكَ فِي خِلاَفَةِ أَبِي بَكْرٍ وَصَدْرًا مِنْ خِلاَفَةِ عُمَرَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا .

2010. Ibnu-Šihab je prenio od Urve b. Zubejra, ovaj od Abdur-Rahmana b. Abdul-Karija, koji je izjavio: "Izašao sam jedne noći uz ramazan s Omerom b. Hattabom, radijallahu anhu, u džamiju kad u njoj svijet podijeljen u grupe: neki klanjahu sami za sebe, a neki u džematu."
Tada je Omer kazao: "Meni se čini da bi bilo bolje da ove (ljude) skupim sve oko jednog učača (imama)." On se, zatim, na to odlučio i skupio ih oko Ubejja b. Ka'ba.
Poslije toga sam s njim, opet, izašao druge noći, a svijet klanjaše u džematu i Omer reče:
"Ovo je divna novina. Onaj (noćni namaz) koji oni prespavljuju bolji je od onog koji oni klanjaju" – misleći na namaz pri kraju noći – a ljudi su klanjali teraviju s početka noći.[1]

٢٠١٠. وَعَنْ ابْنِ شِهَابٍ عَنْ عُرْوَةَ بْنِ الزُّبَيْرِ عَنْ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ عَبْدٍ الْقَارِيِّ أَنَّهُ قَالَ خَرَجْتُ مَعَ عُمَرَ بْنِ الْخَطَّابِ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ لَيْلَةً فِي رَمَضَانَ إِلَى الْمَسْجِدِ فَإِذَا النَّاسُ أَوْزَاعٌ مُتَفَرِّقُونَ يُصَلِّي الرَّجُلُ لِنَفْسِهِ وَيُصَلِّي الرَّجُلُ فَيُصَلِّي بِصَلَاتِهِ الرَّهْطُ فَقَالَ عُمَرُ إِنِّي أَرَى لَوْ جَمَعْتُ هَؤُلَاءِ عَلَى قَارِئٍ وَاحِدٍ لَكَانَ أَمْثَلَ ثُمَّ عَزَمَ فَجَمَعَهُمْ عَلَى أُبَيِّ بْنِ كَعْبٍ ثُمَّ خَرَجْتُ مَعَهُ لَيْلَةً أُخْرَى وَالنَّاسُ يُصَلُّونَ بِصَلَاةِ قَارِئِهِمْ قَالَ عُمَرُ نِعْمَ الْبِدْعَةُ هَذِهِ وَالَّتِي يَنَامُونَ عَنْهَا أَفْضَلُ مِنَ الَّتِي يَقُومُونَ يُرِيدُ آخِرَ اللَّيْلِ وَكَانَ النَّاسُ يَقُومُونَ أَوَّلَهُ .

2011. PRIČAO NAM JE Isma'il, njemu Malik prenoseći od Ibnu-Šihaba, on od Urve b. Zubejra, a ovaj od Aiše, radijallahu anha, supruge Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, klanjao (noću), i to uz ramazan.

٢٠١١. حَدَّثَنَا إِسْمَاعِيلُ قَالَ حَدَّثَنِي مَالِكٌ عَنْ ابْنِ شِهَابٍ عَنْ عُرْوَةَ بْنِ الزُّبَيْرِ عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهَا زَوْجِ النَّبِيِّ ﷺ أَنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ صَلَّى وَذَلِكَ فِي رَمَضَانَ .

2012. PRIČAO NAM JE Jahja b. Bukejr, njemu Lejs prenoseći od Ukajla, on od Ibnu-Šihaba, koge je obavijestio Urve, prenoseći od Aiše, radijallahu anha, da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, izašao jedne noći, i to u njenoj sredini, i klanjao u džamiji (kao imam) nekolicini ljudi. Ujutro su ti ljudi (o tome) pričali, pa se (drugu noć) sakupilo njih više i s Vjerovjesnikom, sallallahu

٢٠١٢. حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ بُكَيْرٍ حَدَّثَنَا اللَّيْثُ عَنْ عُقَيْلٍ عَنْ ابْنِ شِهَابٍ أَخْبَرَنِي عُرْوَةُ أَنَّ عَائِشَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهَا أَخْبَرَتْهُ أَنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ خَرَجَ لَيْلَةً مِنْ جَوْفِ اللَّيْلِ فَصَلَّى فِي الْمَسْجِدِ وَصَلَّى رِجَالٌ بِصَلَاتِهِ فَأَصْبَحَ النَّاسُ فَتَحَدَّثُوا فَاجْتَمَعَ أَكْثَرُ مِنْهُمْ فَصَلَّى فَصَلَّوْا مَعَهُ فَأَصْبَحَ النَّاسُ فَتَحَدَّثُوا

1 Ova Omerova izjava jasno ukazuje na to da je noćni namaz koji se klanja pri kraju noći bolji od onoga koji se klanja na početku. Istovremeno, u ovom hadisu nije spomenuto koliko je rekata Ubejj klanjao, a o broju rekata ima više mišljenja. Tirmizi ističe da neki smatraju kako treba klanjati 41 rekat na ime teravije, jacije i vitr-namaza. Ovo je stav ranijih učenjaka Medine i primjena u njenom kraju.
Malik je izjavio: "Preporučljivo je klanjati 38 rekata na ime jacije i teravije, ili 36 rekata, što se puno primjenjuje u Medini." Nafi' je rekao: "Meni poznati ashabi klanjali su 39 rekata, uključujući pored jacije i teravije još i vitr-namaz."
Najveći broj učenjaka opredijelio se za teraviju od 20 rekata, ne računajući u njih jaciju i vitr-namaz. Ovo je stav Omera, Alije, Abdullaha b. Mes'uda, Ibnu-Ebi-Mulejke, Harisa Hemedanija, Ataa b. Ebi-Rebaha, učenjaka Kufe, Ubejja b. Ka'ba i Ebu-Hanife.

alejhi ve sellem, klanjali. I oni su, kada su osvanuli, pričali (o tome) pa se treće noći broj klanjača povećao. Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, izašao je i klanjao, pa su i oni za njim klanjali. Kada je bila četvrta noć, džamija je bila tijesna za sve posjetioce, ali je (Allahov Poslanik) došao (u džamiju) tek za sabah-namaz i kada je završio sabah okrenuo se prisutnom svijetu, proučio šehadet i rekao: "A sada (zapamtite)! Meni nije nepoznato vaše mjesto (odanost vjeri), nego sam se pobojao, da vam se (teravija) ne odredi kao farz-namaz, pa da je vi ne mognete (stalno) obavljati."
– Potom je (kaže Ibnu-Šihab) Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, umro, a ova je stvar, eto, tako i ostala.

فَكَثُرَ أَهْلُ الْمَسْجِدِ مِنَ اللَّيْلَةِ الثَّالِثَةِ فَخَرَجَ رَسُولُ اللهِ ﷺ فَصَلَّى فَصَلَّوْا بِصَلَاتِهِ فَلَمَّا كَانَتِ اللَّيْلَةُ الرَّابِعَةُ عَجَزَ الْمَسْجِدُ عَنْ أَهْلِهِ حَتَّى خَرَجَ لِصَلَاةِ الصُّبْحِ فَلَمَّا قَضَى الْفَجْرَ أَقْبَلَ عَلَى النَّاسِ فَتَشَهَّدَ ثُمَّ قَالَ أَمَّا بَعْدُ فَإِنَّهُ لَمْ يَخْفَ عَلَيَّ مَكَانُكُمْ وَلَكِنِّي خَشِيتُ أَنْ تُفْتَرَضَ عَلَيْكُمْ فَتَعْجِزُوا عَنْهَا فَتُوُفِّيَ رَسُولُ اللهِ ﷺ وَالْأَمْرُ عَلَى ذَلِكَ .

2013. PRIČAO NAM JE Isma'il, njemu Malik prenoseći od Seida Makburija, on od Ebu-Seleme b. Abdur-Rahmana, da je pitao Aišu, radijallahu anha:
"Kakav je bio namaz Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, uz ramazan?"
– Nije povećavao, preko jedanaest rekata uz ramazan, a ni u drugom nekom mjesecu osim ramazana. On klanjaše – rekla je ona – četiri rekata. Ne pitaj za njihovu ljepotu i dužinu! Potom bi klanjao opet četiri rekata i ne pitaj za njihovu ljepotu i dužinu, a iza toga bi klanjao tri."
Potom sam ga (jednom) upitala: "Allahov Poslaniče, spavaš li prije nego što klanjaš vitr-namaz?"
– Aiša! – rekao je on – moje oči spavaju, a (ali) moje srce ne spava.

٢٠١٣. حَدَّثَنَا إِسْمَاعِيلُ قَالَ حَدَّثَنِي مَالِكٌ عَنْ سَعِيدٍ الْمَقْبُرِيِّ عَنْ أَبِي سَلَمَةَ بْنِ عَبْدِ الرَّحْمَنِ أَنَّهُ سَأَلَ عَائِشَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهَا كَيْفَ كَانَتْ صَلَاةُ رَسُولِ اللهِ ﷺ فِي رَمَضَانَ فَقَالَتْ مَا كَانَ يَزِيدُ فِي رَمَضَانَ وَلَا فِي غَيْرِهِ عَلَى إِحْدَى عَشْرَةَ رَكْعَةً يُصَلِّي أَرْبَعًا فَلَا تَسَلْ عَنْ حُسْنِهِنَّ وَطُولِهِنَّ ثُمَّ يُصَلِّي أَرْبَعًا فَلَا تَسَلْ عَنْ حُسْنِهِنَّ وَطُولِهِنَّ ثُمَّ يُصَلِّي ثَلَاثًا فَقُلْتُ يَا رَسُولَ اللهِ أَتَنَامُ قَبْلَ أَنْ تُوتِرَ قَالَ يَا عَائِشَةُ إِنَّ عَيْنَيَّ تَنَامَانِ وَلَا يَنَامُ قَلْبِي .

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

U ime Allaha, Svemilosnog, Samilosnog!

كِتَابُ فَضْلِ لَيْلَةِ الْقَدْرِ

LEJLETUL-KADR

VRIJEDNOST (NOĆI) "LEJLETUL-KADRA" I RIJEČI UZVIŠENOG ALLAHA:

باب فضل ليلة القدر

"Mi smo ga (Kur'an) spustili u noći Kadr (na ovozemno nebo ili prvu objavu Muhammedu). A što znaš šta je noć Kadr? Noć Kadr je bolja od hiljadu mjeseci. Spuštaju se u njoj meleki i Džibril s Allahovim odobrenjem radi svake stvari (i posla). Spas je ona do pojave zore."[1]
Ibn-Ujejne je rekao: "Svako pitanje *Ma edrake* postavljeno Muhammedu, sallallahu alejhi ve sellem, Allah Uzvišeni mu je objasnio, a svako pitanje *Vema judrike*, nije mu objasnio.

وَقَوْلِ اللهِ تَعَالَى (إِنَّا أَنْزَلْنَاهُ فِي لَيْلَةِ الْقَدْرِ وَمَا أَدْرَاكَ مَا لَيْلَةُ الْقَدْرِ لَيْلَةُ الْقَدْرِ خَيْرٌ مِنْ أَلْفِ شَهْرٍ تَنَزَّلُ الْمَلَائِكَةُ وَالرُّوحُ فِيهَا بِإِذْنِ رَبِّهِمْ مِنْ كُلِّ أَمْرٍ سَلَامٌ هِيَ حَتَّى مَطْلَعِ الْفَجْرِ) قَالَ ابْنُ عُيَيْنَةَ مَا كَانَ فِي الْقُرْآنِ (مَا أَدْرَاكَ) فَقَدْ أَعْلَمَهُ وَمَا قَالَ (وَمَا يُدْرِيكَ) فَإِنَّهُ لَمْ يُعْلِمْهُ .

2014. PRIČAO NAM JE Ali b. Abdullah, a njemu rekao Sufjan: "Upamtili smo ga", a upamtio ga je samo on od Zuhrija, ovaj od Ebu-Seleme, on od Ebu-Hurejre, radijallahu anhu, da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
"Ko posti ramazan, vjerujući da mu je to dužnost i računajući da će za to dobiti nagradu (neće mu biti uzaludan trud), oprostit će mu se njegovi ranije učinjeni grijesi, a ko provede noć Kadr u pobožnosti (namazu), vjerujući da je to tako trebao

٢٠١٤. حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ عَبْدِ اللهِ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ قَالَ حَفِظْنَاهُ وَإِنَّمَا حَفِظَ مِنَ الزُّهْرِيِّ عَنْ أَبِي سَلَمَةَ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ مَنْ صَامَ رَمَضَانَ إِيمَانًا وَاحْتِسَابًا غُفِرَ لَهُ مَا تَقَدَّمَ مِنْ ذَنْبِهِ وَمَنْ قَامَ لَيْلَةَ الْقَدْرِ إِيمَانًا وَاحْتِسَابًا غُفِرَ لَهُ مَا تَقَدَّمَ مِنْ ذَنْبِهِ .
تَابَعَهُ سُلَيْمَانُ بْنُ كَثِيرٍ عَنِ الزُّهْرِيِّ .

1 Mudžahid je prenio da je Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, rekao kako je jedan Izraelićanin nosio oružje i borio se na Allahovom putu 1.000 mjeseci. Ashabi su se čudili tolikoj izdržljivosti i žudjeli za njegovom nagradom, našto je Allah Uzvišeni objavio u prijevodu, navedenu suru *El-Kadr*, proklamujući da je nagrada za pobožnost provedenu u noći Kadr adekvatna, pa i veća od hiljadumjesečne borbe na bojnom polju.

učiniti i računajući (samo na Allahovu nagradu), oprostit će mu se njegovi grijesi koje je ranije učinio."

Sulejmana b. Kesira u prenošenju od Zuhrija slijedio je Sufjan.

ISTRAŽIVANJE LEJLETUL-KADRA U ZADNJIH SEDAM NOĆI (RAMAZANA)

باب الْتِماسِ لَيْلَةِ الْقَدْرِ فِي السَّبْعِ الأَوَاخِرِ

2015. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Jusuf, njemu prenio Malik od Nafija, on od (Abdullaha) Ibni-Omera, radijallahu anhuma, da je nekim ashabima Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, pokazano u snu, da je noć Kadr u zadnjih sedam noći ramazana pa je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:

"Vidim da su se vaši snovi podudarili da je ona u zadnjih sedam noći, pa ko je bude tražio, neka je traži u zadnjih sedam noći (ramazana)."[1]

٢٠١٥. حَدَّثَنَا عَبْدُ اللهِ بْنُ يُوسُفَ أَخْبَرَنَا مَالِكٌ عَنْ نَافِعٍ عَنِ ابْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا أَنَّ رِجَالًا مِنْ أَصْحَابِ النَّبِيِّ ﷺ أُرُوا لَيْلَةَ الْقَدْرِ فِي الْمَنَامِ فِي السَّبْعِ الأَوَاخِرِ فَقَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ أَرَى رُؤْيَاكُمْ قَدْ تَوَاطَأَتْ فِي السَّبْعِ الأَوَاخِرِ فَمَنْ كَانَ مُتَحَرِّيهَا فَلْيَتَحَرَّهَا فِي السَّبْعِ الأَوَاخِرِ.

2016. PRIČAO NAM JE Mu'az b. Fedale, njemu Hišam, prenoseći od Jahje, on od Ebu-Seleme koji je rekao:

– Pitao sam Ebu-Seida, a on mi je bio prijatelj, pa je rekao: Bili smo s Vjerovjesnikom, sallallahu alejhi ve sellem, u itikafu drugih deset dana ramazana. On je izašao dvadeseti dan ujutro, održao govor (hutbu), rekavši: Pokazana mi je noć Kadr, samo je se sada više ne sjećam, ili je rekao: Samo sam je već zaboravio, pa je tražite u zadnjih deset neparnih noći (ramazana). Ja sam se, zaista, vidio kako činim sedždu na vodi i blatu.

٢٠١٦. حَدَّثَنَا مُعَاذُ بْنُ فَضَالَةَ حَدَّثَنَا هِشَامٌ عَنْ يَحْيَى عَنْ أَبِي سَلَمَةَ قَالَ سَأَلْتُ أَبَا سَعِيدٍ وَكَانَ لِي صَدِيقًا فَقَالَ اعْتَكَفْنَا مَعَ النَّبِيِّ ﷺ الْعَشْرَ الأَوْسَطَ مِنْ رَمَضَانَ فَخَرَجَ صَبِيحَةَ عِشْرِينَ فَخَطَبَنَا وَقَالَ إِنِّي أُرِيتُ لَيْلَةَ الْقَدْرِ ثُمَّ أُنْسِيتُهَا أَوْ نُسِّيتُهَا فَالْتَمِسُوهَا فِي الْعَشْرِ الأَوَاخِرِ فِي الْوَتْرِ وَإِنِّي رَأَيْتُ أَنِّي أَسْجُدُ فِي مَاءٍ وَطِينٍ فَمَنْ كَانَ اعْتَكَفَ مَعَ رَسُولِ اللهِ ﷺ فَلْيَرْجِعْ فَرَجَعْنَا

1 Brojna su i raznolika mišljenja o noći Kadr. Jedni misle da je to prva noć, a drugi misle da je to zadnja noć ramazana. Neki kažu to je 17. odnosno, 18. ili 19. noć ramazana. Poneki smatraju da je to 21. odnosno, 23. ili 25. noć, a najviše se opredjeljuju za 27. noć.
Ebu-Hanife smatra da je to neodređena noć u ramazanu i da se pomjera naprijed i nazad. Muhamed i Ebu-Jusuf smatraju da se ona ne pomjera, ali da nije tačno precizirano koja je to noć u ramazanu. Isto tako, od Ebu-Hanife je prenesen stav da ova noć može biti u ramazanu, ali i u bilo kojem drugom mjesecu.
Ibnu-Zubejr smatra da je noć Kadr 17. noć ramazana, a Ebu-Seid Hudri i Šafija 21. noć ramazana. Ibnu-Abbas i još neki ashabi smatraju da je to 27. noć ramazana, Bilal 24, a Alija 19. noć ramazana.
Ima mišljenja da je noć Kadr 15. noć ša'bana, odnosno, da je to bila samo jedna noć jedne godine u doba Muhammeda, sallallahu alejhi ve sellem, što je mišljenje koje pobijaju sami hadisi.

Ko god je bio u itikafu s Allahovim Poslanikom, sallallahu alejhi ve sellem, (rekao mu je), neka se vrati (opet) u itikaf. Tako smo se i mi vratili. Na nebu nismo vidjeli ni komadić oblaka. Potom se naoblačilo i kiša udarila tako jako da je i krov džamije, koji je bio od palminog granja, prokisnuo. Zatim je nastupilo vrijeme namaza i vidio sam Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, gdje čini sedždu na vodi i blatu i trag toga blata vidio sam na njegovom čelu.

وَمَا نَرَى فِي السَّمَاءِ قَزَعَةً فَجَاءَتْ سَحَابَةٌ فَمَطَرَتْ حَتَّى سَالَ سَقْفُ الْمَسْجِدِ وَكَانَ مِنْ جَرِيدِ النَّخْلِ وَأُقِيمَتْ الصَّلَاةُ فَرَأَيْتُ رَسُولَ اللهِ ﷺ يَسْجُدُ فِي الْمَاءِ وَالطِّينِ حَتَّى رَأَيْتُ أَثَرَ الطِّينِ فِي جَبْهَتِهِ .

ISTRAŽIVANJE LEJLETUL-KADRA U NEPARNIH ZADNJIH DESET NOĆI RAMAZANA

باب تحرِّي لَيْلَةِ الْقَدْرِ فِي الْوِتْرِ مِنْ الْعَشْرِ الْأَوَاخِرِ

O ovoj temi hadis prenosi i Ubade.

فِيهِ عَنْ عُبَادَةَ .

2017. PRIČAO NAM JE Kutejbe b. Seid, njemu Ismail b. Dža'fer, ovome Ebu-Suhejl prenoseći od svoga oca, on od Aiše, radijallahu anha, da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
"Istražujte (iščekujte) Lejletul-kadr u zadnjih deset neparnih noći."

٢٠١٧. حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ بْنُ سَعِيدٍ حَدَّثَنَا إِسْمَاعِيلُ ابْنُ جَعْفَرٍ حَدَّثَنَا أَبُو سُهَيْلٍ عَنْ أَبِيهِ عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهَا أَنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ قَالَ تَحَرَّوْا لَيْلَةَ الْقَدْرِ فِي الْوِتْرِ مِنْ الْعَشْرِ الْأَوَاخِرِ مِنْ رَمَضَانَ.

2018. PRIČAO NAM JE Ibrahim b. Hamza, njemu Ibni-Ebi-Hazim i Deraverdi, prenoseći od Jezida, on od Muhameda b. Ibrahima, ovaj od Ebu-Seleme, a on od Ebu-Seida Hudrija, radijallahu anhu:
– Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, boravio je u džamiji deset dana ramazana, i to u drugoj trećini mjeseca, i kada je pao mrak dvadesete noći i ona prošla, a nastupila dvadeset prva, on se ponovo vratio u svoj stan (itikaf) sa svima koji su bili s njim u itikafu. On je tako boravio toga mjeseca i kada je proboravio u itakafu noć u kojoj se vratio, održao je svijetu hutbu, naredivši mu ono što je Allah htio i rekao:
"Ja sam boravio u itikafu ovih deset dana. Kasnije mi se ukazalo da ostanem i ovih zadnjih deset

٢٠١٨. حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ حَمْزَةَ قَالَ حَدَّثَنِي ابْنُ أَبِي حَازِمٍ وَالدَّرَاوَرْدِيُّ عَنْ يَزِيدَ بْنِ الْهَادِ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ إِبْرَاهِيمَ عَنْ أَبِي سَلَمَةَ عَنْ أَبِي سَعِيدٍ الْخُدْرِيِّ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ كَانَ رَسُولُ اللهِ ﷺ يُجَاوِرُ فِي رَمَضَانَ الْعَشْرَ الَّتِي فِي وَسَطِ الشَّهْرِ فَإِذَا كَانَ حِينَ يُمْسِي مِنْ عِشْرِينَ لَيْلَةً تَمْضِي وَيَسْتَقْبِلُ إِحْدَى وَعِشْرِينَ رَجَعَ إِلَى مَسْكَنِهِ وَرَجَعَ مَنْ كَانَ يُجَاوِرُ مَعَهُ وَأَنَّهُ أَقَامَ فِي شَهْرٍ جَاوَرَ فِيهِ اللَّيْلَةَ الَّتِي كَانَ يَرْجِعُ فِيهَا فَخَطَبَ النَّاسَ فَأَمَرَهُمْ مَا شَاءَ اللهُ ثُمَّ قَالَ كُنْتُ أُجَاوِرُ هَذِهِ الْعَشْرَ ثُمَّ قَدْ بَدَا لِي أَنْ أُجَاوِرَ

dana, pa ko je bio sa mnom u itikafu, neka boravi još u svom itikafu! Pokazana mi je ova noć (Kadr) i ja je zaboravih, ali je tražite u posljednjih deset noći, tragajte za njom u svakoj neparnoj noći! Vidio sam se da činim sedždu na vodi i blatu."
– Te noći (rekao je Ebu-Seid) nebo je grmjelo, pala kiša i džamija prokisla baš na mjestu gdje je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, klanjao dvadeset prvu noć. To su vidjela moja dva oka i kada se poslije sabah-namaza okrenuo (svijetu), pogledao sam ga, a na licu mu puno blata i vode.

هَذِهِ الْعَشْرَ الْأَوَاخِرَ فَمَنْ كَانَ اعْتَكَفَ مَعِي فَلْيَثْبُتْ فِي مُعْتَكَفِهِ وَقَدْ أُرِيتُ هَذِهِ اللَّيْلَةَ ثُمَّ أُنْسِيتُهَا فَابْتَغُوهَا فِي الْعَشْرِ الْأَوَاخِرِ وَابْتَغُوهَا فِي كُلِّ وِتْرٍ وَقَدْ رَأَيْتُنِي أَسْجُدُ فِي مَاءٍ وَطِينٍ فَاسْتَهَلَّتِ السَّمَاءُ فِي تِلْكَ اللَّيْلَةِ فَأَمْطَرَتْ فَوَكَفَ الْمَسْجِدُ فِي مُصَلَّى النَّبِيِّ ﷺ لَيْلَةَ إِحْدَى وَعِشْرِينَ فَبَصُرَتْ عَيْنِي رَسُولَ اللهِ ﷺ وَنَظَرْتُ إِلَيْهِ انْصَرَفَ مِنَ الصُّبْحِ وَوَجْهُهُ مُمْتَلِئٌ طِينًا وَمَاءً .

2019. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Musenna, njemu Jahja prenoseći od Hišama koji je kazao:
– Obavijestio me moj otac, prenoseći od Aiše, radijallahu anha, a ona od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, da je rekao:
"Istražujte (Kadr)!..."

٢٠١٩. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ الْمُثَنَّى حَدَّثَنَا يَحْيَى عَنْ هِشَامٍ قَالَ أَخْبَرَنِي أَبِي عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهَا عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ الْتَمِسُوا .

2020. PRIČAO MI JE Muhammed, njega obavijestio Abde, prenoseći od Hišama b. Urve, on od svog oca, a ovaj od Aiše, da je rekla:
– Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, povlačio se (u džamiju) zadnjih deset dana ramazana i govorio je:
"Iščekujte noć Kadr u zadnjih deset dana ramazana!"

٢٠٢٠. حَدَّثَنِي مُحَمَّدٌ أَخْبَرَنَا عَبْدَةُ عَنْ هِشَامِ بْنِ عُرْوَةَ عَنْ أَبِيهِ عَنْ عَائِشَةَ قَالَتْ كَانَ رَسُولُ اللهِ ﷺ يُجَاوِرُ فِي الْعَشْرِ الْأَوَاخِرِ مِنْ رَمَضَانَ وَيَقُولُ تَحَرَّوْا لَيْلَةَ الْقَدْرِ فِي الْعَشْرِ الْأَوَاخِرِ مِنْ رَمَضَانَ .

2021. PRIČAO NAM JE Musa b. Isma'il, njemu Vuhejb, a ovome Ejjub, prenoseći od Ikrime, ovaj od (Abdullaha) Ibni-Abbasa, radijallahu anhuma, da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
"Istražujte (Kadr) u zadnjih deset dana ramazana: iščekujte noć Kadr u devetoj (21. noć), u sedmoj (23. noć) i(ili) u petoj noći koja ostaje (25. noć) u zadnjoj dekadi."

٢٠٢١. حَدَّثَنَا مُوسَى بْنُ إِسْمَاعِيلَ حَدَّثَنَا وُهَيْبٌ حَدَّثَنَا أَيُّوبُ عَنْ عِكْرِمَةَ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ قَالَ الْتَمِسُوهَا فِي الْعَشْرِ الْأَوَاخِرِ مِنْ رَمَضَانَ لَيْلَةَ الْقَدْرِ فِي تَاسِعَةٍ تَبْقَى فِي سَابِعَةٍ تَبْقَى فِي خَامِسَةٍ تَبْقَى تَابَعَهُ عَبْدُ الْوَهَّابِ عَنْ أَيُّوبَ .

2022. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Ebi-Esved, njemu Abdul-Vahid, a ovome Asim prenoseći od Ebu-Midžleza i Ikrime koji su izjavili da je (Abdullah) Ibnu-Abbas, radijallahu anhuma, rekao:
– Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, kazao je:
"Ona je – mišljaše na noć Kadr – u (zadnjoj) dekadi, i to devetoj noći što prolazi ili u sedmoj što ostaje (27)."
U drugom senedu, Vuhejba slijedi Abdul-Vehhab, prenoseći isti hadis od Ejjuba.
Od Halida je preneseno, da je on prenio od Ikrime, a ovaj od Ibnu-Abbasa: "... Istražujte (Kadr) u dvadeset četvrtoj noći!"

٢٠٢٢. حَدَّثَنَا عَبْدُ اللهِ بْنُ أَبِي الْأَسْوَدِ حَدَّثَنَا عَبْدُ الْوَاحِدِ حَدَّثَنَا عَاصِمٌ عَنْ أَبِي مِجْلَزٍ وَعِكْرِمَةَ قَالَ ابْنُ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا قَالَ قَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ هِيَ فِي الْعَشْرِ الْأَوَاخِرِ هِيَ فِي تِسْعٍ يَمْضِينَ أَوْ فِي سَبْعٍ يَبْقَيْنَ يَعْنِي لَيْلَةَ الْقَدْرِ وَعَنْ خَالِدٍ عَنْ عِكْرِمَةَ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ الْتَمِسُوا فِي أَرْبَعٍ وَعِشْرِينَ .

IŠČEZNUĆE PRECIZNOG ZNANJA O LEJLETUL-KADRU ZBOG PREPIRANJA LJUDI

باب رفع معرفة ليلة القدر لتلاحي الناس

2023. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Musenna, njemu Halid b. Haris, ovome Humejd, a njemu Enes prenoseći od Ubade b. Samita, koji je izjavio:
– Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, izašao je da nas obavijesti o noći Kadr. Utom se prepirahu (o njoj) dva čovjeka (muslimana) i on reče:
"Izašao sam da vas obavijestim o noći Kadr, ali se, eto, prepiraše taj i taj i smetnulo mi se s uma (kada tačno pada), a to je za vas možda, i bolje. Iščekujte je u devetoj, u sedmoj i (ili) u petoj noći (zadnje dekade)!"[1]

٢٠٢٣. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ الْمُثَنَّى حَدَّثَنَا خَالِدُ بْنُ الْحَارِثِ حَدَّثَنَا حُمَيْدٌ حَدَّثَنَا أَنَسٌ عَنْ عُبَادَةَ بْنِ الصَّامِتِ قَالَ خَرَجَ النَّبِيُّ ﷺ لِيُخْبِرَنَا بِلَيْلَةِ الْقَدْرِ فَتَلَاحَى رَجُلَانِ مِنَ الْمُسْلِمِينَ فَقَالَ خَرَجْتُ لِأُخْبِرَكُمْ بِلَيْلَةِ الْقَدْرِ فَتَلَاحَى فُلَانٌ وَفُلَانٌ فَرُفِعَتْ وَعَسَى أَنْ يَكُونَ خَيْرًا لَكُمْ فَالْتَمِسُوهَا فِي التَّاسِعَةِ وَالسَّابِعَةِ وَالْخَامِسَةِ .

1 Najveći broj učenjaka smatra da je noć Kadr 27. noć ramazana. Pored sadržaja izloženih hadisa, oni u prilog svoga stava ističu još, da izraz "Lejletul-kadr", tj. "noć Kadr" spomenuti u poglavlju Kadr tri puta, imaju ukupno 27 slova. Osim toga ajeti sure Kadr do teksta "Hatta matle'il-fedžr" imaju upravo 27 riječi, a to su dijelovi spomenutog poglavlja Kur'ana koji se odnose na noć Kadr.
Noć Kadr je ostala, uglavnom, neodređena, što znači da muslimani trebaju živjeti u stalnoj pobožnosti, čineći uvijek dobra djela, a posebno u danima ramazana.

DOBRA DJELA U ZADNJIH DESET DANA RAMAZANA

باب العمل في العشر الأواخر من رمضان

2024. PRIČAO NAM JE Ali b. Abdullah, njemu prenio Ibnu-Ujejne od Ebu-Ja'kuba, on od Ebu-Duhaa, ovaj od Mesruka, a on opet od Aiše, radijallahu anha, da je rekla:
"Kada bi nastupilo deset (zadnjih) dana (ramazana), Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, pritegao bi svoje haljine (povukao se od supruga), oživljavao svoju svaku noć (većom pobožnošću) i budio svoje ukućane (i ljude u itikafu na pobožnost)."[1]

٢٠٢٤. حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ عَبْدِ اللهِ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ عَنْ أَبِي يَعْفُورٍ عَنْ أَبِي الضُّحَى عَنْ مَسْرُوقٍ عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهَا قَالَتْ كَانَ النَّبِيُّ ﷺ إِذَا دَخَلَ الْعَشْرُ شَدَّ مِئْزَرَهُ وَأَحْيَا لَيْلَهُ وَأَيْقَظَ أَهْلَهُ .

1 Vjerovjesnik se u zadnjoj dekadi ramazana odavao pobožnosti nešto više nego u ranijim danima. Noći u itikafu Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, provodio bi klanjajući nafila-namaze, učio Kur'an, razne dove, razmišljao o Allahu, o činjenju dobrih i za ljude korisnih djela i na to bodrio svoje drugove govoreći: "Ne pretvarajte svoje kuće u grobove!" On je želio da muslimani manje spavaju, a više rade korisnih djela za sebe i svoju zajednicu.
Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, ljude u itikafu svoje džamije lično je budio i podstrekivao na pobožnost. Zejneba bint Mesleme kaže: "Kada bi nastupilo posljednjih deset dana ramazana, Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, ne bi ostavio od svojih ukućana nikoga sposobnog za noćni namaz, a da ga ne bi na njega podigao."

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

U ime Allaha, Svemilosnog, Samilosnog!

كِتَابُ الِاعْتِكَافِ

ITIKAF

ITIKAF ZADNJIH DESET DANA (RAMAZANA) I ITIKAF U SVIM DŽAMIJAMA

باب الاعتكاف في العشر الأواخر والاعتكاف في المساجد كلها

To se temelji na riječima Uzvišenog Allaha: "Njih se (žena) ne dotičite dok u pobožnosti boravite u džamijama! To su Allahove granice i ne prikučujte im se! Eto, tako Allah objašnjava ljudima svoje znakove (propise) da bi bili bogobojazni."

لِقَوْلِهِ تَعَالَى (وَلَا تُبَاشِرُوهُنَّ وَأَنْتُمْ عَاكِفُونَ فِي الْمَسَاجِدِ تِلْكَ حُدُودُ اللهِ فَلَا تَقْرَبُوهَا كَذَلِكَ يُبَيِّنُ اللهُ آيَاتِهِ لِلنَّاسِ لَعَلَّهُمْ يَتَّقُونَ) .

2025. PRIČAO NAM JE Isma'il b. Abdullah, njemu Ibnu-Vehb, ovome Junus, koga je obavijestio Nafija, prenoseći od Abdullaha b. Omera, radijallahu anhuma, koji je izjavio: "Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, boravio je u džamiji zadnjih deset dana ramazana."

٢٠٢٥ . حَدَّثَنَا إِسْمَاعِيلُ بْنُ عَبْدِ اللهِ قَالَ حَدَّثَنِي ابْنُ وَهْبٍ عَنْ يُونُسَ أَنَّ نَافِعًا أَخْبَرَهُ عَنْ عَبْدِ اللهِ ابْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا قَالَ كَانَ رَسُولُ اللهِ ﷺ يَعْتَكِفُ الْعَشْرَ الْأَوَاخِرَ مِنْ رَمَضَانَ .

2026. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Jusuf, njemu Lejs prenoseći od Ukajla, on od Ibnu-Šihaba, ovaj od Urve b. Zubejra, a on od Aiše, radijallahu anha, supruge Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, boravio u pobožnosti u džamiji (itikafu) posljednjih deset dana ramazana, sve dok ga nije Allah uzeo k sebi, a iza njega boravile su njegove supruge.

٢٠٢٦ . حَدَّثَنَا عَبْدُ اللهِ بْنُ يُوسُفَ حَدَّثَنَا اللَّيْثُ عَنْ عُقَيْلٍ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ عَنْ عُرْوَةَ بْنِ الزُّبَيْرِ عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهَا زَوْجِ النَّبِيِّ ﷺ أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ كَانَ يَعْتَكِفُ الْعَشْرَ الْأَوَاخِرَ مِنْ رَمَضَانَ حَتَّى تَوَفَّاهُ اللهُ ثُمَّ اعْتَكَفَ أَزْوَاجُهُ مِنْ بَعْدِهِ .

2027. PRIČAO NAM JE Isma'il, njemu Malik, prenoseći od Jezida b. Abdullaha b. Hada, on od Muhammeda b. Ibrahima b. Harisa Tejmija, ovaj od Ebu-Seleme b. Abdur-Rahmana, a on od Ebu-Seida Hudrija, radijallahu anhu:
– Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, boravio je u pobožnosti u džamiji srednjih deset dana ramazana. Tako je boravio jedne godine i kada je bila dvadeset prva noć, a to je noć kada je on ujutru izlazio iz svoga itikafa, rekao je: "Ko je bio sa mnom u itikafu, neka ga produži još zadnjih deset dana! Meni je ova noć (Kadr) predočena, ali je se sada ne sjećam, a vidio sam se kako činim sedždu na vodi i blatu u jutru (21. noć), pa je iščekujte u zadnjih deset dana i istražujte je u svakoj neparnoj noći!"
– Te noći je stvarno pala kiša, džamija je bila pokrivena granjem, pa je prokisla i moje su oči vidjele dvadeset prvog dana ujutro Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, i na njegovom čelu trag vode i blata.

٢٠٠٧. حَدَّثَنَا إِسْمَاعِيلُ قَالَ حَدَّثَنِي مَالِكٌ عَنْ يَزِيدَ بْنِ عَبْدِ اللهِ بْنِ الْهَادِ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ إِبْرَاهِيمَ بْنِ الْحَارِثِ التَّيْمِيِّ عَنْ أَبِي سَلَمَةَ بْنِ عَبْدِ الرَّحْمَنِ عَنْ أَبِي سَعِيدٍ الْخُدْرِيِّ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ أَنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ كَانَ يَعْتَكِفُ فِي الْعَشْرِ الْأَوْسَطِ مِنْ رَمَضَانَ فَاعْتَكَفَ عَامًا حَتَّى إِذَا كَانَ لَيْلَةَ إِحْدَى وَعِشْرِينَ وَهِيَ اللَّيْلَةُ الَّتِي يَخْرُجُ مِنْ صَبِيحَتِهَا مِنْ اعْتِكَافِهِ قَالَ مَنْ كَانَ اعْتَكَفَ مَعِي فَلْيَعْتَكِفْ الْعَشْرَ الْأَوَاخِرَ وَقَدْ أُرِيتُ هَذِهِ اللَّيْلَةَ ثُمَّ أُنْسِيتُهَا وَقَدْ رَأَيْتُنِي أَسْجُدُ فِي مَاءٍ وَطِينٍ مِنْ صَبِيحَتِهَا فَالْتَمِسُوهَا فِي الْعَشْرِ الْأَوَاخِرِ وَالْتَمِسُوهَا فِي كُلِّ وِتْرٍ فَمَطَرَتْ السَّمَاءُ تِلْكَ اللَّيْلَةَ وَكَانَ الْمَسْجِدُ عَلَى عَرِيشٍ فَوَكَفَ الْمَسْجِدُ فَبَصُرَتْ عَيْنَايَ رَسُولَ اللهِ ﷺ عَلَى جَبْهَتِهِ أَثَرُ الْمَاءِ وَالطِّينِ مِنْ صُبْحِ إِحْدَى وَعِشْرِينَ .

ŽENA S MENSTRUACIJOM MOŽE ČEŠLJATI ONOGA KO JE U ITIKAFU

باب الْحَائِضِ تُرَجِّلُ رَأْسَ الْمُعْتَكِفِ

2028. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Musenna, njemu Jahja, prenoseći od Hišama, koji je kazao:
– Saopćio mi je moj otac, prenoseći od Aiše, radijallahu anha, da je rekla:
"Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, naginjao mi je svoju glavu, kada je boravio u itikafu, i ja sam ga češljala a imala sam menstruaciju."

٢٠٢٨. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ الْمُثَنَّى حَدَّثَنَا يَحْيَى عَنْ هِشَامٍ قَالَ أَخْبَرَنِي أَبِي عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهَا قَالَتْ كَانَ النَّبِيُّ ﷺ يُصْغِي إِلَيَّ رَأْسَهُ وَهُوَ مُجَاوِرٌ فِي الْمَسْجِدِ فَأُرَجِّلُهُ وَأَنَا حَائِضٌ .

ONAJ KO JE U ITIKAFU, NE ULAZI U SVOJU KUĆU OSIM SAMO RADI NAROČITE POTREBE

باب لا يدخل البيت إلا لحاجة

2029. PRIČAO NAM JE Kutejbe, njemu Lejs prenoseći od Ibnu-Šihaba, on od Urve i Amre bint Abdur-Rahmana, da je Aiša, radijallahu anha, supruga Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, rekla:
"Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, proturao mi je svoju glavu dok je bio u džamiji, i ja sam ga tako češljala. U kuću nije ulazio dok je god bio u itikafu, osim samo radi (svoje) naročite potrebe."

٢٠٢٩. حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ حَدَّثَنَا لَيْثٌ عَنْ ابْنِ شِهَابٍ عَنْ عُرْوَةَ وَعَمْرَةَ بِنْتِ عَبْدِ الرَّحْمَنِ أَنَّ عَائِشَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهَا زَوْجَ النَّبِيِّ ﷺ قَالَتْ وَإِنْ كَانَ رَسُولُ اللهِ ﷺ لَيُدْخِلُ عَلَيَّ رَأْسَهُ وَهُوَ فِي الْمَسْجِدِ فَأُرَجِّلُهُ وَكَانَ لَا يَدْخُلُ الْبَيْتَ إِلَّا لِحَاجَةٍ إِذَا كَانَ مُعْتَكِفًا .

PRANJE ONOGA KO JE U ITIKAFU

باب غسل المعتكف

2030. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Jusuf, njemu Sufjan prenoseći od Mensura, on od Ibrahima, ovaj od Esveda, a on od Aiše, radijallahu anha, da je rekla:
"Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, doticao me je kada sam imala menstruaciju.

٢٠٣٠. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ يُوسُفَ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ عَنْ مَنْصُورٍ عَنْ إِبْرَاهِيمَ عَنْ الْأَسْوَدِ عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهَا قَالَتْ كَانَ النَّبِيُّ ﷺ يُبَاشِرُنِي وَأَنَا حَائِضٌ .

2031. A proturao je iz džamije svoju glavu kada je bio u itikafu i ja mu je prala, a imala sam menstruaciju."[1]

٢٠٣١. وَكَانَ يُخْرِجُ رَأْسَهُ مِنَ الْمَسْجِدِ وَهُوَ مُعْتَكِفٌ فَأَغْسِلُهُ وَأَنَا حَائِضٌ .

---

1 Imam Ahmed u svom *Musnedu* navodi da je Aiša rekla: "Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, prilazio mi je dok je boravio u itikafu u džamiji, naslanjao se na dovratak moje sobe i ja sam mu prala glavu, a njegovo cijelo tijelo, osim glave, bijaše u džamiji."
Iz izloženih hadisa zaključuje se:
– osoba u itikafu može se češljati, kupati, namirisivati, s gostima razgovarati, spavati, u toku noći jesti, izlaziti na šerefu minareta radi učenja ezana, pa makar ulaz minareta bio izvan džamije, izaći (poslije akšama) radi pribavljanja vode ili hrane;
– ruke žene do iza šaka ne spadaju u avret (ne podliježu propisima obaveznog pokrivanja tijela). U džamiji je uvijek bilo ljudi koji su mogli vidjeti šake Aiše kada je ona na vratima svoga stana, kroz koja se direktno ulazilo u džamiju, prala kosu Muhammedu, sallallahu alejhi ve sellem.
Itikaf se ne može napustiti radi obilaska bolesnika ili praćenja dženaze na groblje, a može radi odlaska na džuma-namaz, ukoliko se u toj džamiji džuma ne klanja. Veliki broj pravnika dozvoljava povremeno kraće napuštanje itikafa radi odlaska na predavanja u drugu džamiju, dok imam Malik to ne odobrava. Osoba u itikafu može šiti i tkati za sebe i svoju ličnu potrebu.

ITIKAF (U DŽAMIJI) NOĆU

بَابُ الِاعْتِكَافِ لَيْلًا

2032. PRIČAO NAM JE Musedded, njemu Jahja b. Seid, prenoseći od Ubejdullaha, koga je obavijestio Nafi‘ prenoseći od (Abdullaha) Ibn-Omera, radijallahu anhuma, da je Omer pitao Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem:

– Ja sam se zavjetovao u predislamsko doba da ću u El-Mesdžidul-Haramu (Ka‘bi) proboraviti jednu noć u pobožnosti?

– Ispuni svoj zavjet! – rekao je (Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem).

٢٠٣٢. حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ سَعِيدٍ عَنْ عُبَيْدِ اللهِ أَخْبَرَنِي نَافِعٌ عَنِ ابْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا أَنَّ عُمَرَ سَأَلَ النَّبِيَّ ﷺ قَالَ كُنْتُ نَذَرْتُ فِي الْجَاهِلِيَّةِ أَنْ أَعْتَكِفَ لَيْلَةً فِي الْمَسْجِدِ الْحَرَامِ قَالَ فَأَوْفِ بِنَذْرِكَ .

ITIKAF ŽENA (U DŽAMIJI)

بَابُ اعْتِكَافِ النِّسَاءِ

2033. PRIČAO NAM JE Ebu-Nu‘man, njemu Hammad b. Zejd, a ovome Jahja prenoseći od Amre, ona od Aiše, radijallahu anha, da je rekla: “Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, bio je u itikafu u džamiji zadnjih deset dana ramazana i ja sam mu (jednom) postavila šator, pa kada je klanjao sabah-namaz, ušao je u njega.”

– Potom je (kaže Amra), od Aiše zatražila dozvolu Hafsa da postavi šator, pa joj je ona dozvolila i ona je šator postavila. Kada je to vidjela Zejneba bint Džahš, podigla je i ona drugi šator. Pošto je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, osvanuo i vidio šatore, pitao je: “Šta je ovo?”, i bio je (tačno) obaviješten (od prisutnih). Tada je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, kazao: “Vidite li u njima neko dobročinstvo?”, i ostavio itikaf toga mjeseca (ramazana), te boravio u itikafu deset dana ševvala.

٢٠٣٣. حَدَّثَنَا أَبُو النُّعْمَانِ حَدَّثَنَا حَمَّادُ بْنُ زَيْدٍ حَدَّثَنَا يَحْيَى عَنْ عَمْرَةَ عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهَا قَالَتْ كَانَ النَّبِيُّ ﷺ يَعْتَكِفُ فِي الْعَشْرِ الْأَوَاخِرِ مِنْ رَمَضَانَ فَكُنْتُ أَضْرِبُ لَهُ خِبَاءً فَيُصَلِّي الصُّبْحَ ثُمَّ يَدْخُلُهُ فَاسْتَأْذَنَتْ حَفْصَةُ عَائِشَةَ أَنْ تَضْرِبَ خِبَاءً فَأَذِنَتْ لَهَا فَضَرَبَتْ خِبَاءً فَلَمَّا رَأَتْهُ زَيْنَبُ ابْنَةُ جَحْشٍ ضَرَبَتْ خِبَاءً آخَرَ فَلَمَّا أَصْبَحَ النَّبِيُّ ﷺ رَأَى الْأَخْبِيَةَ فَقَالَ مَا هَذَا فَأُخْبِرَ فَقَالَ النَّبِيُّ ﷺ آلْبِرَّ تُرَوْنَ بِهِنَّ فَتَرَكَ الِاعْتِكَافَ ذَلِكَ الشَّهْرَ ثُمَّ اعْتَكَفَ عَشْرًا مِنْ شَوَّالٍ .

U Bedai‘u stoji: “Zabranjeno je onome ko je u itikafu izlaziti iz itikafa izuzev radi obavljanja prirodne nužde. Iz itikafa se ne izlazi radi objeda, spavanja, obilaženja bolesnika i klanjanja dženaze. Ko izađe iz itikafa samovoljno, bilo to namjerno ili iz zaborava, itikaf mu je pokvaren.”

O ŠATORIMA U DŽAMIJI

باب الأخبية في المسجد

2034. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Jusuf, njega obavijestio Malik prenoseći od Jahjaa b. Seida, on od Amre bint Abdur-Rahmana, a ova od Aiše, radijallahu anha, da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, htio ići u itikaf u džamiju, i kada je došao do mjesta gdje je htio ostati u pobožnosti, kad tamo šatori: šator Aiše, šator Hafse i šator Zejnebe. On reče: "Iz pobožnosti su oni podignuti, kažete?"[1] Potom se vratio i nije tada boravio u itikafu, nego je bio u itikafu deset dana ševvala (poslije bajrama).

٢٠٣٤. حَدَّثَنَا عَبْدُ اللهِ بْنُ يُوسُفَ أَخْبَرَنَا مَالِكٌ عَنْ يَحْيَى بْنِ سَعِيدٍ عَنْ عَمْرَةَ بِنْتِ عَبْدِ الرَّحْمَنِ عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهَا أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ أَرَادَ أَنْ يَعْتَكِفَ فَلَمَّا انْصَرَفَ إِلَى الْمَكَانِ الَّذِي أَرَادَ أَنْ يَعْتَكِفَ إِذَا أَخْبِيَةٌ خِبَاءُ عَائِشَةَ وَخِبَاءُ حَفْصَةَ وَخِبَاءُ زَيْنَبَ فَقَالَ أَالْبِرَّ تَقُولُونَ بِهِنَّ ثُمَّ انْصَرَفَ فَلَمْ يَعْتَكِفْ حَتَّى اعْتَكَفَ عَشْرًا مِنْ شَوَّالٍ .

DA LI OSOBA KOJA JE U ITIKAFU MOŽE IZLAZITI NA VRATA DŽAMIJE RADI SVOJIH POTREBA?

باب هل يخرج المعتكف لحوائجه إلى باب المسجد

2035. PRIČAO NAM JE Ebul-Jeman, njega obavijestio Šu'ajb prenoseći od Zuhrija, koji je kazao: Saopćio mi je Ali b. Husejn, radijallahu anhu, da ga je Safija, supruga Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, obavijestila da je došla (uvečer) Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, u džamiju da ga posjeti u njegovom itikafu zadnjih deset dana ramazana. Ostala je kod njega neko vrijeme, zatim ustala da ide (kući), pa je ustao i Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, da je isprati. Kada je stigao džamijskim vratima, uz vrata Ummu-Seleme, naišla su dvojica ensarija i Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, nazvali selam. Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao im je: "Polahko vas dvojica! Ovo je Safijja, kćerka Hujejjova!"
Njima je to bilo teško, pa su kazali: "Subhanallah".

٢٠٣٥. حَدَّثَنَا أَبُو الْيَمَانِ أَخْبَرَنَا شُعَيْبٌ عَنِ الزُّهْرِيِّ قَالَ أَخْبَرَنِي عَلِيُّ بْنُ الْحُسَيْنِ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا أَنَّ صَفِيَّةَ زَوْجَ النَّبِيِّ ﷺ أَخْبَرَتْهُ أَنَّهَا جَاءَتْ إِلَى رَسُولِ اللهِ ﷺ تَزُورُهُ فِي اعْتِكَافِهِ فِي الْمَسْجِدِ فِي الْعَشْرِ الْأَوَاخِرِ مِنْ رَمَضَانَ فَتَحَدَّثَتْ عِنْدَهُ سَاعَةً ثُمَّ قَامَتْ تَنْقَلِبُ فَقَامَ النَّبِيُّ ﷺ مَعَهَا يَقْلِبُهَا حَتَّى إِذَا بَلَغَتْ بَابَ الْمَسْجِدِ عِنْدَ بَابِ أُمِّ سَلَمَةَ مَرَّ رَجُلَانِ مِنَ الْأَنْصَارِ فَسَلَّمَا عَلَى رَسُولِ اللهِ ﷺ فَقَالَ لَهُمَا النَّبِيُّ ﷺ عَلَى رِسْلِكُمَا إِنَّمَا هِيَ صَفِيَّةُ بِنْتُ حُيَيٍّ فَقَالَا سُبْحَانَ اللهِ يَا رَسُولَ اللهِ وَكَبُرَ عَلَيْهِمَا فَقَالَ النَّبِيُّ ﷺ إِنَّ الشَّيْطَانَ يَبْلُغُ مِنَ الْإِنْسَانِ مَبْلَغَ الدَّمِ وَإِنِّي خَشِيتُ أَنْ يَقْذِفَ فِي قُلُوبِكُمَا شَيْئًا .

---

[1] Ovim riječima on je htio osuditi njihov postupak bojeći se da to nisu uradile iz iskrene pobožnosti, već kako bi bile u njegovoj blizini. U tom slučaju izgubio bi se smisao itikafa. Moguće je da je on osudio ovaj njihov postupak zato što su zauzele veći prostor u džamiji.

Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, odgovorio im je: "Šejtan (satana) dopre čovjeku gdje mu dopire krv, pa sam se bojao da ne ubaci što (loše) u vaša srca."

O ITIKAFU I IZLASKU VJEROVJESNIKA, SALLALLAHU ALEJHI VE SELLEM, DVADESETOG (DANA) UJUTRO

باب الاعْتِكَاف وَخَرَجَ النَّبِيُّ ﷺ صَبِيحَة عِشْرِينَ

2036. PRIČAO MI JE Abdullah b. Munir, da je čuo Haruna b. Isma'ila, kako mu je rekao Ali b. Mubarek, a njemu Jahja b. Ebu-Kesir:
– Čuo sam Ebu-Selemu b. Abdur-Rahmana kada je kazao:
– Pitao sam Ebu-Seida Hudrija: "Jesi li čuo Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, da spominje noć Kadr?"
– Da – odgovorio je on. Ostajali smo u itikafu s Allahovim Poslanikom, sallallahu alejhi ve sellem, srednjih deset dana ramazana. Potom smo – rekao je Ebu-Seid – izašli dvadesetog dana ujutro, pa nam je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, održao hutbu i rekao:
"Predočena mi je noć Kadr i ja sam joj vrijeme zaboravio, pa je tražite u zadnjih deset neparnih noći i vidio sam se kako činim sedždu na vodi i blatu."
Ko god je tada bio u itikafu s Allahovim Poslanikom, sallallahu alejhi ve sellem, (on mu je rekao): "Neka se vrati!" Tako se svijet vratio u džamiju. Na nebu nismo tada vidjeli ni komadić oblaka. Iza toga je – kaže Ebu-Seid – došao oblak i pala kiša. U tom je nastupilo vrijeme namaza, pa je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, činio sedždu na blatu i vodi i ja sam to blato vidio na vrhu njegova nosa i njegova čela.

٢٠٣٦. حَدَّثَنِي عَبْدُ اللهِ بْنُ مُنِيرٍ سَمِعَ هَارُونَ بْنَ إِسْمَاعِيلَ حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ الْمُبَارَكِ قَالَ حَدَّثَنِي يَحْيَى بْنُ أَبِي كَثِيرٍ قَالَ سَمِعْتُ أَبَا سَلَمَةَ بْنَ عَبْدِ الرَّحْمَنِ قَالَ سَأَلْتُ أَبَا سَعِيدٍ الْخُدْرِيَّ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قُلْتُ هَلْ سَمِعْتَ رَسُولَ اللهِ ﷺ يَذْكُرُ لَيْلَةَ الْقَدْرِ قَالَ نَعَمِ اعْتَكَفْنَا مَعَ رَسُولِ اللهِ ﷺ الْعَشْرَ الْأَوْسَطَ مِنْ رَمَضَانَ قَالَ فَخَرَجْنَا صَبِيحَةَ عِشْرِينَ قَالَ فَخَطَبَنَا رَسُولُ اللهِ ﷺ صَبِيحَةَ عِشْرِينَ فَقَالَ إِنِّي أُرِيتُ لَيْلَةَ الْقَدْرِ وَإِنِّي نُسِّيتُهَا فَالْتَمِسُوهَا فِي الْعَشْرِ الْأَوَاخِرِ فِي وِتْرٍ فَإِنِّي رَأَيْتُ أَنِّي أَسْجُدُ فِي مَاءٍ وَطِينٍ وَمَنْ كَانَ اعْتَكَفَ مَعَ رَسُولِ اللهِ ﷺ فَلْيَرْجِعْ فَرَجَعَ النَّاسُ إِلَى الْمَسْجِدِ وَمَا نَرَى فِي السَّمَاءِ قَزَعَةً قَالَ فَجَاءَتْ سَحَابَةٌ فَمَطَرَتْ وَأُقِيمَتِ الصَّلَاةُ فَسَجَدَ رَسُولُ اللهِ ﷺ فِي الطِّينِ وَالْمَاءِ حَتَّى رَأَيْتُ أَثَرَ الطِّينِ فِي أَرْنَبَتِهِ وَجَبْهَتِهِ .

BORAVLJENJE U ITIKAFU ŽENE S IZVANMENSTRUALNIM ODLJEVOM KRVI

باب اعْتِكَافِ الْمُسْتَحَاضَةِ

2037. PRIČAO NAM JE Kutejbe, njemu Jezid b. Zurej', prenoseći od Halida, on od Ikrime, ovaj od Aiše, radijallahu anha, da je rekla:
"S Allahovim Poslanikom, sallallahu alejhi ve sellem, boravila je u itikafu u džamiji jedna od njegovih supruga (Aiša) s izvanmenstrualnim odljevom krvi. Ona je gledala crvenilo i žutilo (krv), i mi smo često, dok je ona klanjala, postavljale pod nju legen."[1]

٢٠٣٧. حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ حَدَّثَنَا يَزِيدُ بْنُ زُرَيْعٍ عَنْ خَالِدٍ عَنْ عِكْرِمَةَ عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهَا قَالَتْ اعْتَكَفَتْ مَعَ رَسُولِ اللهِ ﷺ امْرَأَةٌ مِنْ أَزْوَاجِهِ مُسْتَحَاضَةٌ فَكَانَتْ تَرَى الْحُمْرَةَ وَالصُّفْرَةَ فَرُبَّمَا وَضَعْنَا الطَّسْتَ تَحْتَهَا وَهِيَ تُصَلِّي.

ŽENINO POSJEĆIVANJE MUŽA DOK JE ON U ITIKAFU

باب زِيَارَةِ الْمَرْأَةِ زَوْجَهَا فِي اعْتِكَافِهِ

2038. PRIČAO NAM JE Seid b. Ufejr, njemu Lejs, a ovome Abdur-Rahman b. Halid, prenoseći od Ibnu-Šihaba, a ovaj od Alija b. Huseina, radijallahu anhuma, koga je obavijestila Safijja, supruga Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem...; a preko drugih prenosilaca, pričao nam je Abdullah b. Muhammed, njemu Hišam b. Jusuf, koga je obavijestio Ma'mer prenoseći od Zuhrija, on od Alija b. Huseina:
– Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, bio je u džamiji i kod njega (u posjeti) bile su njegove supruge. Pošto su se u sumrak vratile kući, on je Safijji bint Hujejj rekao: "Ne žuri se, i ja ću s tobom"; a njena soba bila je u kući Usame. Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, izašao je s njom (do vrata). U tom su ga susrela dva čovjeka od ensarija, pogledali Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, i pošli dalje. Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao im je: "Dođite ovamo! Ovo je Safijja, kćerka Hujejjova!"
– Subhanallah – rekli su oni.

٢٠٣٨. حَدَّثَنَا سَعِيدُ بْنُ عُفَيْرٍ قَالَ حَدَّثَنِي اللَّيْثُ قَالَ حَدَّثَنِي عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ خَالِدٍ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ عَنْ عَلِيِّ بْنِ الْحُسَيْنِ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا أَنَّ صَفِيَّةَ زَوْجَ النَّبِيِّ ﷺ أَخْبَرَتْهُ ح حَدَّثَنَا عَبْدُ اللهِ بْنُ مُحَمَّدٍ حَدَّثَنَا هِشَامُ بْنُ يُوسُفَ أَخْبَرَنَا مَعْمَرٌ عَنِ الزُّهْرِيِّ عَنْ عَلِيِّ بْنِ الْحُسَيْنِ كَانَ النَّبِيُّ ﷺ فِي الْمَسْجِدِ وَعِنْدَهُ أَزْوَاجُهُ فَرُحْنَ فَقَالَ لِصَفِيَّةَ بِنْتِ حُيَيٍّ لَا تَعْجَلِي حَتَّى أَنْصَرِفَ مَعَكِ وَكَانَ بَيْتُهَا فِي دَارِ أُسَامَةَ فَخَرَجَ النَّبِيُّ ﷺ مَعَهَا فَلَقِيَهُ رَجُلَانِ مِنَ الْأَنْصَارِ فَنَظَرَا إِلَى النَّبِيِّ ﷺ ثُمَّ أَجَازَا وَقَالَ لَهُمَا النَّبِيُّ ﷺ تَعَالَيَا إِنَّهَا صَفِيَّةُ بِنْتُ حُيَيٍّ قَالَا سُبْحَانَ اللهِ يَا رَسُولَ اللهِ قَالَ إِنَّ الشَّيْطَانَ يَجْرِي مِنَ الْإِنْسَانِ مَجْرَى الدَّمِ وَإِنِّي خَشِيتُ أَنْ يُلْقِيَ فِي أَنْفُسِكُمَا شَيْئًا.

1 Žena s istihadom ne smatra se nečistom. Istihada je vanredni ili izvanmenstrualni odljev krvi.

– Šejtan – rekao je Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem – kola kroz čovjeka kao krv kroz krvne sudove,[1] pa sam se pobojao da u vaše duše ne ubaci što (loše).

HOĆE LI (ČOVJEK) ODBITI SUMNJU OD SEBE DOK JE U ITIKAFU?

باب هَلْ يَدْرَأُ الْمُعْتَكِفُ عَنْ نَفْسِهِ

2039. PRIČAO NAM JE Isma'il b. Abdullah, njega obavijestio njegov brat prenoseći od Sulejmana, on od Muhammeda b. Ebu-Atika, ovaj od Ibnu-Šihaba, a on od Alija b. Huseina, radijallahu anhuma, koga je Safijja obavijestila...; a preko drugog seneda, pričao nam je Ali b. Abdullah, kome je Sufjan rekao:
– Čuo sam Zuhrija, gdje prenosi od Alija b. Huseina, da je Safijja, radijallahu anha, došla Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, dok je on još bio u itikafu i kada se vraćala on ju je ispraćao, pa ga je vidio jedan ensarija. Kada je i Vjerovjesnik njega ugledao, pozvao ga je: "Dođi ovamo! Ona je Safijja!"
Sufjan je ponekad govorio: "Ovo je Safijja. Šejtan uistinu kola kroz čovjeka poput kruženja njegove krvi."
– Došla mu je noću? – upitao sam (kaže Abdullah) Sufjana.
– Zar je dolazak mogao i biti nego samo noću? – odgovorio je Sufjan.

٢٠٣٩. حَدَّثَنَا إِسْمَاعِيلُ بْنُ عَبْدِ اللهِ قَالَ أَخْبَرَنِي أَخِي عَنْ سُلَيْمَانَ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ أَبِي عَتِيقٍ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ عَنْ عَلِيِّ بْنِ الْحُسَيْنِ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا أَنَّ صَفِيَّةَ بِنْتَ حُيَيٍّ أَخْبَرَتْهُ ح وَ حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ عَبْدِ اللهِ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ قَالَ سَمِعْتُ الزُّهْرِيَّ يُخْبِرُ عَنْ عَلِيِّ بْنِ الْحُسَيْنِ أَنَّ صَفِيَّةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهَا أَتَتِ النَّبِيَّ ﷺ وَهُوَ مُعْتَكِفٌ فَلَمَّا رَجَعَتْ مَشَى مَعَهَا فَأَبْصَرَهُ رَجُلٌ مِنَ الْأَنْصَارِ فَلَمَّا أَبْصَرَهُ دَعَاهُ فَقَالَ تَعَالَ هِيَ صَفِيَّةُ وَرُبَّمَا قَالَ سُفْيَانُ هَذِهِ صَفِيَّةُ فَإِنَّ الشَّيْطَانَ يَجْرِي مِنِ ابْنِ آدَمَ مَجْرَى الدَّمِ قُلْتُ لِسُفْيَانَ أَتَتْهُ لَيْلًا قَالَ وَهَلْ هُوَ إِلَّا لَيْلٌ .

1 Ovaj dio hadisa neki komentatori shvataju u smislu da šejtan kola po čovjeku kroz njegov krvotok, jer mu je Uzvišeni Allah dao tu moć. (prim. rec.)

IZLAZAK IZ ITIKAFA UJUTRO

باب من خرج من اعتكافه عند الصبح

2040. PRIČAO NAM JE Abdur-Rahman b. Bišr, njemu Sufjan, prenoseći od Ibnu- Džurejdža, on od Sulejmana Ahvela, daidže Ibni-Ebi-Nedžihova, ovaj od Ebu-Seleme, a on opet od Ebu-Seida...; a preko drugog seneda, Sufjan je rekao da mu je pričao Muhammed b. Amr prenoseći od Ebu-Seleme, on od Ebu-Seida – mislim kaže Sufjan – da je to pričao Ibnu-Ebi-Lebid, prenoseći od Ebu-Seleme, on od Ebu-Seida:
– Bili smo s Allahovim Poslanikom, sallallahu alejhi ve sellem, u itikafu srednjih deset dana (ramazana) i kada je bilo dvadeseto jutro prenijeli smo svoj prtljag (kućama). Nešto kasnije došao nam je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, i rekao:
"Ko je bio u itikafu, neka se vrati u itikaf! Ja sam vidio ovu noć (Kadr), vidio sam se i kako činim sedždu na vodi i blatu."
Kada se vratio u itikaf, naoblačilo se i pala je kiša.
"Tako mi onoga koji ga je poslao s Istinom (rekao je Ebu-Seid), nebo se naoblačilo već krajem toga dana. Džamija je bila pokrivena granjem (palmi) i ja sam zaista vidio na sredini i na vrhu njegova nosa trag vode i blata."

٢٠٤٠. حَدَّثَنَا عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ بِشْرٍ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ عَنِ ابْنِ جُرَيْجٍ عَنْ سُلَيْمَانَ الْأَحْوَلِ خَالِ ابْنِ أَبِي نَجِيحٍ عَنْ أَبِي سَلَمَةَ عَنْ أَبِي سَعِيدٍ ح قَالَ سُفْيَانُ وَحَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَمْرٍو عَنْ أَبِي سَلَمَةَ عَنْ أَبِي سَعِيدٍ ح قَالَ وَأَظُنُّ أَنَّ ابْنَ أَبِي لَبِيدٍ حَدَّثَنَا عَنْ أَبِي سَلَمَةَ عَنْ أَبِي سَعِيدٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ اعْتَكَفْنَا مَعَ رَسُولِ اللهِ ﷺ الْعَشْرَ الْأَوْسَطَ فَلَمَّا كَانَ صَبِيحَةَ عِشْرِينَ نَقَلْنَا مَتَاعَنَا فَأَتَانَا رَسُولُ اللهِ ﷺ قَالَ مَنْ كَانَ اعْتَكَفَ فَلْيَرْجِعْ إِلَى مُعْتَكَفِهِ فَإِنِّي رَأَيْتُ هَذِهِ اللَّيْلَةَ وَرَأَيْتُنِي أَسْجُدُ فِي مَاءٍ وَطِينٍ فَلَمَّا رَجَعَ إِلَى مُعْتَكَفِهِ وَهَاجَتِ السَّمَاءُ فَمُطِرْنَا فَوَالَّذِي بَعَثَهُ بِالْحَقِّ لَقَدْ هَاجَتِ السَّمَاءُ مِنْ آخِرِ ذَلِكَ الْيَوْمِ وَكَانَ الْمَسْجِدُ عَرِيشًا فَلَقَدْ رَأَيْتُ عَلَى أَنْفِهِ وَأَرْنَبَتِهِ أَثَرَ الْمَاءِ وَالطِّينِ .

ITIKAF (U DŽAMIJI) U ŠEVVALU

باب الاعتكاف في شوال

2041. PRIČAO NAM JE Muhammed, a on je sin Selamov, njemu Muhammed b. Fudajl b. Gazvan, prenoseći od Jahjaa b. Seida, on od Amre bint Abdur-Rahmana, a ona od Aiše, radijallahu anha:
– Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, bivao je u itikafu svakog ramazana. Kada bi klanjao jutarnji namaz, zatvarao bi se u itikaf.
– Potom je – kaže Abdur-Rahman – Aiša zatražila od njega odobrenje da i ona stupi u itikaf, pa joj

٢٠٤١. حَدَّثَنَا مُحَمَّدٌ هُوَ ابْنُ سَلَامٍ أَخْبَرَنَا مُحَمَّدُ بْنُ فُضَيْلِ بْنِ غَزْوَانَ عَنْ يَحْيَى بْنِ سَعِيدٍ عَنْ عَمْرَةَ بِنْتِ عَبْدِ الرَّحْمَنِ عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهَا قَالَتْ كَانَ رَسُولُ اللهِ ﷺ يَعْتَكِفُ فِي كُلِّ رَمَضَانَ وَإِذَا صَلَّى الْغَدَاةَ دَخَلَ مَكَانَهُ الَّذِي اعْتَكَفَ فِيهِ قَالَ فَاسْتَأْذَنَتْهُ عَائِشَةُ أَنْ تَعْتَكِفَ

je on dozvolio i ona je postavila u džamiji jedan kupolast prigradak. To je čula Hafsa, pa je i ona napravila prigradak, a kada je to čula Zejneba i ona je to učinila. Pošto je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, idućeg jutra vidio četiri prigratka, upitao je: "Šta ih je na ovo natjeralo? Je li pobožnost? Nosite ih da ih ne gledam (jer su postavljeni iz ljubomore)!" Tako su oni svi uklonjeni. Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, nije tog ramazana bio u itikafu, nego je to učinio u drugoj desetini ševvala.

فَأَذِنَ لَهَا فَضَرَبَتْ فِيهِ قُبَّةً فَسَمِعَتْ بِهَا حَفْصَةُ فَضَرَبَتْ قُبَّةً وَسَمِعَتْ زَيْنَبُ بِهَا فَضَرَبَتْ قُبَّةً أُخْرَى فَلَمَّا انْصَرَفَ رَسُولُ اللهِ ﷺ مِنَ الْغَدَاةِ أَبْصَرَ أَرْبَعَ قِبَابٍ فَقَالَ مَا هَذَا فَأُخْبِرَ خَبَرَهُنَّ فَقَالَ مَا حَمَلَهُنَّ عَلَى هَذَا الْبِرُّ انْزِعُوهَا فَلَا أَرَاهَا فَنُزِعَتْ فَلَمْ يَعْتَكِفْ فِي رَمَضَانَ حَتَّى اعْتَكَفَ فِي آخِرِ الْعَشْرِ مِنْ شَوَّالٍ .

MIŠLJENJE DA NE TREBA POSTITI KADA SE JE U ITIKAFU (U MJESECIMA VAN RAMAZANA)

باب مَنْ لَمْ يَرَ عَلَيْهِ صَوْمًا إِذَا اعْتَكَفَ

2042. PRIČAO NAM JE Isma'il b. Abdullah, prenoseći od svoga brata, on od Sulejmana, ovaj od Ubejdullaha b. Omera, on od Nafija, ovaj od Abdullaha b. Omera, a on od Omera b. Hattaba, radijallahu anhu, da je rekao:

– Allahov Poslaniče, zavjetovao sam se u predislamsko doba da ću u itikafu provesti jednu noć u Ka'bi?

"Ispuni svoj zavjet!" – rekao je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, i Omer je boravio u itikafu jednu noć.

٢٠٤٢. حَدَّثَنَا إِسْمَاعِيلُ بْنُ عَبْدِ اللهِ عَنْ أَخِيهِ عَنْ سُلَيْمَانَ بْنِ بِلَالٍ عَنْ عُبَيْدِ اللهِ بْنِ عُمَرَ عَنْ نَافِعٍ عَنْ عَبْدِ اللهِ بْنِ عُمَرَ عَنْ عُمَرَ بْنِ الْخَطَّابِ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ أَنَّهُ قَالَ يَا رَسُولَ اللهِ إِنِّي نَذَرْتُ فِي الْجَاهِلِيَّةِ أَنْ أَعْتَكِفَ لَيْلَةً فِي الْمَسْجِدِ الْحَرَامِ فَقَالَ لَهُ النَّبِيُّ ﷺ أَوْفِ نَذْرَكَ فَاعْتَكَفَ لَيْلَةً .

PRIMANJE ISLAMA NAKON ZAVJETOVANJA U PREDISLAMSKO DOBA DA ĆE SE BORAVITI U ITIKAFU

باب إذا نذر في الجاهلية أن يعتكف ثم أسلم

2043. PRIČAO NAM JE Ubejd b. Ismail, njemu Ebu-Usame, prenoseći od Ubejdullaha, on od Nafija, ovaj od Ibn-Omera, da se Omer, radijallahu anhu, još u predislamsko doba zavjetovao da će boraviti u itikafu u Ka'bi – mislim da se zavjetovao – rekao je Nafi' – jednu noć.
– Ispuni svoj zavjet! – rekao mu je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem.

٢٠٤٣. حَدَّثَنَا عُبَيْدُ بْنُ إِسْمَاعِيلَ حَدَّثَنَا أَبُو أُسَامَةَ عَنْ عُبَيْدِ اللهِ عَنْ نَافِعٍ عَنِ ابْنِ عُمَرَ أَنَّ عُمَرَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ نَذَرَ فِي الْجَاهِلِيَّةِ أَنْ يَعْتَكِفَ فِي الْمَسْجِدِ الْحَرَامِ قَالَ أُرَاهُ قَالَ لَيْلَةً قَالَ لَهُ رَسُولُ اللهِ ﷺ أَوْفِ بِنَذْرِكَ.

ITIKAF U DŽAMIJI U SREDNJOJ DEKADI RAMAZANA

باب الاعتكاف في العشر الأوسط من رمضان

2044. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Ebu-Šejbe, njemu Ebu-Bekr prenoseći od Ebu-Husajna, on od Ebu-Saliha, a ovaj od Ebu-Hurejre, radijallahu anhu:
"Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, boravio je u itikafu svakog ramazana po deset dana, a u godini u kojoj je preselio na ahiret, boravio je dvadeset dana."

٢٠٤٤. حَدَّثَنَا عَبْدُ اللهِ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ حَدَّثَنَا أَبُو بَكْرٍ عَنْ أَبِي حَصِينٍ عَنْ أَبِي صَالِحٍ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ كَانَ النَّبِيُّ ﷺ يَعْتَكِفُ فِي كُلِّ رَمَضَانٍ عَشْرَةَ أَيَّامٍ فَلَمَّا كَانَ الْعَامُ الَّذِي قُبِضَ فِيهِ اعْتَكَفَ عِشْرِينَ يَوْمًا.

KO JE HTIO BITI U ITIKAFU, PA SE PREDOMISLIO DA IZAĐE

باب من أراد أن يعتكف ثم بدا له أن يخرج

2045. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Mukatil Ebul-Hasan, njega obavijestio Abdullah, ovoga Evza'i, kome je rekao Jahja b. Seid, njemu Amra bint Abdur-Rahman prenoseći od Aiše, radijallahu anha, da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, spomenuo da će boraviti u itikafu zadnjih deset dana ramazana, pa je tražila dozvolu Aiša da i ona boravi i on joj je dozvolio. Hafsa je pitala Aišu da joj ona zatraži dozvolu, što je ona i učinila.

٢٠٤٥. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ مُقَاتِلٍ أَبُو الْحَسَنِ أَخْبَرَنَا عَبْدُ اللهِ أَخْبَرَنَا الْأَوْزَاعِيُّ قَالَ حَدَّثَنِي يَحْيَى بْنُ سَعِيدٍ قَالَ حَدَّثَتْنِي عَمْرَةُ بِنْتُ عَبْدِ الرَّحْمَنِ عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهَا أَنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ ذَكَرَ أَنْ يَعْتَكِفَ الْعَشْرَ الْأَوَاخِرَ مِنْ رَمَضَانَ فَاسْتَأْذَنَتْهُ عَائِشَةُ فَأَذِنَ لَهَا وَسَأَلَتْ

Kada je to vidjela Zejneba bint Džahš, naredila je postavljanje (prigratka) i on je napravljen. Kada je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, klanjao (sabah) i pošao svom podignutom prigratku, ugledao je – kaže Aiša – ostale podignute šatore i upitao:
"Šta je ovo?"
– Prigraci Aiše, Hafse i Zejnebe – odgovorili su prisutni.
– Namjeravaju li one time neku pobožnost? Ja neću biti u itikafu! – rekao je on i vratio se (u stan) i tek kada je ispostio (iza Bajrama) proveo je u itikafu deset dana ševvala.

حَفْصَةُ عَائِشَةَ أَنْ تَسْتَأْذِنَ لَهَا فَفَعَلَتْ فَلَمَّا رَأَتْ ذَلِكَ زَيْنَبُ ابْنَةُ جَحْشٍ أَمَرَتْ بِبِنَاءٍ فَبُنِيَ لَهَا قَالَتْ وَكَانَ رَسُولُ اللهِ ﷺ إِذَا صَلَّى انْصَرَفَ إِلَى بِنَائِهِ فَبَصُرَ بِالأَبْنِيَةِ فَقَالَ مَا هَذَا قَالُوا بِنَاءُ عَائِشَةَ وَحَفْصَةَ وَزَيْنَبَ فَقَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ أَالْبِرَّ أَرَدْنَ بِهَذَا مَا أَنَا بِمُعْتَكِفٍ فَرَجَعَ فَلَمَّا أَفْطَرَ اعْتَكَفَ عَشْرًا مِنْ شَوَّالٍ .

ONAJ KO JE U ITIKAFU MOŽE PROMOLITI SVOJU GLAVU U STAN RADI PRANJA (KOSE)

باب الْمُعْتَكِفِ يُدْخِلُ رَأْسَهُ الْبَيْتَ لِلْغُسْلِ

2046. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Muhammed, njemu Hišam b. Jusuf prenoseći od Ma'mera, on od Zuhrija, ovaj od Urve, a Urve od Aiše, radijallahu anha, da je ona, imajući menstruaciju, češljala Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, dok je on bio u džamiji, u itikafu. Ona je bila u svojoj sobi, a on bi joj samo proturio svoju glavu.

٢٠٤٦ . حَدَّثَنَا عَبْدُ اللهِ بْنُ مُحَمَّدٍ حَدَّثَنَا هِشَامُ بْنُ يُوسُفَ أَخْبَرَنَا مَعْمَرٌ عَنِ الزُّهْرِيِّ عَنْ عُرْوَةَ عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهَا أَنَّهَا كَانَتْ تُرَجِّلُ النَّبِيَّ ﷺ وَهِيَ حَائِضٌ وَهُوَ مُعْتَكِفٌ فِي الْمَسْجِدِ وَهِيَ فِي حُجْرَتِهَا يُنَاوِلُهَا رَأْسَهُ .

بِسْمِ اللهِ الرَّحْمنِ الرَّحِيمِ

U ime Allaha, Svemilosnog, Samilosnog!

كِتَابُ الْبُيُوعِ

KUPOPRODAJA

وَقَوْلُ اللهِ عَزَّ وَجَلَّ (وَأَحَلَّ اللهُ الْبَيْعَ وَحَرَّمَ الرِّبَا) وَقَوْلُهُ (إِلَّا أَنْ تَكُونَ تِجَارَةً حَاضِرَةً تُدِيرُونَهَا بَيْنَكُمْ).

i riječima Uzvišenog Allaha: "Allah je dozvolio trgovinu, a zabranio kamatu..." i Njegovim riječima: "... osim ako je to trgovanje u kojem robu plaćate odmah i koje vi međusobno svakodnevno obavljate..."[1]

بَاب مَا جَاءَ فِي قَوْلِ اللَّهِ تَعَالَى

ONO ŠTO JE NAVEDENO O RIJEČIMA UZVIŠENOG ALLAHA:

(فَإِذَا قُضِيَتْ الصَّلَاةُ فَانْتَشِرُوا فِي الْأَرْضِ وَابْتَغُوا مِنْ فَضْلِ اللهِ وَاذْكُرُوا اللهَ كَثِيرًا لَعَلَّكُمْ تُفْلِحُونَ وَإِذَا رَأَوْا تِجَارَةً أَوْ لَهْوًا انْفَضُّوا إِلَيْهَا وَتَرَكُوكَ قَائِمًا قُلْ مَا عِنْدَ اللهِ خَيْرٌ مِنْ اللَّهْوِ وَمِنْ التِّجَارَةِ وَاللهُ خَيْرُ الرَّازِقِينَ) وَقَوْلِهِ (لَا تَأْكُلُوا أَمْوَالَكُمْ بَيْنَكُمْ بِالْبَاطِلِ إِلَّا أَنْ تَكُونَ تِجَارَةً عَنْ تَرَاضٍ مِنْكُمْ).

"A kada se završi džuma-namaz, raziđite se po zemlji i tražite Allahove blagodati i mnogo spominjite Allaha da biste se spasili. Kada oni ugledaju kakvu trgovinu ili zabavu, pohrle k njoj, a tebe ostave stojeći (na minberu). Reci: 'Ono što je kod Allaha bolje je od zabave i trgovine. Allah je najbolji opskrbnik.'"[2]

I o Njegovim riječima: "Ne jedite međusobno svoje imetke na nedozvoljen način, osim ako je to trgovina uz vaše međusobno zadovoljstvo..."[3]

---

1 El-Bekare: 276-283.

2 El-Džumu'a: 10-11. ajet. Jedne godine vladaše u Medini glad, pa je Dihje b. Halife došao iz Šama s karavanom hrane. Karavan je stigao u grad u petak kada je Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, držao hutbu. Prisutni su čuli pljeskanje i buku bubnjeva i, misleći da će ostati bez hrane, pohrlili su na trg. U džamiji je ostao Ebu-Bekr, Omer i još 8 ashaba, odnosno 11-12 ili najviše 40 ljudi. Poslije ovog slučaja objavljen je gore citirani ajet, a Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, rekao je: "Allaha mi, da ste otišli svi za trgovinom, ovu bi dolinu spržila vatra."

3 Varanje u trgovini je zabranjeno. Poštena trgovina je neophodna. Međusobnom razmjenom dobara ljudi se opskrbljuju potrebnim i tim se unekoliko suzbija krađa i prevara. Putem kupoprodaje ljudima dolaze opravdano u vlasništvo predmeti potrebni za normalno održavanje zdravlja i života.
Kupoprodaja nuka čovjeka na produktivan rad čijom produktivnošću, putem uobičajene zakonske zamjene dobara, dolazi do osobno potrebnog dobra. Kada ljudi ne bi mogli doći do materijalnih dobara potrebnih za

2047. PRIČAO NAM JE Ebul-Jeman, a njemu Šu'ajb prenoseći od Zuhrija, koji je rekao:
– Obavijestili su me Seid b. Musejjeb i Ebu-Seleme b. Abdur-Rahman da je Ebu-Hurejra, radijallahu anhu, kazao: "Vi stalno govorite: Ebu-Hurejra prenosi od Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, mnoge hadise i izjavljujete: Što muhadžiri i ensarije ne prenose od Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, hadise kao i Ebu-Hurejra!"
Međutim, moju braću muhadžire obuzelo je rukovanje (prilikom trgovanja) po trgovima, a ja sam bio uz Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, ako mi je makar bio stomak pun. Tako sam bio prisutan, kada su oni bili odsutni i pamtio sam što bi oni i zaboravili. Moju braću ensarije okupirao je posao njihovih imanja, dok sam ja bio čovjek siromah, jedan od onih siromaha Suffe (nastrešnice pored džamije); pamtio sam što bi oni zaboravili.
Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, u jednoj izjavi koju Ebu-Hurejre prenosi, zaista je rekao: "Neće prostrijeti svoju haljinu niko dok ja ne završim ovaj svoj govor, a neće potom niko skupiti oko sebe svoju haljinu, a da ne upamti ono što sam rekao."
– Potom sam (rekao je Ebu-Hurejre) prostro sebi prugastu haljinu i kada je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, završio svoj govor,

٢٠٤٧. حَدَّثَنَا أَبُو الْيَمَانِ حَدَّثَنَا شُعَيْبٌ عَنْ الزُّهْرِيِّ قَالَ أَخْبَرَنِي سَعِيدُ بْنُ الْمُسَيَّبِ وَأَبُو سَلَمَةَ بْنُ عَبْدِ الرَّحْمَنِ أَنَّ أَبَا هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ إِنَّكُمْ تَقُولُونَ إِنَّ أَبَا هُرَيْرَةَ يُكْثِرُ الْحَدِيثَ عَنْ رَسُولِ اللهِ ﷺ وَتَقُولُونَ مَا بَالُ الْمُهَاجِرِينَ وَالْأَنْصَارِ لَا يُحَدِّثُونَ عَنْ رَسُولِ اللهِ ﷺ بِمِثْلِ حَدِيثِ أَبِي هُرَيْرَةَ وَإِنَّ إِخْوَتِي مِنْ الْمُهَاجِرِينَ كَانَ يَشْغَلُهُمْ صَفْقٌ بِالْأَسْوَاقِ وَكُنْتُ أَلْزَمُ رَسُولَ اللهِ ﷺ عَلَى مِلْءِ بَطْنِي فَأَشْهَدُ إِذَا غَابُوا وَأَحْفَظُ إِذَا نَسُوا وَكَانَ يَشْغَلُ إِخْوَتِي مِنْ الْأَنْصَارِ عَمَلُ أَمْوَالِهِمْ وَكُنْتُ امْرَأً مِسْكِينًا مِنْ مَسَاكِينِ الصُّفَّةِ أَعِي حِينَ يَنْسَوْنَ وَقَدْ قَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ فِي حَدِيثٍ يُحَدِّثُهُ إِنَّهُ لَنْ يَبْسُطَ أَحَدٌ ثَوْبَهُ حَتَّى أَقْضِيَ مَقَالَتِي هَذِهِ ثُمَّ يَجْمَعَ إِلَيْهِ ثَوْبَهُ إِلَّا وَعَى مَا أَقُولُ فَبَسَطْتُ نَمِرَةً عَلَيَّ حَتَّى إِذَا قَضَى رَسُولُ اللهِ ﷺ مَقَالَتَهُ جَمَعْتُهَا إِلَى صَدْرِي فَمَا نَسِيتُ مِنْ مَقَالَةِ رَسُولِ اللهِ ﷺ تِلْكَ مِنْ شَيْءٍ.

život milom, oni bi ih grabili silom, a tada bi vladao zakon jačeg i svijetom gospodario nered.
Osnov kupoprodajnog ugovora je ponuda i prihvatanje zainteresiranih stranaka. Za ponudu i prihvat uopotrebljavaju se glagoli u prošlom ili sadašnjem vremenu. Naprimjer: "Prodadoh ti ovu knjigu za 10 dinara", a kupac odgovori: "I ja je uzimam."
Kupoprodajni ugovor ne može biti sklopljen izrazima glagola u imperativu ili u budućem vremenu. Uvjeti za valjanost kupoprodajnog ugovora su:
– da predmet kupoprodaje ima i postoji u času sklapanja ugovora. Kupoprodaja predmeta koji u času sklapanja ugovora, bilo usmenog ili pismenog, ne postoje, ništetna je. Naprimjer: prodaja ploda na drvetu koji se nije još pokazao;
– da je prodaja kupoprodajnog predmeta moguća. Prema tome ne može se prodati čamac potonuo u moru;
– da kupoprodajni predmet ima prometnu vrijednost. Ne može se prodati lešina ili slobodan čovjek,
– da kupac poznaje predmet kupoprodaje i
– da su kupoprodajne stranke punodobne i pametne.
Muslimanu je zabranjeno biti bez zanata i ljenčariti, tj. biti bez ikakve produktivnosti. Rad je adekvatan pobožnosti. Mudri Lukman savjetovaše svoga sina riječima: "Sinak moj, od dunjaluka uzmi koliko ti je potrebno, troši osobno stečenu imovinu da bi stekao nagradu na budućem svijetu i nemoj materijalnog dobra ovog svijeta potpuno odbacivati, pa da osiromašiš i živiš na teret drugih ljudi!"

skupio sam je iznad svojih prsa (oko sebe) i nisam od toga predavanja Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, ništa zaboravio.[1]

2048. PRIČAO NAM JE Abdul-Aziz b. Abdullah, njemu Ibrahim b. Sa'd prenoseći od svoga oca, a on od svoga djeda, koji je rekao:
– Abdu-Rahman b. Avf, radijallahu anhu, kazao je: "Kada smo došli u Medinu, Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, pobratio je mene i Sa'da b. Rebija. Potom je Sa'd b. Rebi' rekao: Ja sam, uistinu, najbogatiji ensarija i dodijelit ću ti polovinu svoje imovine, a pogledaj koju bi od dviju mojih supruga volio pa da je tebi pustim i kada se oslobodi (pričeka) da je sebi vjenčaš?"
– Abdur-Rahman je – rekao je Ibrahim – odgovorio: "Nemam za to potrebe. Ima li gdje trg gdje se trguje?"
– Ima trg Kajnuka' – rekao je Sa'd.
– Sutradan ujutro otišao je na njega Abdur-Rahman i donio – rekao je Ibrahim – sira i masla.
– Potom je – kazao je Ibrahim – otišao on i drugi dan i jedanput dođe, a na njemu bješe (žuti) trag od mirisa. Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, upita:
– Oženi li se?
– Da – reče on.
– A koja je? – upitao je Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem.
– Jedna žena od ensarija – odgovorio je Abdur-Rahman.
– Koliko si dao (vjenčanog dara?) – upitao je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem.
– Težinu (mjeru) zlatne košpice, odnosno zlatnu košpicu (*nevat*).
– Pa napravi svadbu makar u vrijednosti jedne ovce – rekao mu je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem.

٢٠٤٨. حَدَّثَنَا عَبْدُ الْعَزِيزِ بْنُ عَبْدِ اللهِ حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ سَعْدٍ عَنْ أَبِيهِ عَنْ جَدِّهِ قَالَ قَالَ عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ عَوْفٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ لَمَّا قَدِمْنَا الْمَدِينَةَ آخَى رَسُولُ اللهِ ﷺ بَيْنِي وَبَيْنَ سَعْدِ بْنِ الرَّبِيعِ فَقَالَ سَعْدُ بْنُ الرَّبِيعِ إِنِّي أَكْثَرُ الْأَنْصَارِ مَالًا فَأَقْسِمُ لَكَ نِصْفَ مَالِي وَانْظُرْ أَيَّ زَوْجَتَيَّ هَوِيتَ نَزَلْتُ لَكَ عَنْهَا فَإِذَا حَلَّتْ تَزَوَّجْتَهَا قَالَ فَقَالَ لَهُ عَبْدُ الرَّحْمَنِ لَا حَاجَةَ لِي فِي ذَلِكَ هَلْ مِنْ سُوقٍ فِيهِ تِجَارَةٌ قَالَ سُوقُ قَيْنُقَاعٍ قَالَ فَغَدَا إِلَيْهِ عَبْدُ الرَّحْمَنِ فَأَتَى بِأَقِطٍ وَسَمْنٍ قَالَ ثُمَّ تَابَعَ الْغُدُوَّ فَمَا لَبِثَ أَنْ جَاءَ عَبْدُ الرَّحْمَنِ عَلَيْهِ أَثَرُ صُفْرَةٍ فَقَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ تَزَوَّجْتَ قَالَ نَعَمْ قَالَ وَمَنْ قَالَ امْرَأَةً مِنَ الْأَنْصَارِ قَالَ كَمْ سُقْتَ قَالَ زِنَةَ نَوَاةٍ مِنْ ذَهَبٍ أَوْ نَوَاةً مِنْ ذَهَبٍ فَقَالَ لَهُ النَّبِيُّ ﷺ أَوْلِمْ وَلَوْ بِشَاةٍ .

[1] Pod nastrešnicom (suffa) pred džamijom Allahovog Poslanika u Medini bijahu smješteni putnici namjernici, beskućnici i siromasi, a Ebu-Hurejra im je bio starješina. Ova grupa ashaba slušala je svaku riječ Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, i bila uvijek spremna na vojne pohode. Rashode izdržavanja ovih ljudi podmirivali su bogatiji muslimani neposredno, a nekad se to činilo iz društvene blagajne.

2049. PRIČAO NAM JE Ahmed b. Junus, njemu Zuhejr, a ovome Humejd prenoseći od Enesa, radijallahu anhu, koji je rekao:
– Došao je u Medinu Abdur-Rahman b. Avf, pa ga je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, pobratio sa Sa'dom b. Rebijom – ensarijom. Sa'd je bio bogat, pa je Abdur-Rahmanu rekao: "Podijelit ću svoj imetak s tobom popola i oženit ću te (jednom od svojih žena nakon što je pustim).
– Allah te blagoslovio (dao ti napredak) u tvojim ukućanima i tvom imetku! Uputi me – rekao je Abdur-Rahman – na koji trg!
I on se nije vratio dok nije zaradio nešto sira i masla i to donio svojim ukućanima. Malo smo se tu zadržali, odnosno koliko je to Allah htio, i on opet dođe, a na njemu bijaše trag šafrana, pa mu Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, reče: "Šta je to?"
– Allahov Poslaniče – reče on – oženio sam se jednom ženom od ensarija.
– Šta si joj dao? – upitao je Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem.
– Košpicu zlata, odnosno težinu jedne košpice zlata – odgovori on.
– Čini svadbu (veselje) makar jednom ovcom – rekao je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem.[1]

٢٠٤٩. حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ يُونُسَ حَدَّثَنَا زُهَيْرٌ حَدَّثَنَا حُمَيْدٌ عَنْ أَنَسٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ قَدِمَ عَبْدُ الرَّحْمَنِ ابْنُ عَوْفٍ الْمَدِينَةَ فَآخَى النَّبِيُّ ﷺ بَيْنَهُ وَبَيْنَ سَعْدِ ابْنِ الرَّبِيعِ الأَنْصَارِيِّ وَكَانَ سَعْدٌ ذَا غِنًى فَقَالَ لِعَبْدِ الرَّحْمَنِ أُقَاسِمُكَ مَالِي نِصْفَيْنِ وَأُزَوِّجُكَ قَالَ بَارَكَ اللهُ لَكَ فِي أَهْلِكَ وَمَالِكَ دُلُّونِي عَلَى السُّوقِ فَمَا رَجَعَ حَتَّى اسْتَفْضَلَ أَقِطًا وَسَمْنًا فَأَتَى بِهِ أَهْلَ مَنْزِلِهِ فَمَكَثْنَا يَسِيرًا أَوْ مَا شَاءَ اللهُ فَجَاءَ وَعَلَيْهِ وَضَرٌ مِنْ صُفْرَةٍ فَقَالَ لَهُ النَّبِيُّ ﷺ مَهْيَمْ قَالَ يَا رَسُولَ اللهِ تَزَوَّجْتُ امْرَأَةً مِنَ الأَنْصَارِ قَالَ مَا سُقْتَ إِلَيْهَا قَالَ نَوَاةً مِنْ ذَهَبٍ أَوْ وَزْنَ نَوَاةٍ مِنْ ذَهَبٍ قَالَ أَوْلِمْ وَلَوْ بِشَاةٍ .

2050. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Muhammed, prenoseći od Sufjana, on od Amra, a ovaj od Ibnu-Abbasa, radijallahu anhuma, koji je rekao:
– U predislamsko doba bili su ovi trgovi (vašarišta): Ukaz, Medženne i Zul-Medžaz. S objavom islama muslimani su ih se klonili pa je objavljeno: "Nije vam grijeh da tražite blagodati vašeg

٢٠٥٠. حَدَّثَنَا عَبْدُ اللهِ بْنُ مُحَمَّدٍ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ عَنْ عَمْرٍو عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا قَالَ كَانَتْ عُكَاظُ وَمَجَنَّةُ وَذُو الْمَجَازِ أَسْوَاقًا فِي الْجَاهِلِيَّةِ فَلَمَّا كَانَ الإِسْلَامُ فَكَأَنَّهُمْ تَأَثَّمُوا فِيهِ

1 "Nevat" je mjera za zlato i srebro, a u leksikonu znači košpicu. Buharija smatra da "nevat" iznosi 5 dirhema, Ahmed b. Hanbel 3 dirhema, dok predstavnici malikija drže da je to četvrtina zlatnika.
Pristojno sprovesti svadbeno veselje spada u lijepe islamske običaje. Preporučljivo je to veselje činiti od 2-7 dana, a pokuđeno je da traje duže od sedmice.
Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, sprovodio je svadbu nekih svojih supruga uz čašćenje gostiju hurmama i prekrupom (jelom od isitnjene pšenice ili ječma).

Gospodara u sezonama hadža", po kiraetu (učenju) Ibni-Abbasa.[2]

فَنَزَلَتْ لَيْسَ عَلَيْكُمْ جُنَاحٌ أَنْ تَبْتَغُوا فَضْلًا مِنْ رَبِّكُمْ فِي مَوَاسِمِ الْحَجِّ قَرَأَهَا ابْنُ عَبَّاسٍ .

ŠTA JE DOZVOLJENO (HALAL) JASNO JE, A ŠTA JE ZABRANJENO (HARAM) JASNO JE, A IZMEĐU NJIH IMA SUMNJIVIH (NEJASNIH) POSLOVA

باب الحلال بيّن والحرام بيّن وبينهما مشبّهاتٌ

2051. PRIČAO MI JE Muhammed b. Musenna, a njemu Ibnu-Ebi-Adijj prenoseći od Ibnu-Avna, a on od Ša'bija, koji je rekao:

– Čuo sam Nu'mana b. Bešira, radijallahu anhu, gdje kaže: "Čuo sam Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem... Preko drugog niza prenosilaca, pričao nam je Ali b. Abdullah, njemu Ibnu-Ujejne, a ovome Ebu-Ferve, prenoseći od Ša'bija koji je izjavio: "Čuo sam Nu'mana, a on od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem...", a opet preko drugog niza prenosilaca, pričao nam je Muhammed b. Kesir, prenoseći od Sufjana, on od Ebu-Ferve, ovaj od Ša'bija, a on opet od Nu'mana b. Bešira, radijallahu anhu, da je izjavio:

– Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao je: "Što je dozvoljeno (halal), jasno je, a što je zabranjeno (haram), jasno je, a između njih ima poslova nejasnih. Ko god ostavi ono što mu sliči grijehu, on će ono što mu je jasno (zabranjeno) još više ostavljati (kloniti se), a ko se usudi na ono što sumnja da je grijeh (ili nije), može lahko upasti u ono što je jasno (zabranjeno).

Grijesi su Allahova zabrana, pa ko napasa stado oko zabrane može mu ono lahko u nju upasti."

٢٠٥١. حَدَّثَنِي مُحَمَّدُ بْنُ الْمُثَنَّى حَدَّثَنَا ابْنُ أَبِي عَدِيٍّ عَنْ ابْنِ عَوْنٍ عَنْ الشَّعْبِيِّ سَمِعْتُ النُّعْمَانَ ابْنَ بَشِيرٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ سَمِعْتُ النَّبِيَّ ﷺ ... و حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ عَبْدِ اللهِ حَدَّثَنَا ابْنُ عُيَيْنَةَ حَدَّثَنَا أَبُو فَرْوَةَ عَنْ الشَّعْبِيِّ قَالَ سَمِعْتُ النُّعْمَانَ بْنَ بَشِيرٍ قَالَ سَمِعْتُ النَّبِيَّ ﷺ وحَدَّثَنَا عَبْدُ اللهِ بْنُ مُحَمَّدٍ حَدَّثَنَا ابْنُ عُيَيْنَةَ عَنْ أَبِي فَرْوَةَ سَمِعْتُ الشَّعْبِيَّ سَمِعْتُ النُّعْمَانَ بْنَ بَشِيرٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا عَنْ النَّبِيِّ ﷺ حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ كَثِيرٍ أَخْبَرَنَا سُفْيَانُ عَنْ أَبِي فَرْوَةَ عَنْ الشَّعْبِيِّ عَنْ النُّعْمَانِ بْنِ بَشِيرٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ قَالَ النَّبِيُّ ﷺ الْحَلَالُ بَيِّنٌ وَالْحَرَامُ بَيِّنٌ وَبَيْنَهُمَا أُمُورٌ مُشْتَبِهَةٌ فَمَنْ تَرَكَ مَا شُبِّهَ عَلَيْهِ مِنْ الْإِثْمِ كَانَ لِمَا اسْتَبَانَ أَتْرَكَ وَمَنْ اجْتَرَأَ عَلَى مَا يَشُكُّ فِيهِ مِنْ الْإِثْمِ أَوْشَكَ أَنْ يُوَاقِعَ مَا اسْتَبَانَ وَالْمَعَاصِي حِمَى اللهِ مَنْ يَرْتَعْ حَوْلَ الْحِمَى يُوشِكُ أَنْ يُوَاقِعَهُ .

2 Iz navedenih hadisa zaključuje se:
– moral i pošteni rad je ponos, a posebno pošteno trgovanje;
– trgovna je berićetli posao;
– za opskrbljivanje porodice treba se maksimalno truditi i raditi, a kod djece razvijati radne navike i osposobiti ih za samostalni život putem škole i suvremenih zanata. Djeca bez zanata i školovanja su osuđena na propast. Materijalna dobra mogu pomoći čovjeku da postigne sreću ovoga i budućeg svijeta;
– bratimljenje i drugarstvo u ime Allaha, dželle šanuhu, otvara puteve iskrenoj suradnji i međusobnom materijalnom ispomaganju ljudi i smanjuje razlike životnog standarda među svijetom. Primjer Sa'da nije bio usamljen slučaj neograničene brige za goloruke izbjeglice iz Mekke.

OBJAŠNJENJE SUMNJIVIH POSLOVA

بَاب تَفْسِيرِ الْمُشَبَّهَاتِ

Hasan b. Ebu-Sinan je rekao: "Ne vidim da je išta lakše od pobožnosti: ostavi ono u što sumnjaš, uzimajući ono u što ne sumnjaš!"[1]

وَقَالَ حَسَّانُ بْنُ أَبِي سِنَانٍ مَا رَأَيْتُ شَيْئًا أَهْوَنَ مِنَ الْوَرَعِ دَعْ مَا يَرِيبُكَ إِلَى مَا لَا يَرِيبُكَ .

2052. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Kesir, koga je obavijestio Sufjan, a njega Abdullah b. Abdur-Rahman b. Ebu-Husein, ovoga Abdullah b. Ebu-Mulejke prenoseći od Ukbe b. Harisa, radijallahu anhu, koji je rekao:
"Došla je jedna crna žena i rekla da nas je ona oboje zadojila (Ukbu i suprugu mu)."
Ukbe je to kasnije spomenuo Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, pa se Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, okrenuo od njega, nasmijao se i kazao:
– Kako, a već se (o tom) govorilo?
Kćerka Ebu-Ihaba Tejmije (kaže Buharija) bila je već Ukbetova supruga.[2]

٢٠٥٢. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ كَثِيرٍ أَخْبَرَنَا سُفْيَانُ أَخْبَرَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ أَبِي حُسَيْنٍ حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ أَبِي مُلَيْكَةَ عَنْ عُقْبَةَ بْنِ الْحَارِثِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ أَنَّ امْرَأَةً سَوْدَاءَ جَاءَتْ فَزَعَمَتْ أَنَّهَا أَرْضَعَتْهُمَا فَذَكَرَ لِلنَّبِيِّ ﷺ فَأَعْرَضَ عَنْهُ وَتَبَسَّمَ النَّبِيُّ ﷺ قَالَ كَيْفَ وَقَدْ قِيلَ وَقَدْ كَانَتْ تَحْتَهُ ابْنَةُ أَبِي إِهَابٍ التَّمِيمِيِّ .

---

1 Ebu-Umame je kazao:
– Jedan je čovjek upitao Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem: "Šta je vjerovanje?"
– Dobar si vjernik – odgovorio je Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, ako te učinjeno dobro djelo razveseli, a nevaljalo rastuži.
– A šta je grijesenje? – upitao je ovaj čovjek.
– Postupak koji te tišti u duši i zato ga ostavi! – odgovorio je Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem.

2 Tirmizi iznoseći konkretni slučaj kaže da je Ukbe rekao:
– Oženio sam se jednom ženom. Kasnije je došla jedna druga crna žena i rekla mi: "Ja sam vas oboje zadojila." Potom sam otišao Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, i rekao mu: "Vjenčao sam kćerku tog i tog. Potom mi je došla jedna crna žena i rekla: 'Ja sam vas oboje zadojila', ali ona laže." Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, okrenuo se od mene i ja sam mu prišao opet i rekao: "Ona je lažljivica."
– Kako? – upitao je on – a ona tvrdi kako vas je oboje zadojila? Ostavi je!
Rodbinstvo po mlijeku sprečava muslimanima međusobno sklapanje braka isto kao i rodbinstvo po krvi. Zadajanje navedenih nije utvrđeno nego se samo prepričavalo, ali je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, iz opreznosti i želje da se ljudi čuvaju od grijeha naredio Ukbi raskid braka.
Za utvrđivanje zadajanja punovažno je svjedočenje jedne žene i njena zakletva se prihvata. Ovo je stav Ibnu-Abbasa i još nekih ashaba, a usvajaju ga imami Ahmed i Ishak. Šafija uvažava svjedočenje samo više žena.

2053. PRIČAO NAM JE Jahja b. Kaze'a, a njemu Malik prenoseći od Ibnu-Šihaba, on od Urve b. Zubejra, a ovaj od Aiše, radijallahu anha, da je rekla:

– Utbe b. Ebi-Vekkas preporučio je svome bratu Sa'du b. Ebu-Vekkasu: "Sin robinje Zem'e je moj, pa uzmi ga!"

– Kada je bila godina oslobođenja (Mekke), uzeo ga je – kazala je Aiša – Sa 'd b. Ebi-Vekkas i rekao: "On je sin moga brata i on mi ga je preporučio."

Potom je ustao Ubejd (drugi) sin Zem'e i rekao: "On je moj brat, sin robinje moga oca, i rođen je na njegovom dušeku."

Kasnije su se oni sporili pred Vjerovjesnikom, sallallahu alejhi ve sellem, pa je Sa'd kazao: "Allahov Poslaniče, on je sin moga brata i on ga je meni preporučio."

Potom je Ubejd b. Zem'a rekao: "(On je) moj brat, sin robinje moga oca, i rođen je na njegovoj postelji."

Zatim je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, kazao: "'Ubejde, on pripada tebi!"

Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, još je dodao: "Dijete pripada vlasniku postelje (dušeka), a onom koji se ženama noću privlači (bludniku) pripada kamenovanje."

Kasnije je Sevdi, kćerki Zem'e, a supruzi Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Sevdo, pokrivaj se od njega!", jer je uvidio da je on sličan Utbi. Tako je on i umro, a nije je više vidio.[3]

٢٠٥٣. حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ قَزَعَةَ حَدَّثَنَا مَالِكٌ عَنْ ابْنِ شِهَابٍ عَنْ عُرْوَةَ بْنِ الزُّبَيْرِ عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهَا قَالَتْ كَانَ عُتْبَةُ بْنُ أَبِي وَقَّاصٍ عَهِدَ إِلَى أَخِيهِ سَعْدِ بْنِ أَبِي وَقَّاصٍ أَنَّ ابْنَ وَلِيدَةِ زَمْعَةَ مِنِّي فَاقْبِضْهُ قَالَتْ فَلَمَّا كَانَ عَامَ الْفَتْحِ أَخَذَهُ سَعْدُ بْنُ أَبِي وَقَّاصٍ وَقَالَ ابْنُ أَخِي قَدْ عَهِدَ إِلَيَّ فِيهِ فَقَامَ عَبْدُ بْنُ زَمْعَةَ فَقَالَ أَخِي وَابْنُ وَلِيدَةِ أَبِي وُلِدَ عَلَى فِرَاشِهِ فَتَسَاوَقَا إِلَى النَّبِيِّ ﷺ فَقَالَ سَعْدٌ يَا رَسُولَ اللهِ ابْنُ أَخِي كَانَ قَدْ عَهِدَ إِلَيَّ فِيهِ فَقَالَ عَبْدُ بْنُ زَمْعَةَ أَخِي وَابْنُ وَلِيدَةِ أَبِي وُلِدَ عَلَى فِرَاشِهِ فَقَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ هُوَ لَكَ يَا عَبْدُ بْنَ زَمْعَةَ ثُمَّ قَالَ النَّبِيُّ ﷺ الْوَلَدُ لِلْفِرَاشِ وَلِلْعَاهِرِ الْحَجَرُ ثُمَّ قَالَ لِسَوْدَةَ بِنْتِ زَمْعَةَ زَوْجِ النَّبِيِّ ﷺ احْتَجِبِي مِنْهُ لِمَا رَأَى مِنْ شَبَهِهِ بِعُتْبَةَ فَمَا رَآهَا حَتَّى لَقِيَ اللهَ .

3 U predislamsko doba robinje su bludom privređivale svojim gospodarima velike materijalne dohotke. S njima su se seksualno iživljavali istovremeno njihovi gospodari i drugi nahodnici, pa ako bi koja rodila dijete, usvajao bi ga prvenstveno gospodar ili drugi preljubnik. Ako je u međuvremenu gospodar umro, a nije dao nikakvu izjavu o čedonostvu, pravo usvajanja djeteta imali su nasljednici ostavitelja.
Islam očinstvo novorođenčeta pripisuje vlasniku postelje, domaćinu, odnosno gospodaru, upravo mužu bračne zajednice, osim ako se sudskim postupkom dokaže očinstvo nekoga drugog.
Za Vjerovjesnikovu odluku bitan je bio gospodar robinje Zem'e više nego sličnost djeteta na Utbu. Cilj je novorođenčetu osigurati status zakonitosti i očinstvo, a time i starateljstvo.

2054. PRIČAO NAM JE Ebul-Velid, njemu Šu'be, koga je obavijestio Abdullah b. Ebi-Sefer prenoseći od Ša'bija, on od Adijja b. Hatima, radijallahu anhu, koji je izjavio:
– Pitao sam Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, o strijeli koja pogodi životinju pljoštimice i on reče: "Ako (strijela) pogodi oštricom (sječivom) jedi, a ako pogodi pljoštimice (poleđinom ili drškom), pa ubije (životinju) ne jedi je, jer je ona premlaćena (vekiz)."
– Allahov Poslaniče – rekao sam – ja pustim svoga psa (kera) i spomenem Allahovo ime, a potom nađem s njim u lovu drugog psa na koga nisam izgovorio Bismillu i ne znam koji je od njih dvojice lov uhvatio?
– Ne jedi! Ti si izgovorio Bismillu samo na svoga kera, a nisi je izgovorio na onog drugog – rekao je on.

٢٠٥٤. حَدَّثَنَا أَبُو الْوَلِيدِ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ قَالَ أَخْبَرَنِي عَبْدُ اللهِ بْنُ أَبِي السَّفَرِ عَنِ الشَّعْبِيِّ عَنْ عَدِيِّ بْنِ حَاتِمٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ سَأَلْتُ النَّبِيَّ ﷺ عَنِ الْمِعْرَاضِ فَقَالَ إِذَا أَصَابَ بِحَدِّهِ فَكُلْ وَإِذَا أَصَابَ بِعَرْضِهِ فَقَتَلَ فَلَا تَأْكُلْ فَإِنَّهُ وَقِيذٌ قُلْتُ يَا رَسُولَ اللهِ أُرْسِلُ كَلْبِي وَأُسَمِّي فَأَجِدُ مَعَهُ عَلَى الصَّيْدِ كَلْبًا آخَرَ لَمْ أُسَمِّ عَلَيْهِ وَلَا أَدْرِي أَيُّهُمَا أَخَذَ قَالَ لَا تَأْكُلْ إِنَّمَا سَمَّيْتَ عَلَى كَلْبِكَ وَلَمْ تُسَمِّ عَلَى الْآخَرِ .

O SUMNJIVIM POSLOVIMA KOJIH SE TREBA KLONITI

بَاب مَا يُتَنَزَّهُ مِنَ الشُّبُهَاتِ

2055. PRIČAO NAM JE Kabisa, njemu Sufjan prenoseći od Mensura, on od Talhe, a ovaj od Enesa, radijallahu anhu, koji je izjavio:
– Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, prošao je pokraj jedne opale hurme i rekao: "Da (znam) da nije milostinja, pojeo bih je."
Hemmam je kazao, prenoseći od Ebu-Hurejre, radijallahu anhu, da je (Vjerovjesnik) rekao: "Našao sam hurmu koja je pala na moju postelju..."[1]

٢٠٥٥. حَدَّثَنَا قَبِيصَةُ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ عَنْ مَنْصُورٍ عَنْ طَلْحَةَ عَنْ أَنَسٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ مَرَّ النَّبِيُّ ﷺ بِتَمْرَةٍ مَسْقُوطَةٍ فَقَالَ لَوْلَا أَنْ تَكُونَ مِنْ صَدَقَةٍ لَأَكَلْتُهَا وَقَالَ هَمَّامٌ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ أَجِدُ تَمْرَةً سَاقِطَةً عَلَى فِرَاشِي .

---

1 Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, bilo je zabranjeno jesti i koristiti milostinju. Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, nije znao porijeklo spomenute hurme, i sumnjajući u to, nije je htio pojesti iz navedenog razloga. Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, dijelio bi siromasima hurme od prihoda sadakatul-fitra, pa bi se možda prilijepila koja hurma za njegovo odijelo i ispala na njegovu postelju.
Na putu nađenu tuđu stvar zabranjeno je prisvojiti ako ona predstavlja neku stvarnu vrijednost za njenog vlasnika i on je hoće za svoje potrebe koristiti. Iz Muhammedovih, sallallahu alejhi ve sellem, riječi: "Pojeo bih je..." zaključuje se da se na putu nađena hurma, kao i jabuka, šljiva, trešnja i slično može uzeti i pojesti bez obznanjivanja nalaza i traganja za vlasnikom.

O ONOM KOJI PRIČINJAVANJA I SLIČNO NIJE SMATRAO SUMNJIVIM ČINIMA

باب من لم ير الوساوس ونحوها من الشبهات

2056. PRIČAO NAM JE Ebu-Nu'ajm, njemu Ibnu-Ujejne prenoseći od Zuhrija, on od Abbada b. Temima, a ovaj od svoga amidže, koji je rekao: "Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, potužio se jedan čovjek da u samom namazu nešto osjeti, pa da li će prekinuti namaz?"
– Ne, dok god ne čuje glas (vjetra) ili osjeti smrad – rekao je (Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem). Ibnu-Ebi-Hafs prenosi od Zuhrija (hadis): "Ne treba (obnavljati) abdeset nego samo kada si osjetio smrad (ispuštenog vjetra) ili čuo glas."

٢٠٥٦. حَدَّثَنَا قَبِيصَةُ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ عَنْ مَنْصُورٍ عَنْ طَلْحَةَ عَنْ أَنَسٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ مَرَّ النَّبِيُّ ﷺ بِتَمْرَةٍ مَسْقُوطَةٍ فَقَالَ لَوْلَا أَنْ تَكُونَ مِنْ صَدَقَةٍ لَأَكَلْتُهَا وَقَالَ هَمَّامٌ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ أَجِدُ تَمْرَةً سَاقِطَةً عَلَى فِرَاشِي .

2057. PRIČAO MI JE Ahmed b. Mikdam Idžli, njemu Muhammed b. Abdur-Rahman Tufavi, a njemu Hišam b. Urve prenoseći od svoga oca, a on od Aiše, radijallahu anha, da su neki ljudi rekli:
– Allahov Poslaniče, neki ljudi donesu nam meso, a mi ne znamo jesu li oni na njega (koljući) izgovorili Allahovo ime ili nisu?
Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao je: "Proučite na njega vi Bismillu i jedite ga!"[2]

٢٠٥٧. حَدَّثَنِي أَحْمَدُ بْنُ الْمِقْدَامِ الْعِجْلِيُّ حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِ الرَّحْمَنِ الطُّفَاوِيُّ حَدَّثَنَا هِشَامُ ابْنُ عُرْوَةَ عَنْ أَبِيهِ عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهَا أَنَّ قَوْمًا قَالُوا يَا رَسُولَ اللهِ إِنَّ قَوْمًا يَأْتُونَنَا بِاللَّحْمِ لَا نَدْرِي أَذَكَرُوا اسْمَ اللهِ عَلَيْهِ أَمْ لَا فَقَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ سَمُّوا اللهَ عَلَيْهِ وَكُلُوهُ .

RIJEČI UZVIŠENOG ALLAHA: "A KADA VIDE TRGOVINU I ZABAVU POHRLE K NJOJ...

باب قول الله تعالى (وإذا رأوا تجارة أو لهوا انفضوا إليها)

2058. PRIČAO NAM JE Talha b. Gannam, njemu Zaide prenoseći od Husajna, on od Salima koji je kazao da mu je Džabir, radijallahu anhu, rekao:
– Dok smo s Vjerovjesnikom, sallallahu alejhi ve sellem, klanjali (džumu), stigao je iz Sirije karavan

٢٠٥٨. حَدَّثَنَا طَلْقُ بْنُ غَنَّامٍ حَدَّثَنَا زَائِدَةُ عَنْ حُصَيْنٍ عَنْ سَالِمٍ قَالَ حَدَّثَنِي جَابِرٌ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ بَيْنَمَا نَحْنُ نُصَلِّي مَعَ النَّبِيِّ ﷺ إِذْ أَقْبَلَتْ مِنَ الشَّامِ عِيرٌ تَحْمِلُ طَعَامًا فَالْتَفَتُوا إِلَيْهَا حَتَّى

---

2 Stoku treba klati izgovarajući bismillu. Ukoliko se to zaboravi koljući, treba je proučiti jedući njeno meso. Neki učenjaci smatraju da je navedeni hadis derogiran ajetom: "Ne jedite meso životinje nad kojom pri klanju nije spomenuto Allahovo ime!"
Ajni, međutim, kaže da ovaj ajet ima opći karakter i da se odnosi na svaku životinju pri čijem klanju nije proučena bismilla. Ali, izuzetak iz ovog općeg pravila jeste slučaj kada ona ne bude proučena iz zaborava.

sa hranom i svijet se okrenuo prema njoj, tako da s Vjerovjesnikom, sallallahu alejhi ve sellem, nije ostalo nego samo dvanaest ljudi, pa je zbog toga objavljeno: "A kada vide kakvu trgovinu ili zabavu, pohrle k njoj..."

مَا بَقِيَ مَعَ النَّبِيِّ ﷺ إِلَّا اثْنَا عَشَرَ رَجُلًا فَنَزَلَتْ وَإِذَا رَأَوْا تِجَارَةً أَوْ لَهْوًا انْفَضُّوا إِلَيْهَا.

STJECANJE IMETKA, NE VODEĆI RAČUNA ODAKLE I KAKO

باب مَنْ لَمْ يُبَالِ مِنْ حَيْثُ كَسَبَ الْمَالَ

2059. PRIČAO NAM JE Adem, njemu Ibnu-Ebi-Zi'b, a ovome Seid Makburi prenoseći od Ebu-Hurejre, radijallahu anhu, a on od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, koji je rekao:
"Svijetu će doći vrijeme kada se čovjek neće brinuti za imovinu (dohodak), odakle ju je uzeo: da li iz dozvoljenog ili nedozvoljenog."[1]

٢٠٥٩. حَدَّثَنَا آدَمُ حَدَّثَنَا ابْنُ أَبِي ذِئْبٍ حَدَّثَنَا سَعِيدٌ الْمَقْبُرِيُّ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ يَأْتِي عَلَى النَّاسِ زَمَانٌ لَا يُبَالِي الْمَرْءُ مَا أَخَذَ مِنْهُ أَمِنَ الْحَلَالِ أَمْ مِنَ الْحَرَامِ.

O TRGOVINI PO KOPNU

باب التِّجَارَةِ فِي الْبَرِّ

i riječima Uzvišenog Allaha: "...ljudi koje trgovina i kupoprodaja ne ometaju da spominju Allaha..."[2]
Katade je rekao: "Ljudi su se bavili kupoprodajom (u svom mjestu) i trgovali (u drugim krajevima), ali

وَقَوْلِهِ (رِجَالٌ لَا تُلْهِيهِمْ تِجَارَةٌ وَلَا بَيْعٌ عَنْ ذِكْرِ اللَّهِ)
وَقَالَ قَتَادَةُ كَانَ الْقَوْمُ يَتَبَايَعُونَ وَيَتَّجِرُونَ

---

1 Najavljena situacija bit će, kaže Ibnu-Betal, zbog slabog imana (vjerovanja), a pretjerane neograničene pohlepe ljudi za materijalnim dobrima.
Ibnu-Dževzi u djelu "Et-tergibu vet-terhib" navodi da je Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Ko obnoći večeravši hranu pošteno zarađenu, obnoćio je s Allahovim zadovoljstvom i osvanuo oprošten od manjih grijeha učinjenih prema Allahu. Dužnost svakog muslimana je da stječe imovinu samo pošteno i na dozvoljen način."
Preneseno je da je Enes rekao Muhammedu, sallallahu alejhi ve sellem:
– Allahov Poslaniče, učini da moje dove budu primljene!
– Pošteno stiči svoju imovinu, pa će ti molba biti uvažena. Ko prinese svojim ustima zalogaj stečen nepošteno, na nedozvoljen i nepravedan način, njegova se molba ne uvažava četrdeset dana – naglasio je Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem.

2 Potpun prijevod fragmentarno navedenog 37. ajeta poglavlja En-Nur zajedno sa 36-38, glasi: "U domovima u kojima je Allah naredio da se uzdiže i spominje Njegovo ime, Njega veličaju u njima jutrom i večerom ljudi koje trgovina i kupoprodaja ne ometaju da spominju Allaha, obavljaju namaz, daju zekat i boje se Dana u kojem će se okrenuti srca i pogledi, da bi ih Allah nagradio najljepše za ono što su radili i da bi im povećao On svoje blagodati. Allah dariva koga hoće bez računa."
Ashabi su se takmičili u izvršavanju svojih dužnosti prema Allahu i ljudima, pa su u njihovu pohvalu objavljeni gornji ajeti. Među ashabima bilo je krojača, kovača, tesara, zidara i drugih zanatlija. Kada bi kovač kujući željezo podigao čekić iznad nakovnja i u tom trenutku čuo učenje ezana, on ga nije više spuštao na nakovanj, nego na stranu pored njega, a krojač zadjevenu iglu u platno ostavljaše tako dok se vrati iz džamije.

وَلَكِنَّهُمْ إِذَا نَابَهُمْ حَقٌّ مِنْ حُقُوقِ اللهِ لَمْ تُلْهِهِمْ تِجَارَةٌ وَلَا بَيْعٌ عَنْ ذِكْرِ اللهِ حَتَّى يُؤَدُّوهُ إِلَى اللهِ .

kada bi im došla na red ma koja dužnost od dužnosti prema Allahu, ne bi ih trgovanje niti kupoprodaja zabavile od sjećanja na Allaha (namaze), sve dok ih ne bi prema Allahu potpuno obavili."

٢٠٦٠ - ٢٠٦١. حَدَّثَنَا أَبُو عَاصِمٍ عَنِ ابْنِ جُرَيْجٍ قَالَ أَخْبَرَنِي عَمْرُو بْنُ دِينَارٍ عَنْ أَبِي الْمِنْهَالِ قَالَ كُنْتُ أَتَّجِرُ فِي الصَّرْفِ فَسَأَلْتُ زَيْدَ بْنَ أَرْقَمَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ فَقَالَ قَالَ النَّبِيُّ ﷺ ح و حَدَّثَنِي الْفَضْلُ بْنُ يَعْقُوبَ حَدَّثَنَا الْحَجَّاجُ بْنُ مُحَمَّدٍ قَالَ ابْنُ جُرَيْجٍ أَخْبَرَنِي عَمْرُو بْنُ دِينَارٍ وَعَامِرُ ابْنُ مُصْعَبٍ أَنَّهُمَا سَمِعَا أَبَا الْمِنْهَالِ يَقُولُ سَأَلْتُ الْبَرَاءَ ابْنَ عَازِبٍ وَزَيْدَ بْنَ أَرْقَمَ عَنِ الصَّرْفِ فَقَالَا كُنَّا تَاجِرَيْنِ عَلَى عَهْدِ رَسُولِ اللهِ ﷺ فَسَأَلْنَا رَسُولَ اللهِ ﷺ عَنِ الصَّرْفِ فَقَالَ إِنْ كَانَ يَدًا بِيَدٍ فَلَا بَأْسَ وَإِنْ كَانَ نَسَاءً فَلَا يَصْلُحُ .

2060, 2061. PRIČAO NAM JE Ebu-Asim, prenoseći od Ibnu-Džurejdža, koji je rekao da ga je obavijestio Amr b. Dinar prenoseći od Ebu-Minhala:
– Bavio sam se (poslom) mijenjanjem novca i za to pitao Zejda b. Erkama, radijallahu anhu, pa mi on reče: Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, kazao je..., a preko drugih prenosilaca, pričao mi je Fadl b. Ja'kub, njemu prenio Hadždžadž b. Muhammed da je Ibnu-Hadždžadž rekao: "Saopćili su mi Amr b. Dinar i Amr b. Mus'ab da su čuli Ebu-Minhala gdje kaže: 'Pitao sam Beraa b. Aziba i Zejda b. Erkama za (trgovinu) mijenjanje novca i oni su odgovorili: Mi smo u doba Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, bili trgovci i pitali Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, za (posao) mijenjanje novca.'"
– Ako je to iz ruke u ruku (gotovina za gotovinu) nema štete, a ako je na odgodu (priček), onda nije dobro – odgovorio je on.

بَابُ الْخُرُوجِ فِي التِّجَارَةِ

O IZLASKU ZA TRGOVINOM

وَقَوْلِ اللهِ تَعَالَى (فَانْتَشِرُوا فِي الْأَرْضِ وَابْتَغُوا مِنْ فَضْلِ اللهِ) .

i o riječima Uzvišenog Allaha: "Raziđite se (po obavljenoj džumi) po zemlji i tražite Allahovu blagodat...!"

٢٠٦٢. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ سَلَامٍ أَخْبَرَنَا مَخْلَدُ بْنُ يَزِيدَ أَخْبَرَنَا ابْنُ جُرَيْجٍ قَالَ أَخْبَرَنِي عَطَاءٌ عَنْ عُبَيْدِ بْنِ عُمَيْرٍ أَنَّ أَبَا مُوسَى الْأَشْعَرِيَّ اسْتَأْذَنَ عَلَى عُمَرَ بْنِ الْخَطَّابِ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ فَلَمْ يُؤْذَنْ لَهُ وَكَأَنَّهُ كَانَ مَشْغُولًا فَرَجَعَ أَبُو مُوسَى فَفَرَغَ عُمَرُ فَقَالَ أَلَمْ أَسْمَعْ صَوْتَ عَبْدِ اللهِ بْنِ قَيْسٍ

2062. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Selam, koga je obavijestio Mahled b. Jezid, njega Ibnu-Džurejdž, a ovoga Ata', prenoseći od Ubejda b. Umejra da je Ebu-Musa Eš'ari zatražio da bude primljen kod Omera b. Hattaba, radijallahu anhu, pa mu nije dozvoljeno, jer je Omer tada bio zauzet, i on se vratio. Kada je Omer završio posao, rekao je: "Zar nisam čuo glas Abdullaha b. Kajsa (Ebu-Musaa)? Dozvolite mu ulazak!"

Rečeno je: "Pa on se vratio."
Omer ga je potom pozvao, a on reče: "Tako nam je naređeno."
– Donijet ćeš mi za to dokaz! – kazao je Omer.
Ebu-Musa je otišao na sastanak ensarija i pitao ih.
– To će ti – rekli su oni – posvjedočiti samo najmlađi između nas – Ebu-Seid Hudri. Tako je on došao s Ebu-Seidom Hudrijem i Omer reče: "Kako je meni bila nepoznata ta naredba Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem! Zabavilo me je kleptanje ruku po trgovima (tj. rukovanje pri pogodbi)."
Mišljaše on (kaže Ebu-Musa) na izlazak na pijacu radi trgovanja.[1]

ائْذَنُوا لَهُ قِيلَ قَدْ رَجَعَ فَدَعَاهُ فَقَالَ كُنَّا نُؤْمَرُ بِذَلِكَ فَقَالَ تَأْتِينِي عَلَى ذَلِكَ بِالْبَيِّنَةِ فَانْطَلَقَ إِلَى مَجْلِسِ الأَنْصَارِ فَسَأَلَهُمْ فَقَالُوا لاَ يَشْهَدُ لَكَ عَلَى هَذَا إِلاَّ أَصْغَرُنَا أَبُو سَعِيدٍ الْخُدْرِيُّ فَذَهَبَ بِأَبِي سَعِيدٍ الْخُدْرِيِّ فَقَالَ عُمَرُ أَخَفِيَ هَذَا عَلَيَّ مِنْ أَمْرِ رَسُولِ اللهِ ﷺ أَلْهَانِي الصَّفْقُ بِالأَسْوَاقِ يَعْنِي الْخُرُوجَ إِلَى تِجَارَةٍ .

TRGOVINA NA MORU

باب التِّجارة في الْبَحْر

Metar je rekao:
"U tome nema štete. Ono što je Allah u Kur'anu spomenuo je sušta istina." Potom je citirao: "Vidiš lađe kako sijeku more da biste tragali za Njegovim blagodatima..."
Izraz *Fulk* (u Kur'anu) znači lađe, a jednina i množina su jednog oblika.
Mudžahid je rekao: "To su lađe što sijeku vjetar", a vjetar ne može sjeći obična lađa nego veliki brod.

وَقَالَ مَطَرٌ لاَ بَأْسَ بِهِ وَمَا ذَكَرَهُ اللهُ فِي الْقُرْآنِ إِلاَّ بِحَقٍّ ثُمَّ تَلاَ (وَتَرَى الْفُلْكَ مَوَاخِرَ فِيهِ وَلِتَبْتَغُوا مِنْ فَضْلِهِ) وَالْفُلْكُ السُّفُنُ الْوَاحِدُ وَالْجَمْعُ سَوَاءٌ وَقَالَ مُجَاهِدٌ تَمْخَرُ السُّفُنُ الرِّيحَ وَلاَ تَمْخَرُ الرِّيحَ مِنَ السُّفُنِ إِلاَّ الْفُلْكُ الْعِظَامُ .

2063. Lejs je kazao:
– Pričao mi je Dža'fer b. Rebi', prenoseći od Abdur-Rahmana b. Hurmuza, on od Ebu-Hurejre, radijallahu anhu, a ovaj od Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, da je spomenuo jednog čovjeka od Izraelićana kako je izašao do na more i obavio svoj trgovački posao. On je potom ispričao cijeli slučaj. Pričao nam je Abdullah b. Salih i rekao: "To je meni pričao Lejs."[2]

٢٠٦٣. وَقَالَ اللَّيْثُ حَدَّثَنِي جَعْفَرُ بْنُ رَبِيعَةَ عَنْ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ هُرْمُزَ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ عَنْ رَسُولِ اللهِ ﷺ أَنَّهُ ذَكَرَ رَجُلاً مِنْ بَنِي إِسْرَائِيلَ خَرَجَ إِلَى الْبَحْرِ فَقَضَى حَاجَتَهُ وَسَاقَ الْحَدِيثَ حَدَّثَنِي عَبْدُ اللهِ بْنُ صَالِحٍ قَالَ حَدَّثَنِي اللَّيْثُ بِهَذَا .

1 Ponekad manje obrazovan čovjek upozori učenog na nešto što ovaj nije znao. Omer je bio halifa i učena ličnost svoga vremena. Ibnu-Mes'ud je za njega kazao: "Kada bi se znanje Omera stavilo na jedan tas vage, a znanje ostalog živog svijeta na Zemlji na drugi, Omerovo bi znanje prevagnulo."

2 Gomilanje kapitala i briga za njim ometa stručno uzdizanje. Ukoliko se čovjek više angažuje na sticanju imetka, utoliko više zapostavlja nauku. Sticanje nauke i imetka treba razumno usklađivati.

“KADA VIDE TRGOVINU ILI ZABAVU ODU K NJOJ...”

باب (وإذا رأوا تجارة أو لهوا انفضوا إليها)

I Allahove riječi: “... ljudi koje trgovina i kupoprodaja ne ometa od sjećanja na Allaha...”
Katade je rekao:
“Svijet je trgovao, ali kada bi im nastupilo vrijeme neke dužnosti prema Allahu, ne bi ih trgovina niti kupoprodaja zanijele (omele) od sjećanja na Allaha, tako da bi tu obavezu prema Allahu odmah obavili.”[3]

وَقَوْلُهُ جَلَّ ذِكْرُهُ (رِجَالٌ لَا تُلْهِيهِمْ تِجَارَةٌ وَلَا بَيْعٌ عَنْ ذِكْرِ اللهِ)
وَقَالَ قَتَادَةُ كَانَ الْقَوْمُ يَتَّجِرُونَ وَلَكِنَّهُمْ كَانُوا إِذَا نَابَهُمْ حَقٌّ مِنْ حُقُوقِ اللهِ لَمْ تُلْهِهِمْ تِجَارَةٌ وَلَا بَيْعٌ عَنْ ذِكْرِ اللهِ حَتَّى يُؤَدُّوهُ إِلَى اللهِ .

2064. PRIČAO MI JE Muhammed, njemu Muhammed b. Fudajl prenoseći od Ebul-Dža‘da, a ovaj od Džabira, radijallahu anhu, da je rekao:
– Stigao je karavan, a mi smo s Vjerovjesnikom, sallallahu alejhi ve sellem, klanjali džumu i svijet je pohitao prema njoj osim dvanaest ljudi, pa je objavljen ovaj ajet: “Kada vide trgovinu ili zabavu (svirku), pohitaju k njoj, a tebe ostave stojeći (na minberu)...”

٢٠٦٤. حَدَّثَنِي مُحَمَّدٌ قَالَ حَدَّثَنِي مُحَمَّدُ بْنُ فُضَيْلٍ عَنْ حُصَيْنٍ عَنْ سَالِمِ بْنِ أَبِي الْجَعْدِ عَنْ جَابِرٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ أَقْبَلَتْ عِيرٌ وَنَحْنُ نُصَلِّي مَعَ النَّبِيِّ ﷺ الْجُمُعَةَ فَانْفَضَّ النَّاسُ إِلَّا اثْنَيْ عَشَرَ رَجُلًا فَنَزَلَتْ هَذِهِ الْآيَةُ وَإِذَا رَأَوْا تِجَارَةً أَوْ لَهْوًا انْفَضُّوا إِلَيْهَا وَتَرَكُوكَ قَائِمًا .

3 Prijevod cijelog navedenog 14. ajeta poglavlja En-Nahl glasi: “Allah je onaj koji je potčinio (vama) more da iz njega jedete svježe meso i da vadite iz njega nakit koga nosite. I vidiš lađe kako sijeku more da bi mogli tražiti Njegovu blagodat i biti zahvalni...”

RIJEČI UZVIŠENOG ALLAHA: "... DIJELITE OD LIJEPIH STVARI KOJE STE (POŠTENO) ZARADILI..."[1]

باب قَوْلِ اللهِ تَعَالَى (أَنْفِقُوا مِنْ طَيِّبَاتِ مَا كَسَبْتُمْ)

2065. PRIČAO NAM JE Usman b. Ebi-Šejbe, njemu Džerir prenoseći od Mensura, on od Ebu-Vaila, ovaj od Mesruka, a on od Aiše, radijallahu anha, koja je kazala:
– Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao je: "Kada supruga podijeli štogod hrane iz svoje kuće, ali ne na način koji nije valjan, ona ima svoju nagradu za što je podijelila, njen muž za ono što je zaradio, a isto tako i čuvar (sluga) i nikom od njih neće se umanjiti nagrada na račun drugog."

٢٠٦٥. حَدَّثَنَا عُثْمَانُ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ حَدَّثَنَا جَرِيرٌ عَنْ مَنْصُورٍ عَنْ أَبِي وَائِلٍ عَنْ مَسْرُوقٍ عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهَا قَالَتْ قَالَ النَّبِيُّ ﷺ إِذَا أَنْفَقَتِ الْمَرْأَةُ مِنْ طَعَامِ بَيْتِهَا غَيْرَ مُفْسِدَةٍ كَانَ لَهَا أَجْرُهَا بِمَا أَنْفَقَتْ وَلِزَوْجِهَا بِمَا كَسَبَ وَلِلْخَازِنِ مِثْلُ ذَلِكَ لَا يَنْقُصُ بَعْضُهُمْ أَجْرَ بَعْضٍ شَيْئًا.

2066. PRIČAO MI JE Jahja b. Dža'fer, kome je rekao Abdur-Rahman prenoseći od Ma'mera, on od Hemmama:
– Čuo sam Ebu-Hurejru, radijallahu anhu, kako kaže da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Kada žena podijeli štogod od zarade svoga muža bez njegove zapovijedi, on ima za to polovicu nagrade (a supruga polovicu)."

٢٠٦٦. حَدَّثَنِي يَحْيَى بْنُ جَعْفَرٍ حَدَّثَنَا عَبْدُ الرَّزَّاقِ عَنْ مَعْمَرٍ عَنْ هَمَّامٍ قَالَ سَمِعْتُ أَبَا هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ إِذَا أَنْفَقَتِ الْمَرْأَةُ مِنْ كَسْبِ زَوْجِهَا عَنْ غَيْرِ أَمْرِهِ فَلَهُ نِصْفُ أَجْرِهِ.

POVEĆANJE OPSKRBE

باب مَنْ أَحَبَّ الْبَسْطَ فِي الرِّزْقِ

2067. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Ebi-Ja'kub Kirmani, njemu Hassan, a ovome Junus prenoseći od Muhammeda, ovaj od Enesa b. Malika, radijallahu anhu, koji je rekao:
– Čuo sam Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, gdje kaže:

٢٠٦٧. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ أَبِي يَعْقُوبَ الْكِرْمَانِيُّ حَدَّثَنَا حَسَّانُ حَدَّثَنَا يُونُسُ قَالَ مُحَمَّدٌ هُوَ الزُّهْرِيُّ عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ سَمِعْتُ رَسُولَ اللهِ ﷺ يَقُولُ مَنْ سَرَّهُ أَنْ يُبْسَطَ لَهُ فِي رِزْقِهِ أَوْ يُنْسَأَ لَهُ فِي أَثَرِهِ فَلْيَصِلْ رَحِمَهُ.

1 Prijevod cijelog fragmentarno navedenog 267. ajeta poglavlja El-Bekare sa 268. ajetom glasi: "O vjernici, dijelite od lijepih stvari koje ste pošteno zaradili i od onoga što smo vam darovali iz zemlje! Ne darivajte lošu stvar koju vi ne bi uzeli osim da zažmirite. Znajte da je Allah imućan i hvaljen. Šejtan vas zastrašuje siromaštvom i naređuje vam griješenje, a Allah vam obećava svoj oprost i blagodat. Allah sve obuhvaća i sve zna."

"Koga raduje da mu se njegova opskrba poveća (proširi) ili da mu se njegov život produlji, neka obilazi svoju rodbinu!"[2]

VJEROVJESNIKOVO, SALLALLAHU ALEJHI VE SELLEM, KUPOVANJE NA VERESIJU (KREDIT)

باب شِرَاءِ النَّبِيِّ ﷺ بِالنَّسِيئَةِ

2068. PRIČAO NAM JE Mu'alla b. Esed, njemu Abdul-Vahid, a ovome A'meš, kazavši:
– Spominjali smo kod Ibrahima (Neha'ija) zalog na ime duga pa on reče: "Pričao mi je Esved prenoseći od Aiše, radijallahu anha, da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, uzeo na priček do određenog vremena nešto hrane od jednog Jevreja, a dao mu u zalog svoj željezni oklop."

٢٠٦٨. حَدَّثَنَا مُعَلَّى بْنُ أَسَدٍ حَدَّثَنَا عَبْدُ الْوَاحِدِ حَدَّثَنَا الْأَعْمَشُ قَالَ ذَكَرْنَا عِنْدَ إِبْرَاهِيمَ الرَّهْنَ فِي السَّلَمِ فَقَالَ حَدَّثَنِي الْأَسْوَدُ عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ اشْتَرَى طَعَامًا مِنْ يَهُودِيٍّ إِلَى أَجَلٍ وَرَهَنَهُ دِرْعًا مِنْ حَدِيدٍ.

2069. PRIČAO NAM JE Muslim, njemu Hišam, a ovome Katade prenoseći od Enesa..., i pričao mi je Muhammed b. Abdullah b. Havšeb, njemu Esbat Ebul-Jese' Basri, a ovome Hišam Destevai prenoseći od Katade, a on od Enesa, radijallahu anhu, da je on odnio Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, ječmeni hljeb i užeženo maslo, a Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, već je bio založio svoj oklop kod jednog Jevreja u Medini i od njega uzeo ječam za svoje ukućane. Tada sam ga čuo gdje kaže: "Kod ukućana Muhammedovih, sallallahu alejhi ve sellem, nije omrknuo sa' (3 kg 33 dkg) pšenice, a niti sa' drugog žita, a on je, uistinu, imao devet supruga."

٢٠٦٩. حَدَّثَنَا مُسْلِمٌ حَدَّثَنَا هِشَامٌ حَدَّثَنَا قَتَادَةُ عَنْ أَنَسٍ ح حَدَّثَنِي مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ حَوْشَبٍ حَدَّثَنَا أَسْبَاطٌ أَبُو الْيَسَعِ الْبَصْرِيُّ حَدَّثَنَا هِشَامٌ الدَّسْتَوَائِيُّ عَنْ قَتَادَةَ عَنْ أَنَسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ أَنَّهُ مَشَى إِلَى النَّبِيِّ ﷺ بِخُبْزِ شَعِيرٍ وَإِهَالَةٍ سَنِخَةٍ وَلَقَدْ رَهَنَ النَّبِيُّ ﷺ دِرْعًا لَهُ بِالْمَدِينَةِ عِنْدَ يَهُودِيٍّ وَأَخَذَ مِنْهُ شَعِيرًا لِأَهْلِهِ وَلَقَدْ سَمِعْتُهُ يَقُولُ مَا أَمْسَى عِنْدَ آلِ مُحَمَّدٍ ﷺ صَاعُ بُرٍّ وَلَا صَاعُ حَبٍّ وَإِنَّ عِنْدَهُ لَتِسْعَ نِسْوَةٍ.

[2] Učenjaci se ne slažu oko toga šta podrazumijeva pojam *er-rahim* (rodbina). Tako se time podrazumijeva svako onaj s kim je zabranjeno stupati u brak, zatim nasljednici ili, pak, svi rođaci bez obzira da li je brak s njima zabranjen ili ne. Dobri odnosi s rođacima i češći obilazak ovih spada u djelomično obaveznu dužnost, a zanemarivanje u veliki grijeh.
Ebu-Seid Hudri i Ebu-Hurejre prenose da je Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Čovječe, boj se svoga Gospodara, čini dobro svojim roditeljima i obilazi svoju rodbinu, pa će ti život produžiti, u tvom blagostanju lahkoću dati, odstraniti poteškoću i lahkom učiniti tvoju opskrbu."
Dobri odnosi s rodbinom doprinose produženju sretnog i udobnog života na ovom svijetu i ostavljaju lijepu uspomenu i dugo pohvalno sjećanje poslije smrti. To je djelimično produžavanje života za čim ljudi teže. Rođaci u međusobnom iskrenom razgovoru upućuju jedan drugog na korisne poštene poslove koji će im pribaviti sreću, zadovoljstvo i ugled u životu, i dobru uspomenu među živima, a nagradu i Allahovo zadovoljstvo u zagrobnom životu. Za takve ljude pravi život nastaje tek smrću.

O ČOVJEKOVOJ ZARADI I NJEGOVOM RADU

باب كَسْبِ الرَّجُلِ وَعَمَلِهِ بِيَدِهِ

2070. PRIČAO NAM JE Isma'il b. Abdullah, njemu Ibnu-Vehb prenoseći od Junusa, on od Ibnu-Šihaba, koji je rekao:
– Pričao mi je Urve b. Zubejr da je Aiša, radijallahu anha, kazala: "Kada je Ebu-Bekr Siddik izabran za halifu, izjavio je: 'Moj je narod svakako znao da ja sa svojim zanatom (trgovinom) nisam bio nemoćan za izdržavanje svojih ukućana. Sada sam zauzet općim poslovima muslimana, pa će se ukućani Ebu-Bekra hraniti iz ove (državne) imovine, ali on će njome trgovati u korist muslimana (da vrati ono što je potrošio).'"[1]

٢٠٧٠. حَدَّثَنَا إِسْمَاعِيلُ بْنُ عَبْدِ اللهِ قَالَ حَدَّثَنِي ابْنُ وَهْبٍ عَنْ يُونُسَ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ قَالَ حَدَّثَنِي عُرْوَةُ بْنُ الزُّبَيْرِ أَنَّ عَائِشَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهَا قَالَتْ لَمَّا اسْتُخْلِفَ أَبُو بَكْرٍ الصِّدِّيقُ قَالَ لَقَدْ عَلِمَ قَوْمِي أَنَّ حِرْفَتِي لَمْ تَكُنْ تَعْجِزُ عَنْ مَئُونَةِ أَهْلِي وَشُغِلْتُ بِأَمْرِ الْمُسْلِمِينَ فَسَيَأْكُلُ آلُ أَبِي بَكْرٍ مِنْ هَذَا الْمَالِ وَيَحْتَرِفُ لِلْمُسْلِمِينَ فِيهِ .

1 Iako je Ebu-Bekr izabran za halifu, on je nastavio svoj trgovački posao. Tako je jednog jutra s bremenom odjeće na glavi krenuo na pijacu Medine i u putu ga susretoše Omer i Ubejd i primijetiše mu kako on kao vladar da se bavi trgovinom.
– A kako ću izdržavati svoju porodicu? – upitao je Ebu-Bekr.
– Odredit ćemo ti potreban iznos iz državne blagajne – odgovorili su oni.
Tako su se ashabi jednog dana sastali i odredili mu dnevno iznos u vrijednosti od pola ovce. Zabilježeno je da je Ebu-Bekr u danima svoga hilafeta primao navedeni iznos, a pred smrt naredio nasljednicima da se ¾ njegovog imetka preda u društvenu blagajnu. Time je Ebu-Bekr povratio zajednici više nego je od nje primio.
Prema tvrdenju Aiše Ebu-Bekr je naredio, dok je bio zdrav, da mu se poslije smrti pregleda imetak i utvrdi višak stečen u danima njegova hilafeta i preda halifi koji bude iza njega izabran. Oformljena komisija s njegovim nasljednicima utvrdila je da je stekao jednog momka za poslugu iz Nubije i jednu devu za natapanje bašče, pa je to odmah predano novoizabranom vladaru Omeru.
Iz hadisa se zaključuje:
– velika pobožnost Ebu-Bekra. On je služio zajednici i konačno joj povratio opet sve što je od nje dobio. To je njegov svojevoljni čin, jer to nije bio dužan po Šerijatu učiniti;
– najvrednija imovina je ona koju čovjek pošteno svojim ličnim trudom zaradi. Muhammeda, sallallahu alejhi ve sellem, upitaše:
– Koji je rad najbolji?
– Posao koga čovjek obavi svojim rukama – odgovorio je Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, Aiša, radijallahu anha, prenijela je da je Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Najbolja hrana je ona koju čovjek sobom zaradi."
Putevi privređivanja su mnogobrojni: poljoprivredni, privredni, a posebno trgovački. Šafija daje prednost poštenom trgovačkom privređivanju, a Nevevi poljoprivrednom, jer je tu općeprivredna korist i ljudima i životinjama;
– službenik za svoj uložen rad u interesu zajednice ima pravo na plaću potrebnu za pristojan život njegov i njegove porodice.

2071. PRIČAO MI JE Muhammed, njemu Abdullah b. Jezid, ovome Seid, kome je kazao Ebul-Esved prenoseći od Urve:
– Aiša, radijallahu anha, rekla je: "Drugovi Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, radili su (privređivali su) sami sobom i osjetili bi se znojem pa im je rečeno: Da ste se (pred skupno klanjanje) okupali!"
Ovo je prenio još Hemmam od Hišama, on od svoga oca, a ovaj od Aiše.

٢٠٧١. حَدَّثَنِي مُحَمَّدٌ حَدَّثَنَا عَبْدُ اللهِ بْنُ يَزِيدَ حَدَّثَنَا سَعِيدٌ قَالَ حَدَّثَنِي أَبُو الْأَسْوَدِ عَنْ عُرْوَةَ قَالَ قَالَتْ عَائِشَةُ رَضِيَ اللهُ عَنْهَا كَانَ أَصْحَابُ رَسُولِ اللهِ ﷺ عُمَّالَ أَنْفُسِهِمْ وَكَانَ يَكُونُ لَهُمْ أَرْوَاحٌ فَقِيلَ لَهُمْ لَوِ اغْتَسَلْتُمْ رَوَاهُ هَمَّامٌ عَنْ هِشَامٍ عَنْ أَبِيهِ عَنْ عَائِشَةَ .

2072. PRIČAO NAM JE Ibrahim b. Musa, da ga je obavijestio Isa b. Junus prenoseći od Sevrija, on od Halida b. Ma'dana, ovaj od Mikdada, radijallahu anhu, a on opet od Allahova Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem:
"Niko nikada neće jesti bolju hranu od one što je zaradio svojom rukom. Allahov vjerovjesnik Davud, alejhis-selam, jeo je samo ono što je zaradio svojim rukama."

٢٠٧٢. حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ مُوسَى أَخْبَرَنَا عِيسَى بْنُ يُونُسَ عَنْ ثَوْرٍ عَنْ خَالِدِ بْنِ مَعْدَانَ عَنِ الْمِقْدَامِ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ عَنْ رَسُولِ اللهِ ﷺ قَالَ مَا أَكَلَ أَحَدٌ طَعَامًا قَطُّ خَيْرًا مِنْ أَنْ يَأْكُلَ مِنْ عَمَلِ يَدِهِ وَإِنَّ نَبِيَّ اللهِ دَاوُدَ عَلَيْهِ السَّلَام كَانَ يَأْكُلُ مِنْ عَمَلِ يَدِهِ .

2073. PRIČAO NAM JE Jahja b. Musa, njemu Abdu-Rezzak, rekavši da ga je obavijestio Ma'mer prenoseći od Hemmama b. Munebbiha:
– Pričao nam je Ebu-Hurejre prenoseći od Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem: "Zaista Davud, alejhis-selam, nije jeo nego samo od svojeručne zarade."

٢٠٧٣. حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ مُوسَى حَدَّثَنَا عَبْدُالرَّزَّاقِ أَخْبَرَنَا مَعْمَرٌ عَنْ هَمَّامِ بْنِ مُنَبِّهٍ حَدَّثَنَا أَبُو هُرَيْرَةَ عَنْ رَسُولِ اللهِ ﷺ أَنَّ دَاوُدَ النَّبِيَّ عَلَيْهِ السَّلَام كَانَ لَا يَأْكُلُ إِلَّا مِنْ عَمَلِ يَدِهِ .

2074. PRIČAO NAM JE Jahja b. Bukejr, njemu Lejs prenoseći od Ukajla, on od Ibnu-Šihaba, ovaj od Ebu-Ubejda, oslobođenog roba Abdur-Rahmana b. Avfa da je čuo Ebu-Hurejru, radijallahu anhu, kako kaže: Čuo sam Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, da kaže:
"Da neko od vas uprti breme drva na svoja leđa, bolje je nego da od koga zatraži milostinju, dao mu je on ili ne dao."

٢٠٧٤. حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ بُكَيْرٍ حَدَّثَنَا اللَّيْثُ عَنْ عُقَيْلٍ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ عَنْ أَبِي عُبَيْدٍ مَوْلَى عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ عَوْفٍ أَنَّهُ سَمِعَ أَبَا هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ يَقُولُ قَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ لَأَنْ يَحْتَطِبَ أَحَدُكُمْ حُزْمَةً عَلَى ظَهْرِهِ خَيْرٌ لَهُ مِنْ أَنْ يَسْأَلَ أَحَدًا فَيُعْطِيَهُ أَوْ يَمْنَعَهُ .

2075. PRIČAO NAM JE Jahja b. Musa, njemu Veki‘, ovome Hišam b. Urve, prenoseći od svoga oca, on od Zubejra b. Avvama, radijallahu anhu, da je rekao:
– Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, kazao je: "Da neko od vas uzme svoja užeta..."[1]

٢٠٧٥. حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ مُوسَى حَدَّثَنَا وَكِيعٌ حَدَّثَنَا هِشَامُ بْنُ عُرْوَةَ عَنْ أَبِيهِ عَنْ الزُّبَيْرِ بْنِ الْعَوَّامِ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ قَالَ النَّبِيُّ ﷺ لَأَنْ يَأْخُذَ أَحَدُكُمْ أَحْبُلَهُ .

PRIJAZNOST I BLAGOST PRI KUPOVANJU I PRODAVANJU I TRAŽENJE SVOGA PRAVA NA ULJUDAN NAČIN

بَاب السُّهُولَةِ وَالسَّمَاحَةِ فِي الشِّرَاءِ وَالْبَيْعِ وَمَنْ طَلَبَ حَقًّا فَلْيَطْلُبْهُ فِي عَفَافٍ

2076. PRIČAO NAM JE Ali b. Ajjaš, njemu Ebu-Gassan Muhammed b. Mutarrif, a ovome Muhammed b. Munkedir prenoseći od Džabira b. Abdullaha, radijallahu anhuma, da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
"Allah se smilovao čovjeku koji je blag kada prodaje i (ili) kupuje, i(ili) kada naplaćuje (potraživanje)!"[2]

٢٠٧٦. حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ عَيَّاشٍ حَدَّثَنَا أَبُو غَسَّانَ مُحَمَّدُ بْنُ مُطَرِّفٍ قَالَ حَدَّثَنِي مُحَمَّدُ بْنُ الْمُنْكَدِرِ عَنْ جَابِرِ بْنِ عَبْدِ اللهِ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا أَنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ قَالَ رَحِمَ اللهُ رَجُلًا سَمْحًا إِذَا بَاعَ وَإِذَا اشْتَرَى وَإِذَا اقْتَضَى .

DAVANJE (ROBE) I BOGATOM NA PRIČEK

باب مَنْ أَنْظَرَ مُوسِرًا

2077. PRIČAO NAM JE Ahmed b. Junus, njemu Zuhejr, ovome Mensur, a njemu Rib‘i b. Hiraš kome je Huzejfe, radijallahu anhu, rekao da je čuo Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, koji kaže:
– Meleki su primili (susreli) dušu jednog čovjeka od naroda koji je bio prije vas i upitali: "Da li si uradio kakvo dobro?"
– Naređivao sam svojim momcima da daju robu na priček i da otpišu dug (oprost) čak i bogatom.

٢٠٧٧. حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ يُونُسَ حَدَّثَنَا زُهَيْرٌ حَدَّثَنَا مَنْصُورٌ أَنَّ رِبْعِيَّ بْنَ حِرَاشٍ حَدَّثَهُ أَنَّ حُذَيْفَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ حَدَّثَهُ قَالَ قَالَ النَّبِيُّ ﷺ تَلَقَّتِ الْمَلَائِكَةُ رُوحَ رَجُلٍ مِمَّنْ كَانَ قَبْلَكُمْ قَالُوا أَعَمِلْتَ مِنَ الْخَيْرِ شَيْئًا قَالَ كُنْتُ آمُرُ فِتْيَانِي أَنْ يُنْظِرُوا وَيَتَجَاوَزُوا عَنِ الْمُوسِرِ قَالَ قَالَ فَتَجَاوَزُوا عَنْهُ قَالَ أَبُو عَبْدِ اللهِ وَقَالَ أَبُو مَالِكٍ

1 Nastavak gore nedovršenog hadisa glasi: "Da neko od vas uzme uže i donese na svojim leđima breme drva, pa ga proda i Allah mu s njim očuva njegov obraz (od sramne prošnje), bolje mu je nego da od ljudi traži milostinju, dali mu je oni ili ne dali." (V. hadis broj 1471.)

2 Trgovac treba biti u međusobnom poslovanju s ljudima susretljiv, blag, taktičan i prijazan bez imalo grubosti. Tirmizi i Hakim ističu hadis: "Allah voli raspoloženost pri prodavanju robe, raspoloženost u kupovanju i plaćanju." Nesai preko Osmana, radijallahu anhu, navodi da je Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, kazao: "Allah će uvesti u Džennet čovjeka koji je prijazan i blag u kupovanju i prodavanju robe, u plaćanju i naplaćivanju."

– I oni su – rekao je Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem – snizili njemu odgovornost.
Ebu-Malik je rekao da prenosi od Rib'ija da kaže: "Ja sam bogatom snižavao cijenu, a siromahu otpisivao dug (opraštao)."
U drugom senedu Ebu-Malika slijedi Šu'be, prenoseći od Abdul-Malika, a on od Rib'ija.
Ebu-Avane je rekao da prenosi od Abdul-Malika, a on od Rib'ija, da je rekao: "Bogatog sam čekao, a siromahu otpisivao dug (opraštao)."
A Nu'ajm b. Ebu-Hind prenosi od Rib'ija da je izjavio: "Od bogatog sam (ponuđeni mi) novac primao, a siromahu otpisivao dug (opraštao)."

عَنْ رِبْعِيٍّ كُنْتُ أُيَسِّرُ عَلَى الْمُوسِرِ وَأُنْظِرُ الْمُعْسِرَ وَتَابَعَهُ شُعْبَةُ عَنْ عَبْدِ الْمَلِكِ عَنْ رِبْعِيٍّ وَقَالَ أَبُو عَوَانَةَ عَنْ عَبْدِ الْمَلِكِ عَنْ رِبْعِيٍّ أُنْظِرُ الْمُوسِرَ وَأَتَجَاوَزُ عَنِ الْمُعْسِرِ وَقَالَ نُعَيْمُ بْنُ أَبِي هِنْدٍ عَنْ رِبْعِيٍّ فَأَقْبَلُ مِنَ الْمُوسِرِ وَأَتَجَاوَزُ عَنِ الْمُعْسِرِ.

DAVANJE ROBE SIROMAŠNOME NA PRIČEK

بَاب مَنْ أَنْظَرَ مُعْسِرًا

2078. PRIČAO NAM JE Hišam b. Ammar, njemu Jahja b. Hamza, ovome Zubejdi prenoseći od Zuhrija, on od Ubejdullaha b. Abdullaha koji je čuo Ebu-Hurejru, radijallahu anhu, kako prenosi od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem:
– Jedan trgovac davaše svijetu robu na priček, pa kada bi vidio siromaha, rekao bi svojim momcima: otpišite mu dug, pa će, možda, i Allah nama oprostiti."
I Allah mu je, zaista oprostio.[3]

٢٠٧٨. حَدَّثَنَا هِشَامُ بْنُ عَمَّارٍ حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ حَمْزَةَ حَدَّثَنَا الزُّبَيْدِيُّ عَنِ الزُّهْرِيِّ عَنْ عُبَيْدِ اللهِ ابْنِ عَبْدِ اللهِ أَنَّهُ سَمِعَ أَبَا هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ كَانَ تَاجِرٌ يُدَايِنُ النَّاسَ فَإِذَا رَأَى مُعْسِرًا قَالَ لِفِتْيَانِهِ تَجَاوَزُوا عَنْهُ لَعَلَّ اللهَ أَنْ يَتَجَاوَزَ عَنَّا فَتَجَاوَزَ اللهُ عَنْهُ.

3 Muslim u svom *Sahihu* navodi da je Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, izjavio: "Ko proda robu siromahu na otplatu ili mu otpiše plaćanje duga, Allah će ga smjestiti na Sudnjem danu u hladovinu svoga prijestolja (Arša)." Drugom prilikom Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, rekao je: "Ko olakša svom dužniku plaćanje duga ili mu ga otpiše, bit će na Sudnjem danu u hladu Arša."

NESKRIVANJE I POKAZIVANJE (MAHANA ROBE) I ISKRENOST (U KUPOPRODAJI)

باب إذا بيّن البيّعان ولم يكتما ونصحا

Spominje se od Addaa b. Halida da je rekao:
– Napisao mi je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem: "Ovo je (rob) što ga je Muhammed, Allahov poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, otkupio od Addaa b. Halida, kupoprodajom muslimana muslimanu, bez (tjelesne) mahane, bez nevaljalštine (u naravi, ili nije iz nedozvoljene imovine) i bez pokvarenosti."
Katade kaže: – Izraz *Gailetun* znači prostitucija, krađa i bjekstvo.
Ibrahimu (Neha'iju) je rečeno: – Neki trgovci stokom daju ime staji *Horasan* i *Sidžistan* i (pri prodaji) govore: "Došao je (konj) sinoć iz Horasana; došao je danas iz Sidžistana", pa je Ibrahimu to bilo jako neugodno.
Ukbe b. Amir je izjavio: "Nijednom čovjeku nije dozvoljeno da proda robu znajući da ona ima neku mahanu (bolest), a da kupca o njoj ne obavijesti."[1]

وَيُذْكَرُ عَنْ الْعَدَّاءِ بْنِ خَالِدٍ قَالَ كَتَبَ لِي النَّبِيُّ ﷺ هَذَا مَا اشْتَرَى مُحَمَّدٌ رَسُولُ اللهِ ﷺ مِنْ الْعَدَّاءِ بْنِ خَالِدٍ بَيْعَ الْمُسْلِمِ مِنْ الْمُسْلِمِ لَا دَاءَ وَلَا خِبْثَةَ وَلَا غَائِلَةَ وَقَالَ قَتَادَةُ الْغَائِلَةُ الزِّنَا وَالسَّرِقَةُ وَالْإِبَاقُ وَقِيلَ لِإِبْرَاهِيمَ إِنَّ بَعْضَ النَّخَّاسِينَ يُسَمِّي آرِيَّ خُرَاسَانَ وَسِجِسْتَانَ فَيَقُولُ جَاءَ أَمْسِ مِنْ خُرَاسَانَ جَاءَ الْيَوْمَ مِنْ سِجِسْتَانَ فَكَرِهَهُ كَرَاهِيَةً شَدِيدَةً وَقَالَ عُقْبَةُ بْنُ عَامِرٍ لَا يَحِلُّ لِامْرِئٍ يَبِيعُ سِلْعَةً يَعْلَمُ أَنَّ بِهَا دَاءً إِلَّا أَخْبَرَهُ .

2079. PRIČAO NAM JE Sulejman b. Harb, njemu Šu'be prenoseći od Katade, on od Saliha Ebu-Halida, ovaj od Abdullaha b. Harisa koji to pripisuje Hakimu b. Hizamu, radijallahu anhu, da je rekao:
– Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, kazao je: "Kupoprodavci imaju pravo izbora (da prihvate ili ne prihvate kupoprodaju) dok se nisu rastavili, ili je rekao, sve dok se ne rastave, pa ako su bili iskreni i međusobno sve razjasnili, bit će obojici napredak (bereket) u njihovoj kupoprodaji, a ako su što jedan durgom ukrali i slagali, umanjit će im se napedak (bereket) u njihovoj kupoprodaji."[2]

٢٠٧٩. حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ حَرْبٍ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ عَنْ قَتَادَةَ عَنْ صَالِحٍ أَبِي الْخَلِيلِ عَنْ عَبْدِ اللهِ بْنِ الْحَارِثِ رَفَعَهُ إِلَى حَكِيمِ بْنِ حِزَامٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ الْبَيِّعَانِ بِالْخِيَارِ مَا لَمْ يَتَفَرَّقَا أَوْ قَالَ حَتَّى يَتَفَرَّقَا فَإِنْ صَدَقَا وَبَيَّنَا بُورِكَ لَهُمَا فِي بَيْعِهِمَا وَإِنْ كَتَمَا وَكَذَبَا مُحِقَتْ بَرَكَةُ بَيْعِهِمَا .

1 Stoka navedenih pokrajina, a naročito konji, cijeni se i računa u plemenitu pasminu, pa su nakupci gornjim postupkom privlačili kupce lažnim izjavama, povisivali cijene i ostvarivali nepravednu dobit.

2 Ibnu-Madže u svom *Sunenu* navodi da je Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Ko proda što, ne izloživši kupcu mahanu, on je stalno u Allahovom preziru i proklinjanju meleka."

PRODAVANJE SMIJEŠANIH DATULA

باب بيع الخلط من التمر

2080. PRIČAO NAM JE Ebu-Nu‘ajm, njemu Šejban prenoseći od Jahjaa, on od Ebu-Seleme, a ovaj od Ebu-Seida, radijallahu anhu:
– Mi smo se opskrbljivali (iz društvenog skladišta) sakupljenim datulama, a to je bila mješavina raznih vrsta datula i prodavali smo dva sa‘a za jedan sa‘ (bolje vrste). Potom je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, kazao: “Ne (mijenjajte) dva sa‘a za jedan, niti dva dirhema za jedan dirhem!”

٢٠٨٠. حَدَّثَنَا أَبُو نُعَيْمٍ حَدَّثَنَا شَيْبَانُ عَنْ يَحْيَى عَنْ أَبِي سَلَمَةَ عَنْ أَبِي سَعِيدٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ كُنَّا نُرْزَقُ تَمْرَ الْجَمْعِ وَهُوَ الْخِلْطُ مِنَ التَّمْرِ وَكُنَّا نَبِيعُ صَاعَيْنِ بِصَاعٍ فَقَالَ النَّبِيُّ ﷺ لَا صَاعَيْنِ بِصَاعٍ وَلَا دِرْهَمَيْنِ بِدِرْهَمٍ .

O MESARU (KASAPU)

بَاب مَا قِيلَ فِي اللَّحَّامِ وَالْجَزَّارِ

2081. PRIČAO NAM JE Umer b. Hafs, kome je pričao njegov otac, njemu A‘meš, a ovome Šekik prenoseći od Ebu-Mes‘uda, koji je kazao:
– Došao je jedan čovjek ensarija, koji se zvaše Ebu-Šu‘ajb, i rekao svom dječaku (sluzi) kasapu: “Napravi mi jelo koje će zadovoljiti petericu. Ja hoću da pozovem Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, kao petog od peterice jer sam na njemu primijetio da je gladan.”

٢٠٨١. حَدَّثَنَا عُمَرُ بْنُ حَفْصٍ حَدَّثَنَا أَبِي حَدَّثَنَا الْأَعْمَشُ قَالَ حَدَّثَنِي شَقِيقٌ عَنْ أَبِي مَسْعُودٍ قَالَ جَاءَ رَجُلٌ مِنَ الْأَنْصَارِ يُكْنَى أَبَا شُعَيْبٍ فَقَالَ لِغُلَامٍ لَهُ قَصَّابٍ اجْعَلْ لِي طَعَامًا يَكْفِي خَمْسَةً فَإِنِّي أُرِيدُ أَنْ أَدْعُوَ النَّبِيَّ ﷺ خَامِسَ خَمْسَةٍ فَإِنِّي قَدْ عَرَفْتُ فِي وَجْهِهِ الْجُوعَ فَدَعَاهُمْ فَجَاءَ مَعَهُمْ رَجُلٌ فَقَالَ النَّبِيُّ ﷺ إِنَّ هَذَا قَدْ تَبِعَنَا فَإِنْ شِئْتَ

Prema mišljenju Ibrahima Neha‘ija, Sevrija, Malika, Ebu-Hanife i Muhammeda b. Hasana kupoprodajni ugovor je perfektan sa završenim verbalnim sporazumom i onda kada kupac kaže: Kupih, a prodavac: Prodadoh – oni poslije toga nemaju pravo izbora i kupoprodaja je sklopljena.
Ebu-Jusuf, Šafija, Isa b. Eban i drugi pravnici izraze u hadisu “... dok se nisu rastavili...” tumače dok se kupoprodavci nisu međusobno fizički rastavili, nakon verbalne ponude prodavca, a prije nego kupac prihvati ponudu. Pravo izbora prihvatanja ili odbijanja kupoprodaje ne gubi se dovršenom ponudom i prihvatanjem kupoprodavca nego kada se oni međusobno rastanu i krenu za drugim poslom.
Seid b. Musejjeb, Zuhri, Ata b. Ebi-Rebah, Sufjan b. Ujejne, Evza‘i, Lejs b. Sa‘d, Hasan Basri, Hišam b. Jusuf, Ubejdullah b. Hasan, Šafija, Ahmed, Ishak, Ebu-Ubejd i Taberi smatraju da se u hadisu misli na fizičko rastavljanje i sve dok su kupac i prodavac fizički rastavljeni, kupoprodaja ne može biti sklopljena.
Hanefije iz svega ovog zaključuju da ugovor postaje važeći onda kada se izjavi ponuda i potražnja i prodata stvar prelazi u vlasništvo kupca. Kupoprodavci imaju pravo izbora: ili da prihvate ili da odbiju kupoprodaju, dok se nisu definitivno sporazumjeli o kupoprodajnom predmetu. Po sklopljenom sporazumu kupcu je dozvoljeno koristiti se kupljenim predmetom, jer je u Kur’anu rečeno: “Vjernici, ne jedite međusobno vaše imetke na nedozvoljen način, osim ako je to trgovanje kojim ste vi zadovoljni.” Prema sadržaju ovog ajeta pravne posljedice kupoprodaje nastaju samim sporazumom kupoprodajnih stranaka, a ne kada se one jedna od druge fizički rastave.

On ih je zatim pozvao. S njima je došao još jedan čovjek, pa je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Ovaj nas je stalno pratio, pa ako hoćeš da mu dozvoliš, dozvoli mu, a ako hoćeš da se vrati, on će se vratiti."
– Ne, naprotiv, dozvoljavam mu – odgovorio je Ebu-Šu'ajb.[1]

أَنْ تَأْذَنَ لَهُ فَأْذَنْ لَهُ وَإِنْ شِئْتَ أَنْ يَرْجِعَ رَجَعَ فَقَالَ لَا بَلْ قَدْ أَذِنْتُ لَهُ .

O ONOME ŠTO UMANJUJE NAPREDAK U TRGOVINI: LAŽ I SKRIVANJE MAHANE (ROBE)

بَاب مَا يَمْحَقُ الْكَذِبُ وَالْكِتْمَانُ فِي الْبَيْعِ

2082. PRIČAO NAM JE Bedel b. Muhabber, kome je rekao Šu'be prenoseći od Katade:
– Čuo sam Ebu-Halila da prenosi od Abdullaha b. Harisa, on od Hakima b. Hizama, radijallahu anhu, a ovaj od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem:
– Kupoprodavci imaju pravo izbora (prihvatiti ili ne prihvatiti kupoprodaju) dok se nisu međusobno rastali – ili je rekao: "Sve dok se međusobno ne rastave, pa ako su bili međusobno iskreni i jedan drugom sve objasnili, bit će im u njihovoj trgovini napredak (bereket), a ako su u tom što ukrali i jedan drugog lagali, umanjit će im se napredak (bereket) u njihovoj trgovini."

٢٠٨٢. حَدَّثَنَا بَدَلُ بْنُ الْمُحَبَّرِ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ عَنْ قَتَادَةَ قَالَ سَمِعْتُ أَبَا الْخَلِيلِ يُحَدِّثُ عَنْ عَبْدِ اللهِ ابْنِ الْحَارِثِ عَنْ حَكِيمِ بْنِ حِزَامٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ الْبَيِّعَانِ بِالْخِيَارِ مَا لَمْ يَتَفَرَّقَا أَوْ قَالَ حَتَّى يَتَفَرَّقَا فَإِنْ صَدَقَا وَبَيَّنَا بُورِكَ لَهُمَا فِي بَيْعِهِمَا وَإِنْ كَتَمَا وَكَذَبَا مُحِقَتْ بَرَكَةُ بَيْعِهِمَا .

1 Iz hadisa se zaključuje:
– dozvoljeno je biti kasap i stjecati imovinu putem toga zanata;
– dozvoljeno je u zanatskim poslovima imati pomoćnika i koristiti se produktom njegova rada;
– pohvalno je priređivati umjerene gozbe za prijatelje, a naročito za siromašne susjede;
– pozivajući svoga prijatelja na gozbu preporučljivo je pozvati još kojeg njegovog suradnika i poznanika, a hranu pripremiti u dovoljnoj količini;
– nepozvan može biti među uzvanicima uz naknadni poziv kuće domaćina. Bejheki u svom *Sunenu*, preko Aiše, navodi da je Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Ko na gozbu dođe nepozvan i s uzvanicima jede, ušao je na nju kao prestupnik, i jeo je ono što mu nije dozvoljeno."

RIJEČI UZVIŠENOG ALLAHA: "O VJERNICI, NE JEDITE MNOGOSTRUKE KAMATE NA KAMATE! BOJTE SE ALLAHA, PA ĆETE BITI SPAŠENI!"

باب قَوْلِ اللَّهِ تَعالى
(يا أيُّها الَّذين آمنُوا لا تأكُلُوا الرِّبا
أضْعافًا مُضاعفةً واتَّقُوا اللَّه لعلَّكُمْ تُفْلِحُون)

2083. PRIČAO NAM JE Adem, njemu Ibnu-Ebi-Zi'b, kome je prenio Seid Makburi od Ebu-Hurejre, radijallahu anhu, a ovaj od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem:
"Svijetu će sigurno doći vrijeme kada čovjek neće gledati odakle je stekao (uzeo) imovinu; da li iz dozvoljenog ili nedozvoljenog (poslovanja)."

٢٠٨٣. حَدَّثَنَا آدَمُ حَدَّثَنَا ابْنُ أَبِي ذِئْبٍ حَدَّثَنَا سَعِيدٌ الْمَقْبُرِيُّ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ عَنْ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ لَيَأْتِيَنَّ عَلَى النَّاسِ زَمَانٌ لَا يُبَالِي الْمَرْءُ بِمَا أَخَذَ الْمَالَ أَمِنْ حَلَالٍ أَمْ مِنْ حَرَامٍ .

O ONOM KOJI JEDE KAMATU, SVJEDOČI ZA NJU I KOJI JE ZAPISUJE (OBRAČUNAVA)

باب آكِلِ الرِّبا وشاهِدِهِ وكاتِبِهِ

i riječima Uzvišenog Allaha:
"Oni koji jedu kamatu, stajat će (na Sudnjem danu) samo kao što stoji onaj koga je šejtan spopao svojim dohvatom (ludilom). To je zato što su oni govorili: Trgovina je potpuno isto što i kamata. A Allah je dozvolio trgovinu, a zabranio kamatu. Kome dođe pouka od njegova Stvoritelja i Gospodara, pa se sustegne (od kamate), njemu pripada što je ranije stekao, a njegova stvar (oprosta) pripada Allahu. Ko se vrati (uzimanju kamate), bit će od drugova Džehennema; oni će u njemu vječito ostati."

وَقَوْلِهِ تَعَالَى (الَّذِينَ يَأْكُلُونَ الرِّبَا لَا يَقُومُونَ إِلَّا كَمَا يَقُومُ الَّذِي يَتَخَبَّطُهُ الشَّيْطَانُ مِنَ الْمَسِّ ذَلِكَ بِأَنَّهُمْ قَالُوا إِنَّمَا الْبَيْعُ مِثْلُ الرِّبَا وَأَحَلَّ اللهُ الْبَيْعَ وَحَرَّمَ الرِّبَا فَمَنْ جَاءَهُ مَوْعِظَةٌ مِنْ رَبِّهِ فَانْتَهَى فَلَهُ مَا سَلَفَ وَأَمْرُهُ إِلَى اللهِ وَمَنْ عَادَ فَأُولَئِكَ أَصْحَابُ النَّارِ هُمْ فِيهَا خَالِدُونَ) .

2084. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Beššar, kome je rekao Gunder prenoseći od Šu'be, on od Mensura, ovaj od Ebu-Duhaa, a on opet od Mesruka, koji je prenio od Aiše, radijallahu anha:
"Kada su objavljeni posljednji (gornji) ajeti poglavlja El-Bekare, Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, proučio ih je ashabima u džamiji i potom zabranio trgovinu opojnim pićima."

٢٠٨٤. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ بَشَّارٍ حَدَّثَنَا غُنْدَرٌ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ عَنْ مَنْصُورٍ عَنْ أَبِي الضُّحَى عَنْ مَسْرُوقٍ عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهَا قَالَتْ لَمَّا نَزَلَتْ آخِرُ الْبَقَرَةِ قَرَأَهُنَّ النَّبِيُّ ﷺ عَلَيْهِمْ فِي الْمَسْجِدِ ثُمَّ حَرَّمَ التِّجَارَةَ فِي الْخَمْرِ .

2085. PRIČAO NAM JE Musa b. Isma'il, njemu Džerir b. Hazim, a ovome Ebu-Redža' prenoseći od Semure b. Džunduba, radijallahu anhu, koji je rekao:
– Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, kazao je: "Vidio sam u noći (Miradža) dva čovjeka (meleka). Došli su mi i izveli me do u Svetu zemlju. Potom smo išli i došli do jedne rijeke od krvi. U njoj je stajao jedan čovjek. Bio je u sredini te rijeke, a (na obali) drugi čovjek pred kojim je mnogo kamenja. Kada bi se god onaj čovjek, što je u rijeci, okrenuo i htio izaći, bacio bi se onaj drugi (s obale) kamenom u njegova usta i vratio ga gdje je i bio. Tako bi ovaj činio, i kada bi god onaj htio izaći, on bi mu se bacio kamenom u usta i on bi se vratio gdje je i bio.
'Ko je to?' – upitao sam.
'Onaj što ga vidiš u rijeci, jeste čovjek koji je jeo kamate' – odgovorio je melek."

٢٠٨٥. حَدَّثَنَا مُوسَى بْنُ إِسْمَاعِيلَ حَدَّثَنَا جَرِيرُ بْنُ حَازِمٍ حَدَّثَنَا أَبُو رَجَاءٍ عَنْ سَمُرَةَ بْنِ جُنْدُبٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ قَالَ النَّبِيُّ ﷺ رَأَيْتُ اللَّيْلَةَ رَجُلَيْنِ أَتَيَانِي فَأَخْرَجَانِي إِلَى أَرْضٍ مُقَدَّسَةٍ فَانْطَلَقْنَا حَتَّى أَتَيْنَا عَلَى نَهَرٍ مِنْ دَمٍ فِيهِ رَجُلٌ قَائِمٌ وَعَلَى وَسَطِ النَّهَرِ رَجُلٌ بَيْنَ يَدَيْهِ حِجَارَةٌ فَأَقْبَلَ الرَّجُلُ الَّذِي فِي النَّهَرِ فَإِذَا أَرَادَ الرَّجُلُ أَنْ يَخْرُجَ رَمَى الرَّجُلُ بِحَجَرٍ فِي فِيهِ فَرَدَّهُ حَيْثُ كَانَ فَجَعَلَ كُلَّمَا جَاءَ لِيَخْرُجَ رَمَى فِي فِيهِ بِحَجَرٍ فَيَرْجِعُ كَمَا كَانَ فَقُلْتُ مَا هَذَا فَقَالَ الَّذِي رَأَيْتَهُ فِي النَّهَرِ آكِلُ الرِّبَا.

ZABRANA (PLAĆANJA VJEROVNIKU) KAMATE

باب مُوكِلِ الرِّبَا

Ovo se temelji na riječima Uzvišenog Allaha:
"O vi koji vjerujete, bojte se Allaha i odbacite ono što je ostalo od kamata, ako ste pravi vjernici. Ako to ne učinite, najavite sebi rat od Allaha i Njegova Poslanika, a ako se pokajete, pripada vam glavnica vašeg imetka. Nećete (time) učiniti nasilje, a niti će se vama učiniti nasilje. Ako bi dužnik bio u poteškoći, pa (treba ga) pričekati do boljeg stanja, a još vam je bolje da mu (dug) poklonite, ako (to) znate."
"Bojte se dana u kome ćete se vratiti Allahu; u kome će se ispuniti svakom ono što je zaradio i neće im se učiniti nasilje."
Ibnu-Abbas kaže: "Ovo je posljednji ajet objavljen Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem."[1]

لِقَوْلِ اللَّهِ تَعَالَى (يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا اتَّقُوا اللَّهَ وَذَرُوا مَا بَقِيَ مِنَ الرِّبَا إِنْ كُنْتُمْ مُؤْمِنِينَ فَإِنْ لَمْ تَفْعَلُوا فَأْذَنُوا بِحَرْبٍ مِنَ اللَّهِ وَرَسُولِهِ وَإِنْ تُبْتُمْ فَلَكُمْ رُءُوسُ أَمْوَالِكُمْ لَا تَظْلِمُونَ وَلَا تُظْلَمُونَ وَإِنْ كَانَ ذُو عُسْرَةٍ فَنَظِرَةٌ إِلَى مَيْسَرَةٍ وَأَنْ تَصَدَّقُوا خَيْرٌ لَكُمْ إِنْ كُنْتُمْ تَعْلَمُونَ وَاتَّقُوا يَوْمًا تُرْجَعُونَ فِيهِ إِلَى اللَّهِ ثُمَّ تُوَفَّى كُلُّ نَفْسٍ مَا كَسَبَتْ وَهُمْ لَا يُظْلَمُونَ) قَالَ ابْنُ عَبَّاسٍ هَذِهِ آخِرُ آيَةٍ نَزَلَتْ عَلَى النَّبِيِّ ﷺ.

1 Koristiti se kamatom, zabranjeno je Kur'anom i Hadisom i u tom se slažu svi islamski učenjaci. Preneseno je da je Ebu-Hajjan rekao: "Uživalac kamate poznavat će se na Sudnjem danu kao što se luđak poznaje na ovom svijetu."

2086. PRIČAO NAM JE Ebul-Velid, njemu Šu'be prenoseći od Avna b. Ebi-Džuhajfe:
– Vidio sam svoga oca, kada je kupio roba koji je znao uzimati (puštati) krv, pa sam ga za to upitao, a on reče: "Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, zabranio je (koristiti) novac od (prodanog) psa i novac od krvi. On je zabranio tetoviranje tetovirki i tetoviranoj, da neko jede kamate i daje drugom da je jede (plaća), a slikara je prokleo."[2]

٢٠٨٦. حَدَّثَنَا أَبُو الْوَلِيدِ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ عَنْ عَوْنِ ابْنِ أَبِي جُحَيْفَةَ قَالَ رَأَيْتُ أَبِي اشْتَرَى عَبْدًا حَجَّامًا فَسَأَلْتُهُ فَقَالَ نَهَى النَّبِيُّ ﷺ عَنْ ثَمَنِ الْكَلْبِ وَثَمَنِ الدَّمِ وَنَهَى عَنِ الْوَاشِمَةِ وَالْمَوْشُومَةِ وَآكِلِ الرِّبَا وَمُوكِلِهِ وَلَعَنَ الْمُصَوِّرَ.

Dužnost je odgoditi siromahu plaćanje duga do boljeg njegovog materijalnog stanja i mogućnosti. Zabranjeno je dužnika ucjenjivati i zbog nemogućnosti pravovremene isplate duga zaračunavati mu kamate.
Taberani navodi da je Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Ko želi da ga Allah stavi u svoj hlad na dan kada ne bude drugog hlada osim Njegovog, neka oslobodi siromaha duga ili mu otpiše njegovu isplatu." Imam Ahmed prenosi da je Burejde rekao:
– Čuo sam Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, da kaže: "Ko pričeka siromaha za isplatu duga, ima svakog dana nagradu učinjene milostinje."
– Čuo sam te, Allahov Poslaniče, kazao je Burejde, kada si rekao: "Ko pričeka siromaha za isplatu duga, ima svakog dana nagradu učinjene milostinje." Poslije sam te čuo kada si rekao: "Ko pričeka siromaha za isplatu duga, ima za svaki dan nagradu kao da je učinio dvije milostinje."
Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, reče mu: Vjerovnik ima svakog dana nagradu jedne milostinje do dana naplate potraživanja, a prolaskom toga dana i odgodom naplate ima svakog dana nagradu dviju podijeljenih milostinja.
Hakim je zabilježio slijedeću izjavu Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem: "Ko materijalno pomogne borca na Allahovom putu, ratnika, zaduženog siromaha ili roba da se otkupi, Allah će ga staviti u svoj hlad (zaštitu) na dan kada ne bude bilo nikakvog drugog hlada (zaklona) osim Njegovog."
Smatra se da je Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, po objavi gornjih ajeta živio još 31 dan. Ibnu-Džurejdž kaže da je Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, po objavi gornjih ajeta živio još 9 noći, a samo 7 po mišljenju Mukatila.

2 Iz hadisa se zaključuje:
– podijeljena su mišljenja pravnika o pitanju korištenja novca od prodatog psa. To zabranjuju Evza'i, Šafija, Ahmed, Davud, Malik i još neki pravnici. Ebu-Hurejre to smatraše samo pokuđenim poslom. Ibnu-Hazm ne dozvoljava uzeti novac za psa, bio on lovački, ovčarski ili neki drugi. Ovo je stav Malika, Šafije, Ahmeda, Ebu-Sevra i drugih pravnika.
Ata b. Ebi-Rebah, Ibrahim Neha'i, Ebu-Hanife, Ebu-Jusuf, Muhammed i Suhnun od Malikija dozvoljavaju prodavati psa korisnog za domaćinstvo i koristiti se dobivenim novcem. Ebu-Hanife ne dozvoljava prodaju psa, pa ni korištenje dobivenog novca za njega, ako on napada ljude.
U Beda'iu stoji: "Dozvoljeno je prodati zvjerku sa zubima deračima kao, naprimjer: psa, tigra, lava, vuka, hijenu i njima slične derače, izuzimajući svinju, dok Šafija to ne dozvoljava."
Tahavi kaže da svojevremeno nije bilo dozvoljeno držati psa, a kasnije je to dozvoljeno za potrebe lova, čuvanje domaćinstva i slično, pa se i kupoprodaja dozvolila;
– naplaćivanje usluge za puštanje krvi bilo je svojevremeno zabranjeno, ali je kasnije to dozvoljeno. Zabilježeno je da je i Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, tu uslugu plaćao;
– tetoviranje je zabranjeno, jer se time izobličuje oblik ljudi koji im je Allah odredio. Tirmizi u svom *Sunenu* navodi da je Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Allah je prokleo osobu koja upliće kosu i onu koja traži da joj se upliće kosa, te onu koja tetovira i onu koja traži da se tetovira."

"ALLAH UMANJUJE KAMATU, A UVEĆAVA SADAKE, ALLAH NE VOLI NIJEDNOG NEVJERNIKA (GRJEŠNIKA)"

باب (يَمْحَقُ اللهُ الرِّبَا وَيُرْبِي الصَّدَقَاتِ وَاللهُ لَا يُحِبُّ كُلَّ كَفَّارٍ أَثِيمٍ)

2087. PRIČAO NAM JE Jahja b. Bukejr, njemu Lejs prenoseći od Junusa, on od Ibnu-Šihaba, da je Ibnu-Musejjeb rekao:
– Ebu-Hurejra, radijallahu anhu, uistinu je kazao: Čuo sam Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, kako kaže: "Zaklinjanje doprinosi prodaji robe, a smanjivanju napretka (bereketa)."

٢٠٨٧. حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ بُكَيْرٍ حَدَّثَنَا اللَّيْثُ عَنْ يُونُسَ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ قَالَ ابْنُ الْمُسَيَّبِ إِنَّ أَبَا هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ سَمِعْتُ رَسُولَ اللهِ ﷺ يَقُولُ الْحَلِفُ مُنَفِّقَةٌ لِلسِّلْعَةِ مُمْحِقَةٌ لِلْبَرَكَةِ .

ZABRANA (LAŽNOG) ZAKLINJANJA PRI PRODAJI

باب مَا يُكْرَهُ مِنَ الْحَلِفِ فِي الْبَيْعِ

2088. PRIČAO NAM JE Umer b. Muhammed, njemu Hušejm, ovoga obavijestio Avvam prenoseći od Ibrahima b. Abdur-Rahmana, on od Abdullaha b. Ebi-Evfaa, radijallahu anhu, da je jedan čovjek postavio robu a bio je s njom na sajmu (vašaru), i zaklinjao se Allahom da je za nju dao onoliko koliko uistinu nije dao, da bi je prodao nekom od muslimana, pa je objavljeno:
"Zaista, oni koji posredstvom Allahovog govora i svojih (lažnih) zakletvi kupuju malu vrijednost..."[1]

٢٠٨٨. حَدَّثَنَا عَمْرُو بْنُ مُحَمَّدٍ حَدَّثَنَا هُشَيْمٌ أَخْبَرَنَا الْعَوَّامُ عَنْ إِبْرَاهِيمَ بْنِ عَبْدِ الرَّحْمَنِ عَنْ عَبْدِ اللهِ بْنِ أَبِي أَوْفَى رَضِيَ اللهُ عَنْهُ أَنَّ رَجُلًا أَقَامَ سِلْعَةً وَهُوَ فِي السُّوقِ فَحَلَفَ بِاللهِ لَقَدْ أَعْطَى بِهَا مَا لَمْ يُعْطِ لِيُوقِعَ فِيهَا رَجُلًا مِنَ الْمُسْلِمِينَ فَنَزَلَتْ إِنَّ الَّذِينَ يَشْتَرُونَ بِعَهْدِ اللهِ وَأَيْمَانِهِمْ ثَمَنًا قَلِيلًا .

---

1 Dalji prijevod fragmentarno navedenog 77. ajeta (poglavlja) Ali-Imran, glasi: "... Oni neće imati udjela na drugom svijetu. S njima Allah neće razgovarati niti će ih očistiti (od grijeha) i njih čeka bolna kazna." Imam Ahmed u svom *Musnedu* i Muslim u svom *Sahihu* navode da je Ebu-Zerr prenio:
– Allahov Poslanik, salllallahu alejhi ve sellem, rekao je: "Allah neće na Sudnjem danu razgovarati sa tri vrste ljudi, niti ih pogledati, a niti ih grijeha očistiti, nego će im dosuditi bolnu kaznu."
– Ko su ti nesretnici i gubitnici? – upitao sam.
On je gornje riječi još tri puta ponovio i potom kazao: "Onaj koji pušta odjeću (da se vuče po zemlji), trgovac koji svoju robu prodaje pomoću lažne zakletve i onaj koji prigovara (nakon što učini dobro djelo)."

O ZLATARIMA (KOVAČIMA)

باب ما قِيلَ فِي الصَّوَّاغِ

Tavus je rekao prenoseći od Ibnu-Abbasa, radijallahu anhu:
– Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, kazao je: “Neće se kositi (čupati) trava dvorišta Ka‘be”, a Ibnu-Abbas je rekao: “... osim šašike (izhira), jer je ona stvarno potrebna svakom njihovom zlataru i za njihove kuće.”
– Pa osim šašike – dodao je Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem.

وَقَالَ طَاوُسٌ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا قَالَ النَّبِيُّ ﷺ لَا يُخْتَلَى خَلَاهَا وَقَالَ الْعَبَّاسُ إِلَّا الْإِذْخِرَ فَإِنَّهُ لِقَيْنِهِمْ وَبُيُوتِهِمْ فَقَالَ إِلَّا الْإِذْخِرَ.

2089. PRIČAO NAM JE Abdan, da ga je obavijestio Abdullah, a njega Junus prenoseći od Ibnu-Šihaba, kome je izjavio Ali b. Husejn, da je Husejn, sin Alijin, radijallahu anhuma, rekao da je Alija kazao: “Imao sam ja jednu postariju devu od mog dijela ratnog plijena (s Bedra). Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, dao mi je tu devu iz (državne) petine. Kada sam se htio oženiti Fatimom, kćerkom Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, dogovorio sam se sa kujundžijom iz plemena Kajnuka’ da pođe sa mnom da donesemo šašike koju sam naumio prodati nekom od zlatara (kovača) i time se pomoći u pripremi gozbe za svoju svadbu.”

٢٠٨٩. حَدَّثَنَا عَبْدَانُ أَخْبَرَنَا عَبْدُ اللهِ أَخْبَرَنَا يُونُسُ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ قَالَ أَخْبَرَنِي عَلِيُّ بْنُ حُسَيْنٍ أَنَّ حُسَيْنَ بْنَ عَلِيٍّ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا أَخْبَرَهُ أَنَّ عَلِيًّا عَلَيْهِ السَّلَام قَالَ كَانَتْ لِي شَارِفٌ مِنْ نَصِيبِي مِنَ الْمَغْنَمِ وَكَانَ النَّبِيُّ ﷺ أَعْطَانِي شَارِفًا مِنَ الْخُمْسِ فَلَمَّا أَرَدْتُ أَنْ أَبْتَنِيَ بِفَاطِمَةَ بِنْتِ رَسُولِ اللهِ ﷺ وَاعَدْتُ رَجُلًا صَوَّاغًا مِنْ بَنِي قَيْنُقَاعَ أَنْ يَرْتَحِلَ مَعِي فَنَأْتِيَ بِإِذْخِرٍ أَرَدْتُ أَنْ أَبِيعَهُ مِنَ الصَّوَّاغِينَ وَأَسْتَعِينَ بِهِ فِي وَلِيمَةِ عُرُسِي.

2090. PRIČAO NAM JE Ishak, a njemu Halid b. Abdullah prenoseći od Halida, on od Ikrime, ovaj od Ibnu-Abbasa, radijallahu anhuma, da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
“Allah je Mekku učinio svetom i nije dozvolio (borbe u njoj) nikome prije mene, a niti ikome poslije mene. Meni ju je dozvolio samo jedan čas. Njena trava neće se kositi, njeno drveće potkresivati (sjeći), ni njen lov razgoniti, a niti uzimati u njoj izgubljena stvar osim od onog koji će je obznaniti.”
Potom je Abbas b. Abdil-Muttalib rekao: “Osim

٢٠٩٠. حَدَّثَنَا إِسْحَاقُ حَدَّثَنَا خَالِدُ بْنُ عَبْدِ اللهِ عَنْ خَالِدٍ عَنْ عِكْرِمَةَ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا أَنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ قَالَ إِنَّ اللهَ حَرَّمَ مَكَّةَ وَلَمْ تَحِلَّ لِأَحَدٍ قَبْلِي وَلَا لِأَحَدٍ بَعْدِي وَإِنَّمَا حَلَّتْ لِي سَاعَةً مِنْ نَهَارٍ لَا يُخْتَلَى خَلَاهَا وَلَا يُعْضَدُ شَجَرُهَا وَلَا يُنَفَّرُ صَيْدُهَا وَلَا يُلْتَقَطُ لُقَطَتُهَا إِلَّا لِمُعَرِّفٍ وَقَالَ عَبَّاسُ بْنُ عَبْدِ الْمُطَّلِبِ إِلَّا الْإِذْخِرَ لِصَاغَتِنَا وَلِسُقُفِ بُيُوتِنَا فَقَالَ

rogozine za naše zlatare (kovače) i za krovove naših kuća?"
– Osim rogozine – kazao je (Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem).
Zatim je Ikrime rekao: "Znaš li što je to rastjerivanje lovine Harema? To je da je otjeraš iz hlada na stranu, a ti se spustiš na njeno mjesto."
Abdul-Vehab je rekao prenoseći od Halida: "... za naše kovače i naše grobove."[1]

إِلَّا الْإِذْخِرَ فَقَالَ عِكْرِمَةُ هَلْ تَدْرِي مَا يُنَفَّرُ صَيْدُهَا هُوَ أَنْ تُنَحِّيَهُ مِنَ الظِّلِّ وَتَنْزِلَ مَكَانَهُ قَالَ عَبْدُ الْوَهَّابِ عَنْ خَالِدٍ لِصَاغَتِنَا وَقُبُورِنَا .

SPOMINJANJE KOVAČA I TALIOCA ŽELJEZA

بَاب ذِكْرِ الْقَيْنِ وَالْحَدَّادِ

2091. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Beššar, njemu Ibnu-Ebi-Adijj, prenoseći od Šu'be, a on od Sulejmana, ovaj od Ebu-Duhaa, on opet od Mesruka, a ovaj od Habbaba:
"U predislamsko doba bio sam kovač i imao sam kod Asa b. Vaila svoje potraživanje, pa sam mu otišao da ga naplatim."
– Neću ti ga dati – rekao je on – sve dok ne napustiš vjerovanje Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem.
– Neću ga napustiti dok te Allah ne usmrti i potom budeš proživljen – rekao sam.
– Pa ostavi me dok umrem i budem proživljen. Tada će mi biti dati imetak i djeca, pa ću ti isplatiti – rekao je on.
Potom je objavljeno: "Vidje li onog što niječe naše dokaze i kaže sigurno će mu biti dati imetak i djeca? Zna li on tajnu ili je od Allaha uzeo obećanje?!"

٢٠٩١. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ بَشَّارٍ حَدَّثَنَا ابْنُ أَبِي عَدِيٍّ عَنْ شُعْبَةَ عَنْ سُلَيْمَانَ عَنْ أَبِي الضُّحَى عَنْ مَسْرُوقٍ عَنْ خَبَّابٍ قَالَ كُنْتُ قَيْنًا فِي الْجَاهِلِيَّةِ وَكَانَ لِي عَلَى الْعَاصِ بْنِ وَائِلٍ دَيْنٌ فَأَتَيْتُهُ أَتَقَاضَاهُ قَالَ لَا أُعْطِيكَ حَتَّى تَكْفُرَ بِمُحَمَّدٍ ﷺ فَقُلْتُ لَا أَكْفُرُ حَتَّى يُمِيتَكَ اللَّهُ ثُمَّ تُبْعَثَ قَالَ دَعْنِي حَتَّى أَمُوتَ وَأُبْعَثَ فَسَأُوتَى مَالًا وَوَلَدًا فَأَقْضِيكَ فَنَزَلَتْ أَفَرَأَيْتَ الَّذِي كَفَرَ بِآيَاتِنَا وَقَالَ لَأُوتَيَنَّ مَالًا وَوَلَدًا أَطَّلَعَ الْغَيْبَ أَمِ اتَّخَذَ عِنْدَ الرَّحْمَنِ عَهْدًا .

---

1 Ovi i slijedećih nekoliko hadisa ukazuju na vrste zanata koji su njegovani u doba Muhammeda, sallallahu alejhi ve sellem, i na njihovu potrebu za zajednicu. Zanati su pohvalni jer doprinose podizanju standarda ljudi. Iz hadisa se zaključuje:
– dozvoljeno je trgovati sa šašikom (izhirom) i privređivati sa svakim poštenim čovjekom;
– svadbene troškove snosi mladoženja a ne mlada.

SPOMINJANJE KROJAČA

باب ذكر الخياط

2092. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Jusuf, da ga je obavijestio Malik prenoseći od Ishaka b. Abdullaha b. Ebi-Talhe, da je on čuo Enesa b. Malika, radijallahu anhu, kako govori:
"Jedan krojač pozvao je Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, na jelo koje je za njega pripremio.
– S Allahovim Poslanikom, sallallahu alejhi ve sellem, otišao sam i ja na to jelo – rekao je Enes b. Malik.
Pred Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, (domaćin) je primakao kruh i čorbu u kojoj je bilo bundeve i komadića mesa. Vidio sam Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, kako traži bundevu po ćasi. Od tada sam – kaže Enes – stalno volio bundevu."

٢٠٩٢. حَدَّثَنَا عَبْدُ اللهِ بْنُ يُوسُفَ أَخْبَرَنَا مَالِكٌ عَنْ إِسْحَاقَ بْنِ عَبْدِ اللهِ بْنِ أَبِي طَلْحَةَ أَنَّهُ سَمِعَ أَنَسَ بْنَ مَالِكٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ يَقُولُ إِنَّ خَيَّاطًا دَعَا رَسُولَ اللهِ ﷺ لِطَعَامٍ صَنَعَهُ قَالَ أَنَسُ بْنُ مَالِكٍ فَذَهَبْتُ مَعَ رَسُولِ اللهِ ﷺ إِلَى ذَلِكَ الطَّعَامِ فَقَرَّبَ إِلَى رَسُولِ اللهِ ﷺ خُبْزًا وَمَرَقًا فِيهِ دُبَّاءٌ وَقَدِيدٌ فَرَأَيْتُ النَّبِيَّ ﷺ يَتَتَبَّعُ الدُّبَّاءَ مِنْ حَوَالَيِ الْقَصْعَةِ قَالَ فَلَمْ أَزَلْ أُحِبُّ الدُّبَّاءَ مِنْ يَوْمِئِذٍ.

SPOMINJANJE TKAČA I VEZIOCA

باب ذكر النساج

2093. PRIČAO NAM JE Jahja b. Bukejr, njemu Jakub b. Abdur-Rahman prenoseći od Ebu-Hazima:
– Čuo sam Sehla b. Sa'da, radijallahu anhu, kada je rekao: "Jedna žena donijela je ogrtač (Muhammedu, sallallahu alejhi ve sellem)."
– A znate li šta je to ogrtač? (burda)? – upitao je Sehl.
– Da – odgovoreno mu je. – To je otkan ogrtač okeranih krajeva.
– Allahov Poslaniče, rekla je žena – ovo sam otkala svojom rukom da ti ga obučem.
I kako mu je bio potreban, Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, uzeo ga je i kasnije među nas izašao njim ogrnut.
Potom je jedan čovjek između svijeta rekao: "Allahov Poslaniče, sallallahu alejhi ve sellem, ogrni me njim!

٢٠٩٣. حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ بُكَيْرٍ حَدَّثَنَا يَعْقُوبُ بْنُ عَبْدِ الرَّحْمَنِ عَنْ أَبِي حَازِمٍ قَالَ سَمِعْتُ سَهْلَ بْنَ سَعْدٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ جَاءَتِ امْرَأَةٌ بِبُرْدَةٍ قَالَ أَتَدْرُونَ مَا الْبُرْدَةُ فَقِيلَ لَهُ نَعَمْ هِيَ الشَّمْلَةُ مَنْسُوجٌ فِي حَاشِيَتِهَا قَالَتْ يَا رَسُولَ اللهِ إِنِّي نَسَجْتُ هَذِهِ بِيَدِي أَكْسُوكَهَا فَأَخَذَهَا النَّبِيُّ ﷺ مُحْتَاجًا إِلَيْهَا فَخَرَجَ إِلَيْنَا وَإِنَّهَا إِزَارُهُ فَقَالَ رَجُلٌ مِنَ الْقَوْمِ يَا رَسُولَ اللهِ اكْسُنِيهَا فَقَالَ نَعَمْ فَجَلَسَ النَّبِيُّ ﷺ فِي الْمَجْلِسِ ثُمَّ رَجَعَ فَطَوَاهَا ثُمَّ أَرْسَلَ بِهَا إِلَيْهِ فَقَالَ لَهُ الْقَوْمُ مَا أَحْسَنْتَ سَأَلْتَهَا إِيَّاهُ لَقَدْ عَلِمْتَ أَنَّهُ لَا يَرُدُّ سَائِلًا فَقَالَ الرَّجُلُ وَاللهِ مَا سَأَلْتُهُ إِلَّا لِتَكُونَ كَفَنِي يَوْمَ أَمُوتُ قَالَ سَهْلٌ فَكَانَتْ كَفَنَهُ.

– Hoću – odgovorio je on.
Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, zatim je odsjeo na tom sijelu, onda se vratio kući, smotao ogrtač i poslao mu ga.
Poslije toga mu je svijet prigovorio: "Nisi dobro uradio što si mu ga zatražio. Ti si sigurno znao da on ne odbija nikoga ko mu što zatraži."
– Allaha mi – rekao je ovaj (čovjek) – ja sam mu ga zatražio da mi bude kefin kada umrem.
– I on mu je kasnije i bio kefin – kaže Sehl.

O STOLARU

باب النَّجَّار

2094. PRIČAO NAM JE Kutejbe b. Seid, a njemu Abdul-Aziz prenoseći od Ebu-Hazima:
– Došli su neki ljudi Sehlu b. Sa'du da ga pitaju za minber, pa je rekao: "Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, poručio je nekoj ženi, koju je Sehl i imenovao, da zapovjedi svome sluzi stolaru da mu napravi nekoliko drvenih sjedala na koje će sjedati kada svijetu drži govor."
I ona mu je naredila da to napravi od tamariskovog (tarfa) drveta. Kada je to uradio, odnio je i ona ga je poslala Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem. On je naredio, pa se to postavilo (u džamiji) i on je na njemu sjedio.

٢٠٩٤. حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ بْنُ سَعِيدٍ حَدَّثَنَا عَبْدُ الْعَزِيزِ عَنْ أَبِي حَازِمٍ قَالَ أَتَى رِجَالٌ إِلَى سَهْلِ بْنِ سَعْدٍ يَسْأَلُونَهُ عَنْ الْمِنْبَرِ فَقَالَ بَعَثَ رَسُولُ اللهِ ﷺ إِلَى فُلَانَةَ امْرَأَةٍ قَدْ سَمَّاهَا سَهْلٌ أَنْ مُرِي غُلَامَكِ النَّجَّارَ يَعْمَلُ لِي أَعْوَادًا أَجْلِسُ عَلَيْهِنَّ إِذَا كَلَّمْتُ النَّاسَ فَأَمَرَتْهُ يَعْمَلُهَا مِنْ طَرْفَاءِ الْغَابَةِ ثُمَّ جَاءَ بِهَا فَأَرْسَلَتْ إِلَى رَسُولِ اللهِ ﷺ بِهَا فَأَمَرَ بِهَا فَوُضِعَتْ فَجَلَسَ عَلَيْهِ.

2095. PRIČAO NAM JE Hallad b. Jahja, njemu Abdul-Vahid b. Ejmen prenoseći od svoga oca, on od Džabira b. Abdullaha, radijallahu anhu, da je jedna žena od ensarija rekla Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem:
– Allahov Poslaniče, hoćeš li da ti napravim nešto na čemu ćeš sjediti? Ja imam slugu stolara.
– Ako hoćeš – odgovorio je.
Ona mu je, potom, dala napraviti minber. I kada je bio petak, Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, sjeo je na taj minber koji mu je načinjen, pa je panj palme kod njega, na kome je on ranije držao govor,

٢٠٩٥. حَدَّثَنَا خَلَّادُ بْنُ يَحْيَى حَدَّثَنَا عَبْدُ الْوَاحِدِ ابْنُ أَيْمَنَ عَنْ أَبِيهِ عَنْ جَابِرِ بْنِ عَبْدِ اللهِ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا أَنَّ امْرَأَةً مِنْ الْأَنْصَارِ قَالَتْ لِرَسُولِ اللهِ ﷺ يَا رَسُولَ اللهِ أَلَا أَجْعَلُ لَكَ شَيْئًا تَقْعُدُ عَلَيْهِ فَإِنَّ لِي غُلَامًا نَجَّارًا قَالَ إِنْ شِئْتِ قَالَ فَعَمِلَتْ لَهُ الْمِنْبَرَ فَلَمَّا كَانَ يَوْمُ الْجُمُعَةِ قَعَدَ النَّبِيُّ ﷺ عَلَى الْمِنْبَرِ الَّذِي صُنِعَ فَصَاحَتْ النَّخْلَةُ الَّتِي كَانَ يَخْطُبُ عِنْدَهَا حَتَّى كَادَتْ تَنْشَقُّ فَنَزَلَ النَّبِيُّ ﷺ

zaplakao da se skoro raspukne. Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, potom je sišao, uzeo ga i prislonio uza se, a on poče jecati kao što jeca dijete kada se ušutkuje dok se ne umiri.
– Plakao je – rekao je Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem – zbog onog što je slušao od učenja zikra (Kur'ana, spominjanja Allaha).

حَتَّى أَخَذَهَا فَضَمَّهَا إِلَيْهِ فَجَعَلَتْ تَئِنُّ أَنِينَ الصَّبِيِّ الَّذِي يُسَكَّتُ حَتَّى اسْتَقَرَّتْ قَالَ بَكَتْ عَلَى مَا كَانَتْ تَسْمَعُ مِنَ الذِّكْرِ .

KUPOVANJE POTREPŠTINA LIČNO

باب شِرَاءِ الْإِمَامِ الْحَوَائِجَ بِنَفْسِهِ

Ibnu-Omer, radijallahu anhuma, izjavio je: "Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, kupio je od Omera devca", a Abdur-Rahman b. Ebi-Bekr, radijallahu anhuma, kazao je: "Jedan idolopoklonik dotjerao je stado (na pijacu) pa je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, kupio od njega jednu ovcu a od Džabira je kupio (drugom prilikom) devu."

وَقَالَ ابْنُ عُمَرَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا اشْتَرَى النَّبِيُّ ﷺ جَمَلًا مِنْ عُمَرَ وَاشْتَرَى ابْنُ عُمَرَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا بِنَفْسِهِ وَقَالَ عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ أَبِي بَكْرٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا جَاءَ مُشْرِكٌ بِغَنَمٍ فَاشْتَرَى النَّبِيُّ ﷺ مِنْهُ شَاةً وَاشْتَرَى مِنْ جَابِرٍ بَعِيرًا .

2096. PRIČAO NAM JE Jusuf b. Isa, njemu Ebu-Mu'avija, a ovome A'meš prenoseći od Ibrahima, on od Esveda, a ovaj od Aiše, radijallahu anha, da je rekla:
"Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, kupio je od jednog Jevreja nešto hrane na kredit (veresiju) i kod njega založio svoj oklop."

٢٠٩٦. حَدَّثَنَا يُوسُفُ بْنُ عِيسَى حَدَّثَنَا أَبُو مُعَاوِيَةَ حَدَّثَنَا الْأَعْمَشُ عَنْ إِبْرَاهِيمَ عَنِ الْأَسْوَدِ عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهَا قَالَتْ اشْتَرَى رَسُولُ اللهِ ﷺ مِنْ يَهُودِيٍّ طَعَامًا بِنَسِيئَةٍ وَرَهَنَهُ دِرْعَهُ .

KUPOVANJE JAHAĆIH ŽIVOTINJA I MAGARACA; DA LI JE ODLUKA VALJANA AKO NEKO KUDI TAKVU JAHAĆU ŽIVOTINJU ILI DEVCA PRIJE NEGO ŠTO PRODAVAC S NJE SJAŠE?

باب شِرَاءِ الدَّوَابِّ وَالْحُمُرِ وَإِذَا اشْتَرَى دَابَّةً أَوْ جَمَلًا وَهُوَ عَلَيْهِ هَلْ يَكُونُ ذَلِكَ قَبْضًا قَبْلَ أَنْ يَنْزِلَ

Ibnu-Omer, radijallahu anhu, kazao je:
– Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao je Omeru: "Prodaj mi ga!" Mišljaše on na neposlušnog devca.

وَقَالَ ابْنُ عُمَرَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا قَالَ النَّبِيُّ ﷺ لِعُمَرَ بِعْنِيهِ يَعْنِي جَمَلًا صَعْبًا .

2097. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Beššar, njemu Abdul-Vehhab, a ovome Ubejdullah prenoseći od Vehba b. Kejsana, on od Džabira b. Abdullaha, radijallahu anhuma, da je rekao:

– Bio sam s Allahovim Poslanikom, sallallahu alejhi ve sellem, u jednoj vojni pa me je zadržao moj devac a i nije mogao ići. Kasnije mi je došao Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, i rekao: "Džabire!"

– Da – rekao sam.

– Šta ti je bilo? – upitao je on.

– Zadržao me moj devac – odgovorio sam – i nije mogao ići, pa sam izostao (od družine). Potom je on sjahao, povukao ga (udario) svojim kukastim (na vrhu iskrivljenim) štapom i rekao: "Jaši!" Ja sam ga, potom, uzjahao i stalno gledao kako da ga zadržim da ne pretekne Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem.

– Jesi li oženjen? – upitao je on.

– Da – odgovorio sam.

– Djevojkom ili udovicom? – upitao je.

– Udovicom – kazao sam.

– A što se nisi oženio djevojkom da se s njom možeš zabavljati, a i ona s tobom – rekao je on.

Odgovorio sam: "Imam (malih) sestara pa sam želio vjenčati ženu koja će ih čuvati, češljati i bdjeti nad njima."

– Ti ćeš se vratiti (kući) – rekao je on – pa kada stigneš, u pamet, u pamet (nastoj da ti se nađe dijete)!

Zatim reče: "Hoćeš li prodati svoga devca?

– Hoću – odgovorio sam.

On ga je od mene kupio za *ukijju* (srebra). Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, vratio se prije mene. Ja sam stigao sutra ujutro, došao u džamiju i našao ga na vratima džamije.

– Zar si sada stigao? – upitao je.

– Da – rekao sam.

– Ostavi svoga devca, uđi i klanjaj dva rekata! – rekao je.

٢٠٩٧. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ بَشَّارٍ حَدَّثَنَا عَبْدُ الْوَهَّابِ حَدَّثَنَا عُبَيْدُ اللهِ عَنْ وَهْبِ بْنِ كَيْسَانَ عَنْ جَابِرِ بْنِ عَبْدِ اللهِ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا قَالَ كُنْتُ مَعَ النَّبِيِّ ﷺ فِي غَزَاةٍ فَأَبْطَأَ بِي جَمَلِي وَأَعْيَا فَأَتَى عَلَيَّ النَّبِيُّ ﷺ فَقَالَ جَابِرٌ فَقُلْتُ نَعَمْ قَالَ مَا شَأْنُكَ قُلْتُ أَبْطَأَ عَلَيَّ جَمَلِي وَأَعْيَا فَتَخَلَّفْتُ فَنَزَلَ يَحْجُنُهُ بِمِحْجَنِهِ ثُمَّ قَالَ ارْكَبْ فَرَكِبْتُ فَلَقَدْ رَأَيْتُهُ أَكُفُّهُ عَنْ رَسُولِ اللهِ ﷺ قَالَ تَزَوَّجْتَ قُلْتُ نَعَمْ قَالَ بِكْرًا أَمْ ثَيِّبًا قُلْتُ بَلْ ثَيِّبًا قَالَ أَفَلَا جَارِيَةً تُلَاعِبُهَا وَتُلَاعِبُكَ قُلْتُ إِنَّ لِي أَخَوَاتٍ فَأَحْبَبْتُ أَنْ أَتَزَوَّجَ امْرَأَةً تَجْمَعُهُنَّ وَتَمْشُطُهُنَّ وَتَقُومُ عَلَيْهِنَّ قَالَ أَمَّا إِنَّكَ قَادِمٌ فَإِذَا قَدِمْتَ فَالْكَيْسَ الْكَيْسَ ثُمَّ قَالَ أَتَبِيعُ جَمَلَكَ قُلْتُ نَعَمْ فَاشْتَرَاهُ مِنِّي بِأُوقِيَّةٍ ثُمَّ قَدِمَ رَسُولُ اللهِ ﷺ قَبْلِي وَقَدِمْتُ بِالْغَدَاةِ فَجِئْنَا إِلَى الْمَسْجِدِ فَوَجَدْتُهُ عَلَى بَابِ الْمَسْجِدِ قَالَ آلْآنَ قَدِمْتَ قُلْتُ نَعَمْ قَالَ فَدَعْ جَمَلَكَ فَادْخُلْ فَصَلِّ رَكْعَتَيْنِ فَدَخَلْتُ فَصَلَّيْتُ فَأَمَرَ بِلَالًا أَنْ يَزِنَ لَهُ أُوقِيَّةً فَوَزَنَ لِي بِلَالٌ فَأَرْجَحَ لِي فِي الْمِيزَانِ فَانْطَلَقْتُ حَتَّى وَلَّيْتُ فَقَالَ ادْعُ لِي جَابِرًا قُلْتُ الْآنَ يَرُدُّ عَلَيَّ الْجَمَلَ وَلَمْ يَكُنْ شَيْءٌ أَبْغَضَ إِلَيَّ مِنْهُ قَالَ خُذْ جَمَلَكَ وَلَكَ ثَمَنُهُ .

Ušao sam i klanjao, a on potom naredi Bilalu: "Izmjeri mu *ukijju* srebra!" Bilal je izmjerio i dao da na vagi pretegne.
Zatim sam pošao i već se udaljio, a on reče: "Zovni mi Džabira!"
– Sada će mi – rekao sam – vratiti devca, a nije mi bilo ništa mrže od njega.
– Uzmi svoga devca! – rekao je – a tvoja je i za njega primljena novčana vrijednost.[1]

O TRGOVIMA (VAŠARIMA) IZ PREDISLAMSKOG DOBA NA KOJE JE SVIJET IŠAO I U DOBA ISLAMA

باب الْأَسْوَاقِ الَّتِي كَانَتْ فِي الْجَاهِلِيَّةِ فَتَبَايَعَ بِهَا النَّاسُ فِي الْإِسْلَامِ

2098. PRIČAO NAM JE Ali b. Abdullah, a njemu Sufjan prenoseći od Amra, on od Ibnu-Abbasa, radijallahu anhuma, koji je rekao:
"U predislamsko doba bili su trgovi (vašari): Ukaz, Medženne i Zul-Medžaz. Nakon pojave islama muslimani su smatrali grijehom trgovati na bilo kojem od njih, pa je Allah objavio: "Nije vam grijeh u sezonama hadža..." po kiraetu Ibnu-Abbasa.

٢٠٩٨. حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ عَبْدِ اللهِ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ عَنْ عَمْرِو بْنِ دِينَارٍ عَنْ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا قَالَ كَانَتْ عُكَاظٌ وَمَجَنَّةُ وَذُو الْمَجَازِ أَسْوَاقًا فِي الْجَاهِلِيَّةِ فَلَمَّا كَانَ الْإِسْلَامُ تَأَثَّمُوا مِنْ التِّجَارَةِ فِيهَا فَأَنْزَلَ اللهُ لَيْسَ عَلَيْكُمْ جُنَاحٌ أَنْ تَبْتَغُوا فَضْلًا مِنْ رَبِّكُمْ فِي مَوَاسِمِ الْحَجِّ قَرَأَ ابْنُ عَبَّاسٍ كَذَا.

---

1 "Ukijja" je iznosila 40 dirhema srebra.
Iz hadisa se zaključuje:
– musliman svoje dobre poslove ističe sa osjećajem skromnosti, a ne iz oholosti;
– za svoje drugove, suradnike i susjede treba se interesirati i ispomagati ih svakom prilikom;
– musliman sposoban za bračne obaveze treba se ženiti prvenstveno djevojkom, odnosno ženom s kojom će se slagati i bračnu zajednicu zajednički uzdizati;
– preporučljivo je klanjati 2 rekata nafile po povratku s putovanja;
– kupac robu treba plaćati tačno i pravovremeno a prodavac tačno je mjeriti i po mogućnosti još nešto dodati. Trgovački pomoćnik tu prevagu čini samo uz odobrenje vlasnika robe.

O KUPOVANJU JOGUNASTE (BOLESNE) ILI ŠUGAVE DEVE

باب شِراءِ الإبِلِ الهِيمِ أوِ الأجْرَبِ

"El-haimu" je (životinja) koja u svemu postupa suprotno (želji vlasnika).[1]

الهَائِمُ المُخَالِفُ لِلْقَصْدِ فِي كُلِّ شَيْءٍ .

2099. PRIČAO NAM JE Ali b. Abdullah, a njemu Sufjan:
– Amr je kazao: "Ovdje je bio jedan čovjek po imenu Nevvas i imao obijesne deve (bolesne usljed žeđi). Kasnije je otišao Ibnu-Omer, radijallahu anhuma, i kupio te deve od njegova dioničara (ortaka). Poslije mu je došao taj njegov dioničar i on reče: Prodali smo onu devu."
– A kome si je prodao? – upitao je Nevvas.
– Starcu tom i tom – rekao je on.
– Teško tebi! – rekao je Nevvas. – To je, Allaha mi, Ibnu-Omer.
Nevvas je zatim došao Ibnu-Omeru i rekao: "Moj ortak je tebi prodao deve bolesne od žeđi, a nije te poznavao (ili: nije te o tom upoznao)."
– Goni ih! – rekao je Ibnu-Omer.
I kad ih je on htio goniti, Ibnu-Omer je kazao: "Ostavi ih! Zadovoljni smo sudom Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem: Nije bolest sama po sebi prelazna, (tj. Allah Uzvišeni daje bolest)."
Tako je Sufjan čuo Amra.

٢٠٩٩. حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ عَبْدِ اللهِ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ قَالَ قَالَ عَمْرٌو كَانَ هَا هُنَا رَجُلٌ اسْمُهُ نَوَّاسٌ وَكَانَتْ عِنْدَهُ إِبِلٌ هِيمٌ فَذَهَبَ ابْنُ عُمَرَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا فَاشْتَرَى تِلْكَ الإِبِلَ مِنْ شَرِيكٍ لَهُ فَجَاءَ إِلَيْهِ شَرِيكُهُ فَقَالَ بِعْنَا تِلْكَ الإِبِلَ فَقَالَ مِمَّنْ بِعْتَهَا قَالَ مِنْ شَيْخٍ كَذَا وَكَذَا فَقَالَ وَيْحَكَ ذَاكَ وَاللهِ ابْنُ عُمَرَ فَجَاءَهُ فَقَالَ إِنَّ شَرِيكِي بَاعَكَ إِبِلًا هِيمًا وَلَمْ يَعْرِفْكَ قَالَ فَاسْتَقْهَا قَالَ فَلَمَّا ذَهَبَ يَسْتَاقُهَا فَقَالَ دَعْهَا رَضِينَا بِقَضَاءِ رَسُولِ اللهِ ﷺ لَا عَدْوَى سَمِعَ سُفْيَانُ عَمْرًا .

1 Ajni (Umda, 9/305) kaže: riječ *el-him* znači bolesne, u ovom slučaju deve, a *el-hijam* je bolest koju prouzrokuje žeđ, zbog koje kasnije te deve piju vodu i nikako se ne mogu zasititi.

O PRODAVANJU ORUŽJA U VRIJEME NEREDA I U DRUGIM SITUACIJAMA

باب بيع السلاح في الفتنة وغيرها

Imran b. Husajn je prezirao prodavanje oružja u vrijeme nereda.

وَكَرِهَ عِمْرَانُ بْنُ حُصَيْنٍ بَيْعَهُ فِي الْفِتْنَةِ .

2100. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Mesleme, prenoseći od Malika, on od Jahjaa b. Seida, ovaj do Ibnu-Efleha, a on opet od Ebu-Muhammeda, oslobođenog roba Ebu-Katade, ovaj od Ebu-Katade, radijallahu anhu, da je rekao:
"Izašli smo s Allahovim Poslanikom, sallallahu alejhi ve sellem, u godini Hunejna, pa mi je on dao da prodam oklop Ebu-Katade. Ja sam ga prodao i od toga kupio sebi mali palmovik u plemenu Benu-Seleme i to je prvo što sam zaimao u islamu."

٢١٠٠. حَدَّثَنَا عَبْدُ اللهِ بْنُ مَسْلَمَةَ عَنْ مَالِكٍ عَنْ يَحْيَى بْنِ سَعِيدٍ عَنْ عُمَرَ بْنِ كَثِيرِ بْنِ أَفْلَحَ عَنْ أَبِي مُحَمَّدٍ مَوْلَى أَبِي قَتَادَةَ عَنْ أَبِي قَتَادَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ خَرَجْنَا مَعَ رَسُولِ اللهِ ﷺ عَامَ حُنَيْنٍ فَأَعْطَاهُ يَعْنِي دِرْعًا فَبِعْتُ الدِّرْعَ فَابْتَعْتُ بِهِ مَخْرَفًا فِي بَنِي سَلِمَةَ فَإِنَّهُ لَأَوَّلُ مَالٍ تَأَثَّلْتُهُ فِي الْإِسْلَامِ .

O PRODAVCU MIRISA I TRGOVANJU MOŠUSOM

باب في العطار وبيع المسك

2101. PRIČAO MI JE Musa b. Isma'il, njemu Abdul-Vahid, ovome Ebu-Burde b. Abdullah:
– Čuo sam Ebu-Burdu b. Ebu-Musaa, a on svoga oca, radijallahu anhu, da je rekao:
"Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, izjavio je: Primjer dobrog i lošeg druga je kao primjer trgovaca mošusom i kovačevog mijeha. Od prodavca mirisa neće ti nedostajati: ili da kupiš miomiris ili da osjetiš njegov miris, mijeh kovača opržit će ti tijelo ili odjeću ili ćeš od njega osjetiti ružan zapah."[2]

٢١٠١. حَدَّثَنِي مُوسَى بْنُ إِسْمَاعِيلَ حَدَّثَنَا عَبْدُ الْوَاحِدِ حَدَّثَنَا أَبُو بُرْدَةَ بْنُ عَبْدِ اللهِ قَالَ سَمِعْتُ أَبَا بُرْدَةَ بْنَ أَبِي مُوسَى عَنْ أَبِيهِ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ مَثَلُ الْجَلِيسِ الصَّالِحِ وَالْجَلِيسِ السَّوْءِ كَمَثَلِ صَاحِبِ الْمِسْكِ وَكِيرِ الْحَدَّادِ لَا يَعْدَمُكَ مِنْ صَاحِبِ الْمِسْكِ إِمَّا تَشْتَرِيهِ أَوْ تَجِدُ رِيحَهُ وَكِيرُ الْحَدَّادِ يُحْرِقُ بَدَنَكَ أَوْ ثَوْبَكَ أَوْ تَجِدُ مِنْهُ رِيحًا خَبِيثَةً .

---

2 Iz hadisa se zaključuje:
– dužnost je kloniti se neodgojenih i zlobnih ljudi, a družiti se s moralno odgojenim i pobožnim. Ahmed, Tirmizi i Ebu-Davud bilježe da je Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Čovjek je obično vjere svoga druga, pa neka svako gleda s kim će se družiti!" Naša je izreka: "S kim si, onaki si." "S kim te vide, s tim te i pišu";
– mošus je čist miomiris i može se bez bojazni koristiti.

O ONOME KO PUŠTA KRV

بَاب ذِكْرِ الْحَجَّامِ

2102. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Jusuf da ga je obavijestio Malik prenoseći od Humejda, on od Enesa b. Malika, radijallahu anhu, da je rekao: "Ebu-Tajbe je pustio krv Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, i on mu odredio sa' datula, a njegovom gospodaru naredio da mu smanji (olakša) porez."

٢١٠٢. حَدَّثَنَا عَبْدُ اللهِ بْنُ يُوسُفَ أَخْبَرَنَا مَالِكٌ عَنْ حُمَيْدٍ عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ حَجَمَ أَبُو طَيْبَةَ رَسُولَ اللهِ ﷺ فَأَمَرَ لَهُ بِصَاعٍ مِنْ تَمْرٍ وَأَمَرَ أَهْلَهُ أَنْ يُخَفِّفُوا مِنْ خَرَاجِهِ.

2103. PRIČAO NAM JE Musedded, njemu Halid, a on je bio sin Abdullahov, a ovome Halid prenoseći od Ikrime, a on od Ibnu-Abbasa, radijallahu anhuma, da je rekao: "Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, dao je sebi pustiti krv i onom koji mu je pustio krv platio je, a da je to (zvanje) zabranjeno, ne bi mu za to platio."[1]

٢١٠٣. حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ حَدَّثَنَا خَالِدٌ هُوَ ابْنُ عَبْدِ اللهِ حَدَّثَنَا خَالِدٌ عَنْ عِكْرِمَةَ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا قَالَ احْتَجَمَ النَّبِيُّ ﷺ وَأَعْطَى الَّذِي حَجَمَهُ وَلَوْ كَانَ حَرَامًا لَمْ يُعْطِهِ.

O TRGOVANJU ROBOM ČIJE JE NOŠENJE POKUĐENO MUŠKARCIMA I ŽENAMA

بَاب التِّجَارَةِ فِيمَا يُكْرَهُ لُبْسُهُ لِلرِّجَالِ وَالنِّسَاءِ

2104. PRIČAO NAM JE Adem, njemu Šu'be, a ovome Ebu-Bekr b. Hafs prenoseći od Salima b. Abdullaha b. Omera, a on od svoga oca, da je rekao:
– Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, poslao je Omeru, radijallahu anhuma, svilenu ili prugastu odoru. Kasnije ju je vidio na njemu i rekao: "Nisam ti je poslao da je oblačiš. Nju oblači samo onaj ko hoće da nema udjela (na Sudnjem danu). Poslao sam ti je samo zato da se njom koristiš, tj. da je prodaš."

٢١٠٤. حَدَّثَنَا آدَمُ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ حَدَّثَنَا أَبُو بَكْرِ ابْنُ حَفْصٍ عَنْ سَالِمِ بْنِ عَبْدِ اللهِ بْنِ عُمَرَ عَنْ أَبِيهِ قَالَ أَرْسَلَ النَّبِيُّ ﷺ إِلَى عُمَرَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ بِحُلَّةِ حَرِيرٍ أَوْ سِيَرَاءَ فَرَآهَا عَلَيْهِ فَقَالَ إِنِّي لَمْ أُرْسِلْ بِهَا إِلَيْكَ لِتَلْبَسَهَا إِنَّمَا يَلْبَسُهَا مَنْ لَا خَلَاقَ لَهُ إِنَّمَا بَعَثْتُ إِلَيْكَ لِتَسْتَمْتِعَ بِهَا يَعْنِي تَبِيعَهَا.

---

1 Tahavi navodi da je Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, pozvao roba Tajbu da mu pusti krv. Po obavljenom poslu Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, upitao ga je: "Koliki ti je porez?"
– Tri sa'a – odgovorio je Tajba.
Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, potom je intervenisao kod njegovog gospodara i on mu je smanjio dažbinu za jedan sa'.
Gornji hadis govori o tome da je dozvoljena tzv. hidžama (puštanje krvi) i da je dozvoljeno naplatiti taj posao. On, istovremeno, derogira ranije hadise kontradiktornog značenja.

2105. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Jusuf, njega obavijestio Malik prenoseći od Nafija, on od Kasima b. Muhammeda, ovaj od Aiše, majke pravovjernih, radijallahu anha, da je ona saopćila kako je kupila jedan jastučić na kome je bilo slika i kako ga je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, vidio, stao na vratima, a nije ušao unutra.
– Na licu sam mu – kaže ona – primijetila ljutnju i rekla: "Allahov Poslaniče, sallallahu alejhi ve sellem, obraćam se za oprost Allahu i Njegovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, šta sam to zgriješila?"
Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao je: "Što će ti taj jastučić?"
– Kupila sam ga – rekla je ona – tebi, da na njemu sjediš i pod glavu ga mećeš.
Potom je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, kazao: "Zaista oni koji izrađuju ove slike (likove) bit će mučeni na Sudnjem danu, a onda će im se reći: 'Oživite to što ste napravili!'"
I još je rekao: "U kući (sobi) u kojoj ima (izloženih) slika (kipova) melekí ne ulaze."[2]

٢١٠٥. حَدَّثَنَا عَبْدُ اللهِ بْنُ يُوسُفَ أَخْبَرَنَا مَالِكٌ عَنْ نَافِعٍ عَنِ الْقَاسِمِ بْنِ مُحَمَّدٍ عَنْ عَائِشَةَ أُمِّ الْمُؤْمِنِينَ رَضِيَ اللهُ عَنْهَا أَنَّهَا أَخْبَرَتْهُ أَنَّهَا اشْتَرَتْ نُمْرُقَةً فِيهَا تَصَاوِيرُ فَلَمَّا رَآهَا رَسُولُ اللهِ ﷺ قَامَ عَلَى الْبَابِ فَلَمْ يَدْخُلْهُ فَعَرَفْتُ فِي وَجْهِهِ الْكَرَاهِيَةَ فَقُلْتُ يَا رَسُولَ اللهِ أَتُوبُ إِلَى اللهِ وَإِلَى رَسُولِهِ ﷺ مَاذَا أَذْنَبْتُ فَقَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ مَا بَالُ هَذِهِ النُّمْرُقَةِ قُلْتُ اشْتَرَيْتُهَا لَكَ لِتَقْعُدَ عَلَيْهَا وَتَوَسَّدَهَا فَقَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ إِنَّ أَصْحَابَ هَذِهِ الصُّوَرِ يَوْمَ الْقِيَامَةِ يُعَذَّبُونَ فَيُقَالُ لَهُمْ أَحْيُوا مَا خَلَقْتُمْ وَقَالَ إِنَّ الْبَيْتَ الَّذِي فِيهِ الصُّوَرُ لَا تَدْخُلُهُ الْمَلَائِكَةُ .

VLASNIK ROBE NAJPREČI JE DA KAŽE CIJENU

باب صاحِبُ السِّلْعَةِ أَحَقُّ بِالسَّوْمِ

2106. PRIČAO NAM JE Musa b. Isma'il, njemu Abdul-Varis prenoseći od Ebu-Tejjaha, a on od Enesa, radijallahu anhu, da je rekao:
– Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao je: "Sinovi Nedždžara, odredite mi vrijednost vaše bašče!" A u njoj je bilo razvalina i palmi.

٢١٠٦. حَدَّثَنَا مُوسَى بْنُ إِسْمَاعِيلَ حَدَّثَنَا عَبْدُ الْوَارِثِ عَنْ أَبِي التَّيَّاحِ عَنْ أَنَسٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ قَالَ النَّبِيُّ ﷺ يَا بَنِي النَّجَّارِ ثَامِنُونِي بِحَائِطِكُمْ وَفِيهِ خِرَبٌ وَنَخْلٌ .

2 Muhammedova, sallallahu alejhi ve sellem, izjava, koju je zabilježio Buhari, nastala je u doba obožavanja slika (kipova) i trebalo je tu zabludu iz temelja iskorijeniti.
Pod izrazom "meleki" misli se na sve meleke, osim meleka pisara koji bilježe svaki naš posao.

KADA JE DOZVOLJENO PRAVO IZBORA (PRIHVATANJA ILI ODBIJANJA KUPOPRODAJNOG UGOVORA)?

بَابٌ كَمْ يَجُوزُ الْخِيَارُ

2107. PRIČAO NAM JE Sadaka, njega obavijestio Abdul-Vehhab koji kaže da je čuo Jahjaa, on Nafija, a on prenio od Ibnu-Omera, radijallahu anhuma, a ovaj od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, koji kaže:
"Kupoprodavci imaju pravo izbora (prihvatiti ili ne prihvatiti kupoprodajni ugovor) u svojoj kupoprodaji sve dok se ne rastave jedan od drugog, ili kada kupoprodaja bude uvjetovanog prava izbora."
Nafi' kaže: "Kada bi Ibnu-Omer kupio nešto što bi mu se sviđalo, odmah bi se rastavio od njenog bivšeg vlasnika."

٢١٠٧. حَدَّثَنَا صَدَقَةُ أَخْبَرَنَا عَبْدُ الْوَهَّابِ قَالَ سَمِعْتُ يَحْيَى بْنَ سَعِيدٍ قَالَ سَمِعْتُ نَافِعًا عَنْ ابْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا عَنْ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ إِنَّ الْمُتَبَايِعَيْنِ بِالْخِيَارِ فِي بَيْعِهِمَا مَا لَمْ يَتَفَرَّقَا أَوْ يَكُونُ الْبَيْعُ خِيَارًا قَالَ نَافِعٌ وَكَانَ ابْنُ عُمَرَ إِذَا اشْتَرَى شَيْئًا يُعْجِبُهُ فَارَقَ صَاحِبَهُ .

2108. PRIČAO NAM JE Hafs b. Umer, a njemu Hemmam prenoseći od Katade, on od Ebu-Halila, ovaj od Abdullaha b. Harisa, on opet od Hakima b. Hizama, radijallahu anhu, a ovaj od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, da je rekao:
"Kupoprodavci imaju pravo izbora ugovora dok se nisu rastali."
Ahmed je dodao:
– Nama je pričao Behz i rekao: "To je kazao i Hemmam."
Potom sam to iznio Ebu-Tejjahu, a on reče: "Bio sam s Ebu-Halilom kada mu je taj hadis ispričao Abdullah b. Haris."

٢١٠٨. حَدَّثَنَا حَفْصُ بْنُ عُمَرَ حَدَّثَنَا هَمَّامٌ عَنْ قَتَادَةَ عَنْ أَبِي الْخَلِيلِ عَنْ عَبْدِ اللهِ بْنِ الْحَارِثِ عَنْ حَكِيمِ بْنِ حِزَامٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ عَنْ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ الْبَيِّعَانِ بِالْخِيَارِ مَا لَمْ يَفْتَرِقَا وَزَادَ أَحْمَدُ حَدَّثَنَا بَهْزٌ قَالَ قَالَ هَمَّامٌ فَذَكَرْتُ ذَلِكَ لِأَبِي التَّيَّاحِ فَقَالَ كُنْتُ مَعَ أَبِي الْخَلِيلِ لَمَّا حَدَّثَهُ عَبْدُ اللهِ بْنُ الْحَارِثِ بِهَذَا الْحَدِيثِ .

باب إذا لم يوقت في الخيار هل يجوز البيع

JE LI DOZVOLJENA KUPOPRODAJA KADA NIJE ODREĐENO VRIJEME IZBORA (PRIHVATANJA ILI ODBIJANJA UGOVORA)?

٢١٠٩. حَدَّثَنَا أَبُو النُّعْمَانِ حَدَّثَنَا حَمَّادُ بْنُ زَيْدٍ حَدَّثَنَا أَيُّوبُ عَنْ نَافِعٍ عَنِ ابْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا قَالَ قَالَ النَّبِيُّ ﷺ الْبَيِّعَانِ بِالْخِيَارِ مَا لَمْ يَتَفَرَّقَا أَوْ يَقُولُ أَحَدُهُمَا لِصَاحِبِهِ اخْتَرْ وَرُبَّمَا قَالَ أَوْ يَكُونُ بَيْعَ خِيَارٍ.

2109. PRIČAO NAM JE Ebu-Nu‘man, njemu Hammad b. Zejd, ovome Ejjub prenoseći od Nafija, on od Ibnu-Omera, radijallahu anhuma, da je kazao:
– Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao je: “Kupoprodavci imaju pravo izbora (prihvatiti ili odbiti kupoprodajni ugovor) dok se nisu rastavili, ili dok jedan od njih ne kaže svome drugu (sugovorniku): ‘Odaberi (odluči se).’ A možda je rekao: “Ili dok je trgovina u statusu prava izbora.”

باب البيعان بالخيار ما لم يتفرقا

KUPOPRODAVCI IMAJU PRAVO IZBORA DOK SE NISU RASTALI

وَبِهِ قَالَ ابْنُ عُمَرَ وَشُرَيْحٌ وَالشَّعْبِيُّ وَطَاوُسٌ وَعَطَاءٌ وَابْنُ أَبِي مُلَيْكَةَ.

To smatraju: Ibnu-Omer, Šurejh, Ša‘bi, Tavus, Ata’ i Ibnu-Ebi-Mulejke.

٢١١٠. حَدَّثَنِي إِسْحَاقُ أَخْبَرَنَا حَبَّانُ بْنُ هِلَالٍ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ قَالَ قَتَادَةُ أَخْبَرَنِي عَنْ صَالِحٍ أَبِي الْخَلِيلِ عَنْ عَبْدِ اللهِ بْنِ الْحَارِثِ قَالَ سَمِعْتُ حَكِيمَ بْنَ حِزَامٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ الْبَيِّعَانِ بِالْخِيَارِ مَا لَمْ يَتَفَرَّقَا فَإِنْ صَدَقَا وَبَيَّنَا بُورِكَ لَهُمَا فِي بَيْعِهِمَا وَإِنْ كَذَبَا وَكَتَمَا مُحِقَتْ بَرَكَةُ بَيْعِهِمَا.

2110. PRIČAO NAM JE Ishak, njega obavijestio Habban b. Hilal, ovome rekao Šu‘be da je Katade izjavio da mu je preneseno od Saliha Ebu-Halila, koji kaže da je Abdullah b. Haris kazao:
– Čuo sam Hakima b. Hizama, radijallahu anhu, a on Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, da je rekao:
“Kupoprodavci imaju pravo na izbor ugovora dok se ne rastave, pa ako su bili jedan prema drugom iskreni i objasnili (mahane robe) imat će blagoslov u svojoj kupoprodaji, a ako su lagali i tajili, odstranjen im je blagoslov u njihovoj trgovini.”

2111. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Jusuf, njega obavijestio Malik prenoseći od Nafija, on od Abdullaha b. Omera, radijallahu anhuma, da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, uistinu, rekao:
"Kupoprodavci, svaki od njih dvojice imaju kod svoga druga (sugovornika) pravo izbora dok se ne rastave, osim trgovine uvjetovanog prava izbora."[1]

٢١١١. حَدَّثَنَا عَبْدُ اللهِ بْنُ يُوسُفَ أَخْبَرَنَا مَالِكٌ عَنْ نَافِعٍ عَنْ عَبْدِ اللهِ بْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا أَنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ قَالَ الْمُتَبَايِعَانِ كُلُّ وَاحِدٍ مِنْهُمَا بِالْخِيَارِ عَلَى صَاحِبِهِ مَا لَمْ يَتَفَرَّقَا إِلَّا بَيْعَ الْخِيَارِ .

KADA JEDNA OD KUPOPRODAJNIH STRANAKA DA PRAVO IZBORA UGOVORA DRUGOJ STRANCI PO OBAVLJENOJ KUPOPRODAJI, TA JE KUPOPRODAJA PUNOVAŽNA

باب إذا خيّر أحدهما صاحبه بعد البيع فقد وجب البيع

2112. PRIČAO NAM JE Kutejbe, njemu Lejs prenoseći od Nafija, on od Ibnu-Omera, radijallahu anhuma, a ovaj od Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, koji je rekao:
"Kada dva čovjeka čine međusobnu kupoprodaju, svaki od njih dvojice ima pravo izbora ugovora dok se nisu rastavili, pošto su bili zajedno, ili dok jedan od njih ne javi svoj izbor (odluku), pa ako su kupoprodaju obavili tako, kupoprodaja je bila važeća. Ako se oni, pošto završe kupoprodavanje, rastave, a nijedan od njih nije stavio (pravo izbora) na to kupoprodavanje, i ta je kupoprodaja punovažna."

٢١١٢. حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ حَدَّثَنَا اللَّيْثُ عَنْ نَافِعٍ عَنِ ابْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا عَنْ رَسُولِ اللهِ ﷺ أَنَّهُ قَالَ إِذَا تَبَايَعَ الرَّجُلَانِ فَكُلُّ وَاحِدٍ مِنْهُمَا بِالْخِيَارِ مَا لَمْ يَتَفَرَّقَا وَكَانَا جَمِيعًا أَوْ يُخَيِّرُ أَحَدُهُمَا الْآخَرَ فَتَبَايَعَا عَلَى ذَلِكَ فَقَدْ وَجَبَ الْبَيْعُ وَإِنْ تَفَرَّقَا بَعْدَ أَنْ يَتَبَايَعَا وَلَمْ يَتْرُكْ وَاحِدٌ مِنْهُمَا الْبَيْعَ فَقَدْ وَجَبَ الْبَيْعُ .

1 Kupoprodajni predmet treba biti bez mahane, zdrav i bez prigovora. Ako se otkrije prijašnja mahana kupoprodajnog predmeta kupac ima pravo predmet ili povratiti ili ga zadržati plativši ugovorenu cijenu. Kupac ne može takav predmet zadržati jednostrano plativši prodavcu prema mahani smanjenu cijenu.
Mahana koja nastane u predmetu kupoprodaje u vremenu koje protekne od sklopljenog ugovora do primitka stvari i u vremenu dok se stvar nalazi još kod prodavca zadržava stare mahane i kuproprodajne stranke imaju pravo odstupanja od ugovora.
Kada prodavac pri prodaji predmeta spomene njegovu mahanu, i kupac ga opet uzme, nema pravo kasnijeg izbora zbog te mahane.
Kupac nema pravo biranja zbog mahane, kada prodavac proda predmet pod uvjetom da on ne jamči niti odgovara za ma kakvu mahanu.
Ako kupac kupi predmet rekavši: "Kupujem ga sa svakom mahanom", on nema pravo tužbe niti izbora zbog kasnije stvarno uočenih mahana na tom predmetu. Kupac gubi pravo izbora zbog mahana, kada on poslije saznanja mahane, koristi predmet kao svoje vlasništvo.
Ako stara mahana predmeta kupoprodaje bude otkrivena tek pošto je na istom predmetu nastala kod kupca nova mahana, kupac nema pravo vratiti predmet prodavcu, nego ima pravo na plaćanje prosječno smanjene cijene predmeta. Naprimjer, ako kupac sreže i skroji odijelo i odmah primijeti mjestimično oštećenje na štofu, nema pravo povratiti srezan štof prodavcu, ali može tražiti smanjenje cijene zbog njegovog oštećenja.

JE LI KUPOPRODAJA DOZVOLJENA KADA PRODAVAC UVJETUJE IZBOR?

باب إذا كان البائع بالخيار هل يجوز البيع

2113. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Jusuf, ovome Sufjan prenoseći od Abdullaha b. Dinara, on od Ibnu-Omera, radijallahu anhuma, a ovaj od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem: "Nijedan od kupoprodavaca nemaju međusobne kupoprodajne obaveze dok se ne rastanu, izuzev trgovanja uz uvjetovani izbor."

٢١١٣. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ يُوسُفَ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ عَنْ عَبْدِ اللهِ بْنِ دِينَارٍ عَنْ ابْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا عَنْ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ كُلُّ بَيِّعَيْنِ لَا بَيْعَ بَيْنَهُمَا حَتَّى يَتَفَرَّقَا إِلَّا بَيْعَ الْخِيَارِ.

2114. PRIČAO NAM JE Ishak, njemu Habban, ovome Hemmam, kome je kazao Katade, prenoseći od Ebu-Hilala, on od Abdullaha b. Harisa, ovaj od Hakima b. Hizama, radijallahu anhu, da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Kupoprodavci imaju pravo izbora (odluke) dok se nisu rastali."
Hemmam kaže:
– Našao sam u svojoj knjizi: "Odabire tri puta (tri dana), pa ako su bili iskreni (prenosi Hakim) i sve objasnili jedan drugome, bit će blagoslovljena njihova trgovina, a ako su lagali jedan drugom i sakrili mahane, možda zarade nešto, ali će im blagoslov u njihovom trgovanju zaista nedostajati."
Habban kaže:
– Pričao mi je Hemmam, njemu Ebu-Tejjah koji je čuo Abdullaha b. Harisa da prenosi ovaj hadis od Hakima b. Hizama, a on od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem.[2]

٢١١٤. حَدَّثَنَا إِسْحَاقُ حَدَّثَنَا حَبَّانُ حَدَّثَنَا هَمَّامٌ حَدَّثَنَا قَتَادَةُ عَنْ أَبِي الْخَلِيلِ عَنْ عَبْدِ اللهِ ابْنِ الْحَارِثِ عَنْ حَكِيمِ بْنِ حِزَامٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ قَالَ الْبَيِّعَانِ بِالْخِيَارِ مَا لَمْ يَتَفَرَّقَا قَالَ هَمَّامٌ وَجَدْتُ فِي كِتَابِي يَخْتَارُ ثَلَاثَ مِرَارٍ فَإِنْ صَدَقَا وَبَيَّنَا بُورِكَ لَهُمَا فِي بَيْعِهِمَا وَإِنْ كَذَبَا وَكَتَمَا فَعَسَى أَنْ يَرْبَحَا رِبْحًا وَيُمْحَقَا بَرَكَةَ بَيْعِهِمَا قَالَ وَحَدَّثَنَا هَمَّامٌ حَدَّثَنَا أَبُو التَّيَّاحِ أَنَّهُ سَمِعَ عَبْدَ اللهِ ابْنَ الْحَارِثِ يُحَدِّثُ بِهَذَا الْحَدِيثِ عَنْ حَكِيمِ بْنِ حِزَامٍ عَنْ النَّبِيِّ ﷺ.

---

2 Perfektnost kupoprodaje može se uvjetovati određenim vremenom, podesnošću kupoprodajnog predmeta i sl. Prihvatanje kupoprodajnog ugovora očituje se riječima ili uobičajenim činima.
Ako kupac kupoporodajni predmet ne isplati prodavcu u ugovorenom roku, ugovor je raskinut.
Ko kupi predmet ne vidjevši ga, ima pravo izbora do časa kada ga bude vidio i u tom času on odlučuje o prihvatanju ili odbijanju kupoporodajnog ugovora.
Kod stvari koje se prodaju po mustri (uzorku) dovoljno je da kupac vidi uzorak.
Kod kupovanja nekretnina treba vidjeti svaku prostoriju, osim ako su one napravljene po jednom planu. Kod skupnog kupovanja različitih stvari, kupac treba pregledati svaku stvar pojedinačno. Ako kupac nije pregledao sve stvari, može, ukoliko mu se ne svide, odustati od kupovine svih stvari koje nije ranije pregledao. On ne može jednostavno preuzeti samo one stvari koje mu se dopadaju, a ostaviti one koje mu se ne sviđaju.

KUPOVANJE I POKLANJANJE ISTODOBNO NEČEGA (DRUGOME) PRIJE RASTAVLJANJA OD PRODAVCA, AKO PRODAVAC TO NE OSPORI KUPCU; OTKUPLJIVANJE ROBA I NJEGOVO OSLOBAĐANJE OD OTKUPITELJA

باب إذا اشترى شيئا فوهب من ساعته قبل أن يتفرقا ولم ينكر البائع على المشتري أو اشترى عبدا فأعتقه

Za onoga koji kupi robu po zadovoljstvu prodavca i odmah je proda, Tavus je kazao: "Punovažno mu je, a i zarada je njegova."

وَقَالَ طَاوُسٌ فِيمَنْ يَشْتَرِي السِّلْعَةَ عَلَى الرِّضَا ثُمَّ بَاعَهَا وَجَبَتْ لَهُ وَالرِّبْحُ لَهُ .

2115. Humejdi nam je rekao:

– Pričao nam je Sufjan, njemu Amr, prenoseći od Ibnu-Omera, radijallahu anhuma, koji je rekao: "Bili smo s Vjerovjesnikom, sallallahu alejhi ve sellem, na jednom putu i ja sam bio na jogunastom Omerovom devcu. On me je savladao i prolazio pored naroda. Omer bi ga spriječio i vratio. Zatim je opet prošao naprijed i Omer ga je odbio i vratio. Potom je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao Omeru: "Prodaj mi ga!"

– Tvoj je Allahov Poslaniče – rekao je on.

– Prodaj mi ga! – ponovio je (Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem).

I on ga je prodao Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem. Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao je: "On je tvoj, o Abdullahu b. Omere, i radi s njim šta hoćeš."[1]

٢١١٥ . وَقَالَ لَنَا الْحُمَيْدِيُّ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ حَدَّثَنَا عَمْرٌو عَنِ ابْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا قَالَ كُنَّا مَعَ النَّبِيِّ ﷺ فِي سَفَرٍ فَكُنْتُ عَلَى بَكْرٍ صَعْبٍ لِعُمَرَ فَكَانَ يَغْلِبُنِي فَيَتَقَدَّمُ أَمَامَ الْقَوْمِ فَيَزْجُرُهُ عُمَرُ وَيَرُدُّهُ ثُمَّ يَتَقَدَّمُ فَيَزْجُرُهُ عُمَرُ وَيَرُدُّهُ فَقَالَ النَّبِيُّ ﷺ لِعُمَرَ بِعْنِيهِ قَالَ هُوَ لَكَ يَا رَسُولَ اللهِ قَالَ بِعْنِيهِ فَبَاعَهُ مِنْ رَسُولِ اللهِ ﷺ فَقَالَ النَّبِيُّ ﷺ هُوَ لَكَ يَا عَبْدَ اللهِ بْنَ عُمَرَ تَصْنَعُ بِهِ مَا شِئْتَ .

Kupoprodaja slijepca u načelu je valjana. Ako slijepac kupi stvar čije svojstvo ne poznaje, on može, kada ga upozna, po volji, prihvatiti ugovor ili ga raskinuti. Ako se slijepcu objasni i opiše stanje stvari koju on hoće prije kupovanja, nema više pravo izbora odlučivanja.

Slijepac, gubi pravo izbora odlučivanja, ako je on kupljeni predmet prethodno opipao, pomirisao, okusio hranu i sl.

Viđenje i pregled predmeta kupoprodaje po zastupniku vrijedi kao i pregled kupca, a pregled po izaslaniku, kome je kupac naredio da samo stvar primi i donese, ne ukida kupčevo pravo odlučivanja kada on tu stvar vidi.

1 Iz hadisa se zaključuje:
– Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, poklonio je Ibni-Omeru devea prije nego se od njega (kupca) rastavio;
– mlađi ashabi neizmjerno su poštovali starije, a posebno Muhammeda, sallallahu alejhi ve sellem, i u zajedničkom putovanju starijeg nisu prolazili;
– kupljeni predmet kupac može punopravno koristiti i s njim raspolagati i prije isplate novca prodavcu.

2116. Ebu-Abdullah (Buharija) kaže:
– A Lejs je rekao da mu je prenio Abdur-Rahman b. Halid od Ibnu-Šihaba, on od Salima b. Abdullaha, ovaj od Abdullaha b. Omera, radijallahu anhuma:
– Osmanu, zapovjedniku pravovjernih, prodao sam jedan imetak u Vadil-Kurau za imetak koji je on imao u Hajberu. Kada smo obavili kupoprodaju, vratio sam se natrag, tako da sam odmah izašao iz njegove kuće, bojeći se da mi ne razvrgne kupoprodaju, jer je bio običaj da kupoprodavci imaju pravo izbora (prihvatiti ili odbiti) ugovor sve dok se ne rastanu. Kada je moja i njegova kupoprodaja postala punovažna, vidio sam – rekao je Abdullah – da sam ga u njoj prevario, jer sam ga otjerao u zemlju Semuda tri dana (noći) hoda, a on mene približio Medini za tri dana.

٢١١٦. قَالَ أَبُو عَبْدِ اللهِ وَقَالَ اللَّيْثُ حَدَّثَنِي عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ خَالِدٍ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ عَنْ سَالِمِ بْنِ عَبْدِ اللهِ عَنْ عَبْدِ اللهِ بْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا قَالَ بِعْتُ مِنْ أَمِيرِ الْمُؤْمِنِينَ عُثْمَانَ بْنِ عَفَّانَ مَالًا بِالْوَادِي بِمَالٍ لَهُ بِخَيْبَرَ فَلَمَّا تَبَايَعْنَا رَجَعْتُ عَلَى عَقِبِي حَتَّى خَرَجْتُ مِنْ بَيْتِهِ خَشْيَةَ أَنْ يُرَادَّنِي الْبَيْعَ وَكَانَتِ السُّنَّةُ أَنَّ الْمُتَبَايِعَيْنِ بِالْخِيَارِ حَتَّى يَتَفَرَّقَا .
قَالَ عَبْدُ اللهِ فَلَمَّا وَجَبَ بَيْعِي وَبَيْعُهُ رَأَيْتُ أَنِّي قَدْ غَبَنْتُهُ بِأَنِّي سُقْتُهُ إِلَى أَرْضِ ثَمُودَ بِثَلَاثِ لَيَالٍ وَسَاقَنِي إِلَى الْمَدِينَةِ بِثَلَاثِ لَيَالٍ .

OSUDA VARANJA U TRGOVINI

باب مَا يُكْرَهُ مِنَ الْخِدَاعِ فِي الْبَيْعِ

2117. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Jusuf, a njega obavijestio Malik prenoseći od Abdullaha b. Dinara, on od Abdullaha b. Omera, radijallahu anhuma, da je jedan čovjek (Habban b. Munkiz) spomenuo Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, da on u trgovini bude prevaren, pa je (Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem) rekao:
– Kada (štogod) prodaješ, reci: "Nema varanja!"[2]

٢١١٧. حَدَّثَنَا عَبْدُ اللهِ بْنُ يُوسُفَ أَخْبَرَنَا مَالِكٌ عَنْ عَبْدِ اللهِ بْنِ دِينَارٍ عَنْ عَبْدِ اللهِ بْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا أَنَّ رَجُلًا ذَكَرَ لِلنَّبِيِّ ﷺ أَنَّهُ يُخْدَعُ فِي الْبُيُوعِ فَقَالَ إِذَا بَايَعْتَ فَقُلْ لَا خِلَابَةَ .

2 Zakidanje (el-gabn) nije obavezujuće i ako kod kupoprodaje bude zakidanja (prikrate), zakinuta stranka ne može kupoprodaju raskinuti bez obzira da li zakidanje bilo u velikoj ili maloj mjeri. Ovo je stav hanefijske i šafijske pravne škole, a tačnija verzija je i da je to stav imama Malika.
Njegovi sljedbenici iz Bagdada smatraju da osoba koja je oštećena za trećinu vrijednosti kupoprodajnog predmeta ima pravo poništiti ugovor, a ako je oštećenje manje od toga, nema na to pravo. Neki smatraju da je u tome mjerodavna šestina vrijednosti predmeta kupoprodaje.
Po mišljenju ovog pravnika kupoprodajni se ugovor ne kvari, ako je objema strankama roba i njena cijena u času kupoprodaje bila poznata, a ako je to bilo poznato samo jednoj od njih, ugovor se raskida.

O ONOME ŠTO JE SPOMENUTO O TRGOVIMA

بَاب مَا ذُكِرَ فِي الْأَسْوَاقِ

Abdu-Rahman b. Avf kaže:
– Kada smo došli u Medinu, upitao sam: "Ima li kakav trg (vašarište) na kome se trguje?"
– Ima trg Kajnuka' – rečeno mi je.
Enes je kazao:
– Abdur-Rahman je, zatim, rekao: "Uputite me na taj trg!"
Omer kaže: "Zabavilo me je pljeskanje ruku (rukovanje prilikom trgovanja) po trgovima (pa sam malo zapamtio hadisa)."

وَقَالَ عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ عَوْفٍ لَمَّا قَدِمْنَا الْمَدِينَةَ قُلْتُ هَلْ مِنْ سُوقٍ فِيهِ تِجَارَةٌ قَالَ سُوقُ قَيْنُقَاعَ وَقَالَ أَنَسٌ قَالَ عَبْدُ الرَّحْمَنِ دُلُّونِي عَلَى السُّوقِ وَقَالَ عُمَرُ أَلْهَانِي الصَّفْقُ بِالْأَسْوَاقِ .

2118. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Sabbah, njemu Isma'il b. Zekerijja prenoseći od Muhammeda b. Sukaa, on od Nafija b. Džubejra b. Mut'ima, koji je rekao:
– Prenijela mi je Aiša, radijallahu anha:
– Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, kazao je: "Pohodit će Ka'bu jedna vojska i kada bude na zemlji Bejda, propast će i prvi i posljednji od njih."
Aiša kaže:
– Kazala sam: "Allahov Poslaniče, sallallahu alejhi ve sellem, kako će propasti i prvi i posljednji od njih, a među njima ima onih s njihovih trgova i onih koji nisu od njih?"
– Propast će – odgovorio je on – i prvi i posljednji od njih, a zatim će biti proživljeni (i nagrađeni) prema svojim namjerama.

٢١١٨. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ الصَّبَّاحِ حَدَّثَنَا إِسْمَاعِيلُ ابْنُ زَكَرِيَّاءَ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ سُوقَةَ عَنْ نَافِعِ بْنِ جُبَيْرِ ابْنِ مُطْعِمٍ قَالَ حَدَّثَتْنِي عَائِشَةُ رَضِيَ اللهُ عَنْهَا قَالَتْ قَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ يَغْزُو جَيْشٌ الْكَعْبَةَ فَإِذَا كَانُوا بِبَيْدَاءَ مِنَ الْأَرْضِ يُخْسَفُ بِأَوَّلِهِمْ وَآخِرِهِمْ قَالَتْ قُلْتُ يَا رَسُولَ اللهِ كَيْفَ يُخْسَفُ بِأَوَّلِهِمْ وَآخِرِهِمْ وَفِيهِمْ أَسْوَاقُهُمْ وَمَنْ لَيْسَ مِنْهُمْ قَالَ يُخْسَفُ بِأَوَّلِهِمْ وَآخِرِهِمْ ثُمَّ يُبْعَثُونَ عَلَى نِيَّاتِهِمْ .

2119. PRIČAO NAM JE Kutejbe, njemu Džerir prenoseći od A'meša, on od Ibnu-Saliha, a ovaj od Ebu-Hurejre, radijallahu anhu, da je rekao: "Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, kazao je:
– Namaz jednog od vas obavljen u džematu, bolji je od namaza obavljenog (pojedinačno) na trgu i(ili) u kući za dvadeset i nekoliko stepeni.

٢١١٩. حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ حَدَّثَنَا جَرِيرٌ عَنِ الْأَعْمَشِ عَنْ أَبِي صَالِحٍ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ صَلَاةُ أَحَدِكُمْ فِي جَمَاعَةٍ تَزِيدُ عَلَى صَلَاتِهِ فِي سُوقِهِ وَبَيْتِهِ بِضْعًا وَعِشْرِينَ دَرَجَةً وَذَلِكَ بِأَنَّهُ إِذَا تَوَضَّأَ فَأَحْسَنَ الْوُضُوءَ

A ta je nagrada (čovjeku), kada uzme abdest i lijepo opere potrebne organe, zatim ode u džamiju, namjeravajući samo klanjanje namaza i na to ga ne bude pokrenulo ništa drugo osim namaz, neće koračati ni koraka, a da mu se tim ne podigne jedan stepen (kod Allaha) ili se s njega ne skine jedan prestup (grijeh); a za svakog se od vas mole meleki za oprost na mjestu gdje on klanja namaz dok ga još klanja, govoreći: "Allahu naš, oprosti mu (grijehe)! Allahu naš, smiluj mu se!" Sve dotle, dok mu se ne dogodi nešto što abdest kvari i dok ih ne bude time uznemirio.
I još je rekao: "Svaki je od vas u namazu dok ga god njegov namaz zadržava (na mjestu njegova klanjanja)."

ثُمَّ أَتَى الْمَسْجِدَ لَا يُرِيدُ إِلَّا الصَّلَاةَ لَا يَنْهَزُهُ إِلَّا الصَّلَاةُ لَمْ يَخْطُ خَطْوَةً إِلَّا رُفِعَ بِهَا دَرَجَةً أَوْ حُطَّتْ عَنْهُ بِهَا خَطِيئَةٌ وَالْمَلَائِكَةُ تُصَلِّي عَلَى أَحَدِكُمْ مَا دَامَ فِي مُصَلَّاهُ الَّذِي يُصَلِّي فِيهِ اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَيْهِ اللَّهُمَّ ارْحَمْهُ مَا لَمْ يُحْدِثْ فِيهِ مَا لَمْ يُؤْذِ فِيهِ وَقَالَ أَحَدُكُمْ فِي صَلَاةٍ مَا كَانَتِ الصَّلَاةُ تَحْبِسُهُ .

2120. PRIČAO NAM JE Adem b. Ebi-Ijas, njemu Šu'be prenoseći od Humejda Tavila, on od Enesa b. Malika, radijallahu anhu, da je rekao:
– Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, bio je u čaršiji i jedan je čovjek rekao: "O Ebul-Kasime!" Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, okrenuo mu se, a on je rekao: "Zvao sam samo ovoga."
Tada je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Nadijevajte moje ime, a ne nadijevajte nikome moj nadimak!" (kun'ju)

٢١٢٠. حَدَّثَنَا آدَمُ بْنُ أَبِي إِيَاسٍ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ عَنْ حُمَيْدٍ الطَّوِيلِ عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ كَانَ النَّبِيُّ ﷺ فِي السُّوقِ فَقَالَ رَجُلٌ يَا أَبَا الْقَاسِمِ فَالْتَفَتَ إِلَيْهِ النَّبِيُّ ﷺ فَقَالَ إِنَّمَا دَعَوْتُ هَذَا فَقَالَ النَّبِيُّ ﷺ سَمُّوا بِاسْمِي وَلَا تَكَنَّوْا بِكُنْيَتِي .

2121. PRIČAO NAM JE Malik b. Isma'il, njemu Zuhejr, prenoseći od Humejda, on od Enesa, radijallahu anhu:
– Jedan je čovjek zovnuo na Beki'u (trgu ili pijaci): "Ebul-Kasime!", pa mu se Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, okrenuo, a on je rekao: "Nisam mislio na tebe."
– Nadijevajte moje ime, a ne nadijevajte nikome moj nadimak (kun'ju) – rekao je (Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem).

٢١٢١. حَدَّثَنَا مَالِكُ بْنُ إِسْمَاعِيلَ حَدَّثَنَا زُهَيْرٌ عَنْ حُمَيْدٍ عَنْ أَنَسٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ دَعَا رَجُلٌ بِالْبَقِيعِ يَا أَبَا الْقَاسِمِ فَالْتَفَتَ إِلَيْهِ النَّبِيُّ ﷺ فَقَالَ لَمْ أَعْنِكَ قَالَ سَمُّوا بِاسْمِي وَلَا تَكْتَنُوا بِكُنْيَتِي .

2122. PRIČAO NAM JE Ali b. Abdullah, njemu Sufjan prenoseći od Abdullaha b. Jezida, on od Nafija b. Džubejra b. Mut'ima, a ovaj od Ebu-Hurejre Devsija, radijallahu anhu, koji je rekao:
– Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, izašao je u neko doba dana. Nije mi ništa govorio, a nisam ništa govorio ni ja njemu. Kada je došao na trg (plemena) Benu Kajnuka', sjeo je u dvorištu Fatimine kuće i rekao: "Je li tamo mališan! Je li tamo mališan (Hasan)!" Ona ga je nešto zadržala i ja sam mislio da mu oblači ljepšu košulju ili ga kupa. Potom je on dotrčao, zagrlio ga i poljubio, a Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, rekao je: "Allahu moj, voli ga i voli onog ko njega voli!"
Sufjan je rekao:
– Ubejdullah me je obavijestio da je on vidio Nafija b. Džubejra da klanja vitr-namaz od jedan rekat (čineći ga neparnim s jednim dodatnim rekatom).

٢١٢٢. حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ عَبْدِ اللهِ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ عَنْ عُبَيْدِ اللهِ بْنِ أَبِي يَزِيدَ عَنْ نَافِعِ بْنِ جُبَيْرِ بْنِ مُطْعِمٍ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ الدَّوْسِيِّ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ خَرَجَ النَّبِيُّ ﷺ فِي طَائِفَةِ النَّهَارِ لَا يُكَلِّمُنِي وَلَا أُكَلِّمُهُ حَتَّى أَتَى سُوقَ بَنِي قَيْنُقَاعَ فَجَلَسَ بِفِنَاءِ بَيْتِ فَاطِمَةَ فَقَالَ أَثَمَّ لُكَعُ أَثَمَّ لُكَعُ فَحَبَسَتْهُ شَيْئًا فَظَنَنْتُ أَنَّهَا تُلْبِسُهُ سِخَابًا أَوْ تُغَسِّلُهُ فَجَاءَ يَشْتَدُّ حَتَّى عَانَقَهُ وَقَبَّلَهُ وَقَالَ اللَّهُمَّ أَحْبِبْهُ وَأَحِبَّ مَنْ يُحِبُّهُ قَالَ سُفْيَانُ قَالَ عُبَيْدُ اللهِ أَخْبَرَنِي أَنَّهُ رَأَى نَافِعَ بْنَ جُبَيْرٍ أَوْتَرَ بِرَكْعَةٍ .

2123. PRIČAO NAM JE Ibrahim b. Munzir, njemu Ebu-Damre, a ovome Musa b. Ukbe, prenoseći od Nafija, on od Ibnu-Omera, da su u doba Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, kupovali (u predgrađu) hranu od karavandžija, pa im je on poslao jednoga ko će ih spriječiti da je prodaju tamo, gdje su je kupili, dok je ne prenesu na mjesto gdje se hrana i prodaje (na pijaci).

٢١٢٣. حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ الْمُنْذِرِ حَدَّثَنَا أَبُو ضَمْرَةَ حَدَّثَنَا مُوسَى بْنُ عُقْبَةَ عَنْ نَافِعٍ حَدَّثَنَا ابْنُ عُمَرَ أَنَّهُمْ كَانُوا يَشْتَرُونَ الطَّعَامَ مِنَ الرُّكْبَانِ عَلَى عَهْدِ النَّبِيِّ ﷺ فَيَبْعَثُ عَلَيْهِمْ مَنْ يَمْنَعُهُمْ أَنْ يَبِيعُوهُ حَيْثُ اشْتَرَوْهُ حَتَّى يَنْقُلُوهُ حَيْثُ يُبَاعُ الطَّعَامُ .

2124. Potom je Nafi' rekao:
– A Ibnu-Omer, radijallahu anhuma, kaže: "Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, zabranio je da se hrana prodaje čim je kupe, sve dok je izmjerenu ne preuzme (kupac).[1]

٢١٢٤. قَالَ وَحَدَّثَنَا ابْنُ عُمَرَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا قَالَ نَهَى النَّبِيُّ ﷺ أَنْ يُبَاعَ الطَّعَامُ إِذَا اشْتَرَاهُ حَتَّى يَسْتَوْفِيَهُ .

1 Iz navedenih hadisa zaključuje se:
– skromnost Muhammedova, sallallahu alejhi ve sellem, i samilost prema djeci;
– rodbini je dozvoljeno grliti se i ljubiti međusobno.
Ebu-Hanife i Muhammed grljenje smatraju mekruhom. Oni se drže hadisa koji Tirmizi donosi u svom *Sunenu* kako je jedan čovjek rekao: "Allahov Poslaniče, kada neko od nas susretne svoga brata ili prijatelja, hoće li mu se nakloniti?
– Neće – odgovorio je Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem.
– Hoće li ga zagrliti i poljubiti? – upitao je ovaj.

O PREZRENOSTI GALAMLJENJA NA PIJACI (TRGU)

2125. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Sinan, njemu Fulejh, ovome Halil prenoseći od Ataa b. Jesara:

– Susreo sam Abdullaha b. Amra b. Asa, radijallahu anhu, i rekao mu: Obavijesti me o svojstvu Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, u Tevratu!

– Hoću – odgovorio je. – On je, tako mi Allaha, u Tevratu opisan s nekim svojim atributima iz Kur'ana, kao: "O Vjerovjesniče, Mi smo te poslali kao donosioca radosne vijesti, kao opominjača[2] i kao čuvara nepismenima (ummijun). Ti si moj rob i moj Poslanik. Dao sam ti ime Mutevekkil* koji nema grubosti i osorosti, ne galami po vašarima (trgovima), zlo ne vraća zlim, nego oprašta i pokriva (uvrede). Allah ga neće uzeti dok ne ispravi iskrivljenu vjeru i dok (ljudi) ne budu govorili: 'Samo je Bog Allah i njom im otvori slijepe oči, gluhe uši i oklopljena srca.'"

U drugom senedu Fulejha slijedi Abdul-Aziz b. Seleme, prenoseći od Hilala, a Seid ga je prenio od Hilala, on od Ataa, a ovaj od Ibnu-Selame.

بابُ كراهيةِ السَّخبِ في السُّوقِ

٢١٢٥ . حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ سِنَانٍ حَدَّثَنَا فُلَيْحٌ حَدَّثَنَا هِلَالٌ عَنْ عَطَاءِ بْنِ يَسَارٍ قَالَ لَقِيتُ عَبْدَ اللهِ بْنَ عَمْرِو بْنِ الْعَاصِ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا قُلْتُ أَخْبِرْنِي عَنْ صِفَةِ رَسُولِ اللهِ ﷺ فِي التَّوْرَاةِ قَالَ أَجَلْ وَاللهِ إِنَّهُ لَمَوْصُوفٌ فِي التَّوْرَاةِ بِبَعْضِ صِفَتِهِ فِي الْقُرْآنِ يَا أَيُّهَا النَّبِيُّ إِنَّا أَرْسَلْنَاكَ شَاهِدًا وَمُبَشِّرًا وَنَذِيرًا وَحِرْزًا لِلْأُمِّيِّينَ أَنْتَ عَبْدِي وَرَسُولِي سَمَّيْتُكَ المتَوَكِّلَ لَيْسَ بِفَظٍّ وَلَا غَلِيظٍ وَلَا سَخَّابٍ فِي الْأَسْوَاقِ وَلَا يَدْفَعُ بِالسَّيِّئَةِ السَّيِّئَةَ وَلَكِنْ يَعْفُو وَيَغْفِرُ وَلَنْ يَقْبِضَهُ اللهُ حَتَّى يُقِيمَ بِهِ الْمِلَّةَ الْعَوْجَاءَ بِأَنْ يَقُولُوا لَا إِلَهَ إِلَّا اللهُ وَيَفْتَحُ بِهَا أَعْيُنًا عُمْيًا وَآذَانًا صُمًّا وَقُلُوبًا غُلْفًا تَابَعَهُ عَبْدُ الْعَزِيزِ بْنُ أَبِي سَلَمَةَ عَنْ هِلَالٍ وَقَالَ سَعِيدٌ عَنْ هِلَالٍ عَنْ عَطَاءٍ عَنِ ابْنِ سَلَامٍ غُلْفٌ كُلُّ شَيْءٍ فِي غِلَافٍ سَيْفٌ أَغْلَفُ وَقَوْسٌ غَلْفَاءُ وَرَجُلٌ أَغْلَفُ إِذَا لَمْ يَكُنْ مَخْتُونًا .

– Neće – rekao je Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem.

– A hoće li se s njim rukovati? – upitao je opet ovaj čovjek.

– Hoće – odgovorio je on.

Ostali učenjaci, držeći se navedenog hadisa u Buhariji, grljenje i ljubljenje smatraju potpuno dozvoljenim činom, a hadis na koji se Ebu-Hanife oslanja derogiranim.

Tahavi navodi da je Abdullah b. Dža'fer prenoseći od svoga oca, rekao: "Kada smo se vratili od Negusa iz Etiopije Muhammedu, sallallahu alejhi ve sellem, on me je susreo i zagrlio."

U cilju suzbijanja špekulacije živežnim namirnicama posljednjim hadisom zabranjeno je presretati proizvođače živežnih namirnica, kupovati od njih hranu i vršiti kupoprodaju. Prodaja hrane obavlja se javno na za to određenim mjestima. Kupac može hranu prodati drugom tek kada je on primi od proizvođača, a kod nekretnina to se može učiniti i prije primopredaje. Ovo je stav Ataa, Sevrija, Ibnu-Ujejne, Ebu-Hanife, Ebu-Jusufa, Muhammeda i Šafije, dok Usman Tejmi i još neki pravnici imaju suprotno mišljenje.

2 Nastavak prijevoda 46-48. ajeta El-Ahzab poglavlja glasi: "… i kao onoga koji poziva Allahu i Njegovom poslaniku i kao svjetiljku koja obasjava. Obraduj vjernike da za njih ima kod Allaha velika blagodat, a ne slušaj nevjernike i licemjerce! Pusti njihovo uznemiravanje i osloni se na Allaha, a Allah (ti) je dosta kao zaštitnik."

* Mutevekkil je čovjek koji se oslanja na Allaha.

Ebu-Abdullah (Buharija) kaže: *Gulf* je sve što je u oklopu, kao sablja u koricama, luk u koplju, a čovjek s oklopom kaže se za onoga koji nije osunećen.

VAGANJE JE OBAVEZA PRODAVCA I SVAKOG KOJI NEŠTO DAJE

بَاب الْكَيْلِ عَلَى الْبَائِعِ وَالْمُعْطِي

To se temelji na riječima Uzvišenog:
"Kada im mjere (šupljom mjerom) ili vagaju, umanjuju (mjeru)." *Kaluhum ev vezenuhum* znači *kalu lehum vezenu lehum*, tj. kada ljudima mjere ili kada im vagaju, a isto tako se kaže: *jesme'unekum ili jesme'une lekum*, tj. čuju vas.
Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao je: "Mjerite sebi dok ne ispunite mjeru!"
Preko Osmana, radijallahu anhu, preneseno je da mu je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, kazao: "Kada prodaješ, izmjeri, a kada kupuješ, neka ti se izmjeri!"[1]

لِقَوْلِ اللهِ تَعَالَى (وَإِذَا كَالُوهُمْ أَوْ وَزَنُوهُمْ يُخْسِرُونَ) يَعْنِي كَالُوا لَهُمْ وَوَزَنُوا لَهُمْ كَقَوْلِهِ (يَسْمَعُونَكُمْ) يَسْمَعُونَ لَكُمْ وَقَالَ النَّبِيُّ ﷺ اكْتَالُوا حَتَّى تَسْتَوْفُوا وَيُذْكَرُ عَنْ عُثْمَانَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ قَالَ لَهُ إِذَا بِعْتَ فَكِلْ وَإِذَا ابْتَعْتَ فَاكْتَلْ .

2126. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Jusuf, njega obavijestio Malik prenoseći od Nafija, on od Abdullaha b. Omera, radijallahu anhuma, da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, uistinu, rekao:
"Ko kupi hranu, neka je ne prodaje dok je svu ne primi (izmjerenu)!"

٢١٢٦. حَدَّثَنَا عَبْدُ اللهِ بْنُ يُوسُفَ أَخْبَرَنَا مَالِكٌ عَنْ نَافِعٍ عَنْ عَبْدِ اللهِ بْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا أَنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ قَالَ مَنِ ابْتَاعَ طَعَامًا فَلَا يَبِعْهُ حَتَّى يَسْتَوْفِيَهُ .

1 Na teret prodavca su troškovi koji se odnose neposredno na predaju predmeta kupoprodaje, kao plaća za mjerenje i vaganje stvari, a na teret kupca su troškovi za brojanje novca, za mijenjanje novca kod mjenjača i slično.
Kod kupoprodaje đuture sve troškove snosi kupac. Tako, npr., ako je prodano grožđe jednog vinograda nasumice, troškove njegova branja snosi kupac. Isti je slučaj s prodanim đuture hambarom žita. Troškovi oko knjiženja nekretnine na novog vlasnika padaju na teret kupca.
Kod kupoprodaje stvari koje se prenose na leđima životinje ili u rukama, kao što su ogrjevno drvo, ugalj, živežne namirnice i slično, troškovi prijenosa od kuće kupca prosuđuju se po mjesnom običaju.

2127. PRIČAO NAM JE Abdan rekavši da ga je obavijestio Džerir, prenoseći od Mugire, on od Ša'bija, a ovaj od Džabira, radijallahu anhu, koji je rekao:

– Preselio je na ahiret Abdullah b. Amr b. Haram (Džabirov otac), a imao je duga, pa sam zamolio Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, da posreduje kod njegovih vjerovnika da snize štogod od njegovog duga. Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, od njih je to tražio, ali oni na to nisu pristali. Tada im je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Idi i razvrstaj svoje datule na vrste: posebno bolje ('adžve) a posebno slabije ('azka zejdin) i tada pošalji po mene!"

To sam uradio, zatim poslao po Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, i on je došao, sjeo poviše njih ili između njih, a zatim rekao: "Mjeri ljudima!" Ja sam mjerio dok nisam ispunio ono što im je pripadalo, a moje su datule ostale kao da se od njih nije ništa umanjilo.

Firas je prenio od Ša'bija da mu je Džabir saopćio od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem: "... On im je neprestano mjerio dok nije otplatio (dugove)." Hasan je rekao, prenoseći od Vehba, on od Džabira, da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "... nabavi mu (vjerovniku) datula i oduži mu se!"

٢١٢٧. حَدَّثَنَا عَبْدَانُ أَخْبَرَنَا جَرِيرٌ عَنْ مُغِيرَةَ عَنِ الشَّعْبِيِّ عَنْ جَابِرٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ تُوُفِّيَ عَبْدُ اللهِ بْنُ عَمْرِو بْنِ حَرَامٍ وَعَلَيْهِ دَيْنٌ فَاسْتَعَنْتُ النَّبِيَّ ﷺ عَلَى غُرَمَائِهِ أَنْ يَضَعُوا مِنْ دَيْنِهِ فَطَلَبَ النَّبِيُّ ﷺ إِلَيْهِمْ فَلَمْ يَفْعَلُوا فَقَالَ لِي النَّبِيُّ ﷺ اذْهَبْ فَصَنِّفْ تَمْرَكَ أَصْنَافًا الْعَجْوَةَ عَلَى حِدَةٍ وَعَذْقَ زَيْدٍ عَلَى حِدَةٍ ثُمَّ أَرْسِلْ إِلَيَّ فَفَعَلْتُ ثُمَّ أَرْسَلْتُ إِلَى النَّبِيِّ ﷺ فَجَاءَ فَجَلَسَ عَلَى أَعْلاَهُ أَوْ فِي وَسَطِهِ ثُمَّ قَالَ كِلْ لِلْقَوْمِ فَكِلْتُهُمْ حَتَّى أَوْفَيْتُهُمُ الَّذِي لَهُمْ وَبَقِيَ تَمْرِي كَأَنَّهُ لَمْ يَنْقُصْ مِنْهُ شَيْءٌ وَقَالَ فِرَاسٌ عَنِ الشَّعْبِيِّ حَدَّثَنِي جَابِرٌ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ فَمَا زَالَ يَكِيلُ لَهُمْ حَتَّى أَدَّاهُ وَقَالَ هِشَامٌ عَنْ وَهْبٍ عَنْ جَابِرٍ قَالَ النَّبِيُّ ﷺ جُذَّ لَهُ فَأَوْفِ لَهُ .

O ONOME ŠTO JE POŽELJNO PRILIKOM MJERENJA

باب ما يُسْتَحَبُّ مِنَ الْكَيْلِ

2128. PRIČAO NAM JE Ibrahim b. Musa, njemu Velid prenoseći od Sevra, on od Halida b. Ma'dana, ovaj od Mikdama b. Ma'dikeriba, radijallahu anhu, a on od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, da je rekao:

"Mjerite svoju hranu, bit će vam u njoj blagoslov!"

٢١٢٨. حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ مُوسَى حَدَّثَنَا الْوَلِيدُ عَنْ ثَوْرٍ عَنْ خَالِدِ بْنِ مَعْدَانَ عَنِ الْمِقْدَامِ بْنِ مَعْدِي كَرِبَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ كِيلُوا طَعَامَكُمْ يُبَارَكْ لَكُمْ .

O BLAGOSLOVU U VJEROVJESNIKOVIM, SALLALLAHU ALEJHI VE SELLEM, MJERAMA (SA'U I MUDDU)[1]

باب بركة صاع النبي ﷺ ومده

O tome postoji Aišina, radijallahu anha, predaja.

فيه عائشة رضي الله عنها عن النبي ﷺ .

2129. PRIČAO NAM JE Musa, njemu Vuhejb, a ovome Amr b. Jahja, prenoseći od Abbada b. Temima Ensarija, ovaj od Abdullaha b. Zejda, radijallahu anhu, da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, kazao:
– Ibrahim je zabranio u Mekki činiti zlo i molio (Allaha) za nju, a ja sam Medinu učinio svetom onako kao što je Ibrahim učinio svetom Mekku i molio sam za nju: za njen mudd i njen sā' kao što je Ibrahim molio za Mekku.

٢١٢٩. حَدَّثَنَا مُوسَى حَدَّثَنَا وُهَيْبٌ حَدَّثَنَا عَمْرُو بْنُ يَحْيَى عَنْ عَبَّادِ بْنِ تَمِيمٍ الأَنْصَارِيِّ عَنْ عَبْدِ اللهِ بْنِ زَيْدٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ أَنَّ إِبْرَاهِيمَ حَرَّمَ مَكَّةَ وَدَعَا لَهَا وَحَرَّمْتُ الْمَدِينَةَ كَمَا حَرَّمَ إِبْرَاهِيمُ مَكَّةَ وَدَعَوْتُ لَهَا فِي مُدِّهَا وَصَاعِهَا مِثْلَ مَا دَعَا إِبْرَاهِيمُ عَلَيْهِ السَّلَامُ لِمَكَّةَ .

2130. PRIČAO MI JE Abdullah b. Mesleme prenoseći od Malika, on od Ishaka b. Abdullaha b. Ebi-Talhe, ovaj od Enesa b. Malika, radijallahu anhu, da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
"Bože moj, blagoslovi ih u njihovoj mjerici! Blagoslovi ih u njihovom sā'u i njihovom muddu!", misleći na stanovnike Medine.

٢١٣٠. حَدَّثَنِي عَبْدُ اللهِ بْنُ مَسْلَمَةَ عَنْ مَالِكٍ عَنْ إِسْحَاقَ بْنِ عَبْدِ اللهِ بْنِ أَبِي طَلْحَةَ عَنْ أَنَسِ ابْنِ مَالِكٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ أَنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ قَالَ اللَّهُمَّ بَارِكْ لَهُمْ فِي مِكْيَالِهِمْ وَبَارِكْ لَهُمْ فِي صَاعِهِمْ وَمُدِّهِمْ يَعْنِي أَهْلَ الْمَدِينَةِ .

O ONOME ŠTO JE SPOMENUTO U VEZI S PRODAVANJEM HRANE I NJENIM ZADRŽAVANJEM RADI ŠPEKULACIJE NJOME

باب ما يذكر في بيع الطعام والحكرة

2131. PRIČAO NAM JE Ishak b. Ibrahim, rekavši da ga je obavijestio Velid b. Muslim, prenoseći od Evza'ija, on od Zuhrija, ovaj od Salima, a on od svoga oca, radijallahu anhu, koji je rekao:
"Vidio sam one koji su kupovali hranu nasumice (duturc) da su bili udarani još u doba Allahovog

٢١٣١. حَدَّثَنَا إِسْحَاقُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ أَخْبَرَنَا الْوَلِيدُ ابْنُ مُسْلِمٍ عَنِ الأَوْزَاعِيِّ عَنِ الزُّهْرِيِّ عَنْ سَالِمٍ عَنْ أَبِيهِ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ رَأَيْتُ الَّذِينَ يَشْتَرُونَ الطَّعَامَ مُجَازَفَةً يُضْرَبُونَ عَلَى عَهْدِ رَسُولِ اللهِ ﷺ أَنْ يَبِيعُوهُ حَتَّى يُؤْوُوهُ إِلَى رِحَالِهِمْ .

1 Sā' iznosi 1 kg i 66 dkg, a mudd 41,50 dkg.

Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, kada je prodaju prije nego je sklone u svoja prebivališta (i preuzmu u vlasništvo)."[2]

2132. PRIČAO NAM JE Musa b. Isma'il, njemu Vuhejb, prenoseći od Ibnu-Tavusa, on od svoga oca, a ovaj od Ibni-Abbasa, radijallahu anhuma, da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, zabranio čovjeku (nakupcu) da prodaje hranu (robu) dok je ne preuzme. Ja sam rekao Ibni-Abbasu:
– Kako to?
– Tako što je to prodaja novca za novac – odgovorio je on – a hrana je odgođena za kasnije.[3]

٢١٣٢. حَدَّثَنَا مُوسَى بْنُ إِسْمَاعِيلَ حَدَّثَنَا وُهَيْبٌ عَنْ ابْنِ طَاوُسٍ عَنْ أَبِيهِ عَنْ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا أَنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ نَهَى أَنْ يَبِيعَ الرَّجُلُ طَعَامًا حَتَّى يَسْتَوْفِيَهُ قُلْتُ لِابْنِ عَبَّاسٍ كَيْفَ ذَاكَ قَالَ ذَاكَ دَرَاهِمُ بِدَرَاهِمَ وَالطَّعَامُ مُرْجَأٌ قَالَ أَبُو عَبْد اللهِ مُرْجَئُونَ مُؤَخَّرُونَ .

2133. PRIČAO NAM JE Ebul-Velid, njemu Šu'be, ovome Abdullah b. Dinar:
– Čuo sam Ibni-Omera, radijallahu anhu, gdje kaže: Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, izjavio je: "Ko kupi hranu (robu), neka je ne prodaje, dok je ne primi (u ruke)!"

٢١٣٣. حَدَّثَنِي أَبُو الْوَلِيدِ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ حَدَّثَنَا عَبْدُ اللهِ بْنُ دِينَارٍ قَالَ سَمِعْتُ ابْنَ عُمَرَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا يَقُولُ قَالَ النَّبِيُّ ﷺ مَنْ ابْتَاعَ طَعَامًا فَلَا يَبِعْهُ حَتَّى يَقْبِضَهُ .

2134. PRIČAO NAM JE Ali, njemu Sufjan, ovome Amr b. Dinar prenoseći od Zuhrija, on od Malika b. Evsa:
– Ko mi ima razmijeniti novac?
– Ja – odgovorio je Talha – samo dok dođe naš blagajnik iz Gabe.
– Ovo smo – rekao je Sufjan – zapamtili od Zuhrije. U njemu nema nikakvog dodavanja. Potom je Sufjan rekao:
– Obavijestio nas je Malik b. Evs b. Hadesan, da je čuo Omera b. Hattaba, radijallahu anhu, kako prenosi od Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi

٢١٣٤. حَدَّثَنَا عَلِيٌّ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ كَانَ عَمْرُو بْنُ دِينَارٍ يُحَدِّثُهُ عَنْ الزُّهْرِيِّ عَنْ مَالِكِ بْنِ أَوْسٍ أَنَّهُ قَالَ مَنْ عِنْدَهُ صَرْفٌ فَقَالَ طَلْحَةُ أَنَا حَتَّى يَجِيءَ خَازِنُنَا مِنْ الْغَابَةِ قَالَ سُفْيَانُ هُوَ الَّذِي حَفِظْنَاهُ مِنْ الزُّهْرِيِّ لَيْسَ فِيهِ زِيَادَةٌ فَقَالَ أَخْبَرَنِي مَالِكُ ابْنُ أَوْسِ بْنِ الْحَدَثَانِ سَمِعَ عُمَرَ بْنَ الْخَطَّابِ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ يُخْبِرُ عَنْ رَسُولِ اللهِ ﷺ قَالَ الذَّهَبُ بِالذَّهَبِ رِبًا إِلَّا هَاءَ وَهَاءَ وَالْبُرُّ بِالْبُرِّ رِبًا إِلَّا هَاءَ

2 Špekulirati i monopolizirati robom, a naročito hranom, strogo je zabranjeno. Ibnu-Madže u svom *Sunenu* je preko Omera zabilježio hadis: "Ko neće da prodaje hranu muslimanima čekajući njeno poskupljenje, Allah će ga kazniti teškom bolešću (leprom) i propašću stečenog kapitala." Ovaj hadis je osnova za to da *muhtesib* (čovjek čija funkcija otprilike odgovara funkciji tržišnog inspektora u današnje vrijeme) može udarati prodavce na pijaci ako prekrše šerijatski propis u svom poslovanju i trgovanju.

3 Tavus je upitao Ibn-Abbasa kakav je to vid kupoprodaje, pa je zabranjen? On je odgovorio da je to kupoprodaja gdje se mijenja novac za novac, a hrana će biti preuzeta kasnije. Zato je to zabranjeno.

ve sellem: "Zlato za zlato (mijenjati na priček) je kamata, osim – evo ti, daj mi! Datule za datule (na priček) je kamata, osim – evo ti, daj mi! (Mijenjati) ječam za ječam (na priček) je kamata, osim – evo ti, daj mi!"

وَهَاءَ وَالتَّمْرُ بِالتَّمْرِ رِبًا إِلَّا هَاءَ وَهَاءَ وَالشَّعِيرُ بِالشَّعِيرِ رِبًا إِلَّا هَاءَ وَهَاءَ .

O PREPRODAVANJU HRANE (ROBE) PRIJE PREUZIMANJA I O PRODAVANJU ONOGA ŠTO NIJE KOD TEBE

بَاب بَيْعِ الطَّعَامِ قَبْلَ أَنْ يُقْبَضَ وَبَيْعِ مَا لَيْسَ عِنْدَكَ

2135. PRIČAO NAM JE Ali b. Abdullah, njemu Sufjan, rekavši:
– Ovo smo zapamtili od Amra b. Dinara, koji kaže da je čuo Tavusa, da govori: Čuo sam od Ibni-Abbasa, radijallahu anhuma:
"Što se tiče onoga što je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, zabranio, to je da se hrana (roba) ne prodaje dok se ne primi (u ruke)."
Ibni-Abbas kaže: – Isti slučaj je, smatram, i sa svim drugim.

٢١٣٥. حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ عَبْدِ اللهِ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ قَالَ الَّذِي حَفِظْنَاهُ مِنْ عَمْرِو بْنِ دِينَارٍ سَمِعَ طَاوُسًا يَقُولُ سَمِعْتُ ابْنَ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا يَقُولُ أَمَّا الَّذِي نَهَى عَنْهُ النَّبِيُّ ﷺ فَهُوَ الطَّعَامُ أَنْ يُبَاعَ حَتَّى يُقْبَضَ قَالَ ابْنُ عَبَّاسٍ وَلَا أَحْسِبُ كُلَّ شَيْءٍ إِلَّا مِثْلَهُ .

2136. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Mesleme, njemu Malik prenoseći od Nafija, on od Ibni-Omera, radijallahu anhuma, da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
"Ko kupi hranu, neka je ne prodaje, dok je ne primi."
Isma'il je dodao: "Ko kupi hranu, neka je ne preprodaje, dok je ne preuzme."

٢١٣٦. حَدَّثَنَا عَبْدُ اللهِ بْنُ مَسْلَمَةَ حَدَّثَنَا مَالِكٌ عَنْ نَافِعٍ عَنِ ابْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ قَالَ مَنِ ابْتَاعَ طَعَامًا فَلَا يَبِعْهُ حَتَّى يَسْتَوْفِيَهُ زَادَ إِسْمَاعِيلُ مَنِ ابْتَاعَ طَعَامًا فَلَا يَبِعْهُ حَتَّى يَقْبِضَهُ .

O ONOME KO JE SMATRAO, KADA KUPI HRANU ĐUTURE, DA NE PRODAJE PRIJE NEGO JE SMJESTI U SVOJE PREBIVALIŠTE (KUĆU), I O KAZNI AKO TO NE URADI

باب من رأى إذا اشترى طعامًا جزافًا أن لا يبيعه حتى يؤويه إلى رحله والأدب في ذلك

2137. PRIČAO NAM JE Jahja b. Bukejr, njemu Lejs prenoseći od Junusa, on od Ebu-Šihaba, koji je rekao:
– Obavijestio me je Salim b. Abdullah, da je Ibnu-Omer, radijallahu anhuma, izjavio:
"Vidio sam u doba Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, svijet kako vrši kupoprodaju đuture – misli na hranu – i bili su tučeni ako bi je prodavali na samom mjestu (kupovanja), prije nego je smjeste u svoja prebivališta."[1]

٢١٣٧. حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ بُكَيْرٍ حَدَّثَنَا اللَّيْثُ عَنْ يُونُسَ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ قَالَ أَخْبَرَنِي سَالِمُ بْنُ عَبْدِ اللهِ أَنَّ ابْنَ عُمَرَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا قَالَ لَقَدْ رَأَيْتُ النَّاسَ فِي عَهْدِ رَسُولِ اللهِ ﷺ يَبْتَاعُونَ جِزَافًا يَعْنِي الطَّعَامَ يُضْرَبُونَ أَنْ يَبِيعُوهُ فِي مَكَانِهِمْ حَتَّى يُؤْوُوهُ إِلَى رِحَالِهِمْ .

KADA NEKO KUPI ROBU ILI ŽIVOTINJU I OSTAVI JE KOD PRODAVCA ILI KUPAC UMRE PRIJE NEGO KUPOPRODAJNI PREDMET PREUZME

باب إذا اشترى متاعًا أو دابة فوضعه عند البائع أو مات قبل أن يقبض

Ibnu-Omer, radijallahu anhuma, rekao je: "Sve što u momentu sklapanja ugovora (kleptanja ruku) bude živo i sjedinjeno (nepromijenjenog stanja), kasniji nedostatak je na štetu kupca."

وَقَالَ ابْنُ عُمَرَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا مَا أَدْرَكَتِ الصَّفْقَةُ حَيًّا مَجْمُوعًا فَهُوَ مِنَ الْمُبْتَاعِ .

---

1 Cijene artikala vremenom se mijenjaju, a i kvalitet stvari i zato razmjenu treba obavljati u času sklopljenog ugovora. Prema drugim hadisima pod strogu zabranu spada još srebro i so.
Primopredaja kupoprodajnog predmeta ne spada u bitnosti kupoprodaje, tako da se isti u času kupoprodaje mora obaviti, ali iza sklopljenog ugovora prodavac je dužan dati predmet kupcu.
Raznolikosti predmeta kupoprodaje traže raznolik način prodaje. Ako kupac stoji na nekom zemljištu ili to zemljište sa strane motri, tada prodavčevo dopuštenje primitka je i sama predaja tog zemljišta. Kod predaje zemljišta na kome se nalazi još nepožnjeveno žito, prodavac treba zemljište od njega očistiti, bilo da žito stoka popase ili ga on požanje.
Kod predaje voćke na kojoj se nalazi plod, prodavac treba sa te voćke obrati plod prije predaje. Ako je prodan plod voćke koja se nalazi na voćki, prodavac treba dopustiti kupcu da taj plod obere.
Predaja nekretnine zatvorene ključem obavlja se predajom ključa kupcu.
Predaja životinje obavlja se ako se ona uhvati za glavu, za uho ili za povodac. Ako se životinja nalazi na mjestu gdje je kupac može odmah primiti, prodavac pokaže na to mjesto i dozvoli kupcu da životinju uzme.
Predaja robe obavlja se tako što je prodavac stavi u ruke kupca, ili je metne pred njega, ili je kupcu pokaže i dopusti mu da je sam uzme.
Primopredaja ukupno prodanih stvari koje se nalaze u prostoriji zaključane, kao u hambaru, sanduku i slično, obavi se tako što prodavac da kupcu ključ u ruke i dozvoli mu da uzme prodane stvari.
Bez privole prodavca i prije nego kupac plati ugovorenu cijenu, primitak kupoprodajnog predmeta po kupcu ne može biti valjan. Međutim, taj primitak je valjan, ako kod kupca predmet propadne ili bude oštećen.

2138. PRIČAO NAM JE Ferve b. Ebu-Magra', njemu Ali b. Mushir prenio od Hišama, on od svoga oca, a ovaj od Aiše, radijallahu anha, (koja je rekla):
– Malo koji dan da je bio, a da Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, nije ušao u kuću Ebu-Bekra (bilo ujutro bilo predvečer). Kada mu je dozvoljen izlazak u Medinu, uplašio nas je što nam je došao u podne. To je saopćeno Ebu-Bekru i on je rekao: "Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, došao je u ovo doba samo zbog nečega vrlo važnoga."
Kada je Ebu-Bekr ušao (Muhammedu, sallallahu alejhi ve sellem), on mu je rekao:
– Izvedi te što su kod tebe!
– Allahov Poslaniče – kazao je on – ovo su samo dvije moje kćerke, mišljaše on na Aišu i Esmu.
– Znaš li da mi je dozvoljen izlazak? – rekao je (Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem).
– (Mogu li ti praviti društvo?) – upitao je Ebu-Bekr.
– (Možeš mi praviti) društvo – odgovorio je (Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem).
– Allahov Poslaniče – rekao je Ebu-Bekr – imam dvije deve koje sam pripremao za seljenje, pa uzmi jednu od njh.
– Uzeh je za novac – rekao je on.[1]

٢١٣٨. حَدَّثَنَا فَرْوَةُ بْنُ أَبِي الْمَغْرَاءِ أَخْبَرَنَا عَلِيُّ بْنُ مُسْهِرٍ عَنْ هِشَامٍ عَنْ أَبِيهِ عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهَا قَالَتْ لَقَلَّ يَوْمٌ كَانَ يَأْتِي عَلَى النَّبِيِّ ﷺ إِلَّا يَأْتِي فِيهِ بَيْتَ أَبِي بَكْرٍ أَحَدَ طَرَفَيِ النَّهَارِ فَلَمَّا أُذِنَ لَهُ فِي الْخُرُوجِ إِلَى الْمَدِينَةِ لَمْ يَرُعْنَا إِلَّا وَقَدْ أَتَانَا ظُهْرًا فَخُبِّرَ بِهِ أَبُو بَكْرٍ فَقَالَ مَا جَاءَنَا النَّبِيُّ ﷺ فِي هَذِهِ السَّاعَةِ إِلَّا لِأَمْرٍ حَدَثَ فَلَمَّا دَخَلَ عَلَيْهِ قَالَ لِأَبِي بَكْرٍ أَخْرِجْ مَنْ عِنْدَكَ قَالَ يَا رَسُولَ اللهِ إِنَّمَا هُمَا ابْنَتَايَ يَعْنِي عَائِشَةَ وَأَسْمَاءَ قَالَ أَشَعَرْتَ أَنَّهُ قَدْ أُذِنَ لِي فِي الْخُرُوجِ قَالَ الصُّحْبَةَ يَا رَسُولَ اللهِ قَالَ الصُّحْبَةَ قَالَ يَا رَسُولَ اللهِ إِنَّ عِنْدِي نَاقَتَيْنِ أَعْدَدْتُهُمَا لِلْخُرُوجِ فَخُذْ إِحْدَاهُمَا قَالَ قَدْ أَخَذْتُهَا بِالثَّمَنِ.

1 Kada predmet kupoprodaje propadne kod prodavca prije primitka po kupcu, štetu snosi prodavac, a kada predmet kupoprodaje propadne pošto ga je kupac primio, štetu snosi kupac.
Ako je kupac umro prezadužen, prije nego je preuzeti predmet isplatio prodavcu, prodavac nema pravo tražiti taj predmet natrag, nego on stupa kao vjerovnik ostavitelja za naplatu ugovorene cijene.
Ako kupac umre kao prezadužen prije nego je primio i platio predmet kupoprodaje, prodavac ima pravo zadržati taj predmet dok ne bude primio ugovorenu cijenu iz imetka ostavitelja.
Ako je prodavac primio novac za predmet kupoprodaje i prije predaje istog predmeta umro kao prezaduženik, smatra se da je taj predmet bio u pohrani umrlog prodavca, te ga kupac može za sebe uzeti, a ostali vjerovnici prodavca ne mogu mu to zabraniti.
Kod kupoprodaje sklopljene na probu, tj. kada kupac ugovori cijenu stvari, odnese je s namjerom da je stvarno kupi i ta stvar propadne u rukama kupca, on je obavezan da prodavcu plati njenu vrijednost, ako je ona nezamjenjiva, a ako je zamjenjiva, treba mu nabaviti i predati sličnu stvar. Međutim, ako se cijena nije prethodno ugovorila, smatrat će se da je stvar bila u pohrani kod kupca, pa ako je ona bez krivice kupca propala, on nije za nju odgovoran.

NE NADMEĆE SE NA KUPOPRODAJU SVOGA BRATA (MUSLIMANA) NITI DAJE CIJENA NAD CIJENU SVOGA BRATA (KUPCA) DOK ON TO NE DOZVOLI ILI OSTAVI (KUPOPRODAJU)

باب لا يبيعُ على بَيْعِ أخيهِ ولا يَسُومُ على سَوْمِ أخيهِ حتَّى يأذَنَ لهُ أوْ يَتْرُكَ

2139. PRIČAO NAM JE Isma'il, njemu Malik prenoseći od Nafija, on od Abdullaha b. Omera, radijallahu anhuma, da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
"Neka se niko od vas ne nadmeće na kupoprodavanje svoga brata (muslimana)!"

٢١٣٩. حَدَّثَنَا إِسْمَاعِيلُ قَالَ حَدَّثَنِي مَالِكٌ عَنْ نَافِعٍ عَنْ عَبْدِ اللهِ بْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا أَنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ قَالَ لَا يَبِيعُ بَعْضُكُمْ عَلَى بَيْعِ أَخِيهِ .

2140. PRIČAO NAM JE Ali b. Abdullah, njemu Sufjan, a ovome Zuhri, prenoseći od Seida b. Musejjeba, a ovaj od Ebu-Hurejre, radijallahu anhu, koji je rekao:
"Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, zabranio je da stanovnik grada preprodaje (što) od stanovnika pustinje; da jedni druge namamljuju da bi podigli cijenu artikla, da se čovjek nameće u trgovanju na kupoprodaju svoga brata, da prosi ženu nad prošnjom svoga brata; da neka žena traži puštanje svoje sestre (druge žene) izvrnuvši tako ono što joj je u posudi (sreću)."[2]

٢١٤٠. حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ عَبْدِ اللهِ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ حَدَّثَنَا الزُّهْرِيُّ عَنْ سَعِيدِ بْنِ الْمُسَيَّبِ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ نَهَى رَسُولُ اللهِ ﷺ أَنْ يَبِيعَ حَاضِرٌ لِبَادٍ وَلَا تَنَاجَشُوا وَلَا يَبِيعُ الرَّجُلُ عَلَى بَيْعِ أَخِيهِ وَلَا يَخْطُبُ عَلَى خِطْبَةِ أَخِيهِ وَلَا تَسْأَلُ الْمَرْأَةُ طَلَاقَ أُخْتِهَا لِتَكْفَأَ مَا فِي إِنَائِهَا .

2 Među kupoprodavce ne smije se drugi nametati svojom robom ili cijenom.
Zabranjeno je građaninu da sporazumno s poljoprivrednikom preuzme njegove proizvode donesene na pijacu po dnevnoj cijeni i sačekavši bolju potražnju kasnije ih prodaje po znatno većoj cijeni. To je špekulacija robom i ucjenjivanje potrošača. To je nepoštena zarada i islam je zabranjuje.
Roba se kupcu mora prikazati u njenom pravom stanju. Svoju robu hvaliti, potvrđujući to zakletvom, a tuđu kuditi nije dozvoljeno.
Bacati oko na bračne parove ili tek zaljubljene i remetiti im planiran bračni život želeći nekog od njih pridobiti sebi i brak sklopiti, spada u stroge zabrane.

O PRODAJI LICITACIJOM

باب بيع المزايدة

Ata je rekao: “Zapamtio sam svijet koji nije smatrao ružnim prodavati ratnu dobit onom koji da više (novaca).”

وقال عطاء أدركت الناس لا يرون بأسا ببيع المغانم فيمن يزيد .

2141. PRIČAO NAM JE Bišr b. Muhammed, rekavši da ga je obavijestio Abdullah, a njega Husejn Muktib prenoseći od Ataa b. Ebi-Rebaha, on od Džabira b. Abdullaha, radijallahu anhuma, da je jedan čovjek uvjetovao oslobađanje svoga roba svojom smrću (rekavši: Slobodan si nakon što umrem!). Kasnije je on osiromašio (i bio mu je potreban novac), pa je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, uzeo tog roba i (licitirajući) rekao: “Ko će ga od mene kupiti?”
Potom ga je kupio Nu‘man b. Abdullah za toliko i toliko (800 dirhema) i on mu ga je predao.[1]

٢١٤١. حدثنا بشر بن محمد أخبرنا عبد الله أخبرنا الحسين المكتب عن عطاء بن أبي رباح عن جابر بن عبد الله رضي الله عنهما أن رجلا أعتق غلاما له عن دبر فاحتاج فأخذه النبي ﷺ فقال من يشتريه مني فاشتراه نعيم بن عبد الله بكذا وكذا فدفعه إليه .

O NAPUCAVANJU (PRI KUPOPRODAJI) (I KRIVOM ZAKLINJANJU) I ONOM KOJI JE REKAO: “TAKVA KUPOPRODAJA NIJE DOZVOLJENA”

باب النجش ومن قال لا يجوز ذلك البيع

Ibnu-Ebi-Evfa kaže: “Ko svoju robu hvali, a tuđu kudi i na to se zaklinje, on jede kamatu; on je varalica koji bespravno stječe imovinu, a to nije dozvoljeno.”
Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao je: “Varalica će u vatru, a onome koji radi jedan posao koji ne spada u našu vjeru (Šerijat), taj posao bit će odbijen.”

وقال ابن أبي أوفى الناجش آكل ربا خائن وهو خداع باطل لا يحل قال النبي ﷺ الخديعة في النار ومن عمل عملا ليس عليه أمرنا فهو رد .

1 Tj. predao je novac vlasniku roba ili je predao roba kupcu. Dozvoljeno je kupoprodavati putem licitacije. Robovi su svojevremeno imali status trgovačke robe. Radi poboljšanja pravno-ekonomskog položaja robova islam je oslobađanje robova uvrstio u pobožna djela.
U *Telvihu* je navedeno da Ebu-Hanife, Malik i učenjaci Kufe ne dozvoljavaju gospodaru prodati roba kome je on obećao slobodu poslije svoje smrti, dok Šafija, Ahmed, Ishak, Aiša i Tavus imaju suprotno mišljenje.

2142. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Mesleme, njemu Malik prenoseći od Nafija, on od Ibnu-Omera, radijallahu anhuma, koji je rekao: "Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, zabranio je napucavanje (prilikom kupoprodaje) i zaklinjanje na to."

٢١٤٢. حَدَّثَنَا عَبْدُ اللهِ بْنُ مَسْلَمَةَ حَدَّثَنَا مَالِكٌ عَنْ نَافِعٍ عَنِ ابْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا قَالَ نَهَى النَّبِيُّ ﷺ عَنِ النَّجْشِ.

O TRGOVANJU UZ NEIZVJESNOST I O KUPOPRODAJI MLADUNČETA OD MLADUNČETA KOJE JE JOŠ U UTROBI DEVE

باب بيع الغرر وحبل الحبلة

2143. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Jusuf, njega obavijestio Malik prenoseći od Nafija, on od Abdullaha b. Omera, radijallahu anhuma, da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, zabranio kupoprodaju mladunčeta od mladunčeta koje je još u utrobi. Predislamski Arapi bavili su se tom trgovinom: čovjek unaprijed kupovaše za mladunče od mladunčeta što će ga oteliti deva.[2]

٢١٤٣. حَدَّثَنَا عَبْدُ اللهِ بْنُ يُوسُفَ أَخْبَرَنَا مَالِكٌ عَنْ نَافِعٍ عَنْ عَبْدِ اللهِ بْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا أَنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ نَهَى عَنْ بَيْعِ حَبَلِ الْحَبَلَةِ وَكَانَ بَيْعًا يَتَبَايَعُهُ أَهْلُ الْجَاهِلِيَّةِ كَانَ الرَّجُلُ يَبْتَاعُ الْجَزُورَ إِلَى أَنْ تُنْتَجَ النَّاقَةُ ثُمَّ تُنْتَجُ الَّتِي فِي بَطْنِهَا.

KUPOPRODAJA OPIPOM ROBE

باب بيع الملامسة

Enes kaže: "Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, to je zabranio."

وَقَالَ أَنَسٌ نَهَى عَنْهُ النَّبِيُّ ﷺ.

2144. PRIČAO NAM JE Seid b. Ufejr, njemu Lejs, a ovome Ukajl prenoseći od Ibnu-Šihaba koga je obavijestio Amir b. Sa'd, a njega Ebu-Seid, radijallahu anhu, da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, zabranio "munabezu", a to je da čovjek baci svoju haljinu (robu) na ime perfektne kupoprodaje drugom čovjeku prije nego je ovaj prevrne i pogleda; a zabranio je i "mulamesu", a "mulamesa" je pipanje haljine, a da je kupoprodavac i ne vidi.

٢١٤٤. حَدَّثَنَا سَعِيدُ بْنُ عُفَيْرٍ قَالَ حَدَّثَنِي اللَّيْثُ قَالَ حَدَّثَنِي عُقَيْلٌ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ قَالَ أَخْبَرَنِي عَامِرُ بْنُ سَعْدٍ أَنَّ أَبَا سَعِيدٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ أَخْبَرَهُ أَنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ نَهَى عَنِ الْمُنَابَذَةِ وَهِيَ طَرْحُ الرَّجُلِ ثَوْبَهُ بِالْبَيْعِ إِلَى الرَّجُلِ قَبْلَ أَنْ يُقَلِّبَهُ أَوْ يَنْظُرَ إِلَيْهِ وَنَهَى عَنِ الْمُلَامَسَةِ وَالْمُلَامَسَةُ لَمْسُ الثَّوْبِ لَا يَنْظُرُ إِلَيْهِ.

---

2 Predmet kupoprodaje ne može biti ono što ne postoji u času sklapanja ugovora, što nema svoje stvarne vrijednosti i čija je primopredaja nesigurna, pa i nemoguća kao, npr.: riba u moru, ptica na slobodi, potpuno izgubljena odlutala životinja, tele od tek začetog teleta i tome slično. To je trgovina uz neizvjesnost, jer prvo, tek začeto tele treba životinja oteliti, pa ga treba othraniti, pa da zasteoni i potom oteli svoje mladunče, te da se predmet kupoprodajnog ugovora realizira.

2145. PRIČAO NAM JE Kutejbe, njemu Abdul-Vehhab, a ovome Ejjub, prenoseći od Muhammeda, a on od Ebu-Hurejre, radijallahu anhu:
"Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, zabranio je dvije vrste odijevanja: da čovjek čuči u jednoj haljini i da je još podiže na svoja ramena (i omotavanje haljine preko ramena), i dvije vrste trgovanja: samim opipom i bacanjem kupcu predmeta kupoprodaje."[1]

٢١٤٥. حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ حَدَّثَنَا عَبْدُ الْوَهَّابِ حَدَّثَنَا أَيُّوبُ عَنْ مُحَمَّدٍ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ نُهِيَ عَنْ لِبْسَتَيْنِ أَنْ يَحْتَبِيَ الرَّجُلُ فِي الثَّوْبِ الْوَاحِدِ ثُمَّ يَرْفَعَهُ عَلَى مَنْكِبِهِ وَعَنْ بَيْعَتَيْنِ اللِّمَاسِ وَالنِّبَاذِ.

O KUPOPRODAJI BACANJEM ROBE KUPCU

باب بَيْعِ الْمُنَابَذَةِ

Enes kaže: "Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, to je zabranio."

وَقَالَ أَنَسٌ نَهَى عَنْهُ النَّبِيُّ ﷺ.

2146. PRIČAO NAM JE Isma'il, njemu Malik prenoseći od Muhammeda b. Jahje b. Habbana i od Ebu-Zinada, on od A'redža, a ovaj od Ebu-Hurejre, radijallahu anhu:
"Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, zabranio je opip i bacanje robe (da bi stranke obavezao na kupoprodaju)."

٢١٤٦. حَدَّثَنَا إِسْمَاعِيلُ قَالَ حَدَّثَنِي مَالِكٌ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ يَحْيَى بْنِ حَبَّانَ وَعَنْ أَبِي الزِّنَادِ عَنِ الْأَعْرَجِ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ أَنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ نَهَى عَنِ الْمُلَامَسَةِ وَالْمُنَابَذَةِ.

2147. PRIČAO NAM JE Ajjaš b. Velid, njemu Abdul-A'la, a ovome Ma'mer prenoseći od Zuhrija, on od Ataa b. Jezida, ovaj od Ebu-Seida, radijallahu anhu:

٢١٤٧. حَدَّثَنَا عَيَّاشُ بْنُ الْوَلِيدِ حَدَّثَنَا عَبْدُ الْأَعْلَى حَدَّثَنَا مَعْمَرٌ عَنِ الزُّهْرِيِّ عَنْ عَطَاءِ بْنِ يَزِيدَ عَنْ أَبِي سَعِيدٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ نَهَى النَّبِيُّ ﷺ عَنْ لِبْسَتَيْنِ وَعَنْ بَيْعَتَيْنِ الْمُلَامَسَةِ وَالْمُنَابَذَةِ.

---

1 Perfektnost kupoprodajnog ugovora opipivanjem predmeta kupoprodaje, sastojala bi se u tome da jedna stranka kaže drugoj: "Kada ja opipam tvoju haljinu, a ti opipaš moju, kupoprodaja je neopoziva." Ebu-Hanife je dao slijedeću izjavu: "Kupoprodaja opipavanjem, jeste da jedna od kupoprodajnih stranaka kaže: 'Prodat ću ti ovaj predmet za toliko dinara, i kada te dotaknem, kupoprodaja je obavezna.'"
Nesai u svom *Sunenu* navodi da je Ebu-Hurejra kazao:
– Kupoprodaja opipom je da čovjek čovjeku kaže: "Zamjenjujem svoju haljinu za tvoju", a nijedan od njih nije vidio haljinu drugog nego ju je samo opipao u mraku ili u omotu."
Jedan od vidova kupoprodaje opipom, po šafijama, jeste da jedna kupoprodajna stranka drugoj kaže: "Prodajem ti predmet za toliko dinara pod uvjetom da opip predmeta bude umjesto viđenja predmeta, a poslije viđenja nemaš pravo izbora odlučivanja o kupoprodajnom ugovoru."
Navedeni vidovi kupoprodaje nisu dozvoljeni i takvi su ugovori ništavni.

"Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, zabranio je dvije vrste odijevanja i dvije vrste trgovanja: međusobno opipavanje i međusobno bacanje (kupoprodajnog predmeta)..."[2]

PRODAVAČU (MLIJEKA) JE ZABRANJENO DA SAKUPLJA MLIJEKO (U VIMENU) DEVE, KRAVE I (ILI) BRAVČETA I OSTALE STOKE

باب النَّهْيِ لِلْبَائِعِ أَنْ لا يُحَفِّلَ الإِبِلَ وَالْبَقَرَ وَالْغَنَمَ وَكُلَّ مُحَفَّلَةٍ

Stoka nepomuženog mlijeka je ona u koje se mlijeko zadržalo, nalilo u sise i skupilo, i nije muženo nekoliko dana. Osnov riječi et-tasrijetu je zadržati tekuću vodu. Kaže se: *Sarreftul-mae*, kada čovjek zadrži vodu.

وَالْمُصَرَّاةُ الَّتِي صُرِّيَ لَبَنُهَا وَحُقِنَ فِيهِ وَجُمِعَ فَلَمْ يُحْلَبْ أَيَّامًا .
وَأَصْلُ التَّصْرِيَةِ حَبْسُ الْمَاءِ يُقَالُ مِنْهُ صَرَّيْتُ الْمَاءَ إِذَا حَبَسْتَهُ .

2148. PRIČAO NAM JE Ibnu-Bukejr, a njemu Lejs prenoseći od Dža'fera b. Rebija, on od A'redža, da je Ebu-Hurejra, radijallahu anhu, prenio da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Ne zadržavajte mlijeko u (vimenu) devi i bravčetu (ovci), jer onaj ko je kasnije kupio ima pravo da odabere što mu bude bolje od dvoje: kada je pomuze, ako hoće zadržat će je, a ako hoće, vratit će je (prodavcu) sa sā'om datula."
Prenosi se od Ebu-Saliha, Mudžahida, Velida b. Rebaha, Musaa b. Jesara, koji je prenio od Ebu-Hurejre, a on od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem: "... i sa' datula", a neki od njih prenijeli su od Ibnu-Sirina: "... sā' hrane, i on ima pravo (da

٢١٤٨ . حَدَّثَنَا ابْنُ بُكَيْرٍ حَدَّثَنَا اللَّيْثُ عَنْ جَعْفَرِ ابْنِ رَبِيعَةَ عَنْ الأَعْرَجِ قَالَ أَبُو هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ عَنْ النَّبِيِّ ﷺ لَا تُصَرُّوا الإِبِلَ وَالْغَنَمَ فَمَنْ ابْتَاعَهَا بَعْدُ فَإِنَّهُ بِخَيْرِ النَّظَرَيْنِ بَعْدَ أَنْ يَحْتَلِبَهَا إِنْ شَاءَ أَمْسَكَ وَإِنْ شَاءَ رَدَّهَا وَصَاعَ تَمْرٍ وَيُذْكَرُ عَنْ أَبِي صَالِحٍ وَمُجَاهِدٍ وَالْوَلِيدِ بْنِ رَبَاحٍ وَمُوسَى ابْنِ يَسَارٍ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ عَنْ النَّبِيِّ ﷺ صَاعَ تَمْرٍ وَقَالَ بَعْضُهُمْ عَنْ ابْنِ سِيرِينَ صَاعًا مِنْ طَعَامٍ وَهُوَ بِالْخِيَارِ ثَلاثًا وَقَالَ بَعْضُهُمْ عَنْ ابْنِ سِيرِينَ صَاعًا مِنْ تَمْرٍ وَلَمْ يَذْكُرْ ثَلاثًا وَالتَّمْرُ أَكْثَرُ .

2 Bacanje i izlaganje robe je da svaka od kupoprodajnih stranaka iznese pred drugu svoju haljinu, a nijedna od njih nije prethodno pregledala ponuđenu haljinu druge stranke. Događa se da kupoprodajne stranke jedna drugoj kažu:
"Prodat ću ti traženi predmet, ali kad ti ga iznesem i stavim pred tebe, nemaš pravo odustati od kupovine." Prodavac je uvjetovao neopozivost kupovine robe samim njenim iznošenjem pred kupca.
Neki kažu da se gornjim hadisom namjerava i gađanje izložene robe s određene udaljenosti kamenčićima, odnosno nabacivanje halke na izložene predmete kupoprodaje, u kom slučaju kupcu pripada samo ono što je slučajno pogodio i na što je halku nabacio. Ovaj slučaj je bio poznat kod predislamskih Arapa.
Slično ovome je da prodavac zemljišta kaže kupcu: "Prodajem ti za toliko dinara površinu zemlje koju možeš prebaciti kamenom."
Predmet kupoprodaje mora biti poznat i među kupoprodajnim strankama potpuno utvrđen, u protivnom trgovanje prelazi u hazard – kimar, što islam strogo zabranjuje.

je zadrži ili vrati) u vremenu od tri dana"; a neki od njih prenijeli su opet od Ibnu-Sirina: "... sa' datula", a da nije spomenuo "tri dana".
A više je, kaže Buhari, predaja koje spominju datule (od hrane).

2149. PRIČAO NAM JE Musedded, a njemu Mu'temir, koji je čuo svoga oca da mu je kazao Ebu-Osman, prenoseći od Abdullaha b. Mes'uda, radijallahu anhu:
"Ko kupi ovcu zadržanog mlijeka (u vimenu), pa je vrati (prodavcu), neka sa njom povrati sā' (hrane)", a Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, zabranio je presretati trgovce (izvan grada i tržnice).

٢١٤٩. حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ حَدَّثَنَا مُعْتَمِرٌ قَالَ سَمِعْتُ أَبِي يَقُولُ حَدَّثَنَا أَبُو عُثْمَانَ عَنْ عَبْدِ اللهِ بْنِ مَسْعُودٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ مَنِ اشْتَرَى شَاةً مُحَفَّلَةً فَرَدَّهَا فَلْيَرُدَّ مَعَهَا صَاعًا مِنْ تَمْرٍ وَنَهَى النَّبِيُّ ﷺ أَنْ تُلَقَّى الْبُيُوعُ .

2150. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Jusuf, a njega obavijestio Malik, prenoseći od Ebu-Zinada, ovaj od A'redža, a on opet od Ebu-Hurejre, radijallahu anhu, koji kaže: Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, zaista je rekao:
"Nemojte presretati karavane; neka se niko od vas ne nadmeće (ponudom) na kupoprodaju drugome; ne napucavajte cijenu (samo da bi namamili druge); nek građanin ne preprodaje (lihvarno deponovan kod sebe) seljakov proizvod; ne zadržavajte mlijeko u ovci, jer onaj ko je kupi ima pravo, nakon što je pomuze, izabrati ono što mu je bolje od ovo dvoje: ako je s njom zadovoljan, da je zadrži, a ako mu se ne svidi, da je vrati (prodavcu) i jedan sā' datula."[1]

٢١٥٠. حَدَّثَنَا عَبْدُ اللهِ بْنُ يُوسُفَ أَخْبَرَنَا مَالِكٌ عَنْ أَبِي الزِّنَادِ عَنِ الأَعْرَجِ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ أَنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ قَالَ لاَ تَلَقَّوُا الرُّكْبَانَ وَلاَ يَبِعْ بَعْضُكُمْ عَلَى بَيْعِ بَعْضٍ وَلاَ تَنَاجَشُوا وَلاَ يَبِعْ حَاضِرٌ لِبَادٍ وَلاَ تُصَرُّوا الْغَنَمَ وَمَنِ ابْتَاعَهَا فَهُوَ بِخَيْرِ النَّظَرَيْنِ بَعْدَ أَنْ يَحْتَلِبَهَا إِنْ رَضِيَهَا أَمْسَكَهَا وَإِنْ سَخِطَهَا رَدَّهَا وَصَاعًا مِنْ تَمْرٍ .

1 Ovim hadisom grupa učenjaka i to Ibn-Ebu-Lejla, Malik, Lejs, Šafija, Ahmed, Ishak, Ebu-Sevr, Ebu-Ubejd, Ebu-Sulejman, Zufer i Ebu-Jusuf, argumentiraju stav da onaj ko kupi životinju koja nije mužena jedan period, pa je pomuze, ali ne bude s njome zadovoljan, ima pravo da je vrati, ako hoće, s tim da s njom dadne i jedan sa' datula zbog pomuženog mlijeka. Malik samo dodaje da će kupac dati jedan sa' najdominantnijeg prehranbenog artikla u dotičnom mjestu. Po mišljenju Ibnu-Ebi-Lejlaa kupac će dati nešto što ima protuvrijednost jednog sa'a datula.
Imam Zufer kaže: "Kao naknada daje se sa' datula ili ječma, a može pola sa'a pšenice." Međutim, ako kupac naknadno uoči kod kupljene stoke neku drugu (staru) mahanu, on je vraća prodavcu bez naknade za pomuženo mlijeko.
Kada postoji kakva zapreka povratku predmeta kupoprodaje, prodavac ga ne može uzeti natrag, nego mora pristati na smanjenje cijene. Kupac u ovom slučaju, kada otkrije mahanu, može od prodavca tražiti smanjenje cijene. Naprimjer, ako kupac od kupljenog platna sašije košulju i ustanovi da je to platno truhlo, prodavac ne može to platno uzeti natrag, nego mora pristati na smanjenje cijene platna. Ako se samo kod

AKO (KUPAC) HOĆE VRATITI STOKU S NEPOMUŽENIM MLIJEKOM, ZA NJENO POMUŽENO MLIJEKO (DAJE) SĀ‘ DATULA (KAO NAKNADU)

بَاب إِنْ شَاءَ رَدَّ الْمُصَرَّاةَ وَفِي حَلْبَتِهَا صَاعٌ مِنْ تَمْرٍ

2151. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Amr, njemu Mekki, koga je obavijestio Ibnu-Džurejdž, a njega Zijad, da mu je Sabit, oslobođeni rob Abdur-Rahmana b. Zijada, prenio kako je čuo Ebu-Hurejru, radijallahu anhu, da kaže:
– Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao je: "Ko kupi stoku s nepomuženim mlijekom i pomuze je, ako je zadovoljan, zadržat će je, a ako nije zadovoljan, za njeno pomuženo mlijeko dat će sā‘ datula."[2]

٢١٥١. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَمْرٍو حَدَّثَنَا الْمَكِّيُّ أَخْبَرَنَا ابْنُ جُرَيْجٍ قَالَ أَخْبَرَنِي زِيَادٌ أَنَّ ثَابِتًا مَوْلَى عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ زَيْدٍ أَخْبَرَهُ أَنَّهُ سَمِعَ أَبَا هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ يَقُولُ قَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ مَنِ اشْتَرَى غَنَمًا مُصَرَّاةً فَاحْتَلَبَهَا فَإِنْ رَضِيَهَا أَمْسَكَهَا وَإِنْ سَخِطَهَا فَفِي حَلْبَتِهَا صَاعٌ مِنْ تَمْرٍ.

---

nekih od više ukupno kupljenih stvari opaze mahane prije primitka, kupac može ili sve te stvari vratiti ili ih sve prihvatiti za ugovorenu cijenu, a nema pravo vratiti samo stvari sa mahanom, a ostale zadržati. Ako su mahane primijećene prije primopredaje, i ako nema štete da se stvari međusobno razvrstaju – rastave, tada kupac može vratiti stvari koje imaju mahanu, a njemu se ima vratiti cijena koja otpada na njih. Međutim, kupac ne može bez privole prodavca vratiti i stvari bez mahane i one s mahanom podjednako. Ako bi ovakve stvari bilo škodljivo rastaviti, tada će ih kupac ili sve vratiti ili sve zadržati, plativši prodavcu ugovorenu cijenu.
Naprimjer, ako kupac od dvije kupljene mahrame za ukupno 100 dinara, opazi prije primopredaje da jedna od njih ima mahanu, može vratiti obje. Međutim, ako kupac zapazi mahanu poslije primitka, on može vratiti samo onu s mahanom, odbivši od 100 dinara vrijednost koju bi ta mahrama imala bez mahane. Ali, ako se kupi par cipela pa na jednoj otkrije mahanu poslije primopredaje, kupac ima pravo vratiti obje cipele uz vraćanje cijele cijene.
Kupoprodaja određene količine stvari koje se mjere šupljom mjerom ili vagaju; ako je kupac poslije primitka opazio da je jedan dio od tih stvari pokvaren (npr. jabuke), ima pravo izbora ili da zadrži sve kupljene stvari, ili da sve vrati.
Kupoprodaja je valjana i neopoziva kada se u žitu nađe zemlje toliko koliko običaj drži za malu stvar, ali ako zemlje ima pomiješano toliko da se u narodu smatra mahanom, tada kupac ima pravo biranja: da održi ugovor, ili da ga raskine.
Ako se neki dio jaja, oraha i njima slične stvari pronađu pokvarenim toliko da se po običaju to ne smatra mnogo, kao 2-3%, kupoprodaja je punovažna, ali ako se to po običaju smatra mnogo, kupac može prodavcu vratiti cijeli predmet kupoprodaje i tražiti da mu se vrati cijeli isplaćeni novac.

2 Najveći broj učenjaka smatra, da se kao naknada za pomuženo mlijeko, bez obzira koliko ga je bilo, daje sā‘ datula.
Kada prodavalac očituje da kupoprodajni predmet ima neko dobro svojstvo, pa se pokaže da ga nema, kupac ima pravo izbora.
Naprimjer, ako prodajom krava muzara kod kupca presuši, kupac ima pravo izbora: da je zadrži ili vrati prodavaocu uz vraćanje isplaćenog novca. Isti je postupak s kupljenim draguljem u noći za koga trgovac kaže da je crven, a danju se pokaže da je žut. Pravo izbora u ovom slučaju prelazi i na nasljednike kupca.
Robu, stoku i poljoprivredne proizvode treba kupovati na određenom javnom mjestu, a ne izlaziti van naselja pred proizvođače. Presretati proizvođače van trga, Lejs smatraše mekruhom, a Malik ga dozvoljava samo ako se izađe 6 i po milja daleko od grada.

O TRGOVANJU ROBOM – BLUDNIKOM

باب بَيْعِ الْعَبْدِ الزَّانِي

Šurejh kaže: "Ako (kupac) hoće, vratit će ga (prodavaocu) zbog bluda."

وَقَالَ شُرَيْحٌ إِنْ شَاءَ رَدَّ مِنَ الزِّنَا.

2152. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Jusuf, njemu Lejs, a ovome Seid Makburi prenoseći od svoga oca, koji kaže da je čuo Ebu-Hurejru, kako kaže:
– Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao je: "Kada robinja počini blud i to bude jasno dokazano, neka se išiba, a ne ukorava. Ako opet počini blud, neka se išiba, a ne ukorava, pa ako učini blud i treći put, neka se proda, pa makar za uže od kakve dlake."

٢١٥٢. حَدَّثَنَا عَبْدُ اللهِ بْنُ يُوسُفَ حَدَّثَنَا اللَّيْثُ قَالَ حَدَّثَنِي سَعِيدٌ الْمَقْبُرِيُّ عَنْ أَبِيهِ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ أَنَّهُ سَمِعَهُ يَقُولُ قَالَ النَّبِيُّ ﷺ إِذَا زَنَتِ الأَمَةُ فَتَبَيَّنَ زِنَاهَا فَلْيَجْلِدْهَا وَلَا يُثَرِّبْ ثُمَّ إِنْ زَنَتْ فَلْيَجْلِدْهَا وَلَا يُثَرِّبْ ثُمَّ إِنْ زَنَتِ الثَّالِثَةَ فَلْيَبِعْهَا وَلَوْ بِحَبْلٍ مِنْ شَعَرٍ.

2153, 2154. PRIČAO NAM JE Isma'il, njemu Malik prenoseći od Ibnu-Šihaba, on od Ubejdullaha b. Abdullaha, ovaj od Ebu-Hurejre i Zejda b. Halida, radijallahu anhuma, da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, upitan za robinju koja počini blud a nije u braku, odgovorio:
"Ako učini blud, išibajte je. Ako opet učini blud, opet je išibajte, pa ako opet učini blud, prodajte je, pa makar za pleteno uže!"
– Ne znam – kaže Ibnu-Šihab – je li (rekao da se ovako postupi poslije njene treće ili četvrte preljube).[1]

٢١٥٣-٢١٥٤. حَدَّثَنَا إِسْمَاعِيلُ قَالَ حَدَّثَنِي مَالِكٌ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ عَنْ عُبَيْدِ اللهِ بْنِ عَبْدِ اللهِ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ وَزَيْدِ بْنِ خَالِدٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا أَنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ سُئِلَ عَنِ الأَمَةِ إِذَا زَنَتْ وَلَمْ تُحْصِنْ قَالَ إِنْ زَنَتْ فَاجْلِدُوهَا ثُمَّ إِنْ زَنَتْ فَاجْلِدُوهَا ثُمَّ إِنْ زَنَتْ فَبِيعُوهَا وَلَوْ بِضَفِيرٍ قَالَ ابْنُ شِهَابٍ لَا أَدْرِي بَعْدَ الثَّالِثَةِ أَوِ الرَّابِعَةِ.

Ebu-Hanife smatra da je to zabranjeno samo ako to šteti normalnoj ponudi i potražnji robe.

1 Iz navedenih hadisa može se zaključiti:
– dozvoljeno je pa i dužnost prodati roba naklonjenog bludu. Blud treba da je dokazan svjedocima, bremenitošću bludnice ili samopriznanjem bludnika.
Nesai u svom *Sunenu* iznosi ovaj slučaj:
– Jedan je čovjek došao Muhammedu, sallallahu alejhi ve sellem, i rekao: "Moja robinja je učinila blud i to je dokazano."
– Udari joj pedeset štapova! – rekao je Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem.
Kasnije mu je došao i rekao: "Ponovno je učinila blud i taj je blud dokazan."
– Udari joj opet pedeset štapova! – rekao je Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem.
Potom je isti čovjek opet došao i kazao: "Opet je učinila blud."
– Prodaj je, pa makar za uže od kakve bilo dlake! – odgovorio je Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem.
Robinja se za učinjeni blud ne kamenuje, bila ona udata ili ne. Za kamenovanje bludnika ili bludnice trebaju sljedeći uvjeti: da je osoba slobodna, islamske vjeroispovijesti, pametna, punodobna, sklopljenog braka, da je

O OTKUPLJIVANJU I PRODAJI ŽENA (ROBINJA)

بَاب الْبَيْعِ وَالشِّرَاءِ مع النِّساء

2155. PRIČAO NAM JE Ebul-Jeman, koga je obavijestio Šu‘ajb prenoseći od Zuhrija, da je Urve b. Zubejr kazao:

– Aiša, radijallahu anha, rekla je: "Ušao mi je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, i ja sam mu spomenula (otkup Berire).

Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, potom je rekao: "Kupi je i oslobodi, a patronat pripada onom ko je roba oslobodio!"

Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, potom je ostao do navečer, klanjao i zahvalio Allahu onako kako mu dolikuje i rekao: "Šta je svijetu!? Postavljaju uvjete kojih nema u Allahovoj Knjizi. Ko postavi ma kakav uvjet koga nema u Allahovoj Knjizi, on je nevažeći, pa makar ga uvjetovao stotinu puta. Allahov uvjet je preči i jači."

٢١٥٥. حَدَّثَنَا أَبُو الْيَمَانِ أَخْبَرَنَا شُعَيْبٌ عَنْ الزُّهْرِيِّ قَالَ عُرْوَةُ بْنُ الزُّبَيْرِ قَالَتْ عَائِشَةُ رَضِيَ اللهُ عَنْهَا دَخَلَ عَلَيَّ رَسُولُ اللهِ ﷺ فَذَكَرْتُ لَهُ فَقَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ اشْتَرِي وَأَعْتِقِي فَإِنَّمَا الْوَلَاءُ لِمَنْ أَعْتَقَ ثُمَّ قَامَ النَّبِيُّ ﷺ مِنْ الْعَشِيِّ فَأَثْنَى عَلَى اللهِ بِمَا هُوَ أَهْلُهُ ثُمَّ قَالَ مَا بَالُ أُنَاسٍ يَشْتَرِطُونَ شُرُوطًا لَيْسَ فِي كِتَابِ اللهِ مَنْ اشْتَرَطَ شَرْطًا لَيْسَ فِي كِتَابِ اللهِ فَهُوَ بَاطِلٌ وَإِنْ اشْتَرَطَ مِائَةَ شَرْطٍ شَرْطُ اللهِ أَحَقُّ وَأَوْثَقُ .

2156. PRIČAO NAM JE Hassan b. Ebul-Abbad, a njemu Hemmam:

– Čuo sam Nafija kako prenosi od Abdullaha b. Omera, radijallahu anhuma, da je Aiša, radijallahu anha, kupovala Beriru. Utom je (Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem) izašao da klanja, pa kada se vratio, ona je rekla: "Neće da je prodaju, osim da uvjetuju (svoj) patronat." Tada je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Patronat pripada samo onom ko roba oslobodi."

– Upitao sam (rekao je Hemmam) Nafija: "Je li njen muž bio slobodan ili rob?"

– Otkuda ja znam – odgovorio je on.

٢١٥٦. حَدَّثَنَا حَسَّانُ بْنُ أَبِي عَبَّادٍ حَدَّثَنَا هَمَّامٌ قَالَ سَمِعْتُ نَافِعًا يُحَدِّثُ عَنْ عَبْدِ اللهِ بْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا أَنَّ عَائِشَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهَا سَاوَمَتْ بَرِيرَةَ فَخَرَجَ إِلَى الصَّلَاةِ فَلَمَّا جَاءَ قَالَتْ إِنَّهُمْ أَبَوْا أَنْ يَبِيعُوهَا إِلَّا أَنْ يَشْتَرِطُوا الْوَلَاءَ فَقَالَ النَّبِيُّ ﷺ إِنَّمَا الْوَلَاءُ لِمَنْ أَعْتَقَ قُلْتُ لِنَافِعٍ حُرًّا كَانَ زَوْجُهَا أَوْ عَبْدًا فَقَالَ مَا يُدْرِينِي .

imala spolni odnos sa svojim bračnim drugom i da je taj odnos bio nakon što je punopravno sklopljen brak.

DA LI GRAĐANIN MOŽE PRODATI BILO ŠTA BEDUINOVO BEZ NAKNADE, I DA LI MU U TOME MOŽE SAMO POMOĆI ILI GA NASAVJETOVATI?

باب هَلْ يَبِيعُ حَاضِرٌ لِبَادٍ بِغَيْرِ أَجْرٍ وَهَلْ يُعِينُهُ أَوْ يَنْصَحُهُ

Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao je: "Kada neko od vas zatraži iskreni savjet od svoga brata, neka ga nasavjetuje!"
Ata je ovakvu prodaju odobrio.

وَقَالَ النَّبِيُّ ﷺ إِذَا اسْتَنْصَحَ أَحَدُكُمْ أَخَاهُ فَلْيَنْصَحْ لَهُ وَرَخَّصَ فِيهِ عَطَاءٌ .

2157. PRIČAO NAM JE Ali b. Abdullah, a njemu Sufjan prenoseći od Isma'ila, on od Kajsa koji je čuo Džerira, radijallahu anhu, gdje kaže: "Prisegao sam se Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, na svjedočenje da nema Boga osim Allaha i da je Muhammed Allahov poslanik, na obavljanje namaza, davanje zekata, na poslušnost i pokornost i iskren odnos (i savjet) prema svakom muslimanu."

٢١٥٧. حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ عَبْدِ اللهِ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ عَنْ إِسْمَاعِيلَ عَنْ قَيْسٍ سَمِعْتُ جَرِيرًا رَضِيَ اللهُ عَنْهُ يَقُولُ بَايَعْتُ رَسُولَ اللهِ ﷺ عَلَى شَهَادَةِ أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا اللهُ وَأَنَّ مُحَمَّدًا رَسُولُ اللهِ وَإِقَامِ الصَّلَاةِ وَإِيتَاءِ الزَّكَاةِ وَالسَّمْعِ وَالطَّاعَةِ وَالنُّصْحِ لِكُلِّ مُسْلِمٍ .

2158. PRIČAO NAM JE Salt b. Muhammed, Abdul-Vahid, a njemu Ma'mera, prenoseći od Abdullaha b. Tavusa, a ovaj od svoga oca, da je Ibnu-Abbas, radijallahu anhuma, rekao:
Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, kazao je: "Karavandžije ne presrećite a građanin nek ne prodaje beduinov proizvod (poput mešetara)."
– Rekao sam – kaže Tavus – Ibu-Abbasu: "Šta znače (Muhammedove, sallallahu alejhi ve sellem) riječi: 'Građanin nek ne prodaje beduinov proizvod ...?'"
– Neka ne bude njegov posrednik (mešetar) – odgovorio je Ibnu-Abbas.

٢١٥٨. حَدَّثَنَا الصَّلْتُ بْنُ مُحَمَّدٍ حَدَّثَنَا عَبْدُ الْوَاحِدِ حَدَّثَنَا مَعْمَرٌ عَنْ عَبْدِ اللهِ بْنِ طَاوُسٍ عَنْ أَبِيهِ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا قَالَ قَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ لَا تَلَقَّوُا الرُّكْبَانَ وَلَا يَبِعْ حَاضِرٌ لِبَادٍ قَالَ فَقُلْتُ لِابْنِ عَبَّاسٍ مَا قَوْلُهُ لَا يَبِيعُ حَاضِرٌ لِبَادٍ قَالَ لَا يَكُونُ لَهُ سِمْسَارًا .

O ONOM KOJI JE OSUĐIVAO DA GRAĐANIN PRODAJE BEDUINOV PROIZVOD ZA PLAĆU

باب مَنْ كَرِهَ أَنْ يَبِيعَ حَاضِرٌ لِبَادٍ بِأَجْرٍ

2159. PRIČAO MI JE Abdullah b. Sabbah, njemu Ebu-Ali Hanefi prenoseći od Abdur-Rahmana b. Abdullaha b. Dinara, kojem je saopćio njegov otac i prenio od Abdullaha b. Omera, radijallahu anhuma, koji je rekao:
"Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, zabranio je da građanin prodaje proizvode beduina."
Tako je smatrao i Ibnu-Abbas.

٢١٥٩. حَدَّثَنِي عَبْدُ اللهِ بْنُ صَبَّاحٍ حَدَّثَنَا أَبُو عَلِيٍّ الْحَنَفِيُّ عَنْ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ عَبْدِ اللهِ ابْنِ دِينَارٍ قَالَ حَدَّثَنِي أَبِي عَنْ عَبْدِ اللهِ بْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا قَالَ نَهَى رَسُولُ اللهِ ﷺ أَنْ يَبِيعَ حَاضِرٌ لِبَادٍ وَبِهِ قَالَ ابْنُ عَبَّاسٍ .

GRAĐANIN NE TREBA POSREDNO U IME BEDUINA VRŠITI KUPOPRODAJU

باب لَا يَشْتَرِي حَاضِرٌ لِبَادٍ بِالسَّمْسَرَةِ

Ibnu-Sirin i Ibrahim smatrali su to posredovanje mekruhom i za kupca i za prodavaoca.
Ibrahim je izjavio:
– Arapi kažu: "Bi' li sevben (doslovno: Prodaj mi haljinu!)", a time misle na kupovanje.

وَكَرِهَهُ ابْنُ سِيرِينَ وَإِبْرَاهِيمُ لِلْبَائِعِ وَالْمُشْتَرِي وَقَالَ إِبْرَاهِيمُ إِنَّ الْعَرَبَ تَقُولُ بِعْ لِي ثَوْبًا وَهِيَ تَعْنِي الشِّرَاءَ .

2160. PRIČAO NAM JE Mekki b. Ibrahim, a njega obavijestio Ibnu-Džurejdž, prenoseći od Ibnu-Šihaba, on od Seida b. Musejjeba da je čuo Ebu-Hurejru, radijallahu anhu, kako kaže:
– Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao je:
"Čovjek se pri kupovanju neće nametati kad kupuje njegov brat, neće se međusobno nametati cijenom i neće građanin činiti posredničku prodaju seljaku."

٢١٦٠. حَدَّثَنَا الْمَكِّيُّ بْنُ إِبْرَاهِيمَ قَالَ أَخْبَرَنِي ابْنُ جُرَيْجٍ عَنْ ابْنِ شِهَابٍ عَنْ سَعِيدِ بْنِ الْمُسَيَّبِ أَنَّهُ سَمِعَ أَبَا هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ يَقُولُ قَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ لَا يَبْتَاعُ الْمَرْءُ عَلَى بَيْعِ أَخِيهِ وَلَا تَنَاجَشُوا وَلَا يَبِعْ حَاضِرٌ لِبَادٍ .

2161. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Musenna, njemu Mu'az, a ovome Ibn-Avn, prenoseći od Muhammeda, kako je Enes b. Malik izjavio:
"Zabranjeno nam je da građanin prodaje što u ime beduina."

٢١٦١. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ الْمُثَنَّى حَدَّثَنَا مُعَاذٌ حَدَّثَنَا ابْنُ عَوْنٍ عَنْ مُحَمَّدٍ قَالَ أَنَسُ بْنُ مَالِكٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ نُهِينَا أَنْ يَبِيعَ حَاضِرٌ لِبَادٍ .

O ZABRANI PRESRETANJA KARAVANDŽIJA I O TOME DA JE KUPOPRODAJA TAKVOG ODBIJENA (NIŠTETNA)

باب النَّهْيِ عَنْ تَلَقِّي الرُّكْبَانِ

Njen kupac je neposlušnik i grješnik, ako to bude radio znajući (da je zabranjeno), on je varalica u trgovini, a varanje nije dozvoljeno.

وَأَنَّ بَيْعَهُ مَرْدُودٌ لأَنَّ صَاحِبَهُ عَاصٍ آثِمٌ إِذَا كَانَ بِهِ عَالِمًا وَهُوَ خِدَاعٌ فِي الْبَيْعِ وَالْخِدَاعُ لاَ يَجُوزُ

2162. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Beššar, njemu Abdul-Vehhab, a ovome Ubejdullah Umeri, prenoseći od Seida b. Ebu-Seida, on od Ebu-Hurejre, radijallahu anhu, koji je kazao:
"Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, zabranio je presretanje karavandžija i da građanin u ime beduina što prodaje."

٢١٦٢. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ بَشَّارٍ حَدَّثَنَا عَبْدُ الْوَهَّابِ حَدَّثَنَا عُبَيْدُ اللهِ الْعُمَرِيُّ عَنْ سَعِيدِ بْنِ أَبِي سَعِيدٍ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ نَهَى النَّبِيُّ ﷺ عَنِ التَّلَقِّي وَأَنْ يَبِيعَ حَاضِرٌ لِبَادٍ.

2163. PRIČAO MI JE Ajjaš b. Velid, njemu Abdul-Ata, a ovome Ma'mer prenoseći od Ibnu-Tavusa, a on od svoga oca koji je rekao: Pitao sam Ibnu-Abbasa, radijallahu anhuma, šta znači (Muhammedova, sallallahu alejhi ve sellem) izjava: "Građanin ne treba prodavati u ime beduina?"
– Da neće biti – odgovorio je – njegov posrednik (mešetar).

٢١٦٣. حَدَّثَنِي عَيَّاشُ بْنُ الْوَلِيدِ حَدَّثَنَا عَبْدُ الأَعْلَى حَدَّثَنَا مَعْمَرٌ عَنِ ابْنِ طَاوُسٍ عَنْ أَبِيهِ قَالَ سَأَلْتُ ابْنَ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا مَا مَعْنَى قَوْلِهِ لاَ يَبِيعَنَّ حَاضِرٌ لِبَادٍ فَقَالَ لاَ يَكُنْ لَهُ سِمْسَارًا.

2164. PRIČAO NAM JE Museddeda, njemu Jezid b. Zurej', a ovome Tejmi prenoseći od Ebu-Usmana, on od Abdullaha, radijallahu anhuma, koji je rekao:
"Ko kupi stoku s nepomuženim mlijekom, neka s njom vrati (prodavaocu) sā' (hrane)."
I još je rekao: "Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, zabranio je presretanje u trgovanjima."

٢١٦٤. حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ حَدَّثَنَا يَزِيدُ بْنُ زُرَيْعٍ قَالَ حَدَّثَنِي التَّيْمِيُّ عَنْ أَبِي عُثْمَانَ عَنْ عَبْدِ اللهِ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ مَنِ اشْتَرَى مُحَفَّلَةً فَلْيَرُدَّ مَعَهَا صَاعًا قَالَ وَنَهَى النَّبِيُّ ﷺ عَنْ تَلَقِّي الْبُيُوعِ.

2165. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Jusuf, njega obavijestio Malik prenoseći od Nafija, on od Abdullaha b. Omera, radijallahu anhuma, da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Neće se (neka se) pri kupoprodaji niko od vas nadmetati u trgovanju drugog i nemojte presretati robu dok se ona ne 'spusti' na tržnicu."[1]

٢١٦٥. حَدَّثَنَا عَبْدُ اللهِ بْنُ يُوسُفَ أَخْبَرَنَا مَالِكٌ عَنْ نَافِعٍ عَنْ عَبْدِ اللهِ بْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا أَنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ قَالَ لَا يَبِيعُ بَعْضُكُمْ عَلَى بَيْعِ بَعْضٍ وَلَا تَلَقَّوْا السِّلَعَ حَتَّى يُهْبَطَ بِهَا إِلَى السُّوقِ .

O KRAJNJOJ GRANICI PRESRETANJA

بَابُ مُنْتَهَى التَّلَقِّي

2166. PRIČAO NAM JE Musa b. Isma'il, njemu Džuvejrije, prenoseći od Nafija, on od Abdullaha, radijallahu anhu, koji je rekao:
"Presretali smo karavandžije i od njih kupovali hranu, pa nam je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, zabranio da je preprodajemo dok se ne donese na prehrambenu pijacu."
Ebu-Abdullah (Buharija) kaže: "To je u vrhu (na ulazu) pijace što objašnjava i hadis Ubejdullaha."

٢١٦٦. حَدَّثَنَا مُوسَى بْنُ إِسْمَاعِيلَ حَدَّثَنَا جُوَيْرِيَةُ عَنْ نَافِعٍ عَنْ عَبْدِ اللهِ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ كُنَّا نَتَلَقَّى الرُّكْبَانَ فَنَشْتَرِي مِنْهُمُ الطَّعَامَ فَنَهَانَا النَّبِيُّ ﷺ أَنْ نَبِيعَهُ حَتَّى يُبْلَغَ بِهِ سُوقُ الطَّعَامِ قَالَ أَبُو عَبْدِ اللهِ هَذَا فِي أَعْلَى السُّوقِ يُبَيِّنُهُ حَدِيثُ عُبَيْدِ اللهِ .

---

1 Izlaziti pred dobavljače robe van grada, radi kupovanja njihovih proizvoda, Ibni-Hazm uvrštava u haram i dobavljač po dolasku na tržnicu ima pravo izbora, da prihvati ili da odbije kupoprodajni ugovor.
Lejs i Evza'i to smatraju mekruhom.
Malik ovaj način kupovanja ne dozvoljava sve dok roba ne stigne na pijacu, a ako neko od prodavalaca s pijace nešto kupi, svi prodavaoci imaju pravo na to.
Ibni-Kasim je dodao: "Ako za dotičnu robu nema tržnice (pijace), ona će se izložiti svijetu u podesnom kraju grada da je građani zajednički kupe, a ako to neće, vratit će je prekupcu, ali ne i njenom prvobitnom prodavaocu."
Malik smatra da se ovim hadisima želе zaštititi ekonomski interesi prodavača na pijaci više nego interes proizvođača.
Šafija je izjavio: "Griješi ko presreće trgovca van grada. Takav prodavalac ima pravo izbora kada stigne na tržnicu i vidi stvarnu cijenu svoga u putu prodanog artikla."
Proizvođače presreću obično špekulanti i daju im krive informacije o cijeni i potražnji njihove robe u gradu, što spada u nepošteno trgovanje. Ovi se učenjaci dosljedno drže hadisa koji Ebu-Hurejra prenosi u ovoj verziji: "Kada vlasnik robe dođe na tržnicu, on ima pravo izbora, da prihvati kupoprodaju ili da je odbije."
Imajući u vidu hadise koji ovaj postupak zabranjuju i druge koji ga dozvoljavaju, uz pravo izbora kupoprodajnih stranaka, Ebu-Hanife smatra da je presretanje karavana, odnosno proizvođača van grada dozvoljeno, ako to ne šteti ekonomskim interesima ostalih građana i ne remeti stabilnost cijena, a u protivnom, to je mekruh činiti.

2167. PRIČAO NAM JE Musedded, a njemu Jahja prenoseći od Abdullaha, radijallahu anhu, koji je kazao:
"Kupovali su (ljudi) hranu u vrhu (na ulazu) pijace i prodavali je u mjestu njihovog (kupovanja), pa im je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, zabranio da je prodaju u njenom mjestu dok je ne prenesu (sebi)."[1]

٢١٦٧. حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ حَدَّثَنَا يَحْيَى عَنْ عُبَيْدِ اللهِ قَالَ حَدَّثَنِي نَافِعٌ عَنْ عَبْدِ اللهِ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ كَانُوا يَبْتَاعُونَ الطَّعَامَ فِي أَعْلَى السُّوقِ فَيَبِيعُونَهُ فِي مَكَانِهِ فَنَهَاهُمْ رَسُولُ اللهِ ﷺ أَنْ يَبِيعُوهُ فِي مَكَانِهِ حَتَّى يَنْقُلُوهُ.

POSTAVLJANJE NEDOZVOLJENIH UVJETA PRILIKOM KUPOPRODAJE

بَاب إِذَا اشْتَرَطَ شُرُوطًا فِي الْبَيْعِ لَا تَحِلُّ

2168. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Jusuf, njega obavijestio Malik prenoseći od Hišama b. Urve, on od svoga oca, a ovaj od Aiše, radijallahu anha, koja je rekla:
– Došla mi je Berira i rekla: "Ugovorila sam sa svojim gospodarima otkup za devet oka, u svakoj godini po jednu oku, pa pomozi me!"
– Ako hoće tvoji gospodari – rekla sam – da ih za njih pripremim, a patronat nad tobom da bude moj, učinit ću.
Berira je, potom, otišla svojim gospodarima, rekla im to i oni nisu htjeli. Zatim se ona vratila od njih, a Allahov je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem,

٢١٦٨. حَدَّثَنَا عَبْدُ اللهِ بْنُ يُوسُفَ أَخْبَرَنَا مَالِكٌ عَنْ هِشَامِ بْنِ عُرْوَةَ عَنْ أَبِيهِ عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهَا قَالَتْ جَاءَتْنِي بَرِيرَةُ فَقَالَتْ كَاتَبْتُ أَهْلِي عَلَى تِسْعِ أَوَاقٍ فِي كُلِّ عَامٍ وَقِيَّةٌ فَأَعِينِينِي فَقُلْتُ إِنْ أَحَبَّ أَهْلُكِ أَنْ أَعُدَّهَا لَهُمْ وَيَكُونَ وَلَاؤُكِ لِي فَعَلْتُ فَذَهَبَتْ بَرِيرَةُ إِلَى أَهْلِهَا فَقَالَتْ لَهُمْ فَأَبَوْا ذَلِكَ عَلَيْهَا فَجَاءَتْ مِنْ عِنْدِهِمْ وَرَسُولُ اللهِ ﷺ جَالِسٌ فَقَالَتْ إِنِّي قَدْ عَرَضْتُ ذَلِكَ عَلَيْهِمْ فَأَبَوْا إِلَّا أَنْ يَكُونَ

---

1 Izlazak iz grada pred prodavače radi kupovanja njihove robe može biti i strogo zabranjen (haram). Izlazak i presretanje izvan grada ima svoju početnu i završnu fazu. Početna faza je od kuće kupca pa do pijace, a završna faza počinje od grada pa do neograničene tačke udaljenosti od njega.
Presretanje je mekruh, ako je kupoprodaja bila u samom gradu, ali izvan pijace ili blizu nje, tako da se prodavalac mogao informirati o dnevnoj cijeni svoga artikla. Kupcu je, po mišljenju šafija, dozvoljeno izaći van trga u grad i sačekati prodavaoca, pa makar otišao i podalje od tržnice.
Malik je rekao: "Smatram pokuđenim (mekruh) da građani kupuju robu po predgrađima, sve dok se ona ne smjesti na pijacu." Ibnu-Munzir tvrdi da su ovo mišljenje zastupali još Ahmed i Ishak, ali su dozvoljavali kupcu izlaženje do vrha pijace.
Jahja b. Seid kazao je: "Zabranjeno je izlaziti pred prodavaoce izvan grada više od milje, odnosno od posljednje kuće predgrađa." Ibnu-Kasim je prenio od Malika: "Milja od grada ne spada u okvir zabranjenog presretanja trgovca." Potom mu je primijećeno: "A šest milja?"
– Nije to presretanje i nema štete kupiti robu – odgovorio je on.
Prema ovoj Malikovoj izjavi zabranjeno je prodavače presretati van grada na razdaljini manjoj od šest milja. A Ešheb prenosi da je Malik rekao kako nema smetnje izaći izvan grada i kupiti voće i povrće u mjestu njihove proizvodnje, jer se to ne smatra presretanjem prodavaoca na putu za pijacu.
Ibnu-Habib je izjavio: Ako u gradu ima pijaca, građaninu nije dozvoljeno kupiti robu od trgovca koji je nosi na pijacu, pa makar je pronosio ispred njegovih vrata."
Ko stanuje izvan grada (naselja), dozvoljeno mu je za potrebe prehrane svojih ukućana kupiti hranu koja se nosi na pijacu u grad pokraj njegove kuće, a za preprodaju, po mišljenju Malika, nije mu dozvoljeno.

sjedio, i rekla je: "Ono sam im izložila, ali oni neće da prihvate osim pod uvjetom da patronat bude njihov."
To je čuo Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, pa ga je Aiša, radijallahu anha, o tom (opširnije) obavijestila, a on je rekao: "Uzmi je i uvjetuj im patronat, jer patronat pripada samo onome ko roba oslobodi."
Aiša je to uradila, a Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, kasnije je stao među svijet (u džamiji), Uzvišenom Allahu zahvalio i pohvalio Ga i potom rekao: "A, šta je ljudima da postavljaju uvjete kojih nema u Allahovoj Knjizi. Uvjet koga nema u Allahovoj Knjizi je beskoristan (bespravan), pa makar se uvjetovao stotinu puta. Allahova je odluka preča, a Allahov uvjet je jači. Patronat pripada samo onome ko je roba oslobodio."

الْوَلَاءُ لَهُمْ فَسَمِعَ النَّبِيُّ ﷺ فَأَخْبَرَتْ عَائِشَةُ النَّبِيَّ ﷺ فَقَالَ خُذِيهَا وَاشْتَرِطِي لَهُمُ الْوَلَاءَ فَإِنَّمَا الْوَلَاءُ لِمَنْ أَعْتَقَ فَفَعَلَتْ عَائِشَةُ ثُمَّ قَامَ رَسُولُ اللهِ ﷺ فِي النَّاسِ فَحَمِدَ اللهَ وَأَثْنَى عَلَيْهِ ثُمَّ قَالَ أَمَّا بَعْدُ مَا بَالُ رِجَالٍ يَشْتَرِطُونَ شُرُوطًا لَيْسَتْ فِي كِتَابِ اللهِ مَا كَانَ مِنْ شَرْطٍ لَيْسَ فِي كِتَابِ اللهِ فَهُوَ بَاطِلٌ وَإِنْ كَانَ مِائَةَ شَرْطٍ قَضَاءُ اللهِ أَحَقُّ وَشَرْطُ اللهِ أَوْثَقُ وَإِنَّمَا الْوَلَاءُ لِمَنْ أَعْتَقَ .

2169. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Jusuf, njega obavijestio Malik prenoseći od Nafija, on od Abdullaha b. Omera, radijallahu anhuma, da je Aiša, majka pravovjernih, htjela kupiti robinju i osloboditi je, pa su njeni gospodari rekli: "Prodat ćemo ti je samo da starateljstvo nad njom bude naše."
Ona je to spomenula Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, a on je rekao: "Neka te to ne ometa! Skrbništvo pripada samo onome ko je roba oslobodio."

٢١٦٩. حَدَّثَنَا عَبْدُ اللهِ بْنُ يُوسُفَ أَخْبَرَنَا مَالِكٌ عَنْ نَافِعٍ عَنْ عَبْدِ اللهِ بْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا أَنَّ عَائِشَةَ أُمَّ الْمُؤْمِنِينَ أَرَادَتْ أَنْ تَشْتَرِيَ جَارِيَةً فَتُعْتِقَهَا فَقَالَ أَهْلُهَا نَبِيعُكِهَا عَلَى أَنَّ وَلَاءَهَا لَنَا فَذَكَرَتْ ذَلِكَ لِرَسُولِ اللهِ ﷺ فَقَالَ لَا يَمْنَعُكِ ذَلِكِ فَإِنَّمَا الْوَلَاءُ لِمَنْ أَعْتَقَ .

O ZAMJENJIVANJU DATULA ZA DATULE

باب بَيْعِ التَّمْرِ بِالتَّمْرِ

2170. PRIČAO NAM JE Ebu-Velid, a njemu Lejs prenoseći od Ibnu-Šihaba, on od Malika b. Enesa, da je čuo Ibni-Omera, radijallahu anhuma, koji kaže da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
– Pšenica za pšenicu je kamata, osim "evo ti, daj mi" (zamjena iz ruke u ruku). Ječam za ječam je kamata, osim "evo ti, daj mi", i datule za datule bit će kamata, osim "evo ti i daj mi!"

٢١٧٠. حَدَّثَنَا أَبُو الْوَلِيدِ حَدَّثَنَا اللَّيْثُ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ عَنْ مَالِكِ بْنِ أَوْسٍ سَمِعَ عُمَرَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ الْبُرُّ بِالْبُرِّ رِبًا إِلَّا هَاءَ وَهَاءَ وَالشَّعِيرُ بِالشَّعِيرِ رِبًا إِلَّا هَاءَ وَهَاءَ وَالتَّمْرُ بِالتَّمْرِ رِبًا إِلَّا هَاءَ وَهَاءَ .

O ZAMJENJIVANJU SUHOG GROŽĐA ZA SUHO GROŽĐE I HRANE ZA HRANU

بَاب بَيْعِ الزَّبِيبِ بِالزَّبِيبِ وَالطَّعَامِ بِالطَّعَامِ

2171. PRIČAO NAM JE Isma'il, a njemu Malik prenoseći od Nafija, on od Abdullaha b. Omera, radijallahu anhuma: "Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, uistinu je zabranio *muzabenu*, a *muzabena* je mijenjanje sirovih datula za suhe, mjereći šupljom posudom i mijenjanje suhog grožđa za sirovo u grozdu, mjereći šupljom mjerom."

٢١٧١. حَدَّثَنَا إِسْمَاعِيلُ حَدَّثَنَا مَالِكٌ عَنْ نَافِعٍ عَنْ عَبْدِ اللهِ بْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا أَنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ نَهَى عَنْ الْمُزَابَنَةِ وَالْمُزَابَنَةُ بَيْعُ الثَّمَرِ بِالتَّمْرِ كَيْلًا وَبَيْعُ الزَّبِيبِ بِالْكَرْمِ كَيْلًا .

2172. PRIČAO NAM JE Ebu-Nu'man, a njemu Hammad b. Zejd prenoseći od Ejjuba, on od Nafija, a ovaj od Ibni-Omera, radijallahu anhuma, da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, uistinu zabranio *muzabenu*. – A *muzabena* je – rekao je Ibni-Omer – mijenjati sirov plod (za suhi), mjereći šupljom mjerom, i dodao je: "Ako bude više (od mjere), moje je, a ako bude manje, na moju je štetu."

٢١٧٢. حَدَّثَنَا أَبُو النُّعْمَانِ حَدَّثَنَا حَمَّادُ بْنُ زَيْدٍ عَنْ أَيُّوبَ عَنْ نَافِعٍ عَنْ ابْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ نَهَى عَنْ الْمُزَابَنَةِ قَالَ وَالْمُزَابَنَةُ أَنْ يَبِيعَ الثَّمَرَ بِكَيْلٍ إِنْ زَادَ فَلِي وَإِنْ نَقَصَ فَعَلَيَّ .

2173. On je još kazao:
– Pričao mi je Zejd b. Sabit da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, to dozvolio u slučaju palmi čiji se sirovi plodovi darivaju nekome uz procjenu količine (pretpostavkom, odoka).[1]

٢١٧٣. قَالَ وَحَدَّثَنِي زَيْدُ بْنُ ثَابِتٍ أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ رَخَّصَ فِي الْعَرَايَا بِخَرْصِهَا .

1 Lingvisti različito tumače pojam "arijje", a Ajni ovu riječ tumači ovako: "To je naziv za palmu čiji se plodovi dadnu nekome, pa je to, prema tome, poseban dar..." (v.: Umda, 9/387) On dalje kaže kako su se učenjaci razišli o tumačenju ovog pojma sa stanovišta Šerijata. Tako Malik, Evza'i, Ahmed i Ishak kažu da je to palma ili dvije palme koje čovjek iz svoga palmovika dadne nekom drugom u trajanju od jedne godine. Ebu-Hanife, međutim, smatra da ovo znači da čovjek dadne nekome palmu, pa se predomisli prije nego mu preda njene sirove plodove, te umjesto sirovih hurmi tom čovjeku dadne suhe datule, procjenjujući količinu hurmi na grani đuture; odoka. (prim. rec.)

O ZAMJENJIVANJU JEČMA ZA JEČAM

باب بيع الشعير بالشعير

2174. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Jusuf, njega obavijestio Malik prenoseći od Ibn-Šihaba, on od Malika b. Evsa, koji je rekao da je on tražio mijenjanje (srebrenjaka) za stotinu dinara (zlatnika).
Potom me je pozvao Talha b. Ubejdullah pa smo razgovarali i on je pristao da mi razmijeni. Zatim je uzeo zlato (zlatnike) i prevrtao ga u svojoj ruci, a onda rekao: "Samo dok dođe moj blagajnik iz Gabe."
To je čuo Omer i kazao:
– Allaha mi, nećeš se od njega odvojiti dok to od njega i ne uzmeš. Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao je:
"Zlato za zlato (mijenjati) je kamata, osim 'evo ti, daj mi'; pšenica za pšenicu je kamata, osim, 'evo ti, daj mi'; ječam za ječam je kamata osim 'evo ti, daj mi' i datule za datule je kamata, osim 'evo ti, daj mi'"![2]

٢١٧٤. حَدَّثَنَا عَبْدُ اللهِ بْنُ يُوسُفَ أَخْبَرَنَا مَالِكٌ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ عَنْ مَالِكِ بْنِ أَوْسٍ أَخْبَرَهُ أَنَّهُ الْتَمَسَ صَرْفًا بِمِائَةِ دِينَارٍ فَدَعَانِي طَلْحَةُ بْنُ عُبَيْدِ اللهِ فَتَرَاوَضْنَا حَتَّى اصْطَرَفَ مِنِّي فَأَخَذَ الذَّهَبَ يُقَلِّبُهَا فِي يَدِهِ ثُمَّ قَالَ حَتَّى يَأْتِيَ خَازِنِي مِنَ الْغَابَةِ وَعُمَرُ يَسْمَعُ ذَلِكَ فَقَالَ وَاللهِ لَا تُفَارِقُهُ حَتَّى تَأْخُذَ مِنْهُ قَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ الذَّهَبُ بِالذَّهَبِ رِبًا إِلَّا هَاءَ وَهَاءَ وَالْبُرُّ بِالْبُرِّ رِبًا إِلَّا هَاءَ وَهَاءَ وَالشَّعِيرُ بِالشَّعِيرِ رِبًا إِلَّا هَاءَ وَهَاءَ وَالتَّمْرُ بِالتَّمْرِ رِبًا إِلَّا هَاءَ وَهَاءَ .

O ZAMJENJIVANJU ZLATA ZA ZLATO

باب بيع الذهب بالذهب

2175. PRIČAO NAM JE Sadeka b. Fadl, a njega obavijestio Isma'il b. Ulejje, njemu saopćio Jahja b. Ebu-Ishak, a ovome Abdur-Rahman b. Ebu-Bekr i kazao da je Ebu-Bekr, radijallahu anhu, izjavio:
"Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, kazao je: Ne zamjenjujte (istokaratno) zlato za zlato, nego samo jednako za jednako, a ni srebro (istovrsno) nego samo jednako za jednako, a zlato za srebro i srebro za zlato zamjenjujte kako hoćete!"

٢١٧٥. حَدَّثَنَا صَدَقَةُ بْنُ الْفَضْلِ أَخْبَرَنَا إِسْمَاعِيلُ بْنُ عُلَيَّةَ قَالَ حَدَّثَنِي يَحْيَى بْنُ أَبِي إِسْحَاقَ حَدَّثَنَا عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ أَبِي بَكْرَةَ قَالَ قَالَ أَبُو بَكْرَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ لَا تَبِيعُوا الذَّهَبَ بِالذَّهَبِ إِلَّا سَوَاءً بِسَوَاءٍ وَالْفِضَّةَ بِالْفِضَّةِ إِلَّا سَوَاءً بِسَوَاءٍ وَبِيعُوا الذَّهَبَ بِالْفِضَّةِ وَالْفِضَّةَ بِالذَّهَبِ كَيْفَ شِئْتُمْ .

2 Ovaj hadis potrebno je dodatno pojasniti jer se spominje zamjena zlata za srebro koju u ovom slučaju Omer nije dozvolio. Međutim, u sljedećem hadisu se kaže da se zlato za srebro i obrnuto, može mijenjati kako se hoće, tj. da budu jednake ili različite količine. No, ono što mora biti ispoštovano u slučaju ovakve kupoprodaje jeste da primopredaja mora biti izvršena na licu mjesta. Ako to ne bude tako, onda takva zamjena nije dozvoljena. (prim. rec.)

O ZAMJENI SREBRA ZA SREBRO

باب بيع الفضة بالفضة

2176. PRIČAO NAM JE Ubejdullah b. Sa'd, rekavši da mu je pričao njegov amidža, a njemu njegov bratić Zuhri prenoseći od svoga amidže:
– Prenio mi je Salim b. Abddullah od Abdullaha b. Omera, radijallahu anhuma, kako mu je on isti hadis prenio od Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, da ga je susreo Abdullah b. Omer i pitao:
"Ebu-Seide, šta si ti to pričao od Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem?"
– O mijenjanju novca – odgovorio je Ebu-Seid. Čuo sam Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, da govori:
"Zlato za zlato, samo isto za isto, a srebro za srebro, samo isto za isto."

٢١٧٦. حدثنا عبيد الله بن سعد حدثنا عمي حدثنا ابن أخي الزهري عن عمه قال حدثني سالم بن عبد الله عن عبد الله بن عمر رضي الله عنهما أن أبا سعيد الخدري حدثه مثل ذلك حديثا عن رسول الله ﷺ فلقيه عبد الله بن عمر فقال يا أبا سعيد ما هذا الذي تحدث عن رسول الله ﷺ فقال أبو سعيد في الصرف سمعت رسول الله ﷺ يقول الذهب بالذهب مثلا بمثل والورق بالورق مثلا بمثل .

2177. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Jusuf, da ga je obavijestio Malik prenoseći od Nafija, on od Ebu-Seida Hudrija, radijallahu anhu:
– Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, zaista je rekao:
"Ne zamjenjujte zlato za zlato nego samo isto za isto i ne dajite više jedno za drugo, i ne zamjenjujte od njega što je odsutno za ono što je prisutno (gotovina)!"

٢١٧٧. حدثنا عبد الله بن يوسف أخبرنا مالك عن نافع عن أبي سعيد الخدري رضي الله عنه أن رسول الله ﷺ قال لا تبيعوا الذهب بالذهب إلا مثلا بمثل ولا تشفوا بعضها على بعض ولا تبيعوا الورق بالورق إلا مثلا بمثل ولا تشفوا بعضها على بعض ولا تبيعوا منها غائبا بناجز .

O ZAMJENI DINARA (ZLATNIKA) ZA DINAR (ZLATNIK) UZ PRIČEK JEDNE STRANKE

باب بيع الدينار بالدينار نساء

2178, 2179. PRIČAO NAM JE Ali b. Abdullah, njemu Dahhak b. Mahled, a ovome Ibnu- Džurejdž, kojeg je obavijestio Amr b. Dinar, a njega Ebu-Salih Zejjat, kako je on čuo Ebu-Seida Hudrija, radijallahu anhu, kako govori:
"Zlatnik za zlatnik, dirhem za dirhem", pa sam mu rekao: "Ibnu-Abbas to ne kaže?"

٢١٧٨ - ٢١٧٩. حدثنا علي بن عبد الله حدثنا الضحاك بن مخلد حدثنا ابن جريج قال أخبرني عمرو بن دينار أن أبا صالح الزيات أخبره أنه سمع أبا سعيد الخدري رضي الله عنه يقول الدينار بالدينار والدرهم بالدرهم فقلت له

– Ja sam ga – rekao je Ebu-Seid – upitao: "Čuo si to od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, ili si našao to u Allahovoj Knjizi?"
– Sve to ne kažem ja, a vi ste od Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, saznali više, nego je meni saopćio Usame:
– Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao je: "Kamata je samo u odgađanju primopredaje (po jednoj stranci)."

فَإِنَّ ابْنَ عَبَّاسٍ لَا يَقُولُهُ فَقَالَ أَبُو سَعِيدٍ سَأَلْتُهُ فَقُلْتُ سَمِعْتَهُ مِنَ النَّبِيِّ ﷺ أَوْ وَجَدْتَهُ فِي كِتَابِ اللهِ قَالَ كُلَّ ذَلِكَ لَا أَقُولُ وَأَنْتُمْ أَعْلَمُ بِرَسُولِ اللهِ ﷺ مِنِّي وَلَكِنْ أَخْبَرَنِي أُسَامَةُ أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ قَالَ لَا رِبًا إِلَّا فِي النَّسِيئَةِ .

ZAMJENA SREBRA ZA ZLATO NA PRIČEK

باب بَيْعِ الْوَرِقِ بِالذَّهَبِ نَسِيئَةً

2180, 2181. PRIČAO NAM JE Hafs b. Umer, njemu Šu'be, kojeg je obavijestio Habib b. Ebu-Sabit, rekavši kako je čuo Ebu-Minhala kada je kazao: Pitao sam Beraa b. Aziba i Zejda b. Erkama, radijallahu anhum, za mijenjanje jedne vrste novca za drugi novac i svaki od njih reče (za drugog): "On je od mene bolji."
Potom obojica rekoše: "Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, zabranio je kupoprodaju zlata za srebro poput duga, (tj. uz odloženo plaćanje)."

٢١٨٠ – ٢١٨١. حَدَّثَنَا حَفْصُ بْنُ عُمَرَ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ قَالَ أَخْبَرَنِي حَبِيبُ بْنُ أَبِي ثَابِتٍ قَالَ سَمِعْتُ أَبَا الْمِنْهَالِ قَالَ سَأَلْتُ الْبَرَاءَ بْنَ عَازِبٍ وَزَيْدَ بْنَ أَرْقَمَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمْ عَنِ الصَّرْفِ فَكُلُّ وَاحِدٍ مِنْهُمَا يَقُولُ هَذَا خَيْرٌ مِنِّي فَكِلَاهُمَا يَقُولُ نَهَى رَسُولُ اللهِ ﷺ عَنْ بَيْعِ الذَّهَبِ بِالْوَرِقِ دَيْنًا .

KUPOVANJE ZLATA ZA SREBRO IZ RUKE U RUKU

باب بَيْعِ الذَّهَبِ بِالْوَرِقِ يَدًا بِيَدٍ

2182. PRIČAO NAM JE Imran b. Mejsere, njemu Abbad b. Avvam kojeg je obavijestio Jahja b. Ebu-Ishak, a ovome saopćio Abdur-Rahman b. Ebu-Bekr prenoseći od svoga oca, radijallahu anhu, koji je rekao:
– Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, zabranio je kupoprodaju srebra za srebro, zlata za zlato osim samo jedanko za jednako, a naredio nam je da kupujemo zlato za srebro kako hoćemo i srebro za zlato kako hoćemo.

٢١٨٢. حَدَّثَنَا عِمْرَانُ بْنُ مَيْسَرَةَ حَدَّثَنَا عَبَّادُ ابْنُ الْعَوَّامِ أَخْبَرَنَا يَحْيَى بْنُ أَبِي إِسْحَاقَ حَدَّثَنَا عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ أَبِي بَكْرَةَ عَنْ أَبِيهِ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ نَهَى النَّبِيُّ ﷺ عَنِ الْفِضَّةِ بِالْفِضَّةِ وَالذَّهَبِ بِالذَّهَبِ إِلَّا سَوَاءً بِسَوَاءٍ وَأَمَرَنَا أَنْ نَبْتَاعَ الذَّهَبَ بِالْفِضَّةِ كَيْفَ شِئْنَا وَالْفِضَّةَ بِالذَّهَبِ كَيْفَ شِئْنَا .

O "MUZABENI"

بَاب بَيْعِ الْمُزَابَنَةِ

To je zamjenjivanje suhih datula za plod (na grani), zamjenjivanje suhog grožđa za grožđe u grozdu i zamjenjivanje poklonjenih datula na grani palme. Enes kaže: "Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, zabranio je "muzabenu" i zamjenu pšenice u klasu za onu očišćenu od pljeve."

وَهِيَ بَيْعُ الثَّمَرِ بِالتَّمْرِ وَبَيْعُ الزَّبِيبِ بِالْكَرْمِ وَبَيْعُ الْعَرَايَا .
قَالَ أَنَسٌ نَهَى النَّبِيُّ ﷺ عَنْ الْمُزَابَنَةِ وَالْمُحَاقَلَةِ .

2035. PRIČAO NAM JE Jahja b. Bukejr, a njemu Lejs prenoseći od Ukajla, on od Ibni-Šihaba, kojeg je obavijestio Sabit b. Abdullah prenoseći od Abdullaha b. Omera, radijallahu anhuma, da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, uistinu, rekao:
"Ne prodajite plod dok on ne počne zreti i ne mijenjajte plod za suhe datule!"

٢١٨٣. حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ بُكَيْرٍ حَدَّثَنَا اللَّيْثُ عَنْ عُقَيْلٍ عَنْ ابْنِ شِهَابٍ أَخْبَرَنِي سَالِمُ بْنُ عَبْدِ اللهِ عَنْ عَبْدِ اللهِ بْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا أَنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ قَالَ لَا تَبِيعُوا الثَّمَرَ حَتَّى يَبْدُوَ صَلَاحُهُ وَلَا تَبِيعُوا الثَّمَرَ بِالتَّمْرِ .

2184. Salim je izjavio: – Mene je obavijestio Abdullah prenoseći od Zejda b. Sabita:
"Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, poslije toga dozvolio je zamjenu poklonjenih datula na grani palme za sirove ili za suhe datule, a nije dao odobrenje u vezi s bilo čim drugim."

٢١٨٤. قَالَ سَالِمٌ وَأَخْبَرَنِي عَبْدُ اللهِ عَنْ زَيْدِ بْنِ ثَابِتٍ أَنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ رَخَّصَ بَعْدَ ذَلِكَ فِي بَيْعِ الْعَرِيَّةِ بِالرُّطَبِ أَوْ بِالتَّمْرِ وَلَمْ يُرَخِّصْ فِي غَيْرِهِ .

2185. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Jusuf, njega obavijestio Malik prenoseći od Nafija, on od Abdullaha b. Omera, radijallahu anhuma, koji je rekao:
"Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, zabranio je 'muzabenu', tj. kupovati plod na palmi za suhe datule šupljom mjerom i vršiti kupoprodaju grožđa u grozdu za suho grožđe šupljom mjerom."

٢١٨٥. حَدَّثَنَا عَبْدُ اللهِ بْنُ يُوسُفَ أَخْبَرَنَا مَالِكٌ عَنْ نَافِعٍ عَنْ عَبْدِ اللهِ بْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا أَنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ نَهَى عَنْ الْمُزَابَنَةِ وَالْمُزَابَنَةُ اشْتِرَاءُ الثَّمَرِ بِالتَّمْرِ كَيْلًا وَبَيْعُ الْكَرْمِ بِالزَّبِيبِ كَيْلًا .

2186. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Jusuf, njega obavijestio Malik, prenoseći od Davuda b. Husajna, on od Ebu-Sufjana, oslobođenog roba Ibni-Ebi-Ahmeda, ovaj od Ebu-Seida Hudrija, radijallahu anhu:
"Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, zabranio je 'muzabenu' i zamjenjivanje pšenice na klasu za pšenicu odvojenu od pljeve. A 'muzabena' je kupovati plod na vrhovima (krošnjama) palme za suhe datule."

٢١٨٦. حَدَّثَنَا عَبْدُ اللهِ بْنُ يُوسُفَ أَخْبَرَنَا مَالِكٌ عَنْ دَاوُدَ بْنِ الْحُصَيْنِ عَنْ أَبِي سُفْيَانَ مَوْلَى ابْنِ أَبِي أَحْمَدَ عَنْ أَبِي سَعِيدٍ الْخُدْرِيِّ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ أَنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ نَهَى عَنِ الْمُزَابَنَةِ وَالْمُحَاقَلَةِ وَالْمُزَابَنَةُ اشْتِرَاءُ الثَّمَرِ بِالتَّمْرِ فِي رُءُوسِ النَّخْلِ .

2187. PRIČAO NAM JE Musedded, njemu Ebu-Mu'avija prenoseći od Šejbanija, on od Ikrime, ovaj od Ibnu-Abbasa, radijallahu anhuma, koji je rekao:
"Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, zabranio je zamjenjivanje žita u klasu za žito očišćeno od slame i trgovinu zvanu 'muzabena'."

٢١٨٧. حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ حَدَّثَنَا أَبُو مُعَاوِيَةَ عَنِ الشَّيْبَانِيِّ عَنْ عِكْرِمَةَ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا قَالَ نَهَى النَّبِيُّ ﷺ عَنِ الْمُحَاقَلَةِ وَالْمُزَابَنَةِ .

2188. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Mesleme, a njemu Malik prrenoseći od Nafija, on od Ibnu-Omera, ovaj od Zejda b. Sabita, koji je rekao:
"Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, dozvolio je vlasniku palme 'arijje' – da je zamijeni za (suhe) datule po procjeni (pretpostavka; odoka)."

٢١٨٨. حَدَّثَنَا عَبْدُ اللهِ بْنُ مَسْلَمَةَ حَدَّثَنَا مَالِكٌ عَنْ نَافِعٍ عَنِ ابْنِ عُمَرَ عَنْ زَيْدِ بْنِ ثَابِتٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمْ أَنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ أَرْخَصَ لِصَاحِبِ الْعَرِيَّةِ أَنْ يَبِيعَهَا بِخَرْصِهَا .

O PRODAJI PLODA NA KROŠNJAMA PALME ZA ZLATO I (ILI) SREBRO

بَاب بَيْعِ الثَّمَرِ عَلَى رُءُوسِ النَّخْلِ بِالذَّهَبِ أَوِ الْفِضَّةِ

2189. PRIČAO NAM JE Jahja b. Sulejman, njemu Ibnu-Vehb, rekavši da ga je obavijestio Ibnu-Džurejdž prenoseći od Ataa i Ebu-Zubejra, da je Džabir, radijallahu anhu, rekao:
"Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, zabranio je prodaju ploda dok ne bude dobar (ukusom), i da se od njega ništa ne prodaje nego samo za dinar i dirhem, izuzev poklonjenih plodova na palmi (arijje)."

٢١٨٩. حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ سُلَيْمَانَ حَدَّثَنَا ابْنُ وَهْبٍ أَخْبَرَنَا ابْنُ جُرَيْجٍ عَنْ عَطَاءٍ وَأَبِي الزُّبَيْرِ عَنْ جَابِرٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ نَهَى النَّبِيُّ ﷺ عَنْ بَيْعِ الثَّمَرِ حَتَّى يَطِيبَ وَلَا يُبَاعُ شَيْءٌ مِنْهُ إِلَّا بِالدِّينَارِ وَالدِّرْهَمِ إِلَّا الْعَرَايَا .

2190. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Abdul-Vehhab rekavši da je čuo Malika kad ga pitaše Ubejdullah b. Rebi':
"Je li ti Davud prenio od Ebu-Sufjana, a on od Ebu-Hurejre, radijallahu anhu, da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, dozvolio zamjenu 'arijje' do pet *veskova* ili ispod pet *veskova*?"
– Da – rekao je on.

٢١٩٠. حَدَّثَنَا عَبْدُ اللهِ بْنُ عَبْدِ الْوَهَّابِ قَالَ سَمِعْتُ مَالِكًا وَسَأَلَهُ عُبَيْدُ اللهِ بْنُ الرَّبِيعِ أَحَدَّثَكَ دَاوُدُ عَنْ أَبِي سُفْيَانَ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ رَخَّصَ فِي بَيْعِ الْعَرَايَا فِي خَمْسَةِ أَوْسُقٍ أَوْ دُونَ خَمْسَةِ أَوْسُقٍ قَالَ نَعَمْ

2191. PRIČAO NAM JE Ali b. Abdullah, njemu Sufjan, da je Jahja b. Seid rekao: "Čuo sam Bušejra da je kazao kako je čuo Sehla b. Ebi-Hasme da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, zabranio prodaju plodova na stablu palme za suhe datule, a da je za 'arijje' dozvolio da se proda uz njenu procjenu i da je tada njen vlasnik jede svježu."
Sufjan je više puta govorio: "... Samo za 'arijje' dozvolio je da je njen vlasnik zamijeni, procijenivši je u datulama, pa da je može svježu jesti, a to je – rekao je on – isto (kao i ono gore)."
Sufjan je još rekao: Rekao sam Jahjau, a bio sam dječak: "Mekelije govore da im je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, dozvolio zamjenu poklonjenih plodova na palmama."
– A ko je to kazao Mekelijama? – upitao je on.
– Oni to – rekao sam – prenose od Džabira, i on je ušutio.
Sufjan je rekao: "Mislim da je on to prenio samo od Medinelija."
– A u ovom hadisu – rečeno je Sufjanu – nema zabrane kupoprodaje ploda dok ne pokaže svoju zrelost?
– Nema – odgovorio je on (nego u drugom).

٢١٩١. حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ عَبْدِ اللهِ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ قَالَ قَالَ يَحْيَى بْنُ سَعِيدٍ سَمِعْتُ بُشَيْرًا قَالَ سَمِعْتُ سَهْلَ بْنَ أَبِي حَثْمَةَ أَنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ نَهَى عَنْ بَيْعِ الثَّمَرِ بِالتَّمْرِ وَرَخَّصَ فِي الْعَرِيَّةِ أَنْ تُبَاعَ بِخَرْصِهَا يَأْكُلُهَا أَهْلُهَا رُطَبًا وَقَالَ سُفْيَانُ مَرَّةً أُخْرَى إِلَّا أَنَّهُ رَخَّصَ فِي الْعَرِيَّةِ يَبِيعُهَا أَهْلُهَا بِخَرْصِهَا يَأْكُلُونَهَا رُطَبًا قَالَ هُوَ سَوَاءٌ قَالَ سُفْيَانُ فَقُلْتُ لِيَحْيَى وَأَنَا غُلَامٌ إِنَّ أَهْلَ مَكَّةَ يَقُولُونَ إِنَّ النَّبِيَّ ﷺ رَخَّصَ فِي بَيْعِ الْعَرَايَا فَقَالَ وَمَا يُدْرِي أَهْلَ مَكَّةَ قُلْتُ إِنَّهُمْ يَرْوُونَهُ عَنْ جَابِرٍ فَسَكَتَ قَالَ سُفْيَانُ إِنَّمَا أَرَدْتُ أَنَّ جَابِرًا مِنْ أَهْلِ الْمَدِينَةِ قِيلَ لِسُفْيَانَ وَلَيْسَ فِيهِ نَهَى عَنْ بَيْعِ الثَّمَرِ حَتَّى يَبْدُوَ صَلَاحُهُ قَالَ لَا .

OBJAŠNJENJE IZRAZA "ARAJA"

باب تفسير العرايا

Malik je rekao: "Arijje" je da čovjek pokloni palmu čovjeku koji ga poslije uznemirava svojim dolaskom do nje, pa je darovaocu dozvoljeno da je od daroprimca kupi za suhe datule.
Ibnu-Idris je rekao: "Arijje" se (odmjerava) samo šupljom mjerom u suhim datulama iz ruke u ruku, a ne duture, a to je ono što pojačava i izjava Sehla b. Hasme: "Izmjereno veskovima".
Ibnu-Ishak u svojoj predaji prenosi od Nafija, on od Ibnu-Omera, radijallahu anhu, da je rekao: – "Araja" je da čovjek pokloni u svom imanju jednu-dvije palme.
A Jezid je rekao, prenoseći od Sufjana b. Husejna: – "Araja" je poklonjen plod palme siromasima koji oni ne mogu čekati i njime je dozvoljeno da ga kako hoće zamijene za suhe datule.

وَقَالَ مَالِكٌ الْعَرِيَّةُ أَنْ يُعْرِيَ الرَّجُلُ الرَّجُلَ النَّخْلَةَ ثُمَّ يَتَأَذَّى بِدُخُولِهِ عَلَيْهِ فَرُخِّصَ لَهُ أَنْ يَشْتَرِيَهَا مِنْهُ بِتَمْرٍ وَقَالَ ابْنُ إِدْرِيسَ الْعَرِيَّةُ لَا تَكُونُ إِلَّا بِالْكَيْلِ مِنَ التَّمْرِ يَدًا بِيَدٍ لَا يَكُونُ بِالْجِزَافِ وَمِمَّا يُقَوِّيهِ قَوْلُ سَهْلِ بْنِ أَبِي حَثْمَةَ بِالْأَوْسُقِ الْمُوَسَّقَةِ وَقَالَ ابْنُ إِسْحَاقَ فِي حَدِيثِهِ عَنْ نَافِعٍ عَنِ ابْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا كَانَتِ الْعَرَايَا أَنْ يُعْرِيَ الرَّجُلُ فِي مَالِهِ النَّخْلَةَ وَالنَّخْلَتَيْنِ وَقَالَ يَزِيدُ عَنْ سُفْيَانَ بْنِ حُسَيْنٍ الْعَرَايَا نَخْلٌ كَانَتْ تُوهَبُ لِلْمَسَاكِينِ فَلَا يَسْتَطِيعُونَ أَنْ يَنْتَظِرُوا بِهَا رُخِّصَ لَهُمْ أَنْ يَبِيعُوهَا بِمَا شَاءُوا مِنَ التَّمْرِ .

2192. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Mukatil, rekavši da ga je obavijestio Abdullah b. Mubarek, njega Musa b. Ukbe, prenoseći od Nafija, on od Ibnu-Omera, a ovaj od Zejda b. Sabita, radijallahu anhu, da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, dozvolio da se "araja" zamjenjuje uz procjenu šupljom mjerom.
Musa b. Ukbe je rekao: – "Araja" je poznat broj (poklonjenih) palmi kojima se može doći i koje se mogu kupiti.[1]

٢١٩٢. حَدَّثَنَا مُحَمَّدٌ هُوَ ابْنُ مُقَاتِلٍ أَخْبَرَنَا عَبْدُ اللهِ أَخْبَرَنَا مُوسَى بْنُ عُقْبَةَ عَنْ نَافِعٍ عَنِ ابْنِ عُمَرَ عَنْ زَيْدِ بْنِ ثَابِتٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمْ أَنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ رَخَّصَ فِي الْعَرَايَا أَنْ تُبَاعَ بِخَرْصِهَا كَيْلًا قَالَ مُوسَى بْنُ عُقْبَةَ وَالْعَرَايَا نَخَلَاتٌ مَعْلُومَاتٌ تَأْتِيهَا فَتَشْتَرِيهَا .

1 Brojna su objašnjenja vezana za "arijje".
Tahavi iznosi da je Malik b. Enes rekao: "'Arijje' je poklonjen plod datule koju su daroprimci trgali zajednički sa svojim ukućanima što je vlasnika palmovika uznemiravalo, pa bi on daroprimcu rekao: 'Za plod na poklonjenoj datuli dajem ti po procjeni suhe datule'."
Ahmed b. Hambel u svom *Musnedu* navodi: "Neki Arapi izložili su Vjerovjesniku kako su svježe datule prispjele, ali oni nemaju novaca da ih kupe nego imaju prošlogodišnjih suhih datula, preostalih od hrane, pa im je Vjerovjesnik dozvolio da uz pravednu procjenu plod na datuli mogu zamijeniti za svoje suhe datule."
Prema mišljenju Šafije i Ebu-Sevra "arijje" je poklon nesazrelog ploda datule koji se uz procjenu može zamijeniti za suhe datule do ispod 5 veskova. Ovu zamjenu oni su ograničili samo na datule i grožđe.
Ebu-Hanife smatra da je "arijje" poklon označene palme u vlastitom palmoviku koju darodavac ne preda odmah daroprimcu, a prilikom sazrijevanja ploda da mu za taj plod suhe datule prema procjeni.

PRODAJA PLODOVA PRIJE NEGO SE POKAŽE NJIHOVA ZRELOST

2193. Lejs je, prenoseći od Ebu-Zinada, rekao: – Urve b. Zubejr prenosi od Sehla b. Ebi-Hasme Ensarije iz plemena Benu-Harise da je Zejd b. Sabit, radijallahu anhu, rekao:
"U doba Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, svijet je vršio kupoprodaju plodova (nezrelih), pa kada bi ih taj svijet potrgao i nastao između njih obračun, kupac bi govorio da je plod pogođen slabošću; da su ga pogodile bolesti, opadanje i druge nesreće kojima su to dokazivali."
Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, kada su se kod njega ti sporovi umnožili, kao upozorenje koje aludira na njihove brojne prepirke, izjavio je: "Ako se nećete proći svađe, onda ne vršite kupoprodaju dok se ne pokaže zrelost ploda!"
Saopćio mi je (rekao je Ebu-Zinad) Haridže b. Zejd b. Sabit da Zejd b. Sabit nije nikada prodavao plodove svoje zemlje dok ne izađu Vlašići[1] i ne bude bilo jasno rumenilo od zrelosti (ploda).
Ebu-Abdullah (Buharija) rekao je: "To je prenio i Ali b. Bahr."
PRIČAO NAM JE Hakkam, njemu Anbese prenoseći od Zekerijjaa, on od Ebu-Zinada, ovaj od Urve, on opet od Sehla, a ovaj od Zejda ovo isto.

باب بَيْعِ الثِّمَارِ قَبْلَ أَنْ يَبْدُوَ صَلاَحُهَا

٢١٩٣ - وَقَالَ اللَّيْثُ عَنْ أَبِي الزِّنَادِ كَانَ عُرْوَةُ بْنُ الزُّبَيْرِ يُحَدِّثُ عَنْ سَهْلِ بْنِ أَبِي حَثْمَةَ الأَنْصَارِيِّ مِنْ بَنِي حَارِثَةَ أَنَّهُ حَدَّثَهُ عَنْ زَيْدِ بْنِ ثَابِتٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ كَانَ النَّاسُ فِي عَهْدِ رَسُولِ اللهِ ﷺ يَتَبَايَعُونَ الثِّمَارَ فَإِذَا جَدَّ النَّاسُ وَحَضَرَ تَقَاضِيهِمْ قَالَ الْمُبْتَاعُ إِنَّهُ أَصَابَ الثَّمَرَ الدُّمَانُ أَصَابَهُ مُرَاضٌ أَصَابَهُ قُشَامٌ عَاهَاتٌ يَحْتَجُّونَ بِهَا فَقَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ لَمَّا كَثُرَتْ عِنْدَهُ الْخُصُومَةُ فِي ذَلِكَ فَإِمَّا لاَ فَلاَ تَتَبَايَعُوا حَتَّى يَبْدُوَ صَلاَحُ الثَّمَرِ كَالْمَشُورَةِ يُشِيرُ بِهَا لِكَثْرَةِ خُصُومَتِهِمْ وَأَخْبَرَنِي خَارِجَةُ بْنُ زَيْدِ بْنِ ثَابِتٍ أَنَّ زَيْدَ بْنَ ثَابِتٍ لَمْ يَكُنْ يَبِيعُ ثِمَارَ أَرْضِهِ حَتَّى تَطْلُعَ الثُّرَيَّا فَيَتَبَيَّنَ الأَصْفَرُ مِنَ الأَحْمَرِ قَالَ أَبُو عَبْدِ اللهِ رَوَاهُ عَلِيُّ بْنُ بَحْرٍ حَدَّثَنَا حَكَّامٌ حَدَّثَنَا عَنْبَسَةُ عَنْ زَكَرِيَّاءَ عَنْ أَبِي الزِّنَادِ عَنْ عُرْوَةَ عَنْ سَهْلٍ عَنْ زَيْدٍ.

Ibnu-Kudame smatra da je ova zamjena dozvoljena samo ispod pet veskova, procijenjenih u suhim datulama, a predstavnici ortodoksnih islamskih škola dozvoljavaju pet veskova, mjereći samo šupljom mjerom.

1 Zviježđe Vlašića izlazi u Arabiji koncem proljeća.

2194. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Jusuf, njega je obavijestio Malik prenoseći od Nafija, a on od Abdullaha b. Omera, radijallahu anhuma:
"Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, zabranio je prodavati plodove dok se ne pokaže njihova zrelost. Zabranio je to i prodavaocu i kupcu."

٢١٩٤. حَدَّثَنَا عَبْدُ اللهِ بْنُ يُوسُفَ أَخْبَرَنَا مَالِكٌ عَنْ نَافِعٍ عَنْ عَبْدِ اللهِ بْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا أَنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ نَهَى عَنْ بَيْعِ الثِّمَارِ حَتَّى يَبْدُوَ صَلَاحُهَا نَهَى الْبَائِعَ وَالْمُبْتَاعَ .

2195. PRIČAO NAM JE Ibnu-Mukatil da ga je Abdullah obavijestio:
"Prenio nam je Humejd Tavil od Enesa, radijallahu anhu, da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, zabranio da se plod palme prodaje dok ne sazri."
Ebu-Abdullah (Buharija) je rekao: "Misli on dok ne pocrveni."

٢١٩٥. حَدَّثَنَا ابْنُ مُقَاتِلٍ أَخْبَرَنَا عَبْدُ اللهِ أَخْبَرَنَا حُمَيْدٌ الطَّوِيلُ عَنْ أَنَسٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ أَنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ نَهَى أَنْ تُبَاعَ ثَمَرَةُ النَّخْلِ حَتَّى تَزْهُوَ قَالَ أَبُو عَبْدِ اللهِ يَعْنِي حَتَّى تَحْمَرَّ .

2196. PRIČAO NAM JE Museddeд, a njemu Jahja b. Seid, prenoseći od Selima b. Hajjana, on od Seid b. Mina':
– Čuo sam Džabira b. Abdullaha, radijallahu anhuma, kada je rekao:
"Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, zabranio je da se plod prodaje dok ne sazri."
Potom je upitan: "A šta to znači dok ne sazri?"
– Dok dobro ne pocrveni i dobro ne požuti i da se može jesti – odgovorio je on.

٢١٩٦. حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ سَعِيدٍ عَنْ سَلِيمِ بْنِ حَيَّانَ حَدَّثَنَا سَعِيدُ بْنُ مِينَا قَالَ سَمِعْتُ جَابِرَ بْنَ عَبْدِ اللهِ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا قَالَ نَهَى النَّبِيُّ ﷺ أَنْ تُبَاعَ الثَّمَرَةُ حَتَّى تُشَقِّحَ فَقِيلَ وَمَا تُشَقِّحُ قَالَ تَحْمَارُّ وَتَصْفَارُّ وَيُؤْكَلُ مِنْهَا .

PRODAVANJE PLODA PALME PRIJE NEGO SAZRI

باب بَيْعِ النَّخْلِ قَبْلَ أَنْ يَبْدُوَ صَلَاحُهَا

2197. PRIČAO MI JE Ali b. Hejsem, njemu Mu'alla b. Mensur Razi, a ovome Hušejm, kojeg je obavijestio Humejd, a njemu rekao Enes b. Malik, radijallahu anhu, prenoseći od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, da je on zabranio prodavanje ploda dok ne pokaže svoju zrelost, a palme dok ne sazre.
Potom je upitan: "Šta znači dok ne sazre?"
– Dok dobro ne pocrvene ili dobro ne požute – odgovorio je on.

٢١٩٧. حَدَّثَنِي عَلِيُّ بْنُ الْهَيْثَمِ حَدَّثَنَا مُعَلَّى ابْنُ مَنْصُورٍ الرَّازِيُّ حَدَّثَنَا هُشَيْمٌ أَخْبَرَنَا حُمَيْدٌ حَدَّثَنَا أَنَسُ بْنُ مَالِكٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ أَنَّهُ نَهَى عَنْ بَيْعِ الثَّمَرَةِ حَتَّى يَبْدُوَ صَلَاحُهَا وَعَنِ النَّخْلِ حَتَّى يَزْهُوَ قِيلَ وَمَا يَزْهُو قَالَ يَحْمَارُّ أَوْ يَصْفَارُّ .

KADA NEKO PRODA PLOD PRIJE NEGO JE ON SAZRIO PA GA POTOM ZADESI NEKA NESREĆA, TO JE NA ŠTETU PRODAVAOCA

باب إذا باع الثِّمارَ قبْلَ أنْ يَبْدُوَ صَلاحُها ثُمَّ أصابَتْهُ عاهَةٌ فَهُوَ مِنَ الْبائِع

2198. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Jusuf, rekavši da ga je obavijestio Malik prenoseći od Humejda, a on od Enesa b. Malika, radijallahu anhu:
"Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, zabranio je prodavanje plodova dok ne sazre."
Potom je upitan: "Šta znači dok ne sazre...?"
– Dok dobro ne pocrvene – rekao je on, a zatim kazao: "Šta misliš, kada bi mu Allah kasnije omeo taj plod, kako bi neko od vas mogao uzeti imovinu (novac) svoga brata?"

٢١٩٨. حَدَّثَنَا عَبْدُ اللهِ بْنُ يُوسُفَ أَخْبَرَنَا مَالِكٌ عَنْ حُمَيْدٍ عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ أَنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ نَهَى عَنْ بَيْعِ الثِّمَارِ حَتَّى تُزْهِيَ فَقِيلَ لَهُ وَمَا تُزْهِي قَالَ حَتَّى تَحْمَرَّ فَقَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ أَرَأَيْتَ إِذَا مَنَعَ اللهُ الثَّمَرَةَ بِمَ يَأْخُذُ أَحَدُكُمْ مَالَ أَخِيهِ .

2199. Lejs je rekao: – Prenio mi je Junus od Ibnu-Šihaba:
"Kada čovjek kupi plod prije nego bude sazrio, pa ga zadesi kakva nesreća, na štetu je njegova vlasnika šta ga god zadesilo."
Obavijestio me je (rekao je Zuhri) Salim b. Abdullah od Ibnu-Omera, radijallahu anhuma, da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, uistinu, rekao:
"Ne vršite kupoprodaju nikakvog ploda dok on ne pokaže svoju zrelost i ne zamjenjujte (sirovi) plod za suhi!"[1]

٢١٩٩. قَالَ اللَّيْثُ حَدَّثَنِي يُونُسُ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ قَالَ لَوْ أَنَّ رَجُلًا ابْتَاعَ ثَمَرًا قَبْلَ أَنْ يَبْدُوَ صَلَاحُهُ ثُمَّ أَصَابَتْهُ عَاهَةٌ كَانَ مَا أَصَابَهُ عَلَى رَبِّهِ أَخْبَرَنِي سَالِمُ بْنُ عَبْدِ اللهِ عَنِ ابْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا أَنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ قَالَ لَا تَتَبَايَعُوا الثَّمَرَ حَتَّى يَبْدُوَ صَلَاحُهَا وَلَا تَبِيعُوا الثَّمَرَ بِالتَّمْرِ .

1 Po mišljenju učenjaka hanefijske škole štetu u prodanom nezrelom plodu nastalu prije primopredaje snosi prodavalac, a onu nastalu poslije primopredaje snosi kupac.
Ibnu-Kudame u *Mugniju* naveo je nekoliko stavova učenjaka, a jedno je da štetu u plodu uništenom elementarnim nepogodama, kao ledom, vjetrom, sušom, poplavom i njima sličnim pojavama, ma kolika ona bila, snosi prodavalac. Ovo je stav još Jahjaa b. Seida, Ebu-Ubejda i većeg broja učenjaka Medine.
Drugo mišljenje zastupa Malik, a prvobitno ga je zastupao i Šafija, a to je da je obaveza prodavaoca da nadoknadi štetu, samo ako je ona bila iznad trećine cjelokupnog ploda, a ako je bila manja od trećine, štetu snosi kupac.

KUPOVANJE HRANE UZ ODGOĐENI ROK PLAĆANJA (NA KREDIT)

باب شراء الطعام إلى أجل

2200. PRIČAO NAM JE Umer b. Hafs b. Gijas, njemu njegov otac, ovome A'meš, rekavši:
– Kod Ibrahima (Neha'ija) spominjali smo zalog kod pozajmice, pa je rekao:
"U tome nema štete." Potom nam je rekao, prenoseći od Esveda preko Aiše, radijallahu anha, da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, kupio hranu od jednog Jevreja do jednog određenog roka, a dao mu u zalog svoj oklop.

٢٢٠٠. حَدَّثَنَا عُمَرُ بْنُ حَفْصِ بْنِ غِيَاثٍ حَدَّثَنَا أَبِي حَدَّثَنَا الْأَعْمَشُ قَالَ ذَكَرْنَا عِنْدَ إِبْرَاهِيمَ الرَّهْنَ فِي السَّلَفِ فَقَالَ لَا بَأْسَ بِهِ ثُمَّ حَدَّثَنَا عَنْ الْأَسْوَدِ عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهَا أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ اشْتَرَى طَعَامًا مِنْ يَهُودِيٍّ إِلَى أَجَلٍ فَرَهَنَهُ دِرْعَهُ .

ZAMJENA SLABIJE DATULE ZA BOLJE

باب إذا أراد بيع تمر بتمر خير منه

2201, 2202. PRIČAO NAM JE Kutejbe, prenoseći od Malika, on od Abdul-Medžida b. Suhejla b. Abdur-Rahmana, ovaj od Seida b. Musejjeba, on opet od Ebu-Seida Hudrija, a ovaj od Ebu-Hurejre, radijallahu anhu, da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, postavio u Hajberu za namjesnika jednog čovjeka, pa mu je donio dobrih datula, a Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, upitao je:
"Jesu li sve ovakve hajberske datule?"
– Nisu – kazao je on. – Allaha mi, Allahov Poslaniče, sallallahu alejhi ve sellem, mi uzimamo sa' ovih za dva sa'a slabijih, a dva sa'a za tri sa'a.
Zatim je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
"Ne radi tako! Prodaj slabe (skupno pomiješane) za dirheme, pa kupi bolje opet za dirheme!"

٢٢٠١ – ٢٢٠٢. حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ عَنْ مَالِكٍ عَنْ عَبْدِ الْمَجِيدِ بْنِ سُهَيْلِ بْنِ عَبْدِ الرَّحْمَنِ عَنْ سَعِيدِ بْنِ الْمُسَيَّبِ عَنْ أَبِي سَعِيدٍ الْخُدْرِيِّ وَعَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا أَنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ اسْتَعْمَلَ رَجُلًا عَلَى خَيْبَرَ فَجَاءَهُ بِتَمْرٍ جَنِيبٍ فَقَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ أَكُلُّ تَمْرِ خَيْبَرَ هَكَذَا قَالَ لَا وَاللهِ يَا رَسُولَ اللهِ إِنَّا لَنَأْخُذُ الصَّاعَ مِنْ هَذَا بِالصَّاعَيْنِ وَالصَّاعَيْنِ بِالثَّلَاثَةِ فَقَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ لَا تَفْعَلْ بِعْ الْجَمْعَ بِالدَّرَاهِمِ ثُمَّ ابْتَعْ بِالدَّرَاهِمِ جَنِيبًا .

PRODAJA OTRIJEBLJENIH (OPLOĐENIH) PALMI I ZEMLJIŠTA ZASIJANOG ILI DATOG POD ZAKUP

باب مَنْ باع نَخْلًا قَدْ أُبِّرَتْ أَوْ أرْضًا مَزْرُوعَةً أَوْ بإجارةٍ

2051. Ebu-Abdullah je rekao:
– Meni je Ibrahim kazao da ga je obavijestio Hišam, njega Ibnu-Džurejdž, rekavši da je čuo Ibnu-Ebi-Mulejku kako prenosi od Nafija, oslobođenog roba Ibnu-Omerovog, da kaže:
"Ko god proda palmu koja je već očišćena (od cvata), a plod nije bio spomenut, datule su onoga ko ih je oplodio (oprašio), a tako isto i rob i usjev."
Ovo troje Nafi' je imenovao Ibnu-Ebi-Mulejku.

٢٢٠٣. قَالَ أَبُو عَبْدِ اللهِ و قَالَ لِي إِبْرَاهِيمُ أَخْبَرَنَا هِشَامٌ أَخْبَرَنَا ابْنُ جُرَيْجٍ قَالَ سَمِعْتُ ابْنَ أَبِي مُلَيْكَةَ يُخْبِرُ عَنْ نَافِعٍ مَوْلَى ابْنِ عُمَرَ أَنَّهُ قَالَ أَيُّمَا نَخْلٍ بِيعَتْ قَدْ أُبِّرَتْ لَمْ يُذْكَرْ الثَّمَرُ فَالثَّمَرُ لِلَّذِي أَبَّرَهَا وَكَذَلِكَ الْعَبْدُ وَالْحَرْثُ سَمَّى لَهُ نَافِعٌ هَؤُلَاءِ الثَّلَاثَ .

2204. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Jusuf, njega obavijestio Malik, prenoseći od Nafija, on od Abdullaha b. Omera, radijallahu anhuma, da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Ko proda palmu koja je već očišćena, njen plod pripada prodavaocu, osim ako ga kupac ne uvjetuje za sebe."[1]

٢٢٠٤. حَدَّثَنَا عَبْدُ اللهِ بْنُ يُوسُفَ أَخْبَرَنَا مَالِكٌ عَنْ نَافِعٍ عَنْ عَبْدِ اللهِ بْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا أَنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ قَالَ مَنْ بَاعَ نَخْلًا قَدْ أُبِّرَتْ فَثَمَرُهَا لِلْبَائِعِ إِلَّا أَنْ يَشْتَرِطَ الْمُبْتَاعُ .

---

1 Muslim u svom *Sahihu* navodi da je Abdullah b. Omer rekao:
"Čuo sam Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, da kaže: 'Ko kupi palmu prije njenog oplođenja, plod pripada njenom prodavaocu osim ako ga je kupac uvjetovao za sebe, a ko kupi roba, njegova eventualna ušteđena imovina ostaje prodavaocu osim ako ju je kupac uvjetovao za sebe."
Šafija, Lejs, Ahmed i Ishak kažu: "Ko proda palmu (voćku) oplođenu i otrijebljenu, a kupac njen plod nije uvjetovao za sebe, plod je prodavaoca i on će ga do berbe natapati."
Ebu-Hanife smatra da plod prodanih palmi pripada prodavaocu, bio kupoprodajni ugovor sklopljen prije ili poslije njihovog trijebljenja, a kupac opet ima pravo tražiti da se plod otrga, ne čekajući sezonu njihove berbe.
Učenjaci malikijske škole tvrde da plod pripada prodavaocu ako je kupoprodaja sklopljena poslije čišćenja ploda od cvata, osim ako ga je kupac uvjetovao za sebe, a ako je kupoprodaja bila prije tog čišćenja, plod pripada kupcu.
Šafija i Malik kažu: "Ko kupi stablo rodne voćke, on ima pravo preče kupnje i njenog ploda, ali samo kada plod sazri."
Kupac u spomenutim slučajevima može uvjetovati za sebe cijeli plod ili samo neki dio.

باب بيع الزرع بالطعام كيلا

PRODAJA USJEVA ZA HRANU (ŽITO) ŠUPLJOM MJEROM

٢٢٠٥. حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ حَدَّثَنَا اللَّيْثُ عَنْ نَافِعٍ عَنْ ابْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا قَالَ نَهَى رَسُولُ اللهِ ﷺ عَنْ الْمُزَابَنَةِ أَنْ يَبِيعَ ثَمَرَ حَائِطِهِ إِنْ كَانَ نَخْلًا بِتَمْرٍ كَيْلًا وَإِنْ كَانَ كَرْمًا أَنْ يَبِيعَهُ بِزَبِيبٍ كَيْلًا وَإِنْ كَانَ زَرْعًا أَنْ يَبِيعَهُ بِكَيْلِ طَعَامٍ وَنَهَى عَنْ ذَلِكَ كُلِّهِ.

2205. PRIČAO NAM JE Kutejbe, njemu Lejs prenoseći od Nafija, on od Ibnu-Omera, radijallahu anhuma, koji je kazao:
"Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, zabranio je *muzabenu*; prodavanje ploda svoje bašče, bio to plod palmovika za suhe datule, odmjeravajući ih šupljom mjerom; ili grožđa na lozi da se ono zamijeni za suho šupljom mjerom, ili usjev koga bi neko zamijenio za hranu mjereći šupljom posudom. On je to sve zabranio."

باب بيع النخل بأصله

PRODAJA (STABLA) PALMI

٢٢٠٦. حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ بْنُ سَعِيدٍ حَدَّثَنَا اللَّيْثُ عَنْ نَافِعٍ عَنْ ابْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ قَالَ أَيُّمَا امْرِئٍ أَبَّرَ نَخْلًا ثُمَّ بَاعَ أَصْلَهَا فَلِلَّذِي أَبَّرَ ثَمَرُ النَّخْلِ إِلَّا أَنْ يَشْتَرِطَهُ الْمُبْتَاعُ.

2206. PRIČAO NAM JE Kutejbe b. Seid, njemu Lejs prenoseći od Nafija, on od Ibnu-Omera, radijallahu anhuma, da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
"Koji je god čovjek oprašio palmu, a zatim njeno stablo prodao, plod te palme pripada onom ko je obavio oprašivanje, osim ako ga kupac nije uvjetovao za sebe."

باب بيع المخاضرة

PRODAVANJE DOK JE ZELENO (VOĆA I ŽITA)

٢٢٠٧. حَدَّثَنَا إِسْحَاقُ بْنُ وَهْبٍ حَدَّثَنَا عُمَرُ ابْنُ يُونُسَ قَالَ حَدَّثَنِي أَبِي قَالَ حَدَّثَنِي إِسْحَاقُ ابْنُ أَبِي طَلْحَةَ الْأَنْصَارِيُّ عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ أَنَّهُ قَالَ نَهَى رَسُولُ اللهِ ﷺ عَنْ الْمُحَاقَلَةِ وَالْمُخَاضَرَةِ وَالْمُلَامَسَةِ وَالْمُنَابَذَةِ وَالْمُزَابَنَةِ.

2207. PRIČAO NAM JE Ishak b. Vehb, njemu Umer b. Junus, ovome njegov otac, kome je saopćio Ishak b. Ebu-Talha Ensari, prenoseći od Enesa b. Malika, radijallahu anhu, koji je rekao:
"Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, zabranio je zamjenjivanje žita u klasu za suho (očišćeno od slame), kupoprodaju nesazrelog ploda, kupovanje robe putem samog opipa, bacanjem (ili gađanjem) robe po kupoprodavaocima i zamjenjivanje suhog grožđa za ono na lozi."

2208. PRIČAO NAM JE Kutejbe, njemu Isma'il b. Dža'fer, prenoseći od Humejda, a on od Enesa, radijallahu anhu:
"Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, zabranio je prodavati plod datule dok ne sazri."
– A šta znači, dok ne sazri? – upitali smo Enesa.
– Dok dobro ne pocrveni i dobro ne požuti – rekao je on. – Šta misliš da Allah uništi taj plod, kako bi ti bila dozvoljena imovina tvoga brata![1]

٢٢٠٨. حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ حَدَّثَنَا إِسْمَاعِيلُ بْنُ جَعْفَرٍ عَنْ حُمَيْدٍ عَنْ أَنَسٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ نَهَى عَنْ بَيْعِ ثَمَرِ التَّمْرِ حَتَّى يَزْهُوَ فَقُلْنَا لِأَنَسٍ مَا زَهْوُهَا قَالَ تَحْمَرُّ وَتَصْفَرُّ أَرَأَيْتَ إِنْ مَنَعَ اللهُ الثَّمَرَةَ بِمَ تَسْتَحِلُّ مَالَ أَخِيكَ .

PRODAVANJE I JEDENJE SRČIKE (S VRHA) PALME

باب بَيْعِ الْجُمَّارِ وَأَكْلِهِ

2209. PRIČAO NAM JE Ebu-Velid Hišam b. Abdul-Malik, njemu Ebu-Avane, prenoseći od Ebu-Bišra, on od Mudžahida, ovaj od Ibnu-Omera, radijallahu anhuma:
– Bio sam kod Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, a on jedaše palminu srčiku i reče: "Među stablima ima jedno stablo poput pravovjernog čovjeka." Htio sam da kažem: "To je palma. Međutim, ja sam bio najmlađi od njih (prisutnih)."
– To je palma – rekao je on.

٢٢٠٩. حَدَّثَنَا أَبُو الْوَلِيدِ هِشَامُ بْنُ عَبْدِ الْمَلِكِ حَدَّثَنَا أَبُو عَوَانَةَ عَنْ أَبِي بِشْرٍ عَنْ مُجَاهِدٍ عَنِ ابْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا قَالَ كُنْتُ عِنْدَ النَّبِيِّ ﷺ وَهُوَ يَأْكُلُ جُمَّارًا فَقَالَ مِنَ الشَّجَرِ شَجَرَةٌ كَالرَّجُلِ الْمُؤْمِنِ فَأَرَدْتُ أَنْ أَقُولَ هِيَ النَّخْلَةُ فَإِذَا أَنَا أَحْدَثُهُمْ قَالَ هِيَ النَّخْلَةُ .

1 Dozvoljena je kupoprodaja povrća koje kupac može vidjeti i vrijednost mu ocijeniti. Kupoprodaju povrća koje se razvija u zemlji kao rodakva, repa, prasa, luk i slično, Malik dozvoljava kada mu je lišće iznad zemlje razvijeno toliko da, kada bi ono i opalo, plodu u zemlji ne bi štetilo.
Ebu-Hanife je rekao: "Dozvoljena je kupoprodaja repe i sličnog povrća, dok je još u zemlji, samo kupac ima pravo prihvatiti ili odbiti predmet kupoprodaje kada ga vidi."
Šafija ne dozvoljava kupoprodaju predmeta koji stranke nisu vidjele, jer je to po njegovom mišljenju varanje potrošača.
Kupoprodaju paprika i paradajza na stabljici, krastavca, tikve, bostana i sličnog na lozama, Malik dozvoljava kada se uočava njihova zrelost, a Ebu-Hanife i Šafija dodaju: "... a nije dozvoljena kupoprodaja kasnijeg kola roda dok i ono ne sazri kao i ono prethodno kolo."

O ONIMA KOJI SU SMATRALI DA SE POSLOVI U GRADOVIMA SPROVODE ONAKO KAKO JE TO MEĐU SVIJETOM UOBIČAJENO; U TRGOVANJU, ZAKUPU, MJERENJU, VAGANJU, I SHODNO NJIHOVOJ PRAKSI PREMA NJIHOVIM NAMJERAMA I NJIHOVIM POZNATIM PRAVCIMA

باب مَنْ أَجْرَى أَمْرَ الأَمْصَارِ عَلَى مَا يَتَعَارَفُونَ بَيْنَهُمْ فِي الْبُيُوعِ وَالإِجَارَةِ وَالْمِكْيَالِ وَالْوَزْنِ وَسُنَنِهِمْ عَلَى نِيَّاتِهِمْ وَمَذَاهِبِهِمُ الْمَشْهُورَةِ

Šurejh je rekao trgovcima predivom: "Među vama vrijedi vaša uobičajena praksa."
Abdul-Vehhab je rekao prenoseći od Ejjuba, on od Muhammeda (b. Sirina): "Nema štete (preprodavati robu kupljenu) po deset (dinara) za jedanaest i taj višak uzeti sebi za opskrbu kao zaradu."
Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao je Hindi: "Uzmi (iz imovine muža) što je po običaju dovoljno za tebe i tvoje dijete."
Uzvišeni Allah kaže: "... koji je (staratelj siročeta) siromašan, neka jede (iz imetka siročeta) prema običaju."
Hasan (Basri) je uzeo od Abdullaha b. Mirdasa pod kiriju magarca i upitao: "Pošto?"
– Dva "danika" – odgovorio je on[2] i Hasan ga je uzjahao.
Poslije je Hasan došao drugi put i rekao: "Magarca, magarca!", i uzjahao ga, a da nije za njega ništa uvjetovao i kasnije mu poslao pola dirhema.

وَقَالَ شُرَيْحٌ لِلْغَزَّالِينَ سُنَّتُكُمْ بَيْنَكُمْ رِبْحًا وَقَالَ عَبْدُ الْوَهَّابِ عَنْ أَيُّوبَ عَنْ مُحَمَّدٍ لاَ بَأْسَ الْعَشَرَةُ بِأَحَدَ عَشَرَ وَيَأْخُذُ لِلنَّفَقَةِ رِبْحًا وَقَالَ النَّبِيُّ ﷺ لِهِنْدٍ خُذِي مَا يَكْفِيكِ وَوَلَدَكِ بِالْمَعْرُوفِ وَقَالَ تَعَالَى (وَمَنْ كَانَ فَقِيرًا فَلْيَأْكُلْ بِالْمَعْرُوفِ) وَاكْتَرَى الْحَسَنُ مِنْ عَبْدِ اللهِ بْنِ مِرْدَاسٍ حِمَارًا فَقَالَ بِكَمْ قَالَ بِدَانَقَيْنِ فَرَكِبَهُ ثُمَّ جَاءَ مَرَّةً أُخْرَى فَقَالَ الْحِمَارَ الْحِمَارَ فَرَكِبَهُ وَلَمْ يُشَارِطْهُ فَبَعَثَ إِلَيْهِ بِنِصْفِ دِرْهَمٍ .

2210. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Jusuf, njega obavijestio Malik prenoseći od Humejda Tavila, a on od Enesa b. Malika, radijallahu anhu, koji je rekao: "Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, pustio je krv (rob) Ebu-Tajbe, pa mu je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, odredio sa' datula, a njegovim gospodarima preporučio da mu snize njegove dažbine."

٢٢١٠ . حَدَّثَنَا عَبْدُ اللهِ بْنُ يُوسُفَ أَخْبَرَنَا مَالِكٌ عَنْ حُمَيْدٍ الطَّوِيلِ عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ حَجَمَ رَسُولَ اللهِ ﷺ أَبُو طَيْبَةَ فَأَمَرَ لَهُ رَسُولُ اللهِ ﷺ بِصَاعٍ مِنْ تَمْرٍ وَأَمَرَ أَهْلَهُ أَنْ يُخَفِّفُوا عَنْهُ مِنْ خَرَاجِهِ .

2 Šest danika je jedan dirhem, (jedan danik je šestina srebrenjaka) a dnevna kirija magarca bila je dirhem.

2211. PRIČAO NAM JE Ebu-Nu'ajm, a njemu Sufjan prenoseći od Hišama, on od Urve, a ovaj od Aiše, radijallahu anha, koja je rekla:
– Hinda, majka Mu'avije, rekla je Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem: "Ebu-Sufjan je škrt čovjek, pa je li mi grijeh da uzmem što potajno od njegove imovine?"
– Uzmi za sebe i svoga sina koliko ti je po običaju dovoljno – kazao je on.[1]

٢٢١١. حَدَّثَنَا أَبُو نُعَيْمٍ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ عَنْ هِشَامٍ عَنْ عُرْوَةَ عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهَا قَالَتْ هِنْدٌ أُمُّ مُعَاوِيَةَ لِرَسُولِ اللهِ ﷺ إِنَّ أَبَا سُفْيَانَ رَجُلٌ شَحِيحٌ فَهَلْ عَلَيَّ جُنَاحٌ أَنْ آخُذَ مِنْ مَالِهِ سِرًّا قَالَ خُذِي أَنْتِ وَبَنُوكِ مَا يَكْفِيكِ بِالْمَعْرُوفِ .

2212. PRIČAO MI JE Ishak, njemu Ibnu-Numejr, a njega obavijestio Hišam...;
a PRIČAO MI JE i Muhammed b. Selam kako je čuo Usmana b. Ferkada, a on čuo da priča Hišam b. Urve, prenoseći od svoga oca da je čuo Aišu, radijallahu anha, kako govori:
"Ko je bogat, neka bude skroman, a ko je siromašan, neka se hrani kako je uobičajeno." Objavljeno je o tutoru siročeta, onom koji se za njega stara i upravlja njegovom imovinom (ajet): "... pa ako je (tutor) siromašan, hranit će se iz imovine siročeta kako je uobičajeno."

٢٢١٢. حَدَّثَنِي إِسْحَاقُ حَدَّثَنَا ابْنُ نُمَيْرٍ أَخْبَرَنَا هِشَامٌ ح و حَدَّثَنِي مُحَمَّدُ بْنُ سَلَامٍ قَالَ سَمِعْتُ عُثْمَانَ بْنَ فَرْقَدٍ قَالَ سَمِعْتُ هِشَامَ بْنَ عُرْوَةَ يُحَدِّثُ عَنْ أَبِيهِ أَنَّهُ سَمِعَ عَائِشَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهَا تَقُولُ وَمَنْ كَانَ غَنِيًّا فَلْيَسْتَعْفِفْ وَمَنْ كَانَ فَقِيرًا فَلْيَأْكُلْ بِالْمَعْرُوفِ أُنْزِلَتْ فِي وَالِي الْيَتِيمِ الَّذِي يُقِيمُ عَلَيْهِ وَيُصْلِحُ فِي مَالِهِ إِنْ كَانَ فَقِيرًا أَكَلَ مِنْهُ بِالْمَعْرُوفِ .

PRODAVANJE SUVLASNIKA SVOME SUVLASNIKU

بَاب بَيْعِ الشَّرِيكِ مِنْ شَرِيكِهِ

2213. PRIČAO MI JE Mahmud, njemu Abdu-Rezzak, a njega obavijestio Ma'mer, prenoseći od Zuhrija, on od Ebu-Seleme, ovaj od Džabira, radijallahu anhu, koji je rekao:
"Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, uspostavio je pravo preče kupnje u svakoj imovini koja nije podijeljena, a kada se uspostave granice i putevi je podijele, nema prava preče kupnje."

٢٢١٣. حَدَّثَنِي مَحْمُودٌ حَدَّثَنَا عَبْدُ الرَّزَّاقِ أَخْبَرَنَا مَعْمَرٌ عَنِ الزُّهْرِيِّ عَنْ أَبِي سَلَمَةَ عَنْ جَابِرٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ جَعَلَ رَسُولُ اللهِ ﷺ الشُّفْعَةَ فِي كُلِّ مَالٍ لَمْ يُقْسَمْ فَإِذَا وَقَعَتِ الْحُدُودُ وَصُرِّفَتِ الطُّرُقُ فَلَا شُفْعَةَ .

1 Hinda je bila supruga Ebu-Sufjana. Primila je islam na dan oslobođenja Mekke, a umrla u doba hilafeta halife Omera.

KUPOPRODAJA ZAJEDNIČKE JOŠ NEPODIJELJENE ZEMLJE, KUĆA I (DRUGIH) STVARI

باب بيع الأرض والدور والعروض مشاعا غير مقسوم

2214. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Mahbub, njemu Abdul-Vahid, a ovome Ma'mer, prenoseći od Zuhrija, on od Ebu-Seleme b. Abdur-Rahmana, ovaj od Džabira b. Abdullaha, radijallahu anhuma, da je rekao:
"Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, odredio je pravo preče kupnje u svakoj imovini koja nije podijeljena, a kada se uspostave granice i putevi je podijele, prava preče kupnje više nema."
PRIČAO NAM JE Museded da mu je gornje prenio Abdul-Vahid i još dodao: "... u svemu što nije još razdijeljeno."
Abdul-Vahida slijedi (u drugom senedu) Hišam, prenoseći od Ma'mera da je Abdur-Rezzak prenio: "... u svakoj imovini" kako je prenio i Abdur-Rahman b. Ishak od Zuhrija.[2]

٢٢١٤. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ مَحْبُوبٍ حَدَّثَنَا عَبْدُ الْوَاحِدِ حَدَّثَنَا مَعْمَرٌ عَنِ الزُّهْرِيِّ عَنْ أَبِي سَلَمَةَ بْنِ عَبْدِ الرَّحْمَنِ عَنْ جَابِرِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا قَالَ قَضَى النَّبِيُّ ﷺ بِالشُّفْعَةِ فِي كُلِّ مَالٍ لَمْ يُقْسَمْ فَإِذَا وَقَعَتِ الْحُدُودُ وَصُرِّفَتِ الطُّرُقُ فَلَا شُفْعَةَ.

حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ حَدَّثَنَا عَبْدُ الْوَاحِدِ بِهَذَا وَقَالَ فِي كُلِّ مَا لَمْ يُقْسَمْ تَابَعَهُ هِشَامٌ عَنْ مَعْمَرٍ قَالَ عَبْدُ الرَّزَّاقِ فِي كُلِّ مَالٍ رَوَاهُ عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ إِسْحَاقَ عَنِ الزُّهْرِيِّ.

KUPOVANJE NEKOME NEČEGA BEZ NJEGOVE DOZVOLE ČIME SE ON KASNIJE ZADOVOLJI

باب إذا اشترى شيئا لغيره بغير إذنه فرضي

2215. PRIČAO NAM JE Ja'kub b. Ibrahim, njemu Ebu-Asim da ga je obavijestio Ibnu-Džurejdž, a njega Musa b. Ukbe, prenoseći od Nafija, on od Ibnu-Omera, radijallahu anhuma, a ovaj od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, da je rekao:
–Tri (druga) izašli su (na put). Idući, zadesila ih je kiša i oni su ušli u jednu špilju u nekom brdu. Potom je na njih (njihov izlaz) pala velika stijena i jedan od njih – kaže Ibnu-Omer – reče ostalim:

٢٢١٥. حَدَّثَنَا يَعْقُوبُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ حَدَّثَنَا أَبُو عَاصِمٍ أَخْبَرَنَا ابْنُ جُرَيْجٍ قَالَ أَخْبَرَنِي مُوسَى بْنُ عُقْبَةَ عَنْ نَافِعٍ عَنِ ابْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ خَرَجَ ثَلَاثَةُ نَفَرٍ يَمْشُونَ فَأَصَابَهُمُ الْمَطَرُ فَدَخَلُوا فِي غَارٍ فِي جَبَلٍ فَانْحَطَّتْ عَلَيْهِمْ صَخْرَةٌ قَالَ فَقَالَ بَعْضُهُمْ لِبَعْضٍ ادْعُوا اللَّهَ بِأَفْضَلِ عَمَلٍ عَمِلْتُمُوهُ فَقَالَ أَحَدُهُمْ

---

2 Ahmed, Ishak i još mnogi učenjaci kažu: "Kada jedan od suvlasnika ponudi prodaju svog neoznačenog dijela drugom suvlasniku i on ga ne htjedne kupiti, on gubi svoje pravo preče kupnje."

"Molite Allaha s najvrednijim poslom koji ste uradili!"
Tada jedan reče: "Allahu moj, ja sam imao stare iznemogle roditelje, izlazio sam i čuvao stado, potom ga uvečer vraćao i muzao, a mlijeko donosio, davao ga roditeljima i oni ga pili. Potom sam napajao djecu, svoje ukućane i svoju ženu.
Jedne noći zadržao sam se i došao, a oni su spavali pa mi je bilo – kako je prenio Ibnu- Omer – neprijatno da ih budim. Djeca su (zbog gladi) plakala oko mojih nogu, ali ja sam ostao pri svome, i roditelji su spavali, sve dok se nije pojavila zora. Allahu moj, ako znaš (a znaš) da sam to učinio, samo radi Tebe, podaj da nam pukne otvor da kroz njega vidimo nebo!
On im je tada – rekao je Ibnu-Omer – otvorio (za jednu trećinu).
Drugi je rekao: "Allahu moj, Ti znaš da sam ja volio jednu od svojih amidžični, kao što čovjek najviše voli žene."
Nećeš je imati – rekla je ona – dok ne daš stotinu zlatnika.
Ja sam se trudio i sakupio ih, i kada sam joj pao među noge, ona je rekla: "Boj se Allaha, ne raskidaj opnu nevinosti (himen) osim kad na to imadneš (zakonsko) pravo!" Ja sam odmah ustao i ostavio je, pa ako Ti znaš (a znaš), ja sam to učinio, samo radi Tebe, otvori nam pukotinu. Tada im se otvori – kaže Ibnu-Omer – za dvije trećine.
Posljednji je rekao: "Allahu moj, ti znaš da sam unajmio jednog najamnika za ferek[1] prosa. Poslije sam mu ga davao, a(li) on ga nije htio primiti. Tada sam taj ferek (prosa) uzeo, sijao ga (godinama) i od njega (i njegovih prihoda) kupio nekoliko krava i nabavio im čobana. Kasnije je on došao i rekao: "Božiji robe, daj mi moje pravo (potraživanje)!"
– Idi – rekao sam mu – do onih krava i njihovog pastira! One su (sve) tvoje.

اللَّهُمَّ إِنِّي كَانَ لِي أَبَوَانِ شَيْخَانِ كَبِيرَانِ فَكُنْتُ
أَخْرُجُ فَأَرْعَى ثُمَّ أَجِيءُ فَأَحْلُبُ فَأَجِيءُ
بِالْحِلَابِ فَآتِي بِهِ أَبَوَيَّ فَيَشْرَبَانِ ثُمَّ أَسْقِي
الصِّبْيَةَ وَأَهْلِي وَامْرَأَتِي فَاحْتَبَسْتُ لَيْلَةً فَجِئْتُ
فَإِذَا هُمَا نَائِمَانِ قَالَ فَكَرِهْتُ أَنْ أُوقِظَهُمَا وَالصِّبْيَةُ
يَتَضَاغَوْنَ عِنْدَ رِجْلَيَّ فَلَمْ يَزَلْ ذَلِكَ دَأْبِي وَدَأْبَهُمَا
حَتَّى طَلَعَ الْفَجْرُ اللَّهُمَّ إِنْ كُنْتَ تَعْلَمُ أَنِّي فَعَلْتُ
ذَلِكَ ابْتِغَاءَ وَجْهِكَ فَافْرُجْ عَنَّا فُرْجَةً نَرَى مِنْهَا
السَّمَاءَ قَالَ فَفُرِجَ عَنْهُمْ وَقَالَ الْآخَرُ اللَّهُمَّ إِنْ
كُنْتَ تَعْلَمُ أَنِّي كُنْتُ أُحِبُّ امْرَأَةً مِنْ بَنَاتِ عَمِّي
كَأَشَدِّ مَا يُحِبُّ الرَّجُلُ النِّسَاءَ فَقَالَتْ لَا تَنَالُ ذَلِكَ
مِنْهَا حَتَّى تُعْطِيَهَا مِائَةَ دِينَارٍ فَسَعَيْتُ فِيهَا حَتَّى
جَمَعْتُهَا فَلَمَّا قَعَدْتُ بَيْنَ رِجْلَيْهَا قَالَتْ اتَّقِ اللَّهَ
وَلَا تَفُضَّ الْخَاتَمَ إِلَّا بِحَقِّهِ فَقُمْتُ وَتَرَكْتُهَا فَإِنْ
كُنْتَ تَعْلَمُ أَنِّي فَعَلْتُ ذَلِكَ ابْتِغَاءَ وَجْهِكَ فَافْرُجْ
عَنَّا فُرْجَةً قَالَ فَفَرَجَ عَنْهُمُ الثُّلُثَيْنِ وَقَالَ الْآخَرُ
اللَّهُمَّ إِنْ كُنْتَ تَعْلَمُ أَنِّي اسْتَأْجَرْتُ أَجِيرًا بِفَرَقٍ
مِنْ ذُرَةٍ فَأَعْطَيْتُهُ وَأَبَى ذَاكَ أَنْ يَأْخُذَ فَعَمَدْتُ
إِلَى ذَلِكَ الْفَرَقِ فَزَرَعْتُهُ حَتَّى اشْتَرَيْتُ مِنْهُ بَقَرًا
وَرَاعِيهَا ثُمَّ جَاءَ فَقَالَ يَا عَبْدَ اللَّهِ أَعْطِنِي حَقِّي
فَقُلْتُ انْطَلِقْ إِلَى تِلْكَ الْبَقَرِ وَرَاعِيهَا فَإِنَّهَا لَكَ
فَقَالَ أَتَسْتَهْزِئُ بِي قَالَ فَقُلْتُ مَا أَسْتَهْزِئُ بِكَ
وَلَكِنَّهَا لَكَ اللَّهُمَّ إِنْ كُنْتَ تَعْلَمُ أَنِّي فَعَلْتُ ذَلِكَ
ابْتِغَاءَ وَجْهِكَ فَافْرُجْ عَنَّا فَكُشِفَ عَنْهُمْ .

1 Ferek je mjera za težinu u iznosu 3 sa'a, tj. 9,90 kg.

On je tada – kazao je Ibnu-Omer – rekao: "Izigravaš li se ti sa mnom?"
– Ne izigravam – odgovorio sam – nego su one, uistinu, tvoje.
Allahu moj, ako znaš (a znaš) da sam ja to činio samo radi Tebe, pa otvori nam! I stijena im se potpuno rastupila."

TRGOVANJE S IDOLOPOKLONICIMA I STANOVNICIMA "DARU HARBA"

باب الشراء والبيع مع المشركين وأهل الحرب

2216. PRIČAO NAM JE Ebu-Nu'man, njemu Mu'temir b. Sulejman, prenoseći od svoga oca, on od Ebu-Usmana, ovaj od Abdur-Rahmana b. Ebu-Bekra, radijallahu anhuma, da je rekao:
– Bili smo s Vjerovjesnikom, sallallahu alejhi ve sellem, kada dođe jedan idolopoklonik jako duge kose koji tjeraše stado, pa mu Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, reče:
"Prodaja ili dar?!, ili je rekao: "... poklon?"
– Ne, nego prodaja – odgovorio je on.
Potom je (Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem) kupio od njega jednu ovcu.

٢٢١٦. حَدَّثَنَا أَبُو النُّعْمَانِ حَدَّثَنَا مُعْتَمِرُ بْنُ سُلَيْمَانَ عَنْ أَبِيهِ عَنْ أَبِي عُثْمَانَ عَنْ عَبْدِ الرَّحْمَنِ ابْنِ أَبِي بَكْرٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا قَالَ كُنَّا مَعَ النَّبِيِّ ﷺ ثُمَّ جَاءَ رَجُلٌ مُشْرِكٌ مُشْعَانٌّ طَوِيلٌ بِغَنَمٍ يَسُوقُهَا فَقَالَ النَّبِيُّ ﷺ بَيْعًا أَمْ عَطِيَّةً أَوْ قَالَ أَمْ هِبَةً قَالَ لَا بَلْ بَيْعٌ فَاشْتَرَى مِنْهُ شَاةً .

KUPOVANJE ROBA OD STANOVNIKA "DARU HARBA"; O NJEGOVOM POKLANJANJU I OSLOBAĐANJU

باب شراء المملوك من الحربي وهبته وعتقه

Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao je Selmanu: "Otkupi se!"
Selman je svojevremeno bio slobodan, pa su mu učinili nasilje (trgovci) i prodali ga, a zarobljen je bio još: Ammar, Suhejb i Bilal (pa su se oslobodili).
Uzvišeni Allah kaže: "Allah je neke od vas obdario većom opskrbom nego druge. Pa oni koji su tako obdareni ne daju svoje opskrbe onim što su u njihovoj vlasti, a oni su u tom jednaki. Pa hoćete li nijekati Allahovu blagodat?"[2]

وَقَالَ النَّبِيُّ ﷺ لِسَلْمَانَ كَاتِبْ وَكَانَ حُرًّا فَظَلَمُوهُ وَبَاعُوهُ وَسُبِيَ عَمَّارٌ وَصُهَيْبٌ وَبِلَالٌ وَقَالَ اللهُ تَعَالَى (وَاللهُ فَضَّلَ بَعْضَكُمْ عَلَى بَعْضٍ فِي الرِّزْقِ فَمَا الَّذِينَ فُضِّلُوا بِرَادِّي رِزْقِهِمْ عَلَى مَا مَلَكَتْ أَيْمَانُهُمْ فَهُمْ فِيهِ سَوَاءٌ أَفَبِنِعْمَةِ اللهِ يَجْحَدُونَ) .

2 Selman Farisi bio je svojevremeno slobodan, ali su ga neki strani trgovci kao dječaka ugrabili u Vadil-Kurau i

2217. PRIČAO NAM JE Ebu-Jeman, a njega obavijestio Šu'ajb, a ovome saopćio Ebu-Zinad, prenoseći od A'redža, on od Ebu-Hurejre, radijallahu anhu, da je rekao:

– Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, kazao je: "Ibrahim, alejhis-selam, putovao je sa (ženom) Sarom i s njom ušao u jedno naselje u kome je bio jedan od vladara, odnosno nasilnik, pa mu je rečeno: "Ušao je Ibrahim sa ženom, a ona je jedna od najljepših žena."

Vladar je poslao po njega (i kada je došao upitao je): "Ibrahime, ko je ona s tobom?"

– Moja sestra – odgovorio je on.

Potom se njoj vratio i rekao: "Ne demantuj moju izjavu! Ja sam im saopćio da si ti moja (po vjeri) sestra. Bogami, na zemlji i nema pravog vjernika osim mene i tebe."

On je kasnije (po naređenju) poslao Saru caru. Car je ustao k njoj, a ona odmah uzela abdest, klanjala namaz i uputila Allahu dovu: "Allahu moj, ako ja uistinu vjerujem Tebe i Tvoga Poslanika i čuvam svoj spolni organ samo za svoga muža, ne natovari mi ovog nevjernika!"

On tada bi zagušen toliko da je lupao svojom nogom.

A'redž je kazao:

– Ebu-Seleme b. Abdur-Rahman je rekao da je Ebu-Hurejre, uistinu, izjavio da je Sara još rekla: "Bože moj, ako on sada umre, reći će se: "Ubila ga je ona", pa ga je gušenje popustilo.

Potom je on – rekao je Ebu-Hurejra – opet ustao k njoj, a ona je uzela abdeset, klanjala i zamolila: "Allahu moj, ako ja vjerujem Tebe i Tvoga Poslanika i čuvam svoj spolni organ samo za svoga muža, ne natovari mi ovog nevjernika!"

٢٢١٧. حَدَّثَنَا أَبُو الْيَمَانِ أَخْبَرَنَا شُعَيْبٌ حَدَّثَنَا أَبُو الزِّنَادِ عَنِ الأَعْرَجِ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ قَالَ النَّبِيُّ ﷺ هَاجَرَ إِبْرَاهِيمُ عَلَيْهِ السَّلَامُ بِسَارَةَ فَدَخَلَ بِهَا قَرْيَةً فِيهَا مَلِكٌ مِنَ الْمُلُوكِ أَوْ جَبَّارٌ مِنَ الْجَبَابِرَةِ فَقِيلَ دَخَلَ إِبْرَاهِيمُ بِامْرَأَةٍ هِيَ مِنْ أَحْسَنِ النِّسَاءِ فَأَرْسَلَ إِلَيْهِ أَنْ يَا إِبْرَاهِيمُ مَنْ هَذِهِ الَّتِي مَعَكَ قَالَ أُخْتِي ثُمَّ رَجَعَ إِلَيْهَا فَقَالَ لَا تُكَذِّبِي حَدِيثِي فَإِنِّي أَخْبَرْتُهُمْ أَنَّكِ أُخْتِي وَاللهِ إِنْ عَلَى الأَرْضِ مُؤْمِنٌ غَيْرِي وَغَيْرُكِ فَأَرْسَلَ بِهَا إِلَيْهِ فَقَامَ إِلَيْهَا فَقَامَتْ تَوَضَّأُ وَتُصَلِّي فَقَالَتِ اللَّهُمَّ إِنْ كُنْتُ آمَنْتُ بِكَ وَبِرَسُولِكَ وَأَحْصَنْتُ فَرْجِي إِلَّا عَلَى زَوْجِي فَلَا تُسَلِّطْ عَلَيَّ الْكَافِرَ فَغُطَّ حَتَّى رَكَضَ بِرِجْلِهِ قَالَ الأَعْرَجُ قَالَ أَبُو سَلَمَةَ بْنُ عَبْدِ الرَّحْمَنِ إِنَّ أَبَا هُرَيْرَةَ قَالَ قَالَتِ اللَّهُمَّ إِنْ يَمُتْ يُقَالُ هِيَ قَتَلَتْهُ فَأُرْسِلَ ثُمَّ قَامَ إِلَيْهَا فَقَامَتْ تَوَضَّأُ تُصَلِّي وَتَقُولُ اللَّهُمَّ إِنْ كُنْتُ آمَنْتُ بِكَ وَبِرَسُولِكَ وَأَحْصَنْتُ فَرْجِي إِلَّا عَلَى زَوْجِي فَلَا تُسَلِّطْ عَلَيَّ هَذَا الْكَافِرَ فَغُطَّ حَتَّى رَكَضَ بِرِجْلِهِ قَالَ عَبْدُ الرَّحْمَنِ قَالَ أَبُو سَلَمَةَ قَالَ أَبُو هُرَيْرَةَ فَقَالَتِ اللَّهُمَّ إِنْ يَمُتْ فَيُقَالُ هِيَ قَتَلَتْهُ فَأُرْسِلَ فِي الثَّانِيَةِ أَوْ فِي الثَّالِثَةِ فَقَالَ وَاللهِ مَا أَرْسَلْتُمْ إِلَيَّ إِلَّا شَيْطَانًا ارْجِعُوهَا إِلَى إِبْرَاهِيمَ وَأَعْطُوهَا آجَرَ فَرَجَعَتْ إِلَى إِبْرَاهِيمَ عَلَيْهِ السَّلَامُ فَقَالَتْ أَشَعَرْتَ أَنَّ اللهَ كَبَتَ الْكَافِرَ وَأَخْدَمَ وَلِيدَةً.

---

prodali nekom Jevreju u Medini, a ovaj ga prodao drugom Jevreju iz plemena Kurejz. Kada se Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, preselio u Medinu, Selman mu je kao rob donio nešto datula na poklon, a nešto kao milostinju da izvidi hoće li i nju primiti, jer se znalo da vjerovjesnici milostinju ne primaju. Pošto se njegovo uvjerenje obistinilo, on je odmah primio islam i Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, naredio mu je da radi na svom oslobođenju.

Tada je opet bio zagušen toliko da je lupao nogom.
Abdur-Rahman je rekao:
– Ebu-Seleme je kazao da je Ebu-Hurejra izjavio da je ona poslije rekla: "Allahu moj, ako on sada umre, reći će se: 'Ubila ga ona.' Tako je bio puštan dva ili tri puta."
Potom je on rekao: "Bogami, poslali ste mi šejtana. Vratite je Ibrahimu i podajte joj sluškinju (Hadžeru)." Sara se tada vratila Ibrahimu, alejhis-selam, i rekla: "Znaš li da je Allah ponizio onog nevjernika, a (meni) dao sluškinju?"

2218. PRIČAO NAM JE Kutejbe, njemu Lejs, prenoseći od Ibnu-Šihaba, on od Urve, a ovaj od Aiše, radijallahu anha, da je rekla:
– Sporili su se S'ad b. Ebi-Vekkas i Abd b. Zem'a za jednog dječaka.
Sa'd je rekao: "Allahov Poslaniče, ovo je sin moga brata Utbe b. Ebi-Vekkasa, koji mu je oporučio da je to njegov sin. Pogledaj na njegovu sličnost (Utbu)!"
Abd b. Zem'a je rekao: "Allahov Poslaniče, ovo je moj brat. Rođen je na postelji moga oca od njegove robinjice."
Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, pogledao je i uočio jasnu sličnost Utbi, a potom rekao: "O Abdu, ono je tvoje! Dijete pripada postelji, a preljubniku kamen (kamenovanje). Sevdo, kćeri Zem'aova, pokrivaj se od njega!" I Sevda ga nije više nikada vidjela.[1]

٢٢١٨. حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ حَدَّثَنَا اللَّيْثُ عَنْ ابْنِ شِهَابٍ عَنْ عُرْوَةَ عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهَا أَنَّهَا قَالَتْ اخْتَصَمَ سَعْدُ بْنُ أَبِي وَقَّاصٍ وَعَبْدُ بْنُ زَمْعَةَ فِي غُلَامٍ فَقَالَ سَعْدٌ هَذَا يَا رَسُولَ اللهِ ابْنُ أَخِي عُتْبَةُ بْنُ أَبِي وَقَّاصٍ عَهِدَ إِلَيَّ أَنَّهُ ابْنُهُ انْظُرْ إِلَى شَبَهِهِ وَقَالَ عَبْدُ بْنُ زَمْعَةَ هَذَا أَخِي يَا رَسُولَ اللهِ وُلِدَ عَلَى فِرَاشِ أَبِي مِنْ وَلِيدَتِهِ فَنَظَرَ رَسُولُ اللهِ ﷺ إِلَى شَبَهِهِ فَرَأَى شَبَهًا بَيِّنًا بِعُتْبَةَ فَقَالَ هُوَ لَكَ يَا عَبْدُ بْنَ زَمْعَةَ الْوَلَدُ لِلْفِرَاشِ وَلِلْعَاهِرِ الْحَجَرُ وَاحْتَجِبِي مِنْهُ يَا سَوْدَةُ بِنْتَ زَمْعَةَ فَلَمْ تَرَهُ سَوْدَةُ قَطُّ .

2219. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Beššar, njemu Gunder, a ovome Šu'be, prenoseći od Sa'da, a on od svoga oca da je Abdur-Rahman b. Avf, radijallahu anhu, rekao Suhejbu:
"Boj se Allaha i ne pripisuj se drugom osim svome ocu!"

٢٢١٩. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ بَشَّارٍ حَدَّثَنَا غُنْدَرٌ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ عَنْ سَعْدٍ عَنْ أَبِيهِ قَالَ عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ عَوْفٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ لِصُهَيْبٍ اتَّقِ اللهَ وَلَا تَدَّعِ إِلَى غَيْرِ أَبِيكَ فَقَالَ صُهَيْبٌ

1 Sevda je kći Utbe b. Vekkasa i do ovog spora dječaka spornog porijekla smatrala je svojim bratom po ocu.

– Ne raduje mene da sam ja toga i toga – rekao je Suhejb. – Ja sam – kazao je on – rekao to, jer sam ukraden kada sam bio dijete.[1]

مَا يَسُرُّنِي أَنَّ لِي كَذَا وَكَذَا وَأَنِّي قُلْتُ ذَلِكَ وَلَكِنِّي سُرِقْتُ وَأَنَا صَبِيٌّ .

2220. PRIČAO NAM JE Ebu-Jeman, njega obavijestio Šu'ajb prenoseći od Zuhrija, ovoga Urve b. Zubejr, da mu je Hakim b. Hizam saopćio kako je on rekao:
"Šta misliš, Allahov Poslaniče, čuvao sam se grijeha u mnogim poslovima – ili je rekao – činio sam u predislamsko doba mnoge poslove kao: obilaženje rodbine, oslobađanje robova i dijeljenje milostinje – pa da li imam za to kakvu nagradu?"
Hakim, radijallahu anhu, rekao je:
– Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, odgovorio je: "Primio si islam na onom dobru što je prethodilo (i imat ćeš dobro)."

٢٢٢٠. حَدَّثَنَا أَبُو الْيَمَانِ أَخْبَرَنَا شُعَيْبٌ عَنْ الزُّهْرِيِّ قَالَ أَخْبَرَنِي عُرْوَةُ بْنُ الزُّبَيْرِ أَنَّ حَكِيمَ بْنَ حِزَامٍ أَخْبَرَهُ أَنَّهُ قَالَ يَا رَسُولَ اللهِ أَرَأَيْتَ أُمُورًا كُنْتُ أَتَحَنَّثُ أَوْ أَتَحَنَّتُ بِهَا فِي الْجَاهِلِيَّةِ مِنْ صِلَةٍ وَعَتَاقَةٍ وَصَدَقَةٍ هَلْ لِي فِيهَا أَجْرٌ قَالَ حَكِيمٌ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ أَسْلَمْتَ عَلَى مَا سَلَفَ لَكَ مِنْ خَيْرٍ .

O KOŽAMA KREPANIH ŽIVOTINJA PRIJE NEGO SE UŠTAVE

بَابُ جُلُودِ الْمَيْتَةِ قَبْلَ أَنْ تُدْبَغَ

2221. PRIČAO NAM JE Zuhejr b. Harb, njemu Ja'kub b. Ibrahim, a ovome njegov otac prenoseći od Saliha, koji je kazao da mu je rekao Ibnu-Šihab da ga je obavijestio Ubejdullah b. Abdullah, da mu je Abdullah b. Abbas, radijallahu anhuma, kazao:
– Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, prošao je pokraj krepane ovce i rekao: "Da li biste se koristili njenom kožom?"
– Ona je krepana – kazali su oni.
– Zabranjeno ju je samo jesti – rekao je on.

٢٢٢١. حَدَّثَنَا زُهَيْرُ بْنُ حَرْبٍ حَدَّثَنَا يَعْقُوبُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ حَدَّثَنَا أَبِي عَنْ صَالِحٍ قَالَ حَدَّثَنِي ابْنُ شِهَابٍ أَنَّ عُبَيْدَ اللهِ بْنَ عَبْدِ اللهِ أَخْبَرَهُ أَنَّ عَبْدَ اللهِ بْنَ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا أَخْبَرَهُ أَنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ مَرَّ بِشَاةٍ مَيِّتَةٍ فَقَالَ هَلَّا اسْتَمْتَعْتُمْ بِإِهَابِهَا قَالُوا إِنَّهَا مَيِّتَةٌ قَالَ إِنَّمَا حَرُمَ أَكْلُهَا .

---

1 Suhejb je tvrdio da je sin Sinana b. Malika, a dalji potomak Nemira b. Kasita. Majka mu je bila iz plemena Temim. Rastući među Grcima kao rob, govorio je grčkim jezikom bolje nego arapskim. Po oslobođenju živio je u Medini i mnogi Arapi mislili su da je on porijeklom Grk.

UBIJANJE SVINJA

باب قتل الخنزير

Džabir je rekao: "Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, zabranio je kupoprodaju svinja."

وَقَالَ جَابِرٌ حَرَّمَ النَّبِيُّ ﷺ بَيْعَ الْخِنْزِيرِ .

2222. PRIČAO NAM JE Kutejbe b. Seid, a njemu Lejs prenoseći od Ibnu-Šihaba, on od Ibnu-Musejjeba, koji je čuo Ebu-Hurejru, radijallahu anhu, kako govori:
– Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao je: "Tako mi Onoga u Čijoj je ruci moja duša, možda će među vas (ubrzo) sići Sin Merjemin kao pravedan sudac, pa će razbiti krst, ubiti svinje i ukinuti glavarinu (vojnicu), pa će se imetak prelijevati da ga neće više niko htjeti primati."[2]

٢٢٢٢. حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ بْنُ سَعِيدٍ حَدَّثَنَا اللَّيْثُ عَنْ ابْنِ شِهَابٍ عَنْ ابْنِ الْمُسَيَّبِ أَنَّهُ سَمِعَ أَبَا هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ يَقُولُ قَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ وَالَّذِي نَفْسِي بِيَدِهِ لَيُوشِكَنَّ أَنْ يَنْزِلَ فِيكُمْ ابْنُ مَرْيَمَ حَكَمًا مُقْسِطًا فَيَكْسِرَ الصَّلِيبَ وَيَقْتُلَ الْخِنْزِيرَ وَيَضَعَ الْجِزْيَةَ وَيَفِيضَ الْمَالُ حَتَّى لَا يَقْبَلَهُ أَحَدٌ .

NE TOPI SE LOJ KREPANE ŽIVOTINJE I NE PRODAJE MAST IZ NJENE KOSTI

باب لا يُذاب شحم الميتة ولا يُباع ودكه

Tako je prenio Džabir od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem.

رَوَاهُ جَابِرٌ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ عَنْ النَّبِيِّ ﷺ .

2223. PRIČAO NAM JE Humejdi, njemu Sufjan, a ovome Amr b. Dinar rekavši da ga je obavijestio Tavus da je čuo Ibnu-Abbasa, radijallahu anhuma, kako govori: "Omeru je preneseno da je jedan (čovjek) prodavao vino, pa je rekao: "Allah ga ubio!" Zar on nije znao da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Allah je prokleo..." Njima je bio zabranjen loj, ali su ga oni topili (i u grudama) prodavali."

٢٢٢٣. حَدَّثَنَا الْحُمَيْدِيُّ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ حَدَّثَنَا عَمْرُو بْنُ دِينَارٍ قَالَ أَخْبَرَنِي طَاوُسٌ أَنَّهُ سَمِعَ ابْنَ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا يَقُولُ بَلَغَ عُمَرَ بْنَ الْخَطَّابِ أَنَّ فُلَانًا بَاعَ خَمْرًا فَقَالَ قَاتَلَ اللهُ فُلَانًا أَلَمْ يَعْلَمْ أَنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ قَالَ قَاتَلَ اللهُ الْيَهُودَ حُرِّمَتْ عَلَيْهِمْ الشُّحُومُ فَجَمَلُوهَا فَبَاعُوهَا .

2 Prema gornjem hadisu krst nije simbol Isaova nauka, a jedenje svinjskog mesa bilo je zabranjeno njegovim sljedbenicima. Tahavi kaže: "Musliman ne može koristiti ništa svinjsko. Svinja je u svojoj suštini sva nečista i koža joj štavljenjem ne postaje čista."

2224. PRIČAO NAM JE Abdan, njega obavijestio Abdullah, a ovoga Junus, prenoseći od Ibnu-Šihaba, koji je čuo Seida b. Musejjeba da prenosi od Ebu-Hurejre, radijallahu anhu, da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
"Allah je prokleo židove. Njima je bio zabranjen loj (koristiti), ali su ga oni prodavali i novce od njega koristili (jeli)."
Ebu-Abdullah (Buharija) je rekao: "Allah ih ubio!", znači "... prokleo ih!", a u Kur'anu kutilel-harrasun – "Ubijeni su lašci", znači "Prokleti su lašci."

٢٢٢٤. حَدَّثَنَا عَبْدَانُ أَخْبَرَنَا عَبْدُ اللهِ أَخْبَرَنَا يُونُسُ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ سَمِعْتُ سَعِيدَ بْنَ الْمُسَيَّبِ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ أَنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ قَالَ قَاتَلَ اللهُ يَهُودَ حُرِّمَتْ عَلَيْهِمُ الشُّحُومُ فَبَاعُوهَا وَأَكَلُوا أَثْمَانَهَا قَالَ أَبُو عَبْد اللهِ (قَاتَلَهُمُ اللهُ) لَعَنَهُمْ (قُتِلَ) لُعِنَ (الْخَرَّاصُونَ) .

KUPOPRODAJA SLIKA (LIKOVA) U KOJIMA (DOK SU ŽIVA) NEMA DUŠE I ČIME SE OD TOGA MEKRUH BAVITI

باب بَيْعِ التَّصاوِيرِ الَّتي لَيْسَ فِيهَا رُوحٌ وما يُكْرَهُ مِنْ ذلِكَ

2225. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Abdul-Vehhab, njemu Jezid b. Zurej', koga je obavijestio Avf, prenoseći od Seida b. Ebu-Hasana, koji je kazao:
– Bio sam kod Ibn-Abbasa, radijallahu anhuma, kada mu je došao jedan čovjek i rekao: "Ibnu-Abbasu! Ja sam čovjek čije je izdržavanje od rada mojih ruku, a pravim, evo, ove slike?"
Potom je Ibnu-Abbas rekao:
– Neću ti reći ništa, osim ono što sam čuo od Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem. Čuo sam ga kako kaže: "Ko napravi kakvu sliku, Allah će ga mučiti dok u nju ne udahne dušu, a on neće moći u nju nikada udahnuti dušu."
Tada se taj čovjek jako podigao, a lice mu požutjelo, pa je Ibnu-Abbas rekao: "Teško tebi! Ako se nećeš proći toga nego (hoćeš) da to radiš, pa drži se ovog drveća i svega u čemu nema duše (slikaj to)!"
Ebu-Abdullah (Buharija) kaže: "Seid b. Arube je čuo od Nadra b. Enesa samo ovaj jedini hadis."

٢٢٢٥. حَدَّثَنَا عَبْدُ اللهِ بْنُ عَبْدِ الْوَهَّابِ حَدَّثَنَا يَزِيدُ بْنُ زُرَيْعٍ أَخْبَرَنَا عَوْفٌ عَنْ سَعِيدِ بْنِ أَبِي الْحَسَنِ قَالَ كُنْتُ عِنْدَ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا إِذْ أَتَاهُ رَجُلٌ فَقَالَ يَا أَبَا عَبَّاسٍ إِنِّي إِنْسَانٌ إِنَّمَا مَعِيشَتِي مِنْ صَنْعَةِ يَدِي وَإِنِّي أَصْنَعُ هَذِهِ التَّصَاوِيرَ فَقَالَ ابْنُ عَبَّاسٍ لَا أُحَدِّثُكَ إِلَّا مَا سَمِعْتُ رَسُولَ اللهِ ﷺ يَقُولُ سَمِعْتُهُ يَقُولُ مَنْ صَوَّرَ صُورَةً فَإِنَّ اللهَ مُعَذِّبُهُ حَتَّى يَنْفُخَ فِيهَا الرُّوحَ وَلَيْسَ بِنَافِخٍ فِيهَا أَبَدًا فَرَبَا الرَّجُلُ رَبْوَةً شَدِيدَةً وَاصْفَرَّ وَجْهُهُ فَقَالَ وَيْحَكَ إِنْ أَبَيْتَ إِلَّا أَنْ تَصْنَعَ فَعَلَيْكَ بِهَذَا الشَّجَرِ كُلِّ شَيْءٍ لَيْسَ فِيهِ رُوحٌ قَالَ أَبُو عَبْد اللهِ سَمِعَ سَعِيدُ بْنُ أَبِي عَرُوبَةَ مِنَ النَّضْرِ بْنِ أَنَسٍ هَذَا الْوَاحِدَ .

ZABRANA TRGOVANJA ALKOHOLOM

باب تحريم التجارة في الخمر

Džabir je rekao: "Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, zabranio je trgovati vinom (alkoholom)."

وَقَالَ جَابِرٌ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ حَرَّمَ النَّبِيُّ ﷺ بَيْعَ الْخَمْرِ.

2216. PRIČAO NAM JE Muslim, a njemu Šu'ajb, prenoseći od A'meša, on od Ebu-Duhaa, ovaj od Mesruka, a on opet od Aiše, radijallahu anha:
– Kada su objavljeni posljednji ajeti, poglavlje El-Bekare, Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, izašao je (iz kuće u džamiju) i rekao: "Zabranjeno je trgovati alkoholom (vinom)."[1]

٢٢٢٦. حَدَّثَنَا مُسْلِمٌ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ عَنْ الأَعْمَشِ عَنْ أَبِي الضُّحَى عَنْ مَسْرُوقٍ عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهَا لَمَّا نَزَلَتْ آيَاتُ سُورَةِ الْبَقَرَةِ عَنْ آخِرِهَا خَرَجَ النَّبِيُّ ﷺ فَقَالَ حُرِّمَتْ التِّجَارَةُ فِي الْخَمْرِ.

GRIJEH ONOGA KO PRODA SLOBODNA ČOVJEKA

باب إثم من باع حرًّا

2227. PRIČAO MI JE Bišr b. Merhum, njemu Jahja b. Sulejm prenoseći od Isma'ila b. Umejje, on od Seida b. Ebi-Seida, ovaj od Ebu-Hurejre, radijallahu anhu, da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
– Allah je kazao: "Tri su vrste ljudi kojima ću ja biti parničar na Sudnjem danu: čovjek koji je dao obećanje zaklevši se Mnome, pa iznevjerio; čovjek koji je prodao slobodnog čovjeka i novac od njega pojeo (iskoristio) i čovjek koji je unajmio radnika i iskoristio ga (njegov rad), a nije mu dao njegovu zaradu."

٢٢٢٧. حَدَّثَنِي بِشْرُ بْنُ مَرْحُومٍ حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ سُلَيْمٍ عَنْ إِسْمَاعِيلَ بْنِ أُمَيَّةَ عَنْ سَعِيدِ بْنِ أَبِي سَعِيدٍ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ عَنْ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ قَالَ اللهُ ثَلاثَةٌ أَنَا خَصْمُهُمْ يَوْمَ الْقِيَامَةِ رَجُلٌ أَعْطَى بِي ثُمَّ غَدَرَ وَرَجُلٌ بَاعَ حُرًّا فَأَكَلَ ثَمَنَهُ وَرَجُلٌ اسْتَأْجَرَ أَجِيرًا فَاسْتَوْفَى مِنْهُ وَلَمْ يُعْطِ أَجْرَهُ.

---

1 Ova aluzija odnosi se na 219. ajet poglavlja El-Bekare koji u prijevodu glasi: "Pitaju te za alkohol i hazardne igre. Reci: U njima je veliki grijeh, a i neke koristi ljudima, ali im je grijeh mnogo veći od njihove koristi." Ajet je samo nagovijestio zabranu korištenja alkohola.
Zbog velikih negativnih posljedica korištenja alkohola i hazarda, Kur'an ih je kasnije u poglavlju El-Maide u 91. i 92. ajetu najstrožije zabranio.

ZAMJENJIVANJE ROBOVA I ŽIVOTINJA ZA ŽIVOTINJE NA PRIČEK

باب بَيْعِ الْعَبِيدِ وَالْحَيَوَانِ بِالْحَيَوَانِ نَسِيئَةً

Ibnu-Omer je kupio jahaću devu za četiri petogodišnje deve, jamčeći prodavaocu da će ih predati njihovom vlasniku na Rebezi.
Ibnu-Abbas je rekao: "Jedna deva može biti bolja od dvije deve."
Rafi' b. Hadidž zamijenio je jednu devu za dvije. Jednu od njih dao je odmah prodavaocu i rekao: "Drugu ću ti dotjerati, ako Bog da, polahko sutra."
Ibnu-Musejjeb je rekao: "Nema kamate u (zamjenjivanju) stoke: deva za dvije deve, ovca za dvije ovce do određenog roka."
Ibnu-Sirin je rekao: "Nema štete (dati) devu za dvije deve (dirhem za dirhem) s odgodom primopredaje.

وَاشْتَرَى ابْنُ عُمَرَ رَاحِلَةً بِأَرْبَعَةِ أَبْعِرَةٍ مَضْمُونَةٍ عَلَيْهِ يُوفِيهَا صَاحِبَهَا بِالرَّبَذَةِ وَقَالَ ابْنُ عَبَّاسٍ قَدْ يَكُونُ الْبَعِيرُ خَيْرًا مِنَ الْبَعِيرَيْنِ وَاشْتَرَى رَافِعُ بْنُ خَدِيجٍ بَعِيرًا بِبَعِيرَيْنِ فَأَعْطَاهُ أَحَدَهُمَا وَقَالَ آتِيكَ بِالْآخَرِ غَدًا رَهْوًا إِنْ شَاءَ اللهُ وَقَالَ ابْنُ الْمُسَيَّبِ لَا رِبَا فِي الْحَيَوَانِ الْبَعِيرُ بِالْبَعِيرَيْنِ وَالشَّاةُ بِالشَّاتَيْنِ إِلَى أَجَلٍ وَقَالَ ابْنُ سِيرِينَ لَا بَأْسَ بَعِيرٌ بِبَعِيرَيْنِ نَسِيئَةً .

2228. PRIČAO NAM JE Sulejman b. Harb, njemu Hammad b. Jezid prenoseći od Sabita, on od Enesa, radijallahu anhu, da je rekao:
"Među robljem (iz Hajbera) bila je Safija i došla (kao udio) Dihji Kelbiju, a potom je došla Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem."

٢٢٢٨. حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ حَرْبٍ حَدَّثَنَا حَمَّادُ بْنُ زَيْدٍ عَنْ ثَابِتٍ عَنْ أَنَسٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ كَانَ فِي السَّبْيِ صَفِيَّةُ فَصَارَتْ إِلَى دَحْيَةَ الْكَلْبِيِّ ثُمَّ صَارَتْ إِلَى النَّبِيِّ ﷺ .

PRODAVANJE ROBOVA

باب بَيْعِ الرَّقِيقِ

2229. PRIČAO NAM JE Ebu-Jeman, njega obavijestio Šu'ajb prenoseći od Zuhrija, kome je saopćio Ibnu-Muhajriz, a njemu Ebu-Seid Hudri, radijallahu anhu, da je, dok je jedanput sjedio kod Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
– Allahov Poslaniče, mi (spolno) općimo s robinjama a hoćemo da ih prodamo te ne želimo da s njima imamo djecu, pa šta misliš o ejakuliranju izvan materice (*azl*)?[1]

٢٢٢٩. حَدَّثَنَا أَبُو الْيَمَانِ أَخْبَرَنَا شُعَيْبٌ عَنِ الزُّهْرِيِّ قَالَ أَخْبَرَنِي ابْنُ مُحَيْرِيزٍ أَنَّ أَبَا سَعِيدٍ الْخُدْرِيَّ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ أَخْبَرَهُ أَنَّهُ بَيْنَمَا هُوَ جَالِسٌ عِنْدَ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ يَا رَسُولَ اللهِ إِنَّا نُصِيبُ سَبْيًا فَنُحِبُّ الْأَثْمَانَ فَكَيْفَ تَرَى فِي الْعَزْلِ فَقَالَ أَوَإِنَّكُمْ تَفْعَلُونَ ذَلِكَ لَا عَلَيْكُمْ أَنْ لَا تَفْعَلُوا

1 Izraz *azl* znači pred samu ejakulaciju izvući spolni organ iz vulve ne želeći začeće.

ذَلِكُمْ فَإِنَّهَا لَيْسَتْ نَسَمَةٌ كَتَبَ اللهُ أَنْ تَخْرُجَ إِلَّا هِيَ خَارِجَةٌ .

– A zar vi to stvarno radite? – upitao je on. – Nemate štete ako to i (ne) radite, jer nema bića kome je Allah propisao da izađe (na ovaj svijet), a da ono i ne izađe."[2]

باب بيع المدبر

PRODAJA ROBA KOME JE NJEGOV GOSPODAR OBEĆAO SLOBODU POSLIJE SVOJE SMRTI

٢٢٣٠. حَدَّثَنَا ابْنُ نُمَيْرٍ حَدَّثَنَا وَكِيعٌ حَدَّثَنَا إِسْمَاعِيلُ عَنْ سَلَمَةَ بْنِ كُهَيْلٍ عَنْ عَطَاءٍ عَنْ جَابِرٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ بَاعَ النَّبِيُّ ﷺ الْمُدَبَّرَ .

2230. PRIČAO NAM JE Ibn-Numejr, njemu Veki', a ovome Isma'il, prenoseći od Seleme b. Kuhejla, on od Ataa, a on od Džabira, radijallahu anhu, da je rekao: "Prodao je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, roba kojem je njegov gospodar obećao slobodu nakon svoje smrti (i dao tom gospodaru novac)."

٢٢٣١. حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ عَنْ عَمْرٍو سَمِعَ جَابِرَ بْنَ عَبْدِ اللهِ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا يَقُولُ بَاعَهُ رَسُولُ اللهِ ﷺ .

2231. PRIČAO NAM JE Kutejbe, njemu Sufjan, prenoseći od Amra koji je čuo Džabira b. Abdullaha, radijallahu anhu, da kaže: "Prodao ga je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem."

٢٢٣٢ - ٢٢٣٣. حَدَّثَنِي زُهَيْرُ بْنُ حَرْبٍ حَدَّثَنَا يَعْقُوبُ حَدَّثَنَا أَبِي عَنْ صَالِحٍ قَالَ حَدَّثَ ابْنُ شِهَابٍ أَنَّ عُبَيْدَ اللهِ أَخْبَرَهُ أَنَّ زَيْدَ بْنَ خَالِدٍ وَأَبَا هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا أَخْبَرَاهُ أَنَّهُمَا سَمِعَا رَسُولَ اللهِ ﷺ يُسْأَلُ عَنِ الْأَمَةِ تَزْنِي وَلَمْ تُحْصَنْ قَالَ اجْلِدُوهَا ثُمَّ إِنْ زَنَتْ فَاجْلِدُوهَا ثُمَّ بِيعُوهَا بَعْدَ الثَّالِثَةِ أَوِ الرَّابِعَةِ .

2232, 2233. PRIČAO MI JE Zuhejr b. Harb, njemu Ja'kub, a ovome njegov otac, prenoseći od Saliha da je Ibnu-Šihab pričao da ga je obavijestio Ubejdullah, a njega Zejd b. Halid i Ebu-Hurejre, radijallahu anhuma, da su čuli kada je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, pitan za robinju koja čini preljub, a nije udana – rekao:
– Išibajte je, pa ako kasnije učini preljub opet je išibajte, a poslije trećeg ili (je rekao) četvrtog (preljuba), prodajte je!

2 U hadisu spomenuto roblje muslimani su zarobili od plemena Hevazin 8. godine po Hidžri prilikom bitke na Hunejnu.

2234. PRIČAO NAM JE Abdul-Aziz b. Abdullah, a njega je obavijestio Lejs, prenoseći od Seida, on od svoga oca, da je Ebu-Hurejre, radijallahu anhu, kazao:
– Čuo sam Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, kako kaže:
"Kada robinja nekog od vas učini blud i njena se preljuba jasno dokaže, primijenite prema njoj šerijatsku kaznu (100 štapova), a ne ukoravajte je! Ako opet učini blud, primijenite opet šerijatsku kaznu, a ne ukoravajte je, pa ako učini blud treći put i njen se blud jasno dokaže, neka je (gospodar) proda makar za uže od kostrijeti (dlake)!"

٢٢٣٤. حَدَّثَنَا عَبْدُ الْعَزِيزِ بْنُ عَبْدِ اللهِ قَالَ أَخْبَرَنِي اللَّيْثُ عَنْ سَعِيدٍ عَنْ أَبِيهِ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ سَمِعْتُ النَّبِيَّ ﷺ يَقُولُ إِذَا زَنَتْ أَمَةُ أَحَدِكُمْ فَتَبَيَّنَ زِنَاهَا فَلْيَجْلِدْهَا الْحَدَّ وَلَا يُثَرِّبْ عَلَيْهَا ثُمَّ إِنْ زَنَتْ فَلْيَجْلِدْهَا الْحَدَّ وَلَا يُثَرِّبْ ثُمَّ إِنْ زَنَتِ الثَّالِثَةَ فَتَبَيَّنَ زِنَاهَا فَلْيَبِعْهَا وَلَوْ بِحَبْلٍ مِنْ شَعَرٍ.

MOŽE LI ČOVJEK PUTOVATI S ROBINJOM PRIJE NEGO SE UVJERI DA NIJE TRUDNA (TAKO ŠTO DOBIJE MENSTRUACIJU)

بَاب هَلْ يُسَافِرُ بِالْجَارِيَةِ قَبْلَ أَنْ يَسْتَبْرِئَهَا

Hasan (Basri) nije vidio smetnju u tome da je (dok je na putu) poljubi ili pomiluje.
Ibnu-Omer, radijallahu anhuma, kaže: "Kada se pokloni robinja koja je s nekim spolno općila, ili se proda ili oslobodi, pa neka se (prije spolnog sastanka s drugim) utvrdi da u njenoj materici nema zametka tako što će imati menstruaciju, a u slučaju nevine (djevojke) to nije potrebno."
Ata' je kazao:
– Nema smetnje milovati svoju kupljenu noseću robinju, osim njen spolni organ, a i Uzvišeni Allah je rekao: "... i koji stidna mjesta svoja čuvaju, osim od žena svojih ili onih koje su u posjedu njihovu."[1]

وَلَمْ يَرَ الْحَسَنُ بَأْسًا أَنْ يُقَبِّلَهَا أَوْ يُبَاشِرَهَا وَقَالَ ابْنُ عُمَرَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا إِذَا وُهِبَتِ الْوَلِيدَةُ الَّتِي تُوطَأُ أَوْ بِيعَتْ أَوْ عَتَقَتْ فَلْيُسْتَبْرَأْ رَحِمُهَا بِحَيْضَةٍ وَلَا تُسْتَبْرَأُ الْعَذْرَاءُ وَقَالَ عَطَاءٌ لَا بَأْسَ أَنْ يُصِيبَ مِنْ جَارِيَتِهِ الْحَامِلِ مَا دُونَ الْفَرْجِ وَقَالَ اللهُ تَعَالَى (إِلَّا عَلَى أَزْوَاجِهِمْ أَوْ مَا مَلَكَتْ أَيْمَانُهُمْ).

1 El-Mu'minun, 5-6.

2235. PRIČAO NAM JE Abdul-Gaffar b. Davud, njemu Ja'kub b. Abdur-Rahman, prenoseći od Amra b. Ebu-Amra, on od Enesa b. Malika, radijallahu anhu, koji je rekao:

– Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, stigao je u Hajber. Kada mu je Allah dao da je osvojio tvrđavu, spomenuta mu je ljepota Safijje, kćerke Hujejj b. Ahtaba. Njen muž je već ubijen kada je ona još bila nevjesta, pa ju je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, izabrao za sebe, izveo je (iz Hajbera) i kada smo stigli u Seddu Revha, očistila se od menstruacije i on je s njom spavao. Poslije je on priredio jelo od datula, masla i upržcnog brašna na maloj kožnoj sofri. Zatim je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao (Enesu): "Obznani (svijetu) oko sebe (da prisustvuju vjenčanju!)", i to je bila svadba Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, sa Safijjom.

Poslije smo krenuli (izašli) prema Medini i vidio sam – rekao je Enes – Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, kako je iza sebe zastire svojim ogrtačem, potom sjede pokraj svoje deve, postavi (uspravno) svoje koljeno, a Safijja svojom nogom stade na njegovo koljeno i uzjaha (devu).

٢٢٣٥. حَدَّثَنَا عَبْدُ الْغَفَّارِ بْنُ دَاوُدَ حَدَّثَنَا يَعْقُوبُ بْنُ عَبْدِ الرَّحْمَنِ عَنْ عَمْرِو بْنِ أَبِي عَمْرٍو عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ قَدِمَ النَّبِيُّ ﷺ خَيْبَرَ فَلَمَّا فَتَحَ اللهُ عَلَيْهِ الْحِصْنَ ذُكِرَ لَهُ جَمَالُ صَفِيَّةَ بِنْتِ حُيَيِّ بْنِ أَخْطَبَ وَقَدْ قُتِلَ زَوْجُهَا وَكَانَتْ عَرُوسًا فَاصْطَفَاهَا رَسُولُ اللهِ ﷺ لِنَفْسِهِ فَخَرَجَ بِهَا حَتَّى بَلَغْنَا سَدَّ الرَّوْحَاءِ حَلَّتْ فَبَنَى بِهَا ثُمَّ صَنَعَ حَيْسًا فِي نِطَعٍ صَغِيرٍ ثُمَّ قَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ آذِنْ مَنْ حَوْلَكَ فَكَانَتْ تِلْكَ وَلِيمَةَ رَسُولِ اللهِ ﷺ عَلَى صَفِيَّةَ ثُمَّ خَرَجْنَا إِلَى الْمَدِينَةِ قَالَ فَرَأَيْتُ رَسُولَ اللهِ ﷺ يُحَوِّي لَهَا وَرَاءَهُ بِعَبَاءَةٍ ثُمَّ يَجْلِسُ عِنْدَ بَعِيرِهِ فَيَضَعُ رُكْبَتَهُ فَتَضَعُ صَفِيَّةُ رِجْلَهَا عَلَى رُكْبَتِهِ حَتَّى تَرْكَبَ.

KUPOPRODAJA KREPANIH ŽIVOTINJA I KIPOVA

بَاب بَيْعِ الْمَيْتَةِ وَالأَصْنَامِ

2236. PRIČAO NAM JE Kutejbe, njemu Lejs, prenoseći od Jezida b. Ebu-Habiba, on od Ataa b. Ebu-Rebaha, ovaj od Džabira b. Abdullaha, radijallahu anhuma, da je čuo Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, kako kaže:
"Godine oslobođenja (Mekke) i to u Mekki, Allah je zabranio i Njegov Poslanik trgovanje vinom, krepanom životinjom, svinjama i kipovima."
Tada je rečeno: "Allahov Poslaniče, šta misliš o loju krepane životinje; njime se mažu lađe, maste kože (pri štavljenju) i svijet od njega pravi sebi svijeće?"
– Ne, on je zabranjen – odgovorio je on.
Kazao je Ebu-Asim da mu je pričao Abdul-Hamid, a njemu Jezid:
– Pisao mi je Ata: "Čuo sam Džabira, radijallahu anhu, (da gornji hadis prenosi) od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem."

٢٢٣٦. حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ حَدَّثَنَا اللَّيْثُ عَنْ يَزِيدَ بْنِ أَبِي حَبِيبٍ عَنْ عَطَاءِ بْنِ أَبِي رَبَاحٍ عَنْ جَابِرِ بْنِ عَبْدِ اللهِ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا أَنَّهُ سَمِعَ رَسُولَ اللهِ ﷺ يَقُولُ عَامَ الْفَتْحِ وَهُوَ بِمَكَّةَ إِنَّ اللهَ وَرَسُولَهُ حَرَّمَ بَيْعَ الْخَمْرِ وَالْمَيْتَةِ وَالْخِنْزِيرِ وَالأَصْنَامِ فَقِيلَ يَا رَسُولَ اللهِ أَرَأَيْتَ شُحُومَ الْمَيْتَةِ فَإِنَّهَا يُطْلَى بِهَا السُّفُنُ وَيُدْهَنُ بِهَا الْجُلُودُ وَيَسْتَصْبِحُ بِهَا النَّاسُ فَقَالَ لاَ هُوَ حَرَامٌ ثُمَّ قَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ عِنْدَ ذَلِكَ قَاتَلَ اللهُ الْيَهُودَ إِنَّ اللهَ لَمَّا حَرَّمَ شُحُومَهَا جَمَلُوهُ ثُمَّ بَاعُوهُ فَأَكَلُوا ثَمَنَهُ قَالَ أَبُو عَاصِمٍ حَدَّثَنَا عَبْدُ الْحَمِيدِ حَدَّثَنَا يَزِيدُ كَتَبَ إِلَيَّ عَطَاءٌ سَمِعْتُ جَابِرًا رَضِيَ اللهُ عَنْهُ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ.

UNOVČENJE PSA

باب ثَمَنِ الْكَلْبِ

2237. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Jusuf, da ga je obavijestio Malik prenoseći od Ibnu-Šihaba, on od Ebu-Bekra b. Abdur-Rahmana, ovaj od Ebu-Mes'uda Ensarije, radijallahu anhu, da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, uistinu, zabranio (koristiti) novac od (prodanog) psa, dar robinje zarađen prostitucijom i novac vračara.

٢٢٣٧. حَدَّثَنَا عَبْدُ اللهِ بْنُ يُوسُفَ أَخْبَرَنَا مَالِكٌ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ عَنْ أَبِي بَكْرِ بْنِ عَبْدِ الرَّحْمَنِ عَنْ أَبِي مَسْعُودٍ الأَنْصَارِيِّ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ أَنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ نَهَى عَنْ ثَمَنِ الْكَلْبِ وَمَهْرِ الْبَغِيِّ وَحُلْوَانِ الْكَاهِنِ.

2238. PRIČAO NAM JE Hadždžadž b. Minhal, prenoseći od Šu'be, koji kaže:
– Saopćio mi je Avn b. Ebu-Džuhajfe: "Vidio sam svoga oca kada je otkupio roba vještog u puštanju krvi (a poslije mu polupao instrumente), pa sam ga upitao o tome i on reče:
"Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, zabranio je koristiti novac od (prodanog) psa, imovinu koju robinja zaradi putem prostitucije, a prokleo je tetovirku, tetoviranu, onog koji jede kamate, onog koji daje kamate (drugom) i prokleo je slikara."[1]

٢٢٣٨. حَدَّثَنَا حَجَّاجُ بْنُ مِنْهَالٍ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ قَالَ أَخْبَرَنِي عَوْنُ بْنُ أَبِي جُحَيْفَةَ قَالَ رَأَيْتُ أَبِي اشْتَرَى حَجَّامًا فَأَمَرَ بِمَحَاجِمِهِ فَكُسِرَتْ فَسَأَلْتُهُ عَنْ ذَلِكَ قَالَ إِنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ نَهَى عَنْ ثَمَنِ الدَّمِ وَثَمَنِ الْكَلْبِ وَكَسْبِ الأَمَةِ وَلَعَنَ الْوَاشِمَةَ وَالْمُسْتَوْشِمَةَ وَآكِلَ الرِّبَا وَمُوكِلَهُ وَلَعَنَ الْمُصَوِّرَ.

1 Kupoprodaju psa dozvoljavaju: Muhamed b. Sirin, Abdur-Rahman b. Ebu-Lejla, Hakem, Hammad, Evza'i, Šafija, Ahmed, Ishak, Ebu-Sevr, Ibnu-Munzir i još mnogi drugi učenjaci.
Ibnu-Kudame je izjavio: "Kupoprodaja psa je zakonski neosnovana." Mekruh je unovčiti psa po mišljenju Ebu-Hurejre i Malika. Kupoprodaju lovačkog psa dozvoljavaju: Džabir, Ata, Neha'i i Ebu-Hanife.
Po mišljenju Šafije i Ahmeda pas ne predstavlja nikakvu imovinsku vrijednost i ko bi ubio tuđeg psa nije obavezan na odštetu.
Pse za ljude korisne dozvoljavaju unovčavati i dobiveni novac koristiti: Ata, Ibnu-Ebi-Rebaha, Ibrahim Neha'i, Ebu-Hanife i njegovi učenici, Suhnun i Malik, ali za pse koji su napast za ljude Ebu-Hanife i Ebu-Jusuf to ne dozvoljavaju.
U Bedai'u stoji: "Dozvoljava se kupoprodaja divljači koja ima zube derače, osim svinje, divljači poput psa, tigra, leoparda, lava, vuka, mačke i njima sličnih zvjerki."
Po mišljenju pravnika hanefijske škole pas predstavlja imovinsku vrijednost i ko tuđeg psa bespravno ubije obavezan je na odštetu. Zabilježeno je da je Abdullah b. Amr naredio jednom čovjeku da plati odštetu od 40 dirhema vlasniku ubijenog psa.
Tirmizi u svom *Sunenu* preko Džabira navodi da je Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, zabranio jesti i unovčavati psa i mačku, a Nesai u svom *Sunenu* dodaje: "... ali je kupoprodaju lovačkog psa dozvolio."
Kupoprodaja mačke i korištenje dobivenog novca dozvoljava najveći broj učenjaka u koje spadaju: Hasan Basri, Muhammed b. Sirin, Hakem, Hammad, Malik, Sufjan, Sevri, Ebu-Hanife i njegovi učenici, Šafija, Ahmed i Ishak; a mekruhom to smatraju: Ebu-Hurejra, Tavus i Mudžahid.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

U ime Allaha, Svemilosnog, Samilosnog!

كِتَابُ السَّلَمِ

PLAĆANJE UNAPRIJED

PLAĆANJE KUPOPRODAJNOG PREDMETA UNAPRIJED U SLUČAJU MJERENJA ODREĐENOM POZNATOM ŠUPLJOM MJEROM

باب السَّلَمِ فِي كَيْلٍ مَعْلُومٍ

2239. PRIČAO NAM JE Amr b. Zurare, da ga je obavijestio Isma'il b. Ulejje, njega Ibnu-Ebu-Nedžih, prenoseći od Abdullaha b. Kesira, on od Ebu-Minhala, da je Ibnu-Abbas, radijallahu anhuma, rekao:
"Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, došao je u Medinu, a svijet davaše novac unaprijed za plod palme, jednu pa i dvije godine", ili je Ibnu-Abbas rekao: "... za dvije ili za tri..." sumnjao je Isma'il. Tada je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
"Ko plaća određenu količinu datula unaprijed, neka plaća unaprijed samo uz određenu poznatu šuplju mjeru, i (ili) određeno poznato vaganje!"

٢٢٣٩. حَدَّثَنَا عَمْرُو بْنُ زُرَارَةَ أَخْبَرَنَا إِسْمَاعِيلُ ابْنُ عُلَيَّةَ أَخْبَرَنَا ابْنُ أَبِي نَجِيحٍ عَنْ عَبْدِ اللهِ بْنِ كَثِيرٍ عَنْ أَبِي الْمِنْهَالِ عَنْ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا قَالَ قَدِمَ رَسُولُ اللهِ ﷺ الْمَدِينَةَ وَالنَّاسُ يُسْلِفُونَ فِي الثَّمَرِ الْعَامَ وَالْعَامَيْنِ أَوْ قَالَ عَامَيْنِ أَوْ ثَلَاثَةً شَكَّ إِسْمَاعِيلُ فَقَالَ مَنْ سَلَّفَ فِي تَمْرٍ فَلْيُسْلِفْ فِي كَيْلٍ مَعْلُومٍ وَوَزْنٍ مَعْلُومٍ .

PRIČAO NAM JE Muhammed, njemu Isma'il koji je prenio od Ibnu-Ebu-Nedžiha da je ovo (dozvoljeno) samo kada je već tačno određena poznata šuplja mjera i (ili) određena poznata težina vaganjem.

حَدَّثَنَا مُحَمَّدٌ أَخْبَرَنَا إِسْمَاعِيلُ عَنْ ابْنِ أَبِي نَجِيحٍ بِهَذَا فِي كَيْلٍ مَعْلُومٍ وَوَزْنٍ مَعْلُومٍ .

PLAĆANJE UNAPRIJED PREDMETA KUPOPRODAJE U SLUČAJU ODREĐENE POZNATE MJERE VAGANJEM

باب السَّلَمِ فِي وَزْنٍ مَعْلُومٍ

2240. PRIČAO NAM JE Sadeka, da ga je obavijestio Ujejne, njega Ibnu-Ebi-Nedžih, prenoseći od Abdullaha b. Kesira, on od Ebu-Minhala, da je Ibnu-Abbas, radijallahu anhuma, rekao:

– Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, došao je u Medinu, a mještani su plaćali za plod datula unaprijed za dvije pa i tri godine, pa je rekao:

“Ko je unaprijed platio za nešto, pa neka bude uz tačno određenu poznatu šuplju mjeru i određenu poznatu težinu vaganjem do tačno određenog poznatog roka (predaje predmeta kupoprodaje).”

٢٢٤٠. حَدَّثَنَا صَدَقَةُ أَخْبَرَنَا ابْنُ عُيَيْنَةَ أَخْبَرَنَا ابْنُ أَبِي نَجِيحٍ عَنْ عَبْدِ اللهِ بْنِ كَثِيرٍ عَنْ أَبِي الْمِنْهَالِ عَنْ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا قَالَ قَدِمَ النَّبِيُّ ﷺ الْمَدِينَةَ وَهُمْ يُسْلِفُونَ بِالتَّمْرِ السَّنَتَيْنِ وَالثَّلَاثَ فَقَالَ مَنْ أَسْلَفَ فِي شَيْءٍ فَفِي كَيْلٍ مَعْلُومٍ وَوَزْنٍ مَعْلُومٍ إِلَى أَجَلٍ مَعْلُومٍ.

PRIČAO NAM JE Ali (b. Abdullah), njemu Sufjan, a ovome Ibnu-Ebi-Nedžih, rekavši:

“Pa neka plati unaprijed samo za određenu poznatu težinu šupljom mjerom, do određenog poznatog roka!”

حَدَّثَنَا عَلِيٌّ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ قَالَ حَدَّثَنِي ابْنُ أَبِي نَجِيحٍ وَقَالَ فَلْيُسْلِفْ فِي كَيْلٍ مَعْلُومٍ إِلَى أَجَلٍ مَعْلُومٍ.

2241. PRIČAO NAM JE Kutejbe, njemu Sufjan, prenoseći od Ibnu-Ebi-Nedžiha, on od Abdullaha b. Kesira, ovaj od Ebu-Minhala, koji je rekao:

– Čuo sam Ibnu-Abbasa, radijallahu anhuma, kako kaže: “Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, stigao je u Medinu i rekao: “… samo za određenu poznatu težinu vaganjem, do tačno određenog poznatog roka.”

٢٢٤١. حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ عَنْ ابْنِ أَبِي نَجِيحٍ عَنْ عَبْدِ اللهِ بْنِ كَثِيرٍ عَنْ أَبِي الْمِنْهَالِ قَالَ سَمِعْتُ ابْنَ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا يَقُولُ قَدِمَ النَّبِيُّ ﷺ وَقَالَ فِي كَيْلٍ مَعْلُومٍ وَوَزْنٍ مَعْلُومٍ إِلَى أَجَلٍ مَعْلُومٍ.

2242, 2243. PRIČAO NAM JE Ebu-Velid, njemu Šu'be, prenoseći od Ibnu-Ebu-Mudžalida..., (a preko drugog seneda) pričao nam je Jahja, a njemu Veki', prenoseći od Šu'be, on od Muhammeda b. Ebi-Mudžalida...

٢٢٤٢-٢٢٤٣.حَدَّثَنَا أَبُو الْوَلِيدِ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ عَنْ ابْنِ أَبِي الْمُجَالِدِ و حَدَّثَنَا يَحْيَى حَدَّثَنَا وَكِيعٌ عَنْ شُعْبَةَ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ أَبِي الْمُجَالِدِ .

PRIČAO NAM JE Hafs b. Umer, njemu Šu'be, a ovoga je obavijestio Muhammed ili Abdullah b. Ebul-Mudžahid, rekavši:
"Suprotno mišljenje o plaćanju unaprijed imali su Abdullah b. Šeddad b. Hadi i Ebu-Burde, pa su me poslali do Ibnu-Ebi-Evfaa, radijallahu anhu, i ja sam ga (o tome) pitao, pa je rekao: "Mi smo u doba Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, plaćali unaprijed, pa i Ebu-Bekra i Omera, za pšenicu, ječam, rezačije i datule." A pitao sam i Ibnu-Abbasa, pa je i on rekao ovo isto.[1]

حَدَّثَنَا حَفْصُ بْنُ عُمَرَ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ قَالَ أَخْبَرَنِي مُحَمَّدٌ أَوْ عَبْدُ اللهِ بْنُ أَبِي الْمُجَالِدِ قَالَ اخْتَلَفَ عَبْدُ اللهِ بْنُ شَدَّادِ بْنِ الْهَادِ وَأَبُو بُرْدَةَ فِي السَّلَفِ فَبَعَثُونِي إِلَى ابْنِ أَبِي أَوْفَى رَضِيَ اللهُ عَنْهُ فَسَأَلْتُهُ فَقَالَ إِنَّا كُنَّا نُسْلِفُ عَلَى عَهْدِ رَسُولِ اللهِ ﷺ وَأَبِي بَكْرٍ وَعُمَرَ فِي الْحِنْطَةِ وَالشَّعِيرِ وَالزَّبِيبِ وَالتَّمْرِ وَسَأَلْتُ ابْنَ أَبْزَى فَقَالَ مِثْلَ ذَلِكَ .

DAVANJE NOVCA PRODAVAOCU UNAPRIJED ZA KUPOPRODAJNI PREDMET KOJI ON KOD SEBE NIKAKO NEMA

باب السَّلَمِ إِلَى مَنْ لَيْسَ عِنْدَهُ أَصْلٌ

2244, 2245. PRIČAO NAM JE Musa b. Isma'il, njemu Abdul-Vahid, ovome Šejbani, a njemu Muhammed b. Ebu-Mudžalid, rekavši:
– Poslali su me Abdullah b. Šeddad i Ebu-Burde do Abdullaha b. Ebu-Evfaa, radijallahu anhuma, rekavši: "Pitaj ga, jesu li ashabi Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, u njegovo doba unaprijed plaćali pšenicu?"

٢٢٤٤-٢٢٤٥. حَدَّثَنَا مُوسَى بْنُ إِسْمَاعِيلَ حَدَّثَنَا عَبْدُ الْوَاحِدِ حَدَّثَنَا الشَّيْبَانِيُّ حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ أَبِي الْمُجَالِدِ قَالَ بَعَثَنِي عَبْدُ اللهِ بْنُ شَدَّادٍ وَأَبُو بُرْدَةَ إِلَى عَبْدِ اللهِ بْنِ أَبِي أَوْفَى رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا فَقَالَا سَلْهُ هَلْ كَانَ أَصْحَابُ النَّبِيِّ ﷺ فِي عَهْدِ النَّبِيِّ ﷺ يُسْلِفُونَ فِي الْحِنْطَةِ

1 Kupoprodaja uz plaćanje kupoprodajnog predmeta unaprijed, uvjetovana je kao i obični trgovački posao ponudom i prilagodavanjem zainteresiranih stranaka. Ova vrsta trgovanja valjana je samo kod stvari kod kojih se može odrediti količina i kakvoća kao i slabe i dobre njihove strane.
Količina stvari koje se mjere šupljom ili dužinskom mjerom ili vaganjem, određuje se šupljom mjerom, kao, npr., varićakom, i njima sličnom mjerom, odnosno vaganjem ili metrom ili drugom uobičajenom dužinskom mjerom.
Količina brojnih stvari, međusobno sličnih, određuje se brojem, uz naznačene dimenzije i obujam.
Kod stvari koje se mjere mjerom za dužinu, kao što je platno, treba odrediti dužinu, širinu, debljinu, vrstu materije i mjesto i sredinu izrade predmeta.
Kod ove vrste trgovanja predmet kupoprodaje mora imati precizno određen kvalitet vrste robe. Naprimjer: "pšenica slavonska, potpuno čista ili sa 2-3% kukolja"; zatim količina, cijena te mjesto i datum predaje kupoprodajnog predmeta, što će se iz daljeg izlaganja vidjeti.

– Mi smo – rekao je Abdullah – unaprijed plaćali zemljoradničkom stanovništvu Šama pšenicu, ječam i ulje uz određenu poznatu šuplju mjeru, do tačno određenog roka (predaje).
– Onome ko je to imao (u osnovi)? – upitao sam.
– Nismo ih za to pitali – odgovorio je on.
Potom su me poslali Abdur-Rahmanu b. Ebzau, pa sam ga (za to) upitao i on reče:
"Drugovi Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, plaćali su (to prodavaocima) unaprijed u doba Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, i nismo ih pitali, imaju li oni usjev (njive) ili nemaju."

قَالَ عَبْدُ اللهِ كُنَّا نُسْلِفُ نَبِيطَ أَهْلِ الشَّأْمِ فِي الْحِنْطَةِ وَالشَّعِيرِ وَالزَّيْتِ فِي كَيْلٍ مَعْلُومٍ إِلَى أَجَلٍ مَعْلُومٍ قُلْتُ إِلَى مَنْ كَانَ أَصْلُهُ عِنْدَهُ قَالَ مَا كُنَّا نَسْأَلُهُمْ عَنْ ذَلِكَ ثُمَّ بَعَثَانِي إِلَى عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ أَبْزَى فَسَأَلْتُهُ فَقَالَ كَانَ أَصْحَابُ النَّبِيِّ ﷺ يُسْلِفُونَ عَلَى عَهْدِ النَّبِيِّ ﷺ وَلَمْ نَسْأَلْهُمْ أَلَهُمْ حَرْثٌ أَمْ لَا .

PRIČAO NAM JE ovo Ishak, njemu Halid b. Abdullah, prenoseći od Šejbanija, on od Muhammeda Ebu-Mudžalida koji je rekao: "Plaćali smo im unaprijed za pšenicu i ječam."
A Abdullah b. Velid prenosi od Sufjana da mu je Šejbani rekao: "... i za ulje."

حَدَّثَنَا إِسْحَاقُ حَدَّثَنَا خَالِدُ بْنُ عَبْدِ اللهِ عَنْ الشَّيْبَانِيِّ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ أَبِي مُجَالِدٍ بِهَذَا وَقَالَ فَنُسْلِفُهُمْ فِي الْحِنْطَةِ وَالشَّعِيرِ وَقَالَ عَبْدُ اللهِ بْنُ الْوَلِيدِ عَنْ سُفْيَانَ حَدَّثَنَا الشَّيْبَانِيُّ وَقَالَ وَالزَّيْتِ.

PRIČAO NAM JE Kutejbe, njemu Džerir, prenoseći od Šejbanija: "... za pšenicu, ječam i suho grožđe."

حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ حَدَّثَنَا جَرِيرٌ عَنْ الشَّيْبَانِيِّ وَقَالَ فِي الْحِنْطَةِ وَالشَّعِيرِ وَالزَّبِيبِ .

2246. PRIČAO NAM JE Adem, njemu Šu'be, a ovoga obavijestio Amr, rekavši da je čuo Ebu-Bahterija Taija, kada je rekao:
"Pitao sam Ibnu-Abbasa, radijallahu anhuma, o plaćanju unaprijed za datule."
"Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, zabranio je", odgovorio je on, "kupoprodaju ploda palme dok se ne mogne jesti i dok se ne izmjeri vagom."
Potom je jedan čovjek rekao: "Kako će se plod mjeriti?", a drugi sa strane do njega je odgovorio: "Dok se ne obere."
Mu'az kaže da mu je pričao Šu'be, prenoseći od Amra, da je Ebu-Bahteri kazao: "Čuo sam od Ibnu-Abbasa, radijallahu anhuma, da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, to isto zabranio."

٢٢٤٦. حَدَّثَنَا آدَمُ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ أَخْبَرَنَا عَمْرٌو قَالَ سَمِعْتُ أَبَا الْبَخْتَرِيِّ الطَّائِيَّ قَالَ سَأَلْتُ ابْنَ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا عَنْ السَّلَمِ فِي النَّخْلِ قَالَ نَهَى النَّبِيُّ ﷺ عَنْ بَيْعِ النَّخْلِ حَتَّى يُؤْكَلَ مِنْهُ وَحَتَّى يُوزَنَ فَقَالَ الرَّجُلُ وَأَيُّ شَيْءٍ يُوزَنُ قَالَ رَجُلٌ إِلَى جَانِبِهِ حَتَّى يُحْرَزَ وَقَالَ مُعَاذٌ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ عَنْ عَمْرٍو قَالَ أَبُو الْبَخْتَرِيِّ سَمِعْتُ ابْنَ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا نَهَى النَّبِيُّ ﷺ مِثْلَهُ .

PLAĆANJE PLODA PALME UNAPRIJED

باب السَّلم في النَّخْل

2247, 2248. PRIČAO NAM JE Ebu-Velid, njemu Šu'be, prenoseći od Amra, on od Ebu-Bahterija:
– Pitao sam Ibnu-Omera, radijallahu anhuma, za plaćanje ploda palme unaprijed, pa je rekao: "Zabranjena je kupoprodaja ploda palme dok on ne sazrije i zamjena neke vrste gotovog novca na priček za drugu vrstu novca."
– A pitao sam i Ibnu-Abbasa o plaćanju ploda palme unaprijed, pa je odgovorio: "Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, zabranio je kupoprodaju ploda palme dok se on ne mogne jesti", ili je rekao: "Dok ga vlasnik ne počne jesti i dok se ne izmjeri."

٢٢٤٧-٢٢٤٨. حَدَّثَنَا أَبُو الْوَلِيدِ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ عَنْ عَمْرٍو عَنْ أَبِي الْبَخْتَرِيِّ قَالَ سَأَلْتُ ابْنَ عُمَرَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا عَنِ السَّلَمِ فِي النَّخْلِ فَقَالَ نُهِيَ عَنْ بَيْعِ النَّخْلِ حَتَّى يَصْلُحَ وَعَنْ بَيْعِ الْوَرِقِ نَسَاءً بِنَاجِزٍ وَسَأَلْتُ ابْنَ عَبَّاسٍ عَنِ السَّلَمِ فِي النَّخْلِ فَقَالَ نَهَى النَّبِيُّ ﷺ عَنْ بَيْعِ النَّخْلِ حَتَّى يُؤْكَلَ مِنْهُ أَوْ يَأْكُلَ مِنْهُ وَحَتَّى يُوزَنَ.

2249, 2250. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Beššar, njemu Gunder, a ovome Šu'be, prenoseći od Amra, a on od Ebu-Bahterija:
– Pitao sam Ibnu-Omera, radijallahu anhu, o plaćanju unaprijed ploda palme, pa je rekao: "Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, zabranio je prodavanje ploda dok ne sazrije, a zabranio je gotovo srebro na priček za zlato."
Pitao sam i Ibnu-Abbasa, pa je odgovorio: "Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, zabranio je kupoprodaju ploda palme dok ga vlasnik ne počne jesti, odnosno dok se ne mogne jesti, i dok se ne izmjeri."
Pitao sam: "Šta znači dok se ne izmjeri?", pa jedan čovjek koji je bio kod njega reče: "Dok se ne obere."

٢٢٤٩-٢٢٥٠. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ بَشَّارٍ حَدَّثَنَا غُنْدَرٌ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ عَنْ عَمْرٍو عَنْ أَبِي الْبَخْتَرِيِّ سَأَلْتُ ابْنَ عُمَرَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا عَنِ السَّلَمِ فِي النَّخْلِ فَقَالَ نَهَى النَّبِيُّ ﷺ عَنْ بَيْعِ الثَّمَرِ حَتَّى يَصْلُحَ وَنَهَى عَنِ الْوَرِقِ بِالذَّهَبِ نَسَاءً بِنَاجِزٍ وَسَأَلْتُ ابْنَ عَبَّاسٍ فَقَالَ نَهَى النَّبِيُّ ﷺ عَنْ بَيْعِ النَّخْلِ حَتَّى يَأْكُلَ أَوْ يُؤْكَلَ وَحَتَّى يُوزَنَ قُلْتُ وَمَا يُوزَنُ قَالَ رَجُلٌ عِنْدَهُ حَتَّى يُحْرَزَ.

JAMSTVO KOD PLAĆANJA UNAPRIJED

باب الْكَفِيلِ فِي السَّلَمِ

2251. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Selam, njemu Ja'la, a ovome A'meš, prenoseći od Ibrahima, a on od Esveda, da je Aiša, radijallahu anha, rekla:

"Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, kupio je nešto hrane od jednog Jevreja na kredit i dao mu kao jamstvo svoj pancir od željeza."

٢٢٥١. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ سَلَّامٍ حَدَّثَنَا يَعْلَى حَدَّثَنَا الْأَعْمَشُ عَنْ إِبْرَاهِيمَ عَنِ الْأَسْوَدِ عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهَا قَالَتْ اشْتَرَى رَسُولُ اللهِ ﷺ طَعَامًا مِنْ يَهُودِيٍّ بِنَسِيئَةٍ وَرَهَنَهُ دِرْعًا لَهُ مِنْ حَدِيدٍ .

ZALOG KOD PLAĆANJA UNAPRIJED

باب الرَّهْنِ فِي السَّلَمِ

2252. PRIČAO MI JE Muhammed b. Mahbub, njemu Abdul-Vahid, a ovome A'meš, rekavši:

– Razgovarali smo kod Ibrahima o zalogu pri plaćanju unaprijed, pa on reče: "Prenio mi je Esved od Aiše, radijallahu anha, da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, kupio od jednog Jevreja nešto hrane (na kredit) do određenog roka, a on uzeo od njega u zalog pancir od željeza."

٢٢٥٢. حَدَّثَنِي مُحَمَّدُ بْنُ مَحْبُوبٍ حَدَّثَنَا عَبْدُ الْوَاحِدِ حَدَّثَنَا الْأَعْمَشُ قَالَ تَذَاكَرْنَا عِنْدَ إِبْرَاهِيمَ الرَّهْنَ فِي السَّلَفِ فَقَالَ حَدَّثَنِي الْأَسْوَدُ عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهَا أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ اشْتَرَى مِنْ يَهُودِيٍّ طَعَامًا إِلَى أَجَلٍ مَعْلُومٍ وَارْتَهَنَ مِنْهُ دِرْعًا مِنْ حَدِيدٍ .

PLAĆANJE UNAPRIJED VALJANO JE UZ TAČNO ODREĐEN ROK (PREDAJE KUPOPRODAJNOG PREDMETA)

باب السَّلَمِ إِلَى أَجَلٍ مَعْلُومٍ

Ovo kažu Ibnu-Abbas, Ebu-Seid, Esved i Hasan (Basri) a Ibnu-Omer kaže:

"Nema štete tako postupiti s hranom čija je cijena poznata i tačno utvrđena do tačno utvrđenog roka (njene predaje kupcu), dok to ne važi za usjev koji nije još pokazao svoju zrelost."

وَبِهِ قَالَ ابْنُ عَبَّاسٍ وَأَبُو سَعِيدٍ وَالْأَسْوَدُ وَالْحَسَنُ وَقَالَ ابْنُ عُمَرَ لَا بَأْسَ فِي الطَّعَامِ الْمَوْصُوفِ بِسِعْرٍ مَعْلُومٍ إِلَى أَجَلٍ مَعْلُومٍ مَا لَمْ يَكُ ذَلِكَ فِي زَرْعٍ لَمْ يَبْدُ صَلَاحُهُ .

2253. PRIČAO NAM JE Ebu-Nu'ajm, njemu Sufjan, prenoseći od Ibnu-Ebi-Nedžiha, on od Abdullaha b. Ebi-Kesira, ovaj od Ebu-Minhala, koji prenosi da je Ibnu-Abbas, radijallahu anhuma, rekao:
– Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, došao je u Medinu, a mještani plaćahu plodove unaprijed za dvije-tri godine. Tada je on rekao:
"Plaćajte plodove unaprijed samo uz precizno određenu količinu mjerom, do precizno određenog roka (predaje predmeta kupcu)!"
Abdullah b. Velid je kazao da mu je Sufjan prenio:
– Ibnu-Ebi-Nedžih nam je kazao: "… za precizno određenu količinu šupljom mjerom, i(ili) određenu težinu vaganjem."

٢٢٥٣. حَدَّثَنَا أَبُو نُعَيْمٍ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ عَنْ ابْنِ أَبِي نَجِيحٍ عَنْ عَبْدِ اللهِ بْنِ كَثِيرٍ عَنْ أَبِي الْمِنْهَالِ عَنْ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا قَالَ قَدِمَ النَّبِيُّ ﷺ الْمَدِينَةَ وَهُمْ يُسْلِفُونَ فِي الثِّمَارِ السَّنَتَيْنِ وَالثَّلَاثَ فَقَالَ أَسْلِفُوا فِي الثِّمَارِ فِي كَيْلٍ مَعْلُومٍ إِلَى أَجَلٍ مَعْلُومٍ وَقَالَ عَبْدُ اللهِ بْنُ الْوَلِيدِ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ حَدَّثَنَا ابْنُ أَبِي نَجِيحٍ وَقَالَ فِي كَيْلٍ مَعْلُومٍ وَوَزْنٍ مَعْلُومٍ.

2254, 2255. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Mukatil, koga je obavijestio Abdullah, a njega Sufjan, prenoseći od Sulejmana Šejbanija, on od Muhammeda b. Ebi-Mudžalida, koji je rekao:
– Poslali su me Ebu-Burde i Abdullah b. Šeddad Abdur-Rahmanu b. Ebzau i Abdullahu b. Ebi-Evfau, pa sam ih pitao za plaćanje kupoprodajnog predmeta unaprijed. Oni rekoše:
"Dobijali smo s Allahovim Poslanikom, sallallahu alejhi ve sellem, ratnu dobit pa su nam dolazili zemljoradnici Šama i plaćali smo im unaprijed: pšenicu, ječam, suho grožđe (da nam predaju) do određenog roka."
– Rekao sam – kaže Muhammed b. Ebi-Mudžalid – a jesu li imali (svoje) usjeve ili nisu imali usjeva?
– Nismo ih za to pitali – odgovorio je on.

٢٢٥٤-٢٢٥٥. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ مُقَاتِلٍ أَخْبَرَنَا عَبْدُ اللهِ أَخْبَرَنَا سُفْيَانُ عَنْ سُلَيْمَانَ الشَّيْبَانِيِّ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ أَبِي مُجَالِدٍ قَالَ أَرْسَلَنِي أَبُو بُرْدَةَ وَعَبْدُ اللهِ بْنُ شَدَّادٍ إِلَى عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ أَبْزَى وَعَبْدِ اللهِ بْنِ أَبِي أَوْفَى فَسَأَلْتُهُمَا عَنْ السَّلَفِ فَقَالَا كُنَّا نُصِيبُ الْمَغَانِمَ مَعَ رَسُولِ اللهِ ﷺ فَكَانَ يَأْتِينَا أَنْبَاطٌ مِنْ أَنْبَاطِ الشَّأْمِ فَنُسْلِفُهُمْ فِي الْحِنْطَةِ وَالشَّعِيرِ وَالزَّبِيبِ إِلَى أَجَلٍ مُسَمًّى قَالَ قُلْتُ أَكَانَ لَهُمْ زَرْعٌ أَوْ لَمْ يَكُنْ لَهُمْ زَرْعٌ قَالَا مَا كُنَّا نَسْأَلُهُمْ عَنْ ذَلِكَ.

PLAĆANJE UNAPRIJED MLADUNČETA DEVE DOK GA ONA NIJE JOŠ NI DONIJELA NA SVIJET

باب السَّلَمِ إِلَى أَنْ تُنْتَجَ النَّاقَةُ

2256. PRIČAO NAM JE Musa b. Isma'il, njega obavijestio Džuvejrija, prenoseći od Nafija, da je Abdullah, radijallahu anhu, rekao:
"Ashabi su vršili kupoprodaju deva za klanje (s rokom predaje) 'dok ne zasteoni ono zaneseno u utrobi deve', pa je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, to zabranio."
Nafi' je to protumačio: "... dok deva ne donese na svijet ono što je u njenom trbuhu."[1]

٢٢٥٦. حَدَّثَنَا مُوسَى بْنُ إِسْمَاعِيلَ أَخْبَرَنَا جُوَيْرِيَةُ عَنْ نَافِعٍ عَنْ عَبْدِ اللهِ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ كَانُوا يَتَبَايَعُونَ الْجَزُورَ إِلَى حَبَلِ الْحَبَلَةِ فَنَهَى النَّبِيُّ ﷺ عَنْهُ فَسَّرَهُ نَافِعٌ أَنْ تُنْتَجَ النَّاقَةُ مَا فِي بَطْنِهَا .

1 Nije uvjet da prodavalac u konkretnom trgovanju predmet kupoprodaje ima gotov na zalihama, ili da bude neposredni proizvođač; on može biti i nakupac, ali i jedan i drugi moraju se držati ugovorenog termina isporuke kupoprodajnog predmeta. Termin predaje predmeta kupcu mora biti precizno određen datumom, praznikom ili nekim ustaljenim redovnim zbivanjem, a ne neodređenim uopćenim rokom: dok se ovce počnu janjiti, kada padne prvi snijeg, ili dok padne list s drveća, kada nastupi žetva, prispije bostan i tome slično.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

U ime Allaha, Svemilosnog, Samilosnog!

كِتَابُ الشُّفْعَةِ

PRAVO PREČE KUPNJE

PRAVO PREČE KUPNJE ODNOSI SE SAMO NA ONO ŠTO NIJE JOŠ PODIJELJENO, A KADA SE USPOSTAVE GRANICE, NEMA PRAVA PREČE KUPNJE

باب الشُّفْعَةُ فِيمَا لَمْ يُقْسَمْ فَإِذَا وقعتْ الْحُدُودُ فَلَا شُفْعَة

2257. PRIČAO NAM JE Musedded, njemu Abdul-Vahid, a ovome Ma'mer, prenoseći od Zuhrija, on od Ebu-Seleme b. Abdur-Rahmana, da je Džabir, radijallahu anhuma, kazao:
"Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, odredio je da je pravo preče kupnje samo u onome (dobru) što nije još podijeljeno (među suvlasnicima), a kada se uspostave granice i izvedu putevi, nema više prava preče kupnje."

٢٢٥٧. حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ حَدَّثَنَا عَبْدُ الْوَاحِدِ حَدَّثَنَا مَعْمَرٌ عَنْ الزُّهْرِيِّ عَنْ أَبِي سَلَمَةَ بْنِ عَبْدِ الرَّحْمَنِ عَنْ جَابِرِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا قَالَ قَضَى رَسُولُ اللَّهِ ﷺ بِالشُّفْعَةِ فِي كُلِّ مَا لَمْ يُقْسَمْ فَإِذَا وَقَعَتْ الْحُدُودُ وَصُرِّفَتْ الطُّرُقُ فَلَا شُفْعَةَ .

VLASNIK IMOVINE DUŽAN JE PRIJE PRODAJE PONUDITI JE ONOM KO IMA PRAVO PREČE KUPNJE

باب عَرْضِ الشُّفْعَةِ على صَاحِبِهَا قَبْلَ الْبَيْعِ

Hakem je rekao: "... i kada mu on dozvoli (kupoprodaju) prije njegove prodaje, on više nema pravo preče kupnje."
Ša'bi kaže: "Onaj čiji je predmet njegovog prava preče kupnje prodat u njegovom prisustvu, a on nije na to reagirao (izmijenio kupoprodajni ugovor), gubi pravo preče kupnje."

وَقَالَ الْحَكَمُ إِذَا أَذِنَ لَهُ قَبْلَ الْبَيْعِ فَلَا شُفْعَةَ لَهُ وَقَالَ الشَّعْبِيُّ مَنْ بِيعَتْ شُفْعَتُهُ وَهُوَ شَاهِدٌ لَا يُغَيِّرُهَا فَلَا شُفْعَةَ لَهُ .

2258. PRIČAO NAM JE Mekki b. Ibrahim, da ga je obavijestio Ibnu-Džurejdž, a ovoga Ibrahim b. Mejsere, prenoseći od Amra b. Šerida, koji je rekao:
– Zadržao sam se kod Sa'da b. Ebu-Vekkasa, pa je došao i Misver b. Mahreme i stavio svoju ruku na jedno moje rame, a u tom dođe Ebu-Rafi', oslobođeni rob Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, i reče:
"Sa'du, kupi od mene dvije moje sobe u tvojoj kući!"
Tada je S'ad rekao: "Bogami, neću ti ih kupiti", a Misver reče: "Bogami, sigurno ćeš ih kupiti."
Tada Sa'd reče: "Bogami neću ti dati više od 4.000 (dirhema) i to u ratama, odnosno u obrocima."
– Davano mi je za njih – rekao je Ebu-Rafi' – 500 dinara (5.000 dirhema), i da nisam čuo Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, da kaže: "Susjed ima najviše prava (pravo preče kupnje) zbog svoje bliskosti (susjedstva)", ja ti ih ne bih dao ni za 4.000 (dirhema), kada mi je već davano za njih 500 dinara."
Potom ih je Ebu-Rafi' njemu i dao.[1]

٢٢٥٨. حَدَّثَنَا الْمَكِّيُّ بْنُ إِبْرَاهِيمَ أَخْبَرَنَا ابْنُ جُرَيْجٍ أَخْبَرَنِي إِبْرَاهِيمُ بْنُ مَيْسَرَةَ عَنْ عَمْرِو بْنِ الشَّرِيدِ قَالَ وَقَفْتُ عَلَى سَعْدِ بْنِ أَبِي وَقَّاصٍ فَجَاءَ الْمِسْوَرُ بْنُ مَخْرَمَةَ فَوَضَعَ يَدَهُ عَلَى إِحْدَى مَنْكِبَيَّ إِذْ جَاءَ أَبُو رَافِعٍ مَوْلَى النَّبِيِّ ﷺ فَقَالَ يَا سَعْدُ ابْتَعْ مِنِّي بَيْتَيَّ فِي دَارِكَ فَقَالَ سَعْدٌ وَاللهِ مَا أَبْتَاعُهُمَا فَقَالَ الْمِسْوَرُ وَاللهِ لَتَبْتَاعَنَّهُمَا فَقَالَ سَعْدٌ وَاللهِ لَا أَزِيدُكَ عَلَى أَرْبَعَةِ آلَافٍ مُنَجَّمَةً أَوْ مُقَطَّعَةً قَالَ أَبُو رَافِعٍ لَقَدْ أُعْطِيتُ بِهَا خَمْسَ مِائَةِ دِينَارٍ وَلَوْلَا أَنِّي سَمِعْتُ النَّبِيَّ ﷺ يَقُولُ الْجَارُ أَحَقُّ بِسَقَبِهِ مَا أَعْطَيْتُكَهَا بِأَرْبَعَةِ آلَافٍ وَأَنَا أُعْطَى بِهَا خَمْسَ مِائَةِ دِينَارٍ فَأَعْطَاهَا إِيَّاهُ.

1 Osnovi prava preče kupnje su:
– zajedničko nerazdijeljeno kupoprodajno dobro;
– neposredno susjedstvo predmetu kupoprodaje i
– suvlasništvo u pravu koje pripada predmetu kupoprodaje, kao u pravu crpljenja vode ili pravu puta. Naprimjer, kada se prodaje jedna od onih bašči, kojima pripada zajedničko pravo da se natapaju iz jedne vode, svi vlasnici ostalih bašči bit će ovlašteni na njen prekup, bili oni neposredni ili ne bili. Ili, kada se prodaje jedna kuća okrenutih vrata na jedan put kojim se služi samo nekolicina okolnih kućedomaćina, bit će na prekup podjednako ovlašteni svi vlasnici ostalih kuća čija se vrata otvaraju prema istom putu. Međutim, kada se prodaje jedna od onih kuća čija se vrata otvaraju na javni put, ili bašče koje crpe vodu iz rijeke kojom se služi cio svijet, nemaju prava preče kupnje vlasnici drugih kuća čija se vrata otvaraju na taj put, odnosno koji crpe vodu iz te rijeke.
Pravo preče kupnje pripada u prvom redu onom ko je suvlasnik u samom predmetu kupoprodaje, u drugom redu suvlasniku u pravu prečeg prekupa koje pripada predmetu kupoprodaje, a u trećem redu neposrednom susjedu. Svaki prethodni red isključuje one ostale iza sebe.
Kada gornji sprat jedne zgrade pripada jednom čovjeku, a drugi sprat dugom, smatra se da su oni jedan drugom neposredni susjedi. Čovjek koji je suvlasnik zida jedne kuće, smatra se suvlasnikom te kuće. Međutim, ako bi grede njegove kuće bile naslonjene na zid kuće njegova susjeda, smatrat će se neposrednim susjedima.
Pravo prekupa može biti samo u mulp-nekretninama. Prema tome, nema konkretnog prava u pokretnim dobrima, vakufskim nekretninama i erazi-mirijskim nekretninama.

KOJI SE OD VIŠE SUSJEDA SMATRA NAJBLIŽIM?

بَاب أَيُّ الْجِوَارِ أَقْرَبُ

2259. PRIČAO NAM JE Hadždžadž, njemu Šu'be, a preko drugog niza prenosilaca, pričao mi je Ali, njemu Šebabe, rekavši da mu je saopćio Šu'be da je Ebu-Imran rekao:
– Čuo sam Talhu b. Abdullaha da je Aiša, radijallahu anha, rekla:
"Allahov Poslaniče, imam dva susjeda, pa kojem od njih dvojice da učinim poklon?"
Onom koji ti je od njih dvojice bliži kućnim vratima – rekao je on.[2]

٢٢٥٩. حَدَّثَنَا حَجَّاجٌ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ ح و حَدَّثَنِي عَلِيُّ بْنُ عَبْدِ اللهِ حَدَّثَنَا شَبَابَةُ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ حَدَّثَنَا أَبُو عِمْرَانَ قَالَ سَمِعْتُ طَلْحَةَ بْنَ عَبْدِ اللهِ عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهَا قُلْتُ يَا رَسُولَ اللهِ إِنَّ لِي جَارَيْنِ فَإِلَى أَيِّهِمَا أُهْدِي قَالَ إِلَى أَقْرَبِهِمَا مِنْكِ بَابًا .

2 Hadis ukazuje na dobre susjedske odnose i materijalno pomaganje onih koji su siromašni. Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, rekao je: "Nije pravi vjernik nijedan od vas koji zanoći sit, a susjed mu ostane gladan." Drugom prilikom on je rekao: "Džibril mi je toliko preporučivao susjeda da sam mislio da će susjed susjedu biti određen za nasljednika."

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

U ime Allaha, Svemilosnog, Samilosnog!

كِتَابُ الْإِجَارَةِ

NAJAM – ZAKUP

UNAJMLJIVANJE DOBROG ČOVJEKA

باب اسْتِئْجَارِ الرَّجُلِ الصَّالِحِ

i riječi Uzvišenog Allaha: "On je zaista najbolji koga si unajmio, snažan i vjeran"[1]; o vjernom blagajniku i onom koji nije uzeo u posao onog čovjcka koji jc taj posao žclio.

وَقَوْلُ اللهِ تَعَالَى {إِنَّ خَيْرَ مَنِ اسْتَأْجَرْتَ الْقَوِيُّ الْأَمِينُ} وَالْخَازِنُ الْأَمِينُ وَمَنْ لَمْ يَسْتَعْمِلْ مَنْ أَرَادَهُ .

2260. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Jusuf, njemu Sufjan, prenoseći od Ebu-Burde, koji je rekao:
– Obavijestio me je moj djed Ebu-Burde, prenoseći od svoga oca Ebu-Musaa Eš'arije, radijallahu anhu, koji je rekao:
– Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, kazao je: "Vjeran blagajnik koji drage volje obavlja ono što mu je naređeno je dobrotvor."

٢٢٦٠. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ يُوسُفَ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ عَنْ أَبِي بُرْدَةَ قَالَ أَخْبَرَنِي جَدِّي أَبُو بُرْدَةَ عَنْ أَبِيهِ أَبِي مُوسَى الْأَشْعَرِيِّ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ قَالَ النَّبِيُّ ﷺ الْخَازِنُ الْأَمِينُ الَّذِي يُؤَدِّي مَا أُمِرَ بِهِ طَيِّبَةً نَفْسُهُ أَحَدُ الْمُتَصَدِّقِينَ .

2261. PRIČAO NAM JE Musedded, njemu Jahja, prenoseći od Kurrea b. Halida da mu je saopćio Humcjd b. Hilal, a ovomc Ebu-Burdc, komc jc kazao Ebu-Musa, radijallahu anhu, koji je rekao: "Otišao sam do Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, s dvojicom ljudi Eš'arija i rekao:
– Znaš li da njih dvojica traže posao?
– Nećcmo, odnosno nc zapošljavamo – rckao jc on – onog na naš posao koji on naročito hoće.

٢٢٦١. حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ حَدَّثَنَا يَحْيَى عَنْ قُرَّةَ بْنِ خَالِدٍ قَالَ حَدَّثَنِي حُمَيْدُ بْنُ هِلَالٍ حَدَّثَنَا أَبُو بُرْدَةَ عَنْ أَبِي مُوسَى رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ أَقْبَلْتُ إِلَى النَّبِيِّ ﷺ وَمَعِي رَجُلَانِ مِنَ الْأَشْعَرِيِّينَ فَقُلْتُ مَا عَلِمْتُ أَنَّهُمَا يَطْلُبَانِ الْعَمَلَ فَقَالَ لَنْ أَوْ لَا نَسْتَعْمِلُ عَلَى عَمَلِنَا مَنْ أَرَادَهُ .

1 Kur'an, El-Kasas, 26.

ČUVANJE STADA NA KARARITU

باب رَعْيِ الْغَنَمِ على قراريطَ

2262. PRIČAO NAM JE Ahmed b. Muhammed Mekki, njemu Amr b. Jahja, prenoseći od svoga djeda, on od Ebu-Hurejre, radijallahu anhu, da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Allah nije poslao nijednog vjerovjesnika, a da on nije svojevremeno čuvao stado."
Potom su njegovi drugovi upitali: "A ti?"
– Da, napasao sam ga na Kararitu Mekelijama – odgovorio je on.[1]

٢٢٦٢. حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ مُحَمَّدٍ الْمَكِّيُّ حَدَّثَنَا عَمْرُو ابْنُ يَحْيَى عَنْ جَدِّهِ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ مَا بَعَثَ اللهُ نَبِيًّا إِلَّا رَعَى الْغَنَمَ فَقَالَ أَصْحَابُهُ وَأَنْتَ فَقَالَ نَعَمْ كُنْتُ أَرْعَاهَا عَلَى قَرَارِيطَ لِأَهْلِ مَكَّةَ .

UZIMANJE U NAJAM IDOLOPOKLONIKA U NUŽDI I (ILI) KADA NEMA MUSLIMANA

باب اسْتِئْجارِ الْمُشْرِكِين عِنْدَ الضَّرُورَةِ أَوْ إِذَا لَمْ يُوجَدْ أَهْلُ الإِسْلامِ

Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, uzimao je u posao Jevreje Hajbera.[2]

وَعَامَلَ النَّبِيُّ ﷺ يَهُودَ خَيْبَرَ .

2263. PRIČAO NAM JE Ibrahim b. Musa, da ga je obavijestio Hišam, prenoseći od Ma'mera, ovaj od Zuhrija, on od Urve b. Zubejra, a on od Aiše, radijallahu anha, koja je rekla:
"Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, i Ebu-Bekr unajmili su jednog čovjeka iz plemena Benu-Dil, ogranka plemena Benu-Abd b. Adijj kao vješta vodiča. On se odlučno zakleo u porodici Asa b. Vaila, a bio je u vjeri kurejšijskih nevjernika. Oni su mu se povjerili, predali mu svoje dvije jahaće deve i ugovorili s njim (dolazak) u špilju 'Sevr' poslije tri dana. On im je doveo deve ujutro trećeg dana i oni su ih pojahali. S njima je krenuo i Amir

٢٢٦٣. حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ مُوسَى أَخْبَرَنَا هِشَامٌ عَنْ مَعْمَرٍ عَنِ الزُّهْرِيِّ عَنْ عُرْوَةَ بْنِ الزُّبَيْرِ عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهَا وَاسْتَأْجَرَ النَّبِيُّ ﷺ وَأَبُو بَكْرٍ رَجُلًا مِنْ بَنِي الدِّيلِ ثُمَّ مِنْ بَنِي عَبْدِ بْنِ عَدِيٍّ هَادِيًا خِرِّيتًا الْخِرِّيتُ الْمَاهِرُ بِالْهِدَايَةِ قَدْ غَمَسَ يَمِينَ حِلْفٍ فِي آلِ الْعَاصِ بْنِ وَائِلٍ وَهُوَ عَلَى دِينِ كُفَّارِ قُرَيْشٍ فَأَمِنَاهُ فَدَفَعَا إِلَيْهِ رَاحِلَتَيْهِمَا وَوَاعَدَاهُ غَارَ ثَوْرٍ بَعْدَ ثَلَاثِ لَيَالٍ فَأَتَاهُمَا بِرَاحِلَتَيْهِمَا صَبِيحَةَ لَيَالٍ ثَلَاثٍ فَارْتَحَلَا

1 Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, u djetinjstvu je čuvao stado na Džijadu i Kararitu, mekkanskim ispasištima. Neki komentatori hadisa smatraju da je riječ *kararit* množina riječi *kirat* i i označava novac. Ajni smatra da je *kirat* pola *danika*, dok neki kažu da je *kirat* pola desetine dinara (zlatnika). Bilo da ova riječ znači novac ili mjesto, ne može se isključiti mogućnost da je Muhammed, salllallahu alejhi ve sellem, čuvao ovce za novac, koji je, istina, bio sitan. (prim. rec.)
Pastirski život trenira čovjeka za potrebnu otpornost i kasnije lakše savlađivanje surovih životnih neprilika, razvija skromnost i staranje za svakog člana svoje zajednice.

2 Po osvojenju Hajbera mnogi Jevreji su u njemu zadržani da kao stručni radnici obrađuju zemlju i njeguju palmovike i u te poslove upućuju doseljene islamizirane Arape.

b. Fuhejre i spomenuti vodič Dilija i poveo ih i to put obale (mora)."[3]

وَانْطَلَقَ مَعَهُمَا عَامِرُ بْنُ فُهَيْرَةَ وَالدَّلِيلُ الدِّيلِيُّ فَأَخَذَ بِهِمْ أَسْفَلَ مَكَّةَ وَهُوَ طَرِيقُ السَّاحِلِ .

KADA NEKO NAJMI RADNIKA DA MU URADI POSAO POSLIJE TRI DANA ILI POSLIJE JEDNOG MJESECA ILI JEDNE GODINE, DOZVOLJENO JE, A UVJET KOJI SU POSTAVILI SVAKI OD NJIH VRIJEDI SVE DO DOLASKA UGOVORENOG ROKA

باب إذا استأجر أجيرًا ليعمل له بعد ثلاثة أيام أو بعد شهر أو بعد سنة جاز وهما على شرطهما الذي اشترطاه إذا جاء الأجل

2264. PRIČAO NAM JE Jahja b. Bukejr, njemu Lejs, prenoseći od Ukajla, da je Ibnu-Šihab rekao:
– Obavijestio me je Urve b. Zubejr, da je Aiša, radijallahu anha, supruga Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, kazala:
"Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, i Ebu-Bekr unajmili su jednog čovjeka iz plemena Benu-Dil, kao vještog vodiča, a on je bio u bezvjerstvu kurejšijskih nevjernika. Oni su mu predali svoje jahaće deve i s njim ugovorili (dolazak) u špilju "Sevr" nakon tri noći s njihovim devama, i to zorom treće noći."

٢٢٦٤. حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ بُكَيْرٍ حَدَّثَنَا اللَّيْثُ عَنْ عُقَيْلٍ قَالَ ابْنُ شِهَابٍ فَأَخْبَرَنِي عُرْوَةُ بْنُ الزُّبَيْرِ أَنَّ عَائِشَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهَا زَوْجَ النَّبِيِّ ﷺ قَالَتْ وَاسْتَأْجَرَ رَسُولُ اللهِ ﷺ وَأَبُو بَكْرٍ رَجُلًا مِنْ بَنِي الدِّيلِ هَادِيًا خِرِّيتًا وَهُوَ عَلَى دِينِ كُفَّارِ قُرَيْشٍ فَدَفَعَا إِلَيْهِ رَاحِلَتَيْهِمَا وَوَاعَدَاهُ غَارَ ثَوْرٍ بَعْدَ ثَلَاثِ لَيَالٍ بِرَاحِلَتَيْهِمَا صُبْحَ ثَلَاثٍ .

UZIMANJE NAJAMNIKA U RATNOM POHODU

باب الأجير في الغزو

2265. PRIČAO NAM JE Ja'kub b. Ibrahim, njemu Isma'il b. Ulejje, koga je obavijestio Ibnu-Džurejdž, a ovoga Ata, prenoseći od Safvana b. Ja'laa, on od Ja'la b. Umejja, radijallahu anhu, koji je rekao:
– Bio sam zajedno s Vjerovjesnikom, sallallahu alejhi ve sellem, u teškoj vojni (na Tebuku) i to sam u mojoj duši smatrao jednim od sigurno najvrednijih mojih dobrih djela, a imao sam i

٢٢٦٥. حَدَّثَنَا يَعْقُوبُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ حَدَّثَنَا إِسْمَاعِيلُ بْنُ عُلَيَّةَ أَخْبَرَنَا ابْنُ جُرَيْجٍ قَالَ أَخْبَرَنِي عَطَاءٌ عَنْ صَفْوَانَ بْنِ يَعْلَى عَنْ يَعْلَى بْنِ أُمَيَّةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ غَزَوْتُ مَعَ النَّبِيِّ ﷺ جَيْشَ الْعُسْرَةِ فَكَانَ مِنْ أَوْثَقِ أَعْمَالِي فِي نَفْسِي فَكَانَ لِي أَجِيرٌ فَقَاتَلَ إِنْسَانًا فَعَضَّ أَحَدُهُمَا إِصْبَعَ صَاحِبِهِ

3 Muhammedov, sallallahu alejhi ve sellem, vodič od "Sevr" pećine do Medine zvao se Abdullah b. Urejkit.

فَانْتَزَعَ إِصْبَعَهُ فَأَنْدَرَ ثَنِيَّتَهُ فَسَقَطَتْ فَانْطَلَقَ إِلَى النَّبِيِّ ﷺ فَأَهْدَرَ ثَنِيَّتَهُ وَقَالَ أَفَيَدَعُ إِصْبَعَهُ فِي فِيكَ تَقْضَمُهَا قَالَ أَحْسِبُهُ قَالَ كَمَا يَقْضَمُ الْفَحْلُ .

najamnika, pa se on pobio s nekim čovjekom i jedan od njih ugrizao je za prst svoga druga. Ovaj je povukao svoj prst, izvalio mu sjekutiće koji su poispadali. Tada je on otišao Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, i pitao ga o tome, na što je on rekao: "Zar će on ostaviti svoj prst u tvojim ustima da ga grizeš?" – Mislim, kaže Ja'la, da je rekao: "... kao što ždrijebac grize (hranu)!"

٢٢٦٦. قَالَ ابْنُ جُرَيْجٍ وَحَدَّثَنِي عَبْدُ اللهِ بْنُ أَبِي مُلَيْكَةَ عَنْ جَدِّهِ بِمِثْلِ هَذِهِ الصِّفَةِ أَنَّ رَجُلًا عَضَّ يَدَ رَجُلٍ فَأَنْدَرَ ثَنِيَّتَهُ فَأَهْدَرَهَا أَبُو بَكْرٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ .

2266. Ibnu-Džurejdž kaže:
"A pričao mi je Abdullah b. Ebu-Mulejke, prenoseći od svoga djeda, s istim ovim opisom, da je jedan čovjek ugrizao ruku drugog čovjeka i on mu izvalio sjekutiće, pa je Ebu-Bekr to zanemario."

باب من استأجر أجيرا فبين له الأجل ولم يبين العمل

UNAJMLJIVANJE RADNIKA NA ODREĐENI ROK BEZ JASNOG ODREĐIVANJA POSLA

لِقَوْلِهِ (إِنِّي أُرِيدُ أَنْ أُنْكِحَكَ إِحْدَى ابْنَتَيَّ هَاتَيْنِ) إِلَى قَوْلِهِ (وَاللهُ عَلَى مَا نَقُولُ وَكِيلٌ) يَأْجُرُ فُلَانًا يُعْطِيهِ أَجْرًا وَمِنْهُ فِي التَّعْزِيَةِ أَجَرَكَ اللهُ .

Ovo se temelji na kur'anskom ajetu: "Ja hoću da ti vjenčam jednu od ovih mojih dviju kćeri", do Njegovih riječi: "(Allah) je jamac za ono što kažemo"[1]
Je'džuru fulanen znači: daje mu plaću. Od toga je ostalo, prilikom saučešća: "edžereke-Allahu", tj. "Allah te nagradio!"

---

1 Prema sadržaju ovog i prethodnog hadisa radnik se može uzeti na određeno vrijeme za opće uslužne poslove. U rat se može povesti pomoćnik za potrebe ličnih usluga i ispomaganja u borbi protiv neprijatelja. Šu'ajb pejgamber uzeo je Musaa na 8 godina za rad oko stoke, za poljoprivredne i druge uobičajene seoske poslove, što je u suri El-Kasas dosta opširno izloženo.
Nosač (hamal) dužan je unijeti stvar u kuću, a ne i smjestiti je na njeno određeno mjesto.
Najmoprimac nije dužan hraniti radnika, osim ako je utvrđeno običajem.
Ugovor o radnom odnosu mogu sklapati samo stranke pravno sposobne.
Predmet zakupa mora biti precizno određen. Zakupni ugovor nije valjan, ako neko da u zakup jedan od dva dućana, ne označivši koji se daje i ne dozvolivši da zakupoprimac izabere koji će uzeti u zakup.
Cijena i način korištenja zakupnog predmeta mora biti također precizno određena. Uzimajući pod zakup konja mora se tačno odrediti, da li će on nositi tovare ili će se na njemu jahati i ko će ga jahati. Isto tako mora se odrediti vrijeme i daljina prenošenja tereta.
Kod zakupa obradivog zemljišta mora se odrediti vrijeme zakupa i šta će se na njemu sijati.

DOZVOLJENO JE NAJMITI RADNIKA DA ISPRAVI ZID KOJI ĆE SE SRUŠITI

باب إذا استأجر أجيرا على أن يقيم حائطا يريد أن ينقض جاز

2267. PRIČAO NAM JE Ibrahim b. Musa, da ga je obavijestio Hišam b. Jusuf, njima saopćio Ibnu-Džurejdž, a ovome Ja'la b. Muslim i Umer b. Dinar, prenoseći od Seida b. Džubejra, nadopunjujući jedan drugog (a i drugi osim njih dvojice), rekavši:

– Čuo sam ga da ovaj hadis prenosi od Seida koji je kazao: "Ibnu-Abbas, radijallahu anhuma, rekao mi je da mu je Ubejj b. Ka'b prenio da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao (učio): "... Išli su i našli jedan zid koji se htio srušiti... Seid je to pokazao svojom rukom 'ovako' i digao je ruku, pa ga ispravio."

Ja'la je rekao: "Mislim da je Seid još rekao: Potrao ga je svojom rukom i on se ispravio."

"Da hoćeš za to uzeti plaću!", Seid je protumačio: "Zaradu da je pojedemo."[2]

٢٢٦٧. حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ مُوسَى أَخْبَرَنَا هِشَامُ ابْنُ يُوسُفَ أَنَّ ابْنَ جُرَيْجٍ أَخْبَرَهُمْ قَالَ أَخْبَرَنِي يَعْلَى بْنُ مُسْلِمٍ وَعَمْرُو بْنُ دِينَارٍ عَنْ سَعِيدِ بْنِ جُبَيْرٍ يَزِيدُ أَحَدُهُمَا عَلَى صَاحِبِهِ وَغَيْرُهُمَا قَالَ قَدْ سَمِعْتُهُ يُحَدِّثُهُ عَنْ سَعِيدٍ قَالَ قَالَ لِي ابْنُ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا حَدَّثَنِي أُبَيُّ بْنُ كَعْبٍ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ فَانْطَلَقَا فَوَجَدَا جِدَارًا يُرِيدُ أَنْ يَنْقَضَّ قَالَ سَعِيدٌ بِيَدِهِ هَكَذَا وَرَفَعَ يَدَيْهِ فَاسْتَقَامَ قَالَ يَعْلَى حَسِبْتُ أَنَّ سَعِيدًا قَالَ فَمَسَحَهُ بِيَدِهِ فَاسْتَقَامَ لَوْ شِئْتَ لَاتَّخَذْتَ عَلَيْهِ أَجْرًا قَالَ سَعِيدٌ أَجْرًا نَأْكُلُهُ.

UNAJMLJIVANJE RADNIKA NA POLA DANA

باب الإجارة إلى نصف النهار

2268. PRIČAO NAM JE Sulejman b. Harb, njemu Hammad, prenoseći od Ejjuba, on od Nafija, ovaj od Ibnu-Omera, radijallahu anhuma, koji kaže da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:

– Vaš primjer i primjer sljedbenika dviju (ranijih nebeskih) knjiga sličan je čovjeku koji je najmio radnike i rekao: "Ko će mi raditi od jutra do pola dana za kirat?", pa su radili Jevreji. Potom je rekao: "Ko će mi raditi od pola dana do ikindije namaza za kirat?", pa su radili kršćani. Zatim je

٢٢٦٨. حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ حَرْبٍ حَدَّثَنَا حَمَّادٌ عَنْ أَيُّوبَ عَنْ نَافِعٍ عَنِ ابْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ مَثَلُكُمْ وَمَثَلُ أَهْلِ الْكِتَابَيْنِ كَمَثَلِ رَجُلٍ اسْتَأْجَرَ أُجَرَاءَ فَقَالَ مَنْ يَعْمَلُ لِي مِنْ غُدْوَةَ إِلَى نِصْفِ النَّهَارِ عَلَى قِيرَاطٍ فَعَمِلَتِ الْيَهُودُ ثُمَّ قَالَ مَنْ يَعْمَلُ لِي مِنْ نِصْفِ النَّهَارِ إِلَى صَلَاةِ الْعَصْرِ عَلَى قِيرَاطٍ فَعَمِلَتِ النَّصَارَى ثُمَّ قَالَ

---

2 Dijalog između Musaa i Hidra iznesen u ajetima 61-82, poglavlja El-Kehf, aludira na određen posao Hidra. Precizno određeni uvjeti stranaka otklanjaju nepotrebne sporove i eventualne svađe ljudi. Radnik koji nije ugovorio svoju najamninu, naplaćuje obavljeni posao po procjeni, odnosno ustaljenoj uobičajenoj nadnici radnika njegove struke.

rekao: “Ko će mi raditi od ikindije, pa do zalaska sunca za dva kirata?”, a to ste vi.
Na to se Jevreji i kršćani rasrde i kažu:
“Šta je to nama? Više rada, a manje plaće!”
– Jesam li vam – upita najmoprimac – umanjio što od vašeg prava?
– Nisi – odgovore oni.
– Pa to je – kaže on – moja dobrota koju dajem kome hoću.

مَنْ يَعْمَلُ لِي مِنَ الْعَصْرِ إِلَى أَنْ تَغِيبَ الشَّمْسُ عَلَى قِيرَاطَيْنِ فَأَنْتُمْ هُمْ فَغَضِبَتِ الْيَهُودُ وَالنَّصَارَى فَقَالُوا مَا لَنَا أَكْثَرَ عَمَلًا وَأَقَلَّ عَطَاءً قَالَ هَلْ نَقَصْتُكُمْ مِنْ حَقِّكُمْ قَالُوا لَا قَالَ فَذَلِكَ فَضْلِي أُوتِيهِ مَنْ أَشَاءُ .

UNAJMLJIVANJE RADNIKA DO IKINDIJE

باب الْإِجارة إِلَى صَلَاةِ الْعَصْرِ

2269. PRIČAO NAM JE Isma‘il b. Ebi-Uvejs, njemu Malik, prenoseći od Abdullaha b. Dinara, oslobođenog roba Abdullaha b. Omera, on od Abdullaha b. Omera b. Hattaba, radijallahu anhu, da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
– Primjer vas, Jevreja i kršćana sliči čovjeku koji je zaposlio neke radnike i rekao: “Ko će mi raditi do pola dana za kirat?” I Jevreji su radili za kirat, potom su kršćani radili za kirat, i onda ste vi od ikindija-namaza do zalaza sunca radili za dva kirata. Tada se Jevreji i kršćani rasrde i kažu:
– Mi radili više, a dato nam manje?
– Jesam li vam u vašem pravu učinio kakvu nepravdu? – upitat će ih on.
– Ne – odgovoriše oni.
– Pa to je moja dobrota (milost) koju dajem kome hoću – odgovori on.

٢٢٦٩. حَدَّثَنَا إِسْمَاعِيلُ بْنُ أَبِي أُوَيْسٍ قَالَ حَدَّثَنِي مَالِكٌ عَنْ عَبْدِ اللهِ بْنِ دِينَارٍ مَوْلَى عَبْدِ اللهِ بْنِ عُمَرَ عَنْ عَبْدِ اللهِ بْنِ عُمَرَ بْنِ الْخَطَّابِ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا أَنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ قَالَ إِنَّمَا مَثَلُكُمْ وَالْيَهُودُ وَالنَّصَارَى كَرَجُلٍ اسْتَعْمَلَ عُمَّالًا فَقَالَ مَنْ يَعْمَلُ لِي إِلَى نِصْفِ النَّهَارِ عَلَى قِيرَاطٍ قِيرَاطٍ فَعَمِلَتِ الْيَهُودُ عَلَى قِيرَاطٍ قِيرَاطٍ ثُمَّ عَمِلَتِ النَّصَارَى عَلَى قِيرَاطٍ قِيرَاطٍ ثُمَّ أَنْتُمُ الَّذِينَ تَعْمَلُونَ مِنْ صَلَاةِ الْعَصْرِ إِلَى مَغَارِبِ الشَّمْسِ عَلَى قِيرَاطَيْنِ قِيرَاطَيْنِ فَغَضِبَتِ الْيَهُودُ وَالنَّصَارَى وَقَالُوا نَحْنُ أَكْثَرُ عَمَلًا وَأَقَلُّ عَطَاءً قَالَ هَلْ ظَلَمْتُكُمْ مِنْ حَقِّكُمْ شَيْئًا قَالُوا لَا فَقَالَ فَذَلِكَ فَضْلِي أُوتِيهِ مَنْ أَشَاءُ .

O GRIJEHU ONOG KOJI SPRIJEČI ISPLATU RADNIKU

باب إثم من منع أجر الأجير

2270. PRIČAO NAM JE Jusuf b. Muhammed, njemu Jahja b. Sulejman prenoseći od Isma'ila b. Umejja, on od Seida b. Ebi-Seida, ovaj od Ebu-Hurejre, radijallahu anhu, da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:

– Uzvišeni Allah kaže: "Tri su vrste ljudi kojim ću Ja biti parničar na Sudnjem danu: čovjeku koji se na nešto obavezao zaklinjući se sa Mnom, pa to iznevjerio; čovjeku koji je prodao slobodna čovjeka i novac od njega pojeo i čovjeku koji je unajmio radnika i posao od njega primio, a nije mu dao njegovu (zasluženu) nagradu."

٢٢٧٠. حَدَّثَنَا يُوسُفُ بْنُ مُحَمَّدٍ قَالَ حَدَّثَنِي يَحْيَى بْنُ سُلَيْمٍ عَنْ إِسْمَاعِيلَ بْنِ أُمَيَّةَ عَنْ سَعِيدِ ابْنِ أَبِي سَعِيدٍ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ عَنْ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ قَالَ اللهُ تَعَالَى ثَلَاثَةٌ أَنَا خَصْمُهُمْ يَوْمَ الْقِيَامَةِ رَجُلٌ أَعْطَى بِي ثُمَّ غَدَرَ وَرَجُلٌ بَاعَ حُرًّا فَأَكَلَ ثَمَنَهُ وَرَجُلٌ اسْتَأْجَرَ أَجِيرًا فَاسْتَوْفَى مِنْهُ وَلَمْ يُعْطِهِ أَجْرَهُ.

UNAJMLJIVANJE RADNIKA OD IKINDIJE DO NOĆI

باب الإجارة من العصر إلى الليل

2271. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Ala', njemu Ebu-Usame, prenoseći od Burejda, on od Ebu-Burda, ovaj od Ebu-Musaa, radijallahu anhu, da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:

– Primjer muslimana, jevreja i kršćana sliči čovjeku koji je najmio neke ljude da mu rade jedan posao jedan dan do noći za poznatu određenu plaću, pa mu rade pola dana i kažu: "Nismo potrebni tvojoj plaći koju si nam odredio, a ono što smo radili nije ništa."

– Ne radite tako! Upotpunite ostatak svoga posla i uzmite – kaže im poslodavac – svoju potpunu zaradu!

– Oni se, potom, sustegnu i ostave (posao).

Poslije njih poslodavac uzme druge radnike i kaže: "Upotpunite ostatak ovog vašeg dana i imat ćete onu plaću što sam je njima uvjetovao." Oni rade sve do ikindija-namaza i kažu: "Ono što smo ti uradili bezvrijedno je, a zarada koju si nam za to odredio tvoja je."

٢٢٧١. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ الْعَلَاءِ حَدَّثَنَا أَبُو أُسَامَةَ عَنْ بُرَيْدٍ عَنْ أَبِي بُرْدَةَ عَنْ أَبِي مُوسَى رَضِيَ اللهُ عَنْهُ عَنْ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ مَثَلُ الْمُسْلِمِينَ وَالْيَهُودِ وَالنَّصَارَى كَمَثَلِ رَجُلٍ اسْتَأْجَرَ قَوْمًا يَعْمَلُونَ لَهُ عَمَلًا يَوْمًا إِلَى اللَّيْلِ عَلَى أَجْرٍ مَعْلُومٍ فَعَمِلُوا لَهُ إِلَى نِصْفِ النَّهَارِ فَقَالُوا لَا حَاجَةَ لَنَا إِلَى أَجْرِكَ الَّذِي شَرَطْتَ لَنَا وَمَا عَمِلْنَا بَاطِلٌ فَقَالَ لَهُمْ لَا تَفْعَلُوا أَكْمِلُوا بَقِيَّةَ عَمَلِكُمْ وَخُذُوا أَجْرَكُمْ كَامِلًا فَأَبَوْا وَتَرَكُوا وَاسْتَأْجَرَ أَجِيرَيْنِ بَعْدَهُمْ فَقَالَ لَهُمَا أَكْمِلَا بَقِيَّةَ يَوْمِكُمَا هَذَا وَلَكُمَا الَّذِي شَرَطْتُ لَهُمْ مِنْ الْأَجْرِ فَعَمِلُوا حَتَّى إِذَا كَانَ حِينُ صَلَاةِ الْعَصْرِ قَالَا لَكَ مَا عَمِلْنَا بَاطِلٌ وَلَكَ الْأَجْرُ الَّذِي جَعَلْتَ لَنَا فِيهِ فَقَالَ لَهُمَا أَكْمِلَا بَقِيَّةَ عَمَلِكُمَا مَا بَقِيَ مِنْ النَّهَارِ شَيْءٌ يَسِيرٌ فَأَبَيَا

– Ne radite to! Upotpunite ostatak svoga posla – kaže im poslodavac – jer od ovoga dana ostalo je, uistinu, nešto malo. – Oni to ne htjednu učiniti i on uzme, uz plaću, druge ljude da mu rade ostatak od njihovog dana dok sunce ne zađe i oni prime potpune zarade dviju ranijih grupa. To je primjer njih i primjer što (ni)su primili od ovog svjetla (Božijeg).[1]

وَاسْتَأْجَرَ قَوْمًا أَنْ يَعْمَلُوا لَهُ بَقِيَّةَ يَوْمِهِمْ فَعَمِلُوا بَقِيَّةَ يَوْمِهِمْ حَتَّى غَابَتِ الشَّمْسُ وَاسْتَكْمَلُوا أَجْرَ الْفَرِيقَيْنِ كِلَيْهِمَا فَذَلِكَ مَثَلُهُمْ وَمَثَلُ مَا قَبِلُوا مِنْ هَذَا النُّورِ.

UNAJMLJIVANJE RADNIKA KOJI OSTAVI SVOJU (ZASLUŽENU) ZARADU KOJOM POČNE RASPOLAGATI POSLODAVAC PA JE UVEĆA, ILI O RASPOLAGANJU TUĐOM IMOVINOM I OSTVARIVANJU VIŠKA U NJOJ

باب مَنِ اسْتَأْجَرَ أَجِيرًا فَتَرَكَ الأَجِيرُ أَجْرَهُ فَعَمِلَ فِيهِ الْمُسْتَأْجِرُ فَزَادَ أَوْ مَنْ عَمِلَ فِي مَالِ غَيْرِهِ فَاسْتَفْضَلَ

2272. PRIČAO NAM JE Ebu-Jeman, njega obavijestio Šu'ajb, prenoseći od Zuhrija, a ovome saopćio Salim b. Abdullah da je Abdullah b. Omer, radijallahu anhuma, rekao:
– Čuo sam Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, kako kaže:
"Krenula su na put tri čovjeka, od onog (naroda) koji je bio prije vas, i sklonili se na konak u jednu špilju. Kada su u nju ušli, svalila se s brda jedna stijena i zatvorila im špilju, pa su rekli: 'Ne možete se spasiti iz ove špilje, osim da molite Allaha u ime najboljih vaših djela!'"
Potom je jedan od njih rekao: "Bože moj, imao sam stare iznemogle roditelje i prije njih nisam davao večeru (mliječni napitak) ni ukućanima, a ni posluzi. Jednog dana otišao sam nekim poslom. Vratio sam se uvečer, kada su oni bili pospali. Ja sam im ipak namuzao mlijeko za večeru, našao ih kako spavaju

٢٢٧٢. حَدَّثَنَا أَبُو الْيَمَانِ أَخْبَرَنَا شُعَيْبٌ عَنِ الزُّهْرِيِّ حَدَّثَنِي سَالِمُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ أَنَّ عَبْدَ اللَّهِ بْنَ عُمَرَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا قَالَ سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ يَقُولُ انْطَلَقَ ثَلَاثَةُ رَهْطٍ مِمَّنْ كَانَ قَبْلَكُمْ حَتَّى أَوَوُا الْمَبِيتَ إِلَى غَارٍ فَدَخَلُوهُ فَانْحَدَرَتْ صَخْرَةٌ مِنَ الْجَبَلِ فَسَدَّتْ عَلَيْهِمُ الْغَارَ فَقَالُوا إِنَّهُ لَا يُنْجِيكُمْ مِنْ هَذِهِ الصَّخْرَةِ إِلَّا أَنْ تَدْعُوا اللَّهَ بِصَالِحِ أَعْمَالِكُمْ فَقَالَ رَجُلٌ مِنْهُمُ اللَّهُمَّ كَانَ لِي أَبَوَانِ شَيْخَانِ كَبِيرَانِ وَكُنْتُ لَا أَغْبِقُ قَبْلَهُمَا أَهْلًا وَلَا مَالًا فَنَأَى بِي فِي طَلَبِ شَيْءٍ يَوْمًا فَلَمْ أُرِحْ عَلَيْهِمَا حَتَّى نَامَا فَحَلَبْتُ لَهُمَا غَبُوقَهُمَا فَوَجَدْتُهُمَا نَائِمَيْنِ وَكَرِهْتُ أَنْ أَغْبِقَ قَبْلَهُمَا أَهْلًا أَوْ مَالًا فَلَبِثْتُ وَالْقَدَحُ عَلَى يَدَيَّ

1 Radnik se može za određenu zaradu angažirati na određenom poslu duže ili kraće vrijeme. Taj period u jevreja, kršćana i muslimana prikazan je u vidu dužine dana u kome su principi vjere bili i ostali isti, a kasnije su ih pridošli vjerovjesnici dopunjavali propisima u skladu s potrebama razvoja ljudskog društva. Musliman je dužan vjerovati sve Božije vjerovjesnike od Adema do Muhammeda, sallallahu alejhi ve sellem. Oni koji vjeruju samo poneke od njih napustili su samovoljno svoju dužnost prema Bogu i odrekli se svoje nagrade.

أَنْتَظِرُ اسْتِيقَاظَهُمَا حَتَّى بَرَقَ الْفَجْرُ فَاسْتَيْقَظَا فَشَرِبَا غَبُوقَهُمَا اللَّهُمَّ إِنْ كُنْتُ فَعَلْتُ ذَلِكَ ابْتِغَاءَ وَجْهِكَ فَفَرِّجْ عَنَّا مَا نَحْنُ فِيهِ مِنْ هَذِهِ الصَّخْرَةِ فَانْفَرَجَتْ شَيْئًا لَا يَسْتَطِيعُونَ الْخُرُوجَ قَالَ النَّبِيُّ ﷺ وَقَالَ الْآخَرُ اللَّهُمَّ كَانَتْ لِي بِنْتُ عَمٍّ كَانَتْ أَحَبَّ النَّاسِ إِلَيَّ فَأَرَدْتُهَا عَنْ نَفْسِهَا فَامْتَنَعَتْ مِنِّي حَتَّى أَلَمَّتْ بِهَا سَنَةٌ مِنَ السِّنِينَ فَجَاءَتْنِي فَأَعْطَيْتُهَا عِشْرِينَ وَمِائَةَ دِينَارٍ عَلَى أَنْ تُخَلِّيَ بَيْنِي وَبَيْنَ نَفْسِهَا فَفَعَلَتْ حَتَّى إِذَا قَدَرْتُ عَلَيْهَا قَالَتْ لَا أُحِلُّ لَكَ أَنْ تَفُضَّ الْخَاتَمَ إِلَّا بِحَقِّهِ فَتَحَرَّجْتُ مِنَ الْوُقُوعِ عَلَيْهَا فَانْصَرَفْتُ عَنْهَا وَهِيَ أَحَبُّ النَّاسِ إِلَيَّ وَتَرَكْتُ الذَّهَبَ الَّذِي أَعْطَيْتُهَا اللَّهُمَّ إِنْ كُنْتُ فَعَلْتُ ابْتِغَاءَ وَجْهِكَ فَافْرُجْ عَنَّا مَا نَحْنُ فِيهِ فَانْفَرَجَتِ الصَّخْرَةُ غَيْرَ أَنَّهُمْ لَا يَسْتَطِيعُونَ الْخُرُوجَ مِنْهَا قَالَ النَّبِيُّ ﷺ وَقَالَ الثَّالِثُ اللَّهُمَّ إِنِّي اسْتَأْجَرْتُ أُجَرَاءَ فَأَعْطَيْتُهُمْ أَجْرَهُمْ غَيْرَ رَجُلٍ وَاحِدٍ تَرَكَ الَّذِي لَهُ وَذَهَبَ فَثَمَّرْتُ أَجْرَهُ حَتَّى كَثُرَتْ مِنْهُ الْأَمْوَالُ فَجَاءَنِي بَعْدَ حِينٍ فَقَالَ يَا عَبْدَ اللهِ أَدِّ إِلَيَّ أَجْرِي فَقُلْتُ لَهُ كُلُّ مَا تَرَى مِنْ أَجْرِكَ مِنَ الْإِبِلِ وَالْبَقَرِ وَالْغَنَمِ وَالرَّقِيقِ فَقَالَ يَا عَبْدَ اللهِ لَا تَسْتَهْزِئْ بِي فَقُلْتُ إِنِّي لَا أَسْتَهْزِئُ بِكَ فَأَخَذَهُ كُلَّهُ فَاسْتَاقَهُ فَلَمْ يَتْرُكْ مِنْهُ شَيْئًا اللَّهُمَّ فَإِنْ كُنْتُ فَعَلْتُ ذَلِكَ ابْتِغَاءَ وَجْهِكَ فَافْرُجْ عَنَّا مَا نَحْنُ فِيهِ فَانْفَرَجَتِ الصَّخْرَةُ فَخَرَجُوا يَمْشُونَ .

i nisam htio dati večeru prije njih ni ukućanima ni posluzi. Ostao sam sa čašom u ruci čekajući da se oni probude, toliko dugo da je i zora osvanula. Tada su se probudili i popili svoje mlijeko. Bože moj, ako sam ja to radio samo radi Tebe, otkloni od nas ovo u čemu smo (ovu stijenu)." Tada se ona – rekao je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, nešto odmakla, ali oni nisu mogli izaći.

Drugi je rekao: "Allahu moj, imao sam amidžičnu meni dražu od svega svijeta i htio sam je pridobiti, ali se ona sustezaše od mene. Kasnije joj je nastupila jedna veoma gladna godina, pa mi je došla i ja sam joj dao 120 dinara (zlatnika), s tim, da mi se prepusti. Ona je to učinila i kada sam nad njom bio u neograničenoj mogućnosti, ona je rekla: "Ne dozvoljavam ti da raskineš opnu nevinosti (himen) osim s legalnim pravom na to (vjenčanjem)." Ja sam se ustegnuo da je obljubim bojeći se grijeha, pa sam je ostavio, a ona mi je bila draža od cijelog svijeta i zlato koje sam joj dao, ostavio sam (joj). Bože moj, ako sam ja to učinio samo radi Tebe, oslobodi nas ovoga u čemu smo!" Potom se stijena rastupila – rekao je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem – ali oni nisu mogli još izaći iz špilje.

Treći je rekao: "Bože moj, ja sam unajmio nekoliko radnika i dao sam im njihove zarade, osim jednom radniku koji je ono što je imao (zarađeno) ostavio i otišao. Ja sam njegovu zaradu oplođavao tako da se od nje umnožila mnoga imovina. On mi je poslije dužeg vremena došao i rekao: "Božiji robe, daj mi moju zaradu!" Ja sam mu kazao: "Sve ono što vidiš deva, goveda, brava i robova jeste od tvoje zarade."

– Božiji robe – rekao je on – ne izigravaj se sa mnom!

– Ne izigravam se s tobom – rekao sam.

Tada je on to sve uzeo i otjerao, ne ostavivši ništa od toga. Allahu moj, ako sam ja to radio samo radi Tebe, otvori nam ovo u čemu smo!"

Tada se stijena otvorila, oni su izašli i otišli.

KO SE UNAJMI DA NOSI TERET NA SVOJIM LEĐIMA, PA TU ZARADU UČINI MILOSTINJOM I O ZARADI NOSAČA

باب مَنْ أجر نفسهُ ليحْمِل على ظهْره ثُمَّ تصدَّق به وأُجْرة الْحمَّال

2273. PRIČAO NAM JE Seid b. Jahja b. Seid Kureši, njemu njegov otac, a ovome A'meš, prenoseći od Šekika, on od Ebu-Mes'uda Ensarije, radijallahu anhu, koji je rekao:
"Kada bi Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, naredio veće dijeljenje milostinje, poneko od nas otišao bi u čaršiju, prenosio teret i zaradio mudd, dok su neki od njih već imali i po stotinu hiljada (dirhema dohotka dnevno). Mislim – rekao je Šekik – da je to lično (bio) Ebu-Mes'ud."

٢٢٧٣. حَدَّثَنَا سَعِيدُ بْنُ يَحْيَى بْنِ سَعِيدٍ الْقُرَشِيُّ حَدَّثَنَا أَبِي حَدَّثَنَا الأَعْمَشُ عَنْ شَقِيقٍ عَنْ أَبِي مَسْعُودٍ الأَنْصَارِيِّ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ كَانَ رَسُولُ اللهِ ﷺ إِذَا أَمَرَنَا بِالصَّدَقَةِ انْطَلَقَ أَحَدُنَا إِلَى السُّوقِ فَيُحَامِلُ فَيُصِيبُ الْمُدَّ وَإِنَّ لِبَعْضِهِمْ لَمِائَةَ أَلْفٍ قَالَ مَا تَرَاهُ إِلَّا نَفْسَهُ .

PLAĆA POSREDNIKU U KUPOPRODAJI ODREĐENIH PREDMETA

باب أجْرِ السَّمْسَرَةِ

Plaću posredniku u trgovanju nisu osporavali: Ibnu-Sirin, Ata', Ibrahim i Hasan (Basri).
Ibnu-Abbas je rekao:
– Nema štete da neko kaže: "Prodaj mi ovu odjeću (stvar) i što bude više od toliko i toliko, to je tvoje!"
Ibnu-Sirin je rekao:
– Nema štete da neko kaže: "Prodaj je za toliko, a ono što bude više, tvoje je, odnosno moje i tvoje."
Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, izjavio je: "Muslimani ostaju pri svojim uvjetima (obavezama)."

وَلَمْ يَرَ ابْنُ سِيرِينَ وَعَطَاءٌ وَإِبْرَاهِيمُ وَالْحَسَنُ بِأَجْرِ السِّمْسَارِ بَأْسًا وَقَالَ ابْنُ عَبَّاسٍ لَا بَأْسَ أَنْ يَقُولَ بِعْ هَذَا الثَّوْبَ فَمَا زَادَ عَلَى كَذَا وَكَذَا فَهُوَ لَكَ وَقَالَ ابْنُ سِيرِينَ إِذَا قَالَ بِعْهُ بِكَذَا فَمَا كَانَ مِنْ رِبْحٍ فَهُوَ لَكَ أَوْ بَيْنِي وَبَيْنَكَ فَلَا بَأْسَ بِهِ وَقَالَ النَّبِيُّ ﷺ الْمُسْلِمُونَ عِنْدَ شُرُوطِهِمْ .

2274. PRIČAO NAM JE Musedded, njemu Abdul-Vahid, a ovome Ma'mer, prenoseći od Ibnu-Tavusa, a on od svoga oca, a ovaj od Ibnu-Abbasa, radijallahu anhuma, koji je rekao:
"Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, zabranio je da se presreću karavandžije i da građanin prodaje što ispred seljaka."

٢٢٧٤. حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ حَدَّثَنَا عَبْدُ الْوَاحِدِ حَدَّثَنَا مَعْمَرٌ عَنْ ابْنِ طَاوُسٍ عَنْ أَبِيهِ عَنْ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا نَهَى رَسُولُ اللهِ ﷺ أَنْ يُتَلَقَّى الرُّكْبَانُ وَلَا يَبِيعَ حَاضِرٌ لِبَادٍ قُلْتُ

يَا ابْنَ عَبَّاسٍ مَا قَوْلُهُ لَا يَبِيعُ حَاضِرٌ لِبَادٍ قَالَ لَا يَكُونُ لَهُ سِمْسَارًا.

Rekao sam: – Ibnu-Abbasu, šta znači (Vjerovjesnikova) izjava: "... da građanin ne prodaje što ispred seljaka?"
– Da mu ne bude posrednik u prodavanju (njegovih proizvoda) – rekao je on.[1]

باب هَلْ يُؤَاجِرُ الرَّجُلُ نَفْسَهُ مِنْ مُشْرِكٍ فِي أَرْضِ الْحَرْبِ

MOŽE LI SE ČOVJEK (MUSLIMAN) ZAPOSLITI KOD IDOLOPOKLONIKA U NEISLAMSKOJ ZEMLJI

٢٢٧٥. حَدَّثَنَا عُمَرُ بْنُ حَفْصٍ حَدَّثَنَا أَبِي حَدَّثَنَا الأَعْمَشُ عَنْ مُسْلِمٍ عَنْ مَسْرُوقٍ حَدَّثَنَا خَبَّابٌ قَالَ كُنْتُ رَجُلًا قَيْنًا فَعَمِلْتُ لِلْعَاصِ بْنِ وَائِلٍ فَاجْتَمَعَ لِي عِنْدَهُ فَأَتَيْتُهُ أَتَقَاضَاهُ فَقَالَ لَا وَاللَّهِ لَا أَقْضِيكَ حَتَّى تَكْفُرَ بِمُحَمَّدٍ فَقُلْتُ أَمَا وَاللَّهِ حَتَّى تَمُوتَ ثُمَّ تُبْعَثَ فَلَا قَالَ وَإِنِّي لَمَيِّتٌ ثُمَّ مَبْعُوثٌ قُلْتُ نَعَمْ قَالَ فَإِنَّهُ سَيَكُونُ لِي ثَمَّ مَالٌ وَوَلَدٌ فَأَقْضِيكَ فَأَنْزَلَ اللَّهُ تَعَالَى أَفَرَأَيْتَ الَّذِي كَفَرَ بِآيَاتِنَا وَقَالَ لَأُوتَيَنَّ مَالًا وَوَلَدًا.

2275. PRIČAO NAM JE Umer b. Hafs, njemu njegov otac, a ovome A'meš, prenoseći od Muslima, a ovaj od Mesruka, da je Habbab, radijallahu anhu, rekao:
"Bio sam kovač i radio sam kod Asa b. Vaila, pa mi se kod njega sakupilo (novaca) i otišao sam da se s njim obračunam."
– Ne, bogami – rekao je on – neću ti platiti dok ne zaniječeš vjerovanje u Muhammeda.
– Ne, Allaha mi – rekao sam – (to neću učiniti) dok ne umreš i ne budeš proživljen.
– A zar ću ja – upitao je on – umrijeti i biti proživljen?
– Da – odgovorio sam.
– Pa tamo ću imati – rekao je on – imetka i evlada pa ću ti platiti.
Potom je Uzvišeni Allah objavio: "Jesi li vidio onog koji ne vjeruje naše znakove i kaže: 'Sigurno će mi se dati imetak i potomstvo.'"[2]

1 Ako posrednik (telal) predmet kupoprodaje pronosa i ne proda ga, nego ga proda kasnije sam vlasnik, on nema pravo na naplatu svoje usluge. Ako isti predmet pronosa drugi telal i proda ga, ovom pripada isplata posredničke usluge.
Ako vlasnik preda predmet telalu, rekavši: "Prodaj ga za toliko novca!", pa ga telal proda za veću sumu, taj višak pripada vlasniku predmeta, osim ako su oni ugovorili drugačije.
Kada čovjek naruči žeteoce da mu požanju njivu žita za tačno određenu sumu novca i žeteoci požanju polovinu žita, a drugu polovinu uništi neka elementarna nepogoda, kao led, poplava i slično, žeteoci mogu od ugovorenih plaća naplatiti samo onaj dio koji odgovara količini požnjevenog žita.
Radnik je zakonski odgovoran za postupak protivan izričitoj ili prešutnoj zapovijedi najmoprimaoca. Prema tome, ako vlasnik stoke naredi pastiru gdje će napasati stoku, a pastir je napase na drugom terenu i stoka ugine, pastir je kriv i odgovoran za nastalu štetu.

2 Daljnje značenje 79-82. ajeta Merjem poglavlja glasi: "Je li on saznao ono što je neviđeno ili je uzeo obavezu od Milostivog? Nikako! Zapisat ćemo ono što govori i produžit ćemo mu kaznu nadugo.

ONO ŠTO SE DA ZA ISCJELJIVANJE PO ARAPSKIM PLEMENIMA UČENJEM KUR'ANSKE FATIHE

باب ما يُعطى في الرُّقْيةِ على أحياء العرب بفاتحة الكتاب

Ibnu-Abbas prenosi od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, da je rekao: "Najdostojnija (najpravednija) plaća koju uzimate za iscjeljivanje, jest učenje Allahove Knjige."
Ša'bi kaže: "Učitelj ne uvjetuje (plaću), nego kada mu se što daje, neka to primi!"
Hakem je kazao: "Nisam čuo nikoga da je prezirao plaćanje učitelja."
Hasan (Basri) dao je (učitelju) deset dirhema.
Ibnu-Sirin nije vidio nikakvu štetu u plaćanju svjedoka koji se pravo zakune, a govoreno je – rekao je on: "Zabranjeno je da stranke plaćaju za suđenje, a za procjenu plaćali su."

وَقَالَ ابْنُ عَبَّاسٍ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ أَحَقُّ مَا أَخَذْتُمْ عَلَيْهِ أَجْرًا كِتَابُ اللهِ وَقَالَ الشَّعْبِيُّ لَا يَشْتَرِطُ الْمُعَلِّمُ إِلَّا أَنْ يُعْطَى شَيْئًا فَلْيَقْبَلْهُ وَقَالَ الْحَكَمُ لَمْ أَسْمَعْ أَحَدًا كَرِهَ أَجْرَ الْمُعَلِّمِ وَأَعْطَى الْحَسَنُ دَرَاهِمَ عَشَرَةً وَلَمْ يَرَ ابْنُ سِيرِينَ بِأَجْرِ الْقَسَّامِ بَأْسًا وَقَالَ كَانَ يُقَالُ السُّحْتُ الرِّشْوَةُ فِي الْحُكْمِ وَكَانُوا يُعْطَوْنَ عَلَى الْخَرْصِ .

2276. PRIČAO NAM JE Ebu-Nu'man, njemu Ebu-Avane, prenoseći od Ebu-Bišra, on od Ebu-Mutevekkila, a ovaj od Ebu-Seida, radijallahu anhu, koji je rekao:
– Trojica drugova Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, krenuli su na put i išli dok se nisu spustili do jednog od arapskih plemena, zatraživši da ih ugoste, ali ih oni nisu htjeli ugostiti. Utom je zmija ujela poglavicu tog plemena, pa su mu pripravljali sve i svašta, ali mu nije ništa koristilo. Kasnije je neko od njih rekao: "Kad biste otišli onoj skupini ljudi, što su odsjeli, možda da bude nešto kod nekog od njih." Oni su im otišli i rekli: "Ljudi, našeg je poglavicu ujela zmija. Činili smo sve i svašta i nije mu koristilo, pa ima li štogod kod koga od vas?" Tada je jedan između njih rekao: "Allaha mi, ja liječim Kur'anom, ali, Allaha mi, tražili smo od vas da nas ugostite, pa nas vi niste htjeli ugostiti

٢٢٧٦. حَدَّثَنَا أَبُو النُّعْمَانِ حَدَّثَنَا أَبُو عَوَانَةَ عَنْ أَبِي بِشْرٍ عَنْ أَبِي الْمُتَوَكِّلِ عَنْ أَبِي سَعِيدٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ انْطَلَقَ نَفَرٌ مِنْ أَصْحَابِ النَّبِيِّ ﷺ فِي سَفْرَةٍ سَافَرُوهَا حَتَّى نَزَلُوا عَلَى حَيٍّ مِنْ أَحْيَاءِ الْعَرَبِ فَاسْتَضَافُوهُمْ فَأَبَوْا أَنْ يُضَيِّفُوهُمْ فَلُدِغَ سَيِّدُ ذَلِكَ الْحَيِّ فَسَعَوْا لَهُ بِكُلِّ شَيْءٍ لَا يَنْفَعُهُ شَيْءٌ فَقَالَ بَعْضُهُمْ لَوْ أَتَيْتُمْ هَؤُلَاءِ الرَّهْطَ الَّذِينَ نَزَلُوا لَعَلَّهُ أَنْ يَكُونَ عِنْدَ بَعْضِهِمْ شَيْءٌ فَأَتَوْهُمْ فَقَالُوا يَا أَيُّهَا الرَّهْطُ إِنَّ سَيِّدَنَا لُدِغَ وَسَعَيْنَا لَهُ بِكُلِّ شَيْءٍ لَا يَنْفَعُهُ فَهَلْ عِنْدَ أَحَدٍ مِنْكُمْ مِنْ شَيْءٍ فَقَالَ بَعْضُهُمْ نَعَمْ وَاللهِ إِنِّي لَأَرْقِي وَلَكِنْ وَاللهِ لَقَدِ اسْتَضَفْنَاكُمْ فَلَمْ تُضَيِّفُونَا فَمَا أَنَا بِرَاقٍ لَكُمْ حَتَّى تَجْعَلُوا لَنَا جُعْلًا فَصَالَحُوهُمْ عَلَى قَطِيعٍ

Ono o čemu on govori, oduzet ćemo mu i doći će Nam sam. Oni su uzimali mimo Allaha bogove da im budu neka snaga. Nikako! Oni će zanijekati da su ih ti nevjernici obožavali i bit će im oni protivnici."

i ja vam neću to raditi dok nam ne učinite neku naknadu." Tada su se oni pogodili s njima za jedno stado ovaca i on je otišao i počeo da mu pušc (pljucka), i da uči: "Hvala Allahu, Gospodaru svih svjetova...)"[1] i najednom kao da je poglavica pušten iz okova, počeo je da ide bez ikakve bolesti.
Oni su im dali – rekao je Ebu-Seid – njihovu plaću koju su s njima ugovorili. Potom je neko između njih kazao: "Podijelite nam!", a onaj koji je liječio Kur'anom rekao je: "Ne radite to dok ne dođemo Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, i ne izložimo mu šta je bilo, i ne vidimo šta će nam on reći!"
Tako su došli Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, izložili mu (slučaj), a on reče: "A ko ti je kazao da je ona za liječenje?" Potom je rekao: "Pogodili ste se! Dijelite, a odijelite jedan dio i meni!", pa se Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, nasmijao.
Ebu-Abdullah (Buharija) je rekao:
– Šu'be je kazao da je Ebu-Bišr prenio: "Tako sam čuo i ja od Ebu-Mutevekkila."[2]

مِنَ الْغَنَمِ فَانْطَلَقَ يَتْفِلُ عَلَيْهِ وَيَقْرَأُ الْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ فَكَأَنَّمَا نُشِطَ مِنْ عِقَالٍ فَانْطَلَقَ يَمْشِي وَمَا بِهِ قَلَبَةٌ قَالَ فَأَوْفَوْهُمْ جُعْلَهُمُ الَّذِي صَالَحُوهُمْ عَلَيْهِ فَقَالَ بَعْضُهُمُ اقْسِمُوا فَقَالَ الَّذِي رَقَى لَا تَفْعَلُوا حَتَّى نَأْتِيَ النَّبِيَّ ﷺ فَنَذْكُرَ لَهُ الَّذِي كَانَ فَنَنْظُرَ مَا يَأْمُرُنَا فَقَدِمُوا عَلَى رَسُولِ اللَّهِ ﷺ فَذَكَرُوا لَهُ فَقَالَ وَمَا يُدْرِيكَ أَنَّهَا رُقْيَةٌ ثُمَّ قَالَ قَدْ أَصَبْتُمُ اقْسِمُوا وَاضْرِبُوا لِي مَعَكُمْ سَهْمًا فَضَحِكَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ قَالَ أَبُو عَبْدِ اللَّهِ وَقَالَ شُعْبَةُ حَدَّثَنَا أَبُو بِشْرٍ سَمِعْتُ أَبَا الْمُتَوَكِّلِ بِهَذَا .

1 Jedan od drugova Allahovog Poslanika, sallalllahu alejhi ve sellem, proučio je nad oboljelom nogom poglavice plemena Fatihu.

2 Plaća imama i vjeroučitelja smatra se nagradom i poklonom poslodavca. Vjerski službenik ne pogađa se za plaću. On visinu svoje plaće prepušta poslodavcu, pa ako mu je ona dovoljna za pokriće njegovih potreba, on će i vršiti svoju dužnost, u protivnom, on prihvata povoljniju ponudu drugog poslodavca.
Hakem u svom djelu "Kitabul-kafi" kaže: "Nije dozvoljeno čovjeku da uz određenu plaću uzme drugog čovjeka koji će mu poučiti dijete učenju Kur'ana, obavljanju vjerskih obreda te imamskoj ili mujezinskoj službi uz ramazan."
U "Hulasatul-fetava" stoji: "Nije dozvoljeno uz pogodbenu plaću vršiti vjersku obuku, vjerske raznolike obrede, a posebno poučavati ljude Kur'anu, ezanu, obavljati hadž za drugog i tome slično." Ovo je stav učenjaka hanefijske škole, dok Ebu-Lejs, šafijski učenjaci i još poneki imaju suprotno mišljenje.
Zajednica i učeniji ljudi dužni su bezuvjetno poučavati muslimane u dužnostima prema Allahu, prema samim sebi i drugim ljudima. Ebu-Davud, Ibnu-Madže i Hakim navode u svojim hadiskim zbirkama da je Ubade b. Samit kazao: "Naučio sam Kur'anu siromahe družine Sofe, pa mi je jedan od njih dao ovaj luk." Nisam to radio – rekao sam – za plaću, nego u ime Allaha.
Poslije sam to pitao Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, a on reče: "Primi ga, ako hoćeš da ti Allah na Sudnjem danu da džehennemsku ogrlicu."
Lijepo je učiti Kur'an i sadržajno dobre dove, moleći Allaha za ono što je van moći ljudi. Katade, Seid b. Džubejr i još brojni učenjaci liječenje osuđuju, jer je musliman dužan da se oslanja samo na Allaha i lijekove stručnjaka.

NAMET ROBA I PREISPITIVANJE (VISINE) OBAVEZNIH DAŽBINA ROBINJA

بَاب ضَرِيبَةِ الْعَبْدِ وَتَعَاهُدِ ضَرَائِبِ الْإِمَاءِ

2277. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Jusuf, njemu Sufjan, prenoseći od Humejda Tavila, on od Enesa b. Malika, radijallahu anhu, koji je rekao: "Ebu-Tajbe (rob) pustio je krv Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, i on mu je odredio sa' ili dva sa'a hrane i govorio njegovim gospodarima, pa su mu oni snizili nešto od njegovog poreza, odnosno od njegovog nameta."

٢٢٧٧. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ يُوسُفَ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ عَنْ حُمَيْدٍ الطَّوِيلِ عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ حَجَمَ أَبُو طَيْبَةَ النَّبِيَّ ﷺ فَأَمَرَ لَهُ بِصَاعٍ أَوْ صَاعَيْنِ مِنْ طَعَامٍ وَكَلَّمَ مَوَالِيَهُ فَخَفَّفَ عَنْ غَلَّتِهِ أَوْ ضَرِيبَتِهِ .

DOHODAK ONOGA KOJI PUŠTA KRV

بَاب خَرَاجِ الْحَجَّامِ

2278. PRIČAO NAM JE Musa b. Isma'il, njemu Vuhejb, a ovome Ibnu-Tavus, prenoseći od svoga oca da je Ibnu-Abbas, radijallahu anhuma, rekao: "Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, dao je sebi pustiti krv i onom koji je pustio krv dao njegovu nagradu."

٢٢٧٨. حَدَّثَنَا مُوسَى بْنُ إِسْمَاعِيلَ حَدَّثَنَا وُهَيْبٌ حَدَّثَنَا ابْنُ طَاوُسٍ عَنْ أَبِيهِ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا قَالَ احْتَجَمَ النَّبِيُّ ﷺ وَأَعْطَى الْحَجَّامَ .

2279. PRIČAO NAM JE Musedded, njemu Jezid b. Zurej', prenoseći od Halida, on od Ikrime, ovaj od Ibnu-Abbasa, radijallahu anhuma, koji je rekao:
"Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, dao je da mu se pusti krv i puštaču krvi dao njegovu zaradu, a da je to smatrao prezrenim, ne bi mu je dao."

٢٢٧٩. حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ حَدَّثَنَا يَزِيدُ بْنُ زُرَيْعٍ عَنْ خَالِدٍ عَنْ عِكْرِمَةَ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا قَالَ احْتَجَمَ النَّبِيُّ ﷺ وَأَعْطَى الْحَجَّامَ أَجْرَهُ وَلَوْ عَلِمَ كَرَاهِيَةً لَمْ يُعْطِهِ .

2280. PRIČAO NAM JE Ebu-Nu'ajm, njemu Mis'ar, prenoseći od Amra b. Amira, koji je rekao:
– Čuo sam Enesa, radijallahu anhu, da kaže: "Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, dopuštao je sebi puštati krv i nije nikom u njegovoj zaradi činio nepravdu (ko je to radio, zasluženo ga je nagrađivao)."

٢٢٨٠. حَدَّثَنَا أَبُو نُعَيْمٍ حَدَّثَنَا مِسْعَرٌ عَنْ عَمْرِو ابْنِ عَامِرٍ قَالَ سَمِعْتُ أَنَسًا رَضِيَ اللهُ عَنْهُ يَقُولُ كَانَ النَّبِيُّ ﷺ يَحْتَجِمُ وَلَمْ يَكُنْ يَظْلِمُ أَحَدًا أَجْرَهُ.

O ONOM KOJI JE GOVORIO GOSPODARIMA ROBA DA MU OLAKŠAJU ŠTO OD NJEGOVOG NAMETA

باب مَنْ كلَّمَ مَوالِيَ الْعَبْدِ أَنْ يُخَفِّفُوا عنْهُ منْ خراجه

2281. PRIČAO NAM JE Adem, njemu Šu'be, prenoseći od Humejda Tavila, on od Enesa b. Malika, radijallahu anhu, koji je rekao: "Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, pozvao je jednog roba (dječaka), puštača krvi, pa mu je pustio krv i on mu je odredio sa' ili dva sa'a (kao nagradu) i govorio (zauzeo se) za njega, pa mu je sniženo nešto od njegovog nameta."

٢٢٨١. حَدَّثَنَا آدَمُ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ عَنْ حُمَيْدٍ الطَّوِيلِ عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ دَعَا النَّبِيُّ ﷺ غُلَامًا حَجَّامًا فَحَجَمَهُ وَأَمَرَ لَهُ بِصَاعٍ أَوْ صَاعَيْنِ أَوْ مُدٍّ أَوْ مُدَّيْنِ وَكَلَّمَ فِيهِ فَخُفِّفَ مِنْ ضَرِيبَتِهِ .

ZARADA PROSTITUTKE I ROBINJA

باب كَسْبِ الْبَغِيِّ وَالْإِمَاءِ

Ibrahim (Neha'i) je mrzio plaćanje žene koja bi naricala za umrlim i pjevačice, a riječi Uzvišenog Allaha su: "Ne silite svoje robinje na blud, ako one žele pošten život, da biste dobili korist ovozemnog života. A ko ih prisili, zaista im Allah, nakon što su prisiljene, oprašta i milostiv je."[1]
Mudžahid je rekao: *Fetejatikum* znači vaše robinje.

وَكَرِهَ إِبْرَاهِيمُ أَجْرَ النَّائِحَةِ وَالْمُغَنِّيَةِ وَقَوْلِ اللهِ تَعَالَى ﴿وَلَا تُكْرِهُوا فَتَيَاتِكُمْ عَلَى الْبِغَاءِ إِنْ أَرَدْنَ تَحَصُّنًا لِتَبْتَغُوا عَرَضَ الْحَيَاةِ الدُّنْيَا وَمَنْ يُكْرِهْهُنَّ فَإِنَّ اللهَ مِنْ بَعْدِ إِكْرَاهِهِنَّ غَفُورٌ رَحِيمٌ﴾ وَقَالَ مُجَاهِدٌ ﴿فَتَيَاتِكُمْ﴾ إِمَاءَكُمْ .

2282. PRIČAO NAM JE Kutejbe b. Seid, prenoseći od Malika, on od Ibnu-Šihaba, ovaj od Ebu-Bekra b. Abdu-Rahmana b. Harisa b. Hišama, a on od Mes'uda Ensarije, radijallahu anhu, da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, zabranio (koristiti) novac od (prodanog) psa, novac koga bludnica zaradi (prostitucijom) i dohodak gatara.

٢٢٨٢. حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ بْنُ سَعِيدٍ عَنْ مَالِكٍ عَنْ ابْنِ شِهَابٍ عَنْ أَبِي بَكْرِ بْنِ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ الْحَارِثِ ابْنِ هِشَامٍ عَنْ أَبِي مَسْعُودٍ الْأَنْصَارِيِّ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ أَنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ نَهَى عَنْ ثَمَنِ الْكَلْبِ وَمَهْرِ الْبَغِيِّ وَحُلْوَانِ الْكَاهِنِ .

1 En-Nur, 33. ajet.

2283. PRIČAO NAM JE Muslim b. Ibrahim, njemu Šu'be, prenoseći od Muhammeda b. Džuhade, on od Ebu-Hazima, a ovaj od Ebu-Hurejre, radijallahu anhu, koji je rekao:
"Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, zabranio je (bludom stečenu) zaradu robinja."

٢٢٨٣. حَدَّثَنَا مُسْلِمُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ جُحَادَةَ عَنْ أَبِي حَازِمٍ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ نَهَى النَّبِيُّ ﷺ عَنْ كَسْبِ الْإِمَاءِ .

O ZAKUPU MUŽJAKA (DEVCU, JARCU, OVNU, VOLU) ZA OPLODNJU

باب عَسْبِ الْفَحْلِ

2284. PRIČAO NAM JE Musedded, njemu Abdul-Varis i Isma'il b. Ibrahim, prenoseći od Alija b. Hakema, on od Nafija, a ovaj od Ibnu-Omera, radijallahu anhuma, koji je rekao:
"Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, zabranio je naplaćivati naknadu za zakup mužjaka za oplodnju."[1]

٢٢٨٤. حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ حَدَّثَنَا عَبْدُ الْوَارِثِ وَإِسْمَاعِيلُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ عَنْ عَلِيِّ بْنِ الْحَكَمِ عَنْ نَافِعٍ عَنِ ابْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا قَالَ نَهَى النَّبِيُّ ﷺ عَنْ عَسْبِ الْفَحْلِ .

ZAKUPLJIVANJE ZEMLJIŠTA I SMRT JEDNE OD STRANAKA

باب إِذَا اسْتَأْجَرَ أَرْضًا فَمَاتَ أَحَدُهُمَا

Ibnu-Sirin je rekao: "Ukućani (umrlog) najmodavca nemaju pravo odstraniti zakupnika sve do ispunjenja ugovorenog roka."
Hasan, Hakem i Ijas b. Mu'avija kazali su: "... zakup ide do njegova roka."
Ibnu-Omer je izjavio: "Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, dao je Hajber napola i to je tako bilo u doba Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, Ebu-Bekra i početkom hilafeta Omera i nije se pominjalo da su Ebu-Bekr i Omer obnavljali taj zakup nakon smrti Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem."

وَقَالَ ابْنُ سِيرِينَ لَيْسَ لِأَهْلِهِ أَنْ يُخْرِجُوهُ إِلَى تَمَامِ الْأَجَلِ وَقَالَ الْحَكَمُ وَالْحَسَنُ وَإِيَاسُ بْنُ مُعَاوِيَةَ تُمْضَى الْإِجَارَةُ إِلَى أَجَلِهَا وَقَالَ ابْنُ عُمَرَ أَعْطَى النَّبِيُّ ﷺ خَيْبَرَ بِالشَّطْرِ فَكَانَ ذَلِكَ عَلَى عَهْدِ النَّبِيِّ ﷺ وَأَبِي بَكْرٍ وَصَدْرًا مِنْ خِلَافَةِ عُمَرَ وَلَمْ يُذْكَرْ أَنَّ أَبَا بَكْرٍ وَعُمَرَ جَدَّدَا الْإِجَارَةَ بَعْدَمَا قُبِضَ النَّبِيُّ ﷺ .

---

1 Za priplodnju domaćih životinja zabranjeno je (po islamu) naplaćivati određeni iznos.
Vlasnik domaće životinje koja je priplođena može dati poklon vlasniku mužjaka, a neki pravnici šafijske i hambelijske škole dozvoljavaju zakupiti životinju muškog spola na jedno određeno vrijeme za koje bi se ženke mogle oploditi.

2285. PRIČAO NAM JE Musa b. Isma'il, njemu Džuvejrije b. Esma, prenoseći od Nafija, on od Abdullaha (b. Omera), radijallahu anhu, koji je rekao:
"Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, dao je Hajber da ga obrađuju i siju (Jevreji) tako da oni imaju polovinu od njegova prihoda."
Ibnu-Omer je Nafiju još prenio: "Njive su davane pod zakup za iznos koji je Nafi' imenovao, a ja ga (rekao je Džuvejrije) nisam upamtio."

٢٢٨٥. حَدَّثَنَا مُوسَى بْنُ إِسْمَاعِيلَ حَدَّثَنَا جُوَيْرِيَةُ بْنُ أَسْمَاءَ عَنْ نَافِعٍ عَنْ عَبْدِ اللهِ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ أَعْطَى رَسُولُ اللهِ ﷺ خَيْبَرَ الْيَهُودَ أَنْ يَعْمَلُوهَا وَيَزْرَعُوهَا وَلَهُمْ شَطْرُ مَا يَخْرُجُ مِنْهَا وَأَنَّ ابْنَ عُمَرَ حَدَّثَهُ أَنَّ الْمَزَارِعَ كَانَتْ تُكْرَى عَلَى شَيْءٍ سَمَّاهُ نَافِعٌ لَا أَحْفَظُهُ .

2286. Rafi' b. Hadidž kaže: "Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, zabranio je davati u zakup obradivo zemljište (samo u Hajberu)", a Ubejdullah je prenio od Nafija, a on od Ibnu-Omera: "... sve dok ih Omer nije protjerao."[2]

٢٢٨٦. وَأَنَّ رَافِعَ بْنَ خَدِيجٍ حَدَّثَ أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ نَهَى عَنْ كِرَاءِ الْمَزَارِعِ وَقَالَ عُبَيْدُ اللهِ عَنْ نَافِعٍ عَنْ ابْنِ عُمَرَ حَتَّى أَجْلَاهُمْ عُمَرُ .

2 Ko uzme u zakup zemljište, s tim da može na njemu sijati šta god hoće, može to zemljište koristiti dva puta u godini, sijući na njemu zimske i ljetne usjeve. Ako vrijeme zakupa isteče prije nego prispije žetva, zakupoprimac ostavlja usjeve na zemljištu dok ne sazriju, plativši zakupodavcu za dalje vrijeme zakupninu po procjeni.
Valjano se može u zakup uzeti stambena kuća ili radnja, ne imenujući radi čega se uzima u zakup, ali se način upotrebe određuje po mjesnom običaju.
Jevreji iz Hajbera protjerani su u Erihu i Tejmu.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

U ime Allaha, Svemilosnog, Samilosnog!

كِتَابُ الْحَوَالاَتِ

PRENOS DUGOVA

بَاب الْحَوَالَةِ وَهَلْ يَرْجِعُ فِي الْحَوَالَةِ

O PRENOSIMA DUGOVA (UPUTAMA), O UPUĆIVANJU VJEROVNIKA NA DRUGOG; I MOŽE LI UPUĆIVAČ UPUTU POVUĆI

وَقَالَ الْحَسَنُ وَقَتَادَةُ إِذَا كَانَ يَوْمَ أَحَالَ عَلَيْهِ مَلِيًّا جَازَ وَقَالَ ابْنُ عَبَّاسٍ يَتَخَارَجُ الشَّرِيكَانِ وَأَهْلُ الْمِيرَاثِ فَيَأْخُذُ هَذَا عَيْنًا وَهَذَا دَيْنًا فَإِنْ تَوِيَ لِأَحَدِهِمَا لَمْ يَرْجِعْ عَلَى صَاحِبِهِ .

Hasan i Katade su rekli: "Upućivanje vjerovnika drugom dozvoljeno je, ako je osoba, koja je primila na sebe isplatu potraživanja, na dan, kada je obaveza na nju prenesena, bila imućna."
Ibnu-Abbas je rekao: "Suvlasnici i nasljednici međusobno se isključuju (u svom pravu), tako, ako ovaj uzme predmet, a onaj (drugi) potraživanje (od nekoga), pa to jednom od njih propadne, drugi se ne može obratiti (za naknadu) svome sudrugu."

٢٢٨٧. حَدَّثَنَا عَبْدُ اللهِ بْنُ يُوسُفَ أَخْبَرَنَا مَالِكٌ عَنْ أَبِي الزِّنَادِ عَنْ الْأَعْرَجِ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ أَنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ قَالَ مَطْلُ الْغَنِيِّ ظُلْمٌ فَإِذَا أُتْبِعَ أَحَدُكُمْ عَلَى مَلِيٍّ فَلْيَتْبَعْ .

2287. **PRIČAO NAM JE** Abdullah b. Jusuf, njega obavijestio Malik, prenoseći od Ebu-Zinada, on od A'redža, a ovaj od Ebu-Hurejre, radijallahu anhu, da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
"Odugovlačenje isplate bogatog je nasilje, a kada neko od vas bude upućen na bogatog, pa neka ga i traži!"

KADA SE VJEROVNIK UPUTI NA BOGATOG, ON NEMA PRAVO ODBIJANJA UPUTE

بَاب إِذَا أَحَالَ عَلَى مَلِيٍّ فَلَيْسَ لَهُ رَدٌّ

2288. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Jusuf, njemu Sufjan, prenoseći od Ibnu-Zekvana, on od A'redža, ovaj od Ebu-Hurejre, radijallahu anhu, da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, kazao: "Odugovlačenje isplate duga bogatog je nasilje, a ko bude upućen na imućnog, pa neka ga i traži!"[1]

٢٢٨٨. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ يُوسُفَ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ عَنْ ابْنِ ذَكْوَانَ عَنْ الْأَعْرَجِ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ عَنْ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ مَطْلُ الْغَنِيِّ ظُلْمٌ وَمَنْ أُتْبِعَ عَلَى مَلِيٍّ فَلْيَتَّبِعْ.

1 Za valjanost upute potrebna je saglasnost uputioca, vjerovnika i osobe na koju se isplata duga prenosi. Uputa može biti sklopljena samo između upućene osobe i određenog platioca. Naprimjer, ako jedan čovjek kaže drugom: "Primi ti na sebe načinom upute toliko i toliko dinara moje tražbine koju mi duguje taj i taj", pa drugi kaže: "Primam"; ili ako bi rekao jedan čovjek: "Prihvati mene načinom upute kao svog dužnika za tvoju tražbinu od toliko i toliko dinara, koja je na tome i na tome", pa to drugi prihvati, uputa je valjana, i ako bi se određeni platilac poslije i pokajao, kajanje mu neće koristiti.
Uputa učinjena samo između uputioca i upućenog, postaje valjana i potpuna tek kada se dojavi određenom platiocu i on je prihvati. Naprimjer, ako jedan čovjek uputi svoga vjerovnika s njegovom privolom na treću osobu koja je u nekom drugom mjestu, uputa će biti valjana tek kada određeni platilac bude obaviješten o tome i kada prihvati uputu.
Uputa koja se učini samo između uputioca i određenog platioca je privremena do privole upućenog.
Predmet upute može biti samo dug, za koji jamstvo može biti valjano i dug čiji je iznos potpuno određen.
Pravna posljedica prijenosa isplate duga na drugog, jeste u tome da se uputilac oslobodi od svoga duga, a jamac, ako ga ima, od svog jamstva, i da upućeni ima pravo tražiti isplatu svoje tražbine od određenog platioca.
Uputa može biti neograničena i ograničena raznolikim uvjetima.
Propisima upute ubrzava se likvidnost privrednih obaveza. Uputom vjerovnika za naplatu svoga potraživanja od drugog imućnog lica uz pristanak svih zajedno, nastaje perfektan i neopoziv akt za upućenog, a opoziv, ako je lice na koga je vjerovnik upućen siromašan čovjek.
Katade i Hasan, upitani za čovjeka upućenog za svoju tražbinu na drugog čovjeka koji kasnije osiromaši, odgovorili su: "Ako je taj čovjek, na koga je vjerovnik upućen, bio bogat na dan kada se vjerovnik na njega uputio, vjerovnik nema pravo opoziva." Ovo je stav najvećeg broja učenjaka. Ebu-Hanife kaže: "Vjerovnik se ima pravo obratiti na svog uputitelja, ako osoba koja je prihvatila umre kao siromah ili je sudski proglašena siromahom ili je zanijekala akt upute, a uputitelj ne može konkretan akt upute dokazati." Ovo je još stav: Sevrija, Ša'bija, Neha'ija, Ebu-Jusufa, Muhammeda i Hakema koji dodaju: "... Vjerovnik se ima pravo obratiti uputitelju, kada lice na koga je on upućen za svoju tražbinu umre, ne ostavivši iza sebe nikakvu imovinu."

DOZVOLJENO JE DA SE DUG UMRLOG PRENESE NA DRUGOG

باب إن أحال دين الميت على رجل جاز

2289. PRIČAO NAM JE Mekki b. Ibrahim, njemu Jezid b. Ebu-Ubejd, prenoseći od Seleme b. Ekve‘a, radijallahu anhu, koji je rekao:
– Sjedili smo kod Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, kada se donese umrli.
– Klanjaj mu dženazu! – rekoše prisutni.
– Ima li na njemu kakav dug? – upitao je on.
– Nema – odgovorili su oni.
– A je li iza sebe što ostavio? – upitao je on.
– Nije – odgovorili su – i on mu klanja dženazu.
Zatim je donesen drugi umrli i oni rekoše: “Allahov Poslaniče, klanjaj mu dženazu!”
– Ima li na njemu kakav dug? – upitao je on.
– Da – rekao je neko.
– A je li ostavio što? – upitao je opet on.
– Tri dinara (zlatnika) – odgovorili su oni – i on mu je klanjao dženazu.
Kasnije je donesen treći i oni su rekli: “Klanjaj mu!”
– Je li ostavio što? – upitao je on.
– Nije – odgovorili su oni.
– A ima li na njemu kakav dug?
– Tri zlatnika – odgovorili su oni.
– Klanjajte vi svome drugu! – rekao je on. Potom je Ebu-Katade rekao: “Allahov Poslaniče, klanjaj mu, a njegov dug je moja obaveza”, i on mu tada klanjaše dženazu.[2]

٢٢٨٩. حَدَّثَنَا الْمَكِّيُّ بْنُ إِبْرَاهِيمَ حَدَّثَنَا يَزِيدُ بْنُ أَبِي عُبَيْدٍ عَنْ سَلَمَةَ بْنِ الأَكْوَعِ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ كُنَّا جُلُوسًا عِنْدَ النَّبِيِّ ﷺ إِذْ أُتِيَ بِجَنَازَةٍ فَقَالُوا صَلِّ عَلَيْهَا فَقَالَ هَلْ عَلَيْهِ دَيْنٌ قَالُوا لاَ قَالَ فَهَلْ تَرَكَ شَيْئًا قَالُوا لاَ فَصَلَّى عَلَيْهِ ثُمَّ أُتِيَ بِجَنَازَةٍ أُخْرَى فَقَالُوا يَا رَسُولَ اللهِ صَلِّ عَلَيْهَا قَالَ هَلْ عَلَيْهِ دَيْنٌ قِيلَ نَعَمْ قَالَ فَهَلْ تَرَكَ شَيْئًا قَالُوا ثَلاَثَةَ دَنَانِيرَ فَصَلَّى عَلَيْهَا ثُمَّ أُتِيَ بِالثَّالِثَةِ فَقَالُوا صَلِّ عَلَيْهَا قَالَ هَلْ تَرَكَ شَيْئًا قَالُوا لاَ قَالَ فَهَلْ عَلَيْهِ دَيْنٌ قَالُوا ثَلاَثَةُ دَنَانِيرَ قَالَ صَلُّوا عَلَى صَاحِبِكُمْ قَالَ أَبُو قَتَادَةَ صَلِّ عَلَيْهِ يَا رَسُولَ اللهِ وَعَلَيَّ دَيْنُهُ فَصَلَّى عَلَيْهِ .

2 Darekutni iznosi da je Alija rekao: “Kada bi se donijela dženaza, Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, nije pitao ni za kakav posao umrlog, a za dug je pitao, i kada bi mu se reklo da je ostao kome dužan, ne bi mu htio klanjati dženazu, a kada bi mu se reklo da nije nikome ništa dužan, klanjao bi mu. Tako je donesena jedna dženaza i kada je htio izgovoriti tekbir za namaz upita: “Je li umrli kome što dužan?”
– Dva zlatnika – rekoše prisutni.
On se odmah povukao na stranu i rekao: “Klanjajte vi svome drugu!”
Tada je Alija rekao: “Klanjaj mu, a ta dva dinara duga moja je obaveza, a on je od toga slobodan.”

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

U ime Allaha, Svemilosnog, Samilosnog!

كِتَابُ الْكَفَالَةِ

JAMČENJE

JAMČENJE U ZAJMU I DUGOVIMA ZA OSOBE I ZA DRUGO ŠTO OSIM NJIH

بَاب الْكَفَالَةِ فِي الْقَرْضِ وَالدُّيُونِ بِالْأَبْدَانِ وَغَيْرِهَا

2290. Ebu-Zinad je prenio od Muhammeda b. Hamze b. Amra Eslemija, a on od svoga oca, koga je Omer, radijallahu anhu, poslao kao prikupljača zekata, pa je jedan čovjek (ranije) spolno općio s robinjom svoje žene i Hamza je od toga čovjeka uzeo obavezu (jamstvo) dok on nije došao natrag Omeru. Omer je, međutim, već njemu bio udario za to 100 štapova, pa im to i potvrdio, a njega opravdao neznanjem (propisa).

٢٢٩٠. وَقَالَ أَبُو الزِّنَادِ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ حَمْزَةَ ابْنِ عَمْرٍو الْأَسْلَمِيِّ عَنْ أَبِيهِ أَنَّ عُمَرَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ بَعَثَهُ مُصَدِّقًا فَوَقَعَ رَجُلٌ عَلَى جَارِيَةِ امْرَأَتِهِ فَأَخَذَ حَمْزَةُ مِنَ الرَّجُلِ كَفِيلًا حَتَّى قَدِمَ عَلَى عُمَرَ وَكَانَ عُمَرُ قَدْ جَلَدَهُ مِائَةَ جَلْدَةٍ فَصَدَّقَهُمْ وَعَذَرَهُ بِالْجَهَالَةِ .

Džerir i Eš'as rekli su Abdullahu b. Mes'udu za konvertite: "Traži da se pokaju i uzmi im jamstvo!" Potom su se oni pokajali i za njih jamčila njihova rodbina.

وَقَالَ جَرِيرٌ وَالْأَشْعَثُ لِعَبْدِ اللَّهِ بْنِ مَسْعُودٍ فِي الْمُرْتَدِّينَ اسْتَتِبْهُمْ وَكَفِّلْهُمْ فَتَابُوا وَكَفَلَهُمْ عَشَائِرُهُمْ .

Hammad je kazao: "Kada neko jamči za osobu i ona umre, na njega nema više obaveze jamstva!", a Hakem je rekao: "Jamči."[1]

وَقَالَ حَمَّادٌ إِذَا تَكَفَّلَ بِنَفْسٍ فَمَاتَ فَلَا شَيْءَ عَلَيْهِ وَقَالَ الْحَكَمُ يَضْمَنُ .

---

1 Nakon smrti Muhammeda, sallallahu alejhi ve sellem, neka su arapska plemena pristala uz Musejlimu i druge lažne poslanike. Jednog jutra neki čovjek obavijestio je prisutne u Muhammedovoj, sallallahu alejhi ve sellem, džamiji o odmetništvu 170 ljudi u okolici mesdžida Benu-Hanife, a da bivši mujezin Ibnu-Nevaha spominje u ezanu Musejlimu umjesto Muhammeda, sallallahu alejhi ve sellem. Na lice mjesta krenuo je odmah Abdullah b. Mes'ud s naoružanom jedinicom koja je Ibnu-Nevaha ubila, namjeravajući to učiniti i s ostalim odmetnicima, ali su konačno usvojili navedeni stav Džerira i Eš'asa.
Jamstvo je sklopljeno samom ponudom jamstva, ali ovaj u čiju se korist jamči, može odbiti tu ponudu, a jamstvo traje sve dok tu ponudu ne odbije vjerovnik.
Jamstvo se očituje riječima koje po običaju znače obavezu: "Ja sam jamac", "Ja sam odgovoran" i tome slično.
Jamstvo je privremeno kada neko kaže: "Ja sam jamac od danas do toga i toga vremena", a može biti bez ograničenja.

2291. Ebu-Abdullah (Buharija) kaže:

– Lejs je rekao da mu je prenio Dža'fer b. Rebija od Abdur-Rahmana b. Hurmuza, on od Ebu-Hurejre, radijallahu anhu, da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, spomenuo jednog čovjeka od Izraelićana koji je zatražio od nekog Izraelićanina da mu pozajmi 1.000 zlatnika, a on mu rekao: "Dovedi mi svjedoka koji će mi svjedočiti!"

– Pa dovoljan je svjedok Allah – kazao je on.

– Dovedi mi jamca! – rekao je on.

– Dovoljan je jamac Allah – kazao je on.

– Istinu si rekao – kazao je Izraelićanin i predao mu ih do imenovanog roka.

Kasnije je dužnik izašao do mora, obavio svoj posao i tragao za kakvom lađom da se na nju ukrca i stigne vjerovniku do roka koji mu je odredio. Pošto nije našao nikakvu lađu uzeo je jedno drvo, izdubio ga, u njega stavio hiljadu zlatnika i pismo za svoga druga (vjerovnika), a zatim izdubljeno mjesto začepio, odnio ga do mora i rekao:

– Bože moj! Ti uistinu znaš da sam ja od toga i toga pozajmio hiljadu zlatnika, i on mi tražio jamca, a ja mu rekao: "Allah je dovoljan jamac", i on se s Tobom zadovoljio. A tražio mi je i svjedoka pa sam ja kazao: "Allah je dovoljan svjedok", i on se s Tobom zadovoljio. Ja sam se istinski trudio da nađem kakvu lađu da mu pošaljem to što je njegovo. Pošto to nisam mogao, ja ga povjeravam Tebi. Tada ga je bacio u more i on je potonuo, a on se vratio natrag da potraži kakvu lađu da ga dobaci u njegovo mjesto.

٢٢٩١. قَالَ أَبُو عَبْدِ اللهِ وَقَالَ اللَّيْثُ حَدَّثَنِي
جَعْفَرُ بْنُ رَبِيعَةَ عَنْ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ هُرْمُزَ عَنْ
أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ عَنْ رَسُولِ اللهِ ﷺ
أَنَّهُ ذَكَرَ رَجُلًا مِنْ بَنِي إِسْرَائِيلَ سَأَلَ بَعْضَ
بَنِي إِسْرَائِيلَ أَنْ يُسْلِفَهُ أَلْفَ دِينَارٍ فَقَالَ ائْتِنِي
بِالشُّهَدَاءِ أُشْهِدُهُمْ فَقَالَ كَفَى بِاللهِ شَهِيدًا قَالَ
فَأْتِنِي بِالْكَفِيلِ قَالَ كَفَى بِاللهِ كَفِيلًا قَالَ صَدَقْتَ
فَدَفَعَهَا إِلَيْهِ إِلَى أَجَلٍ مُسَمًّى فَخَرَجَ فِي الْبَحْرِ
فَقَضَى حَاجَتَهُ ثُمَّ الْتَمَسَ مَرْكَبًا يَرْكَبُهَا يَقْدَمُ
عَلَيْهِ لِلْأَجَلِ الَّذِي أَجَّلَهُ فَلَمْ يَجِدْ مَرْكَبًا فَأَخَذَ
خَشَبَةً فَنَقَرَهَا فَأَدْخَلَ فِيهَا أَلْفَ دِينَارٍ وَصَحِيفَةً
مِنْهُ إِلَى صَاحِبِهِ ثُمَّ زَجَّجَ مَوْضِعَهَا ثُمَّ أَتَى بِهَا إِلَى
الْبَحْرِ فَقَالَ اللَّهُمَّ إِنَّكَ تَعْلَمُ أَنِّي كُنْتُ تَسَلَّفْتُ
فُلَانًا أَلْفَ دِينَارٍ فَسَأَلَنِي كَفِيلًا فَقُلْتُ كَفَى بِاللهِ
كَفِيلًا فَرَضِيَ بِكَ وَسَأَلَنِي شَهِيدًا فَقُلْتُ كَفَى بِاللهِ
شَهِيدًا فَرَضِيَ بِكَ وَأَنِّي جَهَدْتُ أَنْ أَجِدَ مَرْكَبًا
أَبْعَثُ إِلَيْهِ الَّذِي لَهُ فَلَمْ أَقْدِرْ وَإِنِّي أَسْتَوْدِعُكَهَا
فَرَمَى بِهَا فِي الْبَحْرِ حَتَّى وَلَجَتْ فِيهِ ثُمَّ انْصَرَفَ
وَهُوَ فِي ذَلِكَ يَلْتَمِسُ مَرْكَبًا يَخْرُجُ إِلَى بَلَدِهِ فَخَرَجَ
الرَّجُلُ الَّذِي كَانَ أَسْلَفَهُ يَنْظُرُ لَعَلَّ مَرْكَبًا قَدْ جَاءَ
بِمَالِهِ فَإِذَا بِالْخَشَبَةِ الَّتِي فِيهَا الْمَالُ فَأَخَذَهَا لِأَهْلِهِ

Za jednu tražbinu može biti više jamaca.

Jamac mora biti punodoban i pametan, a dužnik to ne mora biti. Prema tome valjano je jamstvo za dug ludaka i malodobnika.

Predmet jamstva može biti osoba, kao fizička pravna osoba, ili neko dobro kao tražbina. Ako je predmet jamstva osoba, uvjet je da ona bude imenovana, a ako je to neko dobro, uvjet je da se istakne općenita odgovornost i jamstvo za ono što dužnik ima platiti.

Naprimjer, da kaže: "Jamčim za dug toga i toga, tome i tome." Jamstvo je, dakle, valjano, iako iznos duga nije precizno određen.

Ako jamac umre, a njegovi nasljednici ne mogu pronaći glavnog dužnika, vjerovnik naplaćuje svoju tražbinu iz ostavštine umrlog jamca, a ako bi vjerovnik umro, na tražbinu imaju pravo njegovi nasljednici.

Potom je i onaj čovjek što mu je pozajmio zlatnike izašao da vidi neće li možda ugledati lađu koja je već trebala donijeti njegovu imovinu. Utom je ugledao ono drvo u kojem je bila njegova imovina, uzeo ga za svoje ukućane kao ogrjevno drvo i kada ga je raspilio, našao je (u njemu) svoju imovinu i pismo. Kasnije je stigao i onaj kome je on pozajmio novac, noseći drugih 1.000 zlatnika, i rekao: "Bogami, mnogo sam se trudio u traženju lađe da ti pravovremeno donesem tvoju imovinu i nisam pronašao nikakvu lađu prije ove u kojoj sam sada došao.

– Jesi li ti meni ranije što poslao? – upitao je Izraelićanin.

– Kažem ti – rekao je on – da nisam našao nikakvu lađu prije ove u kojoj sam evo sada došao.

– Allah je, uistinu, isporučio umjesto tebe ono što si ti poslao u onom drvetu, pa sretno se vrati natrag sa tih hiljadu zlatnika! – kazao je Izraelićanin.[1]

حَطَبًا فَلَمَّا نَشَرَهَا وَجَدَ الْمَالَ وَالصَّحِيفَةَ ثُمَّ قَدِمَ الَّذِي كَانَ أَسْلَفَهُ فَأَتَى بِالْأَلْفِ دِينَارٍ فَقَالَ وَاللَّهِ مَا زِلْتُ جَاهِدًا فِي طَلَبِ مَرْكَبٍ لِآتِيَكَ بِمَالِكَ فَمَا وَجَدْتُ مَرْكَبًا قَبْلَ الَّذِي أَتَيْتُ فِيهِ قَالَ هَلْ كُنْتَ بَعَثْتَ إِلَيَّ بِشَيْءٍ قَالَ أُخْبِرُكَ أَنِّي لَمْ أَجِدْ مَرْكَبًا قَبْلَ الَّذِي جِئْتُ فِيهِ قَالَ فَإِنَّ اللَّهَ قَدْ أَدَّى عَنْكَ الَّذِي بَعَثْتَ فِي الْخَشَبَةِ فَانْصَرِفْ بِالْأَلْفِ الدِّينَارِ رَاشِدًا .

1 Kod privremenog jamstva, jamac je odgovoran samo dok traje njegovo jamstvo; kada je jamstvo ugovoreno, jamac ga ne može jednostrano otkazati, ali kod uvjetnog i za vrijeme vezanog jamstva može ga otkazati prije nego je glavni dužnik postao obavezan.
Vjerovnik kod potraživanja svoje tražbine ima pravo izbora; ako hoće može više osoba jamčiti za jedan dug napose raznim aktima u različito vrijeme, tada svaka osoba jamči za cijelu sumu duga, a ako su one zajamčile zajedno u isto vrijeme i istim aktom, tada svaki jamac odgovara samo za onaj dio duga koji otpada na njega.
Iz navedenog događaja zaključuje se:
– historijska zbivanja samo su pouka kasnijim generacijama;
– dozvoljeno je trgovati po moru i uzimati kredit;
– zajmodavac ima pravo tražiti jamca i svjedoke;
– ko dosljedno vrši dužnosti prema Allahu, dželle šanuhu, može se nadati Njegovoj pomoći;
– nađeno u moru pripada nalazniku, ako mu se vlasnik ne zna.

RIJEČI UZVIŠENOG ALLAHA: "A ONIMA KOJIMA STE SE OBAVEZALI, PODAJTE IM NJIHOV DIO!"

باب قول الله تعالى
(والذين عاقدت أيمانكم فآتوهم نصيبهم)

2292. PRIČAO NAM JE Salt b. Muhammed, njemu Ebu-Usame, prenoseći od Idrisa, on od Talhe b. Musarrifa, ovaj od Seida b. Džubejra, a on od Ibnu-Abbasa, radijallahu anhuma, da je: Svemu smo odredili "mevadije" protumačio: "nasljednike", a za "... onima kojima ste se obavezali..." rekao: "Muhadžira je bilo mnogo i kada su došli u Medinu svaki muhadžir nasljeđivao je ensariju pored njegove rodbine po krvi, zbog bratimljenja kojim ih je međusobno pobratio Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, što je dokinuto kada je objavljeno: "... svemu smo odredili nasljednike..." Potom je još rekao: "... a onima kojima ste se obavezali..." znači: "samo međusobno materijalno ispomaganje i iskreno savjetovanje." Tako je to nasljedstvo prestalo, oporučivanje ostalo.[1]

٢٢٩٢. حَدَّثَنَا الصَّلْتُ بْنُ مُحَمَّدٍ حَدَّثَنَا أَبُو أُسَامَةَ عَنْ إِدْرِيسَ عَنْ طَلْحَةَ بْنِ مُصَرِّفٍ عَنْ سَعِيدِ بْنِ جُبَيْرٍ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا وَلِكُلٍّ جَعَلْنَا مَوَالِيَ قَالَ وَرَثَةً وَالَّذِينَ عَاقَدَتْ أَيْمَانُكُمْ قَالَ كَانَ الْمُهَاجِرُونَ لَمَّا قَدِمُوا الْمَدِينَةَ يَرِثُ الْمُهَاجِرُ الْأَنْصَارِيَّ دُونَ ذَوِي رَحِمِهِ لِلْأُخُوَّةِ الَّتِي آخَى النَّبِيُّ ﷺ بَيْنَهُمْ فَلَمَّا نَزَلَتْ وَلِكُلٍّ جَعَلْنَا مَوَالِيَ نَسَخَتْ ثُمَّ قَالَ وَالَّذِينَ عَاقَدَتْ أَيْمَانُكُمْ إِلَّا النَّصْرَ وَالرِّفَادَةَ وَالنَّصِيحَةَ وَقَدْ ذَهَبَ الْمِيرَاثُ وَيُوصِي لَهُ .

2293. PRIČAO NAM JE Kutejbe, njemu Isma'il b. Dža'fer, prenoseći od Humejda, da je Enes, radijallahu anhu, rekao:
"Nama je došao Abdur-Rahman b. Avf, pa ga je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, pobratio sa Sa'dom b. Rebijem."

٢٢٩٣. حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ حَدَّثَنَا إِسْمَاعِيلُ بْنُ جَعْفَرٍ عَنْ حُمَيْدٍ عَنْ أَنَسٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ قَدِمَ عَلَيْنَا عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ عَوْفٍ فَآخَى رَسُولُ اللهِ ﷺ بَيْنَهُ وَبَيْنَ سَعْدِ بْنِ الرَّبِيعِ .

---

1 Potpuni prijevod 33. ajeta poglavlja En-Nisa glasi: "Svemu što ostave roditelji i rodbina odredili smo nasljednike, a onima kojima ste se obavezali, podajte njihov dio. Allah je svemu svjedok."
Prije islama Arapi su sklapali međusobne ugovore o zajedničkoj odbrani i kada bi jedna od tih stranaka umrla, druga bi je naslijedila u iznosu jedne šestine njene ostavine. Islam je taj status zamijenio pružanjem međusobne pomoći i iskrenog savjeta.

2294. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Sabbah, njemu Isma'il b. Zekerijja, a ovome Asim:
– Rekao sam Enesu, radijallahu anhu: "Je li ti preneseno da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: 'U islamu nema štićeništva.'" Tada je on rekao: "Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, sprovodio je bratimljenje (štićeništvo) između Kurejšija i ensarija u mojoj kući."

٢٢٩٤. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ الصَّبَّاحِ حَدَّثَنَا إِسْمَاعِيلُ ابْنُ زَكَرِيَّاءَ حَدَّثَنَا عَاصِمٌ قَالَ قُلْتُ لِأَنَسِ بْنِ مَالِكٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ أَبَلَغَكَ أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ قَالَ لَا حِلْفَ فِي الْإِسْلَامِ فَقَالَ قَدْ حَالَفَ النَّبِيُّ ﷺ بَيْنَ قُرَيْشٍ وَالْأَنْصَارِ فِي دَارِي .

KO JAMČI ZA DUG UMRLOG, NEMA PRAVO ODUSTATI OD JAMSTVA

بَاب مَنْ تَكَفَّلَ عَنْ مَيِّتٍ دَيْنًا فَلَيْسَ لَهُ أَنْ يَرْجِعَ

To je i Hasanov stav.

وَبِهِ قَالَ الْحَسَنُ .

2295. PRIČAO NAM JE Ebu-Asim, prenoseći od Jezida b. Ebu-Ubejda, on od Seleme b. Ekve'a, radijallahu anhu, da je Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, donesen jedan umrli da mu klanja dženaza-namaz, pa je upitao:
– Ima li na njemu čiji dug?
– Nema – rekli su prisutni – i on mu je klanjao dženazu.
Potom je donesen drugi (umrli) i on je upitao: "Ima li na njemu kakav dug?"
– Ima – rekli su oni.
– Klanjajte vi svome drugu! – rekao je on.
Potom je Ebu-Katade kazao: "Allahov Poslaniče, sallallahu alejhi ve sellem, njegov dug je moja obaveza!", i tada mu je on klanjao dženazu.

٢٢٩٥. حَدَّثَنَا أَبُو عَاصِمٍ عَنْ يَزِيدَ بْنِ أَبِي عُبَيْدٍ عَنْ سَلَمَةَ بْنِ الْأَكْوَعِ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ أُتِيَ بِجَنَازَةٍ لِيُصَلِّيَ عَلَيْهَا فَقَالَ هَلْ عَلَيْهِ مِنْ دَيْنٍ قَالُوا لَا فَصَلَّى عَلَيْهِ ثُمَّ أُتِيَ بِجَنَازَةٍ أُخْرَى فَقَالَ هَلْ عَلَيْهِ مِنْ دَيْنٍ قَالُوا نَعَمْ قَالَ صَلُّوا عَلَى صَاحِبِكُمْ قَالَ أَبُو قَتَادَةَ عَلَيَّ دَيْنُهُ يَا رَسُولَ اللهِ فَصَلَّى عَلَيْهِ .

2296. PRIČAO NAM JE Ali b. Abdullah, njemu Sufjan, a ovome Amr, koji je čuo Muhammeda b. Alija da prenosi od Džabira b. Abdullaha, radijallahu anhuma, da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
– Da je došao dohodak (glavarine) iz Bahrejna, ja bih ti dao toliko, toliko i toliko."
Međutim, Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, i umro je, a dohodak iz Bahrejna nije stigao. Kada

٢٢٩٦. حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ عَبْدِ اللهِ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ حَدَّثَنَا عَمْرٌو سَمِعَ مُحَمَّدَ بْنَ عَلِيٍّ عَنْ جَابِرِ بْنِ عَبْدِ اللهِ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمْ قَالَ قَالَ النَّبِيُّ ﷺ لَوْ قَدْ جَاءَ مَالُ الْبَحْرَيْنِ قَدْ أَعْطَيْتُكَ هَكَذَا وَهَكَذَا وَهَكَذَا فَلَمْ يَجِئْ مَالُ الْبَحْرَيْنِ حَتَّى قُبِضَ النَّبِيُّ ﷺ فَلَمَّا جَاءَ مَالُ الْبَحْرَيْنِ أَمَرَ أَبُو بَكْرٍ فَنَادَى

je taj dohodak došao, Ebu-Bekr je naredio pa je oglašeno: "Ko je imao od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, kakvo obećanje ili potraživanje duga, neka nam dođe!"
Ja sam mu tada otišao i rekao: – Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, mi je kazao: "Dao bih ti toliko, toliko i toliko."
Ebu-Bekr je tada zagrabio pregršti (novca), ja sam to izbrojio i bijaše 500 (dirhema).
– Uzmi još dva puta toliko! – rekao je on.[1]

مَنْ كَانَ لَهُ عِنْدَ النَّبِيِّ ﷺ عِدَةٌ أَوْ دَيْنٌ فَلْيَأْتِنَا فَأَتَيْتُهُ فَقُلْتُ إِنَّ النَّبِيَّ ﷺ قَالَ لِي كَذَا وَكَذَا فَحَثَى لِي حَثْيَةً فَعَدَدْتُهَا فَإِذَا هِيَ خَمْسُ مِائَةٍ وَقَالَ خُذْ مِثْلَيْهَا .

O ZAŠTITI EBU-BEKRA U DOBA VJEROVJESNIKA, SALLALLAHU ALEJHI VE SELLEM, I NJEGOVOM UGOVORU

باب جِوَارِ أَبِي بَكْرٍ فِي عَهْدِ النَّبِيِّ ﷺ وَعَقْدِهِ

2297. PRIČAO NAM JE Jahja b. Bukejr, njemu Lejs prenoseći od Ukajla, da je Ibnu-Šihab kazao da ga je Urve b. Zubejr obavijestio da je Aiša, radijallahu anha, supruga Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, rekla:
"Svoje roditelje sam zapamtila da ispovijedaju vjeru islam."
Ebu-Salih je rekao da mu je prenio Abdullah od Enesa, on od Zuhrija koji kaže da ga je obavijestio Urve b. Zubejr, da je Aiša, radijallahu anha, izjavila:
– Nisam nikako zapamtila svoje roditelje, a da oni nisu ispovijedali vjeru islam, a nije nam prošao nijedan dan, a da nam u njemu nije došao Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, i to krajevima toga dana: jutrom ili večerom. Kada su muslimani zapali u iskušenje, Ebu-Bekr je izašao kao izbjeglica prema Abesiniji i kada je stigao u Berkul-Gimad susreo ga je Ibn-Degine, poglavica plemena Kare, i upitao: "Ebu-Bekre, kuda namjeravaš?"

٢٢٩٧. حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ بُكَيْرٍ حَدَّثَنَا اللَّيْثُ عَنْ عُقَيْلٍ قَالَ ابْنُ شِهَابٍ فَأَخْبَرَنِي عُرْوَةُ بْنُ الزُّبَيْرِ أَنَّ عَائِشَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهَا زَوْجَ النَّبِيِّ ﷺ قَالَتْ لَمْ أَعْقِلْ أَبَوَيَّ قَطُّ إِلَّا وَهُمَا يَدِينَانِ الدِّينَ وَقَالَ أَبُو صَالِحٍ حَدَّثَنِي عَبْدُ اللهِ عَنْ يُونُسَ عَنِ الزُّهْرِيِّ قَالَ أَخْبَرَنِي عُرْوَةُ بْنُ الزُّبَيْرِ أَنَّ عَائِشَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهَا قَالَتْ لَمْ أَعْقِلْ أَبَوَيَّ قَطُّ إِلَّا وَهُمَا يَدِينَانِ الدِّينَ وَلَمْ يَمُرَّ عَلَيْنَا يَوْمٌ إِلَّا يَأْتِينَا فِيهِ رَسُولُ اللهِ ﷺ طَرَفَيِ النَّهَارِ بُكْرَةً وَعَشِيَّةً فَلَمَّا ابْتُلِيَ الْمُسْلِمُونَ خَرَجَ أَبُو بَكْرٍ مُهَاجِرًا قِبَلَ الْحَبَشَةِ حَتَّى إِذَا بَلَغَ بَرْكَ الْغِمَادِ لَقِيَهُ ابْنُ الدَّغِنَةِ وَهُوَ سَيِّدُ الْقَارَةِ فَقَالَ أَيْنَ تُرِيدُ يَا أَبَا بَكْرٍ فَقَالَ أَبُو بَكْرٍ أَخْرَجَنِي قَوْمِي فَأَنَا أُرِيدُ أَنْ أَسِيحَ فِي الْأَرْضِ فَأَعْبُدَ رَبِّي قَالَ ابْنُ الدَّغِنَةِ إِنَّ مِثْلَكَ لَا يَخْرُجُ

1 Preporučljivo je izvršiti želju umrlog po mišljenju Šafije, Ahmeda i Ebu-Hanife, a to je dužnost po stavu Hasana Basrija.
Izjava jedne sigurne osobe može biti punovažan dokaz za donošenje odluke nadležnog organa.

– Istjerao me moj narod – rekao je Ebu-Bekr – pa hoću da idem u zemlju u kojoj ću moći obožavati svoga Stvoritelja.
Tada je Ibn-Degine rekao: "Takav kao što si ti ne izlazi i ne progoni se! Ti siromahe opskrbljuješ, rodbinu obilaziš, nemoćne (i siročad) zbrinjavaš, a u nastalim neprilikama ispomažeš istinu. Ja ti dajem zaštitu, pa se vrati i obožavaj svoga Stvoritelja u svojoj zemlji!"
Potom je Ibn-Degine uzjahao devu, povratio se s Ebu-Bekrom, obišao prvake kurejšijskih nevjernika i rekao im:
– Kao što je Ebu-Bekr: ne izlazi, ne istjeruje se i ne seli se! Zar izgonite čovjeka koji opskrbljuje siromašnog, obilazi rodbinu, snosi teret siročeta, ugošćuje gosta i u neprilikama ispomaže što je pravo.
Kurejšije su uvažile zaštitu Ibn-Degine, Ebu-Bekru dali sigurnost, a Ibn-Degnetu rekli: "Zapovjedi Ebu-Bekru, da se moli svome Stvoritelju u svojoj kući; neka klanja i uči što hoće samo da nas s tim ne uznemiruje i da to ne čini javno, jer se stvarno bojimo da ne dovede u iskušenje naše sinove i naše žene."
Ibn-Degine je to prenio Ebu-Bekru, pa se Ebu-Bekr molio svome Stvoritelju u svome domu i nije javno obavljao namaz, a niti Kur'an van svoje kuće (učio).
Kasnije se Ebu-Bekr domislio i u dvorištu svoje kuće sagradio sebi posebnu prostoriju za vjerske obrede, u nju izlazio, klanjao i učio Kur'an, pa su žene idolopoklonika i njihovi sinovi padali gurajući se do njega, čudili mu se i gledali ga. Ebu-Bekr bijaše žalostiv čovjek i kada bi učio Kur'an nije gospodario svojom suzom. To je ugledne kurejšijske idolopoklonike uplašilo, pa su poslali po Ibn-Deginu i kada im je on došao, oni su mu rekli: "Mi smo dali zaštitu Ebu-Bekru, s tim da se on moli svome Gospodaru (Stvoritelju) u svojoj kući, a on je to prešao, sagradio sebi prostoriju za

وَلَا يُخْرَجُ فَإِنَّكَ تَكْسِبُ الْمَعْدُومَ وَتَصِلُ الرَّحِمَ وَتَحْمِلُ الْكَلَّ وَتَقْرِي الضَّيْفَ وَتُعِينُ عَلَى نَوَائِبِ الْحَقِّ وَأَنَا لَكَ جَارٌ فَارْجِعْ فَاعْبُدْ رَبَّكَ بِبِلَادِكَ فَارْتَحَلَ ابْنُ الدَّغِنَةِ فَرَجَعَ مَعَ أَبِي بَكْرٍ فَطَافَ فِي أَشْرَافِ كُفَّارِ قُرَيْشٍ فَقَالَ لَهُمْ إِنَّ أَبَا بَكْرٍ لَا يَخْرُجُ مِثْلُهُ وَلَا يُخْرَجُ أَتُخْرِجُونَ رَجُلًا يُكْسِبُ الْمَعْدُومَ وَيَصِلُ الرَّحِمَ وَيَحْمِلُ الْكَلَّ وَيَقْرِي الضَّيْفَ وَيُعِينُ عَلَى نَوَائِبِ الْحَقِّ فَأَنْفَذَتْ قُرَيْشٌ جِوَارَ ابْنِ الدَّغِنَةِ وَآمَنُوا أَبَا بَكْرٍ وَقَالُوا لِابْنِ الدَّغِنَةِ مُرْ أَبَا بَكْرٍ فَلْيَعْبُدْ رَبَّهُ فِي دَارِهِ فَلْيُصَلِّ وَلْيَقْرَأْ مَا شَاءَ وَلَا يُؤْذِينَا بِذَلِكَ وَلَا يَسْتَعْلِنْ بِهِ فَإِنَّا قَدْ خَشِينَا أَنْ يَفْتِنَ أَبْنَاءَنَا وَنِسَاءَنَا قَالَ ذَلِكَ ابْنُ الدَّغِنَةِ لِأَبِي بَكْرٍ فَطَفِقَ أَبُو بَكْرٍ يَعْبُدُ رَبَّهُ فِي دَارِهِ وَلَا يَسْتَعْلِنُ بِالصَّلَاةِ وَلَا الْقِرَاءَةِ فِي غَيْرِ دَارِهِ ثُمَّ بَدَا لِأَبِي بَكْرٍ فَابْتَنَى مَسْجِدًا بِفِنَاءِ دَارِهِ وَبَرَزَ فَكَانَ يُصَلِّي فِيهِ وَيَقْرَأُ الْقُرْآنَ فَيَتَقَصَّفُ عَلَيْهِ نِسَاءُ الْمُشْرِكِينَ وَأَبْنَاؤُهُمْ يَعْجَبُونَ وَيَنْظُرُونَ إِلَيْهِ وَكَانَ أَبُو بَكْرٍ رَجُلًا بَكَّاءً لَا يَمْلِكُ دَمْعَهُ حِينَ يَقْرَأُ الْقُرْآنَ فَأَفْزَعَ ذَلِكَ أَشْرَافَ قُرَيْشٍ مِنَ الْمُشْرِكِينَ فَأَرْسَلُوا إِلَى ابْنِ الدَّغِنَةِ فَقَدِمَ عَلَيْهِمْ فَقَالُوا لَهُ إِنَّا كُنَّا أَجَرْنَا أَبَا بَكْرٍ عَلَى أَنْ يَعْبُدَ رَبَّهُ فِي دَارِهِ وَإِنَّهُ جَاوَزَ ذَلِكَ فَابْتَنَى مَسْجِدًا بِفِنَاءِ دَارِهِ وَأَعْلَنَ الصَّلَاةَ وَالْقِرَاءَةَ وَقَدْ خَشِينَا أَنْ يَفْتِنَ أَبْنَاءَنَا وَنِسَاءَنَا فَأْتِهِ فَإِنْ أَحَبَّ أَنْ يَقْتَصِرَ عَلَى أَنْ يَعْبُدَ رَبَّهُ فِي دَارِهِ فَعَلَ وَإِنْ أَبَى إِلَّا أَنْ يُعْلِنَ ذَلِكَ فَسَلْهُ أَنْ يَرُدَّ إِلَيْكَ ذِمَّتَكَ فَإِنَّا كَرِهْنَا أَنْ نُخْفِرَكَ وَلَسْنَا مُقِرِّينَ لِأَبِي بَكْرٍ الِاسْتِعْلَانَ

vjerske obrede u dvorištu svoje kuće gdje javno klanja i uči Kur'an i mi se već bojimo da ne zavede naše sinove i naše žene, pa idi mu, i ako hoće da se ograniči da obožava svoga Gospodara u svojoj kući, pa neka to čini, a ako neće, nego hoće da to čini samo javno, traži od njega da ti se odrekne tvog štićeništva, jer mi ne želimo da ti ga prekršimo, premda Ebu-Bekru ne priznajemo javno djelovanje."
Potom je Ibn-Degine – rekla je Aiša – došao Ebu-Bekru i rekao: "Ti znaš što sam ja s tobom ugovorio, pa ili se na to ograniči ili odustani od mog štićeništva, jer ja ne želim da Arapi čuju da sam iznevjerio čovjeka kome sam dao obavezu!"
Ebu-Bekr je odgovorio:
"Odričem se tvoje zaštite i zadovoljavam se Allahovom zaštitom."
Božiji Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, tada je bio u Mekki. Nešto kasnije Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, kazao je: "Već mi je prikazan dom vaše selidbe, vidio sam močvaru s palmovicima između dva crna krša, dva kamena predjela." Kada je to Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, kazao, u Medinu se preselio ko je mislio seliti, a vratio se u Medinu i poneko od onih koji su ranije otišli u Abesiniju. I Ebu-Bekr se spremaše za selidbu, pa mu je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Ne žuri! – Zaista se nadam da se i meni dozvoli (seoba)."
– Nadaš li se tome? Žrtvovao bih i oca za tebe! – rekao je Ebu-Bekr.
– Da – odgovorio je on.
Tako se i Ebu-Bekr zadržao radi Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, da mu bude drug, i hranio dvije deve, koje je imao, četiri mjeseca lišćem drveta *semur* (vrsta akacije).[1]

قَالَتْ عَائِشَةُ فَأَتَى ابْنُ الدَّغِنَةِ أَبَا بَكْرٍ فَقَالَ قَدْ عَلِمْتَ الَّذِي عَقَدْتُ لَكَ عَلَيْهِ فَإِمَّا أَنْ تَقْتَصِرَ عَلَى ذَلِكَ وَإِمَّا أَنْ تَرُدَّ إِلَيَّ ذِمَّتِي فَإِنِّي لَا أُحِبُّ أَنْ تَسْمَعَ الْعَرَبُ أَنِّي أُخْفِرْتُ فِي رَجُلٍ عَقَدْتُ لَهُ قَالَ أَبُو بَكْرٍ إِنِّي أَرُدُّ إِلَيْكَ جِوَارَكَ وَأَرْضَى بِجِوَارِ اللَّهِ وَرَسُولُ اللَّهِ ﷺ يَوْمَئِذٍ بِمَكَّةَ فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ قَدْ أُرِيتُ دَارَ هِجْرَتِكُمْ رَأَيْتُ سَبْخَةً ذَاتَ نَخْلٍ بَيْنَ لَابَتَيْنِ وَهُمَا الْحَرَّتَانِ فَهَاجَرَ مَنْ هَاجَرَ قِبَلَ الْمَدِينَةِ حِينَ ذَكَرَ ذَلِكَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ وَرَجَعَ إِلَى الْمَدِينَةِ بَعْضُ مَنْ كَانَ هَاجَرَ إِلَى أَرْضِ الْحَبَشَةِ وَتَجَهَّزَ أَبُو بَكْرٍ مُهَاجِرًا فَقَالَ لَهُ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ عَلَى رِسْلِكَ فَإِنِّي أَرْجُو أَنْ يُؤْذَنَ لِي قَالَ أَبُو بَكْرٍ هَلْ تَرْجُو ذَلِكَ بِأَبِي أَنْتَ قَالَ نَعَمْ فَحَبَسَ أَبُو بَكْرٍ نَفْسَهُ عَلَى رَسُولِ اللَّهِ ﷺ لِيَصْحَبَهُ وَعَلَفَ رَاحِلَتَيْنِ كَانَتَا عِنْدَهُ وَرَقَ السَّمُرِ أَرْبَعَةَ أَشْهُرٍ .

1 Ustanova štićeništva bila je među Arapima poznata i prije islama i zaštita sigurnosti davana je samo obespravljenim i životno ugroženim poštenim licima, a ne kriminalcima. Tako je Ebu-Talib ukazao svoju zaštitu Muhammedu, sallallahu alejhi ve sellem.

DUG (I NJEGOVE POSLJEDICE)

2298. PRIČAO NAM JE Jahja b. Bukejr, njemu Lejs prenoseći od Ukajla, on od Ibnu-Šihaba, ovaj od Ebu-Seleme, da je Ebu-Hurejre, radijallahu anhu, rekao:

– Kada bi se Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, donio umrli koji je bio dužan, on bi upitao: “Je li za svoj dug ostavio kakav višak?”, i kada bi mu bilo rečeno da je on za svoj dug ostavio dovoljno imovine, klanjao bi, u protivnom rekao bi muslimanima: “Klanjajte svome drugu!” Kada mu je Allah dao (prihod) od osvajanja rekao je: “Ja sam vjernicima preči od njih samih, pa ko od siromašnih vjernika umre i ostavi kakav dug, ja sam dužan da ga isplatim, a ko ostavi kakvu imovinu, ona (s dugom) pripada njegovim nasljednicima.”[2]

بَابُ الدَّيْنِ

٢٢٩٨. حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ بُكَيْرٍ حَدَّثَنَا اللَّيْثُ عَنْ عُقَيْلٍ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ عَنْ أَبِي سَلَمَةَ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ كَانَ يُؤْتَى بِالرَّجُلِ الْمُتَوَفَّى عَلَيْهِ الدَّيْنُ فَيَسْأَلُ هَلْ تَرَكَ لِدَيْنِهِ فَضْلًا فَإِنْ حُدِّثَ أَنَّهُ تَرَكَ لِدَيْنِهِ وَفَاءً صَلَّى وَإِلَّا قَالَ لِلْمُسْلِمِينَ صَلُّوا عَلَى صَاحِبِكُمْ فَلَمَّا فَتَحَ اللَّهُ عَلَيْهِ الْفُتُوحَ قَالَ أَنَا أَوْلَى بِالْمُؤْمِنِينَ مِنْ أَنْفُسِهِمْ فَمَنْ تُوُفِّيَ مِنَ الْمُؤْمِنِينَ فَتَرَكَ دَيْنًا فَعَلَيَّ قَضَاؤُهُ وَمَنْ تَرَكَ مَالًا فَلِوَرَثَتِهِ .

Prema izloženom, musliman u slučaju potrebe može se dati pod štićeništvo nemuslimana, a može opet ukazati svoju zaštitu i dati svesrdnu pomoć nemuslimanu.

Spomenuti slučaj ukazuje na krajnje moralno i materijalno žrtvovanje Ebu-Bekra za dobro zajednice, i da ljude korisne za jednu sredinu ne treba premještati u drugu, niti im čak dozvoliti premještaj.

Muhammed b. Seleme kaže: “Učenjaka ne treba slati na ratište, jer se mjesto njega može naći borac, pa čak kada bi on to i htio ne treba mu dozvoliti.” Ovo mišljenje potvrđuje i 123. ajet poglavlja El-Tevbe: “Svi pravovjerni ne trebaju ići (u borbu)...”

2 Navedeni hadis ističe potrebu pravovremenog likvidiranja svojih materijalnih obaveza prema drugim. Nevevi smatra da je umrlom dozvoljeno klanjati dženazu tek kada se javi jamac za isplatu njegovih dugova.
Ako umre jamac za dobro, jamstveni predmet tražit će se iz njegove ostavine.
Jamac je oslobođen od jamstva čim se tražbina preda vjerovniku, bilo od dužnika ili jamca. Oslobođenjem dužnika od tražbine, oslobađa se i jamac svoga jamstva.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَٰنِ الرَّحِيمِ

U ime Allaha, Svemilosnog, Samilosnog!

كِتَابُ الْوَكَالَةِ

PUNOMOĆ

OPUNOMOĆENJE (POSLOVNOG) PARTNERA U RASPODJELI I NEČEMU DRUGOM

بَاب وَكَالَةِ الشَّرِيكِ الشَّرِيكَ فِي الْقِسْمَةِ وَغَيْرِهَا

Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, udružio je Aliju u svom kurbanu i kasnije mu naredio da ga podijeli.

وَقَدْ أَشْرَكَ النَّبِيُّ ﷺ عَلِيًّا فِي هَدْيِهِ ثُمَّ أَمَرَهُ بِقِسْمَتِهَا .

2299. PRIČAO NAM JE Kabise, njemu Sufjan prenoseći od Ibnu-Ebi-Nedžiha, on od Mudžahida, ovaj od Abdur-Rahmana b. Ebu-Lejlaa, da je Alija, radijallahu anhu, kazao:
"Naredio mi je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, da kao milostinju podijelim pokrivače deva, koje su (kao kurbani) poklane, i njihove kože."

٢٢٩٩. حَدَّثَنَا قَبِيصَةُ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ عَنْ ابْنِ أَبِي نَجِيحٍ عَنْ مُجَاهِدٍ عَنْ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ أَبِي لَيْلَى عَنْ عَلِيٍّ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ أَمَرَنِي رَسُولُ اللهِ ﷺ أَنْ أَتَصَدَّقَ بِجِلَالِ الْبُدْنِ الَّتِي نُحِرَتْ وَبِجُلُودِهَا .

2300. PRIČAO NAM JE Amr b. Halid, njemu Lejs prenoseći od Jezida, on od Ebu-Hajra, ovaj od Ukbe b. Amira, radijallahu anhu, da mu je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, dao brave da ih podijeli svojim drugovima, pa je ostalo jedno jare. On je to rekao Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, našto mu je on odgovorio: "Zakolji ga ti!"

٢٣٠٠. حَدَّثَنَا عَمْرُو بْنُ خَالِدٍ حَدَّثَنَا اللَّيْثُ عَنْ يَزِيدَ عَنْ أَبِي الْخَيْرِ عَنْ عُقْبَةَ بْنِ عَامِرٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ أَعْطَاهُ غَنَمًا يَقْسِمُهَا عَلَى صَحَابَتِهِ فَبَقِيَ عَتُودٌ فَذَكَرَهُ لِلنَّبِيِّ ﷺ فَقَالَ ضَحِّ بِهِ أَنْتَ .

DOZVOLJENO JE DA MUSLIMAN OPUNOMOĆI NEMUSLIMANA U NEISLAMSKOJ ILI ISLAMSKOJ ZEMLJI

باب إذا وكّل المُسْلِمُ حَرْبِيًّا في دارِ الحَرْبِ أوْ في دارِ الإسْلامِ جاز

2301. PRIČAO NAM JE Abdul-Aziz b. Abdullah, njemu Jusuf b. Madžišun, prenoseći od Saliha b. Ibrahima b. Abdur-Rahmana b. Avfa, radijallahu anhu, koji je rekao:

– Pisao sam Umejju b. Halefu knjigu da mi čuva moje ukućane (prijatelje) u Mekki, a da ću ja čuvati njegove prijatelje u Medini i kada sam spomenuo "Er-Rahman", on je rekao: "Nepoznato mi je 'Er-Rahman', napiši mi svoje ime koje je bilo u predislamsko doba." Tada sam mu napisao "Abdu Amr". Kada je bio Dan Bedra, izašao sam do jednog brda, dok je svijet spavao, da ga zaštitim. Utom ga je vidio Bilal, pa je izašao, stao iznad jedne skupine ensarija i rekao: "Držite Umejja b. Halefa! Ako se spasi Umejje, neću se ja spasiti." Tada je s njim izašla za nama jedna grupa ensarija, i pošto sam se bojao da nam se ne priključe, ostavio sam iza njih njegovog sina da ih zadržava, ali su ga oni ubili i potom se vratili i nas pratili. On je bio težak čovjek i kada su nas stigli, rekao sam mu: "Čučni!" On je čučnuo i ja sam se bacio na njega da ga zaštitim, ali su ga oni boli kopljima ispod mene dok ga nisu ubili, a neko od njih pogodio je svojim kopljem i moju nogu.

Abdur-Rahman nam je pokazivao trag tog uboda pozadi svoje noge.

Ebu-Abdullah (Buharija) kaže: "Jusuf je čuo (gornji hadis) od Saliha, a Ibrahim od svoga oca."[1]

٢٣٠١. حَدَّثَنَا عَبْدُ العَزِيزِ بْنُ عَبْدِ اللهِ قَالَ حَدَّثَنِي يُوسُفُ بْنُ المَاجِشُونِ عَنْ صَالِحِ بْنِ إِبْرَاهِيمَ بْنِ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ عَوْفٍ عَنْ أَبِيهِ عَنْ جَدِّهِ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ عَوْفٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ كَاتَبْتُ أُمَيَّةَ ابْنَ خَلَفٍ كِتَابًا بِأَنْ يَحْفَظَنِي فِي صَاغِيَتِي بِمَكَّةَ وَأَحْفَظَهُ فِي صَاغِيَتِهِ بِالمَدِينَةِ فَلَمَّا ذَكَرْتُ الرَّحْمَنَ قَالَ لَا أَعْرِفُ الرَّحْمَنَ كَاتِبْنِي بِاسْمِكَ الَّذِي كَانَ فِي الجَاهِلِيَّةِ فَكَاتَبْتُهُ عَبْدَ عَمْرٍو فَلَمَّا كَانَ فِي يَوْمِ بَدْرٍ خَرَجْتُ إِلَى جَبَلٍ لِأُحْرِزَهُ حِينَ نَامَ النَّاسُ فَأَبْصَرَهُ بِلَالٌ فَخَرَجَ حَتَّى وَقَفَ عَلَى مَجْلِسٍ مِنَ الأَنْصَارِ فَقَالَ أُمَيَّةُ بْنُ خَلَفٍ لَا نَجَوْتُ إِنْ نَجَا أُمَيَّةُ فَخَرَجَ مَعَهُ فَرِيقٌ مِنَ الأَنْصَارِ فِي آثَارِنَا فَلَمَّا خَشِيتُ أَنْ يَلْحَقُونَا خَلَّفْتُ لَهُمُ ابْنَهُ لِأَشْغَلَهُمْ فَقَتَلُوهُ ثُمَّ أَبَوْا حَتَّى يَتْبَعُونَا وَكَانَ رَجُلًا ثَقِيلًا فَلَمَّا أَدْرَكُونَا قُلْتُ لَهُ ابْرُكْ فَبَرَكَ فَأَلْقَيْتُ عَلَيْهِ نَفْسِي لِأَمْنَعَهُ فَتَخَلَّلُوهُ بِالسُّيُوفِ مِنْ تَحْتِي حَتَّى قَتَلُوهُ وَأَصَابَ أَحَدُهُمْ رِجْلِي بِسَيْفِهِ وَكَانَ عَبْدُ الرَّحْمَنِ ابْنُ عَوْفٍ يُرِينَا ذَلِكَ الأَثَرَ فِي ظَهْرِ قَدَمِهِ قَالَ أَبُو عَبْدِ اللهِ سَمِعَ يُوسُفُ صَالِحًا وَإِبْرَاهِيمُ أَبَاهُ .

1 Umejje b. Halef bijaše okorjeli neprijatelj muslimana. Jednog dana donio je Muhammedu, sallallahu alejhi ve sellem, truhlu kost, smrvio je pred njim i rekao: "Muhammede, ti tvrdiš da će ovo tvoj Bog jednog dana proživiti?" Potom je puhnuo i prašina od kosti se raspršila. Tada je Allah Uzvišeni objavio 77-80. ajeta poglavlja "Jâ-Sîn": "Zar čovjek ne vidi da smo ga Mi stvorili od kapljice ljudske vode, pa je on ipak otvoreni neprijatelj. I on nama donosi primjer, a zaboravio je svoje stvaranje. Govori: 'Ko će proživiti kosti kada istruhnu?' Reci: 'Oživjet će ih Onaj ko ih je stvorio prvi put. On zna svako stvorenje. On je Onaj koji vam je proizveo vatru iz zelenog stabla i vi ga ložite.'"

Meta njegovog terora bili su siromašni i nezaštićeni muslimani. Tako je svoga roba Bilala u najvrućem

OPUNOMOĆENJE U MIJENJANJU NOVCA I ONOME ŠTO SE VAGA

باب الوكالة في الصرف والميزان

Omer i Ibu-Omer opunomoćivali su drugog u mijenjanju novca.

وَقَدْ وَكَّلَ عُمَرُ وَابْنُ عُمَرَ فِي الصَّرْفِ .

2302, 2303. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Jusuf, da ga je obavijestio Malik prenoseći od Abdul-Medžida b. Suhejla b. Abdur-Rahmana b. Avfa, on od Seida b. Musejjeba, ovaj od Ebu-Seida Hudrija, a on opet od Ebu-Hurejre, radijallahu anhu, da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, postavio u Hajberu za namjesnika jednog čovjeka i on mu je donio boljih datula, pa je (Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem) rekao:

"Jesu li ovakve sve hajberske datule?"

– Mi uzimamo – rekao je on – sa' ovih za dva sa'a slabijih, a dva sa'a za tri sa'a.

– Ne radite tako! – kazao je on. – Prodajte sve slabe skupa za dirheme, a potom kupite bolje za dirheme!

To isto rekao je za sve što se vaga.

٢٣٠٢-٢٣٠٣. حَدَّثَنَا عَبْدُ اللهِ بْنُ يُوسُفَ أَخْبَرَنَا مَالِكٌ عَنْ عَبْدِ الْمَجِيدِ بْنِ سُهَيْلِ بْنِ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ عَوْفٍ عَنْ سَعِيدِ بْنِ الْمُسَيَّبِ عَنْ أَبِي سَعِيدٍ الْخُدْرِيِّ وَأَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا أَنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ اسْتَعْمَلَ رَجُلًا عَلَى خَيْبَرَ فَجَاءَهُمْ بِتَمْرٍ جَنِيبٍ فَقَالَ أَكُلُّ تَمْرِ خَيْبَرَ هَكَذَا فَقَالَ إِنَّا لَنَأْخُذُ الصَّاعَ مِنْ هَذَا بِالصَّاعَيْنِ وَالصَّاعَيْنِ بِالثَّلَاثَةِ فَقَالَ لَا تَفْعَلْ بِعْ الْجَمْعَ بِالدَّرَاهِمِ ثُمَّ ابْتَعْ بِالدَّرَاهِمِ جَنِيبًا وَقَالَ فِي الْمِيزَانِ مِثْلَ ذَلِكَ .

---

dijelu dana izgonio na sunčanu žegu vezanih ruku i nogu i gola povaljivao na leđa na užareni pijesak, stavljajući mu još na prsa vrelu stijenu ispod koje se nije mogao sam izvući. Pod bolovima sunčanice i opekotina Bilal je gubio svijest, ali ne i vjeru u Allaha Uzvišenog. U najvećim mukama izgovarao je kelimei-šahadet i na kraju postao slobodan čovjek.

Nečuveno teroriziranje mekkanskih idolopoklonika tek islamiziranih siromašnih muslimana doprinijelo je da muslimani dato im uobičajeno štićeništvo nisu priznavali.

DOZVOLJENO JE DA PASTIR ILI OPUNOMOĆNIK ZAKOLJE OVCU KOJU VIDI DA ĆE UGINUTI, ODNOSNO DA NEŠTO ŠTO SE POKVARI – POPRAVI

باب إذا أبصر الراعي أو الوكيل
شاة تموت أو شيئًا يفسد ذبح
وأصلح ما يخاف عليه الفساد

2304. PRIČAO NAM JE Ishak b. Ibrahim da je čuo Mu'temira, kako kaže:

– Saopćio nam je Ubejdullah prenoseći od Nafija, da je čuo Ibnu- Ka'ba b. Malika, kako prenosi od svoga oca da su oni imali stado koje je napasano na Sel'u, pa je naša robinja ugledala jednu ovcu iz našeg stada pri uginuću i ona je razbila jedan kamen i njim je zaklala.

– Ne jedite! – rekao im je on – dok ne upitam Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, ili (je rekao) dok ne pošaljem do Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, nekoga ko će ga upitati. Potom je on pitao Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, ili je nekoga poslao, pa je on naredio da se jede.

Ubejdullah je rekao: "Čudi me da je ona bila robinja i da ju je ona zaklala!"

U drugom nizu prenosilaca Mu'temira slijedi Abde prenoseći (hadis) od Ubejdullaha.[1]

٢٣٠٤. حَدَّثَنَا إِسْحَاقُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ سَمِعَ الْمُعْتَمِرَ
أَنْبَأَنَا عُبَيْدُ اللهِ عَنْ نَافِعٍ أَنَّهُ سَمِعَ ابْنَ كَعْبِ بْنِ
مَالِكٍ يُحَدِّثُ عَنْ أَبِيهِ أَنَّهُ كَانَتْ لَهُمْ غَنَمٌ تَرْعَى
بِسَلْعٍ فَأَبْصَرَتْ جَارِيَةٌ لَنَا بِشَاةٍ مِنْ غَنَمِنَا مَوْتًا
فَكَسَرَتْ حَجَرًا فَذَبَحَتْهَا بِهِ فَقَالَ لَهُمْ لَا تَأْكُلُوا
حَتَّى أَسْأَلَ النَّبِيَّ ﷺ أَوْ أُرْسِلَ إِلَى النَّبِيِّ ﷺ مَنْ
يَسْأَلُهُ وَأَنَّهُ سَأَلَ النَّبِيَّ ﷺ عَنْ ذَاكَ أَوْ أَرْسَلَ
فَأَمَرَهُ بِأَكْلِهَا قَالَ عُبَيْدُ اللهِ فَيُعْجِبُنِي أَنَّهَا أَمَةٌ وَأَنَّهَا
ذَبَحَتْ تَابَعَهُ عَبْدَةُ عَنْ عُبَيْدِ اللهِ .

1 Za valjanost punomoći treba ponuda i prihvatanje zainteresiranih stranaka. Opunomoćitelj treba da kaže: "Opunomoćujem te za taj i taj posao", a onaj koji je opunomoćen: "i ja primam", ili da se izgovore neke druge riječi koje znače ponudu i prihvatanje punomoći.

Opunomoćitelj mora biti sposoban sam obaviti povjereni posao. Prema tome, nije valjano opunomoćivanje putem malodobnog i ludog. Malodobni, sposoban za razlikovanje ne može opunomoćiti nekog, makar mu i tutor dao dozvolu, na one poslove koji su za njega samo štetni – kao darovanje i davanje milostinje, a može drugog opunomoćiti i bez tutora za one poslove koji su po njega korisni, kao npr., prihvatiti darovanje, milostinju i slično.

Iz hadisa se zaključuje:

– izjavu pastira ili povjerenika opunomoćitelj punopravno uvažava, ukoliko oni nisu poznati kao lašci i neiskreni ljudi;

– mesar može biti žena, pa i dijete ako su sposobni i vješti tom poslu;

– životinju treba klati oštrijim predmetom koji može presjeći vene da krv nesmetano isteče;

– dozvoljeno je jesti meso životinje zaklane pri zadnjim znacima njena života, ukoliko ne boluje od zarazne ili neke druge bolesti.

DOZVOLJENO JE OPUNOMOĆENJE PRISUTNOG I ODSUTNOG

باب وكالة الشاهد والغائب جائزة

Abdullah b. Omer pisao je svome sluzi, a on je bio odsutan, da dade sadakai-fitr za svoje malodobne i punodobne ukućane.

وَكَتَبَ عَبْدُ اللهِ بْنُ عَمْرٍو إِلَى قَهْرَمَانِهِ وَهُوَ غَائِبٌ عَنْهُ أَنْ يُزَكِّيَ عَنْ أَهْلِهِ الصَّغِيرِ وَالْكَبِيرِ .

2305. PRIČAO NAM JE Ebu-Nu'ajm, njemu Sufjan prenoseći od Seleme, on od Ebu-Seleme, da je Ebu-Hurejra, radijallahu anhu, rekao:
– Jedan je čovjek imao kod Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, mladu devu i došao je da mu je on vrati.
– Podajte je! – rekao je (Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem).
Oni su tražili devu iste starosti i nisu je pronašli, nego samo stariju od te, pa je (Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem) rekao: "Podajte mu je!"
Potom je on rekao: "Isplatio si mi potpuno, Allah ti platio!"
Tada je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, izjavio: "Između vas najbolji su oni koji najljepše isplaćuju dug."

٢٣٠٥. حَدَّثَنَا أَبُو نُعَيْمٍ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ عَنْ سَلَمَةَ ابْنِ كُهَيْلٍ عَنْ أَبِي سَلَمَةَ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ كَانَ لِرَجُلٍ عَلَى النَّبِيِّ ﷺ سِنٌّ مِنَ الْإِبِلِ فَجَاءَهُ يَتَقَاضَاهُ فَقَالَ أَعْطُوهُ فَطَلَبُوا سِنَّهُ فَلَمْ يَجِدُوا لَهُ إِلَّا سِنًّا فَوْقَهَا فَقَالَ أَعْطُوهُ فَقَالَ أَوْفَيْتَنِي أَوْفَى اللهُ بِكَ قَالَ النَّبِيُّ ﷺ إِنَّ خِيَارَكُمْ أَحْسَنُكُمْ قَضَاءً .

OPUNOMOĆENJE ZA ISPLATU DUGOVA

باب الوكالة في قضاء الديون

2306. PRIČAO NAM JE Sulejman b. Harb, a njemu Šu'be, prenoseći od Seleme b. Kuhejla:
– Čuo sam Ebu-Selemu b. Abdur-Rahmana, a on Ebu-Hurejru, radijallahu anhu, koji kaže da je jedan čovjek došao Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, da naplati svoj dug, pa je nastupio grubo. Ashabi su se htjeli s njim obračunati, ali je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Ostavite ga! Ko ima neko pravo, on ima pravo i potražnje!" Potom je kazao: "Podajte mu devu iste dobi kao što je njegova!"

٢٣٠٦. حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ حَرْبٍ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ عَنْ سَلَمَةَ بْنِ كُهَيْلٍ سَمِعْتُ أَبَا سَلَمَةَ بْنَ عَبْدِ الرَّحْمَنِ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ أَنَّ رَجُلًا أَتَى النَّبِيَّ ﷺ يَتَقَاضَاهُ فَأَغْلَظَ فَهَمَّ بِهِ أَصْحَابُهُ فَقَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ دَعُوهُ فَإِنَّ لِصَاحِبِ الْحَقِّ مَقَالًا ثُمَّ قَالَ أَعْطُوهُ سِنًّا مِثْلَ سِنِّهِ قَالُوا يَا رَسُولَ اللهِ إِلَّا أَمْثَلَ مِنْ سِنِّهِ فَقَالَ أَعْطُوهُ فَإِنَّ مِنْ خَيْرِكُمْ أَحْسَنَكُمْ قَضَاءً .

– Allahov Poslaniče – rekli su oni – imamo samo bolju od njegove?
– Podajte mu je! – rekao je on – jer zaista među najboljim od vas jeste onaj ko najljepše isplaćuje dug![1]

DOZVOLJENO JE DA NEKO POKLONI NEŠTO NARODNOM ZASTUPNIKU ILI NJIHOVOM ZAGOVORNIKU

بَاب إِذَا وَهَبَ شَيْئًا لِوَكِيلٍ أَوْ شَفِيعِ قَوْمٍ جَازَ

To se temelji na izjavi Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, delegaciji plemena Hevazin, kada su od njega tražili da im vrati zarobljenike i plijen. Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, tada je kazao: "Moj dio je vaš!"

لِقَوْلِ النَّبِيِّ ﷺ لِوَفْدِ هَوَازِنَ حِينَ سَأَلُوهُ الْمَغَانِمَ فَقَالَ النَّبِيُّ ﷺ نَصِيبِي لَكُمْ.

2307, 2308. PRIČAO NAM JE Seid b. Ufejr, njemu Lejs, a ovome Ukajl, prenoseći od Ibnu-Šihaba, koji je kazao:
– Urve je tvrdio da su mu Mervan b. Hakem i Misver b. Mahreme saopćili da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, ustao na noge, kada mu je došla delegacija plemena Hevazin kao muslimani, i tražila od njega da im vrati njihova dobra i njihovo roblje. Tada im je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Meni je najdraži onaj govor koji je najiskreniji! Izaberite jednu od dvije skupine: ili roblje ili blago. Ja sam ih zadržao (od diobe)." Tako ih je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, kada se vratio iz Taifa, čekao još deset i više noći i kada im je bilo jasno da će im Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, vratiti samo jednu od dvije skupine, rekli su: "Odabiremo naše roblje."
Zatim je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, ustao među muslimanima, zahvalio Allahu onako kako mu i dolikuje, a potom kazao:

٢٣٠٧-٢٣٠٨. حَدَّثَنَا سَعِيدُ بْنُ عُفَيْرٍ قَالَ حَدَّثَنِي اللَّيْثُ قَالَ حَدَّثَنِي عُقَيْلٌ عَنْ ابْنِ شِهَابٍ قَالَ وَزَعَمَ عُرْوَةُ أَنَّ مَرْوَانَ بْنَ الْحَكَمِ وَالْمِسْوَرَ ابْنَ مَخْرَمَةَ أَخْبَرَاهُ أَنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ قَامَ حِينَ جَاءَهُ وَفْدُ هَوَازِنَ مُسْلِمِينَ فَسَأَلُوهُ أَنْ يَرُدَّ إِلَيْهِمْ أَمْوَالَهُمْ وَسَبْيَهُمْ فَقَالَ لَهُمْ رَسُولُ اللهِ ﷺ أَحَبُّ الْحَدِيثِ إِلَيَّ أَصْدَقُهُ فَاخْتَارُوا إِحْدَى الطَّائِفَتَيْنِ إِمَّا السَّبْيَ وَإِمَّا الْمَالَ وَقَدْ كُنْتُ اسْتَأْنَيْتُ بِهِمْ وَقَدْ كَانَ رَسُولُ اللهِ ﷺ انْتَظَرَهُمْ بِضْعَ عَشْرَةَ لَيْلَةً حِينَ قَفَلَ مِنْ الطَّائِفِ فَلَمَّا تَبَيَّنَ لَهُمْ أَنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ غَيْرُ رَادٍّ إِلَيْهِمْ إِلَّا إِحْدَى الطَّائِفَتَيْنِ قَالُوا فَإِنَّا نَخْتَارُ سَبْيَنَا فَقَامَ رَسُولُ اللهِ ﷺ فِي الْمُسْلِمِينَ فَأَثْنَى عَلَى اللهِ بِمَا هُوَ أَهْلُهُ ثُمَّ قَالَ أَمَّا بَعْدُ فَإِنَّ إِخْوَانَكُمْ هَؤُلَاءِ قَدْ جَاءُونَا تَائِبِينَ

1 Opunomoćenik punopravno obavlja povjereni mu posao i pored prisutnog opunomoćitelja;
– dozvoljeno je uzeti na poslugu stoku i druge pokretne stvari i pri povratku dati zajmodavcu dobrovljno nešto više od uzajmljenog.

وَإِنِّي قَدْ رَأَيْتُ أَنْ أَرُدَّ إِلَيْهِمْ سَبْيَهُمْ فَمَنْ أَحَبَّ مِنْكُمْ أَنْ يُطَيِّبَ بِذَلِكَ فَلْيَفْعَلْ وَمَنْ أَحَبَّ مِنْكُمْ أَنْ يَكُونَ عَلَى حَظِّهِ حَتَّى نُعْطِيَهُ إِيَّاهُ مِنْ أَوَّلِ مَا يُفِيءُ اللهُ عَلَيْنَا فَلْيَفْعَلْ فَقَالَ النَّاسُ قَدْ طَيَّبْنَا ذَلِكَ لِرَسُولِ اللهِ ﷺ لَهُمْ فَقَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ إِنَّا لَا نَدْرِي مَنْ أَذِنَ مِنْكُمْ فِي ذَلِكَ مِمَّنْ لَمْ يَأْذَنْ فَارْجِعُوا حَتَّى يَرْفَعُوا إِلَيْنَا عُرَفَاؤُكُمْ أَمْرَكُمْ فَرَجَعَ النَّاسُ فَكَلَّمَهُمْ عُرَفَاؤُهُمْ ثُمَّ رَجَعُوا إِلَى رَسُولِ اللهِ ﷺ فَأَخْبَرُوهُ أَنَّهُمْ قَدْ طَيَّبُوا وَأَذِنُوا.

"A sada, ovo su vam braća. Došli su kajući se. Odlučio sam da im vratim njihovo roblje, pa ko od vas želi to učniti dobrovoljno, neka uradi, a ko od vas hoće ostati na svom udjelu dok mu ga ne damo od prve ratne dobiti, koju nam Allah bude dosudio, pa neka to uradi!"
Potom je svijet rekao: "Dajemo to njima dobrovoljno radi Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem." Povodom toga Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, kazao je: "Ne znamo ko je ovo od vas (punopravno) odobrio, a ko nije odobrio. Vratite se da nam tu vašu odluku dostave i vaši ugledници!"
Tada su se ljudi vratili, razgovarali sa svojim rukovodiocima, a potom se vratili Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, i saopćili da su i oni to već dragovoljno učinili i odobrili.[2]

2 Muslimani su 5. ševvala 8. godina po Hidžri poduzeli veću vojnu akciju protiv plemena Hevazin, nastanjenog u dolini Hunejn. Po uspješno završenoj borbi zarobljeno je 6.000 pripadnika toga plemena, ponajviše žena i djece; 24.000 krupne, 40.000 sitne stoke, a srebra oko 4.000 oka. Odatle Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, kreće na Taif, opsjedao ga je 30 dana, a potom se vraća u Medinu u namjeri da ga zauzme druge godine. Na povratku za Medinu muslimani su odsjeli u Dži'ranu, gdje je Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, primio opunomoćenike i predstavnike plemena Hevazin, koji su u međuvremenu već primili islam, i Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, uz saglasnost boraca besplatno im je povratio sve tražene zarobljenike.
Ratna dobit je vlasništvo boraca.
Iz hadisa se zaključuje:
– određeno obeštećenje može imati neodređen rok isplate;
– rukovodilac može ratnu dobit vratiti protivnicima, ako je to u interesu islamske zajednice;
– punovažna je punomoć za neograničeno materijalno dobro;
– kod poklona, posuđivanja, davanja u zalog, u zajam, na čuvanje nekog dobra, i kod nagodbe u slučaju poricanja, punomoćnik sklapa ugovor u ime svoga opunomoćitelja, u protivnom ugovor nije valjan.
Kod kupoprodaja, davanja u zakup i kod nagodbe u slučaju priznanja nije potrebno da punomoćnik sklopi ugovor u ime opunomoćitelja. U oba slučaja vlasnost stječe samo opunomoćitelj.

KADA ČOVJEK OPUNOMOĆI NEKOGA DA NEŠTO DADNE, A NE OBJASNI MU KOLIKO ĆE DATI, PA ON DADNE PO ONOM KAKO TO OBIČAVA SVIJET

بَاب إذا وكَّل رجُلٌ رجُلًا أنْ يُعْطِيَ شَيْئًا ولَمْ يُبيِّنْ كَمْ يُعْطِي فأعْطَى على ما يَتَعارَفُهُ النَّاسُ

2309. PRIČAO NAM JE Mekki b. Ibrahim, njemu Ibnu-Džurejdž, prenoseći od Ataa b. Ebu-Rebaha i od drugih prenosilaca koji su ponešto prenosili, a svi ga nisu u cijelosti prenijeli, osim jednog od njih koji je izjavio da je Džabir b. Abdullah, radijallahu anhuma, rekao:

– Bio sam s Vjerovjesnikom, sallallahu alejhi ve sellem, na jednom putovanju. Jahao sam na jednom sporom devcu koji je uvijek bio posljednji. Potom je pokraj mene naišao Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, i rekao: "Ko je to?" Rekao sam: "Džabir b. Abdullah".

– Pa šta je to? – upitao je on.

– Jašem – rekao sam – na jednom tromom devcu.

– Imaš li štap? – upitao je on.

– Imam – odgovorio sam.

– Daj mi ga! – reče.

– Ja sam mu ga dao. On je njime udario (devca) i potjerao ga, pa je od tada bio prvi.

– Prodaj mi ga! – reče mi (Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem).

– Tvoj je, Allahov Poslaniče – odgovorih mu.

– Prodaj mi ga! – reče on ponovo. – Uzimam (kupujem) ga za četiri zlatnika i tebi pripadaju njegova leđa do Medine (da jašeš na njemu).

Pošto smo se približili Medini požurio sam. (Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem) upita: "Kuda žuriš?"

– Oženio sam se – rekoh – jednom ženom kojoj je muž umro.

– Da je djevojka – reče on – da se s njom igraš, a ona da se s tobom igra.

– Umro mi je – rekao sam – otac i ostavio nekoliko kćeri, pa sam se htio oženiti ženom koja je iskusna

٢٣٠٩. حَدَّثَنَا الْمَكِّيُّ بْنُ إِبْرَاهِيمَ حَدَّثَنَا ابْنُ جُرَيْجٍ عَنْ عَطَاءِ بْنِ أَبِي رَبَاحٍ وَغَيْرِهِ يَزِيدُ بَعْضُهُمْ عَلَى بَعْضٍ وَلَمْ يُبَلِّغْهُ كُلُّهُمْ رَجُلٌ وَاحِدٌ مِنْهُمْ عَنْ جَابِرِ بْنِ عَبْدِ اللهِ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا قَالَ كُنْتُ مَعَ النَّبِيِّ ﷺ فِي سَفَرٍ فَكُنْتُ عَلَى جَمَلٍ ثَفَالٍ إِنَّمَا هُوَ فِي آخِرِ الْقَوْمِ فَمَرَّ بِي النَّبِيُّ ﷺ فَقَالَ مَنْ هَذَا قُلْتُ جَابِرُ بْنُ عَبْدِ اللهِ قَالَ مَا لَكَ قُلْتُ إِنِّي عَلَى جَمَلٍ ثَفَالٍ قَالَ أَمَعَكَ قَضِيبٌ قُلْتُ نَعَمْ قَالَ أَعْطِنِيهِ فَأَعْطَيْتُهُ فَضَرَبَهُ فَزَجَرَهُ فَكَانَ مِنْ ذَلِكَ الْمَكَانِ مِنْ أَوَّلِ الْقَوْمِ قَالَ بِعْنِيهِ فَقُلْتُ بَلْ هُوَ لَكَ يَا رَسُولَ اللهِ قَالَ بَلْ بِعْنِيهِ قَدْ أَخَذْتُهُ بِأَرْبَعَةِ دَنَانِيرَ وَلَكَ ظَهْرُهُ إِلَى الْمَدِينَةِ فَلَمَّا دَنَوْنَا مِنَ الْمَدِينَةِ أَخَذْتُ أَرْتَحِلُ قَالَ أَيْنَ تُرِيدُ قُلْتُ تَزَوَّجْتُ امْرَأَةً قَدْ خَلَا مِنْهَا قَالَ فَهَلَّا جَارِيَةً تُلَاعِبُهَا وَتُلَاعِبُكَ قُلْتُ إِنَّ أَبِي تُوُفِّيَ وَتَرَكَ بَنَاتٍ فَأَرَدْتُ أَنْ أَنْكِحَ امْرَأَةً قَدْ جَرَّبَتْ خَلَا مِنْهَا قَالَ فَذَلِكَ فَلَمَّا قَدِمْنَا الْمَدِينَةَ قَالَ يَا بِلَالُ اقْضِهِ وَزِدْهُ فَأَعْطَاهُ أَرْبَعَةَ دَنَانِيرَ وَزَادَهُ قِيرَاطًا قَالَ جَابِرٌ لَا تُفَارِقُنِي زِيَادَةُ رَسُولِ اللهِ ﷺ فَلَمْ يَكُنِ الْقِيرَاطُ يُفَارِقُ جِرَابَ جَابِرِ بْنِ عَبْدِ اللهِ.

(starija) i ostala bez muža.
– Pa tako je – reče on.
Pošto smo došli u Medinu, on reče: "Bilalu, isplati mu i podaj mu više!" Bilal mu je tada dao četiri zlatnika i još jedan kirat.
Džabir je kazao: "Dodatak Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, nije se od mene odvajao."
– Taj kirat – rekao je Ata – nije se više odvajao od torbe Džabira b. Abdullaha.

OVLAŠTENJE RUKOVODIOCU OD NEKE ŽENE ZA SKLAPANJE BRAKA

باب وَكَالَةِ الْمَرْأَةِ الإِمَامَ فِي النِّكَاحِ

2310. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Jusuf, a njega obavijestio Malik prenoseći od Ebu-Hazima, on od Sehla b. Sa'da, koji je rekao:
– Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, došla je jedna žena i rekla: "Allahov Poslaniče, poklanjam sebe tebi!" Tada je jedan čovjek rekao: "Vjenčaj je meni (Allahov Poslaniče)!"
– Pa vjenčasmo ti je – rekao je on – za ono što znaš od Kur'ana.[1]

٢٣١٠ . حَدَّثَنَا عَبْدُ اللهِ بْنُ يُوسُفَ أَخْبَرَنَا مَالِكٌ عَنْ أَبِي حَازِمٍ عَنْ سَهْلِ بْنِ سَعْدٍ قَالَ جَاءَتْ امْرَأَةٌ إِلَى رَسُولِ اللهِ ﷺ فَقَالَتْ يَا رَسُولَ اللهِ إِنِّي قَدْ وَهَبْتُ لَكَ مِنْ نَفْسِي فَقَالَ رَجُلٌ زَوِّجْنِيهَا قَالَ قَدْ زَوَّجْنَاكَهَا بِمَا مَعَكَ مِنَ الْقُرْآنِ .

1 U poglavlju Buharije "Vjenčanje siromašnog", ovaj slučaj iznesen je detaljnije:
Allahovom Poslaniku došla je jedna žena i rekla: "Allahov Poslaniče, došla sam i darivam se tebi!" On ju je pogledao i potapšao po glavi i kada je vidjela da joj on ništa ne reče, ona je sjela, a u tom je ustao jedan njegov drug i rekao: "Allahov Poslaniče, ako nije potrebna tebi, vjenčaj je meni!"
– Imaš li što za vjenčani dar? – upitao je Vjerovjesnik.
– Bogami – rekao je on – nemam.
– Idi kući pa izvidi imaš li išta! – rekao je Pejgamber.
Tada je on otišao, zatim se vratio i rekao: "Bogami, Allahov Poslaniče, nisam ništa pronašao.
– Pogledaj, imaš li makar kakav željezni prsten! – kazao je Vjerovjesnik.
Tada je on opet otišao kući, brzo se vratio natrag i kazao: "Allahov Poslaniče! Bogami nemam ni željeznog prstena. Nemam ništa osim ove haljine na sebi."
– A šta možeš s tom haljinom? Ako je obučeš ti, nema je ona, a ako je obuče ona, nemaš je ti – reče mu Pejgamber.
Čovjek je sjedio još neko vrijeme, a potom ustao i krenuo, pa ga je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, pozvao i upitao:
"Šta znaš od Kur'ana?"
– Znam te i te sure – odgovorio je on.
– Proučit ćeš ih njoj – kazao je Vjerovjesnik.
– Dobro – odgovorio je on.
Potom mu je Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Sada idi! Vjenčao sam ti je za tvoj dar od Kur'ana!"

DOZVOLJENO JE DA NEKO OPUNOMOĆI JEDNOG ČOVJEKA I DA TAJ NEŠTO IZOSTAVI, PA MU OPUNOMOĆITELJ TO KASNIJE ODOBRI; ILI DA PUNOMOĆNIK NEŠTO NEKOME POZAJMI DO ODREĐENOG ROKA

بابُ إذا وكَّل رَجُلًا فترَكَ الْوكيلُ شَيْئًا فأجازَهُ الْمُوكِّلُ فهُو جائزٌ وإنْ أقْرضَهُ إلى أجلٍ مُسمًّى جازَ

2311. Usman b. Hejsem Ebu-Amr rekao je:
– Pričao nam je Avf od Muhammeda b. Sirina, on od Ebu-Hurejre, radijallahu anhu, koji je rekao: “Povjerio mi je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, čuvanje (sakupljenog) sadakatul-fitra, pa mi je došao jedan nahodnik (kradljivac) i počeo grabiti hranu. Utom sam ga uhvatio i rekao: “Bogami, tužit ću te Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem.”
– Ja sam, uistinu, potrebit – rekao je on. – Imam veliku porodicu i veliku potrebu.
– Potom sam ga – rekao je Ebu-Hurejre – pustio i kada sam osvanuo, Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, upitao je: “Ebu-Hurejra, šta je sinoć uradio tvoj zarobljenik?”
– Rekao sam – kaže (Ebu-Hurejra): “Allahov Poslaniče, tužio se na veliku potrebu i porodicu, pa sam mu se sažalio i pustio ga njegovim putem.”
– On ti je to – rekao je (Vjerovjesnik) – bez sumnje slagao i vratit će ti se.
Tako sam znao sigurno da će opet doći, jer je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: “On će se vratiti.” Iščekivao sam ga i on je došao, počeo kupiti hranu, a ja ga uhvatio i rekao: “Tužit ću te Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem.”
– Ostavi me – rekao je on – potrebit sam, imam veliku porodicu i neću se više vratiti!
Ja sam mu se smilovao i pustio ga, i kada sam osvanuo, Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, upitao me je: “Ebu-Hurejra, šta je uradio tvoj zarobljenik?”

٢٣١١. وَقَالَ عُثْمَانُ بْنُ الْهَيْثَمِ أَبُو عَمْرٍو حَدَّثَنَا عَوْفٌ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ سِيرِينَ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ وَكَّلَنِي رَسُولُ اللهِ ﷺ بِحِفْظِ زَكَاةِ رَمَضَانَ فَأَتَانِي آتٍ فَجَعَلَ يَحْثُو مِنَ الطَّعَامِ فَأَخَذْتُهُ وَقُلْتُ وَاللهِ لَأَرْفَعَنَّكَ إِلَى رَسُولِ اللهِ ﷺ قَالَ إِنِّي مُحْتَاجٌ وَعَلَيَّ عِيَالٌ وَلِي حَاجَةٌ شَدِيدَةٌ قَالَ فَخَلَّيْتُ عَنْهُ فَأَصْبَحْتُ فَقَالَ النَّبِيُّ ﷺ يَا أَبَا هُرَيْرَةَ مَا فَعَلَ أَسِيرُكَ الْبَارِحَةَ قَالَ قُلْتُ يَا رَسُولَ اللهِ شَكَا حَاجَةً شَدِيدَةً وَعِيَالًا فَرَحِمْتُهُ فَخَلَّيْتُ سَبِيلَهُ قَالَ أَمَا إِنَّهُ قَدْ كَذَبَكَ وَسَيَعُودُ فَعَرَفْتُ أَنَّهُ سَيَعُودُ لِقَوْلِ رَسُولِ اللهِ ﷺ إِنَّهُ سَيَعُودُ فَرَصَدْتُهُ فَجَاءَ يَحْثُو مِنَ الطَّعَامِ فَأَخَذْتُهُ فَقُلْتُ لَأَرْفَعَنَّكَ إِلَى رَسُولِ اللهِ ﷺ قَالَ دَعْنِي فَإِنِّي مُحْتَاجٌ وَعَلَيَّ عِيَالٌ لَا أَعُودُ فَرَحِمْتُهُ فَخَلَّيْتُ سَبِيلَهُ فَأَصْبَحْتُ فَقَالَ لِي رَسُولُ اللهِ ﷺ يَا أَبَا هُرَيْرَةَ مَا فَعَلَ أَسِيرُكَ قُلْتُ يَا رَسُولَ اللهِ شَكَا حَاجَةً شَدِيدَةً وَعِيَالًا فَرَحِمْتُهُ فَخَلَّيْتُ سَبِيلَهُ قَالَ أَمَا إِنَّهُ قَدْ كَذَبَكَ وَسَيَعُودُ فَرَصَدْتُهُ الثَّالِثَةَ فَجَاءَ يَحْثُو مِنَ الطَّعَامِ فَأَخَذْتُهُ فَقُلْتُ لَأَرْفَعَنَّكَ إِلَى رَسُولِ اللهِ وَهَذَا آخِرُ ثَلَاثِ مَرَّاتٍ أَنَّكَ تَزْعُمُ لَا تَعُودُ ثُمَّ تَعُودُ قَالَ دَعْنِي أُعَلِّمْكَ كَلِمَاتٍ يَنْفَعُكَ اللهُ بِهَا قُلْتُ مَا هُوَ قَالَ إِذَا أَوَيْتَ إِلَى فِرَاشِكَ

– Allahov Poslaniče, sallallahu alejhi ve sellem – odgovorio sam – tužio se na veliku potrebu i brojnu porodicu, pa sam mu se smilovao i oslobodio ga.
– Slagao ti je – rekao je on – i doći će ti opet.
Potom sam ga iščekivao treću noć i on je došao, počeo grabiti hranu, pa sam ga uhvatio i rekao: "Bogami, tužit ću te Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, a ovo je konačno i treći put. Ti tvrdiš da se nećeš vratiti, a kasnije se vratiš."
– Pusti me – rekao je on. – Naučit ću te nekoliko riječi u kojima će ti Allah dati koristi.
– Koje su to riječi? – upitao sam.
– Kada legneš u svoju postelju – rekao je on – prouči "Ajetul-Kursiju", tj.: "Allah (je jedan). Nema Boga osim Njega. On je Živi i Održavatelj...", do kraja. Tada će – rekao mi je – biti nad tobom stalno jedan čuvar s Allahove strane i šejtan ti se neće moći približiti sve dok ne osvaneš.
Ja sam ga pustio i dočekao sabah-namaz, pa mi je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Šta uradi sinoć tvoj zarobljenik?"
– Allahov Poslaniče – rekao sam – tvrdio je da će me naučiti nekoliko riječi u kojima će mi Allah dati korist, pa sam ga oslobodio.
– A koje su to riječi? – upitao je on.
– Kada se smjestiš u svoju postelju – rekao mi je – prouči "Ajetul-Kursiju" od početka do kraja: "Allah (je jedan). Nema Boga osim Njega. On je Živi, Održavatelj...", pa će nad tobom – rekao mi je – biti stalno jedan čuvar s Allahove strane i šejtan ti se neće moći približiti sve dok ne osvaneš.
Ashabi su žudjeli za svakim dobrim djelom više nego za bilo čim drugim, pa je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Pa on ti je istinu rekao, a inače je on veliki lažac. Ebu-Hurejra, znaš li s kim si prošle tri noći razgovarao?"
– Ne znam.
– Sa šejtanom – kazao je (Vjerovjesnik).[1]

فَاقْرَأْ آيَةَ الْكُرْسِيِّ اللهُ لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ الْحَيُّ الْقَيُّومُ حَتَّى تَخْتِمَ الْآيَةَ فَإِنَّكَ لَنْ يَزَالَ عَلَيْكَ مِنَ اللهِ حَافِظٌ وَلَا يَقْرَبَنَّكَ شَيْطَانٌ حَتَّى تُصْبِحَ فَخَلَّيْتُ سَبِيلَهُ فَأَصْبَحْتُ فَقَالَ لِي رَسُولُ اللهِ ﷺ مَا فَعَلَ أَسِيرُكَ الْبَارِحَةَ قُلْتُ يَا رَسُولَ اللهِ زَعَمَ أَنَّهُ يُعَلِّمُنِي كَلِمَاتٍ يَنْفَعُنِي اللهُ بِهَا فَخَلَّيْتُ سَبِيلَهُ قَالَ مَا هِيَ قُلْتُ قَالَ لِي إِذَا أَوَيْتَ إِلَى فِرَاشِكَ فَاقْرَأْ آيَةَ الْكُرْسِيِّ مِنْ أَوَّلِهَا حَتَّى تَخْتِمَ الْآيَةَ اللهُ لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ الْحَيُّ الْقَيُّومُ وَقَالَ لِي لَنْ يَزَالَ عَلَيْكَ مِنَ اللهِ حَافِظٌ وَلَا يَقْرَبُكَ شَيْطَانٌ حَتَّى تُصْبِحَ وَكَانُوا أَحْرَصَ شَيْءٍ عَلَى الْخَيْرِ فَقَالَ النَّبِيُّ ﷺ أَمَا إِنَّهُ قَدْ صَدَقَكَ وَهُوَ كَذُوبٌ تَعْلَمُ مَنْ تُخَاطِبُ مُنْذُ ثَلَاثِ لَيَالٍ يَا أَبَا هُرَيْرَةَ قَالَ لَا قَالَ ذَاكَ شَيْطَانٌ .

1 Dalji prijevod "Ajetul-Kursije" glasi: "... Ne obuzima ga drijemež ni san. Njemu pripada sve što je na

ODBIJA SE KUPOPRODAJA PUNOMOĆNIKA KADA ON PRODA NEŠTO NEZAKONITO

باب إِذَا بَاعَ الْوَكِيلُ شَيْئًا فَاسِدًا فَبَيْعُهُ مَرْدُودٌ

2312. PRIČAO NAM JE Ishak, njemu Jahja b. Salih, a ovome Mu'avija, a on je sin Selemov, prenoseći od Jahjaa:

– Čuo sam Ukbu b. Abdul-Gafira, kako kaže da je čuo Ebu-Seida Hudrija, radijallahu anhu, da govori: "Bilal je jednom donio Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, dobrih datula."

– Od kuda su one? – upitao je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem.

– Kod nas su slabe datule – rekao je Bilal – i ja sam zamijenio dva sa'a slabih za sa' dobrih kako bih počastio Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem.

– Uh, uh! – začudio se Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem – stvarna kamata, prava kamata! Ne radi to, nego kada hoćeš da ih kupiš, prodaj te datule za nešto drugo trgovačko (za novac, ječam i slično), pa ih s tim sebi kupi![1]

٢٣١٢. حَدَّثَنَا إِسْحَاقُ حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ صَالِحٍ حَدَّثَنَا مُعَاوِيَةُ هُوَ ابْنُ سَلَّامٍ عَنْ يَحْيَى قَالَ سَمِعْتُ عُقْبَةَ بْنَ عَبْدِ الْغَافِرِ أَنَّهُ سَمِعَ أَبَا سَعِيدٍ الْخُدْرِيَّ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ جَاءَ بِلَالٌ إِلَى النَّبِيِّ ﷺ بِتَمْرٍ بَرْنِيٍّ فَقَالَ لَهُ النَّبِيُّ ﷺ مِنْ أَيْنَ هَذَا قَالَ بِلَالٌ كَانَ عِنْدَنَا تَمْرٌ رَدِيٌّ فَبِعْتُ مِنْهُ صَاعَيْنِ بِصَاعٍ لِنُطْعِمَ النَّبِيَّ ﷺ فَقَالَ النَّبِيُّ ﷺ عِنْدَ ذَلِكَ أَوَّهْ أَوَّهْ عَيْنُ الرِّبَا عَيْنُ الرِّبَا لَا تَفْعَلْ وَلَكِنْ إِذَا أَرَدْتَ أَنْ تَشْتَرِيَ فَبِعِ التَّمْرَ بِبَيْعٍ آخَرَ ثُمَّ اشْتَرِهِ.

nebesima i zemlji. Ko je taj koji bi se mogao zauzimati kod Njega osim s Njegovom dozvolom? On zna šta je pred njima i šta je za njima. Oni ne mogu znati ništa od Njegova znanja osim ono što On hoće. Njegova Kursija obuhvaća nebesa i zemlju. Ne umara ga njihovo čuvanje. On je uzvišen i velik."

Prema hadiskoj literaturi slično se dogodilo: Mu'azu b. Džebelu, Ebu-Ejjubu Ensariji i Zejdu b. Sabitu.

Iz hadisa se zaključuje:

– opravdane isprike ljudi treba prihvaćati;
– svaki dobar posao treba počinjati s Bismillom i molbom za njegov sretan završetak;
– sadakatul-fitr skuplja se organizirano putem organa islamske vlasti prije Ramazanskog bajrama, a njeno čuvanje i dijeljenje povjerava se određenom povjereniku;
– predajom sadakatul-fitra nadležnom islamskom organu, musliman je punovažno obavio svoju islamsku dužnost, bez obzira na namijenjenu raspodjelu i korištenje po Šerijatu, pa i u slučaju krađe;
– nauku treba primiti i od onog čiji nam kvaliteti rada nisu poznati.

1 Povjeren posao opunomoćeniku treba biti potpuno poznat i određen. Opunomoćitelj treba opisati rod stvari koju opunomoćenik treba kupiti. Ako u tom rodu ima više raznolikih vrsta, treba opisati još i vrstu i cijenu stvari. Bez ovako precizno određenih uvjeta punomoć neće biti valjana, osim ako je bila generalnog karaktera. Opunomoćitelj ne mora primiti posao koji je opunomoćitelj obavio suprotno utvrđenim uvjetima.

Ko je opunomoćen neograničeno na prodaju, može povjereni predmet prodati skupo ili jeftino, upravo za iznos koji smatra primjernim. Ako je vlastodavac cijenu odredio, punomoćnik ne može prodavati ispod te cijene, a ukoliko bi to učinio, opunomoćitelj može od njega tražiti konkretnu razliku.

Punomoćnik ograničene punomoći na prodaju nekog dobra, ne može to dobro uzeti za sebe, odnosno prodati osobama čije svjedočenje u njegovu korist nije po Šerijatu valjano, osim ako ga unovči za cijenu veću nego kod nekog drugog kupca.

Neograničeni punomoćnik može prodati vlastodavčevu stvar za gotov novac ili na priček uz određeni

PUNOMOĆ U VAKUFU I U NJEGOVOM RASHODU, TE O TOME DA POVJERENIK MOŽE NAHRANITI SVOGA PRIJATEJA, A I ON ĆE SE PO UOBIČAJENOSTI HRANITI

باب الْوَكَالَةِ فِي الْوَقْفِ وَنَفَقَتِهِ وَأَنْ يُطْعِمَ صَدِيقًا لَهُ وَيَأْكُلَ بِالْمَعْرُوفِ

2313. PRIČAO NAM JE Kutejbe b. Seid, njemu Sufjan prenoseći od Amra, koji je za vakuf iz doba Omera, radijallahu anhu, kazao:
"Muteveliji nije (smatrano kao) grijeh da se hrani i da nahrani prijatelja (vakufskim prihodom), ne gomilajući sebi time imetak. Pa i sam sin Omerov (Abdullah) upravljao je vakufom Omerovim i davao poklone nekima od stanovnika Mekke, kada bi kod njih odsjedao."

٢٣١٣. حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ بْنُ سَعِيدٍ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ عَنْ عَمْرٍو قَالَ فِي صَدَقَةِ عُمَرَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ لَيْسَ عَلَى الْوَلِيِّ جُنَاحٌ أَنْ يَأْكُلَ وَيُؤْكِلَ صَدِيقًا لَهُ غَيْرَ مُتَأَثِّلٍ مَالًا فَكَانَ ابْنُ عُمَرَ هُوَ يَلِي صَدَقَةَ عُمَرَ يُهْدِي لِنَاسٍ مِنْ أَهْلِ مَكَّةَ كَانَ يَنْزِلُ عَلَيْهِمْ .

PUNOMOĆ U ŠERIJATSKIM KAZNAMA

باب الْوَكَالَةِ فِي الْحُدُودِ

2314, 2315. PRIČAO NAM JE Ebu-Velid, njega obavijestio Lejs prenoseći od Ibnu-Šihaba, on od Ubejdullaha, ovaj od Zejda b. Halida i Ebu-Hurejre, radijallahu anhuma, da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
"Unejsu, porani do te žene, pa ako ti prizna (blud), kamenuj je!"

٢٣١٤-٢٣١٥. حَدَّثَنَا أَبُو الْوَلِيدِ أَخْبَرَنَا اللَّيْثُ عَنْ ابْنِ شِهَابٍ عَنْ عُبَيْدِ اللهِ بْنِ عَبْدِ اللهِ عَنْ زَيْدِ بْنِ خَالِدٍ وَأَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا عَنْ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ وَاغْدُ يَا أُنَيْسُ إِلَى امْرَأَةِ هَذَا فَإِنْ اعْتَرَفَتْ فَارْجُمْهَا .

2316. PRIČAO NAM JE Ibnu-Sellam, njega obavijestio Abdul-Vehhab Sekafi prenoseći od Ejjuba, on od Ibnu-Ebi-Mulejke, ovaj od Ukbe b. Harisa, koji je kazao:
"Doveden je Nu'man, ili Ibni-Nu'man, pijan, pa je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, naredio onima koji su bili u kući da ga istuku. Među onim – rekao je on – koji su ga tukli bio sam i ja. Udarali smo ga obućom i palminim granama."

٢٣١٦. حَدَّثَنَا ابْنُ سَلَّامٍ أَخْبَرَنَا عَبْدُ الْوَهَّابِ الثَّقَفِيُّ عَنْ أَيُّوبَ عَنْ ابْنِ أَبِي مُلَيْكَةَ عَنْ عُقْبَةَ بْنِ الْحَارِثِ قَالَ جِيءَ بِالنُّعَيْمَانِ أَوْ ابْنِ النُّعَيْمَانِ شَارِبًا فَأَمَرَ رَسُولُ اللهِ ﷺ مَنْ كَانَ فِي الْبَيْتِ أَنْ يَضْرِبُوا قَالَ فَكُنْتُ أَنَا فِيمَنْ ضَرَبَهُ فَضَرَبْنَاهُ بِالنِّعَالِ وَالْجَرِيدِ .

---

termin plaćanja, uobičajen među mještanima. Ako je punomoćniku vlastodavac izričito ili prešutno odobrio prodaju za gotovinu, on ne može ništa prodati uz priček.

PUNOMOĆ U UPRAVLJANJU DEVAMA ZA KURBAN I LIČNA BRIGA (NADZOR)

باب الْوكالة في الْبُدْنِ وتعاهُدِها

2317. PRIČAO NAM JE Isma'il b. Abdullah, njemu Malik prenoseći od Abdullaha b. Ebu-Bekra b. Hazma, on od Amre, kćerke Abdur-Rahmanove, koja mu je saopćila da je Aiša, radijallahu anha, rekla: "Ja sam plela ogrlice svakom kurbanu Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, svojim rukama, a Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, naticao ih je svojim rukama i poslao ih s mojim ocem, a Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, nije sebi zabranio ništa što mu je Allah učinio halalom, tako da je i kurban zaklan (kod Ka'be)."

٢٣١٧. حَدَّثَنَا إِسْمَاعِيلُ بْنُ عَبْدِ اللهِ قَالَ حَدَّثَنِي مَالِكٌ عَنْ عَبْدِ اللهِ بْنِ أَبِي بَكْرِ بْنِ حَزْمٍ عَنْ عَمْرَةَ بِنْتِ عَبْدِ الرَّحْمَنِ أَنَّهَا أَخْبَرَتْهُ قَالَتْ عَائِشَةُ رَضِيَ اللهُ عَنْهَا أَنَا فَتَلْتُ قَلَائِدَ هَدْيِ رَسُولِ اللهِ ﷺ بِيَدَيَّ ثُمَّ قَلَّدَهَا رَسُولُ اللهِ ﷺ بِيَدَيْهِ ثُمَّ بَعَثَ بِهَا مَعَ أَبِي فَلَمْ يَحْرُمْ عَلَى رَسُولِ اللهِ ﷺ شَيْءٌ أَحَلَّهُ اللهُ لَهُ حَتَّى نُحِرَ الْهَدْيُ.

KADA ČOVJEK KAŽE SVOM OPUNOMOĆENIKU: "RADI POSAO KAKO TI JE ALLAH UKAZAO!" I ON ODGOVORI: "ČUO SAM ŠTA SI REKAO"

باب إذا قال الرَّجُلُ لوكيلِه ضَعْهُ حَيْثُ أَرَاكَ اللهُ وقال الْوكيلُ قَدْ سمعْتُ ما قُلْت

2318. PRIČAO MI JE Jahja b. Jahja, rekavši:
– Čitao sam pred Malikom, prenoseći od Ishaka b. Abdullaha, koji je čuo Enesa b. Malika, radijallahu anhu, da kaže:
– Ebu-Talha bijaše u Medini najbogatiji ensarija, a najdraži od njegovih dobara bio mu je (palmovik) Biruha, koji je bio prema džamiji, pa je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, u njega ulazio i u njemu pio dobru vodu. Kada je objavljeno: "Nećete postići pravo dobročinstvo dok ne budete dijelili od onoga što volite", Ebu-Talha je otišao Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, i rekao:
– Allahov Poslaniče, Uzvišeni Allah u Svojoj Knjizi kaže: "Nećete postići pravo dobročinstvo dok ne budete dijelili od onog što volite...", a meni je od mojih dobara najdraži Biruha. Ja ga i poklanjam u ime Allaha. Nagradu za to nadam se naći kod

٢٣١٨. حَدَّثَنِي يَحْيَى بْنُ يَحْيَى قَالَ قَرَأْتُ عَلَى مَالِكٍ عَنْ إِسْحَاقَ بْنِ عَبْدِ اللهِ أَنَّهُ سَمِعَ أَنَسَ ابْنَ مَالِكٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ يَقُولُ كَانَ أَبُو طَلْحَةَ أَكْثَرَ الْأَنْصَارِ بِالْمَدِينَةِ مَالًا وَكَانَ أَحَبَّ أَمْوَالِهِ إِلَيْهِ بَيْرُحَاءَ وَكَانَتْ مُسْتَقْبِلَةَ الْمَسْجِدِ وَكَانَ رَسُولُ اللهِ ﷺ يَدْخُلُهَا وَيَشْرَبُ مِنْ مَاءٍ فِيهَا طَيِّبٍ فَلَمَّا نَزَلَتْ لَنْ تَنَالُوا الْبِرَّ حَتَّى تُنْفِقُوا مِمَّا تُحِبُّونَ قَامَ أَبُو طَلْحَةَ إِلَى رَسُولِ اللهِ ﷺ فَقَالَ يَا رَسُولَ اللهِ إِنَّ اللهَ تَعَالَى يَقُولُ فِي كِتَابِهِ لَنْ تَنَالُوا الْبِرَّ حَتَّى تُنْفِقُوا مِمَّا تُحِبُّونَ وَإِنَّ أَحَبَّ أَمْوَالِي إِلَيَّ بَيْرُحَاءَ وَإِنَّهَا صَدَقَةٌ لِلَّهِ أَرْجُو بِرَّهَا وَذُخْرَهَا عِنْدَ اللهِ فَضَعْهَا يَا رَسُولَ اللهِ حَيْثُ شِئْتَ

Allaha. Uradi s njim, Allahov Poslaniče, što hoćeš.
– Bravo! – rekao je Vjerovjesnik. – To je prijatna imovina! To je, zaista, prijatna imovina! Čuo sam što si za nju rekao i smatram da je (najbolje da je) odrediš svojoj bližoj rodbini!
– Uradit ću tako, Allahov Poslaniče – rekao je on.
– Tako je Ebu-Talha podijeli među svoje bliže rođake i svoje amidžiće.
U drugom nizu prenosilaca Jahjaa slijedi Isma'il, prenoseći hadis od Malika. Revh je prenio od Malika: "… unosna (imovina)…"[1]

فَقَالَ بَخٍ ذَلِكَ مَالٌ رَائِحٌ ذَلِكَ مَالٌ رَائِحٌ قَدْ سَمِعْتُ مَا قُلْتَ فِيهَا وَأَرَى أَنْ تَجْعَلَهَا فِي الأَقْرَبِينَ قَالَ أَفْعَلُ يَا رَسُولَ اللهِ فَقَسَمَهَا أَبُو طَلْحَةَ فِي أَقَارِبِهِ وَبَنِي عَمِّهِ تَابَعَهُ إِسْمَاعِيلُ عَنْ مَالِكٍ وَقَالَ رَوْحٌ عَنْ مَالِكٍ رَابِحٌ .

PUNOMOĆ POVJERENIKU ZA ČUVANJE BLAGAJNE I TOME SLIČNO

باب وكالة الأمين في الخزانة ونحوها

2319. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Ala', njemu Ebu-Usame, prenoseći od Burejda b. Abdullaha, on od Ebu-Burejda, ovaj od Ebu-Musaa, radijallahu anhu, da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
"Vjeran blagajnik koji dijeli, a ponekad bi rekao, koji dadne u cijelosti ono što mu je naređeno i potpuno dobre volje onome kome mu je naređeno, jedan je od dobrotvora."

٢٣١٩. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ الْعَلَاءِ حَدَّثَنَا أَبُو أُسَامَةَ عَنْ بُرَيْدِ بْنِ عَبْدِ اللهِ عَنْ أَبِي بُرْدَةَ عَنْ أَبِي مُوسَى رَضِيَ اللهُ عَنْهُ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ الْخَازِنُ الأَمِينُ الَّذِي يُنْفِقُ وَرُبَّمَا قَالَ الَّذِي يُعْطِي مَا أُمِرَ بِهِ كَامِلًا مُوَفَّرًا طَيِّبًا نَفْسُهُ إِلَى الَّذِي أُمِرَ بِهِ أَحَدُ الْمُتَصَدِّقِينَ .

[1] Osoba opunomoćena za neki posao, ne može drugog na taj posao opunomoćiti, osim ako bi joj opunomoćitelj to dozvolio ili joj rekao: "Radi po svojoj uvidajnosti, ili kako misliš da je bolje!"

بسم الله الرحمن الرحيم

U ime Allaha, Svemilosnog, Samilosnog!

كتاب المزارعة

OBRAĐIVANJE ZEMLJE

VRIJEDNOST OBRAĐIVANJA ZEMLJE I SAĐENJA VOĆAKA KADA OD TOGA BUDE ŠTOGOD POJEDENO

باب فضل الزرع والغرس إذا أكل منه

Uzvišeni Allah kaže: "Jeste li gledali ono što sijete? Da li vi dajete da to iznikne, ili Mi dajemo da iznikne? Da hoćemo, Mi bismo ga zdrobili..."

وقول الله تعالى (أفرأيتم ما تحرثون أأنتم تزرعونه أم نحن الزارعون لو نشاء لجعلناه حطاما) .

2320. **PRIČAO NAM JE** Kutejbe b. Seid, njemu Ebu-Avane..., a preko drugog niza prenosilaca, kazao mi je Abdur-Rahman b. Mubarek, njemu Ebu-Avane, prenoseći od Katade, da je Enes, radijallahu anhu, rekao:

– Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, kazao je: "Nema nijednog muslimana koji zasadi sadnicu ili posije usjev od koga štogod pojede ptica, čovjek ili životinja, a da mu se to sve ne računa posebnom sadakom."

Muslim je kazao da mu je pričao Eban, njemu Katade, a ovome Enes prenoseći od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem.[1]

٢٣٢٠. حدثنا قتيبة بن سعيد حدثنا أبو عوانة ح و حدثني عبد الرحمن بن المبارك حدثنا أبو عوانة عن قتادة عن أنس بن مالك رضي الله عنه قال قال رسول الله ﷺ ما من مسلم يغرس غرسا أو يزرع زرعا فيأكل منه طير أو إنسان أو بهيمة إلا كان له به صدقة وقال لنا مسلم حدثنا أبان حدثنا قتادة حدثنا أنس عن النبي ﷺ .

---

1 Sličnu izjavu prenose i drugi muhaddisi. Ahmed u svom *Musnedu* preko Ebu-Ejjuba Ensarije navodi da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Nema čovjeka koji zasadi sadnicu, a da mu Allah ne odredi nagradu prema prihodu ploda te sadnice."
Muslim je preko Džabira prenio slijedeću Muhammedovu, sallallahu alejhi ve sellem, izjavu: "Nema muslimana koji zasadi voćku, a da mu za sve što se od njenog ploda pojede ne računa sadaka: za ono što od nje ko ukrade je sadaka, za ono što pojede divljač je sadaka, za ono što pojede ptica je sadaka, i neće pojesti niko ništa, a da mu se za to ne računa posebna nagrada sadake."
Jednom prilikom Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, ušao je u palmovik Ummu-Ma'bed i upitao: "Ko je zasadio ovaj palmovik: musliman ili nemusliman?"
– Musliman – odgovorila je starica.

O POSLJEDICAMA ZAOKUPLJENOSTI POLJOPRIVREDNIM ALATKAMA OD KOJIH SE TREBA ČUVATI I PRELAŽENJA U TOME PREKO PROPISANE GRANICE

باب ما يُحذَّرُ مِنْ عواقِبِ الاشْتِغالِ بِآلةِ الزَّرْعِ أَوْ مُجاوزةِ الحدِّ الَّذِي أُمِر بِه

2321. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Jusuf, njemu Abdullah b. Salim Himsi, a ovome Muhammed b. Zijad Elhani, prenoseći od Ebu-Umame Bahilija, koji je rekao da je vidio crtalo i nešto od oruđa za oranje i izjavio:
– Čuo sam Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, gdje kaže: "Ovo ne ulazi u kuću ljudi, a da ne donese i poniženje."[1]
Muhammed je rekao: "Ime Ebu-Umame je Sudajj b. Adžlan."

٢٣٢١. حَدَّثَنَا عَبْدُ اللهِ بْنُ يُوسُفَ حَدَّثَنَا عَبْدُ اللهِ بْنُ سَالِمٍ الْحِمْصِيُّ حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ زِيَادٍ الأَلْهَانِيُّ عَنْ أَبِي أُمَامَةَ الْبَاهِلِيِّ قَالَ وَرَأَى سِكَّةً وَشَيْئًا مِنْ آلَةِ الْحَرْثِ فَقَالَ سَمِعْتُ النَّبِيَّ ﷺ يَقُولُ لَا يَدْخُلُ هَذَا بَيْتَ قَوْمٍ إِلَّا أَدْخَلَهُ اللهُ الذُّلَّ قَالَ أَبُو عَبْدِ اللهِ وَاسْمُ أَبِي أُمَامَةَ صُدَيُّ بْنُ عَجْلَانَ .

NABAVLJANJE PSA ZA USJEV

باب اقْتِناءِ الكَلْبِ لِلحرْثِ

2322. PRIČAO NAM JE Mu'az b. Fedale, njemu Hišam prenoseći od Jahjaa b. Ebi Kesira, on od Ebu-Seleme, a ovaj od Ebu-Hurejre, radijallahu anhu, koji je izjavio:
– Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao je: "Ko drži psa, smanjuje mu se od njegovog (dobrog) posla svaki dan jedan kirat, izuzimajući psa za usjev i stoku."

٢٣٢٢. حَدَّثَنَا مُعَاذُ بْنُ فَضَالَةَ حَدَّثَنَا هِشَامٌ عَنْ يَحْيَى بْنِ أَبِي كَثِيرٍ عَنْ أَبِي سَلَمَةَ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ مَنْ أَمْسَكَ كَلْبًا فَإِنَّهُ يَنْقُصُ كُلَّ يَوْمٍ مِنْ عَمَلِهِ قِيرَاطٌ إِلَّا كَلْبَ حَرْثٍ أَوْ مَاشِيَةٍ قَالَ ابْنُ سِيرِينَ وَأَبُو صَالِحٍ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ

– Musliman neće zasaditi – kazao je on – nikakvu voćku, niti posijati usjev, pa da od njihova ploda pojede štogod čovjek ili životinja, ili nešto drugo, a da mu se to sve ne računa posebno u sadaku.
Iz hadisa se zaključuje:
– baviti se poljoprivredom je vrlo važno i pohvalno. Nevevi poljoprivredi daje prioritetno mjesto, a neki opet privrednim djelatnostima. Logično je prioritet davati onoj djelatnosti koja je za ljude trenutno potrebnija i korisnija;
– navedenu nagradu poljoprivrednik ima i kada pri sjetvi ili sađenju voća nije mislio na socijalne, humane, nego na svoje materijalne interese, jer se i tim ljudi djelomično ispomažu.

1 Ovaj hadis je u prividnoj kontradiktornosti s hadisom iz prethodnog poglavlja, pa je stoga neophodno otkloniti tu kontradiktornost. U ovom hadisu se kaže kako oruđe za poljoprivredu, odnosno bavljenje poljoprivredom čovjeku donosi poniženje, a sve što donosi poniženje treba izbjegavati i paziti se. Međutim, iz samog naslova poglavlja može se donekle razumjeti da nema kontradiktornosti jer se u ovom hadisu misli na to da čovjek treba paziti da ga poljoprivreda ne okupira i odvrati od onoga što mu je naređeno činiti ili da, pak, ne pređe u tome granicu. Davudi nudi svoju interpretaciju hadisa pa kaže da se on odnosi na one muslimane koji žive u blizini neprijatelja, pa ako bi se bavili poljoprivredom, ne bi se bavili ratnim vještinama i takvima nije pohvalno da se bave poljoprivredom. U slučaju drugih muslimana, poljoprivreda je pohvalna. (prim. rec.)

Ibni-Sirin i Ebu-Salih su izjavili prenoseći od Ebu-Hurejre, radijallahu anhu, da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "... izuzimajući psa za stado, usjev i lov", a Ebu-Hazim je prenio od Ebu-Hurejre, radijallahu anhu, on od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem: "... osim psa za lov i stoku."[2]

إِلَّا كَلْبَ غَنَمٍ أَوْ حَرْثٍ أَوْ صَيْدٍ وَقَالَ أَبُو حَازِمٍ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ كَلْبَ صَيْدٍ أَوْ مَاشِيَةٍ .

2323. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Jusuf, njega obavijestio Malik prenoseći od Jezida b. Husajfa, ovome saopćio Saib b. Jezid, da je čuo Sufjana b. Ebu-Zuhejra, čovjeka iz plemena Ezdišenue, a on od drugova Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, koji je rekao:
– Čuo sam Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, gdje kaže: "Ko nabavi psa koji mu ne treba (za čuvanje) usjeva ili stoke, umanjuje mu se svaki dan kirat od njegovog (dobrog) posla."
– Ti si to – upitao sam – čuo od Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem?
– Da – kazao je on – tako mi Gospodara ove džamije.

٢٣٢٣. حَدَّثَنَا عَبْدُ اللهِ بْنُ يُوسُفَ أَخْبَرَنَا مَالِكٌ عَنْ يَزِيدَ بْنِ خُصَيْفَةَ أَنَّ السَّائِبَ بْنَ يَزِيدَ حَدَّثَهُ أَنَّهُ سَمِعَ سُفْيَانَ بْنَ أَبِي زُهَيْرٍ رَجُلًا مِنْ أَزْدِ شَنُوءَةَ وَكَانَ مِنْ أَصْحَابِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ سَمِعْتُ رَسُولَ اللهِ ﷺ يَقُولُ مَنِ اقْتَنَى كَلْبًا لَا يُغْنِي عَنْهُ زَرْعًا وَلَا ضَرْعًا نَقَصَ كُلَّ يَوْمٍ مِنْ عَمَلِهِ قِيرَاطٌ قُلْتُ أَنْتَ سَمِعْتَ هَذَا مِنْ رَسُولِ اللهِ ﷺ قَالَ إِي وَرَبِّ هَذَا الْمَسْجِدِ .

KORIŠTENJE GOVEDA ZA ORANJE

بَاب اسْتِعْمَالِ الْبَقَرِ لِلْحِرَاثَةِ

2324. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Beššar, njemu Gunder, a ovome Šu'be, prenoseći od Sa'da b. Ibrahima, koji je kazao:
– Čuo sam Ebu-Selemu kako prenosi od Ebu-Hurejre, radijallahu anhu, da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
"Jedan je čovjek jahao na govečetu, pa mu se ono okrenulo i reklo: Nisam stvoreno za ovo. Stvoreno sam za oranje."
– To vjerujemo – rekao je Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem – ja, Ebu-Bekr i Omer.
Vuk je, opet, ugrabio ovcu, pa je pastir išao za

٢٣٢٤. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ بَشَّارٍ حَدَّثَنَا غُنْدَرٌ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ عَنْ سَعْدِ بْنِ إِبْرَاهِيمَ قَالَ سَمِعْتُ أَبَا سَلَمَةَ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ بَيْنَمَا رَجُلٌ رَاكِبٌ عَلَى بَقَرَةٍ الْتَفَتَتْ إِلَيْهِ فَقَالَتْ لَمْ أُخْلَقْ لِهَذَا خُلِقْتُ لِلْحِرَاثَةِ قَالَ آمَنْتُ بِهِ أَنَا وَأَبُو بَكْرٍ وَعُمَرُ وَأَخَذَ الذِّئْبُ شَاةً فَتَبِعَهَا الرَّاعِي فَقَالَ لَهُ الذِّئْبُ مَنْ لَهَا يَوْمَ السَّبُعِ يَوْمَ لَا رَاعِيَ لَهَا غَيْرِي قَالَ آمَنْتُ بِهِ أَنَا وَأَبُو بَكْرٍ وَعُمَرُ قَالَ أَبُو سَلَمَةَ وَمَا هُمَا يَوْمَئِذٍ فِي الْقَوْمِ .

2 Cijeli prijevod fragmentano navedenog hadisa je: "Ko drži ma kakvog psa, izuzev lovačkog i stočarskog, umanjuje mu se nagrada njegovih dobrih djela svakog dana za jedan kirat."

njom. Vuk je rekao: "Koga će ona imati na dan (kada bude prepuštena) divljači, dan u kome ona neće imati drugog pastira osim mene?"
– To vjerujemo – rekao je on – ja, Ebu-Bekr i Omer.
– A njih dvojica – izjavio je Ebu-Seleme – nisu tada bili među tim svijetom (prisutni).[1]

KADA NEKO KAŽE: "POMOZI MI OBRADITI PALMOVIK ILI DRUGO ŠTO I BIT ĆEŠ MI ORTAK U NJEGOVOM PLODU"

باب إذا قال اكْفِنِي مَئُونَةَ النَّخْلِ وَغَيْرِهِ وَتُشْرِكُنِي فِي الثَّمَرِ

2325. PRIČAO NAM JE Hakem b. Nafi', njega obavijestio Šu'ajb, a ovoga Ebu-Zinad prenoseći od A'redža, da je Ebu-Hurejra, radijallahu anhu, kazao:
– Ensarije su Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, rekli: "Podijeli između nas i naše braće palmovike doseljenika iz Mekke!"
– Ne! – rekao je on.
– Pa pomagat ćete nam obrađivati? – zapitaše oni – i biti ortaci u plodu.
– Čusmo i pokorismo se – rekli su doseljenici.

٢٣٢٥. حَدَّثَنَا الْحَكَمُ بْنُ نَافِعٍ أَخْبَرَنَا شُعَيْبٌ حَدَّثَنَا أَبُو الزِّنَادِ عَنِ الْأَعْرَجِ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ قَالَتِ الْأَنْصَارُ لِلنَّبِيِّ ﷺ اقْسِمْ بَيْنَنَا وَبَيْنَ إِخْوَانِنَا النَّخِيلَ قَالَ لَا فَقَالُوا تَكْفُونَا الْمَئُونَةَ وَنَشْرَكُكُمْ فِي الثَّمَرَةِ قَالُوا سَمِعْنَا وَأَطَعْنَا .

O SJEČI STABLA I PALMOVIKA

باب قطع الشَّجَرِ وَالنَّخْلِ

Enes je rekao: "Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, naredio je, pa je palmovik isječen."

وَقَالَ أَنَسٌ أَمَرَ النَّبِيُّ ﷺ بِالنَّخْلِ فَقُطِعَ .

2326. PRIČAO NAM JE Musa b. Isma'il, njemu Džuvejrije prenoseći od Nafija, on od Abdullaha, radijallahu anhu, a ovaj od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, da je on zapalio palmovik

٢٣٢٦. حَدَّثَنَا مُوسَى بْنُ إِسْمَاعِيلَ حَدَّثَنَا جُوَيْرِيَةُ عَنْ نَافِعٍ عَنْ عَبْدِ اللهِ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ أَنَّهُ حَرَّقَ نَخْلَ بَنِي النَّضِيرِ وَقَطَعَ

1 Ovaj hadis je jedan od znakova poslanstva Muhammeda, sallallahu alejhi ve sellem, a Muhelleb kaže kako su životinje mogle pričati u vrijeme Benu-Israila i ovo se tada desilo. Ibnul-Dževzi pojašnjava riječi vuka i kaže da im je smisao da, kada zvijeri zgrabe ovcu, neće je moći spasiti niko drugi osim njega. Pastir će pobjeći, a vuk će biti u blizini čekajući da li će mu šta ostati. To će biti kada pastiri zapostave svoje ovce zbog velike nevolje u kojoj će se naći u vrijeme smutnje ili u vrijeme kada se puhne u rog. Nevevi kaže da će to biti u vrijeme smutnje kada će ljudi ostaviti ovce bez pastira i one će biti prepuštene zvijerima.

plemena Benu-Nadir i isjekao ga. Palmovik bijaše na Buvejri u vezi s kojim je Hassan ispjevao: “Poniženo je roblje Benu-Luejja paljenjem na Buvejri i rastjerano.”[2]

وَهِيَ الْبُوَيْرَةُ وَلَهَا يَقُولُ حَسَّانُ وَهَانَ عَلَى سَرَاةِ بَنِي لُؤَيٍّ حَرِيقٌ بِالْبُوَيْرَةِ مُسْتَطِيرُ .

POGLAVLJE

باب

2327. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Mukatil, njega obavijestio Abdullah, a ovoga Jahja b. Seid, prenoseći od Hanzale b. Kajsa Ensarije, koji je čuo Rafija b. Hadidža, kako je rekao:
“Od stanovnika Medine najviše smo se mi bavili zemljoradnjom, uzimali smo pod zakup zemlju u dolini Medine koja je bila okružena za gospodara zemlje, i taj dio bi – rekao je Rafi‘ – nekada zadesila nesreća, a bila bi spašena ostala zemlja, a nekada bi pogodila nesreća ovu zemlju (zakupnika), a bila spašena ta (zakupodavca), pa nam je zabranjeno, a zlata i srebra tada nije bilo.”

٢٣٢٧. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ مُقَاتِلٍ أَخْبَرَنَا عَبْدُ اللهِ أَخْبَرَنَا يَحْيَى بْنُ سَعِيدٍ عَنْ حَنْظَلَةَ بْنِ قَيْسٍ الْأَنْصَارِيِّ سَمِعَ رَافِعَ بْنَ خَدِيجٍ قَالَ كُنَّا أَكْثَرَ أَهْلِ الْمَدِينَةِ مُزْدَرَعًا كُنَّا نُكْرِي الْأَرْضَ بِالنَّاحِيَةِ مِنْهَا مُسَمًّى لِسَيِّدِ الْأَرْضِ قَالَ فَمِمَّا يُصَابُ ذَلِكَ وَتَسْلَمُ الْأَرْضُ وَمِمَّا يُصَابُ الْأَرْضُ وَيَسْلَمُ ذَلِكَ فَنُهِينَا وَأَمَّا الذَّهَبُ وَالْوَرِقُ فَلَمْ يَكُنْ يَوْمَئِذٍ .

OBRADA ZEMLJE NAPOLA I TOME SLIČNO

بَاب الْمُزَارَعَةِ بِالشَّطْرِ وَنَحْوِهِ

Kajs b. Muslim je prenio od Ebu-Dža‘fera: “U Medini nije bilo nijedne kuće muhadžira, a da nije obrađivala zemlju na trećinu ili četvrtinu. Tako je zemlju obrađivao: Alija, Sa‘d b. Malik, Abdullah b. Mes‘ud, Omer b. Abdul-Aziz, Kasim, Urve b. Zubejr, porodica Ebu-Bekra, Omera, Alije i Ibnu-Sirina.”
Abdur-Rahman b. Esved rekao je: “Uzimao sam Abdur-Rahmana b. Jezida u zajednički rad u poljoprivredi.”
Omer je davao (zemlju) svijetu na obradu i kada je Omer donosio od sebe sjeme, imao je polovinu (prihoda), a ako su oni donosili sjeme imali su isto tako.

وَقَالَ قَيْسُ بْنُ مُسْلِمٍ عَنْ أَبِي جَعْفَرٍ قَالَ مَا بِالْمَدِينَةِ أَهْلُ بَيْتِ هِجْرَةٍ إِلَّا يَزْرَعُونَ عَلَى الثُّلُثِ وَالرُّبُعِ وَزَارَعَ عَلِيٌّ وَسَعْدُ بْنُ مَالِكٍ وَعَبْدُ اللهِ بْنُ مَسْعُودٍ وَعُمَرُ بْنُ عَبْدِ الْعَزِيزِ وَالْقَاسِمُ وَعُرْوَةُ وَآلُ أَبِي بَكْرٍ وَآلُ عُمَرَ وَآلُ عَلِيٍّ وَابْنُ سِيرِينَ وَقَالَ عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ الْأَسْوَدِ كُنْتُ أُشَارِكُ عَبْدَ الرَّحْمَنِ بْنَ يَزِيدَ فِي الزَّرْعِ وَعَامَلَ عُمَرُ النَّاسَ عَلَى إِنْ جَاءَ عُمَرُ بِالْبَذْرِ مِنْ عِنْدِهِ فَلَهُ الشَّطْرُ وَإِنْ جَاءُوا بِالْبَذْرِ فَلَهُمْ كَذَا وَقَالَ الْحَسَنُ لَا بَأْسَ أَنْ تَكُونَ الْأَرْضُ لِأَحَدِهِمَا فَيُنْفِقَانِ جَمِيعًا فَمَا خَرَجَ

2 4. godine po Hidžri poduzet je vojni pohod protiv židovskog plemena Benu-Nadir, nastanjenog na Buvejri, čije se utvrde nisu mogle osvojiti bez prethodno navedenih operacija. Progon Židova iz ovog naselja detaljno je izložen u kur’anskom poglavlju El-Hašr.

Hasan je rekao: "Nema štete da zemlja bude kod jednog od njih dvojice, a da je održavaju zajedno i da prihod koji izađe bude njih obojice", a tako je smatrao i Zuhrija.
Hasan je kazao: "Nije zabranjeno da se pamuk da obrati napola", a Ibrahim, Ibnu-Sirin, Ata, Hakem, Zuhri i Katade su rekli: "Nema štete da se da (otkati) haljina na trećinu ili četvrtinu i tome slično."
Ma'mer je kazao: "Nema štete da stoka bude (pod zakupom) na trećinu ili četvrtinu do određenog vremena."

فَهُوَ بَيْنَهُمَا وَرَأَى ذَلِكَ الزُّهْرِيُّ وَقَالَ الْحَسَنُ لَا بَأْسَ أَنْ يُجْتَنَى الْقُطْنُ عَلَى النِّصْفِ وَقَالَ إِبْرَاهِيمُ وَابْنُ سِيرِينَ وَعَطَاءٌ وَالْحَكَمُ وَالزُّهْرِيُّ وَقَتَادَةُ لَا بَأْسَ أَنْ يُعْطِيَ الثَّوْبَ بِالثُّلُثِ أَوْ الرُّبُعِ وَنَحْوِهِ وَقَالَ مَعْمَرٌ لَا بَأْسَ أَنْ تَكُونَ الْمَاشِيَةُ عَلَى الثُّلُثِ وَالرُّبُعِ إِلَى أَجَلٍ مُسَمًّى .

2328. PRIČAO NAM JE Ibrahim b. Munzir, njemu Enes b. Ijad, prenoseći od Ubejdullaha, a on od Nafija, da mu je Abdullah b. Omer, radijallahu anhuma, saopćio da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, dao obrađivati Hajber napola; što god bilo od njega, bilo od ploda ili usjeva. Svojim suprugama je davao po stotinu veskova: osamdeset veskova datula i dvadeset veskova ječma. Kasnije je Omer razdijelio Hajber i suprugama Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, dao pravo izbora: da im se dodijeli dio vode i zemlje, ili da im se produži (po ranijem). Neke od njih odabrale su zemlju, dok su druge odabrale veskove. Aiša, radijallahu anha, odabrala je zemlju.

٢٣٢٨ . حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ الْمُنْذِرِ حَدَّثَنَا أَنَسُ بْنُ عِيَاضٍ عَنْ عُبَيْدِ اللَّهِ عَنْ نَافِعٍ أَنَّ عَبْدَ اللَّهِ بْنَ عُمَرَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا أَخْبَرَهُ أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ عَامَلَ خَيْبَرَ بِشَطْرِ مَا يَخْرُجُ مِنْهَا مِنْ ثَمَرٍ أَوْ زَرْعٍ فَكَانَ يُعْطِي أَزْوَاجَهُ مِائَةَ وَسْقٍ ثَمَانُونَ وَسْقَ تَمْرٍ وَعِشْرُونَ وَسْقَ شَعِيرٍ فَقَسَمَ عُمَرُ خَيْبَرَ فَخَيَّرَ أَزْوَاجَ النَّبِيِّ ﷺ أَنْ يُقْطِعَ لَهُنَّ مِنَ الْمَاءِ وَالْأَرْضِ أَوْ يُمْضِيَ لَهُنَّ فَمِنْهُنَّ مَنِ اخْتَارَ الْأَرْضَ وَمِنْهُنَّ مَنِ اخْتَارَ الْوَسْقَ وَكَانَتْ عَائِشَةُ اخْتَارَتِ الْأَرْضَ .

KADA PRI OBRAĐIVANJU ZEMLJE POD ZAKUP NISU UVJETOVANE GODINE

بَاب إِذَا لَمْ يَشْتَرِطْ السِّنِينَ فِي الْمُزَارَعَةِ

2329. PRIČAO NAM JE Musedded, njemu Jahja b. Seid prenoseći od Ubejdullaha, ovome je kazao Nafi' od Ibnu-Omera, radijallahu anhuma, koji je rekao:
"Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, dao je obrađivati Hajber napola; što je god od njega bilo, bilo od ploda ili usjeva."

٢٣٢٩ . حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ سَعِيدٍ عَنْ عُبَيْدِ اللَّهِ قَالَ حَدَّثَنِي نَافِعٌ عَنِ ابْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا قَالَ عَامَلَ النَّبِيُّ ﷺ خَيْبَرَ بِشَطْرِ مَا يَخْرُجُ مِنْهَا مِنْ ثَمَرٍ أَوْ زَرْعٍ .

POGLAVLJE

باب

2330. PRIČAO NAM JE Ali b. Abdullah, njemu Sufjan, da je Amr rekao:
– Rekao sam Tavusu: "Da si ostavio davanje zemlje pod zakup, jer ima ih koji tvrde da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, to zabranio."
– O Amre – rekao je on – ja im je dajem i time im pomažem, a ja to uistinu znam od njih bolje. Saopćio mi je – mišljaše on na Ibnu-Abbasa, radijallahu anhuma – da Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, nije to zabranio, nego je rekao: "Da neko od vas podari zemlju svome bratu, bolje mu je nego da za nju uzme zakupninu."[1]

٢٣٣٠. حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ عَبْدِ اللهِ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ قَالَ عَمْرٌو قُلْتُ لِطَاوُسٍ لَوْ تَرَكْتَ الْمُخَابَرَةَ فَإِنَّهُمْ يَزْعُمُونَ أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ نَهَى عَنْهُ قَالَ أَيْ عَمْرُو إِنِّي أُعْطِيهِمْ وَأُغْنِيهِمْ وَإِنَّ أَعْلَمَهُمْ أَخْبَرَنِي يَعْنِي ابْنَ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ لَمْ يَنْهَ عَنْهُ وَلَكِنْ قَالَ أَنْ يَمْنَحَ أَحَدُكُمْ أَخَاهُ خَيْرٌ لَهُ مِنْ أَنْ يَأْخُذَ عَلَيْهِ خَرْجًا مَعْلُومًا .

OBRAĐIVANJE ZEMLJE S JEVREJIMA

باب المزارعة مع اليهود

2331. PRIČAO NAM JE Ibnu-Mukatil, njega obavijestio Abdullah, a ovoga Ubejdullah prenoseći od Nafija, da je Ibnu-Omer, radijallahu anhuma, rekao:
"Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, dao je Hajber Jevrejima da ga obrađuju i siju, a da oni od prinosa imaju polovinu."

٢٣٣١. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ مُقَاتِلٍ أَخْبَرَنَا عَبْدُ اللهِ أَخْبَرَنَا عُبَيْدُ اللهِ عَنْ نَافِعٍ عَنِ ابْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا أَنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ أَعْطَى خَيْبَرَ الْيَهُودَ عَلَى أَنْ يَعْمَلُوهَا وَيَزْرَعُوهَا وَلَهُمْ شَطْرُ مَا خَرَجَ مِنْهَا .

UVJETI KOJI NISU POŽELJNI U OBRAĐIVANJU ZEMLJE ZAKUPOM

باب ما يكره من الشروط في المزارعة

2332. PRIČAO NAM JE Sadeka b. Fadl, da ga je obavijestio Ibnu-Ujejne prenoseći od Jahjaa, koji je čuo Hanzalu Zurekija kako prenosi da je Rafi', radijallahu anhu, rekao:

٢٣٣٢. حَدَّثَنَا صَدَقَةُ بْنُ الْفَضْلِ أَخْبَرَنَا ابْنُ عُيَيْنَةَ عَنْ يَحْيَى سَمِعَ حَنْظَلَةَ الزُّرَقِيَّ عَنْ رَافِعٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ كُنَّا أَكْثَرَ أَهْلِ الْمَدِينَةِ حَقْلًا

1 U ovih nekoliko hadisa govori se o davanju zemlje u zakup za dio prinosa, i do sada su spomenuli dva izraza: el-muzare'a i u ovom hadisu el-muhabere. Ajni (10/171) kaže da oba ova termina označavaju davanje zemlje u zakup za dio prinosa, s tim što termin el-muhabere označava davanje zemlje u zakup pri čemu sjeme osigurava zakupoprimac, dok termin el-muzare'a označava suprotno; tj. zakupodavac je taj koji osigurava sjeme. Ajni u vezi s ovim hadisom zaključuje da je dozvoljeno uzeti dio prinosa kao naknadu za davanje zemlje u zakup, a Poslanikove, sallallahu alejhi ve sellem, riječi da je bolje ne uzeti dio prinosa ne znače da je to zabranjeno. (prim. rec.)

– Mi smo se od stanovnika Medine najviše bavili zemljoradnjom. Neki od nas uzimali su njihovu zemlju pod zakup ugovarajući: "Ovaj komad je moj, a onaj je tvoj!", i ponekad ovaj bi rodio, a onaj ne bi, pa im je Vjerovjesnik sallallahu alejhi ve sellem, to zabranio.[1]

وَكَانَ أَحَدُنَا يُكْرِي أَرْضَهُ فَيَقُولُ هَذِهِ الْقِطْعَةُ لِي وَهَذِهِ لَكَ فَرُبَّمَا أَخْرَجَتْ ذِهِ وَلَمْ تُخْرِجْ ذِهِ فَنَهَاهُمُ النَّبِيُّ ﷺ.

AKO NEKO OBRADI ZEMLJU KAPITALOM DRUGIH BEZ NJIHOVOG ODOBRENJA, HOĆE LI I ONI IMATI KORIST?

باب إذا زرع بمال قوم بغير إذنهم وكان في ذلك صلاح لهم

2333. PRIČAO NAM JE Ibrahim b. Munzir, njemu Ebu-Damre, a ovome Musa b. Ukbe, prenoseći od Nafija, on od Abdullaha b. Omera, radijallahu anhuma, da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:

– Putovala su tri čovjeka pa ih je zadesila kiša i oni su se sklonili u pećinu u jednom brdu. Potom se na otvor njihove pećine sručila s brda velika stijena i zatvorila ih. Neko od njih je rekao: "Razmotrite svoje dobre poslove koje ste uradili u ime Allaha i u ime njih zamolite Allaha, možda će vam je on otkloniti."

Tada je jedan od njih rekao: "Bože moj, imao sam stare oronule roditelje i dosta male djece, a bio sam uz stoku i kada sam god s njom uvečer došao, pomuzao sam je i počeo napajanjem svojih roditelja prije svoje djece. Jednog dana zakasnio sam i nisam došao dok nisam omrknuo i našao

٢٣٣٣. حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ الْمُنْذِرِ حَدَّثَنَا أَبُو ضَمْرَةَ حَدَّثَنَا مُوسَى بْنُ عُقْبَةَ عَنْ نَافِعٍ عَنْ عَبْدِ اللهِ بْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ بَيْنَمَا ثَلَاثَةُ نَفَرٍ يَمْشُونَ أَخَذَهُمُ الْمَطَرُ فَأَوَوْا إِلَى غَارٍ فِي جَبَلٍ فَانْحَطَّتْ عَلَى فَمِ غَارِهِمْ صَخْرَةٌ مِنَ الْجَبَلِ فَانْطَبَقَتْ عَلَيْهِمْ فَقَالَ بَعْضُهُمْ لِبَعْضٍ انْظُرُوا أَعْمَالًا عَمِلْتُمُوهَا صَالِحَةً لِلَّهِ فَادْعُوا اللهَ بِهَا لَعَلَّهُ يُفَرِّجُهَا عَنْكُمْ قَالَ أَحَدُهُمُ اللَّهُمَّ إِنَّهُ كَانَ لِي وَالِدَانِ شَيْخَانِ كَبِيرَانِ وَلِي صِبْيَةٌ صِغَارٌ كُنْتُ أَرْعَى عَلَيْهِمْ فَإِذَا رُحْتُ عَلَيْهِمْ حَلَبْتُ فَبَدَأْتُ بِوَالِدَيَّ أَسْقِيهِمَا قَبْلَ بَنِيَّ وَإِنِّي اسْتَأْخَرْتُ ذَاتَ يَوْمٍ فَلَمْ آتِ حَتَّى أَمْسَيْتُ فَوَجَدْتُهُمَا نَامَا فَحَلَبْتُ كَمَا كُنْتُ أَحْلُبُ فَقُمْتُ عِنْدَ رُءُوسِهِمَا

1 Obrađivanje zemlje putem zakupa (muzare'a) je akt, kada jedna osoba daje zemlju, a druga je obrađuje i dobiveni plod po međusobno sklopljenom ugovoru dijele. Bitnost kod ove vrste obrade zemlje jeste ponuda i prihvat zainteresiranih stranaka.
Kod muzare'a ugovora ugovarači moraju biti pametni, a ne i punodobni, samo ako su ovlašteni za zakonsko raspolaganje. Stranke trebaju tačno odrediti vrstu usjeva ili prepustiti to zakupniku. Ugovorom treba precizirati koliki će dio prihoda pripasti zakupcu – zemljoradniku, kao polovina, trećina i slično. Bez ovih i ovakvih uvjeta ugovor nije valjan.
Kod valjanog zakupa zemlje stranke dijele plodove onako kako su se sporazumjele, a kod kvarljivog zakupa plodovi pripadaju vlasniku sjemena. U slučaju da druga osoba bude vlasnik zemlje, ona dobiva zakupninu za zemlju, a ako ona bude zemljoradnik, dobit će radničku plaću po procjeni.
Ako vlasnik zemljišta umre dok je žito još zeleno, zemljoradnik svoj posao nastavlja dok žito potpuno sredi i prikupi, a nasljednici ostavitelja ne mogu ga u tome omesti. Ako umre zakupnik, na njegovo mjesto stupa njegov nasljednik, nastavlja obradu po ranije sklopljenom ugovoru i vlasnik zemlje ne može ga u tome spriječiti (Medžella).

sam ih da spavaju. Ja sam potom stoku pomuzao kao što sam to činio i ranije, stao više njihovih glava i bilo mi je žao da ih budim, a niti sam htio da napojim djecu koja su se kmezila oko mojih nogu sve dok se nije zora pojavila.
Ako Ti smatraš da sam ja to radio samo radi Tebe, raspukni nam je malo da kroz nju vidimo nebo!"
I tako je Allah dao pa se ona razmakla, te su vidjeli nebo.
Drugi je rekao:
– Bože moj, imao sam amidžičnu i volio je kako najviše mogu ljudi voljeti žene, pa sam od nje tražio (intimnost) i ona nije htjela dok joj ne dadnem stotinu zlatnika, pa sam ih tražio i sakupio, i kada sam pao među njene noge, ona je rekla: "Božiji robe, boj se Boga! Ne raskidaj opnu nevinosti (himen) osim s legalnim pravom na to!" Ja sam odmah odustao, pa ako Ti smatraš da sam ja to učinio samo radi Tebe, otvori nam otvor! I otvor se još malo više proširio.
Treći je rekao:
– Bože moj, ja sam unajmio radnika za *ferek* žita, pa kada je završio posao rekao je: "Daj mi moje pravo (potraživanje)!" Ja sam mu odmah ponudio, ali on ga nije htio primiti. Ja sam to kasnije stalno zasijavao i od toga nabavio dosta goveda i dao im pastire. Kasnije mi je on došao i rekao: "Boj se Allaha!"
– Idi – rekao sam mu – do onih goveda i njihovih pastira i uzmi ih!
– Boj se Boga i ne izigravaj me! – rekao je on.
– Ja te – rekao sam – ne izigravam. Uzmi ih!
On ih je tada uzeo, pa ako Ti smatraš da sam ja to činio samo radi Tebe, otvori nam otvor!
Tada je Allah učinio da je otvor bio potpuno slobodan.
Ebu-Abdullah (Buharija) kaže: – Ibnu-Ukbe prenio je od Nafija (da je onaj drugi čovjek rekao): "... trudio sam se (umjesto) 'tražio sam...'."

أَكْرَهُ أَنْ أُوقِظَهُمَا وَأَكْرَهُ أَنْ أَسْقِيَ الصِّبْيَةَ وَالصِّبْيَةُ يَتَضَاغَوْنَ عِنْدَ قَدَمَيَّ حَتَّى طَلَعَ الْفَجْرُ فَإِنْ كُنْتَ تَعْلَمُ أَنِّي فَعَلْتُهُ ابْتِغَاءَ وَجْهِكَ فَافْرُجْ لَنَا فَرْجَةً نَرَى مِنْهَا السَّمَاءَ فَفَرَجَ اللهُ فَرَأَوْا السَّمَاءَ وَقَالَ الْآخَرُ اللَّهُمَّ إِنَّهَا كَانَتْ لِي بِنْتُ عَمٍّ أَحْبَبْتُهَا كَأَشَدِّ مَا يُحِبُّ الرِّجَالُ النِّسَاءَ فَطَلَبْتُ مِنْهَا فَأَبَتْ عَلَيَّ حَتَّى أَتَيْتُهَا بِمِائَةِ دِينَارٍ فَبَغَيْتُ حَتَّى جَمَعْتُهَا فَلَمَّا وَقَعْتُ بَيْنَ رِجْلَيْهَا قَالَتْ يَا عَبْدَ اللهِ اتَّقِ اللهَ وَلَا تَفْتَحِ الْخَاتَمَ إِلَّا بِحَقِّهِ فَقُمْتُ فَإِنْ كُنْتَ تَعْلَمُ أَنِّي فَعَلْتُهُ ابْتِغَاءَ وَجْهِكَ فَافْرُجْ عَنَّا فَرْجَةً فَفَرَجَ وَقَالَ الثَّالِثُ اللَّهُمَّ إِنِّي اسْتَأْجَرْتُ أَجِيرًا بِفَرَقِ أَرُزٍّ فَلَمَّا قَضَى عَمَلَهُ قَالَ أَعْطِنِي حَقِّي فَعَرَضْتُ عَلَيْهِ فَرَغِبَ عَنْهُ فَلَمْ أَزَلْ أَزْرَعُهُ حَتَّى جَمَعْتُ مِنْهُ بَقَرًا وَرَاعِيَهَا فَجَاءَنِي فَقَالَ اتَّقِ اللهَ فَقُلْتُ اذْهَبْ إِلَى ذَلِكَ الْبَقَرِ وَرُعَاتِهَا فَخُذْ فَقَالَ اتَّقِ اللهَ وَلَا تَسْتَهْزِئْ بِي فَقُلْتُ إِنِّي لَا أَسْتَهْزِئُ بِكَ فَخُذْ فَأَخَذَهُ فَإِنْ كُنْتَ تَعْلَمُ أَنِّي فَعَلْتُ ذَلِكَ ابْتِغَاءَ وَجْهِكَ فَافْرُجْ مَا بَقِيَ فَفَرَجَ اللهُ قَالَ أَبُو عَبْدِ اللهِ وَقَالَ إِسْمَاعِيلُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ بْنِ عُقْبَةَ عَنْ نَافِعٍ فَسَعَيْتُ .

VAKUFI ASHABA VJEROVJESNIKA, SALLALLAHU ALEJHI VE SELLEM, I ZEMLJA HARADŽSKA I KAKO SU DAVALI DA SE ZASIJAVA I OBRAĐUJE

باب أَوْقاف أَصْحابِ النَّبِيِّ ﷺ وأَرْضِ الْخراجِ ومُزارعتهمْ ومُعاملتِهمْ

Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao je Omeru: "Uvakufi ga (imetak) s njegovim osnovom, da se ne može prodati, nego samo trošiti njegov plod i on ga je tako uvakufio."

وَقَالَ النَّبِيُّ ﷺ لِعُمَرَ تَصَدَّقْ بِأَصْلِهِ لَا يُبَاعُ وَلَكِنْ يُنْفَقُ ثَمَرُهُ فَتَصَدَّقَ بِهِ .

2334. PRIČAO NAM JE Sadeka, njega obavijestio Abdur-Rahman prenoseći od Malika, on od Zejda, b. Esleme, a ovaj od svoga oca:
– Omer, radijallahu anhu, kazao je: "Da nije kasnijih muslimana podijelio bih odmah svako osvojeno naselje onim koji imaju pravo na ratnu dobit, kao što je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, podijelio Hajber."[1]

٢٣٣٤. حَدَّثَنَا صَدَقَةُ أَخْبَرَنَا عَبْدُ الرَّحْمَنِ عَنْ مَالِكٍ عَنْ زَيْدِ بْنِ أَسْلَمَ عَنْ أَبِيهِ قَالَ قَالَ عُمَرُ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ لَوْلَا آخِرُ الْمُسْلِمِينَ مَا فَتَحْتُ قَرْيَةً إِلَّا قَسَمْتُهَا بَيْنَ أَهْلِهَا كَمَا قَسَمَ النَّبِيُّ ﷺ خَيْبَرَ .

KO OŽIVI (KULTIVIŠE) NIČIJU ZAPUŠTENU ZEMLJU, NJEGOVA JE!

باب مَنْ أَحْيا أَرْضًا مواتًا

Alija je smatrao zemlju oko Kufe zapuštenom, a Omer je rekao: "Ko kultivira zemlju mrtvulju, ona je njegova."
Isto se prenosi od Amra b. Avfa da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "... osim ako je već u zakonskom pravu korištenja muslimana i ne postoji u njoj kakvo pravo za žilu (sadnicu) kakvog sadioca."
Hadis o ovome prenosi i Džabir od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem.

وَرَأَى ذَلِكَ عَلِيٌّ فِي أَرْضِ الْخَرَابِ بِالْكُوفَةِ مَوَاتٌ وَقَالَ عُمَرُ مَنْ أَحْيَا أَرْضًا مَيِّتَةً فَهِيَ لَهُ وَيُرْوَى عَنْ عَمْرِو بْنِ عَوْفٍ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ وَقَالَ فِي غَيْرِ حَقِّ مُسْلِمٍ وَلَيْسَ لِعِرْقٍ ظَالِمٍ فِيهِ حَقٌّ وَيُرْوَى فِيهِ عَنْ جَابِرٍ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ .

---

1 Halifa Omer osvojene zemlje umjesto raspodjele ratnicima ostavljao je na obradu pobijeđenim uz uvjet da uredno plaćaju dažbinu haradža koja je mogla ići od četvrtine do polovine ukupnih prihoda zemlje.
Kapital utječe na pametne pozitivno, a na glupake negativno; za pametne on je sreća, a za kratkovidne nesreća. Prve generacije muslimana živjele su u pretjeranom obilju, a kasnije u siromaštvu i bijedi, bez ikakve materijalne pomoći zajednice. Uvedena dažbina pod imenom haradža – zemljarina i džizja – vojnica, sačinjavaše fond za opće državne potrebe, vojne rashode i pomoć ugroženim.

2335. PRIČAO NAM JE Jahja b. Bukejr, njemu Lejs prenoseći od Ubejdullaha b. Ebu-Dža'fera, on od Muhammeda b. Abdur-Rahmana, ovaj od Urve, a on opet od Aiše, radijallahu anha, da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Ko oživi zemlju koja ne pripada nikom, ona je njegova."
Urve je kazao: "Po ovom je sudio Omer u svom hilafetu."

٢٣٣٥. حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ بُكَيْرٍ حَدَّثَنَا اللَّيْثُ عَنْ عُبَيْدِ اللهِ بْنِ أَبِي جَعْفَرٍ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ عَبْدِ الرَّحْمَنِ عَنْ عُرْوَةَ عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهَا عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ مَنْ أَعْمَرَ أَرْضًا لَيْسَتْ لِأَحَدٍ فَهُوَ أَحَقُّ قَالَ عُرْوَةُ قَضَى بِهِ عُمَرُ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ فِي خِلَافَتِهِ.

POGLAVLJE

بَاب

2336. PRIČAO NAM JE Kutejbe, njemu Isma'il b. Dža'fer, prenoseći od Musaa b. Ukbe, on od Salima b. Abdullaha b. Omera, ovaj od svoga oca, radijallahu anhu, da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, viđen u svom odmaralištu u Zul-Hulejfi u dolini "Batnul-Vadi", pa mu je rečeno: "Ti si u blagoslovenoj mekkanskoj dolini."
Musa je rekao: "Salim je s nama odmarao (povaljivao deve) na mjestu gdje je Abdullah povaljivao svoju devu, istražujući mjesto odmaranja Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, koje je bilo niže džamije koja se nalazila u sredini doline. Ono je bilo nekako na sredini između džamije i puta."

٢٣٣٦. حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ حَدَّثَنَا إِسْمَاعِيلُ بْنُ جَعْفَرٍ عَنْ مُوسَى بْنِ عُقْبَةَ عَنْ سَالِمِ بْنِ عَبْدِ اللهِ بْنِ عُمَرَ عَنْ أَبِيهِ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ أُرِيَ وَهُوَ فِي مُعَرَّسِهِ مِنْ ذِي الْحُلَيْفَةِ فِي بَطْنِ الْوَادِي فَقِيلَ لَهُ إِنَّكَ بِبَطْحَاءَ مُبَارَكَةٍ فَقَالَ مُوسَى وَقَدْ أَنَاخَ بِنَا سَالِمٌ بِالْمُنَاخِ الَّذِي كَانَ عَبْدُ اللهِ يُنِيخُ بِهِ يَتَحَرَّى مُعَرَّسَ رَسُولِ اللهِ ﷺ وَهُوَ أَسْفَلُ مِنَ الْمَسْجِدِ الَّذِي بِبَطْنِ الْوَادِي بَيْنَهُ وَبَيْنَ الطَّرِيقِ وَسَطٌ مِنْ ذَلِكَ.

2337. PRIČAO NAM JE Ishak b. Ibrahim, njega obavijestio Šu'ajb b. Ishak, prenoseći od Evza'ija, kojem je saopćio Jahja, koji je čuo od Ikrime, on od Ibnu-Abbasa, ovaj od Omera, radijallahu anhu, da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: – Noćas mi je od Allaha došao posjetilac – a on bijaše tada u (dolini) Akiku – i naredio: "Klanjaj u ovoj blagoslovnoj dolini i odluči: umru zajedno s hadžom."[2]

٢٣٣٧. حَدَّثَنَا إِسْحَاقُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ أَخْبَرَنَا شُعَيْبُ بْنُ إِسْحَاقَ عَنِ الْأَوْزَاعِيِّ قَالَ حَدَّثَنِي يَحْيَى عَنْ عِكْرِمَةَ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ عَنْ عُمَرَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ اللَّيْلَةَ أَتَانِي آتٍ مِنْ رَبِّي وَهُوَ بِالْعَقِيقِ أَنْ صَلِّ فِي هَذَا الْوَادِي الْمُبَارَكِ وَقُلْ عُمْرَةٌ فِي حَجَّةٍ.

---

2 Mrtva zemlja (erdun mevat) je ona koja nije ni u čijem vlasništvu, nije pašnjak ili šuma za drvarenje kojeg naselja, a udaljena je od krajnje granice ljudskih naselja toliko da se tamo ne čuje jak glas čovjeka.
Napuštena zemlja (erdun metruke) je ona koja leži blizu naselja i služi njegovim stanovnicima za pašnjak, guvna ili drvarenje.
Ako neko samo dio jednog kompleksa puste zemlje oživi, iskrči i osposobi za sjetvu, a ostalo ostavi, on je gospodar samo kultiviranog dijela zemlje. Međutim, ako bi u sredini kultiviranog zemljišta ostao neoživljen neki dio, i ovaj dio bit će njegovo vlasništvo.

KADA GOSPODAR ZEMLJE KAŽE: "ZADRŽAVAM TE DOK TE ZADRŽAVA ALLAH" NE SPOMINJUĆI ROK KOJIM ĆE OBOJICA BITI ZADOVOLJNI

باب إذا قال ربُّ الأرض أُقرُّك ما أقرَّك الله ولمْ يذْكرْ أجلا معْلومًا فهُمَا على تَراضِيهِما

2338. PRIČAO NAM JE Ahmed b. Mikdam, njemu Fudajl b. Sulejman, ovome Musa, a njega je obavijestio Nafi', prenoseći od Ibnu-Omera, radijallahu anhuma, koji je rekao:

– Allahov je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem..., a Abdur-Rezzak je izjavio da ga je obavijestio Ibnu-Džurejdž, kojem je pričao Musa b. Ukbe, prenoseći od Nafija, on od Ibnu-Omera, da je Omer b. Hattab, radijallahu anhu, raselio Jevreje i kršćane iz hidžaske zemlje, a Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, kada je zavladao Hajberom htio je iz njega iseliti Jevreje, jer svaka zemlja u koju je on ušao pripada Allahu i Njegovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, i muslimanima. I kada je odlučio iseliti Jevreje iz Hajbera, Jevreji su tražili da ih zadrži u njemu da mu ga obrađuju i da imaju polovinu ploda. Tada im je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Zadržavam vas na toj zemlji koliko budemo htjeli." Tako su se oni u njemu zadržali dok ih nije raselio u Tejmu i Erihu.[1]

٢٣٣٨. حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ الْمِقْدَامِ حَدَّثَنَا فُضَيْلُ بْنُ سُلَيْمَانَ حَدَّثَنَا مُوسَى أَخْبَرَنَا نَافِعٌ عَنِ ابْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا قَالَ كَانَ رَسُولُ اللهِ ﷺ وَقَالَ عَبْدُ الرَّزَّاقِ أَخْبَرَنَا ابْنُ جُرَيْجٍ قَالَ حَدَّثَنِي مُوسَى بْنُ عُقْبَةَ عَنْ نَافِعٍ عَنِ ابْنِ عُمَرَ أَنَّ عُمَرَ بْنَ الْخَطَّابِ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا أَجْلَى الْيَهُودَ وَالنَّصَارَى مِنْ أَرْضِ الْحِجَازِ وَكَانَ رَسُولُ اللهِ ﷺ لَمَّا ظَهَرَ عَلَى خَيْبَرَ أَرَادَ إِخْرَاجَ الْيَهُودِ مِنْهَا وَكَانَتِ الْأَرْضُ حِينَ ظَهَرَ عَلَيْهَا لِلَّهِ وَلِرَسُولِهِ ﷺ وَلِلْمُسْلِمِينَ وَأَرَادَ إِخْرَاجَ الْيَهُودِ مِنْهَا فَسَأَلَتِ الْيَهُودُ رَسُولَ اللهِ ﷺ لِيُقِرَّهُمْ بِهَا أَنْ يَكْفُوا عَمَلَهَا وَلَهُمْ نِصْفُ الثَّمَرِ فَقَالَ لَهُمْ رَسُولُ اللهِ ﷺ نُقِرُّكُمْ بِهَا عَلَى ذَلِكَ مَا شِئْنَا فَقَرُّوا بِهَا حَتَّى أَجْلَاهُمْ عُمَرُ إِلَى تَيْمَاءَ وَأَرِيحَاءَ .

Mrtva zemlja oživljuje se: krčenjem, sijanjem usjeva, rasađivanjem voćaka, natapanjem zemljišta, podizanjem zida ili nasipa radi čuvanja zemljišta od povodnja i tome slično.
Obilježavanje mrtve zemlje sa svih strana kamenjem, trnjem, granjem i paljenjem korova na njoj, pa i kopanjem bunara, ne smatra se kultiviranjem (Medželle-i-ahkami šer'ijje).

1 Vlasnik svoje dobro može dati u upotrebu na određeno vrijeme, bilo dan, godinu ili još i više, a najamnine može ugovoriti mjesečno, višemjesečno ili godišnje u naturi ili u novcu.

DRUGOVI VJEROVJESNIKA, SALLALLAHUALEJHI VE SELLEM, ISPOMAGALI SU JEDNI DRUGE OKO ZASIJAVANJA I PLODOVA

باب مَا كَانَ مِنْ أَصْحَابِ النَّبِيِّ ﷺ يُواسِي بعْضُهُمْ بَعْضًا فِي الزِّرَاعَةِ وَالثَّمَرَةِ

2339. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Mukatil, njemu Abdullah, ovom Evza'ija prenoseći od Ebu-Nedžaša, oslobođenog roba Rafija b. Hadidža, da je rekao:
– Čuo sam Rafija b. Hadidža b. Rafija, on svoga strica Zuhejra b. Rafija, da je Zuhejr kazao: "Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, zabranio nam je nešto i u tome je bio blag."
Rekao sam (kaže Rafi'): "Ono što je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao, jeste sušta istina."
– Pozvao me je – rekao je Zuhejr – Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, i rekao: "Šta radite s vašim njivama?"
– Dajemo ih – rekao je on. – Obrađujte je sami, ili je dajite (besplatno) na obradu, ili je zadržite za sebe.
– Rekao sam – kazao je Rafi': "Čuo sam i pokoravam se!"

٢٣٣٩. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ مُقَاتِلٍ أَخْبَرَنَا عَبْدُ اللهِ أَخْبَرَنَا الْأَوْزَاعِيُّ عَنْ أَبِي النَّجَاشِيِّ مَوْلَى رَافِعِ ابْنِ خَدِيجٍ سَمِعْتُ رَافِعَ بْنَ خَدِيجِ بْنِ رَافِعٍ عَنْ عَمِّهِ ظُهَيْرِ بْنِ رَافِعٍ قَالَ ظُهَيْرٌ لَقَدْ نَهَانَا رَسُولُ اللهِ ﷺ عَنْ أَمْرٍ كَانَ بِنَا رَافِقًا قُلْتُ مَا قَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ فَهُوَ حَقٌّ قَالَ دَعَانِي رَسُولُ اللهِ ﷺ قَالَ مَا تَصْنَعُونَ بِمَحَاقِلِكُمْ قُلْتُ نُؤَاجِرُهَا عَلَى الرُّبُعِ وَعَلَى الْأَوْسُقِ مِنَ التَّمْرِ وَالشَّعِيرِ قَالَ لَا تَفْعَلُوا ازْرَعُوهَا أَوْ أَزْرِعُوهَا أَوْ أَمْسِكُوهَا قَالَ رَافِعٌ قُلْتُ سَمْعًا وَطَاعَةً.

2340. PRIČAO NAM JE Ubejdullah b. Musa, njega obavijestio Evza'i prenoseći od Ataa, on od Džabira, radijallahu anhu, da je rekao: ... obrađivali su je na trećinu, četvrtinu i polovinu, pa je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Ko ima zemlju, neka je sobom obrađuje ili neka pokloni drugom (besplatno), ako on to neće uraditi (prihvatiti), pa neka je zadrži (za druge potrebe) kao svoju zemlju!"

٢٣٤٠. حَدَّثَنَا عُبَيْدُ اللهِ بْنُ مُوسَى أَخْبَرَنَا الْأَوْزَاعِيُّ عَنْ عَطَاءٍ عَنْ جَابِرٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ كَانُوا يَزْرَعُونَهَا بِالثُّلُثِ وَالرُّبُعِ وَالنِّصْفِ فَقَالَ النَّبِيُّ ﷺ مَنْ كَانَتْ لَهُ أَرْضٌ فَلْيَزْرَعْهَا أَوْ لِيَمْنَحْهَا فَإِنْ لَمْ يَفْعَلْ فَلْيُمْسِكْ أَرْضَهُ.

2341. REKAO JE Rebi' b. Nafi' Ebi-Tevbe, da mu je pričao Mu'avija prenoseći od Jahjaa, on od Ebu-Seleme, ovaj od Ebu-Hurejre, radijallahu anhu, koji je rekao:
– Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem,

٢٣٤١. وَقَالَ الرَّبِيعُ بْنُ نَافِعٍ أَبُو تَوْبَةَ حَدَّثَنَا مُعَاوِيَةُ عَنْ يَحْيَى عَنْ أَبِي سَلَمَةَ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ

izjavio je: "Ko ima zemlju, neka je sobom obrađuje ili neka je pokloni svome bratu, pa ako ne prihvati, neka zadrži svoju zemlju (za druge potrebe)!"

مَنْ كَانَتْ لَهُ أَرْضٌ فَلْيَزْرَعْهَا أَوْ لِيَمْنَحْهَا أَخَاهُ فَإِنْ أَبَى فَلْيُمْسِكْ أَرْضَهُ .

2342. PRIČAO NAM JE Kabisa, njemu Sufjan, prenoseći od Amra:
– Spomenuo sam gornje Tavusu, pa reče: "Može pod zakup, jer je Ibnu-Abbas, radijallahu anhuma, kazao: Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, to nije zabranio, već je rekao:
'Da je neko od vas pokloni svome bratu, bolje mu je nego da uzme što određeno (od prihoda).'"

٢٣٤٢. حَدَّثَنَا قَبِيصَةُ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ عَنْ عَمْرٍو قَالَ ذَكَرْتُهُ لِطَاوُسٍ فَقَالَ يُزْرِعُ قَالَ ابْنُ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا إِنَّ النَّبِيَّ ﷺ لَمْ يَنْهَ عَنْهُ وَلَكِنْ قَالَ أَنْ يَمْنَحَ أَحَدُكُمْ أَخَاهُ خَيْرٌ لَهُ مِنْ أَنْ يَأْخُذَ شَيْئًا مَعْلُومًا .

2343. PRIČAO NAM JE Sulejman b. Harb, njemu Hammad, prenoseći od Ejjuba, a on od Nafija, da je Ibnu-Omer, radijallahu anhuma, davao pod zakup svoje obradive parcele u doba Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, Ebu-Bekra, Omera, Osmana i početkom uprave Mu'avije.

٢٣٤٣. حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ حَرْبٍ حَدَّثَنَا حَمَّادٌ عَنْ أَيُّوبَ عَنْ نَافِعٍ أَنَّ ابْنَ عُمَرَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا كَانَ يُكْرِي مَزَارِعَهُ عَلَى عَهْدِ النَّبِيِّ ﷺ وَأَبِي بَكْرٍ وَعُمَرَ وَعُثْمَانَ وَصَدْرًا مِنْ إِمَارَةِ مُعَاوِيَةَ.

2344. Također je preneseno od Rafija b. Hadidža, da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, zabranio zakup njiva, pa je Ibnu-Omer otišao do Rafija, a s njim otišao sam i ja, upitao ga i on mu je odgovorio: "Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, zabranio je zakup obradive zemlje."
– Pa ti dobro znaš – rekao je Ibnu-Omer – da smo mi davali pod zakup nad potocima našu zemlju u doba Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, za ono što izrasta i za još nešto slame.

٢٣٤٤. ثُمَّ حُدِّثَ عَنْ رَافِعِ بْنِ خَدِيجٍ أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ نَهَى عَنْ كِرَاءِ الْمَزَارِعِ فَذَهَبَ ابْنُ عُمَرَ إِلَى رَافِعٍ فَذَهَبْتُ مَعَهُ فَسَأَلَهُ فَقَالَ نَهَى النَّبِيُّ ﷺ عَنْ كِرَاءِ الْمَزَارِعِ فَقَالَ ابْنُ عُمَرَ قَدْ عَلِمْتَ أَنَّا كُنَّا نُكْرِي مَزَارِعَنَا عَلَى عَهْدِ رَسُولِ اللهِ ﷺ بِمَا عَلَى الْأَرْبِعَاءِ وَبِشَيْءٍ مِنَ التِّبْنِ .

2345. PRIČAO NAM JE Jahja b. Bukejr, njemu Lejs, prenoseći od Ukajla, a on od Ibnu-Šihaba:
– Salim me je obavijestio da je Abdullah b. Omer, radijallahu anhuma, rekao: "Znam dobro da se zemlja u doba Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, davala pod zakup." Kasnije se Abdullah bojao da Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, nije o tome rekao još nešto, što on nije znao, pa je napustio davati zemlju pod zakup.

٢٣٤٥. حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ بُكَيْرٍ حَدَّثَنَا اللَّيْثُ عَنْ عُقَيْلٍ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ أَخْبَرَنِي سَالِمٌ أَنَّ عَبْدَ اللهِ ابْنَ عُمَرَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا قَالَ كُنْتُ أَعْلَمُ فِي عَهْدِ رَسُولِ اللهِ ﷺ أَنَّ الْأَرْضَ تُكْرَى ثُمَّ خَشِيَ عَبْدُ اللهِ أَنْ يَكُونَ النَّبِيُّ ﷺ قَدْ أَحْدَثَ فِي ذَلِكَ شَيْئًا لَمْ يَكُنْ يَعْلَمُهُ فَتَرَكَ كِرَاءَ الْأَرْضِ .

ZAKUP ZEMLJE ZA ZLATO I SREBRO

باب كِرَاءِ الْأَرْضِ بِالذَّهَبِ وَالْفِضَّةِ

Ibnu-Abbas je rekao: "Ono što već radite, najprikladnije je da čistu bez rastinja zemlju iznajmljujete iz godine u godinu."

وَقَالَ ابْنُ عَبَّاسٍ إِنَّ أَمْثَلَ مَا أَنْتُمْ صَانِعُونَ أَنْ تَسْتَأْجِرُوا الْأَرْضَ الْبَيْضَاءَ مِنَ السَّنَةِ إِلَى السَّنَةِ .

2346, 2347. PRIČAO NAM JE Amr b. Halid, njemu Lejs prenoseći od Rebija b. Ebu-Abdur-Rahmana, on od Hanzale b. Kajsa, ovaj od Rafija b. Hadidža:
"Pričao mi je moj otac da su ashabi davali pod zakup zemlju u doba Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, za ono što izrasta nad potocima (baricama) ili za još nešto što bi izuzeo sebi gospodar zemlje, pa je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, to zabranio."
Potom sam (kaže Hanzale) rekao Rafiju: "A kako je zakup za zlatnike i srebrenjake?"
– Nije zabranjeno – rekao je Rafi' – ni za zlatnik ni za srebrenjak. Lejs je kazao: "Ono što je bilo zabranjeno, jeste to kada bi ga promotrili razumno učeni ljudi da li je dozvoljeno ili zabranjeno i ne bi ga dozvolili, jer u njemu ima rizika (opasnosti)."

٢٣٤٦-٢٣٤٧. حَدَّثَنَا عَمْرُو بْنُ خَالِدٍ حَدَّثَنَا اللَّيْثُ عَنْ رَبِيعَةَ بْنِ أَبِي عَبْدِ الرَّحْمَنِ عَنْ حَنْظَلَةَ ابْنِ قَيْسٍ عَنْ رَافِعِ بْنِ خَدِيجٍ قَالَ حَدَّثَنِي عَمَّايَ أَنَّهُمْ كَانُوا يُكْرُونَ الْأَرْضَ عَلَى عَهْدِ النَّبِيِّ ﷺ بِمَا يَنْبُتُ عَلَى الْأَرْبِعَاءِ أَوْ شَيْءٍ يَسْتَثْنِيهِ صَاحِبُ الْأَرْضِ فَنَهَى النَّبِيُّ ﷺ عَنْ ذَلِكَ فَقُلْتُ لِرَافِعٍ فَكَيْفَ هِيَ بِالدِّينَارِ وَالدِّرْهَمِ فَقَالَ رَافِعٌ لَيْسَ بِهَا بَأْسٌ بِالدِّينَارِ وَالدِّرْهَمِ وَقَالَ اللَّيْثُ وَكَانَ الَّذِي نُهِيَ عَنْ ذَلِكَ مَا لَوْ نَظَرَ فِيهِ ذَوُو الْفَهْمِ بِالْحَلَالِ وَالْحَرَامِ لَمْ يُجِيزُوهُ لِمَا فِيهِ مِنَ الْمُخَاطَرَةِ .

POGLAVLJE

بَاب

2348. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Sinan, njemu Fulejh, a ovome Hilal..., a preko drugog niza prenosilaca, kazao nam je Abdullah b. Muhammed, njemu Ebu-Amir, ovome Fulejh, prenoseći od Hilala b. Alije, on od Ataa b. Jesara, ovaj od Ebu-Hurejre, radijallahu anhu, da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, pričao jednog dana, a kod njega je bio i jedan beduin:
– Jedan čovjek dženetlija molio je od svog Gospodara odobrenje za sjetvu, pa mu je on rekao: "Zar nisi dobio ono što si htio?"
– Svakako, ali ja volim – odgovorio je on – da

٢٣٤٨. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ سِنَانٍ حَدَّثَنَا فُلَيْحٌ حَدَّثَنَا هِلَالٌ ح و حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُحَمَّدٍ حَدَّثَنَا أَبُو عَامِرٍ حَدَّثَنَا فُلَيْحٌ عَنْ هِلَالِ بْنِ عَلِيٍّ عَنْ عَطَاءِ بْنِ يَسَارٍ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ كَانَ يَوْمًا يُحَدِّثُ وَعِنْدَهُ رَجُلٌ مِنْ أَهْلِ الْبَادِيَةِ أَنَّ رَجُلًا مِنْ أَهْلِ الْجَنَّةِ اسْتَأْذَنَ رَبَّهُ فِي الزَّرْعِ فَقَالَ لَهُ أَلَسْتَ فِيمَا شِئْتَ قَالَ بَلَى وَلَكِنِّي أُحِبُّ أَنْ أَزْرَعَ قَالَ فَبَذَرَ فَبَادَرَ الطَّرْفَ

obrađujem zemlju.
– Potom je on – rekao je Alejhisselam – posijao usjev i njegovo rastinje umače migu oka: izraste, pokosi ga i bi poput brda.
Tada Uzvišeni Allah reče: “Čovječe, uzmi ga! Samo tebe neće ništa zasititi.”
Tom prilikom beduin reče: “Bogami, takvog imaš samo Kurejšiju ili ensariju, jer su oni poljoprivrednici, a što se tiče nas, mi se ne bavimo poljoprivredom”, na što se Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, nasmija.

نَبَاتُهُ وَاسْتِوَاؤُهُ وَاسْتِحْصَادُهُ فَكَانَ أَمْثَالَ الْجِبَالِ فَيَقُولُ اللهُ دُونَكَ يَا ابْنَ آدَمَ فَإِنَّهُ لَا يُشْبِعُكَ شَيْءٌ فَقَالَ الْأَعْرَابِيُّ وَاللهِ لَا تَجِدُهُ إِلَّا قُرَشِيًّا أَوْ أَنْصَارِيًّا فَإِنَّهُمْ أَصْحَابُ زَرْعٍ وَأَمَّا نَحْنُ فَلَسْنَا بِأَصْحَابِ زَرْعٍ فَضَحِكَ النَّبِيُّ ﷺ .

O SAĐENJU VOĆAKA

بَاب مَا جَاءَ فِي الْغَرْسِ

2349. PRIČAO NAM JE Kutejbe b. Seid, njemu Ja‘kub, prenoseći od Ebu-Hazima, on od Sehla b. Sa‘da, radijallahu anhu, koji je rekao:
“Mi smo se stvarno veselili u petak. Imali smo jednu staricu koja nam je uzimala korijenje pazije koju smo sadili po našim baricama. Ona ih je stavljala u lonac i potom bi u njega stavila još nekoliko zrna ječma. Ne znam (kaže Ja‘kub) da je Sehl išta rekao, osim da u njemu nije bilo ni loja niti mesne vode. Pa kada smo god klanjali džuma-namaz, posjetili smo je; ona bi ga nama primakla i mi smo se zbog toga radovali petku, a nismo ručavali niti spavali nego samo poslije džuma-namaza.”

٢٣٤٩. حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ بْنُ سَعِيدٍ حَدَّثَنَا يَعْقُوبُ ابْنُ عَبْدِ الرَّحْمَنِ عَنْ أَبِي حَازِمٍ عَنْ سَهْلِ بْنِ سَعْدٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ أَنَّهُ قَالَ إِنَّا كُنَّا نَفْرَحُ بِيَوْمِ الْجُمُعَةِ كَانَتْ لَنَا عَجُوزٌ تَأْخُذُ مِنْ أُصُولِ سِلْقٍ لَنَا كُنَّا نَغْرِسُهُ فِي أَرْبِعَائِنَا فَتَجْعَلُهُ فِي قِدْرٍ لَهَا فَتَجْعَلُ فِيهِ حَبَّاتٍ مِنْ شَعِيرٍ لَا أَعْلَمُ إِلَّا أَنَّهُ قَالَ لَيْسَ فِيهِ شَحْمٌ وَلَا وَدَكٌ فَإِذَا صَلَّيْنَا الْجُمُعَةَ زُرْنَاهَا فَقَرَّبَتْهُ إِلَيْنَا فَكُنَّا نَفْرَحُ بِيَوْمِ الْجُمُعَةِ مِنْ أَجْلِ ذَلِكَ وَمَا كُنَّا نَتَغَدَّى وَلَا نَقِيلُ إِلَّا بَعْدَ الْجُمُعَةِ .

2350. PRIČAO NAM JE Musa b. Isma‘il, njemu Ibrahim b. Sa‘d, prenoseći od Ibnu-Šihaba, on od A‘redža, a ovaj od Ebu-Hurejre, radijallahu anhu, koji je rekao:
– Ashabi govore: “Ebu-Hurejra prenosi mnoge hadise”, a Allah je odredio mjesto svačijeg dolaska. Oni govore: “Ni muhadžiri ni ensarije ne prenose onoliko hadisa koliko ih on prenosi.” Međutim, moju braću muhadžire zabavilo je mahanje ruku po trgovima, a moju braću ensarije zabavio je posao oko njihovih dobara, a ja sam bio

٢٣٥٠. حَدَّثَنَا مُوسَى بْنُ إِسْمَاعِيلَ حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ سَعْدٍ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ عَنِ الْأَعْرَجِ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ يَقُولُونَ إِنَّ أَبَا هُرَيْرَةَ يُكْثِرُ الْحَدِيثَ وَاللهُ الْمَوْعِدُ وَيَقُولُونَ مَا لِلْمُهَاجِرِينَ وَالْأَنْصَارِ لَا يُحَدِّثُونَ مِثْلَ أَحَادِيثِهِ وَإِنَّ إِخْوَتِي مِنَ الْمُهَاجِرِينَ كَانَ يَشْغَلُهُمُ الصَّفْقُ بِالْأَسْوَاقِ وَإِنَّ إِخْوَتِي مِنَ الْأَنْصَارِ كَانَ يَشْغَلُهُمْ

عَمَلُ أَمْوَالِهِمْ وَكُنْتُ امْرَأً مِسْكِينًا أَلْزَمُ رَسُولَ اللهِ ﷺ عَلَى مِلْءِ بَطْنِي فَأَحْضُرُ حِينَ يَغِيبُونَ وَأَعِي حِينَ يَنْسَوْنَ وَقَالَ النَّبِيُّ ﷺ يَوْمًا لَنْ يَبْسُطَ أَحَدٌ مِنْكُمْ ثَوْبَهُ حَتَّى أَقْضِيَ مَقَالَتِي هَذِهِ ثُمَّ يَجْمَعَهُ إِلَى صَدْرِهِ فَيَنْسَى مِنْ مَقَالَتِي شَيْئًا أَبَدًا فَبَسَطْتُ نَمِرَةً لَيْسَ عَلَيَّ ثَوْبٌ غَيْرُهَا حَتَّى قَضَى النَّبِيُّ ﷺ مَقَالَتَهُ ثُمَّ جَمَعْتُهَا إِلَى صَدْرِي فَوَالَّذِي بَعَثَهُ بِالْحَقِّ مَا نَسِيتُ مِنْ مَقَالَتِهِ تِلْكَ إِلَى يَوْمِي هَذَا وَاللهِ لَوْلَا آيَتَانِ فِي كِتَابِ اللهِ مَا حَدَّثْتُكُمْ شَيْئًا أَبَدًا إِنَّ الَّذِينَ يَكْتُمُونَ مَا أَنْزَلْنَا مِنَ الْبَيِّنَاتِ وَالْهُدَى إِلَى قَوْلِهِ الرَّحِيمُ .

čovjek siromah, držao se Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, uz ono što mi je dovoljno od hrane. Tako sam bio uz njega kada su oni bili odsutni i upamtio sam što oni ne znaju. A Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, jednog je dana rekao: "Neće biti nijednog od vas koji zadrži prostrtu svoju haljinu sve dok ja ne završim ovaj svoj govor i tek tada je privije na svoja prsa, a da će išta zaboraviti od moga predavanja." Tada sam prostro svoj vuneni prugasti ogrtač, a na meni nije bilo druge (gornje) haljine osim njega, i kada je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, završio svoje predavanje, privio sam ga svojim grudima i tako mi Onoga koji ga je poslao sa Istinom, nisam od toga njegova govora do danas ništa zaboravio. Bogami, ne bih vam nikad ništa ispričao, da u Allahovoj Knjizi nemaju ova dva ajeta: "Zaista oni koji skrivaju što im je objavljeno od jasnih dokaza..." pa do Njegovih riječi: "... Milostiv".[1]

1 Ebu-Hurejra je citirao 159. i 160. ajet poglavlja El-Bekare koji u prijevodu glase: "Allah će prokleti one koji kriju jasne ajete koje smo Mi objavili i Pravi put nakon što smo ga objasnili ljudima u Knjizi, i proklinjat će ih i drugi koji proklinju (160), osim onih koji se kaju, koji se popravljaju i objašnjavaju; to su oni čija pokajanja primam, a Ja sam Onaj koji prima pokajanja (i) Milostiv je."

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

U ime Allaha, Svemilosnog, Samilosnog!

كِتَابُ الشُّرْبِ وَالْمُسَاقَاةِ

NAPAJANJE I NAVODNJAVANJE

NAPAJANJE

بَاب فِي الشُّرْبِ

Uzvišeni Allah kaže: "Iz vode smo stvorili sve živo, pa zar opet ne vjeruju", i "Vidite li vodu koju pijete? Da li je vi puštate iz oblaka ili je Mi spuštamo? Da mi hoćemo, Mi bismo je učinili slano-gorkom. Zar nećete da budete zahvalni?!" "El-udžadžu" znači "gorak", a "el-muznu" znači "oblak".

وَقَوْلِ اللهِ تَعَالَى (وَجَعَلْنَا مِنَ الْمَاءِ كُلَّ شَيْءٍ حَيٍّ أَفَلَا يُؤْمِنُونَ وَقَوْلِهِ جَلَّ ذِكْرُهُ أَفَرَأَيْتُمُ الْمَاءَ الَّذِي تَشْرَبُونَ أَأَنْتُمْ أَنْزَلْتُمُوهُ مِنَ الْمُزْنِ أَمْ نَحْنُ الْمُنْزِلُونَ لَوْ نَشَاءُ جَعَلْنَاهُ أُجَاجًا فَلَوْلَا تَشْكُرُونَ) الْأُجَاجُ الْمُرُّ الْمُزْنُ السَّحَابُ .

O NAPAJANJU I O ONIMA KOJI SU SMATRALI DA JE DOZVOLJENO VODU UČINITI SADAKOM, POKLONOM ILI OPORUKOM, BILA ONA ODIJELJENA ILI NEODIJELJENA

بَاب فِي الشُّرْبِ وَمَنْ رَأَى صَدَقَةَ الْمَاءِ وَهِبَتَهُ وَوَصِيَّتَهُ جَائِزَةً مَقْسُومًا كَانَ أَوْ غَيْرَ مَقْسُومٍ

Osman je rekao:
– Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, kazao je: "Ko će kupiti bunar "Rume", s tim da njegova kofa bude u njemu kao i kofe ostalih muslimana?", pa ga je kupio Osman, radijallahu anhu.[1]

وَقَالَ عُثْمَانُ قَالَ النَّبِيُّ ﷺ مَنْ يَشْتَرِي بِئْرَ رُومَةَ فَيَكُونُ دَلْوُهُ فِيهَا كَدِلَاءِ الْمُسْلِمِينَ فَاشْتَرَاهَا عُثْمَانُ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ .

1 Bunar "Rume" bio je vlasništvo nekog Jevreja iz Medine iz plemena Benu-Gifar koji je stalno držao taj bunar zaključan i za mješčić vode naplaćivao po dirhem. Da se to osujeti, Osman je ovaj bunar kupio za 35.000 dirhema i učinio ga vakufom da ga svijet besplatno i ravnopravno s njegovim ukućanima koristi. Prema tome, bunar može biti predmet kupoprodaje, može se uvakufiti za potrebe svojih ukućana i ostalih muslimana.

2351. PRIČAO NAM JE Seid b. Ebu-Merjem, njemu Ebu-Gassan, a ovome Ebu-Hazim prenoseći od Saliha b. Sa'da, radijallahu anhu, koji je rekao:
– Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, donesena je čaša (mlijeka) i on se iz nje napio.
S desne strane mu je bio jedan dječak, najmlađi od (prisutnog) svijeta, a s lijeve strane stariji ljudi.
– Dečko, dozvoljavaš li mi da je dam staricama? – upitao je (Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem).
– Za moj udio od tvog ostatka nikoga nad sobom ne preferiram – kazao je (dječak), pa je dade njemu.

٢٣٥١. حَدَّثَنَا سَعِيدُ بْنُ أَبِي مَرْيَمَ حَدَّثَنَا أَبُو غَسَّانَ قَالَ حَدَّثَنِي أَبُو حَازِمٍ عَنْ سَهْلِ بْنِ سَعْدٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ أُتِيَ النَّبِيُّ ﷺ بِقَدَحٍ فَشَرِبَ مِنْهُ وَعَنْ يَمِينِهِ غُلَامٌ أَصْغَرُ الْقَوْمِ وَالْأَشْيَاخُ عَنْ يَسَارِهِ فَقَالَ يَا غُلَامُ أَتَأْذَنُ لِي أَنْ أُعْطِيَهُ الْأَشْيَاخَ قَالَ مَا كُنْتُ لِأُوثِرَ بِفَضْلِي مِنْكَ أَحَدًا يَا رَسُولَ اللهِ فَأَعْطَاهُ إِيَّاهُ .

2352. PRIČAO NAM JE Ebu-Jeman, njega obavijestio Šu'ajb, prenoseći od Zuhrija kojem je pričao Enes b. Malik, radijallahu anhu, da je Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, pomužena jedna ovca koja je pripadala porodici Enesa b. Malika i mlijeko pomiješano s vodom iz bunara kuće Enesove.
Potom je čaša data Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, i on je iz nje pio sve dok je nije odmakao od svojih usta. Lijevo mu je bio Ebu-Bekr, a desno jedan beduin, pa Omer, bojeći se da je on ne dadne tom beduinu, reče: "Allahov Poslaniče, podaj Ebu-Bekru, kod tebe!" Međutim, on je dade beduinu koji mu je bio na desnoj strani i reče: "Držite se desna i desna!"[1]

٢٣٥٢. حَدَّثَنَا أَبُو الْيَمَانِ أَخْبَرَنَا شُعَيْبٌ عَنِ الزُّهْرِيِّ قَالَ حَدَّثَنِي أَنَسُ بْنُ مَالِكٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ أَنَّهَا حُلِبَتْ لِرَسُولِ اللهِ ﷺ شَاةٌ دَاجِنٌ وَهِيَ فِي دَارِ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ وَشِيبَ لَبَنُهَا بِمَاءٍ مِنَ الْبِئْرِ الَّتِي فِي دَارِ أَنَسٍ فَأَعْطَى رَسُولَ اللهِ ﷺ الْقَدَحَ فَشَرِبَ مِنْهُ حَتَّى إِذَا نَزَعَ الْقَدَحَ مِنْ فِيهِ وَعَلَى يَسَارِهِ أَبُو بَكْرٍ وَعَنْ يَمِينِهِ أَعْرَابِيٌّ فَقَالَ عُمَرُ وَخَافَ أَنْ يُعْطِيَهُ الْأَعْرَابِيَّ أَعْطِ أَبَا بَكْرٍ يَا رَسُولَ اللهِ عِنْدَكَ فَأَعْطَاهُ الْأَعْرَابِيَّ الَّذِي عَلَى يَمِينِهِ ثُمَّ قَالَ الْأَيْمَنَ فَالْأَيْمَنَ .

1 Na sastanku, opisanom u prvom hadisu, s desne strane Muhammeda, sallallahu alejhi ve sellem, sjedio je Fadl b. Abbas, a u drugom Halid b. Velid.
Počastiti gosta napitkom mlijeka pomiješanog s vodom nije neumjesno, a prodavati ga razvodnjenog, zabranjeno je. Čovjek treba realno cijeniti sebe i svoju vrijednost u društvu i prema tome se i vladati.

O ONOM KOJI JE REKAO: "VLASNIK VODE IMA PRIORITET NA NJU SVE DOK SE NE NAPIJE"

باب من قال إن صاحب الماء أحق بالماء حتى يروى

Ovo se temelji na izjavi Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem: "Ne zabranjuje se višak vode."

لِقَوْلِ النَّبِيِّ ﷺ لَا يُمْنَعُ فَضْلُ الْمَاءِ .

2353. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Jusuf, da ga je obavijestio Malik prenoseći od Ebu-Zinada, on od A'redža, ovaj od Ebu-Hurejre, radijallahu anhu, da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
"Ne zabranjuje se višak vode, pa da se zbog toga spriječi (iskorištavanje) trave."

٢٣٥٣. حَدَّثَنَا عَبْدُ اللهِ بْنُ يُوسُفَ أَخْبَرَنَا مَالِكٌ عَنْ أَبِي الزِّنَادِ عَنِ الْأَعْرَجِ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ أَنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ قَالَ لَا يُمْنَعُ فَضْلُ الْمَاءِ لِيُمْنَعَ بِهِ الْكَلَأُ .

2354. PRIČAO NAM JE Jahja b. Bukejr, njemu Lejs prenoseći od Ukajla, on od Ibni-Šihaba, ovaj od Ibnu-Musejjeba i Ebu-Seleme, a on, opet, od Ebu-Hurejre, radijallahu anhu, da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
"Ne zabranjujte višak vode, pa da time zabranite i višak trave!"[2]

٢٣٥٤. حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ بُكَيْرٍ حَدَّثَنَا اللَّيْثُ عَنْ عُقَيْلٍ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ عَنِ ابْنِ الْمُسَيَّبِ وَأَبِي سَلَمَةَ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ أَنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ قَالَ لَا تَمْنَعُوا فَضْلَ الْمَاءِ لِتَمْنَعُوا بِهِ فَضْلَ الْكَلَإِ .

---

2 Ibni-Madže preko Aiše, radijallahu anha, navodi da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Nikome se ne zabranjuje višak vode i ne sprečava se korištenje bunara." Imam Ahmed u svom *Musnedu* navodi riječi Alejhisselama: "Ko drugom spriječi višak svoje vode ili trave, Allah će mu spriječiti svoju milost." Ibn-Murdevejh bilježi u svome *Tefsiru* da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Ne sprečavajte Allahovim robovima suvišak vode, suvišak trave i vatre, koje je Allah učinio da se putnici kroz pustinju koriste i slabašni pomognu."
Prema gornjem Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, zabranio je prodavati suvišak vode i stavljati zabranu na pojilišta, jer bi samonikla trava oko njih ostala nepopašena i propala bi.
Vodu, travu i vatru može svako posjedovati.
Vode koje teku ispod zemlje nisu ničije isključivo vlasništvo. Bunari koji nisu uskopani trudom i radom pojedinca i koje koristi okolni svijet, zajedničko je dobro svih ljudi. Mora i jezera su zajedničko vlasništvo svih ljudi, kao i javne velike rijeke.
Svako može u vlasništvu imati travu koja je sama nikla na mjestima koja nemaju vlasnika. Isti je status i drveća. Međutim, trava i drveće nikli ili uzgajani na nečijem vlasništvu pripadaju tom vlasniku.
Trave nikle same na ničijem zemljištu može svačija stoka popasti. Svako može sabirati drvlje i njihov plod po brdima i dolinama u ničijem vlasništvu. Ljudi i životinje imaju pravo koristiti neograničeno vodu koja nije ničije vlasništvo, a neograničeno pravo uzimanja vode iz privatnih korita i bazena imaju samo njihovi vlasnici. Vodu potoka u privatnom vlasništvu, drugi ljudi mogu crpiti samo za piće svojih ukućana i napajanje stoke. Stoka se može na pojilište dotjerati samo pod uvjetom da se rijeci, bunaru ili zemljištu vlasnika ne nanese nikakva šteta. Susjedi nemaju pravo ovakvu vodu odvoditi za natapanje svoga zemljišta bez odobrenja njenog vlasnika.

KO ISKOPA BUNAR U SVOM IMANJU, NE DAJE OBEŠTEĆENJE

باب مَنْ حفر بِئْرًا فِي مِلْكِهِ لَمْ يَضْمَنْ

2355. PRIČAO NAM JE Mahmud, njega obavijestio Ubejdullah prenoseći od Israila, on od Ebu-Hasina, ovaj od Ebu-Saliha, a on, opet, od Ebu-Hurejre, radijallahu anhu, koji je rekao:
– Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao je: “Rudnik je bez dažbine, bunar je bez odgovornosti (za tuđu nesreću u njemu), za nagonski prestup životinje nema obeštećenja, a na (nađeno) zakopano blago je petina (državi).”[1]

٢٣٥٥. حَدَّثَنَا مَحْمُودٌ أَخْبَرَنَا عُبَيْدُ اللهِ عَنْ إِسْرَائِيلَ عَنْ أَبِي حَصِينٍ عَنْ أَبِي صَالِحٍ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ الْمَعْدِنُ جُبَارٌ وَالْبِئْرُ جُبَارٌ وَالْعَجْمَاءُ جُبَارٌ وَفِي الرِّكَازِ الْخُمُسُ .

PARNIČENJE ZBOG BUNARA I PRESUDA O NJEMU

باب الْخُصُومَةِ فِي الْبِئْرِ وَالْقَضَاءِ فِيهَا

2356, 2357. PRIČAO NAM JE Abdan prenoseći od Ebu-Hamze, on od A‘meša, ovaj od Šekika, on, opet, od Abdullaha, radijallahu anhu, a ovaj od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, koji je rekao:
“Ko se lažno, krivo zakune da bi oteo nečiju imovinu, susrest će Allaha (na Sudnjem danu) a On će biti na njega ljut.” Potom je Allah objavio: “Zaista oni koji s Allahovom obavezom i svojim zakletvama kupuju malu vrijednost...” (do kraja ajeta)!
Kasnije je došao Eš‘as i upitao: “Šta vam je pričao Ebu-Abdur-Rahman? Ja sam bio povod objavljivanja tog ajeta. Imao sam bunar na zemljištu moga amidžića, pa mi je (Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem) rekao:
– (Dovedi) svoje svjedoke!

٢٣٥٦-٢٣٥٧. حَدَّثَنَا عَبْدَانُ عَنْ أَبِي حَمْزَةَ عَنْ الْأَعْمَشِ عَنْ شَقِيقٍ عَنْ عَبْدِ اللهِ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ عَنْ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ مَنْ حَلَفَ عَلَى يَمِينٍ يَقْتَطِعُ بِهَا مَالَ امْرِئٍ مُسْلِمٍ هُوَ عَلَيْهَا فَاجِرٌ لَقِيَ اللهَ وَهُوَ عَلَيْهِ غَضْبَانُ فَأَنْزَلَ اللهُ تَعَالَى إِنَّ الَّذِينَ يَشْتَرُونَ بِعَهْدِ اللهِ وَأَيْمَانِهِمْ ثَمَنًا قَلِيلًا الْآيَةَ فَجَاءَ الْأَشْعَثُ فَقَالَ مَا حَدَّثَكُمْ أَبُو عَبْدِ الرَّحْمَنِ فِيَّ أُنْزِلَتْ هَذِهِ الْآيَةُ كَانَتْ لِي بِئْرٌ فِي أَرْضِ ابْنِ عَمٍّ لِي فَقَالَ لِي شُهُودَكَ قُلْتُ مَا لِي شُهُودٌ قَالَ فَيَمِينُهُ قُلْتُ يَا رَسُولَ اللهِ إِذًا يَحْلِفَ فَذَكَرَ النَّبِيُّ ﷺ هَذَا الْحَدِيثَ فَأَنْزَلَ اللهُ ذَلِكَ تَصْدِيقًا لَهُ .

1 Ko posjeduje u svom zemljištu bazen, bunar ili potok u koji neprekidno dolazi voda, on može zabraniti ulazak u svoje zemljište onima koji bi htjeli tu vodu piti. Međutim, ako nema u blizini vode slobodne za piće, vlasnik zemljišta mora drugim ljudima ili iznijeti vode sam, ili im dopustiti da uđu u zemljište i uzmu vodu. Ako vlasnik zemljišta neće iznijeti vodu, zainteresirana stranka ima pravo ući i uzeti sebi vodu pod uvjetom, da ne učini nikakve štete vlasniku: bilo usjevu, obalama bunara, potoka i tome slično (Medželle-i-ahkami-šer‘ijje).

– Nemam svjedoka – odgovorio sam.
– Pa njegova je zakletva? – rekao je.
– Allahov Poslaniče – rekao sam – a tada, kada se on zakune (izgubih ja bunar)? Tada je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, dao gornju izjavu, a Allah mu objavio gornji ajet kao potvrdu."[2]

GRIJEH SPREČAVANJA VODE PUTNIKU

باب إِثْمِ مَنْ مَنَعَ ابْنَ السَّبِيلِ مِنَ الْمَاءِ

2358. PRIČAO NAM JE Musa b. Isma'il, njemu Abdul-Vahid b. Zijad prenoseći od A'meša, koji je rekao da je čuo Ebu-Saliha, kako kaže:
– Čuo sam od Ebu-Hurejre, radijallahu anhu, da nam kaže:
– Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao je: "Tri su (vrste ljudi) na koje Allah neće

٢٣٥٨. حَدَّثَنَا مُوسَى بْنُ إِسْمَاعِيلَ حَدَّثَنَا عَبْدُ الْوَاحِدِ بْنُ زِيَادٍ عَنِ الأَعْمَشِ قَالَ سَمِعْتُ أَبَا صَالِحٍ يَقُولُ سَمِعْتُ أَبَا هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ يَقُولُ قَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ ثَلَاثَةٌ لَا يَنْظُرُ اللهُ إِلَيْهِمْ يَوْمَ الْقِيَامَةِ وَلَا يُزَكِّيهِمْ وَلَهُمْ عَذَابٌ أَلِيمٌ

2 Mnogi muhaddisi isti slučaj su zabilježili u nešto izmijenjenim varijantama. Muslim, Nesai i Ibnu-Madže preko Ebu-Umame iznose da je Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, kazao: "Ko prisvoji neko pravo muslimana putem lažne zakletve, Allah će mu sigurno dosuditi Džehennem, i lišiti ga Dženneta." Tada je jedan čovjek upitao: "A ako je to nešto neznatno, Allahov Poslaniče?"
– Makar to bila i grančica od drveta eraka – odgovorio je on.
Isti dijalog navodi i Hakim u svom *Mustedreku*, završavajući ga riječima: "... pa makar to bio misvak, pa makar to bio misvak!"
Muslim i Tirmizi navode Muhammedovu, sallallahu alejhi ve sellem, izjavu: "Tri su vrste ljudi koje Allah neće ni pogledati na Sudnjem danu, neće ih od grijeha očistiti, nego će im dati bolnu kaznu."
– Ko su ti, propali oni i stradali, Allahov Poslaniče? – upitao je Ebu-Zerr.
– Oni koji druge kleveću, koji svoju odjeću spuštaju ispod članaka i oni koji prodaju robu, zaklinjući se lažno.
Asbahani u djelu *Et-tergib vet-terhib* preko Umame zabilježio je Muhammedovu, sallallahu alejhi ve sellem, izjavu: "Dobra je zarada trgovca kod koga imaju četiri svojstva: kada što kupuje, ne kudi, kada što prodaje, ne hvali, u kupoprodaji ne zavarava i ne zaklinje se."
Cijeli prijevod fragmentano navedenog 77. ajeta poglavlja Ali-Imran glasi:
"Zaista oni koji kupuju neznatnu korist za Allahovu obavezu i svoje zakletve neće imati nikakva udjela na onom svijetu, niti će Allah s njima govoriti, niti će ih gledati (blagonaklono) na Sudnjem danu, niti će ih očistiti (od grijeha). Za njih je (pripremljena) bolna kazna."
Šteta koju životinja učini silom svoga prirodnog nagona ne nadoknađuje se. Ali, ako vlasnik vidi svoju životinju kako tuđe dobro uništava, pa je u tome ne spriječi, morat će štetu nadoknaditi. Ako vlasnik, znajući da mu pseto svijet napada ili bodljiva i zijanćer stoka drugom nanosi štetu, a ne veže ih, daje oštećenom odgovarajuću naknadu.
Ako bi konj pored jahača ili goniča mahnuo prednjom nogom, glavom ili repom, ili se ritnuo stražnjom nogom i time nanio štetu drugom, vlasnik ne mora dati obeštećenje, jahao on na njemu ili ga gonio. Međutim, štetu nastalu od sudaranja životinja, ili od direktnog udarca prednjom nogom ili glavom, vlasnik životinje mora nadoknaditi.
Javni put koristi svako podjednako. Prema tome, ako bi čovjek jahao konja, on neće morati nadoknaditi štetu drugom prolazniku, koja se idući nije mogla izbjeći. Tako, naprimjer, ako bi s noge životinje odskočila prašina, blato ili kamen i time se uprljala tuđa haljina, ili ako bi se životinja stražnjom nogom ritnula ili mahnula repom i drugom štetu nanijela, njen vlasnik ne daje obeštećenja.

(blagonaklono) gledati na Sudnjem danu, niti će ih od grijeha očistiti i za njih je (pripremljena) bolna kazna: čovjek koji je na putu imao suvišak vode, pa je nije dao putniku; čovjek koji je dao zakletvu vjernosti starješini, i to samo iz ovozemaljskog interesa, pa ako mu od sebe štogod dadne, on je zadovoljan, a ako mu ne dadne, srdi se, i čovjek koji postavi svoju robu iza ikindije (pred mrak) i govori: 'Kunem se Allahom pored koga nema drugog boga, za nju sam dao toliko i toliko!', pa mu koji čovjek povjeruje. Potom je on citirao: 'Zaista oni koji kupuju neznatnu vrijednost za Allahovu obavezu i svoje zakletve…'"

رَجُلٌ كَانَ لَهُ فَضْلُ مَاءٍ بِالطَّرِيقِ فَمَنَعَهُ مِنَ ابْنِ السَّبِيلِ وَرَجُلٌ بَايَعَ إِمَامًا لَا يُبَايِعُهُ إِلَّا لِدُنْيَا فَإِنْ أَعْطَاهُ مِنْهَا رَضِيَ وَإِنْ لَمْ يُعْطِهِ مِنْهَا سَخِطَ وَرَجُلٌ أَقَامَ سِلْعَتَهُ بَعْدَ الْعَصْرِ فَقَالَ وَاللهِ الَّذِي لَا إِلَهَ غَيْرُهُ لَقَدْ أَعْطَيْتُ بِهَا كَذَا وَكَذَا فَصَدَّقَهُ رَجُلٌ ثُمَّ قَرَأَ هَذِهِ الْآيَةَ إِنَّ الَّذِينَ يَشْتَرُونَ بِعَهْدِ اللهِ وَأَيْمَانِهِمْ ثَمَنًا قَلِيلًا .

ZAUSTAVLJANJE RIJEKA

باب سَكْرِ الْأَنْهَارِ

2359, 2360. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Jusuf, njemu Lejs, a ovome Ibnu-Šihab, prenoseći od Urve, on od Abdullaha b. Zubejra, radijallahu anhu, koji mu je saopćio da se jedan ensarija sporio sa Zubejrom pred Vjerovjesnikom, sallallahu alejhi ve sellem, o jednom rukavcu vode iz krša kojom je on natapao palmovik. Tom prilikom mu je ensarija rekao: "Pusti vodu da prođe dalje!"
On to nije htio učiniti i oni su se parničili pred Vjerovjesnikom, sallallahu alejhi ve sellem, pa je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao Zubejru: "Zubejre, natopi, a potom pusti vodu do svoga susjeda!" Tada se ensarija rasrdio i kazao: "Je li to što je on tvoj tečić (po ocu)?"
Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, pocrvenio je u licu i rekao: "Zubejre, natopi i zadrži vodu sve dok se ne vrati do na zid (među)!"
Zubejr je kasnije rekao: – Mislim da je u vezi s ovim objavljen ovaj ajet: "Ne, tako mi tvoga Gospodara, oni neće biti vjernici sve dok te ne budu uzeli za sudiju u svom međusobnom sporenju."

٢٣٥٩-٢٣٦٠. حَدَّثَنَا عَبْدُ اللهِ بْنُ يُوسُفَ حَدَّثَنَا اللَّيْثُ قَالَ حَدَّثَنِي ابْنُ شِهَابٍ عَنْ عُرْوَةَ عَنْ عَبْدِ اللهِ بْنِ الزُّبَيْرِ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا أَنَّهُ حَدَّثَهُ أَنَّ رَجُلًا مِنَ الْأَنْصَارِ خَاصَمَ الزُّبَيْرَ عِنْدَ النَّبِيِّ ﷺ فِي شِرَاجِ الْحَرَّةِ الَّتِي يَسْقُونَ بِهَا النَّخْلَ فَقَالَ الْأَنْصَارِيُّ سَرِّحِ الْمَاءَ يَمُرُّ فَأَبَى عَلَيْهِ فَاخْتَصَمَا عِنْدَ النَّبِيِّ ﷺ فَقَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ لِلزُّبَيْرِ أَسْقِ يَا زُبَيْرُ ثُمَّ أَرْسِلِ الْمَاءَ إِلَى جَارِكَ فَغَضِبَ الْأَنْصَارِيُّ فَقَالَ أَنْ كَانَ ابْنَ عَمَّتِكَ فَتَلَوَّنَ وَجْهُ رَسُولِ اللهِ ﷺ ثُمَّ قَالَ اسْقِ يَا زُبَيْرُ ثُمَّ احْبِسِ الْمَاءَ حَتَّى يَرْجِعَ إِلَى الْجَدْرِ فَقَالَ الزُّبَيْرُ وَاللهِ إِنِّي لَأَحْسِبُ هَذِهِ الْآيَةَ نَزَلَتْ فِي ذَلِكَ فَلَا وَرَبِّكَ لَا يُؤْمِنُونَ حَتَّى يُحَكِّمُوكَ فِيمَا شَجَرَ بَيْنَهُمْ .

GORNJI DIO SE NATAPA PRIJE DONJEG

باب شُرْبِ الأَعْلَى قَبْلَ الأَسْفَلِ

2361. PRIČAO NAM JE Abdan, da ga je obavijestio Abdullah, a njega Ma'mer prenoseći od Zuhrija, on od Urve, koji je rekao:

– Jedan ensarija sporio se sa Zubejrom, pa mu je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Zubejre, natopi, zatim pusti (vodu)!"

– Zato što je on tvoj tečić! – rekao je ensarija.

– Zubejre, natapaj sve dok voda ne stigne prema zidu – kazao je Alejhisselam – i još je malo zadrži!

– Mislim – rekao je Zubejr – da je zbog toga sišao ovaj ajet: "Ne, tako mi tvoga Gospodara, oni neće biti vjernici sve dok te ne budu uzeli za suca u svom međusobnom sporenju."[1]

٢٣٦١. حَدَّثَنَا عَبْدَانُ أَخْبَرَنَا عَبْدُ اللهِ أَخْبَرَنَا مَعْمَرٌ عَنِ الزُّهْرِيِّ عَنْ عُرْوَةَ قَالَ خَاصَمَ الزُّبَيْرَ رَجُلٌ مِنَ الأَنْصَارِ فَقَالَ النَّبِيُّ ﷺ يَا زُبَيْرُ اسْقِ ثُمَّ أَرْسِلْ فَقَالَ الأَنْصَارِيُّ إِنَّهُ ابْنُ عَمَّتِكَ فَقَالَ عَلَيْهِ السَّلَامِ اسْقِ يَا زُبَيْرُ ثُمَّ يَبْلُغُ الْمَاءُ الْجَدْرَ ثُمَّ أَمْسِكْ فَقَالَ الزُّبَيْرُ فَأَحْسِبُ هَذِهِ الآيَةَ نَزَلَتْ فِي ذَلِكَ فَلَا وَرَبِّكَ لَا يُؤْمِنُونَ حَتَّى يُحَكِّمُوكَ فِيمَا شَجَرَ بَيْنَهُمْ .

GORNJI DIO NATAPA SE DO ČLANKA

باب شِرْبِ الأَعْلَى إِلَى الْكَعْبَيْنِ

2362. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Selam, njega obavijestio Mahled b. Jezid Harrani, ovoga Ibnu-Džurejdž, a njemu kazao Ibnu-Šihab prenoseći od Urve b. Zubejra, koji mu je saopćio da se jedan ensarija sporio sa Zubejrom za rukavac vode iz krša, kojom je on natapao palmovik, pa je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Zubejre, natopi, a potom je pusti do svoga susjeda!" On mu je to naredio prema običaju.

Tada je ensarija kazao: "Je li zato što je on tvoj tečić?"

Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, pocrvenio je u licu i rekao: "Natopi i zadrži je

٢٣٦٢. حَدَّثَنَا مُحَمَّدٌ هُوَ ابْنُ سَلَامٍ أَخْبَرَنَا مَخْلَدُ ابْنُ يَزِيدَ الْحَرَّانِيُّ قَالَ أَخْبَرَنِي ابْنُ جُرَيْجٍ قَالَ حَدَّثَنِي ابْنُ شِهَابٍ عَنْ عُرْوَةَ بْنِ الزُّبَيْرِ أَنَّهُ حَدَّثَهُ أَنَّ رَجُلًا مِنَ الأَنْصَارِ خَاصَمَ الزُّبَيْرَ فِي شِرَاجٍ مِنَ الْحَرَّةِ يَسْقِي بِهَا النَّخْلَ فَقَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ اسْقِ يَا زُبَيْرُ فَأَمَرَهُ بِالْمَعْرُوفِ ثُمَّ أَرْسِلْ إِلَى جَارِكَ فَقَالَ الأَنْصَارِيُّ أَنْ كَانَ ابْنَ عَمَّتِكَ فَتَلَوَّنَ وَجْهُ رَسُولِ اللهِ ﷺ ثُمَّ قَالَ اسْقِ ثُمَّ احْبِسْ يَرْجِعَ الْمَاءُ إِلَى الْجَدْرِ وَاسْتَوْعَى لَهُ حَقَّهُ فَقَالَ الزُّبَيْرُ

1 Svako ima pravo da podjednako koristi zrak, svjetlost sunca, mora, rijeke i jezera. Svako može natapati svoje zemljište vodom iz rijeke koja nije ničije vlasništvo i može iskopati jarak od te rijeke za natapanje svoga zemljišta, pa i mlin izgraditi pod uvjetom da ne ošteti drugog. Prema tome, ako bi se odvodna voda iz toga jarka prelila i nanosila štetu drugom ili bi se time vodostaj rijeke smanjio, pa se susjedima onemogućila plovidba čamcima, zabranjeno je odvajanje vode iz te rijeke.
Dionik u zajedničkoj rijeci, jazu ili potoku ne može odvoditi posebnim jarkom vodu bez dozvole drugih dioničara, ne može stari red preinačiti, niti može svoj red iz te rijeke (korita) voditi na druga zemljišta, koja nemaju prava i tako ih samovoljno natapati (Medželle-i-ahkami-šer'ijje).

toliko da voda stigne prema zidu!" Tako je on sačuvao Zubejru njegovo pravo.
Zubejr je kasnije kazao: "Bogami, zbog toga je objavljen ovaj ajet: 'Ne, tako mi tvoga Gospodara, oni neće biti vjernici sve dok te ne uzmu za suca u svom međusobnom sporenju.'"
Ibnu-Šihab mi je rekao: "Ensarije i ostali svijet tumačili su gornju izjavu Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem: 'Natopi i zadrži je sve dok ne dospije prema zidu (međa ili korijen), tj. do članka."[1]

وَاللهِ إِنَّ هَذِهِ الآيَةَ أُنْزِلَتْ فِي ذَلِكَ فَلَا وَرَبِّكَ لَا يُؤْمِنُونَ حَتَّى يُحَكِّمُوكَ فِيمَا شَجَرَ بَيْنَهُمْ قَالَ لِي ابْنُ شِهَابٍ فَقَدَّرَتْ الأَنْصَارُ وَالنَّاسُ قَوْلَ النَّبِيِّ ﷺ اسْقِ ثُمَّ احْبِسْ حَتَّى يَرْجِعَ إِلَى الْجَدْرِ وَكَانَ ذَلِكَ إِلَى الْكَعْبَيْنِ .

NAGRADA ZA NAPAJANJE VODOM

باب فضل سقي الماء

2363. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Jusuf, njega obavijestio Malik prenoseći od Sumejja, on od Ebu-Saliha, a ovaj od Ebu-Hurejre, radijallahu anhu, da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
– Išao jedan čovjek pa previše ožednio. Tada siđe u jedan bunar i iz njega se napi. Kada je izašao, vidio je da pas isplaženog jezika od žeđi jede zemlju.
– Ovoga je stiglo – pomisli on – isto ono što je bilo stiglo i mene.
– On je tada napunio svoju mestvu (vodom), pridržao je svojim ustima, ispeo se i napojio psa. Allah mu je za to zahvalio (učinio dobro) i oprostio mu grijehe.
– Allahov Poslaniče – upitali su (prisutni) – ima li nam nagrada i za životinje?
– Za napajanje svake *vlažne džigere* (sve što je živo) ima nagrada – odgovorio je on.
U drugom nizu prenosilaca Malika slijedi Hammad b. Seleme i Rebi' b. Muslim, prenoseći od Muhammeda b. Zijada.

٢٣٦٣ . حَدَّثَنَا عَبْدُ اللهِ بْنُ يُوسُفَ أَخْبَرَنَا مَالِكٌ عَنْ سُمَيٍّ عَنْ أَبِي صَالِحٍ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ أَنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ قَالَ بَيْنَا رَجُلٌ يَمْشِي فَاشْتَدَّ عَلَيْهِ الْعَطَشُ فَنَزَلَ بِئْرًا فَشَرِبَ مِنْهَا ثُمَّ خَرَجَ فَإِذَا هُوَ بِكَلْبٍ يَلْهَثُ يَأْكُلُ الثَّرَى مِنَ الْعَطَشِ فَقَالَ لَقَدْ بَلَغَ هَذَا مِثْلُ الَّذِي بَلَغَ بِي فَمَلَأَ خُفَّهُ ثُمَّ أَمْسَكَهُ بِفِيهِ ثُمَّ رَقِيَ فَسَقَى الْكَلْبَ فَشَكَرَ اللهُ لَهُ فَغَفَرَ لَهُ قَالُوا يَا رَسُولَ اللهِ وَإِنَّ لَنَا فِي الْبَهَائِمِ أَجْرًا قَالَ فِي كُلِّ كَبِدٍ رَطْبَةٍ أَجْرٌ تَابَعَهُ حَمَّادُ بْنُ سَلَمَةَ وَالرَّبِيعُ بْنُ مُسْلِمٍ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ زِيَادٍ .

1 Iz hadisa se zaključuje:
– zemljišta se natapaju redom nizvodno i svaki poredovnik navraća vodu dok mu se ona ne izravna s međom, odnosno stigne do korijena voćke ili usjeva, a potom vodu pušta susjedu na nižem toku jarka;
– prethodni poredovnik nakon natopljenog svoga zemljišta, svu tekuću vodu pušta dalje svome susjedu;
– vlasnici obalnih dijelova korita ravnopravni su u natapanju svojih zemljišta.

2364. PRIČAO NAM JE Ibnu-Ebi-Merjem, njemu Nafi‘ b. Omer, prenoseći od Ibn-Ebu-Mulejke, on od Esme, kćerke Ebu-Bekra, radijallahu anhuma, koja je izjavila da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, klanjao namaz pri pomračenju Sunca i potom rekao:
– Približen mi je Džehennem i ja sam rekao: O moj Bože, pa zar dok sam ja među njima? Tu je bila i jedna žena – mislim, kaže Esma, da je rekao – koju grebe mačka.
– Šta joj je?, upitao je on.
– Ona ju je držala zatvorenu – rekli su (meleki) – pa je od gladi krepala.

٢٣٦٤. حَدَّثَنَا ابْنُ أَبِي مَرْيَمَ حَدَّثَنَا نَافِعُ بْنُ عُمَرَ عَنِ ابْنِ أَبِي مُلَيْكَةَ عَنْ أَسْمَاءَ بِنْتِ أَبِي بَكْرٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ صَلَّى صَلَاةَ الْكُسُوفِ فَقَالَ دَنَتْ مِنِّي النَّارُ حَتَّى قُلْتُ أَيْ رَبِّ وَأَنَا مَعَهُمْ فَإِذَا امْرَأَةٌ حَسِبْتُ أَنَّهُ قَالَ تَخْدِشُهَا هِرَّةٌ قَالَ مَا شَأْنُ هَذِهِ قَالُوا حَبَسَتْهَا حَتَّى مَاتَتْ جُوعًا .

2365. PRIČAO NAM JE Isma‘il, njemu Malik prenoseći od Nafija, on od Abdullaha b. Omera, radijallahu anhuma, da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
– Kažnjena je žena zbog mačke koju je zatvorila, pa je od gladi krepala i tako je ta žena dospjela u Džehennem.
Čuvar je rekao – a to Allah najbolje zna: “Kada si je zatvorila nisi je hranila, nisi je pojila, a nisi je ni pustila da pojede što od zemaljskog bilja.”[2]

٢٣٦٥. حَدَّثَنَا إِسْمَاعِيلُ قَالَ حَدَّثَنِي مَالِكٌ عَنْ نَافِعٍ عَنْ عَبْدِ اللهِ بْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا أَنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ قَالَ عُذِّبَتِ امْرَأَةٌ فِي هِرَّةٍ حَبَسَتْهَا حَتَّى مَاتَتْ جُوعًا فَدَخَلَتْ فِيهَا النَّارَ قَالَ فَقَالَ وَاللهُ أَعْلَمُ لَا أَنْتِ أَطْعَمْتِهَا وَلَا سَقَيْتِهَا حِينَ حَبَسْتِيهَا وَلَا أَنْتِ أَرْسَلْتِهَا فَأَكَلَتْ مِنْ خَشَاشِ الْأَرْضِ .

O ONOM KOJI JE SMATRAO DA VLASNIK BUNARA ILI MJEŠČIĆA IMA NAJVIŠE PRAVO NA VODU U NJIMA

بَاب مَنْ رَأَى أَنَّ صَاحِبَ الْحَوْضِ وَالْقِرْبَةِ أَحَقُّ بِمَائِهِ

2366. PRIČAO NAM JE Kutejbe, njemu Abdul-Aziz prenoseći od Ebu-Hazima, on od Sehla b. Sa‘da, radijallahu anhu, koji je rekao:
– Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem,

٢٣٦٦. حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ حَدَّثَنَا عَبْدُ الْعَزِيزِ عَنْ أَبِي حَازِمٍ عَنْ سَهْلِ بْنِ سَعْدٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ أُتِيَ رَسُولُ اللهِ ﷺ بِقَدَحٍ فَشَرِبَ وَعَنْ يَمِينِهِ

2 Iz navedenih hadisa se zaključuje:
– dobročinstvo treba činiti svakome, pa i životinjama;
– napojiti žednog spada među velika dobročinstva. Ashabi su govorili: “Ko ima puno grijeha, neka žedne napaja.” Kada se opraštaju grijesi onome ko napoji žedno pseto, kolika nagrada onda čeka onoga ko napaja žedne ljude;
– sadaka se može dati i nemuslimanu.

donesena je čaša (mlijeka) i on se iz nje napio. Na desnoj strani mu je bio jedan dječak, on je bio najmlađi od (prisutnog) svijeta, a sa lijeve starci.
– Dečko, rekao je on, dozvoljavaš li mi da je dadnem starcima?
– Allahov Poslaniče, reče on, svoj dio od tebe ne dopuštam nikom. I on je dadne njemu.

غُلَامٌ هُوَ أَحْدَثُ الْقَوْمِ وَالْأَشْيَاخُ عَنْ يَسَارِهِ قَالَ يَا غُلَامُ أَتَأْذَنُ لِي أَنْ أُعْطِيَ الْأَشْيَاخَ فَقَالَ مَا كُنْتُ لِأُوثِرَ بِنَصِيبِي مِنْكَ أَحَدًا يَا رَسُولَ اللهِ فَأَعْطَاهُ إِيَّاهُ .

2367. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Beššar, njemu Gunder, a ovome Šu'be prenoseći od Muhammeda b. Zijada, koji kaže da je čuo Ebu-Hurejru, radijallahu anhu, kako prenosi od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, da kaže: "Tako mi Onog u Čijoj je ruci moja duša, odbijat ću ljude od svoga zdenca kao što se odbija od zdenca nepoznata deva."

٢٣٦٧. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ بَشَّارٍ حَدَّثَنَا غُنْدَرٌ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ زِيَادٍ سَمِعْتُ أَبَا هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ وَالَّذِي نَفْسِي بِيَدِهِ لَأَذُودَنَّ رِجَالًا عَنْ حَوْضِي كَمَا تُذَادُ الْغَرِيبَةُ مِنَ الْإِبِلِ عَنِ الْحَوْضِ .

2368. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Muhammed, da ga je obavijestio Abdur-Rezzak, a njega Ma'mer, prenoseći od Ejjuba i Kesira b. Kesira,s tim da jedan u odnosu na drugog dodaju ponešto, njima Seid b. Džubejr, koji je rekao da je Ibnu-Abbas kazao:
– Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, izjavio je: "Allah se smilovao Isma'ilovoj majci! Da je ostavila Zemzem, ili je rekao, da nije grabila vodu (Zemzema), ona bi bila stvarno jaka tekuća voda." Tu je kasnije došlo pleme Džurhum i pitalo: "Dozvoljavaš li nam da se nastanimo kod tebe?"
– Da – odgovorila je ona – ali nemate pravo na ovu vodu.
– Dobro – odgovorili su oni.

٢٣٦٨. حَدَّثَنَا عَبْدُ اللهِ بْنُ مُحَمَّدٍ أَخْبَرَنَا عَبْدُ الرَّزَّاقِ أَخْبَرَنَا مَعْمَرٌ عَنْ أَيُّوبَ وَكَثِيرِ بْنِ كَثِيرٍ يَزِيدُ أَحَدُهُمَا عَلَى الْآخَرِ عَنْ سَعِيدِ بْنِ جُبَيْرٍ قَالَ قَالَ ابْنُ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا قَالَ النَّبِيُّ ﷺ يَرْحَمُ اللهُ أُمَّ إِسْمَاعِيلَ لَوْ تَرَكَتْ زَمْزَمَ أَوْ قَالَ لَوْ لَمْ تَغْرِفْ مِنَ الْمَاءِ لَكَانَتْ عَيْنًا مَعِينًا وَأَقْبَلَ جُرْهُمُ فَقَالُوا أَتَأْذَنِينَ أَنْ نَنْزِلَ عِنْدَكِ قَالَتْ نَعَمْ وَلَا حَقَّ لَكُمْ فِي الْمَاءِ قَالُوا نَعَمْ .

2369. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Muhammed, a njemu Sufjan prenoseći od Amra, on od Ebu-Saliha Semmana, ovaj od Ebu-Hurejre, radijallahu anhu, da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, izjavio:
– Trojica su s kojima Allah neće razgovarati na Sudnjem danu i neće ih (blagonaklono) gledati, a

٢٣٦٩. حَدَّثَنَا عَبْدُ اللهِ بْنُ مُحَمَّدٍ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ عَنْ عَمْرٍو عَنْ أَبِي صَالِحٍ السَّمَّانِ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ ثَلَاثَةٌ لَا يُكَلِّمُهُمُ اللهُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ وَلَا يَنْظُرُ إِلَيْهِمْ رَجُلٌ حَلَفَ عَلَى سِلْعَةٍ لَقَدْ أَعْطَى بِهَا أَكْثَرَ مِمَّا أَعْطَى

to su: čovjek koji se lažno zaklinjao na robu da je za nju dao više od onoga što je stvarno dao; čovjek koji je učinio lažnu zakletvu, da bi s njom otco imovinu čovjeka muslimana i čovjek koji nije dao (žednom) višak vode. Allah će reći: "Sustežem ti danas Svoje dobročinstvo kao što si ti sustegao dobročinstvo koje nisi izradio svojom rukom."
Ali je rekao da je Sufjan prenosio više puta od Amra koji je čuo Ebu-Saliha da ovaj hadis veže za Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem.

وَهُوَ كَاذِبٌ وَرَجُلٌ حَلَفَ عَلَى يَمِينٍ كَاذِبَةٍ بَعْدَ الْعَصْرِ لِيَقْتَطِعَ بِهَا مَالَ رَجُلٍ مُسْلِمٍ وَرَجُلٌ مَنَعَ فَضْلَ مَاءٍ فَيَقُولُ اللهُ الْيَوْمَ أَمْنَعُكَ فَضْلِي كَمَا مَنَعْتَ فَضْلَ مَا لَمْ تَعْمَلْ يَدَاكَ قَالَ عَلِيٌّ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ غَيْرَ مَرَّةٍ عَنْ عَمْرٍو سَمِعَ أَبَا صَالِحٍ يَبْلُغُ بِهِ النَّبِيَّ ﷺ .

NIČIJE ZEMLJIŠTE PRIPADA SAMO ALLAHU I NJEGOVOM POSLANIKU, SALLALLAHU ALEJHI VE SELLEM

باب لا حِمَى إِلَّا لِلَّهِ وَلِرَسُولِهِ ﷺ

2370. PRIČAO NAM JE Jahja b. Bukejr, a njemu Lejs prenoseći od Junusa, on od Ibnu-Šihaba, ovaj od Abdullaha b. Abdullaha b. Utbe, a on od Ibnu-Abbasa, radijallahu anhuma, da je Sa'b b. Džessame rekao, da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, izjavio:
"Ničija zemlja pripada samo Allahu i Njegovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem."
A Ibnu-Šihab je rekao: "Preneseno nam je da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, uzeo u zaštitu Neki', a Omer zaštitio Seref i Rebezu.[1]

٢٣٧٠. حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ بُكَيْرٍ حَدَّثَنَا اللَّيْثُ عَنْ يُونُسَ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ عَنْ عُبَيْدِ اللهِ بْنِ عَبْدِ اللهِ بْنِ عُتْبَةَ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا أَنَّ الصَّعْبَ بْنَ جَثَّامَةَ قَالَ إِنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ قَالَ لَا حِمَى إِلَّا لِلَّهِ وَلِرَسُولِهِ وَقَالَ بَلَغَنَا أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ حَمَى النَّقِيعَ وَأَنَّ عُمَرَ حَمَى السَّرَفَ وَالرَّبَذَةَ .

NAPAJANJE SVIJETA I STOKE NA RIJEKAMA

باب شُرْبِ النَّاسِ وَالدَّوَابِّ مِنَ الْأَنْهَارِ

2371. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Jusuf, njega obavijestio Malik b. Enes prenoseći od Zejda b. Esleme, on od Ebu-Saliha Semmana, ovaj od Ebu-Hurejre, radijallahu anhu, da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
"Konj nekada čovjeku donosi nagradu, nekada mu

٢٣٧١. حَدَّثَنَا عَبْدُ اللهِ بْنُ يُوسُفَ أَخْبَرَنَا مَالِكُ بْنُ أَنَسٍ عَنْ زَيْدِ بْنِ أَسْلَمَ عَنْ أَبِي صَالِحٍ السَّمَّانِ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ أَنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ قَالَ الْخَيْلُ لِرَجُلٍ أَجْرٌ وَلِرَجُلٍ سِتْرٌ وَعَلَى رَجُلٍ

1 Neki', Seref i Rebeza su ničiji predjeli zemljišta nedaleko od Medine. Prvi je stavio pod zabranu Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, a druga dva Omer za opće državne potrebe na kojima je napasana državna stoka zaplijenjena u borbi s neprijateljem ili sakupljena od muslimana na ime zekata.

je zaštita, a nekada je grijeh. Što se tiče slučaja kada mu je nagrada, to je onda kada ga čovjek drži za Allahov put i napasa ga na svojoj livadi ili bašči, pa što god on popase na svom užetu na toj livadi ili bašči, čovjek ima za to nagradu. Ukoliko mu se uže prekine i on preskoči korak-dva (ili brežuljak-dva), njemu se za njegove stope i njegovu balegu računaju posebna dobra djela. Ako ga čovjek provede pokraj rijeke, pa se on iz nje napije, a on nije posebno namjeravao da ga napoji, njemu se i to računa dobrim djelom i za to će imati posebnu nagradu. Čovjek koji ga drži radi rada (da nije drugom potreban) i skromnosti, i nije zaboravio obavezu prema Allahu u njihovim vratovima (zekat) i njihovim leđima, on mu je tako zaštita (od siromaštva). Čovjek koji ga drži radi ponosa, licemjerstva i neprijateljstva protiv muslimana, on mu je zbog toga samo grijeh."

Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, upitan za magarca, odgovorio je:

– O tome mi nije ništa posebno objavljeno osim ovog općeg jedinstvenog ajeta. "Ko uradi koliko trun težine dobra, vidjet će ga, a ko uradi koliko trun zla, vidjet će ga."

وِزْرٌ فَأَمَّا الَّذِي لَهُ أَجْرٌ فَرَجُلٌ رَبَطَهَا فِي سَبِيلِ اللهِ فَأَطَالَ بِهَا فِي مَرْجٍ أَوْ رَوْضَةٍ فَمَا أَصَابَتْ فِي طِيَلِهَا ذَلِكَ مِنَ الْمَرْجِ أَوِ الرَّوْضَةِ كَانَتْ لَهُ حَسَنَاتٍ وَلَوْ أَنَّهُ انْقَطَعَ طِيَلُهَا فَاسْتَنَّتْ شَرَفًا أَوْ شَرَفَيْنِ كَانَتْ آثَارُهَا وَأَرْوَاثُهَا حَسَنَاتٍ لَهُ وَلَوْ أَنَّهَا مَرَّتْ بِنَهَرٍ فَشَرِبَتْ مِنْهُ وَلَمْ يُرِدْ أَنْ يَسْقِيَ كَانَ ذَلِكَ حَسَنَاتٍ لَهُ فَهِيَ لِذَلِكَ أَجْرٌ وَرَجُلٌ رَبَطَهَا تَغَنِّيًا وَتَعَفُّفًا ثُمَّ لَمْ يَنْسَ حَقَّ اللهِ فِي رِقَابِهَا وَلَا ظُهُورِهَا فَهِيَ لِذَلِكَ سِتْرٌ وَرَجُلٌ رَبَطَهَا فَخْرًا وَرِيَاءً وَنِوَاءً لِأَهْلِ الْإِسْلَامِ فَهِيَ عَلَى ذَلِكَ وِزْرٌ وَسُئِلَ رَسُولُ اللهِ ﷺ عَنِ الْحُمُرِ فَقَالَ مَا أُنْزِلَ عَلَيَّ فِيهَا شَيْءٌ إِلَّا هَذِهِ الْآيَةُ الْجَامِعَةُ الْفَاذَّةُ فَمَنْ يَعْمَلْ مِثْقَالَ ذَرَّةٍ خَيْرًا يَرَهُ وَمَنْ يَعْمَلْ مِثْقَالَ ذَرَّةٍ شَرًّا يَرَهُ .

2372. PRIČAO NAM JE Isma'il, a njemu Malik prenoseći od Rebija b. Ebu-Abdur-Rahmana, on od Jezida, oslobođenog roba Munbe'isa, ovaj od Zejda b. Halida Džuhenija, radijallahu anhu, koji je rekao:

– Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, došao je jedan čovjek i pitao ga za nađenu stvar, pa je on odgovorio:

"Zapamti njenu uzicu i njenu kesu (u kojoj je nađena), pa je obznanjuj godinu dana i ako dođe njen vlasnik (podaj mu je), inače je tvoja."

– A zalutalo (izgubljeno) bravče? – upita on.

– Ono je tvoje ili tvoga brata, ili vuka – odgovori on.

– A izgubljena deva? – upita čovjek.

٢٣٧٢ . حَدَّثَنَا إِسْمَاعِيلُ حَدَّثَنَا مَالِكٌ عَنْ رَبِيعَةَ ابْنِ أَبِي عَبْدِ الرَّحْمَنِ عَنْ يَزِيدَ مَوْلَى الْمُنْبَعِثِ عَنْ زَيْدِ بْنِ خَالِدٍ الْجُهَنِيِّ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ جَاءَ رَجُلٌ إِلَى رَسُولِ اللهِ ﷺ فَسَأَلَهُ عَنِ اللُّقَطَةِ فَقَالَ اعْرِفْ عِفَاصَهَا وَوِكَاءَهَا ثُمَّ عَرِّفْهَا سَنَةً فَإِنْ جَاءَ صَاحِبُهَا وَإِلَّا فَشَأْنَكَ بِهَا قَالَ فَضَالَّةُ الْغَنَمِ قَالَ هِيَ لَكَ أَوْ لِأَخِيكَ أَوْ لِلذِّئْبِ قَالَ فَضَالَّةُ الْإِبِلِ قَالَ مَا لَكَ وَلَهَا مَعَهَا سِقَاؤُهَا وَحِذَاؤُهَا تَرِدُ الْمَاءَ وَتَأْكُلُ الشَّجَرَ حَتَّى يَلْقَاهَا رَبُّهَا .

– Šta ti imaš s tim – rekao je Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem – ona ima svoj rezervoar (za vodu), svoje papke, dođe na vodu i jede (lišće) drveća dok je ne susretne njen gospodar.

PRODAVANJE DRVA I TRAVE (SIJENA)

باب بَيْعِ الْحَطَبِ والْكَلَإِ

2373. PRIČAO NAM JE Mu'alla b. Esed, njemu Vuhejb prenoseći od Hišama, on od svoga oca, ovaj od Zubejra b. Avvama, radijallahu anhu, da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Da neko od vas uzme uže, pa donese breme drva i proda, i Allah mu tim očuva njegov obraz, bolje je nego da prosi od svijeta, dalo mu se što ili ne dalo."

٢٣٧٣. حَدَّثَنَا مُعَلَّى بْنُ أَسَدٍ حَدَّثَنَا وُهَيْبٌ عَنْ هِشَامٍ عَنْ أَبِيهِ عَنِ الزُّبَيْرِ بْنِ الْعَوَّامِ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ لَأَنْ يَأْخُذَ أَحَدُكُمْ أَحْبُلًا فَيَأْخُذَ حُزْمَةً مِنْ حَطَبٍ فَيَبِيعَ فَيَكُفَّ اللهُ بِهِ وَجْهَهُ خَيْرٌ مِنْ أَنْ يَسْأَلَ النَّاسَ أُعْطِيَ أَمْ مُنِعَ.

2374. PRIČAO NAM JE Jahja b. Bukejr, a njemu Lejs prenoseći od Ukajla, on od Ibnu-Šihaba, ovaj od Ebu-Ubejda, oslobođenog roba Abdu-Rahmana b. Avfa, da je on čuo Ebu-Hurejru, radijallahu anhu, gdje kaže:
– Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao je:
"Da neko od vas uprti breme drva na svoja leđa, bolje mu je nego da traži pomoć od drugog, dao mu je on ili ne."

٢٣٧٤. حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ بُكَيْرٍ حَدَّثَنَا اللَّيْثُ عَنْ عُقَيْلٍ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ عَنْ أَبِي عُبَيْدٍ مَوْلَى عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ عَوْفٍ أَنَّهُ سَمِعَ أَبَا هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ يَقُولُ قَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ لَأَنْ يَحْتَطِبَ أَحَدُكُمْ حُزْمَةً عَلَى ظَهْرِهِ خَيْرٌ لَهُ مِنْ أَنْ يَسْأَلَ أَحَدًا فَيُعْطِيَهُ أَوْ يَمْنَعَهُ.

2375. PRIČAO NAM JE Ibrahim b. Musa, da ga je obavijestio Hišam, njega Ibni-Džurejdž, ovoga Ibn-Šihab prenoseći od Alija b. Husejna b. Alija, on od svoga oca Husejna b. Alija, a on od svoga oca Alije b. Ebu-Taliba, radijallahu anhu, koji je izjavio:
– Bio sam s Allahovim Poslanikom, sallallahu alejhi ve sellem, i dobio na Dan Bedra od ratne dobiti jednu staru devu. Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem – kaže Alija – dao mi je još jednu staru devu, pa sam ih jednog dana povalio pred vrata jednog ensarije i htio na njih natovariti rogozine da je prodam i time se pomognem za Fatiminu svadbu. Sa mnom je bio jedan kovač iz plemena Benu-Kajnuka', a u njegovoj kući pio je

٢٣٧٥. حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ مُوسَى أَخْبَرَنَا هِشَامٌ أَنَّ ابْنَ جُرَيْجٍ أَخْبَرَهُمْ قَالَ أَخْبَرَنِي ابْنُ شِهَابٍ عَنْ عَلِيِّ بْنِ حُسَيْنِ بْنِ عَلِيٍّ عَنْ أَبِيهِ حُسَيْنِ بْنِ عَلِيٍّ عَنْ عَلِيِّ بْنِ أَبِي طَالِبٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمْ أَنَّهُ قَالَ أَصَبْتُ شَارِفًا مَعَ رَسُولِ اللهِ ﷺ فِي مَغْنَمٍ يَوْمَ بَدْرٍ قَالَ وَأَعْطَانِي رَسُولُ اللهِ ﷺ شَارِفًا أُخْرَى فَأَنَخْتُهُمَا يَوْمًا عِنْدَ بَابِ رَجُلٍ مِنَ الْأَنْصَارِ وَأَنَا أُرِيدُ أَنْ أَحْمِلَ عَلَيْهِمَا إِذْخِرًا لِأَبِيعَهُ وَمَعِي صَائِغٌ مِنْ بَنِي قَيْنُقَاعَ فَأَسْتَعِينَ بِهِ عَلَى

Hamza b. Abdul-Muttalib s jednom pjevačicom, koja mu je rekla: "Hamza, gle, debelih deva!" Tada je Hamza na njih jurnuo sa sabljom, posjekao im grbe, prorezao njihove slabine i izvalio im crne džigerice.

– I grbe?, upitao sam Ibni-Šihaba, a on reče: "Prorezao im je obadvjema grbe i odnio ih."

– Alija je kazao: "Gledao sam taj prizor koji me je zaprepastio, pa sam otišao Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem. Kod njega bijaše Zejd b. Haris. Ja sam ga obavijestio o gornjem slučaju. On je tada izašao sa Zejdom, a s njim sam krenuo i ja. Potom je ušao Hamzi i rasrdio se na njega, a Hamza podiže svoj pogled (glavu) i reče: 'Pa vi ste samo robovi mojih predа?' Tada se Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, vratio idući natraške, sve dok nije od njih izašao, a to je bilo prije zabrane (uživanja) vina (alkohola)."[1]

وَلِيمَةِ فَاطِمَةَ وَحَمْزَةُ بْنُ عَبْدِ الْمُطَّلِبِ يَشْرَبُ فِي ذَلِكَ الْبَيْتِ مَعَهُ قَيْنَةٌ فَقَالَتْ أَلَا يَا حَمْزُ لِلشُّرُفِ النِّوَاءِ فَثَارَ إِلَيْهِمَا حَمْزَةُ بِالسَّيْفِ فَجَبَّ أَسْنِمَتَهُمَا وَبَقَرَ خَوَاصِرَهُمَا ثُمَّ أَخَذَ مِنْ أَكْبَادِهِمَا قُلْتُ لِابْنِ شِهَابٍ وَمِنَ السَّنَامِ قَالَ قَدْ جَبَّ أَسْنِمَتَهُمَا فَذَهَبَ بِهَا قَالَ ابْنُ شِهَابٍ قَالَ عَلِيٌّ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ فَنَظَرْتُ إِلَى مَنْظَرٍ أَفْظَعَنِي فَأَتَيْتُ نَبِيَّ اللهِ ﷺ وَعِنْدَهُ زَيْدُ بْنُ حَارِثَةَ فَأَخْبَرْتُهُ الْخَبَرَ فَخَرَجَ وَمَعَهُ زَيْدٌ فَانْطَلَقْتُ مَعَهُ فَدَخَلَ عَلَى حَمْزَةَ فَتَغَيَّظَ عَلَيْهِ فَرَفَعَ حَمْزَةُ بَصَرَهُ وَقَالَ هَلْ أَنْتُمْ إِلَّا عَبِيدٌ لِآبَائِي فَرَجَعَ رَسُولُ اللهِ ﷺ يُقَهْقِرُ حَتَّى خَرَجَ عَنْهُمْ وَذَلِكَ قَبْلَ تَحْرِيمِ الْخَمْرِ .

O PARCELAMA

باب القطائع

2376. PRIČAO NAM JE Sulejman b. Harb, njemu Hammad prenoseći od Jahjaa b. Seida, koji je kazao:

– Čuo sam Enesa, radijallahu anhu, da je rekao: "Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, htio je rasparčati (razdijeliti) Bahrejn."

– Da dodijeliš parcele i našoj braći muhadžirima kao što ćeš dodijeliti i nama! – rekli su ensarije.

– Vidjet ćete poslije mene, rekao je on, sebičnost, pa se strpite dok se ne sastanete sa mnom![2]

٢٣٧٦. حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ حَرْبٍ حَدَّثَنَا حَمَّادُ ابْنُ زَيْدٍ عَنْ يَحْيَى بْنِ سَعِيدٍ قَالَ سَمِعْتُ أَنَسًا رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ أَرَادَ النَّبِيُّ ﷺ أَنْ يُقْطِعَ مِنَ الْبَحْرَيْنِ فَقَالَتِ الْأَنْصَارُ حَتَّى تُقْطِعَ لِإِخْوَانِنَا مِنَ الْمُهَاجِرِينَ مِثْلَ الَّذِي تُقْطِعُ لَنَا قَالَ سَتَرَوْنَ بَعْدِي أَثَرَةً فَاصْبِرُوا حَتَّى تَلْقَوْنِي .

1 Iz hadisa može se zaključiti:
– svadbeno veselje je sunnet;
– pjevati i slušati pristojne pjesme nije zabranjeno;
– dozvoljeno je koristiti uslugu drugog uz isplatu pravedne nagrade;
– starješina i službenik razgovora sa strankama dostojanstveno i pristojno odjeven;
– Hamzin ispad bio je jedan od povoda zabrane pijenja alkohola;
– oštećeni se može odreći svoga zakonskog prava na obeštećenje.

2 Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, ponudio je obradive parcele u osvojenom Bahrejnu ensarijama, jer su se oni pretežno bavili zemljoradnjom i u to bili upućeni. Zemlja, dakle, pripada prvenstveno zemljoradniku. Svaka grana privredne djelatnosti najprikladnija je onima koji se njom bave.

PROPISIVANJE (DODJELJIVANJE) PARCELA (ZEMLJE)

باب كتابة القطائع

2377. Lejs je prenio od Jahjaa b. Seida, on od Enesa, radijallahu anhu, da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, pozvao ensarije da im dodijeli zemljišta u Bahrejnu.
– Allahov Poslaniče, rekli su oni, ako to činiš, onda to isto propiši i našoj braći Kurejšijama!, a Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, nije imao više. On reče: "Vidjet ćete poslije mene sebičnost, pa strpite se dok se ne susretnete sa mnom (na Sudnjem danu)!"

٢٣٧٧. وَقَالَ اللَّيْثُ عَنْ يَحْيَى بْنِ سَعِيدٍ عَنْ أَنَسٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ دَعَا النَّبِيُّ ﷺ الْأَنْصَارَ لِيُقْطِعَ لَهُمْ بِالْبَحْرَيْنِ فَقَالُوا يَا رَسُولَ اللهِ إِنْ فَعَلْتَ فَاكْتُبْ لِإِخْوَانِنَا مِنْ قُرَيْشٍ بِمِثْلِهَا فَلَمْ يَكُنْ ذَلِكَ عِنْدَ النَّبِيِّ ﷺ فَقَالَ إِنَّكُمْ سَتَرَوْنَ بَعْدِي أَثَرَةً فَاصْبِرُوا حَتَّى تَلْقَوْنِي .

MUŽENJE DEVE KOD VODE

باب حلب الإبل على الماء

2378. PRIČAO NAM JE Ibrahim b. Munzir, njemu Muhammed b. Fulejh, a ovome njegov otac prenoseći od Hilala b. Alija, on od Abdur-Rahmana b. Ebu-Amre, ovaj od Ebu-Hurejre, radijallahu anhu, da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
"Devino je pravo da bude mužena kod vode."

٢٣٧٨. حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ الْمُنْذِرِ حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ فُلَيْحٍ قَالَ حَدَّثَنِي أَبِي عَنْ هِلَالِ بْنِ عَلِيٍّ عَنْ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ أَبِي عَمْرَةَ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ مِنْ حَقِّ الْإِبِلِ أَنْ تُحْلَبَ عَلَى الْمَاءِ .

ČOVJEK IMA PRAVO PROLAZA U BAŠČU ILI PALMOVIK I PRAVO REDA (U ISKORIŠTAVANJU VODE)

بَاب الرَّجُلِ يَكُونُ لَهُ ممرٌّ أَوْ شِرْبٌ فِي حَائِطٍ أَوْ فِي نَخْلٍ

Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao je: "Ko je prodao palme pošto su se otrijebile (oplodile), njihov plod pripada prodavaocu i prodavalac ima pravo prolaza i natapanja sve dok ga ne ubere, a to ima i vlasnik poklonjenih palmi."

قَالَ النَّبِيُّ ﷺ مَنْ بَاعَ نَخْلًا بَعْدَ أَنْ تُؤَبَّرَ فَثَمَرَتُهَا لِلْبَائِعِ فَلِلْبَائِعِ الْمَمَرُّ وَالسَّقْيُ حَتَّى يَرْفَعَ وَكَذَلِكَ رَبُّ الْعَرِيَّةِ .

2379. OBAVIJESTIO NAS JE Abdullah b. Jusuf, da mu je pričao Lejs, ovome Ibnu-Šihab, prenoseći od Salima b. Abdullaha, on od svoga oca, radijallahu anhu, koji je kazao:
– Čuo sam Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, kako govori: "Ko kupi palmu pošto se otrijebila, njen plod pripada prodavaocu, osim ako kupac ne uvjetuje što drugo. Ko kupi roba i on bude imao imovine, njegova imovina pripada onom koji ga je prodao, osim da kupac uvjetuje što drugo."
Ovo o robu preneseno je još od Malika, koji je prenio od Nafija, ovaj od Ibnu-Omera, a on od Omera.

٢٣٧٩. أَخْبَرَنَا عَبْدُ اللهِ بْنُ يُوسُفَ حَدَّثَنَا اللَّيْثُ حَدَّثَنِي ابْنُ شِهَابٍ عَنْ سَالِمِ بْنِ عَبْدِ اللهِ عَنْ أَبِيهِ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ سَمِعْتُ رَسُولَ اللهِ ﷺ يَقُولُ مَنِ ابْتَاعَ نَخْلًا بَعْدَ أَنْ تُؤَبَّرَ فَثَمَرَتُهَا لِلْبَائِعِ إِلَّا أَنْ يَشْتَرِطَ الْمُبْتَاعُ وَمَنِ ابْتَاعَ عَبْدًا وَلَهُ مَالٌ فَمَالُهُ لِلَّذِي بَاعَهُ إِلَّا أَنْ يَشْتَرِطَ الْمُبْتَاعُ وَعَنْ مَالِكٍ عَنْ نَافِعٍ عَنِ ابْنِ عُمَرَ عَنْ عُمَرَ فِي الْعَبْدِ .

2380. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Jusuf, njemu Sufjan, prenoseći od Jahjaa b. Seida, on od Nafija, ovaj od Ibnu-Omera, a on od Zejda b. Sabita, radijallahu anhu, koji je rekao:
"Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, dozvolio je da se proda plod samo nekoliko poklonjenih palmi (u palmoviku) uz procjenu (i zamjenu) za suhe datule."

٢٣٨٠. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ يُوسُفَ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ عَنْ يَحْيَى بْنِ سَعِيدٍ عَنْ نَافِعٍ عَنِ ابْنِ عُمَرَ عَنْ زَيْدِ بْنِ ثَابِتٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمْ قَالَ رَخَّصَ النَّبِيُّ ﷺ أَنْ تُبَاعَ الْعَرَايَا بِخَرْصِهَا تَمْرًا .

2381. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Muhammed, njemu Ibn-Ujejne, prenoseći od Ibn-Džurejdža, on od Ataa koji je čuo Džabira b. Abdullaha, radijallahu anhuma:
"Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, zabranio je: kupoprodaju putem opipa (robe), zamjenjivanje žita u klasu za suho, zamjenjivanje suhog grožđa

٢٣٨١. حَدَّثَنَا عَبْدُ اللهِ بْنُ مُحَمَّدٍ حَدَّثَنَا ابْنُ عُيَيْنَةَ عَنِ ابْنِ جُرَيْجٍ عَنْ عَطَاءٍ سَمِعَ جَابِرَ بْنَ عَبْدِ اللهِ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا نَهَى النَّبِيُّ ﷺ عَنِ الْمُخَابَرَةِ وَالْمُحَاقَلَةِ وَعَنِ الْمُزَابَنَةِ وَعَنْ بَيْعِ الثَّمَرِ حَتَّى يَبْدُوَ صَلَاحُهَا وَأَنْ لَا تُبَاعَ إِلَّا بِالدِّينَارِ وَالدِّرْهَمِ إِلَّا الْعَرَايَا .

za ono na lozi i prodaju ploda sve dok ne sazrije i da se vrši kupoprodaja samo za dinar i dirhem osim kupoprodaje ploda nekoliko poklonjenih palmi.

٢٣٨٢. حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ قَزَعَةَ أَخْبَرَنَا مَالِكٌ عَنْ دَاوُدَ بْنِ حُصَيْنٍ عَنْ أَبِي سُفْيَانَ مَوْلَى ابْنِ أَبِي أَحْمَدَ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ رَخَّصَ النَّبِيُّ ﷺ فِي بَيْعِ الْعَرَايَا بِخَرْصِهَا مِنَ التَّمْرِ فِيمَا دُونَ خَمْسَةِ أَوْسُقٍ أَوْ فِي خَمْسَةِ أَوْسُقٍ شَكَّ دَاوُدُ فِي ذَلِكَ .

2382. PRIČAO NAM JE Jahja b. Kaze‘, da ga je obavijestio Malik prenoseći od Davuda b. Husajna, on od Ebu-Sufjana, oslobođenog roba Ibn-Ebu-Ahmeda, ovaj od Ebu-Hurejre, radijallahu anhu, koji je rekao:
"Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, dozvolio je u kupoprodaji (i poklonu) ploda nekoliko poklonjenih palmi da se procijene (i zamijene) za suhe datule ispod pet veskova ili pet veskova; sumnjao je Davud u to (kako je tačno rečeno)."

٢٣٨٣-٢٣٨٤. حَدَّثَنَا زَكَرِيَّاءُ بْنُ يَحْيَى أَخْبَرَنَا أَبُو أُسَامَةَ قَالَ أَخْبَرَنِي الْوَلِيدُ بْنُ كَثِيرٍ قَالَ أَخْبَرَنِي بُشَيْرُ بْنُ يَسَارٍ مَوْلَى بَنِي حَارِثَةَ أَنَّ رَافِعَ بْنَ خَدِيجٍ وَسَهْلَ بْنَ أَبِي حَثْمَةَ حَدَّثَاهُ أَنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ نَهَى عَنِ الْمُزَابَنَةِ بَيْعِ الثَّمَرِ بِالتَّمْرِ إِلَّا أَصْحَابَ الْعَرَايَا فَإِنَّهُ أَذِنَ لَهُمْ قَالَ أَبُو عَبْدِ اللهِ وَقَالَ ابْنُ إِسْحَاقَ حَدَّثَنِي بُشَيْرٌ مِثْلَهُ .

2383, 2384. PRIČAO NAM JE Zekerija b. Jahja, da ga je obavijestio Ebu-Usame, njega Velid b. Kesir, a ovoga Bušejr b. Jesar, oslobođeni rob Beni-Harise, da su mu Rafi‘ b. Hadidž i Sehl b. Ebu-Hasme pričali da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, zabranio *muzabenu,* tj. zamjenjivanje sirovog ploda palme za suhe datule, izuzimajući vlasnike kupljenog (ili poklonjenog) ploda nekoliko palmi. Njima je to on dozvolio.
Ebu-Abdullah (Buharija) je rekao:
– Ibnu-Ishak je kazao: "Ovo isto prenio mi je Bušejr."

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

U ime Allaha, Svemilosnog, Samilosnog!

كِتَابُ فِي الاِسْتِقْرَاضِ وَأَدَاءِ الدُّيُونِ وَالْحَجْرِ وَالتَّفْلِيسِ

ZAJAM, OTPLATA DUGOVA, KURATELA (OGRANIČENJE) I STEČAJ

KO KUPI NEŠTO NA KREDIT, A ZA TO NEMA NOVACA ILI IH NEMA KOD SEBE

باب مَنْ اشْتَرَى بِالدَّيْنِ وَلَيْسَ عِنْدَهُ ثَمَنُهُ أَوْ لَيْسَ بِحَضْرَتِهِ

2385. PRIČAO NAM JE Muhammed, da ga je obavijestio Džerir, prenoseći od Mugire, on od Ša'bija, ovaj od Džabira b. Abdullaha, radijallahu anhuma, koji je rekao:

– Ratovao sam zajedno s Vjerovjesnikom, sallallahu alejhi ve sellem, pa mi reče:

– Šta misliš, hoćeš li mi prodati svoga devca?

– Hoću – rekao sam, i prodao sam mu ga. Kada sam stigao u Medinu, poranio sam sutradan zbog onog devca i on mi je dao njegovu novčanu vrijednost.

٢٣٨٥. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ يُوسُفَ أَخْبَرَنَا جَرِيرٌ عَنْ الْمُغِيرَةِ عَنْ الشَّعْبِيِّ عَنْ جَابِرِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا قَالَ غَزَوْتُ مَعَ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ كَيْفَ تَرَى بَعِيرَكَ أَتَبِيعُنِيهِ قُلْتُ نَعَمْ فَبِعْتُهُ إِيَّاهُ فَلَمَّا قَدِمَ الْمَدِينَةَ غَدَوْتُ إِلَيْهِ بِالْبَعِيرِ فَأَعْطَانِي ثَمَنَهُ .

2386. PRIČAO NAM JE Mu'alla b. Esed, njemu Abdul-Vahid, a ovome A'meš, rekavši:

– Razgovarali smo kod Ibrahima o zalogu u nedostatku novca, pa on reče: "Prenio mi je Esved od Aiše, radijallahu anha, da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, kupio od jednog Jevreja nešto hrane do određenog roka, a ostavio mu u zalog željezni pancir."

٢٣٨٦. حَدَّثَنَا مُعَلَّى بْنُ أَسَدٍ حَدَّثَنَا عَبْدُ الْوَاحِدِ حَدَّثَنَا الأَعْمَشُ قَالَ تَذَاكَرْنَا عِنْدَ إِبْرَاهِيمَ الرَّهْنَ فِي السَّلَمِ فَقَالَ حَدَّثَنِي الأَسْوَدُ عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ اشْتَرَى طَعَامًا مِنْ يَهُودِيٍّ إِلَى أَجَلٍ وَرَهَنَهُ دِرْعًا مِنْ حَدِيدٍ .

O ONOM KO JE UZEO IMETKE SVIJETA, NAMJERAVAJUĆI DA IH PLATI ILI DA IH UNIŠTI

باب مَنْ أخذ أمْوال النّاس يُرِيدُ أداءها أوْ إتْلافها

2387. PRIČAO NAM JE Abdul-Aziz b. Abdullah Uvejsi, a njemu Sulejman b. Bilal prenoseći od Sevra b. Zejda, on od Ebul-Gajsa, ovaj od Ebu-Hurejre, radijallahu anhu, da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
"Ko uzme dobra svijeta, namjeravajući da ih plati, Allah će ga pomoći da to plati, a ko uzme, namjeravajući da ih uništi, Allah će uništiti njega."

٢٣٨٧. حَدَّثَنَا عَبْدُ الْعَزِيزِ بْنُ عَبْدِ اللهِ الأُوَيْسِيُّ حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ بِلَالٍ عَنْ ثَوْرِ بْنِ زَيْدٍ عَنْ أَبِي الْغَيْثِ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ مَنْ أَخَذَ أَمْوَالَ النَّاسِ يُرِيدُ أَدَاءَهَا أَدَّى اللهُ عَنْهُ وَمَنْ أَخَذَ يُرِيدُ إِتْلَافَهَا أَتْلَفَهُ اللهُ .

ISPLATA DUGA

باب أداء الدَّيْن

Uzvišeni Allah je rekao: "Allah vam naređuje da povjerene vam stvari dajete onome kome pripadaju, a kada svijetu sudite, da sudite pravedno. Divno je ovo čim vas Allah savjetuje. Allah sve čuje i vidi."

وَقَوْلِ اللهِ تَعَالَى ﴿إِنَّ اللهَ يَأْمُرُكُمْ أَنْ تُؤَدُّوا الأَمَانَاتِ إِلَى أَهْلِهَا وَإِذَا حَكَمْتُمْ بَيْنَ النَّاسِ أَنْ تَحْكُمُوا بِالْعَدْلِ إِنَّ اللهَ نِعِمَّا يَعِظُكُمْ بِهِ إِنَّ اللهَ كَانَ سَمِيعًا بَصِيرًا﴾ .

2388. PRIČAO NAM JE Ahmed b. Junus, njemu Ebu-Šihab prenoseći od A'meša, on od Zejda b. Vehba, ovaj od Ebu-Zerraa, radijallahu anhu, koji je rekao:
– Bio sam s Vjerovjesnikom, sallallahu alejhi ve sellem, i kada je ugledao, mišljaše on na Uhud, reče:
"Ne bih volio da mi se on pretvori u zlato i kod mene se od toga zadrži ijedan dinar više od tri dana, osim dinara s kojim bih iščekivao plaćanje duga." I još je rekao: "Oni bogati bit će neznatni (s nagradom) osim onog koji dijeli ovako i ovako – i Ebu-Šihab pokaza ispred sebe, na svoju desnu i svoju lijevu stranu, a malo ih je takvih."
– Budi na svom mjestu! – rekao je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem – i malo se udalji.

٢٣٨٨. حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ يُونُسَ حَدَّثَنَا أَبُو شِهَابٍ عَنِ الأَعْمَشِ عَنْ زَيْدِ بْنِ وَهْبٍ عَنْ أَبِي ذَرٍّ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ كُنْتُ مَعَ النَّبِيِّ ﷺ فَلَمَّا أَبْصَرَ يَعْنِي أُحُدًا قَالَ مَا أُحِبُّ أَنَّهُ تَحَوَّلَ لِي ذَهَبًا يَمْكُثُ عِنْدِي مِنْهُ دِينَارٌ فَوْقَ ثَلَاثٍ إِلَّا دِينَارًا أُرْصِدُهُ لِدَيْنٍ ثُمَّ قَالَ إِنَّ الأَكْثَرِينَ هُمُ الأَقَلُّونَ إِلَّا مَنْ قَالَ بِالْمَالِ هَكَذَا وَهَكَذَا وَأَشَارَ أَبُو شِهَابٍ بَيْنَ يَدَيْهِ وَعَنْ يَمِينِهِ وَعَنْ شِمَالِهِ وَقَلِيلٌ مَا هُمْ وَقَالَ مَكَانَكَ وَتَقَدَّمَ غَيْرَ بَعِيدٍ فَسَمِعْتُ صَوْتًا فَأَرَدْتُ أَنْ آتِيَهُ ثُمَّ ذَكَرْتُ قَوْلَهُ مَكَانَكَ حَتَّى آتِيَكَ فَلَمَّا جَاءَ قُلْتُ يَا رَسُولَ اللهِ الَّذِي سَمِعْتُ أَوْ

قَالَ الصَّوْتُ الَّذِي سَمِعْتُ قَالَ وَهَلْ سَمِعْتَ قُلْتُ نَعَمْ قَالَ أَتَانِي جِبْرِيلُ عَلَيْهِ السَّلَام فَقَالَ مَنْ مَاتَ مِنْ أُمَّتِكَ لَا يُشْرِكُ بِاللهِ شَيْئًا دَخَلَ الْجَنَّةَ قُلْتُ وَإِنْ فَعَلَ كَذَا وَكَذَا قَالَ نَعَمْ .

Tada sam čuo jedan glas i htio do njega da odem, ali sam se sjetio njegovih riječi: "Budi na svom mjestu, dok ti ja ne dođem!"
Kada je došao, rekao sam: "Allahov Poslaniče, sallallahu alejhi ve sellem, što sam čuo, ili je rekao, kakav je ono glas koji sam čuo?"
– A jesi li čuo? – upitao je on.
– Da – rekao sam.
– Došao mi je Džibril, alejhis-selam – rekao je on – i kazao: "Ko umre od tvojih sljedbenika, a nije Allahu nikog pridruživao, ući će u Džennet."
– I ako bude radio to i to? – upitao sam.
– Da – reče on.

٢٣٨٩. حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ شَبِيبِ بْنِ سَعِيدٍ حَدَّثَنَا أَبِي عَنْ يُونُسَ قَالَ ابْنُ شِهَابٍ حَدَّثَنِي عُبَيْدُ اللهِ بْنُ عَبْدِ اللهِ بْنِ عُتْبَةَ قَالَ قَالَ أَبُو هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ لَوْ كَانَ لِي مِثْلُ أُحُدٍ ذَهَبًا مَا يَسُرُّنِي أَنْ لَا يَمُرَّ عَلَيَّ ثَلَاثٌ وَعِنْدِي مِنْهُ شَيْءٌ إِلَّا شَيْءٌ أُرْصِدُهُ لِدَيْنٍ رَوَاهُ صَالِحٌ وَعُقَيْلٌ عَنِ الزُّهْرِيِّ .

2389. PRIČAO NAM JE Ahmed b. Šebib b. Seid, njemu njegov otac prenoseći od Junusa, da je Ibnu-Šihab rekao, da mu je Ubejdullah b. Utbe rekao:
– Ebu-Hurejra, radijallahu anhu, rekao je: "Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, izjavio je: "Kada bih imao zlata kao (brdo) Uhud, ne bih želio da mi prođu tri dana, a da kod mene od toga bude išta ostalo osim što bih pripremio za isplatu duga." Ovo su prenijeli još Salih i Ukajl od Zuhrija.[1]

---

1 Iz navedenih hadisa zaključuje se:
– za isplatu duga treba se maksimalno zalagati i svoju imovinu što više trošiti u dobrotvorne svrhe;
– dug je zao drug, treba ga se kloniti i nastojati ga što prije isplatiti. Abdullah b. Mes'ud prenosi hadis: "Poginulom na Allahovom putu opraštaju se svi grijesi osim tuđeg duga i povjerenog mu dobra. Najveći grijeh je uništiti tuđu stvar povjerenu na čuvanje. Takvom će se na Sudnjem danu reći: "Vrati tom i tom njegovu imovinu!"
– Kako – upitat će on – kada sam davno otišao sa zemlje?
– Pokazat ćemo ti – odgovorit će mu se.
Tada će mu se pokazati taj predmet u dubinama Džehennema i reći: "Siđi i donesi ga!" On će sići, natovariti ga na svoja leđa i na domak izlaza on će pasti na isto mjesto gdje je i bio. On će opet sići i pošto ga skoro iznese, on će opet pasti u dubine Džehennema. Tako će se mukotrpni posao uzaludno obnavljati u beskonačnost."

POZAJMLJIVANJE DEVA

باب اسْتِقْرَاضِ الإِبِلِ

2390. PRIČAO NAM JE Ebu-Velid, njemu Šu‘be, a ovoga obavijestio Seleme b. Kuhejl, koji je rekao: – Čuo sam Ebu-Selemu kako u našoj kući prenosi od Ebu-Hurejre, radijallahu anhu, da je jedan čovjek tražio naplatu duga od Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, i bio prema njemu grub, pa su njegovi ashabi htjeli da intervenišu, ali im on reče: “Pustite ga! Ko ima neko svoje potraživanje, ima i riječ. Kupite mu devu i podajte mu je!”
– Imamo samo po godinama stariju od njegove – rekli su oni.
– Kupite je i podajte mu je! – rekao je – jer od vas je najbolji onaj koji najbolje isplaćuje dug.

٢٣٩٠. حَدَّثَنَا أَبُو الْوَلِيدِ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ أَخْبَرَنَا سَلَمَةُ بْنُ كُهَيْلٍ قَالَ سَمِعْتُ أَبَا سَلَمَةَ بِمِنًى يُحَدِّثُ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ أَنَّ رَجُلًا تَقَاضَى رَسُولَ اللهِ ﷺ فَأَغْلَظَ لَهُ فَهَمَّ بِهِ أَصْحَابُهُ فَقَالَ دَعُوهُ فَإِنَّ لِصَاحِبِ الْحَقِّ مَقَالًا وَاشْتَرُوا لَهُ بَعِيرًا فَأَعْطُوهُ إِيَّاهُ وَقَالُوا لَا نَجِدُ إِلَّا أَفْضَلَ مِنْ سِنِّهِ قَالَ اشْتَرُوهُ فَأَعْطُوهُ إِيَّاهُ فَإِنَّ خَيْرَكُمْ أَحْسَنُكُمْ قَضَاءً.

POTRAŽIVANJE ISPLATE NA LIJEP NAČIN

باب حُسْنِ التَّقَاضِي

2391. PRIČAO NAM JE Muslim, njemu Šu‘be prenoseći od Abdul-Melika, on od Rib‘ija, ovaj od Huzejfe, radijallahu anhu, koji je rekao:
– Čuo sam Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, kako kaže:
“Umro je jedan čovjek, pa je pitan (šta je uradio)?”
– Prodavao sam svijetu (robu). Od bogatog sam naplaćivao na lijep način, a siromašnom snižavao cijenu, pa su mi se oprostili grijesi (učinjeni prema Allahu).
Ibnu-Mes‘ud je rekao: “Čuo sam ovaj hadis neposredno od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem.”

٢٣٩١. حَدَّثَنَا مُسْلِمٌ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ عَنْ عَبْدِ الْمَلِكِ عَنْ رِبْعِيٍّ عَنْ حُذَيْفَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ سَمِعْتُ النَّبِيَّ ﷺ يَقُولُ مَاتَ رَجُلٌ فَقِيلَ لَهُ قَالَ كُنْتُ أُبَايِعُ النَّاسَ فَأَتَجَوَّزُ عَنِ الْمُوسِرِ وَأُخَفِّفُ عَنِ الْمُعْسِرِ فَغُفِرَ لَهُ قَالَ أَبُو مَسْعُودٍ سَمِعْتُهُ مِنَ النَّبِيِّ ﷺ.

DA LI ĆE SE DATI (DEVA) STARIJA OD ONE POZAJMLJENE

باب هل يُعطى أكبر من سنه

2392. PRIČAO NAM JE Museddcd prenoseći od Jahjaa, on od Sufjana, kome je Seleme b. Kuhejl prenio od Ebu-Hurejre, radijallahu anhu, da je jedan čovjek došao Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, da naplati od njega devu, pa je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Podajte mu je!"
– Imamo po godinama stariju i vredniju od njegove – rekli su oni.
Potom je čovjek rekao: "Isplati mi, Allah isplatio tebi!"
Tada je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, kazao: "Podajte mu je, jer je od svijeta najbolji onaj koji najbolje plaća dug."

٢٣٩٢. حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ عَنْ يَحْيَى عَنْ سُفْيَانَ قَالَ حَدَّثَنِي سَلَمَةُ بْنُ كُهَيْلٍ عَنْ أَبِي سَلَمَةَ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ أَنَّ رَجُلًا أَتَى النَّبِيَّ ﷺ يَتَقَاضَاهُ بَعِيرًا فَقَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ أَعْطُوهُ فَقَالُوا مَا نَجِدُ إِلَّا سِنًّا أَفْضَلَ مِنْ سِنِّهِ فَقَالَ الرَّجُلُ أَوْفَيْتَنِي أَوْفَاكَ اللهُ فَقَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ أَعْطُوهُ فَإِنَّ مِنْ خِيَارِ النَّاسِ أَحْسَنَهُمْ قَضَاءً .

LIJEPO ISPLAĆIVANJE DUGA

باب حُسْنِ القضاء

2393. PRIČAO NAM JE Ebu-Nu'ajm, njemu Sufjan prenoseći od Seleme, on od Ebu-Seleme, ovaj od Ebu-Hurejre, radijallahu anhu, koji je rekao:
– Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, bio je dužan jednom čovjeku jednu mladu devu i on je došao da se s njim obračuna, pa je Alejhisselam rekao: "Podajte mu je!"
Oni su tražili devu njenih godina i nisu mu pronašli nego nešto stariju.
– Podajte mu je! – rekao je on.
Tada je čovjek kazao: "Isplati mi, Allah tebi isplatio!"
Potom je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Najbolji od vas je onaj koji najljepše isplaćuje dug."

٢٣٩٣. حَدَّثَنَا أَبُو نُعَيْمٍ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ عَنْ سَلَمَةَ عَنْ أَبِي سَلَمَةَ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ كَانَ لِرَجُلٍ عَلَى النَّبِيِّ ﷺ سِنٌّ مِنَ الإِبِلِ فَجَاءَهُ يَتَقَاضَاهُ فَقَالَ ﷺ أَعْطُوهُ فَطَلَبُوا سِنَّهُ فَلَمْ يَجِدُوا لَهُ إِلَّا سِنًّا فَوْقَهَا فَقَالَ أَعْطُوهُ فَقَالَ أَوْفَيْتَنِي وَفَّى اللهُ بِكَ قَالَ النَّبِيُّ ﷺ إِنَّ خِيَارَكُمْ أَحْسَنُكُمْ قَضَاءً .

2394. PRIČAO NAM JE Hallad b. Jahja, njemu Mis'ar, a ovome Muharib b. Disar prenoseći od Džabira b. Abdullaha, radijallahu anhuma, koji je rekao:
– Došao sam Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, dok je bio u džamiji, mislim – kaže Mis'ar – da je rekao, ujutro.
– Klanjaj dva rekata! – rekao je on. Ja sam imao od njega (naplatiti) dug, pa mi ga je isplatio lijepo i dao mi i više.

٢٣٩٤. حَدَّثَنَا خَلَّادُ بْنُ يَحْيَى حَدَّثَنَا مِسْعَرٌ حَدَّثَنَا مُحَارِبُ بْنُ دِثَارٍ عَنْ جَابِرِ بْنِ عَبْدِ اللهِ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا قَالَ أَتَيْتُ النَّبِيَّ ﷺ وَهُوَ فِي الْمَسْجِدِ قَالَ مِسْعَرٌ أُرَاهُ قَالَ ضُحًى فَقَالَ صَلِّ رَكْعَتَيْنِ وَكَانَ لِي عَلَيْهِ دَيْنٌ فَقَضَانِي وَزَادَنِي .

DOZVOLJENO JE DA DUŽNIK NASTOJI ISPLATITI ISPOD VJEROVNIKOVOG POTRAŽIVANJA ILI DA MU GA ON OPROSTI

باب إِذَا قَضَى دُونَ حَقِّهِ أَوْ حَلَّلَهُ فَهُوَ جَائِزٌ

2395. PRIČAO NAM JE Abdan, da ga je obavijestio Abdullah prenoseći od Junusa, on od Zuhrija, koji je kazao:
– Pričao mi je Ibn-Ka'b b. Malik, da ga je obavijestio Džabir b. Abdullah, radijallahu anhuma, da je njegov otac na Dan Uhuda poginuo kao šehid, a na njemu je bio dug. Vjerovnici su bili uporni u svojim pravima. Tada sam otišao Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, i on ih je pitao da prime datule moje bašče i oslobode moga oca. Oni to nisu htjeli, pa im Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, nije ni dao moje bašče.
– Dat ćemo ti sutra ujutro – rekao je on.
Sutradan kada je svanulo, došao nam je, obišao palmovik i blagoslovio njegov plod za napredak. Poslije sam ih pobrao, isplatio im i nama je još ostalo nešto od njenih datula.

٢٣٩٥. حَدَّثَنَا عَبْدَانُ أَخْبَرَنَا عَبْدُ اللهِ أَخْبَرَنَا يُونُسُ عَنْ الزُّهْرِيِّ قَالَ حَدَّثَنِي ابْنُ كَعْبِ بْنِ مَالِكٍ أَنَّ جَابِرَ بْنَ عَبْدِ اللهِ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا أَخْبَرَهُ أَنَّ أَبَاهُ قُتِلَ يَوْمَ أُحُدٍ شَهِيدًا وَعَلَيْهِ دَيْنٌ فَاشْتَدَّ الْغُرَمَاءُ فِي حُقُوقِهِمْ فَأَتَيْتُ النَّبِيَّ ﷺ فَسَأَلَهُمْ أَنْ يَقْبَلُوا تَمْرَ حَائِطِي وَيُحَلِّلُوا أَبِي فَأَبَوْا فَلَمْ يُعْطِهِمْ النَّبِيُّ ﷺ حَائِطِي وَقَالَ سَنَغْدُو عَلَيْكَ فَغَدَا عَلَيْنَا حِينَ أَصْبَحَ فَطَافَ فِي النَّخْلِ وَدَعَا فِي ثَمَرِهَا بِالْبَرَكَةِ فَجَدَدْتُهَا فَقَضَيْتُهُمْ وَبَقِيَ لَنَا مِنْ تَمْرِهَا .

KADA NEKO ZA OTPLATU DUGA USTUPI STVAR ILI ZA DATULE DADE VJEROVNIKU NASUMICE DRUGE DATULE ILI NEŠTO DRUGO

2396. PRIČAO NAM JE Ibrahim b. Munzir, njemu Enes, prenoseći od Hišama, on od Vehba b. Kejsana, ovaj od Džabira b. Abdullaha, radijallahu anhuma, koji mu je saopćio kako mu je umro otac i ostao dužan 30 veskova jednom čovjeku (Jevreju), pa da je Džabir tražio da ga očeka. On ga nije htio očekati, pa je Džabir govorio Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, da mu se zauzme kod njega. Potom je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, došao i govorio Jevrejinu da uzme plod njegovih datula za ono što mu je pripadalo, ali on to nije htio. Poslije je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, ušao u palmovik, prošao kroz njega i Džabiru rekao: "Oberi mu ih i isplati mu ono što mu pripada!" Kada se Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, vratio, on ih je pobrao, isplatio mu 30 veskova i njemu ostalo još 17 veskova.

Poslije je Džabir došao Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, da ga obavijesti o onom što je bilo i našao ga je kako klanja ikindiju. Kada je završio, kazao mu je za višak, a on reče: "Kaži to Ibnu-Hattabu!" Tada je Džabir otišao Omeru i to mu saopćio, a on njemu reče: "Znao sam da će u njoj biti napredak (bereket) čim je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, kroz nju prošao."

باب إذا قاصَّ أوْ جازفَهُ في الدَّيْنِ تمْرًا بتمْرٍ أوْ غيْرِهِ

٢٣٩٦. حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ الْمُنْذِرِ حَدَّثَنَا أَنَسٌ عَنْ هِشَامٍ عَنْ وَهْبِ بْنِ كَيْسَانَ عَنْ جَابِرِ بْنِ عَبْدِ اللهِ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا أَنَّهُ أَخْبَرَهُ أَنَّ أَبَاهُ تُوُفِّيَ وَتَرَكَ عَلَيْهِ ثَلَاثِينَ وَسْقًا لِرَجُلٍ مِنَ الْيَهُودِ فَاسْتَنْظَرَهُ جَابِرٌ فَأَبَى أَنْ يُنْظِرَهُ فَكَلَّمَ جَابِرٌ رَسُولَ اللهِ ﷺ لِيَشْفَعَ لَهُ إِلَيْهِ فَجَاءَ رَسُولُ اللهِ ﷺ وَكَلَّمَ الْيَهُودِيَّ لِيَأْخُذَ ثَمَرَ نَخْلِهِ بِالَّذِي لَهُ فَأَبَى فَدَخَلَ رَسُولُ اللهِ ﷺ النَّخْلَ فَمَشَى فِيهَا ثُمَّ قَالَ لِجَابِرٍ جُدَّ لَهُ فَأَوْفِ لَهُ الَّذِي لَهُ فَجَدَّهُ بَعْدَمَا رَجَعَ رَسُولُ اللهِ ﷺ فَأَوْفَاهُ ثَلَاثِينَ وَسْقًا وَفَضَلَتْ لَهُ سَبْعَةَ عَشَرَ وَسْقًا فَجَاءَ جَابِرٌ رَسُولَ اللهِ ﷺ لِيُخْبِرَهُ بِالَّذِي كَانَ فَوَجَدَهُ يُصَلِّي الْعَصْرَ فَلَمَّا انْصَرَفَ أَخْبَرَهُ بِالْفَضْلِ فَقَالَ أَخْبِرْ ذَلِكَ ابْنَ الْخَطَّابِ فَذَهَبَ جَابِرٌ إِلَى عُمَرَ فَأَخْبَرَهُ فَقَالَ لَهُ عُمَرُ لَقَدْ عَلِمْتُ حِينَ مَشَى فِيهَا رَسُولُ اللهِ ﷺ لَيُبَارَكَنَّ فِيهَا.

O ONOME KO SE UTJECAO ALLAHU OD DUGA

باب مَنْ اسْتَعاذَ مِنَ الدَّيْنِ

2397. PRIČAO NAM JE Ebu-Jeman, njega obavijestio Šu'ajb prenoseći od Zuhrija..., a preko drugog niza prenosilaca, pričao nam je Isma'il, njemu njegov brat prenoseći od Sulejmana, on od Muhammeda b. Ebu-Atika, ovaj od Ibnu-Šihaba, on opet od Urve, da ga je Aiša, radijallahu anha, obavijestila da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, molio u namazu i govorio: – Allahu moj, utječem Ti se od grijeha i od duga koji se ne može vratiti. Neko tada reče: "Allahov Poslaniče, kako samo često tražiš utočište od duga!"
– Zaista, čovjek – reče on – kada se zaduži mnogo priča i laže, obećava, pa iznevjeri.

٢٣٩٧. حَدَّثَنَا أَبُو الْيَمَانِ أَخْبَرَنَا شُعَيْبٌ عَنْ الزُّهْرِيِّ ح و حَدَّثَنَا إِسْمَاعِيلُ قَالَ حَدَّثَنِي أَخِي عَنْ سُلَيْمَانَ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ أَبِي عَتِيقٍ عَنْ ابْنِ شِهَابٍ عَنْ عُرْوَةَ أَنَّ عَائِشَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهَا أَخْبَرَتْهُ أَنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ كَانَ يَدْعُو فِي الصَّلَاةِ وَيَقُولُ اللَّهُمَّ إِنِّي أَعُوذُ بِكَ مِنْ الْمَأْثَمِ وَالْمَغْرَمِ فَقَالَ لَهُ قَائِلٌ مَا أَكْثَرَ مَا تَسْتَعِيذُ يَا رَسُولَ اللهِ مِنْ الْمَغْرَمِ قَالَ إِنَّ الرَّجُلَ إِذَا غَرِمَ حَدَّثَ فَكَذَبَ وَوَعَدَ فَأَخْلَفَ .

KLANJANJE DŽENAZE DUŽNIKU

باب الصَّلاةِ عَلى مَنْ تَرَكَ دَيْنًا

2398. PRIČAO NAM JE Ebu-Velid, njemu Šu'be prenoseći od Adijja b. Sabita, on od Ebu-Hazima, ovaj od Ebu-Hurejre, radijallahu anhu, da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Ko ostavi kakvu imovinu, ona pripada njegovim nasljednicima, a ko ostavi kakav teret (dug), naš je (mi ga snosimo)."

٢٣٩٨. حَدَّثَنَا أَبُو الْوَلِيدِ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ عَنْ عَدِيِّ ابْنِ ثَابِتٍ عَنْ أَبِي حَازِمٍ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ عَنْ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ مَنْ تَرَكَ مَالًا فَلِوَرَثَتِهِ وَمَنْ تَرَكَ كَلًّا فَإِلَيْنَا .

2399. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Muhammed, njemu Ebu-Amir, ovome Tufejl prenoseći od Hilala b. Alija, on od Abdur-Rahmana b. Ebu-Amre, a ovaj od Ebu-Hurejre, radijallahu anhu, da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Nema pravog vjernika, a da mu ja nisam najpreči i na ovom i na drugom svijetu. Ako hoćete učiti (ajet): 'Vjerovjesnik je vjernicima preči od njih samih sebi..., pa koji god vjernik umre i iza sebe ostavi kakvu imovinu, neka mu je nasljeđuje njegova po ocu najbliža rodbina koja bude bila (u pravu), a ko ostavi dug ili siromašnog člana porodice, pa neka mi dođe, ja sam mu zaštitnik.'"

٢٣٩٩. حَدَّثَنَا عَبْدُ اللهِ بْنُ مُحَمَّدٍ حَدَّثَنَا أَبُو عَامِرٍ حَدَّثَنَا فُلَيْحٌ عَنْ هِلَالِ بْنِ عَلِيٍّ عَنْ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ أَبِي عَمْرَةَ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ قَالَ مَا مِنْ مُؤْمِنٍ إِلَّا وَأَنَا أَوْلَى بِهِ فِي الدُّنْيَا وَالْآخِرَةِ اقْرَءُوا إِنْ شِئْتُمْ النَّبِيُّ أَوْلَى بِالْمُؤْمِنِينَ مِنْ أَنْفُسِهِمْ فَأَيُّمَا مُؤْمِنٍ مَاتَ وَتَرَكَ مَالًا فَلْيَرِثْهُ عَصَبَتُهُ مَنْ كَانُوا وَمَنْ تَرَكَ دَيْنًا أَوْ ضَيَاعًا فَلْيَأْتِنِي فَأَنَا مَوْلَاهُ .

NASILJE JE DA BOGAT ODUGOVLAČI ISPLATU DUGA

باب مطل الغني ظلم

2400. PRIČAO NAM JE Musedded, da mu je prenio Abdul-A'la prenoseći od Ma'mera, on od Hemmama b. Munebbiha, brata Vehba b. Munebbiha, koji je čuo Ebu-Hurejru, radijallahu anhu, kako kaže: – Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao je:
"Nasilje je da bogat zateže isplatu duga."

٢٤٠٠. حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ حَدَّثَنَا عَبْدُ الأَعْلَى عَنْ مَعْمَرٍ عَنْ هَمَّامِ بْنِ مُنَبِّهٍ أَخِي وَهْبِ بْنِ مُنَبِّهٍ أَنَّهُ سَمِعَ أَبَا هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ يَقُولُ قَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ مَطْلُ الْغَنِيِّ ظُلْمٌ.

KO IMA PRAVO POTRAŽIVANJA, IMA I PRAVO RIJEČI

بَاب لِصَاحِبِ الْحَقِّ مَقَالٌ

Od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, prenosi se: "Kada onaj ko je u stanju vratiti dug odugovlači isplatu duga, taj njegov postupak dozvoljava da bude kažnjen i da se zadire u njegovu čast."
Sufjan je "zadiranje u njegovu čast" objasnio time što mu vjerovnik rekne: "Odugovlačio si sa vraćanjem duga ", a "njegovo kažnjavanje " biva zatvaranjem.

وَيُذْكَرُ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ لَيُّ الْوَاجِدِ يُحِلُّ عُقُوبَتَهُ وَعِرْضَهُ قَالَ سُفْيَانُ عِرْضُهُ يَقُولُ مَطَلْتَنِي وَعُقُوبَتُهُ الْحَبْسُ.

2401. PRIČAO NAM JE Musedded, njemu Jahja prenoseći od Šu'be, on od Seleme, ovaj od Ebu-Seleme, a on opet od Ebu-Hurejre, radijallahu anhu, koji je rekao:
– Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, došao je jedan čovjek radi naplate svoga duga i bio prema njemu grub, pa su njegovi ashabi htjeli da interveniraju, ali on reče:
"Ostavite ga, jer ko ima kakvo pravo (potraživanja), ima i riječ."[1]

٢٤٠١. حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ حَدَّثَنَا يَحْيَى عَنْ شُعْبَةَ عَنْ سَلَمَةَ عَنْ أَبِي سَلَمَةَ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ أَتَى النَّبِيَّ ﷺ رَجُلٌ يَتَقَاضَاهُ فَأَغْلَظَ لَهُ فَهَمَّ بِهِ أَصْحَابُهُ فَقَالَ دَعُوهُ فَإِنَّ لِصَاحِبِ الْحَقِّ مَقَالاً.

1 Kada se sudski dokaže da dužnik neće da plati dug, premda ga može platiti, vjerovnici mogu tražiti prodaju njegove imovine, radi naplate svojih potraživanja. Ako dužnik to neće sam učiniti, prodaju će izvršiti sud i njegove dugove isplatiti. Prodajom će se početi od onih stvari koje su dužniku manje potrebne i vjerovnike isplaćivati proporcionalno prema njihovim potraživanjima.

KADA NEKO NAĐE SVOJU IMOVINU KOD STEČAJCA, DATU NA PRODAJU, U ZAJAM ILI POHRANU, ON NA NJU IMA NAJVIŠE PRAVO

باب إذا وجد ماله عند مفلس في البيع والقرض والوديعة فهو أحق به

Hasan je rekao: "Kada neko osiromaši i to se dokaže (službeno), nije punovažno ni njegovo otpuštanje roba, ni prodaja ni kupovanje robe." Seid b. Musejjeb je izjavio: – Osman je presuđivao: "Ko je naplatio što od svoga prava (potraživanja) prije nego je osiromašio, njemu to i pripada, a ako je poznao svoju istovjetnu stvar (kod stečajca), on ima na nju više pravo (nego ostali vjerovnici)."

وَقَالَ الْحَسَنُ إِذَا أَفْلَسَ وَتَبَيَّنَ لَمْ يَجُزْ عِتْقُهُ وَلَا بَيْعُهُ وَلَا شِرَاؤُهُ وَقَالَ سَعِيدُ بْنُ الْمُسَيَّبِ قَضَى عُثْمَانُ مَنِ اقْتَضَى مِنْ حَقِّهِ قَبْلَ أَنْ يُفْلِسَ فَهُوَ لَهُ وَمَنْ عَرَفَ مَتَاعَهُ بِعَيْنِهِ فَهُوَ أَحَقُّ بِهِ .

2402. PRIČAO NAM JE Ahmed b. Junus, njemu Zuhejr, a ovome Jahja b. Seid, kome je saopćio Ebu-Bekr b. Muhammed b. Amr b. Hazm, da ga je Omer b. Abdul-Aziz obavijestio da je Ebu-Bekr b. Abdur-Rahman b. Haris b. Hišam, izjavio da je čuo Ebu-Hurejru, radijallahu anhu, kako govori:
– Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao je (ili je kazao: Čuo sam Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, da govori): "Ko pozna svoju istovjetnu stvar kod nekog čovjeka ili osobe koja je službeno proglašena palom pod stečaj, on ima pravo na nju više nego iko drugi."

٢٤٠٢. حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ يُونُسَ حَدَّثَنَا زُهَيْرٌ حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ سَعِيدٍ قَالَ أَخْبَرَنِي أَبُو بَكْرِ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ عَمْرِو بْنِ حَزْمٍ أَنَّ عُمَرَ بْنَ عَبْدِ الْعَزِيزِ أَخْبَرَهُ أَنَّ أَبَا بَكْرِ بْنَ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ الْحَارِثِ ابْنِ هِشَامٍ أَخْبَرَهُ أَنَّهُ سَمِعَ أَبَا هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ يَقُولُ قَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ أَوْ قَالَ سَمِعْتُ رَسُولَ اللهِ ﷺ يَقُولُ مَنْ أَدْرَكَ مَالَهُ بِعَيْنِهِ عِنْدَ رَجُلٍ أَوْ إِنْسَانٍ قَدْ أَفْلَسَ فَهُوَ أَحَقُّ بِهِ مِنْ غَيْرِهِ .

O ONOM KO JE ODGODIO ISPLATU VJEROVNIKU DO SUTRA ILI DALJE I NIJE TO SMATRAO NAMJERNIM OTEZANJEM

باب من أخر الغريم إلى الغد أو نحوه ولم ير ذلك مطلا

Džabir je rekao: "Vjerovnici su bili odlučni u svojim potraživanjima duga moga oca, pa ih je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, pitao da prime plod moje baščc. Oni to nisu htjeli, pa im on nije ni dao bašču niti ju je razdijelio među njih.
– Doći ću ti sutra ujutro – rekao je Alejhisselam. Sutradan, kada je svanulo, on nam je došao, blagoslovio njen plod za napredak i ja sam im isplatio (dug)."

وَقَالَ جَابِرٌ اشْتَدَّ الْغُرَمَاءُ فِي حُقُوقِهِمْ فِي دَيْنِ أَبِي فَسَأَلَهُمُ النَّبِيُّ ﷺ أَنْ يَقْبَلُوا ثَمَرَ حَائِطِي فَأَبَوْا فَلَمْ يُعْطِهِمُ الْحَائِطَ وَلَمْ يَكْسِرْهُ لَهُمْ وَقَالَ سَأَغْدُو عَلَيْكَ غَدًا فَغَدَا عَلَيْنَا حِينَ أَصْبَحَ فَدَعَا فِي ثَمَرِهَا بِالْبَرَكَةِ فَقَضَيْتُهُمْ .

O ONOM KO JE PRODAO IMOVINU STEČAJCA ILI ONOGA KOJI NEMA SKORO NIŠTA, I TO PODIJELIOVJEROVNICIMA ILI DAO NJEMU DA TO TROŠI ZA SAMOG SEBE

باب من باع مال المفلس أو المعدم فقسمه بين الغرماء أو أعطاه حتى ينفق على نفسه

2403. PRIČAO NAM JE Museddед, njemu Jezid b. Zurej', ovome Husejn Muallim, kome je saopćio Ata b. Ebu-Rebah, prenoseći od Džabira b. Abdullaha, radijallahu anhuma, koji je rekao:
– Jedan (siromašan) čovjek obećao je slobodu svome robu iza svoje smrti, pa je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
– Ko će ga od mene kupiti?
Potom ga kupi Nu'ajm b. Abdullah, a on uze novac za njega i predade ga onom čovjeku.

٢٤٠٣. حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ حَدَّثَنَا يَزِيدُ بْنُ زُرَيْعٍ حَدَّثَنَا حُسَيْنٌ الْمُعَلِّمُ حَدَّثَنَا عَطَاءُ بْنُ أَبِي رَبَاحٍ عَنْ جَابِرِ بْنِ عَبْدِ اللهِ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا قَالَ أَعْتَقَ رَجُلٌ غُلَامًا لَهُ عَنْ دُبُرٍ فَقَالَ النَّبِيُّ ﷺ مَنْ يَشْتَرِيهِ مِنِّي فَاشْتَرَاهُ نُعَيْمُ بْنُ عَبْدِ اللهِ فَأَخَذَ ثَمَنَهُ فَدَفَعَهُ إِلَيْهِ .

POZAJMLJIVANJE NEKOME NEČEGA DO ODREĐENOG ROKA ILI ODREĐIVANJE ROKA PRILIKOM KUPOPRODAJE

باب إذا أقرضه إلى أجل مسمى أو أجله في البيع

Ibnu-Omer je u vezi s pozajmljivanjem nečega do određenog roka rekao: "Nema štete pozajmiti do određenog roka, pa i da se vjerovniku dade vredniji novac od njegovog, samo da on nije to uvjetovao." Ata i Amr b. Dinar su rekli: "Dozvoljeno je pozajmljivanje do jednog određenog roka."

قَالَ ابْنُ عُمَرَ فِي الْقَرْضِ إِلَى أَجَلٍ لَا بَأْسَ بِهِ وَإِنْ أُعْطِيَ أَفْضَلَ مِنْ دَرَاهِمِهِ مَا لَمْ يَشْتَرِطْ وَقَالَ عَطَاءٌ وَعَمْرُو بْنُ دِينَارٍ هُوَ إِلَى أَجَلِهِ فِي الْقَرْضِ .

2404. Lejs je rekao:
– Pričao mi je Dža'fer b. Rebija prenoseći od Abdu-Rahmana b. Hurmuza, on od Ebu-Hurejre, radijallahu anhu, koji je rekao da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, spomenuo jednog čovjeka od Izraelićana, koji je tražio od nekog Izraelićanina da mu pozajmi novac i on mu ih je vratio do imenovanog roka.

٢٤٠٤. وَقَالَ اللَّيْثُ حَدَّثَنِي جَعْفَرُ بْنُ رَبِيعَةَ عَنْ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ هُرْمُزَ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ عَنْ رَسُولِ اللهِ ﷺ أَنَّهُ ذَكَرَ رَجُلًا مِنْ بَنِي إِسْرَائِيلَ سَأَلَ بَعْضَ بَنِي إِسْرَائِيلَ أَنْ يُسْلِفَهُ فَدَفَعَهَا إِلَيْهِ إِلَى أَجَلٍ مُسَمًّى فَذَكَرَ الْحَدِيثَ .

POSREDOVANJE ZA SNIŽENJE DUGA

بَاب الشَّفَاعَةِ فِي وَضْعِ الدَّيْنِ

2405. PRIČAO NAM JE Musa, njemu Ebu-Avane, prenoseći od Mugire, on od Amira, ovaj od Džabira, radijallahu anhu, koji je rekao:
– Abdullah je pogođen (smrću na Uhudu). Ostavio je brojnu porodicu i dug, pa sam od vjerovnika tražio da snize nešto od svojih potraživanja, ali oni nisu htjeli. Potom sam otišao Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, i molio da u vezi s tim intervenira kod njih. Pošto to nisu učinili, on je rekao: "Razvrstaj sve datule i to sve posebno: dobre posebno, slabe posebno i najbolje posebno, i pozovi vjerovnike, a i ja ću biti tu."
– To sam uradio, zatim je došao Alejhisselam, sjeo iznad njih i svakom čovjeku izmjerio dok nije sve podmirio, a datule ostale kao što su i bile, kao da nisu ni dotaknute.

٢٤٠٥. حَدَّثَنَا مُوسَى حَدَّثَنَا أَبُو عَوَانَةَ عَنْ مُغِيرَةَ عَنْ عَامِرٍ عَنْ جَابِرٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ أُصِيبَ عَبْدُ اللهِ وَتَرَكَ عِيَالًا وَدَيْنًا فَطَلَبْتُ إِلَى أَصْحَابِ الدَّيْنِ أَنْ يَضَعُوا بَعْضًا مِنْ دَيْنِهِ فَأَبَوْا فَأَتَيْتُ النَّبِيَّ ﷺ فَاسْتَشْفَعْتُ بِهِ عَلَيْهِمْ فَأَبَوْا فَقَالَ صَنِّفْ تَمْرَكَ كُلَّ شَيْءٍ مِنْهُ عَلَى حِدَتِهِ عِذْقَ ابْنِ زَيْدٍ عَلَى حِدَةٍ وَاللِّينَ عَلَى حِدَةٍ وَالْعَجْوَةَ عَلَى حِدَةٍ ثُمَّ أَحْضِرْهُمْ حَتَّى آتِيَكَ فَفَعَلْتُ ثُمَّ جَاءَ ﷺ فَقَعَدَ عَلَيْهِ وَكَالَ لِكُلِّ رَجُلٍ حَتَّى اسْتَوْفَى وَبَقِيَ التَّمْرُ كَمَا هُوَ كَأَنَّهُ لَمْ يُمَسَّ .

2406. – Bio sam s Vjerovjesnikom, sallallahu alejhi ve sellem, u jednoj vojni na našem devcu za natapanje, pa se devac umorio i ja izostao. Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, udario ga je pozadi i kazao: "Prodaj mi ga, a njegova su leđa tvoja do Medine." Kada smo se približili, zatražio sam dozvolu i rekoh: "Allahov Poslaniče, ja sam mlad i oženjen!"
– Jesi li vjenčao curu ili udovicu? – upitao je on.
– Udovicu – kazao sam. Abdullah je (smrtno) pogođen i ostavio je iza sebe male kćerke, pa sam se oženio udovicom da ih poučava i odgaja.
– Idi svojim ukućanima! – rekao je Alejhisselam.
– Kada sam stigao, saopćio sam prodaju devca svome daidži, i on me ukori. Ja mu saopćih to da je devac umoran i da ga je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, malo udario. Pošto je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, stigao, sutra ujutro odveo sam mu devca, a on mi dao novac u vrijednosti devca, samog devca, i moj dio (ratne dobiti) zajedno s ostalim svijetom.

٢٤٠٦. وَغَزَوْتُ مَعَ النَّبِيِّ ﷺ عَلَى نَاضِحٍ لَنَا فَأَزْحَفَ الْجَمَلُ فَتَخَلَّفَ عَلَيَّ فَوَكَزَهُ النَّبِيُّ ﷺ مِنْ خَلْفِهِ قَالَ بِعْنِيهِ وَلَكَ ظَهْرُهُ إِلَى الْمَدِينَةِ فَلَمَّا دَنَوْنَا اسْتَأْذَنْتُ قُلْتُ يَا رَسُولَ اللهِ إِنِّي حَدِيثُ عَهْدٍ بِعُرْسٍ قَالَ ﷺ فَمَا تَزَوَّجْتَ بِكْرًا أَمْ ثَيِّبًا قُلْتُ ثَيِّبًا أُصِيبَ عَبْدُ اللهِ وَتَرَكَ جَوَارِيَ صِغَارًا فَتَزَوَّجْتُ ثَيِّبًا تُعَلِّمُهُنَّ وَتُؤَدِّبُهُنَّ ثُمَّ قَالَ ائْتِ أَهْلَكَ فَقَدِمْتُ فَأَخْبَرْتُ خَالِي بِبَيْعِ الْجَمَلِ فَلَامَنِي فَأَخْبَرْتُهُ بِإِعْيَاءِ الْجَمَلِ وَبِالَّذِي كَانَ مِنَ النَّبِيِّ ﷺ وَوَكْزِهِ إِيَّاهُ فَلَمَّا قَدِمَ النَّبِيُّ ﷺ غَدَوْتُ إِلَيْهِ بِالْجَمَلِ فَأَعْطَانِي ثَمَنَ الْجَمَلِ وَالْجَمَلَ وَسَهْمِي مَعَ الْقَوْمِ .

O ZABRANI UNIŠTAVANJA (TUĐE) IMOVINE; O OGRANIČAVANJU PRAVNE SPOSOBNOSTI U TOM SLUČAJU; O ZABRANI VARANJA

باب ما يُنْهى عنْ إضاعةِ المالِ

I o riječima Uzvišenog Allaha: "Allah ne voli smutnju", "Allah neće popraviti posao smutljivaca", "Je li ti tvoj namaz naređuje da napustimo ono što naši očevi obožavaju ili da radimo u svojim imecima što hoćemo?" Uzvišeni Allah još kaže: "Ne dajite svoje imetke rasipnicima!"

وَقَوْلِ اللهِ تَعَالَى (وَاللهُ لَا يُحِبُّ الْفَسَادَ) (وَ لَا يُصْلِحُ عَمَلَ الْمُفْسِدِينَ) وَقَالَ فِي قَوْلِهِ (أَصَلَوَاتُكَ تَأْمُرُكَ أَنْ نَتْرُكَ مَا يَعْبُدُ آبَاؤُنَا أَوْ أَنْ نَفْعَلَ فِي أَمْوَالِنَا مَا نَشَاءُ) وَقَالَ (وَلَا تُؤْتُوا السُّفَهَاءَ أَمْوَالَكُمْ) وَالْحَجْرِ فِي ذَلِكَ وَمَا يُنْهَى عَنْ الْخِدَاعِ .

2407. PRIČAO NAM JE Ebu-Nu'ajm, njemu Sufjan prenoseći od Abdullaha b. Dinara:
– Čuo sam Ibni-Omera, radijallahu anhuma, kada je kazao: Jedan je čovjek rekao Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem: Ja u trgovanju budem (često) prevaren, pa on reče:
"Kada prodaješ, kaži: 'Nema varanja!'", pa je taj čovjek to i govorio.

٢٤٠٧. حَدَّثَنَا أَبُو نُعَيْمٍ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ عَنْ عَبْدِ اللهِ بْنِ دِينَارٍ قَالَ سَمِعْتُ ابْنَ عُمَرَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا قَالَ قَالَ رَجُلٌ لِلنَّبِيِّ ﷺ إِنِّي أُخْدَعُ فِي الْبُيُوعِ فَقَالَ إِذَا بَايَعْتَ فَقُلْ لَا خِلَابَةَ فَكَانَ الرَّجُلُ يَقُولُهُ .

2408. PRIČAO NAM JE Usman, njemu Džerir prenoseći od Mensura, on od Ša'bija, ovaj od Verrada, oslobođenog roba Mugire b. Šu'be, on od Mugire b. Šu'be, koji je kazao:
– Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao je: "Allah vam je zabranio neposlušnost prema majkama (roditeljima), zakopavanje novorođenih živih kćerki i neizvršavanje svojih dužnosti, bespravno uzimanje tuđe imovine; mrzi da govorite 'rekla je' i 'kazala je', mnogo zapitkivanje i uništavanje (rasipanje) imovine."

٢٤٠٨. حَدَّثَنَا عُثْمَانُ حَدَّثَنَا جَرِيرٌ عَنْ مَنْصُورٍ عَنْ الشَّعْبِيِّ عَنْ وَرَّادٍ مَوْلَى الْمُغِيرَةِ بْنِ شُعْبَةَ عَنْ الْمُغِيرَةِ بْنِ شُعْبَةَ قَالَ قَالَ النَّبِيُّ ﷺ إِنَّ اللهَ حَرَّمَ عَلَيْكُمْ عُقُوقَ الْأُمَّهَاتِ وَوَأْدَ الْبَنَاتِ وَمَنَعَ وَهَاتِ وَكَرِهَ لَكُمْ قِيلَ وَقَالَ وَكَثْرَةَ السُّؤَالِ وَإِضَاعَةَ الْمَالِ .

ROB JE ČUVAR IMOVINE SVOGA GOSPODARA I ON RADI SAMO PO NJEGOVOM ODOBRENJU

باب الْعَبْدُ رَاعٍ فِي مَالِ سَيِّدِهِ وَلاَ يَعْمَلُ إِلاَّ بِإِذْنِهِ

2409. PRIČAO NAM JE Ebu-Jeman, da ga je obavijestio Šu'be prenoseći od Zuhrija, a njega Salim b. Abdullah, od Abdullaha b. Omera, radijallahu anhuma, da je čuo Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, da govori:
– Svaki od vas je pastir i odgovoran je za svoje stado: vladar (rukovodilac) je pastir i odgovoran je za svoje podanike; čovjek je pastir svojih ukućana i odgovoran je za svoje stado; žena je pastirica u kući svoga muža i ona je odgovorna za njeno čuvanje; sluga je pastir imovine svoga gospodara i on je odgovoran za svoje stado.
– Čuo sam to – rekao je Abdullah – od Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, a mislim da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, još rekao: "Čovjek je pastir imovine svoga oca i on je odgovoran za njeno čuvanje. Ukratko svaki od vas je pastir i svaki od vas odgovoran je za svoje stado."

٢٤٠٩. حَدَّثَنَا أَبُو الْيَمَانِ أَخْبَرَنَا شُعَيْبٌ عَنْ الزُّهْرِيِّ قَالَ أَخْبَرَنِي سَالِمُ بْنُ عَبْدِ اللهِ عَنْ عَبْدِ اللهِ بْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا أَنَّهُ سَمِعَ رَسُولَ اللهِ ﷺ يَقُولُ كُلُّكُمْ رَاعٍ وَمَسْئُولٌ عَنْ رَعِيَّتِهِ فَالْإِمَامُ رَاعٍ وَهُوَ مَسْئُولٌ عَنْ رَعِيَّتِهِ وَالرَّجُلُ فِي أَهْلِهِ رَاعٍ وَهُوَ مَسْئُولٌ عَنْ رَعِيَّتِهِ وَالْمَرْأَةُ فِي بَيْتِ زَوْجِهَا رَاعِيَةٌ وَهِيَ مَسْئُولَةٌ عَنْ رَعِيَّتِهَا وَالْخَادِمُ فِي مَالِ سَيِّدِهِ رَاعٍ وَهُوَ مَسْئُولٌ عَنْ رَعِيَّتِهِ قَالَ فَسَمِعْتُ هَؤُلَاءِ مِنْ رَسُولِ اللهِ ﷺ وَأَحْسِبُ النَّبِيَّ ﷺ قَالَ وَالرَّجُلُ فِي مَالِ أَبِيهِ رَاعٍ وَهُوَ مَسْئُولٌ عَنْ رَعِيَّتِهِ فَكُلُّكُمْ رَاعٍ وَكُلُّكُمْ مَسْئُولٌ عَنْ رَعِيَّتِهِ .

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

U ime Allaha, Svemilosnog, Samilosnog!

كِتَابُ الْخُصُومَاتِ

SPOROVI

ŠTA SE SPOMINJE O PRIVOĐENJU STRANKE I PARNIČENJU IZMEĐU MUSLIMANA I JEVREJA

بَاب مَا يُذْكَرُ فِي الْإِشْخَاصِ وَالْخُصُومَةِ بَيْنَ الْمُسْلِمِ وَالْيَهُودِ

2410. PRIČAO NAM JE Ebu-Velid, njemu Šu‘be, ovome saopćio Abdul-Melik b. Mejsere, rekavši da je čuo od Nezzala, a on od Abdullaha:
– Čuo sam jednog čovjeka kada je učio jedan ajet suprotno učenju Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, pa sam ga uzeo za ruku i odveo Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem. On na to reče: "Obojica ste dobro učili."
Šu‘be je rekao:
– Mislim da je još rekao: "Ne podvajajte se, jer oni koji su bili prije vas, razilazili su se pa su i propali."

٢٤١٠. حَدَّثَنَا أَبُو الْوَلِيدِ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ قَالَ عَبْدُ الْمَلِكِ بْنُ مَيْسَرَةَ أَخْبَرَنِي قَالَ سَمِعْتُ النَّزَّالَ بْنَ سَبْرَةَ قَالَ سَمِعْتُ عَبْدَ اللهِ يَقُولُ سَمِعْتُ رَجُلًا قَرَأَ آيَةً سَمِعْتُ مِنَ النَّبِيِّ ﷺ خِلَافَهَا فَأَخَذْتُ بِيَدِهِ فَأَتَيْتُ بِهِ رَسُولَ اللهِ ﷺ فَقَالَ كِلَاكُمَا مُحْسِنٌ قَالَ شُعْبَةُ أَظُنُّهُ قَالَ لَا تَخْتَلِفُوا فَإِنَّ مَنْ كَانَ قَبْلَكُمُ اخْتَلَفُوا فَهَلَكُوا.

2411. PRIČAO NAM JE Jahja b. Kaze‘a, njemu Ibrahim b. Sa‘d, prenoseći od Ibnu-Šihaba, on od Ebu-Seleme i Abdur-Rahmana A‘redža, on od Ebu-Hurejre, radijallahu anhu, koji je rekao:
– Prepirala su se međusobno dva čovjeka, i to jedan čovjek od muslimana i jedan čovjek od Jevreja. Musliman je rekao: "Tako mi Onoga koji je Muhammeda odabrao nad sve svjetove." Jevrej je rekao: "Tako mi Onoga koj je odabrao Musaa nad sve svjetove." Potom je musliman digao svoju ruku i udario po licu Jevreja. Jevrej je otišao do Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, i izvijestio ga o svom slučaju s muslimanom.

٢٤١١. حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ قَزَعَةَ حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ ابْنُ سَعْدٍ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ عَنْ أَبِي سَلَمَةَ وَعَبْدِ الرَّحْمَنِ الْأَعْرَجِ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ اسْتَبَّ رَجُلَانِ رَجُلٌ مِنَ الْمُسْلِمِينَ وَرَجُلٌ مِنَ الْيَهُودِ قَالَ الْمُسْلِمُ وَالَّذِي اصْطَفَى مُحَمَّدًا عَلَى الْعَالَمِينَ فَقَالَ الْيَهُودِيُّ وَالَّذِي اصْطَفَى مُوسَى عَلَى الْعَالَمِينَ فَرَفَعَ الْمُسْلِمُ يَدَهُ عِنْدَ ذَلِكَ فَلَطَمَ وَجْهَ الْيَهُودِيِّ فَذَهَبَ الْيَهُودِيُّ إِلَى النَّبِيِّ ﷺ فَأَخْبَرَهُ بِمَا كَانَ مِنْ أَمْرِهِ وَأَمْرِ الْمُسْلِمِ

Tada je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, pitao muslimana za to. On ga je obavijestio, pa je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, kazao: "Ne smatrajte me boljim od Musaa. Svijet će na Sudnjem danu pasti u nesvijest, a s njim past ću i ja i bit ću prvi koji će se osvijestiti, a Musa će se već držati za zastor Arša. Ne znam je li on bio među onim koji su se onesviješteni srušili i potom se osvijestili prije mene ili je on bio među onim koje je Allah izuzeo od toga."

فَدَعَا النَّبِيُّ ﷺ الْمُسْلِمَ فَسَأَلَهُ عَنْ ذَلِكَ فَأَخْبَرَهُ فَقَالَ النَّبِيُّ ﷺ لَا تُخَيِّرُونِي عَلَى مُوسَى فَإِنَّ النَّاسَ يَصْعَقُونَ يَوْمَ الْقِيَامَةِ فَأَصْعَقُ مَعَهُمْ فَأَكُونُ أَوَّلَ مَنْ يُفِيقُ فَإِذَا مُوسَى بَاطِشٌ جَانِبَ الْعَرْشِ فَلَا أَدْرِي أَكَانَ فِيمَنْ صَعِقَ فَأَفَاقَ قَبْلِي أَوْ كَانَ مِمَّنْ اسْتَثْنَى اللَّهُ .

2412. PRIČAO NAM JE Musa b. Isma'il, njemu Vuhejb, a ovome Amr b. Jahja, prenoseći od svoga oca, on od Ebu-Seida Hudrija, radijallahu anhu, koji je rekao:

– Dok je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, sjedio, dođe jedan Jevrej i reče: "Ebul-Kasime, udario me je po licu jedan od tvojih drugova!"

– A ko je?, upita on.

– Jedan od ensarija – odgovori on.

– Zovnite ga! – reče.

– Jesi li ga udario? – upita Alejhisselam.

– Čuo sam ga, reče on, u čaršiji kako se zaklinje: "Tako mi Onoga koji je odabrao Musaa nad sve ljude."

Tada je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Ne smatrajte me boljim od ostalih vjerovjesnika. Svijet će na Sudnjem danu pasti u agoniju i ja ću biti prvi nad kojim će se zemlja raspuknuti i odmah ću ugledati Musaa, kako se već drži za jedan stup Arša. Ne znam je li on od onih koji su bili ošamućeni ili mu je uračunato samo ono prvo padanje."[1]

٢٤١٢. حَدَّثَنَا مُوسَى بْنُ إِسْمَاعِيلَ حَدَّثَنَا وُهَيْبٌ حَدَّثَنَا عَمْرُو بْنُ يَحْيَى عَنْ أَبِيهِ عَنْ أَبِي سَعِيدٍ الْخُدْرِيِّ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ بَيْنَمَا رَسُولُ اللَّهِ ﷺ جَالِسٌ جَاءَ يَهُودِيٌّ فَقَالَ يَا أَبَا الْقَاسِمِ ضَرَبَ وَجْهِي رَجُلٌ مِنْ أَصْحَابِكَ فَقَالَ مَنْ قَالَ رَجُلٌ مِنَ الْأَنْصَارِ قَالَ ادْعُوهُ فَقَالَ أَضَرَبْتَهُ قَالَ سَمِعْتُهُ بِالسُّوقِ يَحْلِفُ وَالَّذِي اصْطَفَى مُوسَى عَلَى الْبَشَرِ قُلْتُ أَيْ خَبِيثُ عَلَى مُحَمَّدٍ ﷺ فَأَخَذَتْنِي غَضْبَةٌ ضَرَبْتُ وَجْهَهُ فَقَالَ النَّبِيُّ ﷺ لَا تُخَيِّرُوا بَيْنَ الْأَنْبِيَاءِ فَإِنَّ النَّاسَ يَصْعَقُونَ يَوْمَ الْقِيَامَةِ فَأَكُونُ أَوَّلَ مَنْ تَنْشَقُّ عَنْهُ الْأَرْضُ فَإِذَا أَنَا بِمُوسَى آخِذٌ بِقَائِمَةٍ مِنْ قَوَائِمِ الْعَرْشِ فَلَا أَدْرِي أَكَانَ فِيمَنْ صَعِقَ أَمْ حُوسِبَ بِصَعْقَةِ الْأُولَى .

1 Među vjerovjesnicima postoji izvjesno gradiranje, ali su oni po svojoj funkciji svi jednaki i protežiranje jednog uz zapostavljanje drugog je grijeh, a ne priznavati ma koga od njih izvodi vjernika iz islama. Sa Smakom svijeta porušit će se sve na nebesima i zemlji osim onoga što Bog bude htio zadržati još neko vrijeme, a to su Džibril, Israfil, Mikail i Azrail.

2413. PRIČAO NAM JE Musa, njemu Hemmam prenoseći od Katade, on od Enesa, radijallahu anhu, da je jedan Jevrej slupao glavu jednoj djevojci između dva kamena.
– Ko ti je to uradio? – upitana je. – Je li taj i taj ili taj i taj. – I konačno je spomenut jedan Jevrej, pa je ona to potvrdila pokretom glave. Tada je taj Jevrej uhvaćen. I to je priznao, pa je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, naredio, pa je za to slupana i njegova glava između dva kamena.

٢٤١٣. حَدَّثَنَا مُوسَى حَدَّثَنَا هَمَّامٌ عَنْ قَتَادَةَ عَنْ أَنَسٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ أَنَّ يَهُودِيًّا رَضَّ رَأْسَ جَارِيَةٍ بَيْنَ حَجَرَيْنِ قِيلَ مَنْ فَعَلَ هَذَا بِكِ أَفُلاَنٌ أَفُلاَنٌ حَتَّى سُمِّيَ الْيَهُودِيُّ فَأَوْمَأَتْ بِرَأْسِهَا فَأُخِذَ الْيَهُودِيُّ فَاعْتَرَفَ فَأَمَرَ بِهِ النَّبِيُّ ﷺ فَرُضَّ رَأْسُهُ بَيْنَ حَجَرَيْنِ .

KO JE POBIO POSAO RASIPNIKA I SLABOUMNOGA, A SUDAC GA NIJE STAVIO POD KURATELU

باب مَنْ رَدَّ أَمْرَ السَّفِيهِ وَالضَّعِيفِ الْعَقْلِ وَإِنْ لَمْ يَكُنْ حَجَرَ عَلَيْهِ الْإِمَامُ

Od Džabira, radijallahu anhu, spominje se da je prenio da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, opozvao akt (oslobođenje roba) dobrotvora prije izricanja zabrane, a da je to tek poslije zabranio.
Malik je rekao: – Ako jedan čovjek ima neku svoju imovinu (potraživanje) kod drugog čovjeka koji ima roba i osim njega nema ništa drugo, pa ga on oprosti, akt opraštanja nije mu dozvoljen (punovažan).

وَيُذْكَرُ عَنْ جَابِرٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ رَدَّ عَلَى الْمُتَصَدِّقِ قَبْلَ النَّهْيِ ثُمَّ نَهَاهُ وَقَالَ مَالِكٌ إِذَا كَانَ لِرَجُلٍ عَلَى رَجُلٍ مَالٌ وَلَهُ عَبْدٌ لاَ شَيْءَ لَهُ غَيْرُهُ فَأَعْتَقَهُ لَمْ يَجُزْ عِتْقُهُ .

KO PRODA ŠTO OD MALOUMNOG I NJEMU SLIČNIH I NOVAC TOGA PREDA NJEMU I NAREDI MU DOBRO (ŠTEĐENJE) I IZDRŽAVANJE I PODMIRIVANJE SAMO SVOJIH POTREBA, PA ON OPET UČINI IZGRED, NEĆE MU SE TO ONEMOGUĆITI

باب مَنْ بَاعَ عَلَى الضَّعِيفِ وَنَحْوِهِ فَدَفَعَ ثَمَنَهُ إِلَيْهِ وَأَمَرَهُ بِالْإِصْلاَحِ وَالْقِيَامِ بِشَأْنِهِ فَإِنْ أَفْسَدَ بَعْدُ مَنَعَهُ

Naime, Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, je samo zabranio uništavanje (rasipanje) imovine, a onome koji je u trgovini varan, rekao je:
– Reci: “Nema varanja!”, a nije mu Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, oduzeo njegovu imovinu.

لِأَنَّ النَّبِيَّ ﷺ نَهَى عَنْ إِضَاعَةِ الْمَالِ وَقَالَ لِلَّذِي يُخْدَعُ فِي الْبَيْعِ إِذَا بَايَعْتَ فَقُلْ لاَ خِلاَبَةَ وَلَمْ يَأْخُذِ النَّبِيُّ ﷺ مَالَهُ .

2414. PRIČAO NAM JE Musa b. Isma'il, njemu Abdul-Aziz b. Muslim, ovome Abdullah b. Dinar, rekavši:
– Čuo sam Ibnu-Omera, radijallahu anhuma, kako je rekao: "Jedan je čovjek stalno bio varan u trgovanju, pa mu je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Kada prodaješ, reci: Nema varanja!, i on je to i govorio."

٢٤١٤. حَدَّثَنَا مُوسَى بْنُ إِسْمَاعِيلَ حَدَّثَنَا عَبْدُ الْعَزِيزِ بْنُ مُسْلِمٍ حَدَّثَنَا عَبْدُ اللهِ بْنُ دِينَارٍ قَالَ سَمِعْتُ ابْنَ عُمَرَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا قَالَ كَانَ رَجُلٌ يُخْدَعُ فِي الْبَيْعِ فَقَالَ لَهُ النَّبِيُّ ﷺ إِذَا بَايَعْتَ فَقُلْ لَا خِلَابَةَ فَكَانَ يَقُولُهُ.

2415. PRIČAO NAM JE Asim b. Ali, njemu Ibnu-Ebu-Zi'b prenoseći od Muhammeda b. Munkedira, on od Džabira, radijallahu anhu, da je jedan čovjek oslobodio svoga roba, a osim njega nije imao ništa drugo, pa je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, to opozvao i od njega ga kupio Nu'ajm b. Nehham.

٢٤١٥. حَدَّثَنَا عَاصِمُ بْنُ عَلِيٍّ حَدَّثَنَا ابْنُ أَبِي ذِئْبٍ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ الْمُنْكَدِرِ عَنْ جَابِرٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ أَنَّ رَجُلًا أَعْتَقَ عَبْدًا لَهُ لَيْسَ لَهُ مَالٌ غَيْرُهُ فَرَدَّهُ النَّبِيُّ ﷺ فَابْتَاعَهُ مِنْهُ نُعَيْمُ بْنُ النَّحَّامِ.

RIJEČI JEDNIH PARNIČARA O DRUGIM

بَاب كَلَامِ الْخُصُومِ بَعْضِهِمْ فِي بَعْضٍ

2416, 2417. PRIČAO NAM JE Muhammed, da ga je obavijestio Ebu-Mu'avija prenoseći od A'meša, on od Šekika, ovaj od Abdullaha, radijallahu anhu:
– Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao je: "Ko se lažno krivo zaklinje da bi oteo imovinu čovjeka muslimana, susrest će Allaha srditog na njega."
Abdullah je rekao:
– Eš'as je kazao: "Bogami, to je u vezi sa mnom, jer između mene i jednog Jevreja bila je zemlja koju mi je on nijekao, pa sam ga priveo Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem. Tada mi je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
– Imaš li dokaz?
– Nemam – odgovorio sam.
On je potom, kaže Eš'as, rekao Jevreju: "Zakuni se!"
– Rekao sam – kaže Eš'as: "Allahov Poslaniče, sada će se on zakleti i moj imetak otići!"

٢٤١٦-٢٤١٧. حَدَّثَنَا مُحَمَّدٌ أَخْبَرَنَا أَبُو مُعَاوِيَةَ عَنْ الْأَعْمَشِ عَنْ شَقِيقٍ عَنْ عَبْدِ اللهِ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ مَنْ حَلَفَ عَلَى يَمِينٍ وَهُوَ فِيهَا فَاجِرٌ لِيَقْتَطِعَ بِهَا مَالَ امْرِئٍ مُسْلِمٍ لَقِيَ اللهَ وَهُوَ عَلَيْهِ غَضْبَانُ قَالَ فَقَالَ الْأَشْعَثُ فِيَّ وَاللهِ كَانَ ذَلِكَ كَانَ بَيْنِي وَبَيْنَ رَجُلٍ مِنْ الْيَهُودِ أَرْضٌ فَجَحَدَنِي فَقَدَّمْتُهُ إِلَى النَّبِيِّ ﷺ فَقَالَ لِي رَسُولُ اللهِ ﷺ أَلَكَ بَيِّنَةٌ قُلْتُ لَا قَالَ فَقَالَ لِلْيَهُودِيِّ احْلِفْ قَالَ قُلْتُ يَا رَسُولَ اللهِ إِذًا يَحْلِفَ وَيَذْهَبَ بِمَالِي فَأَنْزَلَ اللهُ تَعَالَى إِنَّ الَّذِينَ يَشْتَرُونَ بِعَهْدِ اللهِ وَأَيْمَانِهِمْ ثَمَنًا قَلِيلًا إِلَى آخِرِ الْآيَةِ.

Potom je Uzvišeni Allah objavio: "Zaista oni koji putem Allahove obaveze i svojih zakletvi kupuju malu vrijednost..." (do kraja ajeta).

2418. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Muhammed, njemu Usman b. Umer, da ga je obavijestio Junus prenoseći od Zuhrija, on od Abdullaha b. Ka'ba b. Malika, ovaj od Ka'ba, radijallahu anhu, da je on u džamiji tražio od Ibnu-Ebi-Hadreda naplatu duga što ga je kod njega imao i da su podigli svoje glasove toliko da ih je čuo i Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, u svojoj sobi, izišao im, otkrio zastor (na vratima) svoje sobe i viknuo: "Ka'bu!"
– Odazivam ti se, Allahov Poslaniče! – odgovorio je on.
– Snizi od svoga duga ovoliko! – rekao je i pokazao prstima polovinu.
– Učinio sam, Allahov Poslaniče – rekao je on.
– Ustani (Hadrede) i plati mu ga! – rekao je Alejhisselam.

٢٤١٨. حَدَّثَنَا عَبْدُ اللهِ بْنُ مُحَمَّدٍ حَدَّثَنَا عُثْمَانُ ابْنُ عُمَرَ أَخْبَرَنَا يُونُسُ عَنِ الزُّهْرِيِّ عَنْ عَبْدِ اللهِ ابْنِ كَعْبِ بْنِ مَالِكٍ عَنْ كَعْبٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ أَنَّهُ تَقَاضَى ابْنَ أَبِي حَدْرَدٍ دَيْنًا كَانَ لَهُ عَلَيْهِ فِي الْمَسْجِدِ فَارْتَفَعَتْ أَصْوَاتُهُمَا حَتَّى سَمِعَهَا رَسُولُ اللهِ ﷺ وَهُوَ فِي بَيْتِهِ فَخَرَجَ إِلَيْهِمَا حَتَّى كَشَفَ سِجْفَ حُجْرَتِهِ فَنَادَى يَا كَعْبُ قَالَ لَبَّيْكَ يَا رَسُولَ اللهِ قَالَ ضَعْ مِنْ دَيْنِكَ هَذَا فَأَوْمَأَ إِلَيْهِ أَيِ الشَّطْرَ قَالَ لَقَدْ فَعَلْتُ يَا رَسُولَ اللهِ قَالَ قُمْ فَاقْضِهِ .

2419. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Jusuf, da ga je obavijestio Malik prenoseći od Ibni-Šihaba, on od Urve b. Zubejra, ovaj od Abdur-Rahmana b. Abdul-Kadira, koji je rekao:
– Čuo sam Omera b. Hattaba, radijallahu anhu, kako kaže da je čuo Hišama b. Hakima da uči poglavlje El-Furkan ne onako kako ga ja učim i kako mi ga je učio Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, pa sam htio da mu se suprotstavim, ali sam ga ostavio da završi. Potom sam ga uhvatio za ogrtač, doveo ga Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, i rekao: "Čuo sam ovoga da uči drugačije od onoga kako si mi ti učio."
– Pusti ga! – rekao mi je. Potom je njemu kazao: "Uči!" On je učio i Alejhisselam mu reče: "Tako je objavljeno". Zatim je rekao meni: "Uči!" Ja sam učio i on reče: "I tako je objavljeno. Kur'an je objavljen na sedam načina (učenja), pa učite ga kako je lakše!"

٢٤١٩. حَدَّثَنَا عَبْدُ اللهِ بْنُ يُوسُفَ أَخْبَرَنَا مَالِكٌ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ عَنْ عُرْوَةَ بْنِ الزُّبَيْرِ عَنْ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ عَبْدٍ الْقَارِيِّ أَنَّهُ قَالَ سَمِعْتُ عُمَرَ بْنَ الْخَطَّابِ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ يَقُولُ سَمِعْتُ هِشَامَ بْنَ حَكِيمِ بْنِ حِزَامٍ يَقْرَأُ سُورَةَ الْفُرْقَانِ عَلَى غَيْرِ مَا أَقْرَؤُهَا وَكَانَ رَسُولُ اللهِ ﷺ أَقْرَأَنِيهَا وَكِدْتُ أَنْ أَعْجَلَ عَلَيْهِ ثُمَّ أَمْهَلْتُهُ حَتَّى انْصَرَفَ ثُمَّ لَبَّبْتُهُ بِرِدَائِهِ فَجِئْتُ بِهِ رَسُولَ اللهِ ﷺ فَقُلْتُ إِنِّي سَمِعْتُ هَذَا يَقْرَأُ عَلَى غَيْرِ مَا أَقْرَأْتَنِيهَا فَقَالَ لِي أَرْسِلْهُ ثُمَّ قَالَ لَهُ اقْرَأْ فَقَرَأَ قَالَ هَكَذَا أُنْزِلَتْ ثُمَّ قَالَ لِي اقْرَأْ فَقَرَأْتُ فَقَالَ هَكَذَا أُنْزِلَتْ إِنَّ الْقُرْآنَ أُنْزِلَ عَلَى سَبْعَةِ أَحْرُفٍ فَاقْرَءُوا مِنْهُ مَا تَيَسَّرَ .

PROTJERIVANJE GREŠNIKA I SMUTLJIVACA IZ KUĆE KADA SE ZA NJIH SAZNA

باب إِخْرَاجِ أَهْلِ الْمَعَاصِي وَالْخُصُومِ مِنَ الْبُيُوتِ بَعْدَ الْمَعْرِفَةِ

Omer je istjerao (iz kuće) sestru Ebu-Bekrovu kada je naricala (zbog Ebu-Bekrove smrti).

وَقَدْ أَخْرَجَ عُمَرُ أُخْتَ أَبِي بَكْرٍ حِينَ نَاحَتْ .

2420. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Beššar, njemu Muhammed b. Ebu-Adijj prenoseći od Šu'be, on od Sa'da b. Ibrahima, ovaj od Humejda b. Abdur-Rahmana, on od Ebu-Hurejre, radijallahu anhu, da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
"Odlučio sam zapovjediti da se zanijeti klanjati namaz, a da ja odem do kuća ljudi, koji ne prisustvuju namazu (u džamiji), pa da ih popalim."

٢٤٢٠. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ بَشَّارٍ حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ أَبِي عَدِيٍّ عَنْ شُعْبَةَ عَنْ سَعْدِ بْنِ إِبْرَاهِيمَ عَنْ حُمَيْدِ بْنِ عَبْدِ الرَّحْمَنِ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ لَقَدْ هَمَمْتُ أَنْ آمُرَ بِالصَّلَاةِ فَتُقَامَ ثُمَّ أُخَالِفَ إِلَى مَنَازِلِ قَوْمٍ لَا يَشْهَدُونَ الصَّلَاةَ فَأُحَرِّقَ عَلَيْهِمْ .

OVLAŠTEN OPORUKOM MOŽE IZNIJETI MIŠLJENJE UMRLOG

بَاب دَعْوَى الْوَصِيِّ لِلْمَيِّتِ

2421. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Muhammed, njemu Sufjan prenoseći od Zuhrija, on od Urve, a ovaj od Aiše, radijallahu anha, da su se Abd b. Zem'a i Sa'd b. Ebu-Vekkas sporili pred Vjerovjesnikom, sallallahu alejhi ve sellem, o sinu Zem'atove robinje.
Sa'd je rekao: – Allahov Poslaniče, moj mi je brat oporučio, kada dođem (u Mekku) da vidim sina Zem'atove robinje, i da ga uzmem, "jer je on moj sin." Potom je Abd b. Zem'a kazao: "On je moj brat, a sin robinje moga oca i rođen je na postelji moga oca."
Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, vidio je među njima jasnu sličnost, ali je rekao: "Abdu b. Zem'a, on je tvoj, jer dijete pripada postelji, i pokrivaj se, o Sevdo, od njega!"

٢٤٢١. حَدَّثَنَا عَبْدُ اللهِ بْنُ مُحَمَّدٍ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ عَنِ الزُّهْرِيِّ عَنْ عُرْوَةَ عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهَا أَنَّ عَبْدَ بْنَ زَمْعَةَ وَسَعْدَ بْنَ أَبِي وَقَّاصٍ اخْتَصَمَا إِلَى النَّبِيِّ ﷺ فِي ابْنِ أَمَةِ زَمْعَةَ فَقَالَ سَعْدٌ يَا رَسُولَ اللهِ أَوْصَانِي أَخِي إِذَا قَدِمْتُ أَنْ أَنْظُرَ ابْنَ أَمَةِ زَمْعَةَ فَأَقْبِضَهُ فَإِنَّهُ ابْنِي وَقَالَ عَبْدُ بْنُ زَمْعَةَ أَخِي وَابْنُ أَمَةِ أَبِي وُلِدَ عَلَى فِرَاشِ أَبِي فَرَأَى النَّبِيُّ ﷺ شَبَهًا بَيِّنًا بِعُتْبَةَ فَقَالَ هُوَ لَكَ يَا عَبْدُ بْنَ زَمْعَةَ الْوَلَدُ لِلْفِرَاشِ وَاحْتَجِبِي مِنْهُ يَا سَوْدَةُ .

OSIGURANJE JE (NEOPHODNO) OD ONOGA ČIJE SE ŠTETE (ČOVJEK) BOJI

باب التَّوثُّق ممَّنْ تُخْشى معرَّتُهُ

Ibn-Abbas je prisilio Ikrimu na podučavanje Kur'anu, sunnetima i feraidu.

وَقَيَّدَ ابْنُ عَبَّاسٍ عِكْرِمَةَ عَلَى تَعْلِيمِ الْقُرْآنِ وَالسُّنَنِ وَالْفَرَائِضِ .

2422. PRIČAO NAM JE Kutejbe, njemu Lejs prenoseći od Seida b. Ebu-Seida, da je čuo Ebu-Hurejru, radijallahu anhu, kako govori:
– Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, poslao je prema Nedždu grupu konjanika i oni su doveli jednog čovjeka iz plemena Benu-Hanife, koji se zvaše Sumame b. Usal, starješinu stanovnika Jemame, i vezali ga za jedan od stupova džamije. Poslije je izašao Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, i rekao: "Šta je kod tebe, Sumame?"
– Dobro, o Muhammede – odgovorio je on.
Potom je Ebu-Hurejra izložio cijeli slučaj i da je Alejhisselam rekao: "Pustite Sumamu!"

٢٤٢٢. حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ حَدَّثَنَا اللَّيْثُ عَنْ سَعِيدِ ابْنِ أَبِي سَعِيدٍ أَنَّهُ سَمِعَ أَبَا هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا يَقُولُ بَعَثَ رَسُولُ اللهِ ﷺ خَيْلًا قِبَلَ نَجْدٍ فَجَاءَتْ بِرَجُلٍ مِنْ بَنِي حَنِيفَةَ يُقَالُ لَهُ ثُمَامَةُ بْنُ أُثَالٍ سَيِّدُ أَهْلِ الْيَمَامَةِ فَرَبَطُوهُ بِسَارِيَةٍ مِنْ سَوَارِي الْمَسْجِدِ فَخَرَجَ إِلَيْهِ رَسُولُ اللهِ ﷺ قَالَ مَا عِنْدَكَ يَا ثُمَامَةُ قَالَ عِنْدِي يَا مُحَمَّدُ خَيْرٌ فَذَكَرَ الْحَدِيثَ قَالَ أَطْلِقُوا ثُمَامَةَ .

VEZANJE I ZATVARANJE U HAREMU (KA'BE)

باب الرَّبْط والْحبْس في الْحرم

Nafi' b. Abdul-Haris kupio je u Mekki jednu kuću za zatvor (za 4.000 dirhema) od Safvana b. Umejje uz uvjet, ako (halifa) Omer bude zadovoljan, njena kupoprodaja bit će punovažna, a ako Omer ne bude zadovoljan, da Safvanu pripadne 400 (dirhema najamnine).
I Ibnu-Zubejr je zatvarao (krivce) u Mekki.

وَاشْتَرَى نَافِعُ بْنُ عَبْدِ الْحَارِثِ دَارًا لِلسِّجْنِ بِمَكَّةَ مِنْ صَفْوَانَ بْنِ أُمَيَّةَ عَلَى أَنَّ عُمَرَ إِنْ رَضِيَ فَالْبَيْعُ بَيْعُهُ وَإِنْ لَمْ يَرْضَ عُمَرُ فَلِصَفْوَانَ أَرْبَعُ مِائَةِ دِينَارٍ وَسَجَنَ ابْنُ الزُّبَيْرِ بِمَكَّةَ .

2423. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Jusuf, njemu Lejs rekavši da mu je izjavio Seid b. Ebu-Seid, da je čuo Ebu-Hurejru, radijallahu anhu, kad je kazao: "Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, poslao je nekoliko konjanika prema Nedždu i oni su doveli jednog čovjeka iz plemena Benu-Hanife, koji se zvaše Sumame b. Usal i svezali ga za jedan od stubova džamije."

٢٤٢٣. حَدَّثَنَا عَبْدُ اللهِ بْنُ يُوسُفَ حَدَّثَنَا اللَّيْثُ قَالَ حَدَّثَنِي سَعِيدُ بْنُ أَبِي سَعِيدٍ سَمِعَ أَبَا هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ بَعَثَ النَّبِيُّ ﷺ خَيْلًا قِبَلَ نَجْدٍ فَجَاءَتْ بِرَجُلٍ مِنْ بَنِي حَنِيفَةَ يُقَالُ لَهُ ثُمَامَةُ بْنُ أُثَالٍ فَرَبَطُوهُ بِسَارِيَةٍ مِنْ سَوَارِي الْمَسْجِدِ .

USTRAJNOST U POTRAŽIVANJU DUGA

باب في المُلازمة

2424. PRIČAO NAM JE Jahja b. Bukejr, ovome Lejs, njemu Dža'fer b. Rebija – a drugi osim njega je rekao: Pričao mi je Lejs, prenoseći od Dža'fera b. Rebija b. Rebija – on od Abdur-Rahmana b. Hurmuza, ovaj od Abdullaha b. Ka'ba b. Malika Ensarije, od Ka'ba b. Malika, radijallahu anhu, da je on imao kod Abdullaha b. Ebu-Hadreda Eslemija svoje potraživanje duga, pa ga je presretao i stalno tražio da mu ga vrati. Tako su razgovarajući podigli i svoje glasove kada je pokraj njih prolazio Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem. On je tada rekao:
"Ka'bu!", pokazao mu rukom kao da kaže "raspolovi!"
Tada je (Ka'b) uzeo polovinu duga, a polovinu ostavio.

٢٤٢٤. حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ بُكَيْرٍ حَدَّثَنَا اللَّيْثُ حَدَّثَنِي جَعْفَرُ بْنُ رَبِيعَةَ وَقَالَ غَيْرُهُ حَدَّثَنِي اللَّيْثُ قَالَ حَدَّثَنِي جَعْفَرُ بْنُ رَبِيعَةَ عَنْ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ هُرْمُزَ عَنْ عَبْدِ اللهِ بْنِ كَعْبِ بْنِ مَالِكٍ الأَنْصَارِيِّ عَنْ كَعْبِ بْنِ مَالِكٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ أَنَّهُ كَانَ لَهُ عَلَى عَبْدِ اللهِ بْنِ أَبِي حَدْرَدٍ الأَسْلَمِيِّ دَيْنٌ فَلَقِيَهُ فَلَزِمَهُ فَتَكَلَّمَا حَتَّى ارْتَفَعَتْ أَصْوَاتُهُمَا فَمَرَّ بِهِمَا النَّبِيُّ ﷺ فَقَالَ يَا كَعْبُ وَأَشَارَ بِيَدِهِ كَأَنَّهُ يَقُولُ النِّصْفَ فَأَخَذَ نِصْفَ مَا عَلَيْهِ وَتَرَكَ نِصْفًا .

NAPLAĆIVANJE DUGA

باب التَّقَاضِي

2425. PRIČAO NAM JE Ishak, njemu Vehb b. Džerir b. Hazim, da ga je obavijestio Šu'be prenoseći od A'meša, on od Ebu-Duhaa, ovaj od Mesruka, a Mesruk od Habbaba, koji je rekao:
– U predislamsko doba bio sam kovač i imao kod Asa b. Vaila nešto dirhema, pa sam mu otišao i tražio da ih naplatim. On reče: "Neću ti ih isplatiti dok ne ostaviš vjerovanje u Muhammeda."
–Ne, bogami, neću–rekao sam–napustiti vjerovanje u Muhammeda, sallallahu alejhi ve sellem, dok te Allah ne usmrti i potom te ne proživi.
– Pa ostavi me, reče on, dok umrem i budem proživljen, pa mi se dadne kakva imovina i koje dijete, pa ću ti tada platiti.
Iza toga je objavljeno: "Jesi li vidio onoga što niječe dokaze i govori: 'Zaista će mi se dati imovina i djeca...'"

٢٤٢٥. حَدَّثَنَا إِسْحَاقُ حَدَّثَنَا وَهْبُ بْنُ جَرِيرِ ابْنِ حَازِمٍ أَخْبَرَنَا شُعْبَةُ عَنِ الأَعْمَشِ عَنْ أَبِي الضُّحَى عَنْ مَسْرُوقٍ عَنْ خَبَّابٍ قَالَ كُنْتُ قَيْنًا فِي الْجَاهِلِيَّةِ وَكَانَ لِي عَلَى الْعَاصِ بْنِ وَائِلٍ دَرَاهِمُ فَأَتَيْتُهُ أَتَقَاضَاهُ فَقَالَ لاَ أَقْضِيكَ حَتَّى تَكْفُرَ بِمُحَمَّدٍ فَقُلْتُ لاَ وَاللهِ لاَ أَكْفُرُ بِمُحَمَّدٍ ﷺ حَتَّى يُمِيتَكَ اللهُ ثُمَّ يَبْعَثَكَ قَالَ فَدَعْنِي حَتَّى أَمُوتَ ثُمَّ أُبْعَثَ فَأُوتَى مَالاً وَوَلَدًا ثُمَّ أَقْضِيَكَ فَنَزَلَتْ أَفَرَأَيْتَ الَّذِي كَفَرَ بِآيَاتِنَا وَقَالَ لأُوتَيَنَّ مَالاً وَوَلَدًا .

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

U ime Allaha, Svemilosnog, Samilosnog!

كِتَابٌ فِي اللُّقَطَةِ

NAĐENA STVAR

KADA VLASNIK NAĐENE STVARI SAOPĆI KOJI JE NJEN ZNAK, PREDAT ĆE MU SE

باب إذا أَخْبَرَهُ ربُّ اللُّقَطةِ بالْعلامةِ دفع إليه

2426. PRIČAO NAM JE Adem, njemu Šu'be..., a pričao mi je i Muhammed b. Beššar, njemu Gunder, a ovome Šu'be prenoseći od Seleme:
– Čuo sam Suvejda b. Gafelea kada je rekao: "Susreo sam Ubejja b. Ka'ba, radijallahu anhu, i on reče: Našao sam kesu sa stotinu zlatnika i otišao do Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem."
– Objavljuj to jednu godinu! – rekao je on.
Ja sam to objavljivao godinu dana i nije se javio njen vlasnik. Poslije sam mu (Allahovom Poslaniku) otišao, a on reče: "Objavljuj je jednu godinu!"
Ja sam je objavljivao, ali se (vlasnik) nije našao. Zatim sam mu otišao po treći put, a on reče: "Zapamti kesu nađenog, broj zlatnika i uzicu, a ako dođe njen vlasnik (predaj mu je), u suprotnom koristi se time!" I ja sam se njima koristio.
Kasnije sam susreo Ubejja u Mekki i on reče: "Ne znam tri godine ili jednu (da objavljujem)."[1]

٢٤٢٦. حَدَّثَنَا آدَمُ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ و حَدَّثَنِي مُحَمَّدُ ابْنُ بَشَّارٍ حَدَّثَنَا غُنْدَرٌ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ عَنْ سَلَمَةَ سَمِعْتُ سُوَيْدَ بْنَ غَفَلَةَ قَالَ لَقِيتُ أُبَيَّ بْنَ كَعْبٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ فَقَالَ أَخَذْتُ صُرَّةً مِائَةَ دِينَارٍ فَأَتَيْتُ النَّبِيَّ ﷺ فَقَالَ عَرِّفْهَا حَوْلاً فَعَرَّفْتُهَا حَوْلاً فَلَمْ أَجِدْ مَنْ يَعْرِفُهَا ثُمَّ أَتَيْتُهُ فَقَالَ عَرِّفْهَا حَوْلاً فَعَرَّفْتُهَا فَلَمْ أَجِدْ ثُمَّ أَتَيْتُهُ ثَلاثًا فَقَالَ احْفَظْ وِعَاءَهَا وَعَدَدَهَا وَوِكَاءَهَا فَإِنْ جَاءَ صَاحِبُهَا وَإِلَّا فَاسْتَمْتِعْ بِهَا فَاسْتَمْتَعْتُ فَلَقِيتُهُ بَعْدُ بِمَكَّةَ فَقَالَ لَا أَدْرِي ثَلَاثَةَ أَحْوَالٍ أَوْ حَوْلاً وَاحِدًا .

---

1 Iz hadisa se zaključuje:
– ako se vlasnik ne pronađe za godinu dana, nalaznik treba zapamtiti pored nađenog i njegov omot, pa tek tada ga koristiti;
– kada vlasnik dođe i opiše izgubljenu stvar i zakune se, nalaznik mu je odmah predaje. Ovo je stav Malika, Ahmeda, Davuda i Lejsa b. S'ada, dok Ebu-Hanife i Šafija smatraju da predaja nađenog nije obavezna sve dok potražilac ne dokumentuje svoje vlasništvo nad njim;
– ako se nađeni predmet preda tražiocu na osnovu njegova opisivanja, a kasnije drugo lice pored toga opisa dokaže nepobitno svoje vlasništvo, predmet se oduzima od prvog tražioca i predaje drugom; ako je predmet propao kod prvog tražioca, vlasnik dobiva obeštećenje, po mišljenju Šafije, od nalaznika, jer nije predmet predao u ruke vlasnika. Po mišljenju Ibnu-Kasima obeštećenje vlasniku isplaćuje podjednako nalaznik i

O ODLUTALOJ DEVI

باب ضالة الإبل

2427. PRIČAO NAM JE Amr b. Abbas, njemu Abdur-Rahman, a ovome Sufjan prenoseći od Rebija:

– Pričao mi je Jezid, oslobođeni rob Munbeisa, prenoseći od Zejda b. Halida Džuhenija, radijallahu anhu, koji je rekao:

– Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, došao je jedan nomad i pitao ga za nađenu stvar, pa mu je on odgovorio: "Obznanjuj je godinu, zatim zapamti njenu posudu i njenu uzicu, pa ako neko dođe i opiše ti je (njegova je), u protivnom troši je!"

– Allahov Poslaniče – reče nomad – a izgubljeno bravče?

– Ono je tvoje ili tvoga brata, ili vuka – odgovori on

– A izgubljena deva? – upitao je. Tada se Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, promijeni u licu i reče: "Šta ti je stalo za njom? S njom su njeni papci i rezervoar (za vodu), na vodu dolazi i (lišće) stabala jede."

٢٤٢٧. حَدَّثَنَا عَمْرُو بْنُ عَبَّاسٍ حَدَّثَنَا عَبْدُ الرَّحْمَنِ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ عَنْ رَبِيعَةَ حَدَّثَنِي يَزِيدُ مَوْلَى الْمُنْبَعِثِ عَنْ زَيْدِ بْنِ خَالِدٍ الْجُهَنِيِّ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ جَاءَ أَعْرَابِيٌّ النَّبِيَّ ﷺ فَسَأَلَهُ عَمَّا يَلْتَقِطُهُ فَقَالَ عَرِّفْهَا سَنَةً ثُمَّ احْفَظْ عِفَاصَهَا وَوِكَاءَهَا فَإِنْ جَاءَ أَحَدٌ يُخْبِرُكَ بِهَا وَإِلَّا فَاسْتَنْفِقْهَا قَالَ يَا رَسُولَ اللهِ فَضَالَّةُ الْغَنَمِ قَالَ لَكَ أَوْ لِأَخِيكَ أَوْ لِلذِّئْبِ قَالَ ضَالَّةُ الْإِبِلِ فَتَمَعَّرَ وَجْهُ النَّبِيِّ ﷺ فَقَالَ مَا لَكَ وَلَهَا مَعَهَا حِذَاؤُهَا وَسِقَاؤُهَا تَرِدُ الْمَاءَ وَتَأْكُلُ الشَّجَرَ.

---

lice koje je to primilo, dok Malik nalaznika oslobađa odgovornosti, ukoliko je postupio po navedenom hadisu.

Učenjaci hanefijske škole kažu: "Ako je nalaznik predao nađeni predmet osobi koja ga je opisala kako je to u hadisu izloženo, a kasnije druga iznese i dokaze svoga vlasništva, onda to pripada ovoj posljednjoj. Ako je u međuvremenu nađeno propalo kod prvog tražioca, vlasniku isplaćuje obeštećenje ili nalaznik ili osoba koja je nađenu stvar preuzela. Ukoliko obeštećenje isplati nalaznik, on ima pravo tražiti punu naknadu od osobe koja je od njega predmet preuzela;

– ako se vlasnik stvari ne javi u roku jedne godine po njenoj obznani, siromašan nalaznik može nalaz po mišljenju Ebu-Hanife koristiti za svoje potrebe, a prema mišljenju imama drugih pravnih škola to može činiti i bogata osoba;

– ako nađena stvar propadne kod nalaznika prije isteka jedne godine, nalaznik ne isplaćuje vlasniku obeštećenje, ako dokaže da je nađenu stvar uzeo u namjeri da je čuva i vrati njenom vlasniku, a ukoliko to ne može dokazati, platit će obeštećenje. Ovo je mišljenje Ebu-Hanife i Muhameda b. Hasana, dok Ebu-Jusuf, Šafija i Ahmed ne uvjetuju svjedočenje i dokazivanje stvarne namjere. Tako, naprimjer, ako nalaznik pri raspravi tvrdi i dokazuje da je predmet uzeo u namjeri da ga preda vlasniku, a vlasnik mu to ne priznaje, uvažava se riječ vlasnika i nalaznik mu treba isplatiti obeštećenje;

– ako nađeni predmet propadne kod nalaznika po isteku jedne godine, vlasniku predmeta ne pripada nikakvo obeštećenje.

O IZGUBLJENOM BRAVČETU

2428. PRIČAO NAM JE Isma'il b. Abdullah, njemu Sulejman b. Bilal prenoseći od Jahjaa, on od Jezida, oslobođenog roba Munbe'isa, da je čuo Zejda b. Halida, radijallahu anhu, kako kaže da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, upitan za nađenu stvar, odgovorio:
"Zapamti njenu posudu i njenu uzicu, a zatim je obznanjuj jednu godinu!"
Zejd još govoraše: "Ako se ne sazna vlasnik, trošit će je nalaznik i bit će kod njega kao pohranjena stvar."
Jahja je rekao: "Ovo je ono što ja ne znam da li su to riječi Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, ili je to nešto od Jezida."
Zatim je upitao: "Kako gledaš na izgubljeno bravče?"
– Uzmi ga! – rekao je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem. – Ono je samo tvoje ili tvoga brata ili vuka.
– I ono će se – rekao je Jezid – također oglašavati (godinu).
– A šta misliš – upita on – o izgubljenoj devi?
Rekao je – prenosi Jezid: "Ostavi je! Sa njom su njeni papci i rezervoar (za vodu), na vodu dolazi i (lišće) stabala jede sve dok je ne nađe njen vlasnik."

باب ضالة الغنم

٢٤٢٨. حَدَّثَنَا إِسْمَاعِيلُ بْنُ عَبْدِ اللهِ قَالَ حَدَّثَنِي سُلَيْمَانُ بْنُ بِلَالٍ عَنْ يَحْيَى عَنْ يَزِيدَ مَوْلَى الْمُنْبَعِثِ أَنَّهُ سَمِعَ زَيْدَ بْنَ خَالِدٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ يَقُولُ سُئِلَ النَّبِيُّ ﷺ عَنِ اللُّقَطَةِ فَزَعَمَ أَنَّهُ قَالَ اعْرِفْ عِفَاصَهَا وَوِكَاءَهَا ثُمَّ عَرِّفْهَا سَنَةً يَقُولُ يَزِيدُ إِنْ لَمْ تُعْرَفْ اسْتَنْفَقَ بِهَا صَاحِبُهَا وَكَانَتْ وَدِيعَةً عِنْدَهُ قَالَ يَحْيَى فَهَذَا الَّذِي لَا أَدْرِي أَفِي حَدِيثِ رَسُولِ اللهِ ﷺ هُوَ أَمْ شَيْءٌ مِنْ عِنْدِهِ ثُمَّ قَالَ كَيْفَ تَرَى فِي ضَالَّةِ الْغَنَمِ قَالَ النَّبِيُّ ﷺ خُذْهَا فَإِنَّمَا هِيَ لَكَ أَوْ لِأَخِيكَ أَوْ لِلذِّئْبِ قَالَ يَزِيدُ وَهِيَ تُعَرَّفُ أَيْضًا ثُمَّ قَالَ كَيْفَ تَرَى فِي ضَالَّةِ الْإِبِلِ قَالَ فَقَالَ دَعْهَا فَإِنَّ مَعَهَا حِذَاءَهَا وَسِقَاءَهَا تَرِدُ الْمَاءَ وَتَأْكُلُ الشَّجَرَ حَتَّى يَجِدَهَا رَبُّهَا .

KADA SE NE PRONAĐE VLASNIK NAĐENE STVARI NI POSLIJE JEDNE GODINE, ONA PRIPADA NALAZNIKU

2429. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Jusuf, njega obavijestio Malik prenoseći od Rebija b. Abdur-Rahmana, on od Jezida, oslobođenog roba Munbe'isa, a ovaj od Zejda b. Halida, radijallahu anhu:
– Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, došao je jedan čovjek i pitao ga za nađenu stvar, a on reče:

باب إذا لم يوجد صاحب اللقطة بعد سنة فهي لمن وجدها

٢٤٢٩. حَدَّثَنَا عَبْدُ اللهِ بْنُ يُوسُفَ أَخْبَرَنَا مَالِكٌ عَنْ رَبِيعَةَ بْنِ أَبِي عَبْدِ الرَّحْمَنِ عَنْ يَزِيدَ مَوْلَى الْمُنْبَعِثِ عَنْ زَيْدِ بْنِ خَالِدٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ جَاءَ رَجُلٌ إِلَى رَسُولِ اللهِ ﷺ فَسَأَلَهُ عَنِ اللُّقَطَةِ فَقَالَ اعْرِفْ عِفَاصَهَا وَوِكَاءَهَا ثُمَّ عَرِّفْهَا سَنَةً

فَإِنْ جَاءَ صَاحِبُهَا وَإِلَّا فَشَأْنَكَ بِهَا قَالَ فَضَالَّةُ الْغَنَمِ قَالَ هِيَ لَكَ أَوْ لِأَخِيكَ أَوْ لِلذِّئْبِ قَالَ فَضَالَّةُ الْإِبِلِ قَالَ مَا لَكَ وَلَهَا مَعَهَا سِقَاؤُهَا وَحِذَاؤُهَا تَرِدُ الْمَاءَ وَتَأْكُلُ الشَّجَرَ حَتَّى يَلْقَاهَا رَبُّهَا .

"Zapamti njenu kesu i njenu uzicu i objavljuj je jednu godinu, pa ako dođe njen vlasnik, (predaj mu je), inače je tvoja."
– A izugubljeno bravče? – upita on.
– Ono je – odgovori Alejhisselam – tvoje ili tvoga brata ili vuka.
– A izgubljena deva? – upita.
– Šta ti imaš sa njom? Ona ima svoj rezervoar (za vodu) i svoje papke, ide (slobodno) na vodu, brsti drveće sve dok je ne sretne njen gospodar."[1]

KADA NEKO NAĐE NA MORU (NA VODI) DRVO, BIČ ILI NJEMU SLIČNO (UZIMA GA)

باب إذا وجد خشبة في البحر أو سوطا أو نحوه

٢٤٣٠. وَقَالَ اللَّيْثُ حَدَّثَنِي جَعْفَرُ بْنُ رَبِيعَةَ عَنْ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ هُرْمُزَ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ عَنْ رَسُولِ اللهِ ﷺ أَنَّهُ ذَكَرَ رَجُلًا مِنْ بَنِي إِسْرَائِيلَ وَسَاقَ الْحَدِيثَ فَخَرَجَ يَنْظُرُ لَعَلَّ مَرْكَبًا قَدْ جَاءَ بِمَالِهِ فَإِذَا هُوَ بِالْخَشَبَةِ فَأَخَذَهَا لِأَهْلِهِ حَطَبًا فَلَمَّا نَشَرَهَا وَجَدَ الْمَالَ وَالصَّحِيفَةَ .

2430. Lejs je rekao: "Pričao mi je Dža'fer b. Rebija, prenoseći od Abdur-Rahmana b. Hurmuza, on od Ebu-Hurejre, radijallahu anhu, da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, spomenuo jednog čovjeka od Izraelićana, te je naveo cijeli hadis. (Na kraju stoji:) ... i on je izašao da pričeka kakvu lađu koja bi možda donijela njegovu imovinu. Tada je vidio jedno drvo, uzeo ga za svoje ukućane kao gorivo i kada ga je raspilio našao je (u njemu) svoju imovinu i pismo."[2]

---

1 Deva za pustinju je što i lađa na moru; vodu pije jedanput u nekoliko dana, a hrana joj je brst trnja i drveća. Život u pustinji za nju ne predstavlja opasnost i nalaznik je ne treba hvatati. Ovo je stav Malika i Evza'ija. Učenjaci Kufe i Šafija smatraju da je bolje uhvatiti je, jer je time njena sigurnost veća.
S odraslim govečetom treba postupiti kao s devom. Ovo je mišljenje Tavusa, Evza'ija, Šafije i nekih učenjaka malikijske škole. Malik i Šafija kažu: "Ako izgubljenom govečetu prijeti kakva opasnost, ono je u statusu ovce, a bez te opasnosti u statusu deve."
Izgubljeno rogato goveče sposobno za odbranu mnogi učenjaci tretiraju kao izgubljenu devu, a bez rogova kao ovcu.
Konja, mazgu i magarce dozvoljeno je uhvatiti po mišljenju Ibni-Kasima, dok Ešheb i Ibnu-Kinane imaju suprotno mišljenje. Ibnu-Dževzi kaže: "Dozvoljeno je uhvatiti konja, devu, goveče, mazgu, magarca, ovcu i srnu za rukovodioca zajednice da ih osigura do predaje vlasniku."
U *Tevdihu* se navodi: "Nađeno dobro zajedno s priraštajem, bio on spojen ili odvojen od toga dobra, pripada njenom vlasniku, javio se on u toku jedne godine ili poslije isteka godine dana, računajući od dana obznane nađenog, samo ako je taj priraštaj nastao prije nego je nalaznik stekao nad njim pravo vlasništva."

2 Na vodi ploveće drvo, uže, bič i slično, nalaznik može koristiti ne obznanjujući nađeno, a ako se kasnije javi njihov vlasnik, dat će mu obeštećenje. Ovo je stav Omera, Ibnu-Omera, Alije, Aiše, Ataa, Neha'ija i Tavusa. Ibni-Munzir prenosi od Aiše: "Nađenu stvar u vrijednosti ispod dirhema nije zabranjeno uzeti i koristiti za vlastite potrebe."

KADA NEKO NAĐE NA PUTU DATULU

باب إذا وجد تمرة في الطريق

2431. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Jusuf, njemu Sufjan prenoseći od Mensura, on od Talhe, ovaj od Enesa, radijallahu anhu, koji je izjavio:
– Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, prošao je pokraj jedne datule na putu i rekao:
"Bojim se da nije sadaka, a sada bih je pojeo."

٢٤٣١. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ يُوسُفَ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ عَنْ مَنْصُورٍ عَنْ طَلْحَةَ عَنْ أَنَسٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ مَرَّ النَّبِيُّ ﷺ بِتَمْرَةٍ فِي الطَّرِيقِ قَالَ لَوْلَا أَنِّي أَخَافُ أَنْ تَكُونَ مِنَ الصَّدَقَةِ لَأَكَلْتُهَا .

2432. Jahja je rekao da mu je pričao Sufjan, njemu Mensur, (Zaide je rekao: Prenoseći od Mensura), on od Talhe kome je pričao Enes...
Pričao nam je Muhammed b. Mukatil, ovoga obavijestio Abdullah, a njega Ma'mer, prenoseći od Hemmama b. Munebbiha, a on od Ebu-Hurejre, radijallahu anhu, da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
"Vratim se svojim ukućanima i nađem datulu koja je pala na moj dušek, dignem je da je pojedem, ali se pobojim da nije od sadake, pa je bacim."

٢٤٣٢. وَقَالَ يَحْيَى حَدَّثَنَا سُفْيَانُ حَدَّثَنِي مَنْصُورٌ وَقَالَ زَائِدَةُ عَنْ مَنْصُورٍ عَنْ طَلْحَةَ حَدَّثَنَا أَنَسٌ حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ مُقَاتِلٍ أَخْبَرَنَا عَبْدُ اللهِ أَخْبَرَنَا مَعْمَرٌ عَنْ هَمَّامِ بْنِ مُنَبِّهٍ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ إِنِّي لَأَنْقَلِبُ إِلَى أَهْلِي فَأَجِدُ التَّمْرَةَ سَاقِطَةً عَلَى فِرَاشِي فَأَرْفَعُهَا لِآكُلَهَا ثُمَّ أَخْشَى أَنْ تَكُونَ صَدَقَةً فَأُلْقِيهَا .

KAKO MEKELIJE OBJAVLJUJU NAĐENU STVAR

باب كيف تعرّف لقطة أهل مكة

Tavus je prenio od Ibni-Abbasa, radijallahu anhuma, da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
"Izgubljenu stvar u Mekki uzet će samo onaj ko će je obznaniti."
Halid je prenio od Ikrime, on od Ibnu-Abbasa, radijallahu anhuma, a ovaj od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem:
"Izgubljenu stvar u Mekki dozvoljeno je uzeti samo onom koji će je obznaniti."

وَقَالَ طَاوُسٌ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ لَا يَلْتَقِطُ لُقَطَتَهَا إِلَّا مَنْ عَرَّفَهَا وَقَالَ خَالِدٌ عَنْ عِكْرِمَةَ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ لَا تُلْتَقَطُ لُقَطَتُهَا إِلَّا لِمُعَرِّفٍ .

Atā je rekao: "Nema štete koristiti nađeni bič, štap, uže, obuću i njima slično."
U *El-Hidaji* stoji: "Dozvoljeno je koristiti nađenu stvar bez njene obznane, za koju se obično zna da je vlasnik neće tražiti, kao košpice (od šljiva npr.), kora od šipka i slično, imajući opet u vidu da je to tuđe vlasništvo, a ne imovina nalaznika."
Kvarljivu stvar i onu koja bi stojeći na putu propala (kao što je jabuka, kruška, šljiva i slično), nalaznik može pojesti bez davanja obeštećenja vlasniku.

2433. Amed b. Sa'd kaže da mu je pričao Revh, njemu Zekerijja, ovome Amr b. Dinar prenoseći od Ikrime, a on od Ibnu-Abbasa, radijallahu anhuma, da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
"Ne siječe se trnje Harema, ne razgoni se njegov lov i ne dozvoljava uzeti izgubljenu stvar u njemu, nego samo onom ko će je oglasiti, i ne siječe se njegova trava."
Potom je Ibnu-Abbas kazao: "Allahov Poslaniče, izuzev rogozine (šašike)?
– Izuzev rogozine – rekao je on.

٢٤٣٣. وَقَالَ أَحْمَدُ بْنُ سَعِيدٍ حَدَّثَنَا رَوْحٌ حَدَّثَنَا زَكَرِيَّاءُ حَدَّثَنَا عَمْرُو بْنُ دِينَارٍ عَنْ عِكْرِمَةَ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا أَنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ قَالَ لَا يُعْضَدُ عِضَاهُهَا وَلَا يُنَفَّرُ صَيْدُهَا وَلَا تَحِلُّ لُقَطَتُهَا إِلَّا لِمُنْشِدٍ وَلَا يُخْتَلَى خَلَاهَا فَقَالَ عَبَّاسٌ يَا رَسُولَ اللهِ إِلَّا الْإِذْخِرَ فَقَالَ إِلَّا الْإِذْخِرَ .

2434. PRIČAO NAM JE Jahja b. Musa, njemu Velid b. Muslim, ovome Evza'i, koji je čuo Jahjaa b. Ebu-Kesira, da je rekao:
– Pričao mi je Ebu-Seleme b. Abdur-Rahman, da je Ebu-Hurejre, radijallahu anhu, izjavio:
"Kada je Allah omogućio Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, oslobađanje Mekke, on je ustao među svijetom, zahvalio Allahu i rekao: Allah je odbio od Mekke (vojsku) slona, a vlast je nad njom dao, evo, Svome Poslaniku i pravovjernima. Ona nije bila dozvoljena nikome prije mene. Meni je ona dozvoljena samo jedan časak, a poslije mene ona nije više nikome dozvoljena; njen lov ne razgoni se, njeno trnje ne siječe se, izgubljenu stvar u njoj dozvoljeno je uzeti samo onom ko će je obznaniti, a onaj kome je neko ubijen, ima izabrati između dvoga: ili da traži otkupninu ili odmazdu."
Tada je Abbas rekao: "Izuzimajući rogozinu, jer je upotrebljavamo za naše grobove i naše kuće?"
– Izuzimajući rogozinu – odgovorio je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem.
Potom je ustao Ebu-Šah, čovjek iz Jemena, i rekao: "Napišite mi, Allahov Poslaniče!"
– Napišite Ebu-Šahu! – rekao je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem.

٢٤٣٤. حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ مُوسَى حَدَّثَنَا الْوَلِيدُ ابْنُ مُسْلِمٍ حَدَّثَنَا الْأَوْزَاعِيُّ قَالَ حَدَّثَنِي يَحْيَى بْنُ أَبِي كَثِيرٍ قَالَ حَدَّثَنِي أَبُو سَلَمَةَ بْنُ عَبْدِ الرَّحْمَنِ قَالَ حَدَّثَنِي أَبُو هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ لَمَّا فَتَحَ اللهُ عَلَى رَسُولِهِ ﷺ مَكَّةَ قَامَ فِي النَّاسِ فَحَمِدَ اللهَ وَأَثْنَى عَلَيْهِ ثُمَّ قَالَ إِنَّ اللهَ حَبَسَ عَنْ مَكَّةَ الْفِيلَ وَسَلَّطَ عَلَيْهَا رَسُولَهُ وَالْمُؤْمِنِينَ فَإِنَّهَا لَا تَحِلُّ لِأَحَدٍ كَانَ قَبْلِي وَإِنَّهَا أُحِلَّتْ لِي سَاعَةً مِنْ نَهَارٍ وَإِنَّهَا لَا تَحِلُّ لِأَحَدٍ بَعْدِي فَلَا يُنَفَّرُ صَيْدُهَا وَلَا يُخْتَلَى شَوْكُهَا وَلَا تَحِلُّ سَاقِطَتُهَا إِلَّا لِمُنْشِدٍ وَمَنْ قُتِلَ لَهُ قَتِيلٌ فَهُوَ بِخَيْرِ النَّظَرَيْنِ إِمَّا أَنْ يُفْدَى وَإِمَّا أَنْ يُقِيدَ فَقَالَ الْعَبَّاسُ إِلَّا الْإِذْخِرَ فَإِنَّا نَجْعَلُهُ لِقُبُورِنَا وَبُيُوتِنَا فَقَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ إِلَّا الْإِذْخِرَ فَقَامَ أَبُو شَاهٍ رَجُلٌ مِنْ أَهْلِ الْيَمَنِ فَقَالَ اكْتُبُوا لِي يَا رَسُولَ اللهِ فَقَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ اكْتُبُوا لِأَبِي شَاهٍ قُلْتُ لِلْأَوْزَاعِيِّ مَا قَوْلُهُ اكْتُبُوا لِي يَا رَسُولَ اللهِ قَالَ هَذِهِ الْخُطْبَةَ الَّتِي سَمِعَهَا مِنْ رَسُولِ اللهِ ﷺ .

Upitao sam (kaže Velid) Evza'ija, na šta je mislio riječima: "Napišite mi, Allahov Poslaniče!"
– Mislio je na govor koji je čuo od Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem – odgovorio je on.

TUĐA STOKA NE MUZE SE BEZ ODOBRENJA (VLASNIKA)

باب لا تُحْتَلَبُ مَاشِيَةُ أَحَدٍ بِغَيْرِ إِذْنِهِ

2435. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Jusuf, da ga je obavijestio Malik, prenoseći od Nafija, on od Abdullaha b. Omera, radijallahu anhuma, da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Ne smije niko musti ničiju (tuđu) stoku bez dozvole njenog vlasnika. Voli li iko od vas da mu se dođe u njegovu mljekaru, razbije ostava i odnese hrana. Stoka u svojim vimenima čuva za vas svoju hranu i neka niko ne muze ničiju stoku bez odobrenja njenog vlasnika."

٢٤٣٥. حَدَّثَنَا عَبْدُ اللهِ بْنُ يُوسُفَ أَخْبَرَنَا مَالِكٌ عَنْ نَافِعٍ عَنْ عَبْدِ اللهِ بْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا أَنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ قَالَ لَا يَحْلُبَنَّ أَحَدٌ مَاشِيَةَ امْرِئٍ بِغَيْرِ إِذْنِهِ أَيُحِبُّ أَحَدُكُمْ أَنْ تُؤْتَى مَشْرُبَتُهُ فَتُكْسَرَ خِزَانَتُهُ فَيُنْتَقَلَ طَعَامُهُ فَإِنَّمَا تَخْزُنُ لَهُمْ ضُرُوعُ مَوَاشِيهِمْ أَطْعِمَاتِهِمْ فَلَا يَحْلُبَنَّ أَحَدٌ مَاشِيَةَ أَحَدٍ إِلَّا بِإِذْنِهِ .

KADA VLASNIK IZGUBLJENE STVARI DOĐE POSLIJE JEDNE GODINE, VRATIT ĆE MU JE NALAZNIK, JER JE ONA KOD NJEGA SAMO U POHRANI

باب إِذَا جَاءَ صَاحِبُ اللُّقَطَةِ بَعْدَ سَنَةٍ رَدَّهَا عَلَيْهِ لِأَنَّهَا وَدِيعَةٌ عِنْدَهُ

2436. PRIČAO NAM JE Kutejbe b. Seid, njemu Isma'il b. Dža'fer prenoseći od Rebija b. Abdur-Rahmana, on od Jezida, oslobođenog roba Munbe'isova, ovaj od Zejda b. Halida Džuhenija, radijallahu anhu, da je jedan čovjek pitao Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, za nađenu stvar, i on je odgovorio:
"Obznanjuj je jednu godinu! Zatim zapamti njenu posudu i njenu uzicu i troši je, pa ako dođe njen vlasnik, podaj mu je!"
– A zalutalo bravče, Allahov Poslaniče? – upita on.
– Uzmi ga! – reče Alejhisselam. – Ono je samo tvoje ili tvoga brata ili pripada vuku.
– A izgubljena deva, Allahov Poslaniče? – upita on.
– Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem,

٢٤٣٦. حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ بْنُ سَعِيدٍ حَدَّثَنَا إِسْمَاعِيلُ ابْنُ جَعْفَرٍ عَنْ رَبِيعَةَ بْنِ أَبِي عَبْدِ الرَّحْمَنِ عَنْ يَزِيدَ مَوْلَى الْمُنْبَعِثِ عَنْ زَيْدِ بْنِ خَالِدٍ الْجُهَنِيِّ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ أَنَّ رَجُلًا سَأَلَ رَسُولَ اللهِ ﷺ عَنِ اللُّقَطَةِ قَالَ عَرِّفْهَا سَنَةً ثُمَّ اعْرِفْ وِكَاءَهَا وَعِفَاصَهَا ثُمَّ اسْتَنْفِقْ بِهَا فَإِنْ جَاءَ رَبُّهَا فَأَدِّهَا إِلَيْهِ قَالُوا يَا رَسُولَ اللهِ فَضَالَّةُ الْغَنَمِ قَالَ خُذْهَا فَإِنَّمَا هِيَ لَكَ أَوْ لِأَخِيكَ أَوْ لِلذِّئْبِ قَالَ يَا رَسُولَ اللهِ فَضَالَّةُ الْإِبِلِ قَالَ فَغَضِبَ رَسُولُ اللهِ ﷺ حَتَّى احْمَرَّتْ وَجْنَتَاهُ أَوْ احْمَرَّ وَجْهُهُ ثُمَّ قَالَ مَا لَكَ وَلَهَا مَعَهَا حِذَاؤُهَا وَسِقَاؤُهَا حَتَّى يَلْقَاهَا رَبُّهَا .

naljuti se – kaže Zejd – toliko da su mu se obrazi zacrvenjeli, odnosno lice mu se zacrvenjelo i reče: "Šta ti imaš s njom!? Ona ima sa sobom svoje papke i rezervoar (za vodu), sve dok je ne susretne njen vlasnik."

بَاب هلْ يأْخُذُ اللُّقطةَ ولا يدعُها تضيعُ حتَّى لا يأْخُذها منْ لا يسْتحِقُّ

NALAZNIK UZIMA NAĐENU STVAR, A NE OSTAVLJA JE DA PROPADNE ILI DA JE UZME NEKO KO NIJE DOSTOJAN

٢٤٣٧. حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ حَرْبٍ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ عَنْ سَلَمَةَ بْنِ كُهَيْلٍ قَالَ سَمِعْتُ سُوَيْدَ بْنَ غَفَلَةَ قَالَ كُنْتُ مَعَ سَلْمَانَ بْنِ رَبِيعَةَ وَزَيْدِ بْنِ صُوحَانَ فِي غَزَاةٍ فَوَجَدْتُ سَوْطًا فَقَالَا لِي أَلْقِهِ قُلْتُ لَا وَلَكِنْ إِنْ وَجَدْتُ صَاحِبَهُ وَإِلَّا اسْتَمْتَعْتُ بِهِ فَلَمَّا رَجَعْنَا حَجَجْنَا فَمَرَرْتُ بِالْمَدِينَةِ فَسَأَلْتُ أُبَيَّ بْنَ كَعْبٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ فَقَالَ وَجَدْتُ صُرَّةً عَلَى عَهْدِ النَّبِيِّ ﷺ فِيهَا مِائَةُ دِينَارٍ فَأَتَيْتُ بِهَا النَّبِيَّ ﷺ فَقَالَ عَرِّفْهَا حَوْلًا فَعَرَّفْتُهَا حَوْلًا ثُمَّ أَتَيْتُ فَقَالَ عَرِّفْهَا حَوْلًا فَعَرَّفْتُهَا حَوْلًا ثُمَّ أَتَيْتُهُ فَقَالَ عَرِّفْهَا حَوْلًا فَعَرَّفْتُهَا حَوْلًا ثُمَّ أَتَيْتُهُ الرَّابِعَةَ فَقَالَ اعْرِفْ عِدَّتَهَا وَوِكَاءَهَا وَوِعَاءَهَا فَإِنْ جَاءَ صَاحِبُهَا وَإِلَّا اسْتَمْتِعْ بِهَا.

2437. PRIČAO NAM JE Sulejman b. Harb, da mu je pričao Šu'be prenoseći od Seleme b. Kuhejla, koji je izjavio:
– Čuo sam Suvejda b. Gafelea, da je kazao: "Bio sam sa Selmanom b. Rebijom i Zejdom b. Suhanom u jednoj vojni i našao jedan bič pa mi on reče:
– Dobaci mi ga!
– Ne – rekoh – nego ako pronađem njegova vlasnika (dat ću mu ga), u protivnom, koristit ću ga.
Kada smo se vratili, otišli smo na hadž, pa sam naišao pokraj Medine i pitao za to Ubejja b. Ka'ba, radijallahu anhu, a on reče: – U doba Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, našao sam kesu i u njoj stotinu zlatnika, pa sam je odnio Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, a on reče:
– Obznanjuj to jednu godinu!
Ja sam to obznanjivao godinu dana i potom mu ponovo došao, a on reče: "Obznanjuj to jednu godinu!"
Potom sam ga obznanjivao godinu i potom mu treći put došao, a on reče: "Obznanjuj ga godinu!"
Ja sam ga obznanjivao godinu i opet mu došao (četvrti put). On reče: "Zapamti njihov broj, uzicu i njihovu kesu, pa ako bi došao njihov vlasnik (predaj mu ih), inače možeš se njima koristiti."

حَدَّثَنَا عَبْدَانُ قَالَ أَخْبَرَنِي أَبِي عَنْ شُعْبَةَ عَنْ سَلَمَةَ بِهَذَا قَالَ فَلَقِيتُهُ بَعْدُ بِمَكَّةَ فَقَالَ لَا أَدْرِي أَثَلَاثَةَ أَحْوَالٍ أَوْ حَوْلًا وَاحِدًا.

PRIČAO NAM JE Abdan, njega obavijestio njegov otac prenoseći od Šu'be, on od Seleme, još i ovo:
– Suvejd b. Gafele je rekao: – Kasnije sam susreo u Mekki Ubejja b. Ka'ba i on reče: "Ne znam da li da obznanjujem tri godine ili jednu."

OBZNANJIVANJE NAĐENE STVARI NE PREDAVAJUĆI JE PREDSTAVNIKU VLASTI

باب من عرَّف اللُّقطة ولمْ يدفعْها إلى السُّلْطان

2438. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Jusuf, njemu Sufjan prenoseći od Rebija, on od Jezida, oslobođenog roba Munbe'isova, ovaj do Zejda b. Halida, radijallahu anhu, da je jedan nomad pitao Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, za nađenu stvar, a on odgovorio:
"Obznanjuj je godinu dana, pa ako dođe neko i opiše ti njenu kesu i njenu uzicu, (podaj mu je), inače je troši!"
Zatim ga upita za izgubljenu devu, a on se zacrvenio u licu i rekao:
"Šta ti imaš s njom? Ona ima sa sobom svoj rezervoar (za vodu) i papke, dolazi na vodu, jede (lišće) drveća, pa ostavi je dok je ne nađe njen vlasnik!"
A pitao ga je i za izgubljeno bravče, pa je odgovorio: "Ono je tvoje ili tvoga brata ili vuka."

٢٤٣٨. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ يُوسُفَ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ عَنْ رَبِيعَةَ عَنْ يَزِيدَ مَوْلَى الْمُنْبَعِثِ عَنْ زَيْدِ بْنِ خَالِدٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ أَنَّ أَعْرَابِيًّا سَأَلَ النَّبِيَّ ﷺ عَنْ اللُّقَطَةِ قَالَ عَرِّفْهَا سَنَةً فَإِنْ جَاءَ أَحَدٌ يُخْبِرُكَ بِعِفَاصِهَا وَوِكَائِهَا وَإِلَّا فَاسْتَنْفِقْ بِهَا وَسَأَلَهُ عَنْ ضَالَّةِ الْإِبِلِ فَتَمَعَّرَ وَجْهُهُ وَقَالَ مَا لَكَ وَلَهَا مَعَهَا سِقَاؤُهَا وَحِذَاؤُهَا تَرِدُ الْمَاءَ وَتَأْكُلُ الشَّجَرَ دَعْهَا حَتَّى يَجِدَهَا رَبُّهَا وَسَأَلَهُ عَنْ ضَالَّةِ الْغَنَمِ فَقَالَ هِيَ لَكَ أَوْ لِأَخِيكَ أَوْ لِلذِّئْبِ.

POGLAVLJE

باب

2439. PRIČAO NAM JE Ishak b. Ibrahim, da ga je obavijestio Nadr, njega Israil, ovoga Ebu-Ishak, a njega Bera' prenoseći od Ebu-Bekra, radijallahu anhuma... a preko drugog niza prenosilaca, pričao nam je Abdullah b. Redža, a njemu Israil, prenoseći od Ebu-Ishaka, on od Bera'a, a ovaj od Ebu-Bekra, radijallahu anhuma, koji je kazao:
– Putovao sam i vidio jednog pastira gdje goni svoje stado, pa sam ga upitao: "Čiji si ti?"
– Jednog od Kurejšija – odgovorio je. Kasnije je rekao njegovo ime. Ja sam ga poznavao.
– Ima li u tvom stadu štogod od mlijeka? – upitao sam.
– Da – rekao je.
– Hoćeš li mi namusti? – upitah.
– Da – reče.

٢٤٣٩. حَدَّثَنَا إِسْحَاقُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ أَخْبَرَنَا النَّضْرُ أَخْبَرَنَا إِسْرَائِيلُ عَنْ أَبِي إِسْحَاقَ قَالَ أَخْبَرَنِي الْبَرَاءُ عَنْ أَبِي بَكْرٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا ح و حَدَّثَنَا عَبْدُ اللهِ بْنُ رَجَاءٍ حَدَّثَنَا إِسْرَائِيلُ عَنْ أَبِي إِسْحَاقَ عَنْ الْبَرَاءِ عَنْ أَبِي بَكْرٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا قَالَ انْطَلَقْتُ فَإِذَا أَنَا بِرَاعِي غَنَمٍ يَسُوقُ غَنَمَهُ فَقُلْتُ لِمَنْ أَنْتَ قَالَ لِرَجُلٍ مِنْ قُرَيْشٍ فَسَمَّاهُ فَعَرَفْتُهُ فَقُلْتُ هَلْ فِي غَنَمِكَ مِنْ لَبَنٍ فَقَالَ نَعَمْ فَقُلْتُ هَلْ أَنْتَ حَالِبٌ لِي قَالَ نَعَمْ فَأَمَرْتُهُ فَاعْتَقَلَ شَاةً مِنْ غَنَمِهِ ثُمَّ أَمَرْتُهُ أَنْ يَنْفُضَ ضَرْعَهَا مِنْ الْغُبَارِ ثُمَّ أَمَرْتُهُ أَنْ يَنْفُضَ كَفَّيْهِ فَقَالَ هَكَذَا ضَرَبَ إِحْدَى كَفَّيْهِ بِالْأُخْرَى

Potom sam mu rekao i on je ukoljenčio jednu ovcu. Rekao sam mu da joj otrese vime (od prašine), zatim da otrese svoje dlanove i on je učinio ovako: udario je jednim dlanom o drugi. Potom je namuzao malo (jedan mužaj) mlijeka, a ja sam (prije) pripremio Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, malu mješinu na čijem je otvoru bila jedna krpa. Zatim sam sipao (vodu) po tom mlijeku (koje sam stavio u tu mješinu) dok se nije ohladio donji dio mješine. Zatim sam otišao do Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, i rekao: "Pij, Allahov Poslaniče!" On je pio mlijeko, tako da sam ja bio zadovoljan.

فَحَلَبَ كُثْبَةً مِنْ لَبَنٍ وَقَدْ جَعَلْتُ لِرَسُولِ اللهِ ﷺ إِدَاوَةً عَلَى فَمِهَا خِرْقَةٌ فَصَبَبْتُ عَلَى اللَّبَنِ حَتَّى بَرَدَ أَسْفَلُهُ فَانْتَهَيْتُ إِلَى النَّبِيِّ ﷺ فَقُلْتُ اشْرَبْ يَا رَسُولَ اللهِ فَشَرِبَ حَتَّى رَضِيتُ .

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَٰنِ الرَّحِيمِ

U ime Allaha, Svemilosnog, Samilosnog!

كِتَابُ الْمَظَالِمِ وَالْغَصْبِ

NASILJE I OTIMANJE

Uzvišeni Allah kaže: "Nipošto ne misli da Allah zanemaruje ono što rade silnici. On im odgađa (kaznu) za dan u kome oči staju. Oni će trčati uzdignutih glava, upravljenih pogleda – pogledi im neće skretati na stranu, a srca će im biti prazna."

"El-mukni'u vel mukmihu!", jeste jedno, a znači "uzdignute glave".

Mudžahid je izjavio: "Muhti'ine" znači "pružaju svoje poglede", a kaže se, "i žure".

"Pogledi im neće skretati na stranu, a srca im prazna", tj. šuplja i neće pameti imati.

"Opomeni svijet na dan kada će im doći kazna pa će reći silnici: Naš Gospodaru, odgodi nam (kaznu) za kratko vrijeme. Odazvat ćemo se Tvom pozivu i slijedit ćemo poslanike."

"Zar se vi niste prije kleli da vam nema nestanka? I stanovali ste u stanovima onih koji su sebi nasilje učinili i bilo vam je jasno kako smo s njima postupili i iznosili smo vam mnoge primjere."

"Oni su pravili svoje spletke i njihove su spletke kod Allaha zapisane; njihova spletka (ne može) pomaknuti brda.

Nipošto ne misli da će Allah iznevjeriti svoje obećanje svojim poslanicima. Zaista je Allah moćan (i) kažnjava (zasluženom kaznom)."[1]

وَقَوْلِ اللهِ تَعَالَى (وَلَا تَحْسَبَنَّ اللهَ غَافِلًا عَمَّا يَعْمَلُ الظَّالِمُونَ إِنَّمَا يُؤَخِّرُهُمْ لِيَوْمٍ تَشْخَصُ فِيهِ الْأَبْصَارُ) مُهْطِعِينَ مُقْنِعِي رُءُوسِهِمْ رَافِعِي الْمُقْنِعُ وَالْمُقْمِحُ وَاحِدٌ.

وَقَالَ مُجَاهِدٌ (مُهْطِعِينَ) مُدِيمِي النَّظَرِ وَيُقَالُ مُسْرِعِينَ (لَا يَرْتَدُّ إِلَيْهِمْ طَرْفُهُمْ وَأَفْئِدَتُهُمْ هَوَاءٌ) يَعْنِي جُوفًا لَا عُقُولَ لَهُمْ (وَأَنْذِرِ النَّاسَ يَوْمَ يَأْتِيهِمُ الْعَذَابُ فَيَقُولُ الَّذِينَ ظَلَمُوا رَبَّنَا أَخِّرْنَا إِلَى أَجَلٍ قَرِيبٍ نُجِبْ دَعْوَتَكَ وَنَتَّبِعِ الرُّسُلَ أَوَلَمْ تَكُونُوا أَقْسَمْتُمْ مِنْ قَبْلُ مَا لَكُمْ مِنْ زَوَالٍ وَسَكَنْتُمْ فِي مَسَاكِنِ الَّذِينَ ظَلَمُوا أَنْفُسَهُمْ وَتَبَيَّنَ لَكُمْ كَيْفَ فَعَلْنَا بِهِمْ وَضَرَبْنَا لَكُمُ الْأَمْثَالَ وَقَدْ مَكَرُوا مَكْرَهُمْ وَعِنْدَ اللهِ مَكْرُهُمْ وَإِنْ كَانَ مَكْرُهُمْ لِتَزُولَ مِنْهُ الْجِبَالُ فَلَا تَحْسَبَنَّ اللهَ مُخْلِفَ وَعْدِهِ رُسُلَهُ إِنَّ اللهَ عَزِيزٌ ذُو انْتِقَامٍ).

1 Poglavlje Ibrahim: 42-47.

PORAVNAVANJE ZA NASILJA

باب قِصاص المَظالِمِ

2440. PRIČAO NAM JE Ishak b. Ibrahim, da ga je obavijestio Mu'az b. Hišam, njega njegov otac prenoseći od Katade, on od Ebu-Mutevekkila Nadžija, ovaj od Ebu-Seida Hudrija, radijallahu anhu, da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
– Kada se vjernici spase Džehennema, zadržat će se na jednom mostu između Dženneta i Džehennema i međusobno izmiriti svoja nasilja što su ih na zemlji jedni drugima činili, pa kada budu (s obračunom) čisti i očiste se (od tuđeg potraživanja), dozvolit će im se ulazak u Džennet. Tako mi Onoga u Čijoj je moći Muhammedova duša, svaki od njih znat će svoj stan u Džennetu bolje od svoga stana koji je imao na ovom svijetu.
Junus b. Muhammed je izjavio da mu je to prenio Šejban od Katade, kome je ovo saopćio Ebu-Mutevekkil.

٢٤٤٠. حَدَّثَنَا إِسْحَاقُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ أَخْبَرَنَا مُعَاذُ ابْنُ هِشَامٍ حَدَّثَنِي أَبِي عَنْ قَتَادَةَ عَنْ أَبِي الْمُتَوَكِّلِ النَّاجِيِّ عَنْ أَبِي سَعِيدٍ الْخُدْرِيِّ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ عَنْ رَسُولِ اللهِ ﷺ قَالَ إِذَا خَلَصَ الْمُؤْمِنُونَ مِنْ النَّارِ حُبِسُوا بِقَنْطَرَةٍ بَيْنَ الْجَنَّةِ وَالنَّارِ فَيَتَقَاصُّونَ مَظَالِمَ كَانَتْ بَيْنَهُمْ فِي الدُّنْيَا حَتَّى إِذَا نُقُّوا وَهُذِّبُوا أُذِنَ لَهُمْ بِدُخُولِ الْجَنَّةِ فَوَالَّذِي نَفْسُ مُحَمَّدٍ بِيَدِهِ لَأَحَدُهُمْ بِمَسْكَنِهِ فِي الْجَنَّةِ أَدَلُّ بِمَنْزِلِهِ كَانَ فِي الدُّنْيَا وَقَالَ يُونُسُ بْنُ مُحَمَّدٍ حَدَّثَنَا شَيْبَانُ عَنْ قَتَادَةَ حَدَّثَنَا أَبُو الْمُتَوَكِّلِ .

O RIJEČIMA UZVIŠENOG ALLAHA: "NEKA JE ALLAHOVO PROKLETSTVO NA SILNIKE!"

بَاب قَوْلِ اللهِ تَعالى (أَلا لَعْنَةُ اللهِ على الظّالِمِينَ)

2441. PRIČAO NAM JE Musa b. Isma'il, njemu Hemmam, rekavši da ga je obavijestio Katade prenoseći od Safvana b. Muhriza Mazinija, koji je izjavio:
"Išao sam s Ibni-Omerom, radijallahu anhuma, držeći ga za ruku, kada se pojavi jedan čovjek, i reče: Šta si čuo od Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, da kaže o Allahovom razgovoru s ljudima na Sudnjem danu?"
– Čuo sam Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem – rekao je on – kako kaže:
"Allah će se približiti vjerniku, staviti na njega svoj zastor, pokriti ga i pitati: Znaš li taj grijeh, a znaš li taj grijeh?"

٢٤٤١. حَدَّثَنَا مُوسَى بْنُ إِسْمَاعِيلَ حَدَّثَنَا هَمَّامٌ قَالَ أَخْبَرَنِي قَتَادَةُ عَنْ صَفْوَانَ بْنِ مُحْرِزٍ الْمَازِنِيِّ قَالَ بَيْنَمَا أَنَا أَمْشِي مَعَ ابْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا آخِذٌ بِيَدِهِ إِذْ عَرَضَ رَجُلٌ فَقَالَ كَيْفَ سَمِعْتَ رَسُولَ اللهِ ﷺ يَقُولُ فِي النَّجْوَى فَقَالَ سَمِعْتُ رَسُولَ اللهِ ﷺ يَقُولُ إِنَّ اللهَ يُدْنِي الْمُؤْمِنَ فَيَضَعُ عَلَيْهِ كَنَفَهُ وَيَسْتُرُهُ فَيَقُولُ أَتَعْرِفُ ذَنْبَ كَذَا أَتَعْرِفُ ذَنْبَ كَذَا فَيَقُولُ نَعَمْ أَيْ رَبِّ حَتَّى

إِذَا قَرَّرَهُ بِذُنُوبِهِ وَرَأَى فِي نَفْسِهِ أَنَّهُ هَلَكَ قَالَ سَتَرْتُهَا عَلَيْكَ فِي الدُّنْيَا وَأَنَا أَغْفِرُهَا لَكَ الْيَوْمَ فَيُعْطَى كِتَابَ حَسَنَاتِهِ وَأَمَّا الْكَافِرُ وَالْمُنَافِقُونَ فَيَقُولُ الأَشْهَادُ ﴿هَؤُلاءِ الَّذِينَ كَذَبُوا عَلَى رَبِّهِمْ أَلا لَعْنَةُ اللهِ عَلَى الظَّالِمِينَ﴾ .

– Da, Allahu moj – kazat će on. I tako, kada mu prizna sve svoje grijehe i misli u sebi da je propao, Allah će mu reći: "Pokrio sam ti ih još u zemaljskom životu, a danas ti ih još i opraštam", i potom će mu se dati knjiga njegovih dobrih djela. A što se tiče nevjernika i licemjera, svjedoci će reći: "To su oni što su lagali na svoga Gospodara. Neka je Allahovo prokletstvo na silnike!"[1]

باب لا يظلم المسلم المسلم ولا يسلمه

MUSLIMAN NEĆE ČINITI MUSLIMANU NASILJE, A NITI GA (NASILJU) PREPUŠTATI

٢٤٤٢. حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ بُكَيْرٍ حَدَّثَنَا اللَّيْثُ عَنْ عُقَيْلٍ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ أَنَّ سَالِمًا أَخْبَرَهُ أَنَّ عَبْدَ اللهِ بْنَ عُمَرَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا أَخْبَرَهُ أَنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ قَالَ الْمُسْلِمُ أَخُو الْمُسْلِمِ لَا يَظْلِمُهُ وَلَا يُسْلِمُهُ وَمَنْ كَانَ فِي حَاجَةِ أَخِيهِ كَانَ اللهُ فِي حَاجَتِهِ وَمَنْ فَرَّجَ عَنْ مُسْلِمٍ كُرْبَةً فَرَّجَ اللهُ عَنْهُ كُرْبَةً مِنْ كُرُبَاتِ يَوْمِ الْقِيَامَةِ وَمَنْ سَتَرَ مُسْلِمًا سَتَرَهُ اللهُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ .

2442. PRIČAO NAM JE Jahja b. Bukejr, a njemu Lejs prenoseći od Ukajla, on od Ebu-Šihaba, da mu je Salim saopćio da ga je Abdullah b. Omer, radijallahu anhuma, obavijestio, da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
"Musliman muslimanu je brat i neće mu činiti nasilje, a niti ga (nasilju) prepustiti. Ko se nađe uz svoga brata koji je potrebit, Allah će se naći pri njegovoj potrebi; ko otkloni od muslimana kakvu muku, Allah će otkloniti od njega jednu od muka Sudnjeg dana, a ko pokrije muslimanu (kakvu sramotu), Allah će njemu (njegovu) pokriti na Sudnjem danu."

1 Cijeli prijevod 18 i 19. ajeta poglavlja Hud glasi: "Ko je veći silnik od onoga koji izmišlja laži o Allahu. Ti će biti dovedeni pred njihova Gospodara, a svjedoci će reći: 'Ovo su oni koji su lagali na svoga Gospodara. Neka je Allahovo prokletstvo na silnike, koji odvraćaju od Allahovog puta i nastoje ga iskriviti, a oni ne vjeruju (ni) u drugi svijet.'
Svjedoci za nevjerovanje i nevaljalštine nasilnika bit će meleki, vjerovjesnici i pravovjerni."
Sadržaj hadisa ukazuje da griješenje ne izvodi iz islama i grješnik se može nadati oprostu grijeha, izuzimajući velike grijehe i povredu tuđeg prava.

POMOZI SVOME BRATU, BIO ON NASILNIK ILI SE NJEMU UČINILO NASILJE

باب أَعِنْ أَخَاكَ ظَالِمًا أَوْ مَظْلُومًا

2443. PRIČAO NAM JE Usman b. Ebu-Šejbe, njemu Hušejm, a njega obavijestio Ubejdullah b. Ebu-Bekr b. Enes i Humejd Tavil da je Enes b. Malik, radijallahu anhu, izjavio:
– Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao je: "Pomozi svome bratu, bio on nasilnik ili se njemu učinilo nasilje!"

٢٤٤٣. حَدَّثَنَا عُثْمَانُ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ حَدَّثَنَا هُشَيْمٌ أَخْبَرَنَا عُبَيْدُ اللهِ بْنُ أَبِي بَكْرِ بْنِ أَنَسٍ وَحُمَيْدٌ الطَّوِيلُ سَمِعَ أَنَسَ بْنَ مَالِكٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ يَقُولُ قَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ انْصُرْ أَخَاكَ ظَالِمًا أَوْ مَظْلُومًا .

2444. PRIČAO NAM JE Musedded, njemu Mu'temir prenoseći od Humejda, on od Enesa, radijallahu anhu, koji je rekao:
– Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, kazao je: "Pomozi svome bratu, bio on nasilnik ili se njemu učinilo nasilje!"
– Allahov Poslaniče! – rekoše (prisutni) – onoga kome je učinjeno nasilje pomažemo, a kako ćemo pomoći onoga ko čini nasilje?
– Da ga ščepate za ruke (spriječite ga) – reče on.

٢٤٤٤. حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ حَدَّثَنَا مُعْتَمِرٌ عَنْ حُمَيْدٍ عَنْ أَنَسٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ انْصُرْ أَخَاكَ ظَالِمًا أَوْ مَظْلُومًا قَالُوا يَا رَسُولَ اللهِ هَذَا نَنْصُرُهُ مَظْلُومًا فَكَيْفَ نَنْصُرُهُ ظَالِمًا قَالَ تَأْخُذُ فَوْقَ يَدَيْهِ .

POMOĆ OBESPRAVLJENOM

باب نَصْرِ الْمَظْلُومِ

2445. PRIČAO NAM JE Seid b. Rebi', njemu Šu'be prenoseći od Eš'asa b. Sulejma, koji je rekao kako je čuo Mu'aviju b. Suvejda, a on Bera'a b. Aziba, radijallahu anhuma, da kaže:
– Naredio nam je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, sedam (poslova), a zabranio sedam i spomenuo: obilaženje bolesnika, praćenje dženaze, nazdraviti onome ko kihne (želeći mu da mu se Allah smiluje), odvraćati selam, pomoći obespravljenom, odazvati se pozivu (prijatelja) i pomoći onome ko se zakleo da ispuni svoju zakletvu.

٢٤٤٥. حَدَّثَنَا سَعِيدُ بْنُ الرَّبِيعِ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ عَنِ الْأَشْعَثِ بْنِ سُلَيْمٍ قَالَ سَمِعْتُ مُعَاوِيَةَ بْنَ سُوَيْدٍ سَمِعْتُ الْبَرَاءَ بْنَ عَازِبٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا قَالَ أَمَرَنَا النَّبِيُّ ﷺ بِسَبْعٍ وَنَهَانَا عَنْ سَبْعٍ فَذَكَرَ عِيَادَةَ الْمَرِيضِ وَاتِّبَاعَ الْجَنَائِزِ وَتَشْمِيتَ الْعَاطِسِ وَرَدَّ السَّلَامِ وَنَصْرَ الْمَظْلُومِ وَإِجَابَةَ الدَّاعِي وَإِبْرَارَ الْمُقْسِمِ .

2446. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Ala', njemu Ebu-Usame prenoseći od Burejda, on od Ebu-Burde, ovaj od Ebu-Musaa, radijallahu anhu, da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Vjernik vjerniku je kao zgrada čiji su dijelovi međusobno učvršćeni", i splete svoje prste (ruku).[1]

٢٤٤٦. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ الْعَلَاءِ حَدَّثَنَا أَبُو أُسَامَةَ عَنْ بُرَيْدٍ عَنْ أَبِي بُرْدَةَ عَنْ أَبِي مُوسَى رَضِيَ اللهُ عَنْهُ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ الْمُؤْمِنُ لِلْمُؤْمِنِ كَالْبُنْيَانِ يَشُدُّ بَعْضُهُ بَعْضًا وَشَبَّكَ بَيْنَ أَصَابِعِهِ .

ODUPIRANJE NASILNIKU

بَاب الِانْتِصَارِ مِنَ الظَّالِمِ

Ovo se temelji na riječima Uzvišenog Allaha: "Allah ne voli javan ružan govor, izuzimajući onoga kome je učinjeno nasilje, a Allah sve čuje i zna." "I onima koji, kada ih pogodi nasilje, odupru se." Ibrahim (Neha'i) je rekao: "Oni su mrzili da budu ponižavani, a kada su bili moćni, praštali su."[2]

لِقَوْلِهِ جَلَّ ذِكْرُهُ (لَا يُحِبُّ اللهُ الْجَهْرَ بِالسُّوءِ مِنَ الْقَوْلِ إِلَّا مَنْ ظُلِمَ وَكَانَ اللهُ سَمِيعًا عَلِيمًا) (وَالَّذِينَ إِذَا أَصَابَهُمُ الْبَغْيُ هُمْ يَنْتَصِرُونَ) قَالَ إِبْرَاهِيمُ كَانُوا يَكْرَهُونَ أَنْ يُسْتَذَلُّوا فَإِذَا قَدَرُوا عَفَوْا .

PRAŠTANJE OBESPRAVLJENOM

بَاب عَفْوِ الْمَظْلُومِ

Ovo se temelji na riječima Uzvišenog Allaha: "Ako javno činite dobro ili ga činite tajno ili praštate zlo, pa i Allah je oprostiv i moćan." "Kazna za zlo je njemu odgovarajuće zlo (kazna), a ko oprosti i izmiri se, nagrada mu je kod Allaha. Zaista, Allah ne voli nasilnike. Nema puta (za ukor) onom koji se odupre nakon što mu je učinjeno nasilje. Ima mjesta ustati protiv onih koji svijetu čine nasilje i bespravno šire smutnju na zemlji. Oni će imati bolnu kaznu. A onaj koji se strpi i oprosti, pa to je zaista od velikih (i odlučnih) djela. A koga Allah okrene u zabludu, tome nema zaštitnika poslije Njega." "Vidjet ćeš nasilnika kako će, kada ugledaju kaznu, govoriti: "Ima li ikakva načina za povratak?"[3]

لِقَوْلِهِ تَعَالَى (إِنْ تُبْدُوا خَيْرًا أَوْ تُخْفُوهُ أَوْ تَعْفُوا عَنْ سُوءٍ فَإِنَّ اللهَ كَانَ عَفُوًّا قَدِيرًا) (وَجَزَاءُ سَيِّئَةٍ سَيِّئَةٌ مِثْلُهَا فَمَنْ عَفَا وَأَصْلَحَ فَأَجْرُهُ عَلَى اللهِ إِنَّهُ لَا يُحِبُّ الظَّالِمِينَ وَلَمَنِ انْتَصَرَ بَعْدَ ظُلْمِهِ فَأُولَئِكَ مَا عَلَيْهِمْ مِنْ سَبِيلٍ إِنَّمَا السَّبِيلُ عَلَى الَّذِينَ يَظْلِمُونَ النَّاسَ وَيَبْغُونَ فِي الْأَرْضِ بِغَيْرِ الْحَقِّ أُولَئِكَ لَهُمْ عَذَابٌ أَلِيمٌ وَلَمَنْ صَبَرَ وَغَفَرَ إِنَّ ذَلِكَ لَمِنْ عَزْمِ الْأُمُورِ) (وَتَرَى الظَّالِمِينَ لَمَّا رَأَوُا الْعَذَابَ يَقُولُونَ هَلْ إِلَى مَرَدٍّ مِنْ سَبِيلٍ) .

---

1 Pomoći obespravljenog, zaštititi ga od nasilja i samovolje i pratiti dženazu je prvostepena kolektivna dužnost; otpozdravljati ljudima, pomoći onome ko se zakleo, o nečemu što je dozvoljeno, da ispuni svoju zakletvu (jer neispunjenje po islamu za sobom povlači neke posljedice), odazvati se zvanici prijatelja, spada u drugostepene dužnosti muslimana, s tim što je odazivanje na svadbeno veselje pojedinačna ili kolektivna obaveza.

2 Ukazati dobročinstvo osobi koja nas zaklinje treba biti u granicama zakonitosti, pravednosti, interesa zajednice i vlastite mogućnosti.

3 Prijevod 36-38. ajeta, poglavlja Eš-Šura glasi: "Ono nešto što vam je dato, to je užitak ovozemnog života,

NASILJA SU TMINE SUDNJEG DANA

باب الظُّلْمُ ظُلُماتٌ يَوْمَ الْقِيامَةِ

2447. PRIČAO NAM JE Ahmed b. Junus, njemu Abdul-Aziz Madžišun, a njega obavijestio Abdullah b. Dinar prenoseći od Abdullaha b. Omera, radijallahu anhuma, da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
"Nasilja su tmine Sudnjeg dana."

٢٤٤٧. حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ يُونُسَ حَدَّثَنَا عَبْدُ الْعَزِيزِ الْمَاجِشُونُ أَخْبَرَنَا عَبْدُ اللهِ بْنُ دِينَارٍ عَنْ عَبْدِ اللهِ ابْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ الظُّلْمُ ظُلُمَاتٌ يَوْمَ الْقِيَامَةِ .

ČUVANJE I OPREZNOST OD KLETVE ONOGA KOME JE UČINJENO NASILJE

باب الاتِّقاءِ وَالْحذَرِ مِنْ دَعْوَةِ الْمَظْلُومِ

2448. PRIČAO NAM JE Jahja b. Musa, njemu Veki', a ovome Zekerijja b. Ishak Mekki, prenoseći od Jahjaa b. Abdullaha b. Sajfija, on od Ebu-Ma'beda, oslobođenog roba Ibnu-Abbasa, ovaj od Ibnu-Abbasa, radijallahu anhuma, da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, poslao Muaza u Jemen, rekavši mu:
"Čuvaj se kletve osobe kojoj je učinjeno nasilje, jer između nje i Allaha nema prepreke!"

٢٤٤٨. حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ مُوسَى حَدَّثَنَا وَكِيعٌ حَدَّثَنَا زَكَرِيَّاءُ بْنُ إِسْحَاقَ الْمَكِّيُّ عَنْ يَحْيَى بْنِ عَبْدِ اللهِ بْنِ صَيْفِيٍّ عَنْ أَبِي مَعْبَدٍ مَوْلَى ابْنِ عَبَّاسٍ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ بَعَثَ مُعَاذًا إِلَى الْيَمَنِ فَقَالَ اتَّقِ دَعْوَةَ الْمَظْلُومِ فَإِنَّهَا لَيْسَ بَيْنَهَا وَبَيْنَ اللهِ حِجَابٌ .

---

a ono što je kod Allaha bolje je i trajnije onima koji vjeruju i uzdaju se u svoga Gospodara; i koji se klone velikih grijeha i sramota, a kada se rasrde, opraštaju; i onima koji se odazivaju svome Gospodaru i klanjaju namaz, a njihovi poslovi su međusobno savjetovanje, i koji dijele od onoga što smo im dali..."

HOĆE LI ONAJ KOJEM JE NEKI ČOVJEK UČINIO NASILJE, PA MU ON OPROSTI, TREBATI OBJASNITI O KOM SE NASILJU RADI

باب مَنْ كَانَتْ لَهُ مَظْلَمَةٌ عِنْدَ الرَّجُلِ فَحَلَّلَهَا لَهُ هَلْ يُبَيِّنُ مَظْلَمَتَهُ

2449. **PRIČAO NAM JE** Adem b. Ebu-Ijas, njemu Ibnu-Ebi-Zi'b, a ovome Seid Makburi prenoseći od Ebu-Hurejre, radijallahu anhu, koji je rekao: Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, izjavio je:
"Ko je učinio kome nasilje u pogledu njegove časti ili nečega drugoga, neka traži od njega oprost danas (na ovom svijetu) prije (dana) na kome neće biti ni dinara ni dirhema, jer toga dana ko bude imao koje dobro djelo oduzet će mu se koliko iznosi njegovo nasilje, a ako ne bude imao dobrih djela oduzet će se njegovom drugu zla djela i na njega natovariti."
Ebu-Abdullah (Buharija) kaže:
– Isma'il b. Ebi-Uvejs je rekao: "Makburi – (grobar) dobio je ovo ime samo zato što je stanovao pokraj groblja."
Ebu-Abdullah (Buharija) je još rekao: "Seid Makburi je oslobođeni rob Benu-Lejsa i on je Seid b. Ebi-Seid, a ime Ebu-Seida je Kejsan."[1]

٢٤٤٩. حَدَّثَنَا آدَمُ بْنُ أَبِي إِيَاسٍ حَدَّثَنَا ابْنُ أَبِي ذِئْبٍ حَدَّثَنَا سَعِيدٌ الْمَقْبُرِيُّ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ مَنْ كَانَتْ لَهُ مَظْلَمَةٌ لِأَخِيهِ مِنْ عِرْضِهِ أَوْ شَيْءٍ فَلْيَتَحَلَّلْهُ مِنْهُ الْيَوْمَ قَبْلَ أَنْ لَا يَكُونَ دِينَارٌ وَلَا دِرْهَمٌ إِنْ كَانَ لَهُ عَمَلٌ صَالِحٌ أُخِذَ مِنْهُ بِقَدْرِ مَظْلَمَتِهِ وَإِنْ لَمْ تَكُنْ لَهُ حَسَنَاتٌ أُخِذَ مِنْ سَيِّئَاتِ صَاحِبِهِ فَحُمِلَ عَلَيْهِ قَالَ أَبُو عَبْدِ اللهِ قَالَ إِسْمَاعِيلُ بْنُ أَبِي أُوَيْسٍ إِنَّمَا سُمِّيَ الْمَقْبُرِيَّ لِأَنَّهُ كَانَ نَزَلَ نَاحِيَةَ الْمَقَابِرِ قَالَ أَبُو عَبْدِ اللهِ وَسَعِيدٌ الْمَقْبُرِيُّ هُوَ مَوْلَى بَنِي لَيْثٍ وَهُوَ سَعِيدُ بْنُ أَبِي سَعِيدٍ وَاسْمُ أَبِي سَعِيدٍ كَيْسَانُ .

1 Poglavlje *Eš-Šura*, 40-44.

KADA ONAJ KOME JE UČINJENA NEPRAVDA OPROSTI, NE MOŽE SE VIŠE VRATITI

باب إذا حَلَّلَهُ مِنْ ظُلْمِهِ فلا رُجُوعَ فِيهِ

2450. PRIČAO NAM JE Muhammed, da ga je obavijestio Abdullah, njega Hišam b. Urve prenoseći od svoga oca, on od Aiše, radijallahu anha, da je za ajet: "... Ako se žena bude bojala hrđava postupka ili zanemarivanja svoga muža...", rekla:
– Ovo se odnosi na čovjeka koji ima ženu i, ne želeći više druženja s njom, hoće da se od nje rastavi, pa mu ona kaže: "Oprošten si moje bračne obaveze", zbog čega je i objavljen ovaj ajet.[1]

٢٤٥٠. حَدَّثَنَا مُحَمَّدٌ أَخْبَرَنَا عَبْدُ اللهِ أَخْبَرَنَا هِشَامُ ابْنُ عُرْوَةَ عَنْ أَبِيهِ عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهَا فِي هَذِهِ الْآيَةِ وَإِنْ امْرَأَةٌ خَافَتْ مِنْ بَعْلِهَا نُشُوزًا أَوْ إِعْرَاضًا قَالَتْ الرَّجُلُ تَكُونُ عِنْدَهُ الْمَرْأَةُ لَيْسَ بِمُسْتَكْثِرٍ مِنْهَا يُرِيدُ أَنْ يُفَارِقَهَا فَتَقُولُ أَجْعَلُكَ مِنْ شَأْنِي فِي حِلٍّ فَنَزَلَتْ هَذِهِ الْآيَةُ فِي ذَلِكَ .

SLUČAJ KADA NEKO DOZVOLI DRUGOM NEŠTO ILI MU OPROSTI NEŠTO, A NE OBJASNI KVANTITET TOGA

باب إذا أذِنَ لَهُ أَوْ أحَلَّهُ ولَمْ يُبَيِّنْ كَمْ هُوَ

2451. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Jusuf, da ga je obavijestio Malik prenoseći od Ebu-Hazima b. Dinara, on od Sehla b. Sa'da Sa'idija, radijallahu anhu, da je Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, donesen sok i on se njega napio.
S desne njegove strane bio je neki dječak, a s lijeve ugledni starci, pa je on tom dječaku rekao:
– Dozvoljavaš li mi da (ostatak) dadnem ovima?
– Ne, Allahov Poslaniče – reče dječak – svoj dio od tebe ne ustupam nikom – i Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, predade mu ga u ruku.

٢٤٥١. حَدَّثَنَا عَبْدُ اللهِ بْنُ يُوسُفَ أَخْبَرَنَا مَالِكٌ عَنْ أَبِي حَازِمِ بْنِ دِينَارٍ عَنْ سَهْلِ بْنِ سَعْدٍ السَّاعِدِيِّ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ أَنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ أُتِيَ بِشَرَابٍ فَشَرِبَ مِنْهُ وَعَنْ يَمِينِهِ غُلَامٌ وَعَنْ يَسَارِهِ الْأَشْيَاخُ فَقَالَ لِلْغُلَامِ أَتَأْذَنُ لِي أَنْ أُعْطِيَ هَؤُلَاءِ فَقَالَ الْغُلَامُ لَا وَاللهِ يَا رَسُولَ اللهِ لَا أُوثِرُ بِنَصِيبِي مِنْكَ أَحَدًا قَالَ فَتَلَّهُ رَسُولُ اللهِ ﷺ فِي يَدِهِ .

---

1 Dalji prijevod navedenog 128. ajeta poglavlja En-Nisa glasi: "... neće biti grješni ako se međusobno pomire. Pomirenje (nagodba) je najbolje. Duše su sklone škrtosti. A ako vi budete lijepo postupali (u braku) i budete bogobojazni (bit ćete spašeni). Allah zaista zna ono što radite."
Neki muhaddisi navode kako je Sevda, supruga Alejhisselamova, osjetila popuštanje njegovih odnosa prema njoj, pa mu je rekla: "Allahov Poslaniče, nemoj me pustiti, a red moje bračne noći s tobom prepuštam Aiši!", što je Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, prihvatio i potom je objavljen gornji ajet.

GRIJEH ONOGA KO OTME TUĐE ZEMLJIŠTE

باب إثم من ظلم شيئا من الأرض

2452. PRIČAO NAM JE Ebul-Jeman, da ga je obavijestio Šu'ajb prenoseći od Zuhrija, kojem je saopćio Talha b. Abdullah, ovome Abdur-Rahman b. Amr b. Sehl, da je Seid b. Zejd, radijallahu anhu, rekao:
– Čuo sam Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, kako kaže: "Ko uzurpira štogod tuđe zemlje, objesit će mu se ona od sve sedam zemalja."[2]

٢٤٥٢. حَدَّثَنَا أَبُو الْيَمَانِ أَخْبَرَنَا شُعَيْبٌ عَنْ الزُّهْرِيِّ قَالَ حَدَّثَنِي طَلْحَةُ بْنُ عَبْدِ اللهِ أَنَّ عَبْدَ الرَّحْمَنِ بْنَ عَمْرِو بْنِ سَهْلٍ أَخْبَرَهُ أَنَّ سَعِيدَ بْنَ زَيْدٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ سَمِعْتُ رَسُولَ اللهِ ﷺ يَقُولُ مَنْ ظَلَمَ مِنْ الْأَرْضِ شَيْئًا طُوِّقَهُ مِنْ سَبْعِ أَرَضِينَ .

2453. PRIČAO NAM JE Ebu-Ma'mer, njemu Abdul-Varis, a ovome Husejn, prenoseći od Jahjaa b. Ebu-Kesira:
– Pričao mi je Muhammed b. Ibrahim, da mu je Ebu-Seleme saopćio da je između njega i nekog svijeta bio spor (za zemlju) i da je to spomenuo Aiši, radijallahu anha, i ona mu je rekla: "Ebu-Seleme, kloni se zemlje, jer je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
"Ko nepravedno uzme koliko pedalj tuđe zemlje, ona će mu se objesiti na vrat od svih sedam zemalja."

٢٤٥٣. حَدَّثَنَا أَبُو مَعْمَرٍ حَدَّثَنَا عَبْدُ الْوَارِثِ حَدَّثَنَا حُسَيْنٌ عَنْ يَحْيَى بْنِ أَبِي كَثِيرٍ قَالَ حَدَّثَنِي مُحَمَّدُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ أَنَّ أَبَا سَلَمَةَ حَدَّثَهُ أَنَّهُ كَانَتْ بَيْنَهُ وَبَيْنَ أُنَاسٍ خُصُومَةٌ فَذَكَرَ لِعَائِشَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهَا فَقَالَتْ يَا أَبَا سَلَمَةَ اجْتَنِبْ الْأَرْضَ فَإِنَّ النَّبِيَّ ﷺ قَالَ مَنْ ظَلَمَ قِيدَ شِبْرٍ مِنْ الْأَرْضِ طُوِّقَهُ مِنْ سَبْعِ أَرَضِينَ .

2 Alejhisselam je još rekao: "Ko otme pedalj tuđe zemlje, Allah će ga na Sudnjem danu natjerati da je iskopava dok ne prokopa sve sedam slojeva zemlje, a onda ga s njom opteretiti sve dok bude trajalo suđenje svijetu."

2454. PRIČAO NAM JE Muslim b. Ibrahim, njemu Abdullah b. Mubarek, a ovome Musa b. Ukbe prenoseći od Salima, on od svoga oca, radijallahu anhu, koji je izjavio:
– Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao je: "Ko uzme nešto tuđe zemlje, na što nije imao pravo, propast će (natovaren) s njom na Sudnjem danu kroz sve sedam zemalja."
Ebu-Abdullah (Buharija) je izjavio: "Ovaj hadis nije bio u knjizi Ibni-Mubareka (pisanoj) u Horosanu; izdiktirao im ga je on (kasnije) u Basri."

٢٤٥٤. حَدَّثَنَا أَبُو مَعْمَرٍ حَدَّثَنَا عَبْدُ الْوَارِثِ حَدَّثَنَا حُسَيْنٌ عَنْ يَحْيَى بْنِ أَبِي كَثِيرٍ قَالَ حَدَّثَنِي مُحَمَّدُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ أَنَّ أَبَا سَلَمَةَ حَدَّثَهُ أَنَّهُ كَانَتْ بَيْنَهُ وَبَيْنَ أُنَاسٍ خُصُومَةٌ فَذَكَرَ لِعَائِشَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهَا فَقَالَتْ يَا أَبَا سَلَمَةَ اجْتَنِبْ الْأَرْضَ فَإِنَّ النَّبِيَّ ﷺ قَالَ مَنْ ظَلَمَ قِيدَ شِبْرٍ مِنْ الْأَرْضِ طُوِّقَهُ مِنْ سَبْعِ أَرَضِينَ .

DOZVOLJENO JE DA ČOVJEK DOPUSTI NEŠTO DRUGOME

باب إذا أذن إنسان لآخر شيئا جاز

2455. PRIČAO NAM JE Hafs b. Umer, njemu Šu'be, prenoseći od Džebele:
– Bili smo u Medini među nekim ljudima iz Iraka i zadesila nas je (gladna) godina, pa nam je Ibni-Zubejr dijelio datule. Tada je pokraj nas naišao Ibni-Omer, radijallahu anhuma, i rekao: "Zabranio je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, sparivanje (datula pri jelu), osim ako neko od vas to dozvoli svome bratu."

٢٤٥٥. حَدَّثَنَا حَفْصُ بْنُ عُمَرَ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ عَنْ جَبَلَةَ كُنَّا بِالْمَدِينَةِ فِي بَعْضِ أَهْلِ الْعِرَاقِ فَأَصَابَنَا سَنَةٌ فَكَانَ ابْنُ الزُّبَيْرِ يَرْزُقُنَا التَّمْرَ فَكَانَ ابْنُ عُمَرَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا يَمُرُّ بِنَا فَيَقُولُ إِنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ نَهَى عَنْ الْإِقْرَانِ إِلَّا أَنْ يَسْتَأْذِنَ الرَّجُلُ مِنْكُمْ أَخَاهُ .

2456. PRIČAO NAM JE Ebu-Nu'man, njemu Ebu-Avane prenoseći od A'meša, on od Ebu-Vaila, ovaj od Ebu-Mes'uda, da je neki čovjek, kome govorahu Ebu-Šu'ajb, imao momka mesara, pa mu je Ebu-Šu'ajb rekao:
– Napravi mi jelo za petericu! Možda ću pozvati Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, petog (od peterice), jer se na licu Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, vidi glad.
Potom ga je pozvao, ali ih je slijedio još jedan čovjek koji nije bio pozvan, pa je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Ovaj nas je stvarno slijedio, pa dozvoljavaš li mu?"
– Dozvoljavam – rekao je on.

٢٤٥٦. حَدَّثَنَا أَبُو النُّعْمَانِ حَدَّثَنَا أَبُو عَوَانَةَ عَنْ الْأَعْمَشِ عَنْ أَبِي وَائِلٍ عَنْ أَبِي مَسْعُودٍ أَنَّ رَجُلًا مِنْ الْأَنْصَارِ يُقَالُ لَهُ أَبُو شُعَيْبٍ كَانَ لَهُ غُلَامٌ لَحَّامٌ فَقَالَ لَهُ أَبُو شُعَيْبٍ اصْنَعْ لِي طَعَامَ خَمْسَةٍ لَعَلِّي أَدْعُو النَّبِيَّ ﷺ خَامِسَ خَمْسَةٍ وَأَبْصَرَ فِي وَجْهِ النَّبِيِّ ﷺ الْجُوعَ فَدَعَاهُ فَتَبِعَهُمْ رَجُلٌ لَمْ يُدْعَ فَقَالَ النَّبِيُّ ﷺ إِنَّ هَذَا قَدْ اتَّبَعَنَا أَتَأْذَنُ لَهُ قَالَ نَعَمْ .

RIJEČI UZVIŠENOG ALLAHA: "... A ON JE OKORJELI SVAĐALICA"

باب قول الله تعالى (وهو ألد الخصام)

2457. PRIČAO NAM JE Ebu-Asim, prenoseći od Ibni-Džurejdža, on od Ibni-Ebi-Mulejke, ovaj od Aiše, radijallahu anha, da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
"Allahu najmrži ljudi su okorjele svađalice."[1]

٢٤٥٧. حَدَّثَنَا أَبُو عَاصِمٍ عَنْ ابْنِ جُرَيْجٍ عَنْ ابْنِ أَبِي مُلَيْكَةَ عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهَا عَنْ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ إِنَّ أَبْغَضَ الرِّجَالِ إِلَى اللهِ الْأَلَدُّ الْخَصِمُ .

GRIJEH ONOGA KOJI SE SPORI ZA NEŠTO, A ZNA DA JE TO BESPRAVNO

باب إثم من خاصم في باطل وهو يعلمه

2458. PRIČAO NAM JE Abdul-Aziz b. Abdullah, njemu Ibrahim b. Sa'd prenoseći od Saliha, on od Ibnu-Šihaba:
– Obavijestio me je Urve b. Zubejr, njega Zejneba, kćerka Ummu-Seleme, da je njena majka Ummu-Selema, radijallahu anha, supruga Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, prenijela njoj kako je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, pred vratima svoje sobe čuo neko raspravljanje, izašao i rekao:
"Ja sam samo čovjek. Dođe mi stranka u sporu i možda neko od vas bude rječitiji od drugoga i ja mislim da je on istinu kazao i presudim to u njegovu korist, pa onaj kome dosudim pravo kojeg muslimana, to je samo komad džehennemske vatre, pa neka je uzme (ako smije) ili ostavi!"[2]

٢٤٥٨. حَدَّثَنَا عَبْدُ الْعَزِيزِ بْنُ عَبْدِ اللهِ قَالَ حَدَّثَنِي إِبْرَاهِيمُ بْنُ سَعْدٍ عَنْ صَالِحٍ عَنْ ابْنِ شِهَابٍ قَالَ أَخْبَرَنِي عُرْوَةُ بْنُ الزُّبَيْرِ أَنَّ زَيْنَبَ بِنْتَ أُمِّ سَلَمَةَ أَخْبَرَتْهُ أَنَّ أُمَّهَا أُمَّ سَلَمَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهَا زَوْجَ النَّبِيِّ ﷺ أَخْبَرَتْهَا عَنْ رَسُولِ اللهِ ﷺ أَنَّهُ سَمِعَ خُصُومَةً بِبَابِ حُجْرَتِهِ فَخَرَجَ إِلَيْهِمْ فَقَالَ إِنَّمَا أَنَا بَشَرٌ وَإِنَّهُ يَأْتِينِي الْخَصْمُ فَلَعَلَّ بَعْضَكُمْ أَنْ يَكُونَ أَبْلَغَ مِنْ بَعْضٍ فَأَحْسِبُ أَنَّهُ صَدَقَ فَأَقْضِيَ لَهُ بِذَلِكَ فَمَنْ قَضَيْتُ لَهُ بِحَقِّ مُسْلِمٍ فَإِنَّمَا هِيَ قِطْعَةٌ مِنْ النَّارِ فَلْيَأْخُذْهَا أَوْ فَلْيَتْرُكْهَا .

---

1 Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, dao je gornju izjavu u skladu sa 204-206. ajetom poglavlja El-Bekare, koji u prijevodu glase: "Ima ljudi čiji ti se govor o ovozemaljskom životu sviđa i Allaha zove za svjedoka za ono što je u njegovom srcu, a on je najljući svađalica. A kada se okrene po zemlji, trudi se da čini nered po njoj i uništi usjeve i stada. Allah ne voli smutnju. A kada mu se rekne: 'Boj se Allaha!', obuzme ga ponos što griješi. Njemu je dosta Džehennem, a to je grozan ležaj."

2 Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, dalekovidan je, Allahom odabran čovjek sa čulima i osobinama ljudi i nisu mu bile poznate ničije tajne. Sudio je i prosuđivao po izloženim mu dokazima i o njima je ovisila njegova presuda. Čini se da je jednom prilikom rekao: "Ja sudim samo po iznesenim mi dokazima." Dokaz stranke je presudan u donošenju konačne odluke i oslanjajući se na dokaze moguće je da sudac pogriješi. Zato se spornim strankama uvijek daje pravo žalbe i obnove sudskog procesa.

O ONOME KOJI U RASPRAVI LAŽE

باب إذا خاصم فجر

2459. PRIČAO NAM JE Bišr b. Halid, da ga je obavijestio Muhammed b. Dža'fer prenoseći od Šu'be, on od Sulejmana, ovaj od Abdullaha b. Murre, on od Mesruka, a on od Abdullaha b. Amra, radijallahu anhuma, da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
"Kod koga imaju četiri svojstva, licemjerac je, ili kod koga bude od četiri jedno, on ima jedno svojstvo licemjerstva sve dok ga ne ostavi. Ta četiri svojstva su: kada priča, laže; kada što obeća, iznevjeri; kada dade kakvu obavezu, ne izvrši je i kada se za što spori, neistinu (pogrešno) govori."

٢٤٥٩. حَدَّثَنَا بِشْرُ بْنُ خَالِدٍ أَخْبَرَنَا مُحَمَّدُ بْنُ جَعْفَرٍ عَنْ شُعْبَةَ عَنْ سُلَيْمَانَ عَنْ عَبْدِ اللهِ بْنِ مُرَّةَ عَنْ مَسْرُوقٍ عَنْ عَبْدِ اللهِ بْنِ عَمْرٍو رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ أَرْبَعٌ مَنْ كُنَّ فِيهِ كَانَ مُنَافِقًا أَوْ كَانَتْ فِيهِ خَصْلَةٌ مِنْ أَرْبَعَةٍ كَانَتْ فِيهِ خَصْلَةٌ مِنَ النِّفَاقِ حَتَّى يَدَعَهَا إِذَا حَدَّثَ كَذَبَ وَإِذَا وَعَدَ أَخْلَفَ وَإِذَا عَاهَدَ غَدَرَ وَإِذَا خَاصَمَ فَجَرَ .

NAKNADA OBESPRAVLJENOM KADA SE DOMOGNE IMOVINE ONOGA KO GA JE OŠTETIO

باب قصاص المظلوم إذا وجد مال ظالمه

Ibni-Sirin je rekao: "Naknadit će mu se" i citirao ajet: "... A ako budete kažnjavali, kažnjavajte onako kako ste vi bili kažnjavani..."[1]

وَقَالَ ابْنُ سِيرِينَ يُقَاصُّهُ وَقَرَأَ (وَإِنْ عَاقَبْتُمْ فَعَاقِبُوا بِمِثْلِ مَا عُوقِبْتُمْ بِهِ) .

2460. PRIČAO NAM JE Ebu-Jeman, da ga je obavijestio Šu'be prenoseći od Zuhrija, kojem je pričao Urve, da je Aiša, radijallahu anha, kazala: Došla je Hinda, kći Utbe b. Rebija, i pitala:
"Allahov Poslaniče, Ebu-Sufjan je škrt čovjek, pa da li sam grješna ako nahranim našu porodicu od onoga što on ima?"
– Nisi grješna – odgovorio je – da ih hraniš onoliko koliko je uobičajeno.

٢٤٦٠. حَدَّثَنَا أَبُو الْيَمَانِ أَخْبَرَنَا شُعَيْبٌ عَنِ الزُّهْرِيِّ حَدَّثَنِي عُرْوَةُ أَنَّ عَائِشَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهَا قَالَتْ جَاءَتْ هِنْدُ بِنْتُ عُتْبَةَ بْنِ رَبِيعَةَ فَقَالَتْ يَا رَسُولَ اللهِ إِنَّ أَبَا سُفْيَانَ رَجُلٌ مِسِّيكٌ فَهَلْ عَلَيَّ حَرَجٌ أَنْ أُطْعِمَ مِنَ الَّذِي لَهُ عِيَالَنَا فَقَالَ لَا حَرَجَ عَلَيْكِ أَنْ تُطْعِمِيهِمْ بِالْمَعْرُوفِ .

1 Nastavak prijevoda 126-128. ajeta poglavlja En-Nahl glasi: "... a ako se strpite, to je najbolje za strpljive. Strpi se! Tvoje strpljenje je samo s Allahovom pomoći. Ne žalosti se zbog njih, ne budi u tjeskobi zbog onoga što oni spletkare. Zaista je Allah uz one koji su bogobojazni i koji su dobročinitelji."

2461. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Jusuf, njemu Lejs, a ovome Jezid prenoseći od Ebul-Hajra, on od Ukbe b. Amira, koji je rekao:
– Rekli smo Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem: "Ti nas pošalješ (poslovno) i mi odsjednemo kod ljudi koji nas ne ugoste, pa šta misliš o tome?"
"Kada odsjednete kod ljudi i bude vam naređeno šta je potrebno gostu, pa oni to prihvate (dobro je), a ako to ne učine, uzmite od njih pravo gosta!"[2]

٢٤٦١. حَدَّثَنَا عَبْدُ اللهِ بْنُ يُوسُفَ حَدَّثَنَا اللَّيْثُ قَالَ حَدَّثَنِي يَزِيدُ عَنْ أَبِي الْخَيْرِ عَنْ عُقْبَةَ بْنِ عَامِرٍ قَالَ قُلْنَا لِلنَّبِيِّ ﷺ إِنَّكَ تَبْعَثُنَا فَنَنْزِلُ بِقَوْمٍ لَا يَقْرُونَا فَمَا تَرَى فِيهِ فَقَالَ لَنَا إِنْ نَزَلْتُمْ بِقَوْمٍ فَأُمِرَ لَكُمْ بِمَا يَنْبَغِي لِلضَّيْفِ فَاقْبَلُوا فَإِنْ لَمْ يَفْعَلُوا فَخُذُوا مِنْهُمْ حَقَّ الضَّيْفِ .

O (SASTANCIMA) U SJENICIMA (HLADNJACIMA)

باب مَا جَاءَ فِي السَّقَائِفِ

Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, i njegovi ashabi sjedili su u sjeniku (hladnjaku plemena) Benu-Saide.

وَجَلَسَ النَّبِيُّ ﷺ وَأَصْحَابُهُ فِي سَقِيفَةِ بَنِي سَاعِدَةَ .

2462. PRIČAO NAM JE Jahja b. Sulejman, njemu Ibni-Vehb, rekavši da mu je pričao Malik..., a preko niza drugih pripovjedača, obavijestio me je Junus, prenoseći od Ibnu-Šihaba:
– Obavijestio me je Ubejdullah b. Abdullah b. Utbe, da mu je Ibn-Abbas prenio od Omera, radijallahu anhu:
– Kada je Allah uzeo dušu Svoga Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, ensarije su se skupili u sjeniku (hladnjaku) plemena Benu-Saide, pa sam Ebu-Bekru rekao: "Idi s nama!", pa smo došli u sjenik (hladnjak) Benu-Saide.

٢٤٦٢. حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ سُلَيْمَانَ قَالَ حَدَّثَنِي ابْنُ وَهْبٍ قَالَ حَدَّثَنِي مَالِكٌ وَأَخْبَرَنِي يُونُسُ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ أَخْبَرَنِي عُبَيْدُ اللهِ بْنُ عَبْدِ اللهِ بْنِ عُتْبَةَ أَنَّ ابْنَ عَبَّاسٍ أَخْبَرَهُ عَنْ عُمَرَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمْ قَالَ حِينَ تَوَفَّى اللهُ نَبِيَّهُ ﷺ إِنَّ الْأَنْصَارَ اجْتَمَعُوا فِي سَقِيفَةِ بَنِي سَاعِدَةَ فَقُلْتُ لِأَبِي بَكْرٍ انْطَلِقْ بِنَا فَجِئْنَاهُمْ فِي سَقِيفَةِ بَنِي سَاعِدَةَ .

2 Lejs, držeći se gornjeg hadisa, ugošćavanje smatra vadžibom, a imam Ahmed to prihvaća, ali samo u nomadskim područjima.
Ebu-Davud u svome *Sunenu* navodi da je Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Ukonačiti gosta jednu noć dužnost je svakom muslimanu, i ako bi on konačio u njegovom dvorištu, on ima pravo, ako hoće na obeštećenje, a ako hoće može se toga odreći", a Tahavi preko Ebu-Hurejre navodi: "Kada gost odsjedne kod nekoga i kućedomaćini ga ne ugoste, on ima pravo potraživanja vrijednosti neučinjenog izdatka ugošćavanja."
Takve su bile obaveze prema gostu i putniku namjerniku početkom islamske ere, a naročito prema službenicima i predstavnicima vlasti službeno upućenim na teren. U doba razvijene civilizacije, ugostiteljstva i komunikacija, putnik ima mogućnost udobnog smještaja u društvenim objektima i mještani su oslobođeni gornjih obaveza, izuzimajući iznimne slučajeve.
S obzirom na izloženo najveći broj učenjaka ovo ugošćavanje smatraju praksom Muhammedovom, sallallahu alejhi ve sellem, koju ne treba zanemarivati.

SUSJED SUSJEDU NEMA PRAVO ZABRANITI DA POSTAVI PROŠTAC ILI DASKU U NJEGOVU OGRADU

باب لا يمْنعُ جارٌ جارهُ أنْ يغْرز خشبهُ في جدارِه

2463. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Mesleme, prenoseći od Malika, on od Ibni-Šihaba, ovaj od A'redža, a A'redž od Ebu-Hurejre, radijallahu anhu, da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
"Neka susjed susjedu ne sprečava da postavi proštac ili dasku u njegovu ogradu!"
Kasnije je Ebu-Hurejre kazao: "Šta je meni? Vidim da se od ovoga okrećete! Allaha mi, ja bih vam je bacio među vaša pleća."

٢٤٦٣. حَدَّثَنَا عَبْدُ اللهِ بْنُ مَسْلَمَةَ عَنْ مَالِكٍ عَنْ ابْنِ شِهَابٍ عَنْ الْأَعْرَجِ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ أَنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ قَالَ لَا يَمْنَعْ جَارٌ جَارَهُ أَنْ يَغْرِزَ خَشَبَهُ فِي جِدَارِهِ ثُمَّ يَقُولُ أَبُو هُرَيْرَةَ مَا لِي أَرَاكُمْ عَنْهَا مُعْرِضِينَ وَاللهِ لَأَرْمِيَنَّ بِهَا بَيْنَ أَكْتَافِكُمْ .

PROLIJEVANJE ALKOHOLA (VINA) PO PUTU

باب صَبِّ الْخمْرِ في الطَّرِيق

2464. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Abdur-Rahman Ebu-Jahja, da ga je obavijestio Affan, njega Hammad b. Zejd, a ovoga Sabit prenoseći od Enesa, radijallahu anhu:
– Napajao sam neke ljude u stanu Ebu-Talhe, a vino im je tada bilo sok od izgnječenih nezrelih datula. Poslije je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, naredio glasniku, koji je oglasio: "Znajte, vino je zabranjeno!" Tada mi je, kaže Enes, Ebu-Talha rekao: "Izađi i prolij ga!" Tada sam izašao i prolio ga, te je teklo putevima Medine. Kasnije je neko od (svijeta) rekao: "Pa neki su ljudi poginuli, a ono im je bilo u stomacima", na što je Allah objavio ajet: "Onima koji su vjerovali i radili dobra djela nema grijeha za ono što su jeli…"[1]

٢٤٦٤. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِ الرَّحِيمِ أَبُو يَحْيَى أَخْبَرَنَا عَفَّانُ حَدَّثَنَا حَمَّادُ بْنُ زَيْدٍ حَدَّثَنَا ثَابِتٌ عَنْ أَنَسٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ كُنْتُ سَاقِيَ الْقَوْمِ فِي مَنْزِلِ أَبِي طَلْحَةَ وَكَانَ خَمْرُهُمْ يَوْمَئِذٍ الْفَضِيخَ فَأَمَرَ رَسُولُ اللهِ ﷺ مُنَادِيًا يُنَادِي أَلَا إِنَّ الْخَمْرَ قَدْ حُرِّمَتْ قَالَ فَقَالَ لِي أَبُو طَلْحَةَ اخْرُجْ فَأَهْرِقْهَا فَخَرَجْتُ فَهَرَقْتُهَا فَجَرَتْ فِي سِكَكِ الْمَدِينَةِ فَقَالَ بَعْضُ الْقَوْمِ قَدْ قُتِلَ قَوْمٌ وَهِيَ فِي بُطُونِهِمْ فَأَنْزَلَ اللهُ لَيْسَ عَلَى الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ جُنَاحٌ فِيمَا طَعِمُوا .

1 Nastavak gornjeg 93. ajeta poglavlja El-Maide glasi: "… Kada se budu čuvali (zabranjenog), vjerovali i radili dobra djela, kada se budu bojali i vjerovali i kada se budu bojali i činili dobra djela. Allah voli dobročinitelje."

O DVORIŠTIMA KUĆA, SIJELJENJU U NJIMA I SJEDENJU PO PUTEVIMA

باب أفنية الدور والجلوس فيها والجلوس على الصعدات

Aiša je izjavila: "Ebu-Bekr je sagradio mesdžid u dvorištu svoje kuće u kome je klanjao i učio Kur'an, pa su se žene idolopoklonika i njihovi sinovi naguravali oko njega, čudeći se. Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, tada bijaše u Mekki."

وَقَالَتْ عَائِشَةُ فَابْتَنَى أَبُو بَكْرٍ مَسْجِدًا بِفِنَاءِ دَارِهِ يُصَلِّي فِيهِ وَيَقْرَأُ الْقُرْآنَ فَيَتَقَصَّفُ عَلَيْهِ نِسَاءُ الْمُشْرِكِينَ وَأَبْنَاؤُهُمْ يَعْجَبُونَ مِنْهُ وَالنَّبِيُّ ﷺ يَوْمَئِذٍ بِمَكَّةَ .

2465. PRIČAO NAM JE Mu'az b. Fedale, njemu Ebu-Umer Hafs b. Mejsere prenoseći od Zejda b. Esleme, on od Ataa b. Jesara, ovaj od Ebu-Seida Hudrija, radijallahu anhu, da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
– Klonite se sjedenja po putevima. To nam je, primijetili su, neophodno potrebno. To su naša zborišta na kojima razgovaramo.
– Kada nećete drugo – reče on – nego sijeljenje tu, onda podajte i putu njegovo pravo!
– A koje je pravo puta? – upitali su oni.
– Oboriti pogled (zemlji), uzdržavati se od uznemiravanja, otpozdravljati, zapovijedati dobro, a odvraćati od ružnog – reče on.

٢٤٦٥. حَدَّثَنَا مُعَاذُ بْنُ فَضَالَةَ حَدَّثَنَا أَبُو عُمَرَ حَفْصُ بْنُ مَيْسَرَةَ عَنْ زَيْدِ بْنِ أَسْلَمَ عَنْ عَطَاءِ ابْنِ يَسَارٍ عَنْ أَبِي سَعِيدٍ الْخُدْرِيِّ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ إِيَّاكُمْ وَالْجُلُوسَ عَلَى الطُّرُقَاتِ فَقَالُوا مَا لَنَا بُدٌّ إِنَّمَا هِيَ مَجَالِسُنَا نَتَحَدَّثُ فِيهَا قَالَ فَإِذَا أَبَيْتُمْ إِلَّا الْمَجَالِسَ فَأَعْطُوا الطَّرِيقَ حَقَّهَا قَالُوا وَمَا حَقُّ الطَّرِيقِ قَالَ غَضُّ الْبَصَرِ وَكَفُّ الْأَذَى وَرَدُّ السَّلَامِ وَأَمْرٌ بِالْمَعْرُوفِ وَنَهْيٌ عَنِ الْمُنْكَرِ .

O BUNAREVIMA POKRAJ PUTEVA KADA NE SMETAJU

باب الآبار على الطرق إذا لم يتأذ بها

2466. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Mesleme prenoseći od Malika, on od Sumejja, oslobođenog roba Ebu-Bekra, ovaj od Ebu-Saliha Semmana, a on od Ebu-Hurejre, radijallahu anhu, da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
– Jednog čovjeka u putu obuzela je žeđ poput one koja je bila i mene stigla, pa siđe u bunar, napuni svoju mestvu vodom pa napoji žednog psa i Allah mu je ukazao svoju blagodarnost i oprostio mu grijehe.
– Allahov Poslaniče – upitali su prisutni – a imamo li za životinje kakvu nagradu?
– Za sve živo ima nagrada – reče on.

٢٤٦٦. حَدَّثَنَا عَبْدُ اللهِ بْنُ مَسْلَمَةَ عَنْ مَالِكٍ عَنْ سُمَيٍّ مَوْلَى أَبِي بَكْرٍ عَنْ أَبِي صَالِحٍ السَّمَّانِ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ قَالَ بَيْنَا رَجُلٌ بِطَرِيقٍ اشْتَدَّ عَلَيْهِ الْعَطَشُ فَوَجَدَ بِئْرًا فَنَزَلَ فِيهَا فَشَرِبَ ثُمَّ خَرَجَ فَإِذَا كَلْبٌ يَلْهَثُ يَأْكُلُ الثَّرَى مِنَ الْعَطَشِ فَقَالَ الرَّجُلُ لَقَدْ بَلَغَ هَذَا الْكَلْبَ مِنَ الْعَطَشِ مِثْلُ الَّذِي كَانَ بَلَغَ مِنِّي فَنَزَلَ الْبِئْرَ فَمَلَأَ خُفَّهُ مَاءً فَسَقَى الْكَلْبَ فَشَكَرَ اللهُ لَهُ فَغَفَرَ لَهُ قَالُوا يَا رَسُولَ اللهِ وَإِنَّ لَنَا فِي الْبَهَائِمِ لَأَجْرًا فَقَالَ فِي كُلِّ ذَاتِ كَبِدٍ رَطْبَةٍ أَجْرٌ .

UKLANJANJE S PUTA ONOGA ŠTO UZNEMIRUJE (PROLAZNIKE)

باب إماطة الأذى

Hemmam je rekao da je preneseno od Ebu-Hurejre, radijallahu anhu, a on od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem:
"Sadaka je ukloniti s puta sve što uznemiruje (prolaznike)."

وَقَالَ هَمَّامٌ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ يُمِيطُ الْأَذَى عَنِ الطَّرِيقِ صَدَقَةٌ .

O SOBI NA SPRATU, MANSARDI KOJA SE PROTEŽE NA NEŠTO I ONOJ KOJA SE NE PROTEŽE; NA TAVANIMA I DRUGDJE

باب الْغُرفةِ والْعُلِّيَّةِ الْمُشْرِفةِ وَغيْرِ الْمُشْرِفةِ في السُّطوحِ وغيْرِها

2467. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Muhammed, njemu Ibnu-Ujejne prenoseći od Zuhrija, on od Urve, ovaj od Usame b. Zejda, radijallahu anhuma, koji je rekao: Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, ispeo se na jednu od utvrda Medine i rekao:
– Da li vidite šta ja vidim? (Ja vidim) mjesta smutnje među vašim domovima poput mjesta kapljica kiše.

٢٤٦٧. حَدَّثَنَا عَبْدُ اللهِ بْنُ مُحَمَّدٍ حَدَّثَنَا ابْنُ عُيَيْنَةَ عَنِ الزُّهْرِيِّ عَنْ عُرْوَةَ عَنْ أُسَامَةَ بْنِ زَيْدٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا قَالَ أَشْرَفَ النَّبِيُّ ﷺ عَلَى أُطُمٍ مِنْ آطَامِ الْمَدِينَةِ ثُمَّ قَالَ هَلْ تَرَوْنَ مَا أَرَى إِنِّي أَرَى مَوَاقِعَ الْفِتَنِ خِلَالَ بُيُوتِكُمْ كَمَوَاقِعِ الْقَطْرِ .

2468. PRIČAO NAM JE Jahja b. Bukejr, njemu Lejs prenoseći od Ukajla, ovaj od Ibnu-Šihaba:

– Obavijestio me je Ubejdullah b. Abdullah b. Ebu-Sevr prenoseći od Abdullaha b. Abbasa, radijallahu anhuma, da je rekao:

– Stalno sam želio pitati Omera za dvije od supruga Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, one za koje je Allah rekao: "Ako se vas dvije pokajnički obratite Allahu, pa vaša su se srca priklonila (tome)..."

Tada sam činio hadž s njim i on skrenu (s puta), pa skrenuh i ja za njim s kožnim sudićem (vode), potom se osamio, onda došao i ja sam mu polijevao na ruke iz sudića, pa pošto uze abdest, rekoh mu:

– Vladaru pravovjernih, koje su to dvije od supruga Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, za koje je Allah rekao: "Ako se vas dvije pokajnički obratite Allahu...?"

– Čudim ti se, Ibni-Abbasu! To su Aiša i Hafsa. Potom je Omer otpočeo izlagati taj slučaj i rekao:

– Ja i jedan moj susjed ensarija bili smo u plemenu Benu-Umejje b. Zejd, a to je jedno naselje na pobriježju Medine i naizmjenično smo silazili do Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem; jednog dana silazio je on, a drugog dana silazio sam ja. Kada sam ja silazio, donosio sam mu vijest toga dana, bilo naredbe ili što drugo, a kada je silazio on, činio je to isto. Mi, skupina Kurejšija, nadvladali smo žene, a kada smo došli ensarijama, a oni su, međutim, ljudi kojima gospodare njihove žene, i naše su žene počele primati običaj ensarijskih žena, pa sam kriknuo na svoju ženu i ona mi se vratila. Nisam želio da mi se vrati. Ona reče:

– Zašto mrziš što sam ti se vratila? Allaha mi, i supruge Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, vraćaju se njemu, a jedna od njih napustila ga je jedan dan pa sve do noći.

Tada sam se uplašio i rekao: "Ona koja je od njih učinila tako veliki izgred, propala je." Potom sam skupio oko sebe svoju odjeću, ušao Hafsi i upitao: "Je li se neka od vas ljutila na Allahovog Poslanika,

٢٤٦٨. حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ بُكَيْرٍ حَدَّثَنَا اللَّيْثُ عَنْ عُقَيْلٍ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ قَالَ أَخْبَرَنِي عُبَيْدُ اللهِ بْنُ عَبْدِ اللهِ بْنِ أَبِي ثَوْرٍ عَنْ عَبْدِ اللهِ بْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا قَالَ لَمْ أَزَلْ حَرِيصًا عَلَى أَنْ أَسْأَلَ عُمَرَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ عَنِ الْمَرْأَتَيْنِ مِنْ أَزْوَاجِ النَّبِيِّ ﷺ اللَّتَيْنِ قَالَ اللهُ لَهُمَا إِنْ تَتُوبَا إِلَى اللهِ فَقَدْ صَغَتْ قُلُوبُكُمَا فَحَجَجْتُ مَعَهُ فَعَدَلَ وَعَدَلْتُ مَعَهُ بِالْإِدَاوَةِ فَتَبَرَّزَ حَتَّى جَاءَ فَسَكَبْتُ عَلَى يَدَيْهِ مِنَ الْإِدَاوَةِ فَتَوَضَّأَ فَقُلْتُ يَا أَمِيرَ الْمُؤْمِنِينَ مَنِ الْمَرْأَتَانِ مِنْ أَزْوَاجِ النَّبِيِّ ﷺ اللَّتَانِ قَالَ اللهُ عَزَّ وَجَلَّ لَهُمَا إِنْ تَتُوبَا إِلَى اللهِ فَقَدْ صَغَتْ قُلُوبُكُمَا فَقَالَ وَا عَجَبِي لَكَ يَا ابْنَ عَبَّاسٍ عَائِشَةُ وَحَفْصَةُ ثُمَّ اسْتَقْبَلَ عُمَرُ الْحَدِيثَ يَسُوقُهُ فَقَالَ إِنِّي كُنْتُ وَجَارٌ لِي مِنَ الْأَنْصَارِ فِي بَنِي أُمَيَّةَ بْنِ زَيْدٍ وَهِيَ مِنْ عَوَالِي الْمَدِينَةِ وَكُنَّا نَتَنَاوَبُ النُّزُولَ عَلَى النَّبِيِّ ﷺ فَيَنْزِلُ يَوْمًا وَأَنْزِلُ يَوْمًا فَإِذَا نَزَلْتُ جِئْتُهُ مِنْ خَبَرِ ذَلِكَ الْيَوْمِ مِنَ الْأَمْرِ وَغَيْرِهِ وَإِذَا نَزَلَ فَعَلَ مِثْلَهُ وَكُنَّا مَعْشَرَ قُرَيْشٍ نَغْلِبُ النِّسَاءَ فَلَمَّا قَدِمْنَا عَلَى الْأَنْصَارِ إِذَا هُمْ قَوْمٌ تَغْلِبُهُمْ نِسَاؤُهُمْ فَطَفِقَ نِسَاؤُنَا يَأْخُذْنَ مِنْ أَدَبِ نِسَاءِ الْأَنْصَارِ فَصِحْتُ عَلَى امْرَأَتِي فَرَاجَعَتْنِي فَأَنْكَرْتُ أَنْ تُرَاجِعَنِي فَقَالَتْ وَلِمَ تُنْكِرُ أَنْ أُرَاجِعَكَ فَوَاللهِ إِنَّ أَزْوَاجَ النَّبِيِّ ﷺ لَيُرَاجِعْنَهُ وَإِنَّ إِحْدَاهُنَّ لَتَهْجُرُهُ الْيَوْمَ حَتَّى اللَّيْلِ فَأَفْزَعَنِي فَقُلْتُ خَابَتْ مَنْ فَعَلَ مِنْهُنَّ

sallallahu alejhi ve sellem, jedan dan do noći?
– Da – odgovorila je.
– Propala je i mnogo izgubila. Jesi li sigurna da se neće i Allah rasrditi radi srdžbe Svoga Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, pa da propadnete. Ne tražite mnogo šta od Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, i ne obraćajte mu se za svašto; ne napuštaj ga i traži od mene što trebaš. Neka te ne zavodi to što je tvoja susjetka – mišljaše na Aišu – ljepša od tebe i draža Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem.
Pričali smo i kako pleme Gassan pravi potkovice jahaćih životinja za našu borbu. Tada je (priča Omer) sišao moj drug na dan svoje rede, vratio se navečer i, jako udarajući na moja vrata, vikao:
– Spava li on?
Uplašio sam se, izašao mu, a on reče: "Dogodila se velika stvar!"
– Kakva? – upitao sam. – Je li došao Gassan?
– Ne – odgovori – nego krupnije i više od toga. Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, pustio svoje žene. Hafsa je, reče on, propala i mnogo izgubila.
Sumnjao sam da bi to možda moglo i biti, pa sam skupio svoju haljinu i s Vjerovjesnikom, sallallahu alejhi ve sellem, klanjao sabah-namaz. Potom je ušao u svoju mansardu (čardak) i u nju se povukao, a ja ušao Hafsi, kad ona plače.
– Što plačeš? – upitao sam. – Zar te nisam upozoravao? Je li vas pustio Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem?
– Ne znam – rekla je. – On je tu na terasi.
Tada sam izašao, došao do minbera oko koga bijaše grupa ljudi. Neki su plakali. Sjeo sam malo kod njih. Potom me ovladalo ono što sam osjećao, pa sam otišao na terasu, gdje je bio Alejhisselam, i njegovom slugi – crncu – rekao: "Traži odobrenje (ulaska) za Omera!" On je ušao i kazao Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem. Potom je izašao i rekao: "Kazao sam mu za tebe,

بِعَظِيمٍ ثُمَّ جَمَعْتُ عَلَيَّ ثِيَابِي فَدَخَلْتُ عَلَى حَفْصَةَ
فَقُلْتُ أَيْ حَفْصَةُ أَتُغَاضِبُ إِحْدَاكُنَّ رَسُولَ اللهِ
ﷺ الْيَوْمَ حَتَّى اللَّيْلِ فَقَالَتْ نَعَمْ فَقُلْتُ خَابَتْ
وَخَسِرَتْ أَفَتَأْمَنُ أَنْ يَغْضَبَ اللهُ لِغَضَبِ رَسُولِهِ
ﷺ فَتَهْلِكِينَ لَا تَسْتَكْثِرِي عَلَى رَسُولِ اللهِ ﷺ وَلَا
تُرَاجِعِيهِ فِي شَيْءٍ وَلَا تَهْجُرِيهِ وَاسْأَلِينِي مَا بَدَا
لَكِ وَلَا يَغُرَّنَّكِ أَنْ كَانَتْ جَارَتُكِ هِيَ أَوْضَأَ
مِنْكِ وَأَحَبَّ إِلَى رَسُولِ اللهِ ﷺ يُرِيدُ عَائِشَةَ
وَكُنَّا تَحَدَّثْنَا أَنَّ غَسَّانَ تُنْعِلُ النِّعَالَ لِغَزْوِنَا فَنَزَلَ
صَاحِبِي يَوْمَ نَوْبَتِهِ فَرَجَعَ عِشَاءً فَضَرَبَ بَابِي
ضَرْبًا شَدِيدًا وَقَالَ أَنَائِمٌ هُوَ فَفَزِعْتُ فَخَرَجْتُ
إِلَيْهِ وَقَالَ حَدَثَ أَمْرٌ عَظِيمٌ قُلْتُ مَا هُوَ أَجَاءَتْ
غَسَّانُ قَالَ لَا بَلْ أَعْظَمُ مِنْهُ وَأَطْوَلُ طَلَّقَ رَسُولُ
اللهِ ﷺ نِسَاءَهُ قَالَ قَدْ خَابَتْ حَفْصَةُ وَخَسِرَتْ
كُنْتُ أَظُنُّ أَنَّ هَذَا يُوشِكُ أَنْ يَكُونَ فَجَمَعْتُ عَلَيَّ
ثِيَابِي فَصَلَّيْتُ صَلَاةَ الْفَجْرِ مَعَ النَّبِيِّ ﷺ فَدَخَلَ
مَشْرُبَةً لَهُ فَاعْتَزَلَ فِيهَا فَدَخَلْتُ عَلَى حَفْصَةَ فَإِذَا
هِيَ تَبْكِي قُلْتُ مَا يُبْكِيكِ أَوَلَمْ أَكُنْ حَذَّرْتُكِ
أَطَلَّقَكُنَّ رَسُولُ اللهِ ﷺ قَالَتْ لَا أَدْرِي هُوَ ذَا فِي
الْمَشْرُبَةِ فَخَرَجْتُ فَجِئْتُ الْمِنْبَرَ فَإِذَا حَوْلَهُ رَهْطٌ
يَبْكِي بَعْضُهُمْ فَجَلَسْتُ مَعَهُمْ قَلِيلًا ثُمَّ غَلَبَنِي مَا
أَجِدُ فَجِئْتُ الْمَشْرُبَةَ الَّتِي هُوَ فِيهَا فَقُلْتُ لِغُلَامٍ
لَهُ أَسْوَدَ اسْتَأْذِنْ لِعُمَرَ فَدَخَلَ فَكَلَّمَ النَّبِيَّ ﷺ
ثُمَّ خَرَجَ فَقَالَ ذَكَرْتُكَ لَهُ فَصَمَتَ فَانْصَرَفْتُ

حَتَّى جَلَسْتُ مَعَ الرَّهْطِ الَّذِينَ عِنْدَ الْمِنْبَرِ ثُمَّ غَلَبَنِي مَا أَجِدُ فَجِئْتُ فَذَكَرَ مِثْلَهُ فَجَلَسْتُ مَعَ الرَّهْطِ الَّذِينَ عِنْدَ الْمِنْبَرِ ثُمَّ غَلَبَنِي مَا أَجِدُ فَجِئْتُ الْغُلَامَ فَقُلْتُ اسْتَأْذِنْ لِعُمَرَ فَذَكَرَ مِثْلَهُ فَلَمَّا وَلَّيْتُ مُنْصَرِفًا فَإِذَا الْغُلَامُ يَدْعُونِي قَالَ أَذِنَ لَكَ رَسُولُ اللهِ ﷺ فَدَخَلْتُ عَلَيْهِ فَإِذَا هُوَ مُضْطَجِعٌ عَلَى رِمَالِ حَصِيرٍ لَيْسَ بَيْنَهُ وَبَيْنَهُ فِرَاشٌ قَدْ أَثَّرَ الرِّمَالُ بِجَنْبِهِ مُتَّكِئٌ عَلَى وِسَادَةٍ مِنْ أَدَمٍ حَشْوُهَا لِيفٌ فَسَلَّمْتُ عَلَيْهِ ثُمَّ قُلْتُ وَأَنَا قَائِمٌ طَلَّقْتَ نِسَاءَكَ فَرَفَعَ بَصَرَهُ إِلَيَّ فَقَالَ لَا ثُمَّ قُلْتُ وَأَنَا قَائِمٌ أَسْتَأْنِسُ يَا رَسُولَ اللهِ لَوْ رَأَيْتَنِي وَكُنَّا مَعْشَرَ قُرَيْشٍ نَغْلِبُ النِّسَاءَ فَلَمَّا قَدِمْنَا عَلَى قَوْمٍ تَغْلِبُهُمْ نِسَاؤُهُمْ فَذَكَرَهُ فَتَبَسَّمَ النَّبِيُّ ﷺ ثُمَّ قُلْتُ لَوْ رَأَيْتَنِي وَدَخَلْتُ عَلَى حَفْصَةَ فَقُلْتُ لَا يَغُرَّنَّكِ أَنْ كَانَتْ جَارَتُكِ هِيَ أَوْضَأَ مِنْكِ وَأَحَبَّ إِلَى النَّبِيِّ ﷺ يُرِيدُ عَائِشَةَ فَتَبَسَّمَ أُخْرَى فَجَلَسْتُ حِينَ رَأَيْتُهُ تَبَسَّمَ ثُمَّ رَفَعْتُ بَصَرِي فِي بَيْتِهِ فَوَاللهِ مَا رَأَيْتُ فِيهِ شَيْئًا يَرُدُّ الْبَصَرَ غَيْرَ أَهَبَةٍ ثَلَاثَةٍ فَقُلْتُ ادْعُ اللهَ فَلْيُوَسِّعْ عَلَى أُمَّتِكَ فَإِنَّ فَارِسَ وَالرُّومَ وُسِّعَ عَلَيْهِمْ وَأُعْطُوا الدُّنْيَا وَهُمْ لَا يَعْبُدُونَ اللهَ وَكَانَ مُتَّكِئًا فَقَالَ أَوَفِي شَكٍّ أَنْتَ يَا ابْنَ الْخَطَّابِ أُولَئِكَ قَوْمٌ عُجِّلَتْ لَهُمْ طَيِّبَاتُهُمْ فِي الْحَيَاةِ الدُّنْيَا فَقُلْتُ يَا رَسُولَ اللهِ اسْتَغْفِرْ لِي فَاعْتَزَلَ النَّبِيُّ ﷺ مِنْ أَجْلِ ذَلِكَ الْحَدِيثِ حِينَ أَفْشَتْهُ حَفْصَةُ إِلَى عَائِشَةَ

a on šuti." Tada sam se okrenuo i sjeo s grupom onih kod minbera. Poslije me ovlada ono što sam osjećao, pa sam otišao i Omer je spomenuo ono isto ranije, a onda sjeo s grupom onih kod minbera. Kasnije me ovlada ono što sam imao (u sebi), pa sam otišao slugi i rekao: "Traži odobrenje za Omera!", a poslije on izloži isto što i ranije. Potom sam se okrenuo i krenuo, rob me pozva i reče: "Dozvolio ti je (ulazak) Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem." Ušao sam mu, kad on leži na pletenoj hasuri. Između njega i nje ne bijaše nikakve prostirke, a po strani mu (tijela) otisci rogozine; i naslonjen na jastuk od štavljene kože napunjen likom.

Nazvao sam mu selam i stojeći upitao: "Pustio si svoje supruge?" On diže svoj pogled prema meni i reče: "Ne".

Tada sam, stojeći, rekao: "Allahov Poslaniče, ako mi dozvoljavaš, mi, skupina Kurejšija, vladali smo ženama, a kada smo došli narodu kojim gospodare njihove žene i, spomenuvši mu to, Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, nasmija se, i ja rekoh:

– Ako mi dopuštaš, ušao sam Hafsi i kazao:

"Neka te ne zavodi to što je tvoja susjetka, mišljaše na Aišu, ljepša od tebe i Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, draža od tebe", na što se on opet osmjehnuo. Kada sam ga vidio da se smije, sjeo sam, podigao svoj pogled po njegovoj sobi i, Allaha mi, u njoj nisam vidio ništa što bi svratilo na sebe pogled osim tri neučinjene kože.

– Moli Allaha! – rekao sam – neka obogati tvoje sljedbenike. Perzijancima i Bizantincima dato je bogatstvo i dat im je ovaj svijet, a oni ne obožavaju Allaha.

On onako naslonjen reče: "A zar ti sumnjaš, o Ibni-Omere? Oni su narod kojem su ubrzano data njihova dobra na ovom svijetu."

– Allahov Poslaniče, oprosti mi! – rekao sam.

Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, povukao se (od supruga) zbog slučaja koji je Hafsa prenijela

Aiši i on je zbog velike osjećajnosti (ljutnje) prema njima, rekao: "Neću im ulaziti jedan mjesec", pa ga je Allah zbog toga ukorio. Kada je bilo 29 dana, ušao je Aiši i tako od nje počeo, pa je Aiša primijetila: "Ti si se zakleo da nam nećeš ulaziti jedan mjesec, a mi smo osvanule tek 29. noć, koju sigurno računam?"
Potom je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Taj je mjesec 29 dana."
Tada je, kaže Aiša, objavljen ajet o pravu odabiranja, pa je počeo prvo od žena sa mnom i rekao:
– Iznosim ti korisnu stvar, a ne štetnu, da ne žuriš dok ne dobiješ zapovijed svojih roditelja!
– Znam – rekla je ona. – Moji roditelji mi ne zapovijedaju rastavu braka.
Potom je proučio ajet: "Vjerovjesniče, reci svojim suprugama...", pa do Allahovih riječi: "... veliku nagradu."[1]
– Zar da za to – rekla sam – tražim zapovijed svojih roditelja?! Ja, zaista, želim Allaha, Njegova Poslanika i kuću drugog svijeta.
Poslije je dao pravo izbora ostalim svojim ženama i one su rekle isto što je rekla Aiša.

وَكَانَ قَدْ قَالَ مَا أَنَا بِدَاخِلٍ عَلَيْهِنَّ شَهْرًا مِنْ شِدَّةِ مَوْجِدَتِهِ عَلَيْهِنَّ حِينَ عَاتَبَهُ اللهُ فَلَمَّا مَضَتْ تِسْعٌ وَعِشْرُونَ دَخَلَ عَلَى عَائِشَةَ فَبَدَأَ بِهَا فَقَالَتْ لَهُ عَائِشَةُ إِنَّكَ أَقْسَمْتَ أَنْ لَا تَدْخُلَ عَلَيْنَا شَهْرًا وَإِنَّا أَصْبَحْنَا لِتِسْعٍ وَعِشْرِينَ لَيْلَةً أَعُدُّهَا عَدًّا فَقَالَ النَّبِيُّ ﷺ الشَّهْرُ تِسْعٌ وَعِشْرُونَ وَكَانَ ذَلِكَ الشَّهْرُ تِسْعًا وَعِشْرِينَ قَالَتْ عَائِشَةُ فَأُنْزِلَتْ آيَةُ التَّخْيِيرِ فَبَدَأَ بِي أَوَّلَ امْرَأَةٍ فَقَالَ إِنِّي ذَاكِرٌ لَكِ أَمْرًا وَلَا عَلَيْكِ أَنْ لَا تَعْجَلِي حَتَّى تَسْتَأْمِرِي أَبَوَيْكِ قَالَتْ قَدْ أَعْلَمُ أَنَّ أَبَوَيَّ لَمْ يَكُونَا يَأْمُرَانِي بِفِرَاقِكَ ثُمَّ قَالَ إِنَّ اللهَ قَالَ يَا أَيُّهَا النَّبِيُّ قُلْ لِأَزْوَاجِكَ إِلَى قَوْلِهِ عَظِيمًا قُلْتُ أَفِي هَذَا أَسْتَأْمِرُ أَبَوَيَّ فَإِنِّي أُرِيدُ اللهَ وَرَسُولَهُ وَالدَّارَ الْآخِرَةَ ثُمَّ خَيَّرَ نِسَاءَهُ فَقُلْنَ مِثْلَ مَا قَالَتْ عَائِشَةُ .

[1] Nastavak prijevoda započetog 28. ajeta i još dalja dva iz poglavlja El-Ahzab glase: "... Ako vi želite ovozemni život i njegov sjaj, dođite, dat ću vam vrijednost (za razvod braka) i pustit ću vas lijepim načinom. Ako vi želite Allaha i Njegova Poslanika i budući svijet, zaista je Allah pripremio veliku nagradu onima od vas koji čine dobro. Supruge Vjerovjesnika! Koja bi od vas učinila dokazano nevaljalstvo, kazna bi joj bila udvostručena, a to je Allahu lahko."

2469. PRIČAO NAM JE Ibnu-Selam, njemu Fezari prenoseći od Humejda Tavila, on od Enesa, radijallahu anhu, koji je rekao:
– Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, zakleo se na ustezanje od svojih supruga jedan mjesec, a bio je iščašio stopalo i sjedio na terasi (čardaku), pa mu je došao Omer i pitao ga: “Jesi li pustio svoje žene?”
– Ne – odgovorio je – nego sam se zakleo na povlačenje od njih jedan mjesec. – Tako se zadržao 29 dana, a onda sišao i ušao svojim ženama.[2]

٢٤٦٩. حَدَّثَنَا ابْنُ سَلَامٍ حَدَّثَنَا الْفَزَارِيُّ عَنْ حُمَيْدٍ الطَّوِيلِ عَنْ أَنَسٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ آلَى رَسُولُ اللهِ ﷺ مِنْ نِسَائِهِ شَهْرًا وَكَانَتْ انْفَكَّتْ قَدَمُهُ فَجَلَسَ فِي عُلِّيَّةٍ لَهُ فَجَاءَ عُمَرُ فَقَالَ أَطَلَّقْتَ نِسَاءَكَ قَالَ لَا وَلَكِنِّي آلَيْتُ مِنْهُنَّ شَهْرًا فَمَكَثَ تِسْعًا وَعِشْرِينَ ثُمَّ نَزَلَ فَدَخَلَ عَلَى نِسَائِهِ .

O ONOM KOJI JE SVEZAO SVOJU DEVU ZA (POREDANO) KAMENJE ILI ZA VRATA DŽAMIJE

باب مَنْ عقل بعيرهُ على الْبلاط أوْ باب الْمسْجِد

2470. PRIČAO NAM JE Muslim, ovome Ebu-Akil, njemu Ebu-Mutevekkil Nadži, koji je rekao:
– Došao sam Džabiru b. Abdullahu, radijallahu anhuma, i on reče:
– Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, ušao je u džamiju. Ja sam ušao do njega, a devca svezao za kraj položenog kamena i rekao: “Ovdje ti je tvoj devac!” On je izašao, počeo obilaziti oko devca i rekao:
– Tvoja je i vrijednost (novac) i devac.

٢٤٧٠. حَدَّثَنَا مُسْلِمٌ حَدَّثَنَا أَبُو عَقِيلٍ حَدَّثَنَا أَبُو الْمُتَوَكِّلِ النَّاجِيُّ قَالَ أَتَيْتُ جَابِرَ بْنَ عَبْدِ اللهِ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا قَالَ دَخَلَ النَّبِيُّ ﷺ الْمَسْجِدَ فَدَخَلْتُ إِلَيْهِ وَعَقَلْتُ الْجَمَلَ فِي نَاحِيَةِ الْبَلَاطِ فَقُلْتُ هَذَا جَمَلُكَ فَخَرَجَ فَجَعَلَ يُطِيفُ بِالْجَمَلِ قَالَ الثَّمَنُ وَالْجَمَلُ لَكَ .

2 Gornji slučaj zbio se 9. godine po Hidžri i jasno ukazuje na poboljšanje standarda Muhammedovih, sallallahu alejhi ve sellem, drugova, pa su i njegove supruge počele misliti na udobnost, što je on odlučno odbio. Njegov dom resila je skromnost, iako je mogao imati brda zlata.
Navedeni dijalog je dobar komentar za prvih pet ajeta poglavlja Et-Tahrim koji u prijevodu glase:
“Vjerovjesniče! Zašto sebi zabranjuješ ono što ti je Allah dozvolio, tražeći zadovoljstvo svojih žena! Allah prašta i milostiv je. Allah vam je odredio (da se možete) osloboditi vaših zakletvi, a Allah je vaš Gospodar. On sve zna i mudar je.
(Sjeti se) kada je Vjerovjesnik tajno saopćio nekoj od svojih žena jednu vijest, pa kada je ona to izložila (drugoj) i Allah njega o tome obavijestio i on (joj) je saopćio jedan dio, a prešutio drugi. Kada joj je on to kazao, ona mu je rekla: “Ko te o tome obavijestio?”
On je kazao: “Obavijestio me Onaj koji sve zna i obuhvaća. Ako se vas dvije pokajete Allahu, pa vaša su se srca priklonila, a ako budete istupile porotiv njega, pa Allah je njegov pomagač i Džibril i (svi) dobri vjernici, a svi meleki su njegovo zaleđe.”

STAJANJE I MOKRENJE KOD NEČIJEG SMETLJIŠTA

باب الْوُقُوفِ وَالْبَوْلِ عِنْدَ سُبَاطَةِ قَوْمٍ

2471. PRIČAO NAM JE Sulejman b. Harb prenoseći od Šu‘be, on od Mensura, ovaj od Ebu-Vaila, da je Huzejfe, radijallahu anhu, kazao:
“Vidio sam Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem...”, ili je rekao: “Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, došao je do nečijeg smetljišta i mokrio stojeći.”

٢٤٧١. حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ حَرْبٍ عَنْ شُعْبَةَ عَنْ مَنْصُورٍ عَنْ أَبِي وَائِلٍ عَنْ حُذَيْفَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ لَقَدْ رَأَيْتُ رَسُولَ اللهِ ﷺ أَوْ قَالَ لَقَدْ أَتَى النَّبِيُّ ﷺ سُبَاطَةَ قَوْمٍ فَبَالَ قَائِمًا .

UKLANJANJE S PUTA SVEGA ONOGA ŠTO SMETA SVIJETU

باب مَنْ أَخَذَ الْغُصْنَ وَمَا يُؤْذِي النَّاسَ فِي الطَّرِيقِ فرمى به

2472. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Jusuf, da ga je obavijestio Malik prenoseći od Sumejja, on od Ebu-Saliha, ovaj od Ebu-Hurejre, radijallahu anhu, da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, kazao:
“Jedan čovjek, idući putem, našao je trnovu granu i uzeo je (uklonio s puta), pa mu je Allah ukazao milost i blagodarnost i oprostio mu (neke grijehe).”

٢٤٧٢. حَدَّثَنَا عَبْدُ اللهِ بْنُ يُوسُفَ أَخْبَرَنَا مَالِكٌ عَنْ سُمَيٍّ عَنْ أَبِي صَالِحٍ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ أَنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ قَالَ بَيْنَمَا رَجُلٌ يَمْشِي بِطَرِيقٍ وَجَدَ غُصْنَ شَوْكٍ عَلَى الطَّرِيقِ فَأَخَذَهُ فَشَكَرَ اللهُ لَهُ فَغَفَرَ لَهُ .

KADA SE SVIJET BUDE RAZILAZIO O ŠIRINI JAVNOG PUTA,

باب إِذَا اخْتَلَفُوا فِي الطَّرِيقِ الْمِيتَاءِ

a mještani žele oko njega graditi zgradu, ostavlja se od nje put sedam zira‘a (širok)

وَهِيَ الرَّحْبَةُ تَكُونُ بَيْنَ الطَّرِيقِ ثُمَّ يُرِيدُ أَهْلُهَا الْبُنْيَانَ فَتُرِكَ مِنْهَا الطَّرِيقُ سَبْعَةَ أَذْرُعٍ .

2473. PRIČAO NAM JE Musa b. Isma‘il, njemu Džerir b. Hazim prenoseći od Zubejra b. Hirrita, a on od Ikrime:
– Čuo sam Ebu-Hurejru, radijallahu anhu, kada je kazao: Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, presudio je, kada bi se razilazili o širini javnog puta, da ga ostave najmanje sedam zira‘a!”[1]

٢٤٧٣. حَدَّثَنَا مُوسَى بْنُ إِسْمَاعِيلَ حَدَّثَنَا جَرِيرُ ابْنُ حَازِمٍ عَنِ الزُّبَيْرِ بْنِ خِرِّيتٍ عَنْ عِكْرِمَةَ سَمِعْتُ أَبَا هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ قَضَى النَّبِيُّ ﷺ إِذَا تَشَاجَرُوا فِي الطَّرِيقِ بِسَبْعَةِ أَذْرُعٍ .

1 Zirā‘, mjera za dužinu, iznosi 0,75 m.

باب النُّهبى بغير إذن صاحبه

PLJAČKANJE BEZ IKAKVOG ODOBRENJA VLASNIKA IMOVINE

وَقَالَ عُبَادَةُ بَايَعْنَا النَّبِيَّ ﷺ أَنْ لَا نَنْتَهِبَ .

Ubade je kazao: "Prisegu smo učinili (dali obavezu) Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, da nećemo pljačkati.

٢٤٧٤ـ حَدَّثَنَا آدَمُ بْنُ أَبِي إِيَاسٍ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ حَدَّثَنَا عَدِيُّ بْنُ ثَابِتٍ سَمِعْتُ عَبْدَ اللهِ بْنَ يَزِيدَ الأَنْصَارِيَّ وَهُوَ جَدُّهُ أَبُو أُمِّهِ قَالَ نَهَى النَّبِيُّ ﷺ عَنِ النُّهْبَى وَالْمُثْلَةِ .

2474. PRIČAO NAM JE Adem b. Ebu-Ijas, njemu Šu'be, a ovome Adijj b. Sabit, koji je čuo Abdullaha b. Jezida Ensariju koji je njegov djed, otac njegove majke, kako kaže:
"Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, zabranio je pljačku i kažnjavanje odsijecanjem dijelova tijela."

٢٤٧٥ـ حَدَّثَنَا سَعِيدُ بْنُ عُفَيْرٍ قَالَ حَدَّثَنِي اللَّيْثُ حَدَّثَنَا عُقَيْلٌ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ عَنْ أَبِي بَكْرِ ابْنِ عَبْدِ الرَّحْمَنِ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ قَالَ النَّبِيُّ ﷺ لَا يَزْنِي الزَّانِي حِينَ يَزْنِي وَهُوَ مُؤْمِنٌ وَلَا يَشْرَبُ الْخَمْرَ حِينَ يَشْرَبُ وَهُوَ مُؤْمِنٌ وَلَا يَسْرِقُ حِينَ يَسْرِقُ وَهُوَ مُؤْمِنٌ وَلَا يَنْتَهِبُ نُهْبَةً يَرْفَعُ النَّاسُ إِلَيْهِ فِيهَا أَبْصَارَهُمْ حِينَ يَنْتَهِبُهَا وَهُوَ مُؤْمِنٌ وَعَنْ سَعِيدٍ وَأَبِي سَلَمَةَ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ مِثْلَهُ إِلَّا النُّهْبَةَ .

2475. PRIČAO NAM JE Seid b. Ufejr, njemu Lejs, a ovome Ukajl prenoseći od Ibnu-Šihaba, ovaj od Ebu-Bekra b. Abdur-Rahmana, on od Ebu-Hurejre, radijallahu anhu, koji je rekao: Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao je:
"Bludnik u trenutku dok čini blud nije vjernik, u trenutku dok čovjek pije alkohol nije vjernik, u trenutku dok krade nije vjernik i u trenutku dok otuđuje (nešto) a ljudi dižu svoje poglede prema njemu on nije vjernik."
Isto ovo preneseno je od Seida i Ebu-Seleme. Oni su ovo prenijeli od Ebu-Hurejre, a on od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, osim (riječi): pljačkanja.

RAZBIJANJE KRSTA I UBIJANJE SVINJE

باب كسر الصليب وقتل الخنزير

2476. PRIČAO NAM JE Ali b. Abdullah, njemu Sufjan, a ovome Zuhri, koji kaže: Obavijestio me je Seid b. Musejjeb, koji je čuo Ebu-Hurejru, radijallahu anhu, da prenosi od Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, da je rekao: "Smak svijeta neće nastupiti dok među vas ne bude poslan (Isa) sin Merjemin, kao pravedni sudija. On će razbiti krst, ubiti svinju i dokinut će džizju, a imetak (novac) će se toliko umnožiti tako da ga niko neće htjeti primiti."

٢٤٧٦. حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ عَبْدِ اللهِ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ حَدَّثَنَا الزُّهْرِيُّ قَالَ أَخْبَرَنِي سَعِيدُ بْنُ الْمُسَيَّبِ سَمِعَ أَبَا هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ عَنْ رَسُولِ اللهِ ﷺ قَالَ لَا تَقُومُ السَّاعَةُ حَتَّى يَنْزِلَ فِيكُمُ ابْنُ مَرْيَمَ حَكَمًا مُقْسِطًا فَيَكْسِرَ الصَّلِيبَ وَيَقْتُلَ الْخِنْزِيرَ وَيَضَعَ الْجِزْيَةَ وَيَفِيضَ الْمَالُ حَتَّى لَا يَقْبَلَهُ أَحَدٌ .

RAZBIJANJE KACA (BURADI) S ALKOHOLOM I CIJEPANJE VINSKIH MJEŠINA

باب هل تُكسر الدِّنان التي فيها الخمر أو تُخرَّق الزِّقاق

Šurejhu su došli da presudi za jednu razbijenu tamburu i on nije za nju dosudio ništa (obeštećenja).

فَإِنْ كَسَرَ صَنَمًا أَوْ صَلِيبًا أَوْ طُنْبُورًا أَوْ مَا لَا يُنْتَفَعُ بِخَشَبِهِ وَأُتِيَ شُرَيْحٌ فِي طُنْبُورٍ كُسِرَ فَلَمْ يَقْضِ فِيهِ بِشَيْءٍ .

2477. PRIČAO NAM JE Ebu-Asim Dahhak b. Mahled prenoseći od Jezida b. Ebu-Ubejda, on od Seleme b. Ekve'a, radijallahu anhu, da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, vidio na dan (oslobođenja) Hajbera naložene vatre i pitao: "Na ime čega su naložene ove vatre?"

– Na ime domaćih magaraca – odgovorili su.

– Razbijte kotlove i prolijte ih! – rekao je.

– Zar ih nećemo proliti i oprati? – upitali su.

– Operite! – rekao je.[1]

Ebu-Abdullah je rekao: "Ibn-Ebu-Uvejs kaže: el-humurul-enesijje (s fethom na elifu i nunu, a u hadisu je rečeno: el-insijje)."

٢٤٧٧. حَدَّثَنَا أَبُو عَاصِمٍ الضَّحَّاكُ بْنُ مَخْلَدٍ عَنْ يَزِيدَ بْنِ أَبِي عُبَيْدٍ عَنْ سَلَمَةَ بْنِ الْأَكْوَعِ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ رَأَى نِيرَانًا تُوقَدُ يَوْمَ خَيْبَرَ قَالَ عَلَى مَا تُوقَدُ هَذِهِ النِّيرَانُ قَالُوا عَلَى الْحُمُرِ الْإِنْسِيَّةِ قَالَ اكْسِرُوهَا وَأَهْرِقُوهَا قَالُوا أَلَا نُهَرِيقُهَا وَنَغْسِلُهَا قَالَ اغْسِلُوا قَالَ أَبُو عَبْدِ اللهِ كَانَ ابْنُ أَبِي أُوَيْسٍ يَقُولُ الْحُمُرِ الْأَنْسِيَّةِ بِنَصْبِ الْأَلِفِ وَالنُّونِ .

---

1 Alkohol je zabranjeno piti, a nije dobro držati ni posuđe od njega. Alkohol je za muslimana bezvrijedan, dok za druge on ima svoju novčanu vrijednost i ko razbije nemuslimanu u islamskoj državi posudu za alkohol, plaća obeštećenje.
Ko ošteti ili uništi krst, ikonu i njima slično, nadoknađuje vlasniku stvarnu vrijednost, izuzev, kaže Šafija, ako oni mogu i dalje služiti svojoj namjeni.

2478. PRIČAO NAM JE Ali b. Abdullah, njemu Sufjan, ovome Ibnu-Ebu-Nedžih prenoseći od Mudžahida, on od Ebu-Ma'mera, ovaj od Abdullaha b. Mes'uda, radijallahu anhu, koji je kazao:
– Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, ušao je u Mekku, a oko Hrama (Ka'be) bijaše 360 kipova, pa ih je počeo udarati (bockati) jednim drvetom koje je držao u ruci učeći ajet: "Došla je istina, a iščezla neistina…"[2]

٢٤٧٨. حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ عَبْدِ اللهِ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ حَدَّثَنَا ابْنُ أَبِي نَجِيحٍ عَنْ مُجَاهِدٍ عَنْ أَبِي مَعْمَرٍ عَنْ عَبْدِ اللهِ بْنِ مَسْعُودٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ دَخَلَ النَّبِيُّ ﷺ مَكَّةَ وَحَوْلَ الْكَعْبَةِ ثَلَاثُ مِائَةٍ وَسِتُّونَ نُصُبًا فَجَعَلَ يَطْعُنُهَا بِعُودٍ فِي يَدِهِ وَجَعَلَ يَقُولُ جَاءَ الْحَقُّ وَزَهَقَ الْبَاطِلُ الْآيَةَ .

2479. PRIČAO NAM JE Ibrahim b. Munzir, njemu Enes b. Ijad prenoseći od Ubejdullaha, on od Abdur-Rahmana b. Kasima, ovaj od svoga oca, da je Aiša, radijallahu anha, uzela za sofu (sećiju ili policu) pokrivač na kome su bile (vezene) slike pa ga je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, poderao i ona je od njega uzela (načiniti) dva jastučića pa su bila u sobi na kojima on sjeđaše.

٢٤٧٩. حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ الْمُنْذِرِ حَدَّثَنَا أَنَسُ بْنُ عِيَاضٍ عَنْ عُبَيْدِ اللهِ بْنِ عُمَرَ عَنْ عَبْدِ الرَّحْمَنِ ابْنِ الْقَاسِمِ عَنْ أَبِيهِ الْقَاسِمِ عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهَا أَنَّهَا كَانَتْ اتَّخَذَتْ عَلَى سَهْوَةٍ لَهَا سِتْرًا فِيهِ تَمَاثِيلُ فَهَتَكَهُ النَّبِيُّ ﷺ فَاتَّخَذَتْ مِنْهُ نُمْرُقَتَيْنِ فَكَانَتَا فِي الْبَيْتِ يَجْلِسُ عَلَيْهِمَا .

O ONOM KO SE BORIO ZA SVOJU IMOVINU

باب مَنْ قاتل دُون ماله

2480. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Jezid, njemu Seid, a on je sin Ebu-Ejjuba:
– Pričao mi je Ebu-Esved prenoseći od Ikrime, on od Abdullaha b. Omera, radijallahu anhuma, koji je rekao: Čuo sam Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, da kaže:
"Ko pogine braneći svoju imovinu, on je šehid."

٢٤٨٠. حَدَّثَنَا عَبْدُ اللهِ بْنُ يَزِيدَ حَدَّثَنَا سَعِيدٌ هُوَ ابْنُ أَبِي أَيُّوبَ قَالَ حَدَّثَنِي أَبُو الْأَسْوَدِ عَنْ عِكْرِمَةَ عَنْ عَبْدِ اللهِ بْنِ عَمْرٍو رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا قَالَ سَمِعْتُ النَّبِيَّ ﷺ يَقُولُ مَنْ قُتِلَ دُونَ مَالِهِ فَهُوَ شَهِيدٌ .

RAZBIJANJE TUĐE POSUDE I SLIČNO

باب إذا كسر قصْعةً أوْ شيْئًا لِغيْرِه

2481. PRIČAO NAM JE Musedded, njemu Jahja b. Seid prenoseći od Humejda, on od Enesa, radijallahu anhu, da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, bio kod jedne od svojih supruga. Jedna od majki pravovjernih poslala je po slugi

٢٤٨١. حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ سَعِيدٍ عَنْ حُمَيْدٍ عَنْ أَنَسٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ كَانَ عِنْدَ بَعْضِ نِسَائِهِ فَأَرْسَلَتْ إِحْدَى أُمَّهَاتِ الْمُؤْمِنِينَ مَعَ

2 Cijeli prijevod 81. ajeta poglavlja El-Isra glasi: "Reci: Istina je došla, a laž je propala. Zaista laž propada."

posudu u kojoj je bilo jelo, pa je udarila svojom rukom i posudu razbila. On ju je spojio, stavio u nju jelo i rekao: "Jedite!", a Poslanika je zadržao i posudu čuvao i kada su dovršili, predao je čitavu posudu, a razbijenu zadržao.
A Ibnu-Ebu-Merjem je rekao:
"Obavijestio nas je (o gornjem) Jahja b. Ejjub, njemu prenio Humejd, a Humejdu Enes od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem."

خَادِمٍ بِقَصْعَةٍ فِيهَا طَعَامٌ فَضَرَبَتْ بِيَدِهَا فَكَسَرَتْ الْقَصْعَةَ فَضَمَّهَا وَجَعَلَ فِيهَا الطَّعَامَ وَقَالَ كُلُوا وَحَبَسَ الرَّسُولَ وَالْقَصْعَةَ حَتَّى فَرَغُوا فَدَفَعَ الْقَصْعَةَ الصَّحِيحَةَ وَحَبَسَ الْمَكْسُورَةَ وَقَالَ ابْنُ أَبِي مَرْيَمَ أَخْبَرَنَا يَحْيَى بْنُ أَيُّوبَ حَدَّثَنَا حُمَيْدٌ حَدَّثَنَا أَنَسٌ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ .

KADA NEKO SRUŠI TUĐI ZID, NEKA MU IZGRADI ISTI KAKAV JE BIO

باب إذا هدم حائطا فليبن مثله

2482. PRIČAO NAM JE Muslim b. Ibrahim, njemu Džerir b. Hazim prenoseći od Muhammeda b. Sirina, da je Ebu-Hurejra, radijallahu anhu, rekao: Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao je:
"Među Izraelićanima bijaše jedan čovjek, koga su zvali Džurejdž, i dok se molio došla mu je majka i zvala ga. On joj se nije odazvao. Razmišljao je: da joj se odazovem ili da klanjam?
Poslije mu je došla i rekla: "Bože moj, ne usmrti ga dok ne padne u iskušenje s bludnicom!"
Džurejdž je boravio u svom samostanu i jedna žena reče: "Svakako ću iskušati Džurejdža." Kasnije mu se ponudila i s njim razgovarala i on joj nije htio udovoljiti. Ona je zatim otišla nekom pastiru, sama mu se omogućila, poslije rodila dječaka i izjavila: "Ono je od Džurejdža." Tada su došli (mještani), razbili mu samostan izveli ga i grdili. On je uzeo abdest i molio se, a zatim prišao djetetu (u kolijevci) i rekao: "Dijete, ko je tvoj otac?"
– Pastir – odgovorilo je.
– Izgradit ćemo ti samostan od zlata – rekli su.
– Ne – reče on – nego samo od blata (zemlje).

٢٤٨٢. حَدَّثَنَا مُسْلِمُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ حَدَّثَنَا جَرِيرُ بْنُ حَازِمٍ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ سِيرِينَ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ كَانَ رَجُلٌ فِي بَنِي إِسْرَائِيلَ يُقَالُ لَهُ جُرَيْجٌ يُصَلِّي فَجَاءَتْهُ أُمُّهُ فَدَعَتْهُ فَأَبَى أَنْ يُجِيبَهَا فَقَالَ أُجِيبُهَا أَوْ أُصَلِّي ثُمَّ أَتَتْهُ فَقَالَتِ اللَّهُمَّ لَا تُمِتْهُ حَتَّى تُرِيَهُ وُجُوهَ الْمُومِسَاتِ وَكَانَ جُرَيْجٌ فِي صَوْمَعَتِهِ فَقَالَتِ امْرَأَةٌ لَأَفْتِنَنَّ جُرَيْجًا فَتَعَرَّضَتْ لَهُ فَكَلَّمَتْهُ فَأَبَى فَأَتَتْ رَاعِيًا فَأَمْكَنَتْهُ مِنْ نَفْسِهَا فَوَلَدَتْ غُلَامًا فَقَالَتْ هُوَ مِنْ جُرَيْجٍ فَأَتَوْهُ وَكَسَرُوا صَوْمَعَتَهُ فَأَنْزَلُوهُ وَسَبُّوهُ فَتَوَضَّأَ وَصَلَّى ثُمَّ أَتَى الْغُلَامَ فَقَالَ مَنْ أَبُوكَ يَا غُلَامُ قَالَ الرَّاعِي قَالُوا نَبْنِي صَوْمَعَتَكَ مِنْ ذَهَبٍ قَالَ لَا إِلَّا مِنْ طِينٍ .

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَٰنِ الرَّحِيمِ

U ime Allaha, Svemilosnog, Samilosnog!

كِتَابُ الشَّرِكَةِ

PARTNERSTVO

PARTNERSTVO (UDRUŽBA) U HRANI, ZAJEDNIČKIM PUTNIM TROŠKOVIMA I U ROBI (PREDMETIMA) I KAKO ĆE SE RASPODIJELITI ONO ŠTO SE MJERI MJEROM ZA OBUJAM I ŠTO SE VAGA: ĐUTURE ILI (PODJEDNAKO) PREGRŠT PO PREGRŠT?

بَاب الشَّرِكَةِ فِي الطَّعَامِ وَالنَّهْدِ وَالْعُرُوضِ وَكَيْفَ قِسْمَةُ مَا يُكَالُ وَيُوزَنُ مُجَازَفَةً أَوْ قَبْضَةً قَبْضَةً

Muslimani ranije nisu smatrali štetnim da u zajedničkom objedu ovaj jede jedno, a ovaj drugačije, a isto tako i nasumičnu razmjenu zlata za srebro i spajanje datula (pri objedu).[1]

لَمَّا لَمْ يَرَ الْمُسْلِمُونَ فِي النَّهْدِ بَأْسًا أَنْ يَأْكُلَ هَذَا بَعْضًا وَهَذَا بَعْضًا وَكَذَلِكَ مُجَازَفَةُ الذَّهَبِ وَالْفِضَّةِ وَالْقِرَانُ فِي التَّمْرِ

2483. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Jusuf, da ga je obavijestio Malik prenoseći od Sehla b. Kejsana, on od Džabira b. Abdullaha, radijallahu anhuma, koji je kazao:

٢٤٨٣. حَدَّثَنَا عَبْدُ اللهِ بْنُ يُوسُفَ أَخْبَرَنَا مَالِكٌ عَنْ وَهْبِ بْنِ كَيْسَانَ عَنْ جَابِرِ بْنِ عَبْدِ اللهِ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا أَنَّهُ قَالَ بَعَثَ رَسُولُ اللهِ ﷺ بَعْثًا

---

1 *Šerika* je udruživanje više osoba u zajednicu na osnovu vlasništva kao kupovanja, nasljeđivanja, primanja darovanja i sličnog, ili na osnovu međusobnog ugovora zajedničara, a može biti i naravna zajednica gdje ima svako pravo stjecati vlasnost prirodnih dobara, koja nisu ni u čijem vlasništvu, kao korištenje prirodne tekuće vode, ili svjetlo sunca.
Zajednica vlasništva biva kada jedno dobro bude zajedničko vlasništvo više osoba, što može biti na naprijed navedene načine, tako da se ta dobra ne mogu međusobno razlikovati i odvojiti. Tako, npr., kada dva čovjeka zajednički kupe neko dobro, ili im ono pripadne nasljedstvom ili poklonom, to je njihovo zajedničko dobro i oni su u njemu zajedničari. Tako isto ako dvojica ljudi pomiješaju svoje žito ili se ono samo pomiješa, bit će njihovo zajedničko dobro.
Ako se jedan dukat jednog čovjeka pomiješa s dva dukata iste vrste drugog čovjeka, pa se dva dukata od njih izgube, dukat koji je ostao pripada obojici u razmjerima njihovih izgubljenih uloga, tj. vlasniku dvaju dukata pripadaju 2/3, a vlasniku jednog dukata 1/3 vrijednosti
Zajednica vlasništva može biti u nepokretnom, i u pokretnom dobru – kao stvarima, žitu, stoci, u govečetu, a može biti i u tražbinama.

– Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, poslao je jedan odred prema obali mora i odredio im za zapovjednika Ebu-Ubejda b. Džerraha. Bilo ih je 300, a među njima i ja. Izašli smo, i kada smo bili još na putu, počelo je nestajati hrane i Ebu-Ubejd naredi da se sve pojedinačne opskrbe vojske sakupe, pa se sakupiše, i bijahu dvije brašnjenice (torbe) datula pa nas je hranio svaki dan pomalo, a kada je bilo na izmaku, dopade nam samo po jedna datula. Tada sam rekao: "Šta će mi pomići jedna datula?", a on kaže: "Osjetili smo manjkavost kada ih je već počelo nestajati."
Poslije smo, kaže Džabir, stigli do mora, kad jedna riba (kit) poput brdašceta i vojska je jela osamnaest noći, a onda je Ebu-Ubejd naredio, pa su se usadila (u trokut) dva rebra od njenih rebara i naredio pokret. Tada se krenulo i prošlo ispod njih, ne dodirujući ih.[1]

قِبَلَ السَّاحِلِ فَأَمَّرَ عَلَيْهِمْ أَبَا عُبَيْدَةَ بْنَ الْجَرَّاحِ وَهُمْ ثَلَاثُ مِائَةٍ وَأَنَا فِيهِمْ فَخَرَجْنَا حَتَّى إِذَا كُنَّا بِبَعْضِ الطَّرِيقِ فَنِيَ الزَّادُ فَأَمَرَ أَبُو عُبَيْدَةَ بِأَزْوَادِ ذَلِكَ الْجَيْشِ فَجُمِعَ ذَلِكَ كُلُّهُ فَكَانَ مِزْوَدَيْ تَمْرٍ فَكَانَ يُقَوِّتُنَا كُلَّ يَوْمٍ قَلِيلًا قَلِيلًا حَتَّى فَنِيَ فَلَمْ يَكُنْ يُصِيبُنَا إِلَّا تَمْرَةٌ تَمْرَةٌ فَقُلْتُ وَمَا تُغْنِي تَمْرَةٌ فَقَالَ لَقَدْ وَجَدْنَا فَقْدَهَا حِينَ فَنِيَتْ قَالَ ثُمَّ انْتَهَيْنَا إِلَى الْبَحْرِ فَإِذَا حُوتٌ مِثْلُ الظَّرِبِ فَأَكَلَ مِنْهُ ذَلِكَ الْجَيْشُ ثَمَانِيَ عَشْرَةَ لَيْلَةً ثُمَّ أَمَرَ أَبُو عُبَيْدَةَ بِضِلَعَيْنِ مِنْ أَضْلَاعِهِ فَنُصِبَا ثُمَّ أَمَرَ بِرَاحِلَةٍ فَرُحِلَتْ ثُمَّ مَرَّتْ تَحْتَهُمَا فَلَمْ تُصِبْهُمَا .

2484. PRIČAO NAM JE Bišr b. Merhum, njemu Hatim b. Isma'il prenoseći od Jezida b. Ebu-Ubejda, on od Seleme, radijallahu anhu, koji je rekao:
– Smanjile se (jednom) zalihe (hrane) i ljudi bijahu u velikoj potrebi, pa su došli Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, radi klanja svojih deva i on im odobri. Potom ih je susreo Omer i oni mu to saopćiše, a on reče: "A kako ćete poslije vaših deva?" Tada je ušao Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, rekavši: "Allahov Poslaniče, kako će se oni održati poslije bez svojih deva?" Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, odgovorio je: "Oglasi svijetu da donesu višak svojih opskrba!" Potom je prostrta jedna kožica i oni su hranu stavljali na tu kožicu, pa je Allahov Poslanik,

٢٤٨٤ . حَدَّثَنَا بِشْرُ بْنُ مَرْحُومٍ حَدَّثَنَا حَاتِمُ بْنُ إِسْمَاعِيلَ عَنْ يَزِيدَ بْنِ أَبِي عُبَيْدٍ عَنْ سَلَمَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ خَفَّتْ أَزْوَادُ الْقَوْمِ وَأَمْلَقُوا فَأَتَوُا النَّبِيَّ ﷺ فِي نَحْرِ إِبِلِهِمْ فَأَذِنَ لَهُمْ فَلَقِيَهُمْ عُمَرُ فَأَخْبَرُوهُ فَقَالَ مَا بَقَاؤُكُمْ بَعْدَ إِبِلِكُمْ فَدَخَلَ عَلَى النَّبِيِّ ﷺ فَقَالَ يَا رَسُولَ اللهِ مَا بَقَاؤُهُمْ بَعْدَ إِبِلِهِمْ فَقَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ نَادِ فِي النَّاسِ فَيَأْتُونَ بِفَضْلِ أَزْوَادِهِمْ فَبُسِطَ لِذَلِكَ نِطَعٌ وَجَعَلُوهُ عَلَى النِّطَعِ فَقَامَ رَسُولُ اللهِ ﷺ فَدَعَا وَبَرَّكَ عَلَيْهِ ثُمَّ دَعَاهُمْ بِأَوْعِيَتِهِمْ فَاحْتَثَى النَّاسُ حَتَّى فَرَغُوا ثُمَّ قَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ أَشْهَدُ أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا اللهُ وَأَنِّي رَسُولُ اللهِ .

1 Ebu-Ubejd je osjetio opasnosti gladi, a znajući da neki imaju još nešto hrane učinio je kako je navedeno i time su se svi unekoliko ispomogli, što je i Alejhisselam često činio. Ovo starješina zajednice može učiniti u svako gladno doba uz pravedno obeštećenje za oduzetu hranu.
Gornji slučaj ukazuje na smjelost i strpljivost čete od 300 ljudi da krene u akciju sa samo 1-2 torbe datula i da još bez prigovora obavljaju svoj zadatak po cijenu životne opasnosti.
U udruživanju poštenih ljudi u svakoj aktivnosti, leži njihova svjetlija budućnost.

sallallahu alejhi ve sellem, stao, učinio dovu i to blagoslovio, a zatim zatražio njihove posude i svijet je grabio (hranu) dok se nije podmirio, a onda je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, izgovorio: "Nema Boga osim Jedinog Allaha, a ja sam, uistinu, Allahov Poslanik."

2485. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Jusuf, njemu Evza'i, a ovome Ebu-Nedžaši rekavši: Čuo sam Rafija b. Hadidža, radijallahu anhu, kada je kazao:
"Klanjali smo s Vjerovjesnikom, sallallahu alejhi ve sellem, ikindiju i zaklali bravče koje je zatim podijelio ćuture na deset dijelova i jeli smo kuhano meso prije nego je sunce zašlo."

٢٤٨٥. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ يُوسُفَ حَدَّثَنَا الْأَوْزَاعِيُّ حَدَّثَنَا أَبُو النَّجَاشِيِّ قَالَ سَمِعْتُ رَافِعَ بْنَ خَدِيجٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ كُنَّا نُصَلِّي مَعَ النَّبِيِّ ﷺ الْعَصْرَ فَنَنْحَرُ جَزُورًا فَتُقْسَمُ عَشْرَ قِسَمٍ فَنَأْكُلُ لَحْمًا نَضِيجًا قَبْلَ أَنْ تَغْرُبَ الشَّمْسُ .

2486. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Ala', njemu Hammad b. Usame prenoseći od Burejda, on od Ebu-Burda, ovaj od Ebu-Musaa, koji je izjavio: Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao je:
"Eš'arije, kada im ponestane hrane u ratu ili im manjka hrane njihovim porodicama u gradu, skupe je svu što imaju na jednu haljinu i međusobno je raspodjeljuju (prema broju članova) podjednako jednom posudom. Oni su moji, a ja sam njihov (slažemo se)."

٢٤٨٦. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ الْعَلَاءِ حَدَّثَنَا حَمَّادُ بْنُ أُسَامَةَ عَنْ بُرَيْدٍ عَنْ أَبِي بُرْدَةَ عَنْ أَبِي مُوسَى قَالَ قَالَ النَّبِيُّ ﷺ إِنَّ الْأَشْعَرِيِّينَ إِذَا أَرْمَلُوا فِي الْغَزْوِ أَوْ قَلَّ طَعَامُ عِيَالِهِمْ بِالْمَدِينَةِ جَمَعُوا مَا كَانَ عِنْدَهُمْ فِي ثَوْبٍ وَاحِدٍ ثُمَّ اقْتَسَمُوهُ بَيْنَهُمْ فِي إِنَاءٍ وَاحِدٍ بِالسَّوِيَّةِ فَهُمْ مِنِّي وَأَنَا مِنْهُمْ .

DVA DIONIČARA VLASNIŠTVA ZAJEDNICE IMAJU PRAVO MEĐUSOBNOG POTRAŽIVANJA U (DAVANJU) ZEKATA

باب ما كان من خليطين فإنهما يتراجعان بينهما بالسوية في الصدقة

2487. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Abdullah b. Musenna, njemu njegov otac, ovome Sumame b. Abdullah b. Enes, a njemu Enes, da je Ebu-Bekr Siddik, radijallahu anhu, napisao propise zekata, kako ih je odredio Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, i rekao:
"A u slučaju imovine dvaju dioničara, oni imaju podjednako pravo međusobnog potraživanja."

٢٤٨٧. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِ اللهِ بْنِ الْمُثَنَّى قَالَ حَدَّثَنِي أَبِي قَالَ حَدَّثَنِي ثُمَامَةُ بْنُ عَبْدِ اللهِ بْنِ أَنَسٍ أَنَّ أَنَسًا حَدَّثَهُ أَنَّ أَبَا بَكْرٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ كَتَبَ لَهُ فَرِيضَةَ الصَّدَقَةِ الَّتِي فَرَضَ رَسُولُ اللهِ ﷺ قَالَ وَمَا كَانَ مِنْ خَلِيطَيْنِ فَإِنَّهُمَا يَتَرَاجَعَانِ بَيْنَهُمَا بِالسَّوِيَّةِ .

RASPODJELA STOKE (STADA)

2488. PRIČAO NAM JE Ali b. Hakem Ensarija, njemu Ebu-Avane prenoseći od Seida b. Mesruka, on od Abaje b. Rifaa b. Rafija b. Hadidža, a on od svoga djeda:

– Bili smo s Vjerovjesnikom, sallallahu alejhi ve sellem, u Zul-Hulejfi, pa je svijet zadesila glad i oni su se, kaže Rafi', okomili na deve i brave. Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, bijaše u zadnjim grupama ljudi i oni su požurili, poklali ih i postavili kotlove, pa je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, naredio i kotlovi su proliveni, a onda je izravnao deset bravčadi s jednom devom i raspodijelio im.

Tom prilikom im je jedna deva pobjegla, pa su je tražili i to ih je umorilo. Među njima je bilo malo konjanika i jedan čovjek od njih htjede usmjeriti strijelu, ali ga Bog zadrža, pa Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, reče:

"Ove domaće životinje su podivljale kao divlje zvijeri, pa ko je od vas ne može savladati, neka s njom čini eto tako (ustrijeli je)!"

Tada je moj djed rekao: "Mi se nadamo, odnosno bojimo, sutra neprijatelja, a nemamo noževa, pa da je zakoljemo šešikom?"

– Ona (životinja) koja bude zaklana (oštrim predmetom) koji prolije krv, a ne koskom i kandžom, i nad kojom je spomenuto Allahovo ime, jedite je. A ispričat ću vam zbog čega: što se tiče zuba, to je kost, a što se tiče noktiju (i kandži), to su noževi Etiopljana."[1]

باب قِسْمَةِ الْغَنَمِ

٢٤٨٨. حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ الْحَكَمِ الأَنْصَارِيُّ حَدَّثَنَا أَبُو عَوَانَةَ عَنْ سَعِيدِ بْنِ مَسْرُوقٍ عَنْ عَبَايَةَ بْنِ رِفَاعَةَ بْنِ رَافِعِ بْنِ خَدِيجٍ عَنْ جَدِّهِ قَالَ كُنَّا مَعَ النَّبِيِّ ﷺ بِذِي الْحُلَيْفَةِ فَأَصَابَ النَّاسَ جُوعٌ فَأَصَابُوا إِبِلاً وَغَنَمًا قَالَ وَكَانَ النَّبِيُّ ﷺ فِي أُخْرَيَاتِ الْقَوْمِ فَعَجِلُوا وَذَبَحُوا وَنَصَبُوا الْقُدُورَ فَأَمَرَ النَّبِيُّ ﷺ بِالْقُدُورِ فَأُكْفِئَتْ ثُمَّ قَسَمَ فَعَدَلَ عَشَرَةً مِنَ الْغَنَمِ بِبَعِيرٍ فَنَدَّ مِنْهَا بَعِيرٌ فَطَلَبُوهُ فَأَعْيَاهُمْ وَكَانَ فِي الْقَوْمِ خَيْلٌ يَسِيرَةٌ فَأَهْوَى رَجُلٌ مِنْهُمْ بِسَهْمٍ فَحَبَسَهُ اللهُ ثُمَّ قَالَ إِنَّ لِهَذِهِ الْبَهَائِمِ أَوَابِدَ كَأَوَابِدِ الْوَحْشِ فَمَا غَلَبَكُمْ مِنْهَا فَاصْنَعُوا بِهِ هَكَذَا فَقَالَ جَدِّي إِنَّا نَرْجُو أَوْ نَخَافُ الْعَدُوَّ غَدًا وَلَيْسَتْ مَعَنَا مُدًى أَفَنَذْبَحُ بِالْقَصَبِ قَالَ مَا أَنْهَرَ الدَّمَ وَذُكِرَ اسْمُ اللهِ عَلَيْهِ فَكُلُوهُ لَيْسَ السِّنَّ وَالظُّفُرَ وَسَأُحَدِّثُكُمْ عَنْ ذَلِكَ أَمَّا السِّنُّ فَعَظْمٌ وَأَمَّا الظُّفُرُ فَمُدَى الْحَبَشَةِ.

---

1 Završetak hadisa aludira na to da nije dozvoljeno jesti meso životinje koja je zaklana noktom ili koskom. Naime, Abesinci su ubijali svoje životinje noktima tako da bi one umirale gušenjem. Abesinci su bili nevjernici, a muslimanima nije dozvoljeno oponašati nevjernike. Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, 8. godine po Hidžri poduzeo je jedno izviđanje prema Jemami i odsjeo u Zul-Hulejfi.
Iz gornjeg može se zaključiti:
– zarobljenu stoku vojnici mogu jesti prije njene predaje rukovodiocu i izvršene raspodjele;
– podjela ratne dobiti može se među ratnike raspodijeliti bez precizno utvrđene novčane vrijednosti svakog predmeta, ako se s tim ljudstvo slaže, dok imam Šafija to ne odobrava;

NE DOLIKUJE PARTNERIMA SPAJATI DATULE PRILIKOM JELA DOK NE ZATRAŽE ODOBRENJE SVOJIH DRUGOVA

باب الْقِرَانِ فِي التَّمْرِ بَيْنَ الشُّرَكَاءِ حَتَّى يَسْتَأْذِنَ أَصْحَابَهُ

2489. PRIČAO NAM JE Hallad b. Jahja, njemu Sufjan, a ovome Džebele b. Suhajm, kazavši: Čuo sam Ibnu-Omera, radijallahu anhuma, kako govori: "Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, zabranio je da čovjek spaja (pri jedenju) po dvije datule, dok ne zatraži odobrenje svojih drugova."

٢٤٨٩. حَدَّثَنَا خَلَّادُ بْنُ يَحْيَى حَدَّثَنَا سُفْيَانُ حَدَّثَنَا جَبَلَةُ بْنُ سُحَيْمٍ قَالَ سَمِعْتُ ابْنَ عُمَرَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا يَقُولُ نَهَى النَّبِيُّ ﷺ أَنْ يَقْرُنَ الرَّجُلُ بَيْنَ التَّمْرَتَيْنِ جَمِيعًا حَتَّى يَسْتَأْذِنَ أَصْحَابَهُ .

2490. PRIČAO NAM JE Ebu-Velid, njemu Šu'be, prenoseći od Džebele:
– Bili smo u Medini i pogodila nas je gladna godina, pa nam je Ibnu-Zubejr dijelio datule. Pokraj nas je naišao Ibnu-Omer i rekao: "Ne spajajte ih, jer je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, zabranio spajanje, osim ako koji od vas dobije odobrenje od svoga brata."

٢٤٩٠. حَدَّثَنَا أَبُو الْوَلِيدِ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ عَنْ جَبَلَةَ قَالَ كُنَّا بِالْمَدِينَةِ فَأَصَابَتْنَا سَنَةٌ فَكَانَ ابْنُ الزُّبَيْرِ يَرْزُقُنَا التَّمْرَ وَكَانَ ابْنُ عُمَرَ يَمُرُّ بِنَا فَيَقُولُ لَا تَقْرُنُوا فَإِنَّ النَّبِيَّ ﷺ نَهَى عَنِ الْإِقْرَانِ إِلَّا أَنْ يَسْتَأْذِنَ الرَّجُلُ مِنْكُمْ أَخَاهُ .

ODREĐIVANJE PRAVE VRIJEDNOSTI STVARI MEĐU PARTNERIMA

بَاب تَقْوِيمِ الْأَشْيَاءِ بَيْنَ الشُّرَكَاءِ بِقِيمَةِ عَدْلٍ

2491. PRIČAO NAM JE Imran b. Mejsere, njemu Abdul-Varis, a ovome Ejjub prenoseći od Nafija, on od Ibnu-Omera, radijallahu anhuma, koji je rekao: Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, izjavio je:
"Ko oslobodi svoj udio u jednom robu, odnosno dio", ili je rekao: "pripadajući mu dio", "a ima imovine koja iznosi njegovu cijelu novčanu sumu pravedne vrijednosti, rob je slobodan, a ukoliko

٢٤٩١. حَدَّثَنَا عِمْرَانُ بْنُ مَيْسَرَةَ حَدَّثَنَا عَبْدُ الْوَارِثِ حَدَّثَنَا أَيُّوبُ عَنْ نَافِعٍ عَنِ ابْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا قَالَ قَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ مَنْ أَعْتَقَ شِقْصًا لَهُ مِنْ عَبْدٍ أَوْ شِرْكًا أَوْ قَالَ نَصِيبًا وَكَانَ لَهُ مَا يَبْلُغُ ثَمَنَهُ بِقِيمَةِ الْعَدْلِ فَهُوَ عَتِيقٌ وَإِلَّا فَقَدْ عَتَقَ مِنْهُ مَا عَتَقَ قَالَ لَا أَدْرِي قَوْلُهُ عَتَقَ مِنْهُ مَا عَتَقَ قَوْلٌ مِنْ نَافِعٍ أَوْ فِي الْحَدِيثِ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ .

– pobjegla domaća životinja koja se ne može uhvatiti, može se uloviti lovačkim oružjem;
– pred klanje životinje treba spomenuti Allahovo ime. Ako Allahovo ime nije namjerno spomenuto, meso nije dozvoljeno jesti, a ako je to slučajno zaboravljeno, može se jesti. U svakom slučaju objed treba početi sa Bismillom;
– stoku treba klati oštrim nožem, a ne tupim predmetom kao kopitom i sličnim. Tehnika klanja treba biti savremena, lahka i što bezbolnija.

nema iznosa te sume, on je oslobodio od njega samo ono što je oprostio."
Ejjub je rekao:
– Ne znam je li navod Nafija: "... on je oslobodio od njega samo ono što je oprostio" Nafijev, ili je to izjava Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem.

2492. PRIČAO NAM JE Bišr. b. Muhammed, da ga je obavijestio Abdullah, njega Seid b. Ebu-Arube prenoseći od Katade, on od Nadra b. Enesa, ovaj od Bišra b. Nehika, on od Ebu-Hurejre, radijallahu anhu, da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
"Ko oslobodi udio svoga roba, dužan je da ga potpuno oslobodi za svoju imovinu, a ako nema imovine, odredit će se vrijednost roba pravedno, pa će se on za to truditi samo da nije preopterećen."

٢٤٩٢. حَدَّثَنَا بِشْرُ بْنُ مُحَمَّدٍ أَخْبَرَنَا عَبْدُ اللهِ أَخْبَرَنَا سَعِيدُ بْنُ أَبِي عَرُوبَةَ عَنْ قَتَادَةَ عَنِ النَّضْرِ بْنِ أَنَسٍ عَنْ بَشِيرِ بْنِ نَهِيكٍ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ مَنْ أَعْتَقَ شَقِيصًا مِنْ مَمْلُوكِهِ فَعَلَيْهِ خَلَاصُهُ فِي مَالِهِ فَإِنْ لَمْ يَكُنْ لَهُ مَالٌ قُوِّمَ الْمَمْلُوكُ قِيمَةَ عَدْلٍ ثُمَّ اسْتُسْعِيَ غَيْرَ مَشْقُوقٍ عَلَيْهِ .

DA LI SE PRI DIOBI ŽDRIJEBA IZVLAČE STRELICE

باب هَلْ يُقْرَعُ فِي الْقِسْمَةِ وَالِاسْتِهَامِ فِيهِ

2493. PRIČAO NAM JE Ebu-Nu'ajm, njemu Zekerijja, da je čuo Amira, da govori: Čuo sam Nu'mana b. Beširа, radijallahu anhuma, kako prenosi, da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
"Onaj ko izvršava Allahove propise i onaj ko ih krši sliče ljudima koji su izvlačili strelice na lađi, pa je nekim od njih dopao gornji, a nekim donji dio, i kada se oni u donjem dijelu uplaše vode, prođu nad one iznad sebe i kažu: "Ako napravimo bušotinu u našem dijelu (lađe), nismo oštetili one iznad nas." Ako ih ovi ostave s takvom namjerom, svi su propali, a ako im uhvate ruke (spriječe ih), spasit će se oni i bit će spašeni svi skupa."

٢٤٩٣. حَدَّثَنَا أَبُو نُعَيْمٍ حَدَّثَنَا زَكَرِيَّاءُ قَالَ سَمِعْتُ عَامِرًا يَقُولُ سَمِعْتُ النُّعْمَانَ بْنَ بَشِيرٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ مَثَلُ الْقَائِمِ عَلَى حُدُودِ اللهِ وَالْوَاقِعِ فِيهَا كَمَثَلِ قَوْمٍ اسْتَهَمُوا عَلَى سَفِينَةٍ فَأَصَابَ بَعْضُهُمْ أَعْلَاهَا وَبَعْضُهُمْ أَسْفَلَهَا فَكَانَ الَّذِينَ فِي أَسْفَلِهَا إِذَا اسْتَقَوْا مِنَ الْمَاءِ مَرُّوا عَلَى مَنْ فَوْقَهُمْ فَقَالُوا لَوْ أَنَّا خَرَقْنَا فِي نَصِيبِنَا خَرْقًا وَلَمْ نُؤْذِ مَنْ فَوْقَنَا فَإِنْ يَتْرُكُوهُمْ وَمَا أَرَادُوا هَلَكُوا جَمِيعًا وَإِنْ أَخَذُوا عَلَى أَيْدِيهِمْ نَجَوْا وَنَجَوْا جَمِيعًا .

UDRUŽBA SA SIROČETOM I NASLJEDNICIMA

بَاب شَرِكَةِ الْيَتِيمِ وَأَهْلِ الْمِيرَاثِ

2494. PRIČAO NAM JE Abdul-Aziz b. Abdullah Amiri Uvejsi, njemu Ibrahim b. Sa'd prenoseći od Saliha, on od Ibnu-Šihaba:

– Obavijestio me je Urve, da je pitao Aišu, radijallahu anha, a Lejs je kazao da mu je pričao Junus od Ibni-Šihaba: Obavijestio me je Urve b. Zubejr da je pitao Aišu, radijallahu anha, za riječi Uzvišenog Allaha:

"… Ako se bojite da nećete biti pravedni…" pa do riječi: "… i po četiri…" Ona je odgovorila: "Sestriću, to je sirota u skrbništvu svoga staratelja koji se udruži u njenu imovinu, pa mu se dopadne i njena imovina i njena ljepota, pa njen staratelj hoće da je vjenča bez pravedno određenog joj vjenčanog dara, dajući joj samo koliko joj daje drugi, pa im se zabranilo da ih vjenčaju, izuzev ako će biti pravedni i davati im najviše iznose uobičajenih vjenčanih darova, i naređeno im je da osim njih vjenčaju žene koje im se sviđaju."[1]

Urve je izjavio da je Aiša rekla:

– Svijet je poslije (objave) ovoga ajeta tražio fetvu od Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, pa je Allah objavio: "Traže od tebe fetvu o ženama…" do Njegovih riječi: "… a želite da ih vjenčate…" i ono što je Allah spomenuo: "… da vam se čita u Knjizi…", jeste onaj pravi ajet u kome je rečeno: "… a ako se bojite da nećete biti pravedni, vjenčavajte one žene koje vam se sviđaju…" Allahove riječi u drugom ajetu:

٢٤٩٤. حَدَّثَنَا عَبْدُ الْعَزِيزِ بْنُ عَبْدِ اللهِ الْعَامِرِيُّ الْأُوَيْسِيُّ حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ سَعْدٍ عَنْ صَالِحٍ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ أَخْبَرَنِي عُرْوَةُ أَنَّهُ سَأَلَ عَائِشَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهَا وَقَالَ اللَّيْثُ حَدَّثَنِي يُونُسُ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ قَالَ أَخْبَرَنِي عُرْوَةُ بْنُ الزُّبَيْرِ أَنَّهُ سَأَلَ عَائِشَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهَا عَنْ قَوْلِ اللهِ تَعَالَى وَإِنْ خِفْتُمْ أَنْ لَا تُقْسِطُوا إِلَى وَرُبَاعَ فَقَالَتْ يَا ابْنَ أُخْتِي هِيَ الْيَتِيمَةُ تَكُونُ فِي حَجْرِ وَلِيِّهَا تُشَارِكُهُ فِي مَالِهِ فَيُعْجِبُهُ مَالُهَا وَجَمَالُهَا فَيُرِيدُ وَلِيُّهَا أَنْ يَتَزَوَّجَهَا بِغَيْرِ أَنْ يُقْسِطَ فِي صَدَاقِهَا فَيُعْطِيَهَا مِثْلَ مَا يُعْطِيهَا غَيْرُهُ فَنُهُوا أَنْ يَنْكِحُوهُنَّ إِلَّا أَنْ يُقْسِطُوا لَهُنَّ وَيَبْلُغُوا بِهِنَّ أَعْلَى سُنَّتِهِنَّ مِنَ الصَّدَاقِ وَأُمِرُوا أَنْ يَنْكِحُوا مَا طَابَ لَهُمْ مِنَ النِّسَاءِ سِوَاهُنَّ قَالَ عُرْوَةُ قَالَتْ عَائِشَةُ ثُمَّ إِنَّ النَّاسَ اسْتَفْتَوْا رَسُولَ اللهِ ﷺ بَعْدَ هَذِهِ الْآيَةِ فَأَنْزَلَ اللهُ وَيَسْتَفْتُونَكَ فِي النِّسَاءِ إِلَى قَوْلِهِ وَتَرْغَبُونَ أَنْ تَنْكِحُوهُنَّ وَالَّذِي ذَكَرَ اللهُ أَنَّهُ يُتْلَى عَلَيْكُمْ فِي الْكِتَابِ الْآيَةُ الْأُولَى الَّتِي قَالَ فِيهَا وَإِنْ خِفْتُمْ أَنْ لَا تُقْسِطُوا فِي الْيَتَامَى فَانْكِحُوا مَا طَابَ لَكُمْ مِنَ النِّسَاءِ قَالَتْ عَائِشَةُ وَقَوْلُ اللهِ فِي الْآيَةِ الْأُخْرَى

1 Cijeli prijevod fragmentarno navedenog 3. ajeta poglavlja En-Nisa sa još dva prethodna glasi: "Ljudi, bojte se Allaha koji vas je stvorio od jedne osobe, a od nje je stvorio i njenu družicu i od njih dvoje rasprostranio mnogo muškaraca i žena i bojte se Allaha čijim (imenom) potražujete jedni od drugih (prava) i (čuvate veze) rodbinske. Zaista je Allah nadziratelj nad vama.
Podajte siročadi njihova imanja, ne zamjenjujte ružno za lijepo. Ne jedite njihov imetak (pomiješan) sa svojim imetkom! To je zaista veliki grijeh. Ako se bojite da nećete biti pravedni prema siročadi, vjenčavajte žene koje vam se sviđaju po dvije, po tri i po četiri, a ako se budete plašili da nećete (im) biti pravedni, onda jednu ili one koje su u vašoj vlasti. Tako je najbliže da nećete učiniti nasilje."

"... a želite da ih vjenčate..." znače – da neko od vas ima želju za sirotom koja je pod njegovim skrbništvom i bude male imovine i ljepote, a zabranilo se da vjenčaju one od sirotih žena koje oni žele samo radi njihove imovine i njihove ljepote izuzev uz pravednost i to zbog njihove želje za njima.[1]

وَتَرْغَبُونَ أَنْ تَنْكِحُوهُنَّ يَعْنِي هِيَ رَغْبَةُ أَحَدِكُمْ لِيَتِيمَتِهِ الَّتِي تَكُونُ فِي حَجْرِهِ حِينَ تَكُونُ قَلِيلَةَ الْمَالِ وَالْجَمَالِ فَنُهُوا أَنْ يَنْكِحُوا مَا رَغِبُوا فِي مَالِهَا وَجَمَالِهَا مِنْ يَتَامَى النِّسَاءِ إِلَّا بِالْقِسْطِ مِنْ أَجْلِ رَغْبَتِهِمْ عَنْهُنَّ .

ZAJEDNICA U ZEMLJI I DRUGOM ČEMU

باب الشَّرِكَةِ فِي الْأَرَضِينَ وَغَيْرِهَا

2495. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Muhammed, njemu Hišam, a ovoga obavijestio Ma'mer prenoseći od Zuhrija, ovaj od Ebu-Seleme, da je Džabir b. Abdullah, radijallahu anhuma, rekao: "Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, uspostavio je pravo preče kupnje u svemu što nije podijelio, a kada se budu uspostavile granice i izgradili putevi, tada nema prava preče kupnje."[2]

٢٤٩٥. حَدَّثَنَا عَبْدُ اللهِ بْنُ مُحَمَّدٍ حَدَّثَنَا هِشَامٌ أَخْبَرَنَا مَعْمَرٌ عَنِ الزُّهْرِيِّ عَنْ أَبِي سَلَمَةَ عَنْ جَابِرِ بْنِ عَبْدِ اللهِ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا قَالَ إِنَّمَا جَعَلَ النَّبِيُّ ﷺ الشُّفْعَةَ فِي كُلِّ مَا لَمْ يُقْسَمْ فَإِذَا وَقَعَتِ الْحُدُودُ وَصُرِّفَتِ الطُّرُقُ فَلَا شُفْعَةَ .

1 Cijeli prijevod 127. ajeta poglavlja En-Nisa glasi:
"Oni od tebe traže fetvu (rješenje, odluku) o ženama. Reci: 'Allah vam daje odluke o njima i o onom što vam se (odranije) čita u Knjizi o sirotnim ženama kojima ne dajete ono što im je propisano, a želite da ih vjenčate (i uči vas) o slabašnoj djeci i da postupate pravedno prema siročadi. Allah dobro zna za svako dobro koje uradite.'"

2 Zajedničar svoje dobro prodaje prvenstveno svome zajedničaru, a može i drugom, ako on ne zadovoljava potrebne uvjete. Međutim, ako su se dobra pomiješala slučajno ili namjerno po vlasnicima tako da se ona ne mogu rastaviti, tada jedan zajedničar, bez privole drugog, ne može svoj pomiješani dio prodati trećem licu.
Prisutni suvlasnik može zajedničko zemljište sam zasijati i obraditi, ako to neće umanjiti vrijednost zemljišta, a kada dođe odsutni suvlasnik, on ima pravo da je obrađuje i koristi koliko i prvi, a nema pravo tražiti dio ploda koji se uzima po mjesnom običaju kesima, kao ½ , 1/3 ili ¼.
Ako jedan od suvlasnika zajedničkog vinograda bude odsutan, prisutni suvlasnik može svoj dio obraditi i potrošiti, a dio svoga suvlasnika može prodati i novac čuvati, a kada on dođe ima pravo da tu prodaju odobri i pohranjeni novac primi, ili je ne odobri i za svoj dio traži naknadu u drugom iznosu.
Ako neki nasljednici zajedničko zemljište svih nasljednika posiju uz privolu svih, plod se, po odbitku rashoda obrade, podjednako dijeli svim nasljednicima (Medžella).

KADA SU PARTNERI MEĐUSOBNO RASPODIJELILI KUĆE I DRUGO ŠTO, NEMAJU PRAVO OPOZIVA NITI PRAVA PREČE KUPNJE

باب إذا اقتسم الشركاء الدور وغيرها فليس لهم رجوع ولا شفعة

2496. PRIČAO NAM JE Musedded, njemu Abdul-Vahid, kome je prenio Ma‘mer od Zuhrija, on od Ebu-Seleme b. Abdur-Rahmana, ovaj od Džabira b. Abdullaha, radijallahu anhuma, koji je kazao: “Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, propisao je pravo preče kupnje u svemu što je nerazdijeljeno, a kada se uspostave granice i budu putevi, nema prava preče kupnje.”[3]

٢٤٩٦. حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ حَدَّثَنَا عَبْدُ الْوَاحِدِ حَدَّثَنَا مَعْمَرٌ عَنِ الزُّهْرِيِّ عَنْ أَبِي سَلَمَةَ عَنْ جَابِرِ ابْنِ عَبْدِ اللهِ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا قَالَ قَضَى النَّبِيُّ ﷺ بِالشُّفْعَةِ فِي كُلِّ مَا لَمْ يُقْسَمْ فَإِذَا وَقَعَتِ الْحُدُودُ وَصُرِّفَتِ الطُّرُقُ فَلَا شُفْعَةَ .

SUDIONIŠTVO U ZLATU, SREBRU I ONOM U ČEMU JE DOZVOLJENA RAZMJENA

باب الاشتراك في الذهب والفضة وما يكون فيه الصرف

2497, 2498. PRIČAO NAM JE Amr b. Ali, njemu Ebu-Asim prenoseći od Usmana, tj. Ibnu-Esveda, njega obavijestio Sulejman b. Ebu-Muslim, rekavši:

– Pitao sam Ebu-Minhala, radijallahu anhu, za mijenjanje novca iz ruke u ruku, pa on reče: “Kupovali smo ja i moj drug nešto iz ruke u ruku (za gotovinu), a i na priček. Tada nam je došao Bera’ b. Azib, pa smo ga za to pitali, a on reče: Radio je tako i moj drug Zejd b. Ekrem i za to smo pitali Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, pa je rekao: ‘Što je iz ruke u ruku, uzmite, a što je na odgodu, ostavite!’”

٢٤٩٧-٢٤٩٨. حَدَّثَنَا عَمْرُو بْنُ عَلِيٍّ حَدَّثَنَا أَبُو عَاصِمٍ عَنْ عُثْمَانَ يَعْنِي ابْنَ الْأَسْوَدِ قَالَ أَخْبَرَنِي سُلَيْمَانُ بْنُ أَبِي مُسْلِمٍ قَالَ سَأَلْتُ أَبَا الْمِنْهَالِ عَنِ الصَّرْفِ يَدًا بِيَدٍ فَقَالَ اشْتَرَيْتُ أَنَا وَشَرِيكٌ لِي شَيْئًا يَدًا بِيَدٍ وَنَسِيئَةً فَجَاءَنَا الْبَرَاءُ بْنُ عَازِبٍ فَسَأَلْنَاهُ فَقَالَ فَعَلْتُ أَنَا وَشَرِيكِي زَيْدُ بْنُ أَرْقَمَ وَسَأَلْنَا النَّبِيَّ ﷺ عَنْ ذَلِكَ فَقَالَ مَا كَانَ يَدًا بِيَدٍ فَخُذُوهُ وَمَا كَانَ نَسِيئَةً فَذَرُوهُ .

---

3 Kao što samostalni vlasnik jednog mulk-dobra može s njim po svojoj volji raspolagati, tako isto i vlasnici jednog zajedničkog nepodijeljenog mulk-imetka raspolažu slobodno, ali međusobno sporazumno. Suvlasnici jedne kuće mogu u njoj stanovati svi zajednički, ali ako jedan od njih želi smjestiti u nju stranca, ostali sudionici mogu to zabraniti.
Jedan od dioničara u zajedničkom mulk-dobru, može samostalno s njim cijelim raspolagati, ako ostali to odobravaju, osim ako bi to raspolaganje bilo na štetu drugih dioničara.
Jedan od dioničara ne može drugog prisiliti da mu svoj dio proda, ili da on njegov dio otkupi. Međutim, ako se među njima zajednički imetak može podijeliti, pa ako drugi suvlasnik nije odsutan, može ga jedan dioničar razdijeliti, a ako se ta imovina ne može razdijeliti, onda se odredi naizmjenično korištenje toga dobra.
Plodovi mulk-dobra zajedničkog vlasništva dijele se među suvlasnicima razmjerno prema njihovim dijelovima vlasništva (Medželle-i-ahkami šer‘ijje).

UDRUŽIVANJE U POLJOPRIVREDI S NEMUSLIMANOM PODANIKOM ISLAMSKE DRŽAVE I S NEMUSLIMANOM KOME JE DATO PRAVO AZILA

باب مُشاركةِ الذِّمِّيِّ والمُشْرِكِين في المُزارعةِ

2499. PRIČAO NAM JE Musa b. Isma'il, njemu Džuvejrije b. Esma' prenoseći od Nafija, on od Abdullaha, radijallahu anhu, koji je rekao:
"Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, Jevrejima Hajbera dao je da ga obrađuju i siju, i da imaju polovinu njegova dohotka."

٢٤٩٩. حَدَّثَنَا مُوسَى بْنُ إِسْمَاعِيلَ حَدَّثَنَا جُوَيْرِيَةُ بْنُ أَسْمَاءَ عَنْ نَافِعٍ عَنْ عَبْدِ اللهِ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ أَعْطَى رَسُولُ اللهِ ﷺ خَيْبَرَ الْيَهُودَ أَنْ يَعْمَلُوهَا وَيَزْرَعُوهَا وَلَهُمْ شَطْرُ مَا يَخْرُجُ مِنْهَا .

DIJELJENJE STADA (ZAPLIJENJENOG U RATU) I PRAVEDNOST U TOME

باب قِسْمةِ الغَنَمِ والعَدْلِ فيها

2500. PRIČAO NAM JE Kutejbe b. Seid, njemu Lejs prenoseći od Jezida Ebu-Habiba, on od Ebul-Hajra, ovaj od Ukbe b. Amira, radijallahu anhu, da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, dao neko stado da ga on raspodijeli svojim drugovima za kurbane, pa je ostalo jedno jare. On je to spomenuo Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, pa je on rekao: "Zakolji ga ti!"

٢٥٠٠. حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ بْنُ سَعِيدٍ حَدَّثَنَا اللَّيْثُ عَنْ يَزِيدَ بْنِ أَبِي حَبِيبٍ عَنْ أَبِي الْخَيْرِ عَنْ عُقْبَةَ بْنِ عَامِرٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ أَنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ أَعْطَاهُ غَنَمًا يَقْسِمُهَا عَلَى صَحَابَتِهِ ضَحَايَا فَبَقِيَ عَتُودٌ فَذَكَرَهُ لِرَسُولِ اللهِ ﷺ فَقَالَ ضَحِّ بِهِ أَنْتَ .

PARTNERSTVO U HRANI I DRUGOM ČEMU

باب الشَّرِكةِ في الطَّعام وغيْرِه

Prenosi se da se jedan čovjek pogađao o cijeni za nešto, a drugi mu namignuo, pa je Omer smatrao da mu je on u sudioništvu.

وَيُذْكَرُ أَنَّ رَجُلًا سَاوَمَ شَيْئًا فَغَمَزَهُ آخَرُ فَرَأَى عُمَرُ أَنَّ لَهُ شَرِكَةً .

2501, 2502. PRIČAO NAM JE Asbeg b. Feredž, da ga je obavijestio Abdullah b. Vehb, rekavši da mu je prenio Sa'd od Zuhra b. Ma'beda, on od svoga djeda Abdullaha b. Hišama, koji je zapamtio Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, da ga je njegova majka Zejneba b. Humejd odvela Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, i rekla:
– Allahov Poslaniče, uzmi od njega zakletvu vjernosti!

٢٥٠١-٢٥٠٢. حَدَّثَنَا أَصْبَغُ بْنُ الْفَرَجِ قَالَ أَخْبَرَنِي عَبْدُ اللهِ بْنُ وَهْبٍ قَالَ أَخْبَرَنِي سَعِيدٌ عَنْ زُهْرَةَ بْنِ مَعْبَدٍ عَنْ جَدِّهِ عَبْدِ اللهِ بْنِ هِشَامٍ وَكَانَ قَدْ أَدْرَكَ النَّبِيَّ ﷺ وَذَهَبَتْ بِهِ أُمُّهُ زَيْنَبُ بِنْتُ حُمَيْدٍ إِلَى رَسُولِ اللهِ ﷺ فَقَالَتْ يَا رَسُولَ اللهِ بَايِعْهُ فَقَالَ هُوَ صَغِيرٌ فَمَسَحَ رَأْسَهُ وَدَعَا لَهُ

– On je malodoban – kazao je Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, pogladivši ga po glavi i zažclio mu je dobro.
Od Zuhra b. Ma'beda je preneseno da ga je njegov djed Abdullah b. Hišam odveo na trg i kupio hranu, pa su ga susreli Ibnu-Omer i Ibnu-Zubejr i rekli mu:
"Uortači nas, jer je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, za tebe molio (od Allaha) bereket!", i on ih je uortačio. I često mu je dopadala zarada od karavana kao i on sam, pa bi to on uputio kući.[1]

وَعَنْ زُهْرَةَ بْنِ مَعْبَدٍ أَنَّهُ كَانَ يَخْرُجُ بِهِ جَدُّهُ عَبْدُ اللهِ بْنُ هِشَامٍ إِلَى السُّوقِ فَيَشْتَرِي الطَّعَامَ فَيَلْقَاهُ ابْنُ عُمَرَ وَابْنُ الزُّبَيْرِ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا فَيَقُولاَنِ لَهُ أَشْرِكْنَا فَإِنَّ النَّبِيَّ ﷺ قَدْ دَعَا لَكَ بِالْبَرَكَةِ فَيَشْرَكُهُمْ فَرُبَّمَا أَصَابَ الرَّاحِلَةَ كَمَا هِيَ فَيَبْعَثُ بِهَا إِلَى الْمَنْزِلِ .

PARTNERSTVO U ROBLJU

باب الشَّرِكَةِ فِي الرَّقِيقِ

2503. PRIČAO NAM JE Musedded, njemu Džuvejrije b. Esma' prenoseći od Nafi'ja, on od Ibni-Omera, radijallahu anhuma, da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
"Ko oslobodi svoj dio u robu, dužan je da ga cijelog oslobodi, ako ima imovine koja iznosi njegovu cijelu novčanu sumu pravedne vrijednosti, davši svojim sudionicima njihove dijelove, i otkupljenika oslobodi."

٢٥٠٣. حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ حَدَّثَنَا جُوَيْرِيَةُ بْنُ أَسْمَاءَ عَنْ نَافِعٍ عَنِ ابْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ مَنْ أَعْتَقَ شِرْكًا لَهُ فِي مَمْلُوكٍ وَجَبَ عَلَيْهِ أَنْ يُعْتِقَ كُلَّهُ إِنْ كَانَ لَهُ مَالٌ قَدْرَ ثَمَنِهِ يُقَامُ قِيمَةَ عَدْلٍ وَيُعْطَى شُرَكَاؤُهُ حِصَّتَهُمْ وَيُخَلَّى سَبِيلُ الْمُعْتَقِ .

2504. PRIČAO NAM JE Ebu-Nu'man, njemu Džerir b. Hazim prenoseći od Katade, on od Nadra b. Enesa, ovaj od Bešira b. Nehika, on od Ebu-Hurejre, radijallahu anhu, da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
"Ko oslobodi dio roba, on je cio oslobođen, ako gospodar ima kakve imovine. U protivnom rob će se truditi (zarađivati da se otkupi) samo da ne bude preopterećen."

٢٥٠٤. حَدَّثَنَا أَبُو النُّعْمَانِ حَدَّثَنَا جَرِيرُ بْنُ حَازِمٍ عَنْ قَتَادَةَ عَنِ النَّضْرِ بْنِ أَنَسٍ عَنْ بَشِيرِ بْنِ نَهِيكٍ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ مَنْ أَعْتَقَ شِقْصًا لَهُ فِي عَبْدٍ أُعْتِقَ كُلُّهُ إِنْ كَانَ لَهُ مَالٌ وَإِلَّا يُسْتَسْعَ غَيْرَ مَشْقُوقٍ عَلَيْهِ .

1 Kada se kupcu pri kupovanju robe kaže "uortači me" i on ne reagira, smatra se da prihvata sudioništvo u robi na jednake dijelove.
Malodobnik nema pravne sposobnosti za samostalno poslovanje i primanje obaveza.

SUDIONIŠTVO U KURBANU I DEVAMA I UDRUŽIVANJE S DRUGIM U NJEGOVOM KURBANU POŠTO GA JE DOTIČNI VEĆ UPUTIO (U MEKKU)

باب الإشتراك في الهدي والبدن
وإذا أشرك الرجل الرجل في هديه بعد ما أهدى

2505, 2506. PRIČAO NAM JE Ebu-Nu'man, njemu Hammad b. Zejd, njega obavijestio Abdul-Melik b. Džurejdž prenoseći od Ataa, ovaj od Džabira, a on od Tavusa, da je Ibnu-Abbas, radijallahu anhuma, kazao:

– Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, došao (do Mekke) četvrto jutro zul-hidždžeta izgovarajući telbiju samo za hadž, ne miješajući ga ni on ni ostali s drugim čim, i kada smo stigli u Mekku, naredio nam je, pa smo učinili umru i dozvoljen nam je pristup našim ženama, pa se o tome pričalo.

Ata je kazao da je Džabir rekao: "Tada je neko od nas išao predvečer na Minu, a spolni mu organ kaptaše sekretom..." i Džabir je to pokazao još svojom rukom (dlanom).

To je preneseno Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, pa on ustade i reče:

"Saopćeno mi je da neki ljudi govore to i to. Bogami, ja sam od njih sigurno bolji i bogobojazniji i da sam ovu svoju stvar znao ranije, ne bih ni planirao kurban koga sam već pripremio, i da nemam kurban, oslobodio bih se (ihrama)."

Tada je ustao Suraka b. Malik b. Džu'šum i upitao:

– Allahov Poslaniče, je li to samo (sada) za nas ili za stalno?

– Ne, nego za stalno – odgovori on.

Tada je, kaže Ata, došao (iz Jemena) Ali b. Ebu-Talib i jedan od njih dvojice (Ata' ili Tavus) je rekao da je Alija izgovorio: "Odazivljem Ti se (Allahu) onako kako je to učinio Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem", a drugi je rekao:

٢٥٠٥-٢٥٠٦. حَدَّثَنَا أَبُو النُّعْمَانِ حَدَّثَنَا حَمَّادُ ابْنُ زَيْدٍ أَخْبَرَنَا عَبْدُ الْمَلِكِ بْنُ جُرَيْجٍ عَنْ عَطَاءٍ عَنْ جَابِرٍ وَعَنْ طَاوُسٍ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمْ قَالَا قَدِمَ النَّبِيُّ ﷺ وَأَصْحَابُهُ صُبْحَ رَابِعَةٍ مِنْ ذِي الْحِجَّةِ مُهِلِّينَ بِالْحَجِّ لَا يَخْلِطُهُمْ شَيْءٌ فَلَمَّا قَدِمْنَا أَمَرَنَا فَجَعَلْنَاهَا عُمْرَةً وَأَنْ نَحِلَّ إِلَى نِسَائِنَا فَفَشَتْ فِي ذَلِكَ الْقَالَةُ قَالَ عَطَاءٌ فَقَالَ جَابِرٌ فَيَرُوحُ أَحَدُنَا إِلَى مِنًى وَذَكَرُهُ يَقْطُرُ مَنِيًّا فَقَالَ جَابِرٌ بِكَفِّهِ فَبَلَغَ ذَلِكَ النَّبِيَّ ﷺ فَقَامَ خَطِيبًا فَقَالَ بَلَغَنِي أَنَّ أَقْوَامًا يَقُولُونَ كَذَا وَكَذَا وَاللهِ لَأَنَا أَبَرُّ وَأَتْقَى لِلَّهِ مِنْهُمْ وَلَوْ أَنِّي اسْتَقْبَلْتُ مِنْ أَمْرِي مَا اسْتَدْبَرْتُ مَا أَهْدَيْتُ وَلَوْلَا أَنَّ مَعِي الْهَدْيَ لَأَحْلَلْتُ فَقَامَ سُرَاقَةُ بْنُ مَالِكِ بْنِ جُعْشُمٍ فَقَالَ يَا رَسُولَ اللهِ هِيَ لَنَا أَوْ لِلْأَبَدِ فَقَالَ لَا بَلْ لِلْأَبَدِ قَالَ وَجَاءَ عَلِيُّ بْنُ أَبِي طَالِبٍ فَقَالَ أَحَدُهُمَا يَقُولُ لَبَّيْكَ بِمَا أَهَلَّ بِهِ رَسُولُ اللهِ ﷺ وَقَالَ وَقَالَ الْآخَرُ لَبَّيْكَ بِحَجَّةِ رَسُولِ اللهِ ﷺ فَأَمَرَ النَّبِيُّ ﷺ أَنْ يُقِيمَ عَلَى إِحْرَامِهِ وَأَشْرَكَهُ فِي الْهَدْيِ .

“Odazivljem ti se hadžom Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem.” Tada mu je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, naredio da ostane u svom ihramu i uortačio ga u kurbane.

O ONOM KOJI JE PRI RASPODJELI (STOKE) IZJEDNAČIO DESET BRAVA S JEDNIM GOVEČETOM

باب من عدل عشرًا من الغنم بجزور في القسم

2507. PRIČAO NAM JE Muhammed, da ga je obavijestio Veki‘ prenoseći od Sufjana, on od svoga oca, ovaj od Abaje b. Rifa‘a, on od svoga djeda Rafija b. Hadidža, radijallahu anhu, koji je rekao:
– Bili smo s Vjerovjesnikom, sallallahu alejhi ve sellem, u Zul-Hulejfi, u Tihami, pa smo radi klanja odabirali brave i deve i ljudi su požurili toliko da su im i kotlovi provreli. Tada je došao Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, i naredio pa su kotlovi proliveni, a onda je izjednačio deset brava s jednim govečetom za klanje. Utom im je pobjegla jedna deva, a među narodom bijaše malo konjanika, pa jedan čovjek htjede na nju odapeti strijelu, ali mu je Allah zadržao i Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, reče:
“Zaista su ove domaće životinje podivljale, pa su kao divlje zvijeri. Ko je od vas ne može savladati, neka s njom, eto, tako učini!”
Moj je djed, kaže Rifa‘a, rekao:
– Allahov Poslaniče, mi se nadamo, odnosno bojimo, da ne naiđemo sutra na neprijatelja, a nemamo noževe, pa da ga zakoljemo šašikama?
– Požuri, ili je rekao, pohiti. Ona (životinja) koja bude zaklana (oštrim predmetom) koji prolije krv, a ne koskom i kandžom, i nad kojom je spomenuto Allahovo ime, jedite je. A ispričat ću vam zbog čega: što se tiče zuba, to je kost, a što se tiče nokata, to su noževi Etiopljana.

٢٥٠٧. حَدَّثَنَا مُحَمَّدٌ أَخْبَرَنَا وَكِيعٌ عَنْ سُفْيَانَ عَنْ أَبِيهِ عَنْ عَبَايَةَ بْنِ رِفَاعَةَ عَنْ جَدِّهِ رَافِعِ بْنِ خَدِيجٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ كُنَّا مَعَ النَّبِيِّ ﷺ بِذِي الْحُلَيْفَةِ مِنْ تِهَامَةَ فَأَصَبْنَا غَنَمًا وَإِبِلًا فَعَجِلَ الْقَوْمُ فَأَغْلَوْا بِهَا الْقُدُورَ فَجَاءَ رَسُولُ اللهِ ﷺ فَأَمَرَ بِهَا فَأُكْفِئَتْ ثُمَّ عَدَلَ عَشْرًا مِنَ الْغَنَمِ بِجَزُورٍ ثُمَّ إِنَّ بَعِيرًا نَدَّ وَلَيْسَ فِي الْقَوْمِ إِلَّا خَيْلٌ يَسِيرَةٌ فَرَمَاهُ رَجُلٌ فَحَبَسَهُ بِسَهْمٍ فَقَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ إِنَّ هَذِهِ الْبَهَائِمِ أَوَابِدَ كَأَوَابِدِ الْوَحْشِ فَمَا غَلَبَكُمْ مِنْهَا فَاصْنَعُوا بِهِ هَكَذَا قَالَ قَالَ جَدِّي يَا رَسُولَ اللهِ إِنَّا نَرْجُو أَوْ نَخَافُ أَنْ نَلْقَى الْعَدُوَّ غَدًا وَلَيْسَ مَعَنَا مُدًى فَنَذْبَحُ بِالْقَصَبِ فَقَالَ اعْجَلْ أَوْ أَرْنِي مَا أَنْهَرَ الدَّمَ وَذُكِرَ اسْمُ اللهِ عَلَيْهِ فَكُلُوا لَيْسَ السِّنَّ وَالظُّفُرَ وَسَأُحَدِّثُكُمْ عَنْ ذَلِكَ أَمَّا السِّنُّ فَعَظْمٌ وَأَمَّا الظُّفُرُ فَمُدَى الْحَبَشَةِ .

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

U ime Allaha, Svemilosnog, Samilosnog!

كِتَابُ الرَّهْنِ

ZALOG

O ZALOGU KAD SE JE KOD KUĆE

بَابُ الرَّهْنِ فِي الْحَضَرِ

Allah kaže: "... a kada budete na putu i ne nađete pisara, uzmite zalog..."[1]

وَقَوْلِهِ تَعَالَى (وَإِنْ كُنْتُمْ عَلَى سَفَرٍ وَلَمْ تَجِدُوا كَاتِبًا فَرِهَانٌ مَقْبُوضَةٌ).

2508. PRIČAO NAM JE Muslim b. Ibrahim, njemu Hišam, a ovome Katade prenoseći od Enesa, radijallahu anhu, koji je rekao:

– Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, založio je svoj oklop za nešto ječma i odnio sam Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, ječmen hljeb i užeženog masla i čuo ga kako kaže: "Kod ukućana Muhammedovih, sallallahu alejhi ve sellem, nije nikada osvanuo, a ni omrknuo sa' (hrane), a bilo ih je devetero (devet žena) u kući."[2]

٢٥٠٨. حَدَّثَنَا مُسْلِمُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ حَدَّثَنَا هِشَامٌ حَدَّثَنَا قَتَادَةُ عَنْ أَنَسٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ وَلَقَدْ رَهَنَ النَّبِيُّ ﷺ دِرْعَهُ بِشَعِيرٍ وَمَشَيْتُ إِلَى النَّبِيِّ ﷺ بِخُبْزِ شَعِيرٍ وَإِهَالَةٍ سَنِخَةٍ وَلَقَدْ سَمِعْتُهُ يَقُولُ مَا أَصْبَحَ لِآلِ مُحَمَّدٍ ﷺ إِلَّا صَاعٌ وَلَا أَمْسَى وَإِنَّهُمْ لَتِسْعَةُ أَبْيَاتٍ.

---

1 Nastavak gornjeg 283. ajeta poglavlja El-Bekara glasi: "... I ako jedan od vas ima povjerenje u drugoga, neka dužnik vrati (povjeriocu) ono što je uzeo u povjerenju (bez zaloga i pisanog ugovora) i neka se boji svoga Gospodara. Ne skrivajte svjedočenja, a ko ga skriva, srce mu je grješno. Allah zna šta vi radite."

2 Zalaganje se sastoji u tome, da se jedno dobro preda zalogoprimcu radi nekog prava koje on može iz njega izvući.
Založeni ugovor sklapa se ponudom i prihvatanjem zalogodavca i zalogoprimca i postaje perfektan tek s primopredajom založenog predmeta.
Za valjanost založnog ugovora uvjeti su: da zalogadavac i zalogoprimac budu pametni, a ne i punodobni; da zalog bude sposoban za prodaju, da on u času sklapanja ugovora postoji, da ima prometnu vrijednost i da je njegova predaja moguća.

ZALAGANJE SVOGA OKLOPA

باب مَنْ رَهَنَ دِرْعَهُ

2509. PRIČAO NAM JE Musedded, njemu Abdul-Vahid, a ovome A‘meš, rekavši:
– Spominjali smo kod Ibrahima zalog i jamca, pa Ibrahim reče: “Esved nam je pričao, prenoseći od Aiše, radijallahu anha, da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, kupio od jednog Jevreja nešto hrane do određenog roka (isplate), a dao mu u zalog svoj oklop.”

٢٥٠٩. حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ حَدَّثَنَا عَبْدُ الْوَاحِدِ حَدَّثَنَا الْأَعْمَشُ قَالَ تَذَاكَرْنَا عِنْدَ إِبْرَاهِيمَ الرَّهْنَ وَالْقَبِيلَ فِي السَّلَفِ فَقَالَ إِبْرَاهِيمُ حَدَّثَنَا الْأَسْوَدُ عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهَا أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ اشْتَرَى مِنْ يَهُودِيٍّ طَعَامًا إِلَى أَجَلٍ وَرَهَنَهُ دِرْعَهُ .

ZALAGANJE ORUŽJA

باب رَهْنِ السِّلاحِ

2510. PRIČAO NAM JE Ali b. Abdullah, njemu Sufjan, da je Amr kazao da je čuo Džabira b. Abdullaha, radijallahu anhuma, kako govori: Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao je:
“Ko je za (smaknuće) Ka‘ba b. Ešrefa, jer on vrijeđa Allaha i Njegova Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem?”
Potom je Muhammed b. Meslеme rekao: “Ja”. Kasnije mu je otišao i rekao:
“Želim da nam pozajmiš jedan, odnosno dva veska?”
– Dajte mi u zalog vaše žene! – rekao je on.
– Kako ćemo ti založiti naše žene – rekli su – a ti najljepši Arap?
– Pa založte mi vaše sinove! – rekao je.
– A kako ćemo ti založiti naše sinove – rekli su – pa da koji od njih bude i da mu se govori: “Založen za jedan, odnosno za dva veska.” To nam je sramota, nego založit ćemo oklop.
Sufjan je kazao: “Mislio je na oružje.”
Tada mu je obećao da će doći. Kasnije su ga ubili, potom otišli Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, i o tome ga obavijestili.

٢٥١٠. حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ عَبْدِ اللهِ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ قَالَ عَمْرٌو سَمِعْتُ جَابِرَ بْنَ عَبْدِ اللهِ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا يَقُولُ قَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ مَنْ لِكَعْبِ بْنِ الْأَشْرَفِ فَإِنَّهُ قَدْ آذَى اللهَ وَرَسُولَهُ ﷺ فَقَالَ مُحَمَّدُ بْنُ مَسْلَمَةَ أَنَا فَأَتَاهُ فَقَالَ أَرَدْنَا أَنْ تُسْلِفَنَا وَسْقًا أَوْ وَسْقَيْنِ فَقَالَ ارْهَنُونِي نِسَاءَكُمْ قَالُوا كَيْفَ نَرْهَنُكَ نِسَاءَنَا وَأَنْتَ أَجْمَلُ الْعَرَبِ قَالَ فَارْهَنُونِي أَبْنَاءَكُمْ قَالُوا كَيْفَ نَرْهَنُ أَبْنَاءَنَا فَيُسَبُّ أَحَدُهُمْ فَيُقَالُ رُهِنَ بِوَسْقٍ أَوْ وَسْقَيْنِ هَذَا عَارٌ عَلَيْنَا وَلَكِنَّا نَرْهَنُكَ اللَّأْمَةَ قَالَ سُفْيَانُ يَعْنِي السِّلَاحَ فَوَعَدَهُ أَنْ يَأْتِيَهُ فَقَتَلُوهُ ثُمَّ أَتَوْا النَّبِيَّ ﷺ فَأَخْبَرُوهُ .

ZALAGANJE JAHAĆE ŽIVOTINJE I ŽIVOTINJE ZA MUŽU

باب الرَّهْنُ مَرْكُوبٌ ومحْلُوبٌ

Mugire, prenoseći od Ibrahima, kaže: "Zalutalo hajvanče (uhvaćeno) jaše se u iznosu vrijednosti njegove ishrane i muze u iznosu njegove ishrane, tako isto i založeno."

وَقَالَ مُغِيرَةُ عَنْ إِبْرَاهِيمَ تُرْكَبُ الضَّالَّةُ بِقَدْرِ عَلَفِهَا وَتُحْلَبُ بِقَدْرِ عَلَفِهَا وَالرَّهْنُ مِثْلُهُ .

2511. PRIČAO NAM JE Ebu-Nu'ajm, njemu Zekerijja prenoseći od Amira, on od Ebu-Hurejre, radijallahu anhu, da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, govorio:
"Založeno hajvanče jaše se za njegovo izdržavanje i pije se mlijeko iz vimena dok je založeno."

٢٥١١. حَدَّثَنَا أَبُو نُعَيْمٍ حَدَّثَنَا زَكَرِيَّاءُ عَنْ عَامِرٍ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ أَنَّهُ كَانَ يَقُولُ الرَّهْنُ يُرْكَبُ بِنَفَقَتِهِ وَيُشْرَبُ لَبَنُ الدَّرِّ إِذَا كَانَ مَرْهُونًا .

2512. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Mukatil, da ga je obavijestio Abdullah b. Mubarek, njemu Zekerijja prenoseći od Ša'bija, a on od Ebu-Hurejre, radijallahu anhu, koji je rekao: – Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao je:
"Zalog (hajvančeta) dok je založeno jaše se za njegovo izdržavanje, a mlijeko muzare pije se za njeno izdržavanje dok je založena i ko je god jaše ili pije (mlijeko) zadužen je njenim izdržavanjem."[1]

٢٥١٢. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ مُقَاتِلٍ أَخْبَرَنَا عَبْدُ اللهِ أَخْبَرَنَا زَكَرِيَّاءُ عَنِ الشَّعْبِيِّ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ الرَّهْنُ يُرْكَبُ بِنَفَقَتِهِ إِذَا كَانَ مَرْهُونًا وَلَبَنُ الدَّرِّ يُشْرَبُ بِنَفَقَتِهِ إِذَا كَانَ مَرْهُونًا وَعَلَى الَّذِي يَرْكَبُ وَيَشْرَبُ النَّفَقَةُ .

1 Zalogoprimac čuva zalog osobno, ili po svom pouzdaniku, kao po članu svoga domaćinstva, ortaku, sluzi i drugim. Ležarinski troškovi oko zaloga i plaćanje čuvara spadaju na teret zalogoprimca. Troškovi održavanja založenog dobra koje ne donosi korist za zalogoprimca kao što su popravci objekta, natapanje zemljišta, čišćenja jaza, izdržavanje jalove stoke i sl., ide na teret zalogodavca, a izdržavanje korisnog hajvančeta, kao što je izloženo u gornjem hadisu, snosi zalogoprimac.
Zalogoprimac može založni ugovor sam (jednostrano) raskinuti, a zalogodavac to može učiniti samo uz privolu zalogoprimca.
Raskid založnog ugovora vrši se redovno sporazumom stranaka, ali poslije raskinuća ugovora zalogoprimac ima pravo zadržati zalog dok mu zalogodavac ne isplati njegovu tražbinu za koju je zalog položen.
Založni ugovor ne postaje ništetan smrću zalogodavca ili zalogoprimca, niti jedan bez privole drugog može zalog prodati izuzev uz sudsko odobrenje (Medželle-i-ahkam eš-šer'ijje).

ZALAGANJE KOD JEVREJA I DRUGIH (OSIM NJIH)

باب الرَّهْنِ عِنْدَ الْيَهُودِ وغيْرِهِمْ

2513. PRIČAO NAM JE Kutejbe, njemu Džerir prenoseći od A'meša, on od Ibrahima, ovaj od Esveda da je Aiša, radijallahu anha, kazala: "Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, kupio je od jednog Jevreja nešto hrane, a dao mu u zalog svoj oklop."

٢٥١٣. حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ حَدَّثَنَا جَرِيرٌ عَنْ الْأَعْمَشِ عَنْ إِبْرَاهِيمَ عَنْ الْأَسْوَدِ عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهَا قَالَتْ اشْتَرَى رَسُولُ اللهِ ﷺ مِنْ يَهُودِيٍّ طَعَامًا وَرَهَنَهُ دِرْعَهُ .

KADA SE ZALOGODAVAC I ZALOGOPRIMAC I NJIMA SLIČNI NE SLAŽU (U ČEMU) NA TUŽITELJA JE DOKAZIVANJE (PRAVA), A NA TUŽENOG ZAKLINJANJE

باب إِذَا اخْتَلَفَ الرَّاهِنُ وَالْمُرْتَهِنُ ونَحْوُهُ فالْبَيِّنَةُ عَلى الْمُدَّعِي وَالْيمِينُ عَلى الْمُدَّعىعلَيْهِ

2514. PRIČAO NAM JE Hallad b. Jahja, njemu Nafi' b. Umer prenoseći od Ibnu-Ebu-Mulejke:
– Pisao sam Ibni-Abbasu, pa mi je napisao da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, odredio (presudio), da je tuženik obavezan na zakletvu.

٢٥١٤. حَدَّثَنَا خَلَّادُ بْنُ يَحْيَى حَدَّثَنَا نَافِعُ بْنُ عُمَرَ عَنْ ابْنِ أَبِي مُلَيْكَةَ قَالَ كَتَبْتُ إِلَى ابْنِ عَبَّاسٍ فَكَتَبَ إِلَيَّ إِنَّ النَّبِيَّ ﷺ قَضَى أَنَّ الْيَمِينَ عَلَى الْمُدَّعَى عَلَيْهِ .

2515, 2516. PRIČAO NAM JE Kutejbe b. Se'id, njemu Džerir prenoseći od Mesruka, on od Ebu-Vaila, da je Abdullah (b. Mes'ud) rekao: "Ko učini zakletvu da bi stekao pravo na neku imovinu lažući, susrest će Allaha, a On na njega ljut. Kao potvrdu tome Allah je objavio: "Zaista oni koji putem Allahove obaveze i svojih zakletvi kupuju malu vrijednost... imat će bolnu kaznu."
Poslije nam je izašao Eš'as b. Kajs i rekao: "Šta vam govori Ebu-Abdur-Rahman (tj. Abdullah)?"
– Prenijeli smo mu to – kaže Ebu-Vail – a on reče:
– Istinu je kazao. Bogami, objavljen je ovaj ajet radi mene. Ja i jedan čovjek imali smo spor oko jednog bunara, pa smo otišli da nam presudi Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem.

٢٥١٥-٢٥١٦. حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ بْنُ سَعِيدٍ حَدَّثَنَا جَرِيرٌ عَنْ مَنْصُورٍ عَنْ أَبِي وَائِلٍ قَالَ قَالَ عَبْدُ اللهِ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ مَنْ حَلَفَ عَلَى يَمِينٍ يَسْتَحِقُّ بِهَا مَالًا وَهُوَ فِيهَا فَاجِرٌ لَقِيَ اللهَ وَهُوَ عَلَيْهِ غَضْبَانُ فَأَنْزَلَ اللهُ تَصْدِيقَ ذَلِكَ إِنَّ الَّذِينَ يَشْتَرُونَ بِعَهْدِ اللهِ وَأَيْمَانِهِمْ ثَمَنًا قَلِيلًا فَقَرَأَ إِلَى عَذَابٌ أَلِيمٌ ثُمَّ إِنَّ الْأَشْعَثَ بْنَ قَيْسٍ خَرَجَ إِلَيْنَا فَقَالَ مَا يُحَدِّثُكُمْ أَبُو عَبْدِ الرَّحْمَنِ قَالَ فَحَدَّثْنَاهُ قَالَ فَقَالَ صَدَقَ لَفِيَّ وَاللهِ أُنْزِلَتْ كَانَتْ بَيْنِي وَبَيْنَ رَجُلٍ خُصُومَةٌ فِي بِئْرٍ فَاخْتَصَمْنَا إِلَى رَسُولِ اللهِ ﷺ فَقَالَ رَسُولُ اللهِ شَاهِدَاكَ أَوْ يَمِينُهُ قُلْتُ إِنَّهُ إِذًا يَحْلِفُ

وَلَا يُبَالِي فَقَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ مَنْ حَلَفَ عَلَى يَمِينٍ يَسْتَحِقُّ بِهَا مَالًا وَهُوَ فِيهَا فَاجِرٌ لَقِيَ اللهَ وَهُوَ عَلَيْهِ غَضْبَانُ فَأَنْزَلَ اللهُ تَصْدِيقَ ذَلِكَ ثُمَّ اقْتَرَأَ هَذِهِ الْآيَةَ إِنَّ الَّذِينَ يَشْتَرُونَ بِعَهْدِ اللهِ وَأَيْمَانِهِمْ ثَمَنًا قَلِيلًا إِلَى وَلَهُمْ عَذَابٌ أَلِيمٌ.

On upita: "Imaš li svjedoka ili će se on zakleti?" – Pa kada se on zakune – rekoh – njemu više nije briga (izgubit ću bunar). Tada je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Ko učini zakletvu da stekne pravo na neku imovinu lažući, susrest će Allaha, a on na njega srdit, a kao potvrdu tome Allah je objavio ovaj ajet, koji je on i citirao: "Zaista oni koji putem Allahove objave i svojih zakletvi kupuju malu vrijednost... imat će bolnu kaznu."[1]

1 Cijeli prijevod gornjeg 77. ajeta poglavlja Ali-Imran glasi: "Zaista oni koji kupuju neznatnu korist za Allahovu obavezu i svoje zakletve, neće imati nikakva udjela na onom svijetu, niti će Allah s njima govoriti, niti će ih (blagonaklono) gledati na Sudnjem danu, a niti očistiti (od grijeha) i imat će bolnu kaznu."

بسم الله الرحمن الرحيم

U ime Allaha, Svemilosnog, Samilosnog!

كتاب العتق

OSLOBAĐANJE ROBA

O OSLOBAĐANJU ROBA I VRIJEDNOSTI OVOGA (ČINA)

باب في العتق وفضله

Uzvišeni Allah kaže: "... Osloboditi roba, nahraniti (potrebnog) za vrijeme gladi, siroče blisko po rodu..."[1]

وَقَوْلِهِ تَعَالَى (فَكُّ رَقَبَةٍ أَوْ إِطْعَامٌ فِي يَوْمٍ ذِي مَسْغَبَةٍ يَتِيمًا ذَا مَقْرَبَةٍ) .

2517. PRIČAO NAM JE Ahmed b. Junus, njemu Asim b. Muhammed, ovome Vakid b. Muhammed, njemu Seid b. Merdžane, drug Alija b. Husejna, da mu je Ebu-Hurejra, radijallahu anhu, rekao: Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao je: "Koji god čovjek oslobodi čovjeka (roba) muslimana, Bog će za svaki dio njegova tijela osloboditi od džehennemske vatre njegov dio tijela."
– Potom sam, kaže Seid b. Merdžan, otišao do Alija b. Husejna i on (Alij b. Husein, radijallahu anhu) krenu do svoga roba i oslobodi ga, a za njega mu je već davao Abdullah b. Dža'fer deset hiljada dirhema, odnosno dinara.

٢٥١٧. حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ يُونُسَ حَدَّثَنَا عَاصِمُ ابْنُ مُحَمَّدٍ قَالَ حَدَّثَنِي وَاقِدُ بْنُ مُحَمَّدٍ قَالَ حَدَّثَنِي سَعِيدُ بْنُ مَرْجَانَةَ صَاحِبُ عَلِيِّ بْنِ حُسَيْنٍ قَالَ قَالَ لِي أَبُو هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ النَّبِيُّ ﷺ أَيُّمَا رَجُلٍ أَعْتَقَ امْرَأً مُسْلِمًا اسْتَنْقَذَ اللهُ بِكُلِّ عُضْوٍ مِنْهُ عُضْوًا مِنْهُ مِنَ النَّارِ قَالَ سَعِيدُ بْنُ مَرْجَانَةَ فَانْطَلَقْتُ بِهِ إِلَى عَلِيِّ بْنِ حُسَيْنٍ فَعَمَدَ عَلِيُّ بْنُ حُسَيْنٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا إِلَى عَبْدٍ لَهُ قَدْ أَعْطَاهُ بِهِ عَبْدُ اللهِ بْنُ جَعْفَرٍ عَشَرَةَ آلَافِ دِرْهَمٍ أَوْ أَلْفَ دِينَارٍ فَأَعْتَقَهُ .

1 Potpuni prijevod 8-18. ajeta poglavlja El-Beled glasi: "Zar mu nismo dali dva oka, jezik i dvije usne i uputili ga na dva (visoka) puta (put dobra i put zla). On nije mogao prijeći (ovu) uzbrdicu. A šta ti znaš šta je ta uzbrdica? (To je) oprostiti roba, ili nahraniti (gladnog) za vrijeme gladi, siroče blisko po rodu, ili pukog siromaha palog po zemlji, zatim biti od onih koji vjeruju i preporučuju međusobno strpljenje i preporučuju međusobnu samilost. To su ljudi sreće."

KOGA JE OD ROBOVA NAJBOLJE (OSLOBODITI)?

باب أيُّ الرِّقاب أفضلُ

2518. PRIČAO NAM JE Ubejdullah b. Musa, prenoseći od Hišama b. Urve, on od svoga oca, ovaj od Ebu-Muraviha, a on opet od Ebu-Zerra, radijallahu anhu, koji je izjavio:
– Pitao sam Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, koji je posao najbolji?
– Vjerovanje u Allaha i borba na Njegovom putu – rekao je.
– A koga je od robova najbolje (osloboditi)? – upitao sam.
– Koji je skuplji i dragocjeniji kod svoga gospodara – odgovorio je.
– Ako ne mogu to učiniti? – upitao sam.
– Da pomogneš siromaha (zanatliju) ili učiniš dobro onom ko je nevješt u radu – reče.
– A ako ne mogu ni to učiniti? – rekoh.
– Da poštediš svijet od zla, jer je i to velika sadaka koju ćeš podijeliti za sebe – odgovorio je.

٢٥١٨. حَدَّثَنَا عُبَيْدُ اللهِ بْنُ مُوسَى عَنْ هِشَامِ بْنِ عُرْوَةَ عَنْ أَبِيهِ عَنْ أَبِي مُرَاوِحٍ عَنْ أَبِي ذَرٍّ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ سَأَلْتُ النَّبِيَّ ﷺ أَيُّ الْعَمَلِ أَفْضَلُ قَالَ إِيمَانٌ بِاللهِ وَجِهَادٌ فِي سَبِيلِهِ قُلْتُ فَأَيُّ الرِّقَابِ أَفْضَلُ قَالَ أَعْلَاهَا ثَمَنًا وَأَنْفَسُهَا عِنْدَ أَهْلِهَا قُلْتُ فَإِنْ لَمْ أَفْعَلْ قَالَ تُعِينُ ضَايِعًا أَوْ تَصْنَعُ لِأَخْرَقَ قَالَ فَإِنْ لَمْ أَفْعَلْ قَالَ تَدَعُ النَّاسَ مِنَ الشَّرِّ فَإِنَّهَا صَدَقَةٌ تَصَدَّقُ بِهَا عَلَى نَفْسِكَ .

LIJEPO JE OSLOBAĐATI ROBOVE ZA VRIJEME POMRAČENJA SUNCA I DRUGIH (PRIGODNIJIH) POJAVA (ZNAKOVA)

باب ما يُستحبُّ من العَتاقة في الكُسوف أو الآيات

2519. PRIČAO NAM JE Musa b. Mes'ud, njemu Zaide b. Kudame prenoseći od Hišama b. Urve, on od Fatime, kćerke Munzirove, ova od Esme, kćerke Ebu-Bekrove, radijallahu anhuma, koja je rekla:
– Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, naredio je oslobađanje robova za vrijeme pomračenja Sunca.
U nizu drugih pripovjedača Musaa b. Mes'uda slijedi Ali, prenoseći hadis od Deraverdija, a on od Hišama.

٢٥١٩. حَدَّثَنَا مُوسَى بْنُ مَسْعُودٍ حَدَّثَنَا زَائِدَةُ ابْنُ قُدَامَةَ عَنْ هِشَامِ بْنِ عُرْوَةَ عَنْ فَاطِمَةَ بِنْتِ الْمُنْذِرِ عَنْ أَسْمَاءَ بِنْتِ أَبِي بَكْرٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا قَالَتْ أَمَرَ النَّبِيُّ ﷺ بِالْعَتَاقَةِ فِي كُسُوفِ الشَّمْسِ تَابَعَهُ عَلِيٌّ عَنِ الدَّرَاوَرْدِيِّ عَنْ هِشَامٍ .

2520. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Ebu-Bekr, njemu Assam, a ovome Hišam prenoseći od Fatime, kćerke Munzirove, ona od Esme, kćerke Ebu-Bekrove, radijallahu anhu, koja je rekla:
– Naređivano nam je oslobađanje robova prilikom pomračenja Sunca.

٢٥٢٠. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ أَبِي بَكْرٍ حَدَّثَنَا عَثَّامٌ حَدَّثَنَا هِشَامٌ عَنْ فَاطِمَةَ بِنْتِ الْمُنْذِرِ عَنْ أَسْمَاءَ بِنْتِ أَبِي بَكْرٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا قَالَتْ كُنَّا نُؤْمَرُ عِنْدَ الْخُسُوفِ بِالْعَتَاقَةِ .

OSLOBAĐANJE ROBA VLASNIŠTVO DVOJICE ILI ROBINJE VLASNIŠTVO VIŠE SUVLASNIKA

باب إذا أعتق عبدًا بين اثنين أو أمة بين الشركاء

2521. PRIČAO NAM JE Ali b. Abdullah, njemu Sufjan prenoseći od Amra, on od Salima, ovaj od svoga oca, radijallahu anhu, da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
"Ko oslobodi roba (koji je vlasništvo) dvojice (suvlasnika), a bude bogat, odredit će mu se preostala vrijednost i rob se oslobađa."

٢٥٢١. حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ عَبْدِ اللهِ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ عَنْ عَمْرٍو عَنْ سَالِمٍ عَنْ أَبِيهِ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ مَنْ أَعْتَقَ عَبْدًا بَيْنَ اثْنَيْنِ فَإِنْ كَانَ مُوسِرًا قُوِّمَ عَلَيْهِ ثُمَّ يُعْتَقُ .

2522. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Jusuf, rekavši da ga je obavijestio Malik prenoseći od Nafija, on od Abdullaha b. Omera, radijallahu anhuma, da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
"Ko oslobodi svoj sudionički dio u robu, ima još imovine koja dostiže iznos vrijednosti roba, odredit će se pravedna vrijednost roba i on će svojim sudionicima dati njihove (procijenjene) dijelove i robu dati slobodu, a ako nije bogat, od roba je oslobođen samo onaj dio što ga je on oprostio."

٢٥٢٢. حَدَّثَنَا عَبْدُ اللهِ بْنُ يُوسُفَ أَخْبَرَنَا مَالِكٌ عَنْ نَافِعٍ عَنْ عَبْدِ اللهِ بْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا أَنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ قَالَ مَنْ أَعْتَقَ شِرْكًا لَهُ فِي عَبْدٍ فَكَانَ لَهُ مَالٌ يَبْلُغُ ثَمَنَ الْعَبْدِ قُوِّمَ الْعَبْدُ عَلَيْهِ قِيمَةَ عَدْلٍ فَأَعْطَى شُرَكَاءَهُ حِصَصَهُمْ وَعَتَقَ عَلَيْهِ الْعَبْدُ وَإِلَّا فَقَدْ عَتَقَ مِنْهُ مَا عَتَقَ .

2523. PRIČAO NAM JE Ubejdullah b. Isma'il prenoseći od Ebu-Usame, on od Ubejdullaha, ovaj od Nafija, a on od Omera, radijallahu anhu, koji je izjavio:
– Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao je: "Ko oslobodi svoj dio u robu, dužan je da ga cijelog oslobodi, a ko ima imovine koja dostiže njegovu vrijednost, a ako nema imovine, određuje

٢٥٢٣. حَدَّثَنَا عُبَيْدُ بْنُ إِسْمَاعِيلَ عَنْ أَبِي أُسَامَةَ عَنْ عُبَيْدِ اللهِ عَنْ نَافِعٍ عَنِ ابْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا قَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ مَنْ أَعْتَقَ شِرْكًا لَهُ فِي مَمْلُوكٍ فَعَلَيْهِ عِتْقُهُ كُلُّهُ إِنْ كَانَ لَهُ مَالٌ يَبْلُغُ ثَمَنَهُ فَإِنْ لَمْ يَكُنْ لَهُ مَالٌ يُقَوَّمُ عَلَيْهِ قِيمَةَ عَدْلٍ

se (robu) po oslobodiocu njegova pravedna vrijednost, a od roba je oslobođen onaj dio što ga je oprostio."
PRIČAO NAM JE (ovaj hadis) Musedded prenoseći ga od Bišra, a on od Ubejdullaha u (nešto) skraćenoj verziji.

فَأُعْتِقَ مِنْهُ مَا أَعْتَقَ حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ حَدَّثَنَا بِشْرٌ عَنْ عُبَيْدِ اللهِ اخْتَصَرَهُ .

2524. PRIČAO NAM JE Ebu-Nu'man, njemu Hammad prenoseći od Ejjuba, on od Nafija, ovaj od Ibni-Omera, radijallahu anhuma, da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Ko oslobodi svoj dio u robu, odnosno svoj suvlasnički dio u robu, a ima još imovine koja dostiže njegovu vrijednost pravedno određenu, on je (odmah) slobodan."
Nafi' je još kazao: "... u protivnom, on je od njega oslobodio onaj dio što ga je oprostio."
Ejjub je izjavio: "Ne znam je li to nešto što je Nafi' kazao, ili je to tako u samom hadisu?"

٢٥٢٤. حَدَّثَنَا أَبُو النُّعْمَانِ حَدَّثَنَا حَمَّادُ بْنُ زَيْدٍ عَنْ أَيُّوبَ عَنْ نَافِعٍ عَنِ ابْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ مَنْ أَعْتَقَ نَصِيبًا لَهُ فِي مَمْلُوكٍ أَوْ شِرْكًا لَهُ فِي عَبْدٍ وَكَانَ لَهُ مِنَ الْمَالِ مَا يَبْلُغُ قِيمَتَهُ بِقِيمَةِ الْعَدْلِ فَهُوَ عَتِيقٌ قَالَ نَافِعٌ وَإِلَّا فَقَدْ عَتَقَ مِنْهُ مَا عَتَقَ قَالَ أَيُّوبُ لَا أَدْرِي أَشَيْءٌ قَالَهُ نَافِعٌ أَوْ شَيْءٌ فِي الْحَدِيثِ .

2525. PRIČAO NAM JE Ahmed b. Mikdam, njemu Fudajl b. Sulejman, ovome Musa b. Ukbe, njega obavijestio Nafi' prenoseći od Ibnu-Omera, radijallahu anhuma, da je on donoseći odluke za roba ili robinju kada je vlasnost više suvlasnika i jedan od njih oslobodi od njega svoj dio – govorio: "Dužnost je da ga cijelog oslobodi, kada onaj koji ga je oprostio ima imovine da dostiže onoliko koliko se odredi iz njegova imetka pravednom procjenom i da se suvlasnicima predaju njihovi dijelovi, a rob pusti na slobodu."
Ovo je Ibni-Omer prenio od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem.
Gornji hadis u skraćenoj verziji su prenijeli: Lejs, Ibnu-Ebi-Zi'b, Ibnu-Ishak, Džuvejrije, Jahja b. Seid, Isma'il b. Umejje od Nafija, on od Ibnu-Omera, radijallahu anhuma, a ovaj od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem.

٢٥٢٥. حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ مِقْدَامٍ حَدَّثَنَا الْفُضَيْلُ بْنُ سُلَيْمَانَ حَدَّثَنَا مُوسَى بْنُ عُقْبَةَ أَخْبَرَنِي نَافِعٌ عَنِ ابْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا أَنَّهُ كَانَ يُفْتِي فِي الْعَبْدِ أَوِ الْأَمَةِ يَكُونُ بَيْنَ شُرَكَاءَ فَيُعْتِقُ أَحَدُهُمْ نَصِيبَهُ مِنْهُ يَقُولُ قَدْ وَجَبَ عَلَيْهِ عِتْقُهُ كُلِّهِ إِذَا كَانَ لِلَّذِي أَعْتَقَ مِنَ الْمَالِ مَا يَبْلُغُ يُقَوَّمُ مِنْ مَالِهِ قِيمَةَ الْعَدْلِ وَيُدْفَعُ إِلَى الشُّرَكَاءِ أَنْصِبَاؤُهُمْ وَيُخَلَّى سَبِيلُ الْمُعْتَقِ يُخْبِرُ ذَلِكَ ابْنُ عُمَرَ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ وَرَوَاهُ اللَّيْثُ وَابْنُ أَبِي ذِئْبٍ وَابْنُ إِسْحَاقَ وَجُوَيْرِيَةُ وَيَحْيَى بْنُ سَعِيدٍ وَإِسْمَاعِيلُ بْنُ أُمَيَّةَ عَنْ نَافِعٍ عَنِ ابْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا عَنِ النَّبِيِّ ﷺ مُخْتَصَرًا .

DJELIMIČNO OSLOBAĐANJE ROBA

باب إذا أعتق نصيبا في عبد

Kada neko oslobodi jedan dio roba, a nema druge imovine, angažovat će se rob u zarađivanju, ne opterećujući ga, kao rob pod ugovornim otkupom.

وَلَيْسَ لَهُ مَالٌ اسْتُسْعِيَ الْعَبْدُ غَيْرَ مَشْقُوقٍ عَلَيْهِ عَلَى نَحْوِ الْكِتَابَةِ .

2526. PRIČAO NAM JE Ahmed b. Ebu-Redža', njemu Jahja b. Adem, ovome Džerir b. Hazim, rekavši:
– Čuo sam Katadu, kada je kazao da mu je pričao Nadr b. Enes b. Malik, prenoseći od Bešira b. Nehika, da je Ebu-Hurejra, radijallahu anhu, izjavio:
– Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao je: “Ko oslobodi dio roba...”

٢٥٢٦. حَدَّثَنَا أَحْمَدُ ابْنُ أَبِي رَجَاءٍ حَدَّثَنَا يَحْيَى ابْنُ آدَمَ حَدَّثَنَا جَرِيرُ بْنُ حَازِمٍ سَمِعْتُ قَتَادَةَ قَالَ حَدَّثَنِي النَّضْرُ بْنُ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ عَنْ بَشِيرِ بْنِ نَهِيكٍ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ قَالَ النَّبِيُّ ﷺ مَنْ أَعْتَقَ شَقِيصًا مِنْ عَبْدٍ .

2527. PRIČAO NAM JE Museddeđ, da mu je saopćio Jezid b. Zurej', njemu Seid prenoseći od Katade, ovaj od Nadra b. Enesa, on od Bešira b. Nehika, a Nehik od Ebu-Hurejre, radijallahu anhu, da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, izjavio:
“Ko oprosti jedan dio roba, dužan je da ga potpuno oslobodi svojom ostalom imovinom, ako bude imao imetka, a ako ga nema, odredit će se vrijednost roba i on će se za nju angažovati u radu, izuzimajući ono što mu je teško.”
U nizu drugih pripovjedača Seida slijedi Hadždžadž b. Hadždžadž, Eban i Musa b. Halef, prenoseći od Katade hadis koji je Šu'be prenio u skraćenoj verziji.

٢٥٢٧. حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ حَدَّثَنَا يَزِيدُ بْنُ زُرَيْعٍ حَدَّثَنَا سَعِيدٌ عَنْ قَتَادَةَ عَنِ النَّضْرِ بْنِ أَنَسٍ عَنْ بَشِيرِ بْنِ نَهِيكٍ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ قَالَ مَنْ أَعْتَقَ نَصِيبًا أَوْ شَقِيصًا فِي مَمْلُوكٍ فَخَلَاصُهُ عَلَيْهِ فِي مَالِهِ إِنْ كَانَ لَهُ مَالٌ وَإِلَّا قُوِّمَ عَلَيْهِ فَاسْتُسْعِيَ بِهِ غَيْرَ مَشْقُوقٍ عَلَيْهِ تَابَعَهُ حَجَّاجُ بْنُ حَجَّاجٍ وَأَبَانُ وَمُوسَى بْنُ خَلَفٍ عَنْ قَتَادَةَ اخْتَصَرَهُ شُعْبَةُ .

O POGREŠKI I ZABORAVU U OPRAŠTANJU ROBA, PUŠTANJU ŽENE I SLIČNO

بَابُ الْخَطَإِ وَالنِّسْيَانِ فِي الْعَتَاقَةِ وَالطَّلَاقِ وَنَحْوِهِ

Opraštanje roba samo je radi lica Allahova (iskreno).
Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao je: "Svakom čovjeku pripada ono što je naumio, a nema nauma onaj koji je što učinio iz zaborava i koji je pogriješio."

وَلَا عَتَاقَةَ إِلَّا لِوَجْهِ اللَّهِ .
وَقَالَ النَّبِيُّ ﷺ لِكُلِّ امْرِئٍ مَا نَوَى وَلَا نِيَّةَ لِلنَّاسِي وَالْمُخْطِئِ .

2528. PRIČAO NAM JE Humejdi, njemu Sufjan, a ovome Mis'ar prenoseći od Katade, radijallahu anhu, koji je kazao:
– Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao je: "Allah radi mene prelazi kod svakog moga sljedbenika preko onog što im došaptavaju njihova prsa (strasti) sve dok to ne uradi ili ne iskaže."

٢٥٢٨. حَدَّثَنَا الْحُمَيْدِيُّ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ حَدَّثَنَا مِسْعَرٌ عَنْ قَتَادَةَ عَنْ زُرَارَةَ بْنِ أَوْفَى عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ قَالَ النَّبِيُّ ﷺ إِنَّ اللَّهَ تَجَاوَزَ لِي عَنْ أُمَّتِي مَا وَسْوَسَتْ بِهِ صُدُورُهَا مَا لَمْ تَعْمَلْ أَوْ تَكَلَّمْ .

2529. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Kesir prenoseći od Sufjana, on od Jahjaa b. Seida, ovaj od Muhammeda b. Ibrahima Tejmija, a on od Alkame b. Vekkasa Lejsija, koji je kazao:
– Čuo sam Omera b. Hattaba, radijallahu anhu, da prenosi od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, koji je izjavio:
"Poslovi su vezani za namjeru i svakom čovjeku pripada ono što je naumio, pa onaj čije je preseljenje (iz Mekke u Medinu) bilo radi Allaha i Njegova Poslanika, njegovo preseljenje bit će radi Allaha i Njegova Poslanika; a onaj čije je preseljenje bilo radi dopadanja nekog udjela od ovoga svijeta ili radi žene da bi je vjenčao, njegovo je preseljenje na ime čega se i preselio."

٢٥٢٩. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ كَثِيرٍ عَنْ سُفْيَانَ حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ سَعِيدٍ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ إِبْرَاهِيمَ التَّيْمِيِّ عَنْ عَلْقَمَةَ بْنِ وَقَّاصٍ اللَّيْثِيِّ قَالَ سَمِعْتُ عُمَرَ بْنَ الْخَطَّابِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ الْأَعْمَالُ بِالنِّيَّةِ وَلِامْرِئٍ مَا نَوَى فَمَنْ كَانَتْ هِجْرَتُهُ إِلَى اللَّهِ وَرَسُولِهِ فَهِجْرَتُهُ إِلَى اللَّهِ وَرَسُولِهِ وَمَنْ كَانَتْ هِجْرَتُهُ لِدُنْيَا يُصِيبُهَا أَوْ امْرَأَةٍ يَتَزَوَّجُهَا فَهِجْرَتُهُ إِلَى مَا هَاجَرَ إِلَيْهِ .

KADA NEKO ZA SVOGA ROBA KAŽE: “ON PRIPADA ALLAHU” I NAMJERAVA OSLOBAĐANJE; UZIMANJE SVJEDOKA PRI OSLOBAĐANJU

باب إذا قال رجل لعبده هو لله ونوى العتق والإشهاد في العتق

2530. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Abdullah b. Numejr prenoseći od Muhammeda b. Bišra, on od Isma‘ila, ovaj od Kajsa, a on opet od Ebu-Hurejre, radijallahu anhu, da su se on, pošto je krenuo, namjeravajući primiti islam, i s njim njegov rob, izgubili jedan od drugoga, pa poslije toga rob je došao, a Ebu-Hurejra sjeđaše s Vjerovjesnikom, sallallahu alejhi ve sellem, koji reče: “Ebu-Hurejra, evo tvoga roba!” On izjavi: “Svakako uzimam te svjedokom da je on slobodan.” Tada, kaže pripovjedač, Ebu-Hurejra govoraše:
“O noći, duga i mukotrpna, konačno si me spasila iz kuće nevjerovanja.”

٢٥٣٠. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِ اللهِ بْنِ نُمَيْرٍ عَنْ مُحَمَّدِ ابْنِ بِشْرٍ عَنْ إِسْمَاعِيلَ عَنْ قَيْسٍ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ أَنَّهُ لَمَّا أَقْبَلَ يُرِيدُ الْإِسْلَامَ وَمَعَهُ غُلَامُهُ ضَلَّ كُلُّ وَاحِدٍ مِنْهُمَا مِنْ صَاحِبِهِ فَأَقْبَلَ بَعْدَ ذَلِكَ وَأَبُو هُرَيْرَةَ جَالِسٌ مَعَ النَّبِيِّ ﷺ فَقَالَ النَّبِيُّ ﷺ يَا أَبَا هُرَيْرَةَ هَذَا غُلَامُكَ قَدْ أَتَاكَ فَقَالَ أَمَا إِنِّي أُشْهِدُكَ أَنَّهُ حُرٌّ قَالَ فَهُوَ حِينَ يَقُولُ يَا لَيْلَةً مِنْ طُولِهَا وَعَنَائِهَا عَلَى أَنَّهَا مِنْ دَارَةِ الْكُفْرِ نَجَّتِ .

2531. PRIČAO NAM JE Ubejdullah b. Seid, njemu Ebu-Usame, a ovome Isma‘il prenoseći od Kajsa, a on opet od Ebu-Hurejre, radijallahu anhu, koji je rekao:
– Kada sam dolazio Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, u putu sam spjevao: “O noći, duga i mukotrpna, konačno si me spasila iz kuće nevjerovanja.”
Pobjegao je od mene u putu, rekao je Ebu-Hurejra, moj rob i kada sam došao Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, prisegao sam mu se na vjernost i dok sam ja bio još kod njega, pojavi se (moj) rob i Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, reče: “O Ebu-Hurejra, evo tvoga roba!”
– Slobodan je – rekao sam – radi lica Allahova (iskreno).
I tada ga oslobodih.
Ebu-Kurejb nije prenio od Ebu-Usame:
“... slobodan je...”

٢٥٣١. حَدَّثَنَا عُبَيْدُ اللهِ بْنُ سَعِيدٍ حَدَّثَنَا أَبُو أُسَامَةَ حَدَّثَنَا إِسْمَاعِيلُ عَنْ قَيْسٍ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ لَمَّا قَدِمْتُ عَلَى النَّبِيِّ ﷺ قُلْتُ فِي الطَّرِيقِ يَا لَيْلَةً مِنْ طُولِهَا وَعَنَائِهَا عَلَى أَنَّهَا مِنْ دَارَةِ الْكُفْرِ نَجَّتِ قَالَ وَأَبَقَ مِنِّي غُلَامٌ لِي فِي الطَّرِيقِ قَالَ فَلَمَّا قَدِمْتُ عَلَى النَّبِيِّ ﷺ بَايَعْتُهُ فَبَيْنَا أَنَا عِنْدَهُ إِذْ طَلَعَ الْغُلَامُ فَقَالَ لِي رَسُولُ اللهِ ﷺ يَا أَبَا هُرَيْرَةَ هَذَا غُلَامُكَ فَقُلْتُ هُوَ حُرٌّ لِوَجْهِ اللهِ فَأَعْتَقْتُهُ قَالَ أَبُو عَبْد اللهِ لَمْ يَقُلْ أَبُو كُرَيْبٍ عَنْ أَبِي أُسَامَةَ حُرٌّ .

2532. PRIČAO NAM JE Šihab b. Abbad, a njemu Ibrahim prenoseći od Humejda, on od Isma'ila, a ovaj od Kajsa, koji je rekao:
– Kada su Ebu-Hurejra, radijallahu anhu, i s njim njegov rob krenuli da prime islam, jedan od njih dvojice izgubio je svoga druga i onda je Ebu-Hurejra rekao: "Bez sumnje, uzimam te svjedokom da on pripada Allahu."

٢٥٣٢. حَدَّثَنَا شِهَابُ بْنُ عَبَّادٍ حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ ابْنُ حُمَيْدٍ عَنْ إِسْمَاعِيلَ عَنْ قَيْسٍ قَالَ لَمَّا أَقْبَلَ أَبُو هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ وَمَعَهُ غُلَامُهُ وَهُوَ يَطْلُبُ الْإِسْلَامَ فَضَلَّ أَحَدُهُمَا صَاحِبَهُ بِهَذَا وَقَالَ أَمَا إِنِّي أُشْهِدُكَ أَنَّهُ لِلَّهِ.

O ROBINJI – MAJCI DJETETA

باب أُمِّ الْوَلَدِ

Ebu-Hurejra prenosi od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem:
"Predznaci propasti svijeta su: ... Kada robinja rodi sebi gospodara..."

قَالَ أَبُو هُرَيْرَةَ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ مِنْ أَشْرَاطِ السَّاعَةِ أَنْ تَلِدَ الْأَمَةُ رَبَّهَا.

2533. PRIČAO NAM JE Ebu-Jeman, da ga je obavijestio Šu'ajb prenoseći od Zuhrija, kojem je pričao Urve b. Zubejr, da je Aiša, radijallahu anha, rekla:
– Utbe b. Ebu-Vekkas preporučio je svome bratu Sa'du b. Ebu-Vekkasu da uzme sebi sina Zem'atove robinje. Utbe je rekao: "On je moj sin."
I kada je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, u vrijeme oslobođenja Mekke došao (u Mekku), Sa'd je uzeo sina Zem'atove robinje i s njim krenuo Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem. S njim je krenuo i Abd b. Zem'a. Sa'd je tada rekao: "Allahov Poslaniče, ovo je sin moga brata, obavezao me je (tvrdeći) da je on njegov sin." Tada je Abd b. Zem'a izjavio: "Allahov Poslaniče, ovo je moj brat, a sin Zem'atove robinje, rođen je na njegovoj postelji."
Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, pogledao je sina Zem'atove robinje i zapazio da je on bio najsličniji Abdu b. Zem'atu. Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, reče: "O Abdu b. Zem'a, on je tvoj zbog toga što je rođen na postelji svoga oca." Tada je Allahov Poslanik,

٢٥٣٣. حَدَّثَنَا أَبُو الْيَمَانِ أَخْبَرَنَا شُعَيْبٌ عَنْ الزُّهْرِيِّ قَالَ حَدَّثَنِي عُرْوَةُ بْنُ الزُّبَيْرِ أَنَّ عَائِشَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهَا قَالَتْ إِنَّ عُتْبَةَ بْنَ أَبِي وَقَّاصٍ عَهِدَ إِلَى أَخِيهِ سَعْدِ بْنِ أَبِي وَقَّاصٍ أَنْ يَقْبِضَ إِلَيْهِ ابْنَ وَلِيدَةِ زَمْعَةَ قَالَ عُتْبَةُ إِنَّهُ ابْنِي فَلَمَّا قَدِمَ رَسُولُ اللهِ ﷺ زَمَنَ الْفَتْحِ أَخَذَ سَعْدٌ ابْنَ وَلِيدَةِ زَمْعَةَ فَأَقْبَلَ بِهِ إِلَى رَسُولِ اللهِ ﷺ وَأَقْبَلَ مَعَهُ بِعَبْدِ بْنِ زَمْعَةَ فَقَالَ سَعْدٌ يَا رَسُولَ اللهِ هَذَا ابْنُ أَخِي عَهِدَ إِلَيَّ أَنَّهُ ابْنُهُ فَقَالَ عَبْدُ بْنُ زَمْعَةَ يَا رَسُولَ اللهِ هَذَا أَخِي ابْنُ وَلِيدَةِ زَمْعَةَ وُلِدَ عَلَى فِرَاشِهِ فَنَظَرَ رَسُولُ اللهِ ﷺ إِلَى ابْنِ وَلِيدَةِ زَمْعَةَ فَإِذَا هُوَ أَشْبَهُ النَّاسِ بِهِ فَقَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ هُوَ لَكَ يَا عَبْدُ بْنَ زَمْعَةَ مِنْ أَجْلِ أَنَّهُ وُلِدَ عَلَى فِرَاشِ أَبِيهِ قَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ احْتَجِبِي مِنْهُ يَا سَوْدَةُ بِنْتَ زَمْعَةَ مِمَّا رَأَى مِنْ شَبَهِهِ بِعُتْبَةَ وَكَانَتْ سَوْدَةُ زَوْجَ النَّبِيِّ ﷺ.

sallallahu alejhi ve sellem, zbog toga što je vidio da je on sličan Utbi, rekao: "O Sevdo, kćerko Zem'atova, pokrivaj se od njega!", a Sevda je bila supruga Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem.[1]

PRODAVANJE ROBA KOME JE GOSPODAR OBEĆAO SLOBODU TEK POSLIJE SVOJE SMRTI

باب بَيْعِ الْمُدَبَّرِ

2534. PRIČAO NAM JE Adem b. Ebu-Ijas, njemu Šu'be, a ovome Amr b. Dinar:
– Čuo sam Džabira b. Abdullaha, radijallahu anhuma, kada je rekao: "Jedan od nas je roba oslobodio, ali poslije svoje smrti, pa ga je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, s njim pozvao i prodao ga, i taj je rob – kazao je Džabir – umro prve godine.

٢٥٣٤. حَدَّثَنَا آدَمُ بْنُ أَبِي إِيَاسٍ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ حَدَّثَنَا عَمْرُو بْنُ دِينَارٍ سَمِعْتُ جَابِرَ بْنَ عَبْدِ اللهِ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا قَالَ أَعْتَقَ رَجُلٌ مِنَّا عَبْدًا لَهُ عَنْ دُبُرٍ فَدَعَا النَّبِيُّ ﷺ بِهِ فَبَاعَهُ قَالَ جَابِرٌ مَاتَ الْغُلَامُ عَامَ أَوَّلَ.

PRODAVANJE I POKLANJANJE PRAVA STARATELJSTVA NAD OSLOBOĐENIM ROBOM

باب بَيْعِ الْوَلَاءِ وَهِبَتِهِ

2535. PRIČAO NAM JE Ebu-Velid, njemu Šu'be, a njega obavijestio Abdullah b. Dinar rekavši:
– Čuo sam Ibni-Omera, radijallahu anhuma, kako govori: "Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, zabranio je prodavanje i poklanjanje starateljstva nad oslobođenim robom."

٢٥٣٥. حَدَّثَنَا أَبُو الْوَلِيدِ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ قَالَ أَخْبَرَنِي عَبْدُ اللهِ بْنُ دِينَارٍ سَمِعْتُ ابْنَ عُمَرَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا يَقُولُ نَهَى رَسُولُ اللهِ ﷺ عَنْ بَيْعِ الْوَلَاءِ وَعَنْ هِبَتِهِ.

2536. PRIČAO NAM JE Usman b. Ebu-Šejbe, njemu Džerir prenoseći od Mensura, on od Ibrahima, ovaj od Esveda, da je Aiša, radijallahu anha, rekla:

٢٥٣٦. حَدَّثَنَا عُثْمَانُ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ حَدَّثَنَا جَرِيرٌ عَنْ مَنْصُورٍ عَنْ إِبْرَاهِيمَ عَنِ الْأَسْوَدِ عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهَا قَالَتْ اشْتَرَيْتُ بَرِيرَةَ فَاشْتَرَطَ أَهْلُهَا

1 Gospodaru nije dozvoljeno prodati svoju robinju koja mu je s njim rodila dijete. To je stav: Ebu-Bekra, Omera, Osmana, Alije i još brojnih ashaba. Ovo mišljenje usvajaju: Malik, Sevri, Evza'i, Lejs, Ebu-Hanife i Šafija u većini svojih knjiga i to je stav većine pravnika njegove škole.
Preko Ibnu-Abbasa prenesena je Muhammedova, sallallahu alejhi ve sellem, izjava: "Koja god robinja rodi dijete sa svojim gospodarom, ona je slobodna kada on umre", što je Omer protumačio: "... oslobađa se (zbog djeteta) pa makar to bio i pobačaj."

– Kupila sam Beriru, pa je njen domaćin uvjetovao sebi njeno starateljstvo, što sam spomenula Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, na što je on rekao: "Oslobodi je, a starateljstvo je onoga ko je dao novac!"
Potom sam je oslobodila. Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, pozvao ju je i dao joj pravo izbora (življenja) s njenim mužem (robom), pa ona reče: "Kada bi mi dao toliko i toliko, ne bih ostala kod njega", i odabrala je svoju samostalnost.

وَلاَءَهَا فَذَكَرْتُ ذَلِكَ لِلنَّبِيِّ ﷺ فَقَالَ أَعْتِقِيهَا فَإِنَّ الْوَلاَءَ لِمَنْ أَعْطَى الْوَرِقَ فَأَعْتَقْتُهَا فَدَعَاهَا النَّبِيُّ ﷺ فَخَيَّرَهَا مِنْ زَوْجِهَا فَقَالَتْ لَوْ أَعْطَانِي كَذَا وَكَذَا مَا ثَبَتُّ عِنْدَهُ فَاخْتَارَتْ نَفْسَهَا .

KADA BUDE ZAROBLJEN BRAT NEKOG ČOVJEKA ILI NJEGOV AMIDŽA, DA LI ĆE SE ON OTKUPITI AKO JE IDOLOPOKLONIK?

باب إذا أسِرَ أخُو الرَّجُلِ أوْ عَمُّهُ هلْ يُفادَى إذَا كانَ مُشْرِكًا

Enes je izjavio: Abbas je Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Otkupio sam sebe, a otkupio sam i Akila."
A Alija je imao dio u ratnoj dobiti koja ga je zapala od njegova brata Akila i amidže mu Abbasa.

وَقَالَ أَنَسٌ قَالَ الْعَبَّاسُ لِلنَّبِيِّ ﷺ فَادَيْتُ نَفْسِي وَفَادَيْتُ عَقِيلًا وَكَانَ عَلِيٌّ لَهُ نَصِيبٌ فِي تِلْكَ الْغَنِيمَةِ الَّتِي أَصَابَ مِنْ أَخِيهِ عَقِيلٍ وَعَمِّهِ عَبَّاسٍ .

2537. PRIČAO NAM JE Isma'il b. Abdullah, njemu Ismail b. Ibrahim b. Ukbe prenoseći od Musaa, on od Ibnu-Šihaba, koji je rekao:
– Pričao mi je Enes, radijallahu anhu, da su neke ensarije tražile od Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, odobrenje i rekle: "Dozvoli da sinu naših sestara Abbasu, ostavimo njegov otkup!"
– Ne ostavljajte mu nijednog dirhema! – odgovorio je on.

٢٥٣٧. حَدَّثَنَا إِسْمَاعِيلُ بْنُ عَبْدِ اللهِ حَدَّثَنَا إِسْمَاعِيلُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ بْنِ عُقْبَةَ عَنْ مُوسَى بْنِ عُقْبَةَ عَنْ ابْنِ شِهَابٍ قَالَ حَدَّثَنِي أَنَسٌ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ أَنَّ رِجَالًا مِنْ الْأَنْصَارِ اسْتَأْذَنُوا رَسُولَ اللهِ ﷺ فَقَالُوا ائْذَنْ لَنَا فَلْنَتْرُكْ لِابْنِ أُخْتِنَا عَبَّاسٍ فِدَاءَهُ فَقَالَ لَا تَدَعُونَ مِنْهُ دِرْهَمًا .

OSLOBAĐANJE IDOLOPOKLONIKA

باب عِتْقِ الْمُشْرِكِ

2537. PRIČAO NAM JE Ubejd b. Isma'il, njemu Ebu-Usame prenoseći od Hišama:

– Saopćio mi je moj otac da je Hakim b. Hizam, radijallahu anhu, oslobodio u predislamsko doba stotinu robova i darovao za jahanje stotinu deva, a kada je primio islam, darovao je (žrtvovao na svom hadžu) stotinu deva i oslobodio stotinu robova i izjavio: Pitao sam Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem: "Allahov Poslaniče, šta misliš o poslovima koje sam uradio u predislamsko doba, a uradio sam ih iz pobožnosti?"

Hišam smatra: "... činio sam ih kao dobročinstvo."

– Tada je, kaže Hakim, Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:

"Primio si islam, i za ono svako prošlo dobro imat ćeš korist."

٢٥٣٨. حَدَّثَنَا عُبَيْدُ بْنُ إِسْمَاعِيلَ حَدَّثَنَا أَبُو أُسَامَةَ عَنْ هِشَامٍ أَخْبَرَنِي أَبِي أَنَّ حَكِيمَ بْنَ حِزَامٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ أَعْتَقَ فِي الْجَاهِلِيَّةِ مِائَةَ رَقَبَةٍ وَحَمَلَ عَلَى مِائَةِ بَعِيرٍ فَلَمَّا أَسْلَمَ حَمَلَ عَلَى مِائَةِ بَعِيرٍ وَأَعْتَقَ مِائَةَ رَقَبَةٍ قَالَ فَسَأَلْتُ رَسُولَ اللهِ ﷺ فَقُلْتُ يَا رَسُولَ اللهِ أَرَأَيْتَ أَشْيَاءَ كُنْتُ أَصْنَعُهَا فِي الْجَاهِلِيَّةِ كُنْتُ أَتَحَنَّثُ بِهَا يَعْنِي أَتَبَرَّرُ بِهَا قَالَ فَقَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ أَسْلَمْتَ عَلَى مَا سَلَفَ لَكَ مِنْ خَيْرٍ .

O ONOM KO JE POSJEDOVAO OD ARAPA ROBA PA GA POKLONIO, PRODAO, SPOLNO OPĆIO ILI GA OSLOBODIO, A I POTOMSTVO ZAROBIO

باب مَنْ مَلَكَ مِنَ الْعَرَبِ رَقِيقًا فَوَهَبَ وَبَاعَ وَجَامَعَ وَفَدَى وَسَبَى الذُّرِّيَّةَ

Uzvišeni Allah kaže: "Allah donosi primjer roba potpuno podvlašćenog koji nema mogućnosti ni na što i onog koga smo obdarili lijepom opskrbom, pa je od nje troši tajno i javno. Jesu li oni jednaki? Naprotiv, mnogi od njih to ne znaju."

وَقَوْلِهِ تَعَالَى ﴿ضَرَبَ اللهُ مَثَلًا عَبْدًا مَمْلُوكًا لَا يَقْدِرُ عَلَى شَيْءٍ وَمَنْ رَزَقْنَاهُ مِنَّا رِزْقًا حَسَنًا فَهُوَ يُنْفِقُ مِنْهُ سِرًّا وَجَهْرًا هَلْ يَسْتَوُونَ الْحَمْدُ لِلَّهِ بَلْ أَكْثَرُهُمْ لَا يَعْلَمُونَ﴾.

2539, 2540. PRIČAO NAM JE Ibnu-Ebi-Merjem, rekavši da ga je obavijestio Lejs prenoseći od Ukajla, da je Ibni-Šihab rekao:

– Urve je spomenuo da su ga Mervan i Misver b. Mahreme obavijestili da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, ustao na noge kada mu je došla delegacija (plemena) Hevazin i tražili od njega da im vrati njihova dobra i njihove zarobljenike i rekao:

٢٥٣٩–٢٥٤٠. حَدَّثَنَا ابْنُ أَبِي مَرْيَمَ قَالَ أَخْبَرَنَا اللَّيْثُ عَنْ عُقَيْلٍ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ ذَكَرَ عُرْوَةُ أَنَّ مَرْوَانَ وَالْمِسْوَرَ بْنَ مَخْرَمَةَ أَخْبَرَاهُ أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ قَامَ حِينَ جَاءَهُ وَفْدُ هَوَازِنَ فَسَأَلُوهُ أَنْ يَرُدَّ إِلَيْهِمْ أَمْوَالَهُمْ وَسَبْيَهُمْ فَقَالَ إِنَّ مَعِي مَنْ تَرَوْنَ وَأَحَبُّ

"Kod mene je što vidite, a meni je najdraži govor koji je najiskreniji, pa odaberite jedno od dvoje: ili imovinu ili roblje, a ja ću ih zadržati (od podjele)."
Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, iščekivaše ih deset i još nekoliko noći kada se vratio iz Taifa i kada im je bilo jasno da im Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, neće vratiti nego samo jedno od dvoje, rekli su: "Odabiremo naše roblje."
Tada je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, ustao među tim svijetom, zahvalio Allahu onako kako Mu dolikuje i rekao: "A sada, došla su vam vaša braća kajući se (primivši islam) i odlučio sam da im vratim njihovo roblje, pa ko od vas hoće da to učini dragovoljno, neka uradi, a ko hoće da bude na svom dijelu dok mu ga ne dadnemo iz prve ratne dobiti koju nam Allah bude dosudio, pa neka to uradi!" Tada su prihvatili, rekavši: "Činimo to odmah dragovoljno."
– Mi ne znamo – rekao je Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem – ko je od vas to odobrio, a ko nije odobrio i vratite se da nam tu vašu odluku dostave vaši uglednici!
– Tada se prisutni svijet vratio i razgovarao sa svojim odličnicima, a onda su došli Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, i obavijestili ga da su i oni to drage volje učinili i odobrili.
Eto, to je ono što nam je preneseno o roblju Hevazina.
Enes je izjavio:
– Abbas je rekao Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem: "Otkupio sam sebe i otkupio sam Akila."

الْحَدِيثِ إِلَيَّ أَصْدَقُهُ فَاخْتَارُوا إِحْدَى الطَّائِفَتَيْنِ إِمَّا الْمَالَ وَإِمَّا السَّبْيَ وَقَدْ كُنْتُ اسْتَأْنَيْتُ بِهِمْ وَكَانَ النَّبِيُّ ﷺ انْتَظَرَهُمْ بِضْعَ عَشْرَةَ لَيْلَةً حِينَ قَفَلَ مِنَ الطَّائِفِ فَلَمَّا تَبَيَّنَ لَهُمْ أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ غَيْرُ رَادٍّ إِلَيْهِمْ إِلَّا إِحْدَى الطَّائِفَتَيْنِ قَالُوا فَإِنَّا نَخْتَارُ سَبْيَنَا فَقَامَ النَّبِيُّ ﷺ فِي النَّاسِ فَأَثْنَى عَلَى اللَّهِ بِمَا هُوَ أَهْلُهُ ثُمَّ قَالَ أَمَّا بَعْدُ فَإِنَّ إِخْوَانَكُمْ قَدْ جَاءُونَا تَائِبِينَ وَإِنِّي رَأَيْتُ أَنْ أَرُدَّ إِلَيْهِمْ سَبْيَهُمْ فَمَنْ أَحَبَّ مِنْكُمْ أَنْ يُطَيِّبَ ذَلِكَ فَلْيَفْعَلْ وَمَنْ أَحَبَّ أَنْ يَكُونَ عَلَى حَظِّهِ حَتَّى نُعْطِيَهُ إِيَّاهُ مِنْ أَوَّلِ مَا يُفِيءُ اللَّهُ عَلَيْنَا فَلْيَفْعَلْ فَقَالَ النَّاسُ طَيَّبْنَا لَكَ ذَلِكَ قَالَ إِنَّا لَا نَدْرِي مَنْ أَذِنَ مِنْكُمْ مِمَّنْ لَمْ يَأْذَنْ فَارْجِعُوا حَتَّى يَرْفَعَ إِلَيْنَا عُرَفَاؤُكُمْ أَمْرَكُمْ فَرَجَعَ النَّاسُ فَكَلَّمَهُمْ عُرَفَاؤُهُمْ ثُمَّ رَجَعُوا إِلَى النَّبِيِّ ﷺ فَأَخْبَرُوهُ أَنَّهُمْ طَيَّبُوا وَأَذِنُوا فَهَذَا الَّذِي بَلَغَنَا عَنْ سَبْيِ هَوَازِنَ وَقَالَ أَنَسٌ قَالَ عَبَّاسٌ لِلنَّبِيِّ ﷺ فَادَيْتُ نَفْسِي وَفَادَيْتُ عَقِيلًا .

2541. PRIČAO NAM JE Ali b. Hasan b. Šekik, da ga je obavijestio Abdullah, njega Ibni-Avn, rekavši:
– Pisao sam Nafiju i on mi je odgovorio da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, napao na Benu-Mustalik, kada se oni nisu nadali i stoka im se napajala na vodi, pa je od njih poginuo samo onaj ko se borio, a potomstvo zarobljeno. Tada je zarobljena i Džuvejrija. To mi je pričao Abdullah b. Omer koji je učestvovao u toj vojni.

٢٥٤١. حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ الْحَسَنِ بْنِ شَقِيقٍ أَخْبَرَنَا عَبْدُ اللهِ أَخْبَرَنَا ابْنُ عَوْنٍ قَالَ كَتَبْتُ إِلَى نَافِعٍ فَكَتَبَ إِلَيَّ إِنَّ النَّبِيَّ ﷺ أَغَارَ عَلَى بَنِي الْمُصْطَلِقِ وَهُمْ غَارُّونَ وَأَنْعَامُهُمْ تُسْقَى عَلَى الْمَاءِ فَقَتَلَ مُقَاتِلَتَهُمْ وَسَبَى ذَرَارِيَّهُمْ وَأَصَابَ يَوْمَئِذٍ جُوَيْرِيَةَ حَدَّثَنِي بِهِ عَبْدُ اللهِ بْنُ عُمَرَ وَكَانَ فِي ذَلِكَ الْجَيْشِ .

2542. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Jusuf, da ga je obavijestio Malik prenoseći od Rebija b. Ebu-Abdur-Rahmana, on od Muhammeda b. Jahjaa b. Habbana, ovaj od Ibnu-Muhajriza: Vidio sam Ebu-Seida, radijallahu anhu, i pitao ga (o gornjem slučaju). On reče:
"Izašli smo s Allahovim Poslanikom, sallallahu alejhi ve sellem, u vojnu protiv (plemena) Benu-Mustalik i zadobili plijen od plijena Arapa, žene poželjeli, a usamljenost nas stegla pa smo htjeli da ejakuliramo izvan materice prilikom spolnog općenja (s robinjama). Zatim smo pitali Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, o tome, našto on reče: "Nemate štete (grijeha) da to činite, jer nema bića koje treba biti čak do Sudnjeg dana, a da ono i neće biti (i pojaviti se)."

٢٥٤٢. حَدَّثَنَا عَبْدُ اللهِ بْنُ يُوسُفَ أَخْبَرَنَا مَالِكٌ عَنْ رَبِيعَةَ بْنِ أَبِي عَبْدِ الرَّحْمَنِ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ يَحْيَى ابْنِ حَبَّانَ عَنْ ابْنِ مُحَيْرِيزٍ قَالَ رَأَيْتُ أَبَا سَعِيدٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ فَسَأَلْتُهُ فَقَالَ خَرَجْنَا مَعَ رَسُولِ اللهِ ﷺ فِي غَزْوَةِ بَنِي الْمُصْطَلِقِ فَأَصَبْنَا سَبْيًا مِنْ سَبْيِ الْعَرَبِ فَاشْتَهَيْنَا النِّسَاءَ فَاشْتَدَّتْ عَلَيْنَا الْعُزْبَةُ وَأَحْبَبْنَا الْعَزْلَ فَسَأَلْنَا رَسُولَ اللهِ ﷺ فَقَالَ مَا عَلَيْكُمْ أَنْ لَا تَفْعَلُوا مَا مِنْ نَسَمَةٍ كَائِنَةٍ إِلَى يَوْمِ الْقِيَامَةِ إِلَّا وَهِيَ كَائِنَةٌ .

2543. PRIČAO NAM JE Zuhejr b. Harb, njemu Džerir prenoseći od Umare b. Ka'ka'a, on od Ebu-Zur'e, ovaj od Ebu-Hurejre, radijallahu anhu, koji je rekao:
"Nisam nikad prestao voljeti pleme Benu-Temim."
Pričao mi je Ibnu-Selam, da ga je obavijestio Džerir b. Abdul-Hamid prenoseći od Mugire, on od Harisa, ovaj od Ebu-Zur'e, da je Ebu-Hurejra rekao:
– Počeo sam voljeti (pleme) Benu-Temim od prije tri

٢٥٤٣. حَدَّثَنَا زُهَيْرُ بْنُ حَرْبٍ حَدَّثَنَا جَرِيرٌ عَنْ عُمَارَةَ بْنِ الْقَعْقَاعِ عَنْ أَبِي زُرْعَةَ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ لَا أَزَالُ أُحِبُّ بَنِي تَمِيمٍ وحَدَّثَنِي ابْنُ سَلَامٍ أَخْبَرَنَا جَرِيرُ بْنُ عَبْدِ الْحَمِيدِ عَنْ الْمُغِيرَةِ عَنْ الْحَارِثِ عَنْ أَبِي زُرْعَةَ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ وَعَنْ عُمَارَةَ عَنْ أَبِي زُرْعَةَ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ قَالَ مَا زِلْتُ أُحِبُّ بَنِي تَمِيمٍ مُنْذُ ثَلَاثٍ

noći, kada sam čuo Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, kako govori o njemu (njegovim članovima). Čuo sam ga kako kaže: "Oni će između mojih sljedbenika biti Dedžalu najžešći."
Kada su došle njihove sadake (zekat) Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, je – kaže Ebu-Hurejra, radijallahu anhu, rekao: "Ovo su sadake našeg naroda", a jedna zarobljenica od njih bijaše kod Aiše, pa je on rekao: "Oslobodi je, jer je ona od djece Ismaila (pejgambera)!"

سَمِعْتُ مِنْ رَسُولِ اللهِ ﷺ يَقُولُ فِيهِمْ سَمِعْتُهُ يَقُولُ هُمْ أَشَدُّ أُمَّتِي عَلَى الدَّجَّالِ قَالَ وَجَاءَتْ صَدَقَاتُهُمْ فَقَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ هَذِهِ صَدَقَاتُ قَوْمِنَا وَكَانَتْ سَبِيَّةٌ مِنْهُمْ عِنْدَ عَائِشَةَ فَقَالَ أَعْتِقِيهَا فَإِنَّهَا مِنْ وَلَدِ إِسْمَاعِيلَ .

NAGRADA ZA ODGAJANJE I PODUČAVANJE ROBINJE

باب فَضْلِ مَنْ أَدَّبَ جَارِيَتَهُ وعلَّمها

2544. PRIČAO NAM JE Ishak b. Ibrahim, da je čuo Muhammeda b. Fudajla, da prenosi od Mutarrifa, ovaj od Ša'bija, on od Ebu-Burde, da je Ebu-Musa, radijallahu anhu, izjavio: Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao je:
"Ko ima robinju, pa je izdržava i lijepo odgoji, onda je oslobodi i vjenča, imat će dvije nagrade."

٢٥٤٤. حَدَّثَنَا إِسْحَاقُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ سَمِعَ مُحَمَّدَ ابْنَ فُضَيْلٍ عَنْ مُطَرِّفٍ عَنِ الشَّعْبِيِّ عَنْ أَبِي بُرْدَةَ عَنْ أَبِي مُوسَى رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ مَنْ كَانَتْ لَهُ جَارِيَةٌ فَعَالَهَا فَأَحْسَنَ إِلَيْهَا ثُمَّ أَعْتَقَهَا وَتَزَوَّجَهَا كَانَ لَهُ أَجْرَانِ .

O IZJAVI VJEROVJESNIKA, SALLALLAHU ALEJHI VE SELLEM: "ROBOVI SU VAŠA BRAĆA PA HRANITE IH ONIM ŠTO VI JEDETE"

باب قَوْلِ النَّبِيِّ ﷺ الْعبيدُ إِخْوانُكُمْ فَاطْعِمُوهُمْ مِمَّا تَاكُلُون

I o riječima Uzvišenog Allaha: "Obožavajte Allaha, nemojte mu druga pripisivati, (činite) dobročinstva roditeljima, rodbini, siročadi, bijednicima, bližem susjedu (muslimanima) i daljem susjedu (nemuslimanima), suputniku, putniku i onima koji su u vašoj vlasti. Zaista, Allah ne voli umišljenog i oholog."[1]
Ebu-Abdullah kaže: "*Zil-kurba* znači rođak, *el-džunubu* znači stranac i *el-džarul-džunubu* znači saputnik."

وَقَوْلِهِ تَعَالَى (وَاعْبُدُوا اللهَ وَلَا تُشْرِكُوا بِهِ شَيْئًا وَبِالْوَالِدَيْنِ إِحْسَانًا وَبِذِي الْقُرْبَى وَالْيَتَامَى وَالْمَسَاكِينِ وَالْجَارِ ذِي الْقُرْبَى وَالْجَارِ الْجُنُبِ وَالصَّاحِبِ بِالْجَنْبِ وَابْنِ السَّبِيلِ وَمَا مَلَكَتْ أَيْمَانُكُمْ إِنَّ اللهَ لَا يُحِبُّ مَنْ كَانَ مُخْتَالًا فَخُورًا) قَالَ أَبُو عَبْدِ اللهِ (ذِي الْقُرْبَى) الْقَرِيبُ وَالْجُنُبُ الْغَرِيبُ الْجَارُ الْجُنُبُ يَعْنِي الصَّاحِبَ فِي السَّفَرِ .

1 En-Nisa, 36. ajet.

2545. PRIČAO NAM JE Adem b. Ebu-Ijas, njemu Šu'be, a ovome Vasil Ahdeb, izjavivši: Čuo sam Ma'rura b. Suvejda, kada je rekao:
– Vidio sam Ebu-Zerra Gifarija, radijallahu anhu, a na njemu i njegovom robu isti ogrtač, pa ga upitah za to, a on reče: "Grdio sam jednog čovjeka (roba), pa se potužio na mene Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, i Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, je rekao: "Zar si ga grdio spominjući njegovu majku (kao robinju)!" Potom je kazao: "Vaša braća (robovi) vaši su poslužitelji. Allah ih je stavio pod vašu vlast i ko ima takvog brata pod svojom vlašću, neka ga hrani onim što on jede i neka ga oblači onako kako se on oblači, a ne teretite ih što će ih svladati, a ako ih opteretite što će ih svladati, pomozite im!"

٢٥٤٥. حَدَّثَنَا آدَمُ بْنُ أَبِي إِيَاسٍ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ حَدَّثَنَا وَاصِلٌ الْأَحْدَبُ قَالَ سَمِعْتُ الْمَعْرُورَ بْنَ سُوَيْدٍ قَالَ رَأَيْتُ أَبَا ذَرٍّ الْغِفَارِيَّ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ وَعَلَيْهِ حُلَّةٌ وَعَلَى غُلَامِهِ حُلَّةٌ فَسَأَلْنَاهُ عَنْ ذَلِكَ فَقَالَ إِنِّي سَابَبْتُ رَجُلًا فَشَكَانِي إِلَى النَّبِيِّ ﷺ فَقَالَ لِي النَّبِيُّ ﷺ أَعَيَّرْتَهُ بِأُمِّهِ ثُمَّ قَالَ إِنَّ إِخْوَانَكُمْ خَوَلُكُمْ جَعَلَهُمُ اللهُ تَحْتَ أَيْدِيكُمْ فَمَنْ كَانَ أَخُوهُ تَحْتَ يَدِهِ فَلْيُطْعِمْهُ مِمَّا يَأْكُلُ وَلْيُلْبِسْهُ مِمَّا يَلْبَسُ وَلَا تُكَلِّفُوهُمْ مَا يَغْلِبُهُمْ فَإِنْ كَلَّفْتُمُوهُمْ مَا يَغْلِبُهُمْ فَأَعِينُوهُمْ .

O ROBU KOJI SE ALLAHU LIJEPO MOLI I SVOME GOSPODARU ISKRENO MISLI DOBRO

باب الْعَبْدِ إِذَا أَحْسَنَ عِبَادَةَ رَبِّهِ وَنَصَحَ سَيِّدَهُ

2546. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Mesleme prenoseći od Malika, on od Nafija, ovaj od Ibni-Omera, radijallahu anhuma, da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
"Kada rob bude iskreno mislio dobro svome gospodaru i lijepo se molio svome Allahu, imat će za to dvije posebne nagrade."

٢٥٤٦. حَدَّثَنَا عَبْدُ اللهِ بْنُ مَسْلَمَةَ عَنْ مَالِكٍ عَنْ نَافِعٍ عَنِ ابْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا أَنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ قَالَ الْعَبْدُ إِذَا نَصَحَ سَيِّدَهُ وَأَحْسَنَ عِبَادَةَ رَبِّهِ كَانَ لَهُ أَجْرُهُ مَرَّتَيْنِ .

2547. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Kesir, da ga je obavijestio Sufjan prenoseći od Saliha, on od Ša'bija, ovaj od Ebu-Burde, a on od Ebu-Musaa Eš'arija, radijallahu anhu, koji je izjavio: Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao je: "Koji god čovjek ima robinju, pa je pazi i lijepo je odgoji, potom je oslobodi i onda vjenča, imat će dvije nagrade, a koji god rob obavlja svoje dužnosti prema Allahu i dužnosti prema svojim gospodarima i on ima dvije nagrade."

٢٥٤٧. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ كَثِيرٍ أَخْبَرَنَا سُفْيَانُ عَنْ صَالِحٍ عَنِ الشَّعْبِيِّ عَنْ أَبِي بُرْدَةَ عَنْ أَبِي مُوسَى الْأَشْعَرِيِّ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ النَّبِيُّ ﷺ أَيُّمَا رَجُلٍ كَانَتْ لَهُ جَارِيَةٌ فَأَدَّبَهَا فَأَحْسَنَ تَأْدِيبَهَا وَأَعْتَقَهَا وَتَزَوَّجَهَا فَلَهُ أَجْرَانِ وَأَيُّمَا عَبْدٍ أَدَّى حَقَّ اللهِ وَحَقَّ مَوَالِيهِ فَلَهُ أَجْرَانِ .

2548. PRIČAO NAM JE Bišr b. Muhammed, da ga je obavijestio Abdullah, njega Junus prenoseći od Zuhrija, koji je čuo Seida b. Musejjeba, kako govori da je Ebu-Hurejra, radijallahu anhu, izjavio: Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao je:
"Dobar rob u vlasti drugog ima dvije nagrade. Tako mi Onoga u Čijoj je ruci moja duša, da nije borbe na Allahovom putu, hadža (Ka'be) i dobročinstva prema mojoj majci (dadilji), volio bih da umrem u nečijoj vlasti."

٢٥٤٨. حَدَّثَنَا بِشْرُ بْنُ مُحَمَّدٍ أَخْبَرَنَا عَبْدُ اللهِ أَخْبَرَنَا يُونُسُ عَنْ الزُّهْرِيِّ سَمِعْتُ سَعِيدَ بْنَ الْمُسَيَّبِ يَقُولُ قَالَ أَبُو هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ لِلْعَبْدِ الْمَمْلُوكِ الصَّالِحِ أَجْرَانِ وَالَّذِي نَفْسِي بِيَدِهِ لَوْلَا الْجِهَادُ فِي سَبِيلِ اللهِ وَالْحَجُّ وَبِرُّ أُمِّي لَأَحْبَبْتُ أَنْ أَمُوتَ وَأَنَا مَمْلُوكٌ .

2549. PRIČAO NAM JE Ishak b. Nasr, njemu Ebu-Usame prenoseći od A'meša, a ovome je pričao Ebu-Salih, od Ebu-Hurejre, radijallahu anhu, koji je izjavio: Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao je:
"Divno je kada se neko od robova moli (ibadet čini) lijepo svome Stvoritelju Allahu i iskreno misli dobro svome gospodaru (vlasniku)."

٢٥٤٩. حَدَّثَنَا إِسْحَاقُ بْنُ نَصْرٍ حَدَّثَنَا أَبُو أُسَامَةَ عَنْ الْأَعْمَشِ حَدَّثَنَا أَبُو صَالِحٍ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ قَالَ النَّبِيُّ ﷺ نِعْمَ مَا لِأَحَدِهِمْ يُحْسِنُ عِبَادَةَ رَبِّهِ وَيَنْصَحُ لِسَيِّدِهِ .

O POKUĐENOSTI ODUGOVLAČENJA S OSLOBAĐANJEM ROBA I RIJEČIMA: "… MOJ ROB I MOJA ROBINJA..."

باب كراهية التطاول على الرقيق وقوله عبدي أو أمتي

Uzvišeni Allah kaže: "... i dobre vaše robove i robinje..."[1] i "... roba u vlasti drugog..."[2] i "... susreli su pred vratima njenog gospodara (muža)..."[3], a kaže i "... od vaših pravovjernih djevojaka (robinja)..."[4]

وَقَالَ اللهُ تَعَالَى (وَالصَّالِحِينَ مِنْ عِبَادِكُمْ وَإِمَائِكُمْ) وَقَالَ (عَبْدًا مَمْلُوكًا) (وَأَلْفَيَا سَيِّدَهَا لَدَى الْبَابِ) (وَقَالَ مِنْ فَتَيَاتِكُمْ الْمُؤْمِنَاتِ)

1 Cijeli prijevod 32. ajeta poglavlja En-Nur glasi: "Vjenčavajte vaše neženjene i neudate, i vaše čestite robove i robinje. Ako budu siromašni, Allah će ih obogatiti svojom blagodati. Allah je imućan i sve zna."

2 Cijeli prijevod 75. ajeta poglavlja En-Nahl glasi: "Allah donosi kao primjer roba u vlasti (drugog) koji nema nikakve moći, i onoga koga smo opskrbili od sebe lijepom opskrbom pa od nje dijeli tajno i javno. Da li su oni jednaki? Neka je hvala Allahu (nisu jednaki), ali većina ih ne zna (te razlike)."

3 Cijeli prijevod 25. ajeta poglavlja Jusuf glasi: "Potrčali su (Jusuf i Zulejha) prema vratima i ona mu je poderala košulju straga. Kod vrata sreli su njena gospodara (muža). Ona reče: "Kakva je kazna onome koji je želio zlo tvojoj ženi, osim da bude zatvoren ili da ga stigne bolna kazna."

4 Cijeli prijevod 25. ajeta poglavlja En-Nisa glasi: "Ko od vas ne bude mogao vjenčati čestite pravovjerne žene zbog (nedostatka) bogatstva, (neka vjenča) jednu od pravovjernih djevojaka koje su u vašoj vlasti. Allah najbolje zna vaše vjerovanje. Vi ste jedni od drugih. Vjenčavajte ih s dozvolom njihovih gospodara. Dajte im njihove darove pravedno kao čestitim ženama, a ne kao bludnicama ili onima koje uzimaju tajne prijatelje. Ako one kao udate izvrše blud, one će biti kažnjene polovicom kazne slobodnih žena. To je (brak s robinjama)

Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao je: “Ustanite na noge prema svome gospodaru!”, a zatim citirao: “... Spomeni me kod svoga gospodara...!”[5] i pitao: “Ko vam je gospodar (starješina)...?”

وَقَالَ النَّبِيُّ ﷺ قُومُوا إِلَى سَيِّدِكُمْ وَ (اذْكُرْنِي عِنْدَ رَبِّكَ) عِنْدَ سَيِّدِكَ وَمَنْ سَيِّدُكُمْ .

2550. PRIČAO NAM JE Musedded, njemu Jahja prenoseći od Ubejdullaha, a ovome je rekao Nafi‘, koji je čuo od Abdullaha, radijallahu anhu, da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: “Kada rob iskreno misli dobro svome gospodaru i lijepo se moli (ibadet čini) Allahu, on ima za to dvije nagrade.”

٢٥٥٠. حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ حَدَّثَنَا يَحْيَى عَنْ عُبَيْدِ اللهِ حَدَّثَنِي نَافِعٌ عَنْ عَبْدِ اللهِ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ إِذَا نَصَحَ الْعَبْدُ سَيِّدَهُ وَأَحْسَنَ عِبَادَةَ رَبِّهِ كَانَ لَهُ أَجْرُهُ مَرَّتَيْنِ .

2551. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Ala’, njemu Ebu-Usame prenoseći od Burejda, on od Ebu-Burde, ovaj od Ebu-Musaa, radijallahu anhu, da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
“Ako osoba u vlasti drugog, koja se lijepo moli (ibadet čini) Allahu, ispunjava prema svome gospodaru obavezu kojom je zadužena, bude mu iskrena i poslušna, imat će dvije nagrade.”

٢٥٥١. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ الْعَلَاءِ حَدَّثَنَا أَبُو أُسَامَةَ عَنْ بُرَيْدٍ عَنْ أَبِي بُرْدَةَ عَنْ أَبِي مُوسَى رَضِيَ اللهُ عَنْهُ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ الْمَمْلُوكُ الَّذِي يُحْسِنُ عِبَادَةَ رَبِّهِ وَيُؤَدِّي إِلَى سَيِّدِهِ الَّذِي لَهُ عَلَيْهِ مِنَ الْحَقِّ وَالنَّصِيحَةِ وَالطَّاعَةِ لَهُ أَجْرَانِ .

2552. PRIČAO NAM JE Muhammed, njemu Abdur-Rezzak, koga je obavijestio Ma‘mer prenoseći od Hemmama b. Munebbiha, a on čuo Ebu-Hurejru, radijallahu anhu, kako prenosi od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, da kaže:
“Neka niko od vas ne govori: Nahrani svoga gospodara! Uzmi abdest svome gospodaru! Napij svoga gospodara!, nego neka govori: Moj gospodar, moj staratelj; i neka niko od vas ne govori: moj rob i moja robinja, nego neka govori: moj momak, moja djevojka i moj dječak.”

٢٥٥٢. حَدَّثَنَا مُحَمَّدٌ حَدَّثَنَا عَبْدُ الرَّزَّاقِ أَخْبَرَنَا مَعْمَرٌ عَنْ هَمَّامِ بْنِ مُنَبِّهٍ أَنَّهُ سَمِعَ أَبَا هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ يُحَدِّثُ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ أَنَّهُ قَالَ لَا يَقُلْ أَحَدُكُمْ أَطْعِمْ رَبَّكَ وَضِّئْ رَبَّكَ اسْقِ رَبَّكَ وَلْيَقُلْ سَيِّدِي مَوْلَايَ وَلَا يَقُلْ أَحَدُكُمْ عَبْدِي أَمَتِي وَلْيَقُلْ فَتَايَ وَفَتَاتِي وَغُلَامِي .

za one od vas koji se boje da će učiniti grijeh. Bolje vam je da se strpite! Allah oprašta i milostiv je.”

5 Cijeli prijevod 42. ajeta poglavlja Jusuf glasi: “I reče (Jusuf) jednom od one dvojice, za kojeg je mislio da će biti spašen: ‘Spomeni me kod svoga gospodara!’ Šejtan mu je smetnuo s uma da se sjeti svoga gospodara, te je (Jusuf) ostao u zatvoru (još) nekoliko godina.”
Visoko moralni kvaliteti Jusufa izloženi su u istoimenoj suri.

2553. PRIČAO NAM JE Ebu-Nu'man, njemu Džerir b. Hazim prenoseći od Nafija, on od Ibni-Omera, radijallahu anhuma, koji je kazao: Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao je: "Ko oslobodi svoj dio od roba, a bude imao još imovine koliko iznosi njegova vrijednost koja mu se odredi pravedno, oprošten je cio iz te njegove imovine, u protivnom on je od njega oslobodio onaj dio koji je i oprostio."

٢٥٥٣. حَدَّثَنَا أَبُو النُّعْمَانِ حَدَّثَنَا جَرِيرُ بْنُ حَازِمٍ عَنْ نَافِعٍ عَنِ ابْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا قَالَ قَالَ النَّبِيُّ ﷺ مَنْ أَعْتَقَ نَصِيبًا لَهُ مِنَ الْعَبْدِ فَكَانَ لَهُ مِنَ الْمَالِ مَا يَبْلُغُ قِيمَتَهُ يُقَوَّمُ عَلَيْهِ قِيمَةَ عَدْلٍ وَأُعْتِقَ مِنْ مَالِهِ وَإِلَّا فَقَدْ عَتَقَ مِنْهُ .

2554. PRIČAO NAM JE Musedded, njemu Jahja prenoseći od Ubejdullaha kome je rekao Nafi', koji je čuo od Abdullaha, radijallahu anhu, da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
"Svaki od vas je pastir i odgovoran je za svoje stado: onaj ko svijetu zapovijeda (upravlja) je pastir i odgovoran je za njega, svaki čovjek je pastir nad svojim ukućanima i odgovoran je za njih, žena je pastirica u kući svoga muža i njegova djeteta i ona je za njih odgovorna; rob je pastir imovine svoga gospodara i za nju je odgovoran. Znajte, svaki od vas je pastir i svaki od vas bit će pitan za svoje stado."

٢٥٥٤. حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ حَدَّثَنَا يَحْيَى عَنْ عُبَيْدِ اللهِ قَالَ حَدَّثَنِي نَافِعٌ عَنْ عَبْدِ اللهِ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ أَنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ قَالَ كُلُّكُمْ رَاعٍ فَمَسْئُولٌ عَنْ رَعِيَّتِهِ فَالْأَمِيرُ الَّذِي عَلَى النَّاسِ رَاعٍ وَهُوَ مَسْئُولٌ عَنْهُمْ وَالرَّجُلُ رَاعٍ عَلَى أَهْلِ بَيْتِهِ وَهُوَ مَسْئُولٌ عَنْهُمْ وَالْمَرْأَةُ رَاعِيَةٌ عَلَى بَيْتِ بَعْلِهَا وَوَلَدِهِ وَهِيَ مَسْئُولَةٌ عَنْهُمْ وَالْعَبْدُ رَاعٍ عَلَى مَالِ سَيِّدِهِ وَهُوَ مَسْئُولٌ عَنْهُ أَلَا فَكُلُّكُمْ رَاعٍ وَكُلُّكُمْ مَسْئُولٌ عَنْ رَعِيَّتِهِ .

2555, 2556. PRIČAO NAM JE Malik b. Isma'il, njemu Sufjan prenoseći od Zuhrija, kome je saopćio Ubejdullah:
– Čuo sam Ebu-Hurejru, radijallahu anhu, i Zejda b. Halida da prenose od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, da je rekao:
"Kada robinja učini blud, išibajte je, pa ako potom opet učini blud, išibajte je, i ako opet učini blud, opet je išibajte, a poslije trećeg ili četvrtog puta, prodajte je, pa makar za pleteno uže."

٢٥٥٥-٢٥٥٦. حَدَّثَنَا مَالِكُ بْنُ إِسْمَاعِيلَ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ عَنِ الزُّهْرِيِّ حَدَّثَنِي عُبَيْدُ اللهِ سَمِعْتُ أَبَا هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ وَزَيْدَ بْنَ خَالِدٍ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ إِذَا زَنَتِ الْأَمَةُ فَاجْلِدُوهَا ثُمَّ إِذَا زَنَتْ فَاجْلِدُوهَا ثُمَّ إِذَا زَنَتْ فَاجْلِدُوهَا فِي الثَّالِثَةِ أَوِ الرَّابِعَةِ بِيعُوهَا وَلَوْ بِضَفِيرٍ .

KADA ČOVJEKU NJEGOV SLUGA DONESE (NJEGOVO) JELO

باب إذا أتاهُ خادِمُهُ بطعامِه

2557. PRIČAO NAM JE Hadždžadž b. Minhal, njemu Šu'be, a njega obavijestio Muhammed b. Zijad, rekavši: Čuo sam Ebu-Hurejru, radijallahu anhu, a on Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, kada je rekao:
"Kada kome od vas njegov sluga donese jelo, pa ga on ne posadi sa sobom (za jelo), neka mu dadne zalogaj-dva (prevodilac je u nedoumici da li je rečeno *lukme ev lukmetejn* ili *ekle ev ekletejn*), jer se sluga starao za njegov posao."

٢٥٥٧. حَدَّثَنَا حَجَّاجُ بْنُ مِنْهَالٍ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ قَالَ أَخْبَرَنِي مُحَمَّدُ بْنُ زِيَادٍ سَمِعْتُ أَبَا هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ إِذَا أَتَى أَحَدَكُمْ خَادِمُهُ بِطَعَامِهِ فَإِنْ لَمْ يُجْلِسْهُ مَعَهُ فَلْيُنَاوِلْهُ لُقْمَةً أَوْ لُقْمَتَيْنِ أَوْ أُكْلَةً أَوْ أُكْلَتَيْنِ فَإِنَّهُ وَلِيَ عِلَاجَهُ .

ROB JE ČUVAR IMOVINE SVOGA GOSPODARA

باب العَبْدُ رَاعٍ في مال سيِّدِه

Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, imovinu je roba pripisao njegovom gospodaru.

وَنَسَبَ النَّبِيُّ ﷺ الْمَالَ إِلَى السَّيِّدِ

2558. PRIČAO NAM JE Ebu-Jeman, da ga je obavijestio Šu'ajb prenoseći od Zuhrija, kome je saopćio Salim b. Abdullah, a ovome Abdullah b. Omer, radijallahu anhuma, koji je čuo Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, kako kaže:
"Svaki od vas je pastir i odgovoran je za svoje stado: rukovodilac (i starješina) je pastir i odgovoran je za svoju pastvu, čovjek je pastir svojih ukućana i odgovoran je za svoje stado, žena je pastirica u kući svoga muža i odgovorna je za svoje stado; sluga (rob) je čuvar imovine svoga gospodara i odgovoran je za sve što mu je povjereno na čuvanje."
– To sam čuo, izjavio je Abdullah, od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem. Mislim da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, još rekao:
"Čovjek je čuvar imovine svoga oca i odgovoran je za nju. Svaki od vas je čuvar i svaki će biti pitan za ono što mu je povjereno na čuvanje."

٢٥٥٨. حَدَّثَنَا أَبُو الْيَمَانِ أَخْبَرَنَا شُعَيْبٌ عَنِ الزُّهْرِيِّ قَالَ أَخْبَرَنِي سَالِمُ بْنُ عَبْدِ اللهِ عَنْ عَبْدِ اللهِ بْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا أَنَّهُ سَمِعَ رَسُولَ اللهِ ﷺ يَقُولُ كُلُّكُمْ رَاعٍ وَمَسْئُولٌ عَنْ رَعِيَّتِهِ فَالْإِمَامُ رَاعٍ وَمَسْئُولٌ عَنْ رَعِيَّتِهِ وَالرَّجُلُ فِي أَهْلِهِ رَاعٍ وَهُوَ مَسْئُولٌ عَنْ رَعِيَّتِهِ وَالْمَرْأَةُ فِي بَيْتِ زَوْجِهَا رَاعِيَةٌ وَهِيَ مَسْئُولَةٌ عَنْ رَعِيَّتِهَا وَالْخَادِمُ فِي مَالِ سَيِّدِهِ رَاعٍ وَهُوَ مَسْئُولٌ عَنْ رَعِيَّتِهِ قَالَ فَسَمِعْتُ هَؤُلَاءِ مِنَ النَّبِيِّ ﷺ وَأَحْسِبُ النَّبِيَّ ﷺ قَالَ وَالرَّجُلُ فِي مَالِ أَبِيهِ رَاعٍ وَمَسْئُولٌ عَنْ رَعِيَّتِهِ فَكُلُّكُمْ رَاعٍ وَكُلُّكُمْ مَسْئُولٌ عَنْ رَعِيَّتِهِ .

KADA NEKO UDARA ROBA NEKA IZBJEGAVA LICE

بَاب إِذَا ضَرَبَ الْعَبْدَ فَلْيَجْتَنِبْ الْوَجْهَ

2559. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Ubejdullah, njemu Ibnu-Vehb, a ovome Malik b. Enes, ovoga obavijestio sin toga i toga (tj. Ibn-Sem'an), prenoseći od Seida Makburija, on od svoga oca, a ovaj od Ebu-Hurejre, radijallahu anhu, a on od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, a preko niza drugih prenosilaca, pričao nam je Abdullah b. Muhammed, njemu Abdu-Rezzak, ovome Ma'mer prenoseći od Hemmama, ovaj od Ebu-Hurejre, radijallahu anhu, da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
"Kada se neko od vas s nekim bori, neka izbjegava lice!"

٢٥٥٩. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عُبَيْدِ اللهِ حَدَّثَنَا ابْنُ وَهْبٍ قَالَ حَدَّثَنِي مَالِكُ بْنُ أَنَسٍ قَالَ وَأَخْبَرَنِي ابْنُ فُلَانٍ عَنْ سَعِيدٍ الْمَقْبُرِيِّ عَنْ أَبِيهِ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ ح و حَدَّثَنَا عَبْدُ اللهِ بْنُ مُحَمَّدٍ حَدَّثَنَا عَبْدُ الرَّزَّاقِ أَخْبَرَنَا مَعْمَرٌ عَنْ هَمَّامٍ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ إِذَا قَاتَلَ أَحَدُكُمْ فَلْيَجْتَنِبِ الْوَجْهَ.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

U ime Allaha, Svemilosnog, Samilosnog!

كِتَابُ الْمُكَاتِبِ

ROB UGOVORENOG OTKUPA

باب إِثْمِ مَنْ قذف مملوكه

O GRIJEHU ONOGA KOJI POTVORI SVOGA ROBA

باب الْمُكَاتِبِ وَنُجُومِهِ فِي كُلِّ سَنَةٍ نَجْمٌ

O ROBU UGOVORENOG OTKUPA, NJEGOVIM RATAMA I RATI SVAKE GODINE I RIJEČIMA UZVIŠENOG:

وَقَوْلِهِ وَالَّذِينَ يَبْتَغُونَ الْكِتَابَ مِمَّا مَلَكَتْ أَيْمَانُكُمْ فَكَاتِبُوهُمْ إِنْ عَلِمْتُمْ فِيهِمْ خَيْرًا وَآتُوهُمْ مِنْ مَالِ اللهِ الَّذِي آتَاكُمْ . وَقَالَ رَوْحٌ عَنِ ابْنِ جُرَيْجٍ قُلْتُ لِعَطَاءٍ أَوَاجِبٌ عَلَيَّ إِذَا عَلِمْتُ لَهُ مَالًا أَنْ أُكَاتِبَهُ قَالَ مَا أُرَاهُ إِلَّا وَاجِبًا وَقَالَهُ عَمْرُو بْنُ دِينَارٍ قُلْتُ لِعَطَاءٍ تَأْثُرُهُ عَنْ أَحَدٍ قَالَ لَا ثُمَّ أَخْبَرَنِي أَنَّ مُوسَى بْنَ أَنَسٍ أَخْبَرَهُ أَنَّ سِيرِينَ سَأَلَ أَنَسًا الْمُكَاتَبَةَ وَكَانَ كَثِيرَ الْمَالِ

"Onima u vašoj vlasti (robovima) koji traže da se otkupe, napišite (otkupni ugovor), ako znate da su dobri, i dajte im od imetka koji vam je Allah dao..."[1] Revh je prenio od Ibni-Džurejdža:

– Rekao sam Atau: "Jesam li dužan, kada znam da rob ima imetka, da mu odobrim otkup?"

– To ne smatram ničim drugim nego dužnošću – odgovorio je on.

A Amr b. Dinar je rekao:

– Pitao sam Ataa: "Prenosiš to od nekoga?"

– Ne – odgovorio je. Potom mi je saopćio da ga je obavijestio Musa b. Enes, da je Sirin pitao Enesa

1 Cijeli prijevod 33. ajeta poglavlja En-Nur glasi:
"Neka se ustegnu (od bluda) oni koji nemaju (sredstava) za brak dok ih Allah svojom blagodati ne učini imućnim. A onima u vašoj vlasti (robovima), koji traže da se otkupe, napišite (ugovor o otkupu), ako znate da su dobri, i dajte im od imetka koji vam je Allah dao. Nemojte siliti svoje robinje na blud, ako one žele pošten život, da biste dobili neku korist ovozemnog života, a ko ih sili, pa Allah nakon što su prisiljene, oprašta i milostiv je."
– Islam je obavezao gospodara roba da ga pusti na slobodu čim mu ponudi pravednu otkupninu, a odredio da to besplatno čini za oslobađanje odgovornosti pred Allahom kada namjerno propusti obavezni post, namaz, prekrši zakletvu ili kada učini drugi veći grijeh. Islam je proklamirao gornje principe kada drugi narodi nisu ni pomišljali na njih i kada su zarobljenike masovno ubijali. To su nedostiživi primjeri humanosti i pouka civiliziranim narodima koji svojim ubojitim oružjem kose zarobljenike kao travu po livadi, a teškom tehnikom gaze kao mrave po putu.

za otkup, a on je imao dosta imetka i Enes nije to učinio nego otišao do Omera, radijallahu anhu, a on mu rekao: "Daj mu da se otkupi!" On to nije htio učiniti, pa ga je Omer udario bičem i proučio: "Napišite im (otkupni ugovor), ako znate da su dobri...", i onda mu je dao da se otkupi.

فَأَبَى فَانْطَلَقَ إِلَى عُمَرَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ فَقَالَ كَاتِبْهُ فَأَبَى فَضَرَبَهُ بِالدِّرَّةِ وَيَتْلُو عُمَرُ فَكَاتِبُوهُمْ إِنْ عَلِمْتُمْ فِيهِمْ خَيْرًا فَكَاتَبَهُ .

2560. Lejs je izjavio: Pričao mi je Junus prenoseći od Ibni-Šihaba, da je Urva izjavio:
"Aiša, radijallahu anha, rekla je da joj je ušla Berira i tražila materijalnu pomoć za svoj otkup koji je iznosio pet evaka razdijeljenih na pet godina, pa joj je Aiša rekla, a bilo joj je to drago: "Šta misliš, da li će te tvoji gospodari prodati, ako im ja to pripremim i dam odjednom, pa te oprostim i starateljstvo nad tobom bude moje?" Tada je Berira otišla do svojih gospodara i to im izložila, a oni rekli: "Ne, osim da starateljstvo bude naše."
– Potom sam ušla, kaže Aiša, Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, i to mu spomenula.
Tada je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Kupi je i oslobodi je, a starateljstvo je samo onoga ko je roba oslobodio." Zatim je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, ustao (u džamiji) i rekao:
"Šta je ljudima da stavljaju uvjete kojih nema u Allahovoj Knjizi! Ko je stavio kakav uvjet koga nema u Allahovoj Knjizi, on je bezvrijedan. Allahov uvjet je najpreči i najobavezniji."

٢٥٦٠. وَقَالَ اللَّيْثُ حَدَّثَنِي يُونُسُ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ قَالَ عُرْوَةُ قَالَتْ عَائِشَةُ رَضِيَ اللهُ عَنْهَا إِنَّ بَرِيرَةَ دَخَلَتْ عَلَيْهَا تَسْتَعِينُهَا فِي كِتَابَتِهَا وَعَلَيْهَا خَمْسَةُ أَوَاقٍ نُجِّمَتْ عَلَيْهَا فِي خَمْسِ سِنِينَ فَقَالَتْ لَهَا عَائِشَةُ وَنَفِسَتْ فِيهَا أَرَأَيْتِ إِنْ عَدَدْتُ لَهُمْ عَدَّةً وَاحِدَةً أَيَبِيعُكِ أَهْلُكِ فَأُعْتِقَكِ فَيَكُونَ وَلَاؤُكِ لِي فَذَهَبَتْ بَرِيرَةُ إِلَى أَهْلِهَا فَعَرَضَتْ ذَلِكَ عَلَيْهِمْ فَقَالُوا لَا إِلَّا أَنْ يَكُونَ لَنَا الْوَلَاءُ قَالَتْ عَائِشَةُ فَدَخَلْتُ عَلَى رَسُولِ اللهِ ﷺ فَذَكَرْتُ ذَلِكَ لَهُ فَقَالَ لَهَا رَسُولُ اللهِ ﷺ اشْتَرِيهَا فَأَعْتِقِيهَا فَإِنَّمَا الْوَلَاءُ لِمَنْ أَعْتَقَ ثُمَّ قَامَ رَسُولُ اللهِ ﷺ فَقَالَ مَا بَالُ رِجَالٍ يَشْتَرِطُونَ شُرُوطًا لَيْسَتْ فِي كِتَابِ اللهِ مَنِ اشْتَرَطَ شَرْطًا لَيْسَ فِي كِتَابِ اللهِ فَهُوَ بَاطِلٌ شَرْطُ اللهِ أَحَقُّ وَأَوْثَقُ .

UVJETI KOJI SE DOZVOLJAVAJU PRI UGOVARANJU OTKUPA ROBA I O ONOM KOJI JE POSTAVIO UVJET KOGA NEMA U ALLAHOVOJ KNJIZI

باب ما يجوز من شروط المكاتب ومن اشترط شرطا ليس في كتاب الله

To prenosi Omer od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem.

فِيهِ عَنْ ابْنِ عُمَرَ عَنْ النَّبِيِّ ﷺ .

2561. PRIČAO NAM JE Kutejbe, njemu Lejs prenoseći od Ibnu-Šihaba, a on od Urve, da ga je Aiša, radijallahu anha, obavijestila da joj je došla Berira i od nje tražila materijalnu pomoć za svoj otkup za koji ona nije bila još ništa isplatila, pa joj je Aiša rekla:
"Vrati se svojim gospodarima, pa ako su voljni da ja za tebe platim tvoju otkupninu i da starateljstvo nad tobom bude moje – učinit ću."
Berira je to spomenula svojim gospodarima, ali su oni to odbili: "Ako će računati (na Allahovu nagradu) za tebe, neka uradi, a starateljstvo nad tobom je naše."
Aiša je to spomenula Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, pa joj je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
"Kupi je i oslobodi, a starateljstvo pripada samo onom ko je roba oslobodio."
– Kasnije je, kaže Urve, Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, ustao (u džamiji) i rekao: "Šta je ljudima da stavljaju uvjete kojih nema u Allahovoj Knjizi. Ko je god postavio kakav uvjet koga nema u Allahovoj Knjizi, ne koristi mu, pa makar ga stavio stotinu puta. Allahov je uvjet preči i obavezniji."

٢٥٦١ . حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ حَدَّثَنَا اللَّيْثُ عَنْ ابْنِ شِهَابٍ عَنْ عُرْوَةَ أَنَّ عَائِشَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهَا أَخْبَرَتْهُ أَنَّ بَرِيرَةَ جَاءَتْ تَسْتَعِينُهَا فِي كِتَابَتِهَا وَلَمْ تَكُنْ قَضَتْ مِنْ كِتَابَتِهَا شَيْئًا قَالَتْ لَهَا عَائِشَةُ ارْجِعِي إِلَى أَهْلِكِ فَإِنْ أَحَبُّوا أَنْ أَقْضِيَ عَنْكِ كِتَابَتَكِ وَيَكُونَ وَلَاؤُكِ لِي فَعَلْتُ فَذَكَرَتْ ذَلِكَ بَرِيرَةُ لِأَهْلِهَا فَأَبَوْا وَقَالُوا إِنْ شَاءَتْ أَنْ تَحْتَسِبَ عَلَيْكِ فَلْتَفْعَلْ وَيَكُونَ وَلَاؤُكِ لَنَا فَذَكَرَتْ ذَلِكَ لِرَسُولِ اللهِ ﷺ فَقَالَ لَهَا رَسُولُ اللهِ ﷺ ابْتَاعِي فَأَعْتِقِي فَإِنَّمَا الْوَلَاءُ لِمَنْ أَعْتَقَ قَالَ ثُمَّ قَامَ رَسُولُ اللهِ ﷺ فَقَالَ مَا بَالُ أُنَاسٍ يَشْتَرِطُونَ شُرُوطًا لَيْسَتْ فِي كِتَابِ اللهِ مَنْ اشْتَرَطَ شَرْطًا لَيْسَ فِي كِتَابِ اللهِ فَلَيْسَ لَهُ وَإِنْ شَرَطَ مِائَةَ مَرَّةٍ شَرْطُ اللهِ أَحَقُّ وَأَوْثَقُ .

2562. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Jusuf, njega obavijestio Malik prenoseći od Nafija, on od Abdullaha b. Omera, radijallahu anhuma, koji je rekao:

– Aiša, radijallahu anha, majka pravovjernih, htjela je otkupiti jednu robinju da bi je oslobodila, pa su njeni gospodari rekli: "Samo da je starateljstvo nad njom naše." Tada je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Neka te to ne sprečava, jer starateljstvo pripada samo onom ko je roba oslobodio."

٢٥٦٢. حَدَّثَنَا عَبْدُ اللهِ بْنُ يُوسُفَ أَخْبَرَنَا مَالِكٌ عَنْ نَافِعٍ عَنْ عَبْدِ اللهِ بْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا قَالَ أَرَادَتْ عَائِشَةُ أُمُّ الْمُؤْمِنِينَ أَنْ تَشْتَرِيَ جَارِيَةً لِتُعْتِقَهَا فَقَالَ أَهْلُهَا عَلَى أَنَّ وَلَاءَهَا لَنَا قَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ لَا يَمْنَعُكِ ذَلِكِ فَإِنَّمَا الْوَلَاءُ لِمَنْ أَعْتَقَ.

ROB UGOVORENOG OTKUPA MOŽE TRAŽITI MATERIJALNU POMOĆ I OD SVIJETA MOLITI (POMOĆ)

بَاب اسْتِعَانَةِ الْمُكَاتَبِ وَسُؤَالِهِ النَّاسَ

2563. PRIČAO NAM JE Ubejd b. Isma'il, njemu Ebu-Usame prenoseći od Hišama, on od svoga oca, a ovaj od Aiše, radijallahu anha, koja je izjavila:

– Došla mi je Berira i rekla: "Ja sam ugovorila otkup sa svojim domaćinima za devet evaka, i to po jedan evak svake godine, pa pomozi mi!"

Tada je Aiša odgovorila: "Učinit ću, ukoliko oni hoće da im ga ja pripremim odjednom, tebe oslobodim i starateljstvo bude moje."

Potom je Berira otišla svojim domaćinima, ali joj oni nisu to odobrili i ona je kazala: "Ja sam im sve izložila, ali oni neće osim da starateljstvo bude njihovo." To je čuo i Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, upitao me za to i ja sam ga obavijestila. On reče: "Uzmi je i oslobodi, a starateljstvo im uvjetuj za sebe, jer starateljstvo pripada samo onome ko je roba oslobodio."

– Potom je, kaže Aiša, Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, ustao među svijetom, zahvalio Allahu i rekao:

– Šta je ljudima pa stavljaju uvjete kojih nema u Allahovoj Knjizi. Koga uvjeta nema u Allahovoj Knjizi, bezvrijedan je, pa makar bilo i stotinu uvjeta. Allahova odredba je najpreča, a Allahov

٢٥٦٣. حَدَّثَنَا عُبَيْدُ بْنُ إِسْمَاعِيلَ حَدَّثَنَا أَبُو أُسَامَةَ عَنْ هِشَامِ بْنِ عُرْوَةَ عَنْ أَبِيهِ عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهَا قَالَتْ جَاءَتْ بَرِيرَةُ فَقَالَتْ إِنِّي كَاتَبْتُ أَهْلِي عَلَى تِسْعِ أَوَاقٍ فِي كُلِّ عَامٍ وَقِيَّةٌ فَأَعِينِينِي فَقَالَتْ عَائِشَةُ إِنْ أَحَبَّ أَهْلُكِ أَنْ أَعُدَّهَا لَهُمْ عَدَّةً وَاحِدَةً وَأُعْتِقَكِ فَعَلْتُ وَيَكُونَ وَلَاؤُكِ لِي فَذَهَبَتْ إِلَى أَهْلِهَا فَأَبَوْا ذَلِكَ عَلَيْهَا فَقَالَتْ إِنِّي قَدْ عَرَضْتُ ذَلِكَ عَلَيْهِمْ فَأَبَوْا إِلَّا أَنْ يَكُونَ الْوَلَاءُ لَهُمْ فَسَمِعَ بِذَلِكَ رَسُولُ اللهِ ﷺ فَسَأَلَنِي فَأَخْبَرْتُهُ فَقَالَ خُذِيهَا فَأَعْتِقِيهَا وَاشْتَرِطِي لَهُمُ الْوَلَاءَ فَإِنَّمَا الْوَلَاءُ لِمَنْ أَعْتَقَ قَالَتْ عَائِشَةُ فَقَامَ رَسُولُ اللهِ ﷺ فِي النَّاسِ فَحَمِدَ اللهَ وَأَثْنَى عَلَيْهِ ثُمَّ قَالَ أَمَّا بَعْدُ فَمَا بَالُ رِجَالٍ مِنْكُمْ يَشْتَرِطُونَ شُرُوطًا لَيْسَتْ فِي كِتَابِ اللهِ فَأَيُّمَا شَرْطٍ لَيْسَ فِي كِتَابِ اللهِ فَهُوَ بَاطِلٌ وَإِنْ كَانَ مِائَةَ شَرْطٍ فَقَضَاءُ اللهِ أَحَقُّ وَشَرْطُ اللهِ

uvjet najobavezniji. Šta je nekima između vas koji govore: "O ti i ti, oslobodi roba, a starateljstvo je moje!" Starateljstvo pripada samo onom ko je roba oslobodio.

أَوْثَقُ مَا بَالُ رِجَالٍ مِنْكُمْ يَقُولُ أَحَدُهُمْ أَعْتِقْ يَا فُلاَنُ وَلِيَ الْوَلاَءُ إِنَّمَا الْوَلاَءُ لِمَنْ أَعْتَقَ .

PRODAJA ROBA UGOVORENOG OTKUPA KADA JE I ON ZADOVOLJAN TOM PRODAJOM

باب بَيْعِ الْمُكَاتَبِ إِذَا رَضِيَ

Aiša je rekla: "On je rob dok na njemu ima išta (duga)", a Zejd b. Sabit kaže: "... dok na njemu ima i jedan dirhem."
Ibni-Omer je izjavio: "… On je rob, živio, umro ili učinio prestup dok god na njemu ima išta (od neisplaćene otkupnine)."

وَقَالَتْ عَائِشَةُ هُوَ عَبْدٌ مَا بَقِيَ عَلَيْهِ شَيْءٌ .
وَقَالَ زَيْدُ بْنُ ثَابِتٍ مَا بَقِيَ عَلَيْهِ دِرْهَمٌ .
وَقَالَ ابْنُ عُمَرَ هُوَ عَبْدٌ إِنْ عَاشَ وَإِنْ مَاتَ وَإِنْ جَنَى مَا بَقِيَ عَلَيْهِ شَيْءٌ .

2564. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Jusuf, njemu Malik prenoseći od Jahjaa b. Seida, a on od Amre, kćerke Abdur-Rahmanove, da je Berira došla Aiši, radijallahu anha, majci pravovjernih, i tražila materijalnu pomoć, pa joj je ona rekla:
– Učinit ću, ukoliko tvoji domaćini hoće da im dostavim tvoju vrijednost jednom ratom i da te oslobodim.
Berira je to saopćila svojim vlasnicima. Oni su rekli:
"Ne, osim da starateljstvo nad tobom bude naše."
Malik je izjavio:
– Amra je, kaže Jahja, tvrdila: "Aiša je to uistinu izložila Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem. On je rekao: 'Kupi je i oslobodi, a starateljstvo pripada onome, ko je roba oslobodio.'"

٢٥٦٤ . حَدَّثَنَا عَبْدُ اللهِ بْنُ يُوسُفَ أَخْبَرَنَا مَالِكٌ عَنْ يَحْيَى بْنِ سَعِيدٍ عَنْ عَمْرَةَ بِنْتِ عَبْدِ الرَّحْمَنِ أَنَّ بَرِيرَةَ جَاءَتْ تَسْتَعِينُ عَائِشَةَ أُمَّ الْمُؤْمِنِينَ رَضِيَ اللهُ عَنْهَا فَقَالَتْ لَهَا إِنْ أَحَبَّ أَهْلُكِ أَنْ أَصُبَّ لَهُمْ ثَمَنَكِ صَبَّةً وَاحِدَةً فَأُعْتِقَكِ فَعَلْتُ فَذَكَرَتْ بَرِيرَةُ ذَلِكَ لأَهْلِهَا فَقَالُوا لاَ إِلاَّ أَنْ يَكُونَ وَلاَؤُكِ لَنَا قَالَ مَالِكٌ قَالَ يَحْيَى فَزَعَمَتْ عَمْرَةُ أَنَّ عَائِشَةَ ذَكَرَتْ ذَلِكَ لِرَسُولِ اللهِ ﷺ فَقَالَ اشْتَرِيهَا وَأَعْتِقِيهَا فَإِنَّمَا الْوَلاَءُ لِمَنْ أَعْتَقَ .

KADA ROB UGOVORENOG OTKUPA KAŽE NEKOM: "OTKUPI ME I OSLOBODI!", PA GA ON ZBOG TOGA I OTKUPI

2565. PRIČAO NAM JE Ebu-Nu'ajm, njemu Abdul-Vahid b. Ejmen, a ovome njegov otac Ejmen:

– Ušao sam Aiši, radijallahu anha, i rekao: Ja sam (rob) Utbe b. Ebu-Leheba. On je umro. Mene su naslijedili njegovi sinovi i prodali me Ibnu-Ebu-Amru, pa me je Ibnu-Ebu-Amr oslobodio, a sinovi (Benu) Utbe uvjetovali starateljstvo sebi.

Tada je Aiša rekla:

– Ušla (mi) je Berira, a bila je robinja ugovorenog otkupa, i rekla: "Kupi me i oslobodi me!"

– Dobro – rekla je Aiša.

– Samo neće me prodati dok moje starateljstvo ne uvjetuju sebi – rekla je Berira.

– To mi nije potrebno – odgovorila je Aiša.

To je čuo Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, ili mu je preneseno, pa je spomenuo Aiši, pa mu je Aiša izložila ono što joj je Berira kazala. On je rekao: "Kupi je i oslobodi je, a njih ostavi neka uvjetuju što god hoće!"

Tada je Aiša Beriru otkupila i oslobodila, a njeni domaćini starateljstvo uvjetovali sebi, na što je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, kazao: "Starateljstvo pripada onom ko je roba oprostio (oslobodio) pa makar oni postavili i stotinu uvjeta!"

باب إذا قال المكاتب اشترني وأعتقني فاشتراه لذلك

٢٥٦٥. حدثنا أبو نعيم حدثنا عبد الواحد بن أيمن قال حدثني أبي أيمن قال دخلت على عائشة رضي الله عنها فقلت كنت غلاما لعتبة ابن أبي لهب ومات وورثني بنوه وإنهم باعوني من عبد الله بن أبي عمرو بن عمر بن عبد الله المخزومي فأعتقني ابن أبي عمرو واشترط بنو عتبة الولاء فقالت دخلت بريرة وهي مكاتبة فقالت اشتريني وأعتقيني قالت نعم قالت لا يبيعوني حتى يشترطوا ولائي فقالت لا حاجة لي بذلك فسمع بذلك النبي ﷺ أو بلغه فذكر لعائشة فذكرت عائشة ما قالت لها فقال اشتريها وأعتقيها ودعيهم يشترطون ما شاءوا فاشترتها عائشة فأعتقتها واشترط أهلها الولاء فقال النبي ﷺ الولاء لمن أعتق وإن اشترطوا مائة شرط.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

U ime Allaha, Svemilosnog, Samilosnog!

كِتَابُ الْهِبَةِ وَ فَضْلِهَا وَالتَّحْرِيضِ عَلَيْهِ

POKLON, VRIJEDNOST TOGA I PODSTREKIVANJE NA DARIVANJE

VRIJEDNOSTI DARIVANJA

بَابُ فَضْلِ الْهِبَةِ

2566. PRIČAO NAM JE Asim b. Ali, njemu Ibnu-Ebu-Zi'b prenoseći od Makburija, on od svoga oca, ovaj od Ebu-Hurejre, radijallahu anhu, da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
– Žene muslimanke, neka susjetka ne omalovažava svoju susjetku (zbog skromnog dara), pa makar to bio i papak ovce.

٢٥٦٦. حَدَّثَنَا عَاصِمُ بْنُ عَلِيٍّ حَدَّثَنَا ابْنُ أَبِي ذِئْبٍ عَنِ الْمَقْبُرِيِّ عَنْ أَبِيهِ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ يَا نِسَاءَ الْمُسْلِمَاتِ لَا تَحْقِرَنَّ جَارَةٌ لِجَارَتِهَا وَلَوْ فِرْسِنَ شَاةٍ.

2567. PRIČAO NAM JE Abdul-Aziz b. Abdullah Uvejsi, njemu Ibnu-Ebu-Hazim prenoseći od svoga oca, on od Jezida b. Rumana, ovaj od Urve, da je Aiša, radijallahu anha, rekla:
– Moj sestriću, mi smo gledali mlađak, pa mlađak i opet mlađak, tri mlađaka u dva mjeseca, a u sobama Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, nije vatra ložena.
– Tetko po majci – rekoh: "Čim vas je (Allah) opsrbljivao?"
– Dvjema crnim (datulama i vodom) – odgovorila je ona. – Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, imao je susjede ensarije koji su imali deve i poklanjali Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, ponešto od njihova mlijeka pa nas on napajaše.[1]

٢٥٦٧. حَدَّثَنَا عَبْدُ الْعَزِيزِ بْنُ عَبْدِ اللهِ الْأُوَيْسِيُّ حَدَّثَنَا ابْنُ أَبِي حَازِمٍ عَنْ أَبِيهِ عَنْ يَزِيدَ بْنِ رُومَانَ عَنْ عُرْوَةَ عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهَا أَنَّهَا قَالَتْ لِعُرْوَةَ ابْنَ أُخْتِي إِنْ كُنَّا لَنَنْظُرُ إِلَى الْهِلَالِ ثُمَّ الْهِلَالِ ثَلَاثَةَ أَهِلَّةٍ فِي شَهْرَيْنِ وَمَا أُوقِدَتْ فِي أَبْيَاتِ رَسُولِ اللهِ ﷺ نَارٌ فَقُلْتُ يَا خَالَةُ مَا كَانَ يُعِيشُكُمْ قَالَتِ الْأَسْوَدَانِ التَّمْرُ وَالْمَاءُ إِلَّا أَنَّهُ قَدْ كَانَ لِرَسُولِ اللهِ ﷺ جِيرَانٌ مِنَ الْأَنْصَارِ كَانَتْ لَهُمْ مَنَائِحُ وَكَانُوا يَمْنَحُونَ رَسُولَ اللهِ ﷺ مِنْ أَلْبَانِهِمْ فَيَسْقِينَا.

---

1 Aiša, radijallahu anha, je početkom jednog mjeseca vidjela prvi mlađak, početkom drugog – drugi mlađak i početkom trećeg – treći mlađak i tako je u dva mjeseca, odnosno 60 dana, vidjela tri mlađaka i u tom periodu nije se u kući Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, vatra ložila, jer u njoj nije bilo ništa za kuhanje.

MALI POKLON

باب الْقَلِيلِ مِنَ الْهِبَةِ

2568. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Beššar, njemu Ibnu-Ebu-Adijj prenoseći od Šu'be, on od Sulejmana, ovaj od Ebu-Hazima, on od Ebu-Hurejre, radijallahu anhu, da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
– Kada bih bio pozvan na plećku ili goljenicu, ja bih se odazvao, a kada bi mi se poklonila plećka ili goljenica, primio bih.[1]

٢٥٦٨. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ بَشَّارٍ حَدَّثَنَا ابْنُ أَبِي عَدِيٍّ عَنْ شُعْبَةَ عَنْ سُلَيْمَانَ عَنْ أَبِي حَازِمٍ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ لَوْ دُعِيتُ إِلَى ذِرَاعٍ أَوْ كُرَاعٍ لَأَجَبْتُ وَلَوْ أُهْدِيَ إِلَيَّ ذِرَاعٌ أَوْ كُرَاعٌ لَقَبِلْتُ .

KO JE TRAŽIO POKLON OD SVOJIH DRUGOVA

باب مَنِ اسْتَوْهَبَ مِنْ أَصْحَابِهِ شَيْئًا

Ebu-Seid je izjavio:
– Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao je: "Odredite mi jedan dio zajedno s vama!"

وَقَالَ أَبُو سَعِيدٍ قَالَ النَّبِيُّ ﷺ اضْرِبُوا لِي مَعَكُمْ سَهْمًا .

2569. PRIČAO NAM JE Ibnu-Ebu-Merjem, njemu Ebu-Gassan, a ovome Ebu-Hazim prenoseći od Sehla, radijallahu anhu, da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, poslao po jednu ženu od muhadžira, koja imađaše momka (roba) tesara, i rekao je: "Naredi svome robu da nam izradi minber od nešto malo drveta!" Ona mu je to naredila. On je otišao, posjekao tamariskovo drvo i napravio minber. Kada je završio (posao), javila je Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, da ga je završio. Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao je: "Pošalji mi ga!" Oni su ga donijeli i Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, prenio ga je i postavio ovako kako ga vidite.

٢٥٦٩. حَدَّثَنَا ابْنُ أَبِي مَرْيَمَ حَدَّثَنَا أَبُو غَسَّانَ قَالَ حَدَّثَنِي أَبُو حَازِمٍ عَنْ سَهْلٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ أَرْسَلَ إِلَى امْرَأَةٍ مِنَ الْمُهَاجِرِينَ وَكَانَ لَهَا غُلَامٌ نَجَّارٌ قَالَ لَهَا مُرِي عَبْدَكِ فَلْيَعْمَلْ لَنَا أَعْوَادَ الْمِنْبَرِ فَأَمَرَتْ عَبْدَهَا فَذَهَبَ فَقَطَعَ مِنَ الطَّرْفَاءِ فَصَنَعَ لَهُ مِنْبَرًا فَلَمَّا قَضَاهُ أَرْسَلَتْ إِلَى النَّبِيِّ ﷺ إِنَّهُ قَدْ قَضَاهُ قَالَ ﷺ أَرْسِلِي بِهِ إِلَيَّ فَجَاءُوا بِهِ فَاحْتَمَلَهُ النَّبِيُّ ﷺ فَوَضَعَهُ حَيْثُ تَرَوْنَ .

1 Poklon zbližava ljude i učvršćuje među njima prijateljstvo; od neprijatelja čini prijatelja i za to ga treba sa zahvalnošću primati, pa makar to bila vrijednost lješnjaka.

2570. PRIČAO NAM JE Abdul-Aziz b. Abdullah, njemu Muhammed b. Dža'fer prenoseći od Ebu-Hazima, on od Abdullaha b. Katade Selemija, a ovaj od svoga oca, radijallahu anhu, koji je rekao:
– Sjedio sam jednog dana s nekima od drugova Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, na jednom mjestu na putu prema Mekki, a Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, odsjeo je (dalje) ispred nas. Svijet je bio u ihramima, a ja bez ihrama. Ugledali su divljeg magarca. Ja sam bio zauzet i popravljao svoju obuću i oni me nisu o tom obavijestili, a volio sam da sam ga i ja ugledao. Kasnije sam se okrenuo, ugledao ga, ustao do svoga konja, osedlao ga i uzjahao, a zaboravio bič i koplje, pa sam rekao: "Dohvati mi bič i koplje!"
– Ne, Allaha nam! Nećemo ti u tom ništa pomoći. Ja sam se naljutio, sišao (s konja), uzeo ih, potom uzjahao, navalio na magarca, ustrijelio ga i donio, a on bijaše već izdahnuo. Ashabi su jeli njegovo meso, a kasnije se žalili što su ga jeli kad su bili u ihramu. Poslije smo krenuli, a ja sam uzeo prednji but, i stigli smo Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, i pitali ga za to. On upita:
– Imate li šta od njega?
– Da – rekao sam i dohvatio mu prednji but i on ga jeđaše sve dok ga nije pojeo, a bio je u ihramu. Gornji hadis mi je prenio i Zejd b. Eslem od Jesara, ovaj od Ebu-Katade koji ga je prenio od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem.

٢٥٧٠. حَدَّثَنَا عَبْدُ الْعَزِيزِ بْنُ عَبْدِ اللهِ قَالَ حَدَّثَنِي مُحَمَّدُ بْنُ جَعْفَرٍ عَنْ أَبِي حَازِمٍ عَنْ عَبْدِ اللهِ بْنِ أَبِي قَتَادَةَ السَّلَمِيِّ عَنْ أَبِيهِ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ كُنْتُ يَوْمًا جَالِسًا مَعَ رِجَالٍ مِنْ أَصْحَابِ النَّبِيِّ ﷺ فِي مَنْزِلٍ فِي طَرِيقِ مَكَّةَ وَرَسُولُ اللهِ ﷺ نَازِلٌ أَمَامَنَا وَالْقَوْمُ مُحْرِمُونَ وَأَنَا غَيْرُ مُحْرِمٍ فَأَبْصَرُوا حِمَارًا وَحْشِيًّا وَأَنَا مَشْغُولٌ أَخْصِفُ نَعْلِي فَلَمْ يُؤْذِنُونِي بِهِ وَأَحَبُّوا لَوْ أَنِّي أَبْصَرْتُهُ وَالْتَفَتُّ فَأَبْصَرْتُهُ فَقُمْتُ إِلَى الْفَرَسِ فَأَسْرَجْتُهُ ثُمَّ رَكِبْتُ وَنَسِيتُ السَّوْطَ وَالرُّمْحَ فَقُلْتُ لَهُمْ نَاوِلُونِي السَّوْطَ وَالرُّمْحَ فَقَالُوا لَا وَاللهِ لَا نُعِينُكَ عَلَيْهِ بِشَيْءٍ فَغَضِبْتُ فَنَزَلْتُ فَأَخَذْتُهُمَا ثُمَّ رَكِبْتُ فَشَدَدْتُ عَلَى الْحِمَارِ فَعَقَرْتُهُ ثُمَّ جِئْتُ بِهِ وَقَدْ مَاتَ فَوَقَعُوا فِيهِ يَأْكُلُونَهُ ثُمَّ إِنَّهُمْ شَكُّوا فِي أَكْلِهِمْ إِيَّاهُ وَهُمْ حُرُمٌ فَرُحْنَا وَخَبَأْتُ الْعَضُدَ مَعِي فَأَدْرَكْنَا رَسُولَ اللهِ ﷺ فَسَأَلْنَاهُ عَنْ ذَلِكَ فَقَالَ مَعَكُمْ مِنْهُ شَيْءٌ فَقُلْتُ نَعَمْ فَنَاوَلْتُهُ الْعَضُدَ فَأَكَلَهَا حَتَّى نَفِدَهَا وَهُوَ مُحْرِمٌ فَحَدَّثَنِي بِهِ زَيْدُ بْنُ أَسْلَمَ عَنْ عَطَاءِ بْنِ يَسَارٍ عَنْ أَبِي قَتَادَةَ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ .

TRAŽENJE NAPITKA

بَاب مَنْ اسْتَسْقَى

Sehl kaže da mu je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Napoji me!"

وَقَالَ سَهْلٌ قَالَ لِي النَّبِيُّ ﷺ اسْقِنِي .

2571. PRIČAO MI JE Halid b. Mahled, njemu Sulejman b. Bilal, a ovome Ebu-Tuvale, kojem je ime Abdullah b. Abdur-Rahman, rekavši:
– Čuo sam Enesa, radijallahu anhu, kako kaže: "Došao nam je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi

٢٥٧١. حَدَّثَنَا خَالِدُ بْنُ مَخْلَدٍ حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ بِلَالٍ قَالَ حَدَّثَنِي أَبُو طُوَالَةَ اسْمُهُ عَبْدُ اللهِ بْنُ عَبْدِ الرَّحْمَنِ قَالَ سَمِعْتُ أَنَسًا رَضِيَ اللهُ عَنْهُ

ve sellem, u ovu našu kuću i zatražio napitak (vode). Mi smo mu pomuzli našu ovcu, zatim sam mlijeko pomiješao s vodom iz našeg bunara i dao mu ga. Ebu-Bekr mu bijaše s lijeve strane, Omer ispred njega, a jedan beduin s njegove desne strane. Pošto je završio (pijenje), Omer reče: "Tu je Ebu-Bekr!" Međutim, on je višak napitka dao beduinu, rekavši:
– Preči su oni s desne strane! Preči su oni s desne strane! Pazite, počinjite s desne strane!"
Enes je tri puta rekao: "To je sunnet, to je sunnet (praksa Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem)."

يَقُولُ أَتَانَا رَسُولُ اللهِ ﷺ فِي دَارِنَا هَذِهِ فَاسْتَسْقَى فَحَلَبْنَا لَهُ شَاةً لَنَا ثُمَّ شُبْتُهُ مِنْ مَاءِ بِئْرِنَا هَذِهِ فَأَعْطَيْتُهُ وَأَبُو بَكْرٍ عَنْ يَسَارِهِ وَعُمَرُ تُجَاهَهُ وَأَعْرَابِيٌّ عَنْ يَمِينِهِ فَلَمَّا فَرَغَ قَالَ عُمَرُ هَذَا أَبُو بَكْرٍ فَأَعْطَى الْأَعْرَابِيَّ فَضْلَهُ ثُمَّ قَالَ الْأَيْمَنُونَ الْأَيْمَنُونَ أَلَا فَيَمِّنُوا قَالَ أَنَسٌ فَهِيَ سُنَّةٌ فَهِيَ سُنَّةٌ ثَلَاثَ مَرَّاتٍ .

PRIMANJA POKLONJENOG DIJELA LOVINE

باب قبول هدية الصيد

Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, primio je od Ebu-Katade prednji but ulovljenog (zeca).

وَقَبِلَ النَّبِيُّ ﷺ مِنْ أَبِي قَتَادَةَ عَضُدَ الصَّيْدِ .

2572. PRIČAO NAM JE Sulejman b. Harb, njemu Šu'be prenoseći od Hišama b. Zejda b. Enesa b. Malika, a on od Enesa, radijallahu anhu, koji je kazao:
– Digli smo u Merri-Zahranu zeca sa loge. Svijet je trčao i umorio se, a ja sam ga stigao, uhvatio i odnio Ebu-Talhi. On ga je zaklao i poslao Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, njegove butove, odnosno njegova dva stegna.
Šu'be je kazao:
– Nema sumnje u (izraze): "njegova dva stegna", i "on je primio".
– I jeo od njega? – upitao sam.
– I jeo je od njega – rekao je, a onda reče još: "Primio ih je."

٢٥٧٢. حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ حَرْبٍ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ عَنْ هِشَامِ بْنِ زَيْدِ بْنِ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ عَنْ أَنَسٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ أَنْفَجْنَا أَرْنَبًا بِمَرِّ الظَّهْرَانِ فَسَعَى الْقَوْمُ فَلَغَبُوا فَأَدْرَكْتُهَا فَأَخَذْتُهَا فَأَتَيْتُ بِهَا أَبَا طَلْحَةَ فَذَبَحَهَا وَبَعَثَ بِهَا إِلَى رَسُولِ اللهِ ﷺ بِوَرِكِهَا أَوْ فَخِذَيْهَا قَالَ فَخِذَيْهَا لَا شَكَّ فِيهِ فَقَبِلَهُ قُلْتُ وَأَكَلَ مِنْهُ قَالَ وَأَكَلَ مِنْهُ ثُمَّ قَالَ بَعْدُ قَبِلَهُ .

2573. PRIČAO NAM JE Isma'il, a njemu Malik prenoseći od Ibnu-Šihaba, on od Ubejdullaha b. Abdullaha b. Utbe b. Mes'uda, ovaj od Abdullaha b. Abbasa, on od Sa'ba b. Džessama, radijallahu anhu, da je on poklonio Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, divljeg magarca kada je bio u Ebvau, odnosno u Veddanu i on mu ga vratio, pa pošto je na licu Sa'ba primijetio neraspoloženje, rekao je:
"Bez sumnje, mi smo ga tebi vratili samo zato što smo u ihramu."

٢٥٧٣. حَدَّثَنَا إِسْمَاعِيلُ قَالَ حَدَّثَنِي مَالِكٌ عَنْ ابْنِ شِهَابٍ عَنْ عُبَيْدِ اللهِ بْنِ عَبْدِ اللهِ بْنِ عُتْبَةَ بْنِ مَسْعُودٍ عَنْ عَبْدِ اللهِ بْنِ عَبَّاسٍ عَنْ الصَّعْبِ بْنِ جَثَّامَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمْ أَنَّهُ أَهْدَى لِرَسُولِ اللهِ ﷺ حِمَارًا وَحْشِيًّا وَهُوَ بِالأَبْوَاءِ أَوْ بِوَدَّانَ فَرَدَّ عَلَيْهِ فَلَمَّا رَأَى مَا فِي وَجْهِهِ قَالَ أَمَا إِنَّا لَمْ نَرُدَّهُ عَلَيْكَ إِلَّا أَنَّا حُرُمٌ .

PRIMANJE POKLONA

باب قَبُولِ الْهَدِيَّةِ

2574. PRIČAO NAM JE Ibrahim b. Musa, njemu Abde, ovome Hišam prenoseći od svoga oca, da je Aiša, radijallahu anha, rekla da se svijet trudio u svojim poklonima (Vjerovjesniku) na dan njegova boravka kod nje, želeći na taj način steći zadovoljstvo Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem.

٢٥٧٤. حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ مُوسَى حَدَّثَنَا عَبْدَةُ حَدَّثَنَا هِشَامٌ عَنْ أَبِيهِ عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهَا أَنَّ النَّاسَ كَانُوا يَتَحَرَّوْنَ بِهَدَايَاهُمْ يَوْمَ عَائِشَةَ يَبْتَغُونَ بِهَا أَوْ يَبْتَغُونَ بِذَلِكَ مَرْضَاةَ رَسُولِ اللهِ ﷺ .

2575. PRIČAO NAM JE Adem, njemu Šu'be, ovome Dža'fer b. Ijas:
– Čuo sam Seida b. Džubejra kako prenosi od Ibni-Abbasa, radijallahu anhuma, izjavu: "Ummi-Hufejd, Ibni-Abbasova tetka po majci, poklonila je Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, suhi sir, masla i bodljorepog guštera i Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, pojeo je sir i maslo, a bodljorepog guštera ostavio, smatrajući ga neprijatnim."
Ibni-Abbas kaže: "Što je god bilo na sofri Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, pojedeno je, a da je bilo zabranjeno (haram) ono što je bilo na sofri Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, ne bi se pojelo."[1]

٢٥٧٥. حَدَّثَنَا آدَمُ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ حَدَّثَنَا جَعْفَرُ ابْنُ إِيَاسٍ قَالَ سَمِعْتُ سَعِيدَ بْنَ جُبَيْرٍ عَنْ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا قَالَ أَهْدَتْ أُمُّ حُفَيْدٍ خَالَةُ ابْنِ عَبَّاسٍ إِلَى النَّبِيِّ ﷺ أَقِطًا وَسَمْنًا وَأَضُبًّا فَأَكَلَ النَّبِيُّ ﷺ مِنْ الأَقِطِ وَالسَّمْنِ وَتَرَكَ الضَّبَّ تَقَذُّرًا قَالَ ابْنُ عَبَّاسٍ فَأُكِلَ عَلَى مَائِدَةِ رَسُولِ اللهِ ﷺ وَلَوْ كَانَ حَرَامًا مَا أُكِلَ عَلَى مَائِدَةِ رَسُولِ اللهِ ﷺ .

1 Dozvoljeno je jesti meso bodljorepog guštera. Malik prenosi da je Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, rekao Ibni-Abbasu i Halidu b. Velidu, u sobi Mejmune, da pojedu guštera. Na njihovu primjedbu što i on ne

2576. PRIČAO NAM JE Ibrahim b. Munzir, njemu Ma'n, a ovome Ibrahim b. Tahman prenoseći od Muhammeda b. Zijada, on od Ebu-Hurejre, radijallahu anhu, da je kazao: "Kada bi se donijelo jelo Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, on bi upitao: 'Je li poklon ili milostinja (sadaka)?' – pa ako bi se reklo: 'Milostinja', on bi svojim drugovima rekao: 'Jedite!', a on ne bi jeo, a ako bi se reklo: 'Poklon (hedija)', on bi pružio svoju ruku i s njima jeo."

٢٥٧٦. حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ الْمُنْذِرِ حَدَّثَنَا مَعْنٌ قَالَ حَدَّثَنِي إِبْرَاهِيمُ بْنُ طَهْمَانَ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ زِيَادٍ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ كَانَ رَسُولُ اللهِ ﷺ إِذَا أُتِيَ بِطَعَامٍ سَأَلَ عَنْهُ أَهَدِيَّةٌ أَمْ صَدَقَةٌ فَإِنْ قِيلَ صَدَقَةٌ قَالَ لِأَصْحَابِهِ كُلُوا وَلَمْ يَأْكُلْ وَإِنْ قِيلَ هَدِيَّةٌ ضَرَبَ بِيَدِهِ ﷺ فَأَكَلَ مَعَهُمْ .

2577. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Beššar, njemu Gunder, a ovome Šu'be prenoseći od Katade, on od Enesa b. Malika, radijallahu anhu, koji je kazao:

– Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, donesen je komad mesa i rečeno mu je:

"(Ovo) je sadaka učinjena Beriri."

– Njoj je sadaka, a nama poklon – odgovorio je on.

٢٥٧٧. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ بَشَّارٍ حَدَّثَنَا غُنْدَرٌ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ عَنْ قَتَادَةَ عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ أُتِيَ النَّبِيُّ ﷺ بِلَحْمٍ فَقِيلَ تُصُدِّقَ عَلَى بَرِيرَةَ قَالَ هُوَ لَهَا صَدَقَةٌ وَلَنَا هَدِيَّةٌ .

2578. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Bešar, njemu Gunder, a ovome Šu'be prenoseći od Abdur-Rahmana b. Kasima, koji je rekao:

– Čuo sam hadis od njega, on od Kasima, a ovaj od Aiše, radijallahu anha, kako je rekla da je htjela otkupiti Beriru, a da su njeni gospodari uvjetovali za sebe njen patronat, pa je to spomenuto Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, koji je na to rekao:

"Otkupi je i oslobodi je. Patronat pripada samo onom ko je (roba) oslobodio."

I njoj je bio poklonjen komad mesa, pa je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, upitao:

– Šta je ovo?

٢٥٧٨. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ بَشَّارٍ حَدَّثَنَا غُنْدَرٌ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ عَنْ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ الْقَاسِمِ قَالَ سَمِعْتُهُ مِنْهُ عَنِ الْقَاسِمِ عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهَا أَنَّهَا أَرَادَتْ أَنْ تَشْتَرِيَ بَرِيرَةَ وَأَنَّهُمُ اشْتَرَطُوا وَلَاءَهَا فَذُكِرَ لِلنَّبِيِّ ﷺ فَقَالَ النَّبِيُّ ﷺ اشْتَرِيهَا فَأَعْتِقِيهَا فَإِنَّمَا الْوَلَاءُ لِمَنْ أَعْتَقَ وَأُهْدِيَ لَهَا لَحْمٌ فَقِيلَ لِلنَّبِيِّ ﷺ هَذَا تُصُدِّقَ عَلَى بَرِيرَةَ فَقَالَ النَّبِيُّ ﷺ هُوَ لَهَا صَدَقَةٌ وَلَنَا هَدِيَّةٌ وَخُيِّرَتْ قَالَ عَبْدُ الرَّحْمَنِ زَوْجُهَا حُرٌّ أَوْ عَبْدٌ قَالَ شُعْبَةُ سَأَلْتُ عَبْدَ الرَّحْمَنِ عَنْ زَوْجِهَا قَالَ لَا أَدْرِي أَحُرٌّ أَمْ عَبْدٌ .

jede, on je odgovorio: "Sada su mi prisutni meleki. Miris mesa guštera je dosta neprijatan, pa se bojim da ih time ne uznemirujem."

Pisac *El-Hidaje* smatra da je mekruh jesti guštera, a ima pravnika koji zabranjuju i tvrde da je slučaj naveden u Buhariji derogiran hadisom koji Tahavi iznosi u slijedećoj varijanti:

– Ashabi su jednom nahvatali dosta guštera, stavili ih u lonac, i kada je voda provrela, došao je Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, i pitao ih šta kuhaju. Kada su mu rekli šta kuhaju, on im je rekao: "Izraelićanima je naknadno zabranjeno jesti puzavce i gmizavce, pa bojim se da je to i vama zabranjeno i klonite ih se!"

– Sadaka učinjena Beriri – rekla sam.
– To je za nju sadaka, a za nas poklon – reče on.
Berira je imala pravo izbora (raskinuti ili održati brak).
Abdur-Rahman je rekao: “Njen muž je bio ili slobodan čovjek, ili rob.”
Šu‘be kaže:
– Pitao sam Abdur-Rahmana za njenog muža i on reče:
“Ne znam je li bio slobodan čovjek ili rob.”

2579. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Mukatil Ebu-Hasan, njega obavijestio Halid b. Abdullah prenoseći od Halida Hazzaa, on od Hafse, kćerke Sirinove, ona od Ummi-Atijje koja je izjavila:
– Ušao je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, Aiši, radijallahu anha, i pitao:
“Imate li štogod (hrane)?”
– Nema ništa drugo osim nešto mesa od ovce koje je donijela Ummu-Atijja, a što joj je poslato na ime sadake – odgovorila je ona.
– To je stiglo na svoje mjesto – reče (Muhammed, alejhis-selam).

٢٥٧٩. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ مُقَاتِلٍ أَبُو الْحَسَنِ أَخْبَرَنَا خَالِدُ بْنُ عَبْدِ اللهِ عَنْ خَالِدٍ الْحَذَّاءِ عَنْ حَفْصَةَ بِنْتِ سِيرِينَ عَنْ أُمِّ عَطِيَّةَ قَالَتْ دَخَلَ النَّبِيُّ ﷺ عَلَى عَائِشَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهَا فَقَالَ عِنْدَكُمْ شَيْءٌ قَالَتْ لَا إِلَّا شَيْءٌ بَعَثَتْ بِهِ أُمُّ عَطِيَّةَ مِنَ الشَّاةِ الَّتِي بَعَثْتَ إِلَيْهَا مِنَ الصَّدَقَةِ قَالَ إِنَّهَا قَدْ بَلَغَتْ مَحِلَّهَا .

KO JE ČINIO POKLON SVOME DRUGU, I TRUDIO SE DA TO ČINI DOK SE ON NALAZI KOD NEKE SVOJE SUPRUGE, A NE KOD DRUGIH

باب مَنْ أَهْدَى إِلَى صَاحِبِهِ وَتَحَرَّى بَعْضَ نِسَائِهِ دُونَ بَعْضٍ

2580. PRIČAO NAM JE Sulejman b. Harb, njemu Hammad b. Zejd prenoseći od Hišama, on od svoga oca, a ovaj od Aiše, radijallahu anha, koja je kazala:
– Svijet se trudio u svojim poklonima na moj dan (kada je po ustaljenom redu Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, dolazio Aiši, radijallahu anhu) i Ummu-Selema je rekla Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem: “Moje su se drugarice (inoće) skupile (kod mene).” Međutim, kada mu je to spomenula, on se od toga okrenuo.[1]

٢٥٨٠. حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ حَرْبٍ حَدَّثَنَا حَمَّادُ ابْنُ زَيْدٍ عَنْ هِشَامِ بْنِ عُرْوَةَ عَنْ أَبِيهِ عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهَا قَالَتْ كَانَ النَّاسُ يَتَحَرَّوْنَ بِهَدَايَاهُمْ يَوْمِي وَقَالَتْ أُمُّ سَلَمَةَ إِنَّ صَوَاحِبِي اجْتَمَعْنَ فَذَكَرَتْ لَهُ فَأَعْرَضَ عَنْهَا .

1 Ostale supruge Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, sastale su se kod Ummu-Seleme i tražile od nje

2581. PRIČAO NAM JE Isma‘il, njemu njegov brat prenoseći od Sulejmana, on od Hišama b. Urve, ovaj od svoga oca, a on od Aiše, radijallahu anha, da su žene Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, bile u dvije grupe: u jednoj grupi bila je Aiša, Hafsa, Safijja i Sevda, a u drugoj Ummu-Selema i ostale žene Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem.[1]

Muslimani su znali naklonost (ljubav) Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, prema Aiši, pa kada je ko od njih imao neki poklon za Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, zadržao bi ga kod sebe dok Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, ne bi bio u sobi Aiše. Tada bi darodavac poslao poklon Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, u sobu Aiše, pa je grupa Ummu-Seleme razgovarala o tome i rekla Ummu-Selemi:

– Reci Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, da kada bude govorio svijetu, kaže:

“Ko htjedne Allahovom Poslaniku dati neki poklon, neka mu ga dadne dok je on u sobi bilo koje od njegovih supruga.” Ummu-Selema mu je saopćila ovo što su one rekle, ali joj nije ništa odgovorio. One su je kasnije za to pitale i ona im rekla:

– Nije mi ništa odgovorio.

– Govori mu opet! – rekle su joj one.

I ona mu je opet to rekla, kada je kretao Aiši, ali joj opet nije ništa odgovorio. Mi smo je za to pitale i ona reče:

– Nije mi ništa odgovorio.

– Govori mu sve dok ti nešto ne odgovori! – rekoše one.

Potom je on pošao Aiši i Ummu-Selema mu je to rekla, a on joj je odgovorio:

٢٥٨١. حَدَّثَنَا إِسْمَاعِيلُ قَالَ حَدَّثَنِي أَخِي
عَنْ سُلَيْمَانَ عَنْ هِشَامِ بْنِ عُرْوَةَ عَنْ أَبِيهِ عَنْ
عَائِشَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهَا أَنَّ نِسَاءَ رَسُولِ اللهِ ﷺ
كُنَّ حِزْبَيْنِ فَحِزْبٌ فِيهِ عَائِشَةُ وَحَفْصَةُ وَصَفِيَّةُ
وَسَوْدَةُ وَالْحِزْبُ الْآخَرُ أُمُّ سَلَمَةَ وَسَائِرُ نِسَاءِ
رَسُولِ اللهِ ﷺ وَكَانَ الْمُسْلِمُونَ قَدْ عَلِمُوا حُبَّ
رَسُولِ اللهِ ﷺ عَائِشَةَ فَإِذَا كَانَتْ عِنْدَ أَحَدِهِمْ
هَدِيَّةٌ يُرِيدُ أَنْ يُهْدِيَهَا إِلَى رَسُولِ اللهِ ﷺ أَخَّرَهَا
حَتَّى إِذَا كَانَ رَسُولُ اللهِ ﷺ فِي بَيْتِ عَائِشَةَ بَعَثَ
صَاحِبُ الْهَدِيَّةِ بِهَا إِلَى رَسُولِ اللهِ ﷺ فِي بَيْتِ
عَائِشَةَ فَكَلَّمَ حِزْبُ أُمِّ سَلَمَةَ فَقُلْنَ لَهَا كَلِّمِي
رَسُولَ اللهِ ﷺ يُكَلِّمُ النَّاسَ فَيَقُولُ مَنْ أَرَادَ أَنْ
يُهْدِيَ إِلَى رَسُولِ اللهِ ﷺ هَدِيَّةً فَلْيُهْدِهِ إِلَيْهِ حَيْثُ
كَانَ مِنْ بُيُوتِ نِسَائِهِ فَكَلَّمَتْهُ أُمُّ سَلَمَةَ بِمَا قُلْنَ فَلَمْ
يَقُلْ لَهَا شَيْئًا فَسَأَلْنَهَا فَقَالَتْ مَا قَالَ لِي شَيْئًا فَقُلْنَ
لَهَا فَكَلِّمِيهِ قَالَتْ فَكَلَّمَتْهُ حِينَ دَارَ إِلَيْهَا أَيْضًا
فَلَمْ يَقُلْ لَهَا شَيْئًا فَسَأَلْنَهَا فَقَالَتْ مَا قَالَ لِي شَيْئًا
فَقُلْنَ لَهَا كَلِّمِيهِ حَتَّى يُكَلِّمَكِ فَدَارَ إِلَيْهَا فَكَلَّمَتْهُ
فَقَالَ لَهَا لَا تُؤْذِينِي فِي عَائِشَةَ فَإِنَّ الْوَحْيَ لَمْ يَأْتِنِي
وَأَنَا فِي ثَوْبِ امْرَأَةٍ إِلَّا عَائِشَةَ قَالَتْ فَقَالَتْ أَتُوبُ
إِلَى اللهِ مِنْ أَذَاكَ يَا رَسُولَ اللهِ ثُمَّ إِنَّهُنَّ دَعَوْنَ
فَاطِمَةَ بِنْتَ رَسُولِ اللهِ ﷺ فَأَرْسَلَتْ إِلَى

---

da on ljudima kaže da, kada mu donose neke poklone, da to bude tamo gdje se on trenutno nalazi, a ne samo dok je kod Aiše. Ona mu je to rekla, ali se on nije htio ni obazrijeti na to. (prim. rec.)

1 Drugu grupu Alejhiselamovih žena sačinjavale su: Ummi-Selema; Zejneba, kći Džahšova; Mejmuna, kći Harisa; Ummi-Habiba-Remla, kći Ebu Sufjana, i Džuvejrija, kći Harisa iz plemena Mustalik.

“Ne uznemiravaj me zbog Aiše, jer mi Objava nije došla kada sam bio u odori ma koje žene osim Aiše!”
– Molim Allaha za oprost zbog uznemiravanja tebe, Allahov Poslaniče! – rekla sam, kaže Ummu-Selema.
Kasnije su one pozvale Fatimu, kćerku Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, i poslale je Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, da mu kaže:
–Tvoje žene zaklinju te Allahom za jednako pravnost s kćerkom Ebu-Bekra.
Ona mu je to rekla, a on odgovori: “O kćerkice! Zar ti ne voliš ono što ja volim?”
– Svakako – rekla je ona. Potom se vratila njima i izvijestila ih, a one su rekle: “Vrati mu se opet!”
Pošto se ona nije htjela vratiti, one su poslale Zejnebu, kćerku Džahšovu. Ona mu je došla, grubo postupila i rekla:
“Tvoje supruge zaklinju te Allahom za ravnopravnost s kćerkom Ibnu-Ebu-Kuhafe.
Potom je podigla svoj glas, isprriječila se prema Aiši, koja je sjedila, i grdila je, da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, gledao u Aišu da li će ona što kazati.
Potom je Aiša, kaže Urve, progovorila, uzvratila Zejnebi i ušutkala je.
Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem – kaže Fatima – pogledao je Aišu i rekao, da je ona (po plemenitosti) zaista kćerka Ebu-Bekrova.
Buharija kaže:
– Posljednji dio govora je izjava Fatime koja se prenosi od Hišama b. Urve, a koju je on prenio od jednog čovjeka, ovaj od Zuhrija, a on od Muhammeda b. Abdu-Rahmana. Ebu-Mervan je opet prenio od Hišama, on od Urve:
“Svijet se trudio u svojim poklonima na Aišin dan (dan kada je bio red da Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, boravi kod nje)”, a on od Hišama, on od jednog čovjeka od Kurejšija i

رَسُولِ اللهِ ﷺ تَقُولُ إِنَّ نِسَاءَكَ يَنْشُدْنَكَ اللهَ الْعَدْلَ فِي بِنْتِ أَبِي بَكْرٍ فَكَلَّمَتْهُ فَقَالَ يَا بُنَيَّةُ أَلَا تُحِبِّينَ مَا أُحِبُّ قَالَتْ بَلَى فَرَجَعَتْ إِلَيْهِنَّ فَأَخْبَرَتْهُنَّ فَقُلْنَ ارْجِعِي إِلَيْهِ فَأَبَتْ أَنْ تَرْجِعَ فَأَرْسَلْنَ زَيْنَبَ بِنْتَ جَحْشٍ فَأَتَتْهُ فَأَغْلَظَتْ وَقَالَتْ إِنَّ نِسَاءَكَ يَنْشُدْنَكَ اللهَ الْعَدْلَ فِي بِنْتِ ابْنِ أَبِي قُحَافَةَ فَرَفَعَتْ صَوْتَهَا حَتَّى تَنَاوَلَتْ عَائِشَةَ وَهِيَ قَاعِدَةٌ فَسَبَّتْهَا حَتَّى إِنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ لَيَنْظُرُ إِلَى عَائِشَةَ هَلْ تَكَلَّمُ قَالَ فَتَكَلَّمَتْ عَائِشَةُ تَرُدُّ عَلَى زَيْنَبَ حَتَّى أَسْكَتَتْهَا قَالَتْ فَنَظَرَ النَّبِيُّ ﷺ إِلَى عَائِشَةَ وَقَالَ إِنَّهَا بِنْتُ أَبِي بَكْرٍ قَالَ الْبُخَارِيُّ الْكَلَامُ الْأَخِيرُ قِصَّةُ فَاطِمَةَ يُذْكَرُ عَنْ هِشَامِ بْنِ عُرْوَةَ عَنْ رَجُلٍ عَنِ الزُّهْرِيِّ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ عَبْدِ الرَّحْمَنِ وَقَالَ أَبُو مَرْوَانَ عَنْ هِشَامٍ عَنْ عُرْوَةَ كَانَ النَّاسُ يَتَحَرَّوْنَ بِهَدَايَاهُمْ يَوْمَ عَائِشَةَ وَعَنْ هِشَامٍ عَنْ رَجُلٍ مِنْ قُرَيْشٍ وَرَجُلٍ مِنَ الْمَوَالِي عَنِ الزُّهْرِيِّ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ الْحَارِثِ بْنِ هِشَامٍ قَالَتْ عَائِشَةُ كُنْتُ عِنْدَ النَّبِيِّ ﷺ فَاسْتَأْذَنَتْ فَاطِمَةُ .

jednog od oslobođenih robova, on od Zuhrija, ovaj od Muhammeda b. Abdur-Rahmana b. Harisa b. Hišama, da je Aiša rekla:
"Bila sam kod Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, kad Fatima zatraži dozvolu za ulazak."

POKLON KOJI SE NE ODBIJA

باب ما لا يُرَدُّ مِنَ الْهدِيَّةِ

2582. PRIČAO NAM JE Ebu-Ma'mer, njemu Abdul-Varis, a ovome Azre b. Sabit Ensari koji je rekao: "Pričao mi je Sumame b. Abdullah, da je Azre rekao:
– Ušao sam Sumami i on mi dodade mirodiju i reče:
"Enes, radijallahu anhu, ne odbijaše miomirisa. On je rekao i smatrao da Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, nije odbijao (poklonjenu mu) mirodiju."

٢٥٨٢. حَدَّثَنَا أَبُو مَعْمَرٍ حَدَّثَنَا عَبْدُ الْوَارِثِ حَدَّثَنَا عَزْرَةُ بْنُ ثَابِتٍ الأَنْصَارِيُّ قَالَ حَدَّثَنِي ثُمَامَةُ بْنُ عَبْدِ اللهِ قَالَ دَخَلْتُ عَلَيْهِ فَنَاوَلَنِي طِيبًا قَالَ كَانَ أَنَسٌ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ لَا يَرُدُّ الطِّيبَ قَالَ وَزَعَمَ أَنَسٌ أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ كَانَ لَا يَرُدُّ الطِّيبَ .

KO JE SMATRAO DA JE DOZVOLJENO POKLONITI NEŠTO ŠTO JE ODSUTNO

باب مَنْ رأى الْهِبَةَ الْغَائِبَةَ جَائِزَةً

2583, 2584. PRIČAO NAM JE Seid b. Ebu-Merjem, njemu Lejs, a ovome Ukajl prenoseći od Ibnu-Šihaba, koji je rekao:
"Urve je spomenuo da su ga Misver b. Mahreme, radijallahu anhu, i Mervan obavijestili da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, kada mu je došla delegacija Hevazina, ustao među svijetom, pohvalio i zahvalio Allahu kako mu dolikuje, a zatim rekao:
– Došla su nam vaša braća i kajući se i ja uviđam da im treba da vratim njihovo roblje, pa ko od vas voli da to učini dobrovoljno, neka uradi, a ko hoće da ostane pri svom udjelu, dat ćemo mu ga od prve ratne dobiti, koju nam Allah odredi.
Potom je svijet kazao: "Poklanjamo ti ga dobrovoljno."

٢٥٨٣-٢٥٨٤. حَدَّثَنَا سَعِيدُ بْنُ أَبِي مَرْيَمَ حَدَّثَنَا اللَّيْثُ قَالَ حَدَّثَنِي عُقَيْلٌ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ قَالَ ذَكَرَ عُرْوَةُ أَنَّ الْمِسْوَرَ بْنَ مَخْرَمَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا وَمَرْوَانَ أَخْبَرَاهُ أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ حِينَ جَاءَهُ وَفْدُ هَوَازِنَ قَامَ فِي النَّاسِ فَأَثْنَى عَلَى اللهِ بِمَا هُوَ أَهْلُهُ ثُمَّ قَالَ أَمَّا بَعْدُ فَإِنَّ إِخْوَانَكُمْ جَاءُونَا تَائِبِينَ وَإِنِّي رَأَيْتُ أَنْ أَرُدَّ إِلَيْهِمْ سَبْيَهُمْ فَمَنْ أَحَبَّ مِنْكُمْ أَنْ يُطَيِّبَ ذَلِكَ فَلْيَفْعَلْ وَمَنْ أَحَبَّ أَنْ يَكُونَ عَلَى حَظِّهِ حَتَّى نُعْطِيَهُ إِيَّاهُ مِنْ أَوَّلِ مَا يُفِيءُ اللهُ عَلَيْنَا فَقَالَ النَّاسُ طَيَّبْنَا لَكَ .

NAKNADA ZA POKLON

باب المكافأة في الهبة

2585. PRIČAO MI JE Musedded, njemu Isa b. Junus prenoseći od Hišama, on od svoga oca, da je Aiša, radijallahu anha, rekla:
– Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, primaše poklon i za njega nagrađivaše (darodavca).
Isa b. Junus nije spomenuo, kaže Buharija, da hadis prenose još Veki' i Muhadir od Hišama, on od svoga oca, a ovaj od Aiše.

٢٥٨٥. حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ حَدَّثَنَا عِيسَى بْنُ يُونُسَ عَنْ هِشَامٍ عَنْ أَبِيهِ عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهَا قَالَتْ كَانَ رَسُولُ اللهِ ﷺ يَقْبَلُ الْهَدِيَّةَ وَيُثِيبُ عَلَيْهَا لَمْ يَذْكُرْ وَكِيعٌ وَمُحَاضِرٌ عَنْ هِشَامٍ عَنْ أَبِيهِ عَنْ عَائِشَةَ .

POKLON DJETETU

باب الهبة للولد

A ako bi čovjek poklonio nešto jednom djetetu, to ne bi bilo dozvoljeno, niti mu to treba posvjedočiti (potvrditi) sve dok prema djeci ne bude pravedan i dok i drugima ne dadne isto tako.
Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao je: "Kod poklona budite pravedni prema svojoj djeci!"
Da li roditelj svoj poklon može poreći i da li može jesti od imovine svoga djeteta što je uobičajeno, a da u tom ne pretjeruje?
Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, kupio je od Omera devu, i odmah je poklonio Ibnu-Omeru, rekavši: "Radi s njom šta hoćeš!"[1]

وَإِذَا أَعْطَى بَعْضَ وَلَدِهِ شَيْئًا لَمْ يَجُزْ حَتَّى يَعْدِلَ بَيْنَهُمْ وَيُعْطِيَ الْآخَرِينَ مِثْلَهُ وَلَا يُشْهَدُ عَلَيْهِ . وَقَالَ النَّبِيُّ ﷺ اعْدِلُوا بَيْنَ أَوْلَادِكُمْ فِي الْعَطِيَّةِ وَهَلْ لِلْوَالِدِ أَنْ يَرْجِعَ فِي عَطِيَّتِهِ وَمَا يَأْكُلُ مِنْ مَالِ وَلَدِهِ بِالْمَعْرُوفِ وَلَا يَتَعَدَّى وَاشْتَرَى النَّبِيُّ ﷺ مِنْ عُمَرَ بَعِيرًا ثُمَّ أَعْطَاهُ ابْنَ عُمَرَ وَقَالَ اصْنَعْ بِهِ مَا شِئْتَ .

1 Ništetan je poklon roditelja učinjen jednom djetetu mimo drugu djecu, po mišljenju: Tavusa, Ataa, Ibnu-Ebu-Rebaha, Mudžahida, Urve, Ibnu-Džurejdža, Neha'ija, Ša'bija, Ahmeda i Ishaka.
Imam Ahmed kaže:
"Ko učini poklon nekom svom djetetu, naredit će mu se da ga vrati. Ako daroprimac umre prije nego je poklon vratio, poklon je opet vlasništvo darodavca, ako je on pravno sposoban."
Ovaj se stav temelji na izjavi Nu'mana b. Bešira, koju Tahavi iznosi u slijedećoj varijanti:
– Otac mi je poklonio roba, pa mu majka reče da me odvede do Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, da mi to on posvjedoči i on ga upita: "Jesi li ostaloj svojoj djeci dao takve poklone?"
– Ne – odgovorio je.
– Vrati i taj poklon! – reče Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem.
Buharija je isti slučaj zabilježio u nešto kraćem tekstu.
Međutim, Sevri, Lejs b. Sa'd, Kasim b. Abdur-Rahman, Muhammed b. Munkedir, Ebu-Hanife, Ebu-Jusuf, Muhammed, Šafija, a po drugoj verziji i imam Ahmed, dozvoljavaju poklanjanje jednoj djeci, a ne i svima. Ukoliko jedno dijete opskrbljuje roditelje iz svoga ličnog dohotka, može se izvršiti obračun tih rashoda i taj mu iznos naknaditi, bilo u pokretnini ili nekretnini. To je kompromisno rješenje suprotnih mišljenja

2586. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Jusuf, rekavši da ga je obavijestio Malik prenoseći od Ibnu- Šihaba, on od Humejda b. Abdur-Rahmana i Muhammeda b. Nu'mana b. Bešira, da su mu njih dvojica prenijeli od Nu'mana b. Bešira, da ga je njegov otac doveo Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, i rekao:
– Ovome svom sinu poklonio sam roba.
– A jesi li drugoj svojoj djeci to isto poklonio? – upitao je Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem.
– Ne – odgovorio je on.
– Pa vrati ga sebi! – rekao je Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem.

٢٥٨٦. حَدَّثَنَا عَبْدُ اللهِ بْنُ يُوسُفَ أَخْبَرَنَا مَالِكٌ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ عَنْ حُمَيْدِ بْنِ عَبْدِ الرَّحْمَنِ وَمُحَمَّدِ ابْنِ النُّعْمَانِ بْنِ بَشِيرٍ أَنَّهُمَا حَدَّثَاهُ عَنِ النُّعْمَانِ بْنِ بَشِيرٍ أَنَّ أَبَاهُ أَتَى بِهِ إِلَى رَسُولِ اللهِ ﷺ فَقَالَ إِنِّي نَحَلْتُ ابْنِي هَذَا غُلاَمًا فَقَالَ أَكُلَّ وَلَدِكَ نَحَلْتَ مِثْلَهُ قَالَ لاَ قَالَ فَارْجِعْهُ .

TRAŽENJE OD DRUGIH DA SVJEDOČE PRI POKLONU

باب الْإِشْهَادِ فِي الْهِبَةِ

2587. PRIČAO NAM JE Hamid b. Umer, njemu Ebu-Avane prenoseći od Husajna, on od Amira, koji je izjavio:
– Čuo sam Nu'mana b. Beširа, radijallahu anhuma, kada je na minberu rekao: "Moj mi je otac učinio poklon, pa je Amra, kćerka Revahova rekla: 'Nisam zadovoljna dok to ne predočiš Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, i on posvjedoči.'"
On je došao Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, i rekao:
– Ja sam svome sinu od Amre, kćerke Revahove, dao dar, pa mi je ona naredila, da tebe, Allahov

٢٥٨٧. حَدَّثَنَا حَامِدُ بْنُ عُمَرَ حَدَّثَنَا أَبُو عَوَانَةَ عَنْ حُصَيْنٍ عَنْ عَامِرٍ قَالَ سَمِعْتُ النُّعْمَانَ ابْنَ بَشِيرٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا وَهُوَ عَلَى الْمِنْبَرِ يَقُولُ أَعْطَانِي أَبِي عَطِيَّةً فَقَالَتْ عَمْرَةُ بِنْتُ رَوَاحَةَ لاَ أَرْضَى حَتَّى تُشْهِدَ رَسُولَ اللهِ ﷺ فَأَتَى رَسُولَ اللهِ ﷺ فَقَالَ إِنِّي أَعْطَيْتُ ابْنِي مِنْ عَمْرَةَ بِنْتِ رَوَاحَةَ عَطِيَّةً فَأَمَرَتْنِي أَنْ أُشْهِدَكَ يَا رَسُولَ اللهِ قَالَ أَعْطَيْتَ سَائِرَ وَلَدِكَ مِثْلَ هَذَا

navedenih pravnika.
Pravnici hanefijske škole smatraju da darodavac ne može vratiti poklon darovan svojoj najbližoj rodbini po krvi kao što su sin, brat, sestra, amidža, tetka po ocu i svaka osoba s kojom darodavac ne bi mogao sklopiti brak po Šerijatu.
Roditeljima je dozvoljeno hraniti se umjereno iz imovine svoje djece.
Hakim prenosi hadis: "Najbolja hrana je ona koja je zarađena ličnim radom. Dijete je zarada roditelja i jedite imovinu svoje djece!"
Ebu-Hanife dozvoljava siromašnom ocu da proda pokretninu svoga odsutnog sina radi svoje opskrbe, dok Ebu-Jusuf i Muhammed to ne dozvoljavaju.
Omer je mislio navedenu devu pokloniti sinu Abdullahu. Da ne bi time povrijedio osjećaj druge svoje djece, Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, tu devu je kupio od Omera i odmah je poklonio Abdullahu, sinu Omerovu. Time su riješeni obostrani interesi i želje stranaka.

قَالَ لَا قَالَ فَاتَّقُوا اللهَ وَاعْدِلُوا بَيْنَ أَوْلَادِكُمْ قَالَ فَرَجَعَ فَرَدَّ عَطِيَّتَهُ .

Poslaniče, sallallahu alejhi ve sellem, uzmem za svjedoka.
– A jesi li to isto podario ostaloj svojoj djeci? – upitao je Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem.
– Ne – odgovorio je on.
"Bojte se Allaha i budite pravedni prema svojoj djeci" – rekao je Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem.
– On se potom vratio (kući), kaže Nu'man, i uzeo natrag poklon.

باب هِبَةِ الرَّجُلِ لِامْرَأَتِهِ وَالْمَرْأَةِ لِزَوْجِهَا

MUŽEV POKLON SVOJOJ ŽENI I ŽENIN POKLON SVOME MUŽU

قَالَ إِبْرَاهِيمُ جَائِزَةٌ وَقَالَ عُمَرُ بْنُ عَبْدِ الْعَزِيزِ لَا يَرْجِعَانِ وَاسْتَأْذَنَ النَّبِيُّ ﷺ نِسَاءَهُ فِي أَنْ يُمَرَّضَ فِي بَيْتِ عَائِشَةَ وَقَالَ النَّبِيُّ ﷺ الْعَائِدُ فِي هِبَتِهِ كَالْكَلْبِ يَعُودُ فِي قَيْئِهِ وَقَالَ الزُّهْرِيُّ فِيمَنْ قَالَ لِامْرَأَتِهِ هَبِي لِي بَعْضَ صَدَاقِكِ أَوْ كُلَّهُ ثُمَّ لَمْ يَمْكُثْ إِلَّا يَسِيرًا حَتَّى طَلَّقَهَا فَرَجَعَتْ فِيهِ قَالَ يَرُدُّ إِلَيْهَا إِنْ كَانَ خَلَبَهَا وَإِنْ كَانَتْ أَعْطَتْهُ عَنْ طِيبِ نَفْسٍ لَيْسَ فِي شَيْءٍ مِنْ أَمْرِهِ خَدِيعَةٌ جَازَ قَالَ اللهُ تَعَالَى فَإِنْ طِبْنَ لَكُمْ عَنْ شَيْءٍ مِنْهُ نَفْسًا فَكُلُوهُ .

Ibrahim (Neha'i) kaže: "To je dozvoljeno", a Omer b. Abdul-Aziz dodaje: "Ne mogu to oni opozvati (vratiti)."
Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, tražio je dopuštenje od svojih žena, kada je obolio, da ostane u Aišinoj sobi.
Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao je: "Ko vrati svoj poklon, sličan je psu koji se vrati na svoju bljuvotinu."
Zuhri je rekao za onog koji kaže svojoj ženi: "Pokloni mi neki dio svoga vjenčanog dara ili cio", pa bude malo vremena i on je pusti, a ona to porekne (opovrgne), vratit će joj ga – kaže Zuhri – ako ju je time varao, a dozvolio je, ako mu je ona to dala dragovoljno i nije u tom bilo nikakve varke, jer je Uzvišeni Allah rekao:
"Ako vam one dragovoljno same od sebe nešto dadnu, (jedite…)."

٢٥٨٨ . حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ مُوسَى أَخْبَرَنَا هِشَامٌ عَنْ مَعْمَرٍ عَنِ الزُّهْرِيِّ قَالَ أَخْبَرَنِي عُبَيْدُ اللهِ بْنُ عَبْدِ اللهِ قَالَتْ عَائِشَةُ رَضِيَ اللهُ عَنْهَا لَمَّا ثَقُلَ النَّبِيُّ ﷺ فَاشْتَدَّ وَجَعُهُ اسْتَأْذَنَ أَزْوَاجَهُ أَنْ يُمَرَّضَ فِي بَيْتِي فَأَذِنَّ لَهُ فَخَرَجَ بَيْنَ رَجُلَيْنِ تَخُطُّ رِجْلَاهُ

2588. PRIČAO NAM JE Ibrahim b. Musa, rekavši da ga je obavijestio Hišam prenoseći od Ma'mera, on od Zuhrija:
– Obavijestio me je Ubejdullah b. Abdullah, da je Aiša, radijallahu anha, rekla:
"Kada je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, obolio i bolest mu se pogoršala, tražio je dozvolu svojih supruga da boluje u mojoj sobi. One su mu

to dozvolile i on je izašao (jednom u džamiju), držala su ga dva čovjeka, a noge su mu se vukle po zemlji. Držali su ga (vodili u džamiju) Abbas i još jedan ashab."
Ubejdullah je kasnije rekao:
– Spomenuo sam poslije Ibnu-Abbasu ono što je Aiša kazala. On me upita: "Znaš li ko je bio taj čovjek što Aiša nije spomenula njegovo ime?"
– Ne – rekao sam.
– To je Alija, sin Ebu-Taliba – rekao je on.

الْأَرْضَ وَكَانَ بَيْنَ الْعَبَّاسِ وَبَيْنَ رَجُلٍ آخَرَ فَقَالَ عُبَيْدُ اللهِ فَذَكَرْتُ لِابْنِ عَبَّاسٍ مَا قَالَتْ عَائِشَةُ فَقَالَ لِي وَهَلْ تَدْرِي مَنِ الرَّجُلُ الَّذِي لَمْ تُسَمِّ عَائِشَةُ قُلْتُ لَا قَالَ هُوَ عَلِيُّ بْنُ أَبِي طَالِبٍ .

2589. PRIČAO NAM JE Muslim b. Ibrahim, njemu Vuhejb, a ovome Ibnu-Tavus prenoseći od svoga oca, da je Ibnu-Abbas, radijallahu anhuma, izjavio:
– Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao je: "Ko porekne (vrati) svoj poklon sličan je psu koji se vrati na ono što je povratio."

٢٥٨٩. حَدَّثَنَا مُسْلِمُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ حَدَّثَنَا وُهَيْبٌ حَدَّثَنَا ابْنُ طَاوُسٍ عَنْ أَبِيهِ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا قَالَ قَالَ النَّبِيُّ ﷺ الْعَائِدُ فِي هِبَتِهِ كَالْكَلْبِ يَقِيءُ ثُمَّ يَعُودُ فِي قَيْئِهِ .

DOZVOLJENO JE DA ŽENA DA POKLON NEKOME DRUGOM MIMO SVOGA MUŽA, PA I DA OSLOBODI ROBA, KADA IMA MUŽA, POD UVJETOM DA NIJE NEURAČUNLJIVA, A AKO JE NEURAČUNLJIVA, TO NIJE DOZVOLJENO

بَاب هِبَةِ الْمَرْأَةِ لِغَيْرِ زَوْجِهَا وَعِتْقِهَا إِذَا كَانَ لَهَا زَوْجٌ فَهُوَ جَائِزٌ إِذَا لَمْ تَكُنْ سَفِيهَةً فَإِذَا كَانَتْ سَفِيهَةً لَمْ يَجُزْ

Uzvišeni Allah je rekao: "Ne dajite maloumnima (rasipnicima) svoja dobra!"

قَالَ اللهُ تَعَالَى (وَلَا تُؤْتُوا السُّفَهَاءَ أَمْوَالَكُمْ) .

2590. PRIČAO NAM JE Ebu-Asim prenoseći od Ibnu-Džurejdža, on od Ibnu-Ebu-Mulejka, ovaj od Abbada b. Abdullaha, da je Esma, radijallahu anha, izjavila:
– Allahov Poslaniče, rekla sam: "Ja imam samo imovinu koju mi je dao Zubejr, pa mogu li je podijeliti kao sadaku?"
– Podijeli! – rekao je – i ne skrivaj je u posudu (kesu), pa da i Allah od tebe ne skriva![1]

٢٥٩٠. حَدَّثَنَا أَبُو عَاصِمٍ عَنِ ابْنِ جُرَيْجٍ عَنِ ابْنِ أَبِي مُلَيْكَةَ عَنْ عَبَّادِ بْنِ عَبْدِ اللهِ عَنْ أَسْمَاءَ رَضِيَ اللهُ عَنْهَا قَالَتْ قُلْتُ يَا رَسُولَ اللهِ مَا لِي مَالٌ إِلَّا مَا أَدْخَلَ عَلَيَّ الزُّبَيْرُ فَأَتَصَدَّقُ قَالَ تَصَدَّقِي وَلَا تُوعِي فَيُوعَى عَلَيْكِ .

1 Ovim, Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, misli na škrtost i na neudjeljivanje imetka, jer možda će Allah onima koji tako rade uskratiti Svoju nafaku. (prim. rec.)

2591. PRIČAO NAM JE Ubejdullah b. Seid, njemu Abdullah b. Numejr, a ovome Hišam b. Urve prenoseći od Fatime, ona od Esme, da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
– Podijeli i ne broj, pa da i Allah tebi broji; ne skrivaj je u posudu (kesu), pa da i Allah tako tebi učini (ograničenu nafaku)!

٢٥٩١. حَدَّثَنَا عُبَيْدُ اللهِ بْنُ سَعِيدٍ حَدَّثَنَا عَبْدُ اللهِ بْنُ نُمَيْرٍ حَدَّثَنَا هِشَامُ بْنُ عُرْوَةَ عَنْ فَاطِمَةَ عَنْ أَسْمَاءَ أَنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ قَالَ أَنْفِقِي وَلَا تُحْصِي فَيُحْصِيَ اللهُ عَلَيْكِ وَلَا تُوعِي فَيُوعِيَ اللهُ عَلَيْكِ .

2592. PRIČAO NAM JE Jahja b. Bukejr prenoseći od Lejsa, on od Jezida, ovaj od Kurejba, oslobođenog roba Ibni-Abbasa, da ga je Mejmuna, kćerka Harisova, radijallahu anhu, obavijestila da je ona oslobodila robinju, a nije tražila odobrenje od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, i kada je bio njen dan u kome je on njoj dolazio, ona mu je rekla:
– Znaš li Allahov Poslaniče, da sam ja otpustila svoju sluškinju (robinju)?
– A jesi li to uradila? – upitao je.
– Da – rekla je ona.
– Da si je poklonila svojim daidžama, bila bi ti, bez sumnje, još veća nagrada – rekao je.[2]
Bekr b. Mudar kaže, prenoseći od Amra, on od Bukejra, ovaj od Kurejba da je Mejmuna oslobodila (ga)...

٢٥٩٢. حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ بُكَيْرٍ عَنِ اللَّيْثِ عَنْ يَزِيدَ عَنْ بُكَيْرٍ عَنْ كُرَيْبٍ مَوْلَى ابْنِ عَبَّاسٍ أَنَّ مَيْمُونَةَ بِنْتَ الْحَارِثِ رَضِيَ اللهُ عَنْهَا أَخْبَرَتْهُ أَنَّهَا أَعْتَقَتْ وَلِيدَةً وَلَمْ تَسْتَأْذِنِ النَّبِيَّ ﷺ فَلَمَّا كَانَ يَوْمُهَا الَّذِي يَدُورُ عَلَيْهَا فِيهِ قَالَتْ أَشَعَرْتَ يَا رَسُولَ اللهِ أَنِّي أَعْتَقْتُ وَلِيدَتِي قَالَ أَوَفَعَلْتِ قَالَتْ نَعَمْ قَالَ أَمَا إِنَّكِ لَوْ أَعْطَيْتِهَا أَخْوَالَكِ كَانَ أَعْظَمَ لِأَجْرِكِ وَقَالَ بَكْرُ بْنُ مُضَرَ عَنْ عَمْرٍو عَنْ بُكَيْرٍ عَنْ كُرَيْبٍ إِنَّ مَيْمُونَةَ أَعْتَقَتْ .

2593. PRIČAO NAM JE Hibban b. Musa, da ga je obavijestio Abdullah, njega Junus prenoseći od Zuhrija, on od Urve, a ovaj od Aiše, radijallahu anha, koja je izjavila:
– Kada bi Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, htio na put, dao bi među svojim ženama izvlačiti kocku, pa kojoj od njih izađe njena strijela (s njenim imenom), s njom bi išao, a svakoj ženi od njih dodjeljivaše njen dan i noć osim što je Sevda, kćerka Zem'atova, svoj dan i noć poklanjala Aiši,

٢٥٩٣. حَدَّثَنَا حِبَّانُ بْنُ مُوسَى أَخْبَرَنَا عَبْدُ اللهِ أَخْبَرَنَا يُونُسُ عَنِ الزُّهْرِيِّ عَنْ عُرْوَةَ عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهَا قَالَتْ كَانَ رَسُولُ اللهِ ﷺ إِذَا أَرَادَ سَفَرًا أَقْرَعَ بَيْنَ نِسَائِهِ فَأَيَّتُهُنَّ خَرَجَ سَهْمُهَا خَرَجَ بِهَا مَعَهُ وَكَانَ يَقْسِمُ لِكُلِّ امْرَأَةٍ مِنْهُنَّ يَوْمَهَا وَلَيْلَتَهَا غَيْرَ أَنَّ سَوْدَةَ بِنْتَ زَمْعَةَ وَهَبَتْ يَوْمَهَا وَلَيْلَتَهَا لِعَائِشَةَ زَوْجِ النَّبِيِّ ﷺ تَبْتَغِي بِذَلِكَ رِضَا رَسُولِ اللهِ ﷺ .

---

2 Tirmizi i Nesai u svojim *Sunenima* donose hadis: "Poklon učinjen siromahu je sadaka, a poklon učinjen nekom siromašnom u svome rodu je sadaka i dar, odnosno ispunjena dužnost prema rodbini. Materijalna pomoć siromašnom u svom rodu može biti vrednija i preča nego osloboditi roba."

supruzi Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, želeći time zadovoljstvo Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem.

OD KOGA SE POČINJE S POKLONOM?

باب بِمَنْ يُبْدَأُ بِالْهَدِيَّةِ

2594. Bekr je rekao, prenoseći od Amra, on od Kurejba, da je Mejmuna, supruga Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, oslobodila svoju sluškinju (robinju) i on joj rekao:
– Da si je poklonila nekom od svojih daidži, imala bi još veću nagradu!

٢٥٩٤. وَقَالَ بَكْرٌ عَنْ عَمْرٍو عَنْ بُكَيْرٍ عَنْ كُرَيْبٍ مَوْلَى ابْنِ عَبَّاسٍ إِنَّ مَيْمُونَةَ زَوْجَ النَّبِيِّ ﷺ أَعْتَقَتْ وَلِيدَةً لَهَا فَقَالَ لَهَا وَلَوْ وَصَلْتِ بَعْضَ أَخْوَالِكِ كَانَ أَعْظَمَ لِأَجْرِكِ.

2595. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Beššar, njemu Muhammed b. Dža'fer, ovome Šu'be prenoseći od Ebu-Imrana Dževnija, on od Talhe b. Abdullaha, čovjeka iz Benu-Demima b. Murre, koji kaže da je Aiša, radijallahu anha, rekla:
– O Allahov Poslaniče, ja imam dvojicu komšija, pa kome od njih da dadnem poklon?
– Onome čija su ti vrata najbliža – reče on.

٢٥٩٥. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ بَشَّارٍ حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ جَعْفَرٍ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ عَنْ أَبِي عِمْرَانَ الْجَوْنِيِّ عَنْ طَلْحَةَ بْنِ عَبْدِ اللهِ رَجُلٍ مِنْ بَنِي تَيْمِ بْنِ مُرَّةَ عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهَا قَالَتْ قُلْتُ يَا رَسُولَ اللهِ إِنَّ لِي جَارَيْنِ فَإِلَى أَيِّهِمَا أُهْدِي قَالَ إِلَى أَقْرَبِهِمَا مِنْكِ بَابًا.

KO NIJE HTIO PRIMITI POKLON ZBOG NEKOG RAZLOGA

باب مَنْ لَمْ يَقْبَلِ الْهَدِيَّةَ لِعِلَّةٍ

Omer b. Abdul-Aziz je kazao: "Poklon u doba Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, bio je stvarno dar, a danas je on mito."[1]

وَقَالَ عُمَرُ بْنُ عَبْدِ الْعَزِيزِ كَانَتِ الْهَدِيَّةُ فِي زَمَنِ رَسُولِ اللهِ ﷺ هَدِيَّةً وَالْيَوْمَ رِشْوَةٌ.

2596. PRIČAO NAM JE Ebu-Jeman, njega obavijestio Šu'ajb prenoseći od Zuhrija, da je kazao:
– Obavijestio me je Ubejdullah b. Abdullah b. Utbe, da mu je saopćio Abdullah b. Abbas, radijallahu anhuma, da je čuo Sa'ba b. Džessame Lejsija, a on je jedan od drugova Vjerovjesnika,

٢٥٩٦. حَدَّثَنَا أَبُو الْيَمَانِ أَخْبَرَنَا شُعَيْبٌ عَنِ الزُّهْرِيِّ قَالَ أَخْبَرَنِي عُبَيْدُ اللهِ بْنُ عَبْدِ اللهِ بْنِ عُتْبَةَ أَنَّ عَبْدَ اللهِ بْنَ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا أَخْبَرَهُ أَنَّهُ سَمِعَ الصَّعْبَ بْنَ جَثَّامَةَ اللَّيْثِيَّ وَكَانَ مِنْ

1 Halifa Omer b. Abdul-Aziz zaželio je jabuka, ali ih nije imao za što kupiti. Kasnije je krenuo na put u društvu Ferrata b. Muslima i susreli su neku djecu s korpom jabuka. Halifa je uz odobrenje djece dohvatio jednu jabuku, pomirisao je i opet vratio u korpu. Ferrat je primijetio, da je to poklon koga su primali Vjerovjesnik, halifa Ebu- Bekr i Omer, a on odgovori: "Ne trebam ih. Njima je poklon bio stvarno dar, a kasnijim rukovodiocima on je (postao) mito."

أَصْحَابِ النَّبِيِّ ﷺ يُخْبِرُ أَنَّهُ أَهْدَى لِرَسُولِ اللهِ ﷺ حِمَارَ وَحْشٍ وَهُوَ بِالْأَبْوَاءِ أَوْ بِوَدَّانَ وَهُوَ مُحْرِمٌ فَرَدَّهُ قَالَ صَعْبٌ فَلَمَّا عَرَفَ فِي وَجْهِي رَدَّهُ هَدِيَّتِي قَالَ لَيْسَ بِنَا رَدٌّ عَلَيْكَ وَلَكِنَّا حُرُمٌ .

sallallahu alejhi ve sellem, da je poklonio Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, divljeg magarca, kada je bio u Ebvau, odnosno u Veddanu u ihramu, i on mu ga vratio.
– Pošto je na mom licu primijetio – kaže Sa'b – da mi je bilo neprijatno što mi je vratio moj poklon, rekao je: "Vratili smo ti ga samo zato što smo u ihramu."

٢٥٩٧ . حَدَّثَنَا عَبْدُ اللهِ بْنُ مُحَمَّدٍ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ عَنْ الزُّهْرِيِّ عَنْ عُرْوَةَ بْنِ الزُّبَيْرِ عَنْ أَبِي حُمَيْدٍ السَّاعِدِيِّ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ اسْتَعْمَلَ النَّبِيُّ ﷺ رَجُلًا مِنَ الْأَزْدِ يُقَالُ لَهُ ابْنُ الْأُتْبِيَّةِ عَلَى الصَّدَقَةِ فَلَمَّا قَدِمَ قَالَ هَذَا لَكُمْ وَهَذَا أُهْدِيَ لِي قَالَ فَهَلَّا جَلَسَ فِي بَيْتِ أَبِيهِ أَوْ بَيْتِ أُمِّهِ فَيَنْظُرَ يُهْدَى لَهُ أَمْ لَا وَالَّذِي نَفْسِي بِيَدِهِ لَا يَأْخُذُ أَحَدٌ مِنْهُ شَيْئًا إِلَّا جَاءَ بِهِ يَوْمَ الْقِيَامَةِ يَحْمِلُهُ عَلَى رَقَبَتِهِ إِنْ كَانَ بَعِيرًا لَهُ رُغَاءٌ أَوْ بَقَرَةً لَهَا خُوَارٌ أَوْ شَاةً تَيْعَرُ ثُمَّ رَفَعَ بِيَدِهِ حَتَّى رَأَيْنَا عُفْرَةَ إِبْطَيْهِ اللَّهُمَّ هَلْ بَلَّغْتُ اللَّهُمَّ هَلْ بَلَّغْتُ ثَلَاثًا .

2597. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Muhammed, njemu Sufjan, prenoseći od Zuhrija, ovaj od Urve b. Zubejra, da je Ebu-Humejd Sa'idi, radijallahu anhu, rekao:
– Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, postavio je za službenika da sakuplja zekat jednog čovjeka iz plemena Ezd, koji se zvaše Ibnul-Utbijje, pa kada je stigao (natrag), rekao je: "Ovo je vaše, a ovo je poklonjeno meni."
– Zašto ne! – rekao je Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem. Odsjeo je u kući svoga oca i svoje majke i gledao hoće li mu se što pokloniti ili neće. Tako mi Onoga u Čijoj je ruci moj život, ko uzme što od zekata, donijet će to na Sudnji dan natovareno na svom vratu. I ako to bude deva, ona će mukati, ako bude krava, rikat će, a ako bude ovca, blejat će. Potom je digao svoju ruku, da smo vidjeli bjelinu njegovih pazuha (i rekao) tri puta: "Allahu moj, da li sam dobro saopćio? Allahu moj, da li sam dobro saopćio?"

بَاب إِذَا وَهَبَ هِبَةً أَوْ وَعَدَ عِدَةً ثُمَّ مَاتَ قَبْلَ أَنْ تَصِلَ إِلَيْهِ

KADA NEKO DA DAR ILI GA SAMO OBEĆA, PA UMRE PRIJE NEGO GA DA ONOME KOME JE OBEĆAO

وَقَالَ عَبِيدَةُ إِنْ مَاتَ وَكَانَتْ فُصِلَتْ الْهَدِيَّةُ وَالْمُهْدَى لَهُ حَيٌّ فَهِيَ لِوَرَثَتِهِ وَإِنْ لَمْ تَكُنْ فُصِلَتْ فَهِيَ لِوَرَثَةِ الَّذِي أَهْدَى وَقَالَ الْحَسَنُ أَيُّهُمَا مَاتَ قَبْلُ فَهِيَ لِوَرَثَةِ الْمُهْدَى لَهُ إِذَا قَبَضَهَا الرَّسُولُ .

Abide je rekao: "Ako je darodavac umro, a poklon već bio primljen i daroprimac živ, poklon pripada nasljednicima daroprimaoca, a ako nije bio predan (obdareniku), ostaje nasljednicima onoga ko je učinio poklon."
Hasan (Basrija) kaže: "Koji god od njih dvojice prije umre, dar pripada nasljednicima obdarenika, ako ga je primio makar poslanik (posrednik)."

2598. PRIČAO NAM JE Ali b. Abdullah, njemu Sufjan, a ovome Ibn-Munkedir, izjavivši:
– Čuo sam Džabira, radijallahu anhu, kada je izjavio: Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao mi je:
"Da je došao dohodak iz Bahrejna, dao bih ti ovoliko (pregršt dirhema)", pokazavši to tri puta. I Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, umro je, a dohodak nije stigao, pa je Ebu-Bekr poslao glasnika, koji je oglasio: "Ko je imao kod Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, kakvo obećanje ili dug, neka nam dođe!"
Tada sam mu otišao i rekao:
– Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, obećao mi je (to i to). I Ebu-Bekr mi je zagrabio tri (pregršti dirhema).[1]

٢٥٩٨. حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ عَبْدِ اللهِ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ حَدَّثَنَا ابْنُ الْمُنْكَدِرِ سَمِعْتُ جَابِرًا رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ قَالَ لِي النَّبِيُّ ﷺ لَوْ جَاءَ مَالُ الْبَحْرَيْنِ أَعْطَيْتُكَ هَكَذَا ثَلَاثًا فَلَمْ يَقْدَمْ حَتَّى تُوُفِّيَ النَّبِيُّ ﷺ فَأَمَرَ أَبُو بَكْرٍ مُنَادِيًا فَنَادَى مَنْ كَانَ لَهُ عِنْدَ النَّبِيِّ ﷺ عِدَةٌ أَوْ دَيْنٌ فَلْيَأْتِنَا فَأَتَيْتُهُ فَقُلْتُ إِنَّ النَّبِيَّ ﷺ وَعَدَنِي فَحَثَى لِي ثَلَاثًا .

KAKO SE VRŠI PRIMOPREDAJA ROBA I STVARI

بَاب كَيْفَ يُقْبَضُ الْعَبْدُ وَالْمَتَاعُ

Ibni-Omer je rekao:
– Bio sam na jednom tromom devcu, pa ga kupi Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, a zatim reče: "Abdullahu, on je sada tvoj!"

وَقَالَ ابْنُ عُمَرَ كُنْتُ عَلَى بَكْرٍ صَعْبٍ فَاشْتَرَاهُ النَّبِيُّ ﷺ وَقَالَ هُوَ لَكَ يَا عَبْدَ اللهِ .

2599. PRIČAO NAM JE Kutejbe b. Seid, njemu Lejs prenoseći od Ibnu-Ebi-Mulejke, on od Misvera b. Mahreme, radijallahu anhu, koji je izjavio:
– Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, dijelio je ogrtače (kaftane) i od njih nije nijednog dodijelio Mahremi, pa je Mahreme rekao: "Sinak, podimo do Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem." Ja sam ga, kaže Misver, zovnuo i on je izašao, a na njemu bijaše jedan od onih ogrtača. On reče: "Ovo smo sklonili za tebe!"
– Mahreme je, kaže Misver, pogledao ogrtač, a Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Mahreme je zadovoljan?!"

٢٥٩٩. حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ بْنُ سَعِيدٍ حَدَّثَنَا اللَّيْثُ عَنِ ابْنِ أَبِي مُلَيْكَةَ عَنِ الْمِسْوَرِ بْنِ مَخْرَمَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا قَالَ قَسَمَ رَسُولُ اللهِ ﷺ أَقْبِيَةً وَلَمْ يُعْطِ مَخْرَمَةَ مِنْهَا شَيْئًا فَقَالَ مَخْرَمَةُ يَا بُنَيَّ انْطَلِقْ بِنَا إِلَى رَسُولِ اللهِ ﷺ فَانْطَلَقْتُ مَعَهُ فَقَالَ ادْخُلْ فَادْعُهُ لِي قَالَ فَدَعَوْتُهُ لَهُ فَخَرَجَ إِلَيْهِ وَعَلَيْهِ قَبَاءٌ مِنْهَا فَقَالَ خَبَأْنَا هَذَا لَكَ قَالَ فَنَظَرَ إِلَيْهِ فَقَالَ رَضِيَ مَخْرَمَةُ .

1 Nasljednici Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, a ni Ebu-Bekr nisu bili obavezni ispuniti gornje obećanje, ali je Ebu-Bekr to učinio iz poštovanja prema Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem.

KADA NEKO DA POKLON DRUGOM I ON GA PRIMI NE REKAVŠI "PRIMIH (GA)"

باب إذا وهب هبةً فقبضها الآخرُ ولم يقلْ قبلْتُ

2600. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Mahbub, njemu Abdul-Vahid, ovome Ma'mer prenoseći od Zuhrija, on od Humejda b. Abdur-Rahmana, a ovaj od Ebu-Hurejre, radijallahu anhu, koji je izjavio:
– Došao je Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, jedan čovjek i rekao: "Propao sam!"
– A šta ti je?, upitao je Alejhisselam.
– Namjerno sam pokvario post uz ramazan, spolno općeći sa suprugom, odgovorio je ovaj.
– Imaš li roba?, upitao je Alejhisselam.
– Ne – odgovorio je čovjek.
– Jesi li u mogućnosti da postiš dva mjeseca uzastopno? – upitao je opet Alejhisselam.
– Ne – kazao je on.
– Pa možeš li nahraniti jednog dana 60 siromaha? – rekao je Alejhisselam.
– Ne – reče on.
Tada jedan čovjek od ensarija donese zembilj, tj. torbu, u kome su bile datule i Alejhisselam reče: "Nosi ovo i podijeli kao sadaku!"
– Najpotrebnijem od nas, Allahov Poslaniče? – upita čovjek. Tako mi Onoga koji te poslao sa Istinom, između ova dva krša nema potrebnijih ukućana od nas.
– Idi, i s tim nahrani svoje ukućane! – reče Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem.[2]

٢٦٠٠. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ مَحْبُوبٍ حَدَّثَنَا عَبْدُ الْوَاحِدِ حَدَّثَنَا مَعْمَرٌ عَنِ الزُّهْرِيِّ عَنْ حُمَيْدِ بْنِ عَبْدِ الرَّحْمَنِ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ جَاءَ رَجُلٌ إِلَى رَسُولِ اللهِ ﷺ فَقَالَ هَلَكْتُ فَقَالَ وَمَا ذَاكَ قَالَ وَقَعْتُ بِأَهْلِي فِي رَمَضَانَ قَالَ تَجِدُ رَقَبَةً قَالَ لَا قَالَ فَهَلْ تَسْتَطِيعُ أَنْ تَصُومَ شَهْرَيْنِ مُتَتَابِعَيْنِ قَالَ لَا قَالَ فَتَسْتَطِيعُ أَنْ تُطْعِمَ سِتِّينَ مِسْكِينًا قَالَ لَا قَالَ فَجَاءَ رَجُلٌ مِنَ الْأَنْصَارِ بِعَرَقٍ وَالْعَرَقُ الْمِكْتَلُ فِيهِ تَمْرٌ فَقَالَ اذْهَبْ بِهَذَا فَتَصَدَّقْ بِهِ قَالَ عَلَى أَحْوَجَ مِنَّا يَا رَسُولَ اللهِ وَالَّذِي بَعَثَكَ بِالْحَقِّ مَا بَيْنَ لَابَتَيْهَا أَهْلُ بَيْتٍ أَحْوَجُ مِنَّا قَالَ اذْهَبْ فَأَطْعِمْهُ أَهْلَكَ .

2 Darovanje se sklapa ponudom i prihvatanjem stranaka, a postaje potpuno primitkom dara.
Ponuda se vrši riječima koje znače davanje nekog dobra besplatno u vlasništvo drugom, kao: "Ja poklonih", "Ja darovah" i slično.
Darovanje se može sklopiti samom primopredajom dara ili slanjem dara obdareniku.
Za valjanost darovanja darovana stvar treba da postoji u vrijeme darovanja. Prema tome nije valjano darovati grožđe koje će kasnije biti u vinogradu, ili tele koje će krava tek oteliti.

KADA NEKO SVOJE POTRAŽIVANJE (DUG) POKLONI ČOVJEKU – DUŽNIKU

باب إذا وهب دينًا على رجل

Šu‘be je kazao prenoseći od Hakema: "To je dozvoljeno." Hasan b. Ali, neka s njima Allahovo zadovoljstvo, poklonio je svoje potraživanje jednom čovjeku. Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao je: "Ko ima kod njega kakvo svoje pravo, da mu ga da, ili da on od njega zatraži da mu to oprosti." Džabir je rekao: "Ubijen mi je otac, a bio je dužan, pa je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, tražio od njegovih vjerovnika, da prime plod mog voćnjaka i oslobode mi oca (duga)."

قَالَ شُعْبَةُ عَنِ الْحَكَمِ هُوَ جَائِزٌ وَوَهَبَ الْحَسَنُ بْنُ عَلِيٍّ عَلَيْهِمَا السَّلَام لِرَجُلٍ دَيْنَهُ وَقَالَ النَّبِيُّ ﷺ مَنْ كَانَ لَهُ عَلَيْهِ حَقٌّ فَلْيُعْطِهِ أَوْ لِيَتَحَلَّلْهُ مِنْهُ فَقَالَ جَابِرٌ قُتِلَ أَبِي وَعَلَيْهِ دَيْنٌ فَسَأَلَ النَّبِيُّ ﷺ غُرَمَاءَهُ أَنْ يَقْبَلُوا ثَمَرَ حَائِطِي وَيُحَلِّلُوا أَبِي .

2601. PRIČAO NAM JE Abdan, njega obavijestio Abdullah, a ovoga Junus (a Lejs je rekao: Pričao mi je Junus) prenoseći od Ibnu-Šihaba, kojem je pričao Ibnu-Ka‘b b. Malik, da mu je saopćio Džabir b. Abdullah, radijallahu anhu, da je njegov otac kao šehid ubijen (u borbi) na Uhudu, pa su vjerovnici navalili sa svojim potraživanjima i ja sam – kaže on – došao Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, i to mu rekao. On ih pitaše da prime plod moga voćnjaka i moga oca oslobode (duga). Oni to nisu htjeli i Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, nije im dao moje bašče i nije im dao obrati ploda, nego reče:
– Doći ću ti sutra ujutro.
I došao nam je sutradan, kada je svanulo, obišao palmovik i molio Allaha za bereket u plodu. Kasnije sam obrao plod, isplatio vjerovnicima njihova potraživanja, a i nama je nešto ostalo plodova. Poslije sam došao Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, a on sjeđaše, i to mu saopćio. Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, reče Omeru:
– Slušaj, Omere!
Omer reče: "Zar da ne bude (tako)?! Mi sigurno znamo da si ti, uistinu, Allahov Poslanik! Allaha mi, ti si, stvarno, Allahov Poslanik!"

٢٦٠١. حَدَّثَنَا عَبْدَانُ أَخْبَرَنَا عَبْدُ اللهِ أَخْبَرَنَا يُونُسُ وَقَالَ اللَّيْثُ حَدَّثَنِي يُونُسُ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ قَالَ حَدَّثَنِي ابْنُ كَعْبِ بْنِ مَالِكٍ أَنَّ جَابِرَ بْنَ عَبْدِ اللهِ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا أَخْبَرَهُ أَنَّ أَبَاهُ قُتِلَ يَوْمَ أُحُدٍ شَهِيدًا فَاشْتَدَّ الْغُرَمَاءُ فِي حُقُوقِهِمْ فَأَتَيْتُ رَسُولَ اللهِ ﷺ فَكَلَّمْتُهُ فَسَأَلَهُمْ أَنْ يَقْبَلُوا ثَمَرَ حَائِطِي وَيُحَلِّلُوا أَبِي فَأَبَوْا فَلَمْ يُعْطِهِمْ رَسُولُ اللهِ ﷺ حَائِطِي وَلَمْ يَكْسِرْهُ لَهُمْ وَلَكِنْ قَالَ سَأَغْدُو عَلَيْكَ إِنْ شَاءَ اللهُ فَغَدَا عَلَيْنَا حِينَ أَصْبَحَ فَطَافَ فِي النَّخْلِ وَدَعَا فِي ثَمَرِهِ بِالْبَرَكَةِ فَجَدَدْتُهَا فَقَضَيْتُهُمْ حُقُوقَهُمْ وَبَقِيَ لَنَا مِنْ ثَمَرِهَا بَقِيَّةٌ ثُمَّ جِئْتُ رَسُولَ اللهِ ﷺ وَهُوَ جَالِسٌ فَأَخْبَرْتُهُ بِذَلِكَ فَقَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ لِعُمَرَ اسْمَعْ وَهُوَ جَالِسٌ يَا عُمَرُ فَقَالَ أَلَّا يَكُونُ قَدْ عَلِمْنَا أَنَّكَ رَسُولُ اللهِ وَاللهِ إِنَّكَ لَرَسُولُ اللهِ .

POKLON POJEDINCA GRUPI (DRUŠTVU)

باب هبة الواحد للجماعة

Esma je kazala Kasimu b. Muhammedu i Ibnu-Ebi-Atiku:
– Naslijedila sam od svoje sestre Aiše (šumu) u Gabi. Muavija mi je za to dao stotinu hiljada (dirhema) i to je vama dvojici (poklon).

وَقَالَتْ أَسْمَاءُ لِلْقَاسِمِ بْنِ مُحَمَّدٍ وَابْنِ أَبِي عَتِيقٍ وَرِثْتُ عَنْ أُخْتِي عَائِشَةَ مَالًا بِالْغَابَةِ وَقَدْ أَعْطَانِي بِهِ مُعَاوِيَةُ مِائَةَ أَلْفٍ فَهُوَ لَكُمَا .

2602. PRIČAO NAM JE Jahja b. Kaze'a, njemu Malik, prenoseći od Ebu-Hazima, on od Sehla b. Sa'da, radijallahu anhu, da je Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, donesen napitak (mlijeka) i on ga pio. Na njegovoj desnoj strani bijaše jedan dječak, a na lijevoj stariji ljudi. On reče dječaku: "Ako mi dozvoljavaš dat ću (ostatak) ovima?"
– Ne dajem pravo prvenstva na svoj udio nikome, osim tebi, Allahov Poslaniče – rekao je dječak. I on mu je dade u njegovu ruku (posudu s mlijekom).

٢٦٠٢. حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ قَزَعَةَ حَدَّثَنَا مَالِكٌ عَنْ أَبِي حَازِمٍ عَنْ سَهْلِ بْنِ سَعْدٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ أُتِيَ بِشَرَابٍ فَشَرِبَ وَعَنْ يَمِينِهِ غُلَامٌ وَعَنْ يَسَارِهِ الْأَشْيَاخُ فَقَالَ لِلْغُلَامِ إِنْ أَذِنْتَ لِي أَعْطَيْتُ هَؤُلَاءِ فَقَالَ مَا كُنْتُ لِأُوثِرَ بِنَصِيبِي مِنْكَ يَا رَسُولَ اللهِ أَحَدًا فَتَلَّهُ فِي يَدِهِ .

O POKLONU PRIMLJENOM, NEPRIMLJENOM, OZNAČENOM (DETALJNO) I NEOZNAČENOM

باب الهبة المقبوضة
وغير المقبوضة والمقسومة وغير المقسومة

Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, i njegovi ashabi poklonili su plemenu Hevazin što su od njega zadobili (u ratu), a to nije bilo još razdijeljeno i označeno (borcima).

وَقَدْ وَهَبَ النَّبِيُّ ﷺ وَأَصْحَابُهُ هَوَازِنَ مَا غَنِمُوا مِنْهُمْ وَهُوَ غَيْرُ مَقْسُومٍ .

2603. PRIČAO NAM JE Sabit b. Muhammed, njemu Mis'ar, prenoseći od Muhariba, ovaj od Džabira, radijallahu anhu, koji je izjavio:
– Došao sam Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, u džamiju, pa mi je platio (dug) i još više dao (nego što je dug stvarno iznosio).

٢٦٠٣. حَدَّثَنَا ثَابِتٌ حَدَّثَنَا مِسْعَرٌ عَنْ مُحَارِبٍ عَنْ جَابِرٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ أَتَيْتُ النَّبِيَّ ﷺ فِي الْمَسْجِدِ فَقَضَانِي وَزَادَنِي .

2604. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Beššar, njemu Gunder, ovome Šu'be, prenoseći od Muhariba:
– Čuo sam Džabira b. Abdullaha, radijallahu anhuma, da kaže: Prodao sam Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, devu na jednom putovanju i kada smo došli u Medinu, on reče: "Dođi u džamiju i klanjaj dva rekata!" Potom mi je izvagao (dug).
Šu'be je rekao:
– Mislim da je (Džabir) rekao: "Potom mi je izvagao i prebacio (više nego što je dogovoreno)."
I nešto od toga bilo mi je sve dok ga nisu na dan Bitke na medinskom kamenjaru ugrabili ljudi iz Šama.[1]

٢٦٠٤. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ بَشَّارٍ حَدَّثَنَا غُنْدَرٌ حَدَّثَنَا
شُعْبَةُ عَنْ مُحَارِبٍ سَمِعْتُ جَابِرَ بْنَ عَبْدِ اللهِ
رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا يَقُولُ بِعْتُ مِنَ النَّبِيِّ ﷺ بَعِيرًا فِي
سَفَرٍ فَلَمَّا أَتَيْنَا الْمَدِينَةَ قَالَ ائْتِ الْمَسْجِدَ فَصَلِّ رَكْعَتَيْنِ
فَوَزَنَ قَالَ شُعْبَةُ أُرَاهُ فَوَزَنَ لِي فَأَرْجَحَ فَمَا زَالَ مَعِي
مِنْهَا شَيْءٌ حَتَّى أَصَابَهَا أَهْلُ الشَّأْمِ يَوْمَ الْحَرَّةِ.

2605. PRIČAO NAM JE Kutejbe, prenoseći od Malika, on od Ebu-Hazima, ovaj od Sehla b. Sa'da, radijallahu anhu, da je Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, donesen napitak (mlijeka). S desne mu strane bijaše jedan dječak, a s lijeve starci i on reče dječaku:
– Dozvoljavaš li mi da (ostatak) dadnem ovima?
– Allaha mi, ne – reče dječak. Ne ustupam svoga udjela nikom osim tebi.
I Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, dade mu napitak u njegovu ruku.[2]

٢٦٠٥. حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ عَنْ مَالِكٍ عَنْ أَبِي حَازِمٍ عَنْ
سَهْلِ بْنِ سَعْدٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ أَنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ أُتِيَ
بِشَرَابٍ وَعَنْ يَمِينِهِ غُلَامٌ وَعَنْ يَسَارِهِ أَشْيَاخٌ فَقَالَ
لِلْغُلَامِ أَتَأْذَنُ لِي أَنْ أُعْطِيَ هَؤُلَاءِ فَقَالَ الْغُلَامُ لَا
وَاللهِ لَا أُوثِرُ بِنَصِيبِي مِنْكَ أَحَدًا فَتَلَّهُ فِي يَدِهِ.

2606. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Usman b. Džebele, a njega je obavijestio njegov otac, prenoseći od Šu'be da je Seleme rekao:
– Čuo sam Ebu-Selemu, a on Ebu-Hurejru, radijallahu anhu, kako kaže:
"Jedan čovjek tražio je (grubo) od Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, dug, pa su

٢٦٠٦. حَدَّثَنَا عَبْدُ اللهِ بْنُ عُثْمَانَ بْنِ جَبَلَةَ قَالَ
أَخْبَرَنِي أَبِي عَنْ شُعْبَةَ عَنْ سَلَمَةَ قَالَ سَمِعْتُ
أَبَا سَلَمَةَ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ
كَانَ لِرَجُلٍ عَلَى رَسُولِ اللهِ ﷺ دَيْنٌ فَهَمَّ بِهِ
أَصْحَابُهُ فَقَالَ دَعُوهُ فَإِنَّ لِصَاحِبِ الْحَقِّ مَقَالًا

1 Borba na Harri, nedaleko od Medine, bila je 63. godine po Hidžri između ratnika iz Šama – pristalica Jezida b. Mu'avije i Medinelija.

2 Darovana stvar mora biti vlasništvo darodavca, određena i poznata. Općenita i neprecizna izjava darodavca nije valjana, kao: "Darujem ti jednog od svoja dva konja."

se njegovi drugovi odlučili s njim obračunati, a Muhammed, alejhis-selam, reče: Ostavite ga, jer vlasnik (nekog) prava ima i pravo govora! Kupite mu jednogodišnju devu i podajte mu je!"
– Nemam istogodišnje – rekli su ashabi – nego samo za godinu stariju od njegove jednogodišnje.
– Kupite je i podajte mu je! – reče on – jer je između vas najbolji onaj ko najljepše isplaćuje dug.

وَقَالَ اشْتَرُوا لَهُ سِنًّا فَأَعْطُوهَا إِيَّاهُ فَقَالُوا إِنَّا لَا نَجِدُ سِنًّا إِلَّا سِنًّا هِيَ أَفْضَلُ مِنْ سِنِّهِ قَالَ فَاشْتَرُوهَا فَأَعْطُوهَا إِيَّاهُ فَإِنَّ مِنْ خَيْرِكُمْ أَحْسَنَكُمْ قَضَاءً.

KADA GRUPA POKLONI NEŠTO NARODU

باب إِذَا وهب جماعةٌ لِقَوْمٍ

2607, 2608. PRIČAO NAM JE Jahja b. Bukejr, njemu Lejs prenoseći od Ukajla, on od Ibni-Šihaba, ovaj od Urve, da su ga Mervan b. Hakem i Misver b. Mahreme obavijestili da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, kada mu je došla delegacija plemena Hevazin, kao muslimani, i od njega tražila da im vrati njihova dobra i njihovo roblje, rekao:
"Ja imam što vidite (vojske), a najdraži mi je razgovor koji je najiskreniji. Odaberite jedno od dvoje: ili roblje ili imovinu, a ja ću čekati neko vrijeme."
Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, čekao je deset i više noći po povratku iz Taifa, pa kada im je bilo jasno da im Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, neće vratiti nego samo jedno od dvoje rekoše:
– Odabiremo naše roblje.
Tada je Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, ustao među muslimanima, pohvalio i zahvalio se Allahu kako mu dolikuje i rekao: "Ovo su zaista vaša braća (po vjeri). Došli su kajući se i ja uviđam (potrebu) da im vratim njihovo roblje, pa ko od vas hoće da to učini dragovoljno, neka uradi, a ko hoće da bude na svom udjelu dok mu ga ne dadnemo od prve dobiti koju nam Allah donosi, pa neka tako i učini!"
Tada je svijet kazao: "Allahov Poslaniče, činimo to dragovoljno (vraćamo roblje)."

٢٦٠٧-٢٦٠٨. حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ بُكَيْرٍ حَدَّثَنَا اللَّيْثُ عَنْ عُقَيْلٍ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ عَنْ عُرْوَةَ أَنَّ مَرْوَانَ بْنَ الْحَكَمِ وَالْمِسْوَرَ بْنَ مَخْرَمَةَ أَخْبَرَاهُ أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ قَالَ حِينَ جَاءَهُ وَفْدُ هَوَازِنَ مُسْلِمِينَ فَسَأَلُوهُ أَنْ يَرُدَّ إِلَيْهِمْ أَمْوَالَهُمْ وَسَبْيَهُمْ فَقَالَ لَهُمْ مَعِي مَنْ تَرَوْنَ وَأَحَبُّ الْحَدِيثِ إِلَيَّ أَصْدَقُهُ فَاخْتَارُوا إِحْدَى الطَّائِفَتَيْنِ إِمَّا السَّبْيَ وَإِمَّا الْمَالَ وَقَدْ كُنْتُ اسْتَأْنَيْتُ وَكَانَ النَّبِيُّ ﷺ انْتَظَرَهُمْ بِضْعَ عَشْرَةَ لَيْلَةً حِينَ قَفَلَ مِنَ الطَّائِفِ فَلَمَّا تَبَيَّنَ لَهُمْ أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ غَيْرُ رَادٍّ إِلَيْهِمْ إِلَّا إِحْدَى الطَّائِفَتَيْنِ قَالُوا فَإِنَّا نَخْتَارُ سَبْيَنَا فَقَامَ فِي الْمُسْلِمِينَ فَأَثْنَى عَلَى اللهِ بِمَا هُوَ أَهْلُهُ ثُمَّ قَالَ أَمَّا بَعْدُ فَإِنَّ إِخْوَانَكُمْ هَؤُلَاءِ جَاءُونَا تَائِبِينَ وَإِنِّي رَأَيْتُ أَنْ أَرُدَّ إِلَيْهِمْ سَبْيَهُمْ فَمَنْ أَحَبَّ مِنْكُمْ أَنْ يُطَيِّبَ ذَلِكَ فَلْيَفْعَلْ وَمَنْ أَحَبَّ أَنْ يَكُونَ عَلَى حَظِّهِ حَتَّى نُعْطِيَهُ إِيَّاهُ مِنْ أَوَّلِ مَا يُفِيءُ اللهُ عَلَيْنَا فَلْيَفْعَلْ فَقَالَ النَّاسُ طَيَّبْنَا يَا رَسُولَ اللهِ لَهُمْ فَقَالَ لَهُمْ إِنَّا لَا نَدْرِي مَنْ

Potom je Alejhisselam rekao:
– Mi ne znamo, ko je između vas ovo odobrio, a ko nije odobrio, pa vratite se da nas obavijeste o vašoj stvari vaši rukovodioci!
Tada se svijet vratio i njihovi rukovodioci su s njima razgovarali. Zatim su se vratili Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, i saopćili da se ovo i njima sviđa i da su odobrili.
Ovo je ono što nam je stiglo o roblju Hevazina.
Ovo posljednje, tj.: "Ovo je ono što nam je stiglo...", jeste izjava Zuhrije.

أَذِنَ مِنْكُمْ فِيهِ مِمَّنْ لَمْ يَأْذَنْ فَارْجِعُوا حَتَّى يَرْفَعَ إِلَيْنَا عُرَفَاؤُكُمْ أَمْرَكُمْ فَرَجَعَ النَّاسُ فَكَلَّمَهُمْ عُرَفَاؤُهُمْ ثُمَّ رَجَعُوا إِلَى النَّبِيِّ ﷺ فَأَخْبَرُوهُ أَنَّهُمْ طَيَّبُوا وَأَذِنُوا وَهَذَا الَّذِي بَلَغَنَا مِنْ سَبْيِ هَوَازِنَ هَذَا آخِرُ قَوْلِ الزُّهْرِيِّ يَعْنِي فَهَذَا الَّذِي بَلَغَنَا .

DAVANJE POKLONA NEKOM KAD JE U DRUŠTVU SVOJIH DRUGOVA

باب مَنْ أُهْدِيَ لَهُ هَدِيَّةٌ وَعِنْدَهُ جُلَسَاؤُهُ فَهُوَ أَحَقُّ

On na taj poklon ima najviše pravo, a Ibni-Abbas prenosi izjavu u kojoj se kaže da su njegovi drugovi sudionici, ali to nije vjerodostojno.[1]

وَيُذْكَرُ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ أَنَّ جُلَسَاءَهُ شُرَكَاءُ وَلَمْ يَصِحَّ .

2609. PRIČAO NAM JE Ibnu-Mukatil, izjavivši da ga je obavijestio Abdullah, prenoseći od Šu'be, on od Seleme b. Kuhejla, on od Ebu-Seleme, ovaj od Ebu-Hurejre, radijallahu anhu, da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, kupio jednogodišnju devu, pa mu došao njen vlasnik da mu je isplati. Ashabi su mu prigovorili, a on im reče:
– Vlasnik (svoga) prava ima pravo na govor.
Potom mu je dosudio vedniju od njegove jednogodišnje deve i rekao: "Najbolji od vas je onaj ko najljepše isplaćuje dug."

٢٦٠٩ . حَدَّثَنَا ابْنُ مُقَاتِلٍ أَخْبَرَنَا عَبْدُ اللهِ أَخْبَرَنَا شُعْبَةُ عَنْ سَلَمَةَ بْنِ كُهَيْلٍ عَنْ أَبِي سَلَمَةَ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ أَنَّهُ أَخَذَ سِنًّا فَجَاءَ صَاحِبُهُ يَتَقَاضَاهُ فَقَالُوا لَهُ فَقَالَ إِنَّ لِصَاحِبِ الْحَقِّ مَقَالاً ثُمَّ قَضَاهُ أَفْضَلَ مِنْ سِنِّهِ وَقَالَ أَفْضَلُكُمْ أَحْسَنُكُمْ قَضَاءً .

2610. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Muhammed, njemu Ibnu-Ujejne, prenoseći od Amra, on od Ibnu-Omera, radijallahu anhuma, da je on bio s Vjerovjesnikom, sallallahu alejhi ve sellem, na jednom putu i jahao na jednom tromom devcu (Omerovom). Potom je prošao Vjerovjesnika,

٢٦١٠ . حَدَّثَنَا عَبْدُ اللهِ بْنُ مُحَمَّدٍ حَدَّثَنَا ابْنُ عُيَيْنَةَ عَنْ عَمْرٍو عَنِ ابْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا أَنَّهُ كَانَ مَعَ النَّبِيِّ ﷺ فِي سَفَرٍ فَكَانَ عَلَى بَكْرٍ لِعُمَرَ صَعْبٍ فَكَانَ يَتَقَدَّمُ النَّبِيَّ ﷺ فَيَقُولُ أَبُوهُ يَا عَبْدَ اللهِ

1 Darovi koji se donose prilikom obrezivanja djeteta ili svadbe, pripadaju onome kome su doneseni, bilo to dijete, mlada, otac ili mati. Ako se ne bude naznačilo kome su doneseni i to nije moguće ispitivanjem utvrditi, pazit će se na mjesni običaj.

لَا يَتَقَدَّمُ النَّبِيَّ ﷺ أَحَدٌ فَقَالَ لَهُ النَّبِيُّ ﷺ بِعْنِيهِ فَقَالَ عُمَرُ هُوَ لَكَ فَاشْتَرَاهُ ثُمَّ قَالَ هُوَ لَكَ يَا عَبْدَ اللهِ فَاصْنَعْ بِهِ مَا شِئْتَ .

sallallahu alejhi ve sellem, pa mu je njegov otac rekao: "Abdullahu, Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, niko ne pretiče!"
Tada mi je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Prodaj mi ga (Omere)!"
– On je tvoj – rekao je Omer.
Potom ga je Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, kupio i rekao: "Abdullahu, on je sada tvoj i radi s njim šta hoćeš!"

باب إذا وهب بعيرا لرجل وهو راكبه فهو جائز

DOZVOLJENO JE POKLONITI DEVU ČOVJEKU KOJI JE VEĆ JAŠE

٢٦١١. وَقَالَ الْحُمَيْدِيُّ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ حَدَّثَنَا عَمْرٌو عَنِ ابْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا قَالَ كُنَّا مَعَ النَّبِيِّ ﷺ فِي سَفَرٍ وَكُنْتُ عَلَى بَكْرٍ صَعْبٍ فَقَالَ النَّبِيُّ ﷺ لِعُمَرَ بِعْنِيهِ فَابْتَاعَهُ فَقَالَ النَّبِيُّ ﷺ هُوَ لَكَ يَا عَبْدَ اللهِ .

2611. Humejdi je rekao: Pričao nam je Sufjan, a njemu Amr, prenoseći od Ibnu-Omera, radijallahu anhuma:
– Bili smo s Vjerovjesnikom, sallallahu alejhi ve sellem, na jednom putovanju. Ja sam jahao na jednom (Omerovom) tromom devcu i Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, reče Omeru: "Prodaj mi ga!"
Potom ga Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, kupi i reče: "Abdullahu, on je sada tvoj!"

باب هدية ما يكره لبسها

POKLON KOJI JE MEKRUH OBLAČITI

٢٦١٢. حَدَّثَنَا عَبْدُ اللهِ بْنُ مَسْلَمَةَ عَنْ مَالِكٍ عَنْ نَافِعٍ عَنْ عَبْدِ اللهِ بْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا قَالَ رَأَى عُمَرُ بْنُ الْخَطَّابِ حُلَّةً سِيَرَاءَ عِنْدَ بَابِ الْمَسْجِدِ فَقَالَ يَا رَسُولَ اللهِ لَوِ اشْتَرَيْتَهَا فَلَبِسْتَهَا يَوْمَ الْجُمُعَةِ وَلِلْوَفْدِ قَالَ إِنَّمَا يَلْبَسُهَا مَنْ لَا خَلَاقَ لَهُ فِي الْآخِرَةِ ثُمَّ جَاءَتْ حُلَلٌ فَأَعْطَى رَسُولُ اللهِ ﷺ عُمَرَ مِنْهَا حُلَّةً وَقَالَ أَكَسَوْتَنِيهَا وَقُلْتَ فِي حُلَّةِ عُطَارِدٍ مَا قُلْتَ فَقَالَ إِنِّي لَمْ أَكْسُكَهَا لِتَلْبَسَهَا فَكَسَاهَا عُمَرُ أَخًا لَهُ بِمَكَّةَ مُشْرِكًا .

2612. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Mesleme, prenoseći od Malika, on od Nafija, ovaj od Abdullaha b. Omera, radijallahu anhuma, koji je izjavio:
– Omer b. Hattab je vidio pred vratima džamije jedan svileni ogrtač i rekao: "Allahov Poslaniče, da si ga kupio, pa da ga oblačiš petkom i prilikom primanja delegacija!"
– Njega oblači samo onaj ko neće da ima udjela na drugom svijetu – reče.
Kasnije su došli drugi ogrtači, pa je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, jedan od njih dao Omeru, a on reče: "Što me ogrćeš kada si rekao za ogrtač Utarida ono što si rekao?"
– Ja te ne ogrćem ovim ogrtačem – rekao je Alejhisselam – da ga ti ogrneš, pa je Omer taj ogrtač poslao u Mekku svome bratu idolopokloniku.

2613. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Dža'fer Ebu-Dža'fer, a njemu Ibnu-Fudajl, prenoseći od svoga oca, on od Nafija da je Ibnu-Omer, radijallahu anhuma, izjavio:
– Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, došao je kući Fatime, svoje kćerke, i nije joj ušao. Poslije je došao Alija i ona mu je to rekla. On je to spomenuo Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem. Tada je on rekao:
– Vidio sam na njenim vratima vezan zastor – i još dodade: "Šta mi je stalo za ovim svijetom!"
Tada joj je Alija otišao i to kazao, i ona reče: "Neka mi naredi šta hoće da uradim s njim!"
– Poslat će ga tim i tim ukućanima koji su potrebni! – rekao je Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem.

٢٦١٣. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ جَعْفَرٍ أَبُو جَعْفَرٍ حَدَّثَنَا ابْنُ فُضَيْلٍ عَنْ أَبِيهِ عَنْ نَافِعٍ عَنِ ابْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا قَالَ أَتَى النَّبِيُّ ﷺ بَيْتَ فَاطِمَةَ فَلَمْ يَدْخُلْ عَلَيْهَا وَجَاءَ عَلِيٌّ فَذَكَرَتْ لَهُ ذَلِكَ فَذَكَرَهُ لِلنَّبِيِّ ﷺ قَالَ إِنِّي رَأَيْتُ عَلَى بَابِهَا سِتْرًا مَوْشِيًّا فَقَالَ مَا لِي وَلِلدُّنْيَا فَأَتَاهَا عَلِيٌّ فَذَكَرَ ذَلِكَ لَهَا فَقَالَتْ لِيَأْمُرْنِي فِيهِ بِمَا شَاءَ قَالَ تُرْسِلُ بِهِ إِلَى فُلَانٍ أَهْلِ بَيْتٍ بِهِمْ حَاجَةٌ.

2614. PRIČAO NAM JE Hadždžadž b. Minhal, njemu Šu'be, a njega je obavijestio Abdul-Melik b. Mejsere: Čuo sam Zejda b. Vehba, on Aliju, radijallahu anhu, da je kazao:
"Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, poklonio mi je ogrtač. Ja sam ga ogrnuo, pa sam vidio na njegovom licu srdžbu. Zatim sam ogrtač izrezao (i podijelio) među svojim ženama (ženama u svojoj rodbini)."[1]

٢٦١٤. حَدَّثَنَا حَجَّاجُ بْنُ مِنْهَالٍ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ قَالَ أَخْبَرَنِي عَبْدُ الْمَلِكِ بْنُ مَيْسَرَةَ قَالَ سَمِعْتُ زَيْدَ بْنَ وَهْبٍ عَنْ عَلِيٍّ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ أَهْدَى إِلَيَّ النَّبِيُّ ﷺ حُلَّةَ سِيَرَاءَ فَلَبِسْتُهَا فَرَأَيْتُ الْغَضَبَ فِي وَجْهِهِ فَشَقَّقْتُهَا بَيْنَ نِسَائِي.

1 Alija je izrezao svoj ogrtač na četiri šala i podario ih: Fatimi, svojoj supruzi; Fatimi, kćerki Esedovoj; Fatimi, kćerki Hamze b. Abdul-Mutaliba i Fatimi, kćerki Šejbe b. Rebija; ženi Ukajlovoj, brata Alijina; a po drugoj verziji Fatimi, kćerki Ebu-Talibovoj, poznatoj pod imenom Ummu-Hani'.

PRIMANJE POKLONA OD IDOLOPOKLONIKA

باب قبول الهدية من المشركين

Ebu-Hurejra prenosi od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, da je kazao:
– Ibrahim, alejhis-selam, putovao je sa Sarom i ušao u jedno naselje u kome bijaše jedan vladar, poznat kao silnik, koji je rekao (slugama): "Podajte joj sluškinju!"[2]
Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, poklonjena je ovca u koju je stavljen otrov.
Ebu-Humejd je kazao: "Vladar Ejle poklonio je Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, bijelu mazgu, zagrnuo ga ogrtačem i pisao da ga ostavlja za vladara u njihovoj zemlji."

وَقَالَ أَبُو هُرَيْرَةَ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ هَاجَرَ إِبْرَاهِيمُ عَلَيْهِ السَّلَامُ بِسَارَةَ فَدَخَلَ قَرْيَةً فِيهَا مَلِكٌ أَوْ جَبَّارٌ فَقَالَ أَعْطُوهَا آجَرَ وَأُهْدِيَتْ لِلنَّبِيِّ ﷺ شَاةٌ فِيهَا سُمٌّ وَقَالَ أَبُو حُمَيْدٍ أَهْدَى مَلِكُ أَيْلَةَ لِلنَّبِيِّ ﷺ بَغْلَةً بَيْضَاءَ وَكَسَاهُ بُرْدًا وَكَتَبَ لَهُ بِبَحْرِهِمْ .

2615. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Muhammed, njemu Junus b. Muhammed, a ovome Šejban prenoseći od Katade koji je izjavio da je Enes, radijallahu anhu, rekao:
– Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, poklonjeno je džube (ogrtač) od jedne vrste svile, a on zabranjivaše (muškarcima) svilu. Svijet se tome čudio i Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, reče:
"Tako mi Onoga u Čijoj je ruci moja duša, mahrame Sa'da b. Mu'aza u Džennetu ljepše su od ovog (ogrtača)."

٢٦١٥. حَدَّثَنَا عَبْدُ اللهِ بْنُ مُحَمَّدٍ حَدَّثَنَا يُونُسُ ابْنُ مُحَمَّدٍ حَدَّثَنَا شَيْبَانُ عَنْ قَتَادَةَ حَدَّثَنَا أَنَسٌ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ أُهْدِيَ لِلنَّبِيِّ ﷺ جُبَّةُ سُنْدُسٍ وَكَانَ يَنْهَى عَنِ الْحَرِيرِ فَعَجِبَ النَّاسُ مِنْهَا فَقَالَ وَالَّذِي نَفْسُ مُحَمَّدٍ بِيَدِهِ لَمَنَادِيلُ سَعْدِ بْنِ مُعَاذٍ فِي الْجَنَّةِ أَحْسَنُ مِنْ هَذَا .

2616. Seid je rekao, prenoseći od Katade, on od Enesa: "Ukejdir iz Dume dao je (gornji) poklon Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem."[3]

٢٦١٦. وَقَالَ سَعِيدٌ عَنْ قَتَادَةَ عَنْ أَنَسٍ إِنَّ أُكَيْدِرَ دُومَةَ أَهْدَى إِلَى النَّبِيِّ ﷺ .

---

2 Vidi opširnije poglavlje "Kupovanje roba od nemuslimana".

3 Ukejdir je bio poglavar Dumetul-Džendela, grada nedaleko od Tebuka. Muhammedu, sallallahu alejhi ve sellem, donio je u Medinu na poklon svileni ogrtač i primio islam. Poslije smrti Muhammedove, sallallahu alejhi ve sellem, konvertirao je, pa ga je Halid b. Velid, vraćajući se s vojskom iz Iraka za Šam, dao uhvatiti i pogubiti.

2617. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Abdul-Vehhab, prenoseći od Hišama b. Zejda, on od Enesa b. Malika, radijallahu anhu, da je jedna Jevrejka donijela Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, zatrovanu ovcu i on je nešto od nje pojeo. Kasnije je ona dovedena i rečeno je: "Zaista, ubit ćemo je!"
– Ne, rekao je Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem.
– I to sam neprestano primjećivao na resicama Allahova Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem – kaže Enes.

٢٦١٧. حَدَّثَنَا عَبْدُ اللهِ بْنُ عَبْدِ الْوَهَّابِ حَدَّثَنَا خَالِدُ بْنُ الْحَارِثِ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ عَنْ هِشَامِ بْنِ زَيْدٍ عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ أَنَّ يَهُودِيَّةً أَتَتِ النَّبِيَّ ﷺ بِشَاةٍ مَسْمُومَةٍ فَأَكَلَ مِنْهَا فَجِيءَ بِهَا فَقِيلَ أَلَا نَقْتُلُهَا قَالَ لَا فَمَا زِلْتُ أَعْرِفُهَا فِي لَهَوَاتِ رَسُولِ اللهِ ﷺ.

2618. PRIČAO NAM JE Ebu-Nu'man, rekavši da mu je pričao Mu'temir b. Sulejman, prenoseći od svoga oca, on od Ebu-Usmana, ovaj od Abdur-Rahmana b. Ebi-Bekra, radijallahu anhu, koji je rekao:
– Bilo nas je s Vjerovjesnikom, sallallahu alejhi ve sellem, stotinu i trideset. Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, upita: "Ima li kod koga od vas štogod hrane?" I kod jednog bijaše sa' hrane ili toliko i to se zamijesi. Potom dođe jedan čovjek duge kose koji tjeraše stado, pa Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, upita: "Prodaja ili dar?", ili je rekao: "... Poklon?"
– Ne – reče on – nego prodaja.
Potom je Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, kupio od njega jednu ovcu, pa je zaklana. Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, naredio je da se ispeče džigerica. Allaha mi, nije bilo među sto i trideset ljudi nijednog, a da mu Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, nije odsjekao komad od njene džigerice; ako je bio prisutan, dao mu ga je, a ako je bio odsutan, ostavio mu ga je. Ostatak od nje stavio je u dvije posude (u dva lonca), pa su to jeli svi skupa. Najeli smo se i još preostade u kotlovima, pa smo to natovarili na devu. Ili je Abdur-Rahman prenio slično ovome.

٢٦١٨. حَدَّثَنَا أَبُو النُّعْمَانِ حَدَّثَنَا الْمُعْتَمِرُ بْنُ سُلَيْمَانَ عَنْ أَبِيهِ عَنْ أَبِي عُثْمَانَ عَنْ عَبْدِ الرَّحْمَنِ ابْنِ أَبِي بَكْرٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا قَالَ كُنَّا مَعَ النَّبِيِّ ﷺ ثَلَاثِينَ وَمِائَةً فَقَالَ النَّبِيُّ ﷺ هَلْ مَعَ أَحَدٍ مِنْكُمْ طَعَامٌ فَإِذَا مَعَ رَجُلٍ صَاعٌ مِنْ طَعَامٍ أَوْ نَحْوُهُ فَعُجِنَ ثُمَّ جَاءَ رَجُلٌ مُشْرِكٌ مُشْعَانٌّ طَوِيلٌ بِغَنَمٍ يَسُوقُهَا فَقَالَ النَّبِيُّ ﷺ بَيْعًا أَمْ عَطِيَّةً أَوْ قَالَ أَمْ هِبَةً قَالَ لَا بَلْ بَيْعٌ فَاشْتَرَى مِنْهُ شَاةً فَصُنِعَتْ وَأَمَرَ النَّبِيُّ ﷺ بِسَوَادِ الْبَطْنِ أَنْ يُشْوَى وَايْمُ اللهِ مَا فِي الثَّلَاثِينَ وَالْمِائَةِ إِلَّا قَدْ حَزَّ النَّبِيُّ ﷺ لَهُ حُزَّةً مِنْ سَوَادِ بَطْنِهَا إِنْ كَانَ شَاهِدًا أَعْطَاهَا إِيَّاهُ وَإِنْ كَانَ غَائِبًا خَبَأَ لَهُ فَجَعَلَ مِنْهَا قَصْعَتَيْنِ فَأَكَلُوا أَجْمَعُونَ وَشَبِعْنَا فَفَضَلَتِ الْقَصْعَتَانِ فَحَمَلْنَاهُ عَلَى الْبَعِيرِ أَوْ كَمَا قَالَ.

POKLON IDOLOPOKLONICIMA

باب الهدية للمشركين

Uzvišeni Allah kaže:
"Allah vam ne zabranjuje da iskažete dobrotu i da budete pravedni prema onima koji ne ratuju protiv vas zbog vjere i ne izgone vas iz vaših domova."[1]

وَقَوْلِ اللهِ تَعَالَى لَا يَنْهَاكُمُ اللهُ عَنِ الَّذِينَ لَمْ يُقَاتِلُوكُمْ فِي الدِّينِ وَلَمْ يُخْرِجُوكُمْ مِنْ دِيَارِكُمْ أَنْ تَبَرُّوهُمْ وَتُقْسِطُوا إِلَيْهِمْ إِنَّ اللهَ يُحِبُّ الْمُقْسِطِينَ .

2619. PRIČAO NAM JE Halid b. Mahled, njemu Sulejman b. Bilal, a ovome Abdullah b. Dinar, prenoseći od Ibnu-Omera, radijallahu anhuma, koji je rekao:
– Omer je vidio na jednom čovjeku ogrtač koji se prodavaše, pa reče Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem: "Kupi ovaj ogrtač da ga ogrneš petkom i kada ti dolazi kakva delegacija!", a on odgovori: "Njega ogrće samo onaj ko neće da ima udio na drugom svijetu!"
Poslije je Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, doneseno nekoliko takvih ogrtača, pa je on jedan od njih poslao Omeru. Omer je rekao:
– Kako ću ga ja ogrtati, a ti si rekao ono što si već rekao?
– Ja ti ga nisam poklonio – kazao je on – da ga ogrćeš, nego da prodaš ili pokloniš.
Kasnije ga je Omer poslao svom bratu, nastanjenom u Mekki dok on još nije bio primio islam.

٢٦١٩. حَدَّثَنَا خَالِدُ بْنُ مَخْلَدٍ حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ بِلَالٍ قَالَ حَدَّثَنِي عَبْدُ اللهِ بْنُ دِينَارٍ عَنِ ابْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا قَالَ رَأَى عُمَرُ حُلَّةً عَلَى رَجُلٍ تُبَاعُ فَقَالَ لِلنَّبِيِّ ﷺ ابْتَعْ هَذِهِ الْحُلَّةَ تَلْبَسْهَا يَوْمَ الْجُمُعَةِ وَإِذَا جَاءَكَ الْوَفْدُ فَقَالَ إِنَّمَا يَلْبَسُ هَذَا مَنْ لَا خَلَاقَ لَهُ فِي الْآخِرَةِ فَأُتِيَ رَسُولُ اللهِ ﷺ مِنْهَا بِحُلَلٍ فَأَرْسَلَ إِلَى عُمَرَ مِنْهَا بِحُلَّةٍ فَقَالَ عُمَرُ كَيْفَ أَلْبَسُهَا وَقَدْ قُلْتَ فِيهَا مَا قُلْتَ قَالَ إِنِّي لَمْ أَكْسُكَهَا لِتَلْبَسَهَا تَبِيعُهَا أَوْ تَكْسُوهَا فَأَرْسَلَ بِهَا عُمَرُ إِلَى أَخٍ لَهُ مِنْ أَهْلِ مَكَّةَ قَبْلَ أَنْ يُسْلِمَ .

2620. PRIČAO NAM JE Ubejd b. Isma'il, njemu Ebu-Usame prenoseći od Hišama, on od svoga oca, a ovaj od Esme, kćerke Ebu-Bekra, radijallahu anhu, koja je izjavila:
– Došla mi je moja majka (s poklonima) kao idolopoklonica u doba Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, pa sam za to tražila mišljenje Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, rekavši:

٢٦٢٠. حَدَّثَنَا عُبَيْدُ بْنُ إِسْمَاعِيلَ حَدَّثَنَا أَبُو أُسَامَةَ عَنْ هِشَامٍ عَنْ أَبِيهِ عَنْ أَسْمَاءَ بِنْتِ أَبِي بَكْرٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا قَالَتْ قَدِمَتْ عَلَيَّ أُمِّي وَهِيَ مُشْرِكَةٌ فِي عَهْدِ رَسُولِ اللهِ ﷺ فَاسْتَفْتَيْتُ رَسُولَ اللهِ ﷺ قُلْتُ وَهِيَ رَاغِبَةٌ أَفَأَصِلُ أُمِّي قَالَ نَعَمْ صِلِي أُمَّكِ .

1 Nastavak prijevoda 8. i 9. ajeta poglavlja El-Mumtehine glasi: "... Zaista Allah voli pravedne. Samo vam zabranjuje da uzimate za prijatelje one koji ratuju protiv vas zbog vjere i izgone vas iz vaših domova i pomažu da budete istjerani, pa koji budu uzimali njih za prijatelje, takvi su silnici."

"Došla mi je moja majka želeći (održavanje veze) pa hoću li održavati vezu sa svojom majkom?"
– Da, drži (rodbinsku) vezu sa svojom majkom (čini joj dobro)! – reče on.

NIJE NIKOME DOZVOLJENO DA OPOZOVE SVOJ POKLON I SADAKU

باب لا يحلُّ لأحدٍ أنْ يَرْجِعَ في هِبَتِهِ وصدقتِهِ

2621. PRIČAO NAM JE Muslim b. Ibrahim, njemu Hišam i Šu'be, a njima Katade prenoseći od Seida b. Musejjeba, on od Abbasa, radijallahu anhuma, koji je rekao:
– Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao je: "Ko vrati svoju sadaku sliči onom ko ponovo dođe na svoju bljuvotinu."

٢٦٢١. حَدَّثَنَا مُسْلِمُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ حَدَّثَنَا هِشَامٌ وَشُعْبَةُ قَالَا حَدَّثَنَا قَتَادَةُ عَنْ سَعِيدِ بْنِ الْمُسَيَّبِ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا قَالَ قَالَ النَّبِيُّ ﷺ الْعَائِدُ فِي هِبَتِهِ كَالْعَائِدِ فِي قَيْئِهِ .

2622. PRIČAO NAM JE Abdur-Rahman b. Mubarek, njemu Abdul-Varis, a ovome Ejjub, prenoseći od Ikrime, a on od Ibnu-Abbasa, radijallahu anhuma, koji je izjavio:
– Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao je: "Ne dolikuje nam porok onoga koji vraća svoj poklon poput psa koji se vraća na svoju bljuvotinu."

٢٦٢٢. حَدَّثَنَا عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ الْمُبَارَكِ حَدَّثَنَا عَبْدُ الْوَارِثِ حَدَّثَنَا أَيُّوبُ عَنْ عِكْرِمَةَ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا قَالَ قَالَ النَّبِيُّ ﷺ لَيْسَ لَنَا مَثَلُ السَّوْءِ الَّذِي يَعُودُ فِي هِبَتِهِ كَالْكَلْبِ يَرْجِعُ فِي قَيْئِهِ .

2623. PRIČAO NAM JE Jahja b. Kaze'a, njemu Malik prenoseći od Zejda b. Esleme, a on od svoga oca, koji je rekao:
– Čuo sam Omera b. Hattaba, radijallahu anhu, koji kaže: Pokloni sam jednog konja na ime Allahovog puta, pa ga je skoro upropastio onaj kod koga je bio i htio sam ga od njega kupiti, misleći da će ga prodati ispod stvarne cijene, pa sam pitao za to Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem. On reče: "Ne kupuj ga, pa makar ti ga dao za jedan dirhem (novčić), jer ko se vrati na svoju milostinju sličan je psu koji se vrati na svoju bljuvotinu."[1]

٢٦٢٣. حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ قَزَعَةَ حَدَّثَنَا مَالِكٌ عَنْ زَيْدِ بْنِ أَسْلَمَ عَنْ أَبِيهِ سَمِعْتُ عُمَرَ بْنَ الْخَطَّابِ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ يَقُولُ حَمَلْتُ عَلَى فَرَسٍ فِي سَبِيلِ اللهِ فَأَضَاعَهُ الَّذِي كَانَ عِنْدَهُ فَأَرَدْتُ أَنْ أَشْتَرِيَهُ مِنْهُ وَظَنَنْتُ أَنَّهُ بَائِعُهُ بِرُخْصٍ فَسَأَلْتُ عَنْ ذَلِكَ النَّبِيَّ ﷺ فَقَالَ لَا تَشْتَرِهِ وَإِنْ أَعْطَاكَهُ بِدِرْهَمٍ وَاحِدٍ فَإِنَّ الْعَائِدَ فِي صَدَقَتِهِ كَالْكَلْبِ يَعُودُ فِي قَيْئِهِ .

1 Darovatelj mora biti pametan i punodoban. Prema tome, nije valjano darovanje malodobnog, slaboumnog ili ludog, ali je valjano njima učiniti poklon.

POGLAVLJE

باب

2624. PRIČAO NAM JE Ibrahim b. Musa, njega je obavijestio Hišam b. Jusuf, a njih Ibnu-Džurejdž, izjavivši:
– Obavijestio me je Abdullah b. Ubejdullah b. Ebu-Mulejke da su sinovi Suhejbovi, koji je oslobođeni rob Ibnu-Džud'ana, tvrdili za dvije sobe i jedan odjel u kući (Vjerovjesnikovoj) da je to Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, dao Suhejbu, pa je Mervan (zapovjednik Medine) upitao:
– Ko će vama to posvjedočiti?
– Ibnu-Omer – odgovorili su oni.
Tada je Mervan pozvao Ibnu-Omera i on je posvjedočio da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, uistinu dao Suhejbu dvije sobe i jedan odjel, pa im je Mervan dosudio prema Ibnu-Omerovu svjedočenju.

٢٦٢٤. حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ مُوسَى أَخْبَرَنَا هِشَامُ ابْنُ يُوسُفَ أَنَّ ابْنَ جُرَيْجٍ أَخْبَرَهُمْ قَالَ أَخْبَرَنِي عَبْدُ اللهِ بْنُ عُبَيْدِ اللهِ بْنِ أَبِي مُلَيْكَةَ أَنَّ بَنِي صُهَيْبٍ مَوْلَى ابْنِ جُدْعَانَ ادَّعَوْا بَيْتَيْنِ وَحُجْرَةً أَنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ أَعْطَى ذَلِكَ صُهَيْبًا فَقَالَ مَرْوَانُ مَنْ يَشْهَدُ لَكُمَا عَلَى ذَلِكَ قَالُوا ابْنُ عُمَرَ فَدَعَاهُ فَشَهِدَ لَأَعْطَى رَسُولُ اللهِ ﷺ صُهَيْبًا بَيْتَيْنِ وَحُجْرَةً فَقَضَى مَرْوَانُ بِشَهَادَتِهِ لَهُمْ .

Daroprimalac je vlasnik dara tek s njegovim primitkom.
Darovatelj može sam po sebi opozvati darovanje prije izvršene primopredaje dara, a poslije primopredaje to može učiniti uz privolu obdarenika. Ako bi darovatelj darovanu stvar poslije primopredaje samostalno natrag vratio, bit će on prisvojitelj, pa ako bi darovana stvar u njegovim rukama propala ili se zagubila, morat će je obdareniku naknaditi.
Ne može se opozvati poklon učinjen rodbini silaznog ili uzlaznog koljena, ili svome bratu i sestri, ili njihovoj djeci, ili bratu ili sestri svoga oca i majke.
Milostinja po izvršenoj primopredaji ne može se ni na kakav način opozvati (Medželle-i-ahkami šer'ijje).

ŠTO JE REČENO O POKLONU DOŽIVOTNOG KORIŠTENJA I O POKLONU NA DOŽIVOTNO UŽIVANJE POD UVJETOM DA VLASNIŠTVO BUDE PREŽIVJELOG

باب ما قيل في العُمْرى والرُّقْبى

"Naselio sam ga u kuću doživotno" i "Ona je njemu doživotno poklonjena", znači dao sam je njemu. "Nastanio sam vas na njoj (na Zemlji)", znači učinio sam vas stanovnicima (Zemlje).

أَعْمَرْتُهُ الدَّارَ فَهِيَ عُمْرَى جَعَلْتُهَا لَهُ اسْتَعْمَرَكُمْ فِيهَا جَعَلَكُمْ عُمَّارًا .

2625. PRIČAO NAM JE Ebu-Nu'ajm, da mu je prenio Šejban od Jahjaa, on od Ebu-Seleme, ovaj od Džabira, radijallahu anhu, koji je kazao:
– Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, presudio je o poklonu doživotno učinjenom, da pripada onom kome je poklonjen.

٢٦٢٥. حَدَّثَنَا أَبُو نُعَيْمٍ حَدَّثَنَا شَيْبَانُ عَنْ يَحْيَى عَنْ أَبِي سَلَمَةَ عَنْ جَابِرٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ قَضَى النَّبِيُّ ﷺ بِالْعُمْرَى أَنَّهَا لِمَنْ وُهِبَتْ لَهُ .

2626. PRIČAO NAM JE Hafs b. Umer, njemu Hemmam od Katade, a ovome Nadr b. Enes prenoseći od Bešira b. Nehika, on od Ebu-Hurejre, radijallahu anhu, da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
"Dozvoljen je poklon doživotno."
Ata' je izjavio: "Ovo isto meni je prenio Džabir od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem."[1]

٢٦٢٦. حَدَّثَنَا حَفْصُ بْنُ عُمَرَ حَدَّثَنَا هَمَّامٌ حَدَّثَنَا قَتَادَةُ قَالَ حَدَّثَنِي النَّضْرُ بْنُ أَنَسٍ عَنْ بَشِيرِ بْنِ نَهِيكٍ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ الْعُمْرَى جَائِزَةٌ وَقَالَ عَطَاءٌ حَدَّثَنِي جَابِرٌ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ نَحْوَهُ .

1 Ovo je poklon uvjetovan time da je primalac živ, a radi se o tome da darodavac obdareniku kaže: "Dajem ti ovu svoju kuću, odnosno voćnjak ili zemlju, dok si živ, a poslije tvoje smrti pripada tvojim nasljednicima ili bližoj rodbini." Ovakvom izjavom darodavca obdarenik postaje vlasnik naznačenog dobra, a poslije njega njegovi nasljednici. To je jednoglasno mišljenje pravnika ehlisunnetskih pravnih škola.
A ako darodavac nije u svojoj izjavi spomenuo nasljednike obdarenog, oni će biti opet pravni nasljednici poslije smrti daroprimaoca po mišljenju Ebu-Hanife i Šafije.

POSUĐIVANJE OD DRUGOGA KONJA, ŽIVOTINJE I NEČEG DRUGOG

باب من استعار من الناس الفرس والدابة وغيرها

2627. PRIČAO NAM JE Adem, njemu Šu'be prenoseći od Katade, koji je kazao:
– Čuo sam Enesa, kako kaže: U Medini je (jednom) vladao strah (od napada neprijatelja), pa je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, posudio od Ebu-Talhe konja, koji se zvaše *Mendub*, uzjahao ga i kada se vratio, rekao je:
"Nismo nikoga vidjeli, a našli smo da je konj poput mora (brz)."

٢٦٢٧. حَدَّثَنَا آدَمُ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ عَنْ قَتَادَةَ قَالَ سَمِعْتُ أَنَسًا يَقُولُ كَانَ فَزَعٌ بِالْمَدِينَةِ فَاسْتَعَارَ النَّبِيُّ ﷺ فَرَسًا مِنْ أَبِي طَلْحَةَ يُقَالُ لَهُ الْمَنْدُوبُ فَرَكِبَ فَلَمَّا رَجَعَ قَالَ مَا رَأَيْنَا مِنْ شَيْءٍ وَإِنْ وَجَدْنَاهُ لَبَحْرًا .

POSUĐIVANJE MLADOJ PRI SVADBI

باب الاستعارة للعروس عند البناء

2628. PRIČAO NAM JE Ebu-Nu'ajm, rekavši da mu je prenio Abdul-Vahid b. Ejmen, a njemu njegov otac, izjavivši: Ušao sam Aiši, radijallahu anhu, a na njoj pamučna košulja vrijednosti pet dirhema. Ona mi reče:
"Digni pogled na ovu moju djevojku i pogledaj je! Ona se crveni (mrsko joj je) da je u kući oblači, a ja sam imala ovakvu jednu košulju još u doba Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, i nije bilo žene koja se gizdaše u Medini, a da nije tražila od mene da joj je posudim."

٢٦٢٨. حَدَّثَنَا أَبُو نُعَيْمٍ حَدَّثَنَا عَبْدُ الْوَاحِدِ بْنُ أَيْمَنَ قَالَ حَدَّثَنِي أَبِي قَالَ دَخَلْتُ عَلَى عَائِشَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهَا وَعَلَيْهَا دِرْعُ قِطْرٍ ثَمَنُ خَمْسَةِ دَرَاهِمَ فَقَالَتْ ارْفَعْ بَصَرَكَ إِلَى جَارِيَتِي انْظُرْ إِلَيْهَا فَإِنَّهَا تُزْهَى أَنْ تَلْبَسَهُ فِي الْبَيْتِ وَقَدْ كَانَ لِي مِنْهُنَّ دِرْعٌ عَلَى عَهْدِ رَسُولِ اللهِ ﷺ فَمَا كَانَتْ امْرَأَةٌ تُقَيَّنُ بِالْمَدِينَةِ إِلَّا أَرْسَلَتْ إِلَيَّ تَسْتَعِيرُهُ .

VRIJEDNOST DAVANJA ŽIVOTINJE ZA MUŽU

باب فضل المنيحة

2629. PRIČAO NAM JE Jahja b. Bukejr, njemu Malik prenoseći od Ebu-Zinada, on od A'redža, ovaj od Ebu-Hurejre, radijallahu anhu, da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
– Divan je poklon deva, dobra muzara kao dar i ovca dobre muže; ide jutrom na pašu s (mliječnom) posudom a vraća se uvečer s posudom.
PRIČAO NAM JE Abdullah b. Jusuf i Isma'il, prenoseći od Malika, da je rekao:
"Divna li je sadaka!"

٢٦٢٩. حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ بُكَيْرٍ حَدَّثَنَا مَالِكٌ عَنْ أَبِي الزِّنَادِ عَنْ الْأَعْرَجِ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ أَنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ قَالَ نِعْمَ الْمَنِيحَةُ اللِّقْحَةُ الصَّفِيُّ مِنْحَةً وَالشَّاةُ الصَّفِيُّ تَغْدُو بِإِنَاءٍ وَتَرُوحُ بِإِنَاءٍ حَدَّثَنَا عَبْدُ اللهِ بْنُ يُوسُفَ وَإِسْمَاعِيلُ عَنْ مَالِكٍ قَالَ نِعْمَ الصَّدَقَةُ .

2630. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Jusuf, njega obavijestio Ibnu-Vehb prenoseći od Junusa, on od Ibnu-Šihaba, da je Enes b. Malik, radijallahu anhu, izjavio:
– Kada su muhadžiri došli iz Mekke u Medinu nisu imali u svojim rukama – Enes je mislio reći – ništa. Stanovnici, ensarije su bili zemljoradnici i imali nekretnine, pa su ensarije prihvatili da s njima dijele plodove svojih dobara svake godine, s tim da ih oni obrađuju i izdržavaju se. Majka Enesova, Ummi-Sulejma, jeste majka i Abdullaha b. Ebu-Talhe, pa je majka Enesova dala Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, plodove palmi, a Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, dao ih je Ummu-Ejmen, oslobođenoj svojoj robinji, a majci Usame b. Zejda. Ibnu-Šihab kaže: Saopćio mi je Enes b. Malik:
"Kada je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, okončao borbu protiv stanovnika Hajbera i vratio se u Medinu, muhadžiri su vratili ensarijama (dragovoljno) njihove poklone, koje su im oni bili poklonili od svojih plodova, pa je i Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, vratio Enesovoj majci njene palme, a umjesto njih dao je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, Ummu-Ejmen dio iz svoje vlastite bašče."
Ahmed b. Šihab kaže:
– Ovako nam je saopćio i moj otac, prenoseći od Junusa, rekavši umjesto riječi: "... umjesto njih", "... iz čisto svoga dobra."

٢٦٣٠. حَدَّثَنَا عَبْدُ اللهِ بْنُ يُوسُفَ أَخْبَرَنَا ابْنُ وَهْبٍ حَدَّثَنَا يُونُسُ عَنْ ابْنِ شِهَابٍ عَنْ أَنَسِ ابْنِ مَالِكٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ لَمَّا قَدِمَ الْمُهَاجِرُونَ الْمَدِينَةَ مِنْ مَكَّةَ وَلَيْسَ بِأَيْدِيهِمْ يَعْنِي شَيْئًا وَكَانَتْ الْأَنْصَارُ أَهْلَ الْأَرْضِ وَالْعَقَارِ فَقَاسَمَهُمْ الْأَنْصَارُ عَلَى أَنْ يُعْطُوهُمْ ثِمَارَ أَمْوَالِهِمْ كُلَّ عَامٍ وَيَكْفُوهُمْ الْعَمَلَ وَالْمَئُونَةَ وَكَانَتْ أُمُّهُ أُمُّ أَنَسٍ أُمُّ سُلَيْمٍ كَانَتْ أُمَّ عَبْدِ اللهِ بْنِ أَبِي طَلْحَةَ فَكَانَتْ أَعْطَتْ أُمُّ أَنَسٍ رَسُولَ اللهِ ﷺ عِذَاقًا فَأَعْطَاهُنَّ النَّبِيُّ ﷺ أُمَّ أَيْمَنَ مَوْلَاتَهُ أُمَّ أُسَامَةَ بْنِ زَيْدٍ قَالَ ابْنُ شِهَابٍ فَأَخْبَرَنِي أَنَسُ بْنُ مَالِكٍ أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ لَمَّا فَرَغَ مِنْ قَتْلِ أَهْلِ خَيْبَرَ فَانْصَرَفَ إِلَى الْمَدِينَةِ رَدَّ الْمُهَاجِرُونَ إِلَى الْأَنْصَارِ مَنَائِحَهُمْ الَّتِي كَانُوا مَنَحُوهُمْ مِنْ ثِمَارِهِمْ فَرَدَّ النَّبِيُّ ﷺ إِلَى أُمِّهِ عِذَاقَهَا وَأَعْطَى رَسُولُ اللهِ ﷺ أُمَّ أَيْمَنَ مَكَانَهُنَّ مِنْ حَائِطِهِ وَقَالَ أَحْمَدُ بْنُ شَبِيبٍ أَخْبَرَنَا أَبِي عَنْ يُونُسَ بِهَذَا وَقَالَ مَكَانَهُنَّ مِنْ خَالِصِهِ.

2631. PRIČAO NAM JE Musedded, njemu Isa b. Junus, a ovome Evza'i prenoseći od Hassana b. Atijje, on od Ebu-Kebše Selulija, koji je rekao:
– Čuo sam Abdullaha b. Amra, radijallahu anhuma, kako kaže: Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao je:
"Četrdeset je (plemenitih) svojstava, a najviše od njih je pozajmiti nekome kozu kako bi se koristio njenim mlijekom i ko god ima jedno svojstvo od njih, nadajući se za to nagradi i vjerujući u obećano

٢٦٣١. حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ حَدَّثَنَا عِيسَى بْنُ يُونُسَ حَدَّثَنَا الْأَوْزَاعِيُّ عَنْ حَسَّانَ بْنِ عَطِيَّةَ عَنْ أَبِي كَبْشَةَ السَّلُولِيِّ سَمِعْتُ عَبْدَ اللهِ بْنَ عَمْرٍو رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا يَقُولُ قَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ أَرْبَعُونَ خَصْلَةً أَعْلَاهُنَّ مَنِيحَةُ الْعَنْزِ مَا مِنْ عَامِلٍ يَعْمَلُ بِخَصْلَةٍ مِنْهَا رَجَاءَ ثَوَابِهَا وَتَصْدِيقَ مَوْعُودِهَا إِلَّا

أَدْخَلَهُ اللهُ بِهَا الْجَنَّةَ قَالَ حَسَّانُ فَعَدَدْنَا مَا دُونَ مَنِيحَةِ الْعَنْزِ مِنْ رَدِّ السَّلَامِ وَتَشْمِيتِ الْعَاطِسِ وَإِمَاطَةِ الْأَذَى عَنْ الطَّرِيقِ وَنَحْوِهِ فَمَا اسْتَطَعْنَا أَنْ نَبْلُغَ خَمْسَ عَشْرَةَ خَصْلَةً .

za njega, Allah će ga uvesti u Džennet."
Hassan je kazao: "I mi smo nabrajali i ona svojstva osim poklonjenog mlijeka od koze, kao: otpozdrav, nazdravljanje prilikom kihanja, uklanjanje s puta onoga što smeta prolaznicima i tome slično, pa nismo mogli dostići ni 15 svojstava."

٢٦٣٢. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ يُوسُفَ حَدَّثَنَا الْأَوْزَاعِيُّ قَالَ حَدَّثَنِي عَطَاءٌ عَنْ جَابِرٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ كَانَتْ لِرِجَالٍ مِنَّا فُضُولُ أَرَضِينَ فَقَالُوا نُؤَاجِرُهَا بِالثُّلُثِ وَالرُّبُعِ وَالنِّصْفِ فَقَالَ النَّبِيُّ ﷺ مَنْ كَانَتْ لَهُ أَرْضٌ فَلْيَزْرَعْهَا أَوْ لِيَمْنَحْهَا أَخَاهُ فَإِنْ أَبَى فَلْيُمْسِكْ أَرْضَهُ .

2632. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Jusuf, njemu Evza'i, a ovome Ata prenoseći od Džabira, radijallahu anhu, koji je rekao: Neki ljudi imali su višak zemlje pa su rekli:
"Dat ćemo ih pod zakup na trećinu, četvrtinu i polovinu." Tada je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
"Ko ima zemlju neka je sam obrađuje ili neka je pokloni svome bratu (po vjeri), pa ako to neće, neka svoju zemlju drži (za druge potrebe – ispašu)!"

٢٦٣٣. وَقَالَ مُحَمَّدُ بْنُ يُوسُفَ حَدَّثَنَا الْأَوْزَاعِيُّ حَدَّثَنِي الزُّهْرِيُّ حَدَّثَنِي عَطَاءُ بْنُ يَزِيدَ حَدَّثَنِي أَبُو سَعِيدٍ قَالَ جَاءَ أَعْرَابِيٌّ إِلَى النَّبِيِّ ﷺ فَسَأَلَهُ عَنْ الْهِجْرَةِ فَقَالَ وَيْحَكَ إِنَّ الْهِجْرَةَ شَأْنُهَا شَدِيدٌ فَهَلْ لَكَ مِنْ إِبِلٍ قَالَ نَعَمْ قَالَ فَتُعْطِي صَدَقَتَهَا قَالَ نَعَمْ قَالَ فَهَلْ تَمْنَحُ مِنْهَا شَيْئًا قَالَ نَعَمْ قَالَ فَتَحْلُبُهَا يَوْمَ وِرْدِهَا قَالَ نَعَمْ قَالَ فَاعْمَلْ مِنْ وَرَاءِ الْبِحَارِ فَإِنَّ اللهَ لَنْ يَتِرَكَ مِنْ عَمَلِكَ شَيْئًا .

2633. KAŽE Muhammed b. Jusuf, da mu je Evza'i prenio od Zuhrija, ovome Ata b. Jezid, da je Ebu-Seid rekao:
– Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, došao je jedan beduin i pitao ga za seljenje (u Medinu). On mu je odgovorio: "Teško tebi! Teško tebi! Seljenje je poteškoća. Imaš li deva?"
– Imam – reče on.
– Daješ li na njih zekat? – upita.
– Da – odgovori on.
– Da li od njih što poklanjaš? – priupita.
– Da – reče beduin.
– Muzeš li ih na dan njihovog dolaska na pojilište – upita on.
– Da – odgovori beduin.
– Pa radi (i dalje) iza mora (tih naselja), a Allah ti neće sigurno umanjiti nagradu za tvoj rad.

2634. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Beššar, njemu Abdul-Vehhab, ovome Ejjub prenoseći od Amra, da je Tavus izjavio:
– Govorio mi je o slijedećem onaj koji zna najviše od njih, a mišljaše na Ibni-Abbasa, radijallahu anhuma, da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, izašao do jednog zemljišta na kome se usjev talasaše i upita:
– Čije je ovo?
– Dao ga je pod zakup taj i taj – rekli su (prisutni).
– Da mu ga je poklonio bilo bi mu, bez sumnje, bolje, nego što će za njega uzeti određenu – poznatu zakupninu (naknadu).

٢٦٣٤. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ بَشَّارٍ حَدَّثَنَا عَبْدُ الْوَهَّابِ حَدَّثَنَا أَيُّوبُ عَنْ عَمْرٍو عَنْ طَاوُسٍ قَالَ حَدَّثَنِي أَعْلَمُهُمْ بِذَاكَ يَعْنِي ابْنَ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ خَرَجَ إِلَى أَرْضٍ تَهْتَزُّ زَرْعًا فَقَالَ لِمَنْ هَذِهِ فَقَالُوا اكْتَرَاهَا فُلَانٌ فَقَالَ أَمَا إِنَّهُ لَوْ مَنَحَهَا إِيَّاهُ كَانَ خَيْرًا لَهُ مِنْ أَنْ يَأْخُذَ عَلَيْهَا أَجْرًا مَعْلُومًا .

KADA NEKO KAŽE: "DAJEM TI DA TE SLUŽI OVA DJEVOJKA", KAKO JE TO SVIJET UOBIČAJIO REĆI, DOZVOLJENO JE

باب إِذَا قَالَ أَخْدَمْتُكَ هذِهِ الْجَارِيَةَ عَلَى مَا يَتَعَارَفُ النَّاسُ فَهُوَ جَائِزٌ

Jedan je (Ebu-Hanife) rekao: To je posuđivanje (davanje na korištenje) bez nadoknade, a poklon kada bi rekao: "Oblačim ti ovu haljinu."

وَقَالَ بَعْضُ النَّاسِ هَذِهِ عَارِيَةٌ وَإِنْ قَالَ كَسَوْتُكَ هَذَا الثَّوْبَ فَهُوَ هِبَةٌ .

2635. PRIČAO NAM JE Ebu-Jeman i kazao da ga je obavijestio Šu'ajb, da mu je pričao Ebu-Zinad prenoseći od A'redža, on od Ebu-Hurejre, radijallahu anhu, da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
– Ibrahim je putovao sa Sarom, pa su joj dali sluškinju. Potom se Sara vratila i rekla: "Znaš li da je Allah ponizio onog nevjernika, a meni dao služavku – robinjicu?"
A Ibnu-Sirin je prenio od Ebu-Hurejre da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "... pa joj je on dao za služenje (robinjicu) Hadžeru."

٢٦٣٥. حَدَّثَنَا أَبُو الْيَمَانِ أَخْبَرَنَا شُعَيْبٌ حَدَّثَنَا أَبُو الزِّنَادِ عَنْ الْأَعْرَجِ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ أَنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ قَالَ هَاجَرَ إِبْرَاهِيمُ بِسَارَةَ فَأَعْطَوْهَا آجَرَ فَرَجَعَتْ فَقَالَتْ أَشَعَرْتَ أَنَّ اللهَ كَبَتَ الْكَافِرَ وَأَخْدَمَ وَلِيدَةً وَقَالَ ابْنُ سِيرِينَ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ عَنْ النَّبِيِّ ﷺ فَأَخْدَمَهَا هَاجَرَ .

AKO NEKO DADNE ČOVJEKU KONJA (DA IDE U BORBU), TO POSTAJE DOŽIVOTNI POKLON I UČINJENA SADAKA (I NEMA OPOZIVA)

باب إذا حمل رجلا على فرس فهو كالعمرى والصدقة

Međutim, jedan od ljudi (Ebu-Hanife) kaže: "Darodavac ima pravo da to opozove."

وَقَالَ بَعْضُ النَّاسِ لَهُ أَنْ يَرْجِعَ فِيهَا .

2636. PRIČAO NAM JE Humejdi, da mu je Sufjan rekao: Čuo sam Malika kako pita Zejda b. Eslemu, koji mu odgovori:

– Čuo sam svoga oca kako kaže da je Omer, radijallahu anhu, izjavio: Poklonio sam jednog konja (borcu) za borbu na Allahovom putu. Kasnije sam ga vidio da se prodaje, pa sam pitao Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, (da ga kupi), a on reče: "Ne kupuj ga i ne vraćaj svoju sadaku!"

٢٦٣٦. حَدَّثَنَا الْحُمَيْدِيُّ أَخْبَرَنَا سُفْيَانُ قَالَ سَمِعْتُ مَالِكًا يَسْأَلُ زَيْدَ بْنَ أَسْلَمَ قَالَ سَمِعْتُ أَبِي يَقُولُ قَالَ عُمَرُ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ حَمَلْتُ عَلَى فَرَسٍ فِي سَبِيلِ اللهِ فَرَأَيْتُهُ يُبَاعُ فَسَأَلْتُ رَسُولَ اللهِ ﷺ فَقَالَ لَا تَشْتَرِهِ وَلَا تَعُدْ فِي صَدَقَتِكَ .

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

U ime Allaha, Svemilosnog, Samilosnog!

كِتَابُ الشَّهَادَاتِ

SVJEDOČENJA

باب ما جاء في الْبَيِّنَةِ عَلَى الْمُدَّعِي

O TOME ŠTA SE NAVODI DA JE ONAJ KO PODIGNE TUŽBU DUŽAN PODASTRIJETI DOKAZ

لِقَوْلِهِ تَعَالَى (يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا إِذَا تَدَايَنْتُمْ بِدَيْنٍ إِلَى أَجَلٍ مُسَمًّى فَاكْتُبُوهُ وَلْيَكْتُبْ بَيْنَكُمْ كَاتِبٌ بِالْعَدْلِ وَلَا يَأْبَ كَاتِبٌ أَنْ يَكْتُبَ كَمَا عَلَّمَهُ اللهُ فَلْيَكْتُبْ وَلْيُمْلِلِ الَّذِي عَلَيْهِ الْحَقُّ وَلْيَتَّقِ اللهَ رَبَّهُ وَلَا يَبْخَسْ مِنْهُ شَيْئًا فَإِنْ كَانَ الَّذِي عَلَيْهِ الْحَقُّ سَفِيهًا أَوْ ضَعِيفًا أَوْ لَا يَسْتَطِيعُ أَنْ يُمِلَّ هُوَ فَلْيُمْلِلْ وَلِيُّهُ بِالْعَدْلِ وَاسْتَشْهِدُوا شَهِيدَيْنِ مِنْ رِجَالِكُمْ فَإِنْ لَمْ يَكُونَا رَجُلَيْنِ فَرَجُلٌ وَامْرَأَتَانِ مِمَّنْ تَرْضَوْنَ مِنَ الشُّهَدَاءِ أَنْ تَضِلَّ إِحْدَاهُمَا فَتُذَكِّرَ إِحْدَاهُمَا الْأُخْرَى وَلَا يَأْبَ الشُّهَدَاءُ إِذَا مَا دُعُوا وَلَا تَسْأَمُوا أَنْ تَكْتُبُوهُ صَغِيرًا أَوْ كَبِيرًا إِلَى أَجَلِهِ ذَلِكُمْ أَقْسَطُ عِنْدَ اللهِ وَأَقْوَمُ لِلشَّهَادَةِ وَأَدْنَى أَلَّا تَرْتَابُوا إِلَّا أَنْ تَكُونَ تِجَارَةً حَاضِرَةً تُدِيرُونَهَا بَيْنَكُمْ فَلَيْسَ عَلَيْكُمْ جُنَاحٌ أَلَّا تَكْتُبُوهَا وَأَشْهِدُوا إِذَا تَبَايَعْتُمْ وَلَا يُضَارَّ كَاتِبٌ وَلَا شَهِيدٌ وَإِنْ تَفْعَلُوا فَإِنَّهُ فُسُوقٌ بِكُمْ وَاتَّقُوا اللهَ وَيُعَلِّمُكُمُ اللهُ وَاللهُ بِكُلِّ شَيْءٍ عَلِيمٌ)

To se temelji na riječima Uzvišenog: "Vjernici, zapišite kada jedni drugima pozajmljujete (kakav) dug do određenog roka. Neka jedan pisar među vama pravedno zapiše (što dajete i uzimate) i neka se pisar ne usteže da pravedno zapiše onako kako ga je Allah naučio. Neka ne umanji ništa od svoga duga. A ako bude dužnik malouman (rasipnik) ili slab (maloljetnik ili senilan) ili ne može sobom diktirati (svoj dug), neka njegov staratelj to izdiktira pravedno. Zatražite da (vam) svjedoče dvojica svjedoka od vaših ljudi, a ako nema dovoljno muškaraca, onda jedan muškarac i dvije žene između onih s kojima ste vi zadovoljni kao svjedocima, da bi jedna od njih (što) zaboravila, druga će je na to podsjetiti. Neka svjedoci ne odbiju (svjedočenje) kada budu pozvani. Ne zazirite od toga da ga (dug) zapišete, bio mali ili veliki, do njemu određenog roka. To vam je kod Allaha pravednije i jače pri svjedočenju i manja je (mogućnost) da vi sumnjate (u iznos duga i rok plaćanja), osim ako je to prisutna trgovina koju vi međusobno obavljate (prodajom i isplatom), nije vam grijeh da ne zapišete. A kada vršite kupoprodaju, (obavljajte je) pred svjedocima. Neka se ne ošteti ni pisar ni svjedok. Ako to uradite

(oštetite ih), vaš je grijeh. Bojte se Allaha. Allah vas podučava. Allah je sveznajući"[1]; i Njegovim riječima:
"Vjernici, budite pravi pobornici pravde, svjedočeći u ime Allaha, pa makar to bilo i protiv vas samih ili roditelja i rodbine. Ako je (onaj protiv koga svjedočite) bogat ili siromah, Allah je preči (da vodi brigu) o njima. I ne slijedite svoje strasti, pa da skrenete od istine! A ako vi krivo svjedočite ili odustanete (od svjedočenja), Allah zna ono što vi radite."[2]

وَقَوْلِ اللهِ عَزَّ وَجَلَّ يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا كُونُوا
قَوَّامِينَ بِالْقِسْطِ شُهَدَاءَ لِلَّهِ وَلَوْ عَلَى أَنْفُسِكُمْ أَوِ
الْوَالِدَيْنِ وَالْأَقْرَبِينَ إِنْ يَكُنْ غَنِيًّا أَوْ فَقِيرًا فَاللهُ
أَوْلَى بِهِمَا فَلَا تَتَّبِعُوا الْهَوَى أَنْ تَعْدِلُوا وَإِنْ تَلْوُوا
أَوْ تُعْرِضُوا فَإِنَّ اللهَ كَانَ بِمَا تَعْمَلُونَ خَبِيرًا .

KADA ČOVJEK SVJEDOČI O NEČIJOJ ISPRAVNOSTI I KAŽE: "ZNAMO (O NJEMU) SAMO DOBRO", ILI KAŽE: "ZNAM SAMO DOBRO."[3]

باب إذا عدَّل رجلٌ أحدا فقال لا نعلم إلا خيرا أو قال ما علمت إلا خيرا

2637. PRIČAO NAM JE Hadždžadž, njemu Abdullah b. Umer Numejri, a ovome Sevban – a Lejs je rekao: Pričao mi je Junus, prenoseći od Ibni-Šihaba koji je izjavio: "Saopćili su mi Urve b. Zubejr, Ibnu-Musejjeb, Alkame b. Vekkas i Ubejdullah b. Abdullah, prenoseći izjavu Aiše, radijallahu anha, a jedne njihove verzije potvrđuju druge, kako su o njoj govorili klevetnici ono što su htjeli govoriti. Tada je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, pozvao Aliju i Usamu, dok se Objava zadržala, da se s njima konsultira o rastavi sa svojim ukućanima (suprugama). I što se tiče Usame, on je rekao: "Drži se svojih ukućana! Mi ih znamo samo dobre." A Berira je kazala: "Nisam vidjela kod nje ništa što smatram mahanom, osim što je djevojka mladih godina, zaspi pokraj tijesta

٢٦٣٧. حَدَّثَنَا حَجَّاجٌ حَدَّثَنَا عَبْدُ اللهِ بْنُ
عُمَرَ النُّمَيْرِيُّ حَدَّثَنَا يُونُسُ وَقَالَ اللَّيْثُ
حَدَّثَنِي يُونُسُ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ قَالَ أَخْبَرَنِي
عُرْوَةُ بْنُ الزُّبَيْرِ وَابْنُ الْمُسَيَّبِ وَعَلْقَمَةُ بْنُ وَقَّاصٍ
وَعُبَيْدُ اللهِ بْنُ عَبْدِ اللهِ عَنْ حَدِيثِ عَائِشَةَ
رَضِيَ اللهُ عَنْهَا وَبَعْضُ حَدِيثِهِمْ يُصَدِّقُ بَعْضًا
حِينَ قَالَ لَهَا أَهْلُ الْإِفْكِ مَا قَالُوا فَدَعَا رَسُولُ اللهِ
ﷺ عَلِيًّا وَأُسَامَةَ حِينَ اسْتَلْبَثَ الْوَحْيُ يَسْتَأْمِرُهُمَا
فِي فِرَاقِ أَهْلِهِ فَأَمَّا أُسَامَةُ فَقَالَ أَهْلُكَ وَلَا نَعْلَمُ إِلَّا
خَيْرًا وَقَالَتْ بَرِيرَةُ إِنْ رَأَيْتُ عَلَيْهَا أَمْرًا أَغْمِصُهُ
أَكْثَرَ مِنْ أَنَّهَا جَارِيَةٌ حَدِيثَةُ السِّنِّ تَنَامُ عَنْ عَجِينِ

1 Nastavak gornje teme izložen je dalje u 283. ajetu poglavlja El-Bekare koje u prijevodu glasi: "A ako budete na putu i ne nađete pisara, uzimajte zalog. I ako jedan od vas ima povjerenje u drugoga, neka dužnik vrati (svome povjeriocu) ono što je uzeo u povjerenju i neka se boji svoga Gospodara. Ne skrivajte svjedočenja, a ko ga skriva, srce mu je grješno. Allah zna šta vi radite."

2 En-Nisa, 135. ajet.

3 Po mišljenju Ebu-Jusufa prima se svjedočenje sa gore navedenim riječima, a po stavu Muhammeda svjedok treba upotrijebiti izraz "ispravan je".

svojih ukućana i tada dođe kućna ovca i pojede ga." Tada je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
– Ko nam opravdava čovjeka, kada mi je doprlo njegovo uznemiravanje mojih ukućana, a Allaha mi, ja znam o svojim ukućanima samo dobro!

أَهْلِهَا فَتَأْتِي الدَّاجِنُ فَتَأْكُلُهُ فَقَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ مَنْ يَعْذِرُنَا فِي رَجُلٍ بَلَغَنِي أَذَاهُ فِي أَهْلِ بَيْتِي فَوَاللهِ مَا عَلِمْتُ مِنْ أَهْلِي إِلَّا خَيْرًا وَلَقَدْ ذَكَرُوا رَجُلًا مَا عَلِمْتُ عَلَيْهِ إِلَّا خَيْرًا.

SVJEDOČENJE OSOBE KOJA KRIJE POTPUNO SVJEDOČENJE

باب شهادة المختبي

Amr b. Hurejs je to dozvolio rekavši: "Tako se čini i sa grješnim lažljivcem."
Ša'bija, Ibni-Sirin, Ata i Katade su kazali: "Čuvenje osobno je (dovoljno za) svjedočenje."[4]
Hasan (Basri) je izjavio: "Nisu me uzeli da za nešto svjedočim, a ja sam čuo tako i tako..."[5]

وَأَجَازَهُ عَمْرُو بْنُ حُرَيْثٍ قَالَ وَكَذَلِكَ يُفْعَلُ بِالْكَاذِبِ الْفَاجِرِ. وَقَالَ الشَّعْبِيُّ وَابْنُ سِيرِينَ وَعَطَاءٌ وَقَتَادَةُ السَّمْعُ شَهَادَةٌ. وَكَانَ الْحَسَنُ يَقُولُ لَمْ يُشْهِدُونِي عَلَى شَيْءٍ وَإِنِّي سَمِعْتُ كَذَا وَكَذَا.

2638. PRIČAO NAM JE Ebu-Jeman, njega obavijestio Šu'ajb prenoseći od Zuhrija, da je Salim izjavio:
– Čuo sam Abdullaha b. Omera, radijallahu anhuma, kako kaže:
Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, i Ubejj b. Ka'b Ensarija krenuli su namjeravajući do palmovika u kome je bio Ibnu-Sajjad i kada je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, ušao kod njega, poče se kriti iza stabala palmi da bi čuo što od Ibni-Sajjada prije nego ga Ibni-Sajjad vidi. Ibni-Sajjad bijaše naslonjen na svoju brokatnu postelju na kojoj je nešto gunđao i mrmljao. I dok se Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, krio iza stabala palmi, ugledala ga je majka Ibni-Sajjadova i rekla: "Safu, to je Muhammed!"
Tada je Ibnu-Sajjad prestao (citiranje). Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao je: "Da ga je ostavila, otkrio bi (o sebi ono što ne znate)!"

٢٦٣٨. حَدَّثَنَا أَبُو الْيَمَانِ أَخْبَرَنَا شُعَيْبٌ عَنِ الزُّهْرِيِّ قَالَ سَالِمٌ سَمِعْتُ عَبْدَ اللهِ بْنَ عُمَرَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا يَقُولُ انْطَلَقَ رَسُولُ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَأُبَيُّ بْنُ كَعْبٍ الْأَنْصَارِيُّ يَؤُمَّانِ النَّخْلَ الَّتِي فِيهَا ابْنُ صَيَّادٍ حَتَّى إِذَا دَخَلَ رَسُولُ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ طَفِقَ رَسُولُ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَتَّقِي بِجُذُوعِ النَّخْلِ وَهُوَ يَخْتِلُ أَنْ يَسْمَعَ مِنَ ابْنِ صَيَّادٍ شَيْئًا قَبْلَ أَنْ يَرَاهُ وَابْنُ صَيَّادٍ مُضْطَجِعٌ عَلَى فِرَاشِهِ فِي قَطِيفَةٍ لَهُ فِيهَا رَمْرَمَةٌ أَوْ زَمْزَمَةٌ فَرَأَتْ أُمُّ ابْنِ صَيَّادٍ النَّبِيَّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَهُوَ يَتَّقِي بِجُذُوعِ النَّخْلِ فَقَالَتْ لِابْنِ صَيَّادٍ أَيْ صَافِ هَذَا مُحَمَّدٌ فَتَنَاهَى ابْنُ صَيَّادٍ قَالَ رَسُولُ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ لَوْ تَرَكَتْهُ بَيَّنَ.

4 Šurejh, Ša'bi, Neha'i, Ebu-Hanife i Šafija ne usvajaju svjedočenje koje skriva detalje o spornom predmetu.

5 Hasan Basri je izjavio: "Ako čovjek čuje od svijeta nešto, pa dođe sucu i kaže: Nisu me uzeli za svjedoka, a ja sam čuo tako i tako...", što znači da Hasan Basri usvaja takvo svjedočenje.

2639. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Muhammed, njemu Sufjan, prenoseći od Zuhrija, on od Urve, ovaj od Aiše, radijallahu anha, koja je rekla:
– Došla je Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, žena Rifae Kurezija i rekla: "Bila sam za Rifaom i on me otpustio. Moje je puštanje bilo potpuno (neopozivo), pa sam se vjenčala za Abdur-Rahmana b. Zubejra, samo što on ima (spolni organ) kao resu od haljine."
– Hoćeš odmah da se vratiš Rifai!? Ne, dok ne okusiš slasti njegovog ''medašca", a on ne oproba tvog ''medašca" (spolno općenje) – kazao je Alejhisselam.
Tada je kod Alejhisselama sjedio Ebu-Bekr, a na vratima čekao Halid b. Seid b. As da mu se dozvoli ulaz, i on poslije reče: "Ebu-Bekre, zar ne ču ovu o čemu naglas govori kod Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem?"[1]

٢٦٣٩. حَدَّثَنَا عَبْدُ اللهِ بْنُ مُحَمَّدٍ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ عَنِ الزُّهْرِيِّ عَنْ عُرْوَةَ عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهَا جَاءَتِ امْرَأَةُ رِفَاعَةَ الْقُرَظِيِّ النَّبِيَّ ﷺ فَقَالَتْ كُنْتُ عِنْدَ رِفَاعَةَ فَطَلَّقَنِي فَأَبَتَّ طَلَاقِي فَتَزَوَّجْتُ عَبْدَ الرَّحْمَنِ بْنَ الزَّبِيرِ إِنَّمَا مَعَهُ مِثْلُ هُدْبَةِ الثَّوْبِ فَقَالَ أَتُرِيدِينَ أَنْ تَرْجِعِي إِلَى رِفَاعَةَ لَا حَتَّى تَذُوقِي عُسَيْلَتَهُ وَيَذُوقَ عُسَيْلَتَكِ وَأَبُو بَكْرٍ جَالِسٌ عِنْدَهُ وَخَالِدُ بْنُ سَعِيدِ بْنِ الْعَاصِ بِالْبَابِ يَنْتَظِرُ أَنْ يُؤْذَنَ لَهُ فَقَالَ يَا أَبَا بَكْرٍ أَلَا تَسْمَعُ إِلَى هَذِهِ مَا تَجْهَرُ بِهِ عِنْدَ النَّبِيِّ ﷺ .

KADA SVJEDOČI JEDAN ILI VIŠE SVJEDOKA A DRUGI KAŽU: "MI TO NE ZNAMO", SUDI SE PREMA IZJAVI ONOGA KOJI JE SVJEDOČIO

باب إذا شهد شاهدٌ أوْ شُهُودٌ بشيءٍ وقال آخرون ما علمْنا ذلك يُحْكمُ بقوْلِ منْ شهد

Humejdi je kazao: "Ovo je kao ono što se dogodilo kada je Bilal tvrdio da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, klanjao u Ka'bi, a Fadl rekao: "Nije klanjao", pa je svijet prihvatio Bilalovo svjedočenje. Isto je kada svjedoče dva svjedoka, da neko ima potraživanja kod nekoga hiljadu dirhema, a druga dvojica posvjedoče na hiljadu i pet stotina, dosuđuje se veći iznos."[2]

قَالَ الْحُمَيْدِيُّ هَذَا كَمَا أَخْبَرَ بِلَالٌ أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ صَلَّى فِي الْكَعْبَةِ وَقَالَ الْفَضْلُ لَمْ يُصَلِّ فَأَخَذَ النَّاسُ بِشَهَادَةِ بِلَالٍ كَذَلِكَ إِنْ شَهِدَ شَاهِدَانِ أَنَّ لِفُلَانٍ عَلَى فُلَانٍ أَلْفَ دِرْهَمٍ وَشَهِدَ آخَرَانِ بِأَلْفٍ وَخَمْسِ مِائَةٍ يُقْضَى بِالزِّيَادَةِ .

---

1 Ime Rifa'ove supruge bilo je Temima, kćerka Vehba, i Rifa'a ju je pustio tzv. neopozivim raskidom braka (talaki bajinom). Ova vrsta raskida bračne veze nastaje kada muž kaže supruzi:
"Puštam te zauvijek; prestaješ biti moja žena; idi, odakle si i došla" i slično, ili joj kaže: "Ako odeš tu i tu, odnosno uradiš to i to, puštena si" i ona pored tih uvjeta to sve samovoljno uradi, bračna veza odmah prestaje. Ukoliko bi stranke htjele nastaviti brak, ovakva žena treba provesti vrijeme pričeka od četiri mjeseca i devet dana, ako nije noseća, a ako je noseća treba da se porodi, potom se vjenča za drugog muškarca, s njim spolno opći i tek kada je ovaj pusti, odnosno umre i njoj isteče opet vrijeme pričeka (iddet), može se ponovo vjenčati sa svojim prvim mužem.

2 Svjedočenje znači očitovanje jedne osobe pred sudom u prisustvu stranaka u svrhu dokaza nečijeg prava

٢٦٤٠. حَدَّثَنَا حِبَّانُ أَخْبَرَنَا عَبْدُ اللهِ أَخْبَرَنَا عُمَرُ بْنُ سَعِيدِ بْنِ أَبِي حُسَيْنٍ قَالَ أَخْبَرَنِي عَبْدُ اللهِ بْنُ أَبِي مُلَيْكَةَ عَنْ عُقْبَةَ بْنِ الْحَارِثِ أَنَّهُ تَزَوَّجَ ابْنَةً لِأَبِي إِهَابِ بْنِ عَزِيزٍ فَأَتَتْهُ امْرَأَةٌ فَقَالَتْ قَدْ أَرْضَعْتُ عُقْبَةَ وَالَّتِي تَزَوَّجَ فَقَالَ لَهَا عُقْبَةُ مَا أَعْلَمُ أَنَّكِ أَرْضَعْتِنِي وَلَا أَخْبَرْتِنِي فَأَرْسَلَ إِلَى آلِ أَبِي إِهَابٍ يَسْأَلُهُمْ فَقَالُوا مَا عَلِمْنَا أَرْضَعَتْ صَاحِبَتَنَا فَرَكِبَ إِلَى النَّبِيِّ ﷺ بِالْمَدِينَةِ فَسَأَلَهُ فَقَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ كَيْفَ وَقَدْ قِيلَ فَفَارَقَهَا وَنَكَحَتْ زَوْجًا غَيْرَهُ.

2640. PRIČAO NAM JE Hibban, da ga je obavijestio Abdullah, njega Umer b. Seid b. Ebu-Husein, rekavši:
– Obavijestio me je Abdullah b. Ebu-Mulejke, prenoseći od Ukbe b. Harisa, da je on vjenčao kćerku Ebu-Ihaba b. Aziza, pa mu je došla jedna žena i rekla:
"Ja sam zadojila Ukbu (tebe) i onu (ženu) što si je vjenčao."
– Ja ne znam – rekao je Ukbe – da si ti mene zadojila, a nisi mi (to dosada) saopćila.
Potom je on poslao do roda Ebu-Ihabova, da ih pita i oni su odgovorili:
– Ne znam da je ona zadojila našu drugaricu.
Zatim je on otišao jašući do Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, u Medinu i pitao ga o ovom slučaju, a Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao mi je: "Kako (da ne znaš), a o tome se govori?" Tada ju je on pustio i ona se vjenčala za drugog čovjeka.

---

protiv nekog drugog, izgovorivši: "svjedočim", "tvrdim" ili drugi adekvatan izraz. Kod svjedočenja trebaju dva muškarca ili jedan muškarac i dvije žene. U slučajevima gdje nije moguće da muškarac sazna nešto, vrijedi svjedočenje samih žena.
Kod svjedočenja uvjetuje se prema sposobnosti svjedoka još da svjedok nema razloga da svojim svjedočenjem odstrani od sebe neku obavezu ili da time pribavi sebi kakvu korist. Prema tome ne prima se svjedočenje rodaka uzlaznog koljena u korist rodaka silaznog koljena, a to znači da nije punovažno svjedočenje djedova, majki i nena u korist njihove djece ili unučadi, isto tako ne prima se svjedočenje djece ili unučadi u korist svojih očeva, djedova, majki i nena.
Nije punovažno svjedočenje jednog supruga u korist drugog, a svjedočenje ostalih srodnika jednih u korist drugih je punovažno.
Između svjedoka i onog protiv koga se svjedoči ne smije biti netrpeljivosti i neprijateljstva.

O PRAVEDNOSTI SVJEDOKA

باب الشُّهداءِ الْعُدُول

Uzvišeni Allah kaže: "Uzmite za svjedoke između vas dvojicu pravednih od onih s kojima ćete biti zadovoljni..."

وَقَوْلِ اللهِ تَعَالَى وَأَشْهِدُوا ذَوَيْ عَدْلٍ مِنْكُمْ وَ مِمَّنْ تَرْضَوْنَ مِنَ الشُّهَدَاءِ .

2641. PRIČAO NAM JE Hakem b. Nafi', da ga je obavijestio Šu'ajb prenoseći od Zuhrija, koji je rekao:
– Pričao mi je Humejd b. Abdur-Rahman b. Avf, da je Abdullah b. Utbe izjavio: Čuo sam Omera b. Hattaba, radijallahu anhu, kako kaže:
"Svijet se u doba Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, držao Objave, a Objava je već prestala silaziti i mi vas sada držimo (sudimo) po onom što nam je jasno iz vaših djela, pa ko nam iskazuje dobro, smatramo ga vjernim (sigurnim) i časnim, dok od njegovih namjera nemamo ništa. Za njegove namjere Allah će mu uzeti obračun. Ko nam iskazuje zlo, u njega nemamo povjerenja, pa makar govorio da je njegova namjera dobra."

٢٦٤١. حَدَّثَنَا الْحَكَمُ بْنُ نَافِعٍ أَخْبَرَنَا شُعَيْبٌ عَنِ الزُّهْرِيِّ قَالَ حَدَّثَنِي حُمَيْدُ بْنُ عَبْدِ الرَّحْمَنِ ابْنِ عَوْفٍ أَنَّ عَبْدَ اللهِ بْنَ عُتْبَةَ قَالَ سَمِعْتُ عُمَرَ ابْنَ الْخَطَّابِ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ يَقُولُ إِنَّ أُنَاسًا كَانُوا يُؤْخَذُونَ بِالْوَحْيِ فِي عَهْدِ رَسُولِ اللهِ ﷺ وَإِنَّ الْوَحْيَ قَدِ انْقَطَعَ وَإِنَّمَا نَأْخُذُكُمُ الْآنَ بِمَا ظَهَرَ لَنَا مِنْ أَعْمَالِكُمْ فَمَنْ أَظْهَرَ لَنَا خَيْرًا أَمِنَّاهُ وَقَرَّبْنَاهُ وَلَيْسَ إِلَيْنَا مِنْ سَرِيرَتِهِ شَيْءٌ اللهُ يُحَاسِبُهُ فِي سَرِيرَتِهِ وَمَنْ أَظْهَرَ لَنَا سُوءًا لَمْ نَأْمَنْهُ وَلَمْ نُصَدِّقْهُ وَإِنْ قَالَ إِنَّ سَرِيرَتَهُ حَسَنَةٌ .

KOLIKI JE BROJ OSOBA DOVOLJAN ZA UTVRĐIVANJE NEČIJE ISPRAVNOSTI?

باب تَعْدِيلِ كَمْ يَجُوزُ

2642. PRIČAO NAM JE Sulejman b. Harb, njemu Hammad b. Zejd prenoseći od Sabita, on od Enesa, radijallahu anhu, koji je izjavio:
– Pronesena je dženaza pokraj Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, i prisutni su je pohvalili dobrim, pa je on rekao: "Obavezan mu je (Džennet)." Potom je pronesena druga, pa su prisutni o njoj rekli loše, i drugo štošta, pa on reče: "Obavezan mu je (Džehennem)."
– Allahov Poslaniče – rečeno je – za onu si rekao: "Obavezan mu je", a za ovu opet: "Obavezan mu je."

٢٦٤٢. حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ حَرْبٍ حَدَّثَنَا حَمَّادُ بْنُ زَيْدٍ عَنْ ثَابِتٍ عَنْ أَنَسٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ مُرَّ عَلَى النَّبِيِّ ﷺ بِجَنَازَةٍ فَأَثْنَوْا عَلَيْهَا خَيْرًا فَقَالَ وَجَبَتْ ثُمَّ مُرَّ بِأُخْرَى فَأَثْنَوْا عَلَيْهَا شَرًّا أَوْ قَالَ غَيْرَ ذَلِكَ فَقَالَ وَجَبَتْ فَقِيلَ يَا رَسُولَ اللهِ قُلْتَ لِهَذَا وَجَبَتْ وَلِهَذَا وَجَبَتْ قَالَ شَهَادَةُ الْقَوْمِ الْمُؤْمِنُونَ شُهَدَاءُ اللهِ فِي الْأَرْضِ .

– Svjedočenje ljudi (uvažava se). Pravovjernici su Allahovi svjedoci na zemlji – odgovori Alejhisselam.

2643. PRIČAO NAM JE Musa b. Isma‘il, njemu Davud b. Ebu-Furat, a ovome Abdullah b. Burejd prenoseći od Ebu-Esveda, koji je kazao:

– Došao sam u Medinu, kada je bila zavladala u njoj neka bolest; stanovništvo je brzo (mnogo) umiralo. Ja sam sjeo kod Omera, radijallahu anhu. Tada prođe jedna dženaza i bilo je o njoj rečeno dobro, a Omer reče: "Obavezan mu je." Zatim se pronese druga i bi pohvaljena dobrim, a on reče: "Obavezan mu je." Poslije se pronese treća i bi o njoj rečeno loše, a on reče: "Obavezan mu je."

– Vladaru pravovjernih, šta znači "Obavezan mu je" – upitah.

– Rekao sam – reče on – kao što je rekao Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, da za koga god muslimana posvjedoče četverica, da je dobar, Allah će ga uvesti u Džennet.

– A trojica? – upitali smo.

– I trojica – reče on.

– A dvojica? – upitali smo.

– I dvojica – odgovori on.

– A za jednog nismo ga pitali.[1]

٢٦٤٣. حَدَّثَنَا مُوسَى بْنُ إِسْمَاعِيلَ حَدَّثَنَا دَاوُدُ ابْنُ أَبِي الْفُرَاتِ حَدَّثَنَا عَبْدُ اللهِ بْنُ بُرَيْدَةَ عَنْ أَبِي الْأَسْوَدِ قَالَ أَتَيْتُ الْمَدِينَةَ وَقَدْ وَقَعَ بِهَا مَرَضٌ وَهُمْ يَمُوتُونَ مَوْتًا ذَرِيعًا فَجَلَسْتُ إِلَى عُمَرَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ فَمَرَّتْ جَنَازَةٌ فَأُثْنِيَ خَيْرًا فَقَالَ عُمَرُ وَجَبَتْ ثُمَّ مُرَّ بِأُخْرَى فَأُثْنِيَ خَيْرًا فَقَالَ وَجَبَتْ ثُمَّ مُرَّ بِالثَّالِثَةِ فَأُثْنِيَ شَرًّا فَقَالَ وَجَبَتْ فَقُلْتُ وَمَا وَجَبَتْ يَا أَمِيرَ الْمُؤْمِنِينَ قَالَ قُلْتُ كَمَا قَالَ النَّبِيُّ ﷺ أَيُّمَا مُسْلِمٍ شَهِدَ لَهُ أَرْبَعَةٌ بِخَيْرٍ أَدْخَلَهُ اللهُ الْجَنَّةَ قُلْنَا وَثَلَاثَةٌ قَالَ وَثَلَاثَةٌ قُلْتُ وَاثْنَانِ قَالَ وَاثْنَانِ ثُمَّ لَمْ نَسْأَلْهُ عَنِ الْوَاحِدِ.

[1] Ispravnost svjedoka ispituje se tajno i javno kod onih ljudi čijem zvanju i krugu svjedoci pripadaju. Tajno ispitivanje vrši se pismeno, a javno čini se na sudu ili na licu mjesta u prisustvu stranaka koje se spore (Medželle-i-ahkami šer‘ijje).

SVJEDOČENJE O PORIJEKLU, OPĆEPOZNATOM ZADAJANJU I O NEČIJOJ DAVNAŠNJOJ SMRTI, I UTVRĐIVANJE TOGA

باب الشَّهادةِ على الأنسابِ والرَّضاعِ المُستفيضِ والموتِ القديمِ

Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao je: "Mene i Ebu-Selemu zadojila je Suvejba."

وَقَالَ النَّبِيُّ ﷺ أَرْضَعَتْنِي وَأَبَا سَلَمَةَ ثُوَيْبَةُ وَالتَّثَبُّتِ فِيهِ .

2644. PRIČAO NAM JE Adem, njemu Šu'be, ovome saopćio Hakem prenoseći od Iraka b. Malika, on od Urve b. Zubejra, da je Aiša, radijallahu anha, izjavila:
– Efleh je zatražio dozvolu da mi uđe pa mu nije bilo dozvoljeno.
– Zar se kriješ od mene? – upitao je – a ja sam tvoj amidža.
– A kako to? – upitala sam.
– Zadojila te je žena moga brata mlijekom moga brata – rekao je.
– Za to sam pitala Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem – kaže ona – i on je odgovorio: "Istinu je kazao Efleh. Dozvoli mu (ulazak)!"

٢٦٤٤. حَدَّثَنَا آدَمُ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ أَخْبَرَنَا الْحَكَمُ عَنْ عِرَاكِ بْنِ مَالِكٍ عَنْ عُرْوَةَ بْنِ الزُّبَيْرِ عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهَا قَالَتْ اسْتَأْذَنَ عَلَيَّ أَفْلَحُ فَلَمْ آذَنْ لَهُ فَقَالَ أَتَحْتَجِبِينَ مِنِّي وَأَنَا عَمُّكِ فَقُلْتُ وَكَيْفَ ذَلِكَ قَالَ أَرْضَعَتْكِ امْرَأَةُ أَخِي بِلَبَنِ أَخِي فَقَالَتْ سَأَلْتُ عَنْ ذَلِكَ رَسُولَ اللهِ ﷺ فَقَالَ صَدَقَ أَفْلَحُ ائْذَنِي لَهُ .

2645. PRIČAO NAM JE Muslim b. Ibrahim, njemu Hemmam, a ovome Katade prenoseći od Džabira b. Zejda, on od Ibnu-Abbasa, radijallahu anhuma, koji je kazao:
– Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, za Hamzinu kćerku rekao je: "Nisi mi dozvoljena (vjenčati). Po mlijeku je zabranjeno, što je zabranjeno po krvnoj lozi. Ona je moja bratična po mlijeku."

٢٦٤٥. حَدَّثَنَا مُسْلِمُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ حَدَّثَنَا هَمَّامٌ حَدَّثَنَا قَتَادَةُ عَنْ جَابِرِ بْنِ زَيْدٍ عَنْ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا قَالَ قَالَ النَّبِيُّ ﷺ فِي بِنْتِ حَمْزَةَ لَا تَحِلُّ لِي يَحْرُمُ مِنْ الرَّضَاعِ مَا يَحْرُمُ مِنْ النَّسَبِ هِيَ بِنْتُ أَخِي مِنْ الرَّضَاعَةِ .

2646. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Jusuf, da mu je saopćio Malik prenoseći od Abdullaha b. Ebu-Bekra, on od Amre, kćerke Abdur-Rahmanove, da joj je Aiša, radijallahu anha, supruga Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, saopćila da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, bio kod nje, i ona je čula glas nekog čovjeka kako traži odobrenje za ulazak u Hafsinu sobu, pa ja rekoh – kaže Aiša, radijallahu anha: "Allahov Poslaniče, mislim da je to taj i taj (Hafsin amidža po mlijeku)."
Zatim je Aiša rekla:
– Allahov Poslaniče, to je čovjek koji traži dozvolu za ulazak u tvoju kuću?
Tada je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem – kaže Aiša – rekao: "Mislim da je to taj i taj, Hafsin amidža po mlijeku."
– Da je taj i taj živ, njen amidža po mlijeku, ušao bi meni – rekla je Aiša.
Zatim je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, dodao: "Da, po mlijeku se zabranjuje sve što se zabranjuje po rođenju."[1]

٢٦٤٦. حَدَّثَنَا عَبْدُ اللهِ بْنُ يُوسُفَ أَخْبَرَنَا مَالِكٌ عَنْ عَبْدِ اللهِ بْنِ أَبِي بَكْرٍ عَنْ عَمْرَةَ بِنْتِ عَبْدِ الرَّحْمَنِ أَنَّ عَائِشَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهَا زَوْجَ النَّبِيِّ ﷺ أَخْبَرَتْهَا أَنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ كَانَ عِنْدَهَا وَأَنَّهَا سَمِعَتْ صَوْتَ رَجُلٍ يَسْتَأْذِنُ فِي بَيْتِ حَفْصَةَ قَالَتْ عَائِشَةُ فَقُلْتُ يَا رَسُولَ اللهِ هَذَا رَجُلٌ يَسْتَأْذِنُ فِي بَيْتِكَ قَالَتْ فَقَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ أُرَاهُ فُلَانًا لِعَمِّ حَفْصَةَ مِنَ الرَّضَاعَةِ فَقَالَتْ عَائِشَةُ لَوْ كَانَ فُلَانٌ حَيًّا لِعَمِّهَا مِنَ الرَّضَاعَةِ دَخَلَ عَلَيَّ فَقَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ نَعَمْ إِنَّ الرَّضَاعَةَ تُحَرِّمُ مَا يَحْرُمُ مِنَ الْوِلَادَةِ.

1 Srodstvo po mlijeku nastaje kada se tuđe dijete zadoji u prve dvije godine po njegovom rođenju, po mišljenju Ebu-Jusufa, Muhammeda, Malika, Šafije i Ahmeda, a u periodu od 30 mjeseci po stavu Ebu-Hanife, i to onoliko puta koliko je djetetu potrebno da mu se zatomi glad. Imam Zufer uvjetuje rok od tri godine po rođenju djeteta.
Srodstvo po mlijeku nastaje po mišljenju Šafije i Ahmeda samo ako je dijete zadojeno u navedenom periodu najmanje pet puta. Po stavu pravnika ostalih islamskih škola, to nastaje s jednim dojenjem. Ovo je mišljenje preneseno još od: Alije, Ibni-Mes'uda, Ibnu-Omera, Ibnu-Abbasa, Tavusa, Seida, b. Musejjeba, Hasana Basrije, Mekhula, Zuhrija, Katade, Malika, Evza'ija, Sevrija i Ebu-Hanife. Period od tri godine je stav: Ebu-Sevra, Ebu-Ubejda, Ibnu-Munzira, Sulejmana b. Jesara, Seida b. Džubejra, Ibnu-Hazma i još ponekih njihovih savremenika.

2647. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Kesir, njega obavijestio Sufjan prenoseći od Eš‘asa b. Ebu-Ša‘saa, on od svoga oca, ovaj od Mesruka, da je Aiša, radijallahu anha, rekla:
– Ušao mi je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, a kod mene bijaše jedan čovjek.
– Aiša, ko je to? – upita.
– Moj brat po mlijeku – rekoh.
– Aiša, reče on, gledajte ko su vam braća! Dojenje je samo zbog gladi.
U drugom nizu prenosilaca Muhammeda b. Kesira slijedi Ibnu-Mehdi, prenoseći hadis od Sufjana.

٢٦٤٧. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ كَثِيرٍ أَخْبَرَنَا سُفْيَانُ عَنْ أَشْعَثَ بْنِ أَبِي الشَّعْثَاءِ عَنْ أَبِيهِ عَنْ مَسْرُوقٍ أَنَّ عَائِشَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهَا قَالَتْ دَخَلَ عَلَيَّ النَّبِيُّ ﷺ وَعِنْدِي رَجُلٌ قَالَ يَا عَائِشَةُ مَنْ هَذَا قُلْتُ أَخِي مِنَ الرَّضَاعَةِ قَالَ يَا عَائِشَةُ انْظُرْنَ مَنْ إِخْوَانُكُنَّ فَإِنَّمَا الرَّضَاعَةُ مِنَ الْمَجَاعَةِ تَابَعَهُ ابْنُ مَهْدِيٍّ عَنْ سُفْيَانَ .

SVJEDOČENJE KLEVETNIKA, KRADLJIVCA I BLUDNIKA

باب شهادة الْقاذف والسّارق وَالزّاني

Uzvišeni Allah kaže: "... Ne primajte im nikada svjedočenje. Oni su prestupnici, osim onih koji su se poslije pokajali i popravili..."[1]
Omer je bičevao Ebu-Bekreta, Šibla b. Ma‘beda i Nafija zbog potvaranja Mugire, a poslije od njih tražio pokajanje i rekao: "Ko se pokaje, primit ću njegovo svjedočenje."
Ovo su dozvoljavali Abdullah b. Utbe, Omer b. Abdul-Aziz, Seid b. Džubejr, Tavus, Mudžahid, Ša‘bi, Ikrime, Zuhri, Muharib b. Disar, Šurejh i Mu‘avija b. Kurre.
Ebu-Zinad je rekao: "Kod nas u Medini stvar je ovakva: Kada se klevetnik pokaje (povrati), njegovo se svjedočenje (kasnije) prihvaća, na osnovu Allahovih riječi: '... pa je zatražio oprost od svoga Gospodara...'"
Ša‘bi i Katade kažu:
– Kada neko potvori sam sebe, bit će bičevan i poslije primati njegovo svjedočenje, a Sevri kaže: "Kada rob bude išiban i kasnije se oslobodi,

وَقَوْلِ اللهِ تَعَالَى (وَلَا تَقْبَلُوا لَهُمْ شَهَادَةً أَبَدًا وَأُولَئِكَ هُمُ الْفَاسِقُونَ إِلَّا الَّذِينَ تَابُوا) وَجَلَدَ عُمَرُ أَبَا بَكْرَةَ وَشِبْلَ بْنَ مَعْبَدٍ وَنَافِعًا بِقَذْفِ الْمُغِيرَةِ ثُمَّ اسْتَتَابَهُمْ وَقَالَ مَنْ تَابَ قَبِلْتُ شَهَادَتَهُ وَأَجَازَهُ عَبْدُ اللهِ بْنُ عُتْبَةَ وَعُمَرُ بْنُ عَبْدِ الْعَزِيزِ وَسَعِيدُ بْنُ جُبَيْرٍ وَطَاوُسٌ وَمُجَاهِدٌ وَالشَّعْبِيُّ وَعِكْرِمَةُ وَالزُّهْرِيُّ وَمُحَارِبُ بْنُ دِثَارٍ وَشُرَيْحٌ وَمُعَاوِيَةُ بْنُ قُرَّةَ وَقَالَ أَبُو الزِّنَادِ الْأَمْرُ عِنْدَنَا بِالْمَدِينَةِ إِذَا رَجَعَ الْقَاذِفُ عَنْ قَوْلِهِ فَاسْتَغْفَرَ رَبَّهُ قُبِلَتْ شَهَادَتُهُ وَقَالَ الشَّعْبِيُّ وَقَتَادَةُ إِذَا أَكْذَبَ نَفْسَهُ جُلِدَ وَقُبِلَتْ شَهَادَتُهُ وَقَالَ الثَّوْرِيُّ إِذَا جُلِدَ الْعَبْدُ ثُمَّ أُعْتِقَ جَازَتْ شَهَادَتُهُ وَإِنِ اسْتُقْضِيَ الْمَحْدُودُ فَقَضَايَاهُ جَائِزَةٌ وَقَالَ بَعْضُ النَّاسِ

1 Cijeli prijevod 4. i 5. ajeta poglavlja En-Nur glasi: "Onima koji potvore poštene (žene bludom), pa ne dovedu četvericu svjedoka, udarite im osamdeset udaraca i ne primajte nikada njihova svjedočenja. Oni su nevaljalci, osim onih koji se poslije toga pokaju i poprave. Zaista je Allah opraštač i milostiv."

dozvoljeno je (uvažiti) njegovo svjedočenje, a ako bi se za suca postavio neko ko je bio kažnjen, njegova su suđenja dozvoljena (punovažna)."
Jedan od mnogih (Ebu-Hanife) kaže: "Nije dozvoljeno svjedočenje (kažnjenog) klevetnika, pa makar se on kasnije i pokajao." Zatim je kazao: "Ne dozvoljava se sklapanje braka bez dvojice svjedoka, a dozvoljeno je da se neko vjenča uz svjedočenje dvojice kažnjenih, a nije dozvoljeno da se vjenča uz svjedočenje dva roba."
Dozvoljeno je svjedočenje roba koji je bio kažnjen, i(ili) robinje za viđanje mlađaka ramazana.
Kako će se uvažiti pokajanje klevetnika (kaže Buharija), a Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, protjerao je (iz grada) bludnika. Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, zabranio je (muslimanima) i razgovor sa Ka'b b. Malikom i s njegova dva druga dok nije prošlo pedeset noći.[2]

لَا تَجُوزُ شَهَادَةُ الْقَاذِفِ وَإِنْ تَابَ ثُمَّ قَالَ لَا يَجُوزُ نِكَاحٌ بِغَيْرِ شَاهِدَيْنِ فَإِنْ تَزَوَّجَ بِشَهَادَةِ مَحْدُودَيْنِ جَازَ وَإِنْ تَزَوَّجَ بِشَهَادَةِ عَبْدَيْنِ لَمْ يَجُزْ وَأَجَازَ شَهَادَةَ الْمَحْدُودِ وَالْعَبْدِ وَالْأَمَةِ لِرُؤْيَةِ هِلَالِ رَمَضَانَ وَكَيْفَ تُعْرَفُ تَوْبَتُهُ وَقَدْ نَفَى النَّبِيُّ ﷺ الزَّانِيَ سَنَةً وَنَهَى النَّبِيُّ ﷺ عَنْ كَلَامِ سَعْدِ بْنِ مَالِكٍ وَصَاحِبَيْهِ حَتَّى مَضَى خَمْسُونَ لَيْلَةً .

2648. PRIČAO NAM JE Isma'il, njemu Ibnu-Vehb prenoseći od Junusa – a Lejs je rekao da je njemu pričao Junus – a on čuo od Ibnu-Šihaba:
– Saopćio mi je Urve b. Zubejr, da je jedna žena na dan oslobođenja Mekke ukrala (nešto) i privedena je Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, pa je on naredio i ruka joj je odsječena. Aiša je izjavila: "Njeno pokajanje bilo je dobro (uvaženo), ona se kasnije vjenčala, poslije došla i ja sam njenu potrebu prenijela Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem.

٢٦٤٨. حَدَّثَنَا إِسْمَاعِيلُ قَالَ حَدَّثَنِي ابْنُ وَهْبٍ عَنْ يُونُسَ وَقَالَ اللَّيْثُ حَدَّثَنِي يُونُسُ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ أَخْبَرَنِي عُرْوَةُ بْنُ الزُّبَيْرِ أَنَّ امْرَأَةً سَرَقَتْ فِي غَزْوَةِ الْفَتْحِ فَأُتِيَ بِهَا رَسُولُ اللهِ ﷺ ثُمَّ أَمَرَ بِهَا فَقُطِعَتْ يَدُهَا قَالَتْ عَائِشَةُ فَحَسُنَتْ تَوْبَتُهَا وَتَزَوَّجَتْ وَكَانَتْ تَأْتِي بَعْدَ ذَلِكَ فَأَرْفَعُ حَاجَتَهَا إِلَى رَسُولِ اللهِ ﷺ .

2 Ka'b b. Malik, Mirare b. Rebi' i Hilal b. Umejje ostali su u Medini kod svojih kuća u danima Bitke na Tebuku koja se vodila protiv Bizantinaca 9. (630) godine po Hidžri. Muslimani su ih po svom povratku u Medinu bojkotovali i smatrali dvoličnjacima.

2649. PRIČAO NAM JE Jahja b. Bukejr, njemu Lejs prenoseći od Ukajla, on od Ibnu-Šihaba, ovaj od Ubejdullaha b. Abdullaha, on od Zejda b. Halida, radijallahu anhu, da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, onome koji je počinio blud, a nije bio oženjen, naredio stotinu udaraca i progon (iz mjesta) jednu godinu.

٢٦٤٩. حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ بُكَيْرٍ حَدَّثَنَا اللَّيْثُ عَنْ عُقَيْلٍ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ عَنْ عُبَيْدِ اللهِ بْنِ عَبْدِ اللهِ عَنْ زَيْدِ بْنِ خَالِدٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ عَنْ رَسُولِ اللهِ ﷺ أَنَّهُ أَمَرَ فِيمَنْ زَنَى وَلَمْ يُحْصَنْ بِجَلْدِ مِائَةٍ وَتَغْرِيبِ عَامٍ .

KADA SE NEKO UZME ZA SVJEDOKA, ON NEĆE SVJEDOČITI NEPRAVEDNO

باب لَا يَشْهَدُ عَلَى شَهَادَةِ جَوْرٍ إِذَا أُشْهِدَ

2650. PRIČAO NAM JE Abdan, njega obavijestio Abdullah, a ovoga Ebu-Hajjan Tejmi prenoseći od Ša'bija, on od Nu'mana b. Bešira, radijallahu anhuma, koji je izjavio:
Moja majka upita moga oca za jedan poklon meni od njegove imovine. On se kasnije smislio i poklonio mi ga, a ona reče: Nisam zadovoljna dok ne uzmeš za svjedoka Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem. Tada me on uzeo za ruku, a ja bijah još dječak, doveo me Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, i rekao:
– Njegova majka, kćerka Rebahova, tražila mi je neki poklon za ovoga?
– Imaš li još koje dijete osim njega? – upitao je on.
– Da – odgovorio je.
– Smatram – rekao je (Nu'man) – da je Alejhisselam rekao: "Nemoj me uzimati za svjedoka za nešto što je nepravedno."
Ebu-Hariz prenosi od Šu'be da je (Alejhisselam) rekao: "Ja ne svjedočim za nešto što je nepravda."

٢٦٥٠. حَدَّثَنَا عَبْدَانُ أَخْبَرَنَا عَبْدُ اللهِ أَخْبَرَنَا أَبُو حَيَّانَ التَّيْمِيُّ عَنِ الشَّعْبِيِّ عَنِ النُّعْمَانِ بْنِ بَشِيرٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا قَالَ سَأَلَتْ أُمِّي أَبِي بَعْضَ الْمَوْهِبَةِ لِي مِنْ مَالِهِ ثُمَّ بَدَا لَهُ فَوَهَبَهَا لِي فَقَالَتْ لَا أَرْضَى حَتَّى تُشْهِدَ النَّبِيَّ ﷺ فَأَخَذَ بِيَدِي وَأَنَا غُلَامٌ فَأَتَى بِيَ النَّبِيَّ ﷺ فَقَالَ إِنَّ أُمَّهُ بِنْتَ رَوَاحَةَ سَأَلَتْنِي بَعْضَ الْمَوْهِبَةِ لِهَذَا قَالَ أَلَكَ وَلَدٌ سِوَاهُ قَالَ نَعَمْ قَالَ فَأُرَاهُ قَالَ لَا تُشْهِدْنِي عَلَى جَوْرٍ وَقَالَ أَبُو حَرِيزٍ عَنِ الشَّعْبِيِّ لَا أَشْهَدُ عَلَى جَوْرٍ .

2651. PRIČAO NAM JE Adem, njemu Šu'be, a ovome Ebu-Džemre, koji je čuo Zehdema b. Mudarriba, kako kaže:
– Imran b. Husajn, radijallahu anhuma, izjavio je da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Najbolja od vas je moja generacija, zatim ona koja dolazi iza nje, pa ona koja slijedi iza njih."
Imran kaže:
– Ne znam je li Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, spomenuo još koje osim ova dva naraštaja (dvije generacije).
Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, još je rekao:
– Poslije vas bit će nekih ljudi koji će varati i u koje se neće imati povjerenja; svjedočit će, a od njih to neće biti traženo, činit će zavjete, a neće ih ispunjavati i ogledat će se kod njih velika proždrljivost (gojaznost).[1]

٢٦٥١. حَدَّثَنَا آدَمُ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ حَدَّثَنَا أَبُو جَمْرَةَ قَالَ سَمِعْتُ زَهْدَمَ بْنَ مُضَرِّبٍ قَالَ سَمِعْتُ عِمْرَانَ بْنَ حُصَيْنٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا قَالَ قَالَ النَّبِيُّ ﷺ خَيْرُكُمْ قَرْنِي ثُمَّ الَّذِينَ يَلُونَهُمْ ثُمَّ الَّذِينَ يَلُونَهُمْ قَالَ عِمْرَانُ لَا أَدْرِي أَذَكَرَ النَّبِيُّ ﷺ بَعْدُ قَرْنَيْنِ أَوْ ثَلَاثَةً قَالَ النَّبِيُّ ﷺ إِنَّ بَعْدَكُمْ قَوْمًا يَخُونُونَ وَلَا يُؤْتَمَنُونَ وَيَشْهَدُونَ وَلَا يُسْتَشْهَدُونَ وَيَنْذِرُونَ وَلَا يَفُونَ وَيَظْهَرُ فِيهِمُ السِّمَنُ .

2652. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Kesir, da ga je obavijestio Sufjan prenoseći od Mensura, on od Ibrahima, ovaj od Ubejde, on od Abdullaha, radijallahu anhu, da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
– Najbolji svijet je moja generacija, zatim ona koja slijedi iza nje, pa onda ona koja slijedi iza njih. Poslije će doći ljudi da će nekim od njih svjedočenje preticati njihove zakletve, a zakletve nekih njihovo svjedočenje.
Ibrahim (Neha'i) kaže: "Nas su (kao djecu) tukli zbog svjedočenja i zakletve."

٢٦٥٢. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ كَثِيرٍ أَخْبَرَنَا سُفْيَانُ عَنْ مَنْصُورٍ عَنْ إِبْرَاهِيمَ عَنْ عَبِيدَةَ عَنْ عَبْدِ اللهِ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ خَيْرُ النَّاسِ قَرْنِي ثُمَّ الَّذِينَ يَلُونَهُمْ ثُمَّ الَّذِينَ يَلُونَهُمْ ثُمَّ يَجِيءُ أَقْوَامٌ تَسْبِقُ شَهَادَةُ أَحَدِهِمْ يَمِينَهُ وَيَمِينُهُ شَهَادَتَهُ قَالَ إِبْرَاهِيمُ وَكَانُوا يَضْرِبُونَنَا عَلَى الشَّهَادَةِ وَالْعَهْدِ .

1 Ovaj hadis je u prividnoj kontradiktornosti s jednim drugim hadisom u kojem se kaže da je najbolji svjedok onaj koji svjedoči prije nego od njega svjedočenje bude traženo. Učenjaci su ponudili više mogućnosti usklađivanja ova dva hadisa, a kao najprihvatljivije nam se čini tumačenje imama Tirmizija koji kaže da se u gornjem hadisu misli na lažno svjedočenje. Dakle, bit će ljudi koji će lažno svjedočiti i prije nego se od njih zatraži da uopće svjedoče. (prim. rec.)

ŠTO JE REČENO O LAŽNOM SVJEDOČENJU I O SKRIVANJU SVJEDOČENJA

باب ما قِيلَ فِي شَهَادَةِ الزُّورِ

Prvo se temelji na riječima Uzvišenog Allaha: "... I oni koji krivo svjedoče i skrivaju svjedočenje..." (El-Furkan, 72), a drugo na Njegovim riječima: "... Ne skrivajte svjedočenje! Ko ga skriva, srce mu je grješno. Allah zna šta vi radite..." (El-Bekare, 283), i "... a ako budete iskrivljavali..." (En- Nisa, 135), tj. svoje jezike pri svjedočenju.

لِقَوْلِ اللهِ عَزَّ وَجَلَّ وَالَّذِينَ لَا يَشْهَدُونَ الزُّورَ وَكِتْمَانِ الشَّهَادَةِ لِقَوْلِهِ وَلَا تَكْتُمُوا الشَّهَادَةَ وَمَنْ يَكْتُمْهَا فَإِنَّهُ آثِمٌ قَلْبُهُ وَاللهُ بِمَا تَعْمَلُونَ عَلِيمٌ تَلْوُوا أَلْسِنَتَكُمْ بِالشَّهَادَةِ .

2653. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Munir, da je čuo Vehba b. Džerira i Abdul-Melika b. Ibrahima, kako su rekli:

– Pričao nam je Šu'be prenoseći od Ubejdullaha b. Ebu-Bekra b. Enesa, on od Enesa, radijallahu anhu, koji je rekao:

– Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, tada upitan za velike grijehe, odgovorio je: "(Najveći grijesi su) pripisivanje Allahu druga, neposlušnost prema roditeljima, samoubistvo i lažno svjedočenje."

U drugom nizu prenosilaca Vehba slijede Gunder, Ebu-Amir, Behz i Abdus-Samed, prenoseći (hadis) od Šu'be.

٢٦٥٣. حَدَّثَنَا عَبْدُ اللهِ بْنُ مُنِيرٍ سَمِعَ وَهْبَ بْنَ جَرِيرٍ وَعَبْدَ الْمَلِكِ بْنَ إِبْرَاهِيمَ قَالَا حَدَّثَنَا شُعْبَةُ عَنْ عُبَيْدِ اللهِ بْنِ أَبِي بَكْرِ بْنِ أَنَسٍ عَنْ أَنَسٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ سُئِلَ النَّبِيُّ ﷺ عَنِ الْكَبَائِرِ قَالَ الْإِشْرَاكُ بِاللهِ وَعُقُوقُ الْوَالِدَيْنِ وَقَتْلُ النَّفْسِ وَشَهَادَةُ الزُّورِ تَابَعَهُ غُنْدَرٌ وَأَبُو عَامِرٍ وَبَهْزٌ وَعَبْدُ الصَّمَدِ عَنْ شُعْبَةَ .

2654. PRIČAO NAM JE Musedded, njemu Bišr b. Mufeddal, ovome Džurejri prenoseći od Abdu-Rahmana b. Ebu-Bekra, a ovaj od svoga oca, radijallahu anhu, koji je izjavio: Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, tri puta je rekao: "Hoćete li da vas obavijestim o najvećim grijesima?"

– Hoćemo, Allahov Poslaniče, sallallahu alejhi ve sellem – rekli su (prisutni).

– Pridruživanje Allahu druga, neposlušnost prema roditeljima – a onda sjede, pošto je bio naslonjen, i nastavi: "Znajte i lažan govor!" I ovo je – kaže Ebu-Bekr – neprestano ponavljao, da smo govorili – da hoće s tim prestati (ušutjeti).

Ismail b. Ibrahim je rekao da mu je (isti hadis) Džurejri prenio od Abdur-Rahmana.

٢٦٥٤. حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ حَدَّثَنَا بِشْرُ بْنُ الْمُفَضَّلِ حَدَّثَنَا الْجُرَيْرِيُّ عَنْ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ أَبِي بَكْرَةَ عَنْ أَبِيهِ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ قَالَ النَّبِيُّ ﷺ أَلَا أُنَبِّئُكُمْ بِأَكْبَرِ الْكَبَائِرِ ثَلَاثًا قَالُوا بَلَى يَا رَسُولَ اللهِ قَالَ الْإِشْرَاكُ بِاللهِ وَعُقُوقُ الْوَالِدَيْنِ وَجَلَسَ وَكَانَ مُتَّكِئًا فَقَالَ أَلَا وَقَوْلُ الزُّورِ قَالَ فَمَا زَالَ يُكَرِّرُهَا حَتَّى قُلْنَا لَيْتَهُ سَكَتَ وَقَالَ إِسْمَاعِيلُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ حَدَّثَنَا الْجُرَيْرِيُّ حَدَّثَنَا عَبْدُ الرَّحْمَنِ .

SVJEDOČENJE SLIJEPCA, NJEGOVA PRAVNA SPOSOBNOST, NJEGOVO ŽENJENJE I NJEGOVO VJENČAVANJE DRUGIH, NJEGOVA KUPOPRODAJA I PRIHVATANJE NJEGOVOG UČENJA EZANA I DRUGOG (KAO IKAMETA I IMAMLJENJA), TE O TOME ŠTO SE RASPOZNAJE PO GLASOVIMA

باب شهادة الأعمى وأمره ونكاحه وإنكاحه ومبايعته وقبوله في التأذين وغيره وما يعرف بالأصوات

Svjedočenje slijepca dozvoljavali su: Kasim, Hasan (Basrija), Ibnu-Sirin, Zuhri i Ata.
Ša‘bi je izjavio: “Njegovo je svjedočenje dozvoljeno, ako je pametan (oštrouman).”
Hakem je rekao: “Ponekad mu se dozvoljava (svjedočenje) u nekim poslovima.”
Zuhri kaže: “Šta misliš kada bi nešto svjedočio Ibnu-Abbas, da li bi mu to odbijao? A Ibnu-Abbas je slao (slijepog) čovjeka kada bi sunce zašlo i iftario bi (po njegovom javljanju), a pitao je i za zoru i kada bi mu se reklo, pojavila se, klanjao bi dva rekata.”
Sulejman b. Jesar kaže:
– Obratio sam se Aiši, radijallahu anha, radi dozvole za ulazak. Ona je poznala moj glas i rekla: “Sulejmane, ulazi, ti si bio rob i na tebi nije ostalo ništa (duga).”[1]
Semure b. Džundub dozvolio je svjedočenje ženi pokrivenog lica.

وَأَجَازَ شَهَادَتَهُ قَاسِمٌ وَالْحَسَنُ وَابْنُ سِيرِينَ وَالزُّهْرِيُّ وَعَطَاءٌ وَقَالَ الشَّعْبِيُّ تَجُوزُ شَهَادَتُهُ إِذَا كَانَ عَاقِلًا وَقَالَ الْحَكَمُ رُبَّ شَيْءٍ تَجُوزُ فِيهِ وَقَالَ الزُّهْرِيُّ أَرَأَيْتَ ابْنَ عَبَّاسٍ لَوْ شَهِدَ عَلَى شَهَادَةٍ أَكُنْتَ تَرُدُّهُ وَكَانَ ابْنُ عَبَّاسٍ يَبْعَثُ رَجُلًا إِذَا غَابَتِ الشَّمْسُ أَفْطَرَ وَيَسْأَلُ عَنِ الْفَجْرِ فَإِذَا قِيلَ لَهُ طَلَعَ صَلَّى رَكْعَتَيْنِ وَقَالَ سُلَيْمَانُ بْنُ يَسَارٍ اسْتَأْذَنْتُ عَلَى عَائِشَةَ فَعَرَفَتْ صَوْتِي قَالَتْ سُلَيْمَانُ ادْخُلْ فَإِنَّكَ مَمْلُوكٌ مَا بَقِيَ عَلَيْكَ شَيْءٌ وَأَجَازَ سَمُرَةُ بْنُ جُنْدَبٍ شَهَادَةَ امْرَأَةٍ مُنْتَقِبَةٍ .

2655. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Ubejd b. Mejmun, rekavši da ga je obavijestio Isa b. Junus prenoseći od Hišama, on od svoga oca, a ovaj od Aiše, radijallahu anha, koja je rekla:
“Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, čuo je jednog čovjeka kako uči (Kur’an) u džamiji i rekao: Allah mu se smilovao! Podsjeti me na taj

٢٦٥٥. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عُبَيْدِ بْنِ مَيْمُونٍ أَخْبَرَنَا عِيسَى بْنُ يُونُسَ عَنْ هِشَامٍ عَنْ أَبِيهِ عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهَا قَالَتْ سَمِعَ النَّبِيُّ ﷺ رَجُلًا يَقْرَأُ فِي الْمَسْجِدِ فَقَالَ رَحِمَهُ اللهُ لَقَدْ أَذْكَرَنِي كَذَا وَكَذَا آيَةً أَسْقَطْتُهُنَّ مِنْ سُورَةِ كَذَا وَكَذَا

1 Sulejman b. Jesar bijaše rob Mejmune bint Haris i ona ga je putem ugovorene otkupnine oslobodila, a on joj je tu otkupninu postepeno isplatio.

i taj ajet koji sam skoro zaboravio iz tog i tog poglavlja Kur'ana."
Abbad b. Abdullah dodao je, prenoseći od Aiše:
– Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, zanoćio je u mojoj sobi i čuo glas Abbada dok klanjaše u džamiji pa reče: "Aiša, je li to glas Abbada?"
– Da – rekla sam.
– Bože moj, smiluj se Abbadu! – reče Alejhisselam.

وَزَادَ عَبَّادُ بْنُ عَبْدِ اللهِ عَنْ عَائِشَةَ تَهَجَّدَ النَّبِيُّ ﷺ فِي بَيْتِي فَسَمِعَ صَوْتَ عَبَّادٍ يُصَلِّي فِي الْمَسْجِدِ فَقَالَ يَا عَائِشَةُ أَصَوْتُ عَبَّادٍ هَذَا قُلْتُ نَعَمْ قَالَ اللَّهُمَّ ارْحَمْ عَبَّادًا .

2656. PRIČAO NAM JE Malik b. Isma'il, njemu Abdul-Aziz b. Ebu-Seleme, ovoga obavijestio Ibnu-Šihab, prenoseći od Salima b. Abdullaha, on od Abdullaha b. Omera, radijallahu anhuma, koji je izjavio:
– Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao je: "Bilal uči ezan dok je još noć, pa jedite i pijte sve dok ne zauči ezan – ili je kazao – sve dok ne čujete ezan Ibnu-Ummi-Mektuma." Ibnu-Ummi-Mektum bijaše slijep čovjek i ne bi učio ezan dok mu svijet ne bi rekao: "Svanulo je!"

٢٦٥٦. حَدَّثَنَا مَالِكُ بْنُ إِسْمَاعِيلَ حَدَّثَنَا عَبْدُ الْعَزِيزِ بْنُ أَبِي سَلَمَةَ أَخْبَرَنَا ابْنُ شِهَابٍ عَنْ سَالِمِ ابْنِ عَبْدِ اللهِ عَنْ عَبْدِ اللهِ بْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا قَالَ قَالَ النَّبِيُّ ﷺ إِنَّ بِلَالًا يُؤَذِّنُ بِلَيْلٍ فَكُلُوا وَاشْرَبُوا حَتَّى يُؤَذِّنَ أَوْ قَالَ حَتَّى تَسْمَعُوا أَذَانَ ابْنِ أُمِّ مَكْتُومٍ وَكَانَ ابْنُ أُمِّ مَكْتُومٍ رَجُلًا أَعْمَى لَا يُؤَذِّنُ حَتَّى يَقُولَ لَهُ النَّاسُ أَصْبَحْتَ .

2657. PRIČAO NAM JE Zijad b. Jahja, njemu Hatim b. Verdan, a ovome Ejjub prenoseći od Abdullaha b. Ebu-Mulejke, ovaj od Misvera b. Mahreme, radijallahu anhuma, koji je izjavio:
– Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, došlo je nekoliko ogrtača i Abdullah b. Mulejke mi reče: "Ebu-Mahreme, pođi s nama do Alejhisselama, možda će nam od njih nešto dati..." Moj otac je stao na vratima, progovorio i Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, poznao je njegov glas. Tada je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, izašao s jednim ogrtačem i pokazujući mu njegove kvalitete, govorio je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem: "Sklonio sam ovo za tebe. Sklonio sam ovo za tebe."[1]

٢٦٥٧. حَدَّثَنَا زِيَادُ بْنُ يَحْيَى حَدَّثَنَا حَاتِمُ بْنُ وَرْدَانَ حَدَّثَنَا أَيُّوبُ عَنْ عَبْدِ اللهِ بْنِ أَبِي مُلَيْكَةَ عَنِ الْمِسْوَرِ بْنِ مَخْرَمَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا قَالَ قَدِمَتْ عَلَى النَّبِيِّ ﷺ أَقْبِيَةٌ فَقَالَ لِي أَبِي مَخْرَمَةُ انْطَلِقْ بِنَا إِلَيْهِ عَسَى أَنْ يُعْطِيَنَا مِنْهَا شَيْئًا فَقَامَ أَبِي عَلَى الْبَابِ فَتَكَلَّمَ فَعَرَفَ النَّبِيُّ ﷺ صَوْتَهُ فَخَرَجَ النَّبِيُّ ﷺ وَمَعَهُ قَبَاءٌ وَهُوَ يُرِيهِ مَحَاسِنَهُ وَهُوَ يَقُولُ خَبَأْتُ هَذَا لَكَ خَبَأْتُ هَذَا لَكَ .

---

1 Podijeljena su mišljenja pravnika o valjanosti svjedočenja slijepca.
Punovažno je svjedočenje slijepca po mišljenju: Ibnu-Hazma, Ibnu-Abbasa, Zuhrija, Atāa, Kasima, Ša'bija,

SVJEDOČENJE ŽENA

باب شهادة النساء

Uzviženi Allah kaže: "... Pa ako ne budu bila dva muškarca, onda jedan muškarac i dvije žene..."

وَقَوْلِهِ تَعَالَى (فَإِنْ لَمْ يَكُونَا رَجُلَيْنِ فَرَجُلٌ وَامْرَأَتَانِ).

2658. PRIČAO NAM JE Ibni-Merjem, da ga je obavijestio Muhammed b. Dža'fer, a njega Zejd prenoseći od Ijada b. Abdullaha, ovaj od Ebu-Seida Hudrija, radijallahu anhu, da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
– Nije li svjedočenje žene jednako polovini svjedočenja muškarca?
– Da, rekli smo, a on reče: "U tome se ogleda manjkavost njenog razuma."[2]

٢٦٥٨. حَدَّثَنَا ابْنُ أَبِي مَرْيَمَ أَخْبَرَنَا مُحَمَّدُ بْنُ جَعْفَرٍ قَالَ أَخْبَرَنِي زَيْدٌ عَنْ عِيَاضِ بْنِ عَبْدِ اللهِ عَنْ أَبِي سَعِيدٍ الْخُدْرِيِّ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ أَلَيْسَ شَهَادَةُ الْمَرْأَةِ مِثْلَ نِصْفِ شَهَادَةِ الرَّجُلِ قُلْنَ بَلَى قَالَ فَذَلِكَ مِنْ نُقْصَانِ عَقْلِهَا.

SVJEDOČENJE ROBINJA I ROBOVA

باب شهادة الإماء والعبيد

Enes je kazao: "Pravovaljano je svjedočenje roba, pod uvjetom da je pravedan."
Svjedočenje roba dozvoljavali su: Šurejh, Zurare b. Evfa, a Ibnu-Sirin je kazao: "Dozvoljeno je njegovo svjedočenje, izuzimajući roba koji bi svjedočio za nešto u korist svoga gospodara", dok mu Hasan (Basrija) i Ibrahim (Neha'i)

وَقَالَ أَنَسٌ شَهَادَةُ الْعَبْدِ جَائِزَةٌ إِذَا كَانَ عَدْلًا وَأَجَازَهُ شُرَيْحٌ وَزُرَارَةُ بْنُ أَوْفَى وَقَالَ ابْنُ سِيرِينَ شَهَادَتُهُ جَائِزَةٌ إِلَّا الْعَبْدَ لِسَيِّدِهِ وَأَجَازَهُ الْحَسَنُ وَإِبْرَاهِيمُ فِي الشَّيْءِ التَّافِهِ وَقَالَ شُرَيْحٌ كُلُّكُمْ بَنُو عَبِيدٍ وَإِمَاءٍ.

Šurejha, Ibni-Sirina, Hakema, Ibni-Utejba, Rebija, Malika, Lejsa, Ahmeda, Ishaka i još nekih njihovih suvremenika, a Ebu-Jusuf, Šafija i Hasan Basri, po jednoj verziji, svjedočenje dozvoljavaju slijepcu samo po predmetima spora koje je on poznavao prije osljepljenja, a ne i za one nastale poslije njegovog osljepljenja.
Ibrahim Neha'i dozvoljava svjedočenje slijepog za neznatne sporne predmete, dok, po mišljenju Ebu-Hanife i Zufera, slijepac ne može nikako svjedočiti.

2 Za svjedočenje žena podijeljena su mišljenja pravnika. Svjedočenje žena ne dozvoljavaju u krivično-kaznenim sporovima, a naročito za krivično djelo koje se kažnjava smrtnom kaznom: Ibnu-Musejjeb, Neha'i, Hasan Basrija, Zuhrija, Rebija, Malik, Lejs, Šafija, Ahmed, Ebu-Sevr i veliki broj kasnijih pravnika.
Podijeljena su mišljenja i po predmetima vjenčanja, raskidu bračne veze, utvrđivanju očinstva djeteta i drugih bračnih sporova. U svim navedenim sporovima ženama ne dozvoljavaju svjedočenje, ako se mogu naći muškarci: Malik, Šafija, Rebija i Ebu-Sevr, dok pravnici Kufe dozvoljavaju.
Svjedočenje samih žena odobravaju svi pravnici jednoglasno za slučajeve gdje nije moguće muškarcu da kaže nešto sigurno, kao što je menstruacija, porod, zadajanje tuđeg djeteta, ženske mahane i slično, kada nema babice ili ginekologa. I za ove slučajeve treba svjedočenje najmanje četiri žene po mišljenju Ibrahima Neha'ija, Atāa b. Ebu-Rebaha, Šafije i Ebu-Sevra, a samo dvije po mišljenju: Malika, Ibnu-Ebi-Lejlaa, dok Šafija usvaja svjedočenje samo jedne žene.

dozvoljavaju (svjedočenje) u neznatnom (malo vrijednom) spornom predmetu.
Šurejh je izjavio: "Svi ste vi sinovi robova i robinja."

2659. PRIČAO NAM JE Ebu-Asim prenoseći od Ibnu-Džurejdža, ovaj od Ibnu-Ebu-Mulejke, on od Ukbe b. Haris..., a po drugom nizu prenosilaca, pričao nam je Ali b. Abdullah, njemu Jahja b. Seid prenoseći od Ibnu-Džurejdža, koji je izjavio:
– Čuo sam Ibnu-Ebi-Mulejku, gdje kaže: "Pričao mi je Ukbe b. Haris, odnosno čuo sam od njega, da je on vjenčao Ummu-Jahja, kćerku Ebu-Ihaba, pa je – kaže on – došla jedna crna robinja i rekla: 'Ja sam vas oboje zadojila.'" Poslije sam to spomenuo Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem. On se okrenuo od mene – kaže Ukbe – a ja se izmaknuh u stranu i to mu opet spomenuh, a on reče:
– A kako se vjenčavate, kada se tvrdi da vas je ona zadojila!
I on mu je zabranio.

٢٦٥٩. حَدَّثَنَا أَبُو عَاصِمٍ عَنْ ابْنِ جُرَيْجٍ عَنْ ابْنِ أَبِي مُلَيْكَةَ عَنْ عُقْبَةَ بْنِ الْحَارِثِ ح و حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ عَبْدِ اللهِ حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ سَعِيدٍ عَنْ ابْنِ جُرَيْجٍ قَالَ سَمِعْتُ ابْنَ أَبِي مُلَيْكَةَ قَالَ حَدَّثَنِي عُقْبَةُ بْنُ الْحَارِثِ أَوْ سَمِعْتُهُ مِنْهُ أَنَّهُ تَزَوَّجَ أُمَّ يَحْيَى بِنْتَ أَبِي إِهَابٍ قَالَ فَجَاءَتْ أَمَةٌ سَوْدَاءُ فَقَالَتْ قَدْ أَرْضَعْتُكُمَا فَذَكَرْتُ ذَلِكَ لِلنَّبِيِّ ﷺ فَأَعْرَضَ عَنِّي قَالَ فَتَنَحَّيْتُ فَذَكَرْتُ ذَلِكَ لَهُ قَالَ وَكَيْفَ وَقَدْ زَعَمَتْ أَنْ قَدْ أَرْضَعَتْكُمَا فَنَهَاهُ عَنْهَا .

SVJEDOČENJE DOJILJE

باب شَهَادَةِ الْمُرْضِعَةِ

2660. PRIČAO NAM JE Ebu-Asim prenoseći od Umera b. Seida, ovaj od Ibnu-Ebu-Mulejke, a on od Ukbe b. Haris, da je izjavio:
– Vjenčao sam jednu ženu, pa je došla druga žena i rekla:
"Ja sam vas oboje uistinu zadojila." Potom sam došao Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, i to mu rekao, a on reče: "A kako, a o tome se već govorilo? Ostavi je!" Ili (je rekao) slično tome.

٢٦٦٠. حَدَّثَنَا أَبُو عَاصِمٍ عَنْ عُمَرَ بْنِ سَعِيدٍ عَنْ ابْنِ أَبِي مُلَيْكَةَ عَنْ عُقْبَةَ بْنِ الْحَارِثِ قَالَ تَزَوَّجْتُ امْرَأَةً فَجَاءَتْ امْرَأَةٌ فَقَالَتْ إِنِّي قَدْ أَرْضَعْتُكُمَا فَأَتَيْتُ النَّبِيَّ ﷺ فَقَالَ وَكَيْفَ وَقَدْ قِيلَ دَعْهَا عَنْكَ أَوْ نَحْوَهُ .

POTVRDIVANJE JEDNIH ŽENA O ISPRAVNOSTI DRUGIH ŽENA

2661. PRIČAO NAM JE Ebu-Rebi‘ Sulejman b. Davud, a uvjerio me je u jedan njegov dio i Ahmed, rekavši.

– Pričao nam je Fulejh b. Sulejman, prenoseći od Ibn-Šihaba Zuhrija, on od Urve b. Zubejra, Seida b. Musejjeba, Alkame b. Vekkasa i Ubejdullaha b. Abdullaha b. Utbe, ovi od Aiše, radijallahu anha, supruge Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, kada su joj govorili klevetnici ono što su htjeli govoriti, pa je Allah od nje odbio klevetu.

Zuhri je rekao:

– Svi su mi oni prenijeli po jedan dio njenog izlaganja. I neka izlaganja sam upamtio bolje od drugih i utvrdio njihovo pamćenje. Od svakog pojedinačno od njih upamtio sam izlaganje koje mi je prenosio od Aiše. Izlaganja jednih potvrđuju izlaganja drugih. Oni tvrde da je Aiša izjavila:

“Kada bi Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, htio ići na put, davao je među svoje supruge izvlačenje kocke, pa kojoj od njih izađe njena strijela, on bi sa njom izlazio. Tako je među nama dao izvlačenje kocke prilikom vojnog pohoda (protiv plemena Benu-Mustalik). Tada je izašla moja strjelica i ja sam s njim izašla. Pošto je bio objavljen ajet o pokrivanju (žena), ja sam smještena u nosiljku i u njoj ostala. Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, završio je borbu i vraćao se natrag. Mi smo se približili Medini. Bila je noć kada je dat znak za pokret. Kada su oglasili pokret, ustala sam i išla (podaleko) dok se nisam udaljila od vojske. Kada sam obavila svoju potrebu, krenula sam svojim stvarima. Tada sam se dotakla svojih prsa, kad primijetih da je ogrlica od azifarskog bisera, koju sam imala, prekinuta. Ja sam se vratila natrag i tražila svoju ogrlicu. Traženje ogrlice zadržalo me i oni koji su

باب تعديل النساء بعضهن بعضا

٢٦٦١. حَدَّثَنَا أَبُو الرَّبِيعِ سُلَيْمَانُ بْنُ دَاوُدَ وَأَفْهَمَنِي بَعْضَهُ أَحْمَدُ حَدَّثَنَا فُلَيْحُ بْنُ سُلَيْمَانَ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ الزُّهْرِيِّ عَنْ عُرْوَةَ بْنِ الزُّبَيْرِ وَسَعِيدِ ابْنِ الْمُسَيَّبِ وَعَلْقَمَةَ بْنِ وَقَّاصٍ اللَّيْثِيِّ وَعُبَيْدِ اللهِ بْنِ عَبْدِ اللهِ بْنِ عُتْبَةَ عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهَا زَوْجِ النَّبِيِّ ﷺ حِينَ قَالَ لَهَا أَهْلُ الْإِفْكِ مَا قَالُوا فَبَرَّأَهَا اللهُ مِنْهُ قَالَ الزُّهْرِيُّ وَكُلُّهُمْ حَدَّثَنِي طَائِفَةً مِنْ حَدِيثِهَا وَبَعْضُهُمْ أَوْعَى مِنْ بَعْضٍ وَأَثْبَتُ لَهُ اقْتِصَاصًا وَقَدْ وَعَيْتُ عَنْ كُلِّ وَاحِدٍ مِنْهُمُ الْحَدِيثَ الَّذِي حَدَّثَنِي عَنْ عَائِشَةَ وَبَعْضُ حَدِيثِهِمْ يُصَدِّقُ بَعْضًا زَعَمُوا أَنَّ عَائِشَةَ قَالَتْ كَانَ رَسُولُ اللهِ ﷺ إِذَا أَرَادَ أَنْ يَخْرُجَ سَفَرًا أَقْرَعَ بَيْنَ أَزْوَاجِهِ فَأَيَّتُهُنَّ خَرَجَ سَهْمُهَا خَرَجَ بِهَا مَعَهُ فَأَقْرَعَ بَيْنَنَا فِي غَزَاةٍ غَزَاهَا فَخَرَجَ سَهْمِي فَخَرَجْتُ مَعَهُ بَعْدَ مَا أُنْزِلَ الْحِجَابُ فَأَنَا أُحْمَلُ فِي هَوْدَجٍ وَأُنْزَلُ فِيهِ فَسِرْنَا حَتَّى إِذَا فَرَغَ رَسُولُ اللهِ ﷺ مِنْ غَزْوَتِهِ تِلْكَ وَقَفَلَ وَدَنَوْنَا مِنَ الْمَدِينَةِ آذَنَ لَيْلَةً بِالرَّحِيلِ فَقُمْتُ حِينَ آذَنُوا بِالرَّحِيلِ فَمَشَيْتُ حَتَّى جَاوَزْتُ الْجَيْشَ فَلَمَّا قَضَيْتُ شَأْنِي أَقْبَلْتُ إِلَى الرَّحْلِ فَلَمَسْتُ صَدْرِي فَإِذَا عِقْدٌ لِي مِنْ جَزْعِ أَظْفَارٍ قَدِ انْقَطَعَ فَرَجَعْتُ فَالْتَمَسْتُ عِقْدِي فَحَبَسَنِي ابْتِغَاؤُهُ فَأَقْبَلَ الَّذِينَ

sa mnom putovali, krenuli su, natovarivši na devu moju nosiljku i otišli sa mojom devom, koju sam ja ranije jahala, računajući da sam ja u nosiljci.
Žene su tada bile lagane, nisu bile teške, i nije ih pokrivalo meso, jer su jele samo male obroke hrane i ljudi nisu u težini nosiljke, kada su je podigli, primijetili razliku. Tako su moju nosiljku podigli na devu. Ja sam bila još uvijek u mlađim godinama.
Kada su oni devu otpremili i otputovali, ja sam našla svoju ogrlicu. Vojska je već bila otišla kada sam ja došla do mjesta njenog boravišta. Tu nije bilo više nikoga. Zatim sam otišla na mjesto gdje sam bila odsjela, smatrajući: oni su me izgubili, i vratit će se po mene, i dok sam tu sjedila, savladane su mi oči (snom) i ja sam zaspala.
Iza vojske (bijaše izostao) Safvan b. Mu'attal Sulemi i Zekvan. Safvan je, prolazeći pored moga boravišta, ugledao crnu priliku kako spava.
Potom mi se približio, a on me je vidio prije pokrivanja, i ja sam se probudila na njegov povik: "Svi smo Allahovi i svi se Njemu vraćamo!" Tada je naredio pa je njegova deva legla, stavio na nju svoju ruku i ja sam uzajahala. On je vodio devu na kojoj sam ja jahala sve dok nismo stigli vojsku, koja je, skrenuvši s puta, odsjela početkom podneva. I onaj koji je trebao propasti (zbog ove klevete), propao je. Potvorom je rukovodio (u širenju) Abdullah b. Ubej b. Selul. Poslije smo došli u Medinu. Ja sam bila slaba jedan mjesec, a svijet širio priču klevetnika, sumnjao u moju bolest i ja nisam uočila nježnost Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, koju sam uočavala ranije kada bih se razboljela. On bi ulazio, nazvao samo selam i pitao: "Kako ste?" Ja od toga nisam ništa znala dok nisam ozdravila. Potom smo izašle ja i Ummi-Mistah do Menasija, gdje smo obavile svoju potrebu, a izlazile smo samo od noći do noći. To je bilo prije nego smo imale nužnike blizu naših stanova. U tome smo bili kao i ranije Arapi, izlazili smo radi nužde izvan Medine ili u pustinju. Zatim smo krenule ja i Ummi-Mistah,

يَرْحَلُونَ لِي فَاحْتَمَلُوا هَوْدَجِي فَرَحَلُوهُ عَلَى بَعِيرِي الَّذِي كُنْتُ أَرْكَبُ وَهُمْ يَحْسِبُونَ أَنِّي فِيهِ وَكَانَ النِّسَاءُ إِذْ ذَاكَ خِفَافًا لَمْ يَثْقُلْنَ وَلَمْ يَغْشَهُنَّ اللَّحْمُ وَإِنَّمَا يَأْكُلْنَ الْعُلْقَةَ مِنَ الطَّعَامِ فَلَمْ يَسْتَنْكِرِ الْقَوْمُ حِينَ رَفَعُوهُ ثِقَلَ الْهَوْدَجِ فَاحْتَمَلُوهُ وَكُنْتُ جَارِيَةً حَدِيثَةَ السِّنِّ فَبَعَثُوا الْجَمَلَ وَسَارُوا فَوَجَدْتُ عِقْدِي بَعْدَ مَا اسْتَمَرَّ الْجَيْشُ فَجِئْتُ مَنْزِلَهُمْ وَلَيْسَ فِيهِ أَحَدٌ فَأَمَمْتُ مَنْزِلِي الَّذِي كُنْتُ بِهِ فَظَنَنْتُ أَنَّهُمْ سَيَفْقِدُونَنِي فَيَرْجِعُونَ إِلَيَّ فَبَيْنَا أَنَا جَالِسَةٌ غَلَبَتْنِي عَيْنَايَ فَنِمْتُ وَكَانَ صَفْوَانُ بْنُ الْمُعَطَّلِ السُّلَمِيُّ ثُمَّ الذَّكْوَانِيُّ مِنْ وَرَاءِ الْجَيْشِ فَأَصْبَحَ عِنْدَ مَنْزِلِي فَرَأَى سَوَادَ إِنْسَانٍ نَائِمٍ فَأَتَانِي وَكَانَ يَرَانِي قَبْلَ الْحِجَابِ فَاسْتَيْقَظْتُ بِاسْتِرْجَاعِهِ حِينَ أَنَاخَ رَاحِلَتَهُ فَوَطِئَ يَدَهَا فَرَكِبْتُهَا فَانْطَلَقَ يَقُودُ بِي الرَّاحِلَةَ حَتَّى أَتَيْنَا الْجَيْشَ بَعْدَ مَا نَزَلُوا مُعَرِّسِينَ فِي نَحْرِ الظَّهِيرَةِ فَهَلَكَ مَنْ هَلَكَ وَكَانَ الَّذِي تَوَلَّى الْإِفْكَ عَبْدُ اللهِ بْنُ أُبَيٍّ ابْنُ سَلُولَ فَقَدِمْنَا الْمَدِينَةَ فَاشْتَكَيْتُ بِهَا شَهْرًا وَالنَّاسُ يُفِيضُونَ مِنْ قَوْلِ أَصْحَابِ الْإِفْكِ وَيَرِيبُنِي فِي وَجَعِي أَنِّي لَا أَرَى مِنَ النَّبِيِّ ﷺ اللُّطْفَ الَّذِي كُنْتُ أَرَى مِنْهُ حِينَ أَمْرَضُ إِنَّمَا يَدْخُلُ فَيُسَلِّمُ ثُمَّ يَقُولُ كَيْفَ تِيكُمْ لَا أَشْعُرُ بِشَيْءٍ مِنْ ذَلِكَ حَتَّى نَقَهْتُ فَخَرَجْتُ أَنَا وَأُمُّ مِسْطَحٍ قِبَلَ الْمَنَاصِعِ مُتَبَرَّزُنَا لَا نَخْرُجُ إِلَّا لَيْلًا إِلَى لَيْلٍ وَذَلِكَ قَبْلَ أَنْ نَتَّخِذَ الْكُنُفَ قَرِيبًا

kćerka Ebu-Ruhma, i dok smo išle, ona posrnu u svom ogrtaču i reče: “Propao Mistah!”, a ja joj rekoh: “Ružno je to što si rekla! Grdiš čovjeka koji je prisustvovao na Bedru!”

– Ženo – reče ona – nisi li čula šta svijet govori? – i saopći mi slučaj klevete, pa mi na moju bolest dodade još jednu bolest. Kada sam se vratila u svoju sobu, uđe mi Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, i reče “Kako ste?”

– Dozvoli mi – rekla sam – odlazak do mojih roditelja?

– Tada sam – rekla je Aiša – htjela saznati od njih sigurnu vijest. Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, dozvoli mi i ja odoh svojim roditeljima i svojoj majci, rekoh šta svijet priča, a ona odgovori:

– Kćerkice moja, olakšaj sebi to stanje! Allaha mi, malo kada pristala žena bude kod čovjeka, koju on voli, a ona ima još inoća, a da one ne rade protiv nje.

– Subhanallah! – rekoh, a svijet već priča o tome!

– Tu noć sam prenoćila – kaže Aiša – i osvanula, a suze mi nisu prestale teći niti sam se radovala spavanju. Kada sam osvanula, Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, pozva Aliju, sina Ebu-Talibova i Usamu, sina Zejdova, kada se bila zadržala Objava, da se s njima konsultira o rastavi sa svojim ukućanima.

Što se tiče Usame, on je pokazao ono što je osjećao u svojoj duši od ljubavi prema njima i kazao: “Allahov Poslaniče, čuvaj svoje ukućane! Allaha mi, ja znam (o njima) samo dobro!” A što se tiče Alije, sina Ebu-Talibova, on je rekao: “Allahov Poslaniče, Allah te nije time stavio u tegobu, a žena ima puno i osim nje. Pitaj djevojku (robinju) da ti potvrdi!”

Potom je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, pozvao Beriru i upitao: “Jesi li kod nje (Aiše) vidjela nešto što te tjera u sumnju?”

– Ne – odgovorila je Berira. – Tako mi Onoga koji te

مِنْ بُيُوتِنَا وَأَمْرُنَا أَمْرُ الْعَرَبِ الْأُوَلِ فِي الْبَرِّيَّةِ
أَوْ فِي التَّنَزُّهِ فَأَقْبَلْتُ أَنَا وَأُمُّ مِسْطَحٍ بِنْتُ أَبِي رُهْمٍ
نَمْشِي فَعَثَرَتْ فِي مِرْطِهَا فَقَالَتْ تَعِسَ مِسْطَحٌ
فَقُلْتُ لَهَا بِئْسَ مَا قُلْتِ أَتَسُبِّينَ رَجُلًا شَهِدَ بَدْرًا
فَقَالَتْ يَا هَنْتَاهْ أَلَمْ تَسْمَعِي مَا قَالُوا فَأَخْبَرَتْنِي
بِقَوْلِ أَهْلِ الْإِفْكِ فَازْدَدْتُ مَرَضًا عَلَى مَرَضِي
فَلَمَّا رَجَعْتُ إِلَى بَيْتِي دَخَلَ عَلَيَّ رَسُولُ اللهِ ﷺ
فَسَلَّمَ فَقَالَ كَيْفَ تِيكُمْ فَقُلْتُ ائْذَنْ لِي إِلَى أَبَوَيَّ
قَالَتْ وَأَنَا حِينَئِذٍ أُرِيدُ أَنْ أَسْتَيْقِنَ الْخَبَرَ مِنْ
قِبَلِهِمَا فَأَذِنَ لِي رَسُولُ اللهِ ﷺ فَأَتَيْتُ أَبَوَيَّ فَقُلْتُ
لِأُمِّي مَا يَتَحَدَّثُ بِهِ النَّاسُ فَقَالَتْ يَا بُنَيَّةُ هَوِّنِي
عَلَى نَفْسِكِ الشَّأْنَ فَوَاللهِ لَقَلَّمَا كَانَتِ امْرَأَةٌ قَطُّ
وَضِيئَةٌ عِنْدَ رَجُلٍ يُحِبُّهَا وَلَهَا ضَرَائِرُ إِلَّا أَكْثَرْنَ
عَلَيْهَا فَقُلْتُ سُبْحَانَ اللهِ وَلَقَدْ يَتَحَدَّثُ النَّاسُ
بِهَذَا قَالَتْ فَبِتُّ تِلْكَ اللَّيْلَةَ حَتَّى أَصْبَحْتُ لَا
يَرْقَأُ لِي دَمْعٌ وَلَا أَكْتَحِلُ بِنَوْمٍ ثُمَّ أَصْبَحْتُ فَدَعَا
رَسُولُ اللهِ ﷺ عَلِيَّ بْنَ أَبِي طَالِبٍ وَأُسَامَةَ بْنَ زَيْدٍ
حِينَ اسْتَلْبَثَ الْوَحْيُ يَسْتَشِيرُهُمَا فِي فِرَاقِ أَهْلِهِ
فَأَمَّا أُسَامَةُ فَأَشَارَ عَلَيْهِ بِالَّذِي يَعْلَمُ فِي نَفْسِهِ مِنَ
الْوُدِّ لَهُمْ فَقَالَ أُسَامَةُ أَهْلُكَ يَا رَسُولَ اللهِ وَلَا
نَعْلَمُ وَاللهِ إِلَّا خَيْرًا وَأَمَّا عَلِيُّ بْنُ أَبِي طَالِبٍ فَقَالَ
يَا رَسُولَ اللهِ لَمْ يُضَيِّقِ اللهُ عَلَيْكَ وَالنِّسَاءُ سِوَاهَا
كَثِيرٌ وَسَلِ الْجَارِيَةَ تَصْدُقْكَ فَدَعَا رَسُولُ اللهِ ﷺ
بَرِيرَةَ فَقَالَ يَا بَرِيرَةُ هَلْ رَأَيْتِ فِيهَا شَيْئًا يَرِيبُكِ
فَقَالَتْ بَرِيرَةُ لَا وَالَّذِي بَعَثَكَ بِالْحَقِّ

je s Istinom poslao, ja nisam kod nje vidjela ništa što bi joj se moglo uzeti za kakvu mahanu, nego samo što je ona žena mlađih godina pa zaspi kod tijesta i dođe kućna pripitomljena ovca pa ga pojede.

Potom je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, ustao na (minber) još toga dana i tražio izvinjenje od Abdullaha b. Ubejja b. Selula. Zatim je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, upitao: "Ko će me pomoći protiv čovjeka čije je uznemiravanje moje porodice doprlo do mene? Allaha mi, ja znam o svojim ukućanima samo dobro! Spominjali su (između ostalih) i jednog čovjeka (Safvana), a ja o njemu ne znam ništa drugo osim dobro i on nije ulazio mojim ukućanima nego samo sa mnom."

Tada je ustao Sa'd b. Mu'az i rekao:

– Allahov Poslaniče, Allaha mi, ja ću te pomoći protiv njega. Ako on bude od (plemena) Evs, udarat ćemo ga (sabljom) po vratu, a ako bude od naše braće iz Hazredža, postupit ćemo u tom po tvojoj naredbi.

Potom je ustao Sa'd b. Ubade prvak Hazredža, a bio je prije toga dobar čovjek, ali ga je sada obuzeo neki ponos, i rekao:

– Lažeš, tako mi Allaha, nećeš ga ubiti niti to možeš učiniti!

Zatim je ustao Usejd b. Hudajr i rekao:

– Lažeš, tako mi Allaha! – Allaha mi, ubit ćemo ga! Ti si dvoličnjak i braniš dvoličnjake.

Tada su htjela dva plemena, Evs i Hazredž, da se obračunaju, dok je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, još bio na minberu, pa on siđe, umiri ih i oni ušutješe, a i on je zašutio.

Toga sam dana plakala, suze mi nisu prestajale teći, a niti sam se radovala snu. Kod mene su bili i moji roditelji. Tako sam plakala dan i dvije noći da sam mislila da će mi plač iscijepati moje džigerice i dok je njih dvoje sjedilo kod mene, a ja plakala, zatražila je – kaže Aiša – dozvolu za ulazak jedne žene od ensarija i ja sam joj dozvolila, pa je ona

إِنْ رَأَيْتُ مِنْهَا أَمْرًا أَغْمِصُهُ عَلَيْهَا قَطُّ أَكْثَرَ مِنْ
أَنَّهَا جَارِيَةٌ حَدِيثَةُ السِّنِّ تَنَامُ عَنِ الْعَجِينِ فَتَأْتِي
الدَّاجِنُ فَتَأْكُلُهُ فَقَامَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ مِنْ يَوْمِهِ
فَاسْتَعْذَرَ مِنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ أُبَيٍّ ابْنِ سَلُولَ فَقَالَ
رَسُولُ اللَّهِ ﷺ مَنْ يَعْذُرُنِي مِنْ رَجُلٍ بَلَغَنِي أَذَاهُ
فِي أَهْلِي فَوَاللَّهِ مَا عَلِمْتُ عَلَى أَهْلِي إِلَّا خَيْرًا وَقَدْ
ذَكَرُوا رَجُلًا مَا عَلِمْتُ عَلَيْهِ إِلَّا خَيْرًا وَمَا كَانَ
يَدْخُلُ عَلَى أَهْلِي إِلَّا مَعِي فَقَامَ سَعْدُ بْنُ مُعَاذٍ
فَقَالَ يَا رَسُولَ اللَّهِ أَنَا وَاللَّهِ أَعْذُرُكَ مِنْهُ إِنْ كَانَ
مِنَ الْأَوْسِ ضَرَبْنَا عُنُقَهُ وَإِنْ كَانَ مِنْ إِخْوَانِنَا
مِنَ الْخَزْرَجِ أَمَرْتَنَا فَفَعَلْنَا فِيهِ أَمْرَكَ فَقَامَ سَعْدُ بْنُ
عُبَادَةَ وَهُوَ سَيِّدُ الْخَزْرَجِ وَكَانَ قَبْلَ ذَلِكَ رَجُلًا
صَالِحًا وَلَكِنِ احْتَمَلَتْهُ الْحَمِيَّةُ فَقَالَ كَذَبْتَ لَعَمْرُ
اللَّهِ لَا تَقْتُلُهُ وَلَا تَقْدِرُ عَلَى ذَلِكَ فَقَامَ أُسَيْدُ بْنُ
حُضَيْرٍ فَقَالَ كَذَبْتَ لَعَمْرُ اللَّهِ وَاللَّهِ لَنَقْتُلَنَّهُ فَإِنَّكَ
مُنَافِقٌ تُجَادِلُ عَنِ الْمُنَافِقِينَ فَثَارَ الْحَيَّانِ الْأَوْسُ
وَالْخَزْرَجُ حَتَّى هَمُّوا وَرَسُولُ اللَّهِ ﷺ عَلَى الْمِنْبَرِ
فَنَزَلَ فَخَفَّضَهُمْ حَتَّى سَكَتُوا وَسَكَتَ وَبَكَيْتُ
يَوْمِي لَا يَرْقَأُ لِي دَمْعٌ وَلَا أَكْتَحِلُ بِنَوْمٍ فَأَصْبَحَ
عِنْدِي أَبَوَايَ وَقَدْ بَكَيْتُ لَيْلَتَيْنِ وَيَوْمًا حَتَّى أَظُنُّ
أَنَّ الْبُكَاءَ فَالِقٌ كَبِدِي قَالَتْ فَبَيْنَا هُمَا جَالِسَانِ
عِنْدِي وَأَنَا أَبْكِي إِذِ اسْتَأْذَنَتِ امْرَأَةٌ مِنَ الْأَنْصَارِ
فَأَذِنْتُ لَهَا فَجَلَسَتْ تَبْكِي مَعِي فَبَيْنَا نَحْنُ كَذَلِكَ
إِذْ دَخَلَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ فَجَلَسَ وَلَمْ يَجْلِسْ عِنْدِي
مِنْ يَوْمِ قِيلَ فِيَّ مَا قِيلَ قَبْلَهَا وَقَدْ مَكَثَ شَهْرًا

لَا يُوحَى إِلَيْهِ فِي شَأْنِي شَيْءٌ قَالَتْ فَتَشَهَّدَ ثُمَّ قَالَ يَا عَائِشَةُ فَإِنَّهُ بَلَغَنِي عَنْكِ كَذَا وَكَذَا فَإِنْ كُنْتِ بَرِيئَةً فَسَيُبَرِّئُكِ اللهُ وَإِنْ كُنْتِ أَلْمَمْتِ بِذَنْبٍ فَاسْتَغْفِرِي اللهَ وَتُوبِي إِلَيْهِ فَإِنَّ الْعَبْدَ إِذَا اعْتَرَفَ بِذَنْبِهِ ثُمَّ تَابَ تَابَ اللهُ عَلَيْهِ فَلَمَّا قَضَى رَسُولُ اللهِ ﷺ مَقَالَتَهُ قَلَصَ دَمْعِي حَتَّى مَا أُحِسُّ مِنْهُ قَطْرَةً وَقُلْتُ لِأَبِي أَجِبْ عَنِّي رَسُولَ اللهِ ﷺ قَالَ وَاللهِ مَا أَدْرِي مَا أَقُولُ لِرَسُولِ اللهِ ﷺ فَقُلْتُ لِأُمِّي أَجِيبِي عَنِّي رَسُولَ اللهِ ﷺ فِيمَا قَالَ قَالَتْ وَاللهِ مَا أَدْرِي مَا أَقُولُ لِرَسُولِ اللهِ ﷺ قَالَتْ وَأَنَا جَارِيَةٌ حَدِيثَةُ السِّنِّ لَا أَقْرَأُ كَثِيرًا مِنَ الْقُرْآنِ فَقُلْتُ إِنِّي وَاللهِ لَقَدْ عَلِمْتُ أَنَّكُمْ سَمِعْتُمْ مَا يَتَحَدَّثُ بِهِ النَّاسُ وَوَقَرَ فِي أَنْفُسِكُمْ وَصَدَّقْتُمْ بِهِ وَلَئِنْ قُلْتُ لَكُمْ إِنِّي بَرِيئَةٌ وَاللهُ يَعْلَمُ إِنِّي لَبَرِيئَةٌ لَا تُصَدِّقُونِي بِذَلِكَ وَلَئِنِ اعْتَرَفْتُ لَكُمْ بِأَمْرٍ وَاللهُ يَعْلَمُ أَنِّي بَرِيئَةٌ لَتُصَدِّقُنِّي وَاللهِ مَا أَجِدُ لِي وَلَكُمْ مَثَلًا إِلَّا أَبَا يُوسُفَ إِذْ قَالَ فَصَبْرٌ جَمِيلٌ وَاللهُ الْمُسْتَعَانُ عَلَى مَا تَصِفُونَ ثُمَّ تَحَوَّلْتُ عَلَى فِرَاشِي وَأَنَا أَرْجُو أَنْ يُبَرِّئَنِي اللهُ وَلَكِنْ وَاللهِ مَا ظَنَنْتُ أَنْ يُنْزِلَ فِي شَأْنِي وَحْيًا وَلَأَنَا أَحْقَرُ فِي نَفْسِي مِنْ أَنْ يُتَكَلَّمَ بِالْقُرْآنِ فِي أَمْرِي وَلَكِنِّي كُنْتُ أَرْجُو أَنْ يَرَى رَسُولُ اللهِ ﷺ فِي النَّوْمِ رُؤْيَا يُبَرِّئُنِي اللهُ فَوَاللهِ مَا رَامَ مَجْلِسَهُ وَلَا خَرَجَ أَحَدٌ مِنْ أَهْلِ الْبَيْتِ حَتَّى أُنْزِلَ عَلَيْهِ الْوَحْيُ فَأَخَذَهُ مَا كَانَ يَأْخُذُهُ مِنَ الْبُرَحَاءِ حَتَّى إِنَّهُ لَيَتَحَدَّرُ مِنْهُ مِثْلُ الْجُمَانِ مِنَ الْعَرَقِ

sjela i sa mnom zajedno plakala. I dok smo bile u tom stanju, unišao je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, i sjeo, a on nije sjeo kod mene od dana kada se o meni govorilo ono što se počelo govoriti, a bio je prošao jedan mjesec, a Objava mu nije došla o mom slučaju. Potom je izgovorio – kaže Aiša – šehadet i rekao:

– Aiša, saopćeno mi je o tebi to i to, pa ako si ti od toga čista i Allah će te sačuvati (od kleveta), a ako si pogriješila, traži oprost od Allaha i obrati mu se kajanjem, jer kada rob prizna svoj grijeh i pokaje se, Allah mu ga oprosti. – Kada je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, završio svoj govor, smanjile su mi se suze, tako da ih nisam osjećala nego samo po neku kap. Tada rekoh svome ocu:

– Odgovori za mene Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem – reče (Ebu-Bekr, radijallahu anhu).

– Potom rekoh svojoj majci:

– Odgovori za mene Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, na ono što je kazao!

– Ne, Allaha mi, ne znam šta ću reći Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem – odgovorila je ona.

Tada Aiša reče:

– Ja sam žena mlađih godina, ne učim mnogo Kur'an. Allaha mi – rekla sam – uistinu već znam da ste vi čuli šta svijet priča, da je to palo u vašu dušu i da to vjerujete, i da vam kažem da sam uistinu nevina od onoga što se priča, a Allah zna da sam sigurno nevina, vi mi to ne biste povjerovali. Allaha mi, ja imam, a i vi imate primjer samo oca Jusufova, kada je rekao: "... Lijepa je strpljivost, a Allah je onaj od koga se može tražiti pomoć protiv onoga što iznosite."

Potom sam se premjestila na svoju postelju nadajući se da će me Allah spasiti od kletve. Ali, Allaha mi, nisam mislila da će doći posebna Objava o mom slučaju i smatrala sam se nevrijednom da bi Kur'an govorio o mojoj stvari, već sam se samo nadala da će

Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, vidjeti u snu da me Allah spašava kletve. I Allaha mi, dok on nije još ni maknuo sa svoga mjesta, a niti ko izašao od ukućana, ode mu Objava i obuze ga ono što ga obuzimaše od vrućine toliko da se iz njega spuštaše znoj kao biser u hladnom danu i kada se Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, to rastupi, on se nasmija. Prva riječ koju je progovorio, bila je:
– Aiša, zahvali Allahu, Allah te već spasio (poslavši Objavu u kojoj se kaže da si nevina).
Potom mi moja majka reče: "Ustani do Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem!"
– Ne – rekla sam – ne prilazim mu niti zahvaljujem ikom osim Allahu. Tada je Uzvišeni Allah objavio: "Zaista oni koji su počinili potvoru, jesu jedna grupa između vas…"[1]
Kada je Allah objavio to o mojoj nevinosti Ebu-Bekr es-Siddik, radijallahu anhu, reče, a on izdržavaše Mistaha b. Usasu, jer je bio s njim u srodstvu: "Neću na Mistaha nikada više ništa trošiti (zato) što je govorio ono o Aiši."
Potom je Uzvišeni Allah objavio:
"Neka se vrli i bogati od vas ne zaklinju… On oprašta i milostiv je."[2]

فِي يَوْمٍ شَاتٍ فَلَمَّا سُرِّيَ عَنْ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ وَهُوَ يَضْحَكُ فَكَانَ أَوَّلَ كَلِمَةٍ تَكَلَّمَ بِهَا أَنْ قَالَ لِي يَا عَائِشَةُ احْمَدِي اللَّهَ فَقَدْ بَرَّأَكِ اللَّهُ فَقَالَتْ لِي أُمِّي قُومِي إِلَى رَسُولِ اللَّهِ ﷺ فَقُلْتُ لَا وَاللَّهِ لَا أَقُومُ إِلَيْهِ وَلَا أَحْمَدُ إِلَّا اللَّهَ فَأَنْزَلَ اللَّهُ تَعَالَى إِنَّ الَّذِينَ جَاءُوا بِالْإِفْكِ عُصْبَةٌ مِنْكُمْ الْآيَاتِ فَلَمَّا أَنْزَلَ اللَّهُ هَذَا فِي بَرَاءَتِي قَالَ أَبُو بَكْرٍ الصِّدِّيقُ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ وَكَانَ يُنْفِقُ عَلَى مِسْطَحِ بْنِ أُثَاثَةَ لِقَرَابَتِهِ مِنْهُ وَاللَّهِ لَا أُنْفِقُ عَلَى مِسْطَحٍ شَيْئًا أَبَدًا بَعْدَ مَا قَالَ لِعَائِشَةَ فَأَنْزَلَ اللَّهُ تَعَالَى وَلَا يَأْتَلِ أُولُو الْفَضْلِ مِنْكُمْ وَالسَّعَةِ أَنْ يُؤْتُوا إِلَى قَوْلِهِ غَفُورٌ رَحِيمٌ فَقَالَ أَبُو بَكْرٍ بَلَى وَاللَّهِ إِنِّي لَأُحِبُّ أَنْ يَغْفِرَ اللَّهُ لِي فَرَجَعَ إِلَى مِسْطَحٍ الَّذِي كَانَ يُجْرِي عَلَيْهِ وَكَانَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ يَسْأَلُ زَيْنَبَ بِنْتَ جَحْشٍ عَنْ أَمْرِي فَقَالَ يَا زَيْنَبُ

1 Prijevod ajeta 11. i 12. poglavlje En-Nur glasi: "Zaista oni koji su učinili potvoru (na Aišu) čine jednu skupinu od vas. Ne smatrajte to zlim za vas. Ne, to je dobro za vas. Svakom čovjeku od njih (koji su je potvorili pripada) grijeh koji je stekao, a onome od njih koji je primio (na se) veličinu njezinu (te potvore) pripada velika kazna.
Zašto – kada ste čuli – vjernici i vjernice – niste pomislili o sebi (vjernicima) dobro i rekli: "Ovo je samo potvora."
Zašto nisu doveli na to četvericu svjedoka? Budući da nisu doveli svjedoke, oni su kod Allaha lašci.
I da vam nije Allahove dobrote i milosti na ovom i budućem svijetu, sigurno bi vas zadesila velika kazna zbog onoga u što ste zagazili.
Kada ste potvoru prenosili svojim jezicima i govorili svojim ustima ono što niste znali, i to ste smatrali neznatnim, a to je kod Allaha veliko.
Zašto niste, kada ste čuli, rekli: "Nama ne dolikuje da ovako što kažemo." Neka je Tebi (Allahu) slava! Ovo je velika potvora."
Allah vas savjetuje, da nikada ne ponovite sličnu stvar, ako ste vjernici.
I Allah vam objašnjava znakove. Allah sve zna i mudar je.
Zaista će oni koji vole da se raširi nevaljalstvo među vjernicima iskusiti bolnu kaznu na ovom i budućem svijetu. Allah zna, a vi ne znate.
I da vam nije Allahove dobrote i milosti, (i da nije) Allah milostiv i milosrdan (ubrzao bi vam kaznu).

2 Cijeli prijevod 22. ajeta poglavlje En-Nur glasi:
"I neka se ne zaklinju čestiti i bogati od vas da neće dijeliti rodbini, bijednicima i iseljenicima na Allahovom

Tada je Ebu-Bekr Siddik rekao: “Svakako, Allaha mi, ja volim da mi Allah oprosti” i otpočeo davati Mistahu opet ono što mu je i prije davao.
Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, pitaše za moju stvar i Zejnebu bint Džahš, rekavši:
– Zejneba, šta znaš o onom što si čula?
– Allahov Poslaniče – rekla je ona – čuvam svoj sluh i svoj pogled (od laži), Allaha mi, o njoj znam samo dobro. Ona je – rekla je Zejneba – bila uzdignuta u slavi, pa ju je Allah sačuvao pobožnošću.
Pričao nam je – kaže Buharija – ovo isto Fulejh, prenoseći od Hišama b. Urve, on od Urve, ovaj od Aiše i Abdullaha b. Zubejra, a ovako prenio nam je – kaže Buharija – i Fulejh od Rebija b. Ebu-Abdur-Rahmana i Jahjaa b. Seida, a oni od Kasima b. Muhammeda b. Ebu-Bekra.

مَا عَلِمْتِ مَا رَأَيْتِ فَقَالَتْ يَا رَسُولَ اللهِ أَحْمِي سَمْعِي وَبَصَرِي وَاللهِ مَا عَلِمْتُ عَلَيْهَا إِلَّا خَيْرًا قَالَتْ وَهِيَ الَّتِي كَانَتْ تُسَامِينِي فَعَصَمَهَا اللهُ بِالْوَرَعِ قَالَ وَحَدَّثَنَا فُلَيْحٌ عَنْ هِشَامِ بْنِ عُرْوَةَ عَنْ عُرْوَةَ عَنْ عَائِشَةَ وَعَبْدِ اللهِ بْنِ الزُّبَيْرِ مِثْلَهُ قَالَ وَحَدَّثَنَا فُلَيْحٌ عَنْ رَبِيعَةَ بْنِ أَبِي عَبْدِ الرَّحْمَنِ وَيَحْيَى بْنِ سَعِيدٍ عَنْ الْقَاسِمِ بْنِ مُحَمَّدِ بْنِ أَبِي بَكْرٍ مِثْلَهُ .

DOVOLJNO JE ČOVJEKU DA NJEGOVU ČISTOĆU (VJERODOSTOJNOST) POTVRDI SAMO JEDAN ČOVJEK

باب إِذَا زَكَّى رَجُلٌ رَجُلًا كَفَاهُ

Ebu-Džemila je rekao:
– Našao sam bačeno dijete, pa kada me vidio Omer, rekao je: “Nije se valjda ‘špiljica začepila’?”[3] Kao da je sumnjao u mene pa je moj odbornik (kvartovski starješina) rekao: “To je dobar čovjek”, što je Omer potvrdio i rekao: “Idi, a izdržavanje djeteta spada na nas (državnu blagajnu)!”

وَقَالَ أَبُو جَمِيلَةَ وَجَدْتُ مَنْبُوذًا فَلَمَّا رَآنِي عُمَرُ قَالَ عَسَى الْغُوَيْرُ أَبْؤُسًا كَأَنَّهُ يَتَّهِمُنِي قَالَ عَرِيفِي إِنَّهُ رَجُلٌ صَالِحٌ قَالَ كَذَاكَ اذْهَبْ وَعَلَيْنَا نَفَقَتُهُ .

2662. PRIČAO NAM JE Muhammed ibnu Selam, njega obavijestio Abdul-Vehhab, ovome pričao Halid Hazaa, prenoseći od Abdur-Rahmana b. Ebu-Bekra, on od svoga oca, koji je izjavio:

٢٦٦٢. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ سَلَامٍ أَخْبَرَنَا عَبْدُ الْوَهَّابِ حَدَّثَنَا خَالِدٌ الْحَذَّاءُ عَنْ عَبْدِ الرَّحْمَنِ ابْنِ أَبِي بَكْرَةَ عَنْ أَبِيهِ قَالَ أَثْنَى رَجُلٌ عَلَى رَجُلٍ

putu; neka oproste i neka prijeđu (preko toga)! Zar vi ne volite da vam Allah oprosti? A Allah oprašta i milostiv je.”

3 Omer je izrekao ovu poslovicu jer je mislio da je Ebu-Džemilina namjera bila da Omer odredi djetetu primanje iz Bejtul-mala. Međutim, nakon što je drugi čovjek posvjedočio da mu to nije bila namjera, Omer je prihvatio to svjedočenje i onda odredio tom djetetu primanje iz državne blagajne. Spomenuti primjer je nastao zbog toga što su se neki ljudi našli u jednoj špilji, pa se njen ulaz obrušio i oni su u njoj ostali zatrpani. Uočljivo je da se ovaj primjer upotrebljava u slučaju neke teškoće, neke bezizlazne situacije. (prim. red.)

– Jedan čovjek pohvalio je pred Vjerovjesnikom, sallallahu alejhi ve sellem, drugog čovjeka pa on reče nekoliko puta: "Teško tebi, odsjekao si vrat svome drugu! Odsjekao si vrat svome drugu!" Zatim je rekao: "Ko od vas bude hvalio svoga brata, neka, svakako, kaže: Mislim da je takav i takav, a na Allaha spada njegov obračun i ni o kome ispred Allaha ne dajem svoj (konačani) sud. Mislim da je takav i takav", ako on to zna o njemu.

عِنْدَ النَّبِيِّ ﷺ فَقَالَ وَيْلَكَ قَطَعْتَ عُنُقَ صَاحِبِكَ قَطَعْتَ عُنُقَ صَاحِبِكَ مِرَارًا ثُمَّ قَالَ مَنْ كَانَ مِنْكُمْ مَادِحًا أَخَاهُ لَا مَحَالَةَ فَلْيَقُلْ أَحْسِبُ فُلَانًا وَاللهُ حَسِيبُهُ وَلَا أُزَكِّي عَلَى اللهِ أَحَدًا أَحْسِبُهُ كَذَا وَكَذَا إِنْ كَانَ يَعْلَمُ ذَلِكَ مِنْهُ .

POKUĐENO JE ČOVJEKU PRETJERANO NEKOGA HVALITI; NEKA KAŽE SAMO ONO ŠTO O NJEMU ZNA!

باب ما يُكرهُ مِنَ الإطْنابِ في المَدْحِ ولْيقُلْ مَا يَعْلمُ

2663. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Sabbah, ovome Isma'il b. Zekerijja, a njemu Burejd b. Abdullah prenoseći od Ebu-Burde, on od Ebu-Musaa, radijallahu anhu, koji je izjavio da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, čuo jednog čovjeka kako hvali drugog čovjeka i pretjeruje u sovm hvaljenju, pa je rekao:
– Upropastili ste, odnosno presjekli ste leđa toga čovjeka!

٢٦٦٣ . حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ صَبَّاحٍ حَدَّثَنَا إِسْمَاعِيلُ ابْنُ زَكَرِيَّاءَ حَدَّثَنَا بُرَيْدُ بْنُ عَبْدِ اللهِ عَنْ أَبِي بُرْدَةَ عَنْ أَبِي مُوسَى رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ سَمِعَ النَّبِيُّ ﷺ رَجُلًا يُثْنِي عَلَى رَجُلٍ وَيُطْرِيهِ فِي مَدْحِهِ فَقَالَ أَهْلَكْتُمْ أَوْ قَطَعْتُمْ ظَهَرَ الرَّجُلِ .

PUNODOBNOST DJECE I NJIHOVO SVJEDOČENJE

باب بُلُوغِ الصِّبْيانِ وشهادتِهِمْ

Uzvišeni Allah kaže: "... A kada vaša djeca dostignu punodobnost, neka traže dozvolu (za ulazak)!"[1]
Mugire je rekao: "Počeo sam polucirati kada sam imao dvanaest godina."
Punodobnost žena nastupa prvom menstruacijom, na osnovu riječi Uzvišenog Allaha: "A one koje su izgubile nadu u menstruaciju..."[2]

وَقَوْلِ اللهِ تَعَالَى وَإِذَا بَلَغَ الْأَطْفَالُ مِنْكُمُ الْحُلُمَ فَلْيَسْتَأْذِنُوا وَقَالَ مُغِيرَةُ احْتَلَمْتُ وَأَنَا ابْنُ ثِنْتَيْ عَشْرَةَ سَنَةً وَبُلُوغُ النِّسَاءِ فِي الْحَيْضِ لِقَوْلِهِ عَزَّ وَجَلَّ وَاللَّائِي يَئِسْنَ مِنَ الْمَحِيضِ مِنْ نِسَائِكُمْ إِلَى قَوْلِهِ أَنْ يَضَعْنَ حَمْلَهُنَّ

1 Nastavak prijevoda 59. ajeta poglavlja En-Nur glasi:
"Kao što su tražili dozvolu oni (spomenuti) prije njih. Tako vam Allah objašnjava svoje znakove. Allah zna i mudar je."

2 Cijeli prijevod 4-7. ajeta poglavlja Et-Talak glasi:
"A one od vaših žena koje su izgubile nadu u menstruaciju, ako padate u sumnju (njihova iddeta), njihovo vrijeme (pričeka) je tri mjeseca, a i kod onih koje nemaju pranja. A kod nosećih je vrijeme čekanja do

A Hasan b. Salih kaže: "Upamtio sam jednu našu djevojku da je postala nena sa dvadeset i jednom godinom."

وَقَالَ الْحَسَنُ بْنُ صَالِحٍ أَدْرَكْتُ جَارَةً لَنَا جَدَّةً بِنْتَ إِحْدَى وَعِشْرِينَ سَنَةً .

2664. PRIČAO NAM JE Ubejdullah b. Seid, njemu Ebu-Usame, ovome Ubejdullah, kome je saopćio Nafi', a Nafiju je Ibnu-Omer, radijallahu anhuma, rekao da se on ponudio Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, (za borbu) za vrijeme Bitke na Uhudu, a imao je četrnaest godina. On mi (kaže Ibni-Omer) nije dozvolio.
Poslije sam na Dan Hendeka bio ponuđen, a imao sam petnaest godina, pa mi je dozvolio.
Nafi' je kazao:
– Došao sam Omeru b. Abdul-Azizu kada je bio halifa i ispričao mu ovaj slučaj, a on reče: "To je uistinu granica između malodobnosti i punodobnosti muškarca, i pisao je svojim namjesnicima da odrede dijelove (vojne opskrbe) za onog koji je dostigao 15 godina (života).

٢٦٦٤. حَدَّثَنَا عُبَيْدُ اللهِ بْنُ سَعِيدٍ حَدَّثَنَا أَبُو أُسَامَةَ قَالَ حَدَّثَنِي عُبَيْدُ اللهِ قَالَ حَدَّثَنِي نَافِعٌ قَالَ حَدَّثَنِي ابْنُ عُمَرَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا أَنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ عَرَضَهُ يَوْمَ أُحُدٍ وَهُوَ ابْنُ أَرْبَعَ عَشْرَةَ سَنَةً فَلَمْ يُجِزْنِي ثُمَّ عَرَضَنِي يَوْمَ الْخَنْدَقِ وَأَنَا ابْنُ خَمْسَ عَشْرَةَ سَنَةً فَأَجَازَنِي قَالَ نَافِعٌ فَقَدِمْتُ عَلَى عُمَرَ بْنِ عَبْدِ الْعَزِيزِ وَهُوَ خَلِيفَةٌ فَحَدَّثْتُهُ هَذَا الْحَدِيثَ فَقَالَ إِنَّ هَذَا لَحَدٌّ بَيْنَ الصَّغِيرِ وَالْكَبِيرِ وَكَتَبَ إِلَى عُمَّالِهِ أَنْ يَفْرِضُوا لِمَنْ بَلَغَ خَمْسَ عَشْرَةَ .

2665. PRIČAO NAM JE Ali b. Abdullah, njemu Sufjan, ovome Safvan b. Sulejm prenoseći od Ataa b. Jesara, on od Ebu-Seida Hudrija, radijallahu anhu, kako je on došao Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, i on mu rekao:
– Kupanje petkom je dužnost svakom punodobnom.

٢٦٦٥. حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ عَبْدِ اللهِ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ حَدَّثَنَا صَفْوَانُ بْنُ سُلَيْمٍ عَنْ عَطَاءِ بْنِ يَسَارٍ عَنْ أَبِي سَعِيدٍ الْخُدْرِيِّ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ يَبْلُغُ بِهِ النَّبِيَّ ﷺ قَالَ غُسْلُ يَوْمِ الْجُمُعَةِ وَاجِبٌ عَلَى كُلِّ مُحْتَلِمٍ .

rođenja djeteta. Ko se (u tom) bude bojao Allaha, Allah će mu olakšati tu njegovu stvar.
To je Allahova Objava koju vam je objavio, pa ko se bude bojao Allaha, On će mu odstraniti njegova loša djela i povećati mu nagradu.
Nastanite ih (žene koje ste pustili, a nije im istekao iddet) tako, gdje i vi stanujete, prema svojim mogućnostima, i ne pravite im poteškoće, da biste ih prisilili (da izađu). Ako budu noseće, izdržavajte ih do porođaja. Ako vam budu dojile (dijete), platite im i sporazumijevajte se na lijep način. A ako budete otežavali (sporazumijevanje), dojit će mu ga druga.
Neka bogati daje od svoga bogatstva, a onaj koji je u oskudici, neka troši koliko mu je Allah dao. Allah zadužuje svakog samo onim što mu je dao. Allah će dati poslije tegobe olakšicu."

SUDAČKO PITANJE TUŽITELJA PRIJE ZAKLETVE: "IMAŠ LI DOKAZ?"

باب سُؤَالِ الْحَاكِمِ الْمُدَّعِي هَلْ لَكَ بَيِّنَةٌ قَبْلَ الْيَمِينِ

2666, 2667. PRIČAO NAM JE Muhammed, da ga je obavijestio Ebu-Mu'avija prenoseći od A'meša, on od Šekika, ovaj od Abdullaha, radijallahu anhu, koji je izjavio:
– Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao je: "Ko učini zakletvu i u njoj što pogriješi (slaže) da bi njom ugrabio imovinu muslimana, susrest će Allaha, a On na njega ljut."
Abdullah je izjavio da je Eš'as b. Kajs rekao:
– Allaha mi, to je bilo radi mene. Između mene i jednog Jevreja bijaše zemlja i on mi nijekaše (vlasništvo), pa sam ga priveo Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, i Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, reče:
– Imaš li dokaz?
– Ne – rekao sam – kaže Eš'as.
– Potom – kaže Eš'as – reče Jevreju: "Zakuni se!"
– Rekao sam – kaže opet Eš'as – Allahov Poslaniče, a kada se on zakune, ode moja imovina!
Tada je Uzvišeni Allah objavio: "Zaista oni koji kupuju za Allaha (datu) obavezu i svoje zakletve neznatnu vrijednost, njih čeka bolna kazna."

٢٦٦٦-٢٦٦٧. حَدَّثَنَا مُحَمَّدٌ أَخْبَرَنَا أَبُو مُعَاوِيَةَ عَنِ الأَعْمَشِ عَنْ شَقِيقٍ عَنْ عَبْدِ اللهِ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ مَنْ حَلَفَ عَلَى يَمِينٍ وَهُوَ فِيهَا فَاجِرٌ لِيَقْتَطِعَ بِهَا مَالَ امْرِئٍ مُسْلِمٍ لَقِيَ اللهَ وَهُوَ عَلَيْهِ غَضْبَانُ قَالَ فَقَالَ الأَشْعَثُ بْنُ قَيْسٍ فِيَّ وَاللهِ كَانَ ذَلِكَ كَانَ بَيْنِي وَبَيْنَ رَجُلٍ مِنَ الْيَهُودِ أَرْضٌ فَجَحَدَنِي فَقَدَّمْتُهُ إِلَى النَّبِيِّ ﷺ فَقَالَ لِي رَسُولُ اللهِ ﷺ أَلَكَ بَيِّنَةٌ قَالَ قُلْتُ لاَ قَالَ فَقَالَ لِلْيَهُودِيِّ احْلِفْ قَالَ قُلْتُ يَا رَسُولَ اللهِ إِذًا يَحْلِفَ وَيَذْهَبَ بِمَالِي قَالَ فَأَنْزَلَ اللهُ تَعَالَى إِنَّ الَّذِينَ يَشْتَرُونَ بِعَهْدِ اللهِ وَأَيْمَانِهِمْ ثَمَنًا قَلِيلاً إِلَى آخِرِ الآيَةِ.

ZAKLETVA SPADA NA OPTUŽENOG U MATERIJALNOM I KRIVIČNO-KAZNENIM PREDMETIMA

باب الْيَمِينُ عَلَى الْمُدَّعَى عَلَيْهِ فِي الأَمْوَالِ وَالْحُدُودِ

Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao je: "Trebaju ti dvojica svjedoka ili zakletva optuženog!"
Kutejbe je izjavio: Pričao nam je Sufjan, prenoseći od Ibnu-Šubrume:
– Govorio mi je Ebu-Zinad o svjedočenju svjedoka i zakletvi tužitelja pa sam kazao:
– Uzvišeni Allah kaže: "Uzmite da vam svjedoče dva svjedoka od muškaraca, pa ako ne budu bila dva muškarca, onda jedan muškarac i dvije žene, s kojima ste zadovoljni kao svjedocima. Ako jedna od njih dviju što zaboravi, podsjetit će je druga od njih..."
– Kada je dovoljno – rekoh – svjedočenje svjedoka i zakletve tužitelja, tada nije potrebno da jedna drugu podsjeća i šta će se činiti s napomenom te druge?

وَقَالَ النَّبِيُّ ﷺ شَاهِدَاكَ أَوْ يَمِينُهُ وَقَالَ قُتَيْبَةُ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ عَنِ ابْنِ شُبْرُمَةَ كَلَّمَنِي أَبُو الزِّنَادِ فِي شَهَادَةِ الشَّاهِدِ وَيَمِينِ الْمُدَّعِي فَقُلْتُ قَالَ اللهُ تَعَالَى وَاسْتَشْهِدُوا شَهِيدَيْنِ مِنْ رِجَالِكُمْ فَإِنْ لَمْ يَكُونَا رَجُلَيْنِ فَرَجُلٌ وَامْرَأَتَانِ مِمَّنْ تَرْضَوْنَ مِنَ الشُّهَدَاءِ أَنْ تَضِلَّ إِحْدَاهُمَا فَتُذَكِّرَ إِحْدَاهُمَا الأُخْرَى قُلْتُ إِذَا كَانَ يُكْتَفَى بِشَهَادَةِ شَاهِدٍ وَيَمِينِ الْمُدَّعِي فَمَا تَحْتَاجُ أَنْ تُذَكِّرَ إِحْدَاهُمَا الأُخْرَى مَا كَانَ يَصْنَعُ بِذِكْرِ هَذِهِ الأُخْرَى .

2668. PRIČAO NAM JE Ebu-Nu'ajm, njemu Nafi' b. Umer prenoseći od Ibnu-Ebi- Mulejke:
– Ibnu-Abbas, radijallahu anhuma, zapisao je da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, dosudio zakletvu da spada na optuženog.[1]

٢٦٦٨. حَدَّثَنَا أَبُو نُعَيْمٍ حَدَّثَنَا نَافِعُ بْنُ عُمَرَ عَنِ ابْنِ أَبِي مُلَيْكَةَ قَالَ كَتَبَ ابْنُ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ قَضَى بِالْيَمِينِ عَلَى الْمُدَّعَى عَلَيْهِ .

---

1 Zakletva se parničarima daje na zahtjev protivne stranke. U četiri slučaja sudac može i bez zahtjeva jedne stranke ponuditi drugu stranku zakletvom i to:
a) ako bi neko tražio neko pravo ostavine nečije i dokazao ga, sud će predložiti tužitelju zakletvu, da on nije to pravo osobno niti po drugom od umrlog naplatio, niti da je umrlog od te tražbine oslobodio, niti je svoju tražbinu protiv umrlog kome trećem ustupio, da nije ni od koga naplatio i da on nema zaloga od umrlog;
b) kada neko potražuje neko svoje pravo u nekom dobru i to dokaže svojom tužbom, sud mu daje zakletvu, da on nije to dobro nikome prodao, niti poklonio, upravo da ga nije otudio;
c) kada kupac hoće kupljeni predmet zbog mahane vratiti natrag, tražit će mu sud zakletvu da nije s predmetom bio zadovoljan čim je uvidio njegovu mahanu;
d) kada se dosuđuje nekom pravo na prekup, sud će tražiti zakletvu od šefije da on nije to svoje pravo ukinuo.
Stranka u sporu prometnog ugovora zadužena zakletvom, ako tu zakletvu odbije izričito ili prešutno, sud donosi odluku na temelju odustajanja od prisege i ako bi se ta stranka htjela zakleti poslije osude, zahtjev joj se neće uvažiti.
Punovažno je polaganje zakletve ili njeno odbijanje nijemoga uobičajenim znacima nijemih lica (Medželle-i-ahkami šer'ijje).

POGLAVLJE

باب

2669, 2670. PRIČAO NAM JE Usman b. Ebi-Šejbe, njemu Džerir prenoseći od Mensura, on od Ebu-Vaila, koji je izjavio: Abdullah je rekao: "Ko učini zakletvu, želeći s njom steći neko pravo na (tuđu) imovinu, susrest će Allaha, a On na njega ljut. Potom je Uzvišeni Allah, potvrđujući to, objavio: "Zaista oni koji kupuju za Allaha (datu) obavezu i svoje zakletve... njih čeka bolna kazna."
Poslije nam je izašao Eš'as b. Kajs i pitao:
– Šta vam je Ebu-Abdur-Rahman pričao?
Mi smo mu ispričali šta nam je kazao, a on reče:
– Istina je. Objavljen je radi mene. Između mene i jednog čovjeka bijaše spor za jednu stvar i parničili smo se kod Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, pa on reče: "Tvoja dva svjedoka ili njegova zakletva?"
– On će se dakle zakleti – rekoh mu – i nije ga više briga!
Potom je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Ko učini lažnu zakletvu, želeći s njom steći neko pravo (tuđe), susrest će Allaha, a On na njega ljut."
Tada je Uzvišeni Allah objavio kao potvrdu tome gornji ajet.

٢٦٦٩-٢٦٧٠. حَدَّثَنَا عُثْمَانُ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ حَدَّثَنَا جَرِيرٌ عَنْ مَنْصُورٍ عَنْ أَبِي وَائِلٍ قَالَ قَالَ عَبْدُ اللهِ مَنْ حَلَفَ عَلَى يَمِينٍ يَسْتَحِقُّ بِهَا مَالًا لَقِيَ اللهَ وَهُوَ عَلَيْهِ غَضْبَانُ ثُمَّ أَنْزَلَ اللهُ تَصْدِيقَ ذَلِكَ إِنَّ الَّذِينَ يَشْتَرُونَ بِعَهْدِ اللهِ وَأَيْمَانِهِمْ إِلَى عَذَابٌ أَلِيمٌ ثُمَّ إِنَّ الْأَشْعَثَ بْنَ قَيْسٍ خَرَجَ إِلَيْنَا فَقَالَ مَا يُحَدِّثُكُمْ أَبُو عَبْدِ الرَّحْمَنِ فَحَدَّثْنَاهُ بِهَا قَالَ فَقَالَ صَدَقَ لَفِيَّ أُنْزِلَتْ كَانَ بَيْنِي وَبَيْنَ رَجُلٍ خُصُومَةٌ فِي شَيْءٍ فَاخْتَصَمْنَا إِلَى رَسُولِ اللهِ ﷺ فَقَالَ شَاهِدَاكَ أَوْ يَمِينُهُ فَقُلْتُ لَهُ إِنَّهُ إِذًا يَحْلِفُ وَلَا يُبَالِي فَقَالَ النَّبِيُّ ﷺ مَنْ حَلَفَ عَلَى يَمِينٍ يَسْتَحِقُّ بِهَا مَالًا وَهُوَ فِيهَا فَاجِرٌ لَقِيَ اللهَ عَزَّ وَجَلَّ وَهُوَ عَلَيْهِ غَضْبَانُ فَأَنْزَلَ اللهُ تَصْدِيقَ ذَلِكَ ثُمَّ اقْتَرَأَ هَذِهِ الْآيَةَ .

KADA NEKO NEŠTO TVRDI ILI KOGA POTVORI TREBA MU NA TO TRAŽITI DOKAZ I DA KRENE ZA TRAŽENJEM DOKAZA

باب إِذَا ادَّعَى أَوْ قَذَفَ فَلَهُ أَنْ يَلْتَمِسَ الْبَيِّنَةَ وَيَنْطَلِقَ لِطَلَبِ الْبَيِّنَةِ

2671. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Beššar, njemu Ibnu-Ebi-Adijj prenoseći od Hišama, ovome saopćio Ikrime prenoseći od Ibnu-Abbasa, radijallahu anhuma, da je Hilal b. Umejje potvorio pred Vjerovjesnikom, sallallahu alejhi ve sellem, svoju ženu (za blud) sa Šerikom b. Sehmaom, pa je

٢٦٧١. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ بَشَّارٍ حَدَّثَنَا ابْنُ أَبِي عَدِيٍّ عَنْ هِشَامٍ حَدَّثَنَا عِكْرِمَةُ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا أَنَّ هِلَالَ بْنَ أُمَيَّةَ قَذَفَ امْرَأَتَهُ عِنْدَ النَّبِيِّ ﷺ بِشَرِيكِ ابْنِ سَحْمَاءَ

Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
– Dokaz ili kazna po tvojim leđima?
– Allahov Poslaniče, reče on, kada neko od nas vidi na svojoj ženi čovjeka, hoće li krenuti da nađe dokaz (svjedoke)?, a on poče opet govoriti: "dokaz ili kazna po tvojim leđima!"
Potom je Ibnu-Abbas spomenuo hadis o međusobnom proklinjanju.

فَقَالَ النَّبِيُّ ﷺ الْبَيِّنَةُ أَوْ حَدٌّ فِي ظَهْرِكَ فَقَالَ يَا رَسُولَ اللهِ إِذَا رَأَى أَحَدُنَا عَلَى امْرَأَتِهِ رَجُلًا يَنْطَلِقُ يَلْتَمِسُ الْبَيِّنَةَ فَجَعَلَ يَقُولُ الْبَيِّنَةَ وَإِلَّا حَدٌّ فِي ظَهْرِكَ فَذَكَرَ حَدِيثَ اللِّعَانِ .

ZAKLINJANJE POSLIJE IKINDIJE

بَاب الْيَمِينِ بَعْدَ الْعَصْرِ

2672. PRIČAO NAM JE Ali b. Abdullah, njemu Džerir b. Abdul-Hamid prenoseći od A'meša, ovaj od Ebu-Saliha, on od Ebu-Hurejre, radijallahu anhu, koji je izjavio: Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao je:
– Tri su vrste ljudi s kojima Allah neće govoriti, pogledati ih i od grijeha očistiti i koje čeka bolna kazna (na Sudnjem danu):
– čovjek (ljudi) koji na putu ima suvišak vode, a od nje ništa ne dadne putniku;
– čovjek koji prodaje što drugom čovjeku samo radi ovozemaljskog interesa, pa ako mu plati ono što on hoće, izvršit će obećanje, u protivnom ne ispuni mu ga, i
– čovjek koji cijeni drugom čovjeku robu poslije ikindije (pred mrak) i kune se (lažno) Allahom da je za nju dao toliko i toliko pa je kupac uzme.

٢٦٧٢. حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ عَبْدِ اللهِ حَدَّثَنَا جَرِيرُ بْنُ عَبْدِ الْحَمِيدِ عَنْ الْأَعْمَشِ عَنْ أَبِي صَالِحٍ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ ثَلَاثَةٌ لَا يُكَلِّمُهُمْ اللهُ وَلَا يَنْظُرُ إِلَيْهِمْ وَلَا يُزَكِّيهِمْ وَلَهُمْ عَذَابٌ أَلِيمٌ رَجُلٌ عَلَى فَضْلِ مَاءٍ بِطَرِيقٍ يَمْنَعُ مِنْهُ ابْنَ السَّبِيلِ وَرَجُلٌ بَايَعَ رَجُلًا لَا يُبَايِعُهُ إِلَّا لِلدُّنْيَا فَإِنْ أَعْطَاهُ مَا يُرِيدُ وَفَى لَهُ وَإِلَّا لَمْ يَفِ لَهُ وَرَجُلٌ سَاوَمَ رَجُلًا بِسِلْعَةٍ بَعْدَ الْعَصْرِ فَحَلَفَ بِاللهِ لَقَدْ أَعْطَى بِهَا كَذَا وَكَذَا فَأَخَذَهَا .

OPTUŽENI POLAŽE ZAKLETVU ODMAH KADA SE NJOM ZADUŽI I NE IDE S JEDNOG MJESTA NA DRUGO

باب يَحْلِفُ الْمُدَّعى عليْهِ حيْثُما وجبتْ عليْهِ الْيمِينُ ولا يُصْرفُ مِنْ مَوْضِعٍ إلى غيْرِهِ

Mervan je presudio Zejdu b. Sabitu da se zakune na minberu, pa je (ovaj) rekao: "Zaklet ću se na to na ovom svom mjestu!" i Zejd se stao tu zaklinjati, ali je odbio da se zakune na minberu pa se Mervan tome čudio.
Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao je: "Dva tvoja svjedoka ili njegova zakletva?", a nije posebno označio jedno mjesto mimo drugo.

قَضَى مَرْوَانُ بِالْيَمِينِ عَلَى زَيْدِ بْنِ ثَابِتٍ عَلَى الْمِنْبَرِ فَقَالَ أَحْلِفُ لَهُ مَكَانِي فَجَعَلَ زَيْدٌ يَحْلِفُ وَأَبَى أَنْ يَحْلِفَ عَلَى الْمِنْبَرِ فَجَعَلَ مَرْوَانُ يَعْجَبُ مِنْهُ وَقَالَ النَّبِيُّ ﷺ شَاهِدَاكَ أَوْ يَمِينُهُ فَلَمْ يَخُصَّ مَكَانًا دُونَ مَكَانٍ .

2673. PRIČAO NAM JE Musa b. Isma'il, njemu Abdul-Vahid prenoseći od A'meša, on od Ebu-Vaila, ovaj od Ibnu-Mes'uda, radijallahu anhu, da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Ko učini zakletvu da njom ugrabi (tuđu) imovinu, susrest će Allaha, a On na njega ljut."[1]

٢٦٧٣. حَدَّثَنَا مُوسَى بْنُ إِسْمَاعِيلَ حَدَّثَنَا عَبْدُ الْوَاحِدِ عَنْ الْأَعْمَشِ عَنْ أَبِي وَائِلٍ عَنْ ابْنِ مَسْعُودٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ عَنْ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ مَنْ حَلَفَ عَلَى يَمِينٍ لِيَقْتَطِعَ بِهَا مَالًا لَقِيَ اللهَ وَهُوَ عَلَيْهِ غَضْبَانُ .

UTRKIVANJE SVIJETA NA ZAKLETVU

باب إِذَا تسارَعَ قوْمٌ في الْيمِينِ

2674. PRIČAO NAM JE Ishak b. Nasr, njemu Abdur-Rezzak, rekavši da ga je obavijestio Ma'mer prenoseći od Hemmama, on od Ebu-Hurejre, radijallahu anhu, da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, ponudio nekim ljudima zakletvu i oni se utrkivali, pa je on naredio da se među njima za tu zakletvu izvlači kocka ko će se od njih zakleti.

٢٦٧٤. حَدَّثَنَا إِسْحَاقُ بْنُ نَصْرٍ حَدَّثَنَا عَبْدُ الرَّزَّاقِ أَخْبَرَنَا مَعْمَرٌ عَنْ هَمَّامٍ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ عَرَضَ عَلَى قَوْمٍ الْيَمِينَ فَأَسْرَعُوا فَأَمَرَ أَنْ يُسْهَمَ بَيْنَهُمْ فِي الْيَمِينِ أَيُّهُمْ يَحْلِفُ .

1 Kada tužitelj izjavi da nema svjedoka, pa bi kasnije htio dovesti svjedoke ili kaže: "Nemam drugog svjedoka osim toga i toga", pa kasnije izjavi da ima i drugih svjedoka, to mu se neće uvažiti (Medželle-i-ahkami šer'ijje).

RIJEČI UZVIŠENOG ALLAHA: "ZAISTA ONI KOJI KUPUJU ZA ALLAHA (DATU) OBAVEZU I SVOJE ZAKLETVE NEZNATNE VRIJEDNOSTI... "[2]

باب قَوْلِ اللَّهِ تعالى إِنَّ الَّذِين يَشْتَرُونَ بِعَهْدِ اللَّهِ وَأَيْمَانِهِمْ ثَمَنًا قَلِيلًا

2675. PRIČAO MI JE Ishak, da ga je obavijestio Jezid b. Harun, njega Avvam, kome je saopćio Ibrahim Ebu-Isma'il Sekseki, da je čuo Abdullaha b. Ebi-Evfaa, radijallahu anhu, kako kaže:
– Jedan je čovjek postavio (izložio) svoju robu i zaklinjao se Allahom da je za nju dao onoliko koliko uistinu nije dao, pa je objavljeno: "Zaista oni koji kupuju za Allaha (datu) obavezu i svoje zakletve neznatne vrijednosti..."
Ibn-Ebi-Evfa kaže: "Ko se zaklinje, on je varalica i jede kamatu."

٢٦٧٥. حَدَّثَنِي إِسْحَاقُ أَخْبَرَنَا يَزِيدُ بْنُ هَارُونَ أَخْبَرَنَا الْعَوَّامُ قَالَ حَدَّثَنِي إِبْرَاهِيمُ أَبُو إِسْمَاعِيلَ السَّكْسَكِيُّ سَمِعَ عَبْدَ اللهِ بْنَ أَبِي أَوْفَى رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا يَقُولُ أَقَامَ رَجُلٌ سِلْعَتَهُ فَحَلَفَ بِاللهِ لَقَدْ أَعْطَى بِهَا مَا لَمْ يُعْطِهَا فَنَزَلَتْ إِنَّ الَّذِينَ يَشْتَرُونَ بِعَهْدِ اللهِ وَأَيْمَانِهِمْ ثَمَنًا قَلِيلًا وَقَالَ ابْنُ أَبِي أَوْفَى النَّاجِشُ آكِلُ رِبًا خَائِنٌ .

2676, 2677. PRIČAO NAM JE Bišr b. Halid, njemu Muhammed b. Dža'fer prenoseći od Šu'be, ovaj od Sulejmana, on od Ebu-Vaila, ovaj od Abdullaha, radijallahu anhu, da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
"Ko učini zakletvu lažno da bi ugrabio (tuđu) imovinu nekog čovjeka" ili je rekao: "... svoga brata, susrest će Allaha, a On na njega ljut." Kao potvrdu ovome Allah je u Kur'anu rekao: "Zaista oni koji kupuju za Allaha (datu) obavezu i svoje zakletve malu vrijednost..."
Kasnije me je susreo Eš'as i pitao:
– Šta vam je danas saopćio Abdullah?
– To i to – rekao sam.
– Objavljen je (taj ajet) mojim povodom – reče Eš'as.

٢٦٧٦-٢٦٧٧. حَدَّثَنَا بِشْرُ بْنُ خَالِدٍ حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ جَعْفَرٍ عَنْ شُعْبَةَ عَنْ سُلَيْمَانَ عَنْ أَبِي وَائِلٍ عَنْ عَبْدِ اللهِ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ مَنْ حَلَفَ عَلَى يَمِينٍ كَاذِبًا لِيَقْتَطِعَ مَالَ رَجُلٍ أَوْ قَالَ أَخِيهِ لَقِيَ اللهَ وَهُوَ عَلَيْهِ غَضْبَانُ وَأَنْزَلَ اللهُ عَزَّ وَجَلَّ تَصْدِيقَ ذَلِكَ فِي الْقُرْآنِ إِنَّ الَّذِينَ يَشْتَرُونَ بِعَهْدِ اللهِ وَأَيْمَانِهِمْ ثَمَنًا قَلِيلًا إِلَى قَوْلِهِ عَذَابٌ أَلِيمٌ فَلَقِيَنِي الْأَشْعَثُ فَقَالَ مَا حَدَّثَكُمْ عَبْدُ اللهِ الْيَوْمَ قُلْتُ كَذَا وَكَذَا قَالَ فِيَّ أُنْزِلَتْ .

2 Cijeli prijevod 77. ajeta poglavlja Ali-Imran glasi:
"Zaista oni koji kupuju neznatnu korist za Allahovu obavezu i svoje zakletve, oni neće imati nikakva udjela na onom svijetu, niti će Allah s njima govoriti, niti će ih (blagonaklono) gledati na Sudnjem danu niti će ih očistiti (od grijeha). On će imati bolnu kaznu."

KAKO SE ZAKLINJE

باب كَيْفَ يُسْتَحْلَفُ

Uzvišeni Allah je rekao: "Zaklinju vam se Allahom...",[1] a Njegov je i govor: "... pa ti pristupe i zaklinjući se Allahom: Mi smo samo htjeli učiniti dobročinstvo i pomirenje."[2]
Kaže se "Bilahi", "Tallahi" i "Vallahi", tj. "Allaha mi", a Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao je: "... i čovjek koji se zaklinje lažno Allahom poslije ikindije."

قَالَ تَعَالَى يَحْلِفُونَ بِاللهِ لَكُمْ وَقَوْلُهُ عَزَّ وَجَلَّ ثُمَّ جَاءُوكَ يَحْلِفُونَ بِاللهِ إِنْ أَرَدْنَا إِلَّا إِحْسَانًا وَتَوْفِيقًا وَيَحْلِفُونَ بِاللهِ إِنَّهُمْ لَمِنْكُمْ وَ يَحْلِفُونَ بِاللهِ لَكُمْ لِيُرْضُوكُمْ فَيُقْسِمَانِ بِاللهِ لَشَهَادَتُنَا أَحَقُّ مِنْ شَهَادَتِهِمَا يُقَالُ بِاللهِ وَتَاللهِ وَ وَاللهِ وَقَالَ النَّبِيُّ ﷺ وَرَجُلٌ حَلَفَ بِاللهِ كَاذِبًا بَعْدَ الْعَصْرِ وَلَا يُحْلَفُ بِغَيْرِ اللهِ .

2678. PRIČAO NAM JE Isma'il b. Abdullah, rekavši da mu je saopćio Malik prenoseći od svoga amidže Ebu-Suhejla b. Malika, on od svoga oca, da je čuo Talhu b. Ubejdullaha, radijallahu anhu, kako govori:
– Dođe Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, jedan čovjek i upita ga za islam, a Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, odgovori:
– Pet namaza u toku dana i noći.
– Spada li na mene još što osim toga? – upita čovjek.
– Ne, osim ako hoćeš što dobrovoljno – reče on.
Potom je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, kazao:
– Post ramazana.
– Jesam li dužan još što osim toga? – upita on.
– Ne, osim ako hoćeš što dobrovoljno – odgovori Alejhisselam.
– Potom je – kaže Talha – Allahov Poslanik,

٢٦٧٨. حَدَّثَنَا إِسْمَاعِيلُ بْنُ عَبْدِ اللهِ قَالَ حَدَّثَنِي مَالِكٌ عَنْ عَمِّهِ أَبِي سُهَيْلِ بْنِ مَالِكٍ عَنْ أَبِيهِ أَنَّهُ سَمِعَ طَلْحَةَ بْنَ عُبَيْدِ اللهِ يَقُولُ جَاءَ رَجُلٌ إِلَى رَسُولِ اللهِ ﷺ فَإِذَا هُوَ يَسْأَلُهُ عَنِ الْإِسْلَامِ فَقَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ خَمْسُ صَلَوَاتٍ فِي الْيَوْمِ وَاللَّيْلَةِ فَقَالَ هَلْ عَلَيَّ غَيْرُهَا قَالَ لَا إِلَّا أَنْ تَطَوَّعَ فَقَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ وَصِيَامُ شَهْرِ رَمَضَانَ قَالَ هَلْ عَلَيَّ غَيْرُهُ قَالَ لَا إِلَّا أَنْ تَطَوَّعَ قَالَ وَذَكَرَ لَهُ رَسُولُ اللهِ ﷺ الزَّكَاةَ قَالَ هَلْ عَلَيَّ غَيْرُهَا قَالَ لَا إِلَّا أَنْ تَطَوَّعَ فَأَدْبَرَ الرَّجُلُ وَهُوَ يَقُولُ وَاللهِ لَا أَزِيدُ عَلَى هَذَا وَلَا أَنْقُصُ قَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ أَفْلَحَ إِنْ صَدَقَ .

1 Cijeli prijevod 63. ajeta Et-Tevbe poglavlja glasi:
"Oni vam se kunu Allahom da bi vas zadovoljili, a Allah i Njegov Poslanik imaju više prava da ga zadovolje, ako su oni vjernici."

2 Cijeli prijevod 62. ajeta poglavlja En-Nisa glasi:
"Kako će im biti kada ih pogodi nesreća zbog onoga što su oni uradili pa ti pristupe, zaklinjući se Allahom i kažu: Mi smo samo htjeli učiniti dobročinstvo i pomirenje."

sallallahu alejhi ve sellem, spomenuo zekat, a on reče: "Spada li na mene još što osim toga?"
– Ne, osim ako hoćeš dobrovoljno – reče on.
– Potom se – kaže Talha – taj čovjek okrenuo govoreći:
"Allaha mi, na ovo ništa ne dodajem i ne oduzimam!"
– Spašen je ako istinu govori – reče Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem.

٢٦٧٩. حَدَّثَنَا مُوسَى بْنُ إِسْمَاعِيلَ حَدَّثَنَا جُوَيْرِيَةُ قَالَ ذَكَرَ نَافِعٌ عَنْ عَبْدِ اللهِ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ قَالَ مَنْ كَانَ حَالِفًا فَلْيَحْلِفْ بِاللهِ أَوْ لِيَصْمُتْ .

2679. PRIČAO NAM JE Musa b. Isma'il, njemu prenio Džuvejrije prenoseći od Nafija, on od Abdullaha, radijallahu anhu, da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, izjavio:
– Ko se zaklinje, neka se zaklinje Allahom ili neka šuti!

باب مَنْ أَقَامَ الْبَيِّنَةَ بَعْدَ الْيَمِينِ

KO DOPRINESE DOKAZ POSLIJE ZAKLETVE (OPTUŽENOG)

وَقَالَ النَّبِيُّ ﷺ لَعَلَّ بَعْضَكُمْ أَلْحَنُ بِحُجَّتِهِ مِنْ بَعْضٍ وَقَالَ طَاوُسٌ وَإِبْرَاهِيمُ وَشُرَيْحٌ الْبَيِّنَةُ الْعَادِلَةُ أَحَقُّ مِنَ الْيَمِينِ الْفَاجِرَةِ .

Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao je: "Možda neko od vas bolje dokaže svojim dokazom od drugog."
Tavus, Ibrahim i Šurejh su izjavili: "Vjerodostojan dokaz punovažniji je od lažne zakletve."

٢٦٨٠. حَدَّثَنَا عَبْدُ اللهِ بْنُ مَسْلَمَةَ عَنْ مَالِكٍ عَنْ هِشَامِ بْنِ عُرْوَةَ عَنْ أَبِيهِ عَنْ زَيْنَبَ عَنْ أُمِّ سَلَمَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهَا أَنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ قَالَ إِنَّكُمْ تَخْتَصِمُونَ إِلَيَّ وَلَعَلَّ بَعْضَكُمْ أَلْحَنُ بِحُجَّتِهِ مِنْ بَعْضٍ فَمَنْ قَضَيْتُ لَهُ بِحَقِّ أَخِيهِ شَيْئًا بِقَوْلِهِ فَإِنَّمَا أَقْطَعُ لَهُ قِطْعَةً مِنَ النَّارِ فَلَا يَأْخُذْهَا .

2680. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Meslеme prenoseći od Malika, on od Hišama b. Urve, ovaj od svoga oca, on opet od Zejnebe, a ona od Ummu-Seleme, radijallahu anha, da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
– Vi se sporite kod mene, a možda da neko od vas svojim dokazom bolje dokazuje od drugoga, pa kome dosudim neko pravo njegova brata na osnovu njegova govora (dokazivanja), dodijelio sam mu dio džehennemske vatre i neka ga ne uzima.

KO JE NAREĐIVAO IZVRŠAVANJE OBEĆANJA

باب مَنْ أَمَرَ بِإِنْجَازِ الْوَعْدِ

To je činio Hasan (Basrija), a spomenuo je (Allah) Isma'ila (rekavši): "Zaista je bio iskrenog obećanja."
Ibnu-Ešve' je presuđivao da se ispunjava obećanje, prenoseći to od Semure.
Misver b. Mahreme je rekao:
– Čuo sam Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, a on je spomenuo i svoga zeta (Ebul-Asaa, ili svoga punca Ebu-Bekra), i rekao: "Obećao mi je i ispunio mi je."
Ebu-Abdullah je kazao:
– Vidio sam Ishaka b. Ibrahima kako (stav da je obaveza ispuniti obećanje) potkrepljuje hadisom Ibnu-Ešve'a (koji prenosi od Semure).

وَفَعَلَهُ الْحَسَنُ وَذَكَرَ إِسْمَاعِيلَ إِنَّهُ كَانَ صَادِقَ الْوَعْدِ وَقَضَى ابْنُ الأَشْوَعِ بِالْوَعْدِ وَذَكَرَ ذَلِكَ عَنْ سَمُرَةَ بْنِ جُنْدُبٍ وَقَالَ الْمِسْوَرُ بْنُ مَخْرَمَةَ سَمِعْتُ النَّبِيَّ ﷺ وَذَكَرَ صِهْرًا لَهُ قَالَ وَعَدَنِي فَوَفَى لِي قَالَ أَبُو عَبْدِ اللهِ وَرَأَيْتُ إِسْحَاقَ بْنَ إِبْرَاهِيمَ يَحْتَجُّ بِحَدِيثِ ابْنِ أَشْوَعَ .

2681. PRIČAO MI JE Ibrahim b. Hamza, njemu Ibrahim b. Sa'd prenoseći od Saliha, on od Ibnu-Šihaba, a on od Ubejdullaha b. Abdullaha, da ga je Abdullah b. Abbas, radijallahu anhuma, obavijestio, a njega Ebu-Sufjan, da mu je Herakle rekao:
"Pitao sam te šta vam on (Muhammed) naređuje?"
– Ti si tvrdio da vam naređuje (klanjanje) namaza, zekat, skromnost i izvršavanje ugovora, čuvanje povjerene stvari, a to je – rekao je Herakle – svojstvo svakog vjerovjesnika.

٢٦٨١. حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ حَمْزَةَ حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ ابْنُ سَعْدٍ عَنْ صَالِحٍ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ عَنْ عُبَيْدِ اللهِ بْنِ عَبْدِ اللهِ أَنَّ عَبْدَ اللهِ بْنَ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا أَخْبَرَهُ قَالَ أَخْبَرَنِي أَبُو سُفْيَانَ أَنَّ هِرَقْلَ قَالَ لَهُ سَأَلْتُكَ مَاذَا يَأْمُرُكُمْ فَزَعَمْتَ أَنَّهُ أَمَرَكُمْ بِالصَّلَاةِ وَالصِّدْقِ وَالْعَفَافِ وَالْوَفَاءِ بِالْعَهْدِ وَأَدَاءِ الأَمَانَةِ قَالَ وَهَذِهِ صِفَةُ نَبِيٍّ .

2682. PRIČAO NAM JE Kutejbe b. Seid, njemu Isma'il b. Dža'fer prenoseći od Ebu-Suhejla b. Nafija b. Malika b. Ebu-Amira, on od svoga oca, a ovaj od Ebu-Hurejre, radijallahu anhu, da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
"Tri su znaka dvoličnjaka: kada priča, kaže; kada mu se što povjeri, prevari i kada što obeća, ne izvrši."

٢٦٨٢. حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ بْنُ سَعِيدٍ حَدَّثَنَا إِسْمَاعِيلُ ابْنُ جَعْفَرٍ عَنْ أَبِي سُهَيْلٍ نَافِعِ بْنِ مَالِكِ بْنِ أَبِي عَامِرٍ عَنْ أَبِيهِ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ أَنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ قَالَ آيَةُ الْمُنَافِقِ ثَلَاثٌ إِذَا حَدَّثَ كَذَبَ وَإِذَا اؤْتُمِنَ خَانَ وَإِذَا وَعَدَ أَخْلَفَ .

2683. PRIČAO NAM JE Ibrahim b. Musa, njega obavijestio Hišam prenoseći od Ibnu-Džurejdža, kojeg je obavijestio Amr b. Dinar prenoseći od Muhammeda b. Alija, on od Džabira b. Abdullaha, radijallahu anhum, koji je rekao:
"Kada je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, umro, došao je Ebu-Bekru (državni) dohodak od Alaa b. Hadremija (namjesnika Bahrejna) i Ebu-Bekr reče: Ko je imao od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, kakvo potraživanje (dug) ili je imao od njega kakvo obećanje, neka nam dođe!"
– Tada sam – kaže Džabir – rekao:
"Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, obećao mi je da će mi dati ovoliko, ovoliko i ovoliko i pružio svoje ruke tri puta, pa mi je Ebu-Bekr izbrojio u moju ruku pet stotina, zatim pet stotina i još pet stotina (dirhema)."

٢٦٨٣. حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ مُوسَى أَخْبَرَنَا هِشَامٌ عَنِ ابْنِ جُرَيْجٍ قَالَ أَخْبَرَنِي عَمْرُو بْنُ دِينَارٍ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ عَلِيٍّ عَنْ جَابِرِ بْنِ عَبْدِ اللهِ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمْ قَالَ لَمَّا مَاتَ النَّبِيُّ ﷺ جَاءَ أَبَا بَكْرٍ مَالٌ مِنْ قِبَلِ الْعَلَاءِ بْنِ الْحَضْرَمِيِّ فَقَالَ أَبُو بَكْرٍ مَنْ كَانَ لَهُ عَلَى النَّبِيِّ ﷺ دَيْنٌ أَوْ كَانَتْ لَهُ قِبَلَهُ عِدَةٌ فَلْيَأْتِنَا قَالَ جَابِرٌ فَقُلْتُ وَعَدَنِي رَسُولُ اللهِ ﷺ أَنْ يُعْطِيَنِي هَكَذَا وَهَكَذَا وَهَكَذَا فَبَسَطَ يَدَيْهِ ثَلَاثَ مَرَّاتٍ قَالَ جَابِرٌ فَعَدَّ فِي يَدِي خَمْسَ مِائَةٍ ثُمَّ خَمْسَ مِائَةٍ ثُمَّ خَمْسَ مِائَةٍ.

2684. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Abdur-Rahman, njega obavijestio Seid b. Sulejman, da mu je pričao Mervan b. Šudža' prenoseći od Salima Eftasa, on od Seida b. Džubejra, koji je izjavio:
– Jedan Jevrej, stanovnik Hire, pitaše me: "Koja je od dva roka Musa ispunio?"
– Ne znam – rekao sam – dok ne odem "učenjaku Arapa" i ne upitam ga.
Tada sam otišao i pitao Ibnu-Abbasa, a on reče: "Ispunio je od njih dva, veći i draži (Šu'ajbu), jer kada je koji Allahov Poslanik što rekao, on je to i učinio."[1]

٢٦٨٤. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِ الرَّحِيمِ أَخْبَرَنَا سَعِيدُ بْنُ سُلَيْمَانَ حَدَّثَنَا مَرْوَانُ بْنُ شُجَاعٍ عَنْ سَالِمٍ الْأَفْطَسِ عَنْ سَعِيدِ بْنِ جُبَيْرٍ قَالَ سَأَلَنِي يَهُودِيٌّ مِنْ أَهْلِ الْحِيرَةِ أَيَّ الْأَجَلَيْنِ قَضَى مُوسَى قُلْتُ لَا أَدْرِي حَتَّى أَقْدَمَ عَلَى حَبْرِ الْعَرَبِ فَأَسْأَلَهُ فَقَدِمْتُ فَسَأَلْتُ ابْنَ عَبَّاسٍ فَقَالَ قَضَى أَكْثَرَهُمَا وَأَطْيَبَهُمَا إِنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ إِذَا قَالَ فَعَلَ.

1 O gornjem slučaju govori se u ajetima 22-28. poglavlja *El-Kasas* koji u prijevodu glase:
"I kada se (Musa) uputi prema Medjenu, reče: "Možda će me moj Gospodar uputiti Pravim putem."
Nakon što je stigao od medjenske vode, nađe na njoj neke ljude kako napajaju (stoku). A osim njih nađe dvije žene kako zbijaju svoju stoku. Reče (Musa): "Šta je s vama?" Odgovoriše: "Mi ne možemo napojiti dok pastiri ne vrate (svoja stada), a otac nam je sijedi starac."
Pa im je Musa napojio (stoku) okrenuo se u hlad i rekao: "Moj Gospodaru! Potrebna mi je blagodat koju ćeš mi udijeliti. Potom mu pristupi jedna od njih dviju idući stidno i reče: "Zaista, moj otac te zove da te nagradi što si nam napojio (stoku). A kada mu je došao (Šu'ajbu) i ispričao o događaju, reče (Šu'ajb): "Ne boj se! Spasio si se od silničkog naroda."
Reče jedna od njih: "O moj oče, uzmi ga u najam! Zaista je najbolji kojeg ćeš uzeti u najam, jak i povjerljiv."

OD IDOLOPOKLONIKA SE NEĆE TRAŽITI SVJEDOČENJE A NI DRUGO ŠTO

باب لا يسأل أهل الشرك عن الشهادة وغيرها

Ša'bi je rekao:
– Nije dozvoljeno svjedočenje pristalica drugih vjera, jednih od njih protiv drugih, na temelju riječi Uzvišenog.[1]
Ebu-Hurejra je prenio od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, da je rekao:
– Ne vjerujte pristalicama druge Knjige, a niti ih ugonite u laž! Kažite: "Vjerujemo Allaha i u ono što je objavljeno..."[2]

وَقَالَ الشَّعْبِيُّ لَا تَجُوزُ شَهَادَةُ أَهْلِ الْمِلَلِ بَعْضِهِمْ عَلَى بَعْضٍ لِقَوْلِهِ تَعَالَى فَأَغْرَيْنَا بَيْنَهُمُ الْعَدَاوَةَ وَالْبَغْضَاءَ وَقَالَ أَبُو هُرَيْرَةَ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ لَا تُصَدِّقُوا أَهْلَ الْكِتَابِ وَلَا تُكَذِّبُوهُمْ وَقُولُوا آمَنَّا بِاللَّهِ وَمَا أُنْزِلَ الْآيَةَ .

2685. PRIČAO NAM JE Jahja b. Bukejr, njemu Lejs prenoseći od Junusa, on od Ibnu-Šihaba, ovaj od Ubejdullaha b. Abdullaha b. Utbe, a on opet od Ibnu-Abbasa, radijallahu anhuma, koji je rekao:
– Skupino muslimana! Kako ćete pitati pristalice druge Knjige, a vaša Knjiga, objavljena Allahovom Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, sadrži najnovija obavještenja o Allahu; vi je čitate, nije iskrivljena, a Allah vam je kazao da su pristalice ranije Knjige ono što im je Allah propisao iskrivile

٢٦٨٥ . حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ بُكَيْرٍ حَدَّثَنَا اللَّيْثُ عَنْ يُونُسَ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ عَنْ عُبَيْدِ اللَّهِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عُتْبَةَ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا قَالَ يَا مَعْشَرَ الْمُسْلِمِينَ كَيْفَ تَسْأَلُونَ أَهْلَ الْكِتَابِ وَكِتَابُكُمُ الَّذِي أُنْزِلَ عَلَى نَبِيِّهِ ﷺ أَحْدَثُ الْأَخْبَارِ بِاللَّهِ تَقْرَءُونَهُ لَمْ يُشَبْ وَقَدْ حَدَّثَكُمُ اللَّهُ أَنَّ أَهْلَ الْكِتَابِ بَدَّلُوا مَا كَتَبَ اللَّهُ

Reće (Šu'ajb): "Ja hoću da ti vjenčam jednu od ovih svojih dviju kćeri, da me služiš osam godina, a ako ispuniš deset, pa to je od tebe, a ja ti ne želim činiti poteškoće. Ti ćeš me naći (uvjeriti se), ako Bog da, da sam dobar čovjek."
Odgovori (Musa): "To je između mene i tebe (ugovor). Koji god od ta dva roka ispunim, neće mi se prigovoriti, a Allah je jamac za ono što govorimo."

1 Cijeli prijevod 67. ajeta poglavlja El-Maide glasi:
– Jevreji kažu: "Allahova je ruka stisnuta (škrta). Njihove su ruke stisnute i neka su prokleti zbog onoga što su govorili! Ne, Njegove su ruke pružene (otvorene). On dariva kako hoće. A ono što ti je objavljeno od Allaha, zaista će povećati kod mnogih od njih odmetništvo i nevjerovanje. Mi smo ubacili među njih neprijateljstvo i mržnju do Sudnjeg dana. Kada oni potpale ratnu vatru, Allah je ugasi, a oni se trude na zemlji za smutnju. Allah ne voli smutljivce."

2 Cijeli prijevod fragmentarno navedenog 136. i 137. ajeta poglavlja El-Bekare glasi:
Recite: "Mi vjerujemo u Allaha i ono što nam je objavljeno, i što je objavljeno Ibrahimu, Ismailu, Ishaku, Jakubu i potomcima (njihovim) i ono što je dato Musau i Isau i ono što je dato poslanicima od njihova Gospodara. Mi ne pravimo razlike između ijednog od njih i mi se Njemu predajemo. I ako oni budu vjerovali onako kao što ste vi vjerovali, tada su na Pravom putu. Ako oni okrenu leđa, oni se onda suprotstavljaju. Allah ti je dovoljna zaštita protiv njih. On (sve) čuje i (sve) zna."
– Muslimani trebaju vjerovati sve poslanike Izraelićana i kršćana koji su dobivali Allahovu objavu. Zato je islam sveopća vjera ljudi. To je učenje islama iz perioda kada su Jevreji i kršćani nastojali svojim ujedinjenim snagama uništiti ga.

i izmijenile tu Knjigu svojim rukama i govorile: "Ovo je od Allaha da bi time kupili neznatnu vrijednost." Zar ono što vam je došlo od znanja ne zabranjuje vam da ih pitate! Ne, Allaha mi, nismo od njih nikada vidjeli nikog da vas pita za ono što vam je objavljeno.

وَغَيَّرُوا بِأَيْدِيهِمُ الْكِتَابَ فَقَالُوا هُوَ مِنْ عِنْدِ اللهِ لِيَشْتَرُوا بِهِ ثَمَنًا قَلِيلًا أَفَلَا يَنْهَاكُمْ مَا جَاءَكُمْ مِنَ الْعِلْمِ عَنْ مُسَاءَلَتِهِمْ وَلَا وَاللهِ مَا رَأَيْنَا مِنْهُمْ رَجُلًا قَطُّ يَسْأَلُكُمْ عَنِ الَّذِي أُنْزِلَ عَلَيْكُمْ .

IZVLAČENJE KOCKE U PROBLEMATIČNIM POSLOVIMA

باب الْقُرْعَةِ فِي الْمُشْكِلاتِ

i riječi Uzvišenog Allaha: "... Kada su oni bacili svoja pera (kocku) koji će od njih uzeti Merjemu pod svoju zaštitu..."[3]

Ibnu-Abbas je rekao:

– Bacali su svoja pera u rijeku (kao vid žrijeba – kocke), pa su sva pera propala s riječnom strujom, a Zekerijjaovo pero je ostalo na površini vode i on ju je uzeo u zaštitu.

Uzvišeni Allah kaže: "... Pa su izvlačili strjelice (kocku) i on (Junus) je bio od onih koji su kockom označeni."[4]

Ebu-Hurejra je rekao:

– Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, ponudio je nekim ljudima zakletvu i oni su pohrlili, pa je on naredio da se među njima baci kocka ko će se od njih zakleti.

وَقَوْلِهِ عَزَّ وَجَلَّ إِذْ يُلْقُونَ أَقْلَامَهُمْ أَيُّهُمْ يَكْفُلُ مَرْيَمَ وَقَالَ ابْنُ عَبَّاسٍ اقْتَرَعُوا فَجَرَتِ الْأَقْلَامُ مَعَ الْجِرْيَةِ وَعَالَ قَلَمُ زَكَرِيَّاءَ الْجِرْيَةَ فَكَفَلَهَا زَكَرِيَّاءُ وَقَوْلِهِ فَسَاهَمَ أَقْرَعَ فَكَانَ مِنَ الْمُدْحَضِينَ مِنَ الْمُسْهُومِينَ وَقَالَ أَبُو هُرَيْرَةَ عَرَضَ النَّبِيُّ ﷺ عَلَى قَوْمٍ الْيَمِينَ فَأَسْرَعُوا فَأَمَرَ أَنْ يُسْهِمَ بَيْنَهُمْ أَيُّهُمْ يَحْلِفُ .

---

3 Cijeli prijevod 44. ajeta poglavlja Ali-Imran glasi:
"To su tajne vijesti. Mi ih tebi (Muhammede) objavljujemo. Ti nisi bio kod njih kada su oni bacili svoja pera (činili kocku), koji će od njih uzeti Merjemu pod svoju zaštitu. I ti nisi bio kod njih kada su se (o tome) svađali."

4 Gornjim navodom aludira se na slučaj izložen u 139-148. ajeta poglavlja Es-Saffat koji u prijevodu glase:
"I zaista je Junus (jedan) od poslanika. Spomeni kada je pobjegao (od svoga naroda) do prepune lađe, pa je bacao kocku (s lađarima) i on je bio od onih na koje je kocka pala (da bude bačen u more). Tada ga je proždrla jedna riba (kit), a on je korio (sebe) i da nije bio od onih koji ushićeno slave Allaha, ostao bi u njenoj utrobi do dana kada će (biti) proživljeni. Mi smo ga izbacili na pusto mjesto, a on (je bio) bolestan. I Mi smo dali da mu nikne bundeva. I Mi smo ga poslali (narodu) od stotinu hiljada ili više (ljudi). Pa su oni vjerovali i Mi smo im omogućili da uživaju do izvjesnog vremena."

2686. PRIČAO NAM JE Umer b. Hafs b. Gijas, njemu njegov otac, ovome A'meš, a njemu Ša'bi, da je čuo Nu'mana b. Beširа, radijallahu anhu, kako kaže:
– Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, izjavio je: "Ko se ne čuva Allahovih granica (zabrana) i onaj koji u njih upada sliče ljudima koji bacaju kocku za (svoj smještaj) u lađu i neko od njih dospije u njen donji dio, a neko u njen gornji dio, pa oni u njenom donjem dijelu prolaze s vodom (koju su zahvaćali) pored onih u gornjem dijelu pa ih time (prolazom i vodom) uznemiruju, i neko uzme sjekiru i počne dubiti donji dio lađe pa mu ovi dođu i kažu: "Šta ti je?"
– Zbog mene ste bili uznemireni – odgovori im – a meni je potrebna voda.
Pa ako ga uzmu za ruke, spasit će njega, a spasit će i sebe, a ako ga ostave, upropastit će ga, a upropastit će i sebe.

٢٦٨٦. حَدَّثَنَا عُمَرُ بْنُ حَفْصِ بْنِ غِيَاثٍ حَدَّثَنَا أَبِي حَدَّثَنَا الْأَعْمَشُ قَالَ حَدَّثَنِي الشَّعْبِيُّ أَنَّهُ سَمِعَ النُّعْمَانَ بْنَ بَشِيرٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا يَقُولُ قَالَ النَّبِيُّ ﷺ مَثَلُ الْمُدْهِنِ فِي حُدُودِ اللهِ وَالْوَاقِعِ فِيهَا مَثَلُ قَوْمٍ اسْتَهَمُوا سَفِينَةً فَصَارَ بَعْضُهُمْ فِي أَسْفَلِهَا وَصَارَ بَعْضُهُمْ فِي أَعْلَاهَا فَكَانَ الَّذِي فِي أَسْفَلِهَا يَمُرُّونَ بِالْمَاءِ عَلَى الَّذِينَ فِي أَعْلَاهَا فَتَأَذَّوْا بِهِ فَأَخَذَ فَأْسًا فَجَعَلَ يَنْقُرُ أَسْفَلَ السَّفِينَةِ فَأَتَوْهُ فَقَالُوا مَا لَكَ قَالَ تَأَذَّيْتُمْ بِي وَلَا بُدَّ لِي مِنَ الْمَاءِ فَإِنْ أَخَذُوا عَلَى يَدَيْهِ أَنْجَوْهُ وَنَجَّوْا أَنْفُسَهُمْ وَإِنْ تَرَكُوهُ أَهْلَكُوهُ وَأَهْلَكُوا أَنْفُسَهُمْ .

2687. PRIČAO NAM JE Ebu-Jeman, njega obavijestio Šu'ajb prenoseći od Zuhrija:
– Pričao mi je Haridže b. Zejd Ensari da je Ummu-Ala, jedna od njihovih žena, dala zakletvu vjernosti Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, i saopćila mu da je Osman b. Maz'un izvukao svoju strjelicu za stanovanje, kada su ensarije bacale kocku za nastanjivanje muhadžira, pa se Osman b. Maz'un – kaže Ummi-Ala – nastanio kod nas. Poslije se on razbolio i mi smo ga njegovali sve dok nije umro, stavili smo ga u njegovu haljinu i došao nam je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, a ja rekoh: "Allah ti se smilovao, Ebu-Saibe. Imaš moje svjedočenje, Allah te je počastio." Tada mi Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, reče:
– A kako znaš da ga je Allah počastio?
– Ne znam – rekoh – žrtvovala bih za tebe i svoga oca i majku, Allahov Poslaniče.
Potom je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:

٢٦٨٧. حَدَّثَنَا أَبُو الْيَمَانِ أَخْبَرَنَا شُعَيْبٌ عَنِ الزُّهْرِيِّ قَالَ حَدَّثَنِي خَارِجَةُ بْنُ زَيْدٍ الْأَنْصَارِيُّ أَنَّ أُمَّ الْعَلَاءِ امْرَأَةً مِنْ نِسَائِهِمْ قَدْ بَايَعَتِ النَّبِيَّ ﷺ أَخْبَرَتْهُ أَنَّ عُثْمَانَ بْنَ مَظْعُونٍ طَارَ لَهُ سَهْمُهُ فِي السُّكْنَى حِينَ أَقْرَعَتِ الْأَنْصَارُ سُكْنَى الْمُهَاجِرِينَ قَالَتْ أُمُّ الْعَلَاءِ فَسَكَنَ عِنْدَنَا عُثْمَانُ بْنُ مَظْعُونٍ فَاشْتَكَى فَمَرَّضْنَاهُ حَتَّى إِذَا تُوُفِّيَ وَجَعَلْنَاهُ فِي ثِيَابِهِ دَخَلَ عَلَيْنَا رَسُولُ اللهِ ﷺ فَقُلْتُ رَحْمَةُ اللهِ عَلَيْكَ أَبَا السَّائِبِ فَشَهَادَتِي عَلَيْكَ لَقَدْ أَكْرَمَكَ اللهُ فَقَالَ لِي النَّبِيُّ ﷺ وَمَا يُدْرِيكِ أَنَّ اللهَ أَكْرَمَهُ فَقُلْتُ لَا أَدْرِي بِأَبِي أَنْتَ وَأُمِّي يَا رَسُولَ اللهِ فَقَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ أَمَّا عُثْمَانُ فَقَدْ جَاءَهُ وَاللهِ الْيَقِينُ وَإِنِّي لَأَرْجُو لَهُ الْخَيْرَ وَاللهِ مَا أَدْرِي

وَأَنَا رَسُولُ اللهِ مَا يُفْعَلُ بِهِ قَالَتْ فَوَاللهِ لَا أُزَكِّي أَحَدًا بَعْدَهُ أَبَدًا وَأَحْزَنَنِي ذَلِكَ قَالَتْ فَنِمْتُ فَأُرِيتُ لِعُثْمَانَ عَيْنًا تَجْرِي فَجِئْتُ إِلَى رَسُولِ اللهِ ﷺ فَأَخْبَرْتُهُ فَقَالَ ذَاكِ عَمَلُهُ.

– Što se tiče Osmana, njemu je, Allaha mi, došla smrt (jekin) i ja mu se, svakako, nadam dobru. Allaha mi, ja ne znam, a Allahov sam Poslanik, šta će se s njim učiniti!
– Allaha mi – rekla je Ummi-Ala – neću poslije njega nikada ni za koga garantovati.
– Ovo me – kaže Ummi-Ala – rastužilo pa sam zaspala i u snu mi se prikaza izvor Osmanov kako teče.
Potom sam otišla Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, i saopćila mu, a on reče: "To su njegova djela."

٢٦٨٨. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ مُقَاتِلٍ أَخْبَرَنَا عَبْدُ اللهِ أَخْبَرَنَا يُونُسُ عَنِ الزُّهْرِيِّ قَالَ أَخْبَرَنِي عُرْوَةُ عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهَا قَالَتْ كَانَ رَسُولُ اللهِ ﷺ إِذَا أَرَادَ سَفَرًا أَقْرَعَ بَيْنَ نِسَائِهِ فَأَيَّتُهُنَّ خَرَجَ سَهْمُهَا خَرَجَ بِهَا مَعَهُ وَكَانَ يَقْسِمُ لِكُلِّ امْرَأَةٍ مِنْهُنَّ يَوْمَهَا وَلَيْلَتَهَا غَيْرَ أَنَّ سَوْدَةَ بِنْتَ زَمْعَةَ وَهَبَتْ يَوْمَهَا وَلَيْلَتَهَا لِعَائِشَةَ زَوْجِ النَّبِيِّ ﷺ تَبْتَغِي بِذَلِكَ رِضَا رَسُولِ اللهِ ﷺ.

2688. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Mukatil, njega obavijestio Abdullah, a ovoga Junus prenoseći od Zuhrija, koga je, opet, obavijestio Urve prenoseći od Aiše, radijallahu anha, koja je rekla:
"Kada bi Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, htio na put, dao bi bacanje kocke među svojim ženama, pa čija bi strjelica izašla, ona bi s njima išla, a svakoj ženi od njih dodjeljivao je (svoj boravak) jedan dan i noć, samo je Sevda bint Zem'a svoj dan i noć poklonila Aiši, supruzi Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, želeći time steći zadovoljstvo Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem."

٢٦٨٩. حَدَّثَنَا إِسْمَاعِيلُ قَالَ حَدَّثَنِي مَالِكٌ عَنْ سُمَيٍّ مَوْلَى أَبِي بَكْرٍ عَنْ أَبِي صَالِحٍ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ أَنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ قَالَ لَوْ يَعْلَمُ النَّاسُ مَا فِي النِّدَاءِ وَالصَّفِّ الْأَوَّلِ ثُمَّ لَمْ يَجِدُوا إِلَّا أَنْ يَسْتَهِمُوا عَلَيْهِ لَاسْتَهَمُوا وَلَوْ يَعْلَمُونَ مَا فِي التَّهْجِيرِ لَاسْتَبَقُوا إِلَيْهِ وَلَوْ يَعْلَمُونَ مَا فِي الْعَتَمَةِ وَالصُّبْحِ لَأَتَوْهُمَا وَلَوْ حَبْوًا.

2689. PRIČAO NAM JE Isma'il, njemu Malik prenoseći od Sumejja, oslobođenog roba Ebu-Bekra, on od Ebu-Saliha, ovaj od Ebu-Hurejre, radijallahu anhu, da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
– Da svijet zna šta ima za učenje ezana i u prvom redu (safu) zajedničkog klanjanja i kada ne bi našli drugog puta za to osim bacanja kocke, oni bi bacali kocku, da znaju šta je u ranom odlasku na namaze (ili samo na podne), utrkivali bi se na njega, a da znaju šta je u jaciji i sabahu dolazili bi da ih klanjaju makar i pužući.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

U ime Allaha, Svemilosnog, Samilosnog!

كِتَابُ الصُّلْحِ

IZMIRIVANJE (MIRENJE) LJUDI

ŠTA SE NAVODI O IZMIRIVANJU ZAVAĐENIH LJUDI

بَاب مَا جَاءَ فِي الْإِصْلَاحِ بَيْنَ النَّاسِ إِذَا تَفَاسَدُوا

O riječima Uzvišenog Allaha: “Nema nikakva dobra u njihovim tajnim razgovorima, osim (ako) neko naredi (dijeljenje) sadake, ili (vršenje) dobra djela ili mirenje među ljudima. I ko to radi želeći steći Allahovo zadovoljstvo, dat ćemo mu veliku nagradu” [1]; i o izlasku starješine sa svojim drugovima na (lice) mjesta da izmiri svijet.

وَقَوْلِ اللهِ تَعَالَى (لَا خَيْرَ فِي كَثِيرٍ مِنْ نَجْوَاهُمْ إِلَّا مَنْ أَمَرَ بِصَدَقَةٍ أَوْ مَعْرُوفٍ أَوْ إِصْلَاحٍ بَيْنَ النَّاسِ وَمَنْ يَفْعَلْ ذَلِكَ ابْتِغَاءَ مَرْضَاةِ اللهِ فَسَوْفَ نُؤْتِيهِ أَجْرًا عَظِيمًا) وَخُرُوجِ الْإِمَامِ إِلَى الْمَوَاضِعِ لِيُصْلِحَ بَيْنَ النَّاسِ بِأَصْحَابِهِ.

2690. PRIČAO NAM JE Seid b. Ebu-Merjem, njemu Ebu-Gassan, a ovome Ebu-Hazim prenoseći od Sehla b. Sa‘da, radijallahu anhu, da su neki ljudi od plemena Benu-Amr b. Avf imali između sebe neki spor pa im je izašao Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, s nekim od svojih drugova da ih izmiri. Tada je nastupilo vrijeme namaza, a Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, nije stigao. Potom je Bilal došao, proučio ezan za namaz, a Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, ne bijaše još došao. Tada je Bilal ušao Ebu-Bekru i rekao:
“Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, zadržao se, a vrijeme namaza je nastupilo, pa hoćeš li da imamiš svijetu (da budeš imam)?”
– Da, ako hoćeš – reče on.
Tada je Bilal proučio ikamet za namaz i Ebu-Bekr prošao naprijed. Potom je došao Vjerovjesnik,

٢٦٩٠. حَدَّثَنَا سَعِيدُ بْنُ أَبِي مَرْيَمَ حَدَّثَنَا أَبُو غَسَّانَ قَالَ حَدَّثَنِي أَبُو حَازِمٍ عَنْ سَهْلِ بْنِ سَعْدٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ أَنَّ أُنَاسًا مِنْ بَنِي عَمْرِو بْنِ عَوْفٍ كَانَ بَيْنَهُمْ شَيْءٌ فَخَرَجَ إِلَيْهِمُ النَّبِيُّ ﷺ فِي أُنَاسٍ مِنْ أَصْحَابِهِ يُصْلِحُ بَيْنَهُمْ فَحَضَرَتِ الصَّلَاةُ وَلَمْ يَأْتِ النَّبِيُّ ﷺ فَجَاءَ بِلَالٌ فَأَذَّنَ بِلَالٌ بِالصَّلَاةِ وَلَمْ يَأْتِ النَّبِيُّ ﷺ فَجَاءَ إِلَى أَبِي بَكْرٍ فَقَالَ إِنَّ النَّبِيَّ ﷺ حُبِسَ وَقَدْ حَضَرَتِ الصَّلَاةُ فَهَلْ لَكَ أَنْ تَؤُمَّ النَّاسَ فَقَالَ نَعَمْ إِنْ شِئْتَ فَأَقَامَ الصَّلَاةَ فَتَقَدَّمَ أَبُو بَكْرٍ ثُمَّ جَاءَ النَّبِيُّ ﷺ يَمْشِي فِي الصُّفُوفِ حَتَّى قَامَ فِي الصَّفِّ الْأَوَّلِ فَأَخَذَ النَّاسُ بِالتَّصْفِيحِ حَتَّى أَكْثَرُوا

1 En-Nisa, 114. ajet.

sallallahu alejhi ve sellem, išao kroz redove dok nije stigao u prvi red i svijet počeo pljeskati rukama, a Ebu-Bekr skoro da se nije htio ni okrenuti u namazu dok svijet nije s tim pretjerao. Tada se okrenu i vidje da je za njim Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem. On mu pokaza svojom rukom da klanja kako (i klanja), a Ebu-Bekr podiže svoju ruku, zahvali Allahu i vrati se natraške iza njega dok nije stao u prvi saf (red).
Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, prošao je naprijed i sa svijetom klanjao (kao imam) i kada je završio namaz, okrenuo se svijetu i rekao:
– Ljudi! Kada vas nešto u namazu zadesi, vi udarate desnom rukom po poleđini lijeve. To je pljeskanje samo žena. Koga što zadesi u njegovom namazu, neka kaže: “Subhanallah!”, tj. “Slavljen li si samo, Ti Allahu!” i ko ga god čuje, okrenut će mu se. Ebu-Bekre, šta te je omelo, kada sam ti pokazao (da klanjaš), da nisi svijetu klanjao?
– Ne priliči sinu Ebu-Kuhafe da klanja (kao imam) pred Vjerovjesnikom, sallallahu alejhi ve sellem – odgovori on.

وَكَانَ أَبُو بَكْرٍ لَا يَكَادُ يَلْتَفِتُ فِي الصَّلَاةِ فَالْتَفَتَ فَإِذَا هُوَ بِالنَّبِيِّ ﷺ وَرَاءَهُ فَأَشَارَ إِلَيْهِ بِيَدِهِ فَأَمَرَهُ أَنْ يُصَلِّيَ كَمَا هُوَ فَرَفَعَ أَبُو بَكْرٍ يَدَهُ فَحَمِدَ اللهَ وَأَثْنَى عَلَيْهِ ثُمَّ رَجَعَ الْقَهْقَرَى وَرَاءَهُ حَتَّى دَخَلَ فِي الصَّفِّ وَتَقَدَّمَ النَّبِيُّ ﷺ فَصَلَّى بِالنَّاسِ فَلَمَّا فَرَغَ أَقْبَلَ عَلَى النَّاسِ فَقَالَ يَا أَيُّهَا النَّاسُ إِذَا نَابَكُمْ شَيْءٌ فِي صَلَاتِكُمْ أَخَذْتُمْ بِالتَّصْفِيحِ إِنَّمَا التَّصْفِيحُ لِلنِّسَاءِ مَنْ نَابَهُ شَيْءٌ فِي صَلَاتِهِ فَلْيَقُلْ سُبْحَانَ اللهِ فَإِنَّهُ لَا يَسْمَعُهُ أَحَدٌ إِلَّا الْتَفَتَ يَا أَبَا بَكْرٍ مَا مَنَعَكَ حِينَ أَشَرْتُ إِلَيْكَ لَمْ تُصَلِّ بِالنَّاسِ فَقَالَ مَا كَانَ يَنْبَغِي لِابْنِ أَبِي قُحَافَةَ أَنْ يُصَلِّيَ بَيْنَ يَدَيِ النَّبِيِّ ﷺ .

2691. PRIČAO NAM JE Musedded, njemu Mu‘temir, rekavši: Čuo sam od svoga oca da je Enes, radijallahu anhu, rekao:
“Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, rečeno je: Da dođeš Abdullahu b. Ubejju!”
Tada je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, uzjahao magarca, pošao do njega pa su krenuli i muslimani i s njim išli, a bila je zemlja slanača. Kada mu je došao Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, on reče:
– Idi od mene! Allaha mi, uznemiruje me smrad tvoga magarca!
Tada je jedan od ensarija rekao:
– Allaha mi, magarac Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, sigurno je po mirisu bolji od tebe. To je rasrdilo jednog od Abdullahovih ljudi i oni se posvađaše. Svaki od njih dvojice

٢٦٩١. حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ حَدَّثَنَا مُعْتَمِرٌ قَالَ سَمِعْتُ أَبِي أَنَّ أَنَسًا رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ قِيلَ لِلنَّبِيِّ ﷺ لَوْ أَتَيْتَ عَبْدَ اللهِ بْنَ أُبَيٍّ فَانْطَلَقَ إِلَيْهِ النَّبِيُّ ﷺ وَرَكِبَ حِمَارًا فَانْطَلَقَ الْمُسْلِمُونَ يَمْشُونَ مَعَهُ وَهِيَ أَرْضٌ سَبِخَةٌ فَلَمَّا أَتَاهُ النَّبِيُّ ﷺ فَقَالَ إِلَيْكَ عَنِّي وَاللهِ لَقَدْ آذَانِي نَتْنُ حِمَارِكَ فَقَالَ رَجُلٌ مِنَ الْأَنْصَارِ مِنْهُمْ وَاللهِ لَحِمَارُ رَسُولِ اللهِ ﷺ أَطْيَبُ رِيحًا مِنْكَ فَغَضِبَ لِعَبْدِ اللهِ رَجُلٌ مِنْ قَوْمِهِ فَشَتَمَهُ فَغَضِبَ لِكُلِّ وَاحِدٍ مِنْهُمَا أَصْحَابُهُ فَكَانَ بَيْنَهُمَا ضَرْبٌ بِالْجَرِيدِ وَالْأَيْدِي وَالنِّعَالِ فَبَلَغَنَا أَنَّهَا أُنْزِلَتْ وَإِنْ طَائِفَتَانِ مِنَ الْمُؤْمِنِينَ اقْتَتَلُوا فَأَصْلِحُوا بَيْنَهُمَا .

rasrdio je drugove drugoga i među njima dođe do tuče granjem, obućom i rukama. Kasnije nam je saopćeno da je zbog toga objavljeno: "... Kada se dvije skupine muslimana potuku, izmirite ih...!"[1]

NIJE LAŽAC KO MIRI SVIJET

باب لَيْسَ الْكَاذِبُ الَّذِي يُصْلِحُ بَيْنَ النَّاسِ

2692. PRIČAO NAM JE Abdul-Aziz b. Abdullah, njemu Ibrahim b. Sa'd prenoseći od Saliha, a on od Ibnu-Šihaba, da ga je obavijestio Humejd b. Abdur-Rahman, a njega njegova majka Ummu-Kulsum, kćerka Ukbe, kako je čula Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, kako kaže:
– Nije lažac ko miri svijet douškavajući (prenoseći) dobro, ili da kaže što dobro.

٢٦٩٢. حَدَّثَنَا عَبْدُ الْعَزِيزِ بْنُ عَبْدِ اللهِ حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ سَعْدٍ عَنْ صَالِحٍ عَنْ ابْنِ شِهَابٍ أَنَّ حُمَيْدَ بْنَ عَبْدِ الرَّحْمَنِ أَخْبَرَهُ أَنَّ أُمَّهُ أُمَّ كُلْثُومٍ بِنْتَ عُقْبَةَ أَخْبَرَتْهُ أَنَّهَا سَمِعَتْ رَسُولَ اللهِ ﷺ يَقُولُ لَيْسَ الْكَذَّابُ الَّذِي يُصْلِحُ بَيْنَ النَّاسِ فَيَنْمِي خَيْرًا أَوْ يَقُولُ خَيْرًا .

ZAPOVIJED STARJEŠINE SVOJIM DRUGOVIMA: "POĐITE S NAMA DA MIRIMO (ZAVAĐENE)!"

باب قَوْلِ الْإِمَامِ لِأَصْحَابِهِ اذْهَبُوا بِنَا نُصْلِحُ

2693. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Abdullah, njemu Abdul-Aziz b. Abdullah Uvejsi i Ishak b. Muhammed Fervi, a njima Muhammed b. Dža'fer prenoseći od Ebu-Hazima, on od Saliha b. Sa'da, radijallahu anhu, da su se stanovnici Kubaa potukli i gađali kamenjem, pa kad je o tome bio obaviješten Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao je:
– Pođite s nama da ih izmirimo!

٢٦٩٣. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِ اللهِ حَدَّثَنَا عَبْدُ الْعَزِيزِ بْنُ عَبْدِ اللهِ الْأُوَيْسِيُّ وَإِسْحَاقُ بْنُ مُحَمَّدٍ الْفَرْوِيُّ قَالَا حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ جَعْفَرٍ عَنْ أَبِي حَازِمٍ عَنْ سَهْلِ بْنِ سَعْدٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ أَنَّ أَهْلَ قُبَاءٍ اقْتَتَلُوا حَتَّى تَرَامَوْا بِالْحِجَارَةِ فَأُخْبِرَ رَسُولُ اللهِ ﷺ بِذَلِكَ فَقَالَ اذْهَبُوا بِنَا نُصْلِحُ بَيْنَهُمْ .

1 Cijeli prijevod 9. i 10. ajeta poglavlja El-Hudžurat glasi:
"Ako dvije skupine vjernika (međusobno) zaratuju, izmirite ih, a ako jedna od njih (odbije izmirenje i) napadne onu drugu, onda ratujte protiv napadača dok se ne vrati Allahovoj zapovijedi, a ako se vrati, pravično ih izmirite i budite pravedni. Zaista, Allah voli pravedne. Muslimani su samo braća, pa mirite svoju braću i bojte se Allaha, da bi vam se smilovao."
– Sloga i monolitnost muslimana je osnov društvenog napretka i muslimani su dužni intervenirati u slučajevima nereda i razdora među svojim članovima.

RIJEČI UZVIŠENOG ALLAHA:"... AKO ONI IZMEĐU SEBE UČINE IZMIRENJE, PA MIR JE UPRAVO NAJBOLJI..."[1]

باب قَوْلِ اللَّهِ تَعالَى
(أَنْ يَصَّالَحَا بَيْنَهُمَا صُلْحًا والصُّلْحُ خَيْرٌ)

2694. PRIČAO NAM JE Kutejbe b. Seid, njemu Sufjan prenoseći od Hišama b. Urve, on od svoga oca, a ovaj od Aiše, radijallahu anha, da je za (ajet): "Ako se žena bude bojala hrđava postupka ili zanemarivanja od svoga muža...", rekla:
– To je čovjek koji je uvidio kod svoje žene što mu se ne sviđa, kao što je starost ili što drugo, pa hoće da se s njom rastavi i ona kaže: "Zadrži me (ne rastavljajmo se), a opskrbljavaj me kako (i koliko) hoćeš!"
– Nema tu štete – kaže Aiša ako su njih dvoje u tome zadovoljni.

٢٦٩٤. حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ بْنُ سَعِيدٍ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ عَنْ هِشَامِ بْنِ عُرْوَةَ عَنْ أَبِيهِ عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهَا وَإِنِ امْرَأَةٌ خَافَتْ مِنْ بَعْلِهَا نُشُوزًا أَوْ إِعْرَاضًا قَالَتْ هُوَ الرَّجُلُ يَرَى مِنِ امْرَأَتِهِ مَا لَا يُعْجِبُهُ كِبَرًا أَوْ غَيْرَهُ فَيُرِيدُ فِرَاقَهَا فَتَقُولُ أَمْسِكْنِي وَاقْسِمْ لِي مَا شِئْتَ قَالَتْ فَلَا بَأْسَ إِذَا تَرَاضَيَا .

KADA SE (STRANKE) SPORAZUMIJU NA NEPRAVEDAN SPORAZUM, TAJ SPORAZUM NIJE PUNOVAŽAN

باب إِذَا اصْطَلَحُوا
عَلَى صُلْحِ جَوْرٍ فَالصُّلْحُ مَرْدُودٌ

2695, 2696. PRIČAO NAM JE Adem, njemu Ibnu-Ebu-Zi'b, ovome Zuhri prenoseći od Ubejdullaha b. Abdullaha, a on od Ebu-Hurejre i Zejda b. Halida Džuhenija, radijallahu anhuma, koji su izjavili:
– Došao je jedan beduin i rekao: "Allahov Poslaniče, sudi nam po Allahovoj Knjizi!" Potom je ustao njegov parničar i rekao: "Istinu je kazao. Sudi nam po Allahovoj Knjizi!"
Tada beduin reče:
– Moj sin bio je najamnik za toliko (najamnine) i učinio je blud s njegovom (gospodarevom) ženom pa su mi rekli: "Spada ti na sina kamenovanje." Tada sam svoga sina od toga otkupio za stotinu bravčadi i jednom robinjicom. Kasnije sam pitao

٢٦٩٥-٢٦٩٦. حَدَّثَنَا آدَمُ حَدَّثَنَا ابْنُ أَبِي ذِئْبٍ حَدَّثَنَا الزُّهْرِيُّ عَنْ عُبَيْدِ اللهِ بْنِ عَبْدِ اللهِ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ وَزَيْدِ بْنِ خَالِدٍ الْجُهَنِيِّ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا قَالَا جَاءَ أَعْرَابِيٌّ فَقَالَ يَا رَسُولَ اللهِ اقْضِ بَيْنَنَا بِكِتَابِ اللهِ فَقَامَ خَصْمُهُ فَقَالَ صَدَقَ اقْضِ بَيْنَنَا بِكِتَابِ اللهِ فَقَالَ الْأَعْرَابِيُّ إِنَّ ابْنِي كَانَ عَسِيفًا عَلَى هَذَا فَزَنَى بِامْرَأَتِهِ فَقَالُوا لِي عَلَى ابْنِكَ الرَّجْمُ فَفَدَيْتُ ابْنِي مِنْهُ بِمِائَةٍ مِنَ الْغَنَمِ وَوَلِيدَةٍ ثُمَّ سَأَلْتُ أَهْلَ الْعِلْمِ فَقَالُوا إِنَّمَا عَلَى ابْنِكَ جَلْدُ مِائَةٍ وَتَغْرِيبُ عَامٍ فَقَالَ النَّبِيُّ ﷺ لَأَقْضِيَنَّ بَيْنَكُمَا

1 Cijeli prijevod fragmentarno navedenog 128. ajeta En-Nisa poglavlja glasi:
"Ako se žene budu bojale hrđava postupka ili zanemarivanja od svoga muža, onda nisu grješne ako se izmire. Izmirenje je još najbolje. Duše su sklone škrtosti. Ako vi budete lijepo postupali i budete bogobojazni, (bit ćete spašeni). Allah zaista zna šta vi radite."

učene (ashabe) pa su mi rekli:
– Na tvog sina spada samo stotinu udaraca (šiba) i protjerivanje iz mjesta (prekršaja) na jednu godinu. Tada je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
– Zaista ću vam suditi po Allahovoj Knjizi: "Što se tiče robinjice i bravčadi, vraćaju se tebi, a na tvog sina spada stotinu udaraca i protjerivanje na jednu godinu. A što se tiče tebe, Unejsu – čovjek (iz plemena Eslem): Porani sutra do te žene i kamenuj je!"
Potom joj je Unejs otišao i kamenovao je.[2]

بِكِتَابِ اللهِ أَمَّا الْوَلِيدَةُ وَالْغَنَمُ فَرَدٌّ عَلَيْكَ وَعَلَى ابْنِكَ جَلْدُ مِائَةٍ وَتَغْرِيبُ عَامٍ وَأَمَّا أَنْتَ يَا أُنَيْسُ لِرَجُلٍ فَاغْدُ عَلَى امْرَأَةِ هَذَا فَارْجُمْهَا فَغَدَا عَلَيْهَا أُنَيْسٌ فَرَجَمَهَا .

2697. PRIČAO NAM JE Ja'kub, njemu Ibrahim b. Sa'd prenoseći od svoga oca, on od Kasima b. Muhammeda, ovaj od Aiše, radijallahu anha, koja je izjavila:
– Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao je: "Ko u ovu našu stvar (vjeru) unese novinu koja u nju ne spada, ona se odbacuje."
Ovo su prenijeli još Abdullah b. Dža'fer Mahremi i Abdul-Vahid b. Ebu-Avn od Seida b. Ibrahima.

٢٦٩٧. حَدَّثَنَا يَعْقُوبُ حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ سَعْدٍ عَنْ أَبِيهِ عَنِ الْقَاسِمِ بْنِ مُحَمَّدٍ عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهَا قَالَتْ قَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ مَنْ أَحْدَثَ فِي أَمْرِنَا هَذَا مَا لَيْسَ فِيهِ فَهُوَ رَدٌّ رَوَاهُ عَبْدُ اللهِ بْنُ جَعْفَرٍ الْمَخْرَمِيُّ وَعَبْدُ الْوَاحِدِ بْنُ أَبِي عَوْنٍ عَنْ سَعْدِ بْنِ إِبْرَاهِيمَ .

2 Kada blud počini neoženjeno lice, udara mu se stotinu šiba, a potom internira iz mjesta učinjene preljube na jednu godinu po mišljenju Šafije, Ahmeda, Ishaka i još nekih njihovih savremenika, dok Malik i Evza'i smatraju da šibanje i interniranje spada na neoženjenog muškarca, a na neudatu ženu samo šibanje.
Ibrahim Neha'i, Ebu-Hanife, Muhammed, Ebu-Jusuf i Zufer kažu: "Kada blud učini djevojka, udarit će joj se stotinu štapova, a interniranje i njegova dužina ovisi o stavu i odluci sudije.
Kazna se dosuđuje da krivca moralno popravi, a interniranje ga može još više demoralizirati.
Halifa Omer protjerao je iz Medine jednog osuđenika, koji se kasnije prebacio u neislamsku zemlju i napustio islam, pa se Omer zakleo da neće više nikome dosuditi tu kaznu.
Iz hadisa se može još zaključiti:
– sudac ne mora osobno prisustvovati izvršenju kazne nad osuđenikom;
– sudac mora biti sposoban u svojoj struci i osude izricati na osnovu nepobitnih dokaza. Osuda donesena bez dokaza je nezakonita i bezvrijedna. Nezakonito naplaćena kazna mora se stranci odmah vratiti;
– kamenovanjem za blud kažnjavaju se samo osobe koje su to učinile dok su u braku, i to kada blud dokažu četiri pouzdana svjedoka, da su posmatrajući spolni snošaj vidjeli međusobno uklapanje spolnih organa preljubnika ili optužena osoba spolni snošaj sama prizna pred sudom jedanput, po mišljenju Šafije, a četiri puta, po stavu Ibnu-Ebi-Lejlaa i imama Ahmeda.

KAKO SE PIŠE UGOVOR O ONOME O ČEMU SE SPORAZUMIJE TAJ I TAJ SA TIM I TIM, A NE BUDE NAVEO SVOJU PRIPADNOST SVOME PLEMENU I SVOME RODU[1]

باب كيف يُكتبُ هذا ما صالح فُلانُ بن فُلانٍ وفُلانُ بن فُلانٍ وإنْ لم يَنسُبْهُ إلى قبيلتِهِ أوْ نسبِهِ

2698. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Beššar, njemu Gunder, ovome Šu'be prenoseći od Ebu-Ishaka, koji je izjavio:

– Čuo sam Beraa b. Aziba, radijallahu anhuma, kako je rekao: Kada je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, sklopio ugovor primirja s prisutnim (Kurejšijama) na Hudejbiji, Alija b. Ebu-Talib, radijallahu anhu, pisao je ugovor i u njemu napisao: "Muhammed, Allahov poslanik", na što su idolopoklonici rekli:

– Ne piši: "Muhammed, Allahov poslanik!" Da te mi primamo za Poslanika, mi se ne bismo protiv tebe borili. – Tada je Alejhisselam rekao Aliji: "Izbriši to!"

– Neću ja to izbrisati – reče Alija.

Potom je to izbrisao sam Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, i sklopio s njima mirovni ugovor – da će on i njegovi drugovi ući (u Mekku) samo tri dana i da će u nju ući s oružjem samo u koricama. Poslije su ga pitali (ashabi) šta su to korice oružja, pa je on odgovorio: "Torbica s onim što je u njoj."

٢٦٩٨. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ بَشَّارٍ حَدَّثَنَا غُنْدَرٌ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ عَنْ أَبِي إِسْحَاقَ قَالَ سَمِعْتُ الْبَرَاءَ بْنَ عَازِبٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا قَالَ لَمَّا صَالَحَ رَسُولُ اللهِ ﷺ أَهْلَ الْحُدَيْبِيَةِ كَتَبَ عَلِيُّ بْنُ أَبِي طَالِبٍ بَيْنَهُمْ كِتَابًا فَكَتَبَ مُحَمَّدٌ رَسُولُ اللهِ فَقَالَ الْمُشْرِكُونَ لَا تَكْتُبْ مُحَمَّدٌ رَسُولُ اللهِ لَوْ كُنْتَ رَسُولًا لَمْ نُقَاتِلْكَ فَقَالَ لِعَلِيٍّ امْحُهُ فَقَالَ عَلِيٌّ مَا أَنَا بِالَّذِي أَمْحَاهُ فَمَحَاهُ رَسُولُ اللهِ ﷺ بِيَدِهِ وَصَالَحَهُمْ عَلَى أَنْ يَدْخُلَ هُوَ وَأَصْحَابُهُ ثَلَاثَةَ أَيَّامٍ وَلَا يَدْخُلُوهَا إِلَّا بِجُلُبَّانِ السِّلَاحِ فَسَأَلُوهُ مَا جُلُبَّانُ السِّلَاحِ فَقَالَ الْقِرَابُ بِمَا فِيهِ .

1 Ako stranke ugovora i svjedoci budu poznate i ugledne osobe, dovoljno je da kažu svoje ime i prezime, jer se one tim mogu razlikovati od drugih. Ako se radi o odsutnim ili umrlim licima, treba spomenuti imena njihovih otaca i djedova. Kada su zainteresovane stranke, a i predmet spora pri ruci, svjedok će pri svjedočenju na sve troje pokazati rukom i neće mu biti potrebno navesti imena otaca i djedova tih stranaka (Medželle-i-ahkami šer'ijje).

2699. PRIČAO NAM JE Ubejdullah b. Musa prenoseći od Israila, on od Ebu-Ishaka, a ovaj od Beraa b. Aziba, radijallahu anhu, koji je kazao:
– Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, odlučio je u mjesecu zul-ka'detu obaviti umru i Mekelije nisu htjele da ga puste da uđe u Mekku sve dok se nije s njima sporazumio da će u njoj ostati samo tri dana i kada su pisali ugovor (knjigu) napisali su: "Ovo je ono što je odlučio Muhammed, Allahov poslanik."
– Ne priznajemo to poslanstvo. Da mi priznajemo da si ti Allahov Poslanik, ne bismo ti se suprotstavljali. Ti si Muhammed, sin Abdullahov.
– Ja sam Allahov poslanik – rekao je on, a i Muhammed, sin Abdullahov.
Potom je rekao Aliji:
– Izbriši "Allahov Poslanik!"
– Ne, Boga mi – reče Alija – neću te nikada izbrisati!
Tada je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, uzeo knjigu i dao (po Aliji) napisati: "Ovo je ono što je odlučio Muhammed, sin Abdullahov, da će ući u Mekku s oružjem samo u koricama; da od njenog stanovništva, ako bi ga ko htio slijediti, neće niko (s njim) izaći, a da se neće nikome od njegovih drugova ko bude htio ostati u Mekki ometati."
Kada su muslimani ušli (slijedeće godine) u Mekku i rok boravka prošao, došli su (idolopoklonici) Aliji i rekli:
– Reci svome drugu: "Izlazi od nas, jer je rok prošao!"
Tada je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, izašao i muslimane je slijedila kćerka Hamzina (Umama, govoreći): "Amidža, moj amidža!", pa ju je dohvatio Alija, uzeo za ruku i Fatimi rekao: "Drži kćerku svoga amidže!" i ona ju je podigla (na devu).[2]

٢٦٩٩. حَدَّثَنَا عُبَيْدُ اللهِ بْنُ مُوسَى عَنْ إِسْرَائِيلَ عَنْ أَبِي إِسْحَاقَ عَنِ الْبَرَاءِ بْنِ عَازِبٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ اعْتَمَرَ النَّبِيُّ ﷺ فِي ذِي الْقَعْدَةِ فَأَبَى أَهْلُ مَكَّةَ أَنْ يَدَعُوهُ يَدْخُلُ مَكَّةَ حَتَّى قَاضَاهُمْ عَلَى أَنْ يُقِيمَ بِهَا ثَلَاثَةَ أَيَّامٍ فَلَمَّا كَتَبُوا الْكِتَابَ كَتَبُوا هَذَا مَا قَاضَى عَلَيْهِ مُحَمَّدٌ رَسُولُ اللهِ فَقَالُوا لَا نُقِرُّ بِهَا فَلَوْ نَعْلَمُ أَنَّكَ رَسُولُ اللهِ مَا مَنَعْنَاكَ لَكِنْ أَنْتَ مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِ اللهِ قَالَ أَنَا رَسُولُ اللهِ وَأَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِ اللهِ ثُمَّ قَالَ لِعَلِيٍّ امْحُ رَسُولُ اللهِ قَالَ لَا وَاللهِ لَا أَمْحُوكَ أَبَدًا فَأَخَذَ رَسُولُ اللهِ ﷺ الْكِتَابَ فَكَتَبَ هَذَا مَا قَاضَى عَلَيْهِ مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِ اللهِ لَا يَدْخُلُ مَكَّةَ سِلَاحٌ إِلَّا فِي الْقِرَابِ وَأَنْ لَا يَخْرُجَ مِنْ أَهْلِهَا بِأَحَدٍ إِنْ أَرَادَ أَنْ يَتَّبِعَهُ وَأَنْ لَا يَمْنَعَ أَحَدًا مِنْ أَصْحَابِهِ أَرَادَ أَنْ يُقِيمَ بِهَا فَلَمَّا دَخَلَهَا وَمَضَى الْأَجَلُ أَتَوْا عَلِيًّا فَقَالُوا قُلْ لِصَاحِبِكَ اخْرُجْ عَنَّا فَقَدْ مَضَى الْأَجَلُ فَخَرَجَ النَّبِيُّ ﷺ فَتَبِعَتْهُمُ ابْنَةُ حَمْزَةَ يَا عَمِّ يَا عَمِّ فَتَنَاوَلَهَا عَلِيُّ بْنُ أَبِي طَالِبٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ فَأَخَذَ بِيَدِهَا وَقَالَ لِفَاطِمَةَ عَلَيْهَا السَّلَام دُونَكِ ابْنَةَ عَمِّكِ حَمَلَتْهَا فَاخْتَصَمَ فِيهَا عَلِيٌّ وَزَيْدٌ وَجَعْفَرٌ فَقَالَ عَلِيٌّ أَنَا أَحَقُّ بِهَا وَهِيَ ابْنَةُ عَمِّي وَقَالَ جَعْفَرٌ ابْنَةُ عَمِّي وَخَالَتُهَا تَحْتِي وَقَالَ زَيْدٌ ابْنَةُ أَخِي فَقَضَى بِهَا النَّبِيُّ ﷺ لِخَالَتِهَا وَقَالَ الْخَالَةُ بِمَنْزِلَةِ الْأُمِّ وَقَالَ لِعَلِيٍّ أَنْتَ مِنِّي وَأَنَا مِنْكَ وَقَالَ لِجَعْفَرٍ أَشْبَهْتَ خَلْقِي وَخُلُقِي وَقَالَ لِزَيْدٍ أَنْتَ أَخُونَا وَمَوْلَانَا .

2 Hamzina kćerka Umama nije vraćena natrag idolopoklonicima, jer u Hudejbijanskom ugovoru to nije bilo za žene uvjetovano.

Poslije se Alija za nju sporio sa Zejdom i Dža'ferom pa je Alija kazao:
– Ja sam joj najpreči, ona je kćerka moga amidže.
Dža'fer je rekao: "Ona je kćerka moga amidže, a njena tetka po majci je moja supruga."
Zejd je opet izjavio: "Ona je kćerka moga brata", pa ju je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, dosudio njenoj tetki po majci, rekavši:
– Tetka po majci je na mjestu majke.
Aliji je rekao: "Ti si od mene (moj), a ja sam od tebe."
Dža'feru je kazao: "Sličiš mojoj fizionomiji i mojoj naravi."
Zejdu je opet rekao: "Ti si naš brat i naš oslobođeni rob."[1]

MIROVNI UGOVOR S IDOLOPOKLONICIMA

باب الصُّلْحِ مَعَ الْمُشْرِكِينَ

O ovome je preneseno od Ebu-Sufjana, a Avf b. Malik prenoseći od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, kaže:
– Potom će biti mirovni ugovor između vas i žutokožaca (Bizantinaca).
O ovome je Sehl b. Hunejf rekao: "Vidio sam nas na dan Ebu-Džendela." Od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, još su prenijeli ovo Esma i Misver.

فِيهِ عَنْ أَبِي سُفْيَانَ وَقَالَ عَوْفُ بْنُ مَالِكٍ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ ثُمَّ تَكُونُ هُدْنَةٌ بَيْنَكُمْ وَبَيْنَ بَنِي الأَصْفَرِ وَفِيهِ سَهْلُ بْنُ حُنَيْفٍ وَأَسْمَاءُ وَالْمِسْوَرُ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ.

---

1 Zejd ibnu Harise bio je rob Hatidže, radijallahu anha, koga je ona poklonila Muhammedu, sallallahu alejhi ve sellem, kao dječaka, a on ga oslobodio i posinio, pa ga je svijet zvao Zejd b. Muhammed sve dok to nije derogirano Objavom: "Prezivajte se po imenima svojih očeva..." Kasnije je Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, izvršio bratimljenje između njega i Hamze. Aiša, radijallahu anha, kaže: "U kojoj je god vojni Zejd učestvovao, Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, povjeravao mu je komandovanje. Poginuo je u borbi na Mu'ti, a da je ostao na životu iza Muhammeda, sallallahu alejhi ve sellem, bio bi izabran za halifu."
U mjesecu zul-ka'detu 6. godine po Hidžri (628.) Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, krenuo je u Mekku da obavi hadž. Na domaku Mekke idolopoklonici su ga zaustavili i on je poslao u Mekku Osmana b. Affana da s njima pregovara. Tada su Kurejšije poslali na Hudejbiju Suhejla b. Amra koji je sklopio s Muhammedom, sallallahu alejhi ve sellem, ugovor gore navedenih tačaka s važenjem od deset godina.
Muslimani su se te godine imali vratiti natrag u Medinu, a iduće godine doći, obaviti hadž i zadržati se u Mekki najviše tri dana za koje će vrijeme Kurejšije napustiti Mekku.
Okolna plemena mogla su se po volji priključivati ili muslimanima ili Kurejšijama. Ovim ugovorom mnogi su muslimani bili nezadovoljni, ali im je Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, objasnio i uvjerio ih da će on biti koristan za islamsku zajednicu, kako se to ubrzo i obistinilo.

2700. Musa b. Mes'ud je kazao da mu je prenio Sufjan b. Seid od Ebu-Ishaka, on od Beraa b. Aziba, radijallahu anhu, koji je rekao:
– Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, sklopio je mirovni ugovor s idolopoklonicima na Hudejbiji o tri stvari:
– da one koji mu od idolopoklonika dođu, vrati natrag njima, a da one od muslimana koji dođu njima, ne vraćaju natrag njemu;
– da u Mekku uđu slijedeće godine i u njoj ostanu tri dana, i
– da u Mekku sobom unesu od oružja samo sablju, luk i njima slično i to u koricama i u torbi (bisagama).
Kasnije je došao Ebu-Džendel, poskakujući u svojim okovima poput ptice (jarebice) i Muhammed, alejhis-selam, vratio im ga je.
Ebu-Abdullah (Buharija) kaže:
– Muemmel prenoseći (slučaj) od Sufjana nije spomenuo Ebu-Džendela. On je rekao: "... samo koricama."

٢٧٠٠. وَقَالَ مُوسَى بْنُ مَسْعُودٍ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ ابْنُ سَعِيدٍ عَنْ أَبِي إِسْحَاقَ عَنِ الْبَرَاءِ بْنِ عَازِبٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا قَالَ صَالَحَ النَّبِيُّ ﷺ الْمُشْرِكِينَ يَوْمَ الْحُدَيْبِيَةِ عَلَى ثَلَاثَةِ أَشْيَاءَ عَلَى أَنَّ مَنْ أَتَاهُ مِنَ الْمُشْرِكِينَ رَدَّهُ إِلَيْهِمْ وَمَنْ أَتَاهُمْ مِنَ الْمُسْلِمِينَ لَمْ يَرُدُّوهُ وَعَلَى أَنْ يَدْخُلَهَا مِنْ قَابِلٍ وَيُقِيمَ بِهَا ثَلَاثَةَ أَيَّامٍ وَلَا يَدْخُلَهَا إِلَّا بِجُلُبَّانِ السِّلَاحِ السَّيْفِ وَالْقَوْسِ وَنَحْوِهِ فَجَاءَ أَبُو جَنْدَلٍ يَحْجُلُ فِي قُيُودِهِ فَرَدَّهُ إِلَيْهِمْ قَالَ أَبُو عَبْدِ اللهِ لَمْ يَذْكُرْ مُؤَمَّلٌ عَنْ سُفْيَانَ أَبَا جَنْدَلٍ وَقَالَ إِلَّا بِجُلُبِّ السِّلَاحِ.

2701. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Rafi', njemu Surejdž b. Nu'man, a ovome Fulejh prenoseći od Nafija, on od Ibnu-Omera, radijallahu anhuma, da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, izašao (iz Medine) da obavi umru pa su se Kurejšije ispriječile između njega i Ka'be i on je zaklao svoj kurban i svoju glavu obrijao na Hudejbiji i tu sklopio s njima ugovor koji se sastojao u slijedećem: da obavi umru slijedeće godine; da sa sobom od oružja ponesu samo sablje i da će u njoj ostati samo koliko oni budu htjeli (Kurejšije).
Tako je Alejhisselam obavio umru slijedeće godine, ušao u Mekku, kako se s njima dogovorio i kada je u njoj proboravio tri dana, naredili su mu da izađe i on je izašao.

٢٧٠١. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ رَافِعٍ حَدَّثَنَا سُرَيْجُ ابْنُ النُّعْمَانِ حَدَّثَنَا فُلَيْحٌ عَنْ نَافِعٍ عَنِ ابْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا أَنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ خَرَجَ مُعْتَمِرًا فَحَالَ كُفَّارُ قُرَيْشٍ بَيْنَهُ وَبَيْنَ الْبَيْتِ فَنَحَرَ هَدْيَهُ وَحَلَقَ رَأْسَهُ بِالْحُدَيْبِيَةِ وَقَاضَاهُمْ عَلَى أَنْ يَعْتَمِرَ الْعَامَ الْمُقْبِلَ وَلَا يَحْمِلَ سِلَاحًا عَلَيْهِمْ إِلَّا سُيُوفًا وَلَا يُقِيمَ بِهَا إِلَّا مَا أَحَبُّوا فَاعْتَمَرَ مِنَ الْعَامِ الْمُقْبِلِ فَدَخَلَهَا كَمَا كَانَ صَالَحَهُمْ فَلَمَّا أَقَامَ بِهَا ثَلَاثًا أَمَرُوهُ أَنْ يَخْرُجَ فَخَرَجَ.

2702. PRIČAO NAM JE Musseded, njemu Bišr, ovome Jahja prenoseći od Bušejra b. Jesara, on od Sehla b. Ebu-Hasme, koji je rekao:
– Krenuli su Abdullah b. Sehl i Muhajjisa b. Mes‘ud b. Zejd ka Hajberu, a s njima (stanovnicima Hajbera) tada je (imao) mirovni ugovor.

٢٧٠٢. حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ حَدَّثَنَا بِشْرٌ حَدَّثَنَا يَحْيَى عَنْ بُشَيْرِ بْنِ يَسَارٍ عَنْ سَهْلِ بْنِ أَبِي حَثْمَةَ قَالَ انْطَلَقَ عَبْدُ اللهِ بْنُ سَهْلٍ وَمُحَيِّصَةُ بْنُ مَسْعُودِ بْنِ زَيْدٍ إِلَى خَيْبَرَ وَهِيَ يَوْمَئِذٍ صُلْحٌ .

NAGODBA O KRVARINI

بَاب الصُّلْحِ فِي الدِّيَةِ

2703. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Abdullah Ensari, a njemu Humejd, da mu je Enes saopćio da je Rubejji‘a, a ona je kćerka Nadra, razbila sjekutić jednoj djevojci i oni su htjeli dati obeštećenje i željeli oprost pa oštećeni nisu to htjeli. Potom su došli Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, i on im je naredio. Tada je Enes b. Nadr rekao:
– Allahov Poslaniče, zar da se prebije sjekutić Rubejji‘i? Ne, tako mi Allaha, koji te je poslao s Istinom, neće joj se njen sjekutić prebiti!
Tada je Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, kazao: “Enese, po Allahovoj Knjizi je kissas (odmazda).”
Potom su se ljudi zadovoljili i oprostili, a Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: “Od Allahovih robova ima ih koji, kada preklinje Allaha, On mu ispuni njegovu molbu.”
El-Fezari dodaje, prenoseći od Humejda, a on od Enesa: “... Ljudi su bili zadovoljni i primili krvarinu (obeštećenje).”

٢٧٠٣. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِ اللهِ الأَنْصَارِيُّ قَالَ حَدَّثَنِي حُمَيْدٌ أَنَّ أَنَسًا حَدَّثَهُمْ أَنَّ الرُّبَيِّعَ وَهِيَ ابْنَةُ النَّضْرِ كَسَرَتْ ثَنِيَّةَ جَارِيَةٍ فَطَلَبُوا الأَرْشَ وَطَلَبُوا الْعَفْوَ فَأَبَوْا فَأَتَوُا النَّبِيَّ ﷺ فَأَمَرَهُمْ بِالْقِصَاصِ فَقَالَ أَنَسُ بْنُ النَّضْرِ أَتُكْسَرُ ثَنِيَّةُ الرُّبَيِّعِ يَا رَسُولَ اللهِ لاَ وَالَّذِي بَعَثَكَ بِالْحَقِّ لاَ تُكْسَرُ ثَنِيَّتُهَا فَقَالَ يَا أَنَسُ كِتَابُ اللهِ الْقِصَاصُ فَرَضِيَ الْقَوْمُ وَعَفَوْا فَقَالَ النَّبِيُّ ﷺ إِنَّ مِنْ عِبَادِ اللهِ مَنْ لَوْ أَقْسَمَ عَلَى اللهِ لأَبَرَّهُ زَادَ الْفَزَارِيُّ عَنْ حُمَيْدٍ عَنْ أَنَسٍ فَرَضِيَ الْقَوْمُ وَقَبِلُوا الأَرْشَ .

IZJAVA VJEROVJESNIKA, SALLALLAHU ALEJHI VE SELLEM, O HASANU, SINU ALIJINOM, RADIJALLAHU ANHUMA: "OVAJ MOJ SIN JE PRVAK (GOSPODIN). MOŽDA ĆE ALLAH NJEGOVIM POSREDOVANJEM IZMIRITI DVIJE VELIKE (ZAVAĐENE) SKUPINE."

باب قول النبي ﷺ للحسن بن علي رضي الله عنهما ابني هذا سيد ولعل الله أن يصلح به بين فئتين عظيمتين

A i Uzvišeni Allah, džellc šanuhu, kažc:
"... Pa izmirite ih!"

وَقَوْلِهِ جَلَّ ذِكْرُهُ فَأَصْلِحُوا بَيْنَهُمَا .

2704. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Muhammed, njemu Sufjan prenoseći od Ebu-Musaa, koji je izjavio:

– Čuo sam Hasana (Basriju) kako kaže: "Allaha mi, krenuo je Hasan b. Ali prema Muaviji s nekoliko vojnih odreda poput brda."

Tada je 'Amr b. As rekao: "Ja, stvarno, vidim odrede i ne okrećem se dok se ne pobiju njeni vršnjaci." Potom mu Mu'avija reče, a on je, Allaha mi, bio jedan od dva (tada) najbolja čovjeka: "'Amre, ako budu ubijeni ovi i ovi ili oni i oni (njihovi), koga imam (zadužiti) za poslove ljudi, koga imam za njihove žene, koga imam za njihove nekretnine (i djecu)?"

Tada je Mu'avija poslao Hasanu dva čovjeka od Kurejšija iz plemena Benu-Abdu-Šems: Abdur-Rahmana b. Semuru i Abdullaha b. Amira b. Kurejza i rekao:

– Idite do toga čovjeka, izložite mu (situaciju), recite mu i tražite od njega (miroljubivo rješenje)!

Potom su mu oni došli, ušli mu, razgovarali i rekli mu (poruku) i tražili od njega (izmirenje), pa im je Hasan b. Ali odgovorio:

"Mi smo sinovi Abdul-Muttaliba i pripada nam ovo dobro (od zajednice) i zaista će ovaj narod s prolijevanjem svoje krvi učiniti zlo."

– Mu'avija ti nudi – rekoše obojica – to i to, a traži od tebe i pita te...

– Ko mi to jamči? – upitao je Hasan.

٢٧٠٤. حَدَّثَنَا عَبْدُ اللهِ بْنُ مُحَمَّدٍ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ عَنْ أَبِي مُوسَى قَالَ سَمِعْتُ الْحَسَنَ يَقُولُ اسْتَقْبَلَ وَاللهِ الْحَسَنُ بْنُ عَلِيٍّ مُعَاوِيَةَ بِكَتَائِبَ أَمْثَالِ الْجِبَالِ فَقَالَ عَمْرُو بْنُ الْعَاصِ إِنِّي لَأَرَى كَتَائِبَ لَا تُوَلِّي حَتَّى تَقْتُلَ أَقْرَانَهَا فَقَالَ لَهُ مُعَاوِيَةُ وَكَانَ وَاللهِ خَيْرَ الرَّجُلَيْنِ أَيْ عَمْرُو إِنْ قَتَلَ هَؤُلَاءِ هَؤُلَاءِ وَهَؤُلَاءِ هَؤُلَاءِ مَنْ لِي بِأُمُورِ النَّاسِ مَنْ لِي بِنِسَائِهِمْ مَنْ لِي بِضَيْعَتِهِمْ فَبَعَثَ إِلَيْهِ رَجُلَيْنِ مِنْ قُرَيْشٍ مِنْ بَنِي عَبْدِ شَمْسٍ عَبْدَ الرَّحْمَنِ بْنَ سَمُرَةَ وَعَبْدَ اللهِ بْنَ عَامِرِ بْنِ كُرَيْزٍ فَقَالَ اذْهَبَا إِلَى هَذَا الرَّجُلِ فَاعْرِضَا عَلَيْهِ وَقُولَا لَهُ وَاطْلُبَا إِلَيْهِ فَأَتَيَاهُ فَدَخَلَا عَلَيْهِ فَتَكَلَّمَا وَقَالَا لَهُ فَطَلَبَا إِلَيْهِ فَقَالَ لَهُمَا الْحَسَنُ بْنُ عَلِيٍّ إِنَّا بَنُو عَبْدِ الْمُطَّلِبِ قَدْ أَصَبْنَا مِنْ هَذَا الْمَالِ وَإِنَّ هَذِهِ الْأُمَّةَ قَدْ عَاثَتْ فِي دِمَائِهَا قَالَا فَإِنَّهُ يَعْرِضُ عَلَيْكَ كَذَا وَكَذَا وَيَطْلُبُ إِلَيْكَ وَيَسْأَلُكَ قَالَ فَمَنْ لِي بِهَذَا قَالَا نَحْنُ لَكَ بِهِ فَمَا سَأَلَهُمَا شَيْئًا إِلَّا قَالَا نَحْنُ لَكَ بِهِ فَصَالَحَهُ فَقَالَ الْحَسَنُ وَلَقَدْ سَمِعْتُ أَبَا بَكْرَةَ يَقُولُ رَأَيْتُ رَسُولَ اللهِ ﷺ عَلَى الْمِنْبَرِ وَالْحَسَنُ بْنُ عَلِيٍّ إِلَى جَنْبِهِ

– Mi ti to jamčimo – odgovoriše oni.
I što god im je Hasan tražio, oni su odgovarali: "Mi ti za to jamčimo." I oni su se s njim izmirili.
Kasnije je Hasan (Basrija) kazao:
– Čuo sam Ebu-Bekra da kaže: "Vidio sam Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, na minberu, a Hasan b. Ali pokraj njega i on se jednom okrenu svijetu, a drugi put Hasanu i reče:
– Ovaj moj sin je prvak i možda će Allah njegovim posredovanjem izmiriti dvije velike (zavađene) skupine muslimana.
Ebu-Abdullah (Buharija) kaže:
– Rekao mi je Ali b. Abdullah: "Ovaj slučaj potvrdio je još i osobno čuvenje Hasana (Basrije) od Ebu-Bekra."[1]

وَهُوَ يُقْبِلُ عَلَى النَّاسِ مَرَّةً وَعَلَيْهِ أُخْرَى وَيَقُولُ إِنَّ ابْنِي هَذَا سَيِّدٌ وَلَعَلَّ اللهَ أَنْ يُصْلِحَ بِهِ بَيْنَ فِئَتَيْنِ عَظِيمَتَيْنِ مِنَ الْمُسْلِمِينَ قَالَ أَبُو عَبْدِ اللهِ قَالَ لِي عَلِيُّ بْنُ عَبْدِ اللهِ إِنَّمَا ثَبَتَ لَنَا سَمَاعُ الْحَسَنِ مِنْ أَبِي بَكْرَةَ بِهَذَا الْحَدِيثِ .

DA LI ĆE STARJEŠINA UKAZATI NA IZMIRENJE?

باب هل يُشيرُ الإمامُ بالصُّلْحِ

2705. PRIČAO NAM JE Isma'il b. Ebu-Uvejs, njemu njegov brat prenoseći od Sulejmana, on od Jahjaa b. Seida, ovaj od Ebur-Ridžala Muhammeda b. Abdur-Rahmana, da je njegova majka Amra bint Abdur-Rahman izjavila:
– Čula sam Aišu, radijallahu anha, kako govori: "Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, čuo je glas parničara na vratima. Uzdigli su svoje glasove, i kada bi jedan od njih dvojice tražio od drugog da mu smanji štogod (od duga) i ublaži (uvjete plaćanja), on odgovaraše: Allaha mi, neću (to) učiniti!"
Tada je izašao Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, i rekao:
– Gdje je onaj što se toliko zaklinjaše Allahom, da neće učiniti dobročinstvo?
– Ja sam (tu), Allahov Poslaniče! On ima pravo što mu je od toga draže.

٢٧٠٥. حَدَّثَنَا إِسْمَاعِيلُ بْنُ أَبِي أُوَيْسٍ قَالَ حَدَّثَنِي أَخِي عَنْ سُلَيْمَانَ عَنْ يَحْيَى بْنِ سَعِيدٍ عَنْ أَبِي الرِّجَالِ مُحَمَّدِ بْنِ عَبْدِ الرَّحْمَنِ أَنَّ أُمَّهُ عَمْرَةَ بِنْتَ عَبْدِ الرَّحْمَنِ قَالَتْ سَمِعْتُ عَائِشَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهَا تَقُولُ سَمِعَ رَسُولُ اللهِ ﷺ صَوْتَ خُصُومٍ بِالْبَابِ عَالِيَةٍ أَصْوَاتُهُمَا وَإِذَا أَحَدُهُمَا يَسْتَوْضِعُ الْآخَرَ وَيَسْتَرْفِقُهُ فِي شَيْءٍ وَهُوَ يَقُولُ وَاللهِ لَا أَفْعَلُ فَخَرَجَ عَلَيْهِمَا رَسُولُ اللهِ ﷺ فَقَالَ أَيْنَ الْمُتَأَلِّي عَلَى اللهِ لَا يَفْعَلُ الْمَعْرُوفَ فَقَالَ أَنَا يَا رَسُولَ اللهِ وَلَهُ أَيُّ ذَلِكَ أَحَبَّ .

1 Hasan, kao unuk Muhammedov, sallallahu alejhi ve sellem, i uz to Kurejšija, smatraše da politička vlast pripada njemu, a s njom i odgovarajući lični dohoci. Muavija je preko svojih izaslanika obećao Hasanu pristojnu apanažu i cijelom njegovom rodu, na što je Hasan pristao, izmirio se s Muavijom i u njegovu korist odrekao se hilafeta.

2706. PRIČAO NAM JE Jahja b. Bukejr, a njemu Lejs prenoseći od Dža'fera b. Rebija, on od A'redža, koji je rekao:
– Pričao mi je Abdullah b. Ka'b b. Malik prenoseći od Ka'ba b. Malika, da je on imao kod Abdullaha b. Ebu-Hadreda Eslemija neko potraživanje (imovinu), pa ga je on susreo i tražio, tako da su podigli svoje glasove. Utom je pokraj njih naišao Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, i kazao:
– Ka'bu! – i pokazao mu svojom rukom kao da mu govoraše: "Polovinu!"
Tada je Ka'b uzeo od dužnika polovinu svoga potraživanja, a drugu polovinu ostavio (poklonio).[2]

٢٧٠٦. حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ بُكَيْرٍ حَدَّثَنَا اللَّيْثُ عَنْ جَعْفَرِ بْنِ رَبِيعَةَ عَنِ الأَعْرَجِ قَالَ حَدَّثَنِي عَبْدُ اللهِ بْنُ كَعْبِ بْنِ مَالِكٍ عَنْ كَعْبِ بْنِ مَالِكٍ أَنَّهُ كَانَ لَهُ عَلَى عَبْدِ اللهِ بْنِ أَبِي حَدْرَدٍ الأَسْلَمِيِّ مَالٌ فَلَقِيَهُ فَلَزِمَهُ حَتَّى ارْتَفَعَتْ أَصْوَاتُهُمَا فَمَرَّ بِهِمَا النَّبِيُّ ﷺ فَقَالَ يَا كَعْبُ فَأَشَارَ بِيَدِهِ كَأَنَّهُ يَقُولُ النِّصْفَ فَأَخَذَ نِصْفَ مَا لَهُ عَلَيْهِ وَتَرَكَ نِصْفًا .

VRIJEDNOST MIRENJA LJUDI I ZNAČAJ PRAVEDNOSTI MEĐU NJIMA

باب فضل الإصلاح بين الناس والعدل بينهم

2707. PRIČAO NAM JE Ishak b. Mensur, da mu je saopćio Abdur-Rezak, njemu Ma'mer prenoseći od Hemmama, on od Ebu-Hurejre, radijallahu anhu, koji je izjavio:
– Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao je: "Na svaki zglavak ljudi spada sadaka svakog dana u kome sunce izlazi, pa i pravedno postupati među svijetom je vrsta sadake."[3]

٢٧٠٧. حَدَّثَنَا إِسْحَاقُ بْنُ مَنْصُورٍ أَخْبَرَنَا عَبْدُ الرَّزَّاقِ أَخْبَرَنَا مَعْمَرٌ عَنْ هَمَّامٍ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ كُلُّ سُلاَمَى مِنَ النَّاسِ عَلَيْهِ صَدَقَةٌ كُلَّ يَوْمٍ تَطْلُعُ فِيهِ الشَّمْسُ يَعْدِلُ بَيْنَ النَّاسِ صَدَقَةٌ .

---

2 Iz hadisa se može zaključiti:
– poželjno je da uvjeti otplate duga dužniku budu što povoljniji, a da se pri isplati i sama glavnica duga snizi;
– musliman se ne smije zaklinjati da neće učiniti posao koji u svojoj suštini predstavlja dobročinstvo i plemenito djelo.
Po mišljenju Nevevija preporučljivo je takvu zakletvu prekršiti i otkupiti je postom u tri uzastopna dana ili klanjem kurbana u korist sirotinje;
– dužnik može zamoliti vjerovnika za sniženje iznosa duga i produženja roka isplate.

3 Kosti su osnov organizma čovjeka, temelj njegove stabilnosti i uvjet bolje aktivnosti, pa smo dužni na tome Allahu zahvaljivati i riječima i radom dobrih djela.

KADA STARJEŠINA UKAŽE NA POTREBU NAGODBE, A STRANKA TO ODBIJE, OSUDA JOJ SE IZRIČE PRAVEDNOM ODLUKOM

باب إذا أشار الإمام بالصلح فأبى حكم عليه بالحكم البين

2708. PRIČAO NAM JE Ebu-Jeman, da ga je obavijestio Šu'ajb prenoseći od Zuhrija, koji je izjavio:
– Saopćio mi je Urve b. Zubejr, da je Zubejr zaista rekao kako se sporio s jednim čovjekom od ensarija, koji je bio prisutan na Bedru, pred Allahovim Poslanikom, sallallahu alejhi ve sellem, za jedan rukavac vode iz krša kojim su obojica natapali (zemlju) pa je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
– Zubejre, natopi (sebi), a onda pusti (vodu) svome susjedu!
Potom se ensarija rasrdio i kazao: "Je li to, Allahov Poslaniče, zato što je on tvoj amidžić?"
Tada je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, dao u cijelosti ispuniti pravo Zubejra, a prije toga Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, ukazao je Zubejru na jedan široko prihvatljiv stav i za njega i za ensariju.
Pošto je (kaže Zuhrija) ensarija naljutio Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, on je izričitom presudom dao ispuniti Zubejru njegovo pravo.
Urva je rekao da je Zubejr izjavio:
– Allaha mi! Mislim da je samo zbog toga objavljen ovaj ajet: "... Ne, tako mi tvoga Gospodara, oni neće biti pravi vjernici sve dok te ne uzmu za suca u svojim međusobnim sporovima..."

٢٧٠٨. حدثنا أبو اليمان أخبرنا شعيب عن الزهري قال أخبرني عروة بن الزبير أن الزبير كان يحدث أنه خاصم رجلا من الأنصار قد شهد بدرا إلى رسول الله ﷺ في شراج من الحرة كانا يسقيان به كلاهما فقال رسول الله ﷺ للزبير اسق يا زبير ثم أرسل إلى جارك فغضب الأنصاري فقال يا رسول الله آن كان ابن عمتك فتلون وجه رسول الله ﷺ ثم قال اسق ثم احبس حتى يبلغ الجدر فاستوعى رسول الله ﷺ حينئذ حقه للزبير وكان رسول الله ﷺ قبل ذلك أشار على الزبير برأي سعة له وللأنصاري فلما أحفظ الأنصاري رسول الله ﷺ استوعى للزبير حقه في صريح الحكم قال عروة قال الزبير والله ما أحسب هذه الآية نزلت إلا في ذلك فلا وربك لا يؤمنون حتى يحكموك فيما شجر بينهم .

NASUMIČNA NAGODBA DUŽNIKA (VJEROVNIKA) I NASLJEDNIKA

باب الصُّلْحِ بَيْنَ الْغُرَمَاءِ وَأَصْحَابِ الْمِيرَاثِ وَالْمُجَازَفَةِ فِي ذَلِكَ

Ibni-Abbas je izjavio:
– Nema štete da se sudioničari međusobno isključe: da ovaj uzme potraživanje, a ovaj (drugi) predmet (ostavitelja) i ako to kod jednog od njih propadne, drugi nema pravo potraživanja (naknade) od svoga druga.

وَقَالَ ابْنُ عَبَّاسٍ لَا بَأْسَ أَنْ يَتَخَارَجَ الشَّرِيكَانِ فَيَأْخُذَ هَذَا دَيْنًا وَهَذَا عَيْنًا فَإِنْ تَوِيَ لِأَحَدِهِمَا لَمْ يَرْجِعْ عَلَى صَاحِبِهِ .

2709. PRIČAO MI JE Muhammed b. Beššar, njemu Abdul-Vehhab, a ovome Ubejdullah prenoseći od Vehba b. Kejsana, on od Džabira b. Abdullaha, radijallahu anhuma, koji je izjavio:
– Moj je otac umro, a na njemu ostao dug, pa sam predložio njegovim vjerovnicima da uzmu datule na ime onoga što je dužan. Oni to nisu htjeli smatrajući da one ne mogu pokriti sav dug. Kasnije sam otišao Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, i to mu ispričao, a on reče:
"Kad ih obereš i staviš na gumno, javit ćeš Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem."
Potom je on došao, a s njim još Ebu-Bekr i Omer, sjeo na gumno i molio berićet, a onda rekao: "Pozovi svoje vjerovnike i izmiri im (dugovanja)!"
I nisam nijednog izostavio, kome je moj otac bio dužan, a da mu nisam isplatio dug, meni je još preostalo 13 veskova,[1] i to sedam bolje vrste i šest slabije, odnosno šest bolje i sedam slabije, pa sam došao Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, u doba akšam-namaza i to mu kazao, a on se nasmija i reče:
– Idi Ebu-Bekru i Omeru i (to) im saopći!
– Pa mi smo znali – rekli su oni – da će to tako biti, čim je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, učinio ono što je učinio.
Hišam je prenio od Vehba, on od Džabira: "... u (doba) ikindija-namaza", a nije spomenuo

٢٧٠٩. حَدَّثَنِي مُحَمَّدُ بْنُ بَشَّارٍ حَدَّثَنَا عَبْدُ الْوَهَّابِ حَدَّثَنَا عُبَيْدُ اللهِ عَنْ وَهْبِ بْنِ كَيْسَانَ عَنْ جَابِرِ بْنِ عَبْدِ اللهِ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا قَالَ تُوُفِّيَ أَبِي وَعَلَيْهِ دَيْنٌ فَعَرَضْتُ عَلَى غُرَمَائِهِ أَنْ يَأْخُذُوا التَّمْرَ بِمَا عَلَيْهِ فَأَبَوْا وَلَمْ يَرَوْا أَنَّ فِيهِ وَفَاءً فَأَتَيْتُ النَّبِيَّ ﷺ فَذَكَرْتُ ذَلِكَ لَهُ فَقَالَ إِذَا جَدَدْتَهُ فَوَضَعْتَهُ فِي الْمِرْبَدِ آذَنْتَ رَسُولَ اللهِ ﷺ فَجَاءَ وَمَعَهُ أَبُو بَكْرٍ وَعُمَرُ فَجَلَسَ عَلَيْهِ وَدَعَا بِالْبَرَكَةِ ثُمَّ قَالَ ادْعُ غُرَمَاءَكَ فَأَوْفِهِمْ فَمَا تَرَكْتُ أَحَدًا لَهُ عَلَى أَبِي دَيْنٌ إِلَّا قَضَيْتُهُ وَفَضَلَ ثَلَاثَةَ عَشَرَ وَسْقًا سَبْعَةٌ عَجْوَةٌ وَسِتَّةٌ لَوْنٌ أَوْ سِتَّةٌ عَجْوَةٌ وَسَبْعَةٌ لَوْنٌ فَوَافَيْتُ مَعَ رَسُولِ اللهِ ﷺ الْمَغْرِبَ فَذَكَرْتُ ذَلِكَ لَهُ فَضَحِكَ فَقَالَ ائْتِ أَبَا بَكْرٍ وَعُمَرَ فَأَخْبِرْهُمَا فَقَالَا لَقَدْ عَلِمْنَا إِذْ صَنَعَ رَسُولُ اللهِ ﷺ مَا صَنَعَ أَنْ سَيَكُونُ ذَلِكَ وَقَالَ هِشَامٌ عَنْ وَهْبٍ عَنْ جَابِرٍ صَلَاةَ الْعَصْرِ وَلَمْ يَذْكُرْ أَبَا بَكْرٍ وَلَا ضَحِكَ وَقَالَ وَتَرَكَ أَبِي عَلَيْهِ ثَلَاثِينَ وَسْقًا دَيْنًا وَقَالَ ابْنُ إِسْحَاقَ عَنْ وَهْبٍ عَنْ جَابِرٍ صَلَاةَ الظُّهْرِ .

1 Vesk, mjera za težinu, iznosi 60 sā'a ili 199 kg i 20 dkg.

Ebu-Bekra, niti da se Alejhisselam nasmijao i da je Džabir b. Abdullah izjavio: "Moj otac ostavio je na sebi dug od trideset veskova..."
Ibnu-Ishak je prenio od Vehba, a on od Džabira: "... u (doba) podne-namaza..."

NAGODBA ZA DUG I STVARI

باب الصُّلْحِ بِالدَّيْنِ وَالْعَيْنِ

2710. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Muhammed, njemu Usman b. Umer, njega obavijestio Junus – a Lejs je kazao: "Pričao mi je Junus" – prenoseći od Ibnu-Šihaba, koga je obavijestio Abdullah b. Malik, a njega Ka'b b. Malik, da je on od Ibnu-Ebu-Hadreda tražio u džamiji naplatu duga koji mu je on dugovao u doba Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, i da su digli svoje glasove toliko da ih je čuo i Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, koji je bio u svojoj sobi.
Tada im je izašao Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, otkrio zastor (na vratima) svoje sobe, zovnuo Ka'ba b. Malika, rekavši:
– Ka'bu!
– Odazivam ti se, Allahov Poslaniče! – odgovorio je Ka'b.
Potom je Alejhisselam pokazao svojom rukom da spusti polovinu, na što je Ka'b rekao:
– Već sam (to) učinio, Allahov Poslaniče.
Tada je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, izjavio:
– Ustani (Ebu-Hadrede) i isplati mu![1]

٢٧١٠. حَدَّثَنَا عَبْدُ اللهِ بْنُ مُحَمَّدٍ حَدَّثَنَا عُثْمَانُ بْنُ عُمَرَ أَخْبَرَنَا يُونُسُ وَقَالَ اللَّيْثُ حَدَّثَنِي يُونُسُ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ أَخْبَرَنِي عَبْدُ اللهِ بْنُ كَعْبٍ أَنَّ كَعْبَ بْنَ مَالِكٍ أَخْبَرَهُ أَنَّهُ تَقَاضَى ابْنَ أَبِي حَدْرَدٍ دَيْنًا كَانَ لَهُ عَلَيْهِ فِي عَهْدِ رَسُولِ اللهِ ﷺ فِي الْمَسْجِدِ فَارْتَفَعَتْ أَصْوَاتُهُمَا حَتَّى سَمِعَهَا رَسُولُ اللهِ ﷺ وَهُوَ فِي بَيْتٍ فَخَرَجَ رَسُولُ اللهِ ﷺ إِلَيْهِمَا حَتَّى كَشَفَ سِجْفَ حُجْرَتِهِ فَنَادَى كَعْبَ بْنَ مَالِكٍ فَقَالَ يَا كَعْبُ فَقَالَ لَبَّيْكَ يَا رَسُولَ اللهِ فَأَشَارَ بِيَدِهِ أَنْ ضَعِ الشَّطْرَ فَقَالَ كَعْبٌ قَدْ فَعَلْتُ يَا رَسُولَ اللهِ فَقَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ قُمْ فَاقْضِهِ .

1 Nagodba je privolom stranaka sklopljen ugovor koji otklanja prijepor, a sklapa se ponudom i prihvatom. Nagodba može biti iz priznanja tuženog, iz poricanja tuženog i nagodba, iz šutnje tuženog.
Ko sklapa neku nagodbu ili se ne odriče svoga prava u cijelosti ili djelimično, mora biti dorastao. Zbog toga nije valjana nagodba ludog, slaboumnog, zbog starosti i nedoraslog, nesposobnog za rasuđivanje, a valjana je nagodba nedoraslog, ovlaštenog na raspolaganje, ako nije za njeg očevidno štetna.
Ako bi se tutor nedoraslog nagodio o nekoj tražbini, nagodba je valjana, ako nema od tog očevidne štete za nedoraslog, a nije valjana, ako je očevidno štetna za malodobnog. Tako, naprimjer, ako neko tuži malodobnog za jednu svotu novca i otac nedoraslog nagodi se tako, da plati tražbinu s novcem nedoraslog, nagodba je valjana, ako tužitelj ima dokaz, a ako ga nema, nagodba nije valjana. Ako nedorasli ima neko potraživanje (dug) od drugoga, pa se njegov otac nagodi, otpustivši neku svotu i snizi iznos tražbine, nagodba nije valjana, ako postoji dokaz za tražbinu, a ako nema dokaza, nagodba je valjana.
Odreknuće (oproštenje) od tražbine nedoraslog, ludog i slaboumnog od starosti nije valjano (Medželle-i-ahkami šer'ijje).

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

U ime Allaha, Svemilosnog, Samilosnog!

كِتَابُ الشُّرُوطِ

UVJETI

ŠTA JE DOZVOLJENO OD UVJETA PRI PRIMANJU ISLAMA, PROPISIMA (PRI OBLIGACIJAMA I POSLOVANJU) I PRISEZANJU

بَاب مَا يَجُوزُ مِنَ الشُّرُوطِ فِي الْإِسْلَامِ وَالْأَحْكَامِ وَالْمُبَايَعَةِ

2711, 2712. PRIČAO NAM JE Jahja b. Bukejr, njemu Lejs prenoseći od Ukajla, on od Ibnu-Šihaba, koji je rekao:
– Saopćio mi je Urve b. Zubejr rekavši da je čuo Mervana i Misvera b. Mahremea, radijallahu anhuma, kada su izjavili, prenoseći od drugova Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem:
– Kada je Suhejl b. Amr pisao (Hudejbijanski) ugovor, tada je Suhejl b. Amr u njemu uvjetovao Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem:
"Ko god ti od nas bude došao, pa makar bio musliman, ti ćeš ga nama vratiti i nama ga izdati." Pravovjerni to nisu voljeli i ljutili su se, a Suhejl nije htio ništa drugo nego samo to, pa je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, i sklopio s njim ugovor na to i vratio Ebu-Džendela natrag njegovom ocu Suhejbu b. Amru. I ko god mu je od ljudi došao u tom vremenu, on ga je vratio natrag, pa makar i bio musliman.
Dolazile su, kao izbjeglice, i muslimanke. Od onih koje su tada došle Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, bila je i djevojka Ummu-Kulsum, kćerka Ukbe b. Ebi-Mu'ajta. Poslije su došli njeni ukućani i tražili od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, da im je vrati, ali je on nije njima vratio,

٢٧١١-٢٧١٢. حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ بُكَيْرٍ حَدَّثَنَا اللَّيْثُ عَنْ عُقَيْلٍ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ قَالَ أَخْبَرَنِي عُرْوَةُ بْنُ الزُّبَيْرِ أَنَّهُ سَمِعَ مَرْوَانَ وَالْمِسْوَرَ بْنَ مَخْرَمَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا يُخْبِرَانِ عَنْ أَصْحَابِ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ قَالَ لَمَّا كَاتَبَ سُهَيْلُ بْنُ عَمْرٍو يَوْمَئِذٍ كَانَ فِيمَا اشْتَرَطَ سُهَيْلُ بْنُ عَمْرٍو عَلَى النَّبِيِّ ﷺ أَنَّهُ لَا يَأْتِيكَ مِنَّا أَحَدٌ وَإِنْ كَانَ عَلَى دِينِكَ إِلَّا رَدَدْتَهُ إِلَيْنَا وَخَلَّيْتَ بَيْنَنَا وَبَيْنَهُ فَكَرِهَ الْمُؤْمِنُونَ ذَلِكَ وَامْتَعَضُوا مِنْهُ وَأَبَى سُهَيْلٌ إِلَّا ذَلِكَ فَكَاتَبَهُ النَّبِيُّ ﷺ عَلَى ذَلِكَ فَرَدَّ يَوْمَئِذٍ أَبَا جَنْدَلٍ إِلَى أَبِيهِ سُهَيْلِ بْنِ عَمْرٍو وَلَمْ يَأْتِهِ أَحَدٌ مِنَ الرِّجَالِ إِلَّا رَدَّهُ فِي تِلْكَ الْمُدَّةِ وَإِنْ كَانَ مُسْلِمًا وَجَاءَتِ الْمُؤْمِنَاتُ مُهَاجِرَاتٍ وَكَانَتْ أُمُّ كُلْثُومٍ بِنْتُ عُقْبَةَ بْنِ أَبِي مُعَيْطٍ مِمَّنْ خَرَجَ إِلَى رَسُولِ اللَّهِ ﷺ يَوْمَئِذٍ وَهِيَ عَاتِقٌ فَجَاءَ أَهْلُهَا يَسْأَلُونَ النَّبِيَّ ﷺ أَنْ يَرْجِعَهَا إِلَيْهِمْ فَلَمْ يَرْجِعْهَا إِلَيْهِمْ لِمَا أَنْزَلَ اللَّهُ فِيهِنَّ

إِذَا جَاءَكُمُ الْمُؤْمِنَاتُ مُهَاجِرَاتٍ فَامْتَحِنُوهُنَّ اللهُ أَعْلَمُ بِإِيمَانِهِنَّ إِلَى قَوْلِهِ وَلَا هُمْ يَحِلُّونَ لَهُنَّ .

jer je Allah za takve (žene) objavio: "... Kada vam dođu vjernice kao iseljenice, provjerite ih, a Allah najbolje zna njihovo vjerovanje..." pa do Allahovih riječi: "... a niti su oni dozvoljeni njima..."[1]
Urve je rekao: Saopćila mi je Aiša: "Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, ispitivaše ih na osnovu ovog ajeta: "Vjernici, kada vam dođu vjernice kao iseljenice, ispitivajte ih..." (ajet) do riječi: "... Zaista On oprašta i milostiv je."

٢٧١٣. قَالَ عُرْوَةُ فَأَخْبَرَتْنِي عَائِشَةُ أَنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ كَانَ يَمْتَحِنُهُنَّ بِهَذِهِ الْآيَةِ يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا إِذَا جَاءَكُمُ الْمُؤْمِنَاتُ مُهَاجِرَاتٍ فَامْتَحِنُوهُنَّ إِلَى غَفُورٌ رَحِيمٌ قَالَ عُرْوَةُ قَالَتْ عَائِشَةُ فَمَنْ أَقَرَّ بِهَذَا الشَّرْطِ مِنْهُنَّ قَالَ لَهَا رَسُولُ اللهِ ﷺ قَدْ بَايَعْتُكِ كَلَامًا يُكَلِّمُهَا بِهِ وَاللهِ مَا مَسَّتْ يَدُهُ يَدَ امْرَأَةٍ قَطُّ فِي الْمُبَايَعَةِ وَمَا بَايَعَهُنَّ إِلَّا بِقَوْلِهِ .

2713. Urve je još izjavio: Aiša je rekla: "Koja je god od njih priznala ovaj uvjet, njoj bi Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: Prihvatam tvoju prisegu, riječima koje bi joj on izgovorio."
– Allaha mi, u ovom prisezanju njegova se ruka nije nikada dotakla ruke nijedne žene i on uzimaše zakletvu vjernosti islamu od njih samo svojim riječima.

1 Potpuni prijevod 10-12. ajeta poglavlja El-Mumtehane, na koje se Aiša poziva, glasi: "Pravovjernici, kada vam dođu pravovjernice kao iseljenice, provjerite ih, a Allah najbolje zna njihovo vjerovanje. Ako ih znate kao vjernice, ne vraćajte ih nevjernicima. One nisu dozvoljene njima (nevjernicima), niti su oni dozvoljeni njima vjernicama. Podajte im (nevjernicama) ono što su oni dali (na ime bračnih darova tim vjernicima). Nije vam grijeh da ih vjenčate sebi, kada im date njihove ženidbene nagrade. Ne držite u braku žene idolopoklonice. Tražite ono što ste dali (kao bračne darove), a neka i oni (nevjernici) traže što su dali (kao bračne darove). To je Allahov sud. On sudi među vama, a Allah je sveznajući i mudar.
Ako vam izmakne nešto (od ženidbenih darova) vaših žena (koje su se vratile) nevjernicima, pa dođe red na vas (da vi dajete nevjernicima), tada podajte onima što su im otišle žene onoliko koliko su oni dali (na ime ženidbenih darova) i bojte se Allaha u koga vi vjerujete!"
– Prema izjavi Ibnu-Abbasa raskinulo je brak sa svojim muževima muslimanima svega šest žena, jer su željele ostati u idolopoklonstvu, i to:
Ummi-Hakim, kćerka Ebu-Sufjana, a supruga Ijada b. Šeddada; Fatima, kćerka Ebu-Umejje b. Mugire, sestra Ummu-Seleme, svojevremeno udata za Omera b. Hattaba i kada je Omer iselio iz Mekke u Medinu, ona je ostala u Mekki i vratila se idolopoklonstvu; Buru', kćerka Ukbe, supruga Šemasa b. Osmana; Abda, kćerka Abdul-Uzzaa, a supruga 'Amra b. Vudda; Hind, kćerka Ebu-Džehla b. Hišama, supruga Hišama b. Asa i Kulsum, kćerka Džervela, supruga Omera b. Hattaba, koja se nije htjela s Omerom preseliti iz Mekke u Medinu, već je ostala u Mekki i ispovijedala vjeru svoje sredine.
Muslimanke, izbjegle iz Mekke u Medinu, zaklinjale su se pred Muhammedom, sallallahu alejhi ve sellem, da su to učinile iz vjerskih pobuda i obavezivale su na uvjete navedene u 12. ajetu poglavlja El-Mumtehane, koje u prijevodu glasi:
"Vjerovjesniče, kada ti dođu pravovjernice da ti se obavežu, da neće pripisivati Allahu ništa (druga), da neće krasti, da neće činiti blud, da neće ubijati svoju djecu i da neće lagati, vršit će potvoru s onim što je između njihovih ruku i nogu (što im je u njihovim matericama), da ti neće biti nepokorne u vršenju dužnosti prema Allahu – primi njihovu obavezu i moli Allaha da im oprosti. Zaista, Allah oprašta i milostiv je."
– Po prihvatanju navedenih obaveza Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, zatražio bi posudu s vodom, stavio u nju svoju ruku, a potom i islamizirana žena. To je bilo simbolično čestitanje novoislamiziranim ženama.

2714. PRIČAO NAM JE Ebu-Nu‘ajm, njemu Sufjan prenoseći od Zijada b. Ilakaa, koji je rekao:
– Čuo sam Džerira, radijallahu anhu, gdje kaže: “Položio sam zakletvu vjernosti Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, i on mi je uvjetovao: I iskreno dobro misliti svakom muslimanu.”

٢٧١٤. حَدَّثَنَا أَبُو نُعَيْمٍ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ عَنْ زِيَادِ ابْنِ عِلَاقَةَ قَالَ سَمِعْتُ جَرِيرًا رَضِيَ اللهُ عَنْهُ يَقُولُ بَايَعْتُ رَسُولَ اللهِ ﷺ فَاشْتَرَطَ عَلَيَّ وَالنُّصْحِ لِكُلِّ مُسْلِمٍ.

2715. PRIČAO NAM JE Musedded, njemu Jahja prenoseći od Isma‘ila kome je pričao Kajs b. Ebu-Hazim prenoseći od Džerira b. Abdullaha, radijallahu anhu, koji je izjavio:
“Obavezao sam se Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, na obavljanje namaza, dijeljenje zekata i iskreno dobro misliti svakom muslimanu.”

٢٧١٥. حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ حَدَّثَنَا يَحْيَى عَنْ إِسْمَاعِيلَ قَالَ حَدَّثَنِي قَيْسُ بْنُ أَبِي حَازِمٍ عَنْ جَرِيرِ بْنِ عَبْدِ اللهِ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ بَايَعْتُ رَسُولَ اللهِ ﷺ عَلَى إِقَامِ الصَّلَاةِ وَإِيتَاءِ الزَّكَاةِ وَالنُّصْحِ لِكُلِّ مُسْلِمٍ.

PRODAVANJE OPLOĐENIH PALMI

باب إذا باع نخلا قد أبرت ولم يشترط الثمرة

2716. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Jusuf, njemu saopćio Malik prenoseći od Nafija, (on) od Abdullaha b. Omera, radijallahu anhuma, da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
– Ko proda palme koje su se već otrijebile (oplodile), njihov plod pripada prodavcu, osim ako ga kupac ne uvjetuje sebi.

٢٧١٦. حَدَّثَنَا عَبْدُ اللهِ بْنُ يُوسُفَ أَخْبَرَنَا مَالِكٌ عَنْ نَافِعٍ عَنْ عَبْدِ اللهِ بْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا أَنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ قَالَ مَنْ بَاعَ نَخْلًا قَدْ أُبِّرَتْ فَثَمَرَتُهَا لِلْبَائِعِ إِلَّا أَنْ يَشْتَرِطَ الْمُبْتَاعُ.

UVJETI U KUPOPRODAJI

باب الشروط في البيوع

2717. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Mesleme, njemu Lejs prenoseći od Ibnu-Šihaba, on od Urve, da ga je Aiša, radijallahu anha, obavijestila da je Berira došla Aiši, da joj pomogne u njenom otkupu (za oslobođenje), a ona nije od svoga otkupa još ništa platila.
– Vrati se svojim gospodarima! – reče Aiša – pa ako hoće da isplatim za tebe tvoju otkupninu i patronat nad tobom bude moj, učinit ću.

٢٧١٧. حَدَّثَنَا عَبْدُ اللهِ بْنُ مَسْلَمَةَ حَدَّثَنَا اللَّيْثُ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ عَنْ عُرْوَةَ أَنَّ عَائِشَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهَا أَخْبَرَتْهُ أَنَّ بَرِيرَةَ جَاءَتْ عَائِشَةَ تَسْتَعِينُهَا فِي كِتَابَتِهَا وَلَمْ تَكُنْ قَضَتْ مِنْ كِتَابَتِهَا شَيْئًا قَالَتْ لَهَا عَائِشَةُ ارْجِعِي إِلَى أَهْلِكِ فَإِنْ أَحَبُّوا أَنْ أَقْضِيَ عَنْكِ كِتَابَتَكِ وَيَكُونَ وَلَاؤُكِ لِي فَعَلْتُ فَذَكَرَتْ

Berira je to saopćila svojim gospodarima, a oni su odbili i rekli: “Ako hoće da računa na tebe, neka to uradi, a patronat nad tobom ostaje nama.”
Aiša je to kazala Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem. Na to joj on reče: “Kupi je i oslobodi, a patronat pripada samo onom ko je roba oslobodio.”

ذَلِكَ بَرِيرَةُ إِلَى أَهْلِهَا فَأَبَوْا وَقَالُوا إِنْ شَاءَتْ
أَنْ تَحْتَسِبَ عَلَيْكِ فَلْتَفْعَلْ وَيَكُونَ لَنَا وَلَاؤُكِ
فَذَكَرَتْ ذَلِكَ لِرَسُولِ اللَّهِ ﷺ فَقَالَ لَهَا ابْتَاعِي
فَأَعْتِقِي فَإِنَّمَا الْوَلَاءُ لِمَنْ أَعْتَقَ .

DOZVOLJENO JE DA PRODAVAC JAHAĆE (ŽIVOTINJE) UVJETUJE JAHANJE ISTE DO JEDNOG ODREĐENOG MJESTA

بَاب إِذَا اشْتَرَطَ الْبَائِعُ ظَهْرَ الدَّابَّةِ إِلَى مَكَانٍ مُسَمًّى جَازَ

2718. PRIČAO NAM JE Ebu-Nu‘ajm, njemu Zekerijja, rekavši: Čuo sam Amira, gdje govori: “Pričao mi je Džabir da je on putovao na svom devcu, koji je već bio malaksao. Tada je naišao Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, udario ga i blagoslovio i on je (od tada) išao tako da ne idaše niko kao on. Poslije je Alejhisselam rekao:
– Prodaj mi ga za jednu vekijju (oku)!
– Ne – odgovorio sam.
Potom je on opet rekao: “Prodaj mi ga za vekijju (oku)!”[1]
Tada sam mu ga prodao i uvjetovao da jašem na njemu do svojih ukućana.
Kada smo stigli (u Medinu), doveo sam mu devca i on mi isplati njegovu vrijednost. Potom sam se okrenuo, a on ga pusti za mnom i reče: “Neću uzeti tvoga devca! Uzmi ovog svog devca, on je tvoje dobro!”
Šu‘be je prenio od Mugire, on od Amra, ovaj od Džabira: “... Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, dozvolio mi je pršljenove njegovih leđa (jahanje) do Medine.”
Ishak je prenio od Džerira, a on od Mugire:
“... pa sam mu ga prodao s tim, da mi pripadaju pršljenovi njegovih leđa dok ne stignem u Medinu.”

٢٧١٨. حَدَّثَنَا أَبُو نُعَيْمٍ حَدَّثَنَا زَكَرِيَّاءُ قَالَ
سَمِعْتُ عَامِرًا يَقُولُ حَدَّثَنِي جَابِرٌ رَضِيَ اللَّهُ
عَنْهُ أَنَّهُ كَانَ يَسِيرُ عَلَى جَمَلٍ لَهُ قَدْ أَعْيَا فَمَرَّ النَّبِيُّ
ﷺ فَضَرَبَهُ فَدَعَا لَهُ فَسَارَ بِسَيْرٍ لَيْسَ يَسِيرُ مِثْلَهُ
ثُمَّ قَالَ بِعْنِيهِ بِوَقِيَّةٍ قُلْتُ لَا ثُمَّ قَالَ بِعْنِيهِ بِوَقِيَّةٍ
فَبِعْتُهُ فَاسْتَثْنَيْتُ حُمْلَانَهُ إِلَى أَهْلِي فَلَمَّا قَدِمْنَا أَتَيْتُهُ
بِالْجَمَلِ وَنَقَدَنِي ثَمَنَهُ ثُمَّ انْصَرَفْتُ فَأَرْسَلَ عَلَى
إِثْرِي قَالَ مَا كُنْتُ لِآخُذَ جَمَلَكَ فَخُذْ جَمَلَكَ ذَلِكَ
فَهُوَ مَالُكَ قَالَ شُعْبَةُ عَنْ مُغِيرَةَ عَنْ عَامِرٍ عَنْ
جَابِرٍ أَفْقَرَنِي رَسُولُ اللَّهِ ﷺ ظَهْرَهُ إِلَى الْمَدِينَةِ وَقَالَ
إِسْحَاقُ عَنْ جَرِيرٍ عَنْ مُغِيرَةَ فَبِعْتُهُ عَلَى أَنَّ لِي
فَقَارَ ظَهْرِهِ حَتَّى أَبْلُغَ الْمَدِينَةَ وَقَالَ عَطَاءٌ وَغَيْرُهُ
لَكَ ظَهْرُهُ إِلَى الْمَدِينَةِ وَقَالَ مُحَمَّدُ بْنُ الْمُنْكَدِرِ
عَنْ جَابِرٍ شَرَطَ ظَهْرَهُ إِلَى الْمَدِينَةِ وَقَالَ زَيْدُ بْنُ
أَسْلَمَ عَنْ جَابِرٍ وَلَكَ ظَهْرُهُ حَتَّى تَرْجِعَ وَقَالَ
أَبُو الزُّبَيْرِ عَنْ جَابِرٍ أَفْقَرْنَاكَ ظَهْرَهُ إِلَى الْمَدِينَةِ
وَقَالَ الْأَعْمَشُ عَنْ سَالِمٍ عَنْ جَابِرٍ تَبَلَّغْ عَلَيْهِ إِلَى
أَهْلِكَ وَقَالَ عُبَيْدُ اللَّهِ وَابْنُ إِسْحَاقَ عَنْ وَهْبٍ

1 Vekijja (oka) je imala svoju vremensku i lokalnu novčanu vrijednost. U Egiptu vrijedila je 12 dirhema, u Damasku 50, u Halepu 60, a u nekim krajevima Rimske imperije 150, pa i 1.000 dirhema.

عَنْ جَابِرٍ اشْتَرَاهُ النَّبِيُّ ﷺ بِوَقِيَّةٍ وَتَابَعَهُ زَيْدُ
ابْنُ أَسْلَمَ عَنْ جَابِرٍ وَقَالَ ابْنُ جُرَيْجٍ عَنْ عَطَاءٍ
وَغَيْرِهِ عَنْ جَابِرٍ أَخَذْتُهُ بِأَرْبَعَةِ دَنَانِيرَ وَهَذَا يَكُونُ
وَقِيَّةً عَلَى حِسَابِ الدِّينَارِ بِعَشَرَةِ دَرَاهِمَ وَلَمْ يُبَيِّنْ
الثَّمَنَ مُغِيرَةُ عَنْ الشَّعْبِيِّ عَنْ جَابِرٍ وَابْنُ الْمُنْكَدِرِ
وَأَبُو الزُّبَيْرِ عَنْ جَابِرٍ وَقَالَ الأَعْمَشُ عَنْ سَالِمٍ
عَنْ جَابِرٍ وَقِيَّةُ ذَهَبٍ وَقَالَ أَبُو إِسْحَاقَ عَنْ سَالِمٍ
عَنْ جَابِرٍ بِمِائَتَيْ دِرْهَمٍ وَقَالَ دَاوُدُ بْنُ قَيْسٍ عَنْ
عُبَيْدِ اللهِ بْنِ مِقْسَمٍ عَنْ جَابِرٍ اشْتَرَاهُ بِطَرِيقِ تَبُوكَ
أَحْسِبُهُ قَالَ بِأَرْبَعِ أَوَاقٍ وَقَالَ أَبُو نَضْرَةَ عَنْ جَابِرٍ
اشْتَرَاهُ بِعِشْرِينَ دِينَارًا وَقَوْلُ الشَّعْبِيِّ بِوَقِيَّةٍ أَكْثَرُ
الاِشْتِرَاطُ أَكْثَرُ وَأَصَحُّ عِنْدِي قَالَهُ أَبُو عَبْدِ اللهِ .

Ata i drugi su rekli: "… do Medine tvoja su njegova leđa."
Muhammed b. Munkedir prenio je od Džabira: "… Džabir je uvjetovao njegova leđa (jahanje) do Medine."
Zejd b. Eslem prenio je od Džabira: "… tvoja su njegova leđa dok se ne vratiš (ukućanima)."
Zubejr od Džabira prenosi: "… dajemo ti pršljenove njegovih leđa do Medine."
A'meš je kazao prenoseći od Salima, on od Džabira: "… idi na njemu do svoje obitelji!"
Ebu-Abdullah (Buharija) kaže: "Uvjetovanje je izražavano na više načina, što je kod mene ispravnije."
Ubejdullah i Ibnu-Ishak su prenijeli od Vehba, a on od Džabira: "Kupio ga je Vejrovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, za jednu vekijju (oku)."
Vehba (u drugom nizu prenosilaca) slijedi Zejd b. Eslem, prenoseći od Džabira.
Ibnu-Džurejdž prenosi od Ataa i od još nekih, a oni od Džabira: "Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, uzeo ga je za četiri zlatnika, a to je jedna vekijja (oka), računajući zlatnik po deset dirhema."
Mugire, prenoseći slučaj od Ša'bija, a on od Džabire, te Ibnu-Munkedir i Ebu-Zubejr od Džabira ne spominju cijenu (devca).
A'meš je prenio od Salima, on od Džabira:
"… za vekijju (oku) zlata…"
Ebu-Ishak je prenio od Salima, on od Džabira:
"… za dvije stotine dirhema…"
Davud b. Kajs prenosi od Ubejdullaha b. Miksema, a on od Džabira: "... Kupio ga je na putu za Tebuk."
Mislim da je rekao: "… za četiri oke."
Ebu-Nadre je prenio od Džabira: "… Kupio ga je za dvadeset zlatnika…"
Ša'bi kaže: "za jednu vekijju (oku)" izražavano je na više načina, a i uvjetovanje na više načina i to je – kaže Ebu-Abdullah (Buharija) – kod mene najispravnije.

UVJETI U MEĐUSOBNOM POSLOVANJU

باب الشُرُوطِ في المُعامَلة

2719. PRIČAO NAM JE Ebu-Jeman, njega obavijestio Šu'ajb, a njemu pričao Ebu-Zinad penoseći od A'redža, on od Ebu-Hurejre, radijallahu anhu, koji je izjavio:
– Ensarije su rekli Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem: "Podijeli između nas i naše braće (mhadžira) naše palmovike!"
– Ne – rekao je Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem.
Potom su ensarije rekli: "Ispomagat ćete nam u teretu (obrađivanja) i učinit ćemo vas dioničarima u plodu."
– Čusmo i pokoravamo se – odgovorili su muhadžiri.

٢٧١٩. حَدَّثَنَا أَبُو الْيَمَانِ أَخْبَرَنَا شُعَيْبٌ حَدَّثَنَا أَبُو الزِّنَادِ عَنْ الأَعْرَجِ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ قَالَتْ الأَنْصَارُ لِلنَّبِيِّ ﷺ اقْسِمْ بَيْنَنَا وَبَيْنَ إِخْوَانِنَا النَّخِيلَ قَالَ لاَ فَقَالَ تَكْفُونَا الْمَئُونَةَ وَنُشْرِكُكُمْ فِي الثَّمَرَةِ قَالُوا سَمِعْنَا وَأَطَعْنَا .

2720. PRIČAO NAM JE Musa b. Isma'il, njemu prenio Džuvejrija b. Esma prenoseći od Nafija, on od Abdullaha, radijallahu anhu, koji je izjavio:
– Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, dao je Hajber Jevrejima da ga obrađuju i siju i oni su imali polovinu od njegovih prinosa.

٢٧٢٠. حَدَّثَنَا مُوسَى بْنُ إِسْمَاعِيلَ حَدَّثَنَا جُوَيْرِيَةُ ابْنُ أَسْمَاءَ عَنْ نَافِعٍ عَنْ عَبْدِ اللهِ بْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ أَعْطَى رَسُولُ اللهِ ﷺ خَيْبَرَ الْيَهُودَ أَنْ يَعْمَلُوهَا وَيَزْرَعُوهَا وَلَهُمْ شَطْرُ مَا يَخْرُجُ مِنْهَا .

UVJETI U ŽENIDBENOM DARU PRI SKLAPANJU BRAKA

باب الشُرُوطِ في المَهْرِ عِنْدَ عُقْدَةِ النِّكاحِ

Omer (b. Hattab) kaže: "Postavljanjem uvjeta (koje je obavezno ispuniti) prestaju (neka prava i nastaju neke obaveze) i ti imaš ono što si uvjetovao." Misver je izjavio:
– Čuo sam Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, kada je spomenuo svoga zeta,[1] pohvalio ga u njegovim tazbinskim odnosima i lijepo to učinio i izjavio: "Pričao mi je, vjerovao mi, obećavao mi i (to) mi ispunjavao."

وَقَالَ عُمَرُ إِنَّ مَقَاطِعَ الْحُقُوقِ عِنْدَ الشُّرُوطِ وَلَكَ مَا شَرَطْتَ وَقَالَ الْمِسْوَرُ سَمِعْتُ النَّبِيَّ ﷺ ذَكَرَ صِهْرًا لَهُ فَأَثْنَى عَلَيْهِ فِي مُصَاهَرَتِهِ فَأَحْسَنَ قَالَ حَدَّثَنِي وَصَدَقَنِي وَوَعَدَنِي فَوَفَى لِي .

1 Riječ je o Ebul-Āsu, mužu Zejnebe, kćerke Muhammedove, sallallahu alejhi ve sellem, koji je zarobljen u Bici na Bedru i oslobođen bez otkupnine na prijedlog Muhammeda, sallallahu alejhi ve sellem.

2721. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Jusuf, njemu Lejs, a ovome Jezid b. Ebu-Habib prenoseći od Ebul-Hajra, on od Ukbe b. Amira, radijallahu anhu, koji je rekao:
– Čuo sam Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, kako je kazao: "Najpreči od uvjeta da se izvrši jeste ugovoreni bračni dar s kojim su vam dozvoljeni spolni organi supruga."

٢٧٢١. حَدَّثَنَا عَبْدُ اللهِ بْنُ يُوسُفَ حَدَّثَنَا اللَّيْثُ قَالَ حَدَّثَنِي يَزِيدُ بْنُ أَبِي حَبِيبٍ عَنْ أَبِي الْخَيْرِ عَنْ عُقْبَةَ بْنِ عَامِرٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ أَحَقُّ الشُّرُوطِ أَنْ تُوفُوا بِهِ مَا اسْتَحْلَلْتُمْ بِهِ الْفُرُوجَ .

UVJETI U ZEMLJORADNJI

باب الشُّرُوطِ في الْمُزَارَعةِ

2722. PRIČAO NAM JE Malik b. Isma'il, njemu Ibnu-Ujejne, ovome Jahja b. Seid, koji je izjavio da je čuo sam Hanzalu Zurekija, a on Rafija b. Hadidža, radijallahu anhu, kako kaže: "Mi smo se ensarije većinom bavili zemljoradnjom, pa smo davali zemlju i pod zakup (kesim) i nekada dohodak dadne ovaj (dio njive), a ovaj (drugi) ne dadne, pa nam je to zabranjeno, a nije nam to bilo zabranjeno (činiti) za novac."

٢٧٢٢. حَدَّثَنَا مَالِكُ بْنُ إِسْمَاعِيلَ حَدَّثَنَا ابْنُ عُيَيْنَةَ حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ سَعِيدٍ قَالَ سَمِعْتُ حَنْظَلَةَ الزُّرَقِيَّ قَالَ سَمِعْتُ رَافِعَ بْنَ خَدِيجٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ يَقُولُ كُنَّا أَكْثَرَ الْأَنْصَارِ حَقْلًا فَكُنَّا نُكْرِي الْأَرْضَ فَرُبَّمَا أَخْرَجَتْ هَذِهِ وَلَمْ تُخْرِجْ ذِهِ فَنُهِينَا عَنْ ذَلِكَ وَلَمْ نُنْهَ عَنِ الْوَرِقِ .

UVJETI KOJE NIJE DOZVOLJENO POSTAVLJATI PRI SKLAPANJU BRAKA

باب ما لا يَجُوزُ مِنَ الشُّرُوطِ في النِّكَاحِ

2723. PRIČAO NAM JE Musedded, njemu Jezid b. Zurej', ovome Ma'mer prenoseći od Zuhrija, on od Seida, ovaj od Ebu-Hurejre, radijallahu anhu, koji je izjavio:
– Građanin neće prodavati (proizvode) u ime seljaka – proizvođača; nemojte "napucavati" cijenu robe (ne želeći je kupiti, već samo obmanuti druge); neka niko ne nudi veću cijenu u trgovanju svoga brata (drugog čovjeka, kada je ovaj već kupio nešto); neka niko ne prosi ženu koju je već neko isprosio, i neka žena ne traži puštanje svoje sestre (druge žene ili inoće) samo da bi "izvrnula njenu posudu" (raskinula brak).

٢٧٢٣. حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ حَدَّثَنَا يَزِيدُ بْنُ زُرَيْعٍ حَدَّثَنَا مَعْمَرٌ عَنِ الزُّهْرِيِّ عَنْ سَعِيدٍ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ لَا يَبِعْ حَاضِرٌ لِبَادٍ وَلَا تَنَاجَشُوا وَلَا يَزِيدَنَّ عَلَى بَيْعِ أَخِيهِ وَلَا يَخْطُبَنَّ عَلَى خِطْبَتِهِ وَلَا تَسْأَلِ الْمَرْأَةُ طَلَاقَ أُخْتِهَا لِتَسْتَكْفِئَ إِنَاءَهَا .

UVJETI KOJE NIJE DOZVOLJENO POSTAVLJATI U KAZNAMA

2724, 2725. PRIČAO NAM JE Kutejbe b. Seid, njemu Lejs prenoseći od Ibnu-Šihaba, on od Ubejdullaha b. Abdullaha b. Utbe b. Mes‘uda, a on od Ebu-Hurejre i Zejda b. Halida Džuhenija, radijallahu anhuma, da su obojica izjavili:

– Jedan nomad došao je Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, i rekao:

– Allahov Poslaniče, zaklinjem te Allahom da mi sudiš samo po Allahovoj Knjizi!

Potom je drugi parničar rekao, a on je od njega bio razumniji:

– Da, sudi nam po Allahovoj Knjizi!

– Dozvoli mi (riječ) – reče nomad!

– Govori! – rekao je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem.

– Moj sin je – kazao je on – bio kod ovog nadničar (najamnik) i učinio je blud s njegovom ženom. Saopćeno mi je da na mog sina spada kamenovanje i ja sam ga od toga otkupio za stotinu ovaca i jednom robinjicom. Kasnije sam pitao učene, pa su mi rekli da na mog sina spada samo stotinu udaraca (šibanjem) i izgnanstvo (iz mjesta) godinu dana, a da kamenovanje spada na tu ženu.

Potom je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:

– Tako mi Onoga u Čijoj je moći moja duša, presudit ću vam po Allahovoj Knjizi: Robinjica i stado vraća ti se, a na tvoga sina spada stotinu udaraca i interniranje na godinu dana.

– Uvejsu, porani sutra do te žene, pa ako ona prizna (blud), kamenuj je!

Uvejs joj je sutra poranio – kaže prenosilac – i ona je blud priznala, pa je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, naredio i ona je kamenovana.

باب الشُّرُوطِ الَّتِي لا تَحِلُّ فِي الْحُدُودِ

٢٧٢٤-٢٧٢٥. حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ بْنُ سَعِيدٍ حَدَّثَنَا لَيْثٌ عَنْ ابْنِ شِهَابٍ عَنْ عُبَيْدِ اللهِ بْنِ عَبْدِ اللهِ ابْنِ عُتْبَةَ بْنِ مَسْعُودٍ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ وَزَيْدِ بْنِ خَالِدٍ الْجُهَنِيِّ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا أَنَّهُمَا قَالَا إِنَّ رَجُلًا مِنْ الْأَعْرَابِ أَتَى رَسُولَ اللهِ ﷺ فَقَالَ يَا رَسُولَ اللهِ أَنْشُدُكَ اللهَ إِلَّا قَضَيْتَ لِي بِكِتَابِ اللهِ فَقَالَ الْخَصْمُ الْآخَرُ وَهُوَ أَفْقَهُ مِنْهُ نَعَمْ فَاقْضِ بَيْنَنَا بِكِتَابِ اللهِ وَأْذَنْ لِي فَقَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ قُلْ قَالَ إِنَّ ابْنِي كَانَ عَسِيفًا عَلَى هَذَا فَزَنَى بِامْرَأَتِهِ وَإِنِّي أُخْبِرْتُ أَنَّ عَلَى ابْنِي الرَّجْمَ فَافْتَدَيْتُ مِنْهُ بِمِائَةِ شَاةٍ وَوَلِيدَةٍ فَسَأَلْتُ أَهْلَ الْعِلْمِ فَأَخْبَرُونِي أَنَّمَا عَلَى ابْنِي جَلْدُ مِائَةٍ وَتَغْرِيبُ عَامٍ وَأَنَّ عَلَى امْرَأَةِ هَذَا الرَّجْمَ فَقَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ وَالَّذِي نَفْسِي بِيَدِهِ لَأَقْضِيَنَّ بَيْنَكُمَا بِكِتَابِ اللهِ الْوَلِيدَةُ وَالْغَنَمُ رَدٌّ وَعَلَى ابْنِكَ جَلْدُ مِائَةٍ وَتَغْرِيبُ عَامٍ اغْدُ يَا أُنَيْسُ إِلَى امْرَأَةِ هَذَا فَإِنْ اعْتَرَفَتْ فَارْجُمْهَا قَالَ فَغَدَا عَلَيْهَا فَاعْتَرَفَتْ فَأَمَرَ بِهَا رَسُولُ اللهِ ﷺ فَرُجِمَتْ.

ONO ŠTO SE NE DOZVOLJAVA ZA ROBA UGOVORENOG OTKUPA KADA JE ON ZADOVOLJAN DA SE OSLOBODI KUPOPRODAJOM

باب ما يجوز من شروط المكاتب إذا رضي بالبيع على أن يعتق

2726. PRIČAO NAM JE Hallad b. Jahja, njemu Abdul-Vahid b. Ejmen Mekki, da je njegov otac rekao:
– Ušao sam Aiši, radijallahu anha, a ona reče: Uđe mi Berira, a ona je ugovorila svoje oslobođenje otkupom, i reče: "Majko pravovjernih, kupi me, jer me moji gospodari prodaju, i onda me oslobodi!"
– Dobro – rekla je Aiša.
Poslije je Berira kazala: "Moji gospodari neće da me prodaju, dok ne uvjetuju sebi patronat nada mnom."
– Nemam ja potrebe za tobom – odgovorila je Aiša.
To je čuo Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, ili mu je preneseno, pa je upitao:
"Šta je s Berirom?"
Zatim je rekao: "Kupi je i oslobodi je, a neka oni uvjetuju šta hoće!"
– Potom sam je – kaže Aiša – kupila i oslobodila, a njeni gospodari uvjetovali patronat nad njom sebi, pa je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, izjavio:
"Patronat pripada onom ko je roba oslobodio, pa makar ga prodavac uvjetovao sebi stotinu puta."

٢٧٢٦. حَدَّثَنَا خَلَّادُ بْنُ يَحْيَى حَدَّثَنَا عَبْدُ الْوَاحِدِ بْنُ أَيْمَنَ الْمَكِّيُّ عَنْ أَبِيهِ قَالَ دَخَلْتُ عَلَى عَائِشَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهَا قَالَتْ دَخَلَتْ عَلَيَّ بَرِيرَةُ وَهِيَ مُكَاتَبَةٌ فَقَالَتْ يَا أُمَّ الْمُؤْمِنِينَ اشْتَرِينِي فَإِنَّ أَهْلِي يَبِيعُونِي فَأَعْتِقِينِي قَالَتْ نَعَمْ قَالَتْ إِنَّ أَهْلِي لَا يَبِيعُونِي حَتَّى يَشْتَرِطُوا وَلَائِي قَالَتْ لَا حَاجَةَ لِي فِيكِ فَسَمِعَ ذَلِكَ النَّبِيُّ ﷺ أَوْ بَلَغَهُ فَقَالَ مَا شَأْنُ بَرِيرَةَ فَقَالَ اشْتَرِيهَا فَأَعْتِقِيهَا وَلْيَشْتَرِطُوا مَا شَاءُوا قَالَتْ فَاشْتَرَيْتُهَا فَأَعْتَقْتُهَا وَاشْتَرَطَ أَهْلُهَا وَلَاءَهَا فَقَالَ النَّبِيُّ ﷺ الْوَلَاءُ لِمَنْ أَعْتَقَ وَإِنْ اشْتَرَطُوا مِائَةَ شَرْطٍ .

UVJETI PRI RASKIDANJU BRAKA

باب الشُّرُوطِ فِي الطَّلَاقِ

Ibnu-Musejjeb, Hasan (Basri) i Ata su izjavili:
– Kada (čovjek) izgovori prvo (riječ) "puštanje" ili ga odgodi, najpreči mu je njegov uvjet.[1]

وَقَالَ ابْنُ الْمُسَيَّبِ وَالْحَسَنُ وَعَطَاءٌ إِنْ بَدَا بِالطَّلَاقِ أَوْ أَخَّرَ فَهُوَ أَحَقُّ بِشَرْطِهِ .

1 Svejedno je, kazao muž supruzi: "Puštena si, ako uđeš u kuću toga i toga", ili "Ako uđeš u kuću toga i toga, puštena si."

2727. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Ar'are, njemu prenio Šu'be od Adijja b. Sabita, a on od Ebu-Hazima, ovaj od Ebu-Hurejre, radijallahu anhu, koji je izjavio:
– Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, zabranio je predusretati (proizvođače pred gradom), mještaninu prodavati (ucjenom) seljakov proizvod, ženi da uvjetuje (muškarcu) raskid braka s njenom sestrom (po vjeri ili drugom ženom), čovjeku da ne nudi veću cijenu (kada kupuje) nego što je ponudio njegov brat i zabranio napucavanje cijene (robi) i zadržavanje mlijeka u vimenu kravljem (pred prodaju).
Muhammed b. Ar'aru (u drugom nizu prenosilaca) slijede Mu'az i Abdus-Samed, prenoseći (hadis) od Šu'be.
Gunder i Abdur-Rahman su rekli:
"... Zabranjeno je..."
Adem (b. Ebu-Ijas) je kazao:
"... Zabranjeno nam je..."
A Nadr i Hadždžadž b. Minhal su izjavili:
"... Zabranio sam je..."

٢٧٢٧. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَرْعَرَةَ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ عَنْ عَدِيِّ بْنِ ثَابِتٍ عَنْ أَبِي حَازِمٍ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ نَهَى رَسُولُ اللهِ ﷺ عَنِ التَّلَقِّي وَأَنْ يَبْتَاعَ الْمُهَاجِرُ لِلأَعْرَابِيِّ وَأَنْ تَشْتَرِطَ الْمَرْأَةُ طَلاَقَ أُخْتِهَا وَأَنْ يَسْتَامَ الرَّجُلُ عَلَى سَوْمِ أَخِيهِ وَنَهَى عَنِ النَّجْشِ وَعَنِ التَّصْرِيَةِ تَابَعَهُ مُعَاذٌ وَعَبْدُ الصَّمَدِ عَنْ شُعْبَةَ وَقَالَ غُنْدَرٌ وَعَبْدُ الرَّحْمَنِ نُهِيَ وَقَالَ آدَمُ نُهِينَا وَقَالَ النَّضْرُ وَحَجَّاجُ ابْنُ مِنْهَالٍ نَهَى .

USMENI UVJETI SA SVIJETOM

بَاب الشُّرُوطِ مَعَ النَّاسِ بِالْقَوْلِ

2728. PRIČAO NAM JE Ibrahim b. Musa, njega obavijestio Hišam, a ovoga Ibnu-Džurejdž, rekavši:
– Obavijestio me je Ja'la b. Muslim i Amr b. Dinar, prenoseći od Seida b. Džubejra, dodajući svaki od njih dvojice (ponešto na izjavu) svoga druga, a i jedan drugi osim njih, rekavši da ga je čuo kako priča prenoseći od Seida b. Džubejra, da je rekao: "Zaista smo bili kod Ibni-Abbasa i on reče: Prenio mi je Ubejj b. Ka'b:
– Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, kazao je: "Musa (drug Hidrov) je Allahov poslanik."

٢٧٢٨. حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ مُوسَى أَخْبَرَنَا هِشَامٌ أَنَّ ابْنَ جُرَيْجٍ أَخْبَرَهُ قَالَ أَخْبَرَنِي يَعْلَى بْنُ مُسْلِمٍ وَعَمْرُو بْنُ دِينَارٍ عَنْ سَعِيدِ بْنِ جُبَيْرٍ يَزِيدُ أَحَدُهُمَا عَلَى صَاحِبِهِ وَغَيْرُهُمَا قَدْ سَمِعْتُهُ يُحَدِّثُهُ عَنْ سَعِيدِ بْنِ جُبَيْرٍ قَالَ إِنَّا لَعِنْدَ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا قَالَ حَدَّثَنِي أُبَيُّ بْنُ كَعْبٍ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ مُوسَى رَسُولُ اللهِ فَذَكَرَ الْحَدِيثَ قَالَ أَلَمْ أَقُلْ إِنَّكَ لَنْ تَسْتَطِيعَ مَعِيَ صَبْرًا كَانَتْ الأُولَى نِسْيَانًا وَالْوُسْطَى شَرْطًا وَالثَّالِثَةُ عَمْدًا

قَالَ لَا تُؤَاخِذْنِي بِمَا نَسِيتُ وَلَا تُرْهِقْنِي مِنْ أَمْرِي عُسْرًا لَقِيَا غُلَامًا فَقَتَلَهُ فَانْطَلَقَا فَوَجَدَا جِدَارًا يُرِيدُ أَنْ يَنْقَضَّ فَأَقَامَهُ قَرَأَهَا ابْنُ عَبَّاسٍ أَمَامَهُمْ مَلِكٌ .

Potom je spomenuo slučaj da je Hidr rekao:
– Zar ti nisam rekao, da se nećeš moći strpjeti sa mnom?
Prvo pitanje (Musaovo) bilo je iz zaborava, drugo uvjetno, a treće namjerno.
Musa je rekao: "Ne prekoravaj me zbog toga što sam zaboravio i nemoj me teretiti teškoćom u mom poslu!" (da nešto od tebe naučim).
Kasnije su susreli jednog dječaka i Hidr ga ubije.
Poslije su krenuli dalje i našli jedan zid koji se htio srušiti i on ga ispravi.
Ibnu-Abbas, umjesto teksta Kur'ana ("Veraehum melikun", tj. "Iza njih bijaše jedan vladar...") učaše: "Emamehum melikun", tj. "Ispred njih bijaše jedan vladar..."[1]

باب الشُّرُوطِ فِي الْوَلَاءِ

UVJETI U PATRONATU

٢٧٢٩. حَدَّثَنَا إِسْمَاعِيلُ حَدَّثَنَا مَالِكٌ عَنْ هِشَامِ بْنِ عُرْوَةَ عَنْ أَبِيهِ عَنْ عَائِشَةَ قَالَتْ جَاءَتْنِي بَرِيرَةُ فَقَالَتْ كَاتَبْتُ أَهْلِي عَلَى تِسْعِ أَوَاقٍ فِي كُلِّ عَامٍ أُوقِيَّةٌ فَأَعِينِينِي فَقَالَتْ إِنْ أَحَبُّوا أَنْ أَعُدَّهَا لَهُمْ وَيَكُونَ وَلَاؤُكِ لِي فَعَلْتُ فَذَهَبَتْ بَرِيرَةُ إِلَى أَهْلِهَا فَقَالَتْ لَهُمْ فَأَبَوْا عَلَيْهَا فَجَاءَتْ مِنْ عِنْدِهِمْ وَرَسُولُ اللهِ ﷺ جَالِسٌ فَقَالَتْ إِنِّي قَدْ عَرَضْتُ ذَلِكِ عَلَيْهِمْ فَأَبَوْا إِلَّا أَنْ يَكُونَ الْوَلَاءُ لَهُمْ فَسَمِعَ النَّبِيُّ ﷺ فَأَخْبَرَتْ عَائِشَةُ النَّبِيَّ ﷺ فَقَالَ خُذِيهَا وَاشْتَرِطِي لَهُمُ الْوَلَاءَ فَإِنَّمَا الْوَلَاءُ لِمَنْ أَعْتَقَ فَفَعَلَتْ عَائِشَةُ ثُمَّ قَامَ رَسُولُ اللهِ ﷺ فِي النَّاسِ فَحَمِدَ اللهَ وَأَثْنَى عَلَيْهِ ثُمَّ قَالَ مَا بَالُ رِجَالٍ يَشْتَرِطُونَ شُرُوطًا لَيْسَتْ فِي كِتَابِ اللهِ مَا كَانَ مِنْ شَرْطٍ لَيْسَ فِي كِتَابِ اللهِ فَهُوَ بَاطِلٌ

2729. PRIČAO NAM JE Isma'il, njemu Malik prenoseći od Hišama b. Urve, on od svoga oca, ovaj od Aiše, koja je izjavila:
– Došla mi je Berira i rekla: "Ugovorila sam sa svojim gospodarima da se otkupim za devet evaka, i to po jednu ukijju svake godine, pa pomozi mi!"
– Ako hoćeš da im to pripremim, a patronat nad tobom da bude moj, učinit ću – rekla je Aiša.
Tada je Berira otišla svojim gospodarima i kazala im, ali oni nisu na to pristali.
Poslije je ona opet došla kod njih (Aiši), a Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, sjeđaše, i rekla: "Ja sam im ono izložila, a(ali) oni neće nego da patronat bude samo njihov."
Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, čuo je to, a Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, i Aiša je obavijestila, pa je rekao:
– Uzmi je, a patronat im uvjetuj sebi, jer patronat pripada samo onome ko je roba oslobodio.
Tada je Aiša (to) učinila, a Allahov Poslanik,

1 Susret Musaa, alejhis-selam, s Hidrom izložen je u prvom tomu, poglavlja *Nauka*, hadis broj 78.

sallallahu alejhi ve sellem, kasnije je ustao među svijetom, zahvalio Allahu i rekao:
– Šta je ljudima pa stavljaju uvjete kojih nema u Allahovoj Knjizi. Svaki uvjet koga nema u Allahovoj Knjizi, jeste nevaljao, pa makar bilo i stotinu uvjeta. Allahova je odluka najpreča, a Allahov uvjet najjači. A patronat pripada samo onome ko je roba oslobodio.

وَإِنْ كَانَ مِائَةَ شَرْطٍ قَضَاءُ اللهِ أَحَقُّ وَشَرْطُ اللهِ أَوْثَقُ وَإِنَّمَا الْوَلَاءُ لِمَنْ أَعْتَقَ .

KADA (VLASNIK ZEMLJE) U UGOVORU O OBRADI ZEMLJE UVJETUJE: "ODSTRANIT ĆU TE KADA BUDEM HTIO"

باب إذا اشترط في المزارعة إذا شئت أخرجتك

2730. PRIČAO NAM JE Ebu-Ahmed Merrar b. Hammuvijeh, njemu Muhammed b. Jahja Ebu-Gassan Kinani, ovoga obavijestio Malik prenoseći od Nafija, on od Ibni-Omera, koji je rekao:
– Kada su stanovnici Hajbera razbili (iščašili) zglavak ruke Abdullahu b. Omeru, Omer je ustao i između ostalog rekao: "Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, dao je Jevrejima Hajber da rade na svojim imanjima i rekao: Zadržavamo vas, koliko vas bude Allah htio zadržati."
Abdullah b. Omer izašao je tamo do svoga imanja, pa je napadnut (na spavanju) noću, razbijeni su zglavci njegovih ruku i nogu, a mi nemamo tamo neprijatelja osim njih. Oni su naši neprijatelji. Zadaju nam brigu i uviđam njihovo protjerivanje."
Kada se Omer na to odlučio, došao mu je jedan iz plemena Ebul-Hakika i rekao:
– Vladaru pravovjernih, zar ćeš nas protjerati, a Muhammed nas je zadržao, ostavio da radimo na imanjima i to nam uvjetovao?
– Misliš li da sam ja zaboravio? – upitao je Omer – izjavu Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem:
"Šta će biti s tobom, kada budeš protjeran iz Hajbera? Tvoje će mlade deve iz noći u noć s tobom žurno ići."

٢٧٣٠. حَدَّثَنَا أَبُو أَحْمَدَ مَرَّارُ بْنُ حَمُّويَهْ حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ يَحْيَى أَبُو غَسَّانَ الْكِنَانِيُّ أَخْبَرَنَا مَالِكٌ عَنْ نَافِعٍ عَنِ ابْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا قَالَ لَمَّا فَدَعَ أَهْلُ خَيْبَرَ عَبْدَ اللهِ بْنَ عُمَرَ قَامَ عُمَرُ خَطِيبًا فَقَالَ إِنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ كَانَ عَامَلَ يَهُودَ خَيْبَرَ عَلَى أَمْوَالِهِمْ وَقَالَ نُقِرُّكُمْ مَا أَقَرَّكُمُ اللهُ وَإِنَّ عَبْدَ اللهِ بْنَ عُمَرَ خَرَجَ إِلَى مَالِهِ هُنَاكَ فَعُدِيَ عَلَيْهِ مِنَ اللَّيْلِ فَفُدِعَتْ يَدَاهُ وَرِجْلَاهُ وَلَيْسَ لَنَا هُنَاكَ عَدُوٌّ غَيْرَهُمْ هُمْ عَدُوُّنَا وَتُهْمَتُنَا وَقَدْ رَأَيْتُ إِجْلَاءَهُمْ فَلَمَّا أَجْمَعَ عُمَرُ عَلَى ذَلِكَ أَتَاهُ أَحَدُ بَنِي أَبِي الْحُقَيْقِ فَقَالَ يَا أَمِيرَ الْمُؤْمِنِينَ أَتُخْرِجُنَا وَقَدْ أَقَرَّنَا مُحَمَّدٌ ﷺ وَعَامَلَنَا عَلَى الْأَمْوَالِ وَشَرَطَ ذَلِكَ لَنَا فَقَالَ عُمَرُ أَظَنَنْتَ أَنِّي نَسِيتُ قَوْلَ رَسُولِ اللهِ ﷺ كَيْفَ بِكَ إِذَا أُخْرِجْتَ مِنْ خَيْبَرَ تَعْدُو بِكَ قَلُوصُكَ لَيْلَةً بَعْدَ لَيْلَةٍ فَقَالَ كَانَتْ هَذِهِ هُزَيْلَةً مِنْ أَبِي الْقَاسِمِ قَالَ كَذَبْتَ يَا عَدُوَّ اللهِ فَأَجْلَاهُمْ عُمَرُ وَأَعْطَاهُمْ قِيمَةَ مَا كَانَ لَهُمْ مِنَ الثَّمَرِ مَالًا وَإِبِلًا وَعُرُوضًا مِنْ أَقْتَابٍ وَحِبَالٍ وَغَيْرِ ذَلِكَ

– To je bila šala za Ebul-Kasima – rekao je on.
– Lažeš, Allahov neprijatelju! – rekao je Omer. Potom ih je Omer protjerao, davši im vrijednost imovine što su je imali od ploda, deve, pokretninu, sedla, užeta i ostalo.
Hammad b. Seleme prenio je ovo od Ubejdullaha i mislim – kaže Hammad – da ga je Seleme prenio od Nafija, ovaj od Ibnu-Omera, on od Omera, a ovaj opet od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, a Hammad ga je skratio.

رَوَاهُ حَمَّادُ بْنُ سَلَمَةَ عَنْ عُبَيْدِ اللهِ أَحْسِبُهُ عَنْ نَافِعٍ عَنِ ابْنِ عُمَرَ عَنْ عُمَرَ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ اخْتَصَرَهُ .

UVJETI U BORBI I U NAGODBI SA STANOVNIŠTVOM NEISLAMSKE DRŽAVE I PISANJE TIH UVJETA

بَاب الشُّرُوطِ فِي الْجِهَادِ وَالْمُصَالحة مع أهْل الْحَرْبِ وَكِتَابَةِ الشُّرُوطِ

2731, 2732. PRIČAO MI JE Abdullah b. Muhammed, njemu Abdur-Rezzak, ovoga obavijestio Ma'mer, njega Zuhrij, a ovoga Urve b. Zubejr prenoseći od Misvera b. Mahreme i Mervana, potvrđujući svaki od njih dvojice pričanje svoga druga, da su rekli:
–Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, izašao je (iz Medine) u vrijeme Hudejbije i kada su prešli dio puta, Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao je: "Halid b. Velid je u Gamimu s izvidnicom kurejšijskih konjanika pa držite se desno!"
I, Allaha mi, Halid za njih nije saznao, dok oni nisu bili već u crnoj prašini vojske, pa je krenuo trčeći da upozori Kurejšije.
Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, išao je i kada je bio u Senijjetu, što se spuštaše prema njima, kleknula mu je deva, pa je svijet govorio: "Stoj! Stoj!", i on je tu malo ostao.
Potom su ashabi rekli:
– Kasva je kleknula! Kasva je kleknula! Tada je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Kasva nije (samovoljno) kleknula. To nije njen običaj, nego ju je zadržao Onaj koji je zadržao slona (Ebrehova)" i još dodao: "Tako mi Onoga u Čijoj je ruci moja duša, oni neće ništa tražiti, što će

٢٧٣١-٢٧٣٢. حَدَّثَنِي عَبْدُ اللهِ بْنُ مُحَمَّدٍ حَدَّثَنَا عَبْدُ الرَّزَّاقِ أَخْبَرَنَا مَعْمَرٌ قَالَ أَخْبَرَنِي الزُّهْرِيُّ قَالَ أَخْبَرَنِي عُرْوَةُ بْنُ الزُّبَيْرِ عَنْ الْمِسْوَرِ بْنِ مَخْرَمَةَ وَمَرْوَانَ يُصَدِّقُ كُلُّ وَاحِدٍ مِنْهُمَا حَدِيثَ صَاحِبِهِ قَالَا خَرَجَ رَسُولُ اللهِ ﷺ زَمَنَ الْحُدَيْبِيَةِ حَتَّى إِذَا كَانُوا بِبَعْضِ الطَّرِيقِ قَالَ النَّبِيُّ ﷺ إِنَّ خَالِدَ بْنَ الْوَلِيدِ بِالْغَمِيمِ فِي خَيْلٍ لِقُرَيْشٍ طَلِيعَةٌ فَخُذُوا ذَاتَ الْيَمِينِ فَوَاللهِ مَا شَعَرَ بِهِمْ خَالِدٌ حَتَّى إِذَا هُمْ بِقَتَرَةِ الْجَيْشِ فَانْطَلَقَ يَرْكُضُ نَذِيرًا لِقُرَيْشٍ وَسَارَ النَّبِيُّ ﷺ حَتَّى إِذَا كَانَ بِالثَّنِيَّةِ الَّتِي يُهْبَطُ عَلَيْهِمْ مِنْهَا بَرَكَتْ بِهِ رَاحِلَتُهُ فَقَالَ النَّاسُ حَلْ حَلْ فَأَلَحَّتْ فَقَالُوا خَلَأَتْ الْقَصْوَاءُ خَلَأَتْ الْقَصْوَاءُ

veličati Allahove svetinje, a da im ja to neću dati." Potom ju je (odatle) odbio, ona se podigla i skrenula od njih – kaže prenosilac – dok se nije spustila nakraj Hudejbije na Semedu – zdencu s malo vode, koju je svijet pomalo grabio i svijet ga nije napustio dok ga nisu iscrpili i pritužili se Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, na žeđ, pa je on izvukao strijelu iz svoga tobolca i naredio im da je stave u zdenac.
I, Boga mi, stalno im je voda izvirala za napajanje sve dok se nisu od njega vratili. I dok su tu oni bili, dođe im Budejl b. Verka el-Huza'i s jednom grupom svojih ljudi iz plemena Huzaa, a oni su tajili iskreno dobro mišljenje prema Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, od stanovnika Tihame, i reče:
– Ja sam ostavio Ka'ba b. Lu'ejja i Amira b. Lu'ejja i oni su odsjeli kod brojno nepresušivih voda Hudejbije, a s njima su deve muzare (s devčadi) i žene s dojenčadi. Oni će se s tobom boriti i odbit će te od Ka'be.
– Nismo mi došli – rekao je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem – ni radi kakve borbe, nego smo krenuli da obavimo umru. Kurejšije je rat već iscrpio i osiromašio, pa ako hoće produžit će im vrijeme (primirja) i bit će slobodan put između mene i toga svijeta, pa ako to prevlada kod njih i oni htjednu ući u ono u što je svijet ušao, uradit će, a ako to ne prevlada kod njih samo zato što su već brojno iskupljeni i ako to ne htjednu, tako mi Onoga u Čijoj je moći moja duša, borit ću se s njima za ovu stvar, dok mi se ne rastavi moj vrat, ili Allah ne dadne da se sprovede Njegova zapovijed.
Potom je Budejl rekao:
– Prenijet ću im što si rekao.
– Tada je on – kaže prenosilac – otišao, došao Kurejšijama i rekao:
"Mi smo vam došli od onoga čovjeka (Muhammeda, sallallahu alejhi ve sellem). Čuli smo ga šta govori,

فَقَالَ النَّبِيُّ ﷺ مَا خَلَأَتِ الْقَصْوَاءُ وَمَا ذَاكَ لَهَا بِخُلُقٍ وَلَكِنْ حَبَسَهَا حَابِسُ الْفِيلِ ثُمَّ قَالَ وَالَّذِي نَفْسِي بِيَدِهِ لَا يَسْأَلُونِي خُطَّةً يُعَظِّمُونَ فِيهَا حُرُمَاتِ اللهِ إِلَّا أَعْطَيْتُهُمْ إِيَّاهَا ثُمَّ زَجَرَهَا فَوَثَبَتْ قَالَ فَعَدَلَ عَنْهُمْ حَتَّى نَزَلَ بِأَقْصَى الْحُدَيْبِيَةِ عَلَى ثَمَدٍ قَلِيلِ الْمَاءِ يَتَبَرَّضُهُ النَّاسُ تَبَرُّضًا فَلَمْ يُلَبِّثْهُ النَّاسُ حَتَّى نَزَحُوهُ وَشُكِيَ إِلَى رَسُولِ اللهِ ﷺ الْعَطَشُ فَانْتَزَعَ سَهْمًا مِنْ كِنَانَتِهِ ثُمَّ أَمَرَهُمْ أَنْ يَجْعَلُوهُ فِيهِ فَوَاللهِ مَا زَالَ يَجِيشُ لَهُمْ بِالرِّيِّ حَتَّى صَدَرُوا عَنْهُ فَبَيْنَمَا هُمْ كَذَلِكَ إِذْ جَاءَ بُدَيْلُ بْنُ وَرْقَاءَ الْخُزَاعِيُّ فِي نَفَرٍ مِنْ قَوْمِهِ مِنْ خُزَاعَةَ وَكَانُوا عَيْبَةَ نُصْحِ رَسُولِ اللهِ ﷺ مِنْ أَهْلِ تِهَامَةَ فَقَالَ إِنِّي تَرَكْتُ كَعْبَ بْنَ لُؤَيٍّ وَعَامِرَ بْنَ لُؤَيٍّ نَزَلُوا أَعْدَادَ مِيَاهِ الْحُدَيْبِيَةِ وَمَعَهُمُ الْعُوذُ الْمَطَافِيلُ وَهُمْ مُقَاتِلُوكَ وَصَادُّوكَ عَنِ الْبَيْتِ فَقَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ إِنَّا لَمْ نَجِئْ لِقِتَالِ أَحَدٍ وَلَكِنَّا جِئْنَا مُعْتَمِرِينَ وَإِنَّ قُرَيْشًا قَدْ نَهِكَتْهُمُ الْحَرْبُ وَأَضَرَّتْ بِهِمْ فَإِنْ شَاءُوا مَادَدْتُهُمْ مُدَّةً وَيُخَلُّوا بَيْنِي وَبَيْنَ النَّاسِ فَإِنْ أَظْهَرْ فَإِنْ شَاءُوا أَنْ يَدْخُلُوا فِيمَا دَخَلَ فِيهِ النَّاسُ فَعَلُوا وَإِلَّا فَقَدْ جَمُّوا وَإِنْ هُمْ أَبَوْا فَوَالَّذِي نَفْسِي بِيَدِهِ لَأُقَاتِلَنَّهُمْ عَلَى أَمْرِي هَذَا

حَتَّى تَنْفَرِدَ سَالِفَتِي وَلَيُنْفِذَنَّ اللهُ
أَمْرَهُ فَقَالَ بُدَيْلٌ سَأُبَلِّغُهُمْ مَا تَقُولُ قَالَ فَانْطَلَقَ
حَتَّى أَتَى قُرَيْشًا قَالَ إِنَّا قَدْ جِئْنَاكُمْ مِنْ هَذَا
الرَّجُلِ وَسَمِعْنَاهُ يَقُولُ قَوْلًا فَإِنْ شِئْتُمْ أَنْ
نَعْرِضَهُ عَلَيْكُمْ فَعَلْنَا فَقَالَ سُفَهَاؤُهُمْ لَا حَاجَةَ
لَنَا أَنْ تُخْبِرَنَا عَنْهُ بِشَيْءٍ وَقَالَ ذَوُو الرَّأْيِ مِنْهُمْ
هَاتِ مَا سَمِعْتَهُ يَقُولُ قَالَ سَمِعْتُهُ يَقُولُ كَذَا
وَكَذَا فَحَدَّثَهُمْ بِمَا قَالَ النَّبِيُّ ﷺ فَقَامَ عُرْوَةُ بْنُ
مَسْعُودٍ فَقَالَ أَيْ قَوْمِ أَلَسْتُمْ بِالْوَالِدِ قَالُوا بَلَى
قَالَ أَوَلَسْتُ بِالْوَلَدِ قَالُوا بَلَى قَالَ فَهَلْ تَتَّهِمُونِي
قَالُوا لَا قَالَ أَلَسْتُمْ تَعْلَمُونَ أَنِّي اسْتَنْفَرْتُ أَهْلَ
عُكَاظَ فَلَمَّا بَلَّحُوا عَلَيَّ جِئْتُكُمْ بِأَهْلِي وَوَلَدِي
وَمَنْ أَطَاعَنِي قَالُوا بَلَى قَالَ فَإِنَّ هَذَا قَدْ عَرَضَ
لَكُمْ خُطَّةَ رُشْدٍ اقْبَلُوهَا وَدَعُونِي آتِيهِ قَالُوا ائْتِهِ
فَأَتَاهُ فَجَعَلَ يُكَلِّمُ النَّبِيَّ ﷺ فَقَالَ النَّبِيُّ ﷺ نَحْوًا
مِنْ قَوْلِهِ لِبُدَيْلٍ فَقَالَ عُرْوَةُ عِنْدَ ذَلِكَ أَيْ مُحَمَّدُ
أَرَأَيْتَ إِنِ اسْتَأْصَلْتَ أَمْرَ قَوْمِكَ هَلْ سَمِعْتَ
بِأَحَدٍ مِنَ الْعَرَبِ اجْتَاحَ أَهْلَهُ قَبْلَكَ وَإِنْ تَكُنِ
الْأُخْرَى فَإِنِّي وَاللهِ لَأَرَى وُجُوهًا وَإِنِّي لَأَرَى
أَوْشَابًا مِنَ النَّاسِ خَلِيقًا أَنْ يَفِرُّوا وَيَدَعُوكَ

pa ako hoćete da vam to izložimo, učinit ćemo?" "Nije nam potrebno" – rekli su glupi između njih – "da nam se išta od njega saopćava", dok su pametni od njih rekli: "Daj to što si čuo!"
– Čuo sam ga da govori to i to – reče Budejl. Potom im je ispričao ono što je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao.
Tada je ustao Urve b. Mes'ud i rekao:
– Ljudi, niste li vi roditelji?
– Svakako – odgovoriše oni.
– Niste li vi i djeca (sinovi)?
– Svakako – odgovoriše (prisutni).
– Sumnjate li u mene? – upitao je on.
– Ne – odgovorili su.
– Zar ne znate – reče on – da sam ja pozvao u pomoć stanovništvo Ukaza i pošto su mi se povukli (odustali), doveo sam vam svoje ukućane, svoju djecu i onoga ko mi se pokorio?
– Svakako – odgovorili su.
– Zaista vam taj nudi – reče Urve – liniju pravog puta. Primite je i pustite me da mu odem!
– Idi mu! – rekoše (prisutni).
Potom je on razgovarao s Vjerovjesnikom, sallallahu alejhi ve sellem, i Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao mu je isto što je kazao Budejlu, na što je Urve odgovorio:
– Muhammede, ne misliš li da iskorijeniš stvar svoga naroda? Jesi li čuo ikoga od Arapa prije tebe da je uništio svoje ukućane, pa da ti budeš drugi? Allaha mi, ne vidim nijednog uglednika, a ne vidim ni običnog svijeta, sposobnog, a da neće pobjeći i ostaviti te.
Tada mu je Ebu-Bekr rekao:
– Siši klitoris (dražicu) Lata![1] Zar ćemo mi od njega pobjeći i ostaviti ga?!
– Ko je ovaj? – upita Urve.

---

[1] Ovu izreku Ebu-Bekr je pozajmio od Arapa koji su je upotrebljavali kada bi se posvađali, s tim da su spominjali majku svoga protivnika, umjesto Lata. Lat je inače bio kip kojeg su oni obožavali; na ovu izreku navela ga je ljutnja, koju su kod njega oni izazvali kada su rekli da će se muslimani razbježati i ostaviti Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem. (prim. rec.)

– Ebu-Bekr – rekoše.
– Tako mi Onoga u Čijoj je ruci moj život, da nije poštovanja koje ti imaš kod mene, ne bih ti nikako preko toga prešao i sigurno bih ti odgovorio – reče Urve.
– Potom je – kaže prenosilac – nastavio razgovarati s Vjerovjesnikom, sallallahu alejhi ve sellem, i kada god što govoraše uzeo bi Muhammeda, sallallahu alejhi ve sellem, za bradu, a Mugire b. Šu'be stajaše iznad glave Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, sa sabljom pod kacigom i kada bi god Urve spustio svoju ruku na bradu Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, Mugire bi ga udario po ruci donjim dijelom korica sablje i rekao mu: "Makni svoju ruku od brade Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem!"
Tada je Urve podigao svoju glavu i pitao:
"Ko je ovaj?"
– Mugire b. Šu'be – odgovorili su (prisutni).
– Izdajico, nisam li ti pomogao u tvojoj izdaji!
Mugire je u predislamsko doba bio u društvu grupe ljudi (plemena Sekif), pobio ih i uzeo njihovu imovinu, potom došao u Medinu i primio islam. Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, tada je rekao: "Što se tiče islamiziranja, primam, a što se tiče imovine, s tim nemam ništa."
Zatim je Urve gledao svojim očima drugove Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, i rekao:
– Boga mi, nije Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, ispljuvao pljuvačku, a da ona nije pala na dlan kojeg čovjeka od njih i on s njom potrao svoje lice i svoju kožu; a kada im je što naredio, utrkivali su se (na izvršavanju) njegove zapovijedi; kada je uzimao abdest skoro da su se htjeli tući za vodu od njegova abdesta, a kada bi govorio, spuštali su kod njega svoje glasove i iz poštivanja prema njemu nisu ga gledali oštrim pogledom.
Potom se Urve vratio svojim drugovima i rekao:
– Narode, Boga mi, bio sam u delegaciji kod vladara: bio sam u delegaciji kod bizantijskog,

فَقَالَ لَهُ أَبُو بَكْرٍ الصِّدِّيقُ امْصُصْ بِبَظْرِ اللَّاتِ أَنَحْنُ نَفِرُّ عَنْهُ وَنَدَعُهُ فَقَالَ مَنْ ذَا قَالُوا أَبُو بَكْرٍ قَالَ أَمَا وَالَّذِي نَفْسِي بِيَدِهِ لَوْلَا يَدٌ كَانَتْ لَكَ عِنْدِي لَمْ أَجْزِكَ بِهَا لَأَجَبْتُكَ قَالَ وَجَعَلَ يُكَلِّمُ النَّبِيَّ ﷺ فَكُلَّمَا تَكَلَّمَ أَخَذَ بِلِحْيَتِهِ وَالْمُغِيرَةُ بْنُ شُعْبَةَ قَائِمٌ عَلَى رَأْسِ النَّبِيِّ ﷺ وَمَعَهُ السَّيْفُ وَعَلَيْهِ الْمِغْفَرُ فَكُلَّمَا أَهْوَى عُرْوَةُ بِيَدِهِ إِلَى لِحْيَةِ النَّبِيِّ ﷺ ضَرَبَ يَدَهُ بِنَعْلِ السَّيْفِ وَقَالَ لَهُ أَخِّرْ يَدَكَ عَنْ لِحْيَةِ رَسُولِ اللهِ ﷺ فَرَفَعَ عُرْوَةُ رَأْسَهُ فَقَالَ مَنْ هَذَا قَالُوا الْمُغِيرَةُ بْنُ شُعْبَةَ فَقَالَ أَيْ غُدَرُ أَلَسْتُ أَسْعَى فِي غَدْرَتِكَ وَكَانَ الْمُغِيرَةُ صَحِبَ قَوْمًا فِي الْجَاهِلِيَّةِ فَقَتَلَهُمْ وَأَخَذَ أَمْوَالَهُمْ ثُمَّ جَاءَ فَأَسْلَمَ فَقَالَ النَّبِيُّ ﷺ أَمَّا الْإِسْلَامَ فَأَقْبَلُ وَأَمَّا الْمَالَ فَلَسْتُ مِنْهُ فِي شَيْءٍ ثُمَّ إِنَّ عُرْوَةَ جَعَلَ يَرْمُقُ أَصْحَابَ النَّبِيِّ ﷺ بِعَيْنَيْهِ قَالَ فَوَاللهِ مَا تَنَخَّمَ رَسُولُ اللهِ ﷺ نُخَامَةً إِلَّا وَقَعَتْ فِي كَفِّ رَجُلٍ مِنْهُمْ فَدَلَكَ بِهَا وَجْهَهُ وَجِلْدَهُ وَإِذَا أَمَرَهُمْ ابْتَدَرُوا أَمْرَهُ وَإِذَا تَوَضَّأَ كَادُوا يَقْتَتِلُونَ عَلَى وَضُوئِهِ وَإِذَا تَكَلَّمَ خَفَضُوا أَصْوَاتَهُمْ عِنْدَهُ وَمَا يُحِدُّونَ إِلَيْهِ النَّظَرَ تَعْظِيمًا لَهُ فَرَجَعَ عُرْوَةُ إِلَى أَصْحَابِهِ فَقَالَ أَيْ قَوْمِ وَاللهِ لَقَدْ وَفَدْتُ عَلَى الْمُلُوكِ وَوَفَدْتُ عَلَى قَيْصَرَ

وَكِسْرَى وَالنَّجَاشِيِّ وَاللهِ إِنْ رَأَيْتُ مَلِكًا قَطُّ يُعَظِّمُهُ أَصْحَابُهُ مَا يُعَظِّمُ أَصْحَابُ مُحَمَّدٍ ﷺ مُحَمَّدًا وَاللهِ إِنْ تَنَخَّمَ نُخَامَةً إِلَّا وَقَعَتْ فِي كَفِّ رَجُلٍ مِنْهُمْ فَدَلَكَ بِهَا وَجْهَهُ وَجِلْدَهُ وَإِذَا أَمَرَهُمْ ابْتَدَرُوا أَمْرَهُ وَإِذَا تَوَضَّأَ كَادُوا يَقْتَتِلُونَ عَلَى وَضُوئِهِ وَإِذَا تَكَلَّمَ خَفَضُوا أَصْوَاتَهُمْ عِنْدَهُ وَمَا يُحِدُّونَ إِلَيْهِ النَّظَرَ تَعْظِيمًا لَهُ وَإِنَّهُ قَدْ عَرَضَ عَلَيْكُمْ خُطَّةَ رُشْدٍ فَاقْبَلُوهَا فَقَالَ رَجُلٌ مِنْ بَنِي كِنَانَةَ دَعُونِي آتِيهِ فَقَالُوا ائْتِهِ فَلَمَّا أَشْرَفَ عَلَى النَّبِيِّ ﷺ وَأَصْحَابِهِ قَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ هَذَا فُلَانٌ وَهُوَ مِنْ قَوْمٍ يُعَظِّمُونَ الْبُدْنَ فَابْعَثُوهَا لَهُ فَبُعِثَتْ لَهُ وَاسْتَقْبَلَهُ النَّاسُ يُلَبُّونَ فَلَمَّا رَأَى ذَلِكَ قَالَ سُبْحَانَ اللهِ مَا يَنْبَغِي لِهَؤُلَاءِ أَنْ يُصَدُّوا عَنْ الْبَيْتِ فَلَمَّا رَجَعَ إِلَى أَصْحَابِهِ قَالَ رَأَيْتُ الْبُدْنَ قَدْ قُلِّدَتْ وَأُشْعِرَتْ فَمَا أَرَى أَنْ يُصَدُّوا عَنْ الْبَيْتِ فَقَامَ رَجُلٌ مِنْهُمْ يُقَالُ لَهُ مِكْرَزُ بْنُ حَفْصٍ فَقَالَ دَعُونِي آتِيهِ فَقَالُوا ائْتِهِ فَلَمَّا أَشْرَفَ عَلَيْهِمْ قَالَ النَّبِيُّ ﷺ هَذَا مِكْرَزٌ وَهُوَ رَجُلٌ فَاجِرٌ فَجَعَلَ يُكَلِّمُ النَّبِيَّ ﷺ فَبَيْنَمَا هُوَ يُكَلِّمُهُ إِذْ جَاءَ سُهَيْلُ بْنُ عَمْرٍو قَالَ مَعْمَرٌ فَأَخْبَرَنِي أَيُّوبُ عَنْ عِكْرِمَةَ أَنَّهُ لَمَّا جَاءَ سُهَيْلُ بْنُ عَمْرٍو قَالَ النَّبِيُّ ﷺ لَقَدْ سَهُلَ لَكُمْ

perzijskog i etiopskog vladara. Boga mi, nisam nikada vidio nijednog vladara, da ga njegovi drugovi poštivaju onoliko, koliko poštivaju Muhammedovi drugovi Muhammeda. Boga mi, nije ispljuvao nijednu pljuvačku, a da ona nije pala na dlan kojeg od njih i on je razmazao po svome licu i svojoj koži, a kada im je što naredio, oni su se utrkivali na njegovu zapovijed; kada je uzimao abdest, skoro da su se htjeli tući za vodu od njegova abdesta, a kada je što govorio, spuštali su kod njega svoje glasove i iz poštovanja prema njemu nisu ga gledali oštrim pogledom.
On vam nudi Pravi put i primite ga!
Potom je rekao čovjek iz (plemena) Benu-Kinane:
"Pustite me da mu odem!"
– Idi mu! – rekoše.
Kada se on približio Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, i njegovim drugovima, Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao je:
– Ovo je taj i taj. On je iz jednog naroda (plemena) koji poštuju deve (za žrtvovanje kod Ka'be) i pošaljite ih po njemu!
Tada su mu one poslate i svijet je počeo izgovarati telbiju. Kada je on to vidio, uzviknuo je: "Subhanallah, ne dolikuje ovima da se odvrate od (posjete) Ka'be!" I tada se vratio svojim drugovima i reče:
"Vidio sam deve (za žrtvovanje kod Ka'be) s obješenim đerdanima i označenim (za žrtvovanje) i ne smatram da ih treba odbiti od Ka'be."
Zatim je ustao jedan od njih kome je ime Mikrez b. Kajs i rekao:
"Pustite me da mu odem!"
– Idi mu! – rekli su.
I kada im se približio Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao je: "To je Mikrez. On je čovjek izdajica."
Potom je počeo razgovarati s Vjerovjesnikom, sallallahu alejhi ve sellem, i dok mu još tako

govoraše, dođe Suhejl b. Amr.
– Prenio mi je – kaže Ma'mer – Ejub od Ikrime: "Kada je Suhejl b. Amr došao, Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao je: 'Olakšana vam je vaša stvar!'"
Ma'mer je kazao, da je Zuhrija u svom pričanju iznio:
"Potom dođe Suhejl b. Amr i reče: 'Daj, piši između nas i vas ugovor!'"
Tada je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, pozvao pisara[1] i Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, reče:
– Piši: "U ime Allaha, Sveopćeg Dobročinitelja, Milostivog!"
– Što se tiče "Sveopćeg Dobročinitelja" – rekao je Suhejl – Boga mi, ja ne znam ko je On, nego piši: "U ime Tvoga imena, Bože naš!, kao što si pisao."
Tada su muslimani rekli:
– Boga mi, nećemo pisati nego samo (riječima): "U ime Allaha, Sveopćeg Dobročinitelja, Milostivog!"
Potom je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
– Piši: "U ime Tvoga imena, Bože naš!", a onda dodao: "Ovo je ono na što se odlučio Muhammed, Allahov poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, na što je Suhejl rekao: "Boga mi, da mi (hoćemo da) priznamo da si ti Allahov poslanik, ne bismo te odbijali od Ka'be i ne bismo se protiv tebe borili, nego piši: Muhammed, sin Abdullahov."
Tada je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
– Boga mi, ja sam, uistinu, Allahov Poslanik, pa makar me vi utjerivali u laž.
– Piši: "Muhammed, sin Abdullahov."
Ovo je, kaže Zuhri, njegovo (ranije) aludiranje: "Neće od mene tražiti nikakav pravac kojim će

مِنْ أَمْرِكُمْ قَالَ مَعْمَرٌ قَالَ الزُّهْرِيُّ فِي حَدِيثِهِ فَجَاءَ سُهَيْلُ بْنُ عَمْرٍو فَقَالَ هَاتِ اكْتُبْ بَيْنَنَا وَبَيْنَكُمْ كِتَابًا فَدَعَا النَّبِيُّ ﷺ الْكَاتِبَ فَقَالَ النَّبِيُّ ﷺ بِسْمِ اللهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ قَالَ سُهَيْلٌ أَمَّا الرَّحْمَنُ فَوَاللهِ مَا أَدْرِي مَا هُوَ وَلَكِنْ اكْتُبْ بِاسْمِكَ اللَّهُمَّ كَمَا كُنْتَ تَكْتُبُ فَقَالَ الْمُسْلِمُونَ وَاللهِ لَا نَكْتُبُهَا إِلَّا بِسْمِ اللهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ فَقَالَ النَّبِيُّ ﷺ اكْتُبْ بِاسْمِكَ اللَّهُمَّ ثُمَّ قَالَ هَذَا مَا قَاضَى عَلَيْهِ مُحَمَّدٌ رَسُولُ اللهِ فَقَالَ سُهَيْلٌ وَاللهِ لَوْ كُنَّا نَعْلَمُ أَنَّكَ رَسُولُ اللهِ مَا صَدَدْنَاكَ عَنِ الْبَيْتِ وَلَا قَاتَلْنَاكَ وَلَكِنْ اكْتُبْ مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِ اللهِ فَقَالَ النَّبِيُّ ﷺ وَاللهِ إِنِّي لَرَسُولُ اللهِ وَإِنْ كَذَّبْتُمُونِي اكْتُبْ مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِ اللهِ قَالَ الزُّهْرِيُّ وَذَلِكَ لِقَوْلِهِ لَا يَسْأَلُونِي خُطَّةً يُعَظِّمُونَ فِيهَا حُرُمَاتِ اللهِ إِلَّا أَعْطَيْتُهُمْ إِيَّاهَا فَقَالَ لَهُ النَّبِيُّ ﷺ عَلَى أَنْ تُخَلُّوا بَيْنَنَا وَبَيْنَ الْبَيْتِ فَنَطُوفَ بِهِ فَقَالَ سُهَيْلٌ وَاللهِ لَا تَتَحَدَّثُ الْعَرَبُ أَنَّا أُخِذْنَا ضُغْطَةً وَلَكِنْ ذَلِكَ مِنَ الْعَامِ الْمُقْبِلِ فَكَتَبَ فَقَالَ سُهَيْلٌ وَعَلَى أَنَّهُ لَا يَأْتِيكَ مِنَّا رَجُلٌ وَإِنْ كَانَ عَلَى دِينِكَ إِلَّا رَدَدْتَهُ إِلَيْنَا قَالَ الْمُسْلِمُونَ سُبْحَانَ اللهِ كَيْفَ يُرَدُّ إِلَى الْمُشْرِكِينَ وَقَدْ جَاءَ

1 Ugovor je pisao Alija b. Ebu-Talib.

مُسْلِمًا فَبَيْنَمَا هُمْ كَذَلِكَ إِذْ دَخَلَ أَبُو جَنْدَلِ بْنُ سُهَيْلِ بْنِ عَمْرٍو يَرْسُفُ فِي قُيُودِهِ وَقَدْ خَرَجَ مِنْ أَسْفَلِ مَكَّةَ حَتَّى رَمَى بِنَفْسِهِ بَيْنَ أَظْهُرِ الْمُسْلِمِينَ فَقَالَ سُهَيْلٌ هَذَا يَا مُحَمَّدُ أَوَّلُ مَا أُقَاضِيكَ عَلَيْهِ أَنْ تَرُدَّهُ إِلَيَّ فَقَالَ النَّبِيُّ ﷺ إِنَّا لَمْ نَقْضِ الْكِتَابَ بَعْدُ قَالَ فَوَاللَّهِ إِذًا لَمْ أُصَالِحْكَ عَلَى شَيْءٍ أَبَدًا قَالَ النَّبِيُّ ﷺ فَأَجِزْهُ لِي قَالَ مَا أَنَا بِمُجِيزِهِ لَكَ قَالَ بَلَى فَافْعَلْ قَالَ مَا أَنَا بِفَاعِلٍ قَالَ مِكْرَزٌ بَلْ قَدْ أَجَزْنَاهُ لَكَ قَالَ أَبُو جَنْدَلٍ أَيْ مَعْشَرَ الْمُسْلِمِينَ أُرَدُّ إِلَى الْمُشْرِكِينَ وَقَدْ جِئْتُ مُسْلِمًا أَلَا تَرَوْنَ مَا قَدْ لَقِيتُ وَكَانَ قَدْ عُذِّبَ عَذَابًا شَدِيدًا فِي اللَّهِ قَالَ فَقَالَ عُمَرُ بْنُ الْخَطَّابِ فَأَتَيْتُ نَبِيَّ اللَّهِ ﷺ فَقُلْتُ أَلَسْتَ نَبِيَّ اللَّهِ حَقًّا قَالَ بَلَى قُلْتُ أَلَسْنَا عَلَى الْحَقِّ وَعَدُوُّنَا عَلَى الْبَاطِلِ قَالَ بَلَى قُلْتُ فَلِمَ نُعْطِي الدَّنِيَّةَ فِي دِينِنَا إِذًا قَالَ إِنِّي رَسُولُ اللَّهِ وَلَسْتُ أَعْصِيهِ وَهُوَ نَاصِرِي قُلْتُ أَوَلَيْسَ كُنْتَ تُحَدِّثُنَا أَنَّا سَنَأْتِي الْبَيْتَ فَنَطُوفُ بِهِ قَالَ بَلَى فَأَخْبَرْتُكَ أَنَّا نَأْتِيهِ الْعَامَ قَالَ قُلْتُ لَا قَالَ فَإِنَّكَ آتِيهِ وَمُطَّوِّفٌ بِهِ قَالَ فَأَتَيْتُ أَبَا بَكْرٍ فَقُلْتُ يَا أَبَا بَكْرٍ أَلَيْسَ هَذَا نَبِيَّ اللَّهِ حَقًّا قَالَ بَلَى قُلْتُ أَلَسْنَا عَلَى الْحَقِّ وَعَدُوُّنَا عَلَى الْبَاطِلِ قَالَ بَلَى قُلْتُ فَلِمَ نُعْطِي

uveličavati Allahove svetinje, a da im neću to dati." Zatim mu je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:

– ... na to da nam se do Ka'be dade slobodan put pa da je obiđemo.

– Boga mi, ne – rekao je Suhejl – Arapi će pričati da smo bili prisiljeni, nego to (učinite) slijedeće godine i tako je (pisar) napisao.

Potom je Suhejl rekao:

– ... i na to da ti od nas neće doći nijedan muškarac, pa makar bio na tvojoj vjeri, a da ga nećeš nama vratiti.

– Neka je slavljen Allah! – rekli su muslimani. Kako će se vratiti idolopoklonicima, a došao kao musliman?

Utom je ušao polahko u svojim okovima Ebu-Džendel b. Suhejl b. Amr, a izašao je s gornje strane Mekke i bacio se iza muslimana.

– Muhammede! – rekao je Suhejl – ovo je prvi na koga si se ti obavezao, da ćeš mi ga vratiti.

Potom je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Nismo mi još završili ugovor."

– Boga mi – reče Suhejl – s tobom, dakle, ne pregovaram nikada ništa!

– Prelazi ti meni na ugovor! – rekao je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem.

– Ja ti ga ne nastavljam – odgovorio je Suhejl.

– Svakako – dodao je Mikrez – pravi ga!

– Ja ga ne nastavljam! – rekao je (opet) Suhejl.

– Naprotiv – reče Mikrez – nastavljamo ti ga.

Tada je Ebu-Džendel kazao: "Skupino muslimana, zar ću biti vraćen idolopoklonicima, a došao sam kao musliman? Zar ne znate na što sam sve udarao? Bio sam zbog Allaha kažnjavan teškom kaznom.

Omer b. Hattab je izjavio:

– Tada sam se obratio Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, i rekao: "Nisi li ti, uistinu, Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem?"

– Svakako – rekao je on.

– Nismo li mi na Istini, a naš neprijatelj na neistini?

– upitao sam.
– Svakako – rekao je on.
– Pa zašto se onda podajemo nevrijednom zbog naše vjere?
Tada je on odgovorio:
“Ja sam Allahov Poslanik. Ja mu se ne suprotstavljam i On je moj pomagač.”
– A zar nam nisi govorio – rekao sam – da ćemo doći do Ka‘be i obići je?
– Svakako – rekao je Alejhisselam. – Saopćio sam ti da ćemo joj doći ove godine.
– Ne – rekao sam.
– Pa ti ćeš – reče Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem – uistinu doći i obići je.
– Tada sam – kaže Omer – došao Ebu-Bekru i rekao: “Ebu-Bekre, zar on nije, uistinu, Allahov Poslanik?”
– Svakako – reče on.
– Zar mi nismo na Istini, a naš neprijatelj na neistini? – upitao sam.
– Svakako – odgovori on.
– Pa zašto se onda podajemo nevrijednom zbog naše vjere?
– Čovječe – reče Ebu-Bekr: “On je, uistinu, Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem. On ne griješi prema svome Gospodaru. On je Njegov pomagač i drži se Njegove zapovijedi. Allaha mi, on je na Istini.
– Nije li nam – rekao sam – pričao, da ćemo otići do Ka‘be i obići je?
– Svakako – kazao je on.
– A je li ti rekao, da ćeš joj doći ove godine, a to ne bi? – rekoh.
– Ti ćeš joj, uistinu, doći – reče Ebu-Bekr – obići ćeš je.
Zuhri je izjavio da je Omer kasnije rekao: “Poslije sam zbog toga (istupa) radio mnogo (dobra djela).”
– Pošto je Alejhisselam dovršio ugovor, Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem – kaže Zuhri

الدَّنِيَّةَ فِي دِينِنَا إِذًا قَالَ أَيُّهَا الرَّجُلُ
إِنَّهُ لَرَسُولُ اللهِ ﷺ وَلَيْسَ يَعْصِي رَبَّهُ وَهُوَ
نَاصِرُهُ فَاسْتَمْسِكْ بِغَرْزِهِ فَوَاللهِ إِنَّهُ عَلَى الْحَقِّ
قُلْتُ أَلَيْسَ كَانَ يُحَدِّثُنَا أَنَّا سَنَأْتِي الْبَيْتَ وَنَطُوفُ
بِهِ قَالَ بَلَى أَفَأَخْبَرَكَ أَنَّكَ تَأْتِيهِ الْعَامَ قُلْتُ لَا
قَالَ فَإِنَّكَ آتِيهِ وَمُطَّوِّفٌ بِهِ قَالَ الزُّهْرِيُّ قَالَ
عُمَرُ فَعَمِلْتُ لِذَلِكَ أَعْمَالًا قَالَ فَلَمَّا فَرَغَ مِنْ
قَضِيَّةِ الْكِتَابِ قَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ لِأَصْحَابِهِ
قُومُوا فَانْحَرُوا ثُمَّ احْلِقُوا قَالَ فَوَاللهِ مَا قَامَ
مِنْهُمْ رَجُلٌ حَتَّى قَالَ ذَلِكَ ثَلَاثَ مَرَّاتٍ فَلَمَّا لَمْ
يَقُمْ مِنْهُمْ أَحَدٌ دَخَلَ عَلَى أُمِّ سَلَمَةَ فَذَكَرَ لَهَا مَا
لَقِيَ مِنَ النَّاسِ فَقَالَتْ أُمُّ سَلَمَةَ يَا نَبِيَّ اللهِ
أَتُحِبُّ ذَلِكَ اخْرُجْ ثُمَّ لَا تُكَلِّمْ أَحَدًا مِنْهُمْ كَلِمَةً
حَتَّى تَنْحَرَ بُدْنَكَ وَتَدْعُوَ حَالِقَكَ فَيَحْلِقَكَ
فَخَرَجَ فَلَمْ يُكَلِّمْ أَحَدًا مِنْهُمْ حَتَّى فَعَلَ ذَلِكَ
نَحَرَ بُدْنَهُ وَدَعَا حَالِقَهُ فَحَلَقَهُ فَلَمَّا رَأَوْا ذَلِكَ
قَامُوا فَنَحَرُوا وَجَعَلَ بَعْضُهُمْ يَحْلِقُ بَعْضًا حَتَّى
كَادَ بَعْضُهُمْ يَقْتُلُ بَعْضًا غَمًّا ثُمَّ جَاءَهُ نِسْوَةٌ
مُؤْمِنَاتٌ فَأَنْزَلَ اللهُ تَعَالَى يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا إِذَا
جَاءَكُمُ الْمُؤْمِنَاتُ مُهَاجِرَاتٍ فَامْتَحِنُوهُنَّ حَتَّى
بَلَغَ بِعِصَمِ الْكَوَافِرِ فَطَلَّقَ عُمَرُ يَوْمَئِذٍ امْرَأَتَيْنِ
كَانَتَا لَهُ فِي الشِّرْكِ فَتَزَوَّجَ إِحْدَاهُمَا مُعَاوِيَةُ بْنُ

أَبِي سُفْيَانَ وَالْأُخْرَى صَفْوَانُ بْنُ أُمَيَّةَ ثُمَّ رَجَعَ النَّبِيُّ ﷺ إِلَى الْمَدِينَةِ فَجَاءَهُ أَبُو بَصِيرٍ رَجُلٌ مِنْ قُرَيْشٍ وَهُوَ مُسْلِمٌ فَأَرْسَلُوا فِي طَلَبِهِ رَجُلَيْنِ فَقَالُوا الْعَهْدَ الَّذِي جَعَلْتَ لَنَا فَدَفَعَهُ إِلَى الرَّجُلَيْنِ فَخَرَجَا بِهِ حَتَّى بَلَغَا ذَا الْحُلَيْفَةِ فَنَزَلُوا يَأْكُلُونَ مِنْ تَمْرٍ لَهُمْ فَقَالَ أَبُو بَصِيرٍ لِأَحَدِ الرَّجُلَيْنِ وَاللَّهِ إِنِّي لَأَرَى سَيْفَكَ هَذَا يَا فُلَانُ جَيِّدًا فَاسْتَلَّهُ الْآخَرُ فَقَالَ أَجَلْ وَاللَّهِ إِنَّهُ لَجَيِّدٌ لَقَدْ جَرَّبْتُ بِهِ ثُمَّ جَرَّبْتُ فَقَالَ أَبُو بَصِيرٍ أَرِنِي أَنْظُرْ إِلَيْهِ فَأَمْكَنَهُ مِنْهُ فَضَرَبَهُ حَتَّى بَرَدَ وَفَرَّ الْآخَرُ حَتَّى أَتَى الْمَدِينَةَ فَدَخَلَ الْمَسْجِدَ يَعْدُو فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ حِينَ رَآهُ لَقَدْ رَأَى هَذَا ذُعْرًا فَلَمَّا انْتَهَى إِلَى النَّبِيِّ ﷺ قَالَ قُتِلَ وَاللَّهِ صَاحِبِي وَإِنِّي لَمَقْتُولٌ فَجَاءَ أَبُو بَصِيرٍ فَقَالَ يَا نَبِيَّ اللَّهِ قَدْ وَاللَّهِ أَوْفَى اللَّهُ ذِمَّتَكَ قَدْ رَدَدْتَنِي إِلَيْهِمْ ثُمَّ أَنْجَانِي اللَّهُ مِنْهُمْ قَالَ النَّبِيُّ ﷺ وَيْلُ أُمِّهِ مِسْعَرَ حَرْبٍ لَوْ كَانَ لَهُ أَحَدٌ فَلَمَّا سَمِعَ ذَلِكَ عَرَفَ أَنَّهُ سَيَرُدُّهُ إِلَيْهِمْ فَخَرَجَ حَتَّى أَتَى سِيفَ الْبَحْرِ قَالَ وَيَنْفَلِتُ مِنْهُمْ أَبُو جَنْدَلِ بْنُ سُهَيْلٍ فَلَحِقَ بِأَبِي بَصِيرٍ فَجَعَلَ لَا يَخْرُجُ مِنْ قُرَيْشٍ رَجُلٌ قَدْ أَسْلَمَ إِلَّا لَحِقَ بِأَبِي بَصِيرٍ حَتَّى اجْتَمَعَتْ مِنْهُمْ

– reče svojim drugovima:
“Ustanite i zakoljite kurbane i onda se obrijte!”
– Boga mi – rekao je Zuhri – nijedan čovjek od njih nije ustao dok nije to kazao tri puta. I pošto nije niko od njih ustao, on je ušao Ummi-Selemi i spomenuo joj što (mu) se dogodilo kod svijeta, a Ummi-Selema je kazala: “Allahov Poslaniče, želiš li to, izađi i ne govori ni s kim od njih nijedne riječi dok ne zakolješ svoje deve i ne zovneš svoga bricu pa da te obrije.”
Tada je on izašao i nije ni s kim od njih govorio dok nije to učinio: zaklao svoje deve, pozvao svoga bricu i on ga obrijao.
Kada je to svijet vidio, ustao je, poklao deve i jedni druge počeli brijati, tako da su jedni druge skoro htjeli tući od tuge.
Poslije su Alejhisselamu došle neke žene muslimanke, pa je Uzvišeni Allah objavio: “Vjernici, kada vam dođu vjernice, kao iseljenice, ispitajte ih...” pa do: “... u braku idolopoklonice.”[1]
Tada je Omer pustio dvije svoje žene, koje su bile u idolopoklonstvu i jednu od njih dviju vjenčao je Mu‘avija b. Ebi-Sufjan, a drugu Safvan b. Umejje.
Poslije se Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, vratio u Medinu, pa mu je došao Ebu- Besir, čovjek od Kurejšija, a bio je musliman, i Kurejšije su poslale dvojicu ljudi da ga zatraže.
– Drži se ugovora! – rekli su – koga si nam dao.
Tada ga je Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, predao toj dvojici ljudi i oni su ga odveli i kada su stigli u Zul-Hulejfu, odsjeli su da pojedu nešto datula što su ih imali.
Potom je Ebu-Besir rekao jednom od njih dvojice: “O ti i ti, Boga mi, smatram tu tvoju sablju dobrom!” Tada ju je on izvukao i rekao: “Da, Boga

1 Cijeli prijevod djelimično navedenog 10. ajeta poglavlja El-Mumtehane naveden je u poglavlju: O uvjetima, kada ih je dozvoljeno postavljati.

mi! Ona je stvarno dobra i njom sam već vježbao i uvježbao se."
Zatim je Ebu-Besir kazao:
– Pokaži mi da je vidim! I on ju je od njega čvrsto uzeo (smjestio) i udario ga da se i ohladio (umro) a drugi pobjegao, došao u Medinu i jureći ušao u džamiju i kada ga je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, vidio, rekao je: "To je prestravljen (čovjek)!"
Pošto se približio Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, rekao je: "Boga mi, moj je drug ubijen, a sigurno ću biti i ja ubijen!"
Tada je došao Ebu-Besir i kazao:
– Allahov Poslaniče, Boga mi, Allah ti je dao da si ispunio svoju štićeničku obavezu. Vratio si me njima, a Alah me je od njih spasio!
Tada je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Kuku njegovoj majci! To je sredstvo raspirivanja rata, ako ubijeni ikoga ima."
Kada je to Ebu-Besir čuo, saznao je da će ga Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, njima vratiti, pa je izašao i došao do morske obale.
– I Ebu-Džendel b. Suhejl se – kaže prenosilac – okrenuo od njih i priključio se Ebu- Basiru.
Tako je svaki čovjek koji je primio islam pobjegao od Kurejšija, priključio se Ebu-Besiru i tako se od njih prikupila jedna velika skupina. I Boga mi, kada god su čuli za kakav karavan Kurejšija da je izašao za Šam, oni su ga predusreli, ljude poubijali, a imovinu im oduzeli.
Potom su Kurejšije poslali (Ebu-Sufjana) Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, zaklinjući ga Bogom i rodbinskom vezom, samo da im pošalje (svoju zabranu), a onaj koji mu dođe (od njih), on je siguran. Tada je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, posalo (zapoviјed), na što je Uzvišeni Allah objavio: "On je Onaj koji je odbio (povukao) njihove ruke od vas, a vaše ruke od njih unutar u Mekki, nakon što vam je dao pobjedu nad njima...", pa do kraja (ajeta): "...

عِصَابَةٌ فَوَاللهِ مَا يَسْمَعُونَ بِعِيرٍ خَرَجَتْ لِقُرَيْشٍ إِلَى الشَّأْمِ إِلَّا اعْتَرَضُوا لَهَا فَقَتَلُوهُمْ وَأَخَذُوا أَمْوَالَهُمْ فَأَرْسَلَتْ قُرَيْشٌ إِلَى النَّبِيِّ ﷺ تُنَاشِدُهُ بِاللهِ وَالرَّحِمِ لَمَّا أَرْسَلَ فَمَنْ أَتَاهُ فَهُوَ آمِنٌ فَأَرْسَلَ النَّبِيُّ ﷺ إِلَيْهِمْ فَأَنْزَلَ اللهُ تَعَالَى وَهُوَ الَّذِي كَفَّ أَيْدِيَهُمْ عَنْكُمْ وَأَيْدِيَكُمْ عَنْهُمْ بِبَطْنِ مَكَّةَ مِنْ بَعْدِ أَنْ أَظْفَرَكُمْ عَلَيْهِمْ حَتَّى بَلَغَ الْحَمِيَّةَ حَمِيَّةَ الْجَاهِلِيَّةِ وَكَانَتْ حَمِيَّتُهُمْ أَنَّهُمْ لَمْ يُقِرُّوا أَنَّهُ نَبِيُّ اللهِ وَلَمْ يُقِرُّوا بِ بِسْمِ اللهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ وَحَالُوا بَيْنَهُمْ وَبَيْنَ الْبَيْتِ قَالَ أَبُو عَبْد اللهِ مَعَرَّةٌ الْعُرُّ الْجَرَبُ تَزَيَّلُوا تَمَيَّزُوا وَحَمَيْتُ الْقَوْمَ مَنَعْتُهُمْ حِمَايَةً وَأَحْمَيْتُ الْحِمَى جَعَلْتُهُ حِمًى لَا يُدْخَلُ وَأَحْمَيْتُ الْحَدِيدَ وَأَحْمَيْتُ الرَّجُلَ إِذَا أَغْضَبْتَهُ إِحْمَاءً .

pojavio se ponos i to neznabožački ponos…”[1]
Njihov ponos bio je u tome što nisu priznali da je Muhammed, Allahov poslanik i što nisu pristali na tekst (ugovora): “U ime Allaha, Sveopćeg Dobročinitelja, Milostivog!”, i što su se isprriječili između muslimana i Ka‘be.

2733. Ukajl je, prenoseći od Zuhrija, rekao da je Urve izjavio:
– Saopćila mi je Aiša da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, ispitivao žene (iseljenice) i saopćio nam je da je on, kada je Uzvišeni Allah objavio da vrate idolopoklonicima ono (bračnog dara) što su ga oni dali onim svojim ženama koje su izbjegle (iz Mekke) i kada je presudio muslimanima da ne drže u braku žene idolopoklonice – Omer je (odmah) pustio svoje dvije žene: Kurejbu, kćerku Ebu-Ubejja i kćerku Džervele Huza‘ija, pa je Kurejbu vjenčao Muavija b. Ebu-Sufjan, a drugu je vjenčao Ebu-Džehm.
Pošto idolopoklonici nisu htjeli pristati da dodaju ono što su muslimani dali (od bračnog dara) svojim (nekadašnjim) suprugama, Uzvišeni Allah je objavio: “Ako vam štogod (od bračnog dara) vaših (bivših) žena izmakne nevjernicima pa dođe red na vas (da dajete)…”
“El-Akbu! jeste ono što muslimani daju onim idolopoklonicima čija je žena izbjegla (muslimanima u Medinu).
Tada je još naredio, da se (bračni dar) daje onima od muslimana čije su žene otišle, onoliko koliko

٢٧٣٣. وَقَالَ عُقَيْلٌ عَنِ الزُّهْرِيِّ قَالَ عُرْوَةُ
فَأَخْبَرَتْنِي عَائِشَةُ أَنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ كَانَ يَمْتَحِنُهُنَّ
وَبَلَغَنَا أَنَّهُ لَمَّا أَنْزَلَ اللهُ تَعَالَى أَنْ يَرُدُّوا إِلَى الْمُشْرِكِينَ
مَا أَنْفَقُوا عَلَى مَنْ هَاجَرَ مِنْ أَزْوَاجِهِمْ وَحَكَمَ
عَلَى الْمُسْلِمِينَ أَنْ لَا يُمَسِّكُوا بِعِصَمِ الْكَوَافِرِ
أَنَّ عُمَرَ طَلَّقَ امْرَأَتَيْنِ قَرِيبَةَ بِنْتَ أَبِي أُمَيَّةَ وَابْنَةَ
جَرْوَلٍ الْخُزَاعِيِّ فَتَزَوَّجَ قَرِيبَةَ مُعَاوِيَةُ وَتَزَوَّجَ
الْأُخْرَى أَبُو جَهْمٍ فَلَمَّا أَبَى الْكُفَّارُ أَنْ يُقِرُّوا
بِأَدَاءِ مَا أَنْفَقَ الْمُسْلِمُونَ عَلَى أَزْوَاجِهِمْ أَنْزَلَ اللهُ
تَعَالَى وَإِنْ فَاتَكُمْ شَيْءٌ مِنْ أَزْوَاجِكُمْ إِلَى الْكُفَّارِ
فَعَاقَبْتُمْ وَالْعَقْبُ مَا يُؤَدِّي الْمُسْلِمُونَ إِلَى مَنْ
هَاجَرَتْ امْرَأَتُهُ مِنَ الْكُفَّارِ فَأَمَرَ أَنْ يُعْطَى مَنْ
ذَهَبَ لَهُ زَوْجٌ مِنَ الْمُسْلِمِينَ مَا أَنْفَقَ مِنْ صَدَاقِ
نِسَاءِ الْكُفَّارِ اللَّائِي هَاجَرْنَ وَمَا نَعْلَمُ أَنَّ أَحَدًا
مِنَ الْمُهَاجِرَاتِ ارْتَدَّتْ بَعْدَ إِيمَانِهَا وَبَلَغَنَا أَنَّ
أَبَا بَصِيرِ بْنَ أَسِيدٍ الثَّقَفِيَّ قَدِمَ عَلَى النَّبِيِّ ﷺ

[1] Cijeli prijevod fragmentarno navedenih ajeta 24-26. poglavlja El-Feth glasi:
“On je Onaj koji je odbio (sustegao) njihove ruke od vas i vaše ruke od njih unutar Mekke, nakon što vam je dao pobjedu nad njima. Allah vidi sve što vi radite. To su oni koji ne vjeruju i vas sprečavaju od Mesdžidul-Harama (Ka‘be) i (sprečavaju zavjetovanu) žrtvu određenu da stigne na svoje mjesto. A da nije (u Mekki) vjernika i vjernica, koje vi ne znate (pa) da ih ne pregazite, zbog čega bi vas i ne znajući pogodila neugodnost (dao bih vam dozvolu za oslobađanje Mekke). (To je zato) da Allah uvede u Svoju milost koga hoće. Da su vjernici (u Mekki) izdvojeni, Mi bismo kaznili one između njih koji ne vjeruju, bolnom kaznom.
(Sjetite se) kada se u srcima nevjernika pojavio ponos i to neznabožački ponos, a Allah je ubacio u srca Poslanika i vjernika Svoju smirenost i obavezao ih riječju bogobojaznosti (kelimei-šehadetom), a svakako su oni imali najviše prava na nju i dostojni su je. Zaista Allah zna sve.”

je on dao bračnog dara ženama idolopoklonicima; onima koje su pobjegle (u Mekku), ali mi ne znamo nijedne od iseljenica (iz Mekke u Medinu) da se vratila (u idolopoklonstvo) nakon svoga (prihvatanja) vjerovanja (islama).
A preneseno nam je (kaže Zuhrija) da je Ebu-Besir b. Esed es-Sekafi došao Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, kao vjernik izbjeglica u vrijeme (mirovnog ugovora, pa da je Ahnes b. Šerik pisao Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, i tražio mu Ebu-Basira i tada spomenuo cijeli slučaj.

مُؤْمِنًا مُهَاجِرًا فِي الْمُدَّةِ فَكَتَبَ الأَخْنَسُ بْنُ شَرِيقٍ إِلَى النَّبِيِّ ﷺ يَسْأَلُهُ أَبَا بَصِيرٍ فَذَكَرَ الْحَدِيثَ .

UVJETI PRILIKOM ZAJMA

باب الشُّرُوطِ فِي الْقَرْضِ

2734. Lejs je rekao: Pričao mi je Dža'fer b. Rebi' prenoseći od Abdur-Rahmana b. Hurmuza, ovaj od Ebu-Hurejre, radijallahu anhu, da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, spomenuo jednog čovjeka koji je zatražio od nekog Izraelićanina da mu pozajmi hiljadu zlatnika i on mu ih je vratio do imenovanog (ugovorenog) roka.
Ibni-Omer i Ata, radijallahu anhuma, rekli su: "Zajam je dozvoljen, kada mu se odredi rok (isplate).

٢٧٣٤. وَقَالَ اللَّيْثُ حَدَّثَنِي جَعْفَرُ بْنُ رَبِيعَةَ عَنْ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ هُرْمُزَ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ عَنْ رَسُولِ اللهِ ﷺ أَنَّهُ ذَكَرَ رَجُلاً سَأَلَ بَعْضَ بَنِي إِسْرَائِيلَ أَنْ يُسْلِفَهُ أَلْفَ دِينَارٍ فَدَفَعَهَا إِلَيْهِ إِلَى أَجَلٍ مُسَمًّى .
وَقَالَ ابْنُ عُمَرَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا وَعَطَاءٌ إِذَا أَجَّلَهُ فِي الْقَرْضِ جَازَ .

ROB OSLOBOĐEN UGOVORENIM OTKUPOM I UVJETI KOJI SE NE DOZVOLJAVAJU, KOJI SU U SUPROTNOSTI BOŽIJOJ KNJIZI

باب الْمُكَاتَبِ وَمَا لَا يَحِلُّ مِنَ الشُّرُوطِ الَّتِي تُخَالِفُ كِتَابَ اللهِ

Džabir b. Abdullah, radijallahu anhuma, rekao je za roba oslobođenog ugovorenim otkupom: "Uvjeti roba i gospodara, među njima su (punovažni)."
A Ibnu-Omer, ili Omer, radijallahu anhuma, kaže: "Svaki uvjet suprotan Allahovoj Knjizi bezvrijedan je, pa makar se uvjetovao stotinu puta."
Ebu-Abdullah (Buharija) kaže: "(To) se prenosi od obojice: od Omera i od Ibnu-Omera."

وَقَالَ جَابِرُ بْنُ عَبْدِ اللهِ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا فِي الْمُكَاتَبِ شُرُوطُهُمْ بَيْنَهُمْ وَقَالَ ابْنُ عُمَرَ أَوْ عُمَرُ كُلُّ شَرْطٍ خَالَفَ كِتَابَ اللهِ فَهُوَ بَاطِلٌ وَإِنِ اشْتَرَطَ مِائَةَ شَرْطٍ قَالَ أَبُو عَبْدِ اللهِ وَيُقَالُ عَنْ كِلَيْهِمَا عَنْ عُمَرَ وَابْنِ عُمَرَ .

2735. PRIČAO NAM JE Ali b. Abdullah, njemu Sufjan prenoseći od Jahje, on od Amre, ona od Aiše, radijallahu anha, koja je izjavila, da joj je došla Berira i tražila od nje materijalnu pomoć za svoj otkup, pa joj je ona rekla:
– Ako hoćeš, dat ću (iznos) tvome gospodaru, a da patronat bude moj?
I kada je došao Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, ona mu je to spomenula, a Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, kazao je: "Kupi je i oslobodi je, a patronat pripada samo onom ko je roba oslobodio."
Kasnije je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, stao na minber i rekao: "Šta je ljudima pa stavljaju uvjete, kojih nema u Allahovoj Knjizi! Ko sebi uvjetuje nešto što nema u Allahovoj Knjizi, to mu ne pripada, pa makar to sebi uvjetovao i stotinu puta."

٢٧٣٥. حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ عَبْدِ اللهِ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ عَنْ يَحْيَى عَنْ عَمْرَةَ عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهَا قَالَتْ أَتَتْهَا بَرِيرَةُ تَسْأَلُهَا فِي كِتَابَتِهَا فَقَالَتْ إِنْ شِئْتِ أَعْطَيْتُ أَهْلَكِ وَيَكُونُ الْوَلَاءُ لِي فَلَمَّا جَاءَ رَسُولُ اللهِ ﷺ ذَكَّرْتُهُ ذَلِكَ قَالَ النَّبِيُّ ﷺ ابْتَاعِيهَا فَأَعْتِقِيهَا فَإِنَّمَا الْوَلَاءُ لِمَنْ أَعْتَقَ ثُمَّ قَامَ رَسُولُ اللهِ ﷺ عَلَى الْمِنْبَرِ فَقَالَ مَا بَالُ أَقْوَامٍ يَشْتَرِطُونَ شُرُوطًا لَيْسَتْ فِي كِتَابِ اللهِ مَنِ اشْتَرَطَ شَرْطًا لَيْسَ فِي كِتَابِ اللهِ فَلَيْسَ لَهُ وَإِنِ اشْتَرَطَ مِائَةَ شَرْطٍ .

ŠTA JE U OČITOVANJU DOZVOLJENO UVJETOVATI I UZIMATI I UVJETI KOJI SU MEĐU SVIJETOM UOBIČAJENI I KADA NEKO KAŽE: "STOTINU, IZUZIMAJUĆI JEDAN ILI DVA"

باب مَا يَجُوزُ مِنَ الِاشْتِرَاطِ وَالثُّنْيَا فِي الْإِقْرَارِ وَالشُّرُوطِ الَّتِي يَتَعَارَفُهَا النَّاسُ بَيْنَهُمْ وَإِذَا قَالَ مِائَةٌ إِلَّا وَاحِدَةً أَوْ ثِنْتَيْنِ

Ibnu-Avn prenosi od Ibnu-Sirina, da je jedan čovjek rekao svome najamniku: "Uvedi svoju devu, pa ako ona ne ode s tobom toga i toga dana, imat ćeš stotinu dirhema i on nije izašao."
Šurejh je rekao: "Ko sam sebi stavi neki uvjet dobrovoljno, bez sile, on mu je obavezan."
Ejjub od Ibnu-Sirina prenosi:
– Jedan čovjek je prodao neku hranu i rekao (kupcu): "Ako ti ne dođeš u srijedu, nema između mene i tebe nikakve kupoprodaje", i on mu nije došao.
Šurejh je kasnije kupcu rekao: "Ti si iznevjerio i osudio ga (presudio je protiv njega)."

وَقَالَ ابْنُ عَوْنٍ عَنِ ابْنِ سِيرِينَ قَالَ رَجُلٌ لِكَرِيِّهِ أَرْحِلْ رِكَابَكَ فَإِنْ لَمْ أَرْحَلْ مَعَكَ يَوْمَ كَذَا وَكَذَا فَلَكَ مِائَةُ دِرْهَمٍ فَلَمْ يَخْرُجْ فَقَالَ شُرَيْحٌ مَنْ شَرَطَ عَلَى نَفْسِهِ طَائِعًا غَيْرَ مُكْرَهٍ فَهُوَ عَلَيْهِ وَقَالَ أَيُّوبُ عَنِ ابْنِ سِيرِينَ إِنَّ رَجُلًا بَاعَ طَعَامًا وَقَالَ إِنْ لَمْ آتِكَ الْأَرْبِعَاءَ فَلَيْسَ بَيْنِي وَبَيْنَكَ بَيْعٌ فَلَمْ يَجِئْ فَقَالَ شُرَيْحٌ لِلْمُشْتَرِي أَنْتَ أَخْلَفْتَ فَقَضَى عَلَيْهِ .

2736. PRIČAO NAM JE Ebu-Jeman, njega obavijestio Šu'ajb, ovome pričao Ebu-Zinad prenoseći od A'redža, on od Ebu-Hurejre, radijallahu anhu, da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
"Allah ima devedeset devet imena, stotinu izuzimajući jedno, i ko ih sva spominje i shodno njima djeluje, ući će u Džennet."

٢٧٣٦. حَدَّثَنَا أَبُو الْيَمَانِ أَخْبَرَنَا شُعَيْبٌ حَدَّثَنَا أَبُو الزِّنَادِ عَنْ الأَعْرَجِ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ أَنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ قَالَ إِنَّ لِلَّهِ تِسْعَةً وَتِسْعِينَ اسْمًا مِائَةً إِلَّا وَاحِدًا مَنْ أَحْصَاهَا دَخَلَ الْجَنَّةَ .

UVJETI PRI UVAKUFLJENJU

باب الشُّرُوط فِي الْوَقْف

2737. PRIČAO NAM JE Kutejbe b. Seid, njemu Muhammed b. Abdullah Ensari, ovome Ibnu-Avn, rekavši:
– saopćio mi je Nafi', prenoseći od Ibnu-Omera, radijallahu anhuma, da je Omeru b. Hattabu dopala neka zemlja u Hajberu, pa je on došao Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, tražeći za nju savjet i rekao: "Allahov Poslaniče, dobio sam zemlju u Hajberu i nema mi draže imovine od nje, pa šta mi naređuješ za nju?"
– Ako hoćeš – rekao je Alejhisselam – uvakufi je u osnovi, a (prihod) podijeli!
– Tada ju je Omer – kaže Nafi' – uvakufio (uvjetujući): da se ne može prodati, ne može pokloniti i ne može naslijediti, a da se (prihod njen) dijeli siromasima, rodbini, za otkup robovima, na Allahovom putu, putniku (bez materijalnih sredstava), gostu i da onome ko s tim upravlja nije grijeh da od toga jede, umjereno (po običaju) i da drugog nahrani, ne gomilajući time (sebi) imetak.
– Ibnu-Avn je izjavio: Ovo sam ispričao Ibnu-Sirinu, a on reče: "... samo da time ne skuplja sebi imetak."

٢٧٣٧. حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ بْنُ سَعِيدٍ حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِ اللهِ الأَنْصَارِيُّ حَدَّثَنَا ابْنُ عَوْنٍ قَالَ أَنْبَأَنِي نَافِعٌ عَنْ ابْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا أَنَّ عُمَرَ بْنَ الْخَطَّابِ أَصَابَ أَرْضًا بِخَيْبَرَ فَأَتَى النَّبِيَّ ﷺ يَسْتَأْمِرُهُ فِيهَا فَقَالَ يَا رَسُولَ اللهِ إِنِّي أَصَبْتُ أَرْضًا بِخَيْبَرَ لَمْ أُصِبْ مَالًا قَطُّ أَنْفَسَ عِنْدِي مِنْهُ فَمَا تَأْمُرُ بِهِ قَالَ إِنْ شِئْتَ حَبَسْتَ أَصْلَهَا وَتَصَدَّقْتَ بِهَا قَالَ فَتَصَدَّقَ بِهَا عُمَرُ أَنَّهُ لَا يُبَاعُ وَلَا يُوهَبُ وَلَا يُورَثُ وَتَصَدَّقَ بِهَا فِي الْفُقَرَاءِ وَفِي الْقُرْبَى وَفِي الرِّقَابِ وَفِي سَبِيلِ اللهِ وَابْنِ السَّبِيلِ وَالضَّيْفِ لَا جُنَاحَ عَلَى مَنْ وَلِيَهَا أَنْ يَأْكُلَ مِنْهَا بِالْمَعْرُوفِ وَيُطْعِمَ غَيْرَ مُتَمَوِّلٍ قَالَ فَحَدَّثْتُ بِهِ ابْنَ سِيرِينَ فَقَالَ غَيْرَ مُتَأَثِّلٍ مَالًا .

SADRŽAJ:

UMRA

SPRIJEČENI HADŽIJA

KAZNA ZA LOV

ODLIKE (FADILETI) MEDINE

POST

TERAVIJA

LEJLETUL-KADR

ITIKAF

KUPOPRODAJA

PLAĆANJE UNAPRIJED

PRAVO PREČE KUPNJE

NAJAM-ZAKUP

PRENOS DUGOVA

JAMČENJE

PUNOMOĆ

OBRAĐIVANJE ZEMLJE

NAPAJANJE I NAVODNJAVANJE

ZAJAM, OTPLATA DUGOVA, KURATELA (OGRANIČENJE) I STEČAJ

SPOROVI

NAĐENA STVAR

ZALOG

OSLOBAĐANJE ROBA

ROB UGOVORENOG OTKUPA

POKLON, VRIJEDNOST TOGA I PODSTREKIVANJE NA DARIVANJE

SVJEDOČENJA

IZMIRIVANJE (MIRENJE) LJUDI

UVJETI

صحيح البخاري

SAHIHU-L-BUHARI

BUHARIJEVA
zbirka hadisa

2

بِسْمِ اللهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيمِ

U ime Allaha, Svemilosnog, Samilosnog!

كِتَابُ الْوَصَايَا

OPORUKE

باب الوصايا

O OPORUKAMA

وَقَوْلِ النَّبِيِّ ﷺ وَصِيَّةُ الرَّجُلِ مَكْتُوبَةٌ عِنْدَهُ
وَقَوْلِ اللهِ تَعَالَى (كُتِبَ عَلَيْكُمْ إِذَا حَضَرَ أَحَدَكُمُ الْمَوْتُ إِنْ تَرَكَ خَيْرًا الْوَصِيَّةُ لِلْوَالِدَيْنِ وَالْأَقْرَبِينَ بِالْمَعْرُوفِ حَقًّا عَلَى الْمُتَّقِينَ فَمَنْ بَدَّلَهُ بَعْدَ مَا سَمِعَهُ فَإِنَّمَا إِثْمُهُ عَلَى الَّذِينَ يُبَدِّلُونَهُ إِنَّ اللهَ سَمِيعٌ عَلِيمٌ فَمَنْ خَافَ مِنْ مُوصٍ جَنَفًا أَوْ إِثْمًا فَأَصْلَحَ بَيْنَهُمْ فَلَا إِثْمَ عَلَيْهِ إِنَّ اللهَ غَفُورٌ رَحِيمٌ) (جَنَفًا) مَيْلًا مُتَجَانِفٌ مَائِلٌ .

i izjavi Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem: "Oporuka čovjeka treba da je kod njega napisana!"
I o riječima Uzvišenog Allaha: "Propisano vam je, kada se nekom od vas približi smrt, ako ostavlja imetak, da (ga) oporuči roditeljima i rodbini, kao dužnost bogobojaznih. Grijeh pada samo na one koji budu mijenjali, nakon što su je čuli. Zaista, Allah sve čuje i sve zna.
Nije grješan ko izvrši izmirenje (nagodbu između onih kojih se tiče oporuka) ako se bude bojao da će oporučilac (svojom oporukom) zapasti u pogrešku (pristrasnost) ili grijeh. Zaista, Allah oprašta i Milostiv je."[1]
Dženefen znači: naklonost, pristrasnost, a *mutedžanifun*: koji nečemu naginje, stremi.

٢٧٣٨. حَدَّثَنَا عَبْدُاللهِ بْنُ يُوسُفَ أَخْبَرَنَا مَالِكٌ عَنْ نَافِعٍ عَنْ عَبْدِاللهِ بْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا أَنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ قَالَ مَا حَقُّ امْرِئٍ مُسْلِمٍ لَهُ شَيْءٌ يُوصِي فِيهِ يَبِيتُ لَيْلَتَيْنِ

2738. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Jusuf, njemu prenio Malik od Nafija, ovaj od Abdullaha b. Omera, radijallahu anhu, da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
– Dužnost je svakog muslimana koji ima nešto za oporuku, da ne prenoći ni dvije noći, a da njegova oporuka ne bude kod njega napisana.

---

1 El-Bekare: 180-182.
Neki misle da je 11. ajet poglavlja En-Nisa, kojim je regulisano nasljedstvo muslimana, derogirao ovaj propis o oporučivanju, ali to neće biti tačno, jer je ovaj ajet objavljen poslije ajeta o nasljedstvu. Ajeti o oporuci samo nadopunjuju propise o nasljedstvu.

إِلَّا وَوَصِيَّتُهُ مَكْتُوبَةٌ عِنْدَهُ تَابَعَهُ مُحَمَّدُ بْنُ مُسْلِمٍ عَنْ عَمْرٍو عَنِ ابْنِ عُمَرَ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ .

U drugom nizu prenosilaca Malika slijedi Muhammed b. Muslim prenoseći (hadis) od Amra, on od Ibn-Omera, a ovaj od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem.

٢٧٣٩. حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ الْحَارِثِ حَدَّثَنَا يَحْيَى ابْنُ أَبِي بُكَيْرٍ حَدَّثَنَا زُهَيْرُ بْنُ مُعَاوِيَةَ الْجُعْفِيُّ حَدَّثَنَا أَبُو إِسْحَاقَ عَنْ عَمْرِو بْنِ الْحَارِثِ خَتَنِ رَسُولِ اللهِ ﷺ أَخِي جُوَيْرِيَةَ بِنْتِ الْحَارِثِ قَالَ مَا تَرَكَ رَسُولُ اللهِ ﷺ عِنْدَ مَوْتِهِ دِرْهَمًا وَلَا دِينَارًا وَلَا عَبْدًا وَلَا أَمَةً وَلَا شَيْئًا إِلَّا بَغْلَتَهُ الْبَيْضَاءَ وَسِلَاحَهُ وَأَرْضًا جَعَلَهَا صَدَقَةً .

2739. PRIČAO NAM JE Ibrahim b. Haris, njemu Jahja b. Ebu-Bukejr, ovome Zuhejr b. Mu'avija Džu'fi, njemu prenio Ebu-Ishak od Amra b. Harisa, šurjaka Allahova Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, brata Džuvejrije, kćerke Harisove, da je kazao:

– Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, nije ostavio poslije svoje smrti ni dirhema ni dinara, ni roba ni robinje, niti išta osim svoju mazgu Bejda', svoje oružje i zemlju, koju je već ranije bio uvakufio.[1]

٢٧٤٠. حَدَّثَنَا خَلَّادُ بْنُ يَحْيَى حَدَّثَنَا مَالِكٌ هُوَ ابْنُ مِغْوَلٍ حَدَّثَنَا طَلْحَةُ بْنُ مُصَرِّفٍ قَالَ سَأَلْتُ عَبْدَ اللهِ بْنَ أَبِي أَوْفَى رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا هَلْ كَانَ النَّبِيُّ ﷺ أَوْصَى فَقَالَ لَا فَقُلْتُ كَيْفَ كُتِبَ عَلَى النَّاسِ الْوَصِيَّةُ أَوْ أُمِرُوا بِالْوَصِيَّةِ قَالَ أَوْصَى بِكِتَابِ اللهِ .

2740. PRIČAO NAM JE Hallad b. Jahja, njemu Malik, ovome Talha b. Musarrif, koji je rekao:

– Pitao sam Abdullaha b. Ebu-Evfa, radijallahu anhu: "Je li Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, što oporučio?"

– Ne – odgovorio je.

– Pa kako je onda svijetu propisana ili reče naređena oporuka.

– Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, oporučio je Allahovu Knjigu (Kur'an) – odgovori on.

1 Resulullah, sallallahu alejhi ve sellem, imao je šest mazgi: Šehba', šarenobijelu, poznatu pod imenom Duldul, koju mu je poklonio Mukavkis, vladar Egipta, Fidda, koju mu je poklonio Ferve b. Amr Džuzami i koju je Resulullah, sallallahu alejhi ve sellem, poklonio Ebu-Bekru; mazgu poklonjenu od gospodara Džendela; mazgu dobivenu od starješine Ejla koja se zvala Elija prema navodima Muslima, njezino pravo ime bilo je Bejda; mazga poklonjena od Negusa i još jednu poklonjenu od perzijskog vladara.
Poslije Resulullahove, sallallahu alejhi ve sellem, smrti ostala je samo Duldul i bila je kod Alije b. Ebu-Taliba, kasnije kod Abdullaha b. Dža'fera, i uginula je u doba vladavine Mu'avija (41-60. H.).
Prema navodima Ibn-Esira, Resulullah, sallallahu alejhi ve sellem, imao je devet sablji. Najpopularnija od njih zvaše se Zul-fikar, koju je dobio kao ratni plijen u borbi na Bedru. Kasnije je poklanja Aliji b. Ebu-Talibu. Zatim ona bijaše na čuvanju kod Muhammeda b. Hanefija pa Muhammeda b. Abdullaha b. Hasana b. Huseina, radijallahu anhu. Imao je pet kopalja razne izrade.
Nešto obradive zemlje Resulullah, sallallahu alejhi ve sellem, imao je u Fedeku, koju je uvakufio davno prije svoje smrti u korist putnika koji su ostali bez materijalnih sredstava.
Imao je više od šezdeset robova i dvadeset robinja i sve ih je za svoga života besplatno oslobodio, osim onih koji su umrli prije oslobađanja.
Tako je Resulullaha, sallallahu alejhi ve sellem, smrt zatekla bez ikakve imovine pa nije imao šta oporučiti.

2741. PRIČAO NAM JE Amr b. Zurare, njemu prenio Isma'il od Ibn-Avna, on od Ibrahima, a ovaj od Esveda, da je kazao:
– Spominjali su neki (ashabi) kod Aiše, da je Alija, radijallahu anhu, imao oporuku (za hilafeta), pa je ona upitala: "Kad je Resulullah, sallallahu alejhi ve sellem, učinio njemu tu oporuku?" "Ja sam ga (pred smrt) držala naslonjena na svojim grudima", ili je rekla, "... na svom krilu.
Zatražio je lavor, zatim se presavio na moje krilo i nisam ni osjetila da je već umro." "Pa kada mu je učinio tu oporuku?"

٢٧٤١. حَدَّثَنَا عَمْرُو بْنُ زُرَارَةَ أَخْبَرَنَا إِسْمَاعِيلُ عَنِ ابْنِ عَوْنٍ عَنْ إِبْرَاهِيمَ عَنِ الأَسْوَدِ قَالَ ذَكَرُوا عِنْدَ عَائِشَةَ أَنَّ عَلِيًّا رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا كَانَ وَصِيًّا فَقَالَتْ مَتَى أَوْصَى إِلَيْهِ وَقَدْ كُنْتُ مُسْنِدَتَهُ إِلَى صَدْرِي أَوْ قَالَتْ حَجْرِي فَدَعَا بِالطَّسْتِ فَلَقَدِ انْخَنَثَ فِي حَجْرِي فَمَا شَعَرْتُ أَنَّهُ قَدْ مَاتَ فَمَتَى أَوْصَى إِلَيْهِ.

OSTAVITI SVOJE NASLJEDNIKE BOGATE BOLJE JE NEGO DA PROSJAČE OD LJUDI

باب أن يترك ورثته أغنياء خير من أن يتكففوا الناس

2742. PRIČAO NAM JE Ebu-Nu'ajm, njemu prenio Sufjan od Sa'da b. Ibrahima, a on od Amira b. Sa'da, da je Sa'd b. Ebi-Vekas, radijallahu anhu, izjavio:
– Došao je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, (za vrijeme Oprosnog hadža) da me obiđe. Ja sam tada bio u Mekki. On nije volio da neko umre u zemlji iz koje je ranije učinio hidžru. Tada Resulullah, sallallahu alejhi ve sellem, reče:
– Allah se smilovao sinu Afraovu!
– Allahov Poslaniče, rekoh, veli Sa'd – želim da oporučim svu svoju imovinu!
– Ne – reče Resulullah, sallallahu alejhi ve sellem.
– Pa onda polovinu? – upitah ja.
– Ne – reče Resulullah, sallallahu alejhi ve sellem.
– Pa mogu li onda trećinu? – upitah ja.
– Trećina (može) – reče Resulullah – ali je trećina mnogo. Da ostaviš svoje nasljednike bogate bolje ti je nego da ih ostaviš siromašne, pa da pružaju svoje ruke prema svijetu i traže (materijalnu pomoć). Uistinu, što god potrošiš za opskrbu svoje obitelji smatra se sadakom, čak

٢٧٤٢. حَدَّثَنَا أَبُو نُعَيْمٍ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ عَنْ سَعْدِ ابْنِ إِبْرَاهِيمَ عَنْ عَامِرِ بْنِ سَعْدٍ عَنْ سَعْدِ بْنِ أَبِي وَقَّاصٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ جَاءَ النَّبِيُّ ﷺ يَعُودُنِي وَأَنَا بِمَكَّةَ وَهُوَ يَكْرَهُ أَنْ يَمُوتَ بِالأَرْضِ الَّتِي هَاجَرَ مِنْهَا قَالَ يَرْحَمُ اللهُ ابْنَ عَفْرَاءَ قُلْتُ يَا رَسُولَ اللهِ أُوصِي بِمَالِي كُلِّهِ قَالَ لَا قُلْتُ فَالشَّطْرُ قَالَ لَا قُلْتُ الثُّلُثُ قَالَ فَالثُّلُثُ وَالثُّلُثُ كَثِيرٌ إِنَّكَ أَنْ تَدَعَ وَرَثَتَكَ أَغْنِيَاءَ خَيْرٌ مِنْ أَنْ تَدَعَهُمْ عَالَةً يَتَكَفَّفُونَ النَّاسَ فِي أَيْدِيهِمْ وَإِنَّكَ مَهْمَا أَنْفَقْتَ مِنْ نَفَقَةٍ فَإِنَّهَا صَدَقَةٌ حَتَّى اللُّقْمَةُ الَّتِي تَرْفَعُهَا إِلَى فِي امْرَأَتِكَ وَعَسَى اللهُ أَنْ يَرْفَعَكَ فَيَنْتَفِعَ بِكَ نَاسٌ وَيُضَرَّ بِكَ آخَرُونَ وَلَمْ يَكُنْ لَهُ يَوْمَئِذٍ إِلَّا ابْنَةٌ.

i zalogaj koga podigneš do usta svojoj ženi. Možda, da te Allah još poživi pa da svijetu (muslimanima) budeš još od koristi, a drugima (neprijateljima) od štete.
On je tada imao samo kćerku.

OPORUKA JE SAMO DO TREĆINE IMOVINE

باب الْوَصِيَّةِ بِالثُّلُثِ

Hasan (Basri) je izjavio: "Nemuslimanu, podaniku islamske države, dozvoljava se oporuka do iznosa trećine (njegove imovine)."[1]
A Uzvišeni Allah je rekao: "Sudite im kako je Allah objavio!"

وَقَالَ الْحَسَنُ لَا يَجُوزُ لِلذِّمِّيِّ وَصِيَّةٌ إِلَّا الثُّلُثَ
وَقَالَ اللهُ تَعَالَى (وَأَنِ احْكُمْ بَيْنَهُمْ بِمَا أَنْزَلَ اللهُ) .

2743. PRIČAO NAM JE Kutejbe b. Seid, njemu prenio Sufjan od Hišama b. Urveta, (on) od svoga oca, a (ovaj) da je Ibn-Abbas, radijallahu anhuma, kazao:
– Da svijet hoće sniziti (oporuku) na četvrtinu, jer je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "... pa trećina (može), a i trećina je mnogo!", ili je rekao: "trećina je velika."

٢٧٤٣. حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ بْنُ سَعِيدٍ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ عَنْ
هِشَامِ بْنِ عُرْوَةَ عَنْ أَبِيهِ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ
اللهُ عَنْهُمَا قَالَ لَوْ غَضَّ النَّاسُ إِلَى الرُّبْعِ لِأَنَّ
رَسُولَ اللهِ ﷺ قَالَ الثُّلُثُ وَالثُّلُثُ كَثِيرٌ أَوْ كَبِيرٌ .

2744. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Abdur-Rahim, njemu Zekerijja b. Advijj, ovome prenio Mervan od Hašima b. Hašima, on od Amira b. Sa'da, a ovaj da je njegov otac, radijallahu anhu, kazao:
– Razbolio sam se pa me posjetio Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, i ja rekoh: "Allahov Poslaniče, moli Allaha da me ne vrati natrag (pa da umrem u Mekki)."
– Nadati se je – reče Resulullah, sallallahu alejhi ve sellem – da ti Allah podari zdravlje i da se tobom svijet još koristi.
Rekoh: "Želim da oporučim, pošto imam samo jednu kćerku. Oporučit ću polovinu.

٢٧٤٤. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِالرَّحِيمِ حَدَّثَنَا
زَكَرِيَّاءُ بْنُ عَدِيٍّ حَدَّثَنَا مَرْوَانُ عَنْ هَاشِمِ
ابْنِ هَاشِمٍ عَنْ عَامِرِ بْنِ سَعْدٍ عَنْ أَبِيهِ
رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ مَرِضْتُ فَعَادَنِي النَّبِيُّ ﷺ فَقُلْتُ
يَا رَسُولَ اللهِ ادْعُ اللهَ أَنْ لَا يَرُدَّنِي عَلَى عَقِبِي قَالَ لَعَلَّ
اللهَ يَرْفَعُكَ وَيَنْفَعُ بِكَ نَاسًا قُلْتُ أُرِيدُ أَنْ أُوصِيَ
وَإِنَّمَا لِي ابْنَةٌ قُلْتُ أُوصِي بِالنِّصْفِ قَالَ النِّصْفُ كَثِيرٌ
قُلْتُ فَالثُّلُثِ قَالَ الثُّلُثُ وَالثُّلُثُ كَثِيرٌ أَوْ كَبِيرٌ قَالَ
فَأَوْصَى النَّاسُ بِالثُّلُثِ وَجَازَ ذَلِكَ لَهُمْ .

1 Oporuka štićenika islamske države ne može ni u kom slučaju prelaziti vrijednost trećine njegove imovine, a oporuka muslimana može ako nema nasljednika ili ako oni dozvole izvršenje oporuke ostavitelja. Malik, Šafija i Ahmed dozvoljavaju činiti oporuku samo do trećine vrijednosti imovine ostavitelja i muslimana makar on bio bez nasljednika, a druge dvije trećine, u tom slučaju, pripadaju državnoj blagajni.

– Ne, polovina je mnogo – reče Resulullah, sallallahu alejhi ve sellem.
– Pa onda trećinu? – rekoh.
– Trećina (može) – reče on – a i trećina je mnogo, ili je rekao: "... velika". I tako su ljudi – kaže Sa'd – oporučivali do trećine i to im je bilo dozvoljeno.[2]

IZJAVA OPORUČITELJA IZVRŠIOCU SVOJE OPORUKE: "STARAJ SE ZA MOJE DIJETE!" I KADA JE IZVRŠIOCU OPORUKE DOZVOLJENO TUŽENJE.

باب قَوْلِ المُوصِي لِوَصِيِّهِ تَعَاهَدْ وَلَدِي وَمَا يَجُوزُ لِلْوَصِيِّ مِنَ الدَّعْوَى

2745. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Mesleme prenoseći od Malika, (on) od Ibn-Šihaba, (ovaj) od Urveta b. Zubejra, a on od Aiše, supruge Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, da je rekla:
– Utbe b. Ebi-Vekas zapovjedio je svome bratu Sa'du b. Ebi-Vekasu: "Sin robinje Zem'e zaista je od mene, pa uzmi ga k sebi!"
Prve godine po oslobođenju Mekke Sa'd ga je uzeo i rekao: "On je sin moga brata i ovo mi je zapovjedio."
Potom je ustao Abd b. Zem'a i kazao: "Ovo je brat, on je sin robinje moga oca, rođen je na njegovoj postelji."
Poslije su otišli Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, i Sa'd je rekao:
– Allahov Poslaniče, on je sin moga brata i on me je s njim zadužio.
Tada je Abd b. Zem'a kazao: "Moj je brat, jer je sin robinje moga oca."
– O Abd b. Zem'a! – rekao je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem – on pripada tebi. Dijete

٢٧٤٥. حَدَّثَنَا عَبْدُاللهِ بْنُ مَسْلَمَةَ عَنْ مَالِكٍ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ عَنْ عُرْوَةَ بْنِ الزُّبَيْرِ عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهَا زَوْجِ النَّبِيِّ ﷺ أَنَّهَا قَالَتْ كَانَ عُتْبَةُ بْنُ أَبِي وَقَّاصٍ عَهِدَ إِلَى أَخِيهِ سَعْدِ بْنِ أَبِي وَقَّاصٍ أَنَّ ابْنَ وَلِيدَةِ زَمْعَةَ مِنِّي فَاقْبِضْهُ إِلَيْكَ فَلَمَّا كَانَ عَامُ الْفَتْحِ أَخَذَهُ سَعْدٌ فَقَالَ ابْنُ أَخِي قَدْ كَانَ عَهِدَ إِلَيَّ فِيهِ فَقَامَ عَبْدُ بْنُ زَمْعَةَ فَقَالَ أَخِي وَابْنُ أَمَةِ أَبِي وُلِدَ عَلَى فِرَاشِهِ فَتَسَاوَقَا إِلَى رَسُولِ اللهِ ﷺ فَقَالَ سَعْدٌ يَا رَسُولَ اللهِ ابْنُ أَخِي كَانَ عَهِدَ إِلَيَّ فِيهِ فَقَالَ عَبْدُ بْنُ زَمْعَةَ أَخِي وَابْنُ وَلِيدَةِ أَبِي فَقَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ هُوَ لَكَ يَا عَبْدُ بْنَ زَمْعَةَ الْوَلَدُ لِلْفِرَاشِ وَلِلْعَاهِرِ الْحَجَرُ ثُمَّ قَالَ لِسَوْدَةَ بِنْتِ زَمْعَةَ احْتَجِبِي مِنْهُ لِمَا رَأَى مِنْ شَبَهِهِ بِعُتْبَةَ فَمَا رَآهَا حَتَّى لَقِيَ اللهَ .

---

2 Izvršenje oporuke do trećine vrijednosti imovine ostavitelja dozvoljavaju svi islamski pravnici jednoglasno, a podijeljena su mišljenja koliki je iznos najbolje oporučiti.
Ebu-Bekr je oporučio petinu svoje imovine rekavši: "Allah je muslimanskim borcima odredio petinu od ratnog plijena." Halifa Omer oporučio je jednu četvrtinu.
Halifa Alija kaže: "Da se oporučuje petina, draže mi je nego četvrtina, a četvrtina mi je draža od trećine." Poneki pravnici preporučuju oporuku do iznosa šestine ostavitelja, a neki do desetine.

pripada postelji, a onom ko se noću privlači tuđim ženama – kamenovanje.
Potom je Resulullah, sallallahu alejhi ve sellem, rekao Sevdi, kćerki Zem'ata: "Skloni se od njega" – jer je vidio da je on sličio Utbetu i on je više nije ni vidio dok je bio živ.[1]

PUNOVAŽNO JE OČITOVANJE KADA GA BOLESNIK UČINI JASNIM POKRETOM SVOJE GLAVE

باب إِذَا أَوْمَأَ الْمَرِيضُ بِرَأْسِهِ إِشَارَةً بَيِّنَةً جَازَتْ

2746. PRIČAO NAM JE Hassan b. Ebi-Abbad, njemu prenio Hemmam od Katade, ovaj od Enesa, radijallahu anhu, da je jedan Jevrej stukao glavu jedne djevojke između dva kamena, pa je pitana:
– Ko ti je to uradio? Je li taj i taj?
I kad je spomenuo ime (Jevreja), potvrdila je pokretom glave.
Tada je on doveden i nije se puštao dok nije priznao (zločin). Potom je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, naredio pa je i njegova glava stučena kamenovanjem.

٢٧٤٦. حَدَّثَنَا حَسَّانُ بْنُ أَبِي عَبَّادٍ حَدَّثَنَا هَمَّامٌ عَنْ قَتَادَةَ عَنْ أَنَسٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ أَنَّ يَهُودِيًّا رَضَّ رَأْسَ جَارِيَةٍ بَيْنَ حَجَرَيْنِ فَقِيلَ لَهَا مَنْ فَعَلَ بِكِ أَفُلَانٌ أَوْ فُلَانٌ حَتَّى سُمِّيَ الْيَهُودِيُّ فَأَوْمَأَتْ بِرَأْسِهَا فَجِيءَ بِهِ فَلَمْ يَزَلْ حَتَّى اعْتَرَفَ فَأَمَرَ النَّبِيُّ ﷺ فَرُضَّ رَأْسُهُ بِالْحِجَارَةِ.

1 Tužitelj i optuženi moraju biti pametni. Nije valjana tužba ludaka i maloljetnika nesposobnog za rasuđivanje, ali njih mogu zamjenjivati njihovi skrbnici. Optuženi i predmet tužbe moraju biti potpuno određeni i poznati. Predmet tužbe bit će poznat ako se on na sudu pokaže. Ako nije pri ruci, treba ga detaljno opisati po kakvoći i vrijednosti, a ako se radi o tražbini, treba navesti vrstu, svojstvo i iznos potraživanja. Ako je predmet tužbe nekretnina, kod tuženja i svjedočenja navodi se mahala, selo, srez i pogranične nekretnine s imenima njihovih vlasnika.

ZA NASLJEDNIKA NEMA OPORUKE

باب لا وصيّة لوارث

٢٧٤٧. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ يُوسُفَ عَنْ وَرْقَاءَ عَنِ ابْنِ أَبِي نَجِيحٍ عَنْ عَطَاءٍ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا قَالَ كَانَ الْمَالُ لِلْوَلَدِ وَكَانَتِ الْوَصِيَّةُ لِلْوَالِدَيْنِ فَنَسَخَ اللهُ مِنْ ذَلِكَ مَا أَحَبَّ فَجَعَلَ لِلذَّكَرِ مِثْلَ حَظِّ الْأُنْثَيَيْنِ وَجَعَلَ لِلْأَبَوَيْنِ لِكُلِّ وَاحِدٍ مِنْهُمَا السُّدُسَ وَجَعَلَ لِلْمَرْأَةِ الثُّمُنَ وَالرُّبُعَ وَلِلزَّوْجِ الشَّطْرَ وَالرُّبُعَ .

2747. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Jusuf, prenoseći od Verka'a, on od Ibn-Ebi-Nedžiha, ovaj od Ataa, a (on opet) od Ibn-Abbasa, radijallahu anhuma, da je kazao:

– Imovina je (u početku islama) pripadala djetetu (ostavitelja), a oporuka roditeljima, pa je Allah dokinuo ono što je htio i odredio: muškarcu pripada koliko dvjema ženama, a roditeljima, svakom od njih, odrediti po šestinu, ženi odredio osminu ili četvrtinu, a mužu polovinu ili četvrtinu.[2]

MILOSTINJA PRED SMRT

باب الصَّدقة عند الموت

٢٧٤٨. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ الْعَلَاءِ حَدَّثَنَا أَبُو أُسَامَةَ عَنْ سُفْيَانَ عَنْ عُمَارَةَ عَنْ أَبِي زُرْعَةَ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ قَالَ رَجُلٌ لِلنَّبِيِّ ﷺ يَا رَسُولَ اللهِ أَيُّ الصَّدَقَةِ أَفْضَلُ قَالَ أَنْ تَصَدَّقَ وَأَنْتَ صَحِيحٌ حَرِيصٌ تَأْمُلُ الْغِنَى وَتَخْشَى الْفَقْرَ وَلَا تُمْهِلْ حَتَّى إِذَا بَلَغَتِ الْحُلْقُومَ قُلْتَ لِفُلَانٍ كَذَا وَلِفُلَانٍ كَذَا وَقَدْ كَانَ لِفُلَانٍ .

2748. PRIČAO NAM JE Muhammed b. A'la, njemu prenio Ebu-Usame od Sufjana, on od Umare, ovaj od Ebu-Zur'e, (on) od Ebu-Hurejre, radijallahu anhu, da je kazao:

– Neki je čovjek pitao Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem: "Allahov Poslaniče, koja je sadaka najvrednija?"

– Da dijeliš dok si zdrav, brižljivo stičeš bogatstvo i bojiš se siromaštva i da ne odgađaš pa da, kada ti duša stigne u grkljan, kažeš: "Tome i tome toliko, a tome i tome toliko" – (imovina) a već je pripala tome i tome.

---

2 Navedenu temu dopunjuju hadisi izloženi u drugim hadiskim zbirkama u nešto drugim varijantama. Ebu-Davud i Tirmizi u svojim *Sunenima* navode da je Ebu-Umame izjavio:

Čuo sam riječi Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, izrečene na Mini: "Allah je dao svakom njegovo pravo i za nasljednika nema oporuke."

Zabilježena je izjava Alije b. Ebu-Taliba: "Nema oporučivanja u korist nasljednika."

Darekutni navodi Resulullahove, sallallahu alejhi ve sellem, riječi izrečene na Mini: "Allah je svakom čovjeku dodijelio što mu pripada, a oporučiti u korist nasljednika nije dozvoljeno više od jedne trećine ostavštine."

Darekutni iznosi da je Dža'fer b. Muhammed prenio od svoga oca:

Allahov Poslanik je rekao: "Oporuka nije dozvoljena u korist nasljednika, niti nasljednik ima pravo očitovati neke svoje tražbine poslije smrti ostavitelja."

RIJEČI UZVIŠENOG ALLAHA: "... NAKON OPORUKE KOJU JE OPORUČIO ILI NAKON (ISPLAĆENOG) DUGA..."[1]

بَاب قَوْلِ اللَّهِ تَعَالَى ﴿ مِنْ بَعْدِ وَصِيَّةٍ يُوصِي بِهَا أَوْ دَيْنٍ ﴾

Spominje se da su Šurejh, Omer b. Abdul-Aziz, Tavus, Ata i Ibn-Uzejne dozvolili bolesnikovo očitovanje za dug.

Hasan (Basri) kaže: "Najpreče je (izvršiti) ono što je čovjek oporučio za sadaku posljednjeg dana (života) na ovom svijetu, a prvog dana na drugom svijetu."

Ibrahim (Neha'i) i Hakem vele: "Ako bolesnik oprosti dug nasljedniku, on je oslobođen."

Rafi' b. Hadidž je oporučio da se njegova supruga Fezarija ne otkriva, kao ni imovina što je zatvaraju njena vrata.

A Hasan (Basri) je kazao:

– Kada neko pred svoju smrt kaže svom robu: "Ja sam te oslobodio", (to je) punovažno.

Ša'bi je izjavio: – Punovažno je priznanje kad žena pred svoju smrt kaže: "Moj mi je muž isplatio moje potraživanje i ja sam ga od njega primila."

Neki su (pravnici) rekli:

– Nije punovažno očitovanje bolesnika u korist jednih nasljednika zbog samo lošeg mišljenja o drugim. Kasnije je neko od njih to odobrio i rekao: "Punovažno je njegovo očitovanje u vezi s (predmetom) ostave (pohrane), robe i u druge (mudarebe)."

وَيُذْكَرُ أَنَّ شُرَيْحًا وَعُمَرَ بْنَ عَبْدِالْعَزِيزِ وَطَاوُسًا وَعَطَاءً وَابْنَ أُذَيْنَةَ أَجَازُوا إِقْرَارَ الْمَرِيضِ بِدَيْنٍ وَقَالَ الْحَسَنُ أَحَقُّ مَا تَصَدَّقَ بِهِ الرَّجُلُ آخِرَ يَوْمٍ مِنَ الدُّنْيَا وَأَوَّلَ يَوْمٍ مِنَ الْآخِرَةِ وَقَالَ إِبْرَاهِيمُ وَالْحَكَمُ إِذَا أَبْرَأَ الْوَارِثَ مِنَ الدَّيْنِ بَرِئَ وَأَوْصَى رَافِعُ بْنُ خَدِيجٍ أَنْ لَا تُكْشَفَ امْرَأَتُهُ الْفَزَارِيَّةُ عَمَّا أُغْلِقَ عَلَيْهِ بَابُهَا وَقَالَ الْحَسَنُ إِذَا قَالَ لِمَمْلُوكِهِ عِنْدَ الْمَوْتِ كُنْتُ أَعْتَقْتُكَ جَازَ وَقَالَ الشَّعْبِيُّ إِذَا قَالَتِ الْمَرْأَةُ عِنْدَ مَوْتِهَا إِنَّ زَوْجِي قَضَانِي وَقَبَضْتُ مِنْهُ جَازَ وَقَالَ بَعْضُ النَّاسِ لَا يَجُوزُ إِقْرَارُهُ لِسُوءِ الظَّنِّ بِهِ لِلْوَرَثَةِ ثُمَّ اسْتَحْسَنَ فَقَالَ يَجُوزُ إِقْرَارُهُ بِالْوَدِيعَةِ وَالْبِضَاعَةِ وَالْمُضَارَبَةِ وَقَدْ قَالَ النَّبِيُّ ﷺ إِيَّاكُمْ وَالظَّنَّ فَإِنَّ الظَّنَّ أَكْذَبُ الْحَدِيثِ وَلَا يَحِلُّ مَالُ الْمُسْلِمِينَ لِقَوْلِ النَّبِيِّ ﷺ آيَةُ الْمُنَافِقِ

1 Cijeli prijevod 11. i 12. ajeta (poglavlje En-Nisa) gore djelimično navedenih, glasi:
"Allah vam naređuje da od djece vaše – muškom pripada toliko koliko dvjema ženskima. A ako bude više od dvije ženske, njima – dvije trećine onoga što je ostavio, a ako je samo jedna, njoj – polovina. A roditeljima, svakom posebno – šestina od onoga što je ostavio, ako bude imao dijete, a nasljeđuju ga samo roditelji, onda njegovoj materi – trećina. A ako bude imao braće, onda njegovoj materi – šestina, pošto se izvrši oporuka koju je ostavio, ili podmiri dug. Vi ne znate ko vam je bliži, roditelji vaši ili sinovi vaši. To je Allahova zapovijed! – Allah zaista sve zna i mudar je.
A vama pripada – polovina onoga što ostave žene vaše, ako ne budu imale djeteta, a ako budu imale dijete, onda – četvrtina onoga što su ostavile, pošto se izvrši oporuka koju su ostavile, ili podmiri dug. A njima – četvrtina onoga što vi ostavite ako ne budete imali djeteta, a ako budete imali dijete, njima – osmina onoga što ste ostavili, pošto se izvrši oporuka koju ste ostavili ili podmirili dug.
A ako muškarac ili žena ne budu imali ni roditelja ni djeteta a budu imali brata ili sestru, onda će svako od njih dvoje dobiti – šestinu, a ako ih bude više, onda zajednički učestvuju u trećini, pošto se izvrši, ne oštećujući nikoga, oporuka koja je ostavljena ili podmiri dug, to je Allahova zapovijed! – A Allah sve zna i blag je."

إِذَا اؤْتُمِنَ خَانَ وَقَالَ اللهُ تَعَالَى (إِنَّ اللهَ يَأْمُرُكُمْ أَنْ تُؤَدُّوا الأَمَانَاتِ إِلَى أَهْلِهَا) فَلَمْ يَخُصَّ وَارِثًا وَلَا غَيْرَهُ فِيهِ عَبْدُاللهِ بْنُ عَمْرٍو عَنِ النَّبِيِّ ﷺ .

Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao je: – Čuvajte se lošeg mišljenja (o ljudima), jer je loše mišljenje najveća laž u govoru.

Nije dozvoljeno (prisvojiti) imovinu muslimana, jer je izjava Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem: "... znak licemjera je: kada mu se što povjeri (na čuvanje), on to iznevjeri ...", a Uzvišeni Allah je rekao: "Allah vam naređuje da povjerene vam stvari predajete onima kome pripadaju ...", a nije precizirao nasljednika niti koga drugog. O navedenom znaku licemjera prenio je od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, Abdullah b. Amr.[2]

---

2 Cijeli prijevod 58. ajeta, poglavlja En-Nisa, glasi:
"Allah vam zapovijeda da odgovorne službe onima koji su ih dostojni povjeravate i kad ljudima sudite, da pravično sudite. Uistinu je divan Allahov savjet! – A Allah doista sve čuje i vidi.
Emanet je stvar povjerena drugom na čuvanje ili oporuka da se izvrši.
Pohranjena stvar (vedi'a) je ona koja se kod nekoga ostavi u svrhu čuvanja.
Povjerena stvar (emanet) nije u odgovornosti čuvara, i kad bi ona propala bez njegove krivice, on nije odgovoran.
Ostava (vedi'a) postaje perfektna ponudom i prihvatom stranaka. Ostavljač i čuvar mogu svaki naposc, kad god hoće, ostavni ugovor raskinuti. Ostavljač i čuvar moraju biti pametni i sposobni za razlikovanje, a nije potrebno da budu i punoljetni.
Čuvar čuva ustupljeno mu dobro kao i svoje dobro sam sobom ili po svom pouzdaniku. Ako bi stvar propala kod pouzdanika bez njegove krivice, nema odgovornosti ni čuvar ni njegov pouzdanik. Čuvar primljenu stvar čuva ondje gdje čuva slične svoje stvari.
Ako stvar data na čuvanje propadne ili se ošteti nepažnjom čuvara, ovaj će biti odgovoran. Stvar primljenu na čuvanje nije dozvoljeno pomiješati s nekim drugim dobrom tako da rastava ne bi bila moguća. Čuvar primljenu stvar na čuvanje ne može dati drugome na čuvanje bez dozvole vlasnika. Ako bi to učinio pa stvar propala, on daje vlasniku naknadu.
Mudareba je vrsta zadružnog udruživanja gdje jedna stranka daje kapital (glavnicu), a druga trud i rad. Ova vrsta poslovanja može biti neograničena i ograničena. Ograničena mudareba može se ograničiti vremenom, mjestom i vrstom posla.
Vlasnik kapitala mora biti sposoban za opunomoćenje drugog, a radnik sposoban za povjerenika. Glavnica predana povjereniku mora biti tačno određena, a i dijelovi dobitka zadrugara određeni alikvotno kao polovina, trećina i sl. Radnik je povjerenik vlasnika kapitala. Glavnica (kapital) smatra se pohranom (vedi'a) u ruci radnika. Kod ograničene udruge, radnik se mora pridržavati uvjeta ograničenja koja je postavio vlasnik kapitala. Ako radnik uradi nešto protiv postavljenih uvjeta pa u poslovanju nastane neka šteta i gubitak, radnik je dužan to nadoknaditi.
Ako bi jedan dio glavnice za druge propao, najprije će se računati da je izgubljeno od dobitka, a ako bi gubitak prešao svotu dobitka i protegao se i na glavnicu, neće biti za to radnik odgovoran (Medželle-i ahkam-i šer'ijje).

2749. PRIČAO NAM JE Sulejman b. Davud Ebu-Rebi‘, njemu Isma‘il b. Dža‘fer, ovome Nafi‘ b. Malik b. Ebu-Amir Ebu-Suhejl (prenoseći) od svog oca, on od Ebu-Hurejre, radijallahu anhu, da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
– Tri su znaka licemjera: kad priča, laže; kad mu se što povjeri, iznevjeri; i kad što obeća, prevari.

٢٧٤٩. حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ دَاوُدَ أَبُو الرَّبِيعِ حَدَّثَنَا إِسْمَاعِيلُ بْنُ جَعْفَرٍ حَدَّثَنَا نَافِعُ بْنُ مَالِكِ بْنِ أَبِي عَامِرٍ أَبُو سُهَيْلٍ عَنْ أَبِيهِ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ آيَةُ الْمُنَافِقِ ثَلَاثٌ إِذَا حَدَّثَ كَذَبَ وَإِذَا اؤْتُمِنَ خَانَ وَإِذَا وَعَدَ أَخْلَفَ .

TUMAČENJE RIJEČI UZVIŠENOG ALLAHA: “... NAKON OPORUKE KOJU STE OPORUČILI ILI (NAKON) DUGA...”[1]

باب تأويل قول الله تعالى (مِنْ بَعْدِ وَصِيَّةٍ يُوصِي بِهَا أَوْ دَيْنٍ)

Navodi se da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, naredio (isplatu) duga prije (izvršenja) oporuke.
Uzvišeni Allah kaže: “Allah vam naređuje da povjerene vam stvari predajete onom kome pripadaju...”[2]
Prema tome, izvršiti emanet (povjerenu stvar) preče je od dobrovoljne oporuke. Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, kaže: “Sadaka se daje samo samo iz imovine koja je preko potrebe.”
Ibn-Abbas je kazao: “Rob oporučuje samo s dozvolom svoga gospodara”, a Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, još je rekao: “Rob je čuvar imovine svoga gospodara.”

وَيُذْكَرُ أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ قَضَى بِالدَّيْنِ قَبْلَ الْوَصِيَّةِ وَقَوْلِهِ عَزَّ وَجَلَّ (إِنَّ اللهَ يَأْمُرُكُمْ أَنْ تُؤَدُّوا الْأَمَانَاتِ إِلَى أَهْلِهَا) فَأَدَاءُ الْأَمَانَةِ أَحَقُّ مِنْ تَطَوُّعِ الْوَصِيَّةِ وَقَالَ النَّبِيُّ ﷺ لَا صَدَقَةَ إِلَّا عَنْ ظَهْرِ غِنًى وَقَالَ ابْنُ عَبَّاسٍ لَا يُوصِي الْعَبْدُ إِلَّا بِإِذْنِ أَهْلِهِ وَقَالَ النَّبِيُّ ﷺ الْعَبْدُ رَاعٍ فِي مَالِ سَيِّدِهِ .

2750. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Jusuf, njemu prenio Evza‘i od Zuhrija, on od Seida b. Musejjeba i Urveta b. Zubejra da je Hakim b. Hizam, radijallahu anhu, kazao:
– Iskao sam (materijalnu pomoć) od Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, i on mi je dao. Poslije sam opet zatražio, pa mi je on dade i

٢٧٥٠. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ يُوسُفَ حَدَّثَنَا الْأَوْزَاعِيُّ عَنِ الزُّهْرِيِّ عَنْ سَعِيدِ بْنِ الْمُسَيَّبِ وَعُرْوَةَ بْنِ الزُّبَيْرِ أَنَّ حَكِيمَ بْنَ حِزَامٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ سَأَلْتُ رَسُولَ اللهِ ﷺ فَأَعْطَانِي ثُمَّ سَأَلْتُهُ فَأَعْطَانِي ثُمَّ قَالَ لِي يَا حَكِيمُ إِنَّ هَذَا الْمَالَ خَضِرٌ

1 Prijevod cijelog ajeta dat je u bilješci 8.

2 Vidi bilješku 9.

حُلْوٌ فَمَنْ أَخَذَهُ بِسَخَاوَةِ نَفْسٍ بُورِكَ لَهُ فِيهِ وَمَنْ أَخَذَهُ بِإِشْرَافِ نَفْسٍ لَمْ يُبَارَكْ لَهُ فِيهِ وَكَانَ كَالَّذِي يَأْكُلُ وَلَا يَشْبَعُ وَالْيَدُ الْعُلْيَا خَيْرٌ مِنَ الْيَدِ السُّفْلَى قَالَ حَكِيمٌ فَقُلْتُ يَا رَسُولَ اللهِ وَالَّذِي بَعَثَكَ بِالْحَقِّ لَا أَرْزَأُ أَحَدًا بَعْدَكَ شَيْئًا حَتَّى أُفَارِقَ الدُّنْيَا فَكَانَ أَبُو بَكْرٍ يَدْعُو حَكِيمًا لِيُعْطِيَهُ الْعَطَاءَ فَيَأْبَى أَنْ يَقْبَلَ مِنْهُ شَيْئًا ثُمَّ إِنَّ عُمَرَ دَعَاهُ لِيُعْطِيَهُ فَيَأْبَى أَنْ يَقْبَلَهُ فَقَالَ يَا مَعْشَرَ الْمُسْلِمِينَ إِنِّي أَعْرِضُ عَلَيْهِ حَقَّهُ الَّذِي قَسَمَ اللهُ لَهُ مِنْ هَذَا الْفَيْءِ فَيَأْبَى أَنْ يَأْخُذَهُ فَلَمْ يَرْزَأْ حَكِيمٌ أَحَدًا مِنَ النَّاسِ بَعْدَ النَّبِيِّ ﷺ حَتَّى تُوُفِّيَ رَحِمَهُ اللهُ .

reče: "Hakimu, ova imovina je zelena (privlačna) i slatka, pa ko je uzme zbog toga što je prinuđen, imat će u njoj bereket, a ko je uzme radi materijalnog uzdizanja, neće u njoj imati bereketa, i rekao je još – onaj koji jede, a ne može se najesti. Gornja ruka (koja dijeli) bolja je od donje (koja prima)."

– Rekao sam – kaže Hakim: "Allahov Poslaniče, sallallahu alejhi ve sellem, tako mi Onoga koji te je s Istinom poslao, poslije tebe pa dok se ne rastavim s ovim svijetom neću ništa ni od koga uzeti."

Poslije je Ebu-Bekr pozivao Hakima da mu dadne dar i on nije htio od njega ništa primiti.

Kasnije ga je zvao Omer da mu dadne (pomoć), pa je on nije htio uzeti. Tada Omer reče: "O, skupino muslimana, ja mu nudim njegovo pravo koje mu je Allah dodijelio od ovog plijena, a on odbija."

Tako je Hakim umro (Allah mu se smilovao), a nije poslije Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, ništa od svijeta uzeo.

٢٧٥١. حَدَّثَنَا بِشْرُ بْنُ مُحَمَّدٍ السَّخْتِيَانِيُّ أَخْبَرَنَا عَبْدُ اللهِ أَخْبَرَنَا يُونُسُ عَنِ الزُّهْرِيِّ قَالَ أَخْبَرَنِي سَالِمٌ عَنِ ابْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا قَالَ سَمِعْتُ رَسُولَ اللهِ ﷺ يَقُولُ كُلُّكُمْ رَاعٍ وَمَسْئُولٌ عَنْ رَعِيَّتِهِ وَالْإِمَامُ رَاعٍ وَمَسْئُولٌ عَنْ رَعِيَّتِهِ وَالرَّجُلُ رَاعٍ فِي أَهْلِهِ وَمَسْئُولٌ عَنْ رَعِيَّتِهِ وَالْمَرْأَةُ فِي بَيْتِ زَوْجِهَا رَاعِيَةٌ وَمَسْئُولَةٌ عَنْ رَعِيَّتِهَا وَالْخَادِمُ فِي مَالِ سَيِّدِهِ رَاعٍ وَمَسْئُولٌ عَنْ رَعِيَّتِهِ قَالَ وَحَسِبْتُ أَنْ قَدْ قَالَ وَالرَّجُلُ رَاعٍ فِي مَالِ أَبِيهِ .

2751. PRIČAO NAM JE Bišr b. Muhammed Sahtijani, njemu saopćio Abdullah, ovome prenio Junus od Zuhrija, koji je kazao:

– Prenio mi je Salim od Ibn-Omera a on od svog oca, radijallahu anhuma, (neka je Allah zadovoljan njima dvojicom), da je rekao:

"Čuo sam Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, kako kaže: 'Svi ste vi pastiri i bit ćete pitani za svoje stado; starješina (vladar), jeste pastir (čuvar) i odgovoran je za svoje stado; čovjek je pastir u svojoj porodici i odgovoran je za nju; žena je pastirica u kući svoga muža i odgovorna je za svoje stado; sluga je čuvar imovine svoga gospodara i odgovoran je za povjereno mu dobro.'"

– A mislim – veli Ibn-Omer – da je još rekao:

"... a čovjek je čuvar imovine svoga oca."

KAD NEKO UVAKUFI ILI OPORUČI NEŠTO ZA SVOJU RODBINU I KO SE SMATRA RODBINOM

Sabit je rekao (prenoseći) od Enesa da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao Ebu-Talhi:

– Učini je (tj. imovinu) vakufom za siromašne svoje rođake! – i on ju je odredio za Hassana i Ubejja b. Ka‘ba.

Ensari veli: "Pričao mi je moj otac prenoseći od Sumameta, a ovaj od Enesa, hadis sličan hadisu koji prenosi Sabit u kome se veli: Uvakufi je za svoje siromašne rođake!"

Enes kaže: "Uvakufio ju je za Hassana i Ubejja b. Ka‘ba, a oni su mu bili bliži rođaci nego ja."

– Hassan i Ubejj bili su – kaže Buhari – rod Ebu-Talhi.

Ebu-Talhi je ime Zejd b. Sehl b. Esved b. Haram b. Amr b. Zejd Menat b. Adijj b. Amr b. Malik b. Nedždžar, a Hassan je sin Sabita b. Munzira b. Harama i oni se sastaju kod (pretka) Harama, a to je treći otac (pradjed), a Haram je sin Amr b. Zejda Menata b. Adijja b. Amra b. Malika b. Nedždžara, a to znači da se sastaju Hasan i Ebu-Talha, a Ubejj ide do šestog koljena od očeva do Amra b. Malika, a to je Ubejj b. Ka‘b b. Kajs b. Ubejd b. Zejd b. Muavi b. Amr b. Malik b. Nedždžar, a Amr b. Malik spaja Hassana, Ebu-Talhu i Ubejja.

Neki (pravnici) kažu: "Kad neko učini oporuku za svoju rodbinu, pa to je i za njegove sve očeve (pretke) u islamu."[1]

باب إذا وقف أو أوصى لأقاربه ومن الأقارب

وَقَالَ ثَابِتٌ عَنْ أَنَسٍ قَالَ النَّبِيُّ ﷺ لِأَبِي طَلْحَةَ اجْعَلْهَا لِفُقَرَاءِ أَقَارِبِكَ فَجَعَلَهَا لِحَسَّانَ وَأُبَيِّ بْنِ كَعْبٍ وَقَالَ الْأَنْصَارِيُّ حَدَّثَنِي أَبِي عَنْ ثُمَامَةَ عَنْ أَنَسٍ مِثْلَ حَدِيثِ ثَابِتٍ قَالَ اجْعَلْهَا لِفُقَرَاءِ قَرَابَتِكَ قَالَ أَنَسٌ فَجَعَلَهَا لِحَسَّانَ وَأُبَيِّ بْنِ كَعْبٍ وَكَانَا أَقْرَبَ إِلَيْهِ مِنِّي وَكَانَ قَرَابَةُ حَسَّانَ وَأُبَيٍّ مِنْ أَبِي طَلْحَةَ وَاسْمُهُ زَيْدُ بْنُ سَهْلِ بْنِ الْأَسْوَدِ ابْنِ حَرَامِ بْنِ عَمْرِو بْنِ زَيْدِ مَنَاةَ بْنِ عَدِيِّ بْنِ عَمْرِو بْنِ مَالِكِ بْنِ النَّجَّارِ وَحَسَّانُ بْنُ ثَابِتِ بْنِ الْمُنْذِرِ بْنِ حَرَامٍ فَيَجْتَمِعَانِ إِلَى حَرَامٍ وَهُوَ الْأَبُ الثَّالِثُ وَحَرَامُ بْنُ عَمْرِو بْنِ زَيْدِ مَنَاةَ بْنِ عَدِيِّ بْنِ عَمْرِو بْنِ مَالِكِ بْنِ النَّجَّارِ فَهُوَ يُجَامِعُ حَسَّانَ وَأَبَا طَلْحَةَ وَأُبَيًّا إِلَى سِتَّةِ آبَاءٍ إِلَى عَمْرِو بْنِ مَالِكٍ وَهُوَ أُبَيُّ بْنُ كَعْبِ بْنِ قَيْسِ بْنِ عُبَيْدِ بْنِ زَيْدِ بْنِ مُعَاوِيَةَ ابْنِ عَمْرِو بْنِ مَالِكِ بْنِ النَّجَّارِ فَعَمْرُو بْنُ مَالِكٍ يَجْمَعُ حَسَّانَ وَأَبَا طَلْحَةَ وَأُبَيًّا وَقَالَ بَعْضُهُمْ إِذَا أَوْصَى لِقَرَابَتِهِ فَهُوَ إِلَى آبَائِهِ فِي الْإِسْلَامِ .

---

1 Pod riječju: ekarib – rođaci, razumije se rodbina s kojom vakif po islamskom pravu ne može sklopiti brak, dok njegovu užu porodicu sačinjavaju njegovi roditelji, supruga i rođena djeca.

2752. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Jusuf, njemu prenio Malik od Ishaka b. Abdullaha b. Ebu-Talhe, da je čuo Enesa, radijallahu anhu, kako kaže:
– Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, Ebu-Talhi je rekao: "Moje mišljenje je da (zemlju) učiniš (vakufom) u korist rodbine!" a Ebu-Talha je odgovorio: "Učinit ću to, Allahov Poslaniče", pa je Ebu-Talha podijelio svoju imovinu bližim rođacima i amidžićima.
Ibn-Abbas je kazao:
– Kada je objavljeno: "... Opomeni svoju najbližu rodbinu!",[2] Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, počeo je zvati: "O potomci Fihra, potomci Adijja, (ogranici Kurejšija)...!"
A Ebu-Hurejra je izjavio:
– Kada je objavljeno: "... Opomeni svoju najbližu rodbinu!", Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao je: "Skupino Kurejšija!..."

٢٧٥٢. حَدَّثَنَا عَبْدُاللهِ بْنُ يُوسُفَ أَخْبَرَنَا مَالِكٌ عَنْ إِسْحَاقَ بْنِ عَبْدِاللهِ بْنِ أَبِي طَلْحَةَ أَنَّهُ سَمِعَ أَنَسًا رَضِي اللهُ عَنْهُ قَالَ قَالَ النَّبِيُّ ﷺ لِأَبِي طَلْحَةَ أَرَى أَنْ تَجْعَلَهَا فِي الْأَقْرَبِينَ قَالَ أَبُو طَلْحَةَ أَفْعَلُ يَا رَسُولَ اللهِ فَقَسَمَهَا أَبُو طَلْحَةَ فِي أَقَارِبِهِ وَبَنِي عَمِّهِ وَقَالَ ابْنُ عَبَّاسٍ لَمَّا نَزَلَتْ ﴿ وَأَنْذِرْ عَشِيرَتَكَ الْأَقْرَبِينَ ﴾ جَعَلَ النَّبِيُّ ﷺ يُنَادِي يَا بَنِي فِهْرٍ يَا بَنِي عَدِيٍّ لِبُطُونِ قُرَيْشٍ وَقَالَ أَبُو هُرَيْرَةَ لَمَّا نَزَلَتْ ﴿ وَأَنْذِرْ عَشِيرَتَكَ الْأَقْرَبِينَ ﴾ قَالَ النَّبِيُّ ﷺ يَا مَعْشَرَ قُرَيْشٍ .

DA LI SE RODBINOM SMATRAJU ŽENE I DIJETE (VAKIFA)?

باب هل يدخل النساء والولد في الأقارب

2753. PRIČAO NAM JE Ebul-Jeman, a njemu prenio Šu'ajb, da je Zuhri rekao:
– Saopćio mi je Seid b. Musejjeb i Ebu-Seleme b. Abdur-Rahman, da je Ebu-Hurejra, radijallahu anhu, kazao:
– Kada je Uzvišeni Allah objavio: "Opomeni svoju najbližu rodbinu!", Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, ustao je i rekao:
"O, skupino Kurejšija – ili tome slično – otkupite se! Neću vam moći kod Allaha ništa pomoći! O, potomci Abdu-Menafa, neću vam moći kod Allaha ništa pomoći! O, Abbasu b. Abdil-Muttalibu, neću ti moći kod Allaha ništa pomoći! O, Safijja, tetko po majci Allahovog Poslanika, neću ti moći kod Allaha ništa pomoći! O, Fatima, kćerko Muhammeda,

٢٧٥٣. حَدَّثَنَا أَبُو الْيَمَانِ أَخْبَرَنَا شُعَيْبٌ عَنِ الزُّهْرِيِّ قَالَ أَخْبَرَنِي سَعِيدُ بْنُ الْمُسَيَّبِ وَأَبُو سَلَمَةَ بْنُ عَبْدِالرَّحْمَنِ أَنَّ أَبَا هُرَيْرَةَ رَضِي اللهُ عَنْهُ قَالَ قَامَ رَسُولُ اللهِ ﷺ حِينَ أَنْزَلَ اللهُ عَزَّ وَجَلَّ ﴿ وَأَنْذِرْ عَشِيرَتَكَ الْأَقْرَبِينَ ﴾ قَالَ يَا مَعْشَرَ قُرَيْشٍ أَوْ كَلِمَةً نَحْوَهَا اشْتَرُوا أَنْفُسَكُمْ لَا أُغْنِي عَنْكُمْ مِنَ اللهِ شَيْئًا يَا بَنِي عَبْدِمَنَافٍ لَا أُغْنِي عَنْكُمْ مِنَ اللهِ شَيْئًا يَا عَبَّاسُ بْنَ عَبْدِالْمُطَّلِبِ لَا أُغْنِي عَنْكَ مِنَ اللهِ شَيْئًا وَيَا صَفِيَّةُ عَمَّةَ رَسُولِ اللهِ لَا أُغْنِي عَنْكِ مِنَ اللهِ شَيْئًا وَيَا فَاطِمَةُ بِنْتَ مُحَمَّدٍ

2 Eš-Šu'ara, 214.

sallallahu alejhi ve sellem, traži od moje imovine šta hoćeš, neću ti moći kod Allaha ništa pomoći!" (U drugom nizu prenosilaca) Zuhrija slijedi Asbeg prenoseći hadis od Ibn-Vehba, on od Junusa, a ovaj od Ibn-Šihaba.

سَلِينِي مَا شِئْتِ مِنْ مَالِي لَا أُغْنِي عَنْكِ مِنَ اللهِ شَيْئًا تَابَعَهُ أَصْبَغُ عَنِ ابْنِ وَهْبٍ عَنْ يُونُسَ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ .

DA LI SE VAKIF MOŽE KORISTITI ONIM ŠTO JE UVAKUFIO?

باب هلْ ينْتفِعُ الْواقِفُ بوقْفِه

Omer, radijallahu anhu, uvjetovao je: "Nije grijeh onom ko vakufom upravlja da jede (od njegovog prihoda)", a vakufom može upravljati sam vakif, a i drugi osim njega.
Tako isto ko daruje devu ili nešto drugo u ime Allaha može se time koristiti kao i drugim pa makar to i ne uvjetovao.

وَقَدِ اشْتَرَطَ عُمَرُ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ لَا جُنَاحَ عَلَى مَنْ وَلِيَهُ أَنْ يَأْكُلَ مِنْهَا وَقَدْ يَلِي الْوَاقِفُ وَغَيْرُهُ وَكَذَلِكَ كُلُّ مَنْ جَعَلَ بَدَنَةً أَوْ شَيْئًا لِلهِ فَلَهُ أَنْ يَنْتَفِعَ بِهَا كَمَا يَنْتَفِعُ غَيْرُهُ وَإِنْ لَمْ يَشْتَرِطْ .

2754. PRIČAO NAM JE Kutejbe b. Seid, njemu prenio Ebu-Avane od Katade, on od Enesa, radijallahu anhu, da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, vidio nekog čovjeka kako goni devu (za žrtvovanje kod Ka'be), pa mu je rekao:
– Uzjaši je!
– Allahov Poslaniče – odgovorio je on – ovo je deva za žrtvovanje (kod Ka'be)!
Potom mu je treći ili četvrti put rekao: "Teško tebi!", ili "Jadan ne bio, uzjaši je!"

٢٧٥٤. حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ بْنُ سَعِيدٍ حَدَّثَنَا أَبُو عَوَانَةَ عَنْ قَتَادَةَ عَنْ أَنَسٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ رَأَى رَجُلًا يَسُوقُ بَدَنَةً فَقَالَ لَهُ ارْكَبْهَا فَقَالَ يَا رَسُولَ اللهِ إِنَّهَا بَدَنَةٌ قَالَ فِي الثَّالِثَةِ أَوْ فِي الرَّابِعَةِ ارْكَبْهَا وَيْلَكَ أَوْ وَيْحَكَ .

2755. PRIČAO NAM JE Isma'il, njemu prenio Malik od Ebu-Zinada, on od A'redža, ovaj od Ebu-Hurejre, radijallahu anhu, da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, vidio čovjeka koji goni devu (za žrtvovanje kod Ka'be) i rekao mu:
– Uzjaši je!
– Ovo je, Allahov Poslaniče, deva za žrtvovanje (kod Ka'be) – reče ovaj.
Zatim mu je drugi ili treći put rekao: "Jadan ne bio, uzjaši je!"

٢٧٥٥. حَدَّثَنَا إِسْمَاعِيلُ حَدَّثَنَا مَالِكٌ عَنْ أَبِي الزِّنَادِ عَنِ الْأَعْرَجِ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ أَنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ رَأَى رَجُلًا يَسُوقُ بَدَنَةً فَقَالَ ارْكَبْهَا قَالَ يَا رَسُولَ اللهِ إِنَّهَا بَدَنَةٌ قَالَ ارْكَبْهَا وَيْلَكَ فِي الثَّانِيَةِ أَوْ فِي الثَّالِثَةِ .

DOZVOLJENO JE DA ČOVJEK UVAKUFI NEŠTO A DA TO NE PREDA DRUGOME

باب إذا وقف شيئًا قبل أن يدفعه إلى غيره فهو جائز

Naime, Omer, radijallahu anhu, je uvakufio (svoje imanje) i rekao: “Nema grijeha onome ko njime upravlja da jede (od njegovog prihoda)”, a nije precizirao ko njime upravlja: Omer ili neko drugi. Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao je Ebu-Talhi: “Smatram (za korisno) da je (tj. imovinu) ostaviš svojim rođacima!”
“Učinit ću to”– rekao je on, pa ju je podijelio svojim rođacima i svojim amidžićima.

لِأَنَّ عُمَرَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ أَوْقَفَ وَقَالَ لَا جُنَاحَ عَلَى مَنْ وَلِيَهُ أَنْ يَأْكُلَ وَلَمْ يَخُصَّ إِنْ وَلِيَهُ عُمَرُ أَوْ غَيْرُهُ قَالَ النَّبِيُّ ﷺ لِأَبِي طَلْحَةَ أَرَى أَنْ تَجْعَلَهَا فِي الْأَقْرَبِينَ فَقَالَ أَفْعَلُ فَقَسَمَهَا فِي أَقَارِبِهِ وَبَنِي عَمِّهِ .

DOZVOLJENO JE AKO NEKO KAŽE: “MOJA KUĆA JE VAKUF (SADAKA) U IME ALLAHA”, A NE OZNAČI DA LI JE ZA SIROMAHE ILI NEKOG DRUGOG, POTOM JE NAMIJENI ZA BLIŽU RODBINU ILI DRUGOME KOME ŽELI

باب إذا قال داري صدقة لله ولم يبين للفقراء أو غيرهم فهو جائز ويضعها في الأقربين أو حيث أراد

Vjerovjesnik je, sallallahu alejhi ve sellem, Ebu-Talhi, kad je on izjavio: “Najdraža mi je od moje imovine (zemlja) Bejruha, i ja je uvakufljujem u ime Allaha”, to dozvolio.
Neki su (pravnici) rekli: “Nije punovažno vakufljenje dok se jasno ne označi za šta je (namijenjeno)”, ali je – kaže Buhari – prvo (mišljenje) ispravnije.

قَالَ النَّبِيُّ ﷺ لِأَبِي طَلْحَةَ حِينَ قَالَ أَحَبُّ أَمْوَالِي إِلَيَّ بَيْرُحَاءَ وَإِنَّهَا صَدَقَةٌ لِلَّهِ فَأَجَازَ النَّبِيُّ ﷺ ذَلِكَ وَقَالَ بَعْضُهُمْ لَا يَجُوزُ حَتَّى يُبَيِّنَ لِمَنْ وَالْأَوَّلُ أَصَحُّ .

KAD ČOVJEK KAŽE: "MOJA ZEMLJA ILI MOJ VRT JE VAKUF NA IME MOJE MAJKE" – PUNOVAŽNO JE, IAKO NIJE OBJASNIO ZA ŠTA JE TO (NAMIJENIO).

باب إذا قال أرضي أوْ بُستاني صدقةٌ لله عن أُمّي فهُو جائزٌ وإنْ لم يُبيّنْ لِمنْ ذلك

2756. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Selam, njemu Mahled b. Jezid, ovome Ibn-Džurejdž, koji je rekao:
– Saopćio mi je Ja'la da je čuo Ikrima kako govori:
– Obavijestio nas je Ibn-Abbas, radijallahu anhuma, da je Sa'du b. Ubadu umrla majka dok je on bi odsutan, pa je rekao:
– Allahov Poslaniče, umrla mi je majka dok sam ja bio odsutan. Da li će joj koristiti ako za nju podijelim (sadaku)?
– Da – odgovorio je Poslanik.
– Uzimam te za svjedoka da je moja bašča Mihraf sadaka (vakuf) u ime nje.

٢٧٥٦. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ سَلَامٍ أَخْبَرَنَا مَخْلَدُ بْنُ يَزِيدَ أَخْبَرَنَا ابْنُ جُرَيْجٍ قَالَ أَخْبَرَنِي يَعْلَى أَنَّهُ سَمِعَ عِكْرِمَةَ يَقُولُ أَنْبَأَنَا ابْنُ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا أَنَّ سَعْدَ بْنَ عُبَادَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ تُوُفِّيَتْ أُمُّهُ وَهُوَ غَائِبٌ عَنْهَا فَقَالَ يَا رَسُولَ اللهِ إِنَّ أُمِّي تُوُفِّيَتْ وَأَنَا غَائِبٌ عَنْهَا أَيَنْفَعُهَا شَيْءٌ إِنْ تَصَدَّقْتُ بِهِ عَنْهَا قَالَ نَعَمْ قَالَ فَإِنِّي أُشْهِدُكَ أَنَّ حَائِطِيَ الْمِخْرَافَ صَدَقَةٌ عَلَيْهَا .

DOZVOLJENO JE DA NEKO UČINI SADAKU, ODNOSNO UVAKUFI DIO SVOJE IMOVINE, ILI NEKE SVOJE ROBOVE, ILI DIO OD SVOJIH ŽIVOTINJA (ZA JAHANJE ILI TOVARENJE)

باب إذا تصدَّق أوْ أوْقف بعْض مالِهِ أوْ بعْض رقيقه أوْ دوابِّه فهُو جائزٌ

2757. PRIČAO NAM JE Jahja b. Bukejr, njemu prenio Lejs od Ukajla, a ovaj da je Ibn-Šihab kazao:
– Saopćio mi je Abdur-Rahman b. Abdullah b. Ka'b da je Abdullah b. Ka'b rekao:
"Čuo sam Ka'ba b. Malika, radijallahu anhu, kako kaže: 'Allahov Poslaniče, od mog iskrenog pokajanja je da od svoje imovine izdvajam (dio) kao uvakufljenje Allahu i Njegovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem?'"
"Zadrži za sebe dio svoje imovine, to ti je bolje" – odgovorio je Resulullah, sallallahu alejhi ve sellem.
"Zadržat ću za sebe onaj svoj dio u Hajberu" – rekoh ja.

٢٧٥٧. حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ بُكَيْرٍ حَدَّثَنَا اللَّيْثُ عَنْ عُقَيْلٍ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ قَالَ أَخْبَرَنِي عَبْدُالرَّحْمَنِ بْنُ عَبْدِاللهِ بْنِ كَعْبٍ أَنَّ عَبْدَاللهِ بْنَ كَعْبٍ قَالَ سَمِعْتُ كَعْبَ بْنَ مَالِكٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قُلْتُ يَا رَسُولَ اللهِ إِنَّ مِنْ تَوْبَتِي أَنْ أَنْخَلِعَ مِنْ مَالِي صَدَقَةً إِلَى اللهِ وَإِلَى رَسُولِهِ ﷺ قَالَ أَمْسِكْ عَلَيْكَ بَعْضَ مَالِكَ فَهُوَ خَيْرٌ لَكَ قُلْتُ فَإِنِّي أُمْسِكُ سَهْمِي الَّذِي بِخَيْبَرَ .

KO PREDA UVAKUFLJENU IMOVINU SVOM ZASTUPNIKU I ZASTUPNIK MU JE KASNIJE VRATI

باب مَنْ تصدَّق إلى وكيلِهِ ثُمَّ رَدَّ الْوكيلُ إليهِ

2758. REKAO JE Isma'il da ga je obavijestio Abdul-Aziz b. Abdullah b. Ebu-Selema prenoseći od Ishaka b. Abdullaha b. Ebu-Talhe, a ja ga znam samo preko Enesa (kaže Buhari), da je kazao:

– Kad je objavljeno: "Nećete postići pravo doboročinstvo sve dok ne podijelite ono što volite...", došao je Ebu-Talha Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, i rekao:

– Allahov Poslaniče, Uzvišeni Allah u Svojoj Knjizi kaže: "Nećete postići pravo dobročinstvo sve dok ne podijelite ono što volite...", a meni je od mojih dobara najdraža Bejruha.

To je bila bašča (palmovik) u koju je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, ulazio, u njoj hladovao i vodu pio.

– Dajem je u ime Allaha i Njegovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, i nadam se da je to dobročinstvo i zaliha (kod Allaha), pa upotrijebi je, Allahov Poslaniče, sallallahu alejhi ve sellem, onako kako ti Allah nalaže.

Tada je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Ejvala, Ebu-Talha! To je imovina koja korist donosi. Primamo je od tebe i vraćamo je tebi pa je pokloni sojoj rodbini!"

Kasnije ju je Ebu-Talha podijelio rođacima među kojima je bio i Ubejj i Hassan. Hassan je poslije (veli prenosilac) prodao svoj dio Muaviji, pa mu je prigovorio: "Prodao si poklon Ebu-Talhe!"

A on je odgovorio: "Zar da ne prodam sa' (mjera za količinu) datula za sa' dirhema?"

Ta bašča (palmovik) bila je na mjestu palače Benu-Hudejle, koju je sagradio Mu'avija.[1]

٢٧٥٨. وَقَالَ إِسْمَاعِيلُ أَخْبَرَنِي عَبْدُالْعَزِيزِ بْنُ عَبْدِاللهِ بْنِ أَبِي سَلَمَةَ عَنْ إِسْحَاقَ بْنِ عَبْدِاللهِ ابْنِ أَبِي طَلْحَةَ لَا أَعْلَمُهُ إِلَّا عَنْ أَنَسٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ لَمَّا نَزَلَتْ (لَنْ تَنَالُوا الْبِرَّ حَتَّى تُنْفِقُوا مِمَّا تُحِبُّونَ) جَاءَ أَبُو طَلْحَةَ إِلَى رَسُولِ اللهِ ﷺ فَقَالَ يَا رَسُولَ اللهِ يَقُولُ اللهُ تَبَارَكَ وَتَعَالَى فِي كِتَابِهِ (لَنْ تَنَالُوا الْبِرَّ حَتَّى تُنْفِقُوا مِمَّا تُحِبُّونَ) وَإِنَّ أَحَبَّ أَمْوَالِي إِلَيَّ بَيْرُحَاءَ قَالَ وَكَانَتْ حَدِيقَةً كَانَ رَسُولُ اللهِ ﷺ يَدْخُلُهَا وَيَسْتَظِلُّ بِهَا وَيَشْرَبُ مِنْ مَائِهَا فَهِيَ إِلَى اللهِ عَزَّ وَجَلَّ وَإِلَى رَسُولِهِ ﷺ أَرْجُو بِرَّهُ وَذُخْرَهُ فَضَعْهَا أَيْ رَسُولَ اللهِ حَيْثُ أَرَاكَ اللهُ فَقَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ بَخٍ يَا أَبَا طَلْحَةَ ذَلِكَ مَالٌ رَابِحٌ قَبِلْنَاهُ مِنْكَ وَرَدَدْنَاهُ عَلَيْكَ فَاجْعَلْهُ فِي الْأَقْرَبِينَ فَتَصَدَّقَ بِهِ أَبُو طَلْحَةَ عَلَى ذَوِي رَحِمِهِ قَالَ وَكَانَ مِنْهُمْ أُبَيٌّ وَحَسَّانُ قَالَ وَبَاعَ حَسَّانُ حِصَّتَهُ مِنْهُ مِنْ مُعَاوِيَةَ فَقِيلَ لَهُ تَبِيعُ صَدَقَةَ أَبِي طَلْحَةَ فَقَالَ أَلَا أَبِيعُ صَاعًا مِنْ تَمْرٍ بِصَاعٍ مِنْ دَرَاهِمَ قَالَ وَكَانَتْ تِلْكَ الْحَدِيقَةُ فِي مَوْضِعِ قَصْرِ بَنِي حُدَيْلَةَ الَّذِي بَنَاهُ مُعَاوِيَةُ .

1 Završetak hadisa ukazuje da Ebu-Talha navedeni palmovik nije stvarno uvakufio, nego im je to dao u posjed pa je daroprimalac mogao kasnije svoj dio prodati. To je stav najvećeg broja pravnika, ali neki dozvoljavaju vakifu da može u vakufnami (zakladnici) uvjetovati da lice u čiju korist uvakufi dobro, može to dobro u slučaju svoje materijalne nužde prodati, što je, možda, i Hassan iskoristio.

RIJEČI UZVIŠENOG ALLAHA:"KAD SE DIOBA VRI U PRISUSTVU ROĐAKA, SIROČADI I SIROMAHA, I NJIMA NEŠTO DARUJTE..."[1]

باب قَوْلِ اللَّهِ تَعَالَى ﴿ وَإِذَا حَضَرَ الْقِسْمَةَ أُولُو الْقُرْبَى وَالْيَتَامَى وَالْمَسَاكِينُ فَارْزُقُوهُمْ مِنْهُ ﴾

2759. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Fadl Ebu-Nu'man, njemu prenio Ebu-Avane od Ebu-Bišra, on od Seida b. Džubejra, a ovaj od Ibn-Abbasa, radijallahu anhu, koji je kazao:
– Ljudi misle da je ovaj ajet derogiran. Ne, Boga mi, on nije derogiran, nego je od onih ajeta koje ljudi slabo shvaćaju. Obje vrste su nasljednici: nasljednik koji nasljeđuje, a to je onaj koji izdržava i nasljednik koji ne nasljeđuje, a to je onaj kome se kaže lijepa (utješna) riječ; kaže se: "Ne posjedujem (imetak) da bih ti što dao."

٢٧٥٩ . حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ الْفَضْلِ أَبُو النُّعْمَانِ حَدَّثَنَا أَبُو عَوَانَةَ عَنْ أَبِي بِشْرٍ عَنْ سَعِيدِ بْنِ جُبَيْرٍ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا قَالَ إِنَّ نَاسًا يَزْعُمُونَ أَنَّ هَذِهِ الْآيَةَ نُسِخَتْ وَلَا وَاللَّهِ مَا نُسِخَتْ وَلَكِنَّهَا مِمَّا تَهَاوَنَ النَّاسُ هُمَا وَالِيَانِ وَالٍ يَرِثُ وَذَاكَ الَّذِي يَرْزُقُ وَوَالٍ لَا يَرِثُ فَذَاكَ الَّذِي يَقُولُ بِالْمَعْرُوفِ يَقُولُ لَا أَمْلِكُ لَكَ أَنْ أُعْطِيَكَ .

LIJEPO JE DA UKUĆANI ZA ONOGA KOJI JE IZNENADA UMRO PODIJELE SADAKU I IZVRŠE ZAVJETE UMRLOGA

باب مَا يُسْتَحَبُّ لِمَنْ تُوُفِّيَ فُجَاءَةً أَنْ يَتَصَدَّقُوا عَنْهُ وَقَضَاءِ النُّذُورِ عَنِ الْمَيِّتِ

2760. PRIČAO NAM JE Isma'il da mu je prenio Malik od Hišama, on od svoga oca, a ovaj od Aiše, radijallahu anha, da je jedan čovjek rekao Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem:
– Moja je majka iznenada umrla i mislim, da je mogla govoriti, da bi učinila sadaku, pa mogu li je ja za nju podijeliti?
– Da – odgovorio je Resulullah, sallallahu alejhi ve sellem. – Podijeli za nju sadaku!

٢٧٦٠ . حَدَّثَنَا إِسْمَاعِيلُ قَالَ حَدَّثَنِي مَالِكٌ عَنْ هِشَامِ بْنِ عُرْوَةَ عَنْ أَبِيهِ عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا أَنَّ رَجُلًا قَالَ لِلنَّبِيِّ ﷺ إِنَّ أُمِّي افْتُلِتَتْ نَفْسُهَا وَأُرَاهَا لَوْ تَكَلَّمَتْ تَصَدَّقَتْ أَفَأَتَصَدَّقُ عَنْهَا قَالَ نَعَمْ تَصَدَّقْ عَنْهَا .

1 Nastavak prijevoda 8. ajeta poglavlja En-Nisa glasi: "... i koju lijepu riječ im recite."

2761. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Jusuf, njemu prenio Malik od Ibn-Šihaba, ovaj od Ubejdullaha b. Abdullaha, on od Ibn-Abbasa, radijallahu anhuma, da je Sa'd b. Ubade tražio rješenje od Allahova Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, rekavši:
– Umrla mi je majka, a pri njoj je ostao zavjet (koji nije izvršila).
– Izvrši ga u ime nje! – rekao je Resulullah, sallallahu alejhi ve sellem.

٢٧٦١. حَدَّثَنَا عَبْدُاللهِ بْنُ يُوسُفَ أَخْبَرَنَا مَالِكٌ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ عَنْ عُبَيْدِاللهِ بْنِ عَبْدِاللهِ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِي اللهُ عَنْهُمَا أَنَّ سَعْدَ بْنَ عُبَادَةَ رَضِي اللهُ عَنْهُ اسْتَفْتَى رَسُولَ اللهِ ﷺ فَقَالَ إِنَّ أُمِّي مَاتَتْ وَعَلَيْهَا نَذْرٌ فَقَالَ اقْضِهِ عَنْهَا .

UZIMANJE SVJEDOKA PRI UVAKUFLJENJU I DAVANJU SADAKE

بَاب الْإِشْهَادِ فِي الْوَقْفِ وَالصَّدَقَةِ

2762. PRIČAO NAM JE Ibrahim b. Musa, njemu saopćio Hišam b. Jusuf, da im je Ibn-Džurejdž rekao:
– Saopćio mi je Ja'la da je čuo Ikrima, oslobođenog roba Ibn-Abbasova, kako kaže:
"Obavijestio nas je Ibn-Abbas da je Sa'du b. Ubadu, radijallahu anhu, bratu Benu-Saida, umrla majka, a on je bio odsutan, pa je poslije došao Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, i rekao:
'Allahov Poslaniče, umrla mi je majka dok sam bio odsutan. Da li će joj što koristiti ako za nju podijelim sadaku?'
'Da' – odgovori Poslanik.
A on reče:
'Ja te uzimam za svjedoka da je moja bašča Mihraf sadaka (u dobrotvorne svrhe) u ime nje.'"

٢٧٦٢. حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ مُوسَى أَخْبَرَنَا هِشَامُ ابْنُ يُوسُفَ أَنَّ ابْنَ جُرَيْجٍ أَخْبَرَهُمْ قَالَ أَخْبَرَنِي يَعْلَى أَنَّهُ سَمِعَ عِكْرِمَةَ مَوْلَى ابْنِ عَبَّاسٍ يَقُولُ أَنْبَأَنَا ابْنُ عَبَّاسٍ أَنَّ سَعْدَ بْنَ عُبَادَةَ رَضِي اللهُ عَنْهُمْ أَخَا بَنِي سَاعِدَةَ تُوُفِّيَتْ أُمُّهُ وَهُوَ غَائِبٌ عَنْهَا فَأَتَى النَّبِيَّ ﷺ فَقَالَ يَا رَسُولَ اللهِ إِنَّ أُمِّي تُوُفِّيَتْ وَأَنَا غَائِبٌ عَنْهَا فَهَلْ يَنْفَعُهَا شَيْءٌ إِنْ تَصَدَّقْتُ بِهِ عَنْهَا قَالَ نَعَمْ قَالَ فَإِنِّي أُشْهِدُكَ أَنَّ حَائِطِيَ الْمِخْرَافَ صَدَقَةٌ عَلَيْهَا .

RIJEČI UZVIŠENOG ALLAHA:"I SIROČADI IMANJA NJIHOVA URUČITE, HRĐAVO ZA DOBRO NE PODMEĆITE I IMETKE NJIHOVE S IMECIMA VAŠIM NE TROŠITE – TO BI, ZAISTA, BIO VRLO VELIKI GRIJEH. AKO SE BOJITE DA PREMA SIROTICAMA NEĆETE BITI PRAVEDNI, ONDA SE ŽENITE ONIM ŽENAMA KOJE SU VAM DOPUŠTENE..."[1]

باب قَوْلِ اللَّهِ تَعالى (وَآتُوا الْيَتامى أَمْوالَهُمْ وَلا تَتَبَدَّلُوا الْخَبِيثَ بِالطَّيِّبِ وَلا تَأْكُلُوا أَمْوالَهُمْ إِلى أَمْوالِكُمْ إِنَّهُ كانَ حُوبًا كَبِيرًا وَإِنْ خِفْتُمْ أَنْ لا تُقْسِطُوا فِي الْيَتامى فَانْكِحُوا ما طابَ لَكُمْ مِنَ النِّساءِ)

2763. PRIČAO NAM JE Ebul-Jeman, a njemu prenio Šu'ajb da je Zuhri rekao:
– Urve b. Zubejr je pričao da je pitao Aišu, radijallahu anha, o značenju ajeta: "Ako se bojite da prema ženama sirotama nećete biti pravedni, onda se ženite onim ženama koje su vam dopuštene...", pa mu je rekla da se to značenje odnosi na sirotu koja je u skrbništvu svog staratelja (gazde), koji hlepi za njezinom ljepotom i njezinim imetkom i hoće da je vjenča ispod iznosa uobičajenog bračnog dara svoje žene, pa im je (zbog toga) zabranjen brak s njima osim ukoliko će biti pravedni prema njima u potpunom određivanju bračnog dara; u protivnom, naređenje im je da vjenčavaju druge žene osim njih. Kasnije su – kaže Aiša – ljudi dalje pitali Allahovog Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, pa je Uzvišeni Allah objavio: "Oni traže od tebe propise o ženama. Reci: "Allah će vam objasniti propise o njima..."[2]
– Allah je – kaže Aiša – objasnio u ovom ajetu da su muškarci, kada je u pitanju sirota koja je lijepa i bogata, voljeti da je vjenčaju, a nisu joj davali uobičajeni potpuni bračni dar, a ako nije bila

٢٧٦٣. حَدَّثَنَا أَبُو الْيَمَانِ أَخْبَرَنَا شُعَيْبٌ عَنِ الزُّهْرِيِّ قَالَ كَانَ عُرْوَةُ بْنُ الزُّبَيْرِ يُحَدِّثُ أَنَّهُ سَأَلَ عَائِشَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهَا (وَإِنْ خِفْتُمْ أَنْ لَا تُقْسِطُوا فِي الْيَتَامَى فَانْكِحُوا مَا طَابَ لَكُمْ مِنَ النِّسَاءِ) قَالَتْ هِيَ الْيَتِيمَةُ فِي حَجْرِ وَلِيِّهَا فَيَرْغَبُ فِي جَمَالِهَا وَمَالِهَا وَيُرِيدُ أَنْ يَتَزَوَّجَهَا بِأَدْنَى مِنْ سُنَّةِ نِسَائِهَا فَنُهُوا عَنْ نِكَاحِهِنَّ إِلَّا أَنْ يُقْسِطُوا لَهُنَّ فِي إِكْمَالِ الصَّدَاقِ وَأُمِرُوا بِنِكَاحِ مَنْ سِوَاهُنَّ مِنَ النِّسَاءِ قَالَتْ عَائِشَةُ ثُمَّ اسْتَفْتَى النَّاسُ رَسُولَ اللهِ ﷺ بَعْدُ فَأَنْزَلَ اللهُ عَزَّ وَجَلَّ (وَيَسْتَفْتُونَكَ فِي النِّسَاءِ قُلِ اللهُ يُفْتِيكُمْ فِيهِنَّ) قَالَتْ فَبَيَّنَ اللهُ فِي هَذِهِ الْآيَةِ أَنَّ الْيَتِيمَةَ إِذَا كَانَتْ ذَاتَ جَمَالٍ وَمَالٍ رَغِبُوا فِي نِكَاحِهَا وَلَمْ يُلْحِقُوهَا بِسُنَّتِهَا بِإِكْمَالِ الصَّدَاقِ فَإِذَا كَانَتْ مَرْغُوبَةً عَنْهَا

1 Nastavak prijevoda 3. ajeta poglavlja En-Nisa glasi: "... sa po dvije, sa po tri i sa po četiri. A ako strahujete da nećete pravedni biti, onda samo sa jednom; ili – eto vam onih koje posjedujete. Tako ćete se najlakše nepravde sačuvati."

2 Nastavak prijevoda 127. ajeta poglavlja En-Nisa: ... nešto vam je već kazao u Knjizi o ženama-sirotama, kojim uskraćujete ono što im je propisano a ne želite da se s njima oženite, i o nejakoj djeci, i o tome da sa siročadi treba da pravedno posutpite. A Allah sigurno zna za dobro koje činite."

privlačna, zbog malog imetka i ljepote, ostavljali su je i tragali za drugim ženama.
I kao što su – kaže prenosilac – ostavljali onu koja ih nije privlačila, nisu imali pravo ni da vjenčavaju onu koja im se sviđala osim kad joj pravedno ispune bračni dar i daju joj njezino pravo.

فِي قِلَّةِ الْمَالِ وَالْجَمَالِ تَرَكُوهَا وَالْتَمَسُوا غَيْرَهَا مِنَ النِّسَاءِ قَالَ فَكَمَا يَتْرُكُونَهَا حِينَ يَرْغَبُونَ عَنْهَا فَلَيْسَ لَهُمْ أَنْ يَنْكِحُوهَا إِذَا رَغِبُوا فِيهَا إِلَّا أَنْ يُقْسِطُوا لَهَا الْأَوْفَى مِنَ الصَّدَاقِ وَيُعْطُوهَا حَقَّهَا .

RIJEČI UZVIŠENOG ALLAHA:

باب قَوْلِ اللهِ تعالى

"I provjeravajte siročadi dok ne stasaju za brak; pa ako ocijenite da su zreli, uručite im imanja njihova. I ne žurite da ih rasipnički potrošite dok oni ne odrastu. Ko je imućan – neka se uzdrži, a ako je siromašan – neka onoliko koliko mu je, prema običaju, neophodno troši. A imetke im uručite u prisustvu svjedoka. A dosta je što će se pred Allahom račun polagati.
Muškarcima pripada dio onoga što ostave roditelji i rođaci, a i ženama određeni dio onoga što ostave roditelji i rođaci, bilo toga malo ili mnogo."[3] *Hasiben* znači dosta.

(وَابْتَلُوا الْيَتَامَى حَتَّى إِذَا بَلَغُوا النِّكَاحَ فَإِنْ آنَسْتُمْ مِنْهُمْ رُشْدًا فَادْفَعُوا إِلَيْهِمْ أَمْوَالَهُمْ وَلَا تَأْكُلُوهَا إِسْرَافًا وَبِدَارًا أَنْ يَكْبَرُوا وَمَنْ كَانَ غَنِيًّا فَلْيَسْتَعْفِفْ وَمَنْ كَانَ فَقِيرًا فَلْيَأْكُلْ بِالْمَعْرُوفِ فَإِذَا دَفَعْتُمْ إِلَيْهِمْ أَمْوَالَهُمْ فَأَشْهِدُوا عَلَيْهِمْ وَكَفَى بِاللهِ حَسِيبًا لِلرِّجَالِ نَصِيبٌ مِمَّا تَرَكَ الْوَالِدَانِ وَالْأَقْرَبُونَ وَلِلنِّسَاءِ نَصِيبٌ مِمَّا تَرَكَ الْوَالِدَانِ وَالْأَقْرَبُونَ مِمَّا قَلَّ مِنْهُ أَوْ كَثُرَ نَصِيبًا مَفْرُوضًا) (حَسِيبًا) يَعْنِي كَافِيًا .

ŠTA ĆE TUTOR (STARATELJ) RADITI U IMETKU SIROČETA I KOLIKO ĆE OD NJEGA UZIMATI U ODNOSU NA SVOJ RAD

باب وَلِلْوَصِيِّ أَنْ يَعْمَلَ فِي مَالِ الْيَتِيمِ وَمَا يَأْكُلُ مِنْهُ بِقَدْرِ عُمَالَتِهِ

2764. PRIČAO NAM JE Harun b. Eš'as, njemu Ebu-Seid, oslobođeni rob Benu-Hašima, ovome Sahr b. Džuvejri prenoseći od Nafija, on od Ibn-Omera, radijallahu anhuma, da je Omer u doba Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, podario (uvakufio) svoj imetak, koji se zvaše Semg, a to je bio palmovik, i da je Omer rekao:
– Allahov Poslaniče, stekao sam jedan imetak, koji

٢٧٦٤. حَدَّثَنَا هَارُونُ بْنُ الْأَشْعَثِ حَدَّثَنَا أَبُو سَعِيدٍ مَوْلَى بَنِي هَاشِمٍ حَدَّثَنَا صَخْرُ بْنُ جُوَيْرِيَةَ عَنْ نَافِعٍ عَنِ ابْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا أَنَّ عُمَرَ تَصَدَّقَ بِمَالٍ لَهُ عَلَى عَهْدِ رَسُولِ اللهِ ﷺ وَكَانَ يُقَالُ لَهُ ثَمْغٌ وَكَانَ نَخْلًا فَقَالَ عُمَرُ يَا رَسُولَ اللهِ

3 En-Nisa, 6-7.
U predislamsko doba ostavitelja je nasljeđivao muški član porodice sposoban za borbu, dok su žene i djeca bili isključeni iz nasljedstva. Gornji su ajeti dokinuli taj nepravedni običaj i svakom dali njegova ljudska prava.

mi je dragocjen, i hoću da ga uvakufim. A Vjerovjesnik mu, sallallahu alejhi ve sellem, reče: – Učini ga sadakom u osnovi njegovoj tako da se ne može ni prodati niti pokloniti niti naslijediti, nego da se samo dijeli njegov prihod (plod) u dobrotvorne svrhe.

Pa ga je Omer uvakufio i darovao na Allahovom putu i u svrhu oslobađanja robova, te za bijednike, gosta, putnika i rodbinu, a da nije grijeh ni onome ko njime upravlja da se koristi njime u granicama dozvoljenog ili da nahrani svoga prijatelja, pod uvjetom da se njime ne bogati.

إِنِّي اسْتَفَدْتُ مَالًا وَهُوَ عِنْدِي نَفِيسٌ فَأَرَدْتُ أَنْ أَتَصَدَّقَ بِهِ فَقَالَ النَّبِيُّ ﷺ تَصَدَّقْ بِأَصْلِهِ لَا يُبَاعُ وَلَا يُوهَبُ وَلَا يُورَثُ وَلَكِنْ يُنْفَقُ ثَمَرُهُ فَتَصَدَّقَ بِهِ عُمَرُ فَصَدَقَتُهُ تِلْكَ فِي سَبِيلِ اللهِ وَفِي الرِّقَابِ وَالْمَسَاكِينِ وَالضَّيْفِ وَابْنِ السَّبِيلِ وَلِذِي الْقُرْبَى وَلَا جُنَاحَ عَلَى مَنْ وَلِيَهُ أَنْ يَأْكُلَ مِنْهُ بِالْمَعْرُوفِ أَوْ يُوكِلَ صَدِيقَهُ غَيْرَ مُتَمَوِّلٍ بِهِ .

2765. PRIČAO NAM JE Ubejd b. Isma'il, njemu prenio Ebu-Usame od Hišama, (on) od svoga oca, (a ovaj) da je Aiša, radijallahu anha, rekla da je ajet: "... Ko je imućan neka se uzdrži, a ko je siromašan neka onoliko koliko mu je, prema običaju, neophodno troši..."[1] objavljen u vezi sa starateljem siročeta: ukoliko bude potrebno, (staratelj) može uzeti iz njegovog imetka i to u granicama dozvoljenog.

٢٧٦٥. حَدَّثَنَا عُبَيْدُ بْنُ إِسْمَاعِيلَ حَدَّثَنَا أَبُو أُسَامَةَ عَنْ هِشَامٍ عَنْ أَبِيهِ عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهَا ﴿ وَمَنْ كَانَ غَنِيًّا فَلْيَسْتَعْفِفْ وَمَنْ كَانَ فَقِيرًا فَلْيَأْكُلْ بِالْمَعْرُوفِ ﴾ قَالَتْ أُنْزِلَتْ فِي وَالِي الْيَتِيمِ أَنْ يُصِيبَ مِنْ مَالِهِ إِذَا كَانَ مُحْتَاجًا بِقَدْرِ مَالِهِ بِالْمَعْرُوفِ .

O RIJEČIMA UZVIŠENOG ALLAHA: "ONI KOJI BEZ IKAKVA PRAVA JEDU IMETKE SIROČADI – DOISTA JEDU ONO ŠTO ĆE IH U VATRU DOVESTI I ONI ĆE U OGNJU GORJETI."[2]

باب قَوْلِ اللَّهِ تعالى ﴿ إِنَّ الَّذِين يأكُلون أموالَ اليَتامى ظُلْمًا إنَّما يأكُلون في بُطُونهمْ نارًا وسَيَصْلَوْن سعيرًا ﴾

2766. PRIČAO NAM JE Abdul-Aziz b. Abdullah i rekao:

– Prenio mi je Sulejman b. Bilal od Sevra b. Zejda Medenija, on od Ebul-Gajsa, (ovaj) od Ebu-Hurejre, radijallahu anhu, (a on opet) da je

٢٧٦٦. حَدَّثَنَا عَبْدُ الْعَزِيزِ بْنُ عَبْدِ اللهِ قَالَ حَدَّثَنِي سُلَيْمَانُ بْنُ بِلَالٍ عَنْ ثَوْرِ بْنِ زَيْدٍ الْمَدَنِيِّ عَنْ أَبِي الْغَيْثِ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ

1 En-Nisa, 6.
Islam je posebnu pažnju obratio pravima siročadi. Staratelj bi po pravilu trebao za siroče posebno spremati hranu, ali radi olakšanja o opskrbi mogu pri potrebi živjeti u zajednici, ali staratelji trebaju s njima postupati kao s braćom.

2 En-Nisa, 10.

Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Klonite se sedam upropašćujućih stvari (velikih grijeha)!"
"Koje su to, Allahov Poslaniče?" – upitaše (prisutni).
"Pridruživanje Allahu druga, čarolije (sihr), ubijanje osobe koju je Allah zabranio ubiti osim kad za to postoji opravdan razlog, jedenje kamate, jedenje imetka siročeta, bježanje iz bojnih redova i potvranje poštenih žena – pravovjernica, koje su nedužne (i o tome ništa ne znaju)."

عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ اجْتَنِبُوا السَّبْعَ الْمُوبِقَاتِ قَالُوا يَا رَسُولَ اللهِ وَمَا هُنَّ قَالَ الشِّرْكُ بِاللهِ وَالسِّحْرُ وَقَتْلُ النَّفْسِ الَّتِي حَرَّمَ اللهُ إِلَّا بِالْحَقِّ وَأَكْلُ الرِّبَا وَأَكْلُ مَالِ الْيَتِيمِ وَالتَّوَلِّي يَوْمَ الزَّحْفِ وَقَذْفُ الْمُحْصَنَاتِ الْمُؤْمِنَاتِ الْغَافِلَاتِ .

RIJEČI UZVIŠENOG ALLAHA: "... I PITAJU TE O SIROČADI. RECI: 'BOLJE JE IMANJA NJIHOVA UNAPRIJEDITI!' A AKO BUDETE S NJIMA ZAJEDNO ŽIVJELI, PA ONI SU BRAĆA VAŠA, A ALLAH UMIJE RAZLIKOVATI POKVARENJAKA OD DOBROČINITELJA. DA JE ALLAH HTIO, MOGAO VAM JE PROPISATI ONO ŠTO VAM JE TEŠKO; ON JE, ZAISTA, SILAN I MUDAR."[3]

باب قَوْلِ اللهِ تَعَالَى ﴿ وَيَسْأَلُونَكَ عَنِ الْيَتَامَى قُلْ إِصْلَاحٌ لَهُمْ خَيْرٌ وَإِنْ تُخَالِطُوهُمْ فَإِخْوَانُكُمْ وَاللهُ يَعْلَمُ الْمُفْسِدَ مِنَ الْمُصْلِحِ وَلَوْ شَاءَ اللهُ لَأَعْنَتَكُمْ إِنَّ اللهَ عَزِيزٌ حَكِيمٌ ﴾

Le e'anetekum znači: mogao vam je dati poteškoću i tegobu, a *a'net* znači: pokoran.

(لَأَعْنَتَكُمْ) لَأَحْرَجَكُمْ وَضَيَّقَ (وَعَنَتْ) خَضَعَتْ .

2767. REKAO NAM JE Sulejman, njemu prenio Hammad od Ejjuba, a on da je Nafi' rekao: "Ibn-Omer nije nikome odbio (ponuđene mu) oporuke (staratelja)."
Ibn-Sirinu je bilo najdraže da se u vezi s imetkom siročeta skupa nađu oni koji mu iskreno dobro misle i njegovi staratelji-prijatelji, pa da (zajednički) vijećaju šta ja za siroče bolje.
Kad bi Tavus bio upitan za kakvu stvar siročeta, citirao bi (ajet): "Allah umije razlikovati pokvarenjaka od dobročinitelja."

٢٧٦٧. وَقَالَ لَنَا سُلَيْمَانُ حَدَّثَنَا حَمَّادٌ عَنْ أَيُّوبَ عَنْ نَافِعٍ قَالَ مَا رَدَّ ابْنُ عُمَرَ عَلَى أَحَدٍ وَصِيَّةً وَكَانَ ابْنُ سِيرِينَ أَحَبَّ الْأَشْيَاءِ إِلَيْهِ فِي مَالِ الْيَتِيمِ أَنْ يَجْتَمِعَ إِلَيْهِ نُصَحَاؤُهُ وَأَوْلِيَاؤُهُ فَيَنْظُرُوا الَّذِي هُوَ خَيْرٌ لَهُ وَكَانَ طَاوُسٌ إِذَا سُئِلَ عَنْ شَيْءٍ مِنْ أَمْرِ الْيَتَامَى قَرَأَ ﴿ وَاللهُ يَعْلَمُ الْمُفْسِدَ مِنَ الْمُصْلِحِ ﴾ وَقَالَ عَطَاءٌ فِي يَتَامَى الصَّغِيرِ وَالْكَبِيرِ يُنْفِقُ الْوَلِيُّ عَلَى كُلِّ إِنْسَانٍ بِقَدْرِهِ مِنْ حِصَّتِهِ .

3 El-Bekare, 220.

Ata je o siročadi, malodobnim i odraslim, izjavio: “Staratelj će trošiti na svako siroče prema njegovoj potrebi iz njegovog dijela (imetka).”

UZIMANJE SIROČETA ZA POSLUGU NA PUTU I KOD KUĆE, KAD JE TO U NJEGOVU KORIST I NADZOR MAJKE ILI NJEZINOG MUŽA NAD SIROČETOM.[1]

باب اسْتِخْدَامِ الْيَتِيمِ فِي السَّفَرِ وَالْحَضَرِ إِذَا كَانَ صَلاَحًا لَهُ وَنَظَرِ الأُمِّ وَزَوْجِهَا لِلْيَتِيمِ

2768. PRIČAO NAM JE Ja‘kub b. Ibrahim b. Kesir, njemu prenio Ibn-Ulejje, a ovome Abdul-Aziz da je Enes, radijallahu anhu, kazao:
– Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, došao je u Medinu i nije imao slugu, pa me je Ebu-Talha uzeo za ruku, otišao sa mnom do Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, i rekao: “Allahov Poslaniče, Enes je, zaista, pametan dječak, pa neka te poslužuje!”
“I ja sam ga služio” – kaže Enes – “na putovanju i kod kuće i nije mi nikada ni za što, što sam uradio rekao: ‘Zašto si to tako uradio?’, a niti za ono što nisam uradio: ‘Zašto to nisi tako uradio?’”

٢٧٦٨. حَدَّثَنَا يَعْقُوبُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ بْنِ كَثِيرٍ حَدَّثَنَا ابْنُ عُلَيَّةَ حَدَّثَنَا عَبْدُالْعَزِيزِ عَنْ أَنَسٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ قَدِمَ رَسُولُ اللهِ ﷺ الْمَدِينَةَ لَيْسَ لَهُ خَادِمٌ فَأَخَذَ أَبُو طَلْحَةَ بِيَدِي فَانْطَلَقَ بِي إِلَى رَسُولِ اللهِ ﷺ فَقَالَ يَا رَسُولَ اللهِ إِنَّ أَنَسًا غُلاَمٌ كَيِّسٌ فَلْيَخْدُمْكَ قَالَ فَخَدَمْتُهُ فِي السَّفَرِ وَالْحَضَرِ مَا قَالَ لِي لِشَيْءٍ صَنَعْتُهُ لِمَ صَنَعْتَ هَذَا هَكَذَا وَلاَ لِشَيْءٍ لَمْ أَصْنَعْهُ لِمَ لَمْ تَصْنَعْ هَذَا هَكَذَا.

DOZVOLJENO JE DA NEKO UVAKUFI ZEMLJU A NE OZNAČI JOJ GRANICE; ISTO TAKO JE SA SADAKOM

باب إِذَا وَقَفَ أَرْضًا وَلَمْ يُبَيِّنِ الْحُدُودَ فَهُوَ جَائِزٌ وَكَذَلِكَ الصَّدَقَةُ

2769. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Mesleme prenoseći od Malika, on od Ishaka b. Abdullaha b. Ebu-Talhe, da je čuo Enesa b. Malika, radijallahu anhu, kako kaže:
– Ebu-Talha bijaše od ensarija u Medini najbogatiji palmama, a najdraži mu od njegovog imetka bijaše (palmovik) Bejruha, naspram džamije. Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, ulazio

٢٧٦٩. حَدَّثَنَا عَبْدُاللهِ بْنُ مَسْلَمَةَ عَنْ مَالِكٍ عَنْ إِسْحَاقَ بْنِ عَبْدِاللهِ بْنِ أَبِي طَلْحَةَ أَنَّهُ سَمِعَ أَنَسَ بْنَ مَالِكٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ يَقُولُ كَانَ أَبُو طَلْحَةَ أَكْثَرَ أَنْصَارِيٍّ بِالْمَدِينَةِ مَالاً مِنْ نَخْلٍ أَحَبُّ مَالِهِ إِلَيْهِ بَيْرُحَاءَ مُسْتَقْبِلَةَ

1 Po mišljenju najvećeg broja pravnika malikijske škole, majka siročeta ima pravo nadzora nad opskrbom i odgojem djeteta, makar i ne bila službeno postavljena za njegovog staratelja, a očuh kad je siroče već kod njega.

je u njega i u njemu pio dobru vodu. Pa pošto je – kaže Enes – objavljeno: "Nećete zaslužiti nagradu sve dok ne udijelite dio od onoga što vam je nadraže..."[2], Ebu-Talha je ustao i rekao:
– Allahov Poslaniče, Allah kaže: "Nećete zaslužiti nagradu sve dok ne udijelite dio od onoga što vam je najdraže...", a meni je od mojih dobara najdraža Bejruha. Neka ona bude sadaka u ime Allaha, a nadam se da je to pravo dobročinstvo i da će (mi) biti zaliha kod Allaha. Raspolaži njom kako ti Allah nalaže!
– Izvrsno! – reče Resulullah, sallallahu alejhi ve sellem. To je imetak koji će napredovati, ili –
... koji će se vratiti – ne zna Ibn-Seleme (koji je od dva spomenuta izraza rekao).
– Čuo sam šta si rekao. Mislim da ga trebaš učiniti (vakufom) u korist rodbine.
– Učinit ću to, Allahov Poslaniče – reče Ebu-Talha.
Potom ga je Ebu-Talha podijelio svojoj rodbini i svojim amidžićima. Isma'il, Abdullah b. Jusuf, Jahja b. Jahja, prenoseći ovaj hadis od Malika, rekli su: "... koji će se vratiti."

الْمَسْجِدِ وَكَانَ النَّبِيُّ ﷺ يَدْخُلُهَا وَيَشْرَبُ مِنْ مَاءٍ فِيهَا طَيِّبٍ قَالَ أَنَسٌ فَلَمَّا نَزَلَتْ (لَنْ تَنَالُوا الْبِرَّ حَتَّى تُنْفِقُوا مِمَّا تُحِبُّونَ) قَامَ أَبُو طَلْحَةَ فَقَالَ يَا رَسُولَ اللهِ إِنَّ اللهَ يَقُولُ (لَنْ تَنَالُوا الْبِرَّ حَتَّى تُنْفِقُوا مِمَّا تُحِبُّونَ) وَإِنَّ أَحَبَّ أَمْوَالِي إِلَيَّ بَيْرُحَاءَ وَإِنَّهَا صَدَقَةٌ لِلَّهِ أَرْجُو بِرَّهَا وَذُخْرَهَا عِنْدَ اللهِ فَضَعْهَا حَيْثُ أَرَاكَ اللهُ فَقَالَ بَخْ ذَلِكَ مَالٌ رَابِحٌ أَوْ رَايِحٌ شَكَّ ابْنُ مَسْلَمَةَ وَقَدْ سَمِعْتُ مَا قُلْتَ وَإِنِّي أَرَى أَنْ تَجْعَلَهَا فِي الْأَقْرَبِينَ قَالَ أَبُو طَلْحَةَ أَفْعَلُ ذَلِكَ يَا رَسُولَ اللهِ فَقَسَمَهَا أَبُو طَلْحَةَ فِي أَقَارِبِهِ وَفِي بَنِي عَمِّهِ وَقَالَ إِسْمَاعِيلُ وَعَبْدُاللهِ بْنُ يُوسُفَ وَيَحْيَى بْنُ يَحْيَى عَنْ مَالِكٍ رَايِحٌ .

2770. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Abdur-Rahim, njemu saopćio Revh b. Ubade, a ovome Zekerijja b. Ishak, koji kaže:
– Pričao mi je Amr b. Dinar prenoseći od Ikrime, on od Ibn-Abbasa, radijallahu anhuma, da je neki čovjek rekao Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, da mu je umrla majka i da li će joj koristiti ako za nju podijeli sadaku.
– Da – reče Resulallah sallallahu alejhi ve sellem.
– Imam Mihraf (palmovik) i uzimam te za svjedoka da ga činim vakufom za nju.

٢٧٧٠. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِالرَّحِيمِ أَخْبَرَنَا رَوْحُ بْنُ عُبَادَةَ حَدَّثَنَا زَكَرِيَّاءُ بْنُ إِسْحَاقَ قَالَ حَدَّثَنِي عَمْرُو بْنُ دِينَارٍ عَنْ عِكْرِمَةَ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا أَنَّ رَجُلًا قَالَ لِرَسُولِ اللهِ ﷺ إِنَّ أُمَّهُ تُوُفِّيَتْ أَيَنْفَعُهَا إِنْ تَصَدَّقْتُ عَنْهَا قَالَ نَعَمْ قَالَ فَإِنَّ لِي مِخْرَافًا وَأُشْهِدُكَ أَنِّي قَدْ تَصَدَّقْتُ بِهِ عَنْهَا .

2 Ali-Imran, 92.

PUNOVAŽNO JE KAD GRUPA (SUVLASNIKA) UVAKUFI ZEMLJU NEOZNAČENIH DIJELOVA

بَاب إِذَا أَوْقَفَ جَمَاعَةٌ أَرْضًا مُشَاعًا فَهُوَ جَائِزٌ

2771. PRIČAO NAM JE Musedded, njemu prenio Abdul-Varis od Ebu-Tejjaha, a on da je Enes, radijallahu anhu, kazao:

– Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, naredio je gradnju džamije i rekao: "O, sinovi Neddžara, recite mi cijenu ove vaše bašče!"

– Ne, tako nam Allaha – rekli su oni. – Nećemo tražiti za nju protuvrijednost osim kod Allaha.

٢٧٧١. حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ حَدَّثَنَا عَبْدُالْوَارِثِ عَنْ أَبِي التَّيَّاحِ عَنْ أَنَسٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ أَمَرَ النَّبِيُّ ﷺ بِبِنَاءِ الْمَسْجِدِ فَقَالَ يَا بَنِي النَّجَّارِ ثَامِنُونِي بِحَائِطِكُمْ هَذَا قَالُوا لَا وَاللهِ لَا نَطْلُبُ ثَمَنَهُ إِلَّا إِلَى اللهِ .

KAKO SE VAKUF REGISTRUJE

بَاب الْوَقْفِ كَيْفَ يُكْتَبُ

2772. PRIČAO NAM JE Musedded, njemu Jezid b. Zurej', ovome prenio Ibn-Avn od Nafija, a ovaj da je Ibn-Omer, radijallahu anhu, kazao:

– Omer je dobio u Hajberu zemlju (Semg), pa je došao Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, i rekao: "Dobio sam zemlju. Nisam nikad imao imetka dražeg od nje. Šta mi naređuješ u vezi s njom?"

"Ako hoćeš namijeni njenu osnovu u dobrotvorne svrhe i uvakufi je" – reče Resulullah, sallallahu alejhi ve sellem.

Tada ju je Omer uvakufio u korist siromaha, rodbine, oslobađanja robova, na Allahovom putu (borba tj. džihad), za gosta, putnika (koji je ostao bez materijalnih sredstava), a nije grijeh onome ko njom upravlja da je koristi u granicama dozvoljenog i nahrani prijatelja ne sakupljajući time sebi imetak, a da se njezina osnova (temelj) ne može ni prodati, ni pokloniti, ni naslijediti.

٢٧٧٢. حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ حَدَّثَنَا يَزِيدُ بْنُ زُرَيْعٍ حَدَّثَنَا ابْنُ عَوْنٍ عَنْ نَافِعٍ عَنِ ابْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا قَالَ أَصَابَ عُمَرُ بِخَيْبَرَ أَرْضًا فَأَتَى النَّبِيَّ ﷺ فَقَالَ أَصَبْتُ أَرْضًا لَمْ أُصِبْ مَالًا قَطُّ أَنْفَسَ مِنْهُ فَكَيْفَ تَأْمُرُنِي بِهِ قَالَ إِنْ شِئْتَ حَبَّسْتَ أَصْلَهَا وَتَصَدَّقْتَ بِهَا فَتَصَدَّقَ عُمَرُ أَنَّهُ لَا يُبَاعُ أَصْلُهَا وَلَا يُوهَبُ وَلَا يُورَثُ فِي الْفُقَرَاءِ وَالْقُرْبَى وَالرِّقَابِ وَفِي سَبِيلِ اللهِ وَالضَّيْفِ وَابْنِ السَّبِيلِ لَا جُنَاحَ عَلَى مَنْ وَلِيَهَا أَنْ يَأْكُلَ مِنْهَا بِالْمَعْرُوفِ أَوْ يُطْعِمَ صَدِيقًا غَيْرَ مُتَمَوِّلٍ فِيهِ .

UVAKUFLJENJE U KORIST BOGATOG, SIROMAHA I GOSTA

باب الْوَقْفِ لِلْغَنِيِّ وَالْفَقِيرِ وَالضَّيْفِ

2773. PRIČAO NAM JE Ebu-Asim, njemu prenio Ibn-Avn od Nafija, on od Ibn-Omera, da je Omer, radijallahu anhu, imao imetak u Hajberu, došao Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, i to mu kazao, te je Vjerovjesnik rekao:
– Ako hoćeš, da to uvakufiš?
Tada je taj svoj imetak Omer uvakufio u korist siromaha, bijednika i rođaka (bili siromašni ili bogati) i gosta.

٢٧٧٣. حَدَّثَنَا أَبُو عَاصِمٍ حَدَّثَنَا ابْنُ عَوْنٍ عَنْ نَافِعٍ عَنِ ابْنِ عُمَرَ أَنَّ عُمَرَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ وَجَدَ مَالًا بِخَيْبَرَ فَأَتَى النَّبِيَّ ﷺ فَأَخْبَرَهُ قَالَ إِنْ شِئْتَ تَصَدَّقْتَ بِهَا فَتَصَدَّقَ بِهَا فِي الْفُقَرَاءِ وَالْمَسَاكِينِ وَذِي الْقُرْبَى وَالضَّيْفِ.

UVAKUFLJENJE ZEMLJE ZA DŽAMIJU

باب وَقْفِ الأَرْضِ لِلْمَسْجِدِ

2774. PRIČAO NAM JE Ishak, a njemu Abdus-Samed, koji je rekao:
– Čuo sam svoga oca kako kaže: "Pričao nam je Ebu-Tejjah da je njemu prenio Enes b. Malik, radijallahu anhu: Kad je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, došao u Medinu, naredio je (izgradnju) džamije rekavši:
'O sinovi Nedždžara, recite mi cijenu za ovu vašu bašču!'
'Ne, tako nam Allaha' – rekli su oni. 'Nećemo tražiti za nju protuvrijednost, osim kod Allaha, dželle šanuhu.'"

٢٧٧٤. حَدَّثَنَا إِسْحَاقُ حَدَّثَنَا عَبْدُالصَّمَدِ قَالَ سَمِعْتُ أَبِي حَدَّثَنَا أَبُو التَّيَّاحِ قَالَ حَدَّثَنِي أَنَسُ ابْنُ مَالِكٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ لَمَّا قَدِمَ رَسُولُ اللهِ ﷺ الْمَدِينَةَ أَمَرَ بِبِنَاءِ الْمَسْجِدِ وَقَالَ يَا بَنِي النَّجَّارِ ثَامِنُونِي بِحَائِطِكُمْ هَذَا قَالُوا لَا وَاللهِ لَا نَطْلُبُ ثَمَنَهُ إِلَّا إِلَى اللهِ.

UVAKUFLJENJE STOKE, KONJA, ROBE (POKUĆSTVA) I NOVCA (ZLATA I SREBRA)

باب وَقْفِ الدَّوَابِّ وَالْكُرَاعِ وَالْعُرُوضِ وَالصَّامِتِ

Zuhri je rekao za onoga koji je odredio hiljadu zlatnika na Allahovom putu i predao ih svom dječaku, trgovcu, da njima trguje, a njihovu dobit odredio kao sadaku bijednicima i rođacima (u vezi s tim) da li čovjek može da jede što od zarade (dobitka) tih hiljadu (zlatnika) iako zaradu od njih nije odredio kao sadaku bijednicima: "Nema pravo da od nje bilo šta jede."

وَقَالَ الزُّهْرِيُّ فِيمَنْ جَعَلَ أَلْفَ دِينَارٍ فِي سَبِيلِ اللهِ وَدَفَعَهَا إِلَى غُلَامٍ لَهُ تَاجِرٍ يَتْجِرُ بِهَا وَجَعَلَ رِبْحَهُ صَدَقَةً لِلْمَسَاكِينِ وَالأَقْرَبِينَ هَلْ لِلرَّجُلِ أَنْ يَأْكُلَ مِنْ رِبْحِ ذَلِكَ الأَلْفِ شَيْئًا وَإِنْ لَمْ يَكُنْ جَعَلَ رِبْحَهَا صَدَقَةً فِي الْمَسَاكِينِ قَالَ لَيْسَ لَهُ أَنْ يَأْكُلَ مِنْهَا.

2775. PRIČAO NAM JE Musedded, njemu Jahja, a ovome Ubejdullah, rekavši:
– Prenio mi je Nafi‘ od Ibn-Omera, radijallahu anhuma, da je Omer dao nekom čovjeku konja da ga jaše na Allahovom putu, a tog konja je Omer darovao Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, za potrebe džihada. Kasnije je Omer, kad ga je već bio uvakufio, obaviješten da se navedeni (konj) prodaje, pa je Omer pitao Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, da ga kupi, a Resulullah, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Ne kupuj ga i ne vraćaj se na svoju sadaku!"

٢٧٧٥. حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ حَدَّثَنَا يَحْيَى حَدَّثَنَا عُبَيْدُاللهِ قَالَ حَدَّثَنِي نَافِعٌ عَنِ ابْنِ عُمَرَ رَضِي اللهُ عَنْهُمَا أَنَّ عُمَرَ حَمَلَ عَلَى فَرَسٍ لَهُ فِي سَبِيلِ اللهِ أَعْطَاهَا رَسُولَ اللهِ ﷺ لِيَحْمِلَ عَلَيْهَا رَجُلًا فَأُخْبِرَ عُمَرُ أَنَّهُ قَدْ وَقَفَهَا يَبِيعُهَا فَسَأَلَ رَسُولَ اللهِ ﷺ أَنْ يَبْتَاعَهَا فَقَالَ لَا تَبْتَعْهَا وَلَا تَرْجِعَنَّ فِي صَدَقَتِكَ .

IZDRŽAVANJE VAKUFSKIH SLUŽBENIKA

باب نَفَقَةِ الْقَيِّمِ لِلْوَقْفِ

2776. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Jusuf, njemu prenio Malik od Ebu-Zinada, on od A‘redža, a ovaj od Ebu-Hurejre, radijallahu anhu, da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
– Neka se mojim nasljednicima ne dijeli nijedan dinar (od moje zaostavštine). Ono što ostane poslije mene je vakuf, izuzimajući opskrbu mojih žena i zaradu službenika moga (vakufa).

٢٧٧٦. حَدَّثَنَا عَبْدُاللهِ بْنُ يُوسُفَ أَخْبَرَنَا مَالِكٌ عَنْ أَبِي الزِّنَادِ عَنِ الْأَعْرَجِ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِي اللهُ عَنْهُ أَنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ قَالَ لَا يَقْتَسِمُ وَرَثَتِي دِينَارًا وَلَا دِرْهَمًا مَا تَرَكْتُ بَعْدَ نَفَقَةِ نِسَائِي وَمَئُونَةِ عَامِلِي فَهُوَ صَدَقَةٌ .

2777. PRIČAO NAM JE Kutejbe b. Seid, njemu prenio Hammad od Ejjuba, on od Nafija, (ovaj) od Ibn-Omera, radijallahu anhuma, da je Omer uvjetovao u svom uvakufljenju da onaj ko bude njime upravljao može (od njega) jesti i nahraniti svoga prijatelja, u granicama dozvoljenog ne priskrbljujući (ne sakupljajući) imetak sebi.

٢٧٧٧. حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ بْنُ سَعِيدٍ حَدَّثَنَا حَمَّادٌ عَنْ أَيُّوبَ عَنْ نَافِعٍ عَنِ ابْنِ عُمَرَ رَضِي اللهُ عَنْهُمَا أَنَّ عُمَرَ اشْتَرَطَ فِي وَقْفِهِ أَنْ يَأْكُلَ مَنْ وَلِيَهُ وَيُؤْكِلَ صَدِيقَهُ غَيْرَ مُتَمَوِّلٍ مَالًا .

KAD NEKO UVAKUFI ZEMLJU ILI BUNAR I UVJETUJE ZA SEBE NEŠTO KAO ŠTO JE NPR. KOFA KOJOM BI SE KORISTILI MUSLIMANI

باب إذا وقف أرضًا أو بئرًا واشترط لنفسه مثل دلاء المسلمين

Enes je uvakufio (u Medini) kuću, i kad god bi došao, u njoj bi odsjeo.
Zubejr je uvakufio svoje kuće i naglasio da u njima mogu stanovati njegove kćerke, ukoliko se vrate od muževa, s tim da ne nanose nikakvu štetu i da ih ne oštećuju. Ukoliko se neka uda i time ne bude imala potrebe da stanuje u njima, gubi na to pravo.
Ibn-Omer dao je svoj dio kuće (naslijeđen) od svoga oca Omera, za stanovanje potrebnima od roda Abdullaha (b. Omera).

وَأَوْقَفَ أَنَسٌ دَارًا فَكَانَ إِذَا قَدِمَهَا نَزَلَهَا وَتَصَدَّقَ الزُّبَيْرُ بِدُورِهِ وَقَالَ لِلْمَرْدُودَةِ مِنْ بَنَاتِهِ أَنْ تَسْكُنَ غَيْرَ مُضِرَّةٍ وَلَا مُضَرٌّ بِهَا فَإِنِ اسْتَغْنَتْ بِزَوْجٍ فَلَيْسَ لَهَا حَقٌّ وَجَعَلَ ابْنُ عُمَرَ نَصِيبَهُ مِنْ دَارِ عُمَرَ سُكْنَى لِذَوِي الْحَاجَةِ مِنْ آلِ عَبْدِاللهِ .

2778. Abdan je izjavio:
– Prenio mi je moj otac od Šu'be, on od Ebu-Ishaka, a ovaj od Ebu-Abdur-Rahmana, da su se Osmanu, radijallahu anhu, kad je bio opkoljen, približili neki ashabi i on im rekao:
– Zaklinjem vas, i to zaklinjem samo drugove Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem:
– Zar vi ne znate da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
– Ko će iskopati (bunar) Rume, pa da ima Džennet?
– i ja sam ga iskopao.
– Zar ne znate da je on rekao: "Ko će otpremiti vojsku za Tebuk, pa da ima Džennet?", i ja sam je otpremio (tj. snabdio). Oni su mu to što je kazao potvrdili, (kaže Abdur-Rahman)[1].

٢٧٧٨. وَقَالَ عَبْدَانُ أَخْبَرَنِي أَبِي عَنْ شُعْبَةَ عَنْ أَبِي إِسْحَاقَ عَنْ أَبِي عَبْدِالرَّحْمَنِ أَنَّ عُثْمَانَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ حِينَ حُوصِرَ أَشْرَفَ عَلَيْهِمْ وَقَالَ أَنْشُدُكُمُ اللهَ وَلَا أَنْشُدُ إِلَّا أَصْحَابَ النَّبِيِّ ﷺ أَلَسْتُمْ تَعْلَمُونَ أَنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ قَالَ مَنْ حَفَرَ رُومَةَ فَلَهُ الْجَنَّةُ فَحَفَرْتُهَا أَلَسْتُمْ تَعْلَمُونَ أَنَّهُ قَالَ مَنْ جَهَّزَ جَيْشَ الْعُسْرَةِ فَلَهُ الْجَنَّةُ فَجَهَّزْتُهُمْ قَالَ فَصَدَّقُوهُ بِمَا قَالَ وَقَالَ عُمَرُ فِي وَقْفِهِ لَا جُنَاحَ عَلَى مَنْ وَلِيَهُ أَنْ يَأْكُلَ وَقَدْ يَلِيهِ الْوَاقِفُ وَغَيْرُهُ فَهُوَ وَاسِعٌ لِكُلٍّ .

1 Kuću halife Osmana opkolili su nezadovoljnici 35. (656.) godine pod rukovodstvom zloglasnog Abdullaha b. Sebea tražeći da se odrekne hilafeta u korist Alije.
Prema navodima Tirmizija i Nesaija, Sumame b. Hazen Kušejri kaže:
– Bio sam pred kućom kad se pojavio halifa Osman i pobunjenicima rekao: "Dajte mi one koji imaju dokaze protiv mene!"
Tada su mu uvedena dvojica, poput dva magarca, pa im se Osman približio i rekao:
– Zaklinjem vas Allahom i islamom, znate li, kad je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, došao u Medinu, da u njoj nije bilo pitke vode osim bunara Rume, pa je on rekao: "Ko će kupiti bunar Rume, i da njegova kofa za grabljenje vode bude kao i kofe muslimana, pa da ima veće dobro od njega u Džennetu?"

Omer je u vezi sa svojim vakufom rekao: "Nema grijeha onome ko njim upravlja da (od njega) jede", a njime (kaže Buhari) već upravljaše vakif i drugi osim njega, a to obuhvata sve (službenike).

PUNOVAŽNO JE KAD VAKIF KAŽE: "VRIJEDNOST UVAKUFLJENOG TRAŽIM SAMO KOD ALLAHA."

باب إذا قال الواقف لا نطلب ثمنه إلا إلى الله فهو جائز

2779. PRIČAO NAM JE Museddedd, njemu prenio Abdul-Varis od Ebu-Tejjaha, a (on) da je Enes, radijallahu anhu, kazao:
– Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao je: "O sinovi Nedždžara, odredite cijenu za vašu baščnu...!"
"Njezinu vrijednost" – rekli su oni – "tražimo samo kod Allaha."

٢٧٧٩. حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ حَدَّثَنَا عَبْدُالْوَارِثِ عَنْ أَبِي التَّيَّاحِ عَنْ أَنَسٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ النَّبِيُّ ﷺ يَا بَنِي النَّجَّارِ ثَامِنُونِي بِحَائِطِكُمْ قَالُوا لَا نَطْلُبُ ثَمَنَهُ إِلَّا إِلَى اللهِ.

Ja sam ga kupio iz svog imetka, a vi mi danas ne dozvoljavate da iz njega pijem, nego pijem vodu iz mora!
– Da, tako nam Allaha – odgovorili su.
– Zaklinjem vas Allahom i islamom – rekao je Osman – znate li da je Resulullahova, alejhis-selam, džamija postala tijesna za njezine posjetioce, pa je Allahov Poslanik rekao: "Ko će kupiti dio zemljišta toga i toga, da se pripoji džamiji, pa da ima veće dobro od njega u Džennetu?"
– Ja sam to zemljište kupio iz svoga imetka, a vi me danas sprečavate da u njoj klanjam!
– Da, tako nam Allaha – rekli su.
– Zaklinjem vas Allahom i islamom, znate li da sam ja otpremio i hranom opksrbio vojsku za Tebuk iz svog imetka?
– Da, tako nam Allaha, rekli su.
Zaklinjem vas Allahom i islamom, znate li da je Allahov Poslanik bio na Sebiru iznad Mekke sa mnom, Ebu-Bekrom i Omerom, pa se uzdrma brdo, kamenje poleti na nas, a ja ga zaustavljah, jer se na njemu nalazio Vjerovjesnik, Ebu-Bekr i još dva druga?
– Da, tako nam Allaha – rekli su oni.
Tada je Osman tri puta uzviknuo: "Allah je najveći! On je Gospodar Ka'be!" On je ovo sve posvjedočio i ja svjedočim."
Historičari navode da je Osman spomenuti bunar kupio od jednog Jevreja za 25.000 dirhema, jer je on vodu prodavao žednima kao i svaku trgovačku robu. Za vojsku upućenu prema Tebuku protiv Bizantije 9/630. godine dao je 300 deva natovarenih hranom i hiljadu dukata.

باب قول الله تعالى ﴿ يا أيها الذين آمنوا شهادة بينكم إذا حضر أحدكم الموت حين الوصية اثنان ذوا عدل منكم أو آخران من غيركم إن أنتم ضربتم في الأرض فأصابتكم مصيبة الموت تحبسونهما من بعد الصلاة فيقسمان بالله إن ارتبتم لا نشتري به ثمنا ولو كان ذا قربى ولا نكتم شهادة الله إنا إذا لمن الآثمين فإن عثر على أنهما استحقا إثما فآخران يقومان مقامهما من الذين استحق عليهم الأوليان فيقسمان بالله لشهادتنا أحق من شهادتهما وما اعتدينا إنا إذا لمن الظالمين ذلك أدنى أن يأتوا بالشهادة على وجهها أو يخافوا أن ترد أيمان بعد أيمانهم واتقوا الله واسمعوا والله لا يهدي القوم الفاسقين﴾

O RIJEČIMA UZVIŠENOG ALLAHA: "O VJERNICI, KADA VAM SE PRIBLIŽI SMRT, PRILIKOM DAVANJA OPORUKE NEKA VAM POSVJEDOČE DVOJICA PRAVEDNIH ROĐAKA VAŠIH ILI NEKA DRUGA DVOJICA, KOJI NISU VAŠI – AKO STE NA PUTU A POJAVE SE ZNACI SMRTI. A AKO POSUMNJATE, ZADRŽITE IH POSLIJE OBAVLJENOG NAMAZA I NEKA SE ALLAHOM ZAKUNU: 'MI ZAKLETVU NI ZA KAKVU CIJENU NEĆEMO PRODATI MAKAR SE RADILO I O KAKVOM ROĐAKU, I SVJEDOČENJE KOJE JE ALLAH PROPISAO NEĆEMO USKRATITI, JER BISMO TADA BILI, DOISTA GRJEŠNICI.' A AKO SE DOZNA DA SU NJIH DVOJICA ZGRIJEŠILA, ONDA ĆE NJIH ZAMIJENITI DRUGA DVOJICA OD ONIH KOJIMA JE ŠTETA NANESENA, I NEKA SE ALLAHOM ZAKUNU: 'NAŠE ZAKLETVE SU VJERODOSTOJNIJE OD ZAKLETVI NJIHOVIH, MI SE NISMO KRIVO ZAKLELI, JER BISMO TADA, ZAISTA, NEPRAVEDNI BILI.' NAJLAKŠE TAKO ONI MOGU IZVRŠITI SVJEDOČENJE SVOJE ONAKO KAKO TREBA, I DA SE NE PLAŠE DA ĆE NJIHOVE ZAKLETVE DRUGIM ZAKLETVAMA BITI POBIJENE. 'I BOJTE SE ALLAHA I SLUŠAJTE! A ALLAH NEĆE UKAZATI NA PRAVI PUT LJUDIMA KOJI SU NEPOSLUŠNI.'"[1]

الْأَوْلَيَانِ وَاحِدُهُمَا أَوْلَى وَمِنْهُ أَوْلَى بِهِ عُثِرَ أُظْهِرَ أَعْثَرْنَا أَظْهَرْنَا .

Jednina od *evlejani* je *evla*, a od ove riječi je *evla bihi* (što znači *preči njemu*). *'Usire* znači *pokaži se*, *a'serna* znači *pokazali smo se*.

1 El-Maide: 106-108

2780. REKAO MI JE Ali b. Abdullah, njemu Jahja b. Adem, ovome prenio Ibn-Ebi-Zaide od Muhammeda b. Ebi-Kasima, on od Abdul-Melika b. Seida b. Džubejra, ovaj od svoga oca, (a on opet) da je Ibn-Abbas, radijallahu anhuma, kazao:
– Neki čovjek iz (plemena) Benu-Sehm izašao je (na put) s Temimom ed-Darijem i Adijjom b. Beddaom, pa je Es-Sehmi umro u zemlji u kojoj ne bijaše nijedan musliman, i kada su oni stigli s njegovom ostavštinom, nedostajala je jedna srebrena posuda zlatom gravirana, koju su izgubili, pa je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, od obojice tražio da se zakunu. Kasnije se ta posuda našla u Mekki i (vlasnici) su rekli: "Kupili smo je od Temima i Adijja." Tada su ustala dva bližnja rođaka umrlog Sehma i zaklela se: "Svakako, ispravnije je naše svjedočenje od njihovog svjedočenja i zaista je posuda vlasništvo njihovog (umrlog) druga."
– Zbog njih je – kaže Ibn-Abbas – objavljen ovaj ajet: "O, vjernici, kada vam se približi smrt, prilikom davanja oporuke, neka vam posvjedoče..."

٢٧٨٠. وقَالَ لِي عَلِيُّ بْنُ عَبْدِ اللهِ حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ آدَمَ حَدَّثَنَا ابْنُ أَبِي زَائِدَةَ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ أَبِي الْقَاسِمِ عَنْ عَبْدِ الْمَلِكِ بْنِ سَعِيدِ بْنِ جُبَيْرٍ عَنْ أَبِيهِ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا قَالَ خَرَجَ رَجُلٌ مِنْ بَنِي سَهْمٍ مَعَ تَمِيمٍ الدَّارِيِّ وَعَدِيِّ بْنِ بَدَّاءٍ فَمَاتَ السَّهْمِيُّ بِأَرْضٍ لَيْسَ بِهَا مُسْلِمٌ فَلَمَّا قَدِمَا بِتَرِكَتِهِ فَقَدُوا جَامًا مِنْ فِضَّةٍ مُخَوَّصًا مِنْ ذَهَبٍ فَأَحْلَفَهُمَا رَسُولُ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ثُمَّ وُجِدَ الْجَامُ بِمَكَّةَ فَقَالُوا ابْتَعْنَاهُ مِنْ تَمِيمٍ وَعَدِيٍّ فَقَامَ رَجُلَانِ مِنْ أَوْلِيَائِهِ فَحَلَفَا لَشَهَادَتُنَا أَحَقُّ مِنْ شَهَادَتِهِمَا وَإِنَّ الْجَامَ لِصَاحِبِهِمْ قَالَ وَفِيهِمْ نَزَلَتْ هَذِهِ الْآيَةُ (يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا شَهَادَةُ بَيْنِكُمْ إِذَا حَضَرَ أَحَدَكُمُ الْمَوْتُ).

IZVRŠILAC OPORUKE ISPLAĆUJE DUGOVE UMRLOGA I BEZ PRISUSTVA NASLJEDNIKA

باب قضاء الوصيّ دُيُون المَيِّت بغير مَحْضَر من الوَرَثة

2781. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Sabik, ili Fadl b. Jakub, od njega ovome prenio Šejban Ebu-Mu'avija od Firasa, koji kaže da je Ša'bi rekao: "Pričao nam je Džabir b. Abdullah Ensari, radijallahu anhu, da je njegov otac poginuo u Bitki na Uhudu, a iza sebe je ostavio šest kćeri i pri sebi dug. Kada se približila berba datula, došao sam Allahovom Poslaniku i rekao:
– Allahov Poslaniče, ti već znaš da je moj otac poginuo na Uhudu. Na njemu je ostao veliki dug i ja želim da te vide potraživači duga.
– Idi – reče Poslanik – i sve datule razvrstaj na jednom mjestu!

٢٧٨١. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ سَابِقٍ أَوِ الْفَضْلُ ابْنُ يَعْقُوبَ عَنْهُ حَدَّثَنَا شَيْبَانُ أَبُو مُعَاوِيَةَ عَنْ فِرَاسٍ قَالَ قَالَ الشَّعْبِيُّ حَدَّثَنِي جَابِرُ بْنُ عَبْدِ اللهِ الْأَنْصَارِيُّ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا أَنَّ أَبَاهُ اسْتُشْهِدَ يَوْمَ أُحُدٍ وَتَرَكَ سِتَّ بَنَاتٍ وَتَرَكَ عَلَيْهِ دَيْنًا فَلَمَّا حَضَرَ جِدَادُ النَّخْلِ أَتَيْتُ رَسُولَ اللهِ ﷺ فَقُلْتُ يَا رَسُولَ اللهِ قَدْ عَلِمْتَ أَنَّ وَالِدِي اسْتُشْهِدَ يَوْمَ أُحُدٍ وَتَرَكَ عَلَيْهِ دَيْنًا كَثِيرًا وَإِنِّي أُحِبُّ أَنْ

– To sam uradio, pozvao ih, a zatim sam pozvao i Poslanika. Kad su vidjeli datule, toga časa su me opkolili. Pošto je Resulullah, sallallahu alejhi ve sellem, vidio šta oni čine, obišao je oko najveće hrpe tri puta, zatim sjeo pokraj nje i rekao:
– Zovi svoje drugove!
I on im je stalno mjerio dok Allah nije dao da moj roditelj isplati dug. Ja sam, Allaha mi, bio zadovoljan da Allah da da se moj roditelj razduži, pa makar se ja vratio svojim sestrama bez ijedne datule.
Allaha mi, sva mjesta na kojima su bile datule izgledala su nedirnuta, i kada sam pogledao na mjesto na kojem je stajao Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, na njemu kao da nije manjkala nijedna datula.
Ebu-Abdullah (Buhari) kaže: "Riječi *ugrū bī* znače – uznemiravali su me." (U Kur'anu je rečeno): "Pa ubacili smo među njih (navalili na njih) neprijateljstvo i mržnju."

يَرَاكَ الْغُرَمَاءُ قَالَ اذْهَبْ فَبَيْدِرْ كُلَّ تَمْرٍ عَلَى نَاحِيَتِهِ فَفَعَلْتُ ثُمَّ دَعَوْتُهُ فَلَمَّا نَظَرُوا إِلَيْهِ أُغْرُوا بِي تِلْكَ السَّاعَةَ فَلَمَّا رَأَى مَا يَصْنَعُونَ أَطَافَ حَوْلَ أَعْظَمِهَا بَيْدَرًا ثَلاثَ مَرَّاتٍ ثُمَّ جَلَسَ عَلَيْهِ ثُمَّ قَالَ ادْعُ أَصْحَابَكَ فَمَا زَالَ يَكِيلُ لَهُمْ حَتَّى أَدَّى اللهُ أَمَانَةَ وَالِدِي وَأَنَا وَاللهِ رَاضٍ أَنْ يُؤَدِّيَ اللهُ أَمَانَةَ وَالِدِي وَلا أَرْجِعَ إِلَى أَخَوَاتِي بِتَمْرَةٍ فَسَلِمَ وَاللهِ الْبَيَادِرُ كُلُّهَا حَتَّى أَنِّي أَنْظُرُ إِلَى الْبَيْدَرِ الَّذِي عَلَيْهِ رَسُولُ اللهِ ﷺ كَأَنَّهُ لَمْ يَنْقُصْ تَمْرَةً وَاحِدَةً قَالَ أَبُو عَبْدِ اللهِ أُغْرُوا بِي يَعْنِي هِيجُوا بِي ﴿ فَأَغْرَيْنَا بَيْنَهُمُ الْعَدَاوَةَ وَالْبَغْضَاءَ ﴾ .

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَٰنِ الرَّحِيمِ

U ime Allaha, Svemilosnog, Samilosnog!

كِتَابُ الْجِهَادِ وَالسِّيَرِ

DŽIHAD I VOJNI POHODI

VRIJEDNOST DŽIHADA I VOJNIH POHODA

بَاب فَضْلِ الْجِهَادِ وَالسِّيَرِ

i riječi Uzvišenog Allaha:
"Allah je od vjernika kupio živote njihove i imetke njihove u zamjenu za Džennet koji će im dati – oni će se na Allahovom putu boriti, pa ubijati i ginuti. On im je to zbilja obećao u Tevratu i Indžilu i Kur'anu, a ko od Allaha dosljednije ispunjava obećanje svoje? Zato se radujte pogodbi svojoj koju ste s Njim ugovorili...", pa do kraja Njegovih riječi: "A vjernike obraduj!"[1]
Ibn-Abbas kaže: "El-kudud znači – pokornost."

وَقَوْلِ اللهِ تَعَالَى (إِنَّ اللهَ اشْتَرَى مِنَ الْمُؤْمِنِينَ أَنْفُسَهُمْ وَأَمْوَالَهُمْ بِأَنَّ لَهُمُ الْجَنَّةَ يُقَاتِلُونَ فِي سَبِيلِ اللهِ فَيَقْتُلُونَ وَيُقْتَلُونَ وَعْدًا عَلَيْهِ حَقًّا فِي التَّوْرَاةِ وَالْإِنْجِيلِ وَالْقُرْآنِ وَمَنْ أَوْفَى بِعَهْدِهِ مِنَ اللهِ فَاسْتَبْشِرُوا بِبَيْعِكُمُ الَّذِي بَايَعْتُمْ بِهِ) إِلَى قَوْلِهِ (وَبَشِّرِ الْمُؤْمِنِينَ) قَالَ ابْنُ عَبَّاسٍ الْحُدُودُ الطَّاعَةُ.

2782. PRIČAO NAM JE Hasan b. Sabbah, njemu Muhammed b. Sabik, a ovome Malik b. Migvel, koji kaže:
Čuo sam Velida b. Ajzara kako spominje Ebu-Amra Šejbanija, koji je rekao: Abdullah b. Mes'ud, radijallahu anhu, kaže:
– Pitao sam Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem:
– Allahov Poslaniče, koje je djelo najvrednije? – A on mi odgovori:
– Namaz (obavljen) u njegovom vremenu.

٢٧٨٢. حَدَّثَنَا الْحَسَنُ بْنُ صَبَّاحٍ حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ ابْنُ سَابِقٍ حَدَّثَنَا مَالِكُ بْنُ مِغْوَلٍ قَالَ سَمِعْتُ الْوَلِيدَ بْنَ الْعَيْزَارِ ذَكَرَ عَنْ أَبِي عَمْرٍو الشَّيْبَانِيِّ قَالَ قَالَ عَبْدُاللهِ بْنُ مَسْعُودٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ سَأَلْتُ رَسُولَ اللهِ ﷺ قُلْتُ يَا رَسُولَ اللهِ أَيُّ الْعَمَلِ أَفْضَلُ قَالَ الصَّلَاةُ عَلَى مِيقَاتِهَا قُلْتُ ثُمَّ أَيٌّ قَالَ ثُمَّ بِرُّ الْوَالِدَيْنِ قُلْتُ ثُمَّ أَيٌّ

---

1 Nastavak prijevoda djelimično navedenih 111. i 112. ajeta poglavlja Et-Tevbe glasi: "... i to je veliki uspjeh. Oni se kaju, i Njemu klanjaju, i Njega hvale, i poste, i namaz obavljaju, i traže da se čine dobra djela, a od nevaljalih odvraćaju i Allahovih propisa se pridržavaju. A vjernike obraduj!"

– A koje onda? – upitao sam.
– Dobročinstvo roditeljima – odgovori on.
– A koje onda? – upitah dalje.
– Onda borba na Allahovom putu – reče.
Tada sam zašutio kod Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, a da sam nastavio s pitanjima, on bi nastavio s odgovorima.

قَالَ الْجِهَادُ فِي سَبِيلِ اللهِ فَسَكَتُّ عَنْ رَسُولِ اللهِ
ﷺ وَلَوِ اسْتَزَدْتُهُ لَزَادَنِي .

2783. PRIČAO NAM JE Ali b. Abdullah, njemu Jahja b. Seid, ovome Sufjan rekavši da mu je prenio Mensur od Mudžahida, on od Tavusa, ovaj od Ibn-Abbasa, radijallahu anhuma, koji kaže da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Nema hidžre (iz Mekke) poslije njezinog oslobođenja, nego ima borba (u ime Allaha) i nijet (odluka), pa kada se pozovete u borbu, vi se odazovite."[1]

٢٧٨٣. حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ عَبْدِاللهِ حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ
سَعِيدٍ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ قَالَ حَدَّثَنِي مَنْصُورٌ عَنْ
مُجَاهِدٍ عَنْ طَاوُسٍ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللهُ
عَنْهُمَا قَالَ قَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ لَا هِجْرَةَ بَعْدَ الْفَتْحِ
وَلَكِنْ جِهَادٌ وَنِيَّةٌ وَإِذَا اسْتُنْفِرْتُمْ فَانْفِرُوا .

2784. PRIČAO NAM JE Musedded, njemu Halid, ovome prenio Habib b. Ebu-Amre od Aiše, kćerke Talhe, a ona, da je Aiša, radijallahu anha, rekla: "Allahov Poslaniče, džihad se smatra najvrednijim djelom, pa zašto se i mi ne bismo borile?"
A on je odgovorio: "Za vas je najbolji džihad obaviti hadž koji će biti primljen (kod Uzvišenog Allaha)."

٢٧٨٤. حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ حَدَّثَنَا خَالِدٌ حَدَّثَنَا حَبِيبُ
ابْنُ أَبِي عَمْرَةَ عَنْ عَائِشَةَ بِنْتِ طَلْحَةَ عَنْ عَائِشَةَ
رَضِيَ اللهُ عَنْهَا أَنَّهَا قَالَتْ يَا رَسُولَ اللهِ تُرَى
الْجِهَادَ أَفْضَلَ الْعَمَلِ أَفَلَا نُجَاهِدُ قَالَ لَكِنَّ
أَفْضَلَ الْجِهَادِ حَجٌّ مَبْرُورٌ .

2785. PRIČAO NAM JE Ishak b. Mensur, njemu saopćio Affan, ovom Hemmam, njemu Muhammed b. Džuhade rekavši da mu je prenio Ebu-Hasin od Zekvana, da je njemu rekao Ebu-Hurejra, radijallahu anhu:
– Došao je Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, neki čovjek i rekao:
"Uputi me na posao koji je ravan borbi (na Allahovom putu)!"
"Nema takvog djela" – odgovori Resulullah,

٢٧٨٥. حَدَّثَنَا إِسْحَاقُ بْنُ مَنْصُورٍ أَخْبَرَنَا
عَفَّانُ حَدَّثَنَا هَمَّامٌ حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ جُحَادَةَ قَالَ
أَخْبَرَنِي أَبُو حَصِينٍ أَنَّ ذَكْوَانَ حَدَّثَهُ أَنَّ أَبَا هُرَيْرَةَ
رَضِيَ اللهُ عَنْهُ حَدَّثَهُ قَالَ جَاءَ رَجُلٌ إِلَى
رَسُولِ اللهِ ﷺ فَقَالَ دُلَّنِي عَلَى عَمَلٍ يَعْدِلُ الْجِهَادَ
قَالَ لَا أَجِدُهُ قَالَ هَلْ تَسْتَطِيعُ إِذَا خَرَجَ الْمُجَاهِدُ

1 Iz zemlje bez vjerskih sloboda treba se iseliti. Muslimani su se svojevremeno iseljavali iz Mekke u Etiopiju, kasnije u Medinu. Ovdje su imali svoj azil čak i okolna, tek islamizirana plemena. Pod pojmom hidžre misli se na izbjegavanje svih ljudskih poroka, napuštanje lijenosti i neznanja, a prihvatanje rada i nauke.

sallallahu alejhi ve sellem.
"Možeš li ti, kad borac krene u borbu, da uđeš u svoju džamiju i klanjaš neprekidno i da postiš a da ne mrsiš?" – upitao je.
"A ko je taj koji to može?" – reče ovaj.
Ebu-Hurejra kaže: "Borcu (na Allahovom putu) pišu se dobra djela i dok njegov konj skače na svom užetu (na paši)."

أَنْ تَدْخُلَ مَسْجِدَكَ فَتَقُومَ وَلَا تَفْتُرَ وَتَصُومَ وَلَا تُفْطِرَ قَالَ وَمَنْ يَسْتَطِيعُ ذَلِكَ قَالَ أَبُو هُرَيْرَةَ إِنَّ فَرَسَ الْمُجَاهِدِ لَيَسْتَنُّ فِي طِوَلِهِ فَيُكْتَبُ لَهُ حَسَنَاتٍ .

NAJBOLJI ČOVJEK JE VJERNIK KOJI SE BORI NA ALLAHOVOM PUTU SVOJIM ŽIVOTOM I SVOJIM IMETKOM

باب أَفْضَلُ النَّاسِ مُؤْمِنٌ مُجَاهِدٌ بِنَفْسِهِ وَمَالِهِ فِي سَبِيلِ اللَّهِ

Uzvišeni Allah kaže:
"O, vjernici, hoćete li da vam ukažem na trgovinu, ona će vas spasiti patnje nesnosne: u Allaha i Poslanika Njegovog vjerujte i imecima svojim i životima svojim na Allahovom putu se borite – to vam je, da znate, bolje. On će vam grijehe vaše oprostiti i u džennetske vas bašče, kroz koje će rijeke teći, uvesti, i u divne dvorove u edenskim vrtovima – to će biti uspjeh veliki."[2]

وَقَوْلُهُ تَعَالَى (يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا هَلْ أَدُلُّكُمْ عَلَى تِجَارَةٍ تُنْجِيكُمْ مِنْ عَذَابٍ أَلِيمٍ تُؤْمِنُونَ بِاللَّهِ وَرَسُولِهِ وَتُجَاهِدُونَ فِي سَبِيلِ اللَّهِ بِأَمْوَالِكُمْ وَأَنْفُسِكُمْ ذَلِكُمْ خَيْرٌ لَكُمْ إِنْ كُنْتُمْ تَعْلَمُونَ يَغْفِرْ لَكُمْ ذُنُوبَكُمْ وَيُدْخِلْكُمْ جَنَّاتٍ تَجْرِي مِنْ تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ وَمَسَاكِنَ طَيِّبَةً فِي جَنَّاتِ عَدْنٍ ذَلِكَ الْفَوْزُ الْعَظِيمُ) .

2786. PRIČAO NAM JE Ebu-Jeman, njemu prenio Šu'ajb od Zuhrija, koji kaže da mu je prenio Ata b. Jezid Lejsi od Ebu-Seida Hudrija, radijallahu anhu, koji kaže:
– Neko upita: "Allahov Poslaniče, ko je najbolji čovjek?"
"Vjernik koji se bori na Allahovom putu svojim životom i svojim imetkom" – odgovori Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem.
"A ko onda?" – upitaše.
"Onda vjernik, koji se (živeći) u nekom tjesnacu boji Allaha i ne uznemirava ljude."

٢٧٨٦. حَدَّثَنَا أَبُو الْيَمَانِ أَخْبَرَنَا شُعَيْبٌ عَنِ الزُّهْرِيِّ قَالَ حَدَّثَنِي عَطَاءُ بْنُ يَزِيدَ اللَّيْثِيُّ أَنَّ أَبَا سَعِيدٍ الْخُدْرِيَّ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ حَدَّثَهُ قَالَ قِيلَ يَا رَسُولَ اللَّهِ أَيُّ النَّاسِ أَفْضَلُ فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ مُؤْمِنٌ يُجَاهِدُ فِي سَبِيلِ اللَّهِ بِنَفْسِهِ وَمَالِهِ قَالُوا ثُمَّ مَنْ قَالَ مُؤْمِنٌ فِي شِعْبٍ مِنَ الشِّعَابِ يَتَّقِي اللَّهَ وَيَدَعُ النَّاسَ مِنْ شَرِّهِ .

2 Saff: 10-12. Prijevod 13. ajeta glasi: "A dat će vam i drugu blagodat koju jedva čekate: Allahovu pomoć i skoru pobjedu! Zato obraduj radosnom viješću vjernike!"

2787. PRIČAO NAM JE Ebul-Jeman, njemu prenio Šu'ajb od Zuhrija, koji kaže da mu je saopćio Seid b. Musejjeb, da je Ebu-Hurejra, radijallahu anhu, rekao:
– Čuo sam Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, kako kaže:
"Borac na Allahovom putu – a Allah najbolje zna ko je borac na Njegovom putu – jeste kao postač koji se stalno Allahu moli. Allah je zajamčio borcu na Njegovom putu da će ga, ako umre, uvesti u Džennet, ili će ga vratiti zdrava s nagradom (Svojom) ili s ratnim plijenom."

٢٧٨٧. حَدَّثَنَا أَبُو الْيَمَانِ أَخْبَرَنَا شُعَيْبٌ عَنِ الزُّهْرِيِّ قَالَ أَخْبَرَنِي سَعِيدُ بْنُ الْمُسَيَّبِ أَنَّ أَبَا هُرَيْرَةَ قَالَ سَمِعْتُ رَسُولَ اللهِ ﷺ يَقُولُ مَثَلُ الْمُجَاهِدِ فِي سَبِيلِ اللهِ وَاللهُ أَعْلَمُ بِمَنْ يُجَاهِدُ فِي سَبِيلِهِ كَمَثَلِ الصَّائِمِ الْقَائِمِ وَتَوَكَّلَ اللهُ لِلْمُجَاهِدِ فِي سَبِيلِهِ بِأَنْ يَتَوَفَّاهُ أَنْ يُدْخِلَهُ الْجَنَّةَ أَوْ يَرْجِعَهُ سَالِمًا مَعَ أَجْرٍ أَوْ غَنِيمَةٍ .

I MUŠKARCI I ŽENE MOGU ALLAHA MOLITI DA UČESTVUJU U DŽIHADU I GINU KAO ŠEHIDI

باب الدُّعَاءِ بِالْجِهَادِ وَالشَّهَادَةِ لِلرِّجَالِ وَالنِّسَاءِ

Omer je molio: "Obdari me Allahu, da poginem u gradu Tvoga Poslanika kao šehid!"

وَقَالَ عُمَرُ اللَّهُمَّ ارْزُقْنِي شَهَادَةً فِي بَلَدِ رَسُولِكَ .

2788, 2789. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Jusuf prenoseći od Malika, (on) od Ishaka b. Abdullaha b. Ebi-Talhe, a ovaj od Enesa b. Malika, radijallahu anhu, da ga je čuo kako kaže:
– Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, dolazio je kod Ummi-Haram, kćerke Milhana, i ona mu je davala jelo. Ummi-Haram bijaše udata za Ubada b. Samita. Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, jednom je ušao kod nje pa mu je ona dala jelo i počela biskati njegovu glavu. Tada je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, zaspao, zatim se probudio smijući se.
– Allahov Poslaniče, šta te nasmijalo? – upitala sam, kaže Ummi-Haram.
– Neki od mojih sljedbenika – reče on – prikazaše mi se kako kao borci na Allahovom putu plove sredinom ovoga mora kao vladari na prijestoljima", ili (je rekao), ne zna tačno Ishak: "... poput vladara na svojim stolicama."

٢٧٨٨ - ٢٧٨٩. حَدَّثَنَا عَبْدُاللهِ بْنُ يُوسُفَ عَنْ مَالِكٍ عَنْ إِسْحَاقَ بْنِ عَبْدِاللهِ بْنِ أَبِي طَلْحَةَ عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ أَنَّهُ سَمِعَهُ يَقُولُ كَانَ رَسُولُ اللهِ ﷺ يَدْخُلُ عَلَى أُمِّ حَرَامٍ بِنْتِ مِلْحَانَ فَتُطْعِمُهُ وَكَانَتْ أُمُّ حَرَامٍ تَحْتَ عُبَادَةَ بْنِ الصَّامِتِ فَدَخَلَ عَلَيْهَا رَسُولُ اللهِ ﷺ فَأَطْعَمَتْهُ وَجَعَلَتْ تَفْلِي رَأْسَهُ فَنَامَ رَسُولُ اللهِ ﷺ ثُمَّ اسْتَيْقَظَ وَهُوَ يَضْحَكُ قَالَتْ فَقُلْتُ وَمَا يُضْحِكُكَ يَا رَسُولَ اللهِ قَالَ نَاسٌ مِنْ أُمَّتِي عُرِضُوا عَلَيَّ غُزَاةً فِي سَبِيلِ اللهِ يَرْكَبُونَ ثَبَجَ هَذَا الْبَحْرِ مُلُوكًا عَلَى الْأَسِرَّةِ أَوْ مِثْلَ الْمُلُوكِ عَلَى الْأَسِرَّةِ شَكَّ إِسْحَاقُ

– Allahov Poslaniče – rekla sam, kaže ona – moli Allaha da me učini od njih! Tada je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, zamolio Allaha za nju, onda spustio svoju glavu i poslije se probudio nasmijan.
– Allahov Poslaniče, šta te nasmijalo? – upitala sam.
– Neki od mojih sljedbenika – reče on – prikazaše mi se borcima na Allahovom putu, kao što je rekao i prvi put.
– Allahov Poslaniče – rekoh, kaže Ummi-Haram – moli Allaha da me uvrsti među njih!
– Ti si među onim prvim – odgovori on.
Kasnije je ona, u vrijeme (namjesnikovanja) Muavija b. Ebi-Sufjana, putovala morem, i kada je izišla iz (lađe), pala je sa svoje mazge i nastradala.[1]

قَالَتْ فَقُلْتُ يَا رَسُولَ اللهِ ادْعُ اللهَ أَنْ يَجْعَلَنِي مِنْهُمْ فَدَعَا لَهَا رَسُولُ اللهِ ﷺ ثُمَّ وَضَعَ رَأْسَهُ ثُمَّ اسْتَيْقَظَ وَهُوَ يَضْحَكُ فَقُلْتُ وَمَا يُضْحِكُكَ يَا رَسُولَ اللهِ قَالَ نَاسٌ مِنْ أُمَّتِي عُرِضُوا عَلَيَّ غُزَاةً فِي سَبِيلِ اللهِ كَمَا قَالَ فِي الْأَوَّلِ قَالَتْ فَقُلْتُ يَا رَسُولَ اللهِ ادْعُ اللهَ أَنْ يَجْعَلَنِي مِنْهُمْ قَالَ أَنْتِ مِنَ الْأَوَّلِينَ فَرَكِبَتِ الْبَحْرَ فِي زَمَانِ مُعَاوِيَةَ بْنِ أَبِي سُفْيَانَ فَصُرِعَتْ عَنْ دَابَّتِهَا حِينَ خَرَجَتْ مِنَ الْبَحْرِ فَهَلَكَتْ .

STUPNJEVI BORACA NA ALLAHOVOM PUTU

بَاب دَرَجَاتِ الْمُجَاهِدِينَ فِي سَبِيلِ اللَّهِ

Kaže se: "Ovo je moja staza", i "Ovo je moj put."[2]
Ebu-Abdullah (Buhari) kaže: "*Guzzen*, tj. ratnici, množina je od *gazin*, tj. ratnik, a *hum deredžatun* znači – oni imaju stepene."

يُقَالُ هَذِهِ سَبِيلِي وَهَذَا سَبِيلِي قَالَ أَبُو عَبْد اللهِ (غُزًّا) وَاحِدُهَا غَازٍ (هُمْ دَرَجَاتٌ) لَهُمْ دَرَجَاتٌ .

2790. PRIČAO NAM JE Jahja b. Salih, njemu Fulejh prenoseći od Hilala b. Alija, on od Ata'a b. Jesara, a (ovaj), da je Ebu-Hurejra, radijallahu anhu, rekao:
– Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao je: "Ko vjeruje u Allaha i Njegovog

٢٧٩٠. حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ صَالِحٍ حَدَّثَنَا فُلَيْحٌ عَنْ هِلَالِ بْنِ عَلِيٍّ عَنْ عَطَاءِ بْنِ يَسَارٍ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ مَنْ آمَنَ بِاللهِ وَبِرَسُولِهِ وَأَقَامَ الصَّلَاةَ وَصَامَ رَمَضَانَ كَانَ

1 Ovu pomorsku vojnu prema Bizantu organizovao je Mu'avija 28. g. po Hidžri u doba hilafeta Osmana, radijallahu anhu. U akciji je učestvovala i Ummi-Haram sa svojim mužem Ubadom b. Samitom da bi borce napajala, a ranjenike njegovala.
U ovoj vojnoj učestvovali su ashabi: Ebu-Zerr, Šeddad b. Evs i Ebu-Derda. Vojska je stigla do Kipra i, osvojila ga. Pri izlasku iz lađe Ummi-Haram je htjela uzjahati na mazgu, izgubila ravnotežu, pala na kamenje, zadobila teške tjelesne povrede i ubrzo umrla. Pokopana je na Kipru kao šehid. Na drugom mjestu stoji da je to bilo po povratku u Siriju i da je u Siriji poginula.

2 Riječ *sebil* u arapskom jeziku može biti istovremeno i muškog i ženskog roda.

Poslanika, obavlja namaz i posti ramazan, ima pravo kod Allaha da ga uvede u Džennet, svejedno da li se borio na Allahovom putu ili sjedio u mjestu u kojem je rođen."
– Allahov Poslaniče – rekli su – hoćemo li (s tim) obradovati ljude?
A on reče: "U Džennetu ima stotinu stupnjeva koje je Allah pripremio za borce na Svome putu, a između svaka dva stupnja je udaljenost kao razdaljina između neba i zemlje. Kada molite Allaha, molite Ga za Firdevs, jer je on najbolji i najviši dio Dženneta."
– Mislim da je (kaže Jahja b. Salih) još rekao: "... iznad njega je Arš (prijestolje) Svemilosnog i iz njega (Firdevsa) izviru džennetske rijeke."
Muhammed b. Fulejh prenio je od svoga oca: "... a iznad njega je Arš Svemilosnog."

حَقًّا عَلَى اللهِ أَنْ يُدْخِلَهُ الْجَنَّةَ جَاهَدَ فِي سَبِيلِ اللهِ أَوْ جَلَسَ فِي أَرْضِهِ الَّتِي وُلِدَ فِيهَا فَقَالُوا يَا رَسُولَ اللهِ أَفَلَا نُبَشِّرُ النَّاسَ قَالَ إِنَّ فِي الْجَنَّةِ مِائَةَ دَرَجَةٍ أَعَدَّهَا اللهُ لِلْمُجَاهِدِينَ فِي سَبِيلِ اللهِ مَا بَيْنَ الدَّرَجَتَيْنِ كَمَا بَيْنَ السَّمَاءِ وَالْأَرْضِ فَإِذَا سَأَلْتُمُ اللهَ فَاسْأَلُوهُ الْفِرْدَوْسَ فَإِنَّهُ أَوْسَطُ الْجَنَّةِ وَأَعْلَى الْجَنَّةِ أُرَاهُ فَوْقَهُ عَرْشُ الرَّحْمَنِ وَمِنْهُ تَفَجَّرُ أَنْهَارُ الْجَنَّةِ قَالَ مُحَمَّدُ بْنُ فُلَيْحٍ عَنْ أَبِيهِ وَفَوْقَهُ عَرْشُ الرَّحْمَنِ .

2791. PRIČAO NAM JE Musa, njemu Džerir, a ovome Ebu-Redža' da je Semure kazao:
– Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao je: "Vidio sam noćas (u snu) dva čovjeka. Dođoše mi, uzdigoše me na jedno stablo i uvedoše u jednu kuću tako lijepu i vrijednu, da nisam nikada od nje ljepše vidio."
– Što se tiče ove kuće, rekli su obojica, ovo je kuća boraca (šehida) poginulih na Allahovom putu.

٢٧٩١. حَدَّثَنَا مُوسَى حَدَّثَنَا جَرِيرٌ حَدَّثَنَا أَبُو رَجَاءٍ عَنْ سَمُرَةَ قَالَ النَّبِيُّ ﷺ رَأَيْتُ اللَّيْلَةَ رَجُلَيْنِ أَتَيَانِي فَصَعِدَا بِي الشَّجَرَةَ فَأَدْخَلَانِي دَارًا هِيَ أَحْسَنُ وَأَفْضَلُ لَمْ أَرَ قَطُّ أَحْسَنَ مِنْهَا قَالَا أَمَّا هَذِهِ الدَّارُ فَدَارُ الشُّهَدَاءِ .

O ODLASKU PRIJE PODNE I ODLASKU POSLIJE PODNE NA ALLAHOVOM PUTU, I O TOME DA JE PROSTOR U DŽENNETU KOLIKA JE DUŽINA LUKA JEDNOG OD VAS

بَاب الْغَدْوَةِ وَالرَّوْحَةِ فِي سَبِيلِ اللَّهِ وَقَابِ قَوْسِ أَحَدِكُمْ مِنَ الْجَنَّةِ

2792. PRIČAO NAM JE Mu'alla b. Esed, njemu Vuhejb, ovome prenio Humejd od Enesa b. Malika, radijallahu anhu, a on da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
– Jutarnji odlazak i večernji s Allahova puta vredniji su od cijelog svijeta i sveg što je na njemu.

٢٧٩٢. حَدَّثَنَا مُعَلَّى بْنُ أَسَدٍ حَدَّثَنَا وُهَيْبٌ حَدَّثَنَا حُمَيْدٌ عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ لَغَدْوَةٌ فِي سَبِيلِ اللهِ أَوْ رَوْحَةٌ خَيْرٌ مِنَ الدُّنْيَا وَمَا فِيهَا .

2793. PRIČAO NAM JE Ibrahim b. Munzir, njemu Muhammed b. Fulejh, koji je kazao da mu je prenio njegov otac od Hilala b. Alija, on od Abdur-Rahmana b. Ebu-Amra, (ovaj) od Ebu-Hurejre, radijallahu anhu, a (on opet) da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
"(Prostor) koliko je dužina jednog luka u Džennetu bolji je od svijeta nad kojim sunce izlazi i zalazi." Također je rekao: "Jutarnje ili večernje putovanje na Allahovom putu vrednije je od (svijeta) na kojem sunce izlazi i zalazi."

٢٧٩٣. حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ الْمُنْذِرِ حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ ابْنُ فُلَيْحٍ قَالَ حَدَّثَنِي أَبِي عَنْ هِلَالِ بْنِ عَلِيٍّ عَنْ عَبْدِالرَّحْمَنِ بْنِ أَبِي عَمْرَةَ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ لَقَابُ قَوْسٍ فِي الْجَنَّةِ خَيْرٌ مِمَّا تَطْلُعُ عَلَيْهِ الشَّمْسُ وَتَغْرُبُ وَقَالَ لَغَدْوَةٌ أَوْ رَوْحَةٌ فِي سَبِيلِ اللهِ خَيْرٌ مِمَّا تَطْلُعُ عَلَيْهِ الشَّمْسُ وَتَغْرُبُ .

2794. PRIČAO NAM JE Kabise, njemu prenio Sufjan od Ebu-Hazima, on od Sehla b. Sa'da, radijallahu anhu, a ovaj da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
– Jedno večernje i jutarnje putovanje u ime Allaha vrednije je od cijelog svijeta i onoga što je na njemu.

٢٧٩٤. حَدَّثَنَا قَبِيصَةُ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ عَنْ أَبِي حَازِمٍ عَنْ سَهْلِ بْنِ سَعْدٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ الرَّوْحَةُ وَالْغَدْوَةُ فِي سَبِيلِ اللهِ أَفْضَلُ مِنَ الدُّنْيَا وَمَا فِيهَا .

HURIJE (DŽENNETSKE DJEVICE) KRUPNIH OČIJU I NJIHOVE OSOBINE

باب الْحُورِ الْعِينِ وَصِفَتِهِنَّ

Pogledi se gledajući u njih zbunjuju. (Zjenica) oka jako (im) je crna, a (rožnjača) izrazito bijela.
(Riječi u Kur'anu): *Ve zevvedžnahum bi hurin* znače: Vjenčat ćemo ih (s djevicama).

يُحَارُ فِيهَا الطَّرْفُ شَدِيدَةُ سَوَادِ الْعَيْنِ شَدِيدَةُ بَيَاضِ الْعَيْنِ (وَزَوَّجْنَاهُمْ بِحُورٍ) أَنْكَحْنَاهُمْ .

2795. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Muhammed, njemu Mu'avija b. Amr, ovome prenio Ebu-Ishak od Humejda, koji je kazao da je čuo Enesa b. Malika, radijallahu anhu, a on od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, koji je rekao:
– Neće niko ko umre pa bude imao kod Allaha nagradu zaželjeti da se vrati na ovaj svijet, makar čitav svijet i sve što je na njemu bilo njegovo, jedino će šehid (na Allahovom putu), kada vidi nagradu koja mu pripada (za njegovu pogibiju), zaželjeti da se vrati na ovaj svijet kako bi poginuo još jednom (kao šehid).

٢٧٩٥. حَدَّثَنَا عَبْدُاللهِ بْنُ مُحَمَّدٍ حَدَّثَنَا مُعَاوِيَةُ بْنُ عَمْرٍو حَدَّثَنَا أَبُو إِسْحَاقَ عَنْ حُمَيْدٍ قَالَ سَمِعْتُ أَنَسَ بْنَ مَالِكٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ مَا مِنْ عَبْدٍ يَمُوتُ لَهُ عِنْدَ اللهِ خَيْرٌ يَسُرُّهُ أَنْ يَرْجِعَ إِلَى الدُّنْيَا وَأَنَّ لَهُ الدُّنْيَا وَمَا فِيهَا إِلَّا الشَّهِيدَ لِمَا يَرَى مِنْ فَضْلِ الشَّهَادَةِ فَإِنَّهُ يَسُرُّهُ أَنْ يَرْجِعَ إِلَى الدُّنْيَا فَيُقْتَلَ مَرَّةً أُخْرَى .

2796. A čuo sam Enesa b. Malika (kaže Humejd) kako prenosi da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Jedno večernje ili jutarnje putovanje u ime Allaha bolje je od cijelog dunjaluka i onoga što je na njemu, a prostor koliko polovina luka nekog od vas u Džennetu, ili koliko je prostor na kome je privezan njegov bič, bolji je od cijelog dunjaluka i onoga što je na njemu. Kada bi samo jedna žena od stanovnika Dženneta izišla među stanovništvo na Zemlji, rasvijetlila bi prostor između neba i zemlje i ispunila ga miomirisom, a njezin šal na glavi bolji je od cijelog dunjaluka i onoga što je na njemu.

٢٧٩٦. قَالَ وَسَمِعْتُ أَنَسَ بْنَ مَالِكٍ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ لَرَوْحَةٌ فِي سَبِيلِ اللهِ أَوْ غَدْوَةٌ خَيْرٌ مِنَ الدُّنْيَا وَمَا فِيهَا وَلَقَابُ قَوْسِ أَحَدِكُمْ مِنَ الْجَنَّةِ أَوْ مَوْضِعُ قِيدٍ يَعْنِي سَوْطَهُ خَيْرٌ مِنَ الدُّنْيَا وَمَا فِيهَا وَلَوْ أَنَّ امْرَأَةً مِنْ أَهْلِ الْجَنَّةِ اطَّلَعَتْ إِلَى أَهْلِ الْأَرْضِ لَأَضَاءَتْ مَا بَيْنَهُمَا وَلَمَلَأَتْهُ رِيحًا وَلَنَصِيفُهَا عَلَى رَأْسِهَا خَيْرٌ مِنَ الدُّنْيَا وَمَا فِيهَا .

PRIŽELJKIVANJE ŠEHADETA (DAVANJE ŽIVOTA NA ALLAHOVOM PUTU)

باب تمني الشهادة

2797. PRIČAO NAM JE Ebul-Jeman, njemu prenio Šu'ajb od Zuhrija, koji kaže:
– Saopćio mi je Seid b. Musejjeb, da je Ebu-Hurejra, radijallahu anhu, kazao da je čuo Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, kako kaže: "Tako mi Onoga u Čijoj ruci je moj život, da nije nekih ljudi od pravovjernih, kojima teško padne ako izostanu iza mene a ja ne pronađem jahalice kojima bih ih prebacio, ne bih izostao ni iza jedne čete koja ratuje u ime Allaha. Tako mi Onoga u Čijoj ruci je moj život, želio bih poginuti na Allahovom putu pa da opet budem proživljen i ubijen, zatim proživljen pa ubijen, zatim proživljen i opet ubijen.

٢٧٩٧. حَدَّثَنَا أَبُو الْيَمَانِ أَخْبَرَنَا شُعَيْبٌ عَنِ الزُّهْرِيِّ قَالَ أَخْبَرَنِي سَعِيدُ بْنُ الْمُسَيَّبِ أَنَّ أَبَا هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ سَمِعْتُ النَّبِيَّ ﷺ يَقُولُ وَالَّذِي نَفْسِي بِيَدِهِ لَوْلَا أَنَّ رِجَالًا مِنَ الْمُؤْمِنِينَ لَا تَطِيبُ أَنْفُسُهُمْ أَنْ يَتَخَلَّفُوا عَنِّي وَلَا أَجِدُ مَا أَحْمِلُهُمْ عَلَيْهِ مَا تَخَلَّفْتُ عَنْ سَرِيَّةٍ تَغْزُو فِي سَبِيلِ اللهِ وَالَّذِي نَفْسِي بِيَدِهِ لَوَدِدْتُ أَنِّي أُقْتَلُ فِي سَبِيلِ اللهِ ثُمَّ أُحْيَا ثُمَّ أُقْتَلُ ثُمَّ أُحْيَا ثُمَّ أُقْتَلُ ثُمَّ أُحْيَا ثُمَّ أُقْتَلُ .

2798. PRIČAO NAM JE Jusuf b. Ja'kub Saffar, njemu prenio Isma'il b. Ulejje od Ejjuba, on od Humejda b. Hilala, a ovaj da je Enes b. Malik, radijallahu anhu, rekao:
– Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, održao je govor i rekao: "Bajrak (na Muti) je nosio Zejd, pa je poginuo, potom ga preuzeo Dža'fer, pa je poginuo,

٢٧٩٨. حَدَّثَنَا يُوسُفُ بْنُ يَعْقُوبَ الصَّفَّارُ حَدَّثَنَا إِسْمَاعِيلُ بْنُ عُلَيَّةَ عَنْ أَيُّوبَ عَنْ حُمَيْدِ ابْنِ هِلَالٍ عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ خَطَبَ النَّبِيُّ ﷺ فَقَالَ أَخَذَ الرَّايَةَ زَيْدٌ فَأُصِيبَ

ثُمَّ أَخَذَهَا جَعْفَرٌ فَأُصِيبَ ثُمَّ أَخَذَهَا عَبْدُاللهِ بْنُ رَوَاحَةَ فَأُصِيبَ ثُمَّ أَخَذَهَا خَالِدُ بْنُ الْوَلِيدِ عَنْ غَيْرِ إِمْرَةٍ فَفُتِحَ لَهُ وَقَالَ مَا يَسُرُّنَا أَنَّهُمْ عِنْدَنَا قَالَ أَيُّوبُ أَوْ قَالَ مَا يَسُرُّهُمْ أَنَّهُمْ عِنْدَنَا وَعَيْنَاهُ تَذْرِفَانِ .

onda ga je preuzeo Abdullah b. Revaha, pa je i on poginuo, zatim ga je preuzeo Halid b. Velid, koji nije bio ni od koga postavljen za zapovjednika, i pobijedio je. Kako bi nas obradovalo da su s nama! – rekao je Resulullah, sallallahu alejhi ve sellem, ili reče, kaže Ejjub: "Kako bi oni bili radosni da su s nama", a oči mu zasuziše.[1]

باب فضل من يُصرع في سبيل الله فمات فهو منهم

KO PADNE NA ALLAHOVOM PUTU PA UMRE, ON JE ŠEHID

وَقَوْلِ اللهِ تَعَالَى (وَمَنْ يَخْرُجْ مِنْ بَيْتِهِ مُهَاجِرًا إِلَى اللهِ وَرَسُولِهِ ثُمَّ يُدْرِكْهُ الْمَوْتُ فَقَدْ وَقَعَ أَجْرُهُ عَلَى اللهِ) وَقَعَ وَجَبَ .

Uzvišeni Allah kaže: "… A onome ko napusti svoj rodni kraj radi Allaha i Poslanika Njegovog, pa ga stigne smrt, nagrada od Allaha njemu je sigurna." *Veka'a* (riječ iz Kur'ana) znači: dužnost je.

٢٧٩٩-٢٨٠٠. حَدَّثَنَا عَبْدُاللهِ بْنُ يُوسُفَ قَالَ حَدَّثَنِي اللَّيْثُ حَدَّثَنَا يَحْيَى عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ يَحْيَى بْنِ حَبَّانَ عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ عَنْ خَالَتِهِ أُمِّ حَرَامٍ بِنْتِ مِلْحَانَ قَالَتْ نَامَ النَّبِيُّ ﷺ يَوْمًا قَرِيبًا مِنِّي ثُمَّ اسْتَيْقَظَ يَتَبَسَّمُ فَقُلْتُ مَا أَضْحَكَكَ قَالَ أُنَاسٌ مِنْ أُمَّتِي عُرِضُوا عَلَيَّ يَرْكَبُونَ هَذَا الْبَحْرَ الْأَخْضَرَ كَالْمُلُوكِ عَلَى الْأَسِرَّةِ قَالَتْ فَادْعُ اللهَ أَنْ يَجْعَلَنِي مِنْهُمْ فَدَعَا لَهَا ثُمَّ نَامَ الثَّانِيَةَ فَفَعَلَ مِثْلَهَا فَقَالَتْ مِثْلَ قَوْلِهَا فَأَجَابَهَا مِثْلَهَا

2799, 2800. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Jusuf i rekao da mu je prenio Lejs, njemu Jahja od Muhammeda b. Jahjaa b. Habbana, on od Enesa b. Malika, ovaj od svoje tetke po majci, Ummi-Haram, kćerke Milhana, koja je rekla:

– Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, jednog dana je zaspao blizu mene i probudio se smijući pa sam (ga) upitala:

– Šta te nasmijalo?

– Prikazivani su mi neki od mojih sljedbenika kako plove ovim zelenim morem kao vladari na prijestolju – odgovori Poslanik.

– Moli Allaha – rekla sam – da me učini (jednim) od njih!

On je molio Allaha za nju, zatim zaspao i učinio

---

1 Poslije sklopljenog mirovnog ugovora s Kurejšijama na Hudejbiji, Resulullah, sallallahu alejhi ve sellem, počeo je slati svoje izaslanike susjednim vladarima pozivajući ih u islam. Bizantijski vazal u Siriji Šurahbil b. Amret Gasanović ubije Muhammedovog, sallallahu alejhi ve sellem, izaslanika, pa je Resulullah, sallallahu alejhi ve sellem, 8. (629.) godine otpremio na Bizantijce 3.000 vojnika riječima: "Zapovjednik vam je Zejd b. Harise, ako on pogine, onda Dža'fer b. Ebi-Talib, a ako i on pogine, onda Abdullah b. Revvaha."
Borba se odigrala u Siriji kod sela Mu'te. U neravnoj borbi s nadmoćnim snagama Bizantije navedeni komandanti su izginuli i zapovjedništvo je preuzeo Halid b. Velid, koji je probio redove neprijatelja, povukao vojsku u dubinu pustinje i tako spasio preostale borce.

kao i ono ranije, pa je Ummi-Haram rekla kao što je rekla i ranije i on joj je odgovorio kao i prije. Potom je ona rekla: "Moli Allaha da me učini (jednim) od njih!"
A on joj reče: "Ti si od onih prvih." Kasnije je ona izašla sa svojim mužem Ubadom b. Samitom kao ratnikom, a to je bila plovidba muslimana morem s Muavijem, kada su se vraćali sa svoje vojne akcije i odsjeli u Šamu. Poslije je Ummi-Haram dovedena (mazga) da uzjaše, pa je ona s nje pala i umrla.

فَقَالَتِ ادْعُ اللهَ أَنْ يَجْعَلَنِي مِنْهُمْ فَقَالَ أَنْتِ مِنَ الأَوَّلِينَ فَخَرَجَتْ مَعَ زَوْجِهَا عُبَادَةَ بْنِ الصَّامِتِ غَازِيًا أَوَّلَ مَا رَكِبَ الْمُسْلِمُونَ الْبَحْرَ مَعَ مُعَاوِيَةَ فَلَمَّا انْصَرَفُوا مِنْ غَزْوِهِمْ قَافِلِينَ فَنَزَلُوا الشَّأْمَ فَقُرِّبَتْ إِلَيْهَا دَابَّةٌ لِتَرْكَبَهَا فَصَرَعَتْهَا فَمَاتَتْ .

KOGA ZADESI KAKVA NEZGODA ILI BUDE RANJEN NA ALLAHOVOM PUTU

باب مَنْ يُنْكَبُ فِي سَبِيلِ اللهِ

2801. PRIČAO NAM JE Hafs b. Umer Havdi, njemu prenio Hemmam od Ishaka, a on od Enesa, radijallahu anhu, koji je kazao:
– Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, poslao je sedamdeset ljudi (konjanika) iz (plemena) Benu-Sulejm do (plemena) Benu-Amir, i kada su stigli, rekao im je moj daidža (Halil b. Milhan):
"Otići ću prije vas, pa ako mi budu garantovali sigurnost dok im prenesem poruku Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem – uredu; u protivnom, vi ćete biti blizu mene."
Pošto im je prišao, garantovali su mu sigurnost, i dok im je on prenosio Vjerovjesnikovu, sallallahu alejhi ve sellem, poruku, dali su znak nekom svom čovjeku koji ga (udari kopljem) i probode.
On samo viknu: "Allahu ekber! Ja sam na dobitku, tako mi Gospodara Ka'be." Potom su oni navalili na ostale njegove drugove i poubijali ih sve osim jednog hromog čovjeka, koji se uspio sakriti na jedno brdo. Hemmam veli: "Mislim da je s njim bio još jedan..."
Džibril, alejhis-selam, obavijestio je Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, da su oni sreli svoga Gospodara koji je njima zadovoljan, a i oni Njim. Ovo smo učili kao tekst Kur'ana: "Obavijestite naš narod da smo se već susreli s našim Gospodarom.

٢٨٠١. حَدَّثَنَا حَفْصُ بْنُ عُمَرَ الْحَوْضِيُّ حَدَّثَنَا هَمَّامٌ عَنْ إِسْحَاقَ عَنْ أَنَسٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ بَعَثَ النَّبِيُّ ﷺ أَقْوَامًا مِنْ بَنِي سُلَيْمٍ إِلَى بَنِي عَامِرٍ فِي سَبْعِينَ فَلَمَّا قَدِمُوا قَالَ لَهُمْ خَالِي أَتَقَدَّمُكُمْ فَإِنْ أَمَّنُونِي حَتَّى أُبَلِّغَهُمْ عَنْ رَسُولِ اللهِ ﷺ وَإِلَّا كُنْتُمْ مِنِّي قَرِيبًا فَتَقَدَّمَ فَأَمَّنُوهُ فَبَيْنَمَا يُحَدِّثُهُمْ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ إِذْ أَوْمَئُوا إِلَى رَجُلٍ مِنْهُمْ فَطَعَنَهُ فَأَنْفَذَهُ فَقَالَ اللهُ أَكْبَرُ فُزْتُ وَرَبِّ الْكَعْبَةِ ثُمَّ مَالُوا عَلَى بَقِيَّةِ أَصْحَابِهِ فَقَتَلُوهُمْ إِلَّا رَجُلًا أَعْرَجَ صَعِدَ الْجَبَلَ قَالَ هَمَّامٌ فَأُرَاهُ آخَرَ مَعَهُ فَأَخْبَرَ جِبْرِيلُ عَلَيْهِ السَّلَام النَّبِيَّ ﷺ أَنَّهُمْ قَدْ لَقُوا رَبَّهُمْ فَرَضِيَ عَنْهُمْ وَأَرْضَاهُمْ فَكُنَّا نَقْرَأُ أَنْ بَلِّغُوا قَوْمَنَا أَنْ قَدْ لَقِينَا رَبَّنَا فَرَضِيَ عَنَّا وَأَرْضَانَا ثُمَّ نُسِخَ بَعْدُ فَدَعَا عَلَيْهِمْ أَرْبَعِينَ صَبَاحًا عَلَى رِعْلٍ وَذَكْوَانَ وَبَنِي لَحْيَانَ وَبَنِي عُصَيَّةَ الَّذِينَ عَصَوُا اللهَ وَرَسُولَهُ ﷺ .

On je nama zadovoljan, a i mi smo zadovoljni Njim." Poslije je taj tekst dokinut, a Resulullah, sallallahu alejhi ve sellem, četrdeset jutara (na sabahu) proklinjao je: Ri'la, Zekvana, Benu-Lihjana i Benu-Usajja, koji su pokazali nepokornost Allahu i Njegovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem.[1]

٢٨٠٢. حَدَّثَنَا مُوسَى بْنُ إِسْمَاعِيلَ حَدَّثَنَا أَبُو عَوَانَةَ عَنِ الْأَسْوَدِ بْنِ قَيْسٍ عَنْ جُنْدَبِ بْنِ سُفْيَانَ أَنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ كَانَ فِي بَعْضِ الْمَشَاهِدِ وَقَدْ دَمِيَتْ إِصْبَعُهُ فَقَالَ هَلْ أَنْتِ إِلَّا إِصْبَعٌ دَمِيتِ وَفِي سَبِيلِ اللهِ مَا لَقِيتِ .

2802. PRIČAO NAM JE Musa b. Isma'il, njemu prenio Ebu-Avane od Esveda b. Kajsa, on od Džunduba b. Sufjana, da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, bio u nekoj borbi u kojoj mu je krvario prst, pa je rekao:
"Da li si ti išta osim jedan prst što krvari – a na Allahovom putu je nagrada koju ćeš dobiti."

باب مَنْ يُجْرَحُ فِي سَبِيلِ اللَّهِ عَزَّ وجَلَّ

KO BUDE RANJEN NA ALLAHOVOM, DŽELLE ŠANUHU, PUTU

٢٨٠٣. حَدَّثَنَا عَبْدُاللهِ بْنُ يُوسُفَ أَخْبَرَنَا مَالِكٌ عَنْ أَبِي الزِّنَادِ عَنِ الْأَعْرَجِ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ أَنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ قَالَ وَالَّذِي نَفْسِي بِيَدِهِ لَا يُكْلَمُ أَحَدٌ فِي سَبِيلِ اللهِ وَاللهُ أَعْلَمُ بِمَنْ يُكْلَمُ فِي سَبِيلِهِ إِلَّا جَاءَ يَوْمَ الْقِيَامَةِ وَاللَّوْنُ لَوْنُ الدَّمِ وَالرِّيحُ رِيحُ الْمِسْكِ .

2803. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Jusuf, njemu prenio Malik od Ebu-Zinada, ovaj od A'redža, on od Ebu-Hurejre, radijallahu anhu, da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
"Tako mi Onoga u Čijoj je ruci moj život, ko god bude ranjen na Allahovom putu – a Allah najbolje zna ko je ranjen na Njegovom putu – doći će na Sudnji dan, s bojom krvi (šehidske), a miris (mu) je miris mošusa (miska)."

1 U saferu 4. g. po Hidžri Resulullah, sallallahu alejhi ve sellem, poslao je 70 učenih ljudi u Nedžd kao vjeroučitelj. U Bi'ri Me'unetu pregovarali su sa Amirom b. Tufejlom o svojoj sigurnosti. Međutim, nezadovoljni ljudi spomenutih plemena organizovali su mučki napad i poubijali ih.

O RIJEČIMA UZVIŠENOG ALLAHA: "... OČEKUJETE LI ZA NAS ŠTA DRUGO VEĆ JEDNO OD DVA DOBRA?..."[1]

باب قَوْلِ اللَّهِ عَزَّ وجلَّ (قُلْ هلْ تَرَبَّصُونَ بِنَا إِلَّا إِحْدَى الْحُسْنَيَيْنِ)

Borba je prevrtljive sreće (varka).

وَالْحَرْبُ سِجَالٌ .

2804. PRIČAO NAM JE Jahja b. Bukejr, njemu prenio Lejs, ovome Junus od Ibn-Šihaba, on od Ubejdullaha b. Abdullaha, da ga je obavijestio Abdullah b. Abbas, da mu je rekao Ebu-Sufjan kako mu je Heraklo rekao:
– Pitao sam te, kakva je bila vaša borba s njim, pa si kazao da je "borba prevrtljiva i promjenljive sreće".
– Tako se kušaju poslanici, a kraj je u njihovu korist.

٢٨٠٤. حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ بُكَيْرٍ حَدَّثَنَا اللَّيْثُ قَالَ حَدَّثَنِي يُونُسُ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ عَنْ عُبَيْدِاللهِ بْنِ عَبْدِاللهِ أَنَّ عَبْدَاللهِ بْنَ عَبَّاسٍ أَخْبَرَهُ أَنَّ أَبَا سُفْيَانَ ابْنَ حَرْبٍ أَخْبَرَهُ أَنَّ هِرَقْلَ قَالَ لَهُ سَأَلْتُكَ كَيْفَ كَانَ قِتَالُكُمْ إِيَّاهُ فَزَعَمْتَ أَنَّ الْحَرْبَ سِجَالٌ وَدُوَلٌ فَكَذَلِكَ الرُّسُلُ تُبْتَلَى ثُمَّ تَكُونُ لَهُمُ الْعَاقِبَةُ .

O RIJEČIMA UZVIŠENOG ALLAHA: "IMA VJERNIKA KOJI ISPUNJAVAJU ZAVJET DAT ALLAHU, IMA IH KOJI SU POGINULI, I IMA IH KOJI TO OČEKUJU – NISU NIŠTA IZMIJENILI."[2]

باب قَوْلِ اللَّهِ تعالى (مِنَ الْمُؤْمِنِينَ رِجَالٌ صَدَقُوا مَا عَاهَدُوا اللَّهَ عَلَيْهِ فَمِنْهُمْ مَنْ قَضَى نَحْبَهُ وَمِنْهُمْ مَنْ يَنْتَظِرُ وَمَا بَدَّلُوا تَبْدِيلًا)

2805. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Se'id Huza'i, njemu prenio Abdul-A'la od Humejda, koji je rekao:
– Pitao sam Enesa, a pričao nam je i Amr b. Zurare, njemu Zijad rekavši da mu je prenio Humejd et-Tavil, da je Enes radijallahu anhu, rekao:
"Moj amidža Enes b. Nadr nije učestvovao u Bitki na Bedru, pa je rekao: Allahov Poslaniče, bio sam odsutan od prve borbe u kojoj si se ti borio protiv idolopoklonika. Ako mi Allah još pruži priliku za borbu protiv idolopoklonika, vidjet ćeš

٢٨٠٥. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ سَعِيدٍ الْخُزَاعِيُّ حَدَّثَنَا عَبْدُالْأَعْلَى عَنْ حُمَيْدٍ قَالَ سَأَلْتُ أَنَسًا قَالَ (ح) و حَدَّثَنَا عَمْرُو بْنُ زُرَارَةَ حَدَّثَنَا زِيَادٌ قَالَ حَدَّثَنِي حُمَيْدٌ الطَّوِيلُ عَنْ أَنَسٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ غَابَ عَمِّي أَنَسُ بْنُ النَّضْرِ عَنْ قِتَالِ بَدْرٍ فَقَالَ يَا رَسُولَ اللهِ غِبْتُ عَنْ أَوَّلِ قِتَالٍ قَاتَلْتَ الْمُشْرِكِينَ لَئِنِ اللهُ أَشْهَدَنِي قِتَالَ الْمُشْرِكِينَ لَيَرَيَنَّ اللهُ مَا أَصْنَعُ

1 Nastavak prijevoda 52. ajeta poglavlja Et-Tevbe glasi:
"A mi očekujemo da vas Allah sam ili rukama našim kazni. Pa iščekujte, i mi ćemo s vama čekati."

2 El-Ahzab, 23. Prijevod 24. ajeta glasi: "Da Allah nagradi iskrene za njihovu iskrenost, a da, ako hoće, stavi na muke licemjere ili da im oprosti. Allah zaista prašta i samilostan je."

šta ću napraviti." Pa kada je bila Bitka na Uhudu i muslimani bili izloženi opasnosti (poraza), on je rekao: "Bože moj, ispričavam Ti se za ono što ovi (povlačenjem) učiniše, (mišljaše na svoje drugove), a ponovo se odričem pred Tobom onoga što ovi učiniše (smjerajući na idolopoklonike)." Potom je prošao naprijed, pa se okrenuo Sa'du ibn Mu'azu i rekao mu:
"O, Sa'du b. Mu'azu, želim Džennet! Tako mi Gospodara Nadra, ja osjećam njegov miris ispred Uhuda."
Sa'd je kasnije rekao:
– Allahov Poslaniče, nisam u mogućnosti da opišem ono što je on tada počinio.
– Kasnije smo na njemu našli – pripovijeda Enes – osamdeset i nekoliko rana od sablje, uboda koplja ili strijele; našli smo ga ubijena, a idolopoklonici su ga iznakazili toliko da ga je prepoznala samo njegova sestra po njegovim jagodicama.
– Smatramo – kaže Enes – da se na njega i njemu slične odnosi ovaj ajet: "Ima vjernika koji ispunjavaju zavjet dat Allahu..." pa do kraja ajeta.

فَلَمَّا كَانَ يَوْمُ أُحُدٍ وَانْكَشَفَ الْمُسْلِمُونَ قَالَ اللَّهُمَّ إِنِّي أَعْتَذِرُ إِلَيْكَ مِمَّا صَنَعَ هَؤُلَاءِ يَعْنِي أَصْحَابَهُ وَأَبْرَأُ إِلَيْكَ مِمَّا صَنَعَ هَؤُلَاءِ يَعْنِي الْمُشْرِكِينَ ثُمَّ تَقَدَّمَ فَاسْتَقْبَلَهُ سَعْدُ بْنُ مُعَاذٍ فَقَالَ يَا سَعْدُ بْنَ مُعَاذٍ الْجَنَّةَ وَرَبِّ النَّضْرِ إِنِّي أَجِدُ رِيحَهَا مِنْ دُونِ أُحُدٍ قَالَ سَعْدٌ فَمَا اسْتَطَعْتُ يَا رَسُولَ اللَّهِ مَا صَنَعَ قَالَ أَنَسٌ فَوَجَدْنَا بِهِ بِضْعًا وَثَمَانِينَ ضَرْبَةً بِالسَّيْفِ أَوْ طَعْنَةً بِرُمْحٍ أَوْ رَمْيَةً بِسَهْمٍ وَوَجَدْنَاهُ قَدْ قُتِلَ وَقَدْ مَثَّلَ بِهِ الْمُشْرِكُونَ فَمَا عَرَفَهُ أَحَدٌ إِلَّا أُخْتُهُ بِبَنَانِهِ قَالَ أَنَسٌ كُنَّا نُرَى أَوْ نَظُنُّ أَنَّ هَذِهِ الْآيَةَ نَزَلَتْ فِيهِ وَفِي أَشْبَاهِهِ ﴿ مِنَ الْمُؤْمِنِينَ رِجَالٌ صَدَقُوا مَا عَاهَدُوا اللَّهَ عَلَيْهِ ﴾ إِلَى آخِرِ الْآيَةِ .

2806. – Njegova sestra – nastavlja Enes – koja se zvaše Rube'ijja, kasnije je nekoj ženi prebila sjekutić, pa je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, naredio izravnanje, a Enes mu rekao:
"Allahov Poslaniče, tako mi Onoga koji te s Istinom poslao, neće joj se sjekutić razbiti!"
(Tužioci) su se zadovoljili otkupom odrekavši se izravnanja, a Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, reče: "Među Allahovim robovima ima onih kojima bi, kad bi se zakleli Allahom u nešto, On sigurno zakletvu ispunio."

٢٨٠٦. وَقَالَ إِنَّ أُخْتَهُ وَهِيَ تُسَمَّى الرُّبَيِّعَ كَسَرَتْ ثَنِيَّةَ امْرَأَةٍ فَأَمَرَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ بِالْقِصَاصِ فَقَالَ أَنَسٌ يَا رَسُولَ اللَّهِ وَالَّذِي بَعَثَكَ بِالْحَقِّ لَا تُكْسَرُ ثَنِيَّتُهَا فَرَضُوا بِالْأَرْشِ وَتَرَكُوا الْقِصَاصَ فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ إِنَّ مِنْ عِبَادِ اللَّهِ مَنْ لَوْ أَقْسَمَ عَلَى اللَّهِ لَأَبَرَّهُ .

2807. PRIČAO NAM JE Ebul-Jeman, njemu prenio Šu'ajb od Zuhrija, a pričao nam je i Isma'il rekavši: – Moj brat mi je prenio od Sulejmana, a mislim da je on od Muhammeda b. Ebu-Atika, on od Ibn-Šihaba, ovaj od Haridže b. Zejda, da je Zejd b. Sabit, radijallahu anhu, kazao:
"Prepisivao sam stranice Kur'ana i nedostajao mi je jedan ajet poglavlja El-Ahzab, koji sam slušao od Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, kako uči, i našao sam ga kod Huzejma b. Sabita Ensarija, čije je svjedočenje Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, učinio ravnim svjedočenju dvojice muškaraca. To su Allahove riječi: 'Ima vjernika koji ispunjavaju zavjet dat Allahu...'"

٢٨٠٧. حَدَّثَنَا أَبُو الْيَمَانِ أَخْبَرَنَا شُعَيْبٌ عَنِ الزُّهْرِيِّ ح و حَدَّثَنَا إِسْمَاعِيلُ قَالَ حَدَّثَنِي أَخِي عَنْ سُلَيْمَانَ أُرَاهُ عَنْ مُحَمَّدِ ابْنِ أَبِي عَتِيقٍ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ عَنْ خَارِجَةَ بْنِ زَيْدٍ أَنَّ زَيْدَ بْنَ ثَابِتٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ نَسَخْتُ الصُّحُفَ فِي الْمَصَاحِفِ فَفَقَدْتُ آيَةً مِنْ سُورَةِ الْأَحْزَابِ كُنْتُ أَسْمَعُ رَسُولَ اللهِ ﷺ يَقْرَأُ بِهَا فَلَمْ أَجِدْهَا إِلَّا مَعَ خُزَيْمَةَ بْنِ ثَابِتٍ الْأَنْصَارِيِّ الَّذِي جَعَلَ رَسُولُ اللهِ ﷺ شَهَادَتَهُ شَهَادَةَ رَجُلَيْنِ وَهُوَ قَوْلُهُ ﴿مِنَ الْمُؤْمِنِينَ رِجَالٌ صَدَقُوا مَا عَاهَدُوا اللهَ عَلَيْهِ﴾ .

DOBRO DJELO JE ISPRED BORBE

باب عملٌ صالحٌ قبْلَ الْقتالِ

Ebu-Derda veli: "Vi se uistinu (trebate) boriti samo za vaša dobra djela!"
A riječi su Allaha, dž.š.: "O, vjernici, zašto jedno govorite, a drugo radite? O, kako je Allahu mrsko kad govorite riječi koje djela ne prate? Allah voli one koji se na Njegovom putu bore u redovima kao da su bedem čvrsti."[1]

وَقَالَ أَبُو الدَّرْدَاءِ إِنَّمَا تُقَاتِلُونَ بِأَعْمَالِكُمْ وَقَوْلُهُ ﴿ يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لِمَ تَقُولُونَ مَا لَا تَفْعَلُونَ كَبُرَ مَقْتًا عِنْدَ اللهِ أَنْ تَقُولُوا مَا لَا تَفْعَلُونَ إِنَّ اللهَ يُحِبُّ الَّذِينَ يُقَاتِلُونَ فِي سَبِيلِهِ صَفًّا كَأَنَّهُمْ بُنْيَانٌ مَرْصُوصٌ ﴾ .

2808. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Abdur-Rahim, njemu Šebabe b. Sevvar Fezari, a ovome prenio Israil da je Ebu-Ishak kazao:
– Čuo sam Beraa kako kaže: "Došao je Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, jedan čovjek prekriven oružjem (željezom) i rekao: "Allahov Poslaniče, da li da se borim ili da prvo primam islam?"
"Primi islam, a onda se bori!", reče Resulullah, sallallahu alejhi ve sellem.

٢٨٠٨. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِالرَّحِيمِ حَدَّثَنَا شَبَابَةُ بْنُ سَوَّارٍ الْفَزَارِيُّ حَدَّثَنَا إِسْرَائِيلُ عَنْ أَبِي إِسْحَاقَ قَالَ سَمِعْتُ الْبَرَاءَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ يَقُولُ أَتَى النَّبِيَّ ﷺ رَجُلٌ مُقَنَّعٌ بِالْحَدِيدِ فَقَالَ يَا رَسُولَ اللهِ أُقَاتِلُ أَوْ أُسْلِمُ قَالَ أَسْلِمْ ثُمَّ قَاتِلْ فَأَسْلَمَ ثُمَّ قَاتَلَ فَقُتِلَ فَقَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ عَمِلَ قَلِيلًا وَأُجِرَ كَثِيرًا .

1 Es-Saff, 2-4.

Tada je on primio islam, zatim se borio i bio ubijen, pa je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Malo je radio, a veliku nagradu je dobio."[2]

KOGA JE IZNENADA POGODILA STRIJELA I USMRTILA GA

باب مَنْ أتاهُ سَهْمٌ غرْبٌ فقتلهُ

2809. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Abdullah, njemu Husein b. Muhammed Ebu-Ahmed, ovome prenio Šejban od Katade, on od Enesa b. Malika, da je Ummur-Rubejji'a, kćerka Beraova, a majka Harisa b. Suraka, došla Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, i rekla:
– Allahov Poslaniče, hoćeš li mi ispričati o Harisu, koji je poginuo na Bedru od zalutale strijele? Ako je u Džennetu, strpjet ću se, a ako nije, oplakivat ću ga duže.
– O, Ummi-Harisa – reče Allahov Poslanik – u Džennetu ima više (džennetskih) bašča i tvoj sin je u najuzdignutijoj *(Firdevs el-a'la)*.

٢٨٠٩. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِاللهِ حَدَّثَنَا حُسَيْنُ ابْنُ مُحَمَّدٍ أَبُو أَحْمَدَ حَدَّثَنَا شَيْبَانُ عَنْ قَتَادَةَ حَدَّثَنَا أَنَسُ بْنُ مَالِكٍ أَنَّ أُمَّ الرُّبَيِّعِ بِنْتَ الْبَرَاءِ وَهِيَ أُمُّ حَارِثَةَ بْنِ سُرَاقَةَ أَتَتِ النَّبِيَّ ﷺ فَقَالَتْ يَا نَبِيَّ اللهِ أَلَا تُحَدِّثُنِي عَنْ حَارِثَةَ وَكَانَ قُتِلَ يَوْمَ بَدْرٍ أَصَابَهُ سَهْمٌ غَرْبٌ فَإِنْ كَانَ فِي الْجَنَّةِ صَبَرْتُ وَإِنْ كَانَ غَيْرَ ذَلِكَ اجْتَهَدْتُ عَلَيْهِ فِي الْبُكَاءِ قَالَ يَا أُمَّ حَارِثَةَ إِنَّهَا جِنَانٌ فِي الْجَنَّةِ وَإِنَّ ابْنَكِ أَصَابَ الْفِرْدَوْسَ الْأَعْلَى .

KO SE BORI DA ALLAHOVA RIJEČ BUDE GORNJA (DA ONA VLADA)

باب مَنْ قَاتَلَ لِتَكُونَ كَلِمَةُ اللهِ هِيَ الْعُلْيَا

2810. PRIČAO NAM JE Sulejman b. Harb, njemu prenio Šu'be od Amra, ovaj od Ebu-Vaila, a on da je Ebu-Musa, radijallahu anhu, kazao:
– Došao Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, jedan čovjek i rekao: "Neko se bori radi ratnog plijena, neko radi popularnosti, a neko se, opet, bori da bi pokazao svoje junaštvo. Koji je od njih na Allahovom putu?"
– Onaj koji se bori da Allahova riječ bude gornja, on je na Allahovom putu – odgovori Resulullah, sallallahu alejhi ve sellem.

٢٨١٠. حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ حَرْبٍ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ عَنْ عَمْرٍو عَنْ أَبِي وَائِلٍ عَنْ أَبِي مُوسَى رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ جَاءَ رَجُلٌ إِلَى النَّبِيِّ ﷺ فَقَالَ الرَّجُلُ يُقَاتِلُ لِلْمَغْنَمِ وَالرَّجُلُ يُقَاتِلُ لِلذِّكْرِ وَالرَّجُلُ يُقَاتِلُ لِيُرَى مَكَانُهُ فَمَنْ فِي سَبِيلِ اللهِ قَالَ مَنْ قَاتَلَ لِتَكُونَ كَلِمَةُ اللهِ هِيَ الْعُلْيَا فَهُوَ فِي سَبِيلِ اللهِ .

2 Za malobrojne dobre poslove Allah može obilno nagraditi ljude za koje zna da bi još mnogo dobra učinili da su duže živjeli, a grješnike za malobrojne grijehe može više kazniti, jer On zna, da su živjeli duže, učinili bi još mnogo zlih djela.

ČIJE SE NOGE UPRAŠE NA ALLAHOVOM PUTU

باب من اغبرت قدماه في سبيل الله

Riječi Uzvišenog Allaha su: "Nije trebalo da stanovnici Medine ni beduini u njenoj blizini iza Allahovog Poslanika izostanu..." – do Allahovih, dželle šanuhu, riječi:
"... Allah zaista neće dopustiti da propadne nagrada onima koji čine dobro."[1]

وَقَوْلِ اللهِ تَعَالَى ﴿مَا كَانَ لِأَهْلِ الْمَدِينَةِ وَمَنْ حَوْلَهُمْ مِنَ الأَعْرَابِ أَنْ يَتَخَلَّفُوا عَنْ رَسُولِ اللهِ﴾ إِلَى قَوْلِهِ ﴿إِنَّ اللهَ لَا يُضِيعُ أَجْرَ الْمُحْسِنِينَ﴾ .

2811. PRIČAO NAM JE Ishak, njemu Muhammed b. Mubarek, ovome Jahja b. Hamza, koji je kazao:
– Pričao mi je Jezid b. Ebu-Merjem, njemu saopćio Abaje b. Rifa'a b. Rafi' b. Hadi, rekavši: "Saopćio mi je Ebu-Abs, da je Abdur-Rahman b. Džebr čuo, da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
'Vatra neće dotaći onoga čije se noge uprašе na Allahovom putu.'"

٢٨١١. حَدَّثَنَا إِسْحَاقُ أَخْبَرَنَا مُحَمَّدُ بْنُ الْمُبَارَكِ حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ حَمْزَةَ قَالَ حَدَّثَنِي يَزِيدُ بْنُ أَبِي مَرْيَمَ أَخْبَرَنَا عَبَايَةُ ابْنُ رِفَاعَةَ بْنِ رَافِعِ بْنِ خَدِيجٍ قَالَ أَخْبَرَنِي أَبُو عَبْسٍ هُوَ عَبْدُالرَّحْمَنِ بْنُ جَبْرٍ أَنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ قَالَ مَا اغْبَرَّتْ قَدَمَا عَبْدٍ فِي سَبِيلِ اللهِ فَتَمَسَّهُ النَّارُ .

BRISANJE PRAŠINE S GLAVE (KADA SE JE) NA ALLAHOVOM PUTU

باب مسح الغبار عن الرأس في سبيل الله

2812. PRIČAO NAM JE Ibrahim b. Musa, njemu saopćio Abdul-Vehhab, ovome Halid od Ikrime, da je njemu i Aliji b. Abdullahu Ibn-Abbas rekao: "Otiđite Ebu-Seidu i poslušajte hadis od njega!"
– I mi smo mu otišli, a on i njegov brat natapaju svoju bašču, i kad nas je ugledao, dođe, sage se, sjede i ispriča:

٢٨١٢. حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ مُوسَى أَخْبَرَنَا عَبْدُالْوَهَّابِ حَدَّثَنَا خَالِدٌ عَنْ عِكْرِمَةَ أَنَّ ابْنَ عَبَّاسٍ قَالَ لَهُ وَلِعَلِيِّ بْنِ عَبْدِاللهِ ائْتِيَا أَبَا سَعِيدٍ فَاسْمَعَا مِنْ حَدِيثِهِ فَأَتَيْنَاهُ وَهُوَ وَأَخُوهُ فِي حَائِطٍ لَهُمَا يَسْقِيَانِهِ فَلَمَّا رَآنَا جَاءَ فَاحْتَبَى وَجَلَسَ

---

1 Nastavak prijevoda 120-121. ajeta poglavlja Et-Tevbe glasi:
"... i da svoj život njegovu životu pretpostave jer njih neće zadesiti ni žeđ ni umor ni glad na Allahovu putu, niti će stupiti na neko mjesto koje će nevjernike naljutiti, niti će ikakvu nevolju od neprijatelja pretrpjeti a da im to sve neće kao dobro djelo upisano biti – Allah zaista neće dopustiti da propadne nagrada onima koji čine dobro, i neće dati nikakav prilog, ni mali ni veliki, niti će ikakvu dolinu prevaliti a da im to neće zapisano biti, da bi ih Allah nagradio za djela njihova nagradom ljepšom od one koju su zaslužili."

فَقَالَ كُنَّا نَنْقُلُ لَبِنَ الْمَسْجِدِ لَبِنَةً لَبِنَةً وَكَانَ عَمَّارٌ يَنْقُلُ لَبِنَتَيْنِ لَبِنَتَيْنِ فَمَرَّ بِهِ النَّبِيُّ ﷺ وَمَسَحَ عَنْ رَأْسِهِ الْغُبَارَ وَقَالَ وَيْحَ عَمَّارٍ تَقْتُلُهُ الْفِئَةُ الْبَاغِيَةُ عَمَّارٌ يَدْعُوهُمْ إِلَى اللهِ وَيَدْعُونَهُ إِلَى النَّارِ .

"Prenosili smo ćerpić za džamiju, ćerpić po ćerpić, a Ammar je prenosio po dva ćerpića, pa je pokraj njega prošao Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, otresao mu s glave prašinu i rekao: 'Teško Ammaru! Ubit će ga jedna odmetnička grupa; Ammar će njih pozivati Allahu, a oni Ammara (paklenoj) vatri.'"

KUPANJE POSLIJE BORBE I OD PRAŠINE

باب الْغسْلِ بعْد الْحرْبِ والْغُبار

2813. PRIČAO NAM JE Muhammed, njemu prenio Abde od Hišama b. Urve, on od svoga oca, a ovaj od Aiše, radijallahu anha, da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, kad se vratio (iz borbe) s Hendeka, odložio oružje i okupao se. Tada mu je došao Džibril, a glavu mu prekrivaše prašina, i rekao:
– Odložio si oružje! A Allaha mi, ja ga još nisam odložio.
– A kuda? – upitao ga je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem.
– Ovamo! – odgovorio je on, i pokazao prema (plemenu) Benu-Kurejza.
– I tada je – kaže Aiša – Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, krenuo na njih.

٢٨١٣. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ سَلَامٍ أَخْبَرَنَا عَبْدَةُ عَنْ هِشَامِ بْنِ عُرْوَةَ عَنْ أَبِيهِ عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهَا أَنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ لَمَّا رَجَعَ يَوْمَ الْخَنْدَقِ وَوَضَعَ السِّلَاحَ وَاغْتَسَلَ فَأَتَاهُ جِبْرِيلُ وَقَدْ عَصَبَ رَأْسَهُ الْغُبَارُ فَقَالَ وَضَعْتَ السِّلَاحَ فَوَاللهِ مَا وَضَعْتُهُ فَقَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ فَأَيْنَ قَالَ هَا هُنَا وَأَوْمَأَ إِلَى بَنِي قُرَيْظَةَ قَالَتْ فَخَرَجَ إِلَيْهِمْ رَسُولُ اللهِ ﷺ .

VRIJEDNOST RIJEČI UZVIŠENOG ALLAHA:

باب فضْلِ قوْلِ اللهِ تعالى

"Nikako ne smatraj mrtvima one koji su na Allahovom putu izginuli! Ne, oni su živi i u obilju su kod Gospodara svoga, radosni zbog onoga što im je Allah od dobrote svoje dao i veseli zbog onih koji im se još nisu pridružili, za koje nikakva straha neće biti i koji ni za čim neće tugovati, radovat će se Allahovoj nagradi i milosti i tome što Allah neće dopustiti da propadne nagrada onima koji su bili vjernici."[2]

(وَلَا تَحْسَبَنَّ الَّذِينَ قُتِلُوا فِي سَبِيلِ اللهِ أَمْوَاتًا بَلْ أَحْيَاءٌ عِنْدَ رَبِّهِمْ يُرْزَقُونَ فَرِحِينَ بِمَا آتَاهُمُ اللهُ مِنْ فَضْلِهِ وَيَسْتَبْشِرُونَ بِالَّذِينَ لَمْ يَلْحَقُوا بِهِمْ مِنْ خَلْفِهِمْ أَلَّا خَوْفٌ عَلَيْهِمْ وَلَا هُمْ يَحْزَنُونَ يَسْتَبْشِرُونَ بِنِعْمَةٍ مِنَ اللهِ وَفَضْلٍ وَأَنَّ اللهَ لَا يُضِيعُ أَجْرَ الْمُؤْمِنِينَ) .

2 Ali-Imran, 169-171.

2814. PRIČAO NAM JE Isma'il b. Abdullah da mu je prenio Malik od Ishaka b. Abdullaha b. Ebu-Talhe, a on od Enesa b. Malika, koji je rekao:
– Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, proklinjao je trideset jutara (na sabahu) one koji su poubijali njegove drugove u Bi'ri Me'unetu, i to: Ri'la, Zekvana i Usajja, koji su bili nepokorni Allahu i Njegovom Poslaniku.
Enes kaže: "U povodu onih koji su poubijani u Bi'ri Meunetu objavljen je kur'anski ajet koga smo učili, koji je kasnije derogiran: 'Saopćite našem narodu, da smo se već susreli s našim Gospodarom! On je zadovoljan nama, a mi smo zadovoljni Njim.'"

٢٨١٤. حَدَّثَنَا إِسْمَاعِيلُ بْنُ عَبْدِاللهِ قَالَ حَدَّثَنِي مَالِكٌ عَنْ إِسْحَاقَ بْنِ عَبْدِاللهِ بْنِ أَبِي طَلْحَةَ عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ دَعَا رَسُولُ اللهِ ﷺ عَلَى الَّذِينَ قَتَلُوا أَصْحَابَ بِئْرِ مَعُونَةَ ثَلَاثِينَ غَدَاةً عَلَى رِعْلٍ وَذَكْوَانَ وَعُصَيَّةَ عَصَتِ اللهَ وَرَسُولَهُ قَالَ أَنَسٌ أُنْزِلَ فِي الَّذِينَ قُتِلُوا بِبِئْرِ مَعُونَةَ قُرْآنٌ قَرَأْنَاهُ ثُمَّ نُسِخَ بَعْدُ بَلِّغُوا قَوْمَنَا أَنْ قَدْ لَقِينَا رَبَّنَا فَرَضِيَ عَنَّا وَرَضِينَا عَنْهُ .

2815. PRIČAO NAM JE Ali b. Abdullah, njemu prenio Sufjan od Amra, koji je čuo Džabira b. Abdullaha, radijallahu anhu, kad kaže:
– Na dan Bitke na Uhudu neki su ujutro pili vino.[1] Kasnije su poginuli kao šehidi; Sufjanu je to rečeno krajem toga dana.
Ova (posljednja rečenica) u tekstu nije izrečena (po prenosiocima) – kaže Sufjan.

٢٨١٥. حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ عَبْدِاللهِ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ عَنْ عَمْرٍو سَمِعَ جَابِرَ بْنَ عَبْدِاللهِ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا يَقُولُ اصْطَبَحَ نَاسٌ الْخَمْرَ يَوْمَ أُحُدٍ ثُمَّ قُتِلُوا شُهَدَاءَ فَقِيلَ لِسُفْيَانَ مِنْ آخِرِ ذَلِكَ الْيَوْمِ قَالَ لَيْسَ هَذَا فِيهِ .

MELEKI PRAVE HLAD NAD ŠEHIDOM

باب ظِلِّ الْمَلَائِكَةِ عَلَى الشَّهِيدِ

2816. PRIČAO NAM JE Sadeka b. Fadl da mu je saopćio Ibn-Ujejne ove riječi: "Čuo sam od Muhammeda b. Munkedira da prenosi od Džabira:
'Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, donesen je moj otac. Bio je unakažen i postavljen pred njega. Tada sam htio da mu otkrijem lice, pa mi to moji drugovi zabraniše.'"
Potom je čuo krik za koji je rečeno: "(To je) kćerka Amra, ili sestra Amra."
Tada je Resulullah, sallallahu alejhi ve sellem, upitao: "Zašto plačeš?", odnosno: "Ne plači! Njemu

٢٨١٦. حَدَّثَنَا صَدَقَةُ بْنُ الْفَضْلِ قَالَ أَخْبَرَنَا ابْنُ عُيَيْنَةَ قَالَ سَمِعْتُ مُحَمَّدَ بْنَ الْمُنْكَدِرِ أَنَّهُ سَمِعَ جَابِرًا يَقُولُ جِيءَ بِأَبِي إِلَى النَّبِيِّ ﷺ وَقَدْ مُثِّلَ بِهِ وَوُضِعَ بَيْنَ يَدَيْهِ فَذَهَبْتُ أَكْشِفُ عَنْ وَجْهِهِ فَنَهَانِي قَوْمِي فَسَمِعَ صَوْتَ صَائِحَةٍ فَقِيلَ ابْنَةُ عَمْرٍو أَوْ أُخْتُ عَمْرٍو فَقَالَ لِمَ تَبْكِي أَوْ لَا تَبْكِي مَا زَالَتِ الْمَلَائِكَةُ تُظِلُّهُ بِأَجْنِحَتِهَا قُلْتُ لِصَدَقَةَ أَفِيهِ حَتَّى رُفِعَ قَالَ رُبَّمَا قَالَهُ .

1 Ovo je bilo prije zabrane pijenja alkohola.

meleki neprestano prave hlad svojim krilima."
Pitao sam (kaže Buhari) Sadekata: Spada li (u tekst) hadisa: "... sve dok se odavde ne digne." Sufjan je rekao (kaže Sadeka): "To je Džabir više puta govorio."

ŽELJA BORCA (POGINULOG KAO ŠEHID) DA SE VRATI NA OVOZEMALJSKI SVIJET

باب تمني المجاهد أن يرجع إلى الدنيا

2817. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Beššar, njemu Gunder, ovome Šu'be rekavši: "Čuo sam Katada kad kaže da je čuo Enesa b. Malika, radijallahu anhu, a on da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
'Neće niko ko uđe u Džennet zaželjeti da se vrati na ovaj svijet pa makar mu pripadala sva zemlja i ono što je na njoj osim borca poginulog na Allahovom putu. On će željeti da se vrati na ovaj svijet pa da pogine deset puta radi one počasti koju ima (za to).'"

٢٨١٧. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ بَشَّارٍ حَدَّثَنَا غُنْدَرٌ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ قَالَ سَمِعْتُ قَتَادَةَ قَالَ سَمِعْتُ أَنَسَ ابْنَ مَالِكٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ مَا أَحَدٌ يَدْخُلُ الْجَنَّةَ يُحِبُّ أَنْ يَرْجِعَ إِلَى الدُّنْيَا وَلَهُ مَا عَلَى الْأَرْضِ مِنْ شَيْءٍ إِلَّا الشَّهِيدُ يَتَمَنَّى أَنْ يَرْجِعَ إِلَى الدُّنْيَا فَيُقْتَلَ عَشْرَ مَرَّاتٍ لِمَا يَرَى مِنَ الْكَرَامَةِ .

DŽENNET JE ISPOD SIJEVANJA SABLJI

باب الجنة تحت بارقة السيوف

Mugire b. Šu'be kaže:
– Saopćio nam je naš Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, o Objavi našeg Gospodara: "Ko od vas bude ubijen stići će u Džennet", pa je Omer, radijallahu anhu, rekao Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem: "Neće li naši poginuli biti u Džennetu, a njihovi poginuli u Džehennemu?"
"Svakako" – odgovorio je Resulullah, sallallahu alejhi ve sellem.

وَقَالَ الْمُغِيرَةُ بْنُ شُعْبَةَ أَخْبَرَنَا نَبِيُّنَا ﷺ عَنْ رِسَالَةِ رَبِّنَا مَنْ قُتِلَ مِنَّا صَارَ إِلَى الْجَنَّةِ وَقَالَ عُمَرُ لِلنَّبِيِّ ﷺ أَلَيْسَ قَتْلَانَا فِي الْجَنَّةِ وَقَتْلَاهُمْ فِي النَّارِ قَالَ بَلَى .

2818. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Muhammed, njemu Mu'avija b. Amr, ovome prenio Ebu-Ishak od Musaa b. Ukbe, on od Salima Ebu-Nadra, oslobođenog roba Umera b. Ubejdullaha, a Salim je bio pisar (Abdullaha b. Ebu-Evfaa).
Abdullah b. Ebu-Evfa pisao je – kaže prenosilac – (Omeru b. Ubejdullahu, radijallahu anhu) da je

٢٨١٨. حَدَّثَنَا عَبْدُ اللهِ بْنُ مُحَمَّدٍ حَدَّثَنَا مُعَاوِيَةُ ابْنُ عَمْرٍو حَدَّثَنَا أَبُو إِسْحَاقَ عَنْ مُوسَى بْنِ عُقْبَةَ عَنْ سَالِمٍ أَبِي النَّضْرِ مَوْلَى عُمَرَ بْنِ عُبَيْدِ اللهِ وَكَانَ كَاتِبَهُ قَالَ كَتَبَ إِلَيْهِ عَبْدُ اللهِ بْنُ أَبِي أَوْفَى

Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Znajte da je Džennet pod sjenama sablji."
Mu'avija b. Amra slijedi (u drugom nizu prenosilaca) Uvejsi prenoseći (hadis) od Ibn-Ebi-Zinada, a on od Musaa b. Ukbe.

رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا أَنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ قَالَ وَاعْلَمُوا أَنَّ الْجَنَّةَ تَحْتَ ظِلَالِ السُّيُوفِ تَابَعَهُ الْأُوَيْسِيُّ عَنِ ابْنِ أَبِي الزِّنَادِ عَنْ مُوسَى بْنِ عُقْبَةَ .

KO JE ŽELIO DIJETE RADI BORBE NA ALLAHOVOM PUTU

بَاب مَنْ طَلَبَ الْوَلَدَ لِلْجِهَادِ

2819. Lejsu je pričao Dža'fer b. Rebi' prenoseći od Abdur-Rahmana b. Hurmuza, koji je rekao:
– Čuo sam Ebu-Hurejru, radijallahu anhu, a on Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, kad je rekao:
– Sulejman, sin Davudov, alejhis-selam, rekao je: "Obići ću ove noći stotinu žena", ili je rekao "devedeset devet – i sve će one (roditi) po jednog konjanika koji će se boriti na Allahovom putu."
Tada mu je njegov drug (melek) kazao: "Reci: Ako Bog da", i on nije rekao ako Bog da, i od njih je zanijela samo jedna žena, koja je rodila pola čovjeka (sakatog).
– Tako mi Onoga u Čijoj je ruci moj život, da je kazao: Ako Bog da, sigurno bi se svi oni borili na Allahovom putu kao konjanici.

٢٨١٩ . وَقَالَ اللَّيْثُ حَدَّثَنِي جَعْفَرُ بْنُ رَبِيعَةَ عَنْ عَبْدِالرَّحْمَنِ بْنِ هُرْمُزَ قَالَ سَمِعْتُ أَبَا هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ عَنْ رَسُولِ اللهِ ﷺ قَالَ قَالَ سُلَيْمَانُ بْنُ دَاوُدَ عَلَيْهِمَا السَّلَام لَأَطُوفَنَّ اللَّيْلَةَ عَلَى مِائَةِ امْرَأَةٍ أَوْ تِسْعٍ وَتِسْعِينَ كُلُّهُنَّ يَأْتِي بِفَارِسٍ يُجَاهِدُ فِي سَبِيلِ اللهِ فَقَالَ لَهُ صَاحِبُهُ إِنْ شَاءَ اللهُ فَلَمْ يَقُلْ إِنْ شَاءَ اللهُ فَلَمْ يَحْمِلْ مِنْهُنَّ إِلَّا امْرَأَةٌ وَاحِدَةٌ جَاءَتْ بِشِقِّ رَجُلٍ وَالَّذِي نَفْسُ مُحَمَّدٍ بِيَدِهِ لَوْ قَالَ إِنْ شَاءَ اللهُ لَجَاهَدُوا فِي سَبِيلِ اللهِ فُرْسَانًا أَجْمَعُونَ .

HRABROST I STRAŠLJIVOST U BORBI

بَاب الشَّجَاعَةِ فِي الْحَرْبِ وَالْجُبْنِ

2820. PRIČAO NAM JE Ahmed b. Abdul-Melik b. Vakid, njemu prenio Hammad b. Zejd od Sabita, a on od Enesa, radijallahu anhu, koji je rekao:
– Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, bijaše najljepši, najhrabriji i najdarežljiviji čovjek. Stanovništvo Medine bilo se uplašilo (jedne noći) pa ih je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, pretekao na konju (u izviđanju terena) i rekao: "Osjetio sam ga (konja) kao more."

٢٨٢٠ . حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ عَبْدِالْمَلِكِ بْنِ وَاقِدٍ حَدَّثَنَا حَمَّادُ بْنُ زَيْدٍ عَنْ ثَابِتٍ عَنْ أَنَسٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ كَانَ النَّبِيُّ ﷺ أَحْسَنَ النَّاسِ وَأَشْجَعَ النَّاسِ وَأَجْوَدَ النَّاسِ وَلَقَدْ فَزِعَ أَهْلُ الْمَدِينَةِ فَكَانَ النَّبِيُّ ﷺ سَبَقَهُمْ عَلَى فَرَسٍ وَقَالَ وَجَدْنَاهُ بَحْرًا .

2821. PRIČAO NAM JE Ebul-Jeman, njemu saopćio Šu'ajb prenoseći od Zuhrija, koji je rekao:
– Saopćio mi je Umer b. Muhammed b. Džubejr b. Mu'tim, kako je Muhammedu b. Džubejru rekao Džubejr b. Mu'tim dok je putovao s Allahovim Poslanikom, sallallahu alejhi ve sellem, pri povratku s Hunejna, a s njim i ljudi koji su ga pitali (o vjeri), da se on sklonio pod jedan glog koji mu svuče ogrtač. Tada je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, stao i rekao:
"Dajte mi moj ogrtač! Da ja imam deva koliko glog trnja, ja bih ih podijelio vama i vidjeli biste da nisam ni škrtac, ni lažac, ni kukavica (strašljivac)."

٢٨٢١. حَدَّثَنَا أَبُو الْيَمَانِ أَخْبَرَنَا شُعَيْبٌ عَنِ الزُّهْرِيِّ قَالَ أَخْبَرَنِي عُمَرُ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ جُبَيْرِ بْنِ مُطْعِمٍ أَنَّ مُحَمَّدَ بْنَ جُبَيْرٍ قَالَ أَخْبَرَنِي جُبَيْرُ بْنُ مُطْعِمٍ أَنَّهُ بَيْنَمَا هُوَ يَسِيرُ مَعَ رَسُولِ اللهِ ﷺ وَمَعَهُ النَّاسُ مَقْفَلَهُ مِنْ حُنَيْنٍ فَعَلِقَهُ النَّاسُ يَسْأَلُونَهُ حَتَّى اضْطَرُّوهُ إِلَى سَمُرَةٍ فَخَطِفَتْ رِدَاءَهُ فَوَقَفَ النَّبِيُّ ﷺ فَقَالَ أَعْطُونِي رِدَائِي لَوْ كَانَ لِي عَدَدُ هَذِهِ الْعِضَاهِ نَعَمًا لَقَسَمْتُهُ بَيْنَكُمْ ثُمَّ لَا تَجِدُونِي بَخِيلًا وَلَا كَذُوبًا وَلَا جَبَانًا .

ČIME SE TRAŽI UTOČIŠTE OD STRAHA

باب ما يُتَعَوَّذُ مِنَ الْجُبْنِ

2822. PRIČAO NAM JE Musa b. Isma'il, njemu Ebu-Avane, ovome Abdul-Melik b. Umejr, koji je rekao:
– Čuo sam Amra b. Mejmuna Evdija kad kaže:
"Sa'd je podučavao svoju djecu sljedećim riječima, kao što podučava učitelj djecu pisanju, i govorio: 'Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, tražio je utočište s ovim riječima poslije svakog namaza: Allahu moj, tražim kod Tebe utočište od strašljivosti, tražim kod Tebe utočište da se ne vratim u iznemogli život, tražim utočište od ovozemaljskog iskušenja i tražim kod Tebe utočište od kaburske kazne.'"
– Potom sam to pričao – kaže Abdul-Melik – Mus'abu i on mi je (ovo) potvrdio.

٢٨٢٢. حَدَّثَنَا مُوسَى بْنُ إِسْمَاعِيلَ حَدَّثَنَا أَبُو عَوَانَةَ حَدَّثَنَا عَبْدُ الْمَلِكِ بْنُ عُمَيْرٍ سَمِعْتُ عَمْرَو ابْنَ مَيْمُونٍ الْأَوْدِيَّ قَالَ كَانَ سَعْدٌ يُعَلِّمُ بَنِيهِ هَؤُلَاءِ الْكَلِمَاتِ كَمَا يُعَلِّمُ الْمُعَلِّمُ الْغِلْمَانَ الْكِتَابَةَ وَيَقُولُ إِنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ كَانَ يَتَعَوَّذُ مِنْهُنَّ دُبُرَ الصَّلَاةِ اللَّهُمَّ إِنِّي أَعُوذُ بِكَ مِنَ الْجُبْنِ وَأَعُوذُ بِكَ أَنْ أُرَدَّ إِلَى أَرْذَلِ الْعُمُرِ وَأَعُوذُ بِكَ مِنْ فِتْنَةِ الدُّنْيَا وَأَعُوذُ بِكَ مِنْ عَذَابِ الْقَبْرِ فَحَدَّثْتُ بِهِ مُصْعَبًا فَصَدَّقَهُ .

2823. PRIČAO NAM JE Museddeda, njemu Mu'temir, koji kaže:
– Čuo sam svoga oca kad je kazao: Čuo sam Enesa b. Malika, radijallahu anhu, kako kaže:
"Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, govorio je: 'Allahu moj, tražim kod Tebe utočište od iznemoglosti, lijenosti, strašljivosti i starosti!' Utičem Ti se od iskušenja života i smrti i tražim kod Tebe utočište od kaburske kazne!"[1]

٢٨٢٣. حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ حَدَّثَنَا مُعْتَمِرٌ قَالَ سَمِعْتُ أَبِي قَالَ سَمِعْتُ أَنَسَ بْنَ مَالِكٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ كَانَ النَّبِيُّ ﷺ يَقُولُ اللَّهُمَّ إِنِّي أَعُوذُ بِكَ مِنَ الْعَجْزِ وَالْكَسَلِ وَالْجُبْنِ وَالْهَرَمِ وَأَعُوذُ بِكَ مِنْ فِتْنَةِ الْمَحْيَا وَالْمَمَاتِ وَأَعُوذُ بِكَ مِنْ عَذَابِ الْقَبْرِ .

KO JE PRIČAO O SVOJIM DOŽIVLJAJIMA U BORBI?

باب مَنْ حَدَّثَ بِمَشَاهِدِهِ فِي الْحَرْبِ

To je kazao Ebu-Usman prenoseći od Sa'da.

قَالَهُ أَبُو عُثْمَانَ عَنْ سَعْدٍ .

2824. PRIČAO NAM JE Kutejbe b. Seid, njemu prenio Hatim od Muhammeda b. Jusufa, a on da je Saib b. Jezid kazao:
– Družio sam se s Talhom b. Ubejdullahom, Sa'dom i Mikdadom b. Esvedom i Abdur-Rahmanom b. Avfom, radijallahu anhum, i nisam nijednog od njih čuo da prenose nešto od Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, osim što sam čuo Talhu kako govori o Bitki na Uhudu.

٢٨٢٤. حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ بْنُ سَعِيدٍ حَدَّثَنَا حَاتِمٌ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ يُوسُفَ عَنِ السَّائِبِ بْنِ يَزِيدَ قَالَ صَحِبْتُ طَلْحَةَ بْنَ عُبَيْدِاللهِ وَسَعْدًا وَالْمِقْدَادَ بْنَ الأَسْوَدِ وَعَبْدَالرَّحْمَنِ بْنَ عَوْفٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمْ فَمَا سَمِعْتُ أَحَدًا مِنْهُمْ يُحَدِّثُ عَنْ رَسُولِ اللهِ ﷺ إِلَّا أَنِّي سَمِعْتُ طَلْحَةَ يُحَدِّثُ عَنْ يَوْمِ أُحُدٍ .

---

1 Život budućeg svijeta ne može se prosuđivati po ovozemaljskim zakonima. Čovjek se ne sastoji samo od materije nego i od duha, koji je s tijelom raznoliko vezan u različitim fazama njegovog života.
Početni odnosi naziru se dok je čovjek još u materici, a drugi poslije rođenja. Kada čovjek spava, duša je, koliko s tijelom, toliko i izvan njega. U zagrobnom životu (Alem-i berzah) tijelo mijenja svoje ranije stanje i postaje zemlja. Ono nije propalo nego samo prešlo u novi oblik. Duša mu tada nije potrebna i ona nije u njemu, ali nije ni bez veze s njim da ne može na njega u datim časovima utjecati. I konačno, potpuno spajanje duše s bićem čovjeka bit će na Sudnjem danu, kada se nađu za to potrebni uvjeti. Tada uspostavljena veza među njima bit će trajna i nju neće prekidati san, bolest ili smrt. Pod novim, od Allaha, danim uvjetima nastaje novi život i odgovornost za rad na ovom svijetu.
U danima zime u obamrloj zemlji vlada mrtvilo, a u danima proljeća izbija iz nje bujna flora i fauna. To je stvarnost svakog proljeća, ali poneki ne zaključuju da to može biti i s ljudima na Sudnjem danu čim se nađu za to potrebni uvjeti i nastane proljeće besmrtnog života.
Život čovjeka je trostepen: ovozemaljski, zagrobni i život poslije proživljavanja, i svaka ta faza uvjetovana je odgovarajućim zakonima. Na ovom svijetu život se odvija po ustaljenim zakonima njegove materijalne prirode; u zagrobnom – nematerijalnom svijetu život se odvija pod uvjetima skladnim duhovnom životu, i ukoliko duh ima jaču vezu s izmijenjenom materijom, utoliko on na nju više prenosi osjećanje svoga raspoloženja ili neugodnosti kazne.
Za lakše shvaćanje izloženog mogu unekoliko poslužiti snovi ljudi. Čovjek u snu preživljava duševne ugodnosti i mučenja do stravičnosti i to sve s tjelesnim osjećanjem, što budni oko njega ne primjećuju i ne znaju dok im se to ne kaže.
To je tako na ovom svijetu, a zakoni života zagrobnog svijeta još su složeniji i čudniji.

DUŽNOST ODLASKA U BORBU, TE OBAVEZA DŽIHADA I NIJETA

بَاب وُجُوبِ النَّفِيرِ وما يجبُ من الْجِهَادِ وَالنِّيَّةِ

Uzvišeni Allah kaže:
"Krećite u boj, bili slabi ili snažni[2], i borite se na Allahovom putu zalažući imetke svoje i živote svoje! To vam je, da znate, bolje! Da se radilo o plijenu nadohvat ruke i ne toliko dalekom pohodu, licemjeri bi te slijedili, ali im je put izgledao dalek. I oni će se zaklinjati Allahom..."[3]
I kaže:
"O, vjernici, zašto ste neki oklijevali kad vam je bilo rečeno:
'Krenite u borbu na Allahovom putu!', kao da ste za zemlju prikovani? Zar vam je draži život na ovom svijetu od onoga svijeta?" pa do Njegovih riječi: "... sve može."[4]
Od Ibn-Abbasa spominje se (objašnjenje): "... Iziđite u borbu u grupama, razdijeljeni po odredima!"
Jednina od *subatun* (grupe) je *subetun* (grupa).

وَقَوْلِ اللهِ عَزَّ وَجَلَّ (انْفِرُوا خِفَافًا وَثِقَالًا وَجَاهِدُوا بِأَمْوَالِكُمْ وَأَنْفُسِكُمْ فِي سَبِيلِ اللهِ ذَلِكُمْ خَيْرٌ لَكُمْ إِنْ كُنْتُمْ تَعْلَمُونَ لَوْ كَانَ عَرَضًا قَرِيبًا وَسَفَرًا قَاصِدًا لَاتَّبَعُوكَ وَلَكِنْ بَعُدَتْ عَلَيْهِمُ الشُّقَّةُ وَسَيَحْلِفُونَ بِاللهِ) وَقَوْلِهِ (يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا مَا لَكُمْ إِذَا قِيلَ لَكُمُ انْفِرُوا فِي سَبِيلِ اللهِ اثَّاقَلْتُمْ إِلَى الْأَرْضِ أَرَضِيتُمْ بِالْحَيَاةِ الدُّنْيَا مِنَ الْآخِرَةِ) إِلَى قَوْلِهِ (عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ) يُذْكَرُ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ (انْفِرُوا ثُبَاتٍ) سَرَايَا مُتَفَرِّقِينَ يُقَالُ أَحَدُ الثُّبَاتِ ثُبَةٌ .

2825. PRIČAO NAM JE Amr b. Ali, njemu Jahja, ovome Sufjan, koji je rekao:
– Pričao mi je Mensur, prenoseći od Mudžahida, on od Tavusa, ovaj od Ibn-Abbasa, radijallahu anhu, da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, na dan oslobođenja (Mekke) rekao: "Nema seobe (iz Mekke) poslije ovog oslobođenja, ali je ostala borba nijet (za nju), pa kad se pozovete u borbu, odazovite se!"

٢٨٢٥. حَدَّثَنَا عَمْرُو بْنُ عَلِيٍّ حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ سَعِيدٍ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ قَالَ حَدَّثَنِي مَنْصُورٌ عَنْ مُجَاهِدٍ عَنْ طَاوُسٍ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ قَالَ يَوْمَ الْفَتْحِ لَا هِجْرَةَ بَعْدَ الْفَتْحِ وَلَكِنْ جِهَادٌ وَنِيَّةٌ وَإِذَا اسْتُنْفِرْتُمْ فَانْفِرُوا .

---

2 Pod riječima *slabi* ili *snažni* misli se – nenaoružani ili naoružani.

3 Nastavak prijevoda 42. ajeta poglavlja Et-Tevbe glasi: "... Da smo mogli, doista bismo s vama pošli, i tako upropastili sami sebe, a Allah zna da su oni lažljivci."

4 Nastavak prijevoda 38. i 39. ajeta poglavlja Et-Tevbe glasi:
"... A uživanje na ovom svijetu, prema onom na onom svijetu, nije ništa.
Ako ne budete u boj išli, On će vas na nesnosne muke staviti i drugim će vas narodom zamijeniti, a vi Mu nećete nimalo nauditi. A Allah sve može."
Riječ je o borbi na Tebuku 9. godine po Hidžri protiv Bizantinaca. To je bio obračun s nadmoćnim snagama Bizantije u sušnoj godini, vrućim danima, za vrijeme berbe i sušenja datula.

NEMUSLIMAN KOJI UBIJE MUSLIMANA, A KASNIJE PRIMI ISLAM, U NJEMU USTRAJE, PA I ON BUDE UBIJEN

باب الْكَافِرِ يَقْتُلُ الْمُسْلِمَ ثُمَّ يُسْلِمُ فَيُسَدِّدُ بَعْدُ وَيُقْتَلُ

2826. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Jusuf, njemu prenio Malik od Ebu-Zinada, on od A'redža, ovaj od Ebu-Hurejre, radijallahu anhu, da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
– Allah će biti zadovoljan dvojicom ljudi koji su ubili jedan drugog i obojica ušli u Džennet. Jedan od njih se borio na Allahovom putu i poginuo. Zatim će Allah oprostiti ubici pa će i on poginuti kao borac za vjeru.

٢٨٢٦. حَدَّثَنَا عَبْدُاللهِ بْنُ يُوسُفَ أَخْبَرَنَا
مَالِكٌ عَنْ أَبِي الزِّنَادِ عَنِ الأَعْرَجِ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ
رَضِيَ اللهُ عَنْهُ أَنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ قَالَ يَضْحَكُ اللهُ
إِلَى رَجُلَيْنِ يَقْتُلُ أَحَدُهُمَا الآخَرَ يَدْخُلانِ الْجَنَّةَ
يُقَاتِلُ هَذَا فِي سَبِيلِ اللهِ فَيُقْتَلُ ثُمَّ يَتُوبُ اللهُ عَلَى
الْقَاتِلِ فَيُسْتَشْهَدُ .

2827. PRIČAO NAM JE Humejdi, njemu Sufjan, ovome Zuhri, koji kaže:
– Saopćio mi je Anbese b. Seid od Ebu-Hurejre, radijallahu anhu, koji je izjavio:
– Došao sam Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, dok je bio u Hajberu, pošto su ga oslobodili, i rekao: "Allahov Poslaniče, daj mi moj dio (za Ebana b. Sei'da)." Neko od Benu-Seida b. Asa je primijetio: "Allahov Poslaniče, ne daji mu njegov dio (ratnog plijena)!"
Tada je Ebu-Hurejra dodao: "To je ubica Ibn-Kavkala", a Ibn-Seid b. As je kazao: "Čudno (mi je) za marvinče koje nam se spustilo s Kadumi Da'na. Tuži me za pogibiju jednog muslimana, kog je Allah počastio (učinio ga šehidom) mojim posredstvom, a ni mene pred njim nije ponizio."
– I ne znam – kaže Ibn-Ujejne – je li mu Resulullah, sallallahu alejhi ve sellem, dao (njegov) dio ili nije. Sufjan je rekao: "Meni je gornje prenio Es-Se'idi od svoga djeda, a on od Ebu-Hurejre."
Ebu-Abdullah (Buhari) kaže: "Es-Se'idi – to je Amr b. Jahja b. Seid b. Amr b. Seid b. As."

٢٨٢٧. حَدَّثَنَا الْحُمَيْدِيُّ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ حَدَّثَنَا
الزُّهْرِيُّ قَالَ أَخْبَرَنِي عَنْبَسَةُ بْنُ سَعِيدٍ عَنْ
أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ أَتَيْتُ رَسُولَ اللهِ ﷺ
وَهُوَ بِخَيْبَرَ بَعْدَ مَا افْتَتَحُوهَا فَقُلْتُ يَا رَسُولَ اللهِ
أَسْهِمْ لِي فَقَالَ بَعْضُ بَنِي سَعِيدِ بْنِ الْعَاصِ لاَ
تُسْهِمْ لَهُ يَا رَسُولَ اللهِ فَقَالَ أَبُو هُرَيْرَةَ هَذَا قَاتِلُ
ابْنِ قَوْقَلٍ فَقَالَ ابْنُ سَعِيدِ بْنِ الْعَاصِ وَاعَجَبًا
لِوَبْرٍ تَدَلَّى عَلَيْنَا مِنْ قَدُومِ ضَأْنٍ يَنْعَى عَلَيَّ قَتْلَ
رَجُلٍ مُسْلِمٍ أَكْرَمَهُ اللهُ عَلَى يَدَيَّ وَلَمْ يُهِنِّي عَلَى
يَدَيْهِ قَالَ فَلاَ أَدْرِي أَسْهَمَ لَهُ أَمْ لَمْ يُسْهِمْ لَهُ
قَالَ سُفْيَانُ وَحَدَّثَنِيهِ السَّعِيدِيُّ عَنْ جَدِّهِ عَنْ
أَبِي هُرَيْرَةَ قَالَ أَبُو عَبْد اللهِ السَّعِيدِيُّ هُوَ عَمْرُو بْنُ
يَحْيَى بْنِ سَعِيدِ بْنِ عَمْرِو بْنِ سَعِيدِ بْنِ الْعَاصِ .

ONAJ KO JE DAO PREDNOST BORBI NAD POSTOM

باب من اختار الغزو على الصوم

2828. PRIČAO NAM JE Adem, njemu Šu'be, a ovome Sabit Bunani, koji je rekao:
– Čuo sam Enesa b. Malika, radijallahu anhu, kako kaže: "Ebu-Talha nije u doba Vjerovjesnika postio (nafile) da bi ojačao za borbu, a kada je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, umro, nisam ga vidio da mrsi nego samo u danima Ramazanskog, odnosno Kurban-bajrama."

٢٨٢٨. حَدَّثَنَا آدَمُ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ حَدَّثَنَا ثَابِتٌ الْبُنَانِيُّ قَالَ سَمِعْتُ أَنَسَ بْنَ مَالِكٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ كَانَ أَبُو طَلْحَةَ لَا يَصُومُ عَلَى عَهْدِ النَّبِيِّ ﷺ مِنْ أَجْلِ الْغَزْوِ فَلَمَّا قُبِضَ النَّبِيُّ ﷺ لَمْ أَرَهُ مُفْطِرًا إِلَّا يَوْمَ فِطْرٍ أَوْ أَضْحَى.

SEDAM DRUGIH VRSTA ŠEHIDA OSIM ONOGA KO POGINE (NA ALLAHOVOM PUTU)

باب الشهادة سبع سوى القتل

2829. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Jusuf, njemu prenio Malik od Sumejja, on od Ebu-Saliha, a ovaj od Ebu-Hurejre, radijallahu anhu, da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
– Šehida je pet vrsta: zboden, umrli od stomačnih bolesti, utopljenik, poginuli pod ruševinom i poginuli na Allahovom putu.

٢٨٢٩. حَدَّثَنَا عَبْدُ اللهِ بْنُ يُوسُفَ أَخْبَرَنَا مَالِكٌ عَنْ سُمَيٍّ عَنْ أَبِي صَالِحٍ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ أَنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ قَالَ الشُّهَدَاءُ خَمْسَةٌ الْمَطْعُونُ وَالْمَبْطُونُ وَالْغَرِقُ وَصَاحِبُ الْهَدْمِ وَالشَّهِيدُ فِي سَبِيلِ اللهِ.

2830. PRIČAO NAM JE Bišr b. Muhammed, njemu saopćio Abdullah, ovome prenio Asim od Hafse, kćerke Sirina, ona od Enesa b. Malika, radijallahu anhu, a on da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
"Kuga je smrt na Allahovom putu za svakog muslimana."[1]

٢٨٣٠. حَدَّثَنَا بِشْرُ بْنُ مُحَمَّدٍ أَخْبَرَنَا عَبْدُ اللهِ أَخْبَرَنَا عَاصِمٌ عَنْ حَفْصَةَ بِنْتِ سِيرِينَ عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ الطَّاعُونُ شَهَادَةٌ لِكُلِّ مُسْلِمٍ.

---

1 Navedeni imaju nagradu šehida, a pravi su šehidi samo oni koji su poginuli u borbi na Allahovom putu i za Njegovu riječ. Među ove spadaju poginuli na bojištu u borbi protiv neprijatelja, odmetnika i drumskog razbojnika te oni koji su nevino ubijeni. Ovakvima se klanja dženaza bez kupanja i zakopavaju se u odjeći u kojoj su poginuli, a kida se samo ono što ne dolikuje opremi umrlog, kao zimski kaput, obuća i oružje. Osoba poginula u gradu za koju se ne zna da li je ubijena nasilno iz predumišljanja, kupa se prije klanjanja dženaze. Ovako se postupa i s poginulim na bojnom polju koji nije odmah umro nego je poslije ranjavanja štogod pojeo, popio, liječio se, prenesen u šator ili živio veći dio dana.

O RIJEČIMA UZVIŠENOG ALLAHA: "VJERNICI KOJI SE NE BORE – OSIM ONIH KOJI SU ZA BORBU NESPOSOBNI – NISU JEDNAKI ONIMA KOJI SE NA ALLAHOVOM PUTU BORE IMECIMA SVOJIM I ŽIVOTIMA SVOJIM. ONE KOJI SE BUDU BORILI ULAŽUĆI IMETKE SVOJE I ŽIVOTE SVOJE ALLAH ĆE ODLIKOVATI ČITAVIM STEPENOM NAD ONIMA KOJI SE NE BUDU BORILI, I ON SVIMA OBEĆAVA LIJEPU NAGRADU. ALLAH ĆE BORCIMA, A NE ONIMA KOJI SE NE BORE…" DO NJEGOVA GOVORA: "… PRAŠTA I SAMILOSTAN JE".[1]

باب قَوْلِ اللهِ تعالى (لا يسْتوِي الْقاعِدُون مِن الْمُؤْمِنِين غيْرُ أُولِي الضَّررِ والْمُجاهِدُون فِي سبِيلِ اللهِ بِأمْوالِهِمْ وأنْفُسِهِمْ فضَّل اللهُ الْمُجاهِدِين بِأمْوالِهِمْ وأنْفُسِهِمْ على الْقاعِدِين درجةً وكُلًّا وعد اللهُ الْحُسْنى وفضَّل اللهُ الْمُجاهِدِين على الْقاعِدِين) إلى قَوْلِهِ (غفُورًا رحِيمًا)

2831. PRIČAO NAM JE Ebul-Velid, njemu prenio Šu'be od Ebu-Ishaka, koji je rekao:
– Čuo sam Beraa, radijallahu anhu, kako govori: Kad je objavljeno: "Vjernici koji se ne bore – nisu jednaki…", Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, pozvao je Zejda pa je on donio (plećanu) kost i to (na njoj) napisao, a Ibn-Ummi-Mektum potužio se na svoju sljepoću, pa je objavljeno: "Vjernici koji se ne bore – osim onih koji su za borbu nesposobni – nisu jednaki…"

٢٨٣١. حَدَّثَنَا أَبُو الْوَلِيدِ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ عَنْ أَبِي إِسْحَاقَ قَالَ سَمِعْتُ الْبَرَاءَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ يَقُولُ لَمَّا نَزَلَتْ (لَا يَسْتَوِي الْقَاعِدُونَ مِنَ الْمُؤْمِنِينَ) دَعَا رَسُولُ اللهِ ﷺ زَيْدًا فَجَاءَ بِكَتِفٍ فَكَتَبَهَا وَشَكَا ابْنُ أُمِّ مَكْتُومٍ ضَرَارَتَهُ فَنَزَلَتْ (لَا يَسْتَوِي الْقَاعِدُونَ مِنَ الْمُؤْمِنِينَ غَيْرُ أُولِي الضَّرَرِ) .

2832. PRIČAO NAM JE Abdul-Aziz b. Abdullah, a njemu Ibrahim b. Sa'd Zuhri, koji je rekao:
– Pričao mi je Salih b. Kejsan od Ibn-Šihaba, on od Sehla b. Sa'da Sa'idija, koji je rekao: "Vidio sam Mervana b. Hakema kako sjedi u džamiji, krenuo sam i sjeo pokraj njega i on nam reče da je njemu saopćio Zejd b. Sabit, da mu je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, diktirao (ajet): 'Vjernici koji sjede (kod svojih kuća) i borci na Allahovom putu nisu jednaki…' Tada je došao Ibn-Ummi-Mektum – kaže Zejd – još dok je on meni diktirao, i reče:

٢٨٣٢. حَدَّثَنَا عَبْدُالْعَزِيزِ بْنُ عَبْدِاللهِ حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ سَعْدٍ الزُّهْرِيُّ قَالَ حَدَّثَنِي صَالِحُ ابْنُ كَيْسَانَ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ عَنْ سَهْلِ بْنِ سَعْدٍ السَّاعِدِيِّ أَنَّهُ قَالَ رَأَيْتُ مَرْوَانَ بْنَ الْحَكَمِ جَالِسًا فِي الْمَسْجِدِ فَأَقْبَلْتُ حَتَّى جَلَسْتُ إِلَى جَنْبِهِ فَأَخْبَرَنَا أَنَّ زَيْدَ بْنَ ثَابِتٍ أَخْبَرَهُ أَنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ أَمْلَى عَلَيْهِ (لَا يَسْتَوِي الْقَاعِدُونَ مِنَ الْمُؤْمِنِينَ)

1 Nastavak prijevoda 95. i 96. ajeta poglavlja En-Nisa glasi:
"… dati veliku nagradu, počasti od Sebe i oprost i milost. Allah prašta i samilostan je."

'Allahov Poslaniče, da sam za borbu sposoban, sigurno bih se borio.'"
Ibn-Ummi-Mektum bio je slijep. Tada je Uzvišeni Allah objavio svome Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, a njegovo stegno bijaše na mom i pritislo me toliko da sam se bojao da mi ne zdrobi stegno. Poslije mu se rastupilo i Allah, koji je Moćan i Uzvišen, objavio mu je: "... izuzimajući nevoljnike (bolesne)..."

(وَالْمُجَاهِدُونَ فِي سَبِيلِ اللهِ) قَالَ فَجَاءَهُ ابْنُ أُمِّ مَكْتُومٍ وَهُوَ يُمِلُّهَا عَلَيَّ فَقَالَ يَا رَسُولَ اللهِ لَوْ أَسْتَطِيعُ الْجِهَادَ لَجَاهَدْتُ وَكَانَ رَجُلًا أَعْمَى فَأَنْزَلَ اللهُ تَبَارَكَ وَتَعَالَى عَلَى رَسُولِهِ ﷺ وَفَخِذُهُ عَلَى فَخِذِي فَثَقُلَتْ عَلَيَّ حَتَّى خِفْتُ أَنْ تَرُضَّ فَخِذِي ثُمَّ سُرِّيَ عَنْهُ فَأَنْزَلَ اللهُ عَزَّ وَجَلَّ (غَيْرُ أُولِي الضَّرَرِ) .

STRPLJIVOST U BORBI

باب الصَّبْرِ عِنْدَ الْقِتَالِ

2833. PRIČAO MI JE Abdullah b. Muhammed, njemu Mu'avija b. Amr, ovome prenio Ebu-Ishak od Musaa b. Ukbe, on od Salima Ebu-Nadra, da je Abdullah b. Evfa' napisao i ja to čitao, da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
– Kada se sukobite (s neprijateljem), budite strpljivi.

٢٨٣٣ . حَدَّثَنِي عَبْدُاللهِ بْنُ مُحَمَّدٍ حَدَّثَنَا مُعَاوِيَةُ بْنُ عَمْرٍو حَدَّثَنَا أَبُو إِسْحَاقَ عَنْ مُوسَى بْنِ عُقْبَةَ عَنْ سَالِمٍ أَبِي النَّضْرِ أَنَّ عَبْدَاللهِ بْنَ أَبِي أَوْفَى كَتَبَ فَقَرَأْتُهُ إِنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ قَالَ إِذَا لَقِيتُمُوهُمْ فَاصْبِرُوا .

BODRENJE NA BORBU

باب التَّحْرِيضِ عَلَى الْقِتَالِ

i riječi Uzvišenog Allaha: "Bodri vjernike na borbu..."[2]

وَقَوْلِهِ تَعَالَى (حَرِّضِ الْمُؤْمِنِينَ عَلَى الْقِتَالِ) .

2834. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Muhammed, njemu Mu'avija b. Amr, ovome prenio Ebu-Ishak od Humejda, koji je kazao:
– Čuo sam Enesa, radijallahu anhu, kako kaže: "Jednog prohladnog jutra izišao je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, do Hendeka (jarka), koga su prokopavali muhadžiri i ensarije. Oni tada nisu imali robova da im rade te poslove. Vidjevši njihov napor i gladovanje, on reče:

٢٨٣٤ . حَدَّثَنَا عَبْدُاللهِ بْنُ مُحَمَّدٍ حَدَّثَنَا مُعَاوِيَةُ بْنُ عَمْرٍو حَدَّثَنَا أَبُو إِسْحَاقَ عَنْ حُمَيْدٍ قَالَ سَمِعْتُ أَنَسًا رَضِيَ اللهُ عَنْهُ يَقُولُ خَرَجَ رَسُولُ اللهِ ﷺ إِلَى الْخَنْدَقِ فَإِذَا الْمُهَاجِرُونَ وَالْأَنْصَارُ يَحْفِرُونَ فِي غَدَاةٍ بَارِدَةٍ فَلَمْ يَكُنْ لَهُمْ عَبِيدٌ يَعْمَلُونَ ذَلِكَ لَهُمْ فَلَمَّا رَأَى مَا بِهِمْ مِنَ النَّصَبِ وَالْجُوعِ

2 Cijeli prijevod 65. ajeta poglavlja El-Enfal glasi: "O, Vjerovjesniče, bodri vjernike na borbu! Ako vas bude dvadeset izdržljivih, pobijedit će dvije stotine; a ako vas bude stotina, pobijedit će hiljadu onih koji ne vjeruju, zato što su oni ljudi koji ne shvataju."
Gornji ajet odnosi se na Bitku na Bedru protiv Kurejšija, kada su muslimani bili vojnom opremom i brojčano mnogo slabiji od njih.

'Allahu moj, pravi život je na drugom svijetu, pa oprosti ensarijama i muhadžirima!'"
Oni su mu zatim rekli:
"Mi smo se obavezali Muhammedu na stalnu borbu dok god smo živi."

قَالَ اللَّهُمَّ إِنَّ الْعَيْشَ عَيْشُ الْآخِرَهْ فَاغْفِرْ لِلْأَنْصَارِ وَالْمُهَاجِرَهْ فَقَالُوا مُجِيبِينَ لَهُ نَحْنُ الَّذِينَ بَايَعُوا مُحَمَّدَا عَلَى الْجِهَادِ مَا بَقِينَا أَبَدَا .

KOPANJE JARKA

باب حفر الخندق

2835. PRIČAO NAM JE Ebu-Ma'mer, njemu Abdul-Varis, ovome prenio Abdul-Aziz od Enesa, radijallahu anhu, koji je kazao:
Muhadžiri i ensarije kopali su jarak oko Medine, prenosili zemlju na sebi i govorili:
"Mi smo oni koji smo se obavezali Muhammedu na islam sve dok postojimo", a Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, reče:
"Allahu moj, nema dobra osim na drugom svijetu, pa blagoslovi ensarije i muhadžire!"

٢٨٣٥. حَدَّثَنَا أَبُو مَعْمَرٍ حَدَّثَنَا عَبْدُالْوَارِثِ حَدَّثَنَا عَبْدُالْعَزِيزِ عَنْ أَنَسٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ جَعَلَ الْمُهَاجِرُونَ وَالْأَنْصَارُ يَحْفِرُونَ الْخَنْدَقَ حَوْلَ الْمَدِينَةِ وَيَنْقُلُونَ التُّرَابَ عَلَى مُتُونِهِمْ وَيَقُولُونَ نَحْنُ الَّذِينَ بَايَعُوا مُحَمَّدَا عَلَى الْإِسْلَامِ مَا بَقِينَا أَبَدَا وَالنَّبِيُّ ﷺ يُجِيبُهُمْ وَيَقُولُ اللَّهُمَّ إِنَّهُ لَا خَيْرَ إِلَّا خَيْرُ الْآخِرَهْ فَبَارِكْ فِي الْأَنْصَارِ وَالْمُهَاجِرَهْ .

2836. PRIČAO NAM JE Ebu-Velid, njemu prenio Šu'be da je Ebu-Ishak kazao:
– Čuo sam kad Bera, radijallahu anhu, kaže: "Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, prenosio je zemlju i govorio: 'Da nije Tebe Allahu, mi ne bismo bili na pravom putu!'"

٢٨٣٦. حَدَّثَنَا أَبُو الْوَلِيدِ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ عَنْ أَبِي إِسْحَاقَ سَمِعْتُ الْبَرَاءَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ كَانَ النَّبِيُّ ﷺ يَنْقُلُ وَيَقُولُ لَوْلَا أَنْتَ مَا اهْتَدَيْنَا .

2837. PRIČAO NAM JE Hafs b. Umer, njemu prenio Šu'be od Ebu-Ishaka, a on da je Bera, radijallahu anhu, kazao:
– Vidio sam Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, na dan (napada) saveznika kako prenosi zemlju koja mu bijaše pokrila bjelinu trbuha, i govoraše:
– Da Tebe nije (Allahu), mi ne bismo bili na pravom putu, ne bismo Te vjerovali i ne bismo Ti se molili, pa podari nam smirenost i učvrsti (naše) noge kada nas napadnu. Oni su zaista prvi učinili nama nasilje. Kada su god namjeravali neku smutnju, mi smo je osujetili.

٢٨٣٧. حَدَّثَنَا حَفْصُ بْنُ عُمَرَ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ عَنْ أَبِي إِسْحَاقَ عَنِ الْبَرَاءِ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ رَأَيْتُ رَسُولَ اللهِ ﷺ يَوْمَ الْأَحْزَابِ يَنْقُلُ التُّرَابَ وَقَدْ وَارَى التُّرَابُ بَيَاضَ بَطْنِهِ وَهُوَ يَقُولُ لَوْلَا أَنْتَ مَا اهْتَدَيْنَا وَلَا تَصَدَّقْنَا وَلَا صَلَّيْنَا فَأَنْزِلَنْ سَكِينَةً عَلَيْنَا وَثَبِّتِ الْأَقْدَامَ إِنْ لَاقَيْنَا إِنَّ الْأُلَى قَدْ بَغَوْا عَلَيْنَا إِذَا أَرَادُوا فِتْنَةً أَبَيْنَا .

IZOSTAJANJE OD BORBE ZBOG (NEKOG) RAZLOGA

باب من حبسه العذر عن الغزو

2838. PRIČAO NAM JE Ahmed b. Junus, njemu Zuhejr, a ovome Humejd, da im je Enes kazao: "Vraćali smo se s vojne na Tebuk s Vjerovjesnikom, sallallahu alejhi ve sellem."

٢٨٣٨. حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ يُونُسَ حَدَّثَنَا زُهَيْرٌ حَدَّثَنَا حُمَيْدٌ أَنَّ أَنَسًا حَدَّثَهُمْ قَالَ رَجَعْنَا مِنْ غَزْوَةِ تَبُوكَ مَعَ النَّبِيِّ ﷺ.

2839. PRIČAO NAM JE Sulejman b. Harb, njemu prenio Hammad, a to je Ibn-Zejd, od Humejda, a on od Enesa, radijallahu anhu, da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, bio u jednoj vojni i rekao:
"Zaista, u Medini ima ljudi koji su izostali iza nas, bili su s nama (s iskrenim nijetom) u svakoj uvali i dolini. Međutim, sada ih je zadržao neki razlog."
Musa je rekao da mu je prenio Hammad od Humejda, ovaj od Musaa b. Enesa, a on od svoga oca, da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "...", a Ebu-Abdullah (Buhari) kaže: "Prvi niz prenosilaca je ispravniji."

٢٨٣٩. حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ حَرْبٍ حَدَّثَنَا حَمَّادٌ هُوَ ابْنُ زَيْدٍ عَنْ حُمَيْدٍ عَنْ أَنَسٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ كَانَ فِي غَزَاةٍ فَقَالَ إِنَّ أَقْوَامًا بِالْمَدِينَةِ خَلْفَنَا مَا سَلَكْنَا شِعْبًا وَلَا وَادِيًا إِلَّا وَهُمْ مَعَنَا فِيهِ حَبَسَهُمُ الْعُذْرُ وَقَالَ مُوسَى حَدَّثَنَا حَمَّادٌ عَنْ حُمَيْدٍ عَنْ مُوسَى بْنِ أَنَسٍ عَنْ أَبِيهِ قَالَ النَّبِيُّ ﷺ قَالَ أَبُو عَبْدِ اللهِ الْأَوَّلُ أَصَحُّ.

VRIJEDNOST POSTA (KAD JE ČOVJEK) NA ALLAHOVOM PUTU

باب فضل الصوم في سبيل الله

2840. PRIČAO NAM JE Ishak b. Nasr, njemu Abdur-Rezzak, a ovome saopćio Ibn-Džurejdž:
– Saopćio mi je Jahja b. Seid i Suhejl b. Ebu-Salih, da su njih dvojica čuli Nu'mana b. Ebu-Ajjaša, a on Ebu-Seida Hudrija, radijallahu anhu, kad je kazao: "Čuo sam Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, kako kaže:
'Ko posti jedan dan na Allahovom putu, Allah će mu udaljiti lice od (paklene) vatre koliko iznosi sedamdeset godina (hoda).'"

٢٨٤٠. حَدَّثَنَا إِسْحَاقُ بْنُ نَصْرٍ حَدَّثَنَا عَبْدُ الرَّزَّاقِ أَخْبَرَنَا ابْنُ جُرَيْجٍ قَالَ أَخْبَرَنِي يَحْيَى بْنُ سَعِيدٍ وَسُهَيْلُ بْنُ أَبِي صَالِحٍ أَنَّهُمَا سَمِعَا النُّعْمَانَ بْنَ أَبِي عَيَّاشٍ عَنْ أَبِي سَعِيدٍ الْخُدْرِيِّ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ سَمِعْتُ النَّبِيَّ ﷺ يَقُولُ مَنْ صَامَ يَوْمًا فِي سَبِيلِ اللهِ بَعَّدَ اللهُ وَجْهَهُ عَنِ النَّارِ سَبْعِينَ خَرِيفًا.

VRIJEDNOST TROŠENJA NA ALLAHOVOM PUTU

باب فضل النفقة في سبيل الله

2841. PRIČAO MI JE Sa'd b. Hafs, njemu prenio Šejban od Jahjaa, ovaj od Ebu-Seleme, da je čuo Ebu-Hurejru, radijallahu anhu, a on Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, koji je rekao:
– Ko potroši (udijeli) dvije vrste (ili par) od onoga što se može udijeliti na Allahovom putu, prozvat će ga čuvari Dženneta, tj. čuvari svih vrata, i reći mu: "Dođi ovamo!"
Tada je Ebu-Bekr rekao:
"Allahov Poslaniče, to je onaj kome neće ništa propasti?"
"Nadam se da si, zaista, jedan od tih", odgovorio je Resulullah, sallallahu alejhi ve sellem.

٢٨٤١. حَدَّثَنِي سَعْدُ بْنُ حَفْصٍ حَدَّثَنَا شَيْبَانُ عَنْ يَحْيَى عَنْ أَبِي سَلَمَةَ أَنَّهُ سَمِعَ أَبَا هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ مَنْ أَنْفَقَ زَوْجَيْنِ فِي سَبِيلِ اللهِ دَعَاهُ خَزَنَةُ الْجَنَّةِ كُلُّ خَزَنَةِ بَابٍ أَيْ فُلُ هَلُمَّ قَالَ أَبُو بَكْرٍ يَا رَسُولَ اللهِ ذَاكَ الَّذِي لَا تَوَى عَلَيْهِ فَقَالَ النَّبِيُّ ﷺ إِنِّي لَأَرْجُو أَنْ تَكُونَ مِنْهُمْ .

2842. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Sinan, njemu Fulejh, ovome Hilal od Ataa b. Jesara, on od Ebu-Seida Hudrija, radijallahu anhu, da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, ustao na minberu i rekao:
"Poslije mene bojim se za vas zato što će vam se omogućiti osvajanje blagorodnih zemalja." Potom je spomenuo ljepote ovog svijeta; na neke od njih je upozorio, a druge pohvalio.
Tada ustade jedan čovjek i reče:
"Allahov Poslaniče, zar dobro donosi zlo?"
Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, šutio je, a mi rekosmo: "Silazi mu Objava." I svi drugi su šutjeli kao da su na glavama držali pticu. Potom je on potrao znoj s lica i rekao tri puta:
"Gdje je onaj što je maloprije pitao: 'Zar dobro…?'"
Dobro donosi samo dobro, ali kada u proljeće iznikne zelenilo, ono ubija živinče potpuhivanjem ili mu zadaje bol. Kada god što jede, jede zeleno dok ne napuni svoj stomak i okrene se na suncu pa brabonja i mokri, a poslije opet pase. Zaista je

٢٨٤٢. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ سِنَانٍ حَدَّثَنَا فُلَيْحٌ حَدَّثَنَا هِلَالٌ عَنْ عَطَاءِ بْنِ يَسَارٍ عَنْ أَبِي سَعِيدٍ الْخُدْرِيِّ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ أَنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ قَامَ عَلَى الْمِنْبَرِ فَقَالَ إِنَّمَا أَخْشَى عَلَيْكُمْ مِنْ بَعْدِي مَا يُفْتَحُ عَلَيْكُمْ مِنْ بَرَكَاتِ الْأَرْضِ ثُمَّ ذَكَرَ زَهْرَةَ الدُّنْيَا فَبَدَأَ بِإِحْدَاهُمَا وَثَنَّى بِالْأُخْرَى فَقَامَ رَجُلٌ فَقَالَ يَا رَسُولَ اللهِ أَوَيَأْتِي الْخَيْرُ بِالشَّرِّ فَسَكَتَ عَنْهُ النَّبِيُّ ﷺ قُلْنَا يُوحَى إِلَيْهِ وَسَكَتَ النَّاسُ كَأَنَّ عَلَى رُءُوسِهِمُ الطَّيْرَ ثُمَّ إِنَّهُ مَسَحَ عَنْ وَجْهِهِ الرُّحَضَاءَ فَقَالَ أَيْنَ السَّائِلُ آنِفًا أَوَخَيْرٌ هُوَ ثَلَاثًا إِنَّ الْخَيْرَ لَا يَأْتِي إِلَّا بِالْخَيْرِ وَإِنَّهُ كُلَّمَا يُنْبِتُ الرَّبِيعُ مَا يَقْتُلُ حَبَطًا أَوْ يُلِمُّ إِلَّا آكِلَةَ الْخَضِرِ كُلَّمَا أَكَلَتْ حَتَّى إِذَا امْتَلَأَتْ خَاصِرَتَاهَا اسْتَقْبَلَتِ الشَّمْسَ فَثَلَطَتْ وَبَالَتْ ثُمَّ رَتَعَتْ وَإِنَّ هَذَا الْمَالَ خَضِرَةٌ حُلْوَةٌ

ovaj imetak zelen (privlačan) i sladak. Zato, blago onom muslimanu koji ga je prihvatio pravedno i okrenuo ga za Allahov put, sirote i bijednike. Onaj koji ga nije uzeo pravedno, sličan je onome koji jede a ne može se najesti, i njemu će njegov imetak na Sudnjem danu biti svjedok protiv njega.

وَنِعْمَ صَاحِبُ الْمُسْلِمِ لِمَنْ أَخَذَهُ بِحَقِّهِ فَجَعَلَهُ فِي سَبِيلِ اللهِ وَالْيَتَامَى وَالْمَسَاكِينِ وَابْنِ السَّبِيلِ وَمَنْ لَمْ يَأْخُذْهُ بِحَقِّهِ فَهُوَ كَالآكِلِ الَّذِي لا يَشْبَعُ وَيَكُونُ عَلَيْهِ شَهِيدًا يَوْمَ الْقِيَامَةِ .

VRIJEDNOST ONOGA KO OPREMI BORCA(NA ALLAHOV PUT) ILI SE BRINE ZA NJEGOVU PORODICU

باب فَضْلِ مَنْ جهَّزَ غازِيًا أَوْ خلفهُ بِخيْرٍ

2843. PRIČAO NAM JE Ebu-Ma‘mer, njemu Abdul-Varis, a ovome Husein: Pričao mi je Jahja, njemu Ebu-Seleme, a ovom Busr b. Seid, koji je rekao:
– Pričao mi je Zejd b. Halid, radijallahu anhu, da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Ko opremi ratnika na Allahov put – kao da i sam učestvuje u toj borbi, a ko zamijeni ratnika na Božijem putu u nekom dobru (izdržavanju porodice), i on kao da je učestvovao u borbi."

٢٨٤٣. حَدَّثَنَا أَبُو مَعْمَرٍ حَدَّثَنَا عَبْدُالْوَارِثِ حَدَّثَنَا الْحُسَيْنُ قَالَ حَدَّثَنِي يَحْيَى قَالَ حَدَّثَنِي أَبُو سَلَمَةَ قَالَ حَدَّثَنِي بُسْرُ ابْنُ سَعِيدٍ قَالَ حَدَّثَنِي زَيْدُ بْنُ خَالِدٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ أَنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ قَالَ مَنْ جَهَّزَ غَازِيًا فِي سَبِيلِ اللهِ فَقَدْ غَزَا وَمَنْ خَلَفَ غَازِيًا فِي سَبِيلِ اللهِ بِخَيْرٍ فَقَدْ غَزَا .

2844. PRIČAO NAM JE Musa b. Isma‘il, ovome prenio Hemmam od Ishaka b. Abdullaha, on od Enesa, radijallahu anhu, da Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, nije ulazio ni u jednu kuću u Medini, izuzimajući njegove supruge, kao u kuću Ummi-Sulejm, pa mu je to rečeno, a on je odgovorio:
"Ja sam prema njoj veoma milostiv. Njezin brat je poginuo s mojim (odredom u Bi’ri Me‘unetu)."

٢٨٤٤. حَدَّثَنَا مُوسَى بْنُ إِسْمَاعِيلَ حَدَّثَنَا هَمَّامٌ عَنْ إِسْحَاقَ بْنِ عَبْدِاللهِ عَنْ أَنَسٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ لَمْ يَكُنْ يَدْخُلُ بَيْتًا بِالْمَدِينَةِ غَيْرَ بَيْتِ أُمِّ سُلَيْمٍ إِلَّا عَلَى أَزْوَاجِهِ فَقِيلَ لَهُ فَقَالَ إِنِّي أَرْحَمُهَا قُتِلَ أَخُوهَا مَعِي .

NAMIRISIVANJE MRTVAČKIM MIRISOM PRED STUPANJE U BORBU

باب التَّحنُّط عند الْقِتال

2845. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Abdul-Vehhab, njemu Halid b. Haris, ovome prenio Ibn-Avn od Musaa b. Enesa, koji je, spomenuvši dan (pogibije u) Jemami, rekao: – Enes je došao Sabitu b. Kajsu, a on je namirisavao svoja otkrivena stegna (mrtvačkim mirisom spremajući se za smrt). Tada mu je Enes rekao: "Amidža, šta te zadržalo pa nisi dosad došao?" "Evo sada, bratiću" – odgovorio je, dok se i dalje namirisavaše – kaže Enes.
Potom je došao, ušao (u prvi streljački red) i u svom govoru spomenuo otkriven prostor bez ljudi (tj. povlačenje), pa je pokazao rukama da se razmaknemo (da prođe naprijed) i dodao: "Nismo ovako radili s Allahovim Poslanikom, sallallahu alejhi ve sellem (tj. nismo se povlačili). Ružno je to (povlačenje) čemu ste navikli vaše protivnike."
Hammad je ovo prenio od Sabita, a on od Enesa.[1]

٢٨٤٥. حَدَّثَنَا عَبْدُاللهِ بْنُ عَبْدِالْوَهَّابِ حَدَّثَنَا خَالِدُ بْنُ الْحَارِثِ حَدَّثَنَا ابْنُ عَوْنٍ عَنْ مُوسَى بْنِ أَنَسٍ قَالَ وَذَكَرَ يَوْمَ الْيَمَامَةِ قَالَ أَتَى أَنَسٌ ثَابِتَ ابْنَ قَيْسٍ وَقَدْ حَسَرَ عَنْ فَخِذَيْهِ وَهُوَ يَتَحَنَّطُ فَقَالَ يَا عَمِّ مَا يَحْبِسُكَ أَنْ لَا تَجِيءَ قَالَ الْآنَ يَا ابْنَ أَخِي وَجَعَلَ يَتَحَنَّطُ يَعْنِي مِنَ الْحَنُوطِ ثُمَّ جَاءَ فَجَلَسَ فَذَكَرَ فِي الْحَدِيثِ انْكِشَافًا مِنَ النَّاسِ فَقَالَ هَكَذَا عَنْ وُجُوهِنَا حَتَّى نُضَارِبَ الْقَوْمَ مَا هَكَذَا كُنَّا نَفْعَلُ مَعَ رَسُولِ اللهِ ﷺ بِئْسَ مَا عَوَّدْتُمْ أَقْرَانَكُمْ رَوَاهُ حَمَّادٌ عَنْ ثَابِتٍ عَنْ أَنَسٍ .

VRIJEDNOST IZVIDNICE

باب فضْل الطَّليعة

2846. PRIČAO NAM JE Ebu-Nu'ajm, njemu Sufjan od Muhammeda b. Munkedira, a ovaj da je Džabir, radijallahu anhu, kazao: – Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, na dan (borbe) protiv saveznika rekao je: "Ko će mi donijeti vijest o narodu (Benu-Kurejza)?"
"Ja" – reče Zubejr.
Potom je opet upitao: "Ko će mi donijeti vijest o (tom) narodu?" "Ja" – ponovo će Zubejr.
Tada je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Svaki vjerovjesnik imao je svoje bliže pomoćnike, a moj je pomoćnik Zubejr."

٢٨٤٦. حَدَّثَنَا أَبُو نُعَيْمٍ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ عَنْ مُحَمَّدِ ابْنِ الْمُنْكَدِرِ عَنْ جَابِرٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ قَالَ النَّبِيُّ ﷺ مَنْ يَأْتِينِي بِخَبَرِ الْقَوْمِ يَوْمَ الْأَحْزَابِ قَالَ الزُّبَيْرُ أَنَا ثُمَّ قَالَ مَنْ يَأْتِينِي بِخَبَرِ الْقَوْمِ قَالَ الزُّبَيْرُ أَنَا فَقَالَ النَّبِيُّ ﷺ إِنَّ لِكُلِّ نَبِيٍّ حَوَارِيًّا وَحَوَارِيَّ الزُّبَيْرُ .

---

1 Pravilo ratne gotovosti bilo je: pristojno obučen i namirisan, svaki borac naoružan, bio konjanik ili pješak: sabljom, kopljem, lukom, strijelama, a poneki pancirima i štitovima, postrojeni u više streljačkih redova nadomak neprijatelja. Svaki pozadinski red ispomagao je borbu onih drugova ispred sebe i sami su stupali na mjesto poginulih. Jagmili su se za prve borbene linije i takmičili se u polaganju svojih života za dobro islama. Kasnije generacije u tom popuštaju pa im je Sabit b. Kajs to prigovorio. U nekim predanjima se još spominje da je obukao bijele ćefine.

MOŽE LI SE U IZVIĐANJE SLATI POJEDINAC

باب هَلْ يُبْعَثُ الطَّلِيعَةُ وَحْدَهُ

2847. PRIČAO NAM JE Sadeka, njemu Ibn-Ujejne, a ovome Ibnul-Munkedir, da je čuo Džabira b. Abdullaha, radijallahu anhu, kad je kazao:
– Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, pozvao je prisutne ljude (tražeći dobrovoljca) – mislim, kaže Sadekat, na dan borbe na Hendeku, pa se odazvao Zubejr. Potom ih je ponovo pozvao pa se opet odazvao Zubejr. Zatim je još jednom pozvao prisutne ljude i opet se odazvao Zubejr. Tada je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Svaki vjerovjesnik je imao pomoćnika, a moj je pomoćnik Zubejr ibn Avvam."

٢٨٤٧. حَدَّثَنَا صَدَقَةُ أَخْبَرَنَا ابْنُ عُيَيْنَةَ حَدَّثَنَا ابْنُ الْمُنْكَدِرِ سَمِعَ جَابِرَ بْنَ عَبْدِاللهِ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا قَالَ نَدَبَ النَّبِيُّ ﷺ النَّاسَ قَالَ صَدَقَةُ أَظُنُّهُ يَوْمَ الْخَنْدَقِ فَانْتَدَبَ الزُّبَيْرُ ثُمَّ نَدَبَ النَّاسَ فَانْتَدَبَ الزُّبَيْرُ ثُمَّ نَدَبَ النَّاسَ فَانْتَدَبَ الزُّبَيْرُ فَقَالَ النَّبِيُّ ﷺ إِنَّ لِكُلِّ نَبِيٍّ حَوَارِيًّا وَإِنَّ حَوَارِيَّ الزُّبَيْرُ بْنُ الْعَوَّامِ .

PUTOVANJE DVOJICE

باب سفر الاثنين

2848. PRIČAO NAM JE Ahmed b. Junus, ovome prenio Ebu-Šihab od Halida Hazzaa, on od Ebu-Kilabe, a ovaj od Malika b. Huvejrisa, koji je kazao:
– Krenuo sam od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, a on reče meni i mom drugu: "Učite ezan i ikamet, a neka bude od vas dvojice imam onaj koji je stariji (po godinama)!"

٢٨٤٨. حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ يُونُسَ حَدَّثَنَا أَبُو شِهَابٍ عَنْ خَالِدٍ الْحَذَّاءِ عَنْ أَبِي قِلَابَةَ عَنْ مَالِكِ بْنِ الْحُوَيْرِثِ قَالَ انْصَرَفْتُ مِنْ عِنْدِ النَّبِيِّ ﷺ فَقَالَ لَنَا أَنَا وَصَاحِبٍ لِي أَذِّنَا وَأَقِيمَا وَلْيَؤُمَّكُمَا أَكْبَرُكُمَا .

KONJI IMAJU U SVOJIM GRIVAMA DOBRO DO SUDNJEG DANA

باب الْخَيْلُ معقودٌ في نواصيها الْخَيْرُ إلى يوم الْقيامة

2849. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Mesleme, njemu prenio Malik od Nafija, a on da je Abdullah b. Omer, radijallahu anhuma, kazao:
– Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao je: "Konji u svojim grivama imaju dobro (nagradu za svoga gospodara) do Sudnjeg dana."

٢٨٤٩. حَدَّثَنَا عَبْدُاللهِ بْنُ مَسْلَمَةَ حَدَّثَنَا مَالِكٌ عَنْ نَافِعٍ عَنْ عَبْدِاللهِ بْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا قَالَ قَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ الْخَيْلُ فِي نَوَاصِيهَا الْخَيْرُ إِلَى يَوْمِ الْقِيَامَةِ .

2850. PRIČAO NAM JE Hafs b. Umer, njemu prenio Šu'be od Husejna i Ibn-Ebu-Sefera, on od Ša'bija, ovaj od Urve b. Dža'da, a on od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, koji je rekao:
– Konji vezani (radi borbe) imaju u svojim grivama dobro (za vlasnika) do Sudnjeg dana.
Sulejman je kazao prenoseći od Šu'be, on od Urve b. Ebu-Dža'da, koga u prenošenju slijedi Musedded prenoseći od Hušejma, on od Husejna, ovaj od Ša'bija, a on opet od Urve b. Ebu-Dža'da.

٢٨٥٠. حَدَّثَنَا حَفْصُ بْنُ عُمَرَ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ عَنْ حُصَيْنٍ وَابْنِ أَبِي السَّفَرِ عَنِ الشَّعْبِيِّ عَنْ عُرْوَةَ بْنِ الْجَعْدِ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ الْخَيْلُ مَعْقُودٌ فِي نَوَاصِيهَا الْخَيْرُ إِلَى يَوْمِ الْقِيَامَةِ قَالَ سُلَيْمَانُ عَنْ شُعْبَةَ عَنْ عُرْوَةَ بْنِ أَبِي الْجَعْدِ تَابَعَهُ مُسَدَّدٌ عَنْ هُشَيْمٍ عَنْ حُصَيْنٍ عَنِ الشَّعْبِيِّ عَنْ عُرْوَةَ بْنِ أَبِي الْجَعْدِ .

2851. PRIČAO NAM JE Musedded, njemu Jahja b. Seid od Šu'be, ovaj od Ebu-Tejjaha, a on od Enesa b. Malika, koji je rekao:
– Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao je: "Napredak (i sreća) je u grivama konja."

٢٨٥١. حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ حَدَّثَنَا يَحْيَى عَنْ شُعْبَةَ عَنْ أَبِي التَّيَّاحِ عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ الْبَرَكَةُ فِي نَوَاصِي الْخَيْلِ .

BORBA JE TRAJNA (DUŽNOST) S PRAVEDNIM ILI NEPRAVEDNIMSTARJEŠINOM

باب الْجِهَادُ ماضٍ مع الْبَرِّ وَالْفاجِرِ

Ovo se temelji na riječima Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem:
"Konji vezani imaju u svojim grivama dobro (za vlasnika) do Sudnjeg dana."

لِقَوْلِ النَّبِيِّ ﷺ الْخَيْلُ مَعْقُودٌ فِي نَوَاصِيهَا الْخَيْرُ إِلَى يَوْمِ الْقِيَامَةِ .

2852. PRIČAO NAM JE Ebu-Nu'ajm, ovome prenio Zekerijja od Amira, njemu Urve Bariki, da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
– Konji imaju u svojim grivama dobro (za vlasnika) do Sudnjeg dana: nagradu na drugom i ratnu dobit na ovom svijetu.

٢٨٥٢. حَدَّثَنَا أَبُو نُعَيْمٍ حَدَّثَنَا زَكَرِيَّاءُ عَنْ عَامِرٍ حَدَّثَنَا عُرْوَةُ الْبَارِقِيُّ أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ قَالَ الْخَيْلُ مَعْقُودٌ فِي نَوَاصِيهَا الْخَيْرُ إِلَى يَوْمِ الْقِيَامَةِ الْأَجْرُ وَالْمَغْنَمُ .

KO DRŽI KONJA RADI BORBE NA ALLAHOVOM PUTU

باب من احتبس فرسا في سبيل الله

Ovo se temelji na riječima Uzvišenog Allaha: "... i konja za boj..."[1]

لِقَوْلِهِ تَعَالَى (وَمِنْ رِبَاطِ الْخَيْلِ) .

2853. PRIČAO NAM JE Ali b. Hafs, njemu Ibn-Mubarek, a ovome saopćio Talha b. Ebu-Seid: – Čuo sam Seida Makburija kako kaže da je čuo Ebu-Hurejru, radijallahu anhu, kad govori da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Ko drži konja radi Allahovog puta vjerujući u Allaha i priznajući Njegovo obećanje (nagradu), njegova hrana, njegova voda, fuškija i mokraća bit će na njegovoj vagi na Sudnjem danu."

٢٨٥٣. حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ حَفْصٍ حَدَّثَنَا ابْنُ الْمُبَارَكِ أَخْبَرَنَا طَلْحَةُ بْنُ أَبِي سَعِيدٍ قَالَ سَمِعْتُ سَعِيدًا الْمَقْبُرِيَّ يُحَدِّثُ أَنَّهُ سَمِعَ أَبَا هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ يَقُولُ قَالَ النَّبِيُّ ﷺ مَنِ احْتَبَسَ فَرَسًا فِي سَبِيلِ اللهِ إِيمَانًا بِاللهِ وَتَصْدِيقًا بِوَعْدِهِ فَإِنَّ شِبَعَهُ وَرِيَّهُ وَرَوْثَهُ وَبَوْلَهُ فِي مِيزَانِهِ يَوْمَ الْقِيَامَةِ .

IME KONJA I MAGARCA

باب اسم الفرس والحمار

2854. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Ebu-Bekr da mu je prenio Fudajl b. Sulejman od Ebu-Hazima, on od Abdullaha b. Ebi-Katade, a ovaj od svoga oca, da je on putovao s Vjerovjesnikom, sallallahu alejhi ve sellem, a Ebu-Katade malo izostao s nekim svojim drugovima. Oni su bili u ihramima, a on nije bio u ihramu. Vidjeli su divljeg magarca prije nego ga je ugledao Ebu-Katade. Vidjevši ga, ostavili su ga na miru, a tada ga je ugledao Ebu-Katade, koji je uzjahao svoga konja, kome je bilo ime Džerade i zatražio od njih da mu dohvate njegov bič. Oni to nisu htjeli učiniti, pa ga je on sam dohvatio, navalio na divljeg magarca i zaklao ga. Zatim je jeo (njegovo meso), a jeli su i ostali. Onda su krenuli naprijed. Kad su ih stigli, Resulullah, sallallahu alejhi ve sellem, upitao je:

٢٨٥٤. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ أَبِي بَكْرٍ حَدَّثَنَا فُضَيْلُ ابْنُ سُلَيْمَانَ عَنْ أَبِي حَازِمٍ عَنْ عَبْدِاللهِ بْنِ أَبِي قَتَادَةَ عَنْ أَبِيهِ أَنَّهُ خَرَجَ مَعَ النَّبِيِّ ﷺ فَتَخَلَّفَ أَبُو قَتَادَةَ مَعَ بَعْضِ أَصْحَابِهِ وَهُمْ مُحْرِمُونَ وَهُوَ غَيْرُ مُحْرِمٍ فَرَأَوْا حِمَارًا وَحْشِيًّا قَبْلَ أَنْ يَرَاهُ فَلَمَّا رَأَوْهُ تَرَكُوهُ حَتَّى رَآهُ أَبُو قَتَادَةَ فَرَكِبَ فَرَسًا لَهُ يُقَالُ لَهُ الْجَرَادَةُ فَسَأَلَهُمْ أَنْ يُنَاوِلُوهُ سَوْطَهُ فَأَبَوْا فَتَنَاوَلَهُ فَحَمَلَ فَعَقَرَهُ ثُمَّ أَكَلَ فَأَكَلُوا فَنَدِمُوا فَلَمَّا أَدْرَكُوهُ قَالَ هَلْ مَعَكُمْ مِنْهُ شَيْءٌ قَالَ مَعَنَا رِجْلُهُ فَأَخَذَهَا النَّبِيُّ ﷺ فَأَكَلَهَا .

1 El-Enfal, 60 i 61: "I protiv njih pripremite koliko god možete snage i konja za boj, da biste time zaplašili Allahove i vaše neprijatelje, i druge osim njih – vi ne poznajete, Allah ih zna. Sve što na Allahovom putu potrošite nadoknađeno će vam biti, neće vam se nepravda učiniti. Ako oni budu skloni miru, budi i ti sklon i pouzdaj se u Allaha, jer On, uistinu, sve čuje i sve zna."

– Imate li išta od njegova (mesa)?
– Imam njegovu nogu – odgovorio je Ebu-Katade. Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, uzeo ju je i pojeo.

2855. PRIČAO NAM JE Ali b. Abdullah b. Dža'fer, njemu Ma'n b. Isa, a ovome Ubejj b. Abbas b. Sehl od svoga oca, a on od svoga djeda, koji je rekao:
– Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, imao je u našoj bašči konja koji se zvaše Luhajf.

٢٨٥٥. حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ عَبْدِاللهِ بْنِ جَعْفَرٍ حَدَّثَنَا مَعْنُ بْنُ عِيسَى حَدَّثَنَا أُبَيُّ بْنُ عَبَّاسِ بْنِ سَهْلٍ عَنْ أَبِيهِ عَنْ جَدِّهِ قَالَ كَانَ لِلنَّبِيِّ ﷺ فِي حَائِطِنَا فَرَسٌ يُقَالُ لَهُ اللُّحَيْفُ قَالَ أَبُو عَبْدِ اللهِ وَقَالَ بَعْضُهُمُ اللُّخَيْفُ .

2856. PRIČAO MI JE Ishak b. Ibrahim da je čuo Jahjaa b. Adema, kome je prenio Ebul-Ahves od Ebu-Ishaka, on od Amra b. Mejmuna, a ovaj od Mu'aza, radijallahu anhu, koji je rekao:
"Jahao sam s Vjerovjesnikom, sallallahu alejhi ve sellem, na jednom magarcu, koji se zvaše Ufejr, pa on reče: "O, Mu'azu, znaš li koje je Allahovo pravo nad Njegovim robovima, a koje je njihovo pravo kod Allaha?"
Odgovorio sam: "Allah i Njegov Poslanik to najbolje znaju."
– Allahovo je pravo nad ljudima – reče on – da Mu ibadet čine ne pripisujući Mu druga, a pravo ljudi kod Allaha je da ne kazni onoga ko nije širk počinio.
– Allahov Poslaniče, rekoh, mogu li time obradovati ljude?
– Nemoj im to činiti, da se ne bi samo na to oslonili! – reče on.

٢٨٥٦. حَدَّثَنِي إِسْحَاقُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ سَمِعَ يَحْيَى ابْنَ آدَمَ حَدَّثَنَا أَبُو الْأَحْوَصِ عَنْ أَبِي إِسْحَاقَ عَنْ عَمْرِو بْنِ مَيْمُونٍ عَنْ مُعَاذٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ كُنْتُ رِدْفَ النَّبِيِّ ﷺ عَلَى حِمَارٍ يُقَالُ لَهُ عُفَيْرٌ فَقَالَ يَا مُعَاذُ هَلْ تَدْرِي حَقَّ اللهِ عَلَى عِبَادِهِ وَمَا حَقُّ الْعِبَادِ عَلَى اللهِ قُلْتُ اللهُ وَرَسُولُهُ أَعْلَمُ قَالَ فَإِنَّ حَقَّ اللهِ عَلَى الْعِبَادِ أَنْ يَعْبُدُوهُ وَلَا يُشْرِكُوا بِهِ شَيْئًا وَحَقَّ الْعِبَادِ عَلَى اللهِ أَنْ لَا يُعَذِّبَ مَنْ لَا يُشْرِكُ بِهِ شَيْئًا فَقُلْتُ يَا رَسُولَ اللهِ أَفَلَا أُبَشِّرُ بِهِ النَّاسَ قَالَ لَا تُبَشِّرْهُمْ فَيَتَّكِلُوا .

2857. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Beššar, njemu Gunder, ovome Šu'be, koji kaže da je čuo Katada, a on Enesa b. Malika, koji je rekao:
"U Medini zavlada strah, pa Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, posudi od nas konja koji se zvaše Mendub, i (vrativši se) reče: 'Nismo uočili nikakvu opasnost, a uvjerili smo se da je kao more' (brz konj)."

٢٨٥٧. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ بَشَّارٍ حَدَّثَنَا غُنْدَرٌ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ سَمِعْتُ قَتَادَةَ عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ كَانَ فَزَعٌ بِالْمَدِينَةِ فَاسْتَعَارَ النَّبِيُّ ﷺ فَرَسًا لَنَا يُقَالُ لَهُ مَنْدُوبٌ فَقَالَ مَا رَأَيْنَا مِنْ فَزَعٍ وَإِنْ وَجَدْنَاهُ لَبَحْرًا .

ŠTA SE SPOMINJE O NESRETNOSTI U KONJU

باب مَا يُذْكَرُ مِنْ شُؤْمِ الْفَرَسِ

2858. PRIČAO NAM JE Ebul-Jeman, a njemu Šu'ajb prenoseći od Zuhrija, koji je rekao:
– Saopćio mi je Salim b. Abdullah, da je Abdullah b. Omer, radijallahu anhuma, izjavio:
"Čuo sam Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, kad kaže: 'Nesretnost je samo u trome: konju, ženi i kući.'"

٢٨٥٨. حَدَّثَنَا أَبُو الْيَمَانِ أَخْبَرَنَا شُعَيْبٌ عَنِ الزُّهْرِيِّ قَالَ أَخْبَرَنِي سَالِمُ بْنُ عَبْدِاللهِ أَنَّ عَبْدَاللهِ بْنَ عُمَرَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا قَالَ سَمِعْتُ النَّبِيَّ ﷺ يَقُولُ إِنَّمَا الشُّؤْمُ فِي ثَلَاثَةٍ فِي الْفَرَسِ وَالْمَرْأَةِ وَالدَّارِ.

2859. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Mesleme prenoseći od Malika, on od Ebu-Hazima b. Dinara, a ovaj od Sehla b. Sa'da Sa'idija, radijallahu anhu, da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Ako je (nesretnost) i u čemu, onda je u ženi, konju i stanu."[1]

٢٨٥٩. حَدَّثَنَا عَبْدُاللهِ بْنُ مَسْلَمَةَ عَنْ مَالِكٍ عَنْ أَبِي حَازِمِ بْنِ دِينَارٍ عَنْ سَهْلِ بْنِ سَعْدٍ السَّاعِدِيِّ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ أَنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ قَالَ إِنْ كَانَ فِي شَيْءٍ فَفِي الْمَرْأَةِ وَالْفَرَسِ وَالْمَسْكَنِ.

1 Arapi su bili dosta sujevjeran narod i to je islam postepeno iskorjenjivao. Tako je Resulullah, sallallahu alejhi ve sellem, jednom prilikom rekao:
"Nije svaka bolest prelazna, nije sigurno zaključivati po letu ptica ili huktanju sove, a niti u ljudima postoji trbušna zmija."
Drugom prilikom Resulullah, sallallahu alejhi ve sellem, izjavio je: "Najveća nesreća za čovjeka je jezik."
U svijetu vladaju zakoni Allahom dati i samo On može u njima učiniti izmjene. U Kur'anu je rečeno: "Reci (Muhammede): Nas može zadesiti samo ono što nam je Allah odredio. On je naš Gospodar."
U hadisu navedene tri stvari nisu u svojoj suštini nesretne. Nesretnost može biti: u ženi – ako je loše naravi, neuka, slabih živaca, raskošnog života, lijena, nemoralna i sl.; u konju – ako je jogunast ili ljut; u kući – ako je tijesna, vlažna, slabo sunčana, dotrajala i sl.

KONJI (SE DRŽE) RADI TRI (OSNOVNE) SVRHE

باب الْخَيْلُ لِثَلاثَةٍ

Allahove, dželle šanuhu, riječi su: "... i konje, i mazge, i magarce – da ih jašete i kao ukrase..."[1]

وَقَوْلُهُ تَعَالَى (وَالْخَيْلَ وَالْبِغَالَ وَالْحَمِيرَ لِتَرْكَبُوهَا وَزِينَةً وَيَخْلُقُ مَا لاَ تَعْلَمُونَ) .

2860. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Mesleme prenoseći od Malika, on od Zejda b. Eslema, ovaj od Ebu-Saliha Semmana, a ond od Ebu-Hurejre, radijallahu anhu, da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:

– Konji su za trojicu: za nekoga su nagrada; za drugoga su zaštita (zastor); a trećem su grijeh (teret). Nagrada su za onoga koji ih drži u ime Allaha i napasa na livadi ili u bašči, pa što god popasu povezani na toj livadi ili bašči, pisat će mu se u dobra djela. Ukoliko se, pak, poprekidaju i preskoče korak-dva (brežuljak-dva), vlasniku se za njihov izmet i stope računaju dobra djela. Ako ih vlasnik povede pokraj rijeke pa se iz nje napiju, a on nije namjeravao da ih napoji, računa mu se i to u dobra djela. Grijeh su onome čovjeku koji ih drži radi ponosa, licemjerstva i neprijateljstva protiv muslimana; za to su mu grijeh.

Upitan za magarce, Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, reče:

– O tome nije ništa objavljeno, osim ovog općeg jedinstvenog ajeta: "... onaj ko bude uradio koliko trun dobra – vidjet će ga, a onaj ko bude uradio i koliko trun zla – vidjet će ga."[2]

٢٨٦٠. حَدَّثَنَا عَبْدُاللهِ بْنُ مَسْلَمَةَ عَنْ مَالِكٍ عَنْ زَيْدِ بْنِ أَسْلَمَ عَنْ أَبِي صَالِحٍ السَّمَّانِ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ أَنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ قَالَ الْخَيْلُ لِثَلاَثَةٍ لِرَجُلٍ أَجْرٌ وَلِرَجُلٍ سِتْرٌ وَعَلَى رَجُلٍ وِزْرٌ فَأَمَّا الَّذِي لَهُ أَجْرٌ فَرَجُلٌ رَبَطَهَا فِي سَبِيلِ اللهِ فَأَطَالَ فِي مَرْجٍ أَوْ رَوْضَةٍ فَمَا أَصَابَتْ فِي طِيَلِهَا ذَلِكَ مِنَ الْمَرْجِ أَوِ الرَّوْضَةِ كَانَتْ لَهُ حَسَنَاتٍ وَلَوْ أَنَّهَا قَطَعَتْ طِيَلَهَا فَاسْتَنَّتْ شَرَفًا أَوْ شَرَفَيْنِ كَانَتْ أَرْوَاثُهَا وَآثَارُهَا حَسَنَاتٍ لَهُ وَلَوْ أَنَّهَا مَرَّتْ بِنَهَرٍ فَشَرِبَتْ مِنْهُ وَلَمْ يُرِدْ أَنْ يَسْقِيَهَا كَانَ ذَلِكَ حَسَنَاتٍ لَهُ وَرَجُلٌ رَبَطَهَا فَخْرًا وَرِئَاءً وَنِوَاءً لأَهْلِ الإِسْلاَمِ فَهِيَ وِزْرٌ عَلَى ذَلِكَ وَسُئِلَ رَسُولُ اللهِ ﷺ عَنِ الْحُمُرِ فَقَالَ مَا أُنْزِلَ عَلَيَّ فِيهَا إِلاَّ هَذِهِ الآيَةُ الْجَامِعَةُ الْفَاذَّةُ (فَمَنْ يَعْمَلْ مِثْقَالَ ذَرَّةٍ خَيْرًا يَرَهُ وَمَنْ يَعْمَلْ مِثْقَالَ ذَرَّةٍ شَرًّا يَرَهُ) .

---

1 En-Nahl, 8. Nastavak prijevoda ajeta glasi: "... a stvorit će i ono što ne znate."

2 Ez-Zelzele-, 7-8.

KO UDARI TUĐU JAHAĆU (ŽIVOTINJU) U VOJNI

2861. PRIČAO NAM JE Muslim, njemu Ebu-Akil, a ovome Ebul-Mutevekil Nadži, koji je rekao: – Došao sam Džabiru b. Abdullahu ensariji i rekao mu:
"Kazuj mi šta si čuo od Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem!"
– Putovao sam s njim – reče on – u jednom od njegovih pohoda. Ja ne znam – kaže Ebu-Akil – da li je to bila neka vojna ili umra, pa kada smo se vraćali, Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, reče:
"Kome se žuri njegovim ukućanima, neka požuri!"
– Tada smo – kaže Džabir – krenuli. Ja sam bio na svom sivkastom devcu na kome ne bijaše nikakva znaka (druge boje), a ostali iza mene. I dok sam tako jašio, devac mi stade (od umora), pa mi Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, reče:
"Džabire, drži se!"
I udari ga jedanput svojim bičem tako da devac skoči (naprijed) i zauze opet svoje mjesto. Resulullah, sallallahu alejhi ve sellem, tada me upita:
– Hoćeš li mi prodati ovog devca?
– Pošto smo stigli u Medinu, Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, ušao je u džamiju sa svojim drugovima, a ja sam svezavši devca za jedan usađeni kamen (u haremu), ušao i rekao mu:
"Ovdje je tvoj devac!"
Tada je on izišao i, obilazeći oko devca, govorio:
"Devac je naš devac."
Potom je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, poslao nekoliko oka zlata rekavši: "Podajte ih Džabiru!"
Poslije (me) upitao: "Je li ti (njegova) vrijednost potpuno izmirena?"
"Da" – odgovorio sam.
"Ta vrijednost i devac su tvoji" – reče Resulullah, sallallahu alejhi ve sellem.

باب مَنْ ضرب دابّة غيْرِه في الغزْوِ

٢٨٦١. حَدَّثَنَا مُسْلِمٌ حَدَّثَنَا أَبُو عَقِيلٍ حَدَّثَنَا أَبُو الْمُتَوَكِّلِ النَّاجِيُّ قَالَ أَتَيْتُ جَابِرَ بْنَ عَبْدِاللهِ الأَنْصَارِيَّ فَقُلْتُ لَهُ حَدِّثْنِي بِمَا سَمِعْتَ مِنْ رَسُولِ اللهِ ﷺ قَالَ سَافَرْتُ مَعَهُ فِي بَعْضِ أَسْفَارِهِ قَالَ أَبُو عَقِيلٍ لَا أَدْرِي غَزْوَةً أَوْ عُمْرَةً فَلَمَّا أَنْ أَقْبَلْنَا قَالَ النَّبِيُّ ﷺ مَنْ أَحَبَّ أَنْ يَتَعَجَّلَ إِلَى أَهْلِهِ فَلْيُعَجِّلْ قَالَ جَابِرٌ فَأَقْبَلْنَا وَأَنَا عَلَى جَمَلٍ لِي أَرْمَكَ لَيْسَ فِيهِ شِيَةٌ وَالنَّاسُ خَلْفِي فَبَيْنَا أَنَا كَذَلِكَ إِذْ قَامَ عَلَيَّ فَقَالَ لِي النَّبِيُّ ﷺ يَا جَابِرُ اسْتَمْسِكْ فَضَرَبَهُ بِسَوْطِهِ ضَرْبَةً فَوَثَبَ الْبَعِيرُ مَكَانَهُ فَقَالَ أَتَبِيعُ الْجَمَلَ قُلْتُ نَعَمْ فَلَمَّا قَدِمْنَا الْمَدِينَةَ وَدَخَلَ النَّبِيُّ ﷺ الْمَسْجِدَ فِي طَوَائِفِ أَصْحَابِهِ فَدَخَلْتُ إِلَيْهِ وَعَقَلْتُ الْجَمَلَ فِي نَاحِيَةِ الْبَلَاطِ فَقُلْتُ لَهُ هَذَا جَمَلُكَ فَخَرَجَ فَجَعَلَ يُطِيفُ بِالْجَمَلِ وَيَقُولُ الْجَمَلُ جَمَلُنَا فَبَعَثَ النَّبِيُّ ﷺ أَوَاقٍ مِنْ ذَهَبٍ فَقَالَ أَعْطُوهَا جَابِرًا ثُمَّ قَالَ اسْتَوْفَيْتَ الثَّمَنَ قُلْتُ نَعَمْ قَالَ الثَّمَنُ وَالْجَمَلُ لَكَ .

JAHANJE NA TROMOJ JAHAĆOJ ŽIVOTINJI I NA ŽDRIJEPCU

باب الرُّكوبِ علَى الدَّابَّةِ الصَّعْبةِ وَالْفُحُولةِ مِن الْخيْلِ

Rašid b. Sa'd je rekao: "Prve generacije muslimana su voljele pastuhe, jer su brži i odvažniji (od kobila)."

وَقَالَ رَاشِدُ بْنُ سَعْدٍ كَانَ السَّلَفُ يَسْتَحِبُّونَ الْفُحُولَةَ لِأَنَّهَا أَجْرَى وَأَجْسَرُ .

2862. PRIČAO NAM JE Ahmed b. Muhammed, njemu Abdullah, a ovome Šu'be od Katade, koji je rekao:
– Čuo sam Enesa b. Malika, radijallahu anhu, kako je izjavio: "U Medini zavlada strah, pa Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, posudi konja od Ebu-Talhe, kome je bilo ime Mendub, uzjaši ga, pa kasnije izjavi:
"Nismo uočili nikakvu opasnost, a zaista sam se uvjerio da je kao more!" (brz konj).

٢٨٦٢. حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ مُحَمَّدٍ أَخْبَرَنَا عَبْدُاللهِ أَخْبَرَنَا شُعْبَةُ عَنْ قَتَادَةَ سَمِعْتُ أَنَسَ بْنَ مَالِكٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ كَانَ بِالْمَدِينَةِ فَزَعٌ فَاسْتَعَارَ النَّبِيُّ ﷺ فَرَسًا لِأَبِي طَلْحَةَ يُقَالُ لَهُ مَنْدُوبٌ فَرَكِبَهُ وَقَالَ مَا رَأَيْنَا مِنْ فَزَعٍ وَإِنْ وَجَدْنَاهُ لَبَحْرًا .

DIO (RATNOG PLIJENA) NA IME KONJA

باب سهام الْفرس

Malik je izjavio: "Konju arapske i poluarapske rase pripada udio, jer Uzvišeni Allah kaže." (Stvorio vam je) i konje, i mazge, i magarce – da ih jašete… "i ne dodjeljuje se više nego za konja."

وَ قَالَ مَالِكٌ يُسْهَمُ لِلْخَيْلِ وَالْبَرَاذِينِ مِنْهَا لِقَوْلِهِ تَعَالَى: (وَالْخَيْلَ وَالْبِغَالَ وَالْحَمِيرَ لِتَرْكَبُوهَا) وَ لاَ يُسْهَمُ لِأَكْثَرَ مِنْ فَرَسٍ.

2863. PRIČAO NAM JE Ubejd b. Isma'il, prenoseći od Ebu-Usame, on od Ubejdullaha, ovaj od Nafija, a on opet od Ibn-Omera, radijallahu anhuma, da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, odredio za konja dva dijela (ratnog plijena), a njegovom vlasniku jedan dio.

٢٨٦٣. حَدَّثَنَا عُبَيْدُ بْنُ إِسْمَاعِيلَ عَنْ أَبِي أُسَامَةَ عَنْ عُبَيْدِاللهِ عَنْ نَافِعٍ عَنِ ابْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا أَنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ جَعَلَ لِلْفَرَسِ سَهْمَيْنِ وَلِصَاحِبِهِ سَهْمًا .

VOĐENJE U BORBU TUĐE JAHAĆE ŽIVOTINJE

باب مَنْ قادَ دابَّةَ غيرِه في الْحَرْب

2864. PRIČAO NAM JE Kutejbe, njemu Sehl b. Jusuf od Šu'be, a on od Ebu-Ishaka, da je jedan čovjek rekao Beru b. Azibu, radijallahu anhu:
– Jeste li u Bitki na Hunejnu pobjegli od Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem?
– (Da), ali Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, nije pobjegao – odgovorio je Bera'. Pripadnici plemena Hevazin su bili strijelci, i kada smo se sukobili s njima, navalili smo na njih i porazili ih pa su (neki) muslimani krenuli za ratnim plijenom, a oni opet okrenuli na nas strelicama. Samo Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, nije pobjegao. Ja sam ga vidio na njegovoj mazgi Bejda', koju Ebu-Sufjan držaše za uzdu, a Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, govoraše: "Ja sam Allahov Poslanik. Nema laži! Ja sam unuk Abdul-Muttaliba!"

٢٨٦٤. حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ حَدَّثَنَا سَهْلُ بْنُ يُوسُفَ عَنْ شُعْبَةَ عَنْ أَبِي إِسْحَاقَ قَالَ رَجُلٌ لِلْبَرَاءِ بْنِ عَازِبٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا أَفَرَرْتُمْ عَنْ رَسُولِ اللهِ ﷺ يَوْمَ حُنَيْنٍ قَالَ لَكِنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ لَمْ يَفِرَّ إِنَّ هَوَازِنَ كَانُوا قَوْمًا رُمَاةً وَإِنَّا لَمَّا لَقِينَاهُمْ حَمَلْنَا عَلَيْهِمْ فَانْهَزَمُوا فَأَقْبَلَ الْمُسْلِمُونَ عَلَى الْغَنَائِمِ وَاسْتَقْبَلُونَا بِالسِّهَامِ فَأَمَّا رَسُولُ اللهِ ﷺ فَلَمْ يَفِرَّ فَلَقَدْ رَأَيْتُهُ وَإِنَّهُ لَعَلَى بَغْلَتِهِ الْبَيْضَاءِ وَإِنَّ أَبَا سُفْيَانَ آخِذٌ بِلِجَامِهَا وَالنَّبِيُّ ﷺ يَقُولُ أَنَا النَّبِيُّ لَا كَذِبْ أَنَا ابْنُ عَبْدِالْمُطَّلِبْ .

ŽELJEZNE I KOŽNE UZENGIJE ZA JAHAĆU ŽIVOTINJU

باب الرِّكاب والْغَرْز للدَّابَّةِ

2865. PRIČAO MI JE Ubejd b. Isma'il prenoseći od Ebu-Usame, ovaj do Ubejdullaha, on od Nafija, a ovaj opet od Ibn-Omera, radijallahu anhuma, da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, pošto je stavio svoju nogu u kožnu uzengiju i pošto mu se umirila deva, uspravljen izgovorio telbiju za hodočašće kod džamije u Zul-Hulejfi.

٢٨٦٥. حَدَّثَنِي عُبَيْدُ بْنُ إِسْمَاعِيلَ عَنْ أَبِي أُسَامَةَ عَنْ عُبَيْدِاللهِ عَنْ نَافِعٍ عَنِ ابْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا عَنِ النَّبِيِّ ﷺ أَنَّهُ كَانَ إِذَا أَدْخَلَ رِجْلَهُ فِي الْغَرْزِ وَاسْتَوَتْ بِهِ نَاقَتُهُ قَائِمَةً أَهَلَّ مِنْ عِنْدِ مَسْجِدِ ذِي الْحُلَيْفَةِ .

JAHANJE KONJA (BEZ SEDLA)

باب رُكُوبِ الْفَرَسِ الْعُرْيِ

2866. PRIČAO NAM JE Amr b. Avn, njemu prenio Hammad od Sabita, a ovaj od Enesa, radijallahu anhu, da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, krenuo pred njih na konju na kome nije bilo sedla, a na vratu mu sablja.

٢٨٦٦. حَدَّثَنَا عَمْرُو بْنُ عَوْنٍ حَدَّثَنَا حَمَّادٌ عَنْ ثَابِتٍ عَنْ أَنَسٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ اسْتَقْبَلَهُمُ النَّبِيُّ ﷺ عَلَى فَرَسٍ عُرْيٍ مَا عَلَيْهِ سَرْجٌ فِي عُنُقِهِ سَيْفٌ .

SPORI KONJ

باب الْفَرَسِ الْقَطُوفِ

2867. PRIČAO NAM JE Abdul-A'la b. Hammad, njemu Jezid b. Zurej', ovome prenio Seid od Katade, on od Enesa b. Malika, radijallahu anhu, da su se stanovnici Medine jednom bili uplašili, pa je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, uzjahao konja Ebu-Talhina, koji bijaše spor, odnosno koji bijaše lijen, pa kad se vratio, rekao je:
"Uvjerio sam se da je ovaj vaš konj kao more, i poslije toga nije mogao ići s njim (nijedan konj)."

٢٨٦٧. حَدَّثَنَا عَبْدُالأَعْلَى بْنُ حَمَّادٍ حَدَّثَنَا يَزِيدُ ابْنُ زُرَيْعٍ حَدَّثَنَا سَعِيدٌ عَنْ قَتَادَةَ عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ أَنَّ أَهْلَ الْمَدِينَةِ فَزِعُوا مَرَّةً فَرَكِبَ النَّبِيُّ ﷺ فَرَسًا لِأَبِي طَلْحَةَ كَانَ يَقْطِفُ أَوْ كَانَ فِيهِ قِطَافٌ فَلَمَّا رَجَعَ قَالَ وَجَدْنَا فَرَسَكُمْ هَذَا بَحْرًا فَكَانَ بَعْدَ ذَلِكَ لَا يُجَارَى .

TRKA KONJA

باب السَّبْقِ بَيْنَ الْخَيْلِ

2868. PRIČAO NAM JE Kabise, njemu Sufjan od Ubejdullaha, on od Nafija, a ovaj od Ibn-Omera, radijallahu anhuma, koji je rekao:
"Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, utrkivao se na treniranim konjima od Hafjaa do Senijjetul-Vedaa, a na onim koji nisu bili trenirani od Senijjeta do džamije Benu-Zurejk."
Ibn-Omer je rekao: "I ja sam bio od onih koji su se utrkivali."
Abdullah (b. Velid) kaže da mu je prenio Sufjan:
"Pričao mi je Ubejdullah da je Sufjan izjavio: 'Između Hafjaa i Senijjetul-Vedaa je pet ili šest milja, a između Senijjeta i džamije Benu-Zurejk jedna milja.'"

٢٨٦٨. حَدَّثَنَا قَبِيصَةُ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ عَنْ عُبَيْدِاللهِ عَنْ نَافِعٍ عَنِ ابْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا قَالَ أَجْرَى النَّبِيُّ ﷺ مَا ضُمِّرَ مِنَ الْخَيْلِ مِنَ الْحَفْيَاءِ إِلَى ثَنِيَّةِ الْوَدَاعِ وَأَجْرَى مَا لَمْ يُضَمَّرْ مِنَ الثَّنِيَّةِ إِلَى مَسْجِدِ بَنِي زُرَيْقٍ قَالَ ابْنُ عُمَرَ وَكُنْتُ فِيمَنْ أَجْرَى قَالَ عَبْدُاللهِ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ قَالَ حَدَّثَنِي عُبَيْدُاللهِ قَالَ سُفْيَانُ بَيْنَ الْحَفْيَاءِ إِلَى ثَنِيَّةِ الْوَدَاعِ خَمْسَةُ أَمْيَالٍ أَوْ سِتَّةٌ وَبَيْنَ ثَنِيَّةَ إِلَى مَسْجِدِ بَنِي زُرَيْقٍ مِيلٌ .

TRENIRANJE KONJA ZA TRKU

باب إضمار الخيل للسبق

2869. PRIČAO NAM JE Ahmed b. Junus, njemu Lejs od Nafija, a on od Abdullaha, radijallahu anhu, da se Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, utrkivao na konjima koji nisu pripremani, a duljina staze je bila od Senijjeta od džamije Benu-Zurejk, i da je Abdullah b. Omer u toj trci utekao.
Ebu-Abdullah (Buhari) kaže: "Riječ *emeden* znači cilj, meta, i zbog toga se kaže: Oduljio im se cilj, meta."

٢٨٦٩. حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ يُونُسَ حَدَّثَنَا اللَّيْثُ عَنْ نَافِعٍ عَنْ عَبْدِاللهِ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ أَنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ سَابَقَ بَيْنَ الْخَيْلِ الَّتِي لَمْ تُضَمَّرْ وَكَانَ أَمَدُهَا مِنَ الثَّنِيَّةِ إِلَى مَسْجِدِ بَنِي زُرَيْقٍ وَأَنَّ عَبْدَاللهِ بْنَ عُمَرَ كَانَ سَابَقَ بِهَا قَالَ أَبُو عَبْد اللهِ أَمَدًا غَايَةً (فَطَالَ عَلَيْهِمُ الأَمَدُ) .

CILJ TRKE TRENIRANIH KONJA

باب غاية السبق للخيل المضمرة

2870. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Muhammed, njemu Mu'avija, ovome prenio Ebu-Ishak od Musaa b. Ukbe, on od Nafija, a ovaj od Ibn-Omera, radijallahu anhuma, koji je rekao:
– Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, utrkivaše se na konjima koji su bili trenirani i puštao ih je od Hafjaa, a cilj im je bio Senijjetul-Veda.
– Potom sam rekao Musau – kaže Ishak: "Pa koliko je to bilo?"
"Šest ili sedam milja" – odgovorio je on.
– A utrkivao se i na konjima koji nisu bili trenirani i puštao ih od Senijjetul-Vedaa, a cilj im je bio mesdžid Benu-Zurejka.
– Pa koliko je između toga? – upitao sam.
– Jedna milja ili otprilike toliko – odgovorio je, a Ibn-Omer bijaše od onih koji je u toj trci utekao (tj. pobijedio).

٢٨٧٠. حَدَّثَنَا عَبْدُاللهِ بْنُ مُحَمَّدٍ حَدَّثَنَا مُعَاوِيَةُ حَدَّثَنَا أَبُو إِسْحَاقَ عَنْ مُوسَى بْنِ عُقْبَةَ عَنْ نَافِعٍ عَنِ ابْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا قَالَ سَابَقَ رَسُولُ اللهِ ﷺ بَيْنَ الْخَيْلِ الَّتِي قَدْ أُضْمِرَتْ فَأَرْسَلَهَا مِنَ الْحَفْيَاءِ وَكَانَ أَمَدُهَا ثَنِيَّةَ الْوَدَاعِ فَقُلْتُ لِمُوسَى فَكَمْ كَانَ بَيْنَ ذَلِكَ قَالَ سِتَّةُ أَمْيَالٍ أَوْ سَبْعَةٌ وَسَابَقَ بَيْنَ الْخَيْلِ الَّتِي لَمْ تُضَمَّرْ فَأَرْسَلَهَا مِنْ ثَنِيَّةِ الْوَدَاعِ وَكَانَ أَمَدُهَا مَسْجِدَ بَنِي زُرَيْقٍ قُلْتُ فَكَمْ بَيْنَ ذَلِكَ قَالَ مِيلٌ أَوْ نَحْوُهُ وَكَانَ ابْنُ عُمَرَ مِمَّنْ سَابَقَ فِيهَا .

VJEROVJESNIKOVA, SALLALLAHU ALEJHI VE SELLEM, DEVA

باب ناقة النبي ﷺ

Ibn-Omer je izjavio: "Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, stavio je Usamu iza sebe na devu Kasva'", a Misver je izjavio:
"Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao je: 'Nije Kasva' (sama od sebe) kleknula...'"

قَالَ ابْنُ عُمَرَ أَرْدَفَ النَّبِيُّ ﷺ أُسَامَةَ عَلَى الْقَصْوَاءِ وَقَالَ الْمِسْوَرُ قَالَ النَّبِيُّ ﷺ مَا خَلَأَتِ الْقَصْوَاءُ .

2871. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Muhammed, njemu Mu'avija, ovome prenio Ebu-Ishak od Humejda, koji je kazao:
"Čuo sam Enesa, radijallahu anhu, kako kaže: 'Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, imao je devu koja se zvaše Adba'.'"

٢٨٧١. حَدَّثَنَا عَبْدُاللهِ بْنُ مُحَمَّدٍ حَدَّثَنَا مُعَاوِيَةُ حَدَّثَنَا أَبُو إِسْحَاقَ عَنْ حُمَيْدٍ قَالَ سَمِعْتُ أَنَسًا رَضِيَ اللهُ عَنْهُ يَقُولُ كَانَتْ نَاقَةُ النَّبِيِّ ﷺ يُقَالُ لَهَا الْعَضْبَاءُ .

2872. PRIČAO NAM JE Malik b. Isma'il, njemu Zuhejr od Humejda, a on od Enesa, radijallahu anhu, koji je kazao:
"Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, imao je devu kojoj je bilo ime Adba', kojoj se nije moglo uteći", a Humejdu je rekao: "... odnosno, skoro da joj se nije moglo uteći", pa je došao jedan nomad na mladom devcu i utekao joj. To je muslimanima bilo teško. Resulullah, sallallahu alejhi ve sellem, to je primijetio i rekao: "Allah je sebi uzeo za dužnost da se na ovom svijetu ništa ne uzdiže a da ga On ne ponizi."
Ovaj hadis Musa je oduljio prenoseći ga od Hammada, on od Sabita, ovaj od Enesa, radijallahu anhu, a on od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem.

٢٨٧٢. حَدَّثَنَا مَالِكُ بْنُ إِسْمَاعِيلَ حَدَّثَنَا زُهَيْرٌ عَنْ حُمَيْدٍ عَنْ أَنَسٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ كَانَ لِلنَّبِيِّ ﷺ نَاقَةٌ تُسَمَّى الْعَضْبَاءَ لَا تُسْبَقُ قَالَ حُمَيْدٌ أَوْ لَا تَكَادُ تُسْبَقُ فَجَاءَ أَعْرَابِيٌّ عَلَى قَعُودٍ فَسَبَقَهَا فَشَقَّ ذَلِكَ عَلَى الْمُسْلِمِينَ حَتَّى عَرَفَهُ فَقَالَ حَقٌّ عَلَى اللهِ أَنْ لَا يَرْتَفِعَ شَيْءٌ مِنَ الدُّنْيَا إِلَّا وَضَعَهُ طَوَّلَهُ مُوسَى عَنْ حَمَّادٍ عَنْ ثَابِتٍ عَنْ أَنَسٍ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ .

VJEROVJESNIKOVA, SALLALLAHU ALEJHI VE SELLEM, MAZGA EL-BEJDA'

باب بغلة النبي ﷺ البيضاء

Tako kaže Enes, a Humejd je rekao: "Vladar Ejle poklonio je Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, bijelu mazgu."

قَالَهُ أَنَسٌ وَقَالَ أَبُو حُمَيْدٍ أَهْدَى مَلِكُ أَيْلَةَ لِلنَّبِيِّ ﷺ بَغْلَةً بَيْضَاءَ .

2873. PRIČAO NAM JE Amr b. Ali, njemu Jahja, a ovome Sufjan:
– Prenio mi je Ebu-Ishak da je čuo Amra b. Harisa kad je izjavio: "Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, ostavio je (iza sebe) samo svoju mazgu Bejda', svoje oružje i zemlju koju je ostavio kao vakuf."

٢٨٧٣. حَدَّثَنَا عَمْرُو بْنُ عَلِيٍّ حَدَّثَنَا يَحْيَى حَدَّثَنَا سُفْيَانُ قَالَ حَدَّثَنِي أَبُو إِسْحَاقَ قَالَ سَمِعْتُ عَمْرَو بْنَ الْحَارِثِ قَالَ مَا تَرَكَ النَّبِيُّ ﷺ إِلَّا بَغْلَتَهُ الْبَيْضَاءَ وَسِلَاحَهُ وَأَرْضًا تَرَكَهَا صَدَقَةً .

2874. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Musenna, ovome prenio Jahja b. Seid od Sufjana, a njemu Ebu-Ishak od Beraa, radijallahu anhu, da mu je jedan čovjek rekao:
– O, Ebu-Umara (nadimak Beraa), krenuli ste (u bijeg) u Bitki na Hunejnu.
– Ne, Boga mi – odgovorio je on – nije pobjegao Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, nego su krenuli (u bijeg) prvi (redovi), pa ih je dočekalo Hevazin (pleme) strelicama, a Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, bijaše na svojoj mazgi Bejda', koju Ebu-Sufjan b. Haris držaše za uzdu. Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, tada je govorio:
– Ja sam Vjerovjesnik! Nema laži! Ja sam unuk Abdul-Muttaliba!

٢٨٧٤. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ الْمُثَنَّى حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ سَعِيدٍ عَنْ سُفْيَانَ قَالَ حَدَّثَنِي أَبُو إِسْحَاقَ عَنِ الْبَرَاءِ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ لَهُ رَجُلٌ يَا أَبَا عُمَارَةَ وَلَّيْتُمْ يَوْمَ حُنَيْنٍ قَالَ لَا وَاللهِ مَا وَلَّى النَّبِيُّ ﷺ وَلَكِنْ وَلَّى سَرَعَانُ النَّاسِ فَلَقِيَهُمْ هَوَازِنُ بِالنَّبْلِ وَالنَّبِيُّ ﷺ عَلَى بَغْلَتِهِ الْبَيْضَاءِ وَأَبُو سُفْيَانَ بْنُ الْحَارِثِ آخِذٌ بِلِجَامِهَا وَالنَّبِيُّ ﷺ يَقُولُ أَنَا النَّبِيُّ لَا كَذِبْ أَنَا ابْنُ عَبْدِالْمُطَّلِبْ .

DŽIHAD ŽENA

باب جهاد النساء

2875. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Kesir, njemu prenio Sufjan od Mu'avija b. Ishaka, a on od Aiše, kćerke Talhe, a ova od Aiše, majke pravovjernih, radijallahu anha, koja je kazala:
– Tražila sam od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, dozvolu za (učestvovanje) u borbi, pa on reče: "Vaša je borba hadž."
Abdullah b. Velid je rekao: "To nam je prenio Sufjan od Mu'avije."

٢٨٧٥. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ كَثِيرٍ أَخْبَرَنَا سُفْيَانُ عَنْ مُعَاوِيَةَ بْنِ إِسْحَاقَ عَنْ عَائِشَةَ بِنْتِ طَلْحَةَ عَنْ عَائِشَةَ أُمِّ الْمُؤْمِنِينَ رَضِيَ اللهُ عَنْهَا قَالَتِ اسْتَأْذَنْتُ النَّبِيَّ ﷺ فِي الْجِهَادِ فَقَالَ جِهَادُكُنَّ الْحَجُّ وَقَالَ عَبْدُاللهِ بْنُ الْوَلِيدِ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ عَنْ مُعَاوِيَةَ بِهَذَا .

2876. PRIČAO NAM JE Kabise da mu je prenio Sufjan od Mu'avija, a (preneseno je) od Habiba b. Ebu-Amreta, on (prenio) od Aiše, kćerke Talhata, ova od Aiše, majke pravovjernih, a ona od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, da su ga njegove žene pitale za borbu, a on rekao: "Divna borba na Allahovom putu je hadž!"

٢٨٧٦. حَدَّثَنَا قَبِيصَةُ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ عَنْ مُعَاوِيَةَ بِهَذَا وَعَنْ حَبِيبِ بْنِ أَبِي عَمْرَةَ عَنْ عَائِشَةَ بِنْتِ طَلْحَةَ عَنْ عَائِشَةَ أُمِّ الْمُؤْمِنِينَ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ سَأَلَهُ نِسَاؤُهُ عَنِ الْجِهَادِ فَقَالَ نِعْمَ الْجِهَادُ الْحَجُّ .

RATOVANJE ŽENE NA MORU

باب غَزْوِ الْمَرْأَةِ فِي الْبَحْرِ

2877, 2878. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Muhammed, njemu Mu'avija b. Amr, a ovome prenio Ebu-Ishak od Abdullaha b. Abdur-Rahmana Ensarija, koji je rekao:
– Čuo sam Enesa, radijallahu anhu, kako govori: "Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, ušao je kćerki Milhana i tu je prispao, a poslije se nasmijao i ona je rekla:
'Allahov Poslaniče, šta te je nasmijalo?'
'Neki od mojih sljedbenika će ploviti zelenim morem u ime Allaha. Njihovo stanje je slično vladarima na prijestoljima.'
'Allahov Poslaniče' – rekla je ona – 'moli Allaha da me učini (jednim) od njih!'
'Allahu moj' – rekao je on – 'učini je (jednim) od njih!'
Poslije se on zanio (u san), zatim se opet nasmijao i ona mu je rekla isto ili slično, i on joj je rekao to isto, a ona je dodala: 'Moli Allaha da me učini (jednim) od njih!'
'Ti si od onih prvih, a ne od ovih drugih' – odgovorio je on.
'Enes je rekao' – kaže Abdur-Rahim: 'Potom ju je vjenčao Ubade b. Samit i ona je zaplovila morem s kćerkom Kareza, i kad se vraćala (iz vojne), uzjašila je na svoju jahalicu, s koje je pala, slomila vrat i umrla.'"

٢٨٧٧-٢٨٧٨. حَدَّثَنَا عَبْدُاللهِ بْنُ مُحَمَّدٍ حَدَّثَنَا مُعَاوِيَةُ بْنُ عَمْرٍو حَدَّثَنَا أَبُو إِسْحَاقَ هُوَ الْفَزَارِيُّ عَنْ عَبْدِاللهِ بْنِ عَبْدِالرَّحْمَنِ الأَنْصَارِيِّ قَالَ سَمِعْتُ أَنَسًا رَضِيَ اللهُ عَنْهُ يَقُولُ دَخَلَ رَسُولُ اللهِ ﷺ عَلَى ابْنَةِ مِلْحَانَ فَاتَّكَأَ عِنْدَهَا ثُمَّ ضَحِكَ فَقَالَتْ لِمَ تَضْحَكُ يَا رَسُولَ اللهِ فَقَالَ نَاسٌ مِنْ أُمَّتِي يَرْكَبُونَ الْبَحْرَ الأَخْضَرَ فِي سَبِيلِ اللهِ مَثَلُهُمْ مَثَلُ الْمُلُوكِ عَلَى الأَسِرَّةِ فَقَالَتْ يَا رَسُولَ اللهِ ادْعُ اللهَ أَنْ يَجْعَلَنِي مِنْهُمْ قَالَ اللَّهُمَّ اجْعَلْهَا مِنْهُمْ ثُمَّ عَادَ فَضَحِكَ فَقَالَتْ لَهُ مِثْلَ أَوْ مِمَّ ذَلِكَ فَقَالَ لَهَا مِثْلَ ذَلِكَ فَقَالَتِ ادْعُ اللهَ أَنْ يَجْعَلَنِي مِنْهُمْ قَالَ أَنْتِ مِنَ الأَوَّلِينَ وَلَسْتِ مِنَ الآخِرِينَ قَالَ قَالَ أَنَسٌ فَتَزَوَّجَتْ عُبَادَةَ بْنَ الصَّامِتِ فَرَكِبَتِ الْبَحْرَ مَعَ بِنْتِ قَرَظَةَ فَلَمَّا قَفَلَتْ رَكِبَتْ دَابَّتَهَا فَوَقَصَتْ بِهَا فَسَقَطَتْ عَنْهَا فَمَاتَتْ .

KAD NEKO POVEDE NA U BORBU JAHALICI JEDNU OD SVOJIH ŽENA, A OSTAVI OSTALE

باب حمل الرَّجل امرأته في الغزو دون بعض نسائه

2879. PRIČAO NAM JE Hadždžadž b. Minhal, njemu Abdullah b. Umer Numejri, a ovome Junus:
– Čuo sam da je Zuhri rekao:
"Čuo sam Urvu b. Zubejra i Seida b. Musejjeba, Alkamu b. Vekasa, Ubejdullaha b. Abdullaha kako prenose hadis Aiše, a svi su mi prenosili po dio njezine izreke, koja glasi:
'Kada bi Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, htio izaći (na putovanje), bacio bi kocku među svojim ženama, pa čija strelica od njih izađe, ona bi išla s Vjerovjesnikom, sallallahu alejhi ve sellem. Tako je dao izvlačiti kocku među nama prilikom jedne vojne, kad je vodio borbu, pa je izašla moja strelica i ja sam otišla s Vjerovjesnikom, sallallahu alejhi ve sellem; to je bilo poslije objave ajeta o pokrivanju (žena).'"

٢٨٧٩. حَدَّثَنَا حَجَّاجُ بْنُ مِنْهَالٍ حَدَّثَنَا عَبْدُاللهِ ابْنُ عُمَرَ النُّمَيْرِيُّ حَدَّثَنَا يُونُسُ قَالَ سَمِعْتُ الزُّهْرِيَّ قَالَ سَمِعْتُ عُرْوَةَ بْنَ الزُّبَيْرِ وَسَعِيدَ بْنَ الْمُسَيَّبِ وَعَلْقَمَةَ بْنَ وَقَّاصٍ وَعُبَيْدَاللهِ بْنَ عَبْدِاللهِ عَنْ حَدِيثِ عَائِشَةَ كُلٌّ حَدَّثَنِي طَائِفَةً مِنَ الْحَدِيثِ قَالَتْ كَانَ النَّبِيُّ ﷺ إِذَا أَرَادَ أَنْ يَخْرُجَ أَقْرَعَ بَيْنَ نِسَائِهِ فَأَيَّتُهُنَّ يَخْرُجُ سَهْمُهَا خَرَجَ بِهَا النَّبِيُّ ﷺ فَأَقْرَعَ بَيْنَنَا فِي غَزْوَةٍ غَزَاهَا فَخَرَجَ فِيهَا سَهْمِي فَخَرَجْتُ مَعَ النَّبِيِّ ﷺ بَعْدَ مَا أُنْزِلَ الْحِجَابُ .

RATOVANJE ŽENA I NJIHOVA BORBA ZAJEDNO S MUŠKARCIMA

باب غزو النساء وقتالهنَّ مع الرِّجال

2880. PRIČAO NAM JE Ebu-Ma'mer, njemu Abdul-Varis, a ovome Abdul-Aziz, prenoseći da je Enes kazao:
– U Bitki na Uhudu rastupili su se ljudi oko Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, i vidio sam – kaže Enes – Aišu, kćerku Ebu-Bekra, i Ummi-Sulemu kako se zavrnutih skuta, tako da im se vidi nakit na nogama, kreću s mješinama (vode), a drugi prenosioci kažu: "... prenosile su mješine na svojim leđima, naginjale ih na usta boraca, potom se vraćale, punile ih i opet dolazile i naginjale na usta boraca."

٢٨٨٠. حَدَّثَنَا أَبُو مَعْمَرٍ حَدَّثَنَا عَبْدُالْوَارِثِ حَدَّثَنَا عَبْدُالْعَزِيزِ عَنْ أَنَسٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ لَمَّا كَانَ يَوْمُ أُحُدٍ انْهَزَمَ النَّاسُ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ وَلَقَدْ رَأَيْتُ عَائِشَةَ بِنْتَ أَبِي بَكْرٍ وَأُمَّ سُلَيْمٍ وَإِنَّهُمَا لَمُشَمِّرَتَانِ أَرَى خَدَمَ سُوقِهِمَا تَنْقُزَانِ الْقِرَبَ وَقَالَ غَيْرُهُ تَنْقُلاَنِ الْقِرَبَ عَلَى مُتُونِهِمَا ثُمَّ تُفْرِغَانِهِ فِي أَفْوَاهِ الْقَوْمِ ثُمَّ تَرْجِعَانِ فَتَمْلآَنِهَا ثُمَّ تَجِيئَانِ فَتُفْرِغَانِهَا فِي أَفْوَاهِ الْقَوْمِ .

ŽENE NOSE MJEŠINE S VODOM MUŠKARCIMA U BORBI

باب حمل النساء القرب إلى الناس في الغزو

2881. PRIČAO NAM JE Abdan, njemu prenio Abdullah, a ovome Junus od Ibn-Šihaba, da je Sa'lebe b. Ebu-Malik rekao:
– Omer b. Hattab je dijelio ženama Medine kratke svilene ogrtače, pa mu je jedan dobar ogrtač preostao. Tada mu je neko od prisutnih rekao: "Vladaru pravovjernih, podaj to unuci Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, koja je kod tebe" (mislivši na Ummi-Kulsumu, kćerku Alijinu)! Omer je odgovorio: "Ummu-Selit je preča. Ummu-Selit je jedna od onih ensarijskih žena koje su se obavezale (na islam) još Allahovu Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem. Ona nam je" – rekao je Omer – "donosila na dan Bitke na Uhudu mješine (vode)."
Ebu-Abdullah (Buhari) kaže: "*Tezfiru* znači: i šila (mješine)."

٢٨٨١. حَدَّثَنَا عَبْدَانُ أَخْبَرَنَا عَبْدُاللهِ أَخْبَرَنَا يُونُسُ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ قَالَ ثَعْلَبَةُ بْنُ أَبِي مَالِكٍ إِنَّ عُمَرَ بْنَ الْخَطَّابِ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَسَمَ مُرُوطًا بَيْنَ نِسَاءٍ مِنْ نِسَاءِ الْمَدِينَةِ فَبَقِيَ مِرْطٌ جَيِّدٌ فَقَالَ لَهُ بَعْضُ مَنْ عِنْدَهُ يَا أَمِيرَ الْمُؤْمِنِينَ أَعْطِ هَذَا ابْنَةَ رَسُولِ اللهِ ﷺ الَّتِي عِنْدَكَ يُرِيدُونَ أُمَّ كُلْثُومٍ بِنْتَ عَلِيٍّ فَقَالَ عُمَرُ أُمُّ سَلِيطٍ أَحَقُّ وَأُمُّ سَلِيطٍ مِنْ نِسَاءِ الْأَنْصَارِ مِمَّنْ بَايَعَ رَسُولَ اللهِ ﷺ قَالَ عُمَرُ فَإِنَّهَا كَانَتْ تَزْفِرُ لَنَا الْقِرَبَ يَوْمَ أُحُدٍ
قَالَ أَبُو عَبْدِ اللهِ تَزْفِرُ تَخِيطُ .

ŽENE LIJEČE RANJENIKE U BORBI

باب مداواة النساء الجرحى في الغزو

2882. PRIČAO NAM JE Ali b. Abdullah, ovome Bišr b. Mufeddal, a njemu prenio Halid b. Zekvan od Rubejji'e, kćerke Mu'avvizove, koja je izjavila: "Bile smo s Vjerovjesnikom, sallallahu alejhi ve sellem, (na Uhudu), napajale (žedne), liječile ranjenike, a poginule prenosile u Medinu."

٢٨٨٢. حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ عَبْدِاللهِ حَدَّثَنَا بِشْرُ بْنُ الْمُفَضَّلِ حَدَّثَنَا خَالِدُ بْنُ ذَكْوَانَ عَنِ الرُّبَيِّعِ بِنْتِ مُعَوِّذٍ قَالَتْ كُنَّا مَعَ النَّبِيِّ ﷺ نَسْقِي وَنُدَاوِي الْجَرْحَى وَنَرُدُّ الْقَتْلَى إِلَى الْمَدِينَةِ .

ŽENE (MOGU) NOSITI RANJENIKE I POGINULE

باب ردّ النساء الجرحى والقتلى إلى المدينة

2883. PRIČAO NAM JE Musedded, njemu prenio Bišr b. Mufeddal od Halida b. Zekvana, a on od Rubejji'e, kćerke Mu'avvizove, koja je rekla: "Ratovale smo zajedno s Vjerovjesnikom, sallallahu alejhi ve sellem: pojile narod, posluživale ga i prenosile u Medinu poginule i ranjene."

٢٨٨٣. حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ حَدَّثَنَا بِشْرُ بْنُ الْمُفَضَّلِ عَنْ خَالِدِ بْنِ ذَكْوَانَ عَنِ الرُّبَيِّعِ بِنْتِ مُعَوِّذٍ قَالَتْ كُنَّا نَغْزُو مَعَ النَّبِيِّ ﷺ فَنَسْقِي الْقَوْمَ وَنَخْدُمُهُمْ وَنَرُدُّ الْجَرْحَى وَالْقَتْلَى إِلَى الْمَدِينَةِ .

ČUPANJE STRIJELE IZ TIJELA

باب نزع السهم من البدن

2884. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Ala, njemu prenio Ebu-Usame od Burejda b. Abdullaha, on od Ebu-Burda, a ovaj od Ebu-Musaa, radijallahu anhu, koji je rekao:
– Ebu-Amir je bio pogođen (strijelom) u koljeno pa sam mu prišao, a on mi reče: “Iščupaj ovu strijelu!”
– Ja sam mu je izvadio, a iz rane je procurila voda. Potom sam otišao Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, i to mu saopćio, a on reče:
“Allahu moj, oprosti (grijehe) Ubejdu Ebi-Amiru!”

٢٨٨٤. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ الْعَلَاءِ حَدَّثَنَا أَبُو أُسَامَةَ عَنْ بُرَيْدِ بْنِ عَبْدِاللهِ عَنْ أَبِي بُرْدَةَ عَنْ أَبِي مُوسَى رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ رُمِيَ أَبُو عَامِرٍ فِي رُكْبَتِهِ فَانْتَهَيْتُ إِلَيْهِ قَالَ انْزِعْ هَذَا السَّهْمَ فَنَزَعْتُهُ فَنَزَا مِنْهُ الْمَاءُ فَدَخَلْتُ عَلَى النَّبِيِّ ﷺ فَأَخْبَرْتُهُ فَقَالَ اللَّهُمَّ اغْفِرْ لِعُبَيْدٍ أَبِي عَامِرٍ .

STRAŽARENJE U BORBI NA ALLAHOVOM PUTU

باب الحراسة في الغزو في سبيل الله

2885. PRIČAO NAM JE Isma‘il b. Halil, njemu saopćio Ali b. Mushir, ovome Jahja b. Seid, a njemu Abdullah b. Amir b. Rebija:
– Čuo sam Aišu, radijallahu anha, kako kaže: “Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, stalno je bio budan, pa kad je prešao u Medinu, reče: ‘Želio bih jednog dobrog svog druga koji će me ove noći čuvati.’ Tada smo čuli zveku oružja i on upita: ‘Ko je to?’ ‘Ja, Sa‘d b. Ebi-Vekas.
Došao sam da te čuvam.’ I tada je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, zaspao.”

٢٨٨٥. حَدَّثَنَا إِسْمَاعِيلُ بْنُ خَلِيلٍ أَخْبَرَنَا عَلِيُّ ابْنُ مُسْهِرٍ أَخْبَرَنَا يَحْيَى بْنُ سَعِيدٍ أَخْبَرَنَا عَبْدُاللهِ ابْنُ عَامِرِ بْنِ رَبِيعَةَ قَالَ سَمِعْتُ عَائِشَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهَا تَقُولُ كَانَ النَّبِيُّ ﷺ سَهِرَ فَلَمَّا قَدِمَ الْمَدِينَةَ قَالَ لَيْتَ رَجُلًا مِنْ أَصْحَابِي صَالِحًا يَحْرُسُنِي اللَّيْلَةَ إِذْ سَمِعْنَا صَوْتَ سِلَاحٍ فَقَالَ مَنْ هَذَا فَقَالَ أَنَا سَعْدُ ابْنُ أَبِي وَقَّاصٍ جِئْتُ لِأَحْرُسَكَ وَنَامَ النَّبِيُّ ﷺ .

2886. PRIČAO NAM JE Jahja b. Jusuf, njemu prenio Ebu-Bekr od Ebu-Hasina, ovaj od Ebu-Saliha, on od Ebu-Hurejre, radijallahu anhu, a ovaj od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, koji je rekao:
“Propao je onaj koji robuje dinaru, dirhemu, brokatu i četverorogljastoj odori. Ako mu se što da, zadovoljan je, a ako mu se ne da, nije zadovoljan.”Israil i Muhammed b. Džuhade ne vežu ovaj hadis za Ebu-Hasina.

٢٨٨٦. حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ يُوسُفَ أَخْبَرَنَا أَبُو بَكْرٍ يَعْنِي ابْنَ عَيَّاشٍ عَنْ أَبِي حَصِينٍ عَنْ أَبِي صَالِحٍ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ تَعِسَ عَبْدُ الدِّينَارِ وَالدِّرْهَمِ وَالْقَطِيفَةِ وَالْخَمِيصَةِ إِنْ أُعْطِيَ رَضِيَ وَإِنْ لَمْ يُعْطَ لَمْ يَرْضَ لَمْ يَرْفَعْهُ إِسْرَائِيلُ وَمُحَمَّدُ بْنُ جُحَادَةَ عَنْ أَبِي حَصِينٍ .

2887. A Amr nam u njemu dodaje i kaže:
– Saopćio nam je Abdur-Rahman b. Abdullah b. Dinar od svoga oca, on od Ebu-Saliha, ovaj od Ebu-Hurejre, a on od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, koji je rekao:
"Nesretan je onaj koji robuje dinaru, dirhemu i četverorogljastoj odori, koji, ako mu se što da, zadovoljan je, a ako mu se ne da, ljuti se i dođe mu zlo, a kad se šta traži, (od njega se ništa) ne izvuče. Blago robu koji drži za uzdu svoga konja u ime Allaha, poprašene svoje kose i prašnjavih nogu; ako je na straži, dobro čuva stražu, ako je u pozadini, dobro je osigurava, ako neko traži dozvolu, on mu ne dozvoljava, a ako se kod njega za što zauzima, ne usvaja se." Ebu-Abdullah kaže: "Israil i Muhammed b. Džuhade ne vežu ovaj hadis za Ebu-Hasina."
– (Termin): ta‘sen – kaže Buhari – jeste kao da je Resulullah, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Allah ih je unesrećio", a tuba dolazi na oblik *fu'la*, što je riječ za sve što je lijepo i ugodno, a (slovo) *j* asimilacijom je pretvoreno u *v*, dok (korijen) ove riječi dolazi od *jetibu*, tj. divan je.

٢٨٨٧. وَزَادَنَا عَمْرٌو قَالَ أَخْبَرَنَا عَبْدُالرَّحْمَنِ ابْنُ عَبْدِاللهِ بْنِ دِينَارٍ عَنْ أَبِيهِ عَنْ أَبِي صَالِحٍ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ تَعِسَ عَبْدُ الدِّينَارِ وَعَبْدُ الدِّرْهَمِ وَعَبْدُ الْخَمِيصَةِ إِنْ أُعْطِيَ رَضِيَ وَإِنْ لَمْ يُعْطَ سَخِطَ تَعِسَ وَانْتَكَسَ وَإِذَا شِيكَ فَلَا انْتَقَشَ طُوبَى لِعَبْدٍ آخِذٍ بِعِنَانِ فَرَسِهِ فِي سَبِيلِ اللهِ أَشْعَثَ رَأْسُهُ مُغْبَرَّةٍ قَدَمَاهُ إِنْ كَانَ فِي الْحِرَاسَةِ كَانَ فِي الْحِرَاسَةِ وَإِنْ كَانَ فِي السَّاقَةِ كَانَ فِي السَّاقَةِ إِنِ اسْتَأْذَنَ لَمْ يُؤْذَنْ لَهُ وَإِنْ شَفَعَ لَمْ يُشَفَّعْ وَقَالَ (فَتَعْسًا) كَأَنَّهُ يَقُولُ فَأَتْعَسَهُمُ اللهُ (طُوبَى) فُعْلَى مِنْ كُلِّ شَيْءٍ طَيِّبٍ وَهِيَ يَاءٌ حُوِّلَتْ إِلَى الْوَاوِ وَهِيَ مِنْ يَطِيبُ .

VRIJEDNOST POSLUŽIVANJA U RATU

بَاب فَضْلِ الْخِدْمَةِ فِي الْغَزْوِ

2888. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Ar‘ara, njemu prenio Šu‘be od Junusa b. Ubejda, on od Sabita Bunanija, ovaj od Enesa b. Malika, radijallahu anhu, koji je rekao:
"Družio sam se (u borbi) s Džerirom b. Abdullahom i on me je služio."
"Džerir je bio stariji od Enesa" – kaže Sabit.
Džerir je izjavio: "Vidio sam ensarije kako čine usluge Resulullahu, sallallahu alejhi ve sellem, pa i ja, koga god od njih gdje nađem, učinim mu uslugu."

٢٨٨٨. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَرْعَرَةَ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ عَنْ يُونُسَ بْنِ عُبَيْدٍ عَنْ ثَابِتٍ الْبُنَانِيِّ عَنْ أَنَسِ ابْنِ مَالِكٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ صَحِبْتُ جَرِيرَ بْنَ عَبْدِاللهِ فَكَانَ يَخْدُمُنِي وَهُوَ أَكْبَرُ مِنْ أَنَسٍ قَالَ جَرِيرٌ إِنِّي رَأَيْتُ الْأَنْصَارَ يَصْنَعُونَ شَيْئًا لَا أَجِدُ أَحَدًا مِنْهُمْ إِلَّا أَكْرَمْتُهُ .

2889. PRIČAO NAM JE Abdul-Aziz b. Abdullah, a njemu prenio Muhammed b. Dža'fer od Amra b. Ebi-Amra, oslobođenog roba Muttaliba b. Hantaba, da je on čuo Enesa b. Malika, radijallahu anhu, kako kaže:
– Izišao sam s Allahovim Poslanikom, sallallahu alejhi ve sellem, do Hajbera i posluživao ga, pa kad je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, vraćajući se stigao (do Medine) i ukazao mu se Uhud, rekao je:
"Ovo je brdo koje nas voli, a i mi njega volimo!" Zatim je rukom pokazao prema Medini i rekao: "Allahu moj, ja činim svetim prostor između njezina dva krša, kao što je Ibrahim učinio svetom Mekku! Allahu moj, podaj nam napredak u našem sa'u i našem muddu (u onom što mjerimo i vagamo)."

٢٨٨٩. حَدَّثَنَا عَبْدُالْعَزِيزِ بْنُ عَبْدِاللهِ حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ ابْنُ جَعْفَرٍ عَنْ عَمْرِو بْنِ أَبِي عَمْرٍو مَوْلَى الْمُطَّلِبِ بْنِ حَنْطَبٍ أَنَّهُ سَمِعَ أَنَسَ بْنَ مَالِكٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ يَقُولُ خَرَجْتُ مَعَ رَسُولِ اللهِ ﷺ إِلَى خَيْبَرَ أَخْدُمُهُ فَلَمَّا قَدِمَ النَّبِيُّ ﷺ رَاجِعًا وَبَدَا لَهُ أُحُدٌ قَالَ هَذَا جَبَلٌ يُحِبُّنَا وَنُحِبُّهُ ثُمَّ أَشَارَ بِيَدِهِ إِلَى الْمَدِينَةِ قَالَ اللَّهُمَّ إِنِّي أُحَرِّمُ مَا بَيْنَ لَابَتَيْهَا كَتَحْرِيمِ إِبْرَاهِيمَ مَكَّةَ اللَّهُمَّ بَارِكْ لَنَا فِي صَاعِنَا وَمُدِّنَا .

2890. PRIČAO NAM JE Sulejman b. Davud Ebu-Rebi' prenoseći od Isma'ila b. Zekerijjaa, on od Asima, ovaj od Muverrika Idžlija, a on opet od Enesa, radijallahu anhu, koji je rekao:
– Mnogi od nas su bili s Vjerovjesnikom, sallallahu alejhi ve sellem, u hladu što ga je činio njegov ogrtač (jer nije bilo šatora), pa koji su postili, nisu mogli ništa raditi, a oni koji su mrsili, slali su deve (po vodu), posluživali (potrebne) i pribavljali (šta je trebalo), pa je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Oni koji su danas mrsili odnijeli su veliku nagradu."[1]

٢٨٩٠. حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ دَاوُدَ أَبُو الرَّبِيعِ عَنْ إِسْمَاعِيلَ بْنِ زَكَرِيَّاءَ حَدَّثَنَا عَاصِمٌ عَنْ مُوَرِّقٍ الْعِجْلِيِّ عَنْ أَنَسٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ كُنَّا مَعَ النَّبِيِّ ﷺ أَكْثَرُنَا ظِلًّا الَّذِي يَسْتَظِلُّ بِكِسَائِهِ وَأَمَّا الَّذِينَ صَامُوا فَلَمْ يَعْمَلُوا شَيْئًا وَأَمَّا الَّذِينَ أَفْطَرُوا فَبَعَثُوا الرِّكَابَ وَامْتَهَنُوا وَعَالَجُوا فَقَالَ النَّبِيُّ ﷺ ذَهَبَ الْمُفْطِرُونَ الْيَوْمَ بِالْأَجْرِ .

---

1 Čuvanje svoje zemlje je sveta dužnost pripadnika islamske zajednice. Ko nije fizički sposoban za borbu, treba se prihvatiti neke pozadinske službe, čime će se pojačati borbena snaga i dati moralna podrška borcima. Muslim u svom *Sahihu* ističe: "... u jednom vojnom pohodu odsjeli smo jednog vrućeg dana i mnogi smo bili u hladu pod ogrtačem Resulullahovim, sallallahu alejhi ve sellem, jer nije bilo šatora, a neki su se od sunca zaklinjali svojim rukama. Oni koji su postili nisu mogli ništa raditi."
Pobožnost je osobna vrlina koju treba njegovati, ali je ona osobna korist za njenog nosioca, dok je rad za opće dobro i za interes zajednice mnogo korisniji i bolji. Oni koji su mrsili koristili su i sebi i vojnoj družini, pa i onima koji su postili i time zaslužili Resulullahovu, sallallahu alejhi ve sellem, pohvalu i veću Allahovu nagradu od ostalih.

NAGRADA ONOGA KOJI NA PUTU POMOGNE SVOME DRUGU DA NATOVARI STVARI

باب فضل من حمل متاع صاحبه في السفر

2891. PRIČAO NAM JE Ishak b. Nasr, njemu prenio Abdur-Rezzak od Ma'mera, on od Hemmama, ovaj od Ebu-Hurejre, radijallahu anhu, a on od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, koji je rekao:
– Na svaki zglavak treba dati sadaku, i to svakog dana. Pomoći nekome da makar uzjaše na svoju jahaću životinju ili da na nju podigne svoje stvari sadaka je; lijepa riječ i svaki korak koji se učini do namaza sadaka je; i pokazati nekome put je sadaka.

٢٨٩١. حَدَّثَنِي إِسْحَاقُ بْنُ نَصْرٍ حَدَّثَنَا عَبْدُالرَّزَّاقِ عَنْ مَعْمَرٍ عَنْ هَمَّامٍ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ كُلُّ سُلاَمَى عَلَيْهِ صَدَقَةٌ كُلَّ يَوْمٍ يُعِينُ الرَّجُلَ فِي دَابَّتِهِ يُحَامِلُهُ عَلَيْهَا أَوْ يَرْفَعُ عَلَيْهَا مَتَاعَهُ صَدَقَةٌ وَالْكَلِمَةُ الطَّيِّبَةُ وَكُلُّ خَطْوَةٍ يَمْشِيهَا إِلَى الصَّلاَةِ صَدَقَةٌ وَدَلُّ الطَّرِيقِ صَدَقَةٌ .

VRIJEDNOST BDIJENJA SAMO JEDNOG DANA U BORBI NA ALLAHOVOM PUTU

باب فضل رباط يوم في سبيل الله

Uzvišeni Allah kaže:
"O vjernici, budite strpljivi i izdržljivi...!"[1]

وَقَوْلِ اللهِ تَعَالَى (يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا اصْبِرُوا وَصَابِرُوا وَرَابِطُوا وَاتَّقُوا اللهَ لَعَلَّكُمْ تُفْلِحُونَ) .

2892. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Munir da je čuo Ebu-Nadra, kome je prenio Abdur-Rahman b. Abdullah b. Dinar od Ebu-Hazima, a on od Sehla b. Sa'da Sa'idija, radijallahu anhu, da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
"Spremnost za borbu na Allahovom putu bolja je od cijeloga svijeta i onoga što je na njemu, a mjesto dužine bića nekog od vas u Džennetu vrednije je nego cio svijet i ono što je na njemu. Jedno večernje ili jutarnje putovanje na Allahovom putu bolje je od cijelog svijeta i onoga što je na njemu."

٢٨٩٢. حَدَّثَنَا عَبْدُاللهِ بْنُ مُنِيرٍ سَمِعَ أَبَا النَّضْرِ حَدَّثَنَا عَبْدُالرَّحْمَنِ بْنُ عَبْدِاللهِ بْنِ دِينَارٍ عَنْ أَبِي حَازِمٍ عَنْ سَهْلِ بْنِ سَعْدٍ السَّاعِدِيِّ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ أَنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ قَالَ رِبَاطُ يَوْمٍ فِي سَبِيلِ اللهِ خَيْرٌ مِنَ الدُّنْيَا وَمَا عَلَيْهَا وَمَوْضِعُ سَوْطِ أَحَدِكُمْ مِنَ الْجَنَّةِ خَيْرٌ مِنَ الدُّنْيَا وَمَا عَلَيْهَا وَالرَّوْحَةُ يَرُوحُهَا الْعَبْدُ فِي سَبِيلِ اللهِ أَوِ الْغَدْوَةُ خَيْرٌ مِنَ الدُّنْيَا وَمَا عَلَيْهَا .

1 Ali-Imran, 200. Dalji prijevod ajeta glasi: "... na granicama bdijte i Allaha se bojte, da biste postigli ono što želite!"

KO JE RATOVAO ZAJEDNO S DJETETOM ZA POSLUŽIVANJE

2893. PRIČAO NAM JE Kutejbe, njemu prenio Jakub od Amra, on od Enesa b. Malika, radijallahu anhu, da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao Ebu-Talhi:
"Potraži mi jednog dječaka među vašim dječacima da me poslužuje dok odem do Hajbera!"
Tada me Ebu-Talha poveo za sobom, a ja, dječak blizu punoljetnosti, posluživao sam Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, kad bi odsjedao i čuo ga često kako kaže:
"Allahu moj, tražim utočišta kod Tebe od brige, žalosti, iznemoglosti, lijenosti, škrtosti, strašljivosti, tereta duga i nadmoćnosti ljudi!"
– Tako smo stigli Hajberu i, pošto mu je Allah dao da osvoji ovu utvrdu, spomenuta mu je ljepota Safije, kćerke Hujejja b. Ahtaba, kojoj je muž (u borbama) bio poginuo i ona je bila mlada, pa ju je Allahov Poslanik odabrao sebi i odveo. Kad smo stigli u Seddis-Sahbu, odsjeo je i sastao se s njom, zatim pripremio (svadbeno) jelo od zgnječenih datula, mladog masla i mlijeka na jednoj maloj kožici. Tada je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
"Obznani onima oko sebe (za svadbeni ručak)!"
To je bila svadba Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, sa Safijom.
– Poslije smo krenuli – kaže Enes – za Medinu i vidio sam Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, kako ju je iza sebe zavio svojim ogrtačem, potom kleknuo kod svoje deve i stavio svoje koljeno, a Safija je stavila svoju nogu na njegovo koljeno i tako uzjahala. Potom smo putovali, i kada smo se približili Medini, Resulullah, sallallahu alejhi ve sellem, pogledao je prema Uhudu i rekao:
"To je brdo koje voli nas i mi volimo njega", a onda je pogledao prema Medini i rekao:

باب مَنْ غزا بصَبيٍّ للْخدْمة

٢٨٩٣. حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ حَدَّثَنَا يَعْقُوبُ عَنْ عَمْرٍو عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ قَالَ لِأَبِي طَلْحَةَ الْتَمِسْ غُلَامًا مِنْ غِلْمَانِكُمْ يَخْدُمُنِي حَتَّى أَخْرُجَ إِلَى خَيْبَرَ فَخَرَجَ بِي أَبُو طَلْحَةَ مُرْدِفِي وَأَنَا غُلَامٌ رَاهَقْتُ الْحُلُمَ فَكُنْتُ أَخْدُمُ رَسُولَ اللهِ ﷺ إِذَا نَزَلَ فَكُنْتُ أَسْمَعُهُ كَثِيرًا يَقُولُ اللَّهُمَّ إِنِّي أَعُوذُ بِكَ مِنَ الْهَمِّ وَالْحَزَنِ وَالْعَجْزِ وَالْكَسَلِ وَالْبُخْلِ وَالْجُبْنِ وَضَلَعِ الدَّيْنِ وَغَلَبَةِ الرِّجَالِ ثُمَّ قَدِمْنَا خَيْبَرَ فَلَمَّا فَتَحَ اللهُ عَلَيْهِ الْحِصْنَ ذُكِرَ لَهُ جَمَالُ صَفِيَّةَ بِنْتِ حُيَيِّ بْنِ أَخْطَبَ وَقَدْ قُتِلَ زَوْجُهَا وَكَانَتْ عَرُوسًا فَاصْطَفَاهَا رَسُولُ اللهِ ﷺ لِنَفْسِهِ فَخَرَجَ بِهَا حَتَّى بَلَغْنَا سَدَّ الصَّهْبَاءِ حَلَّتْ فَبَنَى بِهَا ثُمَّ صَنَعَ حَيْسًا فِي نِطَعٍ صَغِيرٍ ثُمَّ قَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ آذِنْ مَنْ حَوْلَكَ فَكَانَتْ تِلْكَ وَلِيمَةَ رَسُولِ اللهِ ﷺ عَلَى صَفِيَّةَ ثُمَّ خَرَجْنَا إِلَى الْمَدِينَةِ قَالَ فَرَأَيْتُ رَسُولَ اللهِ ﷺ يُحَوِّي لَهَا وَرَاءَهُ بِعَبَاءَةٍ ثُمَّ يَجْلِسُ عِنْدَ بَعِيرِهِ فَيَضَعُ رُكْبَتَهُ فَتَضَعُ صَفِيَّةُ رِجْلَهَا عَلَى رُكْبَتِهِ حَتَّى تَرْكَبَ فَسِرْنَا حَتَّى إِذَا أَشْرَفْنَا عَلَى الْمَدِينَةِ نَظَرَ إِلَى أُحُدٍ فَقَالَ هَذَا جَبَلٌ يُحِبُّنَا وَنُحِبُّهُ ثُمَّ نَظَرَ إِلَى الْمَدِينَةِ فَقَالَ اللَّهُمَّ إِنِّي أُحَرِّمُ مَا بَيْنَ لَابَتَيْهَا بِمِثْلِ مَا حَرَّمَ إِبْرَاهِيمُ مَكَّةَ اللَّهُمَّ بَارِكْ لَهُمْ فِي مُدِّهِمْ وَصَاعِهِمْ .

"Allahu moj, ono između ova dva kamenjara činim svetim, kao što je Ibrahim učinio svetim Mekku. Allahu moj, podari im napredak u njihovim *muddovima* i njihovom *sa'ovima* (u onome što mjere i što vagaju)!"

PLOVIDBA MOREM

2894, 2895. PRIČAO NAM JE Ebu-Nu'man, njemu prenio Hammad b. Zejd od Jahjaa, on od Muhammeda b. Jahjaa b. Habbana, a ovaj od Enesa b. Malika, radijallahu anhu, koji je rekao:
– Pričala mi je Ummu-Haram da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, spavao jednog dana u njenoj kući i pošto se smijući probudio, ona mu je rekla:
"Šta te je nasmijalo, Allahov Poslaniče?"
"Divih se" – reče on – "nekim mojim sljedbenicima kako plove morem kao vladari na svojim prijestoljima."
"Allahov Poslaniče" – rekla sam – "moli Allaha da me učini jednim od njih!" "Ti si već s njima" – reče on.
Potom je zaspao, poslije se probudio, nasmijao i dva ili tri puta rekao ono isto.
"Allahov Poslaniče", rekla sam, "moli Allaha da me učini jednim od njih!" "Ti si od onih prvih" – reče on.
Poslije ju je vjenčao Ubade b. Samit i s njom otišao na vojnu (prema Kipru), i kada se vraćala, priveli su joj devu da uzjaše, ali je ona pala i zdrobila vrat.

بَاب رُكُوبِ الْبَحْرِ

٢٨٩٤-٢٨٩٥. حَدَّثَنَا أَبُو النُّعْمَانِ حَدَّثَنَا حَمَّادُ بْنُ زَيْدٍ عَنْ يَحْيَى عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ يَحْيَى بْنِ حَبَّانَ عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ حَدَّثَتْنِي أُمُّ حَرَامٍ أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ قَالَ يَوْمًا فِي بَيْتِهَا فَاسْتَيْقَظَ وَهُوَ يَضْحَكُ قَالَتْ يَا رَسُولَ اللهِ مَا يُضْحِكُكَ قَالَ عَجِبْتُ مِنْ قَوْمٍ مِنْ أُمَّتِي يَرْكَبُونَ الْبَحْرَ كَالْمُلُوكِ عَلَى الْأَسِرَّةِ فَقُلْتُ يَا رَسُولَ اللهِ ادْعُ اللهَ أَنْ يَجْعَلَنِي مِنْهُمْ فَقَالَ أَنْتِ مِنْهُمْ ثُمَّ نَامَ فَاسْتَيْقَظَ وَهُوَ يَضْحَكُ فَقَالَ مِثْلَ ذَلِكَ مَرَّتَيْنِ أَوْ ثَلَاثًا قُلْتُ يَا رَسُولَ اللهِ ادْعُ اللهَ أَنْ يَجْعَلَنِي مِنْهُمْ فَيَقُولُ أَنْتِ مِنَ الْأَوَّلِينَ فَتَزَوَّجَ بِهَا عُبَادَةُ ابْنُ الصَّامِتِ فَخَرَجَ بِهَا إِلَى الْغَزْوِ فَلَمَّا رَجَعَتْ قُرِّبَتْ دَابَّةٌ لِتَرْكَبَهَا فَوَقَعَتْ فَانْدَقَّتْ عُنُقُهَا .

KO JE TRAŽIO POMOĆ U BORBI OD SLABIH I DOBRIH LJUDI

باب من استعان بالضعفاء والصالحين في الحرب

Ibn-Abbas je rekao:
– Saopćio mi je Ebu-Sufjan:
"Bizantijski car mi je rekao: 'Pitao sam te: Slijede li ga prvaci ljudi ili njihovi slabići? – pa si ti tvrdio: Nemoćni među njima.'"
– A to su sljedbenici poslanika.

وَقَالَ ابْنُ عَبَّاسٍ أَخْبَرَنِي أَبُو سُفْيَانَ قَالَ لِي قَيْصَرُ سَأَلْتُكَ أَشْرَافُ النَّاسِ اتَّبَعُوهُ أَمْ ضُعَفَاؤُهُمْ فَزَعَمْتَ ضُعَفَاءَهُمْ وَهُمْ أَتْبَاعُ الرُّسُلِ .

2896. PRIČAO NAM JE Sulejman b. Harb, njemu prenio Muhammed b. Talha od Talhe, a on od Mus'aba b. Sa'da, koji je rekao:
– Sa'd, radijallahu anhu, smatrao je da on ima prednost nad drugim, pa je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Da li ste vi pomognuti ili opskrbom darovani zbog nečega drugog ili zbog nemoćnih među vama?"

٢٨٩٦. حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ حَرْبٍ حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ ابْنُ طَلْحَةَ عَنْ طَلْحَةَ عَنْ مُصْعَبِ بْنِ سَعْدٍ قَالَ رَأَى سَعْدٌ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ أَنَّ لَهُ فَضْلًا عَلَى مَنْ دُونَهُ فَقَالَ النَّبِيُّ ﷺ هَلْ تُنْصَرُونَ وَتُرْزَقُونَ إِلَّا بِضُعَفَائِكُمْ .

2897. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Muhammed, njemu prenio Sufjan od Amra, koji je čuo od Džabira, on od Ebu-Seida Hudrija, a ovaj od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, koji je rekao:
– Doći će vrijeme kada će skupine ljudi (ratovati), pa će biti rečeno: "Ima li neko među vama ko se družio s Vjerovjesnikom, sallallahu alejhi ve sellem?"
– Da, reći će se. Pa će pobjeda biti izvojevana.
– Potom će opet doći vrijeme kada će se pitati: "Ima li među vama neko ko se družio s drugovima Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem?" Zatim će doći vrijeme kad će se pitati: "Ima li među vama neko ko se družio s onim koji se družio s drugovima (ashabima) Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem."
– Da, reći će se. I opet će biti izvojevana pobjeda.

٢٨٩٧. حَدَّثَنَا عَبْدُاللهِ بْنُ مُحَمَّدٍ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ عَنْ عَمْرٍو سَمِعَ جَابِرًا عَنْ أَبِي سَعِيدٍ الْخُدْرِيِّ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمْ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ يَأْتِي زَمَانٌ يَغْزُو فِئَامٌ مِنَ النَّاسِ فَيُقَالُ فِيكُمْ مَنْ صَحِبَ النَّبِيَّ ﷺ فَيُقَالُ نَعَمْ فَيُفْتَحُ عَلَيْهِ ثُمَّ يَأْتِي زَمَانٌ فَيُقَالُ فِيكُمْ مَنْ صَحِبَ أَصْحَابَ النَّبِيِّ ﷺ فَيُقَالُ نَعَمْ فَيُفْتَحُ ثُمَّ يَأْتِي زَمَانٌ فَيُقَالُ فِيكُمْ مَنْ صَحِبَ صَاحِبَ أَصْحَابِ النَّبِيِّ ﷺ فَيُقَالُ نَعَمْ فَيُفْتَحُ .

NE TREBA GOVORITI TAJ I TAJ JE ŠEHID

باب لا يقول فلان شهيد

Ebu-Hurejre prenosi od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem:
"Allah najbolje zna onoga ko se bori na Njegovom putu i onoga ko zadobije ranu na Njegovom putu."

قَالَ أَبُو هُرَيْرَةَ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ اللهُ أَعْلَمُ بِمَنْ يُجَاهِدُ فِي سَبِيلِهِ وَاللهُ أَعْلَمُ بِمَنْ يُكْلَمُ فِي سَبِيلِهِ .

2898. PRIČAO NAM JE Kutejbe, njemu prenio Ja'kub b. Abdur-Rahman od Ebu-Hazima, a on od Sehla b. Sa'da Sa'idija, radijallahu anhu:
– Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, sreo se s idolopoklonicima (na Uhudu). Povela se borba. Kada je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, krenuo svojoj vojsci, a oni krenuli svojoj, među drugovima Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, bijaše jedan čovjek koji nije ostavljao od idolopoklonika ni malo ni veliko, a da ga nije slijedio i udario svojom sabljom.
Potom je neko rekao:
– Niko od nas nije zaslužio nagradu kao taj i taj.
Tada je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Bez sumnje, on je od stanovnika vatre."
Kasnije je neko od njih rekao: "Ja ću ga promatrati."
– A onda je – kaže pripovjedač – izišao s njim, i kad god bi on zastao, zastao bi i on s njim, a kad god bi požurio, požurio bi i on s njim. Zatim je taj teško ranjen, pa je sebi ubrzao smrt tako što je dršku svoje sablje stavio na zemlju, a njen vrh stavio između sisa, potom se navalio na (sječivo) svoje sablje i ubio se.
Poslije je onaj čovjek (koji ga je pratio) otišao do Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, i rekao: "Svjedočim da si Allahov Poslanik."
– A šta je s onim (drugim)? – upita Resulullah, sallallahu alejhi ve sellem.
– Kad si rekao ranije za onog čovjeka da je od džehennemlija, to se prisutnim činilo uveličanim.
– Ja ću vam o njemu donijeti vijest – rekao sam –

٢٨٩٨. حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ حَدَّثَنَا يَعْقُوبُ بْنُ عَبْدِ الرَّحْمَنِ عَنْ أَبِي حَازِمٍ عَنْ سَهْلِ بْنِ سَعْدٍ السَّاعِدِيِّ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ أَنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ الْتَقَى هُوَ وَالْمُشْرِكُونَ فَاقْتَتَلُوا فَلَمَّا مَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ إِلَى عَسْكَرِهِ وَمَالَ الْآخَرُونَ إِلَى عَسْكَرِهِمْ وَفِي أَصْحَابِ رَسُولِ اللهِ ﷺ رَجُلٌ لَا يَدَعُ لَهُمْ شَاذَّةً وَلَا فَاذَّةً إِلَّا اتَّبَعَهَا يَضْرِبُهَا بِسَيْفِهِ فَقَالَ مَا أَجْزَأَ مِنَّا الْيَوْمَ أَحَدٌ كَمَا أَجْزَأَ فُلَانٌ فَقَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ أَمَا إِنَّهُ مِنْ أَهْلِ النَّارِ فَقَالَ رَجُلٌ مِنَ الْقَوْمِ أَنَا صَاحِبُهُ قَالَ فَخَرَجَ مَعَهُ كُلَّمَا وَقَفَ وَقَفَ مَعَهُ وَإِذَا أَسْرَعَ أَسْرَعَ مَعَهُ قَالَ فَجُرِحَ الرَّجُلُ جُرْحًا شَدِيدًا فَاسْتَعْجَلَ الْمَوْتَ فَوَضَعَ نَصْلَ سَيْفِهِ بِالْأَرْضِ وَذُبَابَهُ بَيْنَ ثَدْيَيْهِ ثُمَّ تَحَامَلَ عَلَى سَيْفِهِ فَقَتَلَ نَفْسَهُ فَخَرَجَ الرَّجُلُ إِلَى رَسُولِ اللهِ ﷺ فَقَالَ أَشْهَدُ أَنَّكَ رَسُولُ اللهِ قَالَ وَمَا ذَاكَ قَالَ الرَّجُلُ الَّذِي ذَكَرْتَ آنِفًا أَنَّهُ مِنْ أَهْلِ النَّارِ فَأَعْظَمَ النَّاسُ ذَلِكَ فَقُلْتُ أَنَا لَكُمْ بِهِ فَخَرَجْتُ فِي طَلَبِهِ ثُمَّ جُرِحَ جُرْحًا شَدِيدًا فَاسْتَعْجَلَ الْمَوْتَ فَوَضَعَ نَصْلَ سَيْفِهِ فِي الْأَرْضِ وَذُبَابَهُ بَيْنَ ثَدْيَيْهِ ثُمَّ تَحَامَلَ عَلَيْهِ فَقَتَلَ نَفْسَهُ فَقَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ عِنْدَ ذَلِكَ

i izišao da ga potražim. On je poslije teško ranjen pa je, želeći ubrzati svoju smrt, zabo dršku sablje u zemlju, a njeno sječivo naslonio između svojih sisa, zatim se na njega navalio i sam sebe ubio. Tada je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
– Zaista, čovjek ponekad u očima ljudi radi posao džennetlija, a on je uistinu od družine Džehennema, a nekad, opet, u očima ljudi radi posao družine Džehennema, a on, uistinu, pripada družini Dženneta.[1]

إِنَّ الرَّجُلَ لَيَعْمَلُ عَمَلَ أَهْلِ الْجَنَّةِ فِيمَا يَبْدُو لِلنَّاسِ وَهُوَ مِنْ أَهْلِ النَّارِ وَإِنَّ الرَّجُلَ لَيَعْمَلُ عَمَلَ أَهْلِ النَّارِ فِيمَا يَبْدُو لِلنَّاسِ وَهُوَ مِنْ أَهْلِ الْجَنَّةِ .

BODRENJE NA STRELJAŠTVO

بَاب التَّحْرِيضِ عَلَى الرَّمْيِ

Uzvišeni Allah kaže: "Pripremite protiv njih (neprijatelja) koliko možete snagu i spremne konje čime ćete zastrašiti Allahovog i svoga neprijatelja."

وَقَوْلِ اللهِ تَعَالَى (وَأَعِدُّوا لَهُمْ مَا اسْتَطَعْتُمْ مِنْ قُوَّةٍ وَمِنْ رِبَاطِ الْخَيْلِ تُرْهِبُونَ بِهِ عَدُوَّ اللهِ وَعَدُوَّكُمْ) .

2899. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Mesleme, a njemu Hatim b. Isma'il prenoseći od Jezida b. Ebu-Ubejda, koji je rekao: Čuo sam Selemu b. Ekve'a kako kaže:
– Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, naišao je pokraj grupe ljudi (plemena) Eslem koji su se natjecali u strijeljanju, pa im je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
"Gađajte, sinovi Isma'ilovi! Zaista je vaš otac bio strijelac! Gađajte! Ja sam sa sinovima toga i toga (Ibn-Ezre'a)!"
– Tada je jedna od te dvije grupe prestala gađati – kaže prenosilac – pa je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Šta vam je pa ne gađate?"

٢٨٩٩. حَدَّثَنَا عَبْدُاللهِ بْنُ مَسْلَمَةَ حَدَّثَنَا حَاتِمُ ابْنُ إِسْمَاعِيلَ عَنْ يَزِيدَ بْنِ أَبِي عُبَيْدٍ قَالَ سَمِعْتُ سَلَمَةَ بْنَ الْأَكْوَعِ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ مَرَّ النَّبِيُّ ﷺ عَلَى نَفَرٍ مِنْ أَسْلَمَ يَنْتَضِلُونَ فَقَالَ النَّبِيُّ ﷺ ارْمُوا بَنِي إِسْمَاعِيلَ فَإِنَّ أَبَاكُمْ كَانَ رَامِيًا ارْمُوا وَأَنَا مَعَ بَنِي فُلَانٍ قَالَ فَأَمْسَكَ أَحَدُ الْفَرِيقَيْنِ بِأَيْدِيهِمْ فَقَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ مَا لَكُمْ لَا تَرْمُونَ قَالُوا كَيْفَ نَرْمِي وَأَنْتَ مَعَهُمْ قَالَ النَّبِيُّ ﷺ ارْمُوا فَأَنَا مَعَكُمْ كُلِّكُمْ .

1 U borbi na Hajberu, a po mišljenju Ibn-Dževzije – na Uhudu, nije učestvovao dvoličnjak Kuzman, pa su mu žene Medine govorile da nije muškarac nego žena. Uvrijeđen od susjetkinje, otišao je na bojno polje, odapeo na idolopoklonike nekoliko strijela, razbio korice svoje sablje i uzviknuo: "O, narode plemena Evs, borite se protiv svojih rođaka!" U polasku na neprijatelja prošao je pokraj Katade b. Nu'mana i on mu reče: "Sretna ti bila šehidska smrt!" a on mu je odgovorio: "Ne borim se radi vjere, nego radi svoje časti." Hadis upozorava da svaki posao treba biti u ime Allaha, a ne iz sebičnosti.

"Kako ćemo gađati" – odgovorili su oni – "kad si ti s njima?"
"Gađajte" – rekao je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem – "pa ja sam s vama svima."

2900. PRIČAO NAM JE Ebu-Nu'ajm, njemu prenio Abdur-Rahman b. Gasil od Hamze b. Ebu-Usejda, a on od svoga oca, koji je rekao:
– Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, na Dan Bedra, kad smo se poredali u (bojne) redove prema Kurejšijama, rekao je: "Stojte nam u redovima, a kada vam se unekoliko približe, koristite strelice!"

٢٩٠٠. حَدَّثَنَا أَبُو نُعَيْمٍ حَدَّثَنَا عَبْدُالرَّحْمَنِ بْنُ الْغَسِيلِ عَنْ حَمْزَةَ بْنِ أَبِي أُسَيْدٍ عَنْ أَبِيهِ قَالَ قَالَ النَّبِيُّ ﷺ يَوْمَ بَدْرٍ حِينَ صَفَفْنَا لِقُرَيْشٍ وَصَفُّوا لَنَا إِذَا أَكْثَبُوكُمْ فَعَلَيْكُمْ بِالنَّبْلِ .

ZABAVLJANJE KOPLJIMA I SLIČNIM (ORUŽJEM)

باب اللَّهْوِ بِالْحِرَابِ وَنَحْوِهَا

2901. PRIČAO NAM JE Ibrahim b. Musa i rekao da mu je saopćio Hišam prenoseći od Ma'mera, on od Zuhrija, ovaj od Ibn-Musejjeba, a on od Ebu-Hurejre, radijallahu anhu, koji je rekao:
– Dok su se Etiopljani igrali (kopljima) kod Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, ušao je Omer, sage se do pijeska uzevši ga i njim ih gađaše, pa Resulullah, sallallahu alejhi ve sellem, reče: "Ostavi ih, Omere!"
– A Alija je dodao: "Pričao nam je Abdur-Rezzak da mu je saopćio Ma'mer:
'... u džamiji (su igrali)...'"

٢٩٠١. حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ مُوسَى أَخْبَرَنَا هِشَامٌ عَنْ مَعْمَرٍ عَنِ الزُّهْرِيِّ عَنِ ابْنِ الْمُسَيَّبِ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ بَيْنَا الْحَبَشَةُ يَلْعَبُونَ عِنْدَ النَّبِيِّ ﷺ بِحِرَابِهِمْ دَخَلَ عُمَرُ فَأَهْوَى إِلَى الْحَصَى فَحَصَبَهُمْ بِهَا فَقَالَ دَعْهُمْ يَا عُمَرُ وَزَادَ عَلِيٌّ حَدَّثَنَا عَبْدُالرَّزَّاقِ أَخْبَرَنَا مَعْمَرٌ فِي الْمَسْجِدِ .

ŠTIT I ONAJ KOJI SE ŠTITIO ŠTITOM SVOGA DRUGA

باب المجن ومن يترس بترس صاحبه

2902. PRIČAO NAM JE Ahmed b. Muhammed, njemu saopćio Abdullah od Evza'ija, ovaj od Ishaka b. Abdullaha b. Ebi-Talhe, a on od Enesa b. Malika, radijallahu anhu, koji je rekao:
"Ebu-Talha se štitio s Vjerovjesnikom, sallallahu alejhi ve sellem, jednim štitom. Ebu-Talha je bio vješt u strijeljanju i kad bi on odapeo strijelu, Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, nageo bi se i pogledao mjesto (pogotka) njegove strijele."[1]

٢٩٠٢. حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ مُحَمَّدٍ أَخْبَرَنَا عَبْدُاللهِ أَخْبَرَنَا الْأَوْزَاعِيُّ عَنْ إِسْحَاقَ بْنِ عَبْدِاللهِ بْنِ أَبِي طَلْحَةَ عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ كَانَ أَبُو طَلْحَةَ يَتَتَرَّسُ مَعَ النَّبِيِّ ﷺ بِتُرْسٍ وَاحِدٍ وَكَانَ أَبُو طَلْحَةَ حَسَنَ الرَّمْيِ فَكَانَ إِذَا رَمَى تَشَرَّفَ النَّبِيُّ ﷺ فَيَنْظُرُ إِلَى مَوْضِعِ نَبْلِهِ.

2903. PRIČAO NAM JE Seid b. Ufejr, njemu Ja'kub b. Abdur-Rahman prenoseći od Ebu-Hazima, a on od Sehla, koji je rekao:
– Kad je Vjerovjesniku razbijena kaciga na njegovoj glavi (na Uhudu), lice mu okrvavljeno, a sjekutić prebijen, Alija je mijenjao vodu donoseći je u štitu, a Fatima mu sapirala (krv), i kad je vidjela da je krvi mnogo više nego vode, krenula je do jedne rogozine (hasure), spalila je (pepeo), polijepila na njegovu ranu i krv se zaustavila.

٢٩٠٣. حَدَّثَنَا سَعِيدُ بْنُ عُفَيْرٍ حَدَّثَنَا يَعْقُوبُ ابْنُ عَبْدِالرَّحْمَنِ عَنْ أَبِي حَازِمٍ عَنْ سَهْلٍ قَالَ لَمَّا كُسِرَتْ بَيْضَةُ النَّبِيِّ ﷺ عَلَى رَأْسِهِ وَأُدْمِيَ وَجْهُهُ وَكُسِرَتْ رَبَاعِيَتُهُ وَكَانَ عَلِيٌّ يَخْتَلِفُ بِالْمَاءِ فِي الْمِجَنِّ وَكَانَتْ فَاطِمَةُ تَغْسِلُهُ فَلَمَّا رَأَتِ الدَّمَ يَزِيدُ عَلَى الْمَاءِ كَثْرَةً عَمَدَتْ إِلَى حَصِيرٍ فَأَحْرَقَتْهَا وَأَلْصَقَتْهَا عَلَى جُرْحِهِ فَرَقَأَ الدَّمُ.

1 Vježbe u streljaštvu, mačevanju, jahanju konja i druge vojne i sportske vještine, Šerijatom su ozakonjene, koliko radi rekreacije ljudi, toliko i radi vojne gotovosti za borbu protiv neprijatelja. Neki pravnici ih ubrajaju u sunnet-dužnost, a neki u preporučljive poslove. Zajednica mora biti uvijek spremna na defanzivnu borbu, a i počesto vršiti vojne vježbe odbrambenih snaga.
Za pobjednika može se odrediti i nagrada, samo opklada i ucjena nisu dozvoljene, jer je to haram, ali je dozvoljeno da jedan od takmičara (ili gledalaca) kaže drugom: "Ako me svojim konjem pretekneš dat ću ti toliko i toliko, a ako ja tebi utečem, ne plaćaš mi ništa", ili ako se dvojici takmičara pridruži treći i oni mu kažu: "Ako nam uteknеš daješ ti to, a ako mi pobijedimo u trci, ne daješ nam ništa."
Preporučljiva je trka pješaka, takmičenje u plivanju i svi drugi sportovi koji služe za bolje fizičko i umno razvijanje čovjeka.

2904. PRIČAO NAM JE Ali b. Abdullah, njemu prenio Sufjan od Amra, on od Zuhrija, ovaj od Malika b. Evsa b. Hadesana, a on opet od Omera, radijallahu anhu, koji je rekao:
– Imeci (plemena) Benu-Nadir su dobra koja je Allah bez borbe dao kao ratni plijen svome Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, i za kojim muslimani nisu borbeno navaljivali ni konjima ni devama. Ta dobra pripala su samo Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, i on ih je te godine trošio na svoje ukućane na ime izdržavanja, a ono što je preostalo dao je za oružje i konje kao vojnu opremu za Allahov put.[1]

٢٩٠٤. حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ عَبْدِاللهِ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ عَنْ عَمْرٍو عَنِ الزُّهْرِيِّ عَنْ مَالِكِ بْنِ أَوْسِ ابْنِ الْحَدَثَانِ عَنْ عُمَرَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ كَانَتْ أَمْوَالُ بَنِي النَّضِيرِ مِمَّا أَفَاءَ اللهُ عَلَى رَسُولِهِ ﷺ مِمَّا لَمْ يُوجِفِ الْمُسْلِمُونَ عَلَيْهِ بِخَيْلٍ وَلَا رِكَابٍ فَكَانَتْ لِرَسُولِ اللهِ ﷺ خَاصَّةً وَكَانَ يُنْفِقُ عَلَى أَهْلِهِ نَفَقَةَ سَنَتِهِ ثُمَّ يَجْعَلُ مَا بَقِيَ فِي السِّلَاحِ وَالْكُرَاعِ عُدَّةً فِي سَبِيلِ اللهِ .

2905. PRIČAO NAM JE Musedded, a njemu prenio Jahja od Sufjana, koji je rekao:
– Pričao mi je Sa'd b. Ibrahim prenoseći od Abdullaha b. Šeddada, on od Alije, njemu pričao Kabise, a ovome prenio Sufjan od Sa'da b. Ibrahima, koji je rekao:
– Pričao mi je Abdullah b. Šeddad: "Čuo sam Aliju, radijallahu anhu, kako kaže:

٢٩٠٥. حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ حَدَّثَنَا يَحْيَى عَنْ سُفْيَانَ قَالَ حَدَّثَنِي سَعْدُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ عَنْ عَبْدِاللهِ بْنِ شَدَّادٍ عَنْ عَلِيٍّ ح حَدَّثَنَا قَبِيصَةُ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ عَنْ سَعْدِ بْنِ إِبْرَاهِيمَ قَالَ حَدَّثَنِي عَبْدُاللهِ بْنُ شَدَّادٍ قَالَ سَمِعْتُ عَلِيًّا رَضِيَ اللهُ عَنْهُ يَقُولُ مَا رَأَيْتُ النَّبِيَّ ﷺ يُفَدِّي رَجُلًا بَعْدَ سَعْدٍ سَمِعْتُهُ يَقُولُ ارْمِ فِدَاكَ أَبِي وَأُمِّي .

1 Židovsko pleme Benu-Nadir boravilo je u Medini, ali je potajno sarađivalo s neprijateljima islama i s njima zajednički napalo muslimane na Uhudu. Šest mjeseci poslije Uhudske bitke Resulullah, sallallahu alejhi ve sellem, protjerao ih je iz Medine.
O ovom prognanstvu govori veći dio poglavlja El-Hašr, a naročito ajeti 2-9 koji u prijevodu glase:
"On je prilikom prvog progonstva iz domova njihovih protjerao one sljedbenike Knjige koji nisu vjerovali. Vi niste mislili da će otići, a oni su mislili da će ih utvrde njihove od Allahove kazne odbraniti, ali im je Allahova kazna došla odakle se nisu nadali i On je u srca njihova strah ulio; vlastitim rukama i rukama vjernika svoje domove su rušili. Zato uzmite iz toga pouku, o vi koji ste obdareni!
Da nije bio već odredio da će biti protjerani, Allah bi ih još na ovom svijetu kaznio; ali, njih na ovom svijetu čeka patnja u ognju zato što su se Allahu i Poslaniku Njegovom suprotstavljali; a onoga ko se Allahu suprotstavi Allah će, zaista, strahovito kazniti.
To što ste neke palme posjekli ili ih da uspravno stoje ostavili – Allahovom voljom ste učinili, i zato da On nevjernike ponizi.
Plijen stanovnika sela i gradova, koji Allah Poslaniku svome daruje, pripada: Allahu i Poslaniku Njegovom, i bližnjima njegovim, i siročadi, i siromasima, i putnicima namjernicima – da ne bi prelazilo samo iz ruke u ruku bogataša vaših, ono što vam Poslanik kao nagradu da – to uzmite, a ono što vam zabrani – ostavite; i bojte se Allaha jer Allah zaista strahovito kažnjava – i siromašnim muhadžirima koji su iz rodnog kraja svoga protjerani i imovine svoje lišeni, koji žele da Allahovu milost i naklonost steknu, i Allaha i Poslanika Njegovog pomognu, to su, zaista, pravi vjernici, i onima koji su Medinu za življenje izabrali i domom prave vjere još prije njih je učinili, oni vole one koji im se doseljavaju i u grudima svojim nikakvu tegobu, zato što im se daje, ne osjećaju i više vole njima nego sebi, mada im je i samima potrebno.
A oni koji se čuvaju pohlepe svojih duša, oni će sigurno uspjeti."

'Nisam vidio da bi se Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, žrtvovao za drugoga kao za Sa'da.' Čuo sam ga kako kaže: 'Odapni strijelu, žrtvovao bih za tebe svoga oca i majku!'"

KOŽNI ŠTIT

باب الدَّرق

2906. PRIČAO NAM JE Isma'il da mu je rekao Ibn-Vehb, njemu Amr, da mu je prenio Ebul-Esved od Urve, a on od Aiše, radijallahu anha, koja je rekla:
– Ušao mi je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, a kod mene su dvije djevojčice pjevale (junačku) pjesmu o Bu'asu. On se naslonio na dušek i okrenuo u stranu svoje lice. Potom je ušao Ebu-Bekr, prekorio me rekavši: "Šejtanska frula kod Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem?" Tada mu se okrenuo Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, i rekao:
"Ostavi ih!"
– Pošto se smirio, ja sam im namignula i one su izišle.

٢٩٠٦. حَدَّثَنَا إِسْمَاعِيلُ قَالَ حَدَّثَنِي ابْنُ وَهْبٍ قَالَ عَمْرٌو حَدَّثَنِي أَبُو الأَسْوَدِ عَنْ عُرْوَةَ عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهَا دَخَلَ عَلَيَّ رَسُولُ اللهِ ﷺ وَعِنْدِي جَارِيَتَانِ تُغَنِّيَانِ بِغِنَاءِ بُعَاثَ فَاضْطَجَعَ عَلَى الْفِرَاشِ وَحَوَّلَ وَجْهَهُ فَدَخَلَ أَبُو بَكْرٍ فَانْتَهَرَنِي وَقَالَ مِزْمَارَةُ الشَّيْطَانِ عِنْدَ رَسُولِ اللهِ ﷺ فَأَقْبَلَ عَلَيْهِ رَسُولُ اللهِ ﷺ فَقَالَ دَعْهُمَا فَلَمَّا غَفَلَ غَمَزْتُهُمَا فَخَرَجَتَا .

2907. – To je bilo – kaže Aiša – na Bajram, u kome crnci (Abesinci) izvode igre štitovima i kopljima, pa ili sam ja pitala Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, ili je on sam upitao: "Želiš li ih gledati?"
"Da" – odgovorila sam.
Tada me je stavio iza sebe (zaklanjajući me), moj obraz bio je na njegovom obrazu, i rekao:
"Nastavite, sinovi Erfide!"
I kada mi je dosadilo, reče: "Je li ti dosta?"
"Da" – odgovorila sam.
"Pa idi!", reče on.
Ahmed je, (kaže Buhari), prenio od Ibn-Vehba: "... kada se Ebu-Bekr zanio (u mislima)..."

٢٩٠٧. قَالَتْ وَكَانَ يَوْمُ عِيدٍ يَلْعَبُ السُّودَانُ بِالدَّرَقِ وَالْحِرَابِ فَإِمَّا سَأَلْتُ رَسُولَ اللهِ ﷺ وَإِمَّا قَالَ تَشْتَهِينَ تَنْظُرِينَ فَقَالَتْ نَعَمْ فَأَقَامَنِي وَرَاءَهُ خَدِّي عَلَى خَدِّهِ وَيَقُولُ دُونَكُمْ بَنِي أَرْفِدَةَ حَتَّى إِذَا مَلِلْتُ قَالَ حَسْبُكِ قُلْتُ نَعَمْ قَالَ فَاذْهَبِي قَالَ أَبُو عَبْدِ اللهِ قَالَ أَحْمَدُ عَنِ ابْنِ وَهْبٍ فَلَمَّا غَفَلَ .

KIĆANKE (NA SABLJI) I VJEŠANJE SABLJE O VRAT

باب الْحمائلِ وتعْليقِ السَّيْفِ بِالْعُنُقِ

2908. PRIČAO NAM JE Sulejman b. Harb, njemu prenio Hammad b. Zejd od Sabita, a on od Enesa, radijallahu anhu, koji je izjavio:

– Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, bio je najljepši i najhrabriji čovjek. Jedne noći se stanovništvo Medine uplašilo (neprijatelja), pa je na glas opasnosti izišlo, a Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, koji je bio izišao da izvidi to, susretne se s njima.

Bio je na neosedlanom konju Ebu-Talhinom, a na vratu mu bijaše sablja i vikaše: "Ne strahujte! Ne strahujte!"

Kasnije je rekao: "Uvjerio sam se da je kao more", ili je kazao: "Stvarno je on (konj) more!"

٢٩٠٨. حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ حَرْبٍ حَدَّثَنَا حَمَّادُ بْنُ زَيْدٍ عَنْ ثَابِتٍ عَنْ أَنَسٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ كَانَ النَّبِيُّ ﷺ أَحْسَنَ النَّاسِ وَأَشْجَعَ النَّاسِ وَلَقَدْ فَزِعَ أَهْلُ الْمَدِينَةِ لَيْلَةً فَخَرَجُوا نَحْوَ الصَّوْتِ فَاسْتَقْبَلَهُمُ النَّبِيُّ ﷺ وَقَدِ اسْتَبْرَأَ الْخَبَرَ وَهُوَ عَلَى فَرَسٍ لِأَبِي طَلْحَةَ عُرْيٍ وَفِي عُنُقِهِ السَّيْفُ وَهُوَ يَقُولُ لَمْ تُرَاعُوا لَمْ تُرَاعُوا ثُمَّ قَالَ وَجَدْنَاهُ بَحْرًا أَوْ قَالَ إِنَّهُ لَبَحْرٌ .

UKRAŠAVANJE SABLJI

باب ما جاءَ في حِلْيةِ السُّيُوفِ

2909. PRIČAO NAM JE Ahmed b. Muhammed, njemu saopćio Abdullah, a ovom Evza'i:

– Čuo sam Sulejmana b. Habiba kako kaže: "Čuo sam Ebu-Umama kako govori:

"Zaista su ljudi ostvarili mnoge pobjede sabljama bez ikakva ukrasa zlata i srebra. Nakit im bijaše: prsten (obruč) na donjem i gornjem kraju korica, olovo i željezo."

٢٩٠٩. حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ مُحَمَّدٍ أَخْبَرَنَا عَبْدُاللهِ أَخْبَرَنَا الْأَوْزَاعِيُّ قَالَ سَمِعْتُ سُلَيْمَانَ بْنَ حَبِيبٍ قَالَ سَمِعْتُ أَبَا أُمَامَةَ يَقُولُ لَقَدْ فَتَحَ الْفُتُوحَ قَوْمٌ مَا كَانَتْ حِلْيَةُ سُيُوفِهِمُ الذَّهَبَ وَلَا الْفِضَّةَ إِنَّمَا كَانَتْ حِلْيَتُهُمُ الْعَلَابِيَّ وَالْآنُكَ وَالْحَدِيدَ .

O ONOME KO JE OBJESIO SABLJU NA STABLO PRI PUTOVANJU U VRIJEME PODNEVNOG ODMORA

باب مَنْ علَّق سيْفهُ بالشَّجرِ في السَّفرِ عنْد الْقائلة

2910. PRIČAO NAM JE Ebul-Jeman, njemu prenio Šu'ajb od Zuhrija rekavši da mu je prenio Sinan b. Ebu-Sinan Dueli i Ebu-Seleme b. Abdur-Rahman, da je Džabir b. Abdullah, radijallahu anhu, izjavio da je on s Vjerovjesnikom, sallallahu alejhi ve sellem, vojevao prema Nedždu, pa kada se Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, vratio, s njim se vratio i on i podnevno spavanje zateklo ih je u jednoj dolini punoj žbunja. Tu je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, odsjeo, a borci su se razdvojili u grupe tražeći hlada pod drvećem. Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, odsjeo je pod jedan glog i na njega objesio svoju sablju. Dobro smo zaspali kad nas zovnu Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, a kod njega je bio neki beduin. Resulullah, sallallahu alejhi ve sellem, reče:
– Dok sam spavao, ovaj je iznad mene uzeo moju sablju, i kada sam se probudio, ona je već bila u njegovoj ruci izvučena iz korica. Beduin reče: "Ko će te od mene sačuvati?"
"Allah" – rekao sam mu tri puta.
Resulullah, sallallahu alejhi ve sellem, nije ga kaznio i on je tu sjeo.

٢٩١٠. حَدَّثَنَا أَبُو الْيَمَانِ أَخْبَرَنَا شُعَيْبٌ عَنِ الزُّهْرِيِّ قَالَ حَدَّثَنِي سِنَانُ بْنُ أَبِي سِنَانٍ الدُّؤَلِيُّ وَأَبُو سَلَمَةَ بْنُ عَبْدِالرَّحْمَنِ أَنَّ جَابِرَ بْنَ عَبْدِاللهِ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا أَخْبَرَ أَنَّهُ غَزَا مَعَ رَسُولِ اللهِ ﷺ قِبَلَ نَجْدٍ فَلَمَّا قَفَلَ رَسُولُ اللهِ ﷺ قَفَلَ مَعَهُ فَأَدْرَكَتْهُمُ الْقَائِلَةُ فِي وَادٍ كَثِيرِ الْعِضَاهِ فَنَزَلَ رَسُولُ اللهِ ﷺ وَتَفَرَّقَ النَّاسُ يَسْتَظِلُّونَ بِالشَّجَرِ فَنَزَلَ رَسُولُ اللهِ ﷺ تَحْتَ سَمُرَةٍ وَعَلَّقَ بِهَا سَيْفَهُ وَنِمْنَا نَوْمَةً فَإِذَا رَسُولُ اللهِ ﷺ يَدْعُونَا وَإِذَا عِنْدَهُ أَعْرَابِيٌّ فَقَالَ إِنَّ هَذَا اخْتَرَطَ عَلَيَّ سَيْفِي وَأَنَا نَائِمٌ فَاسْتَيْقَظْتُ وَهُوَ فِي يَدِهِ صَلْتًا فَقَالَ مَنْ يَمْنَعُكَ مِنِّي فَقُلْتُ اللهُ ثَلَاثًا وَلَمْ يُعَاقِبْهُ وَجَلَسَ .

OBLAČENJE KACIGE

باب لُبْس الْبيْضة

2911. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Mesleme, ovome Abdul-Aziz b. Ebu-Hazim od svoga oca, a on od Sehla, radijallahu anhu, da je pitao za ranu Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, na Dan Uhuda i on je kazao:
– Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, ranjen je u lice, prelomljen mu je sjekutić (očnjak), a na glavi mu je razbijena kaciga. Tada mu je Fatima,

٢٩١١. حَدَّثَنَا عَبْدُاللهِ بْنُ مَسْلَمَةَ حَدَّثَنَا عَبْدُالْعَزِيزِ بْنُ أَبِي حَازِمٍ عَنْ أَبِيهِ عَنْ سَهْلٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ أَنَّهُ سُئِلَ عَنْ جُرْحِ النَّبِيِّ ﷺ يَوْمَ أُحُدٍ فَقَالَ جُرِحَ وَجْهُ النَّبِيِّ ﷺ وَكُسِرَتْ رَبَاعِيَتُهُ وَهُشِمَتِ الْبَيْضَةُ عَلَى رَأْسِهِ فَكَانَتْ فَاطِمَةُ

radijallahu anha, sapirala krv, a Alija, radijallahu anhu, držao (posudu), pa kada je vidjela da se krv time povećava, uzela je jednu rogozinu (hasuru), spalila je i tim pepelom posula (ranu) i zaustavila krv.

عَلَيْهَا السَّلَام تَغْسِلُ الدَّمَ وَعَلِيٌّ يُمْسِكُ فَلَمَّا رَأَتْ أَنَّ الدَّمَ لَا يَزِيدُ إِلَّا كَثْرَةً أَخَذَتْ حَصِيرًا فَأَحْرَقَتْهُ حَتَّى صَارَ رَمَادًا ثُمَّ أَلْزَقَتْهُ فَاسْتَمْسَكَ الدَّمُ .

KO NIJE SMATRAO POTREBNIM RAZBIJANJE ORUŽJA POSLIJE SMRTI (VLASNIKA)

باب من لم ير كسر السلاح عند الموت

2912. PRIČAO NAM JE Amr b. Abbas, njemu prenio Abdur-Rahman od Sufjana, on od Ebu-Ishaka, a ovaj od Amra b. Harisa, koji je izjavio:
– Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, ostavio je iza sebe samo svoje oružje, mazgu Bejda' i u Hajberu zemlju koju je uvakufio.

٢٩١٢. حَدَّثَنَا عَمْرُو بْنُ عَبَّاسٍ حَدَّثَنَا عَبْدُالرَّحْمَنِ عَنْ سُفْيَانَ عَنْ أَبِي إِسْحَاقَ عَنْ عَمْرِو بْنِ الْحَارِثِ قَالَ مَا تَرَكَ النَّبِيُّ ﷺ إِلَّا سِلَاحَهُ وَبَغْلَةً بَيْضَاءَ وَأَرْضًا جَعَلَهَا صَدَقَةً .

RAZDVAJANJE BORACA OD STARJEŠINE U GRUPE PRI PODNEVNOM SPAVANJU I TRAŽENJE HLADA POD STABLIMA

باب تفرق الناس عن الإمام عند القائلة والاستظلال بالشجر

2913. PRIČAO NAM JE Ebul-Jeman, njemu prenio Šu'ajb od Zuhrija, ovome prenio Sinan b. Ebu-Sinan i Ebu-Seleme, da ih je o navedenom obavijestio Džabir.
PRIČAO NAM JE Musa b. Isma'il, ovome Ibrahim b. Sa'd, njemu prenio Ibn-Šihab od Sinana b. Ebu-Sinana Duelija, da mu je Džabir b. Abdullah, radijallahu anhu, saopćio da je on zajedno s Vjerovjesnikom, sallallahu alejhi ve sellem, ratovao pa ih je zateklo podnevno spavanje u jednoj dolini s mnogo trnja. Svijet se razdvojio u grupe pod tim trnjem želeći hladovinu pod drvećem. Pod jednim stablom odsjeo je i Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, na njega objesio svoju sablju i zaspao. Kad se poslije probudio, kod njega je stajao neki čovjek, koga on nije primijetio. Tada je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:

٢٩١٣. حَدَّثَنَا أَبُو الْيَمَانِ أَخْبَرَنَا شُعَيْبٌ عَنِ الزُّهْرِيِّ حَدَّثَنَا سِنَانُ بْنُ أَبِي سِنَانٍ وَأَبُو سَلَمَةَ أَنَّ جَابِرًا أَخْبَرَهُ ح و حَدَّثَنَا مُوسَى بْنُ إِسْمَاعِيلَ حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ سَعْدٍ أَخْبَرَنَا ابْنُ شِهَابٍ عَنْ سِنَانِ بْنِ أَبِي سِنَانٍ الدُّؤَلِيِّ أَنَّ جَابِرَ بْنَ عَبْدِاللهِ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا أَخْبَرَهُ أَنَّهُ غَزَا مَعَ النَّبِيِّ ﷺ فَأَدْرَكَتْهُمُ الْقَائِلَةُ فِي وَادٍ كَثِيرِ الْعِضَاهِ فَتَفَرَّقَ النَّاسُ فِي الْعِضَاهِ يَسْتَظِلُّونَ بِالشَّجَرِ فَنَزَلَ النَّبِيُّ ﷺ تَحْتَ شَجَرَةٍ فَعَلَّقَ بِهَا سَيْفَهُ ثُمَّ نَامَ فَاسْتَيْقَظَ وَعِنْدَهُ رَجُلٌ وَهُوَ لَا يَشْعُرُ بِهِ فَقَالَ النَّبِيُّ ﷺ إِنَّ هَذَا اخْتَرَطَ سَيْفِي فَقَالَ مَنْ يَمْنَعُكَ قُلْتُ اللهُ فَشَامَ السَّيْفَ فَهَا هُوَ ذَا جَالِسٌ ثُمَّ لَمْ يُعَاقِبْهُ .

– Ovaj je izvukao moju sablju (iz korica) i rekao: “Ko će te sačuvati?”
– Allah – rekao sam – i on stavi sablju u korice. To je taj što sjedi!
I Resulullah, sallallahu alejhi ve sellem, nije ga kaznio.

ŠTA JE REČENO O KOPLJIMA

باب ما قيل في الرِّمَاح

Pripovijeda se od Ibn-Omera, koji prenosi da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: “Moja je opskrba stavljena pod sjenku moga koplja, a poniženje i pokornost određena je onom ko se suprotstavi mojoj zapovijedi.”

وَيُذْكَرُ عَنِ ابْنِ عُمَرَ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ جُعِلَ رِزْقِي تَحْتَ ظِلِّ رُمْحِي وَجُعِلَ الذِّلَّةُ وَالصَّغَارُ عَلَى مَنْ خَالَفَ أَمْرِي .

2914. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Jusuf, njemu prenio Malik od Ebu-Nadra, oslobođenog roba Umera b. Ubejdullaha, a on od Nafija, oslobođenog roba Ebu-Katada Ensarija, ovaj od Ebu-Katade, radijallahu anhu, da je on bio s Allahovim Poslanikom, sallallahu alejhi ve sellem, i kad je bio na nekom dijelu puta za Mekku, izostao je sa svojim drugovima koji su bili u ihramima, a on je bio bez ihrama. Tada je ugledao divljeg magarca, poravnio na svom konju i od svojih drugova zatražio da mu dohvate njegov bič. Oni to nisu htjeli učiniti pa je od njih tražio svoje koplje, pa mu ni to nisu dali i on ga je uzeo, navalio na magarca i ubio ga. Potom su neki drugovi Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, jeli njegovo meso, a neki nisu jeli, i kada su stigli Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, pitali su ga za to, a on im je rekao:
“To je hrana kojom vas je Allah nahranio.”
Od Zejda b. Esleme, on od Ataa b. Jesara, i od Ebu-Katade prenesena je o divljem magarcu slična predaja Ebu-Nadra i da je Resulullah, sallallahu alejhi ve sellem, pitao: “Imate li što od njegovog mesa?”

٢٩١٤. حَدَّثَنَا عَبْدُاللهِ بْنُ يُوسُفَ أَخْبَرَنَا مَالِكٌ عَنْ أَبِي النَّضْرِ مَوْلَى عُمَرَ بْنِ عُبَيْدِاللهِ عَنْ نَافِعٍ مَوْلَى أَبِي قَتَادَةَ الْأَنْصَارِيِّ عَنْ أَبِي قَتَادَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ أَنَّهُ كَانَ مَعَ رَسُولِ اللهِ ﷺ حَتَّى إِذَا كَانَ بِبَعْضِ طَرِيقِ مَكَّةَ تَخَلَّفَ مَعَ أَصْحَابٍ لَهُ مُحْرِمِينَ وَهُوَ غَيْرُ مُحْرِمٍ فَرَأَى حِمَارًا وَحْشِيًّا فَاسْتَوَى عَلَى فَرَسِهِ فَسَأَلَ أَصْحَابَهُ أَنْ يُنَاوِلُوهُ سَوْطَهُ فَأَبَوْا فَسَأَلَهُمْ رُمْحَهُ فَأَبَوْا فَأَخَذَهُ ثُمَّ شَدَّ عَلَى الْحِمَارِ فَقَتَلَهُ فَأَكَلَ مِنْهُ بَعْضُ أَصْحَابِ النَّبِيِّ ﷺ وَأَبَى بَعْضٌ فَلَمَّا أَدْرَكُوا رَسُولَ اللهِ ﷺ سَأَلُوهُ عَنْ ذَلِكَ قَالَ إِنَّمَا هِيَ طُعْمَةٌ أَطْعَمَكُمُوهَا اللهُ .
وَعَنْ زَيْدِ بْنِ أَسْلَمَ عَنْ عَطَاءِ بْنِ يَسَارٍ عَنْ أَبِي قَتَادَةَ فِي الْحِمَارِ الْوَحْشِيِّ مِثْلُ حَدِيثِ أَبِي النَّضْرِ قَالَ هَلْ مَعَكُمْ مِنْ لَحْمِهِ شَيْءٌ .

ŠTA JE REČENO O VJEROVJESNIKOVOM, SALLALLAHU ALEJHI VE SELLEM, OKLOPU I KOŠULJI U RATU

باب ما قيل في دِرْعِ النَّبِيِّ ﷺ والْقَمِيصِ في الْحَرْبِ

Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao je: "Što se tiče Halida, on je založio svoje oklope (za borbu) na Allahovom putu."

وَقَالَ النَّبِيُّ ﷺ أَمَّا خَالِدٌ فَقَدِ احْتَبَسَ أَدْرَاعَهُ فِي سَبِيلِ اللَّهِ .

2915. PRIČAO MI JE Muhammed b. Musenna, njemu Abdul-Vehab, ovome prenio Halid od Ikrime, a on od Ibn-Abbasa, radijallahu anhuma, koji je izjavio:
– Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao je – a bijaše u šatoru: "Allahu moj, zaklinjem Te za Tvoju obavezu i Tvoje obećanje. Allahu moj, ako Ti hoćeš, neće Ti se poslije ovog dana ibadet činiti." Uto ga uze za ruku Ebu-Bekr i reče: "O, Allahov Poslaniče, Allah je uslišio, to je dovoljno!"
Resulullah, sallallahu alejhi ve sellem, bio je u oklopu, potom je izišao (napolje) učeći ajet.
– Skup (neprijatelja) će sigurno poražen biti, a oni će se u bijeg dati! Međutim, Smak svijeta im je rok, a Smak svijeta je užasniji i gorči.[1]
Vuhejb je izjavio:
– Halid nam je prenio: "(To je Resulullah, sallallahu alejhi ve sellem, kazao): Na Dan Bedra!"

٢٩١٥ . حَدَّثَنِي مُحَمَّدُ بْنُ الْمُثَنَّى حَدَّثَنَا عَبْدُالْوَهَّابِ حَدَّثَنَا خَالِدٌ عَنْ عِكْرِمَةَ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا قَالَ قَالَ النَّبِيُّ ﷺ وَهُوَ فِي قُبَّةٍ اللَّهُمَّ إِنِّي أَنْشُدُكَ عَهْدَكَ وَوَعْدَكَ اللَّهُمَّ إِنْ شِئْتَ لَمْ تُعْبَدْ بَعْدَ الْيَوْمِ فَأَخَذَ أَبُو بَكْرٍ بِيَدِهِ فَقَالَ حَسْبُكَ يَا رَسُولَ اللهِ فَقَدْ أَلْحَحْتَ عَلَى رَبِّكَ وَهُوَ فِي الدِّرْعِ فَخَرَجَ وَهُوَ يَقُولُ (سَيُهْزَمُ الْجَمْعُ وَيُوَلُّونَ الدُّبُرَ بَلِ السَّاعَةُ مَوْعِدُهُمْ وَالسَّاعَةُ أَدْهَى وَأَمَرُّ) وَقَالَ وُهَيْبٌ حَدَّثَنَا خَالِدٌ يَوْمَ بَدْرٍ .

2916. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Kesir, njemu prenio Sufjan od A'meša, on od Ibrahima, ovaj od Esveda, a on opet od Aiše, radijallahu anha, koja je izjavila:
– Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, umro je, a oklop mu bijaše založen kod jednog Jevreja za trideset sa'a ječma.
Ja'la je izjavio:
– A'meš nam je pričao: "... oklop od željeza...", a Mu'alla je kazao:
– Pričao nam je Abdul-Vahid, njemu A'meš i rekao: "... založio je svoj oklop od željeza..."

٢٩١٦ . حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ كَثِيرٍ أَخْبَرَنَا سُفْيَانُ عَنِ الْأَعْمَشِ عَنْ إِبْرَاهِيمَ عَنِ الْأَسْوَدِ عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهَا قَالَتْ تُوُفِّيَ رَسُولُ اللهِ ﷺ وَدِرْعُهُ مَرْهُونَةٌ عِنْدَ يَهُودِيٍّ بِثَلَاثِينَ صَاعًا مِنْ شَعِيرٍ وَقَالَ يَعْلَى حَدَّثَنَا الْأَعْمَشُ دِرْعٌ مِنْ حَدِيدٍ وَقَالَ مُعَلًّى حَدَّثَنَا عَبْدُالْوَاحِدِ حَدَّثَنَا الْأَعْمَشُ وَقَالَ رَهَنَهُ دِرْعًا مِنْ حَدِيدٍ .

1 El-Kamer, 45, 46.

2917. PRIČAO NAM JE Musa b. Isma'il, njemu Vuhejb, ovome prenio Ibn-Tavus od svoga oca, on od Ebu-Hurejre, radijallahu anhu, a ovaj od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, koji je rekao:
– Škrt i darežljiv sliče dvojici ljudi na kojima su dva željezna ogrtača, a ruke im dosežu do ključnih kostiju, i kada god se darežljivi odluči na svoju sadaku, ogrtač na njemu se proširi toliko da izbriše i trag njegovih stopa, a kada se škrtica odluči na milostinju, stegnu se njegove karike međusobno, stisnu ga i pritisnu mu ruke uz ključne kosti.
Tada je Ebu-Hurejra čuo još Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, kako kaže: "... i on nastoji da ga proširi, ali se on ne može proširiti."

٢٩١٧. حَدَّثَنَا مُوسَى بْنُ إِسْمَاعِيلَ حَدَّثَنَا وُهَيْبٌ حَدَّثَنَا ابْنُ طَاوُسٍ عَنْ أَبِيهِ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ مَثَلُ الْبَخِيلِ وَالْمُتَصَدِّقِ مَثَلُ رَجُلَيْنِ عَلَيْهِمَا جُبَّتَانِ مِنْ حَدِيدٍ قَدِ اضْطَرَّتْ أَيْدِيَهُمَا إِلَى تَرَاقِيهِمَا فَكُلَّمَا هَمَّ الْمُتَصَدِّقُ بِصَدَقَتِهِ اتَّسَعَتْ عَلَيْهِ حَتَّى تُعَفِّيَ أَثَرَهُ وَكُلَّمَا هَمَّ الْبَخِيلُ بِالصَّدَقَةِ انْقَبَضَتْ كُلُّ حَلْقَةٍ إِلَى صَاحِبَتِهَا وَتَقَلَّصَتْ عَلَيْهِ وَانْضَمَّتْ يَدَاهُ إِلَى تَرَاقِيهِ فَسَمِعَ النَّبِيَّ ﷺ يَقُولُ فَيَجْتَهِدُ أَنْ يُوَسِّعَهَا فَلَا تَتَّسِعُ .

OGRTAČ NA PUTU I U RATU

باب الْجُبَّةِ فِي السَّفَرِ وَالْحَرْبِ

2918. PRIČAO NAM JE Musa b. Isma'il, njemu Abdul-Vahid, ovome prenio A'meš od Ebu-Duhaa Muslima, a to je Ibn-Subejh, a on od Mesruka, koji je izjavio:
– Prenio mi je Mugire b. Šu'be: "Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, otišao je radi svoje potrebe. Poslije se vratio pa sam mu ja dodao vodu, a na njemu bijaše šamski ogrtač, i on ispra usta i nos i opra svoje lice. Potom je počeo izvlačiti svoje ruke iz rukava, pa kako su bili tijesni, izvukao ih je odozdo i oprao ih, a svoju glavu i mestve potrao je (vlažnom rukom)."

٢٩١٨. حَدَّثَنَا مُوسَى بْنُ إِسْمَاعِيلَ حَدَّثَنَا عَبْدُ الْوَاحِدِ حَدَّثَنَا الْأَعْمَشُ عَنْ أَبِي الضُّحَى مُسْلِمٍ هُوَ ابْنُ صُبَيْحٍ عَنْ مَسْرُوقٍ قَالَ حَدَّثَنِي الْمُغِيرَةُ بْنُ شُعْبَةَ قَالَ انْطَلَقَ رَسُولُ اللهِ ﷺ لِحَاجَتِهِ ثُمَّ أَقْبَلَ فَلَقِيتُهُ بِمَاءٍ فَتَوَضَّأَ وَعَلَيْهِ جُبَّةٌ شَأْمِيَّةٌ فَمَضْمَضَ وَاسْتَنْشَقَ وَغَسَلَ وَجْهَهُ فَذَهَبَ يُخْرِجُ يَدَيْهِ مِنْ كُمَّيْهِ فَكَانَا ضَيِّقَيْنِ فَأَخْرَجَهُمَا مِنْ تَحْتُ فَغَسَلَهُمَا وَمَسَحَ بِرَأْسِهِ وَعَلَى خُفَّيْهِ .

OBLAČENJE SVILE U RATU

باب الْحَرِيرِ فِي الْحَرْبِ

2919. PRIČAO NAM JE Ahmed b. Mikdad, njemu Halid b. Haris, ovome prenio Seid od Katade, da im je Enes pričao, da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, dozvolio Abdur-Rahmanu b. Avfu i Zubejru da budu u svilenoj košulji zbog šuge koju su imali.

٢٩١٩. حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ الْمِقْدَامِ حَدَّثَنَا خَالِدُ بْنُ الْحَارِثِ حَدَّثَنَا سَعِيدٌ عَنْ قَتَادَةَ أَنَّ أَنَسًا حَدَّثَهُمْ أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ رَخَّصَ لِعَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ عَوْفٍ وَالزُّبَيْرِ فِي قَمِيصٍ مِنْ حَرِيرٍ مِنْ حِكَّةٍ كَانَتْ بِهِمَا .

2920. PRIČAO NAM JE Ebul-Velid, njemu prenio Hemmam od Katade, on od Enesa, a (preko drugog niza prenosilaca) pričao nam Muhammed b. Sinan, njemu prenio Hemmam od Katade, on od Enesa, radijallahu anhu, da su se Abdur-Rahman b. Avf i Zubejr žalili Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem. Enes smatra na uši, pa im je Resullulah, sallallahu alejhi ve sellem, dozvolio (oblačenje) svile, i vidio sam ih u njoj u borbi.

٢٩٢٠. حَدَّثَنَا أَبُو الْوَلِيدِ حَدَّثَنَا هَمَّامٌ عَنْ قَتَادَةَ عَنْ أَنَسٍ ح حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ سِنَانٍ حَدَّثَنَا هَمَّامٌ عَنْ قَتَادَةَ عَنْ أَنَسٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ أَنَّ عَبْدَالرَّحْمَنِ بْنَ عَوْفٍ وَالزُّبَيْرَ شَكَوَا إِلَى النَّبِيِّ ﷺ يَعْنِي الْقَمْلَ فَأَرْخَصَ لَهُمَا فِي الْحَرِيرِ فَرَأَيْتُهُ عَلَيْهِمَا فِي غَزَاةٍ .

2921. PRIČAO NAM JE Musedded, ovome prenio Jahja od Šu'be, koji je izjavio:

– Saopćio mi je Katade da mu je Enes pričao: "Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, dozvolio je Abdur-Rahmanu b. Avfu i Zubejru b. Avvamu da (oblače) svilu."

٢٩٢١. حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ حَدَّثَنَا يَحْيَى عَنْ شُعْبَةَ أَخْبَرَنِي قَتَادَةُ أَنَّ أَنَسًا حَدَّثَهُمْ قَالَ رَخَّصَ النَّبِيُّ ﷺ لِعَبْدِالرَّحْمَنِ بْنِ عَوْفٍ وَالزُّبَيْرِ بْنِ الْعَوَّامِ فِي حَرِيرٍ .

2922. PRIČAO MI JE Muhammed b. Beššar, njemu Gunder, a ovome Šu'be:

– Čuo sam Katadu, a on Enesa, koji je rekao: "… Resulullah, sallallahu alejhi ve sellem, dozvolio je", ili (je rekao): "… dozvoljeno je njima dvojici zbog svraba…"

٢٩٢٢. حَدَّثَنِي مُحَمَّدُ بْنُ بَشَّارٍ حَدَّثَنَا غُنْدَرٌ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ سَمِعْتُ قَتَادَةَ عَنْ أَنَسٍ رَخَّصَ أَوْ رُخِّصَ لَهُمَا لِحِكَّةٍ بِهِمَا .

ŠTA JE REČENO O NOŽU

باب مَا يُذْكَرُ فِي السِّكِّينِ

2923. PRIČAO NAM JE Abdul-Aziz b. Abdullah, njemu prenio Ibrahim b. Sa'd od Ibn-Šihaba, on od Dža'fera b. Amra b. Umejja, a ovaj od svoga oca, koji je izjavio:

– Vidio sam Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, da jede sa plećke (meso) režući ga (nožem). Poslije je pozvan na namaz (u džamiju) i on je klanjao, a nije (ponovo) uzimao abdest.

PRIČAO NAM JE Ebul-Jeman, a njemu saopćio Šu'ajb od Zuhrija dodavši: "… bacio nož…"

٢٩٢٣. حَدَّثَنَا عَبْدُالْعَزِيزِ بْنُ عَبْدِاللهِ قَالَ حَدَّثَنِي إِبْرَاهِيمُ بْنُ سَعْدٍ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ عَنْ جَعْفَرِ بْنِ عَمْرِو بْنِ أُمَيَّةَ الضَّمْرِيِّ عَنْ أَبِيهِ قَالَ رَأَيْتُ النَّبِيَّ ﷺ يَأْكُلُ مِنْ كَتِفٍ يَحْتَزُّ مِنْهَا ثُمَّ دُعِيَ إِلَى الصَّلَاةِ فَصَلَّى وَلَمْ يَتَوَضَّأْ حَدَّثَنَا أَبُو الْيَمَانِ أَخْبَرَنَا شُعَيْبٌ عَنِ الزُّهْرِيِّ وَزَادَ فَأَلْقَى السِّكِّينَ .

ŠTA JE REČENO O BORBI S BIZANTINCIMA

باب ما قيل في قتال الرّوم

2924. PRIČAO MI JE Ishak b. Jezid Dimeški, njemu Jahja b. Hamza rekavši da mu je prenio Sevr b. Jezid od Halida b. Ma'dana, kako mu je Umejr b. Esved Ansi pričao da mu je došao Ubade b. Samit, kada je bio odsjeo na trgu u Himsu u svom šatoru, a s njim je bila Ummu-Harama.
– Tada nam je – kaže Umejr – Ummu-Harama pričala da je ona čula Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, kako govori:
"Prva vojska od mojih sljedbenika koja će ratovati na moru zaslužit će (Džennet)."
– Allahov Poslaniče – rekla sam – kaže Ummu-Harama – jesam li ja među njima?
– Ti si među njima – odgovori on.
Potom je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
– Prva vojska od mojih sljedbenika koja će poći na vojnu na grad bizantijskog cara imat će oproštene grijehe.
– Jesam li ja među njima, Allahov Poslaniče? – upitala sam.
– Ne – reče on.[1]

٢٩٢٤. حَدَّثَنِي إِسْحَاقُ بْنُ يَزِيدَ الدِّمَشْقِيُّ حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ حَمْزَةَ قَالَ حَدَّثَنِي ثَوْرُ بْنُ يَزِيدَ عَنْ خَالِدِ بْنِ مَعْدَانَ أَنَّ عُمَيْرَ بْنَ الأَسْوَدِ الْعَنْسِيَّ حَدَّثَهُ أَنَّهُ أَتَى عُبَادَةَ بْنَ الصَّامِتِ وَهُوَ نَازِلٌ فِي سَاحَةِ حِمْصَ وَهُوَ فِي بِنَاءٍ لَهُ وَمَعَهُ أُمُّ حَرَامٍ قَالَ عُمَيْرٌ فَحَدَّثَتْنَا أُمُّ حَرَامٍ أَنَّهَا سَمِعَتِ النَّبِيَّ ﷺ يَقُولُ أَوَّلُ جَيْشٍ مِنْ أُمَّتِي يَغْزُونَ الْبَحْرَ قَدْ أَوْجَبُوا قَالَتْ أُمُّ حَرَامٍ قُلْتُ يَا رَسُولَ اللهِ أَنَا فِيهِمْ قَالَ أَنْتِ فِيهِمْ ثُمَّ قَالَ النَّبِيُّ ﷺ أَوَّلُ جَيْشٍ مِنْ أُمَّتِي يَغْزُونَ مَدِينَةَ قَيْصَرَ مَغْفُورٌ لَهُمْ فَقُلْتُ أَنَا فِيهِمْ يَا رَسُولَ اللهِ قَالَ لاَ .

1 Pod prvom vojnom akcijom misli se, kako je to ranije izloženo, osvajanje Kipra, a pod drugom neuspjelo opsjedanje Carigrada 52. godine po Hidžri pod rukovodstvom Jezida b. Mu'avija. U ovom napadu učestvovali su ashabi: Ibn-Omer, Ibn-Abbas, Ibn-Zubejr i Ebu-Ejjub Ensari, koji je umro u vrijeme opsjedanja grada i pod njegovim zidinama je i pokopan. Ima mišljenja da je opsjedanje Carigrada moglo biti i pod rukovodstvom Sufjana.

BORBA S JEVREJIMA

باب قتال اليهود

2925. PRIČAO NAM JE Ishak b. Muhammed Fervi, njemu prenio Malik od Nafija, a ovaj od Abdullaha b. Omera, radijallahu anhuma, da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
– Ratovat ćete s Jevrejima toliko da će se pojedinci od njih sakrivati za kamenje i ono će govoriti: "Allahov robe, evo Jevreja iza mene, ubij ga!"

٢٩٢٥. حَدَّثَنَا إِسْحَاقُ بْنُ مُحَمَّدٍ الْفَرْوِيُّ حَدَّثَنَا مَالِكٌ عَنْ نَافِعٍ عَنْ عَبْدِاللهِ بْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا أَنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ قَالَ تُقَاتِلُونَ الْيَهُودَ حَتَّى يَخْتَبِيَ أَحَدُهُمْ وَرَاءَ الْحَجَرِ فَيَقُولُ يَا عَبْدَ اللهِ هَذَا يَهُودِيٌّ وَرَائِي فَاقْتُلْهُ .

2926. PRIČAO NAM JE Ishak b. Ibrahim, njemu prenio Džerir od Umara b. Ka'ka'a, on od Ebu-Zur'e, ovaj od Ebu-Hurejre, radijallahu anhu, a on od Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, koji je rekao:
– Smak svijeta neće biti sve dok ne zaratujete s Jevrejima toliko da i kamenje bude govorilo da je iza njega Jevrej: "Muslimanu, evo iza mene Jevreja, ubij ga!"

٢٩٢٦. حَدَّثَنَا إِسْحَاقُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ أَخْبَرَنَا جَرِيرٌ عَنْ عُمَارَةَ بْنِ الْقَعْقَاعِ عَنْ أَبِي زُرْعَةَ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ عَنْ رَسُولِ اللهِ ﷺ قَالَ لَا تَقُومُ السَّاعَةُ حَتَّى تُقَاتِلُوا الْيَهُودَ حَتَّى يَقُولَ الْحَجَرُ وَرَاءَهُ الْيَهُودِيُّ يَا مُسْلِمُ هَذَا يَهُودِيٌّ وَرَائِي فَاقْتُلْهُ .

BORBA S TURCIMA[1]

باب قتال الترك

2927. PRIČAO NAM JE Ebu-Nu'man, a njemu Džerir b. Hazim, koji je rekao:
– Čuo sam Hasana (Basrija) kako kaže da mu je prenio Amr b. Taglib, rekavši:
"Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, izjavio je: 'Znakovi Smaka svijeta su i kad se potučete s narodom koji obuva obuću od dlaka, i kada se potučete s narodom širokog lica i lica koje kao da im je štitovima prekriveno."

٢٩٢٧. حَدَّثَنَا أَبُو النُّعْمَانِ حَدَّثَنَا جَرِيرُ بْنُ حَازِمٍ قَالَ سَمِعْتُ الْحَسَنَ يَقُولُ حَدَّثَنَا عَمْرُو بْنُ تَغْلِبَ قَالَ قَالَ النَّبِيُّ ﷺ إِنَّ مِنْ أَشْرَاطِ السَّاعَةِ أَنْ تُقَاتِلُوا قَوْمًا يَنْتَعِلُونَ نِعَالَ الشَّعَرِ وَإِنَّ مِنْ أَشْرَاطِ السَّاعَةِ أَنْ تُقَاتِلُوا قَوْمًا عِرَاضَ الْوُجُوهِ كَأَنَّ وُجُوهَهُمُ الْمَجَانُّ الْمُطْرَقَةُ .

---

1 Riječ turk, tj. Turci, ima širok pojam. Hattabi misli da je to neki ogranak potomaka Ibrahima pejgambera, Ibn-Abdul-Berr da su to dalji potomci Jafesa, sina Nuhova, nastanjeni po brdskim krajevima Azije, koji se ponajviše bave lovom i stočarstvom i da su većinom vatropoklonici. Ibn-Munebbih smatra da su to neka plemena kineskog naroda. Možda se gornjom riječju aludira na potomke naroda Tubbe'a, arapske i nearapske rase.
Najveći broj historičara drži da su to narodi nastanjeni na području između Horosana, zapadne Kine i sjevernih krajeva Indije, odnosno Mongoli koji su u 16. stoljeću harali Azijom, a naročito Sirijom, Irakom pa i istočnim dijelovima današnje Turske.

2928. PRIČAO NAM JE Seid b. Muhammed, njemu Ja'kub, ovome prenio njegov otac od Saliha, on od A'redža, koji je izjavio:
– Ebu-Hurejra, radijallahu anhu, kaže da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Neće biti Smak svijeta dok se ne pobijete s Turcima (narodom) malih očiju, crvena lica, malih noseva zaravnjenih vrhova, a lica kao da su prekrivena štitovima, i Smak svijeta[2] neće biti dok se ne sukobite s narodom čija je obuća od dlaka."[3]

٢٩٢٨. حَدَّثَنَا سَعِيدُ بْنُ مُحَمَّدٍ حَدَّثَنَا يَعْقُوبُ حَدَّثَنَا أَبِي عَنْ صَالِحٍ عَنِ الأَعْرَجِ قَالَ قَالَ أَبُو هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ لاَ تَقُومُ السَّاعَةُ حَتَّى تُقَاتِلُوا التُّرْكَ صِغَارَ الأَعْيُنِ حُمْرَ الْوُجُوهِ ذُلْفَ الأُنُوفِ كَأَنَّ وُجُوهَهُمُ الْمَجَانُّ الْمُطْرَقَةُ وَلاَ تَقُومُ السَّاعَةُ حَتَّى تُقَاتِلُوا قَوْمًا نِعَالُهُمُ الشَّعَرُ .

BORBA S ONIMA KOJI OBUVAJU OBUĆU OD DLAKA

باب قِتَالِ الَّذِينَ يَنْتَعِلُونَ الشَّعَرَ

2929. PRIČAO NAM JE Ali b. Abdullah, njemu Sufjan, ovome Zuhri prenoseći od Seida b. Musejjeba, on od Ebu-Hurejre, radijallahu anhu, a ovaj od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, koji je rekao:
– Smak svijeta neće nastupiti dok ne zaratujete s narodom čija je obuća dlakava. Propast svijeta neće biti dok se ne pobijete s narodom čija su lica kao štitovi zastrta.
Sufjan kaže, prenoseći od Ebu-Zinada, on od A'redža, a ovaj od Ebu-Hurejre: "... malih očiju, malih noseva zaravnjenih vrhova, a lica su im kao štitovi zastrta."

٢٩٢٩. حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ عَبْدِ اللهِ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ قَالَ الزُّهْرِيُّ عَنْ سَعِيدِ بْنِ الْمُسَيَّبِ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ لاَ تَقُومُ السَّاعَةُ حَتَّى تُقَاتِلُوا قَوْمًا نِعَالُهُمُ الشَّعَرُ وَلاَ تَقُومُ السَّاعَةُ حَتَّى تُقَاتِلُوا قَوْمًا كَأَنَّ وُجُوهَهُمُ الْمَجَانُّ الْمُطْرَقَةُ قَالَ سُفْيَانُ وَزَادَ فِيهِ أَبُو الزِّنَادِ عَنِ الأَعْرَجِ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رِوَايَةً صِغَارَ الأَعْيُنِ ذُلْفَ الأُنُوفِ كَأَنَّ وُجُوهَهُمُ الْمَجَانُّ الْمُطْرَقَةُ .

---

2 Pod "Smakom svijeta" misli se na uništenje materijalnih dobara i života ljudi

3 U hadisu je rečeno da će ovi ljudi nositi obuću od dlaka (odnosno kose) i nije rečeno da li će ta obuća biti od njihove dlake ili od dlake ili krzna životinja. Komentatori hadisa navode kako će oni upletati dlake u užad, a onda od toga praviti obuću. Kastalani, međutim, nudi jedno drugo tumačenje i kaže da je moguće da će imati toliko dugu kosu da će prilikom hoda na nju stajati, i to je smisao ovoga što je rečeno u hadisu, a Allah najbolje zna.

KO JE POSTROJIO SVOJE DRUGOVE PRI PORAZU, SIŠAO SA SVOJE MAZGE I MOLIO (ALLAHOVU) POMOĆ

باب مَنْ صَفَّ أَصْحَابَهُ عِنْدَ الْهَزِيمَةِ وَنَزَلَ عَنْ دَابَّتِهِ وَاسْتَنْصَرَ

2930. PRIČAO NAM JE Amr b. Halid Harrani, njemu Zuhejr, a ovome Ebu-Ishak, koji je kazao:
– Čuo sam Beraa kako pripovijeda da ga je jedan čovjek pitao: "O, Ebu-Umare, (nadimak Beraov), jeste li na dan (Bitke) na Hunejnu pobjegli?"
– Ne – odgovorio je on. – Allaha mi, Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, nije borbi leđa okrenuo, nego su (s njim) izišli njegovi mladi drugovi, neki od njih nenaoružani, bez ratne opreme i bez ikakvog oružja, pa su se sukobili sa strijelcima skupine Hevazina i Benu-Nasra, kojima skoro da nije pala (na stranu) nijedna strelica i koji su ih gađali tako da skoro nikako nisu promašivali. Zatim su krenuli prema Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, a on bijaše na svojoj mazgi Bejda', koju je vodio njegov amidžić Ebu-Sufjan b. Haris b. Abdul-Muttalib. Tada je Resulullah, sallallahu alejhi ve sellem, sjašio i, moleći (Allahovu) pomoć, rekao: "Ja sam vjerovjesnik! Nema laganja! Ja sam potomak Abdul-Muttaliba", i onda je postrojio svoje drugove.

٢٩٣٠. حَدَّثَنَا عَمْرُو بْنُ خَالِدٍ الْحَرَّانِيُّ حَدَّثَنَا زُهَيْرٌ حَدَّثَنَا أَبُو إِسْحَاقَ قَالَ سَمِعْتُ الْبَرَاءَ وَسَأَلَهُ رَجُلٌ أَكُنْتُمْ فَرَرْتُمْ يَا أَبَا عُمَارَةَ يَوْمَ حُنَيْنٍ قَالَ لَا وَاللهِ مَا وَلَّى رَسُولُ اللهِ ﷺ وَلَكِنَّهُ خَرَجَ شُبَّانُ أَصْحَابِهِ وَأَخِفَّاؤُهُمْ حُسَّرًا لَيْسَ بِسِلَاحٍ فَأَتَوْا قَوْمًا رُمَاةً جَمْعَ هَوَازِنَ وَبَنِي نَصْرٍ مَا يَكَادُ يَسْقُطُ لَهُمْ سَهْمٌ فَرَشَقُوهُمْ رَشْقًا مَا يَكَادُونَ يُخْطِئُونَ فَأَقْبَلُوا هُنَالِكَ إِلَى النَّبِيِّ ﷺ وَهُوَ عَلَى بَغْلَتِهِ الْبَيْضَاءِ وَابْنُ عَمِّهِ أَبُو سُفْيَانَ بْنُ الْحَارِثِ ابْنِ عَبْدِالْمُطَّلِبِ يَقُودُ بِهِ فَنَزَلَ وَاسْتَنْصَرَ ثُمَّ قَالَ أَنَا النَّبِيُّ لَا كَذِبْ أَنَا ابْنُ عَبْدِالْمُطَّلِبْ ثُمَّ صَفَّ أَصْحَابَهُ .

DOVA DA IDOLOPOKLONICI BUDU PORAŽENI I UZDRMANI

باب الدُّعَاءِ عَلَى الْمُشْرِكِينَ بِالْهَزِيمَةِ وَالزَّلْزَلَةِ

2931. PRIČAO NAM JE Ibrahim b. Musa, njemu prenio Isa, ovom Hišam od Muhammeda, on od Abida, a ovaj od Alije, radijallahu anhu, koji je izjavio:
– Na dan borbe protiv saveznika, Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao je: "Allah napunio njihove kuće i njihove grobove vatrom što su nas zabavili (borbom) od klanjanja srednjeg (ikindije) namaza skoro do zalaska sunca!"

٢٩٣١. حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ مُوسَى أَخْبَرَنَا عِيسَى حَدَّثَنَا هِشَامٌ عَنْ مُحَمَّدٍ عَنْ عَبِيدَةَ عَنْ عَلِيٍّ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ لَمَّا كَانَ يَوْمُ الْأَحْزَابِ قَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ مَلَأَ اللهُ بُيُوتَهُمْ وَقُبُورَهُمْ نَارًا شَغَلُونَا عَنِ الصَّلَاةِ الْوُسْطَى حَتَّى غَابَتِ الشَّمْسُ .

2932. PRIČAO NAM JE Kabise, njemu prenio Sufjan od Ibn-Zekvana, on od A'redža, a ovaj od Ebu-Hurejre, radijallahu anhu, koji je izjavio:
– Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, moljaše Allaha u Kunut (dovi):
"Allahu moj, spasi Selemu b. Hišama! Allahu moj, spasi Velida b. Velida! Allahu moj, spasi Ajjaša b. Ebu-Rebija! Allahu moj, spasi slabe (iznemogle) vjernike! Allahu moj, pojačaj svoj pritisak na Mudar! Allahu moj, podaj im (gladne) godine kao što su bile Jusufove (godine)!"

٢٩٣٢. حَدَّثَنَا قَبِيصَةُ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ عَنِ ابْنِ ذَكْوَانَ عَنِ الأَعْرَجِ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ كَانَ النَّبِيُّ ﷺ يَدْعُو فِي الْقُنُوتِ اللَّهُمَّ أَنْجِ سَلَمَةَ بْنَ هِشَامٍ اللَّهُمَّ أَنْجِ الْوَلِيدَ بْنَ الْوَلِيدِ اللَّهُمَّ أَنْجِ عَيَّاشَ بْنَ أَبِي رَبِيعَةَ اللَّهُمَّ أَنْجِ الْمُسْتَضْعَفِينَ مِنَ الْمُؤْمِنِينَ اللَّهُمَّ اشْدُدْ وَطْأَتَكَ عَلَى مُضَرَ اللَّهُمَّ سِنِينَ كَسِنِي يُوسُفَ .

2933. PRIČAO NAM JE Ahmed b. Muhammed, njemu saopćio Abdullah, a ovome Isma'il b. Ebu-Halid, da je čuo Abdullaha b. Ebu-Evfa, radijallahu anhu, kako kaže:
– Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, preklinjao je na dan (borbe) sa saveznicima idolopoklonike riječima:
"Allahu moj, koji si spustio Knjigu (Kur'an), Ti koji brzo svodiš račune! Allahu moj, porazi saveznike! Allahu moj, porazi ih i uzdrmaj!"

٢٩٣٣. حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ مُحَمَّدٍ أَخْبَرَنَا عَبْدُاللهِ أَخْبَرَنَا إِسْمَاعِيلُ بْنُ أَبِي خَالِدٍ أَنَّهُ سَمِعَ عَبْدَاللهِ ابْنَ أَبِي أَوْفَى رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا يَقُولُ دَعَا رَسُولُ اللهِ ﷺ يَوْمَ الأَحْزَابِ عَلَى الْمُشْرِكِينَ فَقَالَ اللَّهُمَّ مُنْزِلَ الْكِتَابِ سَرِيعَ الْحِسَابِ اللَّهُمَّ اهْزِمِ الأَحْزَابَ اللَّهُمَّ اهْزِمْهُمْ وَزَلْزِلْهُمْ .

2934. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Ebu-Šejbe, njemu Dža'fer b. Avn, ovome prenio Sufjan od Ebu-Ishaka, on od Amra b. Mejmuna, a ovaj od Abdullaha, radijallahu anhu, koji je izjavio:
– Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, klanjao je u hladu Ka'be. Ebu-Džehel i još neki ljudi od Kurejšija govorili su kako je zaklana deva u jednom kraju Mekke pa su poslali i donijeli njenu utrobu i bacili je na njega (dok je on bio na sedždi). Došla je Fatima i to zbacila s njega. Tada je on rekao:
– Allahu moj, kazni Kurejšije!
– Allahu moj, kazni Kurejšije!
– Allahu moj, kazni Kurejšije: Ebu-Džehla b. Hišama, Utbu b. Rebija, Šejbu b. Rebija, Velida b. Utbu, Ubejja b. Halefa i Ukbu b. Ebi-Mu'ajta!
Abdullah (b. Mes'ud) kaže: "Poslije sam ih vidio poubijane u bunaru Bedra." Ebu-Ishak kaže:

٢٩٣٤. حَدَّثَنَا عَبْدُاللهِ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ حَدَّثَنَا جَعْفَرُ بْنُ عَوْنٍ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ عَنْ أَبِي إِسْحَاقَ عَنْ عَمْرِو بْنِ مَيْمُونٍ عَنْ عَبْدِاللهِ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ كَانَ النَّبِيُّ ﷺ يُصَلِّي فِي ظِلِّ الْكَعْبَةِ فَقَالَ أَبُو جَهْلٍ وَنَاسٌ مِنْ قُرَيْشٍ وَنُحِرَتْ جَزُورٌ بِنَاحِيَةِ مَكَّةَ فَأَرْسَلُوا فَجَاءُوا مِنْ سَلَاهَا وَطَرَحُوهُ عَلَيْهِ فَجَاءَتْ فَاطِمَةُ فَأَلْقَتْهُ عَنْهُ فَقَالَ اللَّهُمَّ عَلَيْكَ بِقُرَيْشٍ اللَّهُمَّ عَلَيْكَ بِقُرَيْشٍ اللَّهُمَّ عَلَيْكَ بِقُرَيْشٍ لِأَبِي جَهْلِ بْنِ هِشَامٍ وَعُتْبَةَ بْنِ رَبِيعَةَ وَشَيْبَةَ بْنِ رَبِيعَةَ وَالْوَلِيدِ بْنِ عُتْبَةَ وَأُبَيِّ بْنِ خَلَفٍ وَعُقْبَةَ بْنِ أَبِي مُعَيْطٍ قَالَ عَبْدُاللهِ فَلَقَدْ رَأَيْتُهُمْ فِي قَلِيبِ بَدْرٍ قَتْلَى .

"Zaboravio sam (ime) sedmog..."
Jusuf b. Ishak prenosi od Ebu-Ishaka: "... Umejju b. Halefa", a Šu'be je izjavio: "... Umejju ili Ubejja...", ali je ispravno (kaže Buhari): "Umejju..."

قَالَ أَبُو إِسْحَاقَ وَنَسِيتُ السَّابِعَ قَالَ أَبُو عَبْدِ اللهِ وَقَالَ يُوسُفُ بْنُ إِسْحَاقَ عَنْ أَبِي إِسْحَاقَ أُمَيَّةُ بْنُ خَلَفٍ وَقَالَ شُعْبَةُ أُمَيَّةُ أَوْ أُبَيٌّ وَالصَّحِيحُ أُمَيَّةُ .

2935. PRIČAO NAM JE Sulejman b. Harb, njemu prenio Hammad od Ejjuba, on od Ibn-Mulejka, ovaj od Aiše, radijallahu anha, da su Jevreji ušli Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, i rekli: "Smrt na tebe!"
– Ja sam ih proklela, a on mi je rekao: "Šta ti je?" "Zar nisi čuo šta su rekli?", upitala je ona.
– Pa ti nisi čula – rekao je Resulullah, sallallahu alejhi ve sellem – da sam ja rekao: "I na vas".

٢٩٣٥ . حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ حَرْبٍ حَدَّثَنَا حَمَّادٌ عَنْ أَيُّوبَ عَنِ ابْنِ أَبِي مُلَيْكَةَ عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهَا أَنَّ الْيَهُودَ دَخَلُوا عَلَى النَّبِيِّ ﷺ فَقَالُوا السَّامُ عَلَيْكَ فَلَعَنْتُهُمْ فَقَالَ مَا لَكِ قُلْتُ أَوَلَمْ تَسْمَعْ مَا قَالُوا قَالَ فَلَمْ تَسْمَعِي مَا قُلْتُ وَعَلَيْكُمْ .

DA LI ĆE MUSLIMAN UPUĆIVATI SLJEDBENIKE DRUGIH NEBESKIH KNJIGA, ODNOSNO, POUČAVATI IH KUR'ANU?

باب هَلْ يُرْشِدُ الْمُسْلِمُ أَهْلَ الْكِتَابِ أَوْ يُعَلِّمُهُمُ الْكِتَابَ

2936. PRIČAO NAM JE Ishak, njemu Ja'kub b. Ibrahim, a ovome njegov bratić Ibn-Šihab prenoseći od svoga amidže, koji je izjavio:
– Saopćio mi je Ubejdullah b. Abdullah b. Utbe b. Mes'ud, da ga je Abdullah b. Abbas, radijallahu anhuma, obavijestio da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, pisao bizantijskom vladaru: "... ako se okreneš od onoga čemu te pozivam, na tebe pada grijeh tvojih podanika..."

٢٩٣٦ . حَدَّثَنَا إِسْحَاقُ أَخْبَرَنَا يَعْقُوبُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ حَدَّثَنَا ابْنُ أَخِي ابْنِ شِهَابٍ عَنْ عَمِّهِ قَالَ أَخْبَرَنِي عُبَيْدُاللهِ بْنُ عَبْدِاللهِ بْنِ عُتْبَةَ بْنِ مَسْعُودٍ أَنَّ عَبْدَاللهِ بْنَ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا أَخْبَرَهُ أَنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ كَتَبَ إِلَى قَيْصَرَ وَقَالَ فَإِنْ تَوَلَّيْتَ فَإِنَّ عَلَيْكَ إِثْمَ الأَرِيسِيِّينَ .

DOVA ZA UPUTU IDOLOPOKLONIKA DA BI SE PRIDOBILI (ZA ISLAM)

باب الدُّعَاءِ لِلْمُشْرِكِينَ بِالْهُدَى لِيَتَأَلَّفَهُمْ

2937. PRIČAO NAM JE Ebul-Jeman, njemu Šu'ajb, a ovome Ebu-Zinad, da je Abdur-Rahman kazao:

– Ebu-Hurejra je rekao: "Tufejl b. Amr Devsi i njegovi drugovi došli su Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, i rekli: 'Allahov Poslaniče, (pleme) Devs suprotstavlja se i neće islama! Prokuni ga!' Uto je neko rekao: 'Propao Devs!' a Resulullah, sallallahu alejhi ve sellem, reče:

'Allahu moj, uputi Devs (na Pravi put) i učini ih muslimanima!'"

٢٩٣٧. حَدَّثَنَا أَبُو الْيَمَانِ أَخْبَرَنَا شُعَيْبٌ حَدَّثَنَا أَبُو الزِّنَادِ أَنَّ عَبْدَالرَّحْمَنِ قَالَ قَالَ أَبُو هُرَيْرَةَ رَضِي اللهُ عَنْهُ قَدِمَ طُفَيْلُ ابْنُ عَمْرٍو الدَّوْسِيُّ وَأَصْحَابُهُ عَلَى النَّبِيِّ ﷺ فَقَالُوا يَا رَسُولَ اللهِ إِنَّ دَوْسًا عَصَتْ وَأَبَتْ فَادْعُ اللهَ عَلَيْهَا فَقِيلَ هَلَكَتْ دَوْسٌ قَالَ اللَّهُمَّ اهْدِ دَوْسًا وَأْتِ بِهِمْ .

POZIVANJE (U ISLAM) JEVREJA, KRŠĆANA – I KADA SE TREBA BORITI PROTIV NJIH I ŠTA JE VJEROVJESNIK, SALLALLAHU ALEJHI VE SELLEM, PISAO PERZIJSKOM I BIZANTIJSKOM VLADARU I POZIVANJE (U ISLAM) PRIJE OTPOČINJANJA BORBE

باب دَعْوَةِ الْيَهُودِ وَالنَّصَارَى وَعلى ما يُقاتلُون عليْه وما كتَب النَّبيُّ ﷺ إلى كِسْرَى وقيْصر والدَّعْوة قبْلَ الْقتَالِ

2938. PRIČAO NAM JE Ali b. Dža'd, a njemu prenio Šu'be od Katade, koji je izjavio:

– Čuo sam Enesa, radijallahu anhu, kako govori: "Kada je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, htio pisati u Bizantiju, rečeno mu je da oni čitaju knjigu samo kada je ovjerena pečatom. Tada je on uzeo prsten od srebra, i kao da sada gledam bjelinu prstena u njegovoj ruci i kako je dao u njemu uklesati: "Muhammed, Allahov poslanik."

٢٩٣٨. حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ الْجَعْدِ أَخْبَرَنَا شُعْبَةُ عَنْ قَتَادَةَ قَالَ سَمِعْتُ أَنَسًا رَضِي اللهُ عَنْهُ يَقُولُ لَمَّا أَرَادَ النَّبِيُّ ﷺ أَنْ يَكْتُبَ إِلَى الرُّومِ قِيلَ لَهُ إِنَّهُمْ لَا يَقْرَءُونَ كِتَابًا إِلَّا أَنْ يَكُونَ مَخْتُومًا فَاتَّخَذَ خَاتَمًا مِنْ فِضَّةٍ فَكَأَنِّي أَنْظُرُ إِلَى بَيَاضِهِ فِي يَدِهِ وَنَقَشَ فِيهِ مُحَمَّدٌ رَسُولُ اللهِ .

2939. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Jusuf, a njemu Lejs, rekavši:
– Prenio mi je Ukajl od Ibn-Šihaba, koji je izjavio da mu je saopćio Ubejdullah b. Abdullah b. Utbe, da ga je Abdullah b. Abbas obavijestio da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, poslao svoje pismo perzijskom vladaru naredivši (nosiocu) da ga preda glavaru Bahrejna, a glavar Bahrejna dostavi perzijskom vladaru, i kada ga je perzijski vladar pročitao, poderao ga je.
– Mislim (kaže Ibn-Abbas) da je Seid b. Musejjeb rekao:
"Tada ih je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, proklinjao da budu potpuno raskomadani (uništeni)."[1]

٢٩٣٩. حَدَّثَنَا عَبْدُاللهِ بْنُ يُوسُفَ حَدَّثَنَا اللَّيْثُ قَالَ حَدَّثَنِي عُقَيْلٌ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ قَالَ أَخْبَرَنِي عُبَيْدُاللهِ بْنُ عَبْدِاللهِ بْنِ عُتْبَةَ أَنَّ عَبْدَاللهِ بْنَ عَبَّاسٍ أَخْبَرَهُ أَنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ بَعَثَ بِكِتَابِهِ إِلَى كِسْرَى فَأَمَرَهُ أَنْ يَدْفَعَهُ إِلَى عَظِيمِ الْبَحْرَيْنِ يَدْفَعُهُ عَظِيمُ الْبَحْرَيْنِ إِلَى كِسْرَى فَلَمَّا قَرَأَهُ كِسْرَى حَرَّقَهُ فَحَسِبْتُ أَنَّ سَعِيدَ بْنَ الْمُسَيَّبِ قَالَ فَدَعَا عَلَيْهِمُ النَّبِيُّ ﷺ أَنْ يُمَزَّقُوا كُلَّ مُمَزَّقٍ .

---

1 U prethodnom poglavlju Tufejl je predložio Resulullahu, sallallahu alejhi ve sellem, da prokune pleme Devs zbog neprijateljskog držanja prema islamu, nemoralnog života i međusobne eksploatacije putem kamata, a Resulullah, sallallahu alejhi ve sellem, moli Allaha da ga uputi primanju islama, jer je svojim radom činio štetu samo sebi. Ta je Resulullahova, sallallahu alejhi ve sellem, praksa u skladu s kur'anskim učenjem da je on milost svim narodima.
Proklinjanje nekih kurejšijskih prvaka i pezijskog cara uslijedilo je tek po utvrđivanju njihovog zločinačkog rada, terora i akcija koje su imale za cilj sistematsko uništenje muslimana.

VJEROVJESNIKOVO, SALLALLAHU ALEJHI VE SELLEM, POZIVANJE LJUDI U ISLAM, (PRIZNAVANJE) POSLANSTVA I DA JEDNI DRUGE NE SMATRAJU BOGOVIMA MIMO ALLAHA

باب دُعاءِ النَّبِيِّ ﷺ النَّاسَ إِلَى الإِسْلامِ والنُّبُوَّةِ وَأَنْ لا يَتَّخِذَ بَعْضُهُمْ بَعْضًا أَرْبابًا مِنْ دُونِ اللهِ

Uzvišeni Allah kaže:
"Nezamislivo je da čovjek kome Allah da..." pa do kraja ajeta.[2]

وَقَوْلِهِ تَعَالَى (مَا كَانَ لِبَشَرٍ أَنْ يُؤْتِيَهُ اللهُ الْكِتَابَ) إِلَى آخِرِ الآيَةِ .

2940. PRIČAO NAM JE Ibrahim b. Hamza, njemu prenio Ibrahim b. Sa'd od Saliha b. Kejsana, on od Ibn-Šihaba, (ovaj) od Ubejdullaha b. Abdullaha b. Utbe da ga je obavijestio Abdullah b. Abbas, radijallahu anhuma, da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, pisao bizantijskom caru i pozvao ga u islam, poslavši mu pismo po Dihjeu Kelbiju, kome je naredio da ga preda glavaru Busraa da ga on uruči bizantijskom vladaru (Heraklu).
Pošto je Allah dao da se pobijede perzijske armije, bizantijski car je otišao iz Himsa u Jerusalem iz zahvalnosti što ga je Allah oslobodio teškog iskušenja.
Kada je bizantijskom vladaru došlo pismo Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, pročitao ga je i rekao:
– Potražite mi ovdje nekoga od njegovih ljudi da ga ispitam za Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem.

٢٩٤٠. حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ حَمْزَةَ حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ ابْنُ سَعْدٍ عَنْ صَالِحِ بْنِ كَيْسَانَ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ عَنْ عُبَيْدِاللهِ بْنِ عَبْدِاللهِ بْنِ عُتْبَةَ عَنْ عَبْدِاللهِ بْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا أَنَّهُ أَخْبَرَهُ أَنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ كَتَبَ إِلَى قَيْصَرَ يَدْعُوهُ إِلَى الإِسْلَامِ وَبَعَثَ بِكِتَابِهِ إِلَيْهِ مَعَ دِحْيَةَ الْكَلْبِيِّ وَأَمَرَهُ رَسُولُ اللهِ ﷺ أَنْ يَدْفَعَهُ إِلَى عَظِيمِ بُصْرَى لِيَدْفَعَهُ إِلَى قَيْصَرَ وَكَانَ قَيْصَرُ لَمَّا كَشَفَ اللهُ عَنْهُ جُنُودَ فَارِسَ مَشَى مِنْ حِمْصَ إِلَى إِيلِيَاءَ شُكْرًا لِمَا أَبْلَاهُ اللهُ فَلَمَّا جَاءَ قَيْصَرَ كِتَابُ رَسُولِ اللهِ ﷺ قَالَ حِينَ قَرَأَهُ الْتَمِسُوا لِي هَا هُنَا أَحَدًا مِنْ قَوْمِهِ لِأَسْأَلَهُمْ عَنْ رَسُولِ اللهِ ﷺ .

2 Prijevod cijelog 79. ajeta poglavlja Ali-Imran glasi:
"Nezamislivo je da čovjek kome Allah da Knjigu i znanje i vjerovjesništvo – poslije rekne ljudima: 'Klanjajte se meni, a ne Allahu!' – nego: 'Budite Božiji ljudi jer vi Knjigu znate i nju proučavate!'" Ovaj ajet upozorava da nijedan poslanik nije sebe predstavljao božanstvom niti je ljudima dozvoljeno da ga obožavaju.
U 30. ajetu poglavlja Et-Tevbe Allah kaže: "Jevreji govore: 'Uzejr je Allahov sin', a kršćani kažu: 'Mesih je Allahov sin.' To su riječi njihove, iz usta njihovih, oponašaju riječi nevjernika prijašnjih, ubio ih Allah! Kuda se odmeću?"

2941. Ibn-Abbas je rekao:

– Saopćio mi je Ebu-Sufjan b. Harb, koji je tada bio u Siriji s nekim Kurejšijama koji su došli kao trgovci u vrijeme (trajanja primirja) između Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, i kurejšijskih nevjernika. Izaslanik bizantijskog cara našao nas je – kaže Ebu-Sufjan – u jednom kraju Sirije (u Gazi) i krenuo sa mnom i mojim drugovima te smo došli u Jerusalem. Potom smo privedeni caru, koji je sjedio u vijeću svog kraljevstva. Na njemu bijaše carska kruna, a oko njega glavari Bizantije. Tada on reče svome tumaču:

"Pitaj ih ko je od njih po redu najbliži onom čovjeku koji tvrdi da je vjerovjesnik!"

– Ja sam mu od njih po rodu najbliži, rekoh ja – kaže Ebu-Sufjan.

– Kakvo je to srodstvo između tebe i njega? – upita on.

– On je moj amidžić, rekoh. A tada nije bilo u karavanu nikoga od potomaka Abdu-Menafa osim mene.

– Približite mi ga! – reče bizantijski car i naredi mojim drugovima da stanu iza mene pored pleća, a zatim reče svome tumaču:

"Kaži njegovim drugovima da ću ovog čovjeka pitati o čovjeku koji tvrdi da je vjerovjesnik, pa ako bi šta slagao, neka ga demantuju."

– Tako mi Allaha, da se u tom momentu nisam – veli Sufjan – zastidio mojih drugova da pred njima lažem, ja bih na njega nešto i slagao kad me je ovaj o njemu ispitivao, ali sam se stidio da moji drugovi ne primijete kod mene laž te sam mu zbog toga govorio istinu.

Potom vladar reče svome tumaču:

– Pitaj ga kakvog je porijekla taj čovjek među vama?

– On je uglednog roda – rekao sam.

– Je li iko ikada od vas prije njega ovako što govorio? – upita.

٢٩٤١. قَالَ ابْنُ عَبَّاسٍ فَأَخْبَرَنِي أَبُو سُفْيَانَ بْنُ حَرْبٍ أَنَّهُ كَانَ بِالشَّأْمِ فِي رِجَالٍ مِنْ قُرَيْشٍ قَدِمُوا تِجَارًا فِي الْمُدَّةِ الَّتِي كَانَتْ بَيْنَ رَسُولِ اللهِ ﷺ وَبَيْنَ كُفَّارِ قُرَيْشٍ قَالَ أَبُو سُفْيَانَ فَوَجَدَنَا رَسُولُ قَيْصَرَ بِبَعْضِ الشَّأْمِ فَانْطُلِقَ بِي وَبِأَصْحَابِي حَتَّى قَدِمْنَا إِيلِيَاءَ فَأُدْخِلْنَا عَلَيْهِ فَإِذَا هُوَ جَالِسٌ فِي مَجْلِسِ مُلْكِهِ وَعَلَيْهِ التَّاجُ وَإِذَا حَوْلَهُ عُظَمَاءُ الرُّومِ فَقَالَ لِتَرْجُمَانِهِ سَلْهُمْ أَيُّهُمْ أَقْرَبُ نَسَبًا إِلَى هَذَا الرَّجُلِ الَّذِي يَزْعُمُ أَنَّهُ نَبِيٌّ قَالَ أَبُو سُفْيَانَ فَقُلْتُ أَنَا أَقْرَبُهُمْ إِلَيْهِ نَسَبًا قَالَ مَا قَرَابَةُ مَا بَيْنَكَ وَبَيْنَهُ فَقُلْتُ هُوَ ابْنُ عَمِّي وَلَيْسَ فِي الرَّكْبِ يَوْمَئِذٍ أَحَدٌ مِنْ بَنِي عَبْدِ مَنَافٍ غَيْرِي فَقَالَ قَيْصَرُ أَدْنُوهُ وَأَمَرَ بِأَصْحَابِي فَجُعِلُوا خَلْفَ ظَهْرِي عِنْدَ كَتِفِي ثُمَّ قَالَ لِتَرْجُمَانِهِ قُلْ لِأَصْحَابِهِ إِنِّي سَائِلٌ هَذَا الرَّجُلَ عَنِ الَّذِي يَزْعُمُ أَنَّهُ نَبِيٌّ فَإِنْ كَذَبَ فَكَذِّبُوهُ قَالَ أَبُو سُفْيَانَ وَاللهِ لَوْلَا الْحَيَاءُ يَوْمَئِذٍ مِنْ أَنْ يَأْثُرَ أَصْحَابِي عَنِّي الْكَذِبَ لَكَذَبْتُهُ حِينَ سَأَلَنِي عَنْهُ وَلَكِنِّي اسْتَحْيَيْتُ أَنْ يَأْثُرُوا الْكَذِبَ عَنِّي فَصَدَقْتُهُ ثُمَّ قَالَ لِتَرْجُمَانِهِ قُلْ لَهُ كَيْفَ نَسَبُ هَذَا الرَّجُلِ فِيكُمْ قُلْتُ هُوَ فِينَا ذُو نَسَبٍ قَالَ فَهَلْ قَالَ هَذَا الْقَوْلَ أَحَدٌ مِنْكُمْ قَبْلَهُ قُلْتُ لَا فَقَالَ كُنْتُمْ تَتَّهِمُونَهُ عَلَى الْكَذِبِ قَبْلَ أَنْ يَقُولَ مَا قَالَ

– Nije – odgovorio sam.
– Da li ste ga sumnjičili za laž prije nego je počeo govoriti ono što sada govori! – upitao je.
– Ne – rekao sam.
– Je li neko od njegovih predaka bio vladar? – upita.
– Ne – odgovorio sam.
– Pa da li ga slijede ugledni (ali oholi) ljudi ili nemoćni (ponizni)? – upita.
– Uglavnom nemoćni – odgovorio sam.
– Uvećava li se ili smanjuje njihov broj? – upita.
– Uvećava se – rekoh.
– Da li iko od njih konvertira (napušta) – upita Herakle – mrzeći njegovu vjeru nakon što ju je prihvatio?
– Ne – rekoh.
– Da li krši zadanu riječ – upita.
– Ne, rekoh, ali smo sada u periodu (desetogodišnjeg) primirja i strahujemo da ga ne prekrši.
– Nijedan odgovor nije mi dao mogućnosti – izjavio je kasnije Ebu-Sufjan – da u njega ubacim nešto osim ove riječi, čime bih mu umanjio ugled, a da se nisam bojao da ne budem otkriven.
– Da li ste se protiv njega borili, a on protiv vas? – upitao je.
– Da – odgovorio sam.
– Pa kakav je bio ishod borbe između njega i vas? – pitao je.
– Bio je promjenljiv, rekao sam. Jednom on pobijedi nas, a drugi put mi njega.
– Šta vam naređuje? – pitao je.
– Naređuje nam, kazao sam, da ibadet činimo jedino Allahu ne pridružujući Mu nikoga, a zabranjuje nam ono što obožavaju naši očevi; naređuje nam namaz, iskrenost (milostinju), moralnost, ispunjavanje ugovora i izvršavanje prihvaćenog povjerenja (ostave).
Kada sam mu to kazao, on reče svom tumaču:
– Reci mu: Pitao sam te za njegovo porijeklo i ti

قُلْتُ لَا قَالَ فَهَلْ كَانَ مِنْ آبَائِهِ مِنْ مَلِكٍ قُلْتُ لَا
قَالَ فَأَشْرَافُ النَّاسِ يَتَّبِعُونَهُ أَمْ ضُعَفَاؤُهُمْ قُلْتُ
بَلْ ضُعَفَاؤُهُمْ قَالَ فَيَزِيدُونَ أَوْ يَنْقُصُونَ قُلْتُ
بَلْ يَزِيدُونَ قَالَ فَهَلْ يَرْتَدُّ أَحَدٌ سَخْطَةً لِدِينِهِ
بَعْدَ أَنْ يَدْخُلَ فِيهِ قُلْتُ لَا قَالَ فَهَلْ يَغْدِرُ قُلْتُ
لَا وَنَحْنُ الْآنَ مِنْهُ فِي مُدَّةٍ نَحْنُ نَخَافُ أَنْ يَغْدِرَ
قَالَ أَبُو سُفْيَانَ وَلَمْ يُمْكِنِّي كَلِمَةٌ أُدْخِلُ فِيهَا شَيْئًا
أَنْتَقِصُهُ بِهِ لَا أَخَافُ أَنْ تُؤْثَرَ عَنِّي غَيْرُهَا قَالَ فَهَلْ
قَاتَلْتُمُوهُ أَوْ قَاتَلَكُمْ قُلْتُ نَعَمْ قَالَ فَكَيْفَ كَانَتْ
حَرْبُهُ وَحَرْبُكُمْ قُلْتُ كَانَتْ دُوَلًا وَسِجَالًا يُدَالُ
عَلَيْنَا الْمَرَّةَ وَنُدَالُ عَلَيْهِ الْأُخْرَى قَالَ فَمَاذَا يَأْمُرُكُمْ
بِهِ قَالَ يَأْمُرُنَا أَنْ نَعْبُدَ اللهَ وَحْدَهُ لَا نُشْرِكُ بِهِ شَيْئًا
وَيَنْهَانَا عَمَّا كَانَ يَعْبُدُ آبَاؤُنَا وَيَأْمُرُنَا بِالصَّلَاةِ
وَالصَّدَقَةِ وَالْعَفَافِ وَالْوَفَاءِ بِالْعَهْدِ وَأَدَاءِ الْأَمَانَةِ
فَقَالَ لِتَرْجُمَانِهِ حِينَ قُلْتُ ذَلِكَ لَهُ قُلْ لَهُ إِنِّي سَأَلْتُكَ
عَنْ نَسَبِهِ فِيكُمْ فَزَعَمْتَ أَنَّهُ ذُو نَسَبٍ وَكَذَلِكَ
الرُّسُلُ تُبْعَثُ فِي نَسَبِ قَوْمِهَا وَسَأَلْتُكَ هَلْ قَالَ
أَحَدٌ مِنْكُمْ هَذَا الْقَوْلَ قَبْلَهُ فَزَعَمْتَ أَنْ لَا فَقُلْتُ
لَوْ كَانَ أَحَدٌ مِنْكُمْ قَالَ هَذَا الْقَوْلَ قَبْلَهُ قُلْتُ
رَجُلٌ يَأْتَمُّ بِقَوْلٍ قَدْ قِيلَ قَبْلَهُ وَسَأَلْتُكَ هَلْ كُنْتُمْ
تَتَّهِمُونَهُ بِالْكَذِبِ قَبْلَ أَنْ يَقُولَ مَا قَالَ فَزَعَمْتَ
أَنْ لَا فَعَرَفْتُ أَنَّهُ لَمْ يَكُنْ لِيَدَعَ الْكَذِبَ عَلَى النَّاسِ

si tvrdio da je on uglednog porijekla. Takvi su svi poslanici; oni se pojavljuju u uglednoj porodici svoga naroda.

– Pitao sam te da li je iko od vas prije njega ovako nešto propovijedao, a ti si izjavio da nije. Kažem, da je neko od vas ovako prije njega govorio, rekao bih da je on čovjek koji se povodi za riječima rečenim prije njega.

– Pitao sam te da li ste ga optuživali za laž prije nego je počeo da propovijeda ono što sada govori. Tvrdio si da niste, pa sam se uvjerio da, ako nije lagao svijetu, kako bi sada lagao Bogu.

– Pitao sam te je li neko od njegovih predaka bio vladar, pa si rekao da nije. Kažem, da je neko od njegovih predaka bio vladar, rekao bih da traži vlast svojih predaka.

– Pitao sam te slijedi li ga ugledni svijet ili siromašni između njih, a ti si izjavio: "Slijede ga slabi (siromašni) između njih;" pa oni su bili (većinom) sljedbenici Poslanika.

– Pitao sam te da li se oni brojno povećavaju ili umanjuju, pa si rekao da se povećavaju, a tako je vjerovanje i vjera dok se ne upotpune.

– Pitao sam te da li iko konvertira, mrzeći njegovu vjeru nakon što je u nju stupio, pa si rekao: "Ne."

– Takvo je vjerovanje: Kada njegova draž ovlada srcima, njega tada niko ne napušta.

– Još sam te pitao da li krši zadanu riječ, a ti reče: "Ne."

– Takvi su poslanici, oni ne krše obećanje.

– Pitao sam te da li ste vi protiv njega vodili borbu i on protiv vas, pa si izjavio da je toga bilo i da je borba između vas i njega bila promjenljivog ishoda: jedanput pobijedi on vas, a drugi put pobijedite vi njega.

– To je slučaj svih poslanika, stavljaju se na iskušenje, a konačni ishod bude u njihovu korist.

– Pitao sam te šta vam naređuje.

– Naređuje vam, rekao si, da ibadet činite Allahu i da Mu ne pridružujete nikoga, a zabranjuje

وَيَكْذِبَ عَلَى اللهِ وَسَأَلْتُكَ هَلْ كَانَ مِنْ آبَائِهِ مِنْ مَلِكٍ فَزَعَمْتَ أَنْ لَا فَقُلْتُ لَوْ كَانَ مِنْ آبَائِهِ مَلِكٌ قُلْتُ يَطْلُبُ مُلْكَ آبَائِهِ وَسَأَلْتُكَ أَشْرَافُ النَّاسِ يَتَّبِعُونَهُ أَمْ ضُعَفَاؤُهُمْ فَزَعَمْتَ أَنَّ ضُعَفَاءَهُمْ اتَّبَعُوهُ وَهُمْ أَتْبَاعُ الرُّسُلِ وَسَأَلْتُكَ هَلْ يَزِيدُونَ أَوْ يَنْقُصُونَ فَزَعَمْتَ أَنَّهُمْ يَزِيدُونَ وَكَذَلِكَ الْإِيمَانُ حَتَّى يَتِمَّ وَسَأَلْتُكَ هَلْ يَرْتَدُّ أَحَدٌ سَخْطَةً لِدِينِهِ بَعْدَ أَنْ يَدْخُلَ فِيهِ فَزَعَمْتَ أَنْ لَا فَكَذَلِكَ الْإِيمَانُ حِينَ تَخْلِطُ بَشَاشَتُهُ الْقُلُوبَ لَا يَسْخَطُهُ أَحَدٌ وَسَأَلْتُكَ هَلْ يَغْدِرُ فَزَعَمْتَ أَنْ لَا وَكَذَلِكَ الرُّسُلُ لَا يَغْدِرُونَ وَسَأَلْتُكَ هَلْ قَاتَلْتُمُوهُ وَقَاتَلَكُمْ فَزَعَمْتَ أَنْ قَدْ فَعَلَ وَأَنَّ حَرْبَكُمْ وَحَرْبَهُ تَكُونُ دُوَلًا وَيُدَالُ عَلَيْكُمُ الْمَرَّةَ وَتُدَالُونَ عَلَيْهِ الْأُخْرَى وَكَذَلِكَ الرُّسُلُ تُبْتَلَى وَتَكُونُ لَهَا الْعَاقِبَةُ وَسَأَلْتُكَ بِمَاذَا يَأْمُرُكُمْ فَزَعَمْتَ أَنَّهُ يَأْمُرُكُمْ أَنْ تَعْبُدُوا اللهَ وَلَا تُشْرِكُوا بِهِ شَيْئًا وَيَنْهَاكُمْ عَمَّا كَانَ يَعْبُدُ آبَاؤُكُمْ وَيَأْمُرُكُمْ بِالصَّلَاةِ وَالصَّدَقَةِ وَالْعَفَافِ وَالْوَفَاءِ بِالْعَهْدِ وَأَدَاءِ الْأَمَانَةِ قَالَ وَهَذِهِ صِفَةُ النَّبِيِّ قَدْ كُنْتُ أَعْلَمُ أَنَّهُ خَارِجٌ وَلَكِنْ لَمْ أَظُنَّ أَنَّهُ مِنْكُمْ وَإِنْ يَكُ مَا قُلْتَ حَقًّا فَيُوشِكُ أَنْ يَمْلِكَ مَوْضِعَ قَدَمَيَّ هَاتَيْنِ وَلَوْ أَرْجُو أَنْ أَخْلُصَ إِلَيْهِ لَتَجَشَّمْتُ لُقِيَّهُ وَلَوْ كُنْتُ عِنْدَهُ لَغَسَلْتُ قَدَمَيْهِ قَالَ أَبُو سُفْيَانَ ثُمَّ دَعَا بِكِتَابِ رَسُولِ اللهِ ﷺ

فَقُرِئَ فَإِذَا فِيهِ بِسْمِ اللهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ مِنْ مُحَمَّدٍ عَبْدِ اللهِ وَرَسُولِهِ إِلَى هِرَقْلَ عَظِيمِ الرُّومِ سَلَامٌ عَلَى مَنِ اتَّبَعَ الْهُدَى أَمَّا بَعْدُ فَإِنِّي أَدْعُوكَ بِدِعَايَةِ الْإِسْلَامِ أَسْلِمْ تَسْلَمْ وَأَسْلِمْ يُؤْتِكَ اللهُ أَجْرَكَ مَرَّتَيْنِ فَإِنْ تَوَلَّيْتَ فَعَلَيْكَ إِثْمُ الْأَرِيسِيِّينَ وَ (يَا أَهْلَ الْكِتَابِ تَعَالَوْا إِلَى كَلِمَةٍ سَوَاءٍ بَيْنَنَا وَبَيْنَكُمْ أَلَّا نَعْبُدَ إِلَّا اللهَ وَلَا نُشْرِكَ بِهِ شَيْئًا وَلَا يَتَّخِذَ بَعْضُنَا بَعْضًا أَرْبَابًا مِنْ دُونِ اللهِ فَإِنْ تَوَلَّوْا فَقُولُوا اشْهَدُوا بِأَنَّا مُسْلِمُونَ) قَالَ أَبُو سُفْيَانَ فَلَمَّا أَنْ قَضَى مَقَالَتَهُ عَلَتْ أَصْوَاتُ الَّذِينَ حَوْلَهُ مِنْ عُظَمَاءِ الرُّومِ وَكَثُرَ لَغَطُهُمْ فَلَا أَدْرِي مَاذَا قَالُوا وَأُمِرَ بِنَا فَأُخْرِجْنَا فَلَمَّا أَنْ خَرَجْتُ مَعَ أَصْحَابِي وَخَلَوْتُ بِهِمْ قُلْتُ لَهُمْ لَقَدْ أَمِرَ أَمْرُ ابْنِ أَبِي كَبْشَةَ هَذَا مَلِكُ بَنِي الْأَصْفَرِ يَخَافُهُ قَالَ أَبُو سُفْيَانَ وَاللهِ مَا زِلْتُ ذَلِيلًا مُسْتَيْقِنًا بِأَنَّ أَمْرَهُ سَيَظْهَرُ حَتَّى أَدْخَلَ اللهُ قَلْبِي الْإِسْلَامَ وَأَنَا كَارِهٌ .

ono što obožavaju vaši očevi; naređuje vam namaz, iskrenost, milostinju i moralnu krjepost, ispunjavanje ugovora i izvršavanje emaneta, a to su – reče Herakle – svojstva vjerovjesnika. Znao sam da će se on pojaviti, ali nisam mislio da će biti baš od vas. Ako je ono što si rekao istina, uskoro će zavladati i tlom pod ovim mojim nogama. Kada bih znao da ću biti kod njega iskreno primljen i zadržati prijesto, potrudio bih se za susret s njim, a da sam kod njega, prao bih mu noge.

– Tako je – kaže Ebu-Sufjan – Heraklo zatražio pismo Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, i ono mu je pročitano. U njemu je stajalo: "U ime Allaha, svemu Dobročinitelja, Milostivog! Od Muhammeda, Allahovog roba i Njegovog poslanika, Heraklu, vladaru Bizantije.

– Neka je spas na onoga ko slijedi Pravi put, a potom, pozivam te pozivom islama: Primi islam – bit ćeš spašen, sretan i miran! Primi islam, Allah će ti dati dvostruku nagradu, a ako se okreneš (od ovog poziva), snosit ćeš grijeh (svoj i) svojih sugrađana."

"O, sljedbenici Knjige, priđite i slijedite riječ koja je jednaka i za nas i za vas: da ibadet ne činimo nikom osim Allahu, da Mu ne pridružujemo nikakva druga, da ne smatramo jedni druge bogovima osim Allaha, pa ako to oni odbace, recite (im): budite svjedoci da smo mi, uistinu, muslimani."

Ebu-Sufjan prenosi:

– Pošto je pročitano pismo, podigli su se glasovi glavara Bizantije, onih oko njega, i nastade među njima velika galama. Ne znam šta su sve govorili. Tada bi naređeno pa smo odstranjeni. Kada sam sa svojim drugovima izišao i s njima se osamio, rekao sam im: "Ugled Ibn-Ebi-Kebšea (Muhammeda), stvarno je veliki, a plaši ga se, eto, i vladar Bizantije (sinova žute rase)."

– Tako mi Allaha – kaže Ebu-Sufjan – bio sam (od tada) stalno u uvjerenju da će njegova stvar pobijediti, dok Allah nije u moje srce unio islam, koga sam nekada prezirao.

2942. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Mesleme Ka'nebi, njemu prenio Abdul-Aziz b. Ebu-Hazim od svoga oca, a on od Sehla b. Sa'da, radijallahu anhu, da je čuo Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, kako na Dan Hajbera govori:
– Dat ću zastavu čovjeku kome će Allah omogućiti da njegovom rukom (Hajber) bude oslobođen.
Zato je svaki od njih bio u nadi da će mu se dati zastava, pa su sutradan poranili i svaki iščekivaše da mu se preda zastava, a Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, upita:
– Gdje je Alija?
Neko reče:
– Tuži se na svoje oči.
Potom on naredi (da Alija dođe). On mu učini dovu, puhnu mu u oči i oboljelo mjesto ozdravi kao da ništa nije bilo.
Tada Alija reče:
– Borit ćemo se protiv njih dok ne budu ono što i mi.
– Polahko – reče Resulullah, sallallahu alejhi ve sellem – dok se ne spustiš u njihova dvorišta. Tada ih pozovi u islam i saopći im čime su zaduženi!
– Tako mi Allaha, da Allah tvojim sebebom uputi na Pravi put nekog čovjeka, bolje ti je nego da imaš krda crvenih deva.[1]

٢٩٤٢. حَدَّثَنَا عَبْدُاللهِ بْنُ مَسْلَمَةَ القَعْنَبِيُّ حَدَّثَنَا عَبْدُالْعَزِيزِ بْنُ أَبِي حَازِمٍ عَنْ أَبِيهِ عَنْ سَهْلِ بْنِ سَعْدٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ سَمِعَ النَّبِيَّ ﷺ يَقُولُ يَوْمَ خَيْبَرَ لَأُعْطِيَنَّ الرَّايَةَ رَجُلًا يَفْتَحُ اللهُ عَلَى يَدَيْهِ فَقَامُوا يَرْجُونَ لِذَلِكَ أَيُّهُمْ يُعْطَى فَغَدَوْا وَكُلُّهُمْ يَرْجُو أَنْ يُعْطَى فَقَالَ أَيْنَ عَلِيٌّ فَقِيلَ يَشْتَكِي عَيْنَيْهِ فَأَمَرَ فَدُعِيَ لَهُ فَبَصَقَ فِي عَيْنَيْهِ فَبَرَأَ مَكَانَهُ حَتَّى كَأَنَّهُ لَمْ يَكُنْ بِهِ شَيْءٌ فَقَالَ نُقَاتِلُهُمْ حَتَّى يَكُونُوا مِثْلَنَا فَقَالَ عَلَى رِسْلِكَ حَتَّى تَنْزِلَ بِسَاحَتِهِمْ ثُمَّ ادْعُهُمْ إِلَى الْإِسْلَامِ وَأَخْبِرْهُمْ بِمَا يَجِبُ عَلَيْهِمْ فَوَاللهِ لَأَنْ يُهْدَى بِكَ رَجُلٌ وَاحِدٌ خَيْرٌ لَكَ مِنْ حُمْرِ النَّعَمِ.

1 Početkom 7. g. po Hidžri, upravo 20 dana po povratku Muhammeda, sallallahu alejhi ve sellem, s Hudejbije, Resulullah, sallallahu alejhi ve sellem, krenuo je na Hajber. Prema navodima Ibn-Ishaka, on je poslao Ebu-Bekra da osvoji neke utvrde Hajbera, ali se Ebu-Bekr poslije neuspješne borbe povukao. Sutradan je poslao Omera, ali se i on vratio nesvršenog posla. Tada je Vjerovjesnik, sallallahua lejhi ve sellem, rekao:
"Sutra će se dati zastava čovjeku koga voli Allah i Njegov Poslanik i koji neizmjerno voli Allaha i Njegovog Poslanika i Allah će mu omogućiti osvajanja bez uzmicanja."
Tu je Resulullah, sallallahu alejhi ve sellem, obavio čin predavanja zastave, blagoslovio Aliju i on je svoj zadatak uspješno izvršio.

2943. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Muhammed, njemu prenio Mu'avija b. Amr, ovome Ebu-Ishak od Humejda, koji je izjavio:
– Čuo sam Enesa, radijallahu anhu, kako govori: "Kada bi Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, zavojevao na koji narod ne bi napadao dok ne svane, pa ako bi kod njih čuo ezan, povukao bi se, a ako ne bi čuo, napao bi poslije svanuća. Tako smo se spustitili Hajberu noću."

٢٩٤٣. حَدَّثَنَا عَبْدُاللهِ بْنُ مُحَمَّدٍ حَدَّثَنَا مُعَاوِيَةُ ابْنُ عَمْرٍو حَدَّثَنَا أَبُو إِسْحَاقَ عَنْ حُمَيْدٍ قَالَ سَمِعْتُ أَنَسًا رَضِيَ اللهُ عَنْهُ يَقُولُ كَانَ رَسُولُ اللهِ ﷺ إِذَا غَزَا قَوْمًا لَمْ يُغِرْ حَتَّى يُصْبِحَ فَإِنْ سَمِعَ أَذَانًا أَمْسَكَ وَإِنْ لَمْ يَسْمَعْ أَذَانًا أَغَارَ بَعْدَ مَا يُصْبِحُ فَنَزَلْنَا خَيْبَرَ لَيْلًا .

2944. PRIČAO NAM JE Kutejbe, njemu prenio Isma'il b. Dža'fer od Humejda, a on od Enesa:
– Kada bi nas Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, poveo u borbu...[2]

٢٩٤٤. حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ حَدَّثَنَا إِسْمَاعِيلُ بْنُ جَعْفَرٍ عَنْ حُمَيْدٍ عَنْ أَنَسٍ أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ كَانَ إِذَا غَزَا بِنَا .

2945. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Mesleme prenoseći od Malika, (on) od Humejda, a (ovaj) od Enesa, radijallahu anhu:
– Vjerovjesnik je krenuo u Hajber i do njega došao noću, a kada bi stigao do kojeg plemena noću, ne bi na njih napadao dok se ne pojavi zora. Kad je svanulo i Jevreji bili izišli sa svojim lopatama i torbama i vidjeli ga, vikali su:
"Muhammed! Boga mi, Muhammed i vojska!"
Tada je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, izgovorio: "Allah je najveći! Propao je Hajber! Zaista, kad smo se već spustili u predvorje naroda, zlo je jutro osvanulo onima koji su (uzaludno) opominjani."

٢٩٤٥. حَدَّثَنَا عَبْدُاللهِ بْنُ مَسْلَمَةَ عَنْ مَالِكٍ عَنْ حُمَيْدٍ عَنْ أَنَسٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ خَرَجَ إِلَى خَيْبَرَ فَجَاءَهَا لَيْلًا وَكَانَ إِذَا جَاءَ قَوْمًا بِلَيْلٍ لَا يُغِيرُ عَلَيْهِمْ حَتَّى يُصْبِحَ فَلَمَّا أَصْبَحَ خَرَجَتْ يَهُودُ بِمَسَاحِيهِمْ وَمَكَاتِلِهِمْ فَلَمَّا رَأَوْهُ قَالُوا مُحَمَّدٌ وَاللهِ مُحَمَّدٌ وَالْخَمِيسُ فَقَالَ النَّبِيُّ ﷺ اللهُ أَكْبَرُ خَرِبَتْ خَيْبَرُ إِنَّا إِذَا نَزَلْنَا بِسَاحَةِ قَوْمٍ ﴿ فَسَاءَ صَبَاحُ الْمُنْذَرِينَ ﴾ .

2 Nastavak prijevoda djelomično navedenog hadisa glasi: "... protiv kojeg plemena, ne bi noću dozvolio napad dok ne svane. Potom bi malo očekao, pa ako bi kod njih čuo ezan, povukao bi se, a ako ne bi čuo, navalio bi na njih."

2946. PRIČAO NAM JE Ebul-Jeman, njemu saopćio Šu'ajb od Zuhrija, a (ovome) prenio Seid b. Musejjeb, da je Ebu-Hurejra, radijallahu anhu, rekao:
– Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, izjavio je: "Naređeno mi je da se borim protiv svijeta sve dok ne bude izgovarao: Nema Boga osim Allaha. Pa ko izgovori: Nema Boga osim Allaha, sačuvao je od mene sebe i svoj imetak, osim kada to islam zahtijeva, a njegov (konačni) obračun pripada Allahu."
Ovu izjavu prenose od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, još Omer i Ibn-Omer.

٢٩٤٦. حَدَّثَنَا أَبُو الْيَمَانِ أَخْبَرَنَا شُعَيْبٌ عَنِ الزُّهْرِيِّ حَدَّثَنَا سَعِيدُ بْنُ الْمُسَيَّبِ أَنَّ أَبَا هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ أُمِرْتُ أَنْ أُقَاتِلَ النَّاسَ حَتَّى يَقُولُوا لَا إِلَهَ إِلَّا اللهُ فَمَنْ قَالَ لَا إِلَهَ إِلَّا اللهُ فَقَدْ عَصَمَ مِنِّي نَفْسَهُ وَمَالَهُ إِلَّا بِحَقِّهِ وَحِسَابُهُ عَلَى اللهِ.
رَوَاهُ عُمَرُ وَابْنُ عُمَرَ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ.

KO SE ODLUČIO NA NEKI VOJNI POHOD ALUDIRAJUĆI NA DRUGI I KO JE VOLIO KRENUTI U POHOD ČETVRTKOM

باب مَنْ أَرَادَ غَزْوَةً فَوَرَّى بِغَيْرِهَا وَمَنْ أَحَبَّ الْخُرُوجَ يَوْمَ الْخَمِيسِ

2947. PRIČAO NAM JE Jahja b. Bukejr, njemu prenio Lejs od Ukajla, a (on) od Ibn-Šihaba, koji je rekao:
– Saopćio mi je Abdur-Rahman b. Abdullah b. Ka'b b. Malik, da je Abdullah b. Ka'b, koji je bio vodič (slijepom) Ka'bu između ostalih njegovih sinova, rekao:
– Čuo sam od Ka'ba b. Malika, kada je izostao (od vojne na Tebuk) iza Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem: "Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, ne bi htio krenuti na neki vojni pohod, a da ne bi aludirao na neki drugi."

٢٩٤٧. حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ بُكَيْرٍ حَدَّثَنَا اللَّيْثُ عَنْ عُقَيْلٍ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ قَالَ أَخْبَرَنِي عَبْدُالرَّحْمَنِ ابْنُ عَبْدِاللهِ بْنِ كَعْبِ ابْنِ مَالِكٍ أَنَّ عَبْدَاللهِ بْنَ كَعْبٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ وَكَانَ قَائِدَ كَعْبٍ مِنْ بَنِيهِ قَالَ سَمِعْتُ كَعْبَ بْنَ مَالِكٍ حِينَ تَخَلَّفَ عَنْ رَسُولِ اللهِ ﷺ وَلَمْ يَكُنْ رَسُولُ اللهِ ﷺ يُرِيدُ غَزْوَةً إِلَّا وَرَّى بِغَيْرِهَا.

2948. PRIČAO NAM JE Ahmed b. Muhammed da mu je saopćio Abdullah, njemu prenio Junus od Zuhrija, koji je rekao:
– Saopćio mi je Abdur-Rahman b. Abdullah b. Ka'b b. Malik:
"Čuo sam Ka'ba b. Malika radijallahu anhu, kako kaže: 'Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rijetko bi vojnu (javno) spremao, nego bi je ukrio nečim drugim. Tako nije bilo s

٢٩٤٨. و حَدَّثَنِي أَحْمَدُ بْنُ مُحَمَّدٍ أَخْبَرَنَا عَبْدُاللهِ أَخْبَرَنَا يُونُسُ عَنِ الزُّهْرِيِّ قَالَ أَخْبَرَنِي عَبْدُالرَّحْمَنِ ابْنُ عَبْدِاللهِ بْنِ كَعْبِ بْنِ مَالِكٍ قَالَ سَمِعْتُ كَعْبَ ابْنَ مَالِكٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ يَقُولُ كَانَ رَسُولُ اللهِ ﷺ قَلَّمَا يُرِيدُ غَزْوَةً يَغْزُوهَا إِلَّا وَرَّى بِغَيْرِهَا حَتَّى كَانَتْ غَزْوَةُ تَبُوكَ فَغَزَاهَا رَسُولُ اللهِ ﷺ

vojnom na Tebuk. Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, pošao je na tu vojnu po velikoj vrućini, krenuo na dalek i opasan put. Krenuo je u borbu protiv (brojno) većeg neprijatelja, pa je muslimanima otkrio njihovo stanje kako bi dobro spremili ratne potrepštine protiv svoga neprijatelja na način kako je to on htio."

فِي حَرٍّ شَدِيدٍ وَاسْتَقْبَلَ سَفَرًا بَعِيدًا وَمَفَازًا وَاسْتَقْبَلَ غَزْوَ عَدُوٍّ كَثِيرٍ فَجَلَّى لِلْمُسْلِمِينَ أَمْرَهُمْ لِيَتَأَهَّبُوا أُهْبَةَ عَدُوِّهِمْ وَأَخْبَرَهُمْ بِوَجْهِهِ الَّذِي يُرِيدُ .

2949. Od Junusa je preneseno, (a on) od Zuhrija, koji je rekao:
Saopćio mi je Abdur-Rahman b. Ka'b b. Malik, radijallahu anhu, da Ka'b b. Malik govoraše: "Kada bi Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, izlazio na vojni pohod, malo bi kada izlazio (drugim danom) osim četvrtkom."

٢٩٤٩. وَعَنْ يُونُسَ عَنِ الزُّهْرِيِّ قَالَ أَخْبَرَنِي عَبْدُالرَّحْمَنِ بْنُ كَعْبِ بْنِ مَالِكٍ أَنَّ كَعْبَ بْنَ مَالِكٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ كَانَ يَقُولُ لَقَلَّمَا كَانَ رَسُولُ اللهِ ﷺ يَخْرُجُ إِذَا خَرَجَ فِي سَفَرٍ إِلَّا يَوْمَ الْخَمِيسِ .

2950. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Muhammed, njemu Hišam, (ovome) saopćio Ma'mer od Zuhrija, on od Abdur-Rahmana b. Ka'ba b. Malika, a ovaj od svoga oca, radijallahu anhu, da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, izišao u četvrtak na vojnu na Tebuk, a on je volio kretati četvrtkom.

٢٩٥٠. حَدَّثَنِي عَبْدُاللهِ بْنُ مُحَمَّدٍ حَدَّثَنَا هِشَامٌ أَخْبَرَنَا مَعْمَرٌ عَنِ الزُّهْرِيِّ عَنْ عَبْدِالرَّحْمَنِ بْنِ كَعْبِ بْنِ مَالِكٍ عَنْ أَبِيهِ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ خَرَجَ يَوْمَ الْخَمِيسِ فِي غَزْوَةِ تَبُوكَ وَكَانَ يُحِبُّ أَنْ يَخْرُجَ يَوْمَ الْخَمِيسِ .

POLAZAK (NA PUT) POSLIJE PODNE

باب الْخُرُوجِ بَعْدَ الظُّهْرِ

2951. PRIČAO NAM JE Sulejman b. Harb, njemu prenio Hammad od Ejjuba, (on) od Ebu-Kilaba, a (ovaj) od Enesa, radijallahu anhu, koji je rekao:
– Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, klanjao je u Medini podne od četiri rekata, a ikindiju u Zul-Hulejfi od dva rekata, i čuo sam ih kako glasno izgovaraju telbiju skupno za oboje (hadž i umru).

٢٩٥١. حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ حَرْبٍ حَدَّثَنَا حَمَّادُ ابْنُ زَيْدٍ عَنْ أَيُّوبَ عَنْ أَبِي قِلَابَةَ عَنْ أَنَسٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ صَلَّى بِالْمَدِينَةِ الظُّهْرَ أَرْبَعًا وَالْعَصْرَ بِذِي الْحُلَيْفَةِ رَكْعَتَيْنِ وَسَمِعْتُهُمْ يَصْرُخُونَ بِهِمَا جَمِيعًا .

POLAZAK (NA PUT) KRAJEM MJESECA

باب الْخُرُوجِ اخِرَ الشَّهْرِ

Kurejb je rekao prenoseći od Ibn-Abbasa, radijallahu anhuma:
– Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, krenuo je iz Medine pošto je ostalo pet dana zul-ka'deta, a stigao u Mekku kada su prošle četiri noći zul-hidždžeta.

وَقَالَ كُرَيْبٌ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا انْطَلَقَ النَّبِيُّ ﷺ مِنَ الْمَدِينَةِ لِخَمْسٍ بَقِينَ مِنْ ذِي الْقَعْدَةِ وَقَدِمَ مَكَّةَ لأَرْبَعِ لَيَالٍ خَلَوْنَ مِنْ ذِي الْحِجَّةِ .

2952. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Meslemc od Malika, (on) od Jahjaa b. Seida, a (ovaj) od Amre, kćerke Abdur-Rahmana, da je ona čula Aišu, radijallahu anha, kako kaže:
– Izišli smo (iz Medine) s Allahovim Poslanikom, sallallahu alejhi ve sellem, kada je ostalo pet noći zul-ka'dea, a namjeravali smo obaviti samo hadž, pa kada smo se približili Mekki, Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, naredi: "Ko nema kod sebe (pribavljen) kurban, kada učini tavaf oko Ka'be i obavi brzo hodanje (sa'j) između Safe i Merve, neka se oslobodi ihrama."
Aiša je još izjavila:
– Potom nam je na dan klanja kurbana uneseno (u šator) meso govečeta.
– Šta je ovo? – upitala sam.
– Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem – reče (donosilac) – zaklao je kurban i za svoje supruge.
Jahja je kazao:
– Spomenuo sam ovaj slučaj Kasimu b. Muhammedu, a on reče:
"Allaha mi, prenijela ti je taj događaj potpuno detaljno (i vjerno)."

٢٩٥٢. حَدَّثَنَا عَبْدُاللهِ بْنُ مَسْلَمَةَ عَنْ مَالِكٍ عَنْ يَحْيَى بْنِ سَعِيدٍ عَنْ عَمْرَةَ بِنْتِ عَبْدِالرَّحْمَنِ أَنَّهَا سَمِعَتْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهَا تَقُولُ خَرَجْنَا مَعَ رَسُولِ اللهِ ﷺ لِخَمْسِ لَيَالٍ بَقِينَ مِنْ ذِي الْقَعْدَةِ وَلَا نُرَى إِلَّا الْحَجَّ فَلَمَّا دَنَوْنَا مِنْ مَكَّةَ أَمَرَ رَسُولُ اللهِ ﷺ مَنْ لَمْ يَكُنْ مَعَهُ هَدْيٌ إِذَا طَافَ بِالْبَيْتِ وَسَعَى بَيْنَ الصَّفَا وَالْمَرْوَةِ أَنْ يَحِلَّ قَالَتْ عَائِشَةُ فَدُخِلَ عَلَيْنَا يَوْمَ النَّحْرِ بِلَحْمِ بَقَرٍ فَقُلْتُ مَا هَذَا فَقَالَ نَحَرَ رَسُولُ اللهِ ﷺ عَنْ أَزْوَاجِهِ قَالَ يَحْيَى فَذَكَرْتُ هَذَا الْحَدِيثَ لِلْقَاسِمِ بْنِ مُحَمَّدٍ فَقَالَ أَتَتْكَ وَاللهِ بِالْحَدِيثِ عَلَى وَجْهِهِ .

POLAZAK (NA PUT ILI BITKU) UZ RAMAZAN

باب الخروج في رمضان

2953. PRIČAO NAM JE Ali b. Abdullah, a njemu Sufjan:
– Prenio mi je Zuhri od Ubejdullaha, (on) od Ibn-Abbasa, radijallahu anhuma, koji je rekao: “Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, izišao je (iz Medine) uz ramazan i postio je, a kada smo stigli u Kedid, omrsio se.”
Sufjan je rekao da je Zuhri izjavio:
– Saopćio mi je Ubejdullah od Ibn-Abbasa i citirao gornji hadis.

٢٩٥٣. حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ عَبْدِاللهِ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ قَالَ حَدَّثَنِي الزُّهْرِيُّ عَنْ عُبَيْدِاللهِ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا قَالَ خَرَجَ النَّبِيُّ ﷺ فِي رَمَضَانَ فَصَامَ حَتَّى بَلَغَ الْكَدِيدَ أَفْطَرَ قَالَ سُفْيَانُ قَالَ الزُّهْرِيُّ أَخْبَرَنِي عُبَيْدُاللهِ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ وَسَاقَ الْحَدِيثَ قَالَ أَبُو عَبْدِ اللهِ هَذَا قَوْلُ الزُّهْرِيِّ وَإِنَّمَا يُقَالُ بِالْآخِرِ مِنْ فِعْلِ رَسُولِ اللهِ ﷺ.

MEĐUSOBNI ISPRAĆAJ (PRI POLASKU NA PUT ILI U BITKU)

باب التوديع

2954. Ibn-Vehb je rekao:
– Prenio mi je Amr od Bukejra, (on) od Sulejmana b. Jesara, (ovaj) od Ebu-Hurejre, radijallahu anhu, koji je izjavio:
“Poslao nas je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, na jedan vojni pohod i naredio nam: Kada susretnete dvojicu Kurejšija, toga i toga, koje imenova, spalite ih vatrom!”
– Poslije, kada smo htjeli ići, došli smo – kaže Ebu-Hurejra – da se s njim oprostimo, a on reče: “Bio sam vam naredio da spalite na vatri toga i toga, ali vatrom kažnjava samo Allah; nego, ako ih uhvatite, ubijte ih!”[1]

٢٩٥٤. وَقَالَ ابْنُ وَهْبٍ أَخْبَرَنِي عَمْرٌو عَنْ بُكَيْرٍ عَنْ سُلَيْمَانَ بْنِ يَسَارٍ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ أَنَّهُ قَالَ بَعَثَنَا رَسُولُ اللهِ ﷺ فِي بَعْثٍ وَقَالَ لَنَا إِنْ لَقِيتُمْ فُلَانًا وَفُلَانًا لِرَجُلَيْنِ مِنْ قُرَيْشٍ سَمَّاهُمَا فَحَرِّقُوهُمَا بِالنَّارِ قَالَ ثُمَّ أَتَيْنَاهُ نُوَدِّعُهُ حِينَ أَرَدْنَا الْخُرُوجَ فَقَالَ إِنِّي كُنْتُ أَمَرْتُكُمْ أَنْ تُحَرِّقُوا فُلَانًا وَفُلَانًا بِالنَّارِ وَإِنَّ النَّارَ لَا يُعَذِّبُ بِهَا إِلَّا اللهُ فَإِنْ أَخَذْتُمُوهُمَا فَاقْتُلُوهُمَا.

1 U Bitki na Bedru među zarobljenim idolopoklonicima bio je i Ebul-As b. Rebija, muž Zejnebe, kćerke Resulullahove, sallallahu alejhi ve sellem, ali je bio pušten na slobodu pod uvjetom da Zejnebu spremi Resulullahu, sallallahu alejhi ve sellem, u Medinu. Ebul-As je to učinio. Zejnebu je pratio Hebbar b. Esved s Ibn-Sekenom. Na putu su poplašili devu i Zejneba je s nje pala, povrijedila se i oboljela. Resulullah, sallallahu alejhi ve sellem, za ovim je poslao jednu grupu ashaba pod zapovjedništvom Hamze b. Amra Eslemija, ali su zlikovci pravovremeno umakli. Hebbar je po oslobođenju Mekke primio islam i bio dobar musliman, ali su mu ashabi to nedjelo često isticali, pa im je Resulullah, sallallahu alejhi ve sellem, na njegovu pritužbu to zabranio.
Negativna prošlost ljudi ne smije se iznositi ako će to doprinijeti razbijanju jedinstva zajednice.

STARJEŠINI SE MORA BITI POSLUŠAN I POKORAN

باب السَّمْعِ وَالطَّاعَةِ لِلإِمَامِ

2955. PRIČAO NAM JE Musedded, a njemu prenio Jahja od Ubejdullaha, koji je rekao:
– Prenio mi je Nafi' od Ibn-Omera, radijallahu anhuma, on od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, a prenio mi je i Muhammed b. Sabbah prenoseći od Isma'ila b. Zekerijaa, (on) od Ubejdullaha, ovaj od Nafija, a on od Ibn-Omera, radijallahu anhuma, (ovaj opet) da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
"Poslušnost i pokornost je dužnost sve dok se ne bude naređivalo griješenje, a kada se bude naredilo nešto grješno, tada nema više poslušnosti i pokornosti."

٢٩٥٥. حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ حَدَّثَنَا يَحْيَى عَنْ عُبَيْدِاللهِ قَالَ حَدَّثَنِي نَافِعٌ عَنِ ابْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا عَنِ النَّبِيِّ ﷺ ح وحَدَّثَنِي مُحَمَّدُ بْنُ صَبَّاحٍ حَدَّثَنَا إِسْمَاعِيلُ بْنُ زَكَرِيَّاءَ عَنْ عُبَيْدِاللهِ عَنْ نَافِعٍ عَنِ ابْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ السَّمْعُ وَالطَّاعَةُ حَقٌّ مَا لَمْ يُؤْمَرْ بِالْمَعْصِيَةِ فَإِذَا أُمِرَ بِمَعْصِيَةٍ فَلاَ سَمْعَ وَلاَ طَاعَةَ .

(TREBA SE) BORITI IZA STARJEŠINE I ŠTITITI SE NJIME

باب يُقَاتَلُ مِنْ وَرَاءِ الإِمَامِ وَيُتَّقَى بِهِ

2956. PRIČAO NAM JE Ebul-Jeman, a njemu saopćio Šu'ajb:
– Prenio nam je Ebu-Zinad da je A'redž čuo Ebu-Hurejru koji kaže da je čuo Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, kako kaže:
"Mi smo posljednji (došli na ovaj svijet), a prvi ćemo biti (u obračunu i ulasku u Džennet na drugom svijetu)."

٢٩٥٦. حَدَّثَنَا أَبُو الْيَمَانِ أَخْبَرَنَا شُعَيْبٌ حَدَّثَنَا أَبُو الزِّنَادِ أَنَّ الأَعْرَجَ حَدَّثَهُ أَنَّهُ سَمِعَ أَبَا هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ أَنَّهُ سَمِعَ رَسُولَ اللهِ ﷺ يَقُولُ نَحْنُ الآخِرُونَ السَّابِقُونَ .

2957. Ovim istim nizom prenosilaca (senedom) preneseno je:
– Ko je pokoran meni, pokoran je i Allahu, a ko je neposlušan meni, neposlušan je i Allahu. Ko se pokorava svome zapovjedniku, on se pokorava meni, a ko se ne pokorava svome zapovjedniku, on se ne pokorava ni meni.
Starješina je štit iza koga se treba boriti i štititi se njime, pa ako naređuje bogobojaznost i pravedno sudi, on će za to imati nagradu, a ako naređuje nešto drugo, zaista će za to biti odgovoran.

٢٩٥٧. وَبِهَذَا الإِسْنَادِ مَنْ أَطَاعَنِي فَقَدْ أَطَاعَ اللهَ وَمَنْ عَصَانِي فَقَدْ عَصَى اللهَ وَمَنْ يُطِعِ الأَمِيرَ فَقَدْ أَطَاعَنِي وَمَنْ يَعْصِ الأَمِيرَ فَقَدْ عَصَانِي وَإِنَّمَا الإِمَامُ جُنَّةٌ يُقَاتَلُ مِنْ وَرَائِهِ وَيُتَّقَى بِهِ فَإِنْ أَمَرَ بِتَقْوَى اللهِ وَعَدَلَ فَإِنَّ لَهُ بِذَلِكَ أَجْرًا وَإِنْ قَالَ بِغَيْرِهِ فَإِنَّ عَلَيْهِ مِنْهُ .

ZAKLETVA NA VJERNOST U RATU DA NEĆE BJEŽATI

باب البيعة في الحرب أن لا يفروا

Neki su od prenosilaca rekli: "(Zakletva) ... na smrt", na osnovu riječi Uzvišenoga: "Allah je zadovoljan onim vjernicima koji su ti se pod drvetom na vjernost zaklcli..."[1]

وَقَالَ بَعْضُهُمْ عَلَى الْمَوْتِ لِقَوْلِ اللهِ تَعَالَى (لَقَدْ رَضِيَ اللهُ عَنِ الْمُؤْمِنِينَ إِذْ يُبَايِعُونَكَ تَحْتَ الشَّجَرَةِ).

2958. PRIČAO NAM JE Musa b. Isma'il, a njemu prenio Džuvejri od Nafija, koji je rekao:
– Ibn-Omer, radijallahu anhuma, izjavio je: "Sljedeće godine (po Hudejbijskom ugovoru) vratili smo se i nisu se sastala ni dvojica od nas pod drvetom pod kojim smo se zaklinjali, drvetom koje je bilo milost Allahova."
Pitao sam Nafija (kaže Džuvejri): "Na šta su se zaklinjali ashabi? Na smrt?"
– Ne – odgovorio je Nafi'. – Njihova zakletva bila je na ime strpljivosti (ustrajnosti).

٢٩٥٨. حَدَّثَنَا مُوسَى بْنُ إِسْمَاعِيلَ حَدَّثَنَا جُوَيْرِيَةُ عَنْ نَافِعٍ قَالَ قَالَ ابْنُ عُمَرَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا رَجَعْنَا مِنَ الْعَامِ الْمُقْبِلِ فَمَا اجْتَمَعَ مِنَّا اثْنَانِ عَلَى الشَّجَرَةِ الَّتِي بَايَعْنَا تَحْتَهَا كَانَتْ رَحْمَةً مِنَ اللهِ فَسَأَلْتُ نَافِعًا عَلَى أَيِّ شَيْءٍ بَايَعَهُمْ عَلَى الْمَوْتِ قَالَ لَا بَلْ بَايَعَهُمْ عَلَى الصَّبْرِ.

2959. PRIČAO NAM JE Musa b. Isma'il, njemu Vuhejb, ovome prenio Amr b. Jahja od Abbada b. Temima, a (on) od Abdullaha b. Zejda, radijallahu anhu, koji je izjavio:
– Kada je bila nastupila žega, dođe mu glasnik i reče: "Ibn-Hanzale se zaklinje ljudima na smrt!"
– Ne, rekao je on – na to se ne zaklinjem nikom poslije Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem.[2]

٢٩٥٩. حَدَّثَنَا مُوسَى بْنُ إِسْمَاعِيلَ حَدَّثَنَا وُهَيْبٌ حَدَّثَنَا عَمْرُو بْنُ يَحْيَى عَنْ عَبَّادِ بْنِ تَمِيمٍ عَنْ عَبْدِاللهِ بْنِ زَيْدٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ لَمَّا كَانَ زَمَنُ الْحَرَّةِ أَتَاهُ آتٍ فَقَالَ لَهُ إِنَّ ابْنَ حَنْظَلَةَ يُبَايِعُ النَّاسَ عَلَى الْمَوْتِ فَقَالَ لَا أُبَايِعُ عَلَى هَذَا أَحَدًا بَعْدَ رَسُولِ اللهِ ﷺ.

---

1 Nastavak prijevoda 18. i 19. ajeta poglavlja El-Feth glasi:
"On je znao šta je u srcima njihovim, pa je spustio smirenost na njih, i nagradit će ih skorom pobjedom i bogatim plijenom koji će uzeti, jer Allah je Silan i Mudar."

2 Navedeno krvoproliće u Medini bilo je 63. g. po Hidžri u doba vladavine Jezida b. Mu'avije. Abdullah b. Hanzale s nekoliko uglednih Medinelija otišao je Jezidu u Kufu da ga izmiri s Abdullahom b. Zubejrom, koji je samostalno upravljao Medinom i još nekim gradovima. Poslije neuspjelih pregovora delegacija se vrati u Medinu i dade zakletvu vjernosti Abdullahu b. Zubejru, a Jezid posla vojsku i silom zauze Medinu i ostale krajeve privržene Abdullahu. Pri zauzeću Medine poginulo je oko 10.000 stanovnika među kojima i 1.700 uglednih građana.

2960. PRIČAO NAM JE Mekki b. Ibrahim, njemu prenio Jezid b. Ebu-Ubejd od Seleme, radijallahu anhu, koji je izjavio:
– Dao sam zakletvu vjernosti Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, potom krenuo pod hlad stabla, pa kada su ljudi otišli, Resulullah, sallallahu alejhi ve sellem, upita:
– Ibn-Ekve‘, jesi li položio zakletvu?
– Rekao sam – kaže Ibn-Ekve‘: "Zavjetovao sam se, Allahov Poslaniče, (zajedno s ljudima)."
– I opet (učini)! – reče Resulullah, sallallahu alejhi ve sellem.
– Tada sam mu se zakleo – drugi put.
– Potom sam ga upitao (kaže Jezid b. Ebu-Ubejd): "Ebu-Muslime (nadimak Ibn-Ekve‘), na ime čega ste se tada zaklinjali?"
– Na smrt – odgovori on.

٢٩٦٠. حَدَّثَنَا الْمَكِّيُّ بْنُ إِبْرَاهِيمَ حَدَّثَنَا يَزِيدُ ابْنُ أَبِي عُبَيْدٍ عَنْ سَلَمَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ بَايَعْتُ النَّبِيَّ ﷺ ثُمَّ عَدَلْتُ إِلَى ظِلِّ الشَّجَرَةِ فَلَمَّا خَفَّ النَّاسُ قَالَ يَا ابْنَ الْأَكْوَعِ أَلَا تُبَايِعُ قَالَ قُلْتُ قَدْ بَايَعْتُ يَا رَسُولَ اللهِ قَالَ وَأَيْضًا فَبَايَعْتُهُ الثَّانِيَةَ فَقُلْتُ لَهُ يَا أَبَا مُسْلِمٍ عَلَى أَيِّ شَيْءٍ كُنْتُمْ تُبَايِعُونَ يَوْمَئِذٍ قَالَ عَلَى الْمَوْتِ.

2961. PRIČAO NAM JE Hafs b. Umer, njemu prenio Šu‘be od Humejda, rekavši:
– Čuo sam Enesa, radijallahu anhu, kako kaže: Ensarije su na dan (Bitke) na Hendeku izgovarali: "Mi smo se zavjetovali (obavezali) Muhammedu na borbu dok smo živi."
Tada im je on odgovorio riječima:
"Allahu moj, nema pravog života osim ahiretskog života, pa počasti (njime) ensarije i muhadžire!"

٢٩٦١. حَدَّثَنَا حَفْصُ بْنُ عُمَرَ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ عَنْ حُمَيْدٍ قَالَ سَمِعْتُ أَنَسًا رَضِيَ اللهُ عَنْهُ يَقُولُ كَانَتِ الْأَنْصَارُ يَوْمَ الْخَنْدَقِ تَقُولُ نَحْنُ الَّذِينَ بَايَعُوا مُحَمَّدًا عَلَى الْجِهَادِ مَا حَيِينَا أَبَدًا فَأَجَابَهُمُ النَّبِيُّ ﷺ فَقَالَ اللَّهُمَّ لَا عَيْشَ إِلَّا عَيْشُ الْآخِرَهْ فَأَكْرِمِ الْأَنْصَارَ وَالْمُهَاجِرَهْ.

2962, 2963. PRIČAO NAM JE Ishak b. Ibrahim da je čuo Muhammeda b. Fudajla da prenosi od Asima, (on) od Ebu-Usmana, (ovaj) od Mudžašija, radijallahu anhu, sljedeće:
– Došli smo Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, ja i moj brat i rekli: "Zakuni nas na seljenje (iz Mekke)!"
– Hidžra je prošla – reče on.
– Pa na što da se zakunem? – upitah.
– Na islam i borbu (za islam) – odgovori on.

٢٩٦٢-٢٩٦٣. حَدَّثَنَا إِسْحَاقُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ سَمِعَ مُحَمَّدَ بْنَ فُضَيْلٍ عَنْ عَاصِمٍ عَنْ أَبِي عُثْمَانَ عَنْ مُجَاشِعٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ أَتَيْتُ النَّبِيَّ ﷺ أَنَا وَأَخِي فَقُلْتُ بَايِعْنَا عَلَى الْهِجْرَةِ فَقَالَ مَضَتِ الْهِجْرَةُ لِأَهْلِهَا فَقُلْتُ عَلَامَ تُبَايِعُنَا قَالَ عَلَى الْإِسْلَامِ وَالْجِهَادِ.

باب عزم الإمام على النّاس فيما يُطيقون

STARJEŠINA NAREĐUJE LJUDIMA ONO ŠTO MOGU UČINITI

٢٩٦٤. حَدَّثَنَا عُثْمَانُ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ حَدَّثَنَا جَرِيرٌ عَنْ مَنْصُورٍ عَنْ أَبِي وَائِلٍ قَالَ قَالَ عَبْدُاللهِ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ لَقَدْ أَتَانِي الْيَوْمَ رَجُلٌ فَسَأَلَنِي عَنْ أَمْرٍ مَا دَرَيْتُ مَا أَرُدُّ عَلَيْهِ فَقَالَ أَرَأَيْتَ رَجُلًا مُؤْدِيًا نَشِيطًا يَخْرُجُ مَعَ أُمَرَائِنَا فِي الْمَغَازِي فَيَعْزِمُ عَلَيْنَا فِي أَشْيَاءَ لَا نُحْصِيهَا فَقُلْتُ لَهُ وَاللهِ مَا أَدْرِي مَا أَقُولُ لَكَ إِلَّا أَنَّا كُنَّا مَعَ النَّبِيِّ ﷺ فَعَسَى أَنْ لَا يَعْزِمَ عَلَيْنَا فِي أَمْرٍ إِلَّا مَرَّةً حَتَّى نَفْعَلَهُ وَإِنَّ أَحَدَكُمْ لَنْ يَزَالَ بِخَيْرٍ مَا اتَّقَى اللهَ وَإِذَا شَكَّ فِي نَفْسِهِ شَيْءٌ سَأَلَ رَجُلًا فَشَفَاهُ مِنْهُ وَأَوْشَكَ أَنْ لَا تَجِدُوهُ وَالَّذِي لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ مَا أَذْكُرُ مَا غَبَرَ مِنَ الدُّنْيَا إِلَّا كَالثَّغْبِ شُرِبَ صَفْوُهُ وَبَقِيَ كَدَرُهُ .

2964. PRIČAO NAM JE Usman b. Ebu-Šejbe, njemu prenio Džerir od Mensura, a (ovaj) od Ebu-Vaila, koji je kazao:
– Abdullah, radijallahu anhu, rekao je: "Danas mi dođe (jedan) čovjek i upita me nešto što mu nisam znao odgovoriti."
– Šta misliš (pitao me) o energičnom čovjeku s vojnom opremom koji iziđe s nekim od naših zapovjednika na vojnu, pa nam on naredi ono što nismo u mogućnosti učiniti?
– Allaha mi, ne znam, odgovorio sam mu. Samo ću ti reći: Mi smo bili s Vjerovjesnikom, sallallahu alejhi ve sellem, i on nam nije naredio nijedan posao a da ga nismo mogli uraditi. Zaista, svaki od vas bit će na dobru sve dok se boji Allaha, a kada se u njemu pojavi nešto sumnjivo, on pita za to drugog čovjeka i on ga od toga izliječi, a može biti da i ne pronađu lijeka.
– Tako mi Jednog i Jedinog Boga, osim kojeg nema drugog boga, napominjem da je ono što je ostalo od ovoga svijeta samo kao jezero čija je čista voda popijena, a ostatak sami mulj.

باب كان النّبيُّ ﷺ إذا لم يُقاتِلْ أوّل النّهار أخّر القتال حتّى تزول الشّمسُ

KADA VJEROVJESNIK, SALLALLAHU ALEJHI VE SELLEM, NE BI OTPOČEO BORBU POČETKOM DANA, ODGODIO BI JE DO POSLIJE SKRETANJA SUNCA SA ZENITA

٢٩٦٥. حَدَّثَنَا عَبْدُاللهِ بْنُ مُحَمَّدٍ حَدَّثَنَا مُعَاوِيَةُ ابْنُ عَمْرٍو حَدَّثَنَا أَبُو إِسْحَاقَ عَنْ مُوسَى بْنِ عُقْبَةَ عَنْ سَالِمٍ أَبِي النَّضْرِ مَوْلَى عُمَرَ بْنِ عُبَيْدِاللهِ وَكَانَ كَاتِبًا لَهُ قَالَ كَتَبَ إِلَيْهِ عَبْدُاللهِ بْنُ أَبِي أَوْفَى

2965. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Muhammed, njemu Mu'avija b. Amr, (ovome) prenio Ebu-Ishak, a to je bio Fezari, od Musaa b. Ukbe, on od Salima Ebu-Nadra, oslobođenog roba Umera b. Ubejdullaha, a koji je bio njegov pisar, koji je rekao:
– Umeru b. Ubejdullahu pisao je Abdullah b. Ebu-Evfa, radijallahu anhuma, pismo i ja sam mu ga pročitao:

"Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, u nekim od svojih dana u kojima bi se susreo (s neprijateljem) sačekao bi dok Sunce ne bi krenulo sa zenita."

رَضِي اللهُ عَنْهُمَا فَقَرَأْتُهُ إِنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ فِي بَعْضِ أَيَّامِهِ الَّتِي لَقِيَ فِيهَا انْتَظَرَ حَتَّى مَالَتِ الشَّمْسُ .

2966. Potom bi ustao među ljudima i rekao: "O, ljudi, ne priželjkujte sukob s neprijateljem! Molite Allaha za zaštitu, a kada se s neprijateljem sukobite, budite strpljivi i znajte da je Džennet pod sjenama sabalja!"
Potom je izgovarao: "Allahu moj, koji si spustio Knjigu (Kur'an), Pokretaču oblaka, Ti koji poražavaše skupine (saveznika idolopoklonika), porazi ih i pomozi nas protiv njih!"[1]

٢٩٦٦. ثُمَّ قَامَ فِي النَّاسِ خَطِيبًا قَالَ أَيُّهَا النَّاسُ لَا تَتَمَنَّوْا لِقَاءَ الْعَدُوِّ وَسَلُوا اللهَ الْعَافِيَةَ فَإِذَا لَقِيتُمُوهُمْ فَاصْبِرُوا وَاعْلَمُوا أَنَّ الْجَنَّةَ تَحْتَ ظِلَالِ السُّيُوفِ ثُمَّ قَالَ اللَّهُمَّ مُنْزِلَ الْكِتَابِ وَمُجْرِيَ السَّحَابِ وَهَازِمَ الْأَحْزَابِ اهْزِمْهُمْ وَانْصُرْنَا عَلَيْهِمْ .

ČOVJEK TREBA TRAŽITI OD STARJEŠINE DOZVOLU ZA IZOSTANAK

باب اسْتِئْذَانِ الرَّجُلِ الإِمَامَ

na osnovu Allahovih, dželle šanuhu, riječi:
"Pravi vjernici su samo oni koji u Allaha i Njegovog Poslanika vjeruju, a koji se, kad su s njim na kakvom odgovornom sastanku, ne udaljuju dok od njega dopuštenje ne dobiju..." pa do kraja ajeta.[2]

لِقَوْلِهِ (إِنَّمَا الْمُؤْمِنُونَ الَّذِينَ آمَنُوا بِاللهِ وَرَسُولِهِ وَإِذَا كَانُوا مَعَهُ عَلَى أَمْرٍ جَامِعٍ لَمْ يَذْهَبُوا حَتَّى يَسْتَأْذِنُوهُ إِنَّ الَّذِينَ يَسْتَأْذِنُونَكَ) إِلَى آخِرِ الْآيَةِ .

2967. PRIČAO NAM JE Ishak b. Ibrahim, njemu prenio Džerir od Mugire, (ovaj) od Ša'bija, a (on) od Džabira b. Abdullaha, radijallahu anhu, koji je rekao:
– Vojevao sam s Allahovim Poslanikom, sallallahu alejhi ve sellem, pa mi se priključi Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, dok sam jašio na našem devcu, koji je već bio klonuo da skoro nije mogao ići.

٢٩٦٧. حَدَّثَنَا إِسْحَاقُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ أَخْبَرَنَا جَرِيرٌ عَنِ الْمُغِيرَةِ عَنِ الشَّعْبِيِّ عَنْ جَابِرِ بْنِ عَبْدِاللهِ رَضِي اللهُ عَنْهُمَا قَالَ غَزَوْتُ مَعَ رَسُولِ اللهِ ﷺ قَالَ فَتَلَاحَقَ بِيَ النَّبِيُّ ﷺ وَأَنَا عَلَى نَاضِحٍ لَنَا قَدْ أَعْيَا فَلَا يَكَادُ يَسِيرُ فَقَالَ لِي مَا لِبَعِيرِكَ

1 Rezultati rada i ljudske aktivnosti zavise od niza subjektivnih i objektivnih uvjeta, o kojima čovjek mora voditi računa. Fizički poslovi pa i ratovanje bit će uspješniji u časovima umjerenije temperature, s pojavom zore i u predvečerje. Zato je Resulullah, sallallahu alejhi ve sellem, obustavljao napade nastupom podnevske žege i povlačio vojne jedinice u pozadinu na odmor i sređivanje za večernju borbu.

2 Nastavak prijevoda 62. ajeta poglavlja En-Nur glasi: "... Oni koji od tebe traže dopuštenje, u Allaha i Poslanika Njegovog doista vjeruju. I kad oni zatraže dopuštenje od tebe zbog kakva posla svoga, dopusti kome hoćeš od njih, i zamoli Allaha da im oprosti jer Allah prašta i on je milostiv."

قَالَ قُلْتُ عَيِيَ قَالَ فَتَخَلَّفَ رَسُولُ اللهِ ﷺ فَزَجَرَهُ
وَدَعَا لَهُ فَمَا زَالَ بَيْنَ يَدَيِ الْإِبِلِ قُدَّامَهَا يَسِيرُ
فَقَالَ لِي كَيْفَ تَرَى بَعِيرَكَ قَالَ قُلْتُ بِخَيْرٍ قَدْ
أَصَابَتْهُ بَرَكَتُكَ قَالَ أَفَتَبِيعُنِيهِ قَالَ فَاسْتَحْيَيْتُ وَلَمْ
يَكُنْ لَنَا نَاضِحٌ غَيْرُهُ قَالَ فَقُلْتُ نَعَمْ قَالَ فَبِعْنِيهِ
فَبِعْتُهُ إِيَّاهُ عَلَى أَنَّ لِي فَقَارَ ظَهْرِهِ حَتَّى أَبْلُغَ الْمَدِينَةَ
قَالَ فَقُلْتُ يَا رَسُولَ اللهِ إِنِّي عَرُوسٌ فَاسْتَأْذَنْتُهُ
فَأَذِنَ لِي فَتَقَدَّمْتُ النَّاسَ إِلَى الْمَدِينَةِ حَتَّى
أَتَيْتُ الْمَدِينَةَ فَلَقِيَنِي خَالِي فَسَأَلَنِي عَنِ الْبَعِيرِ
فَأَخْبَرْتُهُ بِمَا صَنَعْتُ فِيهِ فَلَامَنِي قَالَ وَقَدْ كَانَ
رَسُولُ اللهِ ﷺ قَالَ لِي حِينَ اسْتَأْذَنْتُهُ هَلْ
تَزَوَّجْتَ بِكْرًا أَمْ ثَيِّبًا فَقُلْتُ تَزَوَّجْتُ ثَيِّبًا فَقَالَ
هَلَّا تَزَوَّجْتَ بِكْرًا تُلَاعِبُهَا وَتُلَاعِبُكَ قُلْتُ
يَا رَسُولَ اللهِ تُوُفِّيَ وَالِدِي أَوِ اسْتُشْهِدَ وَلِي
أَخَوَاتٌ صِغَارٌ فَكَرِهْتُ أَنْ أَتَزَوَّجَ مِثْلَهُنَّ
فَلَا تُؤَدِّبُهُنَّ وَلَا تَقُومُ عَلَيْهِنَّ فَتَزَوَّجْتُ ثَيِّبًا
لِتَقُومَ عَلَيْهِنَّ وَتُؤَدِّبَهُنَّ قَالَ فَلَمَّا قَدِمَ رَسُولُ اللهِ
ﷺ الْمَدِينَةَ غَدَوْتُ عَلَيْهِ بِالْبَعِيرِ فَأَعْطَانِي ثَمَنَهُ
وَرَدَّهُ عَلَيَّ قَالَ الْمُغِيرَةُ هَذَا فِي قَضَائِنَا حَسَنٌ
لَا نَرَى بِهِ بَأْسًا .

– Šta ti je devcu? – upita me.
– Umorio se, odgovorih.
Tada Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, malo izosta – kaže Džabir – potjera ga i blagoslovi, pa je od tada stalno bio ispred deva, išao je ispred njih.
– Šta misliš sada o svom devcu? – upita me Resulullah, sallallahu alejhi ve sellem, kasnije.
– Dobro je, odgovorio sam, stigao ga tvoj blagoslov.
– Hoćeš li ga prodati? – upita.
– Zastidio sam se – kaže Džabir – a nismo imali druge deve (za natapanje).
– Da, rekao sam – kaže Džabir.
– Pa prodaj ga meni! – reče Resulullah, sallallahu alejhi ve sellem.
Prodao sam mu ga s tim da imam pravo da ga jašem dok ne stignem u Medinu.
– Tada sam – kaže Džabir – rekao:
"Ja sam se, Allahov Poslaniče, oženio."
Potom sam od njega tražio dozvolu i on mi je odobrio pa sam išao ispred ljudi do Medine i sve dok nisam došao u Medinu. Tada me je susreo moj daidža, pitao me za devca i ja sam mu saopćio šta sam s njim učinio, a on me ukori.
Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, kada sam od njega zatražio dozvolu (da predvodim ljude), upita:
"Jesi li vjenčao djevojku ili udovicu?"
– Vjenčao sam udovicu – odgovorih.
– Da si vjenčao djevojku – reče on – pa da se s njom zabavljaš i da se ona zabavlja s tobom!
– Allahov Poslaniče, rekoh, umro mi je otac, odnosno, poginuo je kao šehid, a ja imam malih sestara i nisam želio vjenčati onu koja je slična njima pa da ih ne može odgajati i brinuti se za njih. Zato sam vjenčao udovicu da bi se o njima (više) starala i odgajala ih.
– Kada je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, stigao u Medinu, poranio sam mu – kaže

Džabir – s devcom, a on mi dade njegovu novčanu vrijednost i vrati mi ga.
Mugire je izjavio: "Ovo (uvjetovanje u kupoprodaji) pri našem isplaćivanju duga je lijep postupak i u tome ne vidimo nikakvu štetu."

O ONOM KO JE KRENUO NA VOJNU NEPOSREDNO POSLIJE VJENČANJA

بَاب مَنْ غَزَا وَهُوَ حَدِيثُ عَهْدٍ بِعُرْسِهِ

O tome je Džabir prenio hadis od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, (misli se na hadis Džabira koji je naveden u prethodnom poglavlju).

فِيهِ جَابِرٌ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ.

KO JE ODABRAO (KRETANJE U) VOJNU POSLIJE BRAČNOG KONTAKTA

باب مَنِ اخْتَارَ الْغَزْوَ بَعْدَ الْبِنَاءِ

To je prenio Ebu-Hurejra od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, (misli se na hadis koji dolazi u poglavlju: "O riječima Vjerovjesnika: Dozvoljen vam je ratni plijen...")

فِيهِ أَبُو هُرَيْرَةَ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ.

ŽURBA STARJEŠINE PRI (POJAVI) STRAHA

باب مُبَادَرَةِ الْإِمَامِ عِنْدَ الْفَزَعِ

2968. PRIČAO NAM JE Musedded, a njemu prenio Jahja od Šu'be, koji je rekao:
– Prenio mi je Katade da je Enes b. Malik, radijallahu anhu, kazao:
"U Medini je zavladao strah (od neprijatelja) pa je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, uzjahao Ebu-Talhinog konja i poslije izjavio: 'Nismo nikoga vidjeli, a uvjerio sam se da je konj bio kao more (ne prestaje trčati, baš kao što more ne presušuje.'"

٢٩٦٨. حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ حَدَّثَنَا يَحْيَى عَنْ شُعْبَةَ حَدَّثَنِي قَتَادَةُ عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ كَانَ بِالْمَدِينَةِ فَزَعٌ فَرَكِبَ رَسُولُ اللهِ ﷺ فَرَسًا لِأَبِي طَلْحَةَ فَقَالَ مَا رَأَيْنَا مِنْ شَيْءٍ وَإِنْ وَجَدْنَاهُ لَبَحْرًا.

ŽURBA I TRČANJE PRI OPASNOSTI

باب السرعة والركض في الفزع

2969. PRIČAO NAM JE Fadl b. Sehl, njemu Husein b. Muhammed, (ovome) prenio Džerir b. Hazim od Muhammeda, a (on) da je Enes b. Malik, radijallahu anhu, kazao:
– Narod se bio uplašio (u Medini) i Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, uzjahao tromog Ebu-Talhinog konja. Trkom je sam izišao (izvan grada) pa su i ljudi jašući trčali za njim.
Poslije je kazao: "Ne plašite se! Konj je stvarno kao more (ne prestaje trčati)."
I poslije tog dana nije ga mogao više niko preteći.

٢٩٦٩. حَدَّثَنَا الْفَضْلُ بْنُ سَهْلٍ حَدَّثَنَا حُسَيْنُ ابْنُ مُحَمَّدٍ حَدَّثَنَا جَرِيرُ بْنُ حَازِمٍ عَنْ مُحَمَّدٍ عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ فَزِعَ النَّاسُ فَرَكِبَ رَسُولُ اللهِ ﷺ فَرَسًا لِأَبِي طَلْحَةَ بَطِيئًا ثُمَّ خَرَجَ يَرْكُضُ وَحْدَهُ فَرَكِبَ النَّاسُ يَرْكُضُونَ خَلْفَهُ فَقَالَ لَمْ تُرَاعُوا إِنَّهُ لَبَحْرٌ فَمَا سُبِقَ بَعْدَ ذَلِكَ الْيَوْمِ .

PLAĆE ZAMJENIKU VOJNOG OBVEZNIKA I POKLANJANJE STOKE ZA JAHANJE I TOVARENJE NA ALLAHOVOM PUTU

باب الجعائل والحملان في السبيل

Mudžahid je izjavio:
– Rekao sam Ibn-Omeru: "Želim u borbu!"
– Ja (opet) želim da te pomognem dijelom svoga imetka – rekao je on.
– Allah mi je dao svega u izobilju – rekao sam.
– Zaista imaš bogatstvo – rekao je Ibn-Omer – a ja opet želim da u tome bude nešto i moga imetka.
Omer je izjavio:
– Pojedinci uzimaju iz ove (državne) blagajne da bi se borili, a onda se ne bore. Ko tako čini, mi imamo pravo na njegov imetak sve dok od njega ne oduzmemo ono što je on uzeo.
Tavus i Mudžahid su rekli:
– Kada ti se što preda da s tim izideš na Allahov put, učini s tim kako hoćeš i ostavi to kod svoje porodice.

وَقَالَ مُجَاهِدٌ قُلْتُ لِابْنِ عُمَرَ الْغَزْوَ قَالَ إِنِّي أُحِبُّ أَنْ أُعِينَكَ بِطَائِفَةٍ مِنْ مَالِي قُلْتُ أَوْسَعَ اللهُ عَلَيَّ قَالَ إِنَّ غِنَاكَ لَكَ وَإِنِّي أُحِبُّ أَنْ يَكُونَ مِنْ مَالِي فِي هَذَا الْوَجْهِ وَقَالَ عُمَرُ إِنَّ نَاسًا يَأْخُذُونَ مِنْ هَذَا الْمَالِ لِيُجَاهِدُوا ثُمَّ لَا يُجَاهِدُونَ فَمَنْ فَعَلَهُ فَنَحْنُ أَحَقُّ بِمَالِهِ حَتَّى نَأْخُذَ مِنْهُ مَا أَخَذَ وَقَالَ طَاوُسٌ وَمُجَاهِدٌ إِذَا دُفِعَ إِلَيْكَ شَيْءٌ تَخْرُجُ بِهِ فِي سَبِيلِ اللهِ فَاصْنَعْ بِهِ مَا شِئْتَ وَضَعْهُ عِنْدَ أَهْلِكَ .

2970. PRIČAO NAM JE Humejd, a njemu Sufjan:
– Čuo sam Malika b. Enesa kada je pitao Zejda b. Eslema, a on odgovorio:
"Čuo sam svoga oca kako govori: Omer b. Hattab, radijallahu anhu, kazao je: Otpremio sam jednog borca na konju koga sam podario kao sadaku u ime Allaha i poslije ga vidio da se prodaje. Pitao sam Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem: 'Mogu li ga kupiti?'
'Ne kupuj ga' – reče on – 'i vraćaj se na svoju sadaku.'"

٢٩٧٠. حَدَّثَنَا الْحُمَيْدِيُّ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ قَالَ سَمِعْتُ مَالِكَ بْنَ أَنَسٍ سَأَلَ زَيْدَ بْنَ أَسْلَمَ فَقَالَ زَيْدٌ سَمِعْتُ أَبِي يَقُولُ قَالَ عُمَرُ بْنُ الْخَطَّابِ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ حَمَلْتُ عَلَى فَرَسٍ فِي سَبِيلِ اللهِ فَرَأَيْتُهُ يُبَاعُ فَسَأَلْتُ النَّبِيَّ ﷺ آشْتَرِيهِ فَقَالَ لَا تَشْتَرِهِ وَلَا تَعُدْ فِي صَدَقَتِكَ .

2971. PRIČAO NAM JE Isma'il da mu je prenio Malik od Nafija, a on od Abdullaha b. Omera, radijallahu anhu, da je Omer b. Hattab spremio (nekog borca) na jednog konja koga je dao kao sadaku na Allahovom putu i kasnije ga našao gdje se prodaje i htio da ga kupi, pa je za to pitao Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, i on je rekao:
– Ne kupuj ga i ne vraćaj se na svoju sadaku!

٢٩٧١. حَدَّثَنَا إِسْمَاعِيلُ قَالَ حَدَّثَنِي مَالِكٌ عَنْ نَافِعٍ عَنْ عَبْدِاللهِ بْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا أَنَّ عُمَرَ ابْنَ الْخَطَّابِ حَمَلَ عَلَى فَرَسٍ فِي سَبِيلِ اللهِ فَوَجَدَهُ يُبَاعُ فَأَرَادَ أَنْ يَبْتَاعَهُ فَسَأَلَ رَسُولَ اللهِ ﷺ فَقَالَ لَا تَبْتَعْهُ وَلَا تَعُدْ فِي صَدَقَتِكَ .

2972. PRIČAO NAM JE Musedded, njemu prenio Jahja b. Seid od Jahjaa b. Seida Ensarija, koji je rekao:
– Pričao mi je Ebu-Salih da je čuo Ebu-Hurejru, radijallahu anhu, kako kaže:
"Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao je: 'Kada ne bi bilo teško mojim sljedbenicima (ostati iza mene), ne bih izostao ni od jedne vojne, ali nekada nemam jahalice, nekada nemam dovoljno jahalica na koje bih potovario svoje drugove, a teško mi je da oni izostanu iza mene. Ja, uistinu, želim da se borim na Allahovom putu i da budem ubijen, potom da se proživim i budem ponovo ubijen, a onda budem opet proživljen.'"

٢٩٧٢. حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ سَعِيدٍ عَنْ يَحْيَى بْنِ سَعِيدٍ الْأَنْصَارِيِّ قَالَ حَدَّثَنِي أَبُو صَالِحٍ قَالَ سَمِعْتُ أَبَا هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ لَوْلَا أَنْ أَشُقَّ عَلَى أُمَّتِي مَا تَخَلَّفْتُ عَنْ سَرِيَّةٍ وَلَكِنْ لَا أَجِدُ حَمُولَةً وَلَا أَجِدُ مَا أَحْمِلُهُمْ عَلَيْهِ وَيَشُقُّ عَلَيَّ أَنْ يَتَخَلَّفُوا عَنِّي وَلَوَدِدْتُ أَنِّي قَاتَلْتُ فِي سَبِيلِ اللهِ فَقُتِلْتُ ثُمَّ أُحْيِيتُ ثُمَّ قُتِلْتُ ثُمَّ أُحْيِيتُ .

باب الأجير

NAJAMNIK (U BORBI)

وَقَالَ الْحَسَنُ وَابْنُ سِيرِينَ يُقْسَمُ لِلأَجِيرِ مِنَ الْمَغْنَمِ وَأَخَذَ عَطِيَّةُ بْنُ قَيْسٍ فَرَسًا عَلَى النِّصْفِ فَبَلَغَ سَهْمُ الْفَرَسِ أَرْبَعَ مِائَةِ دِينَارٍ فَأَخَذَ مِائَتَيْنِ وَأَعْطَى صَاحِبَهُ مِائَتَيْنِ .

Hasan (Basri) i Ibn-Sirin su rekli: “Najmljenom borcu pripada dio ratnog plijena.”
Atijje b. Kajs uzeo je napola jednog konja, i dio ratnog plijena na ime konja iznosio je četiri stotine zlatnika, pa je on uzeo sebi dvije stotine, a njegovom suvlasniku dao dvije stotine.

٢٩٧٣. حَدَّثَنَا عَبْدُاللهِ بْنُ مُحَمَّدٍ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ حَدَّثَنَا ابْنُ جُرَيْجٍ عَنْ عَطَاءٍ عَنْ صَفْوَانَ بْنِ يَعْلَى عَنْ أَبِيهِ رَضِي اللهُ عَنْهُ قَالَ غَزَوْتُ مَعَ رَسُولِ اللهِ ﷺ غَزْوَةَ تَبُوكَ فَحَمَلْتُ عَلَى بَكْرٍ فَهُوَ أَوْثَقُ أَعْمَالِي فِي نَفْسِي فَاسْتَأْجَرْتُ أَجِيرًا فَقَاتَلَ رَجُلًا فَعَضَّ أَحَدُهُمَا الْآخَرَ فَانْتَزَعَ يَدَهُ مِنْ فِيهِ وَنَزَعَ ثَنِيَّتَهُ فَأَتَى النَّبِيَّ ﷺ فَأَهْدَرَهَا فَقَالَ أَيَدْفَعُ يَدَهُ إِلَيْكَ فَتَقْضَمُهَا كَمَا يَقْضَمُ الْفَحْلُ .

2973. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Muhammed, njemu Sufjan, ovome prenio Ibn-Džurejdž od Ata‘a, on od Safvana b. Ja‘laa, a ovaj od svoga oca, radijallahu anhu, koji je izjavio:
– Ratovao sam zajedno s Allahovim Poslanikom, sallallahu alejhi ve sellem, u borbi na Tebuku i jašio sam na mladoj devi. To mi je bio jedan od najtežih poslova pa sam uzeo najamnika i on se borio s jednim čovjekom. Jedan od njih dvojice ugrizao je drugoga. Ovaj je svoju ruku iščupao iz njegovih usta i izvalio mu sjekutiće. On je kasnije došao Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, i on je to ostavio nekažnjeno rekavši: “Zar da ti ustupi svoju ruku da je grizeš kao što ždrijebac grize (jasle)?”

باب ما قيل في لِوَاءِ النَّبِيِّ ﷺ

O VJEROVJESNIKOVOJ, SALLALLAHU ALEJHI VE SELLEM, ZASTAVI

٢٩٧٤. حَدَّثَنَا سَعِيدُ بْنُ أَبِي مَرْيَمَ قَالَ حَدَّثَنِي اللَّيْثُ قَالَ أَخْبَرَنِي عُقَيْلٌ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ قَالَ أَخْبَرَنِي ثَعْلَبَةُ بْنُ أَبِي مَالِكٍ الْقُرَظِيُّ أَنَّ قَيْسَ بْنَ سَعْدٍ الْأَنْصَارِيَّ رَضِي اللهُ عَنْهُ وَكَانَ صَاحِبَ لِوَاءِ رَسُولِ اللهِ ﷺ أَرَادَ الْحَجَّ فَرَجَّلَ .

2974. PRIČAO NAM JE Seid b. Ebu-Merjem, da je Lejs rekao:
– Prenio mi je Ukajl od Ibn-Šihaba ove riječi: “Saopćio mi je Sa‘leb b. Ebu-Malik Kurezi, da je Kajs b. Sa‘d Ensari, radijallahu anhu, koji je bio čuvar zastave Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, htio obaviti hadž pa se (prije oblačenja ihrama) iščešljao.”

2975. PRIČAO NAM JE Kutejbe, njemu prenio Hatim b. Isma'il od Jezida b. Ebu-Ubejda, a (on) da je Seleme b. Ekve', radijallahu anhu, kazao:
– U (vojni) na Hajber Alija, radijallahu anhu, izostao je iza Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, jer je imao upalu oka (i krmeljao), pa je i rekao: "Izostat ću iza Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem."
Poslije je Alija izišao i priključio se Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem.
Noću uoči oslobađanja Hajbera Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao je: "Dat će se zastava...", ili je rekao: "Uzet će je čovjek koga vole Allah i Njegov Poslanik...", ili je kazao: "... koji voli Allaha i Njegova Poslanika, i Allah će mu dati da ga oslobodi." Kada mi (pogledasmo), a Alija tu. Mi mu se nismo nadali. Tada su ashabi govorili: "To je Alija."
Kasnije mu je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, predao zastavu i Allah mu je omogućio da oslobodi (Hajber).

٢٩٧٥. حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ بْنُ سَعِيدٍ حَدَّثَنَا حَاتِمُ بْنُ إِسْمَاعِيلَ عَنْ يَزِيدَ بْنِ أَبِي عُبَيْدٍ عَنْ سَلَمَةَ بْنِ الأَكْوَعِ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ كَانَ عَلِيٌّ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ تَخَلَّفَ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ فِي خَيْبَرَ وَكَانَ بِهِ رَمَدٌ فَقَالَ أَنَا أَتَخَلَّفُ عَنْ رَسُولِ اللهِ ﷺ فَخَرَجَ عَلِيٌّ فَلَحِقَ بِالنَّبِيِّ ﷺ فَلَمَّا كَانَ مَسَاءُ اللَّيْلَةِ الَّتِي فَتَحَهَا فِي صَبَاحِهَا فَقَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ لَأُعْطِيَنَّ الرَّايَةَ أَوْ قَالَ لَيَأْخُذَنَّ غَدًا رَجُلٌ يُحِبُّهُ اللهُ وَرَسُولُهُ أَوْ قَالَ يُحِبُّ اللهَ وَرَسُولَهُ يَفْتَحُ اللهُ عَلَيْهِ فَإِذَا نَحْنُ بِعَلِيٍّ وَمَا نَرْجُوهُ فَقَالُوا هَذَا عَلِيٌّ فَأَعْطَاهُ رَسُولُ اللهِ ﷺ فَفَتَحَ اللهُ عَلَيْهِ .

2976. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Ata, njemu prenio Ebu-Usame od Hišama b. Urve, (ovaj) od svoga oca, a (on) od Nafija b. Džubejra, koji je izjavio:
– Čuo sam Abbasa kako kaže Zubejru, radijallahu anhu: "Ovdje ti je naredio Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, da zabodeš zastavu."

٢٩٧٦. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ الْعَلَاءِ حَدَّثَنَا أَبُو أُسَامَةَ عَنْ هِشَامِ بْنِ عُرْوَةَ عَنْ أَبِيهِ عَنْ نَافِعِ بْنِ جُبَيْرٍ قَالَ سَمِعْتُ الْعَبَّاسَ يَقُولُ لِلزُّبَيْرِ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا هَا هُنَا أَمَرَكَ النَّبِيُّ ﷺ أَنْ تَرْكُزَ الرَّايَةَ .

IZJAVA VJEROVJESNIKA, SALLALLAHU ALEJHI VE SELLEM: "POTPOMOGNUT SAM TIME ŠTO ME SE (NEPRIJATELJ) PLAŠI NA RAZDALJINI HODA OD MJESEC DANA"

باب قَوْلِ النَّبِيِّ ﷺ نُصِرْتُ بِالرُّعْبِ مَسِيرَةَ شَهْرٍ

i riječi Uzvišenog Allaha: "Mi ćemo uliti strah u srca onih koji neće da vjeruju zato što Allahu druge pridružuju."[1] Džabir prenosi od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem…

وَقَوْلِهِ جَلَّ وَعَزَّ ﴿ سَنُلْقِي فِي قُلُوبِ الَّذِينَ كَفَرُوا الرُّعْبَ بِمَا أَشْرَكُوا بِاللهِ ﴾ . قَالَهُ جَابِرٌ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ .

2977. PRIČAO NAM JE Jahja b. Bukejr, njemu Lejs od Ukajla (ovaj) od Ibn-Šihaba, (on) od Seida b. Musejjeba, a ovaj od Ebu-Hurejre, radijallahu anhu, da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:

– Poslan sam s jezgrovitim govorom (rječitost) i potpomognut da me se plaši (neprijatelj), i dok sam spavao, dodadoše mi se ključevi riznica zemlje i staviše se u moju ruku.

Ebu-Hurejra je rekao: "Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, već je otišao (na drugi svijet), a vi ćete ih isprazniti."

٢٩٧٧. حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ بُكَيْرٍ حَدَّثَنَا اللَّيْثُ عَنْ عُقَيْلٍ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ عَنْ سَعِيدِ بْنِ الْمُسَيَّبِ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ أَنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ قَالَ بُعِثْتُ بِجَوَامِعِ الْكَلِمِ وَنُصِرْتُ بِالرُّعْبِ فَبَيْنَا أَنَا نَائِمٌ أُتِيتُ بِمَفَاتِيحِ خَزَائِنِ الْأَرْضِ فَوُضِعَتْ فِي يَدِي قَالَ أَبُو هُرَيْرَةَ وَقَدْ ذَهَبَ رَسُولُ اللهِ ﷺ وَأَنْتُمْ تَنْتَثِلُونَهَا .

2978. PRIČAO NAM JE Ebul-Jeman, a njemu saopćio Šu'ajb od Zuhrija, koji je izjavio:

– Saopćio mi je Ubejdullah b. Abdullah da ga je Ibn-Abbas obavijestio da mu je Ebu-Sufjan rekao, da je Herakle poslao po njega dok je još bio u Jerusalemu i da je zatražio od njega pismo Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem. Kad je završio s čitanjem pisma, nasta kod njega velika buka, glasovi se uzdigoše i nas izvedoše (napolje). Kad smo već bili odstranjeni, rekao sam svojim drugovima: "Zaista, ugled Ibn-Ebi-Kebše (Muhammeda) stvarno je veliki. Plaši ga se, eto, i vladar Bizantinaca!"

٢٩٧٨. حَدَّثَنَا أَبُو الْيَمَانِ أَخْبَرَنَا شُعَيْبٌ عَنِ الزُّهْرِيِّ قَالَ أَخْبَرَنِي عُبَيْدُاللهِ بْنُ عَبْدِاللهِ أَنَّ ابْنَ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا أَخْبَرَهُ أَنَّ أَبَا سُفْيَانَ أَخْبَرَهُ أَنَّ هِرَقْلَ أَرْسَلَ إِلَيْهِ وَهُمْ بِإِيلِيَاءَ ثُمَّ دَعَا بِكِتَابِ رَسُولِ اللهِ ﷺ فَلَمَّا فَرَغَ مِنْ قِرَاءَةِ الْكِتَابِ كَثُرَ عِنْدَهُ الصَّخَبُ فَارْتَفَعَتِ الْأَصْوَاتُ وَأُخْرِجْنَا فَقُلْتُ لِأَصْحَابِي حِينَ أُخْرِجْنَا لَقَدْ أَمِرَ أَمْرُ ابْنِ أَبِي كَبْشَةَ إِنَّهُ يَخَافُهُ مَلِكُ بَنِي الْأَصْفَرِ .

1 Nastavak prijevoda 151. ajeta poglavlja Ali-Imran glasi: "… zato što druge Allahu ravnim smatraju o kojima On nije objavio ništa, Džehennem će njihovo boravište postati, a grozno će prebivalište nevjernika biti."

NOŠENJE OPSKRBE U BORBU

باب حمل الزَّادِ في الْغَزْوِ

i riječi Uzvišenog Allaha: "... snabdijte se! A najbolja opskrba je bogobojaznost..."[1]

وَقَوْلِ اللهِ تَعَالَى (وَتَزَوَّدُوا فَإِنَّ خَيْرَ الزَّادِ التَّقْوَى).

2979. PRIČAO NAM JE Ubejd b. Isma'il da mu je prenio Ebu-Usame od Hišama, koji je kazao:
– Saopćio mi je moj otac, a također mi je prenijela Fatima od Esme, radijallahu anha, koja je rekla: "Napravila sam Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, putničku torbu u kući Ebu-Bekra, kada je htio seliti u Medinu, pa nismo imali ništa čime bismo svezali njegovu torbu, a ni vodenu posudu (na konju)."
Tada sam rekla Ebu-Bekru: "Boga mi, nemamo ništa čime bi to svezali osim svoje pregače."
– Razderi je nadvoje – reče on – pa jednim (dijelom) sveži mu vodenu posudu (mješčić), a drugim putničku torbu!
To sam i uradila i zbog toga sam nazvana "Žena s dvije pregače".

٢٩٧٩. حَدَّثَنَا عُبَيْدُ بْنُ إِسْمَاعِيلَ حَدَّثَنَا أَبُو أُسَامَةَ عَنْ هِشَامٍ قَالَ أَخْبَرَنِي أَبِي وَحَدَّثَتْنِي أَيْضًا فَاطِمَةُ عَنْ أَسْمَاءَ رَضِيَ اللهُ عَنْهَا قَالَتْ صَنَعْتُ سُفْرَةَ رَسُولِ اللهِ ﷺ فِي بَيْتِ أَبِي بَكْرٍ حِينَ أَرَادَ أَنْ يُهَاجِرَ إِلَى الْمَدِينَةِ قَالَتْ فَلَمْ نَجِدْ لِسُفْرَتِهِ وَلَا لِسِقَائِهِ مَا نَرْبِطُهُمَا بِهِ فَقُلْتُ لِأَبِي بَكْرٍ وَاللهِ مَا أَجِدُ شَيْئًا أَرْبِطُ بِهِ إِلَّا نِطَاقِي قَالَ فَشُقِّيهِ بِاثْنَيْنِ فَارْبِطِيهِ بِوَاحِدٍ السِّقَاءَ وَبِالْآخَرِ السُّفْرَةَ فَفَعَلْتُ فَلِذَلِكَ سُمِّيَتْ ذَاتَ النِّطَاقَيْنِ .

2980. PRIČAO NAM JE Ali b. Abdullah, a njemu saopćio Sufjan od Amra:
– Rekao mi je Ata da je čuo Džabira b. Abdullaha, radijallahu anhu, kada je izjavio: "Mi smo se za vrijeme Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, oprksrbljivali mesom (bajramskih) kurbana sve do Medine."[2]

٢٩٨٠. حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ عَبْدِاللهِ أَخْبَرَنَا سُفْيَانُ عَنْ عَمْرٍو قَالَ أَخْبَرَنِي عَطَاءٌ سَمِعَ جَابِرَ بْنَ عَبْدِاللهِ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا قَالَ كُنَّا نَتَزَوَّدُ لُحُومَ الْأَضَاحِيِّ عَلَى عَهْدِ النَّبِيِّ ﷺ إِلَى الْمَدِينَةِ .

1 Prijevod cijelog 197. ajeta poglavlja El-Bekare glasi:
"Hadž je u određenim mjesecima; onome ko se obaveže da će u njima obaviti hadž nema snošaja sa ženama i nema ružnih riječi, i nema svađa u danima hadža. A za dobro koje učinite Allah zna.
I onim, što vam je potrebno za put, snabdijte se. A najbolja opskrba je bogobojaznost.
I Mene se bojte, o razumom obdareni!"

2 Iz hadisa se može zaključiti:
– za putovanje se treba pristojno opskrbiti, ne prepuštati se sreći i fatalizmu;
– putnik se može opskrbiti i mesom svoga kurbana, pa makar on bio i bogat čovjek: ashabi su se, vraćajući se s hodočašća, opskrbljivali mesom kurbana koliko im je trebalo za ishranu do stizanja svojim kućama u Medinu.

2981. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Musenna, a njemu Abdul-Vehhab:
– Čuo sam Jahjaa kada je kazao: "Saopćio mi je Bušejr b. Jesar da ga je obavijestio Suvejd b. Nu'man, radijallahu anhu, da je on izišao s Vjerovjesnikom, sallallahu alejhi ve sellem, u godini (Bitke) na Hajberu, i kada su bili u Sahbu, dijelu Hajbera, zvanom Donji Hajber, klanjali su ikindiju. Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, zatražio je hranu i nije mu se dalo ništa osim prženog brašna. I mi smo ga žvakali, jeli i pili (vodu). Potom je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, ustao i izaprao usta, pa smo i mi izaprali usta i klanjali."

٢٩٨١. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ الْمُثَنَّى حَدَّثَنَا عَبْدُ الْوَهَّابِ قَالَ سَمِعْتُ يَحْيَى قَالَ أَخْبَرَنِي بُشَيْرُ بْنُ يَسَارٍ أَنَّ سُوَيْدَ بْنَ النُّعْمَانِ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ أَخْبَرَهُ أَنَّهُ خَرَجَ مَعَ النَّبِيِّ ﷺ عَامَ خَيْبَرَ حَتَّى إِذَا كَانُوا بِالصَّهْبَاءِ وَهِيَ مِنْ خَيْبَرَ وَهِيَ أَدْنَى خَيْبَرَ فَصَلَّوْا الْعَصْرَ فَدَعَا النَّبِيُّ ﷺ بِالْأَطْعِمَةِ فَلَمْ يُؤْتَ النَّبِيُّ ﷺ إِلَّا بِسَوِيقٍ فَلُكْنَا فَأَكَلْنَا وَشَرِبْنَا ثُمَّ قَامَ النَّبِيُّ ﷺ فَمَضْمَضَ وَمَضْمَضْنَا وَصَلَّيْنَا.

2982. PRIČAO NAM JE Bišr b. Merhum, njemu Hatim b. Isma'il od Jezida b. Ebu-Ubejda, a on da je Seleme, radijallahu anhu, rekao:
– Smanjila se opskrba ljudi i nestalo im hrane pa su došli Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, radi klanja svojih deva i on im je to dozvolio.
Potom ih je susreo Omer i oni su mu to saopćili, a on reče:
– A kako ćete biti bez vaših deva?
Zatim je Omer ušao kod Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, i rekao:
– Allahov Poslaniče, kako će oni ostati bez svojih deva?
Tada je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, odgovorio:
– Objavi ljudima da donesu višak svojih opskrba.
Potom je on učinio Allahu dovu i blagoslovio tu opskrbu, pozvao ih je s njihovim posudama i narod je kupio sve dok je nije dokrajčio.
Potom je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Svjedočim da nema Boga osim Allaha i da sam ja Allahov Poslanik."

٢٩٨٢. حَدَّثَنَا بِشْرُ بْنُ مَرْحُومٍ حَدَّثَنَا حَاتِمُ ابْنُ إِسْمَاعِيلَ عَنْ يَزِيدَ بْنِ أَبِي عُبَيْدٍ عَنْ سَلَمَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ خَفَّتْ أَزْوَادُ النَّاسِ وَأَمْلَقُوا فَأَتَوُا النَّبِيَّ ﷺ فِي نَحْرِ إِبِلِهِمْ فَأَذِنَ لَهُمْ فَلَقِيَهُمْ عُمَرُ فَأَخْبَرُوهُ فَقَالَ مَا بَقَاؤُكُمْ بَعْدَ إِبِلِكُمْ فَدَخَلَ عُمَرُ عَلَى النَّبِيِّ ﷺ فَقَالَ يَا رَسُولَ اللهِ مَا بَقَاؤُهُمْ بَعْدَ إِبِلِهِمْ قَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ نَادِ فِي النَّاسِ يَأْتُونَ بِفَضْلِ أَزْوَادِهِمْ فَدَعَا وَبَرَّكَ عَلَيْهِ ثُمَّ دَعَاهُمْ بِأَوْعِيَتِهِمْ فَاحْتَثَى النَّاسُ حَتَّى فَرَغُوا ثُمَّ قَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ أَشْهَدُ أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا اللهُ وَأَنِّي رَسُولُ اللهِ.

NOŠENJE OPSKRBE NA VRATOVIMA

باب حمل الزاد على الرقاب

2983. PRIČAO NAM JE Sadeka b. Fadl, njemu saopćio Abde od Hišama, (ovome) Vehb b. Kejsan od Džabira, radijallahu anhu, koji je rekao:
– Krenuli smo na put, a bilo nas je tri stotine. Nosili smo opksrbu na svojim vratovima. Kasnije nam je manjkalo hrane tako da je svaki čovjek od nas jeo (dnevno) po jednu hurmu.
Potom je jedan čovjek upitao:
– O, Ebu-Abdullahu, a gdje je ona hurma što je ostala od onoga čovjeka?
– Osjetili smo tugu zbog njihovog pomanjkanja kada nam ih je već bilo nestalo – rekao je Ebu-Abdullah.
– Tako smo došli do mora, kad tamo – jedna riba (kit) koju je more izbacilo (na obalu), pa smo je jeli osamnaest dana, koliko smo željeli.

٢٩٨٣. حَدَّثَنَا صَدَقَةُ بْنُ الْفَضْلِ أَخْبَرَنَا عَبْدَةُ عَنْ هِشَامٍ عَنْ وَهْبِ بْنِ كَيْسَانَ عَنْ جَابِرِ بْنِ عَبْدِاللهِ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا قَالَ خَرَجْنَا وَنَحْنُ ثَلَاثُ مِائَةٍ نَحْمِلُ زَادَنَا عَلَى رِقَابِنَا فَفَنِيَ زَادُنَا حَتَّى كَانَ الرَّجُلُ مِنَّا يَأْكُلُ فِي كُلِّ يَوْمٍ تَمْرَةً قَالَ رَجُلٌ يَا أَبَا عَبْدِاللهِ وَأَيْنَ كَانَتِ التَّمْرَةُ تَقَعُ مِنَ الرَّجُلِ قَالَ لَقَدْ وَجَدْنَا فَقْدَهَا حِينَ فَقَدْنَاهَا حَتَّى أَتَيْنَا الْبَحْرَ فَإِذَا حُوتٌ قَدْ قَذَفَهُ الْبَحْرُ فَأَكَلْنَا مِنْهُ ثَمَانِيَةَ عَشَرَ يَوْمًا مَا أَحْبَبْنَا .

STAVLJANJE ŽENE (NA DEVU) IZA NJENOG BRATA

باب إرداف المرأة خلف أخيها

2984. PRIČAO NAM JE Amr b. Ali, njemu Ebu-Asim, ovome Usman b. Esved, a njemu prenio Ibn-Ebi-Mulejke od Aiše, radijallahu anha, koja je rekla:
– Allahov Poslaniče, tvoji se drugovi vraćaju s nagradom hadža i ‘umre, a ja ne učinih ništa više od hadža?
– Idi – reče joj on – i neka te Abdur-Rahman stavi na devu iza sebe!
Potom je naredio Abdur-Rahmanu da učini ‘umru s njom od Ten‘ima, a Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, čekaše je na vrhu Mekke sve dok se nije vratila.

٢٩٨٤. حَدَّثَنَا عَمْرُو بْنُ عَلِيٍّ حَدَّثَنَا أَبُو عَاصِمٍ حَدَّثَنَا عُثْمَانُ بْنُ الْأَسْوَدِ حَدَّثَنَا ابْنُ أَبِي مُلَيْكَةَ عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهَا أَنَّهَا قَالَتْ يَا رَسُولَ اللهِ يَرْجِعُ أَصْحَابُكَ بِأَجْرِ حَجٍّ وَعُمْرَةٍ وَلَمْ أَزِدْ عَلَى الْحَجِّ فَقَالَ لَهَا اذْهَبِي وَلْيُرْدِفْكِ عَبْدُالرَّحْمَنِ فَأَمَرَ عَبْدَالرَّحْمَنِ أَنْ يُعْمِرَهَا مِنَ التَّنْعِيمِ فَانْتَظَرَهَا رَسُولُ اللهِ ﷺ بِأَعْلَى مَكَّةَ حَتَّى جَاءَتْ .

2985. PRIČAO MI JE Abdullah, njemu Ibn-Ujejne od Amra b. Dinara, (ovaj) od Amra b. Ebsa, a (on) od Abdur-Rahmana b. Ebu-Bekra Siddika, radijallahu anhuma, koji je izjavio:
– Naredio mi je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, da stavim iza sebe na devu Aišu i da obavim s njom 'umru od Ten'ima.

٢٩٨٥. حَدَّثَنِي عَبْدُاللهِ بْنُ مُحَمَّدٍ حَدَّثَنَا ابْنُ عُيَيْنَةَ عَنْ عَمْرِو بْنِ دِينَارٍ عَنْ عَمْرِو بْنِ أَوْسٍ عَنْ عَبْدِالرَّحْمَنِ بْنِ أَبِي بَكْرٍ الصِّدِّيقِ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا قَالَ أَمَرَنِي النَّبِيُّ ﷺ أَنْ أُرْدِفَ عَائِشَةَ وَأُعْمِرَهَا مِنَ التَّنْعِيمِ.

JAHANJE IZA NEKOG DRUGOG NA JAHAĆOJ ŽIVOTINJI IDUĆI NA VOJNI POHOD ILI HADŽ

باب الإِرْتِدافِ في الْغَزْوِ والْحَجِّ

2986. PRIČAO NAM JE Kutejbe b. Seid, njemu Abdul-Vehhab, (ovome) prenio Ejjub od Ebu-Kilabe, a (on) od Enesa, radijallahu anhu, koji je rekao:
– Bio sam na devi iza Ebu-Talhe i oni su glasno izgovarali telbiju za oboje, za hadž i za 'umru.

٢٩٨٦. حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ بْنُ سَعِيدٍ حَدَّثَنَا عَبْدُالْوَهَّابِ حَدَّثَنَا أَيُّوبُ عَنْ أَبِي قِلَابَةَ عَنْ أَنَسٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ كُنْتُ رَدِيفَ أَبِي طَلْحَةَ وَإِنَّهُمْ لَيَصْرُخُونَ بِهِمَا جَمِيعًا الْحَجِّ وَالْعُمْرَةِ.

STAVLJANJE NEKOG IZA SEBE JAŠUĆI NA MAGARCU

بَاب الرِّدْفِ على الْحِمَارِ

2987. PRIČAO NAM JE Kutejbe, njemu prenio Ebu-Safvan od Junusa b. Zejda, (on) od Ibn-Šihaba, (ovaj) od Urve, a (on) od Usame b. Zejda, radijallahu anhu, da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, uzjahao na magarca, preko čijeg samara bijaše pokrivač od kadife, i iza sebe je posadio Usamu.

٢٩٨٧. حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ حَدَّثَنَا أَبُو صَفْوَانَ عَنْ يُونُسَ بْنِ يَزِيدَ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ عَنْ عُرْوَةَ عَنْ أُسَامَةَ بْنِ زَيْدٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا أَنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ رَكِبَ عَلَى حِمَارٍ عَلَى إِكَافٍ عَلَيْهِ قَطِيفَةٌ وَأَرْدَفَ أُسَامَةَ وَرَاءَهُ.

2988. PRIČAO NAM JE Jahja b. Bukejr, njemu Lejs rekavši da mu je prenio Junus, a ovome Nafi' od Abdullaha, radijallahu anhu, da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, na dan oslobođenja Mekke krenuo s gornje strane Mekke na svojoj devi posadivši iza sebe Usamu b. Zejda, a s njim bijaše i Bilal. Uz njega je bio i Usman b. Talha, jedan od čuvara Ka'be, i kada je povalio devu pred Hramom,

٢٩٨٨. حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ بُكَيْرٍ حَدَّثَنَا اللَّيْثُ قَالَ يُونُسُ أَخْبَرَنِي نَافِعٌ عَنْ عَبْدِاللهِ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ أَنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ أَقْبَلَ يَوْمَ الْفَتْحِ مِنْ أَعْلَى مَكَّةَ عَلَى رَاحِلَتِهِ مُرْدِفًا أُسَامَةَ بْنَ زَيْدٍ وَمَعَهُ بِلَالٌ وَمَعَهُ عُثْمَانُ بْنُ طَلْحَةَ مِنَ الْحَجَبَةِ حَتَّى أَنَاخَ فِي الْمَسْجِدِ فَأَمَرَهُ أَنْ يَأْتِيَ بِمِفْتَاحِ الْبَيْتِ فَفَتَحَ

naredio je pa je donesen ključ Ka‘be. Potom je (čuvar) otvorio i Allahov Poslanik uđe, a s njim Usame, Bilal i Osman. On se u njoj dugo zadržao, a onda izišao.
Ljudi se počeše utrkivati i Abdullah b. Omer bijaše prvi koji uđe i nađe Bilala kako stoji iza vrata. Upita ga:
– Gdje je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, klanjao?
Tada je on pokazao na mjesto na kojem je Resulullah, sallallahu alejhi ve sellem, klanjao.
– Zaboravio sam – kaže Abdullah – da ga pitam koliko je rekata klanjao.

وَدَخَلَ رَسُولُ اللهِ ﷺ وَمَعَهُ أُسَامَةُ وَبِلَالٌ وَعُثْمَانُ فَمَكَثَ فِيهَا نَهَارًا طَوِيلًا ثُمَّ خَرَجَ فَاسْتَبَقَ النَّاسُ وَكَانَ عَبْدُاللهِ بْنُ عُمَرَ أَوَّلَ مَنْ دَخَلَ فَوَجَدَ بِلَالًا وَرَاءَ الْبَابِ قَائِمًا فَسَأَلَهُ أَيْنَ صَلَّى رَسُولُ اللهِ ﷺ فَأَشَارَ لَهُ إِلَى الْمَكَانِ الَّذِي صَلَّى فِيهِ قَالَ عَبْدُاللهِ فَنَسِيتُ أَنْ أَسْأَلَهُ كَمْ صَلَّى مِنْ سَجْدَةٍ .

NAGRADA ONOGA KO KUPI DEVU (ZA POKLON) I SLIČNO

باب من أخذ بالركاب ونحوه

2989. PRIČAO NAM JE Ishak, njemu saopćio Abdur-Rezzak, ovome prenio Ma‘mer od Hemmama, a on od Ebu-Hurejre, radijallahu anhu, koji je izjavio:
– Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, izjavio je:
“Na svaki zglavak ljudi treba sadaka, i to svakog dana u kome sunce izlazi; sadaka je da čovjek izmiri dvojicu (zavađenih); sadaka je da se pomogne čovjeku da natovari na svoju tovarnu životinju, odnosno, stavi na nju svoje stvari; sadaka je lijepa riječ (upućena drugome); sadaka je svaki korak koji čovjek učini do namaza; a sadaka je i skloniti s puta ono što (prolaznike) uznemirava.”[1]

٢٩٨٩. حَدَّثَنِي إِسْحَاقُ أَخْبَرَنَا عَبْدُالرَّزَّاقِ أَخْبَرَنَا مَعْمَرٌ عَنْ هَمَّامٍ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ كُلُّ سُلَامَى مِنَ النَّاسِ عَلَيْهِ صَدَقَةٌ كُلَّ يَوْمٍ تَطْلُعُ فِيهِ الشَّمْسُ يَعْدِلُ بَيْنَ الِاثْنَيْنِ صَدَقَةٌ وَيُعِينُ الرَّجُلَ عَلَى دَابَّتِهِ فَيَحْمِلُ عَلَيْهَا أَوْ يَرْفَعُ عَلَيْهَا مَتَاعَهُ صَدَقَةٌ وَالْكَلِمَةُ الطَّيِّبَةُ صَدَقَةٌ وَكُلُّ خُطْوَةٍ يَخْطُوهَا إِلَى الصَّلَاةِ صَدَقَةٌ وَيُمِيطُ الْأَذَى عَنِ الطَّرِيقِ صَدَقَةٌ .

1 Najbolji čovjek je onaj koji društvu i pojedincu najviše koristi.
Ibn-Abbas je nabavio jahaću životinju i poklonio je Zejdu b. Sabitu, koji je prigovorio Ibn-Abbasu što je to učinio.
– Ovako nam je naređeno da činimo učenim ljudima – kazao je Ibn-Abbas.
Tada je Zejd uzeo ruku Ibn-Abbasovu i poljubio je, a on mu je rekao: “Ne čini to!”
– Ovako nam je naređeno – rekao je Zejd – da postupamo s rodbinom Allahovog Poslanika.

PUTOVANJE S MUSHAFIMA U NEPRIJATELJSKU ZEMLJU

باب السفر بالمصاحف إلى أرض العدو

Ovo se prenosi od Muhammeda b. Bišra, on od Ubejdullaha, ovaj od Nafija, a (on opet) od Ibn-Omera, a (ovaj) od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem.
Muhammeda b. Bišra (u drugom nizu prenosilaca) slijedi Ibn-Ishak prenoseći od Nafija, (on) od Ibn-Omera, a (ovaj) od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem.
Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, i njegovi drugovi putovali su u zemlju neprijatelja, a znali su Kur'an (i učili ga jedan drugom).

وَكَذَلِكَ يُرْوَى عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ بِشْرٍ عَنْ عُبَيْدِاللهِ عَنْ نَافِعٍ عَنِ ابْنِ عُمَرَ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ وَتَابَعَهُ ابْنُ إِسْحَاقَ عَنْ نَافِعٍ عَنِ ابْنِ عُمَرَ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ وَقَدْ سَافَرَ النَّبِيُّ ﷺ وَأَصْحَابُهُ فِي أَرْضِ الْعَدُوِّ وَهُمْ يَعْلَمُونَ الْقُرْآنَ .

2990. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Mesleme prenoseći od Malika, (on) od Nafija, ovaj od Abdullaha b. Omera, radijallahu anhuma, kako je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, zabranio da se putuje s Kur'anom u neprijateljsku zemlju.[2]

٢٩٩٠. حَدَّثَنَا عَبْدُاللهِ بْنُ مَسْلَمَةَ عَنْ مَالِكٍ عَنْ نَافِعٍ عَنْ عَبْدِاللهِ بْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا أَنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ نَهَى أَنْ يُسَافَرَ بِالْقُرْآنِ إِلَى أَرْضِ الْعَدُوِّ .

TEKBIR (PRI STUPANJU) U RAT

باب التكبير عند الحرب

2991. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Muhammed, njemu prenio Sufjan od Ejjuba, (on) od Muhammeda, a (ovaj) od Enesa, radijallahu anhu, koji je kazao:
– Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, osvanuo je pred Hajberom, a oni (mještani) bijahu izišli s lopatama na svojim ramenima, i kada su ga ugledali, rekli su: "Ovo je Muhammed i vojska! Muhammed i vojska!" i sklonili se u tvrđavu,

٢٩٩١. حَدَّثَنَا عَبْدُاللهِ بْنُ مُحَمَّدٍ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ عَنْ أَيُّوبَ عَنْ مُحَمَّدٍ عَنْ أَنَسٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ صَبَّحَ النَّبِيُّ ﷺ خَيْبَرَ وَقَدْ خَرَجُوا بِالْمَسَاحِي عَلَى أَعْنَاقِهِمْ فَلَمَّا رَأَوْهُ قَالُوا هَذَا مُحَمَّدٌ وَالْخَمِيسُ مُحَمَّدٌ وَالْخَمِيسُ فَلَجَئُوا إِلَى الْحِصْنِ

2 Muslim i Ibn-Madže u svojim hadiskim zbirkama gornji slučaj donose u sljedećoj verziji:
"Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, zabranio je putovati u neprijateljsku zemlju s napisanim Kur'anom bojeći se da ga neprijatelj uz omalovažavanje ne oduzme."
Ova je pretpostavka danas prevladana. Međusobna otvorenost ljudi, koegzistencija naroda i narodnosti s različitim društvenim uređenjima, prenošenje nauke i tuđeg iskustva poluge su napretka današnjeg čovjeka. Ovo je stav Ebu-Hanife. Istina se ne boji neprijatelja i ona ne može propasti ma gdje se našla.

a Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, diže svoje ruke i izgovori: "Allah je veliki! Uništen je Hajber!" Kada smo se već spustili u dvorište naroda, zlo je jutro osvanulo onima koji su (uzaludno) opominjani! Tada smo zaklali magarce i kuhali ih pa je glasnik Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, oglasio:
"Allah i Njegov Poslanik zabranjuju vam (jesti) mesa (domaćih) magaraca." Odmah su poizvrtani kotlovi s onim što je bilo u njima.
Abdullaha b. Muhammeda (u drugom nizu prenosilaca) slijedi Alija (prenoseći) od Sufjana: "... potom je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, podigao svoje ruke..."

فَرَفَعَ النَّبِيُّ ﷺ يَدَيْهِ وَقَالَ اللهُ أَكْبَرُ خَرِبَتْ خَيْبَرُ إِنَّا إِذَا نَزَلْنَا بِسَاحَةِ قَوْمٍ (فَسَاءَ صَبَاحُ الْمُنْذَرِينَ) وَأَصَبْنَا حُمُرًا فَطَبَخْنَاهَا فَنَادَى مُنَادِي النَّبِيِّ ﷺ إِنَّ اللهَ وَرَسُولَهُ يَنْهَيَانِكُمْ عَنْ لُحُومِ الْحُمُرِ فَأُكْفِئَتِ الْقُدُورُ بِمَا فِيهَا تَابَعَهُ عَلِيٌّ عَنْ سُفْيَانَ رَفَعَ النَّبِيُّ ﷺ يَدَيْهِ .

KADA JE POKUĐENO DIZATI GLAS PRI IZGOVARANJU TEKBIRA

بَاب مَا يُكْرَهُ مِنْ رَفْعِ الصَّوْتِ فِي التَّكْبِيرِ

2992. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Jusuf, njemu prenio Sufjan od Asima, (on) od Ebu-Usmana, a ovaj od Ebu-Musaa Eš'arija, radijallahu anhu, koji je izjavio:
– Bili smo s Allahovim Poslanikom, sallallahu alejhi ve sellem, i kad god smo se približili kojoj dolini, izgovarali smo telbiju i tekbir dižući naše glasove, pa je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
– Lakše, ljudi! Vi ne molite gluhog, a ni odsutnog. On je uz vas. On dobro čuje i blizu je. Blagoslovljeno je Njegovo ime i uzvišena je Njegova veličina.

٢٩٩٢. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ يُوسُفَ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ عَنْ عَاصِمٍ عَنْ أَبِي عُثْمَانَ عَنْ أَبِي مُوسَى الْأَشْعَرِيِّ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ كُنَّا مَعَ رَسُولِ اللهِ ﷺ فَكُنَّا إِذَا أَشْرَفْنَا عَلَى وَادٍ هَلَّلْنَا وَكَبَّرْنَا ارْتَفَعَتْ أَصْوَاتُنَا فَقَالَ النَّبِيُّ ﷺ يَا أَيُّهَا النَّاسُ ارْبَعُوا عَلَى أَنْفُسِكُمْ فَإِنَّكُمْ لَا تَدْعُونَ أَصَمَّ وَلَا غَائِبًا إِنَّهُ مَعَكُمْ إِنَّهُ سَمِيعٌ قَرِيبٌ تَبَارَكَ اسْمُهُ وَتَعَالَى جَدُّهُ .

IZGOVARANJE "SUBHANALLAH" PRI SPUŠTANJU U DOLINU

باب التسبيح إذا هبط واديا

2993. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Jusuf, njemu prenio Sufjan od Husajna b. Abdur-Rahmana, a (ovaj) od Salima b. Ebu-Dža'da, a on od Džabira b. Abdullaha, radijallahu anhu, koji je izjavio:
– Kad god bismo se popeli na brežuljak, izgovarali smo tekbir, a kada bismo se spustili (u dolinu), izgovarali smo "Subhanallah!"

٢٩٩٣. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ يُوسُفَ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ عَنْ حُصَيْنِ بْنِ عَبْدِالرَّحْمَنِ عَنْ سَالِمِ بْنِ أَبِي الْجَعْدِ عَنْ جَابِرِ بْنِ عَبْدِاللهِ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا قَالَ كُنَّا إِذَا صَعِدْنَا كَبَّرْنَا وَإِذَا نَزَلْنَا سَبَّحْنَا .

IZGOVARANJE "ALLAHU EKBER" KADA SE POPNE NA BRIJEG

باب التكبير إذا علا شرفا

2994. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Beššar, njemu prenio Ibn-Ebi-Adijj od Šu'be, (ovaj) od Husajna, on od Salima, a (ovaj opet) od Džabira, radijallahu anhu, koji je izjavio:
– Kad god bismo se popeli na brijeg, izgovarali smo tekbir, a kad god bismo se spuštali, izgovarali smo "Subhanallah!"

٢٩٩٤. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ بَشَّارٍ حَدَّثَنَا ابْنُ أَبِي عَدِيٍّ عَنْ شُعْبَةَ عَنْ حُصَيْنٍ عَنْ سَالِمٍ عَنْ جَابِرٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ كُنَّا إِذَا صَعِدْنَا كَبَّرْنَا وَإِذَا تَصَوَّبْنَا سَبَّحْنَا .

2995. PRIČAO NAM JE Abdullah i rekao:
– Prenio mi je Abdul-Aziz b. Ebu-Seleme od Saliha b. Kejsana, (on) od Salima b. Abdullaha, (ovaj) od Abdullaha b. Omera, radijallahu anhuma, koji je rekao:
"Kada se Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, vraćao s hadža, odnosno umre, a ja znam da je rekao samo: '... iz borbe', izgovaraše, kad god bi bio potpuno na brežuljku ili uzvišici, tekbir tri puta, a onda bi rekao:
'Nema Boga osim Jedinog Allaha. On nema ortaka. Njemu pripada sva vlast i hvala i On je svemoćan. Vraćamo se Allahu, tražimo oprosta od Njega i Njemu ibadet činimo! Padamo na sedždu našem Gospodaru i zahvaljujemo Mu. Allah je ispunio svoje obećanje, pomogao je svoga roba, a porazio saveznike (neprijatelje).'"

٢٩٩٥. حَدَّثَنَا عَبْدُاللهِ قَالَ حَدَّثَنِي عَبْدُالْعَزِيزِ ابْنُ أَبِي سَلَمَةَ عَنْ صَالِحِ بْنِ كَيْسَانَ عَنْ سَالِمِ ابْنِ عَبْدِاللهِ عَنْ عَبْدِاللهِ بْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا قَالَ كَانَ النَّبِيُّ ﷺ إِذَا قَفَلَ مِنَ الْحَجِّ أَوِ الْعُمْرَةِ وَلَا أَعْلَمُهُ إِلَّا قَالَ الْغَزْوِ يَقُولُ كُلَّمَا أَوْفَى عَلَى ثَنِيَّةٍ أَوْ فَدْفَدٍ كَبَّرَ ثَلَاثًا ثُمَّ قَالَ لَا إِلَهَ إِلَّا اللهُ وَحْدَهُ لَا شَرِيكَ لَهُ لَهُ الْمُلْكُ وَلَهُ الْحَمْدُ وَهُوَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ آيِبُونَ تَائِبُونَ عَابِدُونَ سَاجِدُونَ لِرَبِّنَا حَامِدُونَ صَدَقَ اللهُ وَعْدَهُ وَنَصَرَ عَبْدَهُ وَهَزَمَ الْأَحْزَابَ وَحْدَهُ قَالَ صَالِحٌ فَقُلْتُ لَهُ أَلَمْ يَقُلْ عَبْدُاللهِ إِنْ شَاءَ اللهُ قَالَ لَا .

– Upitao sam Salima b. Abdullaha – kaže Salih: "Nije li Abdullah (b. Omer) izjavio: 'Ako Allah bude htio…?'"
"Ne" – odgovorio je on.

PUTNIKU SE PIŠE ISTO ONAKO KAKO JE RADIO KOD KUĆE

باب يُكْتَبُ لِلْمُسافِرِ مِثْلُ ما كانَ يَعْمَلُ في الْإِقامَةِ

2996. PRIČAO NAM JE Metar b. Fadl, njemu Jezid b. Harun, (ovome) Avvam, a njemu Ibrahim Ebu-Isma'il Seksehi, koji je rekao:
– Čuo sam Ebu-Burdu, koji je bio (jednom) saputnik Jezida b. Ebu-Kebše. Jezid je na putovanju postio, pa mu Ebu-Burda reče: "Čuo sam Ebu-Musaa nekoliko puta kako kaže:
'Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao je: Kada se čovjek razboli ili kada putuje, njemu se piše ono kao što je radio kada je boravio kod kuće i(li) kada je bio zdrav.'"

٢٩٩٦. حَدَّثَنَا مَطَرُ بْنُ الْفَضْلِ حَدَّثَنَا يَزِيدُ بْنُ هَارُونَ حَدَّثَنَا الْعَوَّامُ حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ أَبُو إِسْمَاعِيلَ السَّكْسَكِيُّ قَالَ سَمِعْتُ أَبَا بُرْدَةَ وَاصْطَحَبَ هُوَ وَيَزِيدُ بْنُ أَبِي كَبْشَةَ فِي سَفَرٍ فَكَانَ يَزِيدُ يَصُومُ فِي السَّفَرِ فَقَالَ لَهُ أَبُو بُرْدَةَ سَمِعْتُ أَبَا مُوسَى مِرَارًا يَقُولُ قَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ إِذَا مَرِضَ الْعَبْدُ أَوْ سَافَرَ كُتِبَ لَهُ مِثْلُ مَا كَانَ يَعْمَلُ مُقِيمًا صَحِيحًا .

PUTOVANJE U SAMOĆI

باب السَّيْرِ وَحْدَهُ

2997. PRIČAO NAM JE Humejdi, njemu Sufjan, a (ovome) Muhammed b. Munkedir:
– Čuo sam Džabira b. Abdullaha, radijallahu anhu, kad kaže: "Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, pozvao je ljude (tražeći dobrovoljca) na dan (Bitke) na Hendeku i odazvao se Zubejr. Potom ih opet pozva pa mu se opet odazva Zubejr. Zatim ih opet pozva i opet se odazva Zubejr, pa Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, reče: 'Svaki pejgamber imao je iskrenog pomagača, a moj pomagač je Zubejr.'"
Sufjan je izjavio: *El-havarijj* znači *pomagač.*

٢٩٩٧. حَدَّثَنَا الْحُمَيْدِيُّ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ ابْنُ الْمُنْكَدِرِ قَالَ سَمِعْتُ جَابِرَ بْنَ عَبْدِاللهِ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا يَقُولُ نَدَبَ النَّبِيُّ ﷺ النَّاسَ يَوْمَ الْخَنْدَقِ فَانْتَدَبَ الزُّبَيْرُ ثُمَّ نَدَبَهُمْ فَانْتَدَبَ الزُّبَيْرُ ثُمَّ نَدَبَهُمْ فَانْتَدَبَ الزُّبَيْرُ قَالَ النَّبِيُّ ﷺ إِنَّ لِكُلِّ نَبِيٍّ حَوَارِيًّا وَحَوَارِيَّ الزُّبَيْرُ قَالَ سُفْيَانُ الْحَوَارِيُّ النَّاصِرُ .

2998. PRIČAO NAM JE Ebul-Velid, njemu Asim b. Muhammed, a njemu njegov otac prenoseći od Ibn-Omera, radijallahu anhuma, a on od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem...
A (preko drugog niza prenosilaca) PRIČAO NAM JE Ebu-Nu‘ajm, ovome Asim b. Muhammed b. Zejd b. Abdullah b. Omer od svoga oca, on od Ibn-Omera, a ovaj od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, koji je rekao:
– Kada bi ljudi znali šta ja znam šta je u samoći, ne bi niko noću sam putovao.

٢٩٩٨. حَدَّثَنَا أَبُو الْوَلِيدِ حَدَّثَنَا عَاصِمُ بْنُ مُحَمَّدٍ قَالَ حَدَّثَنِي أَبِي عَنِ ابْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا عَنِ النَّبِيِّ ﷺ ح حَدَّثَنَا أَبُو نُعَيْمٍ حَدَّثَنَا عَاصِمُ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ زَيْدِ بْنِ عَبْدِاللهِ بْنِ عُمَرَ عَنْ أَبِيهِ عَنِ ابْنِ عُمَرَ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ لَوْ يَعْلَمُ النَّاسُ مَا فِي الْوَحْدَةِ مَا أَعْلَمُ مَا سَارَ رَاكِبٌ بِلَيْلٍ وَحْدَهُ .

ŽURBA PRI PUTOVANJU

بَاب السُّرْعَةِ فِي السَّيْرِ

Ebu-Humejd je rekao:
– Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, izjavio je: “Ja žurim u Medinu, pa ko hoće da žuri sa mnom, neka požuri!”

قَالَ أَبُو حُمَيْدٍ قَالَ النَّبِيُّ ﷺ إِنِّي مُتَعَجِّلٌ إِلَى الْمَدِينَةِ فَمَنْ أَرَادَ أَنْ يَتَعَجَّلَ مَعِي فَلْيُعَجِّلْ .

2999. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Musenna rekavši da mu je prenio Jahja od Hišama, koji je izjavio:
– Saopćio mi je moj otac ove riječi: “Upitan je Usame b. Zejd, a to i Jahja govoraše, što sam osobno čuo, a poslije mi pao s uma način putovanja Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, na Oprosni hadž, i on je odgovorio: Putovaše polahko, a kada bi se oslobodio prostor pred njim žurio bi.”
Riječ: *en-nass* znači: ići brže od običnog hoda.

٢٩٩٩. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ الْمُثَنَّى حَدَّثَنَا يَحْيَى عَنْ هِشَامٍ قَالَ أَخْبَرَنِي أَبِي قَالَ سُئِلَ أُسَامَةُ بْنُ زَيْدٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا كَانَ يَحْيَى يَقُولُ وَأَنَا أَسْمَعُ فَسَقَطَ عَنِّي عَنْ مَسِيرِ النَّبِيِّ ﷺ فِي حَجَّةِ الْوَدَاعِ قَالَ فَكَانَ يَسِيرُ الْعَنَقَ فَإِذَا وَجَدَ فَجْوَةً نَصَّ وَالنَّصُّ فَوْقَ الْعَنَقِ .

3000. PRIČAO NAM JE Seid b. Ebu-Merjem, njemu saopćio Muhammed b. Dža‘fer, i rekao:
– Saopćio mi je Zejd, a on je sin Esleme, od svoga oca, koji je rekao: “Bio sam s Abdullahom b. Omerom, radijallahu anhuma, na mekkanskom putu i bi mu saopćeno za tešku bolest Safije, kćerke Ebu-Ubejda, pa je on žurio s putovanjem sve do zalaska sunčeve crveni (rumenila).
Tada se zaustavio, klanjao akšam i jaciju sastavivši oba namaza, a zatim rekao:

٣٠٠٠. حَدَّثَنَا سَعِيدُ بْنُ أَبِي مَرْيَمَ أَخْبَرَنَا مُحَمَّدُ بْنُ جَعْفَرٍ قَالَ أَخْبَرَنِي زَيْدٌ هُوَ ابْنُ أَسْلَمَ عَنْ أَبِيهِ قَالَ كُنْتُ مَعَ عَبْدِاللهِ بْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا بِطَرِيقِ مَكَّةَ فَبَلَغَهُ عَنْ صَفِيَّةَ بِنْتِ أَبِي عُبَيْدٍ شِدَّةُ وَجَعٍ فَأَسْرَعَ السَّيْرَ حَتَّى إِذَا كَانَ بَعْدَ غُرُوبِ الشَّفَقِ ثُمَّ نَزَلَ فَصَلَّى الْمَغْرِبَ وَالْعَتَمَةَ

’Zaista sam vidio Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, kada bi žurio s putovanja, odgodio bi (klanjanje) akšama i sastavio bi ih (akšam i jaciju).’”

يَجْمَعُ بَيْنَهُمَا وَقَالَ إِنِّي رَأَيْتُ النَّبِيَّ ﷺ إِذَا جَدَّ بِهِ السَّيْرُ أَخَّرَ الْمَغْرِبَ وَجَمَعَ بَيْنَهُمَا .

3001. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Jusuf, njemu prenio Malik od Sumejja, oslobođenog roba Ebu-Bekra, on od Ebu-Saliha, a ovaj od Ebu-Hurejre, radijallahu anhu, da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
– Put je dio patnje (Džehennema). On vam ometa spavanje, hranjenje i pijenje, pa kada obavite svoju (poslovnu) potrebu, požurite svojoj porodici!

٣٠٠١. حَدَّثَنَا عَبْدُاللهِ بْنُ يُوسُفَ أَخْبَرَنَا مَالِكٌ عَنْ سُمَيٍّ مَوْلَى أَبِي بَكْرٍ عَنْ أَبِي صَالِحٍ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ أَنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ قَالَ السَّفَرُ قِطْعَةٌ مِنَ الْعَذَابِ يَمْنَعُ أَحَدَكُمْ نَوْمَهُ وَطَعَامَهُ وَشَرَابَهُ فَإِذَا قَضَى أَحَدُكُمْ نَهْمَتَهُ فَلْيُعَجِّلْ إِلَى أَهْلِهِ .

KADA NEKO POKLONI NEKOME KONJA DA IDE U BORBU I KASNIJE VIDI DA SE PRODAJE

باب إذا حمل على فرس فرآها تباع

3002. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Jusuf, njemu prenio Malik od Nafija, on od Abdullaha b. Omera, radijallahu anhuma, da je Omer b. Hattab poklonio (nekom borcu) konja u ime Allaha i poslije ga našao da se prodaje, pa ga je htio kupiti i za to pitao Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, našto mu je on odgovorio:
– Ne kupuj ga i ne vraćaj se na svoju sadaku!

٣٠٠٢. حَدَّثَنَا عَبْدُاللهِ بْنُ يُوسُفَ أَخْبَرَنَا مَالِكٌ عَنْ نَافِعٍ عَنْ عَبْدِاللهِ بْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا أَنَّ عُمَرَ بْنَ الْخَطَّابِ حَمَلَ عَلَى فَرَسٍ فِي سَبِيلِ اللهِ فَوَجَدَهُ يُبَاعُ فَأَرَادَ أَنْ يَبْتَاعَهُ فَسَأَلَ رَسُولَ اللهِ ﷺ فَقَالَ لَا تَبْتَعْهُ وَلَا تَعُدْ فِي صَدَقَتِكَ .

3003. PRIČAO NAM JE Isma‘il, njemu prenio Malik od Zejda b. Eslema, (on) da je njegov otac rekao:
– Čuo sam Omera b. Hattaba, radijallahu anhu, kako kaže: “Poklonio sam konja na ime Allahova puta pa ga je (daroprimalac) izveo da proda, i skoro ga je upropastio dok je bio kod njega. Htio sam ga kupiti, i mislio da je to njegovom prodavcu dozvoljeno. Potom sam pitao Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, a on reče: Ne kupuj ga pa makar bio jedan dirhem, jer ko se vrati na svoj poklon, sličan je psu koji se vrati na svoju bljuvotinu.”

٣٠٠٣. حَدَّثَنَا إِسْمَاعِيلُ حَدَّثَنِي مَالِكٌ عَنْ زَيْدِ ابْنِ أَسْلَمَ عَنْ أَبِيهِ قَالَ سَمِعْتُ عُمَرَ بْنَ الْخَطَّابِ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ يَقُولُ حَمَلْتُ عَلَى فَرَسٍ فِي سَبِيلِ اللهِ فَابْتَاعَهُ أَوْ فَأَضَاعَهُ الَّذِي كَانَ عِنْدَهُ فَأَرَدْتُ أَنْ أَشْتَرِيَهُ وَظَنَنْتُ أَنَّهُ بَائِعُهُ بِرُخْصٍ فَسَأَلْتُ النَّبِيَّ ﷺ فَقَالَ لَا تَشْتَرِهِ وَإِنْ بِدِرْهَمٍ فَإِنَّ الْعَائِدَ فِي هِبَتِهِ كَالْكَلْبِ يَعُودُ فِي قَيْئِهِ .

UČESTVOVANJE U BORBI S DOZVOLOM RODITELJA

باب الْجِهادِ بِإِذْنِ الأَبَوَيْنِ

3004. PRIČAO NAM JE Adem, njemu Šu'be, a (ovome) Habib b. Ebu-Sabit, koji je rekao:
– Čuo sam Ebul-Abbasa Ša'ira, a u njegovu se izjavu ne sumnjaše, kako je kazao: Čuo sam Abdullaha b. Amra, radijallahu anhu, kako govori:
"Došao je Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, jedan čovjek i tražio dozvolu za učestvovanje u borbi, pa on upita:
'Jesu li ti živi roditelji?'
'Da' – odgovori on.
'Pa kod njih ti je džihad (služeći ih)' – reče Resulullah, sallallahu alejhi ve sellem – 'i tu se bori!'"[1]

٣٠٠٤. حَدَّثَنَا آدَمُ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ حَدَّثَنَا حَبِيبُ بْنُ أَبِي ثَابِتٍ قَالَ سَمِعْتُ أَبَا الْعَبَّاسِ الشَّاعِرَ وَكَانَ لَا يُتَّهَمُ فِي حَدِيثِهِ قَالَ سَمِعْتُ عَبْدَاللهِ بْنَ عَمْرٍو رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا يَقُولُ جَاءَ رَجُلٌ إِلَى النَّبِيِّ ﷺ فَاسْتَأْذَنَهُ فِي الْجِهَادِ فَقَالَ أَحَيٌّ وَالِدَاكَ قَالَ نَعَمْ قَالَ فَفِيهِمَا فَجَاهِدْ .

ŠTA JE REČENO O ZVONU I SLIČNOM NA VRATOVIMA DEVA

باب ما قِيلَ في الْجَرَسِ ونَحْوِهِ في أَعْناقِ الإِبِلِ

3005. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Jusuf, njemu prenio Malik od Abdullaha b. Ebu-Bekra, a on od Abbada b. Temima da ga je Ebu-Bešir Ensari, radijallahu anhu, obavijestio da je bio s Allahovim Poslanikom, sallallahu alejhi ve sellem, na nekom od njegovih putovanja.
– Mislim – rekao je Abdullah – da je Malik još kazao: "... a svijet je već bio u svojim konačištima."
Tada je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, poslao jednog izaslanika:
Da se na vratu ni jedne deve ne ostavi ogrlica od strune, odnosno, bilo kakva ogrlica (kao hamajlija protiv uroka i sl.) a da ne bude prekinuta.

٣٠٠٥. حَدَّثَنَا عَبْدُاللهِ بْنُ يُوسُفَ أَخْبَرَنَا مَالِكٌ عَنْ عَبْدِاللهِ بْنِ أَبِي بَكْرٍ عَنْ عَبَّادِ بْنِ تَمِيمٍ أَنَّ أَبَا بَشِيرٍ الْأَنْصَارِيَّ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ أَخْبَرَهُ أَنَّهُ كَانَ مَعَ رَسُولِ اللهِ ﷺ فِي بَعْضِ أَسْفَارِهِ قَالَ عَبْدُاللهِ حَسِبْتُ أَنَّهُ قَالَ وَالنَّاسُ فِي مَبِيتِهِمْ فَأَرْسَلَ رَسُولُ اللهِ ﷺ رَسُولًا أَنْ لَا يَبْقَيَنَّ فِي رَقَبَةِ بَعِيرٍ قِلَادَةٌ مِنْ وَتَرٍ أَوْ قِلَادَةٌ إِلَّا قُطِعَتْ .

1 Služiti roditelje i opskrbljivati ih preče je od učešća u vojnom pohodu čija je pobjeda unaprijed osigurana. U protivnom, učestvovanje u odbrani domovine najpreča je dužnost svakog građanina.

DA LI ĆE SE DOZVOLITI (IZOSTANAK OD VOJNOG POHODA) ONOM KO JE UPISAN U VOJSKU KADA MU ŽENA HOĆE DA OBAVI HADŽ I(LI) ON BUDE IMAO NEKO OPRAVDANJE

باب من اكْتُتِب في جَيْشٍ فخرجت امرأته حاجة أو كان له عذر هل يؤذن له

3006. PRIČAO NAM JE Kutejbe b. Seid, njemu prenio Sufjan od Amra, on od Ebu-Ma'beda, a (ovaj) od Ibn-Abbasa, radijallahu anhu, da je čuo Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, kako govori:
– Neka se muškarac ne osamljuje sa ženom, a žena neka putuje samo s bliskim rođakom (s kojim ne može sklopiti brak)!
Tada je ustao jedan čovjek i rekao:
– Allahov Poslaniče, upisan sam u tu i tu vojnu, a supruga mi hoće da obavi hadž?
– Idi i obavi hodočašće sa svojom ženom! – rekao je Resulullah, sallallahu alejhi ve sellem.

٣٠٠٦. حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ بْنُ سَعِيدٍ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ عَنْ عَمْرٍو عَنْ أَبِي مَعْبَدٍ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا أَنَّهُ سَمِعَ النَّبِيَّ ﷺ يَقُولُ لَا يَخْلُوَنَّ رَجُلٌ بِامْرَأَةٍ وَلَا تُسَافِرَنَّ امْرَأَةٌ إِلَّا وَمَعَهَا مَحْرَمٌ فَقَامَ رَجُلٌ فَقَالَ يَا رَسُولَ اللهِ اكْتُتِبْتُ فِي غَزْوَةِ كَذَا وَكَذَا وَخَرَجَتِ امْرَأَتِي حَاجَّةً قَالَ اذْهَبْ فَحُجَّ مَعَ امْرَأَتِكَ .

O UHODI I RIJEČIMA UZVIŠENOG: "NE UZIMAJTE MOGA I VAŠEG NEPRIJATELJA ZA PRIJATELJA..."

باب الجاسوس وقول الله تعالى (لا تتخذوا عدوي وعدوكم أولياء)

Et-tedžessusu znači *uhođenje*.

التَّجَسُّسُ التَّبَحُّثُ .

3007. PRIČAO NAM JE Ali b. Abdullah, a njemu Sufjan:
– Saopćio mi je Hasan b. Muhammed a ovom Ubejdullah b. Ebi-Rafi' koji je rekao:
Pričao nam je Amr b. Dinar, koga sam čuo dva puta kako kaže:
"Čuo sam Aliju, radijallahu anhu, kako govori: Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, poslao je mene, Zubejra i Mikdada i kazao: 'Idite dok ne dođete do Revdatu Haha. U njemu je žena u nosiljci i s njom pismo. Uzmite ga od nje!'"
Tada smo krenuli na našim konjima dok nismo stigli do Revdata gdje je bila nosiljka žene.

٣٠٠٧. حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ عَبْدِاللهِ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ حَدَّثَنَا عَمْرُو بْنُ دِينَارٍ سَمِعْتُهُ مِنْهُ مَرَّتَيْنِ قَالَ أَخْبَرَنِي حَسَنُ بْنُ مُحَمَّدٍ قَالَ أَخْبَرَنِي عُبَيْدُاللهِ بْنُ أَبِي رَافِعٍ قَالَ سَمِعْتُ عَلِيًّا رَضِيَ اللهُ عَنْهُ يَقُولُ بَعَثَنِي رَسُولُ اللهِ ﷺ أَنَا وَالزُّبَيْرَ وَالْمِقْدَادَ بْنَ الْأَسْوَدِ قَالَ انْطَلِقُوا حَتَّى تَأْتُوا رَوْضَةَ خَاخٍ فَإِنَّ بِهَا ظَعِينَةً وَمَعَهَا كِتَابٌ فَخُذُوهُ مِنْهَا فَانْطَلَقْنَا تَعَادَى بِنَا خَيْلُنَا حَتَّى انْتَهَيْنَا إِلَى الرَّوْضَةِ

Mi smo rekli: “Vadi pismo!”
“Nemam nikakva pisma” – odgovorila je.
Zatim smo zaprijetili: “Ili ćeš izvaditi pismo ili ćemo ti skinuti odjeću?”
Tada ga je ona izvadila iz svojih pletenica i mi smo to pismo odnijeli Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem. U pismu je Hatib b. Ebu-Belte javljao nekim ljudima od idolopoklonika, stanovnika Mekke, o nekim poslovima Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem.
– Šta je ovo, Hatibe? – upitao je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem.
– Allahov Poslaniče – reče on – ne žuri protiv mene! Ja sam čovjek povezan s Kurejšijama, a(li) nisam njihov. Od njih ima kod tebe muhadžira koji opet, imaju rodbinu u Mekki; oni štite njihove ukućane i njihove imetke. Želio sam kad mi je izmaklo to srodstvo s njima, da se njima ovim približim da štite moju rodbinu. Nisam učinio nevjerstvo, a ni napustio islam, a niti sam zadovoljan nevjerovanjem nakon (primanja) islama.
Tada je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: “Zaista vam je istinu rekao.”
– Allahov Poslaniče, reče Omer, dopusti mi da udarim (sabljom) po vratu ovog licemjera!
– On je prisustvovao (Bitki) na Bedru – reče Resulullah, sallallahu alejhi ve sellem. Šta znaš, možda je Allah pogledao učesnike Bedra pa je i rekao:
“Radite šta hoćete, ja sam vam to (naprijed) oprostio.”
Sufjan je izjavio: “A kako je siguran ovaj niz prenosilaca!”[1]

فَإِذَا نَحْنُ بِالظَّعِينَةِ فَقُلْنَا أَخْرِجِي الْكِتَابَ فَقَالَتْ مَا مَعِي مِنْ كِتَابٍ فَقُلْنَا لَتُخْرِجِنَّ الْكِتَابَ أَوْ لَنُلْقِيَنَّ الثِّيَابَ فَأَخْرَجَتْهُ مِنْ عِقَاصِهَا فَأَتَيْنَا بِهِ رَسُولَ اللهِ ﷺ فَإِذَا فِيهِ مِنْ حَاطِبِ بْنِ أَبِي بَلْتَعَةَ إِلَى أُنَاسٍ مِنَ الْمُشْرِكِينَ مِنْ أَهْلِ مَكَّةَ يُخْبِرُهُمْ بِبَعْضِ أَمْرِ رَسُولِ اللهِ ﷺ فَقَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ يَا حَاطِبُ مَا هَذَا قَالَ يَا رَسُولَ اللهِ لَا تَعْجَلْ عَلَيَّ إِنِّي كُنْتُ امْرَأً مُلْصَقًا فِي قُرَيْشٍ وَلَمْ أَكُنْ مِنْ أَنْفُسِهَا وَكَانَ مَنْ مَعَكَ مِنَ الْمُهَاجِرِينَ لَهُمْ قَرَابَاتٌ بِمَكَّةَ يَحْمُونَ بِهَا أَهْلِيهِمْ وَأَمْوَالَهُمْ فَأَحْبَبْتُ إِذْ فَاتَنِي ذَلِكَ مِنَ النَّسَبِ فِيهِمْ أَنْ أَتَّخِذَ عِنْدَهُمْ يَدًا يَحْمُونَ بِهَا قَرَابَتِي وَمَا فَعَلْتُ كُفْرًا وَلَا ارْتِدَادًا وَلَا رِضًا بِالْكُفْرِ بَعْدَ الْإِسْلَامِ فَقَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ لَقَدْ صَدَقَكُمْ قَالَ عُمَرُ يَا رَسُولَ اللهِ دَعْنِي أَضْرِبْ عُنُقَ هَذَا الْمُنَافِقِ قَالَ إِنَّهُ قَدْ شَهِدَ بَدْرًا وَمَا يُدْرِيكَ لَعَلَّ اللهَ أَنْ يَكُونَ قَدِ اطَّلَعَ عَلَى أَهْلِ بَدْرٍ فَقَالَ اعْمَلُوا مَا شِئْتُمْ فَقَدْ غَفَرْتُ لَكُمْ قَالَ سُفْيَانُ وَأَيُّ إِسْنَادٍ هَذَا .

---

1 Prijevod cijelog 1. ajeta poglavlja El-Mumtehine glasi:
“O, vjernici, ako ste pošli da se na putu Mome borite i da naklonost Moju steknete, s Mojim i sa svojim neprijateljima ne prijateljujte i ljubav im ne poklanjajte – oni poriču Istinu koja vam dolazi i izgone Poslanika i vas samo zato što u Allaha, Gospodara vašeg, vjerujete. Vi im krišom ljubav poklanjate, a Ja znam i ono što tajite i ono što javno činite. Onaj od vas koji to bude činio s pravog puta je skrenuo.”
Na preporuku Resulullaha, sallallahu alejhi ve sellem, potomci Abdul-Muttaliba dali su joj odjeću, jahalicu i drugu potrebnu opskrbu i ona je krenula za Mekku, ali se usputno navrati Hatibu i on napiše navedenim idolopoklonicima pismo o vojnim pripremama Resulullahovim, sallallahu alejhi ve sellem, za oslobođenje

ODJEĆA ZA ZAROBLJENIKE

باب الْكِسْوَةِ لِلأُسَارَى

3008. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Muhammed, a njemu prenio Ibn-Ujejne od Amra, koji je čuo Džabira b. Abdullaha, radijallahu anhu, kako kaže:

– Na Dan Bedra (tj. Bitke na Bedru) privedeni su zarobljenici. Doveden je i Abbas, na kome ne bijaše odjeće. Tada je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, gledao za njega kakvu košulju. Ashabi su našli košulju Abdullaha b. Ubejja, koja je na njega mogla, pa mu ju je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, obukao. Zbog toga je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, kasnije skinuo košulju (sa sebe) i obukao je Abdullahu b. Ubejju.

Ibn-Ujejne je izjavio: "Abdullah je kod Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, imao osobitu vrijednost, pa je on želio da ga time nagradi."

٣٠٠٨. حَدَّثَنَا عَبْدُاللهِ بْنُ مُحَمَّدٍ حَدَّثَنَا ابْنُ عُيَيْنَةَ عَنْ عَمْرٍو سَمِعَ جَابِرَ بْنَ عَبْدِاللهِ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا قَالَ لَمَّا كَانَ يَوْمَ بَدْرٍ أُتِيَ بِأُسَارَى وَأُتِيَ بِالْعَبَّاسِ وَلَمْ يَكُنْ عَلَيْهِ ثَوْبٌ فَنَظَرَ النَّبِيُّ ﷺ لَهُ قَمِيصًا فَوَجَدُوا قَمِيصَ عَبْدِاللهِ بْنِ أُبَيٍّ يَقْدُرُ عَلَيْهِ فَكَسَاهُ النَّبِيُّ ﷺ إِيَّاهُ فَلِذَلِكَ نَزَعَ النَّبِيُّ ﷺ قَمِيصَهُ الَّذِي أَلْبَسَهُ قَالَ ابْنُ عُيَيْنَةَ كَانَتْ لَهُ عِنْدَ النَّبِيِّ ﷺ يَدٌ فَأَحَبَّ أَنْ يُكَافِئَهُ .

Mekke. Sari je dao 10 zlatnika i ogrtač.

Resulullah, sallallahu alejhi ve sellem, saznao je za navedeni slučaj putem Objave i za Sarom poslao grupu konjanika u kojoj su, pored navedenih, bili još: Omer, Ammar, Talha i Ebu-Mirsed.

Sara je bila otvoreni neprijatelj islama; na skupovima u Mekki javno je citirala pjesme protiv islama i Muhammeda, sallallahu alejhi ve sellem, ali je po oslobođenju Mekke bila ponovo pomilovana. Poslanikove, sallallahu alejhi ve sellem, riječi upućene Omeru su u izrečene u formi koja ukazuje na to da postoji mogućnost da se to desilo i to je tako sa stanovišta Omerovog znanja. Međutim, sa stanovišta Poslanikovog, sallallahu alejhi ve sellem, znanja, to se sigurno desilo.

NAGRADA ČOVJEKU PRED KOJIM NEKO PRIMI ISLAM

باب فضل من أسلم على يديه رجل

3009. PRIČAO NAM JE Kutejbe b. Seid, a njemu Ja'kub b. Abdur-Rahman b. Muhammed b. Abdullah b. Abdul-Kari od Ebu-Hazima, koji je izjavio:
– Saopćio mi je Sehl, radijallahu anhu: "Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, na dan (Bitke) za Hajber rekao je: 'Sutra ujutro predat će se zastava čovjeku preko čijih će ruku Allah omogućiti osvojenje. On voli Allaha i Njegova Poslanika, a Allah i Njegov Poslanik vole njega.'"
Tako je svijet prospavao tu svoju noć (razmišljajući) kome će se od njih dati zastava. Sutradan su poranili i svaki od njih joj se nadaše.
Tada je Resulullah, sallallahu alejhi ve sellem, upitao:
"Gdje je Alija?"
"Tužio se na svoje oči" – odgovorio je.
Potom je on stavio svoje pljuvačke u njegove oči, blagoslovio ga i on je ozdravio, kao da nije ni imao bolest. Tada mu Resulullah, sallallahu alejhi ve sellem, dade zastavu, a on reče:
"Borit ću se protiv njih dok ne budu što i mi."
"Probijaj se polahko" – rekao je Resulullah –
"dok se ne spustiš u njihova dvorišta. Tada ih pozovi u islam i saopći im šta su dužni činiti. Allaha mi, da Allah tvojim posredstvom uputi na Pravi put samo jednog čovjeka, bolje ti je nego da imaš krdo crvenih (plemenitih) deva (pa da ih podijeliš kao milostinju)."

٣٠٠٩. حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ بْنُ سَعِيدٍ حَدَّثَنَا يَعْقُوبُ بْنُ عَبْدِالرَّحْمَنِ بْنِ مُحَمَّدِ بْنِ عَبْدِاللهِ بْنِ عَبْدٍ الْقَارِيُّ عَنْ أَبِي حَازِمٍ قَالَ أَخْبَرَنِي سَهْلٌ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ يَعْنِي ابْنَ سَعْدٍ قَالَ قَالَ النَّبِيُّ ﷺ يَوْمَ خَيْبَرَ لأُعْطِيَنَّ الرَّايَةَ غَدًا رَجُلًا يُفْتَحُ عَلَى يَدَيْهِ يُحِبُّ اللهَ وَرَسُولَهُ وَيُحِبُّهُ اللهُ وَرَسُولُهُ فَبَاتَ النَّاسُ لَيْلَتَهُمْ أَيُّهُمْ يُعْطَى فَغَدَوْا كُلُّهُمْ يَرْجُوهُ فَقَالَ أَيْنَ عَلِيٌّ فَقِيلَ يَشْتَكِي عَيْنَيْهِ فَبَصَقَ فِي عَيْنَيْهِ وَدَعَا لَهُ فَبَرَأَ كَأَنْ لَمْ يَكُنْ بِهِ وَجَعٌ فَأَعْطَاهُ فَقَالَ أُقَاتِلُهُمْ حَتَّى يَكُونُوا مِثْلَنَا فَقَالَ انْفُذْ عَلَى رِسْلِكَ حَتَّى تَنْزِلَ بِسَاحَتِهِمْ ثُمَّ ادْعُهُمْ إِلَى الْإِسْلَامِ وَأَخْبِرْهُمْ بِمَا يَجِبُ عَلَيْهِمْ فَوَاللهِ لَأَنْ يَهْدِيَ اللهُ بِكَ رَجُلًا خَيْرٌ لَكَ مِنْ أَنْ يَكُونَ لَكَ حُمْرُ النَّعَمِ .

ZAROBLJENICI U LANCIMA

باب الأسارى في السلاسل

3010. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Beššar, njemu Gunder, (ovome) prenio Šu'be od Muhammeda b. Zijada, (on) od Ebu-Hurejre, radijallahu anhu, a ovaj da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
– Allah je zadovoljan ljudima koji ulaze u Džennet (koji su bili na ovom svijetu) u lancima.[1]

٣٠١٠. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ بَشَّارٍ حَدَّثَنَا غُنْدَرٌ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ زِيَادٍ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ عَجِبَ اللهُ مِنْ قَوْمٍ يَدْخُلُونَ الْجَنَّةَ فِي السَّلَاسِلِ .

VRIJEDNOST NEKOG SLJEDBENIKA DVIJE KNJIGE (EHLUL-KITABEJN) KOJI PRIMI ISLAM

باب فضل من أسلم من أهل الكتابين

3011. PRIČAO NAM JE Alija b. Abdullah, njemu Sufjan b. Ujejne, a ovome Salih b. Hajj Ebu-Hasan, koji je rekao:
– Čuo sam Ša'bija kako kaže: "Pričao mi je Ebu-Burde da je čuo svoga oca, a on Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, kako kaže:
"Tri vrste ljudi dvostruko se nagrađuju: Čovjek koji ima robinju pa je podučava i lijepo je nauči, odgaja je i dobro je odgoji, potom je oslobodi i njom se vjenča, ima dvije nagrade. Zatim vjernik kao sljedbenik koje nebeske Knjige koji je u nju vjerovao i poslije vjerovao u vjerovjesnika (Muhammeda, sallallahu alejhi ve sellem), također ima dvije nagrade. Rob koji obavlja svoje dužnosti prema Allahu i iskreno dobro misli svome gospodaru – i on ima dvije nagrade."
Potom je Ša'bi rekao Salihu:
– Dao sam ti gornji hadis besplatno, a nekada je čovjek za pitanje manje vrijedno od gornjeg išao čak do Medine.

٣٠١١. حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ عَبْدِاللهِ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ ابْنُ عُيَيْنَةَ حَدَّثَنَا صَالِحُ بْنُ حَيٍّ أَبُو حَسَنٍ قَالَ سَمِعْتُ الشَّعْبِيَّ يَقُولُ حَدَّثَنِي أَبُو بُرْدَةَ أَنَّهُ سَمِعَ أَبَاهُ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ ثَلَاثَةٌ يُؤْتَوْنَ أَجْرَهُمْ مَرَّتَيْنِ الرَّجُلُ تَكُونُ لَهُ الْأَمَةُ فَيُعَلِّمُهَا فَيُحْسِنُ تَعْلِيمَهَا وَيُؤَدِّبُهَا فَيُحْسِنُ أَدَبَهَا ثُمَّ يُعْتِقُهَا فَيَتَزَوَّجُهَا فَلَهُ أَجْرَانِ وَمُؤْمِنُ أَهْلِ الْكِتَابِ الَّذِي كَانَ مُؤْمِنًا ثُمَّ آمَنَ بِالنَّبِيِّ ﷺ فَلَهُ أَجْرَانِ وَالْعَبْدُ الَّذِي يُؤَدِّي حَقَّ اللهِ وَيَنْصَحُ لِسَيِّدِهِ ثُمَّ قَالَ الشَّعْبِيُّ وَأَعْطَيْتُكَهَا بِغَيْرِ شَيْءٍ وَقَدْ كَانَ الرَّجُلُ يَرْحَلُ فِي أَهْوَنَ مِنْهَا إِلَى الْمَدِينَةِ .

1 Hadisom se aludira na muslimanske borce koji padnu u ropstvo i kao muslimani u okovima neprijatelja umru.

JE LI DOZVOLJENO DA SE NAPADNU STANOVNICI NEISLAMSKE ZEMLJE NOĆU PA SE POGODE DJECA I (NJIHOVO) POTOMSTVO

باب أهل الدار يبيتون فيصاب الولدان والذراري

Bejaten znači *noću*, a nastalo je od riječi: "Zaista, bit će napadnut i ubijen noću."

(بَيَاتًا) لَيْلًا (لَنُبَيِّتَنَّهُ) لَيْلًا يُبَيِّتُ لَيْلًا .

3012. PRIČAO NAM JE Ali b. Abdullah, njemu Sufjan, ovome prenio Zuhri od Ubejdullaha, on od Ibn-Abbasa, ovaj od Sa'ba b. Džessama, radijallahu anhu, koji je rekao:
– Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, prošao je pokraj Ebvaa, odnosno Veddana, i bio upitan za idolopoklonike, stanovnike neislamskog područja, koji se napadnu noću pa se pogodi koja od njihovih žena i neko od njihova potomstva. Odgovorio je: "Oni su od njih."
A čuo sam ga kako kaže: "Zaštita pripada samo Allahu i Njegovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem."

٣٠١٢. حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ عَبْدِاللهِ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ حَدَّثَنَا الزُّهْرِيُّ عَنْ عُبَيْدِاللهِ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ عَنِ الصَّعْبِ بْنِ جَثَّامَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمْ قَالَ مَرَّ بِيَ النَّبِيُّ ﷺ بِالْأَبْوَاءِ أَوْ بِوَدَّانَ وَسُئِلَ عَنْ أَهْلِ الدَّارِ يُبَيَّتُونَ مِنَ الْمُشْرِكِينَ فَيُصَابُ مِنْ نِسَائِهِمْ وَذَرَارِيِّهِمْ قَالَ هُمْ مِنْهُمْ وَسَمِعْتُهُ يَقُولُ لَا حِمَى إِلَّا لِلَّهِ وَلِرَسُولِهِ ﷺ .

3013. Od Zuhrija se prenosi da je on čuo od Ubjedullaha, a on od Ibn-Abbasa:
Pričao nam je Sa'b: "... (upitan je) za potomstvo..."
Amr nam je pričao od Ibn-Šihaba, a on od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, a čuli smo ga i od Zuhrija, koji je kazao: "Prenio mi je Ubjedullah od Ibn-Abbasa, radijallahu anhuma, a on od Sa'ba, da je Resulullah, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "... oni su od njih...", a nije kazao kao što je rekao Amr: "... oni su od svojih očeva."[2]

٣٠١٣. وَعَنِ الزُّهْرِيِّ أَنَّهُ سَمِعَ عُبَيْدَاللهِ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ حَدَّثَنَا الصَّعْبُ فِي الذَّرَارِيِّ كَانَ عَمْرٌو يُحَدِّثُنَا عَنِ ابْنِ شِهَابٍ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ فَسَمِعْنَاهُ مِنَ الزُّهْرِيِّ قَالَ أَخْبَرَنِي عُبَيْدُاللهِ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ عَنِ الصَّعْبِ قَالَ هُمْ مِنْهُمْ وَلَمْ يَقُلْ كَمَا قَالَ عَمْرٌو هُمْ مِنْ آبَائِهِمْ .

2 Stvarno značenje gornjeg hadisa nadopunjuju kasniji hadisi koje Buhari izlaže, a Muslim u svom *Sahihu* navodi da je Resulullah, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Borite se, ali ne ubijajte djecu neprijatelja niti ih mučite!" Ebu-Davud i Nesai navode da je vojskovođa Halid b. Velid imao strogo naređenje Resulullahovo, sallallahu alejhi ve sellem: "Nipošto ne ubijajte žene ni robove!" a imam Ahmed ističe da je Resulullah, sallallahu alejhi ve sellem, upozoravao borce:
"Dobro pazite da ne ubijete koga od potomstva vašeg neprijatelja!"
U jednom hadisu prenesenom od Ibn-Abbasa imam Ahmed u svom *Musnedu* navodi: "... ne ubijajte djecu niti kaluđere!"

UBIJANJE DJECE U RATU

باب قَتْلِ الصِّبْيَانِ فِي الْحَرْبِ

3014. PRIČAO NAM JE Ahmed b. Junus, njemu prenio Lejs od Nafija da ga je Abdullah, radijallahu anhu, obavijestio da je u nekoj vojni Vjerovjesnikovoj, sallallahu alejhi ve sellem, nađena ubijena neka žena pa je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, osudio ubijanje žena i djece.

٣٠١٤. حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ يُونُسَ أَخْبَرَنَا اللَّيْثُ عَنْ نَافِعٍ أَنَّ عَبْدَاللهِ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ أَخْبَرَهُ أَنَّ امْرَأَةً وُجِدَتْ فِي بَعْضِ مَغَازِي النَّبِيِّ ﷺ مَقْتُولَةً فَأَنْكَرَ رَسُولُ اللهِ ﷺ قَتْلَ النِّسَاءِ وَالصِّبْيَانِ .

UBIJANJE ŽENA U RATU

باب قَتْلِ النِّسَاءِ فِي الْحَرْبِ

3015. PRIČAO NAM JE Ishak b. Ibrahim:
– Rekao sam Ebu-Usami: "Pričao vam je Ubejdullah prenoseći od Nafija, a on od Ibn-Omera, radijallahu anhu, koji je rekao: 'U nekoj vojni Allahova Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, nađena je ubijena jedna žena pa je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, zabranio ubijanje žena i djece.'"

٣٠١٥. حَدَّثَنَا إِسْحَاقُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ قَالَ قُلْتُ لِأَبِي أُسَامَةَ حَدَّثَكُمْ عُبَيْدُاللهِ عَنْ نَافِعٍ عَنِ ابْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا قَالَ وُجِدَتِ امْرَأَةٌ مَقْتُولَةً فِي بَعْضِ مَغَازِي رَسُولِ اللهِ ﷺ فَنَهَى رَسُولُ اللهِ ﷺ عَنْ قَتْلِ النِّسَاءِ وَالصِّبْيَانِ .

NE MOŽE SE NIKOGA KAŽNJAVATI ALLAHOVOM KAZNOM

باب لا يُعَذَّبُ بِعَذَابِ اللهِ

3016. PRIČAO NAM JE Kutejbe b. Seid, njemu prenio Lejs od Bukejra, on od Sulejmana b. Jesara, a ovaj od Ebu-Hurejre, radijallahu anhu:
– Poslao nas je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, i rekao: "Ako nađete toga i toga, spalite ih obojicu vatrom!"
Poslije, kada smo htjeli ići, Allahov Poslanik reče:

٣٠١٦. حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ بْنُ سَعِيدٍ حَدَّثَنَا اللَّيْثُ عَنْ بُكَيْرٍ عَنْ سُلَيْمَانَ بْنِ يَسَارٍ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ أَنَّهُ قَالَ بَعَثَنَا رَسُولُ اللهِ ﷺ فِي بَعْثٍ فَقَالَ إِنْ وَجَدْتُمْ فُلَانًا وَفُلَانًا فَأَحْرِقُوهُمَا بِالنَّارِ ثُمَّ قَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ حِينَ أَرَدْنَا الْخُرُوجَ

Taberani u *Evsatu* ističe da je Ebu-Seid el-Hudri rekao:
"Vjerovjesnik je zabranio ubijanje žena i djece", a Ebu-Davud preko Enesa ističe hadis: "... ne ubijajte starce, maloljetnu djecu i žene!"
Ahmed u *Musnedu* navodi da je Sevban, oslobođeni rob Resulullahov, sallallahu alejhi ve sellem, čuo Vjerovjesnika kako kaže: "Ko ubije maloljetnog i starog, spali palmu, posiječe plodno stablo ili zakolje ovcu neprijatelja za svoju porodicu, on se ne vraća ni s kakvim dobrom ni opskrbom."
U ratu se puca samo na borce neprijatelja, a žene, starci i djeca moraju se čuvati. Zabranjeno je pucati u neprijatelja koji je ispred sebe stavio i svoju djecu ili žene kao zaštitu ili ih sa sobom izmiješao. Iznimka može biti samo u slučaju samoodbrane.

"Bio sam vam naredio da spalite toga i toga, ali vatrom kažnjava samo Allah, pa ako ih nađete, ubijte ih obojicu!"

إِنِّي أَمَرْتُكُمْ أَنْ تُحْرِقُوا فُلاَنًا وَفُلاَنًا وَإِنَّ النَّارَ لاَ يُعَذِّبُ بِهَا إِلاَّ اللهُ فَإِنْ وَجَدْتُمُوهُمَا فَاقْتُلُوهُمَا .

3017. PRIČAO NAM JE Ali b. Abdullah, njemu prenio Sufjan od Ejjuba, a on od Ikrime, radijallahu anhu, da je Alija spalio neke ljude (konvertite). Kada je to preneseno Ibn-Abbasu, on je rekao:

– Da sam tu bio ja, ne bih ih spalio, jer je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Ne kažnjavajte Allahovom kaznom."

– Ja bih ih pobio kao što je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, kazao:

"Ko promijeni svoju vjeru (islam), ubijte ga!"[1]

٣٠١٧. حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ عَبْدِاللهِ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ عَنْ أَيُّوبَ عَنْ عِكْرِمَةَ أَنَّ عَلِيًّا رَضِيَ اللهُ عَنْهُ حَرَّقَ قَوْمًا فَبَلَغَ ابْنَ عَبَّاسٍ فَقَالَ لَوْ كُنْتُ أَنَا لَمْ أُحَرِّقْهُمْ لأَنَّ النَّبِيَّ ﷺ قَالَ لاَ تُعَذِّبُوا بِعَذَابِ اللهِ وَلَقَتَلْتُهُمْ كَمَا قَالَ النَّبِيُّ ﷺ مَنْ بَدَّلَ دِينَهُ فَاقْتُلُوهُ .

"PA POSLIJE: ILI OSLOBAĐANJE ILI OTKUP..."

باب (فإمّا منًّا بعدُ وإمّا فداءً)

O tome postoji hadis koji prenosi i Sumame.[2]
Allah, dželle šanuhu, kaže: "Nijednom vjerovjesniku nije dopušteno da drži sužnje (zarobljenike)...", tj. dok ne pobijedi na Zemlji. "... Vi želite prolazna dobra ovog svijeta..."[3]

فِيهِ حَدِيثُ ثُمَامَةَ وَقَوْلُهُ عَزَّ وَجَلَّ (مَا كَانَ لِنَبِيٍّ أَنْ يَكُونَ لَهُ أَسْرَى حَتَّى يُثْخِنَ فِي الأَرْضِ) يَعْنِي يَغْلِبَ فِي الأَرْضِ (تُرِيدُونَ عَرَضَ الدُّنْيَا) .

---

1 Najveći broj pravnika smatra da od konvertita treba tražiti pokajanje, pa ako se vrati u islam, nema nikakve kazne. To je mišljenje Šafija, a Ebu-Hanife ne odobrava smrtnu kaznu nego samo zatvor do njegovog pokajanja.

2 Cijeli prijevod 4. ajeta poglavlja Muhammed glasi: "Kada se u borbi s nevjernicima sretnete, po šijama ih udarajte sve dok ih ne oslabite, a onda ih vežite, i poslije ih velikodušno sužanjstva (ropstva) oslobodite ili otkupninu zahtijevajte, sve dok borba ne prestane. Tako učinite! Da Allah hoće, On bi im se osvetio, ali On vas želi iskušati jedne pomoću drugih. On neće poništiti djela onih koji na Allahovom putu poginu."
Resulullah, sallallahu alejhi ve sellem, jednom je prilikom poslao prema Nedždu izvidnicu konjanika koji su pri povratku doveli zarobljenika Sumamu b. Usala i svezali ga za jedan stup u Resulullahovoj, sallallahu alejhi ve sellem, džamiji. Kasnije je došao Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, oslobodio ga i on primio islam. Sumame je ovaj odnos Resulullahov, sallallahu alejhi ve sellem, prema zarobljeniku često prepričavao i to je slučaj na koji Buhari aludira. Islam traži humano postupanje prema zarobljenicima.

3 Prijevod cijelog 67. ajeta poglavlja El-Enfal glasi:
"Nijednom vjerovjesniku nije dopušteno da drži sužnje (zarobljenike) dok ne izvojuje pobjedu na zemlji; vi želite prolazna dobra ovog svijeta, a Allah želi onaj svijet. Allah je Silan i Mudar."

DA LI JE ZAROBLJENIKU (MUSLIMANU) DOZVOLJENO DA UBIJE ILI PREVARI ONE KOJI SU GA ZAROBILI DA BI SE SPASIO OD NEVJERNIKA

بَاب هَلْ لِلْأَسِيرِ أَنْ يَقْتُلَ وَيَخْدَعَ الَّذِينَ أَسَرُوهُ حَتَّى يَنْجُوَ مِنَ الْكَفَرَةِ

O tome je Misver prenio od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem.[1]

فِيهِ الْمِسْوَرُ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ .

KADA IDOLOPOKLONIK SPRŽI MUSLIMANA, DA LI ĆE SE I ON SPRŽITI

بَاب إِذَا حَرَّقَ الْمُشْرِكُ الْمُسْلِمَ هَلْ يُحَرَّقُ

3018. PRIČAO NAM JE Mu'alla, njemu prenio Vuhejb od Ejjuba, on od Ebu-Kilabe, a (ovaj) od Enesa b. Malika, radijallahu anhu, da je grupa od osam ljudi (plemena) Ukl došla Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, jer su teško podnosili boravak u Medini (bili su oboljeli) i rekli:
– Allahov Poslaniče, potraži nam mlijeka!
– Nemam vam ništa dati osim da se priključite krdu deva – rekao je Resulullah, sallallahu alejhi ve sellem.
– Tada su oni otišli, pili mokraću i mlijeko deva dok nisu ozdravili i udebljali se. Potom su pobili pastire, otjerali to krdo deva i vratili se u nevjerovanje nakon što su primili islam. Zatražena je pomoć od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, tako da je on poslao potjernicu i nije se ni razdanilo, a oni su dovedeni. Tada su im odsječene ruke i noge,

٣٠١٨. حَدَّثَنَا مُعَلَّى بْنُ أَسَدٍ حَدَّثَنَا وُهَيْبٌ عَنْ أَيُّوبَ عَنْ أَبِي قِلَابَةَ عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ أَنَّ رَهْطًا مِنْ عُكْلٍ ثَمَانِيَةً قَدِمُوا عَلَى النَّبِيِّ ﷺ فَاجْتَوَوُا الْمَدِينَةَ فَقَالُوا يَا رَسُولَ اللهِ ابْغِنَا رِسْلًا قَالَ مَا أَجِدُ لَكُمْ إِلَّا أَنْ تَلْحَقُوا بِالذَّوْدِ فَانْطَلَقُوا فَشَرِبُوا مِنْ أَبْوَالِهَا وَأَلْبَانِهَا حَتَّى صَحُّوا وَسَمِنُوا وَقَتَلُوا الرَّاعِيَ وَاسْتَاقُوا الذَّوْدَ وَكَفَرُوا بَعْدَ إِسْلَامِهِمْ فَأَتَى الصَّرِيخُ النَّبِيَّ ﷺ فَبَعَثَ الطَّلَبَ فَمَا تَرَجَّلَ النَّهَارُ حَتَّى أُتِيَ بِهِمْ فَقَطَّعَ أَيْدِيَهُمْ وَأَرْجُلَهُمْ ثُمَّ أَمَرَ بِمَسَامِيرَ فَأُحْمِيَتْ فَكَحَلَهُمْ بِهَا وَطَرَحَهُمْ بِالْحَرَّةِ يَسْتَسْقُونَ فَمَا يُسْقَوْنَ

1 Podijeljena su mišljenja pravnika o gornjem pitanju. Imam Malik i još neki pravnici smatraju da zarobljeniku nije dozvoljeno bježanje ako mu je osiguran život i vjeroispovijest. Ešheb ima suprotno mišljenje i dozvoljava zarobljeniku i da ubije onoga ko bi mu tražio otkupninu za oslobođenje, a Ebu-Hanife dodaje da ugovor sklopljen o otkupnini nije zakonit.
Šafija dozvoljava zarobljeniku da pobjegne i pored date riječi vjernosti gospodaru, samo da sa sobom ne nosi ništa od njegovog imetka.
Mnogi pravnici kažu: ako zarobljenik nije dao riječ vjernosti, dozvoljeno mu je bjekstvo, pomoću paljenja zgrade zatvora, plijenjenja imovine ili ubistva neprijatelja. – A neki pravnici to dozvoljavaju i zarobljeniku koji je dao riječi vjernosti gospodaru, smatrajući da je to obećanje iznuđeno od zarobljenika i ono je kao takvo bespravno.

zatim je naredio pa su ugrijani ekseri i njima im podvlačena surma. Poslije su bačeni u Harru, molili vodu, ali nisu napajani i tako su umrli.
Ebu-Kilbe je izjavio: "Oni su pobili (pastire), ukrali (deve), borili se protiv Allaha i Njegova Poslanika i pravili nered na zemlji."[2]

حَتَّى مَاتُوا قَالَ أَبُو قِلَابَةَ قَتَلُوا وَسَرَقُوا وَحَارَبُوا اللهَ وَرَسُولَهُ ﷺ وَسَعَوْا فِي الْأَرْضِ فَسَادًا .

POGLAVLJE

باب

3019. PRIČAO NAM JE Jahja b. Bukejr, njemu prenio Lejs od Junusa, (ovaj) od Ibn-Šihaba, (a on) od Seida b. Musejjeba i Ebu-Selema, da je Ebu-Hurejra, radijallahu anhu, rekao:
– Čuo sam Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, kako kaže: "Nekog od ranijih vjerovjesnika ujeo je mrav pa je on naredio i to mravlje naselje je bilo spaljeno. Potom mu je Allah objavio: 'Zar što te je ugrizao jedan mrav, ti spali jednu od skupina koja veliča Allaha!?'"

٣٠١٩. حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ بُكَيْرٍ حَدَّثَنَا اللَّيْثُ عَنْ يُونُسَ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ عَنْ سَعِيدِ بْنِ الْمُسَيَّبِ وَأَبِي سَلَمَةَ أَنَّ أَبَا هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ سَمِعْتُ رَسُولَ اللهِ ﷺ يَقُولُ قَرَصَتْ نَمْلَةٌ نَبِيًّا مِنَ الْأَنْبِيَاءِ فَأَمَرَ بِقَرْيَةِ النَّمْلِ فَأُحْرِقَتْ فَأَوْحَى اللهُ إِلَيْهِ أَنْ قَرَصَتْكَ نَمْلَةٌ أَحْرَقْتَ أُمَّةً مِنَ الْأُمَمِ تُسَبِّحُ .

PALJENJE KUĆA I PALMI

باب حَرْقِ الدُّورِ وَالنَّخِيلِ

3020. PRIČAO NAM JE Museddded, a njemu prenio Jahja od Isma'ila, koji je rekao:
– Pričao mi je Kajs b. Ebu-Hazim i izjavio: Kazao mi je Džerir: Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao mi je: "Hoćeš li me riješiti Zul-Halese", a to je kuća u Has'amu, koja se zove Jemenska Ka'ba.
– Potom sam – kaže Džerir – krenuo sa stotinu pedeset konjanika (plemena) Ahmesa. Oni su bili dobri konjanici, a ja – kaže Džerir – nisam bio stalan na konjima. Tada me Resulullah, sallallahu alejhi ve sellem, udari po prsima tako da sam na svojim grudima vidio trag njegovih prsta i reče:
– Allahu moj, učvrsti ga i učini predvodnikom, koji će upućivati na Pravi put!
Potom je on krenuo do nje, srušio je i zapalio je, onda poslao (čovjeka) do Allahovog Poslanika, sallallahu

٣٠٢٠. حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ حَدَّثَنَا يَحْيَى عَنْ إِسْمَاعِيلَ قَالَ حَدَّثَنِي قَيْسُ بْنُ أَبِي حَازِمٍ قَالَ قَالَ لِي جَرِيرٌ قَالَ لِي رَسُولُ اللهِ ﷺ أَلَا تُرِيحُنِي مِنْ ذِي الْخَلَصَةِ وَكَانَ بَيْتًا فِي خَثْعَمَ يُسَمَّى كَعْبَةَ الْيَمَانِيَةِ قَالَ فَانْطَلَقْتُ فِي خَمْسِينَ وَمِائَةِ فَارِسٍ مِنْ أَحْمَسَ وَكَانُوا أَصْحَابَ خَيْلٍ قَالَ وَكُنْتُ لَا أَثْبُتُ عَلَى الْخَيْلِ فَضَرَبَ فِي صَدْرِي حَتَّى رَأَيْتُ أَثَرَ أَصَابِعِهِ فِي صَدْرِي وَقَالَ اللَّهُمَّ ثَبِّتْهُ وَاجْعَلْهُ هَادِيًا مَهْدِيًّا فَانْطَلَقَ إِلَيْهَا فَكَسَرَهَا وَحَرَّقَهَا ثُمَّ بَعَثَ إِلَى رَسُولِ اللهِ ﷺ يُخْبِرُهُ

2 Naslov pod kojim je naveden ovaj hadis ukazuje da se ima pravo uzvratiti istom mjerom. Harra je kamenjar u blizini Medini. Ovaj hadis je ponovljen pod brojem 233.

alejhi ve sellem, da ga obavijesti, pa je Džerirov izaslanik rekao:
– Tako mi Onoga koji te je s Istinom poslao, nisam ti se vratio dok je nisam ostavio kao deva prazne utrobe, odnosno ošugana (tj. uništio je).
Tada je Resulullah, sallallahu alejhi ve sellem, pet puta blagoslovio konje Ahmesa i njihove ljude.[1]

فَقَالَ رَسُولُ جَرِيرٍ وَالَّذِي بَعَثَكَ بِالْحَقِّ مَا جِئْتُكَ حَتَّى تَرَكْتُهَا كَأَنَّهَا جَمَلٌ أَجْوَفُ أَوْ أَجْرَبُ قَالَ فَبَارَكَ فِي خَيْلِ أَحْمَسَ وَرِجَالِهَا خَمْسَ مَرَّاتٍ .

3021. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Kesir, njemu saopćio Sufjan od Musaa b. Ukbe, (on) od Nafija (a ovaj) od Ibn-Omera, koji je izjavio:
– Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, spalio je palme Benu-Nedira.[2]

٣٠٢١. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ كَثِيرٍ أَخْبَرَنَا سُفْيَانُ عَنْ مُوسَى بْنِ عُقْبَةَ عَنْ نَافِعٍ عَنِ ابْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا قَالَ حَرَّقَ النَّبِيُّ ﷺ نَخْلَ بَنِي النَّضِيرِ .

UBIJANJE IDOLOPOKLONIKA KOJI SPAVA

بَاب قَتْلِ الْمُشْرِكِ النَّائِمِ

3022. PRIČAO NAM JE Ali b. Muslim, a njemu Jahja b. Zekerijja b. Ebu-Zaide:
– Pričao mi je moj otac od Ebu-Ishaka, a (on) da je Bera' b. Azib, radijallahu anhuma, rekao:
"Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, poslao je jednu grupu ensarija do Ebu-Rafija da ga ubiju. Jedan njihov čovjek je ušao u tvrđavu.
– Ušao sam – rekao je on – u staju njihovih konja i oni su – kaže on – zaključali vrata tvrđave. Pošto su izgubili jednog svoga magarca, izišli su da ga traže. Među onima što su izišli, izišao sam i ja, prikazujući se da ga tražim s njima. Konačno su našli magarca i ušli, a ušao sam i ja."
Vrata tvrđave noću su zaključavali i ključeve ostavljali u jedno udubljenje u zidu, koga je on vidio.
– Pošto su oni zaspali, uzeo sam ključeve – kaže on – otvorio vrata tvrđave, ušao k njemu i zovnuo:

٣٠٢٢. حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ مُسْلِمٍ حَدَّثَنَا يَحْيَى ابْنُ زَكَرِيَّاءَ بْنِ أَبِي زَائِدَةَ قَالَ حَدَّثَنِي أَبِي عَنْ أَبِي إِسْحَاقَ عَنِ الْبَرَاءِ بْنِ عَازِبٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا قَالَ بَعَثَ رَسُولُ اللهِ ﷺ رَهْطًا مِنَ الْأَنْصَارِ إِلَى أَبِي رَافِعٍ لِيَقْتُلُوهُ فَانْطَلَقَ رَجُلٌ مِنْهُمْ فَدَخَلَ حِصْنَهُمْ قَالَ فَدَخَلْتُ فِي مَرْبِطِ دَوَابَّ لَهُمْ قَالَ وَأَغْلَقُوا بَابَ الْحِصْنِ ثُمَّ إِنَّهُمْ فَقَدُوا حِمَارًا لَهُمْ فَخَرَجُوا يَطْلُبُونَهُ فَخَرَجْتُ فِيمَنْ خَرَجَ أُرِيهِمْ أَنَّنِي أَطْلُبُهُ مَعَهُمْ فَوَجَدُوا الْحِمَارَ فَدَخَلُوا وَدَخَلْتُ وَأَغْلَقُوا بَابَ الْحِصْنِ لَيْلًا فَوَضَعُوا الْمَفَاتِيحَ فِي كَوَّةٍ حَيْثُ أَرَاهَا فَلَمَّا نَامُوا أَخَذْتُ الْمَفَاتِيحَ فَفَتَحْتُ بَابَ الْحِصْنِ ثُمَّ دَخَلْتُ عَلَيْهِ

1 Ova je akcija izvedena dva mjeseca prije Resulullahove, sallallahu alejhi ve sellem, smrti. U Zul-Halesi, naselju iznad Mekke, bijaše kip plemena Devs, koga su obožavala još neka plemena, kitili ga skupocjenim ogrlicama i prinosili mu žrtve.

2 Navedeni postupak dozvoljava se samo kada nema nikakvog drugog načina za osvojenje utvrde okorjelog neprijatelja.

“O, Ebu-Rafi‘!” On mi se odazva. Ja sam krenuo prema tom glasu i udario ga, a on kriknu. Tada sam izišao, potom došao i vratio se, kao da mu pomognem, i zovnuo: “O, Ebu-Rafi‘”, a izmijenio sam svoj glas.
– Šta ti je, teško ti se majci! – reče on.
– Šta hoćeš? – upitah.
– Ne znam, reče, neko mi je ušao i udario me.
– Tada sam stavio – kaže Ensarija – svoju sablju na njegov stomak i navalio se na njega tako da sam tukao po svakoj kosti, onda izišao izbezumljen, došao na njihove ljestve da se spustim iz tvrđave. Tada sam pao i uganuo nogu. Potom sam izišao do svojih drugova i rekao: “Ja neću ići dok ne čujem naricanje.”
– I nisam otišao dok nisam čuo kukanje za Ebu-Rafijom, trgovcem stanovnika Hidžaza. Potom sam – kaže on – ustao i nisam imao nikakve slabosti. Tako smo došli Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, i to mu saopćili.

فَقُلْتُ يَا أَبَا رَافِعٍ فَأَجَابَنِي فَتَعَمَّدْتُ الصَّوْتَ فَضَرَبْتُهُ فَصَاحَ فَخَرَجْتُ ثُمَّ جِئْتُ ثُمَّ رَجَعْتُ كَأَنِّي مُغِيثٌ فَقُلْتُ يَا أَبَا رَافِعٍ وَغَيَّرْتُ صَوْتِي فَقَالَ مَا لَكَ لِأُمِّكَ الْوَيْلُ قُلْتُ مَا شَأْنُكَ قَالَ لَا أَدْرِي مَنْ دَخَلَ عَلَيَّ فَضَرَبَنِي قَالَ فَوَضَعْتُ سَيْفِي فِي بَطْنِهِ ثُمَّ تَحَامَلْتُ عَلَيْهِ حَتَّى قَرَعَ الْعَظْمَ ثُمَّ خَرَجْتُ وَأَنَا دَهِشٌ فَأَتَيْتُ سُلَّمًا لَهُمْ لِأَنْزِلَ مِنْهُ فَوَقَعْتُ فَوُثِئَتْ رِجْلِي فَخَرَجْتُ إِلَى أَصْحَابِي فَقُلْتُ مَا أَنَا بِبَارِحٍ حَتَّى أَسْمَعَ النَّاعِيَةَ فَمَا بَرِحْتُ حَتَّى سَمِعْتُ نَعَايَا أَبِي رَافِعٍ تَاجِرِ أَهْلِ الْحِجَازِ قَالَ فَقُمْتُ وَمَا بِي قَلَبَةٌ حَتَّى أَتَيْنَا النَّبِيَّ ﷺ فَأَخْبَرْنَاهُ .

3023. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Muhammed, njemu Jahja b. Adem, ovome Jahja b. Ebu-Zaide od svoga oca, (a on) od Ebu-Ishaka, (ovaj) od Beraa b. Aziba, radijallahu anhu, koji je izjavio:
– Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, poslao je jednu grupu ensarija do Ebu-Rafija, pa mu je Abdullah b. Atik ušao u kuću noću i ubio ga dok je on spavao.[3]

٣٠٢٣. حَدَّثَنِي عَبْدُاللهِ بْنُ مُحَمَّدٍ حَدَّثَنَا يَحْيَى ابْنُ آدَمَ حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ أَبِي زَائِدَةَ عَنْ أَبِيهِ عَنْ أَبِي إِسْحَاقَ عَنِ الْبَرَاءِ ابْنِ عَازِبٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا قَالَ بَعَثَ رَسُولُ اللهِ ﷺ رَهْطًا مِنَ الْأَنْصَارِ إِلَى أَبِي رَافِعٍ فَدَخَلَ عَلَيْهِ عَبْدُاللهِ بْنُ عَتِيكٍ بَيْتَهُ لَيْلًا فَقَتَلَهُ وَهُوَ نَائِمٌ .

3 Navedeni prepad izveden je uz ramazan 6. godine po Hidžri u Hajberu. S Abdullahom b. Atikom bili su još: Abdullah b. Utejbe, Abdullah b. Unejs, Ebu-Katade, Esved b. Huza‘a, Mes‘ud b. Sinan i Abdullah b. Ukbe. Rafi‘ je bio inicijator i glavni organizator brojnih akcija i napada na muslimanska naselja.

NE PRIŽELJKUJTE SUKOB S NEPRIJATELJEM

باب لا تمنَّوْا لِقاءَ الْعدُوِّ

3024. PRIČAO NAM JE Jusuf b. Musa, njemu Asim b. Jusuf Jerbu'i, a (ovome) Ebu-Ishak Fezari od Musaa b. Ukbe, koji je rekao:
– Pričao mi je Salim Ebu-Nadr, oslobođeni rob Umera b. Ubejdullaha: "Bio sam njegov pisar", kaže on. Abdullah b. Ebu-Evfa mu je pisao, kada je otišao u Haruriju, te sam ja to pročitao, kad u njemu stoji da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, za vrijeme nekog od svojih sukoba s neprijateljem sačekao da se sunce nagne.

٣٠٢٤. حَدَّثَنَا يُوسُفُ بْنُ مُوسَى حَدَّثَنَا عَاصِمُ ابْنُ يُوسُفَ الْيَرْبُوعِيُّ حَدَّثَنَا أَبُو إِسْحَاقَ الْفَزَارِيُّ عَنْ مُوسَى بْنِ عُقْبَةَ قَالَ حَدَّثَنِي سَالِمٌ أَبُو النَّضْرِ مَوْلَى عُمَرَ بْنِ عُبَيْدِاللهِ كُنْتُ كَاتِبًا لَهُ قَالَ كَتَبَ إِلَيْهِ عَبْدُاللهِ بْنُ أَبِي أَوْفَى حِينَ خَرَجَ إِلَى الْحَرُورِيَّةِ فَقَرَأْتُهُ فَإِذَا فِيهِ إِنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ فِي بَعْضِ أَيَّامِهِ الَّتِي لَقِيَ فِيهَا الْعَدُوَّ انْتَظَرَ حَتَّى مَالَتِ الشَّمْسُ .

3025. Potom sam ustao među ljude i rekao: "Ljudi! Nemojte priželjkivati susret s neprijateljem i molite Allaha za oprost, a kada se s njim susretnete budite ustrajni i znajte da je Džennet pod sjenkama sablji, a potom je rekao: Allahu, koji si objavio Knjigu, koji tjeraš oblake i poražavaš skupove, porazi ih i pomozi nas protiv njih." Musa b. Ukbe kaže da mu je pričao Salim Ebu-Nadr: "Bio sam pisar Umeru b. Ubejdullahu pa mu je – kaže Salim – došlo pismo od Abdullaha b. Ebi-Evfaa, radijallahu anhu, u kojem je stajalo da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, kazao: 'Ne poželite sukob s neprijateljem!'"

٣٠٢٥. ثُمَّ قَامَ فِي النَّاسِ فَقَالَ أَيُّهَا النَّاسُ لَا تَمَنَّوْا لِقَاءَ الْعَدُوِّ وَسَلُوا اللهَ الْعَافِيَةَ فَإِذَا لَقِيتُمُوهُمْ فَاصْبِرُوا وَاعْلَمُوا أَنَّ الْجَنَّةَ تَحْتَ ظِلَالِ السُّيُوفِ ثُمَّ قَالَ اللَّهُمَّ مُنْزِلَ الْكِتَابِ وَمُجْرِيَ السَّحَابِ وَهَازِمَ الْأَحْزَابِ اهْزِمْهُمْ وَانْصُرْنَا عَلَيْهِمْ .
وَقَالَ مُوسَى بْنُ عُقْبَةَ حَدَّثَنِي سَالِمٌ أَبُو النَّضْرِ كُنْتُ كَاتِبًا لِعُمَرَ بْنِ عُبَيْدِاللهِ فَأَتَاهُ كِتَابُ عَبْدِاللهِ بْنِ أَبِي أَوْفَى رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا أَنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ قَالَ لَا تَمَنَّوْا لِقَاءَ الْعَدُوِّ .

3026. A Ebu-Amir je rekao:
– Pričao nam je Mugire b. Abdur-Rahman od Ebu-Zinada, (on) od A'redža, (ovaj) od Ebu-Hurejre, radijallahu anhu, (a on) od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, koji je izjavio: "Ne poželite sukob s neprijateljem, a kada se s njim sukobite, budite postojani!"

٣٠٢٦. وَقَالَ أَبُو عَامِرٍ حَدَّثَنَا مُغِيرَةُ بْنُ عَبْدِالرَّحْمَنِ عَنْ أَبِي الزِّنَادِ عَنِ الْأَعْرَجِ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ لَا تَمَنَّوْا لِقَاءَ الْعَدُوِّ فَإِذَا لَقِيتُمُوهُمْ فَاصْبِرُوا .

RAT JE VARKA

باب الْحَرْبُ خَدْعَةٌ

3027. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Muhammed, njemu Abdur-Rezzak, (ovome) saopćio Ma'mer od Hemmama, (ovaj) od Ebu-Hurejre, radijallahu anhu, (a on) od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, koji je rekao:
– Umrijet će perzijski car, a neće proći dugo poslije (smrti) perzijskog cara, a umrijet će i bizantijski car, a neće proći dugo poslije (smrti) bizantijskog cara, a njihove će riznice biti sigurno podijeljene na Allahovom putu",

٣٠٢٧. حَدَّثَنَا عَبْدُ اللهِ بْنُ مُحَمَّدٍ حَدَّثَنَا عَبْدُ الرَّزَّاقِ أَخْبَرَنَا مَعْمَرٌ عَنْ هَمَّامٍ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ هَلَكَ كِسْرَى ثُمَّ لَا يَكُونُ كِسْرَى بَعْدَهُ وَقَيْصَرٌ لَيَهْلِكَنَّ ثُمَّ لَا يَكُونُ قَيْصَرٌ بَعْدَهُ وَلَتُقْسَمَنَّ كُنُوزُهَا فِي سَبِيلِ اللهِ .

3028. i rat nazva varkom.

٣٠٢٨. وَسَمَّى الْحَرْبَ خَدْعَةً .

3029. PRIČAO NAM JE Ebu-Bekr b. Asrem, (njemu) saopćio Abdullah, ovome Ma'mer od Hemmama b. Munebbiha, a on od Ebu-Hurejre, radijallahu anhu, da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Rat je varka."

٣٠٢٩. حَدَّثَنَا أَبُو بَكْرٍ بُورُ بْنُ أَصْرَمَ أَخْبَرَنَا عَبْدُ اللهِ أَخْبَرَنَا مَعْمَرٌ عَنْ هَمَّامِ بْنِ مُنَبِّهٍ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ سَمَّى النَّبِيُّ ﷺ الْحَرْبَ خَدْعَةً .

3030. PRIČAO NAM JE Sadeka b. Fadl, a njemu prenio Ibn-Ujejne od Amra, koji je čuo da je Džabir b. Abdullah, radijallahu anhuma, kazao:
– Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao je: "Rat je varka."

٣٠٣٠. حَدَّثَنَا صَدَقَةُ بْنُ الْفَضْلِ أَخْبَرَنَا ابْنُ عُيَيْنَةَ عَنْ عَمْرٍو سَمِعَ جَابِرَ بْنَ عَبْدِ اللهِ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا قَالَ قَالَ النَّبِيُّ ﷺ الْحَرْبُ خَدْعَةٌ .

LAGANJE U RATU

باب الْكَذِبِ فِي الْحَرْبِ

3031. PRIČAO NAM JE Kutejbe b. Seid, njemu prenio Sufjan od Amra b. Dinara, a (on) od Džabira b. Abdullaha, radijallahu anhuma, da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
– Ko je za (ubistvo) Ka'ba b. Ešrefa, jer on vrijeđa Allaha i Njegovog Poslanika?
– Hoćeš li, Allahov Poslaniče – rekao je Muhammed b. Mesleme – da ga ja ubijem?
– Da – odgovorio je on.
– Tada mu je on otišao – kaže Muhammed b. Mesleme – i rekao:
– Zaista nas je onaj – mislivši na Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem – opteretio (obavezama) i traži nam još i zekat, a Boga mi – rekao je – već nam je previše dosadio. Mi ga slijedimo i nećemo ga napustiti dok ne vidimo šta će biti s njim.
I neprestano mu je govorio dok se nije uz njega smjestio i onda ga ubio.

٣٠٣١. حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ بْنُ سَعِيدٍ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ عَنْ عَمْرِو بْنِ دِينَارٍ عَنْ جَابِرِ بْنِ عَبْدِاللهِ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ قَالَ مَنْ لِكَعْبِ بْنِ الْأَشْرَفِ فَإِنَّهُ قَدْ آذَى اللهَ وَرَسُولَهُ قَالَ مُحَمَّدُ بْنُ مَسْلَمَةَ أَتُحِبُّ أَنْ أَقْتُلَهُ يَا رَسُولَ اللهِ قَالَ نَعَمْ قَالَ فَأَتَاهُ فَقَالَ إِنَّ هَذَا يَعْنِي النَّبِيَّ ﷺ قَدْ عَنَّانَا وَسَأَلَنَا الصَّدَقَةَ قَالَ وَأَيْضًا وَاللهِ لَتَمَلُّنَّهُ قَالَ فَإِنَّا قَدِ اتَّبَعْنَاهُ فَنَكْرَهُ أَنْ نَدَعَهُ حَتَّى نَنْظُرَ إِلَى مَا يَصِيرُ أَمْرُهُ قَالَ فَلَمْ يَزَلْ يُكَلِّمُهُ حَتَّى اسْتَمْكَنَ مِنْهُ فَقَتَلَهُ .

MUČKO UBIJANJE RATNOG NEPRIJATELJA

باب الْفَتْكِ بِأَهْلِ الْحَرْبِ

3032. PRIČAO MI JE Abdullah b. Muhammed, njemu prenio Sufjan od Amra, (on) od Džabira, (a ovaj) od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, koji je rekao:
– Ko je za (ubiti) Ka'ba b. Ešrefa?
– Želiš li – upitao je Muhammed b. Mesleme – da ga ja ubijem?
– Da – odgovorio je on.
– Pa dozvoli mi! – rekao je Muhammed b. Mesleme.
– Kažem – reče Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem – to sam ti već dozvolio.

٣٠٣٢. حَدَّثَنِي عَبْدُاللهِ بْنُ مُحَمَّدٍ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ عَنْ عَمْرٍو عَنْ جَابِرٍ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ مَنْ لِكَعْبِ بْنِ الْأَشْرَفِ فَقَالَ مُحَمَّدُ بْنُ مَسْلَمَةَ أَتُحِبُّ أَنْ أَقْتُلَهُ قَالَ نَعَمْ قَالَ فَأْذَنْ لِي فَأَقُولَ قَالَ قَدْ فَعَلْتُ .

KOJE LUKAVSTVO JE DOZVOLJENO I OPREZNOST PREMA ONOM ČIJE SE PREVARE BOJI

باب ما يجوزُ من الاحْتيالِ والْحَذَرِ مع منْ يخْشى معرَّتَه

3033. Lejs je rekao:
– Prenio mi je Ukajl od Ibn-Šihaba, a (on) od Salima b. Abdullaha, a on od Abdullaha b. Omera, radijallahu anhuma, koji je kazao:
"Otišao je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, i s njim Ubejd b. Ka'b do Ibn-Sajjada, a pričalo se za njega da je u palmoviku. I kada je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, ušao u palmovik, skrivao se za stabla palmi, a Ibn-Sajjad sjeđaše na svojoj prostirci i mumljaše. Potom je majka Ibn-Sajjada ugledala Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, i viknula: 'O, Sajjadu, to ti je Muhammed!'
Tada je Ibn-Sajjad skočio i Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, reče: 'Da ga je ostavila (na miru), objasnio bi sve.'"

٣٠٣٣. قَالَ اللَّيْثُ حَدَّثَنِي عُقَيْلٌ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ عَنْ سَالِمِ بْنِ عَبْدِاللهِ عَنْ عَبْدِاللهِ بْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا أَنَّهُ قَالَ انْطَلَقَ رَسُولُ اللهِ ﷺ وَمَعَهُ أُبَيُّ بْنُ كَعْبٍ قِبَلَ ابْنِ صَيَّادٍ فَحُدِّثَ بِهِ فِي نَخْلٍ فَلَمَّا دَخَلَ عَلَيْهِ رَسُولُ اللهِ ﷺ النَّخْلَ طَفِقَ يَتَّقِي بِجُذُوعِ النَّخْلِ وَابْنُ صَيَّادٍ فِي قَطِيفَةٍ لَهُ فِيهَا رَمْرَمَةٌ فَرَأَتْ أُمُّ ابْنِ صَيَّادٍ رَسُولَ اللهِ ﷺ فَقَالَتْ يَا صَافِ هَذَا مُحَمَّدٌ فَوَثَبَ ابْنُ صَيَّادٍ فَقَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ لَوْ تَرَكَتْهُ بَيَّنَ .

PJEVANJE PJESME U RATU I DIZANJE GLASA PRI KOPANJU KANALA

باب الرَّجز في الْحَرْب ورفع الصَّوْتِ فِي حفْر الْخنْدق

To su prenijeli Sehl i Enes od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, a i Jezid od Seleme.

فِيهِ سَهْلٌ وَأَنَسٌ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ وَفِيهِ يَزِيدُ عَنْ سَلَمَةَ .

3034. PRIČAO NAM JE Museddcd, njemu Ebul-Ahves, a (ovome) prenio Ebu-Ishak od Beraa, radijallahu anhu, koji je izjavio:

– Vidio sam Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, na dan (kopanja) hendeka (oko Medine) gdje prenosi zemlju, tako da mu je ona pokrila dlake na prsima. On je bio čovjek s dosta kose. Pjevao je pjesmu koju je spjevao Abdullah b. Revvaha:

> *"Allahu moj, da nije Tebe, ne bismo bili na Pravom putu,*
> *ne bismo vjerovali niti bismo klanjali.*
> *Spusti nam smirenost i učvrsti nam noge kada se sukobimo.*
> *Zaista su nam neprijatelji učinili nasilje,*
> *i kada budu htjeli kakav nered, suprotstavit ćemo se ponosno."*

Pjevao je ovu pjesmu povišenim glasom...

٣٠٣٤. حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ حَدَّثَنَا أَبُو الْأَحْوَصِ حَدَّثَنَا أَبُو إِسْحَاقَ عَنِ الْبَرَاءِ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ رَأَيْتُ النَّبِيَّ ﷺ يَوْمَ الْخَنْدَقِ وَهُوَ يَنْقُلُ التُّرَابَ حَتَّى وَارَى التُّرَابُ شَعَرَ صَدْرِهِ وَكَانَ رَجُلًا كَثِيرَ الشَّعَرِ وَهُوَ يَرْتَجِزُ بِرَجَزِ عَبْدِاللهِ

اللَّهُمَّ لَوْلَا أَنْتَ مَا اهْتَدَيْنَا .
وَلَا تَصَدَّقْنَا وَلَا صَلَّيْنَا
فَأَنْزِلَنْ سَكِينَةً عَلَيْنَا .
وَثَبِّتِ الْأَقْدَامَ إِنْ لَاقَيْنَا
إِنَّ الْأَعْدَاءَ قَدْ بَغَوْا عَلَيْنَا .
إِذَا أَرَادُوا فِتْنَةً أَبَيْنَا
يَرْفَعُ بِهَا صَوْتَهُ .

KO NIJE STABILAN NA KONJU

باب منْ لا يَثْبُتُ علَى الْخيْلِ

3035. PRIČAO MI JE Muhammed b. Abdullah b. Numejr, njemu prenio Ibn-Idris od Isma'ila, (ovaj) od Kajsa, (a on) od Džerira, radijallahu anhu, koji je kazao:

– Od kada sam primio islam, nije mi Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, ništa skrivao, a kada bi me god vidio, osmjehnuo bi se.

٣٠٣٥. حَدَّثَنِي مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِاللهِ بْنِ نُمَيْرٍ حَدَّثَنَا ابْنُ إِدْرِيسَ عَنْ إِسْمَاعِيلَ عَنْ قَيْسٍ عَنْ جَرِيرٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ مَا حَجَبَنِي النَّبِيُّ ﷺ مُنْذُ أَسْلَمْتُ وَلَا رَآنِي إِلَّا تَبَسَّمَ فِي وَجْهِي .

3036. Potužio sam mu se da nisam čvrst na konjima, a on me udari svojom rukom po grudima i reče: "Allahu moj, učvrsti ga i učini ga predvodnikom koji će upućivati na Pravi put!"

٣٠٣٦. وَلَقَدْ شَكَوْتُ إِلَيْهِ إِنِّي لَا أَثْبُتُ عَلَى الْخَيْلِ فَضَرَبَ بِيَدِهِ فِي صَدْرِي وَقَالَ اللَّهُمَّ ثَبِّتْهُ وَاجْعَلْهُ هَادِيًا مَهْدِيًّا .

LIJEČENJE RANE SPALJENOM ROGOZINOM (HASUROM) I DA ŽENA SAPIRE KRV S LICA SVOGA OCA I DONOSI VODU U ŠTITU

باب دواء الجرح بإحراق الحصير وغسل المرأة عن أبيها الدم عن وجهه وحمل الماء في الترس

3037. PRIČAO NAM JE Ali b. Abdullah, njemu Sufjan, a (ovome) Ebu-Hazim:
– Pitali su Sehla b. Sa'da Sa'idija, radijallahu anhu: "Čime je liječena rana Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem?"
– Nema niko da to bolje zna od mene – odgovorio je Sehl.
– Alija je donosio vodu u svom štitu, a ona – mislio je na Fatimu – sapiraše krv s njegovog lica. Tada je uzeta jedna rogozina (hasura), koja je spaljena, pa je njome zatrpana rana Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem.

٣٠٣٧. حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ عَبْدِاللهِ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ حَدَّثَنَا أَبُو حَازِمٍ قَالَ سَأَلُوا سَهْلَ بْنَ سَعْدٍ السَّاعِدِيَّ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ بِأَيِّ شَيْءٍ دُووِيَ جُرْحُ النَّبِيِّ ﷺ فَقَالَ مَا بَقِيَ مِنَ النَّاسِ أَحَدٌ أَعْلَمُ بِهِ مِنِّي كَانَ عَلِيٌّ يَجِيءُ بِالْمَاءِ فِي تُرْسِهِ وَكَانَتْ يَعْنِي فَاطِمَةَ تَغْسِلُ الدَّمَ عَنْ وَجْهِهِ وَأُخِذَ حَصِيرٌ فَأُحْرِقَ ثُمَّ حُشِيَ بِهِ جُرْحُ رَسُولِ اللهِ ﷺ .

POKUĐENA JE PREPIRKA I PODVOJENOST U RATU I KAZNA ZA ONOGA KO JE NEPOKORAN SVOME STARJEŠINI

باب ما يُكره من التنازع والاختلاف في الحرب وعقوبة من عصى إمامه

Uzvišeni Allah je rekao: "Ne prepirite se pa da oslabite i ode vam snaga!"
Katade je riječ *er-rihu* protumačio: "... rat".[1]

وَقَالَ اللهُ تَعَالَى (وَلَا تَنَازَعُوا فَتَفْشَلُوا وَتَذْهَبَ رِيحُكُمْ) قَالَ قَتَادَةُ الرِّيحُ الْحَرْبُ .

---

1 Cijeli prijevod 45. i 46. ajeta poglavlja El-Enfal glasi:
"O vjernici, kad se s kakvom četom sukobite, smjeli budite i neprestano Allaha spominjite da biste postigli što želite, i pokoravajte se Allahu i Poslaniku Njegovom, i ne prepirite se da ne biste klonuli i bez borbenog duha ostali; i budite izdržljivi, jer Allah je, zaista, na strani izdržljivih."
U svakom poslu, a naročito u borbi, mora se uložiti maksimum truda, rada i zalaganja i onda se nadati Allahovoj pomoći. Pored svega toga, u zajednici mora vladati sloga, jedinstvo i pokornost rukovodiocima. U protivnom, slabi su izgledi za uspjeh.

3038. PRIČAO NAM JE Jahja, njemu prenio Veki' od Šu'be, (ovaj) od Seida b. Ebu-Burde, (on) od svoga oca, (a ovaj) od svoga djeda, da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, poslao u Jemen Mu'aza i Ebu-Musaa i rekao:
– Olakšavajte a ne otežavajte, razveseljavajte a ne razbijajte, slažite se a ne podvajajte se!

٣٠٣٨. حَدَّثَنَا يَحْيَى حَدَّثَنَا وَكِيعٌ عَنْ شُعْبَةَ عَنْ سَعِيدِ بْنِ أَبِي بُرْدَةَ عَنْ أَبِيهِ عَنْ جَدِّهِ أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ بَعَثَ مُعَاذًا وَأَبَا مُوسَى إِلَى الْيَمَنِ قَالَ يَسِّرَا وَلَا تُعَسِّرَا وَبَشِّرَا وَلَا تُنَفِّرَا وَتَطَاوَعَا وَلَا تَخْتَلِفَا.

3039. PRIČAO NAM JE Amr b. Halid, njemu Zuhejr, a (ovome) Ebu-Ishak, koji je rekao:
– Čuo sam kako Bera b. Azib, radijallahu anhuma, kaže: "Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, odredio je pješacima na dan (Bitke) na Uhudu – a bilo je pedeset ljudi – Abdullaha b. Džubejra i rekao: 'Ako vidite da nas grabe ptice, vi se ne mičite sa vašeg mjesta (u klancu) dok se po vas ne pošalje, a ako vidite da smo pobijedili neprijatelje i da ih već gazimo, ne krećite dok se po vas ne pošalje. Pa su ih muslimani potisli (pobijedili).'"
– Allaha mi – rekao je Bera – ja sam vidio njihove žene kako bježe i narukvice im se vide, a njihove haljine uzdignute iznad koljenica.
Poslije su drugovi Abdullaha b. Džubejra vikali: "Plijen!", tj. "Plijen, narode! Pobijedili su naši drugovi, šta čekate!"
Tada je Abdullah, b. Džubejr kazao:
– Zar ste zaboravili šta vam je rekao Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem?
– Allaha mi – rekli su – ići ćemo onoj skupini da dobijemo dio plijena. – Pošto su im oni došli, okrenula su im se lica (na prvotne položaje) i bili su poraženi, a to je: "... dok vas je Poslanik zvao iza vas..."[1]
Tada je uz Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem,

٣٠٣٩. حَدَّثَنَا عَمْرُو بْنُ خَالِدٍ حَدَّثَنَا زُهَيْرٌ حَدَّثَنَا أَبُو إِسْحَاقَ قَالَ سَمِعْتُ الْبَرَاءَ بْنَ عَازِبٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا يُحَدِّثُ قَالَ جَعَلَ النَّبِيُّ ﷺ عَلَى الرَّجَّالَةِ يَوْمَ أُحُدٍ وَكَانُوا خَمْسِينَ رَجُلًا عَبْدَاللهِ بْنَ جُبَيْرٍ فَقَالَ إِنْ رَأَيْتُمُونَا تَخْطَفُنَا الطَّيْرُ فَلَا تَبْرَحُوا مَكَانَكُمْ هَذَا حَتَّى أُرْسِلَ إِلَيْكُمْ وَإِنْ رَأَيْتُمُونَا هَزَمْنَا الْقَوْمَ وَأَوْطَأْنَاهُمْ فَلَا تَبْرَحُوا حَتَّى أُرْسِلَ إِلَيْكُمْ فَهَزَمُوهُمْ قَالَ فَأَنَا وَاللهِ رَأَيْتُ النِّسَاءَ يَشْتَدِدْنَ قَدْ بَدَتْ خَلَاخِلُهُنَّ وَأَسْوُقُهُنَّ رَافِعَاتٍ ثِيَابَهُنَّ فَقَالَ أَصْحَابُ عَبْدِاللهِ بْنِ جُبَيْرٍ الْغَنِيمَةَ أَيْ قَوْمِ الْغَنِيمَةَ ظَهَرَ أَصْحَابُكُمْ فَمَا تَنْتَظِرُونَ فَقَالَ عَبْدُاللهِ بْنُ جُبَيْرٍ أَنَسِيتُمْ مَا قَالَ لَكُمْ رَسُولُ اللهِ ﷺ قَالُوا وَاللهِ لَنَأْتِيَنَّ النَّاسَ فَلَنُصِيبَنَّ مِنَ الْغَنِيمَةِ فَلَمَّا أَتَوْهُمْ صُرِفَتْ وُجُوهُهُمْ فَأَقْبَلُوا مُنْهَزِمِينَ فَذَاكَ إِذْ يَدْعُوهُمُ الرَّسُولُ فِي أُخْرَاهُمْ فَلَمْ يَبْقَ

---

1 Cijeli prijevod 152. i 153. ajeta poglavlja Ali-Imran, koji govore o Bitki na Uhudu, glasi:
"Allah je ispunio obećanje svoje kada ste neprijatelje, voljom Njegovom, nemilice ubijali. Ali kada ste duhom klonuli i o svom položaju se raspravljati počeli, kada niste poslušali, a On vam je bio ukazao na ono što vam je drago – jedni od vas su željeli ovaj svijet, a drugi onaj svijet, onda je On, da bi vas iskušao, učinio da uzmaknete ispred njih. I On vam je već oprostio, jer je Allah neizmjerno dobar prema vjernicima!
Kada ste uzmicali, ne obazirući se ni na koga, dok vas je Poslanik zvao iza vas, Allah vas je kaznio porazom zato što ste i vi njemu jad zadali – da se ožalostite zbog onoga što vam je izmaklo i zbog onog što vas je zadesilo. – Allah dobro zna ono što radite. Neprijateljska vojska se probila preko položaja koji su muslimani napustili i tako im prišli s leđa, i tako je već dobijena bitka pretvorena u poraz."

مَعَ النَّبِيِّ ﷺ غَيْرُ اثْنَيْ عَشَرَ رَجُلًا فَأَصَابُوا مِنَّا
سَبْعِينَ وَكَانَ النَّبِيُّ ﷺ وَأَصْحَابُهُ أَصَابُوا مِنَ
الْمُشْرِكِينَ يَوْمَ بَدْرٍ أَرْبَعِينَ وَمِائَةً سَبْعِينَ أَسِيرًا
وَسَبْعِينَ قَتِيلًا فَقَالَ أَبُو سُفْيَانَ أَفِي الْقَوْمِ مُحَمَّدٌ
ثَلَاثَ مَرَّاتٍ فَنَهَاهُمُ النَّبِيُّ ﷺ أَنْ يُجِيبُوهُ ثُمَّ قَالَ
أَفِي الْقَوْمِ ابْنُ أَبِي قُحَافَةَ ثَلَاثَ مَرَّاتٍ ثُمَّ قَالَ
أَفِي الْقَوْمِ ابْنُ الْخَطَّابِ ثَلَاثَ مَرَّاتٍ ثُمَّ رَجَعَ
إِلَى أَصْحَابِهِ فَقَالَ أَمَّا هَؤُلَاءِ فَقَدْ قُتِلُوا فَمَا مَلَكَ
عُمَرُ نَفْسَهُ فَقَالَ كَذَبْتَ وَاللَّهِ يَا عَدُوَّ اللَّهِ إِنَّ
الَّذِينَ عَدَدْتَ لَأَحْيَاءٌ كُلُّهُمْ وَقَدْ بَقِيَ لَكَ مَا
يَسُوءُكَ قَالَ يَوْمٌ بِيَوْمِ بَدْرٍ وَالْحَرْبُ سِجَالٌ إِنَّكُمْ
سَتَجِدُونَ فِي الْقَوْمِ مُثْلَةً لَمْ آمُرْ بِهَا وَلَمْ تَسُؤْنِي ثُمَّ
أَخَذَ يَرْتَجِزُ أُعْلُ هُبَلْ أُعْلُ هُبَلْ قَالَ النَّبِيُّ ﷺ أَلَا
تُجِيبُوا لَهُ قَالُوا يَا رَسُولَ اللَّهِ مَا نَقُولُ قَالَ قُولُوا
اللَّهُ أَعْلَى وَأَجَلُّ قَالَ إِنَّ لَنَا الْعُزَّى وَلَا عُزَّى لَكُمْ
فَقَالَ النَّبِيُّ ﷺ أَلَا تُجِيبُوا لَهُ قَالَ قَالُوا يَا رَسُولَ اللَّهِ
مَا نَقُولُ قَالَ قُولُوا اللَّهُ مَوْلَانَا وَلَا مَوْلَى لَكُمْ .

ostalo samo 12 ljudi. Poginulo je naših sedamdeset. Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, i njegovi ljudi onesposobili su na Dan Bedra stotinu četrdeset idolopoklonika: zarobljenika sedamdeset, a poginulih sedamdeset.

Tada je je Ebu-Sufjan tri puta viknuo: "Je li u toj skupini Muhammed?"

Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, zabranio je ashabima da mu odgovore.

Potom je tri puta viknuo: "Je li u toj skupini Ibn-Ebi-Kuhafe?" (Ebu-Bekr)

Zatim je tri puta upitao: "Je li u toj skupini Ibnul-Hattab?"

Poslije se vratio svojim drugovima i rekao: "Što se tiče ovih, oni su pobijeni."

Tada se Omer nije mogao savladati pa je uzviknuo: "Allaha mi, lažeš, Allahov neprijatelju! Oni koje si ti nabrojio uistinu su svi živi, a tebi ostaje zlo koje će te snaći."

– Ovo je dan (odmazde) za Dan Bedra – odgovorio je Sufjan – a rat je promjenljive sreće. Sigurno ćete naći u svom narodu unakaženih, što nisam naredio, a mene neće zadesiti zlo. Zatim je počeo skandirati: "Uzvišen budi, Hubelu! Uzvišen budi, Hubelu!"

– Zar mu nećete odgovoriti! – reče Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem.

– Šta ćemo kazati, Allahov Poslaniče?, upitali su.

– Recite – kazao je: "Allah je najveći i najuzvišeniji."

– Mi imamo – rekao je Sufjan-Uzzaa, a vi nemate Uzzaa.

Potom je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, kazao:

– Zar mu nećete odgovoriti!

– Šta ćemo mu odgovoriti, Allahov Poslaniče? – upitali su.

– Odgovorite – rekao je on: "Allah je naš zaštitnik, a vi nemate zaštitnika."[2]

2 Hubel je kip Arapa koji je bio smješten u Ka'bi, a Uzza je kip samo Kurejšija. Ime Uzza imalo je i jedno stablo u plemenu Gatafen koga su pripadnici ovog plemena obožavali pa je Resulullah, sallallahu alejhi ve sellem, jednom prilikom poslao Halida ibn Velida i on ga je posjekao.

KADA SE LJUDI UPLAŠE NOĆU

باب إذا فزعوا بالليل

3040. PRIČAO NAM JE Kutejbe b. Seid, njemu prenio Hammad od Sabita, a (on) da je Enes, radijallahu anhu, rekao:
– Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, bio je najljepši, najdarežljiviji i najhrabriji. Jedne noći – kaže Enes – uplašili su se stanovnici Medine, kada su čuli neki glas, pa je – kaže Enes – izišao pred njih Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, na konju Ebu-Talhe koji je bio bez sedla, opasan svojom sabljom, i rekao: "Ne plašite se! Ne plašite se!"
Poslije je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, izjavio: "Uvjerio sam se da je kao more", misleći na konja.

٣٠٤٠. حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ بْنُ سَعِيدٍ حَدَّثَنَا حَمَّادٌ عَنْ ثَابِتٍ عَنْ أَنَسٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ كَانَ رَسُولُ اللهِ ﷺ أَحْسَنَ النَّاسِ وَأَجْوَدَ النَّاسِ وَأَشْجَعَ النَّاسِ قَالَ وَقَدْ فَزِعَ أَهْلُ الْمَدِينَةِ لَيْلَةً سَمِعُوا صَوْتًا قَالَ فَتَلَقَّاهُمُ النَّبِيُّ ﷺ عَلَى فَرَسٍ لِأَبِي طَلْحَةَ عُرْيٍ وَهُوَ مُتَقَلِّدٌ سَيْفَهُ فَقَالَ لَمْ تُرَاعُوا لَمْ تُرَاعُوا ثُمَّ قَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ وَجَدْتُهُ بَحْرًا يَعْنِي الْفَرَسَ .

KO UGLEDA NEPRIJATELJA I POVIČE IZ SVEGA GLASA: "EVO NEPRIJATELJSKOG NAPADA!", TAKO DA LJUDI ČUJU

باب مَنْ رأى الْعَدُوَّ فنادى بأعلى صَوْتِهِ يا صباحاهْ حتّى يُسْمِعَ النّاس

3041. PRIČAO NAM JE Mekki b. Ibrahim, njemu saopćio Jezid b. Ebu-Ubejd od Seleme, da je on obavijestio Jezida i rekao:
– Izišao sam iz Medine idući prema Gabetu.[1] Kada sam bio u klancu Gabeta, susreo me rob Abdur-Rahmana b. Avfa.
– Teško tebi! – rekoh.
– Šta ti je?
– Otete su Vjerovjesnikove, sallallahu alejhi ve sellem, deve muzare – reče.
– Ko ih je ugrabio? – upitao sam.
– Gatafan i Fezare (plemena) – reče on.
Tada sam jako viknuo tri puta: "Evo neprijateljskog napada!", da čuju oni između dva krša Medine.
Potom sam požurio i sustigao ih, a oni su ih već bili ugrabili. Tada sam ih počeo gađati strijelama i govorio: "Ja sam Ibn-Ekva‘, a ovaj dan je dan

٣٠٤١. حَدَّثَنَا الْمَكِّيُّ بْنُ إِبْرَاهِيمَ أَخْبَرَنَا يَزِيدُ بْنُ أَبِي عُبَيْدٍ عَنْ سَلَمَةَ أَنَّهُ أَخْبَرَهُ قَالَ خَرَجْتُ مِنَ الْمَدِينَةِ ذَاهِبًا نَحْوَ الْغَابَةِ حَتَّى إِذَا كُنْتُ بِثَنِيَّةِ الْغَابَةِ لَقِيَنِي غُلَامٌ لِعَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ عَوْفٍ قُلْتُ وَيْحَكَ مَا بِكَ قَالَ أُخِذَتْ لِقَاحُ النَّبِيِّ ﷺ قُلْتُ مَنْ أَخَذَهَا قَالَ غَطَفَانُ وَفَزَارَةُ فَصَرَخْتُ ثَلَاثَ صَرَخَاتٍ أَسْمَعْتُ مَا بَيْنَ لَابَتَيْهَا يَا صَبَاحَاهْ يَا صَبَاحَاهْ ثُمَّ انْدَفَعْتُ حَتَّى أَلْقَاهُمْ وَقَدْ أَخَذُوهَا فَجَعَلْتُ أَرْمِيهِمْ وَأَقُولُ أَنَا ابْنُ الْأَكْوَعِ وَالْيَوْمُ يَوْمُ الرُّضَّعْ

1 Gabe je naselje 12 milja sjeverno od Medine na putu za Siriju.

فَاسْتَنْقَذْتُهَا مِنْهُمْ قَبْلَ أَنْ يَشْرَبُوا فَأَقْبَلْتُ بِهَا أَسُوقُهَا فَلَقِيَنِي النَّبِيُّ ﷺ فَقُلْتُ يَا رَسُولَ اللهِ إِنَّ الْقَوْمَ عِطَاشٌ وَإِنِّي أَعْجَلْتُهُمْ أَنْ يَشْرَبُوا سِقْيَهُمْ فَابْعَثْ فِي إِثْرِهِمْ فَقَالَ يَا ابْنَ الأَكْوَعِ مَلَكْتَ فَأَسْجِحْ إِنَّ الْقَوْمَ يُقْرَوْنَ فِي قَوْمِهِمْ .

vaše propasti", i oslobodio sam deve od njih prije nego su se i napile (vode) i krenuo da ih gonim. Poslije me susrete Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, i ja rekoh:
– Ljudi su žedni i ja sam ih požurio da popiju svoj napitak (devijeg mlijeka). Šalji potjeru za njima!
– Ibn-Ekva', reče on, uspio si (vratiti deve) i budi milostiv!
– Zaista će ljudi biti gostoljubivo primljeni u svom plemenu.

باب مَنْ قَالَ خُذْهَا وَأَنَا ابْنُ فُلاَنٍ

KO JE REKAO: "UZMI JE! JA SAM SIN TOGA I TOGA"

وَقَالَ سَلَمَةُ خُذْهَا وَأَنَا ابْنُ الأَكْوَعِ.

Seleme je kazao: "Uzmi (strijelu), a ja sam sin Ekvea'!"

٣٠٤٢. حَدَّثَنَا عُبَيْدُاللهِ عَنْ إِسْرَائِيلَ عَنْ أَبِي إِسْحَاقَ قَالَ سَأَلَ رَجُلٌ الْبَرَاءَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ فَقَالَ يَا أَبَا عُمَارَةَ أَوَلَّيْتُمْ يَوْمَ حُنَيْنٍ قَالَ الْبَرَاءُ وَأَنَا أَسْمَعُ أَمَّا رَسُولُ اللهِ ﷺ لَمْ يُوَلِّ يَوْمَئِذٍ كَانَ أَبُو سُفْيَانَ بْنُ الْحَارِثِ آخِذًا بِعِنَانِ بَغْلَتِهِ فَلَمَّا غَشِيَهُ الْمُشْرِكُونَ نَزَلَ فَجَعَلَ يَقُولُ أَنَا النَّبِيُّ لاَ كَذِبْ أَنَا ابْنُ عَبْدِالْمُطَّلِبْ قَالَ فَمَا رُئِيَ مِنَ النَّاسِ يَوْمَئِذٍ أَشَدُّ مِنْهُ .

3042. PRIČAO NAM JE Ubejdullah (prenoseći) od Israila, a (on) od Ebu-Ishaka, koji je rekao:
– Jedan čovjek pitaše Beraa, radijallahu anhu:
"O, Ebu-Umare,[2] jeste li krenuli u bijeg na dan (Bitke) na Hunejnu, (jer ja sam tako čuo)?
– Što se tiče Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem – rekao je Bera' – on nije krenuo da bježi. Ebu-Sufjan b. Haris držaše uzdu njegove mazge, pa kada su ga opkolili idolopoklonici, sišao je i počeo govoriti: "Ja sam vjerovjesnik i nema laži! Ja sam potomak Abdul-Muttaliba!"
I nije među ljudima tada bio niko hrabriji od njega.

2 Ebu-Umare je nadimak Beraa.

KADA SE NEPRIJATELJ POKORI ODLUCI ČOVJEKA (MUSLIMANA)

باب إذا نزل العدوّ على حُكْمِ رجُلٍ

3043. PRIČAO NAM JE Sulejman b. Harb, njemu prenio Šu'be od Sa'da b. Ibrahima, (on) od Ebu-Umame, a to je Ibn-Sehl b. Hunejf, a (ovaj) od Ebu-Seida Hudrija, radijallahu anhu, koji je rekao:
– Kada je (pleme) Benu-Kurejza pristalo da im sudi Sa'd, Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, poslao je po njega. Sa'd je bio blizu njega. Došao je na magarcu i kada se približio, Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, reče:
– Ustanite prema vašem prvaku!
Tada on dođe i sjede do Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem. Resulullah, sallallahu alejhi ve sellem, reče mu: "Ovi su pristali da im ti sudiš."
– Ja presuđujem – reče on – da se ubije ko je učestvovao u borbi, a potomstvo da se zarobi.
– Zaista si im presudio po Allahovoj presudi – reče Resulullah, sallallahu alejhi ve sellem.[1]

٣٠٤٣. حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ حَرْبٍ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ عَنْ سَعْدِ بْنِ إِبْرَاهِيمَ عَنْ أَبِي أُمَامَةَ هُوَ ابْنُ سَهْلِ ابْنِ حُنَيْفٍ عَنْ أَبِي سَعِيدٍ الْخُدْرِيِّ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ لَمَّا نَزَلَتْ بَنُو قُرَيْظَةَ عَلَى حُكْمِ سَعْدٍ هُوَ ابْنُ مُعَاذٍ بَعَثَ رَسُولُ اللهِ ﷺ وَكَانَ قَرِيبًا مِنْهُ فَجَاءَ عَلَى حِمَارٍ فَلَمَّا دَنَا قَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ قُومُوا إِلَى سَيِّدِكُمْ فَجَاءَ فَجَلَسَ إِلَى رَسُولِ اللهِ ﷺ فَقَالَ لَهُ إِنَّ هَؤُلَاءِ نَزَلُوا عَلَى حُكْمِكَ قَالَ فَإِنِّي أَحْكُمُ أَنْ تُقْتَلَ الْمُقَاتِلَةُ وَأَنْ تُسْبَى الذُّرِّيَّةُ قَالَ لَقَدْ حَكَمْتَ فِيهِمْ بِحُكْمِ الْمَلِكِ .

UBITI ZAROBLJENIKA I UBITI NEŠTO SVEZANO (ČOVJEKA ILI ŽIVOTINJU)

باب قتْلِ الأسيرِ وقتْلِ الصَّبْرِ

3044. PRIČAO NAM JE Isma'il i rekao:
– Pričao mi je Malik od Ibn-Šihaba, (on) od Enesa b. Malika, radijallahu anhu, da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, unišao (u Mekku) u godini oslobođenja ove varoši. Na glavi mu je bila kaciga. Kada je skide, dođe mu jedan čovjek i reče: "Ibn-Hatal (drži se) obješen za zastor Ka'be?"
– Ubijte ga – reče on.[2]

٣٠٤٤. حَدَّثَنَا إِسْمَاعِيلُ قَالَ حَدَّثَنِي مَالِكٌ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ أَنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ دَخَلَ عَامَ الْفَتْحِ وَعَلَى رَأْسِهِ الْمِغْفَرُ فَلَمَّا نَزَعَهُ جَاءَ رَجُلٌ فَقَالَ إِنَّ ابْنَ خَطَلٍ مُتَعَلِّقٌ بِأَسْتَارِ الْكَعْبَةِ فَقَالَ اقْتُلُوهُ .

---

1 Kurejšije su poslije poraza na Bedru sklopili vojni savez sa idolopokloničkim plemenima i Jevrejima okoline Medine, a jevrejsko pleme Benu-Kurejza je sklopilo s muslimanima ugovor o neutralnosti i međusobnom nenapadanju, koga se nisu pridržavali, nego potajno pomagali idolopoklonike.
U mjesecu ševvalu 5. godine po Hidžri Kurejšije su zajedničkim snagama napali Medinu da muslimane potpuno unište. U ovoj vojni zvanoj "Vojna saveznika" učestvovalo je i pleme Benu-Kurejza. Poslije poraza neprijatelja, Resulullah, sallallahu alejhi ve sellem, organizovao je vojnu na ovo izdajničko pleme. Utvrda im je razorena i svi su privedeni na suđenje Sa'da b. Mu'aza, koga su sami predložili.

2 Abdullah b. Hatal ubijen je svezan. Po primanju islama ubio je muslimana koji ga je kod sebe zaposlio

DA LI ĆE ČOVJEK (MUSLIMAN) PRISTATI DA BUDE ROB TE O ONOME KOJI TO NEĆE I O ONOME KOJI JE PRIJE SMAKNUĆA KLANJAO DVA REKATA

3045. PRIČAO NAM JE Ebul-Jeman, njemu prenio Šu'ajb od Zuhrija, koji je rekao:
– Saopćio mi je Amr b. Ebu-Sufjan b. Esid b. Džarije Sekafi, a on je štićenik (plamena) Benu-Zuhra i (jedan) od drugova Ebu-Hurejre.
Zaista je Ebu-Hurejra, radijallahu anhu, rekao: "Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, poslao je četu od deset ljudi u izviđanje, a za zapovjednika odredio im je Asima b. Sabita Ensariju, djeda Asima b. Omera b. Hattaba. Oni su išli dok se nisu našli u Hede'etu, koji je između Usfana i Mekke. O njima je obaviješteno pleme od Huzejla, koji se zovu Benu-Lihjan. U borbu im je izišlo blizu dvije stotine ljudi. Svaki od njih bio je strijelac. Slijedili su ih po njihovim tragovima tako da su na jednom mjestu gdje su objedovali našli jednu vrstu datule kojom su se opksrbili u Medini i rekli: "Ovo je medinska datula", pa su išli njihovim tragovima.
Kada ih je vidio Asim i njegovi drugovi, utekli su do na jednu uzvisinu. Taj ih je narod opkolio i vikao:
"Siđite i dajte nam vaše ruke, a vama je obećanje i ugovor (savezništva), i nećemo od vas nikoga ubiti!"
Tada je Asim b. Sabit, zapovjednik čete, kazao:
"Što se tiče mene, Boga mi, danas se ne dajem u štićeništvo nevjernika. Allahu moj, obavijesti o nama Tvoga Vjerovjesnika!"
Potom su oni odapeli strijele i ubili Asima sa još sedmericom, a tri čovjeka od njih predala su im

باب هَلْ يستأسِرُ الرَّجُلُ ومَنْ لَمْ يستأسِرْ ومن رَكع ركعتَيْن عِنْدَ القتْلِ

٣٠٤٥. حَدَّثَنَا أَبُو الْيَمَانِ أَخْبَرَنَا شُعَيْبٌ عَنِ الزُّهْرِيِّ قَالَ أَخْبَرَنِي عَمْرُو بْنُ أَبِي سُفْيَانَ بْنِ أَسِيدِ ابْنِ جَارِيَةَ الثَّقَفِيُّ وَهُوَ حَلِيفٌ لِبَنِي زُهْرَةَ وَكَانَ مِنْ أَصْحَابِ أَبِي هُرَيْرَةَ أَنَّ أَبَا هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ بَعَثَ رَسُولُ اللهِ ﷺ عَشَرَةَ رَهْطٍ سَرِيَّةً عَيْنًا وَأَمَّرَ عَلَيْهِمْ عَاصِمَ بْنَ ثَابِتٍ الأَنْصَارِيَّ جَدَّ عَاصِمِ بْنِ عُمَرَ بْنِ الْخَطَّابِ فَانْطَلَقُوا حَتَّى إِذَا كَانُوا بِالْهَدَأَةِ وَهُوَ بَيْنَ عُسْفَانَ وَمَكَّةَ ذُكِرُوا لِحَيٍّ مِنْ هُذَيْلٍ يُقَالُ لَهُمْ بَنُو لَحْيَانَ فَنَفَرُوا لَهُمْ قَرِيبًا مِنْ مِائَتَيْ رَجُلٍ كُلُّهُمْ رَامٍ فَاقْتَصُّوا آثَارَهُمْ حَتَّى وَجَدُوا مَأْكَلَهُمْ تَمْرًا تَزَوَّدُوهُ مِنَ الْمَدِينَةِ فَقَالُوا هَذَا تَمْرُ يَثْرِبَ فَاقْتَصُّوا آثَارَهُمْ فَلَمَّا رَآهُمْ عَاصِمٌ وَأَصْحَابُهُ لَجَئُوا إِلَى فَدْفَدٍ وَأَحَاطَ بِهِمُ الْقَوْمُ فَقَالُوا لَهُمُ انْزِلُوا وَأَعْطُونَا بِأَيْدِيكُمْ وَلَكُمُ الْعَهْدُ وَالْمِيثَاقُ وَلَا نَقْتُلُ مِنْكُمْ أَحَدًا قَالَ عَاصِمُ بْنُ ثَابِتٍ أَمِيرُ السَّرِيَّةِ أَمَّا أَنَا فَوَاللهِ لَا أَنْزِلُ الْيَوْمَ فِي ذِمَّةِ كَافِرٍ اللَّهُمَّ أَخْبِرْ عَنَّا نَبِيَّكَ فَرَمَوْهُمْ بِالنَّبْلِ فَقَتَلُوا عَاصِمًا فِي سَبْعَةٍ فَنَزَلَ إِلَيْهِمْ ثَلَاثَةُ رَهْطٍ بِالْعَهْدِ وَالْمِيثَاقِ مِنْهُمْ خُبَيْبٌ الأَنْصَارِيُّ وَابْنُ دَثِنَةَ وَرَجُلٌ آخَرُ فَلَمَّا اسْتَمْكَنُوا مِنْهُمْ أَطْلَقُوا أَوْتَارَ قِسِيِّهِمْ فَأَوْثَقُوهُمْ

uz pristojnu plaću, a poslije se vratio u idolopoklonstvo. U Mekki je nabavio dvije pjevačice koje su na zborovima javno pjevale i citirale pjesme protiv islama i Resulullaha, sallallahu alejhi ve sellem.

se po datom obećanju i njihovom ugovoru. To su bili Hubejb Ensari, Ibn-Desine i još drugi čovjek (Abdullah b. Tarik). Kada su se kod njih smjestili, oni su pustili tetive svojih lukova i svezali ih.
Tada je onaj treći čovjek rekao: "Ovo je prva izdaja! Allaha mi, ja vam neću biti drug! Zaista u onima ima jedna vrsta pouke!", misleći na ubijene.
Poslije su ga vukli i nagovarali da im bude sudrug, ali on nije htio. Ubili su ga i krenuli sa Hubejbom i Ibn-Desineom i prodali ih u Mekki nakon događaja na Bedru.
Hubejba su kupili sinovi Harisa b. Amira b. Nevfela b. Abdi-Menafa. Hubejb je još na Dan Bedra ubio Harisa b. Amira, pa je Hubejb ostao kod njih kao zarobljenik.
Poslije mi je saopćio Ubejdullah b. Ijad da je Hubejb od kćerke Harisove, kada su se (jednom) sakupili, tražio da mu posudi britvu da njome obrije dlačice oko stidnog mjesta, i ona mu je posudila.
Poslije je uzeo moga sina, a ja – kazuje ona – nisam ni znala kada mu je prišao. Ugledah kako ga je Hubejb posadio na svoje stegno, a britva mu u ruci! Tada sam se jako zaprepastila, što je primijetio i Hubejb po izrazu moga lica, i upitao me:
"Bojiš se da ću ga ubiti? Neću ja to uraditi!"
"Allaha mi, nisam nikada vidjela zarobljenika boljeg od Hubejba. Allaha mi, našla sam ga jednog dana kako jede grožđe s jednog grozda u njegovoj ruci, a on stegnut u okove. U Mekki tada ne bijaše nikakvog ploda (voća)", i ona je kazala: "Ovo je zaista opskrba od Allaha koju je On Hubejbu podario!"
Pošto su ga izveli iz područja Harema da ga ubiju u području izvan njega (Hill), Hubejb im je rekao:
"Ostavite me da klanjam dva rekata (nafile)!"
Oni su ga pustili i on je klanjao dva rekata, a onda rekao:
"Da ne biste pomislili da imam straha, ja bih ovaj namaz oduljio.
Allahu moj, izbroj ih pojedinačno (tj. uništi ih)!

فَقَالَ الرَّجُلُ الثَّالِثُ هَذَا أَوَّلُ الْغَدْرِ وَاللهِ لَا أَصْحَبُكُمْ إِنَّ لِي فِي هَؤُلَاءِ لَأُسْوَةً يُرِيدُ الْقَتْلَى فَجَرَّرُوهُ وَعَالَجُوهُ عَلَى أَنْ يَصْحَبَهُمْ فَأَبَى فَقَتَلُوهُ فَانْطَلَقُوا بِخُبَيْبٍ وَابْنِ دَثِنَةَ حَتَّى بَاعُوهُمَا بِمَكَّةَ بَعْدَ وَقْعَةِ بَدْرٍ فَابْتَاعَ خُبَيْبًا بَنُو الْحَارِثِ بْنِ عَامِرِ بْنِ نَوْفَلِ بْنِ عَبْدِمَنَافٍ وَكَانَ خُبَيْبٌ هُوَ قَتَلَ الْحَارِثَ بْنَ عَامِرٍ يَوْمَ بَدْرٍ فَلَبِثَ خُبَيْبٌ عِنْدَهُمْ أَسِيرًا فَأَخْبَرَنِي عُبَيْدُاللهِ بْنُ عِيَاضٍ أَنَّ بِنْتَ الْحَارِثِ أَخْبَرَتْهُ أَنَّهُمْ حِينَ اجْتَمَعُوا اسْتَعَارَ مِنْهَا مُوسَى يَسْتَحِدُّ بِهَا فَأَعَارَتْهُ فَأَخَذَ ابْنًا لِي وَأَنَا غَافِلَةٌ حِينَ أَتَاهُ قَالَتْ فَوَجَدْتُهُ مُجْلِسَهُ عَلَى فَخِذِهِ وَالْمُوسَى بِيَدِهِ فَفَزِعْتُ فَزْعَةً عَرَفَهَا خُبَيْبٌ فِي وَجْهِي فَقَالَ تَخْشَيْنَ أَنْ أَقْتُلَهُ مَا كُنْتُ لِأَفْعَلَ ذَلِكَ وَاللهِ مَا رَأَيْتُ أَسِيرًا قَطُّ خَيْرًا مِنْ خُبَيْبٍ وَاللهِ لَقَدْ وَجَدْتُهُ يَوْمًا يَأْكُلُ مِنْ قِطْفِ عِنَبٍ فِي يَدِهِ وَإِنَّهُ لَمُوثَقٌ فِي الْحَدِيدِ وَمَا بِمَكَّةَ مِنْ ثَمَرٍ وَكَانَتْ تَقُولُ إِنَّهُ لَرِزْقٌ مِنَ اللهِ رَزَقَهُ خُبَيْبًا فَلَمَّا خَرَجُوا مِنَ الْحَرَمِ لِيَقْتُلُوهُ فِي الْحِلِّ قَالَ لَهُمْ خُبَيْبٌ ذَرُونِي أَرْكَعْ رَكْعَتَيْنِ فَتَرَكُوهُ فَرَكَعَ رَكْعَتَيْنِ ثُمَّ قَالَ لَوْلَا أَنْ تَظُنُّوا أَنَّ مَا بِي جَزَعٌ لَطَوَّلْتُهَا اللَّهُمَّ أَحْصِهِمْ عَدَدًا

مَا أُبَالِي حِينَ أُقْتَلُ مُسْلِمًا .
عَلَى أَيِّ شِقٍّ كَانَ لِلّهِ مَصْرَعِي
وَذَلِكَ فِي ذَاتِ الْإِلَهِ وَإِنْ يَشَأْ .
يُبَارِكْ عَلَى أَوْصَالِ شِلْوٍ مُمَزَّعِ

فَقَتَلَهُ ابْنُ الْحَارِثِ فَكَانَ خُبَيْبٌ هُوَ سَنَّ الرَّكْعَتَيْنِ

لِكُلِّ امْرِئٍ مُسْلِمٍ قُتِلَ صَبْرًا فَاسْتَجَابَ اللهُ لِعَاصِمِ بْنِ ثَابِتٍ يَوْمَ أُصِيبَ فَأَخْبَرَ النَّبِيُّ ﷺ أَصْحَابَهُ خَبَرَهُمْ وَمَا أُصِيبُوا وَبَعَثَ نَاسٌ مِنْ كُفَّارِ قُرَيْشٍ إِلَى عَاصِمٍ حِينَ حُدِّثُوا أَنَّهُ قُتِلَ لِيُؤْتَوْا بِشَيْءٍ مِنْهُ يُعْرَفُ وَكَانَ قَدْ قَتَلَ رَجُلًا مِنْ عُظَمَائِهِمْ يَوْمَ بَدْرٍ فَبُعِثَ عَلَى عَاصِمٍ مِثْلُ الظُّلَّةِ مِنَ الدَّبْرِ فَحَمَتْهُ مِنْ رَسُولِهِمْ فَلَمْ يَقْدِرُوا عَلَى أَنْ يَقْطَعَ مِنْ لَحْمِهِ شَيْئًا .

Ne brinem se kada ću biti ubijen kao musliman! Na kojoj god strani bude mjesto moje pogibije radi Allaha na sastavljanju dijelova leša."

Tada ga je ubio Ibn-Haris. Hubejb je prvi klanjao dva rekata kao uzor za svakog čovjeka muslimana koji biva ubijen kao zatočenik u okovima bez ishrane.

Allah je udovoljio molbi Asima b. Sabita na dan kada je pogođen, pa je Vjerovjesnik sallallahu alejhi ve sellem, svojim drugovima saopćio njihovu poruku i šta ih je zadesilo.

Neki su ljudi od kurejšijskih nevjernika poslali po Asima kada se već pričalo da je on ubijen, da im se donese nešto od njega po čemu bi ga prepoznali, a on je već ubio jednog čovjeka od njihovih velikana na Dan Bedra.

Uto je nad Asima poslan oblak osa (ili stršljenova), koji su ga štitili od njihovih izaslanika (krvnika) i nisu mogli odsjeći ništa od njegovog mesa.[1]

باب فكاك الأسير

OSLOBAĐANJE ZAROBLJENIKA

فِيهِ عَنْ أَبِي مُوسَى عَنِ النَّبِيِّ ﷺ .

O tome je prenio Ebu-Musa od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem.

٣٠٤٦. حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ بْنُ سَعِيدٍ حَدَّثَنَا جَرِيرٌ عَنْ مَنْصُورٍ عَنْ أَبِي وَائِلٍ عَنْ أَبِي مُوسَى رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ فُكُّوا الْعَانِيَ يَعْنِي الْأَسِيرَ وَأَطْعِمُوا الْجَائِعَ وَعُودُوا الْمَرِيضَ .

3046. PRIČAO NAM JE Kutejbe b. Seid, njemu prenio Džerir od Mensura, (on) od Ebu-Vaila, a (ovaj) od Ebu-Musaa, radijallahu anhu, koji je kazao:

– Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao je: "Oslobađajte svakog ispod sile (misleći na zarobljenike), nahranite gladnoga i obilazite bolesnika!"

1 Navedeno izviđanje poduzeto je u saferu četvrte godine po Hidžri, a sukob se dogodio u Redži'u, naselju udaljenom od Usfana 7-8 milja.
Harem je Mekka i njena okolina, i to: od strane Medine do mjesta Et-Ten'ima 3-4 milje od Mekke, od strane Jemena 6-7 milja od Mekke, od puta što vodi iz El-Džira 9 milja, zatim od puta taifskog prema Arefatu 7-8 milja, a od puta džidanskog 10 milja.
Neki smatraju da je Harem Mekka i njezina okolina sa prostorom 16 milja duljine i 16 milja širine.
Hill ili Hall je prostor i mjesta koja se nalaze izvan Harema pa do mikata.
Iz gornjeg sukoba može se zaključiti:
– u interesu spašavanja vlastitog života dozvoljeno je predati se neprijatelju, pa makar uz uvjet ropskog statusa;
– pred smaknuće musliman treba da se očisti, pristojno obuče i hrabro drži;
– zadanu riječ prema gospodaru treba dosljedno izvršavati i biti milostiv prema njegovoj djeci.

3047. PRIČAO NAM JE Ahmed b. Junus, njemu Zuhejr, (ovome) Mutarrif, da im je Amir prenio od Ebu-Džuhajfa, radijallahu anhu, koji je izjavio:
– Pitao sam Aliju, radijallahu anhu: "Ima li kod vas što od Objave osim onoga što je u Allahovoj knjizi?"
"Ne", odgovorio je on. "Tako mi Onoga koji daje da se zrno raspukne (u zemlji) i koji je stvorio svako živo biće, ja to ne znam, samo imam dobro shvaćanje Kur'ana, što ga Allah daje čovjeku i što je na ovoj stranici (lista)."
"A šta je na toj stranici?", upitao sam.
"Otkupnina za ubistvo, oslobađanje zarobljenika i da se ne ubija musliman za nemuslimana", odgovori.

٣٠٤٧. حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ يُونُسَ حَدَّثَنَا زُهَيْرٌ حَدَّثَنَا مُطَرِّفٌ أَنَّ عَامِرًا حَدَّثَهُمْ عَنْ أَبِي جُحَيْفَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ قُلْتُ لِعَلِيٍّ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ هَلْ عِنْدَكُمْ شَيْءٌ مِنَ الْوَحْيِ إِلَّا مَا فِي كِتَابِ اللهِ قَالَ لَا وَالَّذِي فَلَقَ الْحَبَّةَ وَبَرَأَ النَّسَمَةَ مَا أَعْلَمُهُ إِلَّا فَهْمًا يُعْطِيهِ اللهُ رَجُلًا فِي الْقُرْآنِ وَمَا فِي هَذِهِ الصَّحِيفَةِ قُلْتُ وَمَا فِي الصَّحِيفَةِ قَالَ الْعَقْلُ وَفَكَاكُ الْأَسِيرِ وَأَنْ لَا يُقْتَلَ مُسْلِمٌ بِكَافِرٍ .

OTKUP IDOLOPOKLONIKA

بَاب فِدَاءِ الْمُشْرِكِينَ

3048. PRIČAO NAM JE Isma'il b. Ebu-Uvejs, njemu prenio Isma'il b. Ibrahim b. Ukbe od Musaa b. Ukbe,a (on) od Ibn-Šihaba, koji je izjavio:
– Pričao mi je Enes b. Malik, radijallahu anhu, da su neki ljudi od ensarija tražili dozvolu od Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, ovim riječima:
"Allahov Poslaniče, dozvoli da ostavim Abbasu, našem sestriću, njegovu otkupninu?"
"Ne ostavljajte od nje ni dirhema!", odgovorio je Resulullah, sallallahu alejhi ve sellem.

٣٠٤٨. حَدَّثَنَا إِسْمَاعِيلُ بْنُ أَبِي أُوَيْسٍ حَدَّثَنَا إِسْمَاعِيلُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ بْنِ عُقْبَةَ عَنْ مُوسَى بْنِ عُقْبَةَ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ قَالَ حَدَّثَنِي أَنَسُ بْنُ مَالِكٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ أَنَّ رِجَالًا مِنَ الْأَنْصَارِ اسْتَأْذَنُوا رَسُولَ اللهِ ﷺ فَقَالُوا يَا رَسُولَ اللهِ ائْذَنْ فَلْنَتْرُكْ لِابْنِ أُخْتِنَا عَبَّاسٍ فِدَاءَهُ فَقَالَ لَا تَدَعُونَ مِنْهَا دِرْهَمًا .

3049. Ibrahim b. Tahman je prenio od Abdul-Aziza b. Suhejla, a on od Enesa, koji je kazao:
– Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, donesen je imetak iz Bahrejna, pa mu je došao Abbas i rekao: "Allahov Poslaniče, udijeli mi (štogod), jer sam ja otkupio sebe, a otkupio sam i Akila."
"Uzmi!", rekao je Resulullah, sallallahu alejhi ve sellem, i stavio ga u njegovu haljinu.

٣٠٤٩. وَقَالَ إِبْرَاهِيمُ بْنُ طَهْمَانَ عَنْ عَبْدِ الْعَزِيزِ ابْنِ صُهَيْبٍ عَنْ أَنَسٍ قَالَ أُتِيَ النَّبِيُّ ﷺ بِمَالٍ مِنَ الْبَحْرَيْنِ فَجَاءَهُ الْعَبَّاسُ فَقَالَ يَا رَسُولَ اللهِ أَعْطِنِي فَإِنِّي فَادَيْتُ نَفْسِي وَفَادَيْتُ عَقِيلًا فَقَالَ خُذْ فَأَعْطَاهُ فِي ثَوْبِهِ .

3050. PRIČAO MI JE Mahmud, njemu Abdur-Rezzak, (ovome) prenio Ma'mer od Zuhrija, (on) od Muhammeda b. Džubejra, (a ovaj) od svoga oca, a on je bio među zarobljenicima Bedra, koji je kazao:
– Čuo sam Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, kako na akšamu (namazu) uči poglavlje Et-Tur.[1]

٣٠٥٠. حَدَّثَنِي مَحْمُودٌ حَدَّثَنَا عَبْدُالرَّزَّاقِ أَخْبَرَنَا مَعْمَرٌ عَنِ الزُّهْرِيِّ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ جُبَيْرٍ عَنْ أَبِيهِ وَكَانَ جَاءَ فِي أُسَارَى بَدْرٍ قَالَ سَمِعْتُ النَّبِيَّ ﷺ يَقْرَأُ فِي الْمَغْرِبِ بِالطُّورِ .

KADA NEPRIJATELJSKI BORAC UĐE U ISLAMSKU ZEMLJU BEZ UGOVORA O ZAŠTITI

باب الْحَرْبِيِّ إِذَا دخَلَ دارَ الْإِسْلامِ بِغَيْرِ أَمانٍ

3051. PRIČAO NAM JE Ebu-Nu'ajm, njemu prenio Ebul-Umejs od Ijasa b. Seleme b. Ekve'a, a on od svoga oca, koji je rekao:
– Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, došao je jedan uhoda od idolopoklonika kada je on bio na jednom vojnom pohodu. Sjeo je kod njegovih drugova i pričao, a onda krenuo dalje. Kasnije je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, kazao: "Tražite ga i ubijte ga!"
Poslije ga je ubio Seleme i Resulullah, sallallahu alejhi ve sellem, dao mu je njegovu opremu kao ratni plijen.[2]

٣٠٥١. حَدَّثَنَا أَبُو نُعَيْمٍ حَدَّثَنَا أَبُو الْعُمَيْسِ عَنْ إِيَاسِ بْنِ سَلَمَةَ بْنِ الْأَكْوَعِ عَنْ أَبِيهِ قَالَ أَتَى النَّبِيَّ ﷺ عَيْنٌ مِنَ الْمُشْرِكِينَ وَهُوَ فِي سَفَرٍ فَجَلَسَ عِنْدَ أَصْحَابِهِ يَتَحَدَّثُ ثُمَّ انْفَتَلَ فَقَالَ النَّبِيُّ ﷺ اطْلُبُوهُ وَاقْتُلُوهُ فَقَتَلَهُ فَنَفَّلَهُ سَلَبَهُ .

---

1 Džubejrov otac Ibn-Mu'tim pao je u zarobljeništvo muslimana u Bitki na Bedru, ali se slobodno kretao po Medini. Jednog dana pred akšam-namaz došao je pred Resulullahovu, sallallahu alejhi ve sellem, džamiju i molio Poslanika da besplatno oslobodi njega i ostale zarobljenike.
– Da ti je živ otac i da je došao to tražiti, udovoljio bih mu – odgovorio je Resulullah, sallallahu alejhi ve sellem.
Ibn-Mu'tim je tom prilikom stajao pred džamijom i slušao Resulullaha, sallallahu alejhi ve sellem, kako uči poglavlje Et-Tur. Kasnije je oslobođen otišao u Mekku i primio islam po njezinom oslobođenju.

2 Gornji slučaj vezan je za vojni pohod na pleme Hevazin u Hunejnu. Nadomak Hunejna Resulullah, sallallahu alejhi ve sellem, odmarao je s vojskom. Tu im je na devcu prišao idolpoklonički uhoda i s vojnicima razgovarao oko pola dana, a onda iznenada uzjahao devca i brzo izmakao. Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, ga je ocijenio kao uhodu i dozvolio Selemi da krene za njim u potjeru. Ovaj je uzjahao devu, stigao ga, oborio i ubio, a potom njegove stvari i oružje natovario na magarca i vratio se svome društvu.

TREBA SE BORITI ZA ZAŠTITU NEMUSLIMANA PODANIKA ISLAMSKE DRŽAVE I ONI SE NE UZIMAJU U ROBLJE

باب يُقَاتَلُ عَنْ أَهْلِ الذِّمَّةِ وَلَا يُسْتَرَقُّونَ

3052. PRIČAO NAM JE Musa b. Isma'il, njemu prenio Ebu-Avane od Husajna, on od Amra b. Mejmuna, a (ovaj) od Omera, radijallahu anhu, koji je kazao:
– I Resulullah, sallallahu alejhi ve sellem, preporučio je za one koji su u zaštiti Allaha i štićeništva Njegovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, da se prema njima ispunjava s njima skopljeni ugovor, da se za njihovu zaštitu treba boriti i ne opterećivati ih, osim koliko je u njihovoj mogućnosti.

٣٠٥٢. حَدَّثَنَا مُوسَى بْنُ إِسْمَاعِيلَ حَدَّثَنَا أَبُو عَوَانَةَ عَنْ حُصَيْنٍ عَنْ عَمْرِو بْنِ مَيْمُونٍ عَنْ عُمَرَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ وَأُوصِيهِ بِذِمَّةِ اللهِ وَذِمَّةِ رَسُولِهِ ﷺ أَنْ يُوفَى لَهُمْ بِعَهْدِهِمْ وَأَنْ يُقَاتَلَ مِنْ وَرَائِهِمْ وَلَا يُكَلَّفُوا إِلَّا طَاقَتَهُمْ .

DAROVI DELEGACIJE

باب جَوَائِزِ الْوَفْدِ

DA LI ĆE SE TRAŽITI ZAUZIMANJE ZA NEMUSLIMANE – PODANIKE ISLAMSKE DRŽAVE I POSTUPANJE PREMA NJIMA

باب هَلْ يُسْتَشْفَعُ إِلَى أَهْلِ الذِّمَّةِ وَمُعَامَلَتِهِمْ

3053. PRIČAO NAM JE Kabisa, njemu prenio Ibn-Ujejne od Sulejmana Ahvela, (on) od Seida b. Džubejra, a (ovaj) od Ibn-Abbasa, radijallahu anhuma, koji je kazao: "... četvrtak, a kakav je to četvrtak!"
Potom je zaplakao, suze mu pokvasiše pijesak i on reče:
– U četvrtak je Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, stegla bolest, pa je rekao: "Donesite mi papir da vam napišem oporuku, poslije čega nećete nikada zalutati!"
Tada su se ashabi međusobno prepirali, a prepiranje ne dolikuje Vjerovjesniku.
Uto su ashabi upitali: "Govori li Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, u bunilu?"
"Ostavite me", reče Resulullah, sallallahu alejhi ve sellem. "Ono u čemu sam ja bolje je od onoga čemu

٣٠٥٣. حَدَّثَنَا قَبِيصَةُ حَدَّثَنَا ابْنُ عُيَيْنَةَ عَنْ سُلَيْمَانَ الْأَحْوَلِ عَنْ سَعِيدِ بْنِ جُبَيْرٍ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا أَنَّهُ قَالَ يَوْمُ الْخَمِيسِ وَمَا يَوْمُ الْخَمِيسِ ثُمَّ بَكَى حَتَّى خَضَبَ دَمْعُهُ الْحَصْبَاءَ فَقَالَ اشْتَدَّ بِرَسُولِ اللهِ ﷺ وَجَعُهُ يَوْمَ الْخَمِيسِ فَقَالَ ائْتُونِي بِكِتَابٍ أَكْتُبْ لَكُمْ كِتَابًا لَنْ تَضِلُّوا بَعْدَهُ أَبَدًا فَتَنَازَعُوا وَلَا يَنْبَغِي عِنْدَ نَبِيٍّ تَنَازُعٌ فَقَالُوا هَجَرَ رَسُولُ اللهِ ﷺ قَالَ دَعُونِي فَالَّذِي أَنَا فِيهِ خَيْرٌ مِمَّا تَدْعُونِي إِلَيْهِ وَأَوْصَى عِنْدَ مَوْتِهِ بِثَلَاثٍ أَخْرِجُوا الْمُشْرِكِينَ

me vi zovete", i pred svoju smrt oporuči troje: "Protjerajte idolopoklonike s Arabijskog poluotoka, darujte svaku delegaciju kao što sam ih ja darivao", a treće sam zaboravio (kaže prenosilac hadisa).
Ja'kub b. Muhammed je izjavio:
– Pitao sam Mugiru b. Abdur-Rahmana za Arabijski poluotok, pa on reče: "(To je) Mekka, Medina, Jemama i Jemen."
A Ja'kub je opet kazao: "Ardž je početak Tihame."[1]

مِنْ جَزِيرَةِ الْعَرَبِ وَأَجِيزُوا الْوَفْدَ بِنَحْوِ مَا كُنْتُ أُجِيزُهُمْ وَنَسِيتُ الثَّالِثَةَ وَقَالَ يَعْقُوبُ بْنُ مُحَمَّدٍ سَأَلْتُ الْمُغِيرَةَ بْنَ عَبْدِالرَّحْمَنِ عَنْ جَزِيرَةِ الْعَرَبِ فَقَالَ مَكَّةُ وَالْمَدِينَةُ وَالْيَمَامَةُ وَالْيَمَنُ وَقَالَ يَعْقُوبُ وَالْعَرْجُ أَوَّلُ تِهَامَةَ .

GIZDANJE RADI DELEGACIJA

باب التَّجَمُّلِ لِلْوُفُودِ

3054. PRIČAO NAM JE Jahja b. Bukejr, njemu prenio Lejs od Ukajla, (on) od Ibn-Šihaba, a (ovaj) od Salima b. Abdullaha, da je Ibn-Omer, radijallahu anhuma, kazao:
– Omer je našao jedan svileni ogrtač koji se prodavao na pijaci. Omer ga je donio Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, i rekao:
– Allahov Poslaniče, kupi ovaj ogrtač i nagizdaj se na mubarek-dane i (prilikom primanja) delegacija!
Potom je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, odgovorio: "Ovo je haljina samo za onoga koji nema udjela (na drugom svijetu)", odnosno: "Nju oblači samo onaj ko nema udjela (na drugom svijetu)."
Od tada je prošlo koliko je to Allah htio, pa je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, poslao Omeru zlatom vezen ogrtač. Tada je Omer krenuo s njim, donio ga Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, i rekao:
"Allahov Poslaniče, ti si kazao: "Ovo je haljina samo za onoga ko nema udjela (na drugom svijetu)", odnosno – "Nju oblači samo onaj ko nema udjela na drugom svijetu, a sada si ovu poslao meni!"
"Da je prodaš", odnosno – "Da podmiriš njom neku svoju potrebu", odgovorio je Resulullah, sallallahu alejhi ve sellem.

٣٠٥٤. حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ بُكَيْرٍ حَدَّثَنَا اللَّيْثُ عَنْ عُقَيْلٍ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ عَنْ سَالِمِ بْنِ عَبْدِاللهِ أَنَّ ابْنَ عُمَرَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا قَالَ وَجَدَ عُمَرُ حُلَّةَ إِسْتَبْرَقٍ تُبَاعُ فِي السُّوقِ فَأَتَى بِهَا رَسُولَ اللهِ ﷺ فَقَالَ يَا رَسُولَ اللهِ ابْتَعْ هَذِهِ الْحُلَّةَ فَتَجَمَّلْ بِهَا لِلْعِيدِ وَلِلْوُفُودِ فَقَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ إِنَّمَا هَذِهِ لِبَاسُ مَنْ لَا خَلَاقَ لَهُ أَوْ إِنَّمَا يَلْبَسُ هَذِهِ مَنْ لَا خَلَاقَ لَهُ فَلَبِثَ مَا شَاءَ اللهُ ثُمَّ أَرْسَلَ إِلَيْهِ النَّبِيُّ ﷺ بِجُبَّةِ دِيبَاجٍ فَأَقْبَلَ بِهَا عُمَرُ حَتَّى أَتَى بِهَا رَسُولَ اللهِ ﷺ فَقَالَ يَا رَسُولَ اللهِ قُلْتَ إِنَّمَا هَذِهِ لِبَاسُ مَنْ لَا خَلَاقَ لَهُ أَوْ إِنَّمَا يَلْبَسُ هَذِهِ مَنْ لَا خَلَاقَ لَهُ ثُمَّ أَرْسَلْتَ إِلَيَّ بِهَذِهِ فَقَالَ تَبِيعُهَا أَوْ تُصِيبُ بِهَا بَعْضَ حَاجَتِكَ .

[1] Tihama je oblast sjevernog Hidžaza.

KAKO SE ISLAM IZLAŽE DJETETU

3055. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Muhammed, njemu Hišam, a (ovome) prenio Ma'mer od Zuhrija:

– Saopćio mi je Alim b. Abdullah od Ibn-Omera, radijallahu anhu, da ga je Abdullah obavijestio kako je Omer otišao u jednoj grupi drugova Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, do Ibn-Sajjada. Našli su kako se igra s djecom kod utvrde (plemena) Benu-Megale. Ibn-Sajjad je već tada bio blizu punoljetnosti i nije primijetio nikoga dok ga Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, nije potapšao svojom rukom po leđima. Potom je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, upitao:

"Svjedočiš li da sam ja Allahov Poslanik?"

Ibn-Sajjad ga je pogledao i rekao: "Svjedočim da si poslanik nepismenih (Arapa)."

Potom je Ibn-Sajjad rekao Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem:

"Svjedočiš li da sam ja Allahov Poslanik?"

Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, odgovorio mu je:

"Vjerujem u Allaha i Njegove poslanike."

"A šta ti misliš?" – upitao je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem.

"Dođe mi ponekad da je neko istinit, a neko lažac", kazao je Ibn-Sajjad.

"U tebe su se pobrkale stvari", reče Resulullah, sallallahu alejhi ve sellem.

Tada Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, dodade:

"Sakrio sam ti jednu tajnu."

"To je dim", reče Ibn-Sajjad.

"Idi!", rekao je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, "nećeš postići svoju vrijednost."

Tada je Omer rekao:

"Allahov Poslaniče, dozvoli mi da ga udarim (sabljom) po vratu?"

باب كيف يُعرضُ الإسلامُ على الصبيِّ

٣٠٥٥. حَدَّثَنَا عَبْدُاللهِ بْنُ مُحَمَّدٍ حَدَّثَنَا هِشَامٌ أَخْبَرَنَا مَعْمَرٌ عَنِ الزُّهْرِيِّ أَخْبَرَنِي سَالِمُ بْنُ عَبْدِاللهِ عَنِ ابْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا أَنَّهُ أَخْبَرَهُ أَنَّ عُمَرَ انْطَلَقَ فِي رَهْطٍ مِنْ أَصْحَابِ النَّبِيِّ ﷺ مَعَ النَّبِيِّ ﷺ قِبَلَ ابْنِ صَيَّادٍ حَتَّى وَجَدُوهُ يَلْعَبُ مَعَ الْغِلْمَانِ عِنْدَ أُطُمِ بَنِي مَغَالَةَ وَقَدْ قَارَبَ يَوْمَئِذٍ ابْنُ صَيَّادٍ يَحْتَلِمُ فَلَمْ يَشْعُرْ بِشَيْءٍ حَتَّى ضَرَبَ النَّبِيُّ ﷺ ظَهْرَهُ بِيَدِهِ ثُمَّ قَالَ النَّبِيُّ ﷺ أَتَشْهَدُ أَنِّي رَسُولُ اللهِ فَنَظَرَ إِلَيْهِ ابْنُ صَيَّادٍ فَقَالَ أَشْهَدُ أَنَّكَ رَسُولُ الْأُمِّيِّينَ فَقَالَ ابْنُ صَيَّادٍ لِلنَّبِيِّ ﷺ أَتَشْهَدُ أَنِّي رَسُولُ اللهِ قَالَ لَهُ النَّبِيُّ ﷺ آمَنْتُ بِاللهِ وَرُسُلِهِ قَالَ النَّبِيُّ ﷺ مَاذَا تَرَى قَالَ ابْنُ صَيَّادٍ يَأْتِينِي صَادِقٌ وَكَاذِبٌ قَالَ النَّبِيُّ ﷺ خُلِطَ عَلَيْكَ الْأَمْرُ قَالَ النَّبِيُّ ﷺ إِنِّي قَدْ خَبَأْتُ لَكَ خَبِيئًا قَالَ ابْنُ صَيَّادٍ هُوَ الدُّخُّ قَالَ النَّبِيُّ ﷺ اخْسَأْ فَلَنْ تَعْدُوَ قَدْرَكَ قَالَ عُمَرُ يَا رَسُولَ اللهِ ائْذَنْ لِي فِيهِ أَضْرِبْ عُنُقَهُ قَالَ النَّبِيُّ ﷺ إِنْ يَكُنْهُ فَلَنْ تُسَلَّطَ عَلَيْهِ وَإِنْ لَمْ يَكُنْهُ فَلَا خَيْرَ لَكَ فِي قَتْلِهِ .

"Ako on bude on (Dedžal – zavodljivac), ti nećeš dočekati da nad njim zavladaš, a ako on nije taj, onda nemaš nikakve koristi što ćeš ga ubiti", kazao je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem.

٣٠٥٦. قَالَ ابْنُ عُمَرَ انْطَلَقَ النَّبِيُّ ﷺ وَأُبَيُّ بْنُ كَعْبٍ يَأْتِيَانِ النَّخْلَ الَّذِي فِيهِ ابْنُ صَيَّادٍ حَتَّى إِذَا دَخَلَ النَّخْلَ طَفِقَ النَّبِيُّ ﷺ يَتَّقِي بِجُذُوعِ النَّخْلِ وَهُوَ يَخْتِلُ ابْنَ صَيَّادٍ أَنْ يَسْمَعَ مِنِ ابْنِ صَيَّادٍ شَيْئًا قَبْلَ أَنْ يَرَاهُ وَابْنُ صَيَّادٍ مُضْطَجِعٌ عَلَى فِرَاشِهِ فِي قَطِيفَةٍ لَهُ فِيهَا رَمْزَةٌ فَرَأَتْ أُمُّ ابْنِ صَيَّادٍ النَّبِيَّ ﷺ وَهُوَ يَتَّقِي بِجُذُوعِ النَّخْلِ فَقَالَتْ لِابْنِ صَيَّادٍ أَيْ صَافِ وَهُوَ اسْمُهُ فَثَارَ ابْنُ صَيَّادٍ فَقَالَ النَّبِيُّ ﷺ لَوْ تَرَكَتْهُ بَيَّنَ .

3056. Ibn-Omer je rekao:
"Krenuli su Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, i Ubejj b. Ka'b i došli su u palmovik u kome je bio Ibn-Sajjad. Kada je Vjerovjesnik unišao u palmovik, počeo se skrivati iza stabala palmi i zavaravati da čuje što od Ibn-Sajjada prije nego ga Ibn-Sajjad vidi, a on bijaše naslonjen na svojoj postelji u ogrtaču i nešto gunđaše. I dok se Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, skrivao iza stabala, ugleda ga majka Ibn-Sajjada i reče Ibn-Sajjadu: "O, Safu!", a to je njegovo ime, pa Ibn-Sajjad skoči.
Tada je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Da ga je ostavila, objasnio bi (nam sve)!"

٣٠٥٧. وَقَالَ سَالِمٌ قَالَ ابْنُ عُمَرَ ثُمَّ قَامَ النَّبِيُّ ﷺ فِي النَّاسِ فَأَثْنَى عَلَى اللهِ بِمَا هُوَ أَهْلُهُ ثُمَّ ذَكَرَ الدَّجَّالَ فَقَالَ إِنِّي أُنْذِرُكُمُوهُ وَمَا مِنْ نَبِيٍّ إِلَّا قَدْ أَنْذَرَهُ قَوْمَهُ لَقَدْ أَنْذَرَهُ نُوحٌ قَوْمَهُ وَلَكِنْ سَأَقُولُ لَكُمْ فِيهِ قَوْلًا لَمْ يَقُلْهُ نَبِيٌّ لِقَوْمِهِ تَعْلَمُونَ أَنَّهُ أَعْوَرُ وَأَنَّ اللهَ لَيْسَ بِأَعْوَرَ .

3057. Salim je još kazao:
– Ibn-Omer je rekao: "Kasnije je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, ustao među ljudima i izrekao pohvalu Allahu onako kako dolikuje, a onda spomenuo Dedžala (zavodljivca) i rekao: 'Ja vas upozoravam na njega, a nije bio nijedan vjerovjesnik da nije na njega upozorio svoj narod. Na njega je upozorio i Nuh svoj narod, ali ja ću vam o njemu reći nešto što nije nijedan vjerovjesnik rekao svome narodu: Znajte, on je ćorav, a Allah nije ćorav!'"

RIJEČI VJEROVJESNIKA, SALLALLAHU ALEJHI VE SELLEM, JEVREJIMA: "PRIMITE ISLAM, BIT ĆETE SPAŠENI!"

باب قَوْلِ النَّبِيِّ ﷺ لِلْيهُودِ أَسْلِمُوا تَسْلَمُوا

To je prenio Makburi od Ebu-Hurejre.[1]

قَالَهُ الْمَقْبُرِيُّ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ .

LJUDI KOJI PRIME ISLAM U NEISLAMSKOJ (NEPRIJATELJSKOJ) ZEMLJI I TAMO IMAJU IMETAK I ZEMLJE, TO OSTAJE NJIHOVO VLASNIŠTVO

باب إِذَا أَسْلَمَ قَوْمٌ فِي دَارِ الْحَرْبِ وَلَهُمْ مَالٌ وَأَرَضُونَ فَهِيَ لَهُمْ

3058. PRIČAO NAM JE Mahmud, njemu saopćio Abdur-Rezzak, (ovome) prenio Ma'mer od Zuhrija, (on) od Alije b. Husejna (ovaj) od Amra b. Osmana b. Affana, (a on opet) od Usame b. Zejda, koji je izjavio:
– Upitao sam: Allahov Poslaniče, gdje ćeš odsjesti sutra na svom hodočašću?
"A je li nam Akil ostavio stan?", upitao je Resulullah, sallallahu alejhi ve sellem.[2]
Potom je još rekao: "Mi ćemo sutra odsjesti u Muhassabu, dolini (plemena) Benu-Kinane, gdje su se Kurejšije zakleli na privrženost nevjerovanju, a to je kada se (pleme) Benu-Kinane zaklelo Kurejšijama protiv (plemena) Benu-Hašima, da neće s njima trgovati i da ih neće kod sebe primati."
Zuhri je rekao: *El-halfu* znači *dolina*.

٣٠٥٨. حَدَّثَنَا مَحْمُودٌ أَخْبَرَنَا عَبْدُالرَّزَّاقِ أَخْبَرَنَا مَعْمَرٌ عَنِ الزُّهْرِيِّ عَنْ عَلِيِّ بْنِ حُسَيْنٍ عَنْ عَمْرِو ابْنِ عُثْمَانَ بْنِ عَفَّانَ عَنْ أُسَامَةَ بْنِ زَيْدٍ قَالَ قُلْتُ يَا رَسُولَ اللهِ أَيْنَ تَنْزِلُ غَدًا فِي حَجَّتِهِ قَالَ وَهَلْ تَرَكَ لَنَا عَقِيلٌ مَنْزِلًا ثُمَّ قَالَ نَحْنُ نَازِلُونَ غَدًا بِخَيْفِ بَنِي كِنَانَةَ الْمُحَصَّبِ حَيْثُ قَاسَمَتْ قُرَيْشٌ عَلَى الْكُفْرِ وَذَلِكَ أَنَّ بَنِي كِنَانَةَ حَالَفَتْ قُرَيْشًا عَلَى بَنِي هَاشِمٍ أَنْ لَا يُبَايِعُوهُمْ وَلَا يُؤْوُوهُمْ قَالَ الزُّهْرِيُّ وَالْخَيْفُ الْوَادِي .

1 Primanjem islama čovjek postaje potpuno ravnopravan s ostalim muslimanima, ne plaća vojnicu i ostale uobičajene dažbine, smatra se bratom po vjeri, a na Sudnjem danu bit će spašen od Allahove kazne. Hadis o ovom će biti naveden sa spojenim lancem prenosilaca u poglavlju o džizji.

2 Akil, sin Ebu-Taliba, a amidžić Resulullahov, sallallahu alejhi ve sellem, prešao je u islam u Mekki pred njeno oslobođenje i ubrzo potom umro.

3059. PRIČAO NAM JE Isma'il ovim riječima:
– Prenio mi je Malik od Zejda b. Eslema, a on od svoga oca, da je Omer b. Hattab, radijallahu anhu, postavio svoga oslobođenog roba, koji se zvaše Hunejj, za službenika nad državnim zemljištem (pašnjacima) i rekao:
"O, Hunejju, spusti svoje krilo muslimanima (budi ponizan), boj se kletve obespraljenog, jer kletva obespravljenog prima se (kod Allaha), upusti vlasnika manjeg krda deva i vlasnika manjeg stada brava, a čuvaj (ispaše) od stoke Ibn-Avfa i stoke Ibn-Affana, jer njihova stoka, i ako propadne, oni će se vratiti (svojim) palmama i poljoprivredi, a vlasnici malog krda deva i vlasnici malog stada, ako im stoka propadne, dovest će mi svoje sinove (djecu) i reći:
"O, vladaru pravovjernih! O, vladaru pravovjernih!"
– Zar da ih ostavim (u bijedi), ne bilo ti oca! Lakši mi je (izdatak) voda i trava od zlata i srebra. Kunem se Allahom, oni će saznati ako im učinim nepravdu, a te zemlje stvarno pripadaju njihovim gradovima. Oni su se za njih borili još u predislamsko doba i u tome su prešli i u islam. Tako mi Onoga u Čijoj je ruci moj život, da nema potrebe za imetkom, (jahalica) na koju ću tovariti one na Allahovom putu (tj. borce), ne bih nikome iz njihovih naselja zabranio ni pedlja (ispaše).[3]

٣٠٥٩. حَدَّثَنَا إِسْمَاعِيلُ قَالَ حَدَّثَنِي مَالِكٌ عَنْ زَيْدِ بْنِ أَسْلَمَ عَنْ أَبِيهِ أَنَّ عُمَرَ بْنَ الْخَطَّابِ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ اسْتَعْمَلَ مَوْلًى لَهُ يُدْعَى هُنَيًّا عَلَى الْحِمَى فَقَالَ يَا هُنَيُّ اضْمُمْ جَنَاحَكَ عَنِ الْمُسْلِمِينَ وَاتَّقِ دَعْوَةَ الْمَظْلُومِ فَإِنَّ دَعْوَةَ الْمَظْلُومِ مُسْتَجَابَةٌ وَأَدْخِلْ رَبَّ الصُّرَيْمَةِ وَرَبَّ الْغُنَيْمَةِ وَإِيَّايَ وَنَعَمَ ابْنِ عَوْفٍ وَنَعَمَ ابْنِ عَفَّانَ فَإِنَّهُمَا إِنْ تَهْلِكْ مَاشِيَتُهُمَا يَرْجِعَا إِلَى نَخْلٍ وَزَرْعٍ وَإِنَّ رَبَّ الصُّرَيْمَةِ وَرَبَّ الْغُنَيْمَةِ إِنْ تَهْلِكْ مَاشِيَتُهُمَا يَأْتِنِي بِبَنِيهِ فَيَقُولُ يَا أَمِيرَ الْمُؤْمِنِينَ أَفَتَارِكُهُمْ أَنَا لَا أَبَا لَكَ فَالْمَاءُ وَالْكَلَأُ أَيْسَرُ عَلَيَّ مِنَ الذَّهَبِ وَالْوَرِقِ وَايْمُ اللهِ إِنَّهُمْ لَيَرَوْنَ أَنِّي قَدْ ظَلَمْتُهُمْ إِنَّهَا لَبِلَادُهُمْ فَقَاتَلُوا عَلَيْهَا فِي الْجَاهِلِيَّةِ وَأَسْلَمُوا عَلَيْهَا فِي الْإِسْلَامِ وَالَّذِي نَفْسِي بِيَدِهِ لَوْلَا الْمَالُ الَّذِي أَحْمِلُ عَلَيْهِ فِي سَبِيلِ اللهِ مَا حَمَيْتُ عَلَيْهِمْ مِنْ بِلَادِهِمْ شِبْرًا.

---

3 Državne ispaše bile su za vrijeme Resulullaha, sallallahu alejhi ve sellem, i kasnijih vladara. Za vrijeme halife Omera bijaše oko 40.000 državnih deva i konja koji su napasani po državnim pašnjacima i posuđivani siromašnim borcima kao jahalice u pojedinim vojnim akcijama.
Status imovine islamiziranih u zemlji koju osvoje muslimani Buhari je precizirao u naslovu i to potkrijepio hadisima. Međutim, ima pravnika suprotnog mišljenja. Šafija, Ešheb i Suhnun smatraju da onaj ko prijeđe u islam u neislamskoj zemlji, potom izbjegne u islamsku zemlju, a tamo mu ostanu imetak i djeca i kasnije s islamskom vojskom učestvuje u osvajanju toga kraja, ima pravo zaštite svoje porodice i svoje imovine i ona je njegova, dok imam Malik i Lejs kažu: Njegova porodica i imovina smatrat će se ratnim plijenom.
Imam Ebu-Hanife ima razrađenije mišljenje. On smatra: Ko prijeđe u islam u svom naselju i poslije izbjegne u islamsku zemlju, potom njegov zavičaj zauzmu muslimani, njegova malodobna djeca smatrat će se slobodnim građanima muslimanima, a imovina koju je pohranio kod muslimana ili nemuslimana štićenika islamske države njegovo je vlasništvo, dok se njegova pokretna ili nepokretna imovina koju je pohranio kod nemuslimana koji nije imao štićeničkog ugovora, smatra ratnim plijenom. Ako nemusliman izbjegne u islamsku zemlju, pa onda primi islam i muslimani kasnije zauzmu taj njegov nekadašnji zavičaj, njegova imovina spada pod status ratnog plijena.

STARJEŠINA MOŽE POPISIVATI STANOVNIŠTVO

باب كِتابة الإمام النّاس

3060. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Jusuf, njemu prenio Sufjan od A'meša, on od Ebu-Vaila, a (ovaj) od Huzejfe, radijallahu anhu, koji je kazao:
– Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao je: "Popišite mi onoga koji se izjašnjava za islam." Tako smo popisali hiljadu i pet stotina ljudi. Poslije smo govorili: Plašimo se sada, a nas je (bilo nekada) hiljadu i pet stotina. Smatram da smo sada u jednom iskušenju, jer čovjek klanja sam po sebi strahujući.[1]
PRIČAO NAM JE Abdan (koji prenosi) od Ebu-Hamze, a on od A'meša: "... i našli smo ih pet stotina", a Ebu-Mu'avija je kazao: "... od šest stotina do sedam stotina."

٣٠٦٠. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ يُوسُفَ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ عَنِ الأَعْمَشِ عَنْ أَبِي وَائِلٍ عَنْ حُذَيْفَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ قَالَ النَّبِيُّ ﷺ اكْتُبُوا لِي مَنْ تَلَفَّظَ بِالإِسْلَامِ مِنَ النَّاسِ فَكَتَبْنَا لَهُ أَلْفًا وَخَمْسَ مِائَةِ رَجُلٍ فَقُلْنَا نَخَافُ وَنَحْنُ أَلْفٌ وَخَمْسُ مِائَةٍ فَلَقَدْ رَأَيْتُنَا ابْتُلِينَا حَتَّى إِنَّ الرَّجُلَ لَيُصَلِّي وَحْدَهُ وَهُوَ خَائِفٌ حَدَّثَنَا عَبْدَانُ عَنْ أَبِي حَمْزَةَ عَنِ الأَعْمَشِ فَوَجَدْنَاهُمْ خَمْسَ مِائَةٍ قَالَ أَبُو مُعَاوِيَةَ مَا بَيْنَ سِتِّ مِائَةٍ إِلَى سَبْعِ مِائَةٍ .

3061. PRIČAO NAM JE Ebu-Nu'ajm, a njemu prenio Sufjan od Ibn-Džurejdža, on od Amra b. Dinara, ovaj od Ebu-Ma'beda, a on od Ibn-Abbasa, radijallahu anhuma, koji je rekao:
– Došao je Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, jedan čovjek i kazao:
"Allahov Poslaniče, ja sam upisan u taj i taj vojni pohod, a moja žena ide na hadž?"
"Vrati se i obavi hodočašće sa svojom ženom!", reče Resulullah, sallallahu alejhi ve sellem.

٣٠٦١. حَدَّثَنَا أَبُو نُعَيْمٍ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ عَنِ ابْنِ جُرَيْجٍ عَنْ عَمْرِو بْنِ دِينَارٍ عَنْ أَبِي مَعْبَدٍ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا قَالَ جَاءَ رَجُلٌ إِلَى النَّبِيِّ ﷺ فَقَالَ يَا رَسُولَ اللهِ إِنِّي كُتِبْتُ فِي غَزْوَةِ كَذَا وَكَذَا وَامْرَأَتِي حَاجَّةٌ قَالَ ارْجِعْ فَحُجَّ مَعَ امْرَأَتِكَ .

---

1 Gornji popisi vršeni su 3. godine po Hidžri prilikom spremanja boraca na Uhud i 4. godine u doba Bitke na Hendeku.
Tada je bio mali broj boraca, a pri kraju života Huzejfe, u doba vladavine Mu'avija, brojnost boraca je neuporedivo veća, ali su se plašili staviti i malu primjedbu Mu'aviju što je klanjanje džume i podne-namaza ponekad odgađao do na izmak namaskog vremena, pa su poneki klanjali podne odmah s nastupom namaskog vremena potajno kod svojih kuća, a potom odlazili u džamiju na zajedničko klanjanje s Mu'avijom.

ALLAH ĆE ZAISTA OJAČATI VJERU I S GRJEŠNIM ČOVJEKOM

باب إِنَّ اللَّهَ يُؤَيِّدُ الدِّينَ بِالرَّجُلِ الْفَاجِرِ

3062. PRIČAO NAM JE Ebul-Jeman, njemu prenio Šu'ajb od Zuhrija, a preko drugog niza prenosilaca PRIČAO NAM JE Mahmud b. Gajlan, njemu Abdur-Rezzak, (ovome) prenio Ma'mer od Zuhrija, (on) od Ibn-Musejjeba, (a ovaj) od Ebu-Hurejre, radijallahu anhu, koji je kazao:
– Prisustvovali smo s Allahovim Poslanikom, sallallahu alejhi ve sellem, na Uhudu i on reče za jednog čovjeka koji je zagovarao islam: "On je od drugova Džehennema."
I kada je otpočela borba, taj se čovjek borio s velikom žestinom i zadobio veliku ranu.
"Allahov Poslaniče!", rečeno je, "onaj za koga si kazao da je od drugova Džehennema, danas se borio veoma žestoko i već umro."
Potom je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "U Džehennemu je." Neki skoro da su u to posumnjali i dok su još bili u tome, javi se:
"On nije umro, nego je dopao teških rana."
Kada je minuo dio noći, nije mogao trpjeti rana pa se ubio. To je saopćeno Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, a on reče: "Allah je velik! Svjedočim da sam Allahov rob i Njegov poslanik."
Zatim je naredio Bilalu pa je ljudima oglasio:
"U Džennet će ući samo iskreni musliman, a Allah će uistinu ovu vjeru ojačati i s grješnim čovjekom."

٣٠٦٢. حَدَّثَنَا أَبُو الْيَمَانِ أَخْبَرَنَا شُعَيْبٌ عَنِ الزُّهْرِيِّ ح و حَدَّثَنِي مَحْمُودُ بْنُ غَيْلَانَ حَدَّثَنَا عَبْدُالرَّزَّاقِ أَخْبَرَنَا مَعْمَرٌ عَنِ الزُّهْرِيِّ عَنِ ابْنِ الْمُسَيَّبِ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ شَهِدْنَا مَعَ رَسُولِ اللهِ ﷺ فَقَالَ لِرَجُلٍ مِمَّنْ يَدَّعِي الْإِسْلَامَ هَذَا مِنْ أَهْلِ النَّارِ فَلَمَّا حَضَرَ الْقِتَالُ قَاتَلَ الرَّجُلُ قِتَالًا شَدِيدًا فَأَصَابَتْهُ جِرَاحَةٌ فَقِيلَ يَا رَسُولَ اللهِ الَّذِي قُلْتَ لَهُ إِنَّهُ مِنْ أَهْلِ النَّارِ فَإِنَّهُ قَدْ قَاتَلَ الْيَوْمَ قِتَالًا شَدِيدًا وَقَدْ مَاتَ فَقَالَ النَّبِيُّ ﷺ إِلَى النَّارِ قَالَ فَكَادَ بَعْضُ النَّاسِ أَنْ يَرْتَابَ فَبَيْنَمَا هُمْ عَلَى ذَلِكَ إِذْ قِيلَ إِنَّهُ لَمْ يَمُتْ وَلَكِنَّ بِهِ جِرَاحًا شَدِيدًا فَلَمَّا كَانَ مِنَ اللَّيْلِ لَمْ يَصْبِرْ عَلَى الْجِرَاحِ فَقَتَلَ نَفْسَهُ فَأُخْبِرَ النَّبِيُّ ﷺ بِذَلِكَ فَقَالَ اللهُ أَكْبَرُ أَشْهَدُ أَنِّي عَبْدُ اللهِ وَرَسُولُهُ ثُمَّ أَمَرَ بِلَالًا فَنَادَى بِالنَّاسِ إِنَّهُ لَا يَدْخُلُ الْجَنَّةَ إِلَّا نَفْسٌ مُسْلِمَةٌ وَإِنَّ اللهَ لَيُؤَيِّدُ هَذَا الدِّينَ بِالرَّجُلِ الْفَاجِرِ .

PREUZIMANJE ZAPOVJEDNIŠTVA U BORBI BEZ NAREDBE (NADLEŽNIH) KADA POSTOJI STRAH OD NEPRIJATELJA

باب مَنْ تَأَمَّرَ فِي الْحَرْبِ مِنْ غَيْرِ إِمْرَةٍ إِذَا خَافَ الْعَدُوَّ

3063. PRIČAO NAM JE Ja'kub b. Ibrahim, njemu prenio Ibn-Ulejje od Ejjuba, (on) od Humejda b. Hilala, a (ovaj) od Enesa b. Malika, radijallahu anhu, koji je izjavio:
– Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, držao je govor (hutbu) i rekao:
"Zastavu je uzeo Zejd i poginuo, potom ju je uzeo Dža'fer, pa je poginuo. Zatim ju je uzeo Abdullah b. Revaha i poginuo je, a onda je uzeo Halid b. Veid bez naredbe (nadležnog) i izvojevao je pobjedu, a ono što me raduje" – ili je rekao: "… a ono što će ih obradovati – više je nego da su ostali kod nas", a oči mu – kaže Enes – suziše.[1]

٣٠٦٣. حَدَّثَنَا يَعْقُوبُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ حَدَّثَنَا ابْنُ عُلَيَّةَ عَنْ أَيُّوبَ عَنْ حُمَيْدِ بْنِ هِلَالٍ عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ خَطَبَ رَسُولُ اللهِ ﷺ فَقَالَ أَخَذَ الرَّايَةَ زَيْدٌ فَأُصِيبَ ثُمَّ أَخَذَهَا جَعْفَرٌ فَأُصِيبَ ثُمَّ أَخَذَهَا عَبْدُاللهِ بْنُ رَوَاحَةَ فَأُصِيبَ ثُمَّ أَخَذَهَا خَالِدُ بْنُ الْوَلِيدِ عَنْ غَيْرِ إِمْرَةٍ فَفُتِحَ عَلَيْهِ وَمَا يَسُرُّنِي أَوْ قَالَ مَا يَسُرُّهُمْ أَنَّهُمْ عِنْدَنَا وَقَالَ وَإِنَّ عَيْنَيْهِ لَتَذْرِفَانِ .

TRAŽITI ISPOMOĆ U VOJNIČKOJ POMOĆI

باب الْعَوْنِ بِالْمَدَدِ

3064. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Beššar, njemu Ibn-Ebi-Adijj i Sehl b. Jusuf od Katade, a (oni) od Enesa, radijallahu anhu, da su Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, došli Ri'l, Zekvan, Usajje i Benu-Lihjan tvrdeći da su primili islam i tražeći ispomoć u ljudstvu protiv svoga naroda. Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, pomogao ih je sa sedamdeset ensarija.
– Mi smo ih zvali – kaže Enes – učačima Kur'ana, danju su sjekli (i sakupljali) drva, a noću se molili Allahu.

٣٠٦٤. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ بَشَّارٍ حَدَّثَنَا ابْنُ أَبِي عَدِيٍّ وَسَهْلُ بْنُ يُوسُفَ عَنْ سَعِيدٍ عَنْ قَتَادَةَ عَنْ أَنَسٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ أَتَاهُ رِعْلٌ وَذَكْوَانُ وَعُصَيَّةُ وَبَنُو لَحْيَانَ فَزَعَمُوا أَنَّهُمْ قَدْ أَسْلَمُوا وَاسْتَمَدُّوهُ عَلَى قَوْمِهِمْ فَأَمَدَّهُمُ النَّبِيُّ ﷺ بِسَبْعِينَ مِنَ الْأَنْصَارِ قَالَ أَنَسٌ كُنَّا نُسَمِّيهِمُ الْقُرَّاءَ يَحْطِبُونَ بِالنَّهَارِ وَيُصَلُّونَ بِاللَّيْلِ

---

1 Navedeni hadis odnosi se na sukob između muslimana i Bizantinaca na Mu'ti, vođenom u džumadel-ulau 8. godine po Hidžri, u kojoj su redom poginuli sva trojica navedenih vojskovođa, koje je Resulullah, sallallahu alejhi ve sellem, pred polazak na bojište odredio. Konačno je zastavu samoinicijativno preuzeo Halid b. Velid, bojeći se da ih neprijatelj sve ne zarobi, i probio se s vojskom prema pustinji. Tako je preostale borce spasio očite pogibije.
Dža'fer, sin Ebu-Taliba a amidžić Resulullaha, sallallahu alejhi ve sellem, držao je zastavu u početku u desnoj ruci, a u lijevoj sablju potiskujući neprijatelja nazad. Kada mu je neprijatelj odsjekao desnu ruku, držao je zastavu u lijevoj, a kada mu je i lijeva ruka odsječena, držaše je mišicama nadlaktica. Kasnije ga je neprijatelj zgazio konjima, isprobadao kopljima i tako je šehidski ispustio svoju plemenitu dušu u 33. godini života.

Potom su ih oni odveli, i kada su stigli do Bi'ri Me'uneta, iznevjerili su ih i poubijali, pa je Resulullah, sallallahu alejhi ve sellem, učio Kunut jedan mjesec (na sabah-namazu) proklinjući Ri'la, Zekvana i Benu-Lihjana.
Katade je izjavio:
– Pričao mi je Enes da su oni učili u vezi s njima Kur'an:
"Znajte! Prenosite (i saopćite) našem narodu da smo se sastali s snašim Gospodarom. On je s nama zadovoljan, i mi smo zadovoljni s Njim", a kasnije je to derogirano.[2]

فَانْطَلَقُوا بِهِمْ حَتَّى بَلَغُوا بِئْرَ مَعُونَةَ غَدَرُوا بِهِمْ وَقَتَلُوهُمْ فَقَنَتَ شَهْرًا يَدْعُو عَلَى رِعْلٍ وَذَكْوَانَ وَبَنِي لَحْيَانَ قَالَ قَتَادَةُ وَحَدَّثَنَا أَنَسٌ أَنَّهُمْ قَرَءُوا بِهِمْ قُرْآنًا أَلَا بَلِّغُوا عَنَّا قَوْمَنَا بِأَنَّا قَدْ لَقِينَا رَبَّنَا فَرَضِيَ عَنَّا وَأَرْضَانَا ثُمَّ رُفِعَ ذَلِكَ بَعْدُ .

KO JE POBIJEDIO NEPRIJATELJA I BORAVIO NA NJEGOVOM PRAZNOM PROSTORU TRI DANA

باب مَنْ غَلَبَ الْعَدُوَّ فَأَقَامَ عَلَى عَرْصَتِهِمْ ثَلَاثًا

3065. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Abdur-Rahim, njemu Revh b. Ubade, a (ovome) prenio Seid od Katade, koji je kazao:
– Spomenuo nam je Enes b. Malik (prenoseći) od Ebu-Talhe, radijallahu anhu, da bi Resulullah, sallallahu alejhi ve sellem, kada bi pobijedio jedan narod, ostao na njegovom otvorenom prostoru tri dana.
(U drugom nizu prenosilaca) Revha slijedi Mu'az i Abdul-A'la, a njima je prenio Seid od Katade, (on) od Enesa, (ovaj) od Ebu-Talhe, a (on opet) od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem.

٣٠٦٥. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِ الرَّحِيمِ حَدَّثَنَا رَوْحُ ابْنُ عُبَادَةَ حَدَّثَنَا سَعِيدٌ عَنْ قَتَادَةَ قَالَ ذَكَرَ لَنَا أَنَسُ بْنُ مَالِكٍ عَنْ أَبِي طَلْحَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا عَنِ النَّبِيِّ ﷺ أَنَّهُ كَانَ إِذَا ظَهَرَ عَلَى قَوْمٍ أَقَامَ بِالْعَرْصَةِ ثَلَاثَ لَيَالٍ تَابَعَهُ مُعَاذٌ وَعَبْدُ الْأَعْلَى حَدَّثَنَا سَعِيدٌ عَنْ قَتَادَةَ عَنْ أَنَسٍ عَنْ أَبِي طَلْحَةَ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ .

KO JE PODIJELIO RATNI PLIJEN U TOKU SVOJE VOJNE I NA SVOM PUTOVANJU

باب مَنْ قَسَمَ الْغَنِيمَةَ فِي غَزْوِهِ وَسَفَرِهِ

Rafi' je izjavio:
– Bili smo s Vjerovjesnikom, sallallahu alejhi ve sellem, u Zul-Hulejfi, i tu smo zadobili stado brava i krdo deva, pa je Resulullah, sallallahu alejhi ve sellem, izjednačio deset brava s jednom devom.

وَقَالَ رَافِعٌ كُنَّا مَعَ النَّبِيِّ ﷺ بِذِي الْحُلَيْفَةِ فَأَصَبْنَا غَنَمًا وَإِبِلًا فَعَدَلَ عَشَرَةً مِنَ الْغَنَمِ بِبَعِيرٍ .

2 Bi'ri Me'une je mjesto između Usfana i Mekke. Pogibija ove učene grupe ashaba zbila se u saferu, 4. godine po Hidžri, upravo početkom četvrtog mjeseca poslije Uhudske bitke.

3066. PRIČAO NAM JE Hudbe b. Halid, njemu prenio Hemmam od Katade, kako mu je Enes saopćio:
– Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, obavio je umru iz Dži‘rane, pošto je podijelio ratne dobiti s Hunejna.[1]

٣٠٦٦. حَدَّثَنَا هُدْبَةُ بْنُ خَالِدٍ حَدَّثَنَا هَمَّامٌ عَنْ قَتَادَةَ أَنَّ أَنَسًا أَخْبَرَهُ قَالَ اعْتَمَرَ النَّبِيُّ ﷺ مِنَ الْجِعْرَانَةِ حَيْثُ قَسَمَ غَنَائِمَ حُنَيْنٍ .

KADA IDOLOPOKLONICI ZAPLIJENE IMETAK MUSLIMANA, A POSLIJE GA MUSLIMAN NAĐE

باب إذا غنم المشركون مال المسلم ثم وجده المسلم

3067. Ibn-Numejr je rekao:
– Pričao nam je Ubejdullah od Nafija, (on) od Ibn-Omera, radijallahu anhuma, koji je izjavio da je odbjegao njegov konj i uhvatio ga neprijatelj. Kasnije su muslimani pobijedili i on je Ibn-Omeru, radijallahu anhuma, vraćen još u doba Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem. A onda opet, pobjegao mu je rob i priključio se Bizantincima. Poslije su ih muslimani pobijedili i Halid b. Velid mu ga je vratio poslije (smrti) Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem.

٣٠٦٧. قَالَ ابْنُ نُمَيْرٍ حَدَّثَنَا عُبَيْدُاللهِ عَنْ نَافِعٍ عَنِ ابْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا قَالَ ذَهَبَ فَرَسٌ لَهُ فَأَخَذَهُ الْعَدُوُّ فَظَهَرَ عَلَيْهِ الْمُسْلِمُونَ فَرُدَّ عَلَيْهِ فِي زَمَنِ رَسُولِ اللهِ ﷺ وَأَبَقَ عَبْدٌ لَهُ فَلَحِقَ بِالرُّومِ فَظَهَرَ عَلَيْهِمُ الْمُسْلِمُونَ فَرَدَّهُ عَلَيْهِ خَالِدُ بْنُ الْوَلِيدِ بَعْدَ النَّبِيِّ ﷺ .

3068. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Beššar, a njemu prenio Jahja od Ubejdullaha, koji je kazao:
– Saopćio mi je Nafi‘ da je Ibn-Omeru pobjegao rob i priključio se Bizantincima, pa kada ih je pobijedio Halid b. Velid, vratio ga je Abdullahu, a da je jedan konj Ibn-Omerov pobjegao i priključio se Bizantincima, i kada ih je on pobijedio, oni su ga vratili Abdullahu (b. Omeru).
Ebu-Abdullah (Buhari) kaže: *Are* je glagol izveden od *ajrun*, a to je: divlji magarac, tj. pobjegao.

٣٠٦٨. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ بَشَّارٍ حَدَّثَنَا يَحْيَى عَنْ عُبَيْدِاللهِ قَالَ أَخْبَرَنِي نَافِعٌ أَنَّ عَبْدًا لِابْنِ عُمَرَ أَبَقَ فَلَحِقَ بِالرُّومِ فَظَهَرَ عَلَيْهِ خَالِدُ بْنُ الْوَلِيدِ فَرَدَّهُ عَلَى عَبْدِاللهِ وَأَنَّ فَرَسًا لِابْنِ عُمَرَ عَارَ فَلَحِقَ بِالرُّومِ فَظَهَرَ عَلَيْهِ فَرَدُّوهُ عَلَى عَبْدِاللهِ قَالَ أَبُو عَبْد اللهِ عَارَ مُشْتَقٌّ مِنَ الْعَيْرِ وَهُوَ حِمَارُ وَحْشٍ أَيْ هَرَبَ .

---

1 Ratni plijen naveden u gornjim hadisima Resulullah, sallallahu alejhi ve sellem, podijelio je ratnicima u Zul-Hulejfi i Dži‘ranu, a ta su mjesta već tada bila na području islamske uprave.
Na osnovu gornjeg, neki pravnici kufanske škole smatraju da se ratni plijen ne može dijeliti na području neislamske zemlje, nego tek kada se on prenese u islamsku zemlju. Ovo mišljenje zastupa i Ebu-Hanife, dok Malik, Evza‘i, Šafija i Ebu-Sevr imaju suprotno mišljenje.
Muhelleb pitanje mjesta i vremena raspodjele ratnog plijena prepušta odluci vojskovođe.

3069. PRIČAO NAM JE Ahmed b. Junus, njemu prenio Zuhejr od Musaa b. Ukbe, (on) od Nafija, (a ovaj) od Ibn-Omera, radijallahu anhuma, da je on bio na jednom konju na dan sukoba muslimana (s Bizantincima), a zapovjednik muslimana tada bijaše Halid b. Velid, koga je poslao Ebu-Bekr, i tada mu je neprijatelj oduzeo konja. Kasnije neprijatelj bi poražen i Halid mu je vratio njegovog konja.

٣٠٦٩. حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ يُونُسَ حَدَّثَنَا زُهَيْرٌ عَنْ مُوسَى بْنِ عُقْبَةَ عَنْ نَافِعٍ عَنِ ابْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا أَنَّهُ كَانَ عَلَى فَرَسٍ يَوْمَ لَقِيَ الْمُسْلِمُونَ وَأَمِيرُ الْمُسْلِمِينَ يَوْمَئِذٍ خَالِدُ بْنُ الْوَلِيدِ بَعَثَهُ أَبُو بَكْرٍ فَأَخَذَهُ الْعَدُوُّ فَلَمَّا هُزِمَ الْعَدُوُّ رَدَّ خَالِدٌ فَرَسَهُ .

KO GOVORI PERZIJSKIM I NEARAPSKIM JEZIKOM

بَاب مَنْ تَكَلَّمَ بِالْفَارِسِيَّةِ وَالرَّطَانَةِ

i o riječima Uzvišenog Allaha: "... i raznolikost jezika vaših i boja vaših..."[2]
"Mi nismo poslali nijednog poslanika koji nije govorio jezikom naroda svoga..."[3]

وَقَوْلِهِ تَعَالَى (وَاخْتِلَافُ أَلْسِنَتِكُمْ وَأَلْوَانِكُمْ)
(وَمَا أَرْسَلْنَا مِنْ رَسُولٍ إِلَّا بِلِسَانِ قَوْمِهِ) .

3070. PRIČAO NAM JE Amr b. Ali, njemu Ebu-Asim, a (ovome) saopćio Hanzale b. Ebu-Sufjan: – Saopćio nam je Seid b. Mina' i rekao: "Čuo sam Džabira b. Abdullaha, radijallahu anhuma, kada je kazao: 'Allahov Poslaniče', rekao sam, 'zaklao sam nam janješce i samlio sa' ječma, pa dođi ti i nekoliko ljudi.'"
Tada je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, viknuo i rekao: "O, kopači hendeka, Džabir je priredio objed! Hajdemo!"[4]

٣٠٧٠. حَدَّثَنَا عَمْرُو بْنُ عَلِيٍّ حَدَّثَنَا أَبُو عَاصِمٍ أَخْبَرَنَا حَنْظَلَةُ بْنُ أَبِي سُفْيَانَ أَخْبَرَنَا سَعِيدُ بْنُ مِينَاءَ قَالَ سَمِعْتُ جَابِرَ ابْنَ عَبْدِاللهِ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا قَالَ قُلْتُ يَا رَسُولَ اللهِ ذَبَحْنَا بُهَيْمَةً لَنَا وَطَحَنْتُ صَاعًا مِنْ شَعِيرٍ فَتَعَالَ أَنْتَ وَنَفَرٌ فَصَاحَ النَّبِيُّ ﷺ فَقَالَ يَا أَهْلَ الْخَنْدَقِ إِنَّ جَابِرًا قَدْ صَنَعَ سُوْرًا فَحَيَّ هَلًا بِكُمْ .

2 Prijevod cijelog 22. ajeta poglavlja Er-Rum glasi:
"I jedan od dokaza njegovih je stvaranje nebesa i Zemlje, i raznovrsnost jezika vaših i boja vaših; to su, zaista, pouke za one koji znaju."

3 Cijeli prijevod 4. ajeta poglavlja Ibrahim glasi:
"Mi nismo poslali nijednog poslanika koji nije govorio jezikom naroda svoga, da bi mu objasnio. A Allah ostavlja u zabludi onoga koga hoće i ukazuje na Pravi put onome kome hoće, On je Silan i Mudar."
Ići pravim ili krivim putem istovremeno je vezano i za našu aktivnost, jer Kur'an na više mjesta upozorava ljude da ne čine nasilje sami sebi i ne bacaju sebe u propast. U općem krugu Allahove volje biraju sebi sopstveni put.

4 Termin naveden u hadisu *suren*, tj. objed, perzijski je.

3071. PRIČAO NAM JE Hibban b. Musa, njemu prenio Abdullah od Halida b. Seida, on od svoga oca, (a ovaj) od majke Halida, kćerke Halida b. Seida, koja je izjavila:
– Došla sam Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, sa svojim ocem, a na meni bijaše žuta košulja. Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, reče: "Seneh, seneh".
Abdullah je rekao: "To je na etiopijskom *lijepa*."
Potom sam se počela igrati s biljegom (pečatom) vjerovjesništva.
Moj me otac odbio, a Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, opet je rekao:
"Pohabala je i dokrajčila je! Nanosala se je i pohabala je! Nanosala se je i pohabala je!"
Abdullah (b. Mubarek) je kasnije kazao: "I ta joj je haljina trajala toliko da je već i pocrnjela od starosti."

٣٠٧١. حَدَّثَنَا حِبَّانُ بْنُ مُوسَى أَخْبَرَنَا عَبْدُاللهِ عَنْ خَالِدِ بْنِ سَعِيدٍ عَنْ أَبِيهِ عَنْ أُمِّ خَالِدٍ بِنْتِ خَالِدِ بْنِ سَعِيدٍ قَالَتْ أَتَيْتُ رَسُولَ اللهِ ﷺ مَعَ أَبِي وَعَلَيَّ قَمِيصٌ أَصْفَرُ قَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ سَنَهْ سَنَهْ قَالَ عَبْدُاللهِ وَهِيَ بِالْحَبَشِيَّةِ حَسَنَةٌ قَالَتْ فَذَهَبْتُ أَلْعَبُ بِخَاتَمِ النُّبُوَّةِ فَزَبَرَنِي أَبِي قَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ دَعْهَا ثُمَّ قَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ أَبْلِي وَأَخْلِفِي ثُمَّ أَبْلِي وَأَخْلِفِي ثُمَّ أَبْلِي وَأَخْلِفِي قَالَ عَبْدُاللهِ فَبَقِيَتْ حَتَّى ذَكَرَ .

3072. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Beššar, njemu Gunder, ovome prenio Šu'be od Muhammeda b. Zijada, a (on) od Ebu-Hurejre, radijallahu anhu, da je Hasan, sin Alije, uzeo jednu datulu od zekata i stavio je u svoja usta. Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, reče mu na perzijskom: "Keh, keh! (Ispljuj, ispljuj), zar ne znaš da mi ne jedemo sadaku (zekat)!"

٣٠٧٢. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ بَشَّارٍ حَدَّثَنَا غُنْدَرٌ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ زِيَادٍ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ أَنَّ الْحَسَنَ بْنَ عَلِيٍّ أَخَذَ تَمْرَةً مِنْ تَمْرِ الصَّدَقَةِ فَجَعَلَهَا فِي فِيهِ فَقَالَ النَّبِيُّ ﷺ بِالْفَارِسِيَّةِ كِخْ كِخْ أَمَا تَعْرِفُ أَنَّا لَا نَأْكُلُ الصَّدَقَةَ .

O KRAĐI RATNOG PLIJENA

i riječima Uzvišenog Allaha: "... A onaj koji nešto utaji – donijet će na Sudnji dan to što je utajio..."[1]

3073. PRIČAO NAM JE Musedded, a njemu prenio Jahja od Ebu-Hajjana, koji je rekao:
– Pričao mi je Ebu-Zur'a i kazao: "Pričao mi je Ebu-Hurejre i rekao:
Ustao je na noge među nama Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, spomenuo utaju ratnog plijena, o njoj uveličano govorio i nazvao je velikim grijehom rekavši: 'Neću se susresti na Sudnjem danu ni sa jednim od vas na čijem vratu bude (tuđa) ovca blejala, odnosno, konj mu hrzao, a on bude govorio: Allahov Poslaniče, pomozi mi!'"
"Ne mogu ti ništa pomoći", reći ću mu. "Saopćio sam ti (posljedicu utaje plijena)."
I(li) na njegovom vratu bude deva rikala, a on govorio: "Allahov Poslaniče, pomozi mi!"
"Ne mogu ti ništa pomoći", reći ću, "saopćio sam ti (to ranije)."
I(li) na njegovom vratu bude zlato i srebro, a on govorio: "Allahov Poslaniče, pomozi mi!"
"Ne mogu ti ništa pomoći", kazat ću. Ja sam ti to već saopćio.
I(li) na njegovom vratu bude kakva krpa (haljina) koja se (na njemu) trese i on kaže: "Allahov Poslaniče, pomozi mi!"
Tada ću ja odgovoriti: "Ne mogu ti ništa pomoći, jer sam ti to već ranije saopćio."
Ejjub je prenio od Ebu-Hajjana: "... a njegov konj hrže..."[2]

باب الْغُلُولِ

وَقَوْلِ اللهِ تَعَالَى (وَمَنْ يَغْلُلْ يَأْتِ بِمَا غَلَّ) .

٣٠٧٣. حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ حَدَّثَنَا يَحْيَى عَنْ أَبِي حَيَّانَ قَالَ حَدَّثَنِي أَبُو زُرْعَةَ قَالَ حَدَّثَنِي أَبُو هُرَيْرَةَ رَضِي اللهُ عَنْهُ قَالَ قَامَ فِينَا النَّبِيُّ ﷺ فَذَكَرَ الْغُلُولَ فَعَظَّمَهُ وَعَظَّمَ أَمْرَهُ قَالَ لَا أُلْفِيَنَّ أَحَدَكُمْ يَوْمَ الْقِيَامَةِ عَلَى رَقَبَتِهِ شَاةٌ لَهَا ثُغَاءٌ عَلَى رَقَبَتِهِ فَرَسٌ لَهُ حَمْحَمَةٌ يَقُولُ يَا رَسُولَ اللهِ أَغِثْنِي فَأَقُولُ لَا أَمْلِكُ لَكَ شَيْئًا قَدْ أَبْلَغْتُكَ وَعَلَى رَقَبَتِهِ بَعِيرٌ لَهُ رُغَاءٌ يَقُولُ يَا رَسُولَ اللهِ أَغِثْنِي فَأَقُولُ لَا أَمْلِكُ لَكَ شَيْئًا قَدْ أَبْلَغْتُكَ وَعَلَى رَقَبَتِهِ صَامِتٌ فَيَقُولُ يَا رَسُولَ اللهِ أَغِثْنِي فَأَقُولُ لَا أَمْلِكُ لَكَ شَيْئًا قَدْ أَبْلَغْتُكَ أَوْ عَلَى رَقَبَتِهِ رِقَاعٌ تَخْفِقُ فَيَقُولُ يَا رَسُولَ اللهِ أَغِثْنِي فَأَقُولُ لَا أَمْلِكُ لَكَ شَيْئًا قَدْ أَبْلَغْتُكَ وَقَالَ أَيُّوبُ عَنْ أَبِي حَيَّانَ فَرَسٌ لَهُ حَمْحَمَةٌ .

1 Cijeli prijevod 161. ajeta sure Ali-Imran glasi: "Nezamislivo je da Vjerovjesnik šta utaji! A onaj ko nešto utaji – donijet će na Sudnji dan to što je utajio, i tada će se svakom u potpunosti dati ono što je zaslužio, nikome se nepravda neće učiniti."
U bitki na Bedru nestao je od ratnog plijena jedan ogrtač. Licemjeri su govorili da ga je možda uzeo Resulullah, sallallahu alejhi ve sellem, za svoje potrebe. Navedeni ajet to pobija i ističe da su Allahovi poslanici čiste duše, nepogrešivi i pravedni u diobi ratnog plijena.

2 Pravednost je poluga bržeg razvitka društva i sretnijeg života pojedinca. Ova osobina treba vladati svijetom i dati svakom njegovo pravo. Prevarom dobivena imovina konačno će se obznaniti i za to će se dobiti Božija kazna.

KRAĐA MALOG DIJELA RATNOG PLIJENA

باب القليل من الغلول

Abdullah b. Amr nije prenio od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, da je on, Resulullah, sallallahu alejhi ve sellem, stvari (Kirkira) spalio, i to je ispravnije.

وَلَمْ يَذْكُرْ عَبْدُاللهِ بْنُ عَمْرٍو عَنِ النَّبِيِّ ﷺ أَنَّهُ حَرَّقَ مَتَاعَهُ وَهَذَا أَصَحُّ.

3074. PRIČAO NAM JE Alija b. Abdullah, njemu prenio Sufjan od Amra, (on) od Salima b. Ebu-Dža'da, a (ovaj) od Abdullaha b. Amra, koji je rekao:

– Zadužen za prtljag Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, bio je jedan čovjek koji se zvaše Kirkire. Umro je i Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao je: "On je u Džehennemu."

Potom su ashabi otišli da pogledaju (šta ima) kod njega i našli su prugasti vuneni ogrtač koga je prevarom dobio.

Ebu-Abdullah (Buhari) kaže:

– Ibn-Selam je rekao: "*Kerkera* tj. s fethom na slovu kaf, i to je tako pravilnije (čitati)."

٣٠٧٤. حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ عَبْدِاللهِ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ عَنْ عَمْرٍو عَنْ سَالِمِ بْنِ أَبِي الْجَعْدِ عَنْ عَبْدِاللهِ بْنِ عَمْرٍو قَالَ كَانَ عَلَى ثَقَلِ النَّبِيِّ ﷺ رَجُلٌ يُقَالُ لَهُ كِرْكِرَةُ فَمَاتَ فَقَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ هُوَ فِي النَّارِ فَذَهَبُوا يَنْظُرُونَ إِلَيْهِ فَوَجَدُوا عَبَاءَةً قَدْ غَلَّهَا قَالَ أَبُو عَبْدِ اللهِ قَالَ ابْنُ سَلَامٍ كَرْكَرَةُ يَعْنِي بِفَتْحِ الْكَافِ وَهُوَ مَضْبُوطٌ كَذَا.

ŠTA JE POKUĐENO KLATI OD DEVA I BRAVA OD RATNE DOBITI

باب ما يكره من ذبح الإبل والغنم في المغانم

3075. PRIČAO NAM JE Musa b. Isma'il, njemu prenio Ebu-Avane od Seida b. Mesruka, (on) od Abeja b. Rifaa, a (ovaj) od svoga djeda Rafija, koji je izjavio:

– Bili smo s Vjerovjesnikom, sallallahu alejhi ve sellem, u Zul-Hulejfi. Narod je zadesila glad, a mi smo zadobili nešto deva i sitne stoke. Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, tada je bio među drugim ljudima i ashabi su požurili i postavili kotlove. Resulullah, sallallahu alejhi ve sellem, naredio je

٣٠٧٥. حَدَّثَنَا مُوسَى بْنُ إِسْمَاعِيلَ حَدَّثَنَا أَبُو عَوَانَةَ عَنْ سَعِيدِ بْنِ مَسْرُوقٍ عَنْ عَبَايَةَ بْنِ رِفَاعَةَ عَنْ جَدِّهِ رَافِعٍ قَالَ كُنَّا مَعَ النَّبِيِّ ﷺ بِذِي الْحُلَيْفَةِ فَأَصَابَ النَّاسَ جُوعٌ وَأَصَبْنَا إِبِلًا وَغَنَمًا وَكَانَ النَّبِيُّ ﷺ فِي أُخْرَيَاتِ النَّاسِ فَعَجِلُوا فَنَصَبُوا الْقُدُورَ فَأَمَرَ بِالْقُدُورِ فَأُكْفِئَتْ

Pravednost i humanost treba imati i prema životinjama: koristiti ih prema njihovoj mogućnosti, a pristojno hraniti i njegovati. Štedjeti u ishrani smatra se varanjem životinje i zato će, eto, takvi vlasnici odgovarati na Sudnjem danu.

ثُمَّ قَسَمَ فَعَدَلَ عَشَرَةً مِنَ الْغَنَمِ بِبَعِيرٍ فَنَدَّ مِنْهَا بَعِيرٌ وَفِي الْقَوْمِ خَيْلٌ يَسِيرَةٌ فَطَلَبُوهُ فَأَعْيَاهُمْ فَأَهْوَى إِلَيْهِ رَجُلٌ بِسَهْمٍ فَحَبَسَهُ اللهُ فَقَالَ هَذِهِ الْبَهَائِمُ لَهَا أَوَابِدُ كَأَوَابِدِ الْوَحْشِ فَمَا نَدَّ عَلَيْكُمْ فَاصْنَعُوا بِهِ هَكَذَا فَقَالَ جَدِّي إِنَّا نَرْجُو أَوْ نَخَافُ أَنْ نَلْقَى الْعَدُوَّ غَدًا وَلَيْسَ مَعَنَا مُدًى أَفَنَذْبَحُ بِالْقَصَبِ فَقَالَ مَا أَنْهَرَ الدَّمَ وَذُكِرَ اسْمُ اللهِ عَلَيْهِ فَكُلْ لَيْسَ السِّنَّ وَالظُّفُرَ وَسَأُحَدِّثُكُمْ عَنْ ذَلِكَ أَمَّا السِّنُّ فَعَظْمٌ وَأَمَّا الظُّفُرُ فَمُدَى الْحَبَشَةِ .

pa su kotlovi poizvrtani, zatim je (plijen) podijelio i izjednačio deset brava s jednom devom. Tada je od tog plijena pobjegla jedna deva, a u tom narodu bijaše malo konjanika. Oni su je tražili i ona ih je zamorila. Potom je jedan čovjek odapeo na nju strijelu i Allah je devu zadržao. Čovjek reče: "Ovo su (čudne) životinje! Ona je od one divljači kao što su i ostale divlje životinje. Ona vam nije pobjegla i činite s njom, evo, ovako!"
Potom je rekao moj djed (Rafi'):
– Mi smo se nadali, odnosno, bojali da se sutra ne sukobimo s neprijateljem, a da nemamo sa sobom (oštre) noževe, pa da je zakoljemo trstikom?
Tada je Resulullah, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
– Što može proliti krv i kada je (pri klanju) spomenuto Allahovo ime, jedi, osim zuba i nokata. A o tome ću vam ispričati: što se tiče zuba, to je vrsta kosti, a što se tiče nokta, pa to su noževi Etiopljana.

بَاب الْبِشَارَةِ فِي الْفُتُوحِ

RADOSNA VIJEST O OSVAJANJIMA

٣٠٧٦. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ الْمُثَنَّى حَدَّثَنَا يَحْيَى حَدَّثَنَا إِسْمَاعِيلُ قَالَ حَدَّثَنِي قَيْسٌ قَالَ قَالَ لِي جَرِيرُ بْنُ عَبْدِاللهِ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ لِي رَسُولُ اللهِ ﷺ أَلَا تُرِيحُنِي مِنْ ذِي الْخَلَصَةِ وَكَانَ بَيْتًا فِيهِ خَثْعَمُ يُسَمَّى كَعْبَةَ الْيَمَانِيَةِ فَانْطَلَقْتُ فِي خَمْسِينَ وَمِائَةٍ مِنْ أَحْمَسَ وَكَانُوا أَصْحَابَ خَيْلٍ فَأَخْبَرْتُ النَّبِيَّ ﷺ أَنِّي لَا أَثْبُتُ عَلَى الْخَيْلِ فَضَرَبَ فِي صَدْرِي حَتَّى رَأَيْتُ أَثَرَ أَصَابِعِهِ فِي صَدْرِي فَقَالَ اللَّهُمَّ ثَبِّتْهُ وَاجْعَلْهُ هَادِيًا مَهْدِيًّا فَانْطَلَقَ إِلَيْهَا فَكَسَرَهَا وَحَرَّقَهَا فَأَرْسَلَ إِلَى النَّبِيِّ ﷺ يُبَشِّرُهُ

3076. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Musenna, njemu Jahja, a ovome Isma'il, i izjavio: Prenosi nam Kajs da je rekao:
– Kazao mi je Džerir b. Abdullah, radijallahu anhu: "Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao mi je: 'Hoćeš li me odmoriti od Zul-Hulese?' – a to je jedna kuća u Has'amu koja se zove 'Jemenska Ka'ba'."
Potom sam krenuo sa stotinu pedeset (ljudi) iz (plemena) Ahmes, a imali su i konje. Tada sam kazao Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, da ja nisam stabilan na konju. On udari po mojim grudima toliko da sam vidio trag njegovih prsta na njima i reče:
– Allahu moj, učvrsti ga i učini predvodnikom koji će upućivati na Pravi put!
Tada je on otišao do nje i zapalio je, a onda poslao Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem,

izaslanika koji ga je (o tome) obradovao. Džerirov izaslanik je rekao:
– Allahov Poslaniče, tako mi Onoga koji te je s Istinom poslao, nisam ti došao dok je nisam ostavio kao šugava devca (tj. dok je nisam uništio). Potom je Resulullah, sallallahu alejhi ve sellem, pet puta blagoslovio konje Ahmesa i njihove ljude. Musedded je rekao: "... dom u Has'amu..."[1]

فَقَالَ رَسُولُ جَرِيرٍ لِرَسُولِ اللهِ يَا رَسُولَ اللهِ وَالَّذِي بَعَثَكَ بِالْحَقِّ مَا جِئْتُكَ حَتَّى تَرَكْتُهَا كَأَنَّهَا جَمَلٌ أَجْرَبُ فَبَارَكَ عَلَى خَيْلِ أَحْمَسَ وَرِجَالِهَا خَمْسَ مَرَّاتٍ قَالَ مُسَدَّدٌ بَيْتٌ فِي خَثْعَمَ .

ŠTA SE DAJE ONOME KO DONESE VESELU VIJEST

باب مَا يُعْطَى الْبَشِيرُ

Ka'b b. Malik dao je dvije haljine kada je obradovan da mu je primljeno pokajanje.[2]

وَأَعْطَى كَعْبُ بْنُ مَالِكٍ ثَوْبَيْنِ حِينَ بُشِّرَ بِالتَّوْبَةِ .

NEMA HIDŽRE POSLIJE OSLOBOĐENJA (MEKKE)

باب لاَ هِجْرَةَ بَعْدَ الْفَتْحِ

3077. PRIČAO NAM JE Adem b. Ebu-Ijas, njemu Šejban od Mensura prenoseći od Mudžahida, on od Tavusa, a ovaj od Ibn-Abbasa, radijallahu anhuma, da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, na dan oslobođenja Mekke rekao:
"Nema više (obavezne) seobe (u Medinu), ali ostaje borba i nijet (odluka) za nju, pa kada se pozovete u borbu, odazovite se!"

٣٠٧٧. حَدَّثَنَا آدَمُ بْنُ أَبِي إِيَاسٍ حَدَّثَنَا شَيْبَانُ عَنْ مَنْصُورٍ عَنْ مُجَاهِدٍ عَنْ طَاوُسٍ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا قَالَ قَالَ النَّبِيُّ ﷺ يَوْمَ فَتْحِ مَكَّةَ لاَ هِجْرَةَ وَلَكِنْ جِهَادٌ وَنِيَّةٌ وَإِذَا اسْتُنْفِرْتُمْ فَانْفِرُوا .

1 Vidi bilješku hadisa 75.

2 Ka'b b. Malik nije učestvovao u vojnom pohodu na Tebuk, pa su ga drugovi nazvali licemjerom. Međutim, on nije bio licemjer. Naprotiv, bio je jedan od iskrenih vjernika, i zbog njegove iskrenosti Allah je primio njegovo pokajanje. On je jedan od trojice ashaba na koje se odnosi kur'anski ajet: "A i onoj trojici koja su bila izostala (oprostio je) i to tek onda kad im je zemlja, koliko god da je bila prostrana, postala tijesna, i kada im se bilo stisnulo u dušama njihovim i kad su uvidjeli da nema utočišta od Allaha nego samo u Njega. On je poslije i njima oprostio da bi se ubuduće kajali, jer Allah, uistinu, prima pokajanje i milostiv je." (Et-Tevbe, 118) Ashab koji je Ka'bu donio radosnu vijest da mu je primljeno pokajanje zvao se Selema b. Ekve', i tom prilikom Ka'b b. Malik mu je poklonio dvije haljine kao znak zahvalnosti za donošenje radosne vijesti.

3078, 3079. PRIČAO NAM JE Ibrahim b. Musa da mu je saopćio Jezid b. Zurej' od Halida, on od Ebu-Usmana Nehdija, a ovaj od Mudžaši'a b. Mes'uda, koji je kazao:
"Došao je Mudžaši' s bratom Mudžalidom b. Mes'udom Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, i rekao:
– Ovo je Mudžalid, i on ti daje prisegu (riječ) na seobu (iz Mekke u Medinu).
– Nema seobe poslije oslobođenja Mekke –
reče Poslanik – ali ću prihvatiti njegovu prisegu na islam.

٣٠٧٨- ٣٠٧٩. حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ مُوسَى أَخْبَرَنَا يَزِيدُ بْنُ زُرَيْعٍ عَنْ خَالِدٍ عَنْ أَبِي عُثْمَانَ النَّهْدِيِّ عَنْ مُجَاشِعِ بْنِ مَسْعُودٍ قَالَ جَاءَ مُجَاشِعٌ بِأَخِيهِ مُجَالِدِ بْنِ مَسْعُودٍ إِلَى النَّبِيِّ ﷺ فَقَالَ هَذَا مُجَالِدٌ يُبَايِعُكَ عَلَى الْهِجْرَةِ فَقَالَ لَا هِجْرَةَ بَعْدَ فَتْحِ مَكَّةَ وَلَكِنْ أُبَايِعُهُ عَلَى الْإِسْلَامِ.

3080. PRIČAO NAM JE Ali b. Abdullah rekavši da mu je pričao Sufjan kako su Amr i Ibn-Džurejdž rekli da su čuli Ataa, kako kaže:
"Otišao sam s Ubejdom b. Umejrom Aiši, radijallahu anha, dok je bila kod Sebira (velikog brda na Muzdelifi), te nam ona reče:
"Prekinuta je seoba od vremena kad je Allah omogućio svom Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, da oslobodi Mekku."[3]

٣٠٨٠. حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ عَبْدِ اللهِ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ قَالَ عَمْرٌو وَابْنُ جُرَيْجٍ سَمِعْتُ عَطَاءً يَقُولُ ذَهَبْتُ مَعَ عُبَيْدِ بْنِ عُمَيْرٍ إِلَى عَائِشَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهَا وَهِيَ مُجَاوِرَةٌ بِثَبِيرٍ فَقَالَتْ لَنَا انْقَطَعَتِ الْهِجْرَةُ مُنْذُ فَتَحَ اللهُ عَلَى نَبِيِّهِ ﷺ مَكَّةَ.

KAD ČOVJEK BUDE PRIMORAN DA PREGLEDA KOSE ŠTIĆENICA I VJERNICA KAD POGRIJEŠE PREMA ALLAHU I DA IH LIŠI ODJEĆE

باب إذا اضطرَّ الرَّجلُ إلى النَّظرِ في شعورِ أهلِ الذِّمَّةِ والمؤمناتِ إذا عصينَ اللهَ وتجريدهنَّ

3081. PRIČAO MI JE Muhammed b. Abdullah b. Havšeb Taifi rekavši da mu je pričao Hušejm, kojeg je obavijestio Husajn od Sa'da b. Ubejda, a ovaj prenio od Ebu-Abdur-Rahmana, koji je davao prednost Osmanu nad Alijom, da je on Ibn-Atijji, koji je davao prednost Aliji nad Osmanom, rekao:
– Ja uistinu znam šta je odvažilo tvog sudruga (Aliju) na prolijevanje krvi.

٣٠٨١. حَدَّثَنِي مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِ اللهِ بْنِ حَوْشَبٍ الطَّائِفِيُّ حَدَّثَنَا هُشَيْمٌ أَخْبَرَنَا حُصَيْنٌ عَنْ سَعْدِ ابْنِ عُبَيْدَةَ عَنْ أَبِي عَبْدِ الرَّحْمَنِ وَكَانَ عُثْمَانِيًّا فَقَالَ لِابْنِ عَطِيَّةَ وَكَانَ عَلَوِيًّا إِنِّي لَأَعْلَمُ مَا الَّذِي جَرَّأَ صَاحِبَكَ عَلَى الدِّمَاءِ سَمِعْتُهُ يَقُولُ بَعَثَنِي النَّبِيُّ ﷺ

3 Nakon oslobođenja Mekke prekinuta je seoba, jer su prije toga vjernici, radi vjere, selili Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, bojeći se da ne dođu u iskušenje. Međutim, nakon oslobođenja Mekke, Allah je ojačao islam, tako da vjernik može činiti ibadet svome Gospodaru gdje god želi.

Čuo sam ga kako kaže:
Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, poslao je mene i Zubejra i rekao:
– Idite u tu i tu Revdu, i u njoj ćete naći ženu kojoj je Hatib dao pismo.
– Došli smo do te Revde i (našli smo tu ženu) i rekli:
– Daj pismo!
– Nije mi ništa dao
– reče ona, pa mi uzviknusmo:
– Ili ćeš ga izvaditi, ili ćemo te lišiti odjeće?
Tada ga ona izvadi iz svog pasa.
(Vratili smo se u Medinu te Resulullah, sallallahu alejhi ve sellem, posla po Hatiba, (i kad ga upita za pismo), on reče:
– Nemoj žuriti! Tako mi Allaha, nisam postao nevjernik. Naprotiv, moja ljubav prema islamu se povećala. Svaki od tvojih ashaba ima u Mekki nekoga pomoću koga Allah štiti njegove ukućane i njegov imetak, a ja nemam nikoga, pa sam htio da kod njih nađem zaštitu.
Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, prihvatio je to (tj. oprostio mu), ali Omer reče:
– Pusti me da udarim (sabljom) po njegovom vratu, jer je on licemjer.
– Šta znaš – reče Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem – možda je Allah pogledao učesnike Bedra i rekao: "Radite što hoćete."
Eto, to je ono što ga je odvažilo.[1]

وَالزُّبَيْرَ فَقَالَ ائْتُوا رَوْضَةَ كَذَا وَتَجِدُونَ بِهَا امْرَأَةً أَعْطَاهَا حَاطِبٌ كِتَابًا فَأَتَيْنَا الرَّوْضَةَ فَقُلْنَا الْكِتَابَ قَالَتْ لَمْ يُعْطِنِي فَقُلْنَا لَتُخْرِجِنَّ أَوْ لَأُجَرِّدَنَّكِ فَأَخْرَجَتْ مِنْ حُجْزَتِهَا فَأَرْسَلَ إِلَى حَاطِبٍ فَقَالَ لَا تَعْجَلْ وَاللهِ مَا كَفَرْتُ وَلَا ازْدَدْتُ لِلْإِسْلَامِ إِلَّا حُبًّا وَلَمْ يَكُنْ أَحَدٌ مِنْ أَصْحَابِكَ إِلَّا وَلَهُ بِمَكَّةَ مَنْ يَدْفَعُ اللهُ بِهِ عَنْ أَهْلِهِ وَمَالِهِ وَلَمْ يَكُنْ لِي أَحَدٌ فَأَحْبَبْتُ أَنْ أَتَّخِذَ عِنْدَهُمْ يَدًا فَصَدَّقَهُ النَّبِيُّ ﷺ قَالَ عُمَرُ دَعْنِي أَضْرِبْ عُنُقَهُ فَإِنَّهُ قَدْ نَافَقَ فَقَالَ مَا يُدْرِيكَ لَعَلَّ اللهَ اطَّلَعَ عَلَى أَهْلِ بَدْرٍ فَقَالَ اعْمَلُوا مَا شِئْتُمْ فَهَذَا الَّذِي جَرَّأَهُ .

---

1 To jest, odvažilo Aliju na prolijevanje krvi, jer je on bio učesnik Bedra i znao je da je Uzvišeni Allah oprostio učesnicima Bedra i prošle i buduće grijehe, pa se on zbog toga odvažio na jedan takav postupak. Ovako je sebi Ebu-Abdur-Rahman protumačio ono što je mislio o Aliji, radijallahu anhu. Međutim, njegove riječi Ibn-Atijji kako je Alija, radijallahu anhu, prolijevao krv su odraz nepoštovanja prema njemu, jer se zna na kojem je stepenu morala i znanja bio halifa Alija i da nije nikoga ubijao iz svoga hira i bez (šerijatski) opravdanog razloga.
Inače, ovaj slučaj je već objašnjen. (Hadis 3007.)

O DOČEKU BORACA

باب اسْتِقْبَالِ الْغُزَاةِ

3082. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Ebi-Esved, a njemu Jezid b. Zurej' i Humejd b. Esved od Habiba b. Šehida od Ibn-Ebi-Mulejke, da je Ibn-Zubejr rekao Ibu-Dža'feru, radijallahu anhum: – Sjećaš li se kada smo dočekali Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, ja, ti i Ibn-Abbas. "Da" – odgovori on. On nas je tada ponio (na svojoj jahalici) a tebe ostavio.

٣٠٨٢. حَدَّثَنَا عَبْدُاللهِ بْنُ أَبِي الأَسْوَدِ حَدَّثَنَا يَزِيدُ بْنُ زُرَيْعٍ وَحُمَيْدُ بْنُ الأَسْوَدِ عَنْ حَبِيبِ بْنِ الشَّهِيدِ عَنِ ابْنِ أَبِي مُلَيْكَةَ قَالَ ابْنُ الزُّبَيْرِ لِابْنِ جَعْفَرٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمْ أَتَذْكُرُ إِذْ تَلَقَّيْنَا رَسُولَ اللهِ ﷺ أَنَا وَأَنْتَ وَابْنُ عَبَّاسٍ قَالَ نَعَمْ فَحَمَلَنَا وَتَرَكَكَ .

3083. PRIČAO NAM JE Malik b. Isma'il, njemu Ibn-Ujejne od Zuhrija da je Saib b. Jezid, radijallahu anhu, rekao: "Izašli smo s djecom da dočekamo Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, kod Senijjetul-Veda'a."

٣٠٨٣. حَدَّثَنَا مَالِكُ بْنُ إِسْمَاعِيلَ حَدَّثَنَا ابْنُ عُيَيْنَةَ عَنِ الزُّهْرِيِّ قَالَ قَالَ السَّائِبُ بْنُ يَزِيدَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ ذَهَبْنَا نَتَلَقَّى رَسُولَ اللهِ ﷺ مَعَ الصِّبْيَانِ إِلَى ثَنِيَّةِ الْوَدَاعِ .

ŠTA TREBA REĆI (RATNIK) PRI POVRATKU IZ BORBE

باب مَا يَقُولُ إِذَا رَجَعَ مِنَ الْغَزْوِ

3084. PRIČAO NAM JE Musa b. Isma'il, rekavši da mu je pričao Džuvejrije od Nafija, a on od Abdullaha, radijallahu anhu, da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, imao običaj pri povratku (s hadža ili iz borbe), tri puta izgovoriti tekbir i reći:
"Ako Bog da, mi se vraćamo Allahu! Tražimo oprosta od Njega i Njemu ibadet činimo. Zahvaljujemo našem Gospodaru i padamo Mu na sedždu. Allah je ispunio svoje obećanje: pomogao je svoga roba, a porazio saveznike (tj., neprijatelja)."

٣٠٨٤. حَدَّثَنَا مُوسَى بْنُ إِسْمَاعِيلَ حَدَّثَنَا جُوَيْرِيَةُ عَنْ نَافِعٍ عَنْ عَبْدِاللهِ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ كَانَ إِذَا قَفَلَ كَبَّرَ ثَلَاثًا قَالَ آيِبُونَ إِنْ شَاءَ اللهُ تَائِبُونَ عَابِدُونَ حَامِدُونَ لِرَبِّنَا سَاجِدُونَ صَدَقَ اللهُ وَعْدَهُ وَنَصَرَ عَبْدَهُ وَهَزَمَ الأَحْزَابَ وَحْدَهُ .

3085. PRIČAO NAM JE Ebu-Ma‘mer da mu je prenio Abdul-Varis, a njemu Jahja b. Ebu-Ishak od Enesa b. Malika, radijallahu anhu, koji je rekao:
– Bili smo s Vjerovjesnikom, sallallahu alejhi ve sellem, prilikom njegovog povratka iz Usfana. Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, jašio je, a i Safijja b. Hujejj (njegova žena) bila je s njim (na devi). Odjednom mu je deva posrnula i njih dvoje su pali na zemlju. Ebu-Talha je pritrčao i rekao:
“Allahov Poslaniče, neka me Allah učini tvojom otkupninom.”
“Pomozi ženi!” – reče Resulullah, sallallahu alejhi ve sellem.
On prevrnu ogrtač na lice, dođe do (Safijje) i baci ga na nju, a onda popravi njihovu sjedjeljku, te oni uzjahaše. I mi smo, okruživši Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, (krenuli).
Kada smo stigli blizu Medine, on poče izgovarati:
“Vraćamo se Allahu, tražimo oprosta od Njega i ibadet Mu činimo! Našem Gospodaru zahvaljujemo!”
I nije prestao to izgovarati sve dok nije ušao u Medinu.

٣٠٨٥. حَدَّثَنَا أَبُو مَعْمَرٍ حَدَّثَنَا عَبْدُ الْوَارِثِ قَالَ
حَدَّثَنِي يَحْيَى بْنُ أَبِي إِسْحَاقَ عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ
رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ كُنَّا مَعَ النَّبِيِّ ﷺ مَقْفَلَهُ مِنْ
عُسْفَانَ وَرَسُولُ اللهِ ﷺ عَلَى رَاحِلَتِهِ وَقَدْ أَرْدَفَ
صَفِيَّةَ بِنْتَ حُيَيٍّ فَعَثَرَتْ نَاقَتُهُ فَصُرِعَا جَمِيعًا
فَاقْتَحَمَ أَبُو طَلْحَةَ فَقَالَ يَا رَسُولَ اللهِ جَعَلَنِي اللهُ
فِدَاءَكَ قَالَ عَلَيْكَ الْمَرْأَةَ فَقَلَبَ ثَوْبًا عَلَى وَجْهِهِ
وَأَتَاهَا فَأَلْقَاهُ عَلَيْهَا وَأَصْلَحَ لَهُمَا مَرْكَبَهُمَا فَرَكِبَا
وَاكْتَنَفْنَا رَسُولَ اللهِ ﷺ فَلَمَّا أَشْرَفْنَا عَلَى الْمَدِينَةِ
قَالَ آيِبُونَ تَائِبُونَ عَابِدُونَ لِرَبِّنَا حَامِدُونَ فَلَمْ
يَزَلْ يَقُولُ ذَلِكَ حَتَّى دَخَلَ الْمَدِينَةَ .

3086. PRIČAO NAM JE Alija rekavši da mu je prenio Bišr b. El-Mufaddal, a njemu Jahja b. Ebu-Ishak od Enesa b. Malika, radijallahu anhu, da su oni i Ebu-Talha išli naprijed s Vjerovjesnikom, sallallahu alejhi ve sellem, a s Vjerovjesnikom, sallallahu alejhi ve sellem, bila je Safijja (njegova žena), koju je on posadio iza sebe na svoju devu.
Putujući tako, deva odjednom posrnu, a Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, i ona padoše. Ebu-Talha, mislim da je rekao, jurnu sa svoje deve i dođe Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, rekavši:
– Allahov Vjerovjesniče, neka me Allah učini tvojom otkupninom. Da li ti je šta bilo?
– Nije – reče on – ali pomozi ženi!

٣٠٨٦. حَدَّثَنَا عَلِيٌّ حَدَّثَنَا بِشْرُ بْنُ الْمُفَضَّلِ
حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ أَبِي إِسْحَاقَ عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ
رَضِيَ اللهُ عَنْهُ أَنَّهُ أَقْبَلَ هُوَ وَأَبُو طَلْحَةَ مَعَ النَّبِيِّ
ﷺ وَمَعَ النَّبِيِّ ﷺ صَفِيَّةُ مُرْدِفُهَا عَلَى رَاحِلَتِهِ
فَلَمَّا كَانُوا بِبَعْضِ الطَّرِيقِ عَثَرَتِ النَّاقَةُ فَصُرِعَ
النَّبِيُّ ﷺ وَالْمَرْأَةُ وَإِنَّ أَبَا طَلْحَةَ قَالَ أَحْسِبُ
قَالَ اقْتَحَمَ عَنْ بَعِيرِهِ فَأَتَى رَسُولَ اللهِ ﷺ فَقَالَ
يَا نَبِيَّ اللهِ جَعَلَنِي اللهُ فِدَاءَكَ هَلْ أَصَابَكَ مِنْ شَيْءٍ
قَالَ لَا وَلَكِنْ عَلَيْكَ بِالْمَرْأَةِ فَأَلْقَى أَبُو طَلْحَةَ

– Ebu-Talha stavi svoj ogrtač na lice, uputi se prema njoj i baci svoj ogrtač na nju, te ona ustade. Potom im on pripremi devu i oni pravo uzjahaše. Krenuli su dalje, i kad su došli do periferije Medine – ili je rekao: blizu Medine – Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, poče izgovarati: "Mi se vraćamo Allahu, tražimo oprost od Njega i Njemu ibadet činimo! Našem Gospodaru zahvaljujemo!"
I nije prestao to izgovarati sve dok nije ušao u Medinu.[1]

ثَوْبَهُ عَلَى وَجْهِهِ فَقَصَدَ قَصْدَهَا فَأَلْقَى ثَوْبَهُ عَلَيْهَا فَقَامَتِ الْمَرْأَةُ فَشَدَّ لَهُمَا عَلَى رَاحِلَتِهِمَا فَرَكِبَا فَسَارُوا حَتَّى إِذَا كَانُوا بِظَهْرِ الْمَدِينَةِ أَوْ قَالَ أَشْرَفُوا عَلَى الْمَدِينَةِ قَالَ النَّبِيُّ ﷺ آيِبُونَ تَائِبُونَ عَابِدُونَ لِرَبِّنَا حَامِدُونَ فَلَمْ يَزَلْ يَقُولُهَا حَتَّى دَخَلَ الْمَدِينَةَ .

O NAMAZU KADA SE DOĐE S PUTA

بَاب الصَّلَاةِ إِذَا قَدِمَ مِنْ سَفَرٍ

3087. PRIČAO NAM JE Sulejman b. Harb, a njemu Šu'be od Muhariba b. Disara, koji veli:
– Čuo sam Džabira b. Abdullaha, radijallahu anhuma, kad je rekao:
"Bio sam s Vjerovjesnikom, sallallahu alejhi ve sellem, na putu, pa pošto smo stigli u Medinu, reče mi:
'Uđi u džamiju i klanjaj dva rekata.'"

٣٠٨٧. حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ حَرْبٍ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ عَنْ مُحَارِبِ بْنِ دِثَارٍ قَالَ سَمِعْتُ جَابِرَ بْنَ عَبْدِاللهِ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا قَالَ كُنْتُ مَعَ النَّبِيِّ ﷺ فِي سَفَرٍ فَلَمَّا قَدِمْنَا الْمَدِينَةَ قَالَ لِي ادْخُلِ الْمَسْجِدَ فَصَلِّ رَكْعَتَيْنِ .

3088. PRIČAO NAM JE Ebu-Asim od Ibn-Džurejdža, on od Ibn-Šihaba, a ovaj od Abdur-Rahmana b. Abdullaha b. Ka'ba, on od svoga oca i amidže Ubejdullaha b. Ka'ba, a njih dvojica od Ka'ba, radijallahu anhu, da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, kad bi se vraćao s puta, ulazio u džamiju i klanjao dva rekata, prije nego što bi sjeo.[2]

٣٠٨٨. حَدَّثَنَا أَبُو عَاصِمٍ عَنِ ابْنِ جُرَيْجٍ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ عَنْ عَبْدِالرَّحْمَنِ بْنِ عَبْدِاللهِ بْنِ كَعْبٍ عَنْ أَبِيهِ وَعَمِّهِ عُبَيْدِاللهِ ابْنِ كَعْبٍ عَنْ كَعْبٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ كَانَ إِذَا قَدِمَ مِنْ سَفَرٍ ضُحًى دَخَلَ الْمَسْجِدَ فَصَلَّى رَكْعَتَيْنِ قَبْلَ أَنْ يَجْلِسَ .

1 Iz ovih hadisa zaključujemo:
– putnik treba da zahvali Allahu, dželle šanuhu, kad se vrati s puta i da Ga moli za oprost grijeha:
– lijepo je naći se na usluzi imamu i učenim ljudima, kao što je to učinio Ebu-Talhe prema Muhammedu, sallallahu alejhi ve sellem;
– treba poštovati učene ljude općenito.

2 Iz hadisa se da zaključiti:
– sunnet je klanjati dva rekata kada se dođe s puta, i to predstavlja čin zahvalnosti Allahu, dželle šanuhu, za dobar ishod putovanja, kao i lijep početak kućnih poslova s namazom, koji je ključ svakog dobra;
– lijepo je, po povratku s puta, prvo svratiti u džamiju, vidjeti se i pozdraviti s ljudima tamo, a tek onda otići svojoj kući.

O PRIREĐIVANJU HRANE PRI DOLASKU S PUTA

باب الطَّعام عِنْدَ القُدُومِ

Ibn-Omer je imao običaj da se omrsi radi gostiju (u postu izvan razmazanskog).[1]

وَكَانَ ابْنُ عُمَرَ يُفْطِرُ لِمَنْ يَغْشَاهُ .

3089. PRIČAO NAM JE Muhammed da mu je saopćio Veki' od Šu'be, on od Muhariba b. Disara, a ovaj od Džabira b. Abdullaha, radijallahu anhuma, da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, kad je stigao u Medinu, zaklao devu ili kravu.

Mu'az je prenio opširnije od Šu'be, a ovaj od Muhariba, koji je čuo Džabira b. Abdullaha, radijallahu anhu, kako kaže:

"Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, kupio je od mene devu za dvije oke i dirhem, ili dva dirhema, i pošto je stigao u Sirar, naredio je da se zakolje krava, te su nešto od nje pojeli. A kada je stigao u Medinu, naredio mi je da dođem u džamiju i klanjam dva rekata, i isplatio mi vrijednost deve."

٣٠٨٩. حَدَّثَنِي مُحَمَّدٌ أَخْبَرَنَا وَكِيعٌ عَنْ شُعْبَةَ عَنْ مُحَارِبِ بْنِ دِثَارٍ عَنْ جَابِرِ بْنِ عَبْدِاللهِ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا أَنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ لَمَّا قَدِمَ الْمَدِينَةَ نَحَرَ جَزُورًا أَوْ بَقَرَةً زَادَ مُعَاذٌ عَنْ شُعْبَةَ عَنْ مُحَارِبٍ سَمِعَ جَابِرَ ابْنَ عَبْدِاللهِ اشْتَرَى مِنِّي النَّبِيُّ ﷺ بَعِيرًا بِوَقِيَّتَيْنِ وَدِرْهَمٍ أَوْ دِرْهَمَيْنِ فَلَمَّا قَدِمَ صِرَارًا أَمَرَ بِبَقَرَةٍ فَذُبِحَتْ فَأَكَلُوا مِنْهَا فَلَمَّا قَدِمَ الْمَدِينَةَ أَمَرَنِي أَنْ آتِيَ الْمَسْجِدَ فَأُصَلِّيَ رَكْعَتَيْنِ وَوَزَنَ لِي ثَمَنَ الْبَعِيرِ .

3090. PRIČAO NAM JE Ebul-Velid, a njemu Šu'be od Muhariba b. Disara, da je Džabir rekao:

– Stigao sam s puta, i Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, reče:

"Klanjaj dva rekata!"

Sirar je mjesto u blizini Medine.[2]

٣٠٩٠. حَدَّثَنَا أَبُو الْوَلِيدِ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ عَنْ مُحَارِبِ بْنِ دِثَارٍ عَنْ جَابِرٍ قَالَ قَدِمْتُ مِنْ سَفَرٍ فَقَالَ النَّبِيُّ ﷺ صَلِّ رَكْعَتَيْنِ صِرَارٌ مَوْضِعٌ نَاحِيَةً بِالْمَدِينَةِ .

1 Ibn-Omer nije postio u toku putovanja, svejedno da li se radilo o putovanju u toku ramazana ili izvan njega, a kad bi bio kod kuće, često bi dobrovoljno postio. Tako je po povratku s puta napaštao ili postio nafilu-post. Međutim, nije postio odmah po povratku s puta, želeći da ugosti prijatelje, koji su dolazili da ga poselame i čestitaju mu povratak, a poslije toga bi opet postio.

2 Ovo je Buharijevo objašnjenje riječi Sirar. Inače, to mjesto se nalazi tri milje istočno od Medine u pravcu Iraka.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

U ime Allaha, Svemilosnog, Samilosnog!

كِتَابُ فَرْضِ الْخُمُسِ

PROPISIVANJE PETINE

PROPISIVANJE PETINE

بَاب فَرْضِ الْخُمُسِ

3091. PRIČAO NAM JE Abdan da mu je saopćio Abdullah, a njemu Junus od Zuhrija, koji kaže:
– Izvijestio me je Ali b. Husejn, da mu je Husejn sin Alijin saopćio, da je Alija, radijallahu anhum, rekao:
– Imao sam jednu staru devu koju sam, na dan Bitke na Bedru, dobio od ratne dobiti, a drugu staru devu dao mi je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, od petine (ratnog plijena). Pa kad sam se htio oženiti Fatimom, kćerkom Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, ugovorio sam s jednim kovačem iz plemena Benu-Kajnuka' da pojaše sa mnom pa da donesemo rogozine. Namjeravao sam da je prodam kovačima i time se potpomognem za svoju svadbenu gozbu.
I dok sam sakupljao opremu za svoje dvije deve: samare, vreće i konopce, deve su mi ležale pored kuće jednog ensarije. Vratio sam se, nakon što sam sakupio nešto (opreme), kada ono u mojih deva prorezane grbe, provaljene slabine i izvaljene crne džigerice. Vidjevši taj prizor, nisam mogao zadržati suze.
– Ko je ovo uradio? – upitao sam.
– Hamza b. Abdul-Muttalib – rekoše oni – i on je u ovoj kući s grupom ensarija koji su se okupili da piju alkohol. (Ovo se desilo prije nego što je alkohol bio zabranjen).

٣٠٩١. حَدَّثَنَا عَبْدَانُ أَخْبَرَنَا عَبْدُاللهِ أَخْبَرَنَا يُونُسُ عَنِ الزُّهْرِيِّ قَالَ أَخْبَرَنِي عَلِيُّ بْنُ الْحُسَيْنِ أَنَّ حُسَيْنَ بْنَ عَلِيٍّ عَلَيْهِمَا السَّلَام أَخْبَرَهُ أَنَّ عَلِيًّا قَالَ كَانَتْ لِي شَارِفٌ مِنْ نَصِيبِي مِنَ الْمَغْنَمِ يَوْمَ بَدْرٍ وَكَانَ النَّبِيُّ ﷺ أَعْطَانِي شَارِفًا مِنَ الْخُمُسِ فَلَمَّا أَرَدْتُ أَنْ أَبْتَنِيَ بِفَاطِمَةَ بِنْتِ رَسُولِ اللهِ ﷺ وَاعَدْتُ رَجُلًا صَوَّاغًا مِنْ بَنِي قَيْنُقَاعَ أَنْ يَرْتَحِلَ مَعِيَ فَنَأْتِيَ بِإِذْخِرٍ أَرَدْتُ أَنْ أَبِيعَهُ الصَّوَّاغِينَ وَأَسْتَعِينَ بِهِ فِي وَلِيمَةِ عُرْسِي فَبَيْنَا أَنَا أَجْمَعُ لِشَارِفَيَّ مَتَاعًا مِنَ الْأَقْتَابِ وَالْغَرَائِرِ وَالْحِبَالِ وَشَارِفَايَ مُنَاخَتَانِ إِلَى جَنْبِ حُجْرَةِ رَجُلٍ مِنَ الْأَنْصَارِ رَجَعْتُ حِينَ جَمَعْتُ مَا جَمَعْتُ فَإِذَا شَارِفَايَ قَدِ اجْتُبَّ أَسْنِمَتُهُمَا وَبُقِرَتْ خَوَاصِرُهُمَا وَأُخِذَ مِنْ أَكْبَادِهِمَا فَلَمْ أَمْلِكْ عَيْنَيَّ حِينَ رَأَيْتُ ذَلِكَ الْمَنْظَرَ مِنْهُمَا فَقُلْتُ مَنْ فَعَلَ هَذَا فَقَالُوا فَعَلَ حَمْزَةُ بْنُ عَبْدِالْمُطَّلِبِ وَهُوَ فِي هَذَا الْبَيْتِ فِي شَرْبٍ

مِنَ الْأَنْصَارِ فَانْطَلَقْتُ حَتَّى أَدْخُلَ عَلَى النَّبِيِّ
ﷺ وَعِنْدَهُ زَيْدُ بْنُ حَارِثَةَ فَعَرَفَ النَّبِيُّ ﷺ فِي
وَجْهِي الَّذِي لَقِيتُ فَقَالَ النَّبِيُّ ﷺ مَا لَكَ فَقُلْتُ
يَا رَسُولَ اللهِ مَا رَأَيْتُ كَالْيَوْمِ قَطُّ عَدَا حَمْزَةُ عَلَى
نَاقَتَيَّ فَأَجَبَّ أَسْنِمَتَهُمَا وَبَقَرَ خَوَاصِرَهُمَا وَهَا
هُوَ ذَا فِي بَيْتٍ مَعَهُ شَرْبٌ فَدَعَا النَّبِيُّ ﷺ بِرِدَائِهِ
فَارْتَدَى ثُمَّ انْطَلَقَ يَمْشِي وَاتَّبَعْتُهُ أَنَا وَزَيْدُ بْنُ
حَارِثَةَ حَتَّى جَاءَ الْبَيْتَ الَّذِي فِيهِ حَمْزَةُ فَاسْتَأْذَنَ
فَأَذِنُوا لَهُمْ فَإِذَا هُمْ شَرْبٌ فَطَفِقَ رَسُولُ اللهِ ﷺ
يَلُومُ حَمْزَةَ فِيمَا فَعَلَ فَإِذَا حَمْزَةُ قَدْ ثَمِلَ مُحْمَرَّةً
عَيْنَاهُ فَنَظَرَ حَمْزَةُ إِلَى رَسُولِ اللهِ ﷺ ثُمَّ صَعَّدَ النَّظَرَ
فَنَظَرَ إِلَى رُكْبَتِهِ ثُمَّ صَعَّدَ النَّظَرَ فَنَظَرَ إِلَى سُرَّتِهِ ثُمَّ
صَعَّدَ النَّظَرَ فَنَظَرَ إِلَى وَجْهِهِ ثُمَّ قَالَ حَمْزَةُ هَلْ
أَنْتُمْ إِلَّا عَبِيدٌ لِأَبِي فَعَرَفَ رَسُولُ اللهِ ﷺ أَنَّهُ قَدْ
ثَمِلَ فَنَكَصَ رَسُولُ اللهِ ﷺ عَلَى عَقِبَيْهِ الْقَهْقَرَى
وَخَرَجْنَا مَعَهُ .

Odjurio sam Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, i ušao mu, a kod njega bijaše Zejd b. Haris. Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, iz izraza moga lica saznao je da sam nešto strašno doživio.

– Šta ti je? – upita Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem.

– Allahov Poslaniče – rekoh – nisam nikad vidio strašnijeg dana! Hamza je nasrnuo na moje deve, prorezao im grbe i provalio slabine. Eno, on je sad u jednoj kući, s grupom pijanih!

Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, naredio je da mu se donese ogrtač.

Obukao ga je, a zatim izišao, a ja i Zejd b. Haris smo ga slijedili. Kad je došao do kuće u kojoj je bio Hamza, zatražio je dozvolu i oni su im dozvolili da uđe. Ali, bili su pijani. Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, počeo je koriti Hamzu za ono što je uradio. Hamza je bio pijan, oči mu crvene. Hamza je pogledao Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, a onda podigao pogled. Gledao je u njegova koljena, a zatim podigao pogled i pogledao u njegov pas, i opet podigao pogled i pogledao u njegovo lice. Zatim je rekao: "Pa vi ste samo robovi moga oca!"

Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, vidio je da je on pijan, pa se vratio, idući natraške, a mi smo izišli s njim.[1]

---

1 Svojom izjavom: "Pa vi ste samo robovi moga oca", Hamza se htio pohvaliti da je on bliži od njih dvojice čuvenom Abdul-Muttalibu, jer mu je on bio sin, a njih dvojica su mu bili unuci.
Inače, ovaj hadis je već citiran u nešto kraćoj verziji i objašnjen u poglavlju *O napajanju*, hadis br. 2089. Povod citiranja ovog hadisa u poglavlju *Propisivanje petine* je izjava Alije, radijallahu anhu, na početku hadisa, da mu je Resulullah, sallallahu alejhi ve sellem, dao jednu staru devu od petine, što znači da je petina bila propisana u doba Alijine ženidbe s Fatimom, radijallahu anhuma.

3092. PRIČAO NAM JE Abdul-Aziz b. Abdullah, njemu Ibrahim b. Sa'd od Saliha, a ovaj od Ibn-Šihaba, koji je rekao:
"Saopćio mi je Urve b. Zubejr, da mu je ispričala Aiša, majka vjernika radijallahu anha, da je Fatima, radijallahu anha, kćerka Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, poslije smrti Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, tražila od Ebu-Bekra Siddika da joj dodijeli njezino nasljedstvo, koje je ostavio Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, od onog što mu je Allah, kao plijen, darovao."

٣٠٩٢. حَدَّثَنَا عَبْدُالْعَزِيزِ بْنُ عَبْدِاللهِ حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ سَعْدٍ عَنْ صَالِحٍ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ قَالَ أَخْبَرَنِي عُرْوَةُ بْنُ الزُّبَيْرِ أَنَّ عَائِشَةَ أُمَّ الْمُؤْمِنِينَ رَضِيَ اللهُ عَنْهَا أَخْبَرَتْهُ أَنَّ فَاطِمَةَ عَلَيْهَا السَّلَام ابْنَةَ رَسُولِ اللهِ ﷺ سَأَلَتْ أَبَا بَكْرٍ الصِّدِّيقَ بَعْدَ وَفَاةِ رَسُولِ اللهِ ﷺ أَنْ يَقْسِمَ لَهَا مِيرَاثَهَا مِمَّا تَرَكَ رَسُولُ اللهِ ﷺ مِمَّا أَفَاءَ اللهُ عَلَيْهِ.

3093. Ebu-Bekr joj je odgovorio:
– Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao je: "Mi (poslanici) se ne nasljeđujemo. Ono što ostavimo – jeste milostinja."[2]
Na to se Fatima, kćerka Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, rasrdila i napustila Ebu-Bekra. Neprestano ga je izbjegavala sve dok nije umrla, a živjela je nakon smrti Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, još šest mjeseci.[3]
(Aiša) kaže:

٣٠٩٣. فَقَالَ لَهَا أَبُو بَكْرٍ إِنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ قَالَ لَا نُورَثُ مَا تَرَكْنَا صَدَقَةٌ فَغَضِبَتْ فَاطِمَةُ بِنْتُ رَسُولِ اللهِ ﷺ فَهَجَرَتْ أَبَا بَكْرٍ فَلَمْ تَزَلْ مُهَاجِرَتَهُ حَتَّى تُوُفِّيَتْ وَعَاشَتْ بَعْدَ رَسُولِ اللهِ ﷺ سِتَّةَ أَشْهُرٍ قَالَتْ وَكَانَتْ فَاطِمَةُ تَسْأَلُ أَبَا بَكْرٍ نَصِيبَهَا مِمَّا تَرَكَ رَسُولُ اللهِ ﷺ مِنْ خَيْبَرَ وَفَدَكٍ وَصَدَقَتِهِ

2 Jedni smatraju da poslanici nisu nasljedivali stoga da se ne bi pomislilo da su oni, pozivajući ljude u vjeru, sakupljali imetak za svoje nasljednike. Drugi, opet, kažu da su poslanici, poput roditelja, za sve svoje sljedbenike, pa ono što je njihovo, to pripada svoj djeci, tj. svim njihovim sljedbenicima.
Ovaj hadis nema izravne veze s naslovom poglavlja u kojem je naveden, ali u nekim predajama ovog hadisa, koje također bilježi Buhari, spominje se petina. Naime, u tim predajama se kaže da je Fatima, radijallahu anha, tražila, između ostalog, i ono što je ostalo od petine Hajbera, pa je najvjerovatnije to razlog što je imam Buhari ovaj hadis uvrstio u poglavlje *Propisivanje petine*.

3 Ovo ne znači da je Fatima, radijallahu anha, prestala govoriti s Ebu-Bekrom, radijallahu anhu, i da je ona okretala glavu od njega. Naprotiv, ona se samo povukla u svoju kuću i nije izlazila.
U tom smislu zabilježio je Bejheki od Ša'bija da je rekao:
– Kad se Fatima, radijallahu anha, razboljela, došao je Ebu-Bekr, radijallahu anhu, i zatražio dozvolu da je posjeti, pa je Alija, radijallahu anhu, upitao:
– Fatima, ovo je Ebu-Bekr, radijallahu anhu. Traži dozvolu da te posjeti.
– Želiš li da mu dozvolim? – upita ona.
– Da – odgovori on, i ona mu dozvoli.
Ebu-Bekr je ušao i, nastojeći je odobrovoljiti, rekao:
"Tako mi Allaha, nisam ostavio kuću, imetak, porodicu i rodbinu osim želje za Allahovim zadovoljstvom, zadovoljstvm Njegovog Poslanika i njegove porodice."
I on se trudio da je odobrovolji sve dok to nije uspio.

– Fatima je tražila od Ebu-Bekra svoj dio od onog što je ostavio Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, u pogledu Hajbera i Fedeka i njegove sadake u Medini, pa je Ebu-Bekr to odbio rekavši: "Neću ostaviti ništa što je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, radio a da i ja to ne uradim. Ja se bojim ako bih ostavio nešto od njegovog naređenja, da bih pao u zabludu."
Što se tiče njegove sadake u Medini, Omer ju je predao Aliji i Abbasu, a što se tiče Hajbera i Fedeka, Omer ih je zadržao rekavši:
"To dvoje je milostinja Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, koja je bila (predviđena) za njegove obaveze koje su se javljale i njegove vanredne troškove, a staranje o njima (poslije njega) pripada onom ko preuzme vlast."
Kaže (Zuhri): "Njih dvoje (Hajber i Fedek) su sve do danas u takvom položaju."
Kaže Ebu-Abdullah (Buhari): "*I'terake* je oblik *ifteale* od sintagme *arevtuhu* (pogodio sam ga). Od te riječi je: *ja'ruhu*, što znači: pogađa ga, i *i'terani*, što znači: pogodilo me."

بِالْمَدِينَةِ فَأَبَى أَبُو بَكْرٍ عَلَيْهَا ذَلِكَ وَقَالَ لَسْتُ تَارِكًا شَيْئًا كَانَ رَسُولُ اللهِ ﷺ يَعْمَلُ بِهِ إِلَّا عَمِلْتُ بِهِ فَإِنِّي أَخْشَى إِنْ تَرَكْتُ شَيْئًا مِنْ أَمْرِهِ أَنْ أَزِيغَ فَأَمَّا صَدَقَتُهُ بِالْمَدِينَةِ فَدَفَعَهَا عُمَرُ إِلَى عَلِيٍّ وَعَبَّاسٍ وَأَمَّا خَيْبَرُ وَفَدَكٌ فَأَمْسَكَهَا عُمَرُ وَقَالَ هُمَا صَدَقَةُ رَسُولِ اللهِ ﷺ كَانَتَا لِحُقُوقِهِ الَّتِي تَعْرُوهُ وَنَوَائِبِهِ وَأَمْرُهُمَا إِلَى مَنْ وَلِيَ الْأَمْرَ قَالَ فَهُمَا عَلَى ذَلِكَ إِلَى الْيَوْمِ قَالَ أَبُو عَبْدِ اللهِ اعْتَرَاكَ افْتَعَلْتَ مِنْ عَرَوْتُهُ فَأَصَبْتُهُ وَمِنْهُ يَعْرُوهُ وَاعْتَرَانِي .

3094. PRIČAO NAM JE Ishak b. Muhammed Fervi, njemu Malik b. Enes od Ibn-Šihaba, a on od Malika b. Evsa b. Hadesana.
(Ibn-Šihab kaže): – Muhammed b. Džubejr mi je spomenuo nešto od tog njegovog hadisa, pa sam se zaputio i došao Maliku b. Evsu te ga upitao o tom hadisu, i Malik reče:
– Dok sam jednom sjedio sa svojom porodicom, a dan bijaše odmakao, dođe mi izlaslanik Omera b. Hattaba i reče:
– Odazovi se vladaru pravovjernih.
Zaputio sam se s njim dok ne dođoh do Omera (i zatekoh ga), a on sjeđaše na krevetu od rogozine na kojem nije bilo postelje, oslonjen na jastuk od kože. Nazvao sam mu selam, zatim sjeo, a on progovori:

٣٠٩٤. حَدَّثَنَا إِسْحَاقُ بْنُ مُحَمَّدٍ الْفَرْوِيُّ حَدَّثَنَا مَالِكُ بْنُ أَنَسٍ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ عَنْ مَالِكِ بْنِ أَوْسِ بْنِ الْحَدَثَانِ وَكَانَ مُحَمَّدُ بْنُ جُبَيْرٍ ذَكَرَ لِي ذِكْرًا مِنْ حَدِيثِهِ ذَلِكَ فَانْطَلَقْتُ حَتَّى أَدْخُلَ عَلَى مَالِكِ بْنِ أَوْسٍ فَسَأَلْتُهُ عَنْ ذَلِكَ الْحَدِيثِ فَقَالَ مَالِكٌ بَيْنَا أَنَا جَالِسٌ فِي أَهْلِي حِينَ مَتَعَ النَّهَارُ إِذَا رَسُولُ عُمَرَ بْنِ الْخَطَّابِ يَأْتِينِي فَقَالَ أَجِبْ أَمِيرَ الْمُؤْمِنِينَ فَانْطَلَقْتُ مَعَهُ حَتَّى أَدْخُلَ عَلَى عُمَرَ فَإِذَا هُوَ جَالِسٌ عَلَى رِمَالِ سَرِيرٍ لَيْسَ بَيْنَهُ وَبَيْنَهُ فِرَاشٌ مُتَّكِئٌ عَلَى وِسَادَةٍ مِنْ أَدَمٍ

– Maliku, došla nam je skupina ljudi tvog naroda s porodicama. Ja sam im odredio skroman dar. Uzmi ga i podijeli im.
– Vladaru pravovjernih – rekoh – kad bi ti za to odredio nekog drugog!
– Uzmi to, čovječe – reče on.
I dok sam ja tako sjedio kod njega, dođe njegov vratar Jerfa i reče:
– Želiš li primiti Osmana, Abdur-Rahmana b. Avfa, Zubejra i Sa'da b. Ebi-Vekkasa jer oni traže dozvolu da uđu?
– Da – odgovori on, i dozvoli im da uđu.
Oni su ušli, nazvali selam i posjedali.
Zatim je Jerfa sjedio neko vrijeme, a potom upitao:
– Hoćeš li primiti Aliju i Abbasa?
– Da – odgovorio je on, i dozvolio im da uđu.
Njih dvojica uđoše, nazvaše selam i posjedaše, te Abbas reče:
– Vladaru pravovjernih, presudi između mene i ovoga.
Njih dvojica su se inače prepirali oko onog što je Allah, kao plijen, dao svome Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, od plemena Benu-Nadir.
– Vladaru pravovjernih – reče skupina u kojoj je bio Osman i oni što su (ušli) s njim – presudi između njih dvojice i rasterereti jednog od drugog.
– Polahko – reče Omer. – Zaklinjem vas Allahom, Čijom dozvolom opstoje i nebo i zemlja, da li znate da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Mi (poslanici) se ne nasljeđujemo. Ono što ostavimo je sadaka." Ovim je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, mislio na sebe.
– Rekao je to – reče spomenuta skupina, a Omer se okrenu Aliji i Abbasu i reče:
– Zaklinjem vas Allahom, da li vas dvojica znate da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, to rekao?
– Rekao je – potvrdiše njih dvojica.

فَسَلَّمْتُ عَلَيْهِ ثُمَّ جَلَسْتُ فَقَالَ يَا مَالِ إِنَّهُ قَدِمَ عَلَيْنَا مِنْ قَوْمِكَ أَهْلُ أَبْيَاتٍ وَقَدْ أَمَرْتُ فِيهِمْ بِرَضْخٍ فَاقْبِضْهُ فَاقْسِمْهُ بَيْنَهُمْ فَقُلْتُ يَا أَمِيرَ الْمُؤْمِنِينَ لَوْ أَمَرْتَ بِهِ غَيْرِي قَالَ اقْبِضْهُ أَيُّهَا الْمَرْءُ فَبَيْنَا أَنَا جَالِسٌ عِنْدَهُ أَتَاهُ حَاجِبُهُ يَرْفَا فَقَالَ هَلْ لَكَ فِي عُثْمَانَ وَعَبْدِالرَّحْمَنِ بْنِ عَوْفٍ وَالزُّبَيْرِ وَسَعْدِ بْنِ أَبِي وَقَّاصٍ يَسْتَأْذِنُونَ قَالَ نَعَمْ فَأَذِنَ لَهُمْ فَدَخَلُوا فَسَلَّمُوا وَجَلَسُوا ثُمَّ جَلَسَ يَرْفَا يَسِيرًا ثُمَّ قَالَ هَلْ لَكَ فِي عَلِيٍّ وَعَبَّاسٍ قَالَ نَعَمْ فَأَذِنَ لَهُمَا فَدَخَلَا فَسَلَّمَا فَجَلَسَا فَقَالَ عَبَّاسٌ يَا أَمِيرَ الْمُؤْمِنِينَ اقْضِ بَيْنِي وَبَيْنَ هَذَا وَهُمَا يَخْتَصِمَانِ فِيمَا أَفَاءَ اللهُ عَلَى رَسُولِهِ ﷺ مِنْ مَالِ بَنِي النَّضِيرِ فَقَالَ الرَّهْطُ عُثْمَانُ وَأَصْحَابُهُ يَا أَمِيرَ الْمُؤْمِنِينَ اقْضِ بَيْنَهُمَا وَأَرِحْ أَحَدَهُمَا مِنَ الْآخَرِ قَالَ عُمَرُ تَيْدَكُمْ أَنْشُدُكُمْ بِاللهِ الَّذِي بِإِذْنِهِ تَقُومُ السَّمَاءُ وَالْأَرْضُ هَلْ تَعْلَمُونَ أَنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ قَالَ لَا نُورَثُ مَا تَرَكْنَا صَدَقَةٌ يُرِيدُ رَسُولُ اللهِ ﷺ نَفْسَهُ قَالَ الرَّهْطُ قَدْ قَالَ ذَلِكَ فَأَقْبَلَ عُمَرُ عَلَى عَلِيٍّ وَعَبَّاسٍ فَقَالَ أَنْشُدُكُمَا اللهَ أَتَعْلَمَانِ أَنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ قَدْ قَالَ ذَلِكَ قَالَا قَدْ قَالَ ذَلِكَ قَالَ عُمَرُ فَإِنِّي أُحَدِّثُكُمْ عَنْ هَذَا الْأَمْرِ إِنَّ اللهَ قَدْ خَصَّ رَسُولَهُ ﷺ فِي هَذَا الْفَيْءِ بِشَيْءٍ لَمْ يُعْطِهِ أَحَدًا غَيْرَهُ ثُمَّ قَرَأَ (وَمَا أَفَاءَ اللهُ عَلَى رَسُولِهِ مِنْهُمْ)

– Ja ću vam, zaista, ispričati taj slučaj – reče Omer.

Allah je posebno darovao svoga Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, od ovog plijena, dijelom koji nije dao nikom drugom osim njemu.

Zatim je (Omer) proučio ajet: "Ono što je Allah od njih, kao plijen, darovao svome Poslaniku..." do riječi... "Svemoćan".[1] – To je pripadalo Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, posebno. Tako mi Allaha, nije on to, mimo vas, uzeo samo za sebe, niti ga je prigrabio bez vas. On je to vama dao i razdijelio ga među vama sve dok nije od toga ostao ovaj imetak. Iz ovog imetka je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, izdvajao opskrbu za svoju porodicu za godinu dana, a ono što bi ostajalo, stavljao je na mjesto gdje se ostavljao imetak koji je u ime Allaha. Tako je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, postupao u toku svoga života. Zaklinjem vas Allahom, da li vi to znate?

– Da – odgovoriše oni, a on onda reče Aliji i Abbasu:

– Zaklinjem vas Allahom, da li vas dvojica to znate?[2]

Omer dalje kaže: "Zatim je Allah uzeo k Sebi (dušu) Vjerovjesnika pa je Ebu-Bekr rekao: 'Ja sam nasljednik Allahova Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem,' i uzeo je taj imetak, te postupao s njim onako kako je i Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, s njim postupao. Allah zna da je on u tome bio iskren, čestit i razborit i da je slijedio Istinu.

Zatim je Allah uzeo k Sebi (dušu) Ebu-Bekra, a ja sam postao nasljednik Ebu-Bekrov, te sam uzeo taj imetak (i držao ga) dvije godine svoje vladavine postupajući s njim onako kako je postupao Allahov

إِلَى قَوْلِهِ (قَدِيرٌ) فَكَانَتْ هَذِهِ خَالِصَةً
لِرَسُولِ اللَّهِ ﷺ وَاللَّهِ مَا احْتَازَهَا دُونَكُمْ وَلَا
اسْتَأْثَرَ بِهَا عَلَيْكُمْ قَدْ أَعْطَاكُمُوهَا وَبَثَّهَا فِيكُمْ
حَتَّى بَقِيَ مِنْهَا هَذَا الْمَالُ فَكَانَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ
يُنْفِقُ عَلَى أَهْلِهِ نَفَقَةَ سَنَتِهِمْ مِنْ هَذَا الْمَالِ ثُمَّ يَأْخُذُ
مَا بَقِيَ فَيَجْعَلُهُ مَجْعَلَ مَالِ اللَّهِ فَعَمِلَ رَسُولُ اللَّهِ
ﷺ بِذَلِكَ حَيَاتَهُ أَنْشُدُكُمْ بِاللَّهِ هَلْ تَعْلَمُونَ ذَلِكَ
قَالُوا نَعَمْ ثُمَّ قَالَ لِعَلِيٍّ وَعَبَّاسٍ أَنْشُدُكُمَا بِاللَّهِ هَلْ
تَعْلَمَانِ ذَلِكَ قَالَ عُمَرُ ثُمَّ تَوَفَّى اللَّهُ نَبِيَّهُ ﷺ فَقَالَ
أَبُو بَكْرٍ أَنَا وَلِيُّ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ فَقَبَضَهَا أَبُو بَكْرٍ
فَعَمِلَ فِيهَا بِمَا عَمِلَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ وَاللَّهُ يَعْلَمُ إِنَّهُ
فِيهَا لَصَادِقٌ بَارٌّ رَاشِدٌ تَابِعٌ لِلْحَقِّ ثُمَّ تَوَفَّى اللَّهُ
أَبَا بَكْرٍ فَكُنْتُ أَنَا وَلِيَّ أَبِي بَكْرٍ فَقَبَضْتُهَا سَنَتَيْنِ
مِنْ إِمَارَتِي أَعْمَلُ فِيهَا بِمَا عَمِلَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ وَمَا
عَمِلَ فِيهَا أَبُو بَكْرٍ وَاللَّهُ يَعْلَمُ إِنِّي فِيهَا لَصَادِقٌ بَارٌّ
رَاشِدٌ تَابِعٌ لِلْحَقِّ ثُمَّ جِئْتُمَانِي تُكَلِّمَانِي وَكَلِمَتُكُمَا
وَاحِدَةٌ وَأَمْرُكُمَا وَاحِدٌ جِئْتَنِي يَا عَبَّاسُ تَسْأَلُنِي
نَصِيبَكَ مِنِ ابْنِ أَخِيكَ وَجَاءَنِي هَذَا يُرِيدُ عَلِيًّا
يُرِيدُ نَصِيبَ امْرَأَتِهِ مِنْ أَبِيهَا فَقُلْتُ لَكُمَا إِنَّ
رَسُولَ اللَّهِ ﷺ قَالَ لَا نُورَثُ مَا تَرَكْنَا صَدَقَةٌ

1 Prijevod ovog ajeta u cijelosti glasi: "A vi niste kasom tjerali ni konje ni kamile radi onoga što je Allah od njih, kao plijen, darovao Poslaniku svome, nego, Allah prepušta vlast poslanicima svojim nad onima nad kojima On hoće; Allah sve može." (El-Hašr, 6)

2 Ovdje se ne spominje odgovor Alije i Abbasa, ali se u nekim predajama ovog hadisa kaže da su i njih dvojica potvrdno odgovorili.

فَلَمَّا بَدَا لِي أَنْ أَدْفَعَهُ إِلَيْكُمَا قُلْتُ إِنْ شِئْتُمَا دَفَعْتُهَا إِلَيْكُمَا عَلَى أَنَّ عَلَيْكُمَا عَهْدَ اللهِ وَمِيثَاقَهُ لَتَعْمَلَانِ فِيهَا بِمَا عَمِلَ فِيهَا رَسُولُ اللهِ ﷺ وَبِمَا عَمِلَ فِيهَا أَبُو بَكْرٍ وَبِمَا عَمِلْتُ فِيهَا مُنْذُ وَلِيتُهَا فَقُلْتُمَا ادْفَعْهَا إِلَيْنَا فَبِذَلِكَ دَفَعْتُهَا إِلَيْكُمَا فَأَنْشُدُكُمْ بِاللهِ هَلْ دَفَعْتُهَا إِلَيْهِمَا بِذَلِكَ قَالَ الرَّهْطُ نَعَمْ ثُمَّ أَقْبَلَ عَلَى عَلِيٍّ وَعَبَّاسٍ فَقَالَ أَنْشُدُكُمَا بِاللهِ هَلْ دَفَعْتُهَا إِلَيْكُمَا بِذَلِكَ قَالَا نَعَمْ قَالَ فَتَلْتَمِسَانِ مِنِّي قَضَاءً غَيْرَ ذَلِكَ فَوَاللهِ الَّذِي بِإِذْنِهِ تَقُومُ السَّمَاءُ وَالْأَرْضُ لَا أَقْضِي فِيهَا قَضَاءً غَيْرَ ذَلِكَ فَإِنْ عَجَزْتُمَا عَنْهَا فَادْفَعَاهَا إِلَيَّ فَإِنِّي أَكْفِيكُمَاهَا .

Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, i onako kako je postupao Ebu-Bekr s njim. Allah zna da sam u tome bio iskren, čestit i razborit i da sam slijedio Istinu. A onda ste mi došli vas dvojica i razgovarali sa mnom. Riječ vam je bila jedinstvena, a i slučaj isti. Ti si mi, Abbasu, došao da tražiš svoj udio od svog bratića, a ovaj mi je došao – mislio je na Aliju – želeći udio svoje žene od njezina oca, pa sam vam rekao da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, izjavio: 'Mi (poslanici) se ne nasljeđujemo. Ono što ostavimo je sadaka!...'

Kad sam odlučio da ga vama dvojici predam, rekao sam:

'Ako želite, predat ću ga vama dvojici, pod uvjetom da Allahu date obećanje i obavezu da ćete postupati s njim onako kako je s njim postupao Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, i kao što je s njim postupao Ebu-Bekr, i kao što sam ja s njim postupao otkako sam ga preuzeo.'

'Daj ga nama' – rekli ste vas dvojica, i tako sam ga ja predao vama dvojici.

'Zaklinjem vas Allahom, da li sam ga tako predao njima?'

'Da' – odgovorili su oni iz skupine, a on se okrenu Aliji i Abbasu i reče:

'Zaklinjem vas Allahom, da li sam ga tako predao vama dvojici?'

'Da' – rekoše njih dvojica.

'Vi tražite od mene' – reče (Omer) – 'drukčiju presudu. Tako mi Allaha, Čijom dozvolom opstoje i nebo i zemlja, neću u vezi s tim presuditi drukčiju presudu. Ako se ne možete brinuti o njemu, predajte ga meni. Ja se mogu, umjesto vas, brinuti za njega.'"[3]

3 Ovaj hadis je naveden u poglavlju *Propisivanje petine*, jer se u njemu govori o imetku kojeg je Allah, kao poklon, posebno darovao svom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, a Alija i Abbas su znali da se taj imetak tretira kao sadaka i nisu se prepirali oko posjedovanja tog imetka, nego oko toga ko će upravljati tim imetkom.

Na kraju ovog hadisa se ne spominje kako su Alija i Abbas reagovali na Omerov stav, ali prema nekim drugim predajama ovog hadisa, Alija i Abbas su prihvatili Omerov stav i odustali od parničenja oko toga imetka, koji je i dalje ostao kao (opća) sadaka.

DAVANJE PETINE SPADA U VJERU

باب أَدَاءُ الْخُمُسِ مِنَ الدِّينِ

3095. PRIČAO NAM JE Ebu-Nu'man, a njemu Hammad od Ebu-Džemre Dubeija, koji je rekao:
– Čuo sam Ibn-Abasa, radijallahu anhuma, kako kaže:
Delegacija (plemena) Abdul-Kajsa došla je (Poslaniku) i rekla:
"Allahov Poslaniče, mi smo ogranak (plemena) Rebija. Između nas i tebe su nevjernici (plemena) Mudar, pa ti mi dolazimo samo u svetom mjesecu. Daj nam (odlučnu) zapovijed, koju ćemo prihvatiti i pozivati njoj one koji su ostali iza nas."
"Naređujem vam četiri stvari" – reče on –
"a zabranjujem vam četiri. (Naređujem vam): vjerovanje u Allaha, (a to je) svjedočiti da nema Boga osim Allaha – i rukom je to pokazao (presavivši mali prst), klanjati namaz, dijeliti zekat, postiti mjesec ramazan i da dajete petinu ratnog plijena, a zabranjujem vam sok, bio on u vodenoj tikvi, kadnju, testiji ili smolastom koritu."[1]

٣٠٩٥. حَدَّثَنَا أَبُو النُّعْمَانِ حَدَّثَنَا حَمَّادٌ عَنْ أَبِي جَمْرَةَ الضُّبَعِيِّ قَالَ سَمِعْتُ ابْنَ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا يَقُولُ قَدِمَ وَفْدُ عَبْدِالْقَيْسِ فَقَالُوا يَا رَسُولَ اللهِ إِنَّا هَذَا الْحَيَّ مِنْ رَبِيعَةَ بَيْنَنَا وَبَيْنَكَ كُفَّارُ مُضَرَ فَلَسْنَا نَصِلُ إِلَيْكَ إِلَّا فِي الشَّهْرِ الْحَرَامِ فَمُرْنَا بِأَمْرٍ نَأْخُذُ بِهِ وَنَدْعُو إِلَيْهِ مَنْ وَرَاءَنَا قَالَ آمُرُكُمْ بِأَرْبَعٍ وَأَنْهَاكُمْ عَنْ أَرْبَعٍ الْإِيمَانِ بِاللهِ شَهَادَةِ أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا اللهُ وَعَقَدَ بِيَدِهِ وَإِقَامِ الصَّلَاةِ وَإِيتَاءِ الزَّكَاةِ وَصِيَامِ رَمَضَانَ وَأَنْ تُؤَدُّوا لِلَّهِ خُمُسَ مَا غَنِمْتُمْ وَأَنْهَاكُمْ عَنِ الدُّبَّاءِ وَالنَّقِيرِ وَالْحَنْتَمِ وَالْمُزَفَّتِ .

IZDRŽAVANJE POSLANIKOVIH, SALLALLAHU ALEJHI VE SELLEM, ŽENA POSLIJE NJEGOVE SMRTI

باب نَفَقَةِ نِسَاءِ النَّبِيِّ ﷺ بَعْدَ وَفَاتِهِ

3096. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Jusuf rekavši da mu je saopćio Malik od Ebu-Zinada, ovaj od A'redža, a on od Ebu-Hurejre, radijallahu anhu, da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
– Neka moji nasljednici ne dijele ni jednog dinara!

٣٠٩٦. حَدَّثَنَا عَبْدُاللهِ بْنُ يُوسُفَ أَخْبَرَنَا مَالِكٌ عَنْ أَبِي الزِّنَادِ عَنِ الْأَعْرَجِ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ أَنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ قَالَ لَا يَقْتَسِمُ وَرَثَتِي دِينَارًا مَا تَرَكْتُ بَعْدَ نَفَقَةِ نِسَائِي وَمَئُونَةِ عَامِلِي فَهُوَ صَدَقَةٌ .

1 Članovi delegacije plemena Abdul-Kajs pitali su Muhammeda, sallallahu alejhi ve sellem, za sok od hurmi i grožđa koga su držali u raznim posudama. On im je zabranio pijenje sokova iz posuda u kome se sok može brzo, neosjetno pretvoriti u alkohol. Međutim, po hanefijskom mezhebu, sadržaj ovog dijela hadisa je bio na snazi samo u prvim danima islama, a kasnije je derogiran hadisom: "Kiselite datule i grožđe u svakoj posudi i pijte njihove sokove, a ne pijte ih ako su se pretvorili u opojno piće."
Inače, ovaj hadis je citiran i objašnjen u poglavlju *O vjerovanju,* Knjiga I, hadis br. 53.

Ono što ostavim, to je vakuf, izuzimajući opksrbu mojih žena i zaradu moga službenika (vakufa).[2]

3097. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Ebi-Šejbe, njemu Ebu-Usame, ovom Hišam od svoga oca, a on od Aiše, koja je rekla:
– Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, umro je, a u mojoj kući nije bilo ništa što bi živo biće moglo pojesti, osim nešto ječma u mojoj rafi. Njime sam se hranila tako da je to dugo potrajalo. Onda sam ga izmjerila i (brzo) je potrošen.[3]

٣٠٩٧. حَدَّثَنَا عَبْدُاللهِ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ حَدَّثَنَا أَبُو أُسَامَةَ حَدَّثَنَا هِشَامٌ عَنْ أَبِيهِ عَنْ عَائِشَةَ قَالَتْ تُوُفِّيَ رَسُولُ اللهِ ﷺ وَمَا فِي بَيْتِي مِنْ شَيْءٍ يَأْكُلُهُ ذُو كَبِدٍ إِلَّا شَطْرُ شَعِيرٍ فِي رَفٍّ لِي فَأَكَلْتُ مِنْهُ حَتَّى طَالَ عَلَيَّ فَكِلْتُهُ فَفَنِيَ.

3098. PRIČAO NAM JE Musedded i rekao da mu je prenio Jahja od Sufjana, ovaj od Ebu-Ishaka, koji kaže da je čuo Amra b. Harisa kad kaže:
– Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, nije ostavio (poslije svoje smrti) ništa osim svoga oružja, svoju mazgu Bejda i zemlju koju je ranije bio uvakufio.[4]

٣٠٩٨. حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ حَدَّثَنَا يَحْيَى عَنْ سُفْيَانَ قَالَ حَدَّثَنِي أَبُو إِسْحَاقَ قَالَ سَمِعْتُ عَمْرَو بْنَ الْحَارِثِ قَالَ مَا تَرَكَ النَّبِيُّ ﷺ إِلَّا سِلَاحَهُ وَبَغْلَتَهُ الْبَيْضَاءَ وَأَرْضًا تَرَكَهَا صَدَقَةً.

2 Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, svoju ostavštinu uvakufio je, ali je od toga izuzeo opskrbu svojih žena, jer su one bile vezane za njega, a i imale su velika prava u zajedničkoj blagajni, kao majke vjernika. Ibn-Bettal tvrdi da se pod izrazom "službenik" misli na nadzornika palmi, koje je Allah posebno Poslaniku darovao od plijena Fedeka i Benu-Nadira i Hajbera, što je dobiveno bez ratnih operacija. Od toga je on izdvajao opskrbu za sebe i svoju porodicu, a ostatak je davao za opću korist muslimana. Poslije njega, od toga je izdvajana opskrba njegove žene i nadzornika palmika sve do Omerova vremena. Međutim, Omer je Poslanikovim ženama dozvolio da izaberu da li će njihova opskrba i dalje biti odatle ili će on dati u trajno vlasništvo određene parcele. Aiša i Hafsa su izabrale ovo drugo te im je on dao po parcelu šume, a izdvojio ih iz prihoda tih palmika. One su te parcele dobile u trajno vlasništvo, a nakon njih prešle su u ruke njihovih nasljednika.

3 Ovaj hadis je naveden u poglavlju *O izdržavanju Poslanikovih žena*, jer ječam, koji se u ovom hadisu spominje, nije bio od nasljedstva, niti iz javne blagajne, pa je prema tome bio Aišina opskrba.
Dakle, hadis govori o opskrbi jedne od Poslanikovih žena iz koje se ona izdržavala.
Komentarišući ovaj hadis, Ibn-Bettal kaže: "Ječam koji je ostao kod Aiše, radijallahu anhu, bio je neizmjeren, pa je u njemu bilo beriećta, jer ona nije znala njegovu količinu s obzirom da je smatrala da ga ima malo; svakog dana je očekivala da ga nestane i stoga joj se učinilo da je on dugo potrajao. Kada ga je izmjerila, saznala je dokle joj može potrajati, i u tom roku je potrošen."

4 Vidjeti komentar, ovog hadisa u poglavlju *O oporukama*, hadis br. 2739.

O KUĆAMA VJEROVJESNIKOVIH, SALLALLAHU ALEJHI VE SELLEM, ŽENA I KOJE SU KUĆE PRIPISIVANE NJIMA

باب ما جاء في بُيُوتِ أَزْوَاجِ النَّبِيِّ ﷺ وما نُسب مِنَ الْبُيُوتِ إِلَيْهِنَّ

i o riječima Uzvišenog Allaha: "U kućama svojim boravite..."[1]
i: "... ne ulazite u kuće Vjerovjesnikove, osim ako vam se dopusti..."[2]

وَقَوْلِ اللهِ تَعَالَى (وَقَرْنَ فِي بُيُوتِكُنَّ) .
وَ (لَا تَدْخُلُوا بُيُوتَ النَّبِيِّ إِلَّا أَنْ يُؤْذَنَ لَكُمْ) .

3099. PRIČALI SU NAM Hibban b. Musa i Muhammed, rekavši da im je saopćio Abdullah, a njega su izvijestili Ma'mer i Junus od Zuhrija, koji kaže da mu je saopćio Ubejdullah b. Abdullah b. Utbe b. Mes'ud da je Aiša, radijallahu anha, supruga Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, rekla:
– Kad se Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, teško razbolio, zatražio je od svojih žena dozvolu da se njeguje u mojoj kući i one su mu dozvolile.

٣٠٩٩. حَدَّثَنَا حِبَّانُ بْنُ مُوسَى وَمُحَمَّدٌ قَالَا أَخْبَرَنَا عَبْدُ اللهِ أَخْبَرَنَا مَعْمَرٌ وَيُونُسُ عَنِ الزُّهْرِيِّ قَالَ أَخْبَرَنِي عُبَيْدُ اللهِ ابْنُ عَبْدِ اللهِ بْنِ عُتْبَةَ ابْنِ مَسْعُودٍ أَنَّ عَائِشَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهَا زَوْجَ النَّبِيِّ ﷺ قَالَتْ لَمَّا ثَقُلَ رَسُولُ اللهِ ﷺ اسْتَأْذَنَ أَزْوَاجَهُ أَنْ يُمَرَّضَ فِي بَيْتِي فَأَذِنَّ لَهُ .

3100. PRIČAO NAM JE Ibn-Ebi-Merjem, a njemu Nafi' da je čuo Ibn-Ebi-Mulejku kako kaže da je Aiša, radijallahu anha, rekla:
– Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, umro je u mojoj odaji, u toku moje smjene (kada je on, po redu kakav je bio prije bolesti, trebao biti kod mene) i na mojim grudima. Allah je spojio moju i njegovu pljuvačku.
(Objašnjavajući to) ona kaže: – Ušao je Abdur-Rahman (njen brat) s misvakom, a Vjerovjesnik,

٣١٠٠. حَدَّثَنَا ابْنُ أَبِي مَرْيَمَ حَدَّثَنَا نَافِعٌ سَمِعْتُ ابْنَ أَبِي مُلَيْكَةَ قَالَ قَالَتْ عَائِشَةُ رَضِيَ اللهُ عَنْهَا تُوُفِّيَ النَّبِيُّ ﷺ فِي بَيْتِي وَفِي نَوْبَتِي وَبَيْنَ سَحْرِي وَنَحْرِي وَجَمَعَ اللهُ بَيْنَ رِيقِي وَرِيقِهِ قَالَتْ دَخَلَ عَبْدُ الرَّحْمَنِ بِسِوَاكٍ فَضَعُفَ النَّبِيُّ ﷺ عَنْهُ فَأَخَذْتُهُ فَمَضَغْتُهُ ثُمَّ سَنَنْتُهُ بِهِ .

1 Prijevod spomenutog ajeta u cijelosti glasi: "U kućama svojim boravite i ljepotu svoju, kao u davno pagansko doba, ne pokazujte, i namaz obavljajte i zekat dajite, i Allaha i Poslanika Njegovog slušajte! Allah želi da od vas, o porodico Poslanikova, grijehe odstrani, i da vas potpuno očisti." (El-Ahzab, 33)

2 Prijevod dotičnog ajeta glasi: "O vjernici, ne ulazite u kuće Vjerovjesnikove, osim ako vam se dopusti radi jela, ali ne da čekate dok se ono zgotovi; tek kad budete pozvani, onda uđite, i pošto jedete, raziđite se ne upuštajući se jedni s drugima u razgovor. To smeta Vjerovjesniku, a on se stidi da vam to rekne, a Allah se ne stidi istine. A ako od njih nešto tražite, tražite to od njih iza zastora. To je čistije i za vaša i za njihova srca. Vama nije dopušteno da Allahovog Poslanika uznemirujete niti da se sa ženama njegovim, poslije smrti njegove, ikada ženite. To bi, uistinu, kod Allaha bio veliki grijeh." (El-Ahzab, 53)

sallallahu alejhi ve sellem, bio je preslab da bi upotrijebio misvak, pa sam ga ja uzela (od Abdur-Rahmana) i iščupala zubima, a zatim mu oprala zube tim misvakom.[3]

٣١٠١. حَدَّثَنَا سَعِيدُ بْنُ عُفَيْرٍ قَالَ حَدَّثَنِي اللَّيْثُ قَالَ حَدَّثَنِي عَبْدُالرَّحْمَنِ بْنُ خَالِدٍ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ عَنْ عَلِيِّ بْنِ حُسَيْنٍ أَنَّ صَفِيَّةَ زَوْجَ النَّبِيِّ ﷺ أَخْبَرَتْهُ أَنَّهَا جَاءَتْ رَسُولَ اللهِ ﷺ تَزُورُهُ وَهُوَ مُعْتَكِفٌ فِي الْمَسْجِدِ فِي الْعَشْرِ الأَوَاخِرِ مِنْ رَمَضَانَ ثُمَّ قَامَتْ تَنْقَلِبُ فَقَامَ مَعَهَا رَسُولُ اللهِ ﷺ حَتَّى إِذَا بَلَغَ قَرِيبًا مِنْ بَابِ الْمَسْجِدِ عِنْدَ بَابِ أُمِّ سَلَمَةَ زَوْجِ النَّبِيِّ ﷺ مَرَّ بِهِمَا رَجُلَانِ مِنَ الأَنْصَارِ فَسَلَّمَا عَلَى رَسُولِ اللهِ ﷺ ثُمَّ نَفَذَا فَقَالَ لَهُمَا رَسُولُ اللهِ ﷺ عَلَى رِسْلِكُمَا قَالَا سُبْحَانَ اللهِ يَا رَسُولَ اللهِ وَكَبُرَ عَلَيْهِمَا ذَلِكَ فَقَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ إِنَّ الشَّيْطَانَ يَبْلُغُ مِنَ الإِنْسَانِ مَبْلَغَ الدَّمِ وَإِنِّي خَشِيتُ أَنْ يَقْذِفَ فِي قُلُوبِكُمَا شَيْئًا .

3101. PRIČAO NAM JE Seid b. Ufejr, rekavši da mu je pričao Lejs, a njemu Abdur-Rahman b. Halid od Ibn-Šihaba, a ovaj od Alije b. Husejna, da ga je Safija, supruga Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, obavijestila da je došla (uvečer) Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, da ga posjeti, dok je on bio u itikafu u džamiji, posljednjih deset dana ramazana. (Popričala je s njim), a zatim ustala da ide, pa je s njom ustao i Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, (da je isprati). Kada je stigao blizu džamijskih vrata, uz vrata Ummi-Seleme, supruge Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, pored njih su naišla dvojica ensarija i nazvali selam Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, a zatim produžili. Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao im je:
– Polahko, vas dvojica!
Njima je to bilo teško pa su rekli:
– Subhanallah, Allahov Poslaniče!
– Šejtan dopre čovjeku gdje mu dopre krv – reče on – pa sam se bojao da ne ubaci što (loše) u vaša srca.

٣١٠٢. حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ الْمُنْذِرِ حَدَّثَنَا أَنَسُ بْنُ عِيَاضٍ عَنْ عُبَيْدِاللهِ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ يَحْيَى بْنِ حَبَّانَ عَنْ وَاسِعِ بْنِ حَبَّانَ عَنْ عَبْدِاللهِ بْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا قَالَ ارْتَقَيْتُ فَوْقَ بَيْتِ حَفْصَةَ فَرَأَيْتُ النَّبِيَّ ﷺ يَقْضِي حَاجَتَهُ مُسْتَدْبِرَ الْقِبْلَةِ مُسْتَقْبِلَ الشَّأْمِ .

3102. PRIČAO NAM JE Ibrahim b. Munzir, njemu Enes b. Ijad od Ubejdullaha, a ovaj od Muhammeda b. Jahjaa b. Habbana, on od Vasi'a b. Habbana, a ovaj da je Abdullah b. Omer, radijallahu anhuma, rekao:
– Popeo sam se iznad Hafsine kuće i vidio Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, gdje vrši nuždu, leđima okrenut prema Ka'bi, a licem prema Šamu.

3 U ovom hadisu, kao i u prethodnom, Aiša, radijallahu anha, pripisuje odaju sebi, što znači da je u to doba i pripadala njoj, kao što su to imale i druge Poslanikove supruge. One su, dok su bile u životu, imale opskrbu i stan iz onog imetka kojeg je Allah kao poklon darovao posebno svome Poslaniku, sallallahua alejhi ve sellem.

3103. PRIČAO NAM JE Ibrahim b. Munzir, njemu Enes b. Ijad od Hišama, on od svoga oca, da je Aiša, radijallahu anha, rekla kako bi Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, klanjao ikindiju, a sunce (sjena) ne bi bilo izašlo iz njezine sobe.

٣١٠٣. حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ الْمُنْذِرِ حَدَّثَنَا أَنَسُ ابْنُ عِيَاضٍ عَنْ هِشَامٍ عَنْ أَبِيهِ أَنَّ عَائِشَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهَا قَالَتْ كَانَ رَسُولُ اللهِ ﷺ يُصَلِّي الْعَصْرَ وَالشَّمْسُ لَمْ تَخْرُجْ مِنْ حُجْرَتِهَا .

3104. PRIČAO NAM JE Musa b. Isma'il, njemu Džuvejri od Nafija, a on da je Abdullah, radijallahu anhu, rekao:

– Ustao je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, da drži govor, pa pokazao u pravcu Aišinog stana (tj. prema istoku, odnosno Iraku) i rekao:

– Tamo će se (pojaviti) nesloga! Tri puta (je to rekao), a zatim produžio "odakle će se pojaviti šejtanov rog."

٣١٠٤. حَدَّثَنَا مُوسَى بْنُ إِسْمَاعِيلَ حَدَّثَنَا جُوَيْرِيَةُ عَنْ نَافِعٍ عَنْ عَبْدِاللهِ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ قَامَ النَّبِيُّ ﷺ خَطِيبًا فَأَشَارَ نَحْوَ مَسْكَنِ عَائِشَةَ فَقَالَ هُنَا الْفِتْنَةُ ثَلَاثًا مِنْ حَيْثُ يَطْلُعُ قَرْنُ الشَّيْطَانِ .

3105. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Jusuf da mu je saopćio Malik prenoseći od Abdullaha b. Ebi-Bekra, on od Amre, kćerke Abdur-Rahmana, da joj je Aiša, radijallahu anha, supruga Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, saopćila da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, bio kod nje i ona čula glas nekog čovjeka kako traži dozvolu za ulazak u Hafsinu kuću, pa rekoh (kaže Aiša):

– Allahov Poslaniče, to je čovjek koji traži da uđe u tvoju kuću.

Tada je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Mislim da je to taj i taj, Hafsin amidža po mlijeku. A po mlijeku se zabranjuje sve što se zabranjuje po rođenju."[1]

٣١٠٥. حَدَّثَنَا عَبْدُاللهِ بْنُ يُوسُفَ أَخْبَرَنَا مَالِكٌ عَنْ عَبْدِاللهِ بْنِ أَبِي بَكْرٍ عَنْ عَمْرَةَ ابْنَةِ عَبْدِالرَّحْمَنِ أَنَّ عَائِشَةَ زَوْجَ النَّبِيِّ ﷺ أَخْبَرَتْهَا أَنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ كَانَ عِنْدَهَا وَأَنَّهَا سَمِعَتْ صَوْتَ إِنْسَانٍ يَسْتَأْذِنُ فِي بَيْتِ حَفْصَةَ فَقُلْتُ يَا رَسُولَ اللهِ هَذَا رَجُلٌ يَسْتَأْذِنُ فِي بَيْتِكَ فَقَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ أُرَاهُ فُلَانًا لِعَمِّ حَفْصَةَ مِنَ الرَّضَاعَةِ الرَّضَاعَةُ تُحَرِّمُ مَا تُحَرِّمُ الْوِلَادَةُ .

1 I u ovim hadisima se spominju kuće nekih Poslanikovih, sallallahu alejhi ve sellem, žena, ali ne svih. Taberi smatra da ove kuće nisu bile njihovo trajno vlasništvo, međutim, poslije Poslanikove, sallallahu alejhi ve sellem, smrti niko nije tražio od njegovih žena da te kuće vrate, jer su one spadale u snabdijevanje koje im je on izdvojio od onog što je posjedovao dok je bio živ rekavši: "Ono što sam ostavio, poslije opskrbe mojih žena..." Ovo mišljenje potvrđuje činjenicu da njihovi nasljednici nisu od njih naslijedili njihove kuće, a da su one bile vlasnice tih kuća, onda bi ih njihovi nasljednici naslijedili od njih. Međutim, to se nije desilo, nego je na prostoru tih kuća proširena Poslanikova džamija, nakon smrti njegovih žena.

O OKLOPU VJEROVJESNIKA, SALLALLAHU ALEJHI VE SELLEM, NJEGOVOM ŠTAPU, SABLJI, VRČU I PEČATU

باب ما ذُكر من درع النبي ﷺ وعصاه وسيفه وقدحه وخاتمه

Šta su od toga halife upotrebljavale poslije njega, a šta se ne spominje da je dijeljeno nadljednicima, te o njegovoj kosi, obući i posuđu, čime su tražili blagoslov, poslije njegove smrti, ashabi i drugi (muslimani).

وَمَا اسْتَعْمَلَ الْخُلَفَاءُ بَعْدَهُ مِنْ ذَلِكَ مِمَّا لَمْ يُذْكَرْ قِسْمَتُهُ وَمِنْ شَعَرِهِ وَنَعْلِهِ وَآنِيَتِهِ مِمَّا يَتَبَرَّكُ أَصْحَابُهُ وَغَيْرُهُمْ بَعْدَ وَفَاتِهِ .

3106. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Abdullah Ensari i rekao da mu je prenio njegov otac od Sumame, a ovaj od Enesa, da ga je Ebu-Bekr, radijallahu anhu, pošto je imenovan za halifu, poslao u Bahrejn i napisao mu (ovo) pismo i zapečatio ga pečatom Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem. Na tom pečatu su bila uklesana tri reda: u prvom redu "Muhammed", u drugom "Poslanik", a u trećem "Allahov".

٣١٠٦. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِاللهِ الْأَنْصَارِيُّ قَالَ حَدَّثَنِي أَبِي عَنْ ثُمَامَةَ عَنْ أَنَسٍ أَنَّ أَبَا بَكْرٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ لَمَّا اسْتُخْلِفَ بَعَثَهُ إِلَى الْبَحْرَيْنِ وَكَتَبَ لَهُ هَذَا الْكِتَابَ وَخَتَمَهُ بِخَاتَمِ النَّبِيِّ ﷺ وَكَانَ نَقْشُ الْخَاتَمِ ثَلَاثَةَ أَسْطُرٍ مُحَمَّدٌ سَطْرٌ وَرَسُولُ سَطْرٌ وَاللهِ سَطْرٌ .

3107. PRIČAO MI JE Abdullah b. Muhammed, njemu Muhammed b. Abdullah Esedi, a ovom Isa b. Tahman, koji je rekao:
– Iznio nam je Enes dvije iznosane nanule, koje su imale dva remena, a poslije mi je pričao Sabit Bunani od Enesa, da su to bile dvije Vjerovjesnikove, sallallahu alejhi ve sellem, nanule.

٣١٠٧. حَدَّثَنِي عَبْدُاللهِ بْنُ مُحَمَّدٍ حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ ابْنُ عَبْدِاللهِ الْأَسَدِيُّ حَدَّثَنَا عِيسَى بْنُ طَهْمَانَ قَالَ أَخْرَجَ إِلَيْنَا أَنَسٌ نَعْلَيْنِ جَرْدَاوَيْنِ لَهُمَا قِبَالَانِ فَحَدَّثَنِي ثَابِتٌ الْبُنَانِيُّ بَعْدُ عَنْ أَنَسٍ أَنَّهُمَا نَعْلَا النَّبِيِّ ﷺ .

3108. PRIČAO MI JE Muhammed b. Beššar, njemu Abdul-Vehhab, a ovom Ejjub od Humejda b. Hilala, a on da je Ebu-Burde rekao:
– Iznijela nam je Aišu, radijallahu anha, zakrpljenu odjeću i rekla: "U ovom se Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rastao s dušom.
Dopunio je Sulejman preko Humejda da je Ebu-Burde rekao:
– Iznijela nam je Aiša grub ogrtač od onih što se prave u Jemenu i odjeću od onih što ih zovu "mulebbede" (zakrpljen).

٣١٠٨. حَدَّثَنِي مُحَمَّدُ بْنُ بَشَّارٍ حَدَّثَنَا عَبْدُالْوَهَّابِ حَدَّثَنَا أَيُّوبُ عَنْ حُمَيْدِ بْنِ هِلَالٍ عَنْ أَبِي بُرْدَةَ قَالَ أَخْرَجَتْ إِلَيْنَا عَائِشَةُ رَضِيَ اللهُ عَنْهَا كِسَاءً مُلَبَّدًا وَقَالَتْ فِي هَذَا نُزِعَ رُوحُ النَّبِيِّ ﷺ وَزَادَ سُلَيْمَانُ عَنْ حُمَيْدٍ عَنْ أَبِي بُرْدَةَ قَالَ أَخْرَجَتْ إِلَيْنَا عَائِشَةُ إِزَارًا غَلِيظًا مِمَّا يُصْنَعُ بِالْيَمَنِ وَكِسَاءً مِنْ هَذِهِ الَّتِي يَدْعُونَهَا الْمُلَبَّدَةَ .

3109. PRIČAO NAM JE Abdan od Ebu-Hamze, on od Asima, a ovaj od Ibn-Sirina, da je Enes b. Malik, radijallahu anhu, rekao:
– Razbio se vrč Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, pa je on umjesto pukotine stavio srebreni lanac.
Kaže Asim: – Vidio sam taj vrč i pio sam iz njega.

٣١٠٩. حَدَّثَنَا عَبْدَانُ عَنْ أَبِي حَمْزَةَ عَنْ عَاصِمٍ عَنِ ابْنِ سِيرِينَ عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ أَنَّ قَدَحَ النَّبِيِّ ﷺ انْكَسَرَ فَاتَّخَذَ مَكَانَ الشَّعْبِ سِلْسِلَةً مِنْ فِضَّةٍ قَالَ عَاصِمٌ رَأَيْتُ الْقَدَحَ وَشَرِبْتُ فِيهِ .

3110. PRIČAO NAM JE Seid b. Muhammed Džermi, njemu Ja'kub b. Ibrahim, a ovom njegov otac, da mu je pričao Velid b. Kesir od Muhammeda b. Amra b. Halhale Duelija, koji mu je pričao da mu je prenio Ibn-Šihab od Alije b. Husejna, da mu je pričao kako su oni, kad su se vraćali u Medinu, od Jezida b. Mu'avija, nakon pogibije Husejna b. Alije, neka je na njega Allahova milost, sreli Misvera b. Mahremu, koji mu je rekao:
– Imaš li nešto u vezi sa mnom da mi narediš?
"Ne" – rekao sam mu, a on upita:
– Hoćeš li mi dati sablju Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, jer se ja bojim da ti je narod ne preotme. Tako mi Allaha, ako mi je dadneš, ona neće njima nikada pripasti, sve dok mi duša ne iziđe. Alija b. Ebi-Talib je prosio kćerku Ebu-Džehla, pored Fatime, radijallahu anha, pa sam čuo Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, kako na ovom svom minberu drži ljudima govor u vezi s tim. Ja sam tada bio punoljetan. On je tada rekao: "Fatima je dio mene i ja se bojim da ona bude u iskušenju u pogledu svoje vjere. Zatim je spomenuo svoga zeta iz porodice Benu-Abdu-Šems, te pohvalio njegovo tazbinstvo prema njemu i rekao: 'Pričao mi je i istinu je govorio, obećavao mi je i ispunjavao (obećanja). Ja ne zabranjujem ono što je dozvoljeno, niti dozvoljavam ono što je zabranjeno. Ali, tako mi Allaha, nikada se neće sastaviti kćerka Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, i kćerka Allahovog neprijatelja.'"[1]

٣١١٠. حَدَّثَنَا سَعِيدُ بْنُ مُحَمَّدٍ الْجَرْمِيُّ حَدَّثَنَا يَعْقُوبُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ حَدَّثَنَا أَبِي أَنَّ الْوَلِيدَ بْنَ كَثِيرٍ حَدَّثَهُ عَنْ مُحَمَّدِ ابْنِ عَمْرِو بْنِ حَلْحَلَةَ الدُّؤَلِيِّ حَدَّثَهُ أَنَّ ابْنَ شِهَابٍ حَدَّثَهُ أَنَّ عَلِيَّ بْنَ حُسَيْنٍ حَدَّثَهُ أَنَّهُمْ حِينَ قَدِمُوا الْمَدِينَةَ مِنْ عِنْدِ يَزِيدَ بْنِ مُعَاوِيَةَ مَقْتَلَ حُسَيْنِ بْنِ عَلِيٍّ رَحْمَةُ اللهِ عَلَيْهِ لَقِيَهُ الْمِسْوَرُ بْنُ مَخْرَمَةَ فَقَالَ لَهُ هَلْ لَكَ إِلَيَّ مِنْ حَاجَةٍ تَأْمُرُنِي بِهَا فَقُلْتُ لَهُ لَا فَقَالَ لَهُ فَهَلْ أَنْتَ مُعْطِيَّ سَيْفَ رَسُولِ اللهِ ﷺ فَإِنِّي أَخَافُ أَنْ يَغْلِبَكَ الْقَوْمُ عَلَيْهِ وَايْمُ اللهِ لَئِنْ أَعْطَيْتَنِيهِ لَا يُخْلَصُ إِلَيْهِمْ أَبَدًا حَتَّى تُبْلَغَ نَفْسِي إِنَّ عَلِيَّ بْنَ أَبِي طَالِبٍ خَطَبَ ابْنَةَ أَبِي جَهْلٍ عَلَى فَاطِمَةَ عَلَيْهَا السَّلَام فَسَمِعْتُ رَسُولَ اللهِ ﷺ يَخْطُبُ النَّاسَ فِي ذَلِكَ عَلَى مِنْبَرِهِ هَذَا وَأَنَا يَوْمَئِذٍ مُحْتَلِمٌ فَقَالَ إِنَّ فَاطِمَةَ مِنِّي وَأَنَا أَتَخَوَّفُ أَنْ تُفْتَنَ فِي دِينِهَا ثُمَّ ذَكَرَ صِهْرًا لَهُ مِنْ بَنِي عَبْدِ شَمْسٍ فَأَثْنَى عَلَيْهِ فِي مُصَاهَرَتِهِ إِيَّاهُ قَالَ حَدَّثَنِي فَصَدَقَنِي وَوَعَدَنِي فَوَفَى لِي وَإِنِّي لَسْتُ أُحَرِّمُ حَلَالًا وَلَا أُحِلُّ حَرَامًا وَلَكِنْ وَاللهِ لَا تَجْتَمِعُ بِنْتُ رَسُولِ اللهِ ﷺ وَبِنْتُ عَدُوِّ اللهِ أَبَدًا .

1 Povod citiranju ovog hadisa, u ovom poglavlju, jeste sablja koju je od Alijinog unuka, Alije b. Husejna, tražio Misver b. Mahreme da bi je sačuvao od onih koji ne znaju cijeniti njezinu vrijednost, jer se on bojao da će

3111. PRIČAO NAM JE Kutejbe b. Seid, a njemu Sufjan od Muhammeda b. Sukaa, on od Munzira, a ovaj da je Ibn-Hanefije rekao:
– Da je Alija, radijallahu anhu, spomenuo Osmana, radijallahu anhu, (ikada po zlu), spomenuo bi ga onog dana kad su mu ljudi došli i žalili se na Osmanove sakupljače zekata. Alija mi je tada rekao:
– Idi Osmanu (s ovim pismom) i reci mu da je to propis o zekatu Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, pa neka naredi svojim sakupljačima da po tome rade.
Donio sam mu to, ali on reče:
– Nosi ti to od nas! (Osman je poznavao te propise.)
Vratio sam se s tim Aliji i izvijestio ga (o Osmanovom odgovoru), i on reče:
– Ostavi ga (tj. pismo o zekatu) odakle si ga i uzeo (tj. od mene).

٣١١١. حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ بْنُ سَعِيدٍ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ سُوقَةَ عَنْ مُنْذِرٍ عَنِ ابْنِ الْحَنَفِيَّةِ قَالَ لَوْ كَانَ عَلِيٌّ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ ذَاكِرًا عُثْمَانَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ ذَكَرَهُ يَوْمَ جَاءَهُ نَاسٌ فَشَكَوْا سُعَاةَ عُثْمَانَ فَقَالَ لِي عَلِيٌّ اذْهَبْ إِلَى عُثْمَانَ فَأَخْبِرْهُ أَنَّهَا صَدَقَةُ رَسُولِ اللهِ ﷺ فَمُرْ سُعَاتَكَ يَعْمَلُونَ فِيهَا فَأَتَيْتُهُ بِهَا فَقَالَ أَغْنِهَا عَنَّا فَأَتَيْتُ بِهَا عَلِيًّا فَأَخْبَرْتُهُ فَقَالَ ضَعْهَا حَيْثُ أَخَذْتَهَا .

3112. Humejdi je rekao:
– PRIČAO NAM JE Sufjan, njemu Muhammed b. Suka i rekao da je čuo od Munzira Sevrija, da je Ibn-Hanefije rekao:
– Otac me je poslao i rekao:
– Uzmi ovo pismo i nosi ga Osmanu. U njemu je naredba Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, o zekatu.[2]

٣١١٢. قَالَ الْحُمَيْدِيُّ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ سُوقَةَ قَالَ سَمِعْتُ مُنْذِرًا الثَّوْرِيَّ عَنِ ابْنِ الْحَنَفِيَّةِ قَالَ أَرْسَلَنِي أَبِي خُذْ هَذَا الْكِتَابَ فَاذْهَبْ بِهِ إِلَى عُثْمَانَ فَإِنَّ فِيهِ أَمْرَ النَّبِيِّ ﷺ فِي الصَّدَقَةِ .

---

je od Alije b. Huseina neko preoteti.

Ovdje se izgleda radi o poznatoj sablji "Zul-fikar", koju je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, dobio iz ratnog plijena s Bedra.

Misver je, tražeći od njega sablju, spomenuo i pokušaj Alije, radijallahu anhu, da se, pored Fatime, radijallahu anha, oženi i Ebu-Džehlovom kćerkom, što je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, odbio. Navodeći taj slučaj, Misver je, izgleda, htio reći:

"Kao što je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, volio da Fatima bude bezbrižna, tako i ja volim da si ti bezbrižan jer si njezin unuk, pa mi daj sablju da ti je ja čuvam."

2 Buhari je uvrstio ovo poglavlje u knjigu *Propisivanje petine* u kojoj se govori o Poslanikovoj ostavštini, da bi dokazao da Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, nije niko naslijedio niti je prodano ono što je ostalo iza njega, nego je to ostavljano kod onog kome je dopalo, a da je to bilo naslijeđe, ono bi bilo prodano i podijeljeno.

Inače, u hadisima ovog poglavlja, od stvari navedenih u naslovu, spominje se samo pečat, nanule, vrč i sablja. Ostale stvari, koje su navedene u naslovu (oklop, štap i kosa), spominju se u drugim hadisima koje bilježi Buhari ali i drugi muhaddisi.

Što se tiče njegovog posuđa, u ovim hadisima je spomenut samo vrč. Međutim, drugi muhaddisi i historičari spominju dosta posuđa koje je ostalo iza njega. Tako se spominje kameni lonac ili korito iz kojeg je on

DOKAZ DA JE PETINA ZA VANREDNE TROŠKOVE ALLAHOVOG POSLANIKA, SALLALLAHU ALEJHI VE SELLEM, I SIROTINJU I VJEROVJESNIKOVO, SALLALLAHU ALEJHI VE SELLEM, DAVANJE PREDNOSTI BESKUĆNICIMA (EHLUS-SUFFA) I UDOVICAMA

باب الدَّلِيلِ عَلى انَّ الْخُمُسَ لِنوائِبِ رسُولِ اللهِ ﷺ والمساكِينِ وإيثار النَّبِيِّ ﷺ اهْلَ الصُّفَّةِ وَالْأَرامِلَ

Kad mu se Fatima žalila na mlinarski posao i mlin i molila ga da joj dadne nekog od posluge da je služi, on ju je prepustio Allahu.

حِينَ سَأَلَتْهُ فَاطِمَةُ وَشَكَتْ إِلَيْهِ الطَّحْنَ وَالرَّحَى أَنْ يُخْدِمَهَا مِنَ السَّبْيِ فَوَكَلَهَا إِلَى اللهِ .

3113. PRIČAO NAM JE Bedel b. Muhabber i rekao da ga je izvijestio Šu'be, a njega Hakem, rekavši:

– Čuo sam od Ibn-Ebi-Lejla da mu je Alija govorio da se Fatima, radijallahu anha, žalila na ono što trpi od mlina kad melje, a čula je da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, dobio zarobljenike, pa mu je došla da traži slugu, ali ga nije zatekla (kod kuće). To je ona rekla Aiši, i kad je došao Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, Aiša mu je to prenijela. On nam je došao, a mi smo već bili legli u postelju. Pođosmo da ustanemo, ali on reče:

"Ostanite na svojim mjestima!"

(Zatim sjede među nas) tako da sam osjetila hladnoću njegovih stopala na svojim prsima, i reče:

"Želite li da vas uputim na nešto bolje od onog što ste tražili? Kad legnete (u postelju), recite: Allahu ekber tridest i četiri puta, Elhamdulillahi tridest i tri puta i Subhanallahi tridest i tri puta. To vam je bolje od onog što ste tražili."[1]

٣١١٣. حَدَّثَنَا بَدَلُ بْنُ الْمُحَبَّرِ أَخْبَرَنَا شُعْبَةُ قَالَ أَخْبَرَنِي الْحَكَمُ قَالَ سَمِعْتُ ابْنَ أَبِي لَيْلَى حَدَّثَنَا عَلِيٌّ أَنَّ فَاطِمَةَ عَلَيْهَا السَّلَام اشْتَكَتْ مَا تَلْقَى مِنَ الرَّحَى مِمَّا تَطْحَنُ فَبَلَغَهَا أَنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ أُتِيَ بِسَبْيٍ فَأَتَتْهُ تَسْأَلُهُ خَادِمًا فَلَمْ تُوَافِقْهُ فَذَكَرَتْ لِعَائِشَةَ فَجَاءَ النَّبِيُّ ﷺ فَذَكَرَتْ ذَلِكَ عَائِشَةُ لَهُ فَأَتَانَا وَقَدْ دَخَلْنَا مَضَاجِعَنَا فَذَهَبْنَا لِنَقُومَ فَقَالَ عَلَى مَكَانِكُمَا حَتَّى وَجَدْتُ بَرْدَ قَدَمَيْهِ عَلَى صَدْرِي فَقَالَ أَلَا أَدُلُّكُمَا عَلَى خَيْرٍ مِمَّا سَأَلْتُمَاهُ إِذَا أَخَذْتُمَا مَضَاجِعَكُمَا فَكَبِّرَا اللهَ أَرْبَعًا وَثَلَاثِينَ وَاحْمَدَا ثَلَاثًا وَثَلَاثِينَ وَسَبِّحَا ثَلَاثًا وَثَلَاثِينَ فَإِنَّ ذَلِكَ خَيْرٌ لَكُمَا مِمَّا سَأَلْتُمَاهُ .

---

uzimao abdest te drugo slično korito u kojem je bila kna, zatim lavor od bronze te džezvica zvana "Sadira", leđen od bakra, staklena čaša, velika posuda zvana "Garra" i drugo posuđe.

1 U ovom hadisu se ne spominju beskućnici (ehlus-suffe), tj. siromašni ashabi koji su stanovali na sofi Poslanikove džamije, a spomenuti su u naslovu poglavlja. Međutim, o njima se govori u drugoj verziji ovog hadisa, koji opširnije prenosi imam Ahmed, gdje se, pored ostalog, kaže: "Tako mi Allaha, neću ja dati vama i ostaviti beskućnike, čiji se stomaci previjaju od gladi, a ja ne nalazim ništa da im dam, nego ću

O RIJEČIMA UZVIŠENOG ALLAHA: "JEDNA PETINA PRIPADA ALLAHU I POSLANIKU..."[2]

باب قول الله تعالى
(فانّ لله خمسه وللرّسول)

To znači da Poslaniku pripada dijeljenje toga, a Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao je: "Ja sam samo djelitelj i čuvar, a Allah daje."

يَعْنِي لِلرَّسُولِ قَسْمَ ذَلِكَ قَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ إِنَّمَا أَنَا قَاسِمٌ وَخَازِنٌ وَاللهُ يُعْطِي .

3114. PRIČAO NAM JE Ebul-Velid da mu je prenio Šu'be od Sulejmana, Mensura i Katade, da su oni čuli od Salima b. Ebul-Dža'da, da je Džabir b. Abdullah, radijallahu anhu, rekao:
"Rodilo se dijete u jednog našeg ensarije pa je htio da mu da ime Muhammed."
Kaže Šu'be u predaji hadisa koji prenosi Mensur, da je taj ensarija rekao:
"Ponio sam ga na svom vratu i došao s njim Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem."
U Sulejmanovoj predaji hadisa kaže se da mu se rodilo dijete pa je htio da mu da ime Muhammed, pa je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Nadijevajte moje ime, ali nemojte zvati mojim nadimkom. Ja sam određen da budem Kasim (djelitelj), koji dijeli među vama."

٣١١٤. حَدَّثَنَا أَبُو الْوَلِيدِ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ عَنْ سُلَيْمَانَ وَمَنْصُورٍ وَقَتَادَةَ سَمِعُوا سَالِمَ بْنَ أَبِي الْجَعْدِ عَنْ جَابِرِ بْنِ عَبْدِاللهِ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا قَالَ وُلِدَ لِرَجُلٍ مِنَّا مِنَ الأَنْصَارِ غُلَامٌ فَأَرَادَ أَنْ يُسَمِّيَهُ مُحَمَّدًا قَالَ شُعْبَةُ فِي حَدِيثِ مَنْصُورٍ إِنَّ الأَنْصَارِيَّ قَالَ حَمَلْتُهُ عَلَى عُنُقِي فَأَتَيْتُ بِهِ النَّبِيَّ ﷺ وَفِي حَدِيثِ سُلَيْمَانَ وُلِدَ لَهُ غُلَامٌ فَأَرَادَ أَنْ يُسَمِّيَهُ مُحَمَّدًا قَالَ سَمُّوا بِاسْمِي وَلَا تَكْنُوا بِكُنْيَتِي فَإِنِّي إِنَّمَا جُعِلْتُ قَاسِمًا أَقْسِمُ بَيْنَكُمْ وَقَالَ حُصَيْنٌ بُعِثْتُ قَاسِمًا أَقْسِمُ بَيْنَكُمْ قَالَ عَمْرٌو أَخْبَرَنَا شُعْبَةُ عَنْ قَتَادَةَ قَالَ سَمِعْتُ سَالِمًا

ja dati vama i ostaviti beskućnike, čiji se stomaci previjaju od gladi, a ja ne nalazim ništa da im dam, nego ću ja njih (tj. te stvari) prodati i dati im njihovu vrijednost."

2 Spomenute kur'anske riječi su dio 41. ajeta sure El-Enfal, koji u cijelosti glasi:
"I znajte da od svega što u borbi zaplijenite jedna petina pripada Allahu i Poslaniku, i rodbini njegovoj, i siročadi, i siromasima, i putnicima namjernicima, ako vjerujete u Allaha i u ono što smo objavili robu Našem na dan pobjede, na dan kad su se sukobile dvije vojske – a Allah sve može."
Prema ovom ajetu, ratni plijen se dijeli na pet dijelova. Većina uleme smatra da se četiri petine plijena dijeli borcima koji su učestvovali u borbi u kojoj je zadobijen plijen, a jedna petina, koja je istaknuta u ovom ajetu, pripada onima koji su spomenuti u ajetu.
Ebu-Hanife smatra da se ova petina dijeli na tri dijela: jedan dio pripada siročadi, drugi sirotinji, a treći putnicima. Što se tiče dijela koji je pripadao Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, i njegovoj rodbini, s Poslanikovom smrću on prestaje važiti. Međutim, prije podjele na trećine, iz ove petine se izdvoji za mostove, džamije i druge opće potrebe.
Šafija smatra da se ova petina dijeli na pet dijelova. Jedan dio pripada Allahu i Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, a troši se za opće potrebe muslimana, dok ostala četiri dijela pripadaju Poslanikovoj, sallallahu alejhi ve sellem, rodbini, siročadi, siromasima i putnicima – svakom po dio.
U vezi sa dijelom koji je pripadao Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, podijeljena su mišljenja uleme oko toga da li je on to posjedovao ili mu je pripadala samo dioba toga. Buhari je prihvatio ovo drugo mišljenje, rekavši: "To znači da Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, pripada dijeljenje toga", a u samom poglavlju je naveo hadise koji govore da je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, samo djelitelj.

Husajn kaže (da je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao):
"Poslan sam kao djelitelj da dijelim među vama."
Amar kaže da mu je saopćio Šu'be od Katade, koji je rekao da je čuo od Salima kako je Džabir rekao:
"On mu je htio dati ime Kasim, pa je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
– Nadijevajte moje ime, ali nemojte zvati mojim nadimkom."

عَنْ جَابِرٍ أَرَادَ أَنْ يُسَمِّيَهُ الْقَاسِمَ فَقَالَ النَّبِيُّ ﷺ سَمُّوا بِاسْمِي وَلَا تَكْتَنُوا بِكُنْيَتِي .

3115. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Jusuf, njemu Sufjan od A'meša, ovaj od Salima b. Ebul-Dža'da, a on da je Džabir b. Abdullah Ensari rekao:
"Rodilo se dijete u jednog našeg čovjeka te mu on nadjenu ime Kasim (djelitelj), ali enasrije rekoše:
– Nećemo te nazvati Ebul-Kasim (jer je to nadimak Muhammeda, sallallahu alejhi ve sellem), niti ćemo ti ukazivati čast (kao njemu).
Potom on ode Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, i reče:
– Allahov Poslaniče, rodilo mi se dijete te sam mu dao ime Kasim, a ensarije mi rekoše: "Nećemo te nazivati Ebul-Kasim niti ćemo ti ukazivati čast."
– Lijepo su rekli ensarije – reče Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem. Nadijevajte moje ime a nemojte se nazivati mojim nadimkom. Samo sam ja Kasim (djelitelj).[1]

٣١١٥. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ يُوسُفَ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ عَنِ الْأَعْمَشِ عَنْ سَالِمِ بْنِ أَبِي الْجَعْدِ عَنْ جَابِرِ ابْنِ عَبْدِاللهِ الْأَنْصَارِيِّ قَالَ وُلِدَ لِرَجُلٍ مِنَّا غُلَامٌ فَسَمَّاهُ الْقَاسِمَ فَقَالَتِ الْأَنْصَارُ لَا نَكْنِيكَ أَبَا الْقَاسِمِ وَلَا نُنْعِمُكَ عَيْنًا فَأَتَى النَّبِيَّ ﷺ فَقَالَ يَا رَسُولَ اللهِ وُلِدَ لِي غُلَامٌ فَسَمَّيْتُهُ الْقَاسِمَ فَقَالَتِ الْأَنْصَارُ لَا نَكْنِيكَ أَبَا الْقَاسِمِ وَلَا نُنْعِمُكَ عَيْنًا فَقَالَ النَّبِيُّ ﷺ أَحْسَنَتِ الْأَنْصَارُ سَمُّوا بِاسْمِي وَلَا تَكَنَّوْا بِكُنْيَتِي فَإِنَّمَا أَنَا قَاسِمٌ .

3116. PRIČAO NAM JE Hibban b. Musa da mu je saopćio Abdullah od Junusa, on od Zuhrija, a ovaj od Humejda b. Abdur-Rahmana, da je čuo Mu'aviju kako kaže da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
"Kome Allah hoće dobro naputi ga da shvati

٣١١٦. حَدَّثَنَا حِبَّانُ بْنُ مُوسَى أَخْبَرَنَا عَبْدُاللهِ عَنْ يُونُسَ عَنِ الزُّهْرِيِّ عَنْ حُمَيْدِ بْنِ عَبْدِالرَّحْمَنِ أَنَّهُ سَمِعَ مُعَاوِيَةَ يَقُولُ قَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ مَنْ يُرِدِ اللهُ بِهِ خَيْرًا يُفَقِّهْهُ فِي الدِّينِ وَاللهُ الْمُعْطِي

1 U ovom, kao i prethodnom hadisu, Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, zabranio je da se njegov nadimak (Ebul-Kasim) daje ikom drugom. Međutim, Kurtubi kaže da većina islamskih učenjaka smatra da je dozvoljeno uzimanje Poslanikovog, sallallahu alejhi ve sellem, imena, kao i nadimka, a za ovaj hadis kažu da je derogiran ili je vezan samo za slučaj spomenutog ensarije. Dokaz im je hadis Alije, radijallahu anhu: "Allahov Poslaniče, ako mi se poslije tebe rodi dijete, da li ću ga nazvati tvojim imenom ili nadimkom?" "Da", odgovori on. Ovaj hadis prenosi Tirmizi i kaže da je vjerodostojan.

وَأَنَا الْقَاسِمُ وَلَا تَزَالُ هَذِهِ الْأُمَّةُ ظَاهِرِينَ عَلَى مَنْ خَالَفَهُمْ حَتَّى يَأْتِيَ أَمْرُ اللهِ وَهُمْ ظَاهِرُونَ .

propise o vjeri. Allah je Onaj koji daje, a ja sam onaj koji dijeli: Ovaj narod će ostati iznad onih koji mu se suprotstavljaju sve dok ne stigne Allahova odredba, a oni tako iznad njih."

٣١١٧. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ سِنَانٍ حَدَّثَنَا فُلَيْحٌ حَدَّثَنَا هِلَالٌ عَنْ عَبْدِالرَّحْمَنِ بْنِ أَبِي عَمْرَةَ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ أَنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ قَالَ مَا أُعْطِيكُمْ وَلَا أَمْنَعُكُمْ إِنَّمَا أَنَا قَاسِمٌ أَضَعُ حَيْثُ أُمِرْتُ .

3117. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Sinan, njemu Fulejh, a ovom Hilal od Abdur-Rahmana b. Ebu-Amra, a on od Ebu-Hurejre, radijallahu anhu, da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
"Ja vam ne dajem niti vam zabranjujem (jer Allah i daje i zabranjuje), ja sam samo djelitelj, stavljam (sve) gdje mi je naređeno."

٣١١٨. حَدَّثَنَا عَبْدُاللهِ بْنُ يَزِيدَ حَدَّثَنَا سَعِيدُ بْنُ أَبِي أَيُّوبَ قَالَ حَدَّثَنِي أَبُو الْأَسْوَدِ عَنِ ابْنِ أَبِي عَيَّاشٍ وَاسْمُهُ نُعْمَانُ عَنْ خَوْلَةَ الْأَنْصَارِيَّةِ رَضِيَ اللهُ عَنْهَا قَالَتْ سَمِعْتُ النَّبِيَّ ﷺ يَقُولُ إِنَّ رِجَالًا يَتَخَوَّضُونَ فِي مَالِ اللهِ بِغَيْرِ حَقٍّ فَلَهُمُ النَّارُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ .

3118. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Jezid, njemu Seid b. Ebu-Ejjub, koji je rekao da mu je pričao Ebul-Esved od Ibn-Ebi-Ajjaša, čije je ime Nu'man, a on od Havle Ensarijke, radijallahu anha, koja je rekla:
– Čula sam Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, kako kaže:
"Neki ljudi bespravno zalaze u Allahov imetak. Oni će imati (za kaznu) vatru na Sudnjem danu."[2]

باب قَوْلِ النَّبِيِّ ﷺ أُحِلَّتْ لَكُمُ الْغَنَائِمُ

RIJEČI VJEROVJESNIKA, SALLALLAHU ALEJHI VE SELLEM: "DOZVOLJEN VAM JE PLIJEN..."

وَقَالَ اللهُ تَعَالَى (وَعَدَكُمُ اللهُ مَغَانِمَ كَثِيرَةً تَأْخُذُونَهَا فَعَجَّلَ لَكُمْ هَذِهِ) وَهِيَ لِلْعَامَّةِ حَتَّى يُبَيِّنَهُ الرَّسُولُ ﷺ.

A Uzvišeni Allah je rekao: "Allah vam obećava bogat plijen, koji ćete uzeti, a s ovim je požurio."[3] Taj (plijen) pripada svim (borcima) sve dok Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, ne objasni (ko ga zaslužuje).

2 Ovaj hadis ne govori izravno o podjeli ratnog plijena, ali govori o bespravnom uzimanju Allahovog imetka općenito, a plijen spada u taj imetak, pa izgleda da je Buhari, navodeći ovaj hadis u poglavlju koje govori o raspodjeli ratnog plijena, želio upozoriti na tešku kaznu koja čeka svakog ko s plijenom postupa nepravedno, odnosno, suprotno od onog što propisuju Kur'an i Hadis.

3 Navedeni ajet u cijelosti glasi: "Allah vam obećava bogat plijen, a s ovim je požurio i ruke ljudi je od vas zadržao – da bi to bio poučan primjer za vjernike i da bi vam na Pravi put ukazao." (El-Feth: 20)

3119. PRIČAO NAM JE Musedded, njemu Halid, a ovom Husajn od Amira, a on od Urve Barikija, radijallahu anhu, da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
"Konji vezani (radi borbe) imaju u svojim grivama (za vlasnika) dobro, nagradu i ratni plijen do Sudnjeg dana."

٣١١٩. حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ حَدَّثَنَا خَالِدٌ حَدَّثَنَا حُصَيْنٌ عَنْ عَامِرٍ عَنْ عُرْوَةَ الْبَارِقِيِّ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ الْخَيْلُ مَعْقُودٌ فِي نَوَاصِيهَا الْخَيْرُ الأَجْرُ وَالْمَغْنَمُ إِلَى يَوْمِ الْقِيَامَةِ .

3120. PRIČAO NAM JE Ebul-Jeman, njemu saopćio Šu'ajb, a ovom Ebu-Zinad od A'redža, a on od Ebu-Hurejre, radijallahu anhu, da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
"Kad bude uništen Kisra (perzijski kralj), neće više biti Kisre (u Iraku), a kad bude uništen Kajsar (bizantijski car), neće više biti Kajsara (u Šamu). Tako mi Onog u Čijoj je ruci moja duša, blago njih dvojice sigurno će biti razdijeljeno na Allahovom putu (kao ratni plijen)."

٣١٢٠. حَدَّثَنَا أَبُو الْيَمَانِ أَخْبَرَنَا شُعَيْبٌ حَدَّثَنَا أَبُو الزِّنَادِ عَنِ الأَعْرَجِ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ أَنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ قَالَ إِذَا هَلَكَ كِسْرَى فَلَا كِسْرَى بَعْدَهُ وَإِذَا هَلَكَ قَيْصَرُ فَلَا قَيْصَرَ بَعْدَهُ وَالَّذِي نَفْسِي بِيَدِهِ لَتُنْفَقَنَّ كُنُوزُهُمَا فِي سَبِيلِ اللهِ .

3121. PRIČAO NAM JE Ishak da je čuo Džerira, on čuo od Abdul-Melika, a ovaj od Džabira b. Semure, radijallahu anhu, da kaže da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
"Kad bude uništen Kisra, neće više biti Kisre, a kad bude uništen Kajsar, neće više biti Kajsara. Tako mi Onog u Čijoj je ruci moja duša, blago njih dvojice sigurno će biti razdijeljeno na Allahovom putu."[1]

٣١٢١. حَدَّثَنَا إِسْحَاقُ سَمِعَ جَرِيرًا عَنْ عَبْدِالْمَلِكِ عَنْ جَابِرِ بْنِ سَمُرَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ إِذَا هَلَكَ كِسْرَى فَلَا كِسْرَى بَعْدَهُ وَإِذَا هَلَكَ قَيْصَرُ فَلَا قَيْصَرَ بَعْدَهُ وَالَّذِي نَفْسِي بِيَدِهِ لَتُنْفَقَنَّ كُنُوزُهُمَا فِي سَبِيلِ اللهِ .

3122. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Sinan, njemu Hušejm, a ovom saopćio Sejjar, da mu je pričao Jezid Fekir, a njemu Džabir b. Abdullah, radijallahu anhu, rekavši da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, kazao:
"Dozvoljen mi je ratni plijen."

٣١٢٢. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ سِنَانٍ حَدَّثَنَا هُشَيْمٌ أَخْبَرَنَا سَيَّارٌ حَدَّثَنَا يَزِيدُ الْفَقِيرُ حَدَّثَنَا جَابِرُ بْنُ عَبْدِاللهِ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا قَالَ قَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ أُحِلَّتْ لِيَ الْغَنَائِمُ .

1 Ubrzo poslije smrti Muhammeda, sallallahu alejhi ve sellem, muslimani su osvojili Perziju i Šam, a kasnije i Konstantinopolj i tako se obistinilo ovo Poslanikovo, sallallahu alejhi ve sellem, obećanje.

3123. PRIČAO NAM JE Isma'il da mu je prenio Malik od Ebi-Zinada, on od A'redža, a ovaj od Ebu-Hurejre, radijallahu anhu, da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
"Allah je zajamčio onom ko se bori na Njegovom putu, a izašao je samo radi borbe na Njegovom putu i potvrđivanja Njegovih riječi, da će ga uvesti u Džennet, ili će ga vratiti njegovoj kući iz koje je krenuo (u borbu), s nagradom ili s ratnim plijenom."

٣١٢٣. حَدَّثَنَا إِسْمَاعِيلُ قَالَ حَدَّثَنِي مَالِكٌ عَنْ أَبِي الزِّنَادِ عَنِ الْأَعْرَجِ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ أَنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ قَالَ تَكَفَّلَ اللهُ لِمَنْ جَاهَدَ فِي سَبِيلِهِ لَا يُخْرِجُهُ إِلَّا الْجِهَادُ فِي سَبِيلِهِ وَتَصْدِيقُ كَلِمَاتِهِ بِأَنْ يُدْخِلَهُ الْجَنَّةَ أَوْ يَرْجِعَهُ إِلَى مَسْكَنِهِ الَّذِي خَرَجَ مِنْهُ مَعَ مَا نَالَ مِنْ أَجْرٍ أَوْ غَنِيمَةٍ .

3124. PRIČAO NAM JE Muhamed b. Ala', njemu Ibnul-Mubarek od Ma'mera, on od Hemmama b. Munebbiha, a ovaj od Ebu-Hurejre, radijallahu anhu, da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
– Jedan od vjerovjesnika htio je ratovati, pa je rekao svom narodu:
"Neka mi se ne priključuje čovjek koji se vjenčao sa ženom i hoće da opći s njom a još nije s njom općio, niti neko ko je sagradio kuće ali im nije digao krovove, a ni onaj koji je kupio ovce ili steone deve pa očekuje njihovo teljenje."
Krenuo je u borbu i približio se mjestu (Eriha) u ikindijsko vrijeme, ili blizu toga vremena, pa je rekao suncu:
"Tebi je naređeno, a i meni je naređeno! Allahu, zadrži nam ga."
I ono je bilo zadržano dok mu Allah nije dao pobjedu. Onda je sakupio ratni plijen, pa je došla vatra da ga prži, ali ga nije spržila, pa on reče:
"Među vama ima krađe ratnog plijena, pa nek mi se od svakog plemena zakune na vjernost jedan čovjek."
(Zakletvu su dali), a ruka jednog čovjeka se prilijepila za njegovu.
– Među vama ima krađe ratnog plijena,
– reče on – pa nek mi se zakune tvoje pleme.
I ruke dvojice ili trojice ljudi se zalijepiše za njegovu ruku (prilikom zakletve), te on reče:
"Kod vas ima krađe ratnog plijena,"
Nato oni donesoše zlatnu glavu poput goveđe

٣١٢٤. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ الْعَلَاءِ حَدَّثَنَا ابْنُ الْمُبَارَكِ عَنْ مَعْمَرٍ عَنْ هَمَّامِ بْنِ مُنَبِّهٍ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ غَزَا نَبِيٌّ مِنَ الْأَنْبِيَاءِ فَقَالَ لِقَوْمِهِ لَا يَتْبَعْنِي رَجُلٌ مَلَكَ بُضْعَ امْرَأَةٍ وَهُوَ يُرِيدُ أَنْ يَبْنِيَ بِهَا وَلَمَّا يَبْنِ بِهَا وَلَا أَحَدٌ بَنَى بُيُوتًا وَلَمْ يَرْفَعْ سُقُوفَهَا وَلَا أَحَدٌ اشْتَرَى غَنَمًا أَوْ خَلِفَاتٍ وَهُوَ يَنْتَظِرُ وِلَادَهَا فَغَزَا فَدَنَا مِنَ الْقَرْيَةِ صَلَاةَ الْعَصْرِ أَوْ قَرِيبًا مِنْ ذَلِكَ فَقَالَ لِلشَّمْسِ إِنَّكِ مَأْمُورَةٌ وَأَنَا مَأْمُورٌ اللَّهُمَّ احْبِسْهَا عَلَيْنَا فَحُبِسَتْ حَتَّى فَتَحَ اللهُ عَلَيْهِ فَجَمَعَ الْغَنَائِمَ فَجَاءَتْ يَعْنِي النَّارَ لِتَأْكُلَهَا فَلَمْ تَطْعَمْهَا فَقَالَ إِنَّ فِيكُمْ غُلُولًا فَلْيُبَايِعْنِي مِنْ كُلِّ قَبِيلَةٍ رَجُلٌ فَلَزِقَتْ يَدُ رَجُلٍ بِيَدِهِ فَقَالَ فِيكُمُ الْغُلُولُ فَلْيُبَايِعْنِي قَبِيلَتُكَ فَلَزِقَتْ يَدُ رَجُلَيْنِ أَوْ ثَلَاثَةٍ بِيَدِهِ فَقَالَ فِيكُمُ الْغُلُولُ فَجَاءُوا بِرَأْسٍ مِثْلِ رَأْسِ بَقَرَةٍ مِنَ الذَّهَبِ فَوَضَعُوهَا فَجَاءَتِ النَّارُ فَأَكَلَتْهَا ثُمَّ أَحَلَّ اللهُ لَنَا الْغَنَائِمَ رَأَى ضَعْفَنَا وَعَجْزَنَا فَأَحَلَّهَا لَنَا .

glave i ostaviše je, te vatra dođe i proguta (plijen). Poslije je Allah nama dozvolio ratni plijen. Vidio je našu slabost i nemoć, pa nam ga je dozvolio.[1]

PLIJEN PRIPADA ONOM KO JE UČESTVOVAO U BORBI

باب الْغَنِيمَةُ لِمَنْ شَهِدَ الْوَقْعَةَ

3125. PRIČAO NAM JE Sadeka, njemu saopćio Abdur-Rahman prenoseći od Malika, on od Zejda b. Eslema, a ovaj od svog oca, da je Omer, radijallahu anhu, rekao:
"Da nije drugih muslimana, podijelio bih svako osvojeno mjesto onima koji imaju pravo na ratnu dobit, kao što je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, podijelio Hajber."

٣١٢٥. حَدَّثَنَا صَدَقَةُ أَخْبَرَنَا عَبْدُالرَّحْمٰنِ عَنْ مَالِكٍ عَنْ زَيْدِ بْنِ أَسْلَمَ عَنْ أَبِيهِ قَالَ قَالَ عُمَرُ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ لَوْلَا آخِرُ الْمُسْلِمِينَ مَا فَتَحْتُ قَرْيَةً إِلَّا قَسَمْتُهَا بَيْنَ أَهْلِهَا كَمَا قَسَمَ النَّبِيُّ ﷺ خَيْبَرَ .

DA LI ĆE BITI UMANJENA NAGRADA ONOM KOJI SE BORI RADI RATNOG PLIJENA

باب مَنْ قَاتَلَ لِلْمَغْنَمِ هَلْ يَنْقُصُ مِنْ أَجْرِهِ

3126. PRIČAO MI JE Muhammed b. Beššar, njemu Gunder, a ovom Šu'be od Amra, koji kaže da je čuo od Ebu-Vaila da mu je pričao Ebu-Musa Eš'ari, radijallahu anhu, da je neki beduin rekao Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem:
"Jedan čovjek se bori radi ratnog plijena, drugi se bori da bi postao popularan, a treći da bi pokazao svoje junaštvo. Ko je od njih na Allahovom putu?"
"Onaj koji se bori da Allahova riječ bude gornja, on je na Allahovom putu", odgovori on.[2]

٣١٢٦. حَدَّثَنِي مُحَمَّدُ بْنُ بَشَّارٍ حَدَّثَنَا غُنْدَرٌ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ عَنْ عَمْرٍو قَالَ سَمِعْتُ أَبَا وَائِلٍ قَالَ حَدَّثَنَا أَبُو مُوسَى الْأَشْعَرِيُّ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ قَالَ أَعْرَابِيٌّ لِلنَّبِيِّ ﷺ الرَّجُلُ يُقَاتِلُ لِلْمَغْنَمِ وَالرَّجُلُ يُقَاتِلُ لِيُذْكَرَ وَيُقَاتِلُ لِيُرَى مَكَانُهُ مَنْ فِي سَبِيلِ اللهِ فَقَالَ مَنْ قَاتَلَ لِتَكُونَ كَلِمَةُ اللهِ هِيَ الْعُلْيَا فَهُوَ فِي سَبِيلِ اللهِ .

---

1 Vjerovjesnik o kojem je riječ u ovom hadisu je Joša b. Nun, prema predaji koju prenosi Hakim od Ka'ba Ahbara, a mjesto na kojem je izvršen pohod, na osnovu spomenute predaje, zove se Eriha. Prema Ibn-Ishaku, ovaj vjerovjesnik je poslan Izraelićanima četrdeset godina nakon smrti Musaa, alejhis-selam.
Kod prijašnjih poslanika je bio običaj da se ratni plijen sakupi na jedno mjesto, a onda bi s neba došla vatra i progutala ga. Tako su postupali i sa svojim kurbanima. Onaj koji je bio primljen, vatra ga je spržila, a onaj koji nije bio primljen, kao i plijen u kojem je bilo varanja, vatra ga nije sagorijevala. Međutim, ummetu Muhammeda, sallallahu alejhi ve sellem, Allah, džell šanuhu, dozvolio je korištenje ratnog plijena, što spada u odlike ovog ummeta.

2 Umanjivanje nagrade u borbi je srazmjerno iskrenosti nijeta. Tako onaj ko ide u borbu iskreno u ime Allaha, dželle šanuhu, ima veću nagradu od onog koji uz ovu namjeru doda još i želju za plijenom, slavom i slično, a onaj koji ide u borbu samo radi plijena neće imati nikakve nagrade od Allaha, dželle šanuhu.

باب قسمة الإمام ما يقدم عليه ويخبأ لمن لم يحضره أو غاب عنه

IMAMOVO DIJELJENJE ONOG ŠTO MU DOĐE (OD NEMUSLIMANA) I OSTAVLJANJE ONIMA KOJI NISU PRISUTNI ILI SU DALEKO

٣١٢٧. حَدَّثَنَا عَبْدُاللهِ بْنُ عَبْدِالْوَهَّابِ حَدَّثَنَا حَمَّادُ بْنُ زَيْدٍ عَنْ أَيُّوبَ عَنْ عَبْدِاللهِ بْنِ أَبِي مُلَيْكَةَ أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ أُهْدِيَتْ لَهُ أَقْبِيَةٌ مِنْ دِيبَاجٍ مُزَرَّرَةٌ بِالذَّهَبِ فَقَسَمَهَا فِي نَاسٍ مِنْ أَصْحَابِهِ وَعَزَلَ مِنْهَا وَاحِدًا لِمَخْرَمَةَ بْنِ نَوْفَلٍ فَجَاءَ وَمَعَهُ ابْنُهُ الْمِسْوَرُ بْنُ مَخْرَمَةَ فَقَامَ عَلَى الْبَابِ فَقَالَ ادْعُهُ لِي فَسَمِعَ النَّبِيُّ ﷺ صَوْتَهُ فَأَخَذَ قَبَاءً فَتَلَقَّاهُ بِهِ وَاسْتَقْبَلَهُ بِأَزْرَارِهِ فَقَالَ يَا أَبَا الْمِسْوَرِ خَبَأْتُ هَذَا لَكَ يَا أَبَا الْمِسْوَرِ خَبَأْتُ هَذَا لَكَ وَكَانَ فِي خُلُقِهِ شِدَّةٌ وَرَوَاهُ ابْنُ عُلَيَّةَ عَنْ أَيُّوبَ وَقَالَ حَاتِمُ ابْنُ وَرْدَانَ حَدَّثَنَا أَيُّوبُ عَنِ ابْنِ أَبِي مُلَيْكَةَ عَنِ الْمِسْوَرِ بْنِ مَخْرَمَةَ قَدِمَتْ عَلَى النَّبِيِّ ﷺ أَقْبِيَةٌ تَابَعَهُ اللَّيْثُ عَنِ ابْنِ أَبِي مُلَيْكَةَ .

3127. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Abdul-Vehhab, njemu Hammad b. Zejd od Ejjuba a ovaj od Abdullaha b. Ebi-Mulejke, da je Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, poklonjeno nekoliko ogrtača od brokata sa dugmadi prišivenim zlatom. On ih je podijelio svojim ashabima, a jednog je izdvojio za Mahremu b. Nevfela. Potom je on došao sa svojim sinom Misverom b. Mahremom, stao na vrata i rekao: "Pozovi mi ga!"

Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, čuo je njegov glas, uzeo ogrtač i izišao mu u susret noseći ga okrenutih dugmadi prema njemu, pa reče:

"Ebul-Misvere, sklonio sam ovo za tebe! Ebul-Misvere, sklonio sam ovo za tebe!"

Inače, u njegovom (Mahremovom) ponašanju bilo je surovosti.

Ovaj hadis prenosi i Ibni-Ulejje od Ejjuba.

Hatim b. Verdan kaže: "Pričao nam je Ejjub od Ibn-Ebi-Mulejke, a ovaj od Misvera, radijallahu anhu, koji je izjavio:

"Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, doneseno je nekoliko ogrtača"...

Lejs se saglasio s njim (Ejjubom) prenoseći od Ibni-Ebi-Mulejke.

KAKO JE VJEROVJESNIK, SALLALLAHU ALEJHI VE SELLEM, PODIJELIO (IMETAK PLEMENA) KUREJZA I NADIR I ŠTA JE OD TOGA DAO NA VANREDNE IZDATKE

باب كَيْفَ قسمَ النَّبِيُّ ﷺ قُرَيْظَةَ والنَّضِيرِ وما أَعْطى مِنْ ذلِكَ في نوائبِهِ

3128. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Ebul-Esved, a njemu Mu'temir od svoga oca, koji je rekao da je čuo Enesa b. Malika, radijallahu anhu, kako kaže: "Jedan (ensarija) je davao Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, palme (za muhadžire) sve dok nije osvojeno (pleme) Kurejza i Nadir. Nakon toga je on njima vraćao (njihove palme)."[1]

٣١٢٨. حَدَّثَنَا عَبْدُاللهِ بْنُ أَبِي الأَسْوَدِ حَدَّثَنَا مُعْتَمِرٌ عَنْ أَبِيهِ قَالَ سَمِعْتُ أَنَسَ بْنَ مَالِكٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ يَقُولُ كَانَ الرَّجُلُ يَجْعَلُ لِلنَّبِيِّ ﷺ النَّخَلَاتِ حَتَّى افْتَتَحَ قُرَيْظَةَ وَالنَّضِيرَ فَكَانَ بَعْدَ ذَلِكَ يَرُدُّ عَلَيْهِمْ .

BERIĆET IMETKA BORCA (GAZIJE) KOJI SE BORIO ZAJEDNO S VJEROVJESNIKOM, SALLALLAHU ALEJHI VE SELLEM, I DRUGIM ZAPOVJEDNICIMA, DOK JE ŽIV, A I POSLIJE SMRTI

باب بَرَكَةِ الْغازِي في مالِهِ حَيًّا ومَيِّتًا مَعَ النَّبِيِّ ﷺ وَوُلاةِ الأَمْرِ

3129. PRIČAO NAM JE Ishak b. Ibrahim da je rekao Ebu-Usami:
– Da li vam je pričao Hišam b. Urve od svog oca, a ovaj od Abdullaha b. Zubejra, koji je rekao:
"Pošto se Zubejr uključio u Bitku kod deve, pozvao me, pa sam stao pored njega, a on reče:
'Sinčiću, danas neće biti niko ubijen a da ne bude ili nasilnik ili onaj kome je učinjeno nasilje, a ja vidim da ću danas poginuti kao onaj kome je učinjeno nasilje. Zaista mi je jedna od najvećih briga moj dug. Šta misliš, hoće li naš dug ostaviti išta od našeg imetka?'"
Zatim je rekao: "Sinko, prodaj naš imetak i vrati moj dug!"

٣١٢٩. حَدَّثَنَا إِسْحَاقُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ قَالَ قُلْتُ لِأَبِي أُسَامَةَ أَحَدَّثَكُمْ هِشَامُ بْنُ عُرْوَةَ عَنْ أَبِيهِ عَنْ عَبْدِاللهِ بْنِ الزُّبَيْرِ قَالَ لَمَّا وَقَفَ الزُّبَيْرُ يَوْمَ الْجَمَلِ دَعَانِي فَقُمْتُ إِلَى جَنْبِهِ فَقَالَ يَا بُنَيِّ إِنَّهُ لَا يُقْتَلُ الْيَوْمَ إِلَّا ظَالِمٌ أَوْ مَظْلُومٌ وَإِنِّي لَا أُرَانِي إِلَّا سَأُقْتَلُ الْيَوْمَ مَظْلُومًا وَإِنَّ مِنْ أَكْبَرِ هَمِّي لَدَيْنِي أَفَتُرَى يُبْقِي دَيْنُنَا مِنْ مَالِنَا شَيْئًا فَقَالَ يَا بُنَيِّ بِعْ مَالَنَا فَاقْضِ دَيْنِي وَأَوْصَى بِالثُّلُثِ وَثُلُثِهِ لِبَنِيهِ

1 Zemlja Benu-Nadira je spadala u ono što je Allah, kao poklon, dao svome Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, pa je ona osobno njemu pripadala. On ju je, uz saglasnost ensarija, dao muhadžirima, naredivši im da vrate ensarijama ono što su im oni dali kad su ovi doselili u Medinu, bez igdje ičega. Tako su i jedni i drugi postali imućni. Zatim je osvojeno pleme Kurejza, a plijen od toga Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, je razdijelio ashabima, s tim što je svoj dio odredio za vanredne izdatke i opće potrebe.

يَعْنِي بَنِي عَبْدِ اللهِ بْنِ الزُّبَيْرِ يَقُولُ ثُلُثُ الثُّلُثِ فَإِنْ فَضَلَ مِنْ مَالِنَا فَضْلٌ بَعْدَ قَضَاءِ الدَّيْنِ شَيْءٌ فَثُلُثُهُ لِوَلَدِكَ قَالَ هِشَامٌ وَكَانَ بَعْضُ وَلَدِ عَبْدِ اللهِ قَدْ وَازَى بَعْضَ بَنِي الزُّبَيْرِ خُبَيْبٌ وَعَبَّادٌ وَلَهُ يَوْمَئِذٍ تِسْعَةُ بَنِينَ وَتِسْعُ بَنَاتٍ قَالَ عَبْدُ اللهِ فَجَعَلَ يُوصِينِي بِدَيْنِهِ وَيَقُولُ يَا بُنَيِّ إِنْ عَجَزْتَ عَنْهُ فِي شَيْءٍ فَاسْتَعِنْ عَلَيْهِ مَوْلَايَ قَالَ فَوَاللهِ مَا دَرَيْتُ مَا أَرَادَ حَتَّى قُلْتُ يَا أَبَةِ مَنْ مَوْلَاكَ قَالَ اللهُ قَالَ فَوَاللهِ مَا وَقَعْتُ فِي كُرْبَةٍ مِنْ دَيْنِهِ إِلَّا قُلْتُ يَا مَوْلَى الزُّبَيْرِ اقْضِ عَنْهُ دَيْنَهُ فَيَقْضِيهِ فَقُتِلَ الزُّبَيْرُ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ وَلَمْ يَدَعْ دِينَارًا وَلَا دِرْهَمًا إِلَّا أَرَضِينَ مِنْهَا الْغَابَةُ وَإِحْدَى عَشْرَةَ دَارًا بِالْمَدِينَةِ وَدَارَيْنِ بِالْبَصْرَةِ وَدَارًا بِالْكُوفَةِ وَدَارًا بِمِصْرَ قَالَ وَإِنَّمَا كَانَ دَيْنُهُ الَّذِي عَلَيْهِ أَنَّ الرَّجُلَ كَانَ يَأْتِيهِ بِالْمَالِ فَيَسْتَوْدِعُهُ إِيَّاهُ فَيَقُولُ الزُّبَيْرُ لَا وَلَكِنَّهُ سَلَفٌ فَإِنِّي أَخْشَى عَلَيْهِ الضَّيْعَةَ وَمَا وَلِيَ إِمَارَةً قَطُّ وَلَا جِبَايَةَ خَرَاجٍ وَلَا شَيْئًا إِلَّا أَنْ يَكُونَ فِي غَزْوَةٍ مَعَ النَّبِيِّ ﷺ أَوْ مَعَ أَبِي بَكْرٍ وَعُمَرَ وَعُثْمَانَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمْ قَالَ عَبْدُ اللهِ بْنُ الزُّبَيْرِ فَحَسَبْتُ مَا عَلَيْهِ مِنَ الدَّيْنِ فَوَجَدْتُهُ أَلْفَيْ أَلْفٍ وَمِائَتَيْ أَلْفٍ قَالَ فَلَقِيَ حَكِيمُ بْنُ حِزَامٍ عَبْدَ اللهِ بْنَ الزُّبَيْرِ فَقَالَ يَا ابْنَ أَخِي كَمْ عَلَى أَخِي مِنَ الدَّيْنِ فَكَتَمَهُ فَقَالَ مِائَةُ أَلْفٍ فَقَالَ حَكِيمٌ وَاللهِ مَا أُرَى أَمْوَالَكُمْ تَسَعُ لِهَذِهِ

Onda je oporučio trećinu (imetka za sirotinju), a trećinu od nje njegovim sinovima, znači, sinovima Abdullaha b. Zubejra, rekavši:

– Trećina te trećine, ako, nakon vraćanja duga, ostane nešto od našeg imetka, trećina toga (tj. te trećine) pripast će tvojoj djeci.

Kaže Hišam: "Neka djeca Abdullahova, kao Hubejb i Abbad, bili su vršnjaci neke Zubejrove djece. A on (Zubejr) je tada imao devet sinova i devet kćerki."

Abdullah (dalje) kaže: – Stavio mi je u oporuku svoj dug i rekao:

"Sinčiću, ako nešto od njega ne mogneš vratiti, zatraži pomoć od mog Zaštitnika."

– Tako mi Allaha – kaže Abdullah – nisam znao šta je on namjeravao dok nisam upitao: "Oče, ko je tvoj Zaštitnik?"

"Allah", odgovori on.

– Tako mi Allaha – kaže (Abdullah) – kad god sam zapao u nevolju zbog njegovog duga, pa rekao: "Zaštitniče Zubejrov, vrati njegov dug", On bi ga vratio.

Tako je Zubejr, radijallahu anhu, ubijen, a nije ostavio ni dinara ni dirhema, osim nekih zemalja od kojih je El-Gaba (zemlja u selima Medine), i jedanaest kuća u Medini, dvije u Basri i po jednu kuću u Kufi i Egiptu.

Kaže (Abdullah):

– Dug kojim je on bio zadužen, bio je samo zbog toga što bi Zubejr, kada bi mu koji čovjek donio novac na čuvanje, rekao:

"Ne (na čuvanje), nego će to biti zajam, jer se bojim da to ne propadne: 'On nikada nije bio na rukovodećoj dužnosti, niti je ikada prikupljao porez, niti išta drugo (pa porijeklo njegove imovine nije otuda), osim što je išao u borbu s Vjerovjesnikom, sallallahu alejhi ve sellem, ili s Ebu-Bekrom, Omerom i Osmanom, radijallahu anhum.'"

Kaže Abdullah b. Zubejr: "Izračunao sam koliko on ima duga, i pronašao da je dužan dva miliona i

فَقَالَ لَهُ عَبْدُاللهِ أَفَرَأَيْتَكَ إِنْ كَانَتْ أَلْفَيْ أَلْفٍ
وَمِائَتَيْ أَلْفٍ قَالَ مَا أُرَاكُمْ تُطِيقُونَ هَذَا فَإِنْ
عَجَزْتُمْ عَنْ شَيْءٍ مِنْهُ فَاسْتَعِينُوا بِي قَالَ وَكَانَ
الزُّبَيْرُ اشْتَرَى الْغَابَةَ بِسَبْعِينَ وَمِائَةِ أَلْفٍ فَبَاعَهَا
عَبْدُاللهِ بِأَلْفِ أَلْفٍ وَسِتِّ مِائَةِ أَلْفٍ ثُمَّ قَامَ فَقَالَ
مَنْ كَانَ لَهُ عَلَى الزُّبَيْرِ حَقٌّ فَلْيُوَافِنَا بِالْغَابَةِ فَأَتَاهُ
عَبْدُاللهِ ابْنُ جَعْفَرٍ وَكَانَ لَهُ عَلَى الزُّبَيْرِ أَرْبَعُ
مِائَةِ أَلْفٍ فَقَالَ لِعَبْدِاللهِ إِنْ شِئْتُمْ تَرَكْتُهَا لَكُمْ
قَالَ عَبْدُاللهِ لَا قَالَ فَإِنْ شِئْتُمْ جَعَلْتُمُوهَا فِيمَا
تُؤَخِّرُونَ إِنْ أَخَّرْتُمْ فَقَالَ عَبْدُاللهِ لَا قَالَ قَالَ
فَاقْطَعُوا لِي قِطْعَةً فَقَالَ عَبْدُاللهِ لَكَ مِنْ هَاهُنَا إِلَى
هَاهُنَا قَالَ فَبَاعَ مِنْهَا فَقَضَى دَيْنَهُ فَأَوْفَاهُ وَبَقِيَ مِنْهَا
أَرْبَعَةُ أَسْهُمٍ وَنِصْفٌ فَقَدِمَ عَلَى مُعَاوِيَةَ وَعِنْدَهُ
عَمْرُو بْنُ عُثْمَانَ وَالْمُنْذِرُ بْنُ الزُّبَيْرِ وَابْنُ زَمْعَةَ
فَقَالَ لَهُ مُعَاوِيَةُ كَمْ قُوِّمَتِ الْغَابَةُ قَالَ كُلُّ سَهْمٍ
مِائَةَ أَلْفٍ قَالَ كَمْ بَقِيَ قَالَ أَرْبَعَةُ أَسْهُمٍ وَنِصْفٌ
قَالَ الْمُنْذِرُ بْنُ الزُّبَيْرِ قَدْ أَخَذْتُ سَهْمًا بِمِائَةِ أَلْفٍ
قَالَ عَمْرُو بْنُ عُثْمَانَ قَدْ أَخَذْتُ سَهْمًا بِمِائَةِ أَلْفٍ
وَقَالَ ابْنُ زَمْعَةَ قَدْ أَخَذْتُ سَهْمًا بِمِائَةِ أَلْفٍ فَقَالَ
مُعَاوِيَةُ كَمْ بَقِيَ فَقَالَ سَهْمٌ وَنِصْفٌ قَالَ قَدْ
أَخَذْتُهُ بِخَمْسِينَ وَمِائَةِ أَلْفٍ قَالَ وَبَاعَ عَبْدُاللهِ
ابْنُ جَعْفَرٍ نَصِيبَهُ مِنْ مُعَاوِيَةَ بِسِتِّ مِائَةِ أَلْفٍ

dvije stotine hiljada."

Kaže (Urve):

– Hakim b. Hizam je sreo Abdullaha b. Zubejra i rekao:

"Bratiću, koliko je moj brat dužan?" (On mu je bio amidžić.)

On je sakrio (veliki dio duga), rekavši: "Sto hiljada."

– Tako mi Allaha – reče Hakim – mislim da to vaš imetak neće moći podmiriti.

– Šta misliš – reče mu Abdullah – ako je dva miliona i dvije stotine hiljada?

– Mislim – reče on – da vi to nećete moći nikako vratiti. Ako ne mognete (vratiti) nešto od toga, potražite pomoć od mene.

Kaže (Urve): "Zubejr je bio kupio El-Gabu za sto sedamdest hiljada, a Abdullah ju je prodao za milion i šest stotina hiljada. Potom je ustao i rekao:

'Kome je Zubejr bio dužan, nek dođe kod El-Gabe.'"

Došao mu je Abdullah b. Dža'fer (b. Ebi-Talib), kojem je Zubejr bio dužan četiri stotine hiljada, te rekao Abdullahu:

– Ako hoćete, ostavit ću vam to.

– Ne – reče Abdullah.

– A ako hoćete – reče on – učinit ćete to s onim što ćete ostaviti za kasnije, ako budete nešto ostavljali za kasnije.

– Ne – reče Abdullah.

Kaže (Urve): "On je prodao dio (El-Gabe i kuću) i vrato njegov dug. To mu je podmirilo dug i još je ostalo četiri i po sehma."[1]

Poslije je otišao Mu'aviji (u Damask) i (zatekao) kod njega Amra b. Osmana, Munzira b. Zubejra i (Abdullaha) b. Zem'a.

– Koliko je procijenjena El-Gaba? – upita ga Muavija.

1 Sehm je površinska mjera, a iznosi 7.293 m^2.

فَلَمَّا فَرَغَ ابْنُ الزُّبَيْرِ مِنْ قَضَاءِ دَيْنِهِ قَالَ بَنُو الزُّبَيْرِ اقْسِمْ بَيْنَنَا مِيرَاثَنَا قَالَ لَا وَاللَّهِ لَا أَقْسِمُ بَيْنَكُمْ حَتَّى أُنَادِيَ بِالْمَوْسِمِ أَرْبَعَ سِنِينَ أَلَا مَنْ كَانَ لَهُ عَلَى الزُّبَيْرِ دَيْنٌ فَلْيَأْتِنَا فَلْنَقْضِهِ قَالَ فَجَعَلَ كُلَّ سَنَةٍ يُنَادِي بِالْمَوْسِمِ فَلَمَّا مَضَى أَرْبَعُ سِنِينَ قَسَمَ بَيْنَهُمْ قَالَ فَكَانَ لِلزُّبَيْرِ أَرْبَعُ نِسْوَةٍ وَرَفَعَ الثُّلُثَ فَأَصَابَ كُلَّ امْرَأَةٍ أَلْفُ أَلْفٍ وَمِائَتَا أَلْفٍ فَجَمِيعُ مَالِهِ خَمْسُونَ أَلْفَ أَلْفٍ وَمِائَتَا أَلْفٍ.

– Svaki sehm po sto hiljada – reče on.
– Koliko je još ostalo? – upita ga Mu'avija.
– Četiri i po sehma – reče on.
– Kupujem jedan sehm – reče Munzir b. Zubejr – za sto hiljada.
– I ja kupujem jedan sehm za sto hiljada – reče Amr b. Osman.
– I ja kupujem jedan sehm za sto hiljada – reče (Abdullah) b. Zem'a.
– Koliko je još ostalo? – upita Mu'avija.
– Sehm i po – odgovori on, a (Mu'avija) reče:
– Kupujem to za sto pedeset hiljada.

Kaže (Urve): "Abdullah b. Dža'fer je Mu'aviji (poslije toga) prodao svoj dio za šest stotina hiljada."

Kad je Ibn-Zubejr okončao vraćanje dugova, Zubejrovi sinovi mu rekoše:
– Podijeli nam naslijeđe.
– Ne, tako mi Allaha – reče on – neću vam podijeliti dok ne razglasim za vrijeme hadža u toku (sljedeće) četiri godine:
"Kome je Zubejr bio dužan neka dođe da mu vratimo!"

Kaže (Urve): "Svake godine, u toku hadža, to je razglašavao. A kad su prošle četiri godine, podijelio im je (očevu ostavštinu)."

Kaže (Urve): "Zubejr je imao (pred smrt) četiri žene. (Abdullah) je izdvojio trećinu (za oporuku) i opet je svaka žena dobila po milion i dvije stotine hiljada. Dakle, cio njegov imetak iznosio je pedeset miliona i dvije stotine hiljada."[2]

2 Priča o Zubejru ibn Avvamu i njegovoj pogibiji nakon Bitke oko deve, 36 godine po Hidžri, uglavnom je poznata. Slučaj koji je Buhari ovdje naveo je, ustvari, govor jednog ashaba (Abdullaha b. Zubejra). Hadisom se može smatrati dio u kojem se kaže:
"On nikada nije bio na rukovodećoj dužnosti, niti je ikada prikupljao porez, niti išta drugo, osim što je išao u borbu s Vjerovjesnikom, sallallahu alejhi ve sellem."
Upravo na ovaj dio odnosi se naslov poglavlja, jer je berićet u Zubejrovom imetku bio zbog toga što je on svoj imetak stjecao boreći se zajedno s Muhammedom, sallallahu alejhi ve sellem, Ebu-Bekrom, Omerom i Osmanom, radijallahu anhum.
Inače, vrijednost Zubejrova imetka ne podudara se s onim što su dobile njegove žene računajući to po propisima o nasljeđivanju, prema kojima je njegov imetak morao biti veći za devet miliona i šest stotina hiljada. Obrazlažući to, Ibn-Hadžer prihvata mišljenje po kojem je Zubejr iza sebe ostavio pedest miliona

KAD VOĐA POŠALJE GLASNIKA RADI NEČEGA, ILI MU NAREDI DA OSTANE (U SVOM MJESTU), DA LI ĆE MU PRIPASTI DIO (PLIJENA)

باب إذا بعث الإمام رسولاً في حاجة أو أمره بالمقام هل يسهم له

3130. PRIČAO NAM JE Musa, njemu Ebu-Avane, a ovom Usman b. Mevheb da je Ibni-Omer, radijallahu anhuma, rekao:
– Osman je izostao od Bedra samo zbog toga što je bio oženjen kćerkom Allahova Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem (Rukajjom), a ona je (tada) bila bolesna (pa se on brinuo o njoj), te mu je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Ti imaš nagradu i dio plijena kao i onaj koji je učestvovao (u Bitki) na Bedru.

٣١٣٠. حَدَّثَنَا مُوسَى حَدَّثَنَا أَبُو عَوَانَةَ حَدَّثَنَا عُثْمَانُ بْنُ مَوْهَبٍ عَنِ ابْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا قَالَ إِنَّمَا تَغَيَّبَ عُثْمَانُ عَنْ بَدْرٍ فَإِنَّهُ كَانَتْ تَحْتَهُ بِنْتُ رَسُولِ اللهِ ﷺ وَكَانَتْ مَرِيضَةً فَقَالَ لَهُ النَّبِيُّ ﷺ إِنَّ لَكَ أَجْرَ رَجُلٍ مِمَّنْ شَهِدَ بَدْرًا وَسَهْمَهُ .

DOKAZI DA PETINA PRIPADA ZA VANREDNE IZDATKE MUSLIMANA

باب وَمِنَ الدَّلِيلِ على أنَّ الخُمُس لِنَوائِبِ المُسْلِمِين

– Pleme Hevazin je tražilo od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, (da im vrati ono što je od njih zarobljeno) zbog njegovog dojenja kod njih (kod Halime), pa je on tražio od muslimana (da im vrate njihove zarobljenike);
– Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, je obećavao ljudima da će im dati dio od petine plijena i dohotka;
– on je Džabiru b. Abdullahu dao dio hajberskih datula.

مَا سَأَلَ هَوَازِنُ النَّبِيَّ ﷺ بِرَضَاعِهِ فِيهِمْ فَتَحَلَّلَ مِنَ الْمُسْلِمِينَ وَمَا كَانَ النَّبِيُّ ﷺ يَعِدُ النَّاسَ أَنْ يُعْطِيَهُمْ مِنَ الْفَيْءِ وَالأَنْفَالِ مِنَ الْخُمُسِ وَمَا أَعْطَى الأَنْصَارَ وَمَا أَعْطَى جَابِرَ بْنَ عَبْدِاللهِ تَمْرَ خَيْبَرَ .

---

i dvije stotine hiljada, ali se taj imetak povećao za devet miliona i šest stotina hiljada u toku četiri godine, u kojima je Abdullah odgodio diobu očeva nasljedstva.
Iz Zubejrovog slučaja možemo izvući mnoge zaključke, kao npr.:
– lijepo je učiniti oporuku pred stupanje u borbu;
– nasljednici mogu odgoditi diobu.

3131, 3132. PRIČAO NAM JE Seid b. Ufejr, da mu je prenio Lejs, a ovome Ukajl od Ibni-Šihaba, koji je rekao:
– Urve je izjavio da su ga obavijestili Mervan b. Hakem i Misver b. Mahreme da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, kad mu je delegacija (plemena) Hevazin, primivši islam, došla i tražila od njega da im vrati njihove imetke i njihove zarobljenike, rekao:
"Meni je najdraži govor koji je najiskreniji, pa odaberite jedno od dvoje: ili roblje ili imovinu, a ja sam ih zadržao (od podjele)."
Tako ih je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, čekao još deset i nekoliko noći, kad se vratio iz Taifa. I kad im je postalo jasno da će im Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, vratiti samo jednu od dvije skupine, rekli su:
– Odabiremo naše roblje.
Onda je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, ustao među muslimanima, zahvalio Allahu onako kako mu i dolikuje, a potom kazao:
– A sada, ova vaša braća su vam došla kajući se (primivši islam).
– Odlučio sam da im vratim njihovo roblje. Ko će da (to) učini dobrovoljno, neka uradi, a ko od vas hoće da zadrži svoj dio dok mu ga ne damo od prve ratne dobiti, koju nam Allah bude dosudio, pa nek uradi tako."
Tada su prisutni rekli: "Allahov Poslaniče, činimo im to dobrovoljno."
– Mi ne znamo – reče im Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem – ko je ovo od vas (punopravno) odobrio, a ko nije odobrio, pa se vratite da nam tu vašu odluku dostave vaši uglednici.
Tada su se ljudi vratili, razgovarali sa svojim uglednicima, a potom se vratili Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, i saopćili mu da su oni to već dragovoljno učinili i odobrili. Eto, to je ono što nam je preneseno o roblju Hevazina.

٣١٣١-٣١٣٢. حَدَّثَنَا سَعِيدُ بْنُ عُفَيْرٍ قَالَ حَدَّثَنِي اللَّيْثُ قَالَ حَدَّثَنِي عُقَيْلٌ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ قَالَ وَزَعَمَ عُرْوَةُ أَنَّ مَرْوَانَ بْنَ الْحَكَمِ وَمِسْوَرَ بْنَ مَخْرَمَةَ أَخْبَرَاهُ أَنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ قَالَ حِينَ جَاءَهُ وَفْدُ هَوَازِنَ مُسْلِمِينَ فَسَأَلُوهُ أَنْ يَرُدَّ إِلَيْهِمْ أَمْوَالَهُمْ وَسَبْيَهُمْ فَقَالَ لَهُمْ رَسُولُ اللهِ ﷺ أَحَبُّ الْحَدِيثِ إِلَيَّ أَصْدَقُهُ فَاخْتَارُوا إِحْدَى الطَّائِفَتَيْنِ إِمَّا السَّبْيَ وَإِمَّا الْمَالَ وَقَدْ كُنْتُ اسْتَأْنَيْتُ بِهِمْ وَقَدْ كَانَ رَسُولُ اللهِ ﷺ انْتَظَرَ آخِرَهُمْ بِضْعَ عَشْرَةَ لَيْلَةً حِينَ قَفَلَ مِنَ الطَّائِفِ فَلَمَّا تَبَيَّنَ لَهُمْ أَنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ غَيْرُ رَادٍّ إِلَيْهِمْ إِلَّا إِحْدَى الطَّائِفَتَيْنِ قَالُوا فَإِنَّا نَخْتَارُ سَبْيَنَا فَقَامَ رَسُولُ اللهِ ﷺ فِي الْمُسْلِمِينَ فَأَثْنَى عَلَى اللهِ بِمَا هُوَ أَهْلُهُ ثُمَّ قَالَ أَمَّا بَعْدُ فَإِنَّ إِخْوَانَكُمْ هَؤُلَاءِ قَدْ جَاءُونَا تَائِبِينَ وَإِنِّي قَدْ رَأَيْتُ أَنْ أَرُدَّ إِلَيْهِمْ سَبْيَهُمْ مَنْ أَحَبَّ أَنْ يُطَيِّبَ فَلْيَفْعَلْ وَمَنْ أَحَبَّ مِنْكُمْ أَنْ يَكُونَ عَلَى حَظِّهِ حَتَّى نُعْطِيَهُ إِيَّاهُ مِنْ أَوَّلِ مَا يُفِيءُ اللهُ عَلَيْنَا فَلْيَفْعَلْ فَقَالَ النَّاسُ قَدْ طَيَّبْنَا ذَلِكَ يَا رَسُولَ اللهِ لَهُمْ فَقَالَ لَهُمْ رَسُولُ اللهِ ﷺ إِنَّا لَا نَدْرِي مَنْ أَذِنَ مِنْكُمْ فِي ذَلِكَ مِمَّنْ لَمْ يَأْذَنْ فَارْجِعُوا حَتَّى يَرْفَعَ إِلَيْنَا عُرَفَاؤُكُمْ أَمْرَكُمْ فَرَجَعَ النَّاسُ فَكَلَّمَهُمْ عُرَفَاؤُهُمْ ثُمَّ رَجَعُوا إِلَى رَسُولِ اللهِ ﷺ فَأَخْبَرُوهُ أَنَّهُمْ قَدْ طَيَّبُوا وَأَذِنُوا فَهَذَا الَّذِي بَلَغَنَا عَنْ سَبْيِ هَوَازِنَ.

3133. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Abdul-Vehhab, njemu Hammad, a ovom Ejjub od Ebu-Kilabe. Kaže (Ejjub) da mu je pričao i Kasim b. Asim Kulejbi i da on Kasimov hadis bolje pamti. (Njih dvojica prenose) od Zehdema da je rekao:

– Bili smo kod Ebu-Musaa, pa je spomenuta kokoš, a kod njega je bio neki čovjek iz plemena Tejmullah, bijele puti, kao da je od oslobođenih (grčkih) robova. (Ebu-Musa) ga pozva na jelo, a on reče:

"Ja sam vidio (kokoš) kako nešto jede, pa sam prema njoj osjetio odvratnost i zakleo se da je neću jesti."

– Dođi – reče on – pa ću ti pričati o tome (tj. o zakletvi). Ja sam došao Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, s grupom Eš'arija da tražimo od njega (deva) nosačica.

– Tako mi Allaha – reče on – neću vam dati, niti ja imam šta (od deva nosačica) da vam dam.

A (poslije) je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, dobio kao plijen nekoliko deva i pitao za nas rekavši: "Gdje je ona grupa Eš'arija?"

Onda je naredio da nam se da pet malih (stada) deva, bijelih grba.

Pošto smo se udaljili, rekli smo: "Šta smo ovo uradili! Neće nam ovo biti blagoslovljeno." Zatim smo mu se vratili i rekli:

– Mi smo od tebe tražili da nam daš nosačica, i ti se se zakleo da nam nećeš dati. Zar si zaboravio?

– Nisam vam ja dao nosačice

– reče on – nego vam je Allah dao.

– Tako mi Allaha, ako Allah htjedne, ja se nikada neću zakleti na neku stvar pa poslije vidjeti da je suprotno od toga bolje, a da neću uraditi ono što je bolje i iskupiti se od zakletve.[1]

٣١٣٣. حَدَّثَنَا عَبْدُاللهِ بْنُ عَبْدِالْوَهَّابِ حَدَّثَنَا حَمَّادٌ حَدَّثَنَا أَيُّوبُ عَنْ أَبِي قِلَابَةَ قَالَ وَحَدَّثَنِي الْقَاسِمُ بْنُ عَاصِمٍ الْكُلَيْبِيُّ وَأَنَا لِحَدِيثِ الْقَاسِمِ أَحْفَظُ عَنْ زَهْدَمٍ قَالَ كُنَّا عِنْدَ أَبِي مُوسَى فَأُتِيَ ذَكَرَ دَجَاجَةً وَعِنْدَهُ رَجُلٌ مِنْ بَنِي تَيْمِ اللهِ أَحْمَرُ كَأَنَّهُ مِنَ الْمَوَالِي فَدَعَاهُ لِلطَّعَامِ فَقَالَ إِنِّي رَأَيْتُهُ يَأْكُلُ شَيْئًا فَقَذِرْتُهُ فَحَلَفْتُ لَا آكُلُ فَقَالَ هَلُمَّ فَلْأُحَدِّثْكُمْ عَنْ ذَاكَ إِنِّي أَتَيْتُ النَّبِيَّ ﷺ فِي نَفَرٍ مِنَ الْأَشْعَرِيِّينَ نَسْتَحْمِلُهُ فَقَالَ وَاللهِ لَا أَحْمِلُكُمْ وَمَا عِنْدِي مَا أَحْمِلُكُمْ وَأُتِيَ رَسُولُ اللهِ ﷺ بِنَهْبِ إِبِلٍ فَسَأَلَ عَنَّا فَقَالَ أَيْنَ النَّفَرُ الْأَشْعَرِيُّونَ فَأَمَرَ لَنَا بِخَمْسِ ذَوْدٍ غُرِّ الذُّرَى فَلَمَّا انْطَلَقْنَا قُلْنَا مَا صَنَعْنَا لَا يُبَارَكُ لَنَا فَرَجَعْنَا إِلَيْهِ فَقُلْنَا إِنَّا سَأَلْنَاكَ أَنْ تَحْمِلَنَا فَحَلَفْتَ أَنْ لَا تَحْمِلَنَا أَفَنَسِيتَ قَالَ لَسْتُ أَنَا حَمَلْتُكُمْ وَلَكِنَّ اللهَ حَمَلَكُمْ وَإِنِّي وَاللهِ إِنْ شَاءَ اللهُ لَا أَحْلِفُ عَلَى يَمِينٍ فَأَرَى غَيْرَهَا خَيْرًا مِنْهَا إِلَّا أَتَيْتُ الَّذِي هُوَ خَيْرٌ وَتَحَلَّلْتُهَا .

---

1 Prema tome, ko se zakune za nešto, pa vidi da bi bilo bolje da postupi suprotno od onog na šta se zakleo, prekršit će zakletvu i postupiti onako kako je bolje, uz obavezan iskup zakletve (kefaret).
Iz ovog hadisa se isto tako može zaključiti da je lijepo da domaćin pozove gosta na hranu, jer na zajednički objed dolazi berićet.

3134. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Jusuf, da mu je saopćio Malik od Nafija, a ovaj od Ibn-Omera, radijallahu anhuma, da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, poslao jedan odred u kojem je bio Abdullah (b. Omer) u pravcu Nedžda, pa su, kao ratni plijen, dobili mnogo deva, tako da je udio svakog od njih bio dvanaest ili jedanaest deva, a preko toga su dobili još po devu.

٣١٣٤. حَدَّثَنَا عَبْدُاللهِ بْنُ يُوسُفَ أَخْبَرَنَا مَالِكٌ عَنْ نَافِعٍ عَنِ ابْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا أَنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ بَعَثَ سَرِيَّةً فِيهَا عَبْدُاللهِ بْنُ عُمَرَ قِبَلَ نَجْدٍ فَغَنِمُوا إِبِلًا كَثِيرَةً فَكَانَتْ سِهَامُهُمْ اثْنَيْ عَشَرَ بَعِيرًا أَوْ أَحَدَ عَشَرَ بَعِيرًا وَنُفِّلُوا بَعِيرًا بَعِيرًا .

3135. PRIČAO NAM JE Jahja b. Bukejr, a njemu je saopćio Lejs od Ukajla, on od Ibn-Šihaba, a ovaj od Salima, da je Ibn-Omer, radijallahu anhuma, rekao: "Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, nekim izvidnicama koje je slao posebno davao je od ratnog plijena, osim onog što je davano svoj vojsci."[2]

٣١٣٥. حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ بُكَيْرٍ أَخْبَرَنَا اللَّيْثُ عَنْ عُقَيْلٍ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ عَنْ سَالِمٍ عَنِ ابْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا أَنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ كَانَ يُنَفِّلُ بَعْضَ مَنْ يَبْعَثُ مِنَ السَّرَايَا لِأَنْفُسِهِمْ خَاصَّةً سِوَى قِسْمِ عَامَّةِ الْجَيْشِ .

3136. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Ala', njemu Ebu-Usame, a ovom Burejd b. Abdullah od Ebu-Burde, da je Ebu-Musa, radijallahu anhu, rekao: "Čuli smo za izlazak (pohod) Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, a nalazili smo se u Jemenu, pa smo krenuli da se selimo k njemu ja i moja dva brata. Ja sam bio najmlađi od njih. Jedan od njih je Ebu-Burde, a drugi Ebu-Ruhm." (Neko od prenosilaca kaže): ili je rekao: "Među nekoliko", ili je rekao: "među pedeset i tri, ili pedeset i dva čovjeka iz mog naroda." – Ukrcali smo se na jednu lađu, pa nas je naša lađa dovezla do Negusa u Abeseniji. Kod njega smo se sastali s Dža'ferom b. Ebi-Talibom i njegovim drugovima. Dža'fer reče:

٣١٣٦. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ الْعَلَاءِ حَدَّثَنَا أَبُو أُسَامَةَ حَدَّثَنَا بُرَيْدُ بْنُ عَبْدِاللهِ عَنْ أَبِي بُرْدَةَ عَنْ أَبِي مُوسَى رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ بَلَغَنَا مَخْرَجُ النَّبِيِّ ﷺ وَنَحْنُ بِالْيَمَنِ فَخَرَجْنَا مُهَاجِرِينَ إِلَيْهِ أَنَا وَأَخَوَانِ لِي أَنَا أَصْغَرُهُمْ أَحَدُهُمَا أَبُو بُرْدَةَ وَالْآخَرُ أَبُو رُهْمٍ إِمَّا قَالَ فِي بِضْعٍ وَإِمَّا قَالَ فِي ثَلَاثَةٍ وَخَمْسِينَ أَوِ اثْنَيْنِ وَخَمْسِينَ رَجُلًا مِنْ قَوْمِي فَرَكِبْنَا سَفِينَةً فَأَلْقَتْنَا سَفِينَتُنَا إِلَى النَّجَاشِيِّ بِالْحَبَشَةِ وَوَافَقْنَا جَعْفَرَ بْنَ أَبِي طَالِبٍ وَأَصْحَابَهُ عِنْدَهُ فَقَالَ جَعْفَرٌ

2 Prema ovom hadisu, dozvoljeno je dati nekim članovima izvidnice od ratnog plijena više nego ostalima da bi im to bio podsticaj za veću aktivnost. Pa iako je to materijalni podstrek, on im ne umanjuje onosvjetsku nagradu, ako se ne umanji iskrenost nijeta.
Međutim, ovo posebno izdvajanje može biti samo nakon izdvajanja petine. Tahavi prenosi od Ma'na b. Jezida da je Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
"Nema posebnog darivanja dok se (ne odredi) petina."
To posebno darivanja se izdvaja iz petine, a ostale četiri petine pripadaju borcima.

– Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, poslao nas je ovamo i naredio nam da (ovdje) boravimo, pa ostanite i vi s nama.
Ostali smo s njim sve dok nismo zajedno krenuli (u Medinu).
Sastali smo se s Vjerovjesnikom, sallallahu alejhi ve sellem, kad je osvojio Hajber, pa nas je učinio sudionicima – ili je rekao: pa nam je darovao dio plijena, a nije ništa udijelio nikom ko je odsustvovao prilikom osvajanja Hajbera. Jedino je (udijelio) onima koji su učestvovali s njim i onima koji su bili na našoj lađi, s Dža'ferom i njegovim saputnicima. I njima je udijelio s ovima.[1]

إِنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ بَعَثَنَا هَاهُنَا وَأَمَرَنَا بِالْإِقَامَةِ فَأَقِيمُوا مَعَنَا فَأَقَمْنَا مَعَهُ حَتَّى قَدِمْنَا جَمِيعًا فَوَافَقْنَا النَّبِيَّ ﷺ حِينَ افْتَتَحَ خَيْبَرَ فَأَسْهَمَ لَنَا أَوْ قَالَ فَأَعْطَانَا مِنْهَا وَمَا قَسَمَ لِأَحَدٍ غَابَ عَنْ فَتْحِ خَيْبَرَ مِنْهَا شَيْئًا إِلَّا لِمَنْ شَهِدَ مَعَهُ إِلَّا أَصْحَابَ سَفِينَتِنَا مَعَ جَعْفَرٍ وَأَصْحَابِهِ قَسَمَ لَهُمْ مَعَهُمْ.

3137. PRIČAO NAM JE Ali rekavši da mu je prenio Sufjan, a ovom Muhammed b. Munkedir izjavljujući da je čuo Džabira, radijallahu anhu, kada je kazao da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
"Da mi je došao dohodak iz Bahrejna, ja bih ti dao toliko, toliko i toliko."
Međutim, Vjerovjesnik je, sallallahu alejhi ve sellem, i umro, a on nije stigao. Kad je dohodak Bahrejna došao, Ebu-Bekr je naredio glasniku da oglasi:
"Ko je imao od Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, potraživanje duga ili kakvo obećanje, neka nam dođe!"
Ja sam mu tada otišao i rekao: "Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao mi je to i to", pa mi je zagrabio tri pregršti.
Sufjan je (pokazajući to) zagrabio objema šakama, a zatim nam rekao:
"Ovako nam je rekao Ibnul-Munkedir."

٣١٣٧. حَدَّثَنَا عَلِيٌّ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ ابْنُ الْمُنْكَدِرِ سَمِعَ جَابِرًا رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ لَوْ قَدْ جَاءَنِي مَالُ الْبَحْرَيْنِ لَقَدْ أَعْطَيْتُكَ هَكَذَا وَهَكَذَا وَهَكَذَا فَلَمْ يَجِئْ حَتَّى قُبِضَ النَّبِيُّ ﷺ فَلَمَّا جَاءَ مَالُ الْبَحْرَيْنِ أَمَرَ أَبُو بَكْرٍ مُنَادِيًا فَنَادَى مَنْ كَانَ لَهُ عِنْدَ رَسُولِ اللهِ ﷺ دَيْنٌ أَوْ عِدَةٌ فَلْيَأْتِنَا فَأَتَيْتُهُ فَقُلْتُ إِنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ قَالَ لِي كَذَا وَكَذَا فَحَثَا لِي ثَلَاثًا وَجَعَلَ سُفْيَانُ يَحْثُو بِكَفَّيْهِ جَمِيعًا ثُمَّ قَالَ لَنَا هَكَذَا قَالَ لَنَا ابْنُ الْمُنْكَدِرِ وَقَالَ مَرَّةً فَأَتَيْتُ أَبَا بَكْرٍ فَسَأَلْتُ فَلَمْ يُعْطِنِي ثُمَّ أَتَيْتُهُ فَلَمْ يُعْطِنِي ثُمَّ أَتَيْتُهُ الثَّالِثَةَ فَقُلْتُ سَأَلْتُكَ فَلَمْ تُعْطِنِي

1 Ratni plijen se dodjeljuje samo učesnicima bitke, a u ovom slučaju u plijen su uključeni i muhadžiri iz Abesinije i Jemena, pa su učenjaci ovaj slučaj objasnili na različite načine.
Jedni kažu da je Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, od učesnika u bitki tražio saglasnost da u plijen uključi i ove muhadžire.
Drugi kažu da im je dodijelio od onog što nije dobiveno borbom.
A neki opet kažu da je on muhadžirima udijelio od petine, koju on ionako raspoređuje prema svom idžtihadu. Ovo posljednje mišljenje se slaže s Buharijevim naslovom poglavlja.

ثُمَّ سَأَلْتُكَ فَلَمْ تُعْطِنِي ثُمَّ سَأَلْتُكَ فَلَمْ تُعْطِنِي فَإِمَّا أَنْ تُعْطِيَنِي وَإِمَّا أَنْ تَبْخَلَ عَنِّي قَالَ قُلْتَ تَبْخَلُ عَنِّي مَا مَنَعْتُكَ مِنْ مَرَّةٍ إِلَّا وَأَنَا أُرِيدُ أَنْ أُعْطِيَكَ قَالَ سُفْيَانُ وَحَدَّثَنَا عَمْرٌو عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ عَلِيٍّ عَنْ جَابِرٍ فَحَثَا لِي حَثْيَةً وَقَالَ عُدَّهَا فَوَجَدْتُهَا خَمْسَ مِائَةٍ قَالَ فَخُذْ مِثْلَهَا مَرَّتَيْنِ وَقَالَ يَعْنِي ابْنَ الْمُنْكَدِرِ وَأَيُّ دَاءٍ أَدْوَأُ مِنَ الْبُخْلِ .

A jednom je rekao: "Došao sam Ebu-Bekru i tražio, pa mi nije dao, zatim sam mu (ponovo) došao, pa mi nije dao, onda sam mu i treći put došao i rekao: "Tražio sam od tebe, pa mi nisi dao, i opet sam tražio i nisi mi dao, zatim sam ponovo tražio, pa mi nisi dao. Pa, ili ćeš mi dati, ili ćeš mi uskratiti?"
– Ti kažeš da ja uskraćujem od tebe – reče on.
– Nisam te ni jedan put odbio, a da nisam želio da ti dam.
Sufjan kaže: – A pričao nam je i Amr od Muhammeda b. Alija, a on od Džabira: Tada mi je zagrabio pregršt i rekao: "Prebroj to!" Pronašao sam da iznosi pet stotina (dirhema). "Uzmi još dva puta toliko", reče on.
I rekao je, tj. Ibnul-Munkedir: "A koja je bolest teža od škrtosti?"[2]

٣١٣٨. حَدَّثَنَا مُسْلِمُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ حَدَّثَنَا قُرَّةُ بْنُ خَالِدٍ حَدَّثَنَا عَمْرُو بْنُ دِينَارٍ عَنْ جَابِرِ بْنِ عَبْدِاللهِ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا قَالَ بَيْنَمَا رَسُولُ اللهِ ﷺ يَقْسِمُ غَنِيمَةً بِالْجِعْرَانَةِ إِذْ قَالَ لَهُ رَجُلٌ اعْدِلْ فَقَالَ لَهُ لَقَدْ شَقِيتُ إِنْ لَمْ أَعْدِلْ .

3138. PRIČAO NAM JE Muslim b. Ibrahim, njemu Kurre b. Halid, a ovom Amr b. Dinar, da je Džabir b. Abdullah, radijallahu anhu, rekao:
– Dok je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, dijelio ratni plijen u Dži'rani, reče mu jedan čovjek: "Budi pravedan!"
– Propao sam (ili po drugom čitanju riječi *šekite*, tj. propao si) ako nisam pravedan.
– reče mu Resulullah, sallallahu alejhi ve sellem.[3]

2 Ebu-Bekr je odgađao izvršenje Poslanikovog, sallallahu alejhi ve sellem, obećanja vjerovatno zbog neke važnije stvari, ili iz bojazni da se kod Džabira ne pojavi pohlepa za traženjem, ili zbog mogućnosti da se više ljudi pojavi sa sličnim zahtjevima.

3 Dži'rana je mjesto u blizini Mekke, a ovdje se radi o podjeli ratnog plijena zadobijenog od plemena Hevazin poslije bitke na Hunejnu. Ovaj plijen je bio veoma velik. Priča se da je bilo šest hiljada zarobljenika, zatim dvadeset i četiri hiljade deva i više od četrdest hiljada ovaca i četiri hiljade oka srebra. Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, od ovog plijena je davao i onima čija je srca trebalo pridobiti, o čemu govore neka naredna poglavlja.
Čovjek koji je rekao "Budi pravedan" zvao se Zul-Huvejsira Temimi i ubijen je među haridžijama, pa je zaista propao zbog svog mišljenja da Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, nije pravedan.

KOJE JE ZAROBLJENIKE VJEROVJESNIK, SALLALLAHU ALEJHI VE SELLEM, OSLOBODIO BEZ DIJELJENJA NA PETINE

باب ما منَّ النَّبيُّ ﷺ
على الأسارى مِنْ غيْرِ أنْ يُخمّس

3139. PRIČAO NAM JE Ishak b. Mensur, njemu saopćio Abdu-Rezzak, a ovom Ma'mer od Zuhrija, on od Muhammeda b. Džubejra, a ovaj od svog oca, radijallahu anhu, da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, u vezi sa zarobljenicima Bedra rekao: "Kad bi Mut'im b. Adijj bio živ i posredovao kod mene za ove smrdljivce, prepustio bih mu ih."[1]

٣١٣٩. حَدَّثَنَا إِسْحَاقُ بْنُ مَنْصُورٍ أَخْبَرَنَا عَبْدُالرَّزَّاقِ أَخْبَرَنَا مَعْمَرٌ عَنِ الزُّهْرِيِّ عَنْ مُحَمَّدِ ابْنِ جُبَيْرٍ عَنْ أَبِيهِ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ قَالَ فِي أُسَارَى بَدْرٍ لَوْ كَانَ الْمُطْعِمُ بْنُ عَدِيٍّ حَيًّا ثُمَّ كَلَّمَنِي فِي هَؤُلَاءِ النَّتْنَى لَتَرَكْتُهُمْ لَهُ .

DOKAZ DA (RASPODJELA) PETINE PRIPADA VLADARU I DA ON MOŽE DATI NEKOJ SVOJOJ RODBINI A NEKOJ NE DATI

باب وَمِن الدَّليل على أنّ الْخُمس
لِلْإمام وأنّهُ يُعْطِي بعْض قرابتِهِ دُون بعْض

Jedan od dokaza za ovo jeste činjenica da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, dao potomcima Muttaliba i Hašima dio od petine hajberskog plijena.[2]

مَا قَسَمَ النَّبِيُّ ﷺ لِبَنِي الْمُطَّلِبِ وَبَنِي هَاشِمٍ مِنْ خُمُسِ خَيْبَرَ .

---

1 Mut'im b. Adijj, jedan od kurejšijskih uglednika, umro je nešto oko šest mjeseci prije Bitke na Bedru ne primivši islam. Ali je on kod Muhammeda, sallallahu alejhi ve sellem, imao toliko zasluga da je bio spreman, njemu za ljubav, osloboditi zarobljenike s Bedra, samo da je Mut'im tada bio živ i da je to tražio od njega. Ta njegova zasluga ogleda se u nastojanju Mut'ima i njegovih istomišljenika da poništi pakt Kurejšija protiv Muhammeda, sallallahu alejhi ve sellem, i njegovih rođaka: potomaka Hašima i Muttaliba, pa ga je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, htio ovako nagraditi.
A spominje se i drugi razlog. Naime, kad je umro Ebu-Talib i Hadidža, Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, otišao je u Taif i kad nije naišao na podršku svojoj misiji kod stanovnika Taifa, vratio se u Mekku, gdje ga je Mut'im b. Adijj primio pod svoju zaštitu.
Iz ovog hadisa se može zaključiti:
– imam može osloboditi zarobljenike bez otkupa i
– ratni plijen ne postaje vlasništvom ratnika sve dok se ne razdijeli. Ovo je mišljenje Ebu-Hanife i Malika, dok Šafija smatra da plijen odmah prelazi u vlasništvo ratnika.
Davudi smatra da plijen s Bedra nije dijeljen na petine i kaže:
"U vezi sa zarobljenicima Bedra bila su samo dva postupka: jedni su oslobođeni bez otkupa, a drugi su otkupljeni za materijalna sredstva. Ko nije imao imetka, podučio je pisanju nekoliko ensarijske djece, na ime otkupa."

2 Buhari je u tri poglavlja govorio o tome ko raspolaže petinom. Prvo od tri poglavlja naslovio je: Dokaz da je petina za vanredne troškove Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem; drugo – Dokaz da je petina za vanredne izdatke muslimana, dok je treće poglavlje, koje o tome govori, naslovio: Dokaz da petina pripada vladaru. Zajedničko značenje sva tri naslova je sljedeće: petina je za vanredne izdatke muslimana i za potrebe Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, s tim što on raspoređuje petinu, a poslije njega raspoređuje je vladar.

Omer b. Abdul-Aziz veli: “Nije dao svim (Kurejšijama), niti je dao nekom rođaku a da ne dadne nekom ko je u većoj potrebi od njega, pa makar onaj kome je dao bio (dalji u srodstvu s njim od onog kome nije dao), jer su se (oni kojima je dao) žalili na svoju potrebu i ono što ih je zadesilo od njihovog naroda i saveznika, zbog toga što su bili na njegovoj strani (tj. primili islam).”[3]

قَالَ عُمَرُ بْنُ عَبْدِالْعَزِيزِ لَمْ يَعُمَّهُمْ بِذَلِكَ وَلَمْ يَخُصَّ قَرِيبًا دُونَ مَنْ هُوَ أَحْوَجُ إِلَيْهِ وَإِنْ كَانَ الَّذِي أَعْطَى لِمَا يَشْكُو إِلَيْهِ مِنَ الْحَاجَةِ وَلِمَا مَسَّتْهُمْ فِي جَنْبِهِ مِنْ قَوْمِهِمْ وَحُلَفَائِهِمْ .

3140. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Jusuf, njemu Lejs od Ukajla, on od Ibn-Šihaba, a ovaj od Ibnul-Musejjeba, da je Džubejr b. Mut‘im rekao:

– Otišli smo ja i Osman b. Affan Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, i rekli: “Allahov Poslaniče, dodijelio si Muttalibovim potomcima, a nama nisi, a mi i oni, u odnosu na tebe, na istom smo stepenu (srodstva).”

Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, tada je rekao:

– Samo potomci Muttalibovi i Hašimovi predstavljaju jednu cjelinu.

Kaže Lejs da mu je prenio Junus opširnije od Džubejra, koji je rekao: “Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, nije ništa dodijelio potomcima Abduš-Šemsovim niti Nevfelovim.”

Ibn-Ishak kaže: “Abduš-Šems, Hašim i Muttalib su braća po majci, a majka im se zvala Atika, kćerka Murretova, dok im je Nevfel bio brat po ocu.”[4]

٣١٤٠. حَدَّثَنَا عَبْدُاللهِ بْنُ يُوسُفَ حَدَّثَنَا اللَّيْثُ عَنْ عُقَيْلٍ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ عَنِ ابْنِ الْمُسَيَّبِ عَنْ جُبَيْرِ بْنِ مُطْعِمٍ قَالَ مَشَيْتُ أَنَا وَعُثْمَانُ بْنُ عَفَّانَ إِلَى رَسُولِ اللهِ ﷺ فَقُلْنَا يَا رَسُولَ اللهِ أَعْطَيْتَ بَنِي الْمُطَّلِبِ وَتَرَكْتَنَا وَنَحْنُ وَهُمْ مِنْكَ بِمَنْزِلَةٍ وَاحِدَةٍ فَقَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ إِنَّمَا بَنُو الْمُطَّلِبِ وَبَنُو هَاشِمٍ شَيْءٌ وَاحِدٌ قَالَ اللَّيْثُ حَدَّثَنِي يُونُسُ وَزَادَ قَالَ جُبَيْرٌ وَلَمْ يَقْسِمِ النَّبِيُّ ﷺ لِبَنِي عَبْدِشَمْسٍ وَلَا لِبَنِي نَوْفَلٍ وَقَالَ ابْنُ إِسْحَاقَ عَبْدُشَمْسٍ وَهَاشِمٌ وَالْمُطَّلِبُ إِخْوَةٌ لِأُمٍّ وَأُمُّهُمْ عَاتِكَةُ بِنْتُ مُرَّةَ وَكَانَ نَوْفَلٌ أَخَاهُمْ لِأَبِيهِمْ .

---

3 Ovu izjavu Omera b. Abdul-Aziza, u dužem obliku i sa senedom, zabilježio je Omer b. Šebbe u svom djelu Ahbarul-Medine.

4 Ovaj hadis govori o podjeli petine od plijena koji je zadobijen nakon oslobođenja Hajbera. Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, dio koji je pripadao njegovim rođacima dodijelio je Hašimovim i Muttalibovim potomcima, a zanemario Nevfelove i Abduš-Šemsove potomke, premda su Hašim, Muttalib, Nevfel i Abduš-Šems braća, jer su sva četverica sinovi Abdu-Menafa.

Osman, kao predstavnik Abduš-Šemsovih potomaka, i Džubejr, kao predstavnik Nevfelovih potomaka, došli su da pitaju zašto su izdvojeni iz petine Abduš-Šemsovi i Nevfelovi potomci, a uključeni Muttalibovi, kad su i jedni i drugi na istom stepenu srodstva s Muhammedom, sallallahu alejhi ve sellem.

Međutim, između Hašima i Muttaliba postojala je posebna bliskost, kao i među njihovim potomcima poslije njih dvojice. Pa kad su Kurejšije zaveli pakt protiv Hašimovih potomaka i stijesnili ih u predgrađe Mekke, s Hašimijama su ušli i Muttalibovi potomci – da bi zaštitili Muhammeda, sallallahu alejhi ve sellem. Oni koji su bili primili islam ušli su iz pokornosti prema Allahu i Poslaniku, a oni koji nisu bili primili islam ušli su iz pokornosti prema Ebu-Talibu i želje da brane svoje rođake. Zbog toga što su potpomogli Muhammeda, sallallahu alejhi ve sellem, i što su, prihvativši islam, podnosili razne muke, on im je dodijelio udio petine s Hajbera, koji je pripadao njegovim rođacima.

KO NIJE DIJELIO NA PETINE ONO ŠTO SE ZAPLIJENI KAO LIČNO NAORUŽANJE I OPREMA

باب مَنْ لَمْ يُخَمِّسِ الأَسْلاَبَ

Ko ubije nekoga od neprijatelja pripada mu ono što zaplijeni od njega s tim što se to ne dijeli na petine te o odluci vladara u tom pogledu.

وَمَنْ قَتَلَ قَتِيلاً فَلَهُ سَلَبُهُ مِنْ غَيْرِ أَنْ يُخَمَّسَ
وَحُكْمِ الإِمَامِ فِيهِ .

3141. PRIČAO NAM JE Musedded, njemu Jusuf b. Madžišun od Saliha b. Ibrahima b. Abdur-Rahmana b. Avfa, on od svoga oca, a ovaj od djeda mu (Abdur-Rahmana), koji je rekao:

– Dok sam stajao u stroju u Bitki na Bedru, pogledao sam desno i lijevo i ugledao dva ensarijska mladića. Bili su još mladi i zaželio sam da budem uz onog od njih koji je bio jači. Jedan od njih dvojice dotaknu me i reče:

“Amidža, poznaješ li Ebu-Džehla?”

– Da – rekoh – šta ti on treba, sinovče?

– Obaviješten sam – reče on – da on vrijeđa Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem. Tako mi Onog u Čijoj je ruci moja duša, ako ga ugledam, moje tijelo se neće odvojiti od njegovog sve dok ne umre onaj od nas čija je (smrt) bliža.

Divio sam se tome, a onda me dotaknu i drugi i reče mi nešto slično. Ubrzo sam ugledao Ebu-Džehla kako kruži među ljudima i rekao:

– Evo, ovo je vaš drugar za kojeg ste me pitali.

Njih dvojica požuriše sa svojim sabljama prema njemu i udaraše ga dok ga ne ubiše. Zatim se zaputiše Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, i saopćiše mu to.

– Koji ga je ubio od vas dvojice? – upita on, a svaki od njih reče:

“Ja sam ga ubio!”

٣١٤١. حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ حَدَّثَنَا يُوسُفُ بْنُ
الْمَاجِشُونِ عَنْ صَالِحِ بْنِ إِبْرَاهِيمَ بْنِ عَبْدِالرَّحْمَنِ
ابْنِ عَوْفٍ عَنْ أَبِيهِ عَنْ جَدِّهِ قَالَ بَيْنَا أَنَا وَاقِفٌ فِي
الصَّفِّ يَوْمَ بَدْرٍ فَنَظَرْتُ عَنْ يَمِينِي وَعَنْ شِمَالِي
فَإِذَا أَنَا بِغُلاَمَيْنِ مِنَ الأَنْصَارِ حَدِيثَةٍ أَسْنَانُهُمَا
تَمَنَّيْتُ أَنْ أَكُونَ بَيْنَ أَضْلَعَ مِنْهُمَا فَغَمَزَنِي أَحَدُهُمَا
فَقَالَ يَا عَمِّ هَلْ تَعْرِفُ أَبَا جَهْلٍ قُلْتُ نَعَمْ
مَا حَاجَتُكَ إِلَيْهِ يَا ابْنَ أَخِي قَالَ أُخْبِرْتُ أَنَّهُ
يَسُبُّ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ وَالَّذِي نَفْسِي بِيَدِهِ لَئِنْ رَأَيْتُهُ
لاَ يُفَارِقُ سَوَادِي سَوَادَهُ حَتَّى يَمُوتَ الأَعْجَلُ
مِنَّا فَتَعَجَّبْتُ لِذَلِكَ فَغَمَزَنِي الآخَرُ فَقَالَ لِي مِثْلَهَا
فَلَمْ أَنْشَبْ أَنْ نَظَرْتُ إِلَى أَبِي جَهْلٍ يَجُولُ فِي
النَّاسِ قُلْتُ أَلاَ إِنَّ هَذَا صَاحِبُكُمَا الَّذِي سَأَلْتُمَانِي
فَابْتَدَرَاهُ بِسَيْفَيْهِمَا فَضَرَبَاهُ حَتَّى قَتَلاَهُ ثُمَّ انْصَرَفَا
إِلَى رَسُولِ اللَّهِ ﷺ فَأَخْبَرَاهُ فَقَالَ أَيُّكُمَا قَتَلَهُ قَالَ كُلُّ
وَاحِدٍ مِنْهُمَا أَنَا قَتَلْتُهُ فَقَالَ هَلْ مَسَحْتُمَا سَيْفَيْكُمَا
قَالاَ لاَ فَنَظَرَ فِي السَّيْفَيْنِ فَقَالَ كِلاَكُمَا قَتَلَهُ سَلَبُهُ

Što se tiče potomaka Nevfela i Abduš-Šemsa, oni su, izuzev oni koji su primili islam, bili u ovom paktu na strani mekkanskih idolopoklonika, pa su zbog toga izgubili pravo na ono što su imali rođaci Poslanikovi, sallallahu alejhi ve sellem, oni koji su ga pomagali.

– Da li ste obrisali vaše sablje? – upita on.
– Ne! – odgovoriše oni, a on pogleda u sablje i reče: "Obojica ste ga ubili. Njegov plijen pripada Mu'azu b. Amru b. Džemuhu."
Ta dvojica su bili: Mu'az b. Afra i Mu'az b. Amr b. Džemuh.[1]

لِمُعَاذِ بْنِ عَمْرِو بْنِ الْجَمُوحِ وَكَانَا مُعَاذَ بْنَ عَفْرَاءَ وَمُعَاذَ ابْنَ عَمْرِو بْنِ الْجَمُوحِ قَالَ مُحَمَّدٌ سَمِعَ يُوسُفُ صَالِحًا وَإِبْرَاهِيمَ أَبَاهُ.

3142. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Mesleme prenoseći od Malika, on od Jahjaa b. Seida, ovaj od Ibn-Efleha, a on od Ebu-Muhammeda, oslobođenog roba Ebu-Katade, te ovaj da je Ebu-Katade, radijallahu anhu, rekao;
– Izišli smo s Allahovim Poslanikom, sallallahu alejhi ve sellem, u godini Hunejna, pa pošto smo se susreli (s neprijateljem), muslimani su se uskomešali. Vidio sam kako se jedan od mnogobožaca pope na jednog muslimana, te (ih) obidoh, tako da sam mu došao s leđa, i udarih ga sabljom po ramenu. On se okrenu prema meni i čvrsto me stisnu uza se, tako da sam osjetio od tog stiska miris smrti. Zatim mu dođe smrt, te me pusti. Sustigoh Omera b. Hattaba i upitah ga: "Šta je s ljudima?"
– (Došla im je) Allahova odredba – reče on.
Zatim su se ljudi vratili, a Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, sjede i reče:
– Ko je ubio nekoga od neprijatelja i ima za to dokaz, pripada mu njegova oprema.
Tada sam ustao i rekao:
– Ko će mi posvjedočiti? – a zatim sam sjeo (jer mi nisu potvrdili).
– Ko je ubio nekoga od neprijatelja i ima za to dokaz, pripada mu njegova oprema – reče on (ponovo), a ja (opet) ustadoh i rekoh: "Ko će mi posvjedočiti?" – a zatim sam (ponovo) sjeo.

٣١٤٢. حَدَّثَنَا عَبْدُاللهِ بْنُ مَسْلَمَةَ عَنْ مَالِكٍ عَنْ يَحْيَى بْنِ سَعِيدٍ عَنِ ابْنِ أَفْلَحَ عَنْ أَبِي مُحَمَّدٍ مَوْلَى أَبِي قَتَادَةَ عَنْ أَبِي قَتَادَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ خَرَجْنَا مَعَ رَسُولِ اللهِ ﷺ عَامَ حُنَيْنٍ فَلَمَّا الْتَقَيْنَا كَانَتْ لِلْمُسْلِمِينَ جَوْلَةٌ فَرَأَيْتُ رَجُلًا مِنَ الْمُشْرِكِينَ عَلَا رَجُلًا مِنَ الْمُسْلِمِينَ فَاسْتَدَرْتُ حَتَّى أَتَيْتُهُ مِنْ وَرَائِهِ حَتَّى ضَرَبْتُهُ بِالسَّيْفِ عَلَى حَبْلِ عَاتِقِهِ فَأَقْبَلَ عَلَيَّ فَضَمَّنِي ضَمَّةً وَجَدْتُ مِنْهَا رِيحَ الْمَوْتِ ثُمَّ أَدْرَكَهُ الْمَوْتُ فَأَرْسَلَنِي فَلَحِقْتُ عُمَرَ بْنَ الْخَطَّابِ فَقُلْتُ مَا بَالُ النَّاسِ قَالَ أَمْرُ اللهِ ثُمَّ إِنَّ النَّاسَ رَجَعُوا وَجَلَسَ النَّبِيُّ ﷺ فَقَالَ مَنْ قَتَلَ قَتِيلًا لَهُ عَلَيْهِ بَيِّنَةٌ فَلَهُ سَلَبُهُ فَقُمْتُ فَقُلْتُ مَنْ يَشْهَدُ لِي ثُمَّ جَلَسْتُ ثُمَّ قَالَ مَنْ قَتَلَ قَتِيلًا لَهُ عَلَيْهِ بَيِّنَةٌ فَلَهُ سَلَبُهُ فَقُمْتُ فَقُلْتُ مَنْ يَشْهَدُ لِي ثُمَّ جَلَسْتُ ثُمَّ قَالَ الثَّالِثَةَ مِثْلَهُ فَقُمْتُ فَقَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ مَا لَكَ يَا أَبَا قَتَادَةَ فَاقْتَصَصْتُ عَلَيْهِ الْقِصَّةَ فَقَالَ رَجُلٌ صَدَقَ يَا رَسُولَ اللهِ وَسَلَبُهُ عِنْدِي فَأَرْضِهِ عَنِّي

1 Iz naslova poglavlja se uočava razilaženje uleme o pitanju plijena koji pojedinac zadobije. Hanefije smatraju da je takav plijen kao i svaki drugi, osim u slučaju kad imam rekne: "Ko ubije jednog neprijatelja njemu pripada njegova oprema", dok Šafija smatra da oprema uvijek pripada onom ko je zadobije. U ovom slučaju Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, nije dijelio opremu Ebu-Džehla, nego ju je dodijelio Mu'azu b. Amru, jer je na tragovima sablji uočio da je njegov udarac bio važniji od udarca Mu'aza b. Afre.

Onda je on treći put rekao isto, a ja sam ustao a Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, reče: "Ebu-Katade, šta je s tobom?" Ja sam mu tada ispričao svoj slučaj, te jedan čovjek reče:
– Allahov Poslaniče, istinu je rekao, a oprema toga je kod mene, pa ga učini zadovoljnim od mene (tj. neka mi ostavi ovaj plijen).
– Ne, tako mi Allaha – reče Ebu-Bekr Siddik – dakle, (ti želiš) da se (Poslanik) obrati jednom od Allahovih lavova, koji se bori radi Allaha i Njegovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, da tebi da njegov plijen.
– Istinu je rekao (Ebu-Bekr) – reče Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, i dade mu.
– Ja sam taj oklop prodao i tim kupio mali palmovik u (plemenu) Beni-Seleme, i to je prvi imetak koje sam u islamu stekao.

فَقَالَ أَبُو بَكْرٍ الصِّدِّيقُ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ لَاهَا اللهِ إِذًا لَا يَعْمِدُ إِلَى أَسَدٍ مِنْ أُسْدِ اللهِ يُقَاتِلُ عَنِ اللهِ وَرَسُولِهِ ﷺ يُعْطِيكَ سَلَبَهُ فَقَالَ النَّبِيُّ ﷺ صَدَقَ فَأَعْطَاهُ فَبِعْتُ الدِّرْعَ فَابْتَعْتُ بِهِ مَخْرَفًا فِي بَنِي سَلِمَةَ فَإِنَّهُ لَأَوَّلُ مَالٍ تَأَثَّلْتُهُ فِي الْإِسْلَامِ .

ŠTA JE VJEROVJESNIK, SALLALLAHU ALEJHI VE SELLEM, DAVAO ONIMA ČIJA JE SRCA TREBALO PRIDOBITI ZA ISLAM KAO I DRUGIM POJEDINCIMA OD PETINE I SLIČNIH PRIHODA

باب ما كان النبي ﷺ يعطي المؤلفة قلوبهم وغيرهم من الخمس ونحوه

O tome prenosi Abdullah b. Zejd od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem.

رَوَاهُ عَبْدُاللهِ بْنُ زَيْدٍ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ .

3143. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Jusuf, njemu Evza'i od Zuhrija, a on od Seida b. Musejjeba i Urve b. Zubejra, da je Hakim b. Hizam, radijallahu anhu, rekao:
"Zatražio sam (dio plijena) od Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, i on mi je dao. Potom sam opet zatražio od njega i on mi je dao, a zatim mi rekao:
– Hakime, ovaj imetak je zelen (privlačan) i sladak, pa ko ga uzme radi darežljivosti (dijeljenja), on će u njemu imati blagoslov, a ko ga uzima iz sebičnosti, on u njemu neće imati blagoslova, i bit će poput onog koji jede, ali ne može da se najede. Gornja ruka je bolja od donje.

٣١٤٣. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ يُوسُفَ حَدَّثَنَا الْأَوْزَاعِيُّ عَنِ الزُّهْرِيِّ عَنْ سَعِيدِ بْنِ الْمُسَيَّبِ وَعُرْوَةَ بْنِ الزُّبَيْرِ أَنَّ حَكِيمَ بْنَ حِزَامٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ سَأَلْتُ رَسُولَ اللهِ ﷺ فَأَعْطَانِي ثُمَّ سَأَلْتُهُ فَأَعْطَانِي ثُمَّ قَالَ لِي يَا حَكِيمُ إِنَّ هَذَا الْمَالَ خَضِرٌ حُلْوٌ فَمَنْ أَخَذَهُ بِسَخَاوَةِ نَفْسٍ بُورِكَ لَهُ فِيهِ وَمَنْ أَخَذَهُ بِإِشْرَافِ نَفْسٍ لَمْ يُبَارَكْ لَهُ فِيهِ وَكَانَ كَالَّذِي يَأْكُلُ وَلَا يَشْبَعُ وَالْيَدُ الْعُلْيَا خَيْرٌ مِنَ الْيَدِ السُّفْلَى قَالَ حَكِيمٌ فَقُلْتُ يَا رَسُولَ اللهِ وَالَّذِي بَعَثَكَ

Kaže Hakim da je on tada rekao: "Allahov Poslaniče, tako mi Onoga koji te je s Istinom poslao, poslije tebe neću ni od koga ništa uzeti dok sam živ."
Potom je Ebu-Bekr pozivao Hakima da mu da poklon, ali on ne htjede od njega ništa primiti. Kasnije ga je pozivao i Omer da mu da, pa je on odbio da primi, te (Omer) reče:
– Skupina muslimana! Ja mu nudim njegovo zakonsko pravo, koje mu je Allah dodijelio od ovog plijena, ali ga on neće prihvatiti.
I tako Hakim nije ništa primio ni od koga od ljudi poslije Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, sve do smrti[1].

بِالْحَقِّ لَا أَرْزَأُ أَحَدًا بَعْدَكَ شَيْئًا حَتَّى أُفَارِقَ الدُّنْيَا فَكَانَ أَبُو بَكْرٍ يَدْعُو حَكِيمًا لِيُعْطِيَهُ الْعَطَاءَ فَيَأْبَى أَنْ يَقْبَلَ مِنْهُ شَيْئًا ثُمَّ إِنَّ عُمَرَ دَعَاهُ لِيُعْطِيَهُ فَأَبَى أَنْ يَقْبَلَ فَقَالَ يَا مَعْشَرَ الْمُسْلِمِينَ إِنِّي أَعْرِضُ عَلَيْهِ حَقَّهُ الَّذِي قَسَمَ اللهُ لَهُ مِنْ هَذَا الْفَيْءِ فَيَأْبَى أَنْ يَأْخُذَهُ فَلَمْ يَرْزَأْ حَكِيمٌ أَحَدًا مِنَ النَّاسِ شَيْئًا بَعْدَ النَّبِيِّ ﷺ حَتَّى تُوُفِّيَ .

3144. PRIČAO NAM Ebu-Nu'man, njemu Hammad b. Zejd od Ejjuba, ovaj od Nafija, da je Omer b. Hattab, radijallahu anhu, rekao:
– Allahov Poslaniče, zavjetovao sam se još u predislamsko doba da boravim u itikafu jedan dan. (Muhammed, alejhis-selam), naredio mu je da ispuni taj zavjet.
Kaže (Nafi'): "Omer je od zarobljenika s Hunejna dobio dvije zarobljenice i smjestio ih u jednu mekkansku kuću."
Kaže (on dalje): "Ali je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, oslobodio zarobljenike s Hunejna te su oni počeli trčati sokacima.
– Abdullahu – reče Omer – vidi šta je to!
– Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, oslobodio je zarobljenike – reče on.
– Idi i pusti (tj. oslobodi) one dvije robinje
– reče (Omer).
Nafi' je (također) rekao: "Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, nije učinio umru

٣١٤٤. حَدَّثَنَا أَبُو النُّعْمَانِ حَدَّثَنَا حَمَّادُ بْنُ زَيْدٍ عَنْ أَيُّوبَ عَنْ نَافِعٍ أَنَّ عُمَرَ بْنَ الْخَطَّابِ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ يَا رَسُولَ اللهِ إِنَّهُ كَانَ عَلَيَّ اعْتِكَافُ يَوْمٍ فِي الْجَاهِلِيَّةِ فَأَمَرَهُ أَنْ يَفِيَ بِهِ قَالَ وَأَصَابَ عُمَرُ جَارِيَتَيْنِ مِنْ سَبْيِ حُنَيْنٍ فَوَضَعَهُمَا فِي بَعْضِ بُيُوتِ مَكَّةَ قَالَ فَمَنَّ رَسُولُ اللهِ ﷺ عَلَى سَبْيِ حُنَيْنٍ فَجَعَلُوا يَسْعَوْنَ فِي السِّكَكِ فَقَالَ عُمَرُ يَا عَبْدَاللهِ انْظُرْ مَا هَذَا فَقَالَ مَنَّ رَسُولُ اللهِ ﷺ عَلَى السَّبْيِ قَالَ اذْهَبْ فَأَرْسِلِ الْجَارِيَتَيْنِ قَالَ نَافِعٌ وَلَمْ يَعْتَمِرْ رَسُولُ اللهِ ﷺ مِنَ الْجِعْرَانَةِ وَلَوِ اعْتَمَرَ لَمْ يَخْفَ عَلَى عَبْدِاللهِ وَزَادَ جَرِيرُ بْنُ حَازِمٍ عَنْ أَيُّوبَ عَنْ نَافِعٍ عَنِ ابْنِ عُمَرَ قَالَ مِنَ الْخُمُسِ وَرَوَاهُ مَعْمَرٌ عَنْ أَيُّوبَ عَنْ نَافِعٍ عَنِ ابْنِ عُمَرَ فِي النَّذْرِ وَلَمْ يَقُلْ يَوْمٍ .

1 Ljudi čija je srca trebalo pridobiti su pojedinci čiji je nijet kod primanja islama bio slab ili su to uglednici u masama na koje će se, ako prime islam, ugledati njihovi istomišljenici.
Iz ovog hadisa vidimo da je i Hakim b. Hizam spadao u tu kategoriju ljudi. Osim njega tu su spadali i Ebu-Sufjan, Safvan b. Umejje, Ujejne b. Husajn, Akre' b. Habis, Alkame b. Alas, Malik b. Afv i Abbas b. Mirdas. Ovim je Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, od plijena s Hunejna dao po stotinu deva, izuzev Abbasa b. Mirdasa koji je dobio nešto manje od stotinu deva.

i Džerir b. Hazim je prenio opširnije od Ejjuba, on od Nafija, a ovaj od (Abdullaha) b. Omera (hadis o zarobljenicima u kome je još) rekao: "Od petine."
Ma'mer prenosi (hadis o itikafu) od Ejjuba, ovaj od Nafija, a on od Ibn-Omera (u hadisu) o zavjetu, ali nije rekao: "Jedan dan."[1]

3145. PRIČAO NAM JE Musa b. Isma'il, njemu Amr b. Taglib, radijallahu anhu:
– Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, (dijeleći plijen) dao je nekim ljudima, a druge izostavio, pa kao da su ga oni korili, i on reče: "Nekim ljudima sam udijelio zbog toga što se bojim njihove iskrivljenosti i nestrpljivosti, dok sam se kod nekih ljudi oslonio na dobrotu i bogatstvo, koje im je Allah stavio u njihova srca. Amr b. Taglib je od njih."
"Draža mi je ta riječ Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, nego crvene (najdragocjenije) deve", kaže Amr b. Taglib.
Ebu-Asim je opširnije prenio od Džerira koji je rekao da je čuo Hasana Basrija kako kaže da mu je pričao Amr b. Taglib, da je Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, donesen dohodak, ili dovedeno roblje, i da ga je ovako podijelio.

٣١٤٥. حَدَّثَنَا مُوسَى بْنُ إِسْمَاعِيلَ حَدَّثَنَا جَرِيرُ ابْنُ حَازِمٍ حَدَّثَنَا الْحَسَنُ قَالَ حَدَّثَنِي عَمْرُو بْنُ تَغْلِبَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ أَعْطَى رَسُولُ اللهِ ﷺ قَوْمًا وَمَنَعَ آخَرِينَ فَكَأَنَّهُمْ عَتَبُوا عَلَيْهِ فَقَالَ إِنِّي أُعْطِي قَوْمًا أَخَافُ ظَلَعَهُمْ وَجَزَعَهُمْ وَأَكِلُ أَقْوَامًا إِلَى مَا جَعَلَ اللهُ فِي قُلُوبِهِمْ مِنَ الْخَيْرِ وَالْغِنَى مِنْهُمْ عَمْرُو بْنُ تَغْلِبَ فَقَالَ عَمْرُو بْنُ تَغْلِبَ مَا أُحِبُّ أَنَّ لِي بِكَلِمَةِ رَسُولِ اللهِ ﷺ حُمْرَ النَّعَمِ وَزَادَ أَبُو عَاصِمٍ عَنْ جَرِيرٍ قَالَ سَمِعْتُ الْحَسَنَ يَقُولُ حَدَّثَنَا عَمْرُو بْنُ تَغْلِبَ أَنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ أُتِيَ بِمَالٍ أَوْ بِسَبْيٍ فَقَسَمَهُ بِهَذَا.

1 U ovom hadisu se spominju tri stvari: Omerov zavjet da će jedan dan boraviti u itikafu, dvije robinje koje je Omer bio dobio od zarobljenika s Hunejna, a zatih ih oslobodio, i pitanje Poslanikove 'umre iz Dži'rane. U prva da slučaja Nafi' prenosi od Omera, a u trećem govori neposredno o Poslaniku. S obzirom da Nafi' nije živio u doba Poslanika, niti u doba Omera, on ovo nije mogao čuti od njih, pa je hadis mursel.
Međutim, on je samo prividno mursel, jer sva tri ova slučaja Nafi' prenosi od Abdullaha b. Omera, pa je sened spojen i hadis vjerodostojan.
Naime, Omerov zavjet da će jedan dan boraviti u itikafu Buhari prenosi u poglavlju "Primanje islama nakon zavjetovanja u predislamsko doba da će se boraviti u itikafu", Knjiga II, hadis br. 2043, i na tom mjestu u senedu navodi da hadis prenosi Nafi' od (Abdullaha) b. Omera.
Što se tiče slučaja dviju robinja, sam Buhari nakon citiranja hadisa kaže: "Džerir b. Hazim je prenio opširnije od Ejjuba, on od Nafija, a ovaj od Ibn-Omera", što znači da je Nafi' ovo čuo od Ibn-Omera.
U pogledu Poslanikove, sallallahu alejhi ve sellem, 'umre iz Dži'rane, sam Nafi' na kraju kaže: "A da je učinio 'umru, to ne bi bilo nepoznato Abdullahu." Prema tome, Nafi' je i ovo čuo od Abdullaha b. Omera. Međutim, Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, učinio je 'umru iz Dži'rane, ali to nisu znali mnogi ashabi pa ni Abdullah.

3146. PRIČAO NAM JE Ebul-Velid, njemu Šu'be od Katade, a ovaj od Enesa, radijallahu anhu, koji veli da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
"Ja dajem Kurejšijama želeći ih pridobiti, jer su oni donedavno bili u neznaboštvu."

٣١٤٦. حَدَّثَنَا أَبُو الْوَلِيدِ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ عَنْ قَتَادَةَ عَنْ أَنَسٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ قَالَ النَّبِيُّ ﷺ إِنِّي أُعْطِي قُرَيْشًا أَتَأَلَّفُهُمْ لِأَنَّهُمْ حَدِيثُ عَهْدٍ بِجَاهِلِيَّةٍ .

3147. PRIČAO NAM JE Ebul-Jeman, njemu saopćio Šu'ajb, a ovom Zuhri, koji kaže da mu je saopćio Enes b. Malik, da su neki od ensarija, kada je Allah darovao svome Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, od imanja Hevazina ono što je darovao, te on počeo dijeliti nekim Kurejšijama po stotinu deva, rekli Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem:
– Neka Allah oprosti Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem! On dijeli Kurejšijama, a nas ostavlja, a mi smo doskora protiv njih krv prolijevali.
Kaže Enes: – Neka Allah oprosti Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, preneseno je to što su oni rekli, pa je on poslao (da mu dođu) ensarije, te ih sakupio pod kožni šator, ne pozivajući nikog drugog osim njih. Pošto su se sakupili, došao im je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, i rekao:
– Kakav je to govor koji mi je dopro od vas?
– Allahov Poslaniče – rekoše mu njihovi učenjaci – što se tiče naših razboritih ljudi, oni nisu ništa rekli, a što se tiče nekih naših ljudi koji su još mladi, oni su rekli: "Neka Allah oprosti Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem! On dijeli Kurejšijama, a ostavlja ensarije, a mi smo doskora protiv njih krv prolijevali."
– Ja dijelim – reče Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem – ljudima koji su donedavno bili u nevjerovanju. Zar ne želite da ti ljudi odu s imecima, a da se vi vratite svojim kućama s Allahovim Poslanikom, sallallahu alejhi ve sellem? Tako mi Allaha, ono s čime ćete se vi

٣١٤٧. حَدَّثَنَا أَبُو الْيَمَانِ أَخْبَرَنَا شُعَيْبٌ حَدَّثَنَا الزُّهْرِيُّ قَالَ أَخْبَرَنِي أَنَسُ بْنُ مَالِكٍ أَنَّ نَاسًا مِنَ الْأَنْصَارِ قَالُوا لِرَسُولِ اللهِ ﷺ حِينَ أَفَاءَ اللهُ عَلَى رَسُولِهِ ﷺ مِنْ أَمْوَالِ هَوَازِنَ مَا أَفَاءَ فَطَفِقَ يُعْطِي رِجَالًا مِنْ قُرَيْشٍ الْمِائَةَ مِنَ الْإِبِلِ فَقَالُوا يَغْفِرُ اللهُ لِرَسُولِ اللهِ ﷺ يُعْطِي قُرَيْشًا وَيَدَعُنَا وَسُيُوفُنَا تَقْطُرُ مِنْ دِمَائِهِمْ قَالَ أَنَسٌ فَحُدِّثَ رَسُولُ اللهِ ﷺ بِمَقَالَتِهِمْ فَأَرْسَلَ إِلَى الْأَنْصَارِ فَجَمَعَهُمْ فِي قُبَّةٍ مِنْ أَدَمٍ وَلَمْ يَدْعُ مَعَهُمْ أَحَدًا غَيْرَهُمْ فَلَمَّا اجْتَمَعُوا جَاءَهُمْ رَسُولُ اللهِ ﷺ فَقَالَ مَا كَانَ حَدِيثٌ بَلَغَنِي عَنْكُمْ قَالَ لَهُ فُقَهَاؤُهُمْ أَمَّا ذَوُو آرَائِنَا يَا رَسُولَ اللهِ فَلَمْ يَقُولُوا شَيْئًا وَأَمَّا أُنَاسٌ مِنَّا حَدِيثَةٌ أَسْنَانُهُمْ فَقَالُوا يَغْفِرُ اللهُ لِرَسُولِ اللهِ ﷺ يُعْطِي قُرَيْشًا وَيَتْرُكُ الْأَنْصَارَ وَسُيُوفُنَا تَقْطُرُ مِنْ دِمَائِهِمْ فَقَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ إِنِّي أُعْطِي رِجَالًا حَدِيثٌ عَهْدُهُمْ بِكُفْرٍ أَمَا تَرْضَوْنَ أَنْ يَذْهَبَ النَّاسُ بِالْأَمْوَالِ وَتَرْجِعُوا إِلَى رِحَالِكُمْ بِرَسُولِ اللهِ ﷺ فَوَاللهِ مَا تَنْقَلِبُونَ بِهِ خَيْرٌ مِمَّا يَنْقَلِبُونَ بِهِ قَالُوا بَلَى يَا رَسُولَ اللهِ قَدْ رَضِينَا فَقَالَ لَهُمْ إِنَّكُمْ سَتَرَوْنَ بَعْدِي أَثَرَةً شَدِيدَةً فَاصْبِرُوا حَتَّى تَلْقَوُا اللهَ وَرَسُولَهُ ﷺ عَلَى الْحَوْضِ قَالَ أَنَسٌ فَلَمْ نَصْبِرْ .

vratiti bolje je od onog s čime će se oni vratiti.
– Svakako, Allahov Poslaniče, mi smo zadovoljni – rekoše oni.
– Vi ćete poslije mene – reče im on potom – vidjeti žestoku sebičnost, pa se strpite da ne sretnete Allaha i Njegovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, pokraj Havda (džennetskog izvora).
"Ali se nismo strpjeli", kaže Enes.

3148. PRIČAO NAM JE Abdul-Aziz b. Abdullah Uvejsi, njemu Ibrahim b. Sa'd od Saliha, a ovaj od Ibn-Šihaba, koji je kazao:
"Saopćio mi je Umer b. Muhammed b. Džubejr b. Mut'im kako je Muhammed b. Džubejr rekao da mu je saopćio Džubejr b. Mu'tim:
– Dok je on bio s Allahovim Poslanikom, sallallahu alejhi ve sellem, pri povratku s Hunejna, priključili su im se beduini i tražili od njega (nešto od plijena) tako da su ga primorali da se skloni pod jedan glog, koji mu svuče ogrtač. Tada je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, stao i rekao:
"Dajte mi moj ogrtač! Kada bi bilo deva koliko i ovog trnja, ja bih ih podijelio među vama i vidjeli biste da ne škrtarim, ne lažem i nisam kukavica."[1]

٣١٤٨. حَدَّثَنَا عَبْدُالْعَزِيزِ بْنُ عَبْدِاللهِ الْأُوَيْسِيُّ حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ سَعْدٍ عَنْ صَالِحٍ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ قَالَ أَخْبَرَنِي عُمَرُ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ جُبَيْرِ بْنِ مُطْعِمٍ أَنَّ مُحَمَّدَ بْنَ جُبَيْرٍ قَالَ أَخْبَرَنِي جُبَيْرُ بْنُ مُطْعِمٍ أَنَّهُ بَيْنَا هُوَ مَعَ رَسُولِ اللهِ ﷺ وَمَعَهُ النَّاسُ مُقْبِلًا مِنْ حُنَيْنٍ عَلِقَتْ رَسُولَ اللهِ ﷺ الْأَعْرَابُ يَسْأَلُونَهُ حَتَّى اضْطَرُّوهُ إِلَى سَمُرَةٍ فَخَطِفَتْ رِدَاءَهُ فَوَقَفَ رَسُولُ اللهِ ﷺ فَقَالَ أَعْطُونِي رِدَائِي فَلَوْ كَانَ عَدَدُ هَذِهِ الْعِضَاهِ نَعَمًا لَقَسَمْتُهُ بَيْنَكُمْ ثُمَّ لَا تَجِدُونِي بَخِيلًا وَلَا كَذُوبًا وَلَا جَبَانًا .

3149. PRIČAO NAM JE Jahja b. Bukejr, njemu Malik od Ishaka b. Abduullaha, a ovaj da je Enes b. Malik, radijallahu anhu, rekao:
"Išao sam s Vjerovjesnikom, sallallahu alejhi ve sellem, a na njemu je bila (ogrtač) nedžranska burda, grubih ivica. Sustigao ga je neki beduin i žestoko ga zgrabio, tako da sam ugledao površinu Vjerovjesnikovog, sallallahu alejhi ve sellem, ramena na kojem je ivica ogrtača ostavila trag od

٣١٤٩. حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ بُكَيْرٍ حَدَّثَنَا مَالِكٌ عَنْ إِسْحَاقَ بْنِ عَبْدِاللهِ عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ كُنْتُ أَمْشِي مَعَ النَّبِيِّ ﷺ وَعَلَيْهِ بُرْدٌ نَجْرَانِيٌّ غَلِيظُ الْحَاشِيَةِ فَأَدْرَكَهُ أَعْرَابِيٌّ فَجَذَبَهُ جَذْبَةً شَدِيدَةً حَتَّى نَظَرْتُ إِلَى صَفْحَةِ عَاتِقِ النَّبِيِّ ﷺ قَدْ أَثَّرَتْ بِهِ حَاشِيَةُ الرِّدَاءِ مِنْ شِدَّةِ جَذْبَتِهِ

1 Iz hadisa se može zaključiti:
– škrtost, laž i kukavičluk su pokuđena svojstva i kod vjernika se ne smije naći nijedno od njih;
– Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, bio je blag, darežljiv i strpljiv prema svakom;
– dozvoljeno je da čovjek istakne svoja pohvalna svojstva kad to situacija iziskuje, kao naprimjer kad neko pomisli da on nije takav;
– onaj ko traži svoje pravo treba da se zadovolji obećanjem ako je onaj koji ga je dao poznat po ispunjenju obećanja.

žestine njegova privlačenja. Beduin mu reče: 'Daj mi od Allahovog imetka, koji je kod tebe!' On se okrenu prema njemu, nasmija se i naredi da mu se dodijeli."

ثُمَّ قَالَ مُرْ لِي مِنْ مَالِ اللهِ الَّذِي عِنْدَكَ فَالْتَفَتَ إِلَيْهِ فَضَحِكَ ثُمَّ أَمَرَ لَهُ بِعَطَاءٍ .

3150. PRIČAO NAM JE Usman b. Ebi-Šejbe, njemu Džerir od Mensura, on od Ebu-Vaila, a ovaj da je Abdullah, radijallahu anhu, rekao:
"Poslije bitke na Hunejnu, nekima je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, dao prednost prilikom dijeljenja (plijena). Tako je dao stotinu deva Akru b. Habisu, a i Ujejni je dao isto toliko. Dao je i još nekima od arapskih uglednika, i tako im je tada dao prednost prilikom toga dijeljenja."
– Tako mi Allaha – reče jedan čovjek – u ovom dijeljenju nije pravedno postupano, niti je ono bilo iskreno i radi lica Allaha.
– Rekao sam (kaže Ibn-Mes'ud): "Tako mi Allaha, sigurno ću to saopćiti Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, te sam mu došao i izvijestio ga, a on reče:
'Ko postupa pravedno ako ne Allah i Njegov Poslanik? Nek se Allah smiluje Musau, on je vrijeđan više od ovoga, pa se strpio.'"

٣١٥٠. حَدَّثَنَا عُثْمَانُ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ حَدَّثَنَا جَرِيرٌ عَنْ مَنْصُورٍ عَنْ أَبِي وَائِلٍ عَنْ عَبْدِاللهِ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ لَمَّا كَانَ يَوْمُ حُنَيْنٍ آثَرَ النَّبِيُّ ﷺ أُنَاسًا فِي الْقِسْمَةِ فَأَعْطَى الْأَقْرَعَ بْنَ حَابِسٍ مِائَةً مِنَ الْإِبِلِ وَأَعْطَى عُيَيْنَةَ مِثْلَ ذَلِكَ وَأَعْطَى أُنَاسًا مِنْ أَشْرَافِ الْعَرَبِ فَآثَرَهُمْ يَوْمَئِذٍ فِي الْقِسْمَةِ قَالَ رَجُلٌ وَاللهِ إِنَّ هَذِهِ الْقِسْمَةَ مَا عُدِلَ فِيهَا وَمَا أُرِيدَ بِهَا وَجْهُ اللهِ فَقُلْتُ وَاللهِ لَأُخْبِرَنَّ النَّبِيَّ ﷺ فَأَتَيْتُهُ فَأَخْبَرْتُهُ فَقَالَ فَمَنْ يَعْدِلُ إِذَا لَمْ يَعْدِلِ اللهُ وَرَسُولُهُ رَحِمَ اللهُ مُوسَى قَدْ أُوذِيَ بِأَكْثَرَ مِنْ هَذَا فَصَبَرَ .

3151. PRIČAO NAM JE Mahmud b. Gajlan, njemu Ebu-Usame, a ovom Hišam, rekavši da mu je saopćio njegov otac od Esme, kćerke Ebu-Bekra, radijallahu anhuma, koja je rekla:
"Ja sam na glavi prenosila datuline košpice sa Zubejrove zemlje, koju mu je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, darovao kao feud, a ona je bila (udaljena) od mene dvije trećine ferseha."[2]
Ebu-Amre je prenio od Hišama, a ovaj od svog oca, da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, Zubejru kao feud darovao zemlju od imetka Benu-Nadira.

٣١٥١. حَدَّثَنَا مَحْمُودُ بْنُ غَيْلَانَ حَدَّثَنَا أَبُو أُسَامَةَ حَدَّثَنَا هِشَامٌ قَالَ أَخْبَرَنِي أَبِي عَنْ أَسْمَاءَ بِنْتِ أَبِي بَكْرٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا قَالَتْ كُنْتُ أَنْقُلُ النَّوَى مِنْ أَرْضِ الزُّبَيْرِ الَّتِي أَقْطَعَهُ رَسُولُ اللهِ ﷺ عَلَى رَأْسِي وَهِيَ مِنِّي عَلَى ثُلُثَيْ فَرْسَخٍ وَقَالَ أَبُو ضَمْرَةَ عَنْ هِشَامٍ عَنْ أَبِيهِ أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ أَقْطَعَ الزُّبَيْرَ أَرْضًا مِنْ أَمْوَالِ بَنِي النَّضِيرِ .

2 Iz ovog hadisa se vidi da Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, nije darivao samo one čija je srca trebalo pridobiti za islam, jer Zubejr nije bio u toj kategoriji, niti je darivao samo od petine, jer ovo što je dao Zubejru nije bilo od petine nego od imetka Benu-Nadira, koji mu je Allah, dželle šanuhu, darovao kao poklon.

3152. PRIČAO MI JE Ahmed b. Mikdam, njemu Fudajl b. Sulejman, rekavši da mu je kazao Musa b. Ukbe da mu je saopćio Nafi' od Ibn-Omera, radijallahu anhuma, da je Omer b. Hattab preselio jevreje i kršćane iz hidžaske zemlje, a Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, kad je zavladao stanovništvom Hajbera, htio je iz njega iseliti jevreje. Ta zemlja, kad je on ušao u nju, pripadala je jevrejima i Poslaniku i muslimanima, pa su jevreji tražili od Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, da ih ostavi da oni sami obrađuju i da imaju polovinu plodova.
Tada je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Zadržat ćemo vas tamo koliko budemo htjeli."
Tako su se oni zadržali dok ih Omer, u doba svoje vladavine, nije raselio u Tejmu i Erihu.[1]

٣١٥٢. حَدَّثَنِي أَحْمَدُ بْنُ الْمِقْدَامِ حَدَّثَنَا الْفُضَيْلُ ابْنُ سُلَيْمَانَ حَدَّثَنَا مُوسَى بْنُ عُقْبَةَ قَالَ أَخْبَرَنِي نَافِعٌ عَنِ ابْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا أَنَّ عُمَرَ بْنَ الْخَطَّابِ أَجْلَى الْيَهُودَ وَالنَّصَارَى مِنْ أَرْضِ الْحِجَازِ وَكَانَ رَسُولُ اللهِ ﷺ لَمَّا ظَهَرَ عَلَى أَهْلِ خَيْبَرَ أَرَادَ أَنْ يُخْرِجَ الْيَهُودَ مِنْهَا وَكَانَتِ الأَرْضُ لَمَّا ظَهَرَ عَلَيْهَا لِلْيَهُودِ وَلِلرَّسُولِ وَلِلْمُسْلِمِينَ فَسَأَلَ الْيَهُودُ رَسُولَ اللهِ ﷺ أَنْ يَتْرُكَهُمْ عَلَى أَنْ يَكْفُوا الْعَمَلَ وَلَهُمْ نِصْفُ الثَّمَرِ فَقَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ نُقِرُّكُمْ عَلَى ذَلِكَ مَا شِئْنَا فَأُقِرُّوا حَتَّى أَجْلَاهُمْ عُمَرُ فِي إِمَارَتِهِ إِلَى تَيْمَاءَ وَأَرِيحَا .

O HRANI KOJU (RATNIK) ZADOBIJE U NEPRIJATELJSKOJ ZEMLJI

باب مَا يُصِيبُ مِنَ الطَّعَامِ فِي أَرْضِ الْحَرْبِ

3153. PRIČAO NAM JE Ebul-Velid, njemu Šu'be od Humejda b. Hilala, a on da je Abdullah b. Mugaffel, radijallahu anhu, rekao:
"Opsjedali smo hajbersku tvrđavu kad neki čovjek baci kožnu torbu u kojoj je bio loj. Ja skočih da je uzmem. Potom se okrenuh, kad ono Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, (pored mene), pa sam ga se zastidio."[2]

٣١٥٣. حَدَّثَنَا أَبُو الْوَلِيدِ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ عَنْ حُمَيْدِ ابْنِ هِلَالٍ عَنْ عَبْدِاللهِ بْنِ مُغَفَّلٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ كُنَّا مُحَاصِرِينَ قَصْرَ خَيْبَرَ فَرَمَى إِنْسَانٌ بِجِرَابٍ فِيهِ شَحْمٌ فَنَزَوْتُ لِآخُذَهُ فَالْتَفَتُّ فَإِذَا النَّبِيُّ ﷺ فَاسْتَحْيَيْتُ مِنْهُ .

---

1 U ovom hadisu se kaže: "Ta zemlja, kad je on ušao u nju, pripadala je Jevrejima i Poslaniku i muslimanima." Objašnjavajući ovu rečenicu, muhaddisi spominju tri mišljenja:
Kad je ušao u nju znači: pošto je većinu te zemlje oslobodio, prije nego što su ga Jevreji pitali da se sporazume, ona je pripadala Jevrejima, a kad su se sporazumjeli da mu predaju zemlju, ona je pripadala Allahu i Njegovom Poslaniku.
Moguće je da se pod pojmom zemlje misli na plodove zemlje.
Može se također pretpostaviti da se pod pojmom zemlje misli na oslobođenu i neoslobođenu zemlju, a ulazak u nju znači njegovu pobjedu nad njim, pa je tada dio zemlje pripadao Jevrejima, a dio Poslaniku i muslimanima.

2 Većina uleme smatra da je ratnicima dozvoljeno jesti hranu zadobijenu u neprijateljskoj zemlji bez dozvole vođe, kao što je dozvoljeno koristiti njihove životinje, odjeću i oružje. Ovaj hadis to potvrđuje, jer je Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, vidio Abdullaha kako uzima loj koji je pripadao neprijatelju, i nije mu to zabranio.

3154. PRIČAO NAM JE Musedded, njemu Hammad b. Zejd od Ejjuba, on od Nafija a ovaj da je Ibn-Omer, radijallahu anhuma, rekao:
"U našim borbama zadobijali smo med i grožđe, pa smo to jeli, a nismo ga nosili (radi pohranjivanja ili traženja dozvole od vođe)."

٣١٥٤. حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ حَدَّثَنَا حَمَّادُ بْنُ زَيْدٍ عَنْ أَيُّوبَ عَنْ نَافِعٍ عَنِ ابْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا قَالَ كُنَّا نُصِيبُ فِي مَغَازِينَا الْعَسَلَ وَالْعِنَبَ فَنَأْكُلُهُ وَلَا نَرْفَعُهُ.

3155. PRIČAO NAM JE Musa b. Isma'il, njemu Abdul-Vahid, a ovom Šejbani, rekavši da je čuo Ibn-Ebi-Evfaa, radijallahu anhu, kako kaže:
"Zadesila nas je velika glad u noćima (opsjedanja) Hajbera, pa pošto je došao dan oslobođenja Hajbera, naišli smo na domaće magarce i poklali ih. Kad su lonci (s mesom) proključali, glasnik Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, oglasio se:
– Prevrnite lonce i nemojte od magarećeg mesa ništa jesti!
Abdullah (b. Ebi-Evfa) kaže: "Rekli smo tada da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, zabranio to samo zato što nije bilo podijeljeno na petine."
Kaže (Šejbani): "A neki drugi (ashabi) su rekli da je on to definitivno zabranio." Pitao sam Seida b. Džubejra pa mi je rekao: "Zabranio ga je definitivno."[3]

٣١٥٥. حَدَّثَنَا مُوسَى بْنُ إِسْمَاعِيلَ حَدَّثَنَا عَبْدُالْوَاحِدِ حَدَّثَنَا الشَّيْبَانِيُّ قَالَ سَمِعْتُ ابْنَ أَبِي أَوْفَى رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا يَقُولُ أَصَابَتْنَا مَجَاعَةٌ لَيَالِيَ خَيْبَرَ فَلَمَّا كَانَ يَوْمُ خَيْبَرَ وَقَعْنَا فِي الْحُمُرِ الْأَهْلِيَّةِ فَانْتَحَرْنَاهَا فَلَمَّا غَلَتِ الْقُدُورُ نَادَى مُنَادِي رَسُولِ اللهِ ﷺ أَكْفِئُوا الْقُدُورَ فَلَا تَطْعَمُوا مِنْ لُحُومِ الْحُمُرِ شَيْئًا قَالَ عَبْدُاللهِ فَقُلْنَا إِنَّمَا نَهَى النَّبِيُّ ﷺ لِأَنَّهَا لَمْ تُخَمَّسْ قَالَ وَقَالَ آخَرُونَ حَرَّمَهَا أَلْبَتَّةَ وَسَأَلْتُ سَعِيدَ بْنَ جُبَيْرٍ فَقَالَ حَرَّمَهَا أَلْبَتَّةَ.

---

3 Ovu zabranu ashabi su različito shvatili. Abdullah b. Ebi-Evfa smatra da je Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, zabranio magareće meso koje su oni kuhali, jer iz njega nije bila izdvojena petina, a da je izdvojena, bilo bi dozvoljeno.
Neki smatraju da je magareće meso općenito zabranjeno, jer magarci jedu i prljavštinu, dok drugi smatraju da je jedenje magarećeg mesa pokuđeno zbog njihove funkcije i očuvanja vrste.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

U ime Allaha, Svemilosnog, Samilosnog!

كِتَابُ الْجِزْيَةِ وَالْمُوَادَعَةِ

GLAVARINA I PRIMIRJE

O (UZIMANJU) GLAVARINE (DŽIZJE) OD ŠTIĆENIKA I PRIMIRJU S NEPRIJATELJIMA

باب الْجِزْيَةِ وَالْمُوَادَعَةِ مَعَ أَهْلِ الْحَرْبِ

i o riječima Uzvišenog Allaha: "Borite se protiv onih kojima je data Knjiga, a koji ne vjeruju u Allaha ni u onaj svijet, ne smatraju zabranjenim ono što Allah i Njegov Poslanik zabranjuju i ne ispovijedaju istinsku vjeru – sve dok ne daju glavarinu poslušno i smjerno."
To jest, ponizno, te o tome šta se prenosi o uzimanju glavarine od jevreja, kršćana, obožavalaca vatre i nearapa.
Kaže Ibn-Ujejne da je Ibn-Ebi-Nudžejh rekao Mudžahidu:
– Šta je to sa stanovnicima Šama? Oni su obavezni davati po četiri dinara, a stanovnici Jemena po dinar.
– To je (određeno) prema bogatstvu – reče on.[1]

وَقَوْلِ اللهِ تَعَالَى (قَاتِلُوا الَّذِينَ لَا يُؤْمِنُونَ بِاللهِ وَلَا بِالْيَوْمِ الْآخِرِ وَلَا يُحَرِّمُونَ مَا حَرَّمَ اللهُ وَرَسُولُهُ وَلَا يَدِينُونَ دِينَ الْحَقِّ مِنَ الَّذِينَ أُوتُوا الْكِتَابَ حَتَّى يُعْطُوا الْجِزْيَةَ عَنْ يَدٍ وَهُمْ صَاغِرُونَ) يَعْنِي أَذِلَّاءُ (وَالْمَسْكَنَةُ) مَصْدَرُ الْمِسْكِينِ فُلَانٌ أَسْكَنُ مِنْ فُلَانٍ أَحْوَجُ مِنْهُ وَلَمْ يَذْهَبْ إِلَى السُّكُونِ وَمَا جَاءَ فِي أَخْذِ الْجِزْيَةِ مِنَ الْيَهُودِ وَالنَّصَارَى وَالْمَجُوسِ وَالْعَجَمِ وَقَالَ ابْنُ عُيَيْنَةَ عَنِ ابْنِ أَبِي نَجِيحٍ قُلْتُ لِمُجَاهِدٍ مَا شَأْنُ أَهْلِ الشَّأْمِ عَلَيْهِمْ أَرْبَعَةُ دَنَانِيرَ وَأَهْلُ الْيَمَنِ عَلَيْهِمْ دِينَارٌ قَالَ جُعِلَ ذَلِكَ مِنْ قِبَلِ الْيَسَارِ .

1 Ovu Mudžahidovu izreku sa senedom je zabilježio Abdur-Rezzak, a Buharí ju je ovdje naveo s namjerom da ukaže da visina glavarine nije jedinstvena nego se ona određuje prema imovnom stanju.

3156. PRIČAO NAM JE Ali b. Abdullah, a njemu Sufjan rekavši da je čuo Amra, kako kaže: "Sjedio sam s Džabirom b. Zejdom i Amrom b. Evsom, pa je njima dvojici pričao Bedžale, sedamdesete godine (po Hidžri), godine u kojoj je Musa b. Zubejr obavio hadž sa stanovnicima Basre. (Pričao im je) kod stepenica Zemzema:
– Bio sam pisar kod Džez'a b. Mu'avije, Ahnefovog amidže, pa nam je došlo pismo Omera b. Hattaba, prije (Omerove) smrti na godinu dana, (a u njemu je pisalo): "Razdvojite svaki (brak sklopljen) među srodnicima kod obožavalaca vatre (medžusija)!"
A Omer nije uzimao glavarinu od obožavalaca vatre.

٣١٥٦. حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ عَبْدِاللهِ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ قَالَ سَمِعْتُ عَمْرًا قَالَ كُنْتُ جَالِسًا مَعَ جَابِرِ ابْنِ زَيْدٍ وَعَمْرِو بْنِ أَوْسٍ فَحَدَّثَهُمَا بَجَالَةُ سَنَةَ سَبْعِينَ عَامَ حَجَّ مُصْعَبُ بْنُ الزُّبَيْرِ بِأَهْلِ الْبَصْرَةِ عِنْدَ دَرَجِ زَمْزَمَ قَالَ كُنْتُ كَاتِبًا لِجَزْءِ بْنِ مُعَاوِيَةَ عَمِّ الأَحْنَفِ فَأَتَانَا كِتَابُ عُمَرَ بْنِ الْخَطَّابِ قَبْلَ مَوْتِهِ بِسَنَةٍ فَرِّقُوا بَيْنَ كُلِّ ذِي مَحْرَمٍ مِنَ الْمَجُوسِ وَلَمْ يَكُنْ عُمَرُ أَخَذَ الْجِزْيَةَ مِنَ الْمَجُوسِ .

3157. (Tako je bilo) sve dok Abdur-Rahman b. Avf nije posvjedočio da ju je uzimao Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, od njih u Hedžeru (kod Bahrejna).[1]

٣١٥٧. حَتَّى شَهِدَ عَبْدُالرَّحْمَنِ بْنُ عَوْفٍ أَنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ أَخَذَهَا مِنْ مَجُوسِ هَجَرَ .

3158. PRIČAO NAM JE Ebul-Jeman, a njemu saopćio Šu'ajb od Zuhrija, koji je rekao da mu je prenio Urve b. Zubejr od Misvera b. Mahrema, da ga je on obavijestio kako mu je saopćio Amr b. Avf Ensari, saveznik potomaka Amira b. Luejja i jedan od onih koji su čestvovali u Bitki na Bedru, da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, poslao Ebu-Ubejdu b. Džerraha u Bahrejn da donese njihovu glavarinu. Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, bio je sklopio sporazum sa stanovnicima Bahrejna i postavio im za zapovjednika Ala'a b. Hadremija.
Ebu-Ubejd je došao s glavarinom iz Bahrejna, pa su ensarije čuli za Ebu-Ubejdov dolazak i stigli na sabah-namaz s Vjerovjesnikom, sallallahu

٣١٥٨. حَدَّثَنَا أَبُو الْيَمَانِ أَخْبَرَنَا شُعَيْبٌ عَنِ الزُّهْرِيِّ قَالَ حَدَّثَنِي عُرْوَةُ بْنُ الزُّبَيْرِ عَنِ الْمِسْوَرِ بْنِ مَخْرَمَةَ أَنَّهُ أَخْبَرَهُ أَنَّ عَمْرَو بْنَ عَوْفٍ الأَنْصَارِيَّ وَهُوَ حَلِيفٌ لِبَنِي عَامِرِ بْنِ لُؤَيٍّ وَكَانَ شَهِدَ بَدْرًا أَخْبَرَهُ أَنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ بَعَثَ أَبَا عُبَيْدَةَ بْنَ الْجَرَّاحِ إِلَى الْبَحْرَيْنِ يَأْتِي بِجِزْيَتِهَا وَكَانَ رَسُولُ اللهِ ﷺ هُوَ صَالَحَ أَهْلَ الْبَحْرَيْنِ وَأَمَّرَ عَلَيْهِمُ الْعَلاَءَ بْنَ الْحَضْرَمِيِّ فَقَدِمَ أَبُو عُبَيْدَةَ بِمَالٍ مِنَ الْبَحْرَيْنِ فَسَمِعَتِ الأَنْصَارُ

1 Prema ovom hadisu, glavarina se uzima i od obožavalaca vatre, jer ju je Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, od njih uzimao, a osim toga, on je u vezi s njima rekao: "Postupajte s njima kao što postupate sa sljedbenicima Knjige."
Ovakav stav su prihvatili Ebu-Hanife i Malik dok Šafija i Ahmed smatraju da se glavarina uzima samo od sljedbenika Knjige, jer su samo oni spomenuti u navedenom ajetu iz sure Et-Tevba.

alejhi ve sellem. Pošto je klanjao s njima sabah i okrenuo se, oni su se namjestili da ih vidi. Kad ih je vidio, Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, osmjehnu se i reče:
– Mislim da ste čuli da je Ebu-Ubejd nešto donio.
– Da, Allahov Poslaniče – rekoše oni, a on će nato:
– Radujte se i očekujte ono što će vas razveseliti. Tako mi Allaha, ja se ne bojim da ćete osiromašiti, ali se bojim ako vam se pruži ovaj svijet (bogatstvo), kao što je bio pružen onima koji su bili prije vas, pa ćete se natjecati (u imecima), kao što su se oni natjecali, i to će vas natjecanje upropastiti, kao što je njih upropastilo.[2]

بِقُدُومِ أَبِي عُبَيْدَةَ فَوَافَتْ صَلَاةَ الصُّبْحِ مَعَ النَّبِيِّ ﷺ فَلَمَّا صَلَّى بِهِمُ الْفَجْرَ انْصَرَفَ فَتَعَرَّضُوا لَهُ فَتَبَسَّمَ رَسُولُ اللهِ ﷺ حِينَ رَآهُمْ وَقَالَ أَظُنُّكُمْ قَدْ سَمِعْتُمْ أَنَّ أَبَا عُبَيْدَةَ قَدْ جَاءَ بِشَيْءٍ قَالُوا أَجَلْ يَا رَسُولَ اللهِ قَالَ فَأَبْشِرُوا وَأَمِّلُوا مَا يَسُرُّكُمْ فَوَاللهِ لَا الْفَقْرَ أَخْشَى عَلَيْكُمْ وَلَكِنْ أَخْشَى عَلَيْكُمْ أَنْ تُبْسَطَ عَلَيْكُمُ الدُّنْيَا كَمَا بُسِطَتْ عَلَى مَنْ كَانَ قَبْلَكُمْ فَتَنَافَسُوهَا كَمَا تَنَافَسُوهَا وَتُهْلِكَكُمْ كَمَا أَهْلَكَتْهُمْ .

3159. PRIČAO NAM JE Fadl b. Ja‘kub, njemu Abdullah b. Dža‘fer Rekki, a ovom Mu‘temir b. Sulejman, kome je prenio Seid b. Ubejdullah Sekafi, a njemu su prenijeli Bekr b. Abdullah Muzeni i Zijad b. Džubejr od Džubejra b. Hajje, koji je rekao:
“Omer je poslao ljude narodima (velikih) pokrajina da se bore protiv idolopoklonika. (Poslije nekoliko poraza) Hurmuzan (perzijski vođa) primio je islam, te mu (Omer) reče:
– Ja te uzimam za savjetnika u ovim svojim borbama.
– Da – reče on – primjer tih bojišta i ljudi u njima, koji su neprijatelji muslimanima, sličan je ptici koja ima glavu, dva krila i dvije noge. Ako se slomi jedno krilo, dići će se noge i glava s drugim krilom. A ako se slomi i drugo krilo dići će se i noge i glava. Međutim, ako se razbije glava, otići će i noge i krila i glava. Glava je Kisra (perzijski kralj), jedno krilo je Kajsar (bizantijski car), a drugo krilo je Perzija, pa naredi muslimanima

٣١٥٩. حَدَّثَنَا الْفَضْلُ بْنُ يَعْقُوبَ حَدَّثَنَا عَبْدُاللهِ ابْنُ جَعْفَرٍ الرَّقِّيُّ حَدَّثَنَا الْمُعْتَمِرُ بْنُ سُلَيْمَانَ حَدَّثَنَا سَعِيدُ بْنُ عُبَيْدِاللهِ الثَّقَفِيُّ حَدَّثَنَا بَكْرُ بْنُ عَبْدِاللهِ الْمُزَنِيُّ وَزِيَادُ بْنُ جُبَيْرٍ عَنْ جُبَيْرِ بْنِ حَيَّةَ قَالَ بَعَثَ عُمَرُ النَّاسَ فِي أَفْنَاءِ الْأَمْصَارِ يُقَاتِلُونَ الْمُشْرِكِينَ فَأَسْلَمَ الْهُرْمُزَانُ فَقَالَ إِنِّي مُسْتَشِيرُكَ فِي مَغَازِيَّ هَذِهِ قَالَ نَعَمْ مَثَلُهَا وَمَثَلُ مَنْ فِيهَا مِنَ النَّاسِ مِنْ عَدُوِّ الْمُسْلِمِينَ مَثَلُ طَائِرٍ لَهُ رَأْسٌ وَلَهُ جَنَاحَانِ وَلَهُ رِجْلَانِ فَإِنْ كُسِرَ أَحَدُ الْجَنَاحَيْنِ نَهَضَتِ الرِّجْلَانِ بِجَنَاحٍ وَالرَّأْسُ فَإِنْ كُسِرَ الْجَنَاحُ الْآخَرُ نَهَضَتِ الرِّجْلَانِ وَالرَّأْسُ وَإِنْ شُدِخَ الرَّأْسُ ذَهَبَتِ الرِّجْلَانِ وَالْجَنَاحَانِ وَالرَّأْسُ فَالرَّأْسُ كِسْرَى وَالْجَنَاحُ قَيْصَرُ وَالْجَنَاحُ الْآخَرُ فَارِسُ

2 Ibn-Sa‘d kaže da je Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, poslije podjele plijena u Dži‘rani poslao Ala’a b. Hadremija namjesniku Bahrejna Munziru b. Saviju i pozvao ga da primi islam. On je to i učinio, a s onima u Bahrejnu koji su ostali u vatropoklonstvu sporazumio se da plaćaju glavarinu. To je bilo u Godini deputacija, odnosno, devete godine po Hidžri.

neka pojure Kisri.[1]
Bekr i Zijad kažu da je Džubejr b. Hajje rekao: "Otpremio nas je potom Omer i odredio nam za vođu Nu'mana b. Mukarrina.
Kad smo stigli u neprijateljsku zemlju (Nehavend), izišao je pred nas Kisrin, guverner s četredest hiljada (ljudi). Tada se zaustavi prevodilac i reče:
– Nek' razgovara sa mnom neki od vas.
– Pitaj što želiš, reče mu Mugire (b. Šu'be).
– Ko ste vi? – upita on, a Mugire mu reče:
– Mi smo Arapi. Bili smo u velikoj nesreći, teškoj muci. Sisali smo kožu i košpice od gladi i oblačili kosrtijet i krzno, a obožavali drvo i kamen. Bili smo u takvom stanju, sve dok nam Gospodar nebesa i zemlje – visoko je spomen Njegov i uzvišena veličina Njegova – ne posla poslanika između nas, čijeg i oca i majku poznajemo. Naš vjerovjesnik, poslanik našeg Gospodara, sallallahu alejhi ve sellem, naredio nam je da se borimo protiv vas sve dok ne budete ibadet činili samo Allahu ili davali glavarinu. Naš Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, obavijestio nas je o poruci našeg Gospodara, da će onaj od nas koji bude ubijen ući u Džennet i uživanje, kakvog nikad vidio nije, a ko od nas ostane (živ) zavladat će vama.

فَمُرِ الْمُسْلِمِينَ فَلْيَنْفِرُوا إِلَى كِسْرَى وَقَالَ بَكْرٌ وَزِيَادٌ جَمِيعًا عَنْ جُبَيْرِ بْنِ حَيَّةَ قَالَ فَنَدَبَنَا عُمَرُ وَاسْتَعْمَلَ عَلَيْنَا النُّعْمَانَ بْنَ مُقَرِّنٍ حَتَّى إِذَا كُنَّا بِأَرْضِ الْعَدُوِّ وَخَرَجَ عَلَيْنَا عَامِلُ كِسْرَى فِي أَرْبَعِينَ أَلْفًا فَقَامَ تَرْجُمَانٌ فَقَالَ لِيُكَلِّمْنِي رَجُلٌ مِنْكُمْ فَقَالَ الْمُغِيرَةُ سَلْ عَمَّا شِئْتَ قَالَ مَا أَنْتُمْ قَالَ نَحْنُ أُنَاسٌ مِنَ الْعَرَبِ كُنَّا فِي شَقَاءٍ شَدِيدٍ وَبَلَاءٍ شَدِيدٍ نَمَصُّ الْجِلْدَ وَالنَّوَى مِنَ الْجُوعِ وَنَلْبَسُ الْوَبَرَ وَالشَّعَرَ وَنَعْبُدُ الشَّجَرَ وَالْحَجَرَ فَبَيْنَا نَحْنُ كَذَلِكَ إِذْ بَعَثَ رَبُّ السَّمَوَاتِ وَرَبُّ الْأَرَضِينَ تَعَالَى ذِكْرُهُ وَجَلَّتْ عَظَمَتُهُ إِلَيْنَا نَبِيًّا مِنْ أَنْفُسِنَا نَعْرِفُ أَبَاهُ وَأُمَّهُ فَأَمَرَنَا نَبِيُّنَا رَسُولُ رَبِّنَا ﷺ أَنْ نُقَاتِلَكُمْ حَتَّى تَعْبُدُوا اللهَ وَحْدَهُ أَوْ تُؤَدُّوا الْجِزْيَةَ وَأَخْبَرَنَا نَبِيُّنَا ﷺ عَنْ رِسَالَةِ رَبِّنَا أَنَّهُ مَنْ قُتِلَ مِنَّا صَارَ إِلَى الْجَنَّةِ فِي نَعِيمٍ لَمْ يَرَ مِثْلَهَا قَطُّ وَمَنْ بَقِيَ مِنَّا مَلَكَ رِقَابَكُمْ .

1 Hurmuzan je bio jedan od značajnih perzijskih vladara. Pod njegovom vlašću bile su oblasti: Ahvaz, Džend-i Sabur, Sus, Serek, Menazir i dr. On je bio na čelu desnog krila Rustemove vojske u Bitki na Kadisiji. Poslije poraza Perzijanaca mnogi su pobjegli, nakon čega se sklopili primirje, ali ga je on prekršio. Onda je Ebu-Musa Eš'ari sakupio vojsku i opkolio Hurmuzana u gradu Tesetur. Kad mu je stanje postalo jako teško, on je zatražio pomilovanje od Ebu-Musaa, uz želju da ga pošalje Omeru. Ebu-Musa je udovoljio njegovom zahtjevu i uputio ga u Medinu, zajedno s petinom ratnog plijena. Nakon razgovora s Omerom, dobrovoljno je primio islam, a to je učinila i njegova porodica. Omer se poslije zbližio s njim i u gornjem slučaju ga uzeo za savjetnika u pogledu pohoda na Perziju, Isfahan i Azerbejdžan.
Međutim, nakon Omerove pogibije, neki ljudi ga optužiše za saglasnot s Ebu-Lu'luom o ubijanju Omera, pa ga pogubi Omerov sin Ubejdullah (navedeno prema Anijevom komentaru).

٣١٦٠. فَقَالَ النُّعْمَانُ رُبَّمَا أَشْهَدَكَ اللهُ مِثْلَهَا مَعَ النَّبِيِّ ﷺ فَلَمْ يُنَدِّمْكَ وَلَمْ يُخْزِكَ وَلَكِنِّي شَهِدْتُ الْقِتَالَ مَعَ رَسُولِ اللهِ ﷺ كَانَ إِذَا لَمْ يُقَاتِلْ فِي أَوَّلِ النَّهَارِ انْتَظَرَ حَتَّى تَهُبَّ الْأَرْوَاحُ وَتَحْضُرَ الصَّلَوَاتُ .

3160. (Pošto je Mugire završio razgovor i tražio da se odamh stupi u borbu), Nu'man (mu) reče:
– Možda ti je Allah dao da prisustvuješ ovakvoj žestini zajedno s Vjerovjesnikom, sallallahu alejhi ve sellem, pa te to nije navelo na kajanje niti te ponizilo. Ali ja sam prisustvovao borbi zajedno s Allahovim Poslanikom, sallallahu alejhi ve sellem, i on je imao običaj, ako ne stupi u borbu s početka dana, da sačeka dok ne zapušu vjetrovi i dođe vrijeme namaza (podne).[2]

بَاب إِذَا وَادَعَ الْإِمَامُ مَلِكَ الْقَرْيَةِ هَلْ يَكُونُ ذَلِكَ لِبَقِيَّتِهِمْ

KAD IMAM SKLOPI MIR S VLADAROM NEKOG NASELJA – DA LI SE TO ODNOSI I NA NJEGOVO STANOVNIŠTVO

٣١٦١. حَدَّثَنَا سَهْلُ بْنُ بَكَّارٍ حَدَّثَنَا وُهَيْبٌ عَنْ عَمْرِو بْنِ يَحْيَى عَنْ عَبَّاسٍ السَّاعِدِيِّ عَنْ أَبِي حُمَيْدٍ السَّاعِدِيِّ قَالَ غَزَوْنَا مَعَ النَّبِيِّ ﷺ تَبُوكَ وَأَهْدَى مَلِكُ أَيْلَةَ لِلنَّبِيِّ ﷺ بَغْلَةً بَيْضَاءَ وَكَسَاهُ بُرْدًا وَكَتَبَ لَهُ بِبَحْرِهِمْ .

3161. PRIČAO NAM JE Sehl b. Bekkar rekavši da mu je prenio Vuhejb od Amra b. Jahjaa, on od Abbasa Sa'idija, a ovaj od Ebu-Humejda Sa'idija, radijallahu anhu, koji je kazao:
"Krenuli smo s Vjerovjesnikom, sallallahu alejhi ve sellem, u borbu na Tebuk. Vladar Ejle poklonio je Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, jednu bijelu mazgu, zaogrnuo ga ogrtačem i pisao mu o njihovom primirju (da pristaje na džizju)."[3]

---

2 Dakle, Mugire je htio stupiti u borbu izjutra, odmah nakon što je završio razgovor s prevodiocem, pa ga je Nu'man upozorio da je i on prisustvovao borbi s Muhammedom, sallallahu alejhi ve sellem, i da bi trebalo da zna da Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, ako ne bi otpočeo s borbom odmah izjutra, onda bi čekao do poslije podne. Inače, ova bitka se dogodila devetnaeste, a po nekima dvadeset i prve godine po Hidžri. U njoj su muslimani izvojevali pobjedu, s tim što je vojskovođa Nu'man poginuo te ga je po njegovoj oporuci zamijenio Huzejfe.
U iskazu Mugire dobro je prikazano stanje Arapa u predislamsko doba njihovog siromaštva, teškog života i krivog vjerovanja. Osim toga, ova njegova izjava pokazuje koliko je on bio hrabar i rječit.

3 Islamski učenjaci su složni, kad imam sklopi mir s vladarom nekog mjesta, da se to se odnosi i na stanovništvo toga mjesta. Citirani hadis to potvrđuje, jer je vladar Ejle dao Muhammedu, sallallahu alejhi ve sellem, poklon da bi sačuvao svoju vlast, a ne može je sačuvati bez podanika.

OPORUKA U VEZI SA ŠTIĆENICIMA ALLAHOVOG POSLANIKA, SALLALLAHU ALEJHI VE SELLEM

باب الْوِصَاةِ بِأَهْلِ ذِمَّةِ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ

Ez-zimmetu je ugovor, a *el-illu* je rodbinstvo.[1]

وَالذِّمَّةُ الْعَهْدُ وَالإِلُّ الْقَرَابَةُ .

3162. PRIČAO NAM JE Adem b. Ebu-Ijas, njemu Šu'be, a ovome Ebu-Džemre rekavši da je čuo Džuvejrija b. Kudama Temimija, kako kaže:
"Čuo sam Omera b. Hattaba, radijallahu anhu, kad smo mu rekli: "Oporuči nam, vladaru pravovjernih", da kaže:
– Oporučujem vam Allahove štićenike, jer su to štićenici vašeg Vjerovjesnika i (od njih) je opskrba vašim porodicama (od džizje koja se od njih uzima).

٣١٦٢. حَدَّثَنَا آدَمُ بْنُ أَبِي إِيَاسٍ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ حَدَّثَنَا أَبُو جَمْرَةَ قَالَ سَمِعْتُ جُوَيْرِيَةَ بْنَ قُدَامَةَ التَّمِيمِيَّ قَالَ سَمِعْتُ عُمَرَ ابْنَ الْخَطَّابِ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قُلْنَا أَوْصِنَا يَا أَمِيرَ الْمُؤْمِنِينَ قَالَ أُوصِيكُمْ بِذِمَّةِ اللهِ فَإِنَّهُ ذِمَّةُ نَبِيِّكُمْ وَرِزْقُ عِيَالِكُمْ .

ŠTA JE VJEROVJESNIK, SALLALLAHU ALEJHI VE SELLEM, RASPARČAO OD (ZEMLJE) BAHREJNA, A ŠTA JE OBEĆAO OD IMETKA IZ BAHREJNA I OD DŽIZJE I KOME SE DIJELE PLIJEN I DŽIZJA

باب مَا أَقْطَعَ النَّبِيُّ ﷺ
مِنَ الْبَحْرَيْنِ وَمَا وَعَدَ مِنْ مَالِ الْبَحْرَيْنِ
وَالْجِزْيَةِ وَلِمَنْ يُقْسَمُ الْفَيْءُ وَالْجِزْيَةُ

3163. PRIČAO NAM JE Ahmed b. Junus da mu je prenio Zuhejr od Jahjaa b. Seida, koji je kazao da je čuo Enesa, radijallahu anhu, kako je rekao:
– Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, pozvao je ensarije da im odredi (parcele zemljišta) u Bahrejnu, ali oni rekoše:
"Ne, tako nam Allaha, dok ne odrediš isto toliko i našoj braći Kurejšijama!"
"Njima ću pridodati taj (imetak) koliko to Allah htjedne" – reče on.
Oni su mu (uporno) o tome govorili, te on reče:
– Vidjet ćete poslije mene sebičnost! Strpite se dok se ne susretnete sa mnom (na Sudnjem danu).

٣١٦٣. حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ يُونُسَ حَدَّثَنَا زُهَيْرٌ عَنْ يَحْيَى بْنِ سَعِيدٍ قَالَ سَمِعْتُ أَنَسًا رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ دَعَا النَّبِيُّ ﷺ الأَنْصَارَ لِيَكْتُبَ لَهُمْ بِالْبَحْرَيْنِ فَقَالُوا لَا وَاللهِ حَتَّى تَكْتُبَ لِإِخْوَانِنَا مِنْ قُرَيْشٍ بِمِثْلِهَا فَقَالَ ذَاكَ لَهُمْ مَا شَاءَ اللهُ عَلَى ذَلِكَ يَقُولُونَ لَهُ قَالَ فَإِنَّكُمْ سَتَرَوْنَ بَعْدِي أَثَرَةً فَاصْبِرُوا حَتَّى تَلْقَوْنِي عَلَى الْحَوْضِ .

1 Buhari je naveo Dahakov komentar na ove dvije riječi. Iako se o njihovom značenju prenosi više različitih mišljenja, on ih nije spomenuo, što znači da je prihvatio Dahhakovo mišljenje u tom pogledu. Inače, ove dvije riječi su iz 10. ajeta sure Et-Tevbe:
"Ni rodbinstvo ni sporazum, kad je vjernik u pitanju, ne poštuju, i sve granice zla prekoračuju."

3164. PRIČAO NAM JE Ali b. Abdullah, njemu Isma'il b. Ibrahim rekavši da mu je saopćio Revh b. Kasim od Muhammeda b. Munkedira, da je Džabir b. Abdullah, radijallahu anhuma, izjavio:
– Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao mi je:
"Da nam je došao dohodak iz Bahrejna, ja bih ti dao toliko, toliko i toliko."
Kad je umro Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, a došao dohodak iz Bahrejna, Ebu-Bekr je rekao:
– Ko je imao kod Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, kakvo obećanje, neka mi dođe!
Tada sam mu otišao i rekao:
– Bio mi je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Da nam je došao dohodak iz Bahrejna, ja bih ti dao toliko, toliko i toliko."
– Uzmi od njega pregršt – reče mi on – i ja zagrabih jednu pregršt.
– Prebroj to – reče mi tada, te ih ja prebrojih, kad ono pet stotina (dirhema). Tada mi je dao hiljadu i pet stotina (tri pregršti po pet stotina dirhema).

٣١٦٤. حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ عَبْدِاللهِ حَدَّثَنَا إِسْمَاعِيلُ ابْنُ إِبْرَاهِيمَ قَالَ أَخْبَرَنِي رَوْحُ بْنُ الْقَاسِمِ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ الْمُنْكَدِرِ عَنْ جَابِرِ بْنِ عَبْدِاللهِ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا قَالَ كَانَ رَسُولُ اللهِ ﷺ قَالَ لِي لَوْ قَدْ جَاءَنَا مَالُ الْبَحْرَيْنِ قَدْ أَعْطَيْتُكَ هَكَذَا وَهَكَذَا وَهَكَذَا فَلَمَّا قُبِضَ رَسُولُ اللهِ ﷺ وَجَاءَ مَالُ الْبَحْرَيْنِ قَالَ أَبُو بَكْرٍ مَنْ كَانَتْ لَهُ عِنْدَ رَسُولِ اللهِ ﷺ عِدَةٌ فَلْيَأْتِنِي فَأَتَيْتُهُ فَقُلْتُ إِنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ قَدْ كَانَ قَالَ لِي لَوْ قَدْ جَاءَنَا مَالُ الْبَحْرَيْنِ لَأَعْطَيْتُكَ هَكَذَا وَهَكَذَا وَهَكَذَا فَقَالَ لِي احْثُهْ فَحَثَوْتُ حَثْيَةً فَقَالَ لِي عُدَّهَا فَعَدَدْتُهَا فَإِذَا هِيَ خَمْسُ مِائَةٍ فَأَعْطَانِي أَلْفًا وَخَمْسَ مِائَةٍ .

3165. Ibrahim b. Tahman je rekao prenoseći od Abdul-Aziza b. Suhejba, a on od Enesa:
– Donesen je Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, prihod (džizja) iz Bahrejna i on reče:
"Saspite ga u džamiju!" To je bio najveći dohodak koji je Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, donesen. Odjednom mu dođe Abbas i reče:
– Allahov Poslaniče, daj i meni, jer sam ja (kao zarobljenik s Bedra) otkupio sebe, a otkupio sam i Akila (sina Ebu-Talibova).
– Uzmi! – reče on.
On je grabio u svoju haljinu i počeo je podizati. Kako to nije bio u stanju sam učiniti, rekao je:
– Naredi nekom od prisutnih da mi ovo podigne.
– Ne – odgovorio je on.
– Pa podigni mi ga ti! – reče (Abbas).
– Ne – reče (Resulullah, alejhis-selam).

٣١٦٥. وَقَالَ إِبْرَاهِيمُ بْنُ طَهْمَانَ عَنْ عَبْدِالْعَزِيزِ ابْنِ صُهَيْبٍ عَنْ أَنَسٍ أُتِيَ النَّبِيُّ ﷺ بِمَالٍ مِنَ الْبَحْرَيْنِ فَقَالَ انْثُرُوهُ فِي الْمَسْجِدِ فَكَانَ أَكْثَرَ مَالٍ أُتِيَ بِهِ رَسُولُ اللهِ ﷺ إِذْ جَاءَهُ الْعَبَّاسُ فَقَالَ يَا رَسُولَ اللهِ أَعْطِنِي إِنِّي فَادَيْتُ نَفْسِي وَفَادَيْتُ عَقِيلًا قَالَ خُذْ فَحَثَا فِي ثَوْبِهِ ثُمَّ ذَهَبَ يُقِلُّهُ فَلَمْ يَسْتَطِعْ فَقَالَ أُمُرْ بَعْضَهُمْ يَرْفَعْهُ إِلَيَّ قَالَ لَا قَالَ فَارْفَعْهُ أَنْتَ عَلَيَّ قَالَ لَا فَنَثَرَ مِنْهُ ثُمَّ ذَهَبَ يُقِلُّهُ فَلَمْ يَرْفَعْهُ فَقَالَ فَمُرْ بَعْضَهُمْ يَرْفَعْهُ عَلَيَّ قَالَ لَا قَالَ فَارْفَعْهُ أَنْتَ عَلَيَّ قَالَ لَا فَنَثَرَ مِنْهُ

Tada je on nešto istresao i htio da se zametne, ali nije bio u stanju da sam to digne, pa reče:
– Naredi nekom od njih da mi ovo podigne!
– Ne – reče on.
– Pa podigni mi ti! – reče (Abbas)
– Ne – odgovori on.
Potom je on opet nešto odasuo, a ostalo uprtio i otišao.
Resulullah, sallallahu alejhi ve sellem, stalno ga je pratio svojim pogledom sve dok nije iščezao od nas čudeći se njegovoj pohlepi.
Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, nije ustao (sa svog mjesta) sve dok taj dohodak nije bio u cijelosti razdijeljen.[1]

ثُمَّ احْتَمَلَهُ عَلَى كَاهِلِهِ ثُمَّ انْطَلَقَ فَمَا زَالَ يُتْبِعُهُ بَصَرَهُ حَتَّى خَفِيَ عَلَيْنَا عَجَبًا مِنْ حِرْصِهِ فَمَا قَامَ رَسُولُ اللهِ ﷺ وَثَمَّ مِنْهَا دِرْهَمٌ .

GRIJEH ONOG KO UBIJE ŠTIĆENIKA BEZ IKAKVA ZLOČINA (BESPRAVNO)

باب إِثْمِ مَنْ قتل مُعاهدًا بِغيْرِ جُرْمٍ

3166. PRIČAO NAM JE Kajs b. Hafs, njemu Abdul-Vahid, a ovom Hasan b. Amr rekavši da mu je pričao Mudžahid od Abdullaha b. Amra, radijallahu anhuma, da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
"Ko ubije štićenika, neće osjetiti ni mirisa Dženneta, iako se njegov miris osjeća na udaljenosti od četrdeset godina (hoda)."[2]

٣١٦٦. حَدَّثَنَا قَيْسُ بْنُ حَفْصٍ حَدَّثَنَا عَبْدُالْوَاحِدِ حَدَّثَنَا الْحَسَنُ بْنُ عَمْرٍو حَدَّثَنَا مُجَاهِدٌ عَنْ عَبْدِاللهِ بْنِ عَمْرٍو رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ مَنْ قَتَلَ مُعَاهَدًا لَمْ يَرِحْ رَائِحَةَ الْجَنَّةِ وَإِنَّ رِيحَهَا تُوجَدُ مِنْ مَسِيرَةِ أَرْبَعِينَ عَامًا .

---

1 Naslov poglavlja obuhvata tri pitanja i svaki od tri hadisa, koji su spomenuti u ovom poglavlju, obrađuje po jedno od tih pitanja:
O dodjeljivanju parcela govori prvi hadis prema kojem je Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, htio dodijeliti ensarijama parcele u Bahrejnu, što znači da je dodjeljivanje parcela dozvoljeno.
Što se tiče Poslanikovih obećanja o dijeljenju dohotka i džizje, o tome govori drugi hadis, a Poslanikovo, sallallahu alejhi ve sellem, obećanje je ispunio Ebu-Bekr.
Plijen i džizja se raspoređuje u iste svrhe, a prema hadisu Enesa, imamu je prepušteno da ih on dijeli prema svom nahođenju.

2 U naslovu poglavlja je rečeno: Grijeh onog ko ubije štićenika bez ikakva zločina, a u navedenom hadisu se ne spominje činjenje zločina, ali se ono spominje u drugim predajama ovog hadisa, pa ga je Buhari otuda uvrstio u naslov poglavlja.

ISELJAVANJE JEVREJA S ARABIJSKOG POLUOTOKA

باب إخراج اليهود من جزيرة العرب

Omer kaže da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Zadržavam vas dok vas Allah zadržava."

وَقَالَ عُمَرُ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ أُقِرُّكُمْ مَا أَقَرَّكُمُ اللهُ بِهِ .

3167. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Jusuf, njemu Lejs, rekavši da mu je prenio Seid Makburi od svoga oca, a ovaj od Ebu-Hurejre, koji je kazao:
– Dok smo jednom bili u džamiji, iziđe Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, i reče:
– Idite jevrejima!
Zaputili smo se (tamo) i kad smo stigli do kuće Midrasa, on reče:
– Primite islam – bit ćete spašeni! A znajte da zemlja pripada Allahu i Njegovom Poslaniku. Ja namjeravam da vas iselim iz ove zemlje, pa ko ima nešto od imetka (što ne može ponijeti), neka ga proda. Ako ne poslušate, znajte da zemlja pripada Allahu i Njegovom Poslaniku.[3]

٣١٦٧. حَدَّثَنَا عَبْدُاللهِ بْنُ يُوسُفَ حَدَّثَنَا اللَّيْثُ قَالَ حَدَّثَنِي سَعِيدٌ الْمَقْبُرِيُّ عَنْ أَبِيهِ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ بَيْنَا نَحْنُ فِي الْمَسْجِدِ خَرَجَ النَّبِيُّ ﷺ فَقَالَ انْطَلِقُوا إِلَى يَهُودَ فَخَرَجْنَا حَتَّى جِئْنَا بَيْتَ الْمِدْرَاسِ فَقَالَ أَسْلِمُوا تَسْلَمُوا وَاعْلَمُوا أَنَّ الْأَرْضَ لِلهِ وَرَسُولِهِ وَإِنِّي أُرِيدُ أَنْ أُجْلِيَكُمْ مِنْ هَذِهِ الْأَرْضِ فَمَنْ يَجِدْ مِنْكُمْ بِمَالِهِ شَيْئًا فَلْيَبِعْهُ وَإِلَّا فَاعْلَمُوا أَنَّ الْأَرْضَ لِلهِ وَرَسُولِهِ .

3168. PRIČAO NAM JE Muhammed, njemu Ibn-Ujejne od Sulejmana b. Ebi-Muslima Ahvela, koji je rekao da je čuo Seida b. Džubejra, a ovaj Ibn-Abbasa radijallahu anhuma, kako kaže:
"Četvrtak, a kakav je to četvrtak!" Potom je zaplakao toliko da su mu suze nakvasile pijesak, te ga upitah:
– U četvrtak je – reče on – Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, stegla njegova bolest, pa je rekao:
– Donesite mi kost od plećke da vam napišem

٣١٦٨. حَدَّثَنَا مُحَمَّدٌ حَدَّثَنَا ابْنُ عُيَيْنَةَ عَنْ سُلَيْمَانَ بْنِ أَبِي مُسْلِمٍ الْأَحْوَلِ سَمِعَ سَعِيدَ بْنَ جُبَيْرٍ سَمِعَ ابْنَ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا يَقُولُ يَوْمُ الْخَمِيسِ وَمَا يَوْمُ الْخَمِيسِ ثُمَّ بَكَى حَتَّى بَلَّ دَمْعُهُ الْحَصَى قُلْتُ يَا أَبَا عَبَّاسٍ مَا يَوْمُ الْخَمِيسِ قَالَ اشْتَدَّ بِرَسُولِ اللهِ ﷺ وَجَعُهُ فَقَالَ ائْتُونِي بِكَتِفٍ أَكْتُبْ لَكُمْ كِتَابًا لَا تَضِلُّوا بَعْدَهُ أَبَدًا

3 U ovom hadisu se ne kaže o kojim jevrejima je riječ, ali se može naslutiti da su to ostaci jevreja koji su ostali u Medini nakon iseljavanja plemena Kajnuka', Kurejza i Nadire, a iseljeni su zbog prekršenja ugovora. To se desilo prije nego što je on primio islam, jer se zna da je on došao u Medinu i primio islam nakon oslobođenja Hajbera, a u ovom slučaju on je lično bio među onima koji su s Muhammedom, sallallahu alejhi ve sellem, otišli tim jevrejima, pa je ovo dakle bilo nakon oslobođenja Hajbera, a tada su ta tri plemena, kao što je rečeno, već bila iseljena.

(oporuku), poslije čega nećete nikada zalutati!
Tada su se ashabi međusobno prepirali – a prepiranje ne dolikuje kod Vjerovjesnika – i onda su rekli:
– Šta mu je? Govori li u neznanju (tj. u bunilu)? Pokušajte razumjeti šta hoće!
– Ostavite me. Ono u čemu sam ja, bolje je od onoga čemu me vi zovete – reče on, a onda im naredi tri stvari, rekavši:
– Protjerajte idolopoklonike s Arapskog poluotoka, darujte svaku delegaciju kao što sam ih ja darivao...
A i treća je bilo neko dobro, međutim, ili ga je on prešutio, ili je rekao pa sam ja to zaboravio.
Sufjan je kazao: "Ovo su riječi Sulejmana."

فَتَنَازَعُوا وَلَا يَنْبَغِي عِنْدَ نَبِيٍّ تَنَازُعٌ فَقَالُوا مَا لَهُ أَهَجَرَ اسْتَفْهِمُوهُ فَقَالَ ذَرُونِي فَالَّذِي أَنَا فِيهِ خَيْرٌ مِمَّا تَدْعُونَنِي إِلَيْهِ فَأَمَرَهُمْ بِثَلَاثٍ قَالَ أَخْرِجُوا الْمُشْرِكِينَ مِنْ جَزِيرَةِ الْعَرَبِ وَأَجِيزُوا الْوَفْدَ بِنَحْوِ مَا كُنْتُ أُجِيزُهُمْ وَالثَّالِثَةُ خَيْرٌ إِمَّا أَنْ سَكَتَ عَنْهَا وَإِمَّا أَنْ قَالَهَا فَنَسِيتُهَا قَالَ سُفْيَانُ هَذَا مِنْ قَوْلِ سُلَيْمَانَ .

HOĆE LI SE OPROSTITI MNOGOBOŠCIMA KADA IZNEVJERE MUSLIMANE

بَاب إِذَا غَدَرَ الْمُشْرِكُونَ بِالْمُسْلِمِينَ هَلْ يُعْفَى عَنْهُمْ

3169. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Jusuf, a njemu Lejs, rekavši da mu je prenio Seid od Ebu-Hurejre, radijallahu anhu, koji je rekao:
– Kad je oslobođen Hajber, Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, poklonjena je ovca u kojoj je bio otrov, pa je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
"Sakupite mi sve jevreje koji su bili ovdje!"
Oni su mu sakupljeni te on reče:
– Ja ću vas nešto pitati. Hoćete li mi reći istinu?
– Da – odgovoriše oni, a Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, reče im: – Ko vam je otac?
– Taj i taj – rekoše oni.
– Slagali ste – reče on – nego vam je otac taj i taj (drugi čovjek).
– Istinu si rekao – rekoše oni, a on ih (ponovo) upita:
– Hoćete li mi istinu reći o nečem drugom ako vas upitam?
– Da, Ebul-Kasime – rekoše oni – a ako bismo slagali, ti bi saznao za našu laž, kao što si je

٣١٦٩. حَدَّثَنَا عَبْدُاللهِ بْنُ يُوسُفَ حَدَّثَنَا اللَّيْثُ قَالَ حَدَّثَنِي سَعِيدُ بْنُ أَبِي سَعِيدٍ الْمَقْبُرِيُّ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ لَمَّا فُتِحَتْ خَيْبَرُ أُهْدِيَتْ لِلنَّبِيِّ ﷺ شَاةٌ فِيهَا سُمٌّ فَقَالَ النَّبِيُّ ﷺ اجْمَعُوا إِلَيَّ مَنْ كَانَ هَا هُنَا مِنْ يَهُودَ فَجُمِعُوا لَهُ فَقَالَ إِنِّي سَائِلُكُمْ عَنْ شَيْءٍ فَهَلْ أَنْتُمْ صَادِقِيَّ عَنْهُ فَقَالُوا نَعَمْ قَالَ لَهُمُ النَّبِيُّ ﷺ مَنْ أَبُوكُمْ قَالُوا فُلَانٌ فَقَالَ كَذَبْتُمْ بَلْ أَبُوكُمْ فُلَانٌ قَالُوا صَدَقْتَ قَالَ فَهَلْ أَنْتُمْ صَادِقِيَّ عَنْ شَيْءٍ إِنْ سَأَلْتُ عَنْهُ فَقَالُوا نَعَمْ يَا أَبَا الْقَاسِمِ وَإِنْ كَذَبْنَا عَرَفْتَ كَذِبَنَا كَمَا عَرَفْتَهُ فِي أَبِينَا فَقَالَ لَهُمْ مَنْ أَهْلُ النَّارِ قَالُوا نَكُونُ فِيهَا يَسِيرًا ثُمَّ تَخْلُفُونَا فِيهَا فَقَالَ النَّبِيُّ ﷺ اخْسَئُوا فِيهَا وَاللهِ لَا نَخْلُفُكُمْ فِيهَا أَبَدًا

prepoznao u pogledu našeg oca.
– Ko su stanovnici Džehennema?
– upita on, a oni odgovoriše:
"Mi ćemo u njemu malo biti, a zatim ćete nas vi u njemu zamijeniti."
– Ostanite u njemu prezreni! Tako mi Allaha, nikada vas u njemu nećemo zamijeniti
– reče Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, a zatim upita:
– Da li ćete mi reći istinu ako vas upitam sljedeće?
– Da, Ebul-Kasime – odgovoriše oni, a on reče:
– Da li ste u ovu ovcu stavili otrov?
– Da – rekoše oni.
– Šta vas je navelo na to?
– upita on, a oni rekoše:
– Htjeli smo, ako budeš lažac, da te se riješimo, a ako budeš vjerovjesnik, to tebi neće moći naškoditi.[1]

ثُمَّ قَالَ هَلْ أَنْتُمْ صَادِقِيَّ عَنْ شَيْءٍ إِنْ سَأَلْتُكُمْ عَنْهُ فَقَالُوا نَعَمْ يَا أَبَا الْقَاسِمِ قَالَ هَلْ جَعَلْتُمْ فِي هَذِهِ الشَّاةِ سُمًّا قَالُوا نَعَمْ قَالَ مَا حَمَلَكُمْ عَلَى ذَلِكَ قَالُوا أَرَدْنَا إِنْ كُنْتَ كَاذِبًا نَسْتَرِيحُ وَإِنْ كُنْتَ نَبِيًّا لَمْ يَضُرَّكَ .

IMAMOVO PROKLINJANJE ONOG KO PREKRŠI UGOVOR

باب دُعاء الإمام على من نكث عهدًا

3170. PRIČAO NAM JE Ebu-Nu'man, njemu Sabit b. Jezid, a ovom Asim:
"Pitao sam Enesa, radijallahu anhu, o Kunut dovi, i on je kazao da je bila prije ruku'a, te sam ja rekao:
'Taj i taj tvrdi da si ti rekao da je bila poslije ruku'a.'
'Slagao je' – reče on, a zatim nam reče da je

٣١٧٠. حَدَّثَنَا أَبُو النُّعْمَانِ حَدَّثَنَا ثَابِتُ بْنُ يَزِيدَ حَدَّثَنَا عَاصِمٌ قَالَ سَأَلْتُ أَنَسًا رَضِيَ اللهُ عَنْهُ عَنِ الْقُنُوتِ قَالَ قَبْلَ الرُّكُوعِ فَقُلْتُ إِنَّ فُلَانًا يَزْعُمُ أَنَّكَ قُلْتَ بَعْدَ الرُّكُوعِ فَقَالَ كَذَبَ ثُمَّ حَدَّثَنَا عَنِ النَّبِيِّ ﷺ أَنَّهُ قَنَتَ شَهْرًا بَعْدَ الرُّكُوعِ يَدْعُو عَلَى أَحْيَاءٍ مِنْ بَنِي سُلَيْمٍ

1 U ovoj predaji hadisa ne kaže se ništa o kažnjavanju niti o praštanju jevrejki koja je pokušala otrovati Muhammeda, sallallahu alejhi ve sellem. Međutim, u nekim drugim predajama ovog hadisa kaže se da je ona ubijena, a u nekim se, opet, kaže da nije.
Kadi Ijad, nakon upoređivanja i razmatranja ovih predaja, dolazi do zaključka da Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, nije odmah ubio jevrejku koja je pokušala da ga otruje, ali je od te otrovane ovce umro Bišr b. Berra b. Ma'rur, pa je i ona za kaznu ubijena – zbog toga što je prouzrokovala smrt ovog ashaba.
Iz hadisa vidimo da ubistvo trovanjem ima isti tretman kao i ubistvo oružjem ili nečim drugim.
Međutim, otrov ne može usmrtiti bez Allahove dozvole, kao što nije usmrtio Muhammeda, sallallahu alejhi ve sellem, i ovo je jedna od njegovih mudžiza, jer je on ostao živ dok je ashab koji je s njim okusio otrovanu ovcu umro od tog otrova.

Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, učio Kunut dovu poslije ruku'a samo jedan mjesec i proklinjao neke ogranke plemena Sulejm.
'On je poslao' – kaže (Enes) – 'četrdeset ili sedamdeset učača' – nije siguran (koji je od ta dva broja tačan) – 'nekim idolopoklonicima, pa su ih ovi presreli i poubijali. A između njih i Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, bio je mirovni ugovor, i ja ga nisam vidio da se i na koga toliko naljutio koliko na njih.'"[1]

قَالَ بَعَثَ أَرْبَعِينَ أَوْ سَبْعِينَ يَشُكُّ فِيهِ مِنَ الْقُرَّاءِ إِلَى أُنَاسٍ مِنَ الْمُشْرِكِينَ فَعَرَضَ لَهُمْ هَؤُلَاءِ فَقَتَلُوهُمْ وَكَانَ بَيْنَهُمْ وَبَيْنَ النَّبِيِّ ﷺ عَهْدٌ فَمَا رَأَيْتُهُ وَجَدَ عَلَى أَحَدٍ مَا وَجَدَ عَلَيْهِمْ .

GARANTOVANJE ŽENA I NJIHOVO UZIMANJE POD ZAŠTITU

باب أمان النساء وجوارهن

3171. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Jusuf, a njemu saopćio Malik od Ebu-Nadra, oslobođenog roba Umera b. Ubejdullaha, a on od Ebu-Murre, oslobođenog roba Ummi-Hane, kćerke Ebu-Taliba, da je čuo Ummi-Hanu, kćerku Ebu-Taliba, kako kaže:
– Godine oslobođenja Mekke otišla sam Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, i našla ga gdje se kupa, a njegova kćerka Fatima zastiraše ga. Ja mu nazvah selam, a on upita:
"Ko je to?" "Ja sam Ummi-Hana, kćerka Ebu-Talibova", odgovorila sam, te je on rekao:
"Dobro došla, Ummi-Hano."
Pošto je završio s kupanjem, ustao je i klanjao osam rekata zaogrnut u jednom haljinčetu. (Kad se okrenuo), rekla sam mu:
– Allahov Poslaniče, sin moje majke, Alija, misli da ubije toga i toga Hubejrovića, koga sam ja već uzela pod zaštitu.

٣١٧١. حَدَّثَنَا عَبْدُاللهِ بْنُ يُوسُفَ أَخْبَرَنَا مَالِكٌ عَنْ أَبِي النَّضْرِ مَوْلَى عُمَرَ بْنِ عُبَيْدِاللهِ أَنَّ أَبَا مُرَّةَ مَوْلَى أُمِّ هَانِئٍ بِنْتِ أَبِي طَالِبٍ أَخْبَرَهُ أَنَّهُ سَمِعَ أُمَّ هَانِئٍ بِنْتَ أَبِي طَالِبٍ تَقُولُ ذَهَبْتُ إِلَى رَسُولِ اللهِ ﷺ عَامَ الْفَتْحِ فَوَجَدْتُهُ يَغْتَسِلُ وَفَاطِمَةُ ابْنَتُهُ تَسْتُرُهُ فَسَلَّمْتُ عَلَيْهِ فَقَالَ مَنْ هَذِهِ فَقُلْتُ أَنَا أُمُّ هَانِئٍ بِنْتُ أَبِي طَالِبٍ فَقَالَ مَرْحَبًا بِأُمِّ هَانِئٍ فَلَمَّا فَرَغَ مِنْ غُسْلِهِ قَامَ فَصَلَّى ثَمَانِيَ رَكَعَاتٍ مُلْتَحِفًا فِي ثَوْبٍ وَاحِدٍ فَقُلْتُ يَا رَسُولَ اللهِ زَعَمَ ابْنُ أُمِّي عَلِيٌّ أَنَّهُ قَاتِلٌ رَجُلًا قَدْ أَجَرْتُهُ فُلَانُ بْنُ هُبَيْرَةَ فَقَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ قَدْ أَجَرْنَا مَنْ أَجَرْتِ يَا أُمَّ هَانِئٍ قَالَتْ أُمُّ هَانِئٍ وَذَلِكَ ضُحًى .

1 Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, nije proklinjao mušrike sve dok se nadao od njih da će napustiti nevjerovanje. Kad su od njega zatražili da prokune pleme Devs, on je zamolio Allaha da ih uputi. Međutim, proklinjao je neke ogranke plemena Sulejm kad su prekršili ugovor i pronevjerili obećanje te se on uvjerio da oni neće napustiti stranputicu u kojoj se nalaze.

– Koga si ti, Ummi-Hano, uzela pod zaštitu, uzeli smo ga i mi
– reče Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem.
"Ovo se", kaže Ummi-Hana,
"dogodilo u prijepodnevno vrijeme."[2]

ŠTIĆENIŠTVO I ZAŠTITA (DATA NEMUSLIMANU) OD MUSLIMANA JE JEDNA (PO OBAVEZNOSTI ZA SVAKOG MUSLIMANA) I NJU MOŽE PREDUZIMATI I NAJSLABIJI OD NJIH

باب ذِمَّةُ الْمُسْلِمِينَ وجِوَارُهُمْ وَاحِدَةٌ يَسْعَى بِهَا أَدْنَاهُمْ

3172. PRIČAO MI JE Muhammed da mu je saopćio Veki' od Emeša, ovaj od Ibrahima Tejmija, a on od svog oca, koji je kazao:
– Alija nam je držao govor i rekao:
"Kod nas nema nikakve knjige da je čitamo osim Allahove Knjige i onog što je u ovoj stranici (listu)" – još je rekao:
"U njoj su propisi o ranama i starosti deve, i da je Medina harem zajedno s onim što je između Ajra i ovog (Uhuda). Ko u njega unese neku vjersku novotariju, ili skloni (sakrije) u njoj onoga ko izmišlja novotariju, neka je na njega prokletstvo Allaha, meleka i svih ljudi. Od takvog neće biti primljeno ni pokajanje niti otkupnina. Ko se sprijatelji s onima koji nisu njegovi staratelji, čeka ga ista kazna."
Štićeništvo (dato nemuslimanu) od muslimana je jedno (po obaveznosti za svakog muslimana), pa ko prekrši ugovor (zadnju riječ) muslimanu, i njega čeka ista kazna.

٣١٧٢. حَدَّثَنِي مُحَمَّدٌ أَخْبَرَنَا وَكِيعٌ عَنِ الْأَعْمَشِ عَنْ إِبْرَاهِيمَ التَّيْمِيِّ عَنْ أَبِيهِ قَالَ خَطَبَنَا عَلِيٌّ فَقَالَ مَا عِنْدَنَا كِتَابٌ نَقْرَؤُهُ إِلَّا كِتَابَ اللهِ تَعَالَى وَمَا فِي هَذِهِ الصَّحِيفَةِ فَقَالَ فِيهَا الْجِرَاحَاتُ وَأَسْنَانُ الْإِبِلِ وَالْمَدِينَةُ حَرَمٌ مَا بَيْنَ عَيْرٍ إِلَى كَذَا فَمَنْ أَحْدَثَ فِيهَا حَدَثًا أَوْ آوَى فِيهَا مُحْدِثًا فَعَلَيْهِ لَعْنَةُ اللهِ وَالْمَلَائِكَةِ وَالنَّاسِ أَجْمَعِينَ لَا يُقْبَلُ مِنْهُ صَرْفٌ وَلَا عَدْلٌ وَمَنْ تَوَلَّى غَيْرَ مَوَالِيهِ فَعَلَيْهِ مِثْلُ ذَلِكَ وَذِمَّةُ الْمُسْلِمِينَ وَاحِدَةٌ فَمَنْ أَخْفَرَ مُسْلِمًا فَعَلَيْهِ مِثْلُ ذَلِكَ .

2 Alija i Halid b. Velid htjeli su, prilikom oslobođenja Mekke, smaknuti Dža'da b. Hubejra, jer je bio među onim pojedincima koji su pružili otpor muslimanima pri ulasku u Mekku, ali su ga uzeli pod zaštitu maćeha Ummi-Hana i Haris b. Hišam, što im je i Resulullah, sallallahu alejhi ve sellem, priznao.
Dakle, dozvoljeno je ženi da nekog uzme u zaštitu i takvog čovjeka je zabranjeno ubiti. U ovom su složna sva četiri imama, a dokaz im je, pored ovog hadisa, i slučaj Zejnebe, kćerke Muhammeda, sallallahu alejhi ve sellem, kad je uzela u zaštitu Ebul-Asa b. Rebija.

KAD IDOLOPOKLONICI REKNU: "PROMIJENILI SMO VJERU", A NE REKNU KAKO TREBA: "PRIMILI SMO ISLAM"

باب إذا قالوا صبأنا ولم يحسنوا أسلمنا

Ibn-Omer kaže: "Halid (je poslan jednom narodu da ih pozove u islam, i oni su rekli: 'Promijenili smo vjeru'), ali je on počeo da se bori (protiv njih, misleći da to znači da su primili islam)." Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, čuo je za to i osudio ga rekavši: "Ja nemam udjela u onom što je Halid učinio."[1]
A Omer je rekao (u pogledu sporazumijevanja s nearapima): "Kad (neko) rekne: matres (perz. ne boje se), uzeo ga je u zaštitu. Allah poznaje sve jezike", i rekao je (Hurmuzanu): "Govori, ništa ne smeta" (jer je on bio Perzijanac, pa je zamucao).

وَقَالَ ابْنُ عُمَرَ فَجَعَلَ خَالِدٌ يَقْتُلُ فَقَالَ النَّبِيُّ ﷺ أَبْرَأُ إِلَيْكَ مِمَّا صَنَعَ خَالِدٌ وَقَالَ عُمَرُ إِذَا قَالَ مَتْرَسْ فَقَدْ آمَنَهُ إِنَّ اللهَ يَعْلَمُ الأَلْسِنَةَ كُلَّهَا وَقَالَ تَكَلَّمْ لاَ بَأْسَ .

PREKID BORBE I POMIRENJA S IDOLOPOKLONICIMA UZ MATERIJALNU I DRUGU OBAVEZU I GRIJEH ONOG KO NE ISPUNI UGOVOR

باب المُوادعة والمُصالحة مع المُشركين بالمال وغيره وإثم من لم يف بالعهد

A (Allahove) riječi su: "Ako oni budu skloni miru, budi i ti sklon..."[2]

وَقَوْلِهِ (وَإِنْ جَنَحُوا لِلسَّلْمِ فَاجْنَحْ لَهَا وَتَوَكَّلْ عَلَى اللهِ إِنَّهُ هُوَ السَّمِيعُ الْعَلِيمُ) .

3173. PRIČAO NAM JE Musedded, njemu Bišr, a to je Ibnul-Mufeddal, ovome Jahja od Bušejra b. Jesara, a on od Sehla b. Ebi-Hasme, koji je rekao: – Abdullah b. Sehl i Muhajjisa b. Mes'ud b. Zejd su se zaputili u Hajber, s kojim je tada bio sklopljen mir, pa su se razdvojili. Muhajjisa je potom zatekao Abdullaha b. Sehla kako se valja u sopstvenoj krvi, umirući, pa ga je (kada je umro) okupao.

٣١٧٣. حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ حَدَّثَنَا بِشْرٌ هُوَ ابْنُ الْمُفَضَّلِ حَدَّثَنَا يَحْيَى عَنْ بُشَيْرِ بْنِ يَسَارٍ عَنْ سَهْلِ بْنِ أَبِي حَثْمَةَ قَالَ انْطَلَقَ عَبْدُ اللهِ بْنُ سَهْلٍ وَمُحَيِّصَةُ بْنُ مَسْعُودِ بْنِ زَيْدٍ إِلَى خَيْبَرَ وَهِيَ يَوْمَئِذٍ صُلْحٌ فَتَفَرَّقَا فَأَتَى مُحَيِّصَةُ إِلَى عَبْدِ اللهِ بْنِ سَهْلٍ

1 Ovo je dio hadisa kojeg je Buhari citirao u Knjizi o bitkama, u poglavlju o oslobođenju (Mekke). Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, ovdje je osudio postupak Halida, što znači da je dovoljna izjava svakog naroda na svom jeziku. Međutim, nije ga kaznio smatrajući da Halid nije razumio njihovu izjavu.

2 Ajet u cijelosti glasi: "Ako oni budu skloni miru, budi i ti sklon i pouzdaj se u Allaha, jer On uistinu sve čuje i sve zna." (El-Enfal, 61)

Zatim se on svratio u Medinu, a onda su Abdur-Rahman b. Sehl (brat Abdullaha), Muhajjisa i Huvejjisam, sinovi Ibn-Mes'uda, otišli Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem. Abdur-Rahman je počeo govoriti, ali (Resulullah, alejhis-selam) reče:
– Stariji, stariji (neka govori)! – A on je bio najmlađi od njih, pa zašuti, a njih dvojica ispričaše slučaj.
– Hoćete li se zakleti pa dobiti pravo nad vašim ubicom ili počiniocem (dvoumljenje nekog od prenosilaca)? – upita on, a oni odgovoriše:
– Kako ćemo se zakleti kad nismo prisustvovali niti smo vidjeli.
– Onda će jevreji (Hajbera) s pedeset (zakletvi) zbaciti sa sebe odgovornost u odnosu na vas – reče on, a oni uzvratiše:
– Kako ćemo prihvatiti zakletve naroda koji ne vjeruje?
I Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, od sebe isplati njegovu krvarinu.[3]

وَهُوَ يَتَشَحَّطُ فِي دَمِهِ قَتِيلًا فَدَفَنَهُ ثُمَّ قَدِمَ الْمَدِينَةَ فَانْطَلَقَ عَبْدُالرَّحْمَنِ بْنُ سَهْلٍ وَمُحَيِّصَةُ وَحُوَيِّصَةُ ابْنَا مَسْعُودٍ إِلَى النَّبِيِّ ﷺ فَذَهَبَ عَبْدُالرَّحْمَنِ يَتَكَلَّمُ فَقَالَ كَبِّرْ كَبِّرْ وَهُوَ أَحْدَثُ الْقَوْمِ فَسَكَتَ فَتَكَلَّمَا فَقَالَ تَحْلِفُونَ وَتَسْتَحِقُّونَ قَاتِلَكُمْ أَوْ صَاحِبَكُمْ قَالُوا وَكَيْفَ نَحْلِفُ وَلَمْ نَشْهَدْ وَلَمْ نَرَ قَالَ فَتُبْرِيكُمْ يَهُودُ بِخَمْسِينَ فَقَالُوا كَيْفَ نَأْخُذُ أَيْمَانَ قَوْمٍ كُفَّارٍ فَعَقَلَهُ النَّبِيُّ ﷺ مِنْ عِنْدِهِ .

VRIJEDNOST ISPUNJENJA UGOVORA

بَاب فَضْلِ الْوَفَاءِ بِالْعَهْدِ

3174. PRIČAO NAM JE Jahja b. Bukejr, rekavši da mu je prenio Lejs od Junusa, ovaj od Ibn-Šihaba, a on od Ubejdullaha b. Abdullaha b. Utbe, koji ga je izvijestio da mu je Abdullah b. Abbas saopćio od Ebu-Sufjana b. Harba:
– Herakle je poslao po mene (kad sam se nalazio) u karavanu Kurejšija, koji su kao trgovci bili u Šamu, u doba kad je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, bio sklopio primirje sa Sufjanom u pogledu kurejševićkih idolopoklonika.[4]

٣١٧٤. حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ بُكَيْرٍ حَدَّثَنَا اللَّيْثُ عَنْ يُونُسَ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ عَنْ عُبَيْدِاللهِ بْنِ عَبْدِاللهِ بْنِ عُتْبَةَ أَخْبَرَهُ أَنَّ عَبْدَاللهِ بْنَ عَبَّاسٍ أَخْبَرَهُ أَنَّ أَبَا سُفْيَانَ بْنَ حَرْبِ بْنِ أُمَيَّةَ أَخْبَرَهُ أَنَّ هِرَقْلَ أَرْسَلَ إِلَيْهِ فِي رَكْبٍ مِنْ قُرَيْشٍ كَانُوا تِجَارًا بِالشَّأْمِ فِي الْمُدَّةِ الَّتِي مَادَّ فِيهَا رَسُولُ اللهِ ﷺ أَبَا سُفْيَانَ فِي كُفَّارِ قُرَيْشٍ .

3 Abdullah b. Sehl i Muhajjisa b. Mes'ud sa još nekim ashabima otišli su u Hajber, i Abdullah b. Sehl se razdvojio od njih, a kad su se oni vratili njemu, pronašli su ga mrtvog u bunaru. Ukopali su ga i vratili se u Medinu i Muhammedu, sallallahu alejhi ve sellem, ispričali ovaj slučaj. On je odredio da se zakletvom ostvari pravo nasljednika na krvarinu ubijenog, ali su oni odbili da se zakunu, a nisu prihvatili ni zakletve jevreja. Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, isplatio je krvarinu od sebe da bi riješio spor, zadovoljio rođake ubijenog i pridobio jevreje za islam.
Ovakav slučaj se zove kasama, a to je propis po kojem se pedeset ljudi iz mjesta u kojem je nađen mrtvac, za koga se ne zna ko ga je ubio, zakune da ga oni nisu ubili i da ne znaju ko ga je ubio; tako se oslobode odgovornosti.

4 Ovo je isječak hadisa u kojem je Herakle pitao Ebu-Sufjana o onom čemu poziva Muhammeda, sallallahu alejhi ve sellem, a pitao ga je, između ostalog, i o tome da li on ispunjava obećanja, jer je znao da ispunjenje obećanja i ugovora spada u svojstva poslanika.

DA LI ĆE SE ŠTIĆENIKU OPROSTITI KAD NEKOG OPSIHRI (OPČINI)

باب هل يُعفى عن الذمّيّ إذا سَحَرَ

Ibn-Vehab kaže da mu je saopćio Junus od Ibn-Šihaba, koji je, na pitanje da li će štićenik koji nekog općini dobiti smrtnu kaznu, rekao:
"Doznao sam da je Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, to učinjeno i on nije ubio onog ko je to učinio, a taj je bio sljedbenik Knjige."

وَقَالَ ابْنُ وَهْبٍ أَخْبَرَنِي يُونُسُ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ سُئِلَ أَعَلَى مَنْ سَحَرَ مِنْ أَهْلِ الْعَهْدِ قَتْلٌ قَالَ بَلَغَنَا أَنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ قَدْ صُنِعَ لَهُ ذَلِكَ فَلَمْ يَقْتُلْ مَنْ صَنَعَهُ وَكَانَ مِنْ أَهْلِ الْكِتَابِ .

3175. PRIČAO MI JE Muhammed b. Musenna, njemu Jahja, a ovom Hišam, rekavši da mu je prenio njegov otac od Aiše, da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, bio općinjen tako da mu se činilo da je nešto uradio, (imao odnos sa suprugom) a on to nije uradio.[1]

٣١٧٥. حَدَّثَنِي مُحَمَّدُ بْنُ الْمُثَنَّى حَدَّثَنَا يَحْيَى حَدَّثَنَا هِشَامٌ قَالَ حَدَّثَنِي أَبِي عَنْ عَائِشَةَ أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ سُحِرَ حَتَّى كَانَ يُخَيَّلُ إِلَيْهِ أَنَّهُ صَنَعَ شَيْئًا وَلَمْ يَصْنَعْهُ .

KOJE PREVARE SE TREBA ČUVATI

باب ما يُحْذَرُ مِن الْغَدْر

i o riječima Uzvišenog Allaha: "A ako htjednu da te prevare, pa tebi je doista dovoljan Allah..."[2]

وَقَوْلِهِ تَعَالَى (وَإِنْ يُرِيدُوا أَنْ يَخْدَعُوكَ فَإِنَّ حَسْبَكَ اللهُ هُوَ الَّذِي أَيَّدَكَ بِنَصْرِهِ) إِلَى قَوْلِهِ (عَزِيزٌ حَكِيمٌ) .

3176. PRIČAO NAM JE Humejdi, njemu Velid b. Muslim, a ovom Abdullah b. Ala' b. Zebr, rekavši da je čuo Busra b. Ubejdullaha, a on Ebu-Idrisa, koji je rekao da je čuo Avfa b. Malika, kako kaže:
– Došao sam Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, prilikom pohoda na Tebuk; bio je u velikom šatoru od kože i tada mi reče:

٣١٧٦. حَدَّثَنَا الْحُمَيْدِيُّ حَدَّثَنَا الْوَلِيدُ ابْنُ مُسْلِمٍ حَدَّثَنَا عَبْدُاللهِ بْنُ الْعَلَاءِ بْنِ زَبْرٍ قَالَ سَمِعْتُ بُسْرَ بْنَ عُبَيْدِاللهِ أَنَّهُ سَمِعَ أَبَا إِدْرِيسَ قَالَ سَمِعْتُ عَوْفَ بْنَ مَالِكٍ قَالَ أَتَيْتُ النَّبِيَّ ﷺ فِي غَزْوَةِ تَبُوكَ وَهُوَ فِي قُبَّةٍ مِنْ أَدَمٍ فَقَالَ اعْدُدْ سِتًّا بَيْنَ

---

1 Većina islamskih učenjaka smatra da ne treba ubijati štićenika koji se bavi vradžbinom nego ga treba kazniti, osim u slučaju da vradžbinom prouzrokuje smrt, kada i on zaslužuje smrtnu kaznu. Što se tiče slučaja koji se desio Muhammedu, sallallahu alejhi ve sellem, i izjave Ibn-Šihaba da Poslanik nije kaznio počinioca, ona ne može biti dokaz, jer on nije zbog sebe nikog kažnjavao, a osim toga ta čarolija se nije mnogo odrazila na Objavu niti na njegovo tijelo. Inače, ovu izjavu Ibn-Šihaba sa senedom zabilježio je Ibn-Vehb u svom Džamiu.

2 Prijevod ajeta u cijelosti glasi: "A ako htjednu da te prevare, pa tebi je doista dovoljan Allah; On te podržava svojom pomoći i vjernicima." (El-Enfal, 62)
U ovom ajetu je nagoviještena mogućnost da neprijatelj traži primirje s namjerom da iznevjeri. Muslimani će u tom slučaju biti odlučni osloniti se na Allaha, dželle šanuhu, te prihvatiti primirje, bez obzira na tu mogućnost.

يَدَيِ السَّاعَةِ مَوْتِي ثُمَّ فَتْحُ بَيْتِ الْمَقْدِسِ ثُمَّ مُوْتَانٌ يَأْخُذُ فِيكُمْ كَقُعَاصِ الْغَنَمِ ثُمَّ اسْتِفَاضَةُ الْمَالِ حَتَّى يُعْطَى الرَّجُلُ مِائَةَ دِينَارٍ فَيَظَلُّ سَاخِطًا ثُمَّ فِتْنَةٌ لَا يَبْقَى بَيْتٌ مِنَ الْعَرَبِ إِلَّا دَخَلَتْهُ ثُمَّ هُدْنَةٌ تَكُونُ بَيْنَكُمْ وَبَيْنَ بَنِي الْأَصْفَرِ فَيَغْدِرُونَ فَيَأْتُونَكُمْ تَحْتَ ثَمَانِينَ غَايَةً تَحْتَ كُلِّ غَايَةٍ اثْنَا عَشَرَ أَلْفًا .

– Nabroj šest (stvari) pred Sudnji dan: moju smrt, oslobađanje Jerusalema, pomor koji će vas zahvatiti poput ovčije kuge, izobilje imetka, tako da kad čovjek dobije sto dinara, i dalje će biti srdit. Zatim će se pojaviti tolika smutnja da nijedna arapska kuća neće ostati na nju imuna, a potom primirje između vas i Bizantinaca, ali će ono iznevjeriti i poći na vas sa osamdeset zastava; pod svakom zastavom dvanaest hiljada.[3]

باب كَيْفَ يُنْبَذُ إِلَى أَهْلِ الْعَهْدِ

KAKO SE OTKAZUJE UGOVOR ONIMA S KOJIMA JE SKLOPLJEN

وَقَوْلِ اللهِ سُبْحَانَهُ (وَإِمَّا تَخَافَنَّ مِنْ قَوْمٍ خِيَانَةً فَانْبِذْ إِلَيْهِمْ عَلَى سَوَاءٍ) .

Riječi Uzvišenog su: "Čim primijetiš vjerolomstvo nekog plemena, i ti njemu isto tako otkaži ugovor..."[4]

٣١٧٧. حَدَّثَنَا أَبُو الْيَمَانِ أَخْبَرَنَا شُعَيْبٌ عَنِ الزُّهْرِيِّ أَخْبَرَنَا حُمَيْدُ بْنُ عَبْدِالرَّحْمَنِ أَنَّ أَبَا هُرَيْرَةَ قَالَ بَعَثَنِي أَبُو بَكْرٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ فِيمَنْ يُؤَذِّنُ يَوْمَ النَّحْرِ بِمِنًى لَا يَحُجُّ بَعْدَ الْعَامِ مُشْرِكٌ وَلَا يَطُوفُ بِالْبَيْتِ عُرْيَانٌ وَيَوْمُ الْحَجِّ الْأَكْبَرِ يَوْمُ النَّحْرِ وَإِنَّمَا قِيلَ الْأَكْبَرُ مِنْ أَجْلِ قَوْلِ النَّاسِ الْحَجُّ الْأَصْغَرُ فَنَبَذَ أَبُو بَكْرٍ إِلَى النَّاسِ فِي ذَلِكَ الْعَامِ فَلَمْ يَحُجَّ عَامَ حَجَّةِ الْوَدَاعِ الَّذِي حَجَّ فِيهِ النَّبِيُّ ﷺ مُشْرِكٌ .

3177. PRIČAO NAM JE Ebul-Jeman, a njemu saopćio Šu'ajb od Zuhrija, kojem je saopćio Humejd b. Abdur-Rahman, da je Ebu-Hurejra rekao:
– Ebu-Bekr, radijallahu anhu, poslao me s onima koji su prvog dana Bajrama na Mini obznanili: "Od sljedeće godine ne može obavljati hadž idolopoklonik, niti gola osoba može obilaziti oko Ka'be. Dan velikog hadža je prvi dan Bajrama. Rečeno je: veliki (hadž) zbog toga što su ljudi govorili mali hadž (za umru).
Ebu-Bekr je te godine otkazao ugovor idolopoklonicima, pa u godini Oprosnog hadža, u kojoj je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, obavio hadž, nijedan idolopoklonik nije bio na hadžu."[5]

3 Ajni smatra da se pet od spomenutih šest stvari već dogodilo. To su: Poslanikova smrt, oslobođenje Jerusalema, pomor koji se desio prilikom kuge u Amevasu u doba Omera b. Hattaba, kad je za tri dana umrlo sedamdeset hiljada osoba. Izobilje imetka bilo je u doba Osmanovog hilafeta, a smutnja se pojavila odmah poslije Osmanove pogibije. Šesti od tih predznaka još nije došao.

4 Spomenuti ajet u cijelosti glasi: "Čim primijetiš vjerolomstvo nekog plemena, i ti njemu isto tako otkaži ugovor. Allah uistinu ne voli vjerolomnike." (El-Enfal, 58)

5 Ovaj hadis je naveden i objašnjen u poglavlju O hadžu, Knjiga I, hadis br.1622.

GRIJEH ONOG KO SKLOPI UGOVOR, A ZATIM IZNEVJERI

باب إِثْمِ مَنْ عاهد ثُمَّ غَدَرَ

i o Allahovim riječima: "Oni s kojima ti ugovore sklapaš, pa oni svaki put, ne bojeći se posljedica, krše ugovor svoj."[1]

وَقَوْلِ اللهِ (الَّذِينَ عَاهَدْتَ مِنْهُمْ ثُمَّ يَنْقُضُونَ
عَهْدَهُمْ فِي كُلِّ مَرَّةٍ وَهُمْ لَا يَتَّقُونَ) .

3178. PRIČAO NAM JE Kutjbe b. Seid, njemu Džerir od A'meša, on od Abdullaha b. Murre, ovaj od Mesruka, a on opet od Abdullaha b. Amra, radijallahu anhuma, koji kaže da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, izjavio:
"Onaj kod koga se nađu četiri svojstva pravi je dvoličnjak: kad priča – laže, kad (što) obeća – ne ispuni, kad sklopi ugovor – iznevjeri, a kada se svađa – prelazi granicu.
Onaj kod koga se nađe samo jedno od ovih svojstava smatrat će se da ima pri sebi znak dvoličnosti sve dok ga ne napusti."

٣١٧٨. حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ بْنُ سَعِيدٍ حَدَّثَنَا جَرِيرٌ
عَنِ الْأَعْمَشِ عَنْ عَبْدِاللهِ بْنِ مُرَّةَ عَنْ مَسْرُوقٍ
عَنْ عَبْدِاللهِ بْنِ عَمْرٍو رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا قَالَ
قَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ أَرْبَعُ خِلَالٍ مَنْ كُنَّ فِيهِ كَانَ
مُنَافِقًا خَالِصًا مَنْ إِذَا حَدَّثَ كَذَبَ وَإِذَا وَعَدَ
أَخْلَفَ وَإِذَا عَاهَدَ غَدَرَ وَإِذَا خَاصَمَ فَجَرَ
وَمَنْ كَانَتْ فِيهِ خَصْلَةٌ مِنْهُنَّ كَانَتْ فِيهِ خَصْلَةٌ
مِنَ النِّفَاقِ حَتَّى يَدَعَهَا .

3179. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Kesir da mu je saopćio Sufjan od A'meša, ovaj od Ibrahima Tejmija, a on od svoga oca, da je Alija, radijallahu anhu, rekao:
"Od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, nismo ništa zapisali osim Kur'ana i onog što je na ovoj stranici:
Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao je: "Medina je harem zajedno s onim što je između Ajra i ovoga (Uhuda). Ko u njega unese neku vjersku novotariju ili skloni onog ko izmišlja novotariju, neka je na njega prokletstvo Allaha, meleka i cijelog svijeta. Od takvog neće biti primljeno ni pokajanje ni otkupnina.
A štićenstvo (dato nemuslimanu) od muslimana je jedno (po obaveznosti za svakog muslimana)

٣١٧٩. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ كَثِيرٍ أَخْبَرَنَا سُفْيَانُ عَنِ
الْأَعْمَشِ عَنْ إِبْرَاهِيمَ التَّيْمِيِّ عَنْ أَبِيهِ عَنْ عَلِيٍّ
رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ مَا كَتَبْنَا عَنِ النَّبِيِّ ﷺ إِلَّا الْقُرْآنَ
وَمَا فِي هَذِهِ الصَّحِيفَةِ قَالَ النَّبِيُّ ﷺ الْمَدِينَةُ حَرَامٌ
مَا بَيْنَ عَائِرٍ إِلَى كَذَا فَمَنْ أَحْدَثَ حَدَثًا أَوْ آوَى
مُحْدِثًا فَعَلَيْهِ لَعْنَةُ اللهِ وَالْمَلَائِكَةِ وَالنَّاسِ أَجْمَعِينَ لَا
يُقْبَلُ مِنْهُ عَدْلٌ وَلَا صَرْفٌ وَذِمَّةُ الْمُسْلِمِينَ وَاحِدَةٌ
يَسْعَى بِهَا أَدْنَاهُمْ فَمَنْ أَخْفَرَ مُسْلِمًا فَعَلَيْهِ لَعْنَةُ
اللهِ وَالْمَلَائِكَةِ وَالنَّاسِ أَجْمَعِينَ لَا يُقْبَلُ مِنْهُ صَرْفٌ

1 El-Enfal, 56

i njega može preduzimati i najslabiji od njih. Ko prekrši ugovor (zadnju riječ) muslimanu, neka je na njega prokletstvo Allaha, meleka i svih ljudi. Od takvog neće biti primljeno ni pokajanje ni otkupnina.
Ko se sprijatelji s nekim narodom bez dozvole svojih staratelja, neka je na njega prokletstvo Allaha, meleka i svih ljudi. Od takvog neće biti primljeno ni pokajanje ni otkupnina."

وَلَا عَدْلٌ وَمَنْ وَالَى قَوْمًا بِغَيْرِ إِذْنِ مَوَالِيهِ فَعَلَيْهِ لَعْنَةُ اللهِ وَالْمَلَائِكَةِ وَالنَّاسِ أَجْمَعِينَ لَا يُقْبَلُ مِنْهُ صَرْفٌ وَلَا عَدْلٌ .

3180. Ebu-Musa kaže da mu je pričao Hašim b. Kasim, a ovom Ishak b. Seid od svoga oca, a on od Ebu-Hurejre, radijallahu anhu, koji je rekao:
"Šta će biti s vama kad ne budete od poreza ubirali ni dinara ni dirhema?"
– Kako misliš da će to biti, Ebu-Hurejra? – upitam ga, a on odgovori:
– Da! Tako mi Onog u Čijoj je ruci duša Ebu-Hurejre, i to prema riječima Istinitog, kome se objavljuje samo Istina.
– A zašto će to biti? – upitaše oni, na što on reče:
– Povrijedit će se Allahova zaštita i zaštita Njegovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, pa će Uzvišeni Allah učvrstiti srca štićenika i oni će odbiti da daju ono što imaju (tj. glavarinu).[2]

٣١٨٠. قَالَ أَبُو مُوسَى حَدَّثَنَا هَاشِمُ بْنُ الْقَاسِمِ حَدَّثَنَا إِسْحَاقُ بْنُ سَعِيدٍ عَنْ أَبِيهِ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ كَيْفَ أَنْتُمْ إِذَا لَمْ تَجْتَبُوا دِينَارًا وَلَا دِرْهَمًا فَقِيلَ لَهُ وَكَيْفَ تَرَى ذَلِكَ كَائِنًا يَا أَبَا هُرَيْرَةَ قَالَ إِي وَالَّذِي نَفْسُ أَبِي هُرَيْرَةَ بِيَدِهِ عَنْ قَوْلِ الصَّادِقِ الْمَصْدُوقِ قَالُوا عَمَّ ذَاكَ قَالَ تُنْتَهَكُ ذِمَّةُ اللهِ وَذِمَّةُ رَسُولِهِ ﷺ فَيَشُدُّ اللهُ عَزَّ وَجَلَّ قُلُوبَ أَهْلِ الذِّمَّةِ فَيَمْنَعُونَ مَا فِي أَيْدِيهِمْ .

POGLAVLJE[3]

باب

3181. PRIČAO NAM JE Abdan, a njemu saopćio Ebu-Hamza, rekavši da je čuo A'meša kako kaže da je pitao Ebu-Vaila:
– Da li si prisustvovao (Bitki) na Siffinu?
– Da – odgovori on – i čuo sam Sehla b. Hunejfa

٣١٨١. حَدَّثَنَا عَبْدَانُ أَخْبَرَنَا أَبُو حَمْزَةَ قَالَ سَمِعْتُ الْأَعْمَشَ قَالَ سَأَلْتُ أَبَا وَائِلٍ شَهِدْتَ صِفِّينَ قَالَ نَعَمْ فَسَمِعْتُ سَهْلَ بْنَ حُنَيْفٍ

2 Ebu-Musa spada u Buharijeve učitelje, ali u ovom slučaju Buhari nije upotrijebio svoj uobičajeni izraz "Pričao mi je", pa se ne zna da li je on i ovaj hadis čuo izravno od Ebu-Musaa ili posredništvom još nekog. Međutim, ovaj hadis je zabilježio Ebu-Nu'ajm u svom *Mustahredžu*, spojenim lancem prenosilaca.
Inače, iz hadisa se može zaključiti:
Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, predskazivao je neke događaje i njihova ostvarenja predstavljaju potvrdu njegovog poslanstva;
– on je oporučio da se izvršavaju obaveze prema štićenicima i upozorio da im se ne čini nepravda, jer to vodi kršenju ugovora s njima.

3 Ovo poglavlje predstavlja nastavak prethodnog, jer u prethodnom se govorilo o kršenju ugovora, a u ovom se govori o Ugovoru na Hudejbiji kojeg su mekkanski idolopoklonici prekršili.

(kad su mu prigovorili da je neaktivan u borbi) kako je rekao:
"Nemojte se pouzdavati samo u svoja mišljenja! Ja sam se na Dan Ebu-Džendela (Ugovora na Hudejbiji) našao u takvoj situaciji da bih odbio naređenje Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, da sam ga ikako mogao odbiti. Mi nikada nismo stavili naše sablje na ramena zbog nekog događaja koji nam je bio težak a da nas one nisu vodile u poznatu situaciju (tj. uvijek smo imali jasan cilj) osim u ovom našem slučaju (tj. u Bitki na Sifinu).[1]

يَقُولُ اتَّهِمُوا رَأْيَكُمْ رَأَيْتُنِي يَوْمَ أَبِي جَنْدَلٍ
وَلَوْ أَسْتَطِيعُ أَنْ أَرُدَّ أَمْرَ النَّبِيِّ ﷺ لَرَدَدْتُهُ وَمَا
وَضَعْنَا أَسْيَافَنَا عَلَى عَوَاتِقِنَا لِأَمْرٍ يُفْظِعُنَا
إِلَّا أَسْهَلْنَ بِنَا إِلَى أَمْرٍ نَعْرِفُهُ غَيْرِ أَمْرِنَا هَذَا .

3182. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Muhammed, njemu Jahja b. Adem, a ovom Jezid b. Abdul-Aziz od svoga oca, kojem je prenio Habib b. Ebu-Sabit, rekavši da mu je Ebu-Vail kazao:
Bili smo na Siffinu te Sehl b. Hunejf ustade i reče:
– Ljudi! Nemojte se oslanjati (samo) na sebe!
Mi smo bili s Allahovim Poslanikom, sallallahu alejhi ve sellem, na Dan Hudejbije, i da smo smatrali da treba da se borimo, borili bismo se. Poslije (potpisivanja Ugovora), došao je Omer b. Hattab i rekao:
– Allahov Poslaniče, reče, nismo li mi na istini, a oni na neistini?
– Svakako – odgovori on, a (Omer) nastavi:
– Neće li naši poginuli u Džennet, a njihovi poginuli u Džehennem?
– Svakako – reče (Muhammed, alejhis-selam), a on će nato:

٣١٨٢. حَدَّثَنَا عَبْدُاللهِ بْنُ مُحَمَّدٍ حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ
آدَمَ حَدَّثَنَا يَزِيدُ بْنُ عَبْدِالْعَزِيزِ عَنْ أَبِيهِ حَدَّثَنَا
حَبِيبُ بْنُ أَبِي ثَابِتٍ قَالَ حَدَّثَنِي أَبُو وَائِلٍ قَالَ
كُنَّا بِصِفِّينَ فَقَامَ سَهْلُ بْنُ حُنَيْفٍ فَقَالَ أَيُّهَا
النَّاسُ اتَّهِمُوا أَنْفُسَكُمْ فَإِنَّا كُنَّا مَعَ رَسُولِ اللهِ
ﷺ يَوْمَ الْحُدَيْبِيَةِ وَلَوْ نَرَى قِتَالًا لَقَاتَلْنَا فَجَاءَ
عُمَرُ بْنُ الْخَطَّابِ فَقَالَ يَا رَسُولَ اللهِ أَلَسْنَا عَلَى
الْحَقِّ وَهُمْ عَلَى الْبَاطِلِ فَقَالَ بَلَى فَقَالَ أَلَيْسَ
قَتْلَانَا فِي الْجَنَّةِ وَقَتْلَاهُمْ فِي النَّارِ قَالَ بَلَى قَالَ
فَعَلَامَ نُعْطِي الدَّنِيَّةَ فِي دِينِنَا أَنَرْجِعُ وَلَمَّا يَحْكُمِ اللهُ
بَيْنَنَا وَبَيْنَهُمْ فَقَالَ يَا ابْنَ الْخَطَّابِ إِنِّي رَسُولُ اللهِ

1 Sehl b. Hunejf je učestvovao u Bitki na Siffinu na strani Alije, i kad su Alijine pristaše počele negodovati na prekid borbe i rješavanje spora između Alije i Mu'avije pregovaranjem, Sehl ih je upozorio na situaciju u kojoj su se ashabi našli prilikom potpisivanja Ugovora na Hudejbiji. On je ovaj događaj nazvao Dan Ebu-Džendela, jer je slučaj Ebu-Džendela ashabima toga dana bio posebno težak. Naime, on je bio primio islam i došao Muhammedu, sallallahu alejhi ve sellem, kao musliman, ali je njegov otac Sehl bio predstavnik mekkanskih idolopoklonika i sklopio ugovor po kojem su oni koji prime islam i učine Hidžru morali biti vraćeni u Mekku, a prvi na koga se to odnosilo bio je njegov sin Ebu-Džendel, za koga je on insistirao da bude vraćen u Mekku, kako bi ga i dalje mučio zbog islama. Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, nadahnut Objavom, udovoljio je Sehlovim zahtjevima, ali je ashabima bilo veoma teško to shvatiti, a posebno ih je uvrijedilo Sehlovo zlostavljanje svog sina Ebu-Džendela, pa su tražili da se bore protiv idolopoklonika, ali je Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, to odbio i njegov stav se kasnije pokazao ispravnim.

وَلَنْ يُضَيِّعَنِي اللهُ أَبَدًا فَانْطَلَقَ عُمَرُ إِلَى أَبِي بَكْرٍ فَقَالَ لَهُ مِثْلَ مَا قَالَ لِلنَّبِيِّ ﷺ فَقَالَ إِنَّهُ رَسُولُ اللهِ وَلَنْ يُضَيِّعَهُ اللهُ أَبَدًا فَنَزَلَتْ سُورَةُ الْفَتْحِ فَقَرَأَهَا رَسُولُ اللهِ ﷺ عَلَى عُمَرَ إِلَى آخِرِهَا فَقَالَ عُمَرُ يَا رَسُولَ اللهِ أَوَفَتْحٌ هُوَ قَالَ نَعَمْ .

– Pa zašto onda sramotimo našu vjeru? Zar ćemo se vratiti a da Allah ne presudi između nas i njih?
– Sine Hattabov – reče on – ja sam Allahov Poslanik, i Allah me nikada neće upropastiti.
Potom se Omer zaputio Ebu-Bekru i rekao mu slično onom što je rekao i Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, pa (Ebu-Bekr) reče:
– On je zaista Allahov Poslanik i Allah ga nikad neće upropastiti.
Tada je objavljena sura El-Feth (Oslobođenje). Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, proučio ju je Omeru do kraja, te Omer reče:
– Allahov Poslaniče, zar je ovo oslobođenje?
– Da – odgovori on.

٣١٨٣. حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ بْنُ سَعِيدٍ حَدَّثَنَا حَاتِمُ بْنُ إِسْمَاعِيلَ عَنْ هِشَامِ بْنِ عُرْوَةَ عَنْ أَبِيهِ عَنْ أَسْمَاءَ بِنْتِ أَبِي بَكْرٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا قَالَتْ قَدِمَتْ عَلَيَّ أُمِّي وَهِيَ مُشْرِكَةٌ فِي عَهْدِ قُرَيْشٍ إِذْ عَاهَدُوا رَسُولَ اللهِ ﷺ وَمُدَّتِهِمْ مَعَ أَبِيهَا فَاسْتَفْتَتْ رَسُولَ اللهِ ﷺ فَقَالَتْ يَا رَسُولَ اللهِ إِنَّ أُمِّي قَدِمَتْ عَلَيَّ وَهِيَ رَاغِبَةٌ أَفَأَصِلُهَا قَالَ نَعَمْ صِلِيهَا .

3183. PRIČAO NAM JE Kutejbe b. Seid, njemu Hatim od Hišama b. Urve, a on od svog oca, da je Esma, kćerka Ebu-Bekra, radijallahu anhu, rekla: "Došla mi je moja majka kao idolopoklonica, sa svojim ocem, u doba kad je bio na snazi ugovor kojeg su Kurejšije sklopile s Allahovim Poslanikom, sallallahu alejhi ve sellem."
Ona je zatražila mišljenje Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, rekavši:
"Allahov Poslaniče, došla mi je moja majka želeći (da je materijalno pomognem). Hoću li održavati vezu s njom?"
"Da", reče on – "održavaj (rodbinsku) vezu s njom (tj. čini joj dobro)."

باب الْمُصَالَحَةِ عَلَى ثَلَاثَةِ أَيَّامٍ أَوْ وَقْتٍ مَعْلُومٍ

SKLAPANJE MIRA NA TRI DANA ILI NA ODREĐENO VRIJEME

٣١٨٤. حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ عُثْمَانَ بْنِ حَكِيمٍ حَدَّثَنَا شُرَيْحُ بْنُ مَسْلَمَةَ حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ يُوسُفَ بْنِ أَبِي إِسْحَاقَ قَالَ حَدَّثَنِي أَبِي عَنْ أَبِي إِسْحَاقَ قَالَ حَدَّثَنِي الْبَرَاءُ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ

3184. PRIČAO NAM JE Ahmed b. Usman b. Hakim, njemu Šurejh b. Mesleme, a ovom Ibrahim b. Jusuf b. Ebu-Ishak, rekavši da mu je prenio njegov otac od Ebu-Ishaka, koji je rekao:
"Pričao mi je Bera', radijallahu anhu, da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, kad je htio da obavi 'umru, poslao (glasnika) Mekkelijama

tražeći od njih dozvolu da uđe u Mekku. Oni su mu uvjetovali da ostane u njoj samo tri dana, da u nju uđe samo s oružjem u koricama i da nikog od njih ne poziva (u islam)."
Kaže (Bera'): "Alija b. Ebu-Talib je počeo pisati taj ugovor među njima i napisao je:
– Ovo je ono što je odlučio Muhammed, Allahov poslanik..."
– Da smo priznali da si ti Allahov Poslanik – rekoše oni – ne bismo ti se suprotstavljali i dali bismo ti riječ (vjernosti), nego napiši:
"Ovo je ono što je odlučio Muhammed, sin Abdullahov."
– Ja sam, tako mi Allaha – reče on – Muhammed, sin Abdullahov, ali ja sam, tako mi Allaha, i Allahov poslanik!
Kaže (Bera'): "On nije pisao, pa je rekao Aliji:
Izbriši: 'Allahov Poslanik'!
– Tako mi Allaha – reče Alija – nikada ga neću izbrisati.
– Onda mi to pokaži – reče (Resulullah, alejhis-selam), i on mu pokaza, te to Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, izbrisa svojom rukom."
Pošto je ušao (u Mekku) naredne godine i prošla ta (tri) dana, došli su (idolopoklonici) Aliji i rekli:
– Reci svom drugu neka otputuje.
(Alija) je to spomenuo Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem. On reče:
– Dobro – a zatim otputova.

لَمَّا أَرَادَ أَنْ يَعْتَمِرَ أَرْسَلَ إِلَى أَهْلِ مَكَّةَ يَسْتَأْذِنُهُمْ لِيَدْخُلَ مَكَّةَ فَاشْتَرَطُوا عَلَيْهِ أَنْ لَا يُقِيمَ بِهَا إِلَّا ثَلَاثَ لَيَالٍ وَلَا يَدْخُلَهَا إِلَّا بِجُلُبَّانِ السِّلَاحِ وَلَا يَدْعُوَ مِنْهُمْ أَحَدًا قَالَ فَأَخَذَ يَكْتُبُ الشَّرْطَ بَيْنَهُمْ عَلِيُّ بْنُ أَبِي طَالِبٍ فَكَتَبَ هَذَا مَا قَاضَى عَلَيْهِ مُحَمَّدٌ رَسُولُ اللهِ فَقَالُوا لَوْ عَلِمْنَا أَنَّكَ رَسُولُ اللهِ لَمْ نَمْنَعْكَ وَلَبَايَعْنَاكَ وَلَكِنِ اكْتُبْ هَذَا مَا قَاضَى عَلَيْهِ مُحَمَّدُ ابْنُ عَبْدِاللهِ فَقَالَ أَنَا وَاللهِ مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِاللهِ وَأَنَا وَاللهِ رَسُولُ اللهِ قَالَ وَكَانَ لَا يَكْتُبُ قَالَ فَقَالَ لِعَلِيٍّ امْحَ رَسُولَ اللهِ فَقَالَ عَلِيٌّ وَاللهِ لَا أَمْحَاهُ أَبَدًا قَالَ فَأَرِنِيهِ قَالَ فَأَرَاهُ إِيَّاهُ فَمَحَاهُ النَّبِيُّ ﷺ بِيَدِهِ فَلَمَّا دَخَلَ وَمَضَتِ الْأَيَّامُ أَتَوْا عَلِيًّا فَقَالُوا مُرْ صَاحِبَكَ فَلْيَرْتَحِلْ فَذَكَرَ ذَلِكَ عَلِيٌّ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ لِرَسُولِ اللهِ ﷺ فَقَالَ نَعَمْ ثُمَّ ارْتَحَلَ .

O POMIRENJU NA NEODREĐENO VRIJEME

i o riječima Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem: “Zadržavam vas dok vas zadržava Allah...”[1]

باب الموادعة من غير وقت

وَقَوْلِ النَّبِيِّ ﷺ أُقِرُّكُمْ عَلَى مَا أَقَرَّكُمُ اللهُ بِهِ .

BACANJE LEŠEVA IDOLOPOKLONIKA U BUNAR I NEUZIMANJE OTKUPNINE ZA NJIH

باب طرح جيف المشركين في البئر ولا يؤخذ لهم ثمن

3185. PRIČAO NAM JE Abdan b. Usman rekavši da mu je saopćio njegov otac od Šu‘be, on od Ebu-Ishaka, ovaj od Amra b. Mejmuna, a on od Abdullaha, radijallahu anhu, koji je rekao:
“Dok je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, bio na sedždi, a oko njega nekoliko kurejšijskih idolopoklonika, dođe Ukbe b. Ebi-Mu‘ajt s košuljicom zaklane deve i baci je na leđa Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, te on ne podiže svoju glavu dok ne dođe Fatima, radijallahu anha, uze mu je s leđa i prizva prokletstvo na onog ko je to uradio.
Tada Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, reče: “Allahu moj, uništi prvake Kurejšija – idolopoklonika! Allahu moj, uništi Ebu-Džehla b. Hišama, Utbu b. Rebija, Šejbu b. Rebija, Ukbu b. Ebu-Mu‘ajtu, Umejja b. Halefa ili Ubejja b. Halefa.”
Poslije sam ih vidio kako su poginuli u Bitki na Bedru i bačeni u jedan bunar, osim Umejja ili Ubejja, jer je on bio krupan čovjek, pa kad su ga vukli, zglobovi su mu se pokidali prije nego što je bio bačen u bunar.[2]

٣١٨٥. حَدَّثَنَا عَبْدَانُ بْنُ عُثْمَانَ قَالَ أَخْبَرَنِي أَبِي عَنْ شُعْبَةَ عَنْ أَبِي إِسْحَاقَ عَنْ عَمْرِو بْنِ مَيْمُونٍ عَنْ عَبْدِاللهِ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ بَيْنَا رَسُولُ اللهِ ﷺ سَاجِدٌ وَحَوْلَهُ نَاسٌ مِنْ قُرَيْشٍ مِنَ الْمُشْرِكِينَ إِذْ جَاءَ عُقْبَةُ بْنُ أَبِي مُعَيْطٍ بِسَلَى جَزُورٍ فَقَذَفَهُ عَلَى ظَهْرِ النَّبِيِّ ﷺ فَلَمْ يَرْفَعْ رَأْسَهُ حَتَّى جَاءَتْ فَاطِمَةُ عَلَيْهَا السَّلَام فَأَخَذَتْ مِنْ ظَهْرِهِ وَدَعَتْ عَلَى مَنْ صَنَعَ ذَلِكَ فَقَالَ النَّبِيُّ ﷺ اللَّهُمَّ عَلَيْكَ الْمَلَأَ مِنْ قُرَيْشٍ اللَّهُمَّ عَلَيْكَ أَبَا جَهْلِ بْنَ هِشَامٍ وَعُتْبَةَ بْنَ رَبِيعَةَ وَشَيْبَةَ بْنَ رَبِيعَةَ وَعُقْبَةَ بْنَ أَبِي مُعَيْطٍ وَأُمَيَّةَ بْنَ خَلَفٍ أَوْ أُبَيَّ بْنَ خَلَفٍ فَلَقَدْ رَأَيْتُهُمْ قُتِلُوا يَوْمَ بَدْرٍ فَأُلْقُوا فِي بِئْرٍ غَيْرَ أُمَيَّةَ أَوْ أُبَيٍّ فَإِنَّهُ كَانَ رَجُلًا ضَخْمًا فَلَمَّا جَرُّوهُ تَقَطَّعَتْ أَوْصَالُهُ قَبْلَ أَنْ يُلْقَى فِي الْبِئْرِ .

1 Ovo je dio hadisa navedenog u poglavlju *O poljoprivredi* (vidi hadis br. 2338). Inače, ulema smatra da pomirenje ne mora biti ograničeno vremenom, nego se to reguliše prema potrebama i okolnostima.

2 Ovaj hadis je objašnjen u poglavlju *O abdestu*, Knjiga I, hadis br. 240.

GRIJEH ONOG KO IZNEVJERI POŠTENOG ILI NEPOŠTENOG

باب إثم الغادر للبرّ والفاجر

3186, 3187. PRIČAO NAM JE Ebul-Velid, a njemu Šu'be od Sulejmana A'meša, on od Ebu-Vaila, a ovaj od Abdullaha, i (Šu'be) od Sabita, a on od Enesa, da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
"Svaki vjerolomnik će na Sudnjem danu imati zastavu..."
Jedan od dvojice (prenosilaca) veli: "Bit će podignuta...", a drugi kaže: "Vidjet će se, na Sudnjem danu će se po njoj prepoznavati."

٣١٨٦-٣١٨٧. حَدَّثَنَا أَبُو الْوَلِيدِ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ عَنْ سُلَيْمَانَ الأَعْمَشِ عَنْ أَبِي وَائِلٍ عَنْ عَبْدِاللهِ وَعَنْ ثَابِتٍ عَنْ أَنَسٍ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ لِكُلِّ غَادِرٍ لِوَاءٌ يَوْمَ الْقِيَامَةِ قَالَ أَحَدُهُمَا يُنْصَبُ وَقَالَ الآخَرُ يُرَى يَوْمَ الْقِيَامَةِ يُعْرَفُ بِهِ .

3188. PRIČAO NAM JE Sulejman b. Harb, njemu Hammad od Ejjuba, on od Nafija, a ovaj od Ibn-Omera, radijallahu anhuma, koji je rekao:
– Čuo sam Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, kako kaže:
"Svaki vjerolomnik će imati zastavu koja će biti podignuta (prema težini) njegova vjerolomstva."[1]

٣١٨٨. حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ حَرْبٍ حَدَّثَنَا حَمَّادُ بْنُ زَيْدٍ عَنْ أَيُّوبَ عَنْ نَافِعٍ عَنِ ابْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا قَالَ سَمِعْتُ النَّبِيَّ ﷺ يَقُولُ لِكُلِّ غَادِرٍ لِوَاءٌ يُنْصَبُ بِغَدْرَتِهِ يَوْمَ الْقِيَامَةِ .

3189. PRIČAO NAM JE Ali b. Abdullah da mu je pričao Džerir od Mensura, on od Mudžahida, ovaj od Tavusa, a on opet od Ibni-Abbasa, radijallahu anhuma, koji je rekao:
– Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, na dan oslobođenja Mekke rekao je:
"Nema više seljenja (iz Mekke), nego ima odlučna borba i iskrena namjera. Kad god budete pozvani na vojni pohod, odazovite se!"
I rekao je na dan oslobođenja Mekke: "Ovaj grad Allah je učinio uistinu svetim još na Dan stvaranja nebesa i zemlje. On je svet Allahovom svetošću do Sudnjeg dana. U njemu prije mene nije bilo

٣١٨٩. حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ عَبْدِاللهِ حَدَّثَنَا جَرِيرٌ عَنْ مَنْصُورٍ عَنْ مُجَاهِدٍ عَنْ طَاوُسٍ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا قَالَ قَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ يَوْمَ فَتْحِ مَكَّةَ لَا هِجْرَةَ وَلَكِنْ جِهَادٌ وَنِيَّةٌ وَإِذَا اسْتُنْفِرْتُمْ فَانْفِرُوا وَقَالَ يَوْمَ فَتْحِ مَكَّةَ إِنَّ هَذَا الْبَلَدَ حَرَّمَهُ اللهُ يَوْمَ خَلَقَ السَّمَوَاتِ وَالأَرْضَ فَهُوَ حَرَامٌ بِحُرْمَةِ اللهِ إِلَى يَوْمِ الْقِيَامَةِ وَإِنَّهُ لَمْ يَحِلَّ الْقِتَالُ فِيهِ

1 Zastava vjerolomstva je, ustvari, znak po kojem će vjerolomnik biti raspoznavan na Sudnjem danu, jer zastava inače predstavlja znak raspoznavanja. Iz ova dva hadisa vidi se stroga zabrana pronevjere u odnosu na svakog kome je nešto povjereno.

dozvoljeno nikome voditi borbu, a nije ni meni bila dozvoljena nego samo jedan časak dana. Ovaj grad je častan Allahovom čašću sve do Sudnjeg dana. Trnje u njemu ne siječe se, njegov lov ne rastjeruje se, u njemu nađeni izgubljen tuđi predmet uzima samo onaj koji će ga obznaniti, a trava (zelenilo) u njemu ne čupa se."
– Osim izhira (rogozine), Allahov Poslaniče – primijetio je Abbas jer je on (potreban) za njihove kovače i njihove kuće.
– Osim izhira – rekao je on.[2]

لِأَحَدٍ قَبْلِي وَلَمْ يَحِلَّ لِي إِلَّا سَاعَةً مِنْ نَهَارٍ فَهُوَ حَرَامٌ بِحُرْمَةِ اللهِ إِلَى يَوْمِ الْقِيَامَةِ لَا يُعْضَدُ شَوْكُهُ وَلَا يُنَفَّرُ صَيْدُهُ وَلَا يَلْتَقِطُ لُقَطَتَهُ إِلَّا مَنْ عَرَّفَهَا وَلَا يُخْتَلَى خَلَاهُ فَقَالَ الْعَبَّاسُ يَا رَسُولَ اللهِ إِلَّا الْإِذْخِرَ فَإِنَّهُ لِقَيْنِهِمْ وَلِبُيُوتِهِمْ قَالَ إِلَّا الْإِذْخِرَ.

2 Ovaj hadis nije direktno vezan za naslov poglavlja. Ibn-Hadžer smatra da bi povod njegovog citiranja na ovom mjestu mogao biti pronevjera Kurejšija i kršenje Ugovora na Hudejbiji, čija je posljedica bila oslobođenje Mekke. Inače, hadis je citiran i objašnjen u poglavlju *O hadžu*, Knjiga I, hadis br. 1349.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

U ime Allaha, Svemilosnog, Samilosnog!

كِتَابُ بَدْءِ الْخَلْقِ

POČETAK STVARANJA

ŠTA SE PRENOSI U VEZI S RIJEČIMA UZVIŠENOG ALLAHA: "ON JE TAJ KOJI IZ NIČEGA STVARA I ON ĆE TO PONOVO UČINITI, TO JE NJEMU LAHKO"[1]

باب ما جاء في قوْلِ الله تعالى (وهُو الَّذي يَبْدأُ الْخلْق ثُمَّ يُعيدُهُ وهُو أهْونُ عَليْهِ)

Rebi' b. Husejm i Hasan (Basri) su rekli: "Njemu je sve lahko."[2]
Oblik *hejnun* i *hejjinun* (lahko) isti je kao i oblici *lejnu* i *lejjinun* (blag), *mejtun* i *mejjitun* (mrtav) i *dajkun* i *dajjikun* (tijesan).
Efeajina znači: Pa zar smo malaksali prilikom vašeg stvaranja?[3]
Lugub je umor.[4]
Etvaren (postepeno) znači: taj period i onaj period (sjeme, ugrušak itd.). Prešao je svoj *tavr* znači da je prekoračio svoju vrijednost.[5]

قَالَ الرَّبِيعُ بْنُ خُثَيْمٍ وَالْحَسَنُ كُلٌّ عَلَيْهِ هَيِّنٌ هَيْنٌ وَهَيِّنٌ مِثْلُ لَيْنٍ وَلَيِّنٍ وَمَيْتٍ وَمَيِّتٍ وَضَيْقٍ وَضَيِّقٍ (أَفَعَيِينَا) أَفَأَعْيَا عَلَيْنَا حِينَ أَنْشَأَكُمْ وَأَنْشَأَ خَلْقَكُمْ لُغُوبٌ النَّصَبُ (أَطْوَارًا) طَوْرًا كَذَا وَطَوْرًا كَذَا عَدَا طَوْرَهُ أَيْ قَدْرَهُ .

1 Prijevod ovog ajeta u cjelosti glasi: "On je taj koji iz ničega stvara i On će to ponovo učiniti, to je Njemu lahko; On je Uzvišen i na nebesima i na zemlji; On je Silan i Mudar." (El-Rum, 27)

2 Ovo je komentar dvojice tabiina za riječ ehvenu (lahko), koja je u prethodnom ajetu spomenuta u obliku superlativa (najlakše). Međutim, Allahu je sve lahko, kao što su rekli ova dvojica tabiina. Ponovno proživljenje je lakše od prvobitnog stvaranja iz ničega, kad bi se to mjerilo ljudskim mogućnostima, ali u odnosu na Allaha, džellc šanuhu, to je sve lahko.

3 Buhari ovim aludira na jedan drugi ajet iz kojeg se vidi da je Allahu sve lahko, a prijevod tog ajeta glasi: "Pa zar smo prilikom prvog stvaranja malaksali?" "Ne, ali oni u ponovno stvaranje sumnjaju." (Kaf, 15)

4 I ova riječ je spomenuta s istim ciljem, a nalazi se u ajetu: "Mi smo stvorili nebesa i zemlju i ono što je između njih – za šest dana i nije Nas ophrvao nikakav umor." (Kaf: 38)

5 Ovim se ukazuje na postepeno stvaranje čovjeka i aludira na ajet: "On vas postepeno stvara." (Nuh: 14)

3190. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Kesir da mu je saopćio Sufjan od Džami'a b. Šeddada, on od Safvana b. Muhriza, a ovaj od Imrana b. Husajna, radijallahu anhu, koji je rekao: "Došla je Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, grupa ljudi iz plemena Benu-Temim, te je on rekao:
– Potomci Temimovi, radujte se!
– Već si nas obradovao, pa daj nam – rekoše oni,[1] a njegovo lice se izmijeni (zbog žalosti za njima ili nemogućnosti da im da).
Potom su mu došli Jemenci te on reče:
– Stanovnici Jemena, primite vi radosnu vijest kad je nisu primili potomci Temimovi.
– Primamo je – rekoše oni.
Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, poče pričati o početku stvaranja i Aršu, ali neko dođe i reče:
– Imrane, pobjegla ti je deva!
– Kamo sreće da nisam ustao!"

٣١٩٠. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ كَثِيرٍ أَخْبَرَنَا سُفْيَانُ عَنْ جَامِعِ بْنِ شَدَّادٍ عَنْ صَفْوَانَ بْنِ مُحْرِزٍ عَنْ عِمْرَانَ ابْنِ حُصَيْنٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا قَالَ جَاءَ نَفَرٌ مِنْ بَنِي تَمِيمٍ إِلَى النَّبِيِّ ﷺ فَقَالَ يَا بَنِي تَمِيمٍ أَبْشِرُوا قَالُوا بَشَّرْتَنَا فَأَعْطِنَا فَتَغَيَّرَ وَجْهُهُ فَجَاءَهُ أَهْلُ الْيَمَنِ فَقَالَ يَا أَهْلَ الْيَمَنِ اقْبَلُوا الْبُشْرَى إِذْ لَمْ يَقْبَلْهَا بَنُو تَمِيمٍ قَالُوا قَبِلْنَا فَأَخَذَ النَّبِيُّ ﷺ يُحَدِّثُ بَدْءَ الْخَلْقِ وَالْعَرْشِ فَجَاءَ رَجُلٌ فَقَالَ يَا عِمْرَانُ رَاحِلَتُكَ تَفَلَّتَتْ لَيْتَنِي لَمْ أَقُمْ.

3191. PRIČAO NAM JE Umer b. Hafs b. Gijas, njemu pričao njegov otac, a ovom A'meš, kojem je prenio Džami' b. Šeddad, da mu je pričao Safvan b. Muhriz od Imrana b. Husajna, radijallahu anhu, koji je rekao: "Ušao sam kod Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, a svoju devu sam bio privezao za vrata, kad mu dođoše neki ljudi iz Benu-Temima te on reče:
– Potomci Temimovi, primite radosnu vijest!
– Već si nas obradovao, pa daj nam – rekoše oni dva puta.
Potom su ušli neki ljudi iz Jemena (Eš'arije) te on reče:
– Primite radosnu vijest, o Jemenci, kad je nisu primili potomci Temimovi!
– Već smo primili, Allahov Poslaniče – rekoše oni i nastaviše:
– Došli smo ti da te pitamo o ovoj stvari (tj. postanku svijeta).

٣١٩١. حَدَّثَنَا عُمَرُ بْنُ حَفْصِ بْنِ غِيَاثٍ حَدَّثَنَا أَبِي حَدَّثَنَا الْأَعْمَشُ حَدَّثَنَا جَامِعُ بْنُ شَدَّادٍ عَنْ صَفْوَانَ بْنِ مُحْرِزٍ أَنَّهُ حَدَّثَهُ عَنْ عِمْرَانَ بْنِ حُصَيْنٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا قَالَ دَخَلْتُ عَلَى النَّبِيِّ ﷺ وَعَقَلْتُ نَاقَتِي بِالْبَابِ فَأَتَاهُ نَاسٌ مِنْ بَنِي تَمِيمٍ فَقَالَ اقْبَلُوا الْبُشْرَى يَا بَنِي تَمِيمٍ قَالُوا قَدْ بَشَّرْتَنَا فَأَعْطِنَا مَرَّتَيْنِ ثُمَّ دَخَلَ عَلَيْهِ نَاسٌ مِنْ أَهْلِ الْيَمَنِ فَقَالَ اقْبَلُوا الْبُشْرَى يَا أَهْلَ الْيَمَنِ إِذْ لَمْ يَقْبَلْهَا بَنُو تَمِيمٍ قَالُوا قَدْ قَبِلْنَا يَا رَسُولَ اللهِ قَالُوا جِئْنَاكَ نَسْأَلُكَ عَنْ هَذَا الْأَمْرِ قَالَ كَانَ اللهُ وَلَمْ يَكُنْ شَيْءٌ غَيْرُهُ وَكَانَ عَرْشُهُ عَلَى الْمَاءِ وَكَتَبَ فِي الذِّكْرِ كُلَّ شَيْءٍ

1 Ovakav grub odgovor dao je Akre' b. Habis, koji je u sebi imao tragove pustinjske surovosti, a inače je spadao u onu kategoriju ljudi kojima je Resulullah, sallallahu alejhi ve sellem, davao imetak da bi pridobio njihova srca za islam.

– Allah je postojao, a ništa drugo osim Njega nije bilo – reče on – a Njegov Arš je bio na vodi (nakon stvaranja vode i Arša). U Levhi-mahfuzu je sve zapisano, i stvorio je nebesa i zemlju.
– Otišla ti je deva, Ibnul-Husajne, povika neko, i ja istrčah, kad li se ono fatamorgana već ukazala iza nje. A tako mi Allaha, draže bi mi bilo da sam je ostavio (i poslušao ovaj hadis do kraja)."[2]

وَخَلَقَ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضَ فَنَادَى مُنَادٍ ذَهَبَتْ نَاقَتُكَ يَا ابْنَ الْحُصَيْنِ فَانْطَلَقْتُ فَإِذَا هِيَ يَقْطَعُ دُونَهَا السَّرَابُ فَوَاللهِ لَوَدِدْتُ أَنِّي كُنْتُ تَرَكْتُهَا .

3192. Isa prenosi od Rekabe, on od Kajsa b. Muslima, a ovaj od Tarika b. Šihaba, koji je izjavio da je čuo Omera, radijallahu anhu, kako kaže:
– Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, ustao je među nama (popeo se na minber) i izvijestio nas o početku stvaranja (rekavši sve što je bilo i što će biti) sve dok stanovnici Dženneta ne uđu na svoja mjesta, a stanovnici Džehennema na svoja mjesta. To je zapamtio onaj ko je zapamtio, a zaboravio onaj ko je zaboravio.[3]

٣١٩٢. وَرَوَى عِيسَى عَنْ رَقَبَةَ عَنْ قَيْسِ بْنِ مُسْلِمٍ عَنْ طَارِقِ بْنِ شِهَابٍ قَالَ سَمِعْتُ عُمَرَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ يَقُولُ قَامَ فِينَا النَّبِيُّ ﷺ مَقَامًا فَأَخْبَرَنَا عَنْ بَدْءِ الْخَلْقِ حَتَّى دَخَلَ أَهْلُ الْجَنَّةِ مَنَازِلَهُمْ وَأَهْلُ النَّارِ مَنَازِلَهُمْ حَفِظَ ذَلِكَ مَنْ حَفِظَهُ وَنَسِيَهُ مَنْ نَسِيَهُ .

3193. PRIČAO MI JE Abdullah b. Ebu-Šejbe od Ebu-Ahmeda, on od Sufjana, ovaj od Ebu-Zinada, a on od A'redža, da je Ebu-Hurejra, radijallahu anhu, izjavio kako je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: Uzvišeni Allah kaže:
– Čovjek se pogrdno izrazio o Meni, a nije trebalo da se o Meni pogrdno izražava, i pripisao Mi laž, a nije imao na to pravo. Što se tiče njegovog pogrdnog izražavanja, to su njegove riječi da Ja imam dijete, a što se tiče njegovog pripisivanja laži, to su njegove riječi: "Neće me proživjeti kao što me je prvi put stvorio."[4]

٣١٩٣. حَدَّثَنِي عَبْدُاللهِ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ عَنْ أَبِي أَحْمَدَ عَنْ سُفْيَانَ عَنْ أَبِي الزِّنَادِ عَنِ الْأَعْرَجِ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ قَالَ النَّبِيُّ ﷺ أُرَاهُ قَالَ اللهُ تَعَالَى يَشْتِمُنِي ابْنُ آدَمَ وَمَا يَنْبَغِي لَهُ أَنْ يَشْتِمَنِي وَيُكَذِّبُنِي وَمَا يَنْبَغِي لَهُ أَمَّا شَتْمُهُ فَقَوْلُهُ إِنَّ لِي وَلَدًا وَأَمَّا تَكْذِيبُهُ فَقَوْلُهُ لَيْسَ يُعِيدُنِي كَمَا بَدَأَنِي .

2 Ovo je nešto opširnija verzija istog hadisa prema kojem su prvo stvoreni voda i Arš, a zatim nebesa i zemlja. Ahmed i Tirmizi prenose hadis u kojem se kaže da je voda stvorena prije Arša, a oni također prenose hadis u kojem se kaže: "Prvo što je Allah stvorio je pero, a zatim je rekao: 'Piši' i ono je zapisalo sve što će se dogoditi do Sudnjeg dana." Dakle, kad je stvoreno pero, naređeno mu je da piše šta će biti poslije stvoreno.

3 Ovaj slučaj je objašnjen hadisom kojeg prenose Muslim i Ahmed od Ebu-Zejda el-Ensarije koji je rekao: "Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, s nama je klanjao sabah-namaz, a onda se popeo na minber i držao nam govor dok nije došlo podnevsko vrijeme. Zatim je sišao i s nama klanjao podne, a potom se popeo na minber i držao nam govor, onda je klanjao ikindiju (i govorio) dok nije sunce zašlo. Pričao nam je i o onom što je bilo i onom što će biti."

4 Ovo je hadisi-kudsi, što znači da su riječi hadisa Allahove, dželle šanuhu.

3194. PRIČAO NAM JE Kutejbe b. Seid, a njemu prenio Mugire b. Abdur-Rahman Kureši od Ebu-Zinada, on od A'redža, a ovaj od Ebu-Hurejre, radijallahu anhu, koji je izjavio da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Kada je Allah odredio stvaranje zapisao je u svojoj Knjizi (Levhi-mahfuzu), a ona je kod Njega iznad Arša: "Moja milost je nadvladala Moju srdžbu."[1]

٣١٩٤. حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ بْنُ سَعِيدٍ حَدَّثَنَا مُغِيرَةُ بْنُ عَبْدِالرَّحْمَنِ الْقُرَشِيُّ عَنْ أَبِي الزِّنَادِ عَنِ الأَعْرَجِ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ لَمَّا قَضَى اللهُ الْخَلْقَ كَتَبَ فِي كِتَابِهِ فَهُوَ عِنْدَهُ فَوْقَ الْعَرْشِ إِنَّ رَحْمَتِي غَلَبَتْ غَضَبِي .

ŠTA JE DOŠLO U VEZI SA SEDAM ZEMALJA

بَاب مَا جَاءَ فِي سَبْعِ أَرَضِينَ

i o riječima Uzvišenog Allaha: "Allah je sedam nebesa i isto toliko zemalja stvorio; Njegovo naređenje na sve se njih odnosi, a nek znate da je Allah kadar sve, i da Allah znanjem svojim sve obuhvata!"[2] "Tako mi svoda uzdignutog", tj: Tako mi neba.[3] Semkeha je njegov svod u kojem se nalaze živa bića.[4] *El-hubuk* je uravnoteženost i ljepota tog svoda.[5] *Ve ezinet*: čula je i poslušala.[6] *Ve elkat*: izbaci mrtve koji su u njoj i oslobodi se njih.[7] *Tahaha*: učinio je ravnom.[8]
Es-sahiretu: lice zemlje na kojem su živa bića, ona koja spavaju i ona koja su budna.[9]

وَقَوْلِ اللهِ تَعَالَى (اللهُ الَّذِي خَلَقَ سَبْعَ سَمَوَاتٍ وَمِنَ الأَرْضِ مِثْلَهُنَّ يَتَنَزَّلُ الأَمْرُ بَيْنَهُنَّ لِتَعْلَمُوا أَنَّ اللهَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ وَأَنَّ اللهَ قَدْ أَحَاطَ بِكُلِّ شَيْءٍ عِلْمًا) (وَالسَّقْفِ الْمَرْفُوعِ) السَّمَاءُ (سَمْكَهَا) بِنَاءَهَا الْحُبُكُ اسْتِوَاؤُهَا وَحُسْنُهَا (وَأَذِنَتْ) سَمِعَتْ وَأَطَاعَتْ (وَأَلْقَتْ) أَخْرَجَتْ مَا فِيهَا مِنَ الْمَوْتَى وَتَخَلَّتْ عَنْهُمْ (طَحَاهَا) دَحَاهَا (بِالسَّاهِرَةِ) وَجْهُ الأَرْضِ كَانَ فِيهَا الْحَيَوَانُ نَوْمُهُمْ وَسَهَرُهُمْ .

---

1 U pogledu odnosa milosti i srdžbe Et-Tajjiba kaže: "U prvenstvu milosti je znak da stvorenja imaju udio u njoj veći od udjela u srdžbi. Milost ih sustiže i bez zasluga, a srdžba ih sustiže samo po zasluzi. Milost obuhvata osobu još dok je u utrobi majke, pa dok je dojenče, zatim dijete i dječak, prije nego što išta od ibadeta uradi, a srdžba ga stiže tek nakon njegovog griješenja."

2 Ovo je posljednji ajet sure Et-Talak i jedini kur'anski ajet koji govori o sedam zemalja, ali kao što se vidi ne kaže se izravno sedam zemalja, nego se kaže: "Allah je sedam nebesa i isto toliko zemalja stvorio." U smislu ovog ajeta, Ahmed i Tirmizi prenose od Ebu-Hurejre da je Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Između svakog neba je pet stotina godina, a i svod svakog neba je toliki. Između svake zemlje je pet stotina godina."

3 "Tako mi svoda uzdignutog." (Et-Tur, 15) Ibn-Ebi-Hatim je zabilježio od Mudžahida da to znači "Tako mi neba."

4 Ovaj termin je uzet iz ajeta: "Svod njegov je visoko digao i usavršio" (En-Nazi'at: 28), a Buhari je za komentar ove riječi odabrao mišljenje Ibn-Abbasa, koje je također zabilježio Ibn-Ebu-Hatim.

5 Ovo je isto tako komentar Ibn-Abbasa za riječ hubuk iz ajeta: "Tako mi neba punog zvjezdanih puteva." (Ez-Zarijat: 7)

6 I ovo je komentar Ibn-Abbasa za riječ ezinet u ajetu: "I posluša svoga Gospodara, a ona će to dužna biti." (El-Inšikak: 2)

7 To je komentar sljedećih ajeta: "I kad se Zemlja rastegne i izbaci ono što je u njoj i potpuno se isprazni. (El-Inšikak: 3,4)

8 Ovo je Mudžahidov komentar riječi tahaha iz ajeta: "Tako mi Zemlje i Onog koji je ravnom učini. (Eš-Šems, 6)

9 To je komentar Ikrimov za ajet: "I evo njih na Zemlji." (En-Nazi'at: 14) Kao što se vidi, Buhari je ovdje naveo

3195. PRIČAO NAM JE Ali b. Abdullah, a njemu saopćio Ibn-Ulejje od Alija b. Mubareka, kome je pričao Jahja b. Ebu-Kesir od Muhammeda b. Ibrahima b. Harisa, a ovaj od Ebu-Seleme b. Abdur-Rahmana, koji je imao spor s nekim ljudima u pogledu zemlje, došao Aiši i spomenuo joj to, a ona rekla:

– Ebu-Seleme, kloni se zemlje, jer je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:

"Ko nepravedno uzme koliko pedalj (zemlje), ona će mu se objesiti na vrat od svih sedam zemalja."

٣١٩٥. حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ عَبْدِاللهِ أَخْبَرَنَا ابْنُ عُلَيَّةَ عَنْ عَلِيِّ بْنِ الْمُبَارَكِ حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ أَبِي كَثِيرٍ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ إِبْرَاهِيمَ بْنِ الْحَارِثِ عَنْ أَبِي سَلَمَةَ بْنِ عَبْدِالرَّحْمَنِ وَكَانَتْ بَيْنَهُ وَبَيْنَ أُنَاسٍ خُصُومَةٌ فِي أَرْضٍ فَدَخَلَ عَلَى عَائِشَةَ فَذَكَرَ لَهَا ذَلِكَ فَقَالَتْ يَا أَبَا سَلَمَةَ اجْتَنِبِ الْأَرْضَ فَإِنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ قَالَ مَنْ ظَلَمَ قِيدَ شِبْرٍ طُوِّقَهُ مِنْ سَبْعِ أَرَضِينَ .

3196. PRIČAO NAM JE Bišr b. Muhammed, njega izvijestio Abdullah od Musaa b. Ukbe, ovaj od Salima, a on od svog oca, koji je izjavio da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:

"Ko uzme dio tuđe zemlje na koji nije imao pravo, propast će s njom na Sudnjem danu kroz svih sedam zemalja."

٣١٩٦. حَدَّثَنَا بِشْرُ بْنُ مُحَمَّدٍ أَخْبَرَنَا عَبْدُاللهِ عَنْ مُوسَى بْنِ عُقْبَةَ عَنْ سَالِمٍ عَنْ أَبِيهِ قَالَ قَالَ النَّبِيُّ ﷺ مَنْ أَخَذَ شَيْئًا مِنَ الْأَرْضِ بِغَيْرِ حَقِّهِ خُسِفَ بِهِ يَوْمَ الْقِيَامَةِ إِلَى سَبْعِ أَرَضِينَ .

3197. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Musenna, njemu Abdul-Vehab, a ovom Ejjub od Muhammeda b. Sirina, on od Ibn-Ebi-Bekra, a ovaj od Ebu-Bekra, radijallahu anhu, da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:

"Vrijeme se vratilo na oblik koji je imalo onog dana kad je Allah stvorio nebesa i zemlju. Godina ima dvanaest mjeseci, od kojih su četiri sveta, tri uzastopna: zul-ka'de, zul-hidždže i muharrem, te redžeb (plema) Mudara, koji je između džumade i ša'bana."[10]

٣١٩٧. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ الْمُثَنَّى حَدَّثَنَا عَبْدُالْوَهَّابِ حَدَّثَنَا أَيُّوبُ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ سِيرِينَ عَنِ ابْنِ أَبِي بَكْرَةَ عَنْ أَبِي بَكْرَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ الزَّمَانُ قَدِ اسْتَدَارَ كَهَيْئَتِهِ يَوْمَ خَلَقَ اللهُ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضَ السَّنَةُ اثْنَا عَشَرَ شَهْرًا مِنْهَا أَرْبَعَةٌ حُرُمٌ ثَلَاثَةٌ مُتَوَالِيَاتٌ ذُو الْقَعْدَةِ وَذُو الْحِجَّةِ وَالْمُحَرَّمُ وَرَجَبُ مُضَرَ الَّذِي بَيْنَ جُمَادَى وَشَعْبَانَ .

---

i objasnio nekoliko termina koji se nalaze u ajetima koji govore o Zemlji, što predstavlja uvod u poglavlje o sedam zemalja.

10 Mjesec redžeb je ovdje pripisan plemenu Mudar, jer je ono čuvalo njegovu svetost više nego ostali Arapi iako su ga svi Arapi smatrali svetima i iako su poštovali njegovu svetost.
Vrijeme se vratilo – znači da se vrijeme vratilo u pogledu podjele na godine i mjesece u prvobitno stanje u kojem ga je Allah stvorio. Naime, Arapi su odgađali mjesec muharrem do safera kako bi mogli u njemu ratovati. Radili su to svake druge godine, pa se muharrem tako premještao od mjeseca do mjeseca dok nije obišao svih dvanaest mjeseci, i one godine kad je ovaj hadis izgovoren mjesec muharrem se vratio na svoje prvobitno mjesto.

3198. PRIČAO MI JE Ubejd b. Isma‘il, njemu Ebu-Usame od Hišama, on od svog oca, a ovaj od Seida b. Zejda b. Amra b. Nufejla, da ga je Erva kod Mervana optužila za posjed koji je, po njenom mišljenju, on okrnjio, te je Seid rekao: "Zar da ja okrnjim nešto od njenog posjeda, a ja svjedočim da sam čuo Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, kako kaže:
"Ko nepravedno uzme pedalj (tuđe) zemlje, ona će mu se na Sudnjem danu objesiti na vrat od svih sedam zemalja."[1]
Ibn-Ebu-Zinad je prenio od Hišama, a ovaj od svog oca, koji je kazao da mu je Seid b. Zejd rekao: "Ušao sam Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem..."[2]

٣١٩٨. حَدَّثَنِي عُبَيْدُ بْنُ إِسْمَاعِيلَ حَدَّثَنَا أَبُو أُسَامَةَ عَنْ هِشَامٍ عَنْ أَبِيهِ عَنْ سَعِيدِ بْنِ زَيْدِ ابْنِ عَمْرِو بْنِ نُفَيْلٍ أَنَّهُ خَاصَمَتْهُ أَرْوَى فِي حَقٍّ زَعَمَتْ أَنَّهُ انْتَقَصَهُ لَهَا إِلَى مَرْوَانَ فَقَالَ سَعِيدٌ أَنَا أَنْتَقِصُ مِنْ حَقِّهَا شَيْئًا أَشْهَدُ لَسَمِعْتُ رَسُولَ اللهِ ﷺ يَقُولُ مَنْ أَخَذَ شِبْرًا مِنَ الْأَرْضِ ظُلْمًا فَإِنَّهُ يُطَوَّقُهُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ مِنْ سَبْعِ أَرَضِينَ قَالَ ابْنُ أَبِي الزِّنَادِ عَنْ هِشَامٍ عَنْ أَبِيهِ قَالَ قَالَ لِي سَعِيدُ بْنُ زَيْدٍ دَخَلْتُ عَلَى النَّبِيِّ ﷺ.

O ZVIJEZDAMA

باب في النُّجُومِ

Katade u vezi s ajetom: "Mi smo vama najbliže nebo sjajnim zvijezdama ukrasili" kaže: "Ove zvijezde je Allah stvorio radi tri (stvari): učinio ih je nebeskim ukrasom, da vatra iz njih pogađa šejtane i da budu znakovi po kojima će se ljudi orijentisati. Ko u vezi s njima rekne nešto drugo, taj je pogriješio, upropastio svoju šansu i preuzeo na sebe ono što ne zna."[3]

وَقَالَ قَتَادَةُ ﴿ وَلَقَدْ زَيَّنَّا السَّمَاءَ الدُّنْيَا بِمَصَابِيحَ ﴾ خَلَقَ هَذِهِ النُّجُومَ لِثَلَاثٍ جَعَلَهَا زِينَةً لِلسَّمَاءِ وَرُجُومًا لِلشَّيَاطِينِ وَعَلَامَاتٍ يُهْتَدَى بِهَا فَمَنْ تَأَوَّلَ فِيهَا بِغَيْرِ ذَلِكَ أَخْطَأَ وَأَضَاعَ نَصِيبَهُ وَتَكَلَّفَ مَا لَا عِلْمَ لَهُ بِهِ وَقَالَ ابْنُ عَبَّاسٍ

1 Seid b. Zejd je jedan od Ašere-i mubešere, desetorice obradovanih Džennetom. Njega je Erva bint Uvej optužila kod Mervana b. Hakema, namjesnika Medine, da je on prisvojio dio njene zemlje. Seid je to negirao upozorivši prisustne da je on čuo od Muhammeda, sallallahu alejhi ve sellem, kakva kazna čeka onog ko prisvoji i najmanji dio tuđe zemlje. No i pored toga, on joj je poklonio sporni dio uzviknuvši: "Allahu, ako ona laže, oslijepi je i učini da joj kabur bude u njenoj kući." Allah je dao da se obistini Seidova tvrdnja time što je učinio da Erva oslijepi pred smrt i da poslije toga padne u svoj bunar i tako umre. Prenosi se također da je na spomenutu zemlju naišla bujica i skinula s nje nanose te su se pokazale granične oznake na osnovu kojih se vidjelo da Seid nije bio ništa prisvojio od nje. Seid je otišao Mervanu i doveo ga s nekolicinom ljudi da se uvjere da je on bio u pravu i da nije ničije ništa prisvajao.

2 Ovaj drugi sened hadisa Buhari je naveo s ciljem da dokaže da je Urve lično čuo ovaj hadis od Seida b. Zejda.

3 Spomenuti ajet u cijelosti glasi: "Mi smo vama najbliže nebo sjajnim zvijezdama ukrasili i učinili da vatra iz njih pogađa šejtane, za koje smo patnju u ognju pripemili." (El-Mulk: 5)
Inače, komentar ovog ajeta od Katade je zabilježio Abd b. Humejd, a u nastavku tog komentara se kaže: "Neki ljudi koji ne poznaju Allahovu odredbu izmislili su vračanje na osnovu zvijezda: Ko zasadi u toj i toj zvijezdi bit će tako, a ko putuje u toj i toj zvijezdi bit će tako. Međutim, u svakoj zvijezdi se rodi i visoki i niski, i crveni i bijeli, i lijepi i ružni a te zvijezde, životinje i ptice ne znaju ništa od ove tajne."

(هَشِيمًا) مُتَغَيِّرًا وَالأَبُّ مَا يَأْكُلُ الأَنْعَامُ وَالأَنَامُ الْخَلْقُ (بَرْزَخٌ) حَاجِبٌ وَقَالَ مُجَاهِدٌ (أَلْفَافًا) مُلْتَفَّةً وَالْغُلْبُ الْمُلْتَفَّةُ (فِرَاشًا) مِهَادًا كَقَوْلِهِ (وَلَكُمْ فِي الأَرْضِ مُسْتَقَرٌّ) (نَكِدًا) قَلِيلاً .

Ibn-Abbas je rekao: "*Hešimen* je izmijenjen, *el-ebbu* je ono što jede stoka, *el-enam* su stvorenja, *berzah* je brana"[4]
A Mudžahid je kazao: *Elfafen* znači – isprepleten, *el-gulbu* – isprepleten, *firašen* – postelja, poput Njegovih riječi: "A na Zemlji ćete boraviti", *nekida*: malo."[5]

بَاب صِفَةِ الشَّمْسِ وَالْقَمَرِ (بِحُسْبَانٍ)

ZNAČENJE AJETA "SUNCE I MJESEC UTVRĐENIM PUTANJAMA PLOVE"[6]

قَالَ مُجَاهِدٌ كَحُسْبَانِ الرَّحَى وَقَالَ غَيْرُهُ بِحِسَابٍ وَمَنَازِلَ لاَ يَعْدُوَانِهَا حُسْبَانٌ جَمَاعَةُ حِسَابٍ مِثْلُ شِهَابٍ وَشُهْبَانٍ (ضُحَاهَا) ضَوْءُهَا (أَنْ تُدْرِكَ الْقَمَرَ) لاَ يَسْتُرُ ضَوْءُ أَحَدِهِمَا ضَوْءَ الآخَرِ وَلاَ يَنْبَغِي لَهُمَا ذَلِكَ (سَابِقُ النَّهَارِ) يَتَطَالَبَانِ حَثِيثَيْنِ (نَسْلَخُ) نُخْرِجُ أَحَدَهُمَا مِنَ الآخَرِ وَنُجْرِي كُلَّ وَاحِدٍ مِنْهُمَا (وَاهِيَةٌ) وَهْيُهَا تَشَقُّقُهَا (أَرْجَائِهَا) مَا لَمْ يَنْشَقَّ مِنْهَا فَهُمْ عَلَى حَافَتَيْهَا

Mudžahid kaže: "To je kao kruženje mlina", dok neki drugi kažu da to znači – "Sračunato i u fazama koje ne prekoračuju." *Husban* je množina od hisaba – računanje, kao što je *šihab* – plamen i *šuhban* – plamenovi. *Duhaha* znači – njegovo svjetlo.[7] *En tudrikel-kamere* znači – svjetlo jednog od njih ne prkriva svjetlo drugog, niti im to treba. *Sabikun-nehar*: njih dvoje se brzo prate.[8] *Neslehu* znači: vadimo jedno od njih iz drugoga i činimo da se svako od njih kreće.[9] *Vahijetun*: labavo, njegova labavost je njegova napuklina.[10]
Erdžauha: njegovi krajevi, ono što se ne rascijepi

4 Buhari u ovom poglavlju nije naveo nijedan hadis, ali je naveo komentar na neke riječi koje se nalaze u sljedećim ajetima: "Navedi im kao primjer da je život na ovom svijetu kao bilje, koje i poslije natapanja vodom, koju Mi s neba spuštamo, postaje postepeno suho i vjetrovi ga raznesu. A Allah sve može" (El-Kehf, 45), "i voće i pića." (Abese, 31) "A zemlju je za stvorenja razasuo." (Er-Rahman, 10) "Između njih je pregrada i oni se ne miješaju." (Er-Rahman, 20)

5 Osim Ibn-Abbasovih komentara. Buhari je u ovom poglavlju za pojedine kur'anske riječi naveo komentare i nekih drugih mufesira. Tako je naveo komentar Mudžahida riječi elfafen iz ajeta: "I bašče guste" (En-Nebe, 16), zatim riječi gulben iz ajeta: "I bašče guste." (Abese: 30) Riječ firašen uzeta je iz ajeta: "Koji vam je Zemlju učinio posteljom, a nebo zdanjem" (El-Bekare, 22) i upoređena je s ajetom: "Izlazite" – reče On – "jedni drugima bit ćete neprijatelji! Na Zemlji ćete boraviti i do smrti ostati." (El-A'raf, 24) Riječ *nekida* uzeta je iz ajeta: "U plodnom predjelu raste bilje." (El-A'raf, 58)

6 "Sunce i Mjesec utvrđenim putanjama plove." (Er-Rahman, 5) Buhari je ovaj ajet uzeo za naslov poglavlja, a potom naveo mišljenje Mudžahida b. Abbasa o značenju riječi bi-husban.

7 Riječ duhaha je iz ajeta: "Tako mi Sunca i svjetla njegova" (Eš-Šems, 1), a Buhari je spomenuo ovu riječ, kao i sljedeće riječi u uvodu ovog poglavlja, jer se one nalaze u ajetima koji su tematski vezani za ovo poglavlje.

8 Ovi termini se nalaze u ajetu: "Niti Sunce može Mjesec dostići, niti noć dan preteći, svi oni u svemiru plove" (Ja-Sin, 40), a spomenuti komentar je Mudžahidov, kako to prenosi Ferjabi u svom tefsiru.

9 Spomenuti termin je uzet iz ajeta: "I noć im je dokaz: Mi uklanjamo dnevnu svjetlost i oni ostaju u mraku." (Ja-Sin, 37)

10 Riječ vahijetun nalazi se u ajetu: "I nebo će se razdvojiti – tada će labavo biti." (El-Hakkah, 16)

od njega, pa je on (melek) na dva kraja neba, kao što se kaže: "Na ivicama bunara."[1]
Agtaše i *dženne* znači: potamniti.[2]
Hasan je rekao: "Kuvviret" – savit će se tako da mu nestane svjetla.[3]
Vellejli ve ma vesek: I noći i onim što ona tamom obavije, tj. sakupi od životinja. *Itteseka* znači: poravnati se.[4]
Buredžen: stanice Sunca i Mjeseca.[5]
El-harir: vrući vjetar, koji je u toku dana sa Suncem, dok Ibn-Abbas kaže; "Vrući vjetar je u noći, a *semum* (vatra užarena) je u danu."[6]
Kaže se *julidžu*, tj: smjenjuje.[7]
Velidžen je sve što se uvede u nešto drugo.[8]

كَقَوْلِكَ عَلَى أَرْجَاءِ الْبِئْرِ (أَغْطَشَ) وَ (جَنَّ)
أَظْلَمَ وَقَالَ الْحَسَنُ (كُوِّرَتْ) تُكَوَّرُ حَتَّى
يَذْهَبَ ضَوْءُهَا (وَاللَّيْلِ وَمَا وَسَقَ) جَمَعَ مِنْ
دَابَّةٍ (اتَّسَقَ) اسْتَوَى (بُرُوجًا) مَنَازِلَ الشَّمْسِ
وَالْقَمَرِ (الْحَرُورُ) بِالنَّهَارِ مَعَ الشَّمْسِ وَقَالَ
ابْنُ عَبَّاسٍ وَرُؤْبَةُ الْحَرُورُ بِاللَّيْلِ وَالسَّمُومُ
بِالنَّهَارِ يُقَالُ (يُولِجُ) يُكَوِّرُ (وَلِيجَةً)
كُلُّ شَيْءٍ أَدْخَلْتَهُ فِي شَيْءٍ .

1 U sljedećem ajetu iste sure stoji riječ erdžauha: "I meleki će na krajevima njegovim stajati, a prijesto Gospodara tvoga će toga dana iznad njih osmerica držati." El-Hakkah, 17)

2 Agtaše, prema Katadu, znači potamniti, a ta riječ se nalazi u ajetu: "Noći njegove je mračnim, a dane svijetlim učinio." (En-Nazi'at, 29)

3 Ovo je komentar Hasana Basrija za kur'anski ajet: "Kada Sunce sjaj izgubi." (Et-Tekvir, 1) Tekvir znači gubljenje sjaja.

4 I ovo je komentar Hasana Basrija, a ti termini se nalaze u ajetima: "Kunem se rumenilom večernjim i noći i onim što ona tamom obavije i Mjesecom putnim." (El-Inšikak, 16-18)

5 Riječ burudžen nalazi se u ajetu: "Neka je uzvišen Onaj koji je na nebu sazviježđa stvorio i u njima dao Svjetiljku i Mjesec koji sja." (El-Furkan, 61) Buhari je ovu riječ objasnio kao stanice Sunca i Mjeseca, a Mudžahid kaže da su to zvijezde, dok neki kažu da su to nebeski dvorci.

6 Sudi smatra da se pod pojmom ez-zill misli na Džennet, a el-harur na Džehennem. Riječ el-haruru spominje se u sljedećima ajetima: "A još prije smo stvorili džine od vatre užarene." (El-Hidžr, 27) "Pa nam je Allah milost darovao i od patnje u ognju nas sačuvao." (Et-Tur, 27) "Oni će biti u vatri užarenoj i vodi ključaloj." (El-Vaki'a, 42)

7 Riječ julidžu nalazi se u ajetu: "Eto tako! A Allah smjenjuje noć danom, a dan noću, i Allah je onaj koji sve čuje i sve vidi." (El-Hadž, 61)

8 Buhari je za riječ velidžeh odabrao komentar Ibn-Kutejbe, a spomenuo ju je ovdje jer je ona od istog korijena kao i riječ julidžu. Riječ velidžeh se inače spominje u ajetu: "Zar mislite da ćete biti ostavljeni a da Allah ne ukaže na one među vama koji se bore i koji, umjesto Allaha i Poslanika Njegovog i vjernika, nisu uzeli nikog za prisna prijetelja? A Allah dobro zna ono što radite." (Et-Tevbe, 16)

3199. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Jusuf, da mu je prenio Sufjan od A'meša, on od Ibrahima Tejmija, ovaj od svoga oca, a on opet od Ebu-Zerra, radijallahu anhu, koji je izjavio da mu je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, kad je sunce zašlo, rekao:
– Znaš li kud ono ide?
– Allah i Njegov Poslanik to najbolje znaju – rekao sam, a on nastavi:
– Ono ide da učini sedždu ispod Arša, a zatim traži dozvolu (za ponovno kruženje), pa mu se dozvoli, a uskoro će doći vrijeme kad će ono učiniti sedždu i zatražiti dozvolu (za ponovno kruženje), ali mu se neće dozvoliti, nego će mu se reći: Vrati se odakle si i došlo, te će se ono pojaviti sa zapada. To su riječi Uzvišenog: "I Sunce se kreće do svoje određene granice, to je odredba Silnog i Sveznajućeg."[9]

٣١٩٩. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ يُوسُفَ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ عَنِ الأَعْمَشِ عَنْ إِبْرَاهِيمَ التَّيْمِيِّ عَنْ أَبِيهِ عَنْ أَبِي ذَرٍّ رَضِي اللهُ عَنْهُ قَالَ قَالَ النَّبِيُّ ﷺ لِأَبِي ذَرٍّ حِينَ غَرَبَتِ الشَّمْسُ أَتَدْرِي أَيْنَ تَذْهَبُ قُلْتُ اللهُ وَرَسُولُهُ أَعْلَمُ قَالَ فَإِنَّهَا تَذْهَبُ حَتَّى تَسْجُدَ تَحْتَ الْعَرْشِ فَتَسْتَأْذِنَ فَيُؤْذَنُ لَهَا وَيُوشِكُ أَنْ تَسْجُدَ فَلَا يُقْبَلَ مِنْهَا وَتَسْتَأْذِنَ فَلَا يُؤْذَنَ لَهَا يُقَالُ لَهَا ارْجِعِي مِنْ حَيْثُ جِئْتِ فَتَطْلُعُ مِنْ مَغْرِبِهَا فَذَلِكَ قَوْلُهُ تَعَالَى (وَالشَّمْسُ تَجْرِي لِمُسْتَقَرٍّ لَهَا ذَلِكَ تَقْدِيرُ الْعَزِيزِ الْعَلِيمِ) .

3200. PRIČAO NAM JE Musedded, njemu Abdul-Aziz b. Muhtar, a ovom Abdullah Danadž, rekavši da mu je prenio Ebu-Seleme b. Abdur-Rahman od Ebu-Hurejre, radijallahu anhu, da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
"Sunce i Mjesec će biti smotani na Sudnjem danu."[10]

٣٢٠٠. حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ حَدَّثَنَا عَبْدُ الْعَزِيزِ بْنُ الْمُخْتَارِ حَدَّثَنَا عَبْدُ اللهِ الدَّانَاجُ قَالَ حَدَّثَنِي أَبُو سَلَمَةَ بْنُ عَبْدِ الرَّحْمَنِ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِي اللهُ عَنْهُ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ الشَّمْسُ وَالْقَمَرُ مُكَوَّرَانِ يَوْمَ الْقِيَامَةِ .

3201. PRIČAO NAM JE Jahja b. Sulejman rekavši da mu je pričao Ibn-Vehb i kazao da mu je saopćio Amr, kako mu je pričao Abdur-Rahman b. Kasim od svoga oca, a ovaj od Abdullaha b. Omera, radijallahu anhu, a on da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem rekao:

٣٢٠١. حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ سُلَيْمَانَ قَالَ حَدَّثَنِي ابْنُ وَهْبٍ قَالَ أَخْبَرَنِي عَمْرٌو أَنَّ عَبْدَ الرَّحْمَنِ بْنَ الْقَاسِمِ حَدَّثَهُ عَنْ أَبِيهِ عَنْ عَبْدِ اللهِ بْنِ عُمَرَ رَضِي اللهُ عَنْهُمَا أَنَّهُ كَانَ يُخْبِرُ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ إِنَّ الشَّمْسَ وَالْقَمَرَ

9 Eto tako je Resulullah, sallallahu alejhi ve sellem, objasnio značenje 38. ajeta sure Ja-Sin. Ajni smatra da je cilj pripisivanja sedžde Sunca poređenje njegovog zalaska s onim koji čini sedždu, dok neki pretpostavljaju da se sedžda odnosi na meleke koji vode brigu o Suncu. Međutim, nema potrebe pribjegavanju metafori jer je Allahova svemoć neograničena, i On je odredio da Mu i živa i neživa bića čine sedždu, a sam način sedžde pojedinih bića na nebesima i onih na zemlji Allahu čini sedždu, a i Sunce i Mjesec, i zvijezde, i planine, i drveće, i životinje, i mnogi ljudi, a mnogi i kaznu zaslužuju, a koga Allah ponizi, niko ga ne može poštovanim učiniti: "Allah ono što hoće radi." (El-Hadž: 18)

10 O tome da će Sunce smotano biti govori se u suri Et-Tekvir.

"Pomračenje Sunca i Mjeseca ne nastupa zbog smrti nekoga, niti zbog nečijeg života (rođenje), nego su to dva Allahova znaka, pa kad ih ugledate, klanjajte (određeni namaz)."

لَا يَخْسِفَانِ لِمَوْتِ أَحَدٍ وَلَا لِحَيَاتِهِ وَلَكِنَّهُمَا آيَتَانِ مِنْ آيَاتِ اللهِ فَإِذَا رَأَيْتُمُوهُمَا فَصَلُّوا .

3202. PRIČAO NAM JE Isma'il b. Ebi-Uvejs, rekavši da mu je prenio Malik od Zejda b. Eslema, on od Ataa b. Jesara, a ovaj od Abdullaha b. Abbasa, radijallahu anhuma, da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
"Sunce i Mjesec su dva Allahova znaka! Njihova pomračenja ne dolaze zbog nečije smrti niti života. Kad god to vidite, spominjite Allaha."

٣٢٠٢. حَدَّثَنَا إِسْمَاعِيلُ بْنُ أَبِي أُوَيْسٍ قَالَ حَدَّثَنِي مَالِكٌ عَنْ زَيْدِ بْنِ أَسْلَمَ عَنْ عَطَاءِ بْنِ يَسَارٍ عَنْ عَبْدِاللهِ بْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا قَالَ قَالَ النَّبِيُّ ﷺ إِنَّ الشَّمْسَ وَالْقَمَرَ آيَتَانِ مِنْ آيَاتِ اللهِ لَا يَخْسِفَانِ لِمَوْتِ أَحَدٍ وَلَا لِحَيَاتِهِ فَإِذَا رَأَيْتُمْ ذَلِكَ فَاذْكُرُوا اللهَ .

3203. PRIČAO NAM JE Jahja b. Bukejr, njemu Lejs od Ukajla, a ovaj od Ibn-Šihaba, koji je rekao da ga je Urve obavijestio kako mu je Aiša, radijallahu anha, saopćila da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, na dan pomračenja Sunca ustao, izgovorio početni tekbir i dugo učio Kur'an, zatim se pregeo na ruku' i na ruku'u dugo ostao, a potom digao glavu i izgovorio: "Semi'allahu limen hamideh", zadržao se u tom položaju učeći podugo, ali nešto kraće od prvog učenja, ponovno učinio ruku' zadržavši se dugo, ali nešto kraće od prvog ruku'a, i učinio sedždu zadržavši se dugo. Isto je tako postupio i na drugom rekatu, a zatim predao selam. Sunce se već pokazalo. Potom je držao svijetu hutbu i o pomračenju Sunca i Mjeseca rekao: "To su dva Allahova znaka. Do njihova pomračenja ne dolazi zbog nečije smrti, niti nečijeg života. Kada ih takve ugledate, potražite utočište u namazu."

٣٢٠٣. حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ بُكَيْرٍ حَدَّثَنَا اللَّيْثُ عَنْ عُقَيْلٍ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ قَالَ أَخْبَرَنِي عُرْوَةُ أَنَّ عَائِشَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهَا أَخْبَرَتْهُ أَنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ يَوْمَ خَسَفَتِ الشَّمْسُ قَامَ فَكَبَّرَ وَقَرَأَ قِرَاءَةً طَوِيلَةً ثُمَّ رَكَعَ رُكُوعًا طَوِيلًا ثُمَّ رَفَعَ رَأْسَهُ فَقَالَ سَمِعَ اللهُ لِمَنْ حَمِدَهُ وَقَامَ كَمَا هُوَ فَقَرَأَ قِرَاءَةً طَوِيلَةً وَهِيَ أَدْنَى مِنَ الْقِرَاءَةِ الْأُولَى ثُمَّ رَكَعَ رُكُوعًا طَوِيلًا وَهِيَ أَدْنَى مِنَ الرَّكْعَةِ الْأُولَى ثُمَّ سَجَدَ سُجُودًا طَوِيلًا ثُمَّ فَعَلَ فِي الرَّكْعَةِ الْآخِرَةِ مِثْلَ ذَلِكَ ثُمَّ سَلَّمَ وَقَدْ تَجَلَّتِ الشَّمْسُ فَخَطَبَ النَّاسَ فَقَالَ فِي كُسُوفِ الشَّمْسِ وَالْقَمَرِ إِنَّهُمَا آيَتَانِ مِنْ آيَاتِ اللهِ لَا يَخْسِفَانِ لِمَوْتِ أَحَدٍ وَلَا لِحَيَاتِهِ فَإِذَا رَأَيْتُمُوهُمَا فَافْزَعُوا إِلَى الصَّلَاةِ .

3204. PRIČAO MI JE Muhammed b. Musenna, njemu Jahja prenoseći od Isma‘ila, a ovom Kajs prenoseći od Ebu-Mes‘uda, da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
"Do pomračenja Sunca i Mjeseca ne dolazi zbog nečije smrti, niti nečijeg života, nego su to dva Allahova znaka, i kad to primijetite, klanjajte."[1]

٣٢٠٤. حَدَّثَنِي مُحَمَّدُ بْنُ الْمُثَنَّى حَدَّثَنَا يَحْيَى عَنْ إِسْمَاعِيلَ قَالَ حَدَّثَنِي قَيْسٌ عَنْ أَبِي مَسْعُودٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ الشَّمْسُ وَالْقَمَرُ لَا يَنْكَسِفَانِ لِمَوْتِ أَحَدٍ وَلَا لِحَيَاتِهِ وَلَكِنَّهُمَا آيَتَانِ مِنْ آيَاتِ اللهِ فَإِذَا رَأَيْتُمُوهُمَا فَصَلُّوا .

O RIJEČIMA UZVIŠENOG: "I ON ŠALJE VJETROVE KAO RADOSNU VIJEST, KAO PRETHODNICU MILOSTI SVOJE"[2]

باب ما جاء في قوله (وهو الذي أرسل الرياح نشرا بين يدي رحمته)

Kasifen: žestok, onaj koji sve lomi.[3]
Levakiha znači: *melakih*, oplođivači, a to je množina riječi *mulkihatun*.[4]
I'sarun: orkan, olujni vjetar koji puše od zemlje prema nebu, kao vatreni stup.[5]
Sirrun: hladnoća, žestoka studen.[6]
Nušuren znači: razasuti.[7]

(قَاصِفًا) تَقْصِفُ كُلَّ شَيْءٍ (لَوَاقِحَ) مَلَاقِحَ مُلْقِحَةً (إِعْصَارٌ) رِيحٌ عَاصِفٌ تَهُبُّ مِنَ الْأَرْضِ إِلَى السَّمَاءِ كَعَمُودٍ فِيهِ نَارٌ (صِرٌّ) بَرْدٌ (نُشُرًا) مُتَفَرِّقَةً .

1 Ovi hadisi su navedeni i objašnjeni u poglavlju *Klanjanje namaza prilikom pomračenja Sunca*, Knjiga I, hadis br. 1041.

2 Autor je u uvodu ovog poglavlja naveo i objasnio nekoliko termina koji se nalaze u ajetima gdje se spominju vjetrovi, a za naslov poglavlja uzeo je ajet koji u cijelosti glasi: "I On šalje vjetrove kao radosnu vijest, kao prethodnicu milosti svoje: Mi s neba čistu vodu spuštamo." (El-Furkan: 48)

3 Riječ *kasifen* nalazi se u ajetu: "Ili, zar ste sigurni da vas On drugi put neće na more izvesti i buru na vas poslati i potopiti vas zbog toga što ste bili nezahvalni? Tada ne biste nikoga našli ko bi Nas zbog vas na odgovornost pozvao." (El-Isra: 69)

4 Termin *levakiha* uzet je iz ajeta: "Mi šaljemo vjetrove da oplođuju, a iz neba spuštamo kišu da imate šta piti – vi time ne možete raspolagati." (El-Hidžr: 22) Buhari je ovdje odabrao mišljenje Ebu-Ubejda u pogledu značenja riječi *levakih*, dok drugi smatraju da je *levakih* množina od riječ *lahikatun*. Abdullah b. Omer, želeći objasniti nekoliko kur'anskih termina koji se odnose na razne oblike vjetrova, kaže: "Vjetrova ima osam vrsta: četiri vjetra azaba i četiri vjetra milosti. Vjetrovi milostu su: *naširat*, *zarijat*, *murselat* i *mubešširat*, a vjetrovi azaba su: *asif* i *kasif* na moru, i *sarsar* i *akim* na kopnu."

5 Ovo je komentar Ebu-Ubejda za riječ *i'sarun* koja se nalazi u ajetu: "Kome bi od vas bilo drago da posjeduje bašču punu palmi i vinove loze kroz koju teku rijeke i u kojoj ima svakojakih plodova, a da je ostario i da ima nejaku djecu, a da onda naiđe vatrena oluja preko nje i ona izgori? Tako vam Allah objašnjava dokaze da biste razmislili." (El-Bekare: 266)

6 Riječ *sirrun* nalazi se u ajetu: "Ono što u životu na ovom svijetu udijele slično je usjevu onih koji su se prema sebi ogriješili, koji vjetar pun leda pogodi, i uništi ga. Ne čini njima Allah nepravdu oni je sami sebi čine." (Ali-Imran: 117)

7 Riječ *nušren* nalazi se u ajetu spomenutom u naslovu poglavlja. Međutim, po Asimovom kiraetu, kojim su pisani naši Mushafi, umjesto nušren kaže se bušren u oba ajeta u kojima je spomenuta ova riječ. (El-A'raf: 57 i El-Furkan: 48)

3205. PRIČAO NAM JE Adem, njemu Šu'be, koji prenosi od Hakema, on od Mudžahida, a ovaj od Ibn-Abbasa, radijallahu anhuma, da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Pomognut sam jutarnjim povjetarcem (istočnjakom), a narod Ad upropašten je zapadnjakom."[1]

٣٢٠٥. حَدَّثَنَا آدَمُ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ عَنِ الْحَكَمِ عَنْ مُجَاهِدٍ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ نُصِرْتُ بِالصَّبَا وَأُهْلِكَتْ عَادٌ بِالدَّبُورِ .

3206. PRIČAO NAM JE Meki b. Ibrahim, njemu Ibn-Džurejdž, koji prenosi od Ataa, a on od Aiše, radijallahu anha, koja je rekla:
– Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, imao je običaj, kad vidi oblak na nebu, pođe naprijed i nazad, uđe i iziđe, da mu se lice mijenja, a kada bi pala kiša, smirio bi se. Aiša ga je upoznala s tim te je on rekao:
"Ja ne znam da to ne bi bilo kao što je rekao jedan narod:
I kad ugledaše oblak na obzorju, koji se prema dolinama njihovim kretao..."[2]

٣٢٠٦. حَدَّثَنَا مَكِّيُّ بْنُ إِبْرَاهِيمَ حَدَّثَنَا ابْنُ جُرَيْجٍ عَنْ عَطَاءٍ عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهَا قَالَتْ كَانَ النَّبِيُّ ﷺ إِذَا رَأَى مَخِيلَةً فِي السَّمَاءِ أَقْبَلَ وَأَدْبَرَ وَدَخَلَ وَخَرَجَ وَتَغَيَّرَ وَجْهُهُ فَإِذَا أَمْطَرَتِ السَّمَاءُ سُرِّيَ عَنْهُ فَعَرَّفَتْهُ عَائِشَةُ ذَلِكَ فَقَالَ النَّبِيُّ ﷺ مَا أَدْرِي لَعَلَّهُ كَمَا قَالَ قَوْمٌ (فَلَمَّا رَأَوْهُ عَارِضًا مُسْتَقْبِلَ أَوْدِيَتِهِمْ) .

---

1 Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, i muslimani potpomognuti su vjetrom istočnjakom, prilikom Bitke na Hendeku.
Bio je to studen, jak, a s kišom pomiješan vjetar, koji je preko noći pogasio vatre neprijatelja, počupao kolje šatora, a same šatore dijelom poderao, a dijelom preko brda odnio zajedno s hranom i ostalom ratnom opremom. Na ovaj istočnjak aludira se u ajetu: "O vjernici, sjetite se Allahove milosti prema vama, kad su do vas vojske došle, pa smo Mi protiv njih vjetar poslali, i vojske koje vi niste vidjeli, a Allah dobro vidi šta vi radite." (El-Ahzab: 9)
Ad narod stanovaše u području Ahkafa pa sve do Hadremevta. Poslat im je Hud pejgamber, ali mu se, kako historičari navode, odazvalo nešto oko 4.000 osoba. Zbog njihovih opačina i neposlušnosti Allah ih je uništio orkanom "zapadnjakom", koji je puhao neprestano sedam noći i osam dana. Hud i njegovi sljedbenici pravovremeno su se sklonili i spasili propasti.

2 Prijevod spomenutog ajeta u cijelosti glasi: "I kad ugledaše oblak na obzorju, koji se prema dolinama njihovim kretao, povikaše: 'Ovaj oblak nam kišu donosi!'" "Ne, to je ono što ste požurivali: vjetar koji vam bolnu patnju nosi." (El-Ahkaf: 24)

SPOMINJANJE MELEKA

باب ذكر الملائكة

Enes je rekao da je Abdullah b. Selam rekao Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem: "Džibril, sallallahu alejhi ve sellem, (jedini) je od meleka koji je neprijatelj Jevrejima."[3]
Ibn-Abbas je u vezi s ajetom: "Mi smo u redove poredani", rekao: "To su meleki."[4]

وَقَالَ أَنَسٌ قَالَ عَبْدُاللهِ بْنُ سَلَامٍ لِلنَّبِيِّ ﷺ إِنَّ جِبْرِيلَ عَلَيْهِ السَّلَام عَدُوُّ الْيَهُودِ مِنَ الْمَلَائِكَةِ وَقَالَ ابْنُ عَبَّاسٍ (لَنَحْنُ الصَّافُّونَ) الْمَلَائِكَةُ .

3207. PRIČAO NAM JE Hudbe b. Halid, a njemu Hemmam, koji prenosi od Katade, a rekao mi je i Halifa da mu je pričao Jezid b. Zurej', a njemu Seid i Hišam, koji su rekli da im je pričao Katade, njemu Enes b. Malik od Malika b. Sa'sa'a, radijallahu anhu, koji je izjavio, da je Vjerovjesnik rekao:
"Dok sam bio pored Ka'be (u stanju) između sna i jave" – i spomenuo je da je bio između dva čovjeka – "donesen mi je zlatni legen napunjen mudrošću i vjerovanjem, te sam rasporen od grla do mehkih dijelova trbuha, a zatim mi je ispran stomak zemzem-vodom, pa onda napunjen mudrošću i vjerovanjem. Dovedena mi je bijela životinja, manja od mazge a veća od magarca, (zove se) Burak. Krenuo sam s Džibrilom dok nismo došli do najbližeg neba."
– Ko je to? – upitano je, a on je odgovorio:
– Džibril.
– Ko je s tobom? – upitano je, pa je rečeno:
– Muhammed.
– Zar mu je već upućeno poslanstvo? – rečeno je.
– Da – odgovori on.
– Dobro došao! Divan li je to dolazak! – rečeno je.

٣٢٠٧. حَدَّثَنَا هُدْبَةُ بْنُ خَالِدٍ حَدَّثَنَا هَمَّامٌ عَنْ قَتَادَةَ ح و قَالَ لِي خَلِيفَةُ حَدَّثَنَا يَزِيدُ بْنُ زُرَيْعٍ حَدَّثَنَا سَعِيدٌ وَهِشَامٌ قَالَا حَدَّثَنَا قَتَادَةُ حَدَّثَنَا أَنَسُ ابْنُ مَالِكٍ عَنْ مَالِكِ بْنِ صَعْصَعَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا قَالَ قَالَ النَّبِيُّ ﷺ بَيْنَا أَنَا عِنْدَ الْبَيْتِ بَيْنَ النَّائِمِ وَالْيَقْظَانِ وَذَكَرَ يَعْنِي رَجُلًا بَيْنَ الرَّجُلَيْنِ فَأُتِيتُ بِطَسْتٍ مِنْ ذَهَبٍ مُلِئَ حِكْمَةً وَإِيمَانًا فَشُقَّ مِنَ النَّحْرِ إِلَى مَرَاقِّ الْبَطْنِ ثُمَّ غُسِلَ الْبَطْنُ بِمَاءِ زَمْزَمَ ثُمَّ مُلِئَ حِكْمَةً وَإِيمَانًا وَأُتِيتُ بِدَابَّةٍ أَبْيَضَ دُونَ الْبَغْلِ وَفَوْقَ الْحِمَارِ الْبُرَاقُ فَانْطَلَقْتُ مَعَ جِبْرِيلَ حَتَّى أَتَيْنَا السَّمَاءَ الدُّنْيَا قِيلَ مَنْ هَذَا قَالَ جِبْرِيلُ

3 Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, umjesto odgovora, Abdullahu b. Selamu, proučio je ajet:
– Reci: "Ko je neprijatelj Džibrilu? A on, Allahovom voljom, tebi stavlja na srce Kur'an – koji potvrđuje prijašnje objave kao putokaz i radosnu vijest vjernicima." (El-Bekare: 97) Sa'lebi pripovijeda od Ibn-Abbasa u pogledu uzroka neprijateljstva jevreja prema meleku Džibrilu, da ih je jedan njihov vjerovjesnik obavijestio da će Nabukodonosor srušiti Jerusalem pa su oni poslali nekog čovjeka da ga ubije. Taj čovjek ga je pronašao, a on je bio još mlad i nejak. Džibril mu zabrani da ga ubije, rekavšu mu: "Ako Allah htjedne da vas uništi preko njega, nećeš ga se domoći, a ako to bude neko drugi, s kojim bi ga pravom ubijao?" Zbog toga ga je ovaj čovjek ostavio, a Nabukodonosor je odrastao i kasnije razorio Jerusalem. Zbog toga su jevreji počeli prezirati Džibrila.

4 Komentar Ibn-Abbasa na ajet: "Mi smo u redove poredani" (Es-Saffat: 165), zabilježio je Abdur-Rezzak preko Ikrime.

– Došao sam Ademu i nazvao mu selam, a on reče: “Dobro dašao, sine i vjerovjesniče!”
Potom smo došli na drugo nebo gdje je rečeno:
– Ko je to?
– Džibril – odgovorio je on.
– Ko je s tobom? – upitano je.
– Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem – rekao je on.
– Zar mu je već upućeno poslanstvo? – upitano je.
– Da – odgovori on.
– Dobro došao!
– Dobro došao! Divan li je to dolazak! – rečeno je.
Došao sam Isau i Jahjau. Oni rekoše: “Dobro došao, brate i vjerovjesniče!”
Zatim smo došli na treće nebo, pa je rečeno:
– Ko je to?
– Džibril – odgovoreno je.
– Ko je s tobom?, upitano je potom.
– Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem – rečeno je.
– Zar mu je već upućeno poslanstvo? – upitano je.
– Da – odgovorio je on.
– Dobro došao! Divan li je to dolazak! – rečeno je.
– Došao sam Jusufu i nazvao mu selam, a on reče: “Dobro došao, brate i vjerovjesniče!”
Onda smo došli na četvrto nebo, gdje je rečeno:
– Ko je to?
– Džibril – odgovoreno je.
– Ko je s tobom? – upitano je.
– Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem – rečeno je.
– Zar mu je već upućeno poslanstvo? – upitano je.
– Da, odgovorio je on.
– Dobro došao! Divan li je to dolazak! – rečeno je.
Došao sam Idrisu i nazvao mu selam, a on reče: “Dobro došao, brate i vjerovjesniče!”
Potom smo došli ne peto nebo, gdje je rečeno:
– Ko je to? – Džibril – odgovorio je.
– A ko je s tobom? – upitano je.
– Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem – odgovorio je.

قِيلَ مَنْ مَعَكَ قَالَ مُحَمَّدٌ قِيلَ وَقَدْ أُرْسِلَ إِلَيْهِ
قَالَ نَعَمْ قِيلَ مَرْحَبًا بِهِ وَلَنِعْمَ الْمَجِيءُ جَاءَ
فَأَتَيْتُ عَلَى آدَمَ فَسَلَّمْتُ عَلَيْهِ فَقَالَ مَرْحَبًا بِكَ
مِنِ ابْنٍ وَنَبِيٍّ فَأَتَيْنَا السَّمَاءَ الثَّانِيَةَ قِيلَ مَنْ هَذَا
قَالَ جِبْرِيلُ قِيلَ مَنْ مَعَكَ قَالَ مُحَمَّدٌ قِيلَ أُرْسِلَ
إِلَيْهِ قَالَ نَعَمْ قِيلَ مَرْحَبًا بِهِ وَلَنِعْمَ الْمَجِيءُ جَاءَ
فَأَتَيْتُ عَلَى عِيسَى وَيَحْيَى فَقَالاَ مَرْحَبًا بِكَ مِنْ
أَخٍ وَنَبِيٍّ فَأَتَيْنَا السَّمَاءَ الثَّالِثَةَ قِيلَ مَنْ هَذَا قِيلَ
جِبْرِيلُ قِيلَ مَنْ مَعَكَ قِيلَ مُحَمَّدٌ قِيلَ وَقَدْ أُرْسِلَ
إِلَيْهِ قَالَ نَعَمْ قِيلَ مَرْحَبًا بِهِ وَلَنِعْمَ الْمَجِيءُ جَاءَ
فَأَتَيْتُ عَلَى يُوسُفَ فَسَلَّمْتُ عَلَيْهِ قَالَ مَرْحَبًا
بِكَ مِنْ أَخٍ وَنَبِيٍّ فَأَتَيْنَا السَّمَاءَ الرَّابِعَةَ قِيلَ مَنْ
هَذَا قَالَ جِبْرِيلُ قِيلَ مَنْ مَعَكَ قِيلَ مُحَمَّدٌ قِيلَ
وَقَدْ أُرْسِلَ إِلَيْهِ قِيلَ نَعَمْ قِيلَ مَرْحَبًا بِهِ وَلَنِعْمَ
الْمَجِيءُ جَاءَ فَأَتَيْتُ عَلَى إِدْرِيسَ فَسَلَّمْتُ عَلَيْهِ
فَقَالَ مَرْحَبًا بِكَ مِنْ أَخٍ وَنَبِيٍّ فَأَتَيْنَا السَّمَاءَ
الْخَامِسَةَ قِيلَ مَنْ هَذَا قَالَ جِبْرِيلُ قِيلَ وَمَنْ
مَعَكَ قِيلَ مُحَمَّدٌ قِيلَ وَقَدْ أُرْسِلَ إِلَيْهِ قَالَ
نَعَمْ قِيلَ مَرْحَبًا بِهِ وَلَنِعْمَ الْمَجِيءُ جَاءَ فَأَتَيْنَا
عَلَى هَارُونَ فَسَلَّمْتُ عَلَيْهِ فَقَالَ مَرْحَبًا بِكَ
مِنْ أَخٍ وَنَبِيٍّ فَأَتَيْنَا عَلَى السَّمَاءِ السَّادِسَةِ قِيلَ
مَنْ هَذَا قِيلَ جِبْرِيلُ قِيلَ مَنْ مَعَكَ قِيلَ مُحَمَّدٌ
قِيلَ وَقَدْ أُرْسِلَ إِلَيْهِ مَرْحَبًا بِهِ وَلَنِعْمَ الْمَجِيءُ

– Zar mu je već upućeno poslanstvo? – upitano je.
– Da – rekao je on.
– Dobro došao! Divan li je to dolazak! – rečeno je.
Došli smo Harunu, te sam mu nazvao selam i on mi reče: “Dobro došao, brate i vjerovjesniče!”
Onda smo došli na šesto nebo, gdje je rečeno:
– Ko je to?
– Džibril – odgovoreno je.
– Ko je s tobom? – upitano je.
– Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem – rečeno je.
– Zar mu je već upućeno poslanstvo? Dobro došao! Divan li je to dolazak! – rečeno je.
Došao sam Musau i nazvao mu selam, a on reče: “Dobro došao, brate i vjerovjesniče!”
Pošto sam prošao, on je zaplakao, pa je rečeno:
– Šta te je rasplakalo?
– Gospodaru – reče on – ovaj mladić koji je poslan poslije mene; njegovih sljedbenika će više ući u Džennet nego mojih.
Potom smo došli na sedmo nebo. Upitano je:
– Ko je to?
– Džibril – odgovoreno je.
– Ko je s tobom? – upitano je.
– Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem – odgovoreno je.
– Zar mu je već upućeno poslanstvo? Dobro došao! Divan li je to dolazak! – rečeno je.
Došao sam Ibrahimu i nazvao mu selam. On reče: “Dobro došao, sine i vjerovjesniče!”
Potom mi je pokazan El-Bejtul-Ma‘mur, o kojem sam pitao Džibrila, a on je rekao: “Ovo je El-Bejtul-Ma‘mur. U njemu svakog dana klanja sedamdeset hiljada meleka. Kad iziđu, ne vraćaju se u njega, već im je to posljednji put (da uđu u njega).”
I pokazan mi je Sidretul-Munteha. Njegovi plodovi su poput vrčeva iz Hedžera, a listovi kao da su uši slonova! U njegovom podnožju četiri su rijeke, dvije nevidljive i dvije vidljive.
Upitao sam Džibrila (o njima). On reče:

جَاءَ فَأَتَيْتُ عَلَى مُوسَى فَسَلَّمْتُ عَلَيْهِ فَقَالَ مَرْحَبًا بِكَ مِنْ أَخٍ وَنَبِيٍّ فَلَمَّا جَاوَزْتُ بَكَى فَقِيلَ مَا أَبْكَاكَ قَالَ يَا رَبِّ هَذَا الْغُلَامُ الَّذِي بُعِثَ بَعْدِي يَدْخُلُ الْجَنَّةَ مِنْ أُمَّتِهِ أَفْضَلُ مِمَّا يَدْخُلُ مِنْ أُمَّتِي فَأَتَيْنَا السَّمَاءَ السَّابِعَةَ قِيلَ مَنْ هَذَا قِيلَ جِبْرِيلُ قِيلَ مَنْ مَعَكَ قِيلَ مُحَمَّدٌ قِيلَ وَقَدْ أُرْسِلَ إِلَيْهِ مَرْحَبًا بِهِ وَلَنِعْمَ الْمَجِيءُ جَاءَ فَأَتَيْتُ عَلَى إِبْرَاهِيمَ فَسَلَّمْتُ عَلَيْهِ فَقَالَ مَرْحَبًا بِكَ مِنِ ابْنٍ وَنَبِيٍّ فَرُفِعَ لِيَ الْبَيْتُ الْمَعْمُورُ فَسَأَلْتُ جِبْرِيلَ فَقَالَ هَذَا الْبَيْتُ الْمَعْمُورُ يُصَلِّي فِيهِ كُلَّ يَوْمٍ سَبْعُونَ أَلْفَ مَلَكٍ إِذَا خَرَجُوا لَمْ يَعُودُوا إِلَيْهِ آخِرَ مَا عَلَيْهِمْ وَرُفِعَتْ لِي سِدْرَةُ الْمُنْتَهَى فَإِذَا نَبِقُهَا كَأَنَّهُ قِلَالُ هَجَرَ وَوَرَقُهَا كَأَنَّهُ آذَانُ الْفُيُولِ فِي أَصْلِهَا أَرْبَعَةُ أَنْهَارٍ نَهْرَانِ بَاطِنَانِ وَنَهْرَانِ ظَاهِرَانِ فَسَأَلْتُ جِبْرِيلَ فَقَالَ أَمَّا الْبَاطِنَانِ فَفِي الْجَنَّةِ وَأَمَّا الظَّاهِرَانِ النِّيلُ وَالْفُرَاتُ ثُمَّ فُرِضَتْ عَلَيَّ خَمْسُونَ صَلَاةً فَأَقْبَلْتُ حَتَّى جِئْتُ مُوسَى فَقَالَ مَا صَنَعْتَ قُلْتُ فُرِضَتْ عَلَيَّ خَمْسُونَ صَلَاةً قَالَ أَنَا أَعْلَمُ بِالنَّاسِ مِنْكَ عَالَجْتُ بَنِي إِسْرَائِيلَ أَشَدَّ الْمُعَالَجَةِ وَإِنَّ أُمَّتَكَ لَا تُطِيقُ فَارْجِعْ إِلَى رَبِّكَ فَسَلْهُ فَرَجَعْتُ فَسَأَلْتُهُ فَجَعَلَهَا أَرْبَعِينَ ثُمَّ مِثْلَهُ

"Što se tiče dviju nevidljivih, one su u Džennetu, a što se tiče vidljivih, to su Nil i Eufrat."[1] Zatim mi je propisano pedeset namaza (dnevno). Vratio sam se, i kada sam došao Musau, on mi reče:
– Šta si učinio?
– Propisano mi je – rekoh – pedeset namaza.
– Ja bolje od tebe poznajem ljude – reče on – i trudio sam se sa Izraelićanima što sam više mogao. Tvoji sljedbenici neće moći (to izdržati). Vrati se svom Gospodaru i traži (da ti olakša).
Vratio sam se i molio (Allaha). On je odredio četrdeset namaza, (a Musa, alejhis-selam, ponovo je rekao isto), je je (smanjeno) na trideset. Potom je (Musa, alejhis-selam) rekao) isto, pa je odredio dvadeset. Zatim je (Musa, alejhis-selam, opet rekao) isto, te je (Allah) odredio deset (namaza). Onda sam došao Musau, pa je on rekao isto, (i ja sam ponovo molio), te je (Allah) odredio pet (namaza dnevno). Opet sam došao Musau. On upita:
– Šta si učinio?
– Odredio je pet namaza – rekoh, a on (opet) reče isto, te ja rekoh:
– Primio sam (to) s hajrom.
Potom je proglašeno (od Allaha): "Ja sam izvršio svoj propis i olakšao svojim robovima, a dobro djelo nagrađujem deseterostruko."[2]
Hemmam kaže da mu je prenio Katade od Hasana (Basrija), on od Ebu-Hurejre, radijallahu anhu, a on od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, (kazivanje) o "El-Bejtul-Ma'muru."[3]

ثُمَّ ثَلاثِينَ ثُمَّ مِثْلَهُ فَجَعَلَ عِشْرِينَ ثُمَّ مِثْلَهُ فَجَعَلَ عَشْرًا فَأَتَيْتُ مُوسَى فَقَالَ مِثْلَهُ فَجَعَلَهَا خَمْسًا فَأَتَيْتُ مُوسَى فَقَالَ مَا صَنَعْتَ قُلْتُ جَعَلَهَا خَمْسًا فَقَالَ مِثْلَهُ قُلْتُ سَلَّمْتُ بِخَيْرٍ فَنُودِيَ إِنِّي قَدْ أَمْضَيْتُ فَرِيضَتِي وَخَفَّفْتُ عَنْ عِبَادِي وَأَجْزِي الْحَسَنَةَ عَشْرًا وَقَالَ هَمَّامٌ عَنْ قَتَادَةَ عَنِ الْحَسَنِ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ فِي الْبَيْتِ الْمَعْمُورِ .

1 Mukatil kaže da su nevidljive rijeke Dženneta Selsebil i Kevser, a za Nil i Eufrat Ajni kaže: "One izviru u podnožju Sidretul-Muntehaa, zatim teku kud Allah hoće, zatim izlaze iz zemlje i teku na njoj."

2 Hadisi o Israu i Mi'radžu spadaju u najduže hadise koje Buhari prenosi, a razvrstao ih je u razna poglavlja, zavisno od onog šta se u njima spominje. Tako je na početku poglavlja o namazu, s obzirom da je namaz propisan na Mi'radžu, naveo hadis kojeg prenosi Ebu-Zerr Gifari, a koji je po sadržaju dosta sličan ovom hadisu, iako ovaj hadis prenosi drugi ashab, Malik b. Sa'sa'. Uz prijevod dotičnog hadisa dato je opširno objašnjenje Isra'a i Mi'radža. (Knjiga I, hadis br. 349)
U ovom poglavlju, koje govori o melekima, Buhari je naveo hadis o Mi'radžu jer se u njemu spominje melek Džibril, kao i veliki broj meleka koji svaki dan ulaze u El-Bejtul-Ma'mur, da bi u njemu klanjali, a kad iz njega izidu, ne vraćaju se više.

3 Buhari je naveo ovaj sened hadisa s ciljem da pokaže da je Hemmam u svojoj predaji hadisa odvojio kazivanje o El-Bejtul-Ma'muru od kazivanja o Israu, pa je prenio hadis preko Katade od Enesa, a kazivanje o El-Bejtul-Ma'muru preko Katade od Hassana.

3208. PRIČAO NAM JE Hasan b. Rebija, njemu Ebul-Ahvas od A'meša, on od Zejda b. Vehba, a ovaj od Abdullaha, koji je rekao:

– Pričao nam je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem – a on je onaj koji istinu govori i kome se vjeruje:

"Stvaranje svakog od vas odvija se u stomaku njegove majke četrdeset dana, zatim bude toliko dana ugrušak, a zatim bude komad mesa toliko (dana). Potom Allah pošalje meleka kome budu naređene četiri stvari. Rekne mu se: 'Zapiši: njegovo djelo, opskrbu, rok života i da li će biti nesretan ili sretan', a potom se duša udahne u njega.

Neko od vas radi (dobra djela) tako da između njega i Dženneta bude samo jedan aršin, ali ga njegova Knjiga pretekne, pa uradi djelo koje radi onaj koji će u Džehennem, a može raditi (loše) tako da između njega i Džehennema bude samo jedan aršin, ali ga Knjiga pretekne, pa uradi djelo koje rade oni koji će u Džennet."[4]

٣٢٠٨. حَدَّثَنَا الْحَسَنُ بْنُ الرَّبِيعِ حَدَّثَنَا أَبُو الأَحْوَصِ عَنِ الأَعْمَشِ عَنْ زَيْدِ بْنِ وَهْبٍ قَالَ عَبْدُاللهِ حَدَّثَنَا رَسُولُ اللهِ ﷺ وَهُوَ الصَّادِقُ الْمَصْدُوقُ قَالَ إِنَّ أَحَدَكُمْ يُجْمَعُ خَلْقُهُ فِي بَطْنِ أُمِّهِ أَرْبَعِينَ يَوْمًا ثُمَّ يَكُونُ عَلَقَةً مِثْلَ ذَلِكَ ثُمَّ يَكُونُ مُضْغَةً مِثْلَ ذَلِكَ ثُمَّ يَبْعَثُ اللهُ مَلَكًا فَيُؤْمَرُ بِأَرْبَعِ كَلِمَاتٍ وَيُقَالُ لَهُ اكْتُبْ عَمَلَهُ وَرِزْقَهُ وَأَجَلَهُ وَشَقِيٌّ أَوْ سَعِيدٌ ثُمَّ يُنْفَخُ فِيهِ الرُّوحُ فَإِنَّ الرَّجُلَ مِنْكُمْ لَيَعْمَلُ حَتَّى مَا يَكُونُ بَيْنَهُ وَبَيْنَ الْجَنَّةِ إِلَّا ذِرَاعٌ فَيَسْبِقُ عَلَيْهِ كِتَابُهُ فَيَعْمَلُ بِعَمَلِ أَهْلِ النَّارِ وَيَعْمَلُ حَتَّى مَا يَكُونُ بَيْنَهُ وَبَيْنَ النَّارِ إِلَّا ذِرَاعٌ فَيَسْبِقُ عَلَيْهِ الْكِتَابُ فَيَعْمَلُ بِعَمَلِ أَهْلِ الْجَنَّةِ .

3209. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Selam da mu je saopćio Mahled, njemu Ibn-Džurejdž, a ovom Musa b. Ukbe od Nafija, on od Ebu-Hurejre, radijallahu anhu, a ovaj od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem.

Njega (Muhammeda) slijedi Ebu-Asim prenoseći od Ibn-Džurejdža, koji je rekao da mu je saopćio Musa b. Ukbe od Nafija, a on od Ebu-Hurejre, radijallahu anhu, da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:

– Kad Allah zavoli nekog čovjeka, pozove Džibrila: "Allah voli toga i toga, pa ga i ti voli!" Onda ga i Džibril zavoli, te Džibril razglasi među

٣٢٠٩. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ سَلَامٍ أَخْبَرَنَا مَخْلَدٌ أَخْبَرَنَا ابْنُ جُرَيْجٍ قَالَ أَخْبَرَنِي مُوسَى بْنُ عُقْبَةَ عَنْ نَافِعٍ قَالَ قَالَ أَبُو هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ وَتَابَعَهُ أَبُو عَاصِمٍ عَنِ ابْنِ جُرَيْجٍ قَالَ أَخْبَرَنِي مُوسَى بْنُ عُقْبَةَ عَنْ نَافِعٍ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ إِذَا أَحَبَّ اللهُ الْعَبْدَ نَادَى جِبْرِيلَ إِنَّ اللهَ يُحِبُّ فُلَانًا فَأَحْبِبْهُ فَيُحِبُّهُ جِبْرِيلُ فَيُنَادِي جِبْرِيلُ فِي أَهْلِ السَّمَاءِ إِنَّ اللهَ يُحِبُّ فُلَانًا فَأَحِبُّوهُ فَيُحِبُّهُ أَهْلُ السَّمَاءِ ثُمَّ يُوضَعُ لَهُ الْقَبُولُ فِي الأَرْضِ .

4 Ovaj hadis je naveden u poglavlju o melekima jer se u njemu govori o meleku koji zapiše četiri osnovne stvari vezane za čovjeka, prilikom njegovog stvaranja. Inače, o stvaranju čovjeka u etapama govori i Kur'an: "Mi čovjeka od biti zemlje stvaramo, zatim ga kao kap sjemena na sigurno mjesto stavljamo, pa onda kap sjemena ugruškom učinimo, zatim od ugruška grudu mesa stvorimo pa od grude mesa kosti napravimo, a onda kosti mesom zaodjenemo, i poslije ga kao drugo stvorenje oživimo, pa neka je uzvišen Allah, najljepši Stvoritelj." (El-Mu'min: 12-14)

stanovnicima nebesa: "Allah voli toga i toga, pa ga i vi volite!" Potom ga zavole i stanovnici nebesa, a zatim mu se postavi prijem ne zemlji (tj. ostaje u lijepoj uspomeni).

3210. PRIČAO NAM JE Muhammed, njemu Ibn-Ebi-Merjem, a ovome je saopćio Lejs, kome je prenio Ibn-Ebi-Dža'fer od Muhammeda b. Abdur-Rahmana, ovaj od Urve v. Zubejra, a on od Aiše, radijallahu anha, supruge Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, da je čula Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, kako kaže.
"Meleki silaze u anane, a to su oblaci, i spominju stvar koja je određena na nebu, a šejtani krišom prisluškuju, pa čuju to, te otkriju vračarima, a oni uz to dodaju još stotinu laži od sebe."

٣٢١٠. حَدَّثَنَا مُحَمَّدٌ حَدَّثَنَا ابْنُ أَبِي مَرْيَمَ أَخْبَرَنَا اللَّيْثُ حَدَّثَنَا ابْنُ أَبِي جَعْفَرٍ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ عَبْدِ الرَّحْمَنِ عَنْ عُرْوَةَ بْنِ الزُّبَيْرِ عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهَا زَوْجِ النَّبِيِّ ﷺ أَنَّهَا سَمِعَتْ رَسُولَ اللهِ ﷺ يَقُولُ إِنَّ الْمَلَائِكَةَ تَنْزِلُ فِي الْعَنَانِ وَهُوَ السَّحَابُ فَتَذْكُرُ الْأَمْرَ قُضِيَ فِي السَّمَاءِ فَتَسْتَرِقُ الشَّيَاطِينُ السَّمْعَ فَتَسْمَعُهُ فَتُوحِيهِ إِلَى الْكُهَّانِ فَيَكْذِبُونَ مَعَهَا مِائَةَ كَذْبَةٍ مِنْ عِنْدِ أَنْفُسِهِمْ .

3211. PRIČAO NAM JE Ahmed b. Junus, njemu Ibrahim b. Sa'd, a ovom Ibn-Šihab od Ebu-Seleme i od El-Egarra, a njih dvojica od Ebu-Hurejre, radijallahu anhu, koji kaže da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
"Kad bude petak, na svakim džamijskim vratima budu meleki i (poimenično) zapisuju prvog, pa dalje po redu, a kad imam sjedne, oni zatvore spise i dođu da slušaju zikr (hutbu)."

٣٢١١. حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ يُونُسَ حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ سَعْدٍ حَدَّثَنَا ابْنُ شِهَابٍ عَنْ أَبِي سَلَمَةَ وَالْأَغَرِّ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ قَالَ النَّبِيُّ ﷺ إِذَا كَانَ يَوْمُ الْجُمُعَةِ كَانَ عَلَى كُلِّ بَابٍ مِنْ أَبْوَابِ الْمَسْجِدِ الْمَلَائِكَةُ يَكْتُبُونَ الْأَوَّلَ فَالْأَوَّلَ فَإِذَا جَلَسَ الْإِمَامُ طَوَوُا الصُّحُفَ وَجَاءُوا يَسْتَمِعُونَ الذِّكْرَ .

3212. PRIČAO NAM JE Ali b. Abdullah, njemu Sufjan, a ovom Zuhri prenoseći da je Seid b. Musejjeb rekao:
– Omer je prošao kroz džamiju dok je Hassan recitovao (poeziju), te reče:
"Ja sam recitovao (u džamiji), a u njoj je bio onaj koji je bolji od tebe."
Zatim se on okrenuo Ebu-Hurejri i rekao:
– Zaklinjem te Allahom, jesi li čuo Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, kada je rekao: "Odgovori (idolopoklonicima) umjesto mene. Allahu, pomozi ga časnim Džibrilom?"
– Da – reče (Ebu-Hurejra).

٣٢١٢. حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ عَبْدِ اللهِ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ حَدَّثَنَا الزُّهْرِيُّ عَنْ سَعِيدِ بْنِ الْمُسَيَّبِ قَالَ مَرَّ عُمَرُ فِي الْمَسْجِدِ وَحَسَّانُ يُنْشِدُ فَقَالَ كُنْتُ أُنْشِدُ فِيهِ وَفِيهِ مَنْ هُوَ خَيْرٌ مِنْكَ ثُمَّ الْتَفَتَ إِلَى أَبِي هُرَيْرَةَ فَقَالَ أَنْشُدُكَ بِاللهِ أَسَمِعْتَ رَسُولَ اللهِ ﷺ يَقُولُ أَجِبْ عَنِّي اللَّهُمَّ أَيِّدْهُ بِرُوحِ الْقُدُسِ قَالَ نَعَمْ .

3213. PRIČAO NAM JE Hafs b. Umer, njemu Šu‘be od Adijja b. Sabita, a ovaj od Berraa, radijallahu anhu, koji je izjavio da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao Hassanu (b. Sabitu):
“Ismij ih (u pjesmi) – ili ismijavaj ih – Džibril je s tobom!”[1]

٣٢١٣. حَدَّثَنَا حَفْصُ بْنُ عُمَرَ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ عَنْ عَدِيِّ بْنِ ثَابِتٍ عَنِ الْبَرَاءِ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ قَالَ النَّبِيُّ ﷺ لِحَسَّانَ اهْجُهُمْ أَوْ هَاجِهِمْ وَجِبْرِيلُ مَعَكَ .

3214. PRIČAO NAM JE Musa b. Isma‘il, a njemu prenio Džerir. Prenio nam je Ishak da mu je saopćio Vehb b. Džerir, a njemu njegov otac, rekavši da je čuo Humejda b. Hilala kako prenosi od Enesa b. Malika, radijallahu anhu, koji je rekao:
“Kao da vidim uzdignutu prašinu u sokaku plemena Ganm.”
Musa je opširnije prenio: “Džibrilovu pratnju.”[2]

٣٢١٤. حَدَّثَنَا مُوسَى بْنُ إِسْمَاعِيلَ حَدَّثَنَا جَرِيرٌ ح حَدَّثَنِي إِسْحَاقُ أَخْبَرَنَا وَهْبُ بْنُ جَرِيرٍ حَدَّثَنَا أَبِي قَالَ سَمِعْتُ حُمَيْدَ بْنَ هِلَالٍ عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ كَأَنِّي أَنْظُرُ إِلَى غُبَارٍ سَاطِعٍ فِي سِكَّةِ بَنِي غَنْمٍ زَادَ مُوسَى مَوْكِبَ جِبْرِيلَ .

3215. PRIČAO NAM JE Ferve, njemu Alija b. Mushir prenoseći od Hišama b. Urve, on od svoga oca, a ovaj od Aiše, radijallahu anha, da je Haris b. Hišam pitao Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem: “Kako ti dolazi Objava?”
– Sve je to – reče on – ovako: ponekad dođe melek poput zvonjenja zvona, i kada bi se prekinulo (zvonjenje), ja bih potpuno upamtio ono što mi je Džibril kazao. To mi je najteži način objave. Ponekad bi mi se melek ukaži u liku čovjeka i on bi mi govorio, a ja bih pamtio to što on kaže.

٣٢١٥. حَدَّثَنَا فَرْوَةُ حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ مُسْهِرٍ عَنْ هِشَامِ بْنِ عُرْوَةَ عَنْ أَبِيهِ عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهَا أَنَّ الْحَارِثَ بْنَ هِشَامٍ سَأَلَ النَّبِيَّ ﷺ كَيْفَ يَأْتِيكَ الْوَحْيُ قَالَ كُلُّ ذَاكَ يَأْتِينِي الْمَلَكُ أَحْيَانًا فِي مِثْلِ صَلْصَلَةِ الْجَرَسِ فَيَفْصِمُ عَنِّي وَقَدْ وَعَيْتُ مَا قَالَ وَهُوَ أَشَدُّهُ عَلَيَّ وَيَتَمَثَّلُ لِيَ الْمَلَكُ أَحْيَانًا رَجُلًا فَيُكَلِّمُنِي فَأَعِي مَا يَقُولُ .

---

1 “Ili ismij ih” upućuje na dvoumljenje nekog od prenosilaca, što znači da je Resulullah, sallallahu alejhi ve sellem, izgovorio samo jedan od ta dva zapovjedna načina, ali se dotični prenosilac ne sjeća da li je rečeno: “Ismij ih” ili “Ismijavaj ih.”

2 Prema ovom hadisu, Enes se živo sjeća prašine koja se digla pri odlasku Džibrila i drugih meleka koji su poslani da pomognu muslimanima prilikom opsjedanja plemena Benu-Kurejza, koje je prekršilo ugovor i pomoglo idolopoklonike u Bitki na Hendeku. Stoga je Resulullahu, sallallahu alejhi ve sellem, bilo naređeno da ih kazni, a u ovom poduhvatu je bio potpomognut melekima.

3216. PRIČAO NAM JE Adem, njemu Šejban, a ovom Jahja b. Ebi-Kesir prenoseći od Ebu-Seleme, a on od Ebu-Hurejre, radijallahu anhu, da je rekao kako je čuo kad Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, kaže:
"Ko potroši par (par konja ili deva) na Allahovom putu, čuvari Dženneta će ga pozvati:
'Hej, ti, dođi!'"
– To je onaj za koga nema propasti – reče Ebu-Bekr.
– Nadam se da ćeš ti biti od njih – reče Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem.[1]

٣٢١٦. حَدَّثَنَا آدَمُ حَدَّثَنَا شَيْبَانُ حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ أَبِي كَثِيرٍ عَنْ أَبِي سَلَمَةَ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ سَمِعْتُ النَّبِيَّ ﷺ يَقُولُ مَنْ أَنْفَقَ زَوْجَيْنِ فِي سَبِيلِ اللهِ دَعَتْهُ خَزَنَةُ الْجَنَّةِ أَيْ فُلُ هَلُمَّ فَقَالَ أَبُو بَكْرٍ ذَاكَ الَّذِي لَا تَوَى عَلَيْهِ قَالَ النَّبِيُّ ﷺ أَرْجُو أَنْ تَكُونَ مِنْهُمْ .

3217. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Muhammed, njemu Hišam, a ovom je saopćio Ma'mer prenoseći od Zuhrija, on od Ebu-Seleme, a ovaj od Aiše, radijallahu anha, da joj je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
– Aiša, ovo je Džibril, i on ti šalje selam.
– Neka je i na njega mir, Allahov rahmet i blagoslov – reče ona – ti vidiš ono što ja ne vidim – mislila je na Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem.[2]

٣٢١٧. حَدَّثَنَا عَبْدُاللهِ بْنُ مُحَمَّدٍ حَدَّثَنَا هِشَامٌ أَخْبَرَنَا مَعْمَرٌ عَنِ الزُّهْرِيِّ عَنْ أَبِي سَلَمَةَ عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهَا أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ قَالَ لَهَا يَا عَائِشَةُ هَذَا جِبْرِيلُ يَقْرَأُ عَلَيْكِ السَّلَامَ فَقَالَتْ وَعَلَيْهِ السَّلَامُ وَرَحْمَةُ اللهِ وَبَرَكَاتُهُ تَرَى مَا لَا أَرَى تُرِيدُ النَّبِيَّ ﷺ .

3218. PRIČAO NAM JE Ebu-Nu'ajm, njemu Umer b. Zerr. Kaže (Buhari): "I pričao mi je Jahja b. Dža'fer, njemu Veki' prenoseći od Umera b. Zerra, on od svoga oca, a ovaj od Seida b. Džubejra, kako je Ibn-Abbas izjavio da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao Džibrilu: "Zar nas nećeš posjećivati više nego što nas posjećuješ?"
Tim povodom je – kaže (Ibn-Abbas) objavljen ajet: "Mi silazimo samo s naređenjem tvoga Gospodara. On je vladar svega, On zna budućnost našu i prošlost našu."[3]

٣٢١٨. حَدَّثَنَا أَبُو نُعَيْمٍ حَدَّثَنَا عُمَرُ بْنُ ذَرٍّ قَالَ ح حَدَّثَنِي يَحْيَى بْنُ جَعْفَرٍ حَدَّثَنَا وَكِيعٌ عَنْ عُمَرَ ابْنِ ذَرٍّ عَنْ أَبِيهِ عَنْ سَعِيدِ بْنِ جُبَيْرٍ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا قَالَ قَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ لِجِبْرِيلَ أَلَا تَزُورُنَا أَكْثَرَ مِمَّا تَزُورُنَا قَالَ فَنَزَلَتْ (وَمَا نَتَنَزَّلُ إِلَّا بِأَمْرِ رَبِّكَ لَهُ مَا بَيْنَ أَيْدِينَا وَمَا خَلْفَنَا) .

---

1 Ovaj hadis govori o čuvarima Dženneta, a ti čuvari su meleki, pa je stoga ovaj hadis naveden u poglavlju o melekima.

2 Iz ovog hadisa se zaključuje da je Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, ponekad gledao meleka, a da ga oni koji su bili s njim nisu vidjeli. Ovdje je također naglašen velik fadilet Aiše, radijallahu anha, kojoj je Džibril nazvao selam, a ona uzvratila selamom, dodavši po običaju: "Ve rahmetullahi ve berekatuhu."

3 Kraj ajeta glasi: "... i ono što je između toga. Gospodar tvoj ne zaboravlja." (Merjem: 64)

3219. PRIČAO NAM JE Isma'il, koji kaže da mu je pričao Sulejman prenoseći od Junusa, on od Ibn-Šihaba, a ovaj od Ubejdullaha b. Abdullaha b. Utbe b. Mes'uda, koji je prenio od Ibn-Abbasa, radijallahu anhuma, da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
"Džibril mi je učio (Kur'an) jednim narječjem (harfom) te sam ja tražio od njega da poveća, sve dok on nije počeo učiti na sedam narječja (harfova)."

٣٢١٩. حَدَّثَنَا إِسْمَاعِيلُ قَالَ حَدَّثَنِي سُلَيْمَانُ عَنْ يُونُسَ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ عَنْ عُبَيْدِاللهِ بْنِ عَبْدِاللهِ بْنِ عُتْبَةَ بْنِ مَسْعُودٍ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا أَنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ قَالَ أَقْرَأَنِي جِبْرِيلُ عَلَى حَرْفٍ فَلَمْ أَزَلْ أَسْتَزِيدُهُ حَتَّى انْتَهَى إِلَى سَبْعَةِ أَحْرُفٍ .

3220. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Mukatil, njemu saopćio Abdullah, a ovom Junus prenoseći od Zuhrija, koji je izjavio da mu je Ubejdullah b. Abdullah prenio da je Ibn-Abbas, radijallahu anhu, rekao: "Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, bio je najdarežljiviji čovjek, a bio je opet najdarežljiviji u ramazanu, kada bi ga sretao Džibril, a Džibril ga je sretao svake noći ramazana i podučavao ga Kur'anu. Kad god bi Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, susreo Džibril, on bi bio po činjenju dobra darežljiviji od blagog (kišnog) povjetarca."
Abdullah (b. Mubarek) kaže da mu je i Ma'mer prenio sličan hadis preko ovog lanca prenosilaca.
Ebu-Hurejra, radijallahu anhu, i Fatima, radijallahu anha, prenose od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, da mu je Džibril obnavljao Kur'an.

٣٢٢٠. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ مُقَاتِلٍ أَخْبَرَنَا عَبْدُاللهِ أَخْبَرَنَا يُونُسُ عَنِ الزُّهْرِيِّ قَالَ حَدَّثَنِي عُبَيْدُاللهِ ابْنُ عَبْدِاللهِ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا قَالَ كَانَ رَسُولُ اللهِ ﷺ أَجْوَدَ النَّاسِ وَكَانَ أَجْوَدُ مَا يَكُونُ فِي رَمَضَانَ حِينَ يَلْقَاهُ جِبْرِيلُ وَكَانَ جِبْرِيلُ يَلْقَاهُ فِي كُلِّ لَيْلَةٍ مِنْ رَمَضَانَ فَيُدَارِسُهُ الْقُرْآنَ فَلَرَسُولُ اللهِ ﷺ حِينَ يَلْقَاهُ جِبْرِيلُ أَجْوَدُ بِالْخَيْرِ مِنَ الرِّيحِ الْمُرْسَلَةِ وَعَنْ عَبْدِاللهِ حَدَّثَنَا مَعْمَرٌ بِهَذَا الإِسْنَادِ نَحْوَهُ وَرَوَى أَبُو هُرَيْرَةَ وَفَاطِمَةُ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا عَنِ النَّبِيِّ ﷺ أَنَّ جِبْرِيلَ كَانَ يُعَارِضُهُ الْقُرْآنَ .

3221. PRIČAO NAM JE Kutejbe, a njemu Lejs prenoseći od Ibn-Šihaba, da je Omer b. Abdul-Aziz malo zakasnio s obavljanjem ikindije, pa mu je Urve rekao: "Zar nije Džibril sišao i (određenog vremena) klanjao pred Allahovim Poslanikom, sallallahu alejhi ve sellem?"
– Pamti što si ispričao, Urve – reče Omer, a potom nastavi: "Ja sam čuo Beširа b. Ebi-Mes'uda, kako kaže da je čuo Ebu-Mes'uda, koji je čuo Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, kako kaže:
'Džibril je sišao i bio mi imam, te sam klanjao s njim, zatim sam (opet) klanjao s njim, i opet sam

٣٢٢١. حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ حَدَّثَنَا لَيْثٌ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ أَنَّ عُمَرَ بْنَ عَبْدِالْعَزِيزِ أَخَّرَ الْعَصْرَ شَيْئًا فَقَالَ لَهُ عُرْوَةُ أَمَا إِنَّ جِبْرِيلَ قَدْ نَزَلَ فَصَلَّى أَمَامَ رَسُولِ اللهِ ﷺ فَقَالَ عُمَرُ اعْلَمْ مَا تَقُولُ يَا عُرْوَةُ قَالَ سَمِعْتُ بَشِيرَ بْنَ أَبِي مَسْعُودٍ يَقُولُ سَمِعْتُ أَبَا مَسْعُودٍ يَقُولُ سَمِعْتُ رَسُولَ اللهِ ﷺ يَقُولُ نَزَلَ جِبْرِيلُ فَأَمَّنِي فَصَلَّيْتُ مَعَهُ ثُمَّ صَلَّيْتُ مَعَهُ ثُمَّ صَلَّيْتُ مَعَهُ ثُمَّ صَلَّيْتُ مَعَهُ ثُمَّ صَلَّيْتُ مَعَهُ يَحْسُبُ بِأَصَابِعِهِ خَمْسَ صَلَوَاتٍ .

klanjao s njim, i još jednom sam klanjao s njim i opet sam klanjao s njim.'" Na prste je izračunao pet namaza.[1]

3222. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Beššar, njemu Ibn-Adijj prenoseći od Šu'be, on od Habiba b. Ebu-Sabita, a ovaj od Zejda b. Vehba, da je Ebu-Zerr, radijallahu anhu, izjavio da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
– Džibril mi je rekao: "Ko od tvojih sljedbenika umre, a nije ništa obožavao mimo Allaha, ući će u Džennet", ili "neće ući u Džehennem."
– A ako je činio prostituciju (blud) i ako je krao?
– upitao je on.
– I ako je – reče (Resulullah, alejhis-selam).[2]

٣٢٢٢. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ بَشَّارٍ حَدَّثَنَا ابْنُ أَبِي عَدِيٍّ عَنْ شُعْبَةَ عَنْ حَبِيبِ بْنِ أَبِي ثَابِتٍ عَنْ زَيْدِ ابْنِ وَهْبٍ عَنْ أَبِي ذَرٍّ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ قَالَ النَّبِيُّ ﷺ قَالَ لِي جِبْرِيلُ مَنْ مَاتَ مِنْ أُمَّتِكَ لَا يُشْرِكُ بِاللهِ شَيْئًا دَخَلَ الْجَنَّةَ أَوْ لَمْ يَدْخُلِ النَّارَ قَالَ وَإِنْ زَنَى وَإِنْ سَرَقَ قَالَ وَإِنْ.

3223. PRIČAO NAM JE Ebul-Jeman, njemu saopćio Šu'ajb, a ovom Ebu-Zinad prenoseći od A'redža, a on od Ebu-Hurejre, radijallahu anhu, koji kaže da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
– Melekі se smjenjuju, meleki noći i meleki dana, a sastanu se (i jedni i drugi) u vrijeme sabah-namaza i ikindije. Potom se penju k Njemu oni koji su kod vas prenoćili, i On ih pita – a On najviše zna: "U kakvom ste stanju ostavili (Moje robove)?", a oni kažu:
"Ostavili smo ih pri klanjanju namaza, a kad smo im došli, oni klanjahu."[3]

٣٢٢٣. حَدَّثَنَا أَبُو الْيَمَانِ أَخْبَرَنَا شُعَيْبٌ حَدَّثَنَا أَبُو الزِّنَادِ عَنِ الْأَعْرَجِ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ قَالَ النَّبِيُّ ﷺ الْمَلَائِكَةُ يَتَعَاقَبُونَ مَلَائِكَةٌ بِاللَّيْلِ وَمَلَائِكَةٌ بِالنَّهَارِ وَيَجْتَمِعُونَ فِي صَلَاةِ الْفَجْرِ وَصَلَاةِ الْعَصْرِ ثُمَّ يَعْرُجُ إِلَيْهِ الَّذِينَ بَاتُوا فِيكُمْ فَيَسْأَلُهُمْ وَهُوَ أَعْلَمُ فَيَقُولُ كَيْفَ تَرَكْتُمْ عِبَادِي فَيَقُولُونَ تَرَكْنَاهُمْ يُصَلُّونَ وَأَتَيْنَاهُمْ يُصَلُّونَ.

1 Pogledati poglavlje *Namaska vremena*, Knjiga I, hadis br. 521.

2 Znači da onaj ko umre s imanom ući će u Džennet, makar i iskusio izvjesnu kaznu prije toga, a neće u Džehennemu vječno ostati iako će možda u njemu boraviti određeno vrijeme (Hattabi).

3 Ovaj hadis je naveden i objašnjen u Knjizi I, hadis br. 555.

KAD NEKO OD VAS REKNE "AMIN" A I MELEKI NA NEBU (TO ISTO REKNU) PA SE JEDNO (AMIN) PODUDARI S DRUGIM, BIT ĆE MU OPROŠTENI GRIJESI KOJE JE PRIJE TOGA ČINIO[4]

باب إذا قال أحدكم آمين والملائكة في السماء آمين فوافقت إحداهما الأخرى غفر له ما تقدم من ذنبه

3224. PRIČAO NAM JE Muhammed, njemu saopćio Mahled, a ovom Ibn-Džurejdž od Isma'ila b. Umejja, da mu je pričao Nafi', a njemu Kasim b. Muhammed od Aiše, radijallahu anha, koja je rekla: – Natrpala sam jastuk za Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, na kojem su bile slike poput abajlije. Kad je došao i stao na vrata, izraz lica mu se poče mijenjati.
Šta je bilo, Allahov Poslaniče? – upitah.
"Što će ti to jastuče!" – reče on.
"To jastuče" – reče ona – "pripremila sam ti da se osloniš na njega."
"Zar ti ne znaš" – reče on – "da meleki ne ulaze u kuću u kojoj se nalazi slika i da će onaj ko izradi sliku biti mučen na Sudnjem danu? (Allah) će reći: Oživite to što ste napravili!"[5]

٣٢٢٤. حَدَّثَنَا مُحَمَّدٌ أَخْبَرَنَا مَخْلَدٌ أَخْبَرَنَا ابْنُ جُرَيْجٍ عَنْ إِسْمَاعِيلَ بْنِ أُمَيَّةَ أَنَّ نَافِعًا حَدَّثَهُ أَنَّ الْقَاسِمَ بْنَ مُحَمَّدٍ حَدَّثَهُ عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهَا قَالَتْ حَشَوْتُ لِلنَّبِيِّ ﷺ وِسَادَةً فِيهَا تَمَاثِيلُ كَأَنَّهَا نُمْرُقَةٌ فَجَاءَ فَقَامَ بَيْنَ الْبَابَيْنِ وَجَعَلَ يَتَغَيَّرُ وَجْهُهُ فَقُلْتُ مَا لَنَا يَا رَسُولَ اللهِ قَالَ مَا بَالُ هَذِهِ الْوِسَادَةِ قَالَتْ وِسَادَةٌ جَعَلْتُهَا لَكَ لِتَضْطَجِعَ عَلَيْهَا قَالَ أَمَا عَلِمْتِ أَنَّ الْمَلَائِكَةَ لَا تَدْخُلُ بَيْتًا فِيهِ صُورَةٌ وَأَنَّ مَنْ صَنَعَ الصُّورَةَ يُعَذَّبُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ يَقُولُ أَحْيُوا مَا خَلَقْتُمْ .

3225. PRIČAO NAM JE Ibn-Mukatil, njemu saopćio Abdullah, a ovom Ma'mer prenoseći od Zuhrija, a on od Ubejdullaha b. Abdullaha, koji je čuo Ibn-Abbasa, radijallahu anhu, kako kaže da je čuo Ebu-Talhu kad je rekao da je čuo Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, kako kaže: "Meleki ne ulaze u kuću u kojoj je pas ili slika idola."

٣٢٢٥. حَدَّثَنَا ابْنُ مُقَاتِلٍ أَخْبَرَنَا عَبْدُاللهِ أَخْبَرَنَا مَعْمَرٌ عَنِ الزُّهْرِيِّ عَنْ عُبَيْدِاللهِ بْنِ عَبْدِاللهِ أَنَّهُ سَمِعَ ابْنَ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا يَقُولُ سَمِعْتُ أَبَا طَلْحَةَ يَقُولُ سَمِعْتُ رَسُولَ اللهِ ﷺ يَقُولُ لَا تَدْخُلُ الْمَلَائِكَةُ بَيْتًا فِيهِ كَلْبٌ وَلَا صُورَةُ تَمَاثِيلَ .

4 Ovo je dio hadisa kojeg je Buhari zabilježio od Ebu-Hurejre. Međutim, neki smatraju da ovo nije posebno poglavlje već samostalan hadis, jer hadisi koji su navedeni u ovom poglavlju nemaju veze s naslovom, nego govore o melekima općenito, kao i hadisi prethodnog poglavlja.

5 Ovdje se misli na sve meleke osim na meleke čuvare, koji pišu ljudska djela. Inače, pitanje islamskog stava o slikama je predmet raznih rasprava, i s obzirom da je ranije bilo riječi o ovome, ovdje se nećemo na tome zadržavati.

3226. PRIČAO NAM JE Ahmed, njemu Ibn-Vehb, a ovom saopćio Amr, da mu je rekao Bukejr b. Ešedždž, ovom Busr b. Seid, a njemu Zejd b. Halid Havlani, koji je bio u zaštiti Mejmune, radijallahu anhu, supruge Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem. Njima dvojici je pričao Zejd b. Halid, kako mu je pričao Ebu-Talha, da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Meleki ne ulaze u kuću u kojoj je slika."[1]

Kaže Busr: "Potom se Zejd b. Halid razbolio te smo ga posjetili, kad ono u njegovoj kući zavjesa na kojoj je bila slika. Rekao sam Ubejdullahu Havlaniju: 'Osim prugastih šara na odjeći, zar ga nisi čuo?' – reče on.

'Ne (nisam)' – rekoh

'Naprotiv, on je to spomenuo'" – reče on.

٣٢٢٦. حَدَّثَنَا أَحْمَدُ حَدَّثَنَا ابْنُ وَهْبٍ أَخْبَرَنَا عَمْرٌو أَنَّ بُكَيْرَ بْنَ الْأَشَجِّ حَدَّثَهُ أَنَّ بُسْرَ بْنَ سَعِيدٍ حَدَّثَهُ أَنَّ زَيْدَ بْنَ خَالِدٍ الْجُهَنِيَّ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ حَدَّثَهُ وَمَعَ بُسْرِ بْنِ سَعِيدٍ عُبَيْدُاللهِ الْخَوْلَانِيُّ الَّذِي كَانَ فِي حَجْرِ مَيْمُونَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهَا زَوْجِ النَّبِيِّ ﷺ حَدَّثَهُمَا زَيْدُ بْنُ خَالِدٍ أَنَّ أَبَا طَلْحَةَ حَدَّثَهُ أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ قَالَ لَا تَدْخُلُ الْمَلَائِكَةُ بَيْتًا فِيهِ صُورَةٌ قَالَ بُسْرٌ فَمَرِضَ زَيْدُ بْنُ خَالِدٍ فَعُدْنَاهُ فَإِذَا نَحْنُ فِي بَيْتِهِ بِسِتْرٍ فِيهِ تَصَاوِيرُ فَقُلْتُ لِعُبَيْدِاللهِ الْخَوْلَانِيِّ أَلَمْ يُحَدِّثْنَا فِي التَّصَاوِيرِ فَقَالَ إِنَّهُ قَالَ إِلَّا رَقْمٌ فِي ثَوْبٍ أَلَا سَمِعْتَهُ قُلْتُ لَا قَالَ بَلَى قَدْ ذَكَرَهُ .

3227. PRIČAO NAM JE Jahja b. Sulejman, njemu Ibn-Vehb, ovome saopćio Amr koji je čuo od Salima, a ovaj od svoga oca, koji je rekao:

– Džibril je obećao (doći) Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, ali je (kasnije došao) i rekao: "Mi ne ulazimo u kuću u kojoj se nalazi slika ili pas."

٣٢٢٧. حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ سُلَيْمَانَ قَالَ حَدَّثَنِي ابْنُ وَهْبٍ قَالَ حَدَّثَنِي عُمَرُ عَنْ سَالِمٍ عَنْ أَبِيهِ قَالَ وَعَدَ النَّبِيَّ ﷺ جِبْرِيلُ فَقَالَ إِنَّا لَا نَدْخُلُ بَيْتًا فِيهِ صُورَةٌ وَلَا كَلْبٌ .

3228. PRIČAO NAM JE Isma'il, njemu Malik prenoseći od Sumejja, on od Ebu-Saliha, a ovaj od Ebu-Hurejre, radijallahu anhu, da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:

– Kad imam izgovori: "Semi'allahu limen hamideh", vi recite: "Allahumme rabbena lekel hamd," jer onaj kod koga se ove riječi podudare s (istim) riječima meleka, bit će mu oprošteni (manji) učinjeni grijesi.

٣٢٢٨. حَدَّثَنَا إِسْمَاعِيلُ قَالَ حَدَّثَنِي مَالِكٌ عَنْ سُمَيٍّ عَنْ أَبِي صَالِحٍ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ أَنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ قَالَ إِذَا قَالَ الْإِمَامُ سَمِعَ اللهُ لِمَنْ حَمِدَهُ فَقُولُوا اللَّهُمَّ رَبَّنَا لَكَ الْحَمْدُ فَإِنَّهُ مَنْ وَافَقَ قَوْلُهُ قَوْلَ الْمَلَائِكَةِ غُفِرَ لَهُ مَا تَقَدَّمَ مِنْ ذَنْبِهِ .

---

1 U kuće u kojima se nalazi pas ili slika ne ulaze meleki koji donose rahmet i berićet i čine istigfar.

3229. PRIČAO NAM JE Ibrahim b. Munzir, njemu Muhammed b. Fulejh, a ovom njegov otac prenoseći od Halila b. Alija, on od Abdur-Rahmana b. Ebu-Amra, a ovaj od Ebu-Hurejre, radijallahu anhu, da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
– Svako od vas je u namazu sve dok ga taj namaz zadržava (na mjestu, a meleki govore: "Allahu, oprosti mu i smiluj mu se", dok god on ne ustane s namaza ili ne izgubi abdest.

٣٢٢٩. حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ الْمُنْذِرِ حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ فُلَيْحٍ حَدَّثَنَا أَبِي عَنْ هِلَالِ بْنِ عَلِيٍّ عَنْ عَبْدِالرَّحْمَنِ بْنِ أَبِي عَمْرَةَ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ إِنَّ أَحَدَكُمْ فِي صَلَاةٍ مَا دَامَتِ الصَّلَاةُ تَحْبِسُهُ وَالْمَلَائِكَةُ تَقُولُ اللَّهُمَّ اغْفِرْ لَهُ وَارْحَمْهُ مَا لَمْ يَقُمْ مِنْ صَلَاتِهِ أَوْ يُحْدِثْ .

3230. PRIČAO NAM JE Ali b. Abdullah, a njemu Sufjan prenoseći od Amra, on od Ataa, a ovaj od Safvana b. Ja'laa, da je njegov otac, radijallahu anhu, rekao:
– Čuo sam Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, kako s minbera uči: "Oni će dozivati: O Malik!"
Sufjan kaže: "Kiraet Abdullaha je: 'Oni će dozivati: O Mali. (bez slova k)'"[2]

٣٢٣٠. حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ عَبْدِاللهِ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ عَنْ عَمْرٍو عَنْ عَطَاءٍ عَنْ صَفْوَانَ بْنِ يَعْلَى عَنْ أَبِيهِ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ سَمِعْتُ النَّبِيَّ ﷺ يَقْرَأُ عَلَى الْمِنْبَرِ (وَنَادَوْا يَا مَالِكُ) قَالَ سُفْيَانُ فِي قِرَاءَةِ عَبْدِاللهِ وَنَادَوْا يَا مَالِ .

3231. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Jusuf, njemu saopćio Vehb, a ovom Junus prenoseći od Ibn-Šihaba, kome je kazao Urve, kako mu je Aiša, radijallahu anha, supruga Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, pričala da je ova rekla Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem:
– Da li ti je ikada došao trenutak teži od onog poslije bitke na Uhudu?
– Svašta sam doživio od tvoga naroda – reče on – ali najteže što sam doživio od njih bilo je ono na Dan Akabe, kad sam se obratio Ibn-Abdu Jalilu b. Abdu-Kulalu, pa nije prihvatio ono što sam htio. Otišao sam veoma potišten, i nisam se osvijestio sve dok nisam došao u Karni Se'alib.

٣٢٣١. حَدَّثَنَا عَبْدُاللهِ بْنُ يُوسُفَ أَخْبَرَنَا ابْنُ وَهْبٍ قَالَ أَخْبَرَنِي يُونُسُ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ قَالَ حَدَّثَنِي عُرْوَةُ أَنَّ عَائِشَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهَا زَوْجَ النَّبِيِّ ﷺ حَدَّثَتْهُ أَنَّهَا قَالَتْ لِلنَّبِيِّ ﷺ هَلْ أَتَى عَلَيْكَ يَوْمٌ كَانَ أَشَدَّ مِنْ يَوْمِ أُحُدٍ قَالَ لَقَدْ لَقِيتُ مِنْ قَوْمِكِ مَا لَقِيتُ وَكَانَ أَشَدَّ مَا لَقِيتُ مِنْهُمْ يَوْمَ الْعَقَبَةِ إِذْ عَرَضْتُ نَفْسِي عَلَى ابْنِ عَبْدِيَالِيلَ بْنِ عَبْدِكُلَالٍ فَلَمْ يُجِبْنِي إِلَى مَا أَرَدْتُ فَانْطَلَقْتُ وَأَنَا مَهْمُومٌ عَلَى وَجْهِي فَلَمْ أَسْتَفِقْ

2 Ovaj ajet u cijelosti glasi: "Oni će dozivati: 'O, Malik, neka Gospodar tvoj učini da umremo!', a on će reći: 'Vi ćete tu vječno ostati.'" (El-Zuhruf: 77)
Po kiraetu Ibn-Mes'uda, posljednji harf riječi Malik (kaf) izostavljen je. Ova pojava u arapskom jeziku se zove tehim, a dozvoljena je pod posebnim gramatičkim uvjetima. Sastoji se od skraćivanja riječi na taj način što će se posljednji harf riječi ukinuti, kao što je u navedenom kiraetu riječ Malik. Inače, Malik je melek – čuvar Džehennema.

Tada sam podigao glavu i ugledao kako mi oblak pravi hlad. Pogledao sam (ga bolje), a ono u njemu Džibril. Poziva me i reče: "Allah je čuo ono što ti je rekao tvoj narod, i kako su te odbili. On ti je poslao meleka (koji je zadužen za brda) da mu narediš što god hoćeš u vezi s njima." Potom me pozva melek brda, nazva mi selam, a zatim reče: "Muhammed, to je (tako), pa šta želiš? Ako hoćeš, ja ću nad njima poklopiti dva brijega (Ebu-Kubejse i Ahmer)."
– Ne – rekao je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem – ja se nadam da će Allah dati da od njih postanu oni koji će samo Allahu ibadet činiti i neće Mu ništa pripisivati kao druga.[1]

إِلَّا وَأَنَا بِقَرْنِ الثَّعَالِبِ فَرَفَعْتُ رَأْسِي فَإِذَا أَنَا بِسَحَابَةٍ قَدْ أَظَلَّتْنِي فَنَظَرْتُ فَإِذَا فِيهَا جِبْرِيلُ فَنَادَانِي فَقَالَ إِنَّ اللهَ قَدْ سَمِعَ قَوْلَ قَوْمِكَ لَكَ وَمَا رَدُّوا عَلَيْكَ وَقَدْ بَعَثَ إِلَيْكَ مَلَكَ الْجِبَالِ لِتَأْمُرَهُ بِمَا شِئْتَ فِيهِمْ فَنَادَانِي مَلَكُ الْجِبَالِ فَسَلَّمَ عَلَيَّ ثُمَّ قَالَ يَا مُحَمَّدُ فَقَالَ ذَلِكَ فِيمَا شِئْتَ إِنْ شِئْتَ أَنْ أُطْبِقَ عَلَيْهِمُ الْأَخْشَبَيْنِ فَقَالَ النَّبِيُّ ﷺ بَلْ أَرْجُو أَنْ يُخْرِجَ اللهُ مِنْ أَصْلَابِهِمْ مَنْ يَعْبُدُ اللهَ وَحْدَهُ لَا يُشْرِكُ بِهِ شَيْئًا .

3232. PRIČAO NAM JE Kutejbe, njemu Ebu-Avane, a ovom Ebu-Ishak Šejbani, koji je rekao: "Pitao sam Zirra b. Hubejša o riječima Uzvišenog Allaha: 'Pa je bio blizu koliko dva luka, ili bliže, i objavio robu Njegovom ono što je objavio'" (Nedžm: 9,10), te je on rekao:
"Pričao nam je Ibn-Mes'ud da je on (Muhammed, alejhis-selam) vidio Džibrila koji ima šest stotina krila."

٣٢٣٢. حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ حَدَّثَنَا أَبُو عَوَانَةَ حَدَّثَنَا أَبُو إِسْحَاقَ الشَّيْبَانِيُّ قَالَ سَأَلْتُ زِرَّ بْنَ حُبَيْشٍ عَنْ قَوْلِ اللهِ تَعَالَى (فَكَانَ قَابَ قَوْسَيْنِ أَوْ أَدْنَى فَأَوْحَى إِلَى عَبْدِهِ مَا أَوْحَى) قَالَ حَدَّثَنَا ابْنُ مَسْعُودٍ أَنَّهُ رَأَى جِبْرِيلَ لَهُ سِتُّ مِائَةِ جَنَاحٍ .

3233. PRIČAO NAM JE Hafs b. Umer, njemu Šu'be od A'meša, on od Ibrahima, a ovaj od Alkame, da je Abdullah, radijallahu anhu, (u vezi s ajetom): "Vidio je najveličanstvenija znamenja svoga Gospodara" (Nedžm:18), rekao: "Vidio je zelen zastor koji je prekrio horizonte na nebu."

٣٢٣٣. حَدَّثَنَا حَفْصُ بْنُ عُمَرَ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ عَنِ الْأَعْمَشِ عَنْ إِبْرَاهِيمَ عَنْ عَلْقَمَةَ عَنْ عَبْدِ اللهِ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ (لَقَدْ رَأَى مِنْ آيَاتِ رَبِّهِ الْكُبْرَى) قَالَ رَأَى رَفْرَفًا أَخْضَرَ سَدَّ أُفُقَ السَّمَاءِ .

1 Poslije smrti Ebu-Taliba i hazreti Hatidže, u ševvalu 10. godine nakon početka Objave, Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, zaputio se u Taif nadajući se podršci stanovnika Taifa, ali su ga oni grubo odbili i on se potišten vraćao u Mekku. Dva konaka prije Mekke, u mjestu zvanom Karnu Se'alib, Allah mu daje mogućnost uništenja svih Mekkelija, ali Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, iz milosti prema njima to odbija i prihvata da i dalje strpljivo podnosi poteškoće.

3234. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Abdullah b. Isma'il, njemu Muhammed b. Abdullah Ensari od Ibn-Avna, kojem je saopćio Kasim prenoseći da je Aiša, radijallahu anha, rekla:
"Ko tvrdi da je Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, vidio svoga Gospodara, taj je rekao nešto veliko, pretjerao je. Međutim, on je vidio Džibrila u njegovom pravom obliku, a njegova pojava je bila prekrila sve među horizontima."

٣٢٣٤. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِاللهِ بْنِ إِسْمَاعِيلَ حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِاللهِ الأَنْصَارِيُّ عَنِ ابْنِ عَوْنٍ أَنْبَأَنَا الْقَاسِمُ عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهَا قَالَتْ مَنْ زَعَمَ أَنَّ مُحَمَّدًا رَأَى رَبَّهُ فَقَدْ أَعْظَمَ وَلَكِنْ قَدْ رَأَى جِبْرِيلَ فِي صُورَتِهِ وَخَلْقُهُ سَادٌّ مَا بَيْنَ الأُفُقِ .

3235. PRIČAO MI JE Muhammed b. Jusuf, njemu Ebu-Usame, a ovom Zekerijja b. Ebu-Zaide od Ibnul-Ešve', on od Ša'bija, a ovaj od Mesruka, koji je izjavio da je rekao Aiši, radijallahu anhu: Šta znače riječi Uzvišenog: "Zatim se približio, pa nadnio i bio blizu koliko dva luka ili bliže?" (En-Nedžm: 8,9) Ona je odgovorila:
"To je Džibril. Dolazio mu je u liku čovjeka, a ovog puta mu je došao u svom pravom liku i prekrio horizont."[2]

٣٢٣٥. حَدَّثَنِي مُحَمَّدُ بْنُ يُوسُفَ حَدَّثَنَا أَبُو أُسَامَةَ حَدَّثَنَا زَكَرِيَّاءُ بْنُ أَبِي زَائِدَةَ عَنِ ابْنِ الأَشْوَعِ عَنِ الشَّعْبِيِّ عَنْ مَسْرُوقٍ قَالَ قُلْتُ لِعَائِشَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهَا فَأَيْنَ قَوْلُهُ ﴿ ثُمَّ دَنَا فَتَدَلَّى فَكَانَ قَابَ قَوْسَيْنِ أَوْ أَدْنَى ﴾ قَالَتْ ذَاكَ جِبْرِيلُ كَانَ يَأْتِيهِ فِي صُورَةِ الرَّجُلِ وَإِنَّهُ أَتَاهُ هَذِهِ الْمَرَّةَ فِي صُورَتِهِ الَّتِي هِيَ صُورَتُهُ فَسَدَّ الأُفُقَ .

3236. PRIČAO NAM JE Musa, njemu Džerir, ovome Ebu-Redža' prenoseći od Semure, koji je izjavio da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
"Sanjao sam sinoć da su mi došla dva čovjeka (meleka) i rekli:
'Onaj što je ložio vatru je Malik, čuvar Džehennema, ja sam Džibril, a ovo je Mikail.'"[3]

٣٢٣٦. حَدَّثَنَا مُوسَى حَدَّثَنَا جَرِيرٌ حَدَّثَنَا أَبُو رَجَاءٍ عَنْ سَمُرَةَ قَالَ قَالَ النَّبِيُّ ﷺ رَأَيْتُ اللَّيْلَةَ رَجُلَيْنِ أَتَيَانِي قَالَا الَّذِي يُوقِدُ النَّارَ مَالِكٌ خَازِنُ النَّارِ وَأَنَا جِبْرِيلُ وَهَذَا مِيكَائِيلُ.

2 U ovim hadisima Aiša tvrdi da Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, nije vidio Allaha, dželle šanuhu, prilikom Mi'radža. O ovom pitanju s njom se slažu Ibn-Mes'ud i Ebu-Hurejra. Oni se ne pozivaju na izjavu Muhammeda, sallallahu alejhi ve sellem, već na svoje shvatanje određenih kur'anskih ajeta. Međutim, Ibn-Abbas smatra da je Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, vidio Allaha, dželle šanuhu, prilikom Mi'radža, a ovaj stav slijedi Eš'ari.

3 Ovaj hadis je u cijelosti naveden pri kraju poglavlja *O dženazi* (Knjiga I, hadis br. 1386), a ovdje je citiran samo jedan njegov isječak u kojem se spominju meleki: Malik, Džibril i Mikail.

3237. PRIČAO NAM JE Muhammed, njemu Ebu-Avane prenoseći od A'meša, on od Ebu-Hazima, a ovaj od Ebu-Hurejre, radijallahu anhu, da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
"Kad čovjek pozove svoju ženu u postelju (radi općenja), pa ona odbije i on prenoći srdit na nju, meleki je proklinju sve dok ne svane."
S (Ebu-Avanom) se slažu Ebu-Hamza, Ibn-Davud i Ebu-Mu'avija (prenoseći ovaj hadis) od A'meša.

٣٢٣٧. حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ حَدَّثَنَا أَبُو عَوَانَةَ عَنِ الْأَعْمَشِ عَنْ أَبِي حَازِمٍ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ إِذَا دَعَا الرَّجُلُ امْرَأَتَهُ إِلَى فِرَاشِهِ فَأَبَتْ فَبَاتَ غَضْبَانَ عَلَيْهَا لَعَنَتْهَا الْمَلَائِكَةُ حَتَّى تُصْبِحَ تَابَعَهُ شُعْبَةُ وَأَبُو حَمْزَةَ وَابْنُ دَاوُدَ وَأَبُو مُعَاوِيَةَ عَنِ الْأَعْمَشِ .

3238. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Jusuf, njemu Lejs, rekavši da mu je pričao Ukajl prenoseći od Ibn-Šihaba, koji je izjavio da je čuo Ebu-Seleme kako kaže da mu je saopćio Džabir b. Abdullah, radijallahu anhu, da je čuo kako Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, kaže:
"Zatim mi je Objava za neko vrijeme bila obustavljena. I dok sam išao (s Hire), čuo sam s neba jedan glas. Podigoh pogled prema nebu, kad onaj isti melek koji mi je došao na Hiru sjedi na prijestolju između neba i zemlje. Uplašio sam ga se toliko da sam pao na zemlju. Potom sam došao svojoj porodici i rekao: "Pokrijte me! Pokrijte me!" Kasnije je Uzvišeni Allah objavio: "O, pokriveni" – pa sve do riječi, "kumire ostavi."[1]
Ebu-Seleme kaže: "*Rudžz* su kipovi."

٣٢٣٨. حَدَّثَنَا عَبْدُاللهِ بْنُ يُوسُفَ أَخْبَرَنَا اللَّيْثُ قَالَ حَدَّثَنِي عُقَيْلٌ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ قَالَ سَمِعْتُ أَبَا سَلَمَةَ قَالَ أَخْبَرَنِي جَابِرُ بْنُ عَبْدِاللهِ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا أَنَّهُ سَمِعَ النَّبِيَّ ﷺ يَقُولُ ثُمَّ فَتَرَ عَنِّي الْوَحْيُ فَتْرَةً فَبَيْنَا أَنَا أَمْشِي سَمِعْتُ صَوْتًا مِنَ السَّمَاءِ فَرَفَعْتُ بَصَرِي قِبَلَ السَّمَاءِ فَإِذَا الْمَلَكُ الَّذِي جَاءَنِي بِحِرَاءٍ قَاعِدٌ عَلَى كُرْسِيٍّ بَيْنَ السَّمَاءِ وَالْأَرْضِ فَجُئِثْتُ مِنْهُ حَتَّى هَوَيْتُ إِلَى الْأَرْضِ فَجِئْتُ أَهْلِي فَقُلْتُ زَمِّلُونِي زَمِّلُونِي فَأَنْزَلَ اللهُ تَعَالَى (يَا أَيُّهَا الْمُدَّثِّرُ قُمْ فَأَنْذِرْ) إِلَى قَوْلِهِ (وَالرُّجْزَ فَاهْجُرْ) قَالَ أَبُو سَلَمَةَ وَالرِّجْزُ الْأَوْثَانُ .

3239. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Beššar, njemu Gunder, a ovom Šu'be prenoseći od Katade, a rekao mi je i Halifa da mu je saopćio Jezid b. Zurej'in, a njemu Seid prenoseći od Katade, a on od Ebul-Alija, koji je izjavio da mu je kazao Vjerovjesnikov amidžić Ibn-Abbas, radijallahu anhu, da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:

٣٢٣٩. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ بَشَّارٍ حَدَّثَنَا غُنْدَرٌ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ عَنْ قَتَادَةَ ح وَقَالَ لِي خَلِيفَةُ حَدَّثَنَا يَزِيدُ بْنُ زُرَيْعٍ حَدَّثَنَا سَعِيدٌ عَنْ قَتَادَةَ عَنْ أَبِي الْعَالِيَةِ حَدَّثَنَا ابْنُ عَمِّ نَبِيِّكُمْ يَعْنِي ابْنَ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ رَأَيْتُ

1 Ovo je dio hadisa citiranog na samom početku zbirke (Knjiga I, hadis br. 4). Ajeti o kojima je ovdje riječ u prijevodu glase:
"O ti, pokriveni! Ustani i opominji! I Gospodara svoga veličaj! I haljine svoje očisti i kumira se kloni." (El-Muddessir: 1-5)

"U noći mog putovanja (Isra'a) vidio sam Musaa. On je smeđ čovjek, visok i kovrdžave (kose), kao da je od ljudi iz plemena Šenue. I vidio sam Isaa. On je čovjek srdnjeg rasta, umjerene fizionomije, (naginje) crvenoj i bijeloj (boji), neuvijene kose. I vidio sam Malika, čuvara Džehennema i Dedžala. To je bilo među znakovima koje mi je Allah pokazao, pa ne sumnjaj u susret s Njim."
Enes i Ebu-Bekr kažu da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
"Meleki čuvaju Medinu od Dedžala."[2]

لَيْلَةَ أُسْرِيَ بِي مُوسَى رَجُلًا آدَمَ طُوَالًا جَعْدًا كَأَنَّهُ مِنْ رِجَالِ شَنُوءَةَ وَرَأَيْتُ عِيسَى رَجُلًا مَرْبُوعًا مَرْبُوعَ الْخَلْقِ إِلَى الْحُمْرَةِ وَالْبَيَاضِ سَبِطَ الرَّأْسِ وَرَأَيْتُ مَالِكًا خَازِنَ النَّارِ وَالدَّجَّالَ فِي آيَاتٍ أَرَاهُنَّ اللهُ إِيَّاهُ (فَلَا تَكُنْ فِي مِرْيَةٍ مِنْ لِقَائِهِ) قَالَ أَنَسٌ وَأَبُو بَكْرَةَ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ تَحْرُسُ الْمَلَائِكَةُ الْمَدِينَةَ مِنَ الدَّجَّالِ .

OPIS DŽENNETA I DOKAZ DA JE ON VEĆ STVOREN

بَاب مَا جَاءَ فِي صِفَةِ الْجَنَّةِ وَأَنَّهَا مَخْلُوقَةٌ

Ebul-Alije je rekao: "*Mutahheretun* znači: čista od menstruacije, mokraće i pljuvačke. *Kullema ruziku*: kad im se nešto da, a zatim se dadne drugo. *Kalu hazellezi ruzikna min kablu*: prije smo to dobili. *Ve utu bihi metešabihen*: jedan drugom liči, a razlikuju se po okusu."[3]
Kutufuha: beru ih kako hoće. *Danijetun*: blizu.[4] *Eraik*: kreveti.[5]
Hasan je rekao: "*En-Nadretu* (blaženstvo) je na licu, a surur (radost) je u srcu."[6]
Mudžahid je rekao: "*Selsebilen* znači: brzo

قَالَ أَبُو الْعَالِيَةِ (مُطَهَّرَةٌ) مِنَ الْحَيْضِ وَالْبَوْلِ وَالْبُزَاقِ (كُلَّمَا رُزِقُوا) أُتُوا بِشَيْءٍ ثُمَّ أُتُوا بِآخَرَ (قَالُوا هَذَا الَّذِي رُزِقْنَا مِنْ قَبْلُ) أُتِينَا مِنْ قَبْلُ (وَأُتُوا بِهِ مُتَشَابِهًا) يُشْبِهُ بَعْضُهُ بَعْضًا وَيَخْتَلِفُ فِي الطُّعُومِ (قُطُوفُهَا) يَقْطِفُونَ كَيْفَ شَاءُوا (دَانِيَةٌ) قَرِيبَةٌ الْأَرَائِكُ السُّرُرُ وَقَالَ الْحَسَنُ النَّضْرَةُ فِي الْوُجُوهِ وَالسُّرُورُ فِي الْقَلْبِ

2 Ova Enesova izjava s punim senedom je zabilježena u poglavlju o hadžu, a izjava Ebu-Bekra sa senedom je navedena u ovom poglavlju.
Inače, kad je riječ o melekima, treba naglasiti da su oni mnogobrojni i raznovrsni. Pored četverice najodabranijih (Džibril, Mikail, Azrail i Israfil) poznate su i grupe meleka koje imaju posebne dužnosti, kao što su meleki čuvari, meleki zaduženi za kišu, rastinje i vjetrove, zatim kaburski meleki, meleki koji redžmuju (gađaju) šejtane, nosači Arša, čuvari Medine i mnogi drugi. Neki od ovih meleka se spominju u hadisima ovog poglavlja, dok o drugima znamo iz drugih izvora.

3 I u ovom uvodu su objašnjavani termini koji se nalaze u ajetima koji govore o Džennetu. Ebul-Alije je objasnio riječi iz sljedećih ajeta: "A one koji vjeruju i dobra djela čine obraduj džennetskim baščama kroz koje će rijeke teći; svaki put kad im se iz njih da kakav plod, oni će reći: 'Ovo smo i prije jeli', a bit će im davani samo njima slični. U njima će čiste žene imati, i u njima će vječno boraviti." (El-Bekare: 25)

4 To su riječi ajeta: "Čiji će plodovi nadohvat ruke biti." (El-Hakkah: 23)

5 Ova riječ se nalazi u ajetu: "Sa divana će gledati." (El-Mutaffifun: 23)

6 Ove dvije riječi se nalaze u ajetu: "I njih će Allah strahote toga dana sačuvati i blaženstvo i radost im darovati." (El-Dehr: 11)

proticanje.[1] *Gavlun* je bolest stomaka, a *junzefun* znači: ono što ne odnosi pamet."[2]
Ibn-Abbas je rekao: "*Dihakan* znači: pun, *kevaibe* su djevojke.[3]
Rehik je vino, *tesnim* nadvisuje piće stanovnika Dženneta; *Hitamuhu*; njegova zemlja je misk.[4]
Naddahatani znači: oni koji prskaju.[5]
Mevdunetun je izvezen, i otuda izraz *vedinun-nakati*: ispleteni kolan deve.[6]
El-kubu je ono što nema ni ušiju ni ručke, a *ebarik*: ibrici, imaju uši i ručke.[7]
Uruben, s vokalom na srednjem samoglasniku, jednina je *arub*, kao *sabur* i subur strpljiv, Mekkelije ga zovu *aribe*, Medinelije *ganidže*, a Iračani *šekile*."[8]
Mudžahid je rekao: "*Revhun* je bašča i blagostanje, a *rejhan* opskrba.[9]
Mendud su banane, a mahdud znači: povijen pod teretom, a također znači i: bez bodlji.[10] *Urub* su one koje pridobijaju naklonost muževa, a *meskub* poneka znači: tekući. *Furušin mefuatin*: jedna iznad druge. [11]
Lagven je prazan govor, a *te'simen* je laž.[12]

وَقَالَ مُجَاهِدٌ (سَلْسَبِيلًا) حَدِيدَةُ الْجِرْيَةِ (غَوْلٌ) وَجَعُ الْبَطْنِ (يُنْزَفُونَ) لَا تَذْهَبُ عُقُولُهُمْ وَقَالَ ابْنُ عَبَّاسٍ (دِهَاقًا) مُمْتَلِئًا (كَوَاعِبَ) نَوَاهِدَ الرَّحِيقُ الْخَمْرُ التَّسْنِيمُ يَعْلُو شَرَابَ أَهْلِ الْجَنَّةِ (خِتَامُهُ) طِينُهُ (مِسْكٌ) (نَضَّاخَتَانِ) فَيَّاضَتَانِ يُقَالُ مَوْضُونَةٌ مَنْسُوجَةٌ مِنْهُ وَضِينُ النَّاقَةِ وَالْكُوبُ مَا لَا أُذْنَ لَهُ وَلَا عُرْوَةَ وَالْأَبَارِيقُ ذَوَاتُ الْآذَانِ وَالْعُرَى (عُرُبًا) مُثَقَّلَةً وَاحِدُهَا عَرُوبٌ مِثْلُ صَبُورٍ وَصُبُرٍ يُسَمِّيهَا أَهْلُ مَكَّةَ الْعَرِبَةَ وَأَهْلُ الْمَدِينَةِ الْغَنِجَةَ وَأَهْلُ الْعِرَاقِ الشَّكِلَةَ وَقَالَ مُجَاهِدٌ رَوْحٌ جَنَّةٌ وَرَخَاءٌ وَالرَّيْحَانُ الرِّزْقُ وَالْمَنْضُودُ الْمَوْزُ وَالْمَخْضُودُ الْمُوقَرُ حَمْلًا وَيُقَالُ أَيْضًا لَا شَوْكَ لَهُ وَالْعُرُبُ الْمُحَبَّبَاتُ إِلَى أَزْوَاجِهِنَّ وَيُقَالُ مَسْكُوبٌ جَارٍ (وَفُرُشٍ مَرْفُوعَةٍ) بَعْضُهَا فَوْقَ بَعْضٍ (لَغْوًا) بَاطِلًا (تَأْثِيمًا) كَذِبًا

1 Ovo se odnosi na ajet: "Sa izvora u Džennetu koji će se Selsebil." (El-Dehr; 18)

2 Ta dva termina se nalaze u ajetu: "Od njega neće glava boljeti i zbog njega se neće pamet gubiti." (Es-Saffat: 47)

3 To je komentar sljedećih ajeta: "I djevojke mlade godina istih – i pehari puni." (En-Nebe': 33-34)

4 Ove riječi su iz ajeta: "Dat će im se pa će piće zapečaćeno piti – čiji će pečat mošus biti – neka se zato natječu oni koji hoće da se natječu! Pomiješano s vodom iz Tesnima će biti." (El-Mutaffifun: 25-27)

5 Termin neddahatun spomenut je u ajetu: "Sa izvorima koji prskaju, u svakom od njih." (Er-Rahman: 66)

6 Spomenuta riječ se nalazi u ajetu: "Na divanima izvezenim." (El-Vaki'a: 15)

7 Ove dvije riječi se nalaze u ajetu: "Sa čašama i ibricima i peharom punim pića iz izvora tekućeg." (El-Vaki'a: 18)

8 Ta riječ je spomenuta u ajetu: "I djevicama ih učiniti – milim muževima njihovim i godina istih." (El-Vaki'a: 36-37)

9 Ove dvije riječi se nalaze u ajetu: "Udobnost i opskrba lijepa i džennetske blagodati njemu." (El-Vaki'a: 89)

10 Ove riječi se nalaze u ajetu: "Bit će među lotosovim drvećem bez bodlji i među bananama nanizanim." (El-Vaki'a: 28-29)

11 Ove riječi su spomenute u sljedećim ajetima: "Pored vode tekuće – i voća svakovrsnog – kojeg će uvijek imati i koje neće zabranjeno biti – i na posteljama uzdignutim – stvaranjem novim Mi ćemo hurije stvoriti i djevicama ih učiniti – milim muževima njihovim i godina istih." (El-Vaki'a: 31-37)

12 To je komentar sljedećih ajeta: "U njima neće slušati prazne besjede, ni govor grješni." (El-Vaki'a: 25)

Efnan su grane.[13]
Ve dženel-džennetejni danin: ono što se ubire bit će blizu.[14]
Mudhammetan: crne od opitosti."[15]

أَفْنَانٌ أَغْصَانٌ (وَجَنَى الْجَنَّتَيْنِ دَانٍ) مَا يُجْتَنَى قَرِيبٌ (مُدْهَامَّتَانِ) سَوْدَاوَانِ مِنَ الرِّيِّ .

3240. PRIČAO NAM JE Ahmed b. Junus, njemu Lejs b. Sa'd prenoseći od Nafija, a on od Abdullaha b. Omera, radijallahu anhuma, koji kaže da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Kad neko od vas umre, njegovo mjesto mu se izlaže jutrom i večerom, pa ako je džennetlija (predočava mu se njegovo mjesto) među džennetlijama, a ako je džehennemlija, onda među džehennemlijama."

٣٢٤٠. حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ يُونُسَ حَدَّثَنَا اللَّيْثُ بْنُ سَعْدٍ عَنْ نَافِعٍ عَنْ عَبْدِاللهِ بْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا قَالَ قَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ إِذَا مَاتَ أَحَدُكُمْ فَإِنَّهُ يُعْرَضُ عَلَيْهِ مَقْعَدُهُ بِالْغَدَاةِ وَالْعَشِيِّ فَإِنْ كَانَ مِنْ أَهْلِ الْجَنَّةِ فَمِنْ أَهْلِ الْجَنَّةِ وَإِنْ كَانَ مِنْ أَهْلِ النَّارِ فَمِنْ أَهْلِ النَّارِ .

3241. PRIČAO NAM JE Ebul-Velid, njemu Selm b. Zerir, a ovom Ebu-Redža' od Imrana b. Husajna, da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
"Vidio sam Džennet i primijetio da većinu njegovih stanovnika čine siromasi, a vidio sam i Džehennem i primijetio da većinu njegovih stanovnika čine žene."[16]

٣٢٤١. حَدَّثَنَا أَبُو الْوَلِيدِ حَدَّثَنَا سَلْمُ بْنُ زَرِيرٍ حَدَّثَنَا أَبُو رَجَاءٍ عَنْ عِمْرَانَ بْنِ حُصَيْنٍ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ اطَّلَعْتُ فِي الْجَنَّةِ فَرَأَيْتُ أَكْثَرَ أَهْلِهَا الْفُقَرَاءَ وَاطَّلَعْتُ فِي النَّارِ فَرَأَيْتُ أَكْثَرَ أَهْلِهَا النِّسَاءَ .

3242. PRIČAO NAM JE Seid b. Ebu-Merjem, a njemu Lejs, ovome Ukajl od Ibn-Šihaba, koga je izvijestio Seid b. Musejjeb, da je Ebu-Hurejra, radijallahu anhu, rekao:
– Dok smo jedne prilike bili kod Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, on iznenada reče: – Dok sam spavao, vidio sam se u Džennetu, i odjednom primijetih jednu ženu kako uzima abdest, pokraj nekog dvorca.
"Čiji je ovo dvorac?" – upitah.

٣٢٤٢. حَدَّثَنَا سَعِيدُ بْنُ أَبِي مَرْيَمَ حَدَّثَنَا اللَّيْثُ قَالَ حَدَّثَنِي عُقَيْلٌ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ قَالَ أَخْبَرَنِي سَعِيدُ بْنُ الْمُسَيَّبِ أَنَّ أَبَا هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ بَيْنَا نَحْنُ عِنْدَ رَسُولِ اللهِ ﷺ إِذْ قَالَ بَيْنَا أَنَا نَائِمٌ رَأَيْتُنِي فِي الْجَنَّةِ فَإِذَا امْرَأَةٌ تَتَوَضَّأُ إِلَى جَانِبِ قَصْرٍ فَقُلْتُ لِمَنْ هَذَا الْقَصْرُ فَقَالُوا لِعُمَرَ بْنِ الْخَطَّابِ

13 Riječ efnan nalazi se u ajetu: "Puna stabala granatih." (Er-Rahman: 48)

14 Er-Rahman: 54.

15 Er-Rahman: 64.

16 Iz ovog hadisa se vidi da će žene činiti većinu u Džehennemu. Neki učenjaci to obrazlažu činjenicom da su žene nezahvalne prema muževima, a Kurtubi smatra da će mali broj žena biti u Džennetu zbog toga što one lahko podliježu strastima, sklone su ovosvjetskim uživanjima, a mnoge se slabo trude kad je u pitanju ahiret.

"Omera b. Hattaba" – rekoše oni. Tada se sjetih njegove ljubomore i okrenuh se nazad.
Omer zaplaka i reče: "Zar na tebe, Allahov Poslaniče, da budem ljubomoran."[1]

فَذَكَرْتُ غَيْرَتَهُ فَوَلَّيْتُ مُدْبِرًا فَبَكَى عُمَرُ وَقَالَ أَعَلَيْكَ أَغَارُ يَا رَسُولَ اللهِ.

3243. PRIČAO NAM JE Hadždžadž b. Minhal, a njemu Hemmam, koji je rekao da je čuo Ebu-Imrana Dževnija, kako priča od Ebu-Bekra b. Abdullaha b. Kajsa Ešarija, a on od svog oca, da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Kuća (koju će čovjek imati u Džennetu) šuplje je zrno bisera, čija će visina prema nebu biti trideset milja, a u svakom njegovom uglu vjernik će imati porodicu koju drugi neće vidjeti."
Ebu-Abdus-Samed i Hris b. Ubejd (prenose ovaj hadis) od Ebu-Imrana, ali kažu: "Šezdeset milja" (umjesto trideset).

٣٢٤٣. حَدَّثَنَا حَجَّاجُ بْنُ مِنْهَالٍ حَدَّثَنَا هَمَّامٌ قَالَ سَمِعْتُ أَبَا عِمْرَانَ الْجَوْنِيَّ يُحَدِّثُ عَنْ أَبِي بَكْرِ بْنِ عَبْدِاللهِ بْنِ قَيْسٍ الْأَشْعَرِيِّ عَنْ أَبِيهِ أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ قَالَ الْخَيْمَةُ دُرَّةٌ مُجَوَّفَةٌ طُولُهَا فِي السَّمَاءِ ثَلَاثُونَ مِيلًا فِي كُلِّ زَاوِيَةٍ مِنْهَا لِلْمُؤْمِنِ أَهْلٌ لَا يَرَاهُمُ الْآخَرُونَ قَالَ أَبُو عَبْدِالصَّمَدِ وَالْحَارِثُ ابْنُ عُبَيْدٍ عَنْ أَبِي عِمْرَانَ سِتُّونَ مِيلًا .

3244. PRIČAO NAM JE Humejdi, njemu Sufjan, a ovom Ebu-Zinad od A'redža, a on od Ebu-Hurejre, radijallahu anhu, koji je izjavio da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, izjavio:
– Allah je rekao:
"Pripremio sam Svojim dobrim robovima ono što ni jedno oko vidjelo nije, niti je ijedno uho čulo, niti se ijedno ljudsko srce sjetilo. Čitajte ako hoćete: 'I niko ne zna kakve ih skrivene radosti čekaju.'"[2]

٣٢٤٤. حَدَّثَنَا الْحُمَيْدِيُّ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ حَدَّثَنَا أَبُو الزِّنَادِ عَنِ الْأَعْرَجِ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ قَالَ اللهُ أَعْدَدْتُ لِعِبَادِي الصَّالِحِينَ مَا لَا عَيْنٌ رَأَتْ وَلَا أُذُنٌ سَمِعَتْ وَلَا خَطَرَ عَلَى قَلْبِ بَشَرٍ فَاقْرَءُوا إِنْ شِئْتُمْ (فَلَا تَعْلَمُ نَفْسٌ مَا أُخْفِيَ لَهُمْ مِنْ قُرَّةِ أَعْيُنٍ) .

3245. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Mukatil, njemu saopćio Abdullah, a ovom Ma'mer od Hemmama b. Munebbiha, a on od Ebu-Hurejre, radijallahu anhu, koji je izjavio da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
"Prva skupina koja će ući u Džennet bit će svijetlog izgleda poput Mjeseca u noći uštapa. Oni u njemu neće

٣٢٤٥. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ مُقَاتِلٍ أَخْبَرَنَا عَبْدُاللهِ أَخْبَرَنَا مَعْمَرٌ عَنْ هَمَّامِ بْنِ مُنَبِّهٍ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ أَوَّلُ زُمْرَةٍ تَلِجُ الْجَنَّةَ صُورَتُهُمْ عَلَى صُورَةِ الْقَمَرِ لَيْلَةَ الْبَدْرِ لَا يَبْصُقُونَ فِيهَا وَلَا يَمْتَخِطُونَ وَلَا يَتَغَوَّطُونَ

1 Omer b. Hattab je jedan od ašere-i-mubešere, deseterice obradovanih Džennetom, i ovaj hadis to potvrđuje.

2 Prijevod navedenog ajeta u cijelosti glasi: "I niko ne zna kakve ih skrivene radosti čekaju, kao nagradu za ono što su činili." (Es-Sedžde: 17) Inače, ovaj hadis jasno govori da su stvari u Džennetu potpuno različite u odnosu na dunjalučke, i što je rečeno u odnosu na Džennet – to je samo da se bar donekle opišu njegove ljepote.

pljuvati, niti će se useknjivati, niti nuždu obavljati. Njihovo posuđe u njemu će biti od zlata, a češljevi će im biti od zlata i srebra. Svaki od njih će imati po dvije žene, od čije ljepote će se vidjeti, iza mesa, srž njihovih potkoljenica. Oni se neće međusobno razilaziti niti mrziti. Njihova srca su (kao) jedno srce. Oni veličaju Allaha jutrom i večerom."

آنِيَتُهُمْ فِيهَا الذَّهَبُ أَمْشَاطُهُمْ مِنَ الذَّهَبِ وَالْفِضَّةِ وَمَجَامِرُهُمُ الْأَلُوَّةُ وَرَشْحُهُمُ الْمِسْكُ وَلِكُلِّ وَاحِدٍ مِنْهُمْ زَوْجَتَانِ يُرَى مُخُّ سُوقِهِمَا مِنْ وَرَاءِ اللَّحْمِ مِنَ الْحُسْنِ لَا اخْتِلَافَ بَيْنَهُمْ وَلَا تَبَاغُضَ قُلُوبُهُمْ قَلْبٌ وَاحِدٌ يُسَبِّحُونَ اللهَ بُكْرَةً وَعَشِيًّا .

3246. PRIČAO NAM JE Ebul-Jeman, njemu saopćio Šu'ajb, a ovom Ebu-Zinad prenoseći od A'redža, a ovaj od Ebu-Hurejre, radijallahu anhu, da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Prva skupina koja će ući u Džennet blistat će poput Mjeseca u noći uštapa, dok će oni koji su odmah iza njih blistati poput najsjajnije zvijezde. Srca će im biti kao srce jednog čovjeka. Među njima neće biti razilaženja, niti mržnje. Svaki od njih će imati po dvije žene. Kod svake od njih će se od ljepote vidjeti, iza mesa, srž njezinih potkoljenica. Oni će veličati Allaha jutrom i večerom. Neće se razbolijevati, niti će se useknjivati, niti će pljuvati. Njihovo posuđe će biti od zlata i srebra, a češljevi od zlata. Gorivo u njihovim mangalama bit će alojino drvo." Ebul-Jeman kaže: "Znači: drvo, a znoj će im poput mošusa mirisati."
Mudžahid je rekao: "Jutro je početak zore, a povečerje je naginjanje sunca dok ga ne vidiš kako zalazi."

٣٢٤٦. حَدَّثَنَا أَبُو الْيَمَانِ أَخْبَرَنَا شُعَيْبٌ حَدَّثَنَا أَبُو الزِّنَادِ عَنِ الْأَعْرَجِ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ أَنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ قَالَ أَوَّلُ زُمْرَةٍ تَدْخُلُ الْجَنَّةَ عَلَى صُورَةِ الْقَمَرِ لَيْلَةَ الْبَدْرِ وَالَّذِينَ عَلَى إِثْرِهِمْ كَأَشَدِّ كَوْكَبٍ إِضَاءَةً قُلُوبُهُمْ عَلَى قَلْبِ رَجُلٍ وَاحِدٍ لَا اخْتِلَافَ بَيْنَهُمْ وَلَا تَبَاغُضَ لِكُلِّ امْرِئٍ مِنْهُمْ زَوْجَتَانِ كُلُّ وَاحِدَةٍ مِنْهُمَا يُرَى مُخُّ سَاقِهَا مِنْ وَرَاءِ لَحْمِهَا مِنَ الْحُسْنِ يُسَبِّحُونَ اللهَ بُكْرَةً وَعَشِيًّا لَا يَسْقَمُونَ وَلَا يَمْتَخِطُونَ وَلَا يَبْصُقُونَ آنِيَتُهُمُ الذَّهَبُ وَالْفِضَّةُ وَأَمْشَاطُهُمُ الذَّهَبُ وَوَقُودُ مَجَامِرِهِمُ الْأَلُوَّةُ قَالَ أَبُو الْيَمَانِ يَعْنِي الْعُودَ وَرَشْحُهُمُ الْمِسْكُ وَقَالَ مُجَاهِدٌ الْإِبْكَارُ أَوَّلُ الْفَجْرِ وَالْعَشِيُّ مَيْلُ الشَّمْسِ إِلَى أَنْ أُرَاهُ تَغْرُبَ .

3247. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Ebu-Bekr Mukaddemi, njemu Fudajl b. Sulejman prenoseći od Ebu-Hazima, a on od Sehla b. Sa'da, radijallahu anhu, da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
"Sigurno će ući (u Džennet) od mog ummeta sedamdest hiljada, ili sedam stotina hiljada (dvoumljenje nekog od prenosilaca). Prvi od njih neće ući dok ne uđu i posljednji. Lica će im biti (sjajna) poput Mjeseca u noći uštapa."

٣٢٤٧. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ أَبِي بَكْرٍ الْمُقَدَّمِيُّ حَدَّثَنَا فُضَيْلُ بْنُ سُلَيْمَانَ عَنْ أَبِي حَازِمٍ عَنْ سَهْلِ بْنِ سَعْدٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ لَيَدْخُلَنَّ مِنْ أُمَّتِي سَبْعُونَ أَلْفًا أَوْ سَبْعُ مِائَةِ أَلْفٍ لَا يَدْخُلُ أَوَّلُهُمْ حَتَّى يَدْخُلَ آخِرُهُمْ وُجُوهُهُمْ عَلَى صُورَةِ الْقَمَرِ لَيْلَةَ الْبَدْرِ .

3248. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Muhammed Džu'fi, njemu Junus b. Muhammed, a ovom Šejban od Katade, koji kaže da je Enes, radijallahu anhu, rekao:
– Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, poklonjeno je džube (ogrtač) od jedne vrste svile, a on je zabranjivao (muškarcima) svilu. Ljudi su se tome čudili, pa on reče: "Tako mi Onoga u Čijoj je ruci moja duša, mahrame Sa'da b. Mu'aza u Džennetu ljepše su od ovoga."

٣٢٤٨. حَدَّثَنَا عَبْدُاللهِ بْنُ مُحَمَّدٍ الْجُعْفِيُّ حَدَّثَنَا يُونُسُ بْنُ مُحَمَّدٍ حَدَّثَنَا شَيْبَانُ عَنْ قَتَادَةَ حَدَّثَنَا أَنَسٌ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ أُهْدِيَ لِلنَّبِيِّ ﷺ جُبَّةُ سُنْدُسٍ وَكَانَ يَنْهَى عَنِ الْحَرِيرِ فَعَجِبَ النَّاسُ مِنْهَا فَقَالَ وَالَّذِي نَفْسُ مُحَمَّدٍ بِيَدِهِ لَمَنَادِيلُ سَعْدِ ابْنِ مُعَاذٍ فِي الْجَنَّةِ أَحْسَنُ مِنْ هَذَا .

3249. PRIČAO NAM JE Musedded, njemu Jahja b. Seid od Sufjana, koji je izjavio da mu je prenio Ebu-Ishak da je čuo Berraa b. Aziba, radijallahu anhuma, kako kaže:
– Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, dobio je odjeću od svile. Počeli su se čuditi njezinoj ljepoti i mehkoći, te Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, reče: "Mahrame Sa'da b. Muaza u Džennetu vrednije su od ovoga."

٣٢٤٩. حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ سَعِيدٍ عَنْ سُفْيَانَ قَالَ حَدَّثَنِي أَبُو إِسْحَاقَ قَالَ سَمِعْتُ الْبَرَاءَ بْنَ عَازِبٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا قَالَ أُتِيَ رَسُولُ اللهِ ﷺ بِثَوْبٍ مِنْ حَرِيرٍ فَجَعَلُوا يَعْجَبُونَ مِنْ حُسْنِهِ وَلِينِهِ فَقَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ لَمَنَادِيلُ سَعْدِ بْنِ مُعَاذٍ فِي الْجَنَّةِ أَفْضَلُ مِنْ هَذَا .

3250. PRIČAO NAM JE Ali b. Abdullah, njemu Sufjan od Ebu-Hazima, a ovaj od Sehla b. Sa'da Sa'idija, koji je izjavio da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
"Mjesto u Džennetu, koliko iznosi jedan bič, bolje je od ovoga svijeta i svega što je na njemu."[1]

٣٢٥٠. حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ عَبْدِاللهِ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ عَنْ أَبِي حَازِمٍ عَنْ سَهْلِ بْنِ سَعْدٍ السَّاعِدِيِّ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ مَوْضِعُ سَوْطٍ فِي الْجَنَّةِ خَيْرٌ مِنَ الدُّنْيَا وَمَا فِيهَا .

3251. PRIČAO NAM JE Revh b. Abdul-Mu'min, njemu Jezid b. Zurej', a ovom Seid od Katade, kojem je prenio Enes b. Malik, radijallahu anhu, od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, koji je rekao:"Zaista u Džennetu ima drvo pod čijim hladom (može) jahač putovati stotinu godina a da ga ne pređe."[2]

٣٢٥١. حَدَّثَنَا رَوْحُ بْنُ عَبْدِالْمُؤْمِنِ حَدَّثَنَا يَزِيدُ بْنُ زُرَيْعٍ حَدَّثَنَا سَعِيدٌ عَنْ قَتَادَةَ حَدَّثَنَا أَنَسُ بْنُ مَالِكٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ إِنَّ فِي الْجَنَّةِ لَشَجَرَةً يَسِيرُ الرَّاكِبُ فِي ظِلِّهَا مِائَةَ عَامٍ لَا يَقْطَعُهَا .

1 Veličina u Džennetu uporedena je s bičem zbog toga što jahač obično prije sjahivanja baci bič označavajući tako mjesto na kojem će odsjesti.

2 Neki kažu da se ovo drvo u Džennetu zove Tuba. Komentatori riječ *hlad* ovdje tumače kao blagostanje ili strana, jer u Džennetu neće biti ni sunca ni njegove vrućine, pa hlad neće biti potreban.

3252. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Sinan, njemu Fulej b. Sulejman, a ovom Hilal b. Ali od Abdur-Rahmana b. Ebu-Amra, a on od Ebu-Hurejre, radijallahu anhu, da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
"Zaista u Džennetu ima drvo pod čijim hladom (može) jahač putovati stotinu godina. Ako hoćete, čitajte (ajet): 'I u hladovini prostranoj.'"[3]

٣٢٥٢. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ سِنَانٍ حَدَّثَنَا فُلَيْحُ بْنُ سُلَيْمَانَ حَدَّثَنَا هِلَالُ بْنُ عَلِيٍّ عَنْ عَبْدِالرَّحْمَنِ بْنِ أَبِي عَمْرَةَ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ إِنَّ فِي الْجَنَّةِ لَشَجَرَةً يَسِيرُ الرَّاكِبُ فِي ظِلِّهَا مِائَةَ سَنَةٍ وَاقْرَءُوا إِنْ شِئْتُمْ (وَظِلٍّ مَمْدُودٍ) .

3253. Prostor nekog od vas u Džennetu, koliko iznosi luk..., bolji je od onog na šta izlazi sunce, ili zalazi (tj. od cijelog svijeta).

٣٢٥٣. وَلَقَابُ قَوْسِ أَحَدِكُمْ فِي الْجَنَّةِ خَيْرٌ مِمَّا طَلَعَتْ عَلَيْهِ الشَّمْسُ أَوْ تَغْرُبُ .

3254. PRIČAO NAM JE Ibrahim b. Munzir, njemu Muhammed b. Fulejh, a ovom njegov otac od Hilala, on od Abdur-Rahmana b. Ebi-Amra, a ovaj od Ebu-Hurejre, radijallahu anhu, da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
"Prva skupina će ući u Džennet (svijetla) poput Mjeseca u noći uštapa, a oni koji su odmah iza njih bit će kao najsvjetlija zvijezda na nebu. Srca će im biti kao srce jednog čovjeka i među njima neće biti mržnje ni zavidnosti. Svaki čovjek će imati po dvije žene, hurije (krupnih očiju). Srž njihovih potkoljenica vidjet će se iza kostiju i mesa."

٣٢٥٤. حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ الْمُنْذِرِ حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ ابْنُ فُلَيْحٍ حَدَّثَنَا أَبِي عَنْ هِلَالٍ عَنْ عَبْدِالرَّحْمَنِ ابْنِ أَبِي عَمْرَةَ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ أَوَّلُ زُمْرَةٍ تَدْخُلُ الْجَنَّةَ عَلَى صُورَةِ الْقَمَرِ لَيْلَةَ الْبَدْرِ وَالَّذِينَ عَلَى آثَارِهِمْ كَأَحْسَنِ كَوْكَبٍ دُرِّيٍّ فِي السَّمَاءِ إِضَاءَةً قُلُوبُهُمْ عَلَى قَلْبِ رَجُلٍ وَاحِدٍ لَا تَبَاغُضَ بَيْنَهُمْ وَلَا تَحَاسُدَ لِكُلِّ امْرِئٍ زَوْجَتَانِ مِنَ الْحُورِ الْعِينِ يُرَى مُخُّ سُوقِهِنَّ مِنْ وَرَاءِ الْعَظْمِ وَاللَّحْمِ .

3255. PRIČAO NAM JE Hadždžadž b. Minhal, njemu Šu'be rekavši da ga je Adijj b. Sabit obavijestio da je čuo Berraa, radijallahu anhu, kako prenosi od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, da je on, pošto je umro (njegov) sin Ibrahim, rekao: "On će zaista imati dojilju u Džennetu."

٣٢٥٥. حَدَّثَنَا حَجَّاجُ بْنُ مِنْهَالٍ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ قَالَ عَدِيُّ بْنُ ثَابِتٍ أَخْبَرَنِي قَالَ سَمِعْتُ الْبَرَاءَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ لَمَّا مَاتَ إِبْرَاهِيمُ قَالَ إِنَّ لَهُ مُرْضِعًا فِي الْجَنَّةِ .

3 El-Vaki'a: 30.

3256. PRIČAO NAM JE Abdul-Aziz b. Abdullah, rekavši da mu je prenio Malik b. Enes od Safvana b. Sulejma, on od Ataa b. Jesara, a ovaj od Ebu-Seida Hudrija, radijallahu anhu, da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
"Džennetlije će gledati stanovnike soba koje su iznad njih kao što gledaju bilistavu zvijezdu koja dolazi s istočnog horizonta, ili (odlazi) na zapadni, zbog razlike u vrijednostima među njima."
– Allahov Poslaniče – rekoše (ashabi) – to su stepeni vjerovjesnika, koje osim njih niko ne može dostići.
– Naprotiv – reče on – tako mi Onog u Čijoj je ruci moja duša, (to su) stepeni ljudi koji su iskreno vjerovali u Allaha i iskreno priznavali poslanike.

٣٢٥٦. حَدَّثَنَا عَبْدُالْعَزِيزِ بْنُ عَبْدِاللهِ قَالَ حَدَّثَنِي مَالِكُ بْنُ أَنَسٍ عَنْ صَفْوَانَ بْنِ سُلَيْمٍ عَنْ عَطَاءِ بْنِ يَسَارٍ عَنْ أَبِي سَعِيدٍ الْخُدْرِيِّ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ إِنَّ أَهْلَ الْجَنَّةِ يَتَرَاءَوْنَ أَهْلَ الْغُرَفِ مِنْ فَوْقِهِمْ كَمَا يَتَرَاءَوْنَ الْكَوْكَبَ الدُّرِّيَّ الْغَابِرَ فِي الْأُفُقِ مِنَ الْمَشْرِقِ أَوِ الْمَغْرِبِ لِتَفَاضُلِ مَا بَيْنَهُمْ قَالُوا يَا رَسُولَ اللهِ تِلْكَ مَنَازِلُ الْأَنْبِيَاءِ لَا يَبْلُغُهَا غَيْرُهُمْ قَالَ بَلَى وَالَّذِي نَفْسِي بِيَدِهِ رِجَالٌ آمَنُوا بِاللهِ وَصَدَّقُوا الْمُرْسَلِينَ .

OPIS DŽENNETSKIH VRATA

باب صِفَةِ أَبْوَابِ الْجَنَّةِ

Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao je: "Ko podijeli par (deva, konja i slično) bit će pozvan sa džennetskih vrata..."[1]
U tom pogledu prenosi Ubade od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem.[2]

وَقَالَ النَّبِيُّ ﷺ مَنْ أَنْفَقَ زَوْجَيْنِ دُعِيَ مِنْ بَابِ الْجَنَّةِ فِيهِ عُبَادَةُ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ .

3257. PRIČAO NAM JE Seid b Ebu-Merjem, a njemu Muhammed b. Mutarrif, rekavši da mu je pričao Ebu-Hazim od Sehla b. Sa'da, radijallahu anhu, da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
"Na Džennetu ima osam vrata – jedna od njih se zovu Rejjan (što gase žeđ) kroz koja niko, osim postača neće ulaziti."

٣٢٥٧. حَدَّثَنَا سَعِيدُ بْنُ أَبِي مَرْيَمَ حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ ابْنُ مُطَرِّفٍ قَالَ حَدَّثَنِي أَبُو حَازِمٍ عَنْ سَهْلِ بْنِ سَعْدٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ فِي الْجَنَّةِ ثَمَانِيَةُ أَبْوَابٍ فِيهَا بَابٌ يُسَمَّى الرَّيَّانَ لَا يَدْخُلُهُ إِلَّا الصَّائِمُونَ .

1 Ovaj hadis je naveden u poglavlju *Post*, Knjiga II, hadis br.1896.

2 Ovdje se misli na hadis: "Ko svjedoči da je samo Allah Bog – ... Allah će ga uvesti na koja hoće od osam džennetskih vrata." (Poglavlje o Isau, alejhis-selamu)

OPIS DŽEHENNEMA I DOKAZ DA JE ON VEĆ STVOREN

باب صفة النار وأنها مخلوقة

Gasakan (je kapljevina). Kaže se: *ajnuhu*: oko mu je suzilo, i *jagsikul-džurhu*: rana ispušta gnoj, pa *gasak* i *gask* kao da su istog značenja.[3]
Gislin je sve što pereš pa nešto od toga iziđe, i to se zove gislin. To je oblik *Fi'lin* od (riječi) *gasl* (pranje) od rane i ožiljaka (od samara).[4]
Ikrime je rekao; "*Hasabu džehenneme* na abesinijskom jeziku znači drvo."[5]
Neki drugi kažu: "*Hasiben*[6] je žestoki vjetar, a *hasib* je ono što vjetar baca. Otuda se kaže *Hasabu džehennem* (za gorivo) jer se ono baca u Džehennem. Džehennemlije su njegov *hasab* (gorivo). Kaže se: *hasabe fil-erdi* (to jest) otići (u zemlju). (Riječ) *hasab* je izvedena od *hasbau-hidžareti*."
Sadid je gnoj i krv[7], a *habet* znači ugasio se[8]. *Turun* znači palite.[9]
Evrejtu: naložio sam. *Lil-mukvin*: putnicima[10], a *kaj'un* je pustoš.
Ibn-Abbas je rekao: "*Siratul-džehim* je sredina

(غَسَّاقًا) يُقَالُ غَسَقَتْ عَيْنُهُ وَيَغْسِقُ الْجُرْحُ وَكَأَنَّ الْغَسَاقَ وَالْغَسْقَ وَاحِدٌ غِسْلِينٌ كُلُّ شَيْءٍ غَسَلْتَهُ فَخَرَجَ مِنْهُ شَيْءٌ فَهُوَ غِسْلِينٌ فِعْلِينٌ مِنَ الْغَسْلِ مِنَ الْجُرْحِ وَالدَّبَرِ وَقَالَ عِكْرِمَةُ (حَصَبُ جَهَنَّمَ) حَطَبُ بِالْحَبَشِيَّةِ وَقَالَ غَيْرُهُ (حَاصِبًا) الرِّيحُ الْعَاصِفُ وَالْحَاصِبُ مَا تَرْمِي بِهِ الرِّيحُ وَمِنْهُ (حَصَبُ جَهَنَّمَ) يُرْمَى بِهِ فِي جَهَنَّمَ هُمْ حَصَبُهَا وَيُقَالُ حَصَبَ فِي الأَرْضِ ذَهَبَ وَالْحَصَبُ مُشْتَقٌّ مِنْ حَصْبَاءِ الْحِجَارَةِ صَدِيدٌ قَيْحٌ وَدَمٌ (خَبَتْ) طَفِئَتْ (تُورُونَ) تَسْتَخْرِجُونَ أَوْرَيْتُ أَوْقَدْتُ (لِلْمُقْوِينَ) لِلْمُسَافِرِينَ وَالْقِيُّ الْقَفْرُ وَقَالَ ابْنُ عَبَّاسٍ صِرَاطُ

3 Riječ *gasakan* spomenuta je u ajetu: "Osim vrele vode i kapljevine." (En-Nebe': 25) Buhari, kako se čini, poistovjećuje riječi *gasak* i *gask*. Međutim, one, iako su iz istog korijena, različitog su oblika pa prema tome i značenja.

4 Riječ *gislin* je iz ajeta: "Ni drugog jela osim pomija." (El-Hakkah: 36)

5 Sintagma hasab džehenneme nalazi se u ajetu: "I vi i oni kojim se, pored Allaha, klanjate, bit ćete gorivo u Džehennemu, i u njega ćete doista ući." (El-Enbija: 98)

6 Riječ *hasiben* spomenuta je u ajetu: "Zar ste sigurni da vas On neće u zemlju utjerati, ili da protiv vas pješčanu oluju neće poslati, pa da onda sebi zaštitnika nećete naći." (El-Isra: 68)

7 Riječ *sadid* nalazi se u ajetu: "Pred njim će Džehennem biti – i on će biti pojen odvratnom kapljevinom." (Ibrahim: 16)

8 Riječ *habet* spominje se u ajetu: "Onaj kome Allah ukaže na Pravi put – na Pravom putu je, a onome koga u zabludi ostavi, tome, mimo Njega, nećeš naći zaštitnika. Mi ćemo ih, na Sudnjem danu, sakupiti, licem zemlji okrenute, slijepe, nijeme i gluhe; boravište njihovo bit će Džehennem; kad god mu plamen jenja, pojačat ćemo oganj." (El-Isra: 97)

9 Riječ *turun* spomenuta je u ajetu: "Kažite vi Meni: vatru koju palite – da li drvo za nju vi ili Mi stvaramo." (El-Vaki'a: 71-72)

10 Riječ *Lil-mukvin* nalazi se u ajetu: "Mi činimo da ona podsjeća i bude korisna onima koji konače." (El-Vaki'a: 73) Riječ *kaj'un* je ovdje objašnjena zbog toga što je iz nje izvedena riječ *mukvin*, a ona se inače ne spominje u Kur'anu.

Džehennema i centar Džehennema"[1]. *Le ševben min hamin*: hrana će im biti pomiješana ključalom vodom[2]. *Zefirun ve šehikun* su žestok glas i slab glas.[3]
Virden je žedan,[4] a *gajjen* je propast[5].
Mudžahid je rekao: "*Jusdžerun* znači: vatra će njima biti ložena."[6]
Nuhas je mjed koji će se izlijevati na njihove glave.[7] Kaže se: *zuku*, to jest: dotaknite i iskusite, a ovdje se ne misli na kušanje ustima.[8]
Maridžun je plamen vatre. *Meredžel-emiru re'ijjetehu* (vođa je prepustio svoje podanike) kad ih ostavi da napadaju jedni na druge.[9]
Meridž je zamršen, *meridže emrun-nasi* znači: pobrkana je stvar ljudi.[10]
Meredžel-bahrejni (pustio je dva mora).[11] *Meredžte dabbeteke* znači: ostavio si svoju životinju.

الْجَحِيمِ سَوَاءُ الْجَحِيمِ وَوَسَطُ الْجَحِيمِ (لَشَوْبًا مِنْ حَمِيمٍ) يُخْلَطُ طَعَامُهُمْ وَيُسَاطُ بِالْحَمِيمِ (زَفِيرٌ وَشَهِيقٌ) صَوْتٌ شَدِيدٌ وَصَوْتٌ ضَعِيفٌ (وِرْدًا) عِطَاشًا (غَيًّا) خُسْرَانًا وَقَالَ مُجَاهِدٌ (يُسْجَرُونَ) تُوقَدُ بِهِمُ النَّارُ (وَنُحَاسٌ) الصُّفْرُ يُصَبُّ عَلَى رُءُوسِهِمْ يُقَالُ (ذُوقُوا) بَاشِرُوا وَجَرِّبُوا وَلَيْسَ هَذَا مِنْ ذَوْقِ الْفَمِ مَارِجٌ خَالِصٌ مِنَ النَّارِ مَرَجَ الأَمِيرُ رَعِيَّتَهُ إِذَا خَلاَّهُمْ يَعْدُو بَعْضُهُمْ عَلَى بَعْضٍ (مَرِيجٍ) مُلْتَبِسٌ مَرَجَ أَمْرُ النَّاسِ اخْتَلَطَ (مَرَجَ الْبَحْرَيْنِ) مَرَجْتَ دَابَّتَكَ تَرَكْتَهَا .

---

1 Sintagma *siratul-džehimi* nalazi se u ajetu: "Sakupite nevjernike i one koji su se s njima družili i one kojima su se klanjali mimo Allaha, i pokažite im put koji u Džehennem vodi." (Es-Saffat: 22-23)

2 Ajet u cijelosti glasi: "Zatim će to ključalom vodom izmiješati (Es-Saffat: 67)

3 Riječ *zefirun ve šehikun* nalaze se u ajetu: "I nesretnici će u Džehennem, u njima će teško izdisati i udisati." (Hud: 106)

4 Riječ *virden* nalazi se u ajetu: "A kad u Džehennem žedne grješnike potjeramo." (Merjem: 86)

5 Riječ *gajjen* spomenuta je u ajetu: "A njih smijeniše zli potomci, koji namaz napustiše i za požudama pođoše; oni će sigurno zlo proći." (Merjem: 59)

6 Glagol *jusdžerun* nalazi se u ajetu: "Kada s okovima o vratu i sindžirima budu vučeni po ključaloj vodi, a zatim u vatri prženi." (El-Mu'min: 71-72)

7 Riječ *nuhas* je spomenuta u ajetu: "Na vas će se ognjeni plamen i rastopljeni mjed prolivati i vi se nećete moći odbraniti." (El-Rahman: 35)

8 Riječ *zuku* nalazi se u ajetu: "Kad god pokušaju da zbog teškog jada iz nje izađu, bit će u nju vraćeni – iskusite patnju u užasnoj vatri." (El-Hadždž: 22) Čulo okusa je jezik, ali se u vom ajetu misli na kušanje vatre čitavim tijelom, pa zbog toga Buhari kaže: "Ovdje se ne misli na kušanje ustima."

9 Riječ *maridžun* nalazi se u suri Er-Rahman: "On je čovjeka od sasušene ilovače, kao što je grnčarija, stvorio, a džina od plamena vatre." (14-15)

10 Riječ *meridž* nalazi se u ajetu: "Oni, međutim poriču Istinu koja im dolazi i smeteni su." (Kaf: 5)

11 Rečenica *meredžel-bahrejni* spomenuta je u ajetu: "Pustio je dva mora da se dodiruju" (El-Rahman: 19); ovaj ajet se inače ne odnosi na Džehennem.

3258. PRIČAO NAM JE Ebul-Velid, a njemu Šu'be prenoseći od muhadžira Ebul-Hasana, koji je izjavio da je čuo Zejda b. Vehba, koji je čuo da je Ebu-Zerr, radijallahu anhu, kazao.
Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, bio je na putovanju, pa je rekao:
"Očekaj dok zahladi!"
Potom je ponovo rekao: "Očekaj dok zahladi", sve dok se nije ukazala sjena, znači (od okolnih) brežuljaka, a onda je rekao:
"Odgodite klanjanje podne-namaza dok zahladi. Velika žega je odraz Džehennema."

٣٢٥٨. حَدَّثَنَا أَبُو الْوَلِيدِ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ عَنْ مُهَاجِرٍ أَبِي الْحَسَنِ قَالَ سَمِعْتُ زَيْدَ بْنَ وَهْبٍ يَقُولُ سَمِعْتُ أَبَا ذَرٍّ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ يَقُولُ كَانَ النَّبِيُّ ﷺ فِي سَفَرٍ فَقَالَ أَبْرِدْ ثُمَّ قَالَ أَبْرِدْ حَتَّى فَاءَ الْفَيْءُ يَعْنِي لِلتُّلُولِ ثُمَّ قَالَ أَبْرِدُوا بِالصَّلَاةِ فَإِنَّ شِدَّةَ الْحَرِّ مِنْ فَيْحِ جَهَنَّمَ .

3259. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Jusuf, njemu Sufjan prenoseći od A'meša, on od Zekvana, a ovaj od Ebu-Seida, radijallahu anhu, koji kaže da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Odgodite klanjanje podne-namaza dok zahladi. Velika žega je zapah Džehennema."

٣٢٥٩. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ يُوسُفَ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ عَنِ الْأَعْمَشِ عَنْ ذَكْوَانَ عَنْ أَبِي سَعِيدٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ قَالَ النَّبِيُّ ﷺ أَبْرِدُوا بِالصَّلَاةِ فَإِنَّ شِدَّةَ الْحَرِّ مِنْ فَيْحِ جَهَنَّمَ .

3260. PRIČAO NAM JE Ebul-Jeman, kome je saopćio Šu'ajb prenoseći od Zuhrija, koji je rekao da mu je pričao Ebu-Seleme b. Abdur-Rahman da je čuo Ebu-Hurejru, radijallahu anhu, kako veli da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
– Džehennem se potužio svome Gospodaru govoreći: "Gospodaru moj, sam sebe jedem," i (Allah) mu je dozvolio dva oduška: jedan u zimu, a drugi u toku ljeta, a to je najveća žega koju osjetite (ljeti) i najveća hladnoća koju osjetite (zimi).[12]

٣٢٦٠. حَدَّثَنَا أَبُو الْيَمَانِ أَخْبَرَنَا شُعَيْبٌ عَنِ الزُّهْرِيِّ قَالَ حَدَّثَنِي أَبُو سَلَمَةَ بْنُ عَبْدِ الرَّحْمَنِ أَنَّهُ سَمِعَ أَبَا هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ يَقُولُ قَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ اشْتَكَتِ النَّارُ إِلَى رَبِّهَا فَقَالَتْ رَبِّ أَكَلَ بَعْضِي بَعْضًا فَأَذِنَ لَهَا بِنَفَسَيْنِ نَفَسٍ فِي الشِّتَاءِ وَنَفَسٍ فِي الصَّيْفِ فَأَشَدُّ مَا تَجِدُونَ مِنَ الْحَرِّ وَأَشَدُّ مَا تَجِدُونَ مِنَ الزَّمْهَرِيرِ .

12 Ova tri hadisa su navedena u poglavlju *Namaska vremena,* Knjiga 1, hadisi od broja 533 do 538, a ovdje su opetovani jer se u njima govori o Džehennemu, i oni su očit dokaz da Džehennem postoji i da je on već stvoren.

3261. PRIČAO MI JE Abdullah b. Muhammed, njemu Amir, a ovom Hemmam od Ebu-Džemre Dubcija, koji je rekao:
– Običavao sam sjediti s Ibn-Abbasom u Mekki, i jednom me napade groznica, te on reče: "Rashladi je vodom Zemzema, jer je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
Groznica je odušak Džehennema, pa je rashladite vodom ili je rekao: vodom Zemzema" – dvoumi Hemmam.

٣٢٦١. حَدَّثَنِي عَبْدُاللهِ بْنُ مُحَمَّدٍ حَدَّثَنَا أَبُو عَامِرٍ هُوَ الْعَقَدِيُّ حَدَّثَنَا هَمَّامٌ عَنْ أَبِي جَمْرَةَ الضُّبَعِيِّ قَالَ كُنْتُ أُجَالِسُ ابْنَ عَبَّاسٍ بِمَكَّةَ فَأَخَذَتْنِي الْحُمَّى فَقَالَ أَبْرِدْهَا عَنْكَ بِمَاءِ زَمْزَمَ فَإِنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ قَالَ الْحُمَّى مِنْ فَيْحِ جَهَنَّمَ فَأَبْرِدُوهَا بِالْمَاءِ أَوْ قَالَ بِمَاءِ زَمْزَمَ شَكَّ هَمَّامٌ.

3262. PRIČAO MI JE Amr b. Abbas, njemu Abdur-Rahman, a ovom Sufjan od svog oca, a on od Abaja b. Rifa'a, koji kaže da mu je saopćio Rafi' b. Hadidž, rekavši da je čuo Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, kako kaže:
"Groznica je od džehennemske žestine, pa je rashladite vodom."

٣٢٦٢. حَدَّثَنِي عَمْرُو بْنُ عَبَّاسٍ حَدَّثَنَا عَبْدُالرَّحْمَنِ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ عَنْ أَبِيهِ عَنْ عَبَايَةَ بْنِ رِفَاعَةَ قَالَ أَخْبَرَنِي رَافِعُ بْنُ خَدِيجٍ قَالَ سَمِعْتُ النَّبِيَّ ﷺ يَقُولُ الْحُمَّى مِنْ فَوْرِ جَهَنَّمَ فَأَبْرِدُوهَا عَنْكُمْ بِالْمَاءِ.

3263. PRIČAO NAM JE Malik b. Isma'il, njemu Zuhejr, a ovom Hišam prenoseći od Urve, a on od Aiše, radijallahu anha, da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
"Groznica je zapah Džehennema, pa je rashladite vodom."

٣٢٦٣. حَدَّثَنَا مَالِكُ بْنُ إِسْمَاعِيلَ حَدَّثَنَا زُهَيْرٌ حَدَّثَنَا هِشَامٌ عَنْ عُرْوَةَ عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهَا عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ الْحُمَّى مِنْ فَيْحِ جَهَنَّمَ فَأَبْرِدُوهَا بِالْمَاءِ.

3264. PRIČAO NAM JE Musedded od Jahjaa, a on od Ubejdullaha, koji kaže da mu je pričao Nafi' od Ibn-Omera, radijallahu anhu, da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
"Groznica je zapah Džehennema, pa je rashladite vodom."

٣٢٦٤. حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ عَنْ يَحْيَى عَنْ عُبَيْدِاللهِ قَالَ حَدَّثَنِي نَافِعٌ عَنِ ابْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ الْحُمَّى مِنْ فَيْحِ جَهَنَّمَ فَأَبْرِدُوهَا بِالْمَاءِ.

3265. PRIČAO NAM JE Isma'il b. Ebi-Uvejs, rekavši da mu je prenio Malik od Ebu-Zinada, on od A'redža, a ovaj od Ebu-Hurejre, radijallahu anhu, da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
"Vaša vatra je dio od sedamdeset dijelova džehennemske vatre."

٣٢٦٥. حَدَّثَنَا إِسْمَاعِيلُ بْنُ أَبِي أُوَيْسٍ قَالَ حَدَّثَنِي مَالِكٌ عَنْ أَبِي الزِّنَادِ عَنِ الْأَعْرَجِ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ أَنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ قَالَ نَارُكُمْ جُزْءٌ مِنْ سَبْعِينَ جُزْءًا مِنْ نَارِ جَهَنَّمَ

قِيلَ يَا رَسُولَ اللهِ إِنْ كَانَتْ لَكَافِيَةً قَالَ فُضِّلَتْ عَلَيْهِنَّ بِتِسْعَةٍ وَسِتِّينَ جُزْءًا كُلُّهُنَّ مِثْلُ حَرِّهَا.

– Allahov Poslaniče – rečeno je – ona (dunjalučka vatra) je dovoljna.
– Ova je – reče on – pojačana nad (dunjalučkom vatrom) za šezdeset i devet dijelova. Svaki od njih je poput njezine vrućine.[1]

٣٢٦٦. حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ بْنُ سَعِيدٍ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ عَنْ عَمْرٍو سَمِعَ عَطَاءً يُخْبِرُ عَنْ صَفْوَانَ بْنِ يَعْلَى عَنْ أَبِيهِ أَنَّهُ سَمِعَ النَّبِيَّ ﷺ يَقْرَأُ عَلَى الْمِنْبَرِ ﴿ وَنَادَوْا يَا مَالِكُ ﴾ .

3266. PRIČAO NAM JE Kutejbe b. Seid, njemu Sufjan od Amra, da je čuo Ataa kako saopćava od Safvana b. Ja'laa, a on od svoga oca, da je čuo Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, kako uči na minberu: "Oni će dozivati: 'O Malik!'"[2]

٣٢٦٧. حَدَّثَنَا عَلِيٌّ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ عَنِ الأَعْمَشِ عَنْ أَبِي وَائِلٍ قَالَ قِيلَ لأُسَامَةَ لَوْ أَتَيْتَ فُلاَنًا فَكَلَّمْتَهُ قَالَ إِنَّكُمْ لَتُرَوْنَ أَنِّي لاَ أُكَلِّمُهُ إِلاَّ أُسْمِعُكُمْ إِنِّي أُكَلِّمُهُ فِي السِّرِّ دُونَ أَنْ أَفْتَحَ بَابًا لاَ أَكُونُ أَوَّلَ مَنْ فَتَحَهُ وَلاَ أَقُولُ لِرَجُلٍ أَنْ كَانَ عَلَيَّ أَمِيرًا إِنَّهُ خَيْرُ النَّاسِ بَعْدَ شَيْءٍ سَمِعْتُهُ مِنْ رَسُولِ اللهِ ﷺ قَالُوا وَمَا سَمِعْتَهُ يَقُولُ قَالَ سَمِعْتُهُ يَقُولُ يُجَاءُ بِالرَّجُلِ يَوْمَ الْقِيَامَةِ فَيُلْقَى فِي النَّارِ فَتَنْدَلِقُ أَقْتَابُهُ فِي النَّارِ فَيَدُورُ كَمَا يَدُورُ الْحِمَارُ بِرَحَاهُ فَيَجْتَمِعُ أَهْلُ النَّارِ عَلَيْهِ فَيَقُولُونَ أَيْ فُلاَنُ مَا شَأْنُكَ أَلَيْسَ كُنْتَ تَأْمُرُنَا بِالْمَعْرُوفِ وَتَنْهَانَا عَنِ الْمُنْكَرِ قَالَ كُنْتُ آمُرُكُمْ بِالْمَعْرُوفِ وَلاَ آتِيهِ وَأَنْهَاكُمْ عَنِ الْمُنْكَرِ وَآتِيهِ رَوَاهُ غُنْدَرٌ عَنْ شُعْبَةَ عَنِ الأَعْمَشِ .

3267. PRIČAO NAM JE Ali, njemu Sufjan prenoseći od A'meša, a on od Ebu-Vaila, koji kaže da je rečeno Usami (b. Zejdu):
"Da si otišao tome i tome (Osmanu b. Affanu) i govorio mu (o smutnji ili o pustupcima njegovog brata po majci Velida b. Utbe)."
– Vi sigurno mislite – reče on – da mu ja ne govorim. Iako vam (ne dajem priliku) da to čujete, ja mu govorim tajno, da ne bih otvorio vrata za koja ja ne bih bio prvi koji ih je otvorio (vrata klevete). Ja neću reći čovjeku, makar on bio i moj vladar, da je on najbolji čovjek, nakon nečeg što sam čuo od Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem.
– A šta si to čuo da je on rekao? – upitaše oni.
– Čuo sam ga – reče on – kako kaže: Na Sudnjem danu će čovjek biti doveden i bačen u vatru, pa će mu crijeva izlaziti u vatru, a on će kružiti kao što magarac kruži oko svog mlina, te će se džehennemlije sakupiti oko njega i upitati:
– Čovječe, šta je s tobom? Zar nam nisi naređivao

1 Imami Ahmed i Ibn-Hibban također prenose ovaj hadis od Ebu-Hurejre, radijallahu anhu, i u njihovoj verziji na kraju hadisa se kaže: "Ona je dva puta miješana s morem, a da nije toga, ne bi se niko njome koristio." Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, naglasio je da je džehennemska vatra za šezdeset i devet dijelova pojačana nad dunjalučkom, stoga da se ne pomisli da je dunjalučka vatra dovoljna za kažnjavanje, jer se Allahovo kažnjavanje razlikuje od kažnjavanja koje čini neko od ljudi.

2 Ovo je dio ajeta koji u cijelosti glasi: "Oni će dozivati: 'O Malik! Neka Gospodar tvoj učini da umremo!' A on će reći: 'Vi ćete tu vječno ostati.'" (El-Zuhruf: 77)

(da činimo) dobro, a odvraćao od zla?
– Naređivao sam vam dobro – reći će on – ali ga ja nisam činio, a zabranjivao vam zlo, ali sam ga ja činio. Ovaj hadis prenosi i Guneder od Šu'be, a on od A'meša.[1]

OPIS IBLISA I NJEGOVE VOJSKE

باب صِفَةِ إِبْلِيسَ وَجُنُودِهِ

Mudžahid je rekao: "*Jukzefune* znači – na njih se baca, *duhuren* – da ih otjeraju, a *vasib* – neprekidan."[2]
Ibn-Abbas je rekao: "*Medhuren* znači: udaljen."[3]
Kaže se *meriden*, tj.: prkosnik.[4] *Bettekehu* znači: otkinuo ga je.[5]
Vestefziz znači: zavodi, *bi hajlike* – konjanicima, *redžlun* – pješaci, a jednina od te riječi je *radžil*, kao što je *sahib* i *sahb*, i *tadžir* i *tadžr*.[6]

وَقَالَ مُجَاهِدٌ (يُقْذَفُونَ) يُرْمَوْنَ (دُحُورًا) مَطْرُودِينَ (وَاصِبٌ) دَائِمٌ وَقَالَ ابْنُ عَبَّاسٍ (مَدْحُورًا) مَطْرُودًا يُقَالُ (مَرِيدًا) مُتَمَرِّدًا بَتَّكَهُ قَطَّعَهُ (وَاسْتَفْزِزْ) اسْتَخِفَّ (بِخَيْلِكَ) الْفُرْسَانُ وَالرَّجْلُ الرَّجَّالَةُ وَاحِدُهَا رَاجِلٌ مِثْلُ صَاحِبٍ وَصَحْبٍ وَتَاجِرٍ وَتَجْرٍ (لَأَحْتَنِكَنَّ) لَأَسْتَأْصِلَنَّ (قَرِينٌ) شَيْطَانٌ .

1 Predanje kojim Gunder prenosi ovaj hadis, Buhari je u cijelosti naveo u poglavlju *O smutnji*, a ovdje je samo ukazao na njega.
Ovaj hadis inače govori o džehennemskoj patnji koja čeka onog koji druge poziva na dobro i odvraća od zla, a sam se ne pridržava toga već radi loša djela, a ne čini dobra.
Usama b. Zejd je citirao ovaj hadis prilikom prigovora kojeg su muslimani uputili znajući da je on jedan od bliskih saradnika hazreti Osmana i da je bio miljenik Muhammeda, sallallahu alejhi ve sellem, pa su ga i oni zbog toga voljeli, i sad su htjeli da on upozori hazreti Osmana na smutnju među ljudima ne bi li je on, hazreti Osman, spriječio, a po nekima, oni su htjeli da ga Usama upozori na postupke njegovog brata po majci, Velida b. Utbe.
Međutim, Usama je bio svjestan svoje obaveze savjetovanja i potpomaganja, pa je i prije toga upozoravao hazreti Osmana, ali je to činio tajno bojeći se da javnim istupanjem protiv halife ne bi pružio mogućnost i dao povoda smutljivcima da ga kleveću i unose nered i smutnju među ljude.

2 Riječi: *jukzefune*, *duhuren* i *vasib* nalaze se u suri Es-Saffat: "Čuvamo ga (tj. nebo) od svakog šejtana prkosnog da ne prisluškuje meleke uzvišene; njih sa svih strana gađaju da ih otjeraju; njih čeka patnja neprekidna." (Es-Saffat: 7-9)

3 Riječ *medhuren* uzeta je iz ajeta: "To je mudrost koju ti Gospodar tvoj objavljuje. I ne dodaji Allahu drugog Boga da ne bi u Džehennem bio bačen, prekoren i od milosti Njegove udaljen." (El-Isra': 39)
Ova riječ ovdje se odnosi na šejtana, ali je ovdje upotrijebljena radi pojašnjenja riječi duhuren, koja je prethodno navedena.

4 Riječ *meriden* nalazi se u ajetu: "Oni se, mimo Allaha, ženskim kumirima klanjaju, a ne klanjaju se drugom do šejtanu-prkosniku." (En-Nisa: 117)

5 *Bettekahu* je objašnjenje glagola *felejubettikunne*, koji se nalazi u ajetu: "I navodit ću ih, sigurno, na stranputice, i primamljivat ću ih sigurno, lažnim nadama, i sigurno ću im zapovjediti pa će stoci uši rezati i sigurno ću im narediti pa će stvorenja Allahova mijenjati", a onaj ko za zaštitnika šejtana prihvati, a ne Allaha, doista će propasti." (En-Nisa: 119)

6 Formulacija *vestefziz bi hajlike ve redžilike* nalazi se u ajetu: "I zavodi glasom svojim koga možeš i potjeraj na njih svoju konjicu i svoju pješadiju, i budi im ortak u imecima, i u djeci, i daji im obećanja – a šejtan ih samo obmanjuje." (El-Isra': 64)

Leahtenikenne znači: sigurno ću iskorijeniti[7], a *karin* je šejtan.[8]

3268. PRIČAO NAM JE Ibrahim b. Musa, a njemu saopćio Isa prenoseći od Hišama, on od svoga oca, a ovaj od Aiše, radijallahu anha, koja je izjavila da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, bio jednom opčinjen (opsihren).
Lejs je izjavio da mu je pisao Hišam da je on čuo i zapamtio od svoga oca, a on da je Aiša, radijallahu anha, rekla:
– Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, jednom je opčinjen tako da mu se činilo da nešto radi, a on to ne radi, (tj. da ima odnos sa suprugom) dok nije jednog dana molio i molio, a zatim rekao:
"Jesi li osjetila da me je Allah obavijestio u čemu je moj lijek?"
– Došla su mi dva čovjeka, (meleka u ljudskom obliku) pa je jedan sjeo kod moje glave, a drugi kod nogu, i rekao jedan drugom:
– Kakva je bolest ovog čovjeka?
– Opčinjen je – reče ovaj.
– A ko ga je opčinio? – upita prvi.
– Lebid b. A'sam – odgovori drugi.
– A u čemu je to? – upita on.
– U češlju, kudjelji i čaški muškog palmina cvijeta – odgovori drugi.
– A gdje je to? – upita prvi.
– U bunaru Zervan – odgovori ovaj.
Potom je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, otišao tamo, a zatim se vratio i rekao Aiši, nakon što se vratio: "Njegove palme su poput šejtanskih glava."

٣٢٦٨. حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ مُوسَى أَخْبَرَنَا عِيسَى عَنْ هِشَامٍ عَنْ أَبِيهِ عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهَا قَالَتْ سُحِرَ النَّبِيُّ ﷺ وَقَالَ اللَّيْثُ كَتَبَ إِلَيَّ هِشَامٌ أَنَّهُ سَمِعَهُ وَوَعَاهُ عَنْ أَبِيهِ عَنْ عَائِشَةَ قَالَتْ سُحِرَ النَّبِيُّ ﷺ حَتَّى كَانَ يُخَيَّلُ إِلَيْهِ أَنَّهُ يَفْعَلُ الشَّيْءَ وَمَا يَفْعَلُهُ حَتَّى كَانَ ذَاتَ يَوْمٍ دَعَا وَدَعَا ثُمَّ قَالَ أَشَعَرْتِ أَنَّ اللهَ أَفْتَانِي فِيمَا فِيهِ شِفَائِي أَتَانِي رَجُلَانِ فَقَعَدَ أَحَدُهُمَا عِنْدَ رَأْسِي وَالْآخَرُ عِنْدَ رِجْلَيَّ فَقَالَ أَحَدُهُمَا لِلْآخَرِ مَا وَجَعُ الرَّجُلِ قَالَ مَطْبُوبٌ قَالَ وَمَنْ طَبَّهُ قَالَ لَبِيدُ بْنُ الْأَعْصَمِ قَالَ فِيمَا ذَا قَالَ فِي مُشُطٍ وَمُشَاقَةٍ وَجُفِّ طَلْعَةٍ ذَكَرٍ قَالَ فَأَيْنَ هُوَ قَالَ فِي بِئْرِ ذَرْوَانَ فَخَرَجَ إِلَيْهَا النَّبِيُّ ﷺ ثُمَّ رَجَعَ فَقَالَ لِعَائِشَةَ حِينَ رَجَعَ نَخْلُهَا كَأَنَّهُ رُءُوسُ الشَّيَاطِينِ فَقُلْتُ اسْتَخْرَجْتَهُ فَقَالَ لَا أَمَّا أَنَا فَقَدْ شَفَانِي اللهُ وَخَشِيتُ أَنْ يُثِيرَ ذَلِكَ عَلَى النَّاسِ شَرًّا ثُمَّ دُفِنَتِ الْبِئْرُ .

7 Formulacija *leahtenikenne* nalazi se u ajetu: "Reci im – reče onda – evo ovoga koga si iznad mene uzdigao, ako me ostaviš do Smaka svijeta, sigurno ću, osim malobrojnih, nad potomstvom njegovim zagospodariti." (El-Isra': 62)

8 Riječ *karin* nalazi se u ajetu: "Onome ko se bude slijepim pravio da ne bi Milostivog veličao, mi ćemo šejtana natovariti, pa će mu on nerazdvojni drug postati." (El-Zuhruf: 36)

– Da li si ga objelodanio? – upitala sam.
– Ne – reče on. Što se mene tiče, Allah me je već izliječio, a bojao sam se da to ne podstakne ljude na zlo. Zatim je zatrpan taj bunar.

3269. PRIČAO NAM JE Isma'il b. Ebi-Uvejs, rekavši da mu je pričao njegov brat Sulejman b. Bilal, on od Jahjaa b. Seida, a ovaj od Seida b. Musejjeba, a on od Ebu-Hurejre, radijallahu anhu, da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
– Na zatioku glave nekoga od vas, kada zaspi, šejtan sveže tri čvora i po svakom tom čvoru lupa, (govoreći): "Duga ti je noć, lezi (još)."
Ako se on probudi i spomene Allaha, odriješi se jedan čvor, ako uzme i abdest, odriješi se još jedan čvor, a ako i klanja, odriješe se svi čvorovi i on osvane vrijedan i dobrodušan. U protivnom, osvane neraspoložen i lijen.[1]

٣٢٦٩. حَدَّثَنَا إِسْمَاعِيلُ بْنُ أَبِي أُوَيْسٍ قَالَ حَدَّثَنِي أَخِي عَنْ سُلَيْمَانَ بْنِ بِلَالٍ عَنْ يَحْيَى بْنِ سَعِيدٍ عَنْ سَعِيدِ بْنِ الْمُسَيَّبِ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ أَنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ قَالَ يَعْقِدُ الشَّيْطَانُ عَلَى قَافِيَةِ رَأْسِ أَحَدِكُمْ إِذَا هُوَ نَامَ ثَلَاثَ عُقَدٍ يَضْرِبُ كُلَّ عُقْدَةٍ مَكَانَهَا عَلَيْكَ لَيْلٌ طَوِيلٌ فَارْقُدْ فَإِنِ اسْتَيْقَظَ فَذَكَرَ اللهَ انْحَلَّتْ عُقْدَةٌ فَإِنْ تَوَضَّأَ انْحَلَّتْ عُقْدَةٌ فَإِنْ صَلَّى انْحَلَّتْ عُقَدُهُ كُلُّهَا فَأَصْبَحَ نَشِيطًا طَيِّبَ النَّفْسِ وَإِلَّا أَصْبَحَ خَبِيثَ النَّفْسِ كَسْلَانَ.

3270. PRIČAO NAM JE Usman b. Ebi-Šejbe, njemu Džerir prenoseći od Mensura, on od Ebu-Vaila, a ovaj od Abdullaha, radijallahu anhu, koji je izjavio da je u prisustvu Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, spomenut neki čovjek koji je prespavao cijelu noć, sve dok nije svanulo, te je on rekao:
"To je čovjek u čije se uši šejtan pomokrio," ili je rekao: "U čije uho."[2]

٣٢٧٠. حَدَّثَنَا عُثْمَانُ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ حَدَّثَنَا جَرِيرٌ عَنْ مَنْصُورٍ عَنْ أَبِي وَائِلٍ عَنْ عَبْدِاللهِ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ ذُكِرَ عِنْدَ النَّبِيِّ ﷺ رَجُلٌ نَامَ لَيْلَهُ حَتَّى أَصْبَحَ قَالَ ذَاكَ رَجُلٌ بَالَ الشَّيْطَانُ فِي أُذُنَيْهِ أَوْ قَالَ فِي أُذُنِهِ.

1 Neki smatraju da se konkretni hadis odnosi na onog ko prespava jaciju, ali većina smatra da se on odnosi na klanjanje svakog noćnog namaza.

2 Kurtubi smatra da se navedeni hadis može shvatiti doslovno, jer šejtansko-duhovni svijet postoji, i on ima svoje prirodne potrebe kao i svijet ljudi. Međutim, neki drugi smatraju da se ovaj hadis može shvatiti u prenesenom smislu. Tako Hattabi smatra da se njime aludira na odraz i mogućnosti tromosti, lijenosti i neurednosti, na čovjeka tmurnog i ubitačnog pogleda, čovjeka mrzovoljnog, osobu tvrdih ušiju, a još tvrđeg srca i osjećaja za redom, samodisciplinom i idealima.

3271. PRIČAO NAM JE Musa b. Isma'il, njemu Hemmam prenoseći od Mensura, ovaj od Salima b. Ebul-Dža'da, on od Kurejba, a ovaj opet od Ibn-Abbasa, radijallahu anhu, da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
– Da neko od vas, kad prilazi svojoj supruzi, kaže: "Bismillahi, Allahu moj, sačuvaj nas od šejtana i udalji ga od onog što si nam udijelio," pa dobiju dijete, šejtan mu neće moći nanijeti štetu."

٣٢٧١. حَدَّثَنَا مُوسَى بْنُ إِسْمَاعِيلَ حَدَّثَنَا هَمَّامٌ عَنْ مَنْصُورٍ عَنْ سَالِمِ بْنِ أَبِي الْجَعْدِ عَنْ كُرَيْبٍ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ أَمَا إِنَّ أَحَدَكُمْ إِذَا أَتَى أَهْلَهُ وَقَالَ بِسْمِ اللهِ اللَّهُمَّ جَنِّبْنَا الشَّيْطَانَ وَجَنِّبِ الشَّيْطَانَ مَا رَزَقْتَنَا فَرُزِقَا وَلَدًا لَمْ يَضُرَّهُ الشَّيْطَانُ .

3272. PRIČAO NAM JE Muhammed, a njemu je saopćio Abde od Hišama b. Urve, on od svoga oca, a ovaj od Ibn-Omera, radijallahu anhuma, koji je izjavio da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
"Kad se pojavi rub Sunca, ostavite namaz dok se (Sunce) ne pokaže (odskoči), a kada zađe rub Sunca, ostavite namaz dok ono ne zađe,

٣٢٧٢. حَدَّثَنَا مُحَمَّدٌ أَخْبَرَنَا عَبْدَةُ عَنْ هِشَامِ ابْنِ عُرْوَةَ عَنْ أَبِيهِ عَنِ ابْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا قَالَ قَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ إِذَا طَلَعَ حَاجِبُ الشَّمْسِ فَدَعُوا الصَّلَاةَ حَتَّى تَبْرُزَ وَإِذَا غَابَ حَاجِبُ الشَّمْسِ فَدَعُوا الصَّلَاةَ حَتَّى تَغِيبَ .

3273. i nemojte svojim namazom čekati vrijeme izlaska i zalaska Sunca, jer ono izlazi među rogovima šejtanovim ili šejtana, ne znam koje je od toga rekao Hišam."

٣٢٧٣. وَلَا تَحَيَّنُوا بِصَلَاتِكُمْ طُلُوعَ الشَّمْسِ وَلَا غُرُوبَهَا فَإِنَّهَا تَطْلُعُ بَيْنَ قَرْنَيْ شَيْطَانٍ أَوِ الشَّيْطَانِ لَا أَدْرِي أَيَّ ذَلِكَ قَالَ هِشَامٌ .

3274. PRIČAO NAM JE Ebu-Ma'mer, njemu Abdul-Varis, a ovom Junus prenoseći od Humejda b. Hilala, on od Ebu-Saliha, a ovaj od Ebu-Hurejre, koji je izjavio da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
"Kad ispred nekog od vas, dok klanja, prođe nešto, neka ga spriječi, pa ako se to ne povinuje, neka ga (ponovo) spriječi, a ako se (opet) ne povinuje, neka se s njime potuče, jer je to šejtan."

٣٢٧٤. حَدَّثَنَا أَبُو مَعْمَرٍ حَدَّثَنَا عَبْدُالْوَارِثِ حَدَّثَنَا يُونُسُ عَنْ حُمَيْدِ بْنِ هِلَالٍ عَنْ أَبِي صَالِحٍ عَنْ أَبِي سَعِيدٍ قَالَ قَالَ النَّبِيُّ ﷺ إِذَا مَرَّ بَيْنَ يَدَيْ أَحَدِكُمْ شَيْءٌ وَهُوَ يُصَلِّي فَلْيَمْنَعْهُ فَإِنْ أَبَى فَلْيَمْنَعْهُ فَإِنْ أَبَى فَلْيُقَاتِلْهُ فَإِنَّمَا هُوَ شَيْطَانٌ .

3275. Usman b. Hejsem je rekao da mu je pričao Avf prenoseći od Muhammeda b. Sirina, a on od Ebu-Hurejre, radijallahu anhu, koji je rekao:
– Povjerio mi je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, da čuvam sadakai-fitr, pa mi je (dok sam to čuvao) došao jedan nahodnik (kradljivac) i počeo grabiti hranu. Ja sam ga u tome uhvatio i rekao: "Tužit ću te Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem. Zatim je ispričao hadis (rekavši da mu je šejtan) rekao:
'Kad legneš u svoju postelju, prouči Ajetul-Kursiju. Tada će nad tobom stalno biti jedan čuvar s Allahove strane, i šejtan ti se neće približiti sve dok ne osvaneš.'"
– Istinu ti je rekao – reče Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, a on je inače veliki lažac. To je šejtan.[1]

٣٢٧٥. وَقَالَ عُثْمَانُ بْنُ الْهَيْثَمِ حَدَّثَنَا عَوْفٌ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ سِيرِينَ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ وَكَّلَنِي رَسُولُ اللهِ ﷺ بِحِفْظِ زَكَاةِ رَمَضَانَ فَأَتَانِي آتٍ فَجَعَلَ يَحْثُو مِنَ الطَّعَامِ فَأَخَذْتُهُ فَقُلْتُ لَأَرْفَعَنَّكَ إِلَى رَسُولِ اللهِ ﷺ فَذَكَرَ الْحَدِيثَ فَقَالَ إِذَا أَوَيْتَ إِلَى فِرَاشِكَ فَاقْرَأْ آيَةَ الْكُرْسِيِّ لَنْ يَزَالَ عَلَيْكَ مِنَ اللهِ حَافِظٌ وَلَا يَقْرَبُكَ شَيْطَانٌ حَتَّى تُصْبِحَ فَقَالَ النَّبِيُّ ﷺ صَدَقَكَ وَهُوَ كَذُوبٌ ذَاكَ شَيْطَانٌ .

3276. PRIČAO NAM JE Jahja b. Bukejr, njemu Lejs prenoseći od Ukajla, ovaj od Ibn-Šihaba, koji kaže da mu je saopćio Urve, da je Ebu-Hurejra, radijallahu anhu, izjavio da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
– Šejtan dođe nekom od vas i rekne:
"Ko je stvorio to, ko je stvorio ovo?", dok ne kaže: "Ko je stvorio tvoga Gospodara?" Pa kad se to kome desi, neka zatraži utočište kod Allaha i neka prekine (prepuštanje šejtanu).[2]

٣٢٧٦. حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ بُكَيْرٍ حَدَّثَنَا اللَّيْثُ عَنْ عُقَيْلٍ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ قَالَ أَخْبَرَنِي عُرْوَةُ بْنُ الزُّبَيْرِ قَالَ أَبُو هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ يَأْتِي الشَّيْطَانُ أَحَدَكُمْ فَيَقُولُ مَنْ خَلَقَ كَذَا مَنْ خَلَقَ كَذَا حَتَّى يَقُولَ مَنْ خَلَقَ رَبَّكَ فَإِذَا بَلَغَهُ فَلْيَسْتَعِذْ بِاللهِ وَلْيَنْتَهِ .

---

1 Ovaj hadis Buhari navodi tri puta u svom *Sahihu* i svaki put se izrazio riječima: "Usman b. Hejsem je rekao", iz čega se ne vidi da li je on to lično čuo od Usmana ili nije. Stoga Ibnul-Arebi smatra da je sened (niz prenosilaca) ovog hadisa prekinut. Međutim, Ibn-Hadžer Askalani kaže da su ovaj hadis, sa spojenim senedom, od Usmana prenijeli Nesai, Isma'ili i Ebu-Nu'ajm, a zatim navodi nekoliko seneda ovog hadisa, što znači da je njegov sened spojen, a ne prekinut.

2 U ovom smislu i Muslim prenosi hadis od Ebu-Hurejre, radijallahu anhu, u kojem se kaže: Ljudi će se neprekidno zapitkivati dok se ne kaže: "Allah je stvorio stvorenja, a ko je stvorio Allaha?", pa ko naiđe na nešto tako, neka rekne: "Ja vjerujem u Allaha." Komentarišući ovaj hadis, Tajjibi je rekao:
"Naređeno je da se zatraži zaštita kod Allaha i prihvati drugi posao, a nije naređeno razmišljanje i traženje dokaza, jer je znanje o Allahovoj neovisnosti od svega što postoji neizbježna činjenica, i jer prepuštanje razmišljanju o tome čovjeku samo povećava nedoumicu, a ko je u takvom stanju, jedini mu je lijek pribjegavanje Allahu i traženje utočišta kod Njega."

3277. PRIČAO NAM JE Jahja b. Bukejr, a njemu Lejs rekavši da mu je saopćio Ukajl prenoseći od Ibn-Šihaba, koji kaže da mu je pričao Ibn-Ebi-Enes, oslobođeni rob Tejmija, kako je njegov otac pričao da je čuo Ebu-Hurejru, radijallahu anhu, kako govori da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
"Kad nastupi ramazan, otvore se džennetska vrata, a zatvore džehennemska i šejtani se povežu u lance."

٣٢٧٧. حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ بُكَيْرٍ حَدَّثَنَا اللَّيْثُ قَالَ حَدَّثَنِي عُقَيْلٌ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ قَالَ حَدَّثَنِي ابْنُ أَبِي أَنَسٍ مَوْلَى التَّيْمِيِّينَ أَنَّ أَبَاهُ حَدَّثَهُ أَنَّهُ سَمِعَ أَبَا هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ يَقُولُ قَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ إِذَا دَخَلَ رَمَضَانُ فُتِّحَتْ أَبْوَابُ الْجَنَّةِ وَغُلِّقَتْ أَبْوَابُ جَهَنَّمَ وَسُلْسِلَتِ الشَّيَاطِينُ .

3278. PRIČAO NAM JE Humejdi, njemu Sufjan, a ovom Amr rekavši da mu je saopćio Seid b. Džubejr kako je on pitao Ibn-Abbasa (da li je onaj Musa što je bio s Hidrom bio Musa b. Imran?), te je on rekao:
– Pričao nam je Ubejj b. Ka'b da je čuo Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, kako kaže: Musa je rekao svom momku:
"Daj nam naš doručak."
"Sjećaš li se" – reče on – "kad smo se sklonili pod onu stijenu? Ja sam zaboravio onu ribu, a šejtan mi smetnu s uma da se na to podsjeti."
Musa nije osjetio umor dok nije prešao mjesto koje mu je Allah naredio.[3]

٣٢٧٨. حَدَّثَنَا الْحُمَيْدِيُّ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ حَدَّثَنَا عَمْرٌو قَالَ أَخْبَرَنِي سَعِيدُ بْنُ جُبَيْرٍ قَالَ قُلْتُ لِابْنِ عَبَّاسٍ فَقَالَ حَدَّثَنَا أُبَيُّ بْنُ كَعْبٍ أَنَّهُ سَمِعَ رَسُولَ اللهِ ﷺ يَقُولُ إِنَّ مُوسَى قَالَ لِفَتَاهُ آتِنَا غَدَاءَنَا ﴿ قَالَ أَرَأَيْتَ إِذْ أَوَيْنَا إِلَى الصَّخْرَةِ فَإِنِّي نَسِيتُ الْحُوتَ وَمَا أَنْسَانِيهِ إِلَّا الشَّيْطَانُ أَنْ أَذْكُرَهُ ﴾ وَلَمْ يَجِدْ مُوسَى النَّصَبَ حَتَّى جَاوَزَ الْمَكَانَ الَّذِي أَمَرَ اللهُ بِهِ .

3279. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Mesleme od Malika, on od Abdullaha b. Dinara, a ovaj od Abdullaha b. Omera, radijallahu anhu, koji je rekao:
– Vidio sam Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, kako pokaza na istok i reče:
"Tamo će biti smutnja! Tamo će biti smutnja – odakle se pojavljuje rog šejtana!"

٣٢٧٩. حَدَّثَنَا عَبْدُاللهِ بْنُ مَسْلَمَةَ عَنْ مَالِكٍ عَنْ عَبْدِاللهِ بْنِ دِينَارٍ عَنْ عَبْدِاللهِ بْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا قَالَ رَأَيْتُ رَسُولَ اللهِ ﷺ يُشِيرُ إِلَى الْمَشْرِقِ فَقَالَ هَا إِنَّ الْفِتْنَةَ هَا هُنَا إِنَّ الْفِتْنَةَ هَا هُنَا مِنْ حَيْثُ يَطْلُعُ قَرْنُ الشَّيْطَانِ .

3 Hadis o Musau, sallallahu alejhi ve sellem, i Hidru opširnije je naveden i objašnjen u poglavlju o nauci. (Knjiga I, hadisi br. 74 i 78)

3280. PRIČAO NAM JE Jahja b. Dža'fer, njemu Muhammed b. Abdullah Ensari, a ovom Ibn-Džurejdž rekavši da mu je saopćio Ata od Džabira, radijallahu anhu, da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
"Kad se spusti tama, ili bude predvečerje, sakupite djecu, jer tada se šejtani raširе. A kad prođe vrijeme povečerja, pustite ih. Zaključaj vrata i spomeni Allahovo ime, ugasi svjetiljku i spomeni Allahovo ime, zaveži mješinu (za vodu, mlijeko i sl.) i spomeni Allahovo ime, i pokrij svoju posudu i spomeni Allahovo ime, pa makar da preko nje nešto staviš."[1]

٣٢٨٠. حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ جَعْفَرٍ حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِاللهِ الأَنْصَارِيُّ حَدَّثَنَا ابْنُ جُرَيْجٍ قَالَ أَخْبَرَنِي عَطَاءٌ عَنْ جَابِرٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ إِذَا اسْتَجْنَحَ اللَّيْلُ أَوْ قَالَ جُنْحُ اللَّيْلِ فَكُفُّوا صِبْيَانَكُمْ فَإِنَّ الشَّيَاطِينَ تَنْتَشِرُ حِينَئِذٍ فَإِذَا ذَهَبَ سَاعَةٌ مِنَ الْعِشَاءِ فَخَلُّوهُمْ وَأَغْلِقْ بَابَكَ وَاذْكُرِ اسْمَ اللهِ وَأَطْفِئْ مِصْبَاحَكَ وَاذْكُرِ اسْمَ اللهِ وَأَوْكِ سِقَاءَكَ وَاذْكُرِ اسْمَ اللهِ وَخَمِّرْ إِنَاءَكَ وَاذْكُرِ اسْمَ اللهِ وَلَوْ تَعْرُضُ عَلَيْهِ شَيْئًا .

3281. PRIČAO MI JE Mahmud b. Gajlan, njemu Abdur-Rezzak, a ovom saopćio Ma'mer od Zuhrija, a on od Alija b. Husejna, da je Safijja, kćerka Hujejjova, rekla:
– Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, bio je u itikafu i ja sam mu, u toku noći, došla da ga posjetim. Popričala sam s njim, a zatim ustala i pošla natrag, a on je ustao da me isprati.
Njen stan je bio u kući Usame b. Zejda, te (pored njih) prođoše dvojica ensarija, i pošto vidješe Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, požuriše. Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, reče:
– Polahko, vas dvojica. Ovo je Safijja, kćerka Hujejjova!
– Subhanallahi, Allahov Poslaniče – rekoše njih dvojica.
– Šejtan kola po čovjeku poput krvi – reče on – pa sam se bojao da ne ubaci u vaša srca što loše – ili je rekao – nešto.[2]

٣٢٨١. حَدَّثَنِي مَحْمُودُ بْنُ غَيْلَانَ حَدَّثَنَا عَبْدُالرَّزَّاقِ أَخْبَرَنَا مَعْمَرٌ عَنِ الزُّهْرِيِّ عَنْ عَلِيِّ بْنِ حُسَيْنٍ عَنْ صَفِيَّةَ بِنْتِ حُيَيٍّ قَالَتْ كَانَ رَسُولُ اللهِ ﷺ مُعْتَكِفًا فَأَتَيْتُهُ أَزُورُهُ لَيْلًا فَحَدَّثْتُهُ ثُمَّ قُمْتُ فَانْقَلَبْتُ فَقَامَ مَعِي لِيَقْلِبَنِي وَكَانَ مَسْكَنُهَا فِي دَارِ أُسَامَةَ بْنِ زَيْدٍ فَمَرَّ رَجُلَانِ مِنَ الأَنْصَارِ فَلَمَّا رَأَيَا النَّبِيَّ ﷺ أَسْرَعَا فَقَالَ النَّبِيُّ ﷺ عَلَى رِسْلِكُمَا إِنَّهَا صَفِيَّةُ بِنْتُ حُيَيٍّ فَقَالَا سُبْحَانَ اللهِ يَا رَسُولَ اللهِ قَالَ إِنَّ الشَّيْطَانَ يَجْرِي مِنَ الإِنْسَانِ مَجْرَى الدَّمِ وَإِنِّي خَشِيتُ أَنْ يَقْذِفَ فِي قُلُوبِكُمَا سُوءًا أَوْ قَالَ شَيْئًا .

1 U vezi s naredbom o čuvanju djece u predvečerje Ibnul-Dževzi kaže: "Bojati se je za djecu u to doba jer se nečistoća, kojoj šejtani pribjegavaju, kod njih često nalazi, a zikr koji čuva od šejtana uglavnom je nepoznat djeci. Šejtani se prilikom svog širenja kače za ono što mogu, i stoga se treba bojati za djecu u to doba. Šejtani se šire u to doba zbog toga što im je kretanje noću lakše od kretanja danju, jer su im snage noću jače." Poslije naredbe o čuvanju djece uslijedila je naredba za svakog pojedinca o zaključavanju vrata, gašenju svjetla i pokrivanju posuđa u kojem je voda ili hrana, da bi bilo zaštićeno od šejtana, nečistoće i insekata, kao i od zaraze za koju se prenosi da jednom u toku godine noću nailazi i upada u svaku posudu koja nije pokrivena. Ove naredbe su mendub i one donose ovosjetske koristi, pa ako se i ne izvrše, dozvoljeno je jesti i piti takvu hranu i piće.

2 Neki kažu da ovaj hadis ima doslovno značenje, to jest, da je Allah, dželle šanuhu, dao šejtanu moć kretanja kroz ljudsko tijelo, kao što se krv kreće, a drugi, opet, kažu da hadis treba shvatiti u prenesenom smislu,

3282. PRIČAO NAM JE Abdan prenoseći od Ebu-Hamze, ovaj od A'meša, a on od Adijja b. Sabita, da je Sulejman b. Sured rekao:
– Sjedio sam s Vjerovjesnikom, sallallahu alejhi ve sellem, a neka dva čovjeka su se međusobno grdili, te je jednom od njih pocrvenjelo lice, a vratne žile se naduhle, pa je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
– Ja znam riječ zbog koje bi, kad bi je ovaj izgovorio, otišlo od njega ono što osjeća, tj. kad bi rekao: "E'uzu billahi mineš-šejtani", otišlo bi od njega ono što osjeća.
– Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, kaže da zatražiš zaštitu kod Allaha od šejtana – rekoše mu oni, a on reče:
– Pa zar sam ja poludio?[3]

٣٢٨٢. حَدَّثَنَا عَبْدَانُ عَنْ أَبِي حَمْزَةَ عَنِ الْأَعْمَشِ عَنْ عَدِيِّ بْنِ ثَابِتٍ عَنْ سُلَيْمَانَ بْنِ صُرَدٍ قَالَ كُنْتُ جَالِسًا مَعَ النَّبِيِّ ﷺ وَرَجُلَانِ يَسْتَبَّانِ فَأَحَدُهُمَا احْمَرَّ وَجْهُهُ وَانْتَفَخَتْ أَوْدَاجُهُ فَقَالَ النَّبِيُّ ﷺ إِنِّي لَأَعْلَمُ كَلِمَةً لَوْ قَالَهَا ذَهَبَ عَنْهُ مَا يَجِدُ لَوْ قَالَ أَعُوذُ بِاللَّهِ مِنَ الشَّيْطَانِ ذَهَبَ عَنْهُ مَا يَجِدُ فَقَالُوا لَهُ إِنَّ النَّبِيَّ ﷺ قَالَ تَعَوَّذْ بِاللَّهِ مِنَ الشَّيْطَانِ فَقَالَ وَهَلْ بِي جُنُونٌ .

3283. PRIČAO NAM JE Adem, njemu Šu'be, a ovom Mensur prenoseći od Salima b. Ebul-Dža'da, on od Kurejba, a ovaj od Ibn-Abbasa, koji je izjavio da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
"Da neko od vas, kad prilazi svojoj supruzi, kaže: 'Moj Allahu, sačuvaj me od šejtana i udalji ga od onog što si mi udijelio' – ako njih dvoje dobiju dijete, šejtan mu neće moći nanijeti štetu niti će imati vlast nad njim."
Kaže (Šu'be): "I pričao mi je A'meš od Salima, on Kurejba, a ovaj od Ibn-Abbasa slično (ovom hadisu)."

٣٢٨٣. حَدَّثَنَا آدَمُ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ حَدَّثَنَا مَنْصُورٌ عَنْ سَالِمِ بْنِ أَبِي الْجَعْدِ عَنْ كُرَيْبٍ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ قَالَ قَالَ النَّبِيُّ ﷺ لَوْ أَنَّ أَحَدَكُمْ إِذَا أَتَى أَهْلَهُ قَالَ جَنِّبْنِي الشَّيْطَانَ وَجَنِّبِ الشَّيْطَانَ مَا رَزَقْتَنِي فَإِنْ كَانَ بَيْنَهُمَا وَلَدٌ لَمْ يَضُرَّهُ الشَّيْطَانُ وَلَمْ يُسَلَّطْ عَلَيْهِ قَالَ وَحَدَّثَنَا الْأَعْمَشُ عَنْ سَالِمٍ عَنْ كُرَيْبٍ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ مِثْلَهُ .

---

u vidu stalnog šejtanovog zavođenja čovjeka, od kojeg se on nikada ne odvaja, kao što se od njega ne odvaja ni krv. Iz hadisa se vidi velika samilost Muhammeda, sallallahu alejhi ve sellem, prema svom ummetu kad se on pobojao da šejtan ne ubaci nešto u srca ove dvojice pa da budu upropašteni zbog lošeg mišljenja o Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem.

3 Nevevi je rekao: "Ovo je govor onog koji nije poučen Allahovoj vjeri, niti je zadojen nurom časnog Šerijata, pa misli da je isti'aza samo za lude, a ne zna da je srdžba podsticaj šejtana. A moguće je da je on bio dvoličnjak ili grubi beduin." Isti'aza, inače, odnosi srdžbu i ona je najjače oružje protiv šejtanskih spletki. U jednom hadisu se kaže: "Srdžba je od šejtana, šejtan je stvoren od vatre, a vatra se gasi vodom, pa kad se rasrdi neko od vas, neka uzme abdest."

3284. PRIČAO NAM JE Mahmud, njemu Šebabe, a ovom Šu'be prenoseći od Muhammeda b. Zijada, on od Ebu-Hurejre, radijallahu anhu, a ovaj, da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, klanjao jedan namaz i rekao:
"Šejtan mi se ispriječio i navalio na mene da mi prekine namaz, ali me Allah sklonio od njega", i on spomenu (šta se desilo).[1]

٣٢٨٤. حَدَّثَنَا مَحْمُودٌ حَدَّثَنَا شَبَابَةُ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ زِيَادٍ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ أَنَّهُ صَلَّى صَلَاةً فَقَالَ إِنَّ الشَّيْطَانَ عَرَضَ لِي فَشَدَّ عَلَيَّ يَقْطَعُ الصَّلَاةَ عَلَيَّ فَأَمْكَنَنِي اللهُ مِنْهُ فَذَكَرَهُ .

3285. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Jusuf, a njemu Evza'i prenoseći od Jahjaa b. Ebi-Kesira, on od Ebu-Seleme, a ovaj od Ebu-Hurejre, radijallahu anhu, koji je kazao da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
– Kad se uči ezan za namaz, šejtan okrene leđa i bježi puštajući vjetar, a kada se završi (učenje ezana), on se vrati, i kada se počne učiti ikamet, on (opet) okrene leđa, a kada se dovrši (ikamet), on se vrati tako da se ispriječi između čovjeka i njegova srca, pa kaže: "Sjeti se toga i toga", tako da on ne zna da li je klanjao tri ili četiri (rekata), a kad ne znadne da li je klanjao tri ili četiri (rekata), učinit će dvije sedžde (zbog) zaborava (tj. sehvi-sedždu).

٣٢٨٥. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ يُوسُفَ حَدَّثَنَا الْأَوْزَاعِيُّ عَنْ يَحْيَى بْنِ أَبِي كَثِيرٍ عَنْ أَبِي سَلَمَةَ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ قَالَ النَّبِيُّ ﷺ إِذَا نُودِيَ بِالصَّلَاةِ أَدْبَرَ الشَّيْطَانُ وَلَهُ ضُرَاطٌ فَإِذَا قُضِيَ أَقْبَلَ فَإِذَا ثُوِّبَ بِهَا أَدْبَرَ فَإِذَا قُضِيَ أَقْبَلَ حَتَّى يَخْطِرَ بَيْنَ الْإِنْسَانِ وَقَلْبِهِ فَيَقُولُ اذْكُرْ كَذَا وَكَذَا حَتَّى لَا يَدْرِيَ أَثَلَاثًا صَلَّى أَمْ أَرْبَعًا فَإِذَا لَمْ يَدْرِ ثَلَاثًا صَلَّى أَوْ أَرْبَعًا سَجَدَ سَجْدَتَيِ السَّهْوِ .

3286. PRIČAO NAM JE Ebul-Jeman, a njemu saopćio Šu'ajb prenoseći od Ebu-Zinada, on od A'redža, a ovaj od Ebu-Hurejre, radijallahu anhu, koji je izjavio da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
"Svakog čovjeka, kad se rađa, šejtan svojim prstom probode s njegovih strana, osim Isaa, sina Merjemina. (Šejtan) je otišao da ga probode, ali je probo (samo) posteljicu (placentu)."

٣٢٨٦. حَدَّثَنَا أَبُو الْيَمَانِ أَخْبَرَنَا شُعَيْبٌ عَنْ أَبِي الزِّنَادِ عَنِ الْأَعْرَجِ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ قَالَ النَّبِيُّ ﷺ كُلُّ بَنِي آدَمَ يَطْعُنُ الشَّيْطَانُ فِي جَنْبَيْهِ بِإِصْبَعِهِ حِينَ يُولَدُ غَيْرَ عِيسَى ابْنِ مَرْيَمَ ذَهَبَ يَطْعُنُ فَطَعَنَ فِي الْحِجَابِ .

---

1 Ovo je dio hadisa kojeg je Buhari naveo u poglavlju *Namaz* (Knjiga I, hadis br. 461), a taj hadis glasi: "Sinoć mi se iznanada prikaza đavo (ifrit)" – ili je, kaže pripovjedač, upotrijebio drugi izraz istog značenja – "da bi mi prekinuo namaz." Allah me međutim skloni od njega, i ja sam htio da ga privežem za jedan od džamijskih stupova, dok vi ne osvanete i dok ga svi od vas ne vide. Tada sam se sjetio izjave svoga brata (po zadaći) Sulejmana: "Allahu moj, podari mi vlast kakvu niko poslije mene neće postići." (Sad: 35)

3287. PRIČAO NAM JE Malik b. Isma'il, njemu Israil prenoseći od Mugire, on od Ibrahima, a ovaj, da je Alkame rekao:
– Došao sam u Šam (i upitao: "Ko ima ovdje"), a oni su rekli: "Ebu-Derda'".
– Da li je među vama – upita (Ebu-Derda) – onaj koga je Allah zaštitio od šejtana, prema riječima Njegovog Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem?
PRIČAO NAM JE Sulejman b. Harb, njemu Šu'be prenoseći da je Mugire rekao: "Onaj koga je Allah zaštitio, prema riječima Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, jeste Ammar."

٣٢٨٧. حَدَّثَنَا مَالِكُ بْنُ إِسْمَاعِيلَ حَدَّثَنَا إِسْرَائِيلُ عَنِ الْمُغِيرَةِ عَنْ إِبْرَاهِيمَ عَنْ عَلْقَمَةَ قَالَ قَدِمْتُ الشَّأْمَ فَقُلْتُ مَنْ هَا هُنَا قَالُوا أَبُو الدَّرْدَاءِ قَالَ أَفِيكُم الَّذِي أَجَارَهُ اللهُ مِنَ الشَّيْطَانِ عَلَى لِسَانِ نَبِيِّهِ ﷺ حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ حَرْبٍ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ عَنْ مُغِيرَةَ وَقَالَ الَّذِي أَجَارَهُ اللهُ عَلَى لِسَانِ نَبِيِّهِ ﷺ يَعْنِي عَمَّارًا .

3288. On kaže da je Lejs rekao kako mu je pričao Halid b. Jezid od Seida b. Ebu-Hilala, da mu je Ebul-Esved saopćio od Urve, a on od Aiše, radijallahu anha, da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
"Meleki pričaju u oblacima – anan su oblaci – o događaju koji će se desiti na Zemlji, a šejtani čuju tu riječ i ulijevaju je u uho vračaru, kao što se nalijeva posuda, a oni s njom pomiješaju stotinu laži."[2]

٣٢٨٨. قَالَ وَقَالَ اللَّيْثُ حَدَّثَنِي خَالِدُ بْنُ يَزِيدَ عَنْ سَعِيدِ بْنِ أَبِي هِلَالٍ أَنَّ أَبَا الْأَسْوَدِ أَخْبَرَهُ عَنْ عُرْوَةَ عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهَا عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ الْمَلَائِكَةُ تَتَحَدَّثُ فِي الْعَنَانِ وَالْعَنَانُ الْغَمَامُ بِالْأَمْرِ يَكُونُ فِي الْأَرْضِ فَتَسْمَعُ الشَّيَاطِينُ الْكَلِمَةَ فَتَقُرُّهَا فِي أُذُنِ الْكَاهِنِ كَمَا تُقَرُّ الْقَارُورَةُ فَيَزِيدُونَ مَعَهَا مِائَةَ كَذِبَةٍ .

3289. PRIČAO NAM JE Asim b. Ali, njemu Ibn-Ebi-Zi'b prenoseći od Seida Makburija, on od svoga oca, a ovaj od Ebu-Hurejre, radijallahu anhu, da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
"Zijevanje je od šejtana, pa kad zijevne neko od vas, neka ga suzbije koliko može, jer kad neko od vas (zijevajući) kaže: Ha, šejtan se nasmije."[3]

٣٢٨٩. حَدَّثَنَا عَاصِمُ بْنُ عَلِيٍّ حَدَّثَنَا ابْنُ أَبِي ذِئْبٍ عَنْ سَعِيدٍ الْمَقْبُرِيِّ عَنْ أَبِيهِ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ التَّثَاؤُبُ مِنَ الشَّيْطَانِ فَإِذَا تَثَاءَبَ أَحَدُكُمْ فَلْيَرُدَّهُ مَا اسْتَطَاعَ فَإِنَّ أَحَدَكُمْ إِذَا قَالَ هَا ضَحِكَ الشَّيْطَانُ .

---

2 Ovaj hadis Buhari je ovdje naveo ta'likan (bez potpunog seneda), pa zbog toga nije obilježen posebnim brojem. Međutim, hadis sa sličnim značenjem naveden je u poglavlju o melekima, a njegov sened naveo je Ebu-Nu'ajm u svom Mustahredžu.

3 Zijevanje je pripisano šejtanu zbog njegove pokuđenosti, jer ono dolazi tjelesnom težinom i sklonosti ka lijenčarenju i spavanju, a šejtan navraća čovjeka da slijedi svoje strasti. Cilj hadisa je upozorenje na stvari koje prouzrokuju zijevanje, kao što je bogata ishrana, pa čovjek postane trom i lijen da bi činio dobra djela. Na kraju hadisa se kaže da zijevanje treba vratiti, a to će se učiniti stavljanjem ruke na usta, što ima svoj veliki higijenski i zdravstveni značaj.

3290. PRIČAO NAM JE Zekerijja b. Jahja, a njemu Ebu-Usame, rekavši da mu je saopćio Hišam od svoga oca, a on od Aiše, radijallahu anha, koja je rekla:
"Kad je bila Bitka na Uhudu, idolopoklonici su brzo presječeni, pa je šejtan uzviknuo: 'Božiji robovi, (pogledajte) drugu skupinu', te se prva skupina vrati i poče se boriti protiv druge. Huzejfe je pogledao i iznenada ugledao svoga oca Jemana i rekao: 'Božiji robovi, moj otac, moj otac!' Međutim, oni se ne zaustaviše dok ga ne ubiše, a Huzejfe reče: 'Neka vam Allah oprosti.'"
Urve je rekao: "Kod Huzejfe se sve do smrti zadržao ostatak dobra (dove i istigfara za one koji su ubili njegovog oca)."[1]

٣٢٩٠. حَدَّثَنَا زَكَرِيَّاءُ بْنُ يَحْيَى حَدَّثَنَا أَبُو أُسَامَةَ
قَالَ هِشَامٌ أَخْبَرَنَا عَنْ أَبِيهِ عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللهُ
عَنْهَا قَالَتْ لَمَّا كَانَ يَوْمَ أُحُدٍ هُزِمَ الْمُشْرِكُونَ فَصَاحَ
إِبْلِيسُ أَيْ عِبَادَ اللهِ أُخْرَاكُمْ فَرَجَعَتْ أُولَاهُمْ
فَاجْتَلَدَتْ هِيَ وَأُخْرَاهُمْ فَنَظَرَ حُذَيْفَةُ فَإِذَا هُوَ بِأَبِيهِ
الْيَمَانِ فَقَالَ أَيْ عِبَادَ اللهِ أَبِي أَبِي فَوَاللهِ مَا احْتَجَزُوا
حَتَّى قَتَلُوهُ فَقَالَ حُذَيْفَةُ غَفَرَ اللهُ لَكُمْ قَالَ عُرْوَةُ
فَمَا زَالَتْ فِي حُذَيْفَةَ مِنْهُ بَقِيَّةُ خَيْرٍ حَتَّى لَحِقَ بِاللهِ .

3291. PRIČAO NAM JE Hasan b. Rebi', njemu Ebul-Ahvas od Eš'asa, on od svoga oca, a ovaj od Mesruka, koji kaže da je Aiša, radijallahu anha, rekla:
– Pitala sam Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, o okretanju čovjeka u namazu, te mi je on odgovorio: "To je otimačina koju šejtan grabi od vašeg namaza."

٣٢٩١. حَدَّثَنَا الْحَسَنُ بْنُ الرَّبِيعِ حَدَّثَنَا
أَبُو الْأَحْوَصِ عَنْ أَشْعَثَ عَنْ أَبِيهِ عَنْ مَسْرُوقٍ
قَالَ قَالَتْ عَائِشَةُ رَضِيَ اللهُ عَنْهَا سَأَلْتُ النَّبِيَّ ﷺ
عَنِ الْتِفَاتِ الرَّجُلِ فِي الصَّلَاةِ فَقَالَ هُوَ اخْتِلَاسٌ
يَخْتَلِسُ الشَّيْطَانُ مِنْ صَلَاةِ أَحَدِكُمْ .

3292. PRIČAO NAM JE Ebul-Mugire, njemu Evza'i, ovome saopćio Jahja prenoseći od Abdullaha b. Ebu-Katade, ovaj od svog oca, a on od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem.
I pričao mi je Sulejman b. Abdur-Rahman, njemu Velid, a ovom Evza'i rekavši da mu je pričao Jahja b. Ebu-Kesir, koji je izjavio da mu je prenio Abdullah b. Ebu-Katade od svoga oca, koji je kazao da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
"Dobar i lijep san je od Allaha, a (loš) san je od šejtana, pa kad neko od vas usni san kojeg se

٣٢٩٢. حَدَّثَنَا أَبُو الْمُغِيرَةِ حَدَّثَنَا الْأَوْزَاعِيُّ
قَالَ حَدَّثَنِي يَحْيَى عَنْ عَبْدِاللهِ بْنِ أَبِي قَتَادَةَ
عَنْ أَبِيهِ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ ح و حَدَّثَنِي سُلَيْمَانُ بْنُ
عَبْدِالرَّحْمَنِ حَدَّثَنَا الْوَلِيدُ حَدَّثَنَا الْأَوْزَاعِيُّ
قَالَ حَدَّثَنِي يَحْيَى بْنُ أَبِي كَثِيرٍ قَالَ حَدَّثَنِي
عَبْدُاللهِ بْنُ أَبِي قَتَادَةَ عَنْ أَبِيهِ قَالَ قَالَ النَّبِيُّ ﷺ
الرُّؤْيَا الصَّالِحَةُ مِنَ اللهِ وَالْحُلُمُ مِنَ الشَّيْطَانِ

1 U toku Bitke na Uhudu šejtan je prouzrokovao sukob između dvije skupine muslimana. U tom sukobu je poginuo Huzejfov otac Jeman, ali je Huzejfe oprostio onima koji su ga ubili, jer je znao da se radilo o nesporazumu.

plaši, nek pljune na lijevu stranu i neka zatraži kod Allaha zaštitu od njegovog zla, pa mu on neće nauditi."[2]

فَإِذَا حَلَمَ أَحَدُكُمْ حُلُمًا يَخَافُهُ فَلْيَبْصُقْ عَنْ يَسَارِهِ وَلْيَتَعَوَّذْ بِاللهِ مِنْ شَرِّهَا فَإِنَّهَا لَا تَضُرُّهُ.

3293. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Jusuf, a njemu je saopćio Malik prenoseći od Sumejja, oslobođenog roba Ebu-Bekrovog, on od Ebu-Saliha, a ovaj od Ebu-Hurejre, radijallahu anhu, da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
"Ko rekne: 'La ilahe illallahu vahdehu la šerike leh. Lehul-mulku ve lehul-hamdu ve huve ala kulli šej'in kadir' u toku dana stotinu puta, on će imati (nagradu) kao da je oslobodio deset robova, i bit će mu upisano stotinu dobrih djela i brisano stotinu (manjih) grijeha, i bit će mu to zaštita od šejtana u toku toga dana sve dok ne omrkne. Niko neće uraditi bolje od onog što je on uradio, osim onog ko uradi više od toga."

٣٢٩٣. حَدَّثَنَا عَبْدُاللهِ بْنُ يُوسُفَ أَخْبَرَنَا مَالِكٌ عَنْ سُمَيٍّ مَوْلَى أَبِي بَكْرٍ عَنْ أَبِي صَالِحٍ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ أَنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ قَالَ مَنْ قَالَ لَا إِلَهَ إِلَّا اللهُ وَحْدَهُ لَا شَرِيكَ لَهُ لَهُ الْمُلْكُ وَلَهُ الْحَمْدُ وَهُوَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ فِي يَوْمٍ مِائَةَ مَرَّةٍ كَانَتْ لَهُ عَدْلَ عَشْرِ رِقَابٍ وَكُتِبَتْ لَهُ مِائَةُ حَسَنَةٍ وَمُحِيَتْ عَنْهُ مِائَةُ سَيِّئَةٍ وَكَانَتْ لَهُ حِرْزًا مِنَ الشَّيْطَانِ يَوْمَهُ ذَلِكَ حَتَّى يُمْسِيَ وَلَمْ يَأْتِ أَحَدٌ بِأَفْضَلَ مِمَّا جَاءَ بِهِ إِلَّا أَحَدٌ عَمِلَ أَكْثَرَ مِنْ ذَلِكَ.

3294. PRIČAO NAM JE Alija b. Abdullah, njemu Ja'kub b. Ibrahim, a ovom njegov otac prenoseći od Saliha, a on od Ibnu-Šihaba, koji kaže da mu je saopćio Abdul-Hamid b. Abdur-Rahman b. Zejd, a ovom kazao Muhammed b. Sa'd b. Ebi-Vekas, da je njegov otac, Sa'd b. Ebi-Vekas, rekao:
Omer je zatražio dozvolu da uđe kod Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, a kod njega (su bile) neke žene iz plemena Kurejš. Govorile su s njim i tražile od njega mnoge (odgovore). Glasovi su im bili povišeni. Pošto je Omer zatražio dozvolu za ulazak, one su ustale i požurile da se pokriju. Potom mu je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, dozvolio (i on je ušao). Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, nasmiješio se, a Omer reče:
– Allahov Poslaniče, neka ti Allah uvijek da radost.

٣٢٩٤. حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ عَبْدِاللهِ حَدَّثَنَا يَعْقُوبُ ابْنُ إِبْرَاهِيمَ حَدَّثَنَا أَبِي عَنْ صَالِحٍ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ قَالَ أَخْبَرَنِي عَبْدُالْحَمِيدِ بْنُ عَبْدِالرَّحْمَنِ ابْنِ زَيْدٍ أَنَّ مُحَمَّدَ بْنَ سَعْدِ بْنِ أَبِي وَقَّاصٍ أَخْبَرَهُ أَنَّ أَبَاهُ سَعْدَ بْنَ أَبِي وَقَّاصٍ قَالَ اسْتَأْذَنَ عُمَرُ عَلَى رَسُولِ اللهِ ﷺ وَعِنْدَهُ نِسَاءٌ مِنْ قُرَيْشٍ يُكَلِّمْنَهُ وَيَسْتَكْثِرْنَهُ عَالِيَةً أَصْوَاتُهُنَّ فَلَمَّا اسْتَأْذَنَ عُمَرُ قُمْنَ يَبْتَدِرْنَ الْحِجَابَ فَأَذِنَ لَهُ رَسُولُ اللهِ ﷺ وَرَسُولُ اللهِ ﷺ يَضْحَكُ فَقَالَ عُمَرُ أَضْحَكَ اللهُ سِنَّكَ يَا رَسُولَ اللهِ قَالَ عَجِبْتُ مِنْ هَؤُلَاءِ

2 Za ovaj hadis navedena su dva seneda. Prvi je naveden zbog toga što je kraći, a to znači da je i vredniji, a drugi je naveden stoga što je u njemu naglašeno da je Abdullah b. Ebu-Katade lično pričao ovaj hadis Jahjau b. Ebi-Kesiru.

– Začudio sam se – reče on – ovima što su bile kod mene. Kad su čule tvoj glas, požurile su da se zastru.
– Allahov Poslaniče, ti si bio preči da one osjete strahopoštovanje (prema tebi) – reče Omer, a potom uzviknu: O, neprijateljice samih sebe, zar se bojite mene, a ne bojite se Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem?
– Da – rekoše one – ti si prgaviji i grublji od Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem.
– Tako mi Onog u Čijoj je ruci moja duša – reče Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem – šejtan te nije nikada sreo, idući nekim putem, a da nije pošao mimo tvog puta.

اللَّاتِي كُنَّ عِنْدِي فَلَمَّا سَمِعْنَ صَوْتَكَ ابْتَدَرْنَ الْحِجَابَ قَالَ عُمَرُ فَأَنْتَ يَا رَسُولَ اللهِ كُنْتَ أَحَقَّ أَنْ يَهَبْنَ ثُمَّ قَالَ أَيْ عَدُوَّاتِ أَنْفُسِهِنَّ أَتَهَبْنَنِي وَلَا تَهَبْنَ رَسُولَ اللهِ ﷺ قُلْنَ نَعَمْ أَنْتَ أَفَظُّ وَأَغْلَظُ مِنْ رَسُولِ اللهِ ﷺ قَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ وَالَّذِي نَفْسِي بِيَدِهِ مَا لَقِيَكَ الشَّيْطَانُ قَطُّ سَالِكًا فَجًّا إِلَّا سَلَكَ فَجًّا غَيْرَ فَجِّكَ.

3295. PRIČAO MI JE Ibrahim b. Hamza, rekavši da mu je prenio Ibn-Ebi-Hazim od Jezida, ovaj od Muhammeda b. Ibrahima, on od Isaa b. Talhe, a ovaj od Ebu-Hurejre, radijallahu anhu, da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
– Kad se probudi – mislim da je (rekao) – neko od vas iz sna, pa počne uzimati abdest, neka tri puta ušmrkne i išmrkne vodu, jer je šejtan prenoćio na njegovom nosu.

٣٢٩٥. حَدَّثَنِي إِبْرَاهِيمُ بْنُ حَمْزَةَ قَالَ حَدَّثَنِي ابْنُ أَبِي حَازِمٍ عَنْ يَزِيدَ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ إِبْرَاهِيمَ عَنْ عِيسَى بْنِ طَلْحَةَ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِي اللهُ عَنْهُ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ إِذَا اسْتَيْقَظَ أُرَاهُ أَحَدُكُمْ مِنْ مَنَامِهِ فَتَوَضَّأَ فَلْيَسْتَنْثِرْ ثَلَاثًا فَإِنَّ الشَّيْطَانَ يَبِيتُ عَلَى خَيْشُومِهِ.

O DŽINIMA I NJIHOVOM NAGRAĐIVANJU I KAŽNJAVANJU

باب ذِكْرِ الْجِنِّ وثَوابِهِمْ وَعِقابِهِمْ

Dokaz (da će oni biti nagrađivani i kažnjavani) je ajet: "O skupe džinski i ljudski, zar vam iz redova vas samih poslanici nisu dolazili, koji su vam ajete Moje kazivali" – do riječi – "o onom što su radili."[1]

لِقَوْلِهِ (يَا مَعْشَرَ الْجِنِّ وَالْإِنْسِ أَلَمْ يَأْتِكُمْ رُسُلٌ مِنْكُمْ يَقُصُّونَ عَلَيْكُمْ آيَاتِي) إِلَى قَوْلِهِ (عَمَّا يَعْمَلُونَ) (بَخْسًا) نَقْصًا قَالَ مُجَاهِدٌ

1 Buhari ovdje uzima za dokaz sljedeće ajete: "O skupe džinski i ljudski, zar vam iz redova vas samih poslanici nisu dolazili, koji su vam ajete Moje kazivali i upozoravali vas da ćete ovaj vaš dan dočekati?" Oni će reći: "Mi to priznajemo na svoju štetu. Njih je život na zemlji bio obmanuo i oni će sami protiv sebe posvjedočiti da su bili nevjernici. Tako je, jer Gospodar tvoj nije uništavao sela i gradove zbog zuluma njihova – bez prethodne opomene njihovim stanovnicima. Svima će pripasti nagrada ili kazna, već prema tome kako su postupali, jer je Gospodar tvoj bdio nad onim što su radili." (El-Enam: 130-132)
Što se tiče džina, oni su nevidljiva bića, stvorena od vatre i zadužena šerijatskim propisima. Ima ih vjernika i nevjernika, s tim što se njihovi nevjernici nazivaju šejtanima, a vjernici zadržavaju ime džina. Većina

(وَجَعَلُوا بَيْنَهُ وَبَيْنَ الْجِنَّةِ نَسَبًا) قَالَ كُفَّارُ قُرَيْشٍ الْمَلَائِكَةُ بَنَاتُ اللهِ وَأُمَّهَاتُهُنَّ بَنَاتُ سَرَوَاتِ الْجِنِّ قَالَ اللهُ (وَلَقَدْ عَلِمَتِ الْجِنَّةُ إِنَّهُمْ لَمُحْضَرُونَ) سَتُحْضَرُ لِلْحِسَابِ (جُنْدٌ مُحْضَرُونَ) عِنْدَ الْحِسَابِ .

Bahsen znači krnjavost.[2]
Mudžahid je (u vezi sa značenjem ajeta): "Oni između Njega i meleka srodstvo uspostavljaju", rekao: "Kurejševićki nevjernici su govorili: 'Meleki su Božije kćeri, a njihove majke su kćerke džinskih prvaka', međutim, Allah dželle šanuhu, kaže: 'A meleki odavno znaju da će oni koji tako govore u vatru biti bačeni'[3], tj., doći na polaganje računa." *Džundun muhdarun* (poslušna vojska) prisutna za obračun.[4]

٣٢٩٦. حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ عَنْ مَالِكٍ عَنْ عَبْدِالرَّحْمَنِ ابْنِ عَبْدِاللهِ بْنِ عَبْدِالرَّحْمَنِ بْنِ أَبِي صَعْصَعَةَ الْأَنْصَارِيِّ عَنْ أَبِيهِ أَنَّهُ أَخْبَرَهُ أَنَّ أَبَا سَعِيدٍ الْخُدْرِيَّ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ لَهُ إِنِّي أَرَاكَ تُحِبُّ الْغَنَمَ وَالْبَادِيَةَ فَإِذَا كُنْتَ فِي غَنَمِكَ وَبَادِيَتِكَ فَأَذَّنْتَ بِالصَّلَاةِ فَارْفَعْ صَوْتَكَ بِالنِّدَاءِ فَإِنَّهُ لَا يَسْمَعُ مَدَى صَوْتِ الْمُؤَذِّنِ جِنٌّ وَلَا إِنْسٌ وَلَا شَيْءٌ إِلَّا شَهِدَ لَهُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ قَالَ أَبُو سَعِيدٍ سَمِعْتُهُ مِنْ رَسُولِ اللهِ ﷺ .

3296. PRIČAO NAM JE Kutejbe od Malika, on od Abdur-Rahmana b. Abdullaha b. Abdur-Rahmana b. Ebu-Sa'sa'a Ensarija, a ovaj da ga je njegov otac obavijestio da mu je Ebu-Seid Hudri, radijallahu anhu, rekao:
"Vidim da voliš stado i pustinju, pa kad budeš sa svojim stadom i u svojoj pustinji učio ezan za namaz, podigni svoj glas pri učenju ezana, jer nema ni džina ni čovjeka, niti ma čega drugog što bude čulo otezanje glasa mujezina a da mu to neće posvjedočiti na Sudnjem danu."
Ebu-Seid je rekao: "Čuo sam to od Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem."[5]

uleme smatra da džinima nisu dolazili poslanici između njih već su bili dužni da slijede poslanike poslate ljudima, kao što Kur'an kaže da su džini rekli: "O narode naš" – govorili su – "mi smo slušali Knjigu koja se poslije Musaa objavljuje, koja potvrđuje da su istinite i one prije nje i koja ka istini i na Pravi put upućuje." (El-Ahkaf: 30) Međutim, svi se slažu da je Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, poslan i ljudima i džinima.
U svojstva džina spada mogućnost jedenja, pijenja i razmnožavanja. Dokaz njihovog razmnožavanja je ajet: "A kad smo rekli melekima: 'Poklonite se Adamu' – svi su se poklonili osim Iblisa; on je bio jedan od džina i zato se ogriješio o zapovijest Gospodara svoga, pa zar ćete njega i porod njegov, pored Mene, kao prijatelje prihvatiti, kad su vam oni neprijatelji? Kako je šejtan loša zamjena nevjernicima." (El-Kehf: 50) U pogledu njihova jela i pića, Muslim prenosi hadis: "Neka niko od vas ne jede i ne pije lijevom rukom jer šejtan jede i pije lijevom rukom."

2 Riječ *bahsen* nalazi se u ajetu: "I mi smo, čim smo Kur'an čuli, u nj povjerovali, a ko u Gospodara svoga vjeruje, ni štete ni nepravde ne treba da se boji." (El-Džinn: 13)

3 Ovaj Mudžahidov komentar se odnosi na sljedeći ajet: "Mnogobošci između Njega i meleka srodstvo uspostavljaju, a meleki odavno znaju da će oni koji tako govore u vatru biti bačeni." (Es-Saffat: 158)

4 Riječi *džundun muhdarun* nalaze se u ajetu: "Oni im, međutim, neće moći pomoći, a oni su njima poslušna vojska." (Ja-Sin: 75)

5 Iz ovog hadisa se može zaključiti da će džini, kao i ljudi i ostala bića na Sudnjem danu, svjedočiti jedni drugima o radu dobrih i loših djela.

O RIJEČIMA UZVIŠENOG ALLAHA: "KADA TI POSLASMO NEKOLIKO DŽINA" – DO RIJEČI: "... ONI SU U VELIKOJ ZABLUDI."[1]

باب قوله جلّ وعزّ (وإذ صرفنا إليك نفرا من الجنّ) إلى قوله (أولئك في ضلال مبين)

Masrifen znači: izlaz[2], a *sarefna* znači: uputili smo.[3]

(مَصْرِفًا) مَعْدِلاً (صَرَفْنَا) أَيْ وَجَّهْنَا .

O RIJEČIMA UZVIŠENOG ALLAHA: "I PO NJOJ ŽIVOTINJE SVIH VRSTA RAZASUO"[4]

باب قَوْلِ اللَّهِ تعالى (وبثَّ فيها مِنْ كُلِّ دابَّةٍ)

Ibn-Abbas je rekao:
"*Su'ban* je zmija muškog roda."[5]
Kaže se da zmija ima više vrsta: bijele zmije, otrovnice i crne zmije.
Ahizun binasijetiha znači: u njegovoj moći i vlasti.[6]
Kaže se *saffatin*, što znači: raširenih krila, a *jakbidne*: udaraju krilima.[7]

قَالَ ابْنُ عَبَّاسٍ الثُّعْبَانُ الْحَيَّةُ الذَّكَرُ مِنْهَا يُقَالُ الْحَيَّاتُ أَجْنَاسٌ الْجَانُّ وَالأَفَاعِي وَالأَسَاوِدُ (آخِذٌ بِنَاصِيَتِهَا) فِي مِلْكِهِ وَسُلْطَانِهِ يُقَالُ (صَافَّاتٍ) بُسُطٌ أَجْنِحَتَهُنَّ (يَقْبِضْنَ) يَضْرِبْنَ بِأَجْنِحَتِهِنَّ .

1 Po nekim izdanjima Buharijeva *Sahiha*, ovaj ajet je izdvojen kao samostalno poglavlje, dok je po drugim samo nastavak prethodnog poglavlja.
Ovdje je inače ukazano na sljedeće ajete: "Kada ti poslasmo nekoliko džina da Kur'an slušaju, kad dođoše da ga čuju, oni rekoše: 'Pst!' A kad se završi, vratiše se narodu svome da opominju: 'O narode naš – govorili su – mi smo slušali Knjigu koja se poslije Musaa objavljuje, koja potvrđuje da su istinite i one prije nje i koja ka istini i na Pravi put upućuje. O narode naš, odazovite se Allahovom glasniku i vjerujte u Allaha, On će vam neke grijehe vaše oprostiti i vas od patnje neizdržljive zaštititi!' A oni koji se ne odazovu Allahovom glasniku, takvi Mu na zemlji neće umaći i mimo Njega neće zaštitnika naći. Oni su u velikoj zabludi." (El Ahkaf: 29-32)
Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, sreo je ovu skupinu džina na svom povratku iz Taifa u Mekku. U toku noći je pod jednom palmom klanjao, a zatim učio Kur'an. Pored njega je naišla skupina džina te su se oni sakupili i slušali Kur'an, a kad je on završio s učenjem, oni su otišli da opominju svoj narod. Ibn-Abbas kaže da je u ovoj grupi bilo sedam džina i da ih je Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, poslao kao poslanike svome narodu.

2 Riječ *masrifen* nalazi se u ajetu: "I grješnici će gledati vatru i uvjerit će se da će u nju pasti i da im iz nje neće povratka biti." (El-Kehf: 53)

3 Riječ *sarefna* nalazi se u prvom gornjem ajetu. Ovdje je spomenuto jedno njezino značenje iako se o njezinom značenju prenosi više mišljenja.

4 Ovo je dio 10. ajeta sure Lukman, čiji prijevod u cijelosti glasi: "Nebesa je, vidite ih, bez stupova stvorio, a po zemlji planine nepomične razbacao da vas ne trese, i po njoj životinje svih vrsta razasuo. Mi s neba kišu spuštamo i činimo da po njoj niču svakovrsne plemenite biljke."
Ibn-Hadžer pretpostavlja da je Buhari, spominjući ovo poglavlje poslije poglavlja o melekima i džinima a prije poglavlja o Ademu, sallallahu alejhi ve sellem, želio ukazati da su meleki i džini stvoreni prije životinja, ili da su meleki, džini i životinje stvoreni prije Adema, sallallahu alejhi ve sellem, to jest, prije ljudi.

5 Riječ *su'ban* nalazi se u ajetu: "I Musa baci štap svoj – kad ono zmija prava." (El-A'raf: 107 i Eš-Šu'ara': 32)

6 Riječi *ahizun binasijetiha* nalaze se u ajetu: "Ja se uzdam u Allaha, u moga i vašega Gospodara! Nema ni jednog živog bića koje nije u vlasti Njegovoj: Gospodar moj zaista postupa pravedno." (Hud: 56)

7 Riječi saffat i jakbidne nalaze se u ajetu: "Zar oni ne vide ptice iznad sebe kako raširenih krila lete,

3297. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Muhammed, njemu Hišam b. Jusuf, a ovom Ma'mer od Zuhrija, on od Salima, a ovaj od Ibn-Omera, radijallahu anhu, da je čuo Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, kako, držeći hutbu s minbera, kaže: "Ubijte zmije! Ubijte otrovnicu koja ima dvije crne pjege na leđima i kusorepu otrovnicu, jer njih dvije uništavaju vid i prouzrokuju pobačaj".

٣٢٩٧. حَدَّثَنَا عَبْدُاللهِ بْنُ مُحَمَّدٍ حَدَّثَنَا هِشَامُ ابْنُ يُوسُفَ حَدَّثَنَا مَعْمَرٌ عَنِ الزُّهْرِيِّ عَنْ سَالِمٍ عَنِ ابْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا أَنَّهُ سَمِعَ النَّبِيَّ ﷺ يَخْطُبُ عَلَى الْمِنْبَرِ يَقُولُ اقْتُلُوا الْحَيَّاتِ وَاقْتُلُوا ذَا الطُّفْيَتَيْنِ وَالأَبْتَرَ فَإِنَّهُمَا يَطْمِسَانِ الْبَصَرَ وَيَسْتَسْقِطَانِ الْحَبَلَ .

3298. Abdullah kaže: "Dok sam (jednom) tjerao zmiju da je ubijem, Ebu-Lubabe me pozvao: "Ne ubijaj je!" Tada ja rekoh: "Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, naredio je da se ubijaju zmije", a (Ebu-Lubabe) reče: "On je poslije toga zabranio (ubijanje) kućnih zmija, a to su pokućarke."[8]

٣٢٩٨. قَالَ عَبْدُاللهِ فَبَيْنَا أَنَا أُطَارِدُ حَيَّةً لأَقْتُلَهَا فَنَادَانِي أَبُو لُبَابَةَ لَا تَقْتُلْهَا فَقُلْتُ إِنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ قَدْ أَمَرَ بِقَتْلِ الْحَيَّاتِ قَالَ إِنَّهُ نَهَى بَعْدَ ذَلِكَ عَنْ ذَوَاتِ الْبُيُوتِ وَهِيَ الْعَوَامِرُ .

3299. Abdur-Rezzak, prenoseći od Ma'mera, kaže da je (Abdullah) rekao: "Vidio me Ebu-Lubabe ili Zejd b. Hattab", a tako prenose i Junus, Ibn-Ujejne, Ishak Kelbi i Zubejdi, dok Salih, Ibn-Ebi-Hafsa i Ibn-Mudžemmi' prenose od Zuhrija, on od Salima, a ovaj od Ibn-Omera: "Vidio me Ebu-Lubabe i Zejd b. Hattab".

٣٢٩٩. وَقَالَ عَبْدُالرَّزَّاقِ عَنْ مَعْمَرٍ فَرَآنِي أَبُو لُبَابَةَ أَوْ زَيْدُ بْنُ الْخَطَّابِ وَتَابَعَهُ يُونُسُ وَابْنُ عُيَيْنَةَ وَإِسْحَاقُ الْكَلْبِيُّ وَالزُّبَيْدِيُّ وَقَالَ صَالِحٌ وَابْنُ أَبِي حَفْصَةَ وَابْنُ مُجَمِّعٍ عَنِ الزُّهْرِيِّ عَنْ سَالِمٍ عَنِ ابْنِ عُمَرَ رَآنِي أَبُو لُبَابَةَ وَزَيْدُ بْنُ الْخَطَّابِ .

---

a i skupljaju ih? Samo ih Milostivi drži; On zaista sve dobro vidi!" (Al-Mulk: 19) Dakle, Buhari je u uvodu ovog poglavlja naveo neke riječi iz ajeta koje govore o životinjama.

8 Davudi kaže da je Resulullah, sallallahu alejhi ve sellem, zabranio ubijanje kućnih zmija zbog toga što se džini pretvaraju u njihov lik. Buhari je naveo nekoliko seneda ovog hadisa zbog razlika u pogledu ahsaba koji su upozorili Ibn-Omera.

NAJBOLJI IMETAK MUSLIMANA JE STADO ZA KOJIM IDE PO VRHOVIMA BRDA

باب خَيْرُ مالِ الْمُسْلِمِ غنمٌ يتْبَعُ بها شعفَ الْجِبالِ

3300. PRIČAO NAM JE Isma‘il b. Ebi-Uvejs, njemu Malik prenoseći od Abdur-Rahmana b. Abdullaha b. Abdur-Rahmana b. Ebu-Sa‘sa‘a, on od svoga oca, a ovaj od Ebu-Seida Hudrija, radijallahu anhu, koji je izjavio da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
"Uskoro će najbolja imovina čovjeka biti stado za kojim će on ići po vrhovima brda i mjestima gdje se skuplja voda, bježeći sa svojom vjerom od smutnji."[1]

٣٣٠٠. حَدَّثَنَا إِسْمَاعِيلُ بْنُ أَبِي أُوَيْسٍ قَالَ حَدَّثَنِي مَالِكٌ عَنْ عَبْدِالرَّحْمَنِ بْنِ عَبْدِاللهِ بْنِ عَبْدِالرَّحْمَنِ ابْنِ أَبِي صَعْصَعَةَ عَنْ أَبِيهِ عَنْ أَبِي سَعِيدٍ الْخُدْرِيِّ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ يُوشِكُ أَنْ يَكُونَ خَيْرَ مَالِ الرَّجُلِ غَنَمٌ يَتْبَعُ بِهَا شَعَفَ الْجِبَالِ وَمَوَاقِعَ الْقَطْرِ يَفِرُّ بِدِينِهِ مِنَ الْفِتَنِ .

3301. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Jusuf, a njemu saopćio Malik prenoseći od Ebu-Zinada, on od A‘redža, a ovaj od Ebu-Hurejre, radijallahu anhu, da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
"Vrhunac nevjerovanja je na istoku, ponos i oholost su kod vlasnika konja i deva i kod stočara – beduina, a blagost je kod ovčara."[2]

٣٣٠١. حَدَّثَنَا عَبْدُاللهِ بْنُ يُوسُفَ أَخْبَرَنَا مَالِكٌ عَنْ أَبِي الزِّنَادِ عَنِ الْأَعْرَجِ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ أَنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ قَالَ رَأْسُ الْكُفْرِ نَحْوَ الْمَشْرِقِ وَالْفَخْرُ وَالْخُيَلَاءُ فِي أَهْلِ الْخَيْلِ وَالْإِبِلِ وَالْفَدَّادِينَ أَهْلِ الْوَبَرِ وَالسَّكِينَةُ فِي أَهْلِ الْغَنَمِ .

3302. PRIČAO NAM JE Musedded, a njemu Jahja prenoseći od Isma‘ila, koji je rekao da mu je pričao Kajs od Ukbe b. Amra Ebu-Mes‘uda, koji je rekao: – Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, pokazao je prema Jemenu i rekao:
"Iman je jemenski ovamo, grubost i surovost su kod stočara koji slušaju buku, u (plemenima) Rebija i Mudar, odakle će se pojaviti šejtanski rogovi."[3]

٣٣٠٢. حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ حَدَّثَنَا يَحْيَى عَنْ إِسْمَاعِيلَ قَالَ حَدَّثَنِي قَيْسٌ عَنْ عُقْبَةَ بْنِ عَمْرٍو أَبِي مَسْعُودٍ قَالَ أَشَارَ رَسُولُ اللهِ ﷺ بِيَدِهِ نَحْوَ الْيَمَنِ فَقَالَ الْإِيمَانُ يَمَانٍ هَا هُنَا أَلَا إِنَّ الْقَسْوَةَ وَغِلَظَ الْقُلُوبِ فِي الْفَدَّادِينَ عِنْدَ أُصُولِ أَذْنَابِ الْإِبِلِ حَيْثُ يَطْلُعُ قَرْنَا الشَّيْطَانِ فِي رَبِيعَةَ وَمُضَرَ .

1 Pogledati objašnjenje ovog hadisa u poglavlju *Iman*, Knjiga I, hadis br. 19.

2 Hattabi kaže: "Ovi su ukoreni stoga što ih opsjednutost onim što imaju sprečava od vjerskih propisa i pripreme za ahiret, a uz to, otuda dolazi i grubost, dok ovce prouzrokuju blagost s obzirom da ih je najčešće manje, pa kod njihovih vlasnika bogatstvo ne dolazi do izražaja."

3 Ovaj hadis, a i sljedeći hadisi ovog poglavlja, nemaju ničeg zajedničkog s naslovom poglavlja, a s obzirom da se u njima govori o životinjama općenito, što je tema prethodnog poglavlja, stiče se utisak da je ovo samo nastavak prethodnog poglavlja. Neki prenosioci od Buharija čak nisu ni razdvojili ova dva poglavlja nikakvim naslovom.

3303. PRIČAO NAM JE Kutejbe, a njemu Lejs prenoseći od Dža'fera b. Rebija, on od A'redža, a ovaj od Ebu-Hurejre, radijallahu anhu, da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
"Kad čujete pjevanje pijetla, molite od Allaha milost, jer je (pijetao) vidio meleka, a kad čujete revanje magarca, utječite se Allahu od šejtana, jer je (magarac) vidio šejtana."

٣٣٠٣. حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ حَدَّثَنَا اللَّيْثُ عَنْ جَعْفَرِ ابْنِ رَبِيعَةَ عَنِ الْأَعْرَجِ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ قَالَ إِذَا سَمِعْتُمْ صِيَاحَ الدِّيَكَةِ فَاسْأَلُوا اللهَ مِنْ فَضْلِهِ فَإِنَّهَا رَأَتْ مَلَكًا وَإِذَا سَمِعْتُمْ نَهِيقَ الْحِمَارِ فَتَعَوَّذُوا بِاللهِ مِنَ الشَّيْطَانِ فَإِنَّهُ رَأَى شَيْطَانًا .

3304. PRIČAO NAM JE Ishak, njemu saopćio Revh, a ovom Ibn-Džurejdž rekavši da mu je saopćio Ata, koji je čuo od Džabira b. Abdullaha, radijallahu anhu, da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
"Kada bude predvečerje, ili kad omrknete, sakupite vašu djecu, jer tada se šejtani raširе, a kad prođe vrijeme povečerja, pustite ih. Zaključajte vrata i spomenite Allahovo ime, jer šejtan ne otvara zaključana vrata."
Kaže (Ibn-Džurejdž): "A saopćio mi je Amr b. Dinar da je čuo od Džabira b. Abdullaha slično onom što me je obavijestio Ata, ali on nije spomenuo rečenicu: 'I spomenite Allahovo ime.'"

٣٣٠٤. حَدَّثَنَا إِسْحَاقُ أَخْبَرَنَا رَوْحٌ أَخْبَرَنَا ابْنُ جُرَيْجٍ قَالَ أَخْبَرَنِي عَطَاءٌ سَمِعَ جَابِرَ بْنَ عَبْدِاللهِ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا قَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ إِذَا كَانَ جُنْحُ اللَّيْلِ أَوْ أَمْسَيْتُمْ فَكُفُّوا صِبْيَانَكُمْ فَإِنَّ الشَّيَاطِينَ تَنْتَشِرُ حِينَئِذٍ فَإِذَا ذَهَبَتْ سَاعَةٌ مِنَ اللَّيْلِ فَخَلُّوهُمْ وَأَغْلِقُوا الْأَبْوَابَ وَاذْكُرُوا اسْمَ اللهِ فَإِنَّ الشَّيْطَانَ لَا يَفْتَحُ بَابًا مُغْلَقًا قَالَ وَأَخْبَرَنِي عَمْرُو بْنُ دِينَارٍ سَمِعَ جَابِرَ بْنَ عَبْدِاللهِ نَحْوَ مَا أَخْبَرَنِي عَطَاءٌ وَلَمْ يَذْكُرْ وَاذْكُرُوا اسْمَ اللهِ .

3305. PRIČAO NAM JE Musa b. Isma'il, a njemu Vuhejb prenoseći od Halida, on od Muhammeda, a ovaj od Ebu-Hurejre, radijallahu anhu, da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
"Izgubljena je jedna skupina Izraelićana, a ne zna se šta je učinila. Ja mislim da su pretvoreni u miševe, jer kad se njima postavi mlijeko deve, oni ga ne piju, a kad im se postavi ovčije mlijeko, oni ga popiju."[4]
– Ispričao sam to – kaže Ebu-Hurejre – Ka'bu, te je on rekao:

٣٣٠٥. حَدَّثَنَا مُوسَى بْنُ إِسْمَاعِيلَ حَدَّثَنَا وُهَيْبٌ عَنْ خَالِدٍ عَنْ مُحَمَّدٍ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ فُقِدَتْ أُمَّةٌ مِنْ بَنِي إِسْرَائِيلَ لَا يُدْرَى مَا فَعَلَتْ وَإِنِّي لَا أُرَاهَا إِلَّا الْفَارَ إِذَا وُضِعَ لَهَا أَلْبَانُ الْإِبِلِ لَمْ تَشْرَبْ وَإِذَا وُضِعَ لَهَا أَلْبَانُ الشَّاءِ شَرِبَتْ فَحَدَّثْتُ كَعْبًا فَقَالَ أَنْتَ سَمِعْتَ النَّبِيَّ ﷺ يَقُولُهُ قُلْتُ نَعَمْ قَالَ لِي مِرَارًا فَقُلْتُ أَفَأَقْرَأُ التَّوْرَاةَ .

4 Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, znao je da je Israil (Ja'kub, alejhis-selam) sebi zabranio meso i mlijeko od deve, i kad je primijetio da miševi ne piju mlijeko deve, pomislio je da je ta skupina Izraelićana pretvorena u miševe, kao što Kur'an govori o njihovom pretvaranju u majmune: "Vama je poznato ono što se dogodilo onima od vas koji su se o subotu ogriješili, kao i to da smo im Mi rekli: 'Budute majmuni prezreni.'" (El-Bekare: 65) Međutim, Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, kasnije je saznao da te životinje, u čiji lik Allah nekog pretvori da bi ga kaznio, ne mogu imati potomstvo već izumiru bez razmnožavanja.

"Ti si čuo Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, da to kaže?"
– Da – rekoh ja, ali mi on to nekoliko puta ponovi, te ja rekoh:
"Zar ja čitam Tevrat?! (Ja kazujem samo ono što sam čuo od Muhammeda, alejhis-selam)."

3306. PRIČAO NAM JE Seid b. Ufejr prenoseći od Ibn-Vehba, ovome Junus od Ibn-Šihaba, on od Urve, a ovaj od Aiše, radijallahu anha, da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, za zelembaća rekao: "Mali prestupnik", a nisam čula da je naredio da se ubije. Međutim, Sa'd b. Ebi-Vekkas smatra da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, naredio da se on ubije.[1]

٣٣٠٦. حَدَّثَنَا سَعِيدُ بْنُ عُفَيْرٍ عَنِ ابْنِ وَهْبٍ قَالَ حَدَّثَنِي يُونُسُ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ عَنْ عُرْوَةَ يُحَدِّثُ عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهَا أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ قَالَ لِلْوَزَغِ الْفُوَيْسِقُ وَلَمْ أَسْمَعْهُ أَمَرَ بِقَتْلِهِ وَزَعَمَ سَعْدُ بْنُ أَبِي وَقَّاصٍ أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ أَمَرَ بِقَتْلِهِ .

3307. PRIČAO NAM JE Sadeka, njemu saopćio Ibn-Ujejne, a ovome Abdul-Hamid b. Džubejr b. Šejbe prenoseći od Seida b. Musejjeba, da mu je kazala Ummi-Šerik da joj je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, naredio da ubija zelembaće.

٣٣٠٧. حَدَّثَنَا صَدَقَةُ بْنُ الْفَضْلِ أَخْبَرَنَا ابْنُ عُيَيْنَةَ حَدَّثَنَا عَبْدُ الْحَمِيدِ بْنُ جُبَيْرِ بْنِ شَيْبَةَ عَنْ سَعِيدِ بْنِ الْمُسَيَّبِ أَنَّ أُمَّ شَرِيكٍ أَخْبَرَتْهُ أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ أَمَرَهَا بِقَتْلِ الْأَوْزَاغِ .

3308. PRIČAO NAM JE Ubejd b. Isma'il, a njemu Ebu-Usame prenoseći od Hišama, on od svoga oca, a ovaj od Aiše, radijallahu anha, koja je izjavila da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
"Ubijte otrovnicu koja ima dvije crne pruge na leđima, jer ona odnosi vid i prouzrokuje pobačaj."
S njim se slaže Hammad b. Seleme Ebu-Usame.

٣٣٠٨. حَدَّثَنَا عُبَيْدُ بْنُ إِسْمَاعِيلَ حَدَّثَنَا أَبُو أُسَامَةَ عَنْ هِشَامٍ عَنْ أَبِيهِ عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهَا قَالَتْ قَالَ النَّبِيُّ ﷺ اقْتُلُوا ذَا الطُّفْيَتَيْنِ فَإِنَّهُ يَلْتَمِسُ الْبَصَرَ وَيُصِيبُ الْحَبَلَ تَابَعَهُ حَمَّادُ بْنُ سَلَمَةَ أَبَا أُسَامَةَ .

1 Muslim je zabilježio hadis Sa'da b. Ebi-Vekasa u kojem se kaže da je Resulullah, sallallahu alejhi ve sellem, naredio da se zelembaći ubijaju, a i od Aiše se prenosi hadis istog smisla, pa se pretpostavlja da je ona kasnije čula hadis u kojem se naređuje ubijanje zelembaća.

3309. PRIČAO NAM JE Musedded, a njemu Jahja prenoseći od Hišama, kome je saopćio njegov otac, da je Aiša rekla:
"Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, naredio je da se ubije kusorepa otrovnica i rekao: 'Ona uništava vid i dovodi do pobačaja.'"

٣٣٠٩. حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ حَدَّثَنَا يَحْيَى عَنْ هِشَامٍ قَالَ حَدَّثَنِي أَبِي عَنْ عَائِشَةَ قَالَتْ أَمَرَ النَّبِيُّ ﷺ بِقَتْلِ الأَبْتَرِ وَقَالَ إِنَّهُ يُصِيبُ الْبَصَرَ وَيُذْهِبُ الْحَبَلَ .

3310. PRIČAO MI JE Amr b. Ali, a njemu Ibni-Ebi-Adijj prenoseći od Ebu-Junusa Kušejrija, a ovaj od Ibn-Ebi-Mulejke, da je Ibn-Omer ubijao zmije, a zatim to zabranio. On je rekao:
"Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, srušio je jedan svoj zid i u njemu našao zmijsku košuljicu i rekao: 'Pogledajte gdje je ona.' Oni su je pronašli te je on rekao: 'Ubijte je!'" Zbog toga sam ih ja ubijao.

٣٣١٠. حَدَّثَنِي عَمْرُو بْنُ عَلِيٍّ حَدَّثَنَا ابْنُ أَبِي عَدِيٍّ عَنْ أَبِي يُونُسَ الْقُشَيْرِيِّ عَنِ ابْنِ أَبِي مُلَيْكَةَ أَنَّ ابْنَ عُمَرَ كَانَ يَقْتُلُ الْحَيَّاتِ ثُمَّ نَهَى قَالَ إِنَّ النَّبِيَّ ﷺ هَدَمَ حَائِطًا لَهُ فَوَجَدَ فِيهِ سِلْخَ حَيَّةٍ فَقَالَ انْظُرُوا أَيْنَ هُوَ فَنَظَرُوا فَقَالَ اقْتُلُوهُ فَكُنْتُ أَقْتُلُهَا لِذَلِكَ .

3311. Kasnije sam sreo Ebu-Lubabu, pa mi je on saopćio da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
"Ne ubijajte bijele (kućne) zmije, osim kusorepe otrovnice koja ima dvije crne pruge na leđima, jer ona obara dijete (iz majčine utrobe) i odnosi vid, pa je ubijte."

٣٣١١. فَلَقِيتُ أَبَا لُبَابَةَ فَأَخْبَرَنِي أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ قَالَ لَا تَقْتُلُوا الْجِنَّانَ إِلَّا كُلَّ أَبْتَرَ ذِي طُفْيَتَيْنِ فَإِنَّهُ يُسْقِطُ الْوَلَدَ وَيُذْهِبُ الْبَصَرَ فَاقْتُلُوهُ .

3312. PRIČAO NAM JE Malik b. Isma'il, a njemu Džerir b. Hazim prenoseći od Nafija, a ovaj od Ibn-Omera da je on ubijao zmije.

٣٣١٢. حَدَّثَنَا مَالِكُ بْنُ إِسْمَاعِيلَ حَدَّثَنَا جَرِيرُ ابْنُ حَازِمٍ عَنْ نَافِعٍ عَنِ ابْنِ عُمَرَ أَنَّهُ كَانَ يَقْتُلُ الْحَيَّاتِ .

3313. Potom mu je Ebu-Lubabe pričao da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, zabranio ubijanje bijelih kućnih zmija i on je odustao od njih.[2]

٣٣١٣. فَحَدَّثَهُ أَبُو لُبَابَةَ أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ نَهَى عَنْ قَتْلِ جِنَّانِ الْبُيُوتِ فَأَمْسَكَ عَنْهَا .

---

2 U vezi s kućnim zmijama Muslim prenosi od Ebu-Seida, radijallahu anhu, da je Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Ove kuće imaju pokućarke (zmije), a ako vidite neku od njih, tri puta joj recite da je u opasnosti, pa ako ode (dobro je), a ako ne ode, ubijte je."

PET VRSTA ŽIVOTINJA SU PRESTUPNICI (ŠTETNI) I ONE SE MOGU UBITI I U HAREMU (MEKKE)

باب خمسٌ من الدَّوابِّ فواسِقُ يُقتلن في الحَرمِ

3314. PRIČAO NAM JE Musedded, njemu Jezid b. Zurej', a ovom Ma'mer prenoseći do Zuhrija, on od Urve, a ovaj od Aiše, radijallahu anha, da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Pet (vrsta) životinja su prestupnici (štetni) i mogu se ubiti i u Haremu: miš, škorpija, kobac, vrana i pas koji napada."[1]

٣٣١٤. حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ حَدَّثَنَا يَزِيدُ بْنُ زُرَيْعٍ حَدَّثَنَا مَعْمَرٌ عَنِ الزُّهْرِيِّ عَنْ عُرْوَةَ عَنْ عَائِشَةَ رَضِي اللهُ عَنْهَا عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ خَمْسٌ فَوَاسِقُ يُقْتَلْنَ فِي الْحَرَمِ الْفَأْرَةُ وَالْعَقْرَبُ وَالْحُدَيَّا وَالْغُرَابُ وَالْكَلْبُ الْعَقُورُ .

3315. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Mesleme, a njemu saopćio Malik od Abdullaha b. Dinara, a ovaj od Abdullaha b. Omera, radijallahu anhu, da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Ko ubije, dok je u ihramu, pet vrsta životinja, neće mu to biti grijeh: škorpiju, miša, psa koji ujeda, vranu i kopca."

٣٣١٥. حَدَّثَنَا عَبْدُاللهِ بْنُ مَسْلَمَةَ أَخْبَرَنَا مَالِكٌ عَنْ عَبْدِاللهِ بْنِ دِينَارٍ عَنْ عَبْدِاللهِ بْنِ عُمَرَ رَضِي اللهُ عَنْهُمَا أَنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ قَالَ خَمْسٌ مِنَ الدَّوَابِّ مَنْ قَتَلَهُنَّ وَهُوَ مُحْرِمٌ فَلَا جُنَاحَ عَلَيْهِ الْعَقْرَبُ وَالْفَأْرَةُ وَالْكَلْبُ الْعَقُورُ وَالْغُرَابُ وَالْحِدَأَةُ .

3316. PRIČAO NAM JE Musedded, a njemu Hammad b. Zejd prenoseći od Kesira, on od Ataa, a ovaj od Džabira b. Abdullaha, radijallahu anhuma, (hadis) kojeg pripisuje (Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem):
"Pokrijte posude, podvežite mješine, zatvorite vrata i sakupite djecu u predvečerje, jer se džini šire i otimaju (u to doba). Ugasite svjetiljke pred spavanje, jer moguće je da miš povuče fitilj i zapali ukućane."
Ibn-Džurejdž i Habib, prenoseći (ovaj hadis) od Ataa, rekli su: "Jer šejtan" (umjesto riječi "jer džini").

٣٣١٦. حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ حَدَّثَنَا حَمَّادُ بْنُ زَيْدٍ عَنْ كَثِيرٍ عَنْ عَطَاءٍ عَنْ جَابِرِ بْنِ عَبْدِاللهِ رَضِي اللهُ عَنْهُمَا رَفَعَهُ قَالَ خَمِّرُوا الْآنِيَةَ وَأَوْكُوا الْأَسْقِيَةَ وَأَجِيفُوا الْأَبْوَابَ وَاكْفِتُوا صِبْيَانَكُمْ عِنْدَ الْعِشَاءِ فَإِنَّ لِلْجِنِّ انْتِشَارًا وَخَطْفَةً وَأَطْفِئُوا الْمَصَابِيحَ عِنْدَ الرُّقَادِ فَإِنَّ الْفُوَيْسِقَةَ رُبَّمَا اجْتَرَّتِ الْفَتِيلَةَ فَأَحْرَقَتْ أَهْلَ الْبَيْتِ قَالَ ابْنُ جُرَيْجٍ وَحَبِيبٌ عَنْ عَطَاءٍ فَإِنَّ لِلشَّيَاطِينِ .

---

1 Onome ko je u ihramu dozvoljeno je ubiti svaku od životinja navedenih u ovom hadisu, a pogotovo je to dozvoljeno onom ko nije u ihramu. U drugim hadisima navedena je još zmija, a u nekim i vepar. Ovome svemu učenjaci još dodaju: "I po svojoj prirodi druge derače životinje."

3317. PRIČAO NAM JE Abde b. Abdullah, a njemu je saopćio Jahja b. Adem prenoseći od Israila, on od Mensura, ovaj od Ibrahima, a on od Alkame, da je Abdullah rekao:
"Bili smo s Allahovim Poslanikom, sallallahu alejhi ve sellem, u špilji (na Mini), pa mu je objavljeno (poglavlje) "Vel-murselati 'urfen", Mi smo ga pamtili iz njegovih usta. Odjednom izide zmija iz svje rupe! Mi požurismo prema njoj da je ubijemo, ali nas ona preteče, i uđe u svoju rupu. Potom Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, reče: "Ona je sačuvana od vašeg zla kao što ste vi sačuvani od njezinog zla."
Israil prenosi od A'meša, on od Ibrahima, ovaj od Alkame, a on od Abdullaha slično ovom (hadisu) gdje se kaže: "A mi smo je pamtili iz njegovih usta, svježu."
Ebu-Avane se slaže s (Israilom prenoseći ovaj hadis) od Mugire.
Hafs, Ebu-Mu'avija i Sulejman b. Karm prenose (ovaj hadis) od A'meša, on od Ibrahima, ovaj od Esveda, a on od Abdullaha.

٣٣١٧. حَدَّثَنَا عَبْدَةُ بْنُ عَبْدِاللهِ أَخْبَرَنَا يَحْيَى ابْنُ آدَمَ عَنْ إِسْرَائِيلَ عَنْ مَنْصُورٍ عَنْ إِبْرَاهِيمَ عَنْ عَلْقَمَةَ عَنْ عَبْدِاللهِ قَالَ كُنَّا مَعَ رَسُولِ اللهِ ﷺ فِي غَارٍ فَنَزَلَتْ وَالْمُرْسَلَاتِ عُرْفًا فَإِنَّا لَنَتَلَقَّاهَا مِنْ فِيهِ إِذْ خَرَجَتْ حَيَّةٌ مِنْ جُحْرِهَا فَابْتَدَرْنَاهَا لِنَقْتُلَهَا فَسَبَقَتْنَا فَدَخَلَتْ جُحْرَهَا فَقَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ وُقِيَتْ شَرَّكُمْ كَمَا وُقِيتُمْ شَرَّهَا وَعَنْ إِسْرَائِيلَ عَنِ الْأَعْمَشِ عَنْ إِبْرَاهِيمَ عَنْ عَلْقَمَةَ عَنْ عَبْدِاللهِ مِثْلَهُ قَالَ وَإِنَّا لَنَتَلَقَّاهَا مِنْ فِيهِ رَطْبَةً وَتَابَعَهُ أَبُو عَوَانَةَ عَنْ مُغِيرَةَ وَقَالَ حَفْصٌ وَأَبُو مُعَاوِيَةَ وَسُلَيْمَانُ بْنُ قَرْمٍ عَنِ الْأَعْمَشِ عَنْ إِبْرَاهِيمَ عَنِ الْأَسْوَدِ عَنْ عَبْدِاللهِ .

3318. PRIČAO NAM JE Nasr b. Ali, njemu saopćio Abdul-A'la, a ovom kazao Ubejdullah b. Umer prenoseći od Nafija, ovaj od Ibn-Omera, radijallahu anhu, a on od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, koji je rekao:
"Jedna žena je dospjela u Džehennem zbog mačke koju je svezala, a nije je hranila, niti ju je pustila da jede što od zemaljskog bilja."[2]
Kaže (Abdul-A'la): "I pričao nam je Ubejdullah od Seida Makburija, ovaj od Ebu-Hurejre, a on od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, slično ovom (hadisu)."

٣٣١٨. حَدَّثَنَا نَصْرُ بْنُ عَلِيٍّ أَخْبَرَنَا عَبْدُ الْأَعْلَى حَدَّثَنَا عُبَيْدُاللهِ بْنُ عُمَرَ عَنْ نَافِعٍ عَنِ ابْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ دَخَلَتِ امْرَأَةٌ النَّارَ فِي هِرَّةٍ رَبَطَتْهَا فَلَمْ تُطْعِمْهَا وَلَمْ تَدَعْهَا تَأْكُلُ مِنْ خَشَاشِ الْأَرْضِ قَالَ وَحَدَّثَنَا عُبَيْدُاللهِ عَنْ سَعِيدٍ الْمَقْبُرِيِّ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ مِثْلَهُ .

2 Iz ovog hadisa se zaključuje da je čovjek dužan činiti dobročinstvo svakome pa i životinjama, za koje je dužan osigurati hranu.

3319. PRIČAO NAM JE Isma'il b. Ebi-Uvejs, njemu Malik prenoseći od Ebu-Zinada, on od A'redža, a ovaj od Ebu-Hurejre, radijallahu anhu, da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Jedan Vjerovjesnik je odsjeo pod nekim drvetom, i ujeo ga je mrav. On je naredio (da se pokupi) njegova oprema i ona je iznesena ispod (drveta). Zatim je naredio pa je mravlja kuća bila spaljena vatrom, a onda mu je Allah objavio: "Zašto nisi (kaznio) samo jednog mrava?"[1]

٣٣١٩. حَدَّثَنَا إِسْمَاعِيلُ بْنُ أَبِي أُوَيْسٍ قَالَ حَدَّثَنِي مَالِكٌ عَنْ أَبِي الزِّنَادِ عَنِ الأَعْرَجِ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ أَنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ قَالَ نَزَلَ نَبِيٌّ مِنَ الأَنْبِيَاءِ تَحْتَ شَجَرَةٍ فَلَدَغَتْهُ نَمْلَةٌ فَأَمَرَ بِجَهَازِهِ فَأُخْرِجَ مِنْ تَحْتِهَا ثُمَّ أَمَرَ بِبَيْتِهَا فَأُحْرِقَ بِالنَّارِ فَأَوْحَى اللهُ إِلَيْهِ فَهَلَّا نَمْلَةً وَاحِدَةً.

KAD MUHA UPADNE U PIĆE NEKOG OD VAS, NEK JE CIJELU ZAGNJURI JER JE U JEDNOM NJEZINOM KRILU BOLEST, A U DRUGOM LIJEK

باب إذا وَقع الذُّبابُ في شراب أحدِكُمْ فلْيغْمِسْه فإنّ في إحْدى جناحيْه داءٌ وفي الأُخْرى شِفاءٌ

3320. PRIČAO NAM JE Halid b. Mahled, a njemu Sulejman b. Bilal, ovome Utbe b. Muslim, a njemu saopćio Ubejd b. Hunejn i rekao da je čuo Ebu-Hurejru, radijallahu anhu, kako kaže da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Kada upadne muha u piće nekog od vas, neka je (cijelu) zagnjuri, a potom izvadi, jer je u jednom njezinom krilu bolest, a u drugom lijek."[2]

٣٣٢٠. حَدَّثَنَا خَالِدُ بْنُ مَخْلَدٍ حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ ابْنُ بِلَالٍ قَالَ حَدَّثَنِي عُتْبَةُ بْنُ مُسْلِمٍ قَالَ أَخْبَرَنِي عُبَيْدُ بْنُ حُنَيْنٍ قَالَ سَمِعْتُ أَبَا هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ يَقُولُ قَالَ النَّبِيُّ ﷺ إِذَا وَقَعَ الذُّبَابُ فِي شَرَابِ أَحَدِكُمْ فَلْيَغْمِسْهُ ثُمَّ لِيَنْزِعْهُ فَإِنَّ فِي إِحْدَى جَنَاحَيْهِ دَاءً وَالأُخْرَى شِفَاءً.

---

1 Ubijanje mravi nije dozvoljeno. U tom smislu Ibn-Abbas prenosi da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, zabranio ubijanje mrava i pčela (zabilježili: Ebu-Davud, Tirmizi, Nesai i Ibn-Madže). Međutim, Kadi Ijad kaže: "U ovom hadisu je dokaz da je dozvoljeno ubiti sve što uznemirava."
Kaže se da je ovoj priči prethodio jedan događaj. Spomenuti vjerovjesnik je prolazio pored jednog sela, kojeg je Allah uništio zbog grijeha koje su činili njegovi stanovnici. Vjerovjesnik je začuđeno stao i rekao: "Gospodaru, među njima je bilo djece, životinja i onih koji nisu pogriješili", a zatim je on odsjeo pod tim drvetom, pa mu se dogodio spomenuti slučaj sa mravima, kojim je on upozoren da ona stvorenja koja uznemiravaju bivaju i kažnjena i da među njima nastradaju i oni koji nisu krivi.

2 Jedino ovaj hadis iz ovog poglavlja se slaže s naslovom poglavlja, dok ostali hadisi govore o drugim životinjama, pa se stiče utisak da ovo i nije samostalno poglavlje već je samo nastavak poglavlja koje govori o životinjama općenito. U prilog ovom mišljenju komentatori navode činjenicu da su neki prenosioci Buharijeva *Sahiha* ovaj naslov izostavili.
Ovaj hadis je inače izazvao razne polemike. Tako Hattabi kaže da su neke svojeglave neznalice posumnjale u to kako se u krilima muhe može naći i bolest i lijek i kako to muha može znati pa forsirati otrov, a ostavljati lijek. Odgovarajući na ovu dilemu, on kaže da se kod svih životinja nalaze razne stvari, među kojima ima i takvih koje su potpuno suprotne jedna drugoj, kao što su vrućina i hladnoća, vlaga i sasušenost. Allah je dao da one egzistiraju jedna pored druge, bez međusobnog neutralisanja, kao što je nadahnuo pčelu i njoj slične životinje da prave kuće i sakupljaju hranu, nadahnuo je i muhu da zna u kojem je krilu otrov.
San'ani u *Subulus-selamu* kaže: "Poznato je da muha posjeduje otrovno djelovanje, a to potvrđuje oteklina i svrbež koji nastaju od njezinog ujeda, i to joj je umjesto oružja. Kad dođe na ono što je uznemirava, muha

3321. PRIČAO NAM JE Hasan b. Sabbah, njemu Ishak Ezrek, a ovom Avf prenoseći od Hasana i Ibn-Sirina, a njih dvojica od Ebu-Hurejre, radijallahu anhu, a on od Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, koji je rekao:
"Oprošteni (su grijesi) jednoj ženi, prostitutki, koja je naišla pokraj psa koji je lajao iznad bunara." Kaže: "Skoro da je bio umro od žeđi, a ona je skinula svoju papuču, učvrstila je svojim rupcem i izvadila mu vode, pa joj je zbog toga oprošteno."[3]

٣٣٢١. حَدَّثَنَا الْحَسَنُ بْنُ الصَّبَّاحِ حَدَّثَنَا إِسْحَاقُ الأَزْرَقُ حَدَّثَنَا عَوْفٌ عَنِ الْحَسَنِ وَابْنِ سِيرِينَ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ عَنْ رَسُولِ اللهِ ﷺ قَالَ غُفِرَ لِامْرَأَةٍ مُومِسَةٍ مَرَّتْ بِكَلْبٍ عَلَى رَأْسِ رَكِيٍّ يَلْهَثُ قَالَ كَادَ يَقْتُلُهُ الْعَطَشُ فَنَزَعَتْ خُفَّهَا فَأَوْثَقَتْهُ بِخِمَارِهَا فَنَزَعَتْ لَهُ مِنَ الْمَاءِ فَغُفِرَ لَهَا بِذَلِكَ .

3322. PRIČAO NAM JE Ali b. Abdullah, a njemu Sufjan, rekavši: "Zapamtio sam od Zuhrija, kao što znam da si ti ovdje, da mu je saopćio 'Ubejdullah prenoseći od Ibn-Abbasa, a on od Ebu-Talhe, radijallahu anhu, da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Meleki ne ulaze u kuću u kojoj se nalazi pas ili slika."

٣٣٢٢. حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ عَبْدِاللهِ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ قَالَ حَفِظْتُهُ مِنَ الزُّهْرِيِّ كَمَا أَنَّكَ هَا هُنَا أَخْبَرَنِي عُبَيْدُاللهِ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ عَنْ أَبِي طَلْحَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمْ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ لَا تَدْخُلُ الْمَلَائِكَةُ بَيْتًا فِيهِ كَلْبٌ وَلَا صُورَةٌ .

3323. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Jusuf, njemu saopćio Malik od Nafija, a on od Abdullaha b. Omera, radijallahu anhu, da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, naredio da se ubiju psi.[4]

٣٣٢٣. حَدَّثَنَا عَبْدُاللهِ بْنُ يُوسُفَ أَخْبَرَنَا مَالِكٌ عَنْ نَافِعٍ عَنْ عَبْدِاللهِ بْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا أَنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ أَمَرَ بِقَتْلِ الْكِلَابِ .

---

se brani tim oružjem. Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, naredio je da se toga otrova čuvamo lijekom kojeg joj je Allah dao u drugom krilu, a čuvanje se sastoji u tome da se ona cijela zagnjuri u piće u koje joj je upalo jedno krilo. Tako će lijek neutralizovati otrov i ona će postati bezopasna. Mnogi liječnici su preporučili da se ujed akrepa i ose liječi trljanjem muhom, a to je zbog lijeka kojeg ona posjeduje. (*Subulus-selam,* Knjiga I, str. 45-46)

3 Iz hadisa se zaključuje da se dobra djela muslimana koji je učinio veliki grijeh primaju i da Allah svojom milošću za mali hajr prašta veliki grijeh.

4 Malik, njegovi sljedbenici, kao i mnogi učenjaci smatraju da je dozvoljeno ubijati sve pse, osim onih koji su u hadisima izuzeti. Oni smatraju da ova naredba o ubijanju pasa nije dokinuta, a sva ulema je složna da je dozvoljeno ubiti psa koji napada. Međutim, u pogledu pasa od kojih nema štete mišljenja se razilaze. Imamul-Haremejni kaže: "Zakonodavac je prvo naredio ubijanje svih pasa, a zatim je to derogirano i zabranjeno je ubijanje pasa, izuzev potpuno crnog. Takav je propis ostao, a podloga mu je hadis Abdullaha b. Mugaffela el-Muzenija: "Da psi nisu jedan od naroda, naredio bih da se ubijaju." (*Ashabus-sunen*) A Ebu-Omer kaže: "Nikakve pse ne treba ubijati ako ne nanose štetu, jer je zabranjeno da se gađa bilo šta to ima dušu. To potvrđuje i hadis o napajanju psa kao i izbjegavanje ubijanja pasa u svim krajevima."

3324. PRIČAO NAM JE Musa b. Isma'il, a njemu Hemmam prenoseći od Jahjaa koji kaže da mu je saopćio Ebu-Seleme, njemu Ebu-Hurejre, radijallahu anhu, da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
"Ko drži psa smanjuje mu se od njegovog (dobrog) posla svaki dan jedan kirat, izuzimajući psa za usjev i psa za stoku."

٣٣٢٤. حَدَّثَنَا مُوسَى بْنُ إِسْمَاعِيلَ حَدَّثَنَا هَمَّامٌ
عَنْ يَحْيَى قَالَ حَدَّثَنِي أَبُو سَلَمَةَ أَنَّ أَبَا هُرَيْرَةَ
رَضِيَ اللهُ عَنْهُ حَدَّثَهُ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ
مَنْ أَمْسَكَ كَلْبًا يَنْقُصْ مِنْ عَمَلِهِ كُلَّ يَوْمٍ قِيرَاطٌ
إِلَّا كَلْبَ حَرْثٍ أَوْ كَلْبَ مَاشِيَةٍ .

3325. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Mesleme, a njemu Sulejman, rekavši da mu je saopćio Jezid b. Husajfe od Saiba b. Jezida, koji je čuo Sufjana b. Ebi-Zuhejra Šeneija, a on je čuo Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, kako kaže:
"Ko nabavi psa koji mu ne treba (za čuvanje) usjeva ili vimena (stoci), umanjuje mu se svaki dan kirat od njegovog (dobrog) posla."
– To si ti – upita Saib – čuo od Allahova Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem?
– Da, tako mi Gospodara ove kible – odgovorio je (Sufjan).

٣٣٢٥. حَدَّثَنَا عَبْدُ اللهِ بْنُ مَسْلَمَةَ حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ
قَالَ أَخْبَرَنِي يَزِيدُ بْنُ خُصَيْفَةَ قَالَ أَخْبَرَنِي السَّائِبُ
بْنُ يَزِيدَ سَمِعَ سُفْيَانَ بْنَ أَبِي زُهَيْرٍ الشَّنَئِيَّ
أَنَّهُ سَمِعَ رَسُولَ اللهِ ﷺ يَقُولُ مَنِ اقْتَنَى كَلْبًا
لَا يُغْنِي عَنْهُ زَرْعًا وَلَا ضَرْعًا نَقَصَ مِنْ عَمَلِهِ
كُلَّ يَوْمٍ قِيرَاطٌ فَقَالَ السَّائِبُ أَنْتَ سَمِعْتَ هَذَا
مِنْ رَسُولِ اللهِ ﷺ قَالَ إِي وَرَبِّ هَذِهِ الْقِبْلَةِ .

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَٰنِ الرَّحِيمِ

U ime Allaha, Svemilosnog, Samilosnog!

كِتَابُ أَحَادِيثِ الْأَنْبِيَاءِ

KAZIVANJA O VJEROVJESNICIMA

STVARANJE ADEMA, ALEJHIS-SELAM, I NJEGOVOG POTOMSTVA

بَاب خَلْقِ آدَمَ صَلَوَاتُ اللَّهِ عَلَيْهِ وَذُرِّيَّتِهِ

Salsal je ilovača pomiješana s pijeskom, tako da zvekeće poput zveketanja grnčarije.[1]
(*Salsal*) znači: smrdljiv. Korijen te riječi je salle, (pa su podvostručeni harfovi *sad* i *lam*) kao kod riječi *sarrel-babu* i *sarsare* (vrata škripaju) prilikom zatvaranja. Slično je i kod riječi *kebkebtuhu*, što znači: srušio sam ga.[2]
Fe merret bihi: ona je nastavila s trudnoćom i upotpunila je[3]
En la tesdžude: da učiniš sedždu.[4]
o riječima uzvišenog Allaha: a kada Gospodar tvoj reče melekima: "ja ću na zemlji namjesnika postaviti!"[5]

(صَلْصَالٍ) طِينٌ خُلِطَ بِرَمْلٍ فَصَلْصَلَ كَمَا يُصَلْصِلُ الْفَخَّارُ وَيُقَالُ مُنْتِنٌ يُرِيدُونَ بِهِ صَلَّ كَمَا يُقَالُ صَرَّ الْبَابُ وَصَرْصَرَ عِنْدَ الْإِغْلَاقِ مِثْلُ كَبْكَبْتُهُ يَعْنِي كَبَبْتُهُ (فَمَرَّتْ بِهِ) اسْتَمَرَّ بِهَا الْحَمْلُ فَأَتَمَّتْهُ (أَنْ لَا تَسْجُدَ) أَنْ تَسْجُدَ وَقَوْلِ اللهِ تَعَالَى (وَإِذْ قَالَ رَبُّكَ لِلْمَلَائِكَةِ إِنِّي جَاعِلٌ فِي الْأَرْضِ خَلِيفَةً) قَالَ ابْنُ عَبَّاسٍ (لَمَّا عَلَيْهَا حَافِظٌ) إِلَّا عَلَيْهَا حَافِظٌ

1 Buhari ima običaj da u uvodu pojedinih poglavlja komentariše pojedine riječi iz ajeta koji govore o datom poglavlju. Tako je i u uvodu poglavlja o Ademu, alejhis-selam, naveo neke riječi koje se nalaze u ajetima koji se odnose na stvaranje prvog čovjeka. U ovom slučaju on objašnjava riječ *salsal*, koja se nalazi u ajetu: "On je čovjeka od sasušene ilovače, kao što je grnčarija, stvorio." (Er-Rahman: 14)

2 Ovim se želi naglasiti da riječ *salsal* nekada može imati značenje smrdljiv, a korijen ove riječi je *salle*, pa su konsonanti *sad* i *lam* podvostručeni i tako je nastala riječ *salsal*. U pogledu jezičke konstrukcije, ovoj riječi su slične riječi sarre-sarsare i kebbe-kebkebe.

3 Riječ *fe merret bihi* odnose se na ženu Adema, alejhis-selam, Havvu, a nalaze se u ajetu: "On je taj koji vas od jednog čovjeka stvara – a od njega je drugu njegovu stvorio da se uz nju smiri. I kada je on nju obljubio, ona je zanijela lahko breme i nosila ga; a kad joj je ono otežalo, njih dvoje su zamolili Allaha, Gospodara svega: Ako nam daruješ zdrava potomka, bit ćemo doista, zahvalni." (El-A'raf: 189)

4 Ovaj termin se odnosi na Iblisovo odbijanje da učini sedždu Ademu, alejhis- selam, a nalazi se u ajetu: "Zašto nisi učinio sedždu kad sam ti naredio?" – upita On. "Ja sam bolji od njega; mene si od vatre stvorio, a njega od ilovače" – odgovori on. (El-A'raf: 12)

5 Ovaj ajet u cijelosti glasi: "A kada Gospodar tvoj reče melekima: 'Ja ću na Zemlji namjesnika postaviti!'

Ibn-Abbas je rekao: "*Lemma alejha hafiz* znači: a da nad njim nema čuvar.[1]
Fi kebed znači: u žestokom obliku.[2] *Rija*š je imetak, dok neki drugi kažu da su rijaš i riš istog značenja, a odnose se na sve ono što se vidi od odjeće.[3]
Ma tumnun znači: sjeme u matericama žena.[4]
Mudžahid je rekao: "*Innehu 'ala redž'ihi lakadir* znači: On može vratiti sjeme u mokraćnu cijev.[5] Sve što je On stvorio ima svoj par. Nebo je par (Zemlji), samo je Uzvišeni Allah jedini (sam).[6]
Fi ahseni takvim: u najljepšem obliku a *esfele safilin*: u najružnijem obliku, osim onog koji vjeruje.[7] *Husr* je stranputica od koje su izuzeti oni koji vjeruju.[8]
Lazib je neophodan.[9] *Nunšiekum*: da vas iznova stvorimo, u kojem god hoćemo obliku.[10]
Nussebbihu bi hamedike znači: Veličamo Te."[11]
Ebul-Alije je rekao: "*Fe teleka Adema min*

(فِي كَبَدٍ) فِي شِدَّةِ خَلْقٍ وَرِيَاشًا الْمَالُ وَقَالَ غَيْرُهُ
الرِّيَاشُ وَالرِّيشُ وَاحِدٌ وَهُوَ مَا ظَهَرَ مِنَ اللِّبَاسِ
(مَا تُمْنُونَ) النُّطْفَةُ فِي أَرْحَامِ النِّسَاءِ وَقَالَ مُجَاهِدٌ
(إِنَّهُ عَلَى رَجْعِهِ لَقَادِرٌ) النُّطْفَةُ فِي الإِحْلِيلِ كُلُّ
شَيْءٍ خَلَقَهُ فَهُوَ شَفْعٌ السَّمَاءُ شَفْعٌ وَالْوَتْرُ اللهُ
عَزَّ وَجَلَّ (فِي أَحْسَنِ تَقْوِيمٍ) فِي أَحْسَنِ خَلْقٍ
(أَسْفَلَ سَافِلِينَ) إِلَّا مَنْ آمَنَ (خُسْرٍ) ضَلَالٍ
ثُمَّ اسْتَثْنَى إِلَّا مَنْ آمَنَ (لَازِبٍ) لَازِمٌ نُنْشِئُكُمْ
فِي أَيِّ خَلْقٍ نَشَاءُ (نُسَبِّحُ بِحَمْدِكَ) نُعَظِّمُكَ
وَقَالَ أَبُو الْعَالِيَةِ (فَتَلَقَّى آدَمُ مِنْ رَبِّهِ كَلِمَاتٍ)
فَهُوَ قَوْلُهُ (رَبَّنَا ظَلَمْنَا أَنْفُسَنَا) (فَأَزَلَّهُمَا) فَاسْتَزَلَّهُمَا

– oni rekoše: 'Zar će Ti namjesnik biti onaj koji će na njoj nered činiti i krv prolijevati? A mi Tebe veličamo i hvalimo i, kako Tebi dolikuje, uzdižemo.' On reče: 'Ja znam ono što vi ne znate.'" (El-Bekare: 30) Besim Korkut je riječ halifeh preveo kao zastupnik, dok Ajni smatra da ona u ovom ajetu znači: narod koji se smjenjuje, pa bi ajet, prema tom, značio: Ja ću na Zemlji postaviti narod koji će se smjenjivati i nasljedivati stoljećima i generacijama. Većina komentara smatra da se ovaj pojam ne odnosi samo na Adema, alejhis-selam, jer bi u tom slučaju bio nelogičan govor meleka: "Zar ćeš na njoj postaviti onog koji će na njoj nered činiti i krv prolijevati," s obzirom da Adem, alejhis-selam, to nije činio.

1 Ajet u cijelosti glasi: "Nema čovjeka nad kojim neko ne bdije." (Et-Tarik: 4)

2 Ova riječ se nalazi u ajetu: "Mi čovjeka stvaramo da se trudi." (El-Beled: 4)

3 Riječ *rišen* nalazi se u ajetu: "O sinovi Ademovi, dali smo vam odjeću koja će pokrivati stidna mjesta vaša, a i raskošna odijela, ali odjeća čestitosti, to je ono najbolje. – To su neki Allahovi dokazi da bi se oni opametili." (El-A'raf: 26)

4 Riječi ma tumnun nalaze se u ajetu: "Kažite vi meni: da li sjemenu koje ubacujete vi oblik dajete ili Mi to činimo." (El-Vaki'a: 58-59)

5 To je Mudžahidov komentar 8. ajeta iz sure Et-Tarik.

6 Misli se na ajet: "I od svega po par stvaramo da biste vi razmislili." (El-Zarijat: 59)

7 Spomenuti izvodi se nalaze u sljedećim ajetima: "Mi čovjeka stvaramo u skladu najljepšem, zatim ćemo ga u najnakazniji lik vratiti, samo ne one koji budu vjerovali i dobra djela činili, njih čeka nagrada neprekidna." (Et-Tin: 4-6)

8 Riječ *husr* nalazi se u suri El-Asr, koja glasi: "Tako mi vremena, čovjek doista gubi, samo ne oni koji vjeruju i dobra djela čine i koji jedni drugima istinu preporučuju i koji jedni drugima preporučuju strpljenje." (1-2)

9 Riječ *lazib* spomenuta je u ajetu: "Upitaj ih da li je teže njih stvoriti ili sve ostalo što smo stvorili? Njih stvaramo od ljepljive ilovače." (Es-Saffat: 11)

10 Riječ *nunšiekum* nalaze se u ajetu: "Da likove vaše izmijenimo i da vas iznova u likovima koje vi ne poznajete stvorimo." (El-Vaki'a: 61)

11 Riječi *nusebbihu bi hamdike* nalaze se u ajetu koji je spomenut u naslovu ovog poglavlja.

robbihi kelimatin, to su Njegove riječi: "*Rabbena zalemna enfusena*"[12] *Fe ezellehuma*; naveo ih je da poskliznu.[13] *Jetesenneh* znači: mijenja se, *asin* je promjenljiv, a i *mesnun* je promjenljiv. *Hameun* je množina od *ham'etun*, a to je ustajala ilovača.[14] *Jahsifani* znači: uzimanje odjeće od džennetskog lišća. Njih dvoje su sastavljali listove i stavljali jedne na druge. *Sev'atuhuma* su njihova stidna mjesta.[15] *Vemeta'un ila hin* ovdje znači: do Sudnjeg dana. Riječ *hin* kod Arapa ima značenje od jednog trena pa do neograničenog vremena.[16]*Kabiluhu* je njegovo pleme iz kojeg je on.[17]

وَ (يَتَسَنَّهْ) يَتَغَيَّرْ آسِنٌ مُتَغَيِّرٌ وَالْمَسْنُونُ الْمُتَغَيِّرُ (حَمَإٍ) جَمْعُ حَمْأَةٍ وَهُوَ الطِّينُ الْمُتَغَيِّرُ (يَخْصِفَانِ) أَخْذُ الْخِصَافِ (مِنْ وَرَقِ الْجَنَّةِ) يُؤَلِّفَانِ الْوَرَقَ وَيَخْصِفَانِ بَعْضَهُ إِلَى بَعْضٍ (سَوْآتُهُمَا) كِنَايَةٌ عَنْ فَرْجَيْهِمَا (وَمَتَاعٌ إِلَى حِينٍ) هَا هُنَا إِلَى يَوْمِ الْقِيَامَةِ الْحِينُ عِنْدَ الْعَرَبِ مِنْ سَاعَةٍ إِلَى مَا لَا يُحْصَى عَدَدُهُ (قَبِيلُهُ) جِيلُهُ الَّذِي هُوَ مِنْهُمْ .

3326. PRIČAO MI JE Abdullah b. Muhammed, njemu Abdur-Rezzak prenoseći od Ma'mera, on od Hemmama, a ovaj od Ebu-Hurejre, radijallahu anhu, da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:

"Allah je stvorio Adema – dužina mu je bila šezdeset aršina, a onda mu je rekao: 'Idi i nazovi selam tim melekima, pa saslušaj čime će te pozdraviti, (jer to će biti) tvoj pozdrav i pozdrav tvoga potomstva.'

٣٣٢٦. حَدَّثَنِي عَبْدُاللهِ بْنُ مُحَمَّدٍ حَدَّثَنَا عَبْدُالرَّزَّاقِ عَنْ مَعْمَرٍ عَنْ هَمَّامٍ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ خَلَقَ اللهُ آدَمَ وَطُولُهُ سِتُّونَ ذِرَاعًا ثُمَّ قَالَ اذْهَبْ فَسَلِّمْ عَلَى أُولَئِكَ مِنَ الْمَلَائِكَةِ فَاسْتَمِعْ مَا يُحَيُّونَكَ تَحِيَّتُكَ وَتَحِيَّةُ ذُرِّيَّتِكَ فَقَالَ السَّلَامُ عَلَيْكُمْ

12 Ovdje je Ebul-Alije ajet: "I Adem primi neke riječi od Gospodara svoga, pa mu On oprosti; On, doista, prima pokajanje, On je milostiv" (El-Bekara: 37), objasnio je ajetom: "Gospodaru naš – rekoše oni sami smo sebi krivi, i ako nam Ti ne oprostiš i ne smiluješ nam se, sigurno ćemo biti izgubljeni." (El-A'raf: 23)

13 Riječi *fe ezellehuma* uzeta su iz ajeta: "I šejtan ih navede da zbog drveta posrnu i izvede ih iz onoga u čemu su bili." "Siđite" – rekosmo Mi – "jedni drugima ćete neprijatelji biti, a na zemlji ćete boraviti i do roka određenog živjeti." (El-Bekare: 36)

14 Riječi: *jetesenneh, asin* i mesnim imaju isto značenje. Prve dvije se ne odnose na Adema, sallallahu alejhi ve sellem, ali su ovdje spomenute radi objašnjenja treće, koja se nalazi u ajetu. "Mi smo stvorili Adema od ilovače, od blata ustajalog." (El-Hidžr: 26)

15 Riječi *jahsifani* i *sev'atuhuma* nalaze se u ajetu: "I na prevaru ih zavede. A kad oni ono drvo okusiše, stidna mjesta njihova im se ukazaše i oni po sebi džennetsko lišće stavljati počeše." "Zar vam to drvo nisam zabranio?" – zovnu ih Gospodar njihov – "i rekao vam – šejtan vam je, zbilja, otvoreni neprijatelj." (El-A'raf: 22)

16 Riječ *ve meta'un ila hin* nalaze se u ajetu: "Izlazite! – reče On – jedni drugima bit ćete neprijatelji! Na zemlji ćete boraviti i do smrti ostati." (El-A'raf: 24)

17 Riječi *kabiluhu* nalaze se u ajetu: "O sinovi Ademovi, neka vas nikako ne zavede šejtan kao što je roditelje vaše iz Dženneta izveo, skinuvši s njih odjeću njihovu da bi im stidna mjesta njihova pokazao! On vidi, on i vojske njegove, odakle vi njih ne vidite. Mi smo učinili šejtane zaštitnicima onih koji ne vjeruju." (El-A'raf: 27)

On im je rekao: 'Es-selamu alejkum', a oni su odgovorili: 'Es-selamu alejke ve rahmetullah', i tako su dodali 've rahmetullahi.'
Svako ko uđe u Džennet bit će u obliku Adema, s tim što su se ljudi sve do sada malo-pomalo smanjivali."[1]

فَقَالُوا السَّلَامُ عَلَيْكَ وَرَحْمَةُ اللهِ فَزَادُوهُ وَرَحْمَةُ اللهِ فَكُلُّ مَنْ يَدْخُلُ الْجَنَّةَ عَلَى صُورَةِ آدَمَ فَلَمْ يَزَلِ الْخَلْقُ يَنْقُصُ حَتَّى الْآنَ .

3327. PRIČAO NAM JE Kutejbe b. Seid, njemu Džerir prenoseći od Umare, on od Ebu-Zur'e, a ovaj od Ebu-Hurejre, radijallahu anhu, koji je izjavio da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
"Prva skupina koja će ući u Džennet bit će (svijetla) poput Mjeseca u noći uštapa, a oni koji su odmah iza njih bit će poput najsjanije zvijezde na nebu. Oni neće vršiti ni male ni velike nužde, niti će pljuvati, a ni useknjivati se. Njihovi češljevi će biti zlatni, a znoj će im biti mošus. Mangale su im alojino drvo, tj. drvo mirisa, a žene su im hurije. Oni su poput jednog čovjeka, a lik im je poput njihovog praoca Adema, šezdeset aršina visine."

٣٣٢٧. حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ بْنُ سَعِيدٍ حَدَّثَنَا جَرِيرٌ عَنْ عُمَارَةَ عَنْ أَبِي زُرْعَةَ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ إِنَّ أَوَّلَ زُمْرَةٍ يَدْخُلُونَ الْجَنَّةَ عَلَى صُورَةِ الْقَمَرِ لَيْلَةَ الْبَدْرِ ثُمَّ الَّذِينَ يَلُونَهُمْ عَلَى أَشَدِّ كَوْكَبٍ دُرِّيٍّ فِي السَّمَاءِ إِضَاءَةً لَا يَبُولُونَ وَلَا يَتَغَوَّطُونَ وَلَا يَتْفِلُونَ وَلَا يَمْتَخِطُونَ أَمْشَاطُهُمُ الذَّهَبُ وَرَشْحُهُمُ الْمِسْكُ وَمَجَامِرُهُمُ الْأَلُوَّةُ الْأَنْجُوجُ عُودُ الطِّيبِ وَأَزْوَاجُهُمُ الْحُورُ الْعِينُ عَلَى خَلْقِ رَجُلٍ وَاحِدٍ عَلَى صُورَةِ أَبِيهِمْ آدَمَ سِتُّونَ ذِرَاعًا فِي السَّمَاءِ .

3328. PRIČAO NAM JE Musedded, a njemu Jahja prenoseći od Hišama b. Urve, on od svoga oca, ovaj od Zejnebe, kćerke Ebu-Seleme, a ona od Ummi-Seleme, da je Ummi-Sulejm rekla:
"Allahov Poslaniče, Allah se ne stidi od (iznošenja) istine, pa da li je žena dužna da se okupa kada polucira u snu?"
– Da, kad vidi mokrinu – reče on, a Ummi-Seleme se nasmija i reče:
"Zar žena može polucirati u snu?"
– Kako bi onda dijete ličilo na nju (kad ona ne bi imala sjemena)? – reče Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem.

٣٣٢٨. حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ حَدَّثَنَا يَحْيَى عَنْ هِشَامِ ابْنِ عُرْوَةَ عَنْ أَبِيهِ عَنْ زَيْنَبَ بِنْتِ أَبِي سَلَمَةَ عَنْ أُمِّ سَلَمَةَ أَنَّ أُمَّ سُلَيْمٍ قَالَتْ يَا رَسُولَ اللهِ إِنَّ اللهَ لَا يَسْتَحْيِي مِنَ الْحَقِّ فَهَلْ عَلَى الْمَرْأَةِ الْغُسْلُ إِذَا احْتَلَمَتْ قَالَ نَعَمْ إِذَا رَأَتِ الْمَاءَ فَضَحِكَتْ أُمُّ سَلَمَةَ فَقَالَتْ تَحْتَلِمُ الْمَرْأَةُ فَقَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ فَبِمَ يُشْبِهُ الْوَلَدُ .

---

1 Prema ovom hadisu, visina ljudi se smanjivala sve do dolaska Muhammeda, sallallahu alejhi ve sellem, a džennetlije će imati visinu Adema, alejhis-selam, koju je on imao kad je stvoren u Džennetu. Pozdrav džennetlija će biti selam.

3329. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Selam, njemu saopćio Fezari od Humejda, a on od Enesa, radijallahu anhu, koji je rekao:
– Abdullah b. Selam je saznao za dolazak Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, u Medinu. Došao mu je i rekao:
"Pitat ću te tri stvari koje zna samo Vjerovjesnik. Koji je prvi predznak Sudnjeg dana, koja je prva hrana koju će jesti džennetlije i od čega će dijete sličiti ocu, a od čega će sličiti daidžama?"
– To mi je Džibril maloprije saopćio – reče Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem.
– To je melek koji je neprijatelj jevrejima – reče Abdullah.
– Što se tiče prvog predznaka Sudnjeg dana – reče Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem – to je vatra koja će tjerati ljude s istoka na zapad. Prva hrana koju će džennetlije jesti je okrugli ligament jetre od kita. Što se tiče sličnosti djeteta, kad čovjek opći sa svojom ženom i njegova sperma pretekne njenu, sličnost će pripasti njemu, a kad njena sperma pretekne, sličnost će pripasti njoj.
– Svjedočim da si Allahov Poslanik – reče on, a zatim nastavi:
"Allahov Poslaniče, jevreji su klevetnički narod. Ako saznaju za moje primanje islama prije nego ih pitaš (o meni), oklevetat će me kod tebe."
Kasnije su došli jevreji, a Abdullah ušao u kuću, te Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, upita: "Kakav je čovjek među vama Abdullah b. Selam?"
– On je najučeniji od nas i sin najučenijeg, najbolji od nas i sin najboljeg – rekoše oni. Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, potom reče:
– Šta mislite, ako Abdullah bude primio islam?
– Allah ga sačuvao od toga! – rekoše oni, a Abdullah im iziđe i reče:
"Svjedočim da nema Boga osim Allaha i svjedočim da je Muhammed Allahov poslanik!"
– On je najgori od nas i sin najgoreg – rekoše oni i napadoše na njega.

٣٣٢٩. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ سَلَامٍ أَخْبَرَنَا الْفَزَارِيُّ عَنْ حُمَيْدٍ عَنْ أَنَسٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ بَلَغَ عَبْدَاللهِ ابْنَ سَلَامٍ مَقْدَمُ رَسُولِ اللهِ ﷺ الْمَدِينَةَ فَأَتَاهُ فَقَالَ إِنِّي سَائِلُكَ عَنْ ثَلَاثٍ لَا يَعْلَمُهُنَّ إِلَّا نَبِيٌّ قَالَ مَا أَوَّلُ أَشْرَاطِ السَّاعَةِ وَمَا أَوَّلُ طَعَامٍ يَأْكُلُهُ أَهْلُ الْجَنَّةِ وَمِنْ أَيِّ شَيْءٍ يَنْزِعُ الْوَلَدُ إِلَى أَبِيهِ وَمِنْ أَيِّ شَيْءٍ يَنْزِعُ إِلَى أَخْوَالِهِ فَقَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ خَبَّرَنِي بِهِنَّ آنِفًا جِبْرِيلُ قَالَ فَقَالَ عَبْدُاللهِ ذَاكَ عَدُوُّ الْيَهُودِ مِنَ الْمَلَائِكَةِ فَقَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ أَمَّا أَوَّلُ أَشْرَاطِ السَّاعَةِ فَنَارٌ تَحْشُرُ النَّاسَ مِنَ الْمَشْرِقِ إِلَى الْمَغْرِبِ وَأَمَّا أَوَّلُ طَعَامٍ يَأْكُلُهُ أَهْلُ الْجَنَّةِ فَزِيَادَةُ كَبِدِ حُوتٍ وَأَمَّا الشَّبَهُ فِي الْوَلَدِ فَإِنَّ الرَّجُلَ إِذَا غَشِيَ الْمَرْأَةَ فَسَبَقَهَا مَاؤُهُ كَانَ الشَّبَهُ لَهُ وَإِذَا سَبَقَ مَاؤُهَا كَانَ الشَّبَهُ لَهَا قَالَ أَشْهَدُ أَنَّكَ رَسُولُ اللهِ ثُمَّ قَالَ يَا رَسُولَ اللهِ إِنَّ الْيَهُودَ قَوْمٌ بُهُتٌ إِنْ عَلِمُوا بِإِسْلَامِي قَبْلَ أَنْ تَسْأَلَهُمْ بَهَتُونِي عِنْدَكَ فَجَاءَتِ الْيَهُودُ وَدَخَلَ عَبْدُاللهِ الْبَيْتَ فَقَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ أَيُّ رَجُلٍ فِيكُمْ عَبْدُاللهِ بْنُ سَلَامٍ قَالُوا أَعْلَمُنَا وَابْنُ أَعْلَمِنَا وَأَخْبَرُنَا وَابْنُ أَخْيَرِنَا فَقَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ أَفَرَأَيْتُمْ إِنْ أَسْلَمَ عَبْدُاللهِ قَالُوا أَعَاذَهُ اللهُ مِنْ ذَلِكَ فَخَرَجَ عَبْدُاللهِ إِلَيْهِمْ فَقَالَ أَشْهَدُ أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا اللهُ وَأَشْهَدُ أَنَّ مُحَمَّدًا رَسُولُ اللهِ فَقَالُوا شَرُّنَا وَابْنُ شَرِّنَا وَوَقَعُوا فِيهِ .

3330. PRIČAO NAM JE Bišr b. Muhammed, njemu je saopćio Abdullah, a ovom Ma'mer od Hemmama, on od Ebu-Hurejre, radijallahu anhu, a ovaj od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, sličan hadis, odnosno hadis:
"Da nije bilo Izraelićana, meso se ne bi kvarilo, a da nije bilo Havve, žena ne bi nikada prevarila muža."[1]

٣٣٣٠. حَدَّثَنَا بِشْرُ بْنُ مُحَمَّدٍ أَخْبَرَنَا عَبْدُاللهِ أَخْبَرَنَا مَعْمَرٌ عَنْ هَمَّامٍ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ نَحْوَهُ يَعْنِي لَوْلَا بَنُو إِسْرَائِيلَ لَمْ يَخْنَزِ اللَّحْمُ وَلَوْلَا حَوَّاءُ لَمْ تَخُنْ أُنْثَى زَوْجَهَا.

3331. PRIČAO NAM JE Ebu-Kurejb i Musa b. Hazim, njima Husejn b. Ali od Zaide, ovaj od Mejsere Ešdže'ija, on od Ebu-Hazima, a ovaj od Ebu-Hurejre, radijallahu anhu, koji je izjavio da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Ljubazno postupajte sa ženama, jer je žena stvorena od rebra, a rebro je najviše krivo u gornjem dijelu. Ako počneš da ga ispravljaš, slomit ćeš ga, a ako ga ostaviš, ono će ostati krivo, pa primite preporuku o ženama."[2]

٣٣٣١. حَدَّثَنَا أَبُو كُرَيْبٍ وَمُوسَى بْنُ حِزَامٍ قَالَا حَدَّثَنَا حُسَيْنُ بْنُ عَلِيٍّ عَنْ زَائِدَةَ عَنْ مَيْسَرَةَ الْأَشْجَعِيِّ عَنْ أَبِي حَازِمٍ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ اسْتَوْصُوا بِالنِّسَاءِ فَإِنَّ الْمَرْأَةَ خُلِقَتْ مِنْ ضِلَعٍ وَإِنَّ أَعْوَجَ شَيْءٍ فِي الضِّلَعِ أَعْلَاهُ فَإِنْ ذَهَبْتَ تُقِيمُهُ كَسَرْتَهُ وَإِنْ تَرَكْتَهُ لَمْ يَزَلْ أَعْوَجَ فَاسْتَوْصُوا بِالنِّسَاءِ.

3332. PRIČAO NAM JE Umer b. Hafs, njemu njegov otac, a ovom A'meš, a njemu Zejd b. Vehb, da mu je Abdullah saopćio: "Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, pričao nam je, a on je onaj koji istinu govori i kome se vjeruje:
"Svako od vas se formira u utrobi svoje majke četrdeset dana kao kaplja sperme, zatim toliko dana bude ugrušak, a potom bude toliko dana komad mesa. Zatim mu Allah pošalje meleka s četiri riječi te on zapiše njegovo djelo, rok života, opskrbu i

٣٣٣٢. حَدَّثَنَا عُمَرُ بْنُ حَفْصٍ حَدَّثَنَا أَبِي حَدَّثَنَا الْأَعْمَشُ حَدَّثَنَا زَيْدُ بْنُ وَهْبٍ حَدَّثَنَا عَبْدُاللهِ حَدَّثَنَا رَسُولُ اللهِ ﷺ وَهُوَ الصَّادِقُ الْمَصْدُوقُ إِنَّ أَحَدَكُمْ يُجْمَعُ فِي بَطْنِ أُمِّهِ أَرْبَعِينَ يَوْمًا ثُمَّ يَكُونُ عَلَقَةً مِثْلَ ذَلِكَ ثُمَّ يَكُونُ مُضْغَةً مِثْلَ ذَلِكَ ثُمَّ يَبْعَثُ اللهُ إِلَيْهِ مَلَكًا بِأَرْبَعِ كَلِمَاتٍ فَيُكْتَبُ عَمَلُهُ وَأَجَلُهُ وَرِزْقُهُ وَشَقِيٌّ أَوْ سَعِيدٌ ثُمَّ يُنْفَخُ فِيهِ الرُّوحُ

1 U vezi sa stavom "da nije bilo Izraelićana, meso se ne bi kvarilo" Katade je rekao: "Mana i prepelice su padale Izraelićanima poput snijega, od pojave zore do izlaska sunca, pa se uzimalo koliko je potrebno za taj dan, osim petka kada su uzimali i za subotu. Ako to prekorače, pokvari se ono što su ostavili. Tako je njihovo sakupljanje hrane postalo uzorkom kvarenja hrane kod njih, ali i kod ostalih".
Stav" da nije bilo Havve, žena ne bi nikada prevarila muža" znači da je ona pozvala Adema, alejhis-selam da pojede zabranjenu voćku u Džennetu. Dakle, njena prevara se sastoji u prihvatanju Iblisove smutnje, a s obzirom da je ona majka svih žena, to svojstvo se prenosi na njih. Međutim, ovdje se ne misli na prevaru u braku već na odanost duševnim prohtjevima.

2 Riječ *istevsu* ima više značenja, a osnovno je: primati preporuku, pa bi, prema tome, ta riječ značila: "Primite moju preporuku u vezi sa ženama i postupajte po njoj. Strpite se i budite blagi s njima."
U pogledu stvaranja Havve od Ademova rebra: "Pošto je Allah učinio da se Adem, alejhis-selam smjesti u Džennetu, u njemu je nakon izvjesnog vremena osjetio samoću, na koju se žalio Allahu a potom zaspao i u snu vidio ženu. Kad se probudio, zatekao ju je pored sebe. Kad ju je zapitao ko je ona, ona je odgovorila: "Allah me je stvorio da se smiriš sa mnom i da se smirim s tobom."

فَإِنَّ الرَّجُلَ لَيَعْمَلُ بِعَمَلِ أَهْلِ النَّارِ حَتَّى مَا يَكُونُ بَيْنَهُ وَبَيْنَهَا إِلَّا ذِرَاعٌ فَيَسْبِقُ عَلَيْهِ الْكِتَابُ فَيَعْمَلُ بِعَمَلِ أَهْلِ الْجَنَّةِ فَيَدْخُلُ الْجَنَّةَ وَإِنَّ الرَّجُلَ لَيَعْمَلُ بِعَمَلِ أَهْلِ الْجَنَّةِ حَتَّى مَا يَكُونُ بَيْنَهُ وَبَيْنَهَا إِلَّا ذِرَاعٌ فَيَسْبِقُ عَلَيْهِ الْكِتَابُ فَيَعْمَلُ بِعَمَلِ أَهْلِ النَّارِ فَيَدْخُلُ النَّارَ .

da li će biti nesretan ili sretan. Potom se u njega udahne duša. Prema tome, čovjek može raditi djela koja rade džehennemlije, tako da između njega i Džehennema bude samo jedan aršin, ali ga knjiga pretekne, te on uradi djelo koje rade džennetlije, tako da između njega i Dženneta bude samo jedan aršin, ali ga knjiga pretekne, te on uradi djelo koje rade džehennemlije, i uđe u Džehennem."

٣٣٣٣. حَدَّثَنَا أَبُو النُّعْمَانِ حَدَّثَنَا حَمَّادُ بْنُ زَيْدٍ عَنْ عُبَيْدِاللهِ بْنِ أَبِي بَكْرِ بْنِ أَنَسٍ عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ إِنَّ اللهَ وَكَّلَ فِي الرَّحِمِ مَلَكًا فَيَقُولُ يَا رَبِّ نُطْفَةٌ يَا رَبِّ عَلَقَةٌ يَا رَبِّ مُضْغَةٌ فَإِذَا أَرَادَ أَنْ يَخْلُقَهَا قَالَ يَا رَبِّ أَذَكَرٌ يَا رَبِّ أُنْثَى يَا رَبِّ شَقِيٌّ أَمْ سَعِيدٌ فَمَا الرِّزْقُ فَمَا الْأَجَلُ فَيُكْتَبُ كَذَلِكَ فِي بَطْنِ أُمِّهِ .

3333. PRIČAO NAM JE Ebun-Nu'man, njemu Hammad b. Zejd prenoseći od Ubejdullaha b. Ebu-Bekra b. Enesa, ovaj od Enesa b. Malika, radijallahu anhu, a on od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, koji je rekao:
"Allah je svaku maternicu povjerio jednom meleku, koji izvještava: Gospodaru moj, ovo je sperma ljudskog sjemena, sada je, Gospodaru, ugrušak, a sada, Gospodaru, već komad mesa. Kad htjedne da mu da njegov konačni oblik, (opunomoćeni melek) pita: Gospodaru moj, da li muško, Gospodaru moj, da li žensko, Gospodaru moj, da li nesretnik ili sretnik, kakve opskrbe i kolikog života", i to mu se sve zapiše dok je u trbuhu svoje majke.

٣٣٣٤. حَدَّثَنَا قَيْسُ بْنُ حَفْصٍ حَدَّثَنَا خَالِدُ بْنُ الْحَارِثِ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ عَنْ أَبِي عِمْرَانَ الْجَوْنِيِّ عَنْ أَنَسٍ يَرْفَعُهُ إِنَّ اللهَ يَقُولُ لِأَهْوَنِ أَهْلِ النَّارِ عَذَابًا لَوْ أَنَّ لَكَ مَا فِي الْأَرْضِ مِنْ شَيْءٍ كُنْتَ تَفْتَدِي بِهِ قَالَ نَعَمْ قَالَ فَقَدْ سَأَلْتُكَ مَا هُوَ أَهْوَنُ مِنْ هَذَا وَأَنْتَ فِي صُلْبِ آدَمَ أَنْ لَا تُشْرِكَ بِي فَأَبَيْتَ إِلَّا الشِّرْكَ .

3334. PRIČAO NAM JE Kajs b. Hafs, njemu Halid b. Haris, a ovom Šu'be prenoseći od Ebu-Imrana Dževnija, a on od Enesa, da je Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
– Allah će reći džehennemliji koji imadne najblažu kaznu: "Kad bi ti imao nešto na zemlji, da li bi se time otkupio?" On će odgovoriti: "Da!" a (Allah) će reći: "Ja sam od tebe tražio manje od toga, dok si još bio u Ademovoj kičmi: da Mi ne pripisuješ ništa kao druga ali si ti to odbio i (prihvatio) mnogoboštvo."[3]

3 Ovaj hadis je naveden u poglavlju o Ademu, alejhis-selam, zbog dijela "dok si još bio u kičmi Ademovoj", a ovim se ukazuje na ajet: "I kad je Gospodar tvoj, iz kičmi Ademovih sinova, izveo potomstvo njihovo i zatražio od njih da posvjedoče protiv sebe: 'Zar ja nisam Gospodar vaš?' – Oni su odgovorili: 'Jesi, mi svjedočimo' – i to zato da na Sudnjem danu ne reknete: 'Mi o ovome nismo ništa znali.'" (El-A'raf, 172)

3335. PRIČAO NAM JE Umer b. Hafs b. Gijas, njemu njegov otac, a ovom A'meš, kome je saopćio Abdullah b. Murre prenoseći od Mesruka, a on od Abdullaha, radijallahu anhu, koji je izjavio da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Niko neće biti nasilno ubijen a da na prvom Ademovom sinu neće biti udio njegove krvi, jer je Ademov sin prvi počinio ubistvo."[1]

٣٣٣٥. حَدَّثَنَا عُمَرُ بْنُ حَفْصِ بْنِ غِيَاثٍ حَدَّثَنَا أَبِي حَدَّثَنَا الأَعْمَشُ قَالَ حَدَّثَنِي عَبْدُاللهِ بْنُ مُرَّةَ عَنْ مَسْرُوقٍ عَنْ عَبْدِاللهِ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ لَا تُقْتَلُ نَفْسٌ ظُلْمًا إِلَّا كَانَ عَلَى ابْنِ آدَمَ الأَوَّلِ كِفْلٌ مِنْ دَمِهَا لِأَنَّهُ أَوَّلُ مَنْ سَنَّ الْقَتْلَ .

DUŠE SU KAO REGRUTOVANA VOJSKA

بَاب الأَرْوَاحُ جُنُودٌ مُجَنَّدَةٌ

3336. Kaže (Buhari) da mu je prenio Lejs od Jahjaa b. Seida, on od Amre, a ona od Aiše, radijallahu anha, koja je rekla da je čula Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, kako kaže: "Duše su regrutovana vojska, pa one koje se upoznaju – zbliže se, a one koje se ne poznaju – raziđu se."[2] A i Jahja b. Ejjub je rekao da mu je Jahja b. Seid to pričao.

٣٣٣٦. قَالَ قَالَ اللَّيْثُ عَنْ يَحْيَى بْنِ سَعِيدٍ عَنْ عَمْرَةَ عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهَا قَالَتْ سَمِعْتُ النَّبِيَّ ﷺ يَقُولُ الأَرْوَاحُ جُنُودٌ مُجَنَّدَةٌ فَمَا تَعَارَفَ مِنْهَا ائْتَلَفَ وَمَا تَنَاكَرَ مِنْهَا اخْتَلَفَ وَقَالَ يَحْيَى ابْنُ أَيُّوبَ حَدَّثَنِي يَحْيَى بْنُ سَعِيدٍ بِهَذَا .

1 Buhari je ovdje naveo ovaj hadis s namjerom da ukaže na slučaj dvojice sinova Adema, alejhis-selam, o kojima Kur'an govori u suri El-Maide, 27-31. U pogledu spora između Ademovih sinova Kabila i Habila prenosi se sljedeće: Adem, alejhis-selam, ženio svakog svoga sina s kćerom koja nije rođena zajedno s njim. Kabilova sestra je bila ljepša od Habilove pa je Kabil htio da je zadrži za sebe, ali mu je Adem, alejhis-selam, to zabranio, i pošto je Kabil bio uporan, Adem, alejhis-selam, naredi im da prinesu žrtvu. Kabil je donio snop žita, jer je bio poljoprivrednik, a Habil je bio stočar pa je žrtvovao debela ovna. Vatra je progutala Habilov kurban, ali ne i Kabilov, i to bijaše uzrokom zla među njima dvojicom.

2 Navodeći poglavlje o dušama nakon poglavlja o Ademu, alejhis-selam, Buhari ukazuje na povezanost duše i tijela u ljudskom biću. On je u ovom poglavlju naveo samo jedan hadis, i to s nepotpunim senedom, ali ga prenosi Muslim u svom *Sahihu*, sa spojenim lancem prenosilaca. U pogledu značenja hadisa, između ostalog, kaže se: "Duše su zajedno stvorene, a zatim raspoređene po tijelima, pa koja je našla svoj par, složila se s njim, a koja se udaljila, razišla se."

O RIJEČIMA UZVIŠENOG ALLAHA: "I NUHA POSLASMO NARODU NJEGOVOM"[3]

باب قول الله عز وجل
(ولقد أرسلنا نوحا إلى قومه)

Ibn-Abbas je rekao: "*Badijer-re'ji* znači: ono što nam se pokazalo.[4]
Akli'i znači prestani.[5] *Ve faret-tennuru* znači: voda je pokuljala."[6]
Međutim, Ikrime kaže da je to površina zemlje.
Mudžahid je rekao: "*El-Džudijju* je brdo u Džeziri (između Tigrisa i Eufrata)[7]. *De'bun* je isto što i *halun* (stanje)."[8]

قَالَ ابْنُ عَبَّاسٍ (بَادِئَ الرَّأْيِ) مَا ظَهَرَ لَنَا (أَقْلِعِي) أَمْسِكِي (وَفَارَ التَّنُّورُ) نَبَعَ الْمَاءُ وَقَالَ عِكْرِمَةُ وَجْهُ الْأَرْضِ وَقَالَ مُجَاهِدٌ الْجُودِيُّ جَبَلٌ بِالْجَزِيرَةِ دَأْبٌ مِثْلُ حَالٌ .

---

3 Prijevod ovog ajeta u cijelosti glasi: I Nuha poslasmo narodu njegovom. "Ja sam tu" – odgovorio je on, "da vas otvoreno opominjem." (Hud: 25)
O Nuhu, alejhis-selam, Ibn-Hadžer kaže: "Nuh je sin Lemka, unuk Mattušeleha, a praunuk Hanuha, za kojeg se kaže da je on Idris, alejhis-selam." Ibn-Džerir navodi da je Nuh, alejhis-selam, rođen sto dvadeset i šest godina poslije smrti Adema, alejhis-selam," i da mu je Objava došla kad je imao tri stotine pedeset godina, ali ima i drugih mišljenja. On dalje kaže da je Nuh, alejhis-selam, poslije potopa živio još tri stotine i pedeset godina, a inače se prenosi da je on prije i poslije poslanstva i poslije potopa ukupno živio devet stotina i pedest godina. Ibn-Hibban kaže da je vjerodostojan hadis kojeg prenosi Ebu-Umame da je neki čovjek rekao:
"Allahov Poslaniče, da li je Adem bio vjerovjesnik?" "Da", odogovorio je on. "A koliko je bilo između njega i Nuha?", upitao je ovaj, a on je odgovorio: "Deset stoljeća." (Ibn-Hadžer el-Askalani, Fethul Bari, VI: 372)

4 Riječi *badier-re'ji* nalaze se u ajetu: "Glavešine naroda njegova, oni koji nisu vjerovali, rekoše: 'Koliko mi vidimo, ti si čovjek kao i mi, a vidimo i da te bez ikakva razmišljanja slijede samo oni koji su niko i ništa među nama: ne vidimo da ste vi imalo od nas bolji, štaviše, mislimo da ste lažljivci.'" (Hud, 27)

5 Riječ *akli'i* nalazi se u ajetu: "I bi rečeno: 'O zemljo, gutaj vodu svoju, a i ti, o nebo, prestani!' I voda se povuče i ispuni se odredba, a lađa pristade na planinu El-Džudi, i bi rečeno: 'Daleko nek je narod nevjernički!'" (Hud, 44)

6 Riječi *ve faret-tennuru* nalaze se u ajetu: "I kad je zapovijed naša pala i voda s površine zemlje pokuljala, Mi smo rekli: 'Ukrcaj u lađu od svake životinjske vrste jedan par, i čeljad svoju – osim onih o kojima je bilo govora, i vjernike!' A malo je bilo onih koji su s njim vjerovali." (Hud, 40)

7 Riječ *El-Džudijj* nalazi se u ajetu koji je citiran u 31. fusnoti.

8 Riječ *de'bun* nalazi se u ajetu: "Kao što je bilo s Nuhovim narodom i Adom i Semudom i onima poslije njih. – A Allah nije nepravedan robovima svojim." (El-Mu'min, 31)

O RIJEČIMA UZVIŠENOG ALLAHA: MI SMO POSLALI NUHA NARODU NJEGOVOM: "OPOMINJI NAROD SVOJ PRIJE NEGO ŠTO GA STIGNE PATNJA NESNOSNA" – DO KRAJA OVE SURE [1]

باب قَوْلِ اللهِ تعالى (إِنَّا أَرْسَلْنَا نُوحًا إِلَى قَوْمِهِ أَنْ أَنْذِرْ قَوْمَكَ مِنْ قَبْلِ أَنْ يَأْتِيَهُمْ عَذَابٌ أَلِيمٌ) إِلَى آخِرِ السُّورَةِ

– Kaži im povijest o Nuhu! Kad on reče narodu svome: "O narode moj, ako vam je dodijao moj boravak među vama i moje opominjanje Allahovim dokazima"– do riječi – "... muslimana."[2]

(وَاتْلُ عَلَيْهِمْ نَبَأَ نُوحٍ إِذْ قَالَ لِقَوْمِهِ يَا قَوْمِ إِنْ كَانَ كَبُرَ عَلَيْكُمْ مَقَامِي وَتَذْكِيرِي بِآيَاتِ اللهِ) إِلَى قَوْلِهِ (مِنَ الْمُسْلِمِينَ) .

3337. PRIČAO NAM JE Abdan, njemu je saopćio Abdullah prenoseći od Junusa, a on od Zuhrije, da je Salim izjavio kako je Ibn-Omer, radijallahu anhuma, rekao:
Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, ustao je među ljudima (da drži govor), zahvalio

٣٣٣٧. حَدَّثَنَا عَبْدَانُ أَخْبَرَنَا عَبْدُاللهِ عَنْ يُونُسَ عَنِ الزُّهْرِيِّ قَالَ سَالِمٌ وَقَالَ ابْنُ عُمَرَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا قَامَ رَسُولُ اللهِ ﷺ فِي النَّاسِ فَأَثْنَى عَلَى اللهِ بِمَا هُوَ أَهْلُهُ ثُمَّ ذَكَرَ الدَّجَّالَ فَقَالَ إِنِّي لَأُنْذِرُكُمُوهُ

1 S obzirom da se cijela sura Nuh odnosi na Nuha, alejhis-selam, i njegov narod, Buhari je u naslovu poglavalja o Nuhu, alejhis-selam, naveo prvi ajet te sure, a potom ukazao i na ostali dio sure, koja u prijevodu glasi: "Mi smo poslali Nuha narodu njegovom: 'Opominji narod svoj prije nego što ga stigne patnja nesnosna!' 'O narode moj' – govorio je on – 'ja vas otvoreno opominjem: Opominji narod svoj prije nego što ga stigne patnja nesnosna!' 'O narode moj' – govorio je on. 'Ja vas otvoreno opominjem: Allahu se klanjajte i Njega se bojte i meni poslušni budite, On će vam grijehe vaše oprostiti i u životu vas do određenog časa ostaviti, a kad Allahov određeni čas dođe, zaista se neće, neka znate, odgoditi.' On reče: 'Gospodaru moj, ja sam narod svoj i noću i danju doista pozivao, ali ga je pozivanje moje još više udaljilo. I kad god sam ih pozivao da im oprostiš, prste su svoje u uši stavljali i haljinama svojim se pokrivali – bili su uporni i pretjerano oholi. Zatim, ja sam ih otvoreno pozivao, a onda sam im javno objavio i u povjerenju im šaputao, i govorio: Tražite od Gospodara svoga oprosta jer On, doista, mnogo prašta; On će vam kišu obilatu slati i pomoći vas imanjima i sinovima, i dat će vam bašče, i rijeke će vam dati. Šta vam je, zašto se Allahove sile ne bojite, a On vas postepeno stvara?! Zar ne vidite kako je Allah sedam nebesa, jedno iznad drugog, stvorio, i na njima Mjesec svjetlim dao, a Sunce svjetiljkom učinio? Allah vas od zemlje poput bilja stvara, zatim vas u nju vraća i iz nje će vas sigurno izvesti. Allah vam je Zemlju učinio ravnom da biste u njoj hodili putevima prostranim.' Nuh reče: 'Gospodaru moj, oni mene ne slušaju i povode se za onima čija bogatstva i djeca samo njihovu propast uvećavaju i spletke velike snuju i govore: Nikakvo božanstvo svoje ne ostavljajte, i nikako ni Vedda ni Suva'a, a ni Jegusa ni Je'uka ni Nesra ne napuštajte', a već su mnoge u zabludu doveli, pa Ti njima, inadžijama, samo propast povećaj! I oni su zbog grijehova svojih potopljeni i u vatru će biti uvedeni i nikoga sebi, mimo Allaha, kao pomoćnika neće naći. I Nuh reče: 'Gospodaru moj, ne ostavi na Zemlji nijednog nevjernika, jer, ako ih ostaviš, oni će robove tvoje u zabludu zavoditi i samo će grješnika i nevjernika rađati! Gospodaru moj, oprosti meni, i roditeljima mojim, i onome koji kao vjernik u dom moj uđe, i vjernicima i vjernicama, a nevjernicima samo propast povećaj!'" (Nuh: 1-28)

2 Ovdje je autor ukazao na sljedeće ajete: "Kaži im povijest o Nuhu! Kada on reče narodu svome: 'O narode moj, ako vam je dodijao moj boravak među vama i moje opominjanje Allahovim dokazima, a ja se stalno uzdam u Allaha, onda se, odlučite, i to ne krijte: zatim to nada mnom izvršite i ne odgađajte! A ako glave okrenete – pa, ja od vas nikakvu nagradu ne tražim, mene će Allah nagraditi, meni je naređeno da budem musliman.'" (Junus: 71)

se Allahu onako kako Mu dolikuje, a zatim spomenuo Dedždžala i rekao: "Ja vas upozoravam na njega! Svaki vjerovjesnik je upozoravao svoj narod na njega. I Nuh je upozorio svoj narod (na njega), ali ću ja u vezi s njim reći vama nešto što ni jedan vjerovjesnik nije rekao svom narodu: Znajte da je on ćorav, a Allah nije ćorav."[3]

وَمَا مِنْ نَبِيٍّ إِلَّا أَنْذَرَهُ قَوْمَهُ لَقَدْ أَنْذَرَ نُوحٌ قَوْمَهُ وَلَكِنِّي أَقُولُ لَكُمْ فِيهِ قَوْلًا لَمْ يَقُلْهُ نَبِيٌّ لِقَوْمِهِ تَعْلَمُونَ أَنَّهُ أَعْوَرُ وَأَنَّ اللهَ لَيْسَ بِأَعْوَرَ .

3338. PRIČAO NAM JE Ebu-Nu'ajm, njemu Šejban prenoseći od Jahjaa, a on od Ebu-Seleme, koji je čuo Ebu-Hurejru, radijallahu anhu, kako kaže da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:

"Želite li da vam kažem nešto o Dedždžalu što ni jedan Vjerovjesnik nije pričao svome narodu. On je ćorav, a s njim će dolaziti nešto slično Džennetu i Džehennemu, i ono što bude govorilo da je Džennet, ono je Džehennem. Ja vas upozoravam kao što je Nuh u vezi s njim upozoravao svoj narod."

٣٣٣٨. حَدَّثَنَا أَبُو نُعَيْمٍ حَدَّثَنَا شَيْبَانُ عَنْ يَحْيَى عَنْ أَبِي سَلَمَةَ سَمِعْتُ أَبَا هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ أَلَا أُحَدِّثُكُمْ حَدِيثًا عَنِ الدَّجَّالِ مَا حَدَّثَ بِهِ نَبِيٌّ قَوْمَهُ إِنَّهُ أَعْوَرُ وَإِنَّهُ يَجِيءُ مَعَهُ بِمِثَالِ الْجَنَّةِ وَالنَّارِ فَالَّتِي يَقُولُ إِنَّهَا الْجَنَّةُ هِيَ النَّارُ وَإِنِّي أُنْذِرُكُمْ كَمَا أَنْذَرَ بِهِ نُوحٌ قَوْمَهُ .

3339. PRIČAO NAM JE Musa b. Isma'il, njemu Abdul-Vahid b. Zijad, a ovom A'meš, prenoseći od Ebu-Saliha, a on od Ebu-Seida, koji je izjavio da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:

– Doći će Nuh i njegov narod, pa će Uzvišeni Allah reći:

– Da li si dostavio (Objavu)?

– Da, Gospodaru – reći će on, a Allah će onda reći njegovom narodu:

– Da li vam je dostavio?

– Ne – reći će oni – nije nam došao nikakav Vjerovjesnik!

– Ko će ti posvjedočiti? – reći će On Nuhu.

– Muhammed, alejhis-selam, i njegovi sljedbenici – reći će on, i mi ćemo, zaista, posvjedočiti da

٣٣٣٩. حَدَّثَنَا مُوسَى بْنُ إِسْمَاعِيلَ حَدَّثَنَا عَبْدُالْوَاحِدِ بْنُ زِيَادٍ حَدَّثَنَا الْأَعْمَشُ عَنْ أَبِي صَالِحٍ عَنْ أَبِي سَعِيدٍ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ يَجِيءُ نُوحٌ وَأُمَّتُهُ فَيَقُولُ اللهُ تَعَالَى هَلْ بَلَّغْتَ فَيَقُولُ نَعَمْ أَيْ رَبِّ فَيَقُولُ لِأُمَّتِهِ هَلْ بَلَّغَكُمْ فَيَقُولُونَ لَا مَا جَاءَنَا مِنْ نَبِيٍّ فَيَقُولُ لِنُوحٍ مَنْ يَشْهَدُ لَكَ فَيَقُولُ مُحَمَّدٌ ﷺ وَأُمَّتُهُ فَنَشْهَدُ أَنَّهُ قَدْ بَلَّغَ وَهُوَ قَوْلُهُ جَلَّ ذِكْرُهُ ﴿ وَكَذَلِكَ جَعَلْنَاكُمْ أُمَّةً وَسَطًا لِتَكُونُوا شُهَدَاءَ عَلَى النَّاسِ ﴾ وَالْوَسَطُ الْعَدْلُ .

---

3 U hadisima o Dedždžalu kaže se da će on za sebe govoriti da je bog, pa Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, ovdje naglašava da će on biti ćorav, a Allah je Uzvišen i čist od svih nedostataka, te će ćoravost Dedždžala biti znak da on nije bog.
Ovaj hadis je naveden u poglavlju o Nuhu, alejhis-selam, jer se u njemu govori o Nuhovom upozoravanju svog naroda na opasnost od Dedždžala.

je on dostavio (Objavu). To je značenje riječi Uzvišenog: "I tako smo od vas stvorili pravednu zajednicu da budete svjedoci protiv ostalih ljudi ..." a riječ veset znači: pravedan.[1]

3340. PRIČAO MI JE Ishak b. Nasr, njemu Muhammed b. Ubejd, a ovom Ebu-Hajjan prenoseći od Ebu-Zur'e, a on od Ebu-Hurejre, radijallahu anhu, koji je rekao:

– Bili smo s Vjerovjesnikom, sallallahu alejhi ve sellem, na jednoj gozbi, gdje mu je bila dodana prednja noga, a njemu se taj dio mesa inače jako sviđao, te on odgrize malo od toga mesa, a potom reče:

"Ja ću biti prvak među ljudima na Sudnjem danu[2], a znate li zašto? Allah će sakupiti i prijašnje i posljednje (sve ljude) na jednom mjestu, tako da će ih moći vidjeti onaj koji gleda i doviknuti onaj koji zove, a Sunce će im se (jako) približiti, te će neki ljudi reći:

'Ademe, ti si otac čovječanstva. Allah te je stvorio svojom rukom, udahnuo ti dušu i naredio melekima pa su ti oni sedždu učinili, i nastanio te u Džennetu. Zar se nećeš zauzeti za nas kod svoga Gospodara, zar ne vidiš u čemu smo i šta nas je snašlo!'

'Moj Gospodar se rasrdio kako se nikada nije rasrdio niti će se ikada rasrditi.[3] On mi je zabranio onu voćku i ja sam prekršio tu zabranu. Dosta mi je mojih briga! Idite nekom drugom, idite Nuhu reći će on.'

٣٣٤٠. حَدَّثَنِي إِسْحَاقُ بْنُ نَصْرٍ حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ ابْنُ عُبَيْدٍ حَدَّثَنَا أَبُو حَيَّانَ عَنْ أَبِي زُرْعَةَ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ كُنَّا مَعَ النَّبِيِّ ﷺ فِي دَعْوَةٍ فَرُفِعَ إِلَيْهِ الذِّرَاعُ وَكَانَتْ تُعْجِبُهُ فَنَهَسَ مِنْهَا نَهْسَةً وَقَالَ أَنَا سَيِّدُ الْقَوْمِ يَوْمَ الْقِيَامَةِ هَلْ تَدْرُونَ بِمَ يَجْمَعُ اللهُ الْأَوَّلِينَ وَالْآخِرِينَ فِي صَعِيدٍ وَاحِدٍ فَيُبْصِرُهُمُ النَّاظِرُ وَيُسْمِعُهُمُ الدَّاعِي وَتَدْنُو مِنْهُمُ الشَّمْسُ فَيَقُولُ بَعْضُ النَّاسِ أَلَا تَرَوْنَ إِلَى مَا أَنْتُمْ فِيهِ إِلَى مَا بَلَغَكُمْ أَلَا تَنْظُرُونَ إِلَى مَنْ يَشْفَعُ لَكُمْ إِلَى رَبِّكُمْ فَيَقُولُ بَعْضُ النَّاسِ أَبُوكُمْ آدَمُ فَيَأْتُونَهُ فَيَقُولُونَ يَا آدَمُ أَنْتَ أَبُو الْبَشَرِ خَلَقَكَ اللهُ بِيَدِهِ وَنَفَخَ فِيكَ مِنْ رُوحِهِ وَأَمَرَ الْمَلَائِكَةَ فَسَجَدُوا لَكَ وَأَسْكَنَكَ الْجَنَّةَ أَلَا تَشْفَعُ لَنَا إِلَى رَبِّكَ أَلَا تَرَى مَا نَحْنُ فِيهِ وَمَا بَلَغَنَا فَيَقُولُ رَبِّي غَضِبَ غَضَبًا لَمْ يَغْضَبْ قَبْلَهُ مِثْلَهُ وَلَا يَغْضَبُ بَعْدَهُ مِثْلَهُ

1 Ovim hadisom objašnjen je dio 143. ajeta sure El-Bekare, u kojem se kaže: "I tako smo od vas stvorili pravednu zajednicu da budete svjedoci protiv ostalih ljudi, i da Poslanik bude protiv vas svjedok..."

2 Muhammedu, sallallahu alejhi ve sellem, pripast će najveća čast na Sudnjem danu, a to je zauzimanje za sve ljude, i to onda kad budu u veoma teškoj situaciji, da im se što prije presudi. Njegova prednost je u pogledu počasti, stepena i situacije, a što se tiče vjerovjesništva i poslanstva, u tom pogledu su svi poslanici jednaki.

3 U pogledu formulacije: "Moj Gospodar se rasrdio", Nevevi kaže: "Allahova srdžba je ono što se pokaže od Njegovog kažnjavanja grješnika i strahote koje će svi tada vidjeti, a takve se nikada nisu dogodile, niti će se ikada dogoditi. Nema sumnje da se nešto tako nije dogodilo prije toga, niti će se ikada dogoditi." (Umedutul-kari, dio XI, str. 221)

Potom će oni doći Nuhu i reći:
'O Nuhu, ti si prvi poslanik stanovnicima Zemlje, i Allah te nazvao jako zahvalnim robom.[4] Zar ne vidiš u čemu smo i šta nas je snašlo? Zar se nećeš zauzeti za nas kod svoga Gospodara?'
'Moj Gospodar se danas rasrdio kako se nikada nije rasrdio niti će se ikada rarditi' – reći će on. 'Dosta mi je mojih briga. Idite Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem.'
Oni će mi doći i ja ću učiniti sedždu pod Aršom, pa će se reći:
'Muhammede, digni glavu i zauzimaj se, tvoje zauzimanje će biti primljeno, i moli, dat će ti se!'" Muhammed b. Ubejd kaže: "Ostali dio hadisa nisam zapamtio."[5]

وَنَهَانِي عَنِ الشَّجَرَةِ فَعَصَيْتُهُ نَفْسِي نَفْسِي اذْهَبُوا إِلَى غَيْرِي اذْهَبُوا إِلَى نُوحٍ فَيَأْتُونَ نُوحًا فَيَقُولُونَ يَا نُوحُ أَنْتَ أَوَّلُ الرُّسُلِ إِلَى أَهْلِ الأَرْضِ وَسَمَّاكَ اللهُ عَبْدًا شَكُورًا أَمَا تَرَى إِلَى مَا نَحْنُ فِيهِ أَلَا تَرَى إِلَى مَا بَلَغَنَا أَلَا تَشْفَعُ لَنَا إِلَى رَبِّكَ فَيَقُولُ رَبِّي غَضِبَ الْيَوْمَ غَضَبًا لَمْ يَغْضَبْ قَبْلَهُ مِثْلَهُ وَلَا يَغْضَبُ بَعْدَهُ مِثْلَهُ نَفْسِي نَفْسِي ائْتُوا النَّبِيَّ ﷺ فَيَأْتُونِي فَأَسْجُدُ تَحْتَ الْعَرْشِ فَيُقَالُ يَا مُحَمَّدُ ارْفَعْ رَأْسَكَ وَاشْفَعْ تُشَفَّعْ وَسَلْ تُعْطَهْ قَالَ مُحَمَّدُ بْنُ عُبَيْدٍ لَا أَحْفَظُ سَائِرَهُ.

3341. PRIČAO NAM JE Nasr b. Ali b. Nasr, a njemu je saopćio Ebu-Ahmed prenoseći od Sufjana, on od Ebu-Ishaka, ovaj od Esveda b. Jezida, a on od Abdullaha, radijallahu anhu, da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, učio: "*Fe hel min muddekir*", kao što se općenito uči.[6]

٣٣٤١. حَدَّثَنَا نَصْرُ بْنُ عَلِيِّ بْنِ نَصْرٍ أَخْبَرَنَا أَبُو أَحْمَدَ عَنْ سُفْيَانَ عَنْ أَبِي إِسْحَاقَ عَنِ الْأَسْوَدِ ابْنِ يَزِيدَ عَنْ عَبْدِاللهِ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ أَنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ قَرَأَ (فَهَلْ مِنْ مُدَّكِرٍ) مِثْلَ قِرَاءَةِ الْعَامَّةِ.

4 Ovdje se aludira na ajet: "O, potomci onih koje smo s Nuhom nosili! On je, doista, bio rob zahvalan." (El-Isra: 3)

5 Ovaj hadis je nešto duži, što se vidi iz drugih predaja. Naime, Nuh, alejhis-selam, ljude će uputiti Ibrahimu, alejhis-selam, on će ih upititi Musau, alejhis-selam, koji će ih uputiti Isau, alejhis-selam, a on će ih uputiti Muhammedu, sallallahu alejhi ve sellem.
Inače, u ovom hadisu se govori o posebnoj vrsti šefa'ata, o zauzimanju za sve ljude, prilikom suđenja, da im se što prije presudi, a to je samo jedna od osam vrsta šefa'ata, koliko će ih biti na budućem svijetu.

6 Riječi *fe hel min muddekir* nalaze se u ajetu: "I Mi to ostavismo kao pouku – pa ima li ikoga ko bi pouku primio?" (El-Kamer: 15)
Ovaj ajet se nalazi u skupini ajeta koji govore o Nuhu, alejhis-selam, i propasti njegovog naroda, pa je zbog toga spomenut u ovom poglavlju.
Riječ *muddekir* je particip aktivni osme vrste glagola *zekere*, pa bi trebalo glasiti *muztekir*, i tako je učena u nekim rijetkim kiraetima, ali je po pravilima arapske gramatike ona prešla u oblik *muddekir*, i tako se i uči u svih sedam mutevatir kiraeta.

POGLAVLJE

"I Il'jas je bio poslanik. Kad on reče narodu svome: 'Zar se ne bojite? Što se Balu klanjate a najljepšeg Stvoritelja ostavljate, Allaha, Gospodara svoga i Gospodara vaših predaka drevnih?' – Oni ga lašcem nazvaše i zato će, sigurno, u vatru svi oni biti bačeni, samo neće oni Allahovi robovi koji su Mu bili odani. I sačuvasmo mu spomen u naraštajima kasnijim."

Ibn-Abbas komentarišući ovaj ajet kaže:

"Bit će spominjan po dobru. 'Neka je u miru Il'jas! Eto tako Mi nagrađujemo one koji dobra djela čine, a on je bio rob naš, vjernik.'"[1]

Spominje se od Ibn-Mes'uda i Ibn-Abbasa da je Il'jas, ustvari, Idris.[2]

باب

﴿ وَإِنَّ إِلْيَاسَ لَمِنَ الْمُرْسَلِينَ إِذْ قَالَ لِقَوْمِهِ أَلَا تَتَّقُونَ أَتَدْعُونَ بَعْلًا وَتَذَرُونَ أَحْسَنَ الْخَالِقِينَ اللَّهَ رَبَّكُمْ وَرَبَّ آبَائِكُمُ الْأَوَّلِينَ فَكَذَّبُوهُ فَإِنَّهُمْ لَمُحْضَرُونَ إِلَّا عِبَادَ اللَّهِ الْمُخْلَصِينَ وَتَرَكْنَا عَلَيْهِ فِي الْآخِرِينَ ﴾ .

قَالَ ابْنُ عَبَّاسٍ يُذْكَرُ بِخَيْرٍ ﴿ سَلَامٌ عَلَى آلِ يَاسِينَ إِنَّا كَذَلِكَ نَجْزِي الْمُحْسِنِينَ إِنَّهُ مِنْ عِبَادِنَا الْمُؤْمِنِينَ ﴾ يُذْكَرُ عَنِ ابْنِ مَسْعُودٍ وَابْنِ عَبَّاسٍ أَنَّ إِلْيَاسَ هُوَ إِدْرِيسُ .

---

1 Ovaj ajet uzet je iz sure Es-Saffat: 123-132.
U pogledu Il'jasa, alejhis-selam, prenosi se od Vehba da su se poslije smrti Hazekijela kod Izraelićana događale važne stvari. Zaboravili su obaveze prema Allahu, dželle šanuhu, podigli kipove i počeli ih obožavati. Tada im je Allah poslao Il'jasa, alejhis-selam, kao poslanika. On je bio s jednim od israilskih kraljeva, koji ga je slušao i slijedio, dok su ostali Izraelićani obožavali idola kojeg su zvali Bal. Ibn-Ishak kaže kako je čuo od nekih učenjaka da je taj Bal bila jedna žena koju su oni obožavali. Jedino je spomenuti kralj u početku slušao Il'jasa, ali se kasnije poveo za svojim narodom i ostalim izraelićanskim kraljevima svoga doba, pa je i on počeo obožavati kipove. Tada je Il'jas, alejhis-selam, zamolio Allaha, dželle šanuhu, te im je On uskratio kišu, a onda im rekao da pokušaju tražiti kišu od svojih idola, i kad su pokušali pa im to nije pomoglo, shvatili su da su u zabludi. Zatim je Il'jas, alejhis-selam, zamolio Allaha, dželle šanuhu, pa im je odmah pala kiša, ali su oni i dalje ostali u svojoj zabludi, pa je Il'jas, alejhis-selam, zamolio Allaha, dželle šanuhu, da ga uzme.
Spomenuti idol Bal nalazio se u gradu Belebok u Šamu. Bio je sagrađen od zlata, visok dvadeset aršina i imao je četiri lica i četiri stotine čuvara, koji su svijet odvodili u zabludu i pozivali u obožavanje toga kipa.

2 Ovdje se Buhari izrazio pasivnim oblikom (spominje se), što u hadiskoj terminologiji predstavlja znak slabosti dotične predaje. Naime, izjavu Ibn-Mes'uda – "Il'jas je Idris, a Ja'kub je Israil", zabilježio je Abd b. Humejd i Ibn-Ebi-Hatim, a izjavu Ibn-Abbasa zabilježio je Džerir u svom Tefsiru. Međutim, poznato je da većina smatra da je Il'jas bio jedan od izraelićanskih poslanika, a da je Idris bio djed Nuhovog oca, dakle, mnogo vremena prije nastanka Izraelićana.

SPOMINJANJE IDRISA, ALEJHIS-SELAM,

باب ذكر إدريس عليه السلام

a on je djed nuhovog oca, ili nuhov djed i riječi uzvišenog Allaha:
"i mi smo ga na visoko mjesto digli"[3]

وَهُوَ جَدُّ أَبِي نُوحٍ وَيُقَالُ جَدُّ نُوحٍ عَلَيْهِمَا السَّلَام
وَقَوْلِ اللهِ تَعَالَى (وَرَفَعْنَاهُ مَكَانًا عَلِيًّا) .

3342. PRIČAO NAM JE Abdan, njega obavijestio Abdullah, a njega prenoseći Junus od Zuhrija...[4] A pričao nam je i Ahmed b. Salih, njemu Anbese, a ovom Junus prenoseći od Ibn-Šihaba, koji je kazao da je Enes rekao: – Ebu-Zerr, radijallahu anhu, pričao je da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:

"Dok sam bio još u Mekki, raspuknuo je strop sobe, spustio se Džibril, otvorio mi prsa, isprao ih zemzem-vodom, donio zlatan legen, napunjen mudrošću i vjerovanjem, i to sasuo u moja prsa, a zatim ih sastavio, uzeo me za ruku i izdigao do neba. Kad je došao do najbližeg neba, Džibril reče čuvaru neba: 'Otvori!'"

– Ko je to? – upita (čuvar).
– Džibril – odgovori on.
– Ima li još neko s tobom? – upita on.
– Sa mnom je Muhammed – reče (Džibril).
– Zar mu je već upućeno poslanstvo? – upita on.
– Da, otvori – reče (Džibril).

Pošto smo se uzdigli do (najbližeg) neba, kad tamo jedan čovjek – s desne i lijeve strane mu gomile svijeta; kad pogleda prema svojoj desnoj strani, nasmije se, a kad pogleda prema lijevoj, zaplače.
– Dobro došao, dobri vjerovjesniče i dobri sine! – rekao je.
– Džibrile, ko je to? – upitao sam.

٣٣٤٢. حَدَّثَنَا عَبْدَانُ أَخْبَرَنَا عَبْدُاللهِ أَخْبَرَنَا يُونُسُ عَنِ الزُّهْرِيِّ ح حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ صَالِحٍ حَدَّثَنَا عَنْبَسَةُ حَدَّثَنَا يُونُسُ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ قَالَ قَالَ أَنَسُ بْنُ مَالِكٍ كَانَ أَبُو ذَرٍّ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ يُحَدِّثُ أَنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ قَالَ فُرِجَ سَقْفُ بَيْتِي وَأَنَا بِمَكَّةَ فَنَزَلَ جِبْرِيلُ فَفَرَجَ صَدْرِي ثُمَّ غَسَلَهُ بِمَاءِ زَمْزَمَ ثُمَّ جَاءَ بِطَسْتٍ مِنْ ذَهَبٍ مُمْتَلِئٍ حِكْمَةً وَإِيمَانًا فَأَفْرَغَهَا فِي صَدْرِي ثُمَّ أَطْبَقَهُ ثُمَّ أَخَذَ بِيَدِي فَعَرَجَ بِي إِلَى السَّمَاءِ فَلَمَّا جَاءَ إِلَى السَّمَاءِ الدُّنْيَا قَالَ جِبْرِيلُ لِخَازِنِ السَّمَاءِ افْتَحْ قَالَ مَنْ هَذَا قَالَ هَذَا جِبْرِيلُ قَالَ مَعَكَ أَحَدٌ قَالَ مَعِي مُحَمَّدٌ قَالَ أُرْسِلَ إِلَيْهِ قَالَ نَعَمْ فَافْتَحْ فَلَمَّا عَلَوْنَا السَّمَاءَ الدُّنْيَا إِذَا رَجُلٌ عَنْ يَمِينِهِ أَسْوِدَةٌ وَعَنْ يَسَارِهِ أَسْوِدَةٌ فَإِذَا نَظَرَ قِبَلَ يَمِينِهِ ضَحِكَ وَإِذَا نَظَرَ قِبَلَ شِمَالِهِ بَكَى فَقَالَ مَرْحَبًا بِالنَّبِيِّ الصَّالِحِ وَالِابْنِ الصَّالِحِ قُلْتُ مَنْ هَذَا يَا جِبْرِيلُ قَالَ هَذَا آدَمُ وَهَذِهِ الْأَسْوِدَةُ عَنْ يَمِينِهِ وَعَنْ شِمَالِهِ نَسَمُ بَنِيهِ

---

3 Sura Merjem: 57.

4 Buhari je ovdje za jedan hadis naveo dva seneda koji se spajaju kod Zuhrije, pa je stoga poslije njegova imena stavio znak Ha, što znači tahvil (prelazak na drugi sened), a potom naveo drugi sened i uz njega naveo tekst hadisa koji mu je bio cilj.

– Ovo je Adem – reče on – a ovo s njegove desne i lijeve strane su potomci njegovih sinova. Oni s desne strane su džennetlije, a ono na lijevoj strani su džehennemlije, pa kada pogleda na desnu stranu, nasmije se, a kada pogleda na lijevu, zaplače.

Zatim se Džibril sa mnom uzdizao dok nije došao na drugo nebo te rekao njegovom čuvaru: “Otvori!” Ovaj čuvar upita za isto ono što je pitao i onaj prvi, a potom otvori.

Enes kaže da je Ebu-Zerr spomenuo da je Resulullah, sallallahu alejhi ve sellem, na nebesima još našao Idriza, Musaa, Isaa i Ibrahima, ali mi nije precizirao gdje je koji, izuzev što je spomenuo da je našao Adema na najbližem nebu, a Ibrahima na šestom. Enes (dalje) kaže: Kad je Džibril prošao pokraj Idrisa, ovaj je rekao:

– Dobro došao, dobri vjerovjesniče i dobri brate!

– Ko je to? – upitao sam.

– To je Idris – odgovorio je (Džibril).

Zatim sam prošao pokraj Musaa, pa i on reče:

– Dobro došao, dobri vjerovjesniče i dobri brate!

– Ko je to? – upitao sam.

To je Musa – odgovori (Džibril).

Potom sam prošao pored Isaa, a on reče:

– Dobro došao, dobri vjerovjesniče i dobri brate!

– Ko je to?, upitao sam.

– To je Ibrahim – odgovori (Džibril).

Kaže (Ibn-Šihab) da ga je obavijestio Ibn-Hazm da Ibn-Abbas i Ebu-Hajje Ensari govorahu da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: “Zatim sam bio uzdizan sve dok se nisam pojavio na ravnini gdje sam čuo škripu pera.”

Ibn-Hazm i Enes b. Malik, radijallahu anhu, kažu da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: “Allah mi je odredio dnevno pedeset namaza. Ja sam se s tim vratio, i kad sam naišao pored Musaa, Musa reče:

– Šta je određeno tvojim sljedbenicima?

– Odredio im je pedeset namaza – odgovorio sam.

– Vrati se svome Gospodaru – reče on, jer tvoji

فَأَهْلُ الْيَمِينِ مِنْهُمْ أَهْلُ الْجَنَّةِ وَالْأَسْوِدَةُ الَّتِي عَنْ شِمَالِهِ أَهْلُ النَّارِ فَإِذَا نَظَرَ قِبَلَ يَمِينِهِ ضَحِكَ وَإِذَا نَظَرَ قِبَلَ شِمَالِهِ بَكَى ثُمَّ عَرَجَ بِي جِبْرِيلُ حَتَّى أَتَى السَّمَاءَ الثَّانِيَةَ فَقَالَ لِخَازِنِهَا افْتَحْ فَقَالَ لَهُ خَازِنُهَا مِثْلَ مَا قَالَ الْأَوَّلُ فَفَتَحَ قَالَ أَنَسٌ فَذَكَرَ أَنَّهُ وَجَدَ فِي السَّمَوَاتِ إِدْرِيسَ وَمُوسَى وَعِيسَى وَإِبْرَاهِيمَ وَلَمْ يُثْبِتْ لِي كَيْفَ مَنَازِلُهُمْ غَيْرَ أَنَّهُ قَدْ ذَكَرَ أَنَّهُ وَجَدَ آدَمَ فِي السَّمَاءِ الدُّنْيَا وَإِبْرَاهِيمَ فِي السَّادِسَةِ وَقَالَ أَنَسٌ فَلَمَّا مَرَّ جِبْرِيلُ بِإِدْرِيسَ قَالَ مَرْحَبًا بِالنَّبِيِّ الصَّالِحِ وَالْأَخِ الصَّالِحِ فَقُلْتُ مَنْ هَذَا قَالَ هَذَا إِدْرِيسُ ثُمَّ مَرَرْتُ بِمُوسَى فَقَالَ مَرْحَبًا بِالنَّبِيِّ الصَّالِحِ وَالْأَخِ الصَّالِحِ قُلْتُ مَنْ هَذَا قَالَ هَذَا مُوسَى ثُمَّ مَرَرْتُ بِعِيسَى فَقَالَ مَرْحَبًا بِالنَّبِيِّ الصَّالِحِ وَالْأَخِ الصَّالِحِ قُلْتُ مَنْ هَذَا قَالَ عِيسَى ثُمَّ مَرَرْتُ بِإِبْرَاهِيمَ فَقَالَ مَرْحَبًا بِالنَّبِيِّ الصَّالِحِ وَالِابْنِ الصَّالِحِ قُلْتُ مَنْ هَذَا قَالَ هَذَا إِبْرَاهِيمُ قَالَ وَأَخْبَرَنِي ابْنُ حَزْمٍ أَنَّ ابْنَ عَبَّاسٍ وَأَبَا حَيَّةَ الْأَنْصَارِيَّ كَانَا يَقُولَانِ قَالَ النَّبِيُّ ﷺ ثُمَّ عُرِجَ بِي حَتَّى ظَهَرْتُ لِمُسْتَوًى أَسْمَعُ صَرِيفَ الْأَقْلَامِ قَالَ ابْنُ حَزْمٍ وَأَنَسُ بْنُ مَالِكٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا قَالَ النَّبِيُّ ﷺ فَفَرَضَ اللهُ عَلَيَّ خَمْسِينَ صَلَاةً فَرَجَعْتُ بِذَلِكَ حَتَّى أَمُرَّ بِمُوسَى فَقَالَ مُوسَى مَا الَّذِي فَرَضَ عَلَى أُمَّتِكَ قُلْتُ فَرَضَ عَلَيْهِمْ خَمْسِينَ صَلَاةً قَالَ فَرَاجِعْ رَبَّكَ فَإِنَّ أُمَّتَكَ لَا تُطِيقُ ذَلِكَ فَرَجَعْتُ فَرَاجَعْتُ رَبِّي فَوَضَعَ شَطْرَهَا فَرَجَعْتُ

إِلَى مُوسَى فَقَالَ رَاجِعْ رَبَّكَ فَذَكَرَ مِثْلَهُ فَوَضَعَ شَطْرَهَا فَرَجَعْتُ إِلَى مُوسَى فَأَخْبَرْتُهُ فَقَالَ رَاجِعْ رَبَّكَ فَإِنَّ أُمَّتَكَ لَا تُطِيقُ ذَلِكَ فَرَجَعْتُ فَرَاجَعْتُ رَبِّي فَقَالَ هِيَ خَمْسٌ وَهِيَ خَمْسُونَ لَا يُبَدَّلُ الْقَوْلُ لَدَيَّ فَرَجَعْتُ إِلَى مُوسَى فَقَالَ رَاجِعْ رَبَّكَ فَقُلْتُ قَدِ اسْتَحْيَيْتُ مِنْ رَبِّي ثُمَّ انْطَلَقَ حَتَّى أَتَى بِي السِّدْرَةَ الْمُنْتَهَى فَغَشِيَهَا أَلْوَانٌ لَا أَدْرِي مَا هِيَ ثُمَّ أُدْخِلْتُ الْجَنَّةَ فَإِذَا فِيهَا جَنَابِذُ اللُّؤْلُؤِ وَإِذَا تُرَابُهَا الْمِسْكُ .

sljedbenici to neće moći izdržati.
Vratio sam se i molio Gospodara te je On smanjio za polovinu. Potom sam se vratio Musau (i rekao mu za smanjenje), ali on (opet) reče:
– Vrati se svome Gospodaru!
(Prenosilac) je spomenuo (njegovu ponovnu molbu Allahu), kao i prošli put, pa je On opet smanjio za polovinu. Ponovo sam se vratio do Musaa i saopćio mu to, te on reče:
– Vrati se (opet) svome Gospodaru, jer tvoji sljedbenici to neće moći snositi!
Opet sam se vratio svome Gospodaru i molio Ga, pa je On rekao:
– Njih je pet, a računa se pedeset, jer se kod Mene riječ ne mijenja!
Potom sam se vratio Musau, i on reče:
– Vrati se (opet) svome Gospodaru!
– Stidim se svoga Gospodara (da još molim za smanjenje) – rekoh ja.
Zatim produžismo (ja i Džibril) dok ne dođosmo do Sidretul-Muntehaa, kojeg su bile prekrile raznovrsne boje, da i ne znam kakve sve vrste. Iza toga uveden sam (u Džennet), kad u njemu kupole od bisera, a zemlja mošus.[1]

1 Buhari je u ovom poglavlju naveo hadis o Mi'radžu, jer se u njemu spominje da je Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, sreo Idrisa, alejhis-selam, prilikom Mi'radža, a u nekim predajama ovog hadisa kaže se da je Idris, alejhis-selam, bio na četvrtom nebu. Kao što je naprijed rečeno, Idris, alejhis-selam, djed je Nuhovog, alejhis-selam, oca, i to je uglavnom prihvaćeno kod većine islamskih učenjaka.
Ibn-Hibban kaže da je vjerodostojna predaja Ebu-Zerra, radijallahu anhu, u kojoj se kaže da je Idris, alejhis-selam, bio vjerovjesnik i poslanik, i da je on bio prvi koji je pisao perom. Ibn-Ishak kaže da je Idris, alejhis-selam, bio čovjek koji je prvi radio mnoge stvari, između ostalog, on je prvi koji je krojio odijelo.

O RIJEČIMA UZVIŠENOG ALLAHA: I ADU (POSLASMO) BRATA NJIHOVA HUDA "O, NARODE MOJ", GOVORIO JE ON, "ALLAHU SE KLANJAJTE... "[1]

باب قَوْل الله تعالى

(وإلى عادٍ أخاهُمْ هُودًا قال يا قَوْمِ اعْبُدُوا الله)

i o Allahovim riječima: "Kad je narod svoj u Ahkafu opominjao..." – do rečenice – "tako Mi kažnjavamo narod grješni."[2]

U ovom pogledu se prenosi od Ataa i Sulejmana, posredstvom Aiše, od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem.[3]

O riječima Uzvišenog Allaha:

"A Ad je uništen vjetrom ledenim (žestokim) silovitim", Ibn-Ujejne kaže: "Izišao je ispod kontrole meleka zaduženih za vjetrove, kome je On vlast nad njima sedam noći i osam dana uzastopnih bio prepustio, pa si u njima ljude povaljane kao šuplja datulina debla vidio, i vidiš li da je iko od njih ostao."[4]

وَقَوْلِهِ إِذْ أَنْذَرَ قَوْمَهُ بِالْأَحْقَافِ إِلَى قَوْلِهِ كَذَلِكَ نَجْزِي الْقَوْمَ الْمُجْرِمِينَ .

فِيهِ عَنْ عَطَاءٍ وَسُلَيْمَانَ عَنْ عَائِشَةَ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ .

و قَوْلِ اللهِ عَزَّ وَجَلَّ (وَأَمَّا عَادٌ فَأُهْلِكُوا بِرِيحٍ صَرْصَرٍ) . شَدِيدَةٍ (عَاتِيَةٍ) قَالَ ابْنُ عُيَيْنَةَ عَتَتْ عَلَى الْخُزَّانِ (سَخَّرَهَا عَلَيْهِمْ سَبْعَ لَيَالٍ وَثَمَانِيَةَ أَيَّامٍ حُسُومًا) مُتَتَابِعَةً (فَتَرَى الْقَوْمَ فِيهَا صَرْعَى كَأَنَّهُمْ أَعْجَازُ نَخْلٍ خَاوِيَةٍ) أُصُولُهَا (فَهَلْ تَرَى لَهُمْ مِنْ بَاقِيَةٍ) بَقِيَّةٍ .

---

1 Prijevod ovog ajeta u cijelosti glasi: "I Adu (poslasmo) brata njihova Huda. 'O, narode moj' –govorio je on – 'Allahu se klanjajte, vi drugog Boga osim Njega nemate, vi samo neistine iznosite.'" (Hud: 50)
Hud je jedan od potomaka Nuhovog sina Sama. Poslan je narodu Ad, kojeg je sačinjvalo trinaest plemena, nalazi se na južnom području Arabijskog poluotoka. Zemlja im je bila veoma plodna, ali je nakon Allahove kazne pretvorena u neplodnu pustinju. Snažan vjetar koji je trajao sedam noći i osam dana uništio je sve osim Huda i onih koji su s njim vjerovali. Mudžahid kaže da ih je bilo četiri hiljade.

2 Buhari je ovdje ukazao na sljedeće ajete: "I spomeni brata Adovog, kad je narod svoj u Ahkafu opominjao – a bilo je i prije njega i poslije njega poslanika: 'Klanjajte se samo Allahu, ja, zaista strahujem da ćete biti u mukama na Velikom danu!' Oni su odgovorili: 'Zar si nam došao da nas od božanstava naših odvratiš? Neka se, eto, ostvare prijetnje tvoje, ako istinu govoriš!' 'Samo Allah zna kad će to biti!' – on bi govorio – 'ja vam kazujem ono što mi se objavljuje, a vi ste, vidim, narod u neznanju ogrezao.' I kad ugledaše oblak na obzorju, koji se prema dolinama njihovim kretao, povikaše: 'Ovaj nam oblak kišu donosi!' – 'Ne to je ono što ste požurivali: vjetar koji vam bolnu patnju nosi, koji, voljom Gospodara svoga, sve ruši.' I ujutro su se vidjele samo nastambe njihove; tako Mi kažnjavamo narod grješni." (El-Ahkaf: 21-25)

3 Predaju Ataa Buhari je naveo u Knjizi o stvaranju, u poglavlju – "Šta se prenosi o riječima Uzvišenog: I on šalje vjetrove kao radosnu vijest", a dotični hadis glasi: "Ata kaže da je Aiša, radijallahu anha, rekla: Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, imao je običaj, kad vidi oblak na nebu, da pođe naprijed i nazad, uđe i iziđe, a lice mu se mijenja, i kad bi pala kiša, on bi se smirio. Aiša ga je upoznala s tim te je on rekao: Ja ne znam da to ne bi bilo kao što je rekao jedan narod: I kad ugledaše oblak na obzorju koji se prema dolinama njihovim kretao..." (El-Ahkaf: 24)
A predaju Sulejmana Buhari je zabilježio u tefsiru sure El-Ahkaf, da je Aiša, radijallahu anha, rekla: "Nisam vidjela Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, da se nasmijao toliko da mu vidim resice, već bi se samo osmjehnuo. Kad bi vidio oblak ili vjetar, to bi se poznalo na njegovom licu." te mu je ona rekla: "Allahov Poslaniče, kad ljudi vide oblak, obraduju se nadajući se kiši od njega, a vidim da ti, kad vidiš (oblak), na licu ti se ocrta neraspoloženje?" Nato je on odgovorio: "Aiša, šta mi garantuje da u njemu nije kazna? Jedan narod je kažnjen vjetrom. Taj narod je vidio kaznu, a ipak je rekao: Ovaj oblak nam kišu donosi."

4 Ovdje je Buhari naveo tri ajeta iz sure El-Hakkah: 6-8, u kojima se govori o kažnjavanju naroda Ad. Riječi u zagradama su Buharijeva objašnjenja pojedinih izraza iz ova tri ajeta.

3343. PRIČAO MI JE Muhammed b. Ar‘are, njemu Šu‘be prenoseći od Hakema, on od Mudžahida, a ovaj od do Ibn-Abbasa, radijallahu anha, da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: “Pomognut sam jutarnjim povjetarcem (istočnjakom), a narod Ad upropašten je zapadnjakom.”[5]

٣٣٤٣. حَدَّثَنِي مُحَمَّدُ بْنُ عَرْعَرَةَ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ عَنِ الْحَكَمِ عَنْ مُجَاهِدٍ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ نُصِرْتُ بِالصَّبَا وَأُهْلِكَتْ عَادٌ بِالدَّبُورِ.

3344. Kaže (Buhari)[6]: “Ibn-Kesir je prenio od Sufjana, on od svoga oca, ovaj od Ibn-Ebi-Nu‘mana, a on od Ebu-Seida, radijallahu anhu, koji je rekao:

Alija, radijallahu anhu, poslao je Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, nešto zlata, te ga je on podijelio četverici: Akreu b. Habisu, Hanzaliji, zatim Mudžašiju, Jujeni b. Bedru Fezariju, Zejdu Taiju, jednom od potomaka Nebhana, i Alkami b. Alase Amiri, jednom od potomaka Kilaba. Kurejšije i ensarije su se zbog toga naljutili i rekli:

– On daje prvacima Nedžda, a nas izostavlja!

– Ja samo želim da ih pridobijem – reče (Resulullah).

Onda se pojavi jedan čovjek upalih očiju, visokih očnih jagodica, isturena čela, guste kovrdžave i kratke brade i ošišan, pa reče:

– Muhammede, boj se Boga!

– Ko se onda pokorava Allahu – reče on – ako ja griješim! Zar da mi On povjeri sve ljude na Zemlji, a ti nemaš povjerenja u mene?

Jedan čovjek, mislim da je to bio Halid b. Velid, tražio je da ga ubije, ali mu je (Resulullah) to zabranio, a kad je onaj otišao, on reče:

“Od potomaka ovoga, ili u potomstvu ovog (čovjeka), bit će ljudi koji će čitati Kur’an a on neće prelaziti njihove grkljane. Oni će izlaziti iz vjere kao što strijela prostrijeli ulovljenu

٣٣٤٤. قَالَ وَقَالَ ابْنُ كَثِيرٍ عَنْ سُفْيَانَ عَنْ أَبِيهِ عَنِ ابْنِ أَبِي نُعْمٍ عَنْ أَبِي سَعِيدٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ بَعَثَ عَلِيٌّ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ إِلَى النَّبِيِّ ﷺ بِذُهَيْبَةٍ فَقَسَمَهَا بَيْنَ الْأَرْبَعَةِ الْأَقْرَعِ بْنِ حَابِسٍ الْحَنْظَلِيِّ ثُمَّ الْمُجَاشِعِيِّ وَعُيَيْنَةَ بْنِ بَدْرٍ الْفَزَارِيِّ وَزَيْدٍ الطَّائِيِّ ثُمَّ أَحَدِ بَنِي نَبْهَانَ وَعَلْقَمَةَ بْنِ عُلَاثَةَ الْعَامِرِيِّ ثُمَّ أَحَدِ بَنِي كِلَابٍ فَغَضِبَتْ قُرَيْشٌ وَالْأَنْصَارُ قَالُوا يُعْطِي صَنَادِيدَ أَهْلِ نَجْدٍ وَيَدَعُنَا قَالَ إِنَّمَا أَتَأَلَّفُهُمْ فَأَقْبَلَ رَجُلٌ غَائِرُ الْعَيْنَيْنِ مُشْرِفُ الْوَجْنَتَيْنِ نَاتِئُ الْجَبِينِ كَثُّ اللِّحْيَةِ مَحْلُوقٌ فَقَالَ اتَّقِ اللهَ يَا مُحَمَّدُ فَقَالَ مَنْ يُطِعِ اللهَ إِذَا عَصَيْتُ أَيَأْمَنُنِي اللهُ عَلَى أَهْلِ الْأَرْضِ فَلَا تَأْمَنُونِي فَسَأَلَهُ رَجُلٌ قَتْلَهُ أَحْسِبُهُ خَالِدَ بْنَ الْوَلِيدِ فَمَنَعَهُ فَلَمَّا وَلَّى قَالَ إِنَّ مِنْ ضِئْضِئِ هَذَا أَوْ فِي عَقِبِ هَذَا قَوْمٌ يَقْرَءُونَ الْقُرْآنَ لَا يُجَاوِزُ حَنَاجِرَهُمْ يَمْرُقُونَ مِنَ الدِّينِ مُرُوقَ السَّهْمِ مِنَ الرَّمِيَّةِ يَقْتُلُونَ أَهْلَ الْإِسْلَامِ وَيَدَعُونَ أَهْلَ الْأَوْثَانِ لَئِنْ أَنَا أَدْرَكْتُهُمْ لَأَقْتُلَنَّهُمْ قَتْلَ عَادٍ.

---

5 Vidjeti objašnjenje ovog hadisa u poglavlju *O kišnoj dovi.* (Knjiga I, hadis br. 1035)

6 Ovaj hadis nije naveden pod posebnim rednim brojem, jer Buhari nije naglasio da ga je čuo od Ibn-Kesira, pa je sened, na prvi pogled, prekinut, ali on prvi dio ovog hadisa prenosi tefsiru sure Bereat i tamo kaže: “Pričao nam je Muhammed b. Kesir”, što znači da mu je sened spojen.

životinju. Ubijat će muslimane, a ostavljati idolopoklonike. Ako ih ja stignem, sigurno ću ih poubijati, kao što je (narod) Ad uništen."

3345. PRIČAO NAM JE Halid b. Jezid, njemu Israil prenoseći od Ebu-Ishaka, a on od Esveda, koji je izjavio da je čuo Abdullaha, kako kaže: "Čuo sam Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, kako uči: *Fe hel min muddekir* – Pa ima li ikoga ko bi pouku primio?"

٣٣٤٥. حَدَّثَنَا خَالِدُ بْنُ يَزِيدَ حَدَّثَنَا إِسْرَائِيلُ عَنْ أَبِي إِسْحَاقَ عَنِ الأَسْوَدِ قَالَ سَمِعْتُ عَبْدَاللهِ قَالَ سَمِعْتُ النَّبِيَّ ﷺ يَقْرَأُ (فَهَلْ مِنْ مُدَّكِرٍ) .

KAZIVANJE O JE'DŽUDŽU I ME'DŽUDŽU

باب قِصَّةِ يَأْجُوجَ وَمَأْجُوجَ

i o riječima Uzvišenog Allaha: "O, Zulkarnejne – rekoše oni – Je'džudž i Me'džudž čine nered po Zemlji."[1]

وَقَوْلِ اللهِ تَعَالَى (قَالُوا يَا ذَا الْقَرْنَيْنِ إِنَّ يَأْجُوجَ وَمَأْجُوجَ مُفْسِدُونَ فِي الأَرْضِ) .

A riječi su Uzvišenog Allaha: – I pitaju te o Zulkarnejnu. Reci: "Kazat ću vam o njemu neke vijesti. Mi smo mu dali vlast na zemlji i omogućili mu da izvrši ono što želi. I on pođe..."[2] – sve do riječi: "Donesite mi velike komade gvožđa!"

قَوْلُ اللهِ تَعَالَى (وَيَسْأَلُونَكَ عَنْ ذِي الْقَرْنَيْنِ قُلْ سَأَتْلُو عَلَيْكُمْ مِنْهُ ذِكْرًا إِنَّا مَكَّنَّا لَهُ فِي الأَرْضِ وَآتَيْنَاهُ مِنْ كُلِّ شَيْءٍ سَبَبًا فَاتَّبَعَ سَبَبًا)

1 Prijevod ovog ajeta u cijelosti glasi: "O, Zulkarnejne – rekoše oni – Je'džudž i Me'džudž čine nered po Zemlji pa hoćeš li da između nas i njih zid podigneš, mi ćemo te nagraditi." (El-Kehf: 94) Zulkarnejn je, po svoj prilici, živio u doba Ibrahima, alejhis-selam, a u Kur'anu se za njega ne kaže da li je bio poslanik ili nije.
Je'dždužd i Me'džudž su potomci Jafesa, Nuhovog sina. Po mišljenju Kadi Ijada, te riječi su izvedene od sintagme *te'edžudžun-nari* što znači: vatrena žestina, a nazvani su tako zbog mnogobrojnosti i žestine. Kaže se da se oni sastoje od dvadeset plemena, ali Ibn-Abdul-Berr kaže: "Njih ima četrdeset plemena. Različitog su oblika i veličine. Svako njihovo pleme ima vladara i svoj jezik. Neki od njih u hodu poskakuju, a ima ih koji napadaju jedni na druge. Neki ne govore, nego samo mumljaju, a neki su nakazni. Oni su žestoki i silni, a hrane se većinom od lova."
Dakle, Je'džudž i Me'džudž su opisani veoma čudno. Međutim, teško je znati šta je i koliko je od tih opisa ispravno i tačno.

2 Na ovom mjestu Buhari je prekinuo inače podug citat o brani koju je Zulkarnejn podigao, ali je on ukazao na ajete koje je izostavio, a oni glase: "Kad stiže do mjesta gdje Sunce zalazi, učini mu se kao da zalazi u jedan mutan izvor i nađe u blizini njegovoj jedan narod." "O Zulkarnejne" – rekosmo Mi – "ili ćeš ih kazniti, ili ćeš s njima lijepo postupiti?" "Onoga ko ostane mnogobožac" – reče – "kaznit ćemo, a poslije će se svome Gospodaru vratiti, pa će ga i On teškom mukom mučiti. A onome ko bude vjerovao i dobra djela činio – nagrada najljepša, i s njim ćemo blago postupati." I on pođe. I kad stiže do mjesta gdje Sunce izlazi, on nađe da ono izlazi iznad jednog naroda kome Mi nismo dali da se od njega bilo čim zakloni. I on postupi s njima isto onako kako je s onim prije postupio. I on opet pođe. Kad siđe između dvije planine, nađe ispred njih narod koji je jedva govor razumijevao. "O Zulkarnejne" – rekoše oni –"Je'dždudž i Me'džudž čine nered po Zemlji, pa hoćeš li da između nas i njih zid podigneš, mi ćemo te nagraditi." "Bolje je ono što mi je Gospodar moj dao" – reče on – "nego vi samo pomozite meni što više možete, i ja ću između vas i njih zid podići." (El-Kehf: 86-95) Iz pretposljednjeg ajeta je riječ *hardžen* koja je spomenuta u Ibn-Abbasovom komentaru nekih riječi iz prvog sljedećeg ajeta kojeg je naveo.

إِلَى قَوْلِهِ (ائْتُونِي زُبَرَ الْحَدِيدِ) وَاحِدُهَا زُبْرَةٌ وَهِيَ الْقِطَعُ (حَتَّى إِذَا سَاوَى بَيْنَ الصَّدَفَيْنِ) يُقَالُ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ الْجَبَلَيْنِ وَ (السُّدَّيْنِ) الْجَبَلَيْنِ (خَرْجًا) أَجْرًا (قَالَ انْفُخُوا حَتَّى إِذَا جَعَلَهُ نَارًا قَالَ آتُونِي أُفْرِغْ عَلَيْهِ قِطْرًا) أَصْبُبْ عَلَيْهِ رَصَاصًا وَيُقَالُ الْحَدِيدُ وَيُقَالُ الصُّفْرُ وَقَالَ ابْنُ عَبَّاسٍ النُّحَاسُ (فَمَا اسْطَاعُوا أَنْ يَظْهَرُوهُ) يَعْلُوهُ اسْتَطَاعَ اسْتَفْعَلَ مِنْ أَطَعْتُ لَهُ فَلِذَلِكَ فُتِحَ أَسْطَاعَ يَسْطِيعُ وَقَالَ بَعْضُهُمْ اسْتَطَاعَ يَسْتَطِيعُ (وَمَا اسْتَطَاعُوا لَهُ نَقْبًا قَالَ هَذَا رَحْمَةٌ مِنْ رَبِّي فَإِذَا جَاءَ وَعْدُ رَبِّي جَعَلَهُ دَكًّا) أَلْزَقَهُ بِالْأَرْضِ وَنَاقَةٌ دَكَّاءُ لَا سَنَامَ لَهَا وَالدَّكْدَاكُ مِنَ الْأَرْضِ مِثْلُهُ حَتَّى صَلُبَ وَتَلَبَّدَ (وَكَانَ وَعْدُ رَبِّي حَقًّا وَتَرَكْنَا بَعْضَهُمْ يَوْمَئِذٍ يَمُوجُ فِي بَعْضٍ) (حَتَّى إِذَا فُتِحَتْ يَأْجُوجُ وَمَأْجُوجُ وَهُمْ مِنْ كُلِّ حَدَبٍ يَنْسِلُونَ) قَالَ قَتَادَةُ حَدَبٌ أَكَمَةٌ قَالَ رَجُلٌ لِلنَّبِيِّ ﷺ رَأَيْتُ السَّدَّ مِثْلَ الْبُرْدِ الْمُحَبَّرِ قَالَ رَأَيْتَهُ .

(Jednina od riječi *zuber* je *zubretun*, a to su komadi.) "I kad on izravna dvije strane brda" (prenosi se od Ibn-Abbasa da su to dva brda, da *seddani* znači: dva brda, a *hardžen* znači: nagrada), reče: "Pušite!" A kada ga usija, reče: "Donesite mi rastopljen mjed da ga zapalim" (da izlijem na njega olovo, a kaže se i željezo, kao što se kaže i mjed, dok Ibn-Abbas kaže da je to bakar). "I tako oni nisu mogli ni da ga pријeđu" (da ga nadvise); *isteta'a* je oblik *istef'ale* od riječi *eta'tu lehu* (mogu) i zbog toga je fetha (vokale) na srednjem konsonantu: *esta'a-jesti'u* (od *ta'a-juti'u*), a neki kažu: *isteta'a-jesteti'u* (od oblika *ta'a jeti'u*),[3] niti su mogli da ga prokopaju. "Ovo je blagodat gospodara moga!" – reče on. "A kada se prijetnja gospodara mogu ispuni, on će ga sa zemljom sravniti", (priljubiti uza zemlju; *nakatun dekka'u* znači: deva sravnjene grbe, a tome je slična i riječ *dekdak*: pješčana ravan na zemlji koja se učvrsti uz zemlju i slijepi), "a prijetnja gospodara moga će se sigurno ispuniti" – i mi ćemo učiniti da se jedni od njih kao talasi sudaraju s drugima...[4]

"Kad se otvore Je'džudž i Me'džudž i kad se ljudi budu niz sve strmine žurno spuštali."[5] Katade kaže da je *hadeb* brdašce.

Jedan čovjek je rekao Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem:

– Vidio sam branu poput prugastog ogrtača.

– Vidio si je – reče on.[6]

---

3 Ovdje je Buhari objasnio korijen riječi *isteta'a*, naglasivši da je to oblik *istef'ale* od riječi *ta'a* s tim što neki gramatičari smatraju da je na srednjem konsonantu prezenta vokal (*ta'a-jeti'u*), dok drugi smatraju da je na tom konsonantu vokal u (*ta'a -jetu'u*).

4 Ovaj citat iz sure El-Kehf: 83-99, Buhari je naveo kao duži uvod poglavlja o Je'džudžu i Me'džudžu. Riječi u zagradama su njegova objašnjenja pojedinih kur'anskih izraza, a riječi pisane velikim slovima su prijevodi kur'anskih ajeta.

5 Ovo je 96. ajet sure El-Enbija', a riječ *hadeb*, koju je Katade objasnio pojmom brdašce, nalazi se u ovom ajetu.

6 Buhari nije naveo sened ovog hadisa, ali je njegov sened zabilježio Ibn-Ebu-Umer od Katade, koji je izjavio da je jedan Medinelija rekao Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem:
– Vidio sam branu Je'dždudž i Me'džudž.
– Kako si je vidio? – upita on.
– Poput prugastog ogrtača, crvena pruga i crna pruga – odgovori ovaj
– Zaista si je vidio – reče Resulullah.

3346. PRIČAO NAM JE Jahja b. Bukejr, njemu Lejs prenoseći od Ukajla, on od Ibn-Šihaba, a ovaj od Urve b. Zubejra, da mu je pričala Zejneba, kćerka Ebu-Seleme, od Ummi-Habibe, kćerke Ebu-Sufjana, a ona od Zejnebe, kćerke Džahšove, radijallahu anhu, da joj je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, ušao uplašen govoreći:
– Nema Boga osim Allaha! Teško Arapima od zla koje se približilo. Danas je otvoren dio brane Je'džudža i Me'džudža, ovako – i on napravi krug palcem i kažiprstom.
– Allahov Poslaniče – kaže Zejneba da je kćerka Džahšova upitala – zar ćemo propasti, a među nama ima i dobrih?
– Da – reče on – kada se nagomila pokvarenost.

٣٣٤٦. حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ بُكَيْرٍ حَدَّثَنَا اللَّيْثُ
عَنْ عُقَيْلٍ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ عَنْ عُرْوَةَ بْنِ
الزُّبَيْرِ أَنَّ زَيْنَبَ بِنْتَ أَبِي سَلَمَةَ حَدَّثَتْهُ عَنْ أُمِّ
حَبِيبَةَ بِنْتِ أَبِي سُفْيَانَ عَنْ زَيْنَبَ بِنْتِ جَحْشٍ
رَضِيَ اللهُ عَنْهُنَّ أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ دَخَلَ عَلَيْهَا فَزِعًا
يَقُولُ لَا إِلَهَ إِلَّا اللهُ وَيْلٌ لِلْعَرَبِ مِنْ شَرٍّ قَدِ
اقْتَرَبَ فُتِحَ الْيَوْمَ مِنْ رَدْمِ يَأْجُوجَ وَمَأْجُوجَ مِثْلُ
هَذِهِ وَحَلَّقَ بِإِصْبَعِهِ الْإِبْهَامِ وَالَّتِي تَلِيهَا قَالَتْ
زَيْنَبُ بِنْتُ جَحْشٍ فَقُلْتُ يَا رَسُولَ اللهِ أَنَهْلِكُ
وَفِينَا الصَّالِحُونَ قَالَ نَعَمْ إِذَا كَثُرَ الْخَبَثُ .

3347. PRIČAO NAM JE Muslim b. Ibrahim, njemu Vuhejb, a ovom Ibn-Tavus prenoseći od svoga oca, on od Ebu-Hurejre, radijallahu anhu, a ovaj da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Allah je otovrio dio brane Je'džudža i Me'džudža ovako", i on je rukom sastavio broj devedeset.[1]

٣٣٤٧. حَدَّثَنَا مُسْلِمُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ حَدَّثَنَا وُهَيْبٌ
حَدَّثَنَا ابْنُ طَاوُسٍ عَنْ أَبِيهِ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ
رَضِيَ اللهُ عَنْهُ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ فَتَحَ اللهُ مِنْ رَدْمِ
يَأْجُوجَ وَمَأْجُوجَ مِثْلَ هَذَا وَعَقَدَ بِيَدِهِ تِسْعِينَ .

3348. PRIČAO MI JE Ishak b. Nasr, njemu Ebu-Usame prenoseći od A'meša, kojem je pričao Ebu-Salih od Ebu-Seida Hudrija, radijallahu anhu, a on od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, koji kaže da će Uzvišeni Allah reći:
– O Ademe!
– Odazivam Ti se i stojim Ti na raspolaganju, a sve dobro je u Tvojim rukama – reći će (Adem).
– Izvedi one koji će u Džehennem – reći će On.
– A koliko će biti onih koji će u Džehennem? – upitat će (Adem).

٣٣٤٨. حَدَّثَنِي إِسْحَاقُ بْنُ نَصْرٍ حَدَّثَنَا
أَبُو أُسَامَةَ عَنِ الْأَعْمَشِ حَدَّثَنَا أَبُو صَالِحٍ عَنْ
أَبِي سَعِيدٍ الْخُدْرِيِّ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ عَنِ النَّبِيِّ
ﷺ قَالَ يَقُولُ اللهُ تَعَالَى يَا آدَمُ فَيَقُولُ لَبَّيْكَ
وَسَعْدَيْكَ وَالْخَيْرُ فِي يَدَيْكَ فَيَقُولُ أَخْرِجْ بَعْثَ
النَّارِ قَالَ وَمَا بَعْثُ النَّارِ قَالَ مِنْ كُلِّ أَلْفٍ تِسْعَ
مِائَةٍ وَتِسْعَةً وَتِسْعِينَ فَعِنْدَهُ يَشِيبُ الصَّغِيرُ

Ovaj hadis prenose još Taberani i Bezzar.

1 Tirmizi, Ibn-Hibban i Hakim prenose od Ebu-Hurejre, radijallahu anhu, hadis o ovaj brani gdje se kaže da će oni svaki dan prokopavati branu, i kad je budu skoro prokopali, njihov vođa će reći: "Vratite se, sutra ćete je prokopati." A Allah će je u toku noći vraćati u prvobitno stanje, sve dok ne dođe njihovo vrijeme i Allah htjedne da ih pošalje. Tada će njihov vođa reći. "Sutra ćemo je, ako Boga da, prokopati." Oni će doći i naći je onakvu kakvu su je i ostavili te će je prokopati i izaći među ljude.

– Od svake hiljade devet stotina i devedeset devet – reći će (Allah).
Tada će dijete posijedjeti, svaka trudnica će svoj plod pobaciti, i ti ćeš vidjeti ljude pijane, ali oni neće biti pijani, nego će Allahova kazna strašna biti.
– Allahov Poslaniče, rekoše (ashabi) – a ko će od nas biti taj jedan?
– Radujte se – reče on – jedan čovjek od vas je naspram hiljadu (ljudi) od Je'džudža i Me'džudža – a potom on nastavi: "Tako mi Onog u Čijoj je ruci moja duša, nadam se da ćete vi predstavljati četvrtinu ljudi u Džennetu."
Mi na to donesosmo tekbir, a on reče:
– Nadam se da budete trećina stanovnika Dženneta.
Opet smo donijeli tekbir, a on reče:
– Nadam se da vi budete polovina stanovnika Dženneta.
Mi ponovo donesosmo tekbir, a on reče: "Vi ste u odnosu na ostale ljude poput crne dlake na koži bijelog bika, ili bijele dlake na koži crnog bika."

﴿ وَتَضَعُ كُلُّ ذَاتِ حَمْلٍ حَمْلَهَا وَتَرَى النَّاسَ سُكَارَى وَمَا هُمْ بِسُكَارَى وَلَكِنَّ عَذَابَ اللهِ شَدِيدٌ ﴾ قَالُوا يَا رَسُولَ اللهِ وَأَيُّنَا ذَلِكَ الْوَاحِدُ قَالَ أَبْشِرُوا فَإِنَّ مِنْكُمْ رَجُلًا وَمِنْ يَأْجُوجَ وَمَأْجُوجَ أَلْفًا ثُمَّ قَالَ وَالَّذِي نَفْسِي بِيَدِهِ إِنِّي أَرْجُو أَنْ تَكُونُوا رُبُعَ أَهْلِ الْجَنَّةِ فَكَبَّرْنَا فَقَالَ أَرْجُو أَنْ تَكُونُوا ثُلُثَ أَهْلِ الْجَنَّةِ فَكَبَّرْنَا فَقَالَ أَرْجُو أَنْ تَكُونُوا نِصْفَ أَهْلِ الْجَنَّةِ فَكَبَّرْنَا فَقَالَ مَا أَنْتُمْ فِي النَّاسِ إِلَّا كَالشَّعَرَةِ السَّوْدَاءِ فِي جِلْدِ ثَوْرٍ أَبْيَضَ أَوْ كَشَعَرَةٍ بَيْضَاءَ فِي جِلْدِ ثَوْرٍ أَسْوَدَ .

O RIJEČIMA UZVIŠENOG ALLAHA: "A IBRAHIMA JE ALLAH UZEO SEBI ZA PRIJATELJA"[2]

باب قول الله تعالى ﴿ واتخذ الله إبراهيم خليلا ﴾

i o njegovim riječima: "Zaista je Ibrahim bio (kao) jedan narod pokoran Allahu"[3], i o riječima: "Ibrahim je doista bio pun sažaljenja i obazriv."[4] Ebu-Mejsere kaže da (*evvah*) na abisinijskom jeziku znači: milostiv.[5]

وَقَوْلِهِ ﴿ إِنَّ إِبْرَاهِيمَ كَانَ أُمَّةً قَانِتًا لِلَّهِ ﴾ وَقَوْلِهِ ﴿ إِنَّ إِبْرَاهِيمَ لَأَوَّاهٌ حَلِيمٌ ﴾ وَقَالَ أَبُو مَيْسَرَةَ الرَّحِيمُ بِلِسَانِ الْحَبَشَةِ .

2 Buhari je i ovaj put u naslov poglavlja stavio dio kur'anskog ajeta koji u cijelosti glasi: "Ko je bolje vjere od onoga koji se iskreno preda Allahu, čineći još i dobra djela, i koji slijede vjeru Ibrahimovu, vjeru pravu? – A Ibrahima je Allah uzeo za prijatelja." (En-Nisa: 125)

3 Ovdje je naveden samo početak ajeta, čiji prijevod u cijelosti glasi: "Zaista je Ibrahim bio (kao) jedan narod, pokoran Allahu, pravi vjernik, i nije druge smatrao Allahu ravnim." (En-Nahl: 120)

4 Ovo je kraj ajeta, čiji prijevod glasi: "A što je Ibrahim tražio oprosta za svoga oca bilo je samo zbog obećanja koje mu je dao. A čim mu je bilo jasno da je on Allahov neprijatelj, on ga se odrekao. Ibrahim je doista bio pun sažaljenja i obazriv." (Et-Tevbe: 114)

5 Veki' je u svom tefsiru zabilježio izjavu Ebu-Mejsere: "*Evvah* na abesinijskom (etiopijskom) jeziku znači: milostiv. I od Ibn-Mes'uda se prenosi da riječ *evvah* znači: milostiv, ali on ne kaže da je to na abesinijskom jeziku. Ibn-Abbas kaže da evvah znači: uvjeren, dok se od Resulullaha prenosi da *evvah* znači: skrušen i ponizan prilikom učenja dove."

3349. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Kesir, njemu saopćio Sufjan, a ovom Mugire b. Nu'man, njemu Seid b. Džubejr od Ibn-Abbasa, radijallahu anhu, a on od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, koji je rekao:
"Vi ćete biti proživljeni bosi, goli i neobrezani," a potom je proučio: "Onako kako smo prvi put stvorili iz ništa, tako ćemo ponovo iz ništa stvoriti – to je obećanje Naše, Mi smo doista kadri to učiniti."[1]

I prvi ko će biti obučen na Sudnjem danu je Ibrahim, a neki ljudi od mojih drugova će biti izdvojeni ulijevo, te ću ja reći:
– Moji drugovi! Moji drugovi!
– Oni su se odmetnuli (od islama) otkako si se rastao s njima – reći će se, a ja ću reći kao što je rekao dobri rob (Isa, alejhis-selam): "Ja sam nad njima bdio dok sam među njima bio" – do Njegovih riječi: "(Ti si mudar.)"[2]

٣٣٤٩. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ كَثِيرٍ أَخْبَرَنَا سُفْيَانُ حَدَّثَنَا الْمُغِيرَةُ بْنُ النُّعْمَانِ قَالَ حَدَّثَنِي سَعِيدُ بْنُ جُبَيْرٍ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ إِنَّكُمْ مَحْشُورُونَ حُفَاةً عُرَاةً غُرْلًا ثُمَّ قَرَأَ (كَمَا بَدَأْنَا أَوَّلَ خَلْقٍ نُعِيدُهُ وَعْدًا عَلَيْنَا إِنَّا كُنَّا فَاعِلِينَ) وَأَوَّلُ مَنْ يُكْسَى يَوْمَ الْقِيَامَةِ إِبْرَاهِيمُ وَإِنَّ أُنَاسًا مِنْ أَصْحَابِي يُؤْخَذُ بِهِمْ ذَاتَ الشِّمَالِ فَأَقُولُ أَصْحَابِي أَصْحَابِي فَيَقُولُ إِنَّهُمْ لَمْ يَزَالُوا مُرْتَدِّينَ عَلَى أَعْقَابِهِمْ مُنْذُ فَارَقْتَهُمْ فَأَقُولُ كَمَا قَالَ الْعَبْدُ الصَّالِحُ (وَكُنْتُ عَلَيْهِمْ شَهِيدًا مَا دُمْتُ فِيهِمْ فَلَمَّا تَوَفَّيْتَنِي) إِلَى قَوْلِهِ (الْعَزِيزُ الْحَكِيمُ) .

3350. PRIČAO NAM JE Isma'il b. Abdullah rekavši da mu je saopćio njegov brat Abdul-Hamid prenoseći od Ibn-Ebu-Zi'ba, on od Seida Makburija, a ovaj od Ebu-Hurejre, radijallahu anhu, da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
Ibrahim će na Sudnjem danu sresti svoga oca Azera. Na Azerovom licu će biti tama i prašina, i tada će mu Ibrahim reći:

٣٣٥٠. حَدَّثَنَا إِسْمَاعِيلُ بْنُ عَبْدِاللهِ قَالَ أَخْبَرَنِي أَخِي عَبْدُالْحَمِيدِ عَنِ ابْنِ أَبِي ذِئْبٍ عَنْ سَعِيدٍ الْمَقْبُرِيِّ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ يَلْقَى إِبْرَاهِيمُ أَبَاهُ آزَرَ يَوْمَ الْقِيَامَةِ وَعَلَى وَجْهِ آزَرَ قَتَرَةٌ وَغَبَرَةٌ فَيَقُولُ لَهُ إِبْرَاهِيمُ أَلَمْ أَقُلْ لَكَ

U ovim ajetima je naglašeno Allahovo zadovoljstvo Ibrahimom, alejhis-selam, a sama riječ *halil* znači: iskreno prijateljstvo i krajnja odanost.

Pretpostavlja se da je Ibrahim, alejhis-selam, rođen u Babilonu za vrijeme vladavine Nimroda. Hišam kaže da između Nuha i Ibrahima nije bilo poslanika osim Huda i Saliha i da je između Ibrahima i Huda bilo šest stotina i trideset godina, a između Nuha i Ibrahima hiljadu četiristo trideset i tri godine.

1 Resulullah je ovdje proučio dio sljedećeg ajeta: "Onoga dana kad smotamo nebesa kao što se smota list papira za pisanje. Onako kako smo prvi put iz ništa stvorili tako ćemo ponovo iz ništa stvoriti, to je obećanje Naše. Mi smo doista kadri to učiniti." (El-Enbija: 104)

2 Resulullah je ovdje citirao dva ajeta: "Ja sam im samo ono govorio što si mi Ti naredio: Klanjajte se Allahu, mome i svome Gospodaru: ja sam nad njima bdio dok sam među njima bio, a kad si mi Ti dušu uzeo, Ti si ih Jedini nadzirao; Ti nad svim bdiš: Ako ih kazniš, robovi su Tvoji, a ako im oprostiš, Silan i Mudar si Ti." (El-Maide: 117-119)

Neki kažu da će Ibrahim, alejhis-selam, biti prvi obučen zbog toga što je on bio neodjeven kad je bačen u vatru, dok drugi smatraju da je to zbog toga što je on prvi nosio šalvare.

– Zar ti nisam rekao da mi ne budeš nepokoran?
– Pa, danas ti nisam nepokoran – reći će njegov otac.
– Gospodaru moj – reći će Ibrahim – obećao si da me nećeš osramotiti na Dan proživljenja, a koja je žalost teža od mog odbačenog oca?
– Ja sam nevjernicima zabranio Džennet – reći će Uzvišeni Allah.
– O Ibrahime, reći će se zatim – šta ti je pod nogama?
On će pogledati i odjednom primijetiti uprljanog, kosmatog mužjaka hijene, koji će potom biti zgrabljen za noge i bačen u vatru.[3]

لَا تَعْصِنِي فَيَقُولُ أَبُوهُ فَالْيَوْمَ لَا أَعْصِيكَ فَيَقُولُ إِبْرَاهِيمُ يَا رَبِّ إِنَّكَ وَعَدْتَنِي أَنْ لَا تُخْزِيَنِي يَوْمَ يُبْعَثُونَ فَأَيُّ خِزْيٍ أَخْزَى مِنْ أَبِي الْأَبْعَدِ فَيَقُولُ اللهُ تَعَالَى إِنِّي حَرَّمْتُ الْجَنَّةَ عَلَى الْكَافِرِينَ ثُمَّ يُقَالُ يَا إِبْرَاهِيمُ مَا تَحْتَ رِجْلَيْكَ فَيَنْظُرُ فَإِذَا هُوَ بِذِيخٍ مُلْتَطِخٍ فَيُؤْخَذُ بِقَوَائِمِهِ فَيُلْقَى فِي النَّارِ .

3351. PRIČAO NAM JE Jahja b. Sulejman, njemu Ibn-Vehb kome je saopćio Amr da mu je kazao Bukejr od Kurejba, oslobođenog roba Ibn-Abbasova, da je Ibn-Abbas, radijallahu anhu, rekao:
"Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, ušao je u Ka'bu i u njoj našao sliku Ibrahima i sliku Merjeme, pa je rekao:
– Šta je njima! Oni su čuli da meleki ne ulaze u kuću u kojoj se nalazi slika! Ovo je slika Ibrahima, a on nije strelicama tražio spoznaju sudbine.

٣٣٥١. حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ سُلَيْمَانَ قَالَ حَدَّثَنِي ابْنُ وَهْبٍ قَالَ أَخْبَرَنِي عَمْرٌو أَنَّ بُكَيْرًا حَدَّثَهُ عَنْ كُرَيْبٍ مَوْلَى ابْنِ عَبَّاسٍ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا قَالَ دَخَلَ النَّبِيُّ ﷺ الْبَيْتَ فَوَجَدَ فِيهِ صُورَةَ إِبْرَاهِيمَ وَصُورَةَ مَرْيَمَ فَقَالَ أَمَا لَهُمْ فَقَدْ سَمِعُوا أَنَّ الْمَلَائِكَةَ لَا تَدْخُلُ بَيْتًا فِيهِ صُورَةٌ هَذَا إِبْرَاهِيمُ مُصَوَّرٌ فَمَا لَهُ يَسْتَقْسِمُ .

3352. PRIČAO NAM JE Ibrahim b. Musa, njemu saopćio Hišam prenoseći od Ma'mera, on od Ejjuba, ovaj od Ikrime, a on od Ibn-Abbasa, radijallahu anhuma, da Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, pošto je vidio slike u Ka'bi, nije ušao dok nije naredio i one bile izbrisane. On je vidio (slike) Ibrahima i Isma'ila, alejhimas-selam, a u njihovim rukama su bile strelice, te rekao:
– Allah ih ubio! Tako mi Allaha, njih dvojica nisu nikada srelicama tražili spoznaju sudbine.[4]

٣٣٥٢. حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ مُوسَى أَخْبَرَنَا هِشَامٌ عَنْ مَعْمَرٍ عَنْ أَيُّوبَ عَنْ عِكْرِمَةَ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ لَمَّا رَأَى الصُّوَرَ فِي الْبَيْتِ لَمْ يَدْخُلْ حَتَّى أَمَرَ بِهَا فَمُحِيَتْ وَرَأَى إِبْرَاهِيمَ وَإِسْمَاعِيلَ عَلَيْهِمَا السَّلَامِ بِأَيْدِيهِمَا الْأَزْلَامُ فَقَالَ قَاتَلَهُمُ اللهُ وَاللهِ إِنِ اسْتَقْسَمَا بِالْأَزْلَامِ قَطُّ .

3 Ibrahima, alejhis-selam, njegova samilost navela je da kod Allaha posreduje za svog oca Azera, ali mu je on onda prikazan u liku uprljane hijene kako bi ga se Ibrahim, alejhis-selam, odrekao.

4 Imam Ahmed u svom *Musnedu* navodi da je Džabir, radijallahu anhu, rekao:

3353. PRIČAO NAM JE Ali b. Abdullah, njemu Jahja b. Seid, a ovom Ubejdullah, rekavši da mu je pričao Seid b. Ebu-Seid od svoga oca, a on od Ebu-Hurejre, radijallahu anhu, da je rečeno:
– Allahov Poslaniče, ko je najplemenitiji čovjek?
– Onaj koji je najbogobojazniji – odgovori on, a oni rekoše:
– Ne pitamo te o tome.
– Pa, Jusuf, Allahov vjerovjesnik, sin Allahovog vjerovjesnika (Ja'kuba), unuk Allahovog vjerovjesnika (Ishaka), praunuk Allahovog prijatelja (Ibrahima) – reče on, a oni (opet) rekoše:
– Ne pitamo te o tome.
– Onda pitate o plemenima Arapa. Oni od vas koji su bili najbolji (dok su bili) u neznaboštvu, najbolji su i u islamu, ako postanu učeni – reče on.
Ebu-Usame i Mu'temir prenose (ovaj hadis) od Ubejdullaha, on od Seida ovaj od Ebu-Hurejre, radijallahu anhu, a on od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem.[1]

٣٣٥٣. حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ عَبْدِاللهِ حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ سَعِيدٍ حَدَّثَنَا عُبَيْدُاللهِ قَالَ حَدَّثَنِي سَعِيدُ بْنُ أَبِي سَعِيدٍ عَنْ أَبِيهِ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قِيلَ يَا رَسُولَ اللهِ مَنْ أَكْرَمُ النَّاسِ قَالَ أَتْقَاهُمْ فَقَالُوا لَيْسَ عَنْ هَذَا نَسْأَلُكَ قَالَ فَيُوسُفُ نَبِيُّ اللهِ ابْنُ نَبِيِّ اللهِ ابْنِ نَبِيِّ اللهِ ابْنِ خَلِيلِ اللهِ قَالُوا لَيْسَ عَنْ هَذَا نَسْأَلُكَ قَالَ فَعَنْ مَعَادِنِ الْعَرَبِ تَسْأَلُونِ خِيَارُهُمْ فِي الْجَاهِلِيَّةِ خِيَارُهُمْ فِي الْإِسْلَامِ إِذَا فَقُهُوا قَالَ أَبُو أُسَامَةَ وَمُعْتَمِرٌ عَنْ عُبَيْدِاللهِ عَنْ سَعِيدٍ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ.

3354. PRIČAO NAM JE Muemmel, njemu Isma'il, ovom Avf, njemu Ebu-Redža', a ovom Semure, rekavši da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, kazao:
"Sinoć su mi (u snu) došla dvojica (meleka), došli smo i kod jednog visokog čovjeka, gotovo da mu i ne vidjeh glavu u visini. Bio je to Ibrahim, alejhis-selam.

٣٣٥٤. حَدَّثَنَا مُؤَمَّلٌ حَدَّثَنَا إِسْمَاعِيلُ حَدَّثَنَا عَوْفٌ حَدَّثَنَا أَبُو رَجَاءٍ حَدَّثَنَا سَمُرَةُ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ أَتَانِي اللَّيْلَةَ آتِيَانِ فَأَتَيْنَا عَلَى رَجُلٍ طَوِيلٍ لَا أَكَادُ أَرَى رَأْسَهُ طُولًا وَإِنَّهُ إِبْرَاهِيمُ ﷺ.

"Po zidovima Ka'be bile su nacrtane mnogobrojne slike, pa je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, naredio Omeru b. Hattabu, radijallahu anhu, da ih uništi. Omer je nakvasio neko platno i time ih izbrisao. Kad je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, ušao u Ka'bu, u njoj nije bilo više nijedne slike."

1 Buhari je ovdje ukazao na još dva seneda ovog hadisa, koje je na drugim mjestima u svome *Sahihu* naveo zajedno s tekstom hadisa. Tako je sened Ebu-Usame naveo u kazivanju o Jusufu, alejhis-selam, a sened Mu'temira u poglavlju o Jakubu, radijallahu anhu. U oba ta seneda Seid prenosi hadis neposredno od Ebu-Hurejre, pa je broj prenosilaca kraći u odnosu na navedeni sened, gdje Seid prenosi od svoga oca, a on od Ebu-Hurejre, radijallahu anhu.

3355. PRIČAO MI JE Bejan b. Amr, njemu Nadr, a ovom saopćio Ibn-Avn od Mudžahida koji je čuo Ibn-Abbasa, radijallahu anhuma, kako, kad su mu spomenuli Dedžala, između čijih očiju će biti napisano *kafir* ili *kfr*, kaže:
– Ja to nisam čuo (od Resulullaha, alejhis-selam), ali je on rekao: "Što se tiče Ibrahima, pogledajte u vašeg druga (Muhammeda, alejhis-selam), a što se tiče Musaa, on je jedar, smeđ, na crvenoj devi zauzdanoj užetkom; kao da ga gledam kako se spušta niz dolinu."[2]

٣٣٥٥. حَدَّثَنِي بَيَانُ بْنُ عَمْرٍو حَدَّثَنَا النَّضْرُ أَخْبَرَنَا ابْنُ عَوْنٍ عَنْ مُجَاهِدٍ أَنَّهُ سَمِعَ ابْنَ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا وَذَكَرُوا لَهُ الدَّجَّالَ بَيْنَ عَيْنَيْهِ مَكْتُوبٌ كَافِرٌ أَوْ ك ف ر قَالَ لَمْ أَسْمَعْهُ وَلَكِنَّهُ قَالَ أَمَّا إِبْرَاهِيمُ فَانْظُرُوا إِلَى صَاحِبِكُمْ وَأَمَّا مُوسَى فَجَعْدٌ آدَمُ عَلَى جَمَلٍ أَحْمَرَ مَخْطُومٍ بِخُلْبَةٍ كَأَنِّي أَنْظُرُ إِلَيْهِ انْحَدَرَ فِي الْوَادِي.

3356. PRIČAO NAM JE Kutejbe b. Seid, njemu Mugire b. Abdur-Rahman Kureši prenoseći od Ebu-Zinada, on od A'redža, a ovaj od Ebu-Hurejre, radijallahu anhu, koji je izjavio da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
"Ibrahim, alejhis-selam, obrezao se kad je imao osamdeset godina, i to teslom."
PRIČAO NAM JE Ebul-Jeman, njemu Šu'ajb, a ovom Ebu-Zinad (ovaj hadis, rekavši):
"Bil-kadumi (teslom), bez tešdida."[3]
S njim se slaže Abdur-Rahman b. Ishak prenoseći od Ebu-Zinada, a slaže se s njim i Adžlan prenoseći od Ebu-Hurejre.[4]
Ovaj hadis prenosi i Muhammed b. Amr od Ebu-Seleme.[5]

٣٣٥٦. حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ بْنُ سَعِيدٍ حَدَّثَنَا مُغِيرَةُ بْنُ عَبْدِالرَّحْمَنِ الْقُرَشِيُّ عَنْ أَبِي الزِّنَادِ عَنِ الْأَعْرَجِ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ اخْتَتَنَ إِبْرَاهِيمُ عَلَيْهِ السَّلَام وَهُوَ ابْنُ ثَمَانِينَ سَنَةً بِالْقَدُّومِ حَدَّثَنَا أَبُو الْيَمَانِ أَخْبَرَنَا شُعَيْبٌ حَدَّثَنَا أَبُو الزِّنَادِ وَقَالَ بِالْقَدُومِ مُخَفَّفَةً تَابَعَهُ عَبْدُالرَّحْمَنِ بْنُ إِسْحَاقَ عَنْ أَبِي الزِّنَادِ تَابَعَهُ عَجْلَانُ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ وَرَوَاهُ مُحَمَّدُ بْنُ عَمْرٍو عَنْ أَبِي سَلَمَةَ.

---

2 Harfovi *kfr* (kafir) bit će napisani na čelu Dedžala i po tome će ga svaki vjernik moći prepoznati pa će time biti raskrinkana njegova tvrdnja da je on božanstvo.
Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, bio je najsličniji Ibrahimu, alejhis-selam, pa je stoga i rekao: "Što se tiče Ibrahima, pogledajte u vašeg druga."

3 Riječ *kadum* u nekim predajama je sa tešdidom na slovu dal, a u nekim bez tešdida. Većina uleme smatra da ova riječ označava stolarsku alatku (teslu), pa smo je u ovom hadisu tako preveli. Međutim, neki smatraju da se pod riječju kadum misli na jedno selo u Šamu, koje se tako zvalo, što bi značilo da je Ibrahim, alejhis-selam, izvršio obrezivanje u mjestu Kadum.

4 Sa Šu'ajbom se slaže Abdur-Rahman b. Ishak i Adžlan da je riječ kadum bez tešdida. Predaju Abdur-Rahmana je zabilježio Museddeda u svom *Musnedu*, a predaju Adžlana imam Ahmed u svom *Musnedu*.

5 Ovu predaju hadisa je zabilježio Ebu-Ja'la u svom *Musnedu*. Pošto je Ibrahim, alejhis-selam, izvršio obrezivanje, ono je postalo sunnet za sve njegovo potomstvo. Jedino Šafija stoji na stanovištu da je obrezivanje vadžib.

3357. PRIČAO NAM JE Seid b. Telid Ru'ajni, njemu Ibn-Vehb, rekavši da mu je saopćio Džerir b. Hazim od Ejjuba, on od Muhammeda, a ovaj od Ebu-Hurejre, radijallahu anhu, koji je izjavio da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Ibrahim, alejhis-selam, slagao je samo tri puta."[1]

٣٣٥٧. حَدَّثَنَا سَعِيدُ بْنُ تَلِيدٍ الرُّعَيْنِيُّ أَخْبَرَنَا ابْنُ وَهْبٍ قَالَ أَخْبَرَنِي جَرِيرُ بْنُ حَازِمٍ عَنْ أَيُّوبَ عَنْ مُحَمَّدٍ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ لَمْ يَكْذِبْ إِبْرَاهِيمُ إِلَّا ثَلَاثًا .

3358. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Mahbub, njemu Hammad b. Zejd prenoseći od Ejjuba, on od Muhammeda a ovaj od Ebu-Hurejre, radijallahu anhu, koji je rekao.

"Ibrahim, alejhis-selam, "slagao" je samo tri puta i to dva puta radi Allaha, dželle šanuhu." To je njegova izjava: "Ja sam bolestan"[2] i izjava: "To je učinio ovaj najveći od njih."[3] I dok je on bio sa Sarom, kaže (dalje Ebu-Hurejra), došao je jednog dana (u mjesto) jednog nasilnika, kojem je rečeno: "Ovdje je neki čovjek s kojim je jedna od najljepših žena."

On posla po njega (i pošto je on došao) upita ga za nju:

– Ko je ona?

– Moja sestra – reče on, a potom dođe Sari i reče:

– Saro! Na Zemlji nema pravog vjernika osim

٣٣٥٨. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ مَحْبُوبٍ حَدَّثَنَا حَمَّادُ ابْنُ زَيْدٍ عَنْ أَيُّوبَ عَنْ مُحَمَّدٍ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ لَمْ يَكْذِبْ إِبْرَاهِيمُ عَلَيْهِ السَّلَام إِلَّا ثَلَاثَ كَذَبَاتٍ ثِنْتَيْنِ مِنْهُنَّ فِي ذَاتِ اللهِ عَزَّ وَجَلَّ قَوْلُهُ (إِنِّي سَقِيمٌ) وَقَوْلُهُ (بَلْ فَعَلَهُ كَبِيرُهُمْ هَذَا) وَقَالَ بَيْنَا هُوَ ذَاتَ يَوْمٍ وَسَارَةُ إِذْ أَتَى عَلَى جَبَّارٍ مِنَ الْجَبَابِرَةِ فَقِيلَ لَهُ إِنَّ هَا هُنَا رَجُلًا مَعَهُ امْرَأَةٌ مِنْ أَحْسَنِ النَّاسِ فَأَرْسَلَ إِلَيْهِ فَسَأَلَهُ عَنْهَا فَقَالَ مَنْ هَذِهِ قَالَ أُخْتِي فَأَتَى سَارَةَ قَالَ يَا سَارَةُ لَيْسَ عَلَى وَجْهِ الْأَرْضِ مُؤْمِنٌ غَيْرِي وَغَيْرُكِ وَإِنَّ هَذَا سَأَلَنِي فَأَخْبَرْتُهُ أَنَّكِ أُخْتِي

---

1 Za ovaj hadis Buhari je naveo dva seneda (hadis br. 3357 i br. 3358).
U prvom senedu je rekao: Ebu-Hurejra, radijallahu anhu, izjavio je da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Ibrahim je slagao samo tri puta." U drugom senedu se kaže: – Ebu-Hurejra, radijallahu anhu, rekao je: "Ibrahim, alejhis-selam, slagao je tri puta", a potom su navedena ta tri slučaja. Na prvi pogled, ovaj drugi sened (br. 3358) jeste govor Ebu-Hurejre, radijallahu anhu, jer on to nije pripisao Muhammedu, sallallahu alejhi ve sellem. Međutim, zna se da je ovo Resulullahov, sallallahu alejhi ve sellem, govor, što potvrđuje predaje ovog hadisa koje su zabilježili Nesai i Bezzar, a sam Buhari je ovaj hadis zabilježio u Knjizi o kupoprodajama (hadis br., 2217), pripisavši ga Resulullahu. Muhammed b. Sirin je često navodio hadise uz imena ashaba od kojih ih je slušao ne spominjući Resulullaha, sallallahu alejhi ve sellem, a to se i ovdje desilo, pa stoga u ovom drugom senedu nije spomenut Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem.

2 Radi boljeg shvatanja ove Ibrahimove, alejhis-selam, izjave, navest ćemo nekoliko ajeta koji govore o ovoj situaciji: "Iste vjere kao i on bio je i Ibrahim. Kad je Gospodaru svome iskrena srca došao kad je ocu svome i narodu svome rekao: 'Čemu se vi to klanjate? Zar lažna božanstva umjesto Allaha hoćete?! I šta o Gospodaru svjetova mislite?'" I on baci pogled na zvijezde pa reče: "Ja sam bolestan!" I oni ga napustiše, uzmaknuvši, a on se kumirima njihovim prikrade pa reče: "Zašto ne jedete? Šta vam je te ne govorite?" I krišom im priđe desnom rukom udarajući ih. (Es-Saffat: 83-93)

3 "Jesli li ti uradio ovo s bogovima našim, Ibrahime", upitaše. "To je učinio ovaj najveći od njih, pitajte ih ako umiju da govore", reče on. (El-Enbija: 62-63)

فَلَا تُكَذِّبِينِي فَأَرْسَلَ إِلَيْهَا فَلَمَّا دَخَلَتْ عَلَيْهِ ذَهَبَ يَتَنَاوَلُهَا بِيَدِهِ فَأُخِذَ فَقَالَ ادْعِي اللهَ لِي وَلَا أَضُرُّكِ فَدَعَتِ اللهَ فَأُطْلِقَ ثُمَّ تَنَاوَلَهَا الثَّانِيَةَ فَأُخِذَ مِثْلَهَا أَوْ أَشَدَّ فَقَالَ ادْعِي اللهَ لِي وَلَا أَضُرُّكِ فَدَعَتْ فَأُطْلِقَ فَدَعَا بَعْضَ حَجَبَتِهِ فَقَالَ إِنَّكُمْ لَمْ تَأْتُونِي بِإِنْسَانٍ إِنَّمَا أَتَيْتُمُونِي بِشَيْطَانٍ فَأَخْدَمَهَا هَاجَرَ فَأَتَتْهُ وَهُوَ قَائِمٌ يُصَلِّي فَأَوْمَأَ بِيَدِهِ مَهْيَا قَالَتْ رَدَّ اللهُ كَيْدَ الْكَافِرِ أَوِ الْفَاجِرِ فِي نَحْرِهِ وَأَخْدَمَ هَاجَرَ قَالَ أَبُو هُرَيْرَةَ تِلْكَ أُمُّكُمْ يَا بَنِي مَاءِ السَّمَاءِ .

mene i tebe, a ovaj me pitao (o tebi), pa sam mu rekao da si mi sestra. Ti me nemoj opovrgnuti.
Potom nasilnik posla po nju, pa pošto ona uđe, on pođe da je dohvati rukom, ali ga nešto zaguši, te on uzviknu:
– Zamoli Allaha za mene, a ja ti neću više ništa činiti!
Ona zamoli Allaha, te ovaj bi pušten, a zatim pokuša drugi put da je dohvati, ali bi zagušen isto onako, ili još žešće, te (opet) reče:
– Zamoli Allaha za mene, a ja ti neću više ništa činiti!
Ona (ponovo) zamoli Allaha te on bi pušten, pa pozva nekog od svojih vratara i reče: "Vi mi niste doveli ljudsko biće, nego ste mi doveli šejtana."
Zatim joj on dade Hadžeru za sluškinju, i ona dođe (Ibrahimu), a on stajaše na namazu i klanjaše, pa joj pokaza rukom: "Šta ti je?"
– Allah je nevjernika ili razvratnika ponizio vlastitim oružjem i dao Hadžeru za sluškinju – reče ona.
Ebu-Hurejra je rekao: "To je vaša majka, o sinovi nebeske vode."[4]

4 U hadisu se kaže da je Ibrahim, alejhis-selam, slagao samo tri puta, ali u sva tri ova slučaja u pitanju su aluzije, a ne čiste laži. Tako tvrdnja: Ja sam bolestan, znači: razboljet ću se, a tvrdnja: To je učinio ovaj najveći od njih, znači: Ako oni mogu govoriti, onda je to učinio najveći od njih. A kada je za Saru rekao da mu je sestra, mislio je da je sestra po vjeri.
Priča se da je Ibrahim, alejhis-selam, duže vrijeme boravio u Šamu, a onda je nastupila suša, pa je on sa ženom Sarom prešao u Egipat, gdje je tada vladao prvi njihov faraon, i tu se Ibrahimu desio navedeni događaj. On je rekao da mu je Sara sestra, jer je ovaj nasilnik imao običaj da napada tuđe žene. Kad je on pokušao da je napadne, Sara je učila sljedeću dovu: "Allahu moj, ako ja uistinu vjerujem u Tebe i Tvoga Poslanika, i čuvam svoj spolni organ samo za svoga muža, ne natovari mi ovog nevjernika."
Ebu-Hurejra, radijallahu anhu, nazvao je Arape sinovima nebeske vode zbog toga što oni žive od kiše i traže ostatke padavina po dolinama, kako bi napajali i hranili svoju stoku. Međutim, neki kažu da se ovdje misli na vodu Zemzem, koja je provrela zbog Hadžere, s kojom su nakon toga Arapi živjeli i postali joj poput djece.

3359. PRIČAO NAM JE Ubejdullah b. Musa, ili Ibn-Selam od njega, da mu je saopćio Ibn-Džurejdž od Abdul-Hamida b. Džubejra, on od Seida b. Musejjeba, a ovaj od Ummi-Šerika, radijallahu anhu, da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, naredio da se ubija zelembać, rekavši: "On je raspirivao (vatru) na Ibrahima, alejhis-selam."[1]

٣٣٥٩. حَدَّثَنَا عُبَيْدُاللهِ بْنُ مُوسَى أَوِ ابْنُ سَلَامٍ عَنْهُ أَخْبَرَنَا ابْنُ جُرَيْجٍ عَنْ عَبْدِالْحَمِيدِ بْنِ جُبَيْرٍ عَنْ سَعِيدِ بْنِ الْمُسَيَّبِ عَنْ أُمِّ شَرِيكٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهَا أَنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ أَمَرَ بِقَتْلِ الْوَزَغِ وَقَالَ كَانَ يَنْفُخُ عَلَى إِبْرَاهِيمَ عَلَيْهِ السَّلَامُ .

3360. PRIČAO NAM JE Umer b. Hafs b. Gijas, njemu njegov otac, a ovom A'meš, rekavši da mu je pričao Ibrahim prenoseći od Alkame, a ovaj da je Abdullah radijallahu anhu, rekao:

– Kada je objavljeno: "(Bit će sigurni samo) oni koji vjeruju i vjerovanje svoje sa zulumom ne miješaju", mi smo rekli:

– Allahov Poslaniče, a ko od nas nije nasilje sebi učinio?

– Nije tako kao što vi govorite – reče on. – Vjerovanje svoje sa zulumom ne miješaju, znači: sa mnogoboštvom (ne miješaju). Zar niste čuli riječi Lukmana svome sinu: "Ne smatraj druge Allahu ravnim. Mnogoboštvo je, zaista, veliki zulum."[2]

٣٣٦٠. حَدَّثَنَا عُمَرُ بْنُ حَفْصِ بْنِ غِيَاثٍ حَدَّثَنَا أَبِي حَدَّثَنَا الْأَعْمَشُ قَالَ حَدَّثَنِي إِبْرَاهِيمُ عَنْ عَلْقَمَةَ عَنْ عَبْدِاللهِ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ لَمَّا نَزَلَتْ (الَّذِينَ آمَنُوا وَلَمْ يَلْبِسُوا إِيمَانَهُمْ بِظُلْمٍ) قُلْنَا يَا رَسُولَ اللهِ أَيُّنَا لَا يَظْلِمُ نَفْسَهُ قَالَ لَيْسَ كَمَا تَقُولُونَ (لَمْ يَلْبِسُوا إِيمَانَهُمْ بِظُلْمٍ) بِشِرْكٍ أَوَلَمْ تَسْمَعُوا إِلَى قَوْلِ لُقْمَانَ لِابْنِهِ (يَا بُنَيَّ لَا تُشْرِكْ بِاللهِ إِنَّ الشِّرْكَ لَظُلْمٌ عَظِيمٌ) .

---

1 Imami Ahmed i Ibn-Madže prenose od Aiše, radijallahu anhu: "Kada je Ibrahim, alejhis-selam, bačen u vatru, nije bilo životinje na zemlji da je nije gasila, osim zelembaća, koji je puhao (u vatru), i Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, naredio je da se on ubija."

2 Ovdje je Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, ajet: "Bit će sigurni samo oni koji vjeruju i vjerovanje svoje sa zulumom ne miješaju; oni će biti na pravom putu" (El-En'am: 82), objasnio ajetom: "Kad Lukman reče sinu svome, savjetujući ga: 'O sinko moj, ne smatraj druge Allahu ravnim, mnogoboštvo je, zaista, veliki zulum.'" (Lukman: 13)
Buhari je gornji hadis naveo u poglavlju o Ibrahimu, alejhis-selam, iako se u njemu ne spominje Ibrahim, alejhis-selam, Međutim, izreka: "Bit će sigurni samo oni koji vjeruju i vjerovanje svoje sa zulumom ne miješaju", ustvari je govor Ibrahima, alejhis-selam, kojeg je uputio svom narodu, vodeći dijalog s njima, što se vidi iz sljedećih ajeta: "I narod njegov se s njima raspravljao. Zar da se sa mnom raspravljate o Allahu, a On je mene uputio?" – reče on. "Ja se ne bojim onih koje vi Njemu ravnim smatrate. Bit će samo ono što Gospodar moj bude htio. Gospodar moj znanjem svojim obuhvata sve. Zašto se ne urazumite? A kako bi se bojao onih koje s Njim izjednačujete, kada se vi ne bojite što Allahu druge ravnim smatrate, iako vam On za to nije nikakav dokaz dao? I znate li vi ko će, mi ili vi, biti siguran? Bit će sigurni samo oni koji vjeruju i vjerovanje svoje s mnogoboštvom ne miješaju; oni će biti na pravom putu." (El-En'am: 80)

POGLAVLJE

باب

Jeziffun znači: brzanje u hodu.[3]

يَزِفُّونَ النَّسَلَانُ فِي المَشْيِ

3361. PRIČAO NAM JE Ishak b. Ibrahim b. Nasr, njemu Ebu-Usame prenoseći od Ebu-Hajjana, on od Ebu-Zur'a a ovaj da je Ebu-Hurejra, radijallahu anhu, rekao:
– Jednog dana Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, dobio je komad mesa i rekao:
"Na Sudnjem danu Allah će sakupiti i prijašnje i posljednje (sve ljude) na jednom mjestu, tako da će ih moći dovikati onaj koji zove i pogled ih moći obuhvatiti, i Sunce će im se jako približiti", ... i on je spomenuo hadis o šefa'atu (u kojem se, pored ostalog, kaže): "Oni će doći Ibrahimu i reći:
– Ti si Allahov vjerovjesnik i Njegov prijatelj na Zemlji, zauzmi se za nas kod svoga Gospodara.
On će se sjetiti svojih laži pa će reći: "Dosta mi je moje brige! Idite Musau."[4]
Enes slijedi (Ebu-Hurejru prenoseći ovaj hadis) od Vjerovjesnika.[5]

٣٣٦١. حَدَّثَنَا إِسْحَاقُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ بْنِ نَصْرٍ حَدَّثَنَا أَبُو أُسَامَةَ عَنْ أَبِي حَيَّانَ عَنْ أَبِي زُرْعَةَ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ أُتِيَ النَّبِيُّ ﷺ يَوْمًا بِلَحْمٍ فَقَالَ إِنَّ اللهَ يَجْمَعُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ الْأَوَّلِينَ وَالْآخِرِينَ فِي صَعِيدٍ وَاحِدٍ فَيُسْمِعُهُمُ الدَّاعِي وَيُنْفِذُهُمُ الْبَصَرُ وَتَدْنُو الشَّمْسُ مِنْهُمْ فَذَكَرَ حَدِيثَ الشَّفَاعَةِ فَيَأْتُونَ إِبْرَاهِيمَ فَيَقُولُونَ أَنْتَ نَبِيُّ اللهِ وَخَلِيلُهُ مِنَ الْأَرْضِ اشْفَعْ لَنَا إِلَى رَبِّكَ فَيَقُولُ فَذَكَرَ كَذَبَاتِهِ نَفْسِي نَفْسِي اذْهَبُوا إِلَى مُوسَى تَابَعَهُ أَنَسٌ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ .

3362. PRIČAO MI JE Ahmed b. Seid Ebu-Abdullah, njemu Vehb b. Džerir od svoga oca, ovaj od Ejjuba, on od Abdullaha b. Seida b. Džubejra, ovaj od svoga oca, a on od Ibn-Abbasa, radijallahu anhuma, da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
"Neka se Allah smiluje Isma'ilovoj majci! Da ona nije požurila, Zemzem bi bio tekući izvor."[6]

٣٣٦٢. حَدَّثَنِي أَحْمَدُ بْنُ سَعِيدٍ أَبُو عَبْدِاللهِ حَدَّثَنَا وَهْبُ بْنُ جَرِيرٍ عَنْ أَبِيهِ عَنْ أَيُّوبَ عَنْ عَبْدِاللهِ بْنِ سَعِيدِ بْنِ جُبَيْرٍ عَنْ أَبِيهِ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ يَرْحَمُ اللهُ أُمَّ إِسْمَاعِيلَ لَوْلَا أَنَّهَا عَجِلَتْ لَكَانَ زَمْزَمُ عَيْنًا مَعِينًا .

3 Glagol *jeziffun* nalazi se u ajetu: "Pa mu narod trkom dođe." (Es-Saffat: 94)

4 Hadis o šefa'atu je ovdje spomenut u skraćenoj verziji, s naglaskom na ono što se odnosi na Ibrahima, alejhis-selam.

5 Ovaj hadis Buhari je prenio od Enesa b. Malika, radijallahu anhu, u poglavlju *Tevhid*, a ovdje je samo ukazao na njega.

6 Kad je provreo Zemzem, Hadžera je uzela svoju mješinu i počela je puniti vodom, kako bi je imala za rezervu, a dotle je voda šikljala, pa je Resulullah, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Neka se Allah smiluje Ismailovoj majci..."

3363. Ensari kaže da mu je Ibn-Džurejdž pričao: A Kesir b. Kesir mi je rekao: "Sjedili smo ja i Osman b. Ebu-Sulejman sa Seidom b. Džubejrom, koji je rekao: Ibn-Abbas mi nije tako pričao, nego je rekao:
'Zaputio se Ibrahim s Isma'ilom i njegovom majkom – mir Allahov s njima – a ona ga je dojila i imala je mješinu – ovo nije pripisano Resulullahu, sallallahu alejhi ve sellem – zatim je Ibrahim došao s njom i njenim sinom Isma'ilom.'"[1]

٣٣٦٣. قَالَ الْأَنْصَارِيُّ حَدَّثَنَا ابْنُ جُرَيْجٍ قَالَ أَمَّا كَثِيرُ بْنُ كَثِيرٍ فَحَدَّثَنِي قَالَ إِنِّي وَعُثْمَانَ بْنَ أَبِي سُلَيْمَانَ جُلُوسٌ مَعَ سَعِيدِ بْنِ جُبَيْرٍ فَقَالَ مَا هَكَذَا حَدَّثَنِي ابْنُ عَبَّاسٍ وَلَكِنَّهُ قَالَ أَقْبَلَ إِبْرَاهِيمُ بِإِسْمَاعِيلَ وَأُمِّهِ عَلَيْهِمُ السَّلَام وَهِيَ تُرْضِعُهُ مَعَهَا شَنَّةٌ لَمْ يَرْفَعْهُ ثُمَّ جَاءَ بِهَا إِبْرَاهِيمُ وَبِابْنِهَا إِسْمَاعِيلَ.

3364. PRIČAO MI JE Abdullah b. Muhammed, njemu Abdu-Rezzak, a ovom je saopćio Ma'mer prenoseći od Ejjuba Sahtijanija i Kesira b. Kesira b. Muttaliba b. Ebu-Vedaa, s tim što jedan od njih dvojice ponekad prenosi opširnije od drugog, a obojica prenose od Seida b. Džubejra, da je Ibn-Abbas rekao:
"Pojas je prvi put od žena upotrijebila Isma'ilova majka. Ona je upotrijebila pregaču da bi sakrila svoj trag od Sare."[2]
Kasnije je Ibrahim došao s njom i njenim sinom Ismailom, dok ga je ona dojila, i ostavio ih pored (temelja) Ka'be, pod jednim velikim drvetom, iznad Zemzema, na najuzvišenijem mjestu (kasnijeg) mesdžida Ka'be. Tada u Mekki nije bilo nikoga, niti je u njoj bilo vode. On je njih dvoje ostavio tamo, a pored njih je stavio ranac s datulama i mješinu s vodom. Zatim se Ibrahim okrenuo natrag, a Isma'ilova majka ga je slijedila govoreći:
– O Ibrahime, gdje ideš a nas ostavljaš u ovoj dolini u kojoj nema ni ljudskog bića, niti išta drugo? – To mu je rekla nekoliko puta, ali se on nije obazirao na nju, te ona reče: – Je li ti Allah ovo naredio?
– Da – odgovori on.

٣٣٦٤. وحَدَّثَنِي عَبْدُاللهِ بْنُ مُحَمَّدٍ حَدَّثَنَا عَبْدُالرَّزَّاقِ أَخْبَرَنَا مَعْمَرٌ عَنْ أَيُّوبَ السَّخْتِيَانِيِّ وَكَثِيرِ بْنِ كَثِيرِ بْنِ الْمُطَّلِبِ بْنِ أَبِي وَدَاعَةَ يَزِيدُ أَحَدُهُمَا عَلَى الْآخَرِ عَنْ سَعِيدِ بْنِ جُبَيْرٍ قَالَ ابْنُ عَبَّاسٍ أَوَّلَ مَا اتَّخَذَ النِّسَاءُ الْمِنْطَقَ مِنْ قِبَلِ أُمِّ إِسْمَاعِيلَ اتَّخَذَتْ مِنْطَقًا لَتُعَفِّيَ أَثَرَهَا عَلَى سَارَةَ ثُمَّ جَاءَ بِهَا إِبْرَاهِيمُ وَبِابْنِهَا إِسْمَاعِيلَ وَهِيَ تُرْضِعُهُ حَتَّى وَضَعَهُمَا عِنْدَ الْبَيْتِ عِنْدَ دَوْحَةٍ فَوْقَ زَمْزَمَ فِي أَعْلَى الْمَسْجِدِ وَلَيْسَ بِمَكَّةَ يَوْمَئِذٍ أَحَدٌ وَلَيْسَ بِهَا مَاءٌ فَوَضَعَهُمَا هُنَالِكَ وَوَضَعَ عِنْدَهُمَا جِرَابًا فِيهِ تَمْرٌ وَسِقَاءً فِيهِ مَاءٌ ثُمَّ قَفَّى إِبْرَاهِيمُ مُنْطَلِقًا فَتَبِعَتْهُ أُمُّ إِسْمَاعِيلَ فَقَالَتْ يَا إِبْرَاهِيمُ أَيْنَ تَذْهَبُ وَتَتْرُكُنَا بِهَذَا الْوَادِي الَّذِي لَيْسَ فِيهِ إِنْسٌ وَلَا شَيْءٌ فَقَالَتْ لَهُ ذَلِكَ مِرَارًا وَجَعَلَ لَا يَلْتَفِتُ

1 Jedan čovjek je rekao Seidu b. Džubejru: "Običavali smo govoriti da je Isma'ilova žena, kad je došao Ibrahim, alejhis-selam, ponudila mu gostoprimstvo, a kad je on odbio, ona mu je donijela kamen i postavila ga." Nije tako pričao Ibn-Abbas – reče on, nego je rekao: "Zaputio se Ibrahim..."

2 Sara je Ibrahimu, alejhis-selam, poklonila Hadžeru, a kad mu je ova rodila Isma'ila, Sara je postala ljubomorna na nju i zaklela se da će joj odsjeći tri uda, vukući kraj pregače po zemlji, kako bi sakrila svoj trag.

– Dakle, On nas neće upropastiti – reče ona, a zatim se vrati.
Ibrahim se udaljavao sve dok nije došao do pijevoja, tako da ga oni ne vide, a onda se licem okrenuo prema Ka‘bi i zamolio ovim riječima podigavši ruke i rekavši: “Gospodaru naš, ja sam neke potomke svoje naselio u kotlini u kojoj se ništa ne sije”, do riječi – “da bi zahvalni bili.”[3]
Isma‘ilova majka je dojila Isma‘ila i pila tu vodu sve dok se nije potrošilo ono što je bilo u mješini, a zatim je ožednjela, a ožednio joj je i sin, te je ona počela gledati na njega, a on se previja – ili je rekao – prevrće. Potom je ona otrčala ne mogavši gledati kako se on (muči), i vidjela Safu, koja je bila najbliže brdo do nje, te se popela na njega, a zatim se okrenula prema dolini i pogledala ne bi li koga ugledala, ali nikoga nije vidjela. Onda se spustila sa Safe, i pošto je stigla u dolinu, podigla je kraj svoje košulje, a zatim potrčala kao što čovjek u nevolji trči, dok nije prešla dolinu. Potom je došla do Merve, (brežuljak) popela se na nju i pogledala ne bi li koga ugledala, ali nije vidjela nikoga. Učinila je tako sedam puta. Ibn-Abbas kaže da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: “To je sa‘j (trčanje) ljudi između (Safe i Merve).”
Kada se popela na Mervu, čula je nekakav glas i rekla: “Šuti!”, misleći na sebe, a potom osluhnula i čula isto pa rekla: “Omogućio si mi da te čujem, ako kod tebe ima pomoći, (pomozi).” I odjednom je (ugledala) meleka na mjestu gdje je Zemzem. Čeprkao je nogom ili krilom sve dok se nije pojavila voda. Ona je poče zagrađivati, pokazivati rukom ovako i grabiti vode u svoju mješinu, a voda je šikljala poslije njena zahvatanja. Ibn-Abbas kaže da je Vjerovjesnik,

إِلَيْهَا فَقَالَتْ لَهُ آللهُ الَّذِي أَمَرَكَ بِهَذَا قَالَ نَعَمْ قَالَتْ إِذَنْ لَا يُضَيِّعُنَا ثُمَّ رَجَعَتْ فَانْطَلَقَ إِبْرَاهِيمُ حَتَّى إِذَا كَانَ عِنْدَ الثَّنِيَّةِ حَيْثُ لَا يَرَوْنَهُ اسْتَقْبَلَ بِوَجْهِهِ الْبَيْتَ ثُمَّ دَعَا بِهَؤُلَاءِ الْكَلِمَاتِ وَرَفَعَ يَدَيْهِ فَقَالَ رَبِّ (إِنِّي أَسْكَنْتُ مِنْ ذُرِّيَّتِي بِوَادٍ غَيْرِ ذِي زَرْعٍ عِنْدَ بَيْتِكَ الْمُحَرَّمِ) حَتَّى بَلَغَ (يَشْكُرُونَ) وَجَعَلَتْ أُمُّ إِسْمَاعِيلَ تُرْضِعُ إِسْمَاعِيلَ وَتَشْرَبُ مِنْ ذَلِكَ الْمَاءِ حَتَّى إِذَا نَفِدَ مَا فِي السِّقَاءِ عَطِشَتْ وَعَطِشَ ابْنُهَا وَجَعَلَتْ تَنْظُرُ إِلَيْهِ يَتَلَوَّى أَوْ قَالَ يَتَلَبَّطُ فَانْطَلَقَتْ كَرَاهِيَةَ أَنْ تَنْظُرَ إِلَيْهِ فَوَجَدَتِ الصَّفَا أَقْرَبَ جَبَلٍ فِي الْأَرْضِ يَلِيهَا فَقَامَتْ عَلَيْهِ ثُمَّ اسْتَقْبَلَتِ الْوَادِيَ تَنْظُرُ هَلْ تَرَى أَحَدًا فَلَمْ تَرَ أَحَدًا فَهَبَطَتْ مِنَ الصَّفَا حَتَّى إِذَا بَلَغَتِ الْوَادِيَ رَفَعَتْ طَرَفَ دِرْعِهَا ثُمَّ سَعَتْ سَعْيَ الْإِنْسَانِ الْمَجْهُودِ حَتَّى جَاوَزَتِ الْوَادِيَ ثُمَّ أَتَتِ الْمَرْوَةَ فَقَامَتْ عَلَيْهَا وَنَظَرَتْ هَلْ تَرَى أَحَدًا فَلَمْ تَرَ أَحَدًا فَفَعَلَتْ ذَلِكَ سَبْعَ مَرَّاتٍ قَالَ ابْنُ عَبَّاسٍ قَالَ النَّبِيُّ ﷺ فَذَلِكَ سَعْيُ النَّاسِ بَيْنَهُمَا فَلَمَّا أَشْرَفَتْ عَلَى الْمَرْوَةِ سَمِعَتْ صَوْتًا فَقَالَتْ صَهٍ تُرِيدُ نَفْسَهَا ثُمَّ تَسَمَّعَتْ فَسَمِعَتْ أَيْضًا فَقَالَتْ قَدْ أَسْمَعْتَ إِنْ كَانَ عِنْدَكَ غِوَاثٌ فَإِذَا هِيَ بِالْمَلَكِ عِنْدَ مَوْضِعِ زَمْزَمَ فَبَحَثَ بِعَقِبِهِ أَوْ قَالَ

3 Ova Ibrahimova dova nalazi se u ajetu: “Gospodaru naš, ja sam neke potomke svoje naselio u kotlini u kojoj se ništa ne sije, kod Tvoga Svetog hrama, da bi, Gospodaru naš, namaz klanjali, zato učini da srca nekih ljudi čeznu za njima i opskrbi ih raznim plodovima da bi zahvalni bili.” (Ibrahim: 37)

sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Neka se Allah smiluje Isma'ilovoj majci; da je ostavila Zemzem – ili je rekao – da nije zahvatala vodu – Zemzem bi bio tekući izvor."[1]

Kaže (Ibn-Abbas): "Ona se napila i podojila svoje dijete, te joj melek reče: 'Ne bojte se propasti! Ovdje će biti Bejtullah (Ka'ba), koju će sagraditi ovaj dječak i njegov otac, a Allah neće upropastiti njezine stanovnike.'"

Kada je bila (Ka'ba) uzdignuta iznad zemlje, poput brežuljka, bujice su nalijetale na nju i krnjile je s desne i s lijeve strane.[2] I tako je bilo sve dok pokraj njih nije naišla jedna skupina (iz plemena) Džurhum, ili porodica iz Džurhuma, dolazeći iz pravca Kedaa. Odsjeli su u podnožju Mekke, vidjeli pticu kako kruži i rekli:

"Ova ptica sigurno kruži oko vode, a mi poznajemo ovu dolinu. U njoj nema vode." Potom oni poslaše jednog ili dvojicu izaslanika, a kad oni nađoše vodu, vratiše se i saopćiše im vijest o vodi. Uputiše se tamo, i kako kaže (prenosilac: zatekoše) Isma'ilovu majku pored vode.

Rekli su:

– Da li ćeš nam dozvoliti da se kod tebe nastanimo?

– Da – reče ona – ali vi nemate prava na vodu.

– Dobro – rekoše oni.

Ibn-Abbas kaže da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "To je zateklo Isma'ilovu majku, a ona je voljela druževnost."

Oni su se (tu) nastanili i poslali po svoje porodice, pa su se i one s njima nastanile. Kad je u (Mekki) bila čeljad nekoliko njihovih porodica i dječak odrastao i naučio od njih arapski (jezik),

بِجَنَاحِهِ حَتَّى ظَهَرَ الْمَاءُ فَجَعَلَتْ تُحَوِّضُهُ وَتَقُولُ
بِيَدِهَا هَكَذَا وَجَعَلَتْ تَغْرِفُ مِنَ الْمَاءِ فِي سِقَائِهَا
وَهُوَ يَفُورُ بَعْدَ مَا تَغْرِفُ قَالَ ابْنُ عَبَّاسٍ قَالَ النَّبِيُّ
ﷺ يَرْحَمُ اللهُ أُمَّ إِسْمَاعِيلَ لَوْ تَرَكَتْ زَمْزَمَ أَوْ قَالَ
لَوْ لَمْ تَغْرِفْ مِنَ الْمَاءِ لَكَانَتْ زَمْزَمُ عَيْنًا مَعِينًا
قَالَ فَشَرِبَتْ وَأَرْضَعَتْ وَلَدَهَا فَقَالَ لَهَا الْمَلَكُ
لَا تَخَافُوا الضَّيْعَةَ فَإِنَّ هَا هُنَا بَيْتَ اللهِ يَبْنِي هَذَا
الْغُلَامُ وَأَبُوهُ وَإِنَّ اللهَ لَا يُضِيعُ أَهْلَهُ وَكَانَ الْبَيْتُ
مُرْتَفِعًا مِنَ الْأَرْضِ كَالرَّابِيَةِ تَأْتِيهِ السُّيُولُ فَتَأْخُذُ
عَنْ يَمِينِهِ وَشِمَالِهِ فَكَانَتْ كَذَلِكَ حَتَّى مَرَّتْ بِهِمْ
رُفْقَةٌ مِنْ جُرْهُمَ أَوْ أَهْلُ بَيْتٍ مِنْ جُرْهُمَ مُقْبِلِينَ
مِنْ طَرِيقِ كَدَاءٍ فَنَزَلُوا فِي أَسْفَلِ مَكَّةَ فَرَأَوْا طَائِرًا
عَائِفًا فَقَالُوا إِنَّ هَذَا الطَّائِرَ لَيَدُورُ عَلَى مَاءٍ لَعَهْدُنَا
بِهَذَا الْوَادِي وَمَا فِيهِ مَاءٌ فَأَرْسَلُوا جَرِيًّا أَوْ جَرِيَّيْنِ
فَإِذَا هُمْ بِالْمَاءِ فَرَجَعُوا فَأَخْبَرُوهُمْ بِالْمَاءِ فَأَقْبَلُوا
قَالَ وَأُمُّ إِسْمَاعِيلَ عِنْدَ الْمَاءِ فَقَالُوا أَتَأْذَنِينَ لَنَا
أَنْ نَنْزِلَ عِنْدَكِ فَقَالَتْ نَعَمْ وَلَكِنْ لَا حَقَّ لَكُمْ
فِي الْمَاءِ قَالُوا نَعَمْ قَالَ ابْنُ عَبَّاسٍ قَالَ النَّبِيُّ ﷺ
فَأَلْفَى ذَلِكَ أُمَّ إِسْمَاعِيلَ وَهِيَ تُحِبُّ الْإِنْسَ
فَنَزَلُوا وَأَرْسَلُوا إِلَى أَهْلِيهِمْ فَنَزَلُوا مَعَهُمْ حَتَّى

1 Ovaj dio hadisa je Muhammedov, sallallahu alejhi ve sellem, govor, pa Ibn-Hadžer smatra da je ovo dokaz da je cio hadis Resulullahov govor, a ne govor Ibn-Abbasa, radijallahu anhuma, kao što na prvi pogled izgleda.

2 Bejheki prenosi u *Delailu* od Abdullaha b. Amra da je Resulullah, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Allah je poslao Džibrila Ademu i naredio mu da gradi Ka'bu, pa ju je Adem sagradio a potom mu je naredio da učini tavaf oko nje, te mu je rečeno: 'Ti si prvi čovjek, a ovo je prva kuća postavljena ljudima.'" Ibn-Ebu-Hatim prenosi hadis Abdullaha b. Amra: "U vrijeme potopa Ka'ba je podignuta, i vjerovjesnici su je posjećivali a nisu znali za njeno mjesto sve dok je Allah nije pokazao Ibrahimu i upoznao ga s njezinim mjestom."

dopao im se i zadivio ih kao mladić. Pošto je postao zreo, oženili su ga s jednom svojom djevojkom, a majka Isma'ilova je (potom) umrla.[390]
Nakon što se Isma'il oženio, Ibrahim je došao da izvidi svoju zaostavštinu, ali Isma'ila nije našao. Upitao je njegovu ženu za njega, a ona reče:
– Izašao je da nam traži (nešto za opskrbu).
Potom je on upita o njihovom životu i stanju, a ona reče:
– Mi smo slabo. U muci smo i nevolji – i ona mu se tako potuži, a on reče:
– Kad ti dođe muž, prenesi mu selam i reci mu da izmijeni kućni prag.
Kada je Isma'il došao, kao da je osjetio, upita:
– Da li vam je iko dolazio?
– Da – reče ona – došao nam je takav i takav starac i pitao nas o tebi, pa sam mu saopćila (gdje si). Pitao me je kakav nam je život, pa sam ga izvijestila da smo u oskudici i nevolji.
– Da li ti je nešto oporučio? – upita on, a ona reče:
– Da, naredio mi je da ti prenesem selam i kažem da promijeniš kućni prag.
– To je moj otac, i on mi je naredio da se rastanem s tobom, idi svojima! – reče on i pusti je, a potom se od njih oženi drugom.
Ibrahim nije dolazio koliko je Allah htio, a potom im je došao, ali ga (opet) nije našao (kod kuće), pa je ušao kod njegove žene i zapitao je o njemu. Ona je rekla:
– Izišao je da nam traži (nešto za opskrbu).
– Kako vi? – reče on i upita je o njihovom životu i stanju.
– Mi smo u dobru i blagostanju – reče ona i zahvali se Allahu.
– Šta imate za hranu? – upita on.
– Mesa – odgovori ona.

إِذَا كَانَ بِهَا أَهْلُ أَبْيَاتٍ مِنْهُمْ وَشَبَّ الْغُلَامُ وَتَعَلَّمَ الْعَرَبِيَّةَ مِنْهُمْ وَأَنْفَسَهُمْ وَأَعْجَبَهُمْ حِينَ شَبَّ فَلَمَّا أَدْرَكَ زَوَّجُوهُ امْرَأَةً مِنْهُمْ وَمَاتَتْ أُمُّ إِسْمَاعِيلَ فَجَاءَ إِبْرَاهِيمُ بَعْدَمَا تَزَوَّجَ إِسْمَاعِيلُ يُطَالِعُ تَرِكَتَهُ فَلَمْ يَجِدْ إِسْمَاعِيلَ فَسَأَلَ امْرَأَتَهُ عَنْهُ فَقَالَتْ خَرَجَ يَبْتَغِي لَنَا ثُمَّ سَأَلَهَا عَنْ عَيْشِهِمْ وَهَيْئَتِهِمْ فَقَالَتْ نَحْنُ بِشَرٍّ نَحْنُ فِي ضِيقٍ وَشِدَّةٍ فَشَكَتْ إِلَيْهِ قَالَ فَإِذَا جَاءَ زَوْجُكِ فَاقْرَئِي عَلَيْهِ السَّلَامَ وَقُولِي لَهُ يُغَيِّرْ عَتَبَةَ بَابِهِ فَلَمَّا جَاءَ إِسْمَاعِيلُ كَأَنَّهُ آنَسَ شَيْئًا فَقَالَ هَلْ جَاءَكُمْ مِنْ أَحَدٍ قَالَتْ نَعَمْ جَاءَنَا شَيْخٌ كَذَا وَكَذَا فَسَأَلَنَا عَنْكَ فَأَخْبَرْتُهُ وَسَأَلَنِي كَيْفَ عَيْشُنَا فَأَخْبَرْتُهُ أَنَّا فِي جَهْدٍ وَشِدَّةٍ قَالَ فَهَلْ أَوْصَاكِ بِشَيْءٍ قَالَتْ نَعَمْ أَمَرَنِي أَنْ أَقْرَأَ عَلَيْكَ السَّلَامَ وَيَقُولُ غَيِّرْ عَتَبَةَ بَابِكَ قَالَ ذَاكِ أَبِي وَقَدْ أَمَرَنِي أَنْ أُفَارِقَكِ الْحَقِي بِأَهْلِكِ فَطَلَّقَهَا وَتَزَوَّجَ مِنْهُمْ أُخْرَى فَلَبِثَ عَنْهُمْ إِبْرَاهِيمُ مَا شَاءَ اللَّهُ ثُمَّ أَتَاهُمْ بَعْدُ فَلَمْ يَجِدْهُ فَدَخَلَ عَلَى امْرَأَتِهِ فَسَأَلَهَا عَنْهُ فَقَالَتْ خَرَجَ يَبْتَغِي لَنَا قَالَ كَيْفَ أَنْتُمْ وَسَأَلَهَا عَنْ عَيْشِهِمْ وَهَيْئَتِهِمْ فَقَالَتْ نَحْنُ بِخَيْرٍ وَسَعَةٍ وَأَثْنَتْ عَلَى اللَّهِ فَقَالَ مَا طَعَامُكُمْ قَالَتِ اللَّحْمُ قَالَ فَمَا شَرَابُكُمْ قَالَتِ الْمَاءُ قَالَ اللَّهُمَّ بَارِكْ لَهُمْ فِي اللَّحْمِ وَالْمَاءِ قَالَ النَّبِيُّ ﷺ وَلَمْ يَكُنْ لَهُمْ يَوْمَئِذٍ حَبٌّ وَلَوْ

3 Ovdje se ne spominje Ibrahimov dolazak u Mekku radi žrtvovanja sina Isma'ila, ali se u drugim hadisima navodi da je Ibrahim, alejhis-selam, posjećivao Hadžeru svakog mjeseca. Na Buraku bi izjutra poranio u Mekku i do podne se vraćao u Šam.

– A šta imate za piti? – reče on.
– Vode – odgovori ona.
– O, moj Gospodaru, podari im berićet u mesu i vodi – reče on.
Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao je: "Oni tada nisu imali žita, a da su ga imali, zamolio bih im (za berićet) u njemu."
– Neće se niko izvan Mekke osloniti samo na njih dvoje – reče on – a da mu to bude dovoljno.
– Pa, kad ti dođe muž – reče (Ibrahim) – prenesi mu selam i naredi mu da učvrsti prag svojih vrata.
Kada je Isma'il došao upita:
– Da li vam je neko dolazio?
– Da, došao nam je starac lijepa izgleda – reče ona i pohvali ga – pitao me o tebi, pa sam mu saopćila (šta radiš), a zatim me pitao kako živimo, te sam mu saopćila da smo dobro.
– Da li je išta poručio? – upita on, a ona reče:
– Da, on ti šalje selam i naređuje ti da učvrstiš kućni prag.
– To je moj otac – reče on – a ti si taj prag, i naredio mi je da te držim.
Potom on nije dolazio koliko je Allah htio, a onda je poslije toga došao i zatekao Isma'ila kako sebi zarezuje strijele pod onim velikim drvetom blizu Zemzema. Kad ga je ugledao, ustao je ispred njega, te njih dvojica postupiše kao što postupa otac sa sinom i sin sa ocem (zagrliše se, rukovaše se i sin poljubi ocu ruku), a potom on reče:
– O, Isma'ile, Allah mi je naredio jednu stvar.
– Pa uradi ono što ti je naredio tvoj Gospodar – reče on.
– A ti ćeš mi pomoći? – priupita (Ibrahim).
– Ja ću ti pomoći! – reče on.
– Allah mi je naredio da sagradim Ka'bu ovdje – reče on i pokaza na brežuljak koji se uzdizao iznad svoje okolice.
Tada su, kaže (prenosilac), podigli temelje Ka'be. Isma'il je donosio kamenje, a Ibrahim je gradio. Kad se građevina uzdigla, on je donio ovaj kamen

كَانَ لَهُمْ دَعَا لَهُمْ فِيهِ قَالَ فَهُمَا لَا يَخْلُو عَلَيْهِمَا أَحَدٌ بِغَيْرِ مَكَّةَ إِلَّا لَمْ يُوَافِقَاهُ قَالَ فَإِذَا جَاءَ زَوْجُكِ فَاقْرَئِي عَلَيْهِ السَّلَامَ وَمُرِيهِ يُثْبِتُ عَتَبَةَ بَابِهِ فَلَمَّا جَاءَ إِسْمَاعِيلُ قَالَ هَلْ أَتَاكُمْ مِنْ أَحَدٍ قَالَتْ نَعَمْ أَتَانَا شَيْخٌ حَسَنُ الْهَيْئَةِ وَأَثْنَتْ عَلَيْهِ فَسَأَلَنِي عَنْكَ فَأَخْبَرْتُهُ فَسَأَلَنِي كَيْفَ عَيْشُنَا فَأَخْبَرْتُهُ أَنَّا بِخَيْرٍ قَالَ فَأَوْصَاكِ بِشَيْءٍ قَالَتْ نَعَمْ هُوَ يَقْرَأُ عَلَيْكَ السَّلَامَ وَيَأْمُرُكَ أَنْ تُثْبِتَ عَتَبَةَ بَابِكَ قَالَ ذَاكِ أَبِي وَأَنْتِ الْعَتَبَةُ أَمَرَنِي أَنْ أُمْسِكَكِ ثُمَّ لَبِثَ عَنْهُمْ مَا شَاءَ اللهُ ثُمَّ جَاءَ بَعْدَ ذَلِكَ وَإِسْمَاعِيلُ يَبْرِي نَبْلًا لَهُ تَحْتَ دَوْحَةٍ قَرِيبًا مِنْ زَمْزَمَ فَلَمَّا رَآهُ قَامَ إِلَيْهِ فَصَنَعَا كَمَا يَصْنَعُ الْوَالِدُ بِالْوَلَدِ وَالْوَلَدُ بِالْوَالِدِ ثُمَّ قَالَ يَا إِسْمَاعِيلُ إِنَّ اللهَ أَمَرَنِي بِأَمْرٍ قَالَ فَاصْنَعْ مَا أَمَرَكَ رَبُّكَ قَالَ وَتُعِينُنِي قَالَ وَأُعِينُكَ قَالَ فَإِنَّ اللهَ أَمَرَنِي أَنْ أَبْنِيَ هَا هُنَا بَيْتًا وَأَشَارَ إِلَى أَكَمَةٍ مُرْتَفِعَةٍ عَلَى مَا حَوْلَهَا قَالَ فَعِنْدَ ذَلِكَ رَفَعَا الْقَوَاعِدَ مِنَ الْبَيْتِ فَجَعَلَ إِسْمَاعِيلُ يَأْتِي بِالْحِجَارَةِ وَإِبْرَاهِيمُ يَبْنِي حَتَّى إِذَا ارْتَفَعَ الْبِنَاءُ جَاءَ بِهَذَا الْحَجَرِ فَوَضَعَهُ لَهُ فَقَامَ عَلَيْهِ وَهُوَ يَبْنِي وَإِسْمَاعِيلُ يُنَاوِلُهُ الْحِجَارَةَ وَهُمَا يَقُولَانِ (رَبَّنَا تَقَبَّلْ مِنَّا إِنَّكَ أَنْتَ السَّمِيعُ الْعَلِيمُ) قَالَ فَجَعَلَا يَبْنِيَانِ حَتَّى يَدُورَا حَوْلَ الْبَيْتِ وَهُمَا يَقُولَانِ (رَبَّنَا تَقَبَّلْ مِنَّا إِنَّكَ أَنْتَ السَّمِيعُ الْعَلِيمُ) .

i postavio mu ga, pa je (Ibrahim) stao na njega. Tako je on gradio, a Isma‘il mu donosio kamenje. Obojica su govorili:
"Gospodaru naš, primi od nas, jer Ti, uistinu, sve čuješ i sve znaš."[1]
I tako su oni gradili, kaže (prenosilac) kružeći oko Ka‘be i govoreći:
"Gospodaru naš, primi od nas, jer Ti, uistinu, sve čuješ i sve znaš."[2]

3365. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Muhammed, njemu Ebu-Amir Abdul-Melik b. Amr, rekavši da mu je pričao Ibrahim b. Nafi‘ od Kesira b. Kesira, ovaj od Seida b. Džubejra, a on od Ibn-Abbasa, radijallahu anhuma, koji je rekao:
– Kada se desilo između Ibrahima i njegove porodice ono što se desilo, on je krenuo s Isma‘ilovom majkom. Imali su mješinu s vodom, pa je Isma‘ilova majka pila iz te mješine, a mlijeko je obilno priticalo njezinom djetetu. Kad je stigla u Mekku, ostavio ju je pod jednim velikim drvetom, a potom se Ibrahim vratio svojoj ženi (Sari). Isma‘ilova majka ga je slijedila sve dok nisu došli u Keda', a onda ga je pozvala otraga:
– O, Ibrahime, kome nas ostavljaš?
– Allahu – reče on.
– Zadovoljna sam Allahom – reče ona.
Potom se ona vratila, kaže (prenosilac), i počela piti iz one mješine, a mlijeko je obilno priticalo njezinom djetetu, ali kad je vode nestalo, ona je rekla: "Da odem i pogledam, možda ću nekoga primijetiti." I ona je, kaže (prenosilac), otišla i popela se na Safu, te pogledala. Gledala je hoće li ikoga zapaziti, ali nikog nije primijetila. Pošto se spustila u dolinu,

٣٣٦٥. حَدَّثَنَا عَبْدُاللهِ بْنُ مُحَمَّدٍ حَدَّثَنَا أَبُو عَامِرٍ عَبْدُالْمَلِكِ بْنُ عَمْرٍو قَالَ حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ نَافِعٍ عَنْ كَثِيرِ بْنِ كَثِيرٍ عَنْ سَعِيدِ بْنِ جُبَيْرٍ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا قَالَ لَمَّا كَانَ بَيْنَ إِبْرَاهِيمَ وَبَيْنَ أَهْلِهِ مَا كَانَ خَرَجَ بِإِسْمَاعِيلَ وَأُمِّ إِسْمَاعِيلَ وَمَعَهُمْ شَنَّةٌ فِيهَا مَاءٌ فَجَعَلَتْ أُمُّ إِسْمَاعِيلَ تَشْرَبُ مِنَ الشَّنَّةِ فَيَدِرُّ لَبَنُهَا عَلَى صَبِيِّهَا حَتَّى قَدِمَ مَكَّةَ فَوَضَعَهَا تَحْتَ دَوْحَةٍ ثُمَّ رَجَعَ إِبْرَاهِيمُ إِلَى أَهْلِهِ فَاتَّبَعَتْهُ أُمُّ إِسْمَاعِيلَ حَتَّى لَمَّا بَلَغُوا كَدَاءً نَادَتْهُ مِنْ وَرَائِهِ يَا إِبْرَاهِيمُ إِلَى مَنْ تَتْرُكُنَا قَالَ إِلَى اللهِ قَالَتْ رَضِيتُ بِاللهِ قَالَ فَرَجَعَتْ فَجَعَلَتْ تَشْرَبُ مِنَ الشَّنَّةِ وَيَدِرُّ لَبَنُهَا عَلَى صَبِيِّهَا حَتَّى لَمَّا فَنِيَ الْمَاءُ قَالَتْ لَوْ ذَهَبْتُ فَنَظَرْتُ لَعَلِّي أُحِسُّ أَحَدًا قَالَ فَذَهَبَتْ فَصَعِدَتِ الصَّفَا فَنَظَرَتْ وَنَظَرَتْ

1 Ova dova se spominje u ajetu: "I dok su Ibrahim i Isma‘il temelje hrama podizali, oni su molili: 'Gospodaru naš, primi od nas, jer Ti, uistinu, sve čuješ i sve znaš.'" (El-Bekare: 127)

2 Ovo je opširnija verzija prethodnog hadisa, koji govori o dolasku u Mekku i gradnji Ka‘be, s tim što je prvi sened hadisa pripisan Resulullahu, sallallahu alejhi ve sellem, a ovaj nije, ali Ibn-Hadžer, kao što je rečeno, smatra da je i ovaj hadis Resulullahov, sallallahu alejhi ve sellem, govor, što potvrđuju njegovi komentari unutar samog hadisa.

potrčala je i došla na Mervu. Učinila je tako nekoliko puta, a potom rekla: "Da odem i vidim šta je on uradio", misleći na dijete. Otišla je i pogledala, kad Isma'il je u takvom stanju kao kad se zahropti pred smrt. Duša joj ne dade mira, i ona reče: "Da odem i pogledam, možda ću zapaziti nekoga." Otišla je i popela se na Safu, pa pogledala i gledala dugo, ali nikoga nije primijetila. Tako je upotpunila sedam (pretrčavanja između Safe i Merve), a zatim rekla: "Da odem i vidim šta je on uradio." I odjednom je čula neki glas, te rekla:

– Pomozi, ako kod tebe ima ikakva dobra!

Džibril se ukaza i, kaže (prenosilac), ovako udari svojom nogom, i zagreba svoju nogu u zemlju, te voda provre, kaže (prenosilac). Isma'ilova majka se začudi i poče kopati. (Ibn-Abbas) kaže da je Ebul-Kasim, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Da ga je ostavila, voda bi bila tekuća."

Kaže (Ibn-Abbas): "Potom je ona počela piti vodu, a mlijeko je obilno priticalo njezinom djetetu."

Kaže (dalje Ibn-Abbas): "Kasnije je kroz tu dolinu naišla skupina ljudi iz plemena Džurhum, i iznenada primijetila jednu pticu. Kao da im je to bilo čudno, pa rekoše: 'Ptica bude samo iznad vode.' Potom oni poslaše jednog izaslanika i on pogleda, kad ono voda! On dođe njima i obavijesti ih (o tome), te oni dođoše njoj i rekoše: 'Majko Isma'ilova, hoćeš li nam dozvoliti da budemo s tobom, ili da stanujemo s tobom?'"

I (tako je među njima) odrastao njezin sin i oženio se s jednom njihovom djevojkom.

Kaže (Ibn-Abbas): "Kasnije je Ibrahimu naumpalo (da ih posjeti) te reče svojoj ženi: "Ja ću malo pogledati svoju ostavštinu."

Kaže (Ibn-Abbas): On je došao i nazvao selam, a potom upitao:

– Gdje je Isma'il?

– Otišao je da lovi – odgovori njegova žena, a on reče:

– Kad dođe, reci mu da promijeni prag svojih vrata.

هَلْ تُحِسُّ أَحَدًا فَلَمْ تُحِسَّ أَحَدًا فَلَمَّا بَلَغَتِ
الْوَادِيَ سَعَتْ وَأَتَتِ الْمَرْوَةَ فَفَعَلَتْ ذَلِكَ
أَشْوَاطًا ثُمَّ قَالَتْ لَوْ ذَهَبْتُ فَنَظَرْتُ مَا فَعَلَ تَعْنِي
الصَّبِيَّ فَذَهَبَتْ فَنَظَرَتْ فَإِذَا هُوَ عَلَى حَالِهِ كَأَنَّهُ
يَنْشَغُ لِلْمَوْتِ فَلَمْ تُقِرَّهَا نَفْسُهَا فَقَالَتْ لَوْ ذَهَبْتُ
فَنَظَرْتُ لَعَلِّي أُحِسُّ أَحَدًا فَذَهَبَتْ فَصَعِدَتِ
الصَّفَا فَنَظَرَتْ وَنَظَرَتْ فَلَمْ تُحِسَّ أَحَدًا حَتَّى
أَتَمَّتْ سَبْعًا ثُمَّ قَالَتْ لَوْ ذَهَبْتُ فَنَظَرْتُ مَا فَعَلَ
فَإِذَا هِيَ بِصَوْتٍ فَقَالَتْ أَغِثْ إِنْ كَانَ عِنْدَكَ
خَيْرٌ فَإِذَا جِبْرِيلُ قَالَ فَقَالَ بِعَقِبِهِ هَكَذَا وَغَمَزَ
عَقِبَهُ عَلَى الْأَرْضِ قَالَ فَانْبَثَقَ الْمَاءُ فَدَهَشَتْ أُمُّ
إِسْمَاعِيلَ فَجَعَلَتْ تَحْفِزُ قَالَ فَقَالَ أَبُو الْقَاسِمِ ﷺ
لَوْ تَرَكَتْهُ كَانَ الْمَاءُ ظَاهِرًا قَالَ فَجَعَلَتْ تَشْرَبُ
مِنَ الْمَاءِ وَيَدِرُّ لَبَنُهَا عَلَى صَبِيِّهَا قَالَ فَمَرَّ نَاسٌ مِنْ
جُرْهُمَ بِبَطْنِ الْوَادِي فَإِذَا هُمْ بِطَيْرٍ كَأَنَّهُمْ أَنْكَرُوا
ذَاكَ وَقَالُوا مَا يَكُونُ الطَّيْرُ إِلَّا عَلَى مَاءٍ فَبَعَثُوا
رَسُولَهُمْ فَنَظَرَ فَإِذَا هُمْ بِالْمَاءِ فَأَتَاهُمْ فَأَخْبَرَهُمْ
فَأَتَوْا إِلَيْهَا فَقَالُوا يَا أُمَّ إِسْمَاعِيلَ أَتَأْذَنِينَ لَنَا أَنْ
نَكُونَ مَعَكِ أَوْ نَسْكُنَ مَعَكِ فَبَلَغَ ابْنُهَا فَنَكَحَ
فِيهِمُ امْرَأَةً قَالَ ثُمَّ إِنَّهُ بَدَا لِإِبْرَاهِيمَ فَقَالَ لِأَهْلِهِ
إِنِّي مُطَّلِعٌ تَرِكَتِي قَالَ فَجَاءَ فَسَلَّمَ فَقَالَ أَيْنَ
إِسْمَاعِيلُ فَقَالَتِ امْرَأَتُهُ ذَهَبَ يَصِيدُ قَالَ قُولِي لَهُ
إِذَا جَاءَ غَيِّرْ عَتَبَةَ بَابِكَ فَلَمَّا جَاءَ أَخْبَرَتْهُ قَالَ أَنْتِ

ذَاكِ فَاذْهَبِي إِلَى أَهْلِكِ قَالَ ثُمَّ إِنَّهُ بَدَا لِإِبْرَاهِيمَ فَقَالَ لِأَهْلِهِ إِنِّي مُطَّلِعٌ تَرِكَتِي قَالَ فَجَاءَ فَقَالَ أَيْنَ إِسْمَاعِيلُ فَقَالَتِ امْرَأَتُهُ ذَهَبَ يَصِيدُ فَقَالَتْ أَلَا تَنْزِلُ فَتَطْعَمَ وَتَشْرَبَ فَقَالَ وَمَا طَعَامُكُمْ وَمَا شَرَابُكُمْ قَالَتْ طَعَامُنَا اللَّحْمُ وَشَرَابُنَا الْمَاءُ قَالَ اللَّهُمَّ بَارِكْ لَهُمْ فِي طَعَامِهِمْ وَشَرَابِهِمْ قَالَ فَقَالَ أَبُو الْقَاسِمِ ﷺ بَرَكَةٌ بِدَعْوَةِ إِبْرَاهِيمَ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِمَا وَسَلَّمَ قَالَ ثُمَّ إِنَّهُ بَدَا لِإِبْرَاهِيمَ فَقَالَ لِأَهْلِهِ إِنِّي مُطَّلِعٌ تَرِكَتِي فَجَاءَ فَوَافَقَ إِسْمَاعِيلَ مِنْ وَرَاءِ زَمْزَمَ يُصْلِحُ نَبْلًا لَهُ فَقَالَ يَا إِسْمَاعِيلُ إِنَّ رَبَّكَ أَمَرَنِي أَنْ أَبْنِيَ لَهُ بَيْتًا قَالَ أَطِعْ رَبَّكَ قَالَ إِنَّهُ قَدْ أَمَرَنِي أَنْ تُعِينَنِي عَلَيْهِ قَالَ إِذَنْ أَفْعَلَ أَوْ كَمَا قَالَ قَالَ فَقَامَا فَجَعَلَ إِبْرَاهِيمُ يَبْنِي وَإِسْمَاعِيلُ يُنَاوِلُهُ الْحِجَارَةَ وَيَقُولَانِ ﴿ رَبَّنَا تَقَبَّلْ مِنَّا إِنَّكَ أَنْتَ السَّمِيعُ الْعَلِيمُ ﴾ قَالَ حَتَّى ارْتَفَعَ الْبِنَاءُ وَضَعُفَ الشَّيْخُ عَنْ نَقْلِ الْحِجَارَةِ فَقَامَ عَلَى حَجَرِ الْمَقَامِ فَجَعَلَ يُنَاوِلُهُ الْحِجَارَةَ وَيَقُولَانِ ﴿ رَبَّنَا تَقَبَّلْ مِنَّا إِنَّكَ أَنْتَ السَّمِيعُ الْعَلِيمُ ﴾ .

Pošto je on došao, ona mu to saopći, a on reče: "To si ti, idi svojima!"
Kaže (Ibn-Abbas): Potom se opet Ibrahim dosjetio (da ih posjeti), te reče svojoj ženi:
– Ja ću malo pogledati svoju ostavštinu.
I on je, kaže (Ibn-Abbas), došao i upitao:
– Gdje je Isma'il?
– Otišao je da lovi, reče njegova žena, a potom nastavi: – Zar nećeš malo odsjesti, nešto pojesti i popiti?
– Šta imate za jelo i piće? – upita on, a ona odgovori:
– Hrana nam je meso, piće nam je voda.
– Moj Gospodaru, daj im berićet u njihovoj hrani i piću – reče (Ibrahim).
Kaže (Ibn-Abbas) da je Ebul-Kasim, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "(Ovaj) berićet je od Ibrahimove dove."
Kaže (dalje Ibn-Abbas): – Zatim se Ibrahim sjetio (da ih opet posjeti), te rekao svojoj ženi: Ja ću pogledati svoju ostavštinu. I on dođe i zateče Isma'ila iza Zemzema, kako sebi popravlja strijele. Reče mu:
– Isma'ile, tvoj Gospodar mi je naredio da Mu gradim Hram.
– Poslušaj svoga Gospodara – reče (Isma'il).
On mi je naredio da mi pomogneš u tome – reče (Ibrahim).
– Dakle, učinit ću to – reče on to ili tako nešto.
Kaže (Ibn-Abbas): "I njih dvojica počeše (raditi). Ibrahim je zidao, a Isma'il dodavao kamenje, dok su obojica govorili: 'Gospodaru naš, primi od nas, jer Ti, uistinu, sve čuješ i sve znaš.'"
(Ibn-Abbas) nastavlja: "Kad se građevina uzvisila i starac onemoćao da prenosi kamenje, stao je na kamen Mekami (Ibrahim), pa mu je (Isma'il) dodavao kamenje, a obojica govorahu: 'Gospodaru naš, primi od nas, jer Ti, uistinu, sve čuješ i sve znaš.'"[1]

1 Ovo je treći sened Ibn-Abbasovog hadisa o odlasku Ibrahima, alejhis-selam, s Hadžerom i sinom Isma'ilom, alejhis-selam, u Mekku i o gradnji Ka'be. Sam tekst hadisa je nešto kraći od onog prethodnog, ali su u njemu neke pojedinosti detaljnije objašnjene.

3366. PRIČAO NAM JE Musa b. Isma‘il, njemu Abdul-Vahid, ovom A‘meš, a njemu Ibrahim Tejmi od svoga oca, koji je izjavio da je čuo Ebu-Zerra, radijallahu anhu, kako pita:
– Allahov Poslaniče, koji je mesdžid prvi postavljen na Zemlji?
– El-Mesdžidul-Haram (u Mekki) – odgovori on.
– A koji je poslije njega? – kaže da je Ebu-Zerr upitao.
– El-Mesdžidul-Aksa (u Jerusalemu) – reče on.
– Koliko je proteklo (vremena) između (gradnje) ova dva hrama – upitao sam.
– Četrdeset godina – reče on – a poslije (njih dva), gdje god te zadesi namaz, nakon (što nastupi namasko vrijeme), klanjaj ga, jer je vrijednost u tome (da obaviš namaz u njegovom pravom vremenu).[1]

٣٣٦٦. حَدَّثَنَا مُوسَى بْنُ إِسْمَاعِيلَ حَدَّثَنَا عَبْدُالْوَاحِدِ حَدَّثَنَا الأَعْمَشُ حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ التَّيْمِيُّ عَنْ أَبِيهِ قَالَ سَمِعْتُ أَبَا ذَرٍّ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ قُلْتُ يَا رَسُولَ اللهِ أَيُّ مَسْجِدٍ وُضِعَ فِي الأَرْضِ أَوَّلَ قَالَ الْمَسْجِدُ الْحَرَامُ قَالَ قُلْتُ ثُمَّ أَيٌّ قَالَ الْمَسْجِدُ الأَقْصَى قُلْتُ كَمْ كَانَ بَيْنَهُمَا قَالَ أَرْبَعُونَ سَنَةً ثُمَّ أَيْنَمَا أَدْرَكَتْكَ الصَّلاَةُ بَعْدُ فَصَلِّهْ فَإِنَّ الْفَضْلَ فِيهِ .

3367. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Mesleme prenoseći od Malika, on od Amra b. Ebu-Amra, oslobođenog Muttalibovog roba, a ovaj od Enesa b. Malika, radijallahu anhu, da se Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, ukazao Uhud, pa je rekao:
"Ovo je brdo koje nas voli i koje mi volimo! Moj Gospodaru, Ibrahim je Mekku učinio svetom, a ja (proglašavam) svetim ono što je između dva kamenjara (Medine)."
Ovaj hadis prenosi i Abdullah b. Zejd od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem.[2]

٣٣٦٧. حَدَّثَنَا عَبْدُاللهِ بْنُ مَسْلَمَةَ عَنْ مَالِكٍ عَنْ عَمْرِو بْنِ أَبِي عَمْرٍو مَوْلَى الْمُطَّلِبِ عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ أَنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ طَلَعَ لَهُ أُحُدٌ فَقَالَ هَذَا جَبَلٌ يُحِبُّنَا وَنُحِبُّهُ اللَّهُمَّ إِنَّ إِبْرَاهِيمَ حَرَّمَ مَكَّةَ وَإِنِّي أُحَرِّمُ مَا بَيْنَ لاَبَتَيْهَا وَرَوَاهُ عَبْدُاللهِ بْنُ زَيْدٍ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ .

1 Ibrahim, alejhis-selam, u Mekki je sagradio Ka‘bu, a Sulejman, alejhis-selam, u Jerusalemu El-Mesdžidul-Aksa. Između ova dva poslanika bilo je oko hiljadu godina, a ne četrdeset, pa se gornji hadis ne odnosi na njih dvojicu, jer oni nisu prvi koji su podigli ove hramove. Naime, poznato je da je Ka‘bu prvi put sagradio Adem, alejhis-selam, a Ibrahim, alejhis-selam, podigao ju je na njenim temeljima. Tako je i Sulejman, alejhis-selam, podigao Hram u Jerusalemu na temeljima hrama kojeg je prvi podigao Adem, alejhis-selam, ili neko od njegovih sinova ili bliskih potomaka. Prema tome, gornji hadis se odnosi na prvo podizanje tih hramova.

2 Buhari je ovaj hadis od Abdullaha b. Zejda naveo u poglavlju *O kupoprodajama* (hadisi br. 2129 i 2130), ali bez prvog dijela u kojem se govori o brdu Uhud. Ovaj dio hadisa on je naveo na drugim mjestima, a jedno od njih je poglavlje *O zekatu*. (Knjiga I, hadis br. 1481)

3368. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Jusuf, a njemu saopćio Malik prenoseći od Ibn-Šihaba, on od Salima b. Abdullaha, da je Ibn-Ebu-Bekr saopćio Abdullahu b. Omeru prenoseći od Aiše, radijallahu anha, supruge Vjerovjesnikove, sallallahu alejhi ve sellem, da joj je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
– Zar ne znaš da je tvoj narod (Kurejšije) – kad su popravljali Ka‘bu – umanjio je u odnosu na Ibrahimove temelje?
– Allahov Poslaniče – rekla sam – zašto je ne vratiš na Ibrahimove temelje?
– Da nije vremenske bliskosti tvoga naroda (Kurejšija) i nevjerovanja, (ja bih to uradio) – odgovorio je on.
Abdullah b. Omer je rekao: “Aiša je ovo zaista čula od Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, i ja ne mislim da bi Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, izostavio doticanje dvaju uglova koji su do Hidžra, nego samo zato što Ka‘ba nije u potpunosti (izgrađena) na Ibrahimovim temeljima.”
Isma‘il kaže: “Abdullah je sin Muhammeda, sina Ebu-Bekrova.”[3]

٣٣٦٨. حَدَّثَنَا عَبْدُاللهِ بْنُ يُوسُفَ أَخْبَرَنَا مَالِكٌ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ عَنْ سَالِمِ بْنِ عَبْدِاللهِ أَنَّ ابْنَ أَبِي بَكْرٍ أَخْبَرَ عَبْدَاللهِ بْنَ عُمَرَ عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمْ زَوْجِ النَّبِيِّ ﷺ أَنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ قَالَ أَلَمْ تَرَيْ أَنَّ قَوْمَكِ لَمَّا بَنَوُا الْكَعْبَةَ اقْتَصَرُوا عَنْ قَوَاعِدِ إِبْرَاهِيمَ فَقُلْتُ يَا رَسُولَ اللهِ أَلَا تَرُدُّهَا عَلَى قَوَاعِدِ إِبْرَاهِيمَ فَقَالَ لَوْلَا حِدْثَانُ قَوْمِكِ بِالْكُفْرِ فَقَالَ عَبْدُاللهِ بْنُ عُمَرَ لَئِنْ كَانَتْ عَائِشَةُ سَمِعَتْ هَذَا مِنْ رَسُولِ اللهِ ﷺ مَا أُرَى أَنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ تَرَكَ اسْتِلَامَ الرُّكْنَيْنِ اللَّذَيْنِ يَلِيَانِ الْحِجْرَ إِلَّا أَنَّ الْبَيْتَ لَمْ يُتَمَّمْ عَلَى قَوَاعِدِ إِبْرَاهِيمَ وَقَالَ إِسْمَاعِيلُ عَبْدُاللهِ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ أَبِي بَكْرٍ.

3369. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Jusuf, a njemu saopćio Malik b. Enes prenoseći od Abdullaha b. Ebu-Bekra b. Muhammeda b. Amra b. Hazma, on od svoga oca, a ovaj od Amra b. Sulejma Zurekija, kome je saopćio Ebu-Humejd Sa‘idi, radijallahu anhu, da su (ashabi) upitali:
– Allahov Poslaniče, kako ćemo donositi salavat ne tebe?
– Recite: – reče Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem – Bože, ukaži svoju milost Muhammedu,

٣٣٦٩. حَدَّثَنَا عَبْدُاللهِ بْنُ يُوسُفَ أَخْبَرَنَا مَالِكُ ابْنُ أَنَسٍ عَنْ عَبْدِاللهِ بْنِ أَبِي بَكْرِ بْنِ مُحَمَّدِ بْنِ عَمْرِو بْنِ حَزْمٍ عَنْ أَبِيهِ عَنْ عَمْرِو ابْنِ سُلَيْمٍ الزُّرَقِيِّ أَخْبَرَنِي أَبُو حُمَيْدٍ السَّاعِدِيُّ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ أَنَّهُمْ قَالُوا يَا رَسُولَ اللهِ كَيْفَ نُصَلِّي عَلَيْكَ فَقَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ قُولُوا اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَأَزْوَاجِهِ وَذُرِّيَّتِهِ كَمَا صَلَّيْتَ عَلَى آلِ

3 Historičari kažu da je popravka Ka‘be izvršena u 35. godini Muhammedova, sallallahu alejhi ve sellem, života, dakle pet godina prije početka poslanstva.
U senedu hadisa je rečeno da je ovaj hadis od Aiše, radijallahu anha, prenio Abdullah b. Ebu-Bekr, ali je Buhari na kraju hadisa naveo predaju Ismaila b. Ebi-Uvejsa, i iz nje se vidi da je spomenuti Abdullah sin Muhammeda, Ebu-Bekrova sina, što znači da je on Ebu-Bekrov unuk, a ne sin.

njegovim ženama i njegovom potomstvu, kao što si podijelio svoj blagoslov porodici Ibrahimovoj. Zaista si ti hvaljen i slavljen.

إِبْرَاهِيمَ وَبَارِكْ عَلَى مُحَمَّدٍ وَأَزْوَاجِهِ وَذُرِّيَّتِهِ كَمَا بَارَكْتَ عَلَى آلِ إِبْرَاهِيمَ إِنَّكَ حَمِيدٌ مَجِيدٌ .

3370. PRIČALI SU NAM Kajs b. Hafs i Musa b. Isma'il, njima Abdul-Vahid b. Zijad, a njemu Ebu-Kurre Muslim b. Salim Hemedani, rekavši da mu je kazao Abdullah b. Isa kako je čuo da je Abdur-Rahman b. Ebi-Lejla rekao: – Sreo me je Ka'b b. Udžre i upitao:

"Hoćeš li da ti poklonim dar kojeg sam čuo od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem?"

"Naravno, pokloni mi ga" – rekoh ja, a on zatim reče: "Pitali samo Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem: 'Allahov Poslaniče, kako se donosi salavat na tebe i tvoju porodicu? A Allah nas je naučio kako ćemo te pozdravljati.' On je rekao: 'Recite: Bože, ukaži svoju milost Muhammedu i porodici Muhammedovoj, kao što si je ukazao Ibrahimu i porodici Ibrahimovoj. Zaista si Ti hvaljen i slavljen! Bože, udijeli svoj blagoslov Muhammedu i porodici Muhammedovoj, kao što si udijelio svoj blagoslov Ibrahimu i porodici Ibrahimovoj. Zaista si Ti hvaljen i slavljen.'"[1]

٣٣٧٠. حَدَّثَنَا قَيْسُ بْنُ حَفْصٍ وَمُوسَى بْنُ إِسْمَاعِيلَ قَالَا حَدَّثَنَا عَبْدُالْوَاحِدِ بْنُ زِيَادٍ حَدَّثَنَا أَبُو قُرَّةَ مُسْلِمُ بْنُ سَالِمٍ الْهَمْدَانِيُّ قَالَ حَدَّثَنِي عَبْدُاللهِ بْنُ عِيسَى سَمِعَ عَبْدَالرَّحْمَنِ بْنَ أَبِي لَيْلَى قَالَ لَقِيَنِي كَعْبُ بْنُ عُجْرَةَ فَقَالَ أَلَا أُهْدِي لَكَ هَدِيَّةً سَمِعْتُهَا مِنَ النَّبِيِّ ﷺ فَقُلْتُ بَلَى فَأَهْدِهَا لِي فَقَالَ سَأَلْنَا رَسُولَ اللهِ ﷺ فَقُلْنَا يَا رَسُولَ اللهِ كَيْفَ الصَّلَاةُ عَلَيْكُمْ أَهْلَ الْبَيْتِ فَإِنَّ اللهَ قَدْ عَلَّمَنَا كَيْفَ نُسَلِّمُ عَلَيْكُمْ قَالَ قُولُوا اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَعَلَى آلِ مُحَمَّدٍ كَمَا صَلَّيْتَ عَلَى إِبْرَاهِيمَ وَعَلَى آلِ إِبْرَاهِيمَ إِنَّكَ حَمِيدٌ مَجِيدٌ اللَّهُمَّ بَارِكْ عَلَى مُحَمَّدٍ وَعَلَى آلِ مُحَمَّدٍ كَمَا بَارَكْتَ عَلَى إِبْرَاهِيمَ وَعَلَى آلِ إِبْرَاهِيمَ إِنَّكَ حَمِيدٌ مَجِيدٌ .

3371. PRIČAO NAM JE Usman b. Ebu-Šejbe, njemu Džerir prenoseći od Mensura, on od Minhala, ovaj od Seida b. Džubejra, a on od Ibn-Abbasa, radijallahu anhu, koji je rekao:

"Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, običavao je tražiti zaštitu za Hasana i Husejna govoreći: Vaš otac (Ibrahim, alejhis-selam) ovim (riječima) tražio je zaštitu za Isma'ila i Ishaka: 'Tražim zaštitu s potpunim Allahovim riječima od svakog šejtana i otrovnice i od svakog oka urokljivoga.'"

٣٣٧١. حَدَّثَنَا عُثْمَانُ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ حَدَّثَنَا جَرِيرٌ عَنْ مَنْصُورٍ عَنِ الْمِنْهَالِ عَنْ سَعِيدِ بْنِ جُبَيْرٍ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا قَالَ كَانَ النَّبِيُّ ﷺ يُعَوِّذُ الْحَسَنَ وَالْحُسَيْنَ وَيَقُولُ إِنَّ أَبَاكُمَا كَانَ يُعَوِّذُ بِهَا إِسْمَاعِيلَ وَإِسْحَاقَ أَعُوذُ بِكَلِمَاتِ اللهِ التَّامَّةِ مِنْ كُلِّ شَيْطَانٍ وَهَامَّةٍ وَمِنْ كُلِّ عَيْنٍ لَامَّةٍ .

1 Traženje blagoslova Muhammedu, sallallahu alejhi ve sellem, onakvog kakav je dobio Ibrahim, alejhis-selam, ne znači upoređivanje vrijednog i vrednijeg, već je to upoređivanje nepoznatog s poznatim na osnovu kur'anskog ajeta: "Allahova milost i blagoslovi Njegovi su na vama, obitelji vjerovjesničkoj." (Hud: 73) "Allah nas je naučio kako ćemo te pozdravljati" – odnosi se na pozdrav koji se uči na tešehudu: "Esselamu alejke ejjuhennebijju ve rahmetullahi ve berekatuhu."

O RIJEČIMA UZVIŠENOG: "I OBAVIJESTI IH O GOSTIMA IBRAHIMOVIM KADA SU MU DOŠLI"[2]

باب قوله عز وجل
(ونبئهم عن ضيف إبراهيم إذ دخلوا عليه)

La tevdžel: ne boj se! A kada Ibrahim reče: "Gospodaru moj, pokaži mi kako umrle oživljavaš", do riječi: "Ali bih da mi se srce smiri."[3]

(لَا تَوْجَلْ) لَا تَخَفْ (وَإِذْ قَالَ إِبْرَاهِيمُ رَبِّ أَرِنِي كَيْفَ تُحْيِي الْمَوْتَى) .

3372. PRIČAO NAM JE Ahmed b. Salih, njemu Ibn-Vehb rekavši da mu je saopćio Junus od Ibn-Šihaba, on od Ebu-Seleme b. Abdur-Rahmana i Seida b. Musejjeba, a njih dvojica od Ebu-Hurejre, radijallahu anhu, da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
"Mi smo preči (da sumnjamo u način proživljenja) od Ibrahima kad je rekao: 'Gospodaru moj, pokaži mi kako umrle oživljavaš!' On reče: 'Zar ne vjeruješ?' 'Vjerujem' – odgovori on – 'ali bih da mi se srce smiri.'"
– Neka se Allah smiluje Lutu, on se oslanjao na jak oslonac!
– Da sam ostao u zatvoru onoliko koliko je ostao Jusuf, odazvao bih se onom koji poziva (na izlazak iz zatvora).[4]

٣٣٧٢. حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ صَالِحٍ حَدَّثَنَا ابْنُ وَهْبٍ قَالَ أَخْبَرَنِي يُونُسُ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ عَنْ أَبِي سَلَمَةَ ابْنِ عَبْدِالرَّحْمَنِ وَسَعِيدِ بْنِ الْمُسَيَّبِ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ أَنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ قَالَ نَحْنُ أَحَقُّ بِالشَّكِّ مِنْ إِبْرَاهِيمَ إِذْ قَالَ (رَبِّ أَرِنِي كَيْفَ تُحْيِي الْمَوْتَى قَالَ أَوَلَمْ تُؤْمِنْ قَالَ بَلَى وَلَكِنْ لِيَطْمَئِنَّ قَلْبِي) وَيَرْحَمُ اللهُ لُوطًا لَقَدْ كَانَ يَأْوِي إِلَى رُكْنٍ شَدِيدٍ وَلَوْ لَبِثْتُ فِي السِّجْنِ طُولَ مَا لَبِثَ يُوسُفُ لَأَجَبْتُ الدَّاعِيَ .

2 El-Hidžr: 51.

3 Ove riječi se nalaze u ajetu: "A kada Ibrahim reče: 'Gospodaru moj, pokaži mi kako umrle oživljavaš!' On reče: 'Zar ne vjeruješ?' 'Vjerujem' – odgovori on – 'ali bih da mi se srce smiri.'"
'Uzmi četiri ptice' – reče on – 'i isijeci ih, pa pojedine komade njihove stavi na razne brežuljke, zatim ih pozovi, brzo će ti doći. Znaj da je Allah Silan i Mudar.'" (El-Bekare: 260)

4 U objašnjenju tvrdnje: Mi smo da sumnjamo od Ibrahima, Šafi' kaže: "Sumnja je nemoguća u odnosu na Ibrahima, alejhis-selam, a kad bi poslanici mogli sumnjati, onda bih ja bio preči da sumnjam od Ibrahima, alejhis-selam, a znate da Ibrahim nije sumnjao. Kad ja ne sumnjam, a nije mi pokazana moć oživljavanja, onda je Ibrahim preči da ne sumnja." On je ovo rekao iz skromnosti. Govoreći o Jusufu, alejhis-selam, Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, želi naglasiti njegovu strpljivost.

O RIJEČIMA UZVIŠENOG ALLAHA: "I SPOMENI U KNJIZI ISMA'ILA! ON JE ISPUNJAVAO DATO OBEĆANJE"[1]

باب قَوْلِ اللَّهِ تعالى (واذْكُرْ فِي الْكِتابِ إِسْماعِيلَ إِنَّهُ كانَ صادِقَ الْوَعْدِ)

3373. PRIČAO NAM JE Kutejbe b. Seid, njemu Hatim prenoseći od Jezida b. Ebu-Ubejda, a on od Seleme b. Akve'a, radijallahu anhu, koji je rekao: "Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, prošao je pored jedne grupe iz (plemena) Eslem. Oni su se natjecali u gađanju strijelama. Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, reče im:

– Gađajte, potomci Isma'ilovi, vaš otac je bio strijelac, a i ja ću biti na strani jedne vaše grupe.

Jedna grupa, kaže (Seleme), ustegla se od strijeljanja, pa Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, reče: – Šta vam je, zašto ne gađate?

– Allahov Poslaniče – rekoše oni – zar da gađamo, a ti s njima.

– Gađajte – reče on – ja sam sa svima vama.[2]

٣٣٧٣. حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ بْنُ سَعِيدٍ حَدَّثَنَا حَاتِمٌ عَنْ يَزِيدَ بْنِ أَبِي عُبَيْدٍ عَنْ سَلَمَةَ بْنِ الأَكْوَعِ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ مَرَّ النَّبِيُّ ﷺ عَلَى نَفَرٍ مِنْ أَسْلَمَ يَنْتَضِلُونَ فَقَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ ارْمُوا بَنِي إِسْمَاعِيلَ فَإِنَّ أَبَاكُمْ كَانَ رَامِيًا ارْمُوا وَأَنَا مَعَ بَنِي فُلَانٍ قَالَ فَأَمْسَكَ أَحَدُ الْفَرِيقَيْنِ بِأَيْدِيهِمْ فَقَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ مَا لَكُمْ لَا تَرْمُونَ فَقَالُوا يَا رَسُولَ اللهِ نَرْمِي وَأَنْتَ مَعَهُمْ قَالَ ارْمُوا وَأَنَا مَعَكُمْ كُلِّكُمْ .

1 Ovaj ajet u cijelosti glasi: "I spomeni u Knjizi Isma'ila; on je ispunjavao dato obećanje i bio poslanik, vjerovjesnik." (Merjem, 54)

2 Resulullah, sallallahu alejhi ve sellem, ove ljude je nazvao potomcima Isma'ilovim želeći naglasiti da su mnogi Arapi porijeklom od Ismaila, alejhis-selam.

KAZIVANJE O ISHAKU, SINU IBRAHIMOVOM, ALEJHIMAS-SELAM

باب قِصَّةِ إِسْحَاقَ بْنِ إِبْرَاهِيمَ عَلَيْهِمَا السَّلَام

O njemu prenosi Ibn-Omer i Ebu-Hurejre od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem.[3]

فِيهِ ابْنُ عُمَرَ وَأَبُو هُرَيْرَةَ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ .

POGLAVLJE

باب

“Vi niste bili prisutni kada je Ja‘kubu smrtni čas došao kada je sinove svoje upitao...”[4]

﴿ أَمْ كُنْتُمْ شُهَدَاءَ إِذْ حَضَرَ يَعْقُوبَ الْمَوْتُ إِذْ قَالَ لِبَنِيهِ ﴾

3374. PRIČAO NAM JE Ishak b. Ibrahim da je čuo Mu‘temira, koji je prenio od Ubejdullaha, on od Seida b. Ebu-Seida Makburija, a ovaj od Ebu-Hurejre, radijallahu anhu, koji je izjavio da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, upita:
– Ko je najplemenitiji čovjek?
– Najplemenitiji čovjek je onaj koji je najbogobojazniji – reče on.
– Allahov Vjerovjesniče – rekoše oni – ne pitamo te o tome.
– Pa, najplemenitiji čovjek je Jusuf, Allahov vjerovjesnik, sin Allahovog vjerovjesnika (Ja‘kuba), unuk Allahovog vjerovjesnika (Ishaka), praunuk Allahovog prijatelja (Ibrahima) – reče on, ali oni (opet) rekoše:
– Ne pitamo te o tome.
– Onda me pitate o rodovima Arapa – reče on.
– Da – rekoše oni, a on reče:

٣٣٧٤. حَدَّثَنَا إِسْحَاقُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ سَمِعَ الْمُعْتَمِرَ عَنْ عُبَيْدِاللهِ عَنْ سَعِيدِ بْنِ أَبِي سَعِيدٍ الْمَقْبُرِيِّ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ قِيلَ لِلنَّبِيِّ ﷺ مَنْ أَكْرَمُ النَّاسِ قَالَ أَكْرَمُهُمْ أَتْقَاهُمْ قَالُوا يَا نَبِيَّ اللهِ لَيْسَ عَنْ هَذَا نَسْأَلُكَ قَالَ فَأَكْرَمُ النَّاسِ يُوسُفُ نَبِيُّ اللهِ ابْنُ نَبِيِّ اللهِ ابْنِ نَبِيِّ اللهِ ابْنِ خَلِيلِ اللهِ قَالُوا لَيْسَ عَنْ هَذَا نَسْأَلُكَ قَالَ فَعَنْ مَعَادِنِ الْعَرَبِ تَسْأَلُونِي قَالُوا نَعَمْ قَالَ فَخِيَارُكُمْ فِي الْجَاهِلِيَّةِ خِيَارُكُمْ فِي الْإِسْلَامِ إِذَا فَقُهُوا .

---

3 Ibn-Ishak kaže da su Hadžera i Sara rodile u isto vrijeme Isma‘ila, alejhis-selam, i Ishaka, alejhis-selam, i da su njih dvojica uporedo rasli.
Buhari u ovom poglavlju nije naveo nijednog hadisa, ali je ukazao na hadise koje Ibn-Omer i Ebu-Hurejre prenose od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem. Ibn-Hadžer pretpostavlja da se to odnosi na hadis Ebu-Hurejre, koji je naveden u sljedećem poglavlju (gdje se kaže da je Jusuf, alejhis-selam, unuk Isahka, alejhis-selama) i hadis Ibn-Omera, naveden u poglavlju o Jusufu, alejhis-selam, gdje se također kaže da je Jusuf, alejhis-selam, sin Ja‘kuba, alejhis-selam, unuk Ishaka, alejhis-selam, a praunuk Ibrahima, alejhis-selam.

4 Navedeni ajet u cijelosti glasi: “Vi niste bili prisutni kada je Ja‘kubu smrtni čas došao i kad je sinove svoje upitao: ‘Kome ćete, poslije mene, ibadet činiti?’ ‘Činit ćemo ibadet’ – odgovorili su – ‘tvome, Bogu tvojih predaka Ibrahima i Isma‘ila i Ishaka, Bogu jednome! I mi se Njemu pokoravamo.’” (El-Bekare: 133)

– Oni od vas koji su bili najbolji (dok su bili) u neznaboštvu, najbolji su i u islamu, ako postanu učeni."[1]

POGLAVLJE

باب

"I Luta, kada reče narodu svome: 'Zašto činite razvrat naočigled jedni drugih? Zar zbilja sa strašću općite s muškarcima, umjesto sa ženama? Vi ste, uistinu, bezumnici.' A odgovor naroda njegova je glasio: 'Istjerajte Lutovu porodicu iz grada vašeg, oni su ljudi čistunci!' I Mi smo spasili njega i porodicu njegovu, sve osim žene njegove, Mi smo odredili da ona ostane s onima koji će kaznu iskusiti, i pustili smo na njih kišu, a strašne li kiše za one koji su bili opomenuti!"[2]

﴿ وَلُوطًا إِذْ قَالَ لِقَوْمِهِ أَتَأْتُونَ الْفَاحِشَةَ وَأَنْتُمْ تُبْصِرُونَ أَئِنَّكُمْ لَتَأْتُونَ الرِّجَالَ شَهْوَةً مِنْ دُونِ النِّسَاءِ بَلْ أَنْتُمْ قَوْمٌ تَجْهَلُونَ فَمَا كَانَ جَوَابَ قَوْمِهِ إِلَّا أَنْ قَالُوا أَخْرِجُوا آلَ لُوطٍ مِنْ قَرْيَتِكُمْ إِنَّهُمْ أُنَاسٌ يَتَطَهَّرُونَ فَأَنْجَيْنَاهُ وَأَهْلَهُ إِلَّا امْرَأَتَهُ قَدَّرْنَاهَا مِنَ الْغَابِرِينَ وَأَمْطَرْنَا عَلَيْهِمْ مَطَرًا فَسَاءَ مَطَرُ الْمُنْذَرِينَ ﴾ .

3375. PRIČAO NAM JE Ebul-Jeman, njemu saopćio Šu'ajb, a ovom Ebu-Zenad od A'redža, a on od Ebu-Hurejre, radijallahu anhu, da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Neka Allah oprosti Lutu, on se zaista oslanjao na Nekog snažnog."[3]

٣٣٧٥. حَدَّثَنَا أَبُو الْيَمَانِ أَخْبَرَنَا شُعَيْبٌ حَدَّثَنَا أَبُو الزِّنَادِ عَنِ الْأَعْرَجِ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ قَالَ يَغْفِرُ اللهُ لِلُوطٍ إِنْ كَانَ لَيَأْوِي إِلَى رُكْنٍ شَدِيدٍ .

1 Ovaj hadis se slaže s ajetom navedenim u uvodu poglavlja, jer se i u hadisu i u ajetu govori o porijeklu Jusufa, alejhis-selam, jednog od Jakubovih sinova, koje je Jakub, alejhis-selam, pred smrt upozoravao da budu ustrajni u islamu.

2 En-Neml: 54-58.

3 Ovdje se misli na ajet: "Ah, da ja samo imam moć – reče on – da se mogu osloniti na nekog snažnog!" (Hud: 80) Naime, Lut, alejhis-selam, nije imao rođaka među ljudima kojima je bio poslan, jer je on s Ibrahimom, alejhis-selam, doselio iz Mezopotamije, a potom ga je Allah učinio poslanikom stanovnicima Sodome u Šamu, da ih pozove u islam da ih odvrate od homoseksualizma. Međutim, oni mu se nisu odazvali pa je Allah poslao Džibrila, Mikaila i Israfila da ih unište. Ovi meleki su došli Lutu, alejhis-selam, u liku gostiju, i kad s on pobojao za njih od svog naroda i poželio da ima rodake koji bi mu pomogli, meleki su mu otkrili cilj svog dolaska, nakon čega je melek Džibril uništio njihova naselja, a Allah je spasio Lutu, alejhis-selam, i njegovu porodicu, osim Lutove žene.

"I KAD IZASLANICI DOĐOŠE LUTU, ON REČE: 'VI STE DOISTA LJUDI NEZNANI.'"[4]

باب (فلمّا جاء آل لوط المُرسلون قال إنّكم قومٌ منكرون)

Biruknihi znači: s onima što su s njim, jer su oni njegova snaga. *Terkenu* znači: skloniti se.[5] *Feenkerehum*, *nekirehum* i *istenkerehum*[6] imaju isto značenje (on osjeti da nisu gosti). *Juhreune*: trčeći[7] *dabirun*: kraj,[8] *sajhatun*: propast,[9] *lil-mutevessimin*: za one koji promatraju, *le bisebilin*: na putu.[10]

(بِرُكْنِهِ) بِمَنْ مَعَهُ لِأَنَّهُمْ قُوَّتُهُ (تَرْكَنُوا) تَمِيلُوا فَأَنْكَرَهُمْ وَ (نَكِرَهُمْ) وَاسْتَنْكَرَهُمْ وَاحِدٌ (يُهْرَعُونَ) يُسْرِعُونَ دَابِرٌ آخِرٌ صَيْحَةٌ هَلَكَةٌ (لِلْمُتَوَسِّمِينَ) لِلنَّاظِرِينَ (لَبِسَبِيلٍ) لَبِطَرِيقٍ .

3376. PRIČAO NAM JE Mahmud, njemu Ebu-Ahmed, a ovom Sufjan prenoseći od Ebu-Ishaka, on od Esveda, a ovaj da je Abdullah, radijallahu anhu, rekao:
"Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, učio je: 'Pa ima li ikoga ko bi pouku primio?'"[11]

٣٣٧٦. حَدَّثَنَا مَحْمُودٌ حَدَّثَنَا أَبُو أَحْمَدَ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ عَنْ أَبِي إِسْحَاقَ عَنِ الْأَسْوَدِ عَنْ عَبْدِاللهِ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ قَرَأَ النَّبِيُّ ﷺ (فَهَلْ مِنْ مُدَّكِرٍ) .

---

4 El-Hidžr: 61-62. Ovo poglavlje je, ustvari, nastavak prethodnog poglavlja, i u njemu Buhari objašnjava neke riječi iz ajeta koji se odnose na Lutu, alejhis-selam.

5 Riječi *biruknihi* nalaze se u ajetu: "A on, uzdajući se u moć svoju, okrenu glavu i reče: "Čarobnjak je ili lud" (Ez-Zarijat: 39), a *terkenu* se nalazi u ajetu: "I ne držite stranu onih koji nepravedno postupaju, pa da vas vatra prži; vi nemate drugih zaštitnika, osim Allaha, inače, nema vam pomoći." (Hud: 133) Ova dva ajeta ne govore o Lutu, alejhis-selam, pa Ibni-Hadžer pretpostavlja da je riječi biruknihi i terkenu Buhari ovdje naveo da bi objasnio riječ rukn iz ajeta: "... ili da se mogu osloniti na nekog snažnog."

6 Ove tri riječi imaju isti korijen, isto značenje. Buhari ih je sve tri naveo da bi objasnio riječi *nekirehum*, koje se nalaze u ajetu: "A kad vidje da ga se ruke njihove ne dotiču, on osjeti da nisu gosti, i obuze ga neka zebnja od njih. "Ti se ne boj" – rekoše oni – "mi smo Lutovom narodu poslani." (Hud: 70)

7 Glagol *juhreune* spomenut je u ajetu: "I narod njegov pohrli njemu, a prije su radili sramna djela. 'O, narode moj' – reče on – 'eto mojih kćeri, one su vam čistije! Bojte se Allaha i pred gostima mojim me ne sramotite! Zar među vama nema razumna čovjeka.'" (Hud: 78)

8 Riječ *dabirun* nalazi se u ajetu: "I Mi smo mu objavili ono što će se zbiti: da će oni, svi do posljednjeg, u svitanje uništeni biti." (El-Hidžr: 66)

9 Riječju *sajhatun* Buhari aludira na ajet: "Samo bi se čuo jedan užasan krik, i oni bi odjednom svi pomrli." (Ja-Sin: 29)

10 *Lil-mutevessimin i lebisebilin* nalaze se u ajetima: "To su, zaista, pouke za one koji posmatraju, on je pored puta i sada postoji." (El-Hidžr: 75-76) Ova dva ajeta nalaze se iza ajeta koji govore o kažnjavanju Lutovog naroda, pa je stoga na njih ukazano u ovom poglavlju.

11 Ajet: "A Mi smo Kur'an učinili dostupnim za pouku, pa ima li ikoga ko bi pouku primio?" (El-Kamer: 40), ponavlja se u suri El-Kamer nekoliko puta, i to nakon kazivanja o nekoliko Allahovih poslanika, pa je i Buhari ovu izjavu Abdullaha, radijallahu anhu, navodio u poglavljima koja govore o tim poslanicima, tj. u poglavljima o Nuhu, alejhis-selam, Hudu, alejhis-selam, i Lutu, alejhis-selam.

O RIJEČIMA UZVIŠENOG ALLAHA: "A SEMUDU (POSLASMO) NJEGOVOG BRATA SALIHA"[1]

باب قَوْلِ اللهِ تعالى (وإلى ثَمُودَ أخاهُمْ صالحًا)

"Stanovnici Hidžra su lažnim smatrali..."[2] (Hidžr) je mjesto (narod) Semud, ali sintagma *harsun hidžrun*[3] znači: zabranjeni (zemaljski) plodovi. Sve što je zabranjeno to je hidžr. Od tog značenja *hidžrun* je *mahdžurun*:[4] potpuno zabranjen. *Hidžr* isto tako znači: sve što sagradiš. I ono što označiš na zemlji zove se hidžr. Otuda se *hatim* (luk) Ka'be zove *hidžr*, kao da je izveden iz (oblika) *mahtum* (slomljen), kao što *katil* (literarno ubica) znači: *maktul* (ubijen). Za ženski rod imenice konj kaže se *hidžr*, a i za pamet se također kaže *hidžr*[5], a kaže se i *hidža* (pamet). Ali, Hadžerul-Jemame znači: mjesto (koje se nalazi između Hidžaza i Jemena).

(كَذَّبَ أَصْحَابُ الْحِجْرِ) الْحِجْرُ مَوْضِعُ ثَمُودَ وَأَمَّا (حَرْثٌ حِجْرٌ) حَرَامٌ وَكُلُّ مَمْنُوعٍ فَهُوَ حِجْرٌ مَحْجُورٌ وَالْحِجْرُ كُلُّ بِنَاءٍ بَنَيْتَهُ وَمَا حَجَرْتَ عَلَيْهِ مِنَ الْأَرْضِ فَهُوَ حِجْرٌ وَمِنْهُ سُمِّيَ حَطِيمُ الْبَيْتِ حِجْرًا كَأَنَّهُ مُشْتَقٌّ مِنْ مَحْطُومٍ مِثْلُ قَتِيلٍ مِنْ مَقْتُولٍ وَيُقَالُ لِلْأُنْثَى مِنَ الْخَيْلِ الْحِجْرُ وَيُقَالُ لِلْعَقْلِ حِجْرٌ وَحِجًى وَأَمَّا حَجْرُ الْيَمَامَةِ فَهُوَ مَنْزِلٌ .

3377. PRIČAO NAM JE Humejdi, njemu Sufjan, a ovom Hišam b. Urve od svoga oca, a on od Abdullaha b. Zem'e, koji je rekao: – Čuo sam Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, kad je spomenuo onog što je zaklao deve i rekao: "Odazvao se da je zakolje jedan čovjek koji je imao moć i čvrstinu, kao Ebu-Zem'a."[6]

٣٣٧٧. حَدَّثَنَا الْحُمَيْدِيُّ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ حَدَّثَنَا هِشَامُ بْنُ عُرْوَةَ عَنْ أَبِيهِ عَنْ عَبْدِاللهِ بْنِ زَمْعَةَ قَالَ سَمِعْتُ النَّبِيَّ ﷺ وَذَكَرَ الَّذِي عَقَرَ النَّاقَةَ قَالَ انْتَدَبَ لَهَا رَجُلٌ ذُو عِزٍّ وَمَنَعَةٍ فِي قَوْمِهِ كَأَبِي زَمْعَةَ .

1 Prijevod ajeta u cijelosti glasi: "A Semudu (poslasmo) njegovog brata Saliha. 'O, narode moj', govorio je on, 'Allahu se klanjajte, vi drugog Boga osim Njega nemate! Evo vam znaka od Gospodara vašeg: ova Allahova kamila za vas je znak. Pustite je neka pase po Allahovoj zemlji i ne zlostavljajte je pa da vas patnja nesnosna stigne.'" (El-A'raf: 73)
Salih, alejhis-selam, poslan je narodu Semud, koji je živio u Hidžru, između Hidžara i Šama. Kuće su klesali u kamenu, ali ih to nije spasilo Allahove kazne. Jedino je bio spašen Salih, alejhis-selam, i nekolicina vjernika koji su ga slijedili. Oni su, prema riječima Suddija, otišli u Mekku i tu umrli i pokopani zapadno od Ka'be, između Darun-nedveta i Hidžra.

2 Ovaj ajet glasi: "Stanovnici Hidžra su poslanike lažnim smatrali." (El-Hidžr: 80)

3 Buhari je donoseći nekoliko pojmova, objasnio riječ hidžr. Harsun hidžrun nalazi se u ajetu: "Oni govore: 'Ova i ova stoka i ti i ti zemaljski plodovi su zabranjeni, smiju ih jesti samo oni kojima mi dozvolimo – tvrde oni – a ove i one kamile je zabranjeno jahati.'" Ima stoke prilikom čijeg klanja se ne spominje Allahove ime. Izmišljaju o Njemu laži, a On će sigurno, zbog onog što izmišljaju, kazniti. (El-Enam: 138)

4 Sintagma *hidžren mahdžuren* spominje se u ajetu: "Onoga dana kad ugledaju meleke, grješnici se neće radovati, a (meleki) će govoriti: '(Svaka radost i Džennet su vama) potpuno zabranjeni.'" (El-Furkan: 22)

5 Riječ *hidžrun*, u značenju: pamet, spomenuta je u ajetu: "Zar to pametnom zakletva nije?" (El-Fedžr: 5)

6 Pošto je Salih, alejhis-selam, pozvao svoj narod vjerovanju u Allaha, oni su od njega zatražili devu posebnog

3378. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Miskin Ebul-Hasan, njemu Jahja b. Hassan b. Hajjan Ebu-Zekerijja, a ovom Sulejman od Abdullaha b. Dinara, a on od Ibn-Omera radijallahu anhu, da im je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, pošto je prilikom pohoda na Tebuk, odsjeo u Hidžru, naredio da ne piju iz njihovog bunara i ne crpe vodu iz njega, ali oni rekoše: "Mi smo već mijesili tijesto tom vodom i crpili je."
Onda im on naredi da bace to tijesto i prospu tu vodu.[7] Prenosi se od Sebre b. Ma'beda i Ebu-Šumusa da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, naredio da se prospe hrana.[8] Ebu-Zerr prenosi da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Ko je mijesio njegovom vodom."[9]

٣٣٧٨. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ مِسْكِينٍ أَبُو الْحَسَنِ حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ حَسَّانَ بْنِ حَيَّانَ أَبُو زَكَرِيَّاءَ حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ عَنْ عَبْدِ اللهِ ابْنِ دِينَارٍ عَنِ ابْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا أَنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ لَمَّا نَزَلَ الْحِجْرَ فِي غَزْوَةِ تَبُوكَ أَمَرَهُمْ أَنْ لَا يَشْرَبُوا مِنْ بِئْرِهَا وَلَا يَسْتَقُوا مِنْهَا فَقَالُوا قَدْ عَجَنَّا مِنْهَا وَاسْتَقَيْنَا فَأَمَرَهُمْ أَنْ يَطْرَحُوا ذَلِكَ الْعَجِينَ وَيُهَرِيقُوا ذَلِكَ الْمَاءَ وَيُرْوَى عَنْ سَبْرَةَ بْنِ مَعْبَدٍ وَأَبِي الشُّمُوسِ أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ أَمَرَ بِإِلْقَاءِ الطَّعَامِ وَقَالَ أَبُو ذَرٍّ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ مَنِ اعْتَجَنَ بِمَائِهِ .

3379. PRIČAO NAM JE Ibrahim b. Munzir, njemu Enes b. Ijad od Ubejdullaha, a on od Nafija, da mu je saopćio Abdullah b. Omer, radijallahu anhu, da su ljudi odsjeli s Allahovim Poslanikom, sallallahu alejhi ve sellem, u zemlji Semudu, u Hidžru. Nasuli su vode iz njegovog bunara i njome mijesili tijesto, ali im je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, naredio da prospu ono što su nasuli iz njihovog bunara i da nahrane deve tijestom (koje su umijesili tom vodom)

٣٣٧٩. حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ الْمُنْذِرِ حَدَّثَنَا أَنَسُ ابْنُ عِيَاضٍ عَنْ عُبَيْدِ اللهِ عَنْ نَافِعٍ أَنَّ عَبْدَ اللهِ بْنَ عُمَرَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا أَخْبَرَهُ أَنَّ النَّاسَ نَزَلُوا مَعَ رَسُولِ اللهِ ﷺ أَرْضَ ثَمُودَ الْحِجْرَ فَاسْتَقَوْا مِنْ بِئْرِهَا وَاعْتَجَنُوا بِهِ فَأَمَرَهُمْ رَسُولُ اللهِ ﷺ أَنْ يُهَرِيقُوا مَا اسْتَقَوْا مِنْ بِئْرِهَا وَأَنْ يَعْلِفُوا الْإِبِلَ

---

izgleda, pa je Allah učinio da iz stijene izađe takva deva, i neki od njih su prihvatili vjerovanje, dok su drugi odbili. Složili su se da puste devu da pase gdje hoće i da pije vodu svaki drugi dan. Međutim, ona je tog "svog" dana ispijala cio bunar, a oni su svoje potrebe za vodom podmirivali sljedećeg dana. To im se nije svidalo i devetorica njih se dogovore da je zakolju. Taj dogovor ostvario je Kudar b. Salif zaklavši devu. Kad je to čuo Salih, alejhis-selam, upozorio ih je da će ih nakon tri dana stići kazna, što se i dogodilo. Spomenuti Kudar b. Salif je u svom narodu imao ugled i moć, kao što je Esved b. Abdul-Muttalib Ebu-Zem'a imao moć u svom narodu.

7 Resulullah, sallallahu alejhi ve sellem, naredio im je da ne piju vodu iz Semudova bunara iz bojazni da oni od te vode ne bi naslijedili grubost ili nešto što ne valja.

8 Ovu predaju od Sebre b. Ma'beda zabilježili su imami Ahmed i Taberani, a verziju Ebu-Šumusa zabilježio je Buhari u djelu *El-Edebul-mufred* gdje se kaže: "Onaj ko je imao tijesto, bacio ga je, a ko je imao hajs prosuo ga je."

9 Ovaj hadis od Ebu-Zerra, radijallahu anhu, zabilježio je El-Bezzar. Po pričanju Ebu-Zerra, radijallahu anhu, oni su došli u jednu dolinu pa im je Resulullah, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Vi ste u prokletoj dolini, pa požurite", i još je naredio: "Ko je nešto zamijesio ili skuhao u loncu, neka to istrese."

i naredio im je da naspu vode iz bunara na koji je dolazila ona deva.[1]
Usame se slaže (sa Ubejdullahom) prenoseći (ovaj hadis) od Nafija.

الْعَجِينَ وَأَمَرَهُمْ أَنْ يَسْتَقُوا مِنَ الْبِئْرِ الَّتِي كَانَتْ تَرِدُهَا النَّاقَةُ تَابَعَهُ أُسَامَةُ عَنْ نَافِعٍ .

3380. PRIČAO MI JE Muhammed, njemu saopćio Abdullah prenoseći od Ma'mera, a on od Zuhrija, koji kaže da mu je saopćio Salim b. Abdullah od svog oca, radijallahu anhu, da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, kad je prošao pored Hidžra, rekao: "Ne ulazite u stanove onih koji su učinili nasilje, osim plačući, da i vas ne bi zadesilo ono što je njih zadesilo." On se potom prekrio svojim ogrtačem ne silazeći s deve.

٣٣٨٠. حَدَّثَنِي مُحَمَّدٌ أَخْبَرَنَا عَبْدُاللهِ عَنْ مَعْمَرٍ عَنِ الزُّهْرِيِّ قَالَ أَخْبَرَنِي سَالِمُ بْنُ عَبْدِاللهِ عَنْ أَبِيهِ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمْ أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ لَمَّا مَرَّ بِالْحِجْرِ قَالَ لَا تَدْخُلُوا مَسَاكِنَ الَّذِينَ ظَلَمُوا أَنْفُسَهُمْ إِلَّا أَنْ تَكُونُوا بَاكِينَ أَنْ يُصِيبَكُمْ مَا أَصَابَهُمْ ثُمَّ تَقَنَّعَ بِرِدَائِهِ وَهُوَ عَلَى الرَّحْلِ .

3381. PRIČAO MI JE Abdullah b. Muhammed, njemu Vehb, a ovom njegov otac da je čuo Junusa (kako prenosi) od Zuhrija, a on od Salima, da je Ibn-Omer izjavio kako je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
"Ne ulazite u stanove onih koji su sebi nasilje učinili, osim plačući, kako vas ne bi zadesilo nešto slično onom što je njih zadesilo."

٣٣٨١. حَدَّثَنِي عَبْدُاللهِ بْنُ مُحَمَّدٍ حَدَّثَنَا وَهْبٌ حَدَّثَنَا أَبِي سَمِعْتُ يُونُسَ عَنِ الزُّهْرِيِّ عَنْ سَالِمٍ أَنَّ ابْنَ عُمَرَ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ لَا تَدْخُلُوا مَسَاكِنَ الَّذِينَ ظَلَمُوا أَنْفُسَهُمْ إِلَّا أَنْ تَكُونُوا بَاكِينَ أَنْ يُصِيبَكُمْ مِثْلُ مَا أَصَابَهُمْ .

POGLAVLJE

بابٌ

"Vi niste prisutni bili kada je Ja'kubu smrtni čas došao."[2]

أَمْ كُنْتُمْ شُهَدَاءَ إِذْ حَضَرَ يَعْقُوبَ الْمَوْتُ

3382. PRIČAO NAM JE Ishak b. Mensur, njemu saopćio Abdus-Samed, a ovom pričao Abdur-Rahman b. Abdullah od svoga oca, on od Ibn-Omera, radijallahu anhuma, a ovaj od

٣٣٨٢. حَدَّثَنَا إِسْحَاقُ بْنُ مَنْصُورٍ أَخْبَرَنَا عَبْدُالصَّمَدِ حَدَّثَنَا عَبْدُالرَّحْمَنِ بْنُ عَبْدِاللهِ عَنْ أَبِيهِ عَنِ ابْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا عَنِ النَّبِيِّ ﷺ

1 Resulullah, sallallahu alejhi ve sellem, zabranio je korištenje vode i hrane koja je spravljena vodom iz Semudovih bunarova, ali je dozvolio da se ta hrana daje stoci, iz čega se zaključuje da je mekruh upotrebljavati vodu iz bunarova koje su posjedovali narodi koje je Allah, zbog njihovog nevjerovanja uništio.

2 Buhari je jedno poglavlje s ovakvim nazivom naveo nakon poglavlja o Isma'ilu, alejhis-selam, i Ishaku, alejhis-selam, dakle, četiri poglavlja prije ovoga, i u njemu je naveo hadis sličnog značenja, ali malo opširniji. Hadis se slaže s naslovom poglavlja s obzirom da je i Jusuf, alejhis-selam, jedan od sinova Ja'kuba, alejhis-selam, koje je on pred smrt upozoravao da budu ustrajni u islamu.

Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, koji je rekao: "Plemeniti, sin plemenitog, unuk plemenitog, praunuk plemenitog je Jusuf, sin Ja'kuba, unuk Ishaka, praunuk Ibrahima – neka je Allahov selam s njima."

أَنَّهُ قَالَ الْكَرِيمُ ابْنُ الْكَرِيمِ ابْنِ الْكَرِيمِ ابْنِ الْكَرِيمِ يُوسُفُ بْنُ يَعْقُوبَ بْنِ إِسْحَاقَ بْنِ إِبْرَاهِيمَ عَلَيْهِمُ السَّلَامُ .

O RIJEČIMA UZVIŠENOG ALLAHA: "U JUSUFU I BRAĆI NJEGOVOJ NALAZE SE POUKE ZA SVE KOJI SE RASPITUJU"[3]

باب قَوْلِ اللَّهِ تَعالى
(لقَدْ كَانَ فِي يُوسُفَ وإِخْوَتِهِ آياتٌ لِلسَّائِلِينَ)

3383. PRIČAO MI JE Ubejd b. Isma'il od Ebu-Usame, a on od Ubejdullaha, koji je rekao da mu je saopćio Seid b. Ebu-Seid od Ebu-Hurejre, radijallahu anhu, da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, upitan:
– Ko je najplemenitiji čovjek?
– Onaj koji najviše Allahu ibadet čini – reče on.
– Ne pitamo te o tome – rekoše oni, a on reče:
– Pa, najplemenitiji čovjek je Jusuf, Allahov vjerovjesnik, sin Allahovog vjerovjesnika, unuk Allahovog vjerovjesnika, praunuk Allahovog prijatelja.
– Ne pitamo te o tome – rekoše oni (opet).
– Onda me pitate – reče on – o rodovima Arapa. Oni od vas koji su bili najbolji (dok su bili) u neznaboštvu, najbolji su i u islamu ako postanu učeni.
PRIČAO MI JE Muhammed b. Selam, njemu saopćio Abde od Ubejdullaha, on od Seida, ovaj od Ebu-Hurejre, radijallahu anhu, a on od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, ovaj hadis.

٣٣٨٣. حَدَّثَنِي عُبَيْدُ بْنُ إِسْمَاعِيلَ عَنْ أَبِي أُسَامَةَ عَنْ عُبَيْدِاللهِ قَالَ أَخْبَرَنِي سَعِيدُ بْنُ أَبِي سَعِيدٍ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ سُئِلَ رَسُولُ اللهِ ﷺ مَنْ أَكْرَمُ النَّاسِ قَالَ أَتْقَاهُمْ لِلَّهِ قَالُوا لَيْسَ عَنْ هَذَا نَسْأَلُكَ قَالَ فَأَكْرَمُ النَّاسِ يُوسُفُ نَبِيُّ اللهِ ابْنُ نَبِيِّ اللهِ ابْنِ نَبِيِّ اللهِ ابْنِ خَلِيلِ اللهِ قَالُوا لَيْسَ عَنْ هَذَا نَسْأَلُكَ قَالَ فَعَنْ مَعَادِنِ الْعَرَبِ تَسْأَلُونِي النَّاسُ مَعَادِنُ خِيَارُهُمْ فِي الْجَاهِلِيَّةِ خِيَارُهُمْ فِي الْإِسْلَامِ إِذَا فَقُهُوا حَدَّثَنِي مُحَمَّدُ بْنُ سَلَامٍ أَخْبَرَنَا عَبْدَةُ عَنْ عُبَيْدِاللهِ عَنْ سَعِيدٍ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ بِهَذَا .

3 Jusuf: 7.

3384. PRIČAO NAM JE Bedel b. Muhabber, njemu saopćio Šu'be od Sa'da b. Ibrahima, koji je rekao da je čuo Urvu b. Zubejra (kako prenosi) od Aiše, radijallahu anha, da joj je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
– Zapovjedi Ebu-Bekru neka klanja (kao imam) ljudima.
– On je sažaljiv čovjek – reče ona. – Kad stane na tvoje mjesto, on će se raznježiti.
On je ponovio (zapovijed), a i ona je ponovo (rekla svoje mišljenje). Šu'be kaže: – Poslije treće ili četvrte zapovijedi on je rekao:
"Vi ste baš kao žene koje su bile s Jusufom. Zapovjedite Ebu-Bekru!"

٣٣٨٤. حَدَّثَنَا بَدَلُ بْنُ الْمُحَبَّرِ أَخْبَرَنَا شُعْبَةُ عَنْ سَعْدِ بْنِ إِبْرَاهِيمَ قَالَ سَمِعْتُ عُرْوَةَ بْنَ الزُّبَيْرِ عَنْ عَائِشَةَ رَضِي اللهُ عَنْهَا أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ قَالَ لَهَا مُرِي أَبَا بَكْرٍ يُصَلِّي بِالنَّاسِ قَالَتْ إِنَّهُ رَجُلٌ أَسِيفٌ مَتَى يَقُمْ مَقَامَكَ رَقَّ فَعَادَ فَعَادَتْ قَالَ شُعْبَةُ فَقَالَ فِي الثَّالِثَةِ أَوِ الرَّابِعَةِ إِنَّكُنَّ صَوَاحِبُ يُوسُفَ مُرُوا أَبَا بَكْرٍ .

3385. PRIČAO NAM JE Rebija b. Jahja Basri, njemu Zaide od Abdul-Malika b. Umejra, ovaj od Ebu-Burede b. Ebu-Musaa, a on od svog oca, koji je izjavio: – Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, razbolio se i rekao: "Zapovjedite Ebu-Bekru neka klanja (kao imam) ljudima."
"Ebu-Bekr je nježan čovjek" – rekla je (Aiša).
On je ponovo rekao isto, ali je i ona rekla isto, a potom on reče: "Zapovjedite mu! Vi ste kao žene što su bile s Jusufom."
Tako je Ebu-Bekr bio imam za života Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem.
Husein je, (prenoseći ovaj hadis) od Zaide, rekao: "Nježan čovjek."

٣٣٨٥. حَدَّثَنَا الرَّبِيعُ بْنُ يَحْيَى الْبَصْرِيُّ حَدَّثَنَا زَائِدَةُ عَنْ عَبْدِالْمَلِكِ بْنِ عُمَيْرٍ عَنْ أَبِي بُرْدَةَ بْنِ أَبِي مُوسَى عَنْ أَبِيهِ قَالَ مَرِضَ النَّبِيُّ ﷺ فَقَالَ مُرُوا أَبَا بَكْرٍ فَلْيُصَلِّ بِالنَّاسِ فَقَالَتْ عَائِشَةُ إِنَّ أَبَا بَكْرٍ رَجُلٌ كَذَا فَقَالَ مِثْلَهُ فَقَالَتْ مِثْلَهُ فَقَالَ مُرُوا أَبَا بَكْرٍ فَإِنَّكُنَّ صَوَاحِبُ يُوسُفَ فَأَمَّ أَبُو بَكْرٍ فِي حَيَاةِ رَسُولِ اللهِ ﷺ وَقَالَ حُسَيْنٌ عَنْ زَائِدَةَ رَجُلٌ رَقِيقٌ .

3386. PRIČAO NAM JE Ebul-Jeman, njemu je saopćio Šuajb, a ovom Ebu-Zinad od A'redža, a on od Ebu-Hurejre, radijallahu anhu, koji je izjavio da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Bože, spasi Ajjaša b. Ebi-Rebiju! Bože, spasi Selemu b. Hišama! Bože, spasi Velida b. Velida! Bože, spasi nemoćne vjernike! Bože, pojačaj pritisak na Mudar! Bože, podaj mu gladne godine, poput godina Jusufovih!"[1]

٣٣٨٦. حَدَّثَنَا أَبُو الْيَمَانِ أَخْبَرَنَا شُعَيْبٌ حَدَّثَنَا أَبُو الزِّنَادِ عَنِ الْأَعْرَجِ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِي اللهُ عَنْهُ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ اللَّهُمَّ أَنْجِ عَيَّاشَ ابْنَ أَبِي رَبِيعَةَ اللَّهُمَّ أَنْجِ سَلَمَةَ بْنَ هِشَامٍ اللَّهُمَّ أَنْجِ الْوَلِيدَ بْنَ الْوَلِيدِ اللَّهُمَّ أَنْجِ الْمُسْتَضْعَفِينَ مِنَ الْمُؤْمِنِينَ اللَّهُمَّ اشْدُدْ وَطْأَتَكَ عَلَى مُضَرَ اللَّهُمَّ اجْعَلْهَا سِنِينَ كَسِنِي يُوسُفَ .

1 Ovaj hadis je naveden i objašnjen u poglavlju *Ezan.* (Knjiga I, hadis br. 804)

3387. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Muhammed b. Esma', bratić Džuvejrija, njemu Džuvejri b. Esma' prenoseći od Malika, on od Zuhrija, a ovaj od Seida b. Musejjeba i Ebu-Ubejda, koji su mu saopćili od Ebu-Hurejre, radijallahu anhu, da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
"Neka se Allah smiluje Lutu, on se oslanjao na Nekog Snažnog. Da sam ostao u zatvoru onoliko koliko je ostao Jusuf, a zatim mi došao glasnik (da iziđem iz zatvora), odazvao bih mu se."

٣٣٨٧. حَدَّثَنَا عَبْدُ اللهِ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ أَسْمَاءَ هُوَ ابْنُ أَخِي جُوَيْرِيَةَ حَدَّثَنَا جُوَيْرِيَةُ بْنُ أَسْمَاءَ عَنْ مَالِكٍ عَنِ الزُّهْرِيِّ أَنَّ سَعِيدَ بْنَ الْمُسَيَّبِ وَأَبَا عُبَيْدٍ أَخْبَرَاهُ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ يَرْحَمُ اللهُ لُوطًا لَقَدْ كَانَ يَأْوِي إِلَى رُكْنٍ شَدِيدٍ وَلَوْ لَبِثْتُ فِي السِّجْنِ مَا لَبِثَ يُوسُفُ ثُمَّ أَتَانِي الدَّاعِي لَأَجَبْتُهُ .

3388. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Selam, njemu Ibn-Fudajl, a ovom Husajn od Sufjana, a on od Mesruka, koji je rekao:
"Pitao sam Ummi-Ruman, a ona je Aišina majka, o onom što je o njoj rečeno u pogledu potvore, pa je rekla: – Dok sam sjedila s Aišom, uđe nam jedna ensarijka govoreći: "Neka Allah kazni toga i toga."
– A zašto? – upitala sam, kaže ona.
– On je klevetnički prenosio priču – reče ova.
– Kakvu priču? – upitala je Aiša, i ona joj je saopćila.
– Da li su to čuli Ebu-Bekr i Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem? – upita ona.
– Da – reče ona, (Aiša) pade onesviještena, a kad se osvijestila, imala je groznicu s drhtavicom. Potom je došao Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, i rekao: "Šta joj je?" Tada sam ja rekla: "Zadesila je groznica zbog priče koja se priča o njoj", a ona sjede i reče:
– Tako mi Allaha, ako se zakunem, nećete mi vjerovati, a ako se pravdam, nećete prihvatiti moje opravdanje. Moj slučaj s vama je poput slučaja Ja'kuba s njegovim sinovima. Ja tražim pomoć od Allaha protiv onog što vi iznosite." Potom je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, otišao, a Allah je kasnije objavio ono što je (u pogledu nje) objavio, i on joj je to saopćio, a ona je rekla: – Zahvaljujući Allahu, a ne zahvaljujući nikom drugom."

٣٣٨٨. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ سَلَامٍ أَخْبَرَنَا ابْنُ فُضَيْلٍ حَدَّثَنَا حُصَيْنٌ عَنْ شَقِيقٍ عَنْ مَسْرُوقٍ قَالَ سَأَلْتُ أُمَّ رُومَانَ وَهِيَ أُمُّ عَائِشَةَ عَمَّا قِيلَ فِيهَا مَا قِيلَ قَالَتْ بَيْنَمَا أَنَا مَعَ عَائِشَةَ جَالِسَتَانِ إِذْ وَلَجَتْ عَلَيْنَا امْرَأَةٌ مِنَ الْأَنْصَارِ وَهِيَ تَقُولُ فَعَلَ اللهُ بِفُلَانٍ وَفَعَلَ قَالَتْ فَقُلْتُ لِمَ قَالَتْ إِنَّهُ نَمَى ذِكْرَ الْحَدِيثِ فَقَالَتْ عَائِشَةُ أَيُّ حَدِيثٍ فَأَخْبَرَتْهَا قَالَتْ فَسَمِعَهُ أَبُو بَكْرٍ وَرَسُولُ اللهِ ﷺ قَالَتْ نَعَمْ فَخَرَّتْ مَغْشِيًّا عَلَيْهَا فَمَا أَفَاقَتْ إِلَّا وَعَلَيْهَا حُمَّى بِنَافِضٍ فَجَاءَ النَّبِيُّ ﷺ فَقَالَ مَا هَذِهِ قُلْتُ حُمَّى أَخَذَتْهَا مِنْ أَجْلِ حَدِيثٍ تُحُدِّثَ بِهِ فَقَعَدَتْ فَقَالَتْ وَاللهِ لَئِنْ حَلَفْتُ لَا تُصَدِّقُونِي وَلَئِنِ اعْتَذَرْتُ لَا تَعْذِرُونِي فَمَثَلِي وَمَثَلُكُمْ كَمَثَلِ يَعْقُوبَ وَبَنِيهِ فَاللهُ الْمُسْتَعَانُ عَلَى مَا تَصِفُونَ فَانْصَرَفَ النَّبِيُّ ﷺ فَأَنْزَلَ اللهُ مَا أَنْزَلَ فَأَخْبَرَهَا فَقَالَتْ بِحَمْدِ اللهِ لَا بِحَمْدِ أَحَدٍ .

3389. PRIČAO NAM JE Jahja b. Bukejr, njemu Lejs prenoseći od Ukajla, a on od Ibn-Šihaba koji je izjavio da mu je saopćio Urve, da je on pitao Aišu, radijallahu anha, suprugu Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem: "Šta misliš o riječima Uzvišenog: 'I kad bi poslanici gotovo nadu gubili i pomišljali da će ih lašcima proglasiti'[1], ili (to znači) da su (od Gospodara) krivo obaviješteni?"

– Naprotiv – reče ona – njihov narod je njih u laž utjerivao.

– Tako mi Allaha – rekoh – oni su bili uvjereni da ih njihov narod u laž utjeruje, i to nije bila sumnja!

– O, Urviću – reče ona – oni su bili uvjereni u to!

– Možda to onda znači: krivo obaviješteni – rekoh, a ona će na to:

"Bože sačuvaj, nisu poslanici tako pomislili o svom Gospodaru."

– Što se tiče ovog ajeta – reče ona – (oni koji sumnjaju) sljedbenici su poslanika, koji su vjerovali u svoga Gospodara i potvrđivali (poslanika), ali su im bila dugotrajna iskušenja, i pomoć im je dugo odgađana, sve dok (poslanici) nisu izgubili nadu u pogledu onih od njihova naroda koji su ih u laž utjerivali, i pomislili da će ih njihovi sljedbenici utjerati u laž, a onda im je došla Allahova pomoć. Ebu-Abdullah (Buhari) kaže: "*Istej'esu* je (oblik) *iftealu* od (glagola) *jeistu*: izgubiti nadu. *Minhu*, to jest: od Jusufa"[2]. *La tej'esu min revhillahi*: Ne gubite nadu u Božiju milost, označava nadu.[3]

٣٣٨٩. حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ بُكَيْرٍ حَدَّثَنَا اللَّيْثُ عَنْ عُقَيْلٍ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ قَالَ أَخْبَرَنِي عُرْوَةُ أَنَّهُ سَأَلَ عَائِشَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهَا زَوْجَ النَّبِيِّ ﷺ أَرَأَيْتِ قَوْلَهُ (حَتَّى إِذَا اسْتَيْأَسَ الرُّسُلُ وَظَنُّوا أَنَّهُمْ قَدْ كُذِّبُوا) أَوْ (كُذِبُوا) قَالَتْ بَلْ كَذَّبَهُمْ قَوْمُهُمْ فَقُلْتُ وَاللهِ لَقَدِ اسْتَيْقَنُوا أَنَّ قَوْمَهُمْ كَذَّبُوهُمْ وَمَا هُوَ بِالظَّنِّ فَقَالَتْ يَا عُرَيَّةُ لَقَدِ اسْتَيْقَنُوا بِذَلِكَ قُلْتُ فَلَعَلَّهَا أَوْ (كُذِبُوا) قَالَتْ مَعَاذَ اللهِ لَمْ تَكُنِ الرُّسُلُ تَظُنُّ ذَلِكَ بِرَبِّهَا وَأَمَّا هَذِهِ الْآيَةُ قَالَتْ هُمْ أَتْبَاعُ الرُّسُلِ الَّذِينَ آمَنُوا بِرَبِّهِمْ وَصَدَّقُوهُمْ وَطَالَ عَلَيْهِمُ الْبَلَاءُ وَاسْتَأْخَرَ عَنْهُمُ النَّصْرُ حَتَّى إِذَا اسْتَيْأَسَتْ مِمَّنْ كَذَّبَهُمْ مِنْ قَوْمِهِمْ وَظَنُّوا أَنَّ أَتْبَاعَهُمْ كَذَّبُوهُمْ جَاءَهُمْ نَصْرُ اللهِ قَالَ أَبُو عَبْدِ اللهِ (اسْتَيْأَسُوا) اسْتَفْعَلُوا مِنْ يَئِسْتُ (مِنْهُ) مِنْ يُوسُفَ (لَا تَيْأَسُوا مِنْ رَوْحِ اللهِ) مَعْنَاهُ الرَّجَاءُ .

---

1 Aiša je svom sestriću Urvu ovdje objasnila značenje ajeta: "I kad bi poslanici gotovo nadu izgubili i pomišljali da će ih lašcima proglasiti, pomoć Naša bi im došla; Mi bismo spasili one koje smo Mi htjeli, a kazna naša ne bi mimoišla narod nevjernički." (Jusuf: 110)

2 *Istej'esu minhu* nalazi se u ajetu: "I izgubiše svaku nadu, odvojiše se u stranu da se posavjetuju." Zar ne znate – reče najstariji među njima – da ste se ocu svome Allahom zakleli, a i prije ste Jusufa upropastili: neću napustiti ovu zemlju dok mi to otac moj ne dozvoli ili dok Allah u moju korist ne presudi, a On je sudija najbolji." (Jusuf: 80)

3 *La tej'esu min revhillahi* nalazi se u ajetu: "O, sinovi moji, idite i raspitajte se za Jusufa i brata njegova i ne gubite nadu u milost Allahovu; samo nevjernici gube nadu u Allahovu milost." (Jusuf: 87)

3390. SAOPĆIO MI JE Abde, njemu Abdus-Samed od Abdur-Rahmana, on od svog oca, a ovaj od Ibn-Omera, radijallahu anhuma, da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
"Plemeniti, sin plemenitog, unuk plemenitog, praunuk plemenitog je Jusuf, sin Ja'kubov, unuk Ishakov, praunuk Ibrahimov – neka je Allahov selam s njima."

٣٣٩٠. أَخْبَرَنِي عَبْدَةُ حَدَّثَنَا عَبْدُالصَّمَدِ عَنْ عَبْدِالرَّحْمَنِ عَنْ أَبِيهِ عَنِ ابْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ الْكَرِيمُ ابْنُ الْكَرِيمِ ابْنِ الْكَرِيمِ ابْنِ الْكَرِيمِ يُوسُفُ بْنُ يَعْقُوبَ بْنِ إِسْحَاقَ بْنِ إِبْرَاهِيمَ عَلَيْهِمُ السَّلَامِ .

O RIJEČIMA UZVIŠENOG ALLAHA: "(SPOMENI) EJJUBA, KADA JE GOSPODARU SVOME ZAVAPIO: MENE JE NEVOLJA SNAŠLA, A TI SI OD MILOSTIVIH NAJMILOSTIVIJI"[4]

باب قَوْلِ اللهِ تعالى (وأَيُّوبَ إِذْ نَادَى رَبَّهُ أَنِّي مَسَّنِيَ الضُّرُّ وأَنْتَ أَرْحَمُ الرَّاحِمِينَ)

Urkud znači: udari, a *jerkudune* znači: oni trče.[5]

(ارْكُضْ) اضْرِبْ (يَرْكُضُونَ) يَعْدُونَ .

3391. PRIČAO MI JE Abdullah b. Muhammed Džu'fi, njemu Abdur-Rezzak, a ovom saopćio Ma'mer od Hemmama, ovaj od Ebu-Hurejre, radijallahu anhu, a on od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, koji je rekao:
"Kad se jednom prilikom Ejjub kupao go, na njega je pala skupina zlatnih skakavaca. On ih poče

٣٣٩١. حَدَّثَنِي عَبْدُاللهِ بْنُ مُحَمَّدٍ الْجُعْفِيُّ حَدَّثَنَا عَبْدُالرَّزَّاقِ أَخْبَرَنَا مَعْمَرٌ عَنْ هَمَّامٍ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ بَيْنَمَا أَيُّوبُ يَغْتَسِلُ عُرْيَانًا خَرَّ عَلَيْهِ رِجْلُ جَرَادٍ مِنْ ذَهَبٍ

4 Et-Enbija: 83.
Povod Ejjubove dove ("Mene je nevolja snašla") bio je, prema nekim učenjacima, slučaj kad je njegova žena prodala jednu svoju pletenicu kosa, jer nije imala ništa drugo čime bi mu kupila nešto što je on želio. Drugi opet kažu da je on ovo rekao kad je čuo kako neki govore da je Ejjuba zadesila bolest zbog nekog velikog grijeha što ga je učinio, dok neki smatraju da je on ovo rekao kad su mu crvi izjeli tijelo. El-Hasan pripovijeda da je Iblis došao Ejjubovoj ženi s janjetom i kazao joj da rekne Ejjubu da to janje žrtvuje Iblisu pa da će ozdraviti. Ona je došla i ispričala to Ejjubu, a on je rekao: "Umalo da me ne upropastiš! Ako me Allah riješi ove muke, udarit ću te stotinu puta! Ti meni naređuješ da prinesem žrtvu nekom mimo Allaha!" Potom ju je otjerao i ostao sam, bez pomagača, pa je rekao: "Mene je nevolja snašla!" Njegova bolest je trajala nekoliko godina. Ibn-Hadžer smatra da je najprihvatljivije mišljenje ovih koji kažu da je Ejjub bolovao trinaest godina.

5 Riječ *urkud* nalazi se u suri Sad, u kojoj se o Ejjubu, alejhis-selam, kaže: "I sjeti se roba Našeg Ejjuba, kada je Gospodaru svome zavapio: Šejtan me na zlo navraća i misli lažne mi uliva! Udari nogom o zemlju – eto hladne vode za kupanje i piće! – I Mi smo mu iz milosti Naše čeljad njegovu darovali i još toliko uz njih, da bude pouka za one koji imaju pameti. I uzmi rukom svojom snop i njime udari, samo zakletvu ne prekrši. Mi smo znali da je on izdržljiv; divan je rob on bio i mnogo se kajao." (Sad: 41,44)
Glagol *jerkudune* spomenut je u ajetu: "I čim bi silu Našu osjetili, kud koji bi se iz njih razbježali." (El-Enbija: 12)
Ovaj ajet ne govori o Ejjubu, alejhis-selam, ali je Buhari glagol *jerkudune* naveo jer je on iz istog korijena kao i riječ *urkud*, koja je upućena Ejjubu, alejhis-selam.

sakupljati u svoje haljine, a njegov Gospodar ga viknu: 'Ejjube, zar ti Ja nisam dao veće bogatstvo od onog koje ti vidiš?'"
"Da, Gospodaru" – reče on – "ali ja bez Tvoga blagoslova ne mogu (biti bogat)."[1]

فَجَعَلَ يَحْثِي فِي ثَوْبِهِ فَنَادَاهُ رَبُّهُ يَا أَيُّوبُ أَلَمْ أَكُنْ أَغْنَيْتُكَ عَمَّا تَرَى قَالَ بَلَى يَا رَبِّ وَلَكِنْ لَا غِنَى لِي عَنْ بَرَكَتِكَ .

"I SPOMENI U KNJIZI MUSAA! ON JE BIO ISKREN I BIO JE POSLANIK, VJEROVJESNIK. MI SMO GA S DESNE STRANE TURA ZOVNULI I SEBI GA PRIBLIŽILI DA ČUJE RIJEČI NAŠE. I DAROVALI MU, MILOŠĆU NAŠOM, KAO VJEROVJESNIKA, BRATA NJEGOVOG HARUNA."[2]

باب (وَاذْكُرْ فِي الْكِتَابِ مُوسَى إِنَّهُ كَانَ مُخْلَصًا وَكَانَ رَسُولًا نَبِيًّا وَنَادَيْنَاهُ مِنْ جَانِبِ الطُّورِ الْأَيْمَنِ وَقَرَّبْنَاهُ نَجِيًّا) كَلَّمَهُ (وَوَهَبْنَا لَهُ مِنْ رَحْمَتِنَا أَخَاهُ هَارُونَ نَبِيًّا)

Karrebnahu nedžijja znači: razgovarao je s njim. *Nedžijjun* se jednako kaže u jednini, dvojini i množini. *Halesu nedžijjen*[3] znači: odvojiše se u stranu da se posavjetuju. Množina (od *nedžijjun*) je *endžijetun*. *Jetenadževne* znači: sašaptavaju se)[4]. *Telkafu* znači progutati.

يُقَالُ لِلْوَاحِدِ وَلِلاثْنَيْنِ وَالْجَمِيعِ نَجِيٌّ وَيُقَالُ (خَلَصُوا نَجِيًّا) اعْتَزَلُوا نَجِيًّا وَالْجَمِيعُ أَنْجِيَةٌ يَتَنَاجَوْنَ تَلَقَّفُ تَلَقَّمُ.

"A jedan čovjek, vjernik, iz porodice faraonove koji je krio vjerovanje svoje..." do riječi: "koji u zlu pretjeruje i mnogo laže."[5]

(وَقَالَ رَجُلٌ مُؤْمِنٌ مِنْ آلِ فِرْعَوْنَ يَكْتُمُ إِيمَانَهُ) إِلَى قَوْلِهِ (مَنْ هُوَ مُسْرِفٌ كَذَّابٌ)

1 Prema predaji imam Ahmeda i Ibn-Hibbana, ovaj slučaj desio se Ejjubu, alejhis-selam, nakon što ga je Allah izliječio od bolesti.

2 U uvodu poglavlja o Musau, alejhis-selam. Buhari je naveo nekoliko ajeta sure Merjem (50-53), s tim što je ispred posljednjeg ajeta objasnio značenje riječi *nedžijjen* rekavši da to znači: razgovarao je s njim. Nakon citiranja tih ajeta, ponovo se vratio komentarisanju riječi *nedžijjen*.

3 Sintagma *halesu nedžijjen* spomenuta je u vezi s Jusufovom braćom (Jusuf: 80), a Buhari ju je ovdje naveo kao dokaz da se riječ *nedžijjun* upotrebljava u množini u istom obliku kao i u jednini.

4 Glagol *jetenadževne* naveden je ovdje jer je i on od istog korijena, a osim toga nalazi se u ajetu koji se odnosi na jevreje. Taj ajet glasi: "Zar ne vidiš one kojima je zabranjeno da se sašaptavaju kako se vraćaju onome što im je zabranjeno i sašaptavaju se o grijehu i neprijateljstvu i neposlušnosti prema Poslaniku. A kad ti dolaze, pozdravljaju te onako kako te Allah nikad nije pozdravio, i među sobom govore: 'Trebalo bi da nas Allah već jednom kazni za ono što govorimo! Dovoljan će im biti Džehennem! U njemu će gorjeti, a grozno je on prebivalište!'" (El-Mudžadele: 8)

5 Prijevod ovog ajeta u cijelosti glasi: "A jedan čovjek, vjernik, iz porodice faraonove, koji je krio vjerovanje svoje, reče: 'Zar da ubijete čovjeka zato što govori: Gospodar moj je Allah!, onoga koji vam je donio jasne dokaze od Gospodara vašeg? Ako je lažov, njegova laž će njemu nauditi, a ako govori istinu, onda će vas stići bar nešto od onoga čime vam prijeti, jer Allah neće ukazati na Pravi put onome koji u zlu pretjeruje i koji mnogo laže.'" (El-Mu'min: 128)

3392. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Jusuf, njemu Lejs rekavši da mu je prenio 'Ukajl od Ibn-Šihaba, koji je čuo Urvu kako kaže, da je Aiša, radijallahu anha, rekla:

– Potom se Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, vratio Hatidži, a srce mu još lupaše, i ona ga odvede Vereki b. Nevfelu. Bio je to čovjek koji je (u predislamsko doba) primio kršćanstvo i čitao Evanđelje na arapskom jeziku.

– Šta je to što si vidio? – upita Vereka, te mu on saopći, a Vereka reče:

"To je *Namus* (melek Džibril), koga je Allah slao Musau. Ako doživim tvoje (vjerovjesničko) vrijeme, pomoći ću te koliko god mognem."[6]

En-Namus je poznavalac tajne, koji njemu saopćava ono što krije od drugih.

٣٣٩٢. حَدَّثَنَا عَبْدُاللهِ بْنُ يُوسُفَ حَدَّثَنَا اللَّيْثُ قَالَ حَدَّثَنِي عُقَيْلٌ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ سَمِعْتُ عُرْوَةَ قَالَ قَالَتْ عَائِشَةُ رَضِيَ اللهُ عَنْهَا فَرَجَعَ النَّبِيُّ ﷺ إِلَى خَدِيجَةَ يَرْجُفُ فُؤَادُهُ فَانْطَلَقَتْ بِهِ إِلَى وَرَقَةَ بْنِ نَوْفَلٍ وَكَانَ رَجُلًا تَنَصَّرَ يَقْرَأُ الْإِنْجِيلَ بِالْعَرَبِيَّةِ فَقَالَ وَرَقَةُ مَاذَا تَرَى فَأَخْبَرَهُ فَقَالَ وَرَقَةُ هَذَا النَّامُوسُ الَّذِي أَنْزَلَ اللهُ عَلَى مُوسَى وَإِنْ أَدْرَكَنِي يَوْمُكَ أَنْصُرْكَ نَصْرًا مُؤَزَّرًا النَّامُوسُ صَاحِبُ السِّرِّ الَّذِي يُطْلِعُهُ بِمَا يَسْتُرُهُ عَنْ غَيْرِهِ .

O RIJEČIMA UZVIŠENOG ALLAHA: "A DA LI JE DO TEBE DOPRLA VIJEST O MUSAU, KADA JE VATRU UGLEDAO... DO RIJEČI: "U BLAGOSLOVLJENOJ DOLINI TUVA"[7]

باب قَوْلِ اللهِ عزَّ وجلَّ (وَهَلْ أتاكَ حديثُ مُوسى إِذْ رَأَى نارًا) إِلى قَوْلِهِ (بِالْوادِ المُقَدَّسِ طُوًى)

Anestu: (vidio sam) vatru, možda ću vam nekakvu glavnju donijeti...

Ibn-Abbas je rekao: – *El-mukaddes* znači: blagoslovljen, *Tuva* je ime doline, *sireteha* znači: njeno stanje, *en-nuha*: bogobojaznost, *bimelkina*: svojom voljom, *heva*: nastradao je, *farigan*: (prazno) osim sjećanja na Musaa, *rid'en jusaddikuni*: pomoćnika da mi potvrđuje, a kaže se i pomagač ili asistent, *jebtušu* (a uči se i) *jebtišu*: ščepati, *je'temirune*; dogovaraju se,

(آنَسْتُ) أَبْصَرْتُ (نَارًا لَعَلِّي آتِيكُمْ مِنْهَا بِقَبَسٍ) الْآيَةَ قَالَ ابْنُ عَبَّاسٍ الْمُقَدَّسُ الْمُبَارَكُ (طُوًى) اسْمُ الْوَادِي (سِيرَتَهَا) حَالَتَهَا وَ (النُّهَى) التُّقَى (بِمَلْكِنَا) بِأَمْرِنَا (هَوَى) شَقِيَ (فَارِغًا) إِلَّا مِنْ ذِكْرِ مُوسَى (رِدْءًا) كَيْ يُصَدِّقَنِي وَيُقَالُ مُغِيثًا أَوْ مُعِينًا يَبْطُشُ وَ يَبْطِشُ (يَأْتَمِرُونَ) يَتَشَاوَرُونَ

---

6 Ovo je dio hadisa kojeg je Buhari naveo na početku svoga djela (Knjiga I, hadis br. 3), a ovdje je citiran samo dio tog hadisa koji se odnosi na Musaa, alejhis-selam.

7 Ajeti na koje je Buhari ovdje ukazao glase: "A da li je do tebe doprla vijest o Musau, kada je vatru ugledao, pa čeljadi svojoj rekao: 'Ostanite vi tu, ja sam vatru vidio, možda ću vam nekakvu glavnju donijeti, ili ću pored vatre naći nekoga ko će mi put pokazati.' A kad do nje dođe, neko ga zovnu: 'O, Musa, Ja sam, uistinu, Gospodar tvoj! Izuj, zato, obuću, svoju, ti si, doista, u blagoslovljenoj dolini Tuva.'" (Taha: 9-12)
Nakon što je ukazao na ove ajete, Buhari je objasnio glagol *anestu*, koji se nalazi u drugom, gore navedenom ajetu.

وَالْجِذْوَةُ قِطْعَةٌ غَلِيظَةٌ مِنَ الْخَشَبِ لَيْسَ فِيهَا لَهَبٌ (سَنَشُدُّ) سَنُعِينُكَ كُلَّمَا عَزَّزْتَ شَيْئًا فَقَدْ جَعَلْتَ لَهُ عَضُدًا وَقَالَ غَيْرُهُ كُلَّمَا لَمْ يَنْطِقْ بِحَرْفٍ أَوْ فِيهِ تَمْتَمَةٌ أَوْ فَأْفَأَةٌ فَهِيَ عُقْدَةٌ (أَزْرِي) ظَهْرِي (فَيُسْحِتَكُمْ) فَيُهْلِكَكُمْ (الْمُثْلَى) تَأْنِيثُ الْأَمْثَلِ يَقُولُ بِدِينِكُمْ يُقَالُ خُذِ الْمُثْلَى خُذِ الْأَمْثَلَ (ثُمَّ ائْتُوا صَفًّا) يُقَالُ هَلْ أَتَيْتَ الصَّفَّ الْيَوْمَ يَعْنِي الْمُصَلَّى الَّذِي يُصَلَّى فِيهِ (فَأَوْجَسَ) أَضْمَرَ خَوْفًا فَذَهَبَتِ الْوَاوُ مِنْ (خِيفَةً) لِكَسْرَةِ الْخَاءِ (فِي جُذُوعِ النَّخْلِ) عَلَى جُذُوعِ (خَطْبُكَ) بَالُكَ (مِسَاسَ) مَصْدَرُ مَاسَّهُ مِسَاسًا (لَنَنْسِفَنَّهُ) لَنُذْرِيَنَّهُ الضَّحَاءُ الْحَرُّ (قُصِّيهِ) اتَّبِعِي أَثَرَهُ وَقَدْ يَكُونُ أَنْ تَقُصَّ الْكَلَامَ (نَحْنُ نَقُصُّ عَلَيْكَ) (عَنْ جُنُبٍ) عَنْ بُعْدٍ وَعَنْ جَنَابَةٍ وَعَنِ اجْتِنَابٍ

el-džezvetu: komad gruba (zapaljena) drveta na kome nema plamena, *senešuddu*: pomoći ćemo te; kad god ti bude nešto teško, uključit ćeš njega da ti pomogne. A neki drugi kažu: Kad god ne izgovori neko slovo, ili zamuca, ili zatrtosi, to je *ukdetun* (uzao na jeziku).

(On dalje kaže). – *Ezri* znači: moja leđa, *fejushitekum*: da vas On uništi, *el-musla*: ženski rod od *emsel*: najidealniji. Kaže (Fir'avnov narod); sa vašom (najdivnijom) vjerom *(bitarikatikumul-musla)* a kaže se: uzmi najidealniju i uzmi najidealnijeg. *Summe'tu saffa*: onda u red stanite, a kaže se: da li si danas došao u *saff*, što znači: *musallu* na kojoj se klanja. *Fe evdžese* znači: skrivao je strah, a iz riječi *hifetun* je otpalo slovo "vav" zbog kesre na slovu "ha". *Fi džuzu'in-nahli* znači: po stablima palmi, *hatbuke*: tvoje stanje, *misas* je infinitiv (od riječi) *mas-sehu misasen*, a znači: doticanje. *Lenensifennehu* znači: sigurno ćemo ga rasuti, *ed-dehan*: vrućina, *kussihi*: slijedi njegov trag, a nekad to znači i pripovijedanje (kao što je u ajetu: *Nahnu nekussu alejke*: Mi tebi kazujemo). *'An džunubin* znači: izdaleka, a istog značenja je i *'an dženabetin* i *'an idžtinabin*.[1]

---

1 Navodeći komentare Ibn-Abbasa, a potom Mudžahida za spomenute kur'anske riječi, Buhari želi ukazati na određene događaje iz života Musaa, alejhis-selam, kao što je njegov odlazak u Medjen, zatim povratak u Egipat, događaji s faraonom, faraonova smrt u moru te Musaov odlazak na Tur i izraelsko obožavanje teleta. Sve navedene riječi uzete su uglavnom iz sure Taha i sure Kasas. Da bi se one bolje shvatile, ovdje ćemo navesti ajete u kojima se nalaze.

El-Muhaddesi Tuva: "Ja sam, uistinu, gospodar tvoj i izuj, zato, obuću svoju, ti si, doista, u blagoslovljenoj dolini Tuva." (Taha: 12)

Sireteha: "Uzmi je i ne boj se" – reče On – "Mi ćemo je vratiti u ono što je bila prije." (Taha: 21) *En-nuha*: "Jedite i napasajte stoku svoju! To su, zaista, dokazi za one koji pameti imaju." (Taha: 54) *Bimelkina*: "Nismo prekršili dato ti obećanje od volje svoje" – odgovoriše, "Bili smo natovareni teretima, nakitom narodnim, pa smo to bacili. A to isto uradio je i Samirija." (Taha: 87)

Heva: "Jedite ukusna jela kojima vas opskrbljujemo i ne budite u tome obijesni da vas ne bi snašla srdžba Moja; a koga snađe srdžba Moja, nastradao je." (Taha: 81)

Farigan: "I srce Musaove majke ostade prazno, umalo ga ne prokaza, da Mi srce njeno nismo učvrstili i vjernicom je učinili." (El-Kasas: 10)

Rid'en jusaddikuni: "A moj brat Harun je rječitiji od mene, pa pošalji sa mnom i njega, kao mog pomoćnika, da potvrđuje riječi moje, jer se bojim da me ne nazovu lašcem." (El-Kasas: 34)

Jebtišu: "I kad htjede da ščepa zajedničkog im neprijatelja, reče mu onaj: 'O, Musa, zar ćeš da ubiješ i mene kao što si jučer ubio čovjeka? Ti hoćeš da na Zemlji silu provodiš, a ne želiš da miriš.'" (El-Kasar: 19)

Je'temirune: "I jedan čovjek s kraja grada dotrča: 'O, Musa' – reče – 'glavešine se dogovaraju da te ubiju;

Mudžahid je rekao: "*Ala kaderin* znači: rok, *la tenija*: ne malaksajte, *jebesen*: suh, *min zinetil-kavmi*: nakitom narodnim, ukrasom kojeg su pozajmili od Faraonove porodice. *Fekezeftuha* znači: bacio sam je, *elka*: učinio je, *fe nesije*: zaboravio je (Musa). Oni (Samirija i oni što su s njim) govore da je (Musa, alejhis-selam) pogriješio (u traženju) Gospodara (otišavši na Tur). *En la jerdži'u ilejhim kavlen*: da im ono ni riječi ne odgovara, tj. tele.

وَاحِدٌ قَالَ مُجَاهِدٌ (عَلَى قَدَرٍ) مَوْعِدٌ (لَا تَنِيَا) لَا تَضْعُفَا (يَبَسًا) يَابِسًا (مِنْ زِينَةِ الْقَوْمِ) الْحُلِيِّ الَّذِي اسْتَعَارُوا مِنْ آلِ فِرْعَوْنَ فَقَذَفْتُهَا أَلْقَيْتُهَا (أَلْقَى) صَنَعَ (فَنَسِيَ) مُوسَى هُمْ يَقُولُونَهُ أَخْطَأَ الرَّبَّ أَنْ لَا يَرْجِعَ إِلَيْهِمْ قَوْلًا فِي الْعِجْلِ .

zato bježi, ja sam ti zbilja iskren savjetnik.'" (El-Kasas: 20)
El-džezvetu: "I kada Musa ispuni ugovoreni rok i krenu sa čeljadi svojom, on ugleda vatru na jednoj strani brda. 'Pričekajte' – reče čeljadi svojoj – 'vidio sam vatru, možda ću vam do nje kakvu vijest donijeti, ili zapaljenu glavnju, da se ogrijete.'" (El-Kasas: 29)
Senešuddu: "Pomoći ćemo te bratom tvojim" – reče On – "i obojici ćemo vlast dati, pa vam se oni neće usuditi prići; s Našim znamenjima vas dvojica i oni koji vas budu slijedili postat će pobjednici." (El-Kasas: 35)
Ukdeten: "Odriješi uzao s jezika moga da bi razumjeli govor moj." (Taha: 27-28)
Ezri: "Snaži me njime i učini drugom u zadatku mome." (Taha: 31-32)
Fejushitekum: "Teško vama" – reče im Musa – "ne iznosite laži o Allahu, pa da vas On kaznom uništi; a sigurno neće uspjeti onaj koji laži iznosi." (Taha: 61)
El-musla: "Ova dvojica su čarobnjaci" – rekoše jedni drugim – "hoće da vas vradžbinama svojim iz zemlje vaše izvedu i da unište vašu vjeru prelijepu." (Taha: 63)
Summe'tu saffen: "Zato lukavstvo svoje pametno pripremite, a onda u red stanite. Ko danas pobijedi, sigurno će postići šta želi!" (Taha: 64)
Fe evdžesel nefsihi hifeten: "I (Musa) u sebi osjeti zebnju." (Taha: 67)
Fi džuzu'in n-nahli: "Vi ste mu povjerovali" – viknu Faraon – "prije nego što sam vam ja dopustio! On je učitelj vaš, on vas je vradžbini naučio i ja ću vam, zacijelo, unakrst ruke i noge vaše odsjeći i po stablima palmi vas razapeti, i sigurno ćete saznati ko je od nas u mučenju strašniji i istrajniji!" (Taha: 71) *Hatbuke*: "A šta si to htio biti, o Samirija" – upita Musa. (Taha: 95)
Misase i *lenensifennehu*: "E onda se gubi!" – reče Musa – "čitavog svog života ćeš govoriti: 'Neka me niko ne dotiče!' A čeka te još i određeni čas koji te neće mimoići. Pogledaj samo ovoga tvog 'boga' kojem si se klanjao; Mi ćemo ga sigurno spaliti i po moru mu prah rasuti." (Taha: 97)
Ed-dahau (tedha): "U njemu nećeš ni ožednjeti ni žegu osjetiti." (Taha: 19)
Kussihi i *an džunubin*: "I ona reče sestri njegovoj: 'Idi za njima!' I ona ga ugleda izdaleka, a oni nisu bili ništa primijetili." (El-Kasas: 11)
Nahnu nekussu alejke: "Objavljujući ti ovaj Kur'an, Mi tebi o najljepšim događajima kazujemo iako prije njega nisi doista znao." (Jusuf: 3)
Ala kaderin: "Kada je sestra tvoja otišla, i rekla: 'Hoćete li da vam ja pokažem onu koja će se o njemu brinuti?' Mi smo te majci tvojoj vratili da se raduje i da više ne tuguje. A ti si ubio jednog čovjeka, pa smo te Mi brige oslobodili iz raznih nevolja te spasili. I ti si ostao godinama među stanovnicima Medjena, zatim si, o Musa, u pravo vrijeme došao." (Taha: 40)
La tenija: "Idite ti i brat tvoj, sa dokazima mojim, i neka sam vam Ja uvijek na pameti." (Taha: 42)
Jebesen: "I Mi objavismo Musau: Noću izvedi robove Moje i s njima suhim putem kroz more prođi, ne strahujući da će te oni stići i da ćeš se utopiti." (Taha: 77)
Min zinetil-kavmi, *fekzefnaha* i *elka*: "Nismo prekršili dato ti obećanje od volje svoje" – odgovoriše – "bili smo natovarni teretima, nakitom narodnim, pa smo to bacili. A to isto uradio je i Samirija." (Taha: 87)
Fe nesije: "Pa im izlio tele koje je davalo glas kao da muče, i oni su onda rekli: Ovo je vaš bog i Musaov bog; on ga je zaboravio!" (Taha: 88)
En la jerdžia ilejhim kavlen: "Zar oni nisu vidjeli da im ono ni riječi ne odgovara i da on od njih ne može nikakvu nevolju otkloniti, niti im ikakvu korist pribaviti." (Taha: 89)

3393. PRIČAO NAM JE Hudbe b. Halid, njemu Hemmam, a ovom Katade prenoseći od Enesa b. Malika, a on od Malika b. Sa'sa, da im je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, govoreći o noći u kojoj je išao na Miradž rekao:
"Kad je došao na peto nebo, kad – Harun."
– Ovo je Harun – reče on – nazovi mu selam.
– Ja sam mu nazvao selam, a on mi odvratio i potom rekao:
"Dobro došao, dobri brate i dobri vjerovjesniče."[1]
Sabit i Abbad b. Ebu-Ali slažu se (s Katadom, prenoseći ovaj hadis) od Enesa, a on od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, (da je Harun spomenut na sedmom nebu).

٣٣٩٣. حَدَّثَنَا هُدْبَةُ بْنُ خَالِدٍ حَدَّثَنَا هَمَّامٌ حَدَّثَنَا
قَتَادَةُ عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ عَنْ مَالِكِ بْنِ صَعْصَعَةَ
أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ حَدَّثَهُمْ عَنْ لَيْلَةَ أُسْرِيَ بِهِ حَتَّى
أَتَى السَّمَاءَ الْخَامِسَةَ فَإِذَا هَارُونُ قَالَ هَذَا هَارُونُ
فَسَلِّمْ عَلَيْهِ فَسَلَّمْتُ عَلَيْهِ فَرَدَّ ثُمَّ قَالَ مَرْحَبًا
بِالْأَخِ الصَّالِحِ وَالنَّبِيِّ الصَّالِحِ تَابَعَهُ ثَابِتٌ وَعَبَّادُ
ابْنُ أَبِي عَلِيٍّ عَنْ أَنَسٍ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ.

"A JEDAN ČOVJEK, VJERNIK, IZ PORODICE FARAONOVE KOJI JE KRIO VJEROVANJE SVOJE..." DO RIJEČI: "KOJI U ZLU PRETJERUJE I MNOGO LAŽE."[2]

باب (وَقَالَ رَجُلٌ مُؤْمِنٌ مِنْ آلِ فِرْعَوْنَ يَكْتُمُ
إِيمَانَهُ) إِلَى قَوْلِهِ (مُسْرِفٌ كَذَّابٌ)

O RIJEČIMA UZVIŠENOG ALLAHA: "A DA LI JE DO TEBE DOPRLA VIJEST O MUSAU" I RIJEČIMA: "A ALLAH JE SIGURNO S MUSAOM RAZGOVARAO"[3]

باب قَوْلِ اللَّهِ تَعَالَى (وَهَلْ أَتَاكَ حَدِيثُ مُوسَى)
(وَكَلَّمَ اللَّهُ مُوسَى تَكْلِيمًا)

3394. PRIČAO NAM JE Ibrahim b. Musa, njemu saopćio Hišam b. Jusuf, a ovom Ma'mer prenoseći od Zuhrija, on od Seida b. Musejjeba, ovaj od Ebu-Hurejre, radijallahu anhu, koji je izjavio da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "U noći u kojoj sam išao na Miradž vidio sam Musaa. On je suhonjav čovjek, opuštene (ravne)

٣٣٩٤. حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ مُوسَى أَخْبَرَنَا
هِشَامُ بْنُ يُوسُفَ أَخْبَرَنَا مَعْمَرٌ عَنِ الزُّهْرِيِّ
عَنْ سَعِيدِ بْنِ الْمُسَيَّبِ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ
رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ لَيْلَةَ أُسْرِيَ
بِي رَأَيْتُ مُوسَى وَإِذَا هُوَ رَجُلٌ ضَرْبٌ رَجِلٌ كَأَنَّهُ

1 Ovo je dio hadisa o Miradžu koji je Buhari naveo na više mjesta. Ovdje je spomenut dio koji se odnosi na Haruna, alejhis-selam, a u ajetima na koje je u uvodu poglavlja ukazano spominje se i Musa i Harun, alejhimas-selam.

2 Naslov ovog poglavlja postoji u nekim verzijama *Sahiha*, a u nekim ga nema. Prijevod ovog ajeta je prethodio samo na nekoliko poglavlja prije ovoga.

3 Spomenuti ajet glasi: "I poslanicima o kojima smo ti prije kazivali i poslanicima o kojima ti nismo kazivali; a Allah je sigurno s Musaom razgovarao." (En-Nisa: 164)

kose, kao da je od ljudi iz (plemena) Šenue. Vidio sam i Isaa. On je čovjek srednjeg rasta, bijele puti, kao da je tek izišao iz hamama. A ja sam od Ibrahimovih potomaka najsličniji (Ibrahimu). Zatim su mi donesene dvije posude. U jednoj je bilo mlijeko, a u drugoj vino.
– Pij iz koje god hoćeš od njih dvije rekao je on. Ja sam uzeo mlijeko i popio ga te mi je rečeno:
– Uzeo si pravi put, a da si uzeo vino, stradali bi tvoji sljedbenici."[4]

مِنْ رِجَالِ شَنُوءَةَ وَرَأَيْتُ عِيسَى فَإِذَا هُوَ رَجُلٌ رَبْعَةٌ أَحْمَرُ كَأَنَّمَا خَرَجَ مِنْ دِيمَاسٍ وَأَنَا أَشْبَهُ وَلَدِ إِبْرَاهِيمَ بِهِ ثُمَّ أُتِيتُ بِإِنَاءَيْنِ فِي أَحَدِهِمَا لَبَنٌ وَفِي الْآخَرِ خَمْرٌ فَقَالَ اشْرَبْ أَيَّهُمَا شِئْتَ فَأَخَذْتُ اللَّبَنَ فَشَرِبْتُهُ فَقِيلَ أَخَذْتَ الْفِطْرَةَ أَمَا إِنَّكَ لَوْ أَخَذْتَ الْخَمْرَ غَوَتْ أُمَّتُكَ .

3395. PRIČAO MI JE Muhammed b. Beššar, njemu Gunder, a ovom Šu'be prenoseći od Katade, koji je rekao da je čuo Ebul-Alija (kako kaže): "Pričao nam je amidžić vašeg Vjerovjesnika, znači Ibn-Abbas, od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, koji je rekao:
"Nijedan čovjek ne treba reći da je bolji od Junusa b. Mettaa" – i on ga pripisa ocu.

٣٣٩٥. حَدَّثَنِي مُحَمَّدُ بْنُ بَشَّارٍ حَدَّثَنَا غُنْدَرٌ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ عَنْ قَتَادَةَ قَالَ سَمِعْتُ أَبَا الْعَالِيَةِ حَدَّثَنَا ابْنُ عَمِّ نَبِيِّكُمْ يَعْنِي ابْنَ عَبَّاسٍ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ لَا يَنْبَغِي لِعَبْدٍ أَنْ يَقُولَ أَنَا خَيْرٌ مِنْ يُونُسَ ابْنِ مَتَّى وَنَسَبَهُ إِلَى أَبِيهِ .

3396. A SPOMENUO JE Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, svoje noćno putovanje i rekao: "Musa je smeđ, visok, kao da je od ljudi iz (plemena) Šenue." I rekao je: "Isa je kovrdžav i srednjeg je rasta."
Spomeno je još i Malika, čuvara Džehennema, i spomenuo je Dedžala.[5]

٣٣٩٦. وَذَكَرَ النَّبِيُّ ﷺ لَيْلَةَ أُسْرِيَ بِهِ فَقَالَ مُوسَى آدَمُ طُوَالٌ كَأَنَّهُ مِنْ رِجَالِ شَنُوءَةَ وَقَالَ عِيسَى جَعْدٌ مَرْبُوعٌ وَذَكَرَ مَالِكًا خَازِنَ النَّارِ وَذَكَرَ الدَّجَّالَ .

---

4 Za simbol pravog puta izabrano je mlijeko, jer je ono lijepo, čisto, lahko i korisno, a što se tiče alkohola, on je majka svih zala i uzročnik raznih nedaća, koje ponekad završavaju i smrću.

5 Kermani kaže da je Junus, alejhis-selam, Zen-Nun i da ga je Allah, dželle šanuhu, poslao stanovnicima Mosula. Neki kažu da je on postao poslanik tek pošto je izišao iz ribe. Za ovaj hadis se kaže: "Ti strpljivo čekaj presudu Gospodara svoga i ne budi kao Zen-Nun koji je u ogorčenju zavapio. I da ga nije stigla Allahova milost, na pusto mjesto bi izbačen bio i prijekor bi zaslužio, ali Gospodar njegov ga je odbranio i učinio ga jednim od onih koji su dobri." (El-Kalem: 48-50)

3397. PRIČAO NAM JE Ali b. Abdullah, njemu Sufjan, a ovom Ejjub Sahtijani prenoseći do Ibn-Seida b. Džubejra, on od svoga oca, a ovaj od Ibn-Abbasa, radijallahu anhuma, da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, kad je došao u Medinu, zatekao da (Jevreji) poste jedan dan, tj. Ašuru. Oni su rekli:
– Ovo je veliki dan, ovo je dan u kojem je Allah spasio Musaa i potopio faraonovu porodicu, pa je Musa postio iz zahvalnosti prema Allahu.
– Ja sam Musau preči od njih – rekao je (Resulullah, alejhis-selam) i potom postio taj dan i preporučio da se posti.

٣٣٩٧. حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ عَبْدِاللهِ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ حَدَّثَنَا أَيُّوبُ السَّخْتِيَانِيُّ عَنِ ابْنِ سَعِيدِ بْنِ جُبَيْرٍ عَنْ أَبِيهِ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ لَمَّا قَدِمَ الْمَدِينَةَ وَجَدَهُمْ يَصُومُونَ يَوْمًا يَعْنِي عَاشُورَاءَ فَقَالُوا هَذَا يَوْمٌ عَظِيمٌ وَهُوَ يَوْمٌ نَجَّى اللهُ فِيهِ مُوسَى وَأَغْرَقَ آلَ فِرْعَوْنَ فَصَامَ مُوسَى شُكْرًا لِلَّهِ فَقَالَ أَنَا أَوْلَى بِمُوسَى مِنْهُمْ فَصَامَهُ وَأَمَرَ بِصِيَامِهِ .

O RIJEČIMA UZVIŠENOG ALLAHA:

باب قَوْلِ اللهِ تعالى

"Mi odredismo da čas susreta sa Musaom bude kad se napuni trideset noći, i dopunismo ih još sa deset, pa se vrijeme koje je odredio Gospodar njegov ispuni za četrdeset noći. A Musa je bio rekao bratu svome Harunu: 'Zastupaj me u narodu mome, i red pravi i ne slijedi puteve onih koji su smutljivci!' I kad Nam Musa dođe u određeno vrijeme, i kada mu Gospodar njegov prigovori, on reče: 'Gospodaru moj, ukaži mi se da Te vidim!' – "Ne možeš Me vidjeti'– reče, do riječi: 'ja sam vjernik pravi!'"[1]
Kaže se *dekkehu* što znači: zatresao ga. *Fe dukketa*[2] (po kijasu je) *fe dukikne*, ali je (riječ) brda upotrijebljena kao da je jednina, kao što je u riječima Uzvišenog Allaha: "Nebesa i zemlja su bili jedna cjelina."

(وَوَاعَدْنَا مُوسَى ثَلَاثِينَ لَيْلَةً وَأَتْمَمْنَاهَا بِعَشْرٍ فَتَمَّ مِيقَاتُ رَبِّهِ أَرْبَعِينَ لَيْلَةً وَقَالَ مُوسَى لِأَخِيهِ هَارُونَ اخْلُفْنِي فِي قَوْمِي وَأَصْلِحْ وَلَا تَتَّبِعْ سَبِيلَ الْمُفْسِدِينَ وَلَمَّا جَاءَ مُوسَى لِمِيقَاتِنَا وَكَلَّمَهُ رَبُّهُ قَالَ رَبِّ أَرِنِي أَنْظُرْ إِلَيْكَ قَالَ لَنْ تَرَانِي) إِلَى قَوْلِهِ (وَأَنَا أَوَّلُ الْمُؤْمِنِينَ)

يُقَالُ دَكَّهُ زَلْزَلَهُ (فَدُكَّتَا) فَدُكِكْنَ جَعَلَ الْجِبَالَ كَالْوَاحِدَةِ كَمَا قَالَ اللهُ عَزَّ وَجَلَّ (أَنَّ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضَ كَانَتَا رَتْقًا) وَلَمْ يَقُلْ كُنَّ رَتْقًا مُلْتَصِقَتَيْنِ (أُشْرِبُوا) ثَوْبٌ مُشَرَّبٌ مَصْبُوغٌ قَالَ ابْنُ عَبَّاسٍ انْبَجَسَتْ انْفَجَرَتْ (وَإِذْ نَتَقْنَا الْجَبَلَ) رَفَعْنَا .

1 Ovdje je Buhari naveo 142. i dio 143. ajeta iz sure El-A'raf, a drugi dio ovog ajeta glasi: "Ali pogledaj u ono brdo, pa ako ono ostane na svom mjestu, vidjet ćeš Me." I kad se Gospodar njegov onom brdu otkri, On ga sa zemljom sravni, a Musa se onesviješćen strovali. Čim se osvijesti, reče: "Hvaljen neka si! Kajem Ti se, ja sam vjernik pravi!"

2 Riječ *dekken* nalazi se u prethodnom ajetu, a *fe dukketa* u ajetu: "Pa se Zemlja i brda dignu i od jednog udara zdrobe." (El-Hakah: 14)
Ovaj glagol je ovdje naveden jer je od istog korijena kao i riječ *dekken*.

Rečeno je: *kaneta*, a nije rečeno: *kunne*. *Retkan* znači: spojene.[3]
Ušribu (znači: bili su napijeni), *sevbun mušrebun* znači: ofarbana (odjeća).[4] Ibn-Abbas je rekao: "*Inbedžeset*: provrelo.[5] *Ve iz netaknel džebele*: podigli."[6]

3398. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Jusuf, njemu Sufjan prenoseći od Amra b. Jahjaa, ovaj od svog oca, a on od Ebu-Seida, radijallahu anhu, da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Ljudi će na Sudnjem danu biti onesviješćeni. Ja ću biti prvi koji će se osvijestiti i ugledati Musaa kako se drži za podnožje Arša. Neću znati da li se osvijestio prije mene ili je to nagrada za ono što je bio onesviješćen na Turu."

٣٣٩٨. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ يُوسُفَ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ عَنْ عَمْرِو بْنِ يَحْيَى عَنْ أَبِيهِ عَنْ أَبِي سَعِيدٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ النَّاسُ يَصْعَقُونَ يَوْمَ الْقِيَامَةِ فَأَكُونُ أَوَّلَ مَنْ يُفِيقُ فَإِذَا أَنَا بِمُوسَى آخِذٌ بِقَائِمَةٍ مِنْ قَوَائِمِ الْعَرْشِ فَلَا أَدْرِي أَفَاقَ قَبْلِي أَمْ جُوزِيَ بِصَعْقَةِ الطُّورِ .

3399. PRIČAO MI JE Abdullah b. Muhammed Džu'fi, njemu Abdur-Rezzak, a ovom saopćio Ma'mer od Hemmama, a on od Ebu-Hurejre, radijallahu anhu, koji je izjavio da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
"Da nije bilo Izraelićana, meso se ne bi kvarilo, a da nije bilo Havve, žena nikada ne bi prevarila svoga muža."
Tufan (poplava) je od bujice, a i za mnogobrojno umiranje se kaže *tufan*. *El-kummel* su krpelji koji

٣٣٩٩. حَدَّثَنِي عَبْدُاللهِ بْنُ مُحَمَّدٍ الْجُعْفِيُّ حَدَّثَنَا عَبْدُالرَّزَّاقِ أَخْبَرَنَا مَعْمَرٌ عَنْ هَمَّامٍ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ قَالَ النَّبِيُّ ﷺ لَوْلَا بَنُو إِسْرَائِيلَ لَمْ يَخْنَزِ اللَّحْمُ وَلَوْلَا حَوَّاءُ لَمْ تَخُنْ أُنْثَى زَوْجَهَا الدَّهْرَ طُوفَانٌ مِنَ السَّيْلِ يُقَالُ لِلْمَوْتِ الْكَثِيرِ طُوفَانٌ الْقُمَّلُ الْحُمْنَانُ يُشْبِهُ صِغَارَ الْحَلَمِ (حَقِيقٌ) حَقٌّ (سُقِطَ) كُلُّ مَنْ نَدِمَ فَقَدْ سُقِطَ فِي يَدِهِ .

3 *Ennes-semavati vel-erda kaneta retkan* nalazi se u ajetu: "Zar ne znaju nevjernici da su nebesa i zemlja bili jedna cjelina, pa smo ih Mi raskomadali, i da Mi od vode sve živo stvaramo? I zar neće vjerovati?" (El-Enbija: 30)

4 Glagol *ušribu* nalazi se u ajetu: "I kada smo od vas vaš zavjet primili, i brdo iznad vas podigli: 'Ozbiljno prihvatite ono što vam dajemo i budite poslušni!' Oni su odgovorili: 'Čujemo, ali poslušati nećemo!' Srca njihova su zbog nevjerovanja njihova još bila nadojena teletom. Reci: 'Ružno je to na što vas vjerovanje veše navodi, ako ste uopće vjernici.'" (El-Bekare: 93)

5 *Fen-bedžeset* nalazi se u ajetu: – Udari štapom svojim po stijeni! – i iz nje je dvanaest vrela provrelo, svaki rod je znao vrelo iz kog će piti. I Mi smo im od oblaka hlad pravili i manu i prepelice im davali: "Jedite lijepe stvari kojima vas opskrbljujemo!" Oni nisu Nama nepravdu učinili, sami su prema sebi nepravedni bili. (El-A'raf: 160)

6 Glagol netakna uzet je iz ajeta: "A kada smo iznad njih brdo podigli – činilo im se kao oblak, i oni su bili uvjereni da će na njih pasti. Prihvatite, odlučno ono što smo vam dali, i neka vam je na umu ono što je u njemu – da biste bili pobožni!" (El-A'raf: 171)

su slični malim bradavicama.[1] *Hakikun* – istina. *Sukita* (gorko se kajati).[2] Za svakog ko se kaje kaže se: *sukita fi jedihi.*[3]

GOVOR HIDRA S MUSAOM, ALEJHIMAS-SELAM

3400. PRIČAO NAM JE Amr b. Muhammed, njemu Ja'kub b. Ibrahim, rekavši da mu je saopćio njegov otac prenoseći od Saliha, on od Ibn-Šihaba, kojem je saopćio Ubejdullah b. Abdullah od Ibn-Abbasa, da su on i Hurr b. Kajs Fezari raspravljali o Musaovom drugu, za kojeg je Ibn-Abbas tvrdio da je Hidr. U to vrijeme pored njih naiđe Ubejj b. Ka'b te ga Ibn-Abbas pozva i reče:

– Ja i ovaj moj drug raspravljamo o Musaovom drugu, za kojeg je Musa tražio načina da se s njim sastane. Da li si ti čuo nešto o njemu od Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem?

– Da – rekao je on – čuo sam Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, kako kaže:

"Dok je Musa bio kod nekih od izraelskih prvaka, došao mu je jedan čovjek i upitao: 'Znaš li ikoga učenijeg od tebe?'"

"Ne" – odgovorio je on.

Tada je Allah objavio Musau: "Da, ima naš rob Hidr."

Potom je Musa tražio put k njemu, pa mu je riba učinjena znakom i reklo mu se: "Kada izgubiš ribu, vrati se natrag, pa ćeš ga sigurno sresti!" On je promatrao po moru (trag) spomenute ribe. Kasnije je Musau njegov sluga rekao:

"Sjećaš li se kada se sklonismo uz onu stijenu? Ja sam zaboravio tu ribu, a šejtan mi smetnu s uma

باب حديثِ الْخضِر مع مُوسى عليْهِما السَّلام

٣٤٠٠. حَدَّثَنَا عَمْرُو بْنُ مُحَمَّدٍ حَدَّثَنَا يَعْقُوبُ ابْنُ إِبْرَاهِيمَ قَالَ حَدَّثَنِي أَبِي عَنْ صَالِحٍ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ أَنَّ عُبَيْدَاللهِ بْنَ عَبْدِاللهِ أَخْبَرَهُ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ أَنَّهُ تَمَارَى هُوَ وَالْحُرُّ بْنُ قَيْسٍ الْفَزَارِيُّ فِي صَاحِبِ مُوسَى قَالَ ابْنُ عَبَّاسٍ هُوَ خَضِرٌ فَمَرَّ بِهِمَا أُبَيُّ بْنُ كَعْبٍ فَدَعَاهُ ابْنُ عَبَّاسٍ فَقَالَ إِنِّي تَمَارَيْتُ أَنَا وَصَاحِبِي هَذَا فِي صَاحِبِ مُوسَى الَّذِي سَأَلَ السَّبِيلَ إِلَى لُقِيِّهِ هَلْ سَمِعْتَ رَسُولَ اللهِ ﷺ يَذْكُرُ شَأْنَهُ قَالَ نَعَمْ سَمِعْتُ رَسُولَ اللهِ ﷺ يَقُولُ بَيْنَمَا مُوسَى فِي مَلَإٍ مِنْ بَنِي إِسْرَائِيلَ جَاءَهُ رَجُلٌ فَقَالَ هَلْ تَعْلَمُ أَحَدًا أَعْلَمَ مِنْكَ قَالَ لَا فَأَوْحَى اللهُ إِلَى مُوسَى بَلَى عَبْدُنَا خَضِرٌ فَسَأَلَ مُوسَى السَّبِيلَ إِلَيْهِ فَجُعِلَ لَهُ الْحُوتُ آيَةً وَقِيلَ لَهُ إِذَا فَقَدْتَ الْحُوتَ فَارْجِعْ فَإِنَّكَ سَتَلْقَاهُ فَكَانَ يَتْبَعُ أَثَرَ الْحُوتِ فِي الْبَحْرِ فَقَالَ لِمُوسَى فَتَاهُ ﴿ أَرَأَيْتَ إِذْ أَوَيْنَا إِلَى الصَّخْرَةِ فَإِنِّي نَسِيتُ الْحُوتَ وَمَا أَنْسَانِيهِ

1 Riječ *tufan* i *el-kummel* nalaze se u ajetu: "Zato smo na njih slali i poplavu, i skakavce, i krpelje, i žabe i krv – sve jasna znamenja, ali su se oni oholili, narod zlikovački su bili." (El-A'raf: 133)

2 Riječ *hakikun* nalazi se u ajetu: "Dužnost mi je da o Allahu samo istinu kažem. Donio sam vam jasan dokaz od Gospodara vašeg, zato pusti da idu sa mnom sinovi Israilovi!" (El-A'raf: 105)

3 *Sukita* nalazi se u ajetu: "I pošto se poslije gorko pokajaše i uviđaše da su zabluđeni, oni rekoše: 'Ako se Gospodar naš na nas sažali i ako nam ne oprosti, doista ćemo biti izgubljeni!'"(El-A'raf: 149)

da se na to podsjetim."
"To je baš ono što tražimo" – rekao je Musa.
Tada su se, promatrajući, vratili svojim tragom i našli Hidra. To je slučaj (Musaa s Hidrom) što ga je Allah iznio u svojoj Knjizi.[4]

إِلَّا الشَّيْطَانُ أَنْ أَذْكُرَهُ) فَقَالَ مُوسَى (ذَلِكَ مَا كُنَّا نَبْغِ فَارْتَدَّا عَلَى آثَارِهِمَا قَصَصًا) فَوَجَدَا خَضِرًا فَكَانَ مِنْ شَأْنِهِمَا الَّذِي قَصَّ اللهُ فِي كِتَابِهِ.

3401. PRIČAO NAM JE Ali b. Abdullah, njemu Sufjan, a ovom Amr b. Dinar rekavši da ga je obavijestio Seid b. Džubejr i kazao: – Rekao sam Ibn-Abbasu da Nevf Bikali smatra da Musa, drug Hidra, nije Musa (Ibn-Imran) Izraelićanin, nego je to sasvim drugi Musa, a on reče:
"Slagao je neprijatelj Božiji. Nama je pričao Ubejj b. Ka'b od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, da je Musa, držeći govor Izraelićanima, bio upitan:
'Koji je čovjek najznaniji?'
'Ja' – odgovorio je on.
Potom ga je Allah ukorio što nije to znanje prepustio Njemu te mu rekao:
'Naprotiv, ima jedan Moj rob na sastavu dvaju mora, on je znaniji od tebe.'
'Gospodaru' – reče (Musa) – 'a ko će me (odvesti) njemu?'
A možda je Sufjan prenio: 'Gospodaru, kako da se s njim (susretnem)?'
'Uzet ćeš ribu' – reče On – 'i stavit ćeš je u torbu, pa gdje je budeš izgubio, tu je on' – a moguće da je rekao: 'Tamo je on.'
On uze ribu i stavi je u torbu, a zatim krenuše on i njegovo momče Juša b. Nun, i kada su došli do jedne stijene, naslonili su na nju svoje glave i Musa je zaspao, a riba se uzvrtjela i izašla, pala u more i nastavila svoj put po moru i otišla. Allah je zaustavio ribi tok vode, pa je ona postala poput luka – i on je pokazao ovako, nešto slično luku. Oni su nastavili da putuju preostali dio noći i taj dan, a kada je sutradan svanulo, (Musa) reče svome

٣٤٠١. حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ عَبْدِاللهِ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ حَدَّثَنَا عَمْرُو بْنُ دِينَارٍ قَالَ أَخْبَرَنِي سَعِيدُ بْنُ جُبَيْرٍ قَالَ قُلْتُ لِابْنِ عَبَّاسٍ إِنَّ نَوْفًا الْبَكَالِيَّ يَزْعُمُ أَنَّ مُوسَى صَاحِبَ الْخَضِرِ لَيْسَ هُوَ مُوسَى بَنِي إِسْرَائِيلَ إِنَّمَا هُوَ مُوسَى آخَرُ فَقَالَ كَذَبَ عَدُوُّ اللهِ حَدَّثَنَا أُبَيُّ بْنُ كَعْبٍ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ أَنَّ مُوسَى قَامَ خَطِيبًا فِي بَنِي إِسْرَائِيلَ فَسُئِلَ أَيُّ النَّاسِ أَعْلَمُ فَقَالَ أَنَا فَعَتَبَ اللهُ عَلَيْهِ إِذْ لَمْ يَرُدَّ الْعِلْمَ إِلَيْهِ فَقَالَ لَهُ بَلَى لِي عَبْدٌ بِمَجْمَعِ الْبَحْرَيْنِ هُوَ أَعْلَمُ مِنْكَ قَالَ أَيْ رَبِّ وَمَنْ لِي بِهِ وَرُبَّمَا قَالَ سُفْيَانُ أَيْ رَبِّ وَكَيْفَ لِي بِهِ قَالَ تَأْخُذُ حُوتًا فَتَجْعَلُهُ فِي مِكْتَلٍ حَيْثُمَا فَقَدْتَ الْحُوتَ فَهُوَ ثَمَّ وَرُبَّمَا قَالَ فَهُوَ ثَمَّهْ وَأَخَذَ حُوتًا فَجَعَلَهُ فِي مِكْتَلٍ ثُمَّ انْطَلَقَ هُوَ وَفَتَاهُ يُوشَعُ بْنُ نُونٍ حَتَّى إِذَا أَتَيَا الصَّخْرَةَ وَضَعَا رُءُوسَهُمَا فَرَقَدَ مُوسَى وَاضْطَرَبَ الْحُوتُ فَخَرَجَ فَسَقَطَ فِي الْبَحْرِ (فَاتَّخَذَ سَبِيلَهُ فِي الْبَحْرِ سَرَبًا) فَأَمْسَكَ اللهُ عَنِ الْحُوتِ جِرْيَةَ الْمَاءِ فَصَارَ مِثْلَ الطَّاقِ فَقَالَ هَكَذَا مِثْلُ الطَّاقِ فَانْطَلَقَا يَمْشِيَانِ

4 Ovaj hadis je naveden i objašnjen u *Knjizi o nauci* (Knjiga I, hadis br. 74).

momčetu: 'Daj nam naš doručak! Zbilja nas je od ovog našeg putovanja spopao umor.'
Musa nije osjetio umor dok nije prešao područje koje mu je Allah naredio.Tada mu momče reče: 'Sjećaš li se kada smo se sklonili pod onu stijenu? Ja sam zaboravio tu ribu, sam šejtan mi smetnu s uma da se na to podsjetim. Ona je skliznula u more, baš čudnovato!'
Tako je riba imala putovanje, a njih dvojica čuđenje.
'To je ono za čim tragamo' – reče mu Musa.
Potom su se njih dvojica vratili promatrajući svoje tragove, to jest, vratili su se slijedeći svoje tragove. Kad su došli do one stijene, ugledali su čovjeka pokrivena odjećom. Musa nazva selam, a on mu odvrati i reče:
'Odakle u tvojoj zemlji selam?'
'Ja sam Musa' – reče on.
'Musa Izraelićanin?' – upita (Hidr), a on odgovori:
'Da, došao sam ti da me podučiš uputi (znanju) kojom si ti poučen.'
'O, Musa' – reče on – 'ja imam jednu vrstu božanskog znanja kojem me je Allah podučio, i koje ti ne poznaješ, a i ti imaš jednu vrstu božanskog znanja kojem te je Allah podučio, a koje meni nije poznato.'
'Mogu li da te pratim?' – upita (Musa).
'Ti sigurno nećeš moći sa mnom izdržati', reče on, 'a i kako bi izdržao ono o čemu ništa ne znaš...' – do riječi Uzvišenog: '...vrlo krupno.'"[1]
Zatim su oni nastavili putovanje i išli morskom obalom. Pored njih naiđe jedna lađa i oni su (s lađarima) razgovarali da i njih povezu. Ovi su Hidra prepoznali pa su ih besplatno povezli. Pošto

بَقِيَّةَ لَيْلَتِهِمَا وَيَوْمَهُمَا حَتَّى إِذَا كَانَ مِنَ الْغَدِ (قَالَ لِفَتَاهُ آتِنَا غَدَاءَنَا لَقَدْ لَقِينَا مِنْ سَفَرِنَا هَذَا نَصَبًا) وَلَمْ يَجِدْ مُوسَى النَّصَبَ حَتَّى جَاوَزَ حَيْثُ أَمَرَهُ اللهُ قَالَ لَهُ فَتَاهُ (أَرَأَيْتَ إِذْ أَوَيْنَا إِلَى الصَّخْرَةِ فَإِنِّي نَسِيتُ الْحُوتَ وَمَا أَنْسَانِيهِ إِلَّا الشَّيْطَانُ أَنْ أَذْكُرَهُ وَاتَّخَذَ سَبِيلَهُ فِي الْبَحْرِ عَجَبًا) فَكَانَ لِلْحُوتِ سَرَبًا وَلَهُمَا عَجَبًا قَالَ لَهُ مُوسَى (ذَلِكَ مَا كُنَّا نَبْغِي فَارْتَدَّا عَلَى آثَارِهِمَا قَصَصًا) رَجَعَا يَقُصَّانِ آثَارَهُمَا حَتَّى انْتَهَيَا إِلَى الصَّخْرَةِ فَإِذَا رَجُلٌ مُسَجًّى بِثَوْبٍ فَسَلَّمَ مُوسَى فَرَدَّ عَلَيْهِ فَقَالَ وَأَنَّى بِأَرْضِكَ السَّلَامُ قَالَ أَنَا مُوسَى قَالَ مُوسَى بَنِي إِسْرَائِيلَ قَالَ نَعَمْ أَتَيْتُكَ لِتُعَلِّمَنِي (مِمَّا عُلِّمْتَ رُشْدًا) قَالَ يَا مُوسَى إِنِّي عَلَى عِلْمٍ مِنْ عِلْمِ اللهِ عَلَّمَنِيهِ اللهُ لَا تَعْلَمُهُ وَأَنْتَ عَلَى عِلْمٍ مِنْ عِلْمِ اللهِ عَلَّمَكَهُ اللهُ لَا أَعْلَمُهُ قَالَ هَلْ أَتَّبِعُكَ (قَالَ إِنَّكَ لَنْ تَسْتَطِيعَ مَعِيَ صَبْرًا وَكَيْفَ تَصْبِرُ عَلَى مَا لَمْ تُحِطْ بِهِ خُبْرًا) إِلَى قَوْلِهِ (إِمْرًا) فَانْطَلَقَا يَمْشِيَانِ عَلَى سَاحِلِ الْبَحْرِ فَمَرَّتْ بِهِمَا سَفِينَةٌ كَلَّمُوهُمْ أَنْ يَحْمِلُوهُمْ فَعَرَفُوا الْخَضِرَ فَحَمَلُوهُ بِغَيْرِ نَوْلٍ فَلَمَّا رَكِبَا فِي السَّفِينَةِ جَاءَ عُصْفُورٌ فَوَقَعَ عَلَى حَرْفِ السَّفِينَةِ فَنَقَرَ فِي الْبَحْرِ

1 U ovom hadisu je opisan susret Musaa, alejhis-selam, s Hidrom, o čemu se govori u suri El-Kehf. Neki ajeti su u cijelosti navedeni, a na neke je samo ukazano, kao što je ovdje ukazano na sljedeće ajete:
"Vidjet ćeš da ću strpljiv biti, ako Bog da" – reče Musa – "i da ti se neću ni u čemu protiviti." "Ako ćeš me već pratiti" – reče onaj – "onda me ni o čemu ne pitaj dok ti ja o tome prvi ne kažem!" I njih dvojica krenuše. I kad se u lađu ukrcaše, onaj je probuši. "Zar je probuši da potopiš one koji na njoj plove? Učinio si, doista, nešto vrlo krupno!" (El-Kehf: 69-71)

se njih dvojica ukrcaše na lađu, dođe jedan vrabac, i stade na ivicu lađe i kljunom popi jednu ili dvije kapi mora.

– O, Musa – reče mu Hidr – moje i tvoje znanje u odnosu na Allahovo znanje je tako malehno kao što je malo ono (što je uradio) ovaj vrabac svojim kljunom u odnosu na cijelo more.

I on iznenada uze sjekiru i odvali jednu dasku. Dok se Musa čudio, on je već bio odvalio jednu dasku. Musa mu reče:

– Šta si to uradio? Ljudi su nas besplatno povezli, a ti dođe do njihove lađe i probuši je da potopiš njezine putnike! Doista si učinio nešto vrlo krupno!

– Ne rekoh li ja – reče onaj – da ti, doista, nećeš moći izdržati sa mnom?

– Ne karaj me što sam zaboravio – reče – i ne čini mi poteškoću u ovom poslu mome!

To je bio prvi Musaov zaborav.

Kad su napustili more, naišli su na dječaka koji se igrao s djecom.

Hidr ga zgrabi za glavu i svojom rukom je otkide, ovako – i Sufjan pokaza krajevima svojih prstiju kao da nešto kida.

Musa mu reče: – Što ubi dijete bezgrješno, koje nije nikoga ubilo? Učinio si, zaista, nešto vrlo ružno!

– Ne rekoh li ja tebi – reče onaj – da ti doista nećeš moći izdržati sa mnom?

– Ako te i poslije ovoga za bilo šta upitam – reče – onda se nemoj sa mnom družiti. Eto sam ti se opravdao.

I njih dvojica krenuše. Kad dođoše do jednog grada, zamoliše stanovnike njegove da ih nahrane, ali oni odbiše da ih ugoste. U gradu njih dvojica naiđoše na jedan zid, koji samo što se nije srušio, (to jest) nagnut ovako. Sufjan napravi rukom i pokaza kao da briše nešto iznad. Nisam čuo Sufjana da spominje pridjev nagnut osim jednom.

– Došli smo tim ljudima – rekao je on – a oni nas nisu nahranili, niti su nas ugostili, i ti si se zaputio prema njihovom zidu (da ga popraviš), a mogao si

نَقْرَةً أَوْ نَقْرَتَيْنِ قَالَ لَهُ الْخَضِرُ يَا مُوسَى مَا نَقَصَ عِلْمِي وَعِلْمُكَ مِنْ عِلْمِ اللهِ إِلَّا مِثْلَ مَا نَقَصَ هَذَا الْعُصْفُورُ بِمِنْقَارِهِ مِنَ الْبَحْرِ إِذْ أَخَذَ الْفَأْسَ فَنَزَعَ لَوْحًا قَالَ فَلَمْ يَفْجَأْ مُوسَى إِلَّا وَقَدْ قَلَعَ لَوْحًا بِالْقَدُّومِ فَقَالَ لَهُ مُوسَى مَا صَنَعْتَ قَوْمٌ حَمَلُونَا بِغَيْرِ نَوْلٍ عَمَدْتَ إِلَى سَفِينَتِهِمْ فَخَرَقْتَهَا (لِتُغْرِقَ أَهْلَهَا لَقَدْ جِئْتَ شَيْئًا إِمْرًا قَالَ أَلَمْ أَقُلْ إِنَّكَ لَنْ تَسْتَطِيعَ مَعِيَ صَبْرًا قَالَ لَا تُؤَاخِذْنِي بِمَا نَسِيتُ وَلَا تُرْهِقْنِي مِنْ أَمْرِي عُسْرًا) فَكَانَتِ الْأُولَى مِنْ مُوسَى نِسْيَانًا فَلَمَّا خَرَجَا مِنَ الْبَحْرِ مَرُّوا بِغُلَامٍ يَلْعَبُ مَعَ الصِّبْيَانِ فَأَخَذَ الْخَضِرُ بِرَأْسِهِ فَقَلَعَهُ بِيَدِهِ هَكَذَا وَأَوْمَأَ سُفْيَانُ بِأَطْرَافِ أَصَابِعِهِ كَأَنَّهُ يَقْطِفُ شَيْئًا فَقَالَ لَهُ مُوسَى (أَقَتَلْتَ نَفْسًا زَكِيَّةً بِغَيْرِ نَفْسٍ لَقَدْ جِئْتَ شَيْئًا نُكْرًا قَالَ أَلَمْ أَقُلْ لَكَ إِنَّكَ لَنْ تَسْتَطِيعَ مَعِيَ صَبْرًا قَالَ إِنْ سَأَلْتُكَ عَنْ شَيْءٍ بَعْدَهَا فَلَا تُصَاحِبْنِي قَدْ بَلَغْتَ مِنْ لَدُنِّي عُذْرًا فَانْطَلَقَا حَتَّى إِذَا أَتَيَا أَهْلَ قَرْيَةٍ اسْتَطْعَمَا أَهْلَهَا فَأَبَوْا أَنْ يُضَيِّفُوهُمَا فَوَجَدَا فِيهَا جِدَارًا يُرِيدُ أَنْ يَنْقَضَّ) مَائِلًا أَوْمَأَ بِيَدِهِ هَكَذَا وَأَشَارَ سُفْيَانُ كَأَنَّهُ يَمْسَحُ شَيْئًا إِلَى فَوْقُ فَلَمْ أَسْمَعْ سُفْيَانَ يَذْكُرُ مَائِلًا إِلَّا مَرَّةً قَالَ قَوْمٌ أَتَيْنَاهُمْ فَلَمْ يُطْعِمُونَا وَلَمْ يُضَيِّفُونَا عَمَدْتَ إِلَى حَائِطِهِمْ

zato uzeti nagradu.
– Sada se rastajemo ja i ti – reče onaj. – Da ti objasnim zašto nisi mogao da se strpiš.
Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao je: "Drago bi nam bilo da se Musa strpio, Allah bi nam iznio slučaj njih dvojice."
Sufjan kaže da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Neka se Allah smiluje Musau: 'Da je bio strpljiv, bio bi nam ispričan slučaj njih dvojice.'"
Ibn-Abbas je učio: "Pred njima je vladar koji uzima svaku ispravnu lađu silom. A što se tiče dječaka, on je bio nevjernik, a roditelji su mu bili vjernici."
Potom mi je Sufjan rekao: "To sam od njega čuo dva puta, i zapamtio sam to od njega."
Sufjanu je rečeno: "Ti si to zapamtio prije nego što si ga čuo do Amra, ili si ga zapamtio od nekog drugog?" "Od koga ću ga zapamtiti?", reče on. "Da li ga je iko, osim mene pričao od Amra? Čuo sam ga od njega dva ili tri puta i zapamtio ga od njega."[1]

(لَوْ شِئْتَ لَاتَّخَذْتَ عَلَيْهِ أَجْرًا قَالَ هَذَا فِرَاقُ بَيْنِي وَبَيْنِكَ سَأُنَبِّئُكَ بِتَأْوِيلِ مَا لَمْ تَسْتَطِعْ عَلَيْهِ صَبْرًا) قَالَ النَّبِيُّ ﷺ وَدِدْنَا أَنَّ مُوسَى كَانَ صَبَرَ فَقَصَّ اللَّهُ عَلَيْنَا مِنْ خَبَرِهِمَا قَالَ سُفْيَانُ قَالَ النَّبِيُّ ﷺ يَرْحَمُ اللَّهُ مُوسَى لَوْ كَانَ صَبَرَ لَقُصَّ عَلَيْنَا مِنْ أَمْرِهِمَا وَقَرَأَ ابْنُ عَبَّاسٍ أَمَامَهُمْ مَلِكٌ يَأْخُذُ كُلَّ سَفِينَةٍ صَالِحَةٍ غَصْبًا وَأَمَّا الْغُلَامُ فَكَانَ كَافِرًا وَكَانَ أَبَوَاهُ مُؤْمِنَيْنِ ثُمَّ قَالَ لِي سُفْيَانُ سَمِعْتُهُ مِنْهُ مَرَّتَيْنِ وَحَفِظْتُهُ مِنْهُ قِيلَ لِسُفْيَانَ حَفِظْتَهُ قَبْلَ أَنْ تَسْمَعَهُ مِنْ عَمْرٍو أَوْ تَحَفَّظْتَهُ مِنْ إِنْسَانٍ فَقَالَ مِمَّنْ أَتَحَفَّظُهُ وَرَوَاهُ أَحَدٌ عَنْ عَمْرٍو غَيْرِي سَمِعْتُهُ مِنْهُ مَرَّتَيْنِ أَوْ ثَلَاثًا وَحَفِظْتُهُ مِنْهُ .

3402. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Seid b. Asbehani, njemu saopćio Ibnu-Mubarek od Ma'mera on od Hemmama b. Munebbiha, a ovaj od Ebu-Hurejre, radijallahu anhu, da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Hidr je nazvan tako jer je on sjeo na bijelu zemlju i odjednom se ona počela zelenjeti, iza njega." (A glagol *hadire* znači: biti zeleno). Hummuvi kaže da mu je prenio Muhammed b. Jusuf b. Metar Firebri od Alija b. Hašrema, a on od Sufjana ovaj cjelokupan hadis.

٣٤٠٢. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ سَعِيدِ بْنُ الْأَصْبَهَانِيُّ أَخْبَرَنَا ابْنُ الْمُبَارَكِ عَنْ مَعْمَرٍ عَنْ هَمَّامِ بْنِ مُنَبِّهٍ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ إِنَّمَا سُمِّيَ الْخَضِرَ أَنَّهُ جَلَسَ عَلَى فَرْوَةٍ بَيْضَاءَ فَإِذَا هِيَ تَهْتَزُّ مِنْ خَلْفِهِ خَضْرَاءَ . قَالَ الْحَمُّوِيُّ قَالَ مُحَمَّدُ بْنُ يُوسُفَ ابْنِ مَطَرٍ الْفِرَبْرِيُّ حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ خَشْرَمٍ عَنْ سُفْيَانَ بِطُولِهِ .

1 Hadir ili Hidr je nadimak Ermijaa ili Bel'jaa, sina Melkanova. Neki učenjaci misle da je Hidr još živ i o tome navode razne zgode. Međutim, najveći broj učenjaka tvrdi da je on, iako evlija Musaova doba, podložan prirodnim zakonima postojanja života na ovom svijetu, i da je, poslije minulog prosječnog života, umro. Ovo mišljenje se podudara s kur'anskim ajetom: "A nismo prije tebe dali nikome vječnog života." (El-Enbija: 34) U istom smislu je i Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Na početku idućeg stoljeća neće biti nikoga od onih koji se danas nalaze na licu Zemlje."
Prema tome, ako je Hidr i živio dugo, on je krajem svog vijeka završio svoj ovozemaljski život.
Inače, hadis koji govori o susretu Musaa, alejhis-selam, s Hidrom naveden je i objašnjen u *Knjizi o nauci* (Knjiga I, hadis br. 74).

POGLAVLJE

باب

3403. PRIČAO MI JE Ishak b. Nasr, a njemu Abdur-Rezzak prenoseći od Ma'mera, on od Hemmama b. Munebbiha, koji je čuo Ebu-Hurejru, radijallahu anhu, kako kaže da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
Izraelićanima je rečeno: "Uđite na vrata pogeti (pokorni) i recite:
'Tražimo oprost grijeha.' Oni su to izmijenili pa su ušli vukući se natraške i rekli: 'Zrno u ječmu.'"[2]

٣٤٠٣. حَدَّثَنِي إِسْحَاقُ بْنُ نَصْرٍ حَدَّثَنَا عَبْدُالرَّزَّاقِ عَنْ مَعْمَرٍ عَنْ هَمَّامِ بْنِ مُنَبِّهٍ أَنَّهُ سَمِعَ أَبَا هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ يَقُولُ قَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ قِيلَ لِبَنِي إِسْرَائِيلَ (ادْخُلُوا الْبَابَ سُجَّدًا وَقُولُوا حِطَّةٌ) فَبَدَّلُوا فَدَخَلُوا يَزْحَفُونَ عَلَى أَسْتَاهِهِمْ وَقَالُوا حَبَّةٌ فِي شَعْرَةٍ .

3404. PRIČAO MI JE Ishak b. Ibrahim, njemu Revh b. Ubade, a ovom Avf prenoseći od Hasana, Muhammeda i Hallasa, a oni od Ebu-Hurejre, radijallahu anhu, koji je izjavio da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
"Musa je bio veoma stidljiv i mnogo se pokrivao, tako da mu se koža nije vidjela, jer se veoma stidio. Neki od Izraelićana su ga uznemiravali govoreći: 'Ovaj prekriveni se pokriva samo zbog neke mahane na koži: šugavosti, kilavosti ili neke druge bolesti.' Ali Allah je htio da Musaa oslobodi od onoga što su mu oni govorili. Tako se on jednog dana osamio, svoju odjeću stavio na kamen i počeo se kupati. Kad je završio (s kupanjem), okrenuo se prema odjeći da je uzme ali je onaj kamen već bio iščezao zajedno s njegovim haljinama. Musa uze svoj štap i potraži onaj kamen govoreći: 'Moje odijelo, kamenu! Moje odijelo, kamenu', sve dok ne dođe do jedne skupine izraelskih prvaka te ga oni vidješe gola, vidješe nešto najljepše što je

٣٤٠٤. حَدَّثَنِي إِسْحَاقُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ حَدَّثَنَا رَوْحُ بْنُ عُبَادَةَ حَدَّثَنَا عَوْفٌ عَنِ الْحَسَنِ وَمُحَمَّدٍ وَخِلَاسٍ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ إِنَّ مُوسَى كَانَ رَجُلًا حَيِيًّا سِتِّيرًا لَا يُرَى مِنْ جِلْدِهِ شَيْءٌ اسْتِحْيَاءً مِنْهُ فَآذَاهُ مَنْ آذَاهُ مِنْ بَنِي إِسْرَائِيلَ فَقَالُوا مَا يَسْتَتِرُ هَذَا التَّسَتُّرَ إِلَّا مِنْ عَيْبٍ بِجِلْدِهِ إِمَّا بَرَصٌ وَإِمَّا أُدْرَةٌ وَإِمَّا آفَةٌ وَإِنَّ اللهَ أَرَادَ أَنْ يُبَرِّئَهُ مِمَّا قَالُوا لِمُوسَى فَخَلَا يَوْمًا وَحْدَهُ فَوَضَعَ ثِيَابَهُ عَلَى الْحَجَرِ ثُمَّ اغْتَسَلَ فَلَمَّا فَرَغَ أَقْبَلَ إِلَى ثِيَابِهِ لِيَأْخُذَهَا وَإِنَّ الْحَجَرَ عَدَا بِثَوْبِهِ فَأَخَذَ مُوسَى عَصَاهُ وَطَلَبَ الْحَجَرَ فَجَعَلَ يَقُولُ ثَوْبِي حَجَرُ ثَوْبِي حَجَرُ حَتَّى انْتَهَى إِلَى مَلَإٍ

2 Ovdje se aludira na sljedeće kur'anske ajete: "I kada smo rekli: 'Uđite u ovaj grad i jedite što god hoćete, a na kapiju pognutih glava uđite, i recite: Oprosti! – oprostit ćemo vam grijehe vaše, a onima koji čine dobra djela dat ćemo više.'" Onda su oni koji su bili nepravedni zamijenili drugom riječ koja im je bila rečena, i Mi smo na one koji su bili nepravedni s neba kaznu spustili, zato što nisu poslušali." (El-Bakare: 58-59) Njima je dakle bilo naređeno da uđu skrušeno, pognute glave, čineći istigfar, a oni su, želeći omalovažiti Allahovu naredbu, ušli natraške, govoreći: "Zrno u ječmu", to jest, rekli su: hinta, umjesto da reknu *hittah*.

Allah stvorio. Tako ga je On oslobodio onog što su oni govorili.
Kamen je stao i on je uzeo svoje haljine, obukao ih i počeo po kamenu tući svojim štapom. Tako mi Allaha, udarajući po kamenu, on je zadobio tri, četiri ili pet ožiljaka od udaranja. To je značenje Njegovih riječi:
'O, vjernici, ne budite kao oni koji su Musaa uznemiravali, pa ga je Allah oslobodio onoga što su govorili, i on kod Allaha ugled uživa.'"[1]

مِنْ بَنِي إِسْرَائِيلَ فَرَأَوْهُ عُرْيَانًا أَحْسَنَ مَا خَلَقَ اللهُ وَأَبْرَأَهُ مِمَّا يَقُولُونَ وَقَامَ الْحَجَرُ فَأَخَذَ ثَوْبَهُ فَلَبِسَهُ وَطَفِقَ بِالْحَجَرِ ضَرْبًا بِعَصَاهُ فَوَاللهِ إِنَّ بِالْحَجَرِ لَنَدَبًا مِنْ أَثَرِ ضَرْبِهِ ثَلَاثًا أَوْ أَرْبَعًا أَوْ خَمْسًا فَذَلِكَ قَوْلُهُ (يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لَا تَكُونُوا كَالَّذِينَ آذَوْا مُوسَى فَبَرَّأَهُ اللهُ مِمَّا قَالُوا وَكَانَ عِنْدَ اللهِ وَجِيهًا) .

3405. PRIČAO NAM JE Ebul-Velid, njemu Šu'be prenoseći od A'meša, koji je rekao da je čuo Ebu-Vaila koji veli da je čuo Abdullaha, radijallahu anhu, kako kaže:
"Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, izvršio je podjelu (plijena). Jedan čovjek reče: 'Ova podjela nije bila zarad lica Allahovog (nije bila iskrena)!'"
Ja sam došao Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, i saopćio mu to. On se rasrdi toliko da sam mu srdžbu primijetio na licu, a zatim reče:
"Neka se Allah smiluje Musau, on je uznemiravan više od ovoga, pa se strpio."

٣٤٠٥. حَدَّثَنَا أَبُو الْوَلِيدِ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ عَنِ الْأَعْمَشِ قَالَ سَمِعْتُ أَبَا وَائِلٍ قَالَ سَمِعْتُ عَبْدَاللهِ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ قَسَمَ النَّبِيُّ ﷺ قَسْمًا فَقَالَ رَجُلٌ إِنَّ هَذِهِ لَقِسْمَةٌ مَا أُرِيدَ بِهَا وَجْهُ اللهِ فَأَتَيْتُ النَّبِيَّ ﷺ فَأَخْبَرْتُهُ فَغَضِبَ حَتَّى رَأَيْتُ الْغَضَبَ فِي وَجْهِهِ ثُمَّ قَالَ يَرْحَمُ اللهُ مُوسَى قَدْ أُوذِيَ بِأَكْثَرَ مِنْ هَذَا فَصَبَرَ .

1 El-Ahzab: 69.
Iz ovog hadisa se može zaključiti:
– u sramotni dio je dozvoljeno gledati samo kad je to neophodno (liječenje i sl.);
– vjerovjesnici su bili savršeni u svojim tjelesnim i moralnim osobinama;
– vjerovjesnici su strpljivo podnosili neugodnosti od svojih naroda.

"ONI SE KLANJAJU KUMIRIMA SVOJIM"[2]

باب (يعكفون على أصنام لهم)

Mutebberun znači: poništen, *ve lijutebbiru*: da poruše, *ma 'alev*: što osvoje.[3]

(مُتَبَّرٌ) خُسْرَانٌ (وَلِيُتَبِّرُوا) يُدَمِّرُوا (مَا عَلَوْا) مَا غَلَبُوا .

3406. PRIČAO NAM JE Jahja b. Bukejr, njemu Lejs prenoseći od Junusa, on od Ibn-Šihaba, a ovaj od Ebu-Seleme b. Abdur-Rahmana, da je Džabir b. Abdullah, radijallahu anhu, rekao:
"Jedne prilike smo s Allahovim Poslanikom, sallallahu alejhi ve sellem, ubirali plodove eraka pa je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
'Berite njegove crne (plodove), jer su oni najbolji.'
'Zar si ti čuvao ovce?' – upitaše (ashabi).
'A ima li koji Vjerovjesnik da ih nije čuvao?'"– reče on.[4]

٣٤٠٦. حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ بُكَيْرٍ حَدَّثَنَا اللَّيْثُ عَنْ يُونُسَ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ عَنْ أَبِي سَلَمَةَ بْنِ عَبْدِالرَّحْمَنِ أَنَّ جَابِرَ بْنَ عَبْدِاللهِ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا قَالَ كُنَّا مَعَ رَسُولِ اللهِ ﷺ نَجْنِي الْكَبَاثَ وَإِنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ قَالَ عَلَيْكُمْ بِالأَسْوَدِ مِنْهُ فَإِنَّهُ أَطْيَبُهُ قَالُوا أَكُنْتَ تَرْعَى الْغَنَمَ قَالَ وَهَلْ مِنْ نَبِيٍّ إِلَّا وَقَدْ رَعَاهَا .

2 Rečenica *ja'kifune 'ala esnamin lehum* i riječ *mutebberun* uzeti su iz ajeta: "I Mi sinove Israilove preko mora prevedosmo, pa oni naiđoše na narod koji se klanjao kumirima svojim." "O, Musa" – rekoše – "napravi i ti nama boga kao što i oni imaju bogove!" "Vi ste, uistinu, narod koji nema pameti" – reče on. "Zaista će biti poništeno ono što ovi ispovijedaju i beskorisno će im biti ono što rade." (El-A'raf: 138-139)
Inače, ovo poglavlje je samo nastavak poglavlja o Musau, alejhis-selam.

3 *Ve lijuitebbiru ma 'alev* nalazi se u ajetu: "Sve što činite – činite sebi, dobro i zlo. A kad dođe vrijeme druge prijetnje poslaćemo ih da na licima vašim tugu i jad ostave i da u Hram, kao i prvi put, ponovo provale i da sve što osvoje do temelja poruše." (El-Isra: 7)

4 Kad je Resulullah, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Berite njegove crne plodove", ashabi su shvatili da on poznaje vrste erakovih plodova, a to su poznavali uglavnom oni koji su se bavili čuvanjem ovaca, pa su ga zbog toga pitali da li je on čuvao ovce. U ovom hadisu se ne spominje Musa, alejhis-selam, ali Pejgamberova izjava: "A ima li koji vjerovjesnik da ih nije čuvao", obuhvata i Musaa, alejhis-selam.

A KADA JE MUSA REKAO NARODU SVOME: "ALLAH VAM NAREĐUJE DA ZAKOLJETE KRAVU ..."[1]

باب (وإذْ قال مُوسى لِقوْمِه
إنَّ اللهَ يأمُرُكُمْ انْ تذْبحُوا بقَرةً)

Ebul-Alije je rekao: "*El-'avan* je sredina između mlade i stare." *Faki'un*: čista, *la zelulun*: nije je rad istrošio. *Tusirul-erda* znači: nije istrošena oranjem zemlje niti radom sa usjevima. *Musellemetun*: (da bude bez) mahane, *la šijete*: bjelina. *Safau* može značiti: crna, a tako se kaže i žuta, kao što je u ajetu: *Džimalatun sufr* (crno-žute deve).[2] Feddare'tum: prepirali ste se."

قَالَ أَبُو الْعَالِيَةِ الْعَوَانُ النَّصَفُ بَيْنَ الْبِكْرِ وَالْهَرِمَةِ (فَاقِعٌ) صَافٍ (لَا ذَلُولٌ) لَمْ يُذِلَّهَا الْعَمَلُ (تُثِيرُ الْأَرْضَ) لَيْسَتْ بِذَلُولٍ تُثِيرُ الْأَرْضَ وَلَا تَعْمَلُ فِي الْحَرْثِ (مُسَلَّمَةٌ) مِنَ الْعُيُوبِ (لَا شِيَةَ) بَيَاضٌ (صَفْرَاءُ) إِنْ شِئْتَ سَوْدَاءُ وَيُقَالُ صَفْرَاءُ كَقَوْلِهِ (جِمَالَاتٌ صُفْرٌ) (فَادَّارَأْتُمْ) اخْتَلَفْتُمْ .

---

1 Buhari je ovdje naveo dio prvog ajeta i samo ukazao na sljedeće ajete koji govore o klanju krave. Ti ajeti u prijevodu glase: "A kada je Musa rekao narodu svome: 'Allah vam naređuje da zakoljete kravu' – oni upitaše: 'Zbijaš li ti to s nama šalu?' 'Ne dao mi Allah da budem neznalica' – reče on. 'Zamoli Gospodara svoga u naše ime' – rekoše – 'da nam objasni kojih godina ona treba biti.' 'On kaže' – odgovori on – 'da ta krava ne smije biti ni stara ni mlada, nego između toga, srednje dobi, pa izvršite to što se od vas traži!' 'Zamoli Gospodara svoga, u naše ime' – rekoše – 'da nam objasni kakve boje treba biti.' 'On poručuje' – odgovori on – 'da ta krava treba biti jarko rumene boje, da se svidi onima koji je vide.' 'Zamoli Gospodara svoga, u naše ime' – rekoše – 'da nam objasni kakva još treba biti – bez mahane i bez ikakvog biljega.' 'E sad si je opisao kako treba!' – rekoše, pa je zaklaše, i jedva to učiniše. I kada ste jednog čovjeka ubili, pa se oko njega prepirati počeli – Allah je dao da iziđe na vidjelo ono što ste bili sakrili... Mi smo rekli: 'Udarite ga jednim njezinim dijelom!' I eto, tako Allah vraća mrtve u život i pruža vam dokaze Svoje da biste shvatili." (El-Bekare: 67-73)
U vezi s uzrokom klanja krava, komentatori kažu: – Jedan Izraelićanin je bio bogat, a nije imao djece, nego je imao nekog rođaka koji ga je trebao naslijediti. Ovaj nije mogao dočekati da bogataš umre, pa ga ubi i baci na put, a onda dođe Musau, alejhis-selam, i reče mu: "Moj rođak je ubijen, i to me teško pogodilo! Ja ne mislim da bi mi iko otkrio njegovog ubicu osim tebe, Allahov vjerovjesniče." Musa, alejhis-selam, je oglasio narodu: "Kome je nešto od ovog poznato, neka rekne", ali niko od njih nije znao ništa. Onda mu je Allah objavio da im naredi da zakolju kravu, te su oni, nakon što su tražili opis krave, pronašli takvu i zaklali je. Potom su uzeli jednu njenu kost i njome udarili mrtvaca. On je oživio i objasnio ko ga je ubio.

2 Spomenuti ajet glasi: *Ke ennehu džimaletun sufr* (Kao da su kamile riđe) (El-Murselat: 33). Buhari je ovaj ajet naveo ovdje jer riječ *sufr*, koja se nalazi u ovom ajetu, mufessiri tumače: žuto-crno iako ona u osnovi znači samo žutu boju.

MUSAOVA SMRT I KASNIJI SPOMEN O NJEMU

باب وفاة موسى وذكره بعد

3407. PRIČAO NAM JE Jahja b. Musa, njemu Abdur-Rezzak, a ovom saopćio Ma'mer od Ibn-Tavusa, on od svoga oca, a ovaj od Ebu-Hurejre, radijallahu anhu, koji je rekao:

– Melek smrti je poslan Musau, alejhis-selam, i kad mu je došao (Musa, alejhis-selam) ga je udario, te se on vratio svome Gospodaru i rekao:

"Poslao si me čovjeku koji neće smrt."

"Vrati se njemu" – reče On – "i reci mu da stavi svoju ruku na leđa bika, i za svaku dlaku koju pokrije svojom rukom imat će po jednu godinu (života)."

"Gospodaru" – reče (Musa) – "a šta poslije?"

"A zatim smrt" – odgovori On.

"Pa onda, (neka bude) sada" – reče (Musa, alejhis-selam) i zamoli Allaha da ga približi blagoslovljenoj zemlji na jedan dobačaj kamenom (da tamo umre).

Kaže Ebu-Hurejra da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, zatim rekao:

"Da sam ja tamo, pokazao bih vam njegov grob, pored puta, pod jednom crvenom pješčanom humkom."

Kaže (Abdur-Rezzak): "I Ma'mer nam je saopćio od Hemmama, da mu je pričao Ebu-Hurejra, radijallahu anhu, od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, slično ovom (hadisu)."[3]

٣٤٠٧. حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ مُوسَى حَدَّثَنَا عَبْدُ الرَّزَّاقِ أَخْبَرَنَا مَعْمَرٌ عَنِ ابْنِ طَاوُسٍ عَنْ أَبِيهِ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ أُرْسِلَ مَلَكُ الْمَوْتِ إِلَى مُوسَى عَلَيْهِمَا السَّلَام فَلَمَّا جَاءَهُ صَكَّهُ فَرَجَعَ إِلَى رَبِّهِ فَقَالَ أَرْسَلْتَنِي إِلَى عَبْدٍ لَا يُرِيدُ الْمَوْتَ قَالَ ارْجِعْ إِلَيْهِ فَقُلْ لَهُ يَضَعُ يَدَهُ عَلَى مَتْنِ ثَوْرٍ فَلَهُ بِمَا غَطَّتْ يَدُهُ بِكُلِّ شَعْرَةٍ سَنَةٌ قَالَ أَيْ رَبِّ ثُمَّ مَاذَا قَالَ ثُمَّ الْمَوْتُ قَالَ فَالْآنَ قَالَ فَسَأَلَ اللهَ أَنْ يُدْنِيَهُ مِنَ الْأَرْضِ الْمُقَدَّسَةِ رَمْيَةً بِحَجَرٍ قَالَ أَبُو هُرَيْرَةَ فَقَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ لَوْ كُنْتُ ثَمَّ لَأَرَيْتُكُمْ قَبْرَهُ إِلَى جَانِبِ الطَّرِيقِ تَحْتَ الْكَثِيبِ الْأَحْمَرِ قَالَ وَأَخْبَرَنَا مَعْمَرٌ عَنْ هَمَّامٍ حَدَّثَنَا أَبُو هُرَيْرَةَ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ نَحْوَهُ.

---

3 Ovaj drugi sened hadisu Buhari je naveo s ciljem da ukaže da je gornji hadis u osnovi govor Poslanika, a ne govor Ebu-Hurejre, iako tako izgleda jer u prvom senedu Resulullah, sallallahu alejhi ve sellem, nije spomenut.

Što se tiče mjesta Musaove smrti o ovom pitanju su podijeljena mišljenja historičara. Većina ih smatra da je umro u pokrajini Tih. Vehb kaže da su meleki sahranili Musaa, alejhis-selam, i klanjali mu dženazu i da je on živio sto dvadeset godina, a da je rođen dvjesto pedeset godina poslije Ibrahimove, alejhis-selam, smrti.

Iz navedenog hadisa se mogu izvesti sljedeći zaključci:

– Musa, alejhis-selam, imao je veliki ugled kod Allaha, dželle šanuhu;

– preporučljivo je svoje umrle sahranjivati u što časnijim mjestima i blizu mezarova ranije sahranjenih, dobrih ljudi;

– svijet će poslije Musaove smrti postojati još dugo, dugo itd.

3408. PRIČAO NAM JE Ebul-Jeman, njemu saopćio Šu'ajb od Zuhrije, ovome Ebu-Selema b. Abdur-Rahman i Seid b. Musejjeb, da je Ebu-Hurejra, radijallahu anhu, rekao: "Jedan musliman i jedan jevrej su se međusobno prepirali. Musliman je, zaklinjući se jednom zakletvom, rekao: 'Tako mi Onoga koji je Muhammeda, sallallahu alejhi ve sellem, odabrao nad sve svjetove.' Onda je i jevrej rekao: 'Tako mi Onoga koji je Musaa odabrao nad svim svjetovima.'
Potom je musliman digao svoju ruku i ošamario jevreja. Jevrej je otišao Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, i izvijestio ga o svom slučaju s muslimanom te je Resulullah, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: 'Ne smatrajte me boljim od Musaa. Svijet će (na Sudnjem danu) pasti od straha i ja ću biti prvi koji će se osvijestiti, a Musa će se već držati za dio (podnožja) Arša. Ne znam je li on bio među onima koji su se onesviješćeni srušili pa se osvijestio prije mene, ili je on bio među onima koje je Allah izuzeo od toga.'"[1]

٣٤٠٨. حَدَّثَنَا أَبُو الْيَمَانِ أَخْبَرَنَا شُعَيْبٌ عَنِ الزُّهْرِيِّ قَالَ أَخْبَرَنِي أَبُو سَلَمَةَ بْنُ عَبْدِالرَّحْمَنِ وَسَعِيدُ بْنُ الْمُسَيَّبِ أَنَّ أَبَا هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ اسْتَبَّ رَجُلٌ مِنَ الْمُسْلِمِينَ وَرَجُلٌ مِنَ الْيَهُودِ فَقَالَ الْمُسْلِمُ وَالَّذِي اصْطَفَى مُحَمَّدًا ﷺ عَلَى الْعَالَمِينَ فِي قَسَمٍ يُقْسِمُ بِهِ فَقَالَ الْيَهُودِيُّ وَالَّذِي اصْطَفَى مُوسَى عَلَى الْعَالَمِينَ فَرَفَعَ الْمُسْلِمُ عِنْدَ ذَلِكَ يَدَهُ فَلَطَمَ الْيَهُودِيَّ فَذَهَبَ الْيَهُودِيُّ إِلَى النَّبِيِّ ﷺ فَأَخْبَرَهُ الَّذِي كَانَ مِنْ أَمْرِهِ وَأَمْرِ الْمُسْلِمِ فَقَالَ لَا تُخَيِّرُونِي عَلَى مُوسَى فَإِنَّ النَّاسَ يَصْعَقُونَ فَأَكُونُ أَوَّلَ مَنْ يُفِيقُ فَإِذَا مُوسَى بَاطِشٌ بِجَانِبِ الْعَرْشِ فَلَا أَدْرِي أَكَانَ فِيمَنْ صَعِقَ فَأَفَاقَ قَبْلِي أَوْ كَانَ مِمَّنِ اسْتَثْنَى اللهُ .

3409. PRIČAO NAM JE Abdul-Aziz b. Abdullah, njemu Ibrahim b. Sa'd prenoseći od Ibn-Šihaba, a ovaj od Humejeda b. Abdur-Rahmana, da je Ebu-Hurejra, radijallahu anhu, izjavio kako je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
"Adem i Musa su međusobno raspravljali pa mu je Musa rekao: 'Ti si Adem, onaj koga je njegova pogreška izvela iz Dženneta.
'Ti si Musa – odgovori mu Adem – onaj kojeg je Allah odabrao svojim poslanstvom i svojim govorom, i opet me koriš za stvar koja mi je određena prije nego što sam stvoren.'
'Tako je Adem nadvladao u raspravi Musaa' – reče Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, dva puta.'"[2]

٣٤٠٩. حَدَّثَنَا عَبْدُالْعَزِيزِ بْنُ عَبْدِاللهِ حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ سَعْدٍ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ عَنْ حُمَيْدِ بْنِ عَبْدِالرَّحْمَنِ أَنَّ أَبَا هُرَيْرَةَ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ احْتَجَّ آدَمُ وَمُوسَى فَقَالَ لَهُ مُوسَى أَنْتَ آدَمُ الَّذِي أَخْرَجَتْكَ خَطِيئَتُكَ مِنَ الْجَنَّةِ فَقَالَ لَهُ آدَمُ أَنْتَ مُوسَى الَّذِي اصْطَفَاكَ اللهُ بِرِسَالَاتِهِ وَبِكَلَامِهِ ثُمَّ تَلُومُنِي عَلَى أَمْرٍ قُدِّرَ عَلَيَّ قَبْلَ أَنْ أُخْلَقَ فَقَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ فَحَجَّ آدَمُ مُوسَى مَرَّتَيْنِ .

1 Među ličnostima vjerovjesnika postoji izvjesno gradiranje, ali su oni po svojoj zadaći svi jednaki, i protežiranje jednog uz zapostavljanje drugog je grijeh, a nepriznavanje bilo kojeg od njih izvodi iz islama.

2 Adem, alejhis-selam, Musau, alejhis-selam, dokazao je da je ono što je on uradio (misli se na voćku u Džennetu) bilo neizbježno, jer mu je tako bilo propisano, pa nema razloga da ga Musa, alejhis-selam, kori. Što se tiče

3410. PRIČAO NAM JE Musedded, njemu Husajn b. Numejr prenoseći od Husajna b. Abdur-Rahmana, on od Seida b. Džubejra, a ovaj od Ibn-Abbasa, radijallahu anhuma, koji je izjavio da je jednog dana Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, izišao i rekao:
"Prikazani su mi narodi pa sam vidio jednu veliku skupinu koja je prekrila horizont. Rečeno mi je: 'Ovo je Musa sa svojim narodom.'"[3]

٣٤١٠. حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ حَدَّثَنَا حُصَيْنُ بْنُ نُمَيْرٍ عَنْ حُصَيْنِ بْنِ عَبْدِالرَّحْمَنِ عَنْ سَعِيدِ بْنِ جُبَيْرٍ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا قَالَ خَرَجَ عَلَيْنَا النَّبِيُّ ﷺ يَوْمًا قَالَ عُرِضَتْ عَلَيَّ الأُمَمُ وَرَأَيْتُ سَوَادًا كَثِيرًا سَدَّ الأُفُقَ فَقِيلَ هَذَا مُوسَى فِي قَوْمِهِ .

O RIJEČIMA UZVIŠENOG ALLAHA: "A ONIMA KOJI VJERUJU, ALLAH KAO POUKU NAVODI ŽENU FARAONOVU..." DO NJEGOVIH RIJEČI: "... I OD ONIH KOJI PROVODE VRIJEME U NAMAZU BILA."[4]

باب قَوْلِ اللهِ تَعالى (وَضَرَبَ اللهُ مَثَلًا لِلَّذِينَ آمَنُوا امْرَأَةَ فِرْعَوْنَ) إِلى قَوْلِهِ (وَكانَتْ مِنَ الْقانِتِينَ)

3411. PRIČAO NAM JE Jahja b. Dža'fer, njemu Veki' prenoseći od Šu'be, on od Amra b. Murre, ovaj od Murre Hemdanija, a on od Ebu-Musaa, radijallahu anhu, koji je izjavio da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
"Mnogi ljudi su dostigli stepen potpunosti, a od žena su postigle stepen potpunosti samo Asija, žena faraonova, i Merjema, kćerka Imranova. Vrijednost Aiše u odnosu na ostale žene je slična vrijednosti potkriže u odnosu na ostalu hranu."[5]

٣٤١١. حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ جَعْفَرٍ حَدَّثَنَا وَكِيعٌ عَنْ شُعْبَةَ عَنْ عَمْرِو بْنِ مُرَّةَ عَنْ مُرَّةَ الْهَمْدَانِيِّ عَنْ أَبِي مُوسَى رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ كَمَلَ مِنَ الرِّجَالِ كَثِيرٌ وَلَمْ يَكْمُلْ مِنَ النِّسَاءِ إِلَّا آسِيَةُ امْرَأَةُ فِرْعَوْنَ وَمَرْيَمُ بِنْتُ عِمْرَانَ وَإِنَّ فَضْلَ عَائِشَةَ عَلَى النِّسَاءِ كَفَضْلِ الثَّرِيدِ عَلَى سَائِرِ الطَّعَامِ .

---

same pogreške, Adem, alejhis-selam, pokajao se za nju, i Allah, dželle šanuhu, primio je njegovo pokajanje.

3 Ovdje je naveden dio jednog dužeg hadisa iz kojeg se vidi da je ummet Musaov, alejhis-selam, veći od svih osim Muhammedovog, sallallahu alejhi ve sellem, ummeta.

4 Prijevod navedenih ajeta u cijelosti glasi: "A onima koji vjeruju – Allah kao pouku navodi ženu faraonovu, kad je rekla: 'Gospodaru moj, sagradi mi kod Sebe kuću u Džennetu i spasi me faraona i mučenja njegova, a izbavi me od naroda nepravednog!' I Mejremu, kćer Imranovu, koja je nevinost svoju sačuvala, a Mi smo udahli u nju život, i ona je i u Listove Gospodara svoga i u Knjige Njegove vjerovala i od onih koji provode vrijeme u namazu bila." (Et-Tahrim: 11-12)

5 Vrijednost h. Aiše je djelimična i to u odnosu na druge žene Muhammedovg, sallallahu alejhi ve sellem, ummeta, kao što je vrijednost potkriže djelimična u odnosu na druge vrste hrane. (lahkoća pri jedenju) Gornji hadis prenosi i Taberani. Prema njegovoj predaji, u najvrednije žene spadaju još i Hatidža i Fatima, radijallahu anhuma. U spomenutoj predaji hadisa se kaže: "Od žena su dostigle stepen potpunosti samo Asija, žena faraonova, Merjema, kćerka Imranova, Hatidža, Huvejlidova i Fatima, kćerka Muhammedova." U ovom smislu imam Ahmed, Ibn-Hibban, Ebu-Ja'la, Taberani, Ebu-Davud i Hakim prenose od Ibn-Abbasa, radijallahu anhuma, da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
"Najvrednije žene među džennetlijama će biti: Hatidža, kćerka Huvejlidova, Fatima, kćerka Muhammedova, Merjema, kćerka Imranova, i Asija, žena faraonova."

"KARUN JE MUSAOVOG NARODA BIO..."[1]

باب (إِنَّ قَارُونَ كَانَ مِنْ قَوْمِ مُوسَى)

Le tenuu znači: sigurno je teško. Ibn-Abbas je rekao: "*Ulil-kuvveti* znači: ne može ih podići ni skupina ljudi. Kaže se *el-ferihin* i *el-merihin*: (obijesni). *Vejke ennellahe* (zar ne vidiš da Allah) isto je što i *elem tere ennelahe jebsutur-rizka limen ješau* (zar ne vidiš, Allah daje obilje kome hoće) *ve jakdiru*, to jest, daje obilje i uskraćuje."

(لَتَنُوءُ) لَتُثْقِلُ قَالَ ابْنُ عَبَّاسٍ (أُولِي الْقُوَّةِ) لَا يَرْفَعُهَا الْعُصْبَةُ مِنَ الرِّجَالِ يُقَالُ (الْفَرِحِينَ) الْمَرِحِينَ (وَيْكَأَنَّ اللَّهَ) مِثْلُ أَلَمْ تَرَ (أَنَّ اللَّهَ يَبْسُطُ الرِّزْقَ لِمَنْ يَشَاءُ وَيَقْدِرُ) وَيُوَسِّعُ عَلَيْهِ وَيُضَيِّقُ .

U pogledu razlike vrijednosti između ove četiri žene Ibn-Asakir prenosi od Ibn-Abbasa, radijallahu anhuma, da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
"Prvakinja žena u Džennetu je Merjema, kćerka Imranova, zatim Fatima, zatim Hatidža, a zatim Asija, žena faraonova."

1 Ovim se aludira na sljedeće kur'anske ajete: "Karun je iz Musaovog naroda bio, pa ih je tlačio, a bili smo mu dali toliko blaga da mu je ključeve od njega teško mogla nositi gomila snažnijih ljudi. 'Ne budi obijestan, jer Allah ne voli one koji su obijesni!' – govorili su mu ljudi iz naroda njegovog – 'i nastoj da time što ti je Allah dao stekneš onaj svijet, a ne zaboravi ni svoj udio na ovom svijetu i čini drugima dobro, kao što je Allah tebi dobro učinio, i ne čini nered po Zemlji, jer Allah ne voli one koji nered čine.' 'Ovo što imam stekao sam znanjem svojim, tako ja mislim' – govorio je on. A zar nije znao da je Allah prije njega već uništio neke narode koji su bili od njega jači i koji su bili više nakupili – a zločinci neće o grijesima svojim ni ispitivani biti. I izide on pred narod svoj u svom sjaju. 'Ah, da je i nama ono što je dato Karunu!' – govorili su oni koji su čeznuli za životom na ovom svijetu – 'on je uistinu presretan.' 'Teško vama' – govorili su učeni – 'onome koji vjeruje i čini dobra djela bolja je Allahova nagrada, a bit će samo strpljivima pružena: I Mi smo i njega i dvorac njegov u zemlju utjerali, i niko ga od Allahove kazne nije mogao odbraniti, a ni sam sebi nije mogao pomoći. A oni koji su ranije priželjkivali da su na njegovom mjestu stadoše govoriti: Zar ne vidite da Allah daje obilje onom od robova svojih kome On hoće, a i da uskraćuje! Da nam Allah nije milost svoju ukazao, i nas bi u zemlju utjerao. Zar ne vidite da nezahvalnici nikad neće uspjeti.'" (El-Kasas: 76-82) Karun je bio Izraelićanin. Neki kažu da je bio Musaov amidžić, dok drugi smatraju da mu je bio tetić, a Ibn-Ishak kaže da je on bio amidža Musaov.
Ibn-Ebu-Hatim je vjerodostojnim senedom zabilježio da je Ibn-Abbas, radijallahu anhuma, rekao: "Musa je često govorio Izraelićanima: Allah vam naređuje to i to, dok nije počeo govoriti o imecima, što je bilo Karunu teško, pa je on, Karun, rekao Izraelićanima: Musa kaže da treba ubiti onoga ko izvrši prostituciju. Hajde da platimo nekoj prostitutki pa da ona izjavi da je Musa s njom činio blud. Tako bi on bio ubijen i mi bismo ga se riješili. I oni to učiniše, pa kad Musa poče da im drži govor, oni mu rekoše: 'A ako si ti to učinio?' 'Pa makar i ja' – reče on. 'Pa učinio si blud' – rekoše oni, a on se uplaši. Poslaše po onu ženu, a kad ona dođe, Musau se duboko dojmila. Zakleo ju je Onim koji je Izraelićanima razdvojio more, da li je istinu rekla. Ona je priznala istinu (da je Musa čist), a Musa je pao na sedždu plačući. Tada mu je Allah objavio: 'Ja sam naredio Zemlji da te posluša, pa naredi joj što god hoćeš.' I on joj naredi te ona proguta Karuna i one što su bili s njima."

O RIJEČIMA UZVIŠENOG ALLAHA: "I MEDJENU BRATA NJIHOVA ŠU'AJBA (POSLASMO)."[2]

To jest: stanovnicima Medjena, jer je Medjen grad. U tom smislu je i *ves'elil-karjete* i *ves'elil'ire*, to jesti: ljude u selu i ljude u karavani.[3] *Veraekum zihrijja*: "Bacio si za leđa moju želju", i "Stavio si me iza leđa." Kaže (Buhari): "*Ez-zihrijju* je da uzmeš sa sobom životinju, ili posudu, i staviš je za leđa – zaštiti se."[4]
Mekanetuhum i *mekanuhum* imaju isto značenje: (vaše mjesto).[5]
Jagnev znači živjeli, a *jej'esu* znači žalosti se.[6] *'Asa* znači žalim.[7]
Hasan je rekao: "*Inneke le entel-halimu*: (baš si pametan) – izrugivaju se s njim.[8] A Mudžahid je rekao: "*Lejketu* je *El-Ejkutu*."[9] *Jevmiz-zulleh*: (oblačan dan), nadvisivanje oblaka kazne nad njima.[10]

باب قوْلِ اللهِ تعالى
(وإلى مدين أخاهم شعيبًا)

إِلَى أَهْلِ مَدْيَنَ لأَنَّ مَدْيَنَ بَلَدٌ وَمِثْلُهُ (وَاسْأَلِ الْقَرْيَةَ) وَاسْأَلِ الْعِيرَ يَعْنِي أَهْلَ الْقَرْيَةِ وَأَهْلَ الْعِيرِ (وَرَاءَكُمْ ظِهْرِيًّا) لَمْ يَلْتَفِتُوا إِلَيْهِ يُقَالُ إِذَا لَمْ يَقْضِ حَاجَتَهُ ظَهَرْتَ حَاجَتِي وَجَعَلْتَنِي ظِهْرِيًّا قَالَ الظِّهْرِيُّ أَنْ تَأْخُذَ مَعَكَ دَابَّةً أَوْ وِعَاءً تَسْتَظْهِرُ بِهِ مَكَانَتُهُمْ وَمَكَانُهُمْ وَاحِدٌ (يَغْنَوْا) يَعِيشُوا (تَأْسَ) تَحْزَنْ (آسَى) أَحْزَنُ وَقَالَ الْحَسَنُ (إِنَّكَ لأَنْتَ الْحَلِيمُ) يَسْتَهْزِئُونَ بِهِ وَقَالَ مُجَاهِدٌ لَيْكَةُ الأَيْكَةُ (يَوْمِ الظُّلَّةِ) إِظْلاَلُ الْغَمَامِ الْعَذَابَ عَلَيْهِمْ .

---

2 Ajet u cijelosti glasi: "I Medjenu brata njihova Šu'ajba (poslasmo). 'O, narode moj' – govorio je on. 'Allahu se klanjajte, vi drugog Boga osim Njega nemate, i krivo ni na litru ni na kantaru ne mjerite, vidim da u bilju živite i bojim se da vas jednoga dana ne zadesi kazna, pa da svi nastradate.'" (Hud: 84)

3 *Ves eli-l-karjetelleti kunna fiha vel'ire* nalazi se u ajetu: "Pitajte grad u kome smo boravili i karavan s kojom smo došli. Mi, zaista, govorimo istinu." (Jusuf: 82) Buhari je ove riječi naveo jer se i njima zamišlja ehlun (stanovnici), kao što se zamišlja u priloškoj oznaci *ve il Medjene*, to jest, stanovnicima Medjena.

4 *Veraekum zihrijja* nalazi se u ajetu: "O, narode moj" – reče on (Šu'ajb) – "zar vam je rod moj draži od Allaha, koga sasvim odbacujete? Gospodar moj dobro zna ono što vi radite!" (Hud: 92)
Inače, riječ *zihrijjun* predstavlja pridjev pripadanja od riječi *zahrun*: leđa.

5 Sintagma *mekanetikum* nalazi se u ajetu: "O, narode moj, činite sve što možete, a činit ću i ja. Vi ćete sigurno saznati koga će kazna stići koja će ga osramotiti i ko je lažac. Pa, čekajte, i ja ću s vama čekati!" (Hud: 93)

6 Riječ *jagnev* uzeta je iz ajeta: "Kao da na njoj nikada nisu ni postojali. Daleko bio Medjen kao i Semud!" (Hud: 95)

7 Riječ *'asa* uzeta je iz ajeta "A on (Šu'ajb) ih je već bio napustio i rekao: 'O, narode moj, prenio sam vam poslanice Gospodara svoga i savjetovao vas, pa zašto da tugujem za narodom nevjerničkim?!'" (El-Araf: 93)

8 *Inneke le entel halimu* nalazi se u ajetu: "O, Šu'ajbe – govorili su oni – da li vjera tvoja traži od tebe da napustimo ono čemu su se preci naši klanjali, ili da postupamo s imanjima našim onako kako nam je volja? E baš si pametan i razuman!" (Hud: 87)

9 Riječ *el-ejkeh* nalazi se u ajetu: "I stanovnici Ejke su u laž ugonili poslanike." (Eš-Šu'ara: 176)
Ejka ili Lejka je naziv područja od obale mora do Medjena, kojem je bio poslan Šu'ajb, alejhis-selam.

10 Sintagma *jevmiz-zulleh* uzeta je iz ajeta: "I oni su nastavili da ga u laž utjeruju, pa ih je stigla kazna iz oblaka; a to je bila kazna jednoga strašnoga dana." (Eš-Šu'ara: 189)
Prenosi se da je kod njih zavladala velika vrućina pa su izišli iz grada, i kad se nad njima nadvio jedan oblak, kojeg je pratilo rashlađenje i povjetarac, oni su se sakupili pod njega, a iz njega je pala vatra i oni su izgorjeli. Šu'ajb, alejhis-selam, poslan je stanovnicima Medjena i stanovnicima Ejke. Medjen je uništen krikom Džibrila, a stanovnici Ejke vatrom iz oblaka.

O RIJEČIMA UZVIŠENOG ALLAHA: "I JUNUS JE BIO POSLANIK" – DO RIJEČI: "A BIO JE ZASLUŽIO PRIJEKOR"[1]

بَاب قَوْلِ اللَّهِ تعالى (وَإِنَّ يُونُسَ لَمِنَ الْمُرْسَلِينَ) إِلَى قَوْلِهِ (وَهُوَ مُلِيمٌ)

Mudžahid je rekao: (*Mulim* znači) griješan (*muznib*), a *el-mešhun* znači *el-mukar* (puna lađa). "I da nije bio jedan od onih koji Allaha hvale..." "i Mi ga izbacismo na jedno pusto mjesto (na površinu Zemlje), a on je bio bolan, i učinismo da iznad njega izraste loza jedne tikve, (*jaktin* je tikva i slično, a ona nema korijena u zemlji) i poslasmo ga stotini hiljada ljudi, i više, i oni povjerovaše, i njima dadosmo da do roka određenog požive." "I ne budi kao Zun-Nun koji je u ogorčenju zavapio." *Mekzum* znači: *kezim*, to jest, potišten.[2]

قَالَ مُجَاهِدٌ مُذْنِبٌ الْمَشْحُونُ الْمُوقَرُ (فَلَوْلَا أَنَّهُ كَانَ مِنَ الْمُسَبِّحِينَ) الْآيَةَ (فَنَبَذْنَاهُ بِالْعَرَاءِ) بِوَجْهِ الْأَرْضِ (وَهُوَ سَقِيمٌ وَأَنْبَتْنَا عَلَيْهِ شَجَرَةً مِنْ يَقْطِينٍ) مِنْ غَيْرِ ذَاتِ أَصْلٍ الدُّبَّاءِ وَنَحْوِهِ (وَأَرْسَلْنَاهُ إِلَى مِائَةِ أَلْفٍ أَوْ يَزِيدُونَ فَآمَنُوا فَمَتَّعْنَاهُمْ إِلَى حِينٍ) (وَلَا تَكُنْ كَصَاحِبِ الْحُوتِ إِذْ نَادَى وَهُوَ مَكْظُومٌ) (كَظِيمٌ) وَهُوَ مَغْمُومٌ .

3412. PRIČAO NAM JE Musedded, njemu Jahja prenoseći od Sufjana, koji je rekao da mu je saopćio A'meš. I pričao nam je Ebu-Nu'ajm, njemu Sufjan od A'meša, ovaj od Ebu-Vaila, a on od Abdullaha, radijallahu anhu, da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:

– Neka niko od vas ne kaže: "Ja sam bolji od Junusa!"

Musedded je opširnije (prenio ovaj hadis, rekavši): "Od Junusa b. Mettaa."

٣٤١٢. حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ حَدَّثَنَا يَحْيَى عَنْ سُفْيَانَ قَالَ حَدَّثَنِي الْأَعْمَشُ ح حَدَّثَنَا أَبُو نُعَيْمٍ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ عَنِ الْأَعْمَشِ عَنْ أَبِي وَائِلٍ عَنْ عَبْدِاللهِ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ لَا يَقُولَنَّ أَحَدُكُمْ إِنِّي خَيْرٌ مِنْ يُونُسَ زَادَ مُسَدَّدٌ يُونُسَ بْنِ مَتَّى .

1 Autor ovje ukazuje na sljedeće ajete: "I Junus je bio poslanik. I on pobježe na jednu lađu prepunu, i baci kocku i kocka na njega pade, i riba ga proguta, a bio je zaslužio prijekor i da nije bio jedan od onih koji Allaha hvale, sigurno bi ostao u utrobi njenoj do dana kad će svi biti oživljeni, i Mi ga izbacismo na jedno pusto mjesto, a on je bio bolan, i učinismo da iznad njega izraste loza jedne tikve, i poslasmo ga stotini hiljada ljudi, i više, i oni povjerovaše, i njima dadosmo da do roka određenog požive." (Es-Saffat: 139-148).

2 Ajet u cijelosti glasi: "Ti strpljivo čekaj presudu Gospodara svog i ne budi kao Zun-Nun koji je u ogorčenju zavapio." (El-Kalem: 48)

3413. PRIČAO NAM JE Hafs b. Umer, njemu Šu'be od Katade, ovaj od Ebul-Alijea, a on od Ibn-Abbasa, radijallahu anhuma, da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
– Nijedan čovjek ne treba da rekne: Ja sam bolji od Junusa b. Mettaa – i tako ga je on pripisao ocu, to jest, spomenuo ime njegovog oca.

٣٤١٣. حَدَّثَنَا حَفْصُ بْنُ عُمَرَ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ عَنْ قَتَادَةَ عَنْ أَبِي الْعَالِيَةِ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ مَا يَنْبَغِي لِعَبْدٍ أَنْ يَقُولَ إِنِّي خَيْرٌ مِنْ يُونُسَ بْنِ مَتَّى وَنَسَبَهُ إِلَى أَبِيهِ .

3414. PRIČAO NAM JE Jahja b. Bukejr od Lejsa, on od Abdul-Aziza b. Ebu-Eleme, ovaj od Abdullaha b. Fadla, on od A'redža, a ovaj od Ebu-Hurejre, radijallahu anhu, koji je rekao:
– Jedne prilike je neki jevrej izlagao svoju robu. Ponuđeno mu je nešto čime nije bio zadovoljan i on je rekao:
"Ne, tako mi Onog koji je Musaa odabrao nad svim ljudima!"
Jedan ensarija ga je čuo, ošamario i rekao:
– Ti govoriš: "Tako mi Onog koji je Musaa odabrao nad svim ljudima, a Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, među nama!"
On je otišao Resulullahu, sallallahu alejhi ve sellem, i rekao: "Ebul-Kasime, ja imam zaštitu i obećanje! Kako me taj čovjek može šamarati po licu?"
– Zašto si ga udario po licu? – upita Resulullah, a.s., i ovaj mu ispriča. Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, toliko se rasrdio da mu se to primijetilo na licu, a zatim reče: "Nemojte praviti razliku među Allahovim vjerovjesnicima. Jer kad se puhne u sur, past će onesviješćeno sve što je na nebesima i na zemlji, osim onog koga Allah htjedne (izostaviti). Zatim će se ponovo puhnuti, i ja ću biti za onog koji je bio onesviješćen onaj dan na Turu, ili će biti proživljen prije mene."

٣٤١٤. حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ بُكَيْرٍ عَنِ اللَّيْثِ عَنْ عَبْدِالْعَزِيزِ بْنِ أَبِي سَلَمَةَ عَنْ عَبْدِاللهِ بْنِ الْفَضْلِ عَنِ الْأَعْرَجِ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ بَيْنَمَا يَهُودِيٌّ يَعْرِضُ سِلْعَتَهُ أُعْطِيَ بِهَا شَيْئًا كَرِهَهُ فَقَالَ لَا وَالَّذِي اصْطَفَى مُوسَى عَلَى الْبَشَرِ فَسَمِعَهُ رَجُلٌ مِنَ الْأَنْصَارِ فَقَامَ فَلَطَمَ وَجْهَهُ وَقَالَ تَقُولُ وَالَّذِي اصْطَفَى مُوسَى عَلَى الْبَشَرِ وَالنَّبِيُّ ﷺ بَيْنَ أَظْهُرِنَا فَذَهَبَ إِلَيْهِ فَقَالَ أَبَا الْقَاسِمِ إِنَّ لِي ذِمَّةً وَعَهْدًا فَمَا بَالُ فُلَانٍ لَطَمَ وَجْهِي فَقَالَ لِمَ لَطَمْتَ وَجْهَهُ فَذَكَرَهُ فَغَضِبَ النَّبِيُّ ﷺ حَتَّى رُئِيَ فِي وَجْهِهِ ثُمَّ قَالَ لَا تُفَضِّلُوا بَيْنَ أَنْبِيَاءِ اللهِ فَإِنَّهُ يُنْفَخُ فِي الصُّورِ فَيَصْعَقُ مَنْ فِي السَّمَوَاتِ وَمَنْ فِي الْأَرْضِ إِلَّا مَنْ شَاءَ اللهُ ثُمَّ يُنْفَخُ فِيهِ أُخْرَى فَأَكُونُ أَوَّلَ مَنْ بُعِثَ فَإِذَا مُوسَى آخِذٌ بِالْعَرْشِ فَلَا أَدْرِي أَحُوسِبَ بِصَعْقَتِهِ يَوْمَ الطُّورِ أَمْ بُعِثَ قَبْلِي .

3415. "I ja ne kažem da je iko bolji od Junusa b. Mettaa."

٣٤١٥. وَلَا أَقُولُ إِنَّ أَحَدًا أَفْضَلُ مِنْ يُونُسَ ابْنِ مَتَّى .

3416. PRIČAO NAM JE Ebul-Velid, njemu Šu'be od Seida b. Ibrahima, koji je čuo Hunejda b. Abdur-Rahmana (kako prenosi) od Ebu-Hurejre, a on od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, koji je rekao:
"Nijedan čovjek ne treba reći: "Ja sam bolji od Junusa b. Mettaa."[1]

٣٤١٦. حَدَّثَنَا أَبُو الْوَلِيدِ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ عَنْ سَعْدِ ابْنِ إِبْرَاهِيمَ سَمِعْتُ حُمَيْدَ بْنَ عَبْدِالرَّحْمَنِ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ لَا يَنْبَغِي لِعَبْدٍ أَنْ يَقُولَ أَنَا خَيْرٌ مِنْ يُونُسَ بْنِ مَتَّى .

"I UPITAJ IH O GRADU KOJI SE NALAZIO PORED MORA, KAD SU PROPISE O SUBOTI KRŠILI."

بَاب (وَاسْأَلْهُمْ عَنِ الْقَرْيَةِ الَّتِي كَانَتْ حَاضِرَةَ الْبَحْرِ إِذْ يَعْدُونَ فِي السَّبْتِ)

Jete'addevne: prekoračivali su granice u pogledu subote "kada su im ribe na oči njihove dolazile – jasno, a kad nisu svetkovali, one im nisu dolazile" – do riječi: "postanite majmuni prezreni."[2]
Šurre'an znači *ševari'a*, a *be'isun* znači *šedidun* (misli se na tešku kaznu kojom su kažnjeni).

يَتَعَدَّوْنَ يُجَاوِزُونَ فِي السَّبْتِ (إِذْ تَأْتِيهِمْ حِيتَانُهُمْ يَوْمَ سَبْتِهِمْ شُرَّعًا) شَوَارِعَ (وَيَوْمَ لَا يَسْبِتُونَ) إِلَى قَوْلِهِ (كُونُوا قِرَدَةً خَاسِئِينَ) بَئِيسٍ شَدِيدٍ .

1 Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, ovo je rekao da bi upozorio onog ko čuje za slučaj Junusa, alejhis-selam, da ne pomisli da je ovaj poslanik imao manjkavosti u odnosu na druge Allahove poslanike. Junus, alejhis-selam, bio je poslan stanovnicima Ninive i oni su ga u laž utjerivali te im je on obećao kaznu u određeno vrijeme, a sam otišao između njih, srdit. A kada su oni vidjeli znakove kazne, pokorili su se i počeli vjerovati, pa im se Allah smilovao i uklonio od njih spomenutu kaznu. Junus, alejhis-selam, se kreao na jednu ladu, ali je ona počela tonuti, i kad je odlučeno da se kockom odredi ko će biti bačen u more, kocka je tri puta pala na njega te je on bačen, ali ga je progutala jedna velika riba i izbacila ga potom na kopno.

2 U ovom poglavlju Buhari je ukazao na događaj koji se, prema pretežnom mišljenju, dogodio u Ejli, na putu iz Egipta prema Mekki, a o kojem govore sljedeći ajeti: "I upitaj ih o gradu koji se nalazio pored mora, kad su propise o suboti kršili: kada su im ribe, na oči njihove, dolazile dok su subotu svetkovali, a kad nisu svetkovali, one im nisu dolazile. Eto, tako smo ih u iskušenje dovodili zato što su stalno griješili. A kad neki od njih rekoše: "Zašto opominjete narod koji će Allah uništiti ili ga teškim mukama namučiti?", oni odgovoriše: "Da bismo se pred Gospodarom vašim opravdali i da bi se oni koliko-toliko grijeha klonili." I kada zaboraviše ono čime su bili opominjani, Mi izbavismo one koji su od nevaljalih djela odvraćali, a teškom kaznom kaznismo grješnike, zato što su stalno u grijehu bili. I pošto su oni bahato odbili da se okane onoga što im se zabranjivalo, Mi smo im rekli:
'Postanite majmuni prezreni!'" (El-A'raf: 163-166)
Abdur-Rezzak prenosi od Ibn-Abbasa, radijallahu anhuma, da su stanovnici Ejle subotom postavljali mreže, a nedjeljom lovili ribu. Jedna grupa ih je upozorila da je zabranjeno da tako rade, dok je druga grupa rekla: "Pustite ih i odvojimo se od njih." Nakon toga oni što su činili grijeh pretvoreni su u majmune. Međutim, u takvom obliku su živjeli veoma kratko, a potom su uništeni.

O RIJEČIMA UZVIŠENOG ALLAHA: "A DAVUDU SMO DALI ZEBUR"[3]

باب قَوْلِ اللَّهِ تَعَالَى ﴿ وَآتَيْنَا دَاوُدَ زَبُورًا ﴾

Ez-zubur su knjige, a jednina od te riječi je zebur. *Zeburtu* znači: napisao sam. "Mi smo Davudu Našu milost ukazali. O, brda, ponavljajte zajedno s njim hvalu." (Mudžahid kaže: "Slavite s njim), i vi, ptice!" I učinili da mu mehkano gvožđe budu. "Pravi široke pancire, (oklope) i čestito ih pleti (čivije i halkice; čivije ne trebaju biti tanke, pa da budu slabi ti panciri, niti previše debele pa da se kidaju) i činite dobro, jer Ja vidim šta vi radite."[4]

الزُّبُرُ الْكُتُبُ وَاحِدُهَا زَبُورٌ زَبَرْتُ كَتَبْتُ ﴿ وَلَقَدْ آتَيْنَا دَاوُدَ مِنَّا فَضْلًا يَا جِبَالُ أَوِّبِي مَعَهُ ﴾ قَالَ مُجَاهِدٌ سَبِّحِي مَعَهُ ﴿ وَالطَّيْرَ وَأَلَنَّا لَهُ الْحَدِيدَ أَنِ اعْمَلْ سَابِغَاتٍ ﴾ الدُّرُوعَ ﴿ وَقَدِّرْ فِي السَّرْدِ ﴾ الْمَسَامِيرِ وَالْحَلَقِ وَلَا يُدِقَّ الْمِسْمَارَ فَيَتَسَلْسَلَ وَلَا يُعَظِّمْ فَيَفْصِمَ ﴿ وَاعْمَلُوا صَالِحًا إِنِّي بِمَا تَعْمَلُونَ بَصِيرٌ ﴾.

3417. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Muhammed, njemu Abdur-Rezzak, a ovom saopćio Ma'mer od Hemmama, ovaj od Ebu-Hurejre, radijallahu anhu, a on da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
"Davudu, alejhis-selam, bio je olakšan Kur'an (učenje). Tako bi on naredio da se pripreme životinje, pa bi one bile osedlane, a on bi stigao proučiti Kitab prije nego što se njegove životinje osedlaju. I on nije jeo osim od zarade svojih ruku."[5]
Ovaj hadis prenosi Musa b. Ukbe od Safvana, on od Ataa b. Jesara, ovaj od Ebu-Hurejre, radijallahu anhu, a on od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem.

٣٤١٧. حَدَّثَنَا عَبْدُاللهِ بْنُ مُحَمَّدٍ حَدَّثَنَا عَبْدُالرَّزَّاقِ أَخْبَرَنَا مَعْمَرٌ عَنْ هَمَّامٍ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ خُفِّفَ عَلَى دَاوُدَ عَلَيْهِ السَّلَامِ الْقُرْآنُ فَكَانَ يَأْمُرُ بِدَوَابِّهِ فَتُسْرَجُ فَيَقْرَأُ الْقُرْآنَ قَبْلَ أَنْ تُسْرَجَ دَوَابُّهُ وَلَا يَأْكُلُ إِلَّا مِنْ عَمَلِ يَدِهِ رَوَاهُ مُوسَى بْنُ عُقْبَةَ عَنْ صَفْوَانَ عَنْ عَطَاءِ بْنِ يَسَارٍ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ.

---

3 Ovaj ajet u cijelosti glasi: "Mi objavljujemo tebi kao što smo objavili Nuhu i vjerovjesnicima poslije njega, a objavljivali smo i Ibrahimu i Isma'ilu, i Ishaku, i Ja'kubu i unucima, i Isau, i Ejjubu, i Junusu, i Harunu, i Sulejmanu, a Davudu smo dali Zebur." (En-Nisa: 163)

4 Sebe': 10-11. Ovdje je Buhari prekidao kur'anski tekst da bi objasnio pojedine riječi uzimajući za njih Mudžahidov komenatar.

5 Iz navedenog hadisa se zaključuje da beriećet može biti i u vremenu, tako da se ponekad za kratko vrijeme može uraditi veliki posao.
Zarada Davudovih ruku sastojala se u pravljenju pancira, koje je on prodavao i samo od toga se hranio, iako je bio jedan od moćnih kraljeva. Allah mu je gvožđe učinio mehkim, pa je on od njega mogao praviti pancire, bez zagrijavanja. Inače, Davud, alejhis-selam, prvi je koji je počeo praviti pancire od žičanih karika, a prije njega su se panciri pravili od željeznih ploča.

3418. PRIČAO NAM JE Jahja b. Bukejr, njemu Lejs prenoseći od Ukajla, a on od Ibn-Šihaba, kojem su saopćili Seid b. Musejjeb i Ebu-Seleme b. Abdur-Rahman, da je Abdullah b. Amr izjavio da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, obaviješten kako je on izjavio:
"Tako mi Allaha, postit ću danju, a noći ću provoditi u namazu dok god sam živ", pa mu je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Ti si onaj što je rekao: 'Tako mi Allaha, postit ću danju, a noći ću provoditi u namazu dok god sam živ.'"
"Rekao sam to" – potvrdih ja.
"Ti to uistinu nećeš moći izdržati" – reče on – "pa posti ali i prekidaj post, klanjaj (nafilu) ali i spavaj. Posti od svakog mjeseca po tri dana, jer svako dobro djelo se deseterostruko nagrađuje, pa je to kao da postiš sve vrijeme (tj. cijeli život)."
"Allahov Poslaniče" – rekao sam – "ja zaista mogu više od toga!"
"Jedan dan posti, a dva dana nemoj" – rekao je Resulullah, a.s.
"Ja mogu više od toga" – rekao sam opet.
"Posti dan" – rekao je on – "a dan nemoj. To je post Davudov, i to je najvredniji post."
"Allahov Poslaniče, ja mogu i više od toga" – kazao sam.
"Nema više (bolje) od toga" – rekao je on.

٣٤١٨. حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ بُكَيْرٍ حَدَّثَنَا اللَّيْثُ عَنْ عُقَيْلٍ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ أَنَّ سَعِيدَ بْنَ الْمُسَيَّبِ أَخْبَرَهُ وَأَبَا سَلَمَةَ بْنَ عَبْدِ الرَّحْمَنِ أَنَّ عَبْدَ اللهِ بْنَ عَمْرٍو رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا قَالَ أُخْبِرَ رَسُولُ اللهِ ﷺ أَنِّي أَقُولُ وَاللهِ لَأَصُومَنَّ النَّهَارَ وَلَأَقُومَنَّ اللَّيْلَ مَا عِشْتُ فَقَالَ لَهُ رَسُولُ اللهِ ﷺ أَنْتَ الَّذِي تَقُولُ وَاللهِ لَأَصُومَنَّ النَّهَارَ وَلَأَقُومَنَّ اللَّيْلَ مَا عِشْتُ قُلْتُ قَدْ قُلْتُهُ قَالَ إِنَّكَ لَا تَسْتَطِيعُ ذَلِكَ فَصُمْ وَأَفْطِرْ وَقُمْ وَنَمْ وَصُمْ مِنَ الشَّهْرِ ثَلَاثَةَ أَيَّامٍ فَإِنَّ الْحَسَنَةَ بِعَشْرِ أَمْثَالِهَا وَذَلِكَ مِثْلُ صِيَامِ الدَّهْرِ فَقُلْتُ إِنِّي أُطِيقُ أَفْضَلَ مِنْ ذَلِكَ يَا رَسُولَ اللهِ قَالَ فَصُمْ يَوْمًا وَأَفْطِرْ يَوْمَيْنِ قَالَ قُلْتُ إِنِّي أُطِيقُ أَفْضَلَ مِنْ ذَلِكَ قَالَ فَصُمْ يَوْمًا وَأَفْطِرْ يَوْمًا وَذَلِكَ صِيَامُ دَاوُدَ وَهُوَ أَعْدَلُ الصِّيَامِ قُلْتُ إِنِّي أُطِيقُ أَفْضَلَ مِنْهُ يَا رَسُولَ اللهِ قَالَ لَا أَفْضَلَ مِنْ ذَلِكَ .

3419. PRIČAO NAM JE Hallad b. Jahja, njemu Mis'ar, a ovom Habib b. Ebu-Sabit prenoseći od Ebul-Abbasa da je Abdullah b. Amr b. As rekao:
– Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, mi je rekao:
"Nisam li ja obaviješten da ti noći provodiš u namazu, a (danju) postiš?"
"Da" – odgovorio sam ja, a on je potom rekao:
"Ako ti budeš tako radio, oči će ti upasti, a duša se umoriti. Posti od svakog mjeseca po tri dana, jer to je post cijelog vremena, ili kao da postiš sve vrijeme (tj. cijeli život)."

٣٤١٩. حَدَّثَنَا خَلَّادُ بْنُ يَحْيَى حَدَّثَنَا مِسْعَرٌ حَدَّثَنَا حَبِيبُ بْنُ أَبِي ثَابِتٍ عَنْ أَبِي الْعَبَّاسِ عَنْ عَبْدِ اللهِ بْنِ عَمْرِو بْنِ الْعَاصِ قَالَ قَالَ لِي رَسُولُ اللهِ ﷺ أَلَمْ أُنَبَّأْ أَنَّكَ تَقُومُ اللَّيْلَ وَتَصُومُ النَّهَارَ فَقُلْتُ نَعَمْ فَقَالَ فَإِنَّكَ إِذَا فَعَلْتَ ذَلِكَ هَجَمَتِ الْعَيْنُ وَنَفِهَتِ النَّفْسُ صُمْ مِنْ كُلِّ شَهْرٍ ثَلَاثَةَ أَيَّامٍ فَذَلِكَ صَوْمُ الدَّهْرِ أَوْ كَصَوْمِ الدَّهْرِ

"Ja osjećam da imam" – rekao sam ja. Mis'ar kaže da to znači snagu.
"Pa posti post Davuda, alejhis-selam. On je dan postio, a dan nije, ali nije uzmicao kada bi se susreo (s neprijateljem)" – rekao je Resulullah, alejhis-selam.[1]

قُلْتُ إِنِّي أَجِدُ بِي قَالَ مِسْعَرٌ يَعْنِي قُوَّةً قَالَ فَصُمْ صَوْمَ دَاوُدَ عَلَيْهِ السَّلَام وَكَانَ يَصُومُ يَوْمًا وَيُفْطِرُ يَوْمًا وَلَا يَفِرُّ إِذَا لَاقَى .

ALLAHU JE NAJDRAŽI DAVUDOV NAMAZ, I NAJDRAŽI POST ALLAHU JE DAVUDOV POST

باب أحبُّ الصَّلاة إلى الله صَلاةُ دَاوُد وَأحبُّ الصِّيام إلى الله صِيَامُ دَاوُد

On bi spavao pola noći, jednu trećinu bi proveo u namazu, i jednu šestinu (opet) spavao, a postio bi dan, pa potom ne bi postio dan.
Kaže Alija: "To se (slaže) s riječima Aiše: Nije ga zora zaticala kod mene drugačije nego na spavanju."[2]

كَانَ يَنَامُ نِصْفَ اللَّيْلِ وَيَقُومُ ثُلُثَهُ وَيَنَامُ سُدُسَهُ وَيَصُومُ يَوْمًا وَيُفْطِرُ يَوْمًا قَالَ عَلِيٌّ وَهُوَ قَوْلُ عَائِشَةَ مَا أَلْفَاهُ السَّحَرُ عِنْدِي إِلَّا نَائِمًا .

3420. PRIČAO NAM JE Kutejbe b. Seid, njemu Sufjan prenoseći od Amra b. Dinara, on od Amra b. Evsa Sekafija, koji je čuo Abdullaha b. Amra kako kaže da mu je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
"Najdraži post Allahu je Davudov post. On bi dan postio pa potom ne bi postio dan. A najdraži namaz Allahu je Davudov namaz. On bi spavao pola noći, jednu trećinu bi klanjao, i jednu trećinu (opet) spavao."

٣٤٢٠. حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ بْنُ سَعِيدٍ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ عَنْ عَمْرِو بْنِ دِينَارٍ عَنْ عَمْرِو بْنِ أَوْسٍ الثَّقَفِيِّ سَمِعَ عَبْدَاللهِ بْنَ عَمْرٍو قَالَ قَالَ لِي رَسُولُ اللهِ ﷺ أَحَبُّ الصِّيَامِ إِلَى اللهِ صِيَامُ دَاوُدَ كَانَ يَصُومُ يَوْمًا وَيُفْطِرُ يَوْمًا وَأَحَبُّ الصَّلَاةِ إِلَى اللهِ صَلَاةُ دَاوُدَ كَانَ يَنَامُ نِصْفَ اللَّيْلِ وَيَقُومُ ثُلُثَهُ وَيَنَامُ سُدُسَهُ .

1 To znači da ga tako čest post nije činio nejakim za borbu.

2 Ibn-Hadžer pretpostavlja da se Buharijeva izjava: "Kaže Alija", odnosi na njegovog učitelja Alija b. Medinija, a naveo ju je s ciljem da objasni rečenicu "i jednu šestinu (opet) spavao", što znači da se praksa Muhammeda, sallallahu alejhi ve sellem, u vezi sa spavanjem pred zoru, poslije noćnog namaza, podudarala s praksom Davuda, alejhis-selam.

"I SJETI SE ROBA NAŠEG DAVUDA, ČVRSTOG U VJERI, KOJI SE UVIJEK ALLAHU OBRAĆAO" – DO RIJEČI: "I SPOSOBNOST DA RASUĐUJE."[1]

باب (واذكر عبدنا داود ذا الأيد إنه أواب)
إلى قوله (وفصل الخطاب)

Mudžahid kaže: "(*Faslul-hitab*) je razumijevanje u suđenju."
"Ne budi pristrasan – ne pretjeruj – i na Pravi put nas uputi."
– Ovaj prijatelj moj ima devedeset devet ovaca – za ženu se kaže *na'džetun*, a kaže se također i *šatun* – a ja samo jednu, i on mi reče:
"Daj ti nju meni!" – Slično rečenici ve keffelaha Zekerijja (prihvatio ju je) – "i pobijedi me" – svlada me, postade jači od mene. *A'zeztuhu* znači: učinio sam ga jakim – u prepirci – a kaže se i rasprava. "Učinio ti je, dosta, krivo!", reče Davud, "time što je tražio da tvoju ovcu doda ovcama svojim; mnogi ortaci" – kompanjoni – čine nepravdu..." do riječi: "da smo Mi baš njega na kušnju stavili." Ibn-Abbas kaže: "iskušavali ga", a Omer je učio fetennahu, sa tešdidom na slovu "ta" – "pa oprost od Gospodara svoga zamoli, pade licem na tlo i pokaja se."[2]

قَالَ مُجَاهِدٌ الْفَهْمُ فِي الْقَضَاءِ (وَهَلْ أَتَاكَ نَبَأُ الْخَصْمِ) إِلَى (وَلَا تُشْطِطْ) لَا تُسْرِفْ (وَاهْدِنَا إِلَى سَوَاءِ الصِّرَاطِ إِنَّ هَذَا أَخِي لَهُ تِسْعٌ وَتِسْعُونَ نَعْجَةً) يُقَالُ لِلْمَرْأَةِ نَعْجَةٌ وَيُقَالُ لَهَا أَيْضًا شَاةٌ (وَلِي نَعْجَةٌ وَاحِدَةٌ فَقَالَ أَكْفِلْنِيهَا) مِثْلُ (وَكَفَلَهَا زَكَرِيَّاءُ) ضَمَّهَا (وَعَزَّنِي) غَلَبَنِي صَارَ أَعَزَّ مِنِّي أَعْزَزْتُهُ جَعَلْتُهُ عَزِيزًا (فِي الْخِطَابِ) يُقَالُ الْمُحَاوَرَةُ (قَالَ لَقَدْ ظَلَمَكَ بِسُؤَالِ نَعْجَتِكَ إِلَى نِعَاجِهِ وَإِنَّ كَثِيرًا مِنَ الْخُلَطَاءِ) الشُّرَكَاءِ (لَيَبْغِي) إِلَى قَوْلِهِ (أَنَّمَا فَتَنَّاهُ) قَالَ ابْنُ عَبَّاسٍ اخْتَبَرْنَاهُ وَقَرَأَ عُمَرُ فَتَّنَّاهُ بِتَشْدِيدِ التَّاءِ (فَاسْتَغْفَرَ رَبَّهُ وَخَرَّ رَاكِعًا وَأَنَابَ) .

---

1 Ovdje se misli na sljedeće ajete: "Ti otrpi ono što oni govore i sjeti se roba Našeg Davuda, čvrstog u vjeri, koji se uvijek Allahu obraćao. Mi smo brda potčinili da zajedno s njim hvale Allaha prije nego što sunce zađe i poslije pošto grane, a i ptice okupljene – svi su oni zbog njegova hvaljenja hvalu ponavljali. I učvrstili smo carstvo njegovo i dali mu vjerovjesništvo i sposobnost da rasuđuje." (Sad: 17-20)

2 Ovo su izvodi iz sljedećeg kur'anskog teksta: – Kad su Davudu upali, pa se on od njih uplašio. "Ne boj se" – rekli su – "mi smo dvojica parničara, jedan drugom smo nažao učinili, pa nam po pravdi presudi; ne budi pristrasan i na Pravi put nas uputi. Ovaj prijatelj moj ima devedeset i devet ovaca, a ja samo jednu, i on mi reče: 'Daj ti nju meni i u prepirci me pobijedi.' 'Učinio ti je doista, krivo' – reče Davud – 'time što je tražio da tvoju ovcu doda ovcama svojim: mnogi ortaci čine nepravdu jedni drugima, ne čine jedino oni koji vjeruju i rade dobra djela; a takvih je malo.' I Davud se uvjeri da smo Mi baš njega na kušnju stavili, pa oprost od Gospodara svoga zamoli, pade licem na tlo i pokaja se." (Sad: 22-24)

3421. PRIČAO NAM JE Muhammed, a njemu Sehl b. Jusuf rekavši da je čuo Avvama (kako prenosi) od Mudžahida, koji kaže da je on pitao Ibn-Abbasa: "Da li ću činit sedždu u suri Sad?"
Tada je (Ibn-Abbas) proučio: "I od potomaka njegovih Davuda i Sulejmana..." – dok nije došao do (riječi): "... zato slijedi njihov Pravi put." – A zatim je rekao: "Vaš Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, od onih je kojima je naređeno da ih slijede."[3]

٣٤٢١. حَدَّثَنَا مُحَمَّدٌ حَدَّثَنَا سَهْلُ بْنُ يُوسُفَ قَالَ سَمِعْتُ الْعَوَّامَ عَنْ مُجَاهِدٍ قَالَ قُلْتُ لِابْنِ عَبَّاسٍ أَنَسْجُدُ فِي ص فَقَرَأَ (وَمِنْ ذُرِّيَّتِهِ دَاوُدَ وَسُلَيْمَانَ) حَتَّى أَتَى (فَبِهُدَاهُمُ اقْتَدِهْ) فَقَالَ ابْنُ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا نَبِيُّكُمْ ﷺ مِمَّنْ أُمِرَ أَنْ يَقْتَدِيَ بِهِمْ .

3422. PRIČAO NAM JE Musa b. Isma'il, njemu Vuhejb, a ovom Ejjub prenoseći od Ikrime, da je Ibn-Abbas, radijallahu anhuma, rekao:
"Sedžda u suri Sad nije obavezna, ali sam ja vidio Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, kako čini sedždu (učeći) tu suru."

٣٤٢٢. حَدَّثَنَا مُوسَى بْنُ إِسْمَاعِيلَ حَدَّثَنَا وُهَيْبٌ حَدَّثَنَا أَيُّوبُ عَنْ عِكْرِمَةَ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا قَالَ لَيْسَ ص مِنْ عَزَائِمِ السُّجُودِ وَرَأَيْتُ النَّبِيَّ ﷺ يَسْجُدُ فِيهَا .

3 Ibn-Abbas je ovdje proučio sljedeći kur'anski tekst: "I od potomaka njegovih Davuda i Sulejmana i Ejjuba i Jusufa i Musaa i Haruna – eto tako Mi nagrađujemo one koji dobra djela čine – i Zekerijjaa i Jahjaa i Isaa i Il'jasa – svi oni su bili dobri – Isma'ila i El'jese'a i Junusa i Luta – svima smo prednost nad svijetom ostalim dali – neke pretke njihove i potomke njihove i braću njihovu – njih smo odabrali i na Pravi put im ukazali. To je Allahovo uputstvo na koje On ukazuje onima kojima hoće od robova svojih. A da su oni druge Njemu ravnim smatrali, sigurno bi im propalo ono što su činili. To su oni kojima smo Mi knjige i mudrost i vjerovjesništvo dali. Pa ako ovi u to ne vjeruju, Mi smo time zadužili ljude koji će u to vjerovati. Njih je Allah uputio, zato slijedi njihov Pravi put." (El-En'am: 84-90)

O RIJEČIMA UZVIŠENOG ALLAHA: "MI SMO DAVUDU POKLONILI SULEJMANA, DIVAN JE ON ROB BIO I MNOGO SE KAJAO"

باب قَوْلِ اللهِ تعالى
(ووهبْنا لداوُدَ سُليْمان نِعْم العبْدُ إنّهُ أوّابٌ)

Evvab, to jest, klonio se grijeha i tevbu činio.[1]
I o riječima: "Daruj mi vlast kakvu niko osim mene neće imati."[2]
I o riječima: "I povode se za onim što su šejtani o Sulejmanovoj vladavini kazivali."[3] (Uzvišeni Allah je rekao): "A Sulejmanu – vjetar, ujutro je prevaljivao rastojanje od mjesec dana a navečer rastojanje od mjesec dana; i učinili smo da mu iz izvora teče željezo. I da džini, voljom njegova Gospodara, pred njim rade; a kad bi neki od njih otkazali poslušnost naređenju našem, učinili bismo da ognjenu patnju osjete. Oni su mu izrađivali što god je htio: hramove – Mudžahid kaže da su to građevine manje od dvoraca – 'i spomenike, i zdjele kao čatrnje' – kao bazeni za (skupljanje vode) devama, a Ibn-Abbas kaže: 'Kao rupa u zemlji – kotlove nepokretne, trudite se i budite zahvalni među robovima mojim.' A kada smo odredili da umre, crv – *erdah* – 'koji je bio rastočio štap njegov' – *asahu* – 'upozorio ih je da je umro, i kad se on srušio' – do riječi: 'sramnoj'."[4]

الرَّاجِعُ الْمُنِيبُ وَقَوْلِهِ (هَبْ لِي مُلْكًا لَا يَنْبَغِي لِأَحَدٍ مِنْ بَعْدِي) وَقَوْلِهِ (وَاتَّبَعُوا مَا تَتْلُوا الشَّيَاطِينُ عَلَى مُلْكِ سُلَيْمَانَ) (وَلِسُلَيْمَانَ الرِّيحَ غُدُوُّهَا شَهْرٌ وَرَوَاحُهَا شَهْرٌ وَأَسَلْنَا لَهُ عَيْنَ الْقِطْرِ) أَذَبْنَا لَهُ عَيْنَ الْحَدِيدِ (وَمِنَ الْجِنِّ مَنْ يَعْمَلُ بَيْنَ يَدَيْهِ) إِلَى قَوْلِهِ (مِنْ مَحَارِيبَ) قَالَ مُجَاهِدٌ بُنْيَانٌ مَا دُونَ الْقُصُورِ (وَتَمَاثِيلَ وَجِفَانٍ كَالْجَوَابِ) كَالْحِيَاضِ لِلْإِبِلِ وَقَالَ ابْنُ عَبَّاسٍ كَالْجَوْبَةِ مِنَ الْأَرْضِ (وَقُدُورٍ رَاسِيَاتٍ اعْمَلُوا آلَ دَاوُدَ شُكْرًا وَقَلِيلٌ مِنْ عِبَادِيَ الشَّكُورُ فَلَمَّا قَضَيْنَا عَلَيْهِ الْمَوْتَ مَا دَلَّهُمْ عَلَى مَوْتِهِ إِلَّا دَابَّةُ الْأَرْضِ) الْأَرَضَةُ (تَأْكُلُ مِنْسَأَتَهُ) عَصَاهُ (فَلَمَّا خَرَّ) إِلَى قَوْلِهِ (فِي الْعَذَابِ الْمُهِينِ) (حُبَّ الْخَيْرِ عَنْ ذِكْرِ رَبِّي) (فَطَفِقَ مَسْحًا بِالسُّوقِ وَالْأَعْنَاقِ)

1 Buhari je u naslovu poglavlja o Sulejmanu, alejhis-selam, naveo 36. ajet sure Sad, a potom objasnio značenje riječi *evvab*.

2 Prijevod ovog ajeta u cijelosti glasi: "Gospodaru moj" – rekao je – "oprosti mi i daruj mi vlast kakvu niko, osim mene, neće imati! Ti uistinu bogato daruješ." (Sad: 35)

3 Spomenuti ajet u cijelosti glasi: "I povode se za onim što su šejtani o Sulejmanovoj vladavini kazivali. A Sulejman nije bio nevjernik – šejtani su nevjernici učeći ljude vradžbini i onome što je bilo nadahnuto dvojici meleka, Harutu i Marutu, u Babilonu. A njih dvojica nisu nikoga učili dok mu ne bi rekli: 'Mi samo iskušavamo, i ti ne budi nevjernik.' 'I ljude su od njih dvojice učili kako će muža od žene rastaviti, ali nisu mogli time nikome bez Allahove volje nauditi. Učili su ih ono što će im nauditi, i od čega nikakve koristi neće imati, iako su znali da onaj koji tu vještinu usvoji neće nikakve sreće imati. A doista je jadno ono za što su se prodali, kad bi samo znali.'" (El-Bekare: 102)

4 Ovdje su navedeni dijelovi kur'anskog teksta koji glasi: "A Sulejmanu – vjetar, ujutro je prevaljivao rastojanje od mjesec dana, a navečer rastojanje od mjesec dana; i učinili smo da mu iz izvora rastopljen bakar teče i da džinovi, voljom njegova Gospodara, pred njim rade; a kad bi neki od njih otkazao poslušnost naređenju Našem, učinili bismo da ognjenu patnju osjeti. Oni su mu izrađivali što god je htio:

(Uzvišeni Allah kaže da je Sulejman, alejhis-selam, rekao: "Umjesto da mislim na Gospodara svoga, ja pokazujem ljubav prema blagu!..." I on ih poče gladiti po nogama i vratovima, to jest, gladiti konjske grive i tetive. *El-esfad* su bukagije. Mudžahid kaže: "*Es-Safinat* (je uzeto od rečenice) *safenel-feresu*: (kad konj) digne jednu svoju nogu, tako da bude na ivici kopita. *El-džijadu* znači: brzi, *džeseden*: šejtan, *ruhaen*: blago (lijepo), *hajsu esabe*: kuda je on htio, *femnun*: podaj (oslobodi), *bi gajri hisab*: bez odgovornosti."[5]

يَمْسَحُ أَعْرَافَ الْخَيْلِ وَعَرَاقِيبَهَا الأَصْفَادُ الْوَثَاقُ قَالَ مُجَاهِدٌ (الصَّافِنَاتُ) صَفَنَ الْفَرَسُ رَفَعَ إِحْدَى رِجْلَيْهِ حَتَّى تَكُونَ عَلَى طَرَفِ الْحَافِرِ (الْجِيَادُ) السِّرَاعُ (جَسَدًا) شَيْطَانًا (رُخَاءً) طَيِّبَةً (حَيْثُ أَصَابَ) حَيْثُ شَاءَ (فَامْنُنْ) أَعْطِ (بِغَيْرِ حِسَابٍ) بِغَيْرِ حَرَجٍ .

3423. PRIČAO MI JE Muhammed b. Beššar, njemu Muhammed b. Dža'fer, a ovom Šu'be prenoseći od Muhammeda b. Zijada, ovaj od Ebu-Hurejre, radijallahu anhu, a on od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem:

"Sinoć mi se iznenada prikaza đavo (ifrit od džina) da bi mi prekinuo namaz. Allah me, međutim, ojača nad njim i ja ga uzeh i htjedoh da ga privežem za jedan od džamijskih stupova, tako da ga svi od vas vide, ali se sjetih dove svoga brata (po zadaći) Sulejmana: 'Bože moj, podari mi vlast kakvu niko poslije mene neće postići!' pa sam ga s omalovažavanjem odbio."

Ifrit je nepokorna osoba, bila ona od ljudi ili džina. (Jednina ove riječi je *'afariit*) kao (riječ) *zibn-ijeh*, čija je množina *zebanijeh*.[6]

٣٤٢٣. حَدَّثَنِي مُحَمَّدُ بْنُ بَشَّارٍ حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ جَعْفَرٍ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ زِيَادٍ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ إِنَّ عِفْرِيتًا مِنَ الْجِنِّ تَفَلَّتَ الْبَارِحَةَ لِيَقْطَعَ عَلَيَّ صَلاَتِي فَأَمْكَنَنِي اللَّهُ مِنْهُ فَأَخَذْتُهُ فَأَرَدْتُ أَنْ أَرْبُطَهُ عَلَى سَارِيَةٍ مِنْ سَوَارِي الْمَسْجِدِ حَتَّى تَنْظُرُوا إِلَيْهِ كُلُّكُمْ فَذَكَرْتُ دَعْوَةَ أَخِي سُلَيْمَانَ (رَبِّ هَبْ لِي مُلْكًا لاَ يَنْبَغِي لأَحَدٍ مِنْ بَعْدِي) فَرَدَدْتُهُ خَاسِئًا (عِفْرِيتٌ) مُتَمَرِّدٌ مِنْ إِنْسٍ أَوْ جَانٍّ مِثْلُ زِبْنِيَةٍ جَمَاعَتُهَا الزَّبَانِيَةُ .

---

hramove i spomenike, i zdjele kao čatrnje, i kotlove nepokretne. "Trudite se i budite zahvalni, o, čeljadi Davudova! A malo je zahvalnih među robovima Mojim. A kad smo odredili da umre, crv koji je bio rastočio štap njegov – upozorio ih je da je umro, i kad se on srušio, džinovi shvatiše da ne bi na muci sramnoj ostali da su budućnost prozreti mogli." (Sebe': 12-14)

5 Navedeni kur'anski citati i termini nalaze se u sljedećim ajetima: "Kad su jedne večeri preda nj bili izvedeni punokrvni konji koji su na tri noge stajali, a četvrtom jedva zemlju doticali, on reče: 'Umjesto da mislim na Gospodara svoga, ja pokazujem ljubav prema blagu!' – I oni se izgubiše iz vida. 'Vratite mi ih!' – I on ih poče gladiti po nogama i vratovima. Mi smo Sulejmana u iskušenje doveli i teško ga bolesna, kao nepokretna, na prijestolju zadržali, ali je poslije ozdravio. 'Gospodaru moj' – rekao je – 'oprosti mi i daruj mi vlast kakvu niko, osim mene, neće imati! Ti uistinu bogato daruješ!' Mi smo dali da mu služe: vjetar – koji je prema zapovijedi njegovoj blago puhao onamo kuda je on htio – šejtani, sve graditelji i gnjurci, i drugi u bukagije okovani. Ovo je Naš dar, pa ti oslobodi ili zadrži, nećeš zbog toga odgovarati!" (Sad: 31-39)

6 Ovdje je autor jezički objasnio riječ *ifrit*, iz gornjeg hadisa.

3424. PRIČAO NAM JE Halid b. Mahled, a njemu Mugire b. Abdur-Rahman prenoseći od Ebu-Zinada, ovaj od A'redža, a on od Ebu-Hurejre, da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Sulejman, sin Davudov, jednom je rekao: Večeras ću sigurno obići sedamdest (svojih) žena i svaka žena će zanijeti konjanika koji će se boriti na Allahovom putu."
– Ako Allah htjedne – inšallah – reče mu njegov drug, ali on to nije rekao i nijedna nije zanijela ništa izuzev jednog (djeteta) kojem je nedostajala polovina tijela. A da je to rekao, oni bi se borili na Allahovom putu – rekao je potom Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem.
Šuajb i Ibn-Ebu-Zinad (prenoseći ovaj hadis) rekli su: "Devedeset (žena) i to je vjerodostojnije."[1]

٣٤٢٤. حَدَّثَنَا خَالِدُ بْنُ مَخْلَدٍ حَدَّثَنَا مُغِيرَةُ ابْنُ عَبْدِالرَّحْمَنِ عَنْ أَبِي الزِّنَادِ عَنِ الأَعْرَجِ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ قَالَ سُلَيْمَانُ بْنُ دَاوُدَ لَأَطُوفَنَّ اللَّيْلَةَ عَلَى سَبْعِينَ امْرَأَةً تَحْمِلُ كُلُّ امْرَأَةٍ فَارِسًا يُجَاهِدُ فِي سَبِيلِ اللهِ فَقَالَ لَهُ صَاحِبُهُ إِنْ شَاءَ اللهُ فَلَمْ يَقُلْ وَلَمْ تَحْمِلْ شَيْئًا إِلَّا وَاحِدًا سَاقِطًا أَحَدُ شِقَّيْهِ فَقَالَ النَّبِيُّ ﷺ لَوْ قَالَهَا لَجَاهَدُوا فِي سَبِيلِ اللهِ قَالَ شُعَيْبٌ وَابْنُ أَبِي الزِّنَادِ تِسْعِينَ وَهُوَ أَصَحُّ.

3425. PRIČAO MI JE Umer b. Hafs, njemu njegov otac, ovom A'meš, a njemu Ibrahim Tejmi prenoseći od svoga oca, a on od Ebu-Zerra, radijallahu anhu, koji kaže da je rekao:
– Allahov Poslaniče, koji je mesdžid prvi podignut?
– El-Mesdžidul-Haram (U Mekki) – odgovorio je on.
– A koji je poslije njega? – kaže (Ebu-Zerr) da je upitao.
– Zatim El-Mesdžidul-Aksa (u Jerusalemu) – rekao je on.
– Koliko je bilo (godina) između njih dva ? – upitao sam.
– Četrdeset – odgovorio je on, a potom nastavio: Gdje god te zadesi namaz, klanjaj ga, a sva zemlja ti je mesdžid.[2]

٣٤٢٥. حَدَّثَنِي عُمَرُ بْنُ حَفْصٍ حَدَّثَنَا أَبِي حَدَّثَنَا الأَعْمَشُ حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ التَّيْمِيُّ عَنْ أَبِيهِ عَنْ أَبِي ذَرٍّ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ قُلْتُ يَا رَسُولَ اللهِ أَيُّ مَسْجِدٍ وُضِعَ أَوَّلَ قَالَ الْمَسْجِدُ الْحَرَامُ قُلْتُ ثُمَّ أَيٌّ قَالَ ثُمَّ الْمَسْجِدُ الأَقْصَى قُلْتُ كَمْ كَانَ بَيْنَهُمَا قَالَ أَرْبَعُونَ ثُمَّ قَالَ حَيْثُمَا أَدْرَكَتْكَ الصَّلَاةُ فَصَلِّ وَالأَرْضُ لَكَ مَسْجِدٌ.

1 Ovaj hadis ima više predaja i u njima je broj žena različit. U nekima se navodi šezdeset, u nekima sedamdeset, u nekima devedest, a u nekima devedest i devet ili stotinu žena. Na osnovu toga Ibn-Hadžer zaključuje da je on imao šezdeset slobodnih žena, a da su ostale bile robinje, ili obratno.
Sulejman, alejhis-selam, imao je iskrenu želju za konjima, bez ikakvog dunjalučkog cilja, ali je zaboravio da kaže: "Ako Allah htjedne." Onaj što ga je upozorio da to rekne, po svoj prilici, bio je melek. Kad se govori o budućnosti, poželjno je reći: "Inšallah!" Ko to izgovori nakon zakletve pa ne izvrši ono na šta se zakleo, nije prekršio zakletvu.

2 Ovaj hadis je naveden i objašnjen u poglavlju o Ibrahimu, alejhis-selam.

3426. PRIČAO NAM JE Ebul-Jeman, njemu saopćio Šu'ajb, a ovom Ebu-Zinad, da mu je pričao Abdur-Rahman, kako je čuo Ebu-Hurejru, radijallahu anhu, kako kaže da je čuo da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
"Moj primjer s ljudima je kao primjer čovjeka koji je naložio vatru, pa su leptiri i ove životinjice počele uskakati u tu vatru."

٣٤٢٦. حَدَّثَنَا أَبُو الْيَمَانِ أَخْبَرَنَا شُعَيْبٌ حَدَّثَنَا أَبُو الزِّنَادِ عَنْ عَبْدِالرَّحْمَنِ حَدَّثَهُ أَنَّهُ سَمِعَ أَبَا هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ أَنَّهُ سَمِعَ رَسُولَ اللهِ ﷺ يَقُولُ مَثَلِي وَمَثَلُ النَّاسِ كَمَثَلِ رَجُلٍ اسْتَوْقَدَ نَارًا فَجَعَلَ الْفَرَاشُ وَهَذِهِ الدَّوَابُّ تَقَعُ فِي النَّارِ .

3427. I rekao je: "Bile su dvije žene i imale po jedno dijete. Došao je vuk i odnio dijete jedne od njih, te njena drugarica reče: 'On je odnio tvoje dijete', a i ona druga reče: 'On je odnio tvoje dijete.' Potom njih dvije zatražiše od Davuda da im presudi, i on dosudi dijete starijoj, te one izidoše pred Sulejmana, sina Davudova, i saopćiše mu to. On reče: 'Dajte mi nož da ga raspolovim njima dvjema.' 'Ne radi to, Allah ti se smilovao', reče mlađa, 'on je njezin sin.' Poslije toga on ga je dosudio mlađoj."[3]
Ebu-Hurejra je rekao: "Tako mi Allaha, nisam čuo za (riječ) sikin (nož) osim tada, a prije toga smo (za nož) govorili mudje."

٣٤٢٧. وَقَالَ كَانَتِ امْرَأَتَانِ مَعَهُمَا ابْنَاهُمَا جَاءَ الذِّئْبُ فَذَهَبَ بِابْنِ إِحْدَاهُمَا فَقَالَتْ صَاحِبَتُهَا إِنَّمَا ذَهَبَ بِابْنِكِ وَقَالَتِ الْأُخْرَى إِنَّمَا ذَهَبَ بِابْنِكِ فَتَحَاكَمَتَا إِلَى دَاوُدَ فَقَضَى بِهِ لِلْكُبْرَى فَخَرَجَتَا عَلَى سُلَيْمَانَ بْنِ دَاوُدَ فَأَخْبَرَتَاهُ فَقَالَ ائْتُونِي بِالسِّكِّينِ أَشُقُّهُ بَيْنَهُمَا فَقَالَتِ الصُّغْرَى لَا تَفْعَلْ يَرْحَمُكَ اللهُ هُوَ ابْنُهَا فَقَضَى بِهِ لِلصُّغْرَى قَالَ أَبُو هُرَيْرَةَ وَاللهِ إِنْ سَمِعْتُ بِالسِّكِّينِ إِلَّا يَوْمَئِذٍ وَمَا كُنَّا نَقُولُ إِلَّا الْمُدْيَةُ .

3 Buhari je ovdje s jednim senedom naveo dva hadisa zbog toga što je i prenosilac čuo oba zajedno, pa ih i prenio zajedno. Prvi hadis nije u cijelosti naveden, a u njemu se govori o ulozi Resulullaha u pozivanju ljudi u islam. Ibnul-Arebi smatra da poređenje koje je spomenuto u hadisima ima cilj da objasni da ljudi ne čine ono što ih vodi u Džehennem zato što žele propast, nego to čine misleći da im to koristi i slijedeći strast, kao što leptiri ne upadaju u vatru da bi se uništili, već zbog svjetlosti koja je okružuje.
Drugi hadis, u kojem je naglašena mudrost Sulejmana, alejhis-selam, Buhari je sa senedom naveo u poglavlju *O nasljedstvu* (Feraid).

O RIJEČIMA UZVIŠENOG ALLAHA: “A MI SMO LUKMANU MUDROST DAROVALI: BUDI ZAHVALAN ALLAHU...” DO RIJEČI UZVIŠENOG: “... ALLAH NE VOLI NI GORDOG NI HVALISAVOG.”[1]

باب قَوْلِ اللهِ تَعَالَى (وَلَقَدْ آتَيْنَا لُقْمَانَ الْحِكْمَةَ أَنِ اشْكُرْ لِلَّهِ) إِلَى قَوْلِهِ (إِنَّ اللهَ لاَ يُحِبُّ كُلَّ مُخْتَالٍ فَخُورٍ)

Ve la tusa'ir znači: okretanje lica.[2]

(وَلاَ تُصَعِّرْ) الإِعْرَاضُ بِالْوَجْهِ .

3428. PRIČAO NAM JE Ebul-Velid, njemu Šu'be prenoseći od A'meša, ovaj do Ibrahima, on od Alkame, a ovaj od Abdullaha, koji je rekao: “Kada je objavljeno: ‘Oni koji vjeruju i vjerovanje svoje sa zulumom ne miješaju’, ashabi Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, zapitaše: ‘Ko od nas nije griješio (nasilje sebi učinio)?’ Nato je objavljeno: ‘Ne smatraj druge Allahu ravnim, mnogoboštvo je zaista najveće nasilje.’”

٣٤٢٨. حَدَّثَنَا أَبُو الْوَلِيدِ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ عَنِ الأَعْمَشِ عَنْ إِبْرَاهِيمَ عَنْ عَلْقَمَةَ عَنْ عَبْدِ اللهِ قَالَ لَمَّا نَزَلَتْ (الَّذِينَ آمَنُوا وَلَمْ يَلْبِسُوا إِيمَانَهُمْ بِظُلْمٍ) قَالَ أَصْحَابُ النَّبِيِّ ﷺ أَيُّنَا لَمْ يَلْبِسْ إِيمَانَهُ بِظُلْمٍ فَنَزَلَتْ (لاَ تُشْرِكْ بِاللهِ إِنَّ الشِّرْكَ لَظُلْمٌ عَظِيمٌ) .

3429. PRIČAO MI JE Ishak, njemu saopćio Isa b. Junus, a ovom A'meš prenoseći od Ibrahima, ovaj od Alkame, a on da je Abdullah, radijallahu anhu, rekao:
“Kad je objavljeno: ‘Oni koji vjeruju i vjerovanje svoje sa zulumom ne miješaju’, to se teško dojmilo muslimanima, te oni rekoše:

٣٤٢٩. حَدَّثَنِي إِسْحَاقُ أَخْبَرَنَا عِيسَى بْنُ يُونُسَ حَدَّثَنَا الأَعْمَشُ عَنْ إِبْرَاهِيمَ عَنْ عَلْقَمَةَ عَنْ عَبْدِ اللهِ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ لَمَّا نَزَلَتْ (الَّذِينَ آمَنُوا وَلَمْ يَلْبِسُوا إِيمَانَهُمْ بِظُلْمٍ) شَقَّ ذَلِكَ عَلَى الْمُسْلِمِينَ فَقَالُوا يَا رَسُولَ اللهِ أَيُّنَا لاَ يَظْلِمُ نَفْسَهُ

---

1 U naslovu ovog poglavlja, koje govori o Lukmanu, ukazano je na sljedeće ajete: “A Mi smo Lukmanu mudrost darovali: Budite zahvalni Allahu! Ko je zahvalan, čini to u svoju korist, a ko je nezahvalan – pa, Allah je zaista neovisan i hvale dostojan. Kad Lukman reče sinu svome, savjetujući ga: ‘O, sinko moj, ne smatraj druge Allahu ravnim, mnogoboštvo je, zaista, najveće nasilje.’ Mi smo naredili čovjeku da bude poslušan roditeljima svojim. Majka ga nosi, a njeno zdravlje trpi, i odbija ga u toku dvije godine. Budi zahvalan Meni i roditeljima svojim, Meni će se svi vratiti. A ako te budu nagovarali da druge Meni ravnim smatraš, onoga o kome ništa ne znaš, ti ih ne slušaj i prema njima se, na ovom svijetu, velikodušno ponašaj, a slijedi put onoga koji se iskreno Meni obraća; Meni ćete se poslije vratiti i Ja ću vas o onome što ste radili obavijestiti. O, sinko moj, dobro ili zlo, teško koliko zrno gorušice, bilo u stijeni li na nebesima ili u zemlji, Allah će na vidjelo iznijeti, jer Allah zna najskrivenije stvari – On je sveznajući. O, sinko moj, obavljaj namaz i traži da se čine dobra djela, a odvraćaj od hrđavih i strpljivo podnosi ono što te zadesi – dužnost je tako postupati. I, iz oholosti, ne okreći od ljudi svoje i ne idi zemljom nadmeno, jer Allah ne voli ni gordog ni hvalisavog.” (Lukman: 12-18)

2 *Ve la tusa'ir* nalazi se u posljednjem citiranom ajetu.
Lukman je spomenut u Kur'anu, ali nije rečeno da je bio poslanik. Nesefi u svom tefsiru kaže: “Ulema je složna da je on bio mudrac, ali ne i vjerovjesnik, izuzev što se prenosi od Ikrime koji je smatrao da je Lukman bio vjerovjesnik.” Prenosi se da je Lukman živio u doba Davuda, alejhis-selam.

قَالَ لَيْسَ ذَلِكَ إِنَّمَا هُوَ الشِّرْكُ أَلَمْ تَسْمَعُوا مَا قَالَ لُقْمَانُ لِابْنِهِ وَهُوَ يَعِظُهُ ﴿ يَا بُنَيَّ لَا تُشْرِكْ بِاللَّهِ إِنَّ الشِّرْكَ لَظُلْمٌ عَظِيمٌ ﴾ .

'Allahov Poslaniče, ko od nas nije griješio (i nasilje sebi učinio)?'
'Ne misli se na to' – reče on – 'već se misli na mnogoboštvo. Zar niste čuli šta je Lukman rekao sinu svome savjetujući ga: O, sinko moj, ne smatraj druge Allahu ravnim, mnogoboštvo je, zaista, najveće nasilje.'"[3]

باب ﴿ وَاضْرِبْ لَهُمْ مَثَلًا أَصْحَابَ الْقَرْيَةِ ﴾

"NAVEDI IM KAO POUKU STANOVNIKE JEDNOG GRADA..."

﴿ فَعَزَّزْنَا ﴾ قَالَ مُجَاهِدٌ شَدَّدْنَا وَقَالَ ابْنُ عَبَّاسٍ ﴿ طَائِرُكُمْ ﴾ مَصَائِبُكُمْ .

Fe'azzezna znači: pojačali smo, kao što je to rekao Mudžahid, a Ibn-Abbas kaže da *tairukum* znači: vaše nesreće.[4]

---

3 Ovdje je Resulullah, sallallahu alejhi ve sellem, objasnio kur'anski ajet: "Bit će sigurni samo oni koji vjeruju i vjerovanje svoje sa zulumom ne miješaju, oni će biti na pravom putu" (El-En'am: 82), ajetom: "Kad Lukman reče sinu svome savjetujući ga: 'O, sinko moj, ne smatraj druge Allahu ravnim, mnogoboštvo je, zaista, najveće nasilje.'" (Lukman: 13)
Inače, ovo je prvi način komentarisanja Kur'ana poznat u tefsiru kao objašnjavanje Kur'ana Kur'anom. Međutim, ne može se uvijek naći komentar pojedinih ajeta u drugim ajetima, pa se u tom slučaju koriste druge metode komentarisanja kao što je komentarisanje na osnovu Poslanikovih, sallallahu alejhi ve sellem, hadisa, na osnovu izjava ashaba, na osnovu jezičkog značenja riječi itd.

4 O navedenom slučaju govore sljedeći ajeti: "Navedi im kao pouku stanovnike jednog grada kad su im došli poslanici; kad im poslasmo dvojicu, ali im oni ne povjerovaše, i pojačasmo trećim, pa rekoše; "Mi smo vama poslani!" "Vi ste ljudi kao i mi" – oni odgovoriše. "Milostivi nije objavio ništa, vi neistinu govorite!" "Gospodar naš zna da smo, doista, vama poslani" – rekoše oni – "i dužni smo samo da javno obznanimo." Oni rekoše: "Mi slutimo da nam nesreću donosite; ako se ne okanite, kamenovat ćemo vas i stići će vas, zaista, bolna patnja od nas." "Uzrok vaše nesreće je s vama!" – rekoše oni. "Zar zato što ste opomenuti? Ta vi ste narod koji svaku granicu zla prelazi." (Ja-Sin: 13-19)
Ibn-Ishak kaže da se ovdje misli na Antakiju, čiji su stanovnici tada obožavali kipove, i kaže da su se spomenuti poslanici zvali Sad, Saduk i Selum. Komentatori ističu da su ti poslanici bili, ustvari, izaslanici Isaa, alejhis-selam, koje je on posalo u spomenuti grad.

O RIJEČIMA UZVIŠENOG ALLAHA: "KAZIVANJE O MILOSTI GOSPODARA TVOGA PREMA ROBU NJEGOVOM ZEKERIJJAU, KAD JE ON GOSPODARA SVOGA TIHO ZOVNUO I REKAO: "GOSPODARU MOJ, KOSTI SU MI ORONULE I GLAVA OSIJEDJELA" DO RIJEČI: "NIKOME PRIJE NJEGA TO IME NISMO HTJELI DATI"

باب قوْلِ اللهِ تعالى (ذِكْرُ رَحْمةِ ربِّكَ عبْدهُ زكرِيّاء إِذْ نادى ربّهُ نِداءً خفِيًّا قال ربِّ إِنّي وهن الْعظْمُ مِنّي واشْتعل الرّأْسُ شيْبًا) إِلى قوْلِهِ (لمْ نجْعلْ لهُ مِنْ قبْلُ سمِيًّا)

Ibn-Abbas kaže: "(Riječ *semijjen* znači:) sličan." Kaže se *redijjen* za riječ *merdijjen* (da budeš zadovoljan). *Itijjen*: duboka starost, (a oblik tog glagola je '*ata ja'tu*).
"Gospodaru moj" – reče on – "kako ću imati sina kad mi je žena nerotkinja, a već sam duboku starost doživio" – do riječi: "tri noći (nećeš s ljudima razgovarati), a zdrav ćeš biti." A kaže se i *sahihan* (zdrav).
"I on izađe iz hrama u narod svoj i znakom (išaretom) im dade na znanje:
'Hvalite Ga ujutro i navečer!'" *Fe evha* znači: znakom dao na znanje.
"O, Jahja, prihvati Knjigu odlučno" – do riječi: "i na dan kad bude iz mrtvih ustao! *Hafijjen* je: blag. *Akiren* (se kaže) i za žensko i za muško (koje je bez djece)."[1]

قَالَ ابْنُ عَبَّاسٍ مِثْلًا يُقَالُ (رَضِيًّا) مَرْضِيًّا (عُتِيًّا) عَصِيًّا عَتَا يَعْتُو (قَالَ رَبِّ أَنَّى يَكُونُ لِي غُلَامٌ وَكَانَتِ امْرَأَتِي عَاقِرًا وَقَدْ بَلَغْتُ مِنَ الْكِبَرِ عِتِيًّا) إِلَى قَوْلِهِ (ثَلَاثَ لَيَالٍ سَوِيًّا) وَيُقَالُ صَحِيحًا (فَخَرَجَ عَلَى قَوْمِهِ مِنَ الْمِحْرَابِ فَأَوْحَى إِلَيْهِمْ أَنْ سَبِّحُوا بُكْرَةً وَعَشِيًّا) فَأَوْحَى فَأَشَارَ (يَا يَحْيَى خُذِ الْكِتَابَ بِقُوَّةٍ) إِلَى قَوْلِهِ (وَيَوْمَ يُبْعَثُ حَيًّا) (حَفِيًّا) لَطِيفًا (عَاقِرًا) الذَّكَرُ وَالْأُنْثَى سَوَاءٌ .

---

1 Ovdje je autor naveo neke ajete, a na neke je samo ukazao. Ti ajeti se nalaze na početku sure Merjem, a s obzirom da se odnose na Zekerijjaa, alejhis-selam, i njegova sina Jahjaa, alejhis-selam, navest ćemo njihovo značenje:
"Kazivanje o milosti Gospodara tvoga prema robu Njegovom Zekerijjau, kad je on Gospodara svoga tiho zovnuo i rekao: 'Gospodaru moj, kosti su mi oronule i glava osijedjela, a nikada nisam, kad sam Ti, Gospodaru, moj, molbu uputio, nesretan ostao. Bojim se rođaka svojih po krvi poslije mene, a žena mi je nerotkinja, zato mi pokloni od Sebe sina da naslijedi mene i porodicu Ja'kubovu, i učini, Gospodaru moj, da budeš njime zadovoljan.'"
"O, Zekerijja, javljamo ti radosnu vijest da će ti se dječak roditi, ime će mu Jahja biti, nikome prije njega to ime nismo htjeli dati."
"Gospodaru moj" – reče on – "kako ću imati sina kad mi je žena nerotkinja, a već sam duboku starost doživio?"
"Eto tako" – reče – "Gospodar tvoj je rekao: 'To je meni lahko, i tebe sam ranije stvorio, a ništa nisi bio.'"
"Gospodaru moj" – reče – "daj mi neki znak!"
"Znak će ti biti to što tri noći nećeš s ljudima razgovarati, a zdrav ćeš biti." I on izide iz hrama u narod svoj

3430. PRIČAO NAM JE Hudbe b. Halid, njemu Hammam b. Jahja, a ovom Katade prenoseći od Enesa b. Malika, a on od Malika b. Sa'sa'a, da im je Allahov Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, kazivao o noći u kojoj je uzdignut:
– ... Zatim se uzdizao dok nije došao na drugo nebo i zatražio da mu se otvori.
– Ko je to? – rečeno je.
– Džibril – odgovori on.
– Ko je s tobom? – rečeno je.
– Muhammed – reče on.
– Zar mu je već dato poslanstvo? – upitano je.
– Da – odgovori (Džibril).
I kad sam stigao (na drugo nebo), kad ono (na njemu) Jahja i Isa, a njih dvojica su sinovi sestre i sestrične.
– Ovo su Jahja i Isa, nazovi im selam – reče (Džibril).
Nazvao sam selam, i oni su mi odvratili, a zatim rekli:
"Dobro došao, dobri brate i dobri vjerovjesniče."[2]

٣٤٣٠. حَدَّثَنَا هُدْبَةُ بْنُ خَالِدٍ حَدَّثَنَا هَمَّامُ ابْنُ يَحْيَى حَدَّثَنَا قَتَادَةُ عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ عَنْ مَالِكِ بْنِ صَعْصَعَةَ أَنَّ نَبِيَّ اللهِ ﷺ حَدَّثَهُمْ عَنْ لَيْلَةَ أُسْرِيَ بِهِ ثُمَّ صَعِدَ حَتَّى أَتَى السَّمَاءَ الثَّانِيَةَ فَاسْتَفْتَحَ قِيلَ مَنْ هَذَا قَالَ جِبْرِيلُ قِيلَ وَمَنْ مَعَكَ قَالَ مُحَمَّدٌ قِيلَ وَقَدْ أُرْسِلَ إِلَيْهِ قَالَ نَعَمْ فَلَمَّا خَلَصْتُ فَإِذَا يَحْيَى وَعِيسَى وَهُمَا ابْنَا خَالَةٍ قَالَ هَذَا يَحْيَى وَعِيسَى فَسَلِّمْ عَلَيْهِمَا فَسَلَّمْتُ فَرَدَّا ثُمَّ قَالَا مَرْحَبًا بِالْأَخِ الصَّالِحِ وَالنَّبِيِّ الصَّالِحِ.

---

i znakom im dade na znanje:
"Hvalite Ga ujutro i navečer!"
"O, Jahja, prihvati Knjigu odlučno! – a dadosmo mu mudrost još dok je dječak bio, i nježnost i čednost, i čestit je bio i roditeljima svojima bio je dobar i nije bio drzak i nepristojan. I neka je mir njemu na dan kada se rodio i na dan kada je umro i na dan kada bude proživljen." (Merjem: 2-15)
Riječ *hafijjen* autor je objasnio uz navedene pojmove iako se ona ne nalazi u gornjim ajetima nego u ajetu: "Mir tebi" – reče Ibrahim – "molit ću Gospodara svoga da ti oprosti, jer On je vrlo dobar prema meni." (Merjem: 47)

2 Ovo je dio dužeg hadisa o Israu, koji je u cijelosti naveden u poglavlju *O melekima,* a ovdje je citiran samo onaj dio koji se odnosi na Isaa i Jahjaa, alejhis-selam: pretpostavlja se da ih je Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, sreo na istom nebu zbog toga što su njihove majke bile bliske rodice, s obzirom da je Jahjaova majka bila sestra Merjemine majke.
Sa'lebi kaže da je Jahja rođen prije Isaa, alejhis-selam, na šest mjeseci, a Ibn-Ishak veli: "Zekerijja i njegov sin (Jahja) su posljednji izraelski poslanici prije Isaa, alejhis-selam." On je također izjavio da su Izraelićani pokušali ubiti Zekerijjaa, ali im je on pobjegao i sakrio se u jedno drvo koje se rascijepilo, a zatim ga prekrilo. Međutim, šejtan je zadržao dio njegove odjeće, što su oni primijetili, te prerezali pilom to drvo i tako ga presjekli preko polovine. Što se tiče Jahjaa, on je ubijen zbog neke žene kojom se njihov vladar htio oženiti, a Jahja mu je rekao: "Ona ti nije dozvoljena!" Naime, ona je bila kćerka njegove žene, pa mu zbog toga nije bilo dozvoljeno da s njom stupi u brak, ali je ona podmitila tog vladara pa je on ubio Jahjaa, alejhis-selam.

O RIJEČIMA UZVIŠENOG ALLAHA: "I SPOMENI U KNJIZI MERJEMU, KAD SE OD UKUĆANA SVOJIH NA ISTOČNU STRANU POVUKLA"[1]

باب قَوْلِ اللهِ تعالى (واذْكُرْ فِي الْكِتَابِ مَرْيَمَ إِذِ انْتَبَذَتْ مِنْ أَهْلِهَا مَكَانًا شَرْقِيًّا)

"A kada meleki rekoše: 'O, Merjema, Allah ti javlja radosnu vijest, od Njega riječ.'"[2]
"Allah je odabrao Adema, i Nuha, i Ibrahimovu porodicu, i Imranovu porodicu nad ostalim svijetom" – do riječi: "koga On hoće opskrbljuje bez računa."[3]
Ibn-Abbas je rekao: "(Svugdje pod pojmom) porodica (misli se na) vjernike od porodice Ibrahimove, porodice Imranove, porodice Jasinove i porodice Muhammeda, sallallahu alejhi ve sellem." On također veli: "Ibrahimu su najbliži oni koji su ga slijedili – a to su vjernici."[4]
(Za sintagmu) *Alu Ja'kub* kaže se i *ehlu Ja'kub*, pa kad (riječ) *alu* prebace u deminutiv, a zatim je vrate njenom korijenu, oni kažu: *uhejlun*.

(إِذْ قَالَتِ الْمَلَائِكَةُ يَا مَرْيَمُ إِنَّ اللهَ يُبَشِّرُكِ بِكَلِمَةٍ) (إِنَّ اللهَ اصْطَفَى آدَمَ وَنُوحًا وَآلَ إِبْرَاهِيمَ وَآلَ عِمْرَانَ عَلَى الْعَالَمِينَ) إِلَى قَوْلِهِ (يَرْزُقُ مَنْ يَشَاءُ بِغَيْرِ حِسَابٍ) .
قَالَ ابْنُ عَبَّاسٍ وَآلُ عِمْرَانَ الْمُؤْمِنُونَ مِنْ آلِ إِبْرَاهِيمَ وَآلِ عِمْرَانَ وَآلِ يَاسِينَ وَآلِ مُحَمَّدٍ ﷺ يَقُولُ (إِنَّ أَوْلَى النَّاسِ بِإِبْرَاهِيمَ لَلَّذِينَ اتَّبَعُوهُ) وَهُمُ الْمُؤْمِنُونَ وَيُقَالُ آلُ يَعْقُوبَ أَهْلُ يَعْقُوبَ فَإِذَا صَغَّرُوا آلَ ثُمَّ رَدُّوهُ إِلَى الأَصْلِ قَالُوا أُهَيْلٌ

---

1 Merjem: 16.

2 Prijevod ovog ajeta u cijelosti glasi: "A kada meleki rekoše: 'O, Merjema, Allah ti javlja radosnu vijest, od Njega riječ: ime će mu biti Mesih, Isa, sin Merjemin, bit će viđen i na ovom i na onom svijetu i jedan od Allahu bliskih.'" (Ali-Imran: 45)

3 Ovdje se ukazuje na sljedeće ajet: "Allah je odabrao Adema, i Nuha, i Ibrahimovu porodicu, i Imranovu porodicu nad ostalim svijetom – sve porod jedan od drugog – a Allah sve čuje i sve zna. Kada Imranova žena reče: 'Gospodaru moj, ovo što je u trbuhu mome ja zavjetujem samo na službu Tebi, pa primi od mene, jer Ti, zaista, sve čuješ i znaš!'" Poslije ona, kada je rodila, reče: "Gospodaru moj, rodila sam žensko" – a Allah dobro zna šta je rodila, "a žensko nije kao muško; nadjela sam joj ime Merjema, i ja nju i porod njezin stavljam pod Tvoje okrilje od prokletog šejtana." I Gospodar njezin primi je lijepo i učini da uzraste lijepo, i da se o njoj brine Zekerijja. Kad god bi joj Zekerijja u mihrab ušao, kod nje bi hrane našao. "Odakle ti ovo, Merjema?" – on bi upitao, a ona bi odgovorila: "Od Allaha, Allah onoga koga On hoće opskrbljuje bez računa." (Ali-Imran: 33-37)

4 Kur'anski pojmovi "porodica Ibrahimova", "porodica Imranova" itd. općeniti su, a Ibn-Abbas upozorava da se to odnosi samo na vjernike tih porodica i u tom smislu navodi ajet: "Ibrahimu su od ljudi najbliži oni koji su ga slijedili, zatim ovaj Vjerovjesnik i vjernici. A Allah je prijatelj vjernika" (Ali-Imran: 68), a za izreku "oni koji su ga slijedili", kaže da su to vjernici.

3431. PRIČAO NAM JE Ebul-Jeman, a njemu saopćio Šu'ajb prenoseći od Zuhrija, koji je rekao da mu je pričao Seid b. Musejjeb rekavši da je Ebu-Hurejra, radijallahu anhu, izjavio kako je čuo Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, gdje kaže:
"Nijedan čovjek se nije rodio a da ga šejtan nije dotakao kad se rađao, pa je svako došao na svijet plačući od šejtanovog dodira, osim Merjeme i njezinog sina", a potom je Ebu-Hurejra proučio: "I ja nju i porod njezin stavljam pod Tvoje okrilje od prokletog šejtana."[5]

٣٤٣١. حَدَّثَنَا أَبُو الْيَمَانِ أَخْبَرَنَا شُعَيْبٌ عَنِ الزُّهْرِيِّ قَالَ حَدَّثَنِي سَعِيدُ بْنُ الْمُسَيَّبِ قَالَ قَالَ أَبُو هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ سَمِعْتُ رَسُولَ اللهِ ﷺ يَقُولُ مَا مِنْ بَنِي آدَمَ مَوْلُودٌ إِلَّا يَمَسُّهُ الشَّيْطَانُ حِينَ يُولَدُ فَيَسْتَهِلُّ صَارِخًا مِنْ مَسِّ الشَّيْطَانِ غَيْرَ مَرْيَمَ وَابْنِهَا ثُمَّ يَقُولُ أَبُو هُرَيْرَةَ (وَإِنِّي أُعِيذُهَا بِكَ وَذُرِّيَّتَهَا مِنَ الشَّيْطَانِ الرَّجِيمِ) .

POGLAVLJE

باب

"I kada meleki rekoše: "O, Merjema, tebe je Allah odabrao i čistom stvorio, i boljom od svih žena na svijetu učinio. O, Merjema, budi poslušna svome Gospodaru i licem na tlo padaj i s onima koji namaz obavljaju i ti obavljaj!" To su nepoznate vijesti koje ti objavljujemo. Ti nisi bio među njima kada su pera svoja pobacali da bi vidjeli koji će se od njih o Merjemi brinuti, i ti nisi bio među njima kad su se prepirali."[6]
Jekfulu znači: brinuti, *kefeleha*, bez tešdida na harfu "fa", znači: brinuo se o njoj, a to nije u značenju: podmirenje dugova i sl.

(وَإِذْ قَالَتِ الْمَلَائِكَةُ يَا مَرْيَمُ إِنَّ اللهَ اصْطَفَاكِ وَطَهَّرَكِ وَاصْطَفَاكِ عَلَى نِسَاءِ الْعَالَمِينَ يَا مَرْيَمُ اقْنُتِي لِرَبِّكِ وَاسْجُدِي وَارْكَعِي مَعَ الرَّاكِعِينَ ذَلِكَ مِنْ أَنْبَاءِ الْغَيْبِ نُوحِيهِ إِلَيْكَ وَمَا كُنْتَ لَدَيْهِمْ إِذْ يُلْقُونَ أَقْلَامَهُمْ أَيُّهُمْ يَكْفُلُ مَرْيَمَ وَمَا كُنْتَ لَدَيْهِمْ إِذْ يَخْتَصِمُونَ) يُقَالُ يَكْفُلُ يَضُمُّ (كَفَلَهَا) ضَمَّهَا مُخَفَّفَةً لَيْسَ مِنْ كَفَالَةِ الدُّيُونِ وَشِبْهِهَا .

---

5 Ovaj hadis u sličnom obliku naveden je u poglavlju *Opis Iblisa* i njegove vojske, i da bi on bio jasniji, ovdje ćemo citirati njegov tekst: "Svakog čovjeka, kad se rađa, šejtan probode s njegovih strana svojim prstom, osim Isaa, sina Merjemina. (Šejtan) je otišao da ga probode, ali je probo samo posteljicu (placentu)."
Dova Merjemine majke, na koju je Ebu-Hurejra ukazao, nalazi se u ajetu: "Poslije ona, kada je rodi, reče: 'Gospodaru moj, rodila sam žensko' – a Allah dobro zna šta je rodila – 'a žensko nije kao muško; nadjela sam joj ime Mejrema, i ja nju i porod njezin stavljam pod Tvoje okrilje od prokletog šejtana.'" (Ali-Imran: 36)

6 Ali-Imran: 42-44.

3432. PRIČAO MI JE Ahmed b. Ebu-Redža', njemu En-Nadr prenoseći od Hišama, koji je rekao da mu je saopćio njegov otac rekavši da je čuo Abdullaha b. Dža'fera, kako kaže da je čuo Aliju, radijallahu anhu, kako je izjavio da je čuo Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, gdje kaže:
"Najvrednija žena (prijašnjih ummeta) je Merjema, kćerka Imranova, najvrednija žena (našeg ummeta) je Hatidža."[1]

٣٤٣٢. حَدَّثَنِي أَحْمَدُ ابْنُ أَبِي رَجَاءٍ حَدَّثَنَا النَّضْرُ عَنْ هِشَامٍ قَالَ أَخْبَرَنِي أَبِي قَالَ سَمِعْتُ عَبْدَاللهِ ابْنَ جَعْفَرٍ قَالَ سَمِعْتُ عَلِيًّا رَضِيَ اللهُ عَنْهُ يَقُولُ سَمِعْتُ النَّبِيَّ ﷺ يَقُولُ خَيْرُ نِسَائِهَا مَرْيَمُ ابْنَةُ عِمْرَانَ وَخَيْرُ نِسَائِهَا خَدِيجَةُ .

O RIJEČIMA UZVIŠENOG: A KADA MELEKI REKOŠE: "O MERJEMA, ALLAH TI JAVLJA RADOSNU VIJEST, OD NJEGA RIJEČ – IME ĆE MU BITI MESIH, ISA, SIN MERJEMIN" – DO RIJEČI: "ON SAMO ZA TO REKNE: BUDI"[2]

باب قوله تعالى ﴿إِذْ قَالَتِ الْمَلَائِكَةُ يَا مَرْيَمُ إِنَّ اللهَ يُبَشِّرُكِ بِكَلِمَةٍ مِنْهُ اسْمُهُ الْمَسِيحُ عِيسَى ابْنُ مَرْيَمَ﴾ إلى قوله ﴿فَإِنَّمَا يَقُولُ لَهُ كُنْ فَيَكُونُ﴾

Ubešširuki i *jebšuriki* je istog značenje: (javlja ti radosnu vijest), a *vedžihen* znači: častan. Ibrahim je rekao: "*El-Mesih* znači: iskreni."
Mudžahid je izjavio: "*El-kehlu* znači: blag, a *el-ekmeh* je onaj koji vidi danju, a ne vidi noću", dok neki drugi kažu da je to onaj ko se rodi slijep.

(يُبَشِّرُكِ) وَ (يَبْشُرُكِ) وَاحِدٌ (وَجِيهًا) شَرِيفًا وَقَالَ إِبْرَاهِيمُ (الْمَسِيحُ) الصِّدِّيقُ وَقَالَ مُجَاهِدٌ الْكَهْلُ الْحَلِيمُ وَالْأَكْمَهُ مَنْ يُبْصِرُ بِالنَّهَارِ وَلَا يُبْصِرُ بِاللَّيْلِ وَقَالَ غَيْرُهُ مَنْ يُولَدُ أَعْمَى .

3433. PRIČAO NAM JE Adem, njemu Šu'be prenoseći od Abra b. Murre, koji je izjavio da je čuo Murra Hemedanija kako prenosi od Ebu-Musaa Eš'arija, radijallahu anhu, koji je izjavio da je Vjerovjesnik rekao:
"Vrijednost Aiše u odnosu na ostale žene je poput vrijednosti potkriže u odnosu na ostalu hranu. Mnogi ljudi su dostigli stepen potpunosti, a od žena stepen potpunosti su dostigle samo Merjema, kćerka Imranova, i Asija, žena faraonova."

٣٤٣٣. حَدَّثَنَا آدَمُ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ عَنْ عَمْرِو بْنِ مُرَّةَ قَالَ سَمِعْتُ مُرَّةَ الْهَمْدَانِيَّ يُحَدِّثُ عَنْ أَبِي مُوسَى الْأَشْعَرِيِّ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ قَالَ النَّبِيُّ ﷺ فَضْلُ عَائِشَةَ عَلَى النِّسَاءِ كَفَضْلِ الثَّرِيدِ عَلَى سَائِرِ الطَّعَامِ كَمَلَ مِنَ الرِّجَالِ كَثِيرٌ وَلَمْ يَكْمُلْ مِنَ النِّسَاءِ إِلَّا مَرْيَمُ بِنْتُ عِمْرَانَ وَآسِيَةُ امْرَأَةُ فِرْعَوْنَ .

1 *Hajru nisaiha* komentatori različito objašnjavaju, pa jedni kažu da to znači: najbolja žena na svijetu toga doba, a drugi kažu da znači: najbolja žena na zemlji, ili najbolja žena Israilovih potomaka.

2 Ovdje se ukazuje na sljedeće ajete: "A kada meleki rekoše: 'O Merjema, Allah ti javlja radosnu vijest, od Njega riječ, ime će mu biti Mesih, Isa, sin Merjemin, bit će viđen i na ovom i na onom svijetu i jedan od Allahu bliskih: on će govoriti ljudima još u kolijevci, a i kao odrastao i bit će čestit' – ona reče: 'Gospodaru moj, kako ću imati dijete kad me ni jedan muškarac nije ni dodirnuo?' – 'Eto tako' – reče – 'Allah stvara koga On hoće. Kada nešto odluči, On samo zato rekne: Budi! – i ono bude.'" (Ali-Imran: 45-47)

3434. KAŽE Ibn-Vehb da mu je saopćio Junus od Ibn-Šihaba, koji je rekao da mu je prenio Seid b. Musejjeb od Ebu-Hurejre, koji je izjavio da je čuo Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, kako kaže:
"Kurejševićke žene su najbolje žene koje jašu deve, najmilostivije prema djetetu i najčuvanije za imetak muža."
Nakon toga Ebu-Hurejra je rekao: "A Merjema, kćerka Imranova, nikada nije jahala devu."[3]
Slažu se (sa Junusom) Zuhrijev bratić i Ishak Kelbi prenoseći od Zuhrija.

٣٤٣٤. وَقَالَ ابْنُ وَهْبٍ أَخْبَرَنِي يُونُسُ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ قَالَ حَدَّثَنِي سَعِيدُ بْنُ الْمُسَيَّبِ أَنَّ أَبَا هُرَيْرَةَ قَالَ سَمِعْتُ رَسُولَ اللهِ ﷺ يَقُولُ نِسَاءُ قُرَيْشٍ خَيْرُ نِسَاءٍ رَكِبْنَ الْإِبِلَ أَحْنَاهُ عَلَى طِفْلٍ وَأَرْعَاهُ عَلَى زَوْجٍ فِي ذَاتِ يَدِهِ يَقُولُ أَبُو هُرَيْرَةَ عَلَى إِثْرِ ذَلِكَ وَلَمْ تَرْكَبْ مَرْيَمُ بِنْتُ عِمْرَانَ بَعِيرًا قَطُّ تَابَعَهُ ابْنُ أَخِي الزُّهْرِيِّ وَإِسْحَاقُ الْكَلْبِيُّ عَنِ الزُّهْرِيِّ.

3 Ovaj hadis nije naveden kao samostalan jer mu nije spomenut sav sened, ali je on s kompletnim senedom naveden u poglavlju *O braku*.
Objašnjavajući ovaj hadis, Kurtubi je rekao: "Ovo je naglašavanje vrijednosti kurejševićkih žena samo u odnosu na arapske žene, jer su uglavnom samo oni vlasnici deva." Pretpostavlja se da je Ebu-Hurejra naglasio da Merjema nije jahala na devi, jer je smatrao da je ona apsolutno najvrednija žena, a u ovom hadisu su spomenute samo najvrednije žene Arapa (vlasnika deva), a ne i najvrednije žene općenito.

RIJEČI UZVIŠENOG: "O, SLJEDBENICI KNJIGE, NE ZASTRANJUJTE U SVOM VJEROVANJU I O ALLAHU GOVORITE SAMO ISTINU! MESIH, ISA, SIN MERJEMIN, SAMO JE ALLAHOV POSLANIK I RIJEČ NJEGOVA KOJU JE MERJEMI DOSTAVIO, I ŽIVOT MU UDAHNUO; ZATO VJERUJTE U ALLAHA I NJEGOVE POSLANIKE I NE GOVORITE: 'TROJICA SU!' PRESTANITE, BOLJE VAM JE! ALLAH JE SAMO JEDAN BOG – HVALJEN NEKA JE ON! – ZAR ON DA IMA DIJETE?! NJEGOVO JE ONO ŠTO JE NA NEBESIMA I ONO ŠTO JE NA ZEMLJI, I ALLAH JE DOVOLJAN KAO SVJEDOK."[1]

باب قَوْلِهِ (يا أهْلَ الْكِتابِ لا تَغْلُوا في دِينِكُمْ وَلا تَقُولُوا عَلَى اللهِ إلَّا الْحَقَّ إنَّما الْمَسِيحُ عِيسَى ابْنُ مَرْيَمَ رَسُولُ اللهِ وَكَلِمَتُهُ أَلْقاها إلى مَرْيَمَ وَرُوحٌ مِنْهُ فَآمِنُوا بِاللهِ وَرُسُلِهِ وَلا تَقُولُوا ثَلاثَةٌ انْتَهُوا خَيْرًا لَكُمْ إنَّما اللهُ إلهٌ واحِدٌ سُبْحانَهُ أنْ يَكُونَ لَهُ وَلَدٌ لَهُ ما في السَّمواتِ وَما في الأرْضِ وَكَفَى بِاللهِ وَكِيلًا)

Ebu-Ubejd kaže: "Riječ Njegova je: budi – i on (tj. Isa, alejhis-selam, postao je", a neki drugi kažu: "*Ve ruhun minhu* znači: oživio ga je i dao mu dušu." *Ve la tekuluselasetun*: (i ne govorite za Allaha i za Isaa i Isaovu majku da su to tri boga, nego je Allah jedini Bog, a Isa i njegova majka su Allahova stvorenja).

قَالَ أَبُو عُبَيْدٍ كَلِمَتُهُ كُنْ فَكَانَ وَقَالَ غَيْرُهُ (وَرُوحٌ مِنْهُ) أَحْيَاهُ فَجَعَلَهُ رُوحًا (وَلَا تَقُولُوا ثَلَاثَةٌ).

3435. PRIČAO NAM JE Sadeka b. Fadl, njemu Velid od Evza'ija, koji je izjavio da mu je pričao Umejr b. Hani' rekavši da mu je pričao Džunade b. Ebi-Umejje od Ubade, radijallahu anhu, da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Ko svjedoči da nema Boga osim Allaha, Jedinog, koji nema druga, i da je Muhammed Njegov rob i Njegov poslanik, i da je Isa Njegov rob i Njegov poslanik i Riječ Njegova koju je Merjemi dostavio, i život mu udahnuo, i da je Džennet istina i Džehennem istina, Allah će ga uvesti u Džennet, prema onome što je radio."[2] Velid je rekao: "Pričao mi je (ovo) Ibn-Džabir od Umejra, a on od Džunade, i dodao: 'na koja god hoće od osam džennetskih vrata.'"

٣٤٣٥. حَدَّثَنَا صَدَقَةُ بْنُ الْفَضْلِ حَدَّثَنَا الْوَلِيدُ عَنِ الْأَوْزَاعِيِّ قَالَ حَدَّثَنِي عُمَيْرُ بْنُ هَانِئٍ قَالَ حَدَّثَنِي جُنَادَةُ بْنُ أَبِي أُمَيَّةَ عَنْ عُبَادَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ مَنْ شَهِدَ أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا اللهُ وَحْدَهُ لَا شَرِيكَ لَهُ وَأَنَّ مُحَمَّدًا عَبْدُهُ وَرَسُولُهُ وَأَنَّ عِيسَى عَبْدُ اللهِ وَرَسُولُهُ وَكَلِمَتُهُ أَلْقَاهَا إِلَى مَرْيَمَ وَرُوحٌ مِنْهُ وَالْجَنَّةُ حَقٌّ وَالنَّارُ حَقٌّ أَدْخَلَهُ اللهُ الْجَنَّةَ عَلَى مَا كَانَ مِنَ الْعَمَلِ قَالَ الْوَلِيدُ حَدَّثَنِي ابْنُ جَابِرٍ عَنْ عُمَيْرٍ عَنْ جُنَادَةَ وَزَادَ مِنْ أَبْوَابِ الْجَنَّةِ الثَّمَانِيَةِ أَيَّهَا شَاءَ.

---

1 En-Nisa: 171.

2 Prema onom što je radio može se dvojako tumačiti: – prema onom što je radio imat će visinu stepena u Džennetu; – bez obzira da li radio dobra ili loša djela, jer onaj ko umre sa imanom sigurno će ući u Džennet, pa makar prije toga i izdržavao kaznu u Džehennemu za eventualno loša djela.

"I SPOMENI U KNJIZI MERJEMU: KAD SE OD UKUĆANA SVOJIH POVUKLA."

باب قول الله
(واذكر في الكتاب مريم إذ انتبذت من أهلها)

– *Nebeznahu* znači: bacili smo ga, to jest: odvojila se, *šerkijjen*: prema istoku, *fe edžaeha* je oblik *ef'ale* od glagola *džae*, a za riječ primorao ju je kaže se: *eldž'eha*; *tusakit*: padat će, *kasijjen*: daleko, *ferijjen*: velik. Ibn-Abbas je rekao: "*Nesjen* znači: nisam bila ništa", a drugi kažu da *nesjen* znači: prezren.
Ebu-Vail je rekao: "Merjema je znala da će se bogobojazan čovjek ustegnuti kad je rekla: '*In kunte tekijjen*' – (ako si bogobojazan)."
Veki' je izjavio (prenoseći) od Israila, ovaj od Ebu-Ishaka, a on od El-Berraa, da *serijjen* na sirijskom jeziku znači: mala rijeka.[3]

نَبَذْنَاهُ أَلْقَيْنَاهُ اعْتَزَلَتْ (شَرْقِيًّا) مِمَّا يَلِي الشَّرْقَ (فَأَجَاءَهَا) أَفْعَلْتُ مِنْ جِئْتُ وَيُقَالُ أَلْجَأَهَا اضْطَرَّهَا (تَسَّاقَطْ) تَسْقُطْ (قَصِيًّا) قَاصِيًا (فَرِيًّا) عَظِيمًا قَالَ ابْنُ عَبَّاسٍ (نِسْيًا) لَمْ أَكُنْ شَيْئًا وَقَالَ غَيْرُهُ النِّسْيُ الْحَقِيرُ وَقَالَ أَبُو وَائِلٍ عَلِمَتْ مَرْيَمُ أَنَّ التَّقِيَّ ذُو نُهْيَةٍ حِينَ قَالَتْ (إِنْ كُنْتَ تَقِيًّا) .
قَالَ وَكِيعٌ عَنْ إِسْرَائِيلَ عَنْ أَبِي إِسْحَاقَ عَنِ الْبَرَاءِ (سَرِيًّا) نَهَرٌ صَغِيرٌ بِالسُّرْيَانِيَّةِ .

3436. PRIČAO NAM JE Muslim b. Ibrahim, njemu Džerir b. Hazim prenoseći od Muhammeda b. Sirina, ovaj od Ebu-Hurejre, a on od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, koji je rekao:
"U kolijevci su progovorila samo trojica: Isa, a među Izraelićanima bijaše jedan čovjek koga su zvali Džurejdž. Dok je on klanjao, došla mu je majka i pozvala ga (a on joj se nije odazvao).

٣٤٣٦. حَدَّثَنَا مُسْلِمُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ حَدَّثَنَا جَرِيرُ ابْنُ حَازِمٍ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ سِيرِينَ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ لَمْ يَتَكَلَّمْ فِي الْمَهْدِ إِلَّا ثَلَاثَةٌ عِيسَى وَكَانَ فِي بَنِي إِسْرَائِيلَ رَجُلٌ يُقَالُ لَهُ جُرَيْجٌ كَانَ يُصَلِّي جَاءَتْهُ أُمُّهُ فَدَعَتْهُ فَقَالَ أُجِيبُهَا أَوْ أُصَلِّي

---

3 Spomenuti termini se nalaze u sljedećem kur'anskom tekstu: "I spomeni u Knjizi Merjemu: Kad se od ukućana svojih na istočnu stranu povukla i jedan zastor da se od njih zakloni uzela, Mi smo k njoj meleka Džibrila poslali i on joj se prikazao u liku savršeno stvorena muškarca. 'Utječem se Milostivom od tebe, ako se Njega bojiš!'" – uzviknu ona.
"A ja sam upravo izaslanik Gospodara tvoga" – reče on – "da ti poklonim dječaka čista."
"Kako ću imati dječaka" – reče ona – "kad me nijedan muškarac dodirnuo nije, a ja nisam nevaljalica."
"To je tako!" – reče on. "Gospodar tvoj je rekao: 'To je meni lahko' i zato da ga učinimo znamenjem ljudima i znakom milosti Naše. Tako je unaprijed određeno!'" I ona zanese i bremenita se skloni daleko negdje. I porođajni bolovi prisiliše da dođe do stabla jedne palme. "Kamo sreće da sam ranije umrla i da sam potpuno u zaborav pala!" – uzviknu ona. I melek je, koji je bio niže nje, zovnu: "Ne žalosti se, Gospodar tvoj je dao da niže tebe potok poteče. Zatresi palmino stablo, posut će po tebi datule svježe, pa jedi i pij i budi vesela! A ako vidiš čovjeka kakva, ti reci: 'Ja sam se zavjetovala Milostivom da ću šutjeti, i danas ni s kim neću govoriti.' I dođe ona s njim porodici svojoj, noseći ga. 'O, Merjemo' – rekoše oni – 'učinila si nešto nečuveno!'" (Merjem, 16-27)
Sintagma *nebeznahu* nalazi se u ajetu: "I Mi ga izbacismo na jedno pusto mjesto, a on je bio bolan." (Es-Saffat, 145) Ova sintagma se odnosi na Junusa, alejhis-selam, a ovdje je spomenuta s obzirom da je iz istog korijena kao i glagol *intebezet*.

Razmišljao je. Da li da joj se odazovem ili da klanjam? Ona je tada rekla: 'Bože moj, ne usmrti ga dok ne pogleda bludnicama u lica!'"

Džurejdž boraviše u svom samostanu i jedan žena mu se ponudi i s njim razgovaraše, ali ju je on odbio. Ona je zatim otišla nekom pastiru, sama mu se omogućila, a poslije rodila dječaka i izjavila: "Ono je od Džurejdža." Tada su (mještani) došli, srušili mu samostan, izveli ga i grdili. On je uzeo abdest i klanjao, a zatim prišao djetetu (u kolijevci) i rekao:

– Dijete, ko je tvoj otac?

– Pastir – odgovorilo je ono.

– Izgradit ćemo ti samostan od zlata – rekli su oni tada.

– Ne – reče on – nego samo od blata (zemlje).

I jedna žena među Izraelićanima je dojila svoga sina kad je pored nje naišao jedan naočit čovjek, jašući, te ona reče: "Moj Gospodaru, učini da ovaj moj sin bude poput njega." Tada ono ostavi njenu dojku, okrenu se prema jahaču i reče: "Moj Gospodaru, nemoj me učiniti poput njega", a zatim se okrenu njenoj dojci i nastavi da je sisa.

Kao da gledam Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, kaže Ebu-Hurejre, kako sisa svoj prst. Potom je provedena neka robinja, a (dječakova majka) reče: "Moj Gospodaru, nemoj učiniti moga sina poput ove!"

Ono ostavi dojku i reče: "Moj Gospodaru, učini me poput nje!"

– Zašto to? – upita (njegova majka), a ono odgovori:

"Onaj jahač je jedan od silnika, a za onu robinju govore: Ukrala si, učinila si blud, a ona to nije učinila."[1]

فَقَالَتِ اللَّهُمَّ لَا تُمِتْهُ حَتَّى تُرِيَهُ وُجُوهَ الْمُومِسَاتِ
وَكَانَ جُرَيْجٌ فِي صَوْمَعَتِهِ فَتَعَرَّضَتْ لَهُ امْرَأَةٌ
وَكَلَّمَتْهُ فَأَبَى فَأَتَتْ رَاعِيًا فَأَمْكَنَتْهُ مِنْ نَفْسِهَا
فَوَلَدَتْ غُلَامًا فَقَالَتْ مِنْ جُرَيْجٍ فَأَتَوْهُ فَكَسَرُوا
صَوْمَعَتَهُ وَأَنْزَلُوهُ وَسَبُّوهُ فَتَوَضَّأَ وَصَلَّى ثُمَّ أَتَى
الْغُلَامَ فَقَالَ مَنْ أَبُوكَ يَا غُلَامُ قَالَ الرَّاعِي قَالُوا
نَبْنِي صَوْمَعَتَكَ مِنْ ذَهَبٍ قَالَ لَا إِلَّا مِنْ طِينٍ
وَكَانَتِ امْرَأَةٌ تُرْضِعُ ابْنًا لَهَا مِنْ بَنِي إِسْرَائِيلَ فَمَرَّ
بِهَا رَجُلٌ رَاكِبٌ ذُو شَارَةٍ فَقَالَتِ اللَّهُمَّ اجْعَلِ
ابْنِي مِثْلَهُ فَتَرَكَ ثَدْيَهَا وَأَقْبَلَ عَلَى الرَّاكِبِ فَقَالَ
اللَّهُمَّ لَا تَجْعَلْنِي مِثْلَهُ ثُمَّ أَقْبَلَ عَلَى ثَدْيِهَا يَمَصُّهُ
قَالَ أَبُو هُرَيْرَةَ كَأَنِّي أَنْظُرُ إِلَى النَّبِيِّ ﷺ يَمَصُّ
إِصْبَعَهُ ثُمَّ مُرَّ بِأَمَةٍ فَقَالَتِ اللَّهُمَّ لَا تَجْعَلِ ابْنِي
مِثْلَ هَذِهِ فَتَرَكَ ثَدْيَهَا فَقَالَ اللَّهُمَّ اجْعَلْنِي مِثْلَهَا
فَقَالَتْ لِمَ ذَاكَ فَقَالَ الرَّاكِبُ جَبَّارٌ مِنَ الْجَبَابِرَةِ
وَهَذِهِ الْأَمَةُ يَقُولُونَ سَرَقْتِ زَنَيْتِ وَلَمْ تَفْعَلْ .

1 Ovo poglavlje govori o Isau, alejhis-selam, pa je stoga u njemu naveden hadis u kojem se spominje da je Isa, alejhis-selam, govorio u kolijevci. Osim trojice spomenutih u ovom hadisu, za još četvericu se prenosi da su govorili u kolijevci. Ti su: svjedok Jusufa, alejhis-selam, dojenče koje je svojoj majci, dok je češljala Faraonovu kćerku a on htio da je baci u vatru, reklo: "Strpi se, majko, jer mi smo na istini", zatim dijete jedne žene u kazivanju o stanovnicima Jaruga, koje je reklo mjaci, kad su je htjeli baciti u vatru: "Strpi se, majko, jer ti si na istini", i Jahja, alejhis-selam.

3437. PRIČAO MI JE Ibrahim b. Musa, njemu saopćio Hišam od Ma'mera... I pričao mi je Mahmud, njemu Abdur-Rezzak, a ovom Ma'mer prenoseći od Zuhrija, koji je izjavio da mu je rekao Seid b. Musejjeb od Ebu-Hurejre, radijallahu anhu, koji je izjavio da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
"U noći mog isra'a sreo sam Musaa."
On ga je potom opisao, kaže (Abdur-Rezzak), rekavši: – On je čovjek – mislim da je rekao – suhonjav, opuštene kose, kao da je od ljudi (iz plemena) Šenue. I sreo sam Isaa – rekao je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, i opisao ga rekavši: "On je čovjek srednjeg rasta, bijele puti, kao da je izišao iz banje, tj. hamama." I vidio sam Ibrahima. Ja sam najsličniji njemu od svih njegovih potomaka. I donesene su mi – kaže Resulullah – dvije posude. U jednoj od njih je bilo mlijeko, a u drugoj vino.
– Uzmi koju hoćeš od njih dvije – rečeno mi je, i ja sam uzeo mlijeko i popio ga, a potom mi je rečeno: "Upućen si na Pravi put" – ili: "odabrao si Pravi put – a da si uzeo vino, stradali bi tvoji sljedbenici."

٣٤٣٧. حَدَّثَنِي إِبْرَاهِيمُ بْنُ مُوسَى أَخْبَرَنَا هِشَامٌ عَنْ مَعْمَرٍ وَحَدَّثَنِي مَحْمُودٌ حَدَّثَنَا عَبْدُالرَّزَّاقِ أَخْبَرَنَا مَعْمَرٌ عَنِ الزُّهْرِيِّ قَالَ أَخْبَرَنِي سَعِيدُ ابْنُ الْمُسَيَّبِ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ لَيْلَةَ أُسْرِيَ بِهِ لَقِيتُ مُوسَى قَالَ فَنَعَتَهُ فَإِذَا رَجُلٌ حَسِبْتُهُ قَالَ مُضْطَرِبٌ رَجِلُ الرَّأْسِ كَأَنَّهُ مِنْ رِجَالِ شَنُوءَةَ قَالَ وَلَقِيتُ عِيسَى فَنَعَتَهُ النَّبِيُّ ﷺ فَقَالَ رَبْعَةٌ أَحْمَرُ كَأَنَّمَا خَرَجَ مِنْ دِيمَاسٍ يَعْنِي الْحَمَّامَ وَرَأَيْتُ إِبْرَاهِيمَ وَأَنَا أَشْبَهُ وَلَدِهِ بِهِ قَالَ وَأُتِيتُ بِإِنَاءَيْنِ أَحَدُهُمَا لَبَنٌ وَالْآخَرُ فِيهِ خَمْرٌ فَقِيلَ لِي خُذْ أَيَّهُمَا شِئْتَ فَأَخَذْتُ اللَّبَنَ فَشَرِبْتُهُ فَقِيلَ لِي هُدِيتَ الْفِطْرَةَ أَوْ أَصَبْتَ الْفِطْرَةَ أَمَا إِنَّكَ لَوْ أَخَذْتَ الْخَمْرَ غَوَتْ أُمَّتُكَ .

3438. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Kesir, njemu saopćio Israil, a ovom Usman b. Mugire prenoseći od Mudžahida, a on od Ibn-Omera, radijallahu anhuma, koji je izjavio da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
"Vidio sam Isaa, Musaa i Ibrahima. Što se tiče Isaa, on je bijele puti, kovrdžav, širokih grudi, a što se tiče Musaa, on je smeđ, visok, ravne kose, kao da je iz (etiopskog ili indijskog naroda) Zutt."

٣٤٣٨. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ كَثِيرٍ أَخْبَرَنَا إِسْرَائِيلُ أَخْبَرَنَا عُثْمَانُ بْنُ الْمُغِيرَةِ عَنْ مُجَاهِدٍ عَنِ ابْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا قَالَ قَالَ النَّبِيُّ ﷺ رَأَيْتُ عِيسَى وَمُوسَى وَإِبْرَاهِيمَ فَأَمَّا عِيسَى فَأَحْمَرُ جَعْدٌ عَرِيضُ الصَّدْرِ وَأَمَّا مُوسَى فَآدَمُ جَسِيمٌ سَبْطٌ كَأَنَّهُ مِنْ رِجَالِ الزُّطِّ .

3439. PRIČAO NAM JE Ibrahim b. Munzir, njemu Ebu-Damre, a ovom Musa prenoseći od Nafija, da je Abdullah rekao:
– Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, spomenuo je dan kada će među ljudima biti El-Mesihud-Dedždžal ćorav u desno oko, kao da mu je oko isturena boba grozda.

٣٤٣٩. حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ الْمُنْذِرِ حَدَّثَنَا أَبُو ضَمْرَةَ حَدَّثَنَا مُوسَى عَنْ نَافِعٍ قَالَ عَبْدُ اللهِ ذَكَرَ النَّبِيُّ ﷺ يَوْمًا بَيْنَ ظَهْرَيِ النَّاسِ الْمَسِيحَ الدَّجَّالَ فَقَالَ إِنَّ اللهَ لَيْسَ بِأَعْوَرَ أَلَا إِنَّ الْمَسِيحَ الدَّجَّالَ أَعْوَرُ الْعَيْنِ الْيُمْنَى كَأَنَّ عَيْنَهُ عِنَبَةٌ طَافِيَةٌ .

3440. I vidio sam se noćas u snu kod Ka'be, kad li ono smeđ čovjek, kako najljepše može biti smeđ čovjek, uvojak mu pada na ramena dvojice ljudi i (tako) obilazi Ka'bu.
– Ko je ovo? – upitah ja, a oni mi odgovoriše:
"Ovo je Mesih, sin Merjemin."
Potom sam iza njega vidio čovjeka jako kovrdžave kose, ćoravog u desno oko, najviše sliči na Ibn-Katana od svih koje sam vidio. Stavio je svoje ruke na ramena jednog čovjeka i obilazio oko Ka'be.
– Ko je ovo? – upitao sam, a oni mi rekoše:
"El-Mesihud-Dedždžal."
Ubejdullah se slaže (s Musaom b. Ukbom) prenoseći (ovo) od Nafija.

٣٤٤٠. وَأَرَانِي اللَّيْلَةَ عِنْدَ الْكَعْبَةِ فِي الْمَنَامِ فَإِذَا رَجُلٌ آدَمُ كَأَحْسَنِ مَا يُرَى مِنْ أُدْمِ الرِّجَالِ تَضْرِبُ لِمَّتُهُ بَيْنَ مَنْكِبَيْهِ رَجِلُ الشَّعَرِ يَقْطُرُ رَأْسُهُ مَاءً وَاضِعًا يَدَيْهِ عَلَى مَنْكِبَيْ رَجُلَيْنِ وَهُوَ يَطُوفُ بِالْبَيْتِ فَقُلْتُ مَنْ هَذَا فَقَالُوا هَذَا الْمَسِيحُ ابْنُ مَرْيَمَ ثُمَّ رَأَيْتُ رَجُلًا وَرَاءَهُ جَعْدًا قَطِطًا أَعْوَرَ الْعَيْنِ الْيُمْنَى كَأَشْبَهِ مَنْ رَأَيْتُ بِابْنِ قَطَنٍ وَاضِعًا يَدَيْهِ عَلَى مَنْكِبَيْ رَجُلٍ يَطُوفُ بِالْبَيْتِ فَقُلْتُ مَنْ هَذَا قَالُوا الْمَسِيحُ الدَّجَّالُ تَابَعَهُ عُبَيْدُ اللهِ عَنْ نَافِعٍ .

3441. PRIČAO NAM JE Ahmed b. Muhammed Mekki i rekao da je čuo Ibrahima b. Sa'da, koji je izjavio da m je pričao Zuhri prenoseći od Salima, a ovaj od svoga oca (Abdullaha b. Omera), koji je rekao:
– Ne, tako mi Allaha, Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, nije rekao za Isaa da je bijele puti, nego je rekao:
"Dok sam spavao, (sanjao sam) da obilazim oko Ka'be, kad odjednom čovjek smeđ, ravne kose, oslanja se na dvojicu ljudi, a s glave mu kaplje voda – ili: teče mu voda s glave.
– Ko je ovo? – upitao sam, a oni mi rekoše:
"Sin Merjemin."
Potom sam se počeo osvrtati, kad odjednom čovjek bijele puti, krupan, kovrdžave glave, ćorav u desno

٣٤٤١. حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ مُحَمَّدٍ الْمَكِّيُّ قَالَ سَمِعْتُ إِبْرَاهِيمَ بْنَ سَعْدٍ قَالَ حَدَّثَنِي الزُّهْرِيُّ عَنْ سَالِمٍ عَنْ أَبِيهِ قَالَ لَا وَاللهِ مَا قَالَ النَّبِيُّ ﷺ لِعِيسَى أَحْمَرُ وَلَكِنْ قَالَ بَيْنَمَا أَنَا نَائِمٌ أَطُوفُ بِالْكَعْبَةِ فَإِذَا رَجُلٌ آدَمُ سَبْطُ الشَّعَرِ يُهَادَى بَيْنَ رَجُلَيْنِ يَنْطِفُ رَأْسُهُ مَاءً أَوْ يُهَرَاقُ رَأْسُهُ مَاءً فَقُلْتُ مَنْ هَذَا قَالُوا ابْنُ مَرْيَمَ فَذَهَبْتُ أَلْتَفِتُ فَإِذَا رَجُلٌ أَحْمَرُ جَسِيمٌ جَعْدُ الرَّأْسِ أَعْوَرُ عَيْنِهِ الْيُمْنَى كَأَنَّ عَيْنَهُ عِنَبَةٌ طَافِيَةٌ قُلْتُ مَنْ هَذَا قَالُوا هَذَا الدَّجَّالُ وَأَقْرَبُ النَّاسِ بِهِ شَبَهًا ابْنُ قَطَنٍ قَالَ الزُّهْرِيُّ رَجُلٌ مِنْ خُزَاعَةَ هَلَكَ فِي الْجَاهِلِيَّةِ .

oko, kao da mu je oko isturena boba grozda.
– Ko je ovo?, upitao sam, a oni mi rekoše:
"Ovo je Dedžal."
– Najsličniji čovjek mu je Ibn-Katan.
Zuhri kaže: "To je čovjek (iz plemena) Huzaa, a umro je u neznaboštvu."[1]

3442. PRIČAO NAM JE Ebul-Jeman, njemu saopćio Šu'ajb od Zuhrija, kome je rekao Ebu-Selema, da je Ebu-Hurejra, radijallahu anhu, izjavio kako je čuo Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, gdje kaže:
"Ja sam najpreči čovjek Isau, sinu Merjeminu. Vjerovjesnici su sinovi jednog oca, a različitih majki. Između mene i njega nije bilo nijednog Vjerovjesnika."

٣٤٤٢. حَدَّثَنَا أَبُو الْيَمَانِ أَخْبَرَنَا شُعَيْبٌ عَنِ الزُّهْرِيِّ قَالَ أَخْبَرَنِي أَبُو سَلَمَةَ بْنُ عَبْدِالرَّحْمَنِ أَنَّ أَبَا هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ سَمِعْتُ رَسُولَ اللهِ ﷺ يَقُولُ أَنَا أَوْلَى النَّاسِ بِابْنِ مَرْيَمَ وَالأَنْبِيَاءُ أَوْلَادُ عَلَّاتٍ لَيْسَ بَيْنِي وَبَيْنَهُ نَبِيٌّ .

3443. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Sinan, njemu Fulejh b. Sulejman, a ovom Bilal b. Ali prenoseći od Abdur-Rahmana b. Ebi-Amra, a on od Ebu-Hurejre, koji je izjavio da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
"Ja sam najpreči čovjek Isau, sinu Merjeminu, i na ovom i na budućem svijetu. Vjerovjesnici su braća od inoća, majke su im različite, a vjera im je jedna."
Ibrahim b. Tahman kaže (da mu je ovaj hadis prenio) Musa b. Ukbe od Safvana b. Sulejma, ovaj od Ataa b. Jesana, a on od Ebu-Hurejre, radijallahu anhu, koji je izjavio da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao...[2]

٣٤٤٣. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ سِنَانٍ حَدَّثَنَا فُلَيْحُ بْنُ سُلَيْمَانَ حَدَّثَنَا هِلَالُ بْنُ عَلِيٍّ عَنْ عَبْدِالرَّحْمَنِ ابْنِ أَبِي عَمْرَةَ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ أَنَا أَوْلَى النَّاسِ بِعِيسَى ابْنِ مَرْيَمَ فِي الدُّنْيَا وَالْآخِرَةِ وَالْأَنْبِيَاءُ إِخْوَةٌ لِعَلَّاتٍ أُمَّهَاتُهُمْ شَتَّى وَدِينُهُمْ وَاحِدٌ .
وَقَالَ إِبْرَاهِيمُ بْنُ طَهْمَانَ عَنْ مُوسَى بْنِ عُقْبَةَ عَنْ صَفْوَانَ بْنِ سُلَيْمٍ عَنْ عَطَاءِ بْنِ يَسَارٍ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ .

1 U ovim hadisima se govori o susretu Muhammeda, sallallahu alejhi ve sellem, s prijašnjim poslanicima, za koje se zna da su živjeli mnogo ranije. Međutim, Kur'an za šehide kaže da žive kod svoga Gospodara, a poslanici su na višoj deredži od šehida, pa Resulullahov, alejhis-selam, susret s prijašnjim poslanicima je moguć. Naprotiv, ovaj susret se i dogodio na Miradžu, onako kako je to opisano u vjerodostojnim hadisima.

2 Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, najbliži je Isau, alejhis-selam, jer između njih dvojice nije bilo vjerovjesnika, a Isa, alejhis-selam, nagovijestio je njegov dolazak.
"Sinovi od inoća", u odnosu na poslanike znači da su oni iz istog osnova, tj. svi pozivaju istom vjerovanju, pa makar bilo i razlika u njihovim Šerijatima.

3444. I PRIČAO NAM JE Abdullah b. Muhammed, njemu Abdur-Rezzak, a ovom Ma'mer od Hemmama, ovaj od Ebu-Hurejre, a on da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
– Isa, sin Merjemin, vidio je nekog čovjeka kako krade pa mu je rekao:
"Jesi li ukrao?"
– Ne, nikako, tako mi Allaha osim kojeg drugog (istinskog) Boga nema – reče ovaj.
– Vjerujem u Allaha, a opovrgavam svoje oko – reče na to Isa, alejhis-selam.[1]

٣٤٤٤. و حَدَّثَنَا عَبْدُاللهِ بْنُ مُحَمَّدٍ حَدَّثَنَا عَبْدُالرَّزَّاقِ أَخْبَرَنَا مَعْمَرٌ عَنْ هَمَّامٍ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ رَأَى عِيسَى ابْنُ مَرْيَمَ رَجُلًا يَسْرِقُ فَقَالَ لَهُ أَسَرَقْتَ قَالَ كَلَّا وَاللهِ الَّذِي لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ فَقَالَ عِيسَى آمَنْتُ بِاللهِ وَكَذَّبْتُ عَيْنِي .

3445. PRIČAO NAM JE Humejdi, njemu Sufjan rekavši da je čuo Zuhrija, kako kaže da mu je saopćio Ubejdullah b. Abdullah od Ibn-Abbasa, da je čuo Omera, radijallahu anhu, kako je na minberu rekao da je čuo kako Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, kaže:
"Nemojte me uzdizati kao što su kršćani uzdizali Sina Merjemina. Ja sam samo Njegov rob, pa recite: 'Allahov rob i Njegov poslanik.'"[2]

٣٤٤٥. حَدَّثَنَا الْحُمَيْدِيُّ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ قَالَ سَمِعْتُ الزُّهْرِيَّ يَقُولُ أَخْبَرَنِي عُبَيْدُاللهِ بْنُ عَبْدِاللهِ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ سَمِعَ عُمَرَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ يَقُولُ عَلَى الْمِنْبَرِ سَمِعْتُ النَّبِيَّ ﷺ يَقُولُ لَا تُطْرُونِي كَمَا أَطْرَتِ النَّصَارَى ابْنَ مَرْيَمَ فَإِنَّمَا أَنَا عَبْدُهُ فَقُولُوا عَبْدُ اللهِ وَرَسُولُهُ .

3446. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Mukatil, njemu saopćio Abdullah, a ovom Salih b. Hajj, da je neki čovjek iz Horosana rekao Ša'biju: ("Mi kod nas držimo da je onaj koji oslobodi majku svog djeteta, a zatim se oženi njom, poput onog koji jaše svoju devu"), te je Ša'bi rekao: – Saopćio mi je Ebu-Burde od Ebu-Musaa Eš'arija, radijallahu anhu, koji je izjavio da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
"Kad čovjek odgaja svoju robinju, pa je lijepo odgoji, i poučava je, pa je lijepo pouči, a zatim je oslobodi i oženi se njom, on će imati dvije nagrade. Kad neko vjeruje u Isaovo, alejhis-selam, poslanstvo, a zatim vjeruje u moje

٣٤٤٦. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ مُقَاتِلٍ أَخْبَرَنَا عَبْدُاللهِ أَخْبَرَنَا صَالِحُ بْنُ حَيٍّ أَنَّ رَجُلًا مِنْ أَهْلِ خُرَاسَانَ قَالَ لِلشَّعْبِيِّ فَقَالَ الشَّعْبِيُّ أَخْبَرَنِي أَبُو بُرْدَةَ عَنْ أَبِي مُوسَى الْأَشْعَرِيِّ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ إِذَا أَدَّبَ الرَّجُلُ أَمَتَهُ فَأَحْسَنَ تَأْدِيبَهَا وَعَلَّمَهَا فَأَحْسَنَ تَعْلِيمَهَا ثُمَّ أَعْتَقَهَا فَتَزَوَّجَهَا كَانَ لَهُ أَجْرَانِ وَإِذَا آمَنَ بِعِيسَى ثُمَّ آمَنَ بِي فَلَهُ أَجْرَانِ وَالْعَبْدُ إِذَا اتَّقَى رَبَّهُ وَأَطَاعَ مَوَالِيَهُ فَلَهُ أَجْرَانِ .

1 Isa, alejhis-selam, ovim je iskazao veliku spremnost da prihvati zakletvu.

2 Ovdje se aludira na pripisivanje božanstva Isau od kršćana.

(Muhammedovo, sallallahu alejhi ve sellem, poslanstvo), imat će dvije nagrade. Kad se rob boji svoga Gospodara i pokorava se svojim vlasnicima, imat će dvije nagrade."

3447. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Jusuf, njemu Sufjan prenoseći od Mugire b. Nu'mana, ovaj od Seida b. Džubejra, a on od Ibn-Abbasa, radijallahu anhu, koji je izjavio da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
"Vi ćete biti proživljeni bosi, goli i neobrezani", a zatim je proučio: "Onako kako smo prvi put iz ništa stvorili tako ćemo ponovno iz ništa stvoriti – to je obećanje Naše, Mi smo, doista kadri to učiniti." (Potom je rekao):
"I prvi ko će biti obučen je Ibrahim. Potom će neki ljudi od mojih drugova biti izdvojeni desno i lijevo, pa ću ja reći: 'Moji drugovi!'"
"Oni su se odmetnuli (od islama) otkako si se od njih rastao", reći će se, a ja ću potom reći kao što je rekao dobri rob Isa, sin Merjemin: "I ja sam nad njima bdio dok sam među njima bio, a kad si mi Ti dušu uzeo, Ti si ih jedini nadzirao; Ti nad svim bdiš. Ako ih kazniš, robovi su Tvoji, a ako im oprostiš, Silan i Mudar Ti si."[3]
Muhammed b. Jusuf Firebri kaže da se spominje od Ebu-Abdullaha da je Kabisa rekao: "To su odmetnici koji su se odmetnuli u doba Ebu-Bekra, pa se Ebu-Bekr, radijallahu anhu, borio protiv njih."[4]

٣٤٤٧. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ يُوسُفَ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ عَنِ الْمُغِيرَةِ بْنِ النُّعْمَانِ عَنْ سَعِيدِ بْنِ جُبَيْرٍ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا قَالَ قَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ تُحْشَرُونَ حُفَاةً عُرَاةً غُرْلًا ثُمَّ قَرَأَ (كَمَا بَدَأْنَا أَوَّلَ خَلْقٍ نُعِيدُهُ وَعْدًا عَلَيْنَا إِنَّا كُنَّا فَاعِلِينَ) فَأَوَّلُ مَنْ يُكْسَى إِبْرَاهِيمُ ثُمَّ يُؤْخَذُ بِرِجَالٍ مِنْ أَصْحَابِي ذَاتَ الْيَمِينِ وَذَاتَ الشِّمَالِ فَأَقُولُ أَصْحَابِي فَيُقَالُ إِنَّهُمْ لَمْ يَزَالُوا مُرْتَدِّينَ عَلَى أَعْقَابِهِمْ مُنْذُ فَارَقْتَهُمْ فَأَقُولُ كَمَا قَالَ الْعَبْدُ الصَّالِحُ عِيسَى ابْنُ مَرْيَمَ (وَكُنْتُ عَلَيْهِمْ شَهِيدًا مَا دُمْتُ فِيهِمْ فَلَمَّا تَوَفَّيْتَنِي كُنْتَ أَنْتَ الرَّقِيبَ عَلَيْهِمْ وَأَنْتَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ شَهِيدٌ إِنْ تُعَذِّبْهُمْ فَإِنَّهُمْ عِبَادُكَ وَإِنْ تَغْفِرْ لَهُمْ فَإِنَّكَ أَنْتَ الْعَزِيزُ الْحَكِيمُ) قَالَ مُحَمَّدُ بْنُ يُوسُفَ الْفَرَبْرِيُّ ذُكِرَ عَنْ أَبِي عَبْدِاللهِ عَنْ قَبِيصَةَ قَالَ هُمُ الْمُرْتَدُّونَ الَّذِينَ ارْتَدُّوا عَلَى عَهْدِ أَبِي بَكْرٍ فَقَاتَلَهُمْ أَبُو بَكْرٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ .

3 Ovaj hadis je naveden i objašnjen u poglavlju *O Ibrahimu*, alejhis-selam.

4 Isma'il je zabilježio od Ibn-Abbasa gornju Buharijevu izjavu, po kojoj se hadis odnosi na odmetnike koje je pokorio Ebu-Bekr, radijallahu anhu, u doba svog hilafeta.

SILAZAK ISAA, SINA MERJEMINA, ALEJHIMAS-SELAM

باب نُزُولِ عِيسَى ابْنِ مَرْيَمَ عَلَيْهِمَا السَّلَامُ

3448. PRIČAO NAM JE Ishak, njemu saopćio Ja'kub b. Ibrahim a ovom njegov otac prenoseći od Saliha, a on od Ibn-Šihaba, da je Seid b. Musejjeb čuo Ebu-Hurejru, radijallahu anhu, kako kaže da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Tako mi Onoga u Čijoj je ruci moja duša, sigurno će među vas uskoro stići Sin Merjemin, kao pravedan sudac, pa će... odložiti glavarinu. Imetak će se prelijevati u tolikoj mjeri da ga više niko neće htjeti primati, tako da će jedna sedžda biti bolja od sveg svijeta i onog što je na njemu." Potom je Ebu-Hurejra rekao: "Ako hoćete, pročitajte: 'I nema nijednog sljedbenika Knjige koji, kada bude umirao, neće u njega onako kako treba povjerovati, a na Sudnjem danu on će protiv njih svjedočiti.'"[1]

٣٤٤٨. حَدَّثَنَا إِسْحَاقُ أَخْبَرَنَا يَعْقُوبُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ حَدَّثَنَا أَبِي عَنْ صَالِحٍ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ أَنَّ سَعِيدَ بْنَ الْمُسَيَّبِ سَمِعَ أَبَا هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ وَالَّذِي نَفْسِي بِيَدِهِ لَيُوشِكَنَّ أَنْ يَنْزِلَ فِيكُمُ ابْنُ مَرْيَمَ حَكَمًا عَدْلًا فَيَكْسِرَ الصَّلِيبَ وَيَقْتُلَ الْخِنْزِيرَ وَيَضَعَ الْجِزْيَةَ وَيَفِيضَ الْمَالُ حَتَّى لَا يَقْبَلَهُ أَحَدٌ حَتَّى تَكُونَ السَّجْدَةُ الْوَاحِدَةُ خَيْرًا مِنَ الدُّنْيَا وَمَا فِيهَا ثُمَّ يَقُولُ أَبُو هُرَيْرَةَ وَاقْرَءُوا إِنْ شِئْتُمْ (وَإِنْ مِنْ أَهْلِ الْكِتَابِ إِلَّا لَيُؤْمِنَنَّ بِهِ قَبْلَ مَوْتِهِ وَيَوْمَ الْقِيَامَةِ يَكُونُ عَلَيْهِمْ شَهِيدًا) .

3449. PRIČAO NAM JE Ibn-Bukejr, a njemu Lejs prenoseći od Junusa, ovaj od Ibn-Šihaba, a on od Nafija, oslobođenog roba Ebu-Katade el-Ensarija, da je Ebu-Hurejra izjavio kako je Allahov Poslanik rekao:
"Šta mislite, kad Sin Merjemin siđe među vas, a vaš imam do vas?"[2] (Junusa u prenošenju ovog hadisa) slijede Ukajl i Evzai.

٣٤٤٩. حَدَّثَنَا ابْنُ بُكَيْرٍ حَدَّثَنَا اللَّيْثُ عَنْ يُونُسَ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ عَنْ نَافِعٍ مَوْلَى أَبِي قَتَادَةَ الْأَنْصَارِيِّ أَنَّ أَبَا هُرَيْرَةَ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ كَيْفَ أَنْتُمْ إِذَا نَزَلَ ابْنُ مَرْيَمَ فِيكُمْ وَإِمَامُكُمْ مِنْكُمْ تَابَعَهُ عُقَيْلٌ وَالْأَوْزَاعِيُّ .

---

1 En-Nisa: 159.
Prema navedenom hadisu, kao i drugim sličnim hadisima, pred Sudnji dan će se spustiti Isa, sallallahu alejhi ve sellem, kao sljedbenik Muhammeda, sallallahu alejhi ve sellem. Imetak će se prelijevati zbog berićeta i napretka, koji će uslijediti kao posljedica uspostavljanja pravde i iskorjenjivanja nasilja, a želje za sticanjem imetka će se umanjiti zbog svijesti o blizini Sudnjeg dana. Ljudi će se okrenuti namazu i ibadetu općenito, tako da će im biti draži jedan rekat namaza nego cijeli svijet. Ibnul-Dževzi kaže: "Ebu-Hurejra je proučio ovaj ajet da bi ukazao na njegovu podudarnost s dijelom hadisa: tako da će jedna sedžda biti bolja od sveg svijeta i onog što je na njemu. Time se ukazuje na dobrotu ljudi, njihov jak iman i želju za činjenjem dobrih djela, zbog čega oni više vole jedan rekat nego cijeli svijet."
Ulema smatra da je svrha dolaska Isaa, sallallahu alejhi ve sellem, potvrda da on nije ubijen, a neki kažu da je on, kad je vidio odlike Muhammeda, sallallahu alejhi ve sellem, i njegova ummeta, zamolio da ga Allah učini od njih, pa mu je uslišena ova dova, ali je zadržan do pred Sudnji dan, kada će doći kao obnovitelj islama.

2 Iz ovog hadisa se ne vidi jasno da li će Isa, alejhis-selam, tada klanjati kao imam ili kao muktedija, a neki učenjaci smatraju da "vaš imam od vas" znači da će on suditi po Kur'anu, a ne po Indžilu.

O ONOM ŠTO SE PRENOSI O IZRAELIĆANIMA

باب ما ذُكِر عنْ بني إسْرائيل

3450. PRIČAO NAM JE Musa b. Isma‘il, njemu Ebu-Avane, a ovom Abdul-Melik prenoseći od Rib‘ijja b. Hiraša, koji je izjavio da je Ukbe b. Amr rekao Huzejfi:
– Zar nam nećeš kazati nešto što si čuo od Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem?
– Čuo sam ga – reče on – kako kaže: "Kada se pojavi Dedžal, s njim će biti voda i vatra. Ono što će se ljudima činiti da je vatra, to je hladna voda, a ono što će se ljudima činiti da je hladna voda, to je vatra koja spaljuje. Pa, ko od vas (to) doživi, neka ide u ono što misli da je vatra, jer je to hladna, pitka voda."

٣٤٥٠. حَدَّثَنَا مُوسَى بْنُ إِسْمَاعِيلَ حَدَّثَنَا أَبُو عَوَانَةَ حَدَّثَنَا عَبْدُالْمَلِكِ عَنْ رِبْعِيِّ بْنِ حِرَاشٍ قَالَ قَالَ عُقْبَةُ بْنُ عَمْرٍو لِحُذَيْفَةَ أَلَا تُحَدِّثُنَا مَا سَمِعْتَ مِنْ رَسُولِ اللهِ ﷺ قَالَ إِنِّي سَمِعْتُهُ يَقُولُ إِنَّ مَعَ الدَّجَّالِ إِذَا خَرَجَ مَاءً وَنَارًا فَأَمَّا الَّذِي يَرَى النَّاسُ أَنَّهَا النَّارُ فَمَاءٌ بَارِدٌ وَأَمَّا الَّذِي يَرَى النَّاسُ أَنَّهُ مَاءٌ بَارِدٌ فَنَارٌ تُحْرِقُ فَمَنْ أَدْرَكَ مِنْكُمْ فَلْيَقَعْ فِي الَّذِي يَرَى أَنَّهَا نَارٌ فَإِنَّهُ عَذْبٌ بَارِدٌ .

3451. – I ČUO SAM GA – rekao je Huzejfe – kako kaže: Jednom čovjeku, od onih koji su bili prije vas došao je melek da mu uzme dušu, te mu je rečeno:
"Da li si uradio neko dobro?"
"Ne znam" – odgovorio je on.
"Prisjeti se" – rečeno mu je.
"Ne znam ništa" – reče on – "osim što sam na dunjaluku trgovao s ljudima i naplaćivao od njih, pa sam bogatog čekao, a siromašnom snižavao cijenu."
I Allah ga uvede u Džennet.

٣٤٥١. قَالَ حُذَيْفَةُ وَسَمِعْتُهُ يَقُولُ إِنَّ رَجُلًا كَانَ فِيمَنْ كَانَ قَبْلَكُمْ أَتَاهُ الْمَلَكُ لِيَقْبِضَ رُوحَهُ فَقِيلَ لَهُ هَلْ عَمِلْتَ مِنْ خَيْرٍ قَالَ مَا أَعْلَمُ قِيلَ لَهُ انْظُرْ قَالَ مَا أَعْلَمُ شَيْئًا غَيْرَ أَنِّي كُنْتُ أُبَايِعُ النَّاسَ فِي الدُّنْيَا وَأُجَازِيهِمْ فَأُنْظِرُ الْمُوسِرَ وَأَتَجَاوَزُ عَنِ الْمُعْسِرِ فَأَدْخَلَهُ اللهُ الْجَنَّةَ .

3452. – I ČUO SAM GA – rekao je (Huzejfe) – kako kaže: "Neki čovjek je bio na samrti i pošto je osjetio da mu je kraj života, oporučio je svojoj porodici:
'Kada ja umrem, sakupite mi mnogo drva i naložite vatru, i kad ona proguta moje meso i dođe do kostiju, pa budem spaljen, uzmite to i zdrobite, a zatim pričekajte vjetrovit dan i razaspite to po moru.' Oni su tako i radili ali ga je Allah sastavio i rekao mu:
'Zašto si to uradio?'
'Iz straha od Tebe' – reče on, te mu Allah oprosti.
'I ja sam ga čuo kad je to rekao', reče Ukbe b. Amr, a onaj je bio grobar."[1]

٣٤٥٢. فَقَالَ وَسَمِعْتُهُ يَقُولُ إِنَّ رَجُلًا حَضَرَهُ الْمَوْتُ فَلَمَّا يَئِسَ مِنَ الْحَيَاةِ أَوْصَى أَهْلَهُ إِذَا أَنَا مُتُّ فَاجْمَعُوا لِي حَطَبًا كَثِيرًا وَأَوْقِدُوا فِيهِ نَارًا حَتَّى إِذَا أَكَلَتْ لَحْمِي وَخَلَصَتْ إِلَى عَظْمِي فَامْتُحِشَتْ فَخُذُوهَا فَاطْحَنُوهَا ثُمَّ انْظُرُوا يَوْمًا رَاحًا فَاذْرُوهُ فِي الْيَمِّ فَفَعَلُوا فَجَمَعَهُ اللهُ فَقَالَ لَهُ لِمَ فَعَلْتَ ذَلِكَ قَالَ مِنْ خَشْيَتِكَ فَغَفَرَ اللهُ لَهُ قَالَ عُقْبَةُ بْنُ عَمْرٍو وَأَنَا سَمِعْتُهُ يَقُولُ ذَاكَ وَكَانَ نَبَّاشًا .

3453, 3454. PRIČAO MI JE Bišr b. Muhammed, njemu Abdullah, a ovom Ma'mer i Junus od Zuhrija, kome je saopćio Ubejdullah, da su Aiša i Ibn-Abbas, radijallahu anhuma, rekli:
"Kada je Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, došla smrt, počeo je navlačiti crnoporubljeni ogrtač na svoj lice, a kada bi ga obuzela muka, sklanjao bi ga sa svoga lica. U takvom stanju on je rekao: Allahovo prokletstvo je na jevrejima i kršćanima zato što su grobove svojih Vjerovjesnika uzimali za bogomolje – upozoravajući na ono što su oni uradili."

٣٤٥٣-٣٤٥٤. حَدَّثَنِي بِشْرُ بْنُ مُحَمَّدٍ أَخْبَرَنَا عَبْدُاللهِ أَخْبَرَنِي مَعْمَرٌ وَيُونُسُ عَنِ الزُّهْرِيِّ قَالَ أَخْبَرَنِي عُبَيْدُاللهِ بْنُ عَبْدِاللهِ أَنَّ عَائِشَةَ وَابْنَ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمْ قَالَا لَمَّا نَزَلَ بِرَسُولِ اللهِ ﷺ طَفِقَ يَطْرَحُ خَمِيصَةً عَلَى وَجْهِهِ فَإِذَا اغْتَمَّ كَشَفَهَا عَنْ وَجْهِهِ فَقَالَ وَهُوَ كَذَلِكَ لَعْنَةُ اللهِ عَلَى الْيَهُودِ وَالنَّصَارَى اتَّخَذُوا قُبُورَ أَنْبِيَائِهِمْ مَسَاجِدَ يُحَذِّرُ مَا صَنَعُوا .

1 Ovdje je Buhari naveo tri hadisa s jednim senedom. Prvi govori o Dedžalu, čijih će smutnji biti toliko da će vatra izgledati kao voda, a voda kao vatra. Druga dva govore o dvojici ljudi od prijašnjih naroda, pa je stoga ovaj hadis i uvršten u poglavlju *O Izraelićanima*.

٣٤٥٥. حَدَّثَنِي مُحَمَّدُ بْنُ بَشَّارٍ حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ ابْنُ جَعْفَرٍ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ عَنْ فُرَاتٍ الْقَزَّازِ قَالَ سَمِعْتُ أَبَا حَازِمٍ قَالَ قَاعَدْتُ أَبَا هُرَيْرَةَ خَمْسَ سِنِينَ فَسَمِعْتُهُ يُحَدِّثُ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ كَانَتْ بَنُو إِسْرَائِيلَ تَسُوسُهُمُ الْأَنْبِيَاءُ كُلَّمَا هَلَكَ نَبِيٌّ خَلَفَهُ نَبِيٌّ وَإِنَّهُ لَا نَبِيَّ بَعْدِي وَسَيَكُونُ خُلَفَاءُ فَيَكْثُرُونَ قَالُوا فَمَا تَأْمُرُنَا قَالَ فُوا بِبَيْعَةِ الْأَوَّلِ فَالْأَوَّلِ أَعْطُوهُمْ حَقَّهُمْ فَإِنَّ اللهَ سَائِلُهُمْ عَمَّا اسْتَرْعَاهُمْ .

3455. PRIČAO MI JE Muhammed b. Beššar, njemu Muhammed b. Dža'fer, a ovom Šu'be od Furata Kazzaza, koji je izjavio da je čuo Ebu-Hazima, kako je rekao: Sjedio sam s Ebu-Hurejrom pet godina, pa sam ga tako čuo kako prenosi da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
– Vjerovjesnici su upravljali Izraelićanima, i kad god bi umro jedan Vjerovjesnik, nakon njega bi došao drugi. Međutim, poslije mene neće biti Vjerovjesnika, ali će biti halife, i bit će ih mnogo.
– Pa šta nam naređuješ (u vezi s njima)? – upitaše (ashabi).
– Održite zakletvu datu prvom, a potom svima sljedećima – reče on – i dajte im njihovo pravo, a Allah će njih pitati za ono što im je povjerio na čuvanje.

٣٤٥٦. حَدَّثَنَا سَعِيدُ بْنُ أَبِي مَرْيَمَ حَدَّثَنَا أَبُو غَسَّانَ قَالَ حَدَّثَنِي زَيْدُ بْنُ أَسْلَمَ عَنْ عَطَاءِ ابْنِ يَسَارٍ عَنْ أَبِي سَعِيدٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ قَالَ لَتَتَّبِعُنَّ سَنَنَ مَنْ قَبْلَكُمْ شِبْرًا بِشِبْرٍ وَذِرَاعًا بِذِرَاعٍ حَتَّى لَوْ سَلَكُوا جُحْرَ ضَبٍّ لَسَلَكْتُمُوهُ قُلْنَا يَا رَسُولَ اللهِ الْيَهُودَ وَالنَّصَارَى قَالَ فَمَنْ .

3456. PRIČAO NAM JE Seid b. Ebi-Merjem, njemu Ebu-Gassan rekavši da mu je pričao Zejd b. Eslem prenoseći od Ataa b. Jesara, a ovaj od Ebu-Seida, radijallahu anhu, da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
"Sigurno ćete slijediti puteve onih koji su bili prije vas: pedalj za pedalj, aršin za aršin. Ako su oni ušli u gušterovu rupu, i vi ćete ući u nju!"
– Allahov Poslaniče – upitali smo
– (misli li se to na) jevreje i kršćane?
– Na koga bi drugog? – reče on.

٣٤٥٧. حَدَّثَنَا عِمْرَانُ بْنُ مَيْسَرَةَ حَدَّثَنَا عَبْدُ الْوَارِثِ حَدَّثَنَا خَالِدٌ عَنْ أَبِي قِلَابَةَ عَنْ أَنَسٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ ذَكَرُوا النَّارَ وَالنَّاقُوسَ فَذَكَرُوا الْيَهُودَ وَالنَّصَارَى فَأُمِرَ بِلَالٌ أَنْ يَشْفَعَ الْأَذَانَ وَأَنْ يُوتِرَ الْإِقَامَةَ .

3457. PRIČAO NAM JE Imran b. Mejsere, njemu Abdul-Varis, a ovom Halid prenoseći od Ebu-Kilaba, da je Enes, radijallahu anhu, kazao:
"(Ashabi) su spominjali vatru i zvono, potom su spominjali jevreje i kršćane, pa je Bilalu naređeno da ezan uči parno, a ikamete neparno."[2]

2 Ovaj hadis je naveden i objašnjen u poglavlju *Nastanak ezana* (Knjiga I, hadis br. 603).

3458. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Jusuf, njemu Sufjan prenoseći od A‘meša, on od Ebu-Duhaa, ovaj od Mesruka, a on od Aiše, radijallahu anha, da je ona prezirala da (klanjač) stavi ruku na pas govoreći da to rade jevreji.
Šu‘be se slaže sa (Sufjanom, prenoseći ovaj hadis) od A‘meša.

٣٤٥٨. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ يُوسُفَ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ عَنِ الأَعْمَشِ عَنْ أَبِي الضُّحَى عَنْ مَسْرُوقٍ عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهَا كَانَتْ تَكْرَهُ أَنْ يَجْعَلَ يَدَهُ فِي خَاصِرَتِهِ وَتَقُولُ إِنَّ الْيَهُودَ تَفْعَلُهُ تَابَعَهُ شُعْبَةُ عَنِ الأَعْمَشِ .

3459. PRIČAO NAM JE Kutejbe b. Seid, njemu Lejs prenoseći od Nafija, ovaj od Ibn-Omera, radijallahu anhuma, a on da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
– Rok vašeg života u odnosu na život naroda koji su bili prije vas, jeste kao vrijeme od ikindijskog namaza do zalaska sunca. Vaš slučaj, kao i slučaj jevreja i kršćana, jeste poput čovjeka koji je unajmio radnike rekavši:
“Ko će mi raditi do podne za jedan kirat, i jevreji su radili do podne za jedna kirat, a potom je onaj rekao:
‘Ko će mi raditi od podne do ikindijskog vremena za jedan kirat?’ I kršćani su radili od podne do ikindijskog vremena za jedan kirat, a on je zatim rekao:
‘Ko će mi raditi od ikindijskog vremena do zalaska sunca za dva kirata?’ I vi ste oni koji rade od ikindijskog vremena do zalaska sunca za dva kirata, i imate dvostruku nagradu.
Jevreji i kršćani su se naljutili i rekli: ‘Mi smo više radili, a manje dobili’, a Allah će ih upitati:
‘Da li sam vam što umanjio od vašeg prava?’
‘Ne’, reći će oni, a On će potom reći:
‘To je Moja milost i Ja je dajem kome hoću.’”[1]

٣٤٥٩. حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ بْنُ سَعِيدٍ حَدَّثَنَا لَيْثٌ عَنْ نَافِعٍ عَنِ ابْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا عَنْ رَسُولِ اللهِ ﷺ قَالَ إِنَّمَا أَجَلُكُمْ فِي أَجَلِ مَنْ خَلَا مِنَ الأُمَمِ مَا بَيْنَ صَلَاةِ الْعَصْرِ إِلَى مَغْرِبِ الشَّمْسِ وَإِنَّمَا مَثَلُكُمْ وَمَثَلُ الْيَهُودِ وَالنَّصَارَى كَرَجُلٍ اسْتَعْمَلَ عُمَّالًا فَقَالَ مَنْ يَعْمَلُ لِي إِلَى نِصْفِ النَّهَارِ عَلَى قِيرَاطٍ قِيرَاطٍ فَعَمِلَتِ الْيَهُودُ إِلَى نِصْفِ النَّهَارِ عَلَى قِيرَاطٍ قِيرَاطٍ ثُمَّ قَالَ مَنْ يَعْمَلُ لِي مِنْ نِصْفِ النَّهَارِ إِلَى صَلَاةِ الْعَصْرِ عَلَى قِيرَاطٍ قِيرَاطٍ فَعَمِلَتِ النَّصَارَى مِنْ نِصْفِ النَّهَارِ إِلَى صَلَاةِ الْعَصْرِ عَلَى قِيرَاطٍ قِيرَاطٍ ثُمَّ قَالَ مَنْ يَعْمَلُ لِي مِنْ صَلَاةِ الْعَصْرِ إِلَى مَغْرِبِ الشَّمْسِ عَلَى قِيرَاطَيْنِ قِيرَاطَيْنِ أَلَا فَأَنْتُمُ الَّذِينَ يَعْمَلُونَ مِنْ صَلَاةِ الْعَصْرِ إِلَى مَغْرِبِ الشَّمْسِ عَلَى قِيرَاطَيْنِ قِيرَاطَيْنِ أَلَا لَكُمُ الأَجْرُ مَرَّتَيْنِ فَغَضِبَتِ الْيَهُودُ وَالنَّصَارَى فَقَالُوا نَحْنُ أَكْثَرُ عَمَلًا وَأَقَلُّ عَطَاءً قَالَ اللهُ هَلْ ظَلَمْتُكُمْ مِنْ حَقِّكُمْ شَيْئًا قَالُوا لَا قَالَ فَإِنَّهُ فَضْلِي أُعْطِيهِ مَنْ شِئْتُ .

1 Hadis ovakvog značenja naveden je i objašnjen u poglavlju *Ko stigne klanjati jedan rekat ikindije prije zalaska sunca* (Knjiga I, hadis br. 557).

3460. PRIČAO NAM JE Ali b. Abdullah, njemu Sufjan prenoseći od Amra, ovaj od Tavusa, a on od Ibn-Abbasa, koji je izjavio da je čuo Omera, radijallahu anhuma, kako kaže:
"Allah ubio toga čovjeka (koji je prodavao vino). Zar on nije znao da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
'Allah je prokleo jevreje; njima je bio zabranjen loj, ali su ga oni topili pa onda prodavali.'"
Ovo prenose i Džabir i Ebu-Hurejre
od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem.

٣٤٦٠. حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ عَبْدِاللهِ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ عَنْ عَمْرٍو عَنْ طَاوُسٍ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ قَالَ سَمِعْتُ عُمَرَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ يَقُولُ قَاتَلَ اللهُ فُلَانًا أَلَمْ يَعْلَمْ أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ قَالَ لَعَنَ اللهُ الْيَهُودَ حُرِّمَتْ عَلَيْهِمُ الشُّحُومُ فَجَمَّلُوهَا فَبَاعُوهَا تَابَعَهُ جَابِرٌ وَأَبُو هُرَيْرَةَ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ .

3461. PRIČAO NAM JE Ebu-Asim Dahhak b. Mahled, njemu saopćio Evza'i, a ovom prenio Hassan b. Atijjeh od Ebu-Kebše, a on od Abdullaha b. Amra, da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
"Prenosite od mene pa makar jedan ajet. Pričajte (ono što čujete) od Izraelićana, u tome nema grijeha. Ko na mene namjerno slaže, neka sebi pripremi mjesto u Džehennemu."[2]

٣٤٦١. حَدَّثَنَا أَبُو عَاصِمٍ الضَّحَّاكُ بْنُ مَخْلَدٍ أَخْبَرَنَا الْأَوْزَاعِيُّ حَدَّثَنَا حَسَّانُ بْنُ عَطِيَّةَ عَنْ أَبِي كَبْشَةَ عَنْ عَبْدِاللهِ بْنِ عَمْرٍو أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ قَالَ بَلِّغُوا عَنِّي وَلَوْ آيَةً وَحَدِّثُوا عَنْ بَنِي إِسْرَائِيلَ وَلَا حَرَجَ وَمَنْ كَذَبَ عَلَيَّ مُتَعَمِّدًا فَلْيَتَبَوَّأْ مَقْعَدَهُ مِنَ النَّارِ .

3462. PRIČAO NAM JE Abdul-Aziz b. Abdullah, rekavši da mu je prenio Ibrahim b. Sa'd prenoseći od Saliha, a on od Ibn-Šihaba, koji je izjavio da je Ebu-Seleme b. Abdur-Rahman rekao da je Ebu-Hurejra, radijallahu anhu, izjavio da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
"Jevreji i kršćani ne boje (svoju sijedu kosu), a vi suprotno postupite."

٣٤٦٢. حَدَّثَنَا عَبْدُالْعَزِيزِ بْنُ عَبْدِاللهِ قَالَ حَدَّثَنِي إِبْرَاهِيمُ بْنُ سَعْدٍ عَنْ صَالِحٍ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ قَالَ قَالَ أَبُو سَلَمَةَ بْنُ عَبْدِالرَّحْمَنِ إِنَّ أَبَا هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ إِنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ قَالَ إِنَّ الْيَهُودَ وَالنَّصَارَى لَا يَصْبُغُونَ فَخَالِفُوهُمْ .

2 U ovom hadisu su navedene tri stvari:
– imperativ prenošenja Kur'ana, što obuhvata prenošenje svega što je donio Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem. Ovaj imperativ je naglašen i u nekim drugim hadisima koje je autor naveo na početku svog djela, u poglavlju *O nauci*.
– dozvola pričanja onoga što se čuje od Izraelićana o čudnim i neobičnim događajima koji su im se dogodili, a mogu biti poučni, ali pod uvjetom da nisu očito lažni. Imam Šafi' smatra da ovo znači: "Pričajte od Izraelićana ono što ne znate da je lažno", jer se ne smije prenositi ono zašto se, na osnovu Kur'ana i Hadisa, zna da je lažno. U početku je bilo zabranjeno pričanje israilijata, a ovim hadisom je to dokinuto, uz spomenute uvjete;
– stroga zabrana potvore na Resulullaha, sallallahu alejhi ve sellem, što je toliko puta naglašavano da se ovaj dio hadisa smatra mutevatirom.

3463. PRIČAO MI JE Muhammed, rekavši da mu je pričao Hadždžadž, a ovom Džeriri, da je Hasan (rekao):
– Pričao nam je Džundub b. Abdullah u ovoj džamiji (u Basri), i mi nismo zaboravili niti se bojimo da je Džundub lagao na Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, a on je izjavio da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
"Među onima koji su bili prije vas bio je jedan čovjek koji je imao ranu (na tijelu), pa je pao u očaj, uzeo nož i njime odrezao svoju ruku, a krv nije prestala teći sve dok nije umro. Uzvišeni Allah (u vezi s njim) rekao je: 'Moj rob Me sam sobom pretekao – lišio sam ga Dženneta.'"[1]

٣٤٦٣. حَدَّثَنِي مُحَمَّدٌ قَالَ حَدَّثَنِي حَجَّاجٌ حَدَّثَنَا جَرِيرٌ عَنِ الْحَسَنِ حَدَّثَنَا جُنْدَبُ بْنُ عَبْدِاللهِ فِي هَذَا الْمَسْجِدِ وَمَا نَسِينَا مُنْذُ حَدَّثَنَا وَمَا نَخْشَى أَنْ يَكُونَ جُنْدُبٌ كَذَبَ عَلَى رَسُولِ اللهِ ﷺ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ كَانَ فِيمَنْ كَانَ قَبْلَكُمْ رَجُلٌ بِهِ جُرْحٌ فَجَزِعَ فَأَخَذَ سِكِّينًا فَحَزَّ بِهَا يَدَهُ فَمَا رَقَأَ الدَّمُ حَتَّى مَاتَ قَالَ اللهُ تَعَالَى بَادَرَنِي عَبْدِي بِنَفْسِهِ حَرَّمْتُ عَلَيْهِ الْجَنَّةَ .

HADIS O GUBAVCU, SLIJEPCU I ĆELAVCU KOJI SU BILI IZRAELIĆANI

حديث أبرص وأعمى وأقرع في بني إسرائيل

3464. PRIČAO MI JE Ahmed b. Ishak, njemu Amr b. Asim, ovom Hemmam, a njemu Ishak b. Abdullah, rekavši da mu je prenio Abdur-Rahman b. Ebu-Amre od Ebu-Hurejre, koji je pričao da je čuo Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem...
I pričao mi je Muhammed, njemu Abdullah b. Redža', a ovom Hemmam od Ishaka b. Abdullaha, kome je saopćio Abdur-Rahman b. Ebu-Amre kako mu je rekao Ebu-Hurejra, radijallahu anhu, da je čuo Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, kako kaže:
Allah je odredio da trojicu Izraelićana: gubavca, ćelavca i slijepca, stavi na kušnju, te im je poslao meleka. Melek je došao gubavcu i rekao:
– Šta bi tebi bilo najdraže?
– Lijepa boja i lijepa koža. Ljudi osjećaju odvratnost prema meni – reče on, a ovaj ga potra (po tijelu) i s njega nesta (gubavosti) i on dobi lijepu boju i lijepu kožu.

٣٤٦٤. حَدَّثَنِي أَحْمَدُ بْنُ إِسْحَاقَ حَدَّثَنَا عَمْرُو ابْنُ عَاصِمٍ حَدَّثَنَا هَمَّامٌ حَدَّثَنَا إِسْحَاقُ بْنُ عَبْدِاللهِ قَالَ حَدَّثَنِي عَبْدُالرَّحْمَنِ بْنُ أَبِي عَمْرَةَ أَنَّ أَبَا هُرَيْرَةَ حَدَّثَهُ أَنَّهُ سَمِعَ النَّبِيَّ ﷺ ح و حَدَّثَنِي مُحَمَّدٌ حَدَّثَنَا عَبْدُاللهِ بْنُ رَجَاءٍ أَخْبَرَنَا هَمَّامٌ عَنْ إِسْحَاقَ بْنِ عَبْدِاللهِ قَالَ أَخْبَرَنِي عَبْدُالرَّحْمَنِ ابْنُ أَبِي عَمْرَةَ أَنَّ أَبَا هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ حَدَّثَهُ أَنَّهُ سَمِعَ رَسُولَ اللهِ ﷺ يَقُولُ إِنَّ ثَلَاثَةً فِي بَنِي إِسْرَائِيلَ أَبْرَصَ وَأَقْرَعَ وَأَعْمَى بَدَا لِلَّهِ عَزَّ وَجَلَّ أَنْ يَبْتَلِيَهُمْ فَبَعَثَ إِلَيْهِمْ مَلَكًا فَأَتَى الْأَبْرَصَ

1 Iz ovog hadisa se zaključuje da samoubistvo, kao i ubistvo, predstavlja veliki grijeh, i da je zabranjeno činiti bilo šta što može prouzrokovati smrt, kao i to da je dozvoljeno pričati o događajima prijašnjih naroda.

– Koji ti je imetak najdraži? – upita potom (melek), a on odgovori:
– Deve – ili je rekao: krave, dvoumi se u tome (Ishak b. Abdullah) da li su gubavac i ćelavac rekli, prvi: deve, a drugi: krave.
Potom on dobi devu koja je bila u desetom mjesecu trudnoće, a (melek) reče: “Neka ti bude berićet u njoj!”
(Melek) ga potra te s njega nesta (ćelavosti) i on dobi lijepu kosu.
– Koji ti je imetak najdraži? – upita (melek), a on odgovori:
“Krave!”
Ovaj mu dade steonu kravu i reče: “Neka ti bude berićet u njoj!”
Zatim je (melek) otišao ćelavcu i rekao:
“Šta bi tebi bilo najdraže?”
– Lijepa kosa – reče on – i da nestane ovoga sa mene. Ljudi prema meni osjećaju odvratnost.
(Melek) ga potra te s njega nesta (ćelavosti) i on dobi lijepu kosu.
– Koji ti je imetak najdraži ? – upita (melek), a on odgovori:
“Krave!”
Ovaj mu dade steonu kravu i reče: “Neka ti bude berićet u njoj!”
Potom on dođe slijepcu i reče:
– Šta bi tebi bilo najdraže?
– Da mi Allah vrati moj vid pa da gledam ljude – odgovori slijepac.
Kaže (prenosilac): “On ga potra (po očima) i Allah mu vrati njegov vid.
– Koji ti je imetak najdraži? – upita (melek).
– Ovce – reče on, i ovaj mu dade sjanjenu ovcu.
Kod one dvojice su se (deve i krave) množile, a kod ovog (ovce) janjile, tako da je jedan imao dolinu deva, drugi dolinu krava, a treći dolinu ovaca.
Kasnije (onaj melek) dođe gubavcu u njegovom izgledu i liku (gubavca) pa reče: “Ja sam jedan siromah kome je nestalo sredstava da nastavi put,

فَقَالَ أَيُّ شَيْءٍ أَحَبُّ إِلَيْكَ قَالَ لَوْنٌ حَسَنٌ وَجِلْدٌ حَسَنٌ قَدْ قَذِرَنِي النَّاسُ قَالَ فَمَسَحَهُ فَذَهَبَ عَنْهُ فَأُعْطِيَ لَوْنًا حَسَنًا وَجِلْدًا حَسَنًا فَقَالَ أَيُّ الْمَالِ أَحَبُّ إِلَيْكَ قَالَ الْإِبِلُ أَوْ قَالَ الْبَقَرُ هُوَ شَكَّ فِي ذَلِكَ إِنَّ الْأَبْرَصَ وَالْأَقْرَعَ قَالَ أَحَدُهُمَا الْإِبِلُ وَقَالَ الْآخَرُ الْبَقَرُ فَأُعْطِيَ نَاقَةً عُشَرَاءَ فَقَالَ يُبَارَكُ لَكَ فِيهَا وَأَتَى الْأَقْرَعَ فَقَالَ أَيُّ شَيْءٍ أَحَبُّ إِلَيْكَ قَالَ شَعَرٌ حَسَنٌ وَيَذْهَبُ عَنِّي هَذَا قَدْ قَذِرَنِي النَّاسُ قَالَ فَمَسَحَهُ فَذَهَبَ وَأُعْطِيَ شَعَرًا حَسَنًا قَالَ فَأَيُّ الْمَالِ أَحَبُّ إِلَيْكَ قَالَ الْبَقَرُ قَالَ فَأَعْطَاهُ بَقَرَةً حَامِلًا وَقَالَ يُبَارَكُ لَكَ فِيهَا وَأَتَى الْأَعْمَى فَقَالَ أَيُّ شَيْءٍ أَحَبُّ إِلَيْكَ قَالَ يَرُدُّ اللهُ إِلَيَّ بَصَرِي فَأُبْصِرُ بِهِ النَّاسَ قَالَ فَمَسَحَهُ فَرَدَّ اللهُ إِلَيْهِ بَصَرَهُ قَالَ فَأَيُّ الْمَالِ أَحَبُّ إِلَيْكَ قَالَ الْغَنَمُ فَأَعْطَاهُ شَاةً وَالِدًا فَأُنْتِجَ هَذَانِ وَوَلَّدَ هَذَا فَكَانَ لِهَذَا وَادٍ مِنْ إِبِلٍ وَلِهَذَا وَادٍ مِنْ بَقَرٍ وَلِهَذَا وَادٍ مِنْ غَنَمٍ ثُمَّ إِنَّهُ أَتَى الْأَبْرَصَ فِي صُورَتِهِ وَهَيْئَتِهِ فَقَالَ رَجُلٌ مِسْكِينٌ تَقَطَّعَتْ بِيَ الْحِبَالُ فِي سَفَرِي فَلَا بَلَاغَ الْيَوْمَ إِلَّا بِاللهِ ثُمَّ بِكَ أَسْأَلُكَ بِالَّذِي أَعْطَاكَ اللَّوْنَ الْحَسَنَ وَالْجِلْدَ الْحَسَنَ وَالْمَالَ بَعِيرًا أَتَبَلَّغُ عَلَيْهِ فِي سَفَرِي فَقَالَ لَهُ إِنَّ الْحُقُوقَ كَثِيرَةٌ فَقَالَ لَهُ كَأَنِّي أَعْرِفُكَ أَلَمْ تَكُنْ أَبْرَصَ يَقْذَرُكَ النَّاسُ فَقِيرًا فَأَعْطَاكَ اللهُ فَقَالَ لَقَدْ وَرِثْتُ لِكَابِرٍ عَنْ كَابِرٍ

i nema mi danas pomoći osim od Allaha, a zatim od tebe. Molim te, u ime Onog koji ti je dao lijepu boju, lijepu kožu i imetak, da mi daš jednu devu, kako bi njome produžio svoj put."

– Obaveze su mnogobrojne – odgovori mu on, a (melek) mu reče:

– Kao da ja poznajem tebe. Zar nisi bio šugav, ljudi te prezirali, i siromašan, pa ti Allah dao (ovaj imetak)?

– Ja sam to naslijedio od svojih predaka – reče on.

– Ako si slagao, neka te Allah vrati u ono što si bio – reče (melek).

Potom je otišao ćelavcu u njegovom izgledu i liku (ćelavca) i rekao mu slično onom što je rekao (gubavcu), a on mu je odgovorio kao što mu je odgovorio i onaj, i melek reče: "Ako si slagao, neka te Allah vrati u ono što si bio!"

Zatim je došao slijepcu u njegovom izgledu i rekao:

– Ja sam siromašan čovjek, putnik kome je nestalo sredstava da nastavi put, i nema mi dana pomoći osim od Allaha, a zatim od tebe. Molim te, u ime Onog koji ti je vratio vid, da mi daš jednu ovcu da pomoću nje produžim svoj put.

– Bio sam slijep – reče on – pa mi je Allah vratio moj vid, i siromašan sam bio pa me je učinio bogatim. Uzmi što god hoćeš! Tako mi Allaha, danas ti neću dodijavati ni za šta što uzmeš u ime Allaha!

– Zadrži svoj imetak – reče (melek) – vi ste samo bili stavljeni na kušnju, i Allah je zadovoljan tobom, a srdit na tvoja dva druga.[1]

فَقَالَ إِنْ كُنْتَ كَاذِبًا فَصَيَّرَكَ اللهُ إِلَى مَا كُنْتَ وَأَتَى الأَقْرَعَ فِي صُورَتِهِ وَهَيْئَتِهِ فَقَالَ لَهُ مِثْلَ مَا قَالَ لِهَذَا فَرَدَّ عَلَيْهِ مِثْلَ مَا رَدَّ عَلَيْهِ هَذَا فَقَالَ إِنْ كُنْتَ كَاذِبًا فَصَيَّرَكَ اللهُ إِلَى مَا كُنْتَ وَأَتَى الأَعْمَى فِي صُورَتِهِ فَقَالَ رَجُلٌ مِسْكِينٌ وَابْنُ سَبِيلٍ وَتَقَطَّعَتْ بِيَ الْحِبَالُ فِي سَفَرِي فَلَا بَلَاغَ الْيَوْمَ إِلَّا بِاللهِ ثُمَّ بِكَ أَسْأَلُكَ بِالَّذِي رَدَّ عَلَيْكَ بَصَرَكَ شَاةً أَتَبَلَّغُ بِهَا فِي سَفَرِي فَقَالَ قَدْ كُنْتُ أَعْمَى فَرَدَّ اللهُ بَصَرِي وَفَقِيرًا فَقَدْ أَغْنَانِي فَخُذْ مَا شِئْتَ فَوَاللهِ لَا أَجْهَدُكَ الْيَوْمَ بِشَيْءٍ أَخَذْتَهُ لِلَّهِ فَقَالَ أَمْسِكْ مَالَكَ فَإِنَّمَا ابْتُلِيتُمْ فَقَدْ رَضِيَ اللهُ عَنْكَ وَسَخِطَ عَلَى صَاحِبَيْكَ .

---

1 Iz navedenog hadisa se mogu uzeti mnogobrojne pouke, kao naprimjer:
– dozvoljeno je spominjati poučne događaje drugih, i to nije ogovaranje;
– blagodati se ne smiju nijekati, nego treba na njima biti zahvalan;
– škrtost je veoma loše svojstvo i ona čovjeka navodi na laž i nijekanje Allahovih blagodati.

"MISLIŠ LI DA SU STANOVNICI PEĆINE ČIJA SU IMENA NA PLOČI NAPISANA"[2]

باب (أَمْ حَسِبْتَ أَنَّ أَصْحَابَ الْكَهْفِ وَالرَّقِيمِ)

El-kehf (pećina) je otvor u brdu, a *rekim* je knjiga, dok *merkum* znači: napisano (što je izvedeno od riječi *rekm* (pismo). *Rebatna ala kulubihim* znači: ulili smo im strpljenje, a *šetaten* znači: pretjerano. *El-vesid* (ulaz) znači: dvorište, a množina je *vesaid* i *vusud*, ali se i za vrata kaže *vesid*. *Mu'sadetun*: zatvoren, *asadel-babe* i *evsade*: (zatvorio je vrata). *Be'asnahum*, oživjeli smo ih, a *ezka*: najčistija. *Fe darebellahu 'ala azanihim* (kur'anska rečenica glasi: *fedarebna ala azanihim*, što znači: čvrsto smo ih uspavali), pa su oni zaspali. *Redžmen bil-gajbi*: što nije jasno.
Mudžahid kaže: "*Takriduhum* znači: ostavlja ih."[3]

الْكَهْفُ الْفَتْحُ فِي الْجَبَلِ وَالرَّقِيمُ الْكِتَابُ (مَرْقُومٌ) مَكْتُوبٌ مِنَ الرَّقْمِ (رَبَطْنَا عَلَى قُلُوبِهِمْ) أَلْهَمْنَاهُمْ صَبْرًا (شَطَطًا) إِفْرَاطًا الْوَصِيدُ الْفِنَاءُ وَجَمْعُهُ وَصَائِدُ وَوُصُدٌ وَيُقَالُ الْوَصِيدُ الْبَابُ (مُؤْصَدَةٌ) مُطْبَقَةٌ آصَدَ الْبَابَ وَأَوْصَدَ (بَعَثْنَاهُمْ) أَحْيَيْنَاهُمْ (أَزْكَى) أَكْثَرُ رَيْعًا فَضَرَبَ اللهُ (عَلَى آذَانِهِمْ) فَنَامُوا (رَجْمًا بِالْغَيْبِ) لَمْ يَسْتَبِنْ وَقَالَ مُجَاهِدٌ (تَقْرِضُهُمْ) تَتْرُكُهُمْ .

---

2 Ovaj ajet u cijelosti glasi: "Misliš li ti da su samo stanovnici Pećine, čija su imena na ploči napisana, bili čudo među čudima Našim?" (El-Kehf: 9)

3 O stanovnicima Pećine govori se u suri El-Kehf od 9. do 26. ajeta.
Buhari je ovdje objasnio nekoliko termina iz tih ajeta, ali nije naveo nijednog hadisa. Inače, o mjestu ove pećine mišljenja su različita, ali većina učenjaka smatra da se ona nalazila na području Bizantije. Od Ibn-Abbasa se prenosi da je ona bila u okolici Ejle, dok neki kažu da je bila između Ejle i Palestine, a po nekima u okolici Tarsusa.
Abd b. Humejd prenosi vjerodostojnom predajom od Ibn-Abbasa priču o stanovnicima Pećine, u kojoj se između ostalog kaže: "Oni su živjeli u državi jednog silnika koji je obožavao kipove, i pošto su oni to vidjeli, izišli su iz te države. Allah je dao da se sastanu i oni su jedan drugom dali zavjete i obećanja. Pošto su ih njihovi ukućani izgubili, krenuli su da ih traže i obavijestili o tome spomenutog vladara. On je naredio da se njihova imena ispišu na jednoj ploči od olova, koju je potom pohranio u svoju riznicu. Ti mladići su ušli u pećinu i Allah je dao da tvrdo zaspe, a potom je poslao nekog ko će ih prevrtati, a sunce skrenuo s njih, jer da ih je ono obasjalo, spalilo bi ih, a da nisu bili prevrtani, zemlja bi ih izjedala. Kasnije je nestalo toga vladara, pa je došao drugi vladar koji je uništio kipove, vjerovao u Allaha i bio pravedan. U to doba je Allah oživio stanovnike Pećine i oni su poslali jednog između sebe da im donese nešto za jelo. On je ušao u grad krijući se. Primijetio je situaciju i ljude koje zbog dužeg perioda nije prepoznao. Dao je jedan dirhem kuharu, ali je ovaj negodovao na novac koji je drugačije kovan. Pošto su se ljudi okupili oko njih dvojice, prijavili su ga vladaru. Ovaj se sjetio one ploče, i kad je mladić nabrojio svoje drugove, on se uvjerio u njegovu iskrenost. Svi se uputiše Pećini, ali ih onaj mladić preteče da se njegovi drugovi ne bi uplašili vojske. Kad on uđe u pećinu, Allah je učinio da vladar i njegovi ljudi izgube trag do Pećine. Tada se oni složiše da im sagrade mesdžid i mole se za njih."

HADIS O PEĆINI

3465. PRIČAO NAM JE Isma'il b. Halil, njemu Ali b. Mushir prenoseći od Ubejdullaha b. Omera, ovaj od Nafija, a on od Ibn-Omera, radijallahu anhuma, da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:

"Trojica su ljudi od onih koji su prije vas putovali pa ih je zadesila kiša. Oni su se sklonili u jednu pećinu, a potom se pećina zatvorila i jedan od njih reče ostalima: 'Hej vi, tako mi Allaha, ne može vas spasiti ništa osim iskrenosti, pa nek svako od vas učini dovu onim što zna da je iskreno uradio.'"

Tada jedan od njih reče: "Moj Allahu, Ti znaš da sam ja imao jednog najamnika koji je radio za ferek riže, pa je otišao ostavivši tu (najamninu). Ja sam uzeo taj ferek i sijao ga (godinama), pa je taj slučaj išao dotle da sam ja od toga kupio nekoliko krava. Kasnije mi je on došao da traži svoju nadnicu te sam ja rekao: 'Uzmi ove krave, jer one su od onog fereka', pa ih je on otjerao. Ti znaš da sam ja to učinio iz straha prema Tebi, pa otvori nam!" I stijena se malo pomakla.

Drugi je rekao: "Moj Allahu, Ti znaš da sam ja imao stare, iznemogle roditelje i da sam im svake noći donosio mlijeko od svojih ovaca. Jedne večeri sam zakasnio, i kad sam došao, oni su već bili zaspali, a moja žena i djeca su plakali od gladi. Običavao sam da ih ne pojim prije nego što piju moji roditelji, a bilo mi je žao da ih budim, kao što mi je bilo nezgodno da ih ostavim, pa da oslabe zbog neuzimanja večere. I tako sam iščekivao sve dok se nije pojavila zora. Ti znaš da sam ja to uradio iz straha prema Tebi, pa otvori nam!" I stijena se toliko pomakla da su mogli vidjeti nebo.

Onda je posljednji rekao: "Moj Allahu, Ti znaš da sam ja imao jednu stričevku, koja mi je bila draža od cijelog svijeta. Navraćao sam je na grijeh, ali je ona odbila dok joj ne dam sto dinara, te sam

باب حديث الْغار

٣٤٦٥. حَدَّثَنَا إِسْمَاعِيلُ بْنُ خَلِيلٍ أَخْبَرَنَا عَلِيُّ بْنُ مُسْهِرٍ عَنْ عُبَيْدِاللهِ بْنِ عُمَرَ عَنْ نَافِعٍ عَنِ ابْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا أَنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ قَالَ بَيْنَمَا ثَلَاثَةُ نَفَرٍ مِمَّنْ كَانَ قَبْلَكُمْ يَمْشُونَ إِذْ أَصَابَهُمْ مَطَرٌ فَأَوَوْا إِلَى غَارٍ فَانْطَبَقَ عَلَيْهِمْ فَقَالَ بَعْضُهُمْ لِبَعْضٍ إِنَّهُ وَاللهِ يَا هَؤُلَاءِ لَا يُنْجِيكُمْ إِلَّا الصِّدْقُ فَلْيَدْعُ كُلُّ رَجُلٍ مِنْكُمْ بِمَا يَعْلَمُ أَنَّهُ قَدْ صَدَقَ فِيهِ فَقَالَ وَاحِدٌ مِنْهُمْ اللَّهُمَّ إِنْ كُنْتَ تَعْلَمُ أَنَّهُ كَانَ لِي أَجِيرٌ عَمِلَ لِي عَلَى فَرَقٍ مِنْ أَرُزٍّ فَذَهَبَ وَتَرَكَهُ وَأَنِّي عَمَدْتُ إِلَى ذَلِكَ الْفَرَقِ فَزَرَعْتُهُ فَصَارَ مِنْ أَمْرِهِ أَنِّي اشْتَرَيْتُ مِنْهُ بَقَرًا وَأَنَّهُ أَتَانِي يَطْلُبُ أَجْرَهُ فَقُلْتُ لَهُ اعْمِدْ إِلَى تِلْكَ الْبَقَرِ فَسُقْهَا فَقَالَ لِي إِنَّمَا لِي عِنْدَكَ فَرَقٌ مِنْ أَرُزٍّ فَقُلْتُ لَهُ اعْمِدْ إِلَى تِلْكَ الْبَقَرِ فَإِنَّهَا مِنْ ذَلِكَ الْفَرَقِ فَسَاقَهَا فَإِنْ كُنْتَ تَعْلَمُ أَنِّي فَعَلْتُ ذَلِكَ مِنْ خَشْيَتِكَ فَفَرِّجْ عَنَّا فَانْسَاحَتْ عَنْهُمُ الصَّخْرَةُ فَقَالَ الْآخَرُ اللَّهُمَّ إِنْ كُنْتَ تَعْلَمُ أَنَّهُ كَانَ لِي أَبَوَانِ شَيْخَانِ كَبِيرَانِ فَكُنْتُ آتِيهِمَا كُلَّ لَيْلَةٍ بِلَبَنِ غَنَمٍ لِي فَأَبْطَأْتُ عَلَيْهِمَا لَيْلَةً فَجِئْتُ وَقَدْ رَقَدَا وَأَهْلِي وَعِيَالِي يَتَضَاغَوْنَ مِنَ الْجُوعِ فَكُنْتُ لَا أَسْقِيهِمْ حَتَّى يَشْرَبَ أَبَوَايَ فَكَرِهْتُ أَنْ أُوقِظَهُمَا وَكَرِهْتُ أَنْ أَدَعَهُمَا فَيَسْتَكِنَّا لِشَرْبَتِهِمَا فَلَمْ أَزَلْ أَنْتَظِرُ حَتَّى طَلَعَ الْفَجْرُ فَإِنْ كُنْتَ تَعْلَمُ أَنِّي فَعَلْتُ ذَلِكَ مِنْ خَشْيَتِكَ فَفَرِّجْ عَنَّا فَانْسَاحَتْ عَنْهُمُ الصَّخْرَةُ حَتَّى نَظَرُوا إِلَى السَّمَاءِ فَقَالَ الْآخَرُ اللَّهُمَّ إِنْ كُنْتَ تَعْلَمُ أَنَّهُ كَانَ لِي ابْنَةُ عَمٍّ

ih ja iskupljao dok nisam sakupio i donio ih joj i predao. Tada mi se ona omogućila. Kad sam joj pao među noge, ona je rekla: 'Boj se Allaha! Ne razvaljuj mi prsten (himen) osim na zakonit način po vjenčanju!'
Ja sam odmah ustao, a onih sto dinara sam ostavio. Ti znaš da sam ja to uradio iz straha prema Tebi, pa otvori nam!" Tada ih je Allah izbavio te nedaće i oni su izišli."[1]

مِنْ أَحَبِّ النَّاسِ إِلَيَّ وَأَنِّي رَاوَدْتُهَا عَنْ نَفْسِهَا فَأَبَتْ إِلَّا أَنْ آتِيَهَا بِمِائَةِ دِينَارٍ فَطَلَبْتُهَا حَتَّى قَدَرْتُ فَأَتَيْتُهَا بِهَا فَدَفَعْتُهَا إِلَيْهَا فَأَمْكَنَتْنِي مِنْ نَفْسِهَا فَلَمَّا قَعَدْتُ بَيْنَ رِجْلَيْهَا فَقَالَتِ اتَّقِ اللهَ وَلَا تَفُضَّ الْخَاتَمَ إِلَّا بِحَقِّهِ فَقُمْتُ وَتَرَكْتُ الْمِائَةَ دِينَارٍ فَإِنْ كُنْتَ تَعْلَمُ أَنِّي فَعَلْتُ ذَلِكَ مِنْ خَشْيَتِكَ فَفَرِّجْ عَنَّا فَفَرَّجَ اللهُ عَنْهُمْ فَخَرَجُوا .

POGLAVLJE

باب

3466. PRIČAO NAM JE Ebul-Jeman, njemu saopćio Šu'ajb, a ovom Ebu-Zinad prenoseći od Abdur-Rahmana, koji mu je prenio da je čuo Ebu-Hurejru radijallahu anhu, a on da je čuo Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, kako kaže:
"Jedna žena je dojila svoga sina, a pored nje je naišao konjanik. Ona, i dalje dojeći dijete, reče: 'Moj Allahu, ne usmrti mi sina dok ne bude poput ovoga.' 'Moj Allahu, nemoj me učiniti poput njega', reče (dijete) i vrati se dojci. Potom je provedena neka žena koju su vukli i poigravali se njome, pa je (dječakova majka) rekla: 'Moj Allahu, ne učini mi dijete poput ove!' 'Moj Allahu, učini me poput ove', reče (dijete), a potom nastavi:
'Što se tiče jahača, on je nevjernik, a što se tiče one žene, za nju govore: Ti činiš blud, a ona govori: Meni je dosta Allah, i govore: Ti činiš blud, a ona govori: Meni je dosta Allah, i govore: Ti krades, a ona govori: Meni je dosta Allah!'"

٣٤٦٦. حَدَّثَنَا أَبُو الْيَمَانِ أَخْبَرَنَا شُعَيْبٌ حَدَّثَنَا أَبُو الزِّنَادِ عَنْ عَبْدِالرَّحْمَنِ حَدَّثَهُ أَنَّهُ سَمِعَ أَبَا هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ أَنَّهُ سَمِعَ رَسُولَ اللهِ ﷺ يَقُولُ بَيْنَا امْرَأَةٌ تُرْضِعُ ابْنَهَا إِذْ مَرَّ بِهَا رَاكِبٌ وَهِيَ تُرْضِعُهُ فَقَالَتِ اللَّهُمَّ لَا تُمِتِ ابْنِي حَتَّى يَكُونَ مِثْلَ هَذَا فَقَالَ اللَّهُمَّ لَا تَجْعَلْنِي مِثْلَهُ ثُمَّ رَجَعَ فِي الثَّدْيِ وَمُرَّ بِامْرَأَةٍ تُجَرَّرُ وَيُلْعَبُ بِهَا فَقَالَتِ اللَّهُمَّ لَا تَجْعَلِ ابْنِي مِثْلَهَا فَقَالَ اللَّهُمَّ اجْعَلْنِي مِثْلَهَا فَقَالَ أَمَّا الرَّاكِبُ فَإِنَّهُ كَافِرٌ وَأَمَّا الْمَرْأَةُ فَإِنَّهُمْ يَقُولُونَ لَهَا تَزْنِي وَتَقُولُ حَسْبِيَ اللهُ وَيَقُولُونَ تَسْرِقُ وَتَقُولُ حَسْبِيَ اللهُ .

---

1 Iz navedenog hadisa se mogu izvesti sljedeći zaključci:
- dove treba činiti što češće a posebno u nevoljama;
- dozvoljeno je moliti Allaha spominjući svoja dobra djela;
- dobročinstvo prema roditeljima je važna islamska obaveza;
- poštenje, čuvanje emaneta i ispunjenje obećanja su odlike pravog vjernika.

3467. PRIČAO NAM JE Seid b. Telid, njemu Ibn-Vehb rekavši da mu je saopćio Džerir b. Hazim od Ejjuba, ovaj od Muhammeda b. Sirina, a on od Ebu-Hurejre, radijallahu anhu, koji je izjavio da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Nekakav pas je obilazio oko bunara, gotovo umoren od žeđi. Ugleda ga jedna izraelićanska prostitutka, izu svoju cipelu i napoji ga, pa joj je zbog toga oprošteno."

٣٤٦٧. حَدَّثَنَا سَعِيدُ بْنُ تَلِيدٍ حَدَّثَنَا ابْنُ وَهْبٍ قَالَ أَخْبَرَنِي جَرِيرُ بْنُ حَازِمٍ عَنْ أَيُّوبَ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ سِيرِينَ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ قَالَ النَّبِيُّ ﷺ بَيْنَمَا كَلْبٌ يُطِيفُ بِرَكِيَّةٍ كَادَ يَقْتُلُهُ الْعَطَشُ إِذْ رَأَتْهُ بَغِيٌّ مِنْ بَغَايَا بَنِي إِسْرَائِيلَ فَنَزَعَتْ مُوقَهَا فَسَقَتْهُ فَغُفِرَ لَهَا بِهِ .

3468. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Mesleme od Malika, a on od Ibn-Šihaba, ovaj od Humejda b. Abdur-Rahmana, koji je čuo Mu'aviju b. Ebu-Sufjana kako je, u godini u kojoj je obavio hadž, uzeo čeoni uvojak kose, koji se nalazio u rukama jednog stražara, i s Resulullahovog, sallallahu alejhi ve sellem, minbera rekao:
– Stanovnici Medine, gdje su vam učenjaci? Ja sam čuo Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, kako ovo zabranjuje i kaže: "Izraelićani su upropašeteni kada su ovo počele raditi njihove žene."

٣٤٦٨. حَدَّثَنَا عَبْدُاللهِ بْنُ مَسْلَمَةَ عَنْ مَالِكٍ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ عَنْ حُمَيْدِ بْنِ عَبْدِالرَّحْمَنِ أَنَّهُ سَمِعَ مُعَاوِيَةَ بْنَ أَبِي سُفْيَانَ عَامَ حَجَّ عَلَى الْمِنْبَرِ فَتَنَاوَلَ قُصَّةً مِنْ شَعَرٍ وَكَانَتْ فِي يَدَيْ حَرَسِيٍّ فَقَالَ يَا أَهْلَ الْمَدِينَةِ أَيْنَ عُلَمَاؤُكُمْ سَمِعْتُ النَّبِيَّ ﷺ يَنْهَى عَنْ مِثْلِ هَذِهِ وَيَقُولُ إِنَّمَا هَلَكَتْ بَنُو إِسْرَائِيلَ حِينَ اتَّخَذَهَا نِسَاؤُهُمْ .

3469. PRIČAO NAM JE Abdul-Aziz b. Abdullah, njemu Ibrahim b. Sa'd od svoga oca, ovaj od Ebu-Seleme, a on od Ebu-Hurejre, radijallahu anhu, da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Među narodima koji su bili prije vas bilo je pronicljivih ljudi, a ako u ovom mom ummetu ima neko od njih, onda je to Omer b. Hattab."

٣٤٦٩. حَدَّثَنَا عَبْدُالْعَزِيزِ بْنُ عَبْدِاللهِ حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ سَعْدٍ عَنْ أَبِيهِ عَنْ أَبِي سَلَمَةَ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ إِنَّهُ قَدْ كَانَ فِيمَا مَضَى قَبْلَكُمْ مِنَ الأُمَمِ مُحَدَّثُونَ وَإِنَّهُ إِنْ كَانَ فِي أُمَّتِي هَذِهِ مِنْهُمْ فَإِنَّهُ عُمَرُ بْنُ الْخَطَّابِ .

3470. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Beššar, njemu Muhammed b. Ebu-Adijj od Šu'be, ovaj od Katade, on od Ebu-Siddika Nadžija, ovaj od Ebu-Seida, radijallahu anhu, a on od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, koji mi je rekao: "Među Izraelićanima je bio jedan čovjek koji je ubio devedeset i devet ljudi, a potom krenuo da pita (može li se pokajati), te je došao nekom monahu i upitao ga: 'Ima li (mogućnosti) pokajanja?'"

٣٤٧٠. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ بَشَّارٍ حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ أَبِي عَدِيٍّ عَنْ شُعْبَةَ عَنْ قَتَادَةَ عَنْ أَبِي الصِّدِّيقِ النَّاجِيِّ عَنْ أَبِي سَعِيدٍ الْخُدْرِيِّ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ كَانَ فِي بَنِي إِسْرَائِيلَ رَجُلٌ قَتَلَ تِسْعَةً وَتِسْعِينَ إِنْسَانًا ثُمَّ خَرَجَ يَسْأَلُ فَأَتَى رَاهِبًا فَسَأَلَهُ فَقَالَ لَهُ هَلْ مِنْ تَوْبَةٍ قَالَ لَا فَقَتَلَهُ

"Ne", reče (monah), te ovaj i njega ubi. Potom on (opet) poče pitati (za pokajanje) i jedan čovjek mu reče: "Idi u to i to selo."
(On se uputi tamo, ali ga na pola puta) stiže smrt i on se svojim grudima nage prema tom (selu). Meleki milosti i meleki patnje se počeše prepirati o njemu, te Allah objavi ovom (dobrom selu) da se približi, i objavi Allah onom (lošem selu) da se udalji.
"Izmjerite koliko je između ta dva (sela)", reče (melek koji je poslan da im presudi, te oni izmjeriše). Tada je on nađen za pedalj bliže ovom (dobrom selu), pa mu je bilo oprošteno.[1238]

فَجَعَلَ يَسْأَلُ فَقَالَ لَهُ رَجُلٌ ائْتِ قَرْيَةَ كَذَا وَكَذَا فَأَدْرَكَهُ الْمَوْتُ فَنَاءَ بِصَدْرِهِ نَحْوَهَا فَاخْتَصَمَتْ فِيهِ مَلَائِكَةُ الرَّحْمَةِ وَمَلَائِكَةُ الْعَذَابِ فَأَوْحَى اللهُ إِلَى هَذِهِ أَنْ تَقَرَّبِي وَأَوْحَى اللهُ إِلَى هَذِهِ أَنْ تَبَاعَدِي وَقَالَ قِيسُوا مَا بَيْنَهُمَا فَوُجِدَ إِلَى هَذِهِ أَقْرَبَ بِشِبْرٍ فَغُفِرَ لَهُ .

3471. PRIČAO NAM JE Ali b. Abdullah, njemu Sufjan a ovom Ebu-Zinad od A'redža, ovaj od Ebu-Seleme, a on od Ebu-Hurejre, radijallahu anhu, koji je izjavio da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, klanjao sabah-namaz, a zatim se okrenuo ljudima i rekao:
Jedan čovjek je vodio goveče, a potom ga uzjahao i udario, te ono reče: Nismo stvoreni za ovo, nego smo stvoreni za oranje.
– Neka je slavljen Allah – rekoše ljudi – goveče govori!
– Ja vjerujem u to – reče on – ja, Ebu-Bekr i Omer.
A njih dvojica nisu bila tu (izjavio je prenosilac).
I dok je jedan čovjek bio kod svojih ovaca, vuk

٣٤٧١. حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ عَبْدِاللهِ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ حَدَّثَنَا أَبُو الزِّنَادِ عَنِ الْأَعْرَجِ عَنْ أَبِي سَلَمَةَ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ صَلَّى رَسُولُ اللهِ ﷺ صَلَاةَ الصُّبْحِ ثُمَّ أَقْبَلَ عَلَى النَّاسِ فَقَالَ بَيْنَا رَجُلٌ يَسُوقُ بَقَرَةً إِذْ رَكِبَهَا فَضَرَبَهَا فَقَالَتْ إِنَّا لَمْ نُخْلَقْ لِهَذَا إِنَّمَا خُلِقْنَا لِلْحَرْثِ فَقَالَ النَّاسُ سُبْحَانَ اللهِ بَقَرَةٌ تَكَلَّمُ فَقَالَ فَإِنِّي أُومِنُ بِهَذَا أَنَا وَأَبُو بَكْرٍ وَعُمَرُ وَمَا هُمَا ثَمَّ وَبَيْنَمَا رَجُلٌ فِي غَنَمِهِ إِذْ عَدَا الذِّئْبُ فَذَهَبَ مِنْهَا بِشَاةٍ فَطَلَبَ حَتَّى كَأَنَّهُ اسْتَنْقَذَهَا مِنْهُ فَقَالَ لَهُ الذِّئْبُ

---

1 Ovaj hadis je zabilježio Muslim u svom *Sahihu*, ali je njegova verzija dosta opširnija i na osnovu nje uzeti su termini u zagradama. U njoj se također navodi razlog zbog kojeg mu je naređeno da učini hidžru u "dobro selo", jer su u njemu ljudi koji vjeruju u Allaha, pa i on s njima neka čini ibadet Allahu i nek se ne vraća u svoje mjesto, jer je to mjesto loše.
Taberani je zabilježio da se dobro selo zvalo Nusra, a loše Kufra.
Inače, muhaddisi smatraju da se ovaj slučaj desio poslije Isaa, alejhis-selam, jer se spomenuti čovjek prvo uputio monahu, a monaštvo je nastalo tek poslije Isaa, alejhis-selam. Iz ovog hadisa zaključujemo sljedeće:
– tevba je moguća i nakon bilo kojeg velikog grijeha, makar se radilo i o ubistvu, jer ako Allah primi tevbu ubice, On će ubijenom nadoknaditi tako da će ovaj biti zadovoljan;
– oni koji daju odgovore nekada mogu pogriješiti;
– poslije napuštanja određenog poroka treba izbjegavati okolnosti u kojima je dolazilo do tog poroka, ne družiti se s onima koji čine taj porok i ne ići tamo gdje se on čini;
– za velike grješnike postoji i velika nada ukoliko se pokaju.

je iznenada napao i odnio jednu ovcu. Ovaj ju je tražio, i kad je bio skoro spasio, vuk mu je rekao: "A koga ona ima na Dan divljači, dan u kome ona neće imati drugog pastira osim mene?"

– Neka je slavljen Allah – rekoše ljudi – vuk govori!

– To vjerujemo – reče on – ja, Ebu-Bekr i Omer. A njih dvojica nisu bila tu.

I pričao nam je Ali, njemu Sufjan od Mis'ara, on od Sa'da b. Ibrahima, ovaj od Ebu-Seleme, on od Ebu-Hurejre, a ovaj od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, slično ovom.[1]

هَذَا اسْتَنْقَذْتَهَا مِنِّي فَمَنْ لَهَا يَوْمَ السَّبُعِ يَوْمَ لَا رَاعِيَ لَهَا غَيْرِي فَقَالَ النَّاسُ سُبْحَانَ اللهِ ذِئْبٌ يَتَكَلَّمُ قَالَ فَإِنِّي أُومِنُ بِهَذَا أَنَا وَأَبُو بَكْرٍ وَعُمَرُ وَمَا هُمَا ثَمَّ و حَدَّثَنَا عَلِيٌّ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ عَنْ مِسْعَرٍ عَنْ سَعْدِ بْنِ إِبْرَاهِيمَ عَنْ أَبِي سَلَمَةَ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ بِمِثْلِهِ .

3472. PRIČAO NAM JE Ishak b. Nasr, njemu Abdur-Rezzak prenoseći od Ma'mera, on od Hemmama, a ovaj od Ebu-Hurejre, radijallahu anhu, koji je izjavio da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:

Jedan čovjek je od drugoga kupio posjed, pa je ovaj čovjek što je kupio posjed našao u tom posjedu krčag sa zlatom, te je onaj što je kupio posjed rekao onom drugom:

– Uzmi od mene svoje zlato, jer ja sam od tebe kupio samo zemlju, a zlato nisam kupio!

– Ja sam tebi prodao zemlju i sve što je u njoj – reče onaj što je bila njegova zemlja. Potom se oni obrate jednom čovjeku da im presudi. Taj od kojeg su tražili presudu upita:

– Imate li vas dvojica djece?

– Ja imam sina – reče jedan od njih dvojice.

– Ja imam kćerku – reče drugi, a onaj (koji je posredovao u sporu) reče:

– Vjenčajte toga mladića i djevojku, i od toga potrošite na njih dvoje i podijelite sadaku.

٣٤٧٢. حَدَّثَنَا إِسْحَاقُ بْنُ نَصْرٍ أَخْبَرَنَا عَبْدُالرَّزَّاقِ عَنْ مَعْمَرٍ عَنْ هَمَّامٍ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ قَالَ النَّبِيُّ ﷺ اشْتَرَى رَجُلٌ مِنْ رَجُلٍ عَقَارًا لَهُ فَوَجَدَ الرَّجُلُ الَّذِي اشْتَرَى الْعَقَارَ فِي عَقَارِهِ جَرَّةً فِيهَا ذَهَبٌ فَقَالَ لَهُ الَّذِي اشْتَرَى الْعَقَارَ خُذْ ذَهَبَكَ مِنِّي إِنَّمَا اشْتَرَيْتُ مِنْكَ الْأَرْضَ وَلَمْ أَبْتَعْ مِنْكَ الذَّهَبَ وَقَالَ الَّذِي لَهُ الْأَرْضُ إِنَّمَا بِعْتُكَ الْأَرْضَ وَمَا فِيهَا فَتَحَاكَمَا إِلَى رَجُلٍ فَقَالَ الَّذِي تَحَاكَمَا إِلَيْهِ أَلَكُمَا وَلَدٌ قَالَ أَحَدُهُمَا لِي غُلَامٌ وَقَالَ الْآخَرُ لِي جَارِيَةٌ قَالَ أَنْكِحُوا الْغُلَامَ الْجَارِيَةَ وَأَنْفِقُوا عَلَى أَنْفُسِهِمَا مِنْهُ وَتَصَدَّقَا .

---

1 Ovo je drugi sened spomenutog hadisa, koji je, evo, naveden u poglavlju *O Izraelićanima*, jer su čovjek koji je vodio goveče i pastir koji je čuvao ovce bili Izraelićani.
Iz hadisa se može zaključiti da životinje treba koristiti onako kako je uobičajeno da se koriste. "Nego samo stvoreni za oranje" – ne ograničava koristi od govečeta već najvjerovatnije ukazuje na glavnu korist od govečeta u to doba, a zna se da od njega ima i drugih koristi, kao što je mlijeko, meso, koža i dr.

3473. PRIČAO NAM JE Abdul-Aziz b. Abdullah, rekavši da mu je pričao Malik prenoseći od Muhammeda b. Munkedira i Ebu-Nadra, oslobođenog roba Umera b. Ubejdullaha, a njih dvojica od Amira b. Sa'da b. Ebu-Vekkasa, koji je čuo svog oca kako pita Usamu b. Zejda:
– Šta si čuo od Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, u vezi s kugom?
– Čuo sam Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, reče Usama – kako kaže:
"Kuga je kazna koja je poslana jednoj skupini Izraelićana, ili onima koji su bili prije vas, pa kad čujete da ona vlada u nekom kraju, ne ulazite u nj, a kada se pojavi u kraju u kome ste vi, onda ne izlazite bježeći od nje." Ebu-Nadr je rekao: "Neka vas bježanje od (kuge) ne izvodi iz tog kraja."

٣٤٧٣. حَدَّثَنَا عَبْدُالْعَزِيزِ بْنُ عَبْدِاللهِ قَالَ حَدَّثَنِي مَالِكٌ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ الْمُنْكَدِرِ وَعَنْ أَبِي النَّضْرِ مَوْلَى عُمَرَ بْنِ عُبَيْدِاللهِ عَنْ عَامِرِ بْنِ سَعْدِ بْنِ أَبِي وَقَّاصٍ عَنْ أَبِيهِ أَنَّهُ سَمِعَهُ يَسْأَلُ أُسَامَةَ بْنَ زَيْدٍ مَاذَا سَمِعْتَ مِنْ رَسُولِ اللهِ ﷺ فِي الطَّاعُونِ فَقَالَ أُسَامَةُ قَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ الطَّاعُونُ رِجْسٌ أُرْسِلَ عَلَى طَائِفَةٍ مِنْ بَنِي إِسْرَائِيلَ أَوْ عَلَى مَنْ كَانَ قَبْلَكُمْ فَإِذَا سَمِعْتُمْ بِهِ بِأَرْضٍ فَلَا تَقْدَمُوا عَلَيْهِ وَإِذَا وَقَعَ بِأَرْضٍ وَأَنْتُمْ بِهَا فَلَا تَخْرُجُوا فِرَارًا مِنْهُ قَالَ أَبُو النَّضْرِ لَا يُخْرِجْكُمْ إِلَّا فِرَارًا مِنْهُ .

3474. PRIČAO NAM JE Musa b. Isma'il, njemu Davud b. Ebul-Furat, a ovom Abdullah b. Burejd prenoseći od Jahjaa b. Ja'mera, a on od Aiše, radijallahu anha, supruge Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, koja je rekla:
"Pitala sam Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, o kugi. On mi je saopćio da je to kazna koju Allah šalje onome kome hoće, a da je za vjernike milost. Kada se pojavi kuga, ko god ostane u svom mjestu strpivši se i nadajući se nagradi, znajući da mu se ne može desiti ništa osim ono što mu je Allah odredio, imat će (nagradu) poput nagrade šehida."[2]

٣٤٧٤. حَدَّثَنَا مُوسَى بْنُ إِسْمَاعِيلَ حَدَّثَنَا دَاوُدُ ابْنُ أَبِي الْفُرَاتِ حَدَّثَنَا عَبْدُاللهِ بْنُ بُرَيْدَةَ عَنْ يَحْيَى ابْنِ يَعْمَرَ عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهَا زَوْجِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَتْ سَأَلْتُ رَسُولَ اللهِ ﷺ عَنِ الطَّاعُونِ فَأَخْبَرَنِي أَنَّهُ عَذَابٌ يَبْعَثُهُ اللهُ عَلَى مَنْ يَشَاءُ وَأَنَّ اللهَ جَعَلَهُ رَحْمَةً لِلْمُؤْمِنِينَ لَيْسَ مِنْ أَحَدٍ يَقَعُ الطَّاعُونُ فَيَمْكُثُ فِي بَلَدِهِ صَابِرًا مُحْتَسِبًا يَعْلَمُ أَنَّهُ لَا يُصِيبُهُ إِلَّا مَا كَتَبَ اللهُ لَهُ إِلَّا كَانَ لَهُ مِثْلُ أَجْرِ شَهِيدٍ .

2 U ovom, kao i prethodnom hadisu, upozorava se da ne treba izlaziti iz mjesta u kojima se pojavila zarazna bolest, niti ulaziti u to mjesto. Ovo je jedan od osnovnih preventvnih mjera za suzbijanje zaraznih bolesti, koju je prihvatila savremena medicina, a Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, na nju je upozorio još prije četrnaest vijekova.

3475. PRIČAO NAM JE Kutejbe b. Seid, njemu Lejs prenoseći od Ibn-Šihaba, on od Urve, a ovaj od Aiše, radijallahu anha, da je Kurejšije zabranio slučaj jedne Mahzumijke koja je počinila krađu. Rekli su:

– Ko bi u vezi s njom govorio s Allahovim Poslanikom, sallallahu alejhi ve sellem?

– A ko bi se na to usudio osim Usame b. Zejda, miljenika Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem – zaključiše oni, i Usama mu se obrati, ali Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, reče: "Zar posreduješ u vezi s jednim Allahovim propisom!"

Zatim je on ustao da drži govor i rekao: "One koji su bili prije vas upropastilo je to što su, kada bi počinio krađu onaj ko je među njima častan, puštali ga (nekažnjenog), a kada bi počinio krađu onaj ko je među njima slab, izvršili bi na njemu kaznu. Tako mi Allaha, da je Fatima, kćerka Muhammedova, počinila krađu, sigurno bih joj odsjekao ruku!"[1]

٣٤٧٥. حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ بْنُ سَعِيدٍ حَدَّثَنَا لَيْثٌ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ عَنْ عُرْوَةَ عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهَا أَنَّ قُرَيْشًا أَهَمَّهُمْ شَأْنُ الْمَرْأَةِ الْمَخْزُومِيَّةِ الَّتِي سَرَقَتْ فَقَالُوا وَمَنْ يُكَلِّمُ فِيهَا رَسُولَ اللهِ ﷺ فَقَالُوا وَمَنْ يَجْتَرِئُ عَلَيْهِ إِلَّا أُسَامَةُ بْنُ زَيْدٍ حِبُّ رَسُولِ اللهِ ﷺ فَكَلَّمَهُ أُسَامَةُ فَقَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ أَتَشْفَعُ فِي حَدٍّ مِنْ حُدُودِ اللهِ ثُمَّ قَامَ فَاخْتَطَبَ ثُمَّ قَالَ إِنَّمَا أَهْلَكَ الَّذِينَ قَبْلَكُمْ أَنَّهُمْ كَانُوا إِذَا سَرَقَ فِيهِمُ الشَّرِيفُ تَرَكُوهُ وَإِذَا سَرَقَ فِيهِمُ الضَّعِيفُ أَقَامُوا عَلَيْهِ الْحَدَّ وَايْمُ اللهِ لَوْ أَنَّ فَاطِمَةَ بِنْتَ مُحَمَّدٍ سَرَقَتْ لَقَطَعْتُ يَدَهَا .

3476. PRIČAO NAM JE Adem, njemu Šu'be, a ovom Abdul-Melik b. Mejsere rekavši da je čuo Nezzala b. Sebra Hilalija, koji prenosi da je Ibn-Mes'ud rekao:

"Čuo sam nekog čovjeka kako uči (jedan ajet) za koji sam čuo Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, da ga uči drugačije i saopćio sam mu to, a potom sam ugledao namrgođenost na njegovom licu.

– Vas obojica ste dobri (dobro proučili) – reče on – i ne podvajajte se, jer oni koji su bili prije vas razilazili su se pa su propali.[2]

٣٤٧٦. حَدَّثَنَا آدَمُ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ حَدَّثَنَا عَبْدُ الْمَلِكِ بْنُ مَيْسَرَةَ قَالَ سَمِعْتُ النَّزَّالَ بْنَ سَبْرَةَ الْهِلَالِيَّ عَنِ ابْنِ مَسْعُودٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ سَمِعْتُ رَجُلًا قَرَأَ آيَةً وَسَمِعْتُ النَّبِيَّ ﷺ يَقْرَأُ خِلَافَهَا فَجِئْتُ بِهِ النَّبِيَّ ﷺ فَأَخْبَرْتُهُ فَعَرَفْتُ فِي وَجْهِهِ الْكَرَاهِيَةَ وَقَالَ كِلَاكُمَا مُحْسِنٌ وَلَا تَخْتَلِفُوا فَإِنَّ مَنْ كَانَ قَبْلَكُمُ اخْتَلَفُوا فَهَلَكُوا .

1 Spomenuti slučaj desio se prilikom oslobođenja Mekke. Fatima, kćerka Esvedova, ukrala je neki nakit, za što po Kur'anu slijedi osijecanje ruke. Pošto je ona bila iz ugledne porodice, Kurejšije su odabirale Resulullahova, sallallahu alejhi ve sellem, miljenika Usamu da posreduje za nju, ali je to Resulullah kategorično odbio, iz čega se može zaključiti da je zabranjeno posredovanje kada su u pitanju Allahove kazne ako su prestupi za koje su propisane kazne već doprli do vladara.

2 Ovaj hadis je vezan za pitanje objavljivanja Kur'ana na sedam harfova, a u ovom poglavlju je naveden zbog stava – "jer oni koji su bili prije vas, razilazili su se pa su propali."

3477. PRIČAO NAM JE Umer b. Hafs, njemu njegov otac, a ovom A'meš, rekavši da mu je prenio Šekik, da je Abdullah rekao:
– Kao da gledam Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, kad je pričao o jednom Vjerovjesniku kojeg je njegov narod udarao i okrvavio, a on je brisao krv sa svoga lica i govorio: "Moj Bože, oprosti mom narodu, jer oni ne znaju."[3]

٣٤٧٧. حَدَّثَنَا عُمَرُ بْنُ حَفْصٍ حَدَّثَنَا أَبِي حَدَّثَنَا الْأَعْمَشُ قَالَ حَدَّثَنِي شَقِيقٌ قَالَ عَبْدُ اللهِ كَأَنِّي أَنْظُرُ إِلَى النَّبِيِّ ﷺ يَحْكِي نَبِيًّا مِنَ الْأَنْبِيَاءِ ضَرَبَهُ قَوْمُهُ فَأَدْمَوْهُ وَهُوَ يَمْسَحُ الدَّمَ عَنْ وَجْهِهِ وَيَقُولُ اللَّهُمَّ اغْفِرْ لِقَوْمِي فَإِنَّهُمْ لَا يَعْلَمُونَ .

3478. PRIČAO NAM JE Ebul-Velid, njemu Ebu-Avane prenoseći od Katade, ovaj od Ukbe b. Abdul-Gafira, a on od Ebu-Seida, radijallahu anhu, da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: Jednom čovjeku, koji je bio prije vas, Allah je dao mnogo imetka. Kad mu je došla smrt, taj čovjek je rekao svojim sinovima:
– Kakav sam vam ja otac bio?
– Dobar otac – odgovorili su oni, a on je potom rekao:
– Šta te podstaklo (na takvu oporuku)?
– Strah od Tebe – rekao je on, i (Allah) ga primi u svoju milost.
A Muaz je rekao da mu je Šu'be prenio od Katade, koji je čuo Ukbu b. Abdul-Gafira, a ovaj je čuo Ebu-Seida Hudrija kako prenosi od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem.[4]

٣٤٧٨. حَدَّثَنَا أَبُو الْوَلِيدِ حَدَّثَنَا أَبُو عَوَانَةَ عَنْ قَتَادَةَ عَنْ عُقْبَةَ بْنِ عَبْدِالْغَافِرِ عَنْ أَبِي سَعِيدٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ أَنَّ رَجُلًا كَانَ قَبْلَكُمْ رَغَسَهُ اللهُ مَالًا فَقَالَ لِبَنِيهِ لَمَّا حُضِرَ أَيَّ أَبٍ كُنْتُ لَكُمْ قَالُوا خَيْرَ أَبٍ قَالَ فَإِنِّي لَمْ أَعْمَلْ خَيْرًا قَطُّ فَإِذَا مُتُّ فَأَحْرِقُونِي ثُمَّ اسْحَقُونِي ثُمَّ ذَرُّونِي فِي يَوْمٍ عَاصِفٍ فَفَعَلُوا فَجَمَعَهُ اللهُ عَزَّ وَجَلَّ فَقَالَ مَا حَمَلَكَ قَالَ مَخَافَتُكَ فَتَلَقَّاهُ بِرَحْمَتِهِ وَقَالَ مُعَاذٌ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ عَنْ قَتَادَةَ سَمِعْتُ عُقْبَةَ بْنَ عَبْدِالْغَافِرِ سَمِعْتُ أَبَا سَعِيدٍ الْخُدْرِيَّ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ .

3479. PRIČAO NAM JE Museded, njemu Ebu-Avane prenoseći od Abdul-Melika b. Umejra, a ovaj od Rib'ijja b. Hiraša, koji je izjavio da je Ukbe rekao Huzejfi: "Zar nam nećeš prenijeti šta si čuo od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem," a ovaj je rekao: Čuo sam ga kako kaže:
– Jedan čovjek je bio na samrti. Pošto je osjetio da mu je kraj života, oporučio je svojoj porodici:

٣٤٧٩. حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ حَدَّثَنَا أَبُو عَوَانَةَ عَنْ عَبْدِالْمَلِكِ بْنِ عُمَيْرٍ عَنْ رِبْعِيِّ بْنِ حِرَاشٍ قَالَ قَالَ عُقْبَةُ لِحُذَيْفَةَ أَلَا تُحَدِّثُنَا مَا سَمِعْتَ مِنَ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ سَمِعْتُهُ يَقُولُ إِنَّ رَجُلًا حَضَرَهُ الْمَوْتُ لَمَّا أَيِسَ مِنَ الْحَيَاةِ أَوْصَى أَهْلَهُ إِذَا مُتُّ فَاجْمَعُوا لِي

3 Neki pretpostavljaju da se ovo odnosi na Nuha, alejhis-selam, dok Nevevi kaže da se ovdje misli na neodređenog poslanika, a i Muhammedu, sallallahu alejhi ve sellem, slično se desilo u Bitki na Uhudu.

4 Muslim je u svom *Sahihu* naveo ovaj hadis sa spomenutim senedom.

Kad ja umrem, sakupite mi mnogo drva, a zatim zapalite vatru, i kad ona proguta moje meso i dođe do kostiju, uzmite to i zdrobite, a zatim me razaspite po moru, u toku vrućeg, ili vjetrovitog dana. Potom ga je Allah sastavio i upitao ga: "Zašto si to učinio?" "Iz straha od Tebe", rekao je on, i (Allah) mu je oprostio.
– I ja sam ga čuo da je to rekao – izjavio je Ukbe.
PRIČAO NAM JE Musa, njemu Ebu-Avane, a ovom Abdul-Melik (ovaj hadis i umjesto "u vrućem danu") rekao: "u vjetrovitom danu."[1]

حَطَبًا كَثِيرًا ثُمَّ أَوْرُوا نَارًا حَتَّى إِذَا أَكَلَتْ لَحْمِي وَخَلَصَتْ إِلَى عَظْمِي فَخُذُوهَا فَاطْحَنُوهَا فَذَرُّونِي فِي الْيَمِّ فِي يَوْمٍ حَارٍّ أَوْ رَاحٍ فَجَمَعَهُ اللهُ فَقَالَ لِمَ فَعَلْتَ قَالَ خَشْيَتَكَ فَغَفَرَ لَهُ قَالَ عُقْبَةُ وَأَنَا سَمِعْتُهُ يَقُولُ حَدَّثَنَا مُوسَى حَدَّثَنَا أَبُو عَوَانَةَ حَدَّثَنَا عَبْدُالْمَلِكِ وَقَالَ فِي يَوْمٍ رَاحٍ .

3480. PRIČAO NAM JE Abdul-Aziz b. Abdullah, njemu Ibrahim b. Sa'd prenoseći do Ibn-Šihaba, on od Ubejdullaha b. Abdullaha b. Utbe, a ovaj od Ebu-Hurejre, da je Allahov Poslanik sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
– Jedan čovjek davao je ljudima robu u zajam i govorio svom momku: "Kad dođeš siromahu, snizi mu cijenu (oprosti mu), pa će možda i Allah nama smanjiti (kaznu)."
I on se susreo s Allahom kaže (prenosilac), i On mu je zaista i smanjio (oprostio mu grijehe).

٣٤٨٠. حَدَّثَنَا عَبْدُالْعَزِيزِ بْنُ عَبْدِاللهِ حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ سَعْدٍ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ عَنْ عُبَيْدِاللهِ بْنِ عَبْدِاللهِ بْنِ عُتْبَةَ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ أَنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ قَالَ كَانَ الرَّجُلُ يُدَايِنُ النَّاسَ فَكَانَ يَقُولُ لِفَتَاهُ إِذَا أَتَيْتَ مُعْسِرًا فَتَجَاوَزْ عَنْهُ لَعَلَّ اللهَ أَنْ يَتَجَاوَزَ عَنَّا قَالَ فَلَقِيَ اللهَ فَتَجَاوَزَ عَنْهُ .

3481. PRIČAO MI JE Abdullah b. Muhammed, njemu Hišam, a ovom saopćio Ma'mer prenoseći od Zuhrija, on od Humejda b. Abdur-Rahmana, a ovaj od Ebu-Hurejre, radijallahu anhu, da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
– Jedan čovjek je puno griješio, pa kad mu je došla smrt, rekao je svojim sinovima: "Kad ja umrem, spalite me, potom me smrvite, a zatim me razaspite na vjetru. Tako mi Allaha, ako moj Gospodar odredi tako, sigurno će me kazniti kako nikog kaznio nije."

٣٤٨١. حَدَّثَنِي عَبْدُاللهِ بْنُ مُحَمَّدٍ حَدَّثَنَا هِشَامٌ أَخْبَرَنَا مَعْمَرٌ عَنِ الزُّهْرِيِّ عَنْ حُمَيْدِ بْنِ عَبْدِالرَّحْمَنِ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ كَانَ رَجُلٌ يُسْرِفُ عَلَى نَفْسِهِ فَلَمَّا حَضَرَهُ الْمَوْتُ قَالَ لِبَنِيهِ إِذَا أَنَا مُتُّ فَأَحْرِقُونِي ثُمَّ اطْحَنُونِي ثُمَّ ذَرُّونِي فِي الرِّيحِ فَوَاللهِ لَئِنْ قَدَرَ عَلَيَّ رَبِّي لَيُعَذِّبَنِّي عَذَابًا مَا عَذَّبَهُ أَحَدًا فَلَمَّا مَاتَ

1 Buhari je naveo nekoliko verzija ovog slučaja, a u jednoj od njih spomenuti čovjek je rekao: "Le in kadere alejje rabbi", što je prevedeno riječima: "Ako moj Gospodar odredi tako", ali to može značiti i: "Ako mogne moj Gospodar, kaznit će me...", što znači da je taj čovjek sumnjao u Allahovu svemoć, nego je to rekao u stanju bezumlja i velikog straha.
Što se tiče sakupljanja njegovog tijela, to će biti na Sudnjem danu, kada će biti svi ljudi proživljeni.

Kad je umro, uređeno je tako s njim, te je Allah naredio zemlji:
"Sakupi ono što ima od njega u tebi", i ona je to uradila, kad on odjednom stoji, te mu (Allah) reče: "Šta te podstaklo na ono što si uradio?"
"Moj Gospodaru", reče on, "strah od Tebe". I On mu je oprostio. Drugi (prenosilac) je rekao: "Strah od Tebe, moj Gospodaru."

فُعِلَ بِهِ ذَلِكَ فَأَمَرَ اللهُ الْأَرْضَ فَقَالَ اجْمَعِي مَا فِيكِ مِنْهُ فَفَعَلَتْ فَإِذَا هُوَ قَائِمٌ فَقَالَ مَا حَمَلَكَ عَلَى مَا صَنَعْتَ قَالَ يَا رَبِّ خَشْيَتُكَ فَغَفَرَ لَهُ وَقَالَ غَيْرُهُ مَخَافَتُكَ يَا رَبِّ .

3482. PRIČAO MI JE Abdullah b. Muhammed b. Esma', njemu Džuvejrije b. Esma' prenoseći od Nafija, a ovaj od Abdullaha b. Omera, radijallahu anhuma, da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
– Jedna žena je kažnjena zbog mačke koju je zatvorila toliko dugo da je krepala, pa je zbog nje ušla u Džehennem. Kad ju je zatvorila, nije joj davala ni hranu ni vodu niti ju je puštala da jede insekte po zemlji.

٣٤٨٢. حَدَّثَنِي عَبْدُاللهِ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ أَسْمَاءَ حَدَّثَنَا جُوَيْرِيَةُ بْنُ أَسْمَاءَ عَنْ نَافِعٍ عَنْ عَبْدِاللهِ بْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا أَنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ قَالَ عُذِّبَتِ امْرَأَةٌ فِي هِرَّةٍ سَجَنَتْهَا حَتَّى مَاتَتْ فَدَخَلَتْ فِيهَا النَّارَ لَا هِيَ أَطْعَمَتْهَا وَلَا سَقَتْهَا إِذْ حَبَسَتْهَا وَلَا هِيَ تَرَكَتْهَا تَأْكُلُ مِنْ خَشَاشِ الْأَرْضِ .

3483. PRIČAO NAM JE Ahmed b. Junus od Zuhejra, kojem je prenio Mensur od Rib'ijja b. Hiraša, a on je prenio od Ebu-Mes'uda Ukbe izjavivši da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
– Od onog što su ljudi zatekli od vjerovjesničkog govora je (izreka):
"Ako se ne stidiš, radi što god hoćeš."

٣٤٨٣. حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ يُونُسَ عَنْ زُهَيْرٍ حَدَّثَنَا مَنْصُورٌ عَنْ رِبْعِيِّ بْنِ حِرَاشٍ حَدَّثَنَا أَبُو مَسْعُودٍ عُقْبَةُ قَالَ قَالَ النَّبِيُّ ﷺ إِنَّ مِمَّا أَدْرَكَ النَّاسُ مِنْ كَلَامِ النُّبُوَّةِ إِذَا لَمْ تَسْتَحْيِ فَافْعَلْ مَا شِئْتَ .

3484. PRIČAO NAM JE Adem, njemu Šu'be prenoseći od Mensura, koji je izjavio da je čuo Rib'ijja b. Hiraša kako priča od Ebu-Mes'uda da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
– Od onog što su ljudi zatekli od vjerovjesničkog govora je (izreka):
"Ako se ne stidiš, učini što god hoćeš."[2]

٣٤٨٤. حَدَّثَنَا آدَمُ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ عَنْ مَنْصُورٍ قَالَ سَمِعْتُ رِبْعِيَّ بْنَ حِرَاشٍ يُحَدِّثُ عَنْ أَبِي مَسْعُودٍ قَالَ النَّبِيُّ ﷺ إِنَّ مِمَّا أَدْرَكَ النَّاسُ مِنْ كَلَامِ النُّبُوَّةِ إِذَا لَمْ تَسْتَحْيِ فَاصْنَعْ مَا شِئْتَ .

2 Ova izreka znači: tvoja bestidnost je teža od onog što radiš; ili: radi što god hoćeš, odgovarat ćeš za to; ili: ako si siguran da se tog djela ne treba stidjeti, uradi što hoćeš.

3485. PRIČAO NAM JE Bišr b. Muhammed, njemu saopćio Ubejdullah, a ovom Junus prenoseći od Zuhrija, koga je izvijestio Salim da mu je pričao Ibn-Omer kako je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
– Jedan čovjek je oholo vukao svoj plašt (i zbog toga) je propao (u zemlju), i on će tonuti kroz zemlju do Sudnjeg dana.
Abdur-Rahman b. Halid se slaže s Junusom (prenoseći ovo od Zuhrija).

٣٤٨٥. حَدَّثَنَا بِشْرُ بْنُ مُحَمَّدٍ أَخْبَرَنَا عَبْدُ اللهِ أَخْبَرَنَا يُونُسُ عَنِ الزُّهْرِيِّ أَخْبَرَنِي سَالِمٌ أَنَّ ابْنَ عُمَرَ حَدَّثَهُ أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ قَالَ بَيْنَا رَجُلٌ يَجُرُّ إِزَارَهُ مِنَ الْخُيَلَاءِ خُسِفَ بِهِ فَهُوَ يَتَجَلْجَلُ فِي الْأَرْضِ إِلَى يَوْمِ الْقِيَامَةِ تَابَعَهُ عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ خَالِدٍ عَنِ الزُّهْرِيِّ .

3486. PRIČAO NAM JE Musa b. Isma'il, njemu Vuhejb rekavši da mu je prenio Ibn-Tavus od svoga oca, ovaj od Ebu-Hurejre, radijallahu anhu, a on da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
– Mi smo posljednji, ali ćemo na Sudnjem danu biti prvi (po obračunu i ulasku u Džennet), mada je svaki narod dobio objavu prije nas, a mi smo je dobili poslije njih. Zatim, ovo je onaj dan u pogledu kojega su se oni razišli. Jevreji (svetkuju) sutrašnji dan (subotu), a kršćani prekosutrašnji.

٣٤٨٦. حَدَّثَنَا مُوسَى بْنُ إِسْمَاعِيلَ حَدَّثَنَا وُهَيْبٌ قَالَ حَدَّثَنِي ابْنُ طَاوُسٍ عَنْ أَبِيهِ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ نَحْنُ الْآخِرُونَ السَّابِقُونَ يَوْمَ الْقِيَامَةِ بَيْدَ كُلُّ أُمَّةٍ أُوتُوا الْكِتَابَ مِنْ قَبْلِنَا وَأُوتِينَا مِنْ بَعْدِهِمْ فَهَذَا الْيَوْمُ الَّذِي اخْتَلَفُوا فِيهِ فَغَدًا لِلْيَهُودِ وَبَعْدَ غَدٍ لِلنَّصَارَى .

3487. U svakoj sedmici ima dan u kojem svaki musliman treba oprati svoju glavu i tijelo (okupati se petkom).

٣٤٨٧. عَلَى كُلِّ مُسْلِمٍ فِي كُلِّ سَبْعَةِ أَيَّامٍ يَوْمٌ يَغْسِلُ رَأْسَهُ وَجَسَدَهُ .

3488. PRIČAO NAM JE Adem, njemu Šu'be, a ovom Amr b. Murre, koji je čuo Seida b. Musejjeba kako kaže da je Mu'avija b. Ebu-Sufjan, kad je posljednji put došao u Medinu, održao govor, izvadio klupko kose i rekao:
"Nisam smatrao da iko, osim jevreja radi ovo, a Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, ovo je nazvao obmanom," to jest, uplitanje tuđe kose.
Gunder se slaže (s Ademom, prenoseći ovaj hadis) od Šu'be.

٣٤٨٨. حَدَّثَنَا آدَمُ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ حَدَّثَنَا عَمْرُو بْنُ مُرَّةَ سَمِعْتُ سَعِيدَ بْنَ الْمُسَيَّبِ قَالَ قَدِمَ مُعَاوِيَةُ ابْنُ أَبِي سُفْيَانَ الْمَدِينَةَ آخِرَ قَدْمَةٍ قَدِمَهَا فَخَطَبَنَا فَأَخْرَجَ كُبَّةً مِنْ شَعَرٍ فَقَالَ مَا كُنْتُ أُرَى أَنَّ أَحَدًا يَفْعَلُ هَذَا غَيْرَ الْيَهُودِ وَإِنَّ النَّبِيَّ ﷺ سَمَّاهُ الزُّورَ يَعْنِي الْوِصَالَ فِي الشَّعَرِ تَابَعَهُ غُنْدَرٌ عَنْ شُعْبَةَ .

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَٰنِ الرَّحِيمِ

U ime Allaha, Svemilosnog, Samilosnog!

كِتَابُ الْمَنَاقِبِ

VRLINE

O RIJEČIMA UZVIŠENOG ALLAHA: "O, LJUDI, MI VAS OD JEDNOG ČOVJEKA I JEDNE ŽENE STVARAMO I NA NARODE I PLEMENA VAS DIJELIMO – DA BISTE SE UPOZNAVALI. NAJUGLEDNIJI KOD ALLAHA JE ONAJ KOJI GA SE NAJVIŠE BOJI"[1]

باب قَوْلِ اللهِ تَعالى (يَا أَيُّها النَّاسُ إِنَّا خَلَقْنَاكُمْ مِنْ ذَكَرٍ وَأُنْثَى وَجَعَلْنَاكُمْ شُعُوبًا وَقَبَائِلَ لِتَعارَفُوا إِنَّ أَكْرَمَكُمْ عِنْدَ اللهِ أَتْقَاكُمْ)

I o riječima: "I Allaha se bojte – s imenom čijim jedni druge molite – i rodbinske veze ne kidajte, jer Allah, zaista, stalno nad vama bdi;"[2] i o paganskom prizivanju koje je zabranjeno.[3] Narodi predstavljaju daleko srodstvo, a plemena nešto bliže (srodstvo).

وَقَوْلِهِ (وَاتَّقُوا اللهَ الَّذِي تَسَاءَلُونَ بِهِ وَالْأَرْحَامَ إِنَّ اللهَ كَانَ عَلَيْكُمْ رَقِيبًا) وَمَا يُنْهَى عَنْ دَعْوَى الْجَاهِلِيَّةِ الشُّعُوبُ النَّسَبُ الْبَعِيدُ وَالْقَبَائِلُ دُونَ ذَلِكَ .

3489. PRIČAO NAM JE Halid b. Jezid Kahili, njemu Ebu-Bekr prenoseći od Ebu-Hasina, on od Seida b. Džubejra, a ovaj od Ibn-Abbasa, radijallahu anhuma, da je (u vezi s ajetom): "I na narode i plemena vas dijelimo", rekao:"Narodi su velika plemena, a plemena su ogranci naroda."[4]

٣٤٨٩. حَدَّثَنَا خَالِدُ بْنُ يَزِيدَ الْكَاهِلِيُّ حَدَّثَنَا أَبُو بَكْرٍ عَنْ أَبِي حَصِينٍ عَنْ سَعِيدِ بْنِ جُبَيْرٍ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا (وَجَعَلْنَاكُمْ شُعُوبًا وَقَبَائِلَ لِتَعَارَفُوا) قَالَ الشُّعُوبُ الْقَبَائِلُ الْعِظَامُ وَالْقَبَائِلُ الْبُطُونُ .

---

1 Navedeni ajet u cijelosti glasi: "O, ljudi, Mi vas od jednog čovjeka i jedne žene stvaramo i na narode i plemena vas dijelimo da biste se upoznavali. Najugledniji kod Allaha je onaj koji Ga se najviše boji, a Allah uistinu sve zna i nije Mu skriveno ništa." (El-Hudžurat: 13)

2 Prijevod ovog ajeta u cijelosti glasi: "O, ljudi, bojte se Gospodara svoga, koji vas od jednog čovjeka stvara, a od njega je i drugu njegovu stvorio, i od njih dvoje mnoge muškarce i žene rasijao. I Allaha se bojte – s imenom čijim jedni druge molite – rodbinske veze ne kidajte, jer Allah, zaista, stalno nad vama bdi." (En-Nisa: 1)

3 Autor je u naslovu prvog poglavlja u ovoj knjizi spomenuo i pagansko prizivanje, o kojem će biti riječi nešto kasnije, u jednom od narednih poglavlja. Inače, pod paganskim prizivanjem misli se na naricanje za mrtvacem ili pripisivanje čovjeka onom ko mu nije otac.

4 Ovo je Ibn-Abbasov komenatar kur'anskih termina *šu'uben ve kabaile*. Arapi imaju karakterističnu podjelu

3490. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Beššar, njemu Jahja b. Seid prenoseći od Ubejdullaha, koji je rekao da mu je prenio Seid b. Ebu-Seid od svoga oca, a ovaj od Ebu-Hurejre, radijallahu anhu, koji kaže da je jednom rečeno:
– Allahov Poslaniče, ko je naplemenitiji čovjek?
– Onaj koji je najbogobojazniji – odgovorio je on.
– Ne pitamo te o tome – rekoše oni.
– Pa, Jusuf, Allahov vjerovjesnik – reče on.

٣٤٩٠. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ بَشَّارٍ حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ سَعِيدٍ عَنْ عُبَيْدِ اللهِ قَالَ حَدَّثَنِي سَعِيدُ بْنُ أَبِي سَعِيدٍ عَنْ أَبِيهِ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ قِيلَ يَا رَسُولَ اللهِ مَنْ أَكْرَمُ النَّاسِ قَالَ أَتْقَاهُمْ قَالُوا لَيْسَ عَنْ هَذَا نَسْأَلُكَ قَالَ فَيُوسُفُ نَبِيُّ اللهِ .

3491. PRIČAO NAM JE Kajs b. Hafs, njemu Abdul-Vahid, a ovom Kulejb b. Vail rekavši da je s njim pričala pastorka Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, Zejneba, kćerka Ebu-Seleme, i on joj je rekao:
– Šta misliš da li je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, bio iz Mudara?
– Pa odakle bi bio, ako ne iz Mudara, od potomaka Nadra b. Kinane – reče ona.

٣٤٩١. حَدَّثَنَا قَيْسُ بْنُ حَفْصٍ حَدَّثَنَا عَبْدُ الْوَاحِدِ حَدَّثَنَا كُلَيْبُ بْنُ وَائِلٍ قَالَ حَدَّثَتْنِي رَبِيبَةُ النَّبِيِّ ﷺ زَيْنَبُ بِنْتُ أَبِي سَلَمَةَ قَالَ قُلْتُ لَهَا أَرَأَيْتِ النَّبِيَّ ﷺ أَكَانَ مِنْ مُضَرَ قَالَتْ فَمِمَّنْ كَانَ إِلَّا مِنْ مُضَرَ مِنْ بَنِي النَّضْرِ بْنِ كِنَانَةَ .

3492. PRIČAO NAM JE Musa, njemu Abdul-Vahid, a ovom Kulejb, kome je pastorka Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, a smatra da je to bila Zejneba, rekla:
– Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, zabranio je (držanje soka u) vodenoj tikvi, testiji, kadnju ili smolastom koritu.
Tada sam joj rekao: "Reci mi, da li je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, bio iz Mudara?"
– Pa odakle je bio, ako ne iz Mudara, od sinova Nadra b. Kinane – reče ona.[1]

٣٤٩٢. حَدَّثَنَا مُوسَى حَدَّثَنَا عَبْدُ الْوَاحِدِ حَدَّثَنَا كُلَيْبٌ حَدَّثَتْنِي رَبِيبَةُ النَّبِيِّ ﷺ وَأَظُنُّهَا زَيْنَبَ قَالَتْ نَهَى رَسُولُ اللهِ ﷺ عَنِ الدُّبَّاءِ وَالْحَنْتَمِ وَالنَّقِيرِ وَالْمُزَفَّتِ وَقُلْتُ لَهَا أَخْبِرِينِي النَّبِيُّ ﷺ مِمَّنْ كَانَ مِنْ مُضَرَ كَانَ قَالَتْ فَمِمَّنْ كَانَ إِلَّا مِنْ مُضَرَ كَانَ مِنْ وَلَدِ النَّضْرِ بْنِ كِنَانَةَ .

---

u pogledu rodoslovlja, koje se, prema Zubejru b. Bekaru, sastoji od šest kategorija, a to su: ša'b, kabile, imare, batn, fahz i fasile. Shodno ovoj kategorizaciji, rodoslovlje Muhammeda, sallallahu alejhi ve sellem, izgleda ovako: fasile – Abbas, fahz – Hašim, batn – Kusajj, imare – Kurejš, kabile – Kinane i ša'b – Huzejme.

1 Buhari je navodio dijelove ovog hadisa u ranim poglavljima, ali je ovdje naveo cio hadis, onako kako ga je on čuo, bez obzira što hadis govori o dvije različite stvari: o zabrani pijenja soka iz određenih posuda i o Resulullahovom, sallallahu alejhi ve sellem, porijeklu. Naime, delegacija Abdul-Kajsa je pitala Resulullaha, sallallahu alejhi ve sellem, za sok od hurmi i grožđa, koga su držali u raznim posudama, pa im je on zabranio pijenje sokova iz određenih posuda u kojima se oni mogu brzo i neosjetno pretvoriti u alkohol. Hanefije smatraju da je ovaj propis važio samo u prvim danima islama, jer je kasnije Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Kiselite datule i grožđe u svakoj posudi i pijte njihove sokove, a ne pijte ih ako su se pretvorili u piće."

3493. PRIČAO MI JE Ishak b. Ibrahim, njemu je saopćio Džerir od Umareta, on od Ebu-Zur‘a, a ovaj od Ebu-Hurejre, radijallahu anhu, da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
– Vidite da su ljudi poput minerala. Oni koji su bili najbolji (dok su bili) u neznaboštvu najbolji su i u islamu, ako postanu učeni. Vidite da je najbolji čovjek u ovom poslu (upravljanja) onaj koji ga je najviše prezirao,

٣٤٩٣. حَدَّثَنِي إِسْحَاقُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ أَخْبَرَنَا جَرِيرٌ عَنْ عُمَارَةَ عَنْ أَبِي زُرْعَةَ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ عَنْ رَسُولِ اللهِ ﷺ قَالَ تَجِدُونَ النَّاسَ مَعَادِنَ خِيَارُهُمْ فِي الْجَاهِلِيَّةِ خِيَارُهُمْ فِي الْإِسْلَامِ إِذَا فَقِهُوا وَتَجِدُونَ خَيْرَ النَّاسِ فِي هَذَا الشَّأْنِ أَشَدَّهُمْ لَهُ كَرَاهِيَةً .

3494. i vidite da je najgori čovjek onaj koji je s dva lica, koji dolazi jednima s jednim licem, a drugima s drugim licem.

٣٤٩٤. وَتَجِدُونَ شَرَّ النَّاسِ ذَا الْوَجْهَيْنِ الَّذِي يَأْتِي هَؤُلَاءِ بِوَجْهٍ وَيَأْتِي هَؤُلَاءِ بِوَجْهٍ .

3495. PRIČAO NAM JE Kutejbe b. Seid, njemu Mugire od Ebu-Zinada on od A‘redža, a ovaj od Ebu-Hurejre, radijallahu anhu, da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
– Ljudi slijede Kurejšije u ovom pogledu. Muslimani su sljedbenici (kurejšijskih) muslimana, a nevjernici su sljedbenici (kurejšijskih) nevjernika.

٣٤٩٥. حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ بْنُ سَعِيدٍ حَدَّثَنَا الْمُغِيرَةُ عَنْ أَبِي الزِّنَادِ عَنِ الْأَعْرَجِ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ قَالَ النَّاسُ تَبَعٌ لِقُرَيْشٍ فِي هَذَا الشَّأْنِ مُسْلِمُهُمْ تَبَعٌ لِمُسْلِمِهِمْ وَكَافِرُهُمْ تَبَعٌ لِكَافِرِهِمْ .

3496. I ljudi su poput minerala. Oni koji su bili najbolji (dok su bili) u neznaboštvu najbolji su i u islamu, ako postanu učeni. Vidite da je jedan od najboljih ljudi onaj koji je najviše prezirao ovaj posao (upravljanje), sve dok ga se nije prihvatio.[2]

٣٤٩٦. وَالنَّاسُ مَعَادِنُ خِيَارُهُمْ فِي الْجَاهِلِيَّةِ خِيَارُهُمْ فِي الْإِسْلَامِ إِذَا فَقِهُوا تَجِدُونَ مِنْ خَيْرِ النَّاسِ أَشَدَّ النَّاسِ كَرَاهِيَةً لِهَذَا الشَّأْنِ حَتَّى يَقَعَ فِيهِ .

Resulullahovo, sallallahu alejhi ve sellem, rodoslovlje naveo je Ibn-Sa‘d u svom djelu *Tabekat*, kako slijedi: Muhammed b. Abdullah b. Abdul-Mutalib (koji se zvao Šejbe Hamed) b. Hašim (čije je ime Amr) b. Abdul Menaf (koji se zvao Mugire) b. Kusajj (Kusajjevo ime je Zejd) b. Kilab b. Murre b. Ka‘b b. Lu’aj b. Galib b. Fehr (od kojeg počinje pleme Kurejš, pa ono što je iznad Fehra nije kurejšijsko već kenanijsko) b. Malik b. Nadr (čije je ime Kajs) b. Kinane b. Huzejme b. Mudrike (koji se zvao Amr) b. Ijas b. Mudar.
Stariji preci Muhammeda, sallallahu alejhi ve sellem, bili su muslimani, sljedbenici Ibrahima, alejhis-selam. Tako je Hubejb u svom Tarihu zabilježio izjavu Ibn-Abbasa, radijallahu anhuma, kad je rekao: "Umrli su Adnan, njegov otac i njegov sin Ma‘d i Rebija, Mudar, Kajs, Temim, Esed i Dabbe kao muslimani, sljedbenici Ibrahima, alejhis-selam."

2 Ovdje su navedena dva seneda za hadis u kojem se govori o više stvari:
Ljudi su poput minerala, pa kao što su neki minerali dobri, a neki loši, tako su i neki ljudi dobri, a neki loši. Kad se mineral izvadi iz zemlje, on pokaže svoja svojstva i ne gubi ih; tako i čovjek: kad primi islam, ako je imao svojstvo plemenitosti, on ga zadržava, ako postane učen.
Najbolji čovjek za upravljanje (vlast) je onaj koji to ne traži, jer se boji da neće moći uspostaviti pravednost i blagostanje, a kad se prihvati toga posla, obavlja ga savjesno i sa željom da ga obavi kako treba.

POGLAVLJE

بَاب

3497. PRIČAO NAM JE Musedded, njemu Jahja prenoseći da Šu‘be, kome je saopćio Abdul-Melik od Ibn-Abbasa, radijallahu anhuma, koji je, kada je Seid b. Džubejr (u vezi s ajetom): "Osim ljubavi prema rodbinstvu", rekao da su to rođaci Muhammeda, sallallahu alejhi ve sellem, saopćio: "Nije bilo ni jednog ogranka Kurejšija a da Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, nije u njemu imao rođake, pa mu je objavljeno: 'Osim da održavate rodbinsku vezu koja postoji između mene i vas.'"[1]

٣٤٩٧. حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ حَدَّثَنَا يَحْيَى عَنْ شُعْبَةَ حَدَّثَنِي عَبْدُالْمَلِكِ عَنْ طَاوُسٍ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا (إِلَّا الْمَوَدَّةَ فِي الْقُرْبَى) قَالَ فَقَالَ سَعِيدُ بْنُ جُبَيْرٍ قُرْبَى مُحَمَّدٍ ﷺ فَقَالَ إِنَّ النَّبِيَّ ﷺ لَمْ يَكُنْ بَطْنٌ مِنْ قُرَيْشٍ إِلَّا وَلَهُ فِيهِ قَرَابَةٌ فَنَزَلَتْ عَلَيْهِ إِلَّا أَنْ تَصِلُوا قَرَابَةً بَيْنِي وَبَيْنَكُمْ .

3498. PRIČAO NAM JE Ali b. Abdullah, njemu Sufjan prenoseći od Isma‘ila, on od Kajsa, a ovaj od Ebu-Mes‘uda koji pripisuje Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, da je rekao:

– Otuda će doći smutnja, iz pravca istoka, a surovost i grubost srca se nalaze kod stočara, vlasnika deva, koji slušaju buku pri gonjenju deva i krava, a oni su iz plemena Rebi‘a i Mudar.

٣٤٩٨. حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ عَبْدِاللهِ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ عَنْ إِسْمَاعِيلَ عَنْ قَيْسٍ عَنْ أَبِي مَسْعُودٍ يَبْلُغُ بِهِ النَّبِيَّ ﷺ قَالَ مِنْ هَا هُنَا جَاءَتِ الْفِتَنُ نَحْوَ الْمَشْرِقِ وَالْجَفَاءُ وَغِلَظُ الْقُلُوبِ فِي الْفَدَّادِينَ أَهْلِ الْوَبَرِ عِنْدَ أُصُولِ أَذْنَابِ الْإِبِلِ وَالْبَقَرِ فِي رَبِيعَةَ وَمُضَرَ .

3499. PRIČAO NAM JE Ebul-Jeman, njemu saopćio Šu‘ajb od Zuhrija, kome je rekao Ebu-Seleme b. Abdur-Rahman od Ebu-Hurejre, radijallahu anhu, koji je čuo Allahova Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, kako kaže:

– Ponos i oholost su kod stočara, vlasnika deva,

٣٤٩٩. حَدَّثَنَا أَبُو الْيَمَانِ أَخْبَرَنَا شُعَيْبٌ عَنِ الزُّهْرِيِّ قَالَ أَخْبَرَنِي أَبُو سَلَمَةَ بْنُ عَبْدِالرَّحْمَنِ أَنَّ أَبَا هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ سَمِعْتُ رَسُولَ اللهِ ﷺ يَقُولُ الْفَخْرُ وَالْخُيَلَاءُ فِي الْفَدَّادِينَ

Dvoličnjak je onaj koji pred jednim pokazuje jedno lice, a pred drugim drugo, i to je najgori čovjek. Arapi se ugledaju na Kurejšije i slijede ih, pa kad ih je Resulullah, sallallahu alejhi ve sellem, počeo pozivati u islam, oni su čekali da vide šta će uraditi Kurejšije. Kad su Kurejšije, nakon oslobođenja Mekke, primile islam, učinili su to svi Arabljani.

1 Kur'ansku izreku *illel-meveddete fil-kurba* Besim Korkut je preveo: "Osim da Mu se dobrim djelima približite." (Eš-Šura: 23) Ovo je jedno od mogućih značenja spomenute izreke, dok je to Ikrime objasnio ovako: "Kurejšije su pazile na rodbinske veze, ali kada je Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, počeo pozivati u islam, oni su ga odbili i prekinuli rodbinske veze s njim, pa im je naređeno da održavaju rodbinske veze koje postoje između njega i njih."
Izjava Ibn-Abbasa – *pa mu je objavljeno*: "Osim da održavate rodbinsku vezu koja postoji između mene i vas", odnosi se na ajet o kojem je govorio Seid b. Džubejr i predstavlja njegovo objašnjenje toga ajeta, a ne neki drugi ajet, kao što bi se moglo pomisliti iz formulacije – *pa mu je objavljeno*.

blagost je kod vlasnika ovaca, a iman je jemenski, a i mudrost je jemenska.[2] Ebu-Abdullah (Buharija) kaže: Jemen se zove tako jer je on desno od Ka'be (jemin znači: desno), a Šam je lijevo od Ka'be. *Meš'emeh* je lijeva strana, lijeva ruka se zove *šu'ma*, a za lijevi kraj se kaže *eš'em*.

أَهْلِ الْوَبَرِ وَالسَّكِينَةُ فِي أَهْلِ الْغَنَمِ وَالْإِيمَانُ يَمَانٍ وَالْحِكْمَةُ يَمَانِيَةٌ قَالَ أَبُو عَبْد اللهِ سُمِّيَتِ الْيَمَنَ لِأَنَّهَا عَنْ يَمِينِ الْكَعْبَةِ وَالشَّأْمَ لِأَنَّهَا عَنْ يَسَارِ الْكَعْبَةِ وَالْمَشْأَمَةُ الْمَيْسَرَةُ وَالْيَدُ الْيُسْرَى الشُّؤْمَى وَالْجَانِبُ الْأَيْسَرُ الْأَشْأَمُ .

VRLINE KUREJŠIJA

باب مناقب قريش

3500. PRIČAO NAM JE Ebul-Jeman, njemu saopćio Šu'ajb od Zuhrija, koji je izjavio da je Muhammed b. Džubejr b. Mu'tim običavao pričati da je doprlo do Mu'avije, dok je on bio kod njega u jednoj delegaciji Kurejšija, da je Abdullah b. Amr b. As pričao da će biti jedan vladar iz (plemena) Kahtan, pa se Mu'avija rasrdio i ustao (da govori), te zahvalio Allahu onako kako Mu dolikuje, a zatim rekao:

– Čuo sam da neki od vas pričaju stvari kojih nema u Allahovoj Knjizi, niti se prenose od Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem. To su vaše neznalice, pa čuvajte se želja koje ljude odvode u zabludu, jer ja sam čuo Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, kako kaže: "Ovaj posao (vladavina) će pripadati Kurejšijama, i neće im se niko suprotstaviti a da ga Allah neće oboriti na lice, sve dok oni budu održavali vjeru."[3]

٣٥٠٠. حَدَّثَنَا أَبُو الْيَمَانِ أَخْبَرَنَا شُعَيْبٌ عَنِ الزُّهْرِيِّ قَالَ كَانَ مُحَمَّدُ بْنُ جُبَيْرِ بْنِ مُطْعِمٍ يُحَدِّثُ أَنَّهُ بَلَغَ مُعَاوِيَةَ وَهُوَ عِنْدَهُ فِي وَفْدٍ مِنْ قُرَيْشٍ أَنَّ عَبْدَاللهِ بْنَ عَمْرِو بْنِ الْعَاصِ يُحَدِّثُ أَنَّهُ سَيَكُونُ مَلِكٌ مِنْ قَحْطَانَ فَغَضِبَ مُعَاوِيَةُ فَقَامَ فَأَثْنَى عَلَى اللهِ بِمَا هُوَ أَهْلُهُ ثُمَّ قَالَ أَمَّا بَعْدُ فَإِنَّهُ بَلَغَنِي أَنَّ رِجَالًا مِنْكُمْ يَتَحَدَّثُونَ أَحَادِيثَ لَيْسَتْ فِي كِتَابِ اللهِ وَلَا تُؤْثَرُ عَنْ رَسُولِ اللهِ ﷺ فَأُولَئِكَ جُهَّالُكُمْ فَإِيَّاكُمْ وَالْأَمَانِيَّ الَّتِي تُضِلُّ أَهْلَهَا فَإِنِّي سَمِعْتُ رَسُولَ اللهِ ﷺ يَقُولُ إِنَّ هَذَا الْأَمْرَ فِي قُرَيْشٍ لَا يُعَادِيهِمْ أَحَدٌ إِلَّا كَبَّهُ اللهُ عَلَى وَجْهِهِ مَا أَقَامُوا الدِّينَ .

2 Rečenicu "Iman je jemenski", komentatori različito objašnjavaju. Jedni vele da se to odnosi na Mekku, jer je ona desno u odnosu na Medinu, a u njoj je došla prva Objava. Drugi misle da se to odnosi na Mekku i Medinu jer je Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, ovaj hadis izrekao da se to odnosi na ensarije, jer su oni porijeklom iz Jemena, a potpomogli su islam. Međutim, Ibn-Salah uzima doslovno ovaj stav i smatra da se to odnosi na ondašnje Jemence, što potkrepljuje hadisom: "Došli su vam Jemenci, a oni su najblažih i najnježnijih srca. Iman je jemenski, a i mudrost je jemenska, dok je vodstvo nevjerovanja na istoku."

3 Kurejšije su potomci Nadra b. Kinane, prema mišljenju većine učenjaka, dok neki smatraju da su Kurejšije potomci Fehra b. Malika b. Nadra. Nazvani su tako zbog bavljenja trgovinom, jer lekarruš označava zarađivanje i trgovinu. Neki, pak, smatraju da su oni tako nazvani jer su Nadr i njegovi sinovi istraživali potrebe hadžije i siromaha i udovoljavali im, a lekriš znači: istraživanje, dok drugi kažu da ovaj naziv predstavlja deminutiv riječi kiršun što znači: ajkula. Ajni je naveo još desetak mišljenja o porijeklu riječi kurejš. Kurejšije su Arapi Musta'ribe, tj. potomci Isma'ila, alejhis-selam, a pleme Kahtan su Arapi

3501. PRIČAO NAM JE Ebul-Velid, njemu Asim b. Muhammed rekavši da je čuo svoga oca (kako prenosi) od Ibn-Omera, radijallahu anhuma, da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
– Ova stvar (vlast) će pripadati Kurejšijama sve dok ostanu od njih bar dva čovjeka.

٣٥٠١. حَدَّثَنَا أَبُو الْوَلِيدِ حَدَّثَنَا عَاصِمُ بْنُ مُحَمَّدٍ قَالَ سَمِعْتُ أَبِي عَنِ ابْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ لَا يَزَالُ هَذَا الْأَمْرُ فِي قُرَيْشٍ مَا بَقِيَ مِنْهُمُ اثْنَانِ .

3502. PRIČAO NAM JE Jahja b. Bukejr, njemu Lejs prenosi od Ukajla, on od Ibn-Šihaba, a ovaj od Ibnul-Musejjeba, da je Džubejr b. Mu'tim rekao:
– Allahov Poslaniče, dao si potomcima Muttalibovim, a nas si izostavio, iako smo mi i oni, u odnosu na tebe, na istom stepenu.
– Samo su potomci Hašimovi i potomci Muttalibovi jedna cjelina – rekao je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem.

٣٥٠٢. حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ بُكَيْرٍ حَدَّثَنَا اللَّيْثُ عَنْ عُقَيْلٍ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ عَنِ ابْنِ الْمُسَيَّبِ عَنْ جُبَيْرِ بْنِ مُطْعِمٍ قَالَ مَشَيْتُ أَنَا وَعُثْمَانُ بْنُ عَفَّانَ فَقَالَ يَا رَسُولَ اللهِ أَعْطَيْتَ بَنِي الْمُطَّلِبِ وَتَرَكْتَنَا وَإِنَّمَا نَحْنُ وَهُمْ مِنْكَ بِمَنْزِلَةٍ وَاحِدَةٍ فَقَالَ النَّبِيُّ ﷺ إِنَّمَا بَنُو هَاشِمٍ وَبَنُو الْمُطَّلِبِ شَيْءٌ وَاحِدٌ .

3503. Lejs je izjavio da mu je pričao Ebul-Esved Muhammed prenoseći od Urve b. Zubejra, koji je rekao: "Abdullah b. Zubejr je s nekim ljudima iz (plemena) Benu-Zuhre otišao Aiši, a ona je bila najblaža prema njima (Zuhrijama) zbog njihovog srodstva s Allahovim Poslanikom, sallallahu alejhi ve sellem."

٣٥٠٣. وَقَالَ اللَّيْثُ حَدَّثَنِي أَبُو الْأَسْوَدِ مُحَمَّدٌ عَنْ عُرْوَةَ بْنِ الزُّبَيْرِ قَالَ ذَهَبَ عَبْدُاللهِ بْنُ الزُّبَيْرِ مَعَ أُنَاسٍ مِنْ بَنِي زُهْرَةَ إِلَى عَائِشَةَ وَكَانَتْ أَرَقَّ شَيْءٍ عَلَيْهِمْ لِقَرَابَتِهِمْ مِنْ رَسُولِ اللهِ ﷺ .

3504. PRIČAO NAM JE Ebu-Nu'ajm, njemu Sufjan prenoseći od Sa'da, a Ja'kub b. Ibrahim je rekao da mu je prenio njegov otac od svoga oca, kome je kazao Abdur-Rahman b. Hurmuz A'redž prenoseći od Ebu-Hurejre, radijallahu anhu, da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
– Kurejšije, ensarije, Džuhejna, Muzejna, Eslem, Ešdže' i Gifar su moji štićenici. Oni nemaju zaštitnika osim Allaha i Njegovog Poslanika.[1]

٣٥٠٤. حَدَّثَنَا أَبُو نُعَيْمٍ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ عَنْ سَعْدٍ قَالَ يَعْقُوبُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ حَدَّثَنَا أَبِي عَنْ أَبِيهِ قَالَ حَدَّثَنِي عَبْدُالرَّحْمَنِ ابْنُ هُرْمُزَ الْأَعْرَجُ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ قُرَيْشٌ وَالْأَنْصَارُ وَجُهَيْنَةُ وَمُزَيْنَةُ وَأَسْلَمُ وَأَشْجَعُ وَغِفَارُ مَوَالِيَّ لَيْسَ لَهُمْ مَوْلًى دُونَ اللهِ وَرَسُولِهِ .

starosjedioci.
Mu'avija je ovaj Resulullahov, sallallahu alejhi ve sellem, hadis shvatio doslovno, iako on ne znači da neko od Kahtanovih potomaka ne može imati vlast u nekoj pokrajini.

1 Komentarišući ovaj hadis, Davud je rekao: "Ko bude zarobljen od članova ovih plemena na njemu se neće

3505. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Jusuf, njemu Lejs rekavši da mu je saopćio Ebul-Esved, da je Urve b. Zubejr rekao:
– Abdullah b. Zubejr je bio najdraže biće Aiši, poslije Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, i Ebu-Bekra, i on joj je činio najviše dobročinstva. Međutim, ona nije zadržavala ništa od Abdullahovih blagodati (rizka) koji su joj dolazili, nego je dijelila, te je (Abdullah) b. Zubejr rekao: "Nju treba staviti pod skrbništvo."
Ona je tada rekla: "Zar da ja budem stavljana pod skrbništvo!
Neka sam dužna ispuniti zavjet ako progovorim s njim!"
Kasnije je on zamolio neke Kurejšije, a posebno daidže Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, da se zauzmu kod nje za njega, ali se ona usprotivila. Onda su mu Zuhrije, daidže Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, među kojima su bili Abdur-Rahman b. Esve b. Abdu Jegus i Misver b. Mahreme, rekli:
"Kad mi zatražimo dozvolu (da uđemo kod Aiše), ti upadni iza zastora."
On je tako učinio (i kad mu je ona, uz njihovo posredovanje, oprostila), poslao joj je deset robova, pa ih je ona oslobodila, a potom produžila oslobađati (robove), dok ih nije četrdeset oslobodila, a onda je rekla: "Voljela bih, kad sam se zaklela, da sam precizirala djelo koje ću učiniti, pa da ga izvršim."[2]

٣٥٠٥. حَدَّثَنَا عَبْدُاللهِ بْنُ يُوسُفَ حَدَّثَنَا اللَّيْثُ قَالَ حَدَّثَنِي أَبُو الْأَسْوَدِ عَنْ عُرْوَةَ بْنِ الزُّبَيْرِ قَالَ كَانَ عَبْدُاللهِ بْنُ الزُّبَيْرِ أَحَبَّ الْبَشَرِ إِلَى عَائِشَةَ بَعْدَ النَّبِيِّ ﷺ وَأَبِي بَكْرٍ وَكَانَ أَبَرَّ النَّاسِ بِهَا وَكَانَتْ لَا تُمْسِكُ شَيْئًا مِمَّا جَاءَهَا مِنْ رِزْقِ اللهِ إِلَّا تَصَدَّقَتْ فَقَالَ ابْنُ الزُّبَيْرِ يَنْبَغِي أَنْ يُؤْخَذَ عَلَى يَدَيْهَا فَقَالَتْ أَيُؤْخَذُ عَلَى يَدَيَّ عَلَيَّ نَذْرٌ إِنْ كَلَّمْتُهُ فَاسْتَشْفَعَ إِلَيْهَا بِرِجَالٍ مِنْ قُرَيْشٍ وَبِأَخْوَالِ رَسُولِ اللهِ ﷺ خَاصَّةً فَامْتَنَعَتْ فَقَالَ لَهُ الزُّهْرِيُّونَ أَخْوَالُ النَّبِيِّ ﷺ مِنْهُمْ عَبْدُالرَّحْمَنِ بْنُ الْأَسْوَدِ بْنِ عَبْدِيَغُوثَ وَالْمِسْوَرُ بْنُ مَخْرَمَةَ إِذَا اسْتَأْذَنَّا فَاقْتَحِمِ الْحِجَابَ فَفَعَلَ فَأَرْسَلَ إِلَيْهَا بِعَشْرِ رِقَابٍ فَأَعْتَقَتْهُمْ ثُمَّ لَمْ تَزَلْ تُعْتِقُهُمْ حَتَّى بَلَغَتْ أَرْبَعِينَ فَقَالَتْ وَدِدْتُ أَنِّي جَعَلْتُ حِينَ حَلَفْتُ عَمَلًا أَعْمَلُهُ فَأَفْرُغُ مِنْهُ.

primjenjivati ropstvo", dok drugi kažu da su ova plemena prva primila islam, pa iako su bila manja od ostalih, ranim primanjem islama stekli su prednost nad ostalim plemenima.

2 Slučaj koji se desio između Aiše i njenog sestrića Abdullaha b. Zubejra spomenut je i u pretprošlom hadisu, a u ovom je objašnjen. Međutim, Aiša nije precizirala svoj zavjet, pa je kasnije zažalila što to nije učinila, jer bi tako bila sigurna da je ispunila zavjet, nakon što bi ispunila to što je precizirala, a ovako je toliko robova oslobodila, a opet nije bila sigurna da je ispunila zavjet koji je dala.

KUR'AN JE OBJAVLJEN NA JEZIKU KUREJŠIJA

باب نزل القرآن بلسان قريش

3506. PRIČAO NAM JE Abdul-Aziz b. Abdullah, njemu Ibrahim b. Sa'd prenoseći od Ibn-Šihaba, a on od Enesa, da je Osman pozvao Zejda b. Sabita, Abdullaha b. Zubejra, Seida b. Asa i Abdur-Rahmana b. Harisa b. Hišama, te su oni (stranice) prepisali u Mushafe, a Osman je rekao trojici Kurejšija: "Kada se raziđete (u mišljenju) vi i Zejd b. Sabit u vezi s nečim iz Kur'ana, napišite to jezikom Kurejšija, jer je Kur'an objavljen na njihovom jeziku." I oni su tako uradili.[1]

٣٥٠٦. حَدَّثَنَا عَبْدُالْعَزِيزِ بْنُ عَبْدِاللهِ حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ سَعْدٍ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ عَنْ أَنَسٍ أَنَّ عُثْمَانَ دَعَا زَيْدَ بْنَ ثَابِتٍ وَعَبْدَاللهِ بْنَ الزُّبَيْرِ وَسَعِيدَ بْنَ الْعَاصِ وَعَبْدَالرَّحْمَنِ بْنَ الْحَارِثِ ابْنِ هِشَامٍ فَنَسَخُوهَا فِي الْمَصَاحِفِ وَقَالَ عُثْمَانُ لِلرَّهْطِ الْقُرَشِيِّينَ الثَّلاَثَةِ إِذَا اخْتَلَفْتُمْ أَنْتُمْ وَزَيْدُ ابْنُ ثَابِتٍ فِي شَيْءٍ مِنَ الْقُرْآنِ فَاكْتُبُوهُ بِلِسَانِ قُرَيْشٍ فَإِنَّمَا نَزَلَ بِلِسَانِهِمْ فَفَعَلُوا ذَلِكَ .

PRIPISIVANJE JEMENA ISMAILU, ALEJHIS-SELAM

باب نسبة اليمن إلى إسماعيل

Od njih je Eslem b. Efsa b. Harise b. Amr b. Amir iz (plemena) Huza'a.

مِنْهُمْ أَسْلَمُ بْنُ أَفْصَى بْنِ حَارِثَةَ بْنِ عَمْرِو بْنِ عَامِرٍ مِنْ خُزَاعَةَ .

3507. PRIČAO NAM JE Musedded, njemu Jahja prenoseći od Jezida b. Ebu-Ubejda, kome je Seleme pričao:
– Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, otišao je grupi (plemena) Eslem, koji su se na trgu natjecali u bacanju strijela, te je rekao jednima: "Bacajte, potomci Ismailovi, vaš otac je bio strijelac, a i ja ću biti na strani jedne grupe!"
Oni se ustegoše gađanja, pa on reče: "Šta im je?"
"Kako ćemo bacati, a ti si s tom grupom"
– rekoše oni.
"Bacajte" – reče on – "ja sam sa svima vama."[2]

٣٥٠٧. حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ حَدَّثَنَا يَحْيَى عَنْ يَزِيدَ بْنِ أَبِي عُبَيْدٍ حَدَّثَنَا سَلَمَةُ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ خَرَجَ رَسُولُ اللهِ ﷺ عَلَى قَوْمٍ مِنْ أَسْلَمَ يَتَنَاضَلُونَ بِالسُّوقِ فَقَالَ ارْمُوا بَنِي إِسْمَاعِيلَ فَإِنَّ أَبَاكُمْ كَانَ رَامِيًا وَأَنَا مَعَ بَنِي فُلاَنٍ لأَحَدِ الْفَرِيقَيْنِ فَأَمْسَكُوا بِأَيْدِيهِمْ فَقَالَ مَا لَهُمْ قَالُوا وَكَيْفَ نَرْمِي وَأَنْتَ مَعَ بَنِي فُلاَنٍ قَالَ ارْمُوا وَأَنَا مَعَكُمْ كُلِّكُمْ .

---

1 Osman je oformio grupu od četiri spomenuta člana da prepišu Kur'an u nekoliko primjeraka, i naredio da se pridžavaju narječja Kurejšija, jer je Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, Kurejšija, a Kur'an kaže: "Mi nismo poslali nijednog poslanika koji nije govorio jezikom naroda svoga, da bi mu objasnio." (Ibrahim: 4)

2 Nema sumnje da su plemena Mudar i Rebi'a porijeklom od Ismaila, alejhis-selam, a što se tiče Jemenaca, oni su potomci Kahtana, za koga neki vele da je potomak, Nuha, alejhis-selam, dok neki vele da je on potomak

POGLAVLJE

باب

3508. PRIČAO NAM JE[3] Ebu-Ma'mer, njemu Abdul-Varis prenoseći od Husejna, a on od Abdullaha b. Burejde, kome je saopćio Jahja b. Ja'mer da mu je rekao Ebul-Esved Dili od Ebu-Zerra, radijallahu anhu, koji je čuo Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, kako kaže:
"Ko svjesno pripiše svoje porijeklo nekom ko mu nije otac, zanijekao je (Allahovu blagodat). Ko tvrdi da potiče od nekog naroda, a on nije iz tog naroda, neka pripremi sebi mjesto u Džehennemu."

٣٥٠٨. حَدَّثَنَا أَبُو مَعْمَرٍ حَدَّثَنَا عَبْدُالْوَارِثِ عَنِ الْحُسَيْنِ عَنْ عَبْدِاللهِ بْنِ بُرَيْدَةَ قَالَ حَدَّثَنِي يَحْيَى بْنُ يَعْمَرَ أَنَّ أَبَا الأَسْوَدِ الدِّيلِيَّ حَدَّثَهُ عَنْ أَبِي ذَرٍّ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ أَنَّهُ سَمِعَ النَّبِيَّ ﷺ يَقُولُ لَيْسَ مِنْ رَجُلٍ ادَّعَى لِغَيْرِ أَبِيهِ وَهُوَ يَعْلَمُهُ إِلَّا كَفَرَ وَمَنِ ادَّعَى قَوْمًا لَيْسَ لَهُ فِيهِمْ فَلْيَتَبَوَّأْ مَقْعَدَهُ مِنَ النَّارِ .

3509. PRIČAO NAM JE Ali b. Ajjaš, njemu Hariz, ovome Abdul-Vahid b. Abdullah Nasri, koji je čuo Vasila b. Eska'a, kako kaže da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
– Jedna od najvećih laži je da čovjek pripiše svoje porijeklo nekom ko mu nije otac, ili da priča da je (u snu) vidio nešto što nije vidio, ili rekne na Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, nešto što on nije rekao.

٣٥٠٩. حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ عَيَّاشٍ حَدَّثَنَا حَرِيزٌ قَالَ حَدَّثَنِي عَبْدُالْوَاحِدِ بْنُ عَبْدِاللهِ النَّصْرِيُّ قَالَ سَمِعْتُ وَاثِلَةَ بْنَ الأَسْقَعِ يَقُولُ قَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ إِنَّ مِنْ أَعْظَمِ الْفِرَى أَنْ يَدَّعِيَ الرَّجُلُ إِلَى غَيْرِ أَبِيهِ أَوْ يُرِيَ عَيْنَهُ مَا لَمْ تَرَ أَوْ يَقُولُ عَلَى رَسُولِ اللهِ ﷺ مَا لَمْ يَقُلْ .

3510. PRIČAO NAM JE Musedded, a njemu Hammad prenoseći od Ebu-Džemre, koji je rekao da je čuo Ibn-Abbasa, radijallahu anhuma, kako kaže:
– Izaslanici (plemena) Abdul-Kajsa došli su Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, i rekli: "Allahov Poslaniče, mi smo iz naselja

٣٥١٠. حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ حَدَّثَنَا حَمَّادٌ عَنْ أَبِي جَمْرَةَ قَالَ سَمِعْتُ ابْنَ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا يَقُولُ قَدِمَ وَفْدُ عَبْدِالْقَيْسِ عَلَى رَسُولِ اللهِ ﷺ فَقَالُوا يَا رَسُولَ اللهِ إِنَّا مِنْ هَذَا الْحَيِّ مِنْ رَبِيعَةَ قَدْ حَالَتْ

Huda, alejhis-selam, a neki da je potomak njegovog bratića. Međutim, Zubejr b. Bekar smatra da je Kahtan potomak Isma'ila, alejhis-selam, a i da Ibn-Hadžer naginje ovom mišljenju, jer je broj predaka poznatih ashaba do Kahtana jednak broju predaka poznatih ashaba do Adnana, a da je Kahtan bio u doba Huda, alejhis-selam, onda bi bio deseti predak Adnanu, a poznato je da je između Adnana i Isma'ila bilo četiri ili pet posrednika.

Navedeni hadis govori da pleme Eslem vodi porijeklo od Isma'ila, alejhis-selam, ali to ne mora biti samo s očeve, već može biti i s majčine strane.

3 Ovo poglavlje je samo nastavak prethodnog, u kome se govorilo o pripisivanju Jemenaca Isma'ilu, alejhis-selam, a u prva dva hadisa ovog poglavlja govori se o lažnom pripisivanju, dok se u druga dva hadisa govori o plemenima Rebi'a i Mudar, koji su živjeli na istoku Arabijskog poluotoka, a Jemen je na jugu.

(tj. iz plemena) Rebi‘a. Između nas i tebe ispriječilo se nevjerničko (pleme) Mudar, i mi ti ne možemo doći osim u svakom svetom mjesecu. Kada bi nam naredio nešto što ćemo prihvatiti od tebe i prenijeti onima koji su ostali iza nas?"
– Naređujem vam četiri (dužnosti) – reče on – a zabranjujem vam četiri (poroka). Naređujem vam: vjerovanje u Jednog Allaha, (a to znači) svjedočiti da nema Boga osim Allaha, klanjanje namaza, dijeljenje zekata i da dajete u ime Allaha petinu od onog što ste zaplijenili, a zabranjujem vam (sok, bio on u) vodenoj tikvi, testiji, kadnju ili smolastom koritu.

بَيْنَنَا وَبَيْنَكَ كُفَّارُ مُضَرَ فَلَسْنَا نَخْلُصُ إِلَيْكَ إِلَّا فِي كُلِّ شَهْرٍ حَرَامٍ فَلَوْ أَمَرْتَنَا بِأَمْرٍ نَأْخُذُهُ عَنْكَ وَنُبَلِّغُهُ مَنْ وَرَاءَنَا قَالَ آمُرُكُمْ بِأَرْبَعٍ وَأَنْهَاكُمْ عَنْ أَرْبَعٍ الْإِيمَانِ بِاللهِ شَهَادَةِ أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا اللهُ وَإِقَامِ الصَّلَاةِ وَإِيتَاءِ الزَّكَاةِ وَأَنْ تُؤَدُّوا إِلَى اللهِ خُمُسَ مَا غَنِمْتُمْ وَأَنْهَاكُمْ عَنِ الدُّبَّاءِ وَالْحَنْتَمِ وَالنَّقِيرِ وَالْمُزَفَّتِ .

3511. PRIČAO NAM JE Ebul-Jeman, njemu saopćio Šu‘ajb prenoseći od Zuhrija, a on od Salima, da je Abdullah b. Omer, radijallahu anhuma, izjavio da je čuo Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, kako s minbera kaže:
– Smutnja će biti tamo – pokazao je na istok – odakle će se pojaviti šejtanski rog.

٣٥١١. حَدَّثَنَا أَبُو الْيَمَانِ أَخْبَرَنَا شُعَيْبٌ عَنِ الزُّهْرِيِّ قَالَ حَدَّثَنِي سَالِمُ بْنُ عَبْدِاللهِ أَنَّ عَبْدَاللهِ ابْنَ عُمَرَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا قَالَ سَمِعْتُ رَسُولَ اللهِ ﷺ يَقُولُ وَهُوَ عَلَى الْمِنْبَرِ أَلَا إِنَّ الْفِتْنَةَ هَا هُنَا يُشِيرُ إِلَى الْمَشْرِقِ مِنْ حَيْثُ يَطْلُعُ قَرْنُ الشَّيْطَانِ .

SPOMINJANJE (PLEMENA) ESLEM, GIFAR, MUZEJNE, DŽUHEJNE I EŠDŽE‘

باب ذِكْرِ أَسْلَمَ وغِفَارٍ ومُزَيْنَةَ وجُهَيْنَةَ وأَشْجَعَ

3512. PRIČAO NAM JE Ebu-Nu‘ajm, njemu Sufjan prenoseći od Sa‘da b. Ibrahima, on od Abdur-Rahmana b. Hurmuza, a ovaj od Ebu-Hurejre, radijallahu anhu, koji je izjavio da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
– Kurejšije, ensarije, Džuhejna, Muzejna, Eslem, Gifar i Ešdže‘ su moji štićenici. Oni nemaju zaštitnika osim Allaha i Njegovog Poslanika.

٣٥١٢. حَدَّثَنَا أَبُو نُعَيْمٍ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ عَنْ سَعْدِ ابْنِ إِبْرَاهِيمَ عَنْ عَبْدِالرَّحْمَنِ بْنِ هُرْمُزَ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ قَالَ النَّبِيُّ ﷺ قُرَيْشٌ وَالْأَنْصَارُ وَجُهَيْنَةُ وَمُزَيْنَةُ وَأَسْلَمُ وَغِفَارُ وَأَشْجَعُ مَوَالِيَّ لَيْسَ لَهُمْ مَوْلًى دُونَ اللهِ وَرَسُولِهِ .

3513. PRIČAO MI JE Muhammed b. Gurejr Zuhri, njemu Ja'kub b. Ibrahim od svoga oca, a ovaj od Saliha, kome je kazao Nafi' da mu je saopćio Abdullah, da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao na minberu:
– Gifar – Allah mu oprostio – Eslem – (Allah ga spasio)! A Usajja su oni što su bili neposlušni prema Allahu i Njegovom Poslaniku![1]

٣٥١٣. حَدَّثَنِي مُحَمَّدُ بْنُ غُرَيْرٍ الزُّهْرِيُّ حَدَّثَنَا يَعْقُوبُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ عَنْ أَبِيهِ عَنْ صَالِحٍ حَدَّثَنَا نَافِعٌ أَنَّ عَبْدَاللهِ أَخْبَرَهُ أَنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ قَالَ عَلَى الْمِنْبَرِ غِفَارُ غَفَرَ اللهُ لَهَا وَأَسْلَمُ سَالَمَهَا اللهُ وَعُصَيَّةُ عَصَتِ اللهَ وَرَسُولَهُ .

3514. PRIČAO MI JE Muhammed, njemu saopćio Abdul-Vehhab Sekafi od Ejjuba, on od Muhammeda, a ovaj od Ebu-Hurejre, radijallahu anhu, da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Eslem – Allah ga spasio – i Gifar – Allah mu oprostio."

٣٥١٤. حَدَّثَنِي مُحَمَّدٌ أَخْبَرَنَا عَبْدُالْوَهَّابِ الثَّقَفِيُّ عَنْ أَيُّوبَ عَنْ مُحَمَّدٍ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ أَسْلَمُ سَالَمَهَا اللهُ وَغِفَارُ غَفَرَ اللهُ لَهَا .

3515. PRIČAO NAM JE Kabisa da mu je prenio Sufjan, i rekao mi je Muhammed b. Beššar, a njemu Ibn-Mehdi prenoseći od Sufjana, on od Abdul-Melika b. Umejra, ovaj od Abdur-Rahmana b. Ebu-Bekra, a on od svoga oca, da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
"Šta mislite, ako su (plemena) Džuhejna, Muzejna, Eslem i Gifar bolja od Benu-Temima, Benu-Eseda, Benu-Abdullaha b. Gatafana i Benu-Amira b. Sa'sa'a?"
– Oni su propali i sve izgubili – reče jedan čovjek (Akre' b. Habis).
Oni su bolji od Benu-Temima, Benu-Eseda, Benu-Abdullaha b. Gatafana i Benu-Amira b. Sa'sa'a – reče (Resulullah).

٣٥١٥. حَدَّثَنَا قَبِيصَةُ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ حَدَّثَنِي مُحَمَّدُ بْنُ بَشَّارٍ حَدَّثَنَا ابْنُ مَهْدِيٍّ عَنْ سُفْيَانَ عَنْ عَبْدِالْمَلِكِ بْنِ عُمَيْرٍ عَنْ عَبْدِالرَّحْمَنِ بْنِ أَبِي بَكْرَةَ عَنْ أَبِيهِ قَالَ النَّبِيُّ ﷺ أَرَأَيْتُمْ إِنْ كَانَ جُهَيْنَةُ وَمُزَيْنَةُ وَأَسْلَمُ وَغِفَارُ خَيْرًا مِنْ بَنِي تَمِيمٍ وَبَنِي أَسَدٍ وَمِنْ بَنِي عَبْدِاللهِ بْنِ غَطَفَانَ وَمِنْ بَنِي عَامِرِ بْنِ صَعْصَعَةَ فَقَالَ رَجُلٌ خَابُوا وَخَسِرُوا فَقَالَ هُمْ خَيْرٌ مِنْ بَنِي تَمِيمٍ وَمِنْ بَنِي أَسَدٍ وَمِنْ بَنِي عَبْدِاللهِ بْنِ غَطَفَانَ وَمِنْ بَنِي عَامِرِ بْنِ صَعْصَعَةَ .

1 U ovom hadisu je došlo do podesne veze između slučajne činjenice s imenima ovih plemena i značenja tih imena, jer *gafere* znači: oprostiti, a Poslanik je za pleme Gifar zamolio oprost, dok *selam* znači: spas, pa je za pleme Eslem molio spas. Riječ *asa* znači: biti neposlušan, a riječ *usajjeh* odnosi se na ogranak plemena Beni-Sulejm koje je prekršilo dato obećanje i kod bunara Me'unu poubijalo učače koje im je Resulullah, sallallahu alejhi ve sellem, bio poslao, pa je stoga on rekao da su oni neposlušni prema Allahu i Poslaniku.

3516. PRIČAO MI JE Muhammed b. Beššar, njemu Gunder, a ovom Šu'be prenoseći od Muhammeda b. Ebi-Ja'kuba, koji je izjavio da je čuo Abdur-Rahmana b. Ebu-Bekra (kako prenosi) od svoga oca da je Akre' b. Habis rekao Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem:

– Tebi su dali prisegu kradljivci hadžija iz (plemena) Eslem, Gifar, Muzejne, mislim (da je rekao): Džuhejne – dvoumi se Ibn-Ebi-Ja'kub.

– Šta misliš – reče Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem – ako su Eslem, Gifar, Muzejne – i mislim (da je rekao) Džuhejne – bolji od Benu-Temima, Benu-Amira, Eseda i Gatafana, koji su propali i na gubitku?

– Da – odgovori on.

– Tako mi Onog u Čijoj je ruci moj život – reče Resulullah, sallallahu alejhi ve sellem – oni su sigurno bolji od tih.[1]

٣٥١٦. حَدَّثَنِي مُحَمَّدُ بْنُ بَشَّارٍ حَدَّثَنَا غُنْدَرٌ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ أَبِي يَعْقُوبَ قَالَ سَمِعْتُ عَبْدَالرَّحْمَنِ بْنَ أَبِي بَكْرَةَ عَنْ أَبِيهِ أَنَّ الأَقْرَعَ بْنَ حَابِسٍ قَالَ لِلنَّبِيِّ ﷺ إِنَّمَا بَايَعَكَ سُرَّاقُ الْحَجِيجِ مِنْ أَسْلَمَ وَغِفَارَ وَمُزَيْنَةَ وَأَحْسِبُهُ وَجُهَيْنَةَ ابْنُ أَبِي يَعْقُوبَ شَكَّ قَالَ النَّبِيُّ ﷺ أَرَأَيْتَ إِنْ كَانَ أَسْلَمُ وَغِفَارُ وَمُزَيْنَةُ وَأَحْسِبُهُ وَجُهَيْنَةُ خَيْرًا مِنْ بَنِي تَمِيمٍ وَبَنِي عَامِرٍ وَأَسَدٍ وَغَطَفَانَ خَابُوا وَخَسِرُوا قَالَ نَعَمْ قَالَ وَالَّذِي نَفْسِي بِيَدِهِ إِنَّهُمْ لَخَيْرٌ مِنْهُمْ .

3517. PRIČAO NAM JE Sulejman b. Harb, njemu Hammad od Ejjuba, ovaj od Muhammeda, a on od Ebu-Hurejre, radijallahu anhu, koji je izjavio da je (Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem), rekao: "Eslem, Gifar i dio Muzejne i Džuhejne – ili je rekao – dio Džuhejne ili Muzejne – bolji su kod Allaha – ili je rekao – na Sudnjem danu – od (plemena) Esed, Temim, Hevazin i Gatafan."

٣٥١٧. حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ حَرْبٍ حَدَّثَنَا حَمَّادٌ عَنْ أَيُّوبَ عَنْ مُحَمَّدٍ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ قَالَ أَسْلَمُ وَغِفَارُ وَشَيْءٌ مِنْ مُزَيْنَةَ وَجُهَيْنَةَ أَوْ قَالَ شَيْءٌ مِنْ جُهَيْنَةَ أَوْ مُزَيْنَةَ خَيْرٌ عِنْدَ اللهِ أَوْ قَالَ يَوْمَ الْقِيَامَةِ مِنْ أَسَدٍ وَتَمِيمٍ وَهَوَازِنَ وَغَطَفَانَ .

1 Plemena Eslem, Gifar, Muzejne, Džuhejne i Ešdže' u periodu prije islama imala su manju snagu i ugled u odnosu na Benu-Amir, Benu-Temim i druga plemena, ali kad je došao islam, oni su bili brži u primanju islama, pa im je zbog toga pripala velika čast i ugled. Najpoznatiji ashab iz plemena Gifar bio je Ebu Zerr, iz plemena Muzejne Abdullah b. Mugaffel, iz plemena Džuhejne Ukbe b. Amir, a iz Ešdže'a Nu'ajm b. Mes'ud. Inače, sva ova plemena vode porijeklo od Mudara. Pleme Benu-Esed odmetnulo se u Ebu-Bekrovo doba pod vodstvom Talhe b. Huvejlida, a Benu-Temim pod vodstvom Sedžaha.

SPOMINJANJE KAHTANA

باب ذِكْرِ قَحْطَان

3518. PRIČAO NAM JE Abdul-Aziz b. Abdullah, njemu Sulejman b. Bilal prenoseći od Sevra b. Zejda, ovaj od Ebul-Gajsa, a on od Ebu-Hurejre, radijallahu anhu, da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
– Neće doći Sudnji dan dok se ne pojavi jedan čovjek iz (plemena) Kahtan koji će goniti ljude štapom (tj. potčiniti ih kao što su čobanu ovce potčinjene).[2]

٣٥١٨. حَدَّثَنَا عَبْدُالْعَزِيزِ بْنُ عَبْدِاللهِ قَالَ حَدَّثَنِي سُلَيْمَانُ بْنُ بِلَالٍ عَنْ ثَوْرِ بْنِ زَيْدٍ عَنْ أَبِي الْغَيْثِ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ لَا تَقُومُ السَّاعَةُ حَتَّى يَخْرُجَ رَجُلٌ مِنْ قَحْطَانَ يَسُوقُ النَّاسَ بِعَصَاهُ .

ZABRANJENO PAGANSKO PRIZIVANJE

باب مَا يُنْهَى مِنْ دَعْوَةِ الْجَاهِلِيَّةِ

3519. PRIČAO NAM JE Muhammed, njemu je saopćio Mahled b. Jezid, a ovom Ibn-Džurejdž rekavši da mu je saopćio Amr b. Dinar da je čuo Džabira, radijallahu anhu, kako kaže:
"Bili smo na jednom vojnom pohodu s Vjerovjesnikom, sallallahu alejhi ve sellem, a s njim su se bili okupili i muhadžiri, i to u velikom broju. Među muhadžirima je bio jedan šaljivdžija i on je straga udario jednog ensariju. Spomenuti ensarija se žestoko rasrdio tako da su počeli međusobno prizivati (na odmazdu), te je ensarija povikao: 'Upomoć, ensarije!'"
"O, muhadžiri, upomoć!", povikao je muhadžir.
Onda je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, izišao i rekao: "Otkud prizivanja koje su neznabošci prizivali?!" Potom je upitao: "Šta im je bilo?" pa mu je saopćeno o muhadžirovom udarcu ensarije, te je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
"Ostavite to, jer to je veoma pokuđeno!"
Abdullah b. Ubejj b. Selul (vođa munafika) potom je rekao:
"Zar će oni prizivati upomoć protiv nas? Ako se

٣٥١٩. حَدَّثَنَا مُحَمَّدٌ أَخْبَرَنَا مَخْلَدُ بْنُ يَزِيدَ أَخْبَرَنَا ابْنُ جُرَيْجٍ قَالَ أَخْبَرَنِي عَمْرُو بْنُ دِينَارٍ أَنَّهُ سَمِعَ جَابِرًا رَضِيَ اللهُ عَنْهُ يَقُولُ غَزَوْنَا مَعَ النَّبِيِّ ﷺ وَقَدْ ثَابَ مَعَهُ نَاسٌ مِنَ الْمُهَاجِرِينَ حَتَّى كَثُرُوا وَكَانَ مِنَ الْمُهَاجِرِينَ رَجُلٌ لَعَّابٌ فَكَسَعَ أَنْصَارِيًّا فَغَضِبَ الْأَنْصَارِيُّ غَضَبًا شَدِيدًا حَتَّى تَدَاعَوْا وَقَالَ الْأَنْصَارِيُّ يَا لَلْأَنْصَارِ وَقَالَ الْمُهَاجِرِيُّ يَا لَلْمُهَاجِرِينَ فَخَرَجَ النَّبِيُّ ﷺ فَقَالَ مَا بَالُ دَعْوَى أَهْلِ الْجَاهِلِيَّةِ ثُمَّ قَالَ مَا شَأْنُهُمْ فَأُخْبِرَ بِكَسْعَةِ الْمُهَاجِرِيِّ الْأَنْصَارِيَّ قَالَ فَقَالَ النَّبِيُّ ﷺ دَعُوهَا فَإِنَّهَا خَبِيثَةٌ وَقَالَ عَبْدُاللهِ بْنُ أُبَيٍّ ابْنُ سَلُولَ أَقَدْ تَدَاعَوْا عَلَيْنَا لَئِنْ رَجَعْنَا إِلَى الْمَدِينَةِ لَيُخْرِجَنَّ الْأَعَزُّ مِنْهَا الْأَذَلَّ فَقَالَ عُمَرُ أَلَا نَقْتُلُ يَا رَسُولَ اللهِ هَذَا الْخَبِيثَ لِعَبْدِاللهِ فَقَالَ النَّبِيُّ ﷺ لَا يَتَحَدَّثُ النَّاسُ أَنَّهُ كَانَ يَقْتُلُ أَصْحَابَهُ .

2 U drugim predajama se kaže da će ovaj vladar iz plemena Kahtan doći poslije Mehdija i da će nastaviti njegovim putem te će vladati dvadeset godina.

vratimo u Medinu, sigurno će jači istjerati iz nje slabijeg!"
"Allahov Poslaniče", reče Omer za Abdullaha, "hoćemo li ubiti ovog pokvarenjaka?"
"Ne", reče Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, "jer bi svijet pričao da on (Muhammed) ubija svoje drugove."[1]

3520. PRIČAO MI JE Sabit b. Muhammed, njemu Sufjan od A'meša, on od Abdullaha b. Murre, ovaj od Mesruka, on od Abdullaha, radijallahu anhu, a ovaj od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, i prenio je Sufjan od Zubejda, on od Ibrahima, ovaj od Mesruka, a on od Abdullaha, da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
"Nije naš onaj koji se udara po obrazima, cijepa otvore košulje i priziva upomoć na paganski način."

٣٥٢٠. حَدَّثَنِي ثَابِتُ بْنُ مُحَمَّدٍ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ عَنِ الأَعْمَشِ عَنْ عَبْدِاللهِ بْنِ مُرَّةَ عَنْ مَسْرُوقٍ عَنْ عَبْدِاللهِ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ ح وَعَنْ سُفْيَانَ عَنْ زُبَيْدٍ عَنْ إِبْرَاهِيمَ عَنْ مَسْرُوقٍ عَنْ عَبْدِاللهِ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ لَيْسَ مِنَّا مَنْ ضَرَبَ الْخُدُودَ وَشَقَّ الْجُيُوبَ وَدَعَا بِدَعْوَى الْجَاهِلِيَّةِ .

KAZIVANJE O (PLEMENU) HUZA'A

باب قِصَّةِ خُزاعة

3521. PRIČAO MI JE Ishak b. Ibrahim, njemu Jahja b. Adem, a ovom saopćio Israil od Ebu-Hasina, ovaj od Ebu-Saliha, a on od Ebu-Hurejre, radijallahu anhu, da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
"Amr b. Luhajj b. Kame b. Hindif je Ebu-Huza'a."

٣٥٢١. حَدَّثَنِي إِسْحَاقُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ آدَمَ أَخْبَرَنَا إِسْرَائِيلُ عَنْ أَبِي حَصِينٍ عَنْ أَبِي صَالِحٍ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ أَنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ قَالَ عَمْرُو بْنُ لُحَيِّ بْنِ قَمَعَةَ بْنِ خِنْدِفَ أَبُو خُزَاعَةَ .

3522. PRIČAO NAM JE Ebul-Jeman, njemu je saopćio Šu'ajb od Zuhrija, koji je izjavio da je čuo Seida b. Musejjeba,kako kaže:
"Behira je (deva) čije je mlijeko zabranjivano zbog šejtana i niko od ljudi više je ne muze, a saiba je (deva) koju su ostavljali svojim božanstvima tako

٣٥٢٢. حَدَّثَنَا أَبُو الْيَمَانِ أَخْبَرَنَا شُعَيْبٌ عَنِ الزُّهْرِيِّ قَالَ سَمِعْتُ سَعِيدَ بْنَ الْمُسَيَّبِ قَالَ الْبَحِيرَةُ الَّتِي يُمْنَعُ دَرُّهَا لِلطَّوَاغِيتِ وَلاَ يَحْلُبُهَا أَحَدٌ مِنَ النَّاسِ وَالسَّائِبَةُ الَّتِي كَانُوا يُسَيِّبُونَهَا

1 Ovdje se pod paganskim prizivanjem misli na prizivanje svojih saplemenika na osvetu protiv nekog plemena. U predislamskom periodu kod Arapa je vladao ovaj običaj, ali ga je islam dokinuo, što se vidi iz navedenog i ovog hadisa: "Ko bude prizivao upomoć na paganski način, ne pripada nama i neka sebi pripremi mejsto u vatri." Abdullah b. Ubejj b. Selul, vođa medinskih munafika, ovim povodom je pokušao podstaknuti sukob među muslimanima, ali Resulullah, sallallahu alejhi ve sellem, nije dozvolio Omeru da ga ubije jer su munafici u očima svijeta bili muslimani, pa bi to značilo da Poslanik ubija svoje pristalice.

da se ništa na nju ne tovari." Potom je on dodao da je Ebu-Hurejre, radijallahu anhu, izjavio da je Vjerovjesnik, salallahu alejhi ve sellem, rekao: "Vidio sam Amra b. Amira b. Luhajja el-Huzaija kako vuče svoja crijeva u vatri, a on je bio prvi koji je ostavio saibu.[2]

لِآلِهَتِهِمْ فَلَا يُحْمَلُ عَلَيْهَا شَيْءٌ قَالَ وَقَالَ أَبُو هُرَيْرَةَ قَالَ النَّبِيُّ ﷺ رَأَيْتُ عَمْرَو بْنَ عَامِرِ بْنِ لُحَيٍّ الْخُزَاعِيَّ يَجُرُّ قُصْبَهُ فِي النَّارِ وَكَانَ أَوَّلَ مَنْ سَيَّبَ السَّوَائِبَ .

KAZIVANJE O ZEMZEMU[3]

باب قِصَّة زَمْزَم

3523. PRIČAO NAM JE Zejd, a to je Ibn-Ahzem, da je Ebu-Kutejbe Salim b. Kutejbe, kome je saopćio Musenna b. Seid Kasir rekavši da mu je pričao Ebu-Džemre, koji je izjavio da je Ibn-Abbas rekao:

– Želite li da vam pripovijedam o Ebu-Zerrovom primanju islama?

– Svakako, rekli smo mi, kaže (Ebu-Džemre) – i on je kazao:

Ebu-Zerr je rekao: "Bio sam jedan od ljudi iz (plemena) Gifar, i do nas je doprla vijest da se u Mekki pojavio čovjek koji tvrdi da je Vjerovjesnik te sam ja rekao svom bratu (Unejsu):

– Idi tom čovjeku, popričaj s njim i donesi mi vijest o njemu.

On je otišao i sastao se s njim, a potom se vratio.

– Šta ima kod tebe? – pitao sam, te je on odgovorio:

٣٥٢٣. حَدَّثَنَا زَيْدٌ هُوَ ابْنُ أَخْزَمَ قَالَ حَدَّثَنَا أَبُو قُتَيْبَةَ سَلْمُ بْنُ قُتَيْبَةَ حَدَّثَنِي مُثَنَّى بْنُ سَعِيدٍ الْقَصِيرُ قَالَ حَدَّثَنِي أَبُو جَمْرَةَ قَالَ قَالَ لَنَا ابْنُ عَبَّاسٍ أَلَا أُخْبِرُكُمْ بِإِسْلَامِ أَبِي ذَرٍّ قَالَ قُلْنَا بَلَى قَالَ قَالَ أَبُو ذَرٍّ كُنْتُ رَجُلًا مِنْ غِفَارٍ فَبَلَغَنَا أَنَّ رَجُلًا قَدْ خَرَجَ بِمَكَّةَ يَزْعُمُ أَنَّهُ نَبِيٌّ فَقُلْتُ لِأَخِي انْطَلِقْ إِلَى هَذَا الرَّجُلِ كَلِّمْهُ وَأْتِنِي بِخَبَرِهِ فَانْطَلَقَ فَلَقِيَهُ ثُمَّ رَجَعَ فَقُلْتُ مَا عِنْدَكَ فَقَالَ وَاللَّهِ لَقَدْ رَأَيْتُ رَجُلًا يَأْمُرُ بِالْخَيْرِ وَيَنْهَى عَنِ الشَّرِّ فَقُلْتُ لَهُ لَمْ تَشْفِنِي مِنَ الْخَبَرِ فَأَخَذْتُ جِرَابًا وَعَصًا ثُمَّ أَقْبَلْتُ إِلَى مَكَّةَ فَجَعَلْتُ لَا أَعْرِفُهُ وَأَكْرَهُ

---

2 Neki kažu da je pleme Huza'a porijeklom iz Jemena i da je došlo u Mekku nakon rušenja jemenske brane, dok drugi kažu da je Huza'a od Mudara.
Ibnul-Kulejbi navodi da je Amr b. Luhajj, sin Fuhejre, kćerke Amra b. Harisa, posljednjeg vladara Mekke iz plemena Džuhrum, kojeg je naslijedio njegov unuk Amr b. Luhajj. Na taj način uprava nad Mekkom je prešla u ruke plemena Huza'a, a tek nakon tristo godina upravu je od njih preuzeo Kusajj b. Kilab, preko kojeg je ona došla u ruke Kurejšija.
Ibn-Ishak navodi da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao Eksemu b. Džanu: "Vidio sam Amra b. Luhaija kako vuče svoja crijeva u vatri, jer je on prvi koji je izmijenio Ismailovu vjeru, podigao kipove, ostavio saibu, prorezao behiru, spojio vesilu i hama učinio nepristupačnim." Na ove životinje, koje predislamski Arapi nisu koristili, odnosi se ajet: "Allah nije propisao ni behiru, ni saibu, ni vasilu, a ni hama; to oni koji ne vjeruju govore o Allahu laži, i većina njih nema pameti." (El-Maide: 103)

3 U nekim primjercima Buharijeve zbirke naslov ovog poglavlja glasi: Ebu-Zerrovo primanje islama i kazivanje o Zemzemu. Takav naslov je opravdan s obzirom da ovaj hadis govori o Ebu-Zerrovom primanju islama, a na Zemzem se odnosi dio hadisa u kojem se kaže: "Pio sam vodu Zemzema i boravio u Mesdžidul-Haramu."

أَنْ أَسْأَلَ عَنْهُ وَأَشْرَبُ مِنْ مَاءِ زَمْزَمَ وَأَكُونُ فِي الْمَسْجِدِ قَالَ فَمَرَّ بِي عَلِيٌّ فَقَالَ كَأَنَّ الرَّجُلَ غَرِيبٌ قَالَ قُلْتُ نَعَمْ قَالَ فَانْطَلِقْ إِلَى الْمَنْزِلِ قَالَ فَانْطَلَقْتُ مَعَهُ لَا يَسْأَلُنِي عَنْ شَيْءٍ وَلَا أُخْبِرُهُ فَلَمَّا أَصْبَحْتُ غَدَوْتُ إِلَى الْمَسْجِدِ لِأَسْأَلَ عَنْهُ وَلَيْسَ أَحَدٌ يُخْبِرُنِي عَنْهُ بِشَيْءٍ قَالَ فَمَرَّ بِي عَلِيٌّ فَقَالَ أَمَا نَالَ لِلرَّجُلِ يَعْرِفُ مَنْزِلَهُ بَعْدُ قَالَ قُلْتُ لَا قَالَ انْطَلِقْ مَعِي قَالَ فَقَالَ مَا أَمْرُكَ وَمَا أَقْدَمَكَ هَذِهِ الْبَلْدَةَ قَالَ قُلْتُ لَهُ إِنْ كَتَمْتَ عَلَيَّ أَخْبَرْتُكَ قَالَ فَإِنِّي أَفْعَلُ قَالَ قُلْتُ لَهُ بَلَغَنَا أَنَّهُ قَدْ خَرَجَ هَا هُنَا رَجُلٌ يَزْعُمُ أَنَّهُ نَبِيٌّ فَأَرْسَلْتُ أَخِي لِيُكَلِّمَهُ فَرَجَعَ وَلَمْ يَشْفِنِي مِنَ الْخَبَرِ فَأَرَدْتُ أَنْ أَلْقَاهُ فَقَالَ لَهُ أَمَا إِنَّكَ قَدْ رَشَدْتَ هَذَا وَجْهِي إِلَيْهِ فَاتَّبِعْنِي ادْخُلْ حَيْثُ أَدْخُلُ فَإِنِّي إِنْ رَأَيْتُ أَحَدًا أَخَافُهُ عَلَيْكَ قُمْتُ إِلَى الْحَائِطِ كَأَنِّي أُصْلِحُ نَعْلِي وَامْضِ أَنْتَ فَمَضَى وَمَضَيْتُ مَعَهُ حَتَّى دَخَلَ وَدَخَلْتُ مَعَهُ عَلَى النَّبِيِّ ﷺ فَقُلْتُ لَهُ اعْرِضْ عَلَيَّ الْإِسْلَامَ فَعَرَضَهُ فَأَسْلَمْتُ مَكَانِي فَقَالَ لِي يَا أَبَا ذَرٍّ اكْتُمْ هَذَا الْأَمْرَ وَارْجِعْ إِلَى بَلَدِكَ فَإِذَا بَلَغَكَ ظُهُورُنَا فَأَقْبِلْ فَقُلْتُ وَالَّذِي بَعَثَكَ بِالْحَقِّ لَأَصْرُخَنَّ بِهَا بَيْنَ أَظْهُرِهِمْ فَجَاءَ إِلَى الْمَسْجِدِ وَقُرَيْشٌ فِيهِ فَقَالَ يَا مَعْشَرَ قُرَيْشٍ إِنِّي أَشْهَدُ أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا اللهُ وَأَشْهَدُ أَنَّ مُحَمَّدًا عَبْدُهُ وَرَسُولُهُ فَقَالُوا قُومُوا إِلَى هَذَا الصَّابِئِ فَقَامُوا فَضُرِبْتُ لِأَمُوتَ فَأَدْرَكَنِي الْعَبَّاسُ فَأَكَبَّ عَلَيَّ ثُمَّ أَقْبَلَ عَلَيْهِمْ فَقَالَ وَيْلَكُمْ

– Tako mi Allaha, vidio sam čovjeka koji naređuje dobro i odvraća od zla.
– Nisi me zadovoljio tom viješću, rekao sam mu, te uzeo torbu i štap i zaputio se u Mekku. Nisam ga poznavao, a nisam želio ni da pitam za njega. Pio sam vodu Zemzema i boravio u Mesdžidul-Haramu. Onda je – kaže on – pored mene prošao Alija i rekao:
– Kao da je ovaj čovjek stranac?
– Da, rekao sam – kaže on.
– Hajdemo kući – rekao je on i ja sam se zaputio s njim, a da me on nije ništa pitao, niti sam ja njemu saopćio (razlog svog dolaska). Sutradan sam poranio u Mesdžidul-Haram, da bih pitao o njemu, a niko mi o njemu ništa nije rekao. Ponovo je – kaže on – pored mene naišao Alija i rekao:
– Je li već došlo vrijeme da ovaj čovjek upozna svoje mjesto?
– Ne, rekao sam – kaže on.
– Hajde sa mnom – reče on, a potom upita:
– Kakav je tvoj slučaj i šta te dovelo u ovaj grad?
– Ako ćeš čuvati moju tajnu, rekoh mu, onda ću te izvijestiti.
– Učinit ću to – reče on.
– Do nas je doprlo – kaže on,
da mu je tada rekao – da se ovdje pojavio čovjek koji tvrdi da je Vjerovjesnik te sam poslao svog brata da popriča s njim, i on se vratio ne zadovoljivši me svojom viješću, pa sam ja poželio da se sastanem s njim.
– Ti si zaista na ispravnom putu – rekao mu je (Alija) – i ja ću se sad uputiti k njemu, pa me slijedi i uđi gdje i ja uđem. Ako naiđemo na nekog ko bi bio opasan po tebe, ja ću stati pored zida kao da opravljam svoju obuću, a ti produži.
Potom je on krenuo, a i ja sam išao s njim, sve dok on nije ušao, a s njim sam i ja ušao Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, i rekao mu: "Izloži mi islam."

– On mi ga je izložio te sam ga ja smjesta primio. On mi je rekao:
– Ebu-Zerr, sakrij ovu stvar i vrati se u svoje mjesto, a kad čuješ da smo ojačali, onda dođi.
– Tako mi Onog koji te je uistinu poslao, rekao sam, sigurno ću razglasiti (ovu stvar) među njima!
Potom je on otišao u Mesdžid-Haram, u kojem su bili Kurejšije i rekao:
– Skupino Kurejšija, ja svjedočim da je samo Allah Bog i svjedočim da je Muhammed Njegov rob i poslanik!
– Ustanite na ovog koji je prevjerio – rekoše oni i skočiše, te sam ja bio gotovo nasmrt pretučen, a onda je stigao Abbas, bacio se na mene, a potom se okrenuo prema njima i rekao: "Teško vama! Zar ćete ubiti čovjeka iz Gifara, a vaša trgovina i put su preko Gifara!" Tada su me oni ostavili, i pošto je sutradan svanulo, vratio sam se i rekao ono što sam rekao i jučer.
– Ustanite na ovog koji je prevjerio – rekoše oni opet, pa mi je učinjeno ono što je učinjeno i jučer, te je opet stigao Abbas, bacio se na mene i rekao ono što je rekao i jučer.
Ovo se desilo u početku Ebu-Zerrovog, radijallahu anhu, primanja islama, kaže (Ebu-Džemre).

تَقْتُلُونَ رَجُلًا مِنْ غِفَارَ وَمَتْجَرُكُمْ وَمَمَرُّكُمْ عَلَى غِفَارَ فَأَقْلَعُوا عَنِّي فَلَمَّا أَنْ أَصْبَحْتُ الْغَدَ رَجَعْتُ فَقُلْتُ مِثْلَ مَا قُلْتُ بِالْأَمْسِ فَقَالُوا قُومُوا إِلَى هَذَا الصَّابِئِ فَصُنِعَ بِي مِثْلَ مَا صُنِعَ بِالْأَمْسِ وَأَدْرَكَنِي الْعَبَّاسُ فَأَكَبَّ عَلَيَّ وَقَالَ مِثْلَ مَقَالَتِهِ بِالْأَمْسِ قَالَ فَكَانَ هَذَا أَوَّلَ إِسْلَامِ أَبِي ذَرٍّ رَحِمَهُ اللهُ .

KAZIVANJE O ZEMZEMU I NEZNANJU ARAPA

باب قِصَّةِ زَمْزَم و جهْلِ العَرب

3524. PRIČAO NAM JE Ebu-Nu'man, njemu Ebu-Avane prenoseći od Ebu- Bišra, ovaj od Seida b. Džubejra, a on da je Ibn-Abbas, radijallahu anhuma, rekao:
"Ako želiš da se upoznaš s neznanjem Arapa, onda pročitaj (ajet) koji je iznad sto tridesetog u suri El-En'am: 'Oni koji iz lahkoumnosti i ne znajući šta rade djecu svoju ubijaju' – do riječi – 'oni su zalutali i oni ne znaju šta rade.'"[1]

٣٥٢٤. حَدَّثَنَا أَبُو النُّعْمَانِ حَدَّثَنَا أَبُو عَوَانَةَ عَنْ أَبِي بِشْرٍ عَنْ سَعِيدِ بْنِ جُبَيْرٍ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا قَالَ إِذَا سَرَّكَ أَنْ تَعْلَمَ جَهْلَ الْعَرَبِ فَاقْرَأْ مَا فَوْقَ الثَّلَاثِينَ وَمِائَةٍ فِي سُورَةِ الْأَنْعَامِ (قَدْ خَسِرَ الَّذِينَ قَتَلُوا أَوْلَادَهُمْ سَفَهًا بِغَيْرِ عِلْمٍ) إِلَى قَوْلِهِ (قَدْ ضَلُّوا وَمَا كَانُوا مُهْتَدِينَ) .

1 Spomenuti ajet u cijelosti glasi: "Oni koji iz lahkoumnosti i ne znajući šta rade, djecu svoju ubijaju i koji ono,

PRIPISIVANJE SVOGA PORIJEKLA SVOJIM PRECIMA U ISLAMU ILI NEZNABOŠTVU

باب من انتسب إلى آبائه في الإسلام والجاهلية

Ibn-Omer i Ebu-Hurejra prenose od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem: "Plemeniti, sin plemenitog, unuk plemenitog, praunuk plemenitog je Jusuf, sin Ja'kubov, unuk Ishakov, praunuk Ibrahima, Allahovog prijatelja."
Bera kaže da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Ja sam sin Abdul-Muttaliba."[1]

وَقَالَ ابْنُ عُمَرَ وَأَبُو هُرَيْرَةَ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ إِنَّ الْكَرِيمَ ابْنَ الْكَرِيمِ ابْنِ الْكَرِيمِ ابْنِ الْكَرِيمِ يُوسُفُ بْنُ يَعْقُوبَ بْنِ إِسْحَاقَ بْنِ إِبْرَاهِيمَ خَلِيلِ اللَّهِ وَقَالَ الْبَرَاءُ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ أَنَا ابْنُ عَبْدِ الْمُطَّلِبِ .

3525. PRIČAO NAM JE Umer b. Hafs, njemu njegov otac, ovom opet A'meš, a njemu Amr-Murre od Seida b. Džubejra, a on da je Ibn-Abbas, radijallahu anhu, rekao:
"Kada je objavljeno: 'I opominji rodbinu svoju najbližu', Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, počeo je pozivati: 'O, potomci Fehra! O, potomci Adijja', po rodovima Kurejšija."

٣٥٢٥. حَدَّثَنَا عُمَرُ بْنُ حَفْصٍ حَدَّثَنَا أَبِي حَدَّثَنَا الْأَعْمَشُ حَدَّثَنَا عَمْرُو بْنُ مُرَّةَ عَنْ سَعِيدِ بْنِ جُبَيْرٍ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا قَالَ لَمَّا نَزَلَتْ ﴿ وَأَنْذِرْ عَشِيرَتَكَ الْأَقْرَبِينَ ﴾ جَعَلَ النَّبِيُّ ﷺ يُنَادِي يَا بَنِي فِهْرٍ يَا بَنِي عَدِيٍّ بِبُطُونِ قُرَيْشٍ .

3526. I rekao nam je Kabisa da mu je saopćio Sufjan od Habiba b. Ebu-Sabita, on od Seida b. Džubejra, a ovaj da je Ibn-Abbas, radijallahu anhuma, rekao:
"Kada je objavljeno: 'I opominji rodbinu svoju najbližu', Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, počeo ih je pozivati, pleme po pleme."[2]

٣٥٢٦. وَ قَالَ لَنَا قَبِيصَةُ أَخْبَرَنَا سُفْيَانُ عَنْ حَبِيبِ بْنِ أَبِي ثَابِتٍ عَنْ سَعِيدِ بْنِ جُبَيْرٍ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ قَالَ لَمَّا نَزَلَتْ ﴿ وَأَنْذِرْ عَشِيرَتَكَ الْأَقْرَبِينَ ﴾ جَعَلَ النَّبِيُّ ﷺ يَدْعُوهُمْ قَبَائِلَ قَبَائِلَ .

čime ih je Allah podario, zabranjenim smatraju, govoreći neistine o Allahu, sigurno će nastradati. Oni su zalutali i oni ne znaju šta rade." (El-En'am: 140) Katade kaže da su svi osim plemena Kinane ubijali svoje kćerke bojeći se ropstva i siromaštva.

1 Ovo je samo dio hadisa koji je u cijelosti naveden u poglavlju *Džihad*.

2 Kada je objavljen ajet: "I opominju rodbinu svoju najbližu!" (Šura: 214), Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, pozvao je sve svoje rođake i na kraju svoju kćerku Fatimu.

3527. PRIČAO NAM JE Ebul-Jeman, njemu je saopćio Šu'ajb, a ovom Ebu-Zinad od A'redža, a on od Ebu-Hurejre, radijallahu anhu, da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
"O, potomci Abdul-Menafa, kupite svoje duše od Allaha! O, potomci Abdul-Muttaliba, kupite svoje duše od Allaha! O, majko Zubejra b. Avvama, tetko Allahovog Poslanika, o, Fatima, kćerko Muhammeda, kupite svoje duše od Allaha! Ja ni vama dvjema ne mogu kod Allaha ništa pomoći (ako ne primite islam), a od imetka moga tražite što god hoćete."

٣٥٢٧. حَدَّثَنَا أَبُو الْيَمَانِ أَخْبَرَنَا شُعَيْبٌ أَخْبَرَنَا أَبُو الزِّنَادِ عَنِ الأَعْرَجِ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ قَالَ يَا بَنِي عَبْدِ مَنَافٍ اشْتَرُوا أَنْفُسَكُمْ مِنَ اللهِ يَا بَنِي عَبْدِ الْمُطَّلِبِ اشْتَرُوا أَنْفُسَكُمْ مِنَ اللهِ يَا أُمَّ الزُّبَيْرِ بْنِ الْعَوَّامِ عَمَّةَ رَسُولِ اللهِ يَا فَاطِمَةُ بِنْتَ مُحَمَّدٍ اشْتَرِيَا أَنْفُسَكُمَا مِنَ اللهِ لَا أَمْلِكُ لَكُمَا مِنَ اللهِ شَيْئًا سَلَانِي مِنْ مَالِي مَا شِئْتُمَا .

SIN OD SESTRE JEDNOG NARODA ILI ŠTIĆENIK JEDNOG NARODA PRIPADA NJIMA

بَاب ابْنُ أُخْتِ الْقَوْمِ وَمَوْلَى الْقَوْمِ مِنْهُمْ

3528. PRIČAO NAM JE Sulejman b. Harb, njemu Šu'be prenoseći od Katade, a on od Enesa, radijallahu anhu, da je rekao:
"Pozvao je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, ensarije i rekao: 'Ima li među vama neko ko nije vaš?' 'Ne' – rekoše oni – 'osim jednog sina od naše sestre.' 'Sin od sestre jednog naroda pripada njima' – reče Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem."[3]

٣٥٢٨. حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ حَرْبٍ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ عَنْ قَتَادَةَ عَنْ أَنَسٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ دَعَا النَّبِيُّ ﷺ الأَنْصَارَ فَقَالَ هَلْ فِيكُمْ أَحَدٌ مِنْ غَيْرِكُمْ قَالُوا لَا إِلَّا ابْنُ أُخْتٍ لَنَا فَقَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ ابْنُ أُخْتِ الْقَوْمِ مِنْهُمْ .

3 Na osnovu ovog hadisa hanefije smatraju da daidža ima pravo naslijeđa, ako nema rodbine po ocu, ili nekog s fiksnim pravom naslijeđa. Ovo potvrđuje i hadis Aiše, radijallahu anha: "Daidža je nasljednik onom ko nema nasljednika."

KAZIVANJE O ABESINCIMA I RIJEČI VJEROVJESNIKA, SALLALLAHU ALEJHI VE SELLEM: "O BENU ERFIDE"[1]

باب قِصَّةِ الْحبشِ وَقوْلِ النَّبِيِّ ﷺ يا بني أرْفدةَ

3529. PRIČAO NAM JE Jahja b. Bukejr, njemu Lejs prenoseći od Ukajla, ovaj od Ibn-Šihaba, on od Urve, a ovaj od Aiše da je Ebu-Bekr, radijallahu anhu, ušao kod nje u danima (boravka na) Mini, a kod nje su bile dvije sluškinje koje su pjevale i udarale u def, dok je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, bio pokriven svojom odorom. Ebu-Bekr povika na njih ali Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, otkri svoje lice i reče: "Ostavi ih, Ebu-Bekre, jer ovo su dani Bajrama!" A ti dani su bili dani (boravka na) Mini.

٣٥٢٩. حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ بُكَيْرٍ حَدَّثَنَا اللَّيْثُ عَنْ عُقَيْلٍ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ عَنْ عُرْوَةَ عَنْ عَائِشَةَ أَنَّ أَبَا بَكْرٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ دَخَلَ عَلَيْهَا وَعِنْدَهَا جَارِيَتَانِ فِي أَيَّامِ مِنًى تُغَنِّيَانِ وَتُدَفِّفَانِ وَتَضْرِبَانِ وَالنَّبِيُّ ﷺ مُتَغَشٍّ بِثَوْبِهِ فَانْتَهَرَهُمَا أَبُو بَكْرٍ فَكَشَفَ النَّبِيُّ ﷺ عَنْ وَجْهِهِ فَقَالَ دَعْهُمَا يَا أَبَا بَكْرٍ فَإِنَّهَا أَيَّامُ عِيدٍ وَتِلْكَ الْأَيَّامُ أَيَّامُ مِنًى .

3530. Aiša je izjavila: "Vidjela sam Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, kako me zaklanja, a ja gledam u Abesince koji su igrali u džamiji. Onda ih Omer poče grditi, a Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, reče: 'Ostavi ih! Budite sigurni, o, Benu Erfide.' Znači (da je riječ *emnen*) u značenju: sigurnost (a ne u značenju, vjerovanje)."

٣٥٣٠. وَقَالَتْ عَائِشَةُ رَأَيْتُ النَّبِيَّ ﷺ يَسْتُرُنِي وَأَنَا أَنْظُرُ إِلَى الْحَبَشَةِ وَهُمْ يَلْعَبُونَ فِي الْمَسْجِدِ فَزَجَرَهُمْ فَقَالَ النَّبِيُّ ﷺ دَعْهُمْ أَمْنًا بَنِي أَرْفِدَةَ يَعْنِي مِنَ الْأَمْنِ .

KO ŽELI DA MU SE NE GRDI PORIJEKLO

باب مَنْ أحبَّ أنْ لا يُسَبَّ نَسَبُهُ

3531. PRIČAO MI JE Usman b. Ebi-Šejbe, njemu Abde prenoseći od Hišama, on od svoga oca, a ovaj od Aiše, radijallahu anha, koja je rekla: "Hassan je zatražio odobrenje od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, da izvrgne ruglu idolopoklonike, ali ga je on upitao: 'Šta ćeš uraditi s mojim porijeklom?'"
"Izvući ću ga od njih" – rekao je Hassan – "kao što

٣٥٣١. حَدَّثَنِي عُثْمَانُ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ حَدَّثَنَا عَبْدَةُ عَنْ هِشَامٍ عَنْ أَبِيهِ عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهَا قَالَتِ اسْتَأْذَنَ حَسَّانُ النَّبِيَّ ﷺ فِي هِجَاءِ الْمُشْرِكِينَ قَالَ كَيْفَ بِنَسَبِي فَقَالَ حَسَّانُ لَأَسُلَّنَّكَ مِنْهُمْ كَمَا تُسَلُّ الشَّعَرَةُ مِنَ الْعَجِينِ وَعَنْ أَبِيهِ قَالَ ذَهَبْتُ أَسُبُّ

1 Abesinci su potomci Hama, sina Nuhova, a nastanjeni su u blizini Jemena, od kojeg ih dijeli samo morski tjesnac. Prije pojave islama zavladali su nad Jemenom i pokušali napasti na Ka'bu, o čemu govori sura El-Fil. U ovom poglavlju spomenuta je grupa Abesinaca koji su se u Poslanikovoj džamiji igrali štitovima i kopljima, i on im se obratio nazvavši ih erfidijama (Benu Erfide).

حَسَّانَ عِنْدَ عَائِشَةَ فَقَالَتْ لَا تَسُبَّهُ فَإِنَّهُ كَانَ يُنَافِحُ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ . قَالَ أَبُو الْهَيْثَمِ الدَّابَّةُ غدا رَمَحَتْ بِحَوافِرِها وَ نَفَحَهُ بِالسَّيْفِ اِذا تَناوَلَهُ مِنْ بَعِيدٍ

se dlaka izvlači iz tijesta."[2]
Isto tako on prenosi od svoga oca da je rekao: "Otišao sam kod Aiše da grdim Hassana, ali je ona rekla: 'Ne grdi ga, jer on je branio Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem.'" Ebu-Hejsem kaže: "*Nefehati-d-dabbetu* (životinja se brani) kad udari svojim kopitima, a *nefehahu bi-s-sejf* (udario ga mačem) kad ga zahvati iz daljine."

باب ما جاء في أسماء رسول الله ﷺ

ŠTA SE PRENOSI O IMENIMA ALLAHOVOG POSLANIKA, SALLALLAHU ALEJHI VE SELLEM

وَقَوْلِ اللهِ تَعَالَى (مُحَمَّدٌ رَسُولُ اللهِ وَالَّذِينَ مَعَهُ أَشِدَّاءُ عَلَى الْكُفَّارِ) وَقَوْلِهِ (مِنْ بَعْدِي اسْمُهُ أَحْمَدُ) .

O riječima Uzvišenog Allaha: "Muhammed je Allahov poslanik, a njegovi sljedbenici su strogi prema nevjernicima"[3], i o riječima: "Koji će poslije mene doći, čije je ime Ahmed."[4]

٣٥٣٢. حَدَّثَنِي إِبْرَاهِيمُ بْنُ الْمُنْذِرِ قَالَ حَدَّثَنِي مَعْنٌ عَنْ مَالِكٍ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ جُبَيْرِ بْنِ مُطْعِمٍ عَنْ أَبِيهِ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ لِي خَمْسَةُ أَسْمَاءٍ أَنَا مُحَمَّدٌ وَأَحْمَدُ

3532. PRIČAO MI JE Ibrahim b. Munzir rekavši da mu je pričao Ma'n prenoseći od Malika, on od Ibn-Šihaba, ovaj od Muhammeda b. Džubejra b. Mut'ima, a on od svoga oca, radijallahu anhu, koji je izjavio da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:

---

2 Muslim je zabilježio od Aiše, radijallahu anha, da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Izvrgnite ruglu (pjesmom) idolopoklonike, jer im je to gore od gađanja strijelom", a potom je poslao po Ibn-Revvahu rekavši mu: "Ismij ih pjesmom!" Ovaj ih je u pjesmi ismijao, ali se on nije zadovoljio nego je posalo po Ka'ba b. Malika, a zatim po Hassana, te je rekao: "Došlo je vrijeme da pošaljete po ovog lava koji udara svojim repom."
Tada je on isplazio jezik i počeo ga okretati, a potom rekao: "Tako mi Onog koji te je uistinu poslao, ja ću ih satirom uništiti do kraja." "Ne žuri", rekao je Resulullah, sallallahu alejhi ve sellem.
Ovaj hadis objašnjava navedeni slučaj.

3 Ovdje je Buhari naveo dio jednog od četiri kur'anska ajeta u kojima se spominje Poslanikovo ime Muhammed. Ovaj ajet u cijelosti glasi: "Muhammed je Allahov poslanik, a njegovi sljedbenici su strogi prema nevjernicima, a samilosni među sobom; vidiš ih kako se klanjaju i licem na tlo padaju želeći Allahovu nagradu i zadovoljstvo – na licima su im znaci tragovi od padanja na tlo. Tako su opisani u Tevratu. A u Indžilu: oni su kao biljka kad izdanak svoj izbaci pa ga onda učvrsti, i on ojača, i ispravi se na svojoj stabljici izazivajući divljenje sijača – da bi On s vjernicima najedio nevjernika. A onima koji vjeruju i dobra djela čine Allah obećava oprost i nagradu veliku." (El-Feth: 29)

4 Poslanikovo ime Ahmed spomenuto je jedanput, i to kao govor Isaa, alejhis-selam, u sljedećem ajetu: "I kada Isa, sin Merjemin, reče: O, sinovi Israilovi, ja sam vam Allahov poslanik da vam potvrdim prije mene objavljen Tevrat i da vam donesem radosnu vijest o poslaniku čije je ime Ahmed, koji će poslije mene doći", i kad im je on donio jasne dokaze, oni rekoše: "Ovo je prava vradžbina." (Es-Saff: 6)

"Ja imam pet imena. Ja sam Muhammed i Ahmed, ja sam Mahi s kojim Allah briše nevjerovanje, ja sam Hašir, poslije koga će ljudi biti oživljeni, i ja sam Akib."[1]

وَأَنَا الْمَاحِي الَّذِي يَمْحُو اللهُ بِيَ الْكُفْرَ وَأَنَا الْحَاشِرُ الَّذِي يُحْشَرُ النَّاسُ عَلَى قَدَمِي وَأَنَا الْعَاقِبُ .

3533. PRIČAO NAM JE Ali b. Abdullah, njemu Sufjan prenoseći od Ebu-Zinada, ovaj od A'redža, a on od Ebu-Hurejre, radijallahu anhu, koji je izjavio da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
"Zar se ne čudite kako Allah od mene odbija vrijeđanje Kurejšija i njihovo proklinjanje? Oni vrijeđaju Muzemmema (pokuđenog) i proklinju Muzemmema, a ja sam Muhammed."[2]

٣٥٣٣. حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ عَبْدِاللهِ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ عَنْ أَبِي الزِّنَادِ عَنِ الْأَعْرَجِ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ أَلَا تَعْجَبُونَ كَيْفَ يَصْرِفُ اللهُ عَنِّي شَتْمَ قُرَيْشٍ وَلَعْنَهُمْ يَشْتِمُونَ مُذَمَّمًا وَيَلْعَنُونَ مُذَمَّمًا وَأَنَا مُحَمَّدٌ .

PEČAT VJEROVJESNIKA, SALLALLAHU ALEJHI VE SELLEM

بَاب خَاتِمِ النَّبِيِّينَ ﷺ

3534. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Sinan, njemu Selim, a ovom Seid b. Mina' prenoseći od Džabira b. Abdullaha, radijallahu anhuma, koji je izjavio da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
"Moj primjer i primjer drugih vjerovjesnika je poput čovjeka koji je sagradio kuću, završio je i dotjerao, osim mjesta još za jednu ciglu. Ljudi su ulazili u nju, divili se i govorili: "Da nije još onog jednog mjesta za ciglu."

٣٥٣٤. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ سِنَانٍ حَدَّثَنَا سَلِيمُ بْنُ حَيَّانَ حَدَّثَنَا سَعِيدُ بْنُ مِينَاءَ عَنْ جَابِرِ بْنِ عَبْدِاللهِ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا قَالَ قَالَ النَّبِيُّ ﷺ مَثَلِي وَمَثَلُ الْأَنْبِيَاءِ كَرَجُلٍ بَنَى دَارًا فَأَكْمَلَهَا وَأَحْسَنَهَا إِلَّا مَوْضِعَ لَبِنَةٍ فَجَعَلَ النَّاسُ يَدْخُلُونَهَا وَيَتَعَجَّبُونَ وَيَقُولُونَ لَوْلَا مَوْضِعُ اللَّبِنَةِ .

---

1 Ovo je pet najvažnijih Poslanikovih imena. Muhammed i Ahmed su oblici riječi *hamide* (hvaliti), Mahi je onaj koji briše, Hašir znači: onaj koji oživljava, a ovdje se misli da će on biti prvi oživljen, a Akib znači: posljednji. Osim ovih, u Kur'anu i Hadisu spomenuta su još neka Poslanikova imena kao što su: Šahid, Mubeššir, En-Nezirul-Mubin, Ed-Da'i ilellahi, Es-Siradžul-Munir, El-Emin, El-Muhtar, Mustafa itd. Međutim ovih pet imena navedenih u gornjem hadisu su najpoznatija i niko prije njega nije nosio nijedno od tih imena, osim što se prenosi da su neki Arapi, neposredno pred rođenje Muhammeda, sallallahu alejhi ve sellem, uzeli ime Muhammed, jer su od svećenika čuli da će se u to vrijeme pojaviti poslanik čije će ime biti Muhammed b. Adijj b. Rebi'a, od koga se prenosi da je pitao svoga oca zašto ga je nazvao Muhammedom, a on je rekao: "Četverica Temimija: ja, Sufjan b. Mudžaši, Jezid b. Amr i Usama b. Malik otišli smo u Šam, gdje nam je jedan monah rekao da će se među nama uskoro pojaviti vjerovjesnik čije će ime biti Muhammed. Kad smo se vratili, svaki od nas je dobio sina i zbog toga mu dao ime Muhammed.

2 Kurejšijski idolopoklonici Muhammeda, sallallahu alejhi ve sellem, nisu zbog mržnje zvali njegovim imenom jer ono znači pohvalu, pa su upotrebljavali ime suprotnog značenja (Muzemmem), koje se onda uopće nije odnosilo na njega.

3535. PRIČAO NAM JE Kutejbe b. Seid, njemu Ismail b. Dža'fer prenoseći od Abdullaha b. Dinara, ovaj od Ebu-Saliha, a on od Ebu-Hurejre, radijallahu anhu, da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
"Moj primjer vjerovjesnika prije mene je kao primjer čovjeka koji je sagradio kuću, dotjerao je i uljepšao, osim mjesta jedne cigle na uglu. Ljudi su obilazili oko nje, divili se i govorili:
"Da je samo još cigla postavljena. Pa, ja sam cigla, a ja sam Pečat vjerovjesnika", rekao je (Muhammed, alejhis-selam).[3]

٣٥٣٥. حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ بْنُ سَعِيدٍ حَدَّثَنَا إِسْمَاعِيلُ ابْنُ جَعْفَرٍ عَنْ عَبْدِ اللهِ بْنِ دِينَارٍ عَنْ أَبِي صَالِحٍ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ أَنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ قَالَ إِنَّ مَثَلِي وَمَثَلَ الْأَنْبِيَاءِ مِنْ قَبْلِي كَمَثَلِ رَجُلٍ بَنَى بَيْتًا فَأَحْسَنَهُ وَأَجْمَلَهُ إِلَّا مَوْضِعَ لَبِنَةٍ مِنْ زَاوِيَةٍ فَجَعَلَ النَّاسُ يَطُوفُونَ بِهِ وَيَعْجَبُونَ لَهُ وَيَقُولُونَ هَلَّا وُضِعَتْ هَذِهِ اللَّبِنَةُ قَالَ فَأَنَا اللَّبِنَةُ وَأَنَا خَاتِمُ النَّبِيِّينَ.

SMRT VJEROVJESNIKA, SALLALLAHU ALEJHI VE SELLEM

باب وفاة النبي ﷺ

3536. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Jusuf, njemu Lejs od Ukajla, on od Ibn-Šihaba, ovaj od Urve b. Zubejra, a on od Aiše, radijallahu anha, da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, umro kad je imao šezdeset i tri godine.[4] Ibn-Šihab je izjavio da je i od Seida b. Musejjeba čuo to isto.

٣٥٣٦. حَدَّثَنَا عَبْدُ اللهِ بْنُ يُوسُفَ حَدَّثَنَا اللَّيْثُ عَنْ عُقَيْلٍ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ عَنْ عُرْوَةَ بْنِ الزُّبَيْرِ عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهَا أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ تُوُفِّيَ وَهُوَ ابْنُ ثَلَاثٍ وَسِتِّينَ وَقَالَ ابْنُ شِهَابٍ وَأَخْبَرَنِي سَعِيدُ بْنُ الْمُسَيَّبِ مِثْلَهُ.

NADIMAK VJEROVJESNIKA, SALLALLAHU ALEJHI VE SELLEM

باب كنية النبي ﷺ

3537. PRIČAO NAM JE Hafs b. Umer, njemu Šu'be prenoseći od Humejda, a on da je Enes, radijallahu anhu, rekao:
"Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, jedne prilike bio je na trgu, a neki čovjek je (pozivajući drugog) rekao: 'Ebul-Kasime!' Vjerovjesnik,

٣٥٣٧. حَدَّثَنَا حَفْصُ بْنُ عُمَرَ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ عَنْ حُمَيْدٍ عَنْ أَنَسٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ كَانَ النَّبِيُّ ﷺ فِي السُّوقِ فَقَالَ رَجُلٌ يَا أَبَا الْقَاسِمِ فَالْتَفَتَ النَّبِيُّ ﷺ فَقَالَ سَمُّوا بِاسْمِي وَلَا تَكْتَنُوا بِكُنْيَتِي.

3 Ovdje su poslanici i njihovo upućivanje ljudi uporeδeni sa zgradom čiji su temelji postavljeni i podignuta konstrukcija, ali je na njoj ostalo mjesto koje, kad se napuni, zgradu čini završenom, kao što je sa Muhammedom, sallallahu alejhi ve sellem, završeno slanje poslanika, jer je on posljednji Allahov poslanik.

4 Buhari je naveo ovaj hadis u ovom poglavlju da bi objasnio dužinu Resulullahovog, sallallahu alejhi ve sellem, života. Većina učenjaka se slaže sa Aišom, radijallahu anha, o ovom pitanju iako ima predaja u kojim se govori da je Resulullah, sallallahu alejhi ve sellem, živio manje od šezdeset i tri godine, a u nekima se spominje i šezdeset i pet godina.

sallallahu alejhi ve sellem, okrenuo se i rekao: ‘Nadijevajte moje ime, a ne nadijevajte nikom moj nadimak.’”[1]

3538. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Kesir, njemu je saopćio Šu‘be od Mensura, ovaj od Salima, a on od Džabira, radijallahu anhu, da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: “Nadijevajte moje ime, a ne nadijevajte nikom moj nadimak.”

٣٥٣٨. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ كَثِيرٍ أَخْبَرَنَا شُعْبَةُ عَنْ مَنْصُورٍ عَنْ سَالِمٍ عَنْ جَابِرٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ تَسَمَّوْا بِاسْمِي وَلَا تَكْتَنُوا بِكُنْيَتِي .

3539. PRIČAO NAM JE Ali b. Abdullah, njemu je pričao Sufjan prenoseći od Ejjuba, a on od Ibn-Sirina, koji je izjavio da je čuo Ebu-Hurejru, radijallahu anhu, kako kaže da je Ebul-Kasim, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
“Nadijevajte moje ime, a ne nadijevajte nikom moj nadimak.”

٣٥٣٩. حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ عَبْدِاللهِ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ عَنْ أَيُّوبَ عَنِ ابْنِ سِيرِينَ قَالَ سَمِعْتُ أَبَا هُرَيْرَةَ يَقُولُ قَالَ أَبُو الْقَاسِمِ ﷺ سَمُّوا بِاسْمِي وَلَا تَكْتَنُوا بِكُنْيَتِي .

POGLAVLJE

بَاب

3540. PRIČAO MI JE Ishak b. Ibrahim,[2] a njemu je saopćio Fadl b. Musa prenoseći od Džu‘ajda b. Abdur-Rahmana (koji je rekao): “Vidio sam Saiba b. Jezida kad je imao devedest i četiri godine. Bio je čvrst i uspravan, i tada je rekao:
– Znam da se ne bih nauživao svog sluha i vida da nije bilo Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem. Moja tetka me je odvela njemu i rekla: “Allahov Poslaniče, moj sestrić je boležljiv, pa zamoli Allaha za njega”, i on je molio za mene.

٣٥٤٠. حَدَّثَنِي إِسْحَاقُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ أَخْبَرَنَا الْفَضْلُ بْنُ مُوسَى عَنِ الْجُعَيْدِ بْنِ عَبْدِالرَّحْمَنِ رَأَيْتُ السَّائِبَ بْنَ يَزِيدَ ابْنَ أَرْبَعٍ وَتِسْعِينَ جَلْدًا مُعْتَدِلًا فَقَالَ قَدْ عَلِمْتُ مَا مُتِّعْتُ بِهِ سَمْعِي وَبَصَرِي إِلَّا بِدُعَاءِ رَسُولِ اللهِ ﷺ إِنَّ خَالَتِي ذَهَبَتْ بِي إِلَيْهِ فَقَالَتْ يَا رَسُولَ اللهِ إِنَّ ابْنَ أُخْتِي شَاكٍ فَادْعُ اللهَ لَهُ قَالَ فَدَعَا لِي ﷺ .

1 U ovom hadisu je naglašen uzrok zabrane nadijevanja Poslanikovog nadimka, pa su stoga neki rekli da je to bilo zabranjeno samo u njegovo doba, dok Šafija, na osnovu ovih hadisa, smatra da je to zabranjeno općenito.

2 Ovo poglavlje se može dovesti u vezu s prethodnim na sljedeći način: ashabi su se Poslaniku obraćali na više načina (Muhammede, Ebul-Kasime, itd.), a najljepše je da mu se obraća riječima: “Allahov Poslaniče”, što je učinila i Saibova tetka kad ga je dovela Allahovom Poslaniku.

MLADEŽ (PEČAT) POSLANSTVA

باب خاتم النبوة

3541. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Ubejdullah, njemu Hatim prenoseći od Džu'ajda b. Abdur-Rahmana, koji kaže da je čuo Saiba b. Jezida kako veli:
"Moja tetka me uvela Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, i rekla:
"Allahov Poslaniče, moj sestrić je bolešljiv." On mi je potrao glavu i molio za blagoslov. Potom je uzeo abdest, a ja se napio vode (preostale) od njegovog abdesta, stao iza njega i vidio među njegovim plećkama mladež."[3]
Ebu-Ubejdullah je rekao: "El-hudžla je bijela pjega među očima konja."
Ibrahim b. Hamza (prenoseći ovaj hadis) rekao je: "Poput jajeta jarebice."

٣٥٤١. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عُبَيْدِاللهِ حَدَّثَنَا حَاتِمٌ عَنِ الْجُعَيْدِ بْنِ عَبْدِالرَّحْمَنِ قَالَ سَمِعْتُ السَّائِبَ ابْنَ يَزِيدَ قَالَ ذَهَبَتْ بِي خَالَتِي إِلَى رَسُولِ اللهِ ﷺ فَقَالَتْ يَا رَسُولَ اللهِ إِنَّ ابْنَ أُخْتِي وَقَعَ فَمَسَحَ رَأْسِي وَدَعَا لِي بِالْبَرَكَةِ وَتَوَضَّأَ فَشَرِبْتُ مِنْ وَضُوئِهِ ثُمَّ قُمْتُ خَلْفَ ظَهْرِهِ فَنَظَرْتُ إِلَى خَاتِمٍ بَيْنَ كَتِفَيْهِ قَالَ ابْنُ عُبَيْدِاللهِ الْحُجْلَةُ مِنْ حُجَلِ الْفَرَسِ الَّذِي بَيْنَ عَيْنَيْهِ قَالَ إِبْرَاهِيمُ بْنُ حَمْزَةَ مِثْلَ زِرِّ الْحَجَلَةِ .

OPIS VJEROVJESNIKA, SALLALLAHU ALEJHI VE SELLEM

باب صفة النبي ﷺ

3542. PRIČAO NAM JE Ebu-Asim prenoseći od Umera b. Seida b. Ebu-Husajna, on od Ibn-Ebi-Mulejke, a ovaj od Ukbe b. Harisa, koji je rekao:
– Ebu-Hurejra, radijallahu anhu, klanjao je ikindiju, a potom izišao i idući vidio Hasana kako se igra s djecom, te ga ponio na ramenu i rekao:
"Žrtvovao bih svoga oca za njega! On je sličan Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, a nije sličan Aliji."
Alija se tome nasmiješio (odobravajući mu).

٣٥٤٢. حَدَّثَنَا أَبُو عَاصِمٍ عَنْ عُمَرَ بْنِ سَعِيدِ ابْنِ أَبِي حُسَيْنٍ عَنِ ابْنِ أَبِي مُلَيْكَةَ عَنْ عُقْبَةَ بْنِ الْحَارِثِ قَالَ صَلَّى أَبُو بَكْرٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ الْعَصْرَ ثُمَّ خَرَجَ يَمْشِي فَرَأَى الْحَسَنَ يَلْعَبُ مَعَ الصِّبْيَانِ فَحَمَلَهُ عَلَى عَاتِقِهِ وَقَالَ بِأَبِي شَبِيهٌ بِالنَّبِيِّ لَا شَبِيهٌ بِعَلِيٍّ وَعَلِيٌّ يَضْحَكُ .

---

3 Saib b. Jezid je jedan od posljednjih ashaba koji je umro u Medini, a umro je 94. godine po Hidžri. Ovaj mladež Resulullahov, sallallahu alejhi ve sellem, kojeg je Saib vidio, bio je znak poslanstva, po kojem su ga kitabije raspoznavali.

3543. PRIČAO NAM JE Ahmed b. Junus, njemu Zuhejr, a ovom Isma'il prenoseći da je Ebu-Džuhajfe, radijallahu anhu, rekao:
"Vidio sam Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, a Hasan mu je bio sličan."

٣٥٤٣. حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ يُونُسَ حَدَّثَنَا زُهَيْرٌ حَدَّثَنَا إِسْمَاعِيلُ عَنْ أَبِي جُحَيْفَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ رَأَيْتُ النَّبِيَّ ﷺ وَكَانَ الْحَسَنُ يُشْبِهُهُ .

3544. PRIČAO MI JE Amr b. Ali, njemu Ibn-Fudajl, a ovom Isma'il b. Ebu-Halid rekavši da je čuo Ebu-Džuhajfu, radijallahu anhu, kako kaže:
"Vidio sam Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, a Hasan b. Ali radijallahu anhu, ličio mu je."
"Opiši mi ga", rekao sam Ebu-Džuhajfi, a on je onda rekao:
"Bio je bijel, već posijedio. Odredio nam je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, trinaest deva, ali je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, umro prije nego što smo mi to primili."[1]

٣٥٤٤. حَدَّثَنِي عَمْرُو بْنُ عَلِيٍّ حَدَّثَنَا ابْنُ فُضَيْلٍ حَدَّثَنَا إِسْمَاعِيلُ بْنُ أَبِي خَالِدٍ قَالَ سَمِعْتُ أَبَا جُحَيْفَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ رَأَيْتُ النَّبِيَّ ﷺ وَكَانَ الْحَسَنُ بْنُ عَلِيٍّ عَلَيْهِمَا السَّلَام يُشْبِهُهُ قُلْتُ لِأَبِي جُحَيْفَةَ صِفْهُ لِي قَالَ كَانَ أَبْيَضَ قَدْ شَمِطَ وَأَمَرَ لَنَا النَّبِيُّ ﷺ بِثَلَاثَ عَشْرَةَ قَلُوصًا قَالَ فَقُبِضَ النَّبِيُّ ﷺ قَبْلَ أَنْ نَقْبِضَهَا .

3545. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Redža', njemu Israil prenoseći od Ebu-Ishaka, a on od Vehaba Ebu-Džuhajfa Suvaija, koji je rekao:
"Vidio sam Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, i vidio bijelu boju na čuperku brade, ispod njegove donje usne."

٣٥٤٥. حَدَّثَنَا عَبْدُاللهِ بْنُ رَجَاءٍ حَدَّثَنَا إِسْرَائِيلُ عَنْ أَبِي إِسْحَاقَ عَنْ وَهْبٍ أَبِي جُحَيْفَةَ السُّوَائِيِّ قَالَ رَأَيْتُ النَّبِيَّ ﷺ وَرَأَيْتُ بَيَاضًا مِنْ تَحْتِ شَفَتِهِ السُّفْلَى الْعَنْفَقَةَ .

3546. PRIČAO NAM JE Isam b. Halid, njemu Hariz b. Usman da je on pitao Abdullaha b. Busra, Vjerovjesnikovog, sallallahu alejhi ve sellem, ashaba, rekavši:
"Jesi li vidio da li je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, bio star?"
"Imao je na čuperku brade, nekoliko bijelih dlaka", rekao je on.[2]

٣٥٤٦. حَدَّثَنَا عِصَامُ بْنُ خَالِدٍ حَدَّثَنَا حَرِيزُ بْنُ عُثْمَانَ أَنَّهُ سَأَلَ عَبْدَاللهِ بْنَ بُسْرٍ صَاحِبَ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ أَرَأَيْتَ النَّبِيَّ ﷺ كَانَ شَيْخًا قَالَ كَانَ فِي عَنْفَقَتِهِ شَعَرَاتٌ بِيضٌ .

---

1 Ebu-Džuhajfe je sa svojim sunarodnicima bio sa Resulullahom, sallallahu alejhi ve sellem, na Oprosnom hadžu, i on je njemu i njegovom narodu, Benu-Suvae, odredio trinaest deva kao nagradu, ali je on ubrzo umro, pa im je to dodijelio Ebu-Bekr, radijallahu anhu.
U pogledu sličnosti sa Resulullahom, sallallahu alejhi ve sellem, Ebu-Omer je rekao: "Peterica su bila slična Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem: 'Dža'fer b. Ebu-Talib, Hasan b. Alija, Kusm b. Abbas, Ebu-Sufjan b. Haris i Saib b. Ubejd.'"

2 Ovo je jedan od rijetkih hadisa u čijem senedu se nalaze samo tri čovjeka, i takvi senedi se smatraju "visokim" senedima. Prenosi se da je ovih bijelih dlaka na njegovoj bradi bilo sedamdeset.

3547. PRIČAO MI JE Ibn-Bukejr, njemu Lejs od Halida, on od Seida b. Ebu-Halila, a ovaj od Rebija b. Ebu-Abdur-Rahmana, koji je rekao:
– Čuo sam Enesa b. Malika kako, opisujući Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, kaže:
"Bio je srednjeg stasa, ni visok ni nizak, svijetle boje, ne suviše bijel bez sjaja niti smeđ, ne sasvim kovrdžave kose niti ravne, nego napola kovrdžave. Počela mu je dolaziti Objava kad je imao četrdeset godina. Potom je ostao u Mekki još deset godina, dok mu je dolazila Objava, i u Medini deset godina, a (kad je umro), nije imao na glavi i bradi ni dvadeset bijelih dlaka."
Kasnije sam, kaže Rebi'a, vidio malo njegove kose, koja je bila crvena, pa sam upitao (od čega je crvena), te mi je rečeno: "Pocrvenjela je od mirisa."[3]

٣٥٤٧. حَدَّثَنِي ابْنُ بُكَيْرٍ قَالَ حَدَّثَنِي اللَّيْثُ عَنْ خَالِدٍ عَنْ سَعِيدِ بْنِ أَبِي هِلَالٍ عَنْ رَبِيعَةَ بْنِ أَبِي عَبْدِالرَّحْمَنِ قَالَ سَمِعْتُ أَنَسَ بْنَ مَالِكٍ يَصِفُ النَّبِيَّ ﷺ قَالَ كَانَ رَبْعَةً مِنَ الْقَوْمِ لَيْسَ بِالطَّوِيلِ وَلَا بِالْقَصِيرِ أَزْهَرَ اللَّوْنِ لَيْسَ بِأَبْيَضَ أَمْهَقَ وَلَا آدَمَ لَيْسَ بِجَعْدٍ قَطَطٍ وَلَا سَبْطٍ رَجِلٍ أُنْزِلَ عَلَيْهِ وَهُوَ ابْنُ أَرْبَعِينَ فَلَبِثَ بِمَكَّةَ عَشْرَ سِنِينَ يُنْزَلُ عَلَيْهِ وَبِالْمَدِينَةِ عَشْرَ سِنِينَ وَقُبِضَ وَلَيْسَ فِي رَأْسِهِ وَلِحْيَتِهِ عِشْرُونَ شَعَرَةً بَيْضَاءَ قَالَ رَبِيعَةُ فَرَأَيْتُ شَعَرًا مِنْ شَعَرِهِ فَإِذَا هُوَ أَحْمَرُ فَسَأَلْتُ فَقِيلَ احْمَرَّ مِنَ الطِّيبِ .

3548. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Jusuf, njemu je saopćio Malik b. Enes prenoseći od Rebija b. Ebu-Abdur-Rahmana, koji je čuo Enesa b. Malika radijallahu anhu, kako kaže:
"Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, nije bio previše ni visok ni nizak, niti je bio suviše bijel bez sjaja, niti smeđ, ni sasvim kovrdžave kose niti ravne. Allah ga je poslao (počeo mu objavljivati) kad je imao četrdest godina, te je on ostao u Mekki još deset godina, a potom u Medini deset (godina). Kad ga je Allha uzeo Sebi, na njegovoj glavi i bradi nije bilo ni dvadeset bijelih dlaka."

٣٥٤٨. حَدَّثَنَا عَبْدُاللهِ بْنُ يُوسُفَ أَخْبَرَنَا مَالِكُ ابْنُ أَنَسٍ عَنْ رَبِيعَةَ بْنِ أَبِي عَبْدِالرَّحْمَنِ عَنْ أَنَسِ ابْنِ مَالِكٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ أَنَّهُ سَمِعَهُ يَقُولُ كَانَ رَسُولُ اللهِ ﷺ لَيْسَ بِالطَّوِيلِ الْبَائِنِ وَلَا بِالْقَصِيرِ وَلَا بِالْأَبْيَضِ الْأَمْهَقِ وَلَيْسَ بِالْآدَمِ وَلَيْسَ بِالْجَعْدِ الْقَطَطِ وَلَا بِالسَّبْطِ بَعَثَهُ اللهُ عَلَى رَأْسِ أَرْبَعِينَ سَنَةً فَأَقَامَ بِمَكَّةَ عَشْرَ سِنِينَ وَبِالْمَدِينَةِ عَشْرَ سِنِينَ فَتَوَفَّاهُ اللهُ وَلَيْسَ فِي رَأْسِهِ وَلِحْيَتِهِ عِشْرُونَ شَعَرَةً بَيْضَاءَ .

3 Prema ovim Enesovim izjavama, Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, živio je šezdeset godina, ali Muslim prenosi od Enesa da je Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, živio 63 godine, što se slaže sa predašnjom izjavom Aiše, a to je stav i većine učenjaka. Prema tome, Enes se slaže sa ostalima, samo što je on ovdje zaokružio onih trinaest godina u Mekki na deset.

3549. PRIČAO NAM JE Ahmed b. Seid Ebu-Abdullah, njemu Ishak b. Mensur, a ovom Ibrahim b. Jusuf prenoseći od svoga oca, a on od Ebu-Ishaka, koji je izjavio da je čuo Beraa, kako kaže: "Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, bio je najljepši čovjek u licu i bio je najljepšeg izgleda. Nije bio previše visok ni nizak."

٣٥٤٩. حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ سَعِيدٍ أَبُو عَبْدِاللهِ حَدَّثَنَا إِسْحَاقُ بْنُ مَنْصُورٍ حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ يُوسُفَ عَنْ أَبِيهِ عَنْ أَبِي إِسْحَاقَ قَالَ سَمِعْتُ الْبَرَاءَ يَقُولُ كَانَ رَسُولُ اللهِ ﷺ أَحْسَنَ النَّاسِ وَجْهًا وَأَحْسَنَهُ خَلْقًا لَيْسَ بِالطَّوِيلِ الْبَائِنِ وَلَا بِالْقَصِيرِ .

3550. PRIČAO NAM JE Ebu-Nu'ajm, njemu Hemmam prenoseći od Katade, koji je rekao: Upitao sam Enesa:
– Da li je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, bojio (svoju kosu)?
– Ne – reče on – on je imao samo malo (bijelih dlaka) na sljepoočnicama."[1]

٣٥٥٠. حَدَّثَنَا أَبُو نُعَيْمٍ حَدَّثَنَا هَمَّامٌ عَنْ قَتَادَةَ قَالَ سَأَلْتُ أَنَسًا هَلْ خَضَبَ النَّبِيُّ ﷺ قَالَ لَا إِنَّمَا كَانَ شَيْءٌ فِي صُدْغَيْهِ .

3551. PRIČAO NAM JE Hafs b. Umer, njemu Šu'be prenoseći od Ebu-Ishaka, a on da je Bera' b. Azib, radijallahu anhu, rekao:
"Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, bio je srednjeg stasa, širokih ramena, imao je kosu koja je dopirala do resice uha. Vidio sam ga u crvenom ogrtaču i ništa ljepše od njega nikada nisam vidio." Jusuf b. Ishak (prenoseći ovaj hadis) od svoga oca, rekao je: "... do ramena."

٣٥٥١. حَدَّثَنَا حَفْصُ بْنُ عُمَرَ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ عَنْ أَبِي إِسْحَاقَ عَنِ الْبَرَاءِ بْنِ عَازِبٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا قَالَ كَانَ النَّبِيُّ ﷺ مَرْبُوعًا بَعِيدَ مَا بَيْنَ الْمَنْكِبَيْنِ لَهُ شَعَرٌ يَبْلُغُ شَحْمَةَ أُذُنِهِ رَأَيْتُهُ فِي حُلَّةٍ حَمْرَاءَ لَمْ أَرَ شَيْئًا قَطُّ أَحْسَنَ مِنْهُ قَالَ يُوسُفُ بْنُ أَبِي إِسْحَاقَ عَنْ أَبِيهِ إِلَى مَنْكِبَيْهِ .

3552. PRIČAO NAM JE Ebu-Nu'ajm, njemu Zuhejr prenoseći od Ebu-Ishaka, koji je rekao da je Bera' upitan:
– Da li je lice Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, bilo poput sablje?
– Ne – rekao je on – nego poput Mjeseca.[2]

٣٥٥٢. حَدَّثَنَا أَبُو نُعَيْمٍ حَدَّثَنَا زُهَيْرٌ عَنْ أَبِي إِسْحَاقَ قَالَ سُئِلَ الْبَرَاءُ أَكَانَ وَجْهُ النَّبِيِّ ﷺ مِثْلَ السَّيْفِ قَالَ لَا بَلْ مِثْلَ الْقَمَرِ .

1 Dakle, Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, imao je svega nekoliko sijedih dlaka u bradi i kosi, što nije umanjivalo njegovu ljepotu. Ebu-Hurejra, radijallahu anhu, kaže da je poslije njegove smrti onaj ko je imao nešto od njegovih dlaka ofarbao ih da duže traju. S obzirom da Resulullah, sallallahu alejhi ve sellem, nije imao puno sijedih dlaka, nije bilo potrebe da ih boji, iako je to ponekad radio, kako bi objasnio da je dozvoljeno bojiti sijede dlake u kosi i bradi.

2 Ovdje su moguća dva značenja: poput sablje dugo, i poput sablje sjajno, ali je Bera' odbio poređenje sa sabljom i Resulullahovo, sallallahu alejhi ve sellem, lice uporedio sa Mjesecom jer je on mnogo sjajniji od sablje, a i okrugao je pa ima dva svojstva.

3553. PRIČAO NAM JE Hasan b. Mensur Ebu-Ali, njemu Hadždžadž b. Muhammed A'ver u Messisi, a ovom Šu'be prenoseći do Hakema, koji je izjavio da je čuo Ebu-Džuhajfa, kako kaže:

"Izišao je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, za vrijeme podnevne žege u mekkansku dolinu, uzeo abdest i klanjao dva rekata podne-namaza, a zatim dva rekata ikindije, a ispred njega je bio (usađen) štap.

Avn je, (prenoseći ovaj hadis) od svoga oca, a on od Ebu-Džuhajfa, opširnije prenio rekavši:

"Iza tog štapa su prolazili prolaznici, a svijet je žurio uzimati ga za ruke i potirati njima svoja lica. I ja sam, kaže (Ebu-Džuhajfe), uzeo njegovu ruku i stavio je na svoje lice, kad – ona hladnija od snijega i mirišljivija od mošusa."[3]

٣٥٥٣. حَدَّثَنَا الْحَسَنُ بْنُ مَنْصُورٍ أَبُو عَلِيٍّ حَدَّثَنَا حَجَّاجُ بْنُ مُحَمَّدٍ الأَعْوَرُ بِالْمَصِّيصَةِ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ عَنِ الْحَكَمِ قَالَ سَمِعْتُ أَبَا جُحَيْفَةَ قَالَ خَرَجَ رَسُولُ اللهِ ﷺ بِالْهَاجِرَةِ إِلَى الْبَطْحَاءِ فَتَوَضَّأَ ثُمَّ صَلَّى الظُّهْرَ رَكْعَتَيْنِ وَالْعَصْرَ رَكْعَتَيْنِ وَبَيْنَ يَدَيْهِ عَنَزَةٌ قَالَ شُعْبَةُ وَزَادَ فِيهِ عَوْنٌ عَنْ أَبِيهِ أَبِي جُحَيْفَةَ قَالَ كَانَ يَمُرُّ مِنْ وَرَائِهَا الْمَرْأَةُ وَقَامَ النَّاسُ فَجَعَلُوا يَأْخُذُونَ يَدَيْهِ فَيَمْسَحُونَ بِهَا وُجُوهَهُمْ قَالَ فَأَخَذْتُ بِيَدِهِ فَوَضَعْتُهَا عَلَى وَجْهِي فَإِذَا هِيَ أَبْرَدُ مِنَ الثَّلْجِ وَأَطْيَبُ رَائِحَةً مِنَ الْمِسْكِ .

3554. PRIČAO NAM JE Abdan, njemu Abdullah, a ovom saopćio Junus od Zuhrija, koji je rekao da mu je pričao Ubejdullah b. Abdullah od Ibn-Abbasa, radijallahu anhuma, koji je rekao:

"Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, bio je najdarežljiviji čovjek, a bio bi najdarežljiviji u mjesecu ramazanu, kada bi mu dolazio Džibril, a Džibril, alejhis-selam, dolazio mu je svake noći mjeseca ramazana i poučavao ga Kur'anu. Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, bio je u činjenju dobra darežljiviji od blagog povjetarca."

٣٥٥٤. حَدَّثَنَا عَبْدَانُ حَدَّثَنَا عَبْدُ اللهِ أَخْبَرَنَا يُونُسُ عَنِ الزُّهْرِيِّ قَالَ حَدَّثَنِي عُبَيْدُ اللهِ بْنُ عَبْدِ اللهِ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا قَالَ كَانَ النَّبِيُّ ﷺ أَجْوَدَ النَّاسِ وَأَجْوَدُ مَا يَكُونُ فِي رَمَضَانَ حِينَ يَلْقَاهُ جِبْرِيلُ وَكَانَ جِبْرِيلُ عَلَيْهِ السَّلَامُ يَلْقَاهُ فِي كُلِّ لَيْلَةٍ مِنْ رَمَضَانَ فَيُدَارِسُهُ الْقُرْآنَ فَلَرَسُولُ اللهِ ﷺ أَجْوَدُ بِالْخَيْرِ مِنَ الرِّيحِ الْمُرْسَلَةِ .

---

3 Ovaj divni miris Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, posjedovao je i kad nije upotrebljavao miris, ali ga je on i pored toga često upotrebljavao, kako bi više mirisao pri susretu s melekima, primanju Objave i sjedenju s muslimanima.

3555. PRIČAO NAM JE Jahja, njemu Abdur-Rezzak, a ovom Ibn-Džurejdž rekavši da mu je saopćio Ibn-Šihab od Urve, a ovaj od Aiše, radijallahu anha, da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, ušao kod nje veseo, tako da su mu blistale crte na licu, te rekao:
"Nisi li čula da je Mudlidži rekao za Zejda i Usamu, vidjevši njihova stopala: 'Zaista su ova stopala jedna od drugih.'"[1]

٣٥٥٥. حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ مُوسَى حَدَّثَنَا عَبْدُ الرَّزَّاقِ حَدَّثَنَا ابْنُ جُرَيْجٍ قَالَ أَخْبَرَنِي ابْنُ شِهَابٍ عَنْ عُرْوَةَ عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهَا أَنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ دَخَلَ عَلَيْهَا مَسْرُورًا تَبْرُقُ أَسَارِيرُ وَجْهِهِ فَقَالَ أَلَمْ تَسْمَعِي مَا قَالَ الْمُدْلِجِيُّ لِزَيْدٍ وَأُسَامَةَ وَرَأَى أَقْدَامَهُمَا إِنَّ بَعْضَ هَذِهِ الْأَقْدَامِ مِنْ بَعْضٍ .

3556. PRIČAO NAM JE Jahja b. Bukejr, njemu Lejs prenoseći od Ukajla, on od Ibn-Šihaba, a ovaj od Abdur-Rahmana b. Abdullaha b. Ka'ba, da je Abdullah b. Ka'b izjavio da je čuo Ka'ba, b. Malika kako priča (o tom) kad je izostao od pohoda na Tebuk, rekavši:
"Pošto sam nazvao selam Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, njegovo lice je blistalo od radosti, a kada se radovao Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, njegovo lice je sijalo toliko kao da je parče Mjeseca. Mi smo to prepoznavali na njemu."

٣٥٥٦. حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ بُكَيْرٍ حَدَّثَنَا اللَّيْثُ عَنْ عُقَيْلٍ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ عَنْ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ عَبْدِ اللهِ ابْنِ كَعْبٍ أَنَّ عَبْدَ اللهِ بْنَ كَعْبٍ قَالَ سَمِعْتُ كَعْبَ ابْنَ مَالِكٍ يُحَدِّثُ حِينَ تَخَلَّفَ عَنْ تَبُوكَ قَالَ فَلَمَّا سَلَّمْتُ عَلَى رَسُولِ اللهِ ﷺ وَهُوَ يَبْرُقُ وَجْهُهُ مِنَ السُّرُورِ وَكَانَ رَسُولُ اللهِ ﷺ إِذَا سُرَّ اسْتَنَارَ وَجْهُهُ حَتَّى كَأَنَّهُ قِطْعَةُ قَمَرٍ وَكُنَّا نَعْرِفُ ذَلِكَ مِنْهُ .

3557. PRIČAO NAM JE Kutejbe b. Seid, njemu Ja'kub b. Abdur-Rahman prenoseći od Amra, on od Seida Makburija, a ovaj od Ebu-Hurejre, radijallahu anhu, da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
"Poslan sam najboljoj generaciji ljudskog roda. (Birao sam) generaciju po generaciju dok nisam odabrao ovu generaciju kojoj sam (poslan)."[2]

٣٥٥٧. حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ بْنُ سَعِيدٍ حَدَّثَنَا يَعْقُوبُ بْنُ عَبْدِ الرَّحْمَنِ عَنْ عَمْرٍو عَنْ سَعِيدٍ الْمَقْبُرِيِّ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ أَنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ قَالَ بُعِثْتُ مِنْ خَيْرِ قُرُونِ بَنِي آدَمَ قَرْنًا فَقَرْنًا حَتَّى كُنْتُ مِنَ الْقَرْنِ الَّذِي كُنْتُ فِيهِ .

---

1 Idolopoklonici su osporavali porijeklo Usame od Zejda, jer je on bio crn, a Zejd bijel, ali je njegova majka Bereka bila crnkinja iz Etiopije. Jedne prilike su njih dvojica bili pod pokrivačem ispod kojeg su im virila stopala, i pored njih je naišao Mudžezziz Mudlidži, koji je bio vješt fiziognomist te ustvrdio da su ta stopala jedna od drugih. S obzirom da su Arapi prihvatili tvrdnje fiziognomista, Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, obradovao se ovoj izjavi, jer je ona predstavljala zabranu osporavanja Usamovog porijekla. Šafije kažu da treba prihvatiti mišljenje fiziognomiste, a hanefije to osporavaju.

2 Prema tome, najbolja generacija je Resulullahova, sallallahu alejhi ve sellem, generacija, zatim generacija ashaba, pa generacija tabi'ina i tako redom.

3558. PRIČAO NAM JE Jahja b. Bukejr, njemu Lejs prenoseći od Junusa, a on od Ibn-Šihaba, koji je izjavio da mu je saopćio Ubejdullah b. Abdullah od Ibn-Abbasa, radijallahu anhuma, da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, spuštao svoju kosu (na čelo), a idolopoklonici su razdvajali svoje kose (na dvije strane), dok su sljedbenici Knjige spuštali svoju kosu (na čelo).

Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, volio se saglasiti sa sljedbenicima Knjige o pitanju o kojem mu nije ništa naređeno. Kasnije je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, razdvojio svoje kose (na dvije strane).[3]

٣٥٥٨. حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ بُكَيْرٍ حَدَّثَنَا اللَّيْثُ عَنْ يُونُسَ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ قَالَ أَخْبَرَنِي عُبَيْدُاللهِ ابْنُ عَبْدِاللهِ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا أَنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ كَانَ يَسْدِلُ شَعَرَهُ وَكَانَ الْمُشْرِكُونَ يَفْرُقُونَ رُءُوسَهُمْ فَكَانَ أَهْلُ الْكِتَابِ يَسْدِلُونَ رُءُوسَهُمْ وَكَانَ رَسُولُ اللهِ ﷺ يُحِبُّ مُوَافَقَةَ أَهْلِ الْكِتَابِ فِيمَا لَمْ يُؤْمَرْ فِيهِ بِشَيْءٍ ثُمَّ فَرَقَ رَسُولُ اللهِ ﷺ رَأْسَهُ.

3559. PRIČAO NAM JE Abdan prenoseći od Ebu-Hamze, on od A'meša, ovaj od Ebu-Vaila, a on od Mesruka, da je Abdullah b. Amr, radijallahu anhu, rekao:

"Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, nije bio nepristojan i bestidan, običavao je reći: "Najbolji od vas su oni koji imaju najljepši moral."

٣٥٥٩. حَدَّثَنَا عَبْدَانُ عَنْ أَبِي حَمْزَةَ عَنِ الْأَعْمَشِ عَنْ أَبِي وَائِلٍ عَنْ مَسْرُوقٍ عَنْ عَبْدِاللهِ بْنِ عَمْرٍو رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا قَالَ لَمْ يَكُنِ النَّبِيُّ ﷺ فَاحِشًا وَلَا مُتَفَحِّشًا وَكَانَ يَقُولُ إِنَّ مِنْ خِيَارِكُمْ أَحْسَنَكُمْ أَخْلَاقًا.

3560. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Jusuf, njemu Malik od Ibn-Šihaba, ovaj od Urve b. Zubejra, a on od Aiše, radijallahu anha, koja je rekla:

"Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, nije nikada imao na izboru dvije stvari a da nije odabrao lakšu, ako ne bi bila grijeh. A ako bi se radilo o grijehu, on bi bio najdalje od njega. Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, nikada se nije zbog sebe svetio, osim ako bi se oskrnavio Allahov propis, pa bi se on u tom slučaju svetio radi Allaha."[4]

٣٥٦٠. حَدَّثَنَا عَبْدُاللهِ بْنُ يُوسُفَ أَخْبَرَنَا مَالِكٌ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ عَنْ عُرْوَةَ بْنِ الزُّبَيْرِ عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهَا أَنَّهَا قَالَتْ مَا خُيِّرَ رَسُولُ اللهِ ﷺ بَيْنَ أَمْرَيْنِ إِلَّا أَخَذَ أَيْسَرَهُمَا مَا لَمْ يَكُنْ إِثْمًا فَإِنْ كَانَ إِثْمًا كَانَ أَبْعَدَ النَّاسِ مِنْهُ وَمَا انْتَقَمَ رَسُولُ اللهِ ﷺ لِنَفْسِهِ إِلَّا أَنْ تُنْتَهَكَ حُرْمَةُ اللهِ فَيَنْتَقِمَ لِلَّهِ بِهَا.

---

3 S obzirom da su kitabije u doba Muhammeda, sallallahu alejhi ve sellem, postupale po preostalim propisima Objave, on je volio da se saglasi s njima nego s idolopoklonicima, a kad je većina njih primila islam, onda je volio da postupa suprotno postupcima kitabija.

4 Iz hadisa se može zaključiti da je poželjno odabrati lakše stvari, praštati nanesene uvrede, štititi islamske propise, pozivati na dobro i odvraćati od zla.

3561. PRIČAO NAM JE Sulejman b. Harb, njemu Hammad prenoseći od Sabita, a on od Enesa, radijallahu anhu, koji je rekao:
"Nisam dodirnuo ni svilu ni brokat nježniji od šake Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, niti sam ikada mirisao vjetar ili miris ljepši od zapaha ili mirisa Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem."

٣٥٦١. حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ حَرْبٍ حَدَّثَنَا حَمَّادٌ عَنْ ثَابِتٍ عَنْ أَنَسٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ مَا مَسِسْتُ حَرِيرًا وَلَا دِيبَاجًا أَلْيَنَ مِنْ كَفِّ النَّبِيِّ ﷺ وَلَا شَمِمْتُ رِيحًا قَطُّ أَوْ عَرْفًا قَطُّ أَطْيَبَ مِنْ رِيحِ أَوْ عَرْفِ النَّبِيِّ ﷺ .

3562. PRIČAO NAM JE Musedded, njemu Jahja prenoseći od Šu'be, on od Katade, a ovaj od Abdullaha b. Ebi-Utbe, da je Ebu-Seid el-Hudri, radijallahu anhu, rekao:
"Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, više se stidio nego djevica u svojoj sobi."
PRIČAO MI JE Muhammed b. Beššar, njemu Jahja i Ibn-Mehdi, da im je pričao Šu'be isto to (i dodao): "Ako mu se nešto nije svidjelo, to bi se prepoznalo na njegovom licu."[1]

٣٥٦٢. حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ حَدَّثَنَا يَحْيَى عَنْ شُعْبَةَ عَنْ قَتَادَةَ عَنْ عَبْدِاللهِ بْنِ أَبِي عُتْبَةَ عَنْ أَبِي سَعِيدٍ الْخُدْرِيِّ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ كَانَ النَّبِيُّ ﷺ أَشَدَّ حَيَاءً مِنَ الْعَذْرَاءِ فِي خِدْرِهَا .
حَدَّثَنِي مُحَمَّدُ بْنُ بَشَّارٍ حَدَّثَنَا يَحْيَى وَابْنُ مَهْدِيٍّ قَالَا حَدَّثَنَا شُعْبَةُ مِثْلَهُ وَإِذَا كَرِهَ شَيْئًا عُرِفَ فِي وَجْهِهِ .

3563. PRIČAO MI JE Ali b. Dža'd, njemu je saopćio Šu'be od A'meša, on od Ebu-Hazima, a ovaj od Ebu-Hurejre, radijallahu anhu, koji je rekao:
"Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, nikada nije nalazio mahanu nikakvom jelu. Ako bi htio, pojeo bi ga, a ako ne, onda bi ga ostavio."[2]

٣٥٦٣. حَدَّثَنِي عَلِيُّ بْنُ الْجَعْدِ أَخْبَرَنَا شُعْبَةُ عَنِ الْأَعْمَشِ عَنْ أَبِي حَازِمٍ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ مَا عَابَ النَّبِيُّ ﷺ طَعَامًا قَطُّ إِنِ اشْتَهَاهُ أَكَلَهُ وَإِلَّا تَرَكَهُ .

3564. PRIČAO NAM JE Kutejbe b. Seid, njemu Bekr b. Mudar prenoseći od Dža'fera b. Rebija, on od A'redža, a ovaj od Abdullaha, sina Malika i Buhajne Esedija, koji je rekao:
"Kada bi Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, činio sedždu, rastavljao bi ruke (od tijela) tako da bismo mu vidjeli pazuho."
Ibn-Bukejr kaže da je Bekr, pričajući (ovaj hadis), rekao: "bjelinu ispod pazuha."[3]

٣٥٦٤. حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ بْنُ سَعِيدٍ حَدَّثَنَا بَكْرُ بْنُ مُضَرَ عَنْ جَعْفَرِ بْنِ رَبِيعَةَ عَنِ الْأَعْرَجِ عَنْ عَبْدِاللهِ بْنِ مَالِكٍ ابْنِ بُحَيْنَةَ الْأَسْدِيِّ قَالَ كَانَ النَّبِيُّ ﷺ إِذَا سَجَدَ فَرَّجَ بَيْنَ يَدَيْهِ حَتَّى نَرَى إِبْطَيْهِ قَالَ وَقَالَ ابْنُ بُكَيْرٍ حَدَّثَنَا بَكْرٌ بَيَاضَ إِبْطَيْهِ .

---

1 Dakle, Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, nije nikom govorio da mu se nešto ne sviđa nego bi se promijenio u licu, pa bi ashabi znali da mu se to ne sviđa.

2 Logično je da se ovo odnosi samo na ono jelo koje je dozvoljeno.

3 Bjelina ispod pazuha također spada u Poslanikova lijepa svojstva. Neki kažu da on nije imao dlaka ispod pazuha, pa su ona bila bijela poput ostalog tijela, a drugi kažu da zbog redovnog čišćenja ispod pazuha nije ostalo dlaka.

3565. PRIČAO NAM JE Abdul-A'la b. Hammad, njemu Jezid b. Zurej', a ovom Seid prenoseći od Katade, da im je Enes, radijallahu anhu, rekao:
"Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, nije dizao ruke prilikom učenja dove, osim u kišnoj dovi, kada je dizao ruke toliko da mu se vidjela bjelina ispod pazuha."[4]

٣٥٦٥. حَدَّثَنَا عَبْدُالأَعْلَى بْنُ حَمَّادٍ حَدَّثَنَا يَزِيدُ بْنُ زُرَيْعٍ حَدَّثَنَا سَعِيدٌ عَنْ قَتَادَةَ أَنَّ أَنَسًا رَضِيَ اللهُ عَنْهُ حَدَّثَهُمْ أَنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ كَانَ لَا يَرْفَعُ يَدَيْهِ فِي شَيْءٍ مِنْ دُعَائِهِ إِلَّا فِي الاِسْتِسْقَاءِ فَإِنَّهُ كَانَ يَرْفَعُ يَدَيْهِ حَتَّى يُرَى بَيَاضُ إِبْطَيْهِ وَقَالَ أَبُو مُوسَى دَعَا النَّبِيُّ ﷺ وَرَفَعَ يَدَيْهِ وَرَأَيْتُ بَيَاضَ إِبْطَيْهِ .

3566. PRIČAO NAM JE Hasan b. Sabbah, njemu Muhammed b. Sabik, a ovom Malik b. Migvel rekavši da je čuo Avna b. Ebu-Džuhajfa kako spominje da je njegov otac rekao:
"Naišao sam pored Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, dok je bio u (Mekkanskoj) dolini pod šatorom, za vrijeme podnevne žege, kad je izišao Bilal i pozvao na namaz, a zatim ušao i iznio preostali dio vode od abdesta Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem. Ljudi su navalili da uzimaju tu vodu: Potom je on ušao i iznio štap, a izišao je i Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem – kao da gledam sjaj njegovih potkoljenica – te usadio taj štap, a zatim klanjao dava rekata podne, a (poslije) i ikindiju dva rekata, a ispred njega su prolazili magarci i žene."

٣٥٦٦. حَدَّثَنَا الْحَسَنُ بْنُ الصَّبَّاحِ حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ ابْنُ سَابِقٍ حَدَّثَنَا مَالِكُ بْنُ مِغْوَلٍ قَالَ سَمِعْتُ عَوْنَ بْنَ أَبِي جُحَيْفَةَ ذَكَرَ عَنْ أَبِيهِ قَالَ دُفِعْتُ إِلَى النَّبِيِّ ﷺ وَهُوَ بِالأَبْطَحِ فِي قُبَّةٍ كَانَ بِالْهَاجِرَةِ خَرَجَ بِلَالٌ فَنَادَى بِالصَّلَاةِ ثُمَّ دَخَلَ فَأَخْرَجَ فَضْلَ وَضُوءِ رَسُولِ اللهِ ﷺ فَوَقَعَ النَّاسُ عَلَيْهِ يَأْخُذُونَ مِنْهُ ثُمَّ دَخَلَ فَأَخْرَجَ الْعَنَزَةَ وَخَرَجَ رَسُولُ اللهِ ﷺ كَأَنِّي أَنْظُرُ إِلَى وَبِيصِ سَاقَيْهِ فَرَكَزَ الْعَنَزَةَ ثُمَّ صَلَّى الظُّهْرَ رَكْعَتَيْنِ وَالْعَصْرَ رَكْعَتَيْنِ يَمُرُّ بَيْنَ يَدَيْهِ الْحِمَارُ وَالْمَرْأَةُ .

3567. PRIČAO MI JE Hasan b. Sabbah Bezzar, njemu Sufjan prenoseći od Zuhrija, on od Urve, a ovj od Aiše, radijallahu anha, da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, tako govorio da, kad bi neko htio da mu broji (riječi), izbrojio bi ih.[5]

٣٥٦٧. حَدَّثَنِي الْحَسَنُ بْنُ صَبَّاحٍ الْبَزَّارُ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ عَنِ الزُّهْرِيِّ عَنْ عُرْوَةَ عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهَا أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ كَانَ يُحَدِّثُ حَدِيثًا لَوْ عَدَّهُ الْعَادُّ لَأَحْصَاهُ .

4 U brojnim vjerodostojnim hadisima kaže se da je Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, dizao ruke prilikom učenja dove, a ovdje se misli da on nije u drugim dovama dizao ruke tako visoko kao što ih je dizao prilikom kišne dove.

5 Resulullah, sallallahu alejhi ve sellem, izgovarao je riječi polahko da bi se one lakše razumjele i zapamtile.

3568. Lejs je rekao da mi je pričao Junus prenoseći do Ibn-Šihaba, koji je izjavio da mu je saopćio Urve b. Zubejr od Aiše, radijallahu anha, koja je rekla: "Zar te ne iznenađuje taj i taj? Došao je i sjeo pored moje sobe, a potom prenosio od Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, tako da ja to čujem. Ja sam tada činila zikr (klanjala nafilu) i on je ustao prije nego što sam ja obavila zikr, a da sam ga zatekla, suprotstavila bih mu se. Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, nije brzo govorio hadise kao što to vi činite."[1]

٣٥٦٨. وَقَالَ اللَّيْثُ حَدَّثَنِي يُونُسُ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ أَنَّهُ قَالَ أَخْبَرَنِي عُرْوَةُ بْنُ الزُّبَيْرِ عَنْ عَائِشَةَ أَنَّهَا قَالَتْ أَلَا يُعْجِبُكَ أَبُو فُلَانٍ جَاءَ فَجَلَسَ إِلَى جَانِبِ حُجْرَتِي يُحَدِّثُ عَنْ رَسُولِ اللهِ ﷺ يُسْمِعُنِي ذَلِكَ وَكُنْتُ أُسَبِّحُ فَقَامَ قَبْلَ أَنْ أَقْضِيَ سُبْحَتِي وَلَوْ أَدْرَكْتُهُ لَرَدَدْتُ عَلَيْهِ إِنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ لَمْ يَكُنْ يَسْرُدُ الْحَدِيثَ كَسَرْدِكُمْ .

U VJEROVJESNIKA, SALLALLAHU ALEJHI VE SELLEM, SPAVALO JE OKO, ALI SRCE MU NIJE SPAVALO

باب كان النبيُّ ﷺ تنامُ عينُهُ ولا ينامُ قلبُهُ

Ovo prenosi Seid b. Mina' od Džabira, a on od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem.[2]

رَوَاهُ سَعِيدُ بْنُ مِينَاءَ عَنْ جَابِرٍ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ .

3569. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Mesleme prenoseći od Malika, on od Seida Makburija, a ovaj od Ebu-Seleme b. Abdur-Rahmana koji je pitao Aišu, radijallahu anha:

– Kakav je bio namaz Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, uz ramazan?

– On nije ni ramazanom, a ni u drugo vrijeme – rekla je ona – povećavao preko jedanaest rekata. Klanjao bi četiri rekata, a ne pitaj za njihovu ljepotu i dužinu! Potom bi opet klanjao četiri rekata, i ne pitaj za njihovu ljepotu i dužinu, a zatim bi klanjao još tri rekata, te sam ja upitala:

"Allahov Poslaniče, da li zaspiš prije obavljenog vitra?"

"Moje oko spava, a srce mi ne spava – odgovorio je on."

٣٥٦٩. حَدَّثَنَا عَبْدُاللهِ بْنُ مَسْلَمَةَ عَنْ مَالِكٍ عَنْ سَعِيدٍ الْمَقْبُرِيِّ عَنْ أَبِي سَلَمَةَ بْنِ عَبْدِالرَّحْمَنِ أَنَّهُ سَأَلَ عَائِشَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهَا كَيْفَ كَانَتْ صَلَاةُ رَسُولِ اللهِ ﷺ فِي رَمَضَانَ قَالَتْ مَا كَانَ يَزِيدُ فِي رَمَضَانَ وَلَا فِي غَيْرِهِ عَلَى إِحْدَى عَشْرَةَ رَكْعَةً يُصَلِّي أَرْبَعَ رَكَعَاتٍ فَلَا تَسْأَلْ عَنْ حُسْنِهِنَّ وَطُولِهِنَّ ثُمَّ يُصَلِّي أَرْبَعًا فَلَا تَسْأَلْ عَنْ حُسْنِهِنَّ وَطُولِهِنَّ ثُمَّ يُصَلِّي ثَلَاثًا فَقُلْتُ يَا رَسُولَ اللهِ تَنَامُ قَبْلَ أَنْ تُوتِرَ قَالَ تَنَامُ عَيْنِي وَلَا يَنَامُ قَلْبِي .

---

1 Iz drugih predaja ovog hadisa vidi se da je Ebu-Hurejra bio taj koji je citirao hadise, a njegov postupak se pravda time što je on poznavao mnogo hadisa i mnogo ih prenosio, pa se prilikom prenošenja nije mogao na svakom hadisu duže zadržavati.

2 Ovo poglavlje je nastavak prethodnog, jer Resulullahova, sallallahu alejhi ve sellem, osobina, da mu srce bude budno i onda kad oko spava, predstavlja veoma važno svojstvo, a prethodno poglavlje je bilo o svojstvima Muhammeda, sallallahu alejhi ve sellem. Spomenuti hadis s potpunim senedom Buhari je naveo u poglavlju *I'tisam*.

٣٥٧٠. حَدَّثَنَا إِسْمَاعِيلُ قَالَ حَدَّثَنِي أَخِي عَنْ سُلَيْمَانَ عَنْ شَرِيكِ بْنِ عَبْدِاللهِ بْنِ أَبِي نَمِرٍ سَمِعْتُ أَنَسَ بْنَ مَالِكٍ يُحَدِّثُنَا عَنْ لَيْلَةِ أُسْرِيَ بِالنَّبِيِّ ﷺ مِنْ مَسْجِدِ الْكَعْبَةِ جَاءَهُ ثَلَاثَةُ نَفَرٍ قَبْلَ أَنْ يُوحَى إِلَيْهِ وَهُوَ نَائِمٌ فِي مَسْجِدِ الْحَرَامِ فَقَالَ أَوَّلُهُمْ أَيُّهُمْ هُوَ فَقَالَ أَوْسَطُهُمْ هُوَ خَيْرُهُمْ وَقَالَ آخِرُهُمْ خُذُوا خَيْرَهُمْ فَكَانَتْ تِلْكَ فَلَمْ يَرَهُمْ حَتَّى جَاءُوا لَيْلَةً أُخْرَى فِيمَا يَرَى قَلْبُهُ وَالنَّبِيُّ ﷺ نَائِمَةٌ عَيْنَاهُ وَلَا يَنَامُ قَلْبُهُ وَكَذَلِكَ الْأَنْبِيَاءُ تَنَامُ أَعْيُنُهُمْ وَلَا تَنَامُ قُلُوبُهُمْ فَتَوَلَّاهُ جِبْرِيلُ ثُمَّ عَرَجَ بِهِ إِلَى السَّمَاءِ .

3570. PRIČAO NAM JE Isma'il rekavši da mu je prenio njegov brat od Sulejmana, a ovaj od Šerika b. Abdullaha b. Ebu-Nemira (koji je izjavio) da je čuo Enesa b. Malika, radijallahu anhu, kako priča o noći u kojoj je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, išao na Isra iz Mesdžidul-Harama (pa kaže):

– Došla su tri (meleka), prije nego što mu je došla Objava, a on je spavao u Mesdžidul-Haramu. Prvi od njih je rekao:

"Koji je od njih on?"

"Onaj koji je najbolji od njih" – rekao je drugi (melek).

"Uzmite najboljeg od njih!" – rekao je treći (melek).

To je bilo sve, i on ih nije vidio dok jedne druge noći nisu došli, prema onom kako je vidjelo njegovo srce, a u Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, spavaju oči, ali ne spava srce; tako je kod svih Vjerovjesnika: spavaju im oči, ali im srca ne spavaju. Onda ga je Džibril prihvatio te se s njim uzdigao na nebo.[3]

3 Prve noći, kad su mu došla trojica meleka, Resulullah, sallallahu alejhi ve sellem, spavao je sa dvojicom ili više ljudi. Kaže se da su to bili Hamza i Dža'fer b. Ebu-Talib. Prve noći su mu dolazili a on još nije bio primio Objavu. Potom su mu došli prije Hidžre na dvije ili tri godine, i tada se dogodio Mi'radž. Zna se da Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, nije išao na Mi'radž u snu nego na javi, a ovdje se spominje da je on bio budan samo srcem, što se odnosi na početak susreta meleka s njim, a ne i na cijeli Mi'radž.

ZNACI POSLANSTVA U PERIODU ISLAMA (OD POČETKA PRIMANJA OBJAVE) [1]

باب علامات النُّبُوَّة في الإِسْلام

3571. PRIČAO NAM JE Ebul-Velid, njemu Selm b. Zerir, koji je čuo Ebu-Redžaa kako kaže da im je Imran b. Husajn pričao da su oni bili s Vjerovjesnikom, sallallahu alejhi ve sellem, u jednom pohodu.

Putovali su obnoć i kada je bilo pred zoru, zaustavili su se radi odmora, ali ih je savladao san (pa su spavali) sve dok nije sunce odskočilo. Prvi koji se probudio iz sna bio je Ebu-Bekr. Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, nisu budili iz sna sve dok se on sam ne bi probudio. Potom se probudio Omer, a Ebu-Bekr je sjeo pored njegove glave i počeo donositi tekbir, podigavši glas, sve dok se Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, nije probudio. (Malo su putovali), a onda je odsjeo i klanjao s nama jutarnji namaz, ali se jedan od ljudi izdvojio i nije s nama klanjao. Pošto se on okrenuo, rekao je: "Šta te, čovječe, ometa pa nisi klanjao s nama?"

"Polucirao sam (u snu)", rekao je on, te mu (Resulullah, alejhis-selam) naredi da uzme

٣٥٧١. حَدَّثَنَا أَبُو الْوَلِيدِ حَدَّثَنَا سَلْمُ بْنُ زَرِيرٍ سَمِعْتُ أَبَا رَجَاءٍ قَالَ حَدَّثَنَا عِمْرَانُ بْنُ حُصَيْنٍ أَنَّهُمْ كَانُوا مَعَ النَّبِيِّ ﷺ فِي مَسِيرٍ فَأَدْلَجُوا لَيْلَتَهُمْ حَتَّى إِذَا كَانَ وَجْهُ الصُّبْحِ عَرَّسُوا فَغَلَبَتْهُمْ أَعْيُنُهُمْ حَتَّى ارْتَفَعَتِ الشَّمْسُ فَكَانَ أَوَّلَ مَنِ اسْتَيْقَظَ مِنْ مَنَامِهِ أَبُو بَكْرٍ وَكَانَ لَا يُوقَظُ رَسُولُ اللهِ ﷺ مِنْ مَنَامِهِ حَتَّى يَسْتَيْقِظَ فَاسْتَيْقَظَ عُمَرُ فَقَعَدَ أَبُو بَكْرٍ عِنْدَ رَأْسِهِ فَجَعَلَ يُكَبِّرُ وَيَرْفَعُ صَوْتَهُ حَتَّى اسْتَيْقَظَ النَّبِيُّ ﷺ فَنَزَلَ وَصَلَّى بِنَا الْغَدَاةَ فَاعْتَزَلَ رَجُلٌ مِنَ الْقَوْمِ لَمْ يُصَلِّ مَعَنَا فَلَمَّا انْصَرَفَ قَالَ يَا فُلَانُ مَا يَمْنَعُكَ أَنْ تُصَلِّيَ مَعَنَا قَالَ أَصَابَتْنِي جَنَابَةٌ فَأَمَرَهُ أَنْ يَتَيَمَّمَ بِالصَّعِيدِ ثُمَّ صَلَّى

---

1 Pojam alameta je općenitiji od pojma mu'džize, jer za mu'džizu je uvjet da protivnici traže neko čudo za potvrdu poslanstva, dok kod alameta taj uvjet ne postoji i on se može dogoditi bez ičijeg izazova i traženja. Najpoznatija Resulullahova, sallallahu alejhi ve sellem, mu'džiza je Kur'an, jer on poziva Arape, koji su poznati jezikoslovci i govornici, da sačine makar jednu suru sličnu njegovima, i oni su, pored velikog neprijateljstva prema islamu, ostali nemoćni. Pored Kur'ana, Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, imao je još dosta mu'džiza. Nevevi smatra da ih je bilo više od hiljadu i dvije stotine.
U ovom poglavlju Buhari je navodio samo one mu'džize koje su se dogodile Muhammedu, sallallahu alejhi ve sellem, u periodu poslanstva. Međutim, njemu se i prije poslanstva dogodilo mnogo neobičnih stvari, kao što su: slučaj sa svećenikom Behirom, zatim predskazivanje njegovog rođenja od kitabija, nur koji je vidjela njegova majka Amina kada ga je rodila itd.
Imam Ahmed, Ibn-Hibban i Hakim prenose od Irbada b. Sarija da je Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Ja sam Allahov rob, pečat vjerovjesnika... Ja sam uslišena dova moga oca Ibrahima, radosna vijest Isaa i san moje majke koji je usnila. A tako i majke svih vjerovjesnika vide u snu! Majka Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, kad ga je rodila, vidjela je nur koji mu je osvijetlio dvorce Šama."
U te mu'džize spada i mnoštvo mlijeka za njega kod dojilje Halime te u njezine stare deve i ovaca.
Poznat je slučaj da su mu dva meleka otvorila grudi i očistila njegovo srce. Također se prenosi da je one noći kad je Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, rođen, razbijena Kisrina palača i s nje palo četrnaest terasa, ugašena vatra Perzijanaca koja se hiljadu godina nije gasila i presahlo jezero Save. Ovo su samo neke, od neobičnih stvari vezanih za Muhammeda, sallallahu alejhi ve sellem, a dogodile su se prije njegova poslanstva.

وَجَعَلَنِي رَسُولُ اللهِ ﷺ فِي رَكُوبٍ بَيْنَ يَدَيْهِ وَقَدْ عَطِشْنَا عَطَشًا شَدِيدًا فَبَيْنَمَا نَحْنُ نَسِيرُ إِذَا نَحْنُ بِامْرَأَةٍ سَادِلَةٍ رِجْلَيْهَا بَيْنَ مَزَادَتَيْنِ فَقُلْنَا لَهَا أَيْنَ الْمَاءُ فَقَالَتْ إِنَّهُ لَا مَاءَ فَقُلْنَا كَمْ بَيْنَ أَهْلِكِ وَبَيْنَ الْمَاءِ قَالَتْ يَوْمٌ وَلَيْلَةٌ فَقُلْنَا انْطَلِقِي إِلَى رَسُولِ اللهِ ﷺ قَالَتْ وَمَا رَسُولُ اللهِ فَلَمْ نُمَلِّكْهَا مِنْ أَمْرِهَا حَتَّى اسْتَقْبَلْنَا بِهَا النَّبِيَّ ﷺ فَحَدَّثَتْهُ بِمِثْلِ الَّذِي حَدَّثَتْنَا غَيْرَ أَنَّهَا حَدَّثَتْهُ أَنَّهَا مُؤْتِمَةٌ فَأَمَرَ بِمَزَادَتَيْهَا فَمَسَحَ فِي الْعَزْلَاوَيْنِ فَشَرِبْنَا عِطَاشًا أَرْبَعِينَ رَجُلًا حَتَّى رَوِينَا فَمَلَأْنَا كُلَّ قِرْبَةٍ مَعَنَا وَإِدَاوَةٍ غَيْرَ أَنَّهُ لَمْ نَسْقِ بَعِيرًا وَهِيَ تَكَادُ تَنِضُّ مِنَ الْمِلْءِ ثُمَّ قَالَ هَاتُوا مَا عِنْدَكُمْ فَجُمِعَ لَهَا مِنَ الْكِسَرِ وَالتَّمْرِ حَتَّى أَتَتْ أَهْلَهَا قَالَتْ لَقِيتُ أَسْحَرَ النَّاسِ أَوْ هُوَ نَبِيٌّ كَمَا زَعَمُوا فَهَدَى اللهُ ذَاكَ الصِّرْمَ بِتِلْكَ الْمَرْأَةِ فَأَسْلَمَتْ وَأَسْلَمُوا .

tejemum s površine čiste zemlje, poslije čega je i on klanjao.

(Krenuli smo dalje) i Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, odredio me da budem u prethodnici. Bili smo jako iżednjeli, i dok smo tako putovali, odjednom smo naišli na neku ženu koja je (na kamili) spustila noge između dvije mješine. Upitali smo je:

– Gdje je voda?

– Nema vode – odgovorila je ona, a mi smo opet upitali:

“Koliko ima od tvoje porodice do vode?”

– Dan i noć – odgovorila je ona, a mi smo onda rekli:

“Idi Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem!”

– A ko je Allahov Poslanik? – upitala je ona, ali je mi ne propustismo dok je ne dovedosmo Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, te mu ona pripovjedi ono što je i nama rekla i dodade da je ona mjka siročadi.

Tada on naredi da mu se donesu njene dvije mješine te potra po njihovim donjim otvorima. Nas četrdeset, onako žednih, pilo je sve dok nismo ugasili žeđ. Onda smo napunili sve naše mješine i kožne zdjelice, osim deva koje nismo napojili, a spomenute dvije mješine i dalje samo što ne prsnuše od napunjenosti.

– Dajte što imate – rekao je potom (Resulullah, sallallahu alejhi) i njoj se sakupi komadića hljeba i datula.

Kad je došla svojima, rekla je: “Srela sam najčarobnijeg čovjeka, ili Vjerovjesnika, kao što oni smatraju.”

Preko te žene Allah je uputio to selo. Ona je primila islam, a i oni su primili islam.

3572. PRIČAO MI JE Muhammed b. Beššar, njemu Ibn-Ebu-Adijj prenoseći od Seida, ovaj od Katade, a on od Enesa, radijallahu anhu, koji je rekao:
"Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, donijeta je posuda dok je bio u Zevrau te je on stavio svoju ruku u tu posudu i voda je počela teći između njegovih prstiju pa je svijet uzeo abdest."
"Koliko vas je bilo?" – kaže Katade da je upitao Enesa, a ovaj je odgovorio.
"Tri stotine, ili približno tri stotine."

٣٥٧٢. حدثني محمد بن بشار حدثنا ابن أبي عدي عن سعيد عن قتادة عن أنس رضي الله عنه قال أتي النبي ﷺ بإناء وهو بالزوراء فوضع يده في الإناء فجعل الماء ينبع من بين أصابعه فتوضأ القوم قال قتادة قلت لأنس كم كنتم قال ثلاث مائة أو زهاء ثلاث مائة .

3573. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Mesleme prenoseći od Malika, on od Ishaka b. Abdullaha b. Ebu-Talhe, a ovaj od Enesa, radijallahu anhu, koji je rekao:
"Vidio sam Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, kada je nastupilo vrijeme ikindijskog namaza. Tražena je voda za abdest, ali je nisu našli. Onda je Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, donijeto nešto vode. Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, stavio je svoju ruku u tu posudu (s vodom) i zapovjedio ljudima da iz nje uzmaju abdest. Vidio sam vodu kako izvire ispod njegovih prstiju, a ljudi su se abdestili sve dok nije posljednji od njih uzeo abdest."

٣٥٧٣. حدثنا عبدالله بن مسلمة عن مالك عن إسحاق بن عبدالله بن أبي طلحة عن أنس بن مالك رضي الله عنه أنه قال رأيت رسول الله ﷺ وحانت صلاة العصر فالتمس الوضوء فلم يجدوه فأتي رسول الله ﷺ بوضوء فوضع رسول الله ﷺ يده في ذلك الإناء فأمر الناس أن يتوضئوا منه فرأيت الماء ينبع من تحت أصابعه فتوضأ الناس حتى توضئوا من عند آخرهم .

3574. PRIČAO NAM JE Abdur-Rahman b. Mubarek, njemu Hazm rekavši da je čuo Hasana, kako kaže da im je pričao Enes b. Malik, radijallahu anhu:
"Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, krenuo je na jedno od svojih putovanja, a s njim su bili i neki ashabi. Dok su oni tako putovali, nastupilo je vrijeme namaza, a nisu imali vode kojom bi uzeli abdest. Jedan čovjek se zaputio i donio malu čašu vode. Uzeo ju je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, te se abdestio, a potom pružio nad čašu svoja četiri prsta i rekao: 'Ustajte i uzimajte abdest!' Ljudi su uzeli abdest, a vode su imali koliko su god željeli iako ih je sedamdeset ili tako nešto."

٣٥٧٤. حدثنا عبدالرحمن بن مبارك حدثنا حزم قال سمعت الحسن قال حدثنا أنس بن مالك رضي الله عنه قال خرج النبي ﷺ في بعض مخارجه ومعه ناس من أصحابه فانطلقوا يسيرون فحضرت الصلاة فلم يجدوا ماء يتوضئون فانطلق رجل من القوم فجاء بقدح من ماء يسير فأخذه النبي ﷺ فتوضأ ثم مد أصابعه الأربع على القدح ثم قال قوموا فتوضئوا فتوضأ القوم حتى بلغوا فيما يريدون من الوضوء وكانوا سبعين أو نحوه .

3575. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Munir da je čuo Jezida (kako priča) da mu je saopćio Humejd prenoseći od Enesa, radijallahu anhu, koji je rekao:
– Nastupilo je vrijeme namaza. U koga je kuća bila blizu džamije, otišao je da uzme abdest, a drugi ljudi su ostali. Onda je Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, donijeto kameno korito u kojem je bila voda. On je stavio svoju šaku, ali je korito bilo premalo da bi on u njemu mogao pružiti šaku, pa je skupio prste i stavio ih u korito, a potom su svi ti ljudi uzeli abdest.
"Koliko ih je bilo?" – upitao sam.
"Osamdeset" – rekao je on.[1]

٣٥٧٥. حَدَّثَنَا عَبْدُاللهِ بْنُ مُنِيرٍ سَمِعَ يَزِيدَ أَخْبَرَنَا حُمَيْدٌ عَنْ أَنَسٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ حَضَرَتِ الصَّلَاةُ فَقَامَ مَنْ كَانَ قَرِيبَ الدَّارِ مِنَ الْمَسْجِدِ يَتَوَضَّأُ وَبَقِيَ قَوْمٌ فَأُتِيَ النَّبِيُّ ﷺ بِمِخْضَبٍ مِنْ حِجَارَةٍ فِيهِ مَاءٌ فَوَضَعَ كَفَّهُ فَصَغُرَ الْمِخْضَبُ أَنْ يَبْسُطَ فِيهِ كَفَّهُ فَضَمَّ أَصَابِعَهُ فَوَضَعَهَا فِي الْمِخْضَبِ فَتَوَضَّأَ الْقَوْمُ كُلُّهُمْ جَمِيعًا قُلْتُ كَمْ كَانُوا قَالَ ثَمَانُونَ رَجُلًا .

3576. PRIČAO NAM JE Musa b. Isma'il, njemu Abdul-Aziz b. Muslim, a ovom Husajn prenoseći od Salima b. Ebul-Dža'da, da je Džabir b. Abdullah, radijallahu anhu, rekao:
– Na Dan Hudejbije ljudi su ožednjeli, a pred Vjerovjesnikom, sallallahu alejhi ve sellem, bila je mala mješina. On je uzeo abdest pa su ljudi potrčali prema njemu.
"Šta vam je?" – upitao je on, a oni su rekli:
"Nemamo vode ni za abdest niti za piće", osim to što je pred tobom.
Tada on stavi ruku u tu mješinu, a između njegovih prstiju poče teći voda, poput izvora, te smo se mi napili i uzeli abdest.
"Koliko vas je bilo?" – upitao sam, a on je rekao:
"Da nas je bilo stotinu hiljada, bilo bi nam dovoljno. Bilo nas je hiljadu i pet stotina."[2]

٣٥٧٦. حَدَّثَنَا مُوسَى بْنُ إِسْمَاعِيلَ حَدَّثَنَا عَبْدُالْعَزِيزِ بْنُ مُسْلِمٍ حَدَّثَنَا حُصَيْنٌ عَنْ سَالِمِ بْنِ أَبِي الْجَعْدِ عَنْ جَابِرِ بْنِ عَبْدِاللهِ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا قَالَ عَطِشَ النَّاسُ يَوْمَ الْحُدَيْبِيَةِ وَالنَّبِيُّ ﷺ بَيْنَ يَدَيْهِ رِكْوَةٌ فَتَوَضَّأَ فَجَهِشَ النَّاسُ نَحْوَهُ فَقَالَ مَا لَكُمْ قَالُوا لَيْسَ عِنْدَنَا مَاءٌ نَتَوَضَّأُ وَلَا نَشْرَبُ إِلَّا مَا بَيْنَ يَدَيْكَ فَوَضَعَ يَدَهُ فِي الرِّكْوَةِ فَجَعَلَ الْمَاءُ يَثُورُ بَيْنَ أَصَابِعِهِ كَأَمْثَالِ الْعُيُونِ فَشَرِبْنَا وَتَوَضَّأْنَا قُلْتُ كَمْ كُنْتُمْ قَالَ لَوْ كُنَّا مِائَةَ أَلْفٍ لَكَفَانَا كُنَّا خَمْسَ عَشْرَةَ مِائَةً .

1 Ovaj Enesov hadis ovdje je naveden u četiri oblika, a i u samom tekstu ima toliko razlika da je očito da se radi o više različitih slučajeva, što se vidi iz razlike u broju prisutnih kao i razlike u mjestu događaja. Kurtubi smatra da se slučaj proviranja vode iz Resulullahovih, sallallahu alejhi ve sellem, prstiju toliko puta prenosi da dovodi do sigurnog uvjerenja – tevatura.

2 Hudejbija – bunar koji je udaljen do Mekke jedan konak u pravcu Medine. U zul-ka'deu šeste godine po Hidžri, Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, sa muhadžirima i ensarijama krenuo je u Mekku da obavi umru. Međutim, idolopoklonici im nisu dozvolili da uđu u Mekku te godine, ali je tada sklopljen veoma važan ugovor između muslimana i idolopoklonika, koji je poznat kao Ugovor na Hudejbiji. Neki prenosioci spominju da je tada na Hudejbiji bilo sa Muhammedom, sallallahu alejhi ve sellem, hiljadu i četiri stotine ashaba, dok drugi kažu da ih je bilo hiljadu i pet stotina. Uporedujući ove izjave, komentatori pretpostavljaju

3577. PRIČAO NAM JE Malik b. Isma'il, njemu Israil prenoseći od Ebi-Ishaka, a on od El-Berraa, radijallahu anhu, koji je rekao:
"Na Dan Hudejbije bilo nas je hiljadu i četiri stotine. Hudejbija je jedan bunar i mi smo ga iscrpili toliko da ni jedne kapi nismo u njemu ostavili. Onda je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, sjeo na ivicu tog bunara i naredio da mu se donese vode. Potom je promućkao u ustima i izbacio u bunar. Mi smo neko vrijeme čekali, a zatim počeli crpiti vodu sve dok nismo ugasili žeđ i napili se – ili vratile se s vode – naše deve."

٣٥٧٧. حَدَّثَنَا مَالِكُ بْنُ إِسْمَاعِيلَ حَدَّثَنَا إِسْرَائِيلُ عَنْ أَبِي إِسْحَاقَ عَنِ الْبَرَاءِ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ كُنَّا يَوْمَ الْحُدَيْبِيَةِ أَرْبَعَ عَشْرَةَ مِائَةً وَالْحُدَيْبِيَةُ بِئْرٌ فَنَزَحْنَاهَا حَتَّى لَمْ نَتْرُكْ فِيهَا قَطْرَةً فَجَلَسَ النَّبِيُّ ﷺ عَلَى شَفِيرِ الْبِئْرِ فَدَعَا بِمَاءٍ فَمَضْمَضَ وَمَجَّ فِي الْبِئْرِ فَمَكَثْنَا غَيْرَ بَعِيدٍ ثُمَّ اسْتَقَيْنَا حَتَّى رَوِينَا وَرَوَتْ أَوْ صَدَرَتْ رَكَائِبُنَا .

3578. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Jusuf, njemu je saopćio Malik od Ishaka b. Abdullaha b. Ebu-Talhe, koji je čuo Enesa b. Malika kako kaže:
– Ebu-Talha je rekao Ummi-Sulejmi:
"Čuo sam nejak glas Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, iz kojeg sam prepoznao glad! Imaš li išta (da mu ponudimo)."
"Da" – rekla je ona i izvadila nekoliko ječmenih jufki, a zatim uzela svoj rubac i jednim njegovim dijelom zamotala taj kruh i stavila ga pod moju ruku, a drugi dio je omotala oko moje glave. Potom me poslala Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem. Ja sam, kaže (Enes), otišao s tim i našao Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, u džamiji s ljudima i prišao im.
– Da li te je poslao Ebu-Talha? – upitao je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem.
– Da – odgovorio sam ja.
– S hranom? – upitao je on.
– Da – odgovorio sam ja, a Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, onima oko sebe reče: "Pođite!" i on krenu, a i ja pođoh pred njima sve dok ne stigoh do Ebu-Talhe i obavijestih ga.
– O, Ummi-Sulejma – reče Ebu-Talha. Allahov

٣٥٧٨. حَدَّثَنَا عَبْدُ اللهِ بْنُ يُوسُفَ أَخْبَرَنَا مَالِكٌ عَنْ إِسْحَاقَ بْنِ عَبْدِ اللهِ بْنِ أَبِي طَلْحَةَ أَنَّهُ سَمِعَ أَنَسَ بْنَ مَالِكٍ يَقُولُ قَالَ أَبُو طَلْحَةَ لِأُمِّ سُلَيْمٍ لَقَدْ سَمِعْتُ صَوْتَ رَسُولِ اللهِ ﷺ ضَعِيفًا أَعْرِفُ فِيهِ الْجُوعَ فَهَلْ عِنْدَكِ مِنْ شَيْءٍ قَالَتْ نَعَمْ فَأَخْرَجَتْ أَقْرَاصًا مِنْ شَعِيرٍ ثُمَّ أَخْرَجَتْ خِمَارًا لَهَا فَلَفَّتِ الْخُبْزَ بِبَعْضِهِ ثُمَّ دَسَّتْهُ تَحْتَ يَدِي وَلَاثَتْنِي بِبَعْضِهِ ثُمَّ أَرْسَلَتْنِي إِلَى رَسُولِ اللهِ ﷺ قَالَ فَذَهَبْتُ بِهِ فَوَجَدْتُ رَسُولَ اللهِ ﷺ فِي الْمَسْجِدِ وَمَعَهُ النَّاسُ فَقُمْتُ عَلَيْهِمْ فَقَالَ لِي رَسُولُ اللهِ ﷺ آرْسَلَكَ أَبُو طَلْحَةَ فَقُلْتُ نَعَمْ قَالَ بِطَعَامٍ فَقُلْتُ نَعَمْ فَقَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ لِمَنْ مَعَهُ قُومُوا فَانْطَلَقَ وَانْطَلَقْتُ بَيْنَ أَيْدِيهِمْ حَتَّى جِئْتُ أَبَا طَلْحَةَ فَأَخْبَرْتُهُ فَقَالَ أَبُو طَلْحَةَ يَا أُمَّ سُلَيْمٍ قَدْ جَاءَ رَسُولُ اللهِ ﷺ

da je s Resulullahom, sallallahu alejhi ve sellem, krenulo iz Medine hiljadu i četiri stotine muhadžira i ensarija, a potom im se usput pridružilo još stotinu drugih, tako da je na Hudejbiji bilo ukupno hiljadu i pet stotina ashaba.

Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, poveo je ljude, a mi nemamo čime da ih nahranimo.
– Allah i Njegov Poslanik to najbolje znaju – reče ona, a Ebu-Talha potom iziđe pred Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem. Zatim se pojavio Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, i Ebu-Talha s njim. Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, reče:
"Ummi-Sulejma, ponesi ono što imaš!"
Ona donese onaj kruh i Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, naredi da se on izdrobi a Ummi-Sulema iscijedi mješnicu za maslo i začini ga. Potom nad (tim jelom) Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, prouči ono što je Allah htio da on prouči, a zatim reče: "Dozvoli deseterici (da uđu)." On im je dozvolio te su oni jeli dok se nisu najeli, a zatim su izašli. Onda on (ponovo) reče: "Dozvoli (drugoj) deseterici!" On i njima dozvoli pa su oni jeli dok se nisu najeli, a potom su izašli. Zatim on (opet) reče: "Dozvoli (sljedećoj) deseterici!" On i ovima dozvoli te su i oni jeli dok se nisu najeli, a zatim izišli. "Dozvoli deseterici", rekao je on (ponovo) i tako su svi ljudi jeli i najeli se, a bilo ih je sedamdeset ili osamdeset.

بِالنَّاسِ وَلَيْسَ عِنْدَنَا مَا نُطْعِمُهُمْ فَقَالَتِ اللهُ وَرَسُولُهُ أَعْلَمُ فَانْطَلَقَ أَبُو طَلْحَةَ حَتَّى لَقِيَ رَسُولَ اللهِ ﷺ فَأَقْبَلَ رَسُولُ اللهِ ﷺ وَأَبُو طَلْحَةَ مَعَهُ فَقَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ هَلُمِّي يَا أُمَّ سُلَيْمٍ مَا عِنْدَكِ فَأَتَتْ بِذَلِكَ الْخُبْزِ فَأَمَرَ بِهِ رَسُولُ اللهِ ﷺ فَفُتَّ وَعَصَرَتْ أُمُّ سُلَيْمٍ عُكَّةً فَأَدَمَتْهُ ثُمَّ قَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ فِيهِ مَا شَاءَ اللهُ أَنْ يَقُولَ ثُمَّ قَالَ ائْذَنْ لِعَشَرَةٍ فَأَذِنَ لَهُمْ فَأَكَلُوا حَتَّى شَبِعُوا ثُمَّ خَرَجُوا ثُمَّ قَالَ ائْذَنْ لِعَشَرَةٍ فَأَذِنَ لَهُمْ فَأَكَلُوا حَتَّى شَبِعُوا ثُمَّ خَرَجُوا ثُمَّ قَالَ ائْذَنْ لِعَشَرَةٍ فَأَذِنَ لَهُمْ فَأَكَلُوا حَتَّى شَبِعُوا ثُمَّ خَرَجُوا ثُمَّ قَالَ ائْذَنْ لِعَشَرَةٍ فَأَكَلَ الْقَوْمُ كُلُّهُمْ وَشَبِعُوا وَالْقَوْمُ سَبْعُونَ أَوْ ثَمَانُونَ رَجُلًا .

3579. PRIČAO MI JE Muhammed b. Musenna, njemu Ebu-Ahmed Zubejri, a ovom Israil prenoseći od Mensura, on od Ibrahima, a ovaj od Alkame, da je Abdullah (b. Mes'ud) rekao:
– Mi smo smatrali da čuda predstavljaju bereket, a vi ih smatrate znacima zastrašivanja. Bili smo na jednom putovanju s Allahovim Poslanikom, sallallahu alejhi ve sellem, pa nam je ponestalo vode. On je rekao: "Potražite ostatak vode", i oni su donijeli neku posudu u kojoj je bilo malo vode, nakon čega je on stavio svoju ruku u tu posudu, a zatim rekao:
"Požurite ka blagoslovljenoj vodi, a blagoslov je od Allaha!"

٣٥٧٩. حَدَّثَنِي مُحَمَّدُ بْنُ الْمُثَنَّى حَدَّثَنَا أَبُو أَحْمَدَ الزُّبَيْرِيُّ حَدَّثَنَا إِسْرَائِيلُ عَنْ مَنْصُورٍ عَنْ إِبْرَاهِيمَ عَنْ عَلْقَمَةَ عَنْ عَبْدِاللهِ قَالَ كُنَّا نَعُدُّ الْآيَاتِ بَرَكَةً وَأَنْتُمْ تَعُدُّونَهَا تَخْوِيفًا كُنَّا مَعَ رَسُولِ اللهِ ﷺ فِي سَفَرٍ فَقَلَّ الْمَاءُ فَقَالَ اطْلُبُوا فَضْلَةً مِنْ مَاءٍ فَجَاءُوا بِإِنَاءٍ فِيهِ مَاءٌ قَلِيلٌ فَأَدْخَلَ يَدَهُ فِي الْإِنَاءِ ثُمَّ قَالَ حَيَّ عَلَى الطَّهُورِ الْمُبَارَكِ وَالْبَرَكَةُ مِنَ اللهِ فَلَقَدْ رَأَيْتُ الْمَاءَ يَنْبُعُ مِنْ بَيْنِ أَصَابِعِ رَسُولِ اللهِ ﷺ وَلَقَدْ كُنَّا نَسْمَعُ تَسْبِيحَ الطَّعَامِ وَهُوَ يُؤْكَلُ .

Ja sam vidio vodu kako izvire između prsta Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, a ponekad bismo čuli tesbih (slavljenje) hrane dok se jede.[1]

3580. PRIČAO NAM JE Ebu-Nu'ajm, njemu Zekerijja, ovome Amir, koji je izjavio da je Džabir, radijallahu anhu, kazao da je njegov otac umro, a bio je pod dugom, te sam otišao Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, i rekao:
"Otac mi je umro pod dugom, a ja nemam ništa osim ono što će njegove palme donijeti, a ono što one donesu za nekoliko godina ne može podmiriti njegov dug. Pođi sa mnom da me vjerovnici ne bi oklevetali."
(On je otišao s njim) i obišao jedno od gumna na kojima su bile datule, zatim zamolio (za bereket), potom obišao drugo, sjeo na njega i rekao:
"Uzmite (s ovog gumna)!"
Tada im je on isplatio ono što im je pripadalo, a ostalo je još onoliko koliko im je dao.

٣٥٨٠. حَدَّثَنَا أَبُو نُعَيْمٍ حَدَّثَنَا زَكَرِيَّاءُ قَالَ حَدَّثَنِي عَامِرٌ قَالَ حَدَّثَنِي جَابِرٌ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ أَنَّ أَبَاهُ تُوُفِّيَ وَعَلَيْهِ دَيْنٌ فَأَتَيْتُ النَّبِيَّ ﷺ فَقُلْتُ إِنَّ أَبِي تَرَكَ عَلَيْهِ دَيْنًا وَلَيْسَ عِنْدِي إِلَّا مَا يُخْرِجُ نَخْلُهُ وَلَا يَبْلُغُ مَا يُخْرِجُ سِنِينَ مَا عَلَيْهِ فَانْطَلِقْ مَعِي لِكَيْ لَا يُفْحِشَ عَلَيَّ الْغُرَمَاءُ فَمَشَى حَوْلَ بَيْدَرٍ مِنْ بَيَادِرِ التَّمْرِ فَدَعَا ثُمَّ آخَرَ ثُمَّ جَلَسَ عَلَيْهِ فَقَالَ انْزِعُوهُ فَأَوْفَاهُمُ الَّذِي لَهُمْ وَبَقِيَ مِثْلُ مَا أَعْطَاهُمْ.

1 Neka čuda, poput ovoga kada je mala količina hrane ili vode bila dovoljna za veliki broj ljudi, predstavljaju bereket, dok druga, poput pomračenja Sunca i Mjeseca, predstavljaju zastrašivanje, pa je Ibn- Mes'ud ovdje upozorio da ne treba svako čudo smatrati zastrašivanjem.
Svrha traženja ostataka vode, što se spominje u ovim slučajevima, ogleda se u predostrožnosti da neko ne pomisli da Resulullah, sallallahu alejhi ve sellem, stvara vodu. Allah, dželle šanuhu, stvoritelj je svega, kao što se u hadisu kaže: "Blagoslov je od Allaha!"

٣٥٨١. حَدَّثَنَا مُوسَى بْنُ إِسْمَاعِيلَ حَدَّثَنَا مُعْتَمِرٌ عَنْ أَبِيهِ حَدَّثَنَا أَبُو عُثْمَانَ أَنَّهُ حَدَّثَهُ عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ أَبِي بَكْرٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا أَنَّ أَصْحَابَ الصُّفَّةِ كَانُوا أُنَاسًا فُقَرَاءَ وَأَنَّ النَّبِيَّ ﷺ قَالَ مَرَّةً مَنْ كَانَ عِنْدَهُ طَعَامُ اثْنَيْنِ فَلْيَذْهَبْ بِثَالِثٍ وَمَنْ كَانَ عِنْدَهُ طَعَامُ أَرْبَعَةٍ فَلْيَذْهَبْ بِخَامِسٍ أَوْ سَادِسٍ أَوْ كَمَا قَالَ وَأَنَّ أَبَا بَكْرٍ جَاءَ بِثَلَاثَةٍ وَانْطَلَقَ النَّبِيُّ ﷺ بِعَشَرَةٍ وَأَبُو بَكْرٍ ثَلَاثَةً قَالَ فَهُوَ أَنَا وَأَبِي وَأُمِّي وَلَا أَدْرِي هَلْ قَالَ امْرَأَتِي وَخَادِمِي بَيْنَ بَيْتِنَا وَبَيْنَ بَيْتِ أَبِي بَكْرٍ وَأَنَّ أَبَا بَكْرٍ تَعَشَّى عِنْدَ النَّبِيِّ ﷺ ثُمَّ لَبِثَ حَتَّى صَلَّى الْعِشَاءَ ثُمَّ رَجَعَ فَلَبِثَ حَتَّى تَعَشَّى رَسُولُ اللهِ ﷺ فَجَاءَ بَعْدَ مَا مَضَى مِنَ اللَّيْلِ مَا شَاءَ اللهُ قَالَتْ لَهُ امْرَأَتُهُ مَا حَبَسَكَ عَنْ أَضْيَافِكَ أَوْ ضَيْفِكَ قَالَ أَوَعَشَّيْتِهِمْ قَالَتْ أَبَوْا حَتَّى تَجِيءَ قَدْ عَرَضُوا عَلَيْهِمْ فَغَلَبُوهُمْ فَذَهَبْتُ فَاخْتَبَأْتُ فَقَالَ يَا غُنْثَرُ فَجَدَّعَ وَسَبَّ وَقَالَ كُلُوا وَقَالَ لَا أَطْعَمُهُ أَبَدًا قَالَ وَايْمُ اللهِ مَا كُنَّا نَأْخُذُ مِنَ اللُّقْمَةِ إِلَّا رَبَا مِنْ أَسْفَلِهَا أَكْثَرُ مِنْهَا حَتَّى شَبِعُوا وَصَارَتْ أَكْثَرَ مِمَّا كَانَتْ قَبْلُ فَنَظَرَ أَبُو بَكْرٍ فَإِذَا شَيْءٌ أَوْ أَكْثَرُ قَالَ لِامْرَأَتِهِ يَا أُخْتَ بَنِي فِرَاسٍ قَالَتْ لَا وَقُرَّةِ عَيْنِي لَهِيَ الْآنَ أَكْثَرُ مِمَّا قَبْلُ بِثَلَاثِ مَرَّاتٍ فَأَكَلَ مِنْهَا أَبُو بَكْرٍ وَقَالَ إِنَّمَا كَانَ الشَّيْطَانُ يَعْنِي يَمِينَهُ ثُمَّ أَكَلَ مِنْهَا لُقْمَةً ثُمَّ حَمَلَهَا إِلَى النَّبِيِّ ﷺ فَأَصْبَحَتْ عِنْدَهُ وَكَانَ بَيْنَنَا وَبَيْنَ قَوْمٍ عَهْدٌ فَمَضَى الْأَجَلُ فَتَفَرَّقْنَا اثْنَا عَشَرَ رَجُلًا مَعَ كُلِّ رَجُلٍ مِنْهُمْ أُنَاسٌ

3581. PRIČAO NAM JE Musa b. Isma‘il, njemu Mu‘temir prenoseći od svoga oca, kojem je saopćio Ebu-Usman da mu je Abdur-Rahman b. Ebu-Bekr, radijallahu anhu, rekao da je družina sofe (Resulullahove, sallallahu alejhi ve sellem, džamije) bila skupina siromašnih ljudi, i da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, jednom prilikom rekao: “Onaj od vas ko ima hrane za dvojicu neka povede sa sobom i trećeg, a ko ima za četvericu, neka vodi petog ili još i šestog – ili kao što je rekao.”

Ebu-Bekr je sa sobom poveo trojicu, a Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, odveo desetericu. – Ebu-Bekr je doveo trojicu, (a u kući) smo bili – kaže (Abdur-Rahman) – ja, moj otac i moja majka. Ne znam – (rekao je Ebu-Usman) – da li je spomenuo: ... moja žena i poslužitelj za našu i Ebu-Bekrovu kuću.

Ebu-Bekr je večerao kod Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, i zadržao se kod njega dok nije klanjao jaciju. Potom se opet vratio (kod njega) i zadržao se sve dok Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, nije večerao, a kući je došao tek pošto je prošao dio noći, koliko je to Allah htio. Njegova žena mu je rekla:

– Šta te zadržalo pa nisi došao gostima – ili je (rekla): tvome gostu?

– Jesi li im dala večeru? – upitao je (Ebu-Bekr).

– Sustegli su se dok ti ne dođeš – odgovorila je ona.

Oni su njima nudili (da jedu), ali su se ovi uspjeli oduprijeti. Ja sam otišao i sakrio se, a on je viknuo: “Mizerija!”, a potom prijetio čupanjem ušiju i nosa i grdio, a onda (gostima) rekao: “Jedite vi”, i dodao: “Ja neću sad nikako jesti.”

– Kunem se Allahom, rekao je (Abdur-Rahman), nismo uzeli nijednog zalogaja a da se hrana nije odozdo još više povećala, tako da su se svi najeli, a još i ostalo više nego što je bilo prije. Vidio je i Ebu-Bekr da (hrane) ima kao i ranije, ili još i više, pa reče svojoj ženi. “Sestro Beni-Firasa!”

– Ništa, to je utješno – reče ona – nje je sada tri puta više nego ranije.

اللهُ أَعْلَمُ كَمْ مَعَ كُلِّ رَجُلٍ غَيْرَ أَنَّهُ بَعَثَ مَعَهُمْ
قَالَ أَكَلُوا مِنْهَا أَجْمَعُونَ أَوْ كَمَا قَالَ وَغَيْرُهُ يَقُولُ
فَعَرَفْنَا مِنَ الْعِرَافَةِ .

Tada je od te hrane jeo i Ebu-Bekr i rekao: "Ono je bilo od šejtana", misleći na svoju zakletvu. Potom je pojeo još jedan zalogaj, a ostalo odnio Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, i kod njega je ta hrana ostala do sutra.

Između nas i jednog naroda postojao je mirovni ugovor kome je istekao rok pa smo (pridošle ljude) podijelili na dvanaest a sa svakim od njih bilo je još toliko ljudi da Allah najbolje zna koliko je bilo sa (svakom grupom) tih ljudi, osim što je Resulullah, sallallahu alejhi ve sellem, njima poslao udio njihovih drugova. Svi su oni – kaže (Abdur-Rahman) – jeli toga jela, ili kako je to on rekao, drugi kažu: Podijelili smo.[1]

٣٥٨٢. حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ حَدَّثَنَا حَمَّادٌ عَنْ عَبْدِالْعَزِيزِ
عَنْ أَنَسٍ وَعَنْ يُونُسَ عَنْ ثَابِتٍ عَنْ أَنَسٍ
رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ أَصَابَ أَهْلَ الْمَدِينَةِ قَحْطٌ عَلَى
عَهْدِ رَسُولِ اللهِ ﷺ فَبَيْنَا هُوَ يَخْطُبُ يَوْمَ جُمُعَةٍ
إِذْ قَامَ رَجُلٌ فَقَالَ يَا رَسُولَ اللهِ هَلَكَتِ الْكُرَاعُ
هَلَكَتِ الشَّاءُ فَادْعُ اللهَ يَسْقِينَا فَمَدَّ يَدَيْهِ وَدَعَا
قَالَ أَنَسٌ وَإِنَّ السَّمَاءَ لَمِثْلُ الزُّجَاجَةِ فَهَاجَتْ
رِيحٌ أَنْشَأَتْ سَحَابًا ثُمَّ اجْتَمَعَ ثُمَّ أَرْسَلَتِ السَّمَاءُ
عَزَالِيَهَا فَخَرَجْنَا نَخُوضُ الْمَاءَ حَتَّى أَتَيْنَا مَنَازِلَنَا
فَلَمْ نَزَلْ نُمْطَرُ إِلَى الْجُمُعَةِ الأُخْرَى فَقَامَ إِلَيْهِ
ذَلِكَ الرَّجُلُ أَوْ غَيْرُهُ فَقَالَ يَا رَسُولَ اللهِ تَهَدَّمَتِ
الْبُيُوتُ فَادْعُ اللهَ يَحْبِسْهُ فَتَبَسَّمَ ثُمَّ قَالَ حَوَالَيْنَا
وَلَا عَلَيْنَا فَنَظَرْتُ إِلَى السَّحَابِ تَصَدَّعَ حَوْلَ
الْمَدِينَةِ كَأَنَّهُ إِكْلِيلٌ .

3582. PRIČAO NAM JE Musedded, njemu Hammad prenoseći od Abdul-Aziza, a on od Enesa...

(I pričao je Hammad) od Junusa, on od Sabita, a ovaj od Enesa, radijallahu anhu, koji je rekao: – U doba Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, stanovnike Medine je zadesila suša, i dok je on jednog petka držao hutbu, ustade neki čovjek i reče: "Allahov Poslaniče, propadoše konji, propadoše ovce! Moli Allaha da nas napoji."

On pruži ruke i prouči dovu. Nebo je – kaže Enes – bilo poput stakla, ali se vjetar uskovitla, pojaviše se oblaci, a zatim sakupiše, te se nebo otvori. Tada smo izašli gazeći vodu dok nismo došli do naših stanova.

Tako smo kisnuli neprekidno do druge džume, a onda je taj isti čovjek, ili neko drugi, ustao i rekao:

– Allahov Poslaniče, porušiše se kuće! Moli Allaha da povuče kišu!

On se osmjehnu i reče: "Oko nas je (pošalji), a ne na nas."

Potom sam pogledao kako se oblak razilazio oko Medine kao da je kruna.

1 Ovaj hadis je naveden i objašnjen u poglavlju *Namaska vremena*, Knjiga I, hadis br. 602.

3583. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Musenna, njemu Jahja b. Kesir Ebu-Gassan, a ovom Ebu-Hafs, čije je ime Umer b. Ala', a koji je brat Ebu-Amra b. Alaa, rekavši da je čuo Nafija kako prenosi da je Ibn-Omer, radijallahu anhuma, (rekao):
"Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, držao je hutbu na jednom panju, i pošto je nabavio minber, prešao je na njega, ali je onaj panj zacvilio te mu je on prišao i pogladio ga svojom rukom."
Abdul-Hamid kaže da mu je saopćio Usman b. Umer, a njemu Mu'az b. Ala' prenoseći ovo od Nafija.[2]
(Ovaj hadis) prenosi i Ebu-Asim od Ibn-Ebu-Revvada, on od Nafija, ovaj od Ibn-Omera, radijallahu anhuma, a on od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem.[3]

٣٥٨٣. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ الْمُثَنَّى حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ كَثِيرٍ أَبُو غَسَّانَ حَدَّثَنَا أَبُو حَفْصٍ وَاسْمُهُ عُمَرُ ابْنُ الْعَلَاءِ أَخُو أَبِي عَمْرِو بْنِ الْعَلَاءِ قَالَ سَمِعْتُ نَافِعًا عَنِ ابْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا كَانَ النَّبِيُّ ﷺ يَخْطُبُ إِلَى جِذْعٍ فَلَمَّا اتَّخَذَ الْمِنْبَرَ تَحَوَّلَ إِلَيْهِ فَحَنَّ الْجِذْعُ فَأَتَاهُ فَمَسَحَ يَدَهُ عَلَيْهِ وَقَالَ عَبْدُالْحَمِيدِ أَخْبَرَنَا عُثْمَانُ بْنُ عُمَرَ أَخْبَرَنَا مُعَاذُ بْنُ الْعَلَاءِ عَنْ نَافِعٍ بِهَذَا وَرَوَاهُ أَبُو عَاصِمٍ عَنِ ابْنِ أَبِي رَوَّادٍ عَنْ نَافِعٍ عَنِ ابْنِ عُمَرَ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ .

3584. PRIČAO NAM JE Ebu-Nu'ajm, kome je prenio Abdul-Vahid b. Ejmen, rekavši da je čuo svoga oca kako prenosi od Džabira b. Abdullaha, radijallahu anhu, da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, petkom stajao na (panju) nekog drveta ili palme, pa je jedna žena ensarijka, ili neki čovjek, rekla (ili rekao):
– Allahov Poslaniče, hoćemo li ti napraviti minber?
– Ako hoćete – odgovorio je on.
Oni su mu potom napravili minber i kada je došao petak, on se popeo na taj minber, a ona palma je zaplakala poput djeteta. Onda je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, sišao i prislonio je uza se, a ona poče jecati kao što jeca dijete kada se smiruje.
– Plakala je – reče on – jer je pored sebe slušala Kur'an.

٣٥٨٤. حَدَّثَنَا أَبُو نُعَيْمٍ حَدَّثَنَا عَبْدُالْوَاحِدِ ابْنُ أَيْمَنَ قَالَ سَمِعْتُ أَبِي عَنْ جَابِرِ بْنِ عَبْدِاللهِ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ كَانَ يَقُومُ يَوْمَ الْجُمُعَةِ إِلَى شَجَرَةٍ أَوْ نَخْلَةٍ فَقَالَتِ امْرَأَةٌ مِنَ الْأَنْصَارِ أَوْ رَجُلٌ يَا رَسُولَ اللهِ أَلَا نَجْعَلُ لَكَ مِنْبَرًا قَالَ إِنْ شِئْتُمْ فَجَعَلُوا لَهُ مِنْبَرًا فَلَمَّا كَانَ يَوْمَ الْجُمُعَةِ دُفِعَ إِلَى الْمِنْبَرِ فَصَاحَتِ النَّخْلَةُ صِيَاحَ الصَّبِيِّ ثُمَّ نَزَلَ النَّبِيُّ ﷺ فَضَمَّهُ إِلَيْهِ تَئِنُّ أَنِينَ الصَّبِيِّ الَّذِي يُسَكَّنُ قَالَ كَانَتْ تَبْكِي عَلَى مَا كَانَتْ تَسْمَعُ مِنَ الذِّكْرِ عِنْدَهَا .

2 Spomenuti hadis sa potpunim senedom i metnom zabilježio je Darimi u svom *Musnedu*.

3 Bejheki je ovaj hadis zabilježio u nešto izmijenjenoj verziji, a Ebu-Davud ga je prenio u skraćenom obliku.

3585. PRIČAO NAM JE Isma'il, rekavši da mu je prenio njegov brat od Sulejmana b. Bilala, a on od Jahjaa b. Seida, koji je izjavio da mu je saopćio Hafs b. Ubejdullah b. Enes b. Malik da je čuo Džabira b. Abdullaha, radijallahu anhu, kako kaže:
"Džamija (Resulullaha, alejhis-selam), bila je pokrivena na stupovima od palmi, i kad bi Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, držao hutbu, oslonio bi se na jedno od tih stabala. Kad mu je napravljen minber i on se popeo na njega, čuli smo glas tog stabla, poput mučenja deve (prilikom teljenja), sve dok Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, nije došao i stavio svoju ruku na njega pa se to stablo smirilo."[1]

٣٥٨٥. حَدَّثَنَا إِسْمَاعِيلُ قَالَ حَدَّثَنِي أَخِي عَنْ سُلَيْمَانَ بْنِ بِلَالٍ عَنْ يَحْيَى بْنِ سَعِيدٍ قَالَ أَخْبَرَنِي حَفْصُ بْنُ عُبَيْدِاللهِ ابْنِ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ أَنَّهُ سَمِعَ جَابِرَ بْنَ عَبْدِاللهِ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا يَقُولُ كَانَ الْمَسْجِدُ مَسْقُوفًا عَلَى جُذُوعٍ مِنْ نَخْلٍ فَكَانَ النَّبِيُّ ﷺ إِذَا خَطَبَ يَقُومُ إِلَى جِذْعٍ مِنْهَا فَلَمَّا صُنِعَ لَهُ الْمِنْبَرُ وَكَانَ عَلَيْهِ فَسَمِعْنَا لِذَلِكَ الْجِذْعِ صَوْتًا كَصَوْتِ الْعِشَارِ حَتَّى جَاءَ النَّبِيُّ ﷺ فَوَضَعَ يَدَهُ عَلَيْهَا فَسَكَنَتْ .

3586. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Beššar, njemu Ibn-Ebu-Adijj prenoseći od Šu'be...
I pričao mi je Bišr b. Halid, njemu Muhammed prenoseći od Šu'be, a on od Sulejmana, koji je čuo Ebu-Vaila kako prenosi od Huzejfe, da je Omer b. Hattab, radijallahu anhu, rekao:
– Ko od vas pamti riječi Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, o fitnetu?
– Ja pamtim (doslovno) kako je on rekao – rekao je tada Huzejfe.
– Reci – rekao je (Omer) – ti si dosta smion.
Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao je: "Iskušenje (fitnet) čovjeka je u njegovoj porodici, njegovoj imovini i njegovom susjedu, a otklanja ga obavljanje namaza, dijeljenje sadake i naređivanje dobrih a zabranjivanje ružnih djela."

٣٥٨٦. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ بَشَّارٍ حَدَّثَنَا ابْنُ أَبِي عَدِيٍّ عَنْ شُعْبَةَ ح حَدَّثَنِي بِشْرُ بْنُ خَالِدٍ حَدَّثَنَا مُحَمَّدٌ عَنْ شُعْبَةَ عَنْ سُلَيْمَانَ سَمِعْتُ أَبَا وَائِلٍ يُحَدِّثُ عَنْ حُذَيْفَةَ أَنَّ عُمَرَ بْنَ الْخَطَّابِ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ أَيُّكُمْ يَحْفَظُ قَوْلَ رَسُولِ اللهِ ﷺ فِي الْفِتْنَةِ فَقَالَ حُذَيْفَةُ أَنَا أَحْفَظُ كَمَا قَالَ قَالَ هَاتِ إِنَّكَ لَجَرِيءٌ قَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ فِتْنَةُ الرَّجُلِ فِي أَهْلِهِ وَمَالِهِ وَجَارِهِ تُكَفِّرُهَا الصَّلَاةُ وَالصَّدَقَةُ وَالْأَمْرُ بِالْمَعْرُوفِ وَالنَّهْيُ عَنِ الْمُنْكَرِ قَالَ لَيْسَتْ هَذِهِ وَلَكِنِ الَّتِي تَمُوجُ كَمَوْجِ الْبَحْرِ

1 Hasan Basri je običavao, prilikom citiranja ovog hadisa, reći:
"Skupino muslimana, drvo cvili za Allahovim Poslanikom želeći susret s njim, a vi ste preči da žudite za Resulullahom."
Ibn-Ebu-Hatim prnosi da je imam Šafija rekao:
– Nijednom vjerovjesniku Allah nije dao ono što je dao Muhammedu, sallallahu alejhi ve sellem.
– Dao je Isau, alejhis-selam, moć oživljavanja mrtvih – reče Amr b. Sevad.
– Muhammedu, sallallahu alejhi ve sellem, dao je da zacvili tako da mu se čuo glas, a to je veće od oživljavanja mrtvih – odgovorio je (Šafija).
Izgradnja minbera je bila sedme ili osme godine po Hidžri, nakon čega je ovo stablo bilo zakopano, ali se, izgleda, ponovo pojavilo prilikom čišćenja, pa ga je Ubejj b. Ka'b uzeo i držao kod sebe sve dok nije istruhlo.

– Nije to – reče (Omer) – nego (smutnja) koja će se zatalasati kao što se more zatalasa.
– Vladaru pravovjernih – rekao je (Huzejfe) – tu nema za tebe nikakve štete. Između tebe i toga su vrata zatvorena.
– Da li će se ta vrata noramlno otvoriti ili razbiti? – upita (Omer).
– Ne, reče (Huzejfe) – naprotiv, razbit će se.
– To je bolje nego da se zatvore – reče (Omer).
– Mi smo (kaže Ebu-Vail) rekli (Huzejfi):
– Da li je on znao za ta vrata?
– Da – odgovorio je on – kao što (je znao) da poslije jutra dolazi noć. Ja sam mu u tom prenio hadis bez greške.
Plašili smo se da ga još ispitujemo pa smo poslali Mesruka, i on ga je pitao:
“Koja su to vrata?”
“Ta vrata su Omer” – odgovorio je (Huzejfe).[2]

قَالَ يَا أَمِيرَ الْمُؤْمِنِينَ لَا بَأْسَ عَلَيْكَ مِنْهَا إِنَّ بَيْنَكَ وَبَيْنَهَا بَابًا مُغْلَقًا قَالَ يُفْتَحُ الْبَابُ أَوْ يُكْسَرُ قَالَ لَا بَلْ يُكْسَرُ قَالَ ذَاكَ أَحْرَى أَنْ لَا يُغْلَقَ قُلْنَا عَلِمَ عُمَرُ الْبَابَ قَالَ نَعَمْ كَمَا أَنَّ دُونَ غَدٍ اللَّيْلَةَ إِنِّي حَدَّثْتُهُ حَدِيثًا لَيْسَ بِالْأَغَالِيطِ فَهِبْنَا أَنْ نَسْأَلَهُ وَأَمَرْنَا مَسْرُوقًا فَسَأَلَهُ فَقَالَ مَنِ الْبَابُ قَالَ عُمَرُ .

3587. PRIČAO NAM JE Ebul-Jeman, njemu saopćio Šuajb, a ovom Ebu-Zinad prenoseći od A‘redža, ovaj od Ebu-Hurejre, radijallahu anhu, a on da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
“Neće doći Sudnji dan dok ne budete ratovali s jednim narodom čija će obuća biti od dlake, i dok ne budete ratovali protiv Turaka, čije su oči male, lica crvena, a nosevi mali i zaravnjeni, kao da su im lica štitovi obloženi kožom.

٣٥٨٧. حَدَّثَنَا أَبُو الْيَمَانِ أَخْبَرَنَا شُعَيْبٌ حَدَّثَنَا أَبُو الزِّنَادِ عَنِ الْأَعْرَجِ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ لَا تَقُومُ السَّاعَةُ حَتَّى تُقَاتِلُوا قَوْمًا نِعَالُهُمُ الشَّعَرُ وَحَتَّى تُقَاتِلُوا التُّرْكَ صِغَارَ الْأَعْيُنِ حُمْرَ الْوُجُوهِ ذُلْفَ الْأُنُوفِ كَأَنَّ وُجُوهَهُمُ الْمَجَانُّ الْمُطْرَقَةُ .

3588. Naći ćete da su jedni od najboljih ljudi oni koji najviše preziru ovu stvar (upravljanje) dok ne padnu u nju. Ljudi su poput minerala: oni koji su (bili) najbolji (dok su bili) u neznaboštvu najbolji su i u islamu.

٣٥٨٨. وَتَجِدُونَ مِنْ خَيْرِ النَّاسِ أَشَدَّهُمْ كَرَاهِيَةً لِهَذَا الْأَمْرِ حَتَّى يَقَعَ فِيهِ وَالنَّاسُ مَعَادِنُ خِيَارُهُمْ فِي الْجَاهِلِيَّةِ خِيَارُهُمْ فِي الْإِسْلَامِ .

---

2 Ovo je jedna od Poslanikovih mu‘džiza, s bozirom da je riječ o događajima koji će se desiti u budućnosti, a njemu su bili poznati putem Objave.
Nevevi je rekao: “Moguće je da je Huzejfe znao da će halifa Omer biti ubijen, ali nije želio da mu spomene ubistvo imajući u vidu da je Omer znao da on predstavlja ta vrata, i zato je upotrijebio izraz koji će na to uputiti, bez izravnog spominjanja ubistva.”

3589. A doći će vrijeme nekima od vas da, kad bi me vidio, bilo bi mu to draže od njegove porodice i imetka."

٣٥٨٩. وَلَيَأْتِيَنَّ عَلَى أَحَدِكُمْ زَمَانٌ لَأَنْ يَرَانِي أَحَبُّ إِلَيْهِ مِنْ أَنْ يَكُونَ لَهُ مِثْلُ أَهْلِهِ وَمَالِهِ .

3590. PRIČAO MI JE Jahja, njemu Abdur-Rezzak prenoseći od Ma'mera, ovaj od Hemmama, a on od Ebu-Hurejre, radijallahu anhu, da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
"Neće doći Sudnji dan dok ne budete ratovali s nearapima Huza i Kermana, čija su lica crvena, nosevi spljošteni, oči male (kao da su im) lica štitovi obloženi kožom, a obuća im od dlake."
S (Jahjom) se slažu još neki (prenoseći ovaj hadis) od Abdur-Rezzaka.

٣٥٩٠. حَدَّثَنِي يَحْيَى حَدَّثَنَا عَبْدُالرَّزَّاقِ عَنْ مَعْمَرٍ عَنْ هَمَّامٍ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ قَالَ لَا تَقُومُ السَّاعَةُ حَتَّى تُقَاتِلُوا خُوزًا وَكَرْمَانَ مِنَ الْأَعَاجِمِ حُمْرَ الْوُجُوهِ فُطْسَ الْأُنُوفِ صِغَارَ الْأَعْيُنِ وُجُوهُهُمُ الْمَجَانُّ الْمُطْرَقَةُ نِعَالُهُمُ الشَّعَرُ تَابَعَهُ غَيْرُهُ عَنْ عَبْدِالرَّزَّاقِ .

3591. PRIČAO NAM JE Ali b. Abdullah, njemu Sufjan rekavši da je Isma'il izjavio kako mu je Kajs saopćio da su oni došli Ebu-Hurejri, radijallahu anhu, koji je rekao:
– Družio sam se s Allahovim Poslanikom, sallallahu alejhi ve sellem, tri godine i nikad u svom životu nisam bio pohlepniji da naučim hadis nego tada. Čuo sam ga kako, pokazujući ovako rukom, kaže: "Prije Sudnjeg dana vi ćete ratovati s narodom čija će obuća biti od dlake", a oni su iz ovog Bariza.
Jednom je Sufjan (prenoseći ovah hadis) rekao: "To su stanovnici Bazira."[1]

٣٥٩١. حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ عَبْدِاللهِ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ قَالَ قَالَ إِسْمَاعِيلُ أَخْبَرَنِي قَيْسٌ قَالَ أَتَيْنَا أَبَا هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ فَقَالَ صَحِبْتُ رَسُولَ اللهِ ﷺ ثَلَاثَ سِنِينَ لَمْ أَكُنْ فِي سِنِيَّ أَحْرَصَ عَلَى أَنْ أَعِيَ الْحَدِيثَ مِنِّي فِيهِنَّ سَمِعْتُهُ يَقُولُ وَقَالَ هَكَذَا بِيَدِهِ بَيْنَ يَدَيِ السَّاعَةِ تُقَاتِلُونَ قَوْمًا نِعَالُهُمُ الشَّعَرُ وَهُوَ هَذَا الْبَارِزُ وَقَالَ سُفْيَانُ مَرَّةً وَهُمْ أَهْلُ الْبَازِرِ .

3592. PRIČAO NAM JE Sulejman b. Harb, njemu Džerir b. Hazim, koji je čuo Hasana, kome je saopćio Amr b. Taglib i rekao da je čuo Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, kako kaže:
"Prije Sudnjeg dana vi ćete ratovati s narodom koji će uzimati obuću od dlake i ratovat ćete s narodom čija će lica biti poput štitova obloženih kožom."

٣٥٩٢. حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ حَرْبٍ حَدَّثَنَا جَرِيرُ ابْنُ حَازِمٍ سَمِعْتُ الْحَسَنَ يَقُولُ حَدَّثَنَا عَمْرُو بْنُ تَغْلِبَ قَالَ سَمِعْتُ رَسُولَ اللهِ ﷺ يَقُولُ بَيْنَ يَدَيِ السَّاعَةِ تُقَاتِلُونَ قَوْمًا يَنْتَعِلُونَ الشَّعَرَ وَتُقَاتِلُونَ قَوْمًا كَأَنَّ وُجُوهَهُمُ الْمَجَانُّ الْمُطْرَقَةُ .

1 Riječ *bariz* je arabizirana a znači: trg, dok je *bazir* iskrivljeni oblik te riječi. U navedenim hadisima se govori o sukobima s određenim narodima. Neki smatraju da se dio ovih hadisa možda odnosi na pobjedu muslimana nad Mongolima kod Ajni Džaluta, nakon rušenja Bagdada. Međutim, moguće je pretpostaviti da će se ovi događaji desiti kasnije, kao predznak Sudnjeg dana.

3593. PRIČAO NAM JE Hakem b. Nafi‘, njemu saopćio Šu‘ajb prenoseći od Zuhrija, koji je rekao da je čuo Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, kako kaže:
"Jevreji će ratovati protiv vas, ali ćete ih vi savladati, a onda će i kamen govoriti: ‘Muslimanu, ovo je Židov iza mene, ubij ga!’"

٣٥٩٣. حَدَّثَنَا الْحَكَمُ بْنُ نَافِعٍ أَخْبَرَنَا شُعَيْبٌ عَنِ الزُّهْرِيِّ قَالَ أَخْبَرَنِي سَالِمُ بْنُ عَبْدِاللهِ أَنَّ عَبْدَاللهِ ابْنَ عُمَرَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا قَالَ سَمِعْتُ رَسُولَ اللهِ ﷺ يَقُولُ تُقَاتِلُكُمُ الْيَهُودُ فَتُسَلَّطُونَ عَلَيْهِمْ ثُمَّ يَقُولُ الْحَجَرُ يَا مُسْلِمُ هَذَا يَهُودِيٌّ وَرَائِي فَاقْتُلْهُ .

3594. PRIČAO NAM JE Kutejbe b. Seid, njemu Sufjan prenoseći od Amra, ovaj od Džabira, a on od Ebu-Seida, radijallahu anhu, da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
"Doći će vrijeme kada će ljudi ratovati pa će biti upitano: Da li među vama ima neko ko se družio s Poslanikom, sallallahu alejhi ve sellem? Da, reći će oni i pobjeda će im doći. Zatim će ponovo ratovati i bit će upitano:
‘Ima li među vama neko ko se družio s onima koji su se družili s Poslanikom, sallallahu alejhi ve sellem?’ ‘Da’, reći će oni i pobjeda će im doći."

٣٥٩٤. حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ بْنُ سَعِيدٍ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ عَنْ عَمْرٍو عَنْ جَابِرٍ عَنْ أَبِي سَعِيدٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ يَأْتِي عَلَى النَّاسِ زَمَانٌ يَغْزُونَ فَيُقَالُ لَهُمْ فِيكُمْ مَنْ صَحِبَ الرَّسُولَ ﷺ فَيَقُولُونَ نَعَمْ فَيُفْتَحُ عَلَيْهِمْ ثُمَّ يَغْزُونَ فَيُقَالُ لَهُمْ هَلْ فِيكُمْ مَنْ صَحِبَ مَنْ صَحِبَ الرَّسُولَ ﷺ فَيَقُولُونَ نَعَمْ فَيُفْتَحُ لَهُمْ .

3595. PRIČAO MI JE Muhammed b. Hakem, njemu saopćio En-Nadr, ovom Israil, njemu opet Sa‘d Tai, a ovom Muhill b. Halife od Adijja b. Hatima, koji je rekao:
– Dok sam jednom bio kod Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, došao mu je neki čovjek i žalio se na siromaštvo, zatim mu je došao drugi i požalio se na drumsko pljačkanje, a onda je (Resulullah, alejhis-selam) rekao:
"Adijju, da li si vidio Hiru?"
"Nisam je vidio, ali sam obaviješten o njoj" – rekao sam, a on onda reče:
"Ako budeš dugo živio, sigurno ćeš vidjeti putnicu koja će putovati iz Hire sve dok ne obiđe Ka‘bu, a neće se bojati nikog osim Allaha."
Pomislio sam u sebi: A gdje su pokvarenjaci Tajjia koji su zapalili nered u zemlji?

٣٥٩٥. حَدَّثَنِي مُحَمَّدُ بْنُ الْحَكَمِ أَخْبَرَنَا النَّضْرُ أَخْبَرَنَا إِسْرَائِيلُ أَخْبَرَنَا سَعْدٌ الطَّائِيُّ أَخْبَرَنَا مُحِلُّ بْنُ خَلِيفَةَ عَنْ عَدِيِّ بْنِ حَاتِمٍ قَالَ بَيْنَا أَنَا عِنْدَ النَّبِيِّ ﷺ إِذْ أَتَاهُ رَجُلٌ فَشَكَا إِلَيْهِ الْفَاقَةَ ثُمَّ أَتَاهُ آخَرُ فَشَكَا إِلَيْهِ قَطْعَ السَّبِيلِ فَقَالَ يَا عَدِيُّ هَلْ رَأَيْتَ الْحِيرَةَ قُلْتُ لَمْ أَرَهَا وَقَدْ أُنْبِئْتُ عَنْهَا قَالَ فَإِنْ طَالَتْ بِكَ حَيَاةٌ لَتَرَيَنَّ الظَّعِينَةَ تَرْتَحِلُ مِنَ الْحِيرَةِ حَتَّى تَطُوفَ بِالْكَعْبَةِ لَا تَخَافُ أَحَدًا إِلَّا اللهَ قُلْتُ فِيمَا بَيْنِي وَبَيْنَ نَفْسِي فَأَيْنَ دُعَّارُ طَيِّئٍ الَّذِينَ قَدْ سَعَّرُوا الْبِلَادَ وَلَئِنْ طَالَتْ بِكَ حَيَاةٌ لَتُفْتَحَنَّ كُنُوزُ كِسْرَى قُلْتُ كِسْرَى بْنِ هُرْمُزَ

"Ako budeš živio, (doživjet ćeš) da si osvojio blago Kisre!"
"Kisre b. Hurmuza?" – upitah ja, a on reče:
"Kisre b. Hurmuza! Ako budeš dugo živio, sigurno ćeš vidjeti čovjeka koji će izdvojiti punu šaku zlata ili srebra tražeći ko bi to primio od njega, ali neće biti nikoga ko bi to od njega primio. Svaki od vas će sresti Allaha, onog dana kada Ga bude sreo, bez ikakvog posrednika između njega i Allaha, koji bi mu davao objašnjenja, i Allah će mu reći:
'Nisam li ti poslao poslanika koji ti je dostavio?'
'Poslao si', odgovorit će on.
'Nisam li ti dao imetak i nadario te?', reći će mu opet. 'Dao si mi', odgovorit će on, a onda će pogledati na svoju desnu stranu i neće vidjeti ništa osim Džehennema, a potom će pogledati na svoju lijevu stranu i opet neće vidjeti ništa osim Džehennema.
'Čuo sam'– kaže Adijj – 'Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, kako kaže:
Čuvajte se džehennemske vatre pa makar i polovinom datule, a ko ne bude imao polovinu datule, onda lijepom riječju.'
'Kasnije sam' – kaže Adijj – 'vidio putnicu koja je putovala iz Hire sve dok nije obišla Ka'bu, a nije se bojala nikog osim Allaha. I bio sam među onima koji su osvojili blago Kisre b. Hurmuza, a ako vi budete dugo živjeli, sigurno ćete vidjeti ono što je rekao vjerovjesnik Ebul-Kasim, sallallahu alejhi ve sellem: da će se izdvajati puna šaka.'"
PRIČAO MI JE Abdullah b. Muhammed, njemu Ebu-Asim, a ovom saopćio Sa'dan b. Bišr, njemu prenio Ebu-Mudžahid, a ovom Muhill b. Halife, koji je čuo Adijja (kako kaže): "Bio sam kod Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem."[1]

قَالَ كِسْرَى بْنِ هُرْمُزَ وَلَئِنْ طَالَتْ بِكَ حَيَاةٌ لَتَرَيَنَّ
الرَّجُلَ يُخْرِجُ مِلْءَ كَفِّهِ مِنْ ذَهَبٍ أَوْ فِضَّةٍ يَطْلُبُ
مَنْ يَقْبَلُهُ مِنْهُ فَلَا يَجِدُ أَحَدًا يَقْبَلُهُ مِنْهُ وَلَيَلْقَيَنَّ اللهَ
أَحَدُكُمْ يَوْمَ يَلْقَاهُ وَلَيْسَ بَيْنَهُ وَبَيْنَهُ تَرْجُمَانٌ يُتَرْجِمُ
لَهُ فَلَيَقُولَنَّ لَهُ أَلَمْ أَبْعَثْ إِلَيْكَ رَسُولًا فَيُبَلِّغَكَ
فَيَقُولُ بَلَى فَيَقُولُ أَلَمْ أُعْطِكَ مَالًا وَأُفْضِلْ عَلَيْكَ
فَيَقُولُ بَلَى فَيَنْظُرُ عَنْ يَمِينِهِ فَلَا يَرَى إِلَّا جَهَنَّمَ
وَيَنْظُرُ عَنْ يَسَارِهِ فَلَا يَرَى إِلَّا جَهَنَّمَ قَالَ عَدِيٌّ
سَمِعْتُ النَّبِيَّ ﷺ يَقُولُ اتَّقُوا النَّارَ وَلَوْ بِشِقَّةِ تَمْرَةٍ
فَمَنْ لَمْ يَجِدْ شِقَّةَ تَمْرَةٍ فَبِكَلِمَةٍ طَيِّبَةٍ قَالَ عَدِيٌّ
فَرَأَيْتُ الظَّعِينَةَ تَرْتَحِلُ مِنَ الْحِيرَةِ حَتَّى تَطُوفَ
بِالْكَعْبَةِ لَا تَخَافُ إِلَّا اللهَ وَكُنْتُ فِيمَنِ افْتَتَحَ كُنُوزَ
كِسْرَى بْنِ هُرْمُزَ وَلَئِنْ طَالَتْ بِكُمْ حَيَاةٌ لَتَرَوُنَّ مَا
قَالَ النَّبِيُّ أَبُو الْقَاسِمِ ﷺ يُخْرِجُ مِلْءَ كَفِّهِ حَدَّثَنِي
عَبْدُ اللهِ بْنُ مُحَمَّدٍ حَدَّثَنَا أَبُو عَاصِمٍ أَخْبَرَنَا سَعْدَانُ
ابْنُ بِشْرٍ حَدَّثَنَا أَبُو مُجَاهِدٍ حَدَّثَنَا مُحِلُّ بْنُ خَلِيفَةَ
سَمِعْتُ عَدِيًّا كُنْتُ عِنْدَ النَّبِيِّ ﷺ.

1 Ovo je drugi sened spomenutog hadisa kojeg je Buhari naveo i u poglavlju *O zekatu*, Knjiga II, hadis br. 1413. Hira je nekad poznati grad u blizini Kufe. Bio je sjedište Arapa koji su bili pod perzijskom vlašću. U njemu je živjelo pleme Tajj.
U navedenom hadisu predskazane su tri stvari: osvajanje Perzije i sigurnost putovanja (što je doživio ashab Adijj b. Hatim, prenosilac hadisa), dok se izobilje imetka ostvarilo za vrijeme vladavine Omera b. Abdul-Aziza.

3596. PRIČAO MI JE Seid b. Šurahbil, njemu Lejs prenoseći od Jezida, on od Ebul-Hajra, a ovaj od Ukbe b. Amira, da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, jednog dana izišao i poginulim borcima Uhuda klanjao svoj namaz za umrlog, a zatim se popeo na minber i rekao:
"Ja sam vam predvodnik i svjedok! Tako mi Allaha, evo sad gledam moj Havd (zdenac). Meni su već date riznice zemaljskih ključeva. Ja se, tako mi Allaha, ne plašim za vas, da ćete se vi poslije mene vratiti u idolopoklonstvo, nego se bojim da se međusobno (u stjecanju imetka) nadmećete (iz zavidnosti)."[2]

٣٥٩٦. حَدَّثَنِي سَعِيدُ بْنُ شُرَحْبِيلَ حَدَّثَنَا لَيْثٌ عَنْ يَزِيدَ عَنْ أَبِي الْخَيْرِ عَنْ عُقْبَةَ بْنِ عَامِرٍ أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ خَرَجَ يَوْمًا فَصَلَّى عَلَى أَهْلِ أُحُدٍ صَلَاتَهُ عَلَى الْمَيِّتِ ثُمَّ انْصَرَفَ إِلَى الْمِنْبَرِ فَقَالَ إِنِّي فَرَطُكُمْ وَأَنَا شَهِيدٌ عَلَيْكُمْ إِنِّي وَاللهِ لَأَنْظُرُ إِلَى حَوْضِي الْآنَ وَإِنِّي قَدْ أُعْطِيتُ خَزَائِنَ مَفَاتِيحِ الْأَرْضِ وَإِنِّي وَاللهِ مَا أَخَافُ بَعْدِي أَنْ تُشْرِكُوا وَلَكِنْ أَخَافُ أَنْ تَنَافَسُوا فِيهَا .

3597. PRIČAO NAM JE Ebu-Nu'ajm, njemu Ibn-Ujejne prenoseći od Zuhrija, ovaj od Urve, a on od Usame, radijallahu anhu, koji je rekao:
"Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, popeo se na jednu od (medinskih) utvrda i rekao:
'Da li vidite ono što ja vidim? Ja zaista vidim mnogo smutnji koje će se dogoditi među vašim kućama (poput tragova) kapljica kiše.'"[3]

٣٥٩٧. حَدَّثَنَا أَبُو نُعَيْمٍ حَدَّثَنَا ابْنُ عُيَيْنَةَ عَنِ الزُّهْرِيِّ عَنْ عُرْوَةَ عَنْ أُسَامَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ أَشْرَفَ النَّبِيُّ ﷺ عَلَى أُطُمٍ مِنَ الْآطَامِ فَقَالَ هَلْ تَرَوْنَ مَا أَرَى إِنِّي أَرَى الْفِتَنَ تَقَعُ خِلَالَ بُيُوتِكُمْ مَوَاقِعَ الْقَطْرِ .

3598. PRIČAO NAM JE Ebul-Jeman, njemu saopćio Šu'ajb od Zuhrija, kome je rekao Urve b. Zubejr, a njemu Zejneba, kćerka Ebu-Seleme, njoj Ummi-Habiba, kćerka Ebu-Sufjana, a ovoj Zejneba, kćerka Džahšova, da joj je ušao Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, uplašen, govoreći:
– Nema drugog Boga osim Allaha! Teško Arapima od zla koje se približilo! Danas je otvoren dio brane Je'džudža i Me'džudža ovako – i on napravi krug palcem i kažiprstom, a ja sam onda – kaže Zejneba – rekla:
"Allahov Poslaniče, zar ćemo propasti a među nama ima i dobrih?"
"Da", rekao je on, "kada se umnoži pokvarenost."

٣٥٩٨. حَدَّثَنَا أَبُو الْيَمَانِ أَخْبَرَنَا شُعَيْبٌ عَنِ الزُّهْرِيِّ قَالَ حَدَّثَنِي عُرْوَةُ بْنُ الزُّبَيْرِ أَنَّ زَيْنَبَ بِنْتَ أَبِي سَلَمَةَ حَدَّثَتْهُ أَنَّ أُمَّ حَبِيبَةَ بِنْتَ أَبِي سُفْيَانَ حَدَّثَتْهَا عَنْ زَيْنَبَ بِنْتِ جَحْشٍ أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ دَخَلَ عَلَيْهَا فَزِعًا يَقُولُ لَا إِلَهَ إِلَّا اللهُ وَيْلٌ لِلْعَرَبِ مِنْ شَرٍّ قَدِ اقْتَرَبَ فُتِحَ الْيَوْمَ مِنْ رَدْمِ يَأْجُوجَ وَمَأْجُوجَ مِثْلُ هَذَا وَحَلَّقَ بِإِصْبَعِهِ وَبِالَّتِي تَلِيهَا فَقَالَتْ زَيْنَبُ فَقُلْتُ يَا رَسُولَ اللهِ أَنَهْلِكُ وَفِينَا الصَّالِحُونَ قَالَ نَعَمْ إِذَا كَثُرَ الْخَبَثُ .

---

2 Ovaj hadis je naveden i objašnjen u poglavlju *O dženazi*, Knjiga I, hadis. 1344.

3 Kermani kaže da se u ovom hadisu nalazi išaret za ratove koji su se nešto kasnije dogodili u Medini, u kojoj su poginuli Omer i Osman, radijallahu anhuma.

3599. SAOPĆIO JE (Šu'ajb) od Zuhrija, kome je pričala Hinda, kći Harisova, da je Ummi-Selema rekla: "Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, jednom se probudio i rekao:
'Uzvišen je Allah! Koje su riznice objavljene i šta je sve objavljeno od smutnji!'"[1]

٣٥٩٩. وَعَنِ الزُّهْرِيِّ حَدَّثَتْنِي هِنْدُ بِنْتُ الْحَارِثِ أَنَّ أُمَّ سَلَمَةَ قَالَتِ اسْتَيْقَظَ النَّبِيُّ ﷺ فَقَالَ سُبْحَانَ اللهِ مَاذَا أُنْزِلَ مِنَ الْخَزَائِنِ وَمَاذَا أُنْزِلَ مِنَ الْفِتَنِ .

3600. PRIČAO NAM JE Ebu-Nu'ajm, njemu Abdul-Aziz b. Ebu-Seleme b. Madžišun prenoseći od Abdur-Rahmana b. Ebu-Sa'sa'a, ovaj od svoga oca, a on od Ebu-Seida Hudrija, radijallahu anhu, koji mu je rekao:
"Vidim da voliš ovce i da ih nabavljaš, pa budi dobar prema njima i liječi njihovu slinu, jer ja sam čuo Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, kako kaže:
'Ljudi će dočekati vrijeme kada će ovce biti najbolji imetak muslimana, za kojima će on ići po vrhovima brda, ili palmovom granju na brdima, po pojilištima gdje se skuplja voda, bježeći s vjerom od smutnji.'"

٣٦٠٠. حَدَّثَنَا أَبُو نُعَيْمٍ حَدَّثَنَا عَبْدُالْعَزِيزِ بْنُ أَبِي سَلَمَةَ بْنِ الْمَاجِشُونِ عَنْ عَبْدِالرَّحْمَنِ بْنِ أَبِي صَعْصَعَةَ عَنْ أَبِيهِ عَنْ أَبِي سَعِيدٍ الْخُدْرِيِّ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ قَالَ لِي إِنِّي أَرَاكَ تُحِبُّ الْغَنَمَ وَتَتَّخِذُهَا فَأَصْلِحْهَا وَأَصْلِحْ رُعَامَهَا فَإِنِّي سَمِعْتُ النَّبِيَّ ﷺ يَقُولُ يَأْتِي عَلَى النَّاسِ زَمَانٌ تَكُونُ الْغَنَمُ فِيهِ خَيْرَ مَالِ الْمُسْلِمِ يَتْبَعُ بِهَا شَعَفَ الْجِبَالِ أَوْ سَعَفَ الْجِبَالِ فِي مَوَاقِعِ الْقَطْرِ يَفِرُّ بِدِينِهِ مِنَ الْفِتَنِ .

3601. PRIČAO NAM JE Abdul-Aziz Uvejsi, njemu Ibrahim prenoseći od Salima b. Kejsana, on od Ibn-Šihaba, a ovaj od Ibnul-Mesejjeba i Ebu-Seleme b. Abdur-Rahmana, da je Ebu-Hurejra, radijallahu anhu, izjavio da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
"Dogodit će se veliki neredi! Onaj koji u njima bude sjedio bit će bolji od onoga koji stoji, onaj koji bude stajao bit će bolji od onog koji ide, a onaj koji bude išao bit će bolji od onog koji trči. Ko se u njih uključi oni će ga svladati, a ko nađe kakvo sklonište ili utočište neka se skloni u njega."

٣٦٠١. حَدَّثَنَا عَبْدُالْعَزِيزِ الْأُوَيْسِيُّ حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ عَنْ صَالِحِ بْنِ كَيْسَانَ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ عَنِ ابْنِ الْمُسَيَّبِ وَأَبِي سَلَمَةَ ابْنِ عَبْدِالرَّحْمَنِ أَنَّ أَبَا هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ سَتَكُونُ فِتَنٌ الْقَاعِدُ فِيهَا خَيْرٌ مِنَ الْقَائِمِ وَالْقَائِمُ فِيهَا خَيْرٌ مِنَ الْمَاشِي وَالْمَاشِي فِيهَا خَيْرٌ مِنَ السَّاعِي وَمَنْ يُشْرِفْ لَهَا تَسْتَشْرِفْهُ وَمَنْ وَجَدَ مَلْجَأً أَوْ مَعَاذًا فَلْيَعُذْ بِهِ .

1 Ovo je skraćena verzija hadisa koji je u cijelosti naveden u jednom od kasnijih poglavlja (*O smutnjama*).

٣٦٠٢. وَعَنِ ابْنِ شِهَابٍ حَدَّثَنِي أَبُو بَكْرِ بْنُ عَبْدِالرَّحْمَنِ بْنِ الْحَارِثِ عَنْ عَبْدِالرَّحْمَنِ بْنِ مُطِيعِ ابْنِ الْأَسْوَدِ عَنْ نَوْفَلِ بْنِ مُعَاوِيَةَ مِثْلَ حَدِيثِ أَبِي هُرَيْرَةَ هَذَا إِلَّا أَنَّ أَبَا بَكْرٍ يَزِيدُ مِنَ الصَّلَاةِ صَلَاةٌ مَنْ فَاتَتْهُ فَكَأَنَّمَا وُتِرَ أَهْلَهُ وَمَالَهُ .

3602. Ibn-Šihab (je izjavio) da mu je pričao Ebu-Bekr b. Abdur-Rahman b. Haris prenoseći od Abdur-Rahmana b. Muti'a b. Esveda, a ovaj od Nevfela b. Mu'avija, slično ovom hadisu Ebu-Hurejre, s tim što je Ebu-Bekr (b. Abdur-Rahman) dodao:
"Među namazima ima jedan namaz, i koga on prođe (toliko je izgubio) kao da mu je umanjena porodica i imetak."[2]

٣٦٠٣. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ كَثِيرٍ أَخْبَرَنَا سُفْيَانُ عَنِ الْأَعْمَشِ عَنْ زَيْدِ بْنِ وَهْبٍ عَنِ ابْنِ مَسْعُودٍ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ سَتَكُونُ أَثَرَةٌ وَأُمُورٌ تُنْكِرُونَهَا قَالُوا يَا رَسُولَ اللهِ فَمَا تَأْمُرُنَا قَالَ تُؤَدُّونَ الْحَقَّ الَّذِي عَلَيْكُمْ وَتَسْأَلُونَ اللهَ الَّذِي لَكُمْ .

3603. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Kesir, njemu je saopćio Sufjan od A'meša, on od Zejda b. Vehba, a ovaj od Ibn-Mes'uda, da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
– Doći će do samovolje i stvari koje ćete prezirati!
– Allahov Poslaniče – rekli su oni – šta nam naređuješ (u tom slučaju)?
– Izvršavajte obavezu koju imate, a Allaha molite za ono što imate pravo – odgovorio je on.

٣٦٠٤. حَدَّثَنِي مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِالرَّحِيمِ حَدَّثَنَا أَبُو مَعْمَرٍ إِسْمَاعِيلُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ حَدَّثَنَا أَبُو أُسَامَةَ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ عَنْ أَبِي التَّيَّاحِ عَنْ أَبِي زُرْعَةَ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ يُهْلِكُ النَّاسَ هَذَا الْحَيُّ مِنْ قُرَيْشٍ قَالُوا فَمَا تَأْمُرُنَا قَالَ لَوْ أَنَّ النَّاسَ اعْتَزَلُوهُمْ قَالَ مَحْمُودٌ حَدَّثَنَا أَبُو دَاوُدَ أَخْبَرَنَا شُعْبَةُ عَنْ أَبِي التَّيَّاحِ سَمِعْتُ أَبَا زُرْعَةَ .

3604. PRIČAO MI JE Muhammed b. Abdur-Rahman, njemu Ebu-Ma'mer Isma'il b. Ibrahim, ovom Ebu-Usame, a njemu Šu'be prenoseći od Ebu-Tejjaha, ovaj od Ebu-Zur'e, a on od Ebu-Hurejre, radijallahu anhu, koji je izjavio da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
– Ovaj kvart Kurejšija će upropastiti ljude!
– Pa šta nam naređuješ? – upitaše (ashabi).
– Kad bi se ljudi od njih izdvojili – odgovori on.
Mahmud je izjavio da mu je pričao Ebu-Davud, njemu saopćio Šu'be od Ebu-Tejjaha, koji je čuo Ebu-Zur'a (kako prenosi ovaj hadis).

2 U predaji ovog hadisa, koju je zabilježio Nesai, naglašeno je da se ovdje misli na ikindiju namaz. Inače, ovaj hadis upozorava da je potrebno kloniti se nereda i da čovjek ima zla od svakog nereda onoliko koliko je bio uključen u njega.

3605. PRIČAO NAM JE Ahmed b. Muhammed Mekki, njemu Amr b. Jahja b. Seid Emevi prenoseći od svoga djeda, koji je rekao:
"Bio sam s Mervanom i Ebu-Hurejrom, i čuo Ebu-Hurejru kako kaže da je on čuo Onog koji istinu govori i kome se vjeruje, kako kaže:
'Propast mog ummeta će prouzrokovati nekoliko mladića iz Kurejša!'
'Mladića?' – upita Mervan, a Ebu-Hurejra reče:
'Ako želiš, imenovat ću ih. Sinovi toga i toga i sinovi toga i toga!'"

٣٦٠٥. حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ مُحَمَّدٍ الْمَكِّيُّ حَدَّثَنَا
عَمْرُو بْنُ يَحْيَى بْنِ سَعِيدٍ الأُمَوِيُّ عَنْ جَدِّهِ قَالَ
كُنْتُ مَعَ مَرْوَانَ وَأَبِي هُرَيْرَةَ فَسَمِعْتُ أَبَا هُرَيْرَةَ
يَقُولُ سَمِعْتُ الصَّادِقَ الْمَصْدُوقَ يَقُولُ هَلَاكُ
أُمَّتِي عَلَى يَدَيْ غِلْمَةٍ مِنْ قُرَيْشٍ فَقَالَ مَرْوَانُ
غِلْمَةٌ قَالَ أَبُو هُرَيْرَةَ إِنْ شِئْتَ أَنْ أُسَمِّيَهُمْ
بَنِي فُلَانٍ وَبَنِي فُلَانٍ .

3606. PRIČAO NAM JE Jahja b. Musa, njemu Velid, ovome Ibn-Džabir, kome je saopćio Busr b. Ubejdullah Hadremi, njemu Ebu-Idris Havlani, koji je čuo Huzejfu b. Jemana kako kaže:
"Ljudi su Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, pitali o dobru, a ja sam ga pitao o zlu bojeći se da me ne snađe te sam rekao:
'Allahov Poslaniče, mi smo bili u neznaboštvu i zlu pa nam je Allah darovao ovo dobro. Da li će poslije ovog dobra biti zla?'
'Da' – reče on.
'A da li će poslije toga zla biti dobra?' – upitao sam opet.
'Da' – odgovorio je on – 'ali će u njemu biti dima.'
'A šta je njegov dim?' – upitao sam, a on je odgovorio:
'Ljudi koji će upućivati mimo moje upute! To ćeš znati kod njih osuditi.'
'A da li će poslije toga dobra biti zla?' – upitao sam.
'Da' – reče on – 'to su napućivači na vrata Džehennema. Ko im se odazove, oni će ga baciti u njega!'
'Allahov Poslaniče' – rekao sam – 'opiši nam ih!'
'Oni su od naše kože i govore našim jezikom' – reče on.
'Pa šta mi naređuješ ako me to snađe?' – upitao sam, a on je odgovorio:

٣٦٠٦. حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ مُوسَى حَدَّثَنَا الْوَلِيدُ قَالَ
حَدَّثَنِي ابْنُ جَابِرٍ قَالَ حَدَّثَنِي بُسْرُ بْنُ عُبَيْدِاللهِ
الْحَضْرَمِيُّ قَالَ حَدَّثَنِي أَبُو إِدْرِيسَ الْخَوْلَانِيُّ أَنَّهُ
سَمِعَ حُذَيْفَةَ بْنَ الْيَمَانِ يَقُولُ كَانَ النَّاسُ يَسْأَلُونَ
رَسُولَ اللهِ ﷺ عَنِ الْخَيْرِ وَكُنْتُ أَسْأَلُهُ عَنِ الشَّرِّ مَخَافَةَ
أَنْ يُدْرِكَنِي فَقُلْتُ يَا رَسُولَ اللهِ إِنَّا كُنَّا فِي جَاهِلِيَّةٍ
وَشَرٍّ فَجَاءَنَا اللهُ بِهَذَا الْخَيْرِ فَهَلْ بَعْدَ هَذَا الْخَيْرِ مِنْ
شَرٍّ قَالَ نَعَمْ قُلْتُ وَهَلْ بَعْدَ ذَلِكَ الشَّرِّ مِنْ خَيْرٍ قَالَ
نَعَمْ وَفِيهِ دَخَنٌ قُلْتُ وَمَا دَخَنُهُ قَالَ قَوْمٌ يَهْدُونَ بِغَيْرِ
هَدْيِي تَعْرِفُ مِنْهُمْ وَتُنْكِرُ قُلْتُ فَهَلْ بَعْدَ ذَلِكَ الْخَيْرِ
مِنْ شَرٍّ قَالَ نَعَمْ دُعَاةٌ إِلَى أَبْوَابِ جَهَنَّمَ مَنْ أَجَابَهُمْ
إِلَيْهَا قَذَفُوهُ فِيهَا قُلْتُ يَا رَسُولَ اللهِ صِفْهُمْ لَنَا فَقَالَ
هُمْ مِنْ جِلْدَتِنَا وَيَتَكَلَّمُونَ بِأَلْسِنَتِنَا قُلْتُ فَمَا تَأْمُرُنِي
إِنْ أَدْرَكَنِي ذَلِكَ قَالَ تَلْزَمُ جَمَاعَةَ الْمُسْلِمِينَ وَإِمَامَهُمْ
قُلْتُ فَإِنْ لَمْ يَكُنْ لَهُمْ جَمَاعَةٌ وَلَا إِمَامٌ قَالَ فَاعْتَزِلْ
تِلْكَ الْفِرَقَ كُلَّهَا وَلَوْ أَنْ تَعَضَّ بِأَصْلِ شَجَرَةٍ
حَتَّى يُدْرِكَكَ الْمَوْتُ وَأَنْتَ عَلَى ذَلِكَ .

'Drži se zajednice muslimana i njihovog vođe'
'A ako kod njih ne bude zajedništva niti vođe?' – upitao sam.
'Onda se izdvoj iz tih svih grupa pa makar morao gristi korijen stabla, sve dok te ne zatekne smrt u tom stanju' – odgovorio je on."[1]

3607. PRIČAO MI JE Muhammed b. Musenna, njemu Jahja b. Seid od Isma'ila, kome je pričao Kajs od Huzejfe, radijallahu anhu, koji je rekao: "Moji drugovi su se raspitivali o dobru, a ja sam se raspitivao o zlu"...

٣٦٠٧. حَدَّثَنِي مُحَمَّدُ بْنُ الْمُثَنَّى قَالَ حَدَّثَنِي يَحْيَى بْنُ سَعِيدٍ عَنْ إِسْمَاعِيلَ حَدَّثَنِي قَيْسٌ عَنْ حُذَيْفَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ تَعَلَّمَ أَصْحَابِي الْخَيْرَ وَتَعَلَّمْتُ الشَّرَّ.

3608. PRIČAO NAM JE Hakem b. Nafi', njemu Šu'ajb prenoseći od Zuhrija, kome je saopćio Ebu-Seleme da je Ebu-Hurejre, radijallahu anhu, izjavio kako je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
"Neće doći Sudnji dan dok međusobno ne zarate dvije skupine čija je ideja jedna."[2]

٣٦٠٨. حَدَّثَنَا الْحَكَمُ بْنُ نَافِعٍ حَدَّثَنَا شُعَيْبٌ عَنِ الزُّهْرِيِّ قَالَ أَخْبَرَنِي أَبُو سَلَمَةَ أَنَّ أَبَا هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ لَا تَقُومُ السَّاعَةُ حَتَّى يَقْتَتِلَ فِئَتَانِ دَعْوَاهُمَا وَاحِدَةٌ.

3609. PRIČAO MI JE Abdullah b. Muhammed, njemu Abdur-Rezzak, a ovom saopćio Ma'mer od Hemmama, ovaj od Ebu-Hurejre, radijallahu anhu, a on da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
"Neće doći Sudnji dan dok međusobno ne zarate dvije skupine i među njima ne bude velika borba,

٣٦٠٩. حَدَّثَنِي عَبْدُاللهِ بْنُ مُحَمَّدٍ حَدَّثَنَا عَبْدُالرَّزَّاقِ أَخْبَرَنَا مَعْمَرٌ عَنْ هَمَّامٍ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ لَا تَقُومُ السَّاعَةُ حَتَّى يَقْتَتِلَ فِئَتَانِ فَيَكُونَ بَيْنَهُمَا مَقْتَلَةٌ عَظِيمَةٌ دَعْوَاهُمَا وَاحِدَةٌ وَلَا تَقُومُ السَّاعَةُ حَتَّى يُبْعَثَ

1 Za dobro koje će uslijediti nakon prvog zla Resulullah, sallallahu alejhi ve sellem, rekao je da će u njemu biti dima, što znači da to neće biti čisto dobro, nego će u njemu biti mrlja i nejasnoća, poput dima u vatri. Nevevi smatra da se pod ovim dimom misli da srca neće biti čista jedno prema drugom i da se neće vratiti na onaj stepen čistoće na kojem su bila. Kadi Ijad smatra da je ovo dobro bilo u doba vladavine Omera b. Abdul-Aziza.
"Oni su od naše kože", znači: oni su od našeg naroda, međutim, neki smatraju da to znači: oni su od ljudi općenito (potomci Ademovi).

2 Neki smatraju da se ovo odnosi na sukob između Alije i Mu'avija, koji se dogodio na Siffinu, kada je Alija bio halifa i, bez sumnje, najvredniji čovjek u to doba. Njega su svi priznali za halifu osim stanovnika Šama na čelu sa Muavijom. Kermani kaže da formulacija "čija je ideja jedna", znači da će svaki od njih smatrati da je u pravu, a njegov protivnik u zabludi. Međutim, neminovno je da samo jedan od njih dvojice bude u pravu, a drugi u zabludi, kao što je u slučaju Alije i Mu'avija bio Alija u pravu, a njegov protivnik pogriješio, ali on ima opravdanje za svoju grešku, jer je to radio na osnovu idžihada, a kad mudžtehid pogriješi, to mu se ne računa u grijeh.

a ideja im bude jedna, niti će doći Sudnji dan dok se ne pojave dedžali, lašci, njih oko trideset. Svaki od njih će tvrditi da je Božiji poslanik."[1]

دَجَّالُونَ كَذَّابُونَ قَرِيبًا مِنْ ثَلَاثِينَ كُلُّهُمْ يَزْعُمُ أَنَّهُ رَسُولُ اللهِ .

3610. PRIČAO NAM JE Ebul-Jeman, njemu saopćio Šu'ajb od Zuhrija, kome je saopćio Ebu-Seleme b. Abdur-Rahman, da je Ebu-Seid Hudri, radijallahu anhu, rekao:

"Jedne prilike bili smo kod Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem. On je dijelio plijen. Došao mu je Zul-Huvejsira, jedan od potomaka Benu-Temima, i rekao:

'Allahov Poslaniče, budi pravedan!'

'Teško tebi' – rekao je on – 'pa ko je pravedan kad ja nisam pravedan! Izgubio si i propao ako ja nisam bio pravedan.'

'Allahov Poslaniče' – reče Omer – 'dozvoli mi da ga ubijem!'

'Pusti ga' – reče (Resulullah, alejhis-selam) – 'jer on ima istomišljenike. Svako od vas će omalovažavati svoj namaz u poređenju s njihovim, i svoj post u poređenju s njihovim postom. Oni će čitati Kur'an, ali on neće prelaziti njihove ključne kosti. Prolazit će kroz vjeru kao što strijela prolazi kroz ulovljenu životinju. Pogleda li se šiljak strijele, ništa se na njemu neće naći; pogleda li se na tetivu strijele, ništa se na njoj neće naći; pogleda li se na dio strijele između šiljka i perja, a to je tijelo strijele, ništa se neće na njemu ugledati; pogleda li se na perke strijele, ni na njima se ništa neće naći. Strijela je promakla i probavljanu hranu i krv.'[2]

٣٦١٠. حَدَّثَنَا أَبُو الْيَمَانِ أَخْبَرَنَا شُعَيْبٌ عَنِ الزُّهْرِيِّ قَالَ أَخْبَرَنِي أَبُو سَلَمَةَ بْنُ عَبْدِالرَّحْمَنِ أَنَّ أَبَا سَعِيدٍ الْخُدْرِيَّ رَضِي اللهُ عَنْهُ قَالَ بَيْنَمَا نَحْنُ عِنْدَ رَسُولِ اللهِ ﷺ وَهُوَ يَقْسِمُ قِسْمًا أَتَاهُ ذُو الْخُوَيْصِرَةِ وَهُوَ رَجُلٌ مِنْ بَنِي تَمِيمٍ فَقَالَ يَا رَسُولَ اللهِ اعْدِلْ فَقَالَ وَيْلَكَ وَمَنْ يَعْدِلُ إِذَا لَمْ أَعْدِلْ قَدْ خِبْتَ وَخَسِرْتَ إِنْ لَمْ أَكُنْ أَعْدِلُ فَقَالَ عُمَرُ يَا رَسُولَ اللهِ ائْذَنْ لِي فِيهِ فَأَضْرِبَ عُنُقَهُ فَقَالَ دَعْهُ فَإِنَّ لَهُ أَصْحَابًا يَحْقِرُ أَحَدُكُمْ صَلَاتَهُ مَعَ صَلَاتِهِمْ وَصِيَامَهُ مَعَ صِيَامِهِمْ يَقْرَءُونَ الْقُرْآنَ لَا يُجَاوِزُ تَرَاقِيَهُمْ يَمْرُقُونَ مِنَ الدِّينِ كَمَا يَمْرُقُ السَّهْمُ مِنَ الرَّمِيَّةِ يُنْظَرُ إِلَى نَصْلِهِ فَلَا يُوجَدُ فِيهِ شَيْءٌ ثُمَّ يُنْظَرُ إِلَى رِصَافِهِ فَمَا يُوجَدُ فِيهِ شَيْءٌ ثُمَّ يُنْظَرُ إِلَى نَضِيِّهِ وَهُوَ قِدْحُهُ فَلَا يُوجَدُ فِيهِ شَيْءٌ ثُمَّ يُنْظَرُ إِلَى قُذَذِهِ فَلَا يُوجَدُ فِيهِ شَيْءٌ قَدْ سَبَقَ الْفَرْثَ وَالدَّمَ آيَتُهُمْ رَجُلٌ أَسْوَدُ إِحْدَى عَضُدَيْهِ مِثْلُ ثَدْيِ الْمَرْأَةِ أَوْ مِثْلُ الْبَضْعَةِ تَدَرْدَرُ وَيَخْرُجُونَ

1 Prvi dio ovog hadisa govori o istoj stvari kao i prethodni hadis, a drugi dio govori o pojavi osoba koje će za sebe lažno tvrditi da su Božiji poslanici. Neki od njih pojavili su se još u doba Muhammeda, sallallahu alejhi ve sellem. Tako se u Jemami pojavio Musejlime, u Jemenu Esved Anesi te u toku Ebu-Bekrova hilafeta Tulejha b. Huvejlid među Benu-Esedom b. Huzejme i Sedžah Temimijka među Benu-Temimom. Esve je ubijen prije smrti Muhammeda, sallallahu alejhi ve sellem, a Musejlime je ubijen u doba Ebu-Bekra, dok je Tulejha učinio tevbu i umro kao musliman, a prenosi se da se i Sedžah pokajala.
Broj od trideset dedžala odnosi se na one koji su imali, ili će imati, određeni uticaj, a bit će ih mnogo više koji će sebi pripisivati poslanstvo, ali neće ostaviti većeg uticaja u narodu.

2 Ovim se želi reći da je strijela takvom brzinom prošla kroz ulovljenu životinju tako da ni na jednom dijelu strijele nije ostalo nikakvog traga od te životinje, a cilj ovoga je da se usporedi haridžijsko vjerovanje, koje

'Njihov znak je crn čovjek, čija se jedna mišica, poput ženske dojke, ili poput komada mesa, jako trese. Oni će se pojaviti kad dođe do rascjepkanosti među ljudima.'

'Ja svjedočim da sam ovaj hadis čuo od Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem' – kaže Ebu-Seid – 'svjedočim da je Alija b. Ebu-Talib ratovao protiv njih, a ja sam bio s njim. On je naredio (da se potraži) taj čovjek, i on je pronađen i doveden, te sam ja na njemu vidio ona svojstva kojima ga je opisao Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem.'"

عَلَى حِينِ فُرْقَةٍ مِنَ النَّاسِ قَالَ أَبُو سَعِيدٍ فَأَشْهَدُ أَنِّي سَمِعْتُ هَذَا الْحَدِيثَ مِنْ رَسُولِ اللهِ ﷺ وَأَشْهَدُ أَنَّ عَلِيَّ بْنَ أَبِي طَالِبٍ قَاتَلَهُمْ وَأَنَا مَعَهُ فَأَمَرَ بِذَلِكَ الرَّجُلِ فَالْتُمِسَ فَأُتِيَ بِهِ حَتَّى نَظَرْتُ إِلَيْهِ عَلَى نَعْتِ النَّبِيِّ ﷺ الَّذِي نَعَتَهُ .

3611. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Kesir, njemu saopćio Sufjan od A'meša, on od Hajseme, a ovaj od Suvejda b. Gafela, koji kaže da je Alija, radijallahu anhu, rekao:

"Kad vam kazujem od Allahvog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, draže bi mi bilo da padnem s neba nego da na njega slažem, a kad vam govorim o nečemu što je između mene i vas, (znajte) da je rat varka. Čuo sam Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, kako kaže: 'U ahir-i zamanu (vrijeme pred smak svijeta) pojavit će se ljudi, mladi i nerazumni, koji će izgovarati najbolji govor (Kur'an), ali će prolaziti kroz islam kao što strijela prolazi kroz ulovljenu životinju, a iman neće proći ni njihove grkljane. Gdje god ih stignete, ubijajte ih, jer će njihovo ubijanje biti nagrada na Sudnjem danu onome, ko ih je ubijao.'"[3]

٣٦١١. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ كَثِيرٍ أَخْبَرَنَا سُفْيَانُ عَنِ الْأَعْمَشِ عَنْ خَيْثَمَةَ عَنْ سُوَيْدِ بْنِ غَفَلَةَ قَالَ قَالَ عَلِيٌّ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ إِذَا حَدَّثْتُكُمْ عَنْ رَسُولِ اللهِ ﷺ فَلَأَنْ أَخِرَّ مِنَ السَّمَاءِ أَحَبُّ إِلَيَّ مِنْ أَنْ أَكْذِبَ عَلَيْهِ وَإِذَا حَدَّثْتُكُمْ فِيمَا بَيْنِي وَبَيْنَكُمْ فَإِنَّ الْحَرْبَ خَدْعَةٌ سَمِعْتُ رَسُولَ اللهِ ﷺ يَقُولُ يَأْتِي فِي آخِرِ الزَّمَانِ قَوْمٌ حُدَثَاءُ الْأَسْنَانِ سُفَهَاءُ الْأَحْلَامِ يَقُولُونَ مِنْ خَيْرِ قَوْلِ الْبَرِيَّةِ يَمْرُقُونَ مِنَ الْإِسْلَامِ كَمَا يَمْرُقُ السَّهْمُ مِنَ الرَّمِيَّةِ لَا يُجَاوِزُ إِيمَانُهُمْ حَنَاجِرَهُمْ فَأَيْنَمَا لَقِيتُمُوهُمْ فَاقْتُلُوهُمْ فَإِنَّ قَتْلَهُمْ أَجْرٌ لِمَنْ قَتَلَهُمْ يَوْمَ الْقِيَامَةِ .

---

kroz njih tako brzo prođe da na njima ne ostavi nikakvog traga, sa strijelom iskusnog lovca koja prođe kroz ulovljenu životnju a da na njoj ne ostane nikakvog traga.

3 I ovaj hadis se odnosi na haridžije protiv kojih se borio halifa Alija. Oni su se usprotivili arbitraži između Alije i Mu'avije govoreći: "Presuda pripada samo Allahu." Ova tvrdnja je istinita, ali su oni ovim mislili na značenje koje je neispravno. Resulullah, sallallahu alejhi ve sellem, naredio je da se oni ovako kažnjavaju jer su sijali nered i podvajanje.

3612. PRIČAO MI JE Muhammed b. Musenna, njemu Jahja prenoseći od Isma'ila, kojem je prenio Kajs od Habbaba b. Eretta, koji je rekao:
"Potužili smo se Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, a on je (ležao) u hladu Ka'be stavivši pod glavu svoju burdu. Rekli smo mu:
'Zar nam nećeš tražiti pomoć, zar nećeš moliti Allaha za nas?'
'Prije vas je bio čovjek' – reče on – 'kojem su iskopali rupu u zemlji te ga stavili u nju, a zatim donijeli testeru i stavili mu je na glavu pa je raspolovili, ali ga to nije odvratilo od njegove vjere. I češljan je gvozdenim češljevima između kože i kostiju, ili nerava, ali ga to nije odvratilo od njegove vjere. Tako mi Allaha, ova stvar (islam) će se upotpuniti tako da će jahač moći putovati od Sa'ne do Hadramevta ne bojeći se nikog osim Allaha ili vuka za svoju stoku. Ali vi prenagljujete sa žurbom.'"[1]

٣٦١٢. حَدَّثَنِي مُحَمَّدُ بْنُ الْمُثَنَّى حَدَّثَنَا يَحْيَى عَنْ إِسْمَاعِيلَ حَدَّثَنَا قَيْسٌ عَنْ خَبَّابِ بْنِ الْأَرَتِّ قَالَ شَكَوْنَا إِلَى رَسُولِ اللهِ ﷺ وَهُوَ مُتَوَسِّدٌ بُرْدَةً لَهُ فِي ظِلِّ الْكَعْبَةِ قُلْنَا لَهُ أَلَا تَسْتَنْصِرُ لَنَا أَلَا تَدْعُو اللهَ لَنَا قَالَ كَانَ الرَّجُلُ فِيمَنْ قَبْلَكُمْ يُحْفَرُ لَهُ فِي الْأَرْضِ فَيُجْعَلُ فِيهِ فَيُجَاءُ بِالْمِنْشَارِ فَيُوضَعُ عَلَى رَأْسِهِ فَيُشَقُّ بِاثْنَتَيْنِ وَمَا يَصُدُّهُ ذَلِكَ عَنْ دِينِهِ وَيُمْشَطُ بِأَمْشَاطِ الْحَدِيدِ مَا دُونَ لَحْمِهِ مِنْ عَظْمٍ أَوْ عَصَبٍ وَمَا يَصُدُّهُ ذَلِكَ عَنْ دِينِهِ وَاللهِ لَيُتِمَّنَّ هَذَا الْأَمْرَ حَتَّى يَسِيرَ الرَّاكِبُ مِنْ صَنْعَاءَ إِلَى حَضْرَمَوْتَ لَا يَخَافُ إِلَّا اللهَ أَوِ الذِّئْبَ عَلَى غَنَمِهِ وَلَكِنَّكُمْ تَسْتَعْجِلُونَ .

3613. PRIČAO NAM JE Ali b. Abdullah, njemu Ezher b. Sa'd, a ovom Ibn-Avn, kome je saopćio Musa b. Enese od Enesa b. Malika, radijallahu anhu, da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, izgubio Sabita b. Kajsa, pa je neki čovjek rekao:
– Allahov Poslaniče, ja ću te obavijestiti o njegovom slučaju.
Potom mu je on otišao i zatekao ga kako sjedi pognute glave te rekao: – Šta ti je?
– Zlo – odgovorio je on (rekavši) da je dizao svoj glas iznad glasa Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, pa (smatra) da su mu propala njegova djela i da je on od stanovnika Džehennema. Zatim je spomenuti čovjek došao (Resulullahu, alejhiselam) i obavijestio ga da je on rekao to i to.
Musa b. Enes kaže da se (taj čovjek) onda vratio

٣٦١٣. حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ عَبْدِاللهِ حَدَّثَنَا أَزْهَرُ بْنُ سَعْدٍ حَدَّثَنَا ابْنُ عَوْنٍ قَالَ أَنْبَأَنِي مُوسَى بْنُ أَنَسٍ عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ افْتَقَدَ ثَابِتَ بْنَ قَيْسٍ فَقَالَ رَجُلٌ يَا رَسُولَ اللهِ أَنَا أَعْلَمُ لَكَ عِلْمَهُ فَأَتَاهُ فَوَجَدَهُ جَالِسًا فِي بَيْتِهِ مُنَكِّسًا رَأْسَهُ فَقَالَ مَا شَأْنُكَ فَقَالَ شَرٌّ كَانَ يَرْفَعُ صَوْتَهُ فَوْقَ صَوْتِ النَّبِيِّ ﷺ فَقَدْ حَبِطَ عَمَلُهُ وَهُوَ مِنْ أَهْلِ الْأَرْضِ فَأَتَى الرَّجُلُ فَأَخْبَرَهُ أَنَّهُ قَالَ كَذَا وَكَذَا فَقَالَ مُوسَى بْنُ أَنَسٍ فَرَجَعَ الْمَرَّةَ الْآخِرَةَ بِبِشَارَةٍ عَظِيمَةٍ فَقَالَ اذْهَبْ إِلَيْهِ فَقُلْ لَهُ إِنَّكَ لَسْتَ مِنْ أَهْلِ النَّارِ وَلَكِنْ مِنْ أَهْلِ الْجَنَّةِ .

1 Habbab b. Erett spada među prve muslimane pa je zapamtio progone i mučenja koja su Kurejšije provodili nad prvim sljedbenicima islama. Resulullah, sallallahu alejhi ve sellem, smirivao je svoje sljedbenike upozoravajući ih da su prijašnji vjernici doživljavali još teža iskušenja zbog svoje vjere, ali su se strpli. To je ojačavalo prve muslimane pa su lakše podnosili nevolje.

drugi put (Sabitu) s veoma radosnom viješću.
– Idi mu – rekao je (Resulullah, alejhis-selam) – i reci: "Ti nisi džehennemlija nego si džennetlija."[2]

3614. PRIČAO MI JE Muhammed b. Beššar, njemu Gunder, a ovom Šu'be prenoseći do Ebu-Ishaka, koji je čuo Berraa b. Aziba (kako kaže): "Jedan čovjek je učio suru El-Kehf, a u kući je bila životinja koja se uznemirila. On zamoli za mir, i odjednom životinju prekri magla ili oblak. Kasnije je on to ispričao Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem. Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, reče: "Uči, čovječe! To je milost koja dolazi zbog Kur'ana, ili se spušta zbog Kur'ana."[3]

٣٦١٤. حَدَّثَنِي مُحَمَّدُ بْنُ بَشَّارٍ حَدَّثَنَا غُنْدَرٌ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ عَنْ أَبِي إِسْحَاقَ سَمِعْتُ الْبَرَاءَ بْنَ عَازِبٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا قَرَأَ رَجُلٌ الْكَهْفَ وَفِي الدَّارِ الدَّابَّةُ فَجَعَلَتْ تَنْفِرُ فَسَلَّمَ فَإِذَا ضَبَابَةٌ أَوْ سَحَابَةٌ غَشِيَتْهُ فَذَكَرَهُ لِلنَّبِيِّ ﷺ فَقَالَ اقْرَأْ فُلَانُ فَإِنَّهَا السَّكِينَةُ نَزَلَتْ لِلْقُرْآنِ أَوْ تَنَزَّلَتْ لِلْقُرْآنِ .

3615. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Jusuf, njemu Ahmed b. Jezid b. Ibrahim Ebul-Hasan Harrani, ovom Zuhejr b. Mu'avija, a njemu Ebu-Ishak, koji je čuo Beraa b. Aziba, kako kaže: Ebu-Bekr, radijallahu anhu, došao je mom ocu (Azibu) u njegov stan i kupio od njega sedlo za devu, pa mu rekao:
– Pošalji svog sina da ga ponese sa mnom.
– Tako sam ga ja – kaže (Berra') – ponio s njim, a moj otac je izišao da naplati njegovu vrijednost te je rekao Ebu-Bekru:
"Ebu-Bekre, ispričaj mi kako ste postupili kada si putovao s Allahovim Poslanikom, sallallahu alejhi ve sellem, (prilikom Hidžre)."
– Dobro – reče on. Putovali smo (nakon izlaska iz pećine Sevr) tu noć i sutradan do podne, a put je bio pust, niko njime nije prolazio. Onda nam se

٣٦١٥. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ يُوسُفَ حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ يَزِيدَ بْنِ إِبْرَاهِيمَ أَبُو الْحَسَنِ الْحَرَّانِيُّ حَدَّثَنَا زُهَيْرُ ابْنُ مُعَاوِيَةَ حَدَّثَنَا أَبُو إِسْحَاقَ سَمِعْتُ الْبَرَاءَ بْنَ عَازِبٍ يَقُولُ جَاءَ أَبُو بَكْرٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ إِلَى أَبِي فِي مَنْزِلِهِ فَاشْتَرَى مِنْهُ رَحْلًا فَقَالَ لِعَازِبٍ ابْعَثِ ابْنَكَ يَحْمِلْهُ مَعِي قَالَ فَحَمَلْتُهُ مَعَهُ وَخَرَجَ أَبِي يَنْتَقِدُ ثَمَنَهُ فَقَالَ لَهُ أَبِي يَا أَبَا بَكْرٍ حَدِّثْنِي كَيْفَ صَنَعْتُمَا حِينَ سَرَيْتَ مَعَ رَسُولِ اللهِ ﷺ قَالَ نَعَمْ أَسْرَيْنَا لَيْلَتَنَا وَمِنَ الْغَدِ حَتَّى قَامَ قَائِمُ الظَّهِيرَةِ وَخَلَا الطَّرِيقُ لَا يَمُرُّ فِيهِ أَحَدٌ فَرُفِعَتْ لَنَا صَخْرَةٌ طَوِيلَةٌ لَهَا ظِلٌّ لَمْ تَأْتِ عَلَيْهِ الشَّمْسُ

2 Sabit b. Kajs b. Šemmas je bio govornik ensarija, kao i Resulullahov, sallallahu alejhi ve sellem, govornik, a imao je krupan glas, pa kad je objavljen ajet: "O, vjernici, ne dižite glasove svoje iznad Vjerovjesnikovog glasa i ne razgovarajte s njim glasno, kao što glasno jedan s drugim razgovarate, da ne bi bila poništena vaša djela, a da vi i ne primijetite." (El-Hudžurat, 2) Sabit se uplašio da su mu propala njegova dobra djela zbog toga što je krupno govorio u prisustvu Resulullaha, sallallahu alejhi ve sellem, te je prestao izlaziti iz kuće. Tada mu je Resulullah, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Nisi li zadovoljan da živiš sretno, pogineš kao šehid i uđeš u Džennet?" Ovo obećanje se ispunilo. Sabit je poginuo kao šehid u Bitki na Jemami.

3 Ovaj hadis predstavlja Poslanikovu mu'džizu s obzirom da je učenje Kur'ana prouzrokovalo smirenje čak i životinje.

ukazala visoka stijena koja je pravila hlad, do kojeg sunce nije dopiralo. Odsjeli smo pored nje. Ja sam svojom rukom pripremio mjesto za Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, na kojem će spavati. Tu sam prostro krzneni ogrtač i rekao: "Spavaj, Allahov Poslaniče, a ja ću izvidjeti šta ima oko tebe." On je zaspao, a ja sam izišao da izvidim šta ima oko njega, i najednom sam primijetio pastira koji se, sa svojim ovcama, približava stijeni želeći od nje ono što smo i mi željeli. Upitao sam.

– Čiji si ti, mladiću?

– Jednog čovjeka iz Medine, ili Mekke – odgovorio je mladić.

– Ima li u tvom stadu muzara? – upitao sam.

– Da – rekao je on, a ja sam potom upitao:

– Hoćeš li namusti (imaš li dozvolu od vlasnika da namuzeš gostima)?

– Da – reče on i uze jednu ovcu, a ja mu rekoh:

– Otresi vime od prašine, dlaka i trunja.

– Vidio sam Berraa – kaže (Ebu-Ishak) – kako jednom rukom udara o drugu (da bi pokazao kako je pastir) otresao (svoje dlanove). Potom je namuzao u posudu malo mlijeka, a ja sam imao kožnu zdjelicu koju sam ponio za Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, da iz nje pije vodu i uzima abdest. Došao sam Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, premda nisam volio da ga budim, ali sam mu došao baš kad se on probudio. Nalio sam vode u mlijeko, dok se nije rashladio donji dio, a onda sam rekao:

"Pij, Allahov Poslaniče!"

– On se napio toliko da sam ja bio zadovoljan – kaže (Ebu-Bekr) – a potom rekao:

"Je li vrijeme za polazak?"

– Svakako, rekao sam – kaže (Ebu-Bekr) – te smo krenuli nakon što se sunce počelo spuštati. Slijedio nas je Suraka b. Malik! Rekao sam:

"Uhvaćeni smo, Allahov Poslaniče!"

– Ne žalosti se, Allah je s nama! – rekao je on.

Tada je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem,

فَنَزَلْنَا عِنْدَهُ وَسَوَّيْتُ لِلنَّبِيِّ ﷺ مَكَانًا بِيَدِي يَنَامُ عَلَيْهِ وَبَسَطْتُ فِيهِ فَرْوَةً وَقُلْتُ نَمْ يَا رَسُولَ اللهِ وَأَنَا أَنْفُضُ لَكَ مَا حَوْلَكَ فَنَامَ وَخَرَجْتُ أَنْفُضُ مَا حَوْلَهُ فَإِذَا أَنَا بِرَاعٍ مُقْبِلٍ بِغَنَمِهِ إِلَى الصَّخْرَةِ يُرِيدُ مِنْهَا مِثْلَ الَّذِي أَرَدْنَا فَقُلْتُ لَهُ لِمَنْ أَنْتَ يَا غُلَامُ فَقَالَ لِرَجُلٍ مِنْ أَهْلِ الْمَدِينَةِ أَوْ مَكَّةَ قُلْتُ أَفِي غَنَمِكَ لَبَنٌ قَالَ نَعَمْ قُلْتُ أَفَتَحْلُبُ قَالَ نَعَمْ فَأَخَذَ شَاةً فَقُلْتُ انْفُضِ الضَّرْعَ مِنَ التُّرَابِ وَالشَّعَرِ وَالْقَذَى قَالَ فَرَأَيْتُ الْبَرَاءَ يَضْرِبُ إِحْدَى يَدَيْهِ عَلَى الْأُخْرَى يَنْفُضُ فَحَلَبَ فِي قَعْبٍ كُثْبَةً مِنْ لَبَنٍ وَمَعِي إِدَاوَةٌ حَمَلْتُهَا لِلنَّبِيِّ ﷺ يَرْتَوِي مِنْهَا يَشْرَبُ وَيَتَوَضَّأُ فَأَتَيْتُ النَّبِيَّ ﷺ فَكَرِهْتُ أَنْ أُوقِظَهُ فَوَافَقْتُهُ حِينَ اسْتَيْقَظَ فَصَبَبْتُ مِنَ الْمَاءِ عَلَى اللَّبَنِ حَتَّى بَرَدَ أَسْفَلُهُ فَقُلْتُ اشْرَبْ يَا رَسُولَ اللهِ قَالَ فَشَرِبَ حَتَّى رَضِيتُ ثُمَّ قَالَ أَلَمْ يَأْنِ لِلرَّحِيلِ قُلْتُ بَلَى قَالَ فَارْتَحَلْنَا بَعْدَمَا مَالَتِ الشَّمْسُ وَاتَّبَعَنَا سُرَاقَةُ بْنُ مَالِكٍ فَقُلْتُ أُتِينَا يَا رَسُولَ اللهِ فَقَالَ (لَا تَحْزَنْ إِنَّ اللهَ مَعَنَا) فَدَعَا عَلَيْهِ النَّبِيُّ ﷺ فَارْتَطَمَتْ بِهِ فَرَسُهُ إِلَى بَطْنِهَا أُرَى فِي جَلَدٍ مِنَ الْأَرْضِ شَكَّ زُهَيْرٌ فَقَالَ إِنِّي أُرَاكُمَا قَدْ دَعَوْتُمَا عَلَيَّ فَادْعُوَا لِي فَاللهُ لَكُمَا أَنْ أَرُدَّ عَنْكُمَا الطَّلَبَ فَدَعَا لَهُ النَّبِيُّ ﷺ فَنَجَا فَجَعَلَ لَا يَلْقَى أَحَدًا إِلَّا قَالَ قَدْ كَفَيْتُكُمْ مَا هُنَا فَلَا يَلْقَى أَحَدًا إِلَّا رَدَّهُ قَالَ وَوَفَى لَنَا .

proučio jednu dovu, a Surakin konj se zaglavi do trbuha – mislim (da je rekao) u tvrdu zemlju, dvoumi se Zuhejr.
– Ja vidim da ste vas dvojica učili dovu protiv mene! – uzviknu (Surka). – Zamolite (da budem spašen), a ja uzimam Allaha za svjedoka da ću odvratiti od vas one što vas traže.
Potom Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, zamoli za njegov spas, i on se spasi, a kasnije je, koga god je sreo, govorio: "Ja sam vam dovoljan za ovo ovdje."
– Tako je vraćao koga god je sreo, i ispunio obećanje – kaže Ebu-Bekr.[1]

٣٦١٦. حَدَّثَنَا مُعَلَّى بْنُ أَسَدٍ حَدَّثَنَا عَبْدُالْعَزِيزِ ابْنُ مُخْتَارٍ حَدَّثَنَا خَالِدٌ عَنْ عِكْرِمَةَ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ دَخَلَ عَلَى أَعْرَابِيٍّ يَعُودُهُ قَالَ وَكَانَ النَّبِيُّ ﷺ إِذَا دَخَلَ عَلَى مَرِيضٍ يَعُودُهُ قَالَ لَا بَأْسَ طَهُورٌ إِنْ شَاءَ اللهُ فَقَالَ لَهُ لَا بَأْسَ طَهُورٌ إِنْ شَاءَ اللهُ قَالَ قُلْتُ طَهُورٌ كَلَّا بَلْ هِيَ حُمَّى تَفُورُ أَوْ تَثُورُ عَلَى شَيْخٍ كَبِيرٍ تُزِيرُهُ الْقُبُورَ فَقَالَ النَّبِيُّ ﷺ فَنَعَمْ إِذًا.

3616. PRIČAO NAM JE Mualla b. Esed, njemu Abdul-Aziz b. Muhtar, a ovom Halid prenoseći od Ikrime, a on od Ibn-Abbasa, radijallahu anhuma, da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, ušao jednom beduinu da bi ga posjetio, a Vjerovjesnik je, sallallahu alejhi ve sellem, imao običaj – kaže on – kad posjećuje bolesnika, da kaže:
"Nije loše. To će te, ako Bog da, očistiti." Tako je i ovome rekao: "Nije loše. To će te, ako Bog da, očistiti."
"Rekao si" – kazao je beduin – "da će me ovo očistiti. Nikako! Naprotiv, ovo je groznica koja ključa, ili navaljuje na oronula starca, i poziva ga u groblje."
– Dobro, dakle! – rekao je potom Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem.

1 Ovaj hadis se odnosi na tok Hidžre i predstavlja jednu od Resulullahovih, sallallahu alejhi ve sellem, mu'džiza, jer je nakon njegove dove Surakin konj upao u tvrdu zemlju, a nakon što je Resulullah, sallallahu alejhi ve sellem, zamolio za spas Surake, on je zaista i bio spašen.
Iz spomenutog hadisa se može, između ostalog, zaključiti:
– Ebu-Bekr je bio najbolji ashab;
– tevekkul (oslanjanje na Allaha, dželle šanuhu) veoma je važno svojstvo muslimana;
– sljedbenik je dužan da pomaže onom koga slijedi.

3617. PRIČAO NAM JE Ebu-Ma'mer, njemu Abdul-Varis, a ovom Abdul-Aziz prenoseći da je Enes, radijallahu anhu, rekao:
"Jedan čovjek je bio kršćanin pa je primio islam i naučio (sure) El-Bekare i Ali-Imran. Pisao je Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, a onda se ponovo vratio u kršćanstvo i počeo govoriti: 'Muhammed ne zna ništa osim ono što sam mu ja pisao.' Kasnije ga je Allah usmrtio pa su ga zakopali, ali ga je sutradan zemlja izbacila. Ljudi su rekli: 'Ovo je djelo Muhammeda i njegovih drugova. Pošto je on pobjegao od njih, oni su iskopali našeg druga i izbacili ga.' Zatim su mu ponovno iskopali dubok grob, ali ga je sutradan zemlja opet izbacila, a oni ponovo rekoše: 'Ovo je djelo Muhammeda i njegovih drugova. Iskopali su našeg druga pošto je on pobjegao od njih pa su ga izbacili.' I oni mu još jednom iskopaše i spustiše ga u zemlju najdublje što su mogli, ali ga je sutradan zemlja ponovo izbacila, i oni shvatiše da to nisu uradili ljudi i ostaviše ga."

٣٦١٧. حَدَّثَنَا أَبُو مَعْمَرٍ حَدَّثَنَا عَبْدُ الْوَارِثِ حَدَّثَنَا عَبْدُ الْعَزِيزِ عَنْ أَنَسٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ كَانَ رَجُلٌ نَصْرَانِيًّا فَأَسْلَمَ وَقَرَأَ الْبَقَرَةَ وَآلَ عِمْرَانَ فَكَانَ يَكْتُبُ لِلنَّبِيِّ ﷺ فَعَادَ نَصْرَانِيًّا فَكَانَ يَقُولُ مَا يَدْرِي مُحَمَّدٌ إِلَّا مَا كَتَبْتُ لَهُ فَأَمَاتَهُ اللهُ فَدَفَنُوهُ فَأَصْبَحَ وَقَدْ لَفَظَتْهُ الْأَرْضُ فَقَالُوا هَذَا فِعْلُ مُحَمَّدٍ وَأَصْحَابِهِ لَمَّا هَرَبَ مِنْهُمْ نَبَشُوا عَنْ صَاحِبِنَا فَأَلْقَوْهُ فَحَفَرُوا لَهُ فَأَعْمَقُوا فَأَصْبَحَ وَقَدْ لَفَظَتْهُ الْأَرْضُ فَقَالُوا هَذَا فِعْلُ مُحَمَّدٍ وَأَصْحَابِهِ نَبَشُوا عَنْ صَاحِبِنَا لَمَّا هَرَبَ مِنْهُمْ فَأَلْقَوْهُ فَحَفَرُوا لَهُ وَأَعْمَقُوا لَهُ فِي الْأَرْضِ مَا اسْتَطَاعُوا فَأَصْبَحَ وَقَدْ لَفَظَتْهُ الْأَرْضُ فَعَلِمُوا أَنَّهُ لَيْسَ مِنَ النَّاسِ فَأَلْقَوْهُ.

3618. PRIČAO NAM JE Jahja b. Bukejr, njemu Lejs prenoseći od Junusa, a on od Ibn-Šihaba, kome je saopćio Ibnul-Musejjeb od Ebu-Hurejre, koji je izjavio da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
"Kad nestane ovog Kisre (perzijskog vladara), neće biti više Kajsera.
Tako mi Onog u Čijoj je ruci Muhammedov život, blago njih dvojice će biti potrošeno na Allahovom putu."

٣٦١٨. حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ بُكَيْرٍ حَدَّثَنَا اللَّيْثُ عَنْ يُونُسَ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ قَالَ وَأَخْبَرَنِي ابْنُ الْمُسَيَّبِ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ أَنَّهُ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ إِذَا هَلَكَ كِسْرَى فَلَا كِسْرَى بَعْدَهُ وَإِذَا هَلَكَ قَيْصَرُ فَلَا قَيْصَرَ بَعْدَهُ وَالَّذِي نَفْسُ مُحَمَّدٍ بِيَدِهِ لَتُنْفَقَنَّ كُنُوزُهُمَا فِي سَبِيلِ اللهِ.

3619. PRIČAO NAM JE Kabisa, njemu Sufjan prenoseći od Abdul-Melika b. Umejra, a on od Džabira b. Semure, koji je pripisao Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, da je rekao:
"Kad nestane ovog Kisre, poslije njega neće biti više Kisre." Potom je spomenuo još nešto i rekao: "Blago njih dvojice će biti potrošeno na Allahovom putu."[1]

٣٦١٩. حَدَّثَنَا قَبِيصَةُ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ عَنْ عَبْدِالْمَلِكِ بْنِ عُمَيْرٍ عَنْ جَابِرِ بْنِ سَمُرَةَ رَفَعَهُ قَالَ إِذَا هَلَكَ كِسْرَى فَلَا كِسْرَى بَعْدَهُ وَذَكَرَ وَقَالَ لَتُنْفَقَنَّ كُنُوزُهُمَا فِي سَبِيلِ اللهِ .

3620. PRIČAO NAM JE Ebul-Jeman, njemu saopćio Šu'ajb od Abdullaha b. Ebi-Husejna, kojem je pričao Nafi' b. Džubejr, da je Ibn-Abbas, radijallahu anhuma, rekao:
– Lažov Musejlime došao je u doba Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, i počeo govoriti: Ako mi Muhammed prepusti ovu stvar poslije njega, slijediću ga. S njim su došli i mnogi ljudi iz njegova naroda pa se Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, zaputi k njemu, a s njim i Sabit b. Kajs b. Šemmas. U ruci Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, bila je grančica palme. Stao je kod Musejlime i njegovih drugova i rekao:
"Da si zatražio od mene ovu grančicu, ne bih ti je dao. Ti nećeš izići iz okvira Allahove odredbe koja ti je određena, a ako se okreneš (od islama), sigurno će te Allah usmrtiti! Ja smatram da si ti onaj u vezi s kojim sam ja usnio ono što sam usnio."

٣٦٢٠. حَدَّثَنَا أَبُو الْيَمَانِ أَخْبَرَنَا شُعَيْبٌ عَنْ عَبْدِاللهِ بْنِ أَبِي حُسَيْنٍ حَدَّثَنَا نَافِعُ بْنُ جُبَيْرٍ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا قَالَ قَدِمَ مُسَيْلِمَةُ الْكَذَّابُ عَلَى عَهْدِ رَسُولِ اللهِ ﷺ فَجَعَلَ يَقُولُ إِنْ جَعَلَ لِي مُحَمَّدٌ الْأَمْرَ مِنْ بَعْدِهِ تَبِعْتُهُ وَقَدِمَهَا فِي بَشَرٍ كَثِيرٍ مِنْ قَوْمِهِ فَأَقْبَلَ إِلَيْهِ رَسُولُ اللهِ ﷺ وَمَعَهُ ثَابِتُ بْنُ قَيْسِ بْنِ شَمَّاسٍ وَفِي يَدِ رَسُولِ اللهِ ﷺ قِطْعَةُ جَرِيدٍ حَتَّى وَقَفَ عَلَى مُسَيْلِمَةَ فِي أَصْحَابِهِ فَقَالَ لَوْ سَأَلْتَنِي هَذِهِ الْقِطْعَةَ مَا أَعْطَيْتُكَهَا وَلَنْ تَعْدُوَ أَمْرَ اللهِ فِيكَ وَلَئِنْ أَدْبَرْتَ لَيَعْقِرَنَّكَ اللهُ وَإِنِّي لَأَرَاكَ الَّذِي أُرِيتُ فِيكَ مَا رَأَيْتُ .

3621. (Ibn-Abbas kaže) da mu je saopćio Ebu-Hurejra da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Dok sam jedne prilike spavao, vidio sam (u snu) dvije zlatne narukvice na mojim rukama. Njihov slučaj me zabrinuo, a onda mi je u snu objavljeno da puhnem u njih. Puhnuo sam u njih i one su odletjele. Ja sam to protumačio da će se dva lašca pojaviti poslije mene.

٣٦٢١. فَأَخْبَرَنِي أَبُو هُرَيْرَةَ أَنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ قَالَ بَيْنَمَا أَنَا نَائِمٌ رَأَيْتُ فِي يَدَيَّ سِوَارَيْنِ مِنْ ذَهَبٍ فَأَهَمَّنِي شَأْنُهُمَا فَأُوحِيَ إِلَيَّ فِي الْمَنَامِ أَنِ انْفُخْهُمَا فَنَفَخْتُهُمَا فَطَارَا فَأَوَّلْتُهُمَا كَذَّابَيْنِ يَخْرُجَانِ بَعْدِي فَكَانَ أَحَدُهُمَا الْعَنْسِيَّ وَالْآخَرُ مُسَيْلِمَةَ الْكَذَّابَ صَاحِبَ الْيَمَامَةِ .

1 "Potom je spomenuto još nešto", znači da je spomenut i drugi dio hadisa koji glasi: "A kad nestane Kajsera, poslije njega neće biti više Kajsera." Ovo se odnosi na kisru u Iraku i Kajseru u Šamu, i kad je u doba halife Omera osvojen Irak i Šam, njihovo bogatstvo je potrošeno na Allahovom putu, pa se tako obistinilo ono što je Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, u ovom hadisu rekao.

Jedan od njih je bio El-Ansi, a drugi lažov Musejlime koji se pojavio u Jemami."[1]

3622. PRIČAO MI JE Muhammed b. Ala', njemu Hammad b. Usame prenoseći od Burejda b. Abdullaha b. Ebu-Burde, ovaj od svoga djeda Ebu-Burde, on od Ebu-Musaa, a mislim da je ovaj prenio od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, koji je rekao:
"U snu sam vidio da selim iz Mekke u mjesto gdje ima palmi pa sam pomislio da je to Jemama ili Hedžer, a kad ono grad Jesrib. I vidio sam u tom svom snu da sam mahnuo sabljom, ali se njezin prednji dio slomio, a to je bilo ono što je zadesilo vjernike u Bitki na Uhudu. Zatim sam njome zamahnuo drugi put, a ona postade ljepša nego što je bila. To je oslobođenje (Mekke) koje je Allah dao i ujedinjenje vjernika. I vidio sam u tom snu krave (kako se kolju), a Allahova odredba je najbolja, a ovo se odnosilo na vjernike koji su bili na Uhudu. Dobro je ono dobro koje daje Allah (kao) i nagrada za iskrenost koju nam je Allah dao poslije Bitke na Bedru."

٣٦٢٢. حَدَّثَنِي مُحَمَّدُ بْنُ الْعَلَاءِ حَدَّثَنَا حَمَّادُ ابْنُ أُسَامَةَ عَنْ بُرَيْدِ بْنِ عَبْدِاللهِ بْنِ أَبِي بُرْدَةَ عَنْ جَدِّهِ أَبِي بُرْدَةَ عَنْ أَبِي مُوسَى أُرَاهُ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ رَأَيْتُ فِي الْمَنَامِ أَنِّي أُهَاجِرُ مِنْ مَكَّةَ إِلَى أَرْضٍ بِهَا نَخْلٌ فَذَهَبَ وَهَلِي إِلَى أَنَّهَا الْيَمَامَةُ أَوْ هَجَرُ فَإِذَا هِيَ الْمَدِينَةُ يَثْرِبُ وَرَأَيْتُ فِي رُؤْيَايَ هَذِهِ أَنِّي هَزَزْتُ سَيْفًا فَانْقَطَعَ صَدْرُهُ فَإِذَا هُوَ مَا أُصِيبَ مِنَ الْمُؤْمِنِينَ يَوْمَ أُحُدٍ ثُمَّ هَزَزْتُهُ بِأُخْرَى فَعَادَ أَحْسَنَ مَا كَانَ فَإِذَا هُوَ مَا جَاءَ اللهُ بِهِ مِنَ الْفَتْحِ وَاجْتِمَاعِ الْمُؤْمِنِينَ وَرَأَيْتُ فِيهَا بَقَرًا وَاللهُ خَيْرٌ فَإِذَا هُمُ الْمُؤْمِنُونَ يَوْمَ أُحُدٍ وَإِذَا الْخَيْرُ مَا جَاءَ اللهُ بِهِ مِنَ الْخَيْرِ وَثَوَابِ الصِّدْقِ الَّذِي آتَانَا اللهُ بَعْدَ يَوْمِ بَدْرٍ.

3623. PRIČAO NAM JE Ebu-Nu'ajm, njemu Zekerijja prenoseći od Firasa, on od Amira, a ovaj od Mesruka, da je Aiša, radijallahu anha, rekla:
– Fatima se jednom pojavila idući tako da joj je hod izgledao poput hoda Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem. Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, reče joj:
"Dobro došla, kćeri moja!"
Potom joj je naredio da sjedne s njegove desne ili lijeve strane, a zatim joj nešto šapnuo. Ona je

٣٦٢٣. حَدَّثَنَا أَبُو نُعَيْمٍ حَدَّثَنَا زَكَرِيَّاءُ عَنْ فِرَاسٍ عَنْ عَامِرٍ الشَّعْبِيِّ عَنْ مَسْرُوقٍ عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهَا قَالَتْ أَقْبَلَتْ فَاطِمَةُ تَمْشِي كَأَنَّ مِشْيَتَهَا مَشْيُ النَّبِيِّ ﷺ فَقَالَ النَّبِيُّ ﷺ مَرْحَبًا بِابْنَتِي ثُمَّ أَجْلَسَهَا عَنْ يَمِينِهِ أَوْ عَنْ شِمَالِهِ ثُمَّ أَسَرَّ إِلَيْهَا حَدِيثًا فَبَكَتْ فَقُلْتُ لَهَا لِمَ تَبْكِينَ ثُمَّ أَسَرَّ إِلَيْهَا حَدِيثًا فَضَحِكَتْ فَقُلْتُ مَا رَأَيْتُ كَالْيَوْمِ

1 Devete godine po Hidžri Musejlime je, kao član delegacije svog naroda, došao u Medinu. On je za sebe uzeo nadimak Rahman i bio poznat kao Rahman iz Jemame. Po povratku iz Medine odmetnuo se od islama i počeo se izdavati za lažnog poslanika. Želio je da pokaže čuda pa je ubacivao jaje u bocu, sjekao krilo ptice, a potom ga spajao i tvrdio da mu dolazi srna s brda kako bi namuzao mlijeka. Ubio ga je Hamzin ubica Vahši u Bitki na Jemami, za vladavine Ebu-Bekra, a imao je tada sto pedeset godina.
Esveda Anesija je ubio ashab Fejruz i to u vrijeme kad je Resulullah, sallallahu alejhi ve sellem, ležao na smrtnoj postelji, ali je on to saznao putem Objave i saopćio ashabima – da bi ih obradovao.

zaplakala. Ja sam je upitala zašto je plakala. Onda joj je ponovo nešto šapnuo, i ona se nasmijala, a ja rekoh:
"Nisam nikad kao danas vidjela da je radost tako blizu žalosti."
Potom sam je upitala šta je on rekao, a ona je odgovorila:
"Neću odavati tajnu Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem!"
Kad je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, umro, ponovo sam je pitala

فَرَحًا أَقْرَبَ مِنْ حُزْنٍ فَسَأَلْتُهَا عَمَّا قَالَ فَقَالَتْ مَا كُنْتُ لِأُفْشِيَ سِرَّ رَسُولِ اللهِ ﷺ حَتَّى قُبِضَ النَّبِيُّ ﷺ فَسَأَلْتُهَا .

3624. i ona je rekla: "Šapnuo mi je: 'Džibril mi je svake godine izlagao Kur'an jedanput, a ove godine mi ga je izložio dva puta, i ja mislim da je to stoga što mi je došao kraj života, a ti si prva, od moje porodice, koja će doći za mnom.'
Tada sam ja zaplakala, a on je rekao: 'Zar nisi zadovoljna da budeš prvakinja žena u Džennetu, ili vjerničkih žena, pa sam se zato nasmijala.'"

٣٦٢٤. فَقَالَتْ أَسَرَّ إِلَيَّ إِنَّ جِبْرِيلَ كَانَ يُعَارِضُنِي الْقُرْآنَ كُلَّ سَنَةٍ مَرَّةً وَإِنَّهُ عَارَضَنِي الْعَامَ مَرَّتَيْنِ وَلَا أُرَاهُ إِلَّا حَضَرَ أَجَلِي وَإِنَّكِ أَوَّلُ أَهْلِ بَيْتِي لَحَاقًا بِي فَبَكَيْتُ فَقَالَ أَمَا تَرْضَيْنَ أَنْ تَكُونِي سَيِّدَةَ نِسَاءِ أَهْلِ الْجَنَّةِ أَوْ نِسَاءِ الْمُؤْمِنِينَ فَضَحِكْتُ لِذَلِكَ .

3625. PRIČAO MI JE Jahja b. Kaze'a, njemu Ibrahim b. Sa'd prenoseći od svoga oca, on od Urve, a ovaj da je Aiša, radijallahu anha, rekla:
"Vjerovjesnik je, sallallahu alejhi ve sellem, a za vrijeme bolesti u kojoj je umro, pozvao svoju kćer Fatimu i nešto joj šapnuo. Ona je zaplakala, a zatim ju je ponovo pozvao i opet joj nešto šapnuo, i ona se nasmijala. Pitala sam je – kaže (Aiša) – o tome

٣٦٢٥. حَدَّثَنِي يَحْيَى بْنُ قَزَعَةَ حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ ابْنُ سَعْدٍ عَنْ أَبِيهِ عَنْ عُرْوَةَ عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهَا قَالَتْ دَعَا النَّبِيُّ ﷺ فَاطِمَةَ ابْنَتَهُ فِي شَكْوَاهُ الَّذِي قُبِضَ فِيهِ فَسَارَّهَا بِشَيْءٍ فَبَكَتْ ثُمَّ دَعَاهَا فَسَارَّهَا فَضَحِكَتْ قَالَتْ فَسَأَلْتُهَا عَنْ ذَلِكَ .

3626. i ona je rekla: 'Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, tiho govoreći, saopćio mi je da će umrijeti u toj svojoj bolesti u kojoj je i umro, i ja sam zaplakala. Potom mi je, tiho govoreći, rekao da sam ja prva od njegove porodice koja će ga slijediti (tj. doći za njim), pa sam se nasmijala.'"[2]

٣٦٢٦. فَقَالَتْ سَارَّنِي النَّبِيُّ ﷺ فَأَخْبَرَنِي أَنَّهُ يُقْبَضُ فِي وَجَعِهِ الَّذِي تُوُفِّيَ فِيهِ فَبَكَيْتُ ثُمَّ سَارَّنِي فَأَخْبَرَنِي أَنِّي أَوَّلُ أَهْلِ بَيْتِهِ أَتْبَعُهُ فَضَحِكْتُ .

2 Aiša kaže da je Fatima umrla u mjesecu ramazanu, šest mjeseci poslije očeve smrti, a imala je tada dvadeset i pet godina.

3627. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Ar‘are, njemu Šu‘be prenoseći od Ebu-Bišra, on od Seida b. Džubejra, a ovaj da je Ibn-Abbas rekao:
– Omer b. Hattab, radijallahu anhu, Ibn-Abbasa je činio bliskim sebi pa mu je Abdur-Rahman b. Avf rekao:
"Mi imamo sinove poput njega!"
"Ti znaš odakle je to" – rekao je Omer, a zatim upitao Ibn-Abbasa o značenju ovog ajeta: "Kada Allahova pomoć i pobjeda dođe." (En-Nasr: 1) On je rekao:
"To je rok života Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, kojeg mu je saopćio."
"Ni ja o ovom ajetu ne znam ništa drugo osim ono što ti znaš" – reče on.[1]

٣٦٢٧. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَرْعَرَةَ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ عَنْ أَبِي بِشْرٍ عَنْ سَعِيدِ بْنِ جُبَيْرٍ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ قَالَ كَانَ عُمَرُ بْنُ الْخَطَّابِ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ يُدْنِي ابْنَ عَبَّاسٍ فَقَالَ لَهُ عَبْدُالرَّحْمَنِ بْنُ عَوْفٍ إِنَّ لَنَا أَبْنَاءً مِثْلَهُ فَقَالَ إِنَّهُ مِنْ حَيْثُ تَعْلَمُ فَسَأَلَ عُمَرُ ابْنَ عَبَّاسٍ عَنْ هَذِهِ الْآيَةِ (إِذَا جَاءَ نَصْرُ اللهِ وَالْفَتْحُ) فَقَالَ أَجَلُ رَسُولِ اللهِ ﷺ أَعْلَمَهُ إِيَّاهُ قَالَ مَا أَعْلَمُ مِنْهَا إِلَّا مَا تَعْلَمُ .

3628. PRIČAO NAM JE Ebu-Nu‘ajm, njemu Abdur-Rahman b. Sulejman b. Hanzale b. Gasili, a ovom Ikrime od Ibn-Abbasa, radijallahu anhuma, koji je rekao:
– Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, izašao je za vrijeme bolesti, u toku koje je umro u ogrtaču i s crnim sarukom, kojeg je omotao, te je sjeo na minber, zahvalio Allahu i pohvalio Ga, a zatim rekao:
"A sada! Ljudi je sve više, a ensarija sve manje, tako da će ensarije u odnosu na ostale ljude postati poput soli u odnosu na ostalu hranu; onaj od vas koji bude imao vlast (pa mogne) nekim ljudima naškoditi, odnosno drugima koristiti, neka im primi njihovo dobro djelo, a preko ružnog neka pređe!"
Bilo je to posljednje sjedenje kojeg je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, učinio (na minberu).[2]

٣٦٢٨. حَدَّثَنَا أَبُو نُعَيْمٍ حَدَّثَنَا عَبْدُالرَّحْمَنِ بْنُ سُلَيْمَانَ بْنِ حَنْظَلَةَ بْنِ الْغَسِيلِ حَدَّثَنَا عِكْرِمَةُ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا قَالَ خَرَجَ رَسُولُ اللهِ ﷺ فِي مَرَضِهِ الَّذِي مَاتَ فِيهِ بِمِلْحَفَةٍ قَدْ عَصَّبَ بِعِصَابَةٍ دَسْمَاءَ حَتَّى جَلَسَ عَلَى الْمِنْبَرِ فَحَمِدَ اللهَ وَأَثْنَى عَلَيْهِ ثُمَّ قَالَ أَمَّا بَعْدُ فَإِنَّ النَّاسَ يَكْثُرُونَ وَيَقِلُّ الْأَنْصَارُ حَتَّى يَكُونُوا فِي النَّاسِ بِمَنْزِلَةِ الْمِلْحِ فِي الطَّعَامِ فَمَنْ وَلِيَ مِنْكُمْ شَيْئًا يَضُرُّ فِيهِ قَوْمًا وَيَنْفَعُ فِيهِ آخَرِينَ فَلْيَقْبَلْ مِنْ مُحْسِنِهِمْ وَيَتَجَاوَزْ عَنْ مُسِيئِهِمْ فَكَانَ آخِرَ مَجْلِسٍ جَلَسَ بِهِ النَّبِيُّ ﷺ .

1 Neki ashabi su prigovorili Omeru što uzima za savjetnika Ibn-Abbasa koji je tada bio mladić, a oni bili u zrelim godinama, ali im je on na ovom primjeru dokazao da to Ibn-Abbas zaista zaslužuje, jer njemu je Resulullah, sallallahu alejhi ve sellem, učio dovu: "Bože, daj mu da upozna propise vjere i poduči ga tumačenju!"

2 S obzirom da su ensarije pružile zaštitu Resulullahu, sallallahu alejhi ve sellem, i muhadžirima, on je upozorio na dužno poštovanje prema njima, posebno kad oni postanu manjina.

3629. PRIČAO MI JE Abdullah b. Muhammed, njemu Jahja b. Adem, a ovom Husejn Džu'fi prenoseći od Ebu-Musaa, on od Hasana, a ovaj od Ebu-Bekra, radijallahu anhu, koji je rekao:
"Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, jednog dana je izveo Hasana, popeo ga na minber i rekao: 'Ovaj moj potomak je prvak! Možda će njegovim posredstvom Allah izmiriti dvije skupine muslimana.'"[3]

٣٦٢٩. حَدَّثَنِي عَبْدُاللهِ بْنُ مُحَمَّدٍ حَدَّثَنَا يَحْيَى ابْنُ آدَمَ حَدَّثَنَا حُسَيْنٌ الْجُعْفِيُّ عَنْ أَبِي مُوسَى عَنِ الْحَسَنِ عَنْ أَبِي بَكْرَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ أَخْرَجَ النَّبِيُّ ﷺ ذَاتَ يَوْمٍ الْحَسَنَ فَصَعِدَ بِهِ عَلَى الْمِنْبَرِ فَقَالَ ابْنِي هَذَا سَيِّدٌ وَلَعَلَّ اللهَ أَنْ يُصْلِحَ بِهِ بَيْنَ فِئَتَيْنِ مِنَ الْمُسْلِمِينَ .

3630. PRIČAO NAM JE Sulejman b. Harb, njemu Hammad b. Zejd prenoseći od Ejjuba, on od Humejda b. Hilala, a ovaj od Enesa b. Malika, radijallahu anhu, da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, obavijestio o smrti Dža'fera i Zejda, prije nego što je stigla vijest o njima, a oči su mu suzile.

٣٦٣٠. حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ حَرْبٍ حَدَّثَنَا حَمَّادُ ابْنُ زَيْدٍ عَنْ أَيُّوبَ عَنْ حُمَيْدِ بْنِ هِلَالٍ عَنْ أَنَسِ ابْنِ مَالِكٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ نَعَى جَعْفَرًا وَزَيْدًا قَبْلَ أَنْ يَجِيءَ خَبَرُهُمْ وَعَيْنَاهُ تَذْرِفَانِ .

3631. PRIČAO MI JE Amr b. Abbas, njemu Ibn-Mehdi, a ovom Sufjan prenoseći od Muhammeda b. Munkedira, a on od Džabira, radijallahu anhu, koji je izjavio da je (njemu, kada se oženio) Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
– Imate li vi ćilime?
– Otkud bismo mi imali ćilime?! – odgovorio sam.
– Vi ćete imati ćilime – rekao je on.
– Kasnije sam ja njoj govorio – mišljaše on na svoju ženu: "Odstrani od mene svoje ćilime", a ona je odgovorila: "Nije li Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: 'Vi ćete imati ćilime'", i ja sam ih ostavio (prostrte).

٣٦٣١. حَدَّثَنِي عَمْرُو بْنُ عَبَّاسٍ حَدَّثَنَا ابْنُ مَهْدِيٍّ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ الْمُنْكَدِرِ عَنْ جَابِرٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ قَالَ النَّبِيُّ ﷺ هَلْ لَكُمْ مِنْ أَنْمَاطٍ قُلْتُ وَأَنَّى يَكُونُ لَنَا الْأَنْمَاطُ قَالَ أَمَا إِنَّهُ سَيَكُونُ لَكُمُ الْأَنْمَاطُ فَأَنَا أَقُولُ لَهَا يَعْنِي امْرَأَتَهُ أَخِّرِي عَنِّي أَنْمَاطَكِ فَتَقُولُ أَلَمْ يَقُلِ النَّبِيُّ ﷺ إِنَّهَا سَتَكُونُ لَكُمُ الْأَنْمَاطُ فَأَدَعُهَا .

3 Ovo se zaista dogodilo kada je Hasan, radijallahu anhu, prepustio hilafet Mu'aviji pa su se tako izmirile dvije velike skupine muslimana, dakle, njegovom zaslugom.

3632. PRIČAO MI JE Ahmed b. Ishak, njemu Ubejdullah b. Musa, a ovom Israil prenoseći od Ebu-Ishaka, ovaj od Amra b. Mejmuna, a on da je Abdullah b. Mes'ud, radijallahu anhu, rekao:

– Sa'd b. Mu'az se uputio na umru i odsjeo kod Umejje b. Halefa Ebu-Safvana, a i Umejje, kada bi odlazio u Šam i prolazio kroz Medinu, odsjedao je kod Sa'da. Tom prilikom je Umejje rekao Sa'du:

"Sačekaj dok prođe pola dana i ljudi se opuste, pa otiđi i učini tavaf."

Dok je Sa'd obavljao tavaf, pojavio se Ebu-Džehl i rekao:

"Ko je ovaj što obilazi oko Ka'be?"

"Ja sam Sa'd" – odgovorio je Sa'd, a Ebu-Džehl je onda rekao:

"Obilaziš oko Ka'be bez straha, a pružili ste utočište Muhammedu i njegovim drugovima?"

"Da" – rekao je on, i njih dvojica se počeše prepirati te Umejje reča Sa'du:

"Ne diži svoj glas na Ebul-Hakema, jer je on prvak stanovnika ove doline!"

"Tako mi Allaha" – rekao je tada Sa'd – "ako me spriječiš da obiđem oko Ka'be, ja ću sigurno presjeći tvoju trgovinu sa Šamom. Kaže (Ibn-Mes'ud) da je Umejje i dalje upozoravao Sa'da: 'Ne diži svoj glas'", i počeo ga pridržavati, pa se Sa'd rasrdio i rekao:

"Pusti me, jer ja sam čuo Muhammeda, sallallahu alejhi ve sellem, gdje tvrdi da će te ubiti!"

"Mene?" – upitao je on.

"Da" – rekao je (Sa'd).

"Tako mi Allaha, Muhammed ne laže kad govori" – rekao je on, a zatim se vratio svojoj ženi i rekao:

"Znaš li šta mi je rekao moj pobratim iz Jesriba?"

"A šta je rekao?" – upitala je ona, a on je odgovorio:

Tvrdi da je čuo Muhammeda kako kaže da će me ubiti.

"Tako mi Allaha" – rekla je ona – "Muhammed ne laže."

٣٦٣٢. حَدَّثَنِي أَحْمَدُ بْنُ إِسْحَاقَ حَدَّثَنَا عُبَيْدُاللهِ ابْنُ مُوسَى حَدَّثَنَا إِسْرَائِيلُ عَنْ أَبِي إِسْحَاقَ عَنْ عَمْرِو بْنِ مَيْمُونٍ عَنْ عَبْدِاللهِ بْنِ مَسْعُودٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ انْطَلَقَ سَعْدُ بْنُ مُعَاذٍ مُعْتَمِرًا قَالَ فَنَزَلَ عَلَى أُمَيَّةَ بْنِ خَلَفٍ أَبِي صَفْوَانَ وَكَانَ أُمَيَّةُ إِذَا انْطَلَقَ إِلَى الشَّأْمِ فَمَرَّ بِالْمَدِينَةِ نَزَلَ عَلَى سَعْدٍ فَقَالَ أُمَيَّةُ لِسَعْدٍ انْتَظِرْ حَتَّى إِذَا انْتَصَفَ النَّهَارُ وَغَفَلَ النَّاسُ انْطَلَقْتُ فَطُفْتُ فَبَيْنَا سَعْدٌ يَطُوفُ إِذَا أَبُو جَهْلٍ فَقَالَ مَنْ هَذَا الَّذِي يَطُوفُ بِالْكَعْبَةِ فَقَالَ سَعْدٌ أَنَا سَعْدٌ فَقَالَ أَبُو جَهْلٍ تَطُوفُ بِالْكَعْبَةِ آمِنًا وَقَدْ آوَيْتُمْ مُحَمَّدًا وَأَصْحَابَهُ فَقَالَ نَعَمْ فَتَلَاحَيَا بَيْنَهُمَا فَقَالَ أُمَيَّةُ لِسَعْدٍ لَا تَرْفَعْ صَوْتَكَ عَلَى أَبِي الْحَكَمِ فَإِنَّهُ سَيِّدُ أَهْلِ الْوَادِي ثُمَّ قَالَ سَعْدٌ وَاللهِ لَئِنْ مَنَعْتَنِي أَنْ أَطُوفَ بِالْبَيْتِ لَأَقْطَعَنَّ مَتْجَرَكَ بِالشَّامِ قَالَ فَجَعَلَ أُمَيَّةُ يَقُولُ لِسَعْدٍ لَا تَرْفَعْ صَوْتَكَ وَجَعَلَ يُمْسِكُهُ فَغَضِبَ سَعْدٌ فَقَالَ دَعْنَا عَنْكَ فَإِنِّي سَمِعْتُ مُحَمَّدًا ﷺ يَزْعُمُ أَنَّهُ قَاتِلُكَ قَالَ إِيَّايَ قَالَ نَعَمْ قَالَ وَاللهِ مَا يَكْذِبُ مُحَمَّدٌ إِذَا حَدَّثَ فَرَجَعَ إِلَى امْرَأَتِهِ فَقَالَ أَمَا تَعْلَمِينَ مَا قَالَ لِي أَخِي الْيَثْرِبِيُّ قَالَتْ وَمَا قَالَ قَالَ زَعَمَ أَنَّهُ سَمِعَ مُحَمَّدًا يَزْعُمُ أَنَّهُ قَاتِلِي قَالَتْ فَوَاللهِ مَا يَكْذِبُ مُحَمَّدٌ قَالَ فَلَمَّا خَرَجُوا إِلَى بَدْرٍ وَجَاءَ الصَّرِيخُ قَالَتْ لَهُ امْرَأَتُهُ أَمَا ذَكَرْتَ مَا قَالَ لَكَ أَخُوكَ الْيَثْرِبِيُّ قَالَ فَأَرَادَ أَنْ لَا يَخْرُجَ فَقَالَ لَهُ أَبُو جَهْلٍ إِنَّكَ مِنْ أَشْرَافِ الْوَادِي فَسِرْ يَوْمًا أَوْ يَوْمَيْنِ فَسَارَ مَعَهُمْ فَقَتَلَهُ اللهُ .

– Kada su izišli na Bedr – kaže (Ibn-Mes'ud) – i došao poziv za pomoć, njemu je rekla njegova žena: "Sjećaš li se šta ti je rekao pobratim iz Jesriba?" On htjede da ne pođe, ali mu Ebu-Džehl reče: "Ti si jedan od najuglednijih ljudi ove doline! Putuj bar dan ili dva!"
Tako je i on krenuo s njima dva dana i Allah ga je usmrtio.

٣٦٣٣. حَدَّثَنِي عَبْدُالرَّحْمَنِ بْنُ شَيْبَةَ حَدَّثَنَا عَبْدُالرَّحْمَنِ بْنُ الْمُغِيرَةِ عَنْ أَبِيهِ عَنْ مُوسَى بْنِ عُقْبَةَ عَنْ سَالِمِ بْنِ عَبْدِاللهِ عَنْ عَبْدِاللهِ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ أَنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ قَالَ رَأَيْتُ النَّاسَ مُجْتَمِعِينَ فِي صَعِيدٍ فَقَامَ أَبُو بَكْرٍ فَنَزَعَ ذَنُوبًا أَوْ ذَنُوبَيْنِ وَفِي بَعْضِ نَزْعِهِ ضَعْفٌ وَاللهُ يَغْفِرُ لَهُ ثُمَّ أَخَذَهَا عُمَرُ فَاسْتَحَالَتْ بِيَدِهِ غَرْبًا فَلَمْ أَرَ عَبْقَرِيًّا فِي النَّاسِ يَفْرِي فَرِيَّهُ حَتَّى ضَرَبَ النَّاسُ بِعَطَنٍ وَقَالَ هَمَّامٌ سَمِعْتُ أَبَا هُرَيْرَةَ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ فَنَزَعَ أَبُو بَكْرٍ ذَنُوبًا أَوْ ذَنُوبَيْنِ .

3633. PRIČAO MI JE Abdur-Rahman b. Šejbe, njemu Abdur-Rahman b. Mugire prenoseći od svoga oca, on od Musaa b. Ukbe, ovaj od Salima b. Abdullaha, a on od Abdullaha, radijallahu anhu, da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
"Vidio sam (u snu) ljude okupljene na jednom mjestu pa je Ebu-Bekr ustao i izvadio jednu ili dvije kofe, a u nekom njegovom crpenju je bilo slabosti – nek mu Allah oprosti. Zatim je kofu uzeo Omer te se ona u njegovoj ruci promijenila u veliku kofu! Ja nisam vidio genijalnog čovjeka među ljudima koji bi radio čuda poput njega... Tako da su ljudi ostavili torove (napajali stoku)."
Hemmam je prenio od Ebu-Hurejre da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Ebu-Bekr je izvadio jednu ili dvije kofe."[1]

٣٦٣٤. حَدَّثَنِي عَبَّاسُ بْنُ الْوَلِيدِ النَّرْسِيُّ حَدَّثَنَا مُعْتَمِرٌ قَالَ سَمِعْتُ أَبِي حَدَّثَنَا أَبُو عُثْمَانَ قَالَ أُنْبِئْتُ أَنَّ جِبْرِيلَ عَلَيْهِ السَّلَام أَتَى النَّبِيَّ ﷺ وَعِنْدَهُ أُمُّ سَلَمَةَ فَجَعَلَ يُحَدِّثُ ثُمَّ قَامَ فَقَالَ النَّبِيُّ ﷺ لِأُمِّ سَلَمَةَ مَنْ هَذَا أَوْ كَمَا قَالَ قَالَ قَالَتْ هَذَا دِحْيَةُ قَالَتْ أُمُّ سَلَمَةَ ايْمُ اللهِ مَا حَسِبْتُهُ إِلَّا

3634. PRIČAO MI JE Abbas b. Velid Nersi, njemu Mu'temir rekavši da je čuo svog oca da mu je saopćio Ebu-Usman:
"Saopćeno mi je da je Džibril – mir nek je s njim – došao Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, a kod njega je bila Ummi-Selema. On je s njim govorio a zatim otišao, te je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao Ummi-Selemi: 'Ko je ovo?', ili kao što je rekao. (Ebu-Osman)

1 Ova verzija hadisa nalazi se u poglavlju *Ta'bir*, s potpunim senedom. Rečenica: "U nekom njegovom crpenju bilo je slabosti", ne umanjuje vrijednost Ebu-Bekra već ukazuje na kratkoću njegove vladavine i zauzetosti borbom s otpadnicima. Za razliku od njega, Omer je dosta dugo vladao i u njegovo doba islam se širio u mnoge krajeve pa je njegova kofa veća. Dakle, njihova vladavina je uspoređena s bunarom u kojem je voda, a crpenje s upravljanjem.

kaže da je ona rekla: 'Ovo je Dihje.'"
– Tako mi Allaha – izjavila je kasnije Ummi-Selema – nisam sumnjala da je to on (Dihje) sve dok nisam čula govor Allahovog Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, kojeg prenosi od Džibrila – ili kao što je rekao. (Sulejman) kaže da je upitao Ebu-Osman: "Od koga si ovo čuo?", a on je odgovorio: "Od Usame b. Zejda."

إِيَّاهُ حَتَّى سَمِعْتُ خُطْبَةَ نَبِيِّ اللهِ ﷺ يُخْبِرُ جِبْرِيلَ أَوْ كَمَا قَالَ قَالَ فَقُلْتُ لِأَبِي عُثْمَانَ مِمَّنْ سَمِعْتَ هَذَا قَالَ مِنْ أُسَامَةَ بْنِ زَيْدٍ .

O RIJEČIMA UZVIŠENOG ALLAHA: "ONI ZNAJU POSLANIKA KAO ŠTO SINOVE SVOJE ZNAJU, ALI NEKI OD NJIH DOISTA SVJESNO ISTINU PRIKRIVAJU"[1]

باب قَوْلِ اللهِ تعالى
﴿ يَعْرِفُونَهُ كَمَا يَعْرِفُونَ أَبْنَاءَهُمْ
وَإِنَّ فَرِيقًا مِنْهُمْ لَيَكْتُمُونَ الْحَقَّ وَهُمْ يَعْلَمُونَ ﴾

3635. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Jusuf, njemu saopćio Malik b. Enes od Nafija, a on od Abdullaha b. Omera, radijallahu anhuma, (koji je rekao):
– Jevreji su došli Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, i rekli mu da su jedan njihov čovjek i žena učinili prostituciju. Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, upitao ih je: "Šta ima u Tevratu u vezi s kamenovanjem?" "Mi ih osramotimo i bivaju bičevani" – odgovorili su oni.
"Lažete, u njemu se spominje kamenovanje" – rekao je Abdullah b. Selam.
Oni donesoše Tevrat i otvoriše ga, a jedan od njih stavi svoju ruku na poglavlje o kamenovanju i pročita ono prije njega i ono poslije njega.
– Podigni ruku – rekao mu je Abdullah b. Selam, a ovaj je podigao ruku, a kad tamo poglavlje o kamenovanju! Oni rekoše:
"Muhammede, istinu je rekao. Tu je poglavlje o kamenovanju." Tada je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, naredio da se njih dvoje kamenuju, i kamenovani su.

٣٦٣٥. حَدَّثَنَا عَبْدُ اللهِ بْنُ يُوسُفَ أَخْبَرَنَا مَالِكُ بْنُ أَنَسٍ عَنْ نَافِعٍ عَنْ عَبْدِ اللهِ بْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا أَنَّ الْيَهُودَ جَاءُوا إِلَى رَسُولِ اللهِ ﷺ فَذَكَرُوا لَهُ أَنَّ رَجُلًا مِنْهُمْ وَامْرَأَةً زَنَيَا فَقَالَ لَهُمْ رَسُولُ اللهِ ﷺ مَا تَجِدُونَ فِي التَّوْرَاةِ فِي شَأْنِ الرَّجْمِ فَقَالُوا نَفْضَحُهُمْ وَيُجْلَدُونَ فَقَالَ عَبْدُ اللهِ ابْنُ سَلَامٍ كَذَبْتُمْ إِنَّ فِيهَا الرَّجْمَ فَأَتَوْا بِالتَّوْرَاةِ فَنَشَرُوهَا فَوَضَعَ أَحَدُهُمْ يَدَهُ عَلَى آيَةِ الرَّجْمِ فَقَرَأَ مَا قَبْلَهَا وَمَا بَعْدَهَا فَقَالَ لَهُ عَبْدُ اللهِ بْنُ سَلَامٍ ارْفَعْ يَدَكَ فَرَفَعَ يَدَهُ فَإِذَا فِيهَا آيَةُ الرَّجْمِ فَقَالُوا صَدَقَ يَا مُحَمَّدُ فِيهَا آيَةُ الرَّجْمِ فَأَمَرَ بِهِمَا رَسُولُ اللهِ ﷺ فَرُجِمَا قَالَ عَبْدُ اللهِ فَرَأَيْتُ الرَّجُلَ يَجْنَأُ عَلَى الْمَرْأَةِ يَقِيهَا الْحِجَارَةَ .

---

1 "Oni kojima smo dali Knjigu znaju Poslanika kao što sinove svoje znaju, ali neki od njih doista svjesno istinu prikrivaju." (El-Bekare: 146)
Ovaj ajet ima dva tumačenja. Prvo je da su sljedbenici Knjige znali da je Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, uistinu poslanik kao što su znali da su im djeca njihova djeca. Drugo, da su oni znali da je Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, uistinu poslanik kao što su prepoznavali svoju djecu između druge djece.

Abdullah (b. Omer) kaže: "Vidio sam toga čovjeka kako se nadnio nad spomenutu ženu da bi je zaštitio od kamenja."[2]

ZAHTJEV IDOLOPOKLONIKA DA IM VJEROVJESNIK, SALLALLAHU ALEJHI VE SELLEM, POKAŽE NEKI ZNAK PA IM ON POKAZA POLOVLJENJE MJESECA

باب سؤال المشركين أن يريهم النبي ﷺ آية فأراهم انشقاق القمر

3636. PRIČAO NAM JE Sadeka b. Fadl, njemu saopćio Ibn-Ujejne od Ibn-Ebi-Nedžiha, on od Mudžahida, a ovaj od Ebu-Ma'mera, da je Abdullah b. Mes'ud, radijallahu anhu, rekao:
– U doba Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, Mjesec se raspolovio na dvije polovine pa je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, uzviknuo: "Gledajte!"

٣٦٣٦. حَدَّثَنَا صَدَقَةُ بْنُ الْفَضْلِ أَخْبَرَنَا ابْنُ عُيَيْنَةَ عَنِ ابْنِ أَبِي نَجِيحٍ عَنْ مُجَاهِدٍ عَنْ أَبِي مَعْمَرٍ عَنْ عَبْدِاللهِ بْنِ مَسْعُودٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ انْشَقَّ الْقَمَرُ عَلَى عَهْدِ رَسُولِ اللهِ ﷺ شِقَّتَيْنِ فَقَالَ النَّبِيُّ ﷺ اشْهَدُوا.

3637. PRIČAO MI JE Abdullah b. Muhammed, njemu Junus, a ovom Šejban prenoseći od Katade, a on od Enesa b. Malika...
I rekao mi je Halifa da mu je pričao Jezid b. Zurej'in, a njemu Seid prenoseći od Katade, a on od Enesa b. Malika, radijallahu anhu, koji im je pričao: "Mekkelije su tražile od Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, da im pokaže neki znak, i on im je pokazao polovljenje Mjeseca."

٣٦٣٧. حَدَّثَنِي عَبْدُاللهِ بْنُ مُحَمَّدٍ حَدَّثَنَا يُونُسُ حَدَّثَنَا شَيْبَانُ عَنْ قَتَادَةَ عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ ح وَقَالَ لِي خَلِيفَةُ حَدَّثَنَا يَزِيدُ بْنُ زُرَيْعٍ حَدَّثَنَا سَعِيدٌ عَنْ قَتَادَةَ عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ أَنَّهُ حَدَّثَهُمْ أَنَّ أَهْلَ مَكَّةَ سَأَلُوا رَسُولَ اللهِ ﷺ أَنْ يُرِيَهُمْ آيَةً فَأَرَاهُمُ انْشِقَاقَ الْقَمَرِ.

2 Ovaj hadis je vezan s prethodnim poglavljem s obzirom da je u njemu Resulullah, sallallahu alejhi ve sellem, ukazao da se u Tevratu nalazi propis o kažnjavanju bludnika iako je on bio nepismen i prije toga nije čitao Tevrat, pa se potvrdilo da se taj propis stvarno nalazi u Tevratu. Međutim, on nije pitao za propis Tevrata o kažnjavanju bluda da bi on slijedio taj propis, niti da bi ga od njih saznao, već radi toga da ih obaveže da prihvate ono što vjeruju iz svoje Knjige.

3638. PRIČAO MI JE Halef b. Halid Kureši, njemu Bekr b. Mudar prenoseći od Dža‘fera b. Rebija, ovaj od Iraka b. Malika, on od Ubejdullaha b. Abdullaha b. Mes‘uda, a ovaj od Ibn-Abbasa, radijallahu anhuma, (koji je rekao):
“Mjesec se raspolovio u doba Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem.”[1]

٣٦٣٨. حَدَّثَنِي خَلَفُ بْنُ خَالِدٍ الْقُرَشِيُّ حَدَّثَنَا بَكْرُ بْنُ مُضَرَ عَنْ جَعْفَرِ بْنِ رَبِيعَةَ عَنْ عِرَاكِ بْنِ مَالِكٍ عَنْ عُبَيْدِ اللهِ بْنِ عَبْدِ اللهِ بْنِ مَسْعُودٍ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا أَنَّ الْقَمَرَ انْشَقَّ فِي زَمَانِ النَّبِيِّ ﷺ.

POGLAVLJE

باب

3639. PRIČAO MI JE Muhammed b. Musenna, njemu Mu‘az rekavši da mu je prenio njegov otac od Katade, da im je Enes, radijallahu anhu, saopćio:
“Dvojica su Vjerovjesnikovih, sallallahu alejhi ve sellem, ashaba, jedne tamne noći, izišli od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, a s njima je bilo nešto poput dvije svjetiljke, koje su pred njima svijetlile. Kada su se rastali, kod svakoga od njih ostala je po jedna, sve dok nisu došli svojim kućama.”[2]

٣٦٣٩. حَدَّثَنِي مُحَمَّدُ بْنُ الْمُثَنَّى حَدَّثَنَا مُعَاذٌ قَالَ حَدَّثَنِي أَبِي عَنْ قَتَادَةَ حَدَّثَنَا أَنَسٌ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ أَنَّ رَجُلَيْنِ مِنْ أَصْحَابِ النَّبِيِّ ﷺ خَرَجَا مِنْ عِنْدِ النَّبِيِّ ﷺ فِي لَيْلَةٍ مُظْلِمَةٍ وَمَعَهُمَا مِثْلُ الْمِصْبَاحَيْنِ يُضِيئَانِ بَيْنَ أَيْدِيهِمَا فَلَمَّا افْتَرَقَا صَارَ مَعَ كُلِّ وَاحِدٍ مِنْهُمَا وَاحِدٌ حَتَّى أَتَى أَهْلَهُ.

1 Ovdje je Buhari naveo predaje samo trojice ashaba iako se o polovljenju Mjeseca prenose hadisi i od Alije, Huzejfe, Džubejra b. Mut‘ima, Ibn-Omera i još nekih ashaba. Enes b. Malik i Ibn-Abbas nisu tada bili prisutni jer se to desilo dok je Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, bio u Mekki, nešto oko pet godina prije Hidžre, a Enes je tada imao svega pet godina i živio je u Medini, dok Ibn-Abbas tada nije bio ni rođen. Međutim, Abdullah b. Mes‘ud je tada bio prisutan i vidio to. Ebu-Nu‘ajm prenosi od Ibn-Mes‘uda, koji je rekao: “Vidio sam jednu njegovu polovinu na brdu iznad Mine, a mi smo bili u Mekki.” Tirmizi također prenosi od Ibn-Mes‘uda, koji je rekao: “Dok smo bili s Allahovim Poslanikom, sallallahu alejhi ve sellem, na Mini, Mjesec se raspolovio na dva dijela, jedan dio iza brda, a drugi dio ispod brda.”
Kada su mekkanski idolopoklonici vidjeli cijepanje Mjeseca, neki od njih su rekli da tu postoji mogućnost opčaranja i predložili da o tome pitaju putnike koji su tada bili izvan Mekke. Pitali su ih pa su ovi potvrdili da su ga i oni vidjeli raspolovljena.
O polovljenju Mjeseca govori i kur’anski ajet: “Bliži se čas i Mjesec se raspolutio a oni uvijek, kada vide čudo, okreću glave i govore: “Čarolija neprestana.” (El-Kamer: 1,2)

2 Ovdje su spomenuti kerameti dvojice ashaba, i to Usejda b. Hudajra i Ubbada b. Bišra, a spomenuti su u poglavlju *O mudžizama*, jer kerameti ashaba i kasnijih generacija predstavljaju Poslanikovu mudžizu.

3640. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Ebul-Esved, njemu Jahja prenoseći od Isma'ila, kojem je Kajs rekao da je čuo Mugiru b. Šu'bu kako prenosi od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, koji je rekao:
"Neprekidno će neki ljudi od mog ummeta biti istaknuti sve dok im ne dođe Allahova odredba, a oni tako istaknuti."[3]

٣٦٤٠. حَدَّثَنَا عَبْدُاللهِ بْنُ أَبِي الأَسْوَدِ حَدَّثَنَا يَحْيَى عَنْ إِسْمَاعِيلَ حَدَّثَنَا قَيْسٌ سَمِعْتُ الْمُغِيرَةَ بْنَ شُعْبَةَ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ لَا يَزَالُ نَاسٌ مِنْ أُمَّتِي ظَاهِرِينَ حَتَّى يَأْتِيَهُمْ أَمْرُ اللهِ وَهُمْ ظَاهِرُونَ .

3641. PRIČAO NAM JE Humejd, njemu Velid, ovome Ibn-Džabir rekavši da je čuo Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, gdje kaže:
"Jedna skupina mog ummeta će neprekidno voditi brigu o Allahovoj stvari (islamu), neće im naškoditi onaj ko ih napusti, niti onaj ko im se suprotstavlja, sve dok im ne dođe Allahova odredba, a oni na tome."
'Umejr kaže da je Malik b. Juhamir izjavio tada da je Mu'az rekao: "Oni su u Šamu", te je Mu'avija rekao: "Evo, Malik tvrdi da je čuo Mu'aza kako kaže da su ti ljudi u Šamu."[4]

٣٦٤١. حَدَّثَنَا الْحُمَيْدِيُّ حَدَّثَنَا الْوَلِيدُ قَالَ حَدَّثَنِي ابْنُ جَابِرٍ قَالَ حَدَّثَنِي عُمَيْرُ بْنُ هَانِئٍ أَنَّهُ سَمِعَ مُعَاوِيَةَ يَقُولُ سَمِعْتُ النَّبِيَّ ﷺ يَقُولُ لَا يَزَالُ مِنْ أُمَّتِي أُمَّةٌ قَائِمَةٌ بِأَمْرِ اللهِ لَا يَضُرُّهُمْ مَنْ خَذَلَهُمْ وَلَا مَنْ خَالَفَهُمْ حَتَّى يَأْتِيَهُمْ أَمْرُ اللهِ وَهُمْ عَلَى ذَلِكَ قَالَ عُمَيْرٌ فَقَالَ مَالِكُ بْنُ يُخَامِرَ قَالَ مُعَاذٌ وَهُمْ بِالشَّأْمِ فَقَالَ مُعَاوِيَةُ هَذَا مَالِكٌ يَزْعُمُ أَنَّهُ سَمِعَ مُعَاذًا يَقُولُ وَهُمْ بِالشَّأْمِ .

3 Nevevi pretpostavlja da ovi ljudi nisu samo naučnici nego su oni raspoređeni među junacima, radnicima, fakinima, muhaddisima, misionarima i drugim dobrim vjernicima, i nije neophodno da budu zajedno, naprotiv, obično su u raznim pokrajinama. Osim toga, ovo je najvjerodostojniji hadis za dokaz ispravnosti idžma'a kao šerijatskog dokaza.

4 Ova Muazova izjava nije hadis nego je to njegovo mišljenje.

3642. PRIČAO NAM JE Ali b. Abdullah, njemu saopćio Sufjan, a ovom prenio Šebib b. Garkade rekavši da je čuo neke ljude iz svoga plemena kako prenose od Urve da mu je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, dao jedan dinar da mu kupi ovcu, ali mu je on za njega kupio dvije ovce, a onda jednu prodao za dinar, pa mu došao s dinarom i ovcom. On je zamolio za blagoslov u njegovoj trgovini pa je postao takav da, kad bi kupio prašinu, zaradio bi na njoj.
Kaže Sufjan: “Hasan b. Umare nam je donio ovaj hadis od (Šebiba) rekavši da ga je Šebib čuo od Urve. Ja sam otišao njemu, ali je Šebib rekao:
‘Ja to nisam čuo od Urve’, a potom je rekao: ‘Ja sam čuo neke ljude iz mog plemena da to pričaju od njega.

٣٦٤٢. حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ عَبْدِاللهِ أَخْبَرَنَا سُفْيَانُ حَدَّثَنَا شَبِيبُ بْنُ غَرْقَدَةَ قَالَ سَمِعْتُ الْحَيَّ يُحَدِّثُونَ عَنْ عُرْوَةَ أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ أَعْطَاهُ دِينَارًا يَشْتَرِي لَهُ بِهِ شَاةً فَاشْتَرَى لَهُ بِهِ شَاتَيْنِ فَبَاعَ إِحْدَاهُمَا بِدِينَارٍ وَجَاءَهُ بِدِينَارٍ وَشَاةٍ فَدَعَا لَهُ بِالْبَرَكَةِ فِي بَيْعِهِ وَكَانَ لَوِ اشْتَرَى التُّرَابَ لَرَبِحَ فِيهِ قَالَ سُفْيَانُ كَانَ الْحَسَنُ بْنُ عُمَارَةَ جَاءَنَا بِهَذَا الْحَدِيثِ عَنْهُ قَالَ سَمِعَهُ شَبِيبٌ مِنْ عُرْوَةَ فَأَتَيْتُهُ فَقَالَ شَبِيبٌ إِنِّي لَمْ أَسْمَعْهُ مِنْ عُرْوَةَ قَالَ سَمِعْتُ الْحَيَّ يُخْبِرُونَهُ عَنْهُ .

3643. A ČUO SAM GA kada kaže da je on čuo Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, kako kaže:
Dobro je vezano u grivama konja do Sudnjeg dana.’
‘I vidio sam’ – kaže (Šebib) – ‘u njegovoj (Urvovoj) kući sedamdeset konja.’”[1]
Sufjan je izjavio: “Da mu kupi ovcu kao da je za kurban.”

٣٦٤٣. وَلَكِنْ سَمِعْتُهُ يَقُولُ سَمِعْتُ النَّبِيَّ ﷺ يَقُولُ الْخَيْرُ مَعْقُودٌ بِنَوَاصِي الْخَيْلِ إِلَى يَوْمِ الْقِيَامَةِ قَالَ وَقَدْ رَأَيْتُ فِي دَارِهِ سَبْعِينَ فَرَسًا قَالَ سُفْيَانُ يَشْتَرِي لَهُ شَاةً كَأَنَّهَا أُضْحِيَّةٌ .

3644. PRIČAO NAM JE Musedded, njemu Jahja prenoseći od Ubejdullaha, koji je izjavio da mu je saopćio Nafi‘ od Ibn-Omera, radijallahu anhuma, da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: “Konji u svojim grivama imaju (za vlasnika) dobro do Sudnjeg dana.”

٣٦٤٤. حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ حَدَّثَنَا يَحْيَى عَنْ عُبَيْدِاللهِ قَالَ أَخْبَرَنِي نَافِعٌ عَنِ ابْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا أَنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ قَالَ الْخَيْلُ فِي نَوَاصِيهَا الْخَيْرُ إِلَى يَوْمِ الْقِيَامَةِ .

1 Za poglavlje *O mudžizama* vezan je dio hadisa: “On je zamolio za blagoslov u njegovoj trgovini, pa je postao takav da, kad bi kupio prašinu, zaradio bi na njoj.” Na osnovu ovog hadisa hanefije kažu da je prodaja dozvoljena dok neki učenjaci to ne prihvataju i kažu da se ovaj hadis odnosi na poseban slučaj.

3645. PRIČAO NAM JE Kajs b. Hafs, njemu Halid b. Haris, a ovom Šu'be prenoseći od Ebu-Tejjaha, koji je izjavio da je čuo Enesa kako prenosi od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, koji je rekao:
"Konji vezani (radi borbe) imaju u svojim grivama (za vlasnika) dobro."[2]

٣٦٤٥. حَدَّثَنَا قَيْسُ بْنُ حَفْصٍ حَدَّثَنَا خَالِدُ بْنُ الْحَارِثِ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ عَنْ أَبِي التَّيَّاحِ قَالَ سَمِعْتُ أَنَسَ بْنَ مَالِكٍ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ الْخَيْلُ مَعْقُودٌ فِي نَوَاصِيهَا الْخَيْرُ.

3646. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Meslema penoseći od Malika, on od Zejda b. Esleme, ovaj od Ebu-Saliha Semmana, a on od Ebu-Hurejre, radijallahu anhu, da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
"Konji mogu imati tri svrhe: oni nekome donose nagradu, nekom su zaštita, a nekom su grijeh. Što se tiče slučaja kada je (konj) nagrada, to je onda kada ga čovjek drži radi Allahovog puta i napasa ga na svojoj livadi ili u bašči, pa što god on opase na svom užetu na toj livadi ili u bašči, čovjek ima za to nagradu. Ukoliko on prekine svoje uže i preskoči korak-dva, njemu se za njegovu balegu računaju posebna dobra djela. Ako naiđe pokraj rijeke i napije se, a čovjek nije posebno namjeravao da ga napoji, njemu se i to računa u dobra djela. Čovjek koji ga drži radi rada (da nije drugom potreban), zaštite i skromnosti, a nije zaboravio Božije obaveze na njihove vratove i njihova leđa (zekat), on mu je tako zaštita (od siromaštva). Čovjek koji ga drži radi ponosa, licemjerstva i neprijateljstva protiv pripadnika islama – konj mu je samo grijeh."
Potom je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, upitan o magarcu i odgovorio je:
"O tome mi nije ništa posebno objavljeno osim ovog općenitog, jedinstvenog ajeta: 'Ko uradi koliko trun dobra – vidjet će ga, a ko uradi koliko trun zla – vidjet će ga.'"[3]

٣٦٤٦. حَدَّثَنَا عَبْدُ اللهِ بْنُ مَسْلَمَةَ عَنْ مَالِكٍ عَنْ زَيْدِ بْنِ أَسْلَمَ عَنْ أَبِي صَالِحٍ السَّمَّانِ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ الْخَيْلُ لِثَلَاثَةٍ لِرَجُلٍ أَجْرٌ وَلِرَجُلٍ سِتْرٌ وَعَلَى رَجُلٍ وِزْرٌ فَأَمَّا الَّذِي لَهُ أَجْرٌ فَرَجُلٌ رَبَطَهَا فِي سَبِيلِ اللهِ فَأَطَالَ لَهَا فِي مَرْجٍ أَوْ رَوْضَةٍ وَمَا أَصَابَتْ فِي طِيَلِهَا مِنَ الْمَرْجِ أَوِ الرَّوْضَةِ كَانَتْ لَهُ حَسَنَاتٍ وَلَوْ أَنَّهَا قَطَعَتْ طِيَلَهَا فَاسْتَنَّتْ شَرَفًا أَوْ شَرَفَيْنِ كَانَتْ أَرْوَاثُهَا حَسَنَاتٍ لَهُ وَلَوْ أَنَّهَا مَرَّتْ بِنَهَرٍ فَشَرِبَتْ وَلَمْ يُرِدْ أَنْ يَسْقِيَهَا كَانَ ذَلِكَ لَهُ حَسَنَاتٍ وَرَجُلٌ رَبَطَهَا تَغَنِّيًا وَسِتْرًا وَتَعَفُّفًا وَلَمْ يَنْسَ حَقَّ اللهِ فِي رِقَابِهَا وَظُهُورِهَا فَهِيَ لَهُ كَذَلِكَ سِتْرٌ وَرَجُلٌ رَبَطَهَا فَخْرًا وَرِيَاءً وَنِوَاءً لِأَهْلِ الْإِسْلَامِ فَهِيَ وِزْرٌ وَسُئِلَ النَّبِيُّ ﷺ عَنِ الْحُمُرِ فَقَالَ مَا أُنْزِلَ عَلَيَّ فِيهَا إِلَّا هَذِهِ الْآيَةُ الْجَامِعَةُ الْفَاذَّةُ (فَمَنْ يَعْمَلْ مِثْقَالَ ذَرَّةٍ خَيْرًا يَرَهُ وَمَنْ يَعْمَلْ مِثْقَالَ ذَرَّةٍ شَرًّا يَرَهُ) .

---

2 Ovi hadisi su svrstani u poglavlje *O mu'džizima* jer je u njima istaknuta stvar koja će se zadržati sve do Sudnjeg dana.

3 Ez-Zilzal: 8.

3647. PRIČAO NAM JE Ali b. Abdullah, njemu Sufjan, a ovom Ejjub prenoseći od Muhammeda, koji je čuo Enesa b. Malika, radijallahu anhu, kako kaže:

"Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, izjutra rano ušao je u Hajber, a oni su bili izišli s lopatama. Kad su ga ugledali, rekli su: Ovo je Muhammed i vojska! Zatim su se žurno uputili u tvrđavu, a Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, digao je ruke i rekao: 'Allahu ekber! Hajber je pao! Kad mi stignemo u mjesto jednog naroda, zlo će jutro osvanuti onima koji su bili opomenuti!'"[1]

٣٦٤٧. حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ عَبْدِاللهِ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ حَدَّثَنَا أَيُّوبُ عَنْ مُحَمَّدٍ سَمِعْتُ أَنَسَ بْنَ مَالِكٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ يَقُولُ صَبَّحَ رَسُولُ اللهِ ﷺ خَيْبَرَ بُكْرَةً وَقَدْ خَرَجُوا بِالْمَسَاحِي فَلَمَّا رَأَوْهُ قَالُوا مُحَمَّدٌ وَالْخَمِيسُ وَأَحَالُوا إِلَى الْحِصْنِ يَسْعَوْنَ فَرَفَعَ النَّبِيُّ ﷺ يَدَيْهِ وَقَالَ اللهُ أَكْبَرُ خَرِبَتْ خَيْبَرُ إِنَّا إِذَا نَزَلْنَا بِسَاحَةِ قَوْمٍ فَسَاءَ صَبَاحُ الْمُنْذَرِينَ .

3648. PRIČAO MI JE Ibrahim b. Munzir, a njemu Ibn-Ebul-Fudejk prenoseći od Ibn-Ebu-Zi'ba, on od Makburija, a ovaj od Ebu-Hurejre, radijallahu anhu, koji je izjavio da je rekao:

"Allahov Poslaniče, ja sam od tebe čuo dosta hadisa, ali ih zaboravljam."

"Prostri svoj ogrtač" – rekao je on – i ja sam ga prostro. On je (nešto) zagrabio svojom rukom i bacio na ogrtač, a zatim rekao: "Privij ga uza se!" Ja sam ga privio uza se i poslije toga nisam više ni jednog hadisa zaboravio.[2]

٣٦٤٨. حَدَّثَنِي إِبْرَاهِيمُ بْنُ الْمُنْذِرِ حَدَّثَنَا ابْنُ أَبِي الْفُدَيْكِ عَنِ ابْنِ أَبِي ذِئْبٍ عَنِ الْمَقْبُرِيِّ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ قُلْتُ يَا رَسُولَ اللهِ إِنِّي سَمِعْتُ مِنْكَ حَدِيثًا كَثِيرًا فَأَنْسَاهُ قَالَ ابْسُطْ رِدَاءَكَ فَبَسَطْتُ فَغَرَفَ بِيَدِهِ فِيهِ ثُمَّ قَالَ ضُمَّهُ فَضَمَمْتُهُ فَمَا نَسِيتُ حَدِيثًا بَعْدُ .

1 Resulullah, sallallahu alejhi ve sellem, rekao je da će Hajber pasti u ruke muslimana prije nego što se to stvarno dogodilo. To se ostvarilo i zbog toga je hadis uvršten u poglavlje *O mudžizama*.

2 Ebu-Hurejra je ovo rekao u džamiji prilikom jednog Resulullahovog, sallallahu alejhi ve sellem, vaza. Vjerovjesnik mu je naredio da razastre svoju haljinu, a potom nešto simbolično zagrabio i istresao na nju. To je bilo simbolično davanje znanja, ali je ono postalo stvarnost, kako je to sam Ebu-Hurejra izjavio.

SADRŽAJ:

OPORUKE

DŽIHAD I VOJNI POHODI

PROPISIVANJE PETINE

GLAVARINA I PRIMIRJE

POČETAK STVARANJA

KAZIVANJA O VJEROVJESNICIMA

V R L I N E

صحيح البخاري

SAHIHU-L-BUHARI

BUHARIJEVA
zbirka hadisa

3

صحيح البخاري

SAHIHU-L-BUHARI

Buharijeva zbirka hadisa

Naslov originala:
صحيح البخاري
Naslov prijevoda:
SAHIHU-L-BUHARI
Buharijeva zbirka hadisa
Autor:
Muhammed b. Ismail el-Buhari
Prijevod i recenzija:
dr. Muharem Štulanović
Hasan Makić, prof.
mr. Ibrahim Husić
dr. Šukrija Ramić
dr. Šefik Kurdić
dr. Zuhdija Adilović
Redaktura:
mr. Muhamed Mehanović
mr. Muhamed Fadil
Izdavač: Visoki saudijski komitet za pomoć BiH
Tiraž: 6.000

Lektura i korektura:
Midhat Kasap
Redakcija:
mr. Muhamed Mehanović
mr. Senad Ćeman
mr. Abdulmedžid Šemsudin
Teufik Mešić
Dtp:
Teufik Mešić
Dizajn korice:
Sead Bećović
Štampa:
Amos Graf, Sarajevo
Za štampariju:
Fahrudin Korjenić

CIP - Katalogizacija u publikaciji
Nacionalna i univerzitetska biblioteka
Bosne i Hercegovine, Sarajevo

28-725-4/-5

al-BUHARI, Muhammad ibn Ismail
Buharijeva zbirka hadisa = Sahihu-l-Buhari
/ Muhammed b. Ismail El-Buhari;
(prijevod Hasan Škapur i grupa prevodilaca).
- Sarajevo: Visoki saudijski komitet, 2008. - 4 sv.; 24cm

Izv. stv. nasl. na arap. jeziku. - Tekst na bos. i arap. jeziku

ISBN 978-9958-880-32-2

COBISS.BH-ID 16982278

صحيح البخاري

SAHIHU-L-BUHARI

Buharijeva zbirka hadisa

Autor:
Muhammed b. Ismail el-Buhari

Prvo cjelovito izdanje

3.

Sarajevo, 1430. h.g./2009. godine

بسم الله الرحمن الرحيم

بسم الله الرحمن الرحيم

U ime Allaha, Svemilosnog, Samilosnog!

كتاب فضائل الصحابة

VRLINE ASHABA

O VRLINAMA VJEROVJESNIKOVIH, SALLALLAHU ALEJHI VE SELLEM, DRUGOVA

باب فضائل أصحاب النبي ﷺ

Onaj koji se družio s Vjerovjesnikom, sallallahu alejhi ve sellem, ili ga je vidio – a bio je musliman – računa se njegovim drugom.[1]

وَمَنْ صَحِبَ النَّبِيَّ ﷺ أَوْ رَآهُ مِنَ الْمُسْلِمِينَ فَهُوَ مِنْ أَصْحَابِهِ.

3649. PRIČAO NAM JE Ali b. Abdullah, a njemu Sufjan, prenoseći od Amra, koji je čuo Džabira b. Abdullaha, radijallahu anhuma, da kaže kako mu je pričao Ebu-Seid Hudri, prenijevši da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
"Doći će vrijeme kada će jedna grupa ljudi ratovati i pitati: 'Ima li među vama neko ko se družio s Allahovim Poslanikom, sallallahu alejhi ve sellem?' 'Da!', odgovorit će i pobijediti. Doći će zatim vrijeme kada će jedna grupa ljudi (ponovo) ratovati i bit će rečeno: 'Ima li među vama neko ko se družio s drugovima Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem[2]?'

٣٦٤٩. حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ عَبْدِاللهِ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ عَنْ عَمْرٍو قَالَ سَمِعْتُ جَابِرَ بْنَ عَبْدِاللهِ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا يَقُولُ حَدَّثَنَا أَبُو سَعِيدٍ الْخُدْرِيُّ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ : يَأْتِي عَلَى النَّاسِ زَمَانٌ فَيَغْزُو فِئَامٌ مِنَ النَّاسِ فَيَقُولُونَ فِيكُمْ مَنْ صَاحَبَ رَسُولَ اللهِ ﷺ فَيَقُولُونَ نَعَمْ فَيُفْتَحُ لَهُمْ ثُمَّ يَأْتِي عَلَى النَّاسِ زَمَانٌ فَيَغْزُو فِئَامٌ مِنَ النَّاسِ فَيُقَالُ هَلْ فِيكُمْ مَنْ صَاحَبَ أَصْحَابَ

1 Ali b. Medini kaže: "Onaj koji se družio s Poslanikom, sallallahu alejhi ve sellem, ili ga je vidio makar sat vremena, računa se njegovim drugom." Da li u Poslanikove, sallallahu alejhi ve sellem, drugove spadaju i neka druga stvorenja osim ljudi? Ovo pitanje predmet je rasprave. Što se tiče džina, prednost se daje mišljenju da i oni mogu spadati u ovu kategoriju, jer je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, poslan i njima, te su i oni *mukellefi* (obveznici) kao i ljudi. Među njima ima onih koji su bili pokorni i vjernici, ali ima i grešnika. Što se tiče meleka, ulema se slaže da je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, poslan i njima. Pa, ipak, učenjaci se ne slažu u vezi s tim da li se i meleci mogu smatrati Poslanikovim, sallallahu alejhi ve sellem, drugovima: neki i njih ubrajaju u tu kategoriju, spominjući kao potvrdu za takav stav konsenzus, dok drugi imaju suprotno mišljenje. Svakako da se pri uključivanju nekoga u skupinu Poslanikovih, sallallahu alejhi ve sellem, drugova uzima u obzir samo to da li je on vidio Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, na ovom svijetu, dok je bio vjernik.

2 Hadiski učenjaci navode podatak da je posljednji Poslanikov, sallallahu alejhi ve sellem, drug umro

'Da!', odgovorit će i pobijediti. Potom će doći vrijeme kada će jedna grupa ljudi (iznova) ratovati i bit će rečeno: 'Ima li među vama neko ko se družio s drugovima drugova Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem?'
'Da!', odgovorit će i pobijediti."

رَسُولِ اللهِ ﷺ فَيَقُولُونَ نَعَمْ فَيُفْتَحُ لَهُمْ ثُمَّ يَأْتِي
عَلَى النَّاسِ زَمَانٌ فَيَغْزُو فِئَامٌ مِنَ النَّاسِ فَيُقَالُ
هَلْ فِيكُمْ مَنْ صَاحَبَ مَنْ صَاحَبَ أَصْحَابَ
رَسُولِ اللهِ ﷺ فَيَقُولُونَ نَعَمْ فَيُفْتَحُ لَهُمْ .

3650. PRIČAO MI JE Ishak, njemu Nadr, da ga je obavijestio Šu'ba, prenoseći od Ebu-Džemre, koji je čuo Zehdema b. Mudarriba, a on Imrana b. Husajna, radijallahu anhuma, kako kaže da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
"Najbolji su u mome ummetu moji savremenici, potom generacija koja slijedi iza njih, a onda generacija iza njih."
Imran kaže: "Ne znam da li je poslije svoje generacije spomenuo dvije ili tri generacije."
"Doista će poslije vas doći ljudi koji će svjedočiti, a od njih neće biti traženo da svjedoče; varat će i neće biti od povjerenja; obavezivat će se, a (obaveze) neće ispunjavati. Kod njih će se pojaviti gojaznost."

٣٦٥٠. حَدَّثَنِي إِسْحَاقُ حَدَّثَنَا النَّضْرُ أَخْبَرَنَا شُعْبَةُ
عَنْ أَبِي جَمْرَةَ سَمِعْتُ زَهْدَمَ بْنَ مُضَرِّبٍ سَمِعْتُ
عِمْرَانَ بْنَ حُصَيْنٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا يَقُولُ قَالَ رَسُولُ اللهِ
ﷺ خَيْرُ أُمَّتِي قَرْنِي ثُمَّ الَّذِينَ يَلُونَهُمْ ثُمَّ الَّذِينَ يَلُونَهُمْ
قَالَ عِمْرَانُ فَلاَ أَدْرِي أَذَكَرَ بَعْدَ قَرْنِهِ قَرْنَيْنِ أَوْ ثَلاَثًا .
ثُمَّ إِنَّ بَعْدَكُمْ قَوْمًا يَشْهَدُونَ وَلاَ يُسْتَشْهَدُونَ
وَيَخُونُونَ وَلاَ يُؤْتَمَنُونَ وَيَنْذُرُونَ وَلاَ يَفُونَ وَيَظْهَرُ
فِيهِمُ السِّمَنُ .

3651. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Kesir, njega je obavijestio Sufjan, prenoseći od Mensura, on od Ibrahima, on od Abideа, a ovaj od Abdullaha, radijallahu anhu, da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
"Najbolji su ljudi moji savremenici, potom generacija koja slijedi iza njih, a onda generacija iza njih. Doći će nakon toga ljudi kojima će svjedočenje pretjecati zakletvu, a zakletva svjedočenje."
Ibrahim veli: "Tukli su nas dok smo bili mali zbog svjedočenja i obećanja."

٣٦٥١. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ كَثِيرٍ أَخْبَرَنَا سُفْيَانُ
عَنْ مَنْصُورٍ عَنْ إِبْرَاهِيمَ عَنْ عَبِيدَةَ عَنْ عَبْدِ اللهِ
رَضِيَ اللهُ عَنْهُ أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ قَالَ: خَيْرُ النَّاسِ قَرْنِي
ثُمَّ الَّذِينَ يَلُونَهُمْ ثُمَّ الَّذِينَ يَلُونَهُمْ ثُمَّ يَجِيءُ قَوْمٌ
تَسْبِقُ شَهَادَةُ أَحَدِهِمْ يَمِينَهُ وَيَمِينُهُ شَهَادَتَهُ قَالَ
إِبْرَاهِيمُ وَكَانُوا يَضْرِبُونَنَا عَلَى الشَّهَادَةِ وَالْعَهْدِ
وَنَحْنُ صِغَارٌ .

stote godine po Hidžri. (Neki, međutim, kažu da se to desilo sto sedme, a neki sto desete godine.) Bio je to Ebu-Tufejl Amir b. Vasile Lejsi, kako tvrdi Muslim u *Sahihu*.

O VRLINAMA MUHADŽIRA[1] I NJIHOVIM VRIJEDNOSTIMA

باب مناقب المهاجرين وفضلهم

Ebu-Bekr Abdullah b. Ebu-Kuhafa Tejmi, radijallahu anhu, bio je muhadžir. Uzvišeni kaže: "... i siromašnim muhadžirima koji su iz rodnog kraja svoga protjerani i imovine svoje lišeni, koji žele Allahovu milost i naklonost steći, i Allaha i Poslanika Njegova potpomoći – to su, zaista, pravi vjernici..."[2] a također i: "Ako ga vi ne pomognete, pa pomagao ga je Allah onda kad su ga oni koji ne vjeruju prisilili da ode, kad je s njim bio samo drug njegov, kad su njih dvojica bili u pećini, i kad je on rekao drugu svome: "Ne brini Allah je s nama!'"[3] Aiša, Ebu-Seid i Ibn-Abbas, radijallahu anhum, kažu da je Ebu-Bekr bio s Vjerovjesnikom, sallallahu alejhi ve sellem, u pećini.

مِنْهُمْ أَبُو بَكْرٍ عَبْدُاللهِ بْنُ أَبِي قُحَافَةَ التَّيْمِيُّ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ وَقَوْلِ اللهِ تَعَالَى ﴿ لِلْفُقَرَاءِ الْمُهَاجِرِينَ الَّذِينَ أُخْرِجُوا مِنْ دِيَارِهِمْ وَأَمْوَالِهِمْ يَبْتَغُونَ فَضْلاً مِنَ اللهِ وَرِضْوَانًا، وَيَنْصُرُونَ اللهَ وَرَسُولَهُ أُولَئِكَ هُمُ الصَّادِقُونَ ﴾ وَقَالَ اللهُ ﴿ إِلاَّ تَنْصُرُوهُ فَقَدْ نَصَرَهُ اللهُ ﴾ إِلَى قَوْلِهِ ﴿ إِنَّ اللهَ مَعَنَا ﴾ قَالَتْ عَائِشَةُ وَأَبُو سَعِيدٍ وَابْنُ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمْ وَكَانَ أَبُو بَكْرٍ مَعَ النَّبِيِّ ﷺ فِي الْغَارِ.

3652. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Redža, njemu Israil, prenoseći od Ebu-Ishaka, on od Beraa da je kazao:

"Kupio je Ebu-Bekr od Aziba sedlo za devu za trinaest dirhema i rekao mu: 'Naredi Berau da mi ga donese!' 'Ne', reče Azib, 'sve dok nam ne ispričaš šta ste ti i Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, učinili kada ste izišli iz Meke, dok su vas mušrici tražili.' Tada on poče kazivati:'Izišli smo iz Meke i putovali dan i noć, (prenosilac je u nedoumici da li je rečeno: *fe ahjejna* – probdjeli smo, ili: *serejna* – putovali smo) sve do podne, kada je nastupila podnevska žega. Bacio sam pogled tražeći hlad u koji bih se sklonio, te ugledah stijenu. Otišao sam do nje i prebrao očima po hladovini, a onda poravnao to mjesto i na njemu raširio prostirku za Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, rekavši mu: 'Odmori se, Allahov Vjerovjesniče!'

٣٦٥٢. حَدَّثَنَا عَبْدُاللهِ بْنُ رَجَاءٍ حَدَّثَنَا إِسْرَائِيلُ عَنْ أَبِي إِسْحَاقَ عَنِ الْبَرَاءِ قَالَ اشْتَرَى أَبُو بَكْرٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ مِنْ عَازِبٍ رَحْلاً بِثَلاَثَةَ عَشَرَ دِرْهَمًا فَقَالَ أَبُو بَكْرٍ لِعَازِبٍ مُرِ الْبَرَاءَ فَلْيَحْمِلْ إِلَيَّ رَحْلِي فَقَالَ عَازِبٌ لاَ حَتَّى تُحَدِّثَنَا كَيْفَ صَنَعْتَ أَنْتَ وَرَسُولُ اللهِ ﷺ حِينَ خَرَجْتُمَا مِنْ مَكَّةَ وَالْمُشْرِكُونَ يَطْلُبُونَكُمْ قَالَ ارْتَحَلْنَا مِنْ مَكَّةَ فَأَحْيَيْنَا أَوْ سَرَيْنَا لَيْلَتَنَا وَيَوْمَنَا حَتَّى أَظْهَرْنَا وَقَامَ قَائِمُ الظَّهِيرَةِ فَرَمَيْتُ بِبَصَرِي هَلْ أَرَى مِنْ ظِلٍّ فَآوِيَ إِلَيْهِ فَإِذَا صَخْرَةٌ أَتَيْتُهَا فَنَظَرْتُ بَقِيَّةَ ظِلٍّ لَهَا فَسَوَّيْتُهُ ثُمَّ فَرَشْتُ لِلنَّبِيِّ ﷺ فِيهِ ثُمَّ قُلْتُ لَهُ اضْطَجِعْ

1 Muhadžirima se smatraju svi oni koji su se s Poslanikom, sallallahu alejhi ve sellem, iselili iz Mekke u Medinu.

2 El-Hašr, 8.

3 Et-Tevba, 40.

Vjerovjesnik je, sallallahu alejhi ve sellem, legao, a ja sam krenuo da izvidim da li nas neko slijedi. Tada se pojavi jedan čobanin koji je gonio ovce prema stijeni, želeći isto što i mi, pa sam ga upitao:
'Čiji si ti, mladiću?'
'Jednog čovjeka iz (plemena) Kurejša', odgovori on spominjući čovjeka kojeg sam poznavao.
'A muzu li se tvoje ovce?', upitao sam ga.
'Da', reče on.
'Hoćeš li nam namusti (malo mlijeka)?', upitao sam, a on odgovori: 'Hoću!' Rekoh mu da sveže ovcu i on je sveza, i da otrese vime od prašine i isprаši ruke. (Bera je pokazao kako je to bilo, udarivši dlanom o dlan).
Namuzao je malo[1] mlijeka. Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, napravio sam posudicu od kože na čiji sam otvor stavio komad platna; sipao sam (vodu) po mlijeku sve dok se nije ohladilo. Uputio sam se potom s time Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, (i stigao) upravo u vrijeme kada se budio.
'Popij, Allahov Poslaniče!', rekoh mu, te je pio toliko da sam osjetio zadovoljstvo.
'Vrijeme je da nastavimo, Allahov Poslaniče!', rekoh mu potom, a on odgovori: 'Tako je!'
Krenuli smo dalje. Oni su nas tražili, ali nas niko nije pronašao osim Surake b. Malika b. Džu'šuma, koji je bio na svome konju.
'Stiže nas potjera, Allahov Poslaniče!',rekoh.
'Ne žalosti se! Doista je Allah s nama!',
odgovori on.'"

يَا نَبِيَّ اللهِ فَاضْطَجَعَ النَّبِيُّ ﷺ ثُمَّ انْطَلَقْتُ
أَنْظُرُ مَا حَوْلِي هَلْ أَرَى مِنَ الطَّلَبِ أَحَدًا فَإِذَا
أَنَا بِرَاعِي غَنَمٍ يَسُوقُ غَنَمَهُ إِلَى الصَّخْرَةِ يُرِيدُ
مِنْهَا الَّذِي أَرَدْنَا فَسَأَلْتُهُ فَقُلْتُ لَهُ لِمَنْ أَنْتَ يَا
غُلاَمُ قَالَ لِرَجُلٍ مِنْ قُرَيْشٍ سَمَّاهُ فَعَرَفْتُهُ فَقُلْتُ
هَلْ فِي غَنَمِكَ مِنْ لَبَنٍ قَالَ نَعَمْ قُلْتُ فَهَلْ أَنْتَ
حَالِبٌ لَنَا قَالَ نَعَمْ فَأَمَرْتُهُ فَاعْتَقَلَ شَاةً مِنْ غَنَمِهِ
ثُمَّ أَمَرْتُهُ أَنْ يَنْفُضَ ضَرْعَهَا مِنَ الْغُبَارِ ثُمَّ أَمَرْتُهُ
أَنْ يَنْفُضَ كَفَّيْهِ فَقَالَ هَكَذَا ضَرَبَ إِحْدَى كَفَّيْهِ
بِالأُخْرَى فَحَلَبَ لِي كُثْبَةً مِنْ لَبَنٍ وَقَدْ جَعَلْتُ
لِرَسُولِ اللهِ ﷺ إِدَاوَةً عَلَى فَمِهَا خِرْقَةٌ فَصَبَبْتُ عَلَى
اللَّبَنِ حَتَّى بَرَدَ أَسْفَلُهُ فَانْطَلَقْتُ بِهِ إِلَى النَّبِيِّ ﷺ
فَوَافَقْتُهُ قَدِ اسْتَيْقَظَ فَقُلْتُ اشْرَبْ يَا رَسُولَ اللهِ
فَشَرِبَ حَتَّى رَضِيتُ ثُمَّ قُلْتُ قَدْ آنَ الرَّحِيلُ
يَا رَسُولَ اللهِ قَالَ بَلَى فَارْتَحَلْنَا وَالْقَوْمُ يَطْلُبُونَنَا
فَلَمْ يُدْرِكْنَا أَحَدٌ مِنْهُمْ غَيْرُ سُرَاقَةَ بْنِ مَالِكِ بْنِ
جُعْشُمٍ عَلَى فَرَسٍ لَهُ فَقُلْتُ هَذَا الطَّلَبُ قَدْ لَحِقَنَا
يَا رَسُولَ اللهِ فَقَالَ (لاَ تَحْزَنْ إِنَّ اللهَ مَعَنَا) .

1 Koliko jedna šolja ili jedan mužaj. (prim. rec.)

3653. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Sinan, a njemu Hemmam, prenoseći od Sabita, on od Enesa, a ovaj od Ebu-Bekra, radijallahu anhu, da je kazao: "Rekao sam Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, dok smo bili u pećini: 'Da je neko iz potjere zavirio dolje, vidio bi nas!'
'Šta misliš, Ebu-Bekre, o dvojici s kojima je Allah treći?', odgovori on."[2]

٣٦٥٣. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ سِنَانٍ حَدَّثَنَا هَمَّامٌ عَنْ ثَابِتٍ عَنْ أَنَسٍ عَنْ أَبِي بَكْرٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ قُلْتُ لِلنَّبِيِّ ﷺ وَأَنَا فِي الْغَارِ لَوْ أَنَّ أَحَدَهُمْ نَظَرَ تَحْتَ قَدَمَيْهِ لَأَبْصَرَنَا فَقَالَ مَا ظَنُّكَ يَا أَبَا بَكْرٍ بِاثْنَيْنِ اللهُ ثَالِثُهُمَا .

O RIJEČIMA VJEROVJESNIKOVIM, SALLALLAHU ALEJHI VE SELLEM: "ZATVORITE SVA VRATA OSIM VRATA EBU-BEKROVIH!"[3]

باب قَوْلِ النَّبِيِّ ﷺ سُدُّوا الْأَبْوَابَ إِلَّا بَابَ أَبِي بَكْرٍ

Ovaj hadis od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, prenosi Ibn-Abbas.

قَالَهُ ابْنُ عَبَّاسٍ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ .

3654. PRIČAO MI JE Abdullah b. Muhammed, njemu Ebu-Amir, a ovom Fulejh, rekavši da mu je pričao Salim Ebu-Nadr, prenoseći od Busra b. Seida, a ovaj od Ebu-Seida Hudrija, radijallahu anhu, da je kazao:
"Držeći ljudima hutbu, Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, je rekao: 'Uzvišeni Allah dao je Svome robu da odabere između onoga što je kod Njega ili ono što je na dunjaluku, pa je taj rob odabrao ono što je kod Allaha.' Tada je – kaže prenosilac – zaplakao Ebu-Bekr, a mi se začudismo što on plače jer je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, obavijestio o robu koji je mogao birati. Međutim, spomenuti rob kojem je dato da bira bio je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem,

٣٦٥٤. حَدَّثَنِي عَبْدُاللهِ بْنُ مُحَمَّدٍ حَدَّثَنَا أَبُو عَامِرٍ حَدَّثَنَا فُلَيْحٌ قَالَ حَدَّثَنِي سَالِمٌ أَبُو النَّضْرِ عَنْ بُسْرِ بْنِ سَعِيدٍ عَنْ أَبِي سَعِيدٍ الْخُدْرِيِّ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ خَطَبَ رَسُولُ اللهِ ﷺ النَّاسَ وَقَالَ إِنَّ اللهَ خَيَّرَ عَبْدًا بَيْنَ الدُّنْيَا وَبَيْنَ مَا عِنْدَهُ فَاخْتَارَ ذَلِكَ الْعَبْدُ مَا عِنْدَ اللهِ قَالَ فَبَكَى أَبُو بَكْرٍ فَعَجِبْنَا لِبُكَائِهِ أَنْ يُخْبِرَ رَسُولُ اللهِ ﷺ عَنْ عَبْدٍ خُيِّرَ فَكَانَ رَسُولُ اللهِ ﷺ هُوَ الْمُخَيَّرَ وَكَانَ أَبُو بَكْرٍ أَعْلَمَنَا فَقَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ إِنَّ مِنْ أَمَنِّ النَّاسِ

2 Dio ovog hadisa ponavlja se u hadisima br. 3922 i 4663.

3 Bezzar u *Musnedu* pokušava uskladiti ovaj hadis s hadisima koji spominju Aliju kao jedinog kome je to bilo dopušteno i kaže: "Do nas su dospjela predanja stanovnika Kufe o Aliji s dobrim senedima te predanja Medinelija o Ebu-Bekru. Ako su predanja stanovnika Kufe istinita, usklađivanje je tih hadisa moguće... Alijina su vrata bila iz pravca džamije. On nije imao drugih vrata, pa mu nije bilo naređeno da zatvori ta jedina vrata... Osim toga, usklađivanje je moguće jer je zapovijed o zatvaranju vrata izdana dva puta. Tako je prvi put izuzet Alija, a drugi put Ebu-Bekr... Međutim, usklađivanje nije moguće ukoliko se zabrana u slučaju Alije ne odnosi na prava vrata, a da se u slučaju druge zapovijedi ona odnosi na mala vrata – prozorčiće koje su bili ostavili na vratima da bi se kroz njih mogli uvlačiti u džamiju..."

a Ebu-Bekr bio je najučeniji među nama."[1]
Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, je rekao: "Ebu-Bekr mi je najpovjerljiviji čovjek u druženju i imetku. Da sam za pravog prijatelja uzimao ikoga mimo Gospodara svoga, onda bih odabrao Ebu-Bekra. Ali, islamsko bratstvo i ljubav (je bolje). Neka nijedna vrata na džamiji ne ostanu otvorena osim vrata Ebu-Bekrovih!"

عَلَيَّ فِي صُحْبَتِهِ وَمَالِهِ أَبَا بَكْرٍ وَلَوْ كُنْتُ مُتَّخِذًا خَلِيلاً غَيْرَ رَبِّي لاَتَّخَذْتُ أَبَا بَكْرٍ وَلَكِنْ أُخُوَّةُ الإِسْلاَمِ وَمَوَدَّتُهُ لاَ يَبْقَيَنَّ فِي الْمَسْجِدِ بَابٌ إِلاَّ سُدَّ إِلاَّ بَابَ أَبِي بَكْرٍ .

O TOME DA JE EBU-BEKROVA VRIJEDNOST ODMAH IZA VJEROVJESNIKOVE, SALLALLAHU ALEJHI VE SELLEM, VRIJEDNOSTI

بَاب فَضْلِ أَبِي بَكْرٍ بَعْدَ النَّبِيِّ ﷺ

3655. **PRIČAO NAM JE** Abdul-Aziz b. Abdullah, a njemu Sulejman, prenoseći od Jahjaa b. Seida, ovaj od Nafi'a, a on od Ibn-Omera, radijallahu anhuma, da je rekao:
"Odabirali smo najbolje ljude u vrijeme Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, pa smo dali prednost Ebu-Bekru, zatim Omeru, a onda Osmanu b. Affanu, radijallahu anhum."[2]

٣٦٥٥. حَدَّثَنَا عَبْدُالْعَزِيزِ بْنُ عَبْدِاللهِ حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ عَنْ يَحْيَى بْنِ سَعِيدٍ عَنْ نَافِعٍ عَنِ ابْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا قَالَ كُنَّا نُخَيِّرُ بَيْنَ النَّاسِ فِي زَمَنِ النَّبِيِّ ﷺ فَنُخَيِّرُ أَبَا بَكْرٍ ثُمَّ عُمَرَ بْنَ الْخَطَّابِ ثُمَّ عُثْمَانَ بْنَ عَفَّانَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ .

1 Dakle, Ebu-Bekr najbolje je poznavao Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, i najbolje je znao šta je on želio kazati.

2 Dio ovog hadisa navodi se u hadisu br. 3697.

O RIJEČIMA VJEROVJESNIKOVIM, SALLALLAHU ALEJHI VE SELLEM: "DA SAM ZA PRISNOG PRIJATELJA UZIMAO..."[3]

باب قول النبي ﷺ لو كنت متخذا خليلا

Ovaj hadis prenosi Ebu-Seid.

قَالَهُ أَبُو سَعِيدٍ .

3656. PRIČAO NAM JE Muslim b. Ibrahim, njemu Vuhejb, a ovom Ejjub, prenoseći od Ikrime, on od Ibn-Abbasa, radijallahu anhuma, a ovaj od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, da je rekao: "Da sam za prisnog prijatelja uzimao koga iz moga ummeta, uzeo bih Ebu-Bekra; on mi je, međutim, brat i sudrug."

٣٦٥٦. حَدَّثَنَا مُسْلِمُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ حَدَّثَنَا وُهَيْبٌ حَدَّثَنَا أَيُّوبُ عَنْ عِكْرِمَةَ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ لَوْ كُنْتُ مُتَّخِذًا مِنْ أُمَّتِي خَلِيلاً لاتَّخَذْتُ أَبَا بَكْرٍ وَلَكِنْ أَخِي وَصَاحِبِي.

3657. PRIČALI SU NAM Mu'alla b. Esed i Musa b. Isma'il Tebuzeki, rekavši da im je pričao Vuhejb, prenoseći od Ejjuba da je (Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem) rekao:
"Da sam ikoga uzeo za prisnog prijatelja, uzeo bih njega, ali je islamsko bratstvo ipak vrednije."
PRIČAO NAM JE Kutejba, a njemu Abdul-Vehhab, prenoseći od Ejjuba isto... (isti hadis).

٣٦٥٧. حَدَّثَنَا مُعَلَّى بْنُ أَسَدٍ وَمُوسَى بْنُ إِسْمَاعِيلَ التَّبُوذَكِيُّ قَالاَ حَدَّثَنَا وُهَيْبٌ عَنْ أَيُّوبَ وَقَالَ لَوْ كُنْتُ مُتَّخِذًا خَلِيلاً لاَتَّخَذْتُهُ خَلِيلاً وَلَكِنْ أُخُوَّةُ الإِسْلاَمِ أَفْضَلُ حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ حَدَّثَنَا عَبْدُالْوَهَّابِ عَنْ أَيُّوبَ مِثْلَهُ .

3658. PRIČAO NAM JE Sulejman b. Harb, da ga je obavijestio Hammad b. Zejd, prenoseći od Ejjuba, a on od Abdullaha b. Ebu-Mulejke da je kazao:
"Pisali su stanovnici Kufe Ibn-Zubejru pitajući ga o (nasljedstvu) djeda, pa je on rekao: 'Što se tiče onog za koga je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: 'Da sam iz ovog ummeta birao prisnog prijatelja, njega bih odabrao!' – stavio ga je (djeda) na stupanj oca', misleći na Ebu-Bekra."

٣٦٥٨. حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ حَرْبٍ أَخْبَرَنَا حَمَّادُ بْنُ زَيْدٍ عَنْ أَيُّوبَ عَنْ عَبْدِاللهِ بْنِ أَبِي مُلَيْكَةَ قَالَ كَتَبَ أَهْلُ الْكُوفَةِ إِلَى ابْنِ الزُّبَيْرِ فِي الْجَدِّ فَقَالَ أَمَّا الَّذِي قَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ لَوْ كُنْتُ مُتَّخِذًا مِنْ هَذِهِ الأُمَّةِ خَلِيلاً لاَتَّخَذْتُهُ أَنْزَلَهُ أَبًا يَعْنِي أَبَا بَكْرٍ .

---

3 Učenjaci se razilaze pri stupnjevanju riječi: *el-mevedde* (dragost), *el-hulle (prisno prijateljstvo)*, *el-mehabbe* (ljubav) *i es-sadaka* (prijateljstvo).

3659. PRIČALI SU NAM Humejdi i Muhammed b. Ubejdillah, rekavši da im je pričao Ibrahim b. Sa'd, prenoseći od svoga oca, on od Muhammeda b. Džubejra b. Mut'ima, a ovaj od svoga oca da je kazao:
"Došla je neka žena Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, pa joj je on naredio da dođe ponovo.
'A šta ako ti se vratim, pa te ne nađem?', upita ga ona, kao da je mislila na njegovu smrt.
'Ako me ne nađeš, onda se obrati Ebu-Bekru!', reče joj on."[1]

٣٦٥٩. حَدَّثَنَا الْحُمَيْدِيُّ وَمُحَمَّدُ بْنُ عُبَيْدِاللهِ قَالاَ حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ سَعْدٍ عَنْ أَبِيهِ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ جُبَيْرِ بْنِ مُطْعِمٍ عَنْ أَبِيهِ قَالَ أَتَتِ امْرَأَةٌ النَّبِيَّ ﷺ فَأَمَرَهَا أَنْ تَرْجِعَ إِلَيْهِ قَالَتْ أَرَأَيْتَ إِنْ جِئْتُ وَلَمْ أَجِدْكَ كَأَنَّهَا تَقُولُ الْمَوْتَ قَالَ ﷺ إِنْ لَمْ تَجِدِينِي فَأْتِي أَبَا بَكْرٍ .

3660. PRIČAO MI JE Ahmed b. Ebu-Tajjib, njemu Isma'il b. Mudžalid, a ovom Bejan b. Bišr, prenoseći od Vebere b. Abdur-Rahmana, on od Hemmama, koji kaže da je čuo Ammara da je rekao:
"Vidio sam Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, a s njim je bilo samo pet robova, dvije žene i Ebu-Bekr."[2]

٣٦٦٠. حَدَّثَنِي أَحْمَدُ بْنُ أَبِي الطَّيِّبِ حَدَّثَنَا إِسْمَاعِيلُ بْنُ مُجَالِدٍ حَدَّثَنَا بَيَانُ بْنُ بِشْرٍ عَنْ وَبَرَةَ بْنِ عَبْدِالرَّحْمَنِ عَنْ هَمَّامٍ قَالَ سَمِعْتُ عَمَّارًا يَقُولُ رَأَيْتُ رَسُولَ اللهِ ﷺ وَمَا مَعَهُ إِلاَّ خَمْسَةُ أَعْبُدٍ وَامْرَأَتَانِ وَأَبُو بَكْرٍ .

3661. PRIČAO MI JE Hišam b. Ammar, njemu Sadeka b. Halid, a ovom Zejd b. Vakid, prenoseći od Busra b. Ubejdullaha, on od Aizillaha Ebu-Idrisa, a ovaj od Ebu-Derdaa, radijallahu anhu, da je kazao:
"Sjedio sam kod Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, kad je došao Ebu-Bekr, držeći skutove odjeće u ruci, tako da je otkrio svoje koljeno. 'Vaš prijatelj se sporječkao!', reče Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem. Tada on nazva selam i reče: 'Između mene i Ibn-Hattaba bilo je razmirica. Zato sam požurio k njemu kajući se i tražeći da mi oprosti, ali on to ne htjede, te sam zato došao tebi.'
'Allah ti oprostio, Ebu-Bekre!', (reče Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem) ponovivši to tri puta.
Omer se, nakon toga, pokajao, te je otišao kući Ebu-Bekrovoj i upitao: 'Je li Ebu-Bekr u kući?'
'Nije', odgovoriše mu.

٣٦٦١. حَدَّثَنِي هِشَامُ بْنُ عَمَّارٍ حَدَّثَنَا صَدَقَةُ بْنُ خَالِدٍ حَدَّثَنَا زَيْدُ بْنُ وَاقِدٍ عَنْ بُسْرِ بْنِ عُبَيْدِاللهِ عَنْ عَائِذِ اللهِ أَبِي إِدْرِيسَ عَنْ أَبِي الدَّرْدَاءِ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ كُنْتُ جَالِسًا عِنْدَ النَّبِيِّ ﷺ إِذْ أَقْبَلَ أَبُو بَكْرٍ آخِذًا بِطَرَفِ ثَوْبِهِ حَتَّى أَبْدَى عَنْ رُكْبَتِهِ فَقَالَ النَّبِيُّ ﷺ أَمَّا صَاحِبُكُمْ فَقَدْ غَامَرَ فَسَلَّمَ وَقَالَ إِنِّي كَانَ بَيْنِي وَبَيْنَ ابْنِ الْخَطَّابِ شَيْءٌ فَأَسْرَعْتُ إِلَيْهِ ثُمَّ نَدِمْتُ فَسَأَلْتُهُ أَنْ يَغْفِرَ لِي فَأَبَى عَلَيَّ فَأَقْبَلْتُ إِلَيْكَ فَقَالَ يَغْفِرُ اللهُ لَكَ يَا أَبَا بَكْرٍ ثَلاَثًا ثُمَّ إِنَّ عُمَرَ نَدِمَ فَأَتَى مَنْزِلَ أَبِي بَكْرٍ

1 Ovaj se hadis navodi i pod brojevima 7220 i 7360.

2 Dakle, samo te osobe su bile primile islam, a Ebu Bekr je bio prvi slobodni, odrasli muškarac koji je primio islam. U ovom hadisu se ističe taj Ebu Bekrov fadilet. Dio ovog hadisa navodi se i u hadisu br. 3857.

On se onda uputi Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, i nazva selam. Vjerovjesnikovo, sallallahu alejhi ve sellem, lice se poče mijenjati (po izrazu ili boji) od srdžbe. Tada se Ebu Bekr uplaši (za Omera).[3] Onda se baci na koljena i dva puta ponovi: 'Allahov Poslaniče, tako mi Allaha ja sam više kriv!'[4] Tada Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, reče: 'Allah me poslao vama, ali vi rekoste: 'Lažeš!', a samo Ebu-Bekr reče: 'Istinu kaže!' Pružao mi je potporu lično i svojim imetkom, pa hoćete li ostaviti na miru moga prijatelja?!" Ponovio je to dva puta. Poslije toga (Ebu-Bekr) više nikad nije uznemiravan."[5]

فَسَأَلَ أَثَمَّ أَبُو بَكْرٍ فَقَالُوا لاَ فَأَتَى إِلَى النَّبِيِّ ﷺ
فَسَلَّمَ فَجَعَلَ وَجْهُ النَّبِيِّ ﷺ يَتَمَعَّرُ حَتَّى أَشْفَقَ
أَبُو بَكْرٍ فَجَثَا عَلَى رُكْبَتَيْهِ فَقَالَ يَا رَسُولَ اللهِ وَاللهِ
أَنَا كُنْتُ أَظْلَمَ مَرَّتَيْنِ فَقَالَ النَّبِيُّ ﷺ إِنَّ اللهَ بَعَثَنِي
إِلَيْكُمْ فَقُلْتُمْ كَذَبْتَ وَقَالَ أَبُو بَكْرٍ صَدَقَ وَوَاسَانِي
بِنَفْسِهِ وَمَالِهِ فَهَلْ أَنْتُمْ تَارِكُوا لِي صَاحِبِي مَرَّتَيْنِ
فَمَا أُوذِيَ بَعْدَهَا .

3662. PRIČAO NAM JE Mu'alla b. Esed, a njemu Abdul-Aziz b. Muhtar, koji je rekao da mu je pričao Halid Hazza', prenoseći od Ebu-Usmana, a ovaj od Amr b. Asa, radijallahu anhu, da ga je Vjerovjesnik, imenovao za zapovjednika vojske u pohodu na Zatu Selasil. Došao sam mu – kaže Amr – i upitao ga: 'Ko ti je najdraži od ljudi?'
'Aiša', odgovorio mi je.
'A od muškaraca?', priupitah.
'Njen otac', odgovori on.
'A poslije njega?', upitah.
'Omer b. Hattab', odgovori on, a potom spomenu još neke ljude."[6]

٣٦٦٢. حَدَّثَنَا مُعَلَّى بْنُ أَسَدٍ حَدَّثَنَا عَبْدُالْعَزِيزِ
ابْنُ الْمُخْتَارِ قَالَ خَالِدٌ الْحَذَّاءُ حَدَّثَنَا عَنْ
أَبِي عُثْمَانَ قَالَ حَدَّثَنِي عَمْرُو بْنُ الْعَاصِ رَضِي اللهُ
عَنْهُ أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ بَعَثَهُ عَلَى جَيْشِ ذَاتِ السُّلاَسِلِ
فَأَتَيْتُهُ فَقُلْتُ أَيُّ النَّاسِ أَحَبُّ إِلَيْكَ قَالَ عَائِشَةُ
فَقُلْتُ مِنَ الرِّجَالِ فَقَالَ أَبُوهَا قُلْتُ ثُمَّ مَنْ قَالَ
ثُمَّ عُمَرُ بْنُ الْخَطَّابِ فَعَدَّ رِجَالاً .

3663. PRIČAO NAM JE Ebul-Jeman, da ga je obavijestio Šu'ajb, prenoseći od Zuhrija, njega obavijestio Ebu-Seleme b. Abdur-Rahman b. Avf, da je Ebu-Hurejre, radijallahu anhu, kazao:
"Čuo sam Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, da kaže: 'Jedan je čobanin čuvao ovce, pa je vuk napao stado i ugrabio jednu ovcu.

٣٦٦٣. حَدَّثَنَا أَبُو الْيَمَانِ أَخْبَرَنَا شُعَيْبٌ عَنِ
الزُّهْرِيِّ قَالَ أَخْبَرَنِي أَبُو سَلَمَةَ بْنُ عَبْدِالرَّحْمَنِ بْنِ
عَوْفٍ أَنَّ أَبَا هُرَيْرَةَ رَضِي اللهُ عَنْهُ قَالَ سَمِعْتُ
رَسُولَ اللهِ ﷺ يَقُولُ بَيْنَمَا رَاعٍ فِي غَنَمِهِ عَدَا عَلَيْهِ
الذِّئْبُ فَأَخَذَ مِنْهَا شَاةً فَطَلَبَهُ الرَّاعِي فَالْتَفَتَ

3 Prepao se za Omera pribojavajući se da mu Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, što ne učini.

4 U drugim rukopisima stoji: "Ja sam bio dvostruko nepravedniji..."

5 Dio ovog hadisa navodi se u hadisu br. 4640.

6 Dio ovog hadisa navodi se u hadisu br. 4358.

Čobanin ga je potjerao, a on se okrenuo i povikao: ‘Koga će ona imati na dan kada bude prepuštena zvijeri, na dan kada ne bude drugog čuvara osim mene?!’
Neki je čovjek (isto tako) vodio natovarenu kravu, pa se ona okrenula i rekla: ‘Ja, doista, nisam stvorena za ovo, nego za oranje!”
‘Slavljen neka je Allah!’, povikaše ljudi, a Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, reče: ‘Ja u to vjerujem, a i Ebu-Bekr i Omer b. Hattab također – neka je Allah zadovoljan njima!’”

إِلَيْهِ الذِّئْبُ فَقَالَ مَنْ لَهَا يَوْمَ السَّبُعِ يَوْمَ لَيْسَ لَهَا رَاعٍ غَيْرِي وَبَيْنَمَا رَجُلٌ يَسُوقُ بَقَرَةً قَدْ حَمَلَ عَلَيْهَا فَالْتَفَتَتْ إِلَيْهِ فَكَلَّمَتْهُ فَقَالَتْ إِنِّي لَمْ أُخْلَقْ لِهَذَا وَلَكِنِّي خُلِقْتُ لِلْحَرْثِ قَالَ النَّاسُ سُبْحَانَ اللهِ قَالَ النَّبِيُّ ﷺ فَإِنِّي أُومِنُ بِذَلِكَ وَأَبُو بَكْرٍ وَعُمَرُ بْنُ الْخَطَّابِ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا .

3664. PRIČAO NAM JE Abdan, njega je obavijestio Abdullah, prenoseći od Junusa, on od Zuhrija, kojeg je obavijestio Ibn-Musejjeb, da je čuo Ebu-Hurejru, radijallahu anhu, kako kaže da je čuo Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, da kaže:
“Spavao sam i snu vidio bunar; iz njega sam kantom grabio onoliko koliko je Allah htio. Poslije mene uzeo ju je Ibn-Ebi-Kuhafe (Ebu-Bekr) i – neka mu Allah oprosti slabost – mučeći se izvadio kantu ili dvije (u nedoumici je prenosilac). Potom se kanta pretvorila u veću, pa ju je preuzeo Ibn-Hattab (Omer). Nisam u tome (poslu) vidio vještijeg čovjeka od njega; tako da su ljudi napravili (pojilišta) odmorišta oko vode.”[1]

٣٦٦٤. حَدَّثَنَا عَبْدَانُ أَخْبَرَنَا عَبْدُاللهِ عَنْ يُونُسَ عَنِ الزُّهْرِيِّ قَالَ أَخْبَرَنِي ابْنُ الْمُسَيَّبِ سَمِعَ أَبَا هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ سَمِعْتُ النَّبِيَّ ﷺ يَقُولُ بَيْنَا أَنَا نَائِمٌ رَأَيْتُنِي عَلَى قَلِيبٍ عَلَيْهَا دَلْوٌ فَنَزَعْتُ مِنْهَا مَا شَاءَ اللهُ ثُمَّ أَخَذَهَا ابْنُ أَبِي قُحَافَةَ فَنَزَعَ بِهَا ذَنُوبًا أَوْ ذَنُوبَيْنِ وَفِي نَزْعِهِ ضَعْفٌ وَاللهُ يَغْفِرُ لَهُ ضَعْفَهُ ثُمَّ اسْتَحَالَتْ غَرْبًا فَأَخَذَهَا ابْنُ الْخَطَّابِ فَلَمْ أَرَ عَبْقَرِيًّا مِنَ النَّاسِ يَنْزِعُ نَزْعَ عُمَرَ حَتَّى ضَرَبَ النَّاسُ بِعَطَنٍ .

1 Ovo je aluzija na vremensko razdoblje hilafeta Ebu-Bekrova i Omerova, radijallahu anhuma, kao što se to navodi u *Fethul-bariju,* 12/431. Dio ovog hadisa navodi se u hadisima br. 7021, 7022, 7475.

3665. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Mukatil, njega je obavijestio Abdullah, a njega Musa b. Ukbe, prenoseći od Salima b. Abdullaha, a ovaj od Abdullaha b. Omera, radijallahu anhuma, da je kazivao: "Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, je rekao: 'Ko spusti odjeću iz oholosti – Allah na Sudnjem danu neće gledati u njega!' Na to Ebu-Bekr reče: 'Jedan mi kraj odjeće pada ako ga ne držim!'
'Ti to ne činiš iz oholosti!', reče mu Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem."
Musa veli: "Upitao sam Salima da li je Abdullah rekao: 'Ko produži ogrtač...', pa mi je odgovorio: 'Nisam ga čuo da spominje išta drugo osim 'svoju odjeću'."[2]

٣٦٦٥. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ مُقَاتِلٍ أَخْبَرَنَا عَبْدُاللهِ أَخْبَرَنَا مُوسَى بْنُ عُقْبَةَ عَنْ سَالِمِ بْنِ عَبْدِاللهِ عَنْ عَبْدِاللهِ بْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا قَالَ قَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ مَنْ جَرَّ ثَوْبَهُ خُيَلاَءَ لَمْ يَنْظُرِ اللهُ إِلَيْهِ يَوْمَ الْقِيَامَةِ فَقَالَ أَبُو بَكْرٍ إِنَّ أَحَدَ شِقَّيْ ثَوْبِي يَسْتَرْخِي إِلاَّ أَنْ أَتَعَاهَدَ ذَلِكَ مِنْهُ فَقَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ إِنَّكَ لَسْتَ تَصْنَعُ ذَلِكَ خُيَلاَءَ قَالَ مُوسَى فَقُلْتُ لِسَالِمٍ أَذَكَرَ عَبْدُاللهِ مَنْ جَرَّ إِزَارَهُ قَالَ لَمْ أَسْمَعْهُ ذَكَرَ إِلاَّ ثَوْبَهُ .

3666. PRIČAO NAM JE Ebul-Jeman, a njemu Šu'ajb, prenoseći od Zuhrija, koji kaže da ga je obavijestio Humejd b. Abdur-Rahman b. Avf, da je Ebu-Hurejre kazao:
"Čuo sam Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, kad je rekao: 'Ko udijeli dvoje od nečega na Allahovom putu bit će pozvan (da uđe) na vrata (tj. Dženneta, kaže prenosilac) riječima: 'Allahov robe, ovo je dobro!' Pa ko bude od onih što su namaz obavljali bit će pozvan s Vrata namaza, a ko bude borac na Allahovu putu bit će pozvan s Vrata džihada. Ko je dijelio milostinju bit će pozvan s Vrata milostinje, a ko je postio bit će pozvan s Vrata posta i Vrata Rejjan.'
'A nije li nužno, Allahov Poslaniče', upita Ebu-Bekr, 'da neko bude pozvan sa svih tih vrata i da li će neko tako biti pozvan (sa svih vrata)?'
'Da', odgovori Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, 'i nadam se da ćeš ti, Ebu-Bekre, biti jedan od njih.'"

٣٦٦٦. حَدَّثَنَا أَبُو الْيَمَانِ حَدَّثَنَا شُعَيْبٌ عَنِ الزُّهْرِيِّ قَالَ أَخْبَرَنِي حُمَيْدُ بْنُ عَبْدِالرَّحْمَنِ بْنِ عَوْفٍ أَنَّ أَبَا هُرَيْرَةَ قَالَ سَمِعْتُ رَسُولَ اللهِ ﷺ يَقُولُ مَنْ أَنْفَقَ زَوْجَيْنِ مِنْ شَيْءٍ مِنَ الأَشْيَاءِ فِي سَبِيلِ اللهِ دُعِيَ مِنْ أَبْوَابِ يَعْنِي الْجَنَّةَ يَا عَبْدَ اللهِ هَذَا خَيْرٌ فَمَنْ كَانَ مِنْ أَهْلِ الصَّلاَةِ دُعِيَ مِنْ بَابِ الصَّلاَةِ وَمَنْ كَانَ مِنْ أَهْلِ الْجِهَادِ دُعِيَ مِنْ بَابِ الْجِهَادِ وَمَنْ كَانَ مِنْ أَهْلِ الصَّدَقَةِ دُعِيَ مِنْ بَابِ الصَّدَقَةِ وَمَنْ كَانَ مِنْ أَهْلِ الصِّيَامِ دُعِيَ مِنْ بَابِ الصِّيَامِ وَبَابِ الرَّيَّانِ فَقَالَ أَبُو بَكْرٍ مَا عَلَى هَذَا الَّذِي يُدْعَى مِنْ تِلْكَ الأَبْوَابِ مِنْ ضَرُورَةٍ وَقَالَ هَلْ يُدْعَى مِنْهَا كُلِّهَا أَحَدٌ يَا رَسُولَ اللهِ قَالَ نَعَمْ وَأَرْجُو أَنْ تَكُونَ مِنْهُمْ يَا أَبَا بَكْرٍ.

2 Dio ovog hadisa navodi se u hadisima br. 5783, 5784, 5791 i 6062.

3667. PRIČAO NAM JE Isma'il b. Abdullah, a njemu Sulejman b. Bilal, prenoseći od Hišama b. Urve, koji kaže da ga je obavijestio Urve b. Zubejr, prenoseći od Aiše, radijallahu anha, supruge Vjerovjesnikove, sallallahu alejhi ve sellem, da je: Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, umro, a Ebu-Bekr bio je u Sunhu (Isma'il kaže: 'Znači u Āliji), pa je ustao Omer, radijallahu anhu, i rekao: 'Allaha mi, Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, nije umro!'
"Omer je", kaže Aiša, "(kasnije) kazivao: 'Allaha mi, ni u šta drugo nisam vjerovao osim u to da će ga Allah sigurno proživiti te da će on sigurno posjeći ruke i noge ljudima.'[1]
Došao je Ebu-Bekr, otkrio Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, poljubio ga i rekao: 'I oca i majku dao bih za tebe – lijep si i živ i mrtav! Tako mi Onoga u čijoj je ruci moja duša, Allah ti sigurno neće dati da osjetiš smrt dva puta!' Potom je izišao i rekao: 'Ti što se zaklinješ, polahko!' Kad progovori Ebu-Bekr, Omer sjede.

٣٦٦٧. حَدَّثَنَا إِسْمَاعِيلُ بْنُ عَبْدِاللهِ حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ بِلاَلٍ عَنْ هِشَامِ بْنِ عُرْوَةَ قَالَ أَخْبَرَنِي عُرْوَةُ بْنُ الزُّبَيْرِ عَنْ عَائِشَةَ رَضِي اللهُ عَنْهَا زَوْجِ النَّبِيِّ ﷺ أَنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ مَاتَ وَأَبُو بَكْرٍ بِالسُّنْحِ قَالَ إِسْمَاعِيلُ يَعْنِي بِالْعَالِيَةِ فَقَامَ عُمَرُ يَقُولُ وَاللهِ مَا مَاتَ رَسُولُ اللهِ ﷺ قَالَتْ وَقَالَ عُمَرُ وَاللهِ مَا كَانَ يَقَعُ فِي نَفْسِي إِلاَّ ذَاكَ وَلَيَبْعَثَنَّهُ اللهُ فَلَيَقْطَعَنَّ أَيْدِيَ رِجَالٍ وَأَرْجُلَهُمْ فَجَاءَ أَبُو بَكْرٍ فَكَشَفَ عَنْ رَسُولِ اللهِ ﷺ فَقَبَّلَهُ قَالَ بِأَبِي أَنْتَ وَأُمِّي طِبْتَ حَيًّا وَمَيِّتًا وَالَّذِي نَفْسِي بِيَدِهِ لاَ يُذِيقُكَ اللهُ الْمَوْتَتَيْنِ أَبَدًا ثُمَّ خَرَجَ فَقَالَ أَيُّهَا الْحَالِفُ عَلَى رِسْلِكَ فَلَمَّا تَكَلَّمَ أَبُو بَكْرٍ جَلَسَ عُمَرُ .

3668. Ebu-Bekr tada zahvali Allahu, pohvali Ga i reče: 'Onaj ko je obožavao Muhammeda, sallallahu alejhi ve sellem – pa Muhammed je doista mrtav; a onaj ko je obožavao Allaha – pa On je doista živ i ne umire!' Potom je naveo (kur'anske ajete): 'Ti ćeš, zacijelo, umrijeti, a i oni će, također, pomrijeti...'[2], i: 'Muhammed je samo Poslanik, a i prije njega bilo je poslanika. Ako bi on umro ili ubijen bio, zar biste se stopama svojim vratili? Onaj ko se stopama svojim vrati neće Allahu nimalo nauditi, a Allah će zahvalne sigurno nagraditi.'[3]
Ljudi su grcali u plaču.
Ensarije su se bile sakupili kod Sa'da b. Ubade u sastajalištu plemena Benu-Sa'ide i objavili:

٣٦٦٨. فَحَمِدَ اللهَ أَبُو بَكْرٍ وَأَثْنَى عَلَيْهِ وَقَالَ أَلاَ مَنْ كَانَ يَعْبُدُ مُحَمَّدًا ﷺ فَإِنَّ مُحَمَّدًا قَدْ مَاتَ وَمَنْ كَانَ يَعْبُدُ اللهَ فَإِنَّ اللهَ حَيٌّ لاَ يَمُوتُ وَقَالَ (إِنَّكَ مَيِّتٌ وَإِنَّهُمْ مَيِّتُونَ) وَقَالَ (وَمَا مُحَمَّدٌ إِلاَّ رَسُولٌ قَدْ خَلَتْ مِنْ قَبْلِهِ الرُّسُلُ أَفَإِنْ مَاتَ أَوْ قُتِلَ انْقَلَبْتُمْ عَلَى أَعْقَابِكُمْ وَمَنْ يَنْقَلِبْ عَلَى عَقِبَيْهِ فَلَنْ يَضُرَّ اللهَ شَيْئًا وَسَيَجْزِي اللهُ الشَّاكِرِينَ) قَالَ فَنَشَجَ النَّاسُ يَبْكُونَ قَالَ وَاجْتَمَعَتِ الأَنْصَارُ إِلَى سَعْدِ بْنِ عُبَادَةَ فِي سَقِيفَةِ بَنِي سَاعِدَةَ فَقَالُوا

1 Tj. ruke i noge ljudi koji su vjerovali da je on umro.

2 Ez-Zumer, 30.

3 Ali-Imran, 144.

‘Od nas emir, i od vas emir!’ Otišli su im Ebu-Bekr, Omer b. Hattab i Ubejda b. Džerrah. Omer je bio počeo govoriti, ali ga je Ebu-Bekr ušutkao. Omer je (kasnije) kazivao: ‘Nisam tim svojim govorom želio ništa drugo osim da kažem ono što je bilo aktuelno za tu priliku. Bio sam to pripremio plašeći se da će Ebu-Bekr zaboraviti.’
Tada je, kao najrječitiji čovjek, progovorio Ebu-Bekr i rekao: ‘Mi smo emiri, a vi ste veziri!’
‘Ne!’, usprotivi se Hubab b. Munzir govoreći: ‘Tako mi Allaha, mi to ne dopuštamo! Neka od nas bude emir, i od vas emir!’
‘Ne!’, uzvrati Ebu-Bekr i dodade: ‘Mi smo emiri, a vi ste veziri! Dajte prisegu Omeru ili Ebu-Ubejdi b. Džerrahu, oni su iz najplemenitijeg arapskog plemena, s najčistijim arapskim osobinama!’ Pa su dali prisegu Omeru i Ubejdi b. Džerrahu, a Omer reče: ‘Naprotiv, tebi prisegu dajemo, ti si naš prvak, najbolji plemić i najdraži Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, od svih nas!’ Omer je zgrabio ruku Ebu-Bekrovu i stisnuo je u znak prisege. Prisegu su potom dali i ostali ljudi. Neko tada reče: ‘Ubili ste Sa‘d b. Ubadu!’[4]
‘Allah ga ubio!’, uzvrati Omer.”

مِنَّا أَمِيرٌ وَمِنْكُمْ أَمِيرٌ فَذَهَبَ إِلَيْهِمْ أَبُو بَكْرٍ وَعُمَرُ بْنُ الْخَطَّابِ وَأَبُو عُبَيْدَةَ بْنُ الْجَرَّاحِ فَذَهَبَ عُمَرُ يَتَكَلَّمُ فَأَسْكَتَهُ أَبُو بَكْرٍ وَكَانَ عُمَرُ يَقُولُ وَاللهِ مَا أَرَدْتُ بِذَلِكَ إِلاَّ أَنِّي قَدْ هَيَّأْتُ كَلاَمًا قَدْ أَعْجَبَنِي خَشِيتُ أَنْ لاَ يَبْلُغَهُ أَبُو بَكْرٍ ثُمَّ تَكَلَّمَ أَبُو بَكْرٍ فَتَكَلَّمَ أَبْلَغَ النَّاسِ فَقَالَ فِي كَلاَمِهِ نَحْنُ الأُمَرَاءُ وَأَنْتُمُ الْوُزَرَاءُ فَقَالَ حُبَابُ بْنُ الْمُنْذِرِ لاَ وَاللهِ لاَ نَفْعَلُ مِنَّا أَمِيرٌ وَمِنْكُمْ أَمِيرٌ فَقَالَ أَبُو بَكْرٍ لاَ وَلَكِنَّا الأُمَرَاءُ وَأَنْتُمُ الْوُزَرَاءُ هُمْ أَوْسَطُ الْعَرَبِ دَارًا وَأَعْرَبُهُمْ أَحْسَابًا فَبَايِعُوا عُمَرَ أَوْ أَبَا عُبَيْدَةَ بْنَ الْجَرَّاحِ فَقَالَ عُمَرُ بَلْ نُبَايِعُكَ أَنْتَ فَأَنْتَ سَيِّدُنَا وَخَيْرُنَا وَأَحَبُّنَا إِلَى رَسُولِ اللهِ ﷺ فَأَخَذَ عُمَرُ بِيَدِهِ فَبَايَعَهُ وَبَايَعَهُ النَّاسُ فَقَالَ قَائِلٌ قَتَلْتُمْ سَعْدَ بْنَ عُبَادَةَ فَقَالَ عُمَرُ قَتَلَهُ اللهُ.

3669. PRIČAO JE Abdullah b. Salim, prenoseći od Zubejdija, da je Abdur-Rahman b. Kasim, rekao da ga je obavijestio Kasim, da je Aiša, radijallahu anha, kazala:
“Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, podigao je pogled, a zatim tri puta rekao: ‘U društvo visoko (pridruži me)!’” (zatim je ispričao hadis).
Aiša veli: “Nije bilo hutbe koju bi njih dvojica održala, a da Allah ne bi dao korist u njoj. Omer je prestrašio ljude, među kojima je bilo i licemjera, pa im je Allah otvorio oči.

٣٦٦٩. وَقَالَ عَبْدُاللهِ بْنُ سَالِمٍ عَنِ الزُّبَيْدِيِّ قَالَ عَبْدُالرَّحْمَنِ بْنُ الْقَاسِمِ أَخْبَرَنِي الْقَاسِمُ أَنَّ عَائِشَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهَا قَالَتْ شَخَصَ بَصَرُ النَّبِيِّ ﷺ ثُمَّ قَالَ فِي الرَّفِيقِ الأَعْلَى ثَلاَثًا وَقَصَّ الْحَدِيثَ قَالَتْ فَمَا كَانَتْ مِنْ خُطْبَتِهِمَا مِنْ خُطْبَةٍ إِلاَّ نَفَعَ اللهُ بِهَا لَقَدْ خَوَّفَ عُمَرُ النَّاسَ وَإِنَّ فِيهِمْ لَنِفَاقًا فَرَدَّهُمُ اللهُ بِذَلِكَ.

4 Ubit ćete time Sa‘da, ili se time aludira na to što su se od njega okrenuli i ostavili ga. (prim. rec.)

3670. Potom je Ebu-Bekr ukazao ljudima na uputu i objasnio im istinu, koja im je bila obaveza, pa su izišli učeći:
"Muhammed je samo Poslanik, a i prije njega bilo je poslanika. Ako bi on umro ili ubijen bio, zar biste se stopama svojim vratili? Onaj ko se stopama svojim vrati neće Allahu nimalo nauditi, a Allah će zahvalne sigurno nagraditi."[1]

٣٦٧٠. ثُمَّ لَقَدْ بَصَّرَ أَبُو بَكْرٍ النَّاسَ الْهُدَى وَعَرَّفَهُمُ الْحَقَّ الَّذِي عَلَيْهِمْ وَخَرَجُوا بِهِ يَتْلُونَ ﴿ وَمَا مُحَمَّدٌ إِلاَّ رَسُولٌ قَدْ خَلَتْ مِنْ قَبْلِهِ الرُّسُلُ ﴾ إِلَى ﴿ الشَّاكِرِينَ ﴾ .

3671. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Kesir, njega je obavijestio Sufjan, a ovom pričao Džami' b. Ebu-Rašid, ovom Ebu-Ja'laa, prenoseći od Muhammeda b. Hanefija da je kazao:
"Upitao sam oca: 'Ko je najvredniji poslije Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem?'
'Ebu-Bekr', odgovorio mi je.
'A ko poslije njega?', upitao sam.
'Onda Omer', odgovorio je. Pobojao sam se da će potom spomenuti Osmana, te rekoh: 'A onda si ti?'
'Ja sam samo obični musliman', reče on."

٣٦٧١. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ كَثِيرٍ أَخْبَرَنَا سُفْيَانُ حَدَّثَنَا جَامِعُ بْنُ أَبِي رَاشِدٍ حَدَّثَنَا أَبُو يَعْلَى عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ الْحَنَفِيَّةِ قَالَ قُلْتُ لأَبِي أَيُّ النَّاسِ خَيْرٌ بَعْدَ رَسُولِ اللهِ ﷺ قَالَ أَبُو بَكْرٍ قُلْتُ ثُمَّ مَنْ قَالَ ثُمَّ عُمَرُ وَخَشِيتُ أَنْ يَقُولَ عُثْمَانُ قُلْتُ ثُمَّ أَنْتَ قَالَ مَا أَنَا إِلاَّ رَجُلٌ مِنَ الْمُسْلِمِينَ .

3672. PRIČAO NAM JE Kutejba b. Seid, prenoseći od Malika, on od Abdur-Rahmana b. Kasima, on od svoga oca, a ovaj od Aiše, radijallahu anha, da je kazala:
"Pratile smo Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, na nekim njegovim putovanjima. I tako, kad smo bili u Bejdai (ili Zatul-Džejš), prekinula mi se ogrlica, te se Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, zaustavio da je potraži. Zaustavili su se i ostali ljudi. Mjesto je bilo bez vode, a oni je nisu imali. Tada ljudi otiđoše Ebu-Bekru i rekoše mu: 'Zar ne vidiš šta je Aiša uradila? Zaustavila se s Allahovim Poslanikom, sallallahu alejhi ve sellem, i ljudima na bezvodnom mjestu, a oni sa sobom nemaju vode!' Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, bio je stavio glavu na moje krilo i zaspao

٣٦٧٢. حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ بْنُ سَعِيدٍ عَنْ مَالِكٍ عَنْ عَبْدِالرَّحْمَنِ بْنِ الْقَاسِمِ عَنْ أَبِيهِ عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهَا أَنَّهَا قَالَتْ خَرَجْنَا مَعَ رَسُولِ اللهِ ﷺ فِي بَعْضِ أَسْفَارِهِ حَتَّى إِذَا كُنَّا بِالْبَيْدَاءِ أَوْ بِذَاتِ الْجَيْشِ انْقَطَعَ عِقْدٌ لِي فَأَقَامَ رَسُولُ اللهِ ﷺ عَلَى الْتِمَاسِهِ وَأَقَامَ النَّاسُ مَعَهُ وَلَيْسُوا عَلَى مَاءٍ وَلَيْسَ مَعَهُمْ مَاءٌ فَأَتَى النَّاسُ أَبَا بَكْرٍ فَقَالُوا أَلاَ تَرَى مَا صَنَعَتْ عَائِشَةُ أَقَامَتْ بِرَسُولِ اللهِ ﷺ وَبِالنَّاسِ مَعَهُ وَلَيْسُوا عَلَى مَاءٍ وَلَيْسَ مَعَهُمْ مَاءٌ فَجَاءَ أَبُو بَكْرٍ وَرَسُولُ اللهِ ﷺ وَاضِعٌ رَأْسَهُ عَلَى فَخِذِي

1 Ali-Imran, 144.

قَدْ نَامَ فَقَالَ حَبَسْتِ رَسُولَ اللهِ ﷺ وَالنَّاسَ وَلَيْسُوا عَلَى مَاءٍ وَلَيْسَ مَعَهُمْ مَاءٌ قَالَتْ فَعَاتَبَنِي وَقَالَ مَا شَاءَ اللهُ أَنْ يَقُولَ وَجَعَلَ يَطْعُنُنِي بِيَدِهِ فِي خَاصِرَتِي فَلاَ يَمْنَعُنِي مِنَ التَّحَرُّكِ إِلاَّ مَكَانُ رَسُولِ اللهِ ﷺ عَلَى فَخِذِي فَنَامَ رَسُولُ اللهِ ﷺ حَتَّى أَصْبَحَ عَلَى غَيْرِ مَاءٍ فَأَنْزَلَ اللهُ آيَةَ التَّيَمُّمِ فَتَيَمَّمُوا فَقَالَ أُسَيْدُ بْنُ الْحُضَيْرِ مَا هِيَ بِأَوَّلِ بَرَكَتِكُمْ يَا آلَ أَبِي بَكْرٍ فَقَالَتْ عَائِشَةُ فَبَعَثْنَا الْبَعِيرَ الَّذِي كُنْتُ عَلَيْهِ فَوَجَدْنَا الْعِقْدَ تَحْتَهُ.

kada je došao Ebu-Bekr: 'Zadržala si Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, i ljude na bezvodnom mjestu, a oni sa sobom nemaju vode!', ukori me govoreći ono što je Allah htio da on kaže i bockajući me rukom po slabinama. Suzdržala sam se od pokretanja samo zato što je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, bio na mome krilu. Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, prespavao je tu noć bez vode, a onda je Allah objavio ajet o tejemumu: '... onda dlanovima čistu zemlju dotaknite i lica svoja i ruke svoje potarite!'[2]" Usejd b. Hudajr reče: "Porodico Ebu-Bekrova, nije vam to prvi bereket!"

Aiša dodaje: "Podigli smo jahalicu na kojoj sam bila i našli smo moju ogrlicu ispod nje."

٣٦٧٣. حَدَّثَنَا آدَمُ بْنُ أَبِي إِيَاسٍ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ عَنِ الأَعْمَشِ قَالَ سَمِعْتُ ذَكْوَانَ يُحَدِّثُ عَنْ أَبِي سَعِيدٍ الْخُدْرِيِّ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ قَالَ النَّبِيُّ ﷺ لاَ تَسُبُّوا أَصْحَابِي فَلَوْ أَنَّ أَحَدَكُمْ أَنْفَقَ مِثْلَ أُحُدٍ ذَهَبًا مَا بَلَغَ مُدَّ أَحَدِهِمْ وَلاَ نَصِيفَهُ تَابَعَهُ جَرِيرٌ وَعَبْدُاللهِ ابْنُ دَاوُدَ وَأَبُو مُعَاوِيَةَ وَمُحَاضِرٌ عَنِ الأَعْمَشِ.

3673. PRIČAO NAM JE Adem b. Ebu-Ijas, njemu Šu'be, prenoseći od A'meša, koji kaže da je čuo Zekvana, da prenosi od Ebu-Seida Hudrija, radijallahu anhu, da je kazao: "Vjerovjesnik je, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: 'Nemojte grditi[3] moje drugove! Kada bi neko od vas podijelio zlata koliko je brdo Uhud, ne bi postigao nagradu koju oni postignu za udjeljivanje jednog mudda (oko dvije litre), pa ni pola od toga.'"

S njim (prenosiocem) u predanju se slažu Džerir, Abdullah b. Davud, Ebu-Mu'avija i Muhadir, prenoseći od A'meša.

2 En-Nisa, 43.

3 O onima koji grde Poslanikove, sallallahu alejhi ve sellem, drugove Ijad kaže: "Najpoznatiji islamski učenjaci smatraju da takvog treba kazniti. Neki malikijski pravnici kažu da ga treba ubiti, dok neki šafijski pravnici takvu kaznu vezuju samo za one koji psuju dvojicu najistaknutijih: Ebu-Bekra i Omera, te dvojicu Hasana, tj. Hasana i Husejna. Subki misli da tako treba kazniti i one koji za dvojicu najistaknutijih ashaba (Ebu-Bekra i Omera) kažu da su nevjernici, ili to kažu za one koje je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, obveselio Džennetom, svjedočeći im iman (svakako, ako postoje *mutevatir* predanja o tome), pošto to onda znači neprihvatanje onoga što je došlo od Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem."

3674. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Miskin Ebu-Hasan, njemu Jahja b. Hassan, a ovom Sulejman, prenoseći od Šerika b. Ebu-Nemira, on od Seida b. Musejjeba da je kazivao:
"Obavijestio me je Ebu-Musa Eš'ari da je (jednom prilikom) uzeo abdest i izišao iz kuće.
'Danas ću nastojati da sve vrijeme budem s Allahovim Poslanikom, sallallahu alejhi ve sellem', rekao je. Potom je otišao u džamiju i upitao za Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, pa su rekli: 'Izišao je i krenuo ovuda.'"
(Ebu-Musa dalje kazuje): "Išao sam za njim, raspitujući se o njemu, sve dok on nije ušavši u bašču Eris došao do bunara. Sjeo sam kod kapije – a ona je bila od palmina granja – dok Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, nije obavio nuždu i uzeo abdest, a onda sam mu se uputio. Zatekao sam ga kako sjedi kod bunara u bašči Eris. Sjedio je nasred ivice bunara (nasute zemljom). Bio je otkrio potkoljenice i stavio ih u bunar. Nazvao sam mu selam, a onda otišao i sjeo kod kapije, rekavši: 'Danas ću, sigurno, biti vratar Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem.'
(Domalo zatim) došao je Ebu-Bekr i počeo gurati kapiju.
'Ko je to?', upitao sam.
'Ebu-Bekr!', odgovori on.
'Polahko!', rekao sam mu i otišao Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem.
'Allahov Poslaniče', rekoh mu, 'evo Ebu-Bekra: traži da ga primiš.'
'Dopusti mu (da uđe) i obveseli ga Džennetom!', reče on. Vratio sam se Ebu-Bekru i rekao mu: 'Uđi! Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, obveseljava te Džennetom!' Ebu-Bekr je ušao i sjeo uz Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, s njegove desne strane. Spustio je noge u bunar, kao što je to bio učinio i Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, otkrivši (prije toga) potkoljenice. Vratio sam se i sjeo, a već sam prije

٣٦٧٤. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ مِسْكِينٍ أَبُو الْحَسَنِ حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ حَسَّانَ حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ عَنْ شَرِيكِ بْنِ أَبِي نَمِرٍ عَنْ سَعِيدِ بْنِ الْمُسَيَّبِ قَالَ أَخْبَرَنِي أَبُو مُوسَى الأَشْعَرِيُّ أَنَّهُ تَوَضَّأَ فِي بَيْتِهِ ثُمَّ خَرَجَ فَقُلْتُ لأَلْزَمَنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ وَلأَكُونَنَّ مَعَهُ يَوْمِي هَذَا قَالَ فَجَاءَ الْمَسْجِدَ فَسَأَلَ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ فَقَالُوا خَرَجَ وَوَجَّهَ هَا هُنَا فَخَرَجْتُ عَلَى إِثْرِهِ أَسْأَلُ عَنْهُ حَتَّى دَخَلَ بِئْرَ أَرِيسٍ فَجَلَسْتُ عِنْدَ الْبَابِ وَبَابُهَا مِنْ جَرِيدٍ حَتَّى قَضَى رَسُولُ اللهِ ﷺ حَاجَتَهُ فَتَوَضَّأَ فَقُمْتُ إِلَيْهِ فَإِذَا هُوَ جَالِسٌ عَلَى بِئْرِ أَرِيسٍ وَتَوَسَّطَ قُفَّهَا وَكَشَفَ عَنْ سَاقَيْهِ وَدَلاَّهُمَا فِي الْبِئْرِ فَسَلَّمْتُ عَلَيْهِ ثُمَّ انْصَرَفْتُ فَجَلَسْتُ عِنْدَ الْبَابِ فَقُلْتُ لأَكُونَنَّ بَوَّابَ رَسُولِ اللهِ ﷺ الْيَوْمَ فَجَاءَ أَبُو بَكْرٍ فَدَفَعَ الْبَابَ فَقُلْتُ مَنْ هَذَا فَقَالَ أَبُو بَكْرٍ فَقُلْتُ عَلَى رِسْلِكَ ثُمَّ ذَهَبْتُ فَقُلْتُ يَا رَسُولَ اللهِ هَذَا أَبُو بَكْرٍ يَسْتَأْذِنُ فَقَالَ ائْذَنْ لَهُ وَبَشِّرْهُ بِالْجَنَّةِ فَأَقْبَلْتُ حَتَّى قُلْتُ لأَبِي بَكْرٍ ادْخُلْ وَرَسُولُ اللهِ ﷺ يُبَشِّرُكَ بِالْجَنَّةِ فَدَخَلَ أَبُو بَكْرٍ فَجَلَسَ عَنْ يَمِينِ رَسُولِ اللهِ ﷺ مَعَهُ فِي الْقُفِّ وَدَلَّى رِجْلَيْهِ فِي الْبِئْرِ كَمَا صَنَعَ النَّبِيُّ ﷺ وَكَشَفَ عَنْ سَاقَيْهِ ثُمَّ رَجَعْتُ فَجَلَسْتُ وَقَدْ تَرَكْتُ أَخِي يَتَوَضَّأُ وَيَلْحَقُنِي فَقُلْتُ إِنْ يُرِدِ اللهُ بِفُلاَنٍ خَيْرًا يُرِيدُ أَخَاهُ يَأْتِ بِهِ فَإِذَا إِنْسَانٌ يُحَرِّكُ الْبَابَ فَقُلْتُ مَنْ هَذَا فَقَالَ عُمَرُ بْنُ الْخَطَّابِ فَقُلْتُ عَلَى رِسْلِكَ ثُمَّ جِئْتُ إِلَى رَسُولِ اللهِ ﷺ

فَسَلَّمْتُ عَلَيْهِ فَقُلْتُ هَذَا عُمَرُ بْنُ الْخَطَّابِ
يَسْتَأْذِنُ فَقَالَ ائْذَنْ لَهُ وَبَشِّرْهُ بِالْجَنَّةِ فَجِئْتُ فَقُلْتُ
ادْخُلْ وَبَشَّرَكَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ بِالْجَنَّةِ فَدَخَلَ فَجَلَسَ
مَعَ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ فِي الْقُفِّ عَنْ يَسَارِهِ وَدَلَّى رِجْلَيْهِ
فِي الْبِئْرِ ثُمَّ رَجَعْتُ فَجَلَسْتُ فَقُلْتُ إِنْ يُرِدِ اللَّهُ
بِفُلاَنٍ خَيْرًا يَأْتِ بِهِ فَجَاءَ إِنْسَانٌ يُحَرِّكُ الْبَابَ
فَقُلْتُ مَنْ هَذَا فَقَالَ عُثْمَانُ بْنُ عَفَّانَ فَقُلْتُ عَلَى
رِسْلِكَ فَجِئْتُ إِلَى رَسُولِ اللَّهِ ﷺ فَأَخْبَرْتُهُ فَقَالَ
ائْذَنْ لَهُ وَبَشِّرْهُ بِالْجَنَّةِ عَلَى بَلْوَى تُصِيبُهُ فَجِئْتُهُ
فَقُلْتُ لَهُ ادْخُلْ وَبَشَّرَكَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ بِالْجَنَّةِ
عَلَى بَلْوَى تُصِيبُكَ فَدَخَلَ فَوَجَدَ الْقُفَّ قَدْ مُلِئَ
فَجَلَسَ وِجَاهَهُ مِنَ الشِّقِّ الآخَرِ قَالَ شَرِيكُ بْنُ
عَبْدِ اللَّهِ قَالَ سَعِيدُ بْنُ الْمُسَيَّبِ فَأَوَّلْتُهَا قُبُورَهُمْ .

ostavio svoga brata koji je uzimao abdest, pa će mi se pridružiti.
'Ako Allah želi dobro nekome (mislio je na brata) – dovest će ga!', rekoh.
U tom trenutku neko je gurnuo kapiju.
'Ko je to?', upitao sam.
'Omer b. Hattab!', reče ovaj.
'Polahko!', odgovorio sam mu, a onda otišao Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, nazvao mu selam i rekao: 'Omer b. Hattab traži da ga primiš.'
'Dopusti mu (da uđe) i obveseli ga Džennetom!', reče on. Tada sam se ja vratio do njega i rekao mu: 'Uđi! Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, obveseljava te Džennetom!' On je ušao, sjeo kod Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, s njegove lijeve strane, i spustio noge u bunar.
Vratio sam se, potom, i sjeo, ponavljajući:
'Ako Allah želi dobro nekome – dovest će ga!'
Tada je (ponovo) došao neko i gurnuo vrata.
'Ko je to?', upitao sam.
'Osman b. Affan!', reče ovaj.
'Polahko!', odgovorio sam mu, a onda otišao Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, i obavijestio ga.
'Dopusti mu (da uđe)', reče on, 'i obveseli ga Džennetom, usprkos nedaćama koje će ga pogoditi!' Vratio sam se i rekao mu: 'Uđi! Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, obveseljava te Džennetom, usprkos nedaćama koje će te pogoditi!' Ušao je, a ivica bunara je bila popunjena, pa je sjeo nasuprot njega, s druge strane bunara."[1]
Šerik b. Abdullah prenosi da je Seid b. Musejjeb rekao: "Shvatio sam da to ima veze s njihovim kaburima."[2]

1 Dio ovog hadisa navodi se u hadisima br. 3693, 6216, 7097 i 7262.

2 Tj. da će Omer i Ebu Bekr biti ukopani blizu Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, dok će Osman biti nasuprot njih, tj. u mezarju Beki'a. (prim. rec.)

3675. PRIČAO MI JE Muhammed b. Beššar, a njemu Jahja, prenoseći od Seida, on od Katade, da im je Enes b. Malik, radijallahu anhu, kazivao da se Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, popeo s Ebu-Bekrom, Omerom i Osmanom na Uhud, pa je brdo podrhtalo.
"Stani, Uhude, na tebi su Vjerovjesnik, Siddik i dvojica šehida!", reče on.[1]

٣٦٧٥. حَدَّثَنِي مُحَمَّدُ بْنُ بَشَّارٍ حَدَّثَنَا يَحْيَى عَنْ سَعِيدٍ عَنْ قَتَادَةَ أَنَّ أَنَسَ بْنَ مَالِكٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ حَدَّثَهُمْ أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ صَعِدَ أُحُدًا وَأَبُو بَكْرٍ وَعُمَرُ وَعُثْمَانُ فَرَجَفَ بِهِمْ فَقَالَ اثْبُتْ أُحُدُ فَإِنَّمَا عَلَيْكَ نَبِيٌّ وَصِدِّيقٌ وَشَهِيدَانِ .

3676. PRIČAO MI JE Ahmed b. Seid Ebu-Abdullah, njemu Vehb b. Džerir, a ovom Sahr, prenoseći od Nafi'a da je Abdullah b. Omer, radijallahu anhuma, kazao:
"Rekao je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem: 'Dok sam bio na bunaru i zahvaćao (vodu) iz njega, došli su mi Ebu-Bekr i Omer. Ebu-Bekr uzeo je kofu i zahvatio jednom ili dvaput, ali je – Allah mu oprostio! – činio to s poteškoćom. Onda je iz Ebu-Bekrovih ruku Omer preuzeo kofu, a ona se u njegovoj ruci (odjednom) pretvorila u veliku kantu. Nisam vidio da je iko grabio toliko vode vještije od Omera. Vode je bilo toliko da su ljudi tu napravili odmorište.'"
Vehb kaže: "El-atan je mjesto gdje leže deve; napiju se vode i zategnu."

٣٦٧٦. حَدَّثَنِي أَحْمَدُ بْنُ سَعِيدٍ أَبُو عَبْدِاللهِ حَدَّثَنَا وَهْبُ بْنُ جَرِيرٍ حَدَّثَنَا صَخْرٌ عَنْ نَافِعٍ أَنَّ عَبْدَاللهِ بْنَ عُمَرَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا قَالَ قَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ بَيْنَمَا أَنَا عَلَى بِئْرٍ أَنْزِعُ مِنْهَا جَاءَنِي أَبُو بَكْرٍ وَعُمَرُ فَأَخَذَ أَبُو بَكْرٍ الدَّلْوَ فَنَزَعَ ذَنُوبًا أَوْ ذَنُوبَيْنِ وَفِي نَزْعِهِ ضَعْفٌ وَاللهُ يَغْفِرُ لَهُ ثُمَّ أَخَذَهَا ابْنُ الْخَطَّابِ مِنْ يَدِ أَبِي بَكْرٍ فَاسْتَحَالَتْ فِي يَدِهِ غَرْبًا فَلَمْ أَرَ عَبْقَرِيًّا مِنَ النَّاسِ يَفْرِي فَرِيَّهُ فَنَزَعَ حَتَّى ضَرَبَ النَّاسُ بِعَطَنٍ قَالَ وَهْبٌ الْعَطَنُ مَبْرَكُ الإِبِلِ يَقُولُ حَتَّى رَوِيَتِ الإِبِلُ فَأَنَاخَتْ .

3677. PRIČAO MI JE Velid b. Salih, njemu Isa b. Junus, a ovom Umer b. Seid b. Ebu-Husejn Mekki, prenoseći od Ibn-Ebu-Mulejke, a on od Ibn-Abbasa, radijallahu anhuma, da je kazao:
"Stajao sam s ljudima kada su upućivali Allahu dovu za Omer b. Hattaba – a već je bio stavljen na svoj krevet. Tada je čovjek iza mene stavio svoj lakat na moje rame i rekao: 'Allah ti se smilovao! Želim da te Allah sastavi s tvoja dva druga, jer sam mnogo puta čuo Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, kako govori: 'Bio sam s Ebu-Bekrom i Omerom...' – 'Uradio sam s Ebu-

٣٦٧٧. حَدَّثَنِي الْوَلِيدُ بْنُ صَالِحٍ حَدَّثَنَا عِيسَى بْنُ يُونُسَ حَدَّثَنَا عُمَرُ بْنُ سَعِيدِ بْنِ أَبِي الْحُسَيْنِ الْمَكِّيُّ عَنِ ابْنِ أَبِي مُلَيْكَةَ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا قَالَ إِنِّي لَوَاقِفٌ فِي قَوْمٍ فَدَعَوُا اللهَ لِعُمَرَ بْنِ الْخَطَّابِ وَقَدْ وُضِعَ عَلَى سَرِيرِهِ إِذَا رَجُلٌ مِنْ خَلْفِي قَدْ وَضَعَ مِرْفَقَهُ عَلَى مَنْكِبِي يَقُولُ رَحِمَكَ اللهُ إِنْ كُنْتُ لأَرْجُو أَنْ يَجْعَلَكَ اللهُ مَعَ صَاحِبَيْكَ لأَنِّي كَثِيرًا مَا كُنْتُ

1 Dio ovog hadisa navodi se u hadisima br. 3686 i 3699.

Bekrom i Omerom...' – 'Otišao sam s Ebu-Bekrom i Omerom...' Molim Allaha da te sastavi s njima.' Okrenuo sam se (i pogledao). Bio je to Alija b. Ebu-Talib."[2]

أَسْمَعُ رَسُولَ اللهِ ﷺ يَقُولُ كُنْتُ وَأَبُو بَكْرٍ وَعُمَرُ وَفَعَلْتُ وَأَبُو بَكْرٍ وَعُمَرُ وَانْطَلَقْتُ وَأَبُو بَكْرٍ وَعُمَرُ فَإِنْ كُنْتُ لَأَرْجُو أَنْ يَجْعَلَكَ اللهُ مَعَهُمَا فَالْتَفَتُّ فَإِذَا هُوَ عَلِيُّ بْنُ أَبِي طَالِبٍ .

3678. PRIČAO MI JE Muhammed b. Jezid Kufi, njemu Velid, prenoseći od Evza'ija, a on od Jahjaa b. Ebu-Kesira, on od Muhammeda b. Ibrahima, a ovaj od Urve b. Ez-Zubejra da je kazao:
"Upitao sam Abdullaha b. Amra šta je bilo najgore od onoga što su idolopoklonici priredili Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, pa mi je odgovorio: 'Vidio sam Ukbu b. Ebu-Mu'ajta kad je prišao Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, dok je on klanjao, stavio mu svoj plašt oko vrata i počeo ga žestoko stezati (i daviti). Tada je došao Ebu-Bekr i odgurnuo ga, govoreći: 'Zar da ubijete čovjeka zato što govori: 'Gospodar je moj Allah!', onoga koji vam je donio jasne dokaze od Gospodara vašeg?!'[3] "[4]

٣٦٧٨. حَدَّثَنِي مُحَمَّدُ بْنُ يَزِيدَ الْكُوفِيُّ حَدَّثَنَا الْوَلِيدُ عَنِ الْأَوْزَاعِيِّ عَنْ يَحْيَى بْنِ أَبِي كَثِيرٍ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ إِبْرَاهِيمَ عَنْ عُرْوَةَ بْنِ الزُّبَيْرِ قَالَ سَأَلْتُ عَبْدَاللهِ بْنَ عَمْرٍو عَنْ أَشَدِّ مَا صَنَعَ الْمُشْرِكُونَ بِرَسُولِ اللهِ ﷺ قَالَ رَأَيْتُ عُقْبَةَ بْنَ أَبِي مُعَيْطٍ جَاءَ إِلَى النَّبِيِّ ﷺ وَهُوَ يُصَلِّي فَوَضَعَ رِدَاءَهُ فِي عُنُقِهِ فَخَنَقَهُ بِهِ خَنْقًا شَدِيدًا فَجَاءَ أَبُو بَكْرٍ حَتَّى دَفَعَهُ عَنْهُ فَقَالَ (أَتَقْتُلُونَ رَجُلًا أَنْ يَقُولَ رَبِّيَ اللهُ وَقَدْ جَاءَكُمْ بِالْبَيِّنَاتِ مِنْ رَبِّكُمْ) .

O VRLINAMA OMER B. EL-HATTABA EBU-HAFSA KUREŠIJA ADEVIJA, RADIJALLAHU ANHU

باب مناقب عُمَرَ بْنِ الْخَطَّابِ أبي حفص الْقُرَشِيِّ الْعَدَوِيِّ رضي الله عنه

3679. PRIČAO NAM JE Hadždžadž b. Minhal, njemu Abdul-Aziz b. Madžišun, a ovom Muhammed b. Munkedir, prenoseći od Džabira b. Abdullaha, radijallahu anhuma, da je kazao:
"Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, je rekao: 'Sanjao sam da sam u Džennetu, kad tamo i Rumejsa, žena Ebu-Talhina. Tada sam čuo šum, pa sam upitao: 'Ko je to?'
'Bilal!', bi mi rečeno.
Vidio sam (potom) dvorac, a u njegovoj blizini

٣٦٧٩. حَدَّثَنَا حَجَّاجُ بْنُ مِنْهَالٍ حَدَّثَنَا عَبْدُالْعَزِيزِ بْنُ الْمَاجِشُونِ حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ الْمُنْكَدِرِ عَنْ جَابِرِ بْنِ عَبْدِاللهِ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا قَالَ قَالَ النَّبِيُّ ﷺ رَأَيْتُنِي دَخَلْتُ الْجَنَّةَ فَإِذَا أَنَا بِالرُّمَيْصَاءِ امْرَأَةِ أَبِي طَلْحَةَ وَسَمِعْتُ خَشَفَةً فَقُلْتُ مَنْ هَذَا فَقَالَ هَذَا بِلَالٌ وَرَأَيْتُ قَصْرًا بِفِنَائِهِ جَارِيَةٌ

2 Dio ovog hadisa navodi se u hadisu br. 3685.

3 El-Mu'min, 28.

4 Dio ovog hadisa navodi se u hadisima br. 3856 i 4815.

robinja. 'Čiji je?', upitao sam.
'Omerov', rekli su mi.
Htio sam ući i razgledati ga, ali sam se sjetio tvoje ljubomore.'
'Allahov Poslaniče – žrtvovao bih za tebe i oca i majku! – zar da na tebe budem ljubomoran?!', reče Omer."[1]

فَقُلْتُ لِمَنْ هَذَا فَقَالَ لِعُمَرَ فَأَرَدْتُ أَنْ أَدْخُلَهُ فَأَنْظُرَ إِلَيْهِ فَذَكَرْتُ غَيْرَتَكَ فَقَالَ عُمَرُ بِأَبِي وَأُمِّي يَا رَسُولَ اللهِ أَعَلَيْكَ أَغَارُ .

3680. PRIČAO NAM JE Seid b. Ebu-Merjem, njega je obavijestio Lejs, da mu je pričao Ukajl, prenoseći od Ibn-Šihaba, kojeg je obavijestio Seid b. Musejjeb, da je Ebu-Hurejre, radijallahu anhu, kazao: "Bili smo kod Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, kad je rekao: 'Dok sam (jednom prilikom) spavao, sanjao sam da sam u Džennetu, kad ono žena uzima abdest pored dvorca.
'Čiji je ovo dvorac?', upitao sam.
'Omerov', rekoše. Sjetio sam se njegove ljubomore, okrenuo se i pobjegao.' Tada Omer zaplaka i reče: 'Zar da na tebe budem ljubomoran, Allahov Poslaniče?!'"

٣٦٨٠. حَدَّثَنَا سَعِيدُ بْنُ أَبِي مَرْيَمَ أَخْبَرَنَا اللَّيْثُ قَالَ حَدَّثَنِي عُقَيْلٌ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ قَالَ أَخْبَرَنِي سَعِيدُ بْنُ الْمُسَيَّبِ أَنَّ أَبَا هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ بَيْنَا نَحْنُ عِنْدَ رَسُولِ اللهِ ﷺ إِذْ قَالَ بَيْنَا أَنَا نَائِمٌ رَأَيْتُنِي فِي الْجَنَّةِ فَإِذَا امْرَأَةٌ تَتَوَضَّأُ إِلَى جَانِبِ قَصْرٍ فَقُلْتُ لِمَنْ هَذَا الْقَصْرُ قَالُوا لِعُمَرَ فَذَكَرْتُ غَيْرَتَهُ فَوَلَّيْتُ مُدْبِرًا فَبَكَى عُمَرُ وَقَالَ أَعَلَيْكَ أَغَارُ يَا رَسُولَ اللهِ .

3681. PRIČAO MI JE Muhammed b. Salt Ebu-Dža'fer Kufi, a njemu Ibnul-Mubarek, prenoseći od Junusa, on od Zuhrija, da ga je obavijestio Hamza, prenoseći od svoga oca da je: Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Dok sam (jednom prilikom) spavao, sanjao sam kako pijem (mlijeko); kao da sad gledam kako mi tečnost prolazi između nokata (jednom je upotrijebljen izraz zufuri, a drugi put azfari). Potom sam dao Omeru (da pije).'
'Kako to tumačiš?', upitali su.
'Kao znanje', reče on."

٣٦٨١. حَدَّثَنِي مُحَمَّدُ بْنُ الصَّلْتِ أَبُو جَعْفَرٍ الْكُوفِيُّ حَدَّثَنَا ابْنُ الْمُبَارَكِ عَنْ يُونُسَ عَنِ الزُّهْرِيِّ قَالَ أَخْبَرَنِي حَمْزَةُ عَنْ أَبِيهِ أَنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ قَالَ بَيْنَا أَنَا نَائِمٌ شَرِبْتُ يَعْنِي اللَّبَنَ حَتَّى أَنْظُرَ إِلَى الرِّيِّ يَجْرِي فِي ظُفُرِي أَوْ فِي أَظْفَارِي ثُمَّ نَاوَلْتُ عُمَرَ فَقَالُوا فَمَا أَوَّلْتَهُ قَالَ الْعِلْمَ .

1 Dio ovog hadisa navodi se u hadisima br. 5226 i 7024.

3682. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Abdullah b. Numejr, njemu Muhammed b. Bišr, a ovom Ubejdullah, njemu Ebu-Bekr b. Salim, prenoseći od Abdullaha b. Omera, radijallahu anhuma, da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Pokazano mi je u snu kako kantom na koloturi vadim vodu iz bunara. Tada je došao Ebu-Bekr – Allah mu oprostio! – i ne baš lahko izvadio kantu ili dvije. Nakon toga došao je Omer b. Hattab. Kanta je odjednom postala velika, a ja nisam vidio da je iko vještije od njega vadio vodu. Ljudi su se napojili i tu napravili odmorište."
Ibn-Džubejr kaže: "*El-abkarijju* znači skupocjeni lijepi široki ćilim."
Jahja veli: "*Ez-zerabijju et-tenafisu* znači skupocjeni široki ćilim s nježnim vlaknima."
Mebsuse znači mnogobrojne.

٣٦٨٢. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِاللهِ بْنِ نُمَيْرٍ حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ بِشْرٍ حَدَّثَنَا عُبَيْدُاللهِ قَالَ حَدَّثَنِي أَبُو بَكْرِ ابْنُ سَالِمٍ عَنْ سَالِمٍ عَنْ عَبْدِاللهِ بْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ قَالَ أُرِيتُ فِي الْمَنَامِ أَنِّي أَنْزِعُ بِدَلْوِ بَكْرَةٍ عَلَى قَلِيبٍ فَجَاءَ أَبُو بَكْرٍ فَنَزَعَ ذَنُوبًا أَوْ ذَنُوبَيْنِ نَزْعًا ضَعِيفًا وَاللهُ يَغْفِرُ لَهُ ثُمَّ جَاءَ عُمَرُ بْنُ الْخَطَّابِ فَاسْتَحَالَتْ غَرْبًا فَلَمْ أَرَ عَبْقَرِيًّا يَفْرِي فَرِيَّهُ حَتَّى رَوِيَ النَّاسُ وَضَرَبُوا بِعَطَنٍ قَالَ ابْنُ جُبَيْرٍ الْعَبْقَرِيُّ عِتَاقُ الزَّرَابِيِّ وَقَالَ يَحْيَى الزَّرَابِيُّ الطَّنَافِسُ لَهَا خَمْلٌ رَقِيقٌ (مَبْثُوثَةٌ) كَثِيرَةٌ.

3683. PRIČAO NAM JE Ali b. Abdullah, njemu Ja'kub b. Ibrahim, a ovom njegov otac, prenoseći od Saliha, a on od Ibn-Šihaba, da ga je obavijestio Abdul-Hamid, a njega Muhammed b. Sa'd, da je njegov otac kazao...; a PRIČAO MI JE i Abdul-Aziz b. Abdullah, njemu Ibrahim b. Sa'd, prenoseći od Saliha, on od Šihaba, on od Abdul-Hamida b. Abdur-Rahmana b. Zejda, ovaj od Muhammed b. Sa'da b. Ebu-Vekkasa, a on od svoga oca da je kazao:
"Zatražio je Omer b. Hattab dopuštenje da uđe kod Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, a kod njeg su bile neke žene iz Kurejša koje su tražile više (opskrbe) nego što im je dao, podižući glasove, tako da su nadjačale njegov glas, ali kad čuše da je Omer b. Hattab zatražio prijem, skočiše i počeše namještati svoje hidžabe. Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, je dopustio Omeru (da uđe), te je on ušao. Zatekao je Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, kako se smije i rekao: 'Allah te učinio nasmijanim, Allahov Poslaniče!'[2] 'Čudim se', reče Poslanik, 'ženama koje su bile kod mene: kad su

٣٦٨٣. حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ عَبْدِاللهِ حَدَّثَنَا يَعْقُوبُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ قَالَ حَدَّثَنِي أَبِي عَنْ صَالِحٍ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ أَخْبَرَنِي عَبْدُالْحَمِيدِ أَنَّ مُحَمَّدَ بْنَ سَعْدٍ أَخْبَرَهُ أَنَّ أَبَاهُ قَالَ ح حَدَّثَنِي عَبْدُالْعَزِيزِ بْنُ عَبْدِاللهِ حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ سَعْدٍ عَنْ صَالِحٍ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ عَنْ عَبْدِالْحَمِيدِ بْنِ عَبْدِالرَّحْمَنِ بْنِ زَيْدٍ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ سَعْدِ بْنِ أَبِي وَقَّاصٍ عَنْ أَبِيهِ قَالَ اسْتَأْذَنَ عُمَرُ بْنُ الْخَطَّابِ عَلَى رَسُولِ اللهِ ﷺ وَعِنْدَهُ نِسْوَةٌ مِنْ قُرَيْشٍ يُكَلِّمْنَهُ وَيَسْتَكْثِرْنَهُ عَالِيَةً أَصْوَاتُهُنَّ عَلَى صَوْتِهِ فَلَمَّا اسْتَأْذَنَ عُمَرُ بْنُ الْخَطَّابِ قُمْنَ فَبَادَرْنَ الْحِجَابَ فَأَذِنَ لَهُ رَسُولُ اللهِ ﷺ فَدَخَلَ عُمَرُ وَرَسُولُ اللهِ ﷺ يَضْحَكُ فَقَالَ عُمَرُ أَضْحَكَ اللهُ سِنَّكَ يَا رَسُولَ اللهِ فَقَالَ النَّبِيُّ ﷺ عَجِبْتُ مِنْ هَؤُلَاءِ

2 Omer, radijallahu anhu, ovom sintagmom ne želi da kaže da se Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, puno smije, nego želi da bude radostan. (prim. rec.)

čule tvoj glas, požurile su s hidžabom.'
'Allahov Poslaniče, ti si preči da te se plaše (i poštuju)!', reče Omer i dodade: 'Neprijateljice samih sebe, zar se plašite mene, a ne plašite se Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem?!'
'Da', rekoše one, 'jer si ti strašniji i grublji od Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem!'[1]
'Ostavi ih, sine Hattabov! Tako mi Onoga u čijoj je ruci moja duša, nikada te šejtan nije sreo na putu, a da nije pobjegao drugim putem!', reče Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem."[2]

اللاتِي كُنَّ عِنْدِي فَلَمَّا سَمِعْنَ صَوْتَكَ ابْتَدَرْنَ الْحِجَابَ فَقَالَ عُمَرُ فَأَنْتَ أَحَقُّ أَنْ يَهَبْنَ يَا رَسُولَ اللهِ ثُمَّ قَالَ عُمَرُ يَا عَدُوَّاتِ أَنْفُسِهِنَّ أَتَهَبْنَنِي وَلاَ تَهَبْنَ رَسُولَ اللهِ ﷺ فَقُلْنَ نَعَمْ أَنْتَ أَفَظُّ وَأَغْلَظُ مِنْ رَسُولِ اللهِ ﷺ فَقَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ إِيهًا يَا ابْنَ الْخَطَّابِ وَالَّذِي نَفْسِي بِيَدِهِ مَا لَقِيَكَ الشَّيْطَانُ سَالِكًا فَجًّا قَطُّ إِلاَّ سَلَكَ فَجًّا غَيْرَ فَجِّكَ.

3684. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Musenna, njemu Jahja, prenoseći od Ismaila, kojem je pričao Kajs, da je Abdullah rekao:
"Otkako je Omer primio islam, postali smo poštovani i cijenjeni."[3]

٣٦٨٤. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ الْمُثَنَّى حَدَّثَنَا يَحْيَى عَنْ إِسْمَاعِيلَ حَدَّثَنَا قَيْسٌ قَالَ قَالَ عَبْدُ اللهِ مَا زِلْنَا أَعِزَّةً مُنْذُ أَسْلَمَ عُمَرُ.

3685. PRIČAO NAM JE Abdan, njega je obavijestio Abdullah, a njemu pričao Umer b. Seid, prenoseći od Ibn-Ebu-Mulejke, koji je čuo Ibn-Abbasa da kaže:
"Omera su, prije nego što su ga ponijeli, stavili na tabut, a ljudi su se okupili učeći dove i klanjajući. Među njima sam bio i ja. Niko me nije prepao kao Alija b. Ebu-Talib, koji me je, predajući rahmet Omeru, dohvatio za rame govoreći: 'Nisi mi ostavio nikoga – a da bih se s njegovim djelima radije susreo s Allahom – do sebe! Boga mi, mislim da će

٣٦٨٥. حَدَّثَنَا عَبْدَانُ أَخْبَرَنَا عَبْدُ اللهِ حَدَّثَنَا عُمَرُ بْنُ سَعِيدٍ عَنِ ابْنِ أَبِي مُلَيْكَةَ أَنَّهُ سَمِعَ ابْنَ عَبَّاسٍ يَقُولُ وُضِعَ عُمَرُ عَلَى سَرِيرِهِ فَتَكَنَّفَهُ النَّاسُ يَدْعُونَ وَيُصَلُّونَ قَبْلَ أَنْ يُرْفَعَ وَأَنَا فِيهِمْ فَلَمْ يَرُعْنِي إِلاَّ رَجُلٌ آخِذٌ مَنْكِبِي فَإِذَا عَلِيُّ بْنُ أَبِي طَالِبٍ فَتَرَحَّمَ عَلَى عُمَرَ وَقَالَ مَا خَلَّفْتَ أَحَدًا أَحَبَّ إِلَيَّ أَنْ أَلْقَى اللهَ بِمِثْلِ عَمَلِهِ مِنْكَ وَايْمُ اللهِ إِنْ كُنْتُ لأَظُنُّ

1 On je bio takav samo kada su se kršile Allahove granice. (prim. rec.)

2 Ovo ne znači da je Omer, radijallahu anhu, bio bezgriješan. Slično predanje bilježi i Taberani, a prenosi ga Hafsa. U njemu se navodi: "Otkako je Omer primio islam, šejtan ga nije sreo, a da nije pao na nos." Ovo upućuje na jačinu i snagu Omerove vjere. Nevevi smatra da ovaj hadis ima jasno značenje i da tu nema alegorije u izrazu. Prema tome, šejtan je doista istinski bježao kada bi vidio ili susreo Omera.

3 Isto se navodi u hadisu br. 3863. Ibn-Mes'ud kaže: "Allaha mi, nismo mogli javno klanjati dok Omer nije primio islam." Ako znamo da je Omer bio četrdeseti musliman – kao što se prenosi da je on kazao: "Vidiš, kada sam ja primio islam, s Poslanikom, sallallahu alejhi ve sellem, bilo je tek trideset i devet muslimana, pa sam ja namirio na četrdeset" – onda tek možemo shvatiti kakvu je težinu i prevagu imalo njegovo prihvatanje islama. Idolopoklonici su, nakon toga, rekli: "Narod nam se prepolovio!" Na kraju hadisa što ga prenosi Ibn-Abbas navode se Omerove riječi: "Rekao sam: 'Poslaniče, zašto se skrivamo?' Izišli smo i stali u dva reda. U jednom sam bio ja, a u drugom Hamza. Kada su Kurejševići to vidjeli, pogodila ih je neopisiva tuga..." Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, učio je dovu: "Allahu, daj potporu islamu s Omerom ili Amrom b. Hišamom, pa je Allah uputio Omera, radijallahu anhu!"

te Allah sastaviti s tvoja dva druga. Mnogo sam puta čuo Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, kako govori: 'Otišao sam s Ebu-Bekrom i Omerom...' – 'Ušao sam s Ebu- Bekrom i Omerom...' – 'Izišao sam s Ebu-Bekrom i Omerom...'"

أَنْ يَجْعَلَكَ اللهُ مَعَ صَاحِبَيْكَ وَحَسِبْتُ إِنِّي كُنْتُ كَثِيرًا أَسْمَعُ النَّبِيَّ ﷺ يَقُولُ ذَهَبْتُ أَنَا وَأَبُو بَكْرٍ وَعُمَرُ وَدَخَلْتُ أَنَا وَأَبُو بَكْرٍ وَعُمَرُ وَخَرَجْتُ أَنَا وَأَبُو بَكْرٍ وَعُمَرُ.

3686. PRIČAO NAM JE Musedded, njemu Jezid b. Zurej', a ovom Seid b. Ebu-Aruba...; a PRIČAO MI JE i Halifa, a njemu Muhammed b. Seva' i Kehmes b. Minhal, koji kažu da im je pričao Seid, prenoseći od Katade, a ovaj od Enes b. Malika, radijallahu anhu, da je kazao:
"Popeo se Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, s Ebu-Bekrom, Omerom i Osmanom na Uhud, pa se brdo zatreslo. Tada je on udario nogom u zemlju i rekao: 'Smiri se, Uhude, na tebi nema nikoga do Vjerovjesnika, Siddika i dvojice šehida!'"

٣٦٨٦. حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ حَدَّثَنَا يَزِيدُ بْنُ زُرَيْعٍ حَدَّثَنَا سَعِيدُ بْنُ أَبِي عَرُوبَةَ ح و قَالَ لِي خَلِيفَةُ حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ سَوَاءٍ وَكَهْمَسُ بْنُ الْمِنْهَالِ قَالاَ حَدَّثَنَا سَعِيدٌ عَنْ قَتَادَةَ عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ رَضِي اللهُ عَنْهُ قَالَ صَعِدَ النَّبِيُّ ﷺ إِلَى أُحُدٍ وَمَعَهُ أَبُو بَكْرٍ وَعُمَرُ وَعُثْمَانُ فَرَجَفَ بِهِمْ فَضَرَبَهُ بِرِجْلِهِ قَالَ اثْبُتْ أُحُدُ فَمَا عَلَيْكَ إِلاَّ نَبِيٌّ أَوْ صِدِّيقٌ أَوْ شَهِيدَانِ.

3687. PRIČAO NAM JE Jahja b. Sulejman, njemu Ibn-Vehb, a ovom Umer, sin Ibn-Muhammedov, a njemu Zejd b. Eslem, prenoseći od svoga oca da je kazao: "Pitao me je Ibn-Omer o onome što se njega tiče (znači o Omeru), pa sam mu rekao ono što znam. 'Nisam', reče on, 'vidio nikoga da je nakon smrti Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, bio, sve dok nije preselio, tako marljiv i plemenit kao Omer b. Hattab.'"[4]

٣٦٨٧. حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ سُلَيْمَانَ قَالَ حَدَّثَنِي ابْنُ وَهْبٍ قَالَ حَدَّثَنِي عُمَرُ هُوَ ابْنُ مُحَمَّدٍ أَنَّ زَيْدَ بْنَ أَسْلَمَ حَدَّثَهُ عَنْ أَبِيهِ قَالَ سَأَلَنِي ابْنُ عُمَرَ عَنْ بَعْضِ شَأْنِهِ يَعْنِي عُمَرَ فَأَخْبَرْتُهُ فَقَالَ مَا رَأَيْتُ أَحَدًا قَطُّ بَعْدَ رَسُولِ اللهِ ﷺ مِنْ حِينَ قُبِضَ كَانَ أَجَدَّ وَأَجْوَدَ حَتَّى انْتَهَى مِنْ عُمَرَ بْنِ الْخَطَّابِ.

3688. PRIČAO NAM JE Sulejman b. Harb, njemu Hammad b. Zejd, prenoseći od Sabita, a on od Enesa, radijallahu anhu, da je neki čovjek upitao Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, o Sudnjem danu govoreći: 'Kada će nastupiti Čas?'
'A šta si pripremio za njega?', upita ga (Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem).
'Ništa', odgovori ovaj, 'osim što volim Allaha i Njegova Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem.'

٣٦٨٨. حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ حَرْبٍ حَدَّثَنَا حَمَّادُ ابْنُ زَيْدٍ عَنْ ثَابِتٍ عَنْ أَنَسٍ رَضِي اللهُ عَنْهُ أَنَّ رَجُلاً سَأَلَ النَّبِيَّ ﷺ عَنِ السَّاعَةِ فَقَالَ مَتَى السَّاعَةُ قَالَ وَمَاذَا أَعْدَدْتَ لَهَا قَالَ لاَ شَيْءَ إِلاَّ أَنِّي أُحِبُّ اللهَ وَرَسُولَهُ ﷺ فَقَالَ أَنْتَ مَعَ مَنْ أَحْبَبْتَ قَالَ أَنَسٌ فَمَا فَرِحْنَا بِشَيْءٍ فَرَحَنَا بِقَوْلِ النَّبِيِّ ﷺ

4 Misli se samo na razdoblje njegove vladavine (hilafeta). Omer se, dakle, ne može uspoređivati s Poslanikom, sallallahu alejhi ve sellem, i Ebu-Bekrom, radijallahu anhu, koji su po tim svojstvima bili ispred njega.

'Bit ćeš s onim koga voliš!', reče (mu Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem)."[1]
"Ničemu se nismo obradovali kao Vjerovjesnikovim, sallallahu alejhi ve sellem, riječima: 'Bit ćeš s onim koga voliš!'", kaže Enes i nastavlja: "Ja volim Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, Ebu-Bekra i Omera, te se nadam da ću zbog svoje ljubavi prema njima biti u njihovu društvu, iako nemam djela kao što ih oni imaju."

أَنْتَ مَعَ مَنْ أَحْبَبْتَ قَالَ أَنَسٌ فَأَنَا أُحِبُّ النَّبِيَّ ﷺ وَأَبَا بَكْرٍ وَعُمَرَ وَأَرْجُو أَنْ أَكُونَ مَعَهُمْ بِحُبِّي إِيَّاهُمْ وَإِنْ لَمْ أَعْمَلْ بِمِثْلِ أَعْمَالِهِمْ .

3689. PRIČAO NAM JE Jahja b. Kaze'a, a njemu Ibrahim b. Sa'd, prenoseći od svoga oca, on od Ebu-Seleme, a ovaj od Ebu-Hurejre, radijallahu anhu, da je kazao:
"Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, je rekao: 'Bilo je u narodima prije vas ljudi koji su bili nadahnuti. Ako takvih bude u mome ummetu, bit će to Omer.'"[2]
Zekerijja b. Ebu-Zaida dodaje, prenoseći od Sa'da, on od Ebu-Seleme, a on od Ebu-Hurejre da je kazivao:
"Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, je rekao: 'Bilo je, prije vas, u narodu Benu-Israila nadahnutih ljudi: oni su nadahnuto govorili, iako nisu bili vjerovjesnici. Ako u mome ummetu bude ijedan takav, bit će to Omer.'"
Ibn-Abbas, radijallahu anhuma, kaže: "... od vjerovjesnika niti od nadahnutih..."

٣٦٨٩. حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ قَزَعَةَ حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ سَعْدٍ عَنْ أَبِيهِ عَنْ أَبِي سَلَمَةَ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ لَقَدْ كَانَ فِيمَا قَبْلَكُمْ مِنَ الأُمَمِ مُحَدَّثُونَ فَإِنْ يَكُ فِي أُمَّتِي أَحَدٌ فَإِنَّهُ عُمَرُ زَادَ زَكَرِيَّاءُ بْنُ أَبِي زَائِدَةَ عَنْ سَعْدٍ عَنْ أَبِي سَلَمَةَ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ قَالَ قَالَ النَّبِيُّ ﷺ لَقَدْ كَانَ فِيمَنْ كَانَ قَبْلَكُمْ مِنْ بَنِي إِسْرَائِيلَ رِجَالٌ يُكَلَّمُونَ مِنْ غَيْرِ أَنْ يَكُونُوا أَنْبِيَاءَ فَإِنْ يَكُنْ مِنْ أُمَّتِي مِنْهُمْ أَحَدٌ فَعُمَرُ قَالَ ابْنُ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا مِنْ نَبِيٍّ وَلاَ مُحَدَّثٍ .

3690. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Jusuf, njemu Lejs, a ovom Ukajl, prenoseći od Ibn-Šihaba, on od Seida b. Musejjeba i Ebu-Seleme b. Abdur-Rahmana, koji kažu da su čuli Ebu-Hurejru, radijallahu anhu, da je kazivao:
"Allahov Poslanik je, sallallahu alejhi ve sellem, pričao: 'Dok je čobanin bio kod ovaca, nasrnuo je vuk (na stado) i ugrabio jednu ovcu. Ovaj ju je

٣٦٩٠. حَدَّثَنَا عَبْدُاللهِ بْنُ يُوسُفَ حَدَّثَنَا اللَّيْثُ حَدَّثَنَا عُقَيْلٌ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ عَنْ سَعِيدِ بْنِ الْمُسَيَّبِ وَأَبِي سَلَمَةَ بْنِ عَبْدِالرَّحْمَنِ قَالاَ سَمِعْنَا أَبَا هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ يَقُولُ قَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ بَيْنَمَا رَاعٍ فِي غَنَمِهِ عَدَا الذِّئْبُ فَأَخَذَ مِنْهَا شَاةً فَطَلَبَهَا حَتَّى

1 Dio ovog hadisa navodi se u hadisima br. 6167, 6171 i 7153.

2 Ovim riječima Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, želi potvrditi postojanje ove Omerove, radijallahu anhu, osobine, a ne izražava nedoumicu. (Prim. rec.)

pokušao spasiti, ali se vuk okrenuo i rekao: ‘Koga ona ima na dan grabljivca, kada nema čobanina osim mene?!”
‘Slavljen neka je Allah!’, (začudiše se ljudi), a Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, reče:
‘Ja u to vjerujem, a također i Ebu-Bekr i Omer.’
A Ebu-Bekr i Omer nisu bili tu.”

اسْتَنْقَذَهَا فَالْتَفَتَ إِلَيْهِ الذِّئْبُ فَقَالَ لَهُ مَنْ لَهَا يَوْمَ السَّبُعِ لَيْسَ لَهَا رَاعٍ غَيْرِي فَقَالَ النَّاسُ سُبْحَانَ اللهِ فَقَالَ النَّبِيُّ ﷺ فَإِنِّي أُومِنُ بِهِ وَأَبُو بَكْرٍ وَعُمَرُ وَمَا ثَمَّ أَبُو بَكْرٍ وَعُمَرُ.

3691. PRIČAO NAM JE Jahja b. Bukejr, njemu Lejs, prenoseći od Ukajla, on od Ibn-Šihaba, kojeg je obavijestio Ebu-Umame b. Sehl b. Hunejf, prenoseći od Ebu-Seida Hudrija, radijallahu anhu, da je kazao: “Čuo sam Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, kako priča: ‘Dok sam spavao, vidio sam ljude koje su mi predstavljali, a bili su u košuljama. Nekima je (košulja) dopirala do grudi, a u nekih je bila ispod toga. Omer mi se ukazao u košulji koja se vuče.’
‘Kako to tumačiš, Allahov Poslaniče?’, upitali su.
‘Vjera!’, odgovori on.”

٣٦٩١. حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ بُكَيْرٍ حَدَّثَنَا اللَّيْثُ عَنْ عُقَيْلٍ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ قَالَ أَخْبَرَنِي أَبُو أُمَامَةَ بْنُ سَهْلِ بْنِ حُنَيْفٍ عَنْ أَبِي سَعِيدٍ الْخُدْرِيِّ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ سَمِعْتُ رَسُولَ اللهِ ﷺ يَقُولُ بَيْنَا أَنَا نَائِمٌ رَأَيْتُ النَّاسَ عُرِضُوا عَلَيَّ وَعَلَيْهِمْ قُمُصٌ فَمِنْهَا مَا يَبْلُغُ الثُّدِيَّ وَمِنْهَا مَا يَبْلُغُ دُونَ ذَلِكَ وَعُرِضَ عَلَيَّ عُمَرُ وَعَلَيْهِ قَمِيصٌ اجْتَرَّهُ قَالُوا فَمَا أَوَّلْتَهُ يَا رَسُولَ اللهِ قَالَ الدِّينَ.

3692. PRIČAO NAM JE Salt b. Muhammed, njemu Isma‘il b. Ibrahim, a ovom Ejjub, prenoseći od Ibn-Ebu-Mulejke, a on od Misvera b. Mahreme da je kazivao:
“Nakon što je proboden, Omer se rastužio, pa mu je Ibn-Abbas, kao da ga želi umiriti, rekao: ‘Vladaru pravovjernih, drugovao si, zar ne, s Allahovim Poslanikom, sallallahu alejhi ve sellem, i lijepo je to druženje bilo; napustio si ga, a on je bio zadovoljan tobom. Potom si bio s Ebu-Bekrom, i lijepo je to druženje bilo; rastali ste se, a on je bio zadovoljan tobom. Zatim si drugovao s njihovim drugovima, i lijepo je to druženje bilo; ako ih napustiš, napustit ćeš ih a oni će sigurno biti zadovoljni tobom.’
‘To što spominješ drugovanje s Allahovim Poslanikom, sallallahu alejhi ve sellem, i njegovo zadovoljstvo’, reče Omer, ‘to je samo dar Uzvišenog Allaha kojim me obdario. To što spominješ drugovanje s Ebu-Bekrom i njegovo

٣٦٩٢. حَدَّثَنَا الصَّلْتُ بْنُ مُحَمَّدٍ حَدَّثَنَا إِسْمَاعِيلُ ابْنُ إِبْرَاهِيمَ حَدَّثَنَا أَيُّوبُ عَنِ ابْنِ أَبِي مُلَيْكَةَ عَنِ الْمِسْوَرِ بْنِ مَخْرَمَةَ قَالَ لَمَّا طُعِنَ عُمَرُ جَعَلَ يَأْلَمُ فَقَالَ لَهُ ابْنُ عَبَّاسٍ وَكَأَنَّهُ يُجَزِّعُهُ يَا أَمِيرَ الْمُؤْمِنِينَ وَلَئِنْ كَانَ ذَاكَ لَقَدْ صَحِبْتَ رَسُولَ اللهِ ﷺ فَأَحْسَنْتَ صُحْبَتَهُ ثُمَّ فَارَقْتَهُ وَهُوَ عَنْكَ رَاضٍ ثُمَّ صَحِبْتَ أَبَا بَكْرٍ فَأَحْسَنْتَ صُحْبَتَهُ ثُمَّ فَارَقْتَهُ وَهُوَ عَنْكَ رَاضٍ ثُمَّ صَحِبْتَ صَحَبَتَهُمْ فَأَحْسَنْتَ صُحْبَتَهُمْ وَلَئِنْ فَارَقْتَهُمْ لَتُفَارِقَنَّهُمْ وَهُمْ عَنْكَ رَاضُونَ قَالَ أَمَّا مَا ذَكَرْتَ مِنْ صُحْبَةِ رَسُولِ اللهِ ﷺ وَرِضَاهُ فَإِنَّمَا ذَاكَ مَنٌّ مِنَ اللهِ تَعَالَى مَنَّ بِهِ عَلَيَّ وَأَمَّا مَا ذَكَرْتَ مِنْ صُحْبَةِ أَبِي بَكْرٍ وَرِضَاهُ فَإِنَّمَا ذَاكَ مَنٌّ

zadovoljstvo – i to je samo Allahov dar kojim me obdario. A moj nemir što ga vidiš – to je zbog tebe i tvojih drugova. Allaha mi, da mi je puna zemlja zlata, dao bih ga otkupljujući se od Njegova azaba prije nego što Ga budem vidio!'"
Hammad b. Zejd veli: "Pričao nam je Ejjub, prenoseći od Ibn-Ebu-Mulejke, a on od Ibn-Abbasa navedeni hadis: 'Ušao sam kod Omera...'"

مِنَ اللهِ جَلَّ ذِكْرُهُ مَنَّ بِهِ عَلَيَّ وَأَمَّا مَا تَرَى مِنْ جَزَعِي فَهُوَ مِنْ أَجْلِكَ وَأَجْلِ أَصْحَابِكَ وَاللهِ لَوْ أَنَّ لِي طِلاَعَ الأَرْضِ ذَهَبًا لاَفْتَدَيْتُ بِهِ مِنْ عَذَابِ اللهِ عَزَّ وَجَلَّ قَبْلَ أَنْ أَرَاهُ قَالَ حَمَّادُ بْنُ زَيْدٍ حَدَّثَنَا أَيُّوبُ عَنِ ابْنِ أَبِي مُلَيْكَةَ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ دَخَلْتُ عَلَى عُمَرَ بِهَذَا .

3693. PRIČAO NAM JE Jusuf b. Musa, njemu Ebu-Usama, ovom Usman b. Gijas, a ovome Ebu-Usman Nehdi, prenoseći od Ebu-Musaa, radijallahu anhu, da je kazivao:
"Bio sam s Vjerovjesnikom, sallallahu alejhi ve sellem, u jednoj medinskoj bašči kada je došao neki čovjek i zatražio da mu se otvori (kapija).
'Otvori mu i obveseli ga Džennetom!', reče Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem. Otvorio sam mu, kad ono Ebu-Bekr. Obradovao sam ga onim što je rekao Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, a on je izrekao zahvalu Allahu.
Došao je zatim još neko i zatražio da uđe, pa je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: 'Otvori mu i obveseli ga Džennetom!' Otvorio sam mu, kad ono Omer. Obradovao sam ga onim što je rekao Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, a on je izrekao zahvalu Allahu.
Došao je potom još neko i zatražio da uđe. 'Otvori mu i obveseli ga Džennetom, uz iskušenja koja će ga zadesiti!', reče mi (Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem). Bio je to Osman. Obradovao sam ga onim što je rekao Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem. On je izrekao zahvalu Allahu, a onda dodao: 'Allah je Onaj od koga se pomoć traži!'"

٣٦٩٣. حَدَّثَنَا يُوسُفُ بْنُ مُوسَى حَدَّثَنَا أَبُو أُسَامَةَ قَالَ حَدَّثَنِي عُثْمَانُ بْنُ غِيَاثٍ حَدَّثَنَا أَبُو عُثْمَانَ النَّهْدِيُّ عَنْ أَبِي مُوسَى رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ كُنْتُ مَعَ النَّبِيِّ ﷺ فِي حَائِطٍ مِنْ حِيطَانِ الْمَدِينَةِ فَجَاءَ رَجُلٌ فَاسْتَفْتَحَ فَقَالَ النَّبِيُّ ﷺ افْتَحْ لَهُ وَبَشِّرْهُ بِالْجَنَّةِ فَفَتَحْتُ لَهُ فَإِذَا أَبُو بَكْرٍ فَبَشَّرْتُهُ بِمَا قَالَ النَّبِيُّ ﷺ فَحَمِدَ اللهَ ثُمَّ جَاءَ رَجُلٌ فَاسْتَفْتَحَ فَقَالَ النَّبِيُّ ﷺ افْتَحْ لَهُ وَبَشِّرْهُ بِالْجَنَّةِ فَفَتَحْتُ لَهُ فَإِذَا هُوَ عُمَرُ فَأَخْبَرْتُهُ بِمَا قَالَ النَّبِيُّ ﷺ فَحَمِدَ اللهَ ثُمَّ اسْتَفْتَحَ رَجُلٌ فَقَالَ لِي افْتَحْ لَهُ وَبَشِّرْهُ بِالْجَنَّةِ عَلَى بَلْوَى تُصِيبُهُ فَإِذَا عُثْمَانُ فَأَخْبَرْتُهُ بِمَا قَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ فَحَمِدَ اللهَ ثُمَّ قَالَ اللهُ الْمُسْتَعَانُ .

3694. PRIČAO NAM JE Jahja b. Sulejman, njemu Ibn-Vehb, ovom Hajva, a ovom Ebu-Akil Zuhre b. Ma‘bed, da je od svoga djeda Abdullaha b. Hišama čuo da je kazivao:
“Bili smo s Vjerovjesnikom, sallallahu alejhi ve sellem, kad je on Omera b. Hattaba držao za ruku...”[1]

٣٦٩٤. حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ سُلَيْمَانَ قَالَ حَدَّثَنِي ابْنُ وَهْبٍ قَالَ أَخْبَرَنِي حَيْوَةُ قَالَ حَدَّثَنِي أَبُو عَقِيلٍ زُهْرَةُ بْنُ مَعْبَدٍ أَنَّهُ سَمِعَ جَدَّهُ عَبْدَ اللهِ بْنَ هِشَامٍ قَالَ كُنَّا مَعَ النَّبِيِّ ﷺ وَهُوَ آخِذٌ بِيَدِ عُمَرَ بْنِ الْخَطَّابِ .

O VRLINAMA OSMAN B. AFFANA EBU-AMRA KUREŠIJA, RADIJALLAHU ANHU

باب مناقب عُثْمانَ بْنِ عفَّان أبي عمْرٍو الْقُرشِيِّ رضِي الله عنْه

“Rekao je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem: ‘Ko iskopa bunar Rume – nagrada mu je Džennet’, pa ga je iskopao Osman, a također i: ‘Ko pripremi vojsku (zvanu) *džejšu usre*[2] – nagrada mu je Džennet’, pa ju je pripremio Osman.”

وَقَالَ النَّبِيُّ ﷺ مَنْ يَحْفِرْ بِئْرَ رُومَةَ فَلَهُ الْجَنَّةُ فَحَفَرَهَا عُثْمَانُ وَقَالَ مَنْ جَهَّزَ جَيْشَ الْعُسْرَةِ فَلَهُ الْجَنَّةُ فَجَهَّزَهُ عُثْمَانُ .

3695. PRIČAO NAM JE Sulejman b. Harb, a njemu Hammad b. Zejd, prenoseći od Ejjuba, on od Ebu-Osmana, a ovaj od Ebu-Musaa, radijallahu anhu, (da je kazivao):
“Vjerovjesnik je, sallallahu alejhi ve sellem, ušao u neki vrt i naredio mi da pazim na kapiju vrta. Uto je došao jedan čovjek i zatražio dopuštenje da uđe.
‘Dopusti mu i obveseli ga Džennetom!’, reče (Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem). Bio je to Ebu-Bekr. Zatim je došao drugi i zatražio dopuštenje da uđe, pa je (Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem) rekao: ‘Dopusti mu i obveseli ga Džennetom!’ Bio je to Omer. Nakon toga došao je još jedan i zatražio da uđe. Poslanik je, sallallahu alejhi ve sellem, zašutio na trenutak, a onda rekao: ‘Dopusti mu i obveseli ga Džennetom, uz iskušenja koja će ga zadesiti!’ Bio je to Osman b. Affan.”

٣٦٩٥. حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ حَرْبٍ حَدَّثَنَا حَمَّادُ ابْنُ زَيْدٍ عَنْ أَيُّوبَ عَنْ أَبِي عُثْمَانَ عَنْ أَبِي مُوسَى رَضِيَ اللهُ عَنْهُ أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ دَخَلَ حَائِطًا وَأَمَرَنِي بِحِفْظِ بَابِ الْحَائِطِ فَجَاءَ رَجُلٌ يَسْتَأْذِنُ فَقَالَ ائْذَنْ لَهُ وَبَشِّرْهُ بِالْجَنَّةِ فَإِذَا أَبُو بَكْرٍ ثُمَّ جَاءَ آخَرُ يَسْتَأْذِنُ فَقَالَ ائْذَنْ لَهُ وَبَشِّرْهُ بِالْجَنَّةِ فَإِذَا عُمَرُ ثُمَّ جَاءَ آخَرُ يَسْتَأْذِنُ فَسَكَتَ هُنَيْهَةً ثُمَّ قَالَ ائْذَنْ لَهُ وَبَشِّرْهُ بِالْجَنَّةِ عَلَى بَلْوَى سَتُصِيبُهُ فَإِذَا عُثْمَانُ بْنُ عَفَّانَ قَالَ حَمَّادٌ وَحَدَّثَنَا عَاصِمٌ الأَحْوَلُ وَعَلِيُّ بْنُ الْحَكَمِ سَمِعَا أَبَا عُثْمَانَ يُحَدِّثُ عَنْ أَبِي مُوسَى بِنَحْوِهِ وَزَادَ فِيهِ عَاصِمٌ أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ كَانَ قَاعِدًا فِي مَكَانٍ فِيهِ مَاءٌ قَدِ انْكَشَفَ عَنْ رُكْبَتَيْهِ أَوْ رُكْبَتِهِ فَلَمَّا دَخَلَ عُثْمَانُ غَطَّاهَا .

---

1 Dio ovog hadisa navodi se u hadisima br. 6264 i 6632.

2 Bio je to Pohod na Tebuk. Prenosi se da je Osman za opremanje te vojne dao trista deva. Prenosi da je dao i 1.000 zlatnika.

Hammad veli da su mu kazivali Asim Ahvel i Ali b. Hakem da su čuli Ebu-Usmana kako od Ebu-Musaa prenosi slično ovome. Asim dodaje da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, sjedio na nekom mjestu gdje je bila voda. Bila su mu otkrivena koljena (ili koljeno), pa ih je, kada je ušao Osman, pokrio.

3696. PRIČAO MI JE Ahmed b. Šebib b. Seid, njemu njegov otac, prenoseći od Junusa, da je Ibn-Šihab rekao kako ga je obavijestio Urve, a njega Ubejdullah b. Adijj b. Hijar da su Misver b. Mahrema i Abdur-Rahman b. Esved b. Abdu-Jegus rekli: 'Šta te sprečava da porazgovaraš s Osmanom o njegovom bratu Velidu, jer ljudi mnogo pričaju protiv njega?'
Udesio sam da se susretnem s Osmanom kada on pođe na namaz, te mu rekoh: 'Imam potrebu da ti dam savjet.'
'Čovječe', reče on, 'zar ti?!' (Ma'mer veli: "Mislim da je rekao: 'Allahu se utječem od tebe!'")
Okrenuo sam se i vratio njima dvojici, kad dođe glasnik od Osmana. Otišao sam k njemu, pa me on upita: 'Kakav ti je savjet?'
'Allah Uzvišeni je doista poslao Muhammeda, sallallahu alejhi ve sellem, s istinom', rekoh mu, 'i objavio mu Knjigu. Bio si jedan od onih koji su se odazvali Allahu i Njegovu Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, i učestvovao u prva dva iseljenja (iz Meke). Drugovao si s Allahovim Poslanikom, sallallahu alejhi ve sellem, i vidio njegovu uputu... Ljudi mnogo govore protiv Velida!'
'Jesi li ti slušao (hadise) od Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem?', upita on.
'Nisam', rekoh, 'ali mi je došlo njegovo znanje i nauka, koje je došlo i do (neudate) nevine djevojke sklonjene u svojoj odaji.'
'I poslije...', reče on, 'doista je Allah poslao Muhammeda, sallallahu alejhi ve sellem, s istinom, a ja sam bio jedan od onih koji su se odazvali Allahu i Njegovu Poslaniku: povjerovao sam u ono s čime je on poslan, dvaput sam se – kao što si rekao – iseljavao

٣٦٩٦. حَدَّثَنِي أَحْمَدُ بْنُ شَبِيبِ بْنِ سَعِيدٍ قَالَ حَدَّثَنِي أَبِي عَنْ يُونُسَ قَالَ ابْنُ شِهَابٍ أَخْبَرَنِي عُرْوَةُ أَنَّ عُبَيْدَاللهِ بْنَ عَدِيِّ بْنِ الْخِيَارِ أَخْبَرَهُ أَنَّ الْمِسْوَرَ بْنَ مَخْرَمَةَ وَعَبْدَالرَّحْمَنِ بْنَ الأَسْوَدِ بْنِ عَبْدِيَغُوثَ قَالاَ مَا يَمْنَعُكَ أَنْ تُكَلِّمَ عُثْمَانَ لأَخِيهِ الْوَلِيدِ فَقَدْ أَكْثَرَ النَّاسُ فِيهِ فَقَصَدْتُ لِعُثْمَانَ حَتَّى خَرَجَ إِلَى الصَّلاَةِ قُلْتُ إِنَّ لِي إِلَيْكَ حَاجَةً وَهِيَ نَصِيحَةٌ لَكَ قَالَ يَا أَيُّهَا الْمَرْءُ قَالَ مَعْمَرٌ أُرَاهُ قَالَ أَعُوذُ بِاللهِ مِنْكَ فَانْصَرَفْتُ فَرَجَعْتُ إِلَيْهِمْ إِذْ جَاءَ رَسُولُ عُثْمَانَ فَأَتَيْتُهُ فَقَالَ مَا نَصِيحَتُكَ فَقُلْتُ إِنَّ اللهَ سُبْحَانَهُ بَعَثَ مُحَمَّدًا ﷺ بِالْحَقِّ وَأَنْزَلَ عَلَيْهِ الْكِتَابَ وَكُنْتَ مِمَّنِ اسْتَجَابَ لِلَّهِ وَلِرَسُولِهِ ﷺ فَهَاجَرْتَ الْهِجْرَتَيْنِ وَصَحِبْتَ رَسُولَ اللهِ ﷺ وَرَأَيْتَ هَدْيَهُ وَقَدْ أَكْثَرَ النَّاسُ فِي شَأْنِ الْوَلِيدِ قَالَ أَدْرَكْتَ رَسُولَ اللهِ ﷺ قُلْتُ لاَ وَلَكِنْ خَلَصَ إِلَيَّ مِنْ عِلْمِهِ مَا يَخْلُصُ إِلَى الْعَذْرَاءِ فِي سِتْرِهَا قَالَ أَمَّا بَعْدُ فَإِنَّ اللهَ بَعَثَ مُحَمَّدًا ﷺ بِالْحَقِّ فَكُنْتُ مِمَّنِ اسْتَجَابَ لِلَّهِ وَلِرَسُولِهِ وَآمَنْتُ بِمَا بُعِثَ بِهِ وَهَاجَرْتُ الْهِجْرَتَيْنِ كَمَا قُلْتَ وَصَحِبْتُ رَسُولَ اللهِ ﷺ وَبَايَعْتُهُ فَوَاللهِ مَا عَصَيْتُهُ وَلاَ غَشَشْتُهُ حَتَّى تَوَفَّاهُ اللهُ عَزَّ وَجَلَّ

(iz Meke) i družio se s Allahovim Poslanikom, sallallahu alejhi ve sellem. Dao sam mu prisegu i, Allaha mi, nisam pogriješio prema njemu niti sam ga prevario dok ga god Allah nije uzeo Sebi, a također ni Ebu-Bekra ni Omera. Potom sam postao halifa. Pa zar ja nemam prava kao što su i oni imali?'
'Svakako!', rekoh.
'Čemu onda sva ta priča koju čujem od vas?', reče on i dodade: 'Što se tiče Velida i njegovog problema, postupit ćemo po pravdi, ako Bog da!'
Pozvao je Aliju i naredio mu da ga izbičuje. Udario mu je osamdeset udaraca."[1]

ثُمَّ أَبُو بَكْرٍ مِثْلُهُ ثُمَّ عُمَرُ مِثْلُهُ ثُمَّ اسْتُخْلِفْتُ أَفَلَيْسَ لِي مِنَ الْحَقِّ مِثْلُ الَّذِي لَهُمْ قُلْتُ بَلَى قَالَ فَمَا هَذِهِ الأَحَادِيثُ الَّتِي تَبْلُغُنِي عَنْكُمْ أَمَّا مَا ذَكَرْتَ مِنْ شَأْنِ الْوَلِيدِ فَسَنَأْخُذُ فِيهِ بِالْحَقِّ إِنْ شَاءَ اللهُ ثُمَّ دَعَا عَلِيًّا فَأَمَرَهُ أَنْ يَجْلِدَهُ فَجَلَدَهُ ثَمَانِينَ .

3697. PRIČAO MI JE Muhammed b. Hatim b. Bezi', njemu Šazan, a ovom Abdul-Aziz b. Ebu-Selema Madžišun, prenoseći od Ubejdullaha, on od Nafi'a, a ovaj od Ibn-Omera, radijallahu anhuma, da je kazivao:
"U doba Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, nikoga nismo izjednačavali s Ebu-Bekrom, a zatim ni s Omerom, a zatim ni s Osmanom. Poslije njih ostavljali smo Vjerovjesnikove, sallallahu alejhi ve sellem, drugove i nismo davali prednost jednima nad drugima."
Ovaj hadis od Abdul-Aziza (osim Šazana) prenosi i Abdullah b. Salih.

٣٦٩٧. حَدَّثَنِي مُحَمَّدُ بْنُ حَاتِمِ بْنِ بَزِيعٍ حَدَّثَنَا شَاذَانُ حَدَّثَنَا عَبْدُالْعَزِيزِ بْنُ أَبِي سَلَمَةَ الْمَاجِشُونُ عَنْ عُبَيْدِاللهِ عَنْ نَافِعٍ عَنِ ابْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا قَالَ كُنَّا فِي زَمَنِ النَّبِيِّ ﷺ لاَ نَعْدِلُ بِأَبِي بَكْرٍ أَحَدًا ثُمَّ عُمَرَ ثُمَّ عُثْمَانَ ثُمَّ نَتْرُكُ أَصْحَابَ النَّبِيِّ ﷺ لاَ نُفَاضِلُ بَيْنَهُمْ تَابَعَهُ عَبْدُاللهِ بْنُ صَالِحٍ عَنْ عَبْدِالْعَزِيزِ .

3698. PRIČAO NAM JE Musa b. Isma'il, njemu Ebu-Avane, a njemu Usman, sin Mevhebov koji je kazao: "Došao je neki Egipćanin i obavio hadždž. Vidio je ljude kako sjede, pa je upitao: 'Ko su ovi ljudi?'
'To su Kurejšije', odgovorili su mu.
'A ko im je šejh?', upitao je ovaj.
'Abdullah b. Omer', odgovorili su mu.
'Sine Omerov', reče on, 'upitat ću te nešto pa mi odgovori. Znaš li da je Osman pobjegao na Dan Uhuda?'

٣٦٩٨. حَدَّثَنَا مُوسَى بْنُ إِسْمَاعِيلَ حَدَّثَنَا أَبُو عَوَانَةَ حَدَّثَنَا عُثْمَانُ هُوَ ابْنُ مَوْهَبٍ قَالَ جَاءَ رَجُلٌ مِنْ أَهْلِ مِصْرَ حَجَّ الْبَيْتَ فَرَأَى قَوْمًا جُلُوسًا فَقَالَ مَنْ هَؤُلاَءِ الْقَوْمُ فَقَالُوا هَؤُلاَءِ قُرَيْشٌ قَالَ فَمَنِ الشَّيْخُ فِيهِمْ قَالُوا عَبْدُاللهِ بْنُ عُمَرَ قَالَ يَا ابْنَ عُمَرَ إِنِّي سَائِلُكَ عَنْ شَيْءٍ فَحَدِّثْنِي هَلْ تَعْلَمُ أَنَّ عُثْمَانَ فَرَّ يَوْمَ أُحُدٍ قَالَ

1 Dio ovog hadisa navodi se u hadisima br. 3872 i 3927.

'Da', odgovorio mu je.
'A znaš li da nije bio na Bedru, da je bio odsutan?'
'Da', odgovorio mu je.
'A znaš li', nastavi ovaj, 'da je bio odsutan kad se davala prisega Ridvan, da joj nije prisustvovao?'
'Da', odgovorio mu je.
'Allah je najveći!', uzviknu ovaj.
'Dođi', reče mu Ibn-Omer, 'da ti objasnim. Što se tiče njegovog bijega na dan Uhuda: svjedočim da mu je Allah oprostio i oslobodio ga.[1] Što se tiče njegova odsustva s Bedra: bio je oženjen Poslanikovom, sallallahu alejhi ve sellem, kćerkom; bila je bolesna, pa mu je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: 'Imaš nagradu kao onaj koji je bio na Bedru i njegov ratni plijen.' A što se tiče prisege Ridvan: da je iko iz Mekke imao jači utjecaj od Osmana, njega bi (Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem) poslao u Mekku umjesto Osmana, kojeg je poslao prije same prisege. A Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, pokazao je svoju desnicu i rekao: 'Ovo je Osmanova ruka!' Udario je njome po drugoj rekavši: 'Ovo je Osmanova prisega!' A sada idi s ovim što si čuo!', reče mu Ibn-Omer."

نَعَمْ قَالَ تَعْلَمُ أَنَّهُ تَغَيَّبَ عَنْ بَدْرٍ وَلَمْ يَشْهَدْ قَالَ نَعَمْ قَالَ تَعْلَمُ أَنَّهُ تَغَيَّبَ عَنْ بَيْعَةِ الرِّضْوَانِ فَلَمْ يَشْهَدْهَا قَالَ نَعَمْ قَالَ اللهُ أَكْبَرُ قَالَ ابْنُ عُمَرَ تَعَالَ أُبَيِّنْ لَكَ أَمَّا فِرَارُهُ يَوْمَ أُحُدٍ فَأَشْهَدُ أَنَّ اللهَ عَفَا عَنْهُ وَغَفَرَ لَهُ وَأَمَّا تَغَيُّبُهُ عَنْ بَدْرٍ فَإِنَّهُ كَانَتْ تَحْتَهُ بِنْتُ رَسُولِ اللهِ ﷺ وَكَانَتْ مَرِيضَةً فَقَالَ لَهُ رَسُولُ اللهِ ﷺ إِنَّ لَكَ أَجْرَ رَجُلٍ مِمَّنْ شَهِدَ بَدْرًا وَسَهْمَهُ وَأَمَّا تَغَيُّبُهُ عَنْ بَيْعَةِ الرِّضْوَانِ فَلَوْ كَانَ أَحَدٌ أَعَزَّ بِبَطْنِ مَكَّةَ مِنْ عُثْمَانَ لَبَعَثَهُ مَكَانَهُ فَبَعَثَ رَسُولُ اللهِ ﷺ عُثْمَانَ وَكَانَتْ بَيْعَةُ الرِّضْوَانِ بَعْدَ مَا ذَهَبَ عُثْمَانُ إِلَى مَكَّةَ فَقَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ بِيَدِهِ الْيُمْنَى هَذِهِ يَدُ عُثْمَانَ فَضَرَبَ بِهَا عَلَى يَدِهِ فَقَالَ هَذِهِ لِعُثْمَانَ فَقَالَ لَهُ ابْنُ عُمَرَ اذْهَبْ بِهَا الآنَ مَعَكَ .

3699. PRIČAO NAM JE Musedded, a njemu Jahja, prenoseći od Seida, on od Katade, a ovaj od Enesa, radijallahu anhu, da je kazivao:
"Uspeo se Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, s Ebu-Bekrom, Omerom i Osmanom na Uhud, pa se on zatresao.
'Smiri se, Uhude', reče on (a čini mi se i da je udario nogom po njemu), 'na tebi nije niko drugi do Poslanik, Siddik i dvojica šehida!'"

٣٦٩٩. حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ حَدَّثَنَا يَحْيَى عَنْ سَعِيدٍ عَنْ قَتَادَةَ أَنَّ أَنَسًا رَضِيَ اللهُ عَنْهُ حَدَّثَهُمْ قَالَ صَعِدَ النَّبِيُّ ﷺ أُحُدًا وَمَعَهُ أَبُو بَكْرٍ وَعُمَرُ وَعُثْمَانُ فَرَجَفَ وَقَالَ اسْكُنْ أُحُدُ أَظُنُّهُ ضَرَبَهُ بِرِجْلِهِ فَلَيْسَ عَلَيْكَ إِلاَّ نَبِيٌّ وَصِدِّيقٌ وَشَهِيدَانِ .

1 Na to aludiraju riječi Uzvišenog: "One među vama koji su uzmakli na dan kad su se dvije vojske sukobile, uistinu je šejtan naveo da posrnu zbog onog što su prije činili. A Allah im je već oprostio, a Allah je Oprostitelj grijeha i Blagi je." (Ali Imran, 155.) (prim. rec.)

KAZIVANJE O PRISEZI I KONSENZUSU ZA (IZBOR) OSMAN B. AFFANA, RADIJALLAHU ANHU, I PRIPOVIJEST O UBISTVU OMERA, RADIJALLAHU ANHU

باب قِصَّةِ الْبَيْعَةِ والاتِّفاقِ على عُثْمانَ بْنِ عَفَّانَ (وَفِيهِ مَقْتَلُ عُمَرَ بْنِ الْخَطَّابِ رضي الله عنه)

3700. PRIČAO NAM JE Musa b. Isma‘il, njemu Ebu-Avana, prenoseći od Husajna, a on od Amra b. Mejmuna da je kazivao: “Vidio sam Omera b. Hattaba, radijallahu anhu, u Medini nekoliko dana prije nego što je zboden. Stao je pred Huzejfu b. Jemana i Usmana b. Hunejfa i rekao im: ‘Kako ste uradili? Bojite li se da ste na zemlju propisali više (poreza) nego što ona može doprinijeti?’

‘Propisali smo onoliko koliko ona može podnijeti, jer ima velik prihod’, odgovorili su.

‘Gledajte’, reče on, ‘da ne propišete više nego što ona može podnijeti.’

‘Nećemo’, odgovorili su.

‘Ako me Allah spasi i poživi, ostavit ću iračke hudovice tako da poslije mene neće biti potrebne nikome drugom, zauvijek!’, reče on.

Nisu iza toga prošle četiri (noći), a bio je zboden. Stajao sam tog jutra, a između mene i njega bio je samo Abdullah b. Abbas. Kada bi prolazio kroz dva safa, imao bi običaj govoriti: ‘Poravnajte se (i popunite safove)!’ Kada bi vidio da u safovima nema praznina, iskoračio bi naprijed i izgovorio početni tekbir. Učio bi, možda, na prvom rekatu suru Jusuf ili En-Nahl ili nešto slično, dok se oni koji će klanjati u džematu ne okupe. Ovaj put, čuo sam ga, čim je izgovorio tekbir, kako, kada ga je ubo[2], reče: ‘Ubi me (ili pojede me) pseto!’

Skočio je barbarin s nožem koji je imao dvije oštrice,

٣٧٠٠. حَدَّثَنَا مُوسَى بْنُ إِسْمَاعِيلَ حَدَّثَنَا أَبُو عَوَانَةَ عَنْ حُصَيْنٍ عَنْ عَمْرِو بْنِ مَيْمُونٍ قَالَ رَأَيْتُ عُمَرَ بْنَ الْخَطَّابِ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَبْلَ أَنْ يُصَابَ بِأَيَّامٍ بِالْمَدِينَةِ وَقَفَ عَلَى حُذَيْفَةَ بْنِ الْيَمَانِ وَعُثْمَانَ بْنِ حُنَيْفٍ قَالَ كَيْفَ فَعَلْتُمَا أَتَخَافَانِ أَنْ تَكُونَا قَدْ حَمَّلْتُمَا الأَرْضَ مَا لاَ تُطِيقُ قَالاَ حَمَّلْنَاهَا أَمْرًا هِيَ لَهُ مُطِيقَةٌ مَا فِيهَا كَبِيرُ فَضْلٍ قَالَ انْظُرَا أَنْ تَكُونَا حَمَّلْتُمَا الأَرْضَ مَا لاَ تُطِيقُ قَالَ قَالاَ لاَ فَقَالَ عُمَرُ لَئِنْ سَلَّمَنِي اللهُ لأَدَعَنَّ أَرَامِلَ أَهْلِ الْعِرَاقِ لاَ يَحْتَجْنَ إِلَى رَجُلٍ بَعْدِي أَبَدًا قَالَ فَمَا أَتَتْ عَلَيْهِ إِلاَّ رَابِعَةٌ حَتَّى أُصِيبَ قَالَ إِنِّي لَقَائِمٌ مَا بَيْنِي وَبَيْنَهُ إِلاَّ عَبْدُاللهِ بْنُ عَبَّاسٍ غَدَاةَ أُصِيبَ وَكَانَ إِذَا مَرَّ بَيْنَ الصَّفَّيْنِ قَالَ اسْتَوُوا حَتَّى إِذَا لَمْ يَرَ فِيهِنَّ خَلَلاً تَقَدَّمَ فَكَبَّرَ وَرُبَّمَا قَرَأَ سُورَةَ يُوسُفَ أَوِ النَّحْلَ أَوْ نَحْوَ ذَلِكَ فِي الرَّكْعَةِ الأُولَى حَتَّى يَجْتَمِعَ النَّاسُ فَمَا هُوَ إِلاَّ أَنْ كَبَّرَ فَسَمِعْتُهُ يَقُولُ قَتَلَنِي أَوْ أَكَلَنِي الْكَلْبُ حِينَ طَعَنَهُ فَطَارَ الْعِلْجُ بِسِكِّينٍ ذَاتِ طَرَفَيْنِ لاَ يَمُرُّ

2 Bio je to Ebu-Lu’lu’a Fejruz, rob Mugirin. On se požalio Omeru da mu je Mugira nametnuo veliki porez, pa ga je Omer pokušao smiriti govoreći: “Boj se Boga i budi mu dobar!” Imao je namjeru razgovarati s Mugirom da mu olakša. Rob je, međutim, rekao: “Njegova je pravda za druge, mene ne obuhvata!”, i počeo se pripremati da ga ubije. Napravio je mač s dvjema oštricama i premazao ga otrovom. Odlučio je to učiniti na sabahu. I kada je Omer poravnao safove i izgovorio početni tekbir, ovaj ga je ubo dva puta između pleći i jednom u predjelu stomaka. Bili su to smrtni udarci. Prenosi se da je Omer, radijallahu anhu, prije toga na hutbi rekao: “Sanjao sam da me horoz kljucnuo tri puta. Mislim da je to znak moje smrti.” Navodi se da je iza toga prošla samo jedna džuma i on je zboden.

i nije prošao ni pored koga lijevo i desno a da ga nije ubo, tako da je ranio trinaestericu, od kojih su sedmerica podlegla. Kada je to vidio, jedan musliman bacio je na njega ogrtač s kapuljačom.[1] Vidjevši da će biti uhvaćen, otpadnik je presudio sam sebi.

Omer je uzeo Abdur-Rahman b. Avfa za ruku i postavio ga na mjesto imama. Onaj koji je bio iza Omera vidio je to što sam i ja vidio, a oni koji su bili sa strana nisu znali ništa, osim što se izgubio Omerov glas, pa su govorili: 'Subhanallah!' Abdur-Rahman je brzo klanjao namaz,[2] a kad su završili, Omer reče:

'Ibn-Abbase, idi vidi ko me ubi!'[3]

Ibn-Abbas je odjurio. Nakon kratkog vremena vratio se govoreći: 'Mugirin momak (rob)!'

'(Vješti) zanatlija?', upita (Omer).

'Da!', potvrdi on.

'Allah ga ubio!', reče (Omer), dodavši: 'Naredio sam bio da mu se učini dobro. Hvala Allahu da moja smrt nije došla od ruke čovjeka koji se predstavljao kao musliman. A ti i tvoj otac željeli ste da se Medina napuni barbarima!' Abbas je, inače, imao najviše roblja.

'Ako želiš', reče (Ibn-Abbas), 'učinit ću!' (tj. ako želiš, pobit ćemo ih).

'Lažeš!',[4] reče (Omer), dodavši: 'Zar i nakon što su progovorili vašim jezikom i počeli se okretati prema vašoj kibli i obavili vaš hadždž?!'

عَلَى أَحَدٍ يَمِينًا وَلاَ شِمَالاً إِلاَّ طَعَنَهُ حَتَّى طَعَنَ
ثَلاَثَةَ عَشَرَ رَجُلاً مَاتَ مِنْهُمْ سَبْعَةٌ فَلَمَّا رَأَى
ذَلِكَ رَجُلٌ مِنَ الْمُسْلِمِينَ طَرَحَ عَلَيْهِ بُرْنُسًا فَلَمَّا
ظَنَّ الْعِلْجُ أَنَّهُ مَأْخُوذٌ نَحَرَ نَفْسَهُ وَتَنَاوَلَ عُمَرُ يَدَ
عَبْدِالرَّحْمَنِ بْنِ عَوْفٍ فَقَدَّمَهُ فَمَنْ يَلِي عُمَرَ فَقَدْ
رَأَى الَّذِي أَرَى وَأَمَّا نَوَاحِي الْمَسْجِدِ فَإِنَّهُمْ
لاَ يَدْرُونَ غَيْرَ أَنَّهُمْ قَدْ فَقَدُوا صَوْتَ عُمَرَ
وَهُمْ يَقُولُونَ سُبْحَانَ اللهِ سُبْحَانَ اللهِ فَصَلَّى
بِهِمْ عَبْدُالرَّحْمَنِ صَلاَةً خَفِيفَةً فَلَمَّا انْصَرَفُوا قَالَ
يَا ابْنَ عَبَّاسٍ انْظُرْ مَنْ قَتَلَنِي فَجَالَ سَاعَةً ثُمَّ
جَاءَ فَقَالَ غُلاَمُ الْمُغِيرَةِ قَالَ الصَّنَعُ قَالَ نَعَمْ قَالَ
قَاتَلَهُ اللهُ لَقَدْ أَمَرْتُ بِهِ مَعْرُوفًا الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِي لَمْ
يَجْعَلْ مِيتَتِي بِيَدِ رَجُلٍ يَدَّعِي الإِسْلاَمَ قَدْ كُنْتَ
أَنْتَ وَأَبُوكَ تُحِبَّانِ أَنْ تَكْثُرَ الْعُلُوجُ بِالْمَدِينَةِ وَكَانَ
الْعَبَّاسُ أَكْثَرَهُمْ رَقِيقًا فَقَالَ إِنْ شِئْتَ فَعَلْتُ أَيْ
إِنْ شِئْتَ قَتَلْنَا قَالَ كَذَبْتَ بَعْدَ مَا تَكَلَّمُوا بِلِسَانِكُمْ
وَصَلَّوْا قِبْلَتَكُمْ وَحَجُّوا حَجَّكُمْ فَاحْتُمِلَ إِلَى بَيْتِهِ
فَانْطَلَقْنَا مَعَهُ وَكَأَنَّ النَّاسَ لَمْ تُصِبْهُمْ مُصِيبَةٌ

1 Spominje se više imena Poslanikovih, sallallahu alejhi ve sellem, drugova koji su učestvovali u hvatanju ovog barbarina. Kaže se da mu je glavu odsjekao Abdur-Rahman b. Avf.

2 Abdur-Rahman je klanjao namaz učeći kur'anske sure: El-Kevser i En-Nasr. Prenosi se da je Omeru pozlilo i da je izgubio svijest, pa su ga prenijeli kući. Bilo se razdanilo kada je došao sebi. Gledajući u lica prisutnih ashaba, upitao je da li su klanjali namaz. Oni su mu potvrdno odgovorili, pa je on kazao: "Nema islama onaj koji nema namaza!" Uzeo je abdest i klanjao sabah. Na prvom je rekatu učio El-Asr, a na drugom El-Kafirun. Njegov sin Abdullah pridržavao ga je dok mu je krv šikljala a on klanjao. Pokušavao je zaustaviti krvarenje stavljajući mu srednji prst u ranu, ali uzalud.

3 Omer se pobojao da ga nisu ubili muslimani te je zato poslao Ibn-Abbasa da vidi ko je to učinio. Ibn-Abbas prolazio je pored okupljenih muslimana: svi su plakali kao da su izgubili najdražu djecu. To saznanje obradovalo je Omera, koji je umirao.

4 Ibn-Tin kaže kako je Ibn-Abbas ovo izrekao u indirektnoj formi jer je znao da Omer ne dozvoljava da se oni poubijaju. Ovim riječima Omer želi da ukazati na to da nije dozvoljeno ubiti muslimana, a on je bio poznat po svojoj žestini kada se radilo o odbrani vjere. Moguće je i da je Ibn-Abbas mislio na one koji nisu bili primili islam.

قَبْلَ يَوْمَئِذٍ فَقَائِلٌ يَقُولُ لاَ بَأْسَ وَقَائِلٌ يَقُولُ أَخَافُ عَلَيْهِ فَأُتِيَ بِنَبِيذٍ فَشَرِبَهُ فَخَرَجَ مِنْ جَوْفِهِ ثُمَّ أُتِيَ بِلَبَنٍ فَشَرِبَهُ فَخَرَجَ مِنْ جُرْحِهِ فَعَلِمُوا أَنَّهُ مَيِّتٌ فَدَخَلْنَا عَلَيْهِ وَجَاءَ النَّاسُ فَجَعَلُوا يُثْنُونَ عَلَيْهِ وَجَاءَ رَجُلٌ شَابٌّ فَقَالَ أَبْشِرْ يَا أَمِيرَ الْمُؤْمِنِينَ بِبُشْرَى اللهِ لَكَ مِنْ صُحْبَةِ رَسُولِ اللهِ ﷺ وَقَدَمٍ فِي الإِسْلاَمِ مَا قَدْ عَلِمْتَ ثُمَّ وَلِيتَ فَعَدَلْتَ ثُمَّ شَهَادَةٌ قَالَ وَدِدْتُ أَنَّ ذَلِكَ كَفَافٌ لاَ عَلَيَّ وَلاَ لِي فَلَمَّا أَدْبَرَ إِذَا إِزَارُهُ يَمَسُّ الأَرْضَ قَالَ رُدُّوا عَلَيَّ الْغُلاَمَ قَالَ يَا ابْنَ أَخِي ارْفَعْ ثَوْبَكَ فَإِنَّهُ أَبْقَى لِثَوْبِكَ وَأَتْقَى لِرَبِّكَ يَا عَبْدَ اللهِ بْنَ عُمَرَ انْظُرْ مَا عَلَيَّ مِنَ الدَّيْنِ فَحَسَبُوهُ فَوَجَدُوهُ سِتَّةً وَثَمَانِينَ أَلْفًا أَوْ نَحْوَهُ قَالَ إِنْ وَفَى لَهُ مَالُ آلِ عُمَرَ فَأَدِّهِ مِنْ أَمْوَالِهِمْ وَإِلاَّ فَسَلْ فِي بَنِي عَدِيِّ بْنِ كَعْبٍ فَإِنْ لَمْ تَفِ أَمْوَالُهُمْ فَسَلْ فِي قُرَيْشٍ وَلاَ تَعْدُهُمْ إِلَى غَيْرِهِمْ فَأَدِّ عَنِّي هَذَا الْمَالَ انْطَلِقْ إِلَى عَائِشَةَ أُمِّ الْمُؤْمِنِينَ فَقُلْ يَقْرَأُ عَلَيْكِ عُمَرُ السَّلاَمَ وَلاَ تَقُلْ أَمِيرُ الْمُؤْمِنِينَ فَإِنِّي لَسْتُ الْيَوْمَ لِلْمُؤْمِنِينَ أَمِيرًا وَقُلْ يَسْتَأْذِنُ عُمَرُ بْنُ الْخَطَّابِ أَنْ يُدْفَنَ مَعَ صَاحِبَيْهِ فَسَلَّمَ وَاسْتَأْذَنَ ثُمَّ دَخَلَ عَلَيْهَا فَوَجَدَهَا قَاعِدَةً تَبْكِي فَقَالَ يَقْرَأُ عَلَيْكِ عُمَرُ بْنُ الْخَطَّابِ السَّلاَمَ وَيَسْتَأْذِنُ أَنْ يُدْفَنَ مَعَ صَاحِبَيْهِ فَقَالَتْ كُنْتُ أُرِيدُهُ لِنَفْسِي وَلأُوثِرَنَّ بِهِ الْيَوْمَ عَلَى نَفْسِي فَلَمَّا أَقْبَلَ قِيلَ هَذَا عَبْدُ اللهِ بْنُ عُمَرَ

Prenesen je kući, a i mi smo se zaputili za njim. Ljudi su izgledali kao da ih do tog trenutka nikad nije pogodila nesreća. Neko bi prozborio: ‘Bit će dobro!’, drugi bi rekao: ‘Bojim se za njega!’

Donijeli su mu piće; on ga je popio, ali je ono izišlo iz njegove utrobe. Onda je doneseno mlijeko; on ga je popio, ali je i ono izišlo na ranu. Znali su da će umrijeti. Ušli smo kod njega. Ljudi su dolazili i hvalili ga. Tako je došao jedan mladić i rekao: ‘Raduj se, vladaru pravovjernih, radosti koju ti je Allah dao! Drugovao si s Allahovim Poslanikom, sallallahu alejhi ve sellem; imaš prevenstvo u islamu i zaslugu za koju znaš; postavljen si za halifu, pa si vladao pravedno; na koncu, imaš šehidsku smrt!’

‘Iz ovoga želim izići čist: ni za sebe ni protiv sebe!’,[5] reče on. Kada je mladić krenuo da iziđe, odjeća se za njim počela vući po zemlji.

‘Vratite mi mladića!’, reče on.

‘Sinko, digni odjeću[6], to će je učiniti trajnijom, a bliže je i pokornosti tvome Gospodaru!’

‘Abdullahu, sine Omerov’, nastavio je, ‘pogledaj šta imam od duga!’ Izračunali su i vidjeli da ima oko osamdeset i šest hiljada, ili približno tome.

‘Ako bude dovoljan imetak Omerove porodice’, reče on, ‘neka se namiri iz njega, a ako ne bude, onda traži od porodice Adija b. Ka’ba. Ako i to ne bude dovoljno, onda traži od Kurejšija, i neka se ne izlazi iz tog kruga! Tako vrati moj dug. Otiđi kod Aiše, majke pravovjernih, i reci joj: ‘Omer te selami’ – ne govori ‘vladar pravovjernih’, jer ja to od danas nisam – i reci: ‘Omer b. Hattab traži da mu dopustiš da bude pokopan kod dvojice svojih drugova.’[7]

(Ibn-Omer je otišao), poselamio je i zatražio da ga primi. Ušao je i našao je kako sjedi i plače.

‘Omer b. Hattab selami te i traži dopuštenje da bude ukopan kod dvojice svojih drugova’, reče joj on.

‘Htjela sam ga (to mjesto) zadržati za sebe, ali ću mu

5 To jest, iz hilafeta; da ne dobijem ni nagradu, ali i da ne budem kažnjen. (prim. rec.)

6 To što je bio na samrti nije spriječilo Omera da kaže istinu i naredi dobro.

7 Mislio je na Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, i Ebu-Bekra, radijallahu anhu.

ga danas prepustiti!'
Nakon što se vratio, povikali su: 'Došao je Abdullah b. Omer!'
'Dignite me!', reče Omer. Neko ga je pridigao, a on upita: 'Šta ima?'
'Ono što si želio – dopustila je!', reče.
'Hvala Allahu', izusti on, 'ništa mi nije bilo važnije od toga. Kada umrem, odnesi me, a onda nazovi selam i reci joj: 'Omer b. Hattab moli da mu dopustiš.' Ako dopusti, unesite me, a ako ne dopusti, nosite me među muslimanske mezare.'
Uto dođe Hafsa, majka pravovjernih, sa ženama. Ugledavši je, ustali smo, a ona je ušla kod njega i ostala plačući neko vrijeme. Ljudi su tražili da ih Omer primi, te sam i ja ušao s njima. Čuli smo je iznutra kako plače.
'Oporuči ko će te naslijediti na mjestu halife!', rekli su mu.
'Ne znam', reče on, 'ko bi bio preči za to od sljedećih osoba (ili skupine), onih kojima je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, do smrti ostao zadovoljan...' Potom je poimence spomenuo Aliju, Osmana, Zubejra, Talhu, Sa'da i Abdur-Rahmana, a onda dodao: 'S vama će biti i Abdullah b. Omer, ali bez ikakva prava, samo kao član pokopnog odbora.
Ako kojim slučajem vlast pripadne Sa'du, neka tako bude, a ako ne, onda neka se njime pripomogne onaj koji bude emir, jer ga ja nisam razvlastio niti zato što je on pokazao slabost niti zbog pronevjere.
Preporučujem halifi poslije mene prve muhadžire,[1] da zna za njihovo pravo i da pazi i čuva njihovu čast. Preporučujem mu da čini dobro i ensarijama. Oni koji su se još prije nastanili u Medini i prihvatili vjeru – neka prihvati njihove dobročinitelje, a oprosti njihovim grešnicima.
Preporučujem mu dobročinstvo prema stanovnicima naselja, jer su oni potpora islamu i sakupljači imetka koji izazivaju gnjev neprijatelja; neka se od njih ne

قَدْ جَاءَ قَالَ ارْفَعُونِي فَأَسْنَدَهُ رَجُلٌ إِلَيْهِ فَقَالَ
مَا لَدَيْكَ قَالَ الَّذِي تُحِبُّ يَا أَمِيرَ الْمُؤْمِنِينَ أَذِنَتْ
قَالَ الْحَمْدُ لِلَّهِ مَا كَانَ مِنْ شَيْءٍ أَهَمُّ إِلَيَّ مِنْ ذَلِكَ
فَإِذَا أَنَا قَضَيْتُ فَاحْمِلُونِي ثُمَّ سَلِّمْ فَقُلْ يَسْتَأْذِنُ
عُمَرُ بْنُ الْخَطَّابِ فَإِنْ أَذِنَتْ لِي فَأَدْخِلُونِي وَإِنْ
رَدَّتْنِي رُدُّونِي إِلَى مَقَابِرِ الْمُسْلِمِينَ وَجَاءَتْ أُمُّ
الْمُؤْمِنِينَ حَفْصَةُ وَالنِّسَاءُ تَسِيرُ مَعَهَا فَلَمَّا رَأَيْنَاهَا
قُمْنَا فَوَلَجَتْ عَلَيْهِ فَبَكَتْ عِنْدَهُ سَاعَةً وَاسْتَأْذَنَ
الرِّجَالُ فَوَلَجَتْ دَاخِلاً لَهُمْ فَسَمِعْنَا بُكَاءَهَا مِنَ
الدَّاخِلِ فَقَالُوا أَوْصِ يَا أَمِيرَ الْمُؤْمِنِينَ اسْتَخْلِفْ
قَالَ مَا أَجِدُ أَحَدًا أَحَقَّ بِهَذَا الأَمْرِ مِنْ هَؤُلاَءِ
النَّفَرِ أَوِ الرَّهْطِ الَّذِينَ تُوُفِّيَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ
وَهُوَ عَنْهُمْ رَاضٍ فَسَمَّى عَلِيًّا وَعُثْمَانَ وَالزُّبَيْرَ
وَطَلْحَةَ وَسَعْدًا وَعَبْدَالرَّحْمَنِ وَقَالَ يَشْهَدُكُمْ
عَبْدُاللَّهِ بْنُ عُمَرَ وَلَيْسَ لَهُ مِنَ الأَمْرِ شَيْءٌ كَهَيْئَةِ
التَّعْزِيَةِ لَهُ فَإِنْ أَصَابَتِ الإِمْرَةُ سَعْدًا فَهُوَ ذَاكَ
وَإِلاَّ فَلْيَسْتَعِنْ بِهِ أَيُّكُمْ مَا أُمِّرَ فَإِنِّي لَمْ أَعْزِلْهُ عَنْ
عَجْزٍ وَلاَ خِيَانَةٍ وَقَالَ أُوصِي الْخَلِيفَةَ مِنْ بَعْدِي
بِالْمُهَاجِرِينَ الأَوَّلِينَ أَنْ يَعْرِفَ لَهُمْ حَقَّهُمْ وَيَحْفَظَ
لَهُمْ حُرْمَتَهُمْ وَأُوصِيهِ بِالأَنْصَارِ خَيْرًا (الَّذِينَ
تَبَوَّءُوا الدَّارَ وَالإِيمَانَ مِنْ قَبْلِهِمْ) أَنْ يُقْبَلَ مِنْ
مُحْسِنِهِمْ وَأَنْ يُعْفَى عَنْ مُسِيئِهِمْ وَأُوصِيهِ بِأَهْلِ
الأَمْصَارِ خَيْرًا فَإِنَّهُمْ رِدْءُ الإِسْلاَمِ وَجُبَاةُ الْمَالِ
وَغَيْظُ الْعَدُوِّ وَأَنْ لاَ يُؤْخَذَ مِنْهُمْ إِلاَّ فَضْلُهُمْ
عَنْ رِضَاهُمْ وَأُوصِيهِ بِالأَعْرَابِ خَيْرًا فَإِنَّهُمْ

1 Izraz *prvi muhadžiri* odnosi se na one koji su klanjali okrećući se prema dvjema kiblama. Kaže se da su to i oni koji su dali prisegu *Ridvan*.

أَصْلُ الْعَرَبِ وَمَادَّةُ الإِسْلاَمِ أَنْ يُؤْخَذَ مِنْ
حَوَاشِي أَمْوَالِهِمْ وَيُرَدَّ عَلَى فُقَرَائِهِمْ وَأُوصِيهِ
بِذِمَّةِ اللهِ وَذِمَّةِ رَسُولِهِ ﷺ أَنْ يُوفَى لَهُمْ بِعَهْدِهِمْ
وَأَنْ يُقَاتَلَ مِنْ وَرَائِهِمْ وَلاَ يُكَلَّفُوا إِلاَّ طَاقَتَهُمْ
فَلَمَّا قُبِضَ خَرَجْنَا بِهِ فَانْطَلَقْنَا نَمْشِي فَسَلَّمَ
عَبْدُاللهِ بْنُ عُمَرَ قَالَ يَسْتَأْذِنُ عُمَرُ بْنُ الْخَطَّابِ
قَالَتْ أَدْخِلُوهُ فَأُدْخِلَ فَوُضِعَ هُنَالِكَ مَعَ
صَاحِبَيْهِ فَلَمَّا فُرِغَ مِنْ دَفْنِهِ اجْتَمَعَ هَؤُلاَءِ الرَّهْطُ
فَقَالَ عَبْدُالرَّحْمَنِ اجْعَلُوا أَمْرَكُمْ إِلَى ثَلاَثَةٍ مِنْكُمْ
فَقَالَ الزُّبَيْرُ قَدْ جَعَلْتُ أَمْرِي إِلَى عَلِيٍّ فَقَالَ طَلْحَةُ
قَدْ جَعَلْتُ أَمْرِي إِلَى عُثْمَانَ وَقَالَ سَعْدٌ قَدْ جَعَلْتُ
أَمْرِي إِلَى عَبْدِالرَّحْمَنِ بْنِ عَوْفٍ فَقَالَ عَبْدُالرَّحْمَنِ
أَيُّكُمَا تَبَرَّأَ مِنْ هَذَا الأَمْرِ فَنَجْعَلُهُ إِلَيْهِ وَاللهُ عَلَيْهِ
وَالإِسْلاَمُ لَيَنْظُرَنَّ أَفْضَلَهُمْ فِي نَفْسِهِ فَأُسْكِتَ
الشَّيْخَانِ فَقَالَ عَبْدُالرَّحْمَنِ أَفَتَجْعَلُونَهُ إِلَيَّ وَاللهُ
عَلَيَّ أَنْ لاَ آلُ عَنْ أَفْضَلِكُمْ قَالاَ نَعَمْ فَأَخَذَ بِيَدِ
أَحَدِهِمَا فَقَالَ لَكَ قَرَابَةٌ مِنْ رَسُولِ اللهِ ﷺ وَالْقَدَمُ
فِي الإِسْلاَمِ مَا قَدْ عَلِمْتَ فَاللهُ عَلَيْكَ لَئِنْ أَمَّرْتُكَ
لَتَعْدِلَنَّ وَلَئِنْ أَمَّرْتُ عُثْمَانَ لَتَسْمَعَنَّ وَلَتُطِيعَنَّ ثُمَّ
خَلاَ بِالآخَرِ فَقَالَ لَهُ مِثْلَ ذَلِكَ فَلَمَّا أَخَذَ الْمِيثَاقَ
قَالَ ارْفَعْ يَدَكَ يَا عُثْمَانُ فَبَايَعَهُ فَبَايَعَ لَهُ عَلِيٌّ وَوَلَجَ
أَهْلُ الدَّارِ فَبَايَعُوهُ.

uzima ništa osim viška kojim su i oni zadovoljni.
Preporučujem mu dobročinstvo prema beduinima Arapima, jer su oni korijen Arapa, i oni su dio islama. Neka se uzme iz njihova manje vrijedna imetka i podijeli siromašnima među njima.
Preporučujem mu odgovornost prema Allahovim štićenicima i štićenicima Njegova Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem. Neka ispuni svoj ugovor i obaveze prema njima: da ratuje zbog njih te da im se ne propisuje ništa osim onoga što mogu podnijeti.'
Nakon što je umro, iznijeli smo ga i krenuli... (Kad smo stigli) Abdullah b. Omer nazvao joj je (Aiši) selam i rekao: 'Omer b. Hattab traži da uđe.'
'Unesite ga!', reče ona. Unesen je i položen pored dvojice svojih drugova.
Nakon što su završili s ukopom, sakupio se savjet koji je bio određen.
'Prepustite ovo trojici između vas!', reče Abdur-Rahman.
'Ja svoje pravo dajem Aliji!', reče Zubejr.
'A ja svoje dajem Osmanu!', dodade Talha.
'Ja svoje pravo ustupam Abdur-Rahmanu b. Avfu!', reče Sa'd. Tada Abdur-Rahman upita: 'Ko će se od vas dvojice odreći ovoga, pa da to predamo drugome, a Allah ga nadzire, a i islam? To ćemo mu i učiniti, a on neka se boji Allaha i drži do vjere, i neka vidi ko je, po njegovu mišljenju, najvredniji za ovo.' Zašutjeli su dvojica šejhova (Osman i Alija). Abdur-Rahman tada ponovo upita: 'Hoćete li izbor prepustiti meni? Uzdam se u Allaha da se neću odreći najboljeg od vas!'
'Hoćemo!', potvrdno odgovoriše obojica. Tada je on jednog od njih[2] uzeo za ruku i rekao mu: 'Ti si rodak Allahovog Poslanikov, sallallahu alejhi ve sellem; među prvima si, kao što znaš, primio islam. Allahom te zaklinjem: ako te postavim za emira, postupat ćeš po pravdi, a ako postavim Osmana, slušat ćeš ga i pokoravati mu se!' Potom se osamio i s drugim i rekao mu isto.

2 Iz daljeg teksta vidi se da je to bio Alija.

Kad su mu dali obećanje, on reče: 'Pruži ruku, Osmane!' Dade mu prisegu, pa to učini i Alija. Potom su ušli ostali i dali mu prisegu."[1]

O VRLINAMA ALIJE B. EBU-TALIBA KUREŠIJA HAŠIMIJA[2], RADIJALLAHU ANHU, OCA HASANOVA

بَاب مَنَاقِبِ عَلِيِّ بْنِ أَبِي طَالِبٍ الْقُرَشِيِّ الْهَاشِمِيِّ أَبِي الْحَسَنِ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ

Vjerovjesnik je, sallallahu alejhi ve sellem, rekao Aliji: "Ti si moj, i ja sam tvoj!"
Omer veli: "Umro je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, zadovoljan njime (Alijom)!"

وَقَالَ النَّبِيُّ ﷺ لِعَلِيٍّ أَنْتَ مِنِّي وَأَنَا مِنْكَ
وَقَالَ عُمَرُ تُوُفِّيَ رَسُولُ اللهِ ﷺ وَهُوَ عَنْهُ رَاضٍ .

3701. PRIČAO NAM JE Kutejba b. Seid, a njemu Abdul-Aziz, prenoseći od Ebu-Hazima, a on od Sehla b. Sa'da, radijallahu anhu, da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Sutra ću bajrak predati čovjeku uz kojeg će Allah dati pobjedu!" Ljudi su zanoćili raspravljajući kome će

٣٧٠١. حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ بْنُ سَعِيدٍ حَدَّثَنَا عَبْدُ الْعَزِيزِ عَنْ أَبِي حَازِمٍ عَنْ سَهْلِ بْنِ سَعْدٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ أَنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ قَالَ لَأُعْطِيَنَّ الرَّايَةَ غَدًا رَجُلًا يَفْتَحُ اللهُ عَلَى يَدَيْهِ قَالَ فَبَاتَ النَّاسُ يَدُوكُونَ

1 Iz ovog predanja o Omeru, radijallahu anhu, možemo izvući brojne zaključke:
– Omer se, radijallahu anhu, brinuo za dobrobit muslimana;
– upućivao je korisne savjete muslimanima;
– provodio je sunnet među njima;
– bio je izrazito bogobojazan;
– držao je do vjere više nego do samog sebe;
– dopušteno je hvaljenje u lice ako se ne radi o očitoj laži i ako to neće dovesti do samodopadanja onoga kojeg hvalimo, pošto Omer nije zabranio mladiću da ga pohvali, ali ga je upozorio da pripazi da mu se odjeća ne vuče po zemlji;
– treba ostaviti oporuku da se vrati dug;
– treba se pobrinuti da vjernik bude ukopan uz one koji su bili dobri vjernici;
– preporučuje se šura (savjetovanje i dogovaranje) pri postavljanju vladara te biranje najboljeg;
– dopušteno je izabrati i onog koji nije najbolji, pošto je ostavljena mogućnost izbora između šest osoba;
– hilafet postaje punosnažan s prisegom muslimana.

2 Alija, radijallahu anhu, rođeni je Poslanikov, sallallahu alejhi ve sellem, amidžić. Poslanik ga je odgojio kao dijete i nije ga napuštao sve do smrti. Niti o jednom ashabu nema toliko predanja kao o Aliji, radijallahu anhu, i to stoga što je on imao protivnike u haridžijima i Umejevićima, tako da je ehlus-sunna nastojala prenijeti i posvjedočiti njegove vrijednosti kao odgovor njegovim protivnicima. Nakon Osmanove, radijallahu anhu, smrti prisegu su mu dali muslimani - i muhadžiri i ensarije. To su učinili i svi ostali koji su bili prisutni. To je oglašeno i to su prihvatili svi osim Mu'avije u Šamu. Muslim i Tirmizi bilježe predanje od sina Sa'd b. Ebu-Vekkasa u kojem se navodi da je Mu'avija pitao Sa'da zašto on ne grdi Aliju, pa mu je on odgovorio: "Zar se ne sjećaš da je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao troje o njemu?! Zbog njih ga nikad neću grditi!" To troje se spominje u hadisima:
– da je Alija u odnosu na Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, na stupnju na kojem je bio Harun u odnosu na Musaa;
– da će on ponijeti bajrak kao čovjek kojeg vole Allah i Njegov Poslanik;
– kada je objavljen ajet o proklinjanju, Poslanik je, sallallahu alejhi ve sellem, uzeo Aliju, Fatimu, Hasana i Husejna i rekao: "Gospodaru, ovo je moja porodica!"

biti predat (bajrak). Pošto su prespavali noć, ujutro su otišli Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem; svako je želio da bude taj koji će dobiti bajrak. "Gdje je Alija b. Ebu-Talib?", upitao je on. "Žali se na oči, Allahov Poslaniče!", odgovorili su. "Pošaljite po njega i dovedite mi ga!", reče on.
Kad je došao, (Poslanik) mu je pljucnuo pljuvačku u oči i proučio dovu; ozdravio je kao da bolesti nije ni bilo. Tada mu je dao bajrak. "Allahov Poslaniče", upita on, "hoću li se boriti protiv njih sve dok ne postanu kao i mi? "
"Budi pažljiv!", reče (Poslanik) i dodade: "Kada stigneš do njih, pozovi ih u islam i obavijesti ih o dužnostima prema Allahu. Allaha mi, da Allah uputi preko tebe jednog čovjeka, bolje ti je nego najveće blago!"

لَيْلَتَهُمْ أَيُّهُمْ يُعْطَاهَا فَلَمَّا أَصْبَحَ النَّاسُ غَدَوْا عَلَى رَسُولِ اللهِ ﷺ كُلُّهُمْ يَرْجُو أَنْ يُعْطَاهَا فَقَالَ أَيْنَ عَلِيُّ ابْنُ أَبِي طَالِبٍ فَقَالُوا يَشْتَكِي عَيْنَيْهِ يَا رَسُولَ اللهِ قَالَ فَأَرْسِلُوا إِلَيْهِ فَأْتُونِي بِهِ فَلَمَّا جَاءَ بَصَقَ فِي عَيْنَيْهِ وَدَعَا لَهُ فَبَرَأَ حَتَّى كَأَنْ لَمْ يَكُنْ بِهِ وَجَعٌ فَأَعْطَاهُ الرَّايَةَ فَقَالَ عَلِيٌّ يَا رَسُولَ اللهِ أُقَاتِلُهُمْ حَتَّى يَكُونُوا مِثْلَنَا فَقَالَ انْفُذْ عَلَى رِسْلِكَ حَتَّى تَنْزِلَ بِسَاحَتِهِمْ ثُمَّ ادْعُهُمْ إِلَى الْإِسْلَامِ وَأَخْبِرْهُمْ بِمَا يَجِبُ عَلَيْهِمْ مِنْ حَقِّ اللهِ فِيهِ فَوَاللهِ لَأَنْ يَهْدِيَ اللهُ بِكَ رَجُلًا وَاحِدًا خَيْرٌ لَكَ مِنْ أَنْ يَكُونَ لَكَ حُمْرُ النَّعَمِ .

3702. PRIČAO NAM JE Kutejba, njemu Hatim, prenoseći od Jezid b. Ebu-Ubejda, a on od Seleme da je kazivao:
"Alija je bio ostao i nije krenuo s Vjerovjesnikom, sallallahu alejhi ve sellem, na Hajber, jer je imao upalu očiju.
'Zar da ne budem s Allahovim Poslanikom, sallallahu alejhi ve sellem?!', reče on. Krenuo je i sustigao Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem.
U noći poslije koje će Allah dati pobjedu, Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, reče: 'Bajrak ću sutra sigurno dati čovjeku (ili bajrak će uzeti čovjek) kojeg vole Allah i Njegov Poslanik (ili je rekao: '... koji voli Allaha i Njegova Poslanika...'); Allah će mu dati pobjedu!'
Uto dođe Alija, a nismo mu se nadali. 'Evo Alije!', rekoše. Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, dao mu je bajrak, i Allah mu je podario pobjedu."

٣٧٠٢. حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ حَدَّثَنَا حَاتِمٌ عَنْ يَزِيدَ بْنِ أَبِي عُبَيْدٍ عَنْ سَلَمَةَ قَالَ كَانَ عَلِيٌّ قَدْ تَخَلَّفَ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ فِي خَيْبَرَ وَكَانَ بِهِ رَمَدٌ فَقَالَ أَنَا أَتَخَلَّفُ عَنْ رَسُولِ اللهِ ﷺ فَخَرَجَ عَلِيٌّ فَلَحِقَ بِالنَّبِيِّ ﷺ فَلَمَّا كَانَ مَسَاءُ اللَّيْلَةِ الَّتِي فَتَحَهَا اللهُ فِي صَبَاحِهَا قَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ لَأُعْطِيَنَّ الرَّايَةَ أَوْ لَيَأْخُذَنَّ الرَّايَةَ غَدًا رَجُلًا يُحِبُّهُ اللهُ وَرَسُولُهُ أَوْ قَالَ يُحِبُّ اللهَ وَرَسُولَهُ يَفْتَحُ اللهُ عَلَيْهِ فَإِذَا نَحْنُ بِعَلِيٍّ وَمَا نَرْجُوهُ فَقَالُوا هَذَا عَلِيٌّ فَأَعْطَاهُ رَسُولُ اللهِ ﷺ الرَّايَةَ فَفَتَحَ اللهُ عَلَيْهِ .

3703. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Meslema, a njemu Abdul-Aziz b. Ebu-Hazim, prenoseći od svoga oca da je neki čovjek došao Sehl b. Sa'du i rekao: "Ovaj čovjek" – a bio je to emir Medine – "kod minbera grdi Aliju!"
"Šta govori?", upita ovaj.
"Zove ga Ebu-Turab (Prašnjavi)." (Sehl) se nasmija i reče: "Allaha mi, Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, ga je tako prozvao; nijedno mu ime nije bilo draže od toga." Zatražio sam, s užitkom, od Sehla da mi pripovjedi (o tome) rekavši: "Ebu-Abbase, kako je to bilo?", i on poče kazivati:
"Ušao je Alija kod Fatime, a onda izišao i legao u džamiji. Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, ju je upitao: 'Gdje ti je amidžić?'
'U džamiji', odgovorila je. On je izišao i našao ga; košulja mu je bila spala s leđa, a prašina se zalijepila za njih. Brisao mu je prašinu ponavljajući dva puta: 'Sjedi, Ebu-Turabe (Prašnjavi)!'"

٣٧٠٣. حَدَّثَنَا عَبْدُاللهِ بْنُ مَسْلَمَةَ حَدَّثَنَا عَبْدُالْعَزِيزِ بْنُ أَبِي حَازِمٍ عَنْ أَبِيهِ أَنَّ رَجُلاً جَاءَ إِلَى سَهْلِ بْنِ سَعْدٍ فَقَالَ هَذَا فُلاَنٌ لأَمِيرِ الْمَدِينَةِ يَدْعُو عَلِيًّا عِنْدَ الْمِنْبَرِ قَالَ فَيَقُولُ مَاذَا قَالَ يَقُولُ لَهُ أَبُو تُرَابٍ فَضَحِكَ قَالَ وَاللهِ مَا سَمَّاهُ إِلاَّ النَّبِيُّ ﷺ وَمَا كَانَ لَهُ اسْمٌ أَحَبَّ إِلَيْهِ مِنْهُ فَاسْتَطْعَمْتُ الْحَدِيثَ سَهْلاً وَقُلْتُ يَا أَبَا عَبَّاسٍ كَيْفَ ذَلِكَ قَالَ دَخَلَ عَلِيٌّ عَلَى فَاطِمَةَ ثُمَّ خَرَجَ فَاضْطَجَعَ فِي الْمَسْجِدِ فَقَالَ النَّبِيُّ ﷺ أَيْنَ ابْنُ عَمِّكِ قَالَتْ فِي الْمَسْجِدِ فَخَرَجَ إِلَيْهِ فَوَجَدَ رِدَاءَهُ قَدْ سَقَطَ عَنْ ظَهْرِهِ وَخَلَصَ التُّرَابُ إِلَى ظَهْرِهِ فَجَعَلَ يَمْسَحُ التُّرَابَ عَنْ ظَهْرِهِ فَيَقُولُ اجْلِسْ يَا أَبَا تُرَابٍ مَرَّتَيْنِ .

3704. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Rafi', njemu Husejn, prenoseći od Zaide, a on od Ebu-Hasina od Sa'da b. Ubejde da je kazivao:
"Došao je neki čovjek Ibn-Omeru pitajući ga za Osmana, pa je ovaj spomenuo njegova dobra djela, a onda upitao: 'Možda te to pogađa?'
'Da!', odgovori ovaj.
'Allah te ponizio!', reče (Ibn-Omer).
Upitao je nakon toga za Aliju, pa je on spomenuo i njegova dobra djela.
'To je on', dodao je, 'kuća mu je u sredini Vjerovjesnikovih, sallallahu alejhi ve sellem, kuća. Možda te to pogađa?', upitao je.
'Da!', odgovori ovaj.
'Allah te ponizio! Idi pa i mene napadaj!', reče (Ibn-Omer)."

٣٧٠٤. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ رَافِعٍ حَدَّثَنَا حُسَيْنٌ عَنْ زَائِدَةَ عَنْ أَبِي حَصِينٍ عَنْ سَعْدِ بْنِ عُبَيْدَةَ قَالَ جَاءَ رَجُلٌ إِلَى ابْنِ عُمَرَ فَسَأَلَهُ عَنْ عُثْمَانَ فَذَكَرَ عَنْ مَحَاسِنِ عَمَلِهِ قَالَ لَعَلَّ ذَاكَ يَسُوءُكَ قَالَ نَعَمْ قَالَ . فَأَرْغَمَ اللهُ بِأَنْفِكَ ثُمَّ سَأَلَهُ عَنْ عَلِيٍّ فَذَكَرَ مَحَاسِنَ عَمَلِهِ قَالَ هُوَ ذَاكَ بَيْتُهُ أَوْسَطُ بُيُوتِ النَّبِيِّ ﷺ ثُمَّ قَالَ لَعَلَّ ذَاكَ يَسُوءُكَ قَالَ أَجَلْ قَالَ فَأَرْغَمَ اللهُ بِأَنْفِكَ انْطَلِقْ فَاجْهَدْ عَلَيَّ جَهْدَكَ .

3705. PRIČAO MI JE Muhammed b. Beššar, njemu Gunder, a ovom Šu‘ba, prenoseći od Hakema, koji je čuo Ibn-Ebu-Lejlu, da je Alija kazivao:
“Fatima, radijallahu anha, žalila se na žuljeve od mljevenja žita. Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, tada je bio dobio nešto roblja, pa mu se Fatima uputila, ali ga nije našla u kući. Zatekla je Aišu i obavijestila je (zašto je došla). Kada se vratio Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, Aiša mu je rekla da je dolazila Fatima.
Došao nam je, a mi smo bili u postelji. Htio sam ustati, ali on reče: ‘Ostanite na svojim mjestima!’ Sjeo je između nas, tako da sam na prsima osjetio hladnoću njegovih nogu, i rekao: ‘Hoćete li da vas poučim nečemu što je vrednije od onoga što ste tražili? Kada legnete u svoje postelje, izgovorite: ‘Allahu ekber!’ – trideset i četiri puta, ‘Subhanallah!’ – trideset i tri puta i ‘Elhamdulillah!’ – trideset i tri puta. To će vam biti bolje od sluge.’”

٣٧٠٥. حَدَّثَنِي مُحَمَّدُ بْنُ بَشَّارٍ حَدَّثَنَا غُنْدَرٌ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ عَنِ الْحَكَمِ سَمِعْتُ ابْنَ أَبِي لَيْلَى قَالَ حَدَّثَنَا عَلِيٌّ أَنَّ فَاطِمَةَ عَلَيْهَا السَّلَامِ شَكَتْ مَا تَلْقَى مِنْ أَثَرِ الرَّحَا فَأَتَى النَّبِيَّ ﷺ سَبْيٌ فَانْطَلَقَتْ فَلَمْ تَجِدْهُ فَوَجَدَتْ عَائِشَةَ فَأَخْبَرَتْهَا فَلَمَّا جَاءَ النَّبِيُّ ﷺ أَخْبَرَتْهُ عَائِشَةُ بِمَجِيءِ فَاطِمَةَ فَجَاءَ النَّبِيُّ ﷺ إِلَيْنَا وَقَدْ أَخَذْنَا مَضَاجِعَنَا فَذَهَبْتُ لِأَقُومَ فَقَالَ عَلَى مَكَانِكُمَا فَقَعَدَ بَيْنَنَا حَتَّى وَجَدْتُ بَرْدَ قَدَمَيْهِ عَلَى صَدْرِي وَقَالَ أَلَا أُعَلِّمُكُمَا خَيْرًا مِمَّا سَأَلْتُمَانِي إِذَا أَخَذْتُمَا مَضَاجِعَكُمَا تُكَبِّرَا أَرْبَعًا وَثَلَاثِينَ وَتُسَبِّحَا ثَلَاثًا وَثَلَاثِينَ وَتَحْمَدَا ثَلَاثًا وَثَلَاثِينَ فَهُوَ خَيْرٌ لَكُمَا مِنْ خَادِمٍ .

3706. PRIČAO MI JE Muhammed b. Beššar, njemu Gunder, a ovom Šu‘ba, prenoseći od Sa‘da, koji kaže da je čuo Ibrahim b. Sa‘da, kako prenosi da je njegov otac kazivao:
“Vjerovjesnik je, sallallahu alejhi ve sellem, rekao Aliji: ‘Zar nisi zadovoljan da mi budeš kao što je Harun bio Musau?’”[1]

٣٧٠٦. حَدَّثَنِي مُحَمَّدُ بْنُ بَشَّارٍ حَدَّثَنَا غُنْدَرٌ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ عَنْ سَعْدٍ قَالَ سَمِعْتُ إِبْرَاهِيمَ بْنَ سَعْدٍ عَنْ أَبِيهِ قَالَ قَالَ النَّبِيُّ ﷺ لِعَلِيٍّ أَمَا تَرْضَى أَنْ تَكُونَ مِنِّي بِمَنْزِلَةِ هَارُونَ مِنْ مُوسَى .

3707. PRIČAO NAM JE Ali b. Dža‘d, da ga je obavijestio Šu‘ba, prenoseći od Ejjuba, on od Ibn-Sirina, ovaj od Abîdea, a on od Alije, radijallahu anhu, da je rekao: “Presudite kako ste ranije presuđivali. Mrzim razlaz sve dok ljudi ne budu u džematu ili dok ne umrem kao što su umrli moji drugovi.” Zato Ibn-Sirin misli da je sve ono što se prenosi od Alije (a što prenose rafidije o njegovom suprotstavljanju Ebu-Bekru i Omeru) laž.[2]

٣٧٠٧. حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ الْجَعْدِ أَخْبَرَنَا شُعْبَةُ عَنْ أَيُّوبَ عَنِ ابْنِ سِيرِينَ عَنْ عَبِيدَةَ عَنْ عَلِيٍّ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ اقْضُوا كَمَا كُنْتُمْ تَقْضُونَ فَإِنِّي أَكْرَهُ الِاخْتِلَافَ حَتَّى يَكُونَ لِلنَّاسِ جَمَاعَةٌ أَوْ أَمُوتَ كَمَا مَاتَ أَصْحَابِي فَكَانَ ابْنُ سِيرِينَ يَرَى أَنَّ عَامَّةَ مَا يُرْوَى عَنْ عَلِيٍّ الْكَذِبُ .

1 Dio ovog hadisa navodi se u hadisu br. 4416.

O VRLINAMA DŽA‘FER B. EBU-TALIBA HAŠIMIJA, RADIJALLAHU ANHU

باب مناقب جعفر بن أبي طالب الهاشمي رضي الله عنه

Njemu je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: “Ličiš na mene i fizički i po moralu.”

وَقَالَ لَهُ النَّبِيُّ ﷺ أَشْبَهْتَ خَلْقِي وَخُلُقِي .

3708. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Ebu-Bekr, a njemu Muhammed b. Ibrahim b. Dinar Ebu-Abdullah Džuheni, prenoseći od Ibn-Ebu-Zi‘ba, on od Seida Makburija, a ovaj od Ebu-Hurejre, radijallahu anhu, (da je kazivao):
“Ljudi su govorili: ‘Ebu-Hurejra prenosi mnogo (hadisa)!’[1] A ja sam bio stalno uz Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, da bi mi (makar) stomak bio pun. Tako nisam bio u prilici da jedem nadošli somun niti da oblačim novu odjeću. Nije me služio sluga niti sluškinja. Od velike gladi pritiskao sam stomak kamenjem. Znao sam tražiti da mi neko prouči ajet[2] koji znam, ne bi li se on sjetio i pozvao me da šta pojedem. Dža‘fer b. Ebu-Talib bio je najbolji za sirotinju. Pozvao bi nas i častio onim što ima u svojoj kući. Ako ne bi imao, iznio bi čak i posudicu za maslo u kojoj nije bilo ništa i izrezao je, kako bismo je polizali.”[3]

٣٧٠٨. حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ أَبِي بَكْرٍ حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ بْنِ دِينَارٍ أَبُو عَبْدِاللهِ الْجُهَنِيُّ عَنِ ابْنِ أَبِي ذِئْبٍ عَنْ سَعِيدٍ الْمَقْبُرِيِّ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ أَنَّ النَّاسَ كَانُوا يَقُولُونَ أَكْثَرَ أَبُو هُرَيْرَةَ وَإِنِّي كُنْتُ أَلْزَمُ رَسُولَ اللهِ ﷺ بِشِبَعِ بَطْنِي حَتَّى لَا آكُلُ الْخَمِيرَ وَلَا أَلْبَسُ الْحَبِيرَ وَلَا يَخْدُمُنِي فُلَانٌ وَلَا فُلَانَةُ وَكُنْتُ أُلْصِقُ بَطْنِي بِالْحَصْبَاءِ مِنَ الْجُوعِ وَإِنْ كُنْتُ لَأَسْتَقْرِئُ الرَّجُلَ الْآيَةَ هِيَ مَعِي كَيْ يَنْقَلِبَ بِي فَيُطْعِمَنِي وَكَانَ أَخْيَرَ النَّاسِ لِلْمِسْكِينِ جَعْفَرُ بْنُ أَبِي طَالِبٍ كَانَ يَنْقَلِبُ بِنَا فَيُطْعِمُنَا مَا كَانَ فِي بَيْتِهِ حَتَّى إِنْ كَانَ لَيُخْرِجُ إِلَيْنَا الْعُكَّةَ الَّتِي لَيْسَ فِيهَا شَيْءٌ فَنَشُقُّهَا فَنَلْعَقُ مَا فِيهَا .

---

1 U svom odgovoru, po drugom predanju, Ebu-Hurejra je kazao: “Da nije ajeta koji ga stimuliraju na to, on ne bi pripovijedao toliko.” Rekli su Talhi: “Eto, ne znamo da li taj Jemenac zna više toga od Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, nego vi, ostali ashabi!”, pa je Talha odgovorio: “Allaha mi, nimalo ne sumnjam da je on čuo ono što mi nismo i da zna ono što mi ne znamo. Mi smo imali kuće i porodice; ujutro i navečer odemo Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, a potom se vratimo svojim kućama. Ebu-Hurejra je bio siromah, bez imetka i porodice. Njegova je ruka bila s Poslanikovom, sallallahu alejhi ve sellem, rukom. Boravio je s njim i šetali bi skupa, tako da ja ne sumnjam kako je čuo ono što mi nismo.” U drugom predanju Talha kaže: “Čuli smo kao što je čuo i on, ali je on zapamtio, a mi zaboravili.”

2 Ustvari, Ebu-Hurejra tražio je to glagolom koji ima isti korijen kao ovaj glagol, ali mu je značenje “tražiti hranu”. U drugom predanju spominje se da ga ni Omer, radijallahu anhu, nije razumijevao, pa bi mu počeo učiti Kur‘an. U ovom hadisu Ebu-Hurejra kaže da je za siromahe najbolji bio Džafer, koji bi ih vodio kući i davao im da jedu. U drugim predanjima navodi se da Džafer ne bi odgovorio kada bi ga on tako upitao, nego bi ga odveo kući i zatražio od žene da ga nahrani, a tek bi potom odgovorio na pitanje, iako je znao da je ono postavljeno zbog hrane (odgovorio bi jer je, ipak, bilo moguće da je pitanje postavljeno kako bi se saznalo nešto, tj. radi nauka). Time bi korist bila upotpunjena. Zato ga je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, prozvao Ebu-Mesakin (Otac siromaha).

3 Dio ovog hadisa navodi se u hadisu br. 5432.

3709. PRIČAO MI JE Amr b. Ali, njemu Jezid b. Harun, da ga je obavijestio Isma'il b. Ebu-Halid, prenoseći od Ša'bija da je Ibn-Omer, radijallahu anhuma, kada bi nazivao selam Dža'ferovom sinu, govorio bi: "Selamim te, o sine onoga koji ima dva krila!"[4]

٣٧٠٩. حَدَّثَنِي عَمْرُو بْنُ عَلِيٍّ حَدَّثَنَا يَزِيدُ بْنُ هَارُونَ أَخْبَرَنَا إِسْمَاعِيلُ بْنُ أَبِي خَالِدٍ عَنِ الشَّعْبِيِّ أَنَّ ابْنَ عُمَرَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا كَانَ إِذَا سَلَّمَ عَلَى ابْنِ جَعْفَرٍ قَالَ السَّلَامُ عَلَيْكَ يَا ابْنَ ذِي الْجَنَاحَيْنِ .

SPOMEN ABBASA B. ABDUL -MUTTALIBA, RADIJALLAHU ANHU

باب ذِكْرِ الْعَبَّاسِ بْنِ عَبْدِالْمُطَّلِبِ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ

3710. PRIČAO NAM JE Hasan b. Muhammed, njemu Muhammed b. Abdullah Ensari, a ovom Ebu-Abdullah b. Musenna, prenoseći od Sumame b. Abdullaha b. Enesa, a on od Enesa, radijallahu anhu, da je u vrijeme sušne godine Omer b. Hattab u dovi za kišu molio preko Abbasa b. Abdul-Muttaliba, govoreći: "Gospodaru naš, mi smo Te molili preko našeg Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, pa si nam udovoljavao. Sada te molimo preko njegova amidže: spusti nam kišu!" I kiša bi pala.[5]

٣٧١٠. حَدَّثَنَا الْحَسَنُ بْنُ مُحَمَّدٍ حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِاللهِ الأَنْصَارِيُّ حَدَّثَنِي أَبِي عَبْدُاللهِ ابْنُ الْمُثَنَّى عَنْ ثُمَامَةَ بْنِ عَبْدِاللهِ بْنِ أَنَسٍ عَنْ أَنَسٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ أَنَّ عُمَرَ بْنَ الْخَطَّابِ كَانَ إِذَا قَحَطُوا اسْتَسْقَى بِالْعَبَّاسِ بْنِ عَبْدِالْمُطَّلِبِ فَقَالَ اللَّهُمَّ إِنَّا كُنَّا نَتَوَسَّلُ إِلَيْكَ بِنَبِيِّنَا ﷺ فَتَسْقِينَا وَإِنَّا نَتَوَسَّلُ إِلَيْكَ بِعَمِّ نَبِيِّنَا فَاسْقِنَا قَالَ فَيُسْقَوْنَ .

O VRLINAMA VJEROVJESNIKOVE, SALLALLAHU ALEJHI VE SELLEM, PORODICE I NJEGOVE KĆERI FATIME, RADIJALLAHU ANHA

باب مَنَاقِبِ قَرَابَةِ رَسُولِ اللهِ ﷺ وَمَنْقَبَةِ فَاطِمَةَ عَلَيْهَا السَّلَام بِنْتِ النَّبِيِّ ﷺ

Rekao je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem: "Fatima je prvakinja među ženama u Džennetu."

وَقَالَ النَّبِيُّ ﷺ فَاطِمَةُ سَيِّدَةُ نِسَاءِ أَهْلِ الْجَنَّةِ .

3711. PRIČAO NAM JE Ebul-Jeman, njega je obavijestio Šu'ajb, prenoseći od Zuhrija, da mu je pričao Urve b. Zubejr, prenoseći od Aiše da je Fatima, radijallahu anha, uputila molbu Ebu-Bekru u kojoj je zatražila svoj dio nasljedstva koje je ostalo iza Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, a bio ga je zadobio kao ratni plijen (dobiven bez borbe), i tražila je Vjerovjesnikov

٣٧١١. حَدَّثَنَا أَبُو الْيَمَانِ أَخْبَرَنَا شُعَيْبٌ عَنِ الزُّهْرِيِّ قَالَ حَدَّثَنِي عُرْوَةُ بْنُ الزُّبَيْرِ عَنْ عَائِشَةَ أَنَّ فَاطِمَةَ عَلَيْهَا السَّلَام أَرْسَلَتْ إِلَى أَبِي بَكْرٍ تَسْأَلُهُ مِيرَاثَهَا مِنَ النَّبِيِّ ﷺ فِيمَا أَفَاءَ اللهُ عَلَى رَسُولِهِ ﷺ تَطْلُبُ صَدَقَةَ النَّبِيِّ ﷺ الَّتِي بِالْمَدِينَةِ وَفَدَكٍ وَمَا بَقِيَ مِنْ خُمُسِ خَيْبَرَ .

4 Prenosi se hadis koji bilježi Taberani u kome stoji da Dža'fer leti u Džennetu zajedno s melecima. Dio ovog hadisa navodi se u hadisu br. 5432.

5 Dio ovog hadisa navodi se u hadisu br. 1010.

zekat iz Medine[1] i (nasljedni dio iz) Fedeka, te od onoga što je preostalo od petine (plijena s) Hajbera.

3712. Ebu-Bekr (tada) reče: 'Allahov Poslanik je, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: 'Mi se ne nasljeđujemo: što ostane iza nas – to je sadaka!' Muhammedova porodica jest će iz ovog imetka – tojest iz Allahova imetka – i nema prava ni na šta drugo! Ja, tako mi Allaha, neću mijenjati ništa od Vjerovjesnikove, sallallahu alejhi ve sellem, sadake: ostat će onako kako je bilo u njegovo doba, i ja ću, zasigurno, postupati s time onako kako je radio Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem!' To je posvjedočio i Alija, a zatim rekao: 'Poznate su nam tvoje vrline, Ebu-Bekre!' Spomenuo je zatim rodbinske veze s Allahovim Poslanikom, sallallahu alejhi ve sellem, i njihova prava. Na to Ebu-Bekr reče: 'Tako mi Onoga u čijoj je ruci moja duša, draže mi je da se brinem o rodbini Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, nego o svojoj vlastitoj.'"

٣٧١٢. فَقَالَ أَبُو بَكْرٍ إِنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ قَالَ لاَ نُورَثُ مَا تَرَكْنَا فَهُوَ صَدَقَةٌ إِنَّمَا يَأْكُلُ آلُ مُحَمَّدٍ مِنْ هَذَا الْمَالِ يَعْنِي مَالَ اللهِ لَيْسَ لَهُمْ أَنْ يَزِيدُوا عَلَى الْمَأْكَلِ وَإِنِّي وَاللهِ لاَ أُغَيِّرُ شَيْئًا مِنْ صَدَقَاتِ النَّبِيِّ ﷺ الَّتِي كَانَتْ عَلَيْهَا فِي عَهْدِ النَّبِيِّ ﷺ وَلأَعْمَلَنَّ فِيهَا بِمَا عَمِلَ فِيهَا رَسُولُ اللهِ ﷺ فَتَشَهَّدَ عَلِيٌّ ثُمَّ قَالَ إِنَّا قَدْ عَرَفْنَا يَا أَبَا بَكْرٍ فَضِيلَتَكَ وَذَكَرَ قَرَابَتَهُمْ مِنْ رَسُولِ اللهِ ﷺ وَحَقَّهُمْ فَتَكَلَّمَ أَبُو بَكْرٍ فَقَالَ وَالَّذِي نَفْسِي بِيَدِهِ لَقَرَابَةُ رَسُولِ اللهِ ﷺ أَحَبُّ إِلَيَّ أَنْ أَصِلَ مِنْ قَرَابَتِي .

3713. OBAVIJESTIO ME JE Abdullah b. Abdul-Vehhab, da mu je pričao Halid, a ovom Šu'ba, prenoseći od Vakida, koji je čuo od svoga oca kako prenosi od Ibn-Omera, a on od Ebu-Bekra da je rekao: "Pazite Muhammeda, sallallahu alejhi ve sellem, kad je u pitanju njegova porodica!"[2]

٣٧١٣. أَخْبَرَنِي عَبْدُاللهِ بْنُ عَبْدِالْوَهَّابِ حَدَّثَنَا خَالِدٌ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ عَنْ وَاقِدٍ قَالَ سَمِعْتُ أَبِي يُحَدِّثُ عَنِ ابْنِ عُمَرَ عَنْ أَبِي بَكْرٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ ارْقُبُوا مُحَمَّدًا ﷺ فِي أَهْلِ بَيْتِهِ .

3714. PRIČAO NAM JE Ebul-Velid, njemu Ibn-Ujejna, prenoseći od Amr b. Dinara, on od Ibn-Ebu-Mulejke, a on od Misver b. Mahreme da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
"Fatima je dio mene: ko je naljuti – mene je naljutio!"

٣٧١٤. حَدَّثَنَا أَبُو الْوَلِيدِ حَدَّثَنَا ابْنُ عُيَيْنَةَ عَنْ عَمْرِو بْنِ دِينَارٍ عَنِ ابْنِ أَبِي مُلَيْكَةَ عَنِ الْمِسْوَرِ بْنِ مَخْرَمَةَ أَنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ قَالَ فَاطِمَةُ بَضْعَةٌ مِنِّي فَمَنْ أَغْضَبَهَا أَغْضَبَنِي .

1 Radi se o palmoviku koji je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, dobio kao sadaku za sve muslimane, a ona je mislila da je to njegovo. (Prim. rec.)

2 Dio ovog hadisa navodi se u hadisu br. 3751.

3715. PRIČAO NAM JE Jahja b. Kaze‘a, a njemu Ibrahim b. Sa‘d, prenoseći od svoga oca, on od Urve, a ovaj od Aiše, radijallahu anha, da je kazivala:
“Tokom bolesti od koje je preselio Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, pozvao je svoju kćerku Fatimu i nešto joj šapnuo. Ona je tada zaplakala. On ju je ponovo pozvao i šapnuo joj još nešto. Tada se ona nasmijala. Upitala sam je o tome,

٣٧١٥. حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ قَزَعَةَ حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ ابْنُ سَعْدٍ عَنْ أَبِيهِ عَنْ عُرْوَةَ عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهَا قَالَتْ دَعَا النَّبِيُّ ﷺ فَاطِمَةَ ابْنَتَهُ فِي شَكْوَاهُ الَّذِي قُبِضَ فِيهَا فَسَارَّهَا بِشَيْءٍ فَبَكَتْ ثُمَّ دَعَاهَا فَسَارَّهَا فَضَحِكَتْ قَالَتْ فَسَأَلْتُهَا عَنْ ذَلِكَ .

3716. pa je odgovorila: ‘Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, šapnuo mi je da će umrijeti od bolesti od koje je i umro, pa sam ja zaplakala; zatim mi je ponovo šapnuo da ću ja biti prva osoba iz njegove porodice koja će ga u tome slijediti, pa sam se nasmijala.’”

٣٧١٦. فَقَالَتْ سَارَّنِي النَّبِيُّ ﷺ فَأَخْبَرَنِي أَنَّهُ يُقْبَضُ فِي وَجَعِهِ الَّذِي تُوُفِّيَ فِيهِ فَبَكَيْتُ ثُمَّ سَارَّنِي فَأَخْبَرَنِي أَنِّي أَوَّلُ أَهْلِ بَيْتِهِ أَتْبَعُهُ فَضَحِكْتُ .

O VRLINAMA ZUBEJR B. AVVAMA, RADIJALLAHU ANHU [3]

باب مناقب الزُّبَيْرِ بْنِ الْعَوَّامِ رضي الله عنه

Rekao je Ibn-Abbas: “On je Vjerovjesnikov, sallallahu alejhi ve sellem, havarijj[4] (pomagač). Nazvani su havarijjuni zbog bjeline njihove odjeće.”

وَقَالَ ابْنُ عَبَّاسٍ هُوَ حَوَارِيُّ النَّبِيِّ ﷺ وَسُمِّيَ الْحَوَارِيُّونَ لِبَيَاضِ ثِيَابِهِمْ .

3717. PRIČAO NAM JE Halid b. Mahled, a njemu Ali b. Mushir, prenoseći od Hišam b. Urve, on od svoga oca, koji kaže da ga je obavijestio Mervan b. Hakem kazavši:
“Osman b. Affan obolio je od teškog krvarenja nosa, u godini kada su mnogi ljudi zadobili tu bolest (senetur-ru‘af)[5] tako da ga je bolest spriječila da obavi hadž, pa je sačinio oporuku. Uto mu dođe neki Kurejšija i reče: ‘Odredi nasljednika!’

٣٧١٧. حَدَّثَنَا خَالِدُ بْنُ مَخْلَدٍ حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ مُسْهِرٍ عَنْ هِشَامِ بْنِ عُرْوَةَ عَنْ أَبِيهِ قَالَ أَخْبَرَنِي مَرْوَانُ بْنُ الْحَكَمِ قَالَ أَصَابَ عُثْمَانَ بْنَ عَفَّانَ رُعَافٌ شَدِيدٌ سَنَةَ الرُّعَافِ حَتَّى حَبَسَهُ عَنِ الْحَجِّ وَأَوْصَى فَدَخَلَ عَلَيْهِ رَجُلٌ مِنْ قُرَيْشٍ قَالَ اسْتَخْلِفْ قَالَ وَقَالُوهُ قَالَ نَعَمْ قَالَ وَمَنْ فَسَكَتَ

---

3 Zubejr je ubijen trideset i šeste godine po Hidžri. Nije želio učestvovati u bici između muslimana. Ubio ga je Amr b. Džurmuz. Kada je ulizički došao Aliji, radijallahu anhu, hvaleći se tim djelima, on ga je *obveselio* Džehennemom.

4 Od Katade se prenosi sljedeće: “*Havarijj* je onaj koji može biti halifa”, a također i: “To je vezir”, dok se od Ibn-Ujejne prenosi: “To je pomagač.”

5 To je trideset i prva godina po Hidžri.

'Jesu li to rekli?', upita on.
'Jesu', odgovori ovaj.
'A ko je rekao?', upita ponovo (Osman). Tada je ovaj ušutio.
Ušao je (nakon toga) drugi čovjek (mislim da je to bio Haris) i rekao: 'Odredi nasljednika!'
'Jesu li to rekli?', upita on.
'Jesu', odgovori ovaj.
'A ko je rekao?', upita ponovo (Osman). Tada je on ušutio.
'Moguće je da su rekli da bi to trebalo da bude Zubejr?', reče (Osman).
'Tako je!', odgovori on.
'Što se njega tiče', nastavi (Osman), 'tako mi Onoga u čijoj je ruci moja duša, on je najbolji po onome što ja znam, a najdraži je i Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem.'"[1]

فَدَخَلَ عَلَيْهِ رَجُلٌ آخَرُ أَحْسِبُهُ الْحَارِثَ فَقَالَ
اسْتَخْلِفْ فَقَالَ عُثْمَانُ وَقَالُوا فَقَالَ نَعَمْ قَالَ وَمَنْ
هُوَ فَسَكَتَ قَالَ فَلَعَلَّهُمْ قَالُوا الزُّبَيْرَ قَالَ نَعَمْ قَالَ
أَمَا وَالَّذِي نَفْسِي بِيَدِهِ إِنَّهُ لَخَيْرُهُمْ مَا عَلِمْتُ وَإِنْ
كَانَ لَأَحَبَّهُمْ إِلَى رَسُولِ اللَّهِ ﷺ .

3718. PRIČAO MI JE Ubejd b. Isma'il, njemu Ebu-Usama, prenoseći od Hišama, kojeg je obavijestio njegov otac kako je čuo Mervana b. Hakema (da je kazivao):
"Bio sam kod Osmana kad mu je došao neki čovjek i rekao: 'Odredi nasljednika!'
'Jesu li to rekli?', upita on.
'Da, Zubejra!', odgovori ovaj.
'Allaha mi, vi doista znate da je on najbolji među vama!', reče (Osman) ponavljajući to tri puta."

٣٧١٨. حَدَّثَنِي عُبَيْدُ بْنُ إِسْمَاعِيلَ حَدَّثَنَا
أَبُو أُسَامَةَ عَنْ هِشَامٍ أَخْبَرَنِي أَبِي سَمِعْتُ مَرْوَانَ
كُنْتُ عِنْدَ عُثْمَانَ أَتَاهُ رَجُلٌ فَقَالَ اسْتَخْلِفْ قَالَ
وَقِيلَ ذَاكَ قَالَ نَعَمْ الزُّبَيْرُ قَالَ أَمَا وَاللَّهِ إِنَّكُمْ
لَتَعْلَمُونَ أَنَّهُ خَيْرُكُمْ ثَلاَثًا .

3719. PRIČAO NAM JE Malik b. Isma'il, a njemu Abdul-Aziz, tj. Ibn-Ebu-Selema, prenoseći od Muhammed b. Munkedira, a on od Džabira, radijallahu anhu, da je kazivao:
"Vjerovjesnik je, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: 'Svaki je vjerovjesnik imao pomagača, a moj je pomagač Zubejr b. Avvam.'"

٣٧١٩. حَدَّثَنَا مَالِكُ بْنُ إِسْمَاعِيلَ حَدَّثَنَا عَبْدُ الْعَزِيزِ
هُوَ ابْنُ أَبِي سَلَمَةَ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ الْمُنْكَدِرِ عَنْ جَابِرٍ
رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ قَالَ النَّبِيُّ ﷺ إِنَّ لِكُلِّ نَبِيٍّ حَوَارِيًّا
وَإِنَّ حَوَارِيَّ الزُّبَيْرُ بْنُ الْعَوَّامِ .

1 Dio ovog hadisa navodi se u hadisu br. 3718.

3720. PRIČAO NAM JE Ahmed b. Muhammed, da ga je obavijestio Abdullah, a njega Hišam b. Urva, prenoseći od svoga oca, a on od Abdullah b. Zubejra da je kazivao:
"Na dan ahzaba bio sam zajedno s Umerom b. Ebu-Selemom kod žena.[2] Pogledao sam i ugledao Zubejra na konju kako dva ili tri puta odlazi i vraća se plemenu Benu-Kurejza. Kad sam se vratio, rekao sam (mu): 'Babuka, vidio sam te kako odlaziš i vraćaš se.'
'A zar si me vidio, sinčiću?', upita on.
'Da', odgovorio sam. Tada on reče: 'Allahov Poslanik je, sallallahu alejhi ve sellem, upitao: 'Ko će otići uhoditi Benu-Kurejzu i donijeti mi vijesti?' Otišao sam ja, a kad sam se vratio, Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, spomenu svoje roditelje i reče: 'Dao bih u otkup za tebe i oca i majku!'"

٣٧٢٠. حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ مُحَمَّدٍ أَخْبَرَنَا عَبْدُاللهِ أَخْبَرَنَا هِشَامُ بْنُ عُرْوَةَ عَنْ أَبِيهِ عَنْ عَبْدِاللهِ ابْنِ الزُّبَيْرِ قَالَ كُنْتُ يَوْمَ الأَحْزَابِ جُعِلْتُ أَنَا وَعُمَرُ بْنُ أَبِي سَلَمَةَ فِي النِّسَاءِ فَنَظَرْتُ فَإِذَا أَنَا بِالزُّبَيْرِ عَلَى فَرَسِهِ يَخْتَلِفُ إِلَى بَنِي قُرَيْظَةَ مَرَّتَيْنِ أَوْ ثَلاَثًا فَلَمَّا رَجَعْتُ قُلْتُ يَا أَبَتِ رَأَيْتُكَ تَخْتَلِفُ قَالَ أَوَهَلْ رَأَيْتَنِي يَا بُنَيَّ قُلْتُ نَعَمْ قَالَ كَانَ رَسُولُ اللهِ ﷺ قَالَ مَنْ يَأْتِ بَنِي قُرَيْظَةَ فَيَأْتِينِي بِخَبَرِهِمْ فَانْطَلَقْتُ فَلَمَّا رَجَعْتُ جَمَعَ لِي رَسُولُ اللهِ ﷺ أَبَوَيْهِ فَقَالَ فِدَاكَ أَبِي وَأُمِّي .

3721. PRIČAO NAM JE Ali b. Hafs, njemu Ibnul-Mubarek, da ga je obavijestio Hišam b. Urva, prenoseći od svoga oca da su na dan Bitke kod Jermuka Vjerovjesnikovi, sallallahu alejhi ve sellem, drugovi upitali Zubejra: "Hoćeš li napasti, pa da napadnemo i mi s tobom?" Napao je i zadobio dvije rane na vratu, a između njih bila je rana s Bedra.[3]
Urva veli: "Dok sam bio dijete, stavljao sam prste u te ožiljke igrajući se."

٣٧٢١. حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ حَفْصٍ حَدَّثَنَا ابْنُ الْمُبَارَكِ أَخْبَرَنَا هِشَامُ بْنُ عُرْوَةَ عَنْ أَبِيهِ أَنَّ أَصْحَابَ النَّبِيِّ ﷺ قَالُوا لِلزُّبَيْرِ يَوْمَ الْيَرْمُوكِ أَلاَ تَشُدُّ فَنَشُدَّ مَعَكَ فَحَمَلَ عَلَيْهِمْ فَضَرَبُوهُ ضَرْبَتَيْنِ عَلَى عَاتِقِهِ بَيْنَهُمَا ضَرْبَةٌ ضُرِبَهَا يَوْمَ بَدْرٍ قَالَ عُرْوَةُ فَكُنْتُ أُدْخِلُ أَصَابِعِي فِي تِلْكَ الضَّرَبَاتِ أَلْعَبُ وَأَنَا صَغِيرٌ .

2 Radi se o Poslanikovim, sallallahu alejhi ve sellem, suprugama.

3 Dio ovog hadisa navodi se u hadisima br. 3973 i 3975.

SPOMEN TALHE B. UBEJDULLAHA, RADIJALLAHU ANHU

باب ذِكْرِ طَلْحة بْنِ عُبَيْدِاللهِ رضي الله عنه

Omer veli: "Umro je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, zadovoljan njime (Talhom)."

وَقَالَ عُمَرُ تُوُفِّيَ النَّبِيُّ ﷺ وَهُوَ عَنْهُ رَاضٍ .

3722, 3723. PRIČAO MI JE Muhammed b. Ebu-Bekr Mukaddemi, njemu Mu'temir, prenoseći od svoga oca, a on od Ebu-Usmana da je kazivao:
"U nekim trenucima borbe s Vjerovjesnikom, sallallahu alejhi ve sellem, ne bi ostajao niko osim Talhe i Sa'da." Tako je (Ebu Usman) prenio od njih dvojice.

٣٧٢٢-٣٧٢٣. حَدَّثَنِي مُحَمَّدُ بْنُ أَبِي بَكْرٍ الْمُقَدَّمِيُّ حَدَّثَنَا مُعْتَمِرٌ عَنْ أَبِيهِ عَنْ أَبِي عُثْمَانَ قَالَ لَمْ يَبْقَ مَعَ النَّبِيِّ ﷺ فِي بَعْضِ تِلْكَ الأَيَّامِ الَّتِي قَاتَلَ فِيهِنَّ رَسُولُ اللهِ ﷺ غَيْرُ طَلْحَةَ وَسَعْدٍ عَنْ حَدِيثِهِمَا .

3724. PRIČAO NAM JE Musedded, njemu Halid, a ovom Ibn-Ebu-Halid, prenoseći od Kajs b. Ebu-Hazima da je kazivao:
"Vidio sam Talhinu ruku kojom je zaštitio Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem[1]; bila je paralisana."[2]

٣٧٢٤. حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ حَدَّثَنَا خَالِدٌ حَدَّثَنَا ابْنُ أَبِي خَالِدٍ عَنْ قَيْسِ بْنِ أَبِي حَازِمٍ قَالَ رَأَيْتُ يَدَ طَلْحَةَ الَّتِي وَقَى بِهَا النَّبِيَّ ﷺ قَدْ شَلَّتْ .

O VRLINAMA SA'D B. EBU-VEKKASA ZUHRIJA, RADIJALLAHU ANHU

باب مَناقِبِ سَعْدِ بْنِ أَبِي وَقَّاصٍ الزُّهْرِيِّ رَضِي الله عنه

Zuhrini potomci (Benu-Zuhre) rodbina su Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, s majčine strane. Radi se o Sa'du b. Maliku.

وَبَنُو زُهْرَةَ أَخْوَالُ النَّبِيِّ ﷺ وَهُوَ سَعْدُ بْنُ مَالِكٍ .

3725. PRIČAO MI JE Muhammed b. Musenna, a njemu Abdul-Vehhab, koji kaže da je čuo Jahju, on Seida b. Musejjeba, a ovaj Sa'da da je kazivao:
"Ja sam bio povod da Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, na Dan Uhuda spomene zajedno svoje roditelje."[3]

٣٧٢٥. حَدَّثَنِي مُحَمَّدُ بْنُ الْمُثَنَّى حَدَّثَنَا عَبْدُ الْوَهَّابِ قَالَ سَمِعْتُ يَحْيَى قَالَ سَمِعْتُ سَعِيدَ بْنَ الْمُسَيَّبِ قَالَ سَمِعْتُ سَعْدًا يَقُولُ جَمَعَ لِي النَّبِيُّ ﷺ أَبَوَيْهِ يَوْمَ أُحُدٍ .

---

1 Bilo je to u Bici na Uhudu, kada su idolopoklonici htjeli udariti Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, ali ga je Talha štitio. Ebu-Bekr prenosi da je Talha, kada su ga našli, na sebi imao sedamdeset i nekoliko rana i otkinut prst.

2 Dio ovog hadisa navodi se u hadisu br. 4063.

3 To jest, rekao je da bi ih žrtvovao za njega. Dio ovog hadisa navodi se u hadisima br. 4055, 4056 i 4057.

3726. PRIČAO NAM JE Mekki b. Ibrahim, njemu Hašim b. Hašim, prenoseći od Amira b. Sa'da, a on od svoga oca da je kazivao:
"Vidio sam sebe kao trećinu islama."[4]

٣٧٢٦. حَدَّثَنَا مَكِّيُّ بْنُ إِبْرَاهِيمَ حَدَّثَنَا هَاشِمُ ابْنُ هَاشِمٍ عَنْ عَامِرِ بْنِ سَعْدٍ عَنْ أَبِيهِ قَالَ لَقَدْ رَأَيْتُنِي وَأَنَا ثُلُثُ الإِسْلاَمِ .

3727. PRIČAO MI JE Ibrahim b. Musa, da ga je obavijestio Ibn-Ebu-Zaide, a ovom pričao Hašim b. Hašim b. Utba b. Ebu-Vekkas, da je čuo Seida b. Musejjeba, a on Sa'da b. Ebu-Vekkasa da je kazivao:
"Niko nije bio primio islam dok nije osvanuo dan u kojem sam ja postao musliman. Sedam dana bio sam trećina islama."
U predanju ga (Ibn-Ebu-Zaidu) slijedi Ebu-Usama: "Kazivao nam je Hašim..."

٣٧٢٧. حَدَّثَنِي إِبْرَاهِيمُ بْنُ مُوسَى أَخْبَرَنَا ابْنُ أَبِي زَائِدَةَ حَدَّثَنَا هَاشِمُ بْنُ هَاشِمِ بْنِ عُتْبَةَ ابْنِ أَبِي وَقَّاصٍ قَالَ سَمِعْتُ سَعِيدَ بْنَ الْمُسَيَّبِ يَقُولُ سَمِعْتُ سَعْدَ بْنَ أَبِي وَقَّاصٍ يَقُولُ مَا أَسْلَمَ أَحَدٌ إِلاَّ فِي الْيَوْمِ الَّذِي أَسْلَمْتُ فِيهِ وَلَقَدْ مَكَثْتُ سَبْعَةَ أَيَّامٍ وَإِنِّي لَثُلُثُ الإِسْلاَمِ تَابَعَهُ أَبُو أُسَامَةَ حَدَّثَنَا هَاشِمٌ .

3728. PRIČAO NAM JE Amr b. Avn, a njemu Halid b. Abdullah, prenoseći od Isma'ila, a on od Kajsa, koji kaže da je čuo Sa'da, radijallahu anhu, da je kazivao:
"Ja sam prvi Arap koji je odapeo strijelu na Allahovom putu. Borili smo se zajedno s Vjerovjesnikom, sallallahu alejhi ve sellem, a nismo imali hrane, samo lišće s drveća. Kada bi neko od nas obavljao veliku nuždu, izgledalo je to kao u deve (ili ovce), a nečist se zbog tvrdoće nije mogla smiješati. A sada, nakon svega toga, mene Esedovci uče islamu (tj. namazu). Ako sam na to spao, onda su moja djela propala!"
Bili su ga, naime, prijavili Omeru, govoreći: "Ne zna klanjati!"[5]

٣٧٢٨. حَدَّثَنَا عَمْرُو بْنُ عَوْنٍ حَدَّثَنَا خَالِدُ بْنُ عَبْدِاللهِ عَنْ إِسْمَاعِيلَ عَنْ قَيْسٍ قَالَ سَمِعْتُ سَعْدًا رَضِيَ اللهُ عَنْهُ يَقُولُ إِنِّي لأَوَّلُ الْعَرَبِ رَمَى بِسَهْمٍ فِي سَبِيلِ اللهِ وَكُنَّا نَغْزُو مَعَ النَّبِيِّ ﷺ وَمَا لَنَا طَعَامٌ إِلاَّ وَرَقُ الشَّجَرِ حَتَّى إِنَّ أَحَدَنَا لَيَضَعُ كَمَا يَضَعُ الْبَعِيرُ أَوِ الشَّاةُ مَا لَهُ خِلْطٌ ثُمَّ أَصْبَحَتْ بَنُو أَسَدٍ تُعَزِّرُنِي عَلَى الإِسْلاَمِ لَقَدْ خِبْتُ إِذًا وَضَلَّ عَمَلِي وَكَانُوا وَشَوْا بِهِ إِلَى عُمَرَ قَالُوا لاَ يُحْسِنُ يُصَلِّي .

---

4 Misli se da je on bio treći koji je primio islam. Dio ovog hadisa navodi se u hadisima br. 3727 i 3858.

5 Dio ovog hadisa navodi se u hadisima br. 5412 i 6453.

SPOMEN VJEROVJESNIKOVIH, SALLALLAHU ALEJHI VE SELLEM, ZETOVA, MEĐU KOJIMA JE BIO I EBUL-AS B. REBI‘[1]

باب ذِكْرِ أَصْهارِ النَّبِيِّ ﷺ مِنْهُمْ أَبُو الْعَاصِ بْنُ الرَّبِيعِ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ

3729. PRIČAO NAM JE Ebu-Jeman, da ga je obavijestio Šu‘ajb, prenoseći od Zuhrija, kojem je pričao Ali b. Husejn, da je Misver b. Mahreme kazivao:

“Alija je zaprosio kćerku Ebu-Džehlovu. To je čula Fatima, pa je otišla Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, i rekla: ‘Tvoj narod tvrdi da se ti ne ljutiš zbog svojih kćeri. Alija se ženi kćerkom Ebu-Džehlovom!’ Tada je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, ustao. Čuo sam kad je izgovorio šehadet, a onda rekao: ‘... i nakon ovoga oženio sam Ebu-Asa b. Rebija, pa je on razgovarao sa mnom i ostao vjeran.[2] Fatima je dio mene, mrzim da joj se učini zlo. Allaha mi, neće zajedno, za jednim čovjekom, biti kćerka Allahovog Poslanika i kćerka Allahovog neprijatelja!’ Nakon toga Alija se odrekao ženidbe.”

Dodaje Muhammed b. Amr b. Halhala, prenoseći od Ibn-Šihaba, on od Alije b. Husejna, a ovaj od Misvera da je kazivao:

“Čuo sam Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, kad je spomenuo zeta iz reda potomaka Abdu-Šemsa, lijepo ga pohvalivši zbog tazbinskog odnosa prema njemu. ‘Rekao mi je i ostao vjeran; obećao i izvršio!’, dodao je.”

٣٧٢٩. حَدَّثَنَا أَبُو الْيَمَانِ أَخْبَرَنَا شُعَيْبٌ عَنِ الزُّهْرِيِّ قَالَ حَدَّثَنِي عَلِيُّ بْنُ حُسَيْنٍ أَنَّ الْمِسْوَرَ بْنَ مَخْرَمَةَ قَالَ إِنَّ عَلِيًّا خَطَبَ بِنْتَ أَبِي جَهْلٍ فَسَمِعَتْ بِذَلِكَ فَاطِمَةُ فَأَتَتْ رَسُولَ اللهِ ﷺ فَقَالَتْ يَزْعُمُ قَوْمُكَ أَنَّكَ لاَ تَغْضَبُ لِبَنَاتِكَ وَهَذَا عَلِيٌّ نَاكِحٌ بِنْتَ أَبِي جَهْلٍ فَقَامَ رَسُولُ اللهِ ﷺ فَسَمِعْتُهُ حِينَ تَشَهَّدَ يَقُولُ أَمَّا بَعْدُ أَنْكَحْتُ أَبَا الْعَاصِ بْنَ الرَّبِيعِ فَحَدَّثَنِي وَصَدَقَنِي وَإِنَّ فَاطِمَةَ بَضْعَةٌ مِنِّي وَإِنِّي أَكْرَهُ أَنْ يَسُوءَهَا وَاللهِ لاَ تَجْتَمِعُ بِنْتُ رَسُولِ اللهِ ﷺ وَبِنْتُ عَدُوِّ اللهِ عِنْدَ رَجُلٍ وَاحِدٍ فَتَرَكَ عَلِيٌّ الْخِطْبَةَ وَزَادَ مُحَمَّدُ بْنُ عَمْرِو بْنِ حَلْحَلَةَ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ عَنْ عَلِيِّ بْنِ الْحُسَيْنِ عَنْ مِسْوَرٍ سَمِعْتُ النَّبِيَّ ﷺ وَذَكَرَ صِهْرًا لَهُ مِنْ بَنِي عَبْدِشَمْسٍ فَأَثْنَى عَلَيْهِ فِي مُصَاهَرَتِهِ إِيَّاهُ فَأَحْسَنَ قَالَ حَدَّثَنِي فَصَدَقَنِي وَوَعَدَنِي فَوَفَى لِي .

1 Njegovi su zetovi još i Alija te Osman. Ebu-As b. Rebi‘ sin je Ebu-Lehebov, koji je bio Poslanikov, sallallahu alejhi ve sellem, amidža. Bio se oženio Rukajjom, ali ju je, na nagovor oca, vratio prije nego što se sastao s njom. Nakon toga njome se oženio Osman, radijallahu anhu.

2 On je, prije nego što je Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, počeo pozivati u islam, bio oženjen Poslanikovom, sallallahu alejhi ve sellem, kćerkom Zejnebom. Zarobljen je u Bici na Bedru, ali ga je Zejneb otkupila. Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, zatražio je od njega (pošto je Ebu-As tada bio idolopoklonik) da mu je pošalje kada se vrati u Mekku, pa je on to i učinio. Na to se misli ovim Poslanikovim, sallallahu alejhi ve sellem, riječima, kada je ispunio obećanje. Poslije toga on je ponovo zarobljen, pa ga je Zejneb ponovo spasila, nakon čega je primio islam, a Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, vratio mu ju je kao bračnog druga.
Zejneb mu je rodila kćerku Umamu, koja se pominje u hadisima o namazu, jer je zabilježeno da ju je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, držao u namazu.

O VRLINAMA ZEJD B. HARISA, RADIJALLAHU ANHU [3], VJEROVJESNIKOVA, SALLALLAHU ALEJHI VE SELLEM, ŠTIĆENIKA (OSLOBOĐENOG ROBA)

بَاب مَنَاقِبِ زَيْدِ بْنِ حَارِثَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ مَوْلَى النَّبِيِّ ﷺ

Bera' od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, prenosi (riječi): "Ti si naš brat i štićenik."

وَقَالَ الْبَرَاءُ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ أَنْتَ أَخُونَا وَمَوْلَانَا .

3730. PRIČAO NAM JE Halid b. Mahled, njemu Sulejman, a ovom Abdullah b. Dinar, prenoseći od Abdullaha b. Omera, radijallahu anhuma, da je kazivao:
"Poslao je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, jednu vojnu jedinicu pod zapovjedništvom Usame b. Zejda. Neki su bili nezadovoljni time što je on postavio Usamu za zapovjednika, pa je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: 'Ako se ne slažete da on bude zapovjednik, pa vi se ni ranije niste slagali da zapovjednik bude njegov otac. Allaha mi, bio je dostojan za vodstvo i zapovjedništvo. Bio je jedan od meni najdražih ljudi, a ovaj mi je najdraži poslije njega!'"[4]

٣٧٣٠. حَدَّثَنَا خَالِدُ بْنُ مَخْلَدٍ حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ قَالَ حَدَّثَنِي عَبْدُاللهِ بْنُ دِينَارٍ عَنْ عَبْدِاللهِ بْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَاقَالَ بَعَثَ النَّبِيُّ ﷺ بَعْثًا وَأَمَّرَ عَلَيْهِمْ أُسَامَةَ بْنَ زَيْدٍ فَطَعَنَ بَعْضُ النَّاسِ فِي إِمَارَتِهِ فَقَالَ النَّبِيُّ ﷺ أَنْ تَطْعُنُوا فِي إِمَارَتِهِ فَقَدْ كُنْتُمْ تَطْعُنُونَ فِي إِمَارَةِ أَبِيهِ مِنْ قَبْلُ وَايْمُ اللهِ إِنْ كَانَ لَخَلِيقًا لِلإِمَارَةِ وَإِنْ كَانَ لَمِنْ أَحَبِّ النَّاسِ إِلَيَّ وَإِنَّ هَذَا لَمِنْ أَحَبِّ النَّاسِ إِلَيَّ بَعْدَهُ .

3731. PRIČAO NAM JE Jahja b. Kaze'a, a njemu Ibrahim b. Sa'd, prenoseći od Zuhrija, on od Urve, a ovaj od Aiše, radijallahu anha, da je kazivala:
"Došao mi je ispitivač porijekla (fiziognomist) – a Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, bio je svjedok – dok su Usama b. Zejd i Zejd b. Harise ležali,[5] pa je kazao: 'Ova su stopala otpala jedna od drugih!' To je začudilo i razveselilo Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, pa je o tome obavijestio Aišu."

٣٧٣١. حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ قَزَعَةَ حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ ابْنُ سَعْدٍ عَنِ الزُّهْرِيِّ عَنْ عُرْوَةَ عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهَا قَالَتْ دَخَلَ عَلَيَّ قَائِفٌ وَالنَّبِيُّ ﷺ شَاهِدٌ وَأُسَامَةُ بْنُ زَيْدٍ وَزَيْدُ بْنُ حَارِثَةَ مُضْطَجِعَانِ فَقَالَ إِنَّ هَذِهِ الأَقْدَامَ بَعْضُهَا مِنْ بَعْضٍ قَالَ فَسُرَّ بِذَلِكَ النَّبِيُّ ﷺ وَأَعْجَبَهُ فَأَخْبَرَ بِهِ عَائِشَةَ .

3 U doba džahilijeta bio je Hatidžin, radijallahu anha, rob, ali ga je ona na Poslanikovu, sallallahu alejhi ve sellem, molbu poklonila njemu. Spominje se da su mu otac i amidža došli u Mekku i tražili da ga otkupe. Poslanik mu je, sallallahu alejhi ve sellem, dao na volju: da ide s njima ili ostane kod njega, pa je on odabrao da ostane.

4 Dio ovog hadisa navodi se u hadisima br. 4250, 4468, 4469, 6627 i 7187.

5 Ležali su pokriveni, a stopala su im virila ispod pokrivača. (prim. rec.)

SPOMEN USAME B. ZEJDA, RADIJALLAHU ANHU

باب ذكر أسامة بن زيد رضي الله عنه

3732. PRIČAO NAM JE Kutejba b. Seid, a njemu Lejs, prenoseći od Zuhrija, on od Urve, a ovaj od Aiše, radijallahu anha, da su se Kurejšije zabrinule za Mahzumijku i rekle: "Ko se smije usuditi (pitati Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem) osim Usame b. Zejda, miljenika Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem!"

٣٧٣٢. حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ بْنُ سَعِيدٍ حَدَّثَنَا لَيْثٌ عَنِ الزُّهْرِيِّ عَنْ عُرْوَةَ عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهَا أَنَّ قُرَيْشًا أَهَمَّهُمْ شَأْنُ الْمَخْزُومِيَّةِ فَقَالُوا مَنْ يَجْتَرِئُ عَلَيْهِ إِلاَّ أُسَامَةُ بْنُ زَيْدٍ حِبُّ رَسُولِ اللهِ ﷺ .

3733. PRIČAO NAM JE Ali: "Kazivao je Sufjan: 'Otišao sam pitati Zuhrija o događaju s Mahzumijkom, pa me je on pozvao...'
'Nemaš to (zabilježeno) ni od koga?', upitao sam Sufjana, pa je on odgovorio: 'Našao sam to u knjizi što ju je napisao Ejjub b. Musa, koji prenosi od Zuhrija, on od Urve, a ovaj od Aiše, radijallahu anha, da je neka žena Mahzumijka pribjegla krađi, pa su upitali: "Ko će govoriti s Vjerovjesnikom, sallallahu alejhi ve sellem, o njoj (da joj ne odsijeku ruku)?' Niko se nije usudio govoriti s njim, jedino Usama b. Zejd. (Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem) mu je rekao: 'Israilci su praštali kada bi neki njihov plemić ukrao: ostavljali bi ga i ne bi ga kažnjavali; a kada bi ukrao neko iz nižih slojeva društva, kažnjavali bi ga. Da se ovdje radi i o Fatimi[1], dao bih da joj odsijeku ruku!', (zaključio je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem)."

٣٧٣٣. و حَدَّثَنَا عَلِيٌّ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ قَالَ ذَهَبْتُ أَسْأَلُ الزُّهْرِيَّ عَنْ حَدِيثِ الْمَخْزُومِيَّةِ فَصَاحَ بِي قُلْتُ لِسُفْيَانَ فَلَمْ تَحْتَمِلْهُ عَنْ أَحَدٍ قَالَ وَجَدْتُهُ فِي كِتَابٍ كَانَ كَتَبَهُ أَيُّوبُ بْنُ مُوسَى عَنِ الزُّهْرِيِّ عَنْ عُرْوَةَ عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهَا أَنَّ امْرَأَةً مِنْ بَنِي مَخْزُومٍ سَرَقَتْ فَقَالُوا مَنْ يُكَلِّمُ فِيهَا النَّبِيَّ ﷺ فَلَمْ يَجْتَرِئْ أَحَدٌ أَنْ يُكَلِّمَهُ فَكَلَّمَهُ أُسَامَةُ بْنُ زَيْدٍ فَقَالَ إِنَّ بَنِي إِسْرَائِيلَ كَانَ إِذَا سَرَقَ فِيهِمُ الشَّرِيفُ تَرَكُوهُ وَإِذَا سَرَقَ فِيهِمُ الضَّعِيفُ قَطَعُوهُ لَوْ كَانَتْ فَاطِمَةُ لَقَطَعْتُ يَدَهَا .

1 Treba napomenuti da je Fatima njegova kćerka miljenica.

3734. PRIČAO NAM JE Hasan b. Muhammed, njemu Ebu-Abbad Jahja b. Abbad, a ovom Madžišun, kojeg je obavijestio Abdullah b. Dinar kazavši:
"Ugledao je Ibn-Omer, dok je bio u džamiji, čovjeka koji je u jednom kraju džamije vukao (po zemlji) svoju odjeću i rekao: 'Gle ko je ovo! Kamo sreće da je ovaj kod mene!'[2]
'Zar ga ne poznaješ, Ebu-Abdur-Rahmane? Ovo je Muhammed b. Usama!', reče mu neki čovjek. Tada je Ibn-Omer oborio glavu, udario rukama po zemlji i rekao: 'Da ga je vidio Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, zavolio bi ga!'"

٣٧٣٤. حَدَّثَنِي الْحَسَنُ بْنُ مُحَمَّدٍ حَدَّثَنَا أَبُو عَبَّادٍ يَحْيَى بْنُ عَبَّادٍ حَدَّثَنَا الْمَاجِشُونُ أَخْبَرَنَا عَبْدُاللهِ بْنُ دِينَارٍ قَالَ نَظَرَ ابْنُ عُمَرَ يَوْمًا وَهُوَ فِي الْمَسْجِدِ إِلَى رَجُلٍ يَسْحَبُ ثِيَابَهُ فِي نَاحِيَةٍ مِنَ الْمَسْجِدِ فَقَالَ انْظُرْ مَنْ هَذَا لَيْتَ هَذَا عِنْدِي قَالَ لَهُ إِنْسَانٌ أَمَا تَعْرِفُ هَذَا يَا أَبَا عَبْدِالرَّحْمَنِ هَذَا مُحَمَّدُ بْنُ أُسَامَةَ قَالَ فَطَأْطَأَ ابْنُ عُمَرَ رَأْسَهُ وَنَقَرَ بِيَدَيْهِ فِي الأَرْضِ ثُمَّ قَالَ لَوْ رَآهُ رَسُولُ اللهِ ﷺ لأَحَبَّهُ .

3735. PRIČAO NAM JE Musa b. Isma'il, njemu Mu'temir, da je čuo svoga oca kojem je pričao Ebu-Usman, prenoseći od Usame b. Zejda, radijallahu anhu, koji je pričao o Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, da ga je, zajedno s Hasanom[3], uzimao i govorio: "Gospodaru moj, zavoli ih obojicu, i ja ih, doista, volim!"[4]

٣٧٣٥. حَدَّثَنَا مُوسَى بْنُ إِسْمَاعِيلَ حَدَّثَنَا مُعْتَمِرٌ قَالَ سَمِعْتُ أَبِي حَدَّثَنَا أَبُو عُثْمَانَ عَنْ أُسَامَةَ بْنِ زَيْدٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا حَدَّثَ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ أَنَّهُ كَانَ يَأْخُذُهُ وَالْحَسَنَ فَيَقُولُ اللَّهُمَّ أَحِبَّهُمَا فَإِنِّي أُحِبُّهُمَا .

3736. A NU'AJM VELI da mu je prenio Ibnul-Mubarek, njega obavijestio Ma'mer, prenoseći od Zuhrija, a njega opet obavijestio štićenik Usame b. Zejda da je Ibn Omer vidio Hadždžadža b. Ejmena b. Umm-Ejmen – a Ejmen b. Umm-Ejmen bio je brat Usame b. Zejda po majci, a on je ensarija – vidio Ibn-Omera – da nije bio upotpunio svoje rukue niti sedžde – pa mu je rekao: "Ponovi!"[5]

٣٧٣٦. وَقَالَ نُعَيْمٌ عَنِ ابْنِ الْمُبَارَكِ أَخْبَرَنَا مَعْمَرٌ عَنِ الزُّهْرِيِّ أَخْبَرَنِي مَوْلًى لأُسَامَةَ بْنِ زَيْدٍ أَنَّ الْحَجَّاجَ بْنَ أَيْمَنَ ابْنِ أُمِّ أَيْمَنَ وَكَانَ أَيْمَنُ ابْنُ أُمِّ أَيْمَنَ أَخَا أُسَامَةَ لأُمِّهِ وَهُوَ رَجُلٌ مِنَ الأَنْصَارِ فَرَآهُ ابْنُ عُمَرَ لَمْ يُتِمَّ رُكُوعَهُ وَلاَ سُجُودَهُ فَقَالَ أَعِدْ .

---

2 Tj. da ga posavjetujem i poučim.

3 Hasan je Poslanikov, sallallahu alejhi ve sellem, unuk.

4 Dio ovog hadisa navodi se u hadisima br. 3747 i 6003.

5 Dio ovog hadisa navodi se u hadisu br. 3737.

3737. Ebu-Abdullah (Buharija) veli da MU JE PRIČAO Sulejman b. Abdur-Rahman, njemu Velid b. Muslim, a ovom Abdur-Rahman b. Nemir, prenoseći od Zuhrija kojem je pričao Harmela, štićenik Usame b. Zejda, da je, kada je on bio s Abdullahom b. Omerom, ušao Hadždžadž b. Ejmen. Klanjajući namaz, nije bio upotpunio svoje ruku'e niti sedžde, pa mu je (Ibn-Omer) rekao: "Ponovi!"
Nakon što se udaljio", kaže Harmela, "upitao me je Ibn-Omer: 'Ko je ovo?' 'Hadždžadž b. Ejmen b. Umm-Ejmen', odgovorio sam.
'Da ga je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, vidio, zavolio bi ga!', reče Ibn-Omer.
Spomenuo je zatim njegovu ljubav prema onima koje je rodila Umm-Ejmen.
'Prenijelo mi je nekoliko mojih drugova od Sulejmana (da je kazivao): 'Bila je Vjerovjesnikova, sallallahu alejhi ve sellem, dojilja', kazao je.

٣٧٣٧. قَالَ أَبو عَبْد الله وحَدَّثَنِي سُلَيْمَانُ بْنُ عَبْدِالرَّحْمَنِ حَدَّثَنَا الْوَلِيدُ بْنُ مُسْلِمٍ حَدَّثَنَا عَبْدُالرَّحْمَنِ بْنُ نَمِرٍ عَنِ الزُّهْرِيِّ حَدَّثَنِي حَرْمَلَةُ مَوْلَى أُسَامَةَ بْنِ زَيْدٍ أَنَّهُ بَيْنَمَا هُوَ مَعَ عَبْدِاللهِ بْنِ عُمَرَ إِذْ دَخَلَ الْحَجَّاجُ بْنُ أَيْمَنَ فَلَمْ يُتِمَّ رُكُوعَهُ وَلاَ سُجُودَهُ فَقَالَ أَعِدْ فَلَمَّا وَلَّى قَالَ لِي ابْنُ عُمَرَ مَنْ هَذَا قُلْتُ الْحَجَّاجُ بْنُ أَيْمَنَ بْنِ أُمِّ أَيْمَنَ فَقَالَ ابْنُ عُمَرَ لَوْ رَأَى هَذَا رَسُولُ اللهِ ﷺ لأَحَبَّهُ فَذَكَرَ حُبَّهُ وَمَا وَلَدَتْهُ أُمُّ أَيْمَنَ قَالَ و حَدَّثَنِي بَعْضُ أَصْحَابِي عَنْ سُلَيْمَانَ وَكَانَتْ حَاضِنَةَ النَّبِيِّ ﷺ.

O VRLINAMA ABDULLAH B. OMERA B. HATTABA, RADIJALLAHU ANHUMA

بَاب مَنَاقِبِ عَبْدِاللهِ بْنِ عُمَرَ بْنِ الْخَطَّابِ رَضِي الله عَنْهُمَا

3738. PRIČAO NAM JE Ishak b. Nasr, a ovom Abdur-Rezzak, prenoseći od Ma'mera, on od Zuhrija, ovaj od Salima, a on od Ibn-Omera, radijallahu anhuma, da je kazivao:
"Bio je neki čovjek koji je u doba Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, kada bi šta sanjao, ispričao to Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, pa sam i ja poželio da šta usnijem, kako bih to ispričao Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem.
Bio sam mlad i neoženjen, te sam u doba Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, spavao u džamiji. Jedanput sam tako u snu vidio kako su me uzela dva meleka i odnijela u vatru koja je bila obzidana kao što je obzidan bunar. Imala je dva kamena stupa, isto kao i bunar. U njoj sam vidio ljude koje poznajem.
'Utječem se Allahu od vatre! Utječem se Allahu od vatre!', ponavljao sam. Ovu dvojicu meleka odjednom je susreo treći melek, koji mi reče: 'Nećeš strahovati!' I san sam ispričao Hafsi.

٣٧٣٨. حَدَّثَنَا إِسْحَاقُ بْنُ نَصْرٍ حَدَّثَنَا عَبْدُالرَّزَّاقِ عَنْ مَعْمَرٍ عَنِ الزُّهْرِيِّ عَنْ سَالِمٍ عَنِ ابْنِ عُمَرَ رَضِي الله عَنْهُمَا قَالَ كَانَ الرَّجُلُ فِي حَيَاةِ النَّبِيِّ ﷺ إِذَا رَأَى رُؤْيَا قَصَّهَا عَلَى النَّبِيِّ ﷺ فَتَمَنَّيْتُ أَنْ أَرَى رُؤْيَا أَقُصُّهَا عَلَى النَّبِيِّ ﷺ وَكُنْتُ غُلاَمًا شَابًّا أَعْزَبَ وَكُنْتُ أَنَامُ فِي الْمَسْجِدِ عَلَى عَهْدِ النَّبِيِّ ﷺ فَرَأَيْتُ فِي الْمَنَامِ كَأَنَّ مَلَكَيْنِ أَخَذَانِي فَذَهَبَا بِي إِلَى النَّارِ فَإِذَا هِيَ مَطْوِيَّةٌ كَطَيِّ الْبِئْرِ وَإِذَا لَهَا قَرْنَانِ كَقَرْنَيِ الْبِئْرِ وَإِذَا فِيهَا نَاسٌ قَدْ عَرَفْتُهُمْ فَجَعَلْتُ أَقُولُ أَعُوذُ بِاللهِ مِنَ النَّارِ أَعُوذُ بِاللهِ مِنَ النَّارِ فَلَقِيَهُمَا مَلَكٌ آخَرُ فَقَالَ لِي لَنْ تُرَاعَ فَقَصَصْتُهَا عَلَى حَفْصَةَ.

3739. Hafsa ga je ispričala Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, pa je on rekao:
'Kako li je divan čovjek Abdullah! Samo, kada bi još klanjao noćni namaz!'"
Salim veli: "Abdullah otad nije spavao noću, osim vrlo malo."

٣٧٣٩. فَقَصَّتْهَا حَفْصَةُ عَلَى النَّبِيِّ ﷺ فَقَالَ نِعْمَ الرَّجُلُ عَبْدُاللهِ لَوْ كَانَ يُصَلِّي بِاللَّيْلِ قَالَ سَالِمٌ فَكَانَ عَبْدُاللهِ لاَ يَنَامُ مِنَ اللَّيْلِ إِلاَّ قَلِيلاً .

3740, 3741. PRIČAO NAM JE Jahja b. Sulejman, a njemu Ibn-Vehb, prenoseći od Junusa, on od Zuhrija, ovaj od Salima, on od Ibn-Omera, a ovaj od svoje sestre Hafse da joj je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Abdullah je doista dobar čovjek."

٣٧٤٠-٣٧٤١. حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ سُلَيْمَانَ حَدَّثَنَا ابْنُ وَهْبٍ عَنْ يُونُسَ عَنِ الزُّهْرِيِّ عَنْ سَالِمٍ عَنِ ابْنِ عُمَرَ عَنْ أُخْتِهِ حَفْصَةَ أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ قَالَ لَهَا إِنَّ عَبْدَاللهِ رَجُلٌ صَالِحٌ .

O VRLINAMA AMMAROVIM I HUZEJFINIM, RADIJALLAHU ANHUMA

باب مناقب عمّار وحُذيفة رضي الله عنهما

3742. PRIČAO NAM JE Malik b. Isma'il, a njemu Israil, prenoseći od Mugire, on od Ibrahima, a ovaj od Alkame da je kazivao:
"Došao sam u Šam, klanjao dva rekata, a potom zamolio: 'Gospodaru moj, daj mi nekoga dobrog koji će sjediti sa mnom!'
Otišao sam do ljudi i sjeo kod njih. Tada dođe jedan šejh i sjede do mene.
'Ko je ovo?', upitao sam.
'Ebu-Derda', rekoše.
'Molio sam Allaha', rekoh, 'da mi pošalje nekog dobrog koji će sjediti sa mnom, pa je On tebe odabrao!'
'A odakle si ti?', upita on.
'Iz Kufe', odgovorih, a on stade pitati: 'Zar nije jedan od vas Ibn-Umm-Abd (Abdullah b. Mes'ud), onaj koji je (Poslaniku) čuvao papuče, jastuk i leđen? Je li jedan od vas čovjek kojeg je Allah zaštitio od šejtana?' (to jest, jezikom Svoga Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem).
'Zar nije među vama (Huzejfe b. Jeman) poznavalac Vjerovjesnikove, sallallahu alejhi ve sellem, tajne koju ne zna niko osim njega?', upita on, dodavši:

٣٧٤٢. حَدَّثَنَا مَالِكُ بْنُ إِسْمَاعِيلَ حَدَّثَنَا إِسْرَائِيلُ عَنِ الْمُغِيرَةِ عَنْ إِبْرَاهِيمَ عَنْ عَلْقَمَةَ قَالَ قَدِمْتُ الشَّأْمَ فَصَلَّيْتُ رَكْعَتَيْنِ ثُمَّ قُلْتُ اللَّهُمَّ يَسِّرْ لِي جَلِيسًا صَالِحًا فَأَتَيْتُ قَوْمًا فَجَلَسْتُ إِلَيْهِمْ فَإِذَا شَيْخٌ قَدْ جَاءَ حَتَّى جَلَسَ إِلَى جَنْبِي قُلْتُ مَنْ هَذَا قَالُوا أَبُو الدَّرْدَاءِ فَقُلْتُ إِنِّي دَعَوْتُ اللهَ أَنْ يُيَسِّرَ لِي جَلِيسًا صَالِحًا فَيَسَّرَكَ لِي قَالَ مِمَّنْ أَنْتَ قُلْتُ مِنْ أَهْلِ الْكُوفَةِ قَالَ أَوَلَيْسَ عِنْدَكُمُ ابْنُ أُمِّ عَبْدٍ صَاحِبُ النَّعْلَيْنِ وَالْوِسَادِ وَالْمِطْهَرَةِ وَفِيكُمُ الَّذِي أَجَارَهُ اللهُ مِنَ الشَّيْطَانِ يَعْنِي عَلَى لِسَانِ نَبِيِّهِ ﷺ أَوَلَيْسَ فِيكُمْ صَاحِبُ سِرِّ النَّبِيِّ ﷺ الَّذِي لاَ يَعْلَمُهُ أَحَدٌ غَيْرُهُ ثُمَّ قَالَ كَيْفَ يَقْرَأُ عَبْدُاللهِ (وَاللَّيْلِ إِذَا يَغْشَى) فَقَرَأْتُ عَلَيْهِ (وَاللَّيْلِ إِذَا يَغْشَى وَالنَّهَارِ إِذَا تَجَلَّى وَالذَّكَرِ وَالأُنْثَى) قَالَ وَاللهِ لَقَدْ أَقْرَأَنِيهَا رَسُولُ اللهِ ﷺ مِنْ فِيهِ إِلَى فِيَّ .

'Kako Abdullah uči: 'Tako mi noći kada tmine razastre...'?' Proučio sam mu: 'Tako mi noći kada tmine razastre, i dana kada svane, i muška i ženska... (umjesto: i Onoga koji muško i žensko stvara...)' 'Allaha mi', reče on, 'Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, tome me je poučio direktno iz njegovih usta.'"[1]

3743. PRIČAO NAM JE Sulejman b. Harb, njemu Šu'ba, prenoseći od Mugire, a on od Ibrahima da je kazivao:

"Otišao je Alkama u Šam i, kada je ušao u džamiju, zamolio: 'Gospodaru moj, daj mi nekoga dobrog koji će sjediti sa mnom!' Sjeo je do Ebu-Derdaa, koji ga je upitao: 'Odakle si?'" "(Alkama dalje pripovijeda:) 'Iz Kufe', odgovorio sam.

'A zar nije među vama, ili jedan od vas, poznavalac (Poslanikove, sallallahu alejhi ve sellem) tajne koju ne zna niko drugi?', upita on misleći na Huzejfu.

'Tako je', odgovorio sam.

'A zar nije među vama, ili jedan od vas, onaj kojeg je Allah sačuvao jezikom Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem?', upita on misleći na Ammara, tj. da ga je sačuvao od šejtana.

'Tako je', odgovorio sam.

'A zar nije među vama, ili jedan od vas', upita dalje on, 'onaj ko se brinuo o misvaku ili tajni (upotrijebivši riječ el-visad ili es-sirar)?'

'Jeste', odgovorio sam.

'A kako je Abdullah učio: 'Tako mi noći kada tmine razastre, i dana kada svane...?', upita on. '... i Onoga koji muško i žensko stvara...', odgovorio sam.

'Ovi su toliko navaljivali', reče on, 'da su me gotovo odvratili od onoga što sam čuo od samog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem!'"

٣٧٤٣. حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ حَرْبٍ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ عَنْ مُغِيرَةَ عَنْ إِبْرَاهِيمَ قَالَ ذَهَبَ عَلْقَمَةُ إِلَى الشَّأْمِ فَلَمَّا دَخَلَ الْمَسْجِدَ قَالَ اللَّهُمَّ يَسِّرْ لِي جَلِيسًا صَالِحًا فَجَلَسَ إِلَى أَبِي الدَّرْدَاءِ فَقَالَ أَبُو الدَّرْدَاءِ مِمَّنْ أَنْتَ قَالَ مِنْ أَهْلِ الْكُوفَةِ قَالَ أَلَيْسَ فِيكُمْ أَوْ مِنْكُمْ صَاحِبُ السِّرِّ الَّذِي لاَ يَعْلَمُهُ غَيْرُهُ يَعْنِي حُذَيْفَةَ قَالَ قُلْتُ بَلَى قَالَ أَلَيْسَ فِيكُمْ أَوْ مِنْكُمُ الَّذِي أَجَارَهُ اللَّهُ عَلَى لِسَانِ نَبِيِّهِ ﷺ يَعْنِي مِنَ الشَّيْطَانِ يَعْنِي عَمَّارًا قُلْتُ بَلَى قَالَ أَلَيْسَ فِيكُمْ أَوْ مِنْكُمْ صَاحِبُ السِّوَاكِ وَالْوِسَادِ أَوِ السِّرَارِ قَالَ بَلَى قَالَ كَيْفَ كَانَ عَبْدُ اللَّهِ يَقْرَأُ ﴿ وَاللَّيْلِ إِذَا يَغْشَى وَالنَّهَارِ إِذَا تَجَلَّى ﴾ قُلْتُ وَالذَّكَرِ وَالأُنْثَى قَالَ مَا زَالَ بِي هَؤُلاَءِ حَتَّى كَادُوا يَسْتَنْزِلُونِي عَنْ شَيْءٍ سَمِعْتُهُ مِنْ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ .

1 Alkama hoće da kaže da je Abdullah b. Mes'ud učio: "*Vel-lejli iza jagša, ven-nari iza tedžella, vez-zekeri vel-unsa*" - Tako mi noći kada tmine razastre, i dana kad svane, i tako mi muška i ženska-, a nije učio: "*Ve ma halekaz-zekere vel-unsa*"- I (tako mi) Onoga koji muško i žensko stvara."

O VRLINAMA EBU-UBEJDE B. DŽERRAHA, RADIJALLAHU ANHU

باب مناقب أبي عُبيدة بن الجرّاح رضي الله عنه

3744. PRIČAO NAM JE Amr b. Ali, njemu Abdul-A'la, a ovom Halid, prenoseći od Ebu-Kilabe da je kazivao:
"Pričao nam je Enes b. Malik da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: 'Svaki ummet ima svoga povjerenika, a naš je povjerenik, o ummete, Ebu-Ubejda b. Džerrah!'"[2]

٣٧٤٤. حَدَّثَنَا عَمْرُو بْنُ عَلِيٍّ حَدَّثَنَا عَبْدُ الأَعْلَى حَدَّثَنَا خَالِدٌ عَنْ أَبِي قِلاَبَةَ قَالَ حَدَّثَنِي أَنَسُ بْنُ مَالِكٍ أَنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ قَالَ إِنَّ لِكُلِّ أُمَّةٍ أَمِينًا وَإِنَّ أَمِينَنَا أَيَّتُهَا الأُمَّةُ أَبُو عُبَيْدَةَ بْنُ الْجَرَّاحِ .

3745. PRIČAO NAM JE Muslim b. Ibrahim, a njemu Šu'ba, prenoseći od Ebu-Ishaka, on od Sile, a ovaj od Huzejfe, radijallahu anhu, da je kazivao:
"Vjerovjesnik je, sallallahu alejhi ve sellem, rekao Nedžrancima: 'Poslat ću vam (kao namjesnika) istinskog povjerenika!' Njegovi su drugovi poželjeli (da) to (budu oni)[3], pa je on poslao Ebu-Ubejdu, radijallahu anhu."[4]

٣٧٤٥. حَدَّثَنَا مُسْلِمُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ عَنْ أَبِي إِسْحَاقَ عَنْ صِلَةَ عَنْ حُذَيْفَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ قَالَ النَّبِيُّ ﷺ لأَهْلِ نَجْرَانَ لأَبْعَثَنَّ يَعْنِي عَلَيْكُمْ يَعْنِي أَمِينًا حَقَّ أَمِينٍ فَأَشْرَفَ أَصْحَابُهُ فَبَعَثَ أَبَا عُبَيْدَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ .

VRLINE MUS'ABA B. UMEJRA, RADIJALLAHU ANHU[5]

بَاب مناقِب مُصْعَب بْنِ عُمَيْرٍ رَضِيَ الله عَنْه

2 Dio ovog hadisa navodi se u hadisima br. 4382 i 7255.

3 Poslanikovi drugovi poželjeli su da dobiju to mjesto ne zbog samog mjesta i koristi koju ono donosi, nego zbog toga što je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, onoga koji će dobiti to mjesto opisao kao istinskog povjerenika.

4 Dio ovog hadisa navodi se u hadisima br. 4380, 4381 i 7254.

5 Ovdje je Buhari spomenuo samo naslov poglavlja, a nije naveo ni jedan hadis o njemu. Moguće je da nije našao nikakav hadis o Mus'abu koji ispunjava kriterije koje je sam postavio. Mus'ab b. Umejr spominje se u poglavlju o dženazi kao primjer šehida koji se radi ahireta odrekao dunjaluka. Od imućnog mladića, koji prije primanja islama nije znao ni za šta drugo osim za uživanje i zabavu, on je postao primjer skromnosti. Majka mu je bila imućna, što mu je prije primanja islama omogućavalo da se oblači raskošno. Kada je pao kao šehid, nije imao nikakvih ćefina u koje bi se umotao.

O VRLINAMA HASANA I HUSEJNA, RADIJALLAHU ANHUMA

باب مناقب الحسن والحسين رضي الله عنهما

Nafi‘ b. Džubejr prenosi od Ebu-Hurejre da je kazivao: “Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, grlio je Hasana.”

قَالَ نَافِعُ بْنُ جُبَيْرٍ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ عَانَقَ النَّبِيُّ ﷺ الْحَسَنَ .

3746. PRIČAO NAM JE Sadeka, njemu Ibn-Ujejna, a ovom Ebu-Musa, prenoseći od Hasana, koji je čuo Ebu-Bekru da je kazivao:
“Slušao sam Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, (dok je govorio) na minberu, a pored njega je bio Hasan. Pogledao bi jednom u ljude, a drugi put u njega, govoreći: ‘Ovaj je moj sin plemić; možda će Allah putem njega pomiriti dvije skupine muslimana.’”

٣٧٤٦. حَدَّثَنَا صَدَقَةُ حَدَّثَنَا ابْنُ عُيَيْنَةَ حَدَّثَنَا أَبُو مُوسَى عَنِ الْحَسَنِ سَمِعَ أَبَا بَكْرَةَ سَمِعْتُ النَّبِيَّ ﷺ عَلَى الْمِنْبَرِ وَالْحَسَنُ إِلَى جَنْبِهِ يَنْظُرُ إِلَى النَّاسِ مَرَّةً وَإِلَيْهِ مَرَّةً وَيَقُولُ ابْنِي هَذَا سَيِّدٌ وَلَعَلَّ اللهَ أَنْ يُصْلِحَ بِهِ بَيْنَ فِئَتَيْنِ مِنَ الْمُسْلِمِينَ .

3747. PRIČAO NAM JE Musedded, a njemu Mu‘temir, koji je čuo svoga oca kako mu je pričao Ebu-Usman prenoseći od Usame b. Zejda, radijallahu anhuma, da ga je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, uzimao zajedno s Hasanom i govorio: “Gospodaru moj, ja njih dvojicu volim, pa ih i Ti zavoli!” – ili kako je već rekao.

٣٧٤٧. حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ حَدَّثَنَا الْمُعْتَمِرُ قَالَ سَمِعْتُ أَبِي قَالَ حَدَّثَنَا أَبُو عُثْمَانَ عَنْ أُسَامَةَ بْنِ زَيْدٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا عَنِ النَّبِيِّ ﷺ أَنَّهُ كَانَ يَأْخُذُهُ وَالْحَسَنَ وَيَقُولُ اللَّهُمَّ إِنِّي أُحِبُّهُمَا فَأَحِبَّهُمَا أَوْ كَمَا قَالَ .

3748. PRIČAO MI JE Muhammed b. Husejn b. Ibrahim, njemu Husejn b. Muhammed, a njemu Džerir, prenoseći od Muhammeda, a on od Enesa b. Malika, radijallahu anhu, da je Ubejdullah b. Zijadu bila donesena glava Husejnova, radijallahu anhu; stavljena je na tacnu, a on je poče dirati (svojim štapom). Kazao je nešto o Husejnovoj ljepoti, pa je Enes na to odgovorio: “On je najviše ličio na Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, i bio je obojen (kosa i brada) vesmom.”[1]

٣٧٤٨. حَدَّثَنِي مُحَمَّدُ بْنُ الْحُسَيْنِ بْنِ إِبْرَاهِيمَ قَالَ حَدَّثَنِي حُسَيْنُ بْنُ مُحَمَّدٍ حَدَّثَنَا جَرِيرٌ عَنْ مُحَمَّدٍ عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ أُتِيَ عُبَيْدُ اللهِ بْنُ زِيَادٍ بِرَأْسِ الْحُسَيْنِ عَلَيْهِ السَّلَامُ فَجُعِلَ فِي طَسْتٍ فَجَعَلَ يَنْكُتُ وَقَالَ فِي حُسْنِهِ شَيْئًا فَقَالَ أَنَسٌ كَانَ أَشْبَهَهُمْ بِرَسُولِ اللهِ ﷺ وَكَانَ مَخْضُوبًا بِالْوَسْمَةِ .

1 To što je Ubejdullah b. Zijad kazao o Husejnovoj ljepoti bilo je pohvalno. Tirmizi navodi da je on kazao: “Nisam vidio nikoga ko je lijep kao on.” Vesma je vrsta biljke koja služi za bojenje. (prim. rec.)

3749. PRIČAO NAM JE Hadždžadž b. Minhal, njemu Šu'ba, a njega obavijestio Adijj, koji je čuo Beraa, radijallahu anhu, da je kazivao:
"Vidio sam Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, kako za vratom nosi Hasana b. Aliju i govori: 'Gospodaru moj, ja ga volim, pa ga i Ti zavoli!'"

٣٧٤٩. حدثنا حجاج بن المنهال حدثنا شعبة قال أخبرني عدي قال سمعت البراء رضي الله عنه قال رأيت النبي ﷺ والحسن بن علي على عاتقه يقول اللهم إني أحبه فأحبه .

3750. PRIČAO NAM JE Abdan, njega je obavijestio Abdullah, a njega Umer b. Seid b. Ebu-Husejn, prenoseći od Ibn-Ebu-Mulejke, a on od Ukbe b. Harisa da je kazivao:
"Vidio sam Ebu-Bekra, radijallahu anhu, kako nosi Hasana i govori: 'Draži mi je od oca; liči na Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, a ne liči na Aliju!' Alija se na to samo nasmijao."

٣٧٥٠. حدثنا عبدان أخبرنا عبد الله قال أخبرني عمر بن سعيد بن أبي حسين عن ابن أبي مليكة عن عقبة بن الحارث قال رأيت أبا بكر رضي الله عنه وحمل الحسن وهو يقول بأبي شبيه بالنبي ليس شبيه بعلي وعلي يضحك .

3751. PRIČALI SU MI Jahja b. Me'in i Sadeka, rekavši da ih je obavijestio Muhammed b. Dža'fer, prenoseći od Šu'be, on od Vakida b. Muhammeda, ovaj od svoga oca, a on od Ibn-Omera, radijallahu anhuma, da je kazivao:
"Ebu-Bekr je govorio: 'Pazite na Muhammeda, sallallahu alejhi ve sellem, u pogledu njegove porodice!'"

٣٧٥١. حدثني يحيى بن معين وصدقة قالا أخبرنا محمد بن جعفر عن شعبة عن واقد بن محمد عن أبيه عن ابن عمر رضي الله عنهما قال قال أبو بكر ارقبوا محمدا ﷺ في أهل بيته .

3752. PRIČAO MI JE Ibrahim b. Musa, da ga je obavijestio Hišam b. Jusuf, prenoseći od Ma'mera, a on od Zuhrija, a on od Enesa...; a PRIČAO JE i Abdur-Rezzak, da ga je obavijestio Ma'mer, prenoseći od Zuhrija, kojeg je obavijestio Enes rekavši:
"Niko nije bio sličniji Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, od Hasana b. Alije."

٣٧٥٢. حدثني إبراهيم بن موسى أخبرنا هشام ابن يوسف عن معمر عن الزهري عن أنس وقال عبد الرزاق أخبرنا معمر عن الزهري أخبرني أنس قال لم يكن أحد أشبه بالنبي ﷺ من الحسن بن علي .

3753. PRIČAO MI JE Muhammed b. Beššar, njemu Gunder, a ovom Šu‘ba, prenoseći od Muhammeda b. Ebu-Ja‘kuba, koji je čuo Ibn-Ebu-Nu‘ma da je čuo kako je neko (Iračanin) pitao Abdullaha b. Omera o osobi u ihramima (muhrimu); Šu‘ba kaže da misli da ga je pitao o tome šta ako ubije muhu dok je u ihramima – pa je on odgovorio: “Iračani pitaju o muhi, a ubili su sina kćerke Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, iako je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: ‘To su moja dva dunjalučka bosiljka.’”

٣٧٥٣. حَدَّثَنِي مُحَمَّدُ بْنُ بَشَّارٍ حَدَّثَنَا غُنْدَرٌ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ أَبِي يَعْقُوبَ سَمِعْتُ ابْنَ أَبِي نُعْمٍ سَمِعْتُ عَبْدَاللهِ بْنَ عُمَرَ وَسَأَلَهُ عَنِ الْمُحْرِمِ قَالَ شُعْبَةُ أَحْسِبُهُ يَقْتُلُ الذُّبَابَ فَقَالَ أَهْلُ الْعِرَاقِ يَسْأَلُونَ عَنِ الذُّبَابِ وَقَدْ قَتَلُوا ابْنَ ابْنَةِ رَسُولِ اللهِ ﷺ وَقَالَ النَّبِيُّ ﷺ هُمَا رَيْحَانَتَايَ مِنَ الدُّنْيَا .

O VRLINAMA BILALA B. REBAHA, EBU-BEKROVA ŠTIĆENIKA (OSLOBOĐENOG ROBA) RADIJALLAHU ANHUMA

باب مناقب بلال بن رباح مولى أبي بكر رضي الله عنهما

Vjerovjesnik je, sallallahu alejhi ve sellem, rekao (Bilalu): “Čuo sam u Džennetu zvuk tvojih nanula ispred sebe!”

وَقَالَ النَّبِيُّ ﷺ سَمِعْتُ دَفَّ نَعْلَيْكَ بَيْنَ يَدَيَّ فِي الْجَنَّةِ .

3754. PRIČAO NAM JE Ebu-Nu‘ajm, njemu Abdul-Aziz b. Ebu-Selema, prenoseći od Muhammeda b. Munkedira, a njega obavijestio Džabir b. Abdullah, radijallahu anhuma, kazavši: “Omer je govorio: ‘Ebu-Bekr je naš prvak (plemić), a i oslobodio je našega prvaka!’ Mislio je na Bilala.”

٣٧٥٤. حَدَّثَنَا أَبُو نُعَيْمٍ حَدَّثَنَا عَبْدُالْعَزِيزِ بْنُ أَبِي سَلَمَةَ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ الْمُنْكَدِرِ أَخْبَرَنَا جَابِرُ ابْنُ عَبْدِاللهِ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا قَالَ كَانَ عُمَرُ يَقُولُ أَبُو بَكْرٍ سَيِّدُنَا وَأَعْتَقَ سَيِّدَنَا يَعْنِي بِلاَلاً .

3755. PRIČAO NAM JE Ibn-Numejr, prenoseći od Muhammeda b. Ubejda, kojem je pričao Isma‘il, prenoseći od Kajsa da je Bilal rekao Ebu-Bekru: “Ako si me kupio za sebe, onda me zadrži (kao roba), a ako si me otkupio u ime Allaha, onda me pusti da radim u ime Njega!”[1]

٣٧٥٥. حَدَّثَنَا ابْنُ نُمَيْرٍ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ عُبَيْدٍ حَدَّثَنَا إِسْمَاعِيلُ عَنْ قَيْسٍ أَنَّ بِلاَلاً قَالَ لأَبِي بَكْرٍ إِنْ كُنْتَ إِنَّمَا اشْتَرَيْتَنِي لِنَفْسِكَ فَأَمْسِكْنِي وَإِنْ كُنْتَ إِنَّمَا اشْتَرَيْتَنِي لِلَّهِ فَدَعْنِي وَعَمَلَ اللهِ .

1 U drugim predanjima ovaj hadis ima dodatak: ”Najvrednije djelo vjernika jest džihad, pa sam poželio da budem borac...” Međutim, Ebu-Bekr mu je rekao: ”Zaklinjem te Allahom i svojim pravom...”, tako da je ostao s Ebu-Bekrom dok on nije umro. Nakon Ebu-Bekrove smrti, Omer mu je dopustio, pa je on kao mudžahid otišao u Šam, gdje je osamnaeste ili dvadesete g. po Hidžri i umro u poznatoj epidemiji kuge.

SPOMEN IBN-ABBASA, RADIJALLAHU ANHUMA[2]

باب ذِكْرِ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا

3756. PRIČAO NAM JE Musedded, njemu Abdul-Varis, prenoseći od Halida, on od Ikrime, a on od Ibn-Abbasa da je kazivao:
“Zagrlio me je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, privukao na svoja prsa i zamolio: ‘Gospodaru moj, pouči ga mudrosti!’”
Pričao nam je Ebu-Ma‘mer a njemu Abdul-Varis još i: “I rekao je: ‘Gospodaru moj, pouči ga Knjizi!’”
Pričao nam je Musa, a njemu Vuhejb, prenoseći od Halida slično tome.
El-hikmet (mudrost) znači ispravnost u znanju osim (onoga što je pitanje) vjerovjesništva.

٣٧٥٦. حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ حَدَّثَنَا عَبْدُالْوَارِثِ عَنْ خَالِدٍ عَنْ عِكْرِمَةَ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ قَالَ ضَمَّنِي النَّبِيُّ ﷺ إِلَى صَدْرِهِ وَقَالَ اللَّهُمَّ عَلِّمْهُ الْحِكْمَةَ حَدَّثَنَا أَبُو مَعْمَرٍ حَدَّثَنَا عَبْدُالْوَارِثِ وَقَالَ عَلِّمْهُ الْكِتَابَ حَدَّثَنَا مُوسَى حَدَّثَنَا وُهَيْبٌ عَنْ خَالِدٍ مِثْلَهُ وَالْحِكْمَةُ الإِصَابَةُ فِي غَيْرِ النُّبُوَّةِ .

O VRLINAMA HALID B. VELIDA, RADIJALLAHU ANHU[3]

باب مَنَاقِبِ خَالِدِ بْنِ الْوَلِيدِ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ

3757. PRIČAO NAM JE Ahmed b. Vakid, njemu Hammad b. Zejd, prenoseći od Ejjuba, on od Humejd b. Hilala, a on od Enesa, radijallahu anhu, da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, obavijestio ljude o smrti Zejda, Dža‘fera i Ibn-Revvahe, prije nego što im je došla vijest o tome. Dok su mu oči suzile, govorio je: “Zejd je uzeo bajrak, pa je bio pogođen; zatim ga je uzeo Dža‘fer, pa je bio pogođen; onda ga je uzeo Ibn-Revvaha, pa je i on bio pogođen. Allah im je dao pobjedu tek kada je bajrak preuzeo Allahova Sablja.”[4]

٣٧٥٧. حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ وَاقِدٍ حَدَّثَنَا حَمَّادُ بْنُ زَيْدٍ عَنْ أَيُّوبَ عَنْ حُمَيْدِ بْنِ هِلاَلٍ عَنْ أَنَسٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ نَعَى زَيْدًا وَجَعْفَرًا وَابْنَ رَوَاحَةَ لِلنَّاسِ قَبْلَ أَنْ يَأْتِيَهُمْ خَبَرُهُمْ فَقَالَ أَخَذَ الرَّايَةَ زَيْدٌ فَأُصِيبَ ثُمَّ أَخَذَ جَعْفَرٌ فَأُصِيبَ ثُمَّ أَخَذَ ابْنُ رَوَاحَةَ فَأُصِيبَ وَعَيْنَاهُ تَذْرِفَانِ حَتَّى أَخَذَ سَيْفٌ مِنْ سُيُوفِ اللهِ حَتَّى فَتَحَ اللهُ عَلَيْهِمْ .

2 Abdullah b. Abbas, radijallahu anhuma, bio je učeni Poslanikov, sallallahu alejhi ve sellem, drug. Omer ga je uvodio u društvo šejhova iako je bio mlad. Poznat je hadis što ga bilježi Ahmed, a u kome se navodi: “Gospodaru, učini ga znalcem u vjeri i tumačenju (Kur’ana)!” Bio je najučeniji Poslanikov, sallallahu alejhi ve sellem, drug u pitanjima tumačenju Kur’ana. O njemu je Ibn-Omer rekao: “On je najveći znalac Allahove objave Muhammedu, sallallahu alejhi ve sellem.”

3 Halid je primio islam u vremenu između Sporazuma na Hudejbiji i Osvojenja Meke, a navodi se da je to bilo dva mjeseca prije Bitke na Mu’ti. Bio je sa Poslanikom, sallallahu alejhi ve sellem, u mnogim bitkama, gdje se pokazala njegova nesvakidašnja sposobnost i hrabrost. Borio se protiv onih koji su se odrodili od islama i osvojio ogromna prostranstva i zemlje. Umro je na postelji dvadeset i prve god. po Hidžri. Nosio je nadimak “Sablja Allahovih sablji”.

4 Bio je to Halid b. Velid, kojeg je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, prozvao tim junačkim nadimkom. Nakon spomenute bitke Halida su, radijallahu anhu, redovito nazivali ovim nadimkom.

O VRLINAMA SALIMA, RADIJALLAHU ANHU, EBU-HUZEJFINOG ŠTIĆENIKA (OSLOBOĐENOG ROBA)

باب مناقب سالم مولى أبي حذيفة رضي الله عنه

3758. PRIČAO NAM JE Sulejman b. Harb, a njemu Šu'ba, prenoseći od Amra b. Murre, ovaj od Ibrahima, a on od Mesruka da je kazivao:
"Spomenut je Abdullah kod Abdullah b. Amra, pa je on rekao: 'To je čovjek kojeg ne prestajem voljeti otkako sam čuo Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, kako govori: 'Uzmite Kur'an od četverice: od Abdullaha b. Mes'uda' – od njega je počeo – 'Salima, štićenika (oslobođenog roba) Ebu-Huzejfinog, Ubejja b. Ka'ba i Mu'aza b. Džebela'"[1]
Rekao je (Amr): "Ne znam da li je počeo s Ubejjom ili s Mu'azom."

٣٧٥٨. حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ حَرْبٍ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ عَنْ عَمْرِو بْنِ مُرَّةَ عَنْ إِبْرَاهِيمَ عَنْ مَسْرُوقٍ قَالَ ذُكِرَ عَبْدُاللهِ عِنْدَ عَبْدِاللهِ بْنِ عَمْرٍو فَقَالَ ذَاكَ رَجُلٌ لاَ أَزَالُ أُحِبُّهُ بَعْدَ مَا سَمِعْتُ رَسُولَ اللهِ ﷺ يَقُولُ اسْتَقْرِئُوا الْقُرْآنَ مِنْ أَرْبَعَةٍ مِنْ عَبْدِاللهِ بْنِ مَسْعُودٍ فَبَدَأَ بِهِ وَسَالِمٍ مَوْلَى أَبِي حُذَيْفَةَ وَأُبَيِّ بْنِ كَعْبٍ وَمُعَاذِ بْنِ جَبَلٍ قَالَ لاَ أَدْرِي بَدَأَ بِأُبَيٍّ أَوْ بِمُعَاذِ بْنِ جَبَلٍ .

O VRLINAMA ABDULLAHA B. MES'UDA, RADIJALLAHU ANHU[2]

باب مناقب عبدالله بن مسعود رضي الله عنه

3759. PRIČAO NAM JE Hafs b. Umer, a njemu Šu'ba, prenoseći od Sulejmana, koji kaže da je čuo Ebu-Vaila, a on Mesruka, kako kaže da je Abdullah b. Amr kazivao:
"Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, nije bio bestidan niti raskalašen; govorio je: 'Najdraži od vas mi je onaj koji je najmoralniji.'

٣٧٥٩. حَدَّثَنَا حَفْصُ بْنُ عُمَرَ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ عَنْ سُلَيْمَانَ قَالَ سَمِعْتُ أَبَا وَائِلٍ قَالَ سَمِعْتُ مَسْرُوقًا قَالَ قَالَ عَبْدُاللهِ بْنُ عَمْرٍو إِنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ لَمْ يَكُنْ فَاحِشًا وَلاَ مُتَفَحِّشًا وَقَالَ إِنَّ مِنْ أَحَبِّكُمْ إِلَيَّ أَحْسَنَكُمْ أَخْلاَقًا .

3760. Također je rekao: 'Preuzmite učenje Kur'ana od četverice: od Abdullaha b. Mes'uda, Salima, štićenika (oslobođenog roba) Ebu-Huzejfinog, Ubejja b. Ka'ba i Mu'aza b. Džebela.'"

٣٧٦٠. وَقَالَ اسْتَقْرِئُوا الْقُرْآنَ مِنْ أَرْبَعَةٍ مِنْ عَبْدِاللهِ بْنِ مَسْعُودٍ وَسَالِمٍ مَوْلَى أَبِي حُذَيْفَةَ وَأُبَيِّ بْنِ كَعْبٍ وَمُعَاذِ بْنِ جَبَلٍ .

1 Dio ovog hadisa navodi se u hadisima br. 3760, 3806, 3808 i 4999.

2 Abdullah b. Mes'ud šesti je po redu primio islam. Učinio je dvije hidžre. Bio je Omerov i Osmanov povjerenik državne blagajne u Kufi. Pred kraj života došao je u Medinu, gdje je umro trideset i druge godine po Hidžri, u vrijeme Osmanova hilafeta. Bio je učenjak čije su znanje sačuvali i proširili mnogobrojni Poslanikovi, sallallahu alejhi ve sellem, drugovi i drugi koji su ga slušali.

3761. PRIČAO NAM JE Musa, prenoseći od Ebu-Avane, on od Mugire, on od Ibrahima, a on od Alkame (da je kazivao):
"Otišao sam u Šam, klanjao dva rekata i zamolio: 'Gospodaru moj, podari mi sugovornika!' Ugledao sam šejha kako mi prilazi. Kada se primakao, rekoh: 'Nadam se da je Allah udovoljio mojoj dovi!'
'Odakle si?', upitao me je.
'Iz Kufe', odgovorio sam, a on stade pitati: 'Zar među vama nije bio onaj koji je (Poslaniku) čuvao nanule, jastuk i leđen (Abdullah b. Mes'ud)? Zar nije jedan od vas onaj koji je sačuvan od šejtana (Ammar)? Zar kod vas nije bio onaj što je znao tajnu koju nije znao niko drugi osim njega (Huzejfe)? Kako je (Abdullah) Ibn-Umm-Abd učio: 'Tako mi noći...?', upitao je. Tada sam ja proučio: 'Tako mi noći kada tmine razastre, i dana kada svane, i muška i ženska... (umjesto: i Onoga koji muško i žensko stvara...)'
'Proučio mi ju je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, pratio sam to s njegovih usana', reče on, 'ali ovi nisu prestajali (navaljivati) dok me gotovo nisu odvratili (od takva učenja).'"

٣٧٦١. حَدَّثَنَا مُوسَى عَنْ أَبِي عَوَانَةَ عَنْ مُغِيرَةَ عَنْ إِبْرَاهِيمَ عَنْ عَلْقَمَةَ دَخَلْتُ الشَّأْمَ فَصَلَّيْتُ رَكْعَتَيْنِ فَقُلْتُ اللَّهُمَّ يَسِّرْ لِي جَلِيسًا فَرَأَيْتُ شَيْخًا مُقْبِلاً فَلَمَّا دَنَا قُلْتُ أَرْجُو أَنْ يَكُونَ اسْتَجَابَ قَالَ مِنْ أَيْنَ أَنْتَ قُلْتُ مِنْ أَهْلِ الْكُوفَةِ قَالَ أَفَلَمْ يَكُنْ فِيكُمْ صَاحِبُ النَّعْلَيْنِ وَالْوِسَادِ وَالْمِطْهَرَةِ أَوَلَمْ يَكُنْ فِيكُمُ الَّذِي أُجِيرَ مِنَ الشَّيْطَانِ أَوَلَمْ يَكُنْ فِيكُمْ صَاحِبُ السِّرِّ الَّذِي لاَ يَعْلَمُهُ غَيْرُهُ كَيْفَ قَرَأَ ابْنُ أُمِّ عَبْدٍ (وَاللَّيْلِ) فَقَرَأْتُ (وَاللَّيْلِ إِذَا يَغْشَى وَالنَّهَارِ إِذَا تَجَلَّى) وَالذَّكَرِ وَالأُنْثَى قَالَ أَقْرَأَنِيهَا النَّبِيُّ ﷺ فَاهُ إِلَى فِيَّ فَمَا زَالَ هَؤُلاَءِ حَتَّى كَادُوا يَرُدُّونِي.

3762. PRIČAO NAM JE Sulejman b. Harb, njemu Šu'ba, prenoseći od Ebu-Ishaka, a on od Abdur-Rahmana b. Jezida da je kazivao:
"Pitali smo Huzejfu o čovjeku čije su pojava i ponašanje bliski Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, kako bismo i mi tako činili, pa nam je on rekao: 'Ne znam nikoga ko bi Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, bio bliži pojavom, ponašanjem i životom od Ibn-Umm-Abda.'"[3]

٣٧٦٢. حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ حَرْبٍ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ عَنْ أَبِي إِسْحَاقَ عَنْ عَبْدِالرَّحْمَنِ بْنِ يَزِيدَ قَالَ سَأَلْنَا حُذَيْفَةَ عَنْ رَجُلٍ قَرِيبِ السَّمْتِ وَالْهَدْيِ مِنَ النَّبِيِّ ﷺ حَتَّى نَأْخُذَ عَنْهُ فَقَالَ مَا أَعْرِفُ أَحَدًا أَقْرَبَ سَمْتًا وَهَدْيًا وَدَلاًّ بِالنَّبِيِّ ﷺ مِنِ ابْنِ أُمِّ عَبْدٍ.

3 Dio ovog hadisa navodi se u hadisu br. 6097.

3763. PRIČAO MI JE Muhammed b. Ala', a njemu Ibrahim b. Jusuf b. Ebu-Ishak, a njemu pričao njegov otac prenoseći od Ebu-Ishaka, kojem je pričao Esved b. Jezid, da je čuo Ebu-Musaa Eš'arija, radijallahu anhu, da je kazivao: "Došao sam s bratom iz Jemena: prošlo je neko vrijeme, a mi smo, gledajući kako često Abdullah b. Mes'ud i njegova majka ulaze (kod Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem) mislili da je on član Vjerovjesnikove, sallallahu alejhi ve sellem, porodice."[1]

٣٧٦٣. حَدَّثَنِي مُحَمَّدُ بْنُ الْعَلَاءِ حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ ابْنُ يُوسُفَ بْنِ أَبِي إِسْحَاقَ قَالَ حَدَّثَنِي أَبِي عَنْ أَبِي إِسْحَاقَ قَالَ حَدَّثَنِي الأَسْوَدُ بْنُ يَزِيدَ قَالَ سَمِعْتُ أَبَا مُوسَى الأَشْعَرِيَّ رَضِي الله عَنْه يَقُولُ قَدِمْتُ أَنَا وَأَخِي مِنَ الْيَمَنِ فَمَكُثْنَا حِينًا مَا نُرَى إِلاَّ أَنَّ عَبْدَاللهِ ابْنَ مَسْعُودٍ رَجُلٌ مِنْ أَهْلِ بَيْتِ النَّبِيِّ ﷺ لِمَا نَرَى مِنْ دُخُولِهِ وَدُخُولِ أُمِّهِ عَلَى النَّبِيِّ ﷺ .

SPOMEN MU'AVIJE, RADIJALLAHU ANHU[2]

باب ذِكْرِ مُعَاوِيَةَ رضي الله عنه

3764. PRIČAO NAM JE Hasan b. Bišr, a njemu Mu'afa, prenoseći od Usmana b. Esveda, a on od Ibn-Ebu-Mulejke da je kazivao:
"Mu'avija je nakon jacije klanjao samo jedan rekat vitra. To je vidio štićenik (oslobođeni rob) Ibn-Abbasov, pa je otišao Ibn-Abbasu (i obavijestio ga o tome), ali mu on reče: 'Pusti ga, pa on je drugovao s Allahovim Poslanikom, sallallahu alejhi ve sellem!'"[3]

٣٧٦٤. حَدَّثَنَا الْحَسَنُ بْنُ بِشْرٍ حَدَّثَنَا الْمُعَافَى عَنْ عُثْمَانَ بْنِ الأَسْوَدِ عَنِ ابْنِ أَبِي مُلَيْكَةَ قَالَ أَوْتَرَ مُعَاوِيَةُ بَعْدَ الْعِشَاءِ بِرَكْعَةٍ وَعِنْدَهُ مَوْلًى لابْنِ عَبَّاسٍ فَأَتَى ابْنَ عَبَّاسٍ فَقَالَ دَعْهُ فَإِنَّهُ قَدْ صَحِبَ رَسُولَ اللهِ ﷺ .

3765. PRIČAO NAM JE Ibn-Ebu-Merjem, njemu Nafi' b. Umer, a njemu Ibn-Ebu-Mulejke (da je kazivao):
"Upitan je Ibn-Abbas: 'Šta misliš da govoriš s vladarom pravovjernih Mu'avijom, jer on klanja samo jedan rekat vitra?'
'Ispravno čini, jer on, doista, poznaje fikh (šerijatsko pravo)!', odgovorio je."

٣٧٦٥. حَدَّثَنَا ابْنُ أَبِي مَرْيَمَ حَدَّثَنَا نَافِعُ بْنُ عُمَرَ حَدَّثَنِي ابْنُ أَبِي مُلَيْكَةَ قِيلَ لابْنِ عَبَّاسٍ هَلْ لَكَ فِي أَمِيرِ الْمُؤْمِنِينَ مُعَاوِيَةَ فَإِنَّهُ مَا أَوْتَرَ إِلاَّ بِوَاحِدَةٍ قَالَ أَصَابَ إِنَّهُ فَقِيهٌ .

---

1 Dio ovog hadisa navodi se u hadisu br. 4384.

2 Mu'avija je primio islam prije Osvojenja Meke. Njegovi roditelji su primili islam poslije njega. Bio je drug Poslanikov, sallallahu alejhi ve sellem, i njegov pisar. Potom je postao Omerov namjesnik u Damasku, a na tom položaju ostao je i u doba Osmana te kasnije, u vrijeme nesuglasica s Alijom, radijallahu anhu, i Hasanom. Četrdeset i prve godine po Hidžri ujedinio je ljude pod svojom vlašću i bio halifa do šezdesete godine po Hidžri, kada je umro.

3 Dio ovog hadisa navodi se u hadisu br. 3765.

٣٧٦٦. حَدَّثَنِي عَمْرُو بْنُ عَبَّاسٍ حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ جَعْفَرٍ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ عَنْ أَبِي التَّيَّاحِ قَالَ سَمِعْتُ حُمْرَانَ بْنَ أَبَانَ عَنْ مُعَاوِيَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ إِنَّكُمْ لَتُصَلُّونَ صَلاَةً لَقَدْ صَحِبْنَا النَّبِيَّ ﷺ فَمَا رَأَيْنَاهُ يُصَلِّيهَا وَلَقَدْ نَهَى عَنْهُمَا يَعْنِي الرَّكْعَتَيْنِ بَعْدَ الْعَصْرِ .

3766. PRIČAO MI JE Amr b. Abbas, njemu Muhammed b. Dža'fer, a ovom Šu'ba, prenoseći od Ebu-Tejjaha, koji kaže da je čuo Humran b. Ebana koji prenosi da je Mu'avija, radijallahu anhu, rekao: "Vi klanjate taj namaz, a mi, družeći se s Vjerovjesnikom, sallallahu alejhi ve sellem, nismo vidjeli da ga on klanja. On je zabranio ta dva rekata", misleći na dva rekata poslije ikindije."

بَاب مَنَاقِبِ فَاطِمَةَ عَلَيْهَا السَّلاَم

O VRLINAMA FATIMINIM, RADIJALLAHU ANHA

وَقَالَ النَّبِيُّ ﷺ فَاطِمَةُ سَيِّدَةُ نِسَاءِ أَهْلِ الْجَنَّةِ .

Vjerovjesnik je, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Fatima[4] je prvakinja među ženama u Džennetu."

٣٧٦٧. حَدَّثَنَا أَبُو الْوَلِيدِ حَدَّثَنَا ابْنُ عُيَيْنَةَ عَنْ عَمْرِو بْنِ دِينَارٍ عَنِ ابْنِ أَبِي مُلَيْكَةَ عَنِ الْمِسْوَرِ ابْنِ مَخْرَمَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا أَنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ قَالَ فَاطِمَةُ بَضْعَةٌ مِنِّي فَمَنْ أَغْضَبَهَا أَغْضَبَنِي .

3767. PRIČAO NAM JE Ebul-Velid, a njemu Ibn-Ujejna, prenoseći od Amra b. Dinara, on od Ibn-Ebu-Mulejke, a on od Misvera b. Mahreme da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Fatima je dio mene, pa ko je naljuti – mene je naljutio."

4 Fatima, radijallahu anha, kćerka je Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, i Hatidže, radijallahu anha. Rođena je kao muslimanka. Udala se za Aliju, radijallahu anhu, poslije Bitke na Bedru. Umrla je jedanaeste godine po Hidžri, šest mjeseci nakon smrti Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem. Prenosi se da je ona kazivala: "Ušao je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem – a ja sam bila kod Aiše – pa mi je nešto šapnuo, i ja sam zaplakala. Zatim mi je šapnuo nešto drugo, pa sam se nasmijala. O tome me je upitala Aiša, pa sam joj rekla: 'Znaš ti to! Zar da te obavještavam o tajnama Poslanikovim, sallallahu alejhi ve sellem?' Ostavila me je, ali nakon što je on umro, upitala me opet, pa sam joj rekla... (hadis, a u njemu stoji): '... Mislim da ću umrijeti u ovoj godini. Nijednu ženu na svijetu to neće pogoditi kao tebe, ali nemoj imati manje strpljenja od bilo koje od njih.' Ja sam zaplakala, a on dodade: 'Ti si prvakinja među ženama u Džennetu, osim Merjeme.' Ja sam se tada nasmijala." Za Fatimu se kaže da je bila najodabranija od kćeri Poslanikovih, sallallahu alejhi ve sellem.

O VRLINAMA AIŠINIM, RADIJALLAHU ANHA[1]

باب فَضْلِ عَائِشَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهَا

3768. PRIČAO NAM JE Jahja b. Bukejr, a njemu Lejs, prenoseći od Junusa, a on od Ibn-Šihaba, da je Ebu-Seleme rekao kako je Aiša, radijallahu anha, kazivala:
"Jednog je dana Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: 'O Aiš (zovnuvši jr tako odmilja), ovo je Džibril; on te selami!'[2]
'Neka je i njemu selam, Allahova milost i blagoslov', rekla sam, 'a ti vidiš ono što ja ne vidim.'
Mislila je time na Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem."

٣٧٦٨. حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ بُكَيْرٍ حَدَّثَنَا اللَّيْثُ عَنْ
يُونُسَ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ قَالَ أَبُو سَلَمَةَ إِنَّ عَائِشَةَ
رَضِيَ اللهُ عَنْهَا قَالَتْ قَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ يَوْمًا
يَا عَائِشَ هَذَا جِبْرِيلُ يُقْرِئُكِ السَّلَامَ فَقُلْتُ
وَعَلَيْهِ السَّلَامُ وَرَحْمَةُ اللهِ وَبَرَكَاتُهُ تَرَى مَا لاَ أَرَى
تُرِيدُ رَسُولَ اللهِ ﷺ.

3769. PRIČAO NAM JE Adem, a njemu Šu'be da je kazivao...; a PRIČAO NAM JE i Amr, da ga je obavijestio Šu'be, prenoseći od Amra b. Murre, on od Murre, a ovaj od Ebu-Musaa Eš'arija, radijallahu anhu, da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
"Mnogi su muškarci kompletne osobe, a od žena samo Merjem bint Imran i Asija, žena faraonova. Aiša je u odnosu na ostale žene kao što je potkriža s mesom u odnosu na ostalu hranu."

٣٧٦٩. حَدَّثَنَا آدَمُ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ قَالَ و حَدَّثَنَا
عَمْرٌو أَخْبَرَنَا شُعْبَةُ عَنْ عَمْرِو بْنِ مُرَّةَ عَنْ مُرَّةَ
عَنْ أَبِي مُوسَى الأَشْعَرِيِّ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ قَالَ
رَسُولُ اللهِ ﷺ كَمَلَ مِنَ الرِّجَالِ كَثِيرٌ وَلَمْ يَكْمُلْ
مِنَ النِّسَاءِ إِلاَّ مَرْيَمُ بِنْتُ عِمْرَانَ وَآسِيَةُ امْرَأَةُ
فِرْعَوْنَ وَفَضْلُ عَائِشَةَ عَلَى النِّسَاءِ كَفَضْلِ الثَّرِيدِ
عَلَى سَائِرِ الطَّعَامِ.

3770. PRIČAO NAM JE Abdul-Aziz b. Abdullah, a njemu Muhammed b. Dža'fer, prenoseći od Abdullah b. Abdur-Rahmana, da je čuo Enes b. Malika, radijallahu anhu, kako kaže da je Allahov Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
"Aiša je u odnosu na ostale žene kao što je potkriža s mesom u odnosu na ostalu hranu."[3]

٣٧٧٠. حَدَّثَنَا عَبْدُالْعَزِيزِ بْنُ عَبْدِاللهِ قَالَ حَدَّثَنِي
مُحَمَّدُ بْنُ جَعْفَرٍ عَنْ عَبْدِاللهِ بْنِ عَبْدِالرَّحْمَنِ أَنَّهُ
سَمِعَ أَنَسَ بْنَ مَالِكٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ يَقُولُ سَمِعْتُ
رَسُولَ اللهِ ﷺ يَقُولُ فَضْلُ عَائِشَةَ عَلَى النِّسَاءِ
كَفَضْلِ الثَّرِيدِ عَلَى سَائِرِ الطَّعَامِ.

1 To je *Iskrena*, kćerka *Iskrenog*. Rođena je kao muslimanka osam godina prije Hidžre. Ostala je iza Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, u osamnaestoj godini života. Mnogo je toga što je naučila i prenijela od njega. Živjela je poslije njega gotovo pedeset godina, tako da je od nje preuzeto i preneseno mnogo šerijatskih odredaba i adaba (kaže se da je od nje prenesena čak četvrtina šerijatskih odredaba i propisa). Umrla je u vrijeme Muavijinog hilafeta, pedeset i osme godine po Hidžri. Nije rodila nijedno dijete.

2 Na osnovu ovog dijela hadisa neki zaključuju da Hatidža ima prednost nad Aišom, jer joj je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Džibril te selami od Gospodara tvoga." Aišu je, kao što se navodi u ovom hadisu, poselamio melek Džibril.

3 Dio ovog hadisa navodi se u hadisima br. 5419 i 5428.

3771. PRIČAO MI JE Muhammed b. Beššar, njemu Abdul-Vehhab b. Abdul-Medžid, a ovom Ibn-Avn, prenoseći od Kasim b. Muhammeda: "Aiša se požalila na slabost, pa joj je došao Ibn-Abbas i rekao: 'Majko pravovjernih, ti ideš ka istinskim pretečama: Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem,[4] i Ebu-Bekru!'"[5]

٣٧٧١. حَدَّثَنِي مُحَمَّدُ بْنُ بَشَّارٍ حَدَّثَنَا عَبْدُالْوَهَّابِ ابْنُ عَبْدِالْمَجِيدِ حَدَّثَنَا ابْنُ عَوْنٍ عَنِ الْقَاسِمِ ابْنِ مُحَمَّدٍ أَنَّ عَائِشَةَ اشْتَكَتْ فَجَاءَ ابْنُ عَبَّاسٍ فَقَالَ يَا أُمَّ الْمُؤْمِنِينَ تَقْدَمِينَ عَلَى فَرَطِ صِدْقٍ عَلَى رَسُولِ اللهِ ﷺ وَعَلَى أَبِي بَكْرٍ .

3772. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Beššar, njemu Gunder, a ovom Šu'ba, prenoseći od Hakema, koji je čuo Ebu-Vaila da je kazivao: "Kada je Alija poslao Ammara i Hasana u Kufu, kako bi ih (stanovnike Kufe) podigao u borbu, Ammar je održao hutbu i rekao: 'Ja znam da je ona njegova supruga na ovom i na onom svijetu[6], ali Allah vas kuša – da li ćete slijediti Njega[7] ili nju!'"[8]

٣٧٧٢. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ بَشَّارٍ حَدَّثَنَا غُنْدَرٌ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ عَنِ الْحَكَمِ سَمِعْتُ أَبَا وَائِلٍ قَالَ لَمَّا بَعَثَ عَلِيٌّ عَمَّارًا وَالْحَسَنَ إِلَى الْكُوفَةِ لِيَسْتَنْفِرَهُمْ خَطَبَ عَمَّارٌ فَقَالَ إِنِّي لَأَعْلَمُ أَنَّهَا زَوْجَتُهُ فِي الدُّنْيَا وَالْآخِرَةِ وَلَكِنَّ اللهَ ابْتَلَاكُمْ لِتَتَّبِعُوهُ أَوْ إِيَّاهَا.

3773. PRIČAO NAM JE Ubejd b. Isma'il, a njemu Ebu-Usama, prenoseći od Hišama, a on od svoga oca da je Aiša, radijallahu anha, posudila od Esme ogrlicu, pa ju je izgubila. Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, poslao je neke svoje drugove da je potraže. U tome ih je zateklo namasko vrijeme, te su klanjali bez abdesta. Nakon što su se vratili Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, obavijestili su ga o tome, pa je tada objavljen ajet o tejemumu. Usejd b. Hudajr tada je rekao (Aiši): "Allah ti podario svako dobro! Allaha mi, ništa ti se nije desilo, a da ti Allah iz nje nije dao izlaz i još bereket za muslimane."

٣٧٧٣. حَدَّثَنَا عُبَيْدُ بْنُ إِسْمَاعِيلَ حَدَّثَنَا أَبُو أُسَامَةَ عَنْ هِشَامٍ عَنْ أَبِيهِ عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهَا أَنَّهَا اسْتَعَارَتْ مِنْ أَسْمَاءَ قِلَادَةً فَهَلَكَتْ فَأَرْسَلَ رَسُولُ اللهِ ﷺ نَاسًا مِنْ أَصْحَابِهِ فِي طَلَبِهَا فَأَدْرَكَتْهُمُ الصَّلَاةُ فَصَلَّوْا بِغَيْرِ وُضُوءٍ فَلَمَّا أَتَوُا النَّبِيَّ ﷺ شَكَوْا ذَلِكَ إِلَيْهِ فَنَزَلَتْ آيَةُ التَّيَمُّمِ فَقَالَ أُسَيْدُ بْنُ حُضَيْرٍ جَزَاكِ اللهُ خَيْرًا فَوَاللهِ مَا نَزَلَ بِكِ أَمْرٌ قَطُّ إِلَّا جَعَلَ اللهُ لَكِ مِنْهُ مَخْرَجًا وَجَعَلَ لِلْمُسْلِمِينَ فِيهِ بَرَكَةً .

4 Aiša pripovijeda da joj je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Zar nisi zadovoljna da mi budeš supruga na dunjaluku i na ahiretu?!"

5 Dio ovog hadisa navodi se u hadisima br. 4753 i 4754.

6 Mislio je na Aišu, radijallahu anha, majku pravovjernih, pošto je ona bila Poslanikova, sallallahu alejhi ve sellem, žena.

7 Misli se na slijeđenje Allahova puta, odnosno slijeđenje Njegove odredbe da se ne izlazi i ne ratuje protiv halife. Ima, međutim, mišljenja da se ova zamjenica odnosi na Aliju, radijallahu anhu.

8 Dio ovog hadisa navodi se u hadisima br. 7100 i 7101.

3774. PRIČAO MI JE Ubejd b. Isma'il, a njemu Ebu-Usama, prenoseći od Hišama, a ovaj od svoga oca da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, u bolesti redovno boravio kod svake od svojih supruga, govoreći: "Gdje sam sutra? Gdje sam sutra?" Pitao je tako da ne bi promašio Aišinu kuću. Aiša kaže: "A kada bi bio moj dan, on bi se smirio."

٣٧٧٤. حَدَّثَنِي عُبَيْدُ بْنُ إِسْمَاعِيلَ حَدَّثَنَا أَبُو أُسَامَةَ عَنْ هِشَامٍ عَنْ أَبِيهِ أَنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ لَمَّا كَانَ فِي مَرَضِهِ جَعَلَ يَدُورُ فِي نِسَائِهِ وَيَقُولُ أَيْنَ أَنَا غَدًا أَيْنَ أَنَا غَدًا حِرْصًا عَلَى بَيْتِ عَائِشَةَ قَالَتْ عَائِشَةُ فَلَمَّا كَانَ يَوْمِي سَكَنَ .

3775. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Abdul-Vehhab, njemu Hammad, a ovom Hišam, prenoseći od svoga oca da je kazivao:
"Ljudi su birali priliku da donesu darove (Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem) kada bi on bio kod Aiše. Tako Aiša kazuje: 'Iskupile su se moje inoće kod Umm-Seleme i rekle: 'Umm-Selema, Allaha mi, ljudi prate kada će biti Aišin dan kako bi donijeli darove. Mi također želimo dobro kao što ga želi i Aiša. Zatraži od njega da naredi ljudima da mu donose darove gdje god se nalazio!', kazale su.'"Umm-Selema je to – kaže Aiša – spomenula Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem. O tome ona (Umm-Selema) kazuje: "On se okrenuo od mene, a kada se vratio, rekla sam mu ponovo, ali se on opet okrenuo od mene. Kada sam mu to i treći put spomenula, on reče: 'Umm-Selema, ne uznemiravaj me više (s pričom) o Aiši, jer, Allaha mi, nije mi dolazila Objava pod pokrivačem nijedne od vas, samo pod njezinim!'"[1]

٣٧٧٥. حَدَّثَنَا عَبْدُ اللهِ بْنُ عَبْدِ الْوَهَّابِ حَدَّثَنَا حَمَّادٌ حَدَّثَنَا هِشَامٌ عَنْ أَبِيهِ قَالَ كَانَ النَّاسُ يَتَحَرَّوْنَ بِهَدَايَاهُمْ يَوْمَ عَائِشَةَ قَالَتْ عَائِشَةُ فَاجْتَمَعَ صَوَاحِبِي إِلَى أُمِّ سَلَمَةَ فَقُلْنَ يَا أُمَّ سَلَمَةَ وَاللهِ إِنَّ النَّاسَ يَتَحَرَّوْنَ بِهَدَايَاهُمْ يَوْمَ عَائِشَةَ وَإِنَّا نُرِيدُ الْخَيْرَ كَمَا تُرِيدُهُ عَائِشَةُ فَمُرِي رَسُولَ اللهِ ﷺ أَنْ يَأْمُرَ النَّاسَ أَنْ يُهْدُوا إِلَيْهِ حَيْثُ مَا كَانَ أَوْ حَيْثُ مَا دَارَ قَالَتْ فَذَكَرَتْ ذَلِكَ أُمُّ سَلَمَةَ لِلنَّبِيِّ ﷺ قَالَتْ فَأَعْرَضَ عَنِّي فَلَمَّا عَادَ إِلَيَّ ذَكَرْتُ لَهُ ذَاكَ فَأَعْرَضَ عَنِّي فَلَمَّا كَانَ فِي الثَّالِثَةِ ذَكَرْتُ لَهُ فَقَالَ يَا أُمَّ سَلَمَةَ لاَ تُؤْذِينِي فِي عَائِشَةَ فَإِنَّهُ وَاللهِ مَا نَزَلَ عَلَيَّ الْوَحْيُ وَأَنَا فِي لِحَافِ امْرَأَةٍ مِنْكُنَّ غَيْرِهَا .

1 Na osnovu ovog dijela hadisa neki zaključuju da Aiša, radijallahu anha, ima prednost nad ostalim Poslanikovim, sallallahu alejhi ve sellem, ženama, pa čak i nad Hatidžom, radijallahu anha. Subki veli: "Smatramo da u našu vjeru u Allaha spada uvjerenje da je Fatima najodabranija, potom Hatidža, a onda Aiša..." Ibn-Tejmija smatra da su stupnjevi odabranosti između Aiše i Hatidže približni, ne želeći u to dublje ulaziti..

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

U ime Allaha, Svemilosnog, Samilosnog!

كِتَابُ فَضَائِلِ الأَنْصَارِ

VRLINE ENSARIJA

O VRLINAMA ENSARIJA

باب مناقب الأنصار

"... i onima koji su Medinu za življenje izabrali i domom je prave vjere još prije njih učinili; oni vole one koji im se doseljavaju i u grudima svojim nikakvu tegobu, zato što im se daje, ne osjećaju..."[1]

﴿وَالَّذِينَ تَبَوَّءُوا الدَّارَ وَالإِيمَانَ مِنْ قَبْلِهِمْ يُحِبُّونَ مَنْ هَاجَرَ إِلَيْهِمْ وَلاَ يَجِدُونَ فِي صُدُورِهِمْ حَاجَةً مِمَّا أُوتُوا﴾.

3776. PRIČAO NAM JE Musa b. Isma'il, a njemu Mehdi b. Mejmun, prenoseći od Gejlana b. Džerira da je kazivao:

"Rekao sam Enesu: 'Obavijesti me o imenu *ensarije*[2]: da li ste se tako zvali ili vas je Allah Uzvišeni tako nazvao?'

'Allah nas je tako nazvao', reče on.

Dolazili smo Enesu, pa nam je on kazivao o vrlinama ensarija i njihovim doživljajima. Obraćao bi se meni ili nekom Ezdiji i govorio: 'Tvoji sunarodnici uradili su toga i toga dana to i to.'"[3]

٣٧٧٦. حَدَّثَنَا مُوسَى بْنُ إِسْمَاعِيلَ حَدَّثَنَا مَهْدِيُّ بْنُ مَيْمُونٍ حَدَّثَنَا غَيْلاَنُ بْنُ جَرِيرٍ قَالَ قُلْتُ لأَنَسٍ أَرَأَيْتَ اسْمَ الأَنْصَارِ كُنْتُمْ تُسَمَّوْنَ بِهِ أَمْ سَمَّاكُمُ اللهُ قَالَ بَلْ سَمَّانَا اللهُ عَزَّ وَجَلَّ كُنَّا نَدْخُلُ عَلَى أَنَسٍ فَيُحَدِّثُنَا بِمَنَاقِبِ الأَنْصَارِ وَمَشَاهِدِهِمْ وَيُقْبِلُ عَلَيَّ أَوْ عَلَى رَجُلٍ مِنَ الأَزْدِ فَيَقُولُ فَعَلَ قَوْمُكَ يَوْمَ كَذَا وَكَذَا كَذَا وَكَذَا.

1 El-Hašr, 9.

2 To je ime kojim je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, nazvao Evs, Hazredž i njihove saveznike.

3 Tekst ovog hadisa ponavlja se u hadisu br. 3844.

3777. PRIČAO MI JE Ubejd b. Isma‘il, a njemu Ebu-Usama, prenoseći od Hišama, on od svoga oca, a ovaj od Aiše, radijallahu anha, da je kazivala: "Allah je učinio da Dan Bu‘asa[1] bude dan Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem. Allahov Poslanik je stigao kada su se oni već bili raspršili i kada su njihovi prvaci bili izranjavani ili pobijeni. Allah mu je podario taj dan, kako bi oni (koji su ostali živi) primili islam."[2]

٣٧٧٧. حَدَّثَنِي عُبَيْدُ بْنُ إِسْمَاعِيلَ حَدَّثَنَا أَبُو أُسَامَةَ عَنْ هِشَامٍ عَنْ أَبِيهِ عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهَا قَالَتْ كَانَ يَوْمُ بُعَاثَ يَوْمًا قَدَّمَهُ اللهُ لِرَسُولِهِ ﷺ فَقَدِمَ رَسُولُ اللهِ ﷺ وَقَدِ افْتَرَقَ مَلَؤُهُمْ وَقُتِلَتْ سَرَوَاتُهُمْ وَجُرِّحُوا فَقَدَّمَهُ اللهُ لِرَسُولِهِ ﷺ فِي دُخُولِهِمْ فِي الْإِسْلَامِ.

3778. PRIČAO NAM JE Ebul-Velid, a njemu Šu‘ba, prenoseći od Ebu-Tejjaha, koji je čuo Enesa, radijallahu anhu, da je kazivao: "Kada je osvojena Mekka, Poslanik je dijelio ratni plijen Kurejšijama, pa su ensarije rekle: 'Allaha nam, ovo je čudno! Još nam sa sablji kapa krv Kurejšija, a on njima dijeli ratni plijen!' To je doprlo do Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, pa je on pozvao ensarije i" – pripovijeda dalje prenosilac – "upitao ih: 'Šta to čujem od vas?' Oni nisu lagali, te su rekli: 'To što si čuo!' 'Zar niste zadovoljni', reče on, 'da se ljudi vrate svojim kućama s plijenom, a vi svojima s Allahovim Poslanikom, sallallahu alejhi ve sellem?! Kada bi ensarije krenule kroz kakve gudure ili doline, ja bih odabrao da idem s njima kroz gudure i doline!'"

٣٧٧٨. حَدَّثَنَا أَبُو الْوَلِيدِ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ عَنْ أَبِي التَّيَّاحِ قَالَ سَمِعْتُ أَنَسًا رَضِيَ اللهُ عَنْهُ يَقُولُ قَالَتِ الْأَنْصَارُ يَوْمَ فَتْحِ مَكَّةَ وَأَعْطَى قُرَيْشًا وَاللهِ إِنَّ هَذَا لَهُوَ الْعَجَبُ إِنَّ سُيُوفَنَا تَقْطُرُ مِنْ دِمَاءِ قُرَيْشٍ وَغَنَائِمُنَا تُرَدُّ عَلَيْهِمْ فَبَلَغَ ذَلِكَ النَّبِيَّ ﷺ فَدَعَا الْأَنْصَارَ قَالَ فَقَالَ مَا الَّذِي بَلَغَنِي عَنْكُمْ وَكَانُوا لَا يَكْذِبُونَ فَقَالُوا هُوَ الَّذِي بَلَغَكَ قَالَ أَوَلَا تَرْضَوْنَ أَنْ يَرْجِعَ النَّاسُ بِالْغَنَائِمِ إِلَى بُيُوتِهِمْ وَتَرْجِعُونَ بِرَسُولِ اللهِ ﷺ إِلَى بُيُوتِكُمْ لَوْ سَلَكَتِ الْأَنْصَارُ وَادِيًا أَوْ شِعْبًا لَسَلَكْتُ وَادِيَ الْأَنْصَارِ أَوْ شِعْبَهُمْ.

1 Kod Bu‘asa se odigrala bitka između Evsa i Hazredža u kojoj su izginuli mnogi prvaci i s jedne i s druge strane.

2 Tekst ovog hadisa ponavlja se u hadisima br. 3846 i 3930.

O RIJEČIMA VJEROVJESNIKOVIM, SALLALLAHU ALEJHI VE SELLEM: “DA NIJE HIDŽRE, BIO BIH ENSARIJA!”

باب قَوْلِ النَّبِيِّ ﷺ
لَوْلا الْهِجْرَةُ لَكُنْتُ امْرَأً مِنَ الأَنْصَارِ

To od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, prenosi Abdullah b. Zejd.

قَالَهُ عَبْدُاللهِ بْنُ زَيْدٍ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ .

3779. PRIČAO MI JE Muhammed b. Beššar, njemu Gunder, a ovom Šu‘ba, prenoseći od Muhammeda b. Zijada, a on od Ebu-Hurejre, radijallahu anhu, da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, ili Ebul-Kasim, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: “Kada bi ensarije krenule kroz kakve gudure i doline, ja bih odabrao dolinu ensarija! Da nije Hidžre, bio bih ensarija!”
Ebu-Hurejra veli: “I nije – dao bih i oca i majku za njega! – pretjerao: primili su ga i pomogli mu.”[3] (Može biti da je upotrijebio neku drugu riječ.)

٣٧٧٩. حَدَّثَنِي مُحَمَّدُ بْنُ بَشَّارٍ حَدَّثَنَا غُنْدَرٌ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ زِيَادٍ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ أَوْ قَالَ أَبُو الْقَاسِمِ ﷺ لَوْ أَنَّ الأَنْصَارَ سَلَكُوا وَادِيًا أَوْ شِعْبًا لَسَلَكْتُ فِي وَادِي الأَنْصَارِ وَلَوْلاَ الْهِجْرَةُ لَكُنْتُ امْرَأً مِنَ الأَنْصَارِ فَقَالَ أَبُو هُرَيْرَةَ مَا ظَلَمَ بِأَبِي وَأُمِّي آوَوْهُ وَنَصَرُوهُ أَوْ كَلِمَةً أُخْرَى .

O VJEROVJESNIKOVOM, SALLALLAHU ALEJHI VE SELLEM, BRATIMLJENJU MUHADŽIRA I ENSARIJA

باب إِخَاءِ النَّبِيِّ ﷺ بَيْنَ الْمُهَاجِرِينَ وَالأَنْصَارِ

3780. PRIČAO NAM JE Isma‘il b. Abdullah, a njemu Ibrahim b. Sa‘d, prenoseći od svoga oca, a on od svoga djeda da je kazivao:
“Nakon što su došli u Medinu, Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, pobratimio je Abdur-Rahmana b. Avfa sa Sa‘d b. Rebi‘om, pa je Sa‘d rekao Abdur-Rahmanu: ‘Ja sam najbogatiji ensarija: popolovit ćemo moj imetak. Imam i dvije žene: pogledaj koja ti se više sviđa, da se razvedem od nje, pa se njome, kad joj prođe priček, ti oženi.’ Na to mu on odgovori: ‘Neka ti Allah blagoslovi porodicu i da bereket u imetku, kaži ti meni gdje vam je pijaca!’

٣٧٨٠. حَدَّثَنَا إِسْمَاعِيلُ بْنُ عَبْدِاللهِ قَالَ حَدَّثَنِي إِبْرَاهِيمُ بْنُ سَعْدٍ عَنْ أَبِيهِ عَنْ جَدِّهِ قَالَ لَمَّا قَدِمُوا الْمَدِينَةَ آخَى رَسُولُ اللهِ ﷺ بَيْنَ عَبْدِالرَّحْمَنِ بْنِ عَوْفٍ وَسَعْدِ ابْنِ الرَّبِيعِ قَالَ لِعَبْدِالرَّحْمَنِ إِنِّي أَكْثَرُ الأَنْصَارِ مَالاً فَأَقْسِمُ مَالِي نِصْفَيْنِ وَلِي امْرَأَتَانِ فَانْظُرْ أَعْجَبَهُمَا إِلَيْكَ فَسَمِّهَا لِي أُطَلِّقْهَا فَإِذَا انْقَضَتْ عِدَّتُهَا فَتَزَوَّجْهَا قَالَ بَارَكَ اللهُ لَكَ فِي أَهْلِكَ وَمَالِكَ أَيْنَ سُوقُكُمْ فَدَلُّوهُ عَلَى

3 Tekst ovog hadisa ponavlja se u hadisu br. 7244.

Uputili su ga na pijacu Benu-Kajnuka‘a i nije se vratio osim s viškom sira i masla. Tako se to ponavljalo jutrima, dok jedan dan nije došao, a na njemu žuti tragovi (od mirisa).
‘Šta ti je to?’, upitao ga je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem.
‘Oženio sam se’, odgovorio je.
‘A koliko si mehra platio?’, upitao ga je.
‘Pet zlatnika’ (ili mjeru od pet zlatnika; dvoumi se Ibrahim), odgovorio je on.”

سُوقِ بَنِي قَيْنُقَاعَ فَمَا انْقَلَبَ إِلاَّ وَمَعَهُ فَضْلٌ مِنْ أَقِطٍ وَسَمْنٍ ثُمَّ تَابَعَ الْغُدُوَّ ثُمَّ جَاءَ يَوْمًا وَبِهِ أَثَرُ صُفْرَةٍ فَقَالَ النَّبِيُّ ﷺ مَهْيَمْ قَالَ تَزَوَّجْتُ قَالَ كَمْ سُقْتَ إِلَيْهَا قَالَ نَوَاةً مِنْ ذَهَبٍ أَوْ وَزْنَ نَوَاةٍ مِنْ ذَهَبٍ شَكَّ إِبْرَاهِيمُ .

3781. PRIČAO NAM JE Kutejba, a njemu Isma‘il b. Dža‘fer, prenoseći od Humejda, a on od Enesa, radijallahu anhu, da je kazivao:
“Došao nam je Abdur-Rahman b. Avf. Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, pobratimio ga je sa Sa‘d b. Rebi‘om, koji je bio vrlo bogat.
‘Ensarije znaju da sam ja najbogatiji među njima’, reče Sa‘d, ‘pa ćemo podijeliti moj imetak na dva dijela. Imam i dvije žene: pogledaj koja ti se više sviđa, da je pustim, pa se ti, kada bude slobodna, njome oženi.’
‘Neka ti Allah blagoslovi porodicu!’, reče mu Abdur-Rahman.
I nije se toga dana vratio (s pijace) dok nije zaradio sira i masla. Nakon kratkog vremena došao je, a na njemu žuta mrlja od mirisa.
‘Šta ti je to?’, upitao ga je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem.
‘Oženio sam se ensarijkom’, odgovorio je.
‘A šta si joj dao?’, upita on.
‘Mjeru od pet zlatnika (ili pet zlatnika)’, reče on.
‘Napravi svadbu makar tako što ćeš zaklati jednu ovcu’, reče mu (Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem).”

٣٧٨١. حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ حَدَّثَنَا إِسْمَاعِيلُ بْنُ جَعْفَرٍ عَنْ حُمَيْدٍ عَنْ أَنَسٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ أَنَّهُ قَالَ قَدِمَ عَلَيْنَا عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ عَوْفٍ وَآخَى رَسُولُ اللهِ ﷺ بَيْنَهُ وَبَيْنَ سَعْدِ بْنِ الرَّبِيعِ وَكَانَ كَثِيرَ الْمَالِ فَقَالَ سَعْدٌ قَدْ عَلِمَتِ الأَنْصَارُ أَنِّي مِنْ أَكْثَرِهَا مَالاً سَأَقْسِمُ مَالِي بَيْنِي وَبَيْنَكَ شَطْرَيْنِ وَلِي امْرَأَتَانِ فَانْظُرْ أَعْجَبَهُمَا إِلَيْكَ فَأُطَلِّقُهَا حَتَّى إِذَا حَلَّتْ تَزَوَّجْتَهَا فَقَالَ عَبْدُ الرَّحْمَنِ بَارَكَ اللهُ لَكَ فِي أَهْلِكَ فَلَمْ يَرْجِعْ يَوْمَئِذٍ حَتَّى أَفْضَلَ شَيْئًا مِنْ سَمْنٍ وَأَقِطٍ فَلَمْ يَلْبَثْ إِلاَّ يَسِيرًا حَتَّى جَاءَ رَسُولَ اللهِ ﷺ وَعَلَيْهِ وَضَرٌ مِنْ صُفْرَةٍ فَقَالَ لَهُ رَسُولُ اللهِ ﷺ مَهْيَمْ قَالَ تَزَوَّجْتُ امْرَأَةً مِنَ الأَنْصَارِ فَقَالَ مَا سُقْتَ إِلَيْهَا قَالَ وَزْنَ نَوَاةٍ مِنْ ذَهَبٍ أَوْ نَوَاةً مِنْ ذَهَبٍ فَقَالَ أَوْلِمْ وَلَوْ بِشَاةٍ .

3782. PRIČAO NAM JE Salt b. Muhammed Ebu-Hemmam, da je čuo Mugiru b. Abdur-Rahmana, kojem je pričao Ebu-Zinad, prenoseći od A‘redža, a ovaj od Ebu-Hurejre, radijallahu anhu, da je kazivao:
"Ensarije rekoše: 'Podijeli nama i njima stabla datula!'
'Ne! Neka rade umjesto nas, a učestvovat će s nama u plodovima', reče on.
'Čuli smo i pokoravamo se!', odgovorili su (muhadžiri)."

٣٧٨٢. حَدَّثَنَا الصَّلْتُ بْنُ مُحَمَّدٍ أَبُو هَمَّامٍ قَالَ سَمِعْتُ الْمُغِيرَةَ بْنَ عَبْدِالرَّحْمَنِ حَدَّثَنَا أَبُو الزِّنَادِ عَنِ الأَعْرَجِ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِي الله عَنْهُ قَالَ قَالَتِ الأَنْصَارُ اقْسِمْ بَيْنَنَا وَبَيْنَهُمُ النَّخْلَ قَالَ لاَ قَالَ يَكْفُونَنَا الْمَئُونَةَ وَيُشْرِكُونَنَا فِي التَّمْرِ قَالُوا سَمِعْنَا وَأَطَعْنَا .

LJUBAV PREMA ENSARIJAMA JE DIO IMANA

باب حُبّ الأنْصار من الإيمان

3783. PRIČAO NAM JE Hadždžadž b. Minhal, a njemu Šu‘ba, kojeg je obavijestio Adijj b. Sabit, čuvši Beraa, radijallahu anhu, da je kazivao kako je čuo Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, ili je kazivao da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
"Ensarije ne može voljeti niko drugi osim vjernika, niti ih može mrziti iko drugi osim licemjera. Ko ih zavoli – Allah će ga zavoljeti; a ko ih zamrzi – Allah će ga zamrziti."

٣٧٨٣. حَدَّثَنَا حَجَّاجُ بْنُ مِنْهَالٍ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ قَالَ أَخْبَرَنِي عَدِيُّ بْنُ ثَابِتٍ قَالَ سَمِعْتُ الْبَرَاءَ رَضِي الله عَنْهُ قَالَ سَمِعْتُ النَّبِيَّ ﷺ أَوْ قَالَ قَالَ النَّبِيُّ ﷺ الأَنْصَارُ لاَ يُحِبُّهُمْ إِلاَّ مُؤْمِنٌ وَلاَ يُبْغِضُهُمْ إِلاَّ مُنَافِقٌ فَمَنْ أَحَبَّهُمْ أَحَبَّهُ اللهُ وَمَنْ أَبْغَضَهُمْ أَبْغَضَهُ اللهُ .

3784. PRIČAO NAM JE Muslim b. Ibrahim, a njemu Šu‘ba, prenoseći od Abdullaha b. Abdullaha b. Džebra, a on od Enesa b. Malika, radijallahu anhu, da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
"Znak vjere je ljubav prema ensarijama, a znak licemjerstva mržnja prema ensarijama."

٣٧٨٤. حَدَّثَنَا مُسْلِمُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ عَنْ عَبْدِاللهِ بْنِ عَبْدِاللهِ بْنِ جَبْرٍ عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ رَضِي الله عَنْهُ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ آيَةُ الإِيمَانِ حُبُّ الأَنْصَارِ وَآيَةُ النِّفَاقِ بُغْضُ الأَنْصَارِ .

O RIJEČIMA VJEROVJESNIKOVIM, SALLALLAHU ALEJHI VE SELLEM, UPUĆENIM ENSARIJAMA: "VI STE MI NAJDRAŽI LJUDI!"

باب قَوْلِ النَّبِيِّ ﷺ لِلأَنْصَارِ أَنْتُمْ أَحَبُّ النَّاسِ إِلَيَّ

3785. PRIČAO NAM JE Ebu-Ma'mer, njemu Abdul-Varis, a ovom Abdul-Aziz, prenoseći od Enesa, radijallahu anhu, da je kazivao:
"Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, vidio je žene i djecu kako dolaze (mislim da je rekao: sa svadbe), pa se podigao i uspravio, govoreći: 'Gospodaru moj, vi ste mi najdraži ljudi!' Ponovio je to tri puta."[1]

٣٧٨٥. حَدَّثَنَا أَبُو مَعْمَرٍ حَدَّثَنَا عَبْدُالْوَارِثِ حَدَّثَنَا عَبْدُالْعَزِيزِ عَنْ أَنَسٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ رَأَى النَّبِيُّ ﷺ النِّسَاءَ وَالصِّبْيَانَ مُقْبِلِينَ قَالَ حَسِبْتُ أَنَّهُ قَالَ مِنْ عُرُسٍ فَقَامَ النَّبِيُّ ﷺ مُمْثِلاً فَقَالَ اللَّهُمَّ أَنْتُمْ مِنْ أَحَبِّ النَّاسِ إِلَيَّ قَالَهَا ثَلاَثَ مِرَارٍ .

3786. PRIČAO NAM JE Ja'kub b. Ibrahim b. Kesir, njemu Behz b. Esed, a ovom Šu'ba, kojeg je obavijestio Hišam b. Zejd, čuvši Enesa b. Malika, radijallahu anhu, da je kazivao:
"Neka je ensarijka s djetetom došla Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem; on je porazgovarao s njom i rekao joj: 'Tako mi Onoga u čijoj je ruci moja duša, vi ste mi najdraži ljudi!' Ponovio je to dva puta."[2]

٣٧٨٦. حَدَّثَنَا يَعْقُوبُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ بْنِ كَثِيرٍ حَدَّثَنَا بَهْزُ بْنُ أَسَدٍ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ قَالَ أَخْبَرَنِي هِشَامُ بْنُ زَيْدٍ قَالَ سَمِعْتُ أَنَسَ بْنَ مَالِكٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ جَاءَتِ امْرَأَةٌ مِنَ الأَنْصَارِ إِلَى رَسُولِ اللهِ ﷺ وَمَعَهَا صَبِيٌّ لَهَا فَكَلَّمَهَا رَسُولُ اللهِ ﷺ فَقَالَ وَالَّذِي نَفْسِي بِيَدِهِ إِنَّكُمْ أَحَبُّ النَّاسِ إِلَيَّ مَرَّتَيْنِ .

1 Dio ovog hadisa navodi se u hadisu br. 5180.

2 Ovaj hadis ponavlja se u hadisima br. 5234 i 6645.

O SLJEDBENICIMA ENSARIJA[3]

باب أتباع الأنصار

3787. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Beššar, njemu Gunder, a ovom Šu'ba, prenoseći od Amra, koji je čuo Ebu-Hamzu, kako prenosi od Zejd b. Erkama da (je kazivao):
"Ensarije su rekle: 'Allahov Poslaniče, svaki vjerovjesnik ima sljedbenike; mi tebe slijedimo, pa zamoli Allaha da budu od nas oni koji slijede nas.' Poslanik je za to molio."[4]
Ispričao sam to Ibn-Ebu-Lejli, pa je on rekao: "Kazivao je to Zejd."

٣٧٨٧. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ بَشَّارٍ حَدَّثَنَا غُنْدَرٌ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ عَنْ عَمْرٍو سَمِعْتُ أَبَا حَمْزَةَ عَنْ زَيْدِ بْنِ أَرْقَمَ قَالَتِ الأَنْصَارُ يَا رَسُولَ اللهِ لِكُلِّ نَبِيٍّ أَتْبَاعٌ وَإِنَّا قَدِ اتَّبَعْنَاكَ فَادْعُ اللهَ أَنْ يَجْعَلَ أَتْبَاعَنَا مِنَّا فَدَعَا بِهِ فَنَمَيْتُ ذَلِكَ إِلَى ابْنِ أَبِي لَيْلَى قَالَ قَدْ زَعَمَ ذَلِكَ زَيْدٌ .

3788. PRIČAO NAM JE Adem, njemu Šu'ba, a ovom Amr b. Murra, koji je čuo Ebu-Hamzu, jednog od ensarija, (da je kazivao):
"Ensarije su rekli: 'Allahov Poslaniče, u svakom narodu ima sljedbenika poslanika; mi tebe slijedimo, pa zamoli Allaha da budu od nas oni koji slijede nas.'
'Gospodaru, učini da od njih budu oni koji slijede njih!', reče Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem.
Amr veli: "Spomenuo sam to Ibn-Ebu-Lejli, pa je on rekao: 'Kazivao je to Zejd.'"
Šu'ba veli: "Mislim da se to odnosi na Zejda b. Erkama."

٣٧٨٨. حَدَّثَنَا آدَمُ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ حَدَّثَنَا عَمْرُو بْنُ مُرَّةَ قَالَ سَمِعْتُ أَبَا حَمْزَةَ رَجُلًا مِنَ الأَنْصَارِ قَالَتِ الأَنْصَارُ إِنَّ لِكُلِّ قَوْمٍ أَتْبَاعًا وَإِنَّا قَدِ اتَّبَعْنَاكَ فَادْعُ اللهَ أَنْ يَجْعَلَ أَتْبَاعَنَا مِنَّا قَالَ النَّبِيُّ ﷺ اللَّهُمَّ اجْعَلْ أَتْبَاعَهُمْ مِنْهُمْ قَالَ عَمْرٌو فَذَكَرْتُهُ لِابْنِ أَبِي لَيْلَى قَالَ قَدْ زَعَمَ ذَاكَ زَيْدٌ قَالَ شُعْبَةُ أَظُنُّهُ زَيْدَ بْنَ أَرْقَمَ .

3 Misli se na njihove štićenike, saveznike i pomagače. Ensarije su željeli da ih oni slijede u dobru kako bi i oni stekli dostojanstvo i počasti koje su i sami zadobili.

4 Ovaj hadis ponavlja se u hadisu br. 3788.

O VRIJEDNOSTI ENSARIJSKIH NASTANBI (PLEMENA)

باب فضل دور الأنصار

3789. PRIČAO MI JE Muhammed b. Beššar, njemu Gunder, a ovom Šu'ba, a on je čuo Katadu da prenosi od Enesa b. Malika, a ovaj od Ebu-Usejda, radijallahu anhu, da je kazivao:
"Vjerovjesnik je, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: 'Najvrednije su ensarijske nastanbe one Benu-Nedždžara, zatim Benu-Abdul-Ešhela, potom Benu-Harisa b. Hazredža, pa onda Benu-Sa'ide; a u svakoj je ensarijskoj nastanbi dobro.'"[1]
Sa'd je rekao: "Mislim da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, davao prednost nad nama...", pa mu je rečeno: "Pa i vama je davao prednost nad mnogima!"
Abdus-Samed veli: "Pričao nam je Šu'ba, a njemu Katada, koji je čuo Enesa da je kazivao kako je ovako govorio Ebu-Usejd, prenoseći od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem." A kazivao je i Sa'd b. Ubada.

٣٧٨٩. حَدَّثَنِي مُحَمَّدُ بْنُ بَشَّارٍ حَدَّثَنَا غُنْدَرٌ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ قَالَ سَمِعْتُ قَتَادَةَ عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ عَنْ أَبِي أُسَيْدٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ قَالَ النَّبِيُّ ﷺ خَيْرُ دُورِ الأَنْصَارِ بَنُو النَّجَّارِ ثُمَّ بَنُو عَبْدِالأَشْهَلِ ثُمَّ بَنُو الْحَارِثِ بْنِ خَزْرَجٍ ثُمَّ بَنُو سَاعِدَةَ وَفِي كُلِّ دُورِ الأَنْصَارِ خَيْرٌ فَقَالَ سَعْدٌ مَا أَرَى النَّبِيَّ ﷺ إِلاَّ قَدْ فَضَّلَ عَلَيْنَا فَقِيلَ قَدْ فَضَّلَكُمْ عَلَى كَثِيرٍ وَقَالَ عَبْدُالصَّمَدِ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ حَدَّثَنَا قَتَادَةُ سَمِعْتُ أَنَسًا قَالَ أَبُو أُسَيْدٍ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ بِهَذَا وَقَالَ سَعْدُ بْنُ عُبَادَةَ .

3790. PRIČAO NAM JE Sa'd b. Hafs Talhi, a njemu Šejban, prenoseći od Jahje, da je Ebu-Selemu obavijestio Ebu-Usejd kako je čuo Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, kad je rekao: "Najvrednije su ensarije (ili je rekao: "Najvrednije su ensarijske nastanbe...") one iz Benu-Nedždžara, Benu-Abdul-Ešhela, Benu-Harisa i Benu-Sa'ide."

٣٧٩٠. حَدَّثَنَا سَعْدُ بْنُ حَفْصٍ الطَّلْحِيُّ حَدَّثَنَا شَيْبَانُ عَنْ يَحْيَى قَالَ أَبُو سَلَمَةَ أَخْبَرَنِي أَبُو أُسَيْدٍ أَنَّهُ سَمِعَ النَّبِيَّ ﷺ يَقُولُ خَيْرُ الأَنْصَارِ أَوْ قَالَ خَيْرُ دُورِ الأَنْصَارِ بَنُو النَّجَّارِ وَبَنُو عَبْدِالأَشْهَلِ وَبَنُو الْحَارِثِ وَبَنُو سَاعِدَةَ .

3791. PRIČAO NAM JE Halid b. Mahled, njemu Sulejman, a ovom Amr b. Jahja, prenoseći od Abbas b. Sehla, a on od Ebu-Humejda da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Doista su najvrednije ensarijske nastanbe, zatim kuće Benu-Nedždžara, potom nastanbe Abdul-Ešhela, pa nastanbe Benu-Harisa, a onda nastanbe Benu-Sa'ide;

٣٧٩١. حَدَّثَنَا خَالِدُ بْنُ مَخْلَدٍ حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ قَالَ حَدَّثَنِي عَمْرُو بْنُ يَحْيَى عَنْ عَبَّاسِ بْنِ سَهْلٍ عَنْ أَبِي حُمَيْدٍ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ إِنَّ خَيْرَ دُورِ الأَنْصَارِ دَارُ بَنِي النَّجَّارِ ثُمَّ عَبْدِالأَشْهَلِ ثُمَّ دَارُ بَنِي الْحَارِثِ

1 Tekst ovog hadisa ponavlja se u hadisima br. 3790, 3808 i 6053.

a u svakoj je ensarijskoj nastanbi dobro.“ Sreo nas je (potom) Sa‘d b. Ubada, pa mu je Ebu-Usejd rekao: “Zar nisi vidio kako je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, vrednovao ensarije stavljajući nas na začelje?” (Nakon toga) Sa‘d je sreo Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, i rekao mu: “Allahov Poslaniče, vrednovane su ensarijske nastanbe, pa smo mi stavljeni na začelje?!” “A zar vam nije dovoljno da budete među onima kojima je data prednost?”, odgovorio mu je (Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem).”

ثُمَّ بَنِي سَاعِدَةَ وَفِي كُلِّ دُورِ الأَنْصَارِ خَيْرٌ فَلَحِقَنَا سَعْدُ بْنُ عُبَادَةَ فَقَالَ أَبَا أُسَيْدٍ أَلَمْ تَرَ أَنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ خَيَّرَ الأَنْصَارَ فَجَعَلَنَا أَخِيرًا فَأَدْرَكَ سَعْدٌ النَّبِيَّ ﷺ فَقَالَ يَا رَسُولَ اللهِ خُيِّرَ دُورُ الأَنْصَارِ فَجُعِلْنَا آخِرًا فَقَالَ أَوَلَيْسَ بِحَسْبِكُمْ أَنْ تَكُونُوا مِنَ الْخِيَارِ .

O RIJEČIMA VJEROVJESNIKOVIM, SALLALLAHU ALEJHI VE SELLEM, UPUĆENIM ENSARIJAMA: “BUDITE STRPLJIVI DOK ME NE SRETNETE NA HAVDU!”[2]

باب قَوْلِ النَّبِيِّ ﷺ لِلأَنْصَارِ اصْبِرُوا حَتَّى تَلْقَوْنِي عَلَى الْحَوْضِ

Ove riječi od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, prenosi Abdullah b. Zejd.

قَالَهُ عَبْدُاللهِ بْنُ زَيْدٍ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ .

3792. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Beššar, njemu Gunder, a ovom Šu‘ba, da je čuo Katadu koji prenosi od Enesa b. Malika, a ovaj od Usejd b. Hudajra, radijallahu anhu, da je neki je ensarija upitao: “Allahov Poslaniče, zašto me ne bi postavio[3], kao što si postavio onoga…?”, pa je (Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem) odgovorio: “Doživjet ćete poslije mene sebičnost,[4] pa budite strpljivi dok me ne sretnete na Havdu!”[5]

٣٧٩٢. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ بَشَّارٍ حَدَّثَنَا غُنْدَرٌ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ قَالَ سَمِعْتُ قَتَادَةَ عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ عَنْ أُسَيْدِ بْنِ حُضَيْرٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ أَنَّ رَجُلاً مِنَ الأَنْصَارِ قَالَ يَا رَسُولَ اللهِ أَلاَ تَسْتَعْمِلُنِي كَمَا اسْتَعْمَلْتَ فُلاَنًا قَالَ سَتَلْقَوْنَ بَعْدِي أُثْرَةً فَاصْبِرُوا حَتَّى تَلْقَوْنِي عَلَى الْحَوْضِ .

---

2 Radi se o Poslanikovu, sallallahu alejhi ve sellem, Havdu, koji će on imati na Sudnjem danu.

3 Tj. kao skupljača zekata ili kao namjesnika u nekom mjestu.

4 Tj., da će neki vladari drugima davati prednost nad njima u dunjalučkim pitanjima. (prim. rec.)

5 Tekst ovog hadisa ponavlja se u hadisu br. 7057.

3793. PRIČAO MI JE Muhammed b. Beššar, njemu Gunder, a ovom Šu'ba, prenoseći od Hišama, koji je čuo Enesa b. Malika, radijallahu anhu, da kazuje:
"Vjerovjesnik je, sallallahu alejhi ve sellem, rekao ensarijama: 'Doživjet ćete poslije mene sebičnost, pa budite strpljivi dok me ne sretnete! Mjesto vašeg sastanka je Havd.'"

٣٧٩٣. حَدَّثَنِي مُحَمَّدُ بْنُ بَشَّارٍ حَدَّثَنَا غُنْدَرٌ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ عَنْ هِشَامٍ قَالَ سَمِعْتُ أَنَسَ بْنَ مَالِكٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ يَقُولُ قَالَ النَّبِيُّ ﷺ لِلأَنْصَارِ إِنَّكُمْ سَتَلْقَوْنَ بَعْدِي أَثَرَةً فَاصْبِرُوا حَتَّى تَلْقَوْنِي وَمَوْعِدُكُمُ الْحَوْضُ .

3794. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Muhammed, a njemu Sufjan, prenoseći od Jahjaa b. Seida koji je čuo Enes b. Malika, radijallahu anhu – kada je izišao i putovao s njim do Velida – da kaže:
"Pozvao je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, ensarije kako bi im bila podijeljena imanja u Bahrejnu, ali su to oni odbili rekavši: 'Ne, osim pod uvjetom da se i našoj braći muhadžirima da isto tako.'
'Ako nećete', reče im on, 'onda budite strpljivi dok me ne sretnete, jer će vas poslije mene pogoditi sebičnost!'"

٣٧٩٤. حَدَّثَنَا عَبْدُاللهِ بْنُ مُحَمَّدٍ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ عَنْ يَحْيَى بْنِ سَعِيدٍ سَمِعَ أَنَسَ بْنَ مَالِكٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ حِينَ خَرَجَ مَعَهُ إِلَى الْوَلِيدِ قَالَ دَعَا النَّبِيُّ ﷺ الأَنْصَارَ إِلَى أَنْ يُقْطِعَ لَهُمُ الْبَحْرَيْنِ فَقَالُوا لاَ إِلاَّ أَنْ تُقْطِعَ لإِخْوَانِنَا مِنَ الْمُهَاجِرِينَ مِثْلَهَا قَالَ إِمَّا لاَ فَاصْبِرُوا حَتَّى تَلْقَوْنِي فَإِنَّهُ سَيُصِيبُكُمْ بَعْدِي أَثَرَةٌ .

O DOVI VJEROVJESNIKOVOJ, SALLALLAHU ALEJHI VE SELLEM: "UČINI ČESTITIM ENSARIJE I MUHADŽIRE!"

باب دُعَاءِ النَّبِيِّ ﷺ أَصْلِحِ الأَنْصَارَ وَالْمُهَاجِرَةَ

3795. PRIČAO NAM JE Adem, njemu Šu'ba, a ovom Ebu-Ijas Mu'avija b. Kurra, prenoseći od Enes b. Malika, radijallahu anhu, da je kazivao:
"Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao je: "Nema života do života ahiretskog, pa unaprijedi (učini čestitim) ensarije i muhadžire!'"
Katada prenosi od Enesa, a on od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, isto... I rekao je: "Oprosti ensarijama!"

٣٧٩٥. حَدَّثَنَا آدَمُ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ حَدَّثَنَا أَبُو إِيَاسٍ مُعَاوِيَةُ بْنُ قُرَّةَ عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ لاَ عَيْشَ إِلاَّ عَيْشُ الآخِرَهْ فَأَصْلِحِ الأَنْصَارَ وَالْمُهَاجِرَةَ وَعَنْ قَتَادَةَ عَنْ أَنَسٍ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ مِثْلَهُ وَقَالَ فَاغْفِرْ لِلأَنْصَارِ .

3796. PRIČAO NAM JE Adem, a njemu Šu'ba, prenoseći od Humejda Tavila, koji je čuo Enes b. Malika, radijallahu anhu, da je kazivao:
"Ensarije su na Dan Hendeka rekle: 'Mi smo Muhammedu dali prisegu na borbu, sve dok u životu budemo!' On im je odgovorio: 'Gospodaru moj, nema života do života ahiretskog, pa počasti ensarije i muhadžire!'"

٣٧٩٦. حَدَّثَنَا آدَمُ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ عَنْ حُمَيْدٍ الطَّوِيلِ سَمِعْتُ أَنَسَ بْنَ مَالِكٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ كَانَتِ الأَنْصَارُ يَوْمَ الْخَنْدَقِ تَقُولُ نَحْنُ الَّذِينَ بَايَعُوا مُحَمَّدَا عَلَى الْجِهَادِ مَا حَيِينَا أَبَدَا فَأَجَابَهُمُ اللَّهُمَّ لاَ عَيْشَ إِلاَّ عَيْشُ الآخِرَهْ فَأَكْرِمِ الأَنْصَارَ وَالْمُهَاجِرَهْ.

3797. PRIČAO MI JE Muhammed b. Ubejdullah, a njemu Ibn-Hazim, prenoseći od svoga oca, a on od Sehla da je kazivao:
"Dok smo kopali hendek i nosili zemlju na svojim plećima, došao nam je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, i rekao: 'Gospodaru moj, nema života do života ahiretskog, pa oprosti muhadžirima i ensarijama!'"[1]

٣٧٩٧. حَدَّثَنِي مُحَمَّدُ بْنُ عُبَيْدِاللهِ حَدَّثَنَا ابْنُ أَبِي حَازِمٍ عَنْ أَبِيهِ عَنْ سَهْلٍ قَالَ جَاءَنَا رَسُولُ اللهِ ﷺ وَنَحْنُ نَحْفِرُ الْخَنْدَقَ وَنَنْقُلُ التُّرَابَ عَلَى أَكْتَادِنَا فَقَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ اللَّهُمَّ لاَ عَيْشَ إِلاَّ عَيْشُ الآخِرَهْ فَاغْفِرْ لِلْمُهَاجِرِينَ وَالأَنْصَارِ.

O RIJEČIMA ALLAHOVIM: "... I VIŠE VOLE NJIMA NEGO SEBI, MADA IM JE I SAMIMA POTREBNO."[2]

باب قول الله (ويؤثرون على أنفسهم ولو كان بهم خصاصة)

3798. PRIČAO NAM JE Musedded, a njemu Abdullah b. Davud, prenoseći od Fudajla b. Gazvana, on od Ebu-Hazima, a ovaj od Ebu-Hurejre, radijallahu anhu, da je neki čovjek došao Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, pa je on poslao (nekoga) do žena, ali su one rekle: "Nemamo ništa osim vode!"
"Ko će primiti (ili je rekao: ugostiti) ovoga?", upitao je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem. "Ja ću!", reče jedan ensarija. Otišao je s njim do svoje žene i rekao joj: "Počasti gosta Allahovog Poslanikova, sallallahu alejhi ve sellem!"
"Nemamo ništa osim dječije hrane!", odgovori ona. "Pripremi hranu, upali svijeću, i kada djeca htjednu večerati, uspavaj ih!", reče joj on. Ona je

٣٧٩٨. حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ حَدَّثَنَا عَبْدُاللهِ بْنُ دَاوُدَ عَنْ فُضَيْلِ بْنِ غَزْوَانَ عَنْ أَبِي حَازِمٍ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ أَنَّ رَجُلاً أَتَى النَّبِيَّ ﷺ فَبَعَثَ إِلَى نِسَائِهِ فَقُلْنَ مَا مَعَنَا إِلاَّ الْمَاءُ فَقَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ مَنْ يَضُمُّ أَوْ يُضِيفُ هَذَا فَقَالَ رَجُلٌ مِنَ الأَنْصَارِ أَنَا فَانْطَلَقَ بِهِ إِلَى امْرَأَتِهِ فَقَالَ أَكْرِمِي ضَيْفَ رَسُولِ اللهِ ﷺ فَقَالَتْ مَا عِنْدَنَا إِلاَّ قُوتُ صِبْيَانِي فَقَالَ هَيِّئِي طَعَامَكِ وَأَصْبِحِي سِرَاجَكِ وَنَوِّمِي صِبْيَانَكِ إِذَا أَرَادُوا عَشَاءً فَهَيَّأَتْ طَعَامَهَا وَأَصْبَحَتْ سِرَاجَهَا

1 Ovaj hadis ponavlja se u hadisima br. 4098 i 6414.

2 El-Hašr, 9.

pripremila hranu, upalila svijeću, uspavala djecu, a zatim ustala kao da želi popraviti svijeću, ali ju je ugasila. Tako su pred njim udesili da izgleda kao da su jeli, ali su zanoćili gladni, bez večere. Ujutro je taj čovjek otišao Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, pa mu je on rekao: "Allah se nasmijao[1] (ili je rekao: začudio se) noćas onome što ste vas dvoje (ensarija i njegova supruga) uradili!" Tada je Allah objavio: "... i više vole njima nego sebi, mada im je i samima potrebno. A oni koji se uščuvaju lakomosti – oni će biti spašeni."[2]

وَنَوَّمَتْ صِبْيَانَهَا ثُمَّ قَامَتْ كَأَنَّهَا تُصْلِحُ سِرَاجَهَا فَأَطْفَأَتْهُ فَجَعَلاَ يُرِيَانِهِ أَنَّهُمَا يَأْكُلاَنِ فَبَاتَا طَاوِيَيْنِ فَلَمَّا أَصْبَحَ غَدَا إِلَى رَسُولِ اللهِ ﷺ فَقَالَ ضَحِكَ اللهُ اللَّيْلَةَ أَوْ عَجِبَ مِنْ فَعَالِكُمَا فَأَنْزَلَ اللهُ ﴿ وَيُؤْثِرُونَ عَلَى أَنْفُسِهِمْ وَلَوْ كَانَ بِهِمْ خَصَاصَةٌ وَمَنْ يُوقَ شُحَّ نَفْسِهِ فَأُولَئِكَ هُمُ الْمُفْلِحُونَ ﴾ .

O RIJEČIMA VJEROVJESNIKOVIM, SALLALLAHU ALEJHI VE SELLEM: "PRIMITE OD DOBROČINITELJA MEĐU NJIMA, A OPROSTITE ONIMA KOJI LOŠE POSTUPAJU!"[3]

بَاب قَوْلُ النَّبِيِّ ﷺ
اقْبَلُوا مِنْ مُحْسِنِهِمْ وَتَجَاوَزُوا عَنْ مُسِيئِهِمْ

3799. PRIČAO MI JE Muhammed b. Jahja Ebu-Ali, njemu Šazan, brat Abdanov, a njemu njegov otac, kojeg je obavijestio Šu'be b. Hadždžadž, prenoseći od Hišam b. Zejda, da je čuo Enesa b. Malika da kazuje:
"Prošao je Ebu-Bekr, zajedno s Abbasom, radijallahu anhuma, pored nekog skupa ensarija na kojem su oni plakali. 'Šta vas je rasplakalo?', upitao ih je.
'Sjetili smo se sijela s Vjerovjesnikom, sallallahu alejhi ve sellem', odgovorili su. On je tada otišao Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, i obavijestio ga o tome.
"Omotao je" – kazuje dalje prenosilac – "Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rubove burde oko glave, izišao i popeo se na minber

٣٧٩٩. حَدَّثَنِي مُحَمَّدُ بْنُ يَحْيَى أَبُو عَلِيٍّ حَدَّثَنَا شَاذَانُ أَخُو عَبْدَانَ حَدَّثَنَا أَبِي أَخْبَرَنَا شُعْبَةُ بْنُ الْحَجَّاجِ عَنْ هِشَامِ بْنِ زَيْدٍ قَالَ سَمِعْتُ أَنَسَ بْنَ مَالِكٍ يَقُولُ مَرَّ أَبُو بَكْرٍ وَالْعَبَّاسُ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا بِمَجْلِسٍ مِنْ مَجَالِسِ الأَنْصَارِ وَهُمْ يَبْكُونَ فَقَالَ مَا يُبْكِيكُمْ قَالُوا ذَكَرْنَا مَجْلِسَ النَّبِيِّ ﷺ مِنَّا فَدَخَلَ عَلَى النَّبِيِّ ﷺ فَأَخْبَرَهُ بِذَلِكَ قَالَ فَخَرَجَ النَّبِيُّ ﷺ وَقَدْ عَصَبَ عَلَى رَأْسِهِ حَاشِيَةَ بُرْدٍ قَالَ فَصَعِدَ الْمِنْبَرَ وَلَمْ يَصْعَدْهُ بَعْدَ ذَلِكَ الْيَوْمِ فَحَمِدَ اللهَ وَأَثْنَى عَلَيْهِ

1 Da ne bismo ulazili u filozofsko-teološke rasprave o Allahovim svojstvima, podsjetit ćemo samo na pravilo kojeg se drže oni koji pripadaju ehli-sunnetu kada govore o Njegovim uzvišenim svojstvima: "Uzvišenog Allaha opisujemo onako kako je On sam Sebe opisao, ili kako Ga je opisao Njegov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, bez dodavanja ili oduzimanja bilo čega, ili personificiranja Njegove Ličnosti."

2 Tekst ovog hadisa ponavlja se u hadisu br. 4889.

3 Ovo se ne odnosi na šerijatske kazne i prava ljudi. (prim.rec.)

– nikad poslije toga se nije popeo na minber. Izrekao je pohvalu i zahvalu Allahu, a onda rekao: ‘Oporučujem vam ensarije, jer su oni moja utroba i najprisniji povjerenici![4] Izvršili su sve svoje obaveze, ostaje još da uzmu svoja prava. Primite zato od dobročinitelja među njima, a oprostite onima koji loše postupaju!’”[5]

ثُمَّ قَالَ أُوصِيكُمْ بِالأَنْصَارِ فَإِنَّهُمْ كَرِشِي وَعَيْبَتِي وَقَدْ قَضَوُا الَّذِي عَلَيْهِمْ وَبَقِيَ الَّذِي لَهُمْ فَاقْبَلُوا مِنْ مُحْسِنِهِمْ وَتَجَاوَزُوا عَنْ مُسِيئِهِمْ .

3800. PRIČAO NAM JE Ahmed b. Ja‘kub, a njemu Ibn-Gasil, koji je čuo Ikrimu, a on Ibn-Abbasa, radijallahu anhu, da je kazivao:
“Izišao je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, s ogrtačem na ramenima i turbanom masne sive boje, pa se popeo na minber, izrekao pohvalu i zahvalu Allahu, a onda rekao: ‘I nakon zahvale, o ljudi, svijet će se množiti i povećavati, a ensarija će biti sve manje sve dok ne budu kao so u hrani.[6] Kome od vas bude povjereno nešto, pa on nekoga ošteti ili nekome od koristi bude, neka primi od onih koji dobro čine, a oprosti onima koji loše postupaju!’”

٣٨٠٠. حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ يَعْقُوبَ حَدَّثَنَا ابْنُ الْغَسِيلِ سَمِعْتُ عِكْرِمَةَ يَقُولُ سَمِعْتُ ابْنَ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا يَقُولُ خَرَجَ رَسُولُ اللهِ ﷺ وَعَلَيْهِ مِلْحَفَةٌ مُتَعَطِّفًا بِهَا عَلَى مَنْكِبَيْهِ وَعَلَيْهِ عِصَابَةٌ دَسْمَاءُ حَتَّى جَلَسَ عَلَى الْمِنْبَرِ فَحَمِدَ اللهَ وَأَثْنَى عَلَيْهِ ثُمَّ قَالَ أَمَّا بَعْدُ أَيُّهَا النَّاسُ فَإِنَّ النَّاسَ يَكْثُرُونَ وَتَقِلُّ الأَنْصَارُ حَتَّى يَكُونُوا كَالْمِلْحِ فِي الطَّعَامِ فَمَنْ وَلِيَ مِنْكُمْ أَمْرًا يَضُرُّ فِيهِ أَحَدًا أَوْ يَنْفَعُهُ فَلْيَقْبَلْ مِنْ مُحْسِنِهِمْ وَيَتَجَاوَزْ عَنْ مُسِيئِهِمْ .

3801. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Beššar, njemu Gunder, a ovom Šu‘ba, da je čuo Katade, koji prenosi od Enesa b. Malika, radijallahu anhu, a ovaj od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, da je rekao:
“Ensarije su moja utroba i najprisniji povjerenici; ljudi će se množiti a ensarije umanjivati (izumirati), pa primite od dobrotvora među njima, a oprostite onima koji loše postupaju!”

٣٨٠١. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ بَشَّارٍ حَدَّثَنَا غُنْدَرٌ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ قَالَ سَمِعْتُ قَتَادَةَ عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ الأَنْصَارُ كَرِشِي وَعَيْبَتِي وَالنَّاسُ سَيَكْثُرُونَ وَيَقِلُّونَ فَاقْبَلُوا مِنْ مُحْسِنِهِمْ وَتَجَاوَزُوا عَنْ مُسِيئِهِمْ .

---

4 Ovdje je izražena Vjerovjesnikova rječitost i konciznost u govoru. Jer poredi ensarije sa utrobom (buragom) životinja u koji dospijeva hrana od koje se one poslije razvijaju (entum keriši). Druga riječ koju je upotrijebio (‘ajbeti) označava mjesto gdje čovjek ostavlja svoje najvrednije stvari. (prim. rec.)

5 Ovaj hadis ponavlja se u hadisu br. 3801.

6 Ensarije su uspoređene sa solju zbog njihove malobrojnosti i važnosti, baš kao što je so važna za hranu. (prim. rec.)

O VRLINAMA SA‘DA B. MU‘AZA, RADIJALLAHU ANHU

باب مَنَاقِبُ سَعْدِ بْنِ مُعَاذٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ

3802. PRIČAO MI JE Muhammed b. Beššar, njemu Gunder, a ovom Šu‘ba, prenoseći od Ebu-Ishaka, koji kaže kako je čuo Beraa, radijallahu anhu, da je kazivao:
“Vjerovjesniku je, sallallahu alejhi ve sellem, darovan svileni ogrtač; njegovi su ga drugovi doticali, čudeći se njegovoj mehkoći, pa im je on rekao: ‘Čudite se mehkoći ovoga, a mahrame[1] Sa‘d b. Mu‘aza još su bolje (ili je rekao: nježnije).’”
Ovaj hadis prenose još i Katada te Zuhri, a čuli su ga od Enes b. Malika, koji ga prenosi od Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem.

٣٨٠٢. حَدَّثَنِي مُحَمَّدُ بْنُ بَشَّارٍ حَدَّثَنَا غُنْدَرٌ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ عَنْ أَبِي إِسْحَاقَ قَالَ سَمِعْتُ الْبَرَاءَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ يَقُولُ أُهْدِيَتْ لِلنَّبِيِّ ﷺ حُلَّةُ حَرِيرٍ فَجَعَلَ أَصْحَابُهُ يَمَسُّونَهَا وَيَعْجَبُونَ مِنْ لِينِهَا فَقَالَ أَتَعْجَبُونَ مِنْ لِينِ هَذِهِ لَمَنَادِيلُ سَعْدِ بْنِ مُعَاذٍ خَيْرٌ مِنْهَا أَوْ أَلْيَنُ رَوَاهُ قَتَادَةُ وَالزُّهْرِيُّ سَمِعَا أَنَسًا عَنِ النَّبِيِّ ﷺ.

3803. PRIČAO MI JE Muhammed b. Musenna, njemu Fadl b. Musavir, zet Ebu-Avanin, kojem je pričao Ebu-Avan, prenoseći od A‘meša, on od Ebu-Sufjana, a ovaj od Džabira, radijallahu anhu, da je kazivao kako je čuo Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, kad je rekao:
“Arš se zatresao zbog smrti Sa‘d b. Mu‘aza!”
A‘meš prenosi od Ebu-Saliha, on od Džabira, a ovaj od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, isto.
Neki je čovjek rekao Džabiru: “Bera’ kaže: ‘Zatresla se nosiljka (na kojoj je prenesen kada je umro)...’”, pa mu je on odgovorio: “Između ove dvije plemenske zajednice[2] bila je mržnja. Čuo sam Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, kad je rekao: ‘Zatresao se Arš Milostivoga zbog smrti Sa‘d b. Mu‘aza!’”

٣٨٠٣. حَدَّثَنِي مُحَمَّدُ بْنُ الْمُثَنَّى حَدَّثَنَا فَضْلُ بْنُ مُسَاوِرٍ خَتَنُ أَبِي عَوَانَةَ حَدَّثَنَا أَبُو عَوَانَةَ عَنِ الأَعْمَشِ عَنْ أَبِي سُفْيَانَ عَنْ جَابِرٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ سَمِعْتُ النَّبِيَّ ﷺ يَقُولُ اهْتَزَّ الْعَرْشُ لِمَوْتِ سَعْدِ بْنِ مُعَاذٍ وَعَنِ الأَعْمَشِ حَدَّثَنَا أَبُو صَالِحٍ عَنْ جَابِرٍ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ مِثْلَهُ فَقَالَ رَجُلٌ لِجَابِرٍ فَإِنَّ الْبَرَاءَ يَقُولُ اهْتَزَّ السَّرِيرُ فَقَالَ إِنَّهُ كَانَ بَيْنَ هَذَيْنِ الْحَيَّيْنِ ضَغَائِنُ سَمِعْتُ النَّبِيَّ ﷺ يَقُولُ اهْتَزَّ عَرْشُ الرَّحْمَنِ لِمَوْتِ سَعْدِ بْنِ مُعَاذٍ.

---

1 U drugom predanju kaže se da je riječ o mahramama u Džennetu. (prim. rec.)

2 Tj. između plemena Evs i Hazredž. Ovdje se da primijetiti Džabirovo čuđenje Berau, koji je iz istog plemena kao i Sa‘d, dakle iz plemena Evs. Međutim, Džabiru, koji je iz plemena Hazredž, ne smeta to ranije neprijateljstvo njegova i Sa‘dova plemena da bi bio pravedan i istinoljubiv. Tako je on potvrdio ono što je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao za Sa‘da, koji nije bio njegov suplemenik. Uostalom, hadis o tome da se Arš zatresao zbog smrti Sa‘da b Mu‘aza prenosi više od deset Poslanikovih, sallallahu alejhi ve sellem, drugova i on se, osim u Buharijevu *Sahihu*, nalazi još i u Muslimovu *Sahihu*, tako da se njegova vjerodostojnost ne dovodi u pitanje. Sa‘d ima velike vrijednosti i vrline. Prenosi se da su licemjeri za njegovu dženazu rekli: “Nije bilo lakše dženaze za nošenje.” Na to je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, odgovorio: “Sa‘da su nosili meleci.”

3804. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Ar‘ara, a njemu Šu‘ba, prenoseći od Sa‘d b. Ibrahima, on od Ebu-Umame b. Sehl b. Hunejfa, a ovaj od Ebu-Seida Hudrija, radijallahu anhu, da su ljudi[3] prihvatili da im Sa‘d b. Mu‘az sudi. Poslao je (Vjerovjesnik) po njega, pa je on došao na magarcu. Kada se približio džamiji, Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, reče: ‘Ustanite najboljemu od vas (ili je rekao: svome prvaku)’, i dodade: ‘Sa‘de, ovi žele tvoju presudu!’
‘Ja im presuđujem’, reče on, ‘da im budu pobijeni vojnici, a žene i djeca da budu porobljeni!’
‘Presudio si po Allahovu sudu, ili po sudu Vladara!’, reče (Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem).”

٣٨٠٤. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَرْعَرَةَ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ عَنْ سَعْدِ بْنِ إِبْرَاهِيمَ عَنْ أَبِي أُمَامَةَ بْنِ سَهْلِ بْنِ حُنَيْفٍ عَنْ أَبِي سَعِيدٍ الْخُدْرِيِّ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ أَنَّ أُنَاسًا نَزَلُوا عَلَى حُكْمِ سَعْدِ بْنِ مُعَاذٍ فَأَرْسَلَ إِلَيْهِ فَجَاءَ عَلَى حِمَارٍ فَلَمَّا بَلَغَ قَرِيبًا مِنَ الْمَسْجِدِ قَالَ النَّبِيُّ ﷺ قُومُوا إِلَى خَيْرِكُمْ أَوْ سَيِّدِكُمْ فَقَالَ يَا سَعْدُ إِنَّ هَؤُلَاءِ نَزَلُوا عَلَى حُكْمِكَ قَالَ فَإِنِّي أَحْكُمُ فِيهِمْ أَنْ تُقْتَلَ مُقَاتِلَتُهُمْ وَتُسْبَى ذَرَارِيُّهُمْ قَالَ حَكَمْتَ بِحُكْمِ اللهِ أَوْ بِحُكْمِ الْمَلِكِ .

O VRLINAMA USEJD B. HUDAJRA I ABBAD B. BIŠRA, RADIJALLAHU ANHUMA

بَاب مَنْقَبَةُ أُسَيْدِ بْنِ حُضَيْرٍ وَعَبَّادِ بْنِ بِشْرٍ رضي الله عنهما

3805. PRIČAO NAM JE Ali b. Muslim, njemu Habban b. Hilal, a ovom Hemmam, kojeg je obavijestio Katade, prenoseći od Enesa, radijallahu anhu, da su dva čovjeka izišla od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, u mrkloj noći; nur im je svijetlio sve dok se nisu rastavili, a onda se i svjetlo rastavilo s njima.
Ma‘mer prenosi od Sabita, a on od Enesa su to bili Usejd b. Hudajr i jedan ensarija.
Hammad veli da im je kazivao Sabit, prenoseći od Enesa (riječi): “Kod Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, bili su Usejd b. Hudajr i Abbad.”

٣٨٠٥. حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ مُسْلِمٍ حَدَّثَنَا حَبَّانُ ابْنُ هِلَالٍ حَدَّثَنَا هَمَّامٌ أَخْبَرَنَا قَتَادَةُ عَنْ أَنَسٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ أَنَّ رَجُلَيْنِ خَرَجَا مِنْ عِنْدِ النَّبِيِّ ﷺ فِي لَيْلَةٍ مُظْلِمَةٍ وَإِذَا نُورٌ بَيْنَ أَيْدِيهِمَا حَتَّى تَفَرَّقَا فَتَفَرَّقَ النُّورُ مَعَهُمَا وَقَالَ مَعْمَرٌ عَنْ ثَابِتٍ عَنْ أَنَسٍ إِنَّ أُسَيْدَ بْنَ حُضَيْرٍ وَرَجُلًا مِنَ الْأَنْصَارِ وَقَالَ حَمَّادٌ أَخْبَرَنَا ثَابِتٌ عَنْ أَنَسٍ كَانَ أُسَيْدُ بْنُ حُضَيْرٍ وَعَبَّادُ بْنُ بِشْرٍ عِنْدَ النَّبِيِّ ﷺ .

3 Tj. pleme Benu-Kurejza, nakon što je prekršilo dogovor.

O VRLINAMA MU‘AZ B. DŽEBELA, RADIJALLAHU ANHU

باب مناقب مُعَاذ بْنِ جبل رضي الله عنهُ

3806. PRIČAO MI JE Muhammed b. Beššar, njemu Gunder, a ovom Šu‘ba, prenoseći od Amra, on od Ibrahima, ovaj od Mesruka, a on od Abdullaha b. Amra, radijallahu anhuma, (da je kazivao):
“Čuo sam Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, kad je rekao: ‘Preuzmite učenje Kur‘ana od četverice: Ibn-Mes‘uda, Salima, štićenika (oslobođenog roba) Ebu-Huzejfinog, Ubejja i Mu‘az b. Džebela.‘“

٣٨٠٦. حَدَّثَنِي مُحَمَّدُ بْنُ بَشَّارٍ حَدَّثَنَا غُنْدَرٌ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ عَنْ عَمْرٍو عَنْ إِبْرَاهِيمَ عَنْ مَسْرُوقٍ عَنْ عَبْدِاللهِ بْنِ عَمْرٍو رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا سَمِعْتُ النَّبِيَّ ﷺ يَقُولُ اسْتَقْرِئُوا الْقُرْآنَ مِنْ أَرْبَعَةٍ مِنِ ابْنِ مَسْعُودٍ وَسَالِمٍ مَوْلَى أَبِي حُذَيْفَةَ وَأُبَيٍّ وَمُعَاذِ بْنِ جَبَلٍ .

O VRLINAMA SA‘D B. UBADE, RADIJALLAHU ANHU

باب مَنْقَبَةُ سَعْدِ بْنِ عُبَادَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ

Aiša veli: “I prije je bio dobar čovjek.”

وَقَالَتْ عَائِشَةُ وَكَانَ قَبْلَ ذَلِكَ رَجُلاً صَالِحًا .

3807. PRIČAO NAM JE Ishak, njemu Abdus-Samed, ovom Šu‘ba, a ovom Katade, da je čuo Enes b. Malika, radijallahu anhu, da je Ebu-Usejd kazivao:
“Allahov Poslanik je, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: ‘Najbolje ensarijske kuće su kuće one Benu-Nedždžara, zatim Benu-Abdul-Ešhela, potom Benu-Harisa b. Hazredža, pa onda Benu-Saide; a u svakoj je ensarijskoj kući dobro.’ Na to Sa‘d b. Ubada, jedan od prvaka u islamu, reče: ‘Vidim da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, (neke) postavio iznad nas!’
‘Pa i vama je davao prednost nad mnogim ljudima!’, rečeno mu je.”

٣٨٠٧. حَدَّثَنَا إِسْحَاقُ حَدَّثَنَا عَبْدُالصَّمَدِ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ حَدَّثَنَا قَتَادَةُ قَالَ سَمِعْتُ أَنَسَ بْنَ مَالِكٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ أَبُو أُسَيْدٍ قَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ خَيْرُ دُورِ الأَنْصَارِ بَنُو النَّجَّارِ ثُمَّ بَنُو عَبْدِالأَشْهَلِ ثُمَّ بَنُو الْحَارِثِ بْنِ الْخَزْرَجِ ثُمَّ بَنُو سَاعِدَةَ وَفِي كُلِّ دُورِ الأَنْصَارِ خَيْرٌ فَقَالَ سَعْدُ بْنُ عُبَادَةَ وَكَانَ ذَا قِدَمٍ فِي الإِسْلَامِ أَرَى رَسُولَ اللهِ ﷺ قَدْ فَضَّلَ عَلَيْنَا فَقِيلَ لَهُ قَدْ فَضَّلَكُمْ عَلَى نَاسٍ كَثِيرٍ .

O VRLINAMA UBEJJ B. KA‘BA, RADIJALLAHU ANHU

باب مناقب أُبيّ بن كعب رضي الله عنه

3808. PRIČAO NAM JE Ebul-Velid, a njemu Šu‘ba, prenoseći od Amr b. Murre, on od Ibrahima, a on od Mesruka da je kazivao:
“Spomenut je Abdullah b. Mes‘ud, a tu je bio prisutan Abdullah b. Amr, pa je rekao: ‘To je čovjek kojeg ne prestajem voljeti, jer sam čuo Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, kad je rekao: ‘Uzmite Kur‘an od četverice: od Abdullaha b. Mes‘uda – od njega je počeo, od Salima, štićenika (oslobođenog roba) Ebu-Huzejfinog, od Mu‘az b. Džebela i od Ubejj b. Ka‘ba.‘”

٣٨٠٨. حَدَّثَنَا أَبُو الْوَلِيدِ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ عَنْ عَمْرِو بْنِ مُرَّةَ عَنْ إِبْرَاهِيمَ عَنْ مَسْرُوقٍ قَالَ ذُكِرَ عَبْدُاللهِ بْنُ مَسْعُودٍ عِنْدَ عَبْدِاللهِ بْنِ عَمْرٍو فَقَالَ ذَاكَ رَجُلٌ لاَ أَزَالُ أُحِبُّهُ سَمِعْتُ النَّبِيَّ ﷺ يَقُولُ خُذُوا الْقُرْآنَ مِنْ أَرْبَعَةٍ مِنْ عَبْدِاللهِ بْنِ مَسْعُودٍ فَبَدَأَ بِهِ وَسَالِمٍ مَوْلَى أَبِي حُذَيْفَةَ وَمُعَاذِ بْنِ جَبَلٍ وَأُبَيِّ بْنِ كَعْبٍ .

3809. PRIČAO MI JE Muhammed b. Beššar, njemu Gunder, koji je čuo Šu‘bu, a on Katadu, prenoseći od Enes b. Malika, radijallahu anhu, (da je kazivao):
“Vjerovjesnik je, sallallahu alejhi ve sellem, rekao Ubejju: ‘Allah mi je zapovjedio da ti proučim *Lem jekunil-lezine keferu min ehlil-kitabi...*’
‘I spomenuo je mene?!’, upitao je on.
‘Da!’, odgovorio je (Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem). Ubejj je tada zaplakao.”[1]

٣٨٠٩. حَدَّثَنِي مُحَمَّدُ بْنُ بَشَّارٍ حَدَّثَنَا غُنْدَرٌ قَالَ سَمِعْتُ شُعْبَةَ سَمِعْتُ قَتَادَةَ عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ رَضِي اللهُ عَنْهُ قَالَ النَّبِيُّ ﷺ لأُبَيٍّ إِنَّ اللهَ أَمَرَنِي أَنْ أَقْرَأَ عَلَيْكَ ﴿ لَمْ يَكُنِ الَّذِينَ كَفَرُوا مِنْ أَهْلِ الْكِتَابِ ﴾ قَالَ وَسَمَّانِي قَالَ نَعَمْ فَبَكَى .

O VRLINAMA ZEJD B. SABITA, RADIJALLAHU ANHU

باب مناقب زيد بن ثابت رضي الله عنه

3810. PRIČAO MI JE Muhammed b. Beššar, njemu Jahja, a ovom Šu‘ba, prenoseći od Katade, a on od Enesa, radijallahu anhu, (da je kazivao): “Četverica su u doba Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, naučila napamet cijeli Kur‘an i sva četverica su ensarije: Ubejj, Mu‘az b. Džebel, Ebu-Zejd i Zejd b. Sabit.”[2] Upitao sam Enesa: “Ko je Ebu-Zejd?”, pa mi je on odgovorio: “Moj rođak s očeve strane.”

٣٨١٠. حَدَّثَنِي مُحَمَّدُ بْنُ بَشَّارٍ حَدَّثَنَا يَحْيَى حَدَّثَنَا شُعْبَةُ عَنْ قَتَادَةَ عَنْ أَنَسٍ رَضِي اللهُ عَنْهُ جَمَعَ الْقُرْآنَ عَلَى عَهْدِ النَّبِيِّ ﷺ أَرْبَعَةٌ كُلُّهُمْ مِنَ الأَنْصَارِ أُبَيٌّ وَمُعَاذُ بْنُ جَبَلٍ وَأَبُو زَيْدٍ وَزَيْدُ بْنُ ثَابِتٍ قُلْتُ لأَنَسٍ مَنْ أَبُو زَيْدٍ قَالَ أَحَدُ عُمُومَتِي .

1 Ovaj hadis navodi se u hadisima br. 4959, 4960 i 4961.

2 Tekst ovog hadisa navodi se i u hadisima br. 3996, 5003 i 5004.

O VRLINAMA EBU-TALHINIM, RADIJALLAHU ANHU

باب مناقب أبي طلحة رضي الله عنه

3811. PRIČAO NAM JE Ebu-Ma'mer, njemu Abdul-Varis, a ovom Abdul-Aziz, prenoseći od Enesa, radijallahu anhu, da je kazivao: “Na dan Uhuda ljudi su ustuknuli od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, a Ebu-Talha bio je ispred njega i štitio ga svojim kožnim štitom. Bio je izvanredan strijelac i snažno je odapinjao (strijele), a toga je dana (zatežući tetivu) polomio dva (ili tri) luka. Dešavalo se da čovjek prođe s tobolcem strijela. On bi tada povikao: ‘Daj ih Ebu-Talhi!’
Tada se je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, gledajuću u ljude, isturio, dok mu je Ebu-Talha govorio: ‘Allahov Vjerovjesniče, žrtvovao bih za tebe i oca i majku, nemoj se izlagati, pogodit će te strijela! Moja prsa su štit tvojim prsima!’ Vidio sam Aišu, kćerku Ebu-Bekrovu, i Umm-Sulejm, zavrnutih nogavica, na čijim sam nogama vidio halhale,[1] kako na leđima nose mješine s vodom i poje ljude; potom se ponovo vraćaju, pune ih i daju ljudima. Ebu-Talhi sablja je ispadala dva-tri puta.”

٣٨١١. حَدَّثَنَا أَبُو مَعْمَرٍ حَدَّثَنَا عَبْدُالْوَارِثِ حَدَّثَنَا عَبْدُالْعَزِيزِ عَنْ أَنَسٍ رَضِي الله عَنْهُ قَالَ لَمَّا كَانَ يَوْمُ أُحُدٍ انْهَزَمَ النَّاسُ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ وَأَبُو طَلْحَةَ بَيْنَ يَدَيِ النَّبِيِّ ﷺ مُجَوِّبٌ بِهِ عَلَيْهِ بِحَجَفَةٍ لَهُ وَكَانَ أَبُو طَلْحَةَ رَجُلاً رَامِيًا شَدِيدَ الْقِدِّ يَكْسِرُ يَوْمَئِذٍ قَوْسَيْنِ أَوْ ثَلاَثًا وَكَانَ الرَّجُلُ يَمُرُّ مَعَهُ الْجَعْبَةُ مِنَ النَّبْلِ فَيَقُولُ انْشُرْهَا لأَبِي طَلْحَةَ فَأَشْرَفَ النَّبِيُّ ﷺ يَنْظُرُ إِلَى الْقَوْمِ فَيَقُولُ أَبُو طَلْحَةَ يَا نَبِيَّ اللهِ بِأَبِي أَنْتَ وَأُمِّي لاَ تُشْرِفْ يُصِيبُكَ سَهْمٌ مِنْ سِهَامِ الْقَوْمِ نَحْرِي دُونَ نَحْرِكَ وَلَقَدْ رَأَيْتُ عَائِشَةَ بِنْتَ أَبِي بَكْرٍ وَأُمَّ سُلَيْمٍ وَإِنَّهُمَا لَمُشَمِّرَتَانِ أَرَى خَدَمَ سُوقِهِمَا تُنْقِزَانِ الْقِرَبَ عَلَى مُتُونِهِمَا تُفْرِغَانِهِ فِي أَفْوَاهِ الْقَوْمِ ثُمَّ تَرْجِعَانِ فَتَمْلآنِهَا ثُمَّ تَجِيئَانِ فَتُفْرِغَانِهِ فِي أَفْوَاهِ الْقَوْمِ وَلَقَدْ وَقَعَ السَّيْفُ مِنْ يَدَيْ أَبِي طَلْحَةَ إِمَّا مَرَّتَيْنِ وَإِمَّا ثَلاَثًا.

1 Ovo je bilo prije naredbe o hidžabu (prim. rec.)

O VRLINAMA ABDULLAH B. SELAMA, RADIJALLAHU ANHU

باب مَنَاقِبُ عَبْدِاللهِ بْنِ سَلامٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ

3812. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Jusuf, da je čuo Malika, kako kazuje prenoseći od Ebu-Nadra, štićenika Umer b. Ubejdullaha, on od Amir b. Sa'da b. Ebu-Vekkasa, a ovaj od svoga oca da je rekao: "Nisam čuo da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, ikome ko hoda po zemlji rekao da je džennetlija, jedino Abdullah b. Selamu."
"U vezi s njim", rekao je (Sa'd), "objavljen je ajet: '... i ako je jedan od sinova Israilovih posvjedočio da je i on od Allaha...'[2]."
"Ne znam", rekao je (Abdullah b. Jusuf), "da li je (sam) Malik rekao da je ajet objavljen u vezi s ovim ili je to spomenuto (u sklopu) ovog hadisa."

٣٨١٢. حَدَّثَنَا عَبْدُاللهِ بْنُ يُوسُفَ قَالَ سَمِعْتُ مَالِكًا يُحَدِّثُ عَنْ أَبِي النَّضْرِ مَوْلَى عُمَرَ بْنِ عُبَيْدِاللهِ عَنْ عَامِرِ بْنِ سَعْدِ بْنِ أَبِي وَقَّاصٍ عَنْ أَبِيهِ قَالَ مَا سَمِعْتُ النَّبِيَّ ﷺ يَقُولُ لأَحَدٍ يَمْشِي عَلَى الأَرْضِ إِنَّهُ مِنْ أَهْلِ الْجَنَّةِ إِلاَّ لِعَبْدِاللهِ بْنِ سَلاَمٍ قَالَ وَفِيهِ نَزَلَتْ هَذِهِ الآيَةُ ﴿ وَشَهِدَ شَاهِدٌ مِنْ بَنِي إِسْرَائِيلَ عَلَى مِثْلِهِ ﴾ قَالَ لاَ أَدْرِي قَالَ مَالِكٌ الآيَةَ أَوْ فِي الْحَدِيثِ .

3813. PRIČAO MI JE Abdullah b. Muhammed, a njemu Ezher Seman, prenoseći od Ibn-Avna, on od Muhammeda, a ovaj od Kajs b. Ubade da je kazivao:
"Sjedio sam u Medinskoj džamiji kada je ušao čovjek; na licu su mu se vidjeli tragovi skrušenosti. 'Ovo je džennetlija!', rekoše prisutni. On je brzo klanjao dva rekata, a zatim izišao. Ja sam krenuo za njim i rekao mu: 'Kada si ušao u džamiju, ljudi su kazali: 'Ovo je džennetlija!"
'Allaha mi', reče on, 'niko ne treba govoriti ono što ne zna! Ispričat ću ti zašto. Sanjao sam, u doba Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, jedan san, pa sam mu ga ispričao. Vidio sam u snu kako boravim u nekoj bašči', veli on, opisujući njeno prostranstvo i zelenilo, 'u sredini je bio željezni stup čiji je donji dio bio u zemlji, a gornji sezao do nebesa. Na vrhu je bila drška u obliku petlje. Rekoše mi: 'Penji se!'
'Ne mogu!', odgovorio sam. Tada mi je došao sluga; zadigao mi je odjeću odzada, tako da sam se popeo na vrh i uhvatio se za dršku.

٣٨١٣. حَدَّثَنِي عَبْدُاللهِ بْنُ مُحَمَّدٍ حَدَّثَنَا أَزْهَرُ السَّمَّانُ عَنِ ابْنِ عَوْنٍ عَنْ مُحَمَّدٍ عَنْ قَيْسِ بْنِ عُبَادٍ قَالَ كُنْتُ جَالِسًا فِي مَسْجِدِ الْمَدِينَةِ فَدَخَلَ رَجُلٌ عَلَى وَجْهِهِ أَثَرُ الْخُشُوعِ فَقَالُوا هَذَا رَجُلٌ مِنْ أَهْلِ الْجَنَّةِ فَصَلَّى رَكْعَتَيْنِ تَجَوَّزَ فِيهِمَا ثُمَّ خَرَجَ وَتَبِعْتُهُ فَقُلْتُ إِنَّكَ حِينَ دَخَلْتَ الْمَسْجِدَ قَالُوا هَذَا رَجُلٌ مِنْ أَهْلِ الْجَنَّةِ قَالَ وَاللهِ مَا يَنْبَغِي لأَحَدٍ أَنْ يَقُولَ مَا لاَ يَعْلَمُ وَسَأُحَدِّثُكَ لِمَ ذَاكَ رَأَيْتُ رُؤْيَا عَلَى عَهْدِ النَّبِيِّ ﷺ فَقَصَصْتُهَا عَلَيْهِ وَرَأَيْتُ كَأَنِّي فِي رَوْضَةٍ ذَكَرَ مِنْ سَعَتِهَا وَخُضْرَتِهَا وَسْطَهَا عَمُودٌ مِنْ حَدِيدٍ أَسْفَلُهُ فِي الأَرْضِ وَأَعْلاَهُ فِي السَّمَاءِ فِي أَعْلاَهُ عُرْوَةٌ فَقِيلَ لِي ارْقَ قُلْتُ لاَ أَسْتَطِيعُ فَأَتَانِي مِنْصَفٌ فَرَفَعَ ثِيَابِي مِنْ خَلْفِي فَرَقِيتُ حَتَّى كُنْتُ فِي أَعْلاَهَا فَأَخَذْتُ بِالْعُرْوَةِ فَقِيلَ لَهُ اسْتَمْسِكْ

2 El-Ahkaf, 10.

'Drži se!', rekoše mi. Probudio sam se, a ona je bila u mojoj ruci.[1] Ispričao sam to Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, pa mi je on rekao: 'Ta bašča je islam, a stup je stup islama. Ta drška u obliku petlje jeste 'veza čvrsta'; bit ćeš u islamu do smrti." Taj čovjek bio je Abdullah b. Selam."[2] Kazivao mi je Halifa: "Pričao nam je Mu'az, a njemu Ibn-Avn, prenoseći od Muhammeda, da mu je pričao Kajs b. Ubade, prenoseći od od Ibn-Selama, koji je govorio *vesif* umjesto *minsaf*."[3]

فَاسْتَيْقَظْتُ وَإِنَّهَا لَفِي يَدِي فَقَصَصْتُهَا عَلَى النَّبِيِّ ﷺ قَالَ تِلْكَ الرَّوْضَةُ الإِسْلاَمُ وَذَلِكَ الْعَمُودُ عَمُودُ الإِسْلاَمِ وَتِلْكَ الْعُرْوَةُ عُرْوَةُ الْوُثْقَى فَأَنْتَ عَلَى الإِسْلاَمِ حَتَّى تَمُوتَ وَذَاكَ الرَّجُلُ عَبْدُ اللهِ بْنُ سَلاَمٍ و قَالَ لِي خَلِيفَةُ حَدَّثَنَا مُعَاذٌ حَدَّثَنَا ابْنُ عَوْنٍ عَنْ مُحَمَّدٍ حَدَّثَنَا قَيْسُ بْنُ عُبَادٍ عَنِ ابْنِ سَلاَمٍ قَالَ وَصِيفٌ مَكَانَ مِنْصَفٌ .

3814. PRIČAO NAM JE Sulejman b. Harb, a njemu Šu'ba, prenoseći od Seid b. Ebu-Burde, a on od svoga oca (da je kazivao):
"Došao sam u Medinu i susreo Abdullah b. Selama, radijallahu anhu, pa mi je on rekao: 'Zar nećeš doći i ući u kuću[4] da te ponudim kašom i hurmama? Ti si u zemlji', nastavio je on, 'u kojoj je kamata raširena. Ako ti neko bude dužan, pa ti pokloni tovar slame ili tovar ječma ili tovar piće (stočna hrana), to je kamata.'"
En-Nadr, Ebu-Davud i Vehb od Šu'be ne prenose ovo o kući.

٣٨١٤. حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ حَرْبٍ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ عَنْ سَعِيدِ بْنِ أَبِي بُرْدَةَ عَنْ أَبِيهِ أَتَيْتُ الْمَدِينَةَ فَلَقِيتُ عَبْدَ اللهِ بْنَ سَلاَمٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ فَقَالَ أَلاَ تَجِيءُ فَأُطْعِمَكَ سَوِيقًا وَتَمْرًا وَتَدْخُلَ فِي بَيْتٍ ثُمَّ قَالَ إِنَّكَ بِأَرْضٍ الرِّبَا بِهَا فَاشٍ إِذَا كَانَ لَكَ عَلَى رَجُلٍ حَقٌّ فَأَهْدَى إِلَيْكَ حِمْلَ تِبْنٍ أَوْ حِمْلَ شَعِيرٍ أَوْ حِمْلَ قَتٍّ فَلاَ تَأْخُذْهُ فَإِنَّهُ رِبًا وَلَمْ يَذْكُرِ النَّضْرُ وَأَبُو دَاوُدَ وَوَهْبٌ عَنْ شُعْبَةَ الْبَيْتَ .

O VJEROVJESNIKOVOJ ŽENIDBI HATIDŽOM, RADIJALLAHU ANHA, I NJENIM VRLINAMA

بَاب تَزْوِيجِ النَّبِيِّ ﷺ خَدِيجَةَ وَفَضْلِهَا رَضِيَ اللهُ عَنْهَا

3815. PRIČAO MI JE Muhammed, kojeg je obavijestio Abde, prenoseći od Hišam b. Urve, a on od svoga oca, da je čuo Abdullah b. Dža'fera, on Aliju, radijallahu anhu, a on Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, kad je rekao...;

٣٨١٥. حَدَّثَنِي مُحَمَّدٌ أَخْبَرَنَا عَبْدَةُ عَنْ هِشَامِ ابْنِ عُرْوَةَ عَنْ أَبِيهِ قَالَ سَمِعْتُ عَبْدَ اللهِ بْنَ جَعْفَرٍ قَالَ سَمِعْتُ عَلِيًّا رَضِيَ اللهُ عَنْهُ يَقُولُ سَمِعْتُ رَسُولَ اللهِ ﷺ يَقُولُ ح حَدَّثَنِي صَدَقَةُ

1 Zapravo, on se probudio u trenutku kada je uzeo tu dršku o obliku petlje. Nema predanja o tome da je ona ostala u njegovoj ruci i na javi. Međutim, i ako bismo na temelju jezičkog značenja shvatili da mu je ostala u ruci i na javi, moramo znati da je Allah, doista, Svemogući. A moguće je da se željelo kazati kako je ruka ostala zatvorena i nakon buđenja kao posljedica djelovanja do kojeg je došlo u snu.

2 Tekst ovog hadisa ponavlja se u hadisima br. 7010 i 7014.

3 *Vesif* i *minsaf* su dvije riječi istog značenja, a znače mladi sluga ili sluškinja.

4 Kao znak počasti jer je u nju ulazio Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem. (prim. rec.)

a PRIČAO MI JE i Sadeka, kojeg je obavijestio Abde, prenoseći od Hišama b. Urve, a on od svoga oca, da je čuo Abdullaha b. Dža'fera, kako prenosi od Alije b. Ebu-Taliba, radijallahu anhu, da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Najbolja[5] je žena Merjem, i najbolja je žena Hatidža[6]."

أَخْبَرَنَا عَبْدَةُ عَنْ هِشَامٍ عَنْ أَبِيهِ قَالَ سَمِعْتُ عَبْدَاللهِ بْنَ جَعْفَرٍ عَنْ عَلِيِّ بْنِ أَبِي طَالِبٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ خَيْرُ نِسَائِهَا مَرْيَمُ وَخَيْرُ نِسَائِهَا خَدِيجَةُ .

3816. PRIČAO NAM JE Seid b. Ufejr, a njemu Lejs da mu je pisao Hišam b. Urva, prenoseći od svoga oca, a on od Aiše, radijallahu anha, da je kazivala: "Nisam bila ljubomorna ni na jednu Vjerovjesnikovu, sallallahu alejhi ve sellem, ženu kao što sam bila ljubomorna[7] na Hatidžu, koja je umrla prije nego što sam se ja udala za njega. To je zato što sam slušala Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, kako je spominje; Allah mu je naredio da je obraduje kućom od šupljeg biserja. Kad god bi zaklao ovcu, podijelio bi njezinim prijateljicama mesa, onoliko koliko bi im bilo dovoljno."[8]

٣٨١٦. حَدَّثَنَا سَعِيدُ بْنُ عُفَيْرٍ حَدَّثَنَا اللَّيْثُ قَالَ كَتَبَ إِلَيَّ هِشَامٌ عَنْ أَبِيهِ عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهَا قَالَتْ مَا غِرْتُ عَلَى امْرَأَةٍ لِلنَّبِيِّ ﷺ مَا غِرْتُ عَلَى خَدِيجَةَ هَلَكَتْ قَبْلَ أَنْ يَتَزَوَّجَنِي لِمَا كُنْتُ أَسْمَعُهُ يَذْكُرُهَا وَأَمَرَهُ اللهُ أَنْ يُبَشِّرَهَا بِبَيْتٍ مِنْ قَصَبٍ وَإِنْ كَانَ لَيَذْبَحُ الشَّاةَ فَيُهْدِي فِي خَلَائِلِهَا مِنْهَا مَا يَسَعُهُنَّ .

5 Tajbi kaže kako se podrazumijeva da je Merjem bila najbolja u svome ummetu, a Hatidža u svome. Zbog toga je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, spomenuo obje ponaosob. Mnogi komentatori smatraju da se u ovom hadisu govori o tome kako je Merjem bila najbolja žena u svoje doba, a Hatidža u svoje.U predanju koje potječe od Veki'a, a bilježi ga Muslim, kaže se: "... pokaza Veki', prema nebesima i zemlji..." Time se, čini se, želi kazati da je to o čemu se govori - dunjaluk. To tvrdi i Kurtubi. U pojašnjenju ovakvog mišljenja još se kaže da, ako je hadis izrečen prije Hatidžine smrti, onda se želi kazati kako je Merjemina duša na nebesima, pa je on (Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem) zato pokazao na nebesa kad je nju spomenuo, a na zemlju kad je spomenuo Hatidžu, pošto je ona bila još živa, na zemlji. U slučaju, pak, da je to izgovoreno nakon Hatidžine smrti, onda se željelo kazati kako su njih dvije najbolje žene kojima su uzete duše i odnesene na nebesa i najbolje žene čija su tijela pokopana u zemlju. Bezzar i Taberani bilježe predanje od Ammar b. Jasira u kojem se kaže: "U mom se ummetu Hatidži daje prednost, kao što se prednost daje Merjemi nad ženama svjetova." Ovo je predanje s hasen (dobrim) senedom; njime se dokazuje prednost i veća vrijednost Hatidže u poređenju s Aišom. Nesai bilježi predanje od Ibn-Abbasa sa sahih senedom, a bilježi ga i Hakim; u njemu se kaže: "Najodabranije su žene u Džennetu Hatidža, Fatima, Merjem i Asija."

6 Hatidža je prva žena kojom se oženio Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem. Po mišljenju većine učenjaka, on se njome oženio u dvadeset i petoj godini. Ona je ranije bila udata za Ebu-Halu, koji je umro u džahilijjetu. Prije ženidbe Muhammed je, sallallahu alejhi ve sellem, putovao kao njezin trgovac - zastupnik u Siriju, s njezinim imetkom, pa je ona vidjela da je on pošten i vrijedan. U džahilijjetu su Hatidžu prozvali *Čistunica*. Umrla je deset godina nakon početka poslanstva. Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, živio je s njom dvadeset i pet godina. Bila je najodabranija njegova žena.

7 Na temelju ovoga može se zaključiti da su ljubomorne bile i najodabranije žene na svijetu, a kad su one bile ljubomorne, kako je tek s ostalim ženama. Aiša je bila ljubomorna na Poslanikove, sallallahu alejhi ve sellem, supruge, a najviše na Hatidžu.

8 Tekst ovog hadisa ponavlja se u hadisima br. 3817, 3818, 5299, 6004 i 7484.

3817. PRIČAO NAM JE Kutejba b. Seid, a njemu Humejd b. Abdur-Rahman, prenoseći od Hišama b. Urve, on od svoga oca, a ovaj od Aiše, radijallahu anha, da je kazivala:
"Nisam bila ljubomorna ni na jednu ženu kao što sam bila ljubomorna na Hatidžu zbog toga što ju je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, stalno spominjao. Kaže dalje: 'Oženio se mnome tri godine poslije nje (tj. njene smrti). Njegov Gospodar (ili Džibril, alejhis-selam) naredio mu je da je obveseli kućom od šupljeg biserja u Džennetu.'"

٣٨١٧. حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ بْنُ سَعِيدٍ حَدَّثَنَا حُمَيْدُ بْنُ عَبْدِالرَّحْمَنِ عَنْ هِشَامِ بْنِ عُرْوَةَ عَنْ أَبِيهِ عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهَا قَالَتْ مَا غِرْتُ عَلَى امْرَأَةٍ مَا غِرْتُ عَلَى خَدِيجَةَ مِنْ كَثْرَةِ ذِكْرِ رَسُولِ اللهِ ﷺ إِيَّاهَا قَالَتْ وَتَزَوَّجَنِي بَعْدَهَا بِثَلَاثِ سِنِينَ وَأَمَرَهُ رَبُّهُ عَزَّ وَجَلَّ أَوْ جِبْرِيلُ عَلَيْهِ السَّلَامُ أَنْ يُبَشِّرَهَا بِبَيْتٍ فِي الْجَنَّةِ مِنْ قَصَبٍ.

3818. PRIČAO MI JE Umer b. Muhammed b. Hasan, njemu njegov otac, a ovom Hafs, prenoseći od Hišama, on od svoga oca, a ovaj od Aiše, radijallahu anha, da je kazivala:
"Nisam bila ljubomorna ni na jednu Vjerovjesnikovu, sallallahu alejhi ve sellem, ženu kao što sam bila ljubomorna na Hatidžu. Nisam je vidjela,[1] ali ju je on često spominjao.[2] Katkad bi zaklao ovcu, isjekao meso na komade i poslao dio toga i Hatidžinim prijateljicama. Nekad bih mu rekla: 'Kao da na dunjaluku nije bilo žene osim Hatidže!'
'Ona je bila... i bila...[3], i s njom sam imao dijete',[4] odgovorio bi on."

٣٨١٨. حَدَّثَنِي عُمَرُ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ حَسَنٍ حَدَّثَنَا أَبِي حَدَّثَنَا حَفْصٌ عَنْ هِشَامٍ عَنْ أَبِيهِ عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهَا قَالَتْ مَا غِرْتُ عَلَى أَحَدٍ مِنْ نِسَاءِ النَّبِيِّ ﷺ مَا غِرْتُ عَلَى خَدِيجَةَ وَمَا رَأَيْتُهَا وَلَكِنْ كَانَ النَّبِيُّ ﷺ يُكْثِرُ ذِكْرَهَا وَرُبَّمَا ذَبَحَ الشَّاةَ ثُمَّ يُقَطِّعُهَا أَعْضَاءً ثُمَّ يَبْعَثُهَا فِي صَدَائِقِ خَدِيجَةَ فَرُبَّمَا قُلْتُ لَهُ كَأَنَّهُ لَمْ يَكُنْ فِي الدُّنْيَا امْرَأَةٌ إِلَّا خَدِيجَةُ فَيَقُولُ إِنَّهَا كَانَتْ وَكَانَتْ وَكَانَ لِي مِنْهَا وَلَدٌ.

1 To znači da je nije vidjela kod Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, odnosno da nisu bile zajedno kod Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem. Moguće je da ju je vidjela drugom prilikom, pošto je ona imala šest godina kada je Hatidža umrla.

2 Kada bi je spomenuo, pohvalio bi je i tražio oprost za nju.

3 On bi navodio njene lijepe osobine: "Bila je vrijedna, bila je pametna, bila je..."
Ahmed od Aiše, radijallahu anha, bilježi predanje u kome se kaže: "Ona je uzvjerovala onda kada su se ljudi odavali nevjerstvu; povjerovala mi je onda kada su me ljudi u laž ugonili i potpomogla me imetkom onda kada su mi ljudi uskraćivali. Allah mi je dao djecu s njom onda kada nisam imao djecu s drugim ženama."

4 Sva su djeca Poslanikova od Hatidže, osim Ibrahima, koji je od robinje Marije. Poslanik, sallallahu alejhi ve selelm, je s Hatidžom imao sina Kasima, po kome je i prozvan Ebul-Kasim, zatim četiri kćeri: Zejneb, Rukajju, Umm-Kulsum i Fatimu. Poslije je dobio i sina Abdullaha, kojeg su prozvali Tahir i Tajjib. Neki smatraju da su to bila njegova dva druga brata. Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, nije se ponovo ženio dok je Hatidža bila živa.

3819. PRIČAO NAM JE Musedded, a njemu Jahja, prenoseći od Isma'ila da je kazivao: "Upitao sam Abdullah b. Ebu-Evfaa, radijallahu anhu: 'Je li Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, obveselio Hatidžu?', pa mi je odgovorio: 'Da, kućom od šupljeg biserja (u Džennetu) u kojoj nema ni svađe ni umora.'"

٣٨١٩. حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ حَدَّثَنَا يَحْيَى عَنْ إِسْمَاعِيلَ قَالَ قُلْتُ لِعَبْدِاللهِ بْنِ أَبِي أَوْفَى رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا بَشَّرَ النَّبِيُّ ﷺ خَدِيجَةَ قَالَ نَعَمْ بِبَيْتٍ مِنْ قَصَبٍ لاَ صَخَبَ فِيهِ وَلاَ نَصَبَ .

3820. PRIČAO NAM JE Kutejba b. Seid, njemu Muhammed b. Fudajl, prenoseći od Umare, on od Ebu-Zur'e, a on od Ebu-Hurejre, radijallahu anhu, da je kazivao: "Došao je Džibril Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, i rekao mu: 'Allahov Poslaniče, evo Hatidže; došla je s posudom u kojoj je začin (ili hrana ili piće), pa kada uđe kod tebe, poselami je od njenog Gospodara i od mene[5] i obveseli je kućom od šupljeg biserja[6] u Džennetu, u kojoj nema svađe niti umora.'"[7]

٣٨٢٠. حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ بْنُ سَعِيدٍ حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ فُضَيْلٍ عَنْ عُمَارَةَ عَنْ أَبِي زُرْعَةَ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ أَتَى جِبْرِيلُ النَّبِيَّ ﷺ فَقَالَ يَا رَسُولَ اللهِ هَذِهِ خَدِيجَةُ قَدْ أَتَتْ مَعَهَا إِنَاءٌ فِيهِ إِدَامٌ أَوْ طَعَامٌ أَوْ شَرَابٌ فَإِذَا هِيَ أَتَتْكَ فَاقْرَأْ عَلَيْهَا السَّلاَمَ مِنْ رَبِّهَا وَمِنِّي وَبَشِّرْهَا بِبَيْتٍ فِي الْجَنَّةِ مِنْ قَصَبٍ لاَ صَخَبَ فِيهِ وَلاَ نَصَبَ .

---

5 Nesai od Enesa bilježi hadis u kome se kaže: "Džibril je rekao Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem: 'Allah je poselamio Hatidžu...' Ona je odgovorila: 'Allah je Taj koji je Es-Selam; neka je selam Džibrilu, i tebi, Allahov Poslaniče, neka je selam, rahmet i bereket!'" Ibn-Sunni svoju verziju ovog predanja završava riječima: "... i onome ko ga čuje, osim šejtana!" Po ovome učenjaci zaključuju da se Hatidža razumijevala u nauk islama i fikhske odredbe, pošto ona nije rekla: *"Es-selamu alallah!"* (neka je selam Allahu!), kao neki Poslanikovi, sallallahu alejhi ve sellem, drugovi u *Tešehhudu*, pa ih je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, opomenuo i zabranio im to rekavši: "Allah je Taj koji je Es-Selam, zato recite: *'Et-tehijjatu lillahi!'* (Allahu pripadaju najbolji pozdravi!). Hatidža je, dakle, znala da se Allahu selam ne uzvraća kao što se uzvraća stvorenim bićima, jer je Es-Selam Allahovo ime, a značenje mu je dova i molba za spas. Ništa od spomenutog ne priliči da se uzvrati Allahu, pa je ona započela s hvaljenjem Allaha, koji je Es-Selam, Spas. Subki Stariji (Kebir) kaže: "Aiša ima vrijednosti i prednosti koje se ne mogu pobrojati, ali ono što odabiremo i što predstavlja dio vjere u Allaha jeste uvjerenje da je najvrednija Fatima, zatim Hatidža, a onda Aiša."

6 Radi se o prostranom dvorcu od biserja. To joj je nagrada za zasluge koje ona ima zato što je među prvima čvrsto uzvjerovala. Udovoljavala je Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, u svemu što je bilo moguće i nikad nije bila uzrok za njegovu ljutnju. Oni koji tumače ovaj hadis navode razloge zašto se u tekstu hadisa ne spominje dvorac, nego kuća. Oni kažu da je to zato što je u prvo vrijeme objavljivanja samo Poslanikova, sallallahu alejhi ve sellem, i Hatidžina kuća bila kuća islama. To se željelo istaknuti kao vrijednost.

7 Tekst ovog hadisa ponavlja se u hadisu br. 7497.

3821. VELI Isma'il b. Halil da ih je obavijestio Ali b. Mushir, prenoseći od Hišama, on od svoga oca, a ovaj od Aiše, radijallahu anha, da je kazivala: "Zatražila je Hâle bint Huvejlid, sestra Hatidžina, da uđe kod Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem. Podsjetila ga je na Hatidžu, pa se on uzbudio i rekao: 'O moj Gospodaru, neka bude Hâle!' Mene je obuzela ljubomora, te sam rekla: 'Što se podsjećaš na (bezubu) staricu iz Kurejša s crvenim desnama koju je progutalo vrijeme, kada ti je Allah dao zamjenu u boljoj od nje?!'"[1]

٣٨٢١. وَقَالَ إِسْمَاعِيلُ بْنُ خَلِيلٍ أَخْبَرَنَا عَلِيُّ بْنُ مُسْهِرٍ عَنْ هِشَامٍ عَنْ أَبِيهِ عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهَا قَالَتْ اسْتَأْذَنَتْ هَالَةُ بِنْتُ خُوَيْلِدٍ أُخْتُ خَدِيجَةَ عَلَى رَسُولِ اللهِ ﷺ فَعَرَفَ اسْتِئْذَانَ خَدِيجَةَ فَارْتَاعَ لِذَلِكَ فَقَالَ اللَّهُمَّ هَالَةَ قَالَتْ فَغِرْتُ فَقُلْتُ مَا تَذْكُرُ مِنْ عَجُوزٍ مِنْ عَجَائِزِ قُرَيْشٍ حَمْرَاءِ الشِّدْقَيْنِ هَلَكَتْ فِي الدَّهْرِ قَدْ أَبْدَلَكَ اللهُ خَيْرًا مِنْهَا .

SPOMEN DŽERIRA B. ABDULLAHA BEDŽELIJA, RADIJALLAHU ANHU

باب ذِكْرُ جَرِيرِ بْنِ عَبْدِاللهِ الْبَجَلِيِّ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ

3822. PRIČAO NAM JE Ishak Vasiti, a njemu Halid, prenoseći od Bejana, on od Kajsa, da je čuo Džerir b. Abdullaha, radijallahu anhu, da je kazivao:
"Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, nije me vratio otkako sam primio islam, niti me je vidio, a da se nije nasmiješio."

٣٨٢٢. حَدَّثَنَا إِسْحَاقُ الْوَاسِطِيُّ حَدَّثَنَا خَالِدٌ عَنْ بَيَانٍ عَنْ قَيْسٍ قَالَ سَمِعْتُهُ يَقُولُ قَالَ جَرِيرُ بْنُ عَبْدِاللهِ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ مَا حَجَبَنِي رَسُولُ اللهِ ﷺ مُنْذُ أَسْلَمْتُ وَلاَ رَآنِي إِلاَّ ضَحِكَ .

3823. Kajs prenosi od Džerir b. Abdullaha da je kazivao:
"U doba džahilijjeta bila je kuća koju su zvali *Zul-Halesa*; zvali su je i Ka'ba jemenska *(El-Ka'ba el-jemanijja)* ili Ka'ba šamska *(El-Ka'ba eš-šamijja)*. Allahov Poslanik me je, sallallahu alejhi ve sellem, upitao: 'Hoćeš li me riješiti *Zul-Halese*?' Otišao sam do nje sa sto pedeset konjanika iz (plemena) Ahmes, pa smo je porušili i pobili one koje smo našli kod nje. Vratili smo se i obavijestili ga o tome, a on je proučio dovu za nas i za Ahmes."

٣٨٢٣. وَعَنْ قَيْسٍ عَنْ جَرِيرِ بْنِ عَبْدِاللهِ قَالَ كَانَ فِي الْجَاهِلِيَّةِ بَيْتٌ يُقَالُ لَهُ ذُو الْخَلَصَةِ وَكَانَ يُقَالُ لَهُ الْكَعْبَةُ الْيَمَانِيَةُ أَوِ الْكَعْبَةُ الشَّأْمِيَّةُ فَقَالَ لِي رَسُولُ اللهِ ﷺ هَلْ أَنْتَ مُرِيحِي مِنْ ذِي الْخَلَصَةِ قَالَ فَنَفَرْتُ إِلَيْهِ فِي خَمْسِينَ وَمِائَةِ فَارِسٍ مِنْ أَحْمَسَ قَالَ فَكَسَرْنَا وَقَتَلْنَا مَنْ وَجَدْنَا عِنْدَهُ فَأَتَيْنَاهُ فَأَخْبَرْنَاهُ فَدَعَا لَنَا وَلأَحْمَسَ .

1 Ibn-Tin veli: "U Poslanikovoj, sallallahu alejhi ve sellem, šutnji na ovo što je rekla Aiša imamo dokaz da je Aiša vrednija od Hatidže, osim ako hadis ne protumačimo kao da se ta vrijednost odnosi na ljepotu i mladost." Ima, međutim, predanja u kojima se navodi da je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, reagirao na to ljutnjom, tako da je i sama Aiša poslije toga rekla kako je više nikada neće spomenuti, osim po dobru. Bilježi se i predanje u kojem se navodi da je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Nije mi je Allah zamijenio boljom!"

SPOMEN HUZEJFE B. JEMANA ABSIJA, RADIJALLAHU ANHUMA

باب ذِكْرُ حُذَيْفَة بْنِ الْيمانِ الْعبْسيّ رَضِي الله عنْهُ

3824. PRIČAO MI JE Isma'il b. Halil, a njega obavijestio Seleme b. Redža, prenoseći od Hišama b. Urve, on od svoga oca, a ovaj od Aiše, radijallahu anha, da je kazivala:
"Na Uhudu su mušrici pretrpjeli očit poraz, pa je Iblis povikao: 'Allahovi robovi, pazite i priteecite u pomoć zadnjim redovima!' Prednji su se (redovi) povratili zadnjima i pojačali ih. Huzejfa je pogledao – kad ono njegov otac.
'Božiji robovi, moj otac, moj otac!',[2] povikao je.
Allaha mi", kaže Aiša, "nisu se prestali boriti dok ga nisu ubili. Huzejfa im je (poslije toga) rekao: 'Da vam Allah oprosti!'"
"Moj otac[3] veli: 'Allaha mi, dobro tih Huzejfinih riječi ostalo je do trenutka njegove smrti.'"

٣٨٢٤. حَدَّثَنِي إِسْمَاعِيلُ بْنُ خَلِيلٍ أَخْبَرَنَا سَلَمَةُ بْنُ رَجَاءٍ عَنْ هِشَامِ بْنِ عُرْوَةَ عَنْ أَبِيهِ عَنْ عَائِشَةَ رَضِي الله عَنْهَا قَالَتْ لَمَّا كَانَ يَوْمُ أُحُدٍ هُزِمَ الْمُشْرِكُونَ هَزِيمَةً بَيِّنَةً فَصَاحَ إِبْلِيسُ أَيْ عِبَادَ اللهِ أُخْرَاكُمْ فَرَجَعَتْ أُولاَهُمْ عَلَى أُخْرَاهُمْ فَاجْتَلَدَتْ أُخْرَاهُمْ فَنَظَرَ حُذَيْفَةُ فَإِذَا هُوَ بِأَبِيهِ فَنَادَى أَيْ عِبَادَ اللهِ أَبِي أَبِي فَقَالَتْ فَوَاللهِ مَا احْتَجَزُوا حَتَّى قَتَلُوهُ فَقَالَ حُذَيْفَةُ غَفَرَ اللهُ لَكُمْ قَالَ أَبِي فَوَاللهِ مَا زَالَتْ فِي حُذَيْفَةَ مِنْهَا بَقِيَّةُ خَيْرٍ حَتَّى لَقِيَ اللهَ عَزَّ وَجَلَّ .

SPOMEN HINDE BINT UTBE B. REBI'A, RADIJALLAHU ANHA

باب ذِكْرُ هِنْدِ بِنْتِ عُتْبَة بْنِ رَبِيعةَ رَضِي الله عَنْها

3825. Abdan veli da IH JE OBAVIJESTIO Abdullah, njega Junus, prenoseći od Zuhrija, on od Urve, da je Aiša, radijallahu anha, kazivala: "Došla je Hind bint Utbe i rekla: 'Allahov Poslaniče, na čitavoj zemaljskoj kugli nije bilo kuće čije bih stanovnike više voljela vidjeti ponižene od stanovnika tvoje kuće, a danas na čitavoj zemaljskoj kugli nema kuće čije bih stanovnike više voljela vidjeti poštovane od stanovnika tvoje kuće!'
'Također[4], tako mi Onoga u čijoj je ruci moja duša!', reče on.

٣٨٢٥. وَقَالَ عَبْدَانُ أَخْبَرَنَا عَبْدُ اللهِ أَخْبَرَنَا يُونُسُ عَنِ الزُّهْرِيِّ حَدَّثَنِي عُرْوَةُ أَنَّ عَائِشَةَ رَضِي الله عَنْهَا قَالَتْ جَاءَتْ هِنْدٌ بِنْتُ عُتْبَةَ قَالَتْ يَا رَسُولَ اللهِ مَا كَانَ عَلَى ظَهْرِ الأَرْضِ مِنْ أَهْلِ خِبَاءٍ أَحَبُّ إِلَيَّ أَنْ يَذِلُّوا مِنْ أَهْلِ خِبَائِكَ ثُمَّ مَا أَصْبَحَ الْيَوْمَ عَلَى ظَهْرِ الأَرْضِ أَهْلُ خِبَاءٍ أَحَبَّ إِلَيَّ أَنْ يَعِزُّوا مِنْ أَهْلِ خِبَائِكَ قَالَتْ وَأَيْضًا وَالَّذِي نَفْسِي بِيَدِهِ

2 Upozoravajući muslimane koji ga nisu prepoznali, pa su ga ubili. (prim. rec.)

3 Ovo su riječi prenosioca Hišama b. Urve.

4 To znači da i on prema njoj osjeća isto.

'Allahov Poslaniče', nastavi ona, 'Ebu-Sufjan je veoma škrt čovjek; je li mi grijeh nahraniti našu djecu?'
'Ne, samo neka bude onoliko koliko je potrebno!', odgovori on."

قَالَتْ يَا رَسُولَ اللهِ إِنَّ أَبَا سُفْيَانَ رَجُلٌ مِسِّيكٌ
فَهَلْ عَلَيَّ حَرَجٌ أَنْ أُطْعِمَ مِنَ الَّذِي لَهُ عِيَالَنَا قَالَ
لاَ أُرَاهُ إِلاَّ بِالْمَعْرُوفِ .

PRIPOVIJEST O ZEJD B. AMRU B. NUFEJLU[1]

باب حَدِيثُ زَيْدِ بْنِ عَمْرِو بْنِ نُفَيْلٍ

3826. PRIČAO MI JE Muhammed b. Ebu-Bekr, njemu Fudajl b. Sulejman, ovom Musa b. Ukbe, a njemu Salim b. Abdullah prenoseći od Abdullah b. Omera, radijallahu anhuma, da je "Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, prije nego što mu je bila data Objava, susreo ispod Beldeha Zejda b. Amra b. Nufejla. Vjerovjesniku je ponuđena sofra, ali je on odbio da jede s nje. Tada je Zejd rekao: 'Ja ne jedem ono što vi zakoljete na svojim žrtvenicima,[2] niti jedem išta osim onoga pri čijem je klanju spomenuto Allahovo ime.'
Zejd b. Amr prigovarao je Kurejšijama zbog njihova klanja, kudeći to.
'Ovcu je stvorio Allah, spustio joj vodu s nebesa i dao da joj hrana niče iz zemlje, a vi je, nakon svega toga, koljete u nečije drugo ime osim Allahovoga!', govorio je."[3]

٣٨٢٦. حَدَّثَنِي مُحَمَّدُ بْنُ أَبِي بَكْرٍ حَدَّثَنَا
فُضَيْلُ بْنُ سُلَيْمَانَ حَدَّثَنَا مُوسَى بْنُ عُقْبَةَ حَدَّثَنَا
سَالِمُ بْنُ عَبْدِاللهِ عَنْ عَبْدِاللهِ بْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللهُ
عَنْهُمَا أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ لَقِيَ زَيْدَ بْنَ عَمْرِو بْنِ نُفَيْلٍ
بِأَسْفَلِ بَلْدَحٍ قَبْلَ أَنْ يَنْزِلَ عَلَى النَّبِيِّ ﷺ الْوَحْيُ
فَقُدِّمَتْ إِلَى النَّبِيِّ ﷺ سُفْرَةٌ فَأَبَى أَنْ يَأْكُلَ مِنْهَا
ثُمَّ قَالَ زَيْدٌ إِنِّي لَسْتُ آكُلُ مِمَّا تَذْبَحُونَ عَلَى
أَنْصَابِكُمْ وَلاَ آكُلُ إِلاَّ مَا ذُكِرَ اسْمُ اللهِ عَلَيْهِ وَأَنَّ
زَيْدَ بْنَ عَمْرٍو كَانَ يَعِيبُ عَلَى قُرَيْشٍ ذَبَائِحَهُمْ
وَيَقُولُ الشَّاةُ خَلَقَهَا اللهُ وَأَنْزَلَ لَهَا مِنَ السَّمَاءِ الْمَاءَ
وَأَنْبَتَ لَهَا مِنَ الأَرْضِ ثُمَّ تَذْبَحُونَهَا عَلَى غَيْرِ
اسْمِ اللهِ إِنْكَارًا لِذَلِكَ وَإِعْظَامًا لَهُ .

1 To je čovjek koji je bio u potrazi za vjerom tevhida (vjerom u jednog Boga, Allaha Uzvišenog). Odbacio je obožavnje idola i širk, ali je umro prije Muhammedova, sallallahu alejhi ve sellem, poslanstva. Prenosi se da je on rekao Amir b. Rebi'i: "Ja se razlikujem od svoga naroda i slijedim vjeru Ibrahimovu i Ismailovu i ono što su oni obožavali, a molili su se okrenuti prema ovoj kibli. Ja iščekujem poslanika koji će biti potomak Ismailov, ali ne mislim da ću ga dočekati. Ja mu vjerujem, smatram ga istinoljubivim i svjedočim da je on vjerovjesnik. Ako poživiš, prenesi mu moj selam." Amir veli: "Kada sam primio islam, obavijestio sam Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, o njemu, pa je uzvratio selam i zamolio Allaha da se Njegova milost spusti na njega, a potom rekao: 'Vidio sam ga već u Džennetu kako vuče skute odjeće (za sobom).'"

2 To je kamenje koje je bilo postavljeno oko Ka'be; na njemu su oni klali žrtve svojim idolima. Hattabi bilježi da Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, ne bi jeo meso tih žrtvi, a jeo bi ako životinje ne bi bile zaklane kao žrtve, iako oni nisu spominjali Allahovo ime, pošto to još nije bilo šerijatski zabranjeno. Zabrana jedenja mesa životinja pri čijem klanju nije spomenuto Allahovo ime došla je poprilično kasno poslije pojave islama.

3 Dio ovog hadisa navodi se u hadisu br. 5499.

3827. VELI Musa: "PRIČAO MI JE Salim b. Abdullah – a ne znam da on ovaj prenosi osim od Ibn-Omera – da je Zejd b. Amr b. Nufejl otišao u Šam raspitujući se o vjeri koju bi slijedio. Susreo je (tamo) židovskog učenjaka i upitao ga o njihovoj vjeri rekavši: 'Možda ću prihvatiti vašu vjeru, pa me obavijesti (o njoj).'

'Nećeš biti u našoj vjeri', reče mu on, 'sve dok ne osjetiš dio Božije srdžbe.'

'Pa ja i ne bježim ni od čeg drugog', reče Zejd, 'doli od Božije srdžbe! Ja ne želim podnositi ni djelić Njegove srdžbe, ako to mogu izbjeći, pa hoćeš li me uputiti na drugu vjeru?'

'Ja ne znam za drugu, osim da budeš hanefija', reče on.

'A šta je to hanefija?', upitao je Zejd.

'To je vjera Ibrahimova', odgovori ovaj, 'a on nije bio ni židov ni kršćanin, i nije obožavao ništa drugo mimo Allaha.'

Potom je Zejd otišao i susreo kršćanskog učenjaka pa ga je upitao isto.

'Nećeš biti u našoj vjeri', reče mu ovaj, 'sve dok ne preuzmeš (na sebe) dio Božijeg prokletstva.'

'Pa ja i ne bježim ni od čeg drugog', reče Zejd, 'doli od Božijeg prokletstva! Ja ne želim nositi ni djelić Božijeg prokletstva i Njegove srdžbe, ako to mogu, pa hoćeš li me uputiti na drugu vjeru?'

'Ja ne znam za drugu, osim da budeš hanefija', reče on.

'A šta je to hanefija?', upitao je Zejd.

'To je vjera Ibrahimova', dobi odgovor, 'a on nije bio ni židov ni kršćanin, i nije obožavao ništa drugo mimo Allaha.'

Pošto je Zejd čuo njihovo mišljenje o Ibrahimu, alejhis-selam, otišao je. Kada je izišao iz njihove zemlje, digao je ruke govoreći: 'Gospodaru moj, svjedočim da sam ja u vjeri Ibrahimovoj!'"

٣٨٢٧. قَالَ مُوسَى حَدَّثَنِي سَالِمُ بْنُ عَبْدِاللهِ وَلاَ أَعْلَمُهُ إِلاَّ تُحُدِّثَ بِهِ عَنِ ابْنِ عُمَرَ أَنَّ زَيْدَ بْنَ عَمْرِو بْنِ نُفَيْلٍ خَرَجَ إِلَى الشَّأْمِ يَسْأَلُ عَنِ الدِّينِ وَيَتْبَعُهُ فَلَقِيَ عَالِمًا مِنَ الْيَهُودِ فَسَأَلَهُ عَنْ دِينِهِمْ فَقَالَ إِنِّي لَعَلِّي أَنْ أَدِينَ دِينَكُمْ فَأَخْبِرْنِي فَقَالَ لاَ تَكُونُ عَلَى دِينِنَا حَتَّى تَأْخُذَ بِنَصِيبِكَ مِنْ غَضَبِ اللهِ قَالَ زَيْدٌ مَا أَفِرُّ إِلاَّ مِنْ غَضَبِ اللهِ وَلاَ أَحْمِلُ مِنْ غَضَبِ اللهِ شَيْئًا أَبَدًا وَأَنَّى أَسْتَطِيعُهُ فَهَلْ تَدُلُّنِي عَلَى غَيْرِهِ قَالَ مَا أَعْلَمُهُ إِلاَّ أَنْ يَكُونَ حَنِيفًا قَالَ زَيْدٌ وَمَا الْحَنِيفُ قَالَ دِينُ إِبْرَاهِيمَ لَمْ يَكُنْ يَهُودِيًّا وَلاَ نَصْرَانِيًّا وَلاَ يَعْبُدُ إِلاَّ اللهَ فَخَرَجَ زَيْدٌ فَلَقِيَ عَالِمًا مِنَ النَّصَارَى فَذَكَرَ مِثْلَهُ فَقَالَ لَنْ تَكُونَ عَلَى دِينِنَا حَتَّى تَأْخُذَ بِنَصِيبِكَ مِنْ لَعْنَةِ اللهِ قَالَ مَا أَفِرُّ إِلاَّ مِنْ لَعْنَةِ اللهِ وَلاَ أَحْمِلُ مِنْ لَعْنَةِ اللهِ وَلاَ مِنْ غَضَبِهِ شَيْئًا أَبَدًا وَأَنَّى أَسْتَطِيعُ فَهَلْ تَدُلُّنِي عَلَى غَيْرِهِ قَالَ مَا أَعْلَمُهُ إِلاَّ أَنْ يَكُونَ حَنِيفًا قَالَ وَمَا الْحَنِيفُ قَالَ دِينُ إِبْرَاهِيمَ لَمْ يَكُنْ يَهُودِيًّا وَلاَ نَصْرَانِيًّا وَلاَ يَعْبُدُ إِلاَّ اللهَ فَلَمَّا رَأَى زَيْدٌ قَوْلَهُمْ فِي إِبْرَاهِيمَ عَلَيْهِ السَّلاَمُ خَرَجَ فَلَمَّا بَرَزَ رَفَعَ يَدَيْهِ فَقَالَ اللَّهُمَّ إِنِّي أَشْهَدُ أَنِّي عَلَى دِينِ إِبْرَاهِيمَ .

3828. VELI Lejs da mu je pisao Hišam, prenoseći od svoga oca, a on od Esme bint Ebu-Bekr, radijallahu anhuma, da je kazivala:
"Vidjela sam Zejd b. Amra b. Nufejla kako stoji leđima naslonjen na Ka'bu i govori: 'Sinovi Kurejša! Allaha mi, niko od vas nije u vjeri Ibrahimovoj osim mene!' Spašavao je žensku djecu (koju su htjeli zakopati živu) govoreći onome koji bi namjeravao ubiti svoje žensko novorođenče[1]: 'Ne ubijaj je! Ja ću te poštedjeti njenog izdržavanja!' Uzimao bi je, a kada bi se razvila (i rascvjetala), rekao bi njenom ocu: 'Hoćeš li da ti je vratim, ili, ako želiš, da te poštedim njenog izdržavanja?'"

٣٨٢٨. وَقَالَ اللَّيْثُ كَتَبَ إِلَيَّ هِشَامٌ عَنْ أَبِيهِ عَنْ أَسْمَاءَ بِنْتِ أَبِي بَكْرٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا قَالَتْ رَأَيْتُ زَيْدَ بْنَ عَمْرِو بْنِ نُفَيْلٍ قَائِمًا مُسْنِدًا ظَهْرَهُ إِلَى الْكَعْبَةِ يَقُولُ يَا مَعَاشِرَ قُرَيْشٍ وَاللهِ مَا مِنْكُمْ عَلَى دِينِ إِبْرَاهِيمَ غَيْرِي وَكَانَ يُحْيِي الْمَوْءُودَةَ يَقُولُ لِلرَّجُلِ إِذَا أَرَادَ أَنْ يَقْتُلَ ابْنَتَهُ لاَ تَقْتُلْهَا أَنَا أَكْفِيكَهَا مَئُونَتَهَا فَيَأْخُذُهَا فَإِذَا تَرَعْرَعَتْ قَالَ لأَبِيهَا إِنْ شِئْتَ دَفَعْتُهَا إِلَيْكَ وَإِنْ شِئْتَ كَفَيْتُكَ مَئُونَتَهَا .

O GRADNJI KA'BE[2]

باب بُنْيَانِ الْكَعْبَةِ

3829. PRIČAO MI JE Mahmud, njemu Abdur-Rezzak, njega je obavijestio Ibn-Džurejdž, a njega Amr b. Dinar, kako je čuo Džabir b. Abdullaha, radijallahu anhuma, da je kazivao: "Kada je građena Ka'ba, otišli su Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, i Abbas da nose kamenje, pa je Abbas rekao Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem: 'Stavi svoj izar (donji dio odjeće) na vrat

٣٨٢٩. حَدَّثَنِي مَحْمُودٌ حَدَّثَنَا عَبْدُالرَّزَّاقِ قَالَ أَخْبَرَنِي ابْنُ جُرَيْجٍ قَالَ أَخْبَرَنِي عَمْرُو ابْنُ دِينَارٍ سَمِعَ جَابِرَ بْنَ عَبْدِاللهِ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَاقَالَ لَمَّا بُنِيَتِ الْكَعْبَةُ ذَهَبَ النَّبِيُّ ﷺ وَعَبَّاسٌ يَنْقُلاَنِ الْحِجَارَةَ فَقَالَ عَبَّاسٌ لِلنَّبِيِّ ﷺ اجْعَلْ إِزَارَكَ

---

1 U doba džahilijjeta Arapi su zakopavali živu žensku djecu. Navodi se da su to činili iz ljubomore, pošto se nekima dešavalo da im kćeri budu zarobljene. Tako je jedan Arap zarobio kćerku drugoga i obljubio je. Njezin otac ju je želio otkupiti, ali je ona, nakon što joj je dato na volju, sama odabrala da ostane kod onoga koji ju je učinio robinjom. Otac se poslije toga zakleo da će ubiti svako žensko dijete koje mu se rodi, pa su ga u tome i drugi počeli slijediti. Pa, ipak, većina je to činila plašeći se siromaštva, o čemu svjedoči Kur'an: "... da djecu svoju zbog neimaštine ne ubijate – Mi i vas i njih hranimo!" Zejdov slučaj pripadao je ovoj drugoj vrsti.

2 Od Ez-Zuhrija se prenosi predanje s vjerodostojnim senedom: "... da je neka žena kadila Ka'bu, pa je iskočila iskra u njen pokrivač i spalila je." To je bio povod da je Kurejš popravi. Ibn Ishak spominje da je u to vrijeme Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, imao dvadeset i pet godina. Ishak b. Rahuvejh prenosi: "... pa je prošlo neko vrijeme i Ka'ba se porušila, pa su je popravili Kurejševići. U to vrijeme Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, bio je mladić. Kada je trebalo postaviti Crni kamen, posvađali su se. Potom su se dogovorili da im presudi prvi koji naiđe iz uličice koju su odredili. Prvi koji se pojavio s te strane bio je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem. On je predložio da Crni kamen stave na platno, a onda da ga podignu predstavnici svih plemena uzimajući za krajeve platna..." U drugom predanju stoji: "... pa su ga podigli, a on ga je poslije toga uzeo i smjestio na njegovo mjesto u zidu."Fakihi prenosi da je Ebu-Umejja b. Mugira Mahzumi, Velidov brat, iznio ideju o tome da presudi prvi koji naiđe, dok Musa b. Ukba tvrdi da je to bio Velid, koji im je još preporučio da se "u gradnji ne koriste imetkom koji je otet ili su njime poremećene rodbinske veze, niti onaj koji je uzet bespravno". Ibn Ishak tvrdi je to bio Ebu-Vehb b. Amr, koji je preporučio da se Ka'ba gradi samo od "čistog", halal imetka.

da te čuva od kamenja.' On je pao na zemlju, a oči su mu se podigle prema nebesima. Potom je došao sebi govoreći: 'Moj izar, moj izar!'[3] Potom ga je pričvrstio."

عَلَى رَقَبَتِكَ يَقِيكَ مِنَ الْحِجَارَةِ فَخَرَّ إِلَى الأَرْضِ وَطَمَحَتْ عَيْنَاهُ إِلَى السَّمَاءِ ثُمَّ أَفَاقَ فَقَالَ إِزَارِي إِزَارِي فَشَدَّ عَلَيْهِ إِزَارَهُ .

3830. PRIČAO NAM JE Ebul-Nu'man, a njemu Hammad b. Zejd, prenoseći od Amr b. Dinara i Ubejdullah b. Ebu-Jezida da su kazivali:
"U Vjerovjesnikovo, sallallahu alejhi ve sellem, doba oko Ka'be nije bilo ograde. Tako su oko Ka'be klanjali do Omerova vremena, pa je on dao da se napravi ograda."[4]
Ubejdullah veli: "Zid je bio nizak, pa ga je sagradio Ibn-Zubejr."

٣٨٣٠. حَدَّثَنَا أَبُو النُّعْمَانِ حَدَّثَنَا حَمَّادُ بْنُ زَيْدٍ عَنْ عَمْرِو بْنِ دِينَارٍ وَعُبَيْدِاللهِ بْنِ أَبِي يَزِيدَ قَالَا لَمْ يَكُنْ عَلَى عَهْدِ النَّبِيِّ ﷺ حَوْلَ الْبَيْتِ حَائِطٌ كَانُوا يُصَلُّونَ حَوْلَ الْبَيْتِ حَتَّى كَانَ عُمَرُ فَبَنَى حَوْلَهُ حَائِطًا قَالَ عُبَيْدُاللهِ جَدْرُهُ قَصِيرٌ فَبَنَاهُ ابْنُ الزُّبَيْرِ .

O VREMENU PRIJE ISLAMA (DŽAHILIJJETU)

بَاب أَيَّامِ الْجَاهِلِيَّةِ

3831. PRIČAO NAM JE Musedded, njemu Jahja, ovom Hišam, a ovome njegov otac prenoseći od Aiše, radijallahu anha, da je kazivala:
"Ašura je bio dan kada su, u predislamsko doba, Kurejšije postile. Postio je i Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem. Kada je došao u Medinu, nastavio ju je postiti i naredio da se posti. A kada je objavljeno da se posti ramazan, Ašuru je postio ko je htio, a ko nije htio više nije morao."

٣٨٣١. حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ حَدَّثَنَا يَحْيَى حَدَّثَنَا هِشَامٌ قَالَ حَدَّثَنِي أَبِي عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهَا قَالَتْ كَانَ يَوْمُ عَاشُورَاءَ يَوْمًا تَصُومُهُ قُرَيْشٌ فِي الْجَاهِلِيَّةِ وَكَانَ النَّبِيُّ ﷺ يَصُومُهُ فَلَمَّا قَدِمَ الْمَدِينَةَ صَامَهُ وَأَمَرَ بِصِيَامِهِ فَلَمَّا نَزَلَ رَمَضَانُ كَانَ مَنْ شَاءَ صَامَهُ وَمَنْ شَاءَ لَا يَصُومُهُ .

---

3 Ebu-Tufejl prenosi: "... i dok je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, nosio kamen, otkrilo mu se stidno mjesto. Neko je povikao: 'Muhammede, pokrij svoje stidno mjesto!' Kada je čuo ovaj povik, on se pokrio, i nikada se više nije vidjelo njegovo stidno mjesto, ni prije ni poslije ovog slučaja." Ibn-Ishak navodi da je Uzvišeni Allah čuvao Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, u njegovoj mladosti i prenosi slučaj koji se zbio s Poslanikom, sallallahu alejhi ve sellem: "Bio sam", (kaže Poslanik), "s mladićima iz plemena Kurejš; prenosio sam kamen za neke igre kojim su se igrali dječaci. Svi smo bili otkriveni, s odjećom na ramenima, kako bismo mogli nositi kamen. Odjednom me je neko koga nisam vidio žestoko udario i rekao mi: 'Pričvrsti svoju odjeću!' Obukao sam se i nosio kamen, jedini obučen u cijelom društvu."

4 Fakihi navodi da je u doba Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, Ebu-Bekra i Omera, radijallahu anhuma, Ka'ba bila okružena kućama. To je smetalo ljudima, pa je Omer otkupio kuće, porušio ih i proširio Harem. Podigao je ogradu nižu od visine čovjeka i postavio svjetiljke na zidove. Harem je zatim, s druge strane, proširio Osman, a nakon njega i Abdullah b. Zubejr.

3832. PRIČAO NAM JE Muslim, njemu Vuhejb, a ovom Ibn-Tavus, prenoseći od svoga oca, a on od Ibn-Abbasa, radijallahu anhuma, da je kazivao:
"Mislili su (ljudi) da je umra u hadžskim mjesecima grijeh na zemlji, a mjesec muharrem nazivali su safer i govorili: 'Kada se deve oporave, rane im zacijele i zametu se tragovi, tada je dopuštena umra za onoga ko je čini.'
Došao je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, s ashabima četvrtog[1] i izvršio hadžske obrede. Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, naredio im je da ih zamijene umrom.
'Allahov Poslaniče', upitali su, 'kojom vrstom skidanja ihrama?'
'Onom koja dopušta sve', odgovorio je."

٣٨٣٢. حَدَّثَنَا مُسْلِمٌ حَدَّثَنَا وُهَيْبٌ حَدَّثَنَا ابْنُ طَاوُسٍ عَنْ أَبِيهِ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا قَالَ كَانُوا يَرَوْنَ أَنَّ الْعُمْرَةَ فِي أَشْهُرِ الْحَجِّ مِنَ الْفُجُورِ فِي الأَرْضِ وَكَانُوا يُسَمُّونَ الْمُحَرَّمَ صَفَرًا وَيَقُولُونَ إِذَا بَرَا الدَّبَرْ وَعَفَا الأَثَرْ حَلَّتِ الْعُمْرَةُ لِمَنِ اعْتَمَرْ قَالَ فَقَدِمَ رَسُولُ اللهِ ﷺ وَأَصْحَابُهُ رَابِعَةً مُهِلِّينَ بِالْحَجِّ وَأَمَرَهُمُ النَّبِيُّ ﷺ أَنْ يَجْعَلُوهَا عُمْرَةً قَالُوا يَا رَسُولَ اللهِ أَيُّ الْحِلِّ قَالَ الْحِلُّ كُلُّهُ .

3833. PRIČAO NAM JE Ali b. Abdullah, njemu Sufjan, ovom Amr, a ovom Seid b. Musejjeb, prenoseći od svoga oca, a ovaj od svoga djeda da je kazivao:
"U doba džahilijeta naišla je bujica i napunila dolinu između dva brda."
Sufjan veli: "Zaista je to duga priča."

٣٨٣٣. حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ عَبْدِ اللهِ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ قَالَ كَانَ عَمْرٌو يَقُولُ حَدَّثَنَا سَعِيدُ بْنُ الْمُسَيَّبِ عَنْ أَبِيهِ عَنْ جَدِّهِ قَالَ جَاءَ سَيْلٌ فِي الْجَاهِلِيَّةِ فَكَسَا مَا بَيْنَ الْجَبَلَيْنِ قَالَ سُفْيَانُ وَيَقُولُ إِنَّ هَذَا لَحَدِيثٌ لَهُ شَأْنٌ .

3834. PRIČAO NAM JE Ebun-Nu'man, a njemu Ebu-Avana, prenoseći od Bejjana Ebu-Bišra, a on od Kajsa b. Ebu-Hazima da je kazivao:
"Ušao je Ebu-Bekr kod neke žene iz plemena Ahmes koju su zvali Zejneb i vidio da ona ne govori.
'Šta joj je pa ne govori?', upitao je.
'Obavila je hadž šuteći ', rekli su.
'Govori', reče joj on, 'jer ta šutnja nije dopuštena[2]; to je džahilijjetski, predislamski običaj!'" Tada je ona progovorila i upitala: 'Ko si ti?'
'Ja sam jedan od muhadžira', odgovorio je on.

٣٨٣٤. حَدَّثَنَا أَبُو النُّعْمَانِ حَدَّثَنَا أَبُو عَوَانَةَ عَنْ بَيَانٍ أَبِي بِشْرٍ عَنْ قَيْسِ بْنِ أَبِي حَازِمٍ قَالَ دَخَلَ أَبُو بَكْرٍ عَلَى امْرَأَةٍ مِنْ أَحْمَسَ يُقَالُ لَهَا زَيْنَبُ فَرَآهَا لاَ تَكَلَّمُ فَقَالَ مَا لَهَا لاَ تَكَلَّمُ قَالُوا حَجَّتْ مُصْمِتَةً قَالَ لَهَا تَكَلَّمِي فَإِنَّ هَذَا لاَ يَحِلُّ هَذَا مِنْ عَمَلِ الْجَاهِلِيَّةِ فَتَكَلَّمَتْ فَقَالَتْ مَنْ أَنْتَ قَالَ امْرُؤٌ مِنَ الْمُهَاجِرِينَ قَالَتْ أَيُّ الْمُهَاجِرِينَ قَالَ مِنْ قُرَيْشٍ

1 U drugom predanju koje bilježi Nesai stoji: "... četvrtog dana koji je prošao od zul-hidždžeta..." (Ibn-Esir, *Džamiul-usul*, 3/138.)

2 Hattabi navodi: "U džahilijetske obrede spadala je i šutnja. Onaj koji uđe u itikaf šutio bi dan-noć, sve vrijeme. To im je zabranjeno i naređeno im je da govore ono što je dopušteno i dobro." Ibn-Kudama u *Mugniju* navodi: "Ne spada u šerijat šutnja. Predanja upućuju na zabranu šutnje..."

'Od kojih muhadžira?', upita ona.
'Iz Kurejša', odgovori on.
'A koji iz Kurejša?', upita ona.
'Doista si ti radoznala! Ja sam Ebu-Bekr', reče on.
'Kako ćemo ostati u ovom dobru koje je Allah propisao nakon džahilijjeta?', upita ona.
'Bit ćete na tom putu', odgovori on, 'sve dok vam vođe budu u redu.'
'A ko su vođe?', upita ona.
'A zar u tvom narodu nema glavešina i prvaka koji ljudima upravljaju, a oni im se pokoravaju?', upita on.
'Svakako!', reče ona.
'E oni su ti koji ih predvode', završi on."

قَالَتْ مِنْ أَيِّ قُرَيْشٍ أَنْتَ قَالَ إِنَّكِ لَسَئُولٌ أَنَا أَبُو بَكْرٍ قَالَتْ مَا بَقَاؤُنَا عَلَى هَذَا الأَمْرِ الصَّالِحِ الَّذِي جَاءَ اللهُ بِهِ بَعْدَ الْجَاهِلِيَّةِ قَالَ بَقَاؤُكُمْ عَلَيْهِ مَا اسْتَقَامَتْ بِكُمْ أَئِمَّتُكُمْ قَالَتْ وَمَا الأَئِمَّةُ قَالَ أَمَا كَانَ لِقَوْمِكِ رُءُوسٌ وَأَشْرَافٌ يَأْمُرُونَهُمْ فَيُطِيعُونَهُمْ قَالَتْ بَلَى قَالَ فَهُمْ أُولَئِكِ عَلَى النَّاسِ .

3835. PRIČAO MI JE Ferva b. Ebu-Magra', a njega obavijestio Ali b. Mushir, prenoseći od Hišama, on od svoga oca, a ovaj od Aiše, radijallahu anha, da je kazivala:
"Neka crna žena, ropkinja nekih Arapa, koja je imala kućicu u džamiji primila je islam; dolazila nam je i pripovijedala (o koječemu), a kada je prestala pripovijedati, rekla je: 'Dan *višaha* od čuda našeg Gospodara bi, Koji me iz mjesta nevjerstva izbavi.'
Pošto je to ponavljala, Aiša ju je upitala: 'A šta je to dan *višaha*?', pa je ona počela kazivati: 'Izašla je djevojčica nekih mojih vlasnika noseći *višah*, (ogrlicu od bisera i dragulja nanizanih na kožnoj traci). Ta joj je traka spala, pa je na nju sletio kobac i uzeo je misleći da je meso. Optužili su mene i mučili me toliko da su mi je tražili i na stidnom mjestu.[3] I taman dok su oni bili oko mene, a ja u tom nezavidnom položaju, pojavi se kobac i kada se nađe iznad naših glava, ispusti *višah*.
Uzeli su ga, a ja im rekoh: 'To je ono za što me nevinu sumnjičite!'"

٣٨٣٥. حَدَّثَنِي فَرْوَةُ بْنُ أَبِي الْمَغْرَاءِ أَخْبَرَنَا عَلِيُّ بْنُ مُسْهِرٍ عَنْ هِشَامٍ عَنْ أَبِيهِ عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهَا قَالَتْ أَسْلَمَتِ امْرَأَةٌ سَوْدَاءُ لِبَعْضِ الْعَرَبِ وَكَانَ لَهَا حِفْشٌ فِي الْمَسْجِدِ قَالَتْ فَكَانَتْ تَأْتِينَا فَتَحَدَّثُ عِنْدَنَا فَإِذَا فَرَغَتْ مِنْ حَدِيثِهَا قَالَتْ وَيَوْمُ الْوِشَاحِ مِنْ تَعَاجِيبِ رَبِّنَا أَلاَ إِنَّهُ مِنْ بَلْدَةِ الْكُفْرِ أَنْجَانِي فَلَمَّا أَكْثَرَتْ قَالَتْ لَهَا عَائِشَةُ وَمَا يَوْمُ الْوِشَاحِ قَالَتْ خَرَجَتْ جُوَيْرِيَةٌ لِبَعْضِ أَهْلِي وَعَلَيْهَا وِشَاحٌ مِنْ أَدَمٍ فَسَقَطَ مِنْهَا فَانْحَطَّتْ عَلَيْهِ الْحُدَيَّا وَهِيَ تَحْسِبُهُ لَحْمًا فَأَخَذَتْهُ فَاتَّهَمُونِي بِهِ فَعَذَّبُونِي حَتَّى بَلَغَ مِنْ أَمْرِي أَنَّهُمْ طَلَبُوا فِي قُبُلِي فَبَيْنَاهُمْ حَوْلِي وَأَنَا فِي كَرْبِي إِذْ أَقْبَلَتِ الْحُدَيَّا حَتَّى وَازَتْ بِرُءُوسِنَا ثُمَّ أَلْقَتْهُ فَأَخَذُوهُ فَقُلْتُ لَهُمْ هَذَا الَّذِي اتَّهَمْتُمُونِي بِهِ وَأَنَا مِنْهُ بَرِيئَةٌ .

3 Ovaj se hadis navodi da bi se vidjelo kako se ponašalo u doba džahilijjeta i kako u tom bezvjerničkom, predislamskom vremenu nisu poštovane nikakve moralne vrijednosti niti elementarna ljudska prava. Kada se to zna, onda se tek može razumjeti s kakvim je revolucionarnim vrijednostima došao islam.

3836. PRIČAO NAM JE Kutejba, a njemu Isma'il b. Dža'fer, prenoseći od Abdullah b. Dinara, a on od Ibn-Omera, radijallahu anhuma, da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Ko se zaklinje neka se zaklinje samo Allahovim imenom!" Kurejšije su se zaklinjali svojim očevima, pa je on rekao: "Ne zaklinjite se svojim očevima!"

٣٨٣٦. حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ حَدَّثَنَا إِسْمَاعِيلُ بْنُ جَعْفَرٍ عَنْ عَبْدِاللهِ بْنِ دِينَارٍ عَنِ ابْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ أَلاَ مَنْ كَانَ حَالِفًا فَلاَ يَحْلِفْ إِلاَّ بِاللهِ فَكَانَتْ قُرَيْشٌ تَحْلِفُ بِآبَائِهَا فَقَالَ لاَ تَحْلِفُوا بِآبَائِكُمْ .

3837. PRIČAO NAM JE Jahja b. Sulejman, njemu Ibn-Vehb, a njega je obavijestio Amr, kako je čuo Abdur-Rahmana b. Kasima da je Kasim išao ispred dženaze i nije ustajao kad bi dženaza naišla.
On prenosi od Aiše da je rekla: "U džahilijjetu su ustajali kada bi dženaza naišla[1] i, kada je vide, govorili: 'Bila si (dušo) u svojoj porodici kao u onome u čemu si sada...'[2] Govorili su to dva puta."

٣٨٣٧. حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ سُلَيْمَانَ قَالَ حَدَّثَنِي ابْنُ وَهْبٍ قَالَ أَخْبَرَنِي عَمْرٌو أَنَّ عَبْدَالرَّحْمَنِ بْنَ الْقَاسِمِ حَدَّثَهُ أَنَّ الْقَاسِمَ كَانَ يَمْشِي بَيْنَ يَدَيِ الْجَنَازَةِ وَلاَ يَقُومُ لَهَا وَيُخْبِرُ عَنْ عَائِشَةَ قَالَتْ كَانَ أَهْلُ الْجَاهِلِيَّةِ يَقُومُونَ لَهَا يَقُولُونَ إِذَا رَأَوْهَا كُنْتِ فِي أَهْلِكِ مَا أَنْتِ مَرَّتَيْنِ .

3838. PRIČAO MI JE Amr b. Abbas, njemu Abdur-Rahman, a ovom Sufjan, prenoseći od Ebu-Ishaka, on od Amra b. Mejmuna, koji je rekao da je Omer, radijallahu anhu, kazivao:
"Mnogobošci doista nisu kretali s Mjesta susreta[3] prije nego što sunce obasja Sebir[4]. Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, razlikovao se od njih; on je kretao s tog mjesta prije izlaska sunca."

٣٨٣٨. حَدَّثَنِي عَمْرُو بْنُ عَبَّاسٍ حَدَّثَنَا عَبْدُالرَّحْمَنِ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ عَنْ أَبِي إِسْحَاقَ عَنْ عَمْرِو بْنِ مَيْمُونٍ قَالَ قَالَ عُمَرُ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ إِنَّ الْمُشْرِكِينَ كَانُوا لاَ يُفِيضُونَ مِنْ جَمْعٍ حَتَّى تَشْرُقَ الشَّمْسُ عَلَى ثَبِيرٍ فَخَالَفَهُمُ النَّبِيُّ ﷺ فَأَفَاضَ قَبْلَ أَنْ تَطْلُعَ الشَّمْسُ .

3839. PRIČAO MI JE Ishak b. Ibrahim, koji je kazivao: "Rekao sam Ebu-Usami: 'Pričao vam je Jahja b. Muhelleb, nama Husajn, prenoseći od Ikrime (o riječima): '... i pehari puni", pa mi je odgovorio: 'Punjeni jedan za drugim.' On veli da je Ibn-Abbas kazivao:
'Čuo sam svoga oca kad je u doba džahilijjeta rekao: 'Napoj nas peharima punim!'"

٣٨٣٩. حَدَّثَنِي إِسْحَاقُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ قَالَ قُلْتُ لِأَبِي أُسَامَةَ حَدَّثَكُمْ يَحْيَى بْنُ الْمُهَلَّبِ حَدَّثَنَا حُصَيْنٌ عَنْ عِكْرِمَةَ (وَكَأْسًا دِهَاقًا) قَالَ مَلْأَى مُتَتَابِعَةً قَالَ وَقَالَ ابْنُ عَبَّاسٍ سَمِعْتُ أَبِي يَقُولُ فِي الْجَاهِلِيَّةِ اسْقِنَا كَأْسًا دِهَاقًا .

1 Izgleda da do Aiše nije bila doprla vijest o šerijatskoj naredbi o ustajanju pred dženazom. U poglavlju o dženazi to je razjašnjeno, kao i derogacija u vezi s tim pitanjem.

2 Tj. ono u čemu si sada je isto kao onaj život u kojem si bila, jer oni nisu vjerovali u proživljenje poslije smrti. (prim. rec.)

3 To je naziv za Muzdelifu. Mjestom sakupljanja i susreta (*džem'a*) prozvana je tako po susretu Adema i Havе na tom mjestu. Tako se prenosi od Ibn-Abbasa. (Ibn-Esir, *Džami'ul-usul*, 3/242.)

4 To je brdo kod Mekke. (*Ibid*, 3/248.)

3840. PRIČAO NAM JE Sufjan prenoseći od Abdul-Melika, on od Ebu Seleme, a on od Ebu Hurejre, radijallahu anhu, koji kaže:
"Rekao je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem: 'Najtačnije što je ikad rekao pjesnik jesu riječi Lebidove: 'Sve je osim Allaha prolazno", što se toliko dojmilo Umejje b. Ebus-Salta da je gotovo primio islam!'"

٣٨٤٠. حَدَّثَنَا سُفْيَانُ عَنْ عَبْدِالْمَلِكِ عَنْ أَبِي سَلَمَةَ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ قَالَ النَّبِيُّ ﷺ أَصْدَقُ كَلِمَةٍ قَالَهَا الشَّاعِرُ كَلِمَةُ لَبِيدٍ أَلاَ كُلُّ شَيْءٍ مَا خَلاَ اللهَ بَاطِلٌ وَكَادَ أُمَيَّةُ بْنُ أَبِي الصَّلْتِ أَنْ يُسْلِمَ .

3841. PRIČAO NAM JE Ebu-Nu'ajm, a njemu Sufjan, prenoseći od Abdul-Melika b. Umejra, on od Ebu-Seleme, ovaj od Ebu-Hurejre, radijallahu anhu, koji kaže da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
"Najtačnija spoznaja koju je izrekao neki pjesnik jest Lebidov stih[5]: 'Sve je osim Allaha prolazno (batil).'[6] A Umejja b. Ebu-Salt gotovo da je primio islam."[7]

٣٨٤١. حَدَّثَنَا أَبُو نُعَيْمٍ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ عَنْ عَبْدِالْمَلِكِ عَنْ أَبِي سَلَمَةَ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ قَالَ النَّبِيُّ ﷺ أَصْدَقُ كَلِمَةٍ قَالَهَا الشَّاعِرُ كَلِمَةُ لَبِيدٍ أَلاَ كُلُّ شَيْءٍ مَا خَلاَ اللهَ بَاطِلٌ وَكَادَ أُمَيَّةُ بْنُ أَبِي الصَّلْتِ أَنْ يُسْلِمَ .

3842. PRIČAO NAM JE Isma'il, njemu njegov brat, prenoseći od Sulejmana b. Bilala, on od Jahjaa b. Seida, on od Abdur-Rahmana b. Kasima, ovaj od Kasima b. Muhammeda, a on od Aiše, radijallahu anha, da je kazivala:
"Ebu-Bekr je imao roba koji mu je donosio prihod; on se time koristio kao svakodnevnom opskrbom od koje je živio. Jednog dana momak donese nešto od čega je objedovao Ebu-Bekr.[8]
'Znaš li kako je ovo zarađeno?', reče mu momak.
'Kako?', upita Ebu-Bekr.
'U džahilijjetu sam se nekom čovjeku izdavao za vrača', reče ovaj, 'a vradžbine nisam uvještio; prevario sam ga, a on mi je platio ovim što si ti sada jeo.' Ebu-Bekr je stavio ruku u usta i povratio sve što je imao u stomaku."

٣٨٤٢. حَدَّثَنَا إِسْمَاعِيلُ حَدَّثَنِي أَخِي عَنْ سُلَيْمَانَ بْنِ بِلاَلٍ عَنْ يَحْيَى بْنِ سَعِيدٍ عَنْ عَبْدِالرَّحْمَنِ ابْنِ الْقَاسِمِ عَنِ الْقَاسِمِ بْنِ مُحَمَّدٍ عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهَا قَالَتْ كَانَ لأَبِي بَكْرٍ غُلاَمٌ يُخْرِجُ لَهُ الْخَرَاجَ وَكَانَ أَبُو بَكْرٍ يَأْكُلُ مِنْ خَرَاجِهِ فَجَاءَ يَوْمًا بِشَيْءٍ فَأَكَلَ مِنْهُ أَبُو بَكْرٍ فَقَالَ لَهُ الْغُلاَمُ أَتَدْرِي مَا هَذَا فَقَالَ أَبُو بَكْرٍ وَمَا هُوَ قَالَ كُنْتُ تَكَهَّنْتُ لإِنْسَانٍ فِي الْجَاهِلِيَّةِ وَمَا أُحْسِنُ الْكِهَانَةَ إِلاَّ أَنِّي خَدَعْتُهُ فَلَقِيَنِي فَأَعْطَانِي بِذَلِكَ فَهَذَا الَّذِي أَكَلْتَ مِنْهُ فَأَدْخَلَ أَبُو بَكْرٍ يَدَهُ فَقَاءَ كُلَّ شَيْءٍ فِي بَطْنِهِ .

---

5 Može biti da se misli samo na ovaj navedeni dio strofe, a možda i na čitavu pjesmu.

6 *Fethul-bari*, 7/188.

7 Tekst ovog hadisa ponavlja se u hadisima br. 6147 i 6489.

8 U drugom predanju navodi se da Ebu-Bekr ne bi jeo od onoga što mu donese rob dok ga ne upita kako je to zaradio. Ovaj mu je put došao noću, pa ga nije pitao dok nije jeo.

3843. PRIČAO NAM JE MuseddED, a njemu Jahja, prenoseći od Ubejdullaha, kojeg je obavijestio Nafi‘, prenoseći od Ibn-Omera, radijallahu anhuma, da je kazivao:
"Ljudi su u džahilijjetu prodavali meso devčadi sve do *habelul-habele*, a to znači da deva rodi ono što joj je u stomaku, a zatim zanese ta koja je rođena. Poslanik im je, sallallahu alejhi ve sellem, to zabranio."

٣٨٤٣. حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ حَدَّثَنَا يَحْيَى عَنْ عُبَيْدِاللهِ أَخْبَرَنِي نَافِعٌ عَنِ ابْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَاقَالَ كَانَ أَهْلُ الْجَاهِلِيَّةِ يَتَبَايَعُونَ لُحُومَ الْجَزُورِ إِلَى حَبَلِ الْحَبَلَةِ قَالَ وَحَبَلُ الْحَبَلَةِ أَنْ تُنْتَجَ النَّاقَةُ مَا فِي بَطْنِهَا ثُمَّ تَحْمِلَ الَّتِي نُتِجَتْ فَنَهَاهُمُ النَّبِيُّ ﷺ عَنْ ذَلِكَ .

3844. PRIČAO NAM JE Ebu-Nu‘man, a njemu Mehdi, da je Gejlan b. Džerir kazivao:
"Dolazili smo Enesu b. Maliku, pa nam je on pripovijedao o ensarijama. Govorio mi je: 'Tvoji su sunarodnici tada i tada uradili to i to. Oni su to i to učinili toga i toga dana.'"

٣٨٤٤. حَدَّثَنَا أَبُو النُّعْمَانِ حَدَّثَنَا مَهْدِيٌّ قَالَ غَيْلاَنُ بْنُ جَرِيرٍ كُنَّا نَأْتِي أَنَسَ بْنَ مَالِكٍ فَيُحَدِّثُنَا عَنِ الأَنْصَارِ وَكَانَ يَقُولُ لِي فَعَلَ قَوْمُكَ كَذَا وَكَذَا يَوْمَ كَذَا وَكَذَا وَفَعَلَ قَوْمُكَ كَذَا وَكَذَا يَوْمَ كَذَا وَكَذَا .

O ZAKLINJANJU U DŽAHILIJJETU

باب الْقَسَامَةِ فِي الْجَاهِلِيَّةِ

3845. PRIČAO NAM JE Ebu-Ma‘mer, njemu Abdul-Varis, ovom Katan Ebu-Hejsem, a ovom Ebu-Jezid Medeni, prenoseći od Ikrime, a on od Ibn-Abbasa, radijallahu anhuma, da je kazivao:
"Prva zakletva koja je položena u džahilijetu bila je u nas, sinova Hašimovih. Jednog Hašimiju uzeo je pod najam neko iz drugog ogranka Kurejša, pa je ovaj otišao s njim i njegovim devama. Prošao je pored njega neki Hašimija kome se prekinula veza na bisagama, pa mu je rekao: 'Pomozi mi i daj konop pomoću kojeg se sputava deva, kako bih uvezao bisage, a deva neće pobjeći.' On mu je dao konop kojim je ovaj pričvrstio bisage.
Kada su zanoćili, sve su deve povezane osim jedne. 'Šta je s ovom devom; jedino ona od svih deva nije vezana?', upitao ga je onaj što ga bijaše unajmio.
'Nema konopa', odgovori on.
'Pa gdje je njezin konop?', upita ovaj. Pogodio ga je štapom, i u tome je bio njegov smrtni edžel.
Naišao je (potom) pored njega neki Jemenac, pa ga je on upitao: 'Hoćeš li na hadždž?'

٣٨٤٥. حَدَّثَنَا أَبُو مَعْمَرٍ حَدَّثَنَا عَبْدُالْوَارِثِ حَدَّثَنَا قَطَنٌ أَبُو الْهَيْثَمِ حَدَّثَنَا أَبُو يَزِيدَ الْمَدَنِيُّ عَنْ عِكْرِمَةَ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا قَالَ إِنَّ أَوَّلَ قَسَامَةٍ كَانَتْ فِي الْجَاهِلِيَّةِ لَفِينَا بَنِي هَاشِمٍ كَانَ رَجُلٌ مِنْ بَنِي هَاشِمٍ اسْتَأْجَرَهُ رَجُلٌ مِنْ قُرَيْشٍ مِنْ فَخِذٍ أُخْرَى فَانْطَلَقَ مَعَهُ فِي إِبِلِهِ فَمَرَّ رَجُلٌ بِهِ مِنْ بَنِي هَاشِمٍ قَدِ انْقَطَعَتْ عُرْوَةُ جُوَالِقِهِ فَقَالَ أَغِثْنِي بِعِقَالٍ أَشُدُّ بِهِ عُرْوَةَ جُوَالِقِي لاَ تَنْفِرُ الإِبِلُ فَأَعْطَاهُ عِقَالاً فَشَدَّ بِهِ عُرْوَةَ جُوَالِقِهِ فَلَمَّا نَزَلُوا عُقِلَتِ الإِبِلُ إِلاَّ بَعِيرًا وَاحِدًا فَقَالَ الَّذِي اسْتَأْجَرَهُ مَا شَأْنُ هَذَا الْبَعِيرِ لَمْ يُعْقَلْ مِنْ بَيْنِ الإِبِلِ قَالَ لَيْسَ لَهُ عِقَالٌ قَالَ فَأَيْنَ عِقَالُهُ قَالَ فَحَذَفَهُ بِعَصًا كَانَ فِيهَا أَجَلُهُ فَمَرَّ بِهِ رَجُلٌ

'Neću, a možda i hoću!', odvrati ovaj.
'Hoćeš li jednom u životu', reče mu on, 'prenijeti moju poruku?'
'Da', odgovori ovaj.
'Kada odeš na hadždž', napisa, 'pozovi Kurejšije, a kada ti oni odgovore, tada pozovi Hašimije. Ako ti oni odgovore, upitaj za Ebu-Taliba i obavijesti ga da me je taj i taj ubio zbog konopca kojim se veže deva.' Tako je (nakon ovih riječi) umro onaj što je bio unajmljen.
Kada se vratio gazda koji bijaše ovoga uzeo pod najam, došao mu je Ebu-Talib i upitao ga: 'Šta je bilo s našim drugom?'
'Razbolio se, i ja sam ga njegovao; a kada je umro, pokopao sam ga', odgovori ovaj.
'To si i trebao uraditi', reče mu (Ebu-Talib).
Tako je prošlo neko vrijeme, dok čovjek kome je bilo oporučeno da prenese (poruku) o njemu nije došao na hadždž i pozvao: 'O Kurejšije!'
'Ovo su Kurejšije!', rekoše.
'O Hašimije!', pozvao je ovaj (opet).
'Ovo su Hašimije!', odazvaše mu se.
'Gdje je Ebu-Talib?', upita ovaj.
'Ovo je Ebu-Talib!', odgovoriše.
'Taj i taj mi je naredio', reče ovaj, 'da te obavijestim da ga je taj i taj ubio zbog konopca kojim se veže deva.'
Ebu-Talib otišao je kod ovoga i rekao mu: 'Dajemo ti tri mogućnosti: ili da platiš stotinu deva jer si nam ubio saplemenika, ili da se zakune pedeset tvojih saplemenika da to nisi uradio; a ako to odbiješ, onda ćemo mi za njega ubiti tebe!' Ovaj je otišao svojima, pa su mu oni rekli: 'Zaklet ćemo se!'
Ebu-Talibu (tada) je došla neka žena iz plemena Hašimija – a bila je udata za jednog od njih i rodila mu dijete – i rekla mu: 'Ebu-Talibe, voljela bih da mome sinu, umjesto jednog od pedeseterice, dopustiš da se ne zaklinje tamo gdje se obavezuje na zakletve!'.[1] On je to dopustio. Potom mu je došao još

مِنْ أَهْلِ الْيَمَنِ فَقَالَ أَتَشْهَدُ الْمَوْسِمَ قَالَ مَا أَشْهَدُ وَرُبَّمَا شَهِدْتُهُ قَالَ هَلْ أَنْتَ مُبْلِغٌ عَنِّي رِسَالَةً مَرَّةً مِنَ الدَّهْرِ قَالَ نَعَمْ قَالَ فَكَتَبَ إِذَا أَنْتَ شَهِدْتَ الْمَوْسِمَ فَنَادِ يَا آلَ قُرَيْشٍ فَإِذَا أَجَابُوكَ فَنَادِ يَا آلَ بَنِي هَاشِمٍ فَإِنْ أَجَابُوكَ فَسَلْ عَنْ أَبِي طَالِبٍ فَأَخْبِرْهُ أَنَّ فُلاَنًا قَتَلَنِي فِي عِقَالٍ وَمَاتَ الْمُسْتَأْجَرُ فَلَمَّا قَدِمَ الَّذِي اسْتَأْجَرَهُ أَتَاهُ أَبُو طَالِبٍ فَقَالَ مَا فَعَلَ صَاحِبُنَا قَالَ مَرِضَ فَأَحْسَنْتُ الْقِيَامَ عَلَيْهِ فَوَلِيتُ دَفْنَهُ قَالَ قَدْ كَانَ أَهْلَ ذَاكَ مِنْكَ فَمَكُثَ حِينًا ثُمَّ إِنَّ الرَّجُلَ الَّذِي أَوْصَى إِلَيْهِ أَنْ يُبْلِغَ عَنْهُ وَافَى الْمَوْسِمَ فَقَالَ يَا آلَ قُرَيْشٍ قَالُوا هَذِهِ قُرَيْشٌ قَالَ يَا آلَ بَنِي هَاشِمٍ قَالُوا هَذِهِ بَنُو هَاشِمٍ قَالَ أَيْنَ أَبُو طَالِبٍ قَالُوا هَذَا أَبُو طَالِبٍ قَالَ أَمَرَنِي فُلاَنٌ أَنْ أُبْلِغَكَ رِسَالَةً أَنَّ فُلاَنًا قَتَلَهُ فِي عِقَالٍ فَأَتَاهُ أَبُو طَالِبٍ فَقَالَ لَهُ اخْتَرْ مِنَّا إِحْدَى ثَلاَثٍ إِنْ شِئْتَ أَنْ تُؤَدِّيَ مِائَةً مِنَ الإِبِلِ فَإِنَّكَ قَتَلْتَ صَاحِبَنَا وَإِنْ شِئْتَ حَلَفَ خَمْسُونَ مِنْ قَوْمِكَ إِنَّكَ لَمْ تَقْتُلْهُ فَإِنْ أَبَيْتَ قَتَلْنَاكَ بِهِ فَأَتَى قَوْمَهُ فَقَالُوا نَحْلِفُ فَأَتَتْهُ امْرَأَةٌ مِنْ بَنِي هَاشِمٍ كَانَتْ تَحْتَ رَجُلٍ مِنْهُمْ قَدْ وَلَدَتْ لَهُ فَقَالَتْ يَا أَبَا طَالِبٍ أُحِبُّ أَنْ تُجِيزَ ابْنِي هَذَا بِرَجُلٍ مِنَ الْخَمْسِينَ وَلاَ تُصْبِرْ يَمِينَهُ حَيْثُ تُصْبَرُ الأَيْمَانُ فَفَعَلَ فَأَتَاهُ رَجُلٌ مِنْهُمْ فَقَالَ يَا أَبَا طَالِبٍ أَرَدْتَ خَمْسِينَ رَجُلاً أَنْ يَحْلِفُوا مَكَانَ مِائَةٍ مِنَ الإِبِلِ يُصِيبُ كُلَّ رَجُلٍ بَعِيرَانِ

1 To su radili između Mekami-Ibrahima i Jemenskog ugla Ka'be. (prim. rec.)

jedan čovjek od njih (pedeseterice) i rekao mu: 'Ebu-Talibe, tražio si da se pedeset ljudi zakune u zamjenu za stotinu deva; na svakog čovjeka otpadaju, dakle, po dvije deve. Evo, ovo su dvije deve, pa ih primi umjesto moje zakletve i ne obavezuj me zakletvom kada se bude zakletvama obavezivalo!' On ih je primio. Četrdeset osam njih došlo je i zaklelo se."
Ibn-Abbas veli: "Tako mi Onoga u čijoj je ruci moja duša, nije prošla ni godina poslije toga, a od četrdeset osmerice nije ostalo ni oko koje je treptalo (svi su pomrli).'"

هَذَانِ بَعِيرَانِ فَاقْبَلْهُمَا عَنِّي وَلاَ تُصْبِرْ يَمِينِي حَيْثُ تُصْبَرُ الأَيْمَانُ فَقَبِلَهُمَا وَجَاءَ ثَمَانِيَةٌ وَأَرْبَعُونَ فَحَلَفُوا قَالَ ابْنُ عَبَّاسٍ فَوَالَّذِي نَفْسِي بِيَدِهِ مَا حَالَ الْحَوْلُ وَمِنَ الثَّمَانِيَةِ وَأَرْبَعِينَ عَيْنٌ تَطْرِفُ .

3846. PRIČAO MI JE Ubejd b. Ismail, njemu Ebu-Usama, prenoseći od Hišama, on od svoga oca, a on od Aiše, radijallahu anha, da je kazivala:
"Allah je učinio da dan Bu'asa[1] bude dan Njegovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem.Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, je stigao kada su se oni razišli i kada su njihovi prvaci bili izranjavani ili pobijeni. Allah mu je podario taj dan kako bi oni primili islam."[2]

٣٨٤٦. حَدَّثَنِي عُبَيْدُ بْنُ إِسْمَاعِيلَ حَدَّثَنَا أَبُو أُسَامَةَ عَنْ هِشَامٍ عَنْ أَبِيهِ عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهَا قَالَتْ كَانَ يَوْمُ بُعَاثَ يَوْمًا قَدَّمَهُ اللهُ لِرَسُولِهِ ﷺ فَقَدِمَ رَسُولُ اللهِ ﷺ وَقَدِ افْتَرَقَ مَلَؤُهُمْ وَقُتِّلَتْ سَرَوَاتُهُمْ وَجُرِّحُوا فَقَدَّمَهُ اللهُ لِرَسُولِهِ ﷺ فِي دُخُولِهِمْ فِي الإِسْلاَمِ .

3847. I REKAO JE Ibn-Vehb, da ga je obavijestio Amr, prenoseći od Bukejr b. Ešedždža, da mu je Kurejb, štićenik Ibn-Abbasov pričao, kako je Ibn-Abbas, radijallahu anhuma, kazivao:
"Nije brzo trčanje (sa'j)[3] u dubini doline između Safe i Merve sunnet; sami su ga predislamski Arapi činili, govoreći: 'Nećemo prelazili korito doline osim trčeći brzo!'"

٣٨٤٧. وَقَالَ ابْنُ وَهْبٍ أَخْبَرَنَا عَمْرٌو عَنْ بُكَيْرِ بْنِ الأَشَجِّ أَنَّ كُرَيْبًا مَوْلَى ابْنِ عَبَّاسٍ حَدَّثَهُ أَنَّ ابْنَ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا قَالَ لَيْسَ السَّعْيُ بِبَطْنِ الْوَادِي بَيْنَ الصَّفَا وَالْمَرْوَةِ سُنَّةً إِنَّمَا كَانَ أَهْلُ الْجَاهِلِيَّةِ يَسْعَوْنَهَا وَيَقُولُونَ لاَ نُجِيزُ الْبَطْحَاءَ إِلاَّ شَدًّا .

3848. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Muhammed Džu'fi, njemu Sufjan, kojeg je obavijestio Mutarrif, da je čuo Ebu-Sefera, a on Ibn-Abbasa, radijallahu anhuma, da je kazivao:
"O ljudi, slušajte šta ću vam reći i ponovite mi da

٣٨٤٨. حَدَّثَنَا عَبْدُاللهِ بْنُ مُحَمَّدٍ الْجُعْفِيُّ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ أَخْبَرَنَا مُطَرِّفٌ سَمِعْتُ أَبَا السَّفَرِ يَقُولُ سَمِعْتُ ابْنَ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا يَقُولُ يَا أَيُّهَا النَّاسُ اسْمَعُوا مِنِّي مَا أَقُولُ لَكُمْ وَأَسْمِعُونِي مَا

1 Kod Bu'asa se odigrala bitka između Evsa i Hazredža u kojoj su izginuli mnogi prvaci i s jedne i s druge strane.

2 Tekst ovog hadisa ponavlja se u hadisima br. 3777 i 3930.

3 Ovdje Ibn-Abbas ne misli na obični sa'j, nego na brzo trčanje između Safe i Merve, koje nije sunnet. Danas je između Safe i Merve zelenim signalima označeno mjesto na kojem se brzo trči na sa'ju.

تَقُولُونَ وَلاَ تَذْهَبُوا فَتَقُولُوا قَالَ ابْنُ عَبَّاسٍ قَالَ ابْنُ عَبَّاسٍ مَنْ طَافَ بِالْبَيْتِ فَلْيَطُفْ مِنْ وَرَاءِ الْحِجْرِ وَلاَ تَقُولُوا الْحَطِيمُ فَإِنَّ الرَّجُلَ فِي الْجَاهِلِيَّةِ كَانَ يَحْلِفُ فَيُلْقِي سَوْطَهُ أَوْ نَعْلَهُ أَوْ قَوْسَهُ .

to čujem! Nemojte otići i kazati: 'Rekao je Ibn-Abbas... Kazao je Ibn-Abbas ...' Ko bude obilazio oko Ka'be neka to čini iza Hidžra[4]. I ne govorite za njega Hatim, jer bi se čovjek u džahilijjetu zakleo,[5] a onda bacio svoj bič, papuču ili luk."

٣٨٤٩. حَدَّثَنَا نُعَيْمُ بْنُ حَمَّادٍ حَدَّثَنَا هُشَيْمٌ عَنْ حُصَيْنٍ عَنْ عَمْرِو بْنِ مَيْمُونٍ قَالَ رَأَيْتُ فِي الْجَاهِلِيَّةِ قِرْدَةً اجْتَمَعَ عَلَيْهَا قِرَدَةٌ قَدْ زَنَتْ فَرَجَمُوهَا فَرَجَمْتُهَا مَعَهُمْ .

3849. PRIČAO NAM JE Nu'ajm b. Hammad, a njemu Hušejm, prenoseći od Husajna, a on od Amr b. Mejmuna da je kazivao:
"Vidio sam u džahilijjetu majmunicu koja je učinila zinaluk[6], pa su se majmuni okupili oko nje i kamenovali je, a i ja s njima."

٣٨٥٠. حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ عَبْدِاللهِ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ عَنْ عُبَيْدِاللهِ سَمِعَ ابْنَ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا قَالَ خِلاَلٌ مِنْ خِلاَلِ الْجَاهِلِيَّةِ الطَّعْنُ فِي الأَنْسَابِ وَالنِّيَاحَةُ وَنَسِيَ الثَّالِثَةَ قَالَ سُفْيَانُ وَيَقُولُونَ إِنَّهَا الاسْتِسْقَاءُ بِالأَنْوَاءِ .

3850. PRIČAO NAM JE Ali b. Abdullah, a njemu Sufjan, prenoseći od Ubejdullaha, koji je čuo Ibn-Abbasa, radijallahu anhuma, da je kazivao:
"Među svojstva džahilijeta spada i vrijeđanje porijekla te naricanje za umrlim."
Sufjan veli: "Zaboravio je[7] treće; kažu da je to traženje kiše posredstvom položaja Mjeseca."

---

4 Od Mutarrifa se prenosi sljedeće: "U predislamsko doba ljudi su Hidžr nazivali *Hatim*, a unutar njega nalazili su se idoli Kurejša."

5 Oni bi kao znak zakletve ubacivali unutar tog zida nešto od svojih stvari, kao što je obuća, bič, luk ili štap, pa su ga zato prozvali *Hatim*.

6 O ovom čudnom slučaju postoji još jedno predanje koje se drugim lancem prenosilaca povezuje s Amrom b. Mejmunom. U tom predanju Amr pripovijeda: "Bio sam u Jemenu i čuvao ovce na jednoj uzvisini, kada sam ugledao majmuna s majmunicom. On je uzeo njenu ruku i stavio je pod svoju glavu. Zatim je došao drugi, mlađi majmun i namignuo joj. Ona je tada oprezno izvukla svoju ruku ispod glave prvog majmuna i otišla s drugim. Imali su odnos, a ja sam to gledao. Potom se ona vratila i pokušala polahko i oprezno (ponovo) staviti svoju ruku pod glavu prvog majmuna. On se, međutim, trgao i probudio. Potom ju je onjušio i kriknuo. Uto se okupiše drugi majmuni, a ovaj nije prestajao vrištati, stalno pokazujući na nju. Majmuni se raziđoše lijevo i desno i vratiše se uskoro s onim koji je s njom imao odnos. Iskopali su dvije rupe, a zatim ih kamenovali. Vidio sam, dakle, kamenovanje i u slučaju druge vrste, osim ljudske." Komentirajući ovo, Ibn-Tin kaže: "Moguće je da se ovdje radi o onima koji su pretvoreni u majmune i kojima je ostala ta odredba." Ovo predanje Amr b. Mejmuna ne prihvata Ibn-Abdul-Burkusa, a to obrazlaže riječima: "To bi značilo da se za zinaluk optužuje onaj koji nije *mukellef* i na kojeg se obaveze ne odnose. To bi, dalje, značilo da se šerijatska kazna sprovodi na životinjama, što učenjaci drže pokuđenim... A ako je predanje vjerodostojno, onda se to odnosi na džine, koji potpadaju pod obaveze."Sa sigurnošću se može reći da je Buharijevo predanje vjerodostojno. To što je slučaj opisan na ovaj način ne znači da se radi o protezanju obaveza na životinje. Ova kazna također nije istinska kazna (*hadd*), niti je to pravi zinaluk. Tu se prenosilac u opisu ovoga čudnog slučaja, kome je sam prisustvovao, samo poslužio tim terminima.

7 Ubejdullah je zaboravio treće, kao što se navodi u predanju od Ibn-Ebu-Amra, koji spominje njegovo ime kao ime onoga koji je zaboravio treće svojstvo džahilijjeta.

O POSLANSTVU VJEROVJESNIKA, SALLALLAHU ALEJHI VE SELLEM,

باب مبْعث النَّبِيِّ ﷺ

Muhammeda[1] b. Abdullaha[2] b. Abdul-Muttaliba b. Hišama b. Abdu-Menafa b. Kusajja b. Kilaba b. Murre b. Ka'ba b. Luajja b. Galiba b. Fihra b. Malika b. Nadra b. Kinane b. Huzejme b. Mudrika b. Iljasa Mudara b. Nizara b. Me'adda b. Adnana.[3]

مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِ اللهِ بْنِ عَبْدِالمُطَّلِبِ بْنِ هَاشِمِ ابْنِ عَبْدِ مَنَافِ بْنِ قُصَيِّ بْنِ كِلَابِ بْنِ مُرَّةَ بْنِ كَعبِ بْنِ لُؤَيِّ بْنِ غالِبِ بْنِ فِهْرِ بْنِ مَالِكِ بْنِ النَّضْرِ بْنِ كِنَانَةَ بْنِ خُزَيْمَةَ بْنِ مُدْرِكَةَ بْنِ إِلْيَاسَ ابْنِ مُضَرَ ابْنِ نِزَارِ بْنِ مَعَدِّ بْنِ عَدْنَانَ .

3851. PRIČAO NAM JE Ahmed b. Ebu-Redža, a njemu Nadr, prenoseći od Hišama, on od Ikrime, a ovaj od Ibn-Abbasa, radijallahu anhuma, da je kazivao:
"Objavljivanje je Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, započeto kada je imao četrdeset godina[4]; u Mekki je proveo trinaest godina[5], a onda mu je bila naređena Hidžra, pa se preselio u Medinu, gdje je živio deset godina. Nakon toga umro je (Poslanik), sallallahu alejhi ve sellem."[6]

٣٨٥١. حَدَّثَنَا أَحْمَدُ ابْنُ أَبِي رَجَاءٍ حَدَّثَنَا النَّضْرُ عَنْ هِشَامٍ عَنْ عِكْرِمَةَ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا قَالَ أُنْزِلَ عَلَى رَسُولِ اللهِ ﷺ وَهُوَ ابْنُ أَرْبَعِينَ فَمَكَثَ بِمَكَّةَ ثَلَاثَ عَشْرَةَ سَنَةً ثُمَّ أُمِرَ بِالْهِجْرَةِ فَهَاجَرَ إِلَى الْمَدِينَةِ فَمَكَثَ بِهَا عَشْرَ سِنِينَ ثُمَّ تُوُفِّيَ ﷺ .

1 Bejheki bilježi da je, kada je rođen Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, Abdul-Muttalib napravio gozbu. Pošto je gozba završena, upitali su za ime slavljenika, pa je on odgovorio: "Muhammed!" – "A zašto si odustao od uobičajenih porodičnih imena?", upitali su, pa je Abdul-Muttalib odgovorio: "Želio sam da ga slavi Allah na nebesima, a Njegovi robovi na zemlji."

2 Nema razilaženja u vezi imena Poslanikova, sallallahu alejhi ve sellem, oca ali se učenjaci ne slažu kad govore o tome kada je on umro. Neki smatraju da je umro prije Poslanikova, sallallahu alejhi ve sellem, rođenja, a neki tvrde da je to bilo poslije toga. Prvo je mišljenje vjerodostojnije.

3 U Ibn-Abbasovoj predaji navodi se: "Adnan, Me'add, Rebi'a i Esed bili su u Ibrahimovoj, alejhis-selam, vjeri." Buhari je ovdje skratio rodoslov Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, do Adnana. U svom *Et-Tarihu*, međutim, on navodi njegov rodoslov sve do Isma'ila, sina Ibrahimovog. Na početku Poslanikova životopisa navodi se kako postoji neslaganje u vezi s lozom od Ibrahima do Adema, alejhis-selam. Ibn-Sa'd u hadisu od Ibn-Abbasa bilježi: "... da bi Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, govoreći o svome rodoslovu zastao kod Meadda, sina Adnanovog, i ne bi dalje navodio svoje porodično stablo."

4 Nema neslaganja o tome koliko je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, imao godina kad je započelo objavljivanje Kur'ana. Svi se slažu da je on tada imao četrdeset godina. Pošto je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rođen u mjesecu rebiul-evvelu, a objavljivanje je započelo u mjesecu ramazanu, to znači da je on tada imao četrdeset godina i šest mjeseci. Umro je kada je napunio šezdeset dvije i po godine.

5 To je najvjerodostojnije mišljenje. (O tome će opširnije biti govora u poglavlju o Hidžri.)

6 Tekst ovog hadisa ponavlja se u hadisima br. 3902, 3903, 4465 i 4979.

O ONOME ŠTO SU VJEROVJESNIK, SALLALLAHU ALEJHI VE SELLEM, I NJEGOVI DRUGOVI DOŽIVJELI[7] OD IDOLOPOKLONIKA U MEKKI

باب ما لقي النبيُّ ﷺ وأصحابُه من المشركين بمكة

3852. PRIČAO NAM JE Humejdi, njemu Sufjan, a ovom Bejan i Isma'il, koji su čuli Kajsa, a on Habbaba da je kazivao:
"Prišao sam Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, dok je on bio u sjeni Ka'be, s ogrtačem pod glavom – a mi smo bili izloženi sve jačim nasrtajima idolopoklonika – i rekao mu: 'Allahov Poslaniče, zar se nećeš moliti Allahu za nas?' On je sjeo – a lice mu je bilo crveno[8] – i rekao: 'Događalo se, prije vas, da je neko bio mučen gvozdenim češljevima što su kidali meso i žile, ali ga to nije odvratilo od njegove vjere; stavljali bi mu žagu na razdjeljak kose[9] i prepolovili ga, ali ga ni to ne bi odvratilo od njegove vjere. Allah će upotpuniti ovu vjeru, pa će konjanik putovati od San'e do Hadramevta, ne bojeći se nikoga drugog mimo Allaha!'"
Bejan dodaje: "... i vuka za svoje ovce."

٣٨٥٢. حَدَّثَنَا الْحُمَيْدِيُّ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ حَدَّثَنَا بَيَانٌ وَإِسْمَاعِيلُ قَالاَ سَمِعْنَا قَيْسًا يَقُولُ سَمِعْتُ خَبَّابًا يَقُولُ أَتَيْتُ النَّبِيَّ ﷺ وَهُوَ مُتَوَسِّدٌ بُرْدَةً وَهُوَ فِي ظِلِّ الْكَعْبَةِ وَقَدْ لَقِينَا مِنَ الْمُشْرِكِينَ شِدَّةً فَقُلْتُ يَا رَسُولَ اللهِ أَلاَ تَدْعُو اللهَ فَقَعَدَ وَهُوَ مُحْمَرٌّ وَجْهُهُ فَقَالَ لَقَدْ كَانَ مَنْ قَبْلَكُمْ لَيُمْشَطُ بِمِشَاطِ الْحَدِيدِ مَا دُونَ عِظَامِهِ مِنْ لَحْمٍ أَوْ عَصَبٍ مَا يَصْرِفُهُ ذَلِكَ عَنْ دِينِهِ وَيُوضَعُ الْمِنْشَارُ عَلَى مَفْرِقِ رَأْسِهِ فَيُشَقُّ بِاثْنَيْنِ مَا يَصْرِفُهُ ذَلِكَ عَنْ دِينِهِ وَلَيُتِمَّنَّ اللهُ هَذَا الأَمْرَ حَتَّى يَسِيرَ الرَّاكِبُ مِنْ صَنْعَاءَ إِلَى حَضْرَمَوْتَ مَا يَخَافُ إِلاَّ اللهَ زَادَ بَيَانٌ وَالذِّئْبَ عَلَى غَنَمِهِ .

7 Misli se na razne vidove mučenja i zlostavljanja koje su doživjeli Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, i njegovi drugovi od idolopoklonika. Aiša prenosi da je upitala Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem: "Jesi li ikad imao teži dan od Uhuda?", na što joj je on odgovorio: "Jesam! Ono što sam doživio od tvoga naroda bilo je najteže." Zatim je ispričao pripovijest o onome što se odigralo u Taifu. Ibn-Ishak od Ibn-Abbasa bilježi hadis u kome se spominje mučenje Poslanikovih, sallallahu alejhi ve sellem, drugova: "Allaha mi", kaže on, "bilo ih je koji su tučeni, izgladnjivani i mučeni žeđu, tako da nisu mogli sjediti nakon toga. Čak bi im govorili: 'Lat i Uzza bogovi su ti umjesto Allaha!' – 'Da!', odgovarali bi oni potvrdno." Ibn-Madže i Ibn-Hibban bilježe predanje u kome se kaže: "Prvi koji su javno očitovali da su muslimani bila su sedmerica: Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, Ebu-Bekr, Ammar i njegova majka Sumejja, Suhajb, Bilal i Mikdad. Allah je učinio da Njegovu Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, zaštita bude njegov amidža, a Ebu-Bekru njegovo pleme, dok su ostale uzeli idolopoklonici, odjenuli im gvozdene oklope i postavili ih na sunce." Sve što je pogađalo Poslanikove, sallallahu alejhi ve sellem, drugove na poseban je način pogađalo i Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, jer je on bio uzrok njihovu primanju islama.

8 Bio je pocrvenio od spavanja. Postoji mogućnost da se zacrvenio od ljutine, kako tvrdi Ibn-Tin.

9 Ibn-Tin veli: "To se odnosilo na poslanike ili na njihove neposredne sljedbenike... A bilo je Poslanikovih, sallallahu alejhi ve sellem, ashaba – da su bili stavljeni na takve muke, oni bi se bili strpjeli... Ashabi, tabiini, kao i oni poslije njih, mučeni su na Allahovom putu. Da su se okoristili olakšicom, to bi im bilo opravdano."

3853. PRIČAO NAM JE Sulejman b. Harb, njemu Šu'ba, prenoseći od Ebu-Ishaka, on od Esveda, a on od Abdullaha[1], radijallahu anhu, da je kazivao: "Proučio je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, suru En-Nedžm i učinio sedždu; svi su učinili sedždu osim čovjeka kojeg sam vidio kako je uzeo šaku pijeska i podigao ga, a zatim na njemu učinio sedždu[2] i rekao: 'Ovo mi je dovoljno!' Vidio sam poslije da je ubijen kao nevjernik."

٣٨٥٣. حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ حَرْبٍ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ عَنْ أَبِي إِسْحَاقَ عَنِ الأَسْوَدِ عَنْ عَبْدِاللهِ رَضِي الله عَنْه قَالَ قَرَأَ النَّبِيُّ ﷺ النَّجْمَ فَسَجَدَ فَمَا بَقِيَ أَحَدٌ إِلاَّ سَجَدَ إِلاَّ رَجُلٌ رَأَيْتُهُ أَخَذَ كَفًّا مِنْ حَصًا فَرَفَعَهُ فَسَجَدَ عَلَيْهِ وَقَالَ هَذَا يَكْفِينِي فَلَقَدْ رَأَيْتُهُ بَعْدُ قُتِلَ كَافِرًا بِاللهِ .

3854. PRIČAO MI JE Muhammed b. Beššar, njemu Gunder, a ovom Šu'ba, prenoseći od Ebu-Ishaka, on od Amr b. Mejmuna, a on od Abdullaha, radijallahu anhu, da je kazivao:
"Dok je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, bio među nama na sedždi, a ljudi iz Kurejša oko njega, dođe Ukba b. Ebu-Mu'ajt noseći posteljicu od mladunčeta deve i baci je na Vjerovjesnikova, sallallahu alejhi ve sellem, leđa, ali on ne podiže glavu. Priskoči tada Fatima, radijallahu anha, i svuče je s njegovih leđa, proklinjući onoga koji je to uradio. Vjerovjesnik je, sallallahu alejhi ve sellem, (tada) rekao: 'Gospodaru moj, Ti se postaraj za ovu grupu Kurejšija: Ebu-Džehla b. Hišama, Utbu b. Rebi'a, Šejbu b. Rebi'a i Umejju b. Halefa!' (ili Ubejja b. Halefa; dvoumi se Šu'ba).
Vidio sam ih kako su na dan Bedra pobijeni i poslije pobacani u bunar, osim Umejje b. Halefa (ili Ubejja), koji je raskomadan i nije bačen u bunar."

٣٨٥٤. حَدَّثَنِي مُحَمَّدُ بْنُ بَشَّارٍ حَدَّثَنَا غُنْدَرٌ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ عَنْ أَبِي إِسْحَاقَ عَنْ عَمْرِو بْنِ مَيْمُونٍ عَنْ عَبْدِاللهِ رَضِي الله عَنْه قَالَ بَيْنَا النَّبِيُّ ﷺ سَاجِدٌ وَحَوْلَهُ نَاسٌ مِنْ قُرَيْشٍ جَاءَ عُقْبَةُ ابْنُ أَبِي مُعَيْطٍ بِسَلَى جَزُورٍ فَقَذَفَهُ عَلَى ظَهْرِ النَّبِيِّ ﷺ فَلَمْ يَرْفَعْ رَأْسَهُ فَجَاءَتْ فَاطِمَةُ عَلَيْهَا السَّلاَم فَأَخَذَتْهُ مِنْ ظَهْرِهِ وَدَعَتْ عَلَى مَنْ صَنَعَ فَقَالَ النَّبِيُّ ﷺ اللهُمَّ عَلَيْكَ الْمَلأَ مِنْ قُرَيْشٍ أَبَا جَهْلِ بْنَ هِشَامٍ وَعُتْبَةَ بْنَ رَبِيعَةَ وَشَيْبَةَ بْنَ رَبِيعَةَ وَأُمَيَّةَ بْنَ خَلَفٍ أَوْ أُبَيَّ بْنَ خَلَفٍ شُعْبَةُ الشَّاكُّ فَرَأَيْتُهُمْ قُتِلُوا يَوْمَ بَدْرٍ فَأُلْقُوا فِي بِئْرٍ غَيْرَ أُمَيَّةَ بْنِ خَلَفٍ أَوْ أُبَيٍّ تَقَطَّعَتْ أَوْصَالُهُ فَلَمْ يُلْقَ فِي الْبِئْرِ .

1 Radi se o Abdullahu b. Mes'udu.

2 Podigao je šaku s pijeskom i prislonuo glavu na nju. (prim. rec.)

3855. PRIČAO MI JE Usman b. Ebu-Šejba, a njemu Džerir, prenoseći od Mensura da mu je pripovijedao Seid b. Džubejr ili Hakem, prenoseći od Seida b. Džubejra da je kazivao:
"Naredio mi je Abdur-Rahman b. Ebza rekavši: 'Upitaj Ibn-Abbasa na šta se odnose sljedeća dva ajeta: 'I ne ubijte nikoga koga je Allah zabranio...'[3] – i drugi: 'Onome koji hotimično ubije muslimana...'"[4]
Ja sam ga upitao (o tome), pa je on odgovorio: 'Nakon što je objavljen ajet iz sure El-Furkan,[5] mekanski su idolopoklonici rekli: 'Ubili smo onoga koga je Allah zabranio, obožavali smo drugog boga mimo Allaha i činili velike grijehe!' Tada je Allah objavio: '...osim onoga koji se pokaje i uzvjeruje...'[6] Dakle, ovo je (prvi ajet) za njih.
Drugi ajet iz sure En-Nisa, odnosi se na čovjeka koji upozna islam i njegove propise, pa poslije toga ubije. Takvom je kazna Džehennem.'
Ispričao sam ovo Mudžahidu, pa je on rekao: 'Osim onoga koji se pokaje.'"[7]

٣٨٥٥. حَدَّثَنَا عُثْمَانُ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ حَدَّثَنَا جَرِيرٌ عَنْ مَنْصُورٍ حَدَّثَنِي سَعِيدُ بْنُ جُبَيْرٍ أَوْ قَالَ حَدَّثَنِي الْحَكَمُ عَنْ سَعِيدِ بْنِ جُبَيْرٍ قَالَ أَمَرَنِي عَبْدُالرَّحْمَنِ بْنُ أَبْزَى قَالَ سَلِ ابْنَ عَبَّاسٍ عَنْ هَاتَيْنِ الآيَتَيْنِ مَا أَمْرُهُمَا (وَلاَ تَقْتُلُوا النَّفْسَ الَّتِي حَرَّمَ اللهُ إِلاَّ بِالْحَقِّ) (وَمَنْ يَقْتُلْ مُؤْمِنًا مُتَعَمِّدًا) فَسَأَلْتُ ابْنَ عَبَّاسٍ فَقَالَ لَمَّا أُنْزِلَتِ الَّتِي فِي الْفُرْقَانِ قَالَ مُشْرِكُو أَهْلِ مَكَّةَ فَقَدْ قَتَلْنَا النَّفْسَ الَّتِي حَرَّمَ اللهُ وَدَعَوْنَا مَعَ اللهِ إِلَهًا آخَرَ وَقَدْ أَتَيْنَا الْفَوَاحِشَ فَأَنْزَلَ اللهُ (إِلاَّ مَنْ تَابَ وَآمَنَ) فَهَذِهِ لأُولَئِكَ وَأَمَّا الَّتِي فِي النِّسَاءِ الرَّجُلُ إِذَا عَرَفَ الإِسْلاَمَ وَشَرَائِعَهُ ثُمَّ قَتَلَ فَجَزَاؤُهُ جَهَنَّمُ فَذَكَرْتُهُ لِمُجَاهِدٍ فَقَالَ إِلاَّ مَنْ نَدِمَ .

3856. PRIČAO NAM JE Ajjaš b. Velid, njemu Velid b. Muslim, a ovom Evza'i, prenoseći od Jahjaa b. Ebu-Kesira, on od Muhammeda b. Ibrahima Tejmija, a ovaj od Urve b. Zubejra da je kazivao:
"Upitao sam Ibn-Amr[8] b. Asa rekavši: 'Reci mi šta je bilo najteže[9] od onoga što su idolopoklonici

٣٨٥٦. حَدَّثَنَا عَيَّاشُ بْنُ الْوَلِيدِ حَدَّثَنَا الْوَلِيدُ ابْنُ مُسْلِمٍ حَدَّثَنِي الأَوْزَاعِيُّ حَدَّثَنِي يَحْيَى بْنُ أَبِي كَثِيرٍ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ إِبْرَاهِيمَ التَّيْمِيِّ قَالَ حَدَّثَنِي عُرْوَةُ بْنُ الزُّبَيْرِ قَالَ سَأَلْتُ ابْنَ عَمْرِو بْنِ الْعَاصِ أَخْبِرْنِي بِأَشَدِّ شَيْءٍ صَنَعَهُ الْمُشْرِكُونَ بِالنَّبِيِّ ﷺ

---

3 El-En'am, 151.

4 En-Nisa, 93.

5 El-Furkan, 68.

6 El-Furkan, 70. Grijesi koje su idolopoklonici činili prema muslimanima brišu se njihovim primanjem islama.

7 Tekst ovog hadisa ponavlja se u hadisima br. 4590, 4762, 4763, 4764, 4765 i 4766.

8 Radi se o Abdullah b. Amru b. Asu.

9 Ono što je odgovorio Ibn-Abbas nije u skladu s hadisom što ga prenosi Aiša; u njemu se navodi da joj je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao kako mu je najteže bilo ono što su mu uradili u Taifu. Ova se dva hadisa mogu dovesti u sklad ako se shvati da Ibn-Abbas nije prisustvovao Poslanikovu, sallallahu alejhi ve sellem, kazivanju o dešavanju u Taifu.

učinili Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem', pa je on odgovorio: 'Dok je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, klanjao između Hidžra i Ka'be, došao je Ukba b. Ebu-Mu'ajt, omotao svoju odjeću oko njegova vrata i počeo ga silno stezati. Uto je stigao Ebu-Bekr, uhvatio ga za ramena i odgurnuo od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, izgovarajući ajet: 'Zar ćete ubiti čovjeka samo zato što kaže: 'Moj je Gospodar Allah!?!'"[1]
U predanju ga (Ajjaša) slijedi Ibn-Ishak, koji veli: "Pričao mi je Jahja b. Urva, prenoseći od Urve da je kazivao: 'Rekao sam Abdullah b. Amru…'"
Abda prenosi od Hišam, a on od svoga oca da je kazivao: "Rečeno je Amru b. Asu..."
Muhammed b. Amr prenosi od Ebu-Seleme da je kazivao: "Pričao mi je Amr b. As..."

قَالَ بَيْنَا النَّبِيُّ ﷺ يُصَلِّي فِي حِجْرِ الْكَعْبَةِ إِذْ أَقْبَلَ عُقْبَةُ بْنُ أَبِي مُعَيْطٍ فَوَضَعَ ثَوْبَهُ فِي عُنُقِهِ فَخَنَقَهُ خَنْقًا شَدِيدًا فَأَقْبَلَ أَبُو بَكْرٍ حَتَّى أَخَذَ بِمَنْكِبِهِ وَدَفَعَهُ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ (أَتَقْتُلُونَ رَجُلًا أَنْ يَقُولَ رَبِّيَ اللهُ) تَابَعَهُ ابْنُ إِسْحَاقَ حَدَّثَنِي يَحْيَى بْنُ عُرْوَةَ عَنْ عُرْوَةَ قُلْتُ لِعَبْدِاللهِ بْنِ عَمْرٍو وَقَالَ عَبْدَةُ عَنْ هِشَامٍ عَنْ أَبِيهِ قِيلَ لِعَمْرِو بْنِ الْعَاصِ وَقَالَ مُحَمَّدُ بْنُ عَمْرٍو عَنْ أَبِي سَلَمَةَ حَدَّثَنِي عَمْرُو بْنُ الْعَاصِ .

1 El-Gafir, 28. Prenosi se od Osmana da je kazivao: "Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, obilazio je oko Ka'be, a ruka mu je bila u Ebu-Bekrovoj ruci. U Hidžru (prostoru okruženom zidom s desne strane Ka'be, ako stanemo naspram njenih vrata) bili su Ukba b. Ebu-Muajt, Ebu-Džehl i Umejja b. Halef. Kada je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, prolazio pored njih, tri su puta rekli nešto što on nije volio, a kada je bio u četvrtom obilasku, jurnuli su na njega. Ebu-Džehl pokušavao ga je uhvatiti za odjeću, ali sam ga ja odgurnuo. Ebu-Bekr odgurnuo je Umejju b. Halefa, a Allahov Poslanik Ukbu." Ibn-Abbas prenosi od Fatime da je kazivala kako ih je bilo više. U tom se hadisu navodi: "Okupili su se idolopoklonici u Hidžru i rekli: 'Kada naiđe Muhammed, svako će ga od nas udariti.' Ja sam to čula, te sam ga o tome obavijestila, ali mi on reče: 'Šuti, kćeri!' Izišao je među njih; oni su podigli glave, a onda se posvetili izvršavanju obreda. Tada je on uzeo šaku prašine i bacio je prema njima govoreći: 'Lica im se izobličila!' Nikoga od njih nije pogodila (praška), a da nije na dan Bedra bio ubijen kao nevjernik." Ebu-Ja'la i Bezzar bilježe od Enesa hadis u kome se kaže: "... udarili su jednom Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, tako da je pao u nesvijest. Tada je skočio Ebu-Bekr i povikao: 'Teško vama! Zar ćete ubiti čovjeka samo zato što kaže: 'Moj je Gospodar Allah?!' Tada su ga oni ostavili i nasmuli na Ebu-Bekra..." Bezzar prenosi da mu je pričao Ali, prenoseći od Muhammed b. Alija, a on od svoga oca da je držao hutbu i upitao: "Ko je najhrabriji čovjek?" – "Ti!", rekoše. "Što se mene tiče", reče on, "ni s kim se nisam nadmetao (u nečemu), a da ga nisam porazio. Ali je Ebu-Bekr najhrabriji. Vidio sam kad su Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, napali Kurejševići govoreći mu: 'Ti si taj koji želi proglasiti jednog Boga, pored bogova!' Allaha mi, niko od nas nije mu pritekao u pomoć osim Ebu-Bekra, koji je udario ovoga i odgurnuo onoga, govoreći: 'Teško vama! Zar ćete ubiti čovjeka samo zato što kaže: 'Moj je Gospodar Allah?!'" Tada je Alija zaplakao i rekao: "Zaklinjem vas Allahom: je li vjernik iz porodice faraonove bio bolji vjernik od Ebu-Bekra?" Ušutjeli su, a Alija reče: "Allaha mi, sat vremena Ebu-Bekra bolji je od njega.Taj je krio iman, a Ebu Bekr svima je oglasio svoj iman!"

O EBU-BEKR ES-SIDDIKOVOM, RADIJALLAHU ANHU, PRIHVATANJU ISLAMA

باب إسلام أبي بكر الصديق رضي الله عنه

3857. PRIČAO MI JE Abdullah b. Hammad Amuli, njemu Jahja b. Me‘in, a ovom Isma‘il b. Mudžalid, prenoseći od Bejana, on od Vebere, ovaj od Hemama b. Harisa, da je Ammar b. Jasir kazivao:
“Vidio sam Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, a s njim nije bilo nikoga osim pet robova, dviju žena i Ebu-Bekra.”

٣٨٥٧. حَدَّثَنِي عَبْدُاللهِ بْنُ حَمَّادٍ الآمُلِيُّ قَالَ حَدَّثَنِي يَحْيَى بْنُ مَعِينٍ حَدَّثَنَا إِسْمَاعِيلُ بْنُ مُجَالِدٍ عَنْ بَيَانٍ عَنْ وَبَرَةَ عَنْ هَمَّامِ بْنِ الْحَارِثِ قَالَ قَالَ عَمَّارُ بْنُ يَاسِرٍ رَأَيْتُ رَسُولَ اللهِ ﷺ وَمَا مَعَهُ إِلاَّ خَمْسَةُ أَعْبُدٍ وَامْرَأَتَانِ وَأَبُو بَكْرٍ.

O SA‘D B. EBU-VEKKASOVOM, RADIJALLAHU ANHU, PRIHVATANJU ISLAMA

باب إسلام سعد بن أبي وقاص رضي الله عنه

3858. PRIČAO MI JE Ishak, kojeg je obavijestio Ebu-Usama, da mu je pričao Hašim, kako je čuo Seida b. El-Musejjeba, a on Ebu-Ishak Sa‘d b. Ebu-Vekkasa da je kazivao:
“Niko nije bio primio islam osim u danu u kome sam ga ja primio. Tako sam ja sedam dana bio trećina islama.”

٣٨٥٨. حَدَّثَنِي إِسْحَاقُ أَخْبَرَنَا أَبُو أُسَامَةَ حَدَّثَنَا هَاشِمٌ قَالَ سَمِعْتُ سَعِيدَ بْنَ الْمُسَيَّبِ قَالَ سَمِعْتُ أَبَا إِسْحَاقَ سَعْدَ بْنَ أَبِي وَقَّاصٍ يَقُولُ مَا أَسْلَمَ أَحَدٌ إِلاَّ فِي الْيَوْمِ الَّذِي أَسْلَمْتُ فِيهِ وَلَقَدْ مَكَثْتُ سَبْعَةَ أَيَّامٍ وَإِنِّي لَثُلُثُ الإِسْلاَمِ.

O SPOMINJANJU DŽINA

باب ذِكْرُ الْجِنِّ

i riječima Uzvišenog Allaha: "Reci: 'Meni je objavljeno da je nekoliko džina prisluškivalo...'"[1]

وَقَوْلُ اللهِ تَعَالَى (قُلْ أُوحِيَ إِلَيَّ أَنَّهُ اسْتَمَعَ نَفَرٌ مِنَ الْجِنِّ) .

3859.PRIČAO MI JE Ubejdullah b. Seid, njemu Ebu-Usama b. Usama, a ovom Mis'ar, prenoseći od Ma'na b. Abdur-Rahmana, koji kaže da je čuo svoga oca kako je kazivao:
"Upitao sam Mesruka: 'Ko je Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, obavijestio o prisustvu džina u noći kada su slušali Kur'an?'
'Pričao mi je tvoj otac (znači Abdullah)', reče on, 'da ih je otkrilo drvo.'"

٣٨٥٩. حَدَّثَنِي عُبَيْدُاللهِ بْنُ سَعِيدٍ حَدَّثَنَا أَبُو أُسَامَةَ حَدَّثَنَا مِسْعَرٌ عَنْ مَعْنِ بْنِ عَبْدِالرَّحْمَنِ قَالَ سَمِعْتُ أَبِي قَالَ سَأَلْتُ مَسْرُوقًا مَنْ آذَنَ النَّبِيَّ ﷺ بِالْجِنِّ لَيْلَةَ اسْتَمَعُوا الْقُرْآنَ فَقَالَ حَدَّثَنِي أَبُوكَ يَعْنِي عَبْدَاللهِ أَنَّهُ آذَنَتْ بِهِمْ شَجَرَةٌ .

3860. PRIČAO NAM JE Musa b. Isma'il, njemu Amr b. Jahja b. Seid, da ga je obavijestio njegov djed, prenoseći od Ebu-Hurejre, radijallahu anhu, da je nosio Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, posudu za abdest i pranje poslije nužde. I tako, dok ga je jednom slijedio s njom, on upita: "Ko je to?"
"Ja sam Ebu-Hurejra!", odgovorio sam.
"Daj mi kamenja", reče on, "kojim ću se obrisati

٣٨٦٠. حَدَّثَنَا مُوسَى بْنُ إِسْمَاعِيلَ حَدَّثَنَا عَمْرُو بْنُ يَحْيَى بْنِ سَعِيدٍ قَالَ أَخْبَرَنِي جَدِّي عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ أَنَّهُ كَانَ يَحْمِلُ مَعَ النَّبِيِّ ﷺ إِدَاوَةً لِوَضُوئِهِ وَحَاجَتِهِ فَبَيْنَمَا هُوَ يَتْبَعُهُ بِهَا فَقَالَ مَنْ هَذَا فَقَالَ أَنَا أَبُو هُرَيْرَةَ فَقَالَ ابْغِنِي أَحْجَارًا

1 El-Džinn, 1. Ovaj se ajet spominje ovdje da bi se protumačio predanjem.
Ibn-Abbas niječe da su se džini susreli s Poslanikom, sallallahu alejhi ve sellem. Prenosi se da je on rekao: "Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, nije učio džinima niti ih je vidio."
Što se tiče ovog hadisa koji se prenosi od Ebu-Hurejre, iako se u njemu govori o tome da se Posalnik, sallallahu alejhi ve sellem, susreo s džinima i razgovarao s njima, ipak se ne navodi da im je učio Kur'an niti da su oni slušali.
Više prenosilaca i predanja o ovoj temi upućuje na to da se radi o više Poslanikovih, sallallahu alejhi ve sellem, susreta s džinima. Do susreta s njima u Meki došlo je radi slušanja Kur'ana – da se vrate svojima kao opominjači, dok je do susreta u Medini došlo radi saznavanja šerijatskih odredaba.
Muslim bilježi da je Alkama kazivao: "Upitao sam Abdullaha b. Mesuda: 'Da li je iko od vas bio s Poslanikom, sallallahu alejhi ve sellem, u noći džina?', pa mi je on odgovorio: 'Nije! On se izgubio, pa smo rekli: 'Ubijen je, nestao je...' Prenoćili smo najtežu noć, kad ujutro, oko vremena sehura, dođe on iz pravca brda Hira. Rekli smo mu (šta smo bili pomislili), a on nam odgovori: 'Došao mi je džin s pozivom, pa sam otišao i učio im.' Odveo nas je i pokazao nam tragove njihova boravka i vatre."
Bilježi se i drugi hadis od Ibn-Mes'uda što ga prenosi Ez-Zuhri, iako on po vjerodostojnosti nije kao prvi, iz kojeg se razumije da je on bio s njim kada je učio džinima. (Tako Ibn-Mes'ud veli:) "... i kada smo bili iznad Mekke, povukao mi je nogom crtu i naredio da tu sjednem. On je potom krenuo, a onda poče s učenjem Kur'ana. Odjednom nas je rastavilo nekakvo mnogobrojno crnilo; zbog toga nisam mogao čuti njegov glas. Završio je s njima, i oni su otišli sa sabahom. Tada smo mi krenuli..."

poslije nužde; nemoj mi nositi kost niti balegu!" Donio sam mu kamenje u rubovima svoje odjeće i ostavio ga pored njega. Udaljio sam se dok on nije završio, a onda smo krenuli zajedno, pa sam ga upitao: "A šta je s košću i balegom?"
"To dvoje je", reče on, "hrana džina. Došli su mi (jednom prilikom) izaslanici džina Nasibina[2] – a to su dobri džini – i zatražili mi nafaku.[3] Molio sam Allaha za njih: kada god prođu pored kosti ili balege, da nađu na tome hranu.[4]"

أَسْتَنْفِضْ بِهَا وَلاَ تَأْتِنِي بِعَظْمٍ وَلاَ بِرَوْثَةٍ فَأَتَيْتُهُ بِأَحْجَارٍ أَحْمِلُهَا فِي طَرَفِ ثَوْبِي حَتَّى وَضَعْتُهَا إِلَى جَنْبِهِ ثُمَّ انْصَرَفْتُ حَتَّى إِذَا فَرَغَ مَشَيْتُ فَقُلْتُ مَا بَالُ الْعَظْمِ وَالرَّوْثَةِ قَالَ هُمَا مِنْ طَعَامِ الْجِنِّ وَإِنَّهُ أَتَانِي وَفْدُ جِنِّ نَصِيبِينَ وَنِعْمَ الْجِنُّ فَسَأَلُونِي الزَّادَ فَدَعَوْتُ اللَّهَ لَهُمْ أَنْ لاَ يَمُرُّوا بِعَظْمٍ وَلاَ بِرَوْثَةٍ إِلاَّ وَجَدُوا عَلَيْهَا طَعَامًا .

O EBU-ZERR GIFARIJEVOM, RADIJALLAHU ANHU, PRIHVATANJU ISLAMA

بَاب إِسْلاَمُ أَبِي ذَرٍّ الْغِفَارِيِّ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ

3861. PRIČAO MI JE Amr b. Abbas, njemu Abdur-Rahman b. Mehdi, a ovom Musenna, prenoseći od Ebu-Džemre, a on od Ibn-Abbasa, radijallahu anhuma, da je kazivao:
"Kada je do Ebu-Zerra doprla vijest o poslanstvu Vjerovjesnikovom, sallallahu alejhi ve sellem, on reče svome bratu[5]: 'Odjaši do ove doline[6] i obavijesti se o čovjeku koji tvrdi da je vjerovjesnik i da mu dolaze vijesti s nebesa; poslušaj šta govori, a zatim se vrati natrag k meni!' Njegov brat je otišao i došao do njega, poslušao šta kaže, a onda se vratio Ebu-Zerru i rekao mu: 'Vidio sam da traži ćudoredno ponašanje i govori nešto što nije pjesništvo.'
'Nisi me zadovoljio onim što sam želio!', reče on. Opremio se, uzeo mješinu s vodom i sam otišao u Mekku. Svratio je u Džamiju (Mesdžidi-Haram) tražeći Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, kojeg nije poznavao, ali se nije volio raspitivati

٣٨٦١. حَدَّثَنِي عَمْرُو بْنُ عَبَّاسٍ حَدَّثَنَا عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ مَهْدِيٍّ حَدَّثَنَا الْمُثَنَّى عَنْ أَبِي جَمْرَةَ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا قَالَ لَمَّا بَلَغَ أَبَا ذَرٍّ مَبْعَثُ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ لأَخِيهِ ارْكَبْ إِلَى هَذَا الْوَادِي فَاعْلَمْ لِي عِلْمَ هَذَا الرَّجُلِ الَّذِي يَزْعُمُ أَنَّهُ نَبِيٌّ يَأْتِيهِ الْخَبَرُ مِنَ السَّمَاءِ وَاسْمَعْ مِنْ قَوْلِهِ ثُمَّ ائْتِنِي فَانْطَلَقَ الأَخُ حَتَّى قَدِمَهُ وَسَمِعَ مِنْ قَوْلِهِ ثُمَّ رَجَعَ إِلَى أَبِي ذَرٍّ فَقَالَ لَهُ رَأَيْتُهُ يَأْمُرُ بِمَكَارِمِ الأَخْلاَقِ وَكَلاَمًا مَا هُوَ بِالشِّعْرِ فَقَالَ مَا شَفَيْتَنِي مِمَّا أَرَدْتُ فَتَزَوَّدَ وَحَمَلَ شَنَّةً لَهُ فِيهَا مَاءٌ حَتَّى قَدِمَ مَكَّةَ فَأَتَى الْمَسْجِدَ فَالْتَمَسَ النَّبِيَّ ﷺ وَلاَ يَعْرِفُهُ وَكَرِهَ أَنْ يَسْأَلَ عَنْهُ حَتَّى أَدْرَكَهُ بَعْضُ اللَّيْلِ فَاضْطَجَعَ

2 Mjesto na Arapskom poluotoku između Iraka i Šama. (prim. rec.)
3 Tj. ono što ostane iza ljudi.
4 Ovo može značiti da im je to hrana, ali, također, i da na tome pronalaze hranu.
5 Bio je to Enis.
6 Misli se na dolinu Mekke.

o njemu.[1] Zanoćalo se i on je legao pa ga je spazio Alija, radijallahu anhu. Primijetio je da je stranac, pa ga je, nakon što ga bijaše ugledao, počeo slijediti.[2] Jedan drugoga nisu pitali ništa sve dok nije svanulo. Tada je ovaj pokupio svoju mješinu i opremu i uputio se ka Džamiji.

Prošao je taj dan i došla noć, a Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, nije ga vidio, pa se on vratio svome ležaju. Uto je pored njega naišao Alija i upitao ga: 'Zar čovjeku nije vrijeme da zna svoju kuću?'[3] Podigao ga je i odveo sa sobom, ali jedan drugoga nisu pitali ništa sve dok nije došao i treći dan. Taj je dana Alija učinio isto što i prethodnih dana. Tako je zanoćio s njim.

'Zar mi nećeš reći šta te je dovelo (ovdje)?', upitao ga je.

'Ako mi daš riječ i obećanje da ćeš me uputiti', reče mu on, 'reći ću ti.' Dao mu je obećanje, a on ga je obavijestio.

'On je istina', reče (Alija), 'i on je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem! Ujutro, kada ustaneš, slijedi me, a ja ću, ako vidim nešto što bi tebi moglo naštetiti, zastati kao da prolijevam vodu.[4] Ako nastavim, ti me prati dok ne uđeš na ulaz na koji ja uđem.'

On je tako i učinio. Slijedio ga je sve dok nije ušao kod Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, a i on s njim. Čuo je šta govori, pa je odmah tu primio islam.[5] Vjerovjesnik mu, sallallahu alejhi ve sellem, tada reče: 'Vrati se svojim sunarodnicima i obavijesti ih (o poslanstvu), sve dok ti ne dođe moja zapovijed.'[6]

فَرَآهُ عَلِيٌّ فَعَرَفَ أَنَّهُ غَرِيبٌ فَلَمَّا رَآهُ تَبِعَهُ فَلَمْ يَسْأَلْ وَاحِدٌ مِنْهُمَا صَاحِبَهُ عَنْ شَيْءٍ حَتَّى أَصْبَحَ ثُمَّ احْتَمَلَ قِرْبَتَهُ وَزَادَهُ إِلَى الْمَسْجِدِ وَظَلَّ ذَلِكَ الْيَوْمَ وَلاَ يَرَاهُ النَّبِيُّ ﷺ حَتَّى أَمْسَى فَعَادَ إِلَى مَضْجَعِهِ فَمَرَّ بِهِ عَلِيٌّ فَقَالَ أَمَا نَالَ لِلرَّجُلِ أَنْ يَعْلَمَ مَنْزِلَهُ فَأَقَامَهُ فَذَهَبَ بِهِ مَعَهُ لاَ يَسْأَلُ وَاحِدٌ مِنْهُمَا صَاحِبَهُ عَنْ شَيْءٍ حَتَّى إِذَا كَانَ يَوْمُ الثَّالِثِ فَعَادَ عَلِيٌّ عَلَى مِثْلِ ذَلِكَ فَأَقَامَ مَعَهُ ثُمَّ قَالَ أَلاَ تُحَدِّثُنِي مَا الَّذِي أَقْدَمَكَ قَالَ إِنْ أَعْطَيْتَنِي عَهْدًا وَمِيثَاقًا لَتُرْشِدَنِّي فَعَلْتُ فَفَعَلَ فَأَخْبَرَهُ قَالَ فَإِنَّهُ حَقٌّ وَهُوَ رَسُولُ اللهِ ﷺ فَإِذَا أَصْبَحْتَ فَاتَّبِعْنِي فَإِنِّي إِنْ رَأَيْتُ شَيْئًا أَخَافُ عَلَيْكَ قُمْتُ كَأَنِّي أُرِيقُ الْمَاءَ فَإِنْ مَضَيْتُ فَاتَّبِعْنِي حَتَّى تَدْخُلَ مَدْخَلِي فَفَعَلَ فَانْطَلَقَ يَقْفُوهُ حَتَّى دَخَلَ عَلَى النَّبِيِّ ﷺ وَدَخَلَ مَعَهُ فَسَمِعَ مِنْ قَوْلِهِ وَأَسْلَمَ مَكَانَهُ فَقَالَ لَهُ النَّبِيُّ ﷺ ارْجِعْ إِلَى قَوْمِكَ فَأَخْبِرْهُمْ حَتَّى يَأْتِيَكَ أَمْرِي قَالَ وَالَّذِي نَفْسِي بِيَدِهِ لأَصْرُخَنَّ بِهَا بَيْنَ ظَهْرَانَيْهِمْ فَخَرَجَ حَتَّى أَتَى الْمَسْجِدَ فَنَادَى بِأَعْلَى صَوْتِهِ أَشْهَدُ أَنْ لاَ إِلَهَ إِلاَّ اللهُ وَأَنَّ مُحَمَّدًا رَسُولُ اللهِ

1 Znao je da mekkanski idolopoklonici napadaju one koji ga traže, ili, pak, njega napadaju zbog onih koji ga traže, te se stoga nije želio nepotrebno izlagatimogućim neprijatnostima. Osim toga, nije mogao biti siguran hoće li ga uopće uputiti ili će ga prevarati ako ih upita za Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem.

2 U drugom predanju od Ebu-Kutejbe navodi se: "Otišao je kući, a i ja s njim..."

3 Ovo se može shvatiti kao da ga Alija poziva kući koja je "njegova", pošto je već jednom bio kod njega u gostima.

4 U drugom se predanju kaže: "Pretvarat ću se da popravljam papuču."

5 Izgleda da je on znao i prepoznao znakove poslanstva kod Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, tako da se nije dvoumio, već je odmah, pri prvom susretu s njim, primio islam.

6 U predanju Ebu-Kutejbe kaže se: "Sakrij ovo (primanje islama) i vrati se svojim sunarodnicima pa ih

ثُمَّ قَامَ الْقَوْمُ فَضَرَبُوهُ حَتَّى أَضْجَعُوهُ وَأَتَى الْعَبَّاسُ فَأَكَبَّ عَلَيْهِ قَالَ وَيْلَكُمْ أَلَسْتُمْ تَعْلَمُونَ أَنَّهُ مِنْ غِفَارٍ وَأَنَّ طَرِيقَ تِجَارِكُمْ إِلَى الشَّأْمِ فَأَنْقَذَهُ مِنْهُمْ ثُمَّ عَادَ مِنَ الْغَدِ لِمِثْلِهَا فَضَرَبُوهُ وَثَارُوا إِلَيْهِ فَأَكَبَّ الْعَبَّاسُ عَلَيْهِ .

'Tako mi Onoga u čijoj je ruci moja duša', reče on, 'ja ću to razglasiti među njima!'[7]
Izišao je i uputio se u Mesdžid, a onda iz sveg glasa povikao: 'Svjedočim da nema drugog Boga osim Allaha i da je Muhammed Allahov poslanik!' Ljudi su skočili i udarali ga tako da su ga oborili. Tada je došao Abbas i nadnijevši se nad njega i povikao: 'Teško vama! Zar ne znate da je on Gifari, a vaša trgovina prolazi njihovim putem koji vodi za Šam?!' Tako ga je spasio od njih. Sutradan je on uradio isto, a oni su se rasrdili na njega i ponovo ga pretukli. Abbas se (opet) nadnio nad njega..."

باب إِسْلَامُ سَعِيدِ بْنِ زَيْدٍ رَضِيَ الله عَنْهُ

O SEID B. ZEJDOVOM, RADIJALLAHU ANHU, PRIHVATANJU ISLAMA

٣٨٦٢. حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ بْنُ سَعِيدٍ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ عَنْ إِسْمَاعِيلَ عَنْ قَيْسٍ قَالَ سَمِعْتُ سَعِيدَ بْنَ زَيْدِ بْنِ عَمْرِو بْنِ نُفَيْلٍ فِي مَسْجِدِ الْكُوفَةِ يَقُولُ وَاللهِ لَقَدْ رَأَيْتُنِي وَإِنَّ عُمَرَ لَمُوثِقِي عَلَى الإِسْلَامِ قَبْلَ أَنْ يُسْلِمَ عُمَرُ وَلَوْ أَنَّ أُحُدًا ارْفَضَّ لِلَّذِي صَنَعْتُمْ بِعُثْمَانَ لَكَانَ .

3862. PRIČAO NAM JE Kutejba b. Seid, njemu Sufjan, a njemu Isma'il, prenoseći od Kajsa da je čuo Seid b. Zejda b. Amra b. Nufejla kad je u mesdžidu u Kufi kazivao:
"Allaha mi, bio sam u takvim prilikama da me je Omer, prije nego što je i sam primio islam, vezao zbog islama.[8] Zato, da se Uhud raspao zbog onoga što ste učinili s Osmanom, imao bi zašto!"[9]

obavijesti. A kada budeš čuo da smo se mi javno oglasili, onda nam dođi."

7 To je značilo da će, on izgovarajući šehadet, javno oglasiti islam među idolopoklonicima. Izgleda da je Ebu-Zerr razumio da skrivanje imana nije obaveza, nego da je to Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, zatražio od njega zato što se bojao za njega. On ga je, međutim, odmah obavijestio da on ima i snage i hrabrosti da to javno obznani, što je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, odobrio. Iz ovoga vidimo da je dopušteno kazati istinu onome od koga se očekuje napad i zlostavljanje, ali je, isto tako, i šutnja dopuštena. Ovdje se, svakako, uzimaju u obzir i trenutne prilike: vaga se korist jedne ili druge mogućnosti, na čemu se onda temelji i nagrada.

8 To znači da ga je vezao zbog toga što je on bio primio islam, ponižavajući i omalovažavajući ga, u nastojanju da ga prisili da se vrati u mnogoboštvo i obavezno napusti islam.

9 Tekst ovog hadisa ponavlja se u hadisima br. 3867 i 6942.

O OMER B. HATTABOVOM, RADIJALLAHU ANHU, PRIHVATANJU ISLAMA

باب إِسْلاَمُ عُمَرَ بْنِ الْخَطَّابِ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ

3863. PRIČAO MI JE Muhammed b. Kesir, a njega obavijestio Sufjan, prenoseći od Isma'il b. Ebu-Halid, on od Kajsa b. Ebu-Hazima, a ovaj od Abdullaha b. Mes'uda, radijallahu anhu, da je kazivao:
"Tek otkako je Omer prihvatio islam, postali smo poštovani i cijenjeni."

٣٨٦٣. حَدَّثَنِي مُحَمَّدُ بْنُ كَثِيرٍ أَخْبَرَنَا سُفْيَانُ عَنْ إِسْمَاعِيلَ بْنِ أَبِي خَالِدٍ عَنْ قَيْسِ بْنِ أَبِي حَازِمٍ عَنْ عَبْدِاللهِ بْنِ مَسْعُودٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ مَا زِلْنَا أَعِزَّةً مُنْذُ أَسْلَمَ عُمَرُ .

3864. PRIČAO MI JE Jahja b. Sulejman, njemu Ibn-Vehb, a ovom Umer b. Muhammed, rekavši da ga je obavijestio njegov djed Zejd b. Abdullah b. Omer, prenoseći od svoga oca, da je kazivao:
"Dok je on, prestrašen, bio u kući, dođe mu As b. Vail Sehmi Ebu-Amr u crnom ogrtaču i košulji obrubljenoj svilom – a bio je iz plemena Sehm, koje je bilo naš saveznik iz džahilijjeta – i reče: 'Šta ti je?'
'Tvoji saplemenici tvrde', odgovori mu on, 'da će me ubiti ako budem primio islam!'
'Ništa ti ne smiju učiniti!', reče mu on."
"Nakon što je to rekao, smirio sam se. As je izišao i susreo ljude koji bijahu ispunili dolinu.
'Kuda ćete?', upitao ih je.
'Hoćemo onog preobraćenika, sina Hattabova!', odgovorili su mu, a on reče: 'Ništa mu se ne smije dogoditi!' Ljudi su se tada povukli."[1]

٣٨٦٤. حَدَّثَنِي يَحْيَى بْنُ سُلَيْمَانَ قَالَ حَدَّثَنِي ابْنُ وَهْبٍ قَالَ حَدَّثَنِي عُمَرُ بْنُ مُحَمَّدٍ قَالَ فَأَخْبَرَنِي جَدِّي زَيْدُ بْنُ عَبْدِاللهِ بْنِ عُمَرَ عَنْ أَبِيهِ قَالَ بَيْنَمَا هُوَ فِي الدَّارِ خَائِفًا إِذْ جَاءَهُ الْعَاصِ بْنُ وَائِلٍ السَّهْمِيُّ أَبُو عَمْرٍو عَلَيْهِ حُلَّةُ حِبَرَةٍ وَقَمِيصٌ مَكْفُوفٌ بِحَرِيرٍ وَهُوَ مِنْ بَنِي سَهْمٍ وَهُمْ حُلَفَاؤُنَا فِي الْجَاهِلِيَّةِ فَقَالَ لَهُ مَا بَالُكَ قَالَ زَعَمَ قَوْمُكَ أَنَّهُمْ سَيَقْتُلُونِي إِنْ أَسْلَمْتُ قَالَ لاَ سَبِيلَ إِلَيْكَ بَعْدَ أَنْ قَالَهَا أَمِنْتُ فَخَرَجَ الْعَاصِ فَلَقِيَ النَّاسَ قَدْ سَالَ بِهِمُ الْوَادِي فَقَالَ أَيْنَ تُرِيدُونَ فَقَالُوا نُرِيدُ هَذَا ابْنَ الْخَطَّابِ الَّذِي صَبَا قَالَ لاَ سَبِيلَ إِلَيْهِ فَكَرَّ النَّاسُ .

1 Tekst ovog hadisa ponavlja se u hadisu br. 3865. Ovo je Seid kazao želeći istaknuti kako je ubistvo Osmana, radijallahu anhu, bilo nešto veliko.

3865. PRIČAO NAM JE Ali b. Abdullah, njemu Sufjan, a ovom Amr b. Dinar, da je Abdullah b. Omer, radijallahu anhuma, kazivao:
"Kada je Omer primio islam, sakupili su se ljudi kod njegove kuće i povikali: 'Omer je promijenio vjeru!' Ja sam tada, kao dječak, bio iznad gornjeg dijela svoje kuće, kad (ugledah kako) dođe čovjek s ogrtačem od brokata i reče: 'Omer je promijenio vjeru, pa šta? Ja sam njegov zaštitnik!' Vidio sam tada ljude kako se razilaze.
'Ko je ovaj?', upitao sam, a oni rekoše:
'As b. Vail!'"

٣٨٦٥. حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ عَبْدِاللهِ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ قَالَ عَمْرُو بْنُ دِينَارٍ سَمِعْتُهُ قَالَ قَالَ عَبْدُاللهِ بْنُ عُمَرَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا لَمَّا أَسْلَمَ عُمَرُ اجْتَمَعَ النَّاسُ عِنْدَ دَارِهِ وَقَالُوا صَبَا عُمَرُ وَأَنَا غُلَامٌ فَوْقَ ظَهْرِ بَيْتِي فَجَاءَ رَجُلٌ عَلَيْهِ قَبَاءٌ مِنْ دِيبَاجٍ فَقَالَ قَدْ صَبَا عُمَرُ فَمَا ذَاكَ فَأَنَا لَهُ جَارٌ قَالَ فَرَأَيْتُ النَّاسَ تَصَدَّعُوا عَنْهُ فَقُلْتُ مَنْ هَذَا قَالُوا الْعَاصِ بْنُ وَائِلٍ .

3866. PRIČAO NAM JE Jahja b. Sulejman, njemu Ibn-Vehb, ovom Omer, a ovom Salim, prenoseći od Abdullah b. Omera kako je kazivao:
"Nikada nisam čuo Omera da je za nešto rekao: 'Mislim da je to ovako!', a da je bilo drukčije. Sjedio je jednom, tako, kada je prošao neki lijep čovjek.[2] 'Pogriješit ću', reče on, 'ovaj je ili u svojoj vjeri iz džahilijjeta ili im je bio vrač.[3] Dovedite mi ga!' Pozvali su ga, pa mu je on rekao to. 'Nisam vidio', reče ovaj, dan kao danas – da je neki musliman tako primljen!'
'Ne tražim od tebe ništa drugo', reče mu (Omer), 'samo da me obavijestiš!'
'Bio sam im vrač u džahilijjetu'[4], reče ovaj.
'Pa šta je čudnije od onoga s čime ti je došla ta tvoja džinica?', upita ga (Omer).
'Jednom sam bio na pijaci', reče ovaj, 'kada mi je došla – a kod nje sam tada bio prepoznao strah – i rekla: 'Zar ne znaš džine i njihovu smetenost[5]

٣٨٦٦. حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ سُلَيْمَانَ قَالَ حَدَّثَنِي ابْنُ وَهْبٍ قَالَ حَدَّثَنِي عُمَرُ أَنَّ سَالِمًا حَدَّثَهُ عَنْ عَبْدِاللهِ بْنِ عُمَرَ قَالَ مَا سَمِعْتُ عُمَرَ لِشَيْءٍ قَطُّ يَقُولُ إِنِّي لَأَظُنُّهُ كَذَا إِلَّا كَانَ كَمَا يَظُنُّ بَيْنَمَا عُمَرُ جَالِسٌ إِذْ مَرَّ بِهِ رَجُلٌ جَمِيلٌ فَقَالَ لَقَدْ أَخْطَأَ ظَنِّي أَوْ إِنَّ هَذَا عَلَى دِينِهِ فِي الْجَاهِلِيَّةِ أَوْ لَقَدْ كَانَ كَاهِنَهُمْ عَلَيَّ الرَّجُلَ فَدُعِيَ لَهُ فَقَالَ لَهُ ذَلِكَ فَقَالَ مَا رَأَيْتُ كَالْيَوْمِ اسْتُقْبِلَ بِهِ رَجُلٌ مُسْلِمٌ قَالَ فَإِنِّي أَعْزِمُ عَلَيْكَ إِلَّا مَا أَخْبَرْتَنِي قَالَ كُنْتُ كَاهِنَهُمْ فِي الْجَاهِلِيَّةِ قَالَ فَمَا أَعْجَبُ مَا جَاءَتْكَ بِهِ جِنِّيَّتُكَ قَالَ بَيْنَمَا أَنَا يَوْمًا فِي السُّوقِ جَاءَتْنِي أَعْرِفُ فِيهَا الْفَزَعَ فَقَالَتْ أَلَمْ تَرَ الْجِنَّ وَإِبْلَاسَهَا وَيَأْسَهَا مِنْ بَعْدِ إِنْكَاسِهَا وَلُحُوقَهَا بِالْقِلَاصِ وَأَحْلَاسِهَا

2 Bio je to Sevad b. Karib Sedusi ili Dusi.

3 Nešto u pojavi i ponašanju, načinu hodanja ili nešto drugo skrenulo je pažnju Omer b. Hattaba, tako da je on imao predosjećaj o kome se radi.

4 On spominje šta je bilo najčudnije što je doživio baveći se vračanjem, ono što ga je nagnalo da primi islam. U tom kontaktu s džinima saznao je za poslanstvo Muhammedovo, sallallahu alejhi ve sellem, što ga je potaklo na izjavu šehadeta.

5 Tj. kad izgubi nešto pa ga traži i pokušava ga naći u žurbi, što ga čini nervoznim i uznemirenim.

i očaj[1] nakon preokreta, i njihovo stizanje mladih deva i njihovih podsedlica?'[2]
Tada Omer poče kazivati: 'Istinu kaže. Jednom dok sam spavao pored njihovih idola, dođe čovjek s teletom pa ga zakla. Neko je tada zavikao tako glasno da nikad nisam čuo jači glas od njegovog: 'O Dželihu, uspješna stvar! Čovjek koji je govorio nastavi: nema drugog (istinskog) Boga osim Allaha!' Ljudi su poskočili, a ja rekoh: 'Neću se smiriti dok ne saznam šta je iza toga!' Zatim je (ponovo) povikao: 'O Dželihu, uspješna stvar! Govornik nastavlja: nema drugog (istinskog) Boga osim Allaha!' Ustao sam. Neposredno iza toga čulo se: 'Ovo je Vjerovjesnik!'"

قَالَ عُمَرُ صَدَقَ بَيْنَمَا أَنَا نَائِمٌ عِنْدَ آلِهَتِهِمْ إِذْ جَاءَ رَجُلٌ بِعِجْلٍ فَذَبَحَهُ فَصَرَخَ بِهِ صَارِخٌ لَمْ أَسْمَعْ صَارِخًا قَطُّ أَشَدَّ صَوْتًا مِنْهُ يَقُولُ يَا جَلِيحْ أَمْرٌ نَجِيحْ رَجُلٌ فَصِيحْ يَقُولُ لاَ إِلَهَ إِلاَّ اللهُ فَوَثَبَ الْقَوْمُ قُلْتُ لاَ أَبْرَحُ حَتَّى أَعْلَمَ مَا وَرَاءَ هَذَا ثُمَّ نَادَى يَا جَلِيحْ أَمْرٌ نَجِيحْ رَجُلٌ فَصِيحْ يَقُولُ لاَ إِلَهَ إِلاَّ اللهُ فَقُمْتُ فَمَا نَشِبْنَا أَنْ قِيلَ هَذَا نَبِيٌّ .

3867. PRIČAO MI JE Muhammed b. Musenna, njemu Jahja, a ovom Isma'il, koji je čuo Kajsa da je kazivao:
"Slušao sam Seid b. Zejda kako govori narodu: 'Kad se samo sjetim kako je Omer mene i svoju sestru vezao zbog islama, a nije bio primio islam! Zato, da se Uhud pomakao sa svog mjesta zbog onoga što ste učinili Osmanu, imao bi zašto!'"

٣٨٦٧. حَدَّثَنِي مُحَمَّدُ بْنُ الْمُثَنَّى حَدَّثَنَا يَحْيَى حَدَّثَنَا إِسْمَاعِيلُ حَدَّثَنَا قَيْسٌ قَالَ سَمِعْتُ سَعِيدَ ابْنَ زَيْدٍ يَقُولُ لِلْقَوْمِ لَوْ رَأَيْتُنِي مُوثِقِي عُمَرُ عَلَى الإِسْلاَمِ أَنَا وَأُخْتُهُ وَمَا أَسْلَمَ وَلَوْ أَنَّ أُحُدًا انْقَضَّ لِمَا صَنَعْتُمْ بِعُثْمَانَ لَكَانَ مَحْقُوقًا أَنْ يَنْقَضَّ .

1 Tj. očaj koji proizlazi iz činjenice da je džin krišom mogao slušati neke nebeske tajne, ali bi odjednom to izgubio. Zato je padao u očaj što je došlo do preokreta zbog poslanstva Muhammeda, sallallahu alejhi ve sellem, pa nije mogao više slušati te tajne.

2 Misli se na pojavljivanje Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, i na to da će se džini ugledati na Arape u prihvatanju islama i slijeđenju Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem. (prim. rec.)

O RASPOLUĆENJU MJESECA

باب انْشِقَاقُ الْقَمَرِ

3868. PRIČAO MI JE Abdullah b. Abdul-Vehhab, njemu Bišr b. Mufeddal, a ovom Seid b. Ebu-Aruba, prenoseći od Katade, a on od Enesa b. Malika, radijallahu anhu, da su stanovnici Mekke[3] tražili[4] da im Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, pokaže neki nadnaravni znak (kao potvrdu svoga poslanstva), pa im je on pokazao mjesec razdvojen na dvije polovice.[5] Između njih su vidjeli brdo Hira.

٣٨٦٨. حَدَّثَنِي عَبْدُ اللهِ بْنُ عَبْدِ الْوَهَّابِ حَدَّثَنَا بِشْرُ بْنُ الْمُفَضَّلِ حَدَّثَنَا سَعِيدُ بْنُ أَبِي عَرُوبَةَ عَنْ قَتَادَةَ عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ أَنَّ أَهْلَ مَكَّةَ سَأَلُوا رَسُولَ اللهِ ﷺ أَنْ يُرِيَهُمْ آيَةً فَأَرَاهُمُ الْقَمَرَ شِقَّتَيْنِ حَتَّى رَأَوْا حِرَاءَ بَيْنَهُمَا.

3869. PRIČAO NAM JE Abdan, prenoseći od Ebu-Hamze, on od A'meša, ovaj od Ibrahima, on od Ebu-Ma'mera, a ovaj od Abdullaha, radijallahu anhu, da je kazivao:
"Dok smo s Vjerovjesnikom, sallallahu alejhi ve sellem, bili na Mini, raspolutio se mjesec, pa je on rekao: 'Pogledajte!' I jedna skupina uputila se prema brdu."
Ebud-Duha prenosi od Mesruka, a on od Abdullaha da je rekao: "Raspolutio se u Mekki."
Ovaj hadis prenosi i Muhammed b. Muslim od Ibn-Ebun-Nedžiha, on od Mudžahida, on od Ma'mera, a on od Abdullaha.

٣٨٦٩. حَدَّثَنَا عَبْدَانُ عَنْ أَبِي حَمْزَةَ عَنِ الأَعْمَشِ عَنْ إِبْرَاهِيمَ عَنْ أَبِي مَعْمَرٍ عَنْ عَبْدِ اللهِ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ انْشَقَّ الْقَمَرُ وَنَحْنُ مَعَ النَّبِيِّ ﷺ بِمِنًى فَقَالَ اشْهَدُوا وَذَهَبَتْ فِرْقَةٌ نَحْوَ الْجَبَلِ وَقَالَ أَبُو الضُّحَى عَنْ مَسْرُوقٍ عَنْ عَبْدِ اللهِ انْشَقَّ بِمَكَّةَ وَتَابَعَهُ مُحَمَّدُ بْنُ مُسْلِمٍ عَنِ ابْنِ أَبِي نَجِيحٍ عَنْ مُجَاهِدٍ عَنْ أَبِي مَعْمَرٍ عَنْ عَبْدِ اللهِ.

---

3 Ovo su *mursel* predanja od Poslanikovih, sallallahu alejhi ve sellem, drugova. Enes (iz lanca prenosilaca) nije bio prisutan kad se ovo dogodilo. Isto predanje potječe i od Ibn-Abbasa, koji također nije prisustvovao samom događaju.

4 Ebu-Nu'ajm bilježi slabo predanje u kome se govori o tome da su to stanovnici Mekke tražili. On u svom *Ed-Delailu* od Ibn-Abbasa, radijallahu anhuma, navodi predanje u kome se kaže: "Sakupili su se idolopoklonici kod Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem. Tu su bili Velid b. Mugira, Ebu-Džehl b. Hišam, As b. Vail, Esved b. Matleb, Nadr b. Haris i njima slični. Oni su tada rekli Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem: 'Ako govoriš istinu, rascijepi nam mjesec na dvije polovice!' On je zamolio svoga Gospodara, pa se to desilo."

5 Ovaj se izraz spominje u različitim verzijama, a sve one upućuju na dvije polovice mjeseca. Predanje u kome se umjesto ovog izraza (tj. dvije polovice) navodi kako se to desilo dva puta nije ništa drugo nego greška za koju učenjaci u oblasti hadisa i poznavaoci životopisa (sire) Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, znaju.

3870. PRIČAO NAM JE Usman b. Salih, njemu Bekr b. Mudar, a ovom Dža'fer b. Rebi'a, prenoseći od Iraka b. Malika, on od Ubejdullaha b. Abdullaha b. Utbe b. Mes'uda, a ovaj od Abdullaha b. Abbasa, radijallahu anhuma, da se Mjesec raspolutio u doba Allahova Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem.

٣٨٧٠. حَدَّثَنَا عُثْمَانُ بْنُ صَالِحٍ حَدَّثَنَا بَكْرُ بْنُ مُضَرَ قَالَ حَدَّثَنِي جَعْفَرُ بْنُ رَبِيعَةَ عَنْ عِرَاكِ بْنِ مَالِكٍ عَنْ عُبَيْدِاللهِ بْنِ عَبْدِاللهِ بْنِ عُتْبَةَ بْنِ مَسْعُودٍ عَنْ عَبْدِاللهِ بْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا أَنَّ الْقَمَرَ انْشَقَّ عَلَى زَمَانِ رَسُولِ اللهِ ﷺ .

3871. PRIČAO NAM JE Umer b. Hafs, njemu njegov otac, ovom A'meš, a ovom Ibrahim, prenoseći od Ebu-Ma'mera, a ovaj od Abdullaha, radijallahu anhu, da je kazivao:
"Raspolutio se mjesec."

٣٨٧١. حَدَّثَنَا عُمَرُ بْنُ حَفْصٍ حَدَّثَنَا أَبِي حَدَّثَنَا الأَعْمَشُ حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ عَنْ أَبِي مَعْمَرٍ عَنْ عَبْدِاللهِ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ انْشَقَّ الْقَمَرُ .

O ISELJENJU U ABESINIJU[1]

باب هِجْرَةِ الْحَبَشَةِ

Aiša veli: "Vjerovjesnik je, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: 'Pokazano mi je mjesto vašeg iseljenja, s palmama između dva kamenjara.'[2] Neki su otišli prema Medini, a oni koji su boravili u Abesiniji vratili su se u Medinu."
O ovome od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, prenose i Ebu-Musa te Esma.

وَقَالَتْ عَائِشَةُ قَالَ النَّبِيُّ ﷺ أُرِيتُ دَارَ هِجْرَتِكُمْ ذَاتَ نَخْلٍ بَيْنَ لاَبَتَيْنِ فَهَاجَرَ مَنْ هَاجَرَ قِبَلَ الْمَدِينَةِ وَرَجَعَ عَامَّةُ مَنْ كَانَ هَاجَرَ بِأَرْضِ الْحَبَشَةِ إِلَى الْمَدِينَةِ فِيهِ عَنْ أَبِي مُوسَى وَأَسْمَاءَ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ .

---

1 Misli se na preseljenje muslimana iz Mekke u Abesiniju. Bila su dva iseljenja u Abesiniju. Prvo se desilo u mjesecu redžebu pete godine od početka objavljivanja Kur'ana. Tom se prilikom iselilo jedanaest muškaraca i četiri žene. (Navodi se i drukčije: dvije žene, pa onda dvanaest ljudi, deset ljudi itd.) Izišli su pješice do mora, a onda unajmili lađu kojom su otplovili u Abesiniju. Ibn-Ishak u svome predanju, bilježi da je razlog iseljenju bila nemoć Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, da ih zaštiti od stalnih idolopokloničkih napada. Zato im je on rekao: "U Abesiniji ima vladar koji ne čini nasilje nikome. Otiđite kod njega dok se stanje ne promijeni u vašu korist." Prvi je na put krenuo Osman b. Affan sa svojom ženom Rukajjom, Poslanikovom, sallallahu alejhi ve sellem, kćerkom. Jakub b. Sufjan bilježi predanje s neprekinutim lancem prenosilaca sve do Enesa, radijallahu anhu, koji je kazivao: "Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, dugo nije čuo nikakve vijesti o njima dvoma. Onda mu je došla neka žena i rekla: 'Vidjela sam ih; Osman ju je posadio na magarca.' – 'Allah je uz njih! Osman je prvi koji se poslije Luta, alejhis-selam, iseljava sa ženom', rekao joj je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem." (U ovome se ogleda i Buharijeva mudrost jer je on započeo ovo poglavlje upravo hadisom o Osmanu, radijallahu anhu) Ibn-Ishak i drugi navode kako je muslimanima koji su bili u Abesiniji došla vijest da su stanovnici Mekke primili islam. Neki su se vratili u Mekku, ali pošto su utvrdili da ta vijest nije bila istinita, ponovo su se vratili sa skupinom novih iseljenika u Abesiniju. Bilo ih je preko osamdeset. Ibn-Džerir Taberi navodi da su tu bila osamdeset i dva čovjeka, osim žena i djece. On, međutim, nije siguran za Ammara b. Jasira, da li je on bio osamdeset i treći ili ne. Spominje se da je bilo osamnaest žena.

2 Ovo se odnosi na razdoblje poslije prva dva iseljenja u Abesiniju.

3872. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Muhammed Džu'fi, njemu Hišam, kojeg je obavijestio Ma'mer, prenoseći od Zuhrija, on od Urve b. Zubejra, da ga je obavijestio Ubejdullah b. Adijj b. Hijar kako su mu Misver b. Mahrema i Abdur-Rahman b. Esved b. Abdu-Jegus kazali: "Šta te sprečava da porazgovaraš sa svojim daidžom Osmanom o njegovom bratu Velidu b. Ukbi, jer ljudi mnogo pričaju o onome što je on učinio?"

Udesio sam da se susretnem s Osmanom kada on pođe na namaz, te mu rekoh: "Imam potrebu da razgovaram s tobom: želim ti uputiti savjet."

"Čovječe", reče on, "Allahu se utječem od tebe!" Okrenuo sam se i otišao. Kada sam završio namaz, sjeo sam kod Misvera i Ibn-Abdu-Jegusa i ispričao im šta sam rekao Osmanu i šta je on meni rekao.

"Ti si svoju obavezu ispunio!", rekoše mi. I dok sam ja tako sjedio s njima, dođe glasnik od Osmana.

"Allah te iskušava!", rekoše mi.

Otišao sam k njemu, pa me on upita: "Kakav je to savjet što si ga spomenuo maločas?" Izgovorio sam šehadet, a onda rekao: "Allah je doista poslao Muhammeda, sallallahu alejhi ve sellem, i objavio mu Knjigu. Bio si jedan od onih koji su se odazvali Allahu i Njegovu Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, i koji su uzvjerovali u Njega. Učestvovao si u prva dva iseljenja (iz Mekke); drugovao si s Allahovim Poslanikom, sallallahu alejhi ve sellem, i vidio njegovu uputu... Ljudi mnogo govore o Velidu b. Ukbi; obaveza ti je da nad njim izvršiš šerijatsku kaznu (hadd)!"

"Sine moga brata", upita me on, "jesi li se ti susreo s Poslanikom, sallallahu alejhi ve sellem?"

"Nisam", rekoh, "ali mi je došlo nešto od njegova znanja i nauka, baš kao što je došlo i do (svake) djevojke u njenoj odaji." Tada Osman izgovori šehadet i nastavi: "Doista je Allah poslao Muhammeda, sallallahu alejhi ve sellem, s istinom i objavio mu Knjigu, a ja sam bio jedan od onih

٣٨٧٢. حَدَّثَنَا عَبْدُاللهِ بْنُ مُحَمَّدٍ الْجُعْفِيُّ حَدَّثَنَا هِشَامٌ أَخْبَرَنَا مَعْمَرٌ عَنِ الزُّهْرِيِّ حَدَّثَنَا عُرْوَةُ بْنُ الزُّبَيْرِ أَنَّ عُبَيْدَاللهِ بْنَ عَدِيِّ بْنِ الْخِيَارِ أَخْبَرَهُ أَنَّ الْمِسْوَرَ ابْنَ مَخْرَمَةَ وَعَبْدَالرَّحْمَنِ بْنَ الْأَسْوَدِ بْنِ عَبْدِيَغُوثَ قَالاَ لَهُ مَا يَمْنَعُكَ أَنْ تُكَلِّمَ خَالَكَ عُثْمَانَ فِي أَخِيهِ الْوَلِيدِ بْنِ عُقْبَةَ وَكَانَ أَكْثَرَ النَّاسُ فِيمَا فَعَلَ بِهِ قَالَ عُبَيْدُاللهِ فَانْتَصَبْتُ لِعُثْمَانَ حِينَ خَرَجَ إِلَى الصَّلاَةِ فَقُلْتُ لَهُ إِنَّ لِي إِلَيْكَ حَاجَةً وَهِيَ نَصِيحَةٌ فَقَالَ أَيُّهَا الْمَرْءُ أَعُوذُ بِاللهِ مِنْكَ فَانْصَرَفْتُ فَلَمَّا قَضَيْتُ الصَّلاَةَ جَلَسْتُ إِلَى الْمِسْوَرِ وَإِلَى ابْنِ عَبْدِيَغُوثَ فَحَدَّثْتُهُمَا بِالَّذِي قُلْتُ لِعُثْمَانَ وَقَالَ لِي فَقَالاَ قَدْ قَضَيْتَ الَّذِي كَانَ عَلَيْكَ فَبَيْنَمَا أَنَا جَالِسٌ مَعَهُمَا إِذْ جَاءَنِي رَسُولُ عُثْمَانَ فَقَالاَ لِي قَدِ ابْتَلاَكَ اللهُ فَانْطَلَقْتُ حَتَّى دَخَلْتُ عَلَيْهِ فَقَالَ مَا نَصِيحَتُكَ الَّتِي ذَكَرْتَ آنِفًا قَالَ فَتَشَهَّدْتُ ثُمَّ قُلْتُ إِنَّ اللهَ بَعَثَ مُحَمَّدًا ﷺ وَأَنْزَلَ عَلَيْهِ الْكِتَابَ وَكُنْتَ مِمَّنِ اسْتَجَابَ لِلَّهِ وَرَسُولِهِ ﷺ وَآمَنْتَ بِهِ وَهَاجَرْتَ الْهِجْرَتَيْنِ الْأُولَيَيْنِ وَصَحِبْتَ رَسُولَ اللهِ ﷺ وَرَأَيْتَ هَدْيَهُ وَقَدْ أَكْثَرَ النَّاسُ فِي شَأْنِ الْوَلِيدِ بْنِ عُقْبَةَ فَحَقٌّ عَلَيْكَ أَنْ تُقِيمَ عَلَيْهِ الْحَدَّ فَقَالَ لِي يَا ابْنَ أَخِي آدْرَكْتَ رَسُولَ اللهِ ﷺ قَالَ قُلْتُ لاَ وَلَكِنْ قَدْ خَلَصَ إِلَيَّ مِنْ عِلْمِهِ مَا خَلَصَ إِلَى الْعَذْرَاءِ فِي سِتْرِهَا قَالَ فَتَشَهَّدَ عُثْمَانُ فَقَالَ إِنَّ اللهَ قَدْ بَعَثَ مُحَمَّدًا ﷺ بِالْحَقِّ وَأَنْزَلَ عَلَيْهِ الْكِتَابَ وَكُنْتُ مِمَّنِ اسْتَجَابَ لِلَّهِ وَرَسُولِهِ ﷺ وَآمَنْتُ بِمَا بُعِثَ بِهِ مُحَمَّدٌ ﷺ وَهَاجَرْتُ الْهِجْرَتَيْنِ الْأُولَيَيْنِ كَمَا قُلْتَ وَصَحِبْتُ رَسُولَ اللهِ وَبَايَعْتُهُ وَاللهِ مَا عَصَيْتُهُ

koji su se odazvali Allahu i Njegovu Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem: povjerovao sam u ono s čime je poslan Muhamed, sallallahu alejhi ve sellem, dvaput sam se – kao što si rekao – iseljavao (iz Mekke) i družio se s Allahovim Poslanikom, sallallahu alejhi ve sellem. Dao sam mu prisegu i, Allaha mi, nisam pogriješio prema njemu niti sam ga prevario dok ga god Allah nije uzeo Sebi. Zatim je Allah Ebu-Bekra učinio halifom. Allaha mi, nisam pogriješio ni prema njemu niti sam ga prevario. Potom je Omer postao halifa. Allaha mi, ni prema njemu nisam pogriješio niti sam ga prevario. Poslije toga sam ja postao halifa. Pa zar ja nemam kod vas isto ono što su i oni imali kod mene?"
"Svakako!", rekoh.
"Čemu onda sva ta priča koju čujem od vas?", reče on i dodade: "Što se tiče onoga što si rekao o Velidu b. Ukbi, postupit ćemo po pravdi, ako Bog da!" Pozvao je Aliju i naredio mu da ga izbičuje. Udario mu je četrdeset udaraca."
Junus i sin moga brata Zuhrija prenose od Zuhrija (da je Osman rekao): "Zar ja nemam prava kod vas, isto kao što su i oni imali kod mene?"
Ebu-Abdullah (Buhari) veli: "*Belaun min rabbikum* (Iskušenje od Gospodara vašeg) – to je ono čime bivate iskušavani u teškim prilikama."
Na drugom mjestu riječ *el-belau* znači iskušenje i prečišćavanje, a izvedeno je od *belevtuhu* i *mehhastuhu*. Ovo zadnje znači: "Izvukao sam iz njega šta ima." Glagol *jebluu* znači isto što i *jahtebiru,* a dio ajeta: *mubtelikum* isto što i *muhtebirukum*. Riječi: *belaun 'azim*, znače blagodati i to je izvedeno od *eblejtuhu*, dok je prvo od *ibtelejtuhu*.

وَلاَ غَشَشْتُهُ حَتَّى تَوَفَّاهُ اللهُ ثُمَّ اسْتَخْلَفَ اللهُ أَبَا بَكْرٍ فَوَاللهِ مَا عَصَيْتُهُ وَلاَ غَشَشْتُهُ ثُمَّ اسْتُخْلِفَ عُمَرُ فَوَاللهِ مَا عَصَيْتُهُ وَلاَ غَشَشْتُهُ ثُمَّ اسْتُخْلِفْتُ أَفَلَيْسَ لِي عَلَيْكُمْ مِثْلُ الَّذِي كَانَ لَهُمْ عَلَيَّ قَالَ بَلَى قَالَ فَمَا هَذِهِ الأَحَادِيثُ الَّتِي تَبْلُغُنِي عَنْكُمْ فَأَمَّا مَا ذَكَرْتَ مِنْ شَأْنِ الْوَلِيدِ بْنِ عُقْبَةَ فَسَنَأْخُذُ فِيهِ إِنْ شَاءَ اللهُ بِالْحَقِّ قَالَ فَجَلَدَ الْوَلِيدَ أَرْبَعِينَ جَلْدَةً وَأَمَرَ عَلِيًّا أَنْ يَجْلِدَهُ وَكَانَ هُوَ يَجْلِدُهُ وَقَالَ يُونُسُ وَابْنُ أَخِي الزُّهْرِيِّ عَنِ الزُّهْرِيِّ أَفَلَيْسَ لِي عَلَيْكُمْ مِنَ الْحَقِّ مِثْلُ الَّذِي كَانَ لَهُمْ قَالَ أَبو عَبْد اللهِ (بَلاَءٌ مِنْ رَبِّكُمْ) مَا ابْتُلِيتُمْ بِهِ مِنْ شِدَّةٍ وَفِي مَوْضِعٍ (الْبَلاَءُ) الاِبْتِلاَءُ وَالتَّمْحِيصُ مَنْ بَلَوْتُهُ وَمَحَّصْتُهُ أَيِ اسْتَخْرَجْتُ مَا عِنْدَهُ يَبْلُو يَخْتَبِرُ (مُبْتَلِيكُمْ) مُخْتَبِرُكُمْ وَأَمَّا قَوْلُهُ بَلاَءٌ عَظِيمٌ النِّعَمُ وَهِيَ مِنْ أَبْلَيْتُهُ وَتِلْكَ مِنِ ابْتَلَيْتُهُ .

3873. PRIČAO MI JE Muhammed b. Musenna, a njemu Jahja, prenoseći od Hišama, kojem je pričao njegov otac, prenoseći od Aiše, radijallahu anha, da su Umm-Habiba i Umm-Selema pričale o crkvi što su je vidjele u Abesiniji, a u njoj su bile slike. Spomenule su to Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, pa je on rekao: "Oni su, ako bi među njima bio neki dobri čovjek pa umro, na njegovu mezaru pravili bogomolju i u njoj slikali te slike. To su kod Allaha, na Sudnjem danu, najgori ljudi."

٣٨٧٣. حَدَّثَنِي مُحَمَّدُ بْنُ الْمُثَنَّى حَدَّثَنَا يَحْيَى عَنْ هِشَامٍ قَالَ حَدَّثَنِي أَبِي عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهَا أَنَّ أُمَّ حَبِيبَةَ وَأُمَّ سَلَمَةَ ذَكَرَتَا كَنِيسَةً رَأَيْنَهَا بِالْحَبَشَةِ فِيهَا تَصَاوِيرُ فَذَكَرَتَا لِلنَّبِيِّ ﷺ فَقَالَ إِنَّ أُولَئِكَ إِذَا كَانَ فِيهِمُ الرَّجُلُ الصَّالِحُ فَمَاتَ بَنَوْا عَلَى قَبْرِهِ مَسْجِدًا وَصَوَّرُوا فِيهِ تِلْكَ الصُّوَرَ أُولَئِكَ شِرَارُ الْخَلْقِ عِنْدَ اللهِ يَوْمَ الْقِيَامَةِ .

3874. PRIČAO NAM JE Humejdi, njemu Sufjan, a ovom Ishak b. Seid Se'idi, prenoseći od svoga oca, a on od Umm-Halid bint Halid da je kazivala:
"Došla sam iz Abesinije sasvim mala, kao djevojčica, pa mi je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, obukao ogrtač na kojem su bili neki znakovi. Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, gladio je rukom po tome, govoreći: '*Senah, senah*!'"
Humejdi veli: "To znači: 'Lijepo, lijepo!'"

٣٨٧٤. حَدَّثَنَا الْحُمَيْدِيُّ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ حَدَّثَنَا إِسْحَاقُ بْنُ سَعِيدٍ السَّعِيدِيُّ عَنْ أَبِيهِ عَنْ أُمِّ خَالِدٍ بِنْتِ خَالِدٍ قَالَتْ قَدِمْتُ مِنْ أَرْضِ الْحَبَشَةِ وَأَنَا جُوَيْرِيَةٌ فَكَسَانِي رَسُولُ اللهِ ﷺ خَمِيصَةً لَهَا أَعْلَامٌ فَجَعَلَ رَسُولُ اللهِ ﷺ يَمْسَحُ الأَعْلَامَ بِيَدِهِ وَيَقُولُ سَنَاهْ سَنَاهْ قَالَ الْحُمَيْدِيُّ يَعْنِي حَسَنٌ حَسَنٌ .

3875. PRIČAO NAM JE Jahja b. Hammad, njemu Ebu-Avana, prenoseći od Sulejmana, on od Ibrahima, on od Alkame, a ovaj od Abdullaha, radijallahu anhu, da je kazivao:
"Nazivali bismo selam Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, dok bi klanjao, a on bi nam uzvraćao. Tako kada smo se vratili od Negusa, nazvali smo mu selam, ali nam on nije odgovorio. 'Allahov Poslaniče', rekli smo, 'nazivali smo ti selam, pa si nam uzvraćao!'
'U namazu je čovjek zauzet', reče on."
Upitao sam Ibrahima: "Kako ti radiš?"
"Odgovorim u sebi", rekao je.

٣٨٧٥. حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ حَمَّادٍ حَدَّثَنَا أَبُو عَوَانَةَ عَنْ سُلَيْمَانَ عَنْ إِبْرَاهِيمَ عَنْ عَلْقَمَةَ عَنْ عَبْدِ اللهِ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ كُنَّا نُسَلِّمُ عَلَى النَّبِيِّ ﷺ وَهُوَ يُصَلِّي فَيَرُدُّ عَلَيْنَا فَلَمَّا رَجَعْنَا مِنْ عِنْدِ النَّجَاشِيِّ سَلَّمْنَا عَلَيْهِ فَلَمْ يَرُدَّ عَلَيْنَا فَقُلْنَا يَا رَسُولَ اللهِ إِنَّا كُنَّا نُسَلِّمُ عَلَيْكَ فَتَرُدُّ عَلَيْنَا قَالَ إِنَّ فِي الصَّلَاةِ شُغْلًا فَقُلْتُ لِإِبْرَاهِيمَ كَيْفَ تَصْنَعُ أَنْتَ قَالَ أَرُدُّ فِي نَفْسِي .

3876. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Ala', njemu Ebu-Usama, a ovom Burejd b. Abdullah, prenoseći od Ebu-Burde, a on od Ebu-Musaa, radijallahu anhu, da je kazivao:
"Čuli smo da se pojavio Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem,[1] dok smo bili u Jemenu, pa smo se ukrcali na lađu[2], ali nas je ona izbacila u Abesiniju kod Negusa.[3] Tu smo se susreli s Dža'ferom b. Ebu-Talibom i bili s njim sve do svoga povratka, kada smo se susreli s Vjerovjesnikom, sallallahu alejhi ve sellem, u vrijeme osvojenja Hajbera. Tada nam je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: 'Vama se, putnici lađom, računaju dvije hidžre!'"

٣٨٧٦. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ الْعَلَاءِ حَدَّثَنَا أَبُو أُسَامَةَ حَدَّثَنَا بُرَيْدُ بْنُ عَبْدِاللهِ عَنْ أَبِي بُرْدَةَ عَنْ أَبِي مُوسَى رَضِيَ اللهُ عَنْهُ بَلَغَنَا مَخْرَجُ النَّبِيِّ ﷺ وَنَحْنُ بِالْيَمَنِ فَرَكِبْنَا سَفِينَةً فَأَلْقَتْنَا سَفِينَتُنَا إِلَى النَّجَاشِيِّ بِالْحَبَشَةِ فَوَافَقْنَا جَعْفَرَ بْنَ أَبِي طَالِبٍ فَأَقَمْنَا مَعَهُ حَتَّى قَدِمْنَا فَوَافَقْنَا النَّبِيَّ ﷺ حِينَ افْتَتَحَ خَيْبَرَ فَقَالَ النَّبِيُّ ﷺ لَكُمْ أَنْتُمْ يَا أَهْلَ السَّفِينَةِ هِجْرَتَانِ .

O NEGUSOVOJ SMRTI

باب مَوْتُ النَّجَاشِيِّ

3877. PRIČAO NAM JE Ebur-Rebi', a njemu Ibn-Ujejna, prenoseći od Ibn-Džurejdža, on od Ata'a, a ovaj od Džabira, radijallahu anhu, da je kada je umro Negus, Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Danas je umro dobar čovjek; stanite i klanjajte dženazu svome bratu Ashami[4]."

٣٨٧٧. حَدَّثَنَا أَبُو الرَّبِيعِ حَدَّثَنَا ابْنُ عُيَيْنَةَ عَنِ ابْنِ جُرَيْجٍ عَنْ عَطَاءٍ عَنْ جَابِرٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ النَّبِيُّ ﷺ حِينَ مَاتَ النَّجَاشِيُّ مَاتَ الْيَوْمَ رَجُلٌ صَالِحٌ فَقُومُوا فَصَلُّوا عَلَى أَخِيكُمْ أَصْحَمَةَ .

3878. PRIČAO NAM JE Abdul-A'la b. Hammad, njemu Jezid b. Zurej', ovom Seid, a ovom Katade, prenoseći od Ataa, a ovaj od Džabira b. Abdullaha Ensarija, radijallahu anhuma, da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, klanjao dženazu Ashami Negusu, "pa smo se" – kaže on – "i mi poredali iza njega, a ja sam bio u drugom ili trećem saffu."

٣٨٧٨. حَدَّثَنَا عَبْدُالْأَعْلَى بْنُ حَمَّادٍ حَدَّثَنَا يَزِيدُ بْنُ زُرَيْعٍ حَدَّثَنَا سَعِيدٌ حَدَّثَنَا قَتَادَةُ أَنَّ عَطَاءً حَدَّثَهُمْ عَنْ جَابِرِ بْنِ عَبْدِاللهِ الْأَنْصَارِيِّ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا أَنَّ نَبِيَّ اللهِ ﷺ صَلَّى عَلَى أَصْحَمَةَ النَّجَاشِيِّ فَصَفَّنَا وَرَاءَهُ فَكُنْتُ فِي الصَّفِّ الثَّانِي أَوِ الثَّالِثِ .

1 Tj. čuli su za Muhammedovo, sallallahu alejhi ve sellem, poslanstvo.

2 Bili su krenuli iz Jemena u Mekku.

3 Oluja ih je, protiv njihove volje, odnijela u Abesiniju.

4 Postoji izrazito neslaganje u vezi s ovom riječi, odnosno o tome ima li ona na početku elif ili ne, tj. da li je Ashama ili Sahma ili Suhma, ili s nekim drugim vokalima. Ovaj se hadis u Buharijevoj zbirci ponavlja na nekoliko mjesta. U ranijem prijevodu, u poglavlju O dženazi pod naslovom "Izgovaranje četiri tekbira tokom dženaze" prevodioci nisu razumjeli ovu riječ i nisu shvatili da je ona sama predmet razlaza zbog različitih verzija ovog hadisa, pa su je preveli kao atribut uz Negusovo ime, a onda odmah iza toga i kao atribut uz jednog od prenosilaca, umjesto da navedu da taj prenosilac tu riječ prenosi u toj verziji, te da se ona ne odnosi na njegovo ime. (Vidi hadis broj 1320, knjiga 2., str. 894.) U rječniku arapskog jezika *Lisanul-areb* (2/413) stoji: "*Ashama* je ime čovjeka."

3879. PRIČAO MI JE Abdullah b. Ebu-Šejba, njemu Jezid b. Harun prenoseći od Selima b. Hajjana, kojem je pričao Seid b. Mina prenoseći od Džabira b. Abdullaha, radijallahu anhuma, da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, klanjao dženazu Ashami Negusu i izgovorio četiri tekbira. U predanju ga, s lancem prenosilaca, slijedi i Abdus-Samed.[5]

٣٨٧٩. حَدَّثَنِي عَبْدُاللهِ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ حَدَّثَنَا يَزِيدُ بْنُ هَارُونَ عَنْ سَلِيمِ بْنِ حَيَّانَ حَدَّثَنَا سَعِيدُ بْنُ مِينَاءَ عَنْ جَابِرِ بْنِ عَبْدِاللهِ رَضِي اللهُ عَنْهُمَا أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ صَلَّى عَلَى أَصْحَمَةَ النَّجَاشِيِّ فَكَبَّرَ عَلَيْهِ أَرْبَعًا تَابَعَهُ عَبْدُالصَّمَدِ .

3880. PRIČAO NAM JE Zuhejr b. Harb, njemu Jakub b. Ibrahim, a ovom njegov otac, prenoseći od Saliha, on od Ibn-Šihaba, kojem su pričali Ebu-Seleme b. Abdur-Rahman i Ibnul-Musejjeb, da ih je Ebu-Hurejre, radijallahu anhu, obavijestio da ih je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, izvijestio o smrti Negusa, vladara Abesinije, istog dana kada je umro rekavši: “Tražite oprosta za svoga brata!”

٣٨٨٠. حَدَّثَنَا زُهَيْرُ بْنُ حَرْبٍ حَدَّثَنَا يَعْقُوبُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ حَدَّثَنَا أَبِي عَنْ صَالِحٍ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ قَالَ حَدَّثَنِي أَبُو سَلَمَةَ بْنُ عَبْدِالرَّحْمَنِ وَابْنُ الْمُسَيَّبِ أَنَّ أَبَا هُرَيْرَةَ رَضِي اللهُ عَنْهُ أَخْبَرَهُمَا أَنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ نَعَى لَهُمُ النَّجَاشِيَّ صَاحِبَ الْحَبَشَةِ فِي الْيَوْمِ الَّذِي مَاتَ فِيهِ وَقَالَ اسْتَغْفِرُوا لأَخِيكُمْ .

3881. PRENOSI Salih od Ibn-Šihaba da mu je pričao Seid b. Musejjeb, da ih je Ebu-Hurejre, radijallahu anhu, obavijestio da ih je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, poredao u safove na musali i klanjao mu dženazu izgovarajući četiri tekbira.

٣٨٨١. وَعَنْ صَالِحٍ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ قَالَ حَدَّثَنِي سَعِيدُ بْنُ الْمُسَيَّبِ أَنَّ أَبَا هُرَيْرَةَ رَضِي اللهُ عَنْهُ أَخْبَرَهُمْ أَنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ صَفَّ بِهِمْ فِي الْمُصَلَّى فَصَلَّى عَلَيْهِ وَكَبَّرَ أَرْبَعًا .

5 Abdus-Samed slijedi Jezida b. Haruna u njegovoj verziji predanja ovog hadisa.

O MEĐUSOBNOM ZAKLINJANJU IDOLOPOKLONIKA PROTIV VJEROVJESNIKA, SALLALLAHU ALEJHI VE SELLEM[1]

باب تقاسُمُ الْمُشْرِكِين على النَّبِيِّ ﷺ

3882. PRIČAO NAM JE Abdul-Aziz b. Abdullah, a njemu Ibrahim b. Sa'd, prenoseći od Ibn-Šihaba, on od Ebu-Seleme b. Abdur-Rahmana, a ovaj od Ebu-Hurejre, radijallahu anhu, da je kazivao: "Allahov je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, kada je kanio (krenuti) na Hunejn, rekao: 'Sutra smo, ako Bog da, na obronku plemena Kinana, gdje su se oni međusobno zakleli na nevjerovanje."

٣٨٨٢. حَدَّثَنَا عَبْدُالْعَزِيزِ بْنُ عَبْدِاللهِ قَالَ حَدَّثَنِي إِبْرَاهِيمُ بْنُ سَعْدٍ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ عَنْ أَبِي سَلَمَةَ بْنِ عَبْدِالرَّحْمَنِ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ حِينَ أَرَادَ حُنَيْنًا مَنْزِلُنَا غَدًا إِنْ شَاءَ اللهُ بِخَيْفِ بَنِي كِنَانَةَ حَيْثُ تَقَاسَمُوا عَلَى الْكُفْرِ.

PRIPOVIJEST O EBU-TALIBU

باب قِصَّةِ أَبِي طالِب

3883. PRIČAO NAM JE Musedded, njemu Jahja, prenoseći od Sufjana, kojem je pričao Abdul-Melik, njemu Abdullah b. Haris, a njemu Abbas b. Abdul-Muttalib, radijallahu anhu, da je rekao Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem: "Nisi mogao pomoći svome amidži, a on te je čuvao i ljutio se zbog tebe?!", pa je on odgovorio: "On je u plićaku vatre, a da nije mene,[2] bio bi u njenim najdonjim slojevima."[3]

٣٨٨٣. حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ حَدَّثَنَا يَحْيَى عَنْ سُفْيَانَ حَدَّثَنَا عَبْدُالْمَلِكِ حَدَّثَنَا عَبْدُاللهِ بْنُ الْحَارِثِ حَدَّثَنَا الْعَبَّاسُ بْنُ عَبْدِالْمُطَّلِبِ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ لِلنَّبِيِّ ﷺ مَا أَغْنَيْتَ عَنْ عَمِّكَ فَإِنَّهُ كَانَ يَحُوطُكَ وَيَغْضَبُ لَكَ قَالَ هُوَ فِي ضَحْضَاحٍ مِنْ نَارٍ وَلَوْلاَ أَنَا لَكَانَ فِي الدَّرَكِ الأَسْفَلِ مِنَ النَّارِ.

1 Ovaj strašni bojkot i blokada muslimana počela je prvog muharrema sedme godine nakon poslanstva. Ibn-Ishak i drugi bilježe: "Kada su idolopoklonici vidjeli da muslimani imaju podršku u Abesiniji i da je Omer, radijallahu anhu, primio islam, i da se islam svakodnevno širi na arapska plemena, dogovorili su se da ubiju Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem. To je doprlo do ušiju Ebu-Talibu, koji je sakupio Hašimove i Matlebove potomke, one iz plemena koji su bili rodbinski najbliži Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, koji su ga prihvatili i zaštitili od onih koji su ga namjeravali ubiti. To su prihvatili svi članovi tog ogranka plemena, čak i oni koji nisu prihvatili islam, solidarišući se tako sa svojim bliskim rodom. Pleme Kurejš na to je proklamiralo bojkot, opredjelivši se za potpunu blokadu muslimana, da s njima neće održavati nikakve međusobne odnose, trgovinu, ženibu i udaju, sve dok im ne predaju Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem. Pismeni proglas izvjesili su na samoj Ka'bi. Hašimovi i Matlebovi potomci, svi do jednog, prišli su Ebu-Talibu, a samo je Ebu-Leheb otišao Kurejševićima. Tako je potrajalo dvije-tri godine. Kurejševići su mučili one koji bi kriomice pomagali muslimane iz svojih porodica, sve dok se od tog bojkota nije odstupilo. Tada su potrgali proglas i stavili ga van snage." Ibn-Hišam navodi da je crv rastočio sve što je bilo na proglasu izvješenom na Ka'bi osim Allahovog imena, dok Ibn-Ishak i drugi tvrde suprotno tome, tj. da je crv pojeo samo Allahovo ime, ne dopuštajući da ono bude na takvom mjestu, zajedno s nasilnicima i grijehom otvorenog rodoskvrnuća.Vakidi navodi da su muslimani izišli iz te blokade desete godine poslanstva, odnosno tri godine prije Hidžre. Neposredno nakon tog izlaska iz blokade i bojkota umro je Ebu-Talib, a onda i Hatidža. Tako je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, izgubio zaštitu, pa su ga pripadnici Kurejša počeli progoniti, zlostavljati i mučiti, a to nisu mogli dok je bio živ Ebu-Talib.

2 To jest, "moga zauzimanja za njega". (prim. rec.)

3 Tekst ovog hadisa ponavlja se u hadisima br. 6208 i 6572.

3884. PRIČAO NAM JE Mahmud, njemu Abdur-Rezzak, kojeg je obavijestio Ma'mer, prenoseći od Zuhrija, on od Ibnul-Musejjeba, a ovaj od svoga oca da je Ebu-Talibu, dok je bio na samrtnoj postelji ušao Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem[4] – a uz njega se u to vrijeme nalazio Ebu-Džehl – i rekao mu: "Amidža, reci: 'Nema drugog (istinskog) Boga osim Allaha!' – ja ću se s time zauzimati za tebe kod Allaha!" Tada Ebu-Leheb i Abdullah b. Ebu-Umejja rekoše: "Ebu-Talibe, zar ćeš napustiti vjeru Abdul-Muttalibovu?" I nisu mu prestali govoriti sve dok im nije rekao posljednje riječi koje je uspio izgovoriti: "... u vjeri Abdul-Muttalibovoj." Vjerovjesnik je, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Tražit ću oprost za tebe sve dok mi se ne zabrani!" Tada je objavljen ajet: "Vjerovjesniku i vjernicima nije dopušteno da mole oprosta za mnogobošce, makar im bili i rod najbliži, kad im je jasno da će oni stanovnici u Džehennemu biti",[5] te ajet: "Ti, doista, ne možeš uputiti na pravi put onoga koga ti želiš..."[6]

٣٨٨٤. حَدَّثَنَا مَحْمُودٌ حَدَّثَنَا عَبْدُالرَّزَّاقِ أَخْبَرَنَا مَعْمَرٌ عَنِ الزُّهْرِيِّ عَنِ ابْنِ الْمُسَيَّبِ عَنْ أَبِيهِ أَنَّ أَبَا طَالِبٍ لَمَّا حَضَرَتْهُ الْوَفَاةُ دَخَلَ عَلَيْهِ النَّبِيُّ ﷺ وَعِنْدَهُ أَبُو جَهْلٍ فَقَالَ أَيْ عَمِّ قُلْ لاَ إِلَهَ إِلاَّ اللهُ كَلِمَةً أُحَاجُّ لَكَ بِهَا عِنْدَ اللهِ فَقَالَ أَبُو جَهْلٍ وَعَبْدُاللهِ بْنُ أَبِي أُمَيَّةَ يَا أَبَا طَالِبٍ تَرْغَبُ عَنْ مِلَّةِ عَبْدِالْمُطَّلِبِ فَلَمْ يَزَالاَ يُكَلِّمَانِهِ حَتَّى قَالَ آخِرَ شَيْءٍ كَلَّمَهُمْ بِهِ عَلَى مِلَّةِ عَبْدِالْمُطَّلِبِ فَقَالَ النَّبِيُّ ﷺ لأَسْتَغْفِرَنَّ لَكَ مَا لَمْ أُنْهَ عَنْهُ فَنَزَلَتْ (مَا كَانَ لِلنَّبِيِّ وَالَّذِينَ آمَنُوا أَنْ يَسْتَغْفِرُوا لِلْمُشْرِكِينَ وَلَوْ كَانُوا أُولِي قُرْبَى مِنْ بَعْدِ مَا تَبَيَّنَ لَهُمْ أَنَّهُمْ أَصْحَابُ الْجَحِيمِ) وَنَزَلَتْ (إِنَّكَ لاَ تَهْدِي مَنْ أَحْبَبْتَ) .

3885. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Jusuf, njemu Lejs, a ovom Ibn-Had, prenoseći od Abdullah b. Habbaba, a on od Ebu-Seida Hudrija, radijallahu anhu, da je čuo Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, kada mu je spomenut njegov amidža, da je rekao: "Možda će mu koristiti moje zauzimanje na Sudnjem danu, pa da bude bačen u plićak vatre koja će mu dopirati do članaka, ali će mu od nje ključati mozak."[7]

٣٨٨٥. حَدَّثَنَا عَبْدُاللهِ بْنُ يُوسُفَ حَدَّثَنَا اللَّيْثُ حَدَّثَنَا ابْنُ الْهَادِ عَنْ عَبْدِاللهِ بْنِ خَبَّابٍ عَنْ أَبِي سَعِيدٍ الْخُدْرِيِّ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ أَنَّهُ سَمِعَ النَّبِيَّ ﷺ وَذُكِرَ عِنْدَهُ عَمُّهُ فَقَالَ لَعَلَّهُ تَنْفَعُهُ شَفَاعَتِي يَوْمَ الْقِيَامَةِ فَيُجْعَلُ فِي ضَحْضَاحٍ مِنَ النَّارِ يَبْلُغُ كَعْبَيْهِ يَغْلِي مِنْهُ دِمَاغُهُ .

---

4 Iz hadisa se razumije da je dopušteno obilaziti rođake koji nisu vjernici, da se pokajanje prima čak i u smrtnoj bolesti te da prihvatanje islama znači spas od onosvjetske kazne, jer islam briše sve što je prije toga bilo.

5 Et-Tevbe, 113.

6 El-Kasas, 56.

7 Tekst ovog hadisa ponavlja se u hadisu br. 6564.
Razumije se da su kazne za nevjernike različite po jačini i strahoti, a da će Ebu-Talibu koristiti zagovorništvo Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, pa će imati najblažu kaznu. Muslim od Ibn-Abbasa bilježi hadis u kome se kaže: "Najblažu će kaznu u Džehennemu imati Ebu-Talib. On će imati dvije papuče od vatre od kojih će mu ključati mozak." Ahmed, također, od Ebu-Hurejre bilježi hadis sličan ovome, samo što on ne spominje Ebu-Taliba. Rafidije i šiije navode hadise koji upućuju na to da je Ebu-Talib primio islam. Nijedan od tih hadisa, međutim, nije vjerodostojan.

PRIČAO NAM JE Ibrahim b. Hamza, njemu Ibn Ebi Hazim i Deraverdi prenoseći od Jezida ovaj hadis rekavši: *"tagli minhu ummu dimagihi"*, (umjesto: *"jagli minhu dimaguhu", a oboje znači* da će mu ključati mozak).

حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ حَمْزَةَ حَدَّثَنَا ابْنُ أَبِي حَازِمٍ وَالدَّرَاوَرْدِيُّ عَنْ يَزِيدَ بِهَذَا وَقَالَ تَغْلِي مِنْهُ أُمُّ دِمَاغِهِ .

KAZIVANJE O NOĆNOM PUTOVANJU (ISRA')[1]

باب حديث الإسراء

I riječima Uzvišenog Allaha: "Hvaljen neka je Onaj koji je u jednom času noći preveo[2] Svoga roba[3] iz Hrama časnog u Hram daleki."[4]

وَقَوْلِ اللهِ تَعَالَى (سُبْحَانَ الَّذِي أَسْرَى بِعَبْدِهِ لَيْلاً مِنَ الْمَسْجِدِ الْحَرَامِ إِلَى الْمَسْجِدِ الأَقْصَى) .

3886. PRIČAO NAM JE Jahja b.Bukejr, a njemu Lejs, prenoseći od Ukajla, on od Ibn-Šihaba, da mu je pričao Ebu-Seleme b. Abdur-Rahman, kako je čuo Džabir b. Abdullaha, radijallahu anhuma, a on Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, da je rekao:
"Nakon što su Kurejšije odbile da mi povjeruju[5], klanjao sam u Hidžru. Tada mi je Allah pokazao

٣٨٨٦. حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ بُكَيْرٍ حَدَّثَنَا اللَّيْثُ عَنْ عُقَيْلٍ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ حَدَّثَنِي أَبُو سَلَمَةَ بْنُ عَبْدِالرَّحْمَنِ سَمِعْتُ جَابِرَ ابْنَ عَبْدِاللهِ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا أَنَّهُ سَمِعَ رَسُولَ اللهِ ﷺ يَقُولُ لَمَّا كَذَّبَتْنِي قُرَيْشٌ قُمْتُ فِي الْحِجْرِ فَجَلاَ اللهُ لِي بَيْتَ الْمَقْدِسِ فَطَفِقْتُ أُخْبِرُهُمْ عَنْ آيَاتِهِ وَأَنَا أَنْظُرُ إِلَيْهِ .

Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, imao je četvericu amidža; dvojica su od njih primila islam, a dvojica nisu. Oni čija su imena bila neislamska nisu primili islam, i to Ebu-Talib, čije je ime bilo Abdu-Menaf (Rob Menafov) i Ebu-Leheb, čije je ime bilo Abdul-Uzza (Rob Uzzaov).

1 Islamski učenjaci - klasici - razilaze se u stavu o Noćnom putovanju (*Isra'*) i Uzdignuću (*Miradžu*), a uzrok tome su različita predanja. Većina islamske uleme, dakle najveća skupina poznavalaca hadisa, pravnika i racionalista, smatra da se radi o istoj noći te da je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, to doživio tjelesno, na javi, što potvrđuju i vjerodostojna predanja. Neki, pak, smatraju da je to ponovljeno: jednom u snu, kao uvod, i drugi put na javi, kao što se to desilo i s objavljivanjem. Drugi, opet, smatraju da je Noćno putovanje bilo na javi, a Uzdignuće (Miradž) u snu. Dakle, naslaganja se vežu za pitanje Uzdignuća, a ne pitanje Noćnog putovanja. Zato, kada su mušrici obaviješteni o Noćnom putovanju, oni su ga porekli, ali ne i Uzdignuće. Da je Noćno putovanje bilo u snu, ne bi ga poricali, jer to može sanjati svaki čovjek.

2 Značenje je ovog glagola (*esra bihi*) u arapskom "putovati noću".

3 Misli se na Muhammeda, sallallahu alejhi ve sellem.

4 El-Isra, 1.

5 Dakle, pripadnici Kurejša ugonili su ga u laž, ne vjerujući mu da je bio na Noćnom putovanju. Ali – kako se navodi: "... kada su došli Ebu-Bekru i prenijeli mu vijest o tome, on je, bez dvoumljenja, rekao: 'Svjedočim da on istinu govori!' – 'Zar mu potvrđuješ odlazak u Šam i povratak u Mekku za samo jednu noć?!', upitali su ga. – 'I više od toga', odgovori on, 'potvrđujem mu da je donio vijesti s nebesa!'" Iz tog je razloga Ebu-Bekr prozvan Es-Siddik (Iskreni, Istinoljubivi).

Bejtul-makdis[6], i ja sam ih, dok sam gledao u njega, počeo obavještavati o njegovim znakovima."[7]

O UZDIGNUĆU (MIRADŽU)[8]

بَاب الْمِعْرَاجِ

3887. PRIČAO NAM JE Hudba b. Halid, njemu Hemmam b. Jahja, a ovom Katade, prenoseći od Enes b. Malika, a on od Malik b. Sa'sa'a, radijallahu anhu, da im je Allahov Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, o Noćnom putovanju kazivao: "Dok sam ja ležao u Hatimu" – a može biti da je rekao u Hidžru – "dođe mi posjetilac[9] pa me raspori."[10] Prenosilac veli: "Čuo sam ga kad je rekao: '... pa raspoluti...', odavde dovde." Upitao sam Džaruda, koji se nalazio pored mene: "Šta misli time?", pa mi je on odgovorio: "Od udubine ključnih kostiju do dlaka stidnog dijela tijela", a čuo sam i kad je rekao: "Od vrha grudne kosti pa do dlaka stidnog dijela tijela."
"Izvadio mi je srce, a onda je donesena tacna od zlata[11] puna imana[12], pa mi je srce izaprano[13], napunjeno imanom i vraćeno (na svoje mjesto).

٣٨٨٧. حَدَّثَنَا هُدْبَةُ بْنُ خَالِدٍ حَدَّثَنَا هَمَّامُ ابْنُ يَحْيَى حَدَّثَنَا قَتَادَةُ عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ عَنْ مَالِكِ بْنِ صَعْصَعَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا أَنَّ نَبِيَّ اللهِ ﷺ حَدَّثَهُمْ عَنْ لَيْلَةِ أُسْرِيَ بِهِ بَيْنَمَا أَنَا فِي الْحَطِيمِ وَرُبَّمَا قَالَ فِي الْحِجْرِ مُضْطَجِعًا إِذْ أَتَانِي آتٍ فَقَدَّ قَالَ وَسَمِعْتُهُ يَقُولُ فَشَقَّ مَا بَيْنَ هَذِهِ إِلَى هَذِهِ فَقُلْتُ لِلْجَارُودِ وَهُوَ إِلَى جَنْبِي مَا يَعْنِي بِهِ قَالَ مِنْ ثُغْرَةِ نَحْرِهِ إِلَى شِعْرَتِهِ وَسَمِعْتُهُ يَقُولُ مِنْ قَصِّهِ إِلَى شِعْرَتِهِ فَاسْتَخْرَجَ قَلْبِي ثُمَّ أُتِيتُ بِطَسْتٍ مِنْ ذَهَبٍ مَمْلُوءَةٍ إِيمَانًا فَغُسِلَ قَلْبِي

6 Muslim od Umm-Seleme bilježi predanje u kome se navodi da su ga (Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem) počeli ispitivati o pojedinostima Bejtul-makdisa. On veli: "... pa su me počeli pitati o pojedinostima na koje ja nisam bio obratio pažnju, tako da sam zapao u bezizlaznu situaciju kao nikada do tada. Tada mi je Allah podigao Bejtul-makdis da gledam u njega, tako da me više nisu upitali ni za jednu pojedinost, a da im je nisam pojasnio. Pitali su me: "Koliko ima vrata?", a ja ih nisam bio izbrojio. Gledao sam u Bejtul-makdis i počeo brojiti od vrata do vrata..." Tako je bilo i sa zapažanjima s puta koji u normalnim uvjetima traje mjesec dana. Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, na isti ih je način obavijestio o karavani na putu, o nastradaloj devi, o broju deva i goničima kamila, "pa je", kaže se, "bilo onako kako ih je i obavijestio".

7 Tekst ovog hadisa ponavlja se u hadisu br. 4710.

8 Nevevi tvrdi da se to desilo godinu dana prije Hidžre.

9 Bio je to Džibril.

10 Neki niječu da se to desilo u vrijeme Noćnog putovanja i smatraju da je to bilo pred početak objavljivanja Kur'ana. Istina je, međutim, da se to, po vjerodostojnim predanjima, desilo u oba slučaja.

11 Spominjanje zlatne testije u hadisu pojavljuje se kao problem, budući da je muslimanima zabranjena upotreba zlatnog posuđa, pa bi to trebalo važiti i u ovom slučaju. Neka ulema smatra da se spomenuti događaj odigrao prije zabrane upotrebe zlatnog posuđa, ili da se događaj iz spomenute noći odnosi na gajb (neznano), pa su samim tim i propisi u vezi s tim dio gajba (nepoznatog), odnosno vrijede za budući svijet.

12 Dopušteno je personificiranje apstraktnog, kao što se kaže da će na Sudnjem danu smrt biti dovedena i predstavljena u liku ovna i sl.

13 U Muslimovu se predanju kaže: "... pa mi je izvađeno srce i oprano vodom s vrela Zemzem...", što govori o posebnoj vrijednosti ove vode.

Potom mi je data jahalica manja od mazge, a veća od magareta, bijela."
Džarud ga je upitao: "To je Burak, Ebu-Hamza?"
"Da", odgovorio je Enes.
"Pružala je korak dokle god joj pogled seže. Na njoj sam nošen[1], a sa mnom je išao i Džibril.[2] Kada je došao do dunjalučkih nebesa[3], zatražio je da se otvore.[4]
'Ko je to?', bi rečeno.
'Džibril!', reče on.
'A ko je s tobom?', upitan je (dalje).
'Muhammed!', odgovori on.
'A zar mu je već objavljeno?'[5], upitan je (opet).
'Da!', odgovorio je. Tada je rečeno: 'Dobro došao![6] Dobar li je gost došao!' Onda je otvoreno.
Ušao sam, kad tu Adem.[7]

ثُمَّ حُشِيَ ثُمَّ أُعِيدَ ثُمَّ أُتِيتُ بِدَابَّةٍ دُونَ الْبَغْلِ وَفَوْقَ الْحِمَارِ أَبْيَضَ فَقَالَ لَهُ الْجَارُودُ هُوَ الْبُرَاقُ يَا أَبَا حَمْزَةَ قَالَ أَنَسٌ نَعَمْ يَضَعُ خَطْوَهُ عِنْدَ أَقْصَى طَرْفِهِ فَحُمِلْتُ عَلَيْهِ فَانْطَلَقَ بِي جِبْرِيلُ حَتَّى أَتَى السَّمَاءَ الدُّنْيَا فَاسْتَفْتَحَ فَقِيلَ مَنْ هَذَا قَالَ جِبْرِيلُ قِيلَ وَمَنْ مَعَكَ قَالَ مُحَمَّدٌ قِيلَ وَقَدْ أُرْسِلَ إِلَيْهِ قَالَ نَعَمْ قِيلَ مَرْحَبًا بِهِ فَنِعْمَ الْمَجِيءُ جَاءَ فَفَتَحَ فَلَمَّا خَلَصْتُ فَإِذَا فِيهَا آدَمُ فَقَالَ هَذَا أَبُوكَ آدَمُ فَسَلِّمْ عَلَيْهِ فَسَلَّمْتُ عَلَيْهِ فَرَدَّ السَّلَامَ ثُمَّ قَالَ مَرْحَبًا بِالِابْنِ الصَّالِحِ وَالنَّبِيِّ الصَّالِحِ

1 Radi se o Buraku, koji je bio posebno namijenjen za poslanike, alejhimus-selam, koji su ga jahali. O tome postoje predanja koja zbog svoje mnogobrojnosti podupiru jedno drugo, npr.: "... pa su ga poslanici jahali prije mene, a mnogo je vremena proteklo kako ga niko nije jahao..."; "... a Burak je jahalica na kojoj je Ibrahim posjećivao Ismaila..."; "Ibrahim je išao na hadždž na Buraku."

2 Džibril je Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, pratio u putu kao vodič, predvodnik, pokazivač puta.

3 U različitim verzijama predanja navodi se da je prije toga Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, došao do Bejtul-makdisa, gdje je klanjao kao imam ljudima i poznatim poslanicima koji su učestvovali u namazu. Bejheki od Ebu-Seida bilježi predanje u kome se kaže: "Dok nisam došao do Bejtul-makdisa i svezao svoju jahalicu za halku za koju su poslanici vezivali... Potom sam s Džibrilom ušao u Bejtul-makdis, gdje smo i ja i on klanjali po dva rekata..." U drugom se predanju dodaje: "... pa sam ušao u džamiju i prepoznao poslanike koji su bili u namazu: na stajanju, na rukuu, na sedždi... Zatim je proučen ikamet, pa sam im klanjao kao imam..."
Ijad smatra kako postoji mogućnost da je on klanjao sa svim poslanicima u Bejtul-makdisu, a zatim su se na nebesa popeli oni poslanici koje je on poslije vidio na putu kroz nebeske svodove. Moguće je, međutim, da je to bilo poslije njegova povratka s Miradža, kada su se spustili zajedno s njim.
Ahmed i Tirmizi bilježe predanje u kome se navodi: "Pričaju da ga je vezivao. Zar se bojao da će pobjeći? A Allah, Onaj koji poznaje pojavni i tajni svijet, njemu ga je potčinio..."

4 U predanjima se govori o vratima nebeskim "koja se zovu *Babul-hafeza*, a čuvar im je melek s imenom Isma'il, koji pod svojim zapovjedništvom ima dvanaest hiljada meleka".

5 Misli se na Uzdignuće (Mi'radž), a ne na početak objavljivanja. Postoji mišljenje, koje je spomenuto, da su oni to pitali čudeći se tolikoj milosti koju mu je Allah time ukazao, i radujući se njegovom dolasku.

6 Ibn-Munir, na temelju ovoga, zaključuje da je dopušteno na selam odgovoriti sa *merhaba*. On, međutim, zaboravlja da je selam došao tek kada su oni ušli na vrata. Tako je *merhaben bihi* od meleka bilo za dobrodošlicu, prije selama i ulaska.

7 U drugom se predanju navodi: "... kad ono Adem, kome dolaze duše od njegovog vjerničkog potomstva. 'Ovo je dobra duša, dobra osoba, stavite je u *Illijjun*!', reče on. Potom mu dođu duše grešnika iz njegovog poroda, pa on kaže: 'Ovo je loša duša, loša osoba, stavite je u *Sidždžin!*'"
Susret Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, s drugim poslanicima, alejhimus-selam, otvara neka problematična pitanja. Poznato je, npr., da su oni tjelesno u svojim mezarima na zemlji, pa kako onda objasniti njihovo prisustvo na nebesima? Učenjaci objašnjavaju da su se njihove duše preoblikovale u oblik

'Ovo ti je otac Adem', reče (Džibril), 'pa ga poselami!' Poselamio sam ga, a on mi je odgovorio i dodao: 'Dobro došao, sine dobroga i dobri Vjerovjesniče!'
Poveo me je (Džibril) naviše (i vodio) sve dok ne dođosmo do drugih nebesa. Zatražio je da se i ona otvore.
'Ko je to?', bi rečeno.
'Džibril!', reče on.
'A ko je s tobom?', pitano je (dalje).
'Muhammed!', odgovori on.
'A zar mu je već objavljeno?', pitano je (opet).
'Da!', odgovorio je. Tada je rečeno: 'Dobro došao! Dobar li je gost došao!' Onda je otvoreno.
Ušao sam, kad tu Jahja i Isa, dvojica tečića.
'Ovo su Jahja i Isa', reče (Džibril), 'pa ih poselami!' Nazvao sam im selam, a oni su uzvratili i rekli: 'Dobro došao dobri brate i dobri Vjerovjesniče!'
Popeo se zatim sa mnom do trećih nebesa i zatražio da se otvore.
'Ko je to?', upitano je.
'Džibril!', reče on.
'A ko je s tobom?', pitano je (dalje).
'Muhammed!', odgovori on.
'A zar mu je već objavljeno?', upitano je (opet).
'Da!', odgovorio je. Tada je rečeno: 'Dobro došao! Dobar li je gost došao!' Onda je otvoreno.
Ušao sam, kad tu Jusuf.
'Ovo je Jusuf', reče (Džibril), 'pa ga poselami!' Nazvao sam mu selam, a on je uzvratio i rekao: 'Dobro došao dobri brate i dobri Vjerovjesniče!'
Popeo se zatim sa mnom do četvrtih nebesa i zatražio da se otvore.
'Ko je to?', upitano je.
'Džibril!', reče on.
'A ko je s tobom?', upitano je (dalje).
'Muhammed!', odgovori on.

ثُمَّ صَعِدَ بِي حَتَّى أَتَى السَّمَاءَ الثَّانِيَةَ فَاسْتَفْتَحَ
قِيلَ مَنْ هَذَا قَالَ جِبْرِيلُ قِيلَ وَمَنْ مَعَكَ
قَالَ مُحَمَّدٌ قِيلَ وَقَدْ أُرْسِلَ إِلَيْهِ قَالَ نَعَمْ قِيلَ
مَرْحَبًا بِهِ فَنِعْمَ الْمَجِيءُ جَاءَ فَفَتَحَ فَلَمَّا خَلَصْتُ
إِذَا يَحْيَى وَعِيسَى وَهُمَا ابْنَا الْخَالَةِ قَالَ هَذَا يَحْيَى
وَعِيسَى فَسَلِّمْ عَلَيْهِمَا فَسَلَّمْتُ فَرَدَّا ثُمَّ قَالاَ
مَرْحَبًا بِالأَخِ الصَّالِحِ وَالنَّبِيِّ الصَّالِحِ ثُمَّ صَعِدَ
بِي إِلَى السَّمَاءِ الثَّالِثَةِ فَاسْتَفْتَحَ قِيلَ مَنْ هَذَا قَالَ
جِبْرِيلُ قِيلَ وَمَنْ مَعَكَ قَالَ مُحَمَّدٌ قِيلَ وَقَدْ
أُرْسِلَ إِلَيْهِ قَالَ نَعَمْ قِيلَ مَرْحَبًا بِهِ فَنِعْمَ الْمَجِيءُ
جَاءَ فَفُتِحَ فَلَمَّا خَلَصْتُ إِذَا يُوسُفُ قَالَ هَذَا
يُوسُفُ فَسَلِّمْ عَلَيْهِ فَسَلَّمْتُ عَلَيْهِ فَرَدَّ ثُمَّ قَالَ
مَرْحَبًا بِالأَخِ الصَّالِحِ وَالنَّبِيِّ الصَّالِحِ ثُمَّ صَعِدَ
بِي حَتَّى أَتَى السَّمَاءَ الرَّابِعَةَ فَاسْتَفْتَحَ قِيلَ مَنْ
هَذَا قَالَ جِبْرِيلُ قِيلَ وَمَنْ مَعَكَ قَالَ مُحَمَّدٌ قِيلَ
أَوَقَدْ أُرْسِلَ إِلَيْهِ قَالَ نَعَمْ قِيلَ مَرْحَبًا بِهِ فَنِعْمَ
الْمَجِيءُ جَاءَ فَفُتِحَ فَلَمَّا خَلَصْتُ إِلَى إِدْرِيسَ قَالَ
هَذَا إِدْرِيسُ فَسَلِّمْ عَلَيْهِ فَسَلَّمْتُ عَلَيْهِ فَرَدَّ ثُمَّ
قَالَ مَرْحَبًا بِالأَخِ الصَّالِحِ وَالنَّبِيِّ الصَّالِحِ ثُمَّ
صَعِدَ بِي حَتَّى أَتَى السَّمَاءَ الْخَامِسَةَ فَاسْتَفْتَحَ
قِيلَ مَنْ هَذَا قَالَ جِبْرِيلُ قِيلَ وَمَنْ مَعَكَ قَالَ
مُحَمَّدٌ قِيلَ وَقَدْ أُرْسِلَ إِلَيْهِ قَالَ نَعَمْ قِيلَ مَرْحَبًا

tijela, ili su došla i tijela poslanika, alejhimus-selam, koji su se sreli s Muhammedom, sallallahu alejhi ve sellem, da bi ga dočekali na njegovom Mi'radžu.

'A zar mu je već objavljeno?', upitano je (opet).
'Da!', odgovorio je. Tada je rečeno: 'Dobro došao! Dobar li je gost došao!' Onda je otvoreno.
Kada sam ušao kod Idrisa reče (Džibril): 'Ovo je Idris, pa ga poselami!' Nazvao sam mu selam, a on je uzvratio i rekao: 'Dobro došao dobri brate i dobri Vjerovjesniče!'
Popeo se zatim sa mnom do petih nebesa i zatražio da se otvore.
'Ko je to?', upitano je.
'Džibril!', reče on.
'A ko je s tobom?', upitano je (dalje).
'Muhammed!', odgovori on.
'A zar mu je već objavljeno?', upitali su (opet).
'Da!', odgovorio je. Tada je rečeno: 'Dobro došao! Dobar li je gost došao!' Onda je otvoreno.
Ušao sam, kad tu Harun.
'Ovo je Harun', reče (Džibril), 'pa ga poselami!' Nazvao sam mu selam, a on je uzvratio i rekao: 'Dobro došao dobri brate i dobri Vjerovjesniče!'
Popeo se zatim sa mnom do šestih nebesa i zatražio da se otvore.
'Ko je to?', upitano je.
'Džibril!', reče on.
'A ko je s tobom?', upitano je (dalje).
'Muhammed!', odgovori on.
'A zar mu je već objavljeno?', upitano je (opet).
'Da!', odgovorio je. Tada je rečeno: 'Dobro došao! Dobar li je gost došao!' Onda je otvoreno.
Ušao sam, kad tu Musa.
'Ovo je Musa', reče (Džibril), 'pa ga poselami!' Nazvao sam mu selam, a on je uzvratio i rekao: 'Dobro došao dobri brate i dobri Vjerovjesniče!'
A kada sam (ga) prošao, on zaplaka.
'Zašto plačeš?', upitan je.
'Plačem', reče on, 'zato što će ummet mladića koji je poslan poslije mene ući u Džennet u većem broju negoli moj ummet.'[1]

بِهِ فَنِعْمَ الْمَجِيءُ جَاءَ فَلَمَّا خَلَصْتُ فَإِذَا هَارُونُ
قَالَ هَذَا هَارُونُ فَسَلِّمْ عَلَيْهِ فَسَلَّمْتُ عَلَيْهِ فَرَدَّ
ثُمَّ قَالَ مَرْحَبًا بِالأَخِ الصَّالِحِ وَالنَّبِيِّ الصَّالِحِ
ثُمَّ صَعِدَ بِي حَتَّى أَتَى السَّمَاءَ السَّادِسَةَ فَاسْتَفْتَحَ
قِيلَ مَنْ هَذَا قَالَ جِبْرِيلُ قِيلَ مَنْ مَعَكَ قَالَ
مُحَمَّدٌ قِيلَ وَقَدْ أُرْسِلَ إِلَيْهِ قَالَ نَعَمْ قَالَ مَرْحَبًا
بِهِ فَنِعْمَ الْمَجِيءُ جَاءَ فَلَمَّا خَلَصْتُ فَإِذَا مُوسَى
قَالَ هَذَا مُوسَى فَسَلِّمْ عَلَيْهِ فَسَلَّمْتُ عَلَيْهِ فَرَدَّ
ثُمَّ قَالَ مَرْحَبًا بِالأَخِ الصَّالِحِ وَالنَّبِيِّ الصَّالِحِ
فَلَمَّا تَجَاوَزْتُ بَكَى قِيلَ لَهُ مَا يُبْكِيكَ قَالَ أَبْكِي
لأَنَّ غُلاَمًا بُعِثَ بَعْدِي يَدْخُلُ الْجَنَّةَ مِنْ أُمَّتِهِ
أَكْثَرُ مِمَّنْ يَدْخُلُهَا مِنْ أُمَّتِي ثُمَّ صَعِدَ بِي إِلَى
السَّمَاءِ السَّابِعَةِ فَاسْتَفْتَحَ جِبْرِيلُ قِيلَ مَنْ هَذَا
قَالَ جِبْرِيلُ قِيلَ وَمَنْ مَعَكَ قَالَ مُحَمَّدٌ قِيلَ وَقَدْ
بُعِثَ إِلَيْهِ قَالَ نَعَمْ قَالَ مَرْحَبًا بِهِ فَنِعْمَ الْمَجِيءُ
جَاءَ فَلَمَّا خَلَصْتُ فَإِذَا إِبْرَاهِيمُ قَالَ هَذَا أَبُوكَ
فَسَلِّمْ عَلَيْهِ قَالَ فَسَلَّمْتُ عَلَيْهِ فَرَدَّ السَّلاَمَ
قَالَ مَرْحَبًا بِالاِبْنِ الصَّالِحِ وَالنَّبِيِّ الصَّالِحِ ثُمَّ
رُفِعَتْ إِلَيَّ سِدْرَةُ الْمُنْتَهَى فَإِذَا نَبْقُهَا مِثْلُ قِلاَلِ
هَجَرَ وَإِذَا وَرَقُهَا مِثْلُ آذَانِ الْفِيَلَةِ قَالَ هَذِهِ
سِدْرَةُ الْمُنْتَهَى وَإِذَا أَرْبَعَةُ أَنْهَارٍ نَهْرَانِ بَاطِنَانِ
وَنَهْرَانِ ظَاهِرَانِ فَقُلْتُ مَا هَذَانِ يَا جِبْرِيلُ قَالَ

1 Bilježi se predanje u kome se kaže da je Musa mislio kako "niko neće biti uzdignut na stupanj iznad njega".

Popeo se zatim sa mnom do sedmih nebesa i zatražio da se otvore.
'Ko je to?', upitan je.
'Džibril!', reče on.
'A ko je s tobom?', upitan je (dalje).
'Muhammed!', odgovori on.
'A zar mu je već objavljeno?', upitano je (opet).
'Da!', odgovorio je. Tada je rečeno: 'Dobro došao! Dobar li je gost došao!' Onda je otvoreno.
Ušao sam, kad tu Ibrahim.[2]
'Ovo je tvoj otac', reče (Džibril), 'pa ga poselami!' Nazvao sam mu selam, a on je uzvratio i rekao: 'Dobro došao dobri brate i dobri Vjerovjesniče!' Onda mi je podignuta Sidretul-munteha[3]: lotosovi

أَمَّا الْبَاطِنَانِ فَنَهْرَانِ فِي الْجَنَّةِ وَأَمَّا الظَّاهِرَانِ فَالنِّيلُ وَالْفُرَاتُ ثُمَّ رُفِعَ لِيَ الْبَيْتُ الْمَعْمُورُ ثُمَّ أُتِيتُ بِإِنَاءٍ مِنْ خَمْرٍ وَإِنَاءٍ مِنْ لَبَنٍ وَإِنَاءٍ مِنْ عَسَلٍ فَأَخَذْتُ اللَّبَنَ فَقَالَ هِيَ الْفِطْرَةُ الَّتِي أَنْتَ عَلَيْهَا وَأُمَّتُكَ ثُمَّ فُرِضَتْ عَلَيَّ الصَّلَوَاتُ خَمْسِينَ صَلاَةً كُلَّ يَوْمٍ فَرَجَعْتُ فَمَرَرْتُ عَلَى مُوسَى فَقَالَ بِمَا أُمِرْتَ قَالَ أُمِرْتُ بِخَمْسِينَ صَلاَةً كُلَّ يَوْمٍ قَالَ إِنَّ أُمَّتَكَ لاَ تَسْتَطِيعُ خَمْسِينَ صَلاَةً كُلَّ يَوْمٍ وَإِنِّي وَاللهِ قَدْ جَرَّبْتُ النَّاسَ قَبْلَكَ وَعَالَجْتُ

U drugom se predanju navodi: "Israilci su tvrdili da niko nije odabraniji kod Allaha od mene, pa ipak ovaj je odabraniji...", pa čak i: "Da je samo to, bilo bi to lahko podnošljivo, ali je na njegovom stupnju i njegov ummet; to je najvredniji ummet kod Allaha."
Musaov, alejhis-selam, plač nije bio uzrokovan zavišću, jer je on odabrani Allahov Poslanik, već je on plakao zbog svoga ummeta i njegovih prijestupa, zbog kojih se ne mogu porediti s Poslanikovim, sallallahu alejhi ve sellem, ummetom. A iz samog hadisa koji ovdje tumačimo vidi se Musaova, alejhis-selam, ljubav prema našem ummetu kada savjetuje Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, u pogledu namaza. Muhammed je, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Musa mi je bio najteži u dolasku, a najbolji u povratku."

2 Kažu da se značenje i mudrost Poslanikova, sallallahu alejhi ve sellem, susreta samo s ovim, u hadisu spomenutim poslanicima, alejhimus-selam, sastoje u najavi da će i on u svom narodu imati slične probleme kao što su ih oni imali. Tako je Adem, alejhis-selam, doživio izgon iz Dženneta, a to je aluzija na Hidžru, koju će doživjeti Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem. Adem se, nadalje, povratio u Džennet, a Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, vratio se u Mekku. Jahja i Isa, alejimas-selam, doživjeli su od židova velike neprilike, isto kao što ih je doživio i Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem. Jusuf, alejhis-selam, doživio je od svoje braće slično onome što je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, doživio od svoje plemenske braće, ali su, na koncu, oni pobijedili, o čemu svjedoče i Poslanikove, sallallahu alejhi ve sellem, riječi nakon osvojenja Mekke: "Danas nema prijekora za vas!" Idris, alejhis-selam, imao je visok stupanj kod Allaha, a Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, također. Haruna su zavoljeli njegovi sunarodnici nakon što su ga mučili i zlostavljali, isto kao i Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem. Musa je doživio toliko zla od svoga naroda da je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Musa je mučen i više od ovoga, ali se strpio..."
Ibn-Ebu-Džemra veli: "Mudrost što je zatekao Adema na prvim, dunjalučkim nebesima jest u tome što je Adem prvi poslanik i prvi otac čovječanstva, pa je on prvi i glavni temelj; zato je on bio prvi. Isa, alejhis-selam, bio je na drugim nebesima jer je on vremenski najbliži Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem. Nakon toga slijedi Jusuf, jer će ummet Muhammedov, sallallahu alejhi ve sellem, ući u Džennet u njegovom liku. Idris je na četvrtim nebesima, jer je za njega u Kur'anu rečeno: "Izdigli smo ga na visok stupanj...", a četvrto je mjesto od ukupno sedam – sredina. Harun je na sljedećim nebesima kako bi bio blizu svome bratu Musau, alejhis-selam Musa je, pak, na mjestu iznad njega zato što je razgovarao s Allahom. Na koncu dolazi Ibrahim kao posljednji praotac, koji će biti taj koji će ispratiti Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, u novi svijet. Osim toga, on je "pravi prijatelj Allahov" (*halilullah*), što zahtijeva visok stupanj. Naposljetku Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, prelazi i taj stupanj, jer je on "onaj kojeg Allah voli" (*habibullah*), tako da je njegov stupanj iznad Ibrahimovog.

3 Ovo je mjesto prozvano *Sidretul-munteha* jer mogućnost percepcije meleka završava tu, i niko od Allahovih stvorenja nije prešao to mjesto osim Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem.

su joj plodovi kao krčazi Hedžera, a listovi kao slonove uši.
'Ovo je Sidretul-munteha!', reče (Džibril). Tu se nalaze četiri rijeke[1]: dvije nevidljive[2] i dvije vidljive.
'Džibrile', upitao sam, 'šta je ovo dvoje?'
'Dvije su skrivene rijeke džennetske', odgovori on, 'a dvije su vidljive Nil i Eufrat.'
Podignut mi je zatim Bejtul-ma'mur[3] i donesena posuda s vinom, posuda s mlijekom i posuda s medovinom. Ja sam uzeo mlijeko.
'To je tvoja fitret (priroda i čista vjera) u kojoj si ti i tvoj tvoj ummet!', reče on. Tada mi je naređen namaz[4] – pedeset namaza svaki dan.
Vratio sam se i prošao pored Musaa.
'Šta ti je naređeno?', upitao me je.
'Pedeset namaza svaki dan', odgovorio sam.
'Tvoj ummet', reče on, 'doista neće moći klanjati pedeset namaza dnevno. I ja sam, Allaha mi, iskusio ljude prije tebe i silno se trudio oko Israelaca. Vrati se zato svome Gospodaru pa Ga zamoli da olakša tvome ummetu.'
Vratio sam se, i On mi je oduzeo deset namaza. Potom sam se povratio do Musaa, ali mi je on opet rekao isto. Vratio sam se ponovo, i On mi je oduzeo još deset namaza. Zatim sam se povratio do Musaa, ali mi je on ponovio isto. Vratio sam se iznova, i On mi je oduzeo još deset namaza.

بَنِي إِسْرَائِيلَ أَشَدَّ الْمُعَالَجَةِ فَارْجِعْ إِلَى رَبِّكَ فَاسْأَلْهُ التَّخْفِيفَ لِأُمَّتِكَ فَرَجَعْتُ فَوَضَعَ عَنِّي عَشْرًا فَرَجَعْتُ إِلَى مُوسَى فَقَالَ مِثْلَهُ فَرَجَعْتُ فَوَضَعَ عَنِّي عَشْرًا فَرَجَعْتُ إِلَى مُوسَى فَقَالَ مِثْلَهُ فَرَجَعْتُ فَوَضَعَ عَنِّي عَشْرًا فَرَجَعْتُ إِلَى مُوسَى فَقَالَ مِثْلَهُ فَرَجَعْتُ فَأُمِرْتُ بِعَشْرِ صَلَوَاتٍ كُلَّ يَوْمٍ فَرَجَعْتُ فَقَالَ مِثْلَهُ فَرَجَعْتُ فَأُمِرْتُ بِخَمْسِ صَلَوَاتٍ كُلَّ يَوْمٍ فَرَجَعْتُ إِلَى مُوسَى فَقَالَ بِمَ أُمِرْتَ قُلْتُ أُمِرْتُ بِخَمْسِ صَلَوَاتٍ كُلَّ يَوْمٍ قَالَ إِنَّ أُمَّتَكَ لاَ تَسْتَطِيعُ خَمْسَ صَلَوَاتٍ كُلَّ يَوْمٍ وَإِنِّي قَدْ جَرَّبْتُ النَّاسَ قَبْلَكَ وَعَالَجْتُ بَنِي إِسْرَائِيلَ أَشَدَّ الْمُعَالَجَةِ فَارْجِعْ إِلَى رَبِّكَ فَاسْأَلْهُ التَّخْفِيفَ لِأُمَّتِكَ قَالَ سَأَلْتُ رَبِّي حَتَّى اسْتَحْيَيْتُ وَلَكِنِّي أَرْضَى وَأُسَلِّمُ قَالَ فَلَمَّا جَاوَزْتُ نَادَى مُنَادٍ أَمْضَيْتُ فَرِيضَتِي وَخَفَّفْتُ عَنْ عِبَادِي .

---

1 U Muslimovom se predanju kaže: "Četiri su rijeke iz Dženneta: Nil, Eufrat, Sejhan i Džejhan."

2 Prenosi se od Mukatila da je rekao: "Dvije su nevidljive Selsebil i Kevser."

3 Taberi bilježi da je Katada kazivao: "Kazivali su nam da je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: 'Bejtul-ma'mur je mesdžid na nebesima, nasuprot Ka'bi; da se spusti poklopio bi Ka'bu. Svaki dan u njega uđe sedamdeset meleka, a kada iziđu, više se ne vraćaju." On slično bilježi od Alije: "To je hram na nebesima, nasuprot Hramu (Ka'bi). Njegov hurmet na nebesima isti je kao hurmet Ka'be na zemlji."

4 Poslanik je, sallallahu alejhi ve sellem, za vrijeme Noćnog putovanja i Uzdignuća (Mi'radža) vidio meleke u raznim vidovima ibadeta: neki su bili na kijamu i nisu sjedali, drugi su bili na rukuu i nisu se spuštali na sedždu, treći su bili na sedždi i nisu sjedali, pa je Allah sjedinio sve te vrste ibadeta u jednom rekatu i propisao namaz islamskome ummetu, s određenom potrebnom smirenošću između tih sastavnih dijelova. Namaz je, kako vidimo iz ovog hadisa, propisan bez posrednika, izravno Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, uz stanovita smanjenja na njegovo traženje, za što se založio i Musa, alejhis-selam.
U predanju što ga od Enesa bilježi Muslim kaže se: "Muhammede, pet je namaza obaveza svakog dana i noći, a svaki namaz ima deseterostruku vrijednost."

Potom sam se povratio do Musaa, ali mi je on još jednom rekao isto. Vratio sam se, i onda mi je naređeno deset namaza svaki dan. Nakon toga sam se povratio do Musaa, ali mi je on opet rekao isto. Vratio sam se još jednom, i onda mi je naređeno pet namaza svaki dan.

Vratio sam se potom do Musaa, pa me je on upitao: 'Šta ti je naređeno?'

'Naređeno mi je pet namaza svaki dan', odgovorio sam.

'Tvoj ummet', reče on, 'doista neće moći klanjati pet namaza dnevno. I ja sam, Allaha mi, iskusio ljude prije tebe i silno se trudio oko Israelaca. Vrati se zato svome Gospodaru pa Ga zamoli da olakša tvome ummetu.'

'Molio sam', rekoh, 'svoga Gospodara sve dok se nisam postidio; sad sam zadovoljan i pokoravam se!' A kada sam prošao, telal je povikao:

'Okončao sam propisivanje Svoga farza i olakšao Svojim robovima!'"[5]

5 Iz hadisa se može zaključiti:
- da nebesa imaju istinska vrata, s čuvarima koji su zaduženi za njih;
- potrebno je zatražiti dopuštenje kada se želi ući;
- onaj koji traži ulazak predstavlja se imenom;
- onaj koji dolazi naziva selam onome kome dolazi, pa makar bio i stariji ili ugledniji;
- dopušteno je lijepo dočekati pridošlicu i pohvaliti ga, čak i u lice, ako ne postoji bojazan da će ga to dovesti u iskušenje;
- lijepo je putovati noću, jer se i Noćno putovanje Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, desilo noću, kao i brojni drugi Poslanikovi, sallallahu alejhi ve sellem, ibadeti i putovanja;
- iskustvo je iznad samog znanja, što se vidi iz Musaovog primjera. Njegov narod, iako je bio fizički jači i spremniji od Poslanikova, sallallahu alejhi ve sellem, ummeta, nije podnio dva dnevna namaza. To je Musa iskusio s njima, te je zato, poučen iskustvom, savjetovao Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, da traži olakšicu za svoj ummet. Logično bi bilo da mu to savjetuje Ibrahim, alejhis-selam, koji je bio na roditeljskom stupnju u odnosu na Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem. Međutim, njegovo prijateljstvo s Allahom podrazumijeva zadovoljstvo i pokornost svim zapovijedima, dok je Musa, alejhis-selam, taj koji je govorio s Allahom, pa se stoga odlučio na savjet traženja olakšanja;
- u obzir treba uzimati i običaje;
- Džennet i Džehennem su stvoreni, kao što se navodi u pojedinim verzijama ovog hadisa;
- dopušteno je, čak lijepo, tražiti olakšicu od Allaha i zauzimati se kod Njega, kao što je Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, to činio mnogo puta tražeći smanjenje broja namaza obaveznih za njegov ummet, dok se konačno nije postidio i prestao nakon deseterostrukog smanjenja;
- stid ima svoju posebnu vrijednost;
- treba dati savjet onome kome je on potreban makar to on i ne tražio.

3888. PRIČAO NAM JE Humejdi, njemu Sufjan, a ovom Amr, prenoseći od Ikrime da je Ibn-Abbas, radijallahu anhuma – tumačeći Allahove riječi: "A san koji smo ti dali da usniješ nije ništa drugo do iskušenje za ljude..."[1] – rekao: "To je realno viđenje očima[2]; Allahov je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, to vidio prilikom Noćnog putovanja do Bejtul-makdisa. A za riječi: 'prokleto drvo u Kur'anu', rekao je: "To je drvo zekkum."[3]

٣٨٨٨. حَدَّثَنَا الْحُمَيْدِيُّ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ حَدَّثَنَا عَمْرٌو عَنْ عِكْرِمَةَ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا فِي قَوْلِهِ تَعَالَى (وَمَا جَعَلْنَا الرُّؤْيَا الَّتِي أَرَيْنَاكَ إِلاَّ فِتْنَةً لِلنَّاسِ) قَالَ هِيَ رُؤْيَا عَيْنٍ أُرِيَهَا رَسُولُ اللهِ ﷺ لَيْلَةَ أُسْرِيَ بِهِ إِلَى بَيْتِ الْمَقْدِسِ قَالَ (وَالشَّجَرَةَ الْمَلْعُونَةَ فِي الْقُرْآنِ) قَالَ هِيَ شَجَرَةُ الزَّقُّومِ .

O IZASLANSTVU ENSARIJA VJEROVJESNIKU, SALLALLAHU ALEJHI VE SELLEM, U MEKKI I PRISEZI NA AKABI[4]

بَاب وُفُودِ الأَنْصَارِ إِلَى النَّبِيِّ ﷺ بِمَكَّةَ وَبَيْعَةِ الْعَقَبَةِ

3889. PRIČAO NAM JE Jahja b. Bukejr, njemu Lejs, prenoseći od Ukajla, a on od Ibn-Šihaba...; a PRIČAO NAM JE i Ahmed b. Salih, njemu Anbesa, a ovom Junus, prenoseći od Ibn-Šihaba, kojeg je obavijestio Abdur-Rahman b. Abdullah b. Ka'b b. Malik, da je Abdullah b. Ka'b, koji je bio Ka'bov vodič kada je on oslijepio, kazivao: "Slušao sam Ka'ba b. Malika kako kazuje

٣٨٨٩. حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ بُكَيْرٍ حَدَّثَنَا اللَّيْثُ عَنْ عُقَيْلٍ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ ح حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ صَالِحٍ حَدَّثَنَا عَنْبَسَةُ حَدَّثَنَا يُونُسُ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ قَالَ أَخْبَرَنِي عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ عَبْدِ اللهِ بْنِ كَعْبِ بْنِ مَالِكٍ أَنَّ عَبْدَ اللهِ بْنَ كَعْبٍ وَكَانَ قَائِدَ كَعْبٍ حِينَ عَمِيَ

1 El-Isra, 60.

2 Noćno putovanje bilo je na javi, jer da je bilo u snu, idolopoklonici ga ne bi nijekali. Pošto je ono, dakle, bilo na javi, a Uzdignuće (Mi'radž) desilo se iste noći, i ono je bilo na javi.

3 Tekst ovog hadisa ponavlja se u hadisima br. 4716 i 6613.

4 Nakon Ebu-Talibove smrti i neuspjeha koji je doživio u Taifu Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, pokušava pronaći saveznike koji će ga štititi od progona i zlostavljanja kojima su ga izložili njegovi suplemenici. Međutim, odgovor svih njih bio je da "čovjeka najbolje poznaje njegovo pleme". On je u vrijeme hadždža nastojao da se sretne s prvacima iz raznih plemena i upita ih za mogućnost predstavljanja svoje misije u njihovom narodu. Najzad, jedan je čovjek iz plemena Hemedan odgovorio na njegov poziv, a onda, bojeći se da njegovo pleme neće odgovoriti, zatražio od Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, da ih prvo obavijesti, a tek potom dođe s njima za vrijeme hodočašća sljedeće godine. I zaista, ensarije su došle u mjesecu redžebu. Njegove pozive i misiju prihvatila su dva plemena: Evs i Hazredž. Ona su bila u stalnom neprijateljstvu sa židovima i vjerovala su da će se pojaviti poslanik s kojim će se zajedno boriti protiv njih. I kada im se Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, javio prilikom njihovog hodočašća, oni su mu povjerovali, a zatim se vratili kućama i stali pozivati ostale suplemenike, tako da je iduće godine došlo izaslanstvo od dvanaest ljudi da se susretne s Poslanikom, sallallahu alejhi ve sellem. Prenosi se od Ubade da je kazivao: "Bio sam prisutan kod prvog sastanka na Akabi. Bilo nas je dvanaest koji smo se zavjetovali Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem..." Ibn-Ishak navodi da je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, s ovom dvanaestericom poslao Mus'ab b. Umejra, koji ih je trebao poučiti vjeri i učenju Kur'ana. Islam se preko njega i Es'ada b. Zurare vrlo brzo raširio u Medini, tako da su ga primile mnoge ensarije. Već iduće godine drugom sastanku na Akabi, prisustvovala su sedamdeset tri muškarca i dvije žene.

(o tome šta se sve događalo) nakon što se nije odazvao Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, u Bici na Tebuku..."
Ibn-Bukejr u svojoj predaji kazuje: "Prisustvovao sam s Vjerovjesnikom, sallallahu alejhi ve sellem, događaju u noći Akabe – ne bih ga mijenjao ni za doživljaj Bedra, iako je on kod ljudi poznatiji od Akabe – kada smo se uzajamno obavezali na islam."

قَالَ سَمِعْتُ كَعْبَ بْنَ مَالِكٍ يُحَدِّثُ حِينَ تَخَلَّفَ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ فِي غَزْوَةِ تَبُوكَ بِطُولِهِ قَالَ ابْنُ بُكَيْرٍ فِي حَدِيثِهِ وَلَقَدْ شَهِدْتُ مَعَ النَّبِيِّ ﷺ لَيْلَةَ الْعَقَبَةِ حِينَ تَوَاثَقْنَا عَلَى الْإِسْلَامِ وَمَا أُحِبُّ أَنَّ لِي بِهَا مَشْهَدَ بَدْرٍ وَإِنْ كَانَتْ بَدْرٌ أَذْكَرَ فِي النَّاسِ مِنْهَا .

3890. PRIČAO NAM JE Ali b. Abdullah, a njemu Sufjan, rekavši da je Amr kazivao:
"Čuo sam Džabir b. Abdullaha, radijallahu anhuma, kad je rekao: 'Akabi su sa mnom prisustvovala dvojica mojih daidža."
Ebu-Abdullah veli da je Ibn-Ujejna rekao: "Jedan od njih dvojice bio je Bera' b. Ma'rur."[5]

٣٨٩٠. حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ عَبْدِاللهِ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ قَالَ كَانَ عَمْرٌو يَقُولُ سَمِعْتُ جَابِرَ بْنَ عَبْدِاللهِ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا يَقُولُ شَهِدَ بِي خَالَايَ الْعَقَبَةَ قَالَ أَبُو عَبْدِ اللهِ قَالَ ابْنُ عُيَيْنَةَ أَحَدُهُمَا الْبَرَاءُ بْنُ مَعْرُورٍ .

3891. PRIČAO MI JE Ibrahim b. Musa, kojeg je obavijestio Hišam, a njega Ibn-Džurejdž, da je Ata' rekao kako je Džabir kazivao: "Ja, moj otac i moj daidža prisustvovali smo Akabi."

٣٨٩١. حَدَّثَنِي إِبْرَاهِيمُ بْنُ مُوسَى أَخْبَرَنَا هِشَامٌ أَنَّ ابْنَ جُرَيْجٍ أَخْبَرَهُمْ قَالَ عَطَاءٌ قَالَ جَابِرٌ أَنَا وَأَبِي وَخَالِي مِنْ أَصْحَابِ الْعَقَبَةِ .

3892. PRIČAO MI JE Ishak b. Mensur, njega obavijestio Ja'kub b. Ibrahim, a njemu pričao sin njegovog brata Ibn-Šihaba, prenoseći od svoga amidže, kojeg je obavijestio Ebu-Idris Aizullah b. Abdullah, a njega Ubada b. Samit – a on je jedan od onih koji su s Allahovim Poslanikom, sallallahu alejhi ve sellem, bili na Bedru, a bio je s njegovim drugovima i u noći Akabe – kako je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, dok je oko njega bila skupina njegovih drugova, rekao:
"Dođite i dajte mi prisegu da nećete Allahu druga pripisivati, da nećete krasti i nemoralni biti,

٣٨٩٢. حَدَّثَنِي إِسْحَاقُ بْنُ مَنْصُورٍ أَخْبَرَنَا يَعْقُوبُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ حَدَّثَنَا ابْنُ أَخِي ابْنِ شِهَابٍ عَنْ عَمِّهِ قَالَ أَخْبَرَنِي أَبُو إِدْرِيسَ عَائِذُ اللهِ أَنَّ عُبَادَةَ بْنَ الصَّامِتِ مِنَ الَّذِينَ شَهِدُوا بَدْرًا مَعَ رَسُولِ اللهِ ﷺ وَمِنْ أَصْحَابِهِ لَيْلَةَ الْعَقَبَةِ أَخْبَرَهُ أَنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ قَالَ وَحَوْلَهُ عِصَابَةٌ مِنْ أَصْحَابِهِ تَعَالَوْا بَايِعُونِي عَلَى أَنْ لَا تُشْرِكُوا بِاللهِ شَيْئًا وَلَا تَسْرِقُوا وَلَا تَزْنُوا وَلَا تَقْتُلُوا أَوْلَادَكُمْ

[5] Tekst ovog hadisa ponavlja se u hadisu br. 3891. U *El-Mustedreku* se od Ibn-Abbasa, radijallahu anhuma, prenosi da je kazivao kako je "Bera' b. Ma'rur bio prvi koji je dao prisegu Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, u noći Akabe". Prenosi se da je on bio i prvi ensarija koji je primio islam. Umro je mjesec dana prije dolaska Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, u Medinu. Drugi koji se spominje u hadisu je njegov brat, ali se njegovo vlastito ime ne navodi. Oni nisu bili rođene daidže prenosiocu, ali u Arapa za majčinu rodbinu kaže da su daidže.

da nećete vlastitu djecu ubijati, da nećete klevetati i lagati i da mi nećete u dobročinstvu nepokorni biti. Ko to ispuni – nagrada mu je kod Allaha osigurana, a ko nešto od toga učini i na dunjaluku za to bude kažnjen – to mu je otkup. A ko od toga nešto učini, pa mu Allah to na vidjelo ne iznese – njegov je slučaj kod Allaha: ako htjedne, kaznit će ga, a ako htjedne, oprostit će mu!"
"I ja sam mu", veli on, "dao prisegu na to."

وَلاَ تَأْتُوا بِبُهْتَانٍ تَفْتَرُونَهُ بَيْنَ أَيْدِيكُمْ وَأَرْجُلِكُمْ وَلاَ تَعْصُونِي فِي مَعْرُوفٍ فَمَنْ وَفَى مِنْكُمْ فَأَجْرُهُ عَلَى اللهِ وَمَنْ أَصَابَ مِنْ ذَلِكَ شَيْئًا فَعُوقِبَ بِهِ فِي الدُّنْيَا فَهُوَ لَهُ كَفَّارَةٌ وَمَنْ أَصَابَ مِنْ ذَلِكَ شَيْئًا فَسَتَرَهُ اللهُ فَأَمْرُهُ إِلَى اللهِ إِنْ شَاءَ عَاقَبَهُ وَإِنْ شَاءَ عَفَا عَنْهُ قَالَ فَبَايَعْتُهُ عَلَى ذَلِكَ .

3893. PRIČAO NAM JE Kutejba, njemu Lejs, prenoseći od Jezid b. Ebu-Habiba, on od Ebu-Hajra, on od Sunabihija, a ovaj od Ubade b. Samita, radijallahu anhu, da je kazivao:
"Bio sam jedan od vođa koje su dale prisegu Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem. Prisegnuli smo da nećemo Allahu druga pripisivati, da nećemo krasti i blud činiti, da nećemo bespravno ubijati osobe koje je Allah zabranio i da se otimačinom nećemo baviti. Ako to što nam je zabranjeno budemo činili, Džennet nam se neće dosuditi,[1] a ako nešto od toga ne ispunimo, presuda je za to kod Allaha."

٣٨٩٣. حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ حَدَّثَنَا اللَّيْثُ عَنْ يَزِيدَ بْنِ أَبِي حَبِيبٍ عَنْ أَبِي الْخَيْرِ عَنِ الصُّنَابِحِيِّ عَنْ عُبَادَةَ بْنِ الصَّامِتِ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ أَنَّهُ قَالَ إِنِّي مِنَ النُّقَبَاءِ الَّذِينَ بَايَعُوا رَسُولَ اللهِ ﷺ وَقَالَ بَايَعْنَاهُ عَلَى أَنْ لاَ نُشْرِكَ بِاللهِ شَيْئًا وَلاَ نَسْرِقَ وَلاَ نَزْنِيَ وَلاَ نَقْتُلَ النَّفْسَ الَّتِي حَرَّمَ اللهُ وَلاَ نَنْتَهِبَ وَلاَ نَعْصِيَ بِالْجَنَّةِ إِنْ فَعَلْنَا ذَلِكَ فَإِنْ غَشِينَا مِنْ ذَلِكَ شَيْئًا كَانَ قَضَاءُ ذَلِكَ إِلَى اللهِ .

1 Konstrukcija: *Ve la na'sije bil-dženneti* može značiti i: Nećemo činiti spomenute grijehe u zamjenu za Džennet. (prim. rec.)

O VJEROVJESNIKOVOJ, SALLALLAHU ALEJHI VE SELLEM, ŽENIDBI AIŠOM, O NJEZINU DOLASKU U MEDINU[2] I SPOLNOM ODNOSU S NJOM[3]

باب تَزْوِيجِ النَّبِيِّ ﷺ عَائِشَةَ وَقُدُومِهَا الْمَدِينَةَ وَبِنَائِهِ بِهَا

3894. PRIČAO MI JE Ferva b. Ebu Magra', njemu Ali b. Mushir, a prenoseći od Hišama, on od svoga oca, a on od Aiše, radijallahu anha, da je kazivala:
"Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, se oženio mnome (sklopio bračni ugovor) kada sam imala šest godina. Došli smo u Medinu i odsjeli kod potomaka Harisa b. Hazredža. Dobila sam groznicu od koje mi je opala kosa, ali je zatim opet porasla i postala bujna. Bila sam u ljuljački sa svojim drugaricama, kada je došla moja majka Umm-Ruman i podviknula zovući me. Došla sam do nje ne znajući šta hoće od mene. Uzela me je za ruku i odvela. Zaustavila me je tek na vratima neke kuće, dok sam ja uzbuđeno disala. Onda sam se malo smirila, a ona je uzela malo vode i obrisala mi lice i glavu. Zatim me je uvela u kuću u kojoj su bile ensarijke.
'Hairli i berićetno! Neka bude svako dobro!', rekle su. Ona me je predala njima, pa su me one smirile. A ujutro me nije iznenadilo (i uplašilo) ništa drugo do Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem. Predale su me njemu. Imala sam tada devet godina."[4]

٣٨٩٤. حَدَّثَنِي فَرْوَةُ بْنُ أَبِي الْمَغْرَاءِ حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ مُسْهِرٍ عَنْ هِشَامٍ عَنْ أَبِيهِ عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهَا قَالَتْ تَزَوَّجَنِي النَّبِيُّ ﷺ وَأَنَا بِنْتُ سِتِّ سِنِينَ فَقَدِمْنَا الْمَدِينَةَ فَنَزَلْنَا فِي بَنِي الْحَارِثِ بْنِ خَزْرَجٍ فَوُعِكْتُ فَتَمَرَّقَ شَعَرِي فَوَفَى جُمَيْمَةً فَأَتَتْنِي أُمِّي أُمُّ رُومَانَ وَإِنِّي لَفِي أُرْجُوحَةٍ وَمَعِي صَوَاحِبُ لِي فَصَرَخَتْ بِي فَأَتَيْتُهَا لاَ أَدْرِي مَا تُرِيدُ بِي فَأَخَذَتْ بِيَدِي حَتَّى أَوْقَفَتْنِي عَلَى بَابِ الدَّارِ وَإِنِّي لأَنْهَجُ حَتَّى سَكَنَ بَعْضُ نَفَسِي ثُمَّ أَخَذَتْ شَيْئًا مِنْ مَاءٍ فَمَسَحَتْ بِهِ وَجْهِي وَرَأْسِي ثُمَّ أَدْخَلَتْنِي الدَّارَ فَإِذَا نِسْوَةٌ مِنَ الأَنْصَارِ فِي الْبَيْتِ فَقُلْنَ عَلَى الْخَيْرِ وَالْبَرَكَةِ وَعَلَى خَيْرِ طَائِرٍ فَأَسْلَمَتْنِي إِلَيْهِنَّ فَأَصْلَحْنَ مِنْ شَأْنِي فَلَمْ يَرُعْنِي إِلاَّ رَسُولُ اللهِ ﷺ ضُحًى فَأَسْلَمَتْنِي إِلَيْهِ وَأَنَا يَوْمَئِذٍ بِنْتُ تِسْعِ سِنِينَ.

2 U Medinu je došla s majkom i sestrom Esmom jer joj se otac Ebu-Bekr, zajedno s Poslanikom, sallallahu alejhi ve sellem, već bio preselio u Medinu.

3 Imala je tada devet godina. Iza Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, je ostala kao osamnaestogodišnjakinja. Donja granica kada neko postaje spolno zreo nije uvijek ista. Po ovome što se spominje u ovim hadisima o Aiši, radijallahu anha, ona je bila takva kakva je bila. Vjerovatno je ona uvjetovana vremenom, prostorom i društvenim prilikama. Mi smo svjedoci da se danas granica spolne zrelosti kod nas spustila niže u odnosu na raniji period, a možda je razlog tome to što su djeci dostupne informacije koje atakuju na njihovu psihu i čula, a koje im ranije nisu bile dostupne.

4 Tekst ovog hadisa ponavlja se u hadisima br. 3896, 5133, 5134, 5156, 5158 i 5160.

3895. PRIČAO NAM JE Mu‘alla, a njemu Vuhejb, prenoseći od Hišam b. Urve, on od svoga oca, a on od Aiše, radijallahu anha, da joj je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
“Pokazana si mi u snu dva puta... Vidio sam te u komadu svile... Neko reče: ‘Ovo je tvoja žena, otkrij je!’ – kad ono ti!
‘Ako je ovo od Allaha, neka sam ostvari!’, rekoh.”[1]

٣٨٩٥. حَدَّثَنَا مُعَلًّى حَدَّثَنَا وُهَيْبٌ عَنْ هِشَامِ بْنِ عُرْوَةَ عَنْ أَبِيهِ عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهَا أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ قَالَ لَهَا أُرِيتُكِ فِي الْمَنَامِ مَرَّتَيْنِ أَرَى أَنَّكِ فِي سَرَقَةٍ مِنْ حَرِيرٍ وَيَقُولُ هَذِهِ امْرَأَتُكَ فَاكْشِفْ عَنْهَا فَإِذَا هِيَ أَنْتِ فَأَقُولُ إِنْ يَكُ هَذَا مِنْ عِنْدِ اللهِ يُمْضِهِ .

3896. PRIČAO MI JE Ubejd b. Isma‘il, a njemu Ebu-Usama, prenoseći od Hišama, a on od svoga oca da je kazivao:
“Hatidža je umrla tri godine prije Vjerovjesnikova, sallallahu alejhi ve sellem, preseljenja u Medinu. On je tako proveo dvije godine, ili blizu dvije godine, pa je onda sklopio brak s Aišom, koja je imala šest godina. Imao je spolni odnos s njom kada je imala devet godina.”

٣٨٩٦. حَدَّثَنِي عُبَيْدُ بْنُ إِسْمَاعِيلَ حَدَّثَنَا أَبُو أُسَامَةَ عَنْ هِشَامٍ عَنْ أَبِيهِ قَالَ تُوُفِّيَتْ خَدِيجَةُ قَبْلَ مَخْرَجِ النَّبِيِّ ﷺ إِلَى الْمَدِينَةِ بِثَلَاثِ سِنِينَ فَلَبِثَ سَنَتَيْنِ أَوْ قَرِيبًا مِنْ ذَلِكَ وَنَكَحَ عَائِشَةَ وَهِيَ بِنْتُ سِتِّ سِنِينَ ثُمَّ بَنَى بِهَا وَهِيَ بِنْتُ تِسْعِ سِنِينَ .

O ISELJENJU (HIDŽRI) VJEROVJESNIKA, SALLALLAHU ALEJHI VE SELLEM, I NJEGOVIH DRUGOVA U MEDINU[2]

باب هِجْرَةِ النَّبِيِّ ﷺ وَأَصْحَابِهِ إِلَى الْمَدِينَةِ

Abdullah b. Zejd i Ebu-Hurejra, radijallahu anhu, prenose da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: “Da nije bilo Hidžre, bio bih ensarija.”Ebu-Musa prenosi da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: “Vidio sam u snu kako se iz Mekke iseljavam u zemlju datula. Pomislio sam da će to biti Jemama ili Hedžer[3], kad ono bijaše Medina, Jesrib.”

وَقَالَ عَبْدُ اللهِ بْنُ زَيْدٍ وَأَبُو هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا عَنِ النَّبِيِّ ﷺ لَوْلَا الْهِجْرَةُ لَكُنْتُ امْرَأً مِنَ الْأَنْصَارِ وَقَالَ أَبُو مُوسَى عَنِ النَّبِيِّ ﷺ رَأَيْتُ فِي الْمَنَامِ أَنِّي أُهَاجِرُ مِنْ مَكَّةَ إِلَى أَرْضٍ بِهَا نَخْلٌ فَذَهَبَ وَهَلِي إِلَى أَنَّهَا الْيَمَامَةُ أَوْ هَجَرُ فَإِذَا هِيَ الْمَدِينَةُ يَثْرِبُ .

1 Tekst ovog hadisa ponavlja se u hadisima br. 5078, 5125, 7011 i 7012.

2 Ibn-Abbas veli da je Hidžra dopuštena osamdesetim ajetom sure El-Isra: “I reci: ‘Gospodaru moj, uvedi me istinskim ulaskom (u Medinu), i izvedi me istinskim izlaskom (iz Mekke), i daruj mi od Sebe snagu koja će mi pomoći!”
Hakim navodi da se Poslanikov, sallallahu alejhi ve sellem, izlazak iz Mekke, tj. iseljenje u Medinu (Hidžra), dogodio tri mjeseca nakon sastanka na Akabi. Prvi se iz Mekke u Medinu iselio Ebu-Selema, kojeg su idolopoklonici Kurejša mučili nakon njegova povratka iz Abesinije. Navodi se da je on bio poveo i svoju ženu Umm-Selemu, ali su mu je oteli i držali je još godinu dana u Mekki. Poslanikovi, sallallahu alejhi ve sellem, drugovi iseljavali su se shodno okolnostima u kojima su bili. Kada se Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, iselio, ostali muslimani koji su to mogli, tj. nisu bili spriječeni, došli su za njim. Idolopoklonici su im to branili i ometali ih te zadržavali one koje su mogli. Zato je njihovo iseljenje, u većini slučajeva, bilo tajno, tako da u Mekki nije ostao niko od muslimana, osim onih koji su bili spriječeni i potlačeni.

3 Po Jakutovu mišljenju, Hedžer je mjesto u Jemenu. To je najtačnije mišljenje.

3897. PRIČAO NAM JE Humejdi, njemu Sufjan, a ovom A'meš, rekavši kako je čuo Ebu-Vaila da je kazivao:

"Posjetili smo Habbaba, pa (nam) je on rekao: 'Iselili smo se s Vjerovjesnikom, sallallahu alejhi ve sellem,[4] u želji za licem Allahovim, pa je i nagrada za to kod Njega. A bilo nas je koji smo prošli dunjaluk ne naplativši ništa, kakav je bio Mus'ab b. Umejr, koji je ubijen na Uhudu. Iza njega je ostao ogrtač: ako bismo mu njime zamotali glavu, ostale bi otkrivene noge, a ako bismo mu zamotali noge, ostala bi otkrivena glava. Zato nam je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, naredio da mu zamotamo glavu, a na noge da mu stavimo listove mirisne žukve. A ima nas kojima su plodovi sazreli pa ih ubiremo.'"

٣٨٩٧. حَدَّثَنَا الْحُمَيْدِيُّ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ حَدَّثَنَا الأَعْمَشُ قَالَ سَمِعْتُ أَبَا وَائِلٍ يَقُولُ عُدْنَا خَبَّابًا فَقَالَ هَاجَرْنَا مَعَ النَّبِيِّ ﷺ نُرِيدُ وَجْهَ اللهِ فَوَقَعَ أَجْرُنَا عَلَى اللهِ فَمِنَّا مَنْ مَضَى لَمْ يَأْخُذْ مِنْ أَجْرِهِ شَيْئًا مِنْهُمْ مُصْعَبُ بْنُ عُمَيْرٍ قُتِلَ يَوْمَ أُحُدٍ وَتَرَكَ نَمِرَةً فَكُنَّا إِذَا غَطَّيْنَا بِهَا رَأْسَهُ بَدَتْ رِجْلاهُ وَإِذَا غَطَّيْنَا رِجْلَيْهِ بَدَا رَأْسُهُ فَأَمَرَنَا رَسُولُ اللهِ ﷺ أَنْ نُغَطِّيَ رَأْسَهُ وَنَجْعَلَ عَلَى رِجْلَيْهِ شَيْئًا مِنْ إِذْخِرٍ وَمِنَّا مَنْ أَيْنَعَتْ لَهُ ثَمَرَتُهُ فَهُوَ يَهْدِبُهَا .

3898. PRIČAO NAM JE Museddded, njemu Hammad, tj. Ibn-Zejd, prenoseći od Jahjaa, on Muhammeda b. Ibrahima, a on od Alkame b. Vekkasa, da je čuo Omera, radijallahu anhu, kada je kazivao:

"Čuo sam Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, kad je rekao: 'Djela se prosuđuju prema namjeri: onome ko se iseli radi dunjalučke koristi, kako bi je se dočepao, ili radi žene, kako bi se njome oženio – iseljenje mu se vrednuje po onome zašto se iselio; a onome ko se iseli radi Allaha i Njegova Poslanika – pa on se iselio u ime Allaha i Njegova Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem.'"

٣٨٩٨. حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ حَدَّثَنَا حَمَّادٌ هُوَ ابْنُ زَيْدٍ عَنْ يَحْيَى عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ إِبْرَاهِيمَ عَنْ عَلْقَمَةَ بْنِ وَقَّاصٍ قَالَ سَمِعْتُ عُمَرَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ سَمِعْتُ النَّبِيَّ ﷺ يَقُولُ الأَعْمَالُ بِالنِّيَّةِ فَمَنْ كَانَتْ هِجْرَتُهُ إِلَى دُنْيَا يُصِيبُهَا أَوِ امْرَأَةٍ يَتَزَوَّجُهَا فَهِجْرَتُهُ إِلَى مَا هَاجَرَ إِلَيْهِ وَمَنْ كَانَتْ هِجْرَتُهُ إِلَى اللهِ وَرَسُولِهِ فَهِجْرَتُهُ إِلَى اللهِ وَرَسُولِهِ .

4 Dakle, s njegovim odobrenjem, a ne u njegovu društvu, pošto se pouzdano zna da su s njim na putu bila samo dvojica njegovih drugova: Ebu-Bekr i Amir b. Fuhejra.

3899. PRIČAO MI JE Ishak b. Jezid Dimeški, njemu Jahja b. Hamza, a ovom Ebu-Amr Evza'i, prenoseći od Abde b. Ebu-Lubabe, a on od Mudžahid b. Džebra Mekkija, da je Abdullah b. Omer govorio: "Nema iseljenja poslije osvojenja."[1]

٣٨٩٩. حَدَّثَنِي إِسْحَاقُ بْنُ يَزِيدَ الدِّمَشْقِيُّ حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ حَمْزَةَ قَالَ حَدَّثَنِي أَبُو عَمْرٍو الأَوْزَاعِيُّ عَنْ عَبْدَةَ بْنِ أَبِي لُبَابَةَ عَنْ مُجَاهِدِ بْنِ جَبْرٍ الْمَكِّيِّ أَنَّ عَبْدَاللهِ بْنَ عُمَرَ رَضِي الله عَنْهُمَا كَانَ يَقُولُ لاَ هِجْرَةَ بَعْدَ الْفَتْحِ .

3900. VELI Jahja b. Hamza da mu je pričao i Evza'i, prenoseći od Ataa b. Ebu-Rebbaha da je kazivao:
"Posjetio sam Aišu s Ubejd b. Umejrom Lejsijem i upitao je za Iseljenje (Hidžru)[2], pa je ona odgovorila: 'Danas (više) nema iseljenja! Dešavalo se da vjernik sa svojom vjerom pobjegne Uzvišenom Allahu i Njegovu Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, bojeći se iskušenja (koja neće moći podnijeti).[3] Danas je Allah Svoju vjeru obznanio, i danas čovjek svoga Gospodara obožava slobodno.[4] Ali, ima borba (džihad) i namjera (nijjet).'"

٣٩٠٠. قَالَ يَحْيَى بْنُ حَمْزَةَ وَحَدَّثَنِي الأَوْزَاعِيُّ عَنْ عَطَاءِ بْنِ أَبِي رَبَاحٍ قَالَ زُرْتُ عَائِشَةَ مَعَ عُبَيْدِ بْنِ عُمَيْرٍ اللَّيْثِيِّ فَسَأَلْنَاهَا عَنِ الْهِجْرَةِ فَقَالَتْ لاَ هِجْرَةَ الْيَوْمَ كَانَ الْمُؤْمِنُونَ يَفِرُّ أَحَدُهُمْ بِدِينِهِ إِلَى اللهِ تَعَالَى وَإِلَى رَسُولِهِ ﷺ مَخَافَةَ أَنْ يُفْتَنَ عَلَيْهِ فَأَمَّا الْيَوْمَ فَقَدْ أَظْهَرَ اللهُ الإِسْلاَمَ وَالْيَوْمَ يَعْبُدُ رَبَّهُ حَيْثُ شَاءَ وَلَكِنْ جِهَادٌ وَنِيَّةٌ .

3901. PRIČAO NAM JE Zekerijja b. Jahja, njemu Ibn-Numejr, a ovom Hišam, da ga je obavijestio njegov otac od Aiše, radijallahu anha, je Sa'd rekao: "Gospodaru moj, Ti znaš da mi ništa nije ni protiv koga draže ratovati u Tvoje ime, nego protiv onih koji su Tvog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, protjerali i u laž ugonili! Gospodaru, smatram da si Ti zaustavio rat između nas i njih!"
Eban b. Jezid veli da mu je pričao Hišam, prenoseći od svoga oca, da ga je obavijestila Aiša kazavši: "... od naroda Kurejša koji su Tvoga Poslanika u laž ugonili i protjerali ga!"

٣٩٠١. حَدَّثَنِي زَكَرِيَّاءُ بْنُ يَحْيَى حَدَّثَنَا ابْنُ نُمَيْرٍ قَالَ هِشَامٌ فَأَخْبَرَنِي أَبِي عَنْ عَائِشَةَ رَضِي الله عَنْهَا أَنَّ سَعْدًا قَالَ اللَّهُمَّ إِنَّكَ تَعْلَمُ أَنَّهُ لَيْسَ أَحَدٌ أَحَبَّ إِلَيَّ أَنْ أُجَاهِدَهُمْ فِيكَ مِنْ قَوْمٍ كَذَّبُوا رَسُولَكَ ﷺ وَأَخْرَجُوهُ اللَّهُمَّ فَإِنِّي أَظُنُّ أَنَّكَ قَدْ وَضَعْتَ الْحَرْبَ بَيْنَنَا وَبَيْنَهُمْ وَقَالَ أَبَانُ بْنُ يَزِيدَ حَدَّثَنَا هِشَامٌ عَنْ أَبِيهِ أَخْبَرَتْنِي عَائِشَةُ مِنْ قَوْمٍ كَذَّبُوا نَبِيَّكَ وَأَخْرَجُوهُ مِنْ قُرَيْشٍ .

1 Tekst ovog hadisa ponavlja se u hadisima br. 4309, 4310 i 4311.

2 Pitao ju je o iseljenju prije osvojenja Mekke (Hidžri), odnosno o onom koje je bilo obavezno, a potom stavljeno van snage.

3 Razlog propisivanja iseljenja (hidžre) jest bojazan od iskušenja koja se neće moći podnijeti. Sukladno tome, onome ko može obožavati Allaha na bilo kojem mjestu nije propisano iseljenje; nasuprot tome, onome kome je uskraćeno to pravo na nekom mjestu obaveza je da se iseli tamo gdje može obožavati Allaha.

4 Nakon što je osvojena Mekka, a islam primili članovi svih plemena, i nakon jačanja islamske zajednice, iseljenje više nije bilo obavezno.

3902. PRIČAO MI JE Metar b. Fadl, njemu Revh b. Ubada, ovom Hišam, a njemu Ikrime, prenoseći od Ibn-Abbasa, radijallahu anhuma, da je kazivao:
“Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, došla je Objava u četrdesetoj godini. Ostao je u Mekki, i tu mu je objavljivana trinaest godina, a onda mu je naređeno iseljenje (u Medinu), gdje je ostao deset godina. Umro je u šezdeset i trećoj godini.”

٣٩٠٢. حَدَّثَنَا مَطَرُ بْنُ الْفَضْلِ حَدَّثَنَا رَوْحُ بْنُ عُبَادَةَ حَدَّثَنَا هِشَامٌ حَدَّثَنَا عِكْرِمَةُ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا قَالَ بُعِثَ رَسُولُ اللهِ ﷺ لِأَرْبَعِينَ سَنَةً فَمَكُثَ بِمَكَّةَ ثَلاَثَ عَشْرَةَ سَنَةً يُوحَى إِلَيْهِ ثُمَّ أُمِرَ بِالْهِجْرَةِ فَهَاجَرَ عَشْرَ سِنِينَ وَمَاتَ وَهُوَ ابْنُ ثَلاَثٍ وَسِتِّينَ .

3903. PRIČAO MI JE Metar b. Fadl, njemu Revh b. Ubada, ovom Zekerijja b. Ishak, a njemu Amr b. Dinar, prenoseći od Ibn-Abbasa da je kazivao:
“Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, proveo je u Mekki trinaest godina, a umro je u šezdeset i trećoj godini.”

٣٩٠٣. حَدَّثَنِي مَطَرُ بْنُ الْفَضْلِ حَدَّثَنَا رَوْحُ بْنُ عُبَادَةَ حَدَّثَنَا زَكَرِيَّاءُ بْنُ إِسْحَاقَ حَدَّثَنَا عَمْرُو بْنُ دِينَارٍ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ قَالَ مَكَثَ رَسُولُ اللهِ ﷺ بِمَكَّةَ ثَلاَثَ عَشْرَةَ وَتُوُفِّيَ وَهُوَ ابْنُ ثَلاَثٍ وَسِتِّينَ .

3904. PRIČAO NAM JE Isma‘il b. Abdullah, a njemu Malik, prenoseći od Ebu-Nadra, štićenika Omer b. Ubejdullaha, on od Ubejda, tj. Ibn-Hunejna, a ovaj od Ebu-Seid Hudrija, radijallahu anhu, da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, sjeo na minber i rekao:
“Allah je Svome robu dao na volju da bira između dunjalučkih ljepota ili onoga što je kod Allaha, pa je on odabrao ono što je kod Allaha.”
“Tada je (priča Ebu-Seid) Ebu-Bekr zaplakao i rekao: ‘Otkupili bismo te svojim očevima i svojim majkama!’ Iznenadili smo se, a neki ljudi rekoše: ‘Pogledajte ovog šejha: Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, govori o robu kome Allah daje da bira između onoga što mu daje od dunjalučkih ljepota i onoga što je kod Njega, a on govori: ‘Otkupili bismo te svojim očevima i svojim majkama!’ Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, bio je onaj kome je dato da bira, a Ebu-Bekr je to od svih nas najbolje znao.
Poslanik je, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: ‘Najpovjerljiviji mi je Ebu-Bekr, i u prijateljstvu

٣٩٠٤. حَدَّثَنَا إِسْمَاعِيلُ بْنُ عَبْدِاللهِ قَالَ حَدَّثَنِي مَالِكٌ عَنْ أَبِي النَّضْرِ مَوْلَى عُمَرَ بْنِ عُبَيْدِاللهِ عَنْ عُبَيْدٍ يَعْنِي ابْنَ حُنَيْنٍ عَنْ أَبِي سَعِيدٍ الْخُدْرِيِّ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ أَنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ جَلَسَ عَلَى الْمِنْبَرِ فَقَالَ إِنَّ عَبْدًا خَيَّرَهُ اللهُ بَيْنَ أَنْ يُؤْتِيَهُ مِنْ زَهْرَةِ الدُّنْيَا مَا شَاءَ وَبَيْنَ مَا عِنْدَهُ فَاخْتَارَ مَا عِنْدَهُ فَبَكَى أَبُو بَكْرٍ وَقَالَ فَدَيْنَاكَ بِآبَائِنَا وَأُمَّهَاتِنَا فَعَجِبْنَا لَهُ وَقَالَ النَّاسُ انْظُرُوا إِلَى هَذَا الشَّيْخِ يُخْبِرُ رَسُولُ اللهِ ﷺ عَنْ عَبْدٍ خَيَّرَهُ اللهُ بَيْنَ أَنْ يُؤْتِيَهُ مِنْ زَهْرَةِ الدُّنْيَا وَبَيْنَ مَا عِنْدَهُ وَهُوَ يَقُولُ فَدَيْنَاكَ بِآبَائِنَا وَأُمَّهَاتِنَا فَكَانَ رَسُولُ اللهِ ﷺ هُوَ الْمُخَيَّرَ وَكَانَ أَبُو بَكْرٍ هُوَ أَعْلَمَنَا بِهِ وَقَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ إِنَّ مِنْ أَمَنِّ النَّاسِ عَلَيَّ فِي صُحْبَتِهِ وَمَالِهِ أَبَا بَكْرٍ وَلَوْ كُنْتُ مُتَّخِذًا خَلِيلاً مِنْ أُمَّتِي

i u imetku. Da sam iz svoga ummeta uzimao prisnog prijatelja, uzeo bih Ebu-Bekra, ali najbolje je prisno islamsko prijateljstvo. Neka ne ostanu na džamiji nijedna vratašca osim Ebu-Bekrovih.'"

لاَتَّخَذْتُ أَبَا بَكْرٍ إِلاَّ خُلَّةَ الإِسْلاَمِ لاَ يَبْقَيَنَّ فِي الْمَسْجِدِ خَوْخَةٌ إِلاَّ خَوْخَةُ أَبِي بَكْرٍ.

3905. PRIČAO NAM JE Jahja b. Bukejr, a njemu El-Lejs, prenoseći od Ukajla, da je Ibn-Šihab rekao kako ga je obavijestio Urve b. Zubejr, da je Aiša, radijallahu anha, supruga Vjerovjesnikova, sallallahu alejhi ve sellem, kazivala:

"Ne poznajem roditelje osim kao vjernike. Nikada nije prošao dan, a da nam ne bi došao Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, ujutro i navečer. Kada su muslimani počeli doživljavati teška iskušenja, Ebu-Bekr je krenuo prema Abesiniji. Bio je došao do mjesta Berkul-Gimad, gdje ga je susreo Ibn-Degina[1], prvak plemena Kara[2], i upitao ga: 'Kamo ćeš Ebu-Bekre?'

'Narod me moj protjerao'[3], odgovorio je Ebu-Bekr, 'hoću da putujem po zemlji[4] i obožavam svoga Gospodara!'

'Ebu-Bekre', reče mu Ibn-Degina, 'takvi se kao ti ne protjeruju, niti sami izlaze![5] Ti daješ onome koji nema, paziš i čuvaš rodbinske veze, pomažeš nemoćne, dočekuješ i primaš gosta, pomažeš u slučaju udaraca sudbine[6], zato sam ti ja zaštitnik! Vrati se i obožavaj svoga Gospodara u svome mjestu!' Tako se on vratio, a s njim je došao i Ibn-Degina, koji je navečer obišao prvake Kurejša i rekao im: 'Doista se onakvi kao što je Ebu-Bekr

٣٩٠٥. حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ بُكَيْرٍ حَدَّثَنَا اللَّيْثُ عَنْ عُقَيْلٍ قَالَ ابْنُ شِهَابٍ فَأَخْبَرَنِي عُرْوَةُ بْنُ الزُّبَيْرِ أَنَّ عَائِشَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهَا زَوْجَ النَّبِيِّ ﷺ قَالَتْ لَمْ أَعْقِلْ أَبَوَيَّ قَطُّ إِلاَّ وَهُمَا يَدِينَانِ الدِّينَ وَلَمْ يَمُرَّ عَلَيْنَا يَوْمٌ إِلاَّ يَأْتِينَا فِيهِ رَسُولُ اللهِ ﷺ طَرَفَيِ النَّهَارِ بُكْرَةً وَعَشِيَّةً فَلَمَّا ابْتُلِيَ الْمُسْلِمُونَ خَرَجَ أَبُو بَكْرٍ مُهَاجِرًا نَحْوَ أَرْضِ الْحَبَشَةِ حَتَّى إِذَا بَلَغَ بَرْكَ الْغِمَادِ لَقِيَهُ ابْنُ الدَّغِنَةِ وَهُوَ سَيِّدُ الْقَارَةِ فَقَالَ أَيْنَ تُرِيدُ يَا أَبَا بَكْرٍ فَقَالَ أَبُو بَكْرٍ أَخْرَجَنِي قَوْمِي فَأُرِيدُ أَنْ أَسِيحَ فِي الأَرْضِ وَأَعْبُدَ رَبِّي قَالَ ابْنُ الدَّغِنَةِ فَإِنَّ مِثْلَكَ يَا أَبَا بَكْرٍ لاَ يَخْرُجُ وَلاَ يُخْرَجُ إِنَّكَ تَكْسِبُ الْمَعْدُومَ وَتَصِلُ الرَّحِمَ وَتَحْمِلُ الْكَلَّ وَتَقْرِي الضَّيْفَ وَتُعِينُ عَلَى نَوَائِبِ الْحَقِّ فَأَنَا لَكَ جَارٌ ارْجِعْ وَاعْبُدْ رَبَّكَ بِبَلَدِكَ فَرَجَعَ وَارْتَحَلَ مَعَهُ ابْنُ الدَّغِنَةِ فَطَافَ ابْنُ الدَّغِنَةِ عَشِيَّةً فِي أَشْرَافِ قُرَيْشٍ فَقَالَ لَهُمْ إِنَّ أَبَا بَكْرٍ لاَ يَخْرُجُ مِثْلُهُ

1 Tako mu se zvala majka, pa je prozvan Sin Deginin.

2 To je pleme bilo u savezništvu s ogrankom plemena Kurejš. Bilo je poznato kao pleme strijelaca koji se uzimaju za primjer u toj vještini.

3 Tj. oni su uzrokovali njegovu selidbu.

4 Ebu-Bekr mu, kao nevjerniku, nije kazao krajnji cilj iseljenja, iako se zna da je bio pošao u Abesiniju. On mu je samo uopćeno spomenuo zemlju.

5 Neki učenjaci malikijskog mezheba iz ovoga izvlače zaključak da vrijedni, veliki i značajni ljudi koji su potrebni svojoj zemlji ne smiju ići van nje osim u nuždi.

6 Opis Ebu-Bekra, radijallahu anhu, koji je dao Ibn-Degina istovjetan je opisu Hatidže, radijallahu anha, koja je na takav način opisala Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem. To mnogo govori o vrijednosti Ebu-Bekra, radijallahu anhu.

ne protjeruju niti bježe od svoga naroda! Zar ćete protjerati čovjeka koji daje onome koji nema, pazi i čuva rodbinske veze, pomaže nemoćne, dočekuje i prima gosta, pomaže u slučaju udaraca sudbine?!' Prvaci Kurejša nisu osporili zaštitu Ibn-Degininu, ali su mu rekli: 'Zatraži od Ebu-Bekra da svoga Gospodara obožava u svojoj kući; neka klanja, uči šta hoće, samo neka nas ne uznemirava time, i neka to ne čini javno, jer se bojimo da nam ne zavede djecu i žene!'

Ibn-Degina prenio je to Ebu-Bekru, koji je, doista, izvjesno vrijeme[7] ibadetio u kući, ne klanjajući javno i ne učeći Kur'an izvan kuće. Onda mu je palo na um da napravi mesdžid u dvorištu ispred svoje kuće, gdje je klanjao i učio Kur'an. Žene idolopoklonika i njihova djeca u velikom su broju dolazili i, stvarajući gužvu[8], gledali ga s velikim čuđenjem. A Ebu-Bekr je bio čovjek koji je mnogo plakao. Kada bi učio Kur'an nije se mogao suzdržati a da ne zaplače.[9] To je uznemirilo idolopokloničke prvake, pa su poslali po Ibn-Deginu, koji im se odazvao. Tada su mu oni rekli: 'Mi smo, uzevši u obzir tvoju zaštitu, bili dopustili Ebu-Bekru da pod određenim uvjetima obožava svoga Gospodara u svojoj kući, ali je on to prekršio sagradivši mesdžid u dvorištu svoje kuće, gdje javno klanja i uči. Mi strahujemo da će on time zavesti naše žene i našu djecu, pa mu to zabrani. Ako se želi zadovoljiti obožavanjem unutar svoje kuće, neka to radi, a ako odbija i želi to razglasiti, onda od njega zatraži da ti povrati zaštitu koju si mu dao, jer mi ne želimo održavati ugovor s tobom budući da ne dopuštamo Ebu-Bekru javno ispoljavanje vjere.'

"Ibn-Degina je", kazuje dalje Aiša, "otišao Ebu-Bekru i rekao mu: 'Ti znaš šta sam ja tražio od

وَلاَ يُخْرَجُ أَتُخْرِجُونَ رَجُلاً يَكْسِبُ الْمَعْدُومَ وَيَصِلُ الرَّحِمَ وَيَحْمِلُ الْكَلَّ وَيَقْرِي الضَّيْفَ وَيُعِينُ عَلَى نَوَائِبِ الْحَقِّ فَلَمْ تُكَذِّبْ قُرَيْشٌ بِجِوَارِ ابْنِ الدَّغِنَةِ وَقَالُوا لاِبْنِ الدَّغِنَةِ مُرْ أَبَا بَكْرٍ فَلْيَعْبُدْ رَبَّهُ فِي دَارِهِ فَلْيُصَلِّ فِيهَا وَلْيَقْرَأْ مَا شَاءَ وَلاَ يُؤْذِينَا بِذَلِكَ وَلاَ يَسْتَعْلِنْ بِهِ فَإِنَّا نَخْشَى أَنْ يَفْتِنَ نِسَاءَنَا وَأَبْنَاءَنَا فَقَالَ ذَلِكَ ابْنُ الدَّغِنَةِ لأَبِي بَكْرٍ فَلَبِثَ أَبُو بَكْرٍ بِذَلِكَ يَعْبُدُ رَبَّهُ فِي دَارِهِ وَلاَ يَسْتَعْلِنُ بِصَلاَتِهِ وَلاَ يَقْرَأُ فِي غَيْرِ دَارِهِ ثُمَّ بَدَا لأَبِي بَكْرٍ فَابْتَنَى مَسْجِدًا بِفِنَاءِ دَارِهِ وَكَانَ يُصَلِّي فِيهِ وَيَقْرَأُ الْقُرْآنَ فَيَنْقَذِفُ عَلَيْهِ نِسَاءُ الْمُشْرِكِينَ وَأَبْنَاؤُهُمْ وَهُمْ يَعْجَبُونَ مِنْهُ وَيَنْظُرُونَ إِلَيْهِ وَكَانَ أَبُو بَكْرٍ رَجُلاً بَكَّاءً لاَ يَمْلِكُ عَيْنَيْهِ إِذَا قَرَأَ الْقُرْآنَ وَأَفْزَعَ ذَلِكَ أَشْرَافَ قُرَيْشٍ مِنَ الْمُشْرِكِينَ فَأَرْسَلُوا إِلَى ابْنِ الدَّغِنَةِ فَقَدِمَ عَلَيْهِمْ فَقَالُوا إِنَّا كُنَّا أَجَرْنَا أَبَا بَكْرٍ بِجِوَارِكَ عَلَى أَنْ يَعْبُدَ رَبَّهُ فِي دَارِهِ فَقَدْ جَاوَزَ ذَلِكَ فَابْتَنَى مَسْجِدًا بِفِنَاءِ دَارِهِ فَأَعْلَنَ بِالصَّلاَةِ وَالْقِرَاءَةِ فِيهِ وَإِنَّا قَدْ خَشِينَا أَنْ يَفْتِنَ نِسَاءَنَا وَأَبْنَاءَنَا فَانْهَهُ فَإِنْ أَحَبَّ أَنْ يَقْتَصِرَ عَلَى أَنْ يَعْبُدَ رَبَّهُ فِي دَارِهِ فَعَلَ وَإِنْ أَبَى إِلاَّ أَنْ يُعْلِنَ بِذَلِكَ فَسَلْهُ أَنْ يَرُدَّ إِلَيْكَ ذِمَّتَكَ فَإِنَّا قَدْ كَرِهْنَا أَنْ نُخْفِرَكَ وَلَسْنَا مُقِرِّينَ لأَبِي بَكْرٍ الاِسْتِعْلاَنَ قَالَتْ عَائِشَةُ فَأَتَى ابْنُ الدَّغِنَةِ إِلَى أَبِي بَكْرٍ

7 Nije poznato koliko je to vremensko razdoblje bilo.

8 Pravili su takvu gužvu da su padali jedni preko drugih u nastojanju da vide Ebu-Bekra u ovom, za njih, čudnom stanju.

9 Zato što je bio izuzetno osjećajan. (prim. rec.)

tebe; zato, ili se čvrsto drži toga ili mi povrati zaštitu koju sam ti obećao, jer ja ne želim da se čuje među Arapima kako sam ja prekršio s nekim sklopljeni ugovor.'

'Vraćam ti zaštitu', reče Ebu-Bekr, 'i zadovoljan sam Allahovom zaštitom!'[1]

U to vrijeme Vjerovjesnik je, sallallahu alejhi ve sellem, bio u Mekki.

'Pokazano mi je mjesto vašeg iseljenja', rekao je muslimanima, 's palmama između dvaju kamenjara; to je zemlja crnog kamena.' Tada su neki otišli u Medinu, a i većina onih koji su otišli u Abesiniju vratila se u Medinu.[2]

I Ebu-Bekr se bio pripremio za iseljenje u Medinu, ali mu je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: 'Polahko, učim dove da se i meni da dopuštenje!'

'Dao bih oca za tebe', reče Ebu-Bekr, 'da li zaista to želiš?'

'Da!', odgovorio je (Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem). Tako se Ebu-Bekr sustegnuo od odlaska kako bi bio u pratnji Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem. Hranio je dvije jahalice koje je imao lišćem s drveća akacije, a to je ono što je štapom bilo otreseno s drveta, četiri mjeseca."

Ibn-Šihab veli da mu je Urva kazivao kako je Aiša nastavila kazivati:

"I dok smo jednom prilikom sredinom dana sjedili u Ebu-Bekrovoj kući, neko reče Ebu-Bekru:

'Evo Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, maskiranog!' Bilo je to danju, u vrijeme u koje nam nikad nije dolazio.[3] Ebu-Bekr tada reče: 'Otkupio bih ga i ocem i majkom, Allaha mi, sigurno je nešto vrlo važno čim je došao u ovo vrijeme!'

فَقَالَ قَدْ عَلِمْتَ الَّذِي عَاقَدْتُ لَكَ عَلَيْهِ فَإِمَّا أَنْ
تَقْتَصِرَ عَلَى ذَلِكَ وَإِمَّا أَنْ تَرْجِعَ إِلَيَّ ذِمَّتِي فَإِنِّي
لاَ أُحِبُّ أَنْ تَسْمَعَ الْعَرَبُ أَنِّي أُخْفِرْتُ فِي رَجُلٍ
عَقَدْتُ لَهُ فَقَالَ أَبُو بَكْرٍ فَإِنِّي أَرُدُّ إِلَيْكَ جِوَارَكَ
وَأَرْضَى بِجِوَارِ اللهِ عَزَّ وَجَلَّ وَالنَّبِيُّ ﷺ يَوْمَئِذٍ
بِمَكَّةَ فَقَالَ النَّبِيُّ ﷺ لِلْمُسْلِمِينَ إِنِّي أُرِيتُ دَارَ
هِجْرَتِكُمْ ذَاتَ نَخْلٍ بَيْنَ لاَبَتَيْنِ وَهُمَا الْحَرَّتَانِ
فَهَاجَرَ مَنْ هَاجَرَ قِبَلَ الْمَدِينَةِ وَرَجَعَ عَامَّةُ مَنْ
كَانَ هَاجَرَ بِأَرْضِ الْحَبَشَةِ إِلَى الْمَدِينَةِ وَتَجَهَّزَ
أَبُو بَكْرٍ قِبَلَ الْمَدِينَةِ فَقَالَ لَهُ رَسُولُ اللهِ ﷺ عَلَى
رِسْلِكَ فَإِنِّي أَرْجُو أَنْ يُؤْذَنَ لِي فَقَالَ أَبُو بَكْرٍ
وَهَلْ تَرْجُو ذَلِكَ بِأَبِي أَنْتَ قَالَ نَعَمْ فَحَبَسَ
أَبُو بَكْرٍ نَفْسَهُ عَلَى رَسُولِ اللهِ ﷺ لِيَصْحَبَهُ وَعَلَفَ
رَاحِلَتَيْنِ كَانَتَا عِنْدَهُ وَرَقَ السَّمُرِ وَهُوَ الْخَبَطُ
أَرْبَعَةَ أَشْهُرٍ قَالَ ابْنُ شِهَابٍ قَالَ عُرْوَةُ قَالَتْ
عَائِشَةُ فَبَيْنَمَا نَحْنُ يَوْمًا جُلُوسٌ فِي بَيْتِ أَبِي بَكْرٍ
فِي نَحْرِ الظَّهِيرَةِ قَالَ قَائِلٌ لأَبِي بَكْرٍ هَذَا رَسُولُ
اللهِ ﷺ مُتَقَنِّعًا فِي سَاعَةٍ لَمْ يَكُنْ يَأْتِينَا فِيهَا فَقَالَ
أَبُو بَكْرٍ فِدَاءٌ لَهُ أَبِي وَأُمِّي وَاللهِ مَا جَاءَ بِهِ فِي هَذِهِ
السَّاعَةِ إِلاَّ أَمْرٌ قَالَتْ فَجَاءَ رَسُولُ اللهِ ﷺ فَاسْتَأْذَنَ
فَأُذِنَ لَهُ فَدَخَلَ فَقَالَ النَّبِيُّ ﷺ لأَبِي بَكْرٍ أَخْرِجْ مَنْ
عِنْدَكَ فَقَالَ أَبُو بَكْرٍ إِنَّمَا هُمْ أَهْلُكَ بِأَبِي أَنْتَ

1 Iz spomenutog se zaključuje da je prilikom izbora dopušteno da se od dvije mogućnosti izabere ona teža.

2 Vratili su se prvo u Mekku, a potom se većina njih iselila u Medinu.

3 Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, dolazio je svakodnevno u Ebu-Bekrovu kuću, jutrom i večerom, ali je taj put došao u neuobičajeno vrijeme, vrijeme popodnevnog odmora (tzv. kajlule), što je značilo da je posjeta bila izuzetno važna.

يَا رَسُولَ اللهِ قَالَ فَإِنِّي قَدْ أُذِنَ لِي فِي الْخُرُوجِ فَقَالَ
أَبُو بَكْرٍ الصَّحَابَةُ بِأَبِي أَنْتَ يَا رَسُولَ اللهِ قَالَ
رَسُولُ اللهِ ﷺ نَعَمْ قَالَ أَبُو بَكْرٍ فَخُذْ بِأَبِي أَنْتَ
يَا رَسُولَ اللهِ إِحْدَى رَاحِلَتَيَّ هَاتَيْنِ قَالَ رَسُولُ اللهِ
ﷺ بِالثَّمَنِ قَالَتْ عَائِشَةُ فَجَهَّزْنَاهُمَا أَحَثَّ الْجِهَازِ
وَصَنَعْنَا لَهُمَا سُفْرَةً فِي جِرَابٍ فَقَطَعَتْ أَسْمَاءُ بِنْتُ
أَبِي بَكْرٍ قِطْعَةً مِنْ نِطَاقِهَا فَرَبَطَتْ بِهِ عَلَى فَمِ
الْجِرَابِ فَبِذَلِكَ سُمِّيَتْ ذَاتَ النِّطَاقَيْنِ قَالَتْ ثُمَّ
لَحِقَ رَسُولُ اللهِ ﷺ وَأَبُو بَكْرٍ بِغَارٍ فِي جَبَلِ ثَوْرٍ
فَكَمَنَا فِيهِ ثَلَاثَ لَيَالٍ يَبِيتُ عِنْدَهُمَا عَبْدُاللهِ بْنُ
أَبِي بَكْرٍ وَهُوَ غُلَامٌ شَابٌّ ثَقِفٌ لَقِنٌ فَيُدْلِجُ مِنْ
عِنْدِهِمَا بِسَحَرٍ فَيُصْبِحُ مَعَ قُرَيْشٍ بِمَكَّةَ كَبَائِتٍ
فَلَا يَسْمَعُ أَمْرًا يُكْتَادَانِ بِهِ إِلَّا وَعَاهُ حَتَّى يَأْتِيَهُمَا
بِخَبَرِ ذَلِكَ حِينَ يَخْتَلِطُ الظَّلَامُ وَيَرْعَى عَلَيْهِمَا
عَامِرُ بْنُ فُهَيْرَةَ مَوْلَى أَبِي بَكْرٍ مِنْحَةً مِنْ غَنَمٍ

“Došao je”, kazuje ona dalje, “Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, i zatražio da uđe, pa mu je dopušteno. Ušao je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, i rekao Ebu-Bekru: ‘Reci neka iziđu oni koji su u kući!’

‘Allahov Poslaniče – ocem bih te otkupio! – to je samo tvoja porodica!’[4], reče Ebu-Bekr.

‘Dopušteno mi je da se iselim!’, reče (Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem).

‘Allahov Poslaniče – ocem bih te otkupio! – hoćemo li skupa?’, upita Ebu-Bekr.

‘Da!’[5], odgovori on.

‘Allahov Poslaniče – ocem bih te otkupio! – uzmi jednu od ovih mojih dviju jahalica!’, reče Ebu-Bekr.

‘Hoću, ali ću ti platiti koliko ona vrijedi!’, odgovori on.

“Pripremio ih je”, nastavlja kazivati Aiša, “najbrže što se moglo. Spremili smo im hranu i stavili u ranac, a Esma, kćerka Ebu-Bekrova, otkinula je od svoga pojasa komad kojim je podvezala ranac, pa je prozvana Vlasnica dva pojasa.

Allahov se Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, s Ebu-Bekrom sastao u pećini na brdu Sevr[6], gdje su

---

4 Dakle, nije bilo nikoga ko bi ga izdao, a time se misli na Aišu i njenu majku.

5 Prenosi se da je Ebu-Bekr tada zaplakao. Aiša tako veli: “Ebu-Bekr je zaplakao. Nisam mislila da neko može plakati od radosti.”

6 Izišli su na stražnji izlaz Ebu-Bekrove kuće. Oslanjajući se na *tevatur* predanja, Hakim kaže da je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, iz Mekke izišao u ponedjeljak, a i u Medinu je ušao također u ponedjeljak. U predanjima se navodi da je “... na svome krevetu ostavio Aliju, dok su se prvaci Kurejša dogovarali ko će ga napasti. Tako su prenoćili, a onda su ujutro vidjeli da je na njegovom krevetu bio Alija. Upitali su ga za Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, a on im je odgovorio da ne zna. Tako su shvatili da im je izmakao.” Ibn-Ishak u svome predanju o tom događaju dodaje “da je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, zanoćio u kući, a onda izišao sa šakom prašine koju je posipao po njihovim glavama učeći suru Ja-Sin do riječi: ‘... pa oni ne vide!’”
Ahmed od Ibn-Abbasa bilježi *hasen* predanje u kome se kaže: “Prvaci Kurejša navečer su se u Mekki sastali radi dogovora. Neki su predložili da Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, ujutro uhvate i okuju, drugi su predložili da ga ubiju, a neki opet da se protjera. Uzvišeni Allah otkrio je to Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, pa je Alija zanoćio na njegovom krevetu, a on se zaputio u pećinu. Idolopoklonici su za to vrijeme čuvali Aliju, misleći da je to Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem. Čekali su do jutra da ustane pa da onda urade s njim ono što su se bili dogovorili. Ali kada se razdanilo, vidjeli su da je to bio Alija, pa su ga upitali: ‘Gdje ti je drug?’ – ‘Ne znam!’, odgovorio im je on. Tada su oni krenuli slijedeći njegov trag, koji je vodio na brdo, gdje se poslije gubio. Popeli su se do pećine, ali su na njenom otvoru vidjeli paučinu i rekli: ‘Da je ušao ovdje, ne bi bilo paučine!’ Tu je on proveo tri noći.”
Vakidi spominje dvojicu tragača koji su krenuli njegovim tragovima. Jedan je od njih bio Ibn-Alkama.

se krili tri noći.[1] S njima je noćivao i Abdullah, sin Ebu-Bekrov, vrlo oštrouman i razborit mladić, koji ih je napuštao rano ujutro i zapućivao se u Mekku, tako da je ujutro bivao s Kurejšijama, kao da je tamo i noćio. Slušao bi ono što su oni smišljali protiv njih dvojice i, shvativši to, vraćao se njima, kada padne tama, s vijestima.

Amir b. Fuhejra[2], štićenik Ebu-Bekrov, čuvao im je ovce. On bi im, kada se zanoća, dovodio ovcu muzaru, tako da bi zanoćili sa svježim mlijekom, pomuženim i prokuhanim (na vrelom kamenju), dok ne bi, u mraku pred zoru, podviknuo na stoku. Tako je Amir činio sve tri noći.

Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, i Ebu-Bekr unajmili su nekog čovjeka iz plemena Dil, potomka Abda b. Adija, kao upućivača i vodiča (*hirrit*; *hirrit* je vješti i iskusni vodič). On je bio krvni saveznik[3] s porodicom As b. Vaila Sehmija, koji je bio u vjeri idolopoklonika Kurejša, ali su mu se oni povjerili, dali mu jahalice i ugovorili da se nađu nakon tri noći, u sabah trećeg dana, u pećini na brdu Sevr. S njima dvojicom pošli su Amir b. Fuhejra i vodič koji ih je poveo prema obali."[4]

فَيُرِيحُهَا عَلَيْهِمَا حِينَ تَذْهَبُ سَاعَةٌ مِنَ الْعِشَاءِ فَيَبِيتَانِ فِي رِسْلٍ وَهُوَ لَبَنُ مِنْحَتِهِمَا وَرَضِيفِهِمَا حَتَّى يَنْعِقَ بِهَا عَامِرُ بْنُ فُهَيْرَةَ بِغَلَسٍ يَفْعَلُ ذَلِكَ فِي كُلِّ لَيْلَةٍ مِنْ تِلْكَ اللَّيَالِي الثَّلَاثِ وَاسْتَأْجَرَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ وَأَبُو بَكْرٍ رَجُلًا مِنْ بَنِي الدِّيلِ وَهُوَ مِنْ بَنِي عَبْدِ بْنِ عَدِيٍّ هَادِيًا خِرِّيتًا وَالْخِرِّيتُ الْمَاهِرُ بِالْهِدَايَةِ قَدْ غَمَسَ حِلْفًا فِي آلِ الْعَاصِ بْنِ وَائِلٍ السَّهْمِيِّ وَهُوَ عَلَى دِينِ كُفَّارِ قُرَيْشٍ فَأَمِنَاهُ فَدَفَعَا إِلَيْهِ رَاحِلَتَيْهِمَا وَوَاعَدَاهُ غَارَ ثَوْرٍ بَعْدَ ثَلَاثِ لَيَالٍ بِرَاحِلَتَيْهِمَا صُبْحَ ثَلَاثٍ وَانْطَلَقَ مَعَهُمَا عَامِرُ بْنُ فُهَيْرَةَ وَالدَّلِيلُ فَأَخَذَ بِهِمْ طَرِيقَ السَّوَاحِلِ.

Kada je vidio paučinu na pećini, rekao je: 'Ovdje se trag gubi!' Drugoga on ne spominje poimence, ali se u drugim predanjima navodi da je to bio Suraka b. Džu'šum.

1 Bejheki bilježi sljedeće: "Ebu-Bekr je u noći kada je krenuo s Poslanikom, sallallahu alejhi ve sellem, prema pećini jedno vrijeme išao ispred njega, a onda iza njega. Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, upitao ga je zašto to čini, pa mu je on rekao: 'Kada se sjetim potjere, idem iza tebe, a kada se sjetim zasjede, onda idem ispred tebe!' – 'A da se što desi, da li bi volio da budeš ubijen umjesto mene?', upitao ga je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem. 'Da, tako mi Onoga koji te je poslao s istinom!', odgovorio je Ebu-Bekr. A kada su došli do pećine, rekao mu je: 'Allahov Poslaniče, sačekaj dok ja ispitam i pretražim pećinu!' I učinio je to."

2 Ebu-Bekr ga je otkupio kao roba, pa je on kod njega primio islam, nakon čega ga je oslobodio.

3 Sintagma *galese hilfen* označava sklapanje saveza, a to su radili tako što bi svoje ruke umakali u krv ili pepeo kao potvrdu saveza. (Prim. rec.)

4 U predanju Musaa b. Ukbe stoji da ih je doveo do obale (mora) iza mjesta Asafan. (prim. rec.)

٣٩٠٦. قَالَ ابْنُ شِهَابٍ وَأَخْبَرَنِي عَبْدُالرَّحْمَنِ بْنُ مَالِكٍ الْمُدْلِجِيُّ وَهُوَ ابْنُ أَخِي سُرَاقَةَ بْنِ مَالِكِ ابْنِ جُعْشُمٍ أَنَّ أَبَاهُ أَخْبَرَهُ أَنَّهُ سَمِعَ سُرَاقَةَ بْنَ جُعْشُمٍ يَقُولُ جَاءَنَا رُسُلُ كُفَّارِ قُرَيْشٍ يَجْعَلُونَ فِي رَسُولِ اللهِ ﷺ وَأَبِي بَكْرٍ دِيَةَ كُلِّ وَاحِدٍ مِنْهُمَا مَنْ قَتَلَهُ أَوْ أَسَرَهُ فَبَيْنَمَا أَنَا جَالِسٌ فِي مَجْلِسٍ مِنْ مَجَالِسِ قَوْمِي بَنِي مُدْلِجٍ أَقْبَلَ رَجُلٌ مِنْهُمْ حَتَّى قَامَ عَلَيْنَا وَنَحْنُ جُلُوسٌ فَقَالَ يَا سُرَاقَةُ إِنِّي قَدْ رَأَيْتُ آنِفًا أَسْوِدَةً بِالسَّاحِلِ أُرَاهَا مُحَمَّدًا وَأَصْحَابَهُ قَالَ سُرَاقَةُ فَعَرَفْتُ أَنَّهُمْ هُمْ فَقُلْتُ لَهُ إِنَّهُمْ لَيْسُوا بِهِمْ وَلَكِنَّكَ رَأَيْتَ فُلَانًا وَفُلَانًا انْطَلَقُوا بِأَعْيُنِنَا ثُمَّ لَبِثْتُ فِي الْمَجْلِسِ سَاعَةً ثُمَّ قُمْتُ فَدَخَلْتُ فَأَمَرْتُ جَارِيَتِي أَنْ تَخْرُجَ بِفَرَسِي وَهِيَ مِنْ وَرَاءِ أَكَمَةٍ فَتَحْبِسَهَا عَلَيَّ وَأَخَذْتُ رُمْحِي فَخَرَجْتُ بِهِ مِنْ ظَهْرِ الْبَيْتِ فَحَطَطْتُ بِزُجِّهِ الأَرْضَ وَخَفَضْتُ عَالِيَهُ حَتَّى أَتَيْتُ فَرَسِي فَرَكِبْتُهَا فَرَفَعْتُهَا تُقَرِّبُ بِي حَتَّى دَنَوْتُ مِنْهُمْ فَعَثَرَتْ بِي فَرَسِي فَخَرَرْتُ عَنْهَا فَقُمْتُ فَأَهْوَيْتُ يَدِي إِلَى كِنَانَتِي فَاسْتَخْرَجْتُ مِنْهَا الأَزْلَامَ

3906. VELI Ibn-Šihab veli da ga je obavijestio i Abdur-Rahman b. Malik Mudlidži, sin njegovog brata Surake b. Malika b. Džu'šuma, a njega njegov otac kako je čuo Suraku b. Džu'šuma da je kazivao:

"Došli su nam glasnici Kurejša s proglasom o nagradi (krvarini)[5] za Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, i za Ebu-Bekra, onome ko ga (Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem) ubije ili zarobi ako budu ubijeni ili zarobljeni.

Bio sam na sijelu sa svojim suplemenicima iz Mudledža kad dođe jedan čovjek i stade kod nas, dok smo mi sjedili, govoreći: 'Suraka, vidio sam maločas uz obalu ljudske prilike![6] Mislim da je to Muhammed s pratnjom!' Znao sam da su to bili oni, pa sam mu rekao: 'Nisu to oni, nego si ti vidio tog i tog i tog i tog, koji su na naše oči otišli.'

Ostao sam poslije toga još neko vrijeme na tom sijelu, a onda sam ustao i ušao kod svoje robinje kojoj sam naredio da iziđe s mojim konjem koji je bio iza brda i da ga zadrži (spremnog). Uzeo sam koplje i izišao sa stražnje strane kuće, vukući donji, okovani dio po zemlji, a spustivši prednji dio, dok nisam došao do konja. Uzjahao sam ga i potjerao u galop.

Približio sam im se, ali mi se konj spotakao i zbacio me. Podigao sam se pružajući ruke tobolcu u kome su bile strijele i izvadio ih kako bih gatajući saznao hoću li im štetu nanijeti ili ne. Ispalo je nepovoljno.[7] Tada sam, ne slušajući što su mi strelice predskazale, uzjahao konja i potjerao

5 Taberani od Esme, radijallahu anhu, bilježi hadis u kome se kaže: "Nakon što su njih dvojicu izgubili, Kurejševići su krenuli u potjeru. Za Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, oglasili su nagradu (krvarinu) od stotinu deva. Pretresli su brda oko Mekke i na kraju došli do mjesta gdje se Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, bio sklonio. Ebu-Bekr je tada rekao: 'Allahov Poslaniče, ovaj će nas čovjek vidjeti!' – a bio je nasuprot njima. 'Nikako', odgovori Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, 'meleci nas zaklanjaju krilima!' Taj je čovjek počeo mokriti okrenut prema pećini, pa je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: 'Da nas je vidio, ne bi to radio.'"

6 U Ibn-Ishakovu se predanju navodi: "Vidio sam tri jahača! Mislim da je to Muhammed i njegovi drugovi!"

7 U nekim predanjima spominje se da je Suraka rekao: "A želio sam ga uhvatiti i vratiti ga Kurejšu kako bih dobio stotinu deva kao nagradu."

ga u galop sve dok nisam čuo učenje Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem. On se nije okretao, ali se Ebu-Bekr okretao vrlo često. Odjednom prednje noge moga konja propadoše u zemlju do koljena[1], i ja padoh s njega.[2] Pozvao sam ga, i on se podigao, ali gotovo da nije mogao osloboditi noge. Kada se ispravio, iz tragova gdje su mu bile noge dizala se prašina kao dim prema nebu. Ponovo sam bacio strelice, i (opet) je ispalo loše. Tada sam ih pozvao zatraživši zaštitu[3], pa su stali. Uzjahao sam konja i prišao im. U sebi sam osjećao, kada sam bio spriječen (da im naudim), da će stvar Allahova Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, izići na vidjelo, pa sam mu rekao: 'Tvoj je narod oglasio visinu nagrade (krvarine) za tebe!' Potom sam ih obavijestio o onome što namjeravaju učiniti s njima. Ponudio sam im hranu i opremu, ali njima nije trebalo ono što sam ja imao, niti su mi šta tražili. Samo mi je rekao: 'Pokrivaj nas!'[4]

Zatražio sam od njega da mi napiše ugovor o miru i sigurnosti, pa je on naredio Amiru b. Fuhejri, koji je to napisao na komadiću kože. Potom je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, nastavio put." Ibn-Šihab veli da ga je Urva b. Zubejr obavijestio kazavši: "Allahov je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, među trgovcima muslimanima koji su putovali u karavani iz Šama susreo Zubejra, pa je on njega i Ebu-Bekra odjenuo u bijelu odjeću.

فَاسْتَقْسَمْتُ بِهَا أَضُرُّهُمْ أَمْ لاَ فَخَرَجَ الَّذِي أَكْرَهُ فَرَكِبْتُ فَرَسِي وَعَصَيْتُ الأَزْلاَمَ تُقَرِّبُ بِي حَتَّى إِذَا سَمِعْتُ قِرَاءَةَ رَسُولِ اللهِ ﷺ وَهُوَ لاَ يَلْتَفِتُ وَأَبُو بَكْرٍ يُكْثِرُ الاِلْتِفَاتَ سَاخَتْ يَدَا فَرَسِي فِي الأَرْضِ حَتَّى بَلَغَتَا الرُّكْبَتَيْنِ فَخَرَرْتُ عَنْهَا ثُمَّ زَجَرْتُهَا فَنَهَضَتْ فَلَمْ تَكَدْ تُخْرِجُ يَدَيْهَا فَلَمَّا اسْتَوَتْ قَائِمَةً إِذَا لأَثَرِ يَدَيْهَا عُثَانٌ سَاطِعٌ فِي السَّمَاءِ مِثْلُ الدُّخَانِ فَاسْتَقْسَمْتُ بِالأَزْلاَمِ فَخَرَجَ الَّذِي أَكْرَهُ فَنَادَيْتُهُمْ بِالأَمَانِ فَوَقَفُوا فَرَكِبْتُ فَرَسِي حَتَّى جِئْتُهُمْ وَوَقَعَ فِي نَفْسِي حِينَ لَقِيتُ مَا لَقِيتُ مِنَ الْحَبْسِ عَنْهُمْ أَنْ سَيَظْهَرُ أَمْرُ رَسُولِ اللهِ ﷺ فَقُلْتُ لَهُ إِنَّ قَوْمَكَ قَدْ جَعَلُوا فِيكَ الدِّيَةَ وَأَخْبَرْتُهُمْ أَخْبَارَ مَا يُرِيدُ النَّاسُ بِهِمْ وَعَرَضْتُ عَلَيْهِمُ الزَّادَ وَالْمَتَاعَ فَلَمْ يَرْزَآنِي وَلَمْ يَسْأَلاَنِي إِلاَّ أَنْ قَالَ أَخْفِ عَنَّا فَسَأَلْتُهُ أَنْ يَكْتُبَ لِي كِتَابَ أَمْنٍ فَأَمَرَ عَامِرَ بْنَ فُهَيْرَةَ فَكَتَبَ فِي رُقْعَةٍ مِنْ أَدِيمٍ ثُمَّ مَضَى رَسُولُ اللهِ ﷺ قَالَ ابْنُ شِهَابٍ فَأَخْبَرَنِي عُرْوَةُ بْنُ الزُّبَيْرِ أَنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ لَقِيَ الزُّبَيْرَ فِي رَكْبٍ مِنَ الْمُسْلِمِينَ كَانُوا تِجَارًا قَافِلِينَ مِنَ الشَّأْمِ

1 U drugim predanjima navodi se da je konj upao u zemlju do stomaka.

2 Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, učio je sljedeću dovu: 'Gospodaru, spasi nas od njega onako kako Ti želiš!" Po drugom predanju on je učio: "Gospodaru, obori ga, neka padne!" – i konj ga je doista zbacio.

3 Suraka je primijetio da su oni zaštićeni od njega. Zato se obratio Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, da ga spasi dovom: "Zamoli Allaha da me izbavi iz ovog stanja, ja ću, tako mi Allaha, one iza sebe zavesti da vas ne slijede!"
U Ibn-Ishakovu se predanju navodi: "... i zvao sam ih: 'Ja sam Suraka b. Malik; gledajte me, hoću da vam nešto kažem! Allaha mi, ne nosim vam nikakvo zlo, niti ćete zbog mene dopasti čega što bi vam štetu nanijelo!'"

4 Suraka bi, koga god sretne od potjere, odvraćao od daljeg traganja govoreći: "Vi znate kako ja vješto pratim tragove i kako poznajem put! Pretražio sam sve i ništa nisam našao!" Tako su se oni vraćali i odustajali od dalje potjere.

Muslimani u Medini čuli su za odlazak Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, iz Mekke, pa su svakodnevno izlazili u Harru[5] iščekujući ga, dok ih vrelina podneva ne bi prisilila da se vrate. Jednog dana, kada su se nakon dugog iščekivanja vratili i ušli u zaklone svojih kuća, neki se židov popeo na jednu židovsku kulu da bi nešto pogledao. Ugledao je Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, s njegovom pratnjom kako se bjelasaju[6] razbijajući opsjenu. Nije mogao da ne zaviče iz sveg glasa: 'Arapi, evo vam vaše veličine (slave i sreće) koju iščekujete!' Muslimani su se dohvatili oružja i susreli Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, na platou Harre. On je okrenuo s njima udesno, dok nije dospio i odsjeo kod potomaka Amr b. Avfa. Bilo je to u ponedjeljak, mjeseca rebiul-evvela. Ebu-Bekr se okrenuo ljudima, dok je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, sjedio šuteći. Pridošle ensarije – oni koji ranije nisu vidjeli Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem – otpočele su s dobrodošlicom Ebu-Bekru. Uto je sunce došlo na Allahov Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, pa mu je prišao Ebu-Bekr i zaklonio ga svojim ogrtačem. Tada su oni spoznali ko je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem. Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, proveo je desetak i više noći kod potomaka Amr b. Avfa. Tu je osnovan mesdžid koji je utemeljen na bogobojaznosti[7] i u kome je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, klanjao. Nakon toga on je uzjahao svoju jahalicu[8],

فَكَسَا الزُّبَيْرُ رَسُولَ اللهِ ﷺ وَأَبَا بَكْرٍ ثِيَابَ بَيَاضٍ
وَسَمِعَ الْمُسْلِمُونَ بِالْمَدِينَةِ مَخْرَجَ رَسُولِ اللهِ ﷺ مِنْ
مَكَّةَ فَكَانُوا يَغْدُونَ كُلَّ غَدَاةٍ إِلَى الْحَرَّةِ فَيَنْتَظِرُونَهُ
حَتَّى يَرُدَّهُمْ حَرُّ الظَّهِيرَةِ فَانْقَلَبُوا يَوْمًا بَعْدَ مَا
أَطَالُوا انْتِظَارَهُمْ فَلَمَّا أَوَوْا إِلَى بُيُوتِهِمْ أَوْفَى رَجُلٌ
مِنْ يَهُودَ عَلَى أُطُمٍ مِنْ آطَامِهِمْ لِأَمْرٍ يَنْظُرُ إِلَيْهِ
فَبَصُرَ بِرَسُولِ اللهِ ﷺ وَأَصْحَابِهِ مُبَيَّضِينَ يَزُولُ بِهِمُ
السَّرَابُ فَلَمْ يَمْلِكِ الْيَهُودِيُّ أَنْ قَالَ بِأَعْلَى صَوْتِهِ
يَا مَعَاشِرَ الْعَرَبِ هَذَا جَدُّكُمُ الَّذِي تَنْتَظِرُونَ
فَثَارَ الْمُسْلِمُونَ إِلَى السِّلَاحِ فَتَلَقَّوْا رَسُولَ اللهِ ﷺ
بِظَهْرِ الْحَرَّةِ فَعَدَلَ بِهِمْ ذَاتَ الْيَمِينِ حَتَّى نَزَلَ بِهِمْ
فِي بَنِي عَمْرِو بْنِ عَوْفٍ وَذَلِكَ يَوْمَ الِاثْنَيْنِ مِنْ
شَهْرِ رَبِيعٍ الْأَوَّلِ فَقَامَ أَبُو بَكْرٍ لِلنَّاسِ وَجَلَسَ
رَسُولُ اللهِ ﷺ صَامِتًا فَطَفِقَ مَنْ جَاءَ مِنَ الْأَنْصَارِ
مِمَّنْ لَمْ يَرَ رَسُولَ اللهِ ﷺ يُحَيِّي أَبَا بَكْرٍ حَتَّى أَصَابَتِ
الشَّمْسُ رَسُولَ اللهِ ﷺ فَأَقْبَلَ أَبُو بَكْرٍ حَتَّى
ظَلَّلَ عَلَيْهِ بِرِدَائِهِ فَعَرَفَ النَّاسُ رَسُولَ اللهِ ﷺ
عِنْدَ ذَلِكَ فَلَبِثَ رَسُولُ اللهِ ﷺ فِي بَنِي عَمْرِو
ابْنِ عَوْفٍ بِضْعَ عَشْرَةَ لَيْلَةً وَأُسِّسَ الْمَسْجِدُ الَّذِي

5 Zemlja crnog kamenjara (prim. red.)

6 Bili su u bijeloj odjeći koju im je dao Zubejr ili Talha.

7 U hadisu što se prenosi od Ibn-Abbasa kaže se: "Bio je (Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem) među potomcima Amra b. Avfa tri noći. Tu je osnovao mesdžid u kojem je klanjao, a onda su ga tu i sagradili. To je mesdžid koji je 'osnovan na bogobojaznosti (takvaluku)'." U predanjima se navodi "... da je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, morao imati mjesto gdje će se skloniti u hlad od sunca i gdje će moći klanjati, pa je sakupio kamenje i napravio džamiju u Kubau. Bio je to prvi mesdžid koji je sagrađen." Svakako da je bilo džamija i prije ove, ali su one bile privatnog karaktera, o čemu svjedoči i Buharijevo predanje o Ebu-Bekru, koji je bio napravio džamiju u dvorištu svoje kuće.

8 Spominje se da su se ljudi počeli otimati za uzde njegove deve - da je povedu svojoj kući, pa je Poslanik,

a ljudi su krenuli s njim (i pratili ga) sve dok se ona nije spustila kod (mjesta) mesdžida Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, u Medini, gdje su muslimani tada klanjali. Bio je to *mirbed*[1] (mjesto za sušenje datula) dvojice jetima – Suhejla i Sehla koji su bili pod zaštitom (i skrbništvom) Sa'd b. Zurare.
Kada se deva spustila, Allahov je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: 'Ovo je mjesto odsjedanja, ako Bog da!' Potom je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, pozvao dvojicu jetima da se s njima dogovori da mu prodaju *mirbed* kako bi ga pretvorio u mesdžid.
'Ne', rekoše oni, nego ćemo ga darovati tebi, Allahov Poslaniče!' Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, je odbio, ne htijući to primiti kao dar. Otkupio ga je od njih dvojice, a zatim tu sagradio mesdžid. Uzimao je i nosio zajedno s njima opeke za zidanje, govoreći: 'Ovaj tovar, a ne tovar Hajbera, bolji je, Gospodaru naš, i čistiji kod našeg Gospodara!' Također je govorio: 'Gospodaru, doista je prava nagrada nagrada ahireta, pa se smiluj ensarijama i muhadžirima!' Recitirao je poeziju nekog muslimana čije se ime ne spominje."
Ibn-Šihab veli: "Nije doprlo do nas u hadisima da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, recitirao ijedan cijeli stih osim ovog."

أُسِّسَ عَلَى التَّقْوَى وَصَلَّى فِيهِ رَسُولُ اللهِ ﷺ ثُمَّ رَكِبَ رَاحِلَتَهُ فَسَارَ يَمْشِي مَعَهُ النَّاسُ حَتَّى بَرَكَتْ عِنْدَ مَسْجِدِ الرَّسُولِ ﷺ بِالْمَدِينَةِ وَهُوَ يُصَلِّي فِيهِ يَوْمَئِذٍ رِجَالٌ مِنَ الْمُسْلِمِينَ وَكَانَ مِرْبَدًا لِلتَّمْرِ لِسُهَيْلٍ وَسَهْلٍ غُلاَمَيْنِ يَتِيمَيْنِ فِي حَجْرِ أَسْعَدَ بْنِ زُرَارَةَ فَقَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ حِينَ بَرَكَتْ بِهِ رَاحِلَتُهُ هَذَا إِنْ شَاءَ اللهُ الْمَنْزِلُ ثُمَّ دَعَا رَسُولُ اللهِ ﷺ الْغُلاَمَيْنِ فَسَاوَمَهُمَا بِالْمِرْبَدِ لِيَتَّخِذَهُ مَسْجِدًا فَقَالاَ لاَ بَلْ نَهَبُهُ لَكَ يَا رَسُولَ اللهِ فَأَبَى رَسُولُ اللهِ أَنْ يَقْبَلَهُ مِنْهُمَا هِبَةً حَتَّى ابْتَاعَهُ مِنْهُمَا ثُمَّ بَنَاهُ مَسْجِدًا وَطَفِقَ رَسُولُ اللهِ ﷺ يَنْقُلُ مَعَهُمُ اللَّبِنَ فِي بُنْيَانِهِ وَيَقُولُ وَهُوَ يَنْقُلُ اللَّبِنَ هَذَا الْحِمَالُ لاَ حِمَالَ خَيْبَرْ هَذَا أَبَرُّ رَبَّنَا وَأَطْهَرْ وَيَقُولُ اللَّهُمَّ إِنَّ الأَجْرَ أَجْرُ الآخِرَهْ فَارْحَمِ الأَنْصَارَ وَالْمُهَاجِرَهْ فَتَمَثَّلَ بِشِعْرِ رَجُلٍ مِنَ الْمُسْلِمِينَ لَمْ يُسَمَّ لِي قَالَ ابْنُ شِهَابٍ وَلَمْ يَبْلُغْنَا فِي الأَحَادِيثِ أَنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ تَمَثَّلَ بِبَيْتِ شِعْرٍ تَامٍّ غَيْرَ هَذَا الْبَيْتِ .

---

sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Pustite je, njoj je naređeno kuda će!" Kada se spustila kod minbera džamije u Medini, došao je Ebu-Ejjub i rekao: "Moja je kuća najbliža, dopusti mi da je odvedem i zbrinem." Poslanik je, sallallahu alejhi ve sellem, to dopustio, a zatim rekao: "Čovjek ide sa svojom jahalicom." Tako je izvjesno vrijeme boravio u kući Ebu-Ejjuba. U predanjima se navodi da se radi o sedam mjeseci.

1 To je mjesto gdje se suše datule. Ismei, međutim, kažu: "*Mirbed* je sve ono gdje se mogu zatvoriti deve ili ovce."

3907. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Ebu-Šejba, njemu Ebu-Usama, a ovom Hišam, prenoseći od svoga oca i Fatime, a oni od Esme, radijallahu anha, (da je kazivala):
"Spremila sam hranu Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, i Ebu-Bekru kad su htjeli (poći) u Medinu, pa sam onda rekla svome ocu: 'Nemam ništa čime bih je zavezala osim svoja pojasa!'
'Pocijepaj ga!', reče on. Po tome sam prozvana 'ona s dva pojasa'."
Ibn-Abbas je rekao: "Esma je 'ona s dva pojasa'."

٣٩٠٧. حَدَّثَنَا عَبْدُاللهِ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ حَدَّثَنَا أَبُو أُسَامَةَ حَدَّثَنَا هِشَامٌ عَنْ أَبِيهِ وَفَاطِمَةَ عَنْ أَسْمَاءَ رَضِي اللهُ عَنْهَا صَنَعْتُ سُفْرَةً لِلنَّبِيِّ ﷺ وَأَبِي بَكْرٍ حِينَ أَرَادَا الْمَدِينَةَ فَقُلْتُ لِأَبِي مَا أَجِدُ شَيْئًا أَرْبِطُهُ إِلاَّ نِطَاقِي قَالَ فَشُقِّيهِ فَفَعَلْتُ فَسُمِّيتُ ذَاتَ النِّطَاقَيْنِ قَالَ ابْنُ عَبَّاسٍ أَسْمَاءُ ذَاتَ النِّطَاقِ .

3908. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Beššar, njemu Gunder, a ovom Šu'ba, prenoseći od Ebu-Ishaka, kako je čuo Beraa, radijallahu anhu, da je kazivao:
"Kada je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, krenuo u Medinu, slijedio ga je Suraka b. Malik b. Džu'šum. Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, proučio je dovu, pa je njegov konj propao u zemlju. 'Zamoli Allaha za mene, neću ti naštetiti!', reče on, i on je, sallallahu alejhi ve sellem, zamolio."
Prenosilac dalje kazuje: "Ožednio je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem. Naišli su pored nekog pastira, 'pa sam', kaže Ebu-Bekr, 'uzeo posudu i namuzao malo mlijeka,[2] a on je pio sve dok ja nisam bio zadovoljan'."

٣٩٠٨. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ بَشَّارٍ حَدَّثَنَا غُنْدَرٌ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ عَنْ أَبِي إِسْحَاقَ قَالَ سَمِعْتُ الْبَرَاءَ رَضِي اللهُ عَنْهُ قَالَ لَمَّا أَقْبَلَ النَّبِيُّ ﷺ إِلَى الْمَدِينَةِ تَبِعَهُ سُرَاقَةُ بْنُ مَالِكِ بْنِ جُعْشُمٍ فَدَعَا عَلَيْهِ النَّبِيُّ ﷺ فَسَاخَتْ بِهِ فَرَسُهُ قَالَ ادْعُ اللهَ لِي وَلاَ أَضُرُّكَ فَدَعَا لَهُ قَالَ فَعَطِشَ رَسُولُ اللهِ ﷺ فَمَرَّ بِرَاعٍ قَالَ أَبُو بَكْرٍ فَأَخَذْتُ قَدَحًا فَحَلَبْتُ فِيهِ كُثْبَةً مِنْ لَبَنٍ فَأَتَيْتُهُ فَشَرِبَ حَتَّى رَضِيتُ .

3909. PRIČAO MI JE Zekerijja b. Jahja, prenoseći od Ebu-Usame, ovaj od Hišama b. Urve, a on od svoga oca da je Esma, radijallahu anha, kada je bila trudna i nosila Abdullah b. Zubejra, rekla: "Krenula sam (na put Hidžre), a vrijeme trudnoće bilo se ispunilo. U takvom stanju dospjela sam u Medinu. Zaustavila sam se u Kubau, i tu sam ga rodila. Onda sam ga donijela Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, i stavila ga u njegovo krilo. Zatražio je datulu, pa ju je sažvakao,

٣٩٠٩. حَدَّثَنِي زَكَرِيَّاءُ بْنُ يَحْيَى عَنْ أَبِي أُسَامَةَ عَنْ هِشَامِ بْنِ عُرْوَةَ عَنْ أَبِيهِ عَنْ أَسْمَاءَ رَضِي اللهُ عَنْهَا أَنَّهَا حَمَلَتْ بِعَبْدِاللهِ بْنِ الزُّبَيْرِ قَالَتْ فَخَرَجْتُ وَأَنَا مُتِمٌّ فَأَتَيْتُ الْمَدِينَةَ فَنَزَلْتُ بِقُبَاءٍ فَوَلَدْتُهُ بِقُبَاءٍ ثُمَّ أَتَيْتُ بِهِ النَّبِيَّ ﷺ فَوَضَعْتُهُ فِي حَجْرِهِ ثُمَّ دَعَا بِتَمْرَةٍ فَمَضَغَهَا ثُمَّ تَفَلَ فِي فِيهِ فَكَانَ أَوَّلَ شَيْءٍ

2 Koliko jedna šolja ili jedan mužaj. (prim. rec.)

a onda je stavio u njegova usta. Tako je prvo što je ušlo u njegov stomak bila pljuvačka Allahovog Poslanikova, sallallahu alejhi ve sellem. Onda mu je datulom protrljao desni i zaželio bereket. Bio je to prvi dječak koji je rođen u islamu.'"[1]
U prenošenju ovoga hadisa Halid b. Mahled slijedi Zekerijja b. Jahjaa prenoseći od Alija b. Mushira, on od Hišama, ovaj od svoga oca, a on od Esme, radijallahu anha, (da je kazivala) kako se ona iselila i otišla Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, a bila je trudna.

دَخَلَ جَوْفَهُ رِيقُ رَسُولِ اللهِ ﷺ ثُمَّ حَنَّكَهُ بِتَمْرَةٍ
ثُمَّ دَعَا لَهُ وَبَرَّكَ عَلَيْهِ وَكَانَ أَوَّلَ مَوْلُودٍ وُلِدَ فِي
الْإِسْلَامِ تَابَعَهُ خَالِدُ بْنُ مَخْلَدٍ عَنْ عَلِيِّ بْنِ مُسْهِرٍ
عَنْ هِشَامٍ عَنْ أَبِيهِ عَنْ أَسْمَاءَ رَضِيَ اللهُ عَنْهَا أَنَّهَا
هَاجَرَتْ إِلَى النَّبِيِّ ﷺ وَهِيَ حُبْلَى.

3910. PRIČAO NAM JE Kutejba, prenoseći od Ebu-Usama, on od Hišama b. Urve, on od svoga oca, a ovaj od Aiše, radijallahu anha, da je kazivala:
"Prvo dijete koje je rođeno u islamu bio je Abdullah b. Zubejr. Donijeli su ga kod Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, pa je on uzeo i sažvakao datulu, a zatim je stavio u njegova usta. Tako je prvo što je ušlo u njegov stomak bila Vjerovjesnikova, sallallahu alejhi ve sellem, pljuvačka."

٣٩١٠. حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ عَنْ أَبِي أُسَامَةَ عَنْ هِشَامِ بْنِ
عُرْوَةَ عَنْ أَبِيهِ عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهَا قَالَتْ
أَوَّلُ مَوْلُودٍ وُلِدَ فِي الْإِسْلَامِ عَبْدُ اللهِ بْنُ الزُّبَيْرِ أَتَوْا
بِهِ النَّبِيَّ ﷺ فَأَخَذَ النَّبِيُّ ﷺ تَمْرَةً فَلَاكَهَا ثُمَّ أَدْخَلَهَا
فِي فِيهِ فَأَوَّلُ مَا دَخَلَ بَطْنَهُ رِيقُ النَّبِيِّ ﷺ.

3911. PRIČAO MI JE Muhammed, njemu Abdus-Samed, ovom njegov otac, a ovom Abdul-Aziz b. Suhejb, da je Enes b. Malik kazivao:
"Došao je Allahov Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, u Medinu jašući (na istoj životinji) ispred Ebu-Bekra koji je bio poznat[2] i star[3], a Allahov Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem,

٣٩١١. حَدَّثَنِي مُحَمَّدٌ حَدَّثَنَا عَبْدُ الصَّمَدِ حَدَّثَنَا
أَبِي حَدَّثَنَا عَبْدُ الْعَزِيزِ بْنُ صُهَيْبٍ حَدَّثَنَا أَنَسُ
ابْنُ مَالِكٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ أَقْبَلَ نَبِيُّ اللهِ ﷺ إِلَى
الْمَدِينَةِ وَهُوَ مُرْدِفٌ أَبَا بَكْرٍ وَأَبُو بَكْرٍ شَيْخٌ يُعْرَفُ

1 Tekst ovog hadisa ponavlja se u hadisu br. 5469.
Misli se na iseljenike (muhadžire) u Medini, odnosno prvo dijete iseljenika koji su došli u Medinu. U Abesiniji je rođen Abdullah b. Dža'fer, dok je se ensarijama u Medini rodio dječak po imenu Meslema, kako prenosi Ibn-Ebu-Šejba.
Abdullah b. Zubejr rođen je prve godine po Hidžri. Njegovo je rođenje izazvalo neopisivo veselje među muslimanima, jer su židovi bili pronijeli vijest koju je Abdullahovo rođenje demantiralo: "Mi smo (muslimanima) napravili čaroliju, i neće im se moći rađati djeca!"

2 Bio je poznat kod njih po svojim putovanjima i trgovini, za razliku od Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, kojeg nisu poznavali.

3 Bio je sijed, pa je izgledao stariji od Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, koji je, ustvari, bio stariji od njega.

وَنَبِيُّ اللهِ ﷺ شَابٌّ لاَ يُعْرَفُ قَالَ فَيَلْقَى الرَّجُلُ أَبَا بَكْرٍ فَيَقُولُ يَا أَبَا بَكْرٍ مَنْ هَذَا الرَّجُلُ الَّذِي بَيْنَ يَدَيْكَ فَيَقُولُ هَذَا الرَّجُلُ يَهْدِينِي السَّبِيلَ قَالَ فَيَحْسِبُ الْحَاسِبُ أَنَّهُ إِنَّمَا يَعْنِي الطَّرِيقَ وَإِنَّمَا يَعْنِي سَبِيلَ الْخَيْرِ فَالْتَفَتَ أَبُو بَكْرٍ فَإِذَا هُوَ بِفَارِسٍ قَدْ لَحِقَهُمْ فَقَالَ يَا رَسُولَ اللهِ هَذَا فَارِسٌ قَدْ لَحِقَ بِنَا فَالْتَفَتَ نَبِيُّ اللهِ ﷺ فَقَالَ اللَّهُمَّ اصْرَعْهُ فَصَرَعَهُ الْفَرَسُ ثُمَّ قَامَتْ تُحَمْحِمُ فَقَالَ يَا نَبِيَّ اللهِ مُرْنِي بِمَا شِئْتَ قَالَ فَقِفْ مَكَانَكَ لاَ تَتْرُكَنَّ أَحَدًا يَلْحَقُ بِنَا قَالَ فَكَانَ أَوَّلَ النَّهَارِ جَاهِدًا عَلَى نَبِيِّ اللهِ ﷺ وَكَانَ آخِرَ النَّهَارِ مَسْلَحَةً لَهُ فَنَزَلَ رَسُولُ اللهِ ﷺ جَانِبَ الْحَرَّةِ ثُمَّ بَعَثَ إِلَى الأَنْصَارِ فَجَاءُوا إِلَى نَبِيِّ اللهِ ﷺ وَأَبِي بَكْرٍ فَسَلَّمُوا عَلَيْهِمَا وَقَالُوا ارْكَبَا آمِنَيْنِ مُطَاعَيْنِ فَرَكِبَ نَبِيُّ اللهِ ﷺ وَأَبُو بَكْرٍ وَحَفُّوا دُونَهُمَا بِالسِّلاَحِ فَقِيلَ فِي الْمَدِينَةِ جَاءَ نَبِيُّ اللهِ جَاءَ نَبِيُّ اللهِ ﷺ فَأَشْرَفُوا يَنْظُرُونَ وَيَقُولُونَ جَاءَ نَبِيُّ اللهِ جَاءَ نَبِيُّ اللهِ فَأَقْبَلَ يَسِيرُ حَتَّى نَزَلَ جَانِبَ دَارِ أَبِي أَيُّوبَ فَإِنَّهُ لَيُحَدِّثُ أَهْلَهُ إِذْ سَمِعَ بِهِ عَبْدُاللهِ بْنُ سَلاَمٍ وَهُوَ فِي نَخْلٍ لأَهْلِهِ يَخْتَرِفُ لَهُمْ فَعَجِلَ أَنْ يَضَعَ الَّذِي

nije bio sijed, niti je im bio poznat. Tako bi čovjek susreo Ebu-Bekra i upitao ga: ‘Ebu-Bekre, ko ti je taj čovjek koji je s tobom?’[4]

‘Ovaj čovjek mene upućuje na put!’, odgovorio bi on, pa bi onaj koji pita razumio kako ga on vodi u putovanju, a ne bi shvatio da je Ebu-Bekr mislio na uputu dobra.

Jednom se, tako, Ebu-Bekr okrenuo, dok ih je jedan konjanik sustizao, i rekao: ‘Allahov Poslaniče, ovaj nas konjanik[5] sustiže!’ Tada se okrenuo i Allahov Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, i rekao: ‘Gospodaru moj, obori ga!’ Konj ga je zbacio, a onda se podigao hržući.

‘Allahov Vjerovjesniče’, reče ovaj, ‘naredi mi šta god želiš!’

‘Ostani tu’, reče mu on, ‘i ne dopusti nikome da nas slijedi i sustigne!’ Tako je ovaj na početku dana bio protiv Allahovog Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, a na kraju dana njegov čuvar s oružjem.

Stigao je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, do kraja Harre, a onda poslao po ensarije. Oni su došli do njega i Ebu-Bekra, nazvali selam i rekli: ‘Uzjašite u punoj sigurnosti i pokornosti!’ Uzjahali su, a oni su ih okružili s oružjem.

U Medini se govorilo: ‘Došao je Allahov Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem! Došao je Allahov Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem!’ Izlazili su, gledali i govorili: ‘Došao je Allahov Vjerovjesnik! Došao je Allahov Vjerovjesnik!’ On je išao, ali se nije zaustavljao sve do Ebu-Ejjubove kuće. Tu je počeo razgovarati s njegovom porodicom. Uto je, dok je brao plodove svojima u porodičnom palmiku, za njega čuo Abdullah b. Selam, pa je požurio da ostavi ono što je brao.

4 U hadisu što ga od Esme, radijallahu anha, bilježi Taberani kaže se: “Ebu-Bekr je bio poznat čovjek. Kada bi ga ko susreo i pitao: ‘Ko je ovo s tobom?’, on bi odgovorio: ‘Upućivač koji me upućuje!’ Time je Ebu-Bekr mislio na upućivača u vjeru, a sugovornik na vodiča.”

5 Bio je to Suraka b. Malik.

Stigao je noseći ubrane plodove; slušao je,[1] neko vrijeme, Allahovog Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, a onda se vratio svojoj porodici. Allahov je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, upitao: 'Koja je kuća iz naše familije najbliža?'[2]
'Moja, Allahov Vjerovjesniče', reče Ebu-Ejjub, 'evo, ovo je moja kuća, a ovo su vrata!'
'Idi', reče (Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem), 'i pripremi nam mjesto da se odmorimo!'
'Ustajte vas dvojica', reče on[3], 's Allahovim blagoslovom!'[4]
Nakon što je doputovao Allahov Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, došao (mu) je Abdullah b. Selam i rekao: 'Svjedočim da si ti Allahov poslanik i da si došao s istinom![5] Židovi znaju da sam ja njihov prvak i potomak njihovog prvaka, da sam najučeniji i potomak najučenijeg – pozovi ih i pitaj o meni prije negoli saznaju da sam primio islam, jer ako saznaju da sam postao musliman, neće reći istinu o meni!' Allahov Vjerovjesnik ih je, sallallahu alejhi ve sellem, pozvao, pa su došli i ušli kod njega.
'O židovi', reče im on, 'teško vama, Allaha se bojte! Tako mi Allaha, osim kojeg drugog (istinskog) Boga nema, vi znate da sam ja uistinu

يَخْتَرِفُ لَهُمْ فِيهَا فَجَاءَ وَهِيَ مَعَهُ فَسَمِعَ مِنْ
نَبِيِّ اللهِ ﷺ ثُمَّ رَجَعَ إِلَى أَهْلِهِ فَقَالَ نَبِيُّ اللهِ ﷺ
أَيُّ بُيُوتِ أَهْلِنَا أَقْرَبُ فَقَالَ أَبُو أَيُّوبَ أَنَا
يَا نَبِيَّ اللهِ هَذِهِ دَارِي وَهَذَا بَابِي قَالَ فَانْطَلِقْ
فَهَيِّئْ لَنَا مَقِيلاً قَالَ قُومَا عَلَى بَرَكَةِ اللهِ فَلَمَّا جَاءَ
نَبِيُّ اللهِ ﷺ جَاءَ عَبْدُاللهِ بْنُ سَلاَمٍ فَقَالَ أَشْهَدُ
أَنَّكَ رَسُولُ اللهِ وَأَنَّكَ جِئْتَ بِحَقٍّ وَقَدْ عَلِمَتْ
يَهُودُ أَنِّي سَيِّدُهُمْ وَابْنُ سَيِّدِهِمْ وَأَعْلَمُهُمْ
وَابْنُ أَعْلَمِهِمْ فَادْعُهُمْ فَاسْأَلْهُمْ عَنِّي قَبْلَ أَنْ
يَعْلَمُوا أَنِّي قَدْ أَسْلَمْتُ فَإِنَّهُمْ إِنْ يَعْلَمُوا أَنِّي قَدْ
أَسْلَمْتُ قَالُوا فِيَّ مَا لَيْسَ فِيَّ فَأَرْسَلَ نَبِيُّ اللهِ ﷺ
فَأَقْبَلُوا فَدَخَلُوا عَلَيْهِ فَقَالَ لَهُمْ رَسُولُ اللهِ ﷺ يَا
مَعْشَرَ الْيَهُودِ وَيْلَكُمُ اتَّقُوا اللهَ فَوَاللهِ الَّذِي لاَ
إِلَهَ إِلاَّ هُوَ إِنَّكُمْ لَتَعْلَمُونَ أَنِّي رَسُولُ اللهِ حَقًّا

1 Ahmed, Tirmizi i Hakim bilježe da je Abdullah b. Selam kazivao: "Kada je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, došao u Medinu, sakupio se svijet oko njega. Došao sam s ostalima da ga vidim, i kada sam promotrio njegovo lice, vidio sam da to nije lice lažljivca niti varalice."

2 Ovdje je upotrijebljena riječ *ehl* zbog rodbinske veze po ženskoj liniji, jer je Abdul-Muttalibova majka Selma bila iz plemena Benu Nedždžar. prim. rec.)

3 Dakle, otišao je, pripremio im mjesto za odmor i *kajlulu*, a onda rekao ovo.

4 Hakim i drugi od Ebu-Ejjuba, radijallahu anhu, bilježe predanje u kome se kaže da je "on smjestio Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, u donji dio kuće, a on sam preselio se s porodicom na kat. Poslije toga nije prestao nagovarati Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, sve dok ga nije preselio na kat, a on sišao s porodicom da bude ispod njega. Poslanik je, sallallahu alejhi ve sellem, kod njega ostao sedam mjeseci, sve dok nije sagradio svoju kuću.

5 Bejheki u predanju bilježi da je Abdullah b. Selam rekao: "Čuo sam o Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, i znao sam njegova svojstva i ime. Bio sam radostan kada je došao u Medinu. Čuo sam za njega dok sam bio na palmi, pa sam izgovorio tekbir. Na to mi je moja tetka Halida b. Haris rekla: 'Da si čuo za Musaa, ne bi bio glasniji!' – 'Boga mi', rekoh joj, 'on je Musaov brat! Poslan je onim s čime je poslan i on!' – 'Sine moga brata', upita ona, 'on je onaj o kojem smo obaviješteni da će biti poslan zajedno sa Sudnjim danom?!' – 'Da!', rekoh. 'Dakle, to je taj!', odvrati ona. Otišao sam do njega i primio islam, a zatim se vratio kući i naredio ukućanima da prime islam. Oni su to prihvatili, a ja sam onda otišao Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, i rekao mu: 'Židovi su narod klevetnika, lažljivaca!'"

Njegov poslanik i da sam vam došao s istinom – pa primite islam!'
'Mi ga ne poznajemo!', rekoše oni i ponoviše to za Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, sva tri puta.
'Ko je od vas Abdullah b. Selam?', upita on, a oni odgovoriše: 'To je naš prvak i sin našeg prvaka, najučeniji od nas i sin najučenijeg od nas!'
'A šta mislite', upita ih on, 'ako je on primio islam?'
'Bože sačuvaj', rekoše oni, 'taj nije primio islam!'
'A šta mislite', upita ih on, 'ako je on primio islam?'
'Bože sačuvaj', rekoše oni, 'taj nije primio islam!'
'A šta mislite', upita ih on, 'ako je on primio islam?'
'Bože sačuvaj', rekoše oni, 'taj nije primio islam!'
Tada on reče: 'Iziđi Ibn-Selame!' On je izišao i rekao im: 'O židovi, Allaha se bojte! Tako mi Allaha, osim kojeg drugog (istinskog) Boga nema, vi doista znate da je on Allahov poslanik i da je došao s istinom!'
'Lažeš!', rekoše oni.[6] Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, tada ih je istjerao van."

وَأَنِّي جِئْتُكُمْ بِحَقٍّ فَأَسْلِمُوا قَالُوا مَا نَعْلَمُهُ قَالُوا لِلنَّبِيِّ ﷺ قَالَهَا ثَلاَثَ مِرَارٍ قَالَ فَأَيُّ رَجُلٍ فِيكُمْ عَبْدُاللهِ بْنُ سَلاَمٍ قَالُوا ذَاكَ سَيِّدُنَا وَابْنُ سَيِّدِنَا وَأَعْلَمُنَا وَابْنُ أَعْلَمِنَا قَالَ أَفَرَأَيْتُمْ إِنْ أَسْلَمَ قَالُوا حَاشَى لِلهِ مَا كَانَ لِيُسْلِمَ قَالَ أَفَرَأَيْتُمْ إِنْ أَسْلَمَ قَالُوا حَاشَى لِلهِ مَا كَانَ لِيُسْلِمَ قَالَ أَفَرَأَيْتُمْ إِنْ أَسْلَمَ قَالُوا حَاشَى لِلهِ مَا كَانَ لِيُسْلِمَ قَالَ يَا ابْنَ سَلاَمٍ اخْرُجْ عَلَيْهِمْ فَخَرَجَ فَقَالَ يَا مَعْشَرَ الْيَهُودِ اتَّقُوا اللهَ فَوَاللهِ الَّذِي لاَ إِلَهَ إِلاَّ هُوَ إِنَّكُمْ لَتَعْلَمُونَ أَنَّهُ رَسُولُ اللهِ وَأَنَّهُ جَاءَ بِحَقٍّ فَقَالُوا كَذَبْتَ فَأَخْرَجَهُمْ رَسُولُ اللهِ ﷺ .

3912. PRIČAO NAM JE Ibrahim b. Musa, kojeg je obavijestio Hišam, prenoseći od Ibn Džurejdža, kojeg je obavijestio Ubejdullah b. Omer, prenoseći od Nafi'a, a on od Omer b. Hattaba, radijallahu anhu, da je (Omer) odredio za prve iseljenike (muhadžire)[7] četiri hiljade, a za Ibn-Omera tri i po hiljade!
"Ali on je jedan od iseljenika! Zašto si mu dao manje od četiri hiljade?!," upitan je, pa je on odgovorio: "S njim su se iselili i njegovi roditelji[8], zato on nije na stupnju onoga koji se sam iselio!"

٣٩١٢. حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ مُوسَى أَخْبَرَنَا هِشَامٌ عَنِ ابْنِ جُرَيْجٍ قَالَ أَخْبَرَنِي عُبَيْدُاللهِ بْنُ عُمَرَ عَنْ نَافِعٍ عَنْ عُمَرَ بْنِ الْخَطَّابِ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ كَانَ فَرَضَ لِلْمُهَاجِرِينَ الأَوَّلِينَ أَرْبَعَةَ آلاَفٍ فِي أَرْبَعَةٍ وَفَرَضَ لاِبْنِ عُمَرَ ثَلاَثَةَ آلاَفٍ وَخَمْسَ مِائَةٍ فَقِيلَ لَهُ هُوَ مِنَ الْمُهَاجِرِينَ فَلِمَ نَقَصْتَهُ مِنْ أَرْبَعَةِ آلاَفٍ فَقَالَ إِنَّمَا هَاجَرَ بِهِ أَبَوَاهُ يَقُولُ لَيْسَ هُوَ كَمَنْ هَاجَرَ بِنَفْسِهِ .

6 U drugom predanju se navodi: "... pa sam rekao: 'Allahov Poslaniče, zar te nisam obavijestio da su oni narod klevetnika, varalica, lažljivaca i grešnika?!'"

7 To su oni koji su klanjali okrećući se prema dvjema kiblama, ili oni koji su učestvovali u Bici na Bedru.

8 Dakle, nije mu dodijelio status drugih zato što je prilikom iseljenja imao roditeljsku zaštitu, jer su se oni zajedno s njim iselili. Inače, tada je imao tek jedanaest godina.

3913. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Kesir, njega je obavijestio Sufjan, prenoseći od A'meša, on od Ebu-Vaila, a ovaj od Habbaba da je kazivao:
"Iselili smo se (u Medinu) s Allahovim Poslanikom, sallallahu alejhi ve sellem.."

٣٩١٣. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ كَثِيرٍ أَخْبَرَنَا سُفْيَانُ عَنِ الأَعْمَشِ عَنْ أَبِي وَائِلٍ عَنْ خَبَّابٍ قَالَ هَاجَرْنَا مَعَ رَسُولِ اللهِ ﷺ .

3914. PRIČAO NAM JE Musedded, a njemu Jahja, prenoseći od A'meša, da je čuo Šekika b. Selemu, koji kaže kako je Habbab kazivao:
"Iselili smo se (u Medinu) s Allahovim Poslanikom, sallallahu alejhi ve sellem,[1] iz želje za licem Allahovim, pa nam je nagrada kod Allaha sigurna. Neki su od nas umrli ne uzevši ništa od svoje nagrade[2], a jedan od njih bio je i Mus'ab b. Umejr[3], koji je ubijen na dan Uhuda. Nismo imali ništa u što bismo ga zamotali, osim vunenog ogrtača: ako bismo mu u njega zamotali glavu, ostale bi otkrivene noge, a ako bismo mu zamotali noge, ostala bi glava. Allahov nam je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, naredio da mu u to zamotamo glavu, a na noge da mu stavimo listove mirisne žukve. A ima nas kojima su plodovi sazreli pa ih ubiremo."[4]

٣٩١٤. حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ حَدَّثَنَا يَحْيَى عَنِ الأَعْمَشِ قَالَ سَمِعْتُ شَقِيقَ بْنَ سَلَمَةَ قَالَ حَدَّثَنَا خَبَّابٌ قَالَ هَاجَرْنَا مَعَ رَسُولِ اللهِ ﷺ نَبْتَغِي وَجْهَ اللهِ وَوَجَبَ أَجْرُنَا عَلَى اللهِ فَمِنَّا مَنْ مَضَى لَمْ يَأْكُلْ مِنْ أَجْرِهِ شَيْئًا مِنْهُمْ مُصْعَبُ بْنُ عُمَيْرٍ قُتِلَ يَوْمَ أُحُدٍ فَلَمْ نَجِدْ شَيْئًا نُكَفِّنُهُ فِيهِ إِلاَّ نَمِرَةً كُنَّا إِذَا غَطَّيْنَا بِهَا رَأْسَهُ خَرَجَتْ رِجْلاَهُ فَإِذَا غَطَّيْنَا رِجْلَيْهِ خَرَجَ رَأْسُهُ فَأَمَرَنَا رَسُولُ اللهِ ﷺ أَنْ نُغَطِّيَ رَأْسَهُ بِهَا وَنَجْعَلَ عَلَى رِجْلَيْهِ مِنْ إِذْخِرٍ وَمِنَّا مَنْ أَيْنَعَتْ لَهُ ثَمَرَتُهُ فَهُوَ يَهْدِبُهَا .

1 Odnosno s njegovim dopuštenjem i zapoviјеdu. Historijski je poznato da su na put s Poslanikom, sallallahu alejhi ve sellem, krenuli samo Ebu-Bekr i Amir b. Fuhejra.

2 Svoju žrtvu zbog iseljenja i dunjalučkog odricanja on, dakle, nije "naplatio" uzimanjem imetka i ratnog plijena, koji je kasnije u ogromnim količinama dopao muslimanima. On je, međutim, prije toga već bio preselio na ahiret.

3 Bio je jedan od poznatih Poslanikovih, sallallahu alejhi ve sellem, drugova, prvih muslimana i prvih iseljenika u Medinu. Tako Bera' svjedoči: "Prvi koji su nam došli (u Medinu) bili su Mus'ab b. Umejr i Ibn-Umm-Mektum, a bili su učači Kur'ana." Ibn-Ishak navodi da ga je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, poslao s prvim izaslanicima muslimana na Akabu da ih poučava vjeri i Kur'anu. Živio je u Mekki u bogatsvu i izobilju, ali je, kada je preselio u Medinu, zapao u neimaštinu. Tirmizi od Muhammed b. Ka'ba bilježi da mu je prenio neko ko je čuo Aliju kako pripovijeda: "Dok smo bili u džamiji, dođe Mus'ab b. Umejr s iskrpljenim ogrtačem. Poslanik je, sallallahu alejhi ve sellem, zaplakao kad je vidio na što je spao danas, nakon blagodati koje je ranije uživao."

4 Hadis pojašnjava iskrenost prvih muslimana u svojim vjerskim nakanama te njihovu pobjedu nad siromaštvom i dunjalučkim vrijednostima. Samo su istinski velikani imali takav odnos prema vjeri. Iz hadisa se razumije da je tijelo umrlog *avret* i da čitavo treba biti pokriveno. Iz hadisa se ne može razumjeti da je neimaština bolja od bogatstva, nego samo to da je bilo Poslanikovih, sallallahu alejhi ve sellem, drugova koji se nisu iselili (u Medinu) radi dunjaluka i materijalnih vrijednosti, nego radi Allaha.

3915. PRIČAO NAM JE Jahja b. Bišr, njemu Revh, a ovom Avf, prenoseći od Mu'avije b. Kurre, kojem je pričao Ebu-Burde b. Ebu-Musa Eš'arija da je kazivao:

"Upitao me je Abdullah b. Omer: 'Znaš li šta je moj otac rekao tvome ocu?'

'Ne znam', odgovorio sam, a on reče: 'Moj je otac upitao tvoga oca: 'Ebu-Musa, da li bi te radovalo kad bi naš islam s Allahovim Poslanikom, sallallahu alejhi ve sellem, i naše iseljenje s njim, i džihad naš s njim, i sve što smo uradili s njim – da nam je sve to ubilježeno, a da nam se sve što uradimo poslije njega ne računa kao dobro, niti kao zlo?'[5] Moj mu je otac[6] odgovorio: 'Ne bi, tako mi Allaha! Mi smo se borili i poslije Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, klanjali, postili, uradili dosta dobra; mnogi su ljudi pred nama primili islam, i mi to želimo!' Moj je otac odgovorio: 'Ali bih ja, tako mi Onoga u čijoj je ruci Omerova duša, volio da nam se ono prije računa, a da se sve što smo uradili poslije njega ne računa i da budemo toga oslobođeni!" Na to sam ja[7] rekao: 'Allaha mi, doista je tvoj otac bolji od moga!'"

٣٩١٥. حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ بِشْرٍ حَدَّثَنَا رَوْحٌ حَدَّثَنَا عَوْفٌ عَنْ مُعَاوِيَةَ بْنِ قُرَّةَ قَالَ حَدَّثَنِي أَبُو بُرْدَةَ ابْنُ أَبِي مُوسَى الأَشْعَرِيِّ قَالَ قَالَ لِي عَبْدُاللهِ ابْنُ عُمَرَ هَلْ تَدْرِي مَا قَالَ أَبِي لأَبِيكَ قَالَ قُلْتُ لاَ قَالَ فَإِنَّ أَبِي قَالَ لأَبِيكَ يَا أَبَا مُوسَى هَلْ يَسُرُّكَ إِسْلاَمُنَا مَعَ رَسُولِ اللهِ ﷺ وَهِجْرَتُنَا مَعَهُ وَجِهَادُنَا مَعَهُ وَعَمَلُنَا كُلُّهُ مَعَهُ بَرَدَ لَنَا وَأَنَّ كُلَّ عَمَلٍ عَمِلْنَاهُ بَعْدَهُ نَجَوْنَا مِنْهُ كَفَافًا رَأْسًا بِرَأْسٍ فَقَالَ أَبِي لاَ وَاللهِ قَدْ جَاهَدْنَا بَعْدَ رَسُولِ اللهِ ﷺ وَصَلَّيْنَا وَصُمْنَا وَعَمِلْنَا خَيْرًا كَثِيرًا وَأَسْلَمَ عَلَى أَيْدِينَا بَشَرٌ كَثِيرٌ وَإِنَّا لَنَرْجُو ذَلِكَ فَقَالَ أَبِي لَكِنِّي أَنَا وَالَّذِي نَفْسُ عُمَرَ بِيَدِهِ لَوَدِدْتُ أَنَّ ذَلِكَ بَرَدَ لَنَا وَأَنَّ كُلَّ شَيْءٍ عَمِلْنَاهُ بَعْدُ نَجَوْنَا مِنْهُ كَفَافًا رَأْسًا بِرَأْسٍ فَقُلْتُ إِنَّ أَبَاكَ وَاللهِ خَيْرٌ مِنْ أَبِي.

3916. PRIČAO MI JE Muhammed b. Sabbah – ili mi je došlo od njega – a njemu Isma'il, prenoseći od Asima, a on od Ebu-Usmana da je kazivao:

"Čuo sam da se Ibn-Omer naljuti kad mu se kaže kako se on iselio (u Medinu) prije oca."[8]

Ibn Omer kazuje: "Došao sam s Omerom Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem,[9]

٣٩١٦. حَدَّثَنِي مُحَمَّدُ بْنُ صَبَّاحٍ أَوْ بَلَغَنِي عَنْهُ حَدَّثَنَا إِسْمَاعِيلُ عَنْ عَاصِمٍ عَنْ أَبِي عُثْمَانَ قَالَ سَمِعْتُ ابْنَ عُمَرَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا إِذَا قِيلَ لَهُ هَاجَرَ قَبْلَ أَبِيهِ يَغْضَبُ قَالَ وَقَدِمْتُ أَنَا وَعُمَرُ

---

5 To je Omer rekao sputavajući svoj nefs, ili, videći da u svakom hajru (dobrom djelu) koje uradi postoji manjkavost. (prim. rec.)

6 Pravilno bi bilo: "Rekao je tvoj otac...", jer je Ibn-Omer taj koji prenosi i pripovijeda Ebu-Burdi. Dakle, ovo su posljednje riječi Ebu-Musaove.

7 To su riječi Ebu-Burde, koji se obraća Ibn-Omeru i kaže mu da je Omer bolji od njegovog oca. Ta se prednost odnosi na spomenuti razgovor i spomenuto svojstvo, iako se zna da je i inače, općenito uzevši, Omer vredniji od Ebu-Musaa.

8 Zna se da se on iselio (u Medinu) u društvu svoga oca Omera, radijallahu anhu.

9 To se vjerovatno zbilo kad se davala prisega Ridvan.

ali smo ga zatekli kako se odmara, pa smo se vratili kući. (Nakon nekog vremena) Omer me je poslao i rekao: 'Idi i vidi je li se probudio?' Otišao sam, ušao kod njega i dao mu prisegu, a onda se vratio Omeru i obavijestio ga da se probudio. Potom smo se žurno uputili do njega. Ušao je kod njega i dao mu prisegu, a zatim sam to i ja učinio."[1]

عَلَى رَسُولِ اللهِ ﷺ فَوَجَدْنَاهُ قَائِلاً فَرَجَعْنَا إِلَى الْمَنْزِلِ فَأَرْسَلَنِي عُمَرُ وَقَالَ اذْهَبْ فَانْظُرْ هَلِ اسْتَيْقَظَ فَأَتَيْتُهُ فَدَخَلْتُ عَلَيْهِ فَبَايَعْتُهُ ثُمَّ انْطَلَقْتُ إِلَى عُمَرَ فَأَخْبَرْتُهُ أَنَّهُ قَدِ اسْتَيْقَظَ فَانْطَلَقْنَا إِلَيْهِ نُهَرْوِلُ هَرْوَلَةً حَتَّى دَخَلَ عَلَيْهِ فَبَايَعَهُ ثُمَّ بَايَعْتُهُ .

3917. PRIČAO NAM JE Amed b. Usman, njemu Šurejh b. Meslema, a ovom Ibrahim b. Jusuf, prenoseći od svoga oca, on od Ebu-Ishaka, koji je čuo Beraa kada je kazivao:

"Kupio je Ebu-Bekr od Aziba sedlo, pa sam ga ponio (išavši) s njim. Azib ga je upitao o iseljenju Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, pa je on počeo kazivati:

'Pazili su na nas, pa smo izišli noću. Žurili smo noć i dan sve do podneva, kada je nastupila podnevska žega, onda nam se ukazala stijena. Otišli smo do nje – a pravila je nešto hlada – pa sam prostro Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, komad kože koji sam imao uza se. Legao je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, na to, a ja sam počeo izviđati okolo. Domalo sam ugledao pastira s malim stadom: želio se okoristiti stijenom baš kao i mi.

'Čiji si ti, momče?', upitao sam ga, pa mi je odgovorio: 'Ja sam toga i toga.'

'A ima li u tvome stadu mlijeka?', pitao sam (dalje).

'Ima', odgovori on.

'Hoćeš li onda pomusti?', zamolio sam ga.

'Hoću', reče on. Izdvojio je jednu ovcu, a ja mu rekoh: 'Otresi joj prašinu s vimena!' Namuzao mi je malo mlijeka,[2] a ja sam imao posudicu od kože za vodu. Na njoj je bio komadić platna, a ja sam je već bio pritegnuo, pa sam polijevao po mlijeku i rekao dok se donji dio nije ohladio. Potom sam ga odnio Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, i rekao:

٣٩١٧. حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ عُثْمَانَ حَدَّثَنَا شُرَيْحُ بْنُ مَسْلَمَةَ حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ يُوسُفَ عَنْ أَبِيهِ عَنْ أَبِي إِسْحَاقَ قَالَ سَمِعْتُ الْبَرَاءَ يُحَدِّثُ قَالَ ابْتَاعَ أَبُو بَكْرٍ مِنْ عَازِبٍ رَحْلاً فَحَمَلْتُهُ مَعَهُ قَالَ فَسَأَلَهُ عَازِبٌ عَنْ مَسِيرِ رَسُولِ اللهِ ﷺ قَالَ أُخِذَ عَلَيْنَا بِالرَّصَدِ فَخَرَجْنَا لَيْلاً فَأَحْثَثْنَا لَيْلَتَنَا وَيَوْمَنَا حَتَّى قَامَ قَائِمُ الظَّهِيرَةِ ثُمَّ رُفِعَتْ لَنَا صَخْرَةٌ فَأَتَيْنَاهَا وَلَهَا شَيْءٌ مِنْ ظِلٍّ قَالَ فَفَرَشْتُ لِرَسُولِ اللهِ ﷺ فَرْوَةً مَعِي ثُمَّ اضْطَجَعَ عَلَيْهَا النَّبِيُّ ﷺ فَانْطَلَقْتُ أَنْفُضُ مَا حَوْلَهُ فَإِذَا أَنَا بِرَاعٍ قَدْ أَقْبَلَ فِي غُنَيْمَةٍ يُرِيدُ مِنَ الصَّخْرَةِ مِثْلَ الَّذِي أَرَدْنَا فَسَأَلْتُهُ لِمَنْ أَنْتَ يَا غُلاَمُ فَقَالَ أَنَا لِفُلاَنٍ فَقُلْتُ لَهُ هَلْ فِي غَنَمِكَ مِنْ لَبَنٍ قَالَ نَعَمْ قُلْتُ لَهُ هَلْ أَنْتَ حَالِبٌ قَالَ نَعَمْ فَأَخَذَ شَاةً مِنْ غَنَمِهِ فَقُلْتُ لَهُ انْفُضِ الضَّرْعَ قَالَ فَحَلَبَ كُثْبَةً مِنْ لَبَنٍ وَمَعِي إِدَاوَةٌ مِنْ مَاءٍ عَلَيْهَا خِرْقَةٌ قَدْ رَوَّأْتُهَا لِرَسُولِ اللهِ ﷺ فَصَبَبْتُ عَلَى اللَّبَنِ حَتَّى بَرَدَ أَسْفَلُهُ ثُمَّ أَتَيْتُ بِهِ النَّبِيَّ ﷺ فَقُلْتُ اشْرَبْ يَا رَسُولَ اللهِ فَشَرِبَ رَسُولُ اللهِ ﷺ حَتَّى رَضِيتُ ثُمَّ ارْتَحَلْنَا وَالطَّلَبُ فِي إِثْرِنَا .

1 Tekst ovog hadisa ponavlja se u hadisima br. 4186 i 4187.

2 Koliko šolja ili jedan mužaj. (prim. rec.)

'Popij, Allahov Poslaniče!' Pio je sve dok time nisam bio zadovoljan. Onda smo krenuli, a potjera je bila za nama."

3918. VELI Bera': "Ušao sam s Ebu-Bekrom kod njegove porodice[3], a njegova kćerkica Aiša ležala je pogođena groznicom. Vidio sam joj oca kako je ljubi u obraz i govori: 'Kćeri, kako si?'"

٣٩١٨. قَالَ الْبَرَاءُ فَدَخَلْتُ مَعَ أَبِي بَكْرٍ عَلَى أَهْلِهِ فَإِذَا عَائِشَةُ ابْنَتُهُ مُضْطَجِعَةٌ قَدْ أَصَابَتْهَا حُمَّى فَرَأَيْتُ أَبَاهَا فَقَبَّلَ خَدَّهَا وَقَالَ كَيْفَ أَنْتِ يَا بُنَيَّةُ .

3919. PRIČAO NAM JE Sulejman b. Abdur-Rahman, njemu Muhammed b. Himjer, ovom Ibrahim b. Ebu-Abla, a ovom Ukbe b. Vessadž, da je Enes, sluga Poslanikov, sallallahu alejhi ve sellem, kazivao:

"Došao je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, u Medinu, a među njegovim drugovima nije bilo sijedoga osim Ebu-Bekra. Oknio ju[4] je knom i kalinom."[5]

٣٩١٩. حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ عَبْدِالرَّحْمَنِ حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ حِمْيَرَ حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ أَبِي عَبْلَةَ أَنَّ عُقْبَةَ بْنَ وَسَّاجٍ حَدَّثَهُ عَنْ أَنَسٍ خَادِمِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ قَدِمَ النَّبِيُّ ﷺ وَلَيْسَ فِي أَصْحَابِهِ أَشْمَطُ غَيْرَ أَبِي بَكْرٍ فَغَلَفَهَا بِالْحِنَّاءِ وَالْكَتَمِ .

3920. VELI Duhajm da mu je pričao Velid, njemu Evza'i, a ovom Ebu-Ubejd, prenoseći od Ukbe b. Vessadža, da mu je Enes b. Malik, radijallahu anhu, da je kazivao:

"Došao je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, u Medinu, a među njegovim drugovima nije bilo (izgledom) starijeg od Ebu-Bekra. Oknio ju[6] je knom i kalinom, pa je postala tamnocrvena."

٣٩٢٠. وَقَالَ دُحَيْمٌ حَدَّثَنَا الْوَلِيدُ حَدَّثَنَا الأَوْزَاعِيُّ حَدَّثَنِي أَبُو عُبَيْدٍ عَنْ عُقْبَةَ بْنِ وَسَّاجٍ حَدَّثَنِي أَنَسُ ابْنُ مَالِكٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ قَدِمَ النَّبِيُّ ﷺ الْمَدِينَةَ فَكَانَ أَسَنَّ أَصْحَابِهِ أَبُو بَكْرٍ فَغَلَفَهَا بِالْحِنَّاءِ وَالْكَتَمِ حَتَّى قَنَأَ لَوْنُهَا .

3921. PRIČAO NAM JE Asbeg, njemu Ibn-Vehb prenoseći od Junusa, ovaj od Ibn-Šihaba, on od Urve b. Zubejra, a ovaj od Aiše, radijallahu anha, da se Ebu-Bekr, radijallahu anhu, oženio nekom Kelbijkom koju su zvali Umm-Bekr. Kada se Ebu-Bekr iselio (u Medinu), dao joj je razvod braka,

٣٩٢١. حَدَّثَنَا أَصْبَغُ حَدَّثَنَا ابْنُ وَهْبٍ عَنْ يُونُسَ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ عَنْ عُرْوَةَ بْنِ الزُّبَيْرِ عَنْ عَائِشَةَ أَنَّ أَبَا بَكْرٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ تَزَوَّجَ امْرَأَةً مِنْ كَلْبٍ يُقَالُ لَهَا أُمُّ بَكْرٍ فَلَمَّا هَاجَرَ أَبُو بَكْرٍ طَلَّقَهَا فَتَزَوَّجَهَا

3 To je bilo prije negoli je propisan hidžab i pokrivanje. On je, osim toga, bio malodoban, a i Aiša, radijallahu anha.

4 Misli se na bradu.

5 Tekst ovog hadisa ponavlja se u hadisu br. 3920.

6 Misli se na bradu.

pa se njome oženio njezin amidžić, pjesnik[1] koji je u elegiji opjevao idolopoklonike Kurejša[2]:

‘Ko je u jami, jami Bedra
od vlasnika činija od drveta šiza
ukrašenih mesom devljih grba?
Ko su u jami, jami Bedra,
od vlasnika pjevaljki i pokajnika uvaženih?
Poželi nam spas, o Umm-Bekr,
a da li ima spasa meni bez moga naroda?
Poslanik nam kaže da ćemo oživjeti,
A kakav život ima noćna sovuljaga?!’”[3]

ابْنُ عَمِّهَا هَذَا الشَّاعِرُ الَّذِي قَالَ هَذِهِ الْقَصِيدَةَ
رَثَى كُفَّارَ قُرَيْشٍ وَمَاذَا بِالْقَلِيبِ قَلِيبِ بَدْرٍ مِنَ
الشِّيزَى تُزَيَّنُ بِالسَّنَامِ وَمَاذَا بِالْقَلِيبِ قَلِيبِ بَدْرٍ
مِنَ الْقَيْنَاتِ وَالشَّرْبِ الْكِرَامِ تُحَيِّينَا السَّلاَمَةَ
أُمُّ بَكْرٍ وَهَلْ لِي بَعْدَ قَوْمِي مِنْ سَلاَمِ يُحَدِّثُنَا الرَّسُولُ
بِأَنْ سَنَحْيَا وَكَيْفَ حَيَاةُ أَصْدَاءٍ وَهَامِ .

3922. PRIČAO NAM JE Musa b. Isma‘il, a njemu Hemmam, prenoseći od Sabita, on od Enesa, a ovaj od Ebu-Bekra, radijallahu anhu, da je kazivao: “Dok sam s Vjerovjesnikom, sallallahu alejhi ve sellem, bio u pećini, podigao sam pogled i ugledao stopala ljudi, te rekoh: ‘Ako ko spusti pogled, vidjet će nas!’
‘Šuti, Ebu-Bekre’, reče on, ‘s (nama) dvojicom je Allah treći!’”

٣٩٢٢. حَدَّثَنَا مُوسَى بْنُ إِسْمَاعِيلَ حَدَّثَنَا هَمَّامٌ
عَنْ ثَابِتٍ عَنْ أَنَسٍ عَنْ أَبِي بَكْرٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهم
قَالَ كُنْتُ مَعَ النَّبِيِّ ﷺ فِي الْغَارِ فَرَفَعْتُ رَأْسِي
فَإِذَا أَنَا بِأَقْدَامِ الْقَوْمِ فَقُلْتُ يَا نَبِيَّ اللهِ لَوْ أَنَّ
بَعْضَهُمْ طَأْطَأَ بَصَرَهُ رَآنَا قَالَ اسْكُتْ يَا أَبَا بَكْرٍ
اثْنَانِ اللهُ ثَالِثُهُمَا .

1 Bio je to Ebu-Bekr Šidad b. Esved. Za njega se smatra da je napisao mnogo pjesama prije nego što je primio islam.

2 Opjevao je idolopoklonike koji su poginuli u borbi protiv muslimana na Bedru, nakon čega ih je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, pobacao u bezdan. Bilježe se predanja u kojima se navodi da je Aiša, radijallahu anha, proklela one koji su ove stihove pripisivali njenom ocu Ebu-Bekr Siddiku, koji je bio oženjen spomenutom Umm-Bekr.

3 Većina učenjaka zadnje dvije riječi *es-sada* i *el-hamme* shvata u značenju mužjaka sove. Neki ovu zadnju riječ (el-hamme) tumače kao lobanju mrtvaca. Naime, Arapi su prije islama smatrai da duša mrtvaca koji nije osvećen postane sova koja kriči na njegovom grobu i viče:” Napojite me, napojite me krvlju moga ubice!” Ako se osveta desi, ona odleti. Neki, pak, kažu da su Arapi smatrali da kosti, ili duša mrtvaca, postanu sova koju oni nazivaju *es-sada*. Drugi smatraju da je *es-sada* ptica koja leti noću, a *el-hamme* je lobanja iz koje izađe ta ptica. Pjesnik ovim stihovima oplakuje poginule na Bedru i negira proživljenje pitajući se kako čovjek iz kojeg postane ptica može ponovo biti proživljen. (prim. rec.)

3923. PRIČAO NAM JE Ali b. Abdullah, njemu Velid b. Muslim, a ovom Evza'i...; a Muhammed b. Jusuf veli da im je pričao Evza'i, njemu Zuhri, ovom Ata b. Jezid Lejsi, a ovom Ebu-Seid, radijallahu anhu, kazavši:
"Došao je neki Arap Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, i upitao ga o Hidžri, pa mu je on rekao: 'Teško tebi, Hidžra ima težinu! Imaš li ti deva?'
'Imam!', odgovorio je. 'A daješ li na njih zekat?', upitao je (Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem).
'Dajem!', odgovorio je ovaj.
'A da li se njima koristiš?', upitao ga je.
'Da!', odgovorio je on.
'Pa ih muzeš na dan kada se poje?', pitao je dalje (Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem).
'Da!', odgovori ovaj. Tada mu on reče:
'Radi, makar iza morâ,[4] Allah ti neće okrnjiti od tvoga rada!'"

٣٩٢٣. حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ عَبْدِاللهِ حَدَّثَنَا الْوَلِيدُ بْنُ مُسْلِمٍ حَدَّثَنَا الأَوْزَاعِيُّ وَقَالَ مُحَمَّدُ بْنُ يُوسُفَ حَدَّثَنَا الأَوْزَاعِيُّ حَدَّثَنَا الزُّهْرِيُّ قَالَ حَدَّثَنِي عَطَاءُ بْنُ يَزِيدَ اللَّيْثِيُّ قَالَ حَدَّثَنِي أَبُو سَعِيدٍ رَضِي اللهُ عَنْهُ قَالَ جَاءَ أَعْرَابِيٌّ إِلَى النَّبِيِّ ﷺ فَسَأَلَهُ عَنِ الْهِجْرَةِ فَقَالَ وَيْحَكَ إِنَّ الْهِجْرَةَ شَأْنُهَا شَدِيدٌ فَهَلْ لَكَ مِنْ إِبِلٍ قَالَ نَعَمْ قَالَ فَتُعْطِي صَدَقَتَهَا قَالَ نَعَمْ قَالَ فَهَلْ تَمْنَحُ مِنْهَا قَالَ نَعَمْ قَالَ فَتَحْلُبُهَا يَوْمَ وُرُودِهَا قَالَ نَعَمْ قَالَ فَاعْمَلْ مِنْ وَرَاءِ الْبِحَارِ فَإِنَّ اللهَ لَنْ يَتِرَكَ مِنْ عَمَلِكَ شَيْئًا .

O DOLASKU VJEROVJESNIKA, SALLALLAHU ALEJHI VE SELLEM, I NJEGOVIH DRUGOVA U MEDINU

باب مقدم النبي ﷺ وأصحابه المدينة

3924. PRIČAO NAM JE Ebul-Velid, njemu Šu'ba, rekavši da ga je obavijestio Ebu-Ishak, da je čuo Beraa, radijallahu anhu, da je kazivao:
"Prvi koji su nam došli bili su Mus'ab b. Umejr i Ibn-Umm-Mektum, a iza njih su došli Ammar b. Jasir i Bilal, radijallahu anhu."

٣٩٢٤. حَدَّثَنَا أَبُو الْوَلِيدِ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ قَالَ أَنْبَأَنَا أَبُو إِسْحَاقَ سَمِعَ الْبَرَاءَ رَضِي اللهُ عَنْهُ قَالَ أَوَّلُ مَنْ قَدِمَ عَلَيْنَا مُصْعَبُ بْنُ عُمَيْرٍ وَابْنُ أُمِّ مَكْتُومٍ ثُمَّ قَدِمَ عَلَيْنَا عَمَّارُ بْنُ يَاسِرٍ وَبِلاَلٌ رَضِي اللهُ عَنْهُ .

3925. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Beššar, njemu Gunder, a ovom Šu'ba, prenoseći od Ebu-Ishaka, koji kaže da je čuo Beraa b. Aziba, radijallahu anhu, da je kazivao:
"Prvi koji su nam došli bili su Mus'ab b. Umejr i Ibn-Umm-Mektum. Oni su ljude poučavali Kur'anu. Potom su došli Bilal, Sa'd i Ammar b. Jasir. Onda je došao Omer b. Hattab s dvadesetericom

٣٩٢٥. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ بَشَّارٍ حَدَّثَنَا غُنْدَرٌ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ عَنْ أَبِي إِسْحَاقَ قَالَ سَمِعْتُ الْبَرَاءَ بْنَ عَازِبٍ رَضِي اللهُ عَنْهُمَا قَالَ أَوَّلُ مَنْ قَدِمَ عَلَيْنَا مُصْعَبُ بْنُ عُمَيْرٍ وَابْنُ أُمِّ مَكْتُومٍ وَكَانَا يُقْرِئَانِ النَّاسَ فَقَدِمَ بِلاَلٌ وَسَعْدٌ وَعَمَّارُ بْنُ يَاسِرٍ

4 Ne misli se doslovno na mora, nego se misli na najudaljenije krajeve države. Dakle, treba raditi, pa makar čovjek živio u najzabačenijim krajevima. (prim. rec.)

Vjerovjesnikovih, sallallahu alejhi ve sellem, drugova. Iza toga je došao Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem. Nisam vidio da su se stanovnici Medine ičemu toliko obradovali kao dolasku[1] Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem Čak su i robinje rekle: 'Došao je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem!' A nije došao dok nisam proučio[2] suru El-A'la (*Sebbihisme Rabbikel-A'la*), zajedno s *Mufessal*[3] surama."

ثُمَّ قَدِمَ عُمَرُ بْنُ الْخَطَّابِ فِي عِشْرِينَ مِنْ أَصْحَابِ النَّبِيِّ ﷺ ثُمَّ قَدِمَ النَّبِيُّ ﷺ فَمَا رَأَيْتُ أَهْلَ الْمَدِينَةِ فَرِحُوا بِشَيْءٍ فَرَحَهُمْ بِرَسُولِ اللهِ ﷺ حَتَّى جَعَلَ الإِمَاءُ يَقُلْنَ قَدِمَ رَسُولُ اللهِ ﷺ فَمَا قَدِمَ حَتَّى قَرَأْتُ سَبِّحِ اسْمَ رَبِّكَ الأَعْلَى فِي سُوَرٍ مِنَ الْمُفَصَّلِ .

3926. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Jusuf, da ga je obavijestio Malik, prenoseći od Hišama b. Urve, on od svoga oca, a ovaj od Aiše, radijallahu anha, da je kazivala:

"Kada je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, došao u Medinu, razboljeli su se Ebu-Bekr i Bilal. Ušla sam kod njih i upitala: 'Kako se osjećaš, babuka? Bilale, kako si ti?' Ebu-Bekr bi, kada ga obuzme vrućica, govorio: 'Svakoga čovjeka pogodi smrt u njegovoj porodici, a ona mu je bliža od kaiša sandale!', dok bi Bilal u trenutku kada ga popusti groznica podižući glas kroz suze govorio: 'Da mi je zanoćiti u dolini Mekke, a oko mene mirisna žukva i trava! Oh, da li ću ikada doći do vode Midženneta[4] i da li će mi se ukazati Šama i Tufejla?'[5]

"Otišla sam", pripovijeda dalje Aiša, "Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, i ispričala mu to, pa je on zamolio: 'Gospodaru, učini da nam Medina bude draga kao što nam je draga Mekka, ili još više! Učini je zdravom, blagoslovi njezin sa' i njezin mudd i odnesi iz nje groznicu[6] u Džuhfu![7]'"

٣٩٢٦. حَدَّثَنَا عَبْدُاللهِ بْنُ يُوسُفَ أَخْبَرَنَا مَالِكٌ عَنْ هِشَامِ بْنِ عُرْوَةَ عَنْ أَبِيهِ عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهَا أَنَّهَا قَالَتْ لَمَّا قَدِمَ رَسُولُ اللهِ ﷺ الْمَدِينَةَ وُعِكَ أَبُو بَكْرٍ وَبِلاَلٌ قَالَتْ فَدَخَلْتُ عَلَيْهِمَا فَقُلْتُ يَا أَبَتِ كَيْفَ تَجِدُكَ وَيَا بِلاَلُ كَيْفَ تَجِدُكَ قَالَتْ فَكَانَ أَبُو بَكْرٍ إِذَا أَخَذَتْهُ الْحُمَّى يَقُولُ كُلُّ امْرِئٍ مُصَبَّحٌ فِي أَهْلِهِ وَالْمَوْتُ أَدْنَى مِنْ شِرَاكِ نَعْلِهِ وَكَانَ بِلاَلٌ إِذَا أَقْلَعَ عَنْهُ الْحُمَّى يَرْفَعُ عَقِيرَتَهُ وَيَقُولُ أَلاَ لَيْتَ شِعْرِي هَلْ أَبِيتَنَّ لَيْلَةً بِوَادٍ وَحَوْلِي إِذْخِرٌ وَجَلِيلُ وَهَلْ أَرِدَنْ يَوْمًا مِيَاهَ مَجَنَّةٍ وَهَلْ يَبْدُوَنْ لِي شَامَةٌ وَطَفِيلُ قَالَتْ عَائِشَةُ فَجِئْتُ رَسُولَ اللهِ ﷺ فَأَخْبَرْتُهُ فَقَالَ اللَّهُمَّ حَبِّبْ إِلَيْنَا الْمَدِينَةَ كَحُبِّنَا مَكَّةَ أَوْ أَشَدَّ وَصَحِّحْهَا وَبَارِكْ لَنَا فِي صَاعِهَا وَمُدِّهَا وَانْقُلْ حُمَّاهَا فَاجْعَلْهَا بِالْجُحْفَةِ .

1 U jednom prekinutom predanju navodi se da su djeca pjevala poznatu kasidu: "Tale'al-bedru 'alejna..." (Puni mjesec nas obasja...), ali izgleda da je to bilo nakon Poslanikova, sallallahu alejhi ve sellem, povratka iz Bitke na Tebuku, a ne prilikom njegova doseljenja u Medinu.

2 U drugom se predanju kaže: "... dok nisam naučio..."

3 To su sure iz posljednje sedmine Kur'ana počevši od sure El-Hudžurat. (prim. rec.)

4 To je mjesto nekoliko milja udaljeno od Mekke gdje je bila pijaca.

5 To su dva brda u blizini Mekke. Hitabi, međutim, kaže: "Mislio sam da su to dva brda dok nisam posigurno saznao da su to dva bunara."

6 Iz ranijeg smo predanja vidjeli da je i Aiša bila dobila groznicu.

7 Džuhfa je danas mikat za hadžije koji dolaze iz pravca Egipta, a u ono vrijeme tu su živjeli jevreji. (prim. rec.)

3927. PRIČAO MI JE Abdullah b. Muhammed, a njemu Hišam, da ga je obavijestio Ma'mer, prenoseći od Zuhrija, kojem je pričao Urve, da ga je obavijestio Ubejdullah b. Adijj kazavši:
"Ušao sam Osmanu..."
Bišr b. Šu'ajb veli da mu je pričao otac, prenoseći od Zuhrija, da mu je pričao Urve b. Zubejr, kako ga je obavijestio Ubejdullah b. Adijj b. Hijara kazavši:
"Ušao sam Osmanu, pa je on izgovorio šehadet, a onda rekao: 'A poslije... Doista je Allah poslao Muhammeda, sallallahu alejhi ve sellem, s istinom, a ja sam bio jedan od onih koji su se odazvali Allahu i Njegovom Poslaniku, i povjerovao sam u ono s čime je poslan Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem Nakon toga sam se dva puta iseljavao (iz Mekke), bio Poslanikov, sallallahu alejhi ve sellem, zet i jedan od onih koji su mu dali prisegu. Allaha mi, nisam prema njemu nepokornost iskazao niti sam ga i u čemu prevario sve dok ga Allah nije uzeo Sebi!'"
Ishak Kelbi slijedi Šu'ajba u predanju prenoseći isti slučaj od Zuhrija.

٣٩٢٧. حَدَّثَنِي عَبْدُاللهِ بْنُ مُحَمَّدٍ حَدَّثَنَا هِشَامٌ أَخْبَرَنَا مَعْمَرٌ عَنِ الزُّهْرِيِّ حَدَّثَنِي عُرْوَةُ بْنُ الزُّبَيْرِ أَنَّ عُبَيْدَاللهِ بْنَ عَدِيِّ بْنِ الْخِيَارِ أَخْبَرَهُ دَخَلْتُ عَلَى عُثْمَانَ وَقَالَ بِشْرُ بْنُ شُعَيْبٍ حَدَّثَنِي أَبِي عَنِ الزُّهْرِيِّ حَدَّثَنِي عُرْوَةُ بْنُ الزُّبَيْرِ أَنَّ عُبَيْدَاللهِ بْنَ عَدِيِّ بْنِ خِيَارٍ أَخْبَرَهُ قَالَ دَخَلْتُ عَلَى عُثْمَانَ فَتَشَهَّدَ ثُمَّ قَالَ أَمَّا بَعْدُ فَإِنَّ اللهَ بَعَثَ مُحَمَّدًا ﷺ بِالْحَقِّ وَكُنْتُ مِمَّنِ اسْتَجَابَ لِلَّهِ وَلِرَسُولِهِ وَآمَنَ بِمَا بُعِثَ بِهِ مُحَمَّدٌ ﷺ ثُمَّ هَاجَرْتُ هِجْرَتَيْنِ وَنِلْتُ صِهْرَ رَسُولِ اللهِ ﷺ وَبَايَعْتُهُ فَوَاللهِ مَا عَصَيْتُهُ وَلَا غَشَشْتُهُ حَتَّى تَوَفَّاهُ اللهُ تَابَعَهُ إِسْحَاقُ الْكَلْبِيُّ حَدَّثَنِي الزُّهْرِيُّ مِثْلَهُ.

3928. PRIČAO NAM JE Jahja b. Sulejman, njemu Ibn-Vehb, a ovom Malik...; a OBAVIJESTIO ME JE i Junus, prenoseći od Ibn-Šihaba, kojeg je obavijestio Ubejdullah b. Abdullah, da ga je Ibn-Abbas obavijestio kako se Abdur-Rahman b. Avf vratio svojoj porodici na Mini za vrijeme posljednjeg hadždža što ga je učinio Omer, "pa me je kaže Ibn-Abbas - "pronašao i kazao mi: 'Rekao sam: 'Vladaru pravovjernih, na hadždžu se okuplja svjetina i rulja; mislim da bi to trebao odložiti dok ne dođeš u Medinu, mjesto Iseljenja (Hidžre), sunneta i spasa, i dođeš poznavaocima prava, narodnim prvacima i pametnim ljudima!'
'To je prvo što ću učiniti kad se vratim u Medinu!', reče Omer.'"

٣٩٢٨. حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ سُلَيْمَانَ حَدَّثَنِي ابْنُ وَهْبٍ حَدَّثَنَا مَالِكٌ وَأَخْبَرَنِي يُونُسُ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ قَالَ أَخْبَرَنِي عُبَيْدُاللهِ بْنُ عَبْدِاللهِ أَنَّ عَبْدَاللهِ ابْنَ عَبَّاسٍ أَخْبَرَهُ أَنَّ عَبْدَالرَّحْمَنِ بْنَ عَوْفٍ رَجَعَ إِلَى أَهْلِهِ وَهُوَ بِمِنًى فِي آخِرِ حَجَّةٍ حَجَّهَا عُمَرُ فَوَجَدَنِي فَقَالَ عَبْدُالرَّحْمَنِ فَقُلْتُ يَا أَمِيرَ الْمُؤْمِنِينَ إِنَّ الْمَوْسِمَ يَجْمَعُ رَعَاعَ النَّاسِ وَغَوْغَاءَهُمْ وَإِنِّي أَرَى أَنْ تُمْهِلَ حَتَّى تَقْدَمَ الْمَدِينَةَ فَإِنَّهَا دَارُ الْهِجْرَةِ وَالسُّنَّةِ وَالسَّلَامَةِ وَتَخْلُصَ لِأَهْلِ الْفِقْهِ وَأَشْرَافِ النَّاسِ وَذَوِي رَأْيِهِمْ قَالَ عُمَرُ لَأَقُومَنَّ فِي أَوَّلِ مَقَامٍ أَقُومُهُ بِالْمَدِينَةِ.

3929. PRIČAO NAM JE Musa b. Isma'il, njemu Ibrahim b. Sa'd, da ga je obavijestio Ibn-Šihab, prenoseći od Haridže b. Zejda b. Sabita kojeg je obavijestila Umm-Ala', jedna od žena koja je dala prisegu Allahovom Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, kazivala je kako je Usman b. Maz'un, kada su kockom određivali ensarijske kuće za iseljenike (muhadžire), dopao njima.
"Usman se", kazuje Umm-Ala', "požalio na bolest, pa sam ga njegovala dok nije umro. Stavili smo ga u njegovu odjeću. Onda nam je došao Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, a ja rekoh: 'Neka je na tebe Allahova milost, Ebu-Saibe! Svjedočim da te je Allah već počastio!'
'Po čemu znaš da ga je Allah već počastio?', upitao je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem.
'Allahov Poslaniče – otkupila bih te i majkom i ocem! – ne znam, pa koga...!',[1] odgovorila sam.
'Što se njega tiče', reče on, 'Allaha mi, njemu je došao jekin,[2] i, Allaha mi, ja mu želim svako dobro! Ali ja, tako mi Allaha, iako sam Allahov poslanik, ne znam šta će biti sa mnom!' Poslije toga, Allaha mi, nisam više nikog pohvalila. To me je", pripovijeda ona dalje, "rastužilo. Zaspala sam i u snu vidjela Osmanov izvor kako teče, pa sam otišla Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, i ispričala mu.
'To su njegova djela!', odgovorio je."

٣٩٢٩. حَدَّثَنَا مُوسَى بْنُ إِسْمَاعِيلَ حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ سَعْدٍ أَخْبَرَنَا ابْنُ شِهَابٍ عَنْ خَارِجَةَ ابْنِ زَيْدِ بْنِ ثَابِتٍ أَنَّ أُمَّ الْعَلَاءِ امْرَأَةً مِنْ نِسَائِهِمْ بَايَعَتِ النَّبِيَّ ﷺ أَخْبَرَتْهُ أَنَّ عُثْمَانَ بْنَ مَظْعُونٍ طَارَ لَهُمْ فِي السُّكْنَى حِينَ اقْتَرَعَتِ الأَنْصَارُ عَلَى سُكْنَى الْمُهَاجِرِينَ قَالَتْ أُمُّ الْعَلَاءِ فَاشْتَكَى عُثْمَانُ عِنْدَنَا فَمَرَّضْتُهُ حَتَّى تُوُفِّيَ وَجَعَلْنَاهُ فِي أَثْوَابِهِ فَدَخَلَ عَلَيْنَا النَّبِيُّ ﷺ فَقُلْتُ رَحْمَةُ اللهِ عَلَيْكَ أَبَا السَّائِبِ شَهَادَتِي عَلَيْكَ لَقَدْ أَكْرَمَكَ اللهُ فَقَالَ النَّبِيُّ ﷺ وَمَا يُدْرِيكِ أَنَّ اللهَ أَكْرَمَهُ قَالَتْ قُلْتُ لَا أَدْرِي بِأَبِي أَنْتَ وَأُمِّي يَا رَسُولَ اللهِ فَمَنْ قَالَ أَمَّا هُوَ فَقَدْ جَاءَهُ وَاللهِ الْيَقِينُ وَاللهِ إِنِّي لَأَرْجُو لَهُ الْخَيْرَ وَمَا أَدْرِي وَاللهِ وَأَنَا رَسُولُ اللهِ مَا يُفْعَلُ بِي قَالَتْ فَوَاللهِ لَا أُزَكِّي أَحَدًا بَعْدَهُ قَالَتْ فَأَحْزَنَنِي ذَلِكَ فَنِمْتُ فَرَأَيْتُ لِعُثْمَانَ بْنِ مَظْعُونٍ عَيْنًا تَجْرِي فَجِئْتُ رَسُولَ اللهِ ﷺ فَأَخْبَرْتُهُ فَقَالَ ذَلِكِ عَمَلُهُ .

3930. PRIČAO NAM JE Ubejdullah b. Seid, a njemu Ebu-Usama, prenoseći od Hišama, on od svoga oca, a ovaj od Aiše, radijallahu anha, da je kazivala: "Dan Bu'asa[3] Allah je darovao Svome Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, kako bi oni (koji su ostali u životu) primili islam. Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, je stigao kada su se oni već bili razjedinili i kada su ubijeni njihovi glavari."

٣٩٣٠. حَدَّثَنَا عُبَيْدُ اللهِ بْنُ سَعِيدٍ حَدَّثَنَا أَبُو أُسَامَةَ عَنْ هِشَامٍ عَنْ أَبِيهِ عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهَا قَالَتْ كَانَ يَوْمُ بُعَاثٍ يَوْمًا قَدَّمَهُ اللهُ عَزَّ وَجَلَّ لِرَسُولِهِ ﷺ فَقَدِمَ رَسُولُ اللهِ ﷺ الْمَدِينَةَ وَقَدِ افْتَرَقَ مَلَؤُهُمْ وَقُتِلَتْ سَرَاتُهُمْ فِي دُخُولِهِمْ فِي الإِسْلَامِ .

1 Tj., pa koga će Allah počastiti ako neće njega s obzirom na njegov iman i dobročinstvo.

2 Tj., smrt.

3 Ovo je protumačeno u poglavlju o vrlinama ensarija.

3931. PRIČAO MI JE Muhammed b. Musenna, njemu Gunder, a ovom Šu'ba, prenoseći od Hišama, on od svoga oca, a on od Aiše da je kod nje ušao Ebu-Bekr, dok je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, bio s njom, na Ramazanski (ili Kurbanski) bajram, a kod nje su (u to vrijeme) dvije robinje pjevale pjesme što su ih ensarije međusobno recitirali jedni protiv drugih na dan Bu'asa.
"Šejtanska frula!", rekao je Ebu-Bekr.
"Ostavi ih Ebu-Bekre!", reče Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, dodavši: "Svaki narod ima svoj blagdan, a naš blagdan je ovaj dan!"

٣٩٣١. حَدَّثَنِي مُحَمَّدُ بْنُ الْمُثَنَّى حَدَّثَنَا غُنْدَرٌ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ عَنْ هِشَامٍ عَنْ أَبِيهِ عَنْ عَائِشَةَ أَنَّ أَبَا بَكْرٍ دَخَلَ عَلَيْهَا وَالنَّبِيُّ ﷺ عِنْدَهَا يَوْمَ فِطْرٍ أَوْ أَضْحًى وَعِنْدَهَا قَيْنَتَانِ تُغَنِّيَانِ بِمَا تَقَاذَفَتِ الأَنْصَارُ يَوْمَ بُعَاثٍ فَقَالَ أَبُو بَكْرٍ مِزْمَارُ الشَّيْطَانِ مَرَّتَيْنِ فَقَالَ النَّبِيُّ ﷺ دَعْهُمَا يَا أَبَا بَكْرٍ إِنَّ لِكُلِّ قَوْمٍ عِيدًا وَإِنَّ عِيدَنَا هَذَا الْيَوْمُ.

3932. PRIČAO NAM JE Musedded, a njemu Abdul-Varis...; a PRIČAO NAM JE i Ishak b. Mensur, da ga je obavijestio Abdus-Samed, kako je čuo svoga oca da mu je pričao Ebu-Tejjah Jezid b. Humejd Dab'ijj, kako je Enes b. Malik, radijallahu anhu, kazivao:
"Kada je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, došao u Medinu, nastanio se u gornji dio grada, u četvrt u kojoj su bili potomci Amr b. Avfa. Tu je proveo četrnaest noći, a onda je poslao po članove Benu-Nedždžara, koji su došli isukanih sablji. I kao da sad gledam: Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, na svojoj jahalici, Ebu-Bekr za njim, a oni iz Nedždžara oko njega – sve dok nije sjahao u Ebu-Ejjubovom dvorištu.
Klanjao je ondje gdje bi ga zatekao namaz, pa i u ovčijim torovima.[4] Onda je naredio da se sagradi mesdžid. Poslao je po one iz Nedždžara, i oni su došli. Tada on reče: 'O vi iz Nedždžara, recite mi cijenu ove bašče!'[5]

٣٩٣٢. حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ حَدَّثَنَا عَبْدُالْوَارِثِ ح و حَدَّثَنَا إِسْحَاقُ بْنُ مَنْصُورٍ أَخْبَرَنَا عَبْدُالصَّمَدِ قَالَ سَمِعْتُ أَبِي يُحَدِّثُ حَدَّثَنَا أَبُو التَّيَّاحِ يَزِيدُ بْنُ حُمَيْدٍ الضُّبَعِيُّ قَالَ حَدَّثَنِي أَنَسُ بْنُ مَالِكٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ لَمَّا قَدِمَ رَسُولُ اللهِ ﷺ الْمَدِينَةَ نَزَلَ فِي عُلْوِ الْمَدِينَةِ فِي حَيٍّ يُقَالُ لَهُمْ بَنُو عَمْرِو ابْنِ عَوْفٍ قَالَ فَأَقَامَ فِيهِمْ أَرْبَعَ عَشْرَةَ لَيْلَةً ثُمَّ أَرْسَلَ إِلَى مَلَإِ بَنِي النَّجَّارِ قَالَ فَجَاءُوا مُتَقَلِّدِي سُيُوفِهِمْ قَالَ وَكَأَنِّي أَنْظُرُ إِلَى رَسُولِ اللهِ ﷺ عَلَى رَاحِلَتِهِ وَأَبُو بَكْرٍ رِدْفُهُ وَمَلَأُ بَنِي النَّجَّارِ حَوْلَهُ حَتَّى أَلْقَى بِفِنَاءِ أَبِي أَيُّوبَ قَالَ فَكَانَ يُصَلِّي حَيْثُ أَدْرَكَتْهُ الصَّلاَةُ وَيُصَلِّي فِي مَرَابِضِ الْغَنَمِ قَالَ ثُمَّ إِنَّهُ أَمَرَ بِبِنَاءِ الْمَسْجِدِ فَأَرْسَلَ إِلَى مَلَإِ بَنِي النَّجَّارِ فَجَاءُوا فَقَالَ يَا بَنِي النَّجَّارِ

---

4 On nije klanjao na nečistim mjestima. U tim *mirbedima* (torovima, gumnima, mjestima za sušenje datula) bilo je mjesta za džematsko klanjanje.

5 U ranijem se predanju navodi da je to bio *mirbed*. Bila je to bašča u kojoj se nalazio i *mirbed*. Izgleda da je ona najprije bila *hait* (zidom ograđen prostor), ali se on vremenom porušio i postao razvalina i tor za koji je Ebu-Bekr umjesto Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, platio deset zlatnika.

'Ne, tako nam Allaha', rekoše oni, 'ne tražimo nadoknadu za to, osim od Allaha!'
"Bilo je", kazuje (Enes) dalje, "ovako kako ću vam ja reći: tu su bili idolopoklonički grobovi; bila je to razvalina, a tu je bilo i palmi. Allahov Poslanik je, sallallahu alejhi ve sellem, naredio, te su grobovi preneseni, razvalina poravnata, a palme posječene. Prema džamijskoj kibli očišćeno je mjesto (izvaljenih) palmi, a dovratke su napravili od kamena. Prenosili su tu stijenu, dok je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, bio s njima, recitirajući: 'Gospodaru naš, nema dobra bez ahiretskoga, pa pomozi ensarijama i muhadžirima!'"

ثَامِنُونِي حَائِطَكُمْ هَذَا فَقَالُوا لاَ وَاللهِ لاَ نَطْلُبُ ثَمَنَهُ إِلاَّ إِلَى اللهِ قَالَ فَكَانَ فِيهِ مَا أَقُولُ لَكُمْ كَانَتْ فِيهِ قُبُورُ الْمُشْرِكِينَ وَكَانَتْ فِيهِ خِرَبٌ وَكَانَ فِيهِ نَخْلٌ فَأَمَرَ رَسُولُ اللهِ ﷺ بِقُبُورِ الْمُشْرِكِينَ فَنُبِشَتْ وَبِالْخِرَبِ فَسُوِّيَتْ وَبِالنَّخْلِ فَقُطِعَ قَالَ فَصَفُّوا النَّخْلَ قِبْلَةَ الْمَسْجِدِ قَالَ وَجَعَلُوا عِضَادَتَيْهِ حِجَارَةً قَالَ قَالَ جَعَلُوا يَنْقُلُونَ ذَاكَ الصَّخْرَ وَهُمْ يَرْتَجِزُونَ وَرَسُولُ اللهِ ﷺ مَعَهُمْ يَقُولُونَ اللَّهُمَّ إِنَّهُ لاَ خَيْرَ إِلاَّ خَيْرُ الآخِرَهْ فَانْصُرِ الأَنْصَارَ وَالْمُهَاجِرَهْ .

O BORAVKU ISELJENIKA (MUHADŽIRA) U MEKKI NAKON OBAVLJENOG HADŽDŽA

بَاب إِقَامَةِ الْمُهَاجِرِ بِمَكَّةَ بَعْدَ قَضَاءِ نُسُكِهِ

3933. PRIČAO MI JE Ibrahim b. Hamza, a njemu Hatim, prenoseći od Abdur-Rahmana b. Humejda Zuhrija da je čuo Omera b. Abdul-Aziza kako je upitao Saiba, Nemirovog sestrića: "Šta si čuo o stanovanju u Mekki?", pa je on odgovorio: "Čuo sam Alaa b. Hadremija[1] kad je kazivao da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: 'Tri (dana) nakon povratka[2].'"

٣٩٣٣. حَدَّثَنِي إِبْرَاهِيمُ بْنُ حَمْزَةَ حَدَّثَنَا حَاتِمٌ عَنْ عَبْدِالرَّحْمَنِ بْنِ حُمَيْدٍ الزُّهْرِيِّ قَالَ سَمِعْتُ عُمَرَ بْنَ عَبْدِالْعَزِيزِ يَسْأَلُ السَّائِبَ ابْنَ أُخْتِ النَّمِرِ مَا سَمِعْتَ فِي سُكْنَى مَكَّةَ قَالَ سَمِعْتُ الْعَلاَءَ بْنَ الْحَضْرَمِيِّ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ ثَلاَثٌ لِلْمُهَاجِرِ بَعْدَ الصَّدَرِ .

1 Bio je jedan od velikih Poslanikovih, sallallahu alejhi ve sellem, drugova. Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, postavio ga je za namjesnika u Bahrejnu. Bio je od onih kome se uslišava dova. Umro je u vrijeme halife Omera. Buhari od njega bilježi samo ovaj hadis.

2 Tj. nakon povratka s Mine. Hadis se odnosi na boravak u Mekki, koji nije bio dopušten onima koji su se iselili u Medinu prije osvojenja Mekke. Bilo je, međutim, dopušteno onima koji su išli na hadždž i umru da borave u njoj tri dana nakon obavljenih obreda, a onda da ponovo idu u Medinu kao podrška Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem.

O POVIJESTI I TOME OTKAD SU POČELI RAČUNATI VRIJEME

باب التَّاريخ مِنْ أيْنَ أرَّخُوا التَّاريخ

3934. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Meslema, a njemu Abdul-Aziz, prenoseći od svoga oca, a on od Sehl b. Sa'da da je kazivao:
"Nisu računali (vrijeme) od početka Vjerovjesnikovog, sallallahu alejhi ve sellem, poslanstva niti od njegove smrti; računali su od njegovog dolaska u Medinu."[3]

٣٩٣٤. حَدَّثَنَا عَبْدُاللهِ بْنُ مَسْلَمَةَ حَدَّثَنَا عَبْدُالْعَزِيزِ عَنْ أَبِيهِ عَنْ سَهْلِ بْنِ سَعْدٍ قَالَ مَا عَدُّوا مِنْ مَبْعَثِ النَّبِيِّ ﷺ وَلاَ مِنْ وَفَاتِهِ مَا عَدُّوا إِلاَّ مِنْ مَقْدَمِهِ الْمَدِينَةَ .

3935. PRIČAO NAM JE Museddeđ, njemu Jezid b. Zurej', a ovom Ma'mer, prenoseći od Zuhrija, on od Urve, a ovaj od Aiše, radijallahu anha, da je kazivala:
"Bila su propisana dva rekata namaza. Nakon toga Vjerovjesnik se, sallallahu alejhi ve sellem, iselio (u Medinu), pa su propisana četiri rekata, ali je putnički namaz ostao u prvom obliku."[4]
S ovim lancem prenosilaca Jezida u predanju slijedi Abdur-Rezzak, prenoseći od Ma'mera.

٣٩٣٥. حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ حَدَّثَنَا يَزِيدُ بْنُ زُرَيْعٍ حَدَّثَنَا مَعْمَرٌ عَنِ الزُّهْرِيِّ عَنْ عُرْوَةَ عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهَا قَالَتْ فُرِضَتِ الصَّلاَةُ رَكْعَتَيْنِ ثُمَّ هَاجَرَ النَّبِيُّ ﷺ فَفُرِضَتْ أَرْبَعًا وَتُرِكَتْ صَلاَةُ السَّفَرِ عَلَى الأُولَى تَابَعَهُ عَبْدُالرَّزَّاقِ عَنْ مَعْمَرٍ .

3 Četiri su događaja za koja je postojalo slaganje da bi se od datuma njihova događanja moglo računati vrijeme, i to: Poslanikovo, sallallahu alejhi ve sellem, rođenje, početak objave, iseljenje u Medinu (Hidžra) i Poslanikova, sallallahu alejhi ve sellem, smrt.
"Ebu-Nu'ajm Fadl bilježi da je "Ebu-Musa pisao Omeru: 'Od tebe nam dolaze pisani dokumenti koji nisu obilježeni datumom.' Tada je Omer sakupio ljude, pa su neki rekli: 'Započni s početkom objave!', a drugi su rekli: 'Započni s Hidžrom!' Omer je kazao: 'Hidžra je rastavila istinu od neistine; započet ćemo s tim datumom!' Bilo je to sedamnaeste godine po Hidžri. Nakon što su se složili, rekli su: 'Neka početak bude mjesec ramazan!', ali se Omer usprotivio rekavši: 'Neka bude muharrem, jer je to mjesec povratka s hadža!' S tim su se svi složili."

4 Dakle, putnički je namaz ostao dva rekata, te stoga, kada se putuje, nije obavezno klanjati više od ta dva ranije propisana rekata. Kao da se iz ovog hadisa da naslutiti kako je dopušteno klanjati na putu puni namaz, ali ga je bolje skratiti na dva rekata.

O RIJEČIMA VJEROVJESNIKOVIM, SALLALLAHU ALEJHI VE SELLEM: "GOSPODARU, UPOTPUNI HIDŽRU MOJIM DRUGOVIMA!", TE NJEGOVOM SAŽALIJEVANJU ONOGA KOJI UMRE U MEKKI

باب قَوْلِ النَّبِيِّ ﷺ اللَّهُمَّ أَمْضِ لأَصْحَابِي هِجْرَتَهُمْ وَمَرْثِيَتِهِ لِمَنْ مَاتَ بِمَكَّةَ

3936. PRIČAO NAM JE Jahja b. Kaze'a, a njemu Ibrahim, prenoseći od Zuhrija, on od Amira b. Sa'da b. Malika, a ovaj od svoga oca da je kazivao:
"U godini Oprosnog hadždža posjetio me je za vrijeme bolesti od koje nema ozdravljenja Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem.
'Allahov Poslaniče', rekao sam, 'vidiš kakva me je bolest pogodila! Imućan sam, a nemam nasljednika osim jedne kćeri, pa hoću li podijeliti dvije trećine imetka?'
'Ne!', reče on.
'A da podijelim polovicu?', upitao sam.
'Trećinu, Sa'de', reče on, 'a i trećina je mnogo! Da ostaviš nasljednike bogate, bolje ti je nego da ih ostaviš nekome na teret, pa da prose od ljudi! (Ahmed b. Junus prenosi od Ibrahima: 'Da ostaviš potomke...') Ti nećeš biti onaj koji dijeli milostinju iz želje za licem Allahovim, a da te Allah zbog toga ne zaštiti, pa čak i za zalogaj koji staviš u usta svoje žene!'
'Allahov Poslaniče', rekoh, 'da li da ostanem poslije svojih drugova?'
'Nećeš ostati', reče on, 'radeći neki posao želeći time lice Allahovo, jedino da te Allah zbog toga uzdigne i daruje ti visoke stupnjeve. A može biti i da ostaneš, pa da se neki okoriste tobom, a drugima da pričiniš štetu. Gospodaru, produži Hidžru mojim drugovima i ne vraćaj ih odmah!'
Jadan li je Sa'd b. Havla! Allahov se Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, žalostio što on umire u Mekki."
Ahmed b. Junus i Musa prenose od Ibrahima: "Da ostaviš nasljednike..."

٣٩٣٦. حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ قَزَعَةَ حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ عَنِ الزُّهْرِيِّ عَنْ عَامِرِ بْنِ سَعْدِ بْنِ مَالِكٍ عَنْ أَبِيهِ قَالَ عَادَنِي النَّبِيُّ ﷺ عَامَ حَجَّةِ الْوَدَاعِ مِنْ مَرَضٍ أَشْفَيْتُ مِنْهُ عَلَى الْمَوْتِ فَقُلْتُ يَا رَسُولَ اللهِ بَلَغَ بِي مِنَ الْوَجَعِ مَا تَرَى وَأَنَا ذُو مَالٍ وَلاَ يَرِثُنِي إِلاَّ ابْنَةٌ لِي وَاحِدَةٌ أَفَأَتَصَدَّقُ بِثُلُثَيْ مَالِي قَالَ لاَ قَالَ فَأَتَصَدَّقُ بِشَطْرِهِ قَالَ الثُّلُثُ يَا سَعْدُ وَالثُّلُثُ كَثِيرٌ إِنَّكَ أَنْ تَذَرَ ذُرِّيَّتَكَ أَغْنِيَاءَ خَيْرٌ مِنْ أَنْ تَذَرَهُمْ عَالَةً يَتَكَفَّفُونَ النَّاسَ وَلَسْتَ بِنَافِقٍ نَفَقَةً تَبْتَغِي بِهَا وَجْهَ اللهِ إِلاَّ آجَرَكَ اللهُ بِهَا حَتَّى اللُّقْمَةَ تَجْعَلُهَا فِي فِي امْرَأَتِكَ قُلْتُ يَا رَسُولَ اللهِ أُخَلَّفُ بَعْدَ أَصْحَابِي قَالَ إِنَّكَ لَنْ تُخَلَّفَ فَتَعْمَلَ عَمَلاً تَبْتَغِي بِهَا وَجْهَ اللهِ إِلاَّ ازْدَدْتَ بِهِ دَرَجَةً وَرِفْعَةً وَلَعَلَّكَ تُخَلَّفُ حَتَّى يَنْتَفِعَ بِكَ أَقْوَامٌ وَيُضَرَّ بِكَ آخَرُونَ اللَّهُمَّ أَمْضِ لأَصْحَابِي هِجْرَتَهُمْ وَلاَ تَرُدَّهُمْ عَلَى أَعْقَابِهِمْ لَكِنِ الْبَائِسُ سَعْدُ بْنُ خَوْلَةَ يَرْثِي لَهُ رَسُولُ اللهِ ﷺ أَنْ تُوُفِّيَ بِمَكَّةَ وَقَالَ أَحْمَدُ بْنُ يُونُسَ وَمُوسَى عَنْ إِبْرَاهِيمَ أَنْ تَذَرَ وَرَثَتَكَ .

O TOME KAKO JE VJEROVJESNIK, SALLALLAHU ALEJHI VE SELLEM, BRATIMIO SVOJE DRUGOVE[1]

باب كيف آخى النبيُّ ﷺ بين أصحابه

Abdur-Rahman b. Avf veli: "Kad smo došli u Medinu, Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, bratimio me je sa Sa'd b. Rebi'om."
Ebu-Džuhajfa veli: "Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, bratimio je Selmana i Ebud-Derdaa."

وَقَالَ عَبْدُالرَّحْمَنِ بْنُ عَوْفٍ آخَى النَّبِيُّ ﷺ بَيْنِي وَبَيْنَ سَعْدِ بْنِ الرَّبِيعِ لَمَّا قَدِمْنَا الْمَدِينَةَ
وَقَالَ أَبُو جُحَيْفَةَ آخَى النَّبِيُّ ﷺ بَيْنَ سَلْمَانَ وَأَبِي الدَّرْدَاءِ .

3937. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Jusuf, a njemu Sufjan, prenoseći od Humejda, a on od Enesa, radijallahu anhu, da je kazivao:
"Došao je Abdur-Rahman b. Avf u Medinu, pa ga je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, bratimio sa Sa'd b. Rebi'om, ensarijom koji mu je predložio da podijele imetak i žene. Na to je Abdur-Rahman rekao: 'Allah ti blagoslovio imetak i žene, kaži ti meni gdje je pijaca!'
Zaradio je nešto na siru i maslu. Nakon nekoliko dana vidio ga je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, a na odjeći mu (žuta) mrlja od mirisa.
'Šta ima, Abdur-Rahmane?', upitao ga je.
'Oženio sam se ensarijkom, Allahov Poslaniče!', odgovorio je.
'A koliko si potrošio na nju?', upita on.
'Zlata težine pet zlatnika', reče on.
'Priredi veselje makar tako što ćeš zaklati jednu ovcu', reče mu Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem."

٣٩٣٧. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ يُوسُفَ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ عَنْ حُمَيْدٍ عَنْ أَنَسٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ قَدِمَ عَبْدُالرَّحْمَنِ بْنُ عَوْفٍ الْمَدِينَةَ فَآخَى النَّبِيُّ ﷺ بَيْنَهُ وَبَيْنَ سَعْدِ بْنِ الرَّبِيعِ الأَنْصَارِيِّ فَعَرَضَ عَلَيْهِ أَنْ يُنَاصِفَهُ أَهْلَهُ وَمَالَهُ فَقَالَ عَبْدُالرَّحْمَنِ بَارَكَ اللهُ لَكَ فِي أَهْلِكَ وَمَالِكَ دُلَّنِي عَلَى السُّوقِ فَرَبِحَ شَيْئًا مِنْ أَقِطٍ وَسَمْنٍ فَرَآهُ النَّبِيُّ ﷺ بَعْدَ أَيَّامٍ وَعَلَيْهِ وَضَرٌ مِنْ صُفْرَةٍ فَقَالَ النَّبِيُّ ﷺ مَهْيَمْ يَا عَبْدَالرَّحْمَنِ قَالَ يَا رَسُولَ اللهِ تَزَوَّجْتُ امْرَأَةً مِنَ الأَنْصَارِ قَالَ فَمَا سُقْتَ فِيهَا فَقَالَ وَزْنَ نَوَاةٍ مِنْ ذَهَبٍ فَقَالَ النَّبِيُّ ﷺ أَوْلِمْ وَلَوْ بِشَاةٍ .

1 Ibn-Abdul-Berr veli: "Bratimljenje je bilo dva puta: prvi put samo među muhadžirima u Mekki, a drugi put između muhadžira i ensarija. Ovo drugo bratimljenje spominje se u naslovu ovog poglavlja."
Ibn-Sa'd navodi predanje s lancima prenosilaca od Vakidija do grupe tabiina, koji su kazivali: "Nakon što je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, došao u Medinu, bratimio je muhadžire, a onda muhadžire i ensarije. Obavezali su se na međusobno pomaganje, pa su se čak i nasljeđivali. Bilo ih je devedeset, što muhadžira što ensarija. Nakon što je objavljeno: '*Ve ulul-erhami...*', dokinuto je međusobno nasljeđivanje. Poslije je objavljen ajet: 'Muslimani su braća...'"

POGLAVLJE...

باب

3938. PRIČAO MI JE Hamid b. Umer, prenoseći od Bišr b. Mufeddala, kojem je pričao Humejd, a ovom Enes kazavši:

"Abdullah b. Selam čuo je za Vjerovjesnikov, sallallahu alejhi ve sellem, dolazak u Medinu, pa je došao da ga ponešto priupita.

'Pitat ću te', rekao (mu) je, 'o troje koje ne zna niko osim vjerovjesnika: šta je prvi predznak Sudnjeg dana?, koju će prvu hranu jesti stanovnici Dženneta?, i šta čini da dijete biva na oca ili na majku?'

'Džibril me je maločas obavijestio o tome!', odgovorio je on, a Ibn-Selam reče: 'Taj je melek židovski neprijatelj!'

'Što se tiče prvog predznaka Sudnjeg dana', reče (Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem), 'bit će to vatra koja ih tjera s istoka ka zapadu; prva hrana stanovnicima Dženneta bit će odvojeni dio na jetri kita; a što se tiče djeteta: ako muška voda pretekne žensku vodu, dijete biva muško, a ako ženska voda pretekne mušku vodu, dijete biva žensko.'

'Svjedočim da nema drugog (istinskog) Boga osim Allaha i da si ti Allahov poslanik!', reče on i dodade: 'Allahov Poslaniče, židovi su doista narod klevetnika i lažova! Upitaj ih o meni prije nego što saznaju da sam primio islam.' Došli su židovi, pa ih je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, upitao: 'Kakav je po vama Abdullah b. Selam?'

'Najbolji i sin najboljega, najvredniji (u znanju) i sin najvrednijega!', rekoše oni.

'A šta mislite ako je Abdullah b. Selam primio islam?', upita ih Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem.

'Allah ga je zaštitio od toga!', rekoše oni. On im je to ponovio, ali su oni odgovorili isto. Onda se pojavio Abdullah i rekao: 'Svjedočim da nema drugog (istinskog) Boga osim Allaha i da je Muhammed

٣٩٣٨. حَدَّثَنِي حَامِدُ بْنُ عُمَرَ عَنْ بِشْرِ بْنِ الْمُفَضَّلِ حَدَّثَنَا حُمَيْدٌ حَدَّثَنَا أَنَسٌ أَنَّ عَبْدَاللهِ بْنَ سَلاَمٍ بَلَغَهُ مَقْدَمُ النَّبِيِّ ﷺ الْمَدِينَةَ فَأَتَاهُ يَسْأَلُهُ عَنْ أَشْيَاءَ فَقَالَ إِنِّي سَائِلُكَ عَنْ ثَلاَثٍ لاَ يَعْلَمُهُنَّ إِلاَّ نَبِيٌّ مَا أَوَّلُ أَشْرَاطِ السَّاعَةِ وَمَا أَوَّلُ طَعَامٍ يَأْكُلُهُ أَهْلُ الْجَنَّةِ وَمَا بَالُ الْوَلَدِ يَنْزِعُ إِلَى أَبِيهِ أَوْ إِلَى أُمِّهِ قَالَ أَخْبَرَنِي بِهِ جِبْرِيلُ آنِفًا قَالَ ابْنُ سَلاَمٍ ذَاكَ عَدُوُّ الْيَهُودِ مِنَ الْمَلاَئِكَةِ قَالَ أَمَّا أَوَّلُ أَشْرَاطِ السَّاعَةِ فَنَارٌ تَحْشُرُهُمْ مِنَ الْمَشْرِقِ إِلَى الْمَغْرِبِ وَأَمَّا أَوَّلُ طَعَامٍ يَأْكُلُهُ أَهْلُ الْجَنَّةِ فَزِيَادَةُ كَبِدِ الْحُوتِ وَأَمَّا الْوَلَدُ فَإِذَا سَبَقَ مَاءُ الرَّجُلِ مَاءَ الْمَرْأَةِ نَزَعَ الْوَلَدَ وَإِذَا سَبَقَ مَاءُ الْمَرْأَةِ مَاءَ الرَّجُلِ نَزَعَتِ الْوَلَدَ قَالَ أَشْهَدُ أَنْ لاَ إِلَهَ إِلاَّ اللهُ وَأَنَّكَ رَسُولُ اللهِ قَالَ يَا رَسُولَ اللهِ إِنَّ الْيَهُودَ قَوْمٌ بُهُتٌ فَاسْأَلْهُمْ عَنِّي قَبْلَ أَنْ يَعْلَمُوا بِإِسْلاَمِي فَجَاءَتِ الْيَهُودُ فَقَالَ النَّبِيُّ ﷺ أَيُّ رَجُلٍ عَبْدُاللهِ بْنُ سَلاَمٍ فِيكُمْ قَالُوا خَيْرُنَا وَابْنُ خَيْرِنَا وَأَفْضَلُنَا وَابْنُ أَفْضَلِنَا فَقَالَ النَّبِيُّ ﷺ أَرَأَيْتُمْ إِنْ أَسْلَمَ عَبْدُاللهِ بْنُ سَلاَمٍ قَالُوا أَعَاذَهُ اللهُ مِنْ ذَلِكَ فَأَعَادَ عَلَيْهِمْ فَقَالُوا مِثْلَ ذَلِكَ فَخَرَجَ إِلَيْهِمْ عَبْدُاللهِ فَقَالَ أَشْهَدُ أَنْ لاَ إِلَهَ إِلاَّ اللهُ وَأَنَّ مُحَمَّدًا رَسُولُ اللهِ قَالُوا شَرُّنَا وَابْنُ شَرِّنَا وَتَنَقَّصُوهُ قَالَ هَذَا كُنْتُ أَخَافُ يَا رَسُولَ اللهِ.

Allahov poslanik.' Tada oni rekoše: 'Najgori je među nama, i sin najgorega!'
Nastojali su ga omalovažiti i poniziti.
'Allahov Poslaniče', reče on,
'ovoga sam se plašio!'"

٣٩٣٩-٣٩٤٠. حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ عَبْدِاللهِ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ عَنْ عَمْرٍو سَمِعَ أَبَا الْمِنْهَالِ عَبْدَالرَّحْمَنِ بْنَ مُطْعِمٍ قَالَ بَاعَ شَرِيكٌ لِي دَرَاهِمَ فِي السُّوقِ نَسِيئَةً فَقُلْتُ سُبْحَانَ اللهِ أَيَصْلُحُ هَذَا فَقَالَ سُبْحَانَ اللهِ وَاللهِ لَقَدْ بِعْتُهَا فِي السُّوقِ فَمَا عَابَهُ أَحَدٌ فَسَأَلْتُ الْبَرَاءَ بْنَ عَازِبٍ فَقَالَ قَدِمَ النَّبِيُّ ﷺ وَنَحْنُ نَتَبَايَعُ هَذَا الْبَيْعَ فَقَالَ مَا كَانَ يَدًا بِيَدٍ فَلَيْسَ بِهِ بَأْسٌ وَمَا كَانَ نَسِيئَةً فَلَا يَصْلُحُ وَالْقَ زَيْدَ بْنَ أَرْقَمَ فَاسْأَلْهُ فَإِنَّهُ كَانَ أَعْظَمَنَا تِجَارَةً فَسَأَلْتُ زَيْدَ بْنَ أَرْقَمَ فَقَالَ مِثْلَهُ وَقَالَ سُفْيَانُ مَرَّةً فَقَالَ قَدِمَ عَلَيْنَا النَّبِيُّ ﷺ الْمَدِينَةَ وَنَحْنُ نَتَبَايَعُ وَقَالَ نَسِيئَةً إِلَى الْمَوْسِمِ أَوِ الْحَجِّ .

3939, 3940. PRIČAO NAM JE Ali b. Abdullah, a njemu Sufjan, prenoseći od Amra, koji je čuo Ebu-Minhal Abdur-Rahman b. Mut'ima da je kazivao:
"Moj je ortak na pijaci prodao (razmijenio) dirheme na poček, pa sam mu rekao: 'Slavljen neka je Allah, zar to valja?!'
'Slavljen neka je Allah', odgovori on, 'prodao sam ih na pijaci, a niko mi nije rekao da je to pokuđeno!' Upitao sam (o tome) Beraa b. Aziba, pa je odgovorio: 'Došao je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem – a mi smo na takav način trgovali – i rekao: 'Ono što se proda tako da bude primopredaja iz ruke u ruku – to ne smeta; ali ono što bude na poček – to nije u redu!' Potraži Zejd b. Erkama pa ga pitaj, on je bio najveći trgovac među nama.' Pitao sam Zejda b. Erkama, i on mi je rekao isto."
Sufjan je jednom ispričao: "... pa je rekao:
'Došao nam je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, u Medinu – a mi smo trgovali – i rekao:
'... na poček do sezone (ili je rekao do hadždža).'"

O POSJETI ŽIDOVA VJEROVJESNIKU, SALLALLAHU ALEJHI VE SELLEM, KADA JE DOŠAO U MEDINU[1]

باب إِتْيانِ الْيهُودِ النَّبِيَّ ﷺ حِين قدِمَ الْمدِينَة

Hadu, postati židovima; *hudna*, pokajali smo se; *haid*, koji traži oprost.

(هَادُوا) صَارُوا يَهُودًا وَأَمَّا قَوْلُهُ (هُدْنَا) تُبْنَا هَائِدٌ تَائِبٌ .

3941. PRIČAO NAM JE Muslim b. Ibrahim, njemu Kurra, a ovom prenoseći od Muhammeda, on od Ebu-Hurejre, a on od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, da je rekao:
"Da su desetерica[2] židova povjerovala u mene, svi bi židovi povjerovali u mene."

٣٩٤١. حَدَّثَنَا مُسْلِمُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ حَدَّثَنَا قُرَّةُ عَنْ مُحَمَّدٍ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ لَوْ آمَنَ بِي عَشَرَةٌ مِنَ الْيَهُودِ لآمَنَ بِي الْيَهُودُ .

3942. PRIČAO MI JE Ahmed (ili Muhammed) b. Ubejdullah Gudani, njemu Hammad b. Usama, a njega je obavijestio Ebu-Umejs, prenoseći od Kajs b. Muslima, ovaj od Tarika b. Šihaba, a on od Ebu-Musaa, radijallahu anhu, da je kazivao:
"Došao je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, u Medinu – a židovi su slavili Dan ašure i postili ga – i rekao: 'Mi smo preči da ga postimo!', te naredio da se posti."

٣٩٤٢. حَدَّثَنِي أَحْمَدُ أَوْ مُحَمَّدُ بْنُ عُبَيْدِاللهِ الْغُدَانِيُّ حَدَّثَنَا حَمَّادُ بْنُ أُسَامَةَ أَخْبَرَنَا أَبُو عُمَيْسٍ عَنْ قَيْسِ ابْنِ مُسْلِمٍ عَنْ طَارِقِ بْنِ شِهَابٍ عَنْ أَبِي مُوسَى رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ دَخَلَ النَّبِيُّ ﷺ الْمَدِينَةَ وَإِذَا أُنَاسٌ مِنَ الْيَهُودِ يُعَظِّمُونَ عَاشُورَاءَ وَيَصُومُونَهُ فَقَالَ النَّبِيُّ ﷺ نَحْنُ أَحَقُّ بِصَوْمِهِ فَأَمَرَ بِصَوْمِهِ .

---

1 Ibn-Aiz prenosi od Urve da je Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, prvi došao Ebu-Jasir b. Ahtab. Nakon što je saslušao Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, vratio se i rekao svome narodu: "Pokorite mi se, doista je ovo Poslanik kojeg smo čekali!" Njemu se suprotstavio njegov brat koji je među ljudima imao ugled, ali ga je šejtan zaveo, tako da su se židovi poveli za njim i za onim što je on rekao. Ebu-Seid od Seida b. Džubejra prenosi sljedeće: "Poslaniku je, sallallahu alejhi ve sellem, došao Mejmun b. Jamin, jedan od židovskih vođa, i rekao: 'Allahov Poslaniče, pozovi ih, a mene odredi da vam presudim, jer se oni u tome meni obraćaju!' Poslanik ga je uveo unutra, a potom su došli židovi, kojima je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: 'Odaberite čovjeka da presudi među nama!' – 'Mi smo zadovoljni da to bude Mejmun b. Jamin!', odgovorili su. 'Iziđi im!', reče Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem. Mejmun tada iziđe i reče: 'Svjedočim da je on Allahov poslanik!' Oni su, uprkos tome, odbili to potvrditi."

2 Misli se na posebnu desetericu židova. Ne radi se, dakle, o bilo kojoj desetерici, jer je više od deset židova primilo islam, pa, ipak, to nije utjecalo na ostale da ga i oni prime. Dakle, misli se na vođe, od kojih su samo rijetki primili islam, kao što je to bio Abdullah b. Selam i neki drugi.

3943. PRIČAO NAM JE Zijad b. Ejjub, njemu Hušejm, a ovom Ebu-Bišr, prenoseći od Seida b. Džubejra, a on od Ibn-Abbasa, radijallahu anhuma, da je kazivao:
"Kada je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, došao u Medinu, zatekao je židove kako poste Dan ašure. Upitani su o tome, pa su oni odgovorili: 'Ovo je dan u kojem je Allah dao pobjedu Musau i Israilcima nad faraonom; mi ga postimo, slaveći ga.'
'Mi smo preči Musau od vas!', reče Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, i naredi da se posti."

٣٩٤٣. حَدَّثَنَا زِيَادُ بْنُ أَيُّوبَ حَدَّثَنَا هُشَيْمٌ حَدَّثَنَا أَبُو بِشْرٍ عَنْ سَعِيدِ بْنِ جُبَيْرٍ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا قَالَ لَمَّا قَدِمَ النَّبِيُّ ﷺ الْمَدِينَةَ وَجَدَ الْيَهُودَ يَصُومُونَ عَاشُورَاءَ فَسُئِلُوا عَنْ ذَلِكَ فَقَالُوا هَذَا الْيَوْمُ الَّذِي أَظْفَرَ اللهُ فِيهِ مُوسَى وَبَنِي إِسْرَائِيلَ عَلَى فِرْعَوْنَ وَنَحْنُ نَصُومُهُ تَعْظِيمًا لَهُ فَقَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ نَحْنُ أَوْلَى بِمُوسَى مِنْكُمْ ثُمَّ أَمَرَ بِصَوْمِهِ .

3944. PRIČAO NAM JE Abdan, njemu Abdullah, a ovom prenoseći od Junusa, a on Zuhrija, kojeg je obavijestio Ubejdullah b. Abdullah b. Utbe, prenoseći od Abdullaha b. Abbasa, radijallahu anhuma, da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, puštao kosu; idolopoklonici su pravili razdjeljak, a sljedbenici Knjige puštali su kosu – a Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, volio je nalikovati sljedbenicima Knjige u onome o čemu mu nije došla nikakva zapovijed. Potom je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, napravio razdjeljak."[3]

٣٩٤٤. حَدَّثَنَا عَبْدَانُ حَدَّثَنَا عَبْدُاللهِ عَنْ يُونُسَ عَنِ الزُّهْرِيِّ قَالَ أَخْبَرَنِي عُبَيْدُاللهِ بْنُ عَبْدِاللهِ بْنِ عُتْبَةَ عَنْ عَبْدِاللهِ بْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ كَانَ يَسْدِلُ شَعْرَهُ وَكَانَ الْمُشْرِكُونَ يَفْرُقُونَ رُءُوسَهُمْ وَكَانَ أَهْلُ الْكِتَابِ يَسْدِلُونَ رُءُوسَهُمْ وَكَانَ النَّبِيُّ ﷺ يُحِبُّ مُوَافَقَةَ أَهْلِ الْكِتَابِ فِيمَا لَمْ يُؤْمَرْ فِيهِ بِشَيْءٍ ثُمَّ فَرَقَ النَّبِيُّ ﷺ رَأْسَهُ .

3945. PRIČAO MI JE Zijad b. Ejjub, njemu Hušejm, a ovom Ebu-Bišr, prenoseći od Seida b. Džubejra, a on od Ibn-Abbasa, radijallahu anhuma, da je kazivao:
"Oni su sljedbenici Knjige; podijelili su je u dijelove i vjerovali u jedan, a odbacivali drugi dio."
On je mislio na riječi Uzvišenog Allaha:
(Isto tako smo i urotitelje opomenuli), one koji Kur'an na dijelove podijeliše.[4]

٣٩٤٥. حَدَّثَنِي زِيَادُ بْنُ أَيُّوبَ حَدَّثَنَا هُشَيْمٌ أَخْبَرَنَا أَبُو بِشْرٍ عَنْ سَعِيدِ بْنِ جُبَيْرٍ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا قَالَ هُمْ أَهْلُ الْكِتَابِ جَزَّءُوهُ أَجْزَاءً فَآمَنُوا بِبَعْضِهِ وَكَفَرُوا بِبَعْضِهِ يَعْنِي قَوْلَ اللهِ تَعَالَى (الَّذِينَ جَعَلُوا الْقُرْآنَ عِضِينَ) .

---

3 Iz ovog hadisa zaključujemo da se Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, slagao sa sljedbenicima Knjige u onome u čemu su se oni razlikovali od idolopoklonika. Međutim, kada je osvojena Mekka, i kada je najveći dio idolopoklonika prihvatio islam, Poslanik se, sallallahu alejhi ve sellem, počeo razlikovati i od preostalih nevjernika, a to su bili sljedbenici Knjige, koji su iskrivili monoteističko učenje.

4 El-Hidžr, 91. Tekst ovog hadisa ponavlja se u hadisima br. 4705 i 4706.

O SELMAN-FARISIJINOM, RADIJALLAHU ANHU, PRIHVATANJU ISLAMA

باب إسْلامِ سلْمانَ الْفارِسِيِّ رَضِيَ الله عَنْه

3946. PRIČAO MI JE Hasan b. Umer b. Šekik, a njemu Mu'temir, kako mu je njegov otac rekao...; a PRIČAO NAM JE i Ebu-Usman, prenoseći od Selman Farisija da je obišao i služio deset vlasnika i još nekoliko njih.

٣٩٤٦. حَدَّثَنِي الْحَسَنُ بْنُ عُمَرَ بْنِ شَقِيقٍ حَدَّثَنَا مُعْتَمِرٌ قَالَ أَبِي وَحَدَّثَنَا أَبُو عُثْمَانَ عَنْ سَلْمَانَ الْفَارِسِيِّ أَنَّهُ تَدَاوَلَهُ بِضْعَةَ عَشَرَ مِنْ رَبٍّ إِلَى رَبٍّ .

3947. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Jusuf, a njemu Sufjan, prenoseći od Avfa, a on od Ebu-Usmana da je rekao:
"Čuo sam Selmana, radijallahu anhu, kako kazuje: 'Ja sam iz Rame Hurmuza[1].'"

٣٩٤٧. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ يُوسُفَ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ عَنْ عَوْفٍ عَنْ أَبِي عُثْمَانَ قَالَ سَمِعْتُ سَلْمَانَ رَضِيَ الله عَنْه يَقُولُ أَنَا مِنْ رَامَ هُرْمُزَ .

3948. PRIČAO MI JE Hasan b. Mudrik, njemu Jahja b. Hammad, kojeg je obavijestio Ebu-Avane, prenoseći od Asima Ahvela, ovaj od Ebu-Usmana, a on od Selmana da je rekao:
"Razdoblje je između Isaa i Muhammeda, sallallahu alejhima ve sellem, šest stotina godina."[2]

٣٩٤٨. حَدَّثَنِي الْحَسَنُ بْنُ مُدْرِكٍ حَدَّثَنَا يَحْيَى ابْنُ حَمَّادٍ أَخْبَرَنَا أَبُو عَوَانَةَ عَنْ عَاصِمٍ الأَحْوَلِ عَنْ أَبِي عُثْمَانَ عَنْ سَلْمَانَ قَالَ فَتْرَةٌ بَيْنَ عِيسَى وَمُحَمَّدٍ صَلَّى الله عَلَيْهِمَا وَسَلَّمَ سِتُّ مِائَةِ سَنَةٍ .

1 To je poznato mjesto u Perziji, nedaleko od Iraka.

2 Misli se na razdoblje u kojem nije poslan poslanik.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

U ime Allaha, Svemilosnog, Samilosnog!

كِتَابُ الْمَغَازِي

BITKE[1]

O BICI EL-UŠEJRA ILI EL-USEJRA[2]

بَاب غَزْوَةِ الْعُشَيْرَةِ أَوِ الْعُسَيْرَةِ

Ibn-Ishak veli: "Prva bitka koju je vodio Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, bila je El-Ebva'[3], zatim Buvat[4], a onda El-Ušejra."

قَالَ ابْنُ إِسْحَاقَ أَوَّلُ مَا غَزَا النَّبِيُّ ﷺ الأَبْوَاءَ ثُمَّ بُوَاطَ ثُمَّ الْعُشَيْرَةَ .

3949. PRIČAO MI JE Abdullah b. Muhammed, njemu Vehb, a njemu Šu'be prenoseći od Ebu-Ishaka (da je kazivao):
"Bio sam uz Zejd b. Erkama kada je upitan u koliko je bitaka učestvovao Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem.
'U devetnaest'[5], odgovorio je.
'A u koliko si (bitaka) ti učestvovao s njim?', upitan je.

٣٩٤٩. حَدَّثَنِي عَبْدُاللهِ بْنُ مُحَمَّدٍ حَدَّثَنَا وَهْبٌ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ عَنْ أَبِي إِسْحَاقَ كُنْتُ إِلَى جَنْبِ زَيْدِ بْنِ أَرْقَمَ فَقِيلَ لَهُ كَمْ غَزَا النَّبِيُّ ﷺ مِنْ غَزْوَةٍ قَالَ تِسْعَ عَشْرَةَ قِيلَ كَمْ غَزَوْتَ أَنْتَ مَعَهُ قَالَ سَبْعَ عَشْرَةَ قُلْتُ فَأَيُّهُمْ كَانَتْ أَوَّلَ قَالَ الْعُسَيْرَةُ أَوِ الْعُشَيْرُ فَذَكَرْتُ لِقَتَادَةَ فَقَالَ الْعُشَيْرُ .

---

1 Misli se na *megazi* ili bitke protiv nevjernika u kojima je osobno učestvovao Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, ili je slao vojsku koja je bila pod njegovim zapovjedništvom.

2 To je mjesto kod Jenbua. Krenuo je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, u ovu bitku u mjesecu džumadel-ula, a cilj su mu bili idolopoklonici Kurejša.

3 Radi se o selu dvadeset i tri milje udaljenom od Džuhfe na putu iz Medine.
Taberani bilježi: "Prva bitka koju smo vodili pod zapovjedništvom Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, bila je El-Ebva'."
U hadisu koji prenosi Ibn-Abbas kaže se: "Kada je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, došao u El-Ebva', poslao je Ubejd b. Harisa sa šezdeset konjanika. Oni su se susreli i strijelama sukobili s idolopoklonicima Kurejša, tako da je Sa'd b. Ebu-Vekkas bio prvi musliman koji je odapeo strijelu na Allahovom putu." Spominje se da je Hamza bio prvi bajraktar kome je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, dao da ponese bajrak islama.

4 Buvat ili Bevat jest brdo u Džuhejni u blizini Jenbua.
Ibn-Ishak prenosi: "Zatim se pripremio za bitku s idolopoklonicima Kurejša u mjesecu rebiul-evvelu. Došao je do Buvata, odakle se povratio bez sukoba i borbe."

5 To su bitke u koje je išao Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, bez obzira na to da li se borio ili nije. U vjerodostojnom predanju koje bilježi Muslim navodi se, međutim, da je tih bitaka bilo dvadeset i jedna. Ibn-Ishak i Vakidi smatraju da ih je bilo dvadeset i sedam, a Ibn-Ishak navodi da je vojnih izvidnica i ekspedicija (borbenih aktivnosti u kojima nije osobno učestvovao Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem) bilo trideset i šest.

'U sedamnaest', odgovorio je on.
'A koja je bila prva?', upitao sam ja, a on je odgovorio: 'El-Usejra, ili El-Ušejr.' Spomenuo sam to Katadi, pa je on rekao: 'El-Ušejr.'"[1]

O VJEROVJESNIKOVU, SALLALLAHU ALEJHI VE SELLEM, SPOMINJANJU ONIH KOJI ĆE BITI UBIJENI NA BEDRU[2]

باب ذِكْرِ النَّبِيِّ ﷺ مَنْ يُقْتَلُ بِبَدْرٍ

3950. PRIČAO MI JE Ahmed b. Usman, njemu Šurejh b. Meslema, a ovom Ibrahim b. Jusuf, prenoseći od svoga oca, a on od Ebu-Ishaka, kojem je pričao Amr b. Mejmun, kako je čuo Abdullah b. Mes'uda, radijallahu anhu, da je rekao Sa'du b. Mu'azu:
"On je bio prijatelj Umejje b. Halefa. Kada bi Umejja dolazio u Medinu, odsjedao bi kod Sa'da, a kada bi Sa'd išao u Mekku, odsjedao bi kod Umejje.
Kada je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, došao u Medinu, Sa'd je otišao obaviti umru i odsjeo kod Umejje u Mekki.
'Pokušaj mi', rekao mu je, 'pronaći vrijeme kada ne bude nikoga, kada bih, možda, mogao obilaziti oko Ka'be.'
Izišao je s njim oko podneva, ali ih susrete Ebu-Džehl i upita: 'Ebu-Safvane, ko je ovaj s tobom?'
'Ovo je Sa'd!', odgovorio je on. Tada mu Ebu-Džehl reče: 'Zar ja ne vidim kako ti kružiš po Mekki slobodno, a vi pomažete preobraćenike i još tvrdite kako im potporu pružate i podupirete ih?! Allaha mi, da nisi s Ebu-Safvanom, porodici se ne bi vratio čitav!'

٣٩٥٠. حَدَّثَنِي أَحْمَدُ بْنُ عُثْمَانَ حَدَّثَنَا شُرَيْحُ بْنُ مَسْلَمَةَ حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ يُوسُفَ عَنْ أَبِيهِ عَنْ أَبِي إِسْحَاقَ قَالَ حَدَّثَنِي عَمْرُو بْنُ مَيْمُونٍ أَنَّهُ سَمِعَ عَبْدَ اللهِ بْنَ مَسْعُودٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ حَدَّثَ عَنْ سَعْدِ بْنِ مُعَاذٍ أَنَّهُ قَالَ كَانَ صَدِيقًا لِأُمَيَّةَ بْنِ خَلَفٍ وَكَانَ أُمَيَّةُ إِذَا مَرَّ بِالْمَدِينَةِ نَزَلَ عَلَى سَعْدٍ وَكَانَ سَعْدٌ إِذَا مَرَّ بِمَكَّةَ نَزَلَ عَلَى أُمَيَّةَ فَلَمَّا قَدِمَ رَسُولُ اللهِ ﷺ الْمَدِينَةَ انْطَلَقَ سَعْدٌ مُعْتَمِرًا فَنَزَلَ عَلَى أُمَيَّةَ بِمَكَّةَ فَقَالَ لِأُمَيَّةَ انْظُرْ لِي سَاعَةَ خَلْوَةٍ لَعَلِّي أَنْ أَطُوفَ بِالْبَيْتِ فَخَرَجَ بِهِ قَرِيبًا مِنْ نِصْفِ النَّهَارِ فَلَقِيَهُمَا أَبُو جَهْلٍ فَقَالَ يَا أَبَا صَفْوَانَ مَنْ هَذَا مَعَكَ فَقَالَ هَذَا سَعْدٌ فَقَالَ لَهُ أَبُو جَهْلٍ أَلَا أَرَاكَ تَطُوفُ بِمَكَّةَ آمِنًا وَقَدْ أَوَيْتُمُ الصُّبَاةَ وَزَعَمْتُمْ أَنَّكُمْ تَنْصُرُونَهُمْ وَتُعِينُونَهُمْ أَمَا وَاللهِ لَوْلَا أَنَّكَ مَعَ أَبِي صَفْوَانَ

1 Tekst ovog hadisa ponavlja se u hadisima br. 4404 i 4471.
Radi se o mjestu čiji naziv može biti ženskoga i muškog roda. Cilj upuštanja u ovu bitku bio je zarobiti kurejševićku karavanu koja se vraćala iz Sirije. Ona im je, međutim, izmakla, što je bio povod za sukob na Bedru.

2 Misli se na to da je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, unaprijed dao obavijest o pogibiji nekih, mnogo prije nego što će im se to desiti. To se, doista, i ostvarilo. A u noći pred Bitku na Bedru, kako stoji u predanju koje bilježi Muslim, Poslanik je, sallallahu alejhi ve sellem, pokazao mjesta i spomenuo imena onih koji će poginuti u predstojećem boju. On je kazao: "Ovo je mjesto pogibije sutra, ako Bog da, toga i toga, a ovo mjesto toga i toga!" Enes prenosi od Omera, radijallahu anhu, da je rekao: "I tako mi Onoga koji ga je poslao s istinom, nije pogriješio u tim određenjima."

‘Allaha mi’, odgovori mu Sa‘d podižući glas, ‘kad bi mi to zabranio, ja bih tebi zabranio nešto što je za tebe značajnije od ovoga – put u Medinu!’
‘Ne podiži glas, Sa‘de’, reče mu Umejja, ‘na prvaka stanovnika doline[3] Ebu-Hakema[4]!’
‘Pusti ti mene, Umejja’, odgovori Sa‘d, ‘već sam čuo Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, kad je rekao da će te oni[5] ubiti!’
‘U Mekki?’, upita on.
‘Ne znam!’, odgovori (Sa‘d).
Umejja se užasno prepao i uznemirio. Kada se vratio svojoj ženi, upitao ju je: ‘Umm-Safvan, šta misliš o ovome što mi reče Sa‘d?’
‘A šta ti je rekao?’, upita ona.
‘Tvrdi’, reče on, ‘da ih je Muhammed obavijestio kako će me (oni) ubiti. Upitao sam ga: ‘Je li u Mekki?’, pa je on rekao: ‘Ne znam! Allaha mi’, reče Umejja, ‘ne izlazim iz Mekke!’
Kada je bio dan Bedra, a Ebu-Džehl pozivao ljude (na pohod) govoreći: ‘Spasite svoju karavanu!’, Umejja nije želio ići, ali mu je došao Ebu-Džehl i rekao: ‘Ebu-Safvane, kada svijet vidi da si ti, kao prvak stanovnika doline, izostao, izostat će s tobom!’ Ebu-Džehl ga nije ostavio na miru sve dok on nije rekao: ‘Dobro! Pošto si me uvjerio, Allaha mi, kupit ću najbolju devu[6] u Mekki!’ Potom je rekao: ‘Umm-Safvan, pripremi me!’
‘Ebu-Safvane’, reče mu ona, ‘zar si zaboravio šta ti je rekao tvoj brat Jesribljanin?’
‘Nisam, neću ja ići (daleko) s njima’, odgovori on, ‘nego samo blizu!’
Kada bi izlazio Umejja, na svakom je na konačištu vezao svoju devu. Činio je tako sve dok ga Allah nije usmrtio na Bedru[7].”

مَا رَجَعْتَ إِلَى أَهْلِكَ سَالِمًا فَقَالَ لَهُ سَعْدٌ وَرَفَعَ صَوْتَهُ عَلَيْهِ أَمَا وَاللهِ لَئِنْ مَنَعْتَنِي هَذَا لَأَمْنَعَنَّكَ مَا هُوَ أَشَدُّ عَلَيْكَ مِنْهُ طَرِيقَكَ عَلَى الْمَدِينَةِ فَقَالَ لَهُ أُمَيَّةُ لَا تَرْفَعْ صَوْتَكَ يَا سَعْدُ عَلَى أَبِي الْحَكَمِ سَيِّدِ أَهْلِ الْوَادِي فَقَالَ سَعْدٌ دَعْنَا عَنْكَ يَا أُمَيَّةُ فَوَاللهِ لَقَدْ سَمِعْتُ رَسُولَ اللهِ ﷺ يَقُولُ إِنَّهُمْ قَاتِلُوكَ قَالَ بِمَكَّةَ قَالَ لَا أَدْرِي فَفَزِعَ لِذَلِكَ أُمَيَّةُ فَزَعًا شَدِيدًا فَلَمَّا رَجَعَ أُمَيَّةُ إِلَى أَهْلِهِ قَالَ يَا أُمَّ صَفْوَانَ أَلَمْ تَرَيْ مَا قَالَ لِي سَعْدٌ قَالَتْ وَمَا قَالَ لَكَ قَالَ زَعَمَ أَنَّ مُحَمَّدًا أَخْبَرَهُمْ أَنَّهُمْ قَاتِلِيَّ فَقُلْتُ لَهُ بِمَكَّةَ قَالَ لَا أَدْرِي فَقَالَ أُمَيَّةُ وَاللهِ لَا أَخْرُجُ مِنْ مَكَّةَ فَلَمَّا كَانَ يَوْمُ بَدْرٍ اسْتَنْفَرَ أَبُو جَهْلٍ النَّاسَ قَالَ أَدْرِكُوا عِيرَكُمْ فَكَرِهَ أُمَيَّةُ أَنْ يَخْرُجَ فَأَتَاهُ أَبُو جَهْلٍ فَقَالَ يَا أَبَا صَفْوَانَ إِنَّكَ مَتَى مَا يَرَاكَ النَّاسُ قَدْ تَخَلَّفْتَ وَأَنْتَ سَيِّدُ أَهْلِ الْوَادِي تَخَلَّفُوا مَعَكَ فَلَمْ يَزَلْ بِهِ أَبُو جَهْلٍ حَتَّى قَالَ أَمَّا إِذْ غَلَبْتَنِي فَوَاللهِ لَأَشْتَرِيَنَّ أَجْوَدَ بَعِيرٍ بِمَكَّةَ ثُمَّ قَالَ أُمَيَّةُ يَا أُمَّ صَفْوَانَ جَهِّزِينِي فَقَالَتْ لَهُ يَا أَبَا صَفْوَانَ وَقَدْ نَسِيتَ مَا قَالَ لَكَ أَخُوكَ الْيَثْرِبِيُّ قَالَ لَا مَا أُرِيدُ أَنْ أَجُوزَ مَعَهُمْ إِلَّا قَرِيبًا فَلَمَّا خَرَجَ أُمَيَّةُ أَخَذَ لَا يَنْزِلُ مَنْزِلًا إِلَّا عَقَلَ بَعِيرَهُ فَلَمْ يَزَلْ بِذَلِكَ حَتَّى قَتَلَهُ اللهُ عَزَّ وَجَلَّ بِبَدْرٍ.

3 Misli se na dolinu Mekke.

4 Idolopoklonici su ga prozvali Ebu-Hakem (Mudri), a Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, prozvao ga je Ebu-Džehl (Neznalica).

5 Misli se na muslimane, tj. muslimani će ga ubiti, što se i obistinilo na Bedru.

6 Tj. da bi mogao pobjeći.

7 Ranije je navedeno kako je on ubijen.

KAZIVANJE O BICI NA BEDRU

I riječima Uzvišenog Allaha: "Allah vam je pružio pomoć i na Bedru, kada ste bili malobrojni – zato se Allaha bojte da biste zahvalni bili – i kad si ti rekao vjernicima: 'Zar vam neće biti dovoljno da vam Gospodar vaš tri hiljade meleka u pomoć pošalje? Hoće! Ako budete izdržljivi i poslušni, i ako vas oni napadnu odmah, Gospodar vaš poslat će vam u pomoć pet hiljada meleka, sve obilježenih!' To je Allah učinio da vas obraduje i da time pouzdanje u srca vaša ulije – a pobjeda dolazi samo od Allaha, Silnog i Mudrog – da jednu skupinu nevjernika uništi, ili da ih osramoti, te da se vrate razočarani."[1]

Vahši veli: "Hamza je na dan Bedra ubio Tu'ajmu b. Adija b. Hijara[2]."

Uzvišeni Allah kaže: "I kad vam je Allah obećao da će vaša biti jedna od dvije skupine..."[3]

3951. PRIČAO MI JE Jahja b. Bukejr, njemu Lejs, prenoseći od Ukajla, on od Ibn-Šihaba, a on od Abdur-Rahman b. Abdullah b. Ka'ba, da je Abdullah b. Ka'b kazivao:

"Čuo sam Ka'ba b. Malika, radijallahu anhu, kad je rekao: 'Nisam izostao ni iz jedne bitke u kojoj je učestvovao Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, osim Bitke na Tebuku. Nisam učestvovao ni u Bici na Bedru, ali se za izostanak nikome nije prigovaralo. Allahov je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, izišao želeći karavanu Kurejša, ali ih je Allah sukobio s neprijateljima neuobičajeno, bez prethodnog dogovora.'"

بَاب قِصَّةِ غَزْوَةِ بَدْرٍ

وَقَوْلِ اللهِ تَعَالَى (وَلَقَدْ نَصَرَكُمُ اللهُ بِبَدْرٍ وَأَنْتُمْ أَذِلَّةٌ فَاتَّقُوا اللهَ لَعَلَّكُمْ تَشْكُرُونَ إِذْ تَقُولُ لِلْمُؤْمِنِينَ أَلَنْ يَكْفِيَكُمْ أَنْ يُمِدَّكُمْ رَبُّكُمْ بِثَلاَثَةِ آلاَفٍ مِنَ الْمَلاَئِكَةِ مُنْزَلِينَ بَلَى إِنْ تَصْبِرُوا وَتَتَّقُوا وَيَأْتُوكُمْ مِنْ فَوْرِهِمْ هَذَا يُمْدِدْكُمْ رَبُّكُمْ بِخَمْسَةِ آلاَفٍ مِنَ الْمَلاَئِكَةِ مُسَوِّمِينَ وَمَا جَعَلَهُ اللهُ إِلاَّ بُشْرَى لَكُمْ وَلِتَطْمَئِنَّ قُلُوبُكُمْ بِهِ وَمَا النَّصْرُ إِلاَّ مِنْ عِنْدِ اللهِ الْعَزِيزِ الْحَكِيمِ لِيَقْطَعَ طَرَفًا مِنَ الَّذِينَ كَفَرُوا أَوْ يَكْبِتَهُمْ فَيَنْقَلِبُوا خَائِبِينَ) وَقَالَ وَحْشِيٌّ قَتَلَ حَمْزَةُ طُعَيْمَةَ بْنَ عَدِيِّ بْنِ الْخِيَارِ يَوْمَ بَدْرٍ وَقَوْلُهُ تَعَالَى (وَإِذْ يَعِدُكُمُ اللهُ إِحْدَى الطَّائِفَتَيْنِ أَنَّهَا لَكُمْ وَتَوَدُّونَ أَنَّ غَيْرَ ذَاتِ الشَّوْكَةِ تَكُونُ لَكُمْ) . الشَّوْكَةُ : الْحَدُّ .

٣٩٥١. حَدَّثَنِي يَحْيَى بْنُ بُكَيْرٍ حَدَّثَنَا اللَّيْثُ عَنْ عُقَيْلٍ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ عَنْ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ عَبْدِ اللهِ بْنِ كَعْبٍ أَنَّ عَبْدَ اللهِ بْنَ كَعْبٍ قَالَ سَمِعْتُ كَعْبَ بْنَ مَالِكٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ يَقُولُ لَمْ أَتَخَلَّفْ عَنْ رَسُولِ اللهِ ﷺ فِي غَزْوَةٍ غَزَاهَا إِلاَّ فِي غَزْوَةِ تَبُوكَ غَيْرَ أَنِّي تَخَلَّفْتُ عَنْ غَزْوَةِ بَدْرٍ وَلَمْ يُعَاتَبْ أَحَدٌ تَخَلَّفَ عَنْهَا إِنَّمَا خَرَجَ رَسُولُ اللهِ ﷺ يُرِيدُ عِيرَ قُرَيْشٍ حَتَّى جَمَعَ اللهُ بَيْنَهُمْ وَبَيْنَ عَدُوِّهِمْ عَلَى غَيْرِ مِيعَادٍ .

1 Ali-Imran, 123-126.

2 Ovo je greška; trebalo bi stajati ime Ibn-Nevfel.

3 El-Enfal, 7. (Sura El-Enfal u cijelosti je, ili bar svojim najvećim dijelom, objavljena kao kazivanje o Bedru.)
Dvije skupine od kojih je jedna obećana muslimanima bile su: karavana koja se sastojala od hiljadu deva i robe u vrijednosti od pedeset hiljada zlatnika, koju su muslimani priželjkivali, i druga, naoružana skupina, koju je doveo Ebu-Džehl, koju oni nisu priželjkivali.

O RIJEČIMA UZVIŠENOG:"I KADA STE OD GOSPODARA SVOGA POMOĆ ZATRAŽILI, ON VAM SE ODAZVAO: 'POSLAT ĆU VAM U POMOĆ HILJADU MELEKA KOJI ĆE JEDNI ZA DRUGIMA DOLAZITI!' ALLAH JE TO ZATO UČINIO DA BI VAS OBRADOVAO I DA BI SE TIME SRCA VAŠA UMIRILA; A POBJEDA JE SAMO OD ALLAHA – ALLAH JE DOISTA SILAN I MUDAR; KAD JE ON UČINIO DA SE RADI SIGURNOSTI SVOJE U SAN ZAVEDETE I S NEBA VAM KIŠU SPUSTIO DA BI VAS NJOME OČISTIO I DA BI OD VAS ŠEJTANOVO UZNEMIRAVANJE ODSTRANIO I DA BI SRCA VAŠA JAKIM UČINIO I NJOME KORAKE UČVRSTIO. KAD JE GOSPODAR TVOJ NADAHNUO MELEKE: 'JA SAM S VAMA, PA UČVRSTITE ONE KOJI VJERUJU!' U SRCA NEVJERNIKA JA ĆU STRAH ULITI, PA IH VI PO ŠIJAMA UDARITE, I UDARITE IH PO PRSTIMA – ZATO ŠTO SE SUPROTSTAVLJAJU ALLAHU I POSLANIKU NJEGOVU; A ONOGA KO SE SUPROTSTAVLJA ALLAHU I POSLANIKU NJEGOVU ALLAH ĆE ZAISTA STRAŠNO KAZNITI."[4]

باب قول الله تعالى (إِذْ تَسْتَغِيثُونَ رَبَّكُمْ فَاسْتَجَابَ لَكُمْ أَنِّي مُمِدُّكُمْ بِأَلْفٍ مِنَ الْمَلَائِكَةِ مُرْدِفِينَ وما جعلهُ الله إِلا بُشْرَى وَلِتَطْمَئِنَّ بِهِ قُلُوبُكُمْ وَمَا النَّصْرُ إِلا مِنْ عِنْدِ اللهِ إِنَّ الله عزيزٌ حكيمٌ إِذْ يُغَشِّيكُمُ النُّعَاسَ أَمَنَةً مِنْهُ وَيُنَزِّلُ عليكُمْ مِنَ السَّمَاءِ مَاءً لِيُطَهِّرَكُمْ بِهِ وَيُذْهِبَ عَنْكُمْ رِجْزَ الشَّيْطَانِ وَلِيَرْبِطَ عَلَى قُلُوبِكُمْ وَيُثَبِّتَ بِهِ الْأَقْدَامَ إِذْ يُوحِي رَبُّكَ إِلَى الْمَلَائِكَةِ أَنِّي مَعَكُمْ فَثَبِّتُوا الَّذِينَ آمَنُوا سَأُلْقِي فِي قُلُوبِ الَّذِينَ كَفَرُوا الرُّعْبَ فَاضْرِبُوا فَوْقَ الْأَعْنَاقِ وَاضْرِبُوا مِنْهُمْ كُلَّ بَنَانٍ ذَلِكَ بِأَنَّهُمْ شَاقُّوا اللهَ وَرَسُولَهُ وَمَنْ يُشَاقِقِ اللهَ وَرَسُولَهُ فَإِنَّ اللهَ شَدِيدُ الْعِقَابِ)

3952. PRIČAO NAM JE Ebun-Nu'ajm, a njemu Israil, prenoseći od Muharika, a on od Tarika b. Šihaba, koji je čuo Ibn-Mes'uda da kazuje: "Prisustvovao sam jednoj situaciji u kojoj je bio Mikdad b. Esved; a da sam ja bio u njoj, bilo bi mi draže nego bilo šta drugo što se može mjeriti s tim. Došao je on Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, a Vjerovjesnik je učio dovu protiv idolopoklonika, i rekao: 'Mi nećemo reći kao što je rekao narod Musaov: 'Idi ti i Gospodar tvoj pa se borite…' (ajet), nego ćemo se boriti uz tebe, s desna i s lijeva, ispred i iza!' Vidio sam

٣٩٥٢. حَدَّثَنَا أَبُو نُعَيْمٍ حَدَّثَنَا إِسْرَائِيلُ عَنْ مُخَارِقٍ عَنْ طَارِقِ بْنِ شِهَابٍ قَالَ سَمِعْتُ ابْنَ مَسْعُودٍ يَقُولُ شَهِدْتُ مِنَ الْمِقْدَادِ بْنِ الأَسْوَدِ مَشْهَدًا لأَنْ أَكُونَ صَاحِبَهُ أَحَبُّ إِلَيَّ مِمَّا عُدِلَ بِهِ أَتَى النَّبِيَّ ﷺ وَهُوَ يَدْعُو عَلَى الْمُشْرِكِينَ فَقَالَ لاَ نَقُولُ كَمَا قَالَ قَوْمُ مُوسَى (اذْهَبْ أَنْتَ وَرَبُّكَ فَقَاتِلاَ) وَلَكِنَّا نُقَاتِلُ عَنْ يَمِينِكَ وَعَنْ شِمَالِكَ وَبَيْنَ يَدَيْكَ وَخَلْفَكَ فَرَأَيْتُ النَّبِيَّ ﷺ أَشْرَقَ وَجْهُهُ وَسَرَّهُ يَعْنِي قَوْلَهُ .

4 El-Enfal, 9-13.

da je Vjerovjesnikovo, sallallahu alejhi ve sellem, lice zablistalo i razveseliše ga (njegove riječi)."[1]

3953. PRIČAO MI JE Muhammed b. Abdullah b. Havšeb, njemu Abdul-Vehhab, a ovom Halid, prenoseći od Ikrime, a on od Ibn-Abbasa da je kazivao:
"Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, je na dan Bedra rekao: 'Gospodaru, molim Ti se, daj mi[2] ono na šta si se obavezao i ispuni ono što si obećao! Gospodaru, ako Ti želiš, nećeš više biti obožavan!' Ebu-Bekr uhvatio ga je za ruku i rekao: 'Dosta ti je!' On je izišao učeći: 'Skupina će poražena biti i leđa će okrenuti...'"

٣٩٥٣. حَدَّثَنِي مُحَمَّدُ بْنُ عُبَيْدِاللهِ بْنِ حَوْشَبٍ حَدَّثَنَا عَبْدُالْوَهَّابِ حَدَّثَنَا خَالِدٌ عَنْ عِكْرِمَةَ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ قَالَ قَالَ النَّبِيُّ ﷺ يَوْمَ بَدْرٍ اللَّهُمَّ إِنِّي أَنْشُدُكَ عَهْدَكَ وَوَعْدَكَ اللَّهُمَّ إِنْ شِئْتَ لَمْ تُعْبَدْ فَأَخَذَ أَبُو بَكْرٍ بِيَدِهِ فَقَالَ حَسْبُكَ فَخَرَجَ وَهُوَ يَقُولُ (سَيُهْزَمُ الْجَمْعُ وَيُوَلُّونَ الدُّبُرَ) .

POGLAVLJE...

باب

3954. PRIČAO MI JE Ibrahim b. Musa, kojeg je obavijestio Hišam, njega Ibn-Džurejdž, a ovog Abdul-Kerim, da je čuo Miksema, štićenika Abdullah b. Harisa, kada je kazivao:
"Čuo sam Ibn-Abbasa kad je rekao: 'Nisu isti vjernici koji nisu prisustvovali...', tj Bedru i oni koji su izašli na Bedr.'"

٣٩٥٤. حَدَّثَنِي إِبْرَاهِيمُ بْنُ مُوسَى أَخْبَرَنَا هِشَامٌ أَنَّ ابْنَ جُرَيْجٍ أَخْبَرَهُمْ قَالَ أَخْبَرَنِي عَبْدُالْكَرِيمِ أَنَّهُ سَمِعَ مِقْسَمًا مَوْلَى عَبْدِاللهِ بْنِ الْحَارِثِ يُحَدِّثُ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ أَنَّهُ سَمِعَهُ يَقُولُ (لاَ يَسْتَوِي الْقَاعِدُونَ مِنَ الْمُؤْمِنِينَ) عَنْ بَدْرٍ وَالْخَارِجُونَ إِلَى بَدْرٍ .

1 Tekst ovog hadisa ponavlja se u hadisu br. 4609.

2 Poslanik je, sallallahu alejhi ve sellem, u svojoj dovi uporno tražio ispunjenje Allahovog obećanja o pomoći jer je to bila prva bitka koja je mogla imati nesagledive posljedice. Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, bio je posljednji poslanik, i ako bi se desilo da ta skupina prvih muslimana zajedno s njim nestane na Bedru, njihovim bi nestankom nestalo i islama. Zato je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, bio toliko nametljiv u dovi, što nije bio slučaj u nekim drugim prilikama. Razlog je tome, možda, i bojazan da ta obećana pomoć neće doći u ovom konkretnom slučaju i prvom velikom iskušenju za ensarije, iako nije moglo biti sumnje da će ona doći poslije, jer se Allahovo obećanje sigurno ispunjava. Dakle, sunnet je da vođa bude iza vojske i da uči dove.

BROJ UČESNIKA BEDRA

باب عِدَّةِ أَصْحَابِ بَدْرٍ

3955. PRIČAO NAM JE Muslim b. Ibrahim, a njemu Šu'be, prenoseći od Ebu Ishaka, da je Bera' rekao:
"Vraćeni smo kao suviše mladi ja i Ibn-Omer."

٣٩٥٥. حَدَّثَنَا مُسْلِمُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ عَنْ أَبِي إِسْحَاقَ عَنِ الْبَرَاءِ قَالَ اسْتُصْغِرْتُ أَنَا وَابْنُ عُمَرَ .

3956. PRIČAO MI JE Mahmud, a njemu Vehb, prenoseći od Šu'be, on od Ebu-Ishaka, a ovaj od Bera'a da je rekao:
"Vraćeni smo ja i Ibn-Omer, kao suviše mladi na dan Bedra. Muhadžira na Bedru je bilo šezdeset i nekoliko, a ensarija dvjesto četrdeset i nekoliko."[3]

٣٩٥٦. حَدَّثَنِي مَحْمُودٌ حَدَّثَنَا وَهْبٌ عَنْ شُعْبَةَ عَنْ أَبِي إِسْحَاقَ عَنِ الْبَرَاءِ قَالَ اسْتُصْغِرْتُ أَنَا وَابْنُ عُمَرَ يَوْمَ بَدْرٍ وَكَانَ الْمُهَاجِرُونَ يَوْمَ بَدْرٍ نَيِّفًا عَلَى سِتِّينَ وَالأَنْصَارُ نَيِّفًا وَأَرْبَعِينَ وَمِائَتَيْنِ .

3957. PRIČAO NAM JE Amr b. Halid, njemu je kazivao Zuhejr, a ovom Ebu-Ishak, rekavši da je čuo Bera'a, radijallahu anhu, kako kaže:
"Kazivali su mi ashabi Muhammedovi, sallallahu alejhi ve sellem, koji su učestvovali na Bedru da je njihov broj bio identičan broju sljedbenika Taluta, koji su s njim prešli preko rijeke. Bilo ih je tristo deset i nekoliko."
Berra je dodao: "Ne, tako mi Allaha, s njim nije prešao rijeku niko ko nije bio vjernik." [4]

٣٩٥٧. حَدَّثَنَا عَمْرُو بْنُ خَالِدٍ حَدَّثَنَا زُهَيْرٌ حَدَّثَنَا أَبُو إِسْحَاقَ قَالَ سَمِعْتُ الْبَرَاءَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ يَقُولُ حَدَّثَنِي أَصْحَابُ مُحَمَّدٍ ﷺ مِمَّنْ شَهِدَ بَدْرًا أَنَّهُمْ كَانُوا عِدَّةَ أَصْحَابِ طَالُوتَ الَّذِينَ جَازُوا مَعَهُ النَّهَرَ بِضْعَةَ عَشَرَ وَثَلاَثَ مِائَةٍ قَالَ الْبَرَاءُ لاَ وَاللهِ مَا جَاوَزَ مَعَهُ النَّهَرَ إِلاَّ مُؤْمِنٌ .

---

3 Prema mišljenju većine učenjaka broj učesnika Bedra je bio tristo četrnaest, s tim što taj broj obuhvata i one koji su opravdano izostali s Bedra ali su uvršteni u ratni plijen, poput Osmana, radijallahu anhu koji je izostao s Poslanikovom, sallallahu alejhi ve sellem, dozvolom zbog bolesti supruge Rukajje, kao i Talhe i Seid b. Zejda koje je Poslanik poslao da izvide šta je s karavanom Kurejšija, i nekih drugih ashaba koji su izostali s dozvolom.

4 Slučaj Taluta i Džaluta je spomenut u Kur'anu (El-Bekare, 246-251). Učenjaci kažu da se ovdje misli na rijeku Jordan i da je Džalut bio vođa silnika. Talut je obećao dati svoju kćerku i uključiti u vlast onoga ko ubije Džaluta. To je učinio Davud i Talut je prema njemu ispunio svoje obećanje, što je povećalo Davudov ugled među Izraelićanima, tako da je uskoro postao njihov kralj.

3958. PRIČAO NAM JE je Abdullah b. Redža, a njemu Israil, prenoseći od Ebu-Ishaka da je Bera' rekao:
"Mi, ashabi Muhammeda sallallahu alejhi ve sellem, običavali smo reći da je broj učesnika Bedra bio identičan broju Talutovih sljedbenika koji su s njim prešli rijeku. S njim nije prešao niko ko nije bio vjernik, a bilo ih je tristo deset i još nekoliko."

٣٩٥٨. حَدَّثَنَا عَبْدُاللهِ بْنُ رَجَاءٍ حَدَّثَنَا إِسْرَائِيلُ عَنْ أَبِي إِسْحَاقَ عَنِ الْبَرَاءِ قَالَ كُنَّا أَصْحَابَ مُحَمَّدٍ ﷺ نَتَحَدَّثُ أَنَّ عِدَّةَ أَصْحَابِ بَدْرٍ عَلَى عِدَّةِ أَصْحَابِ طَالُوتَ الَّذِينَ جَاوَزُوا مَعَهُ النَّهَرَ وَلَمْ يُجَاوِزْ مَعَهُ إِلاَّ مُؤْمِنٌ بِضْعَةَ عَشَرَ وَثَلاَثَ مِائَةٍ .

3959. PRIČAO MI JE Abdulah b. Ebu-Šejbe, a njemu Jahja, prenoseći od Sufjana, ovaj od Ebu-Ishaka, a on od Bera'a…
I PRIČAO NAM JE Muhammed b. Kesir, njemu je saopćio Sufjan od Ebu-Ishaka da je Bera', radijallahu anhu, rekao:
"Običavali smo reći da je učesnika Bedra bilo tri stotine deset i još nekoliko, poput broja Talutovih sljedbenika koji su s njim prešli rijeku, a nije s njim prešao niko ko nije bio vjernik."

٣٩٥٩. حَدَّثَنِي عَبْدُاللهِ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ حَدَّثَنَا يَحْيَى عَنْ سُفْيَانَ عَنْ أَبِي إِسْحَاقَ عَنِ الْبَرَاءِ ح وحَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ كَثِيرٍ أَخْبَرَنَا سُفْيَانُ عَنْ أَبِي إِسْحَاقَ عَنِ الْبَرَاءِ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ كُنَّا نَتَحَدَّثُ أَنَّ أَصْحَابَ بَدْرٍ ثَلاَثُ مِائَةٍ وَبِضْعَةَ عَشَرَ بِعِدَّةِ أَصْحَابِ طَالُوتَ الَّذِينَ جَاوَزُوا مَعَهُ النَّهَرَ وَمَا جَاوَزَ مَعَهُ إِلاَّ مُؤْمِنٌ .

VJEROVJESNIKOVO, SALLALLAHU ALEJHI VE SELLEM, PROKLINJANJE KUREJŠEVIĆKIH NEVJERNIKA: ŠEJBE, UTBE, VELIDA I EBU-DŽEHL B. HIŠAMA I NJIHOVA PROPAST

بَابُ دُعَاءِ النَّبِيِّ ﷺ عَلَى كُفَّارِ قُرَيْشٍ شَيْبَةَ وَعُتْبَةَ وَالْوَلِيدِ وَأَبِي جَهْلِ بْنِ هِشَامٍ وَهَلاَكِهِمْ

3960. PRIČAO MI JE Amr b. Halid, njemu Zuhejr, a ovome Ebu-Ishak, prenoseći od Amr b. Mejmuna da je Abdullah b. Mes'ud, radijallahu anhu, rekao:
"Okrenuo se Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, prema kibli i proučio dovu[1] protiv grupe Kurejšija: protiv Šejbe b. Rebi'a, Utbe b. Rebi'a, Velid b. Utbe i Ebu-Džehla b. Hišama. Zaklinjem se Allahom da sam ih vidio poubijane, a sunce ih već promijenilo jer je dan bio vrlo vruć.

٣٩٦٠. حَدَّثَنِي عَمْرُو بْنُ خَالِدٍ حَدَّثَنَا زُهَيْرٌ حَدَّثَنَا أَبُو إِسْحَاقَ عَنْ عَمْرِو بْنِ مَيْمُونٍ عَنْ عَبْدِاللهِ بْنِ مَسْعُودٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ اسْتَقْبَلَ النَّبِيُّ ﷺ الْكَعْبَةَ فَدَعَا عَلَى نَفَرٍ مِنْ قُرَيْشٍ عَلَى شَيْبَةَ بْنِ رَبِيعَةَ وَعُتْبَةَ بْنِ رَبِيعَةَ وَالْوَلِيدِ بْنِ عُتْبَةَ وَأَبِي جَهْلِ بْنِ هِشَامٍ فَأَشْهَدُ بِاللهِ لَقَدْ رَأَيْتُهُمْ صَرْعَى قَدْ غَيَّرَتْهُمُ الشَّمْسُ وَكَانَ يَوْمًا حَارًّا .

1 Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, je ovu dovu protiv njih učio u Mekki, u doba dok su ga ezijetili, a dova je uslišana u toku bitke na Bedru, kada su svi poubijani.

UBISTVO EBU-DŽEHLA

باب قتل أبي جهل

3961. PRIČAO NAM JE Ibn-Numejr, njemu je kazivao Ebu-Usame, a ovom Isma'il, kojem je saopćio Kajs da je Abdullah, radijallahu anhu, došao Ebu-Džehlu, na dan Bedra, a u njemu je još bilo života, te je Ebu-Džehl rekao:
"Da li je iko gore prošao od čovjeka kojeg ste ubili!"[2]

٣٩٦١. حَدَّثَنَا ابْنُ نُمَيْرٍ حَدَّثَنَا أَبُو أُسَامَةَ حَدَّثَنَا إِسْمَاعِيلُ أَخْبَرَنَا قَيْسٌ عَنْ عَبْدِاللهِ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ أَنَّهُ أَتَى أَبَا جَهْلٍ وَبِهِ رَمَقٌ يَوْمَ بَدْرٍ فَقَالَ أَبُو جَهْلٍ هَلْ أَعْمَدُ مِنْ رَجُلٍ قَتَلْتُمُوهُ.

3962. PRIČAO NAM JE Ahmed b. Junus, njemu Zuhejr, ovom Sulejman Tejmi, a da im je Enes pričao kako je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem rekao...
I PRIČAO MI JE Amr b. Halid, a njemu Zuhejr, prenoseći od Sulejman Tejmija da je Enes, radijallahu anhu, rekao:
"Rekao je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem:
"Ko će pogledati šta je uradio Ebu-Džehl?"
Tada se Ibn-Mes'ud zaputi i nađe ga, a već su ga dvojica Afraovih sinova bila ranila, te je umirao.
"Da li si ti Ebu-Džehl" upita ga (Ibn-Mes'ud) i uze ga za bradu, a on reče:
"A ima li neko iznad čovjeka kojeg ste ubili", ili je rekao: "Čovjeka kojeg je ubio njegov narod."
Ahmed b. Junus je prenio (da je Ibn-Mes'ud rekao): "Ti si Ebu-Džehl."

٣٩٦٢. حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ يُونُسَ حَدَّثَنَا زُهَيْرٌ حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ التَّيْمِيُّ أَنَّ أَنَسًا حَدَّثَهُمْ قَالَ قَالَ النَّبِيُّ ﷺ ح و حَدَّثَنِي عَمْرُو بْنُ خَالِدٍ حَدَّثَنَا زُهَيْرٌ عَنْ سُلَيْمَانَ التَّيْمِيِّ عَنْ أَنَسٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ قَالَ النَّبِيُّ ﷺ مَنْ يَنْظُرُ مَا صَنَعَ أَبُو جَهْلٍ فَانْطَلَقَ ابْنُ مَسْعُودٍ فَوَجَدَهُ قَدْ ضَرَبَهُ ابْنَا عَفْرَاءَ حَتَّى بَرَدَ قَالَ أَأَنْتَ أَبُو جَهْلٍ قَالَ فَأَخَذَ بِلِحْيَتِهِ قَالَ وَهَلْ فَوْقَ رَجُلٍ قَتَلْتُمُوهُ أَوْ رَجُلٍ قَتَلَهُ قَوْمُهُ قَالَ أَحْمَدُ بْنُ يُونُسَ أَنْتَ أَبُو جَهْلٍ.

3963. PRIČAO MI JE Muhammed b. Musenna, a njemu je prenio Ibn-Ebi-Adijj od Sulejmana Tejmije, a on od Enesa, radijallahu anhu, koji je izjavio da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, na dan Bedra rekao:
"Ko će pogledati šta je uradio Ebu-Džehl?"
Tada se Ibn-Mes'ud zaputio i našao ga, a već ga

٣٩٦٣. حَدَّثَنِي مُحَمَّدُ بْنُ الْمُثَنَّى حَدَّثَنَا ابْنُ أَبِي عَدِيٍّ عَنْ سُلَيْمَانَ التَّيْمِيِّ عَنْ أَنَسٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ قَالَ النَّبِيُّ ﷺ يَوْمَ بَدْرٍ مَنْ يَنْظُرُ مَا فَعَلَ أَبُو جَهْلٍ فَانْطَلَقَ ابْنُ مَسْعُودٍ فَوَجَدَهُ قَدْ ضَرَبَهُ ابْنَا عَفْرَاءَ حَتَّى بَرَدَ

2 Ovakav prijevod najviše odgovara Ibn-Hadžerovom tumačenju riječi *e'medu* koja – po njemu – znači *propasti*, *nastradati*, a ovaj oblik je superlativ. El-Ajni (*'Umdetu-Kari*, 14/75) smatra da ovo znači: *Ima li išta čudnije...*, dok Kastalani (*Iršadus-Sari*, 9/18) smatra da znači: *Da li je iko ugledniji...*, i čini se da slijedeći hadis podupire ovo značenje. (prim. rec.)

dvojica Afraovih sinova ranila, te je umirao. On ga je uzeo za bradu i rekao: "Ti si, o Ebu-Džehle" i Ebu-Džehl reče: "A ima li neko iznad čovjeka kojeg je ubio njegov narod – ili je rekao – kojeg ste ubili." [1] Kazivao mi je Ibnul-Musenna, njemu je saopćio Mu'az b. Mu'az, ovom pričao Sulejman, a njega obavijestio Enes b. Malik slično tome.

فَأَخَذَ بِلِحْيَتِهِ فَقَالَ أَنْتَ أَبَا جَهْلٍ قَالَ وَهَلْ فَوْقَ رَجُلٍ قَتَلَهُ قَوْمُهُ أَوْ قَالَ قَتَلْتُمُوهُ حَدَّثَنِي ابْنُ الْمُثَنَّى أَخْبَرَنَا مُعَاذُ بْنُ مُعَاذٍ حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ أَخْبَرَنَا أَنَسُ بْنُ مَالِكٍ نَحْوَهُ .

3964. PRIČAO NAM JE Ali b. Abdullah rekavši da je zapisao od Jusuf b. Madžišuna, koji prenosi on od Salih b. Ibrahima, ovaj od svoga oca, a on od svoga oca (Abdur-Rahman b. Avfa) u pogledu Bedra, to jest hadis o dvojici Afraovih sinova. [2]

٣٩٦٤. حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ عَبْدِاللهِ قَالَ كَتَبْتُ عَنْ يُوسُفَ بْنِ الْمَاجِشُونِ عَنْ صَالِحِ بْنِ إِبْرَاهِيمَ عَنْ أَبِيهِ عَنْ جَدِّهِ فِي بَدْرٍ يَعْنِي حَدِيثَ ابْنَيْ عَفْرَاءَ .

3965. PRIČAO MI JE Muhammed b. Abdullah Rekaši, a njemu Mu'temir, rekavši da je čuo svoga oca kako kaže da mu je pričao Ebu-Midžlez prenoseći od Kajs b. Ubada, a on od Alije b. Ebu-Taliba, radijallahu anhu, da je rekao:
"Ja sam prvi koji će sjesti na koljena pred Milostivog na Sudnjem danu zbog sporenja (o Gospodaru)."
Kajs b. Ubad kaže: "U pogledu njih je objavljeno: *Ova dva protivnička tabora spore se o Gospodaru svome.* [3]
On dalje kaže: "To su oni koji su na dan Bedra izašli na dvoboj: Hamza, Alija i Ubejde, ili Ebu-Ubejde b. Haris i Šejbe b. Rebi'a, Utbe b. Rebi'a i Velid b. Utbe."[4]

٣٩٦٥. حَدَّثَنِي مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِاللهِ الرَّقَاشِيُّ حَدَّثَنَا مُعْتَمِرٌ قَالَ سَمِعْتُ أَبِي يَقُولُ حَدَّثَنَا أَبُو مِجْلَزٍ عَنْ قَيْسِ بْنِ عُبَادٍ عَنْ عَلِيِّ بْنِ أَبِي طَالِبٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ أَنَّهُ قَالَ أَنَا أَوَّلُ مَنْ يَجْثُو بَيْنَ يَدَيِ الرَّحْمَنِ لِلْخُصُومَةِ يَوْمَ الْقِيَامَةِ وَقَالَ قَيْسُ بْنُ عُبَادٍ وَفِيهِمْ أُنْزِلَتْ (هَذَانِ خَصْمَانِ اخْتَصَمُوا فِي رَبِّهِمْ) قَالَ هُمُ الَّذِينَ تَبَارَزُوا يَوْمَ بَدْرٍ حَمْزَةُ وَعَلِيٌّ وَعُبَيْدَةُ أَوْ أَبُو عُبَيْدَةَ بْنُ الْحَارِثِ وَشَيْبَةُ بْنُ رَبِيعَةَ وَعُتْبَةُ بْنُ رَبِيعَةَ وَالْوَلِيدُ بْنُ عُتْبَةَ .

1 Hakim prenosi od Ibn Abasa da je Ibn-Mes'ud rekao:
"Našao sam ga na izmaku života, te stao nogom na njegov vrat i rekao: "Allah te ponizio, Allahov neprijatelju!" "A čime me je ponizio? Ima li čovjeka koji je više propao od onog kojeg ste ubili." Potom mu je Ibn-Mes'ud odsjekao glavu i odnio je Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, rekavši: "Ovo je glava Allahovog neprijatelja Ebu-Džehla." U drugim predajama stoji da je Ibn-Mes'ud odveo Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, do Ebu-Džehla, te je on vidjevši ga mrtva, rekao tri puta: "Neka je hvala Uzvišenom Allahu koji je ojačao islam i njegove sljedbenike."

2 Dvojica Afraovih sinova su pitali Abdur-Rahmana b. Avfa za Ebu-Džehla i on ih je uputio na njega, te su njih dvojica nasrnuli na njega i ubili ga. Bili su to Mu'az b. Amr b. Džemuh i Mu'az b. Afra. Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, je pregledao njihove sablje i rekao: "Obojica ste ga ubili", ali je njegovu ratnu opremu dodijelio Mu'azu b. Amru.

3 El-Hadž,19.

4 Ovaj hadis je naveden i pod brojem 4744.

3966. PRIČAO NAM JE Kabisa, a njemu Sufjan, prenoseći od Ebu-Hašima, on od Ebu-Midžleza, a ovaj od Kajsa b. Ubada da je Ebu-Zerr, radijallahu anhu, rekao:
"Ajet: Ova dva protivnička tabora spore se oko Gospodara svoga - objavljen je u pogledu šestorice kurejšija: Alije, Hamze i Ubejde b. Harisa, te Šejbe b. Rebi'a, Utbe b. Rebi'a i Velida b. Utbe."[5]

٣٩٦٦. حَدَّثَنَا قَبِيصَةُ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ عَنْ أَبِي هَاشِمٍ عَنْ أَبِي مِجْلَزٍ عَنْ قَيْسِ بْنِ عُبَادٍ عَنْ أَبِي ذَرٍّ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ نَزَلَتْ (هَذَانِ خَصْمَانِ اخْتَصَمُوا فِي رَبِّهِمْ) فِي سِتَّةٍ مِنْ قُرَيْشٍ عَلِيٍّ وَحَمْزَةَ وَعُبَيْدَةَ بْنِ الْحَارِثِ وَشَيْبَةَ بْنِ رَبِيعَةَ وَعُتْبَةَ بْنِ رَبِيعَةَ وَالْوَلِيدِ بْنِ عُتْبَةَ .

3967. PRIČAO NAM JE Ishak b. Ibrahim Savvaf, njemu Jusuf b. Ja'kub, koji je odsjedao kod Beni Dubaj'ata, a on je štićenik Beni Sedusa, da im je kazivao Sulejman Tejmi prenoseći od Ebu-Midžleza, a on od Kajs b. Ubada koji je izjavio da je Alija, radijallahu anhu, rekao:
"U vezi s nama je objavljen ovaj ajet: Ova dva protivnička tabora spore se oko Gospodara svoga."

٣٩٦٧. حَدَّثَنَا إِسْحَاقُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ الصَّوَّافُ حَدَّثَنَا يُوسُفُ بْنُ يَعْقُوبَ كَانَ يَنْزِلُ فِي بَنِي ضُبَيْعَةَ وَهُوَ مَوْلًى لِبَنِي سَدُوسَ حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ التَّيْمِيُّ عَنْ أَبِي مِجْلَزٍ عَنْ قَيْسِ بْنِ عُبَادٍ قَالَ قَالَ عَلِيٌّ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ فِينَا نَزَلَتْ هَذِهِ الآيَةُ (هَذَانِ خَصْمَانِ اخْتَصَمُوا فِي رَبِّهِمْ) .

3968. PRIČAO NAM JE Jahja b. Dža'fer, njemu je saopćio Veki', prenoseći od Sufjana, on od Ebu-Hašima, ovaj od Ebu-Midžleza, a on od Kajs b. Ubada koji je izjavio da je čuo Ebu-Zerra, radijallahu anhu, kako se zaklinje:
"Ovi ajeti su objavljeni u pogledu ove šestočlane grupe na dan Bedra" - poput (Kabisinog kazivanja).

٣٩٦٨. حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ جَعْفَرٍ أَخْبَرَنَا وَكِيعٌ عَنْ سُفْيَانَ عَنْ أَبِي هَاشِمٍ عَنْ أَبِي مِجْلَزٍ عَنْ قَيْسِ بْنِ عُبَادٍ سَمِعْتُ أَبَا ذَرٍّ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ يُقْسِمُ لَنَزَلَتْ هَؤُلاَءِ الآيَاتُ فِي هَؤُلاَءِ الرَّهْطِ السِّتَّةِ يَوْمَ بَدْرٍ نَحْوَهُ .

3969. PRIČAO NAM JE Ja'kub b. Ibrahim Devreki, njemu Hušejm, a ovom je saopćio Ebu-Hašim prenoseći od Ebu-Midžleza, on od Kajs b. Ubada koji je izjavio da je čuo Ebu-Zerra kako se zaklinje da je ajet: "Ova dva protivnička tabora spore se oko Gospodara svoga, objavljen u pogledu onih koji su izašli na dvoboj na dan Bedra: Hamze, Alije i Ubejde b. Harisa, te Utbe b. Rebi'a, Šejbe b. Rebi'a i Velida b. Utbe." [6]

٣٩٦٩. حَدَّثَنَا يَعْقُوبُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ الدَّوْرَقِيُّ حَدَّثَنَا هُشَيْمٌ أَخْبَرَنَا أَبُو هَاشِمٍ عَنْ أَبِي مِجْلَزٍ عَنْ قَيْسِ بْنِ عُبَادٍ قَالَ سَمِعْتُ أَبَا ذَرٍّ يُقْسِمُ قَسَمًا إِنَّ هَذِهِ الآيَةَ (هَذَانِ خَصْمَانِ اخْتَصَمُوا فِي رَبِّهِمْ) نَزَلَتْ فِي الَّذِينَ بَرَزُوا يَوْمَ بَدْرٍ حَمْزَةَ وَعَلِيٍّ وَعُبَيْدَةَ بْنِ الْحَارِثِ وَعُتْبَةَ وَشَيْبَةَ ابْنَيْ رَبِيعَةَ وَالْوَلِيدِ بْنِ عُتْبَةَ .

5 Ovaj hadis je naveden i pod brojem 4743.

6 U većem broju predaja se spominju pojedinosti ovog dvoboja navodeći suparnike iz oba tabora. Tako neki vele da je Alijih protivnik bio Velid, Ubejdeov Šejbe, a Hamzin Utbe. Međutim, Ebu-Davud prenosi od halife Alije da je rekao: "Izašao je Utbe, zatim njegov sin (Velid) te njegov brat (Šejbe) a suprotstavili su im se neki ensarijski mladići, ali oni rekoše: "Mi nemamo potrebe za vama. Hoćemo naše amidžiće!"

3970. PRIČAO MI JE Ahmed b. Seid Ebu-Abdullah, njemu Ishak b. Mensur Seluli, a ovom Ibrahim b. Jusuf prenoseći od svoga oca, a on od Ebu-Ishaka da je (rekao): "Neki je čovjek pitao El-Bera'a, dok sam ja slušao, rekavši:
'Da li je Alija učestvovao na Bedru?'
'Učestvovao je u dvoboju i nosio dva oklopa jedan iznad drugog', odgovorio je on."

٣٩٧٠. حَدَّثَنِي أَحْمَدُ بْنُ سَعِيدٍ أَبُو عَبْدِاللهِ حَدَّثَنَا إِسْحَاقُ بْنُ مَنْصُورٍ السَّلُولِيُّ حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ يُوسُفَ عَنْ أَبِيهِ عَنْ أَبِي إِسْحَاقَ سَأَلَ رَجُلٌ الْبَرَاءَ وَأَنَا أَسْمَعُ قَالَ أَشَهِدَ عَلِيٌّ بَدْرًا قَالَ بَارَزَ وَظَاهَرَ .

3971. PRIČAO NAM JE Abdul-Aziz b. Abdullah, njemu Jusuf b. Madžišun prenoseći od Salih b. Ibrahim b. Abdur-Rahman b. Avfa, on od svoga oca, a ovaj od svoga oca Abdur-Rahmana koji je rekao: "Dopisivao sam se (i dogovorio) sa Umejje b. Halefom[1] i kad je došao dan Bedra..." i on spomenu njegovo ubistvo i ubistvo njegova sina, a Bilal uzviknu:
"Ja nisam spašen ako Umejje bude spašen!"

٣٩٧١. حَدَّثَنَا عَبْدُالْعَزِيزِ بْنُ عَبْدِاللهِ قَالَ حَدَّثَنِي يُوسُفُ بْنُ الْمَاجِشُونِ عَنْ صَالِحِ بْنِ إِبْرَاهِيمَ بْنِ عَبْدِالرَّحْمَنِ بْنِ عَوْفٍ عَنْ أَبِيهِ عَنْ جَدِّهِ عَبْدِالرَّحْمَنِ قَالَ كَاتَبْتُ أُمَيَّةَ بْنَ خَلَفٍ فَلَمَّا كَانَ يَوْمَ بَدْرٍ فَذَكَرَ قَتْلَهُ وَقَتْلَ ابْنِهِ فَقَالَ بِلاَلٌ لاَ نَجَوْتُ إِنْ نَجَا أُمَيَّةُ .

3972. PRIČAO NAM JE Abdan b. Usman i rekao da mu je saopćio njegov otac prenoseći od Šu'be, on od Ebu-Ishaka, ovaj od Esveda, a ovaj od Abdullaha, radijallahu anhu, da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, proučio suru En-Nedžm i učinio sedždu u njoj, a učinio je sedždu i svako ko je bio s njim, izuzev što je jedan starac (Umejje b. Halef) uzeo šaku zemlje i podigao je do svog čela, te rekao:
"Meni je dovoljno ovo."
Abdullah dalje kaže: "Nakon toga sam ga vidio kako je ubijen kao nevjernik."

٣٩٧٢. حَدَّثَنَا عَبْدَانُ بْنُ عُثْمَانَ قَالَ أَخْبَرَنِي أَبِي عَنْ شُعْبَةَ عَنْ أَبِي إِسْحَاقَ عَنِ الأَسْوَدِ عَنْ عَبْدِاللهِ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ أَنَّهُ قَرَأَ وَالنَّجْمِ فَسَجَدَ بِهَا وَسَجَدَ مَنْ مَعَهُ غَيْرَ أَنَّ شَيْخًا أَخَذَ كَفًّا مِنْ تُرَابٍ فَرَفَعَهُ إِلَى جَبْهَتِهِ فَقَالَ يَكْفِينِي هَذَا قَالَ عَبْدُاللهِ فَلَقَدْ رَأَيْتُهُ بَعْدُ قُتِلَ كَافِرًا .

Tada Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, reče: "Ustani Hamza! Ustani Alija! Ustani Ubejde!" Hamza se zaputio prema Utbi, ja prema Šejbi, a Ubejde se sukobio s Velidom, te raniše jedan drugog. Potom smo nas dvojica napali na Velida i ubili ga, a zatim odnijeli Ubejdu."

1 Da će on čuvati moju rodbinu i imovinu u Mekki, a da ja čuvam njegovu u Medini. (prim. rec.)

3973. SAOPĆIO MI JE Ibrahim b. Musa, njemu je pričao Hišam b. Jusuf prenoseći od Ma'mera, on od Hišama, a ovaj od Urvea koji je rekao:
"Zubejr je imao tri ožiljka od sablje, jedan od njih mu je bio na vratu, i ja sam ponekad u njega uvlačio svoje prste. Dva je zadobio na dan Bedra, a jedan na dan Jermuka."
Urve dalje kaže: "Kada je ubijen Abdullah b. Zubejr, Abdul-Melik b. Mervan mi je rekao: "Urve, da li poznaješ Zubejrovu sablju?"
"Da", odgovorio sam ja, a on je upitao:
"Šta ima na njoj?"
"Na njoj nedostaje dio nakon što je okrnjena na dan Bedra."
"Istinu si rekao", reče on i citira stih: "Na njima su osećeni od udaraca u borbama."[2] Potom ju je vratio Urveu.
Kaže Hišam: "Procijenili smo je, među sobom, na tri hiljade i neko od nas ju je uzeo, a volio bih da sam je ja uzeo."

٣٩٧٣. أَخْبَرَنِي إِبْرَاهِيمُ بْنُ مُوسَى حَدَّثَنَا هِشَامُ بْنُ يُوسُفَ عَنْ مَعْمَرٍ أَخْبَرَنَا هِشَامٌ عَنْ عُرْوَةَ قَالَ كَانَ فِي الزُّبَيْرِ ثَلَاثُ ضَرَبَاتٍ بِالسَّيْفِ إِحْدَاهُنَّ فِي عَاتِقِهِ قَالَ إِنْ كُنْتُ لَأُدْخِلُ أَصَابِعِي فِيهَا قَالَ ضُرِبَ ثِنْتَيْنِ يَوْمَ بَدْرٍ وَوَاحِدَةً يَوْمَ الْيَرْمُوكِ قَالَ عُرْوَةُ وَقَالَ لِي عَبْدُالْمَلِكِ بْنُ مَرْوَانَ حِينَ قُتِلَ عَبْدُاللهِ بْنُ الزُّبَيْرِ يَا عُرْوَةُ هَلْ تَعْرِفُ سَيْفَ الزُّبَيْرِ قُلْتُ نَعَمْ قَالَ فَمَا فِيهِ قُلْتُ فِيهِ فَلَّةٌ فُلَّهَا يَوْمَ بَدْرٍ قَالَ صَدَقْتَ بِهِنَّ فُلُولٌ مِنْ قِرَاعِ الْكَتَائِبِ ثُمَّ رَدَّهُ عَلَى عُرْوَةَ قَالَ هِشَامٌ فَأَقَمْنَاهُ بَيْنَنَا ثَلَاثَةَ آلَافٍ وَأَخَذَهُ بَعْضُنَا وَلَوَدِدْتُ أَنِّي كُنْتُ أَخَذْتُهُ .

3974. PRIČAO NAM JE Ferve, a njemu Ali, prenoseći od Hišama, a ovaj od svoga oca (Urvea) da je rekao:
"Zubejrova sablja je bila okićena srebrom." Hišam je izjavio: "I Urveova sablja je bila okićena srebrom."

٣٩٧٤. حَدَّثَنَا فَرْوَةُ حَدَّثَنَا عَلِيٌّ عَنْ هِشَامٍ عَنْ أَبِيهِ قَالَ كَانَ سَيْفُ الزُّبَيْرِ بْنِ الْعَوَّامِ مُحَلًّى بِفِضَّةٍ قَالَ هِشَامٌ وَكَانَ سَيْفُ عُرْوَةَ مُحَلًّى بِفِضَّةٍ .

3975. PRIČAO NAM JE Ahmed b. Muhammed, njemu je kazivao Abdullah, a ovom saopćio Hišam b. Urve prenoseći od svoga oca da su na dan Jermuka ashabi Allahova Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, rekli Zubejru:
"Zar nećeš navaliti, pa da i mi navalimo s tobom!"
"Ako ja navalim, vi ćete izostati", rekao je on.
"Nećemo to učiniti", rekoše oni, i on navali na njih tako da je razbio njihove redove i prošao kroz njih;

٣٩٧٥. حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ مُحَمَّدٍ حَدَّثَنَا عَبْدُاللهِ أَخْبَرَنَا هِشَامُ بْنُ عُرْوَةَ عَنْ أَبِيهِ أَنَّ أَصْحَابَ رَسُولِ اللهِ ﷺ قَالُوا لِلزُّبَيْرِ يَوْمَ الْيَرْمُوكِ أَلَا تَشُدُّ فَنَشُدَّ مَعَكَ فَقَالَ إِنِّي إِنْ شَدَدْتُ كَذَبْتُمْ فَقَالُوا لَا نَفْعَلُ فَحَمَلَ عَلَيْهِمْ حَتَّى شَقَّ صُفُوفَهُمْ فَجَاوَزَهُمْ وَمَا مَعَهُ أَحَدٌ ثُمَّ رَجَعَ مُقْبِلًا

2 Abdul-Melik je ovdje citirao dio stiha poznate pjesme Nabige Zubjanija, u kom on kaže: "Oni nemaju nikakve mahane izuzev što su im sablje pune ogrebotina od udaranja po četama."

nikog nije bilo s njim, a zatim se vratio naprijed, te (Bizantinci) zgrabiše za uzde njegova (konja) i zadadoše mu dva udarca po vratu, između kojih je bio ožiljak udarca kojeg je zadobio na dan Bedra."
Urve dalje kaže: "Ja sam kao mali, uvlačio svoje prste u te ožiljke, igrajući se."
Urve je izjavio: "S njim je tada bio Abdullah b. Zubejr, a imao je svega deset godina. Stavio ga je na konja i zadužio jednog čovjeka za njega."

فَأَخَذُوا بِلِجَامِهِ فَضَرَبُوهُ ضَرْبَتَيْنِ عَلَى عَاتِقِهِ بَيْنَهُمَا ضَرْبَةٌ ضُرِبَهَا يَوْمَ بَدْرٍ قَالَ عُرْوَةُ كُنْتُ أُدْخِلُ أَصَابِعِي فِي تِلْكَ الضَّرَبَاتِ أَلْعَبُ وَأَنَا صَغِيرٌ قَالَ عُرْوَةُ وَكَانَ مَعَهُ عَبْدُاللهِ بْنُ الزُّبَيْرِ يَوْمَئِذٍ وَهُوَ ابْنُ عَشْرِ سِنِينَ فَحَمَلَهُ عَلَى فَرَسٍ وَوَكَّلَ بِهِ رَجُلاً .

3976. PRIČAO MI JE Abdullah b. Muhammed da je čuo Revha b. Ubadu kako mu je pričao Seid b. Ebu-Arube prenoseći od Katade koji je izjavio da mu je spomenuo Enes b. Malik prenoseći od Ebu-Talhe da je Allahov Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, na dan Bedra naredio za dvadeset i četvericu kurejševićkih prvaka, pa su pobacani u jedan onečišćeni bunar na Bedru. On je običavao, kad pobijedi neki narod, da ostane na tom mjestu tri noći, ali kad je na Bedru došao treći dan, on je naredio te mu je pripremljena deva i on je krenuo, a ashabi su ga slijedili, govoreći: "Mislimo da se ne bi pokrenuo da nije bilo nekog razloga." Došao je na ivicu onog bunara i počeo ih dozivati po njihovim imenima i imenima njihovih očeva: o taj i taj sine toga i toga, o taj i taj sine toga i toga! Da li biste voljeli da ste se pokorili Allahu i Njegovom poslaniku. Mi smo doista uvidjeli da je istinito ono što nam je Gospodar naš obećao, da li ste i vi uvidjeli da je istinito ono što vam je Gospodar vaš obećao?"
"Allahov Poslaniče – reče Omer – što se obraćaš tijelima koja nemaju duše!"
"Tako mi onog u čijoj je ruci Muhammedova duša – reče Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, – ni vi ne čujete bolje od njih ono što govorim."
Katade je izjavio: "Allah ih je oživio kako bi im omogućio da čuju njegove riječi, kao vid grdnje, poniženja, kazne, jada i kajanja."

٣٩٧٦. حَدَّثَنِي عَبْدُاللهِ بْنُ مُحَمَّدٍ سَمِعَ رَوْحَ بْنَ عُبَادَةَ حَدَّثَنَا سَعِيدُ بْنُ أَبِي عَرُوبَةَ عَنْ قَتَادَةَ قَالَ ذَكَرَ لَنَا أَنَسُ بْنُ مَالِكٍ عَنْ أَبِي طَلْحَةَ أَنَّ نَبِيَّ اللهِ ﷺ أَمَرَ يَوْمَ بَدْرٍ بِأَرْبَعَةٍ وَعِشْرِينَ رَجُلاً مِنْ صَنَادِيدِ قُرَيْشٍ فَقُذِفُوا فِي طَوِيٍّ مِنْ أَطْوَاءِ بَدْرٍ خَبِيثٍ مُخْبِثٍ وَكَانَ إِذَا ظَهَرَ عَلَى قَوْمٍ أَقَامَ بِالْعَرْصَةِ ثَلاَثَ لَيَالٍ فَلَمَّا كَانَ بِبَدْرٍ الْيَوْمَ الثَّالِثَ أَمَرَ بِرَاحِلَتِهِ فَشُدَّ عَلَيْهَا رَحْلُهَا ثُمَّ مَشَى وَاتَّبَعَهُ أَصْحَابُهُ وَقَالُوا مَا نُرَى يَنْطَلِقُ إِلاَّ لِبَعْضِ حَاجَتِهِ حَتَّى قَامَ عَلَى شَفَةِ الرَّكِيِّ فَجَعَلَ يُنَادِيهِمْ بِأَسْمَائِهِمْ وَأَسْمَاءِ آبَائِهِمْ يَا فُلاَنُ بْنَ فُلاَنٍ وَيَا فُلاَنُ بْنَ فُلاَنٍ أَيَسُرُّكُمْ أَنَّكُمْ أَطَعْتُمُ اللهَ وَرَسُولَهُ فَإِنَّا قَدْ وَجَدْنَا مَا وَعَدَنَا رَبُّنَا حَقًّا فَهَلْ وَجَدْتُمْ مَا وَعَدَ رَبُّكُمْ حَقًّا قَالَ فَقَالَ عُمَرُ يَا رَسُولَ اللهِ مَا تُكَلِّمُ مِنْ أَجْسَادٍ لاَ أَرْوَاحَ لَهَا فَقَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ وَالَّذِي نَفْسُ مُحَمَّدٍ بِيَدِهِ مَا أَنْتُمْ بِأَسْمَعَ لِمَا أَقُولُ مِنْهُمْ قَالَ قَتَادَةُ أَحْيَاهُمُ اللهُ حَتَّى أَسْمَعَهُمْ قَوْلَهُ تَوْبِيخًا وَتَصْغِيرًا وَنَقِيمَةً وَحَسْرَةً وَنَدَمًا .

3977. PRIČAO NAM JE Humejdi, njemu Sufjan, a ovom Amr prenoseći od Ata'a, a on od Ibn Abbasa, radijallahu anhuma, da je u pogledu ajeta:
– Oni koji su umjesto zahvalnosti Allahu na blagodatima – nezahvalnošću uzvratili – rekao: "Tako mi Allaha, to su kurejševićki nevjernici."
Amr kaže: "To su Kurejšije, a Muhammed sallallahu alejhi ve sellem, je Allahova blagodat; a izraz "i narod svoj su u kuću propasti doveli", znači: "u vatru, (pogibijom) na dan Bedra." [1]

٣٩٧٧. حَدَّثَنَا الْحُمَيْدِيُّ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ حَدَّثَنَا عَمْرٌو عَنْ عَطَاءٍ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا (الَّذِينَ بَدَّلُوا نِعْمَةَ اللهِ كُفْرًا) قَالَ هُمْ وَاللهِ كُفَّارُ قُرَيْشٍ قَالَ عَمْرٌو هُمْ قُرَيْشٌ وَمُحَمَّدٌ ﷺ نِعْمَةُ اللهِ (وَأَحَلُّوا قَوْمَهُمْ دَارَ الْبَوَارِ) قَالَ النَّارَ يَوْمَ بَدْرٍ .

3978. PRIČAO MI JE Ubejd b. Isma'il, a njemu Ebu-Usame prenoseći od Hišama, a on od svoga oca da je rekao:
"Spomenuto je pred Aišom, radijallahu anha, da Ibn Omer pripisuje Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, riječi: "Zaista mrtvac biva mučen u kaburu zbog plača njegove porodice", te je ona rekla:
"Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, je samo rekao: "Mrtvac se kažnjava zbog njegovih grešaka i grijeha, a njegova porodica sada za njim plače."

٣٩٧٨. حَدَّثَنِي عُبَيْدُ بْنُ إِسْمَاعِيلَ حَدَّثَنَا أَبُو أُسَامَةَ عَنْ هِشَامٍ عَنْ أَبِيهِ قَالَ ذُكِرَ عِنْدَ عَائِشَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهَا أَنَّ ابْنَ عُمَرَ رَفَعَ إِلَى النَّبِيِّ ﷺ إِنَّ الْمَيِّتَ يُعَذَّبُ فِي قَبْرِهِ بِبُكَاءِ أَهْلِهِ فَقَالَتْ وَهَلَ إِنَّمَا قَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ إِنَّهُ لَيُعَذَّبُ بِخَطِيئَتِهِ وَذَنْبِهِ وَإِنَّ أَهْلَهُ لَيَبْكُونَ عَلَيْهِ الآنَ .

3979. REKLA JE Aiša:
– To je poput izjave Ibn Omerove da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, stao pored bunara u kom su bili idolopoklonici ubijeni na Bedru, pa im je rekao ono što je rekao, i dodao: "Oni sigurno čuju ono što govorim." Međutim, on je samo rekao: "Oni sada zaista znaju da je istina ono što sam im govorio", a zatim je proučila:
"Ti ne možeš mrtve dozvati."[2]; "A ti ne možeš one u grobovima dozvati."[3]
Kaže (Urve): "To će biti onda kada zauzmu svoja mjesta u Džehenemu."[4]

٣٩٧٩. قَالَتْ وَذَاكَ مِثْلُ قَوْلِهِ إِنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ قَامَ عَلَى الْقَلِيبِ وَفِيهِ قَتْلَى بَدْرٍ مِنَ الْمُشْرِكِينَ فَقَالَ لَهُمْ مَا قَالَ إِنَّهُمْ لَيَسْمَعُونَ مَا أَقُولُ إِنَّمَا قَالَ إِنَّهُمُ الآنَ لَيَعْلَمُونَ أَنَّ مَا كُنْتُ أَقُولُ لَهُمْ حَقٌّ ثُمَّ قَرَأَتْ (إِنَّكَ لَا تُسْمِعُ الْمَوْتَى) (وَمَا أَنْتَ بِمُسْمِعٍ مَنْ فِي الْقُبُورِ) يَقُولُ حِينَ تَبَوَّءُوا مَقَاعِدَهُمْ مِنَ النَّارِ .

1 Ibrahim, 28. Dio ovog hadisa naveden je pod brojem 4700.

2 En-Neml, 80.

3 Fatir, 22.

4 Isma'ili kaže: "Moguće je usaglasiti ovo što je Aiša, radijallahu anha, negirala s onim što su Ibn Omer i drugi

3980, 3981. PRIČAO MI JE Usman, a njemu Abde prenoseći od Hišama, on od svoga oca, a ovaj od Ibn-Omera, radijallahu anhuma, koji je izjavio da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, stao pored bunara na Bedru i rekao:
"Da li ste se uvjerili da je istinito ono što vam je Gospodar vaš obećao." Zatim je rekao: "Oni sada čuju šta govorim."
To je spomenuto Aiši, te je ona rekla: "Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, je samo rekao: "Oni sada znaju da je istina ono što sam im govorio."
Zatim je ona proučila: "Ti ne možeš mrtve dozvati", – do kraja ajeta.

٣٩٨٠-٣٩٨١. حَدَّثَنِي عُثْمَانُ حَدَّثَنَا عَبْدَةُ عَنْ هِشَامٍ عَنْ أَبِيهِ عَنِ ابْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا قَالَ وَقَفَ النَّبِيُّ ﷺ عَلَى قَلِيبِ بَدْرٍ فَقَالَ هَلْ وَجَدْتُمْ مَا وَعَدَ رَبُّكُمْ حَقًّا ثُمَّ قَالَ إِنَّهُمُ الْآنَ يَسْمَعُونَ مَا أَقُولُ فَذُكِرَ لِعَائِشَةَ فَقَالَتْ إِنَّمَا قَالَ النَّبِيُّ ﷺ إِنَّهُمُ الْآنَ لَيَعْلَمُونَ أَنَّ الَّذِي كُنْتُ أَقُولُ لَهُمْ هُوَ الْحَقُّ ثُمَّ قَرَأَتْ (إِنَّكَ لَا تُسْمِعُ الْمَوْتَى) حَتَّى قَرَأَتِ الْآيَةَ .

VRIJEDNOST UČESNIKA BEDRA

باب فضْلُ مَنْ شهِدَ بَدْرًا

3982. PRIČAO MI JE Abdullah b. Muhammed, njemu je kazivao Mu'avija b. Amr, a ovom Ebu-Ishak prenoseći od Humejda koji je izjavio da je čuo Enesa, radijallahu anhu, kako kaže:
"Harise je poginuo na dan Bedra, a bio je dječak, pa je njegova majka došla Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, i rekla:
"Allahov Poslaniče, ti znaš šta je Harise meni značio. Ako je u Džennetu ja ću se strpiti i očekivati nagradu, ali ako bude ono drugo vidjet ćeš šta ću uraditi."
Tada je on rekao: "Teško tebi, zar si izgubila razum, misliš li ti da je Džennet samo jedan? Dženeta ima mnogo, a on je u Džennetі-firdevsu."

٣٩٨٢. حَدَّثَنِي عَبْدُاللهِ بْنُ مُحَمَّدٍ حَدَّثَنَا مُعَاوِيَةُ بْنُ عَمْرٍو حَدَّثَنَا أَبُو إِسْحَاقَ عَنْ حُمَيْدٍ قَالَ سَمِعْتُ أَنَسًا رَضِيَ اللهُ عَنْهُ يَقُولُ أُصِيبَ حَارِثَةُ يَوْمَ بَدْرٍ وَهُوَ غُلَامٌ فَجَاءَتْ أُمُّهُ إِلَى النَّبِيِّ ﷺ فَقَالَتْ يَا رَسُولَ اللهِ قَدْ عَرَفْتَ مَنْزِلَةَ حَارِثَةَ مِنِّي فَإِنْ يَكُنْ فِي الْجَنَّةِ أَصْبِرْ وَأَحْتَسِبْ وَإِنْ تَكُ الْأُخْرَى تَرَى مَا أَصْنَعُ فَقَالَ وَيْحَكِ أَوَهَبِلْتِ أَوَجَنَّةٌ وَاحِدَةٌ هِيَ إِنَّهَا جِنَانٌ كَثِيرَةٌ وَإِنَّهُ فِي جَنَّةِ الْفِرْدَوْسِ .

ashabi ustvrdili, jer kur'anske riječi: "Ti ne možeš mrtve dozvati" nisu u kontradiktornosti sa Poslanikovim, sallallahu riječima, riječima: "Zaista oni sada čuju", jer "dozivanje" je dostavljanje glasa od onog ko doziva u uho onog koji sluša, a Uzvišeni Allah je onaj koji ih je učinio da čuju tako što im je prenio glas svoga Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, o tome, a što se tiče njenog odgovora "Oni znaju", ako je ona to čula, to nije oprečno iskazu "Oni čuju", naprotiv to ga potvrđuje.

3983. PRIČAO MI JE Ishak b. Ibrahim, njemu je saopćio Abdullah b. Idris, rekavši da je čuo Husajn b. Abdur-Rahmana kako prenosi od Sa'd b. Ubejde, on od Ebu-Abdur-Rahman Sulemija, a ovaj od Alije, radijallahu anhu, da je rekao:
"Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, je poslao mene, Ebu-Merseda Ganevija i Zubejr b. Avvama, a svi smo bili konjanici; i rekao: "Idite dok ne dođete do Revdatu-Haha. U njemu je jedna od mnogoboškinja, a kod nje je pismo Hatiba b. Ebi-Beltea, upućeno idolopoklonicima."
Sustigli smo je, a ona je putovala na svojoj devi, tamo gdje je rekao Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, te smo rekli: "Daj pismo!"
"Nema nikakva pisma", rekla je ona, a mi smo naredili da siđe s deve i premetnuli je, ali nismo ništa vidjeli, pa smo rekli: "Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, ne laže! Ili ćeš ti izvaditi pismo ili ćemo ti potpuno odstraniti odjeću!"
Pošto je ona vidjela ozbiljnost, posegnula je (rukom) prema pasu, a bila je opasana haljinom i izvadila pismo. Došli smo s njom Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, te je Omer rekao: "Allahov Poslaniče, on je iznevjerio Allaha, i Njegova Poslanika, i vjernike, pa pusti me da mu prerežem grkljan!"
Tada je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, upitao: "Šta te navelo na ono što si učinio", pa je Hatib rekao: "Tako mi Allaha, ja nisam prestao vjerovati u Allaha i Njegova Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem! Samo sam htio za te ljude da učinim dobro djelo kojim će Allah zaštititi moju porodicu i moj imetak. Svaki tvoj ashab ima tamo nekog rodaka pomoću kojeg će Allah zaštititi njegovu porodicu i njegov imetak."
"Istinu je rekao", reče Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, "i nemojte mu govoriti ništa osim dobra."
Ali Omer reče: "On je iznevjerio Allaha i Njegova Poslanika i vjernike, pa pusti me da mu prerežem grkljan!"

٣٩٨٣. حَدَّثَنِي إِسْحَاقُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ أَخْبَرَنَا عَبْدُاللهِ بْنُ إِدْرِيسَ قَالَ سَمِعْتُ حُصَيْنَ بْنَ عَبْدِالرَّحْمَنِ عَنْ سَعْدِ بْنِ عُبَيْدَةَ عَنْ أَبِي عَبْدِالرَّحْمَنِ السُّلَمِيِّ عَنْ عَلِيٍّ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ بَعَثَنِي رَسُولُ اللهِ ﷺ وَأَبَا مَرْثَدٍ الْغَنَوِيَّ وَالزُّبَيْرَ بْنَ الْعَوَّامِ وَكُلُّنَا فَارِسٌ قَالَ انْطَلِقُوا حَتَّى تَأْتُوا رَوْضَةَ خَاخٍ فَإِنَّ بِهَا امْرَأَةً مِنَ الْمُشْرِكِينَ مَعَهَا كِتَابٌ مِنْ حَاطِبِ بْنِ أَبِي بَلْتَعَةَ إِلَى الْمُشْرِكِينَ فَأَدْرَكْنَاهَا تَسِيرُ عَلَى بَعِيرٍ لَهَا حَيْثُ قَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ فَقُلْنَا الْكِتَابُ فَقَالَتْ مَا مَعَنَا كِتَابٌ فَأَنَخْنَاهَا فَالْتَمَسْنَا فَلَمْ نَرَ كِتَابًا فَقُلْنَا مَا كَذَبَ رَسُولُ اللهِ ﷺ لَتُخْرِجِنَّ الْكِتَابَ أَوْ لَنُجَرِّدَنَّكِ فَلَمَّا رَأَتِ الْجِدَّ أَهْوَتْ إِلَى حُجْزَتِهَا وَهِيَ مُحْتَجِزَةٌ بِكِسَاءٍ فَأَخْرَجَتْهُ فَانْطَلَقْنَا بِهَا إِلَى رَسُولِ اللهِ ﷺ فَقَالَ عُمَرُ يَا رَسُولَ اللهِ قَدْ خَانَ اللهَ وَرَسُولَهُ وَالْمُؤْمِنِينَ فَدَعْنِي فَلأَضْرِبَ عُنُقَهُ فَقَالَ النَّبِيُّ ﷺ مَا حَمَلَكَ عَلَى مَا صَنَعْتَ قَالَ حَاطِبٌ وَاللهِ مَا بِي أَنْ لاَ أَكُونَ مُؤْمِنًا بِاللهِ وَرَسُولِهِ ﷺ أَرَدْتُ أَنْ يَكُونَ لِي عِنْدَ الْقَوْمِ يَدٌ يَدْفَعُ اللهُ بِهَا عَنْ أَهْلِي وَمَالِي وَلَيْسَ أَحَدٌ مِنْ أَصْحَابِكَ إِلاَّ لَهُ هُنَاكَ مِنْ عَشِيرَتِهِ مَنْ يَدْفَعُ اللهُ بِهِ عَنْ أَهْلِهِ وَمَالِهِ فَقَالَ النَّبِيُّ ﷺ صَدَقَ وَلاَ تَقُولُوا لَهُ إِلاَّ خَيْرًا فَقَالَ عُمَرُ إِنَّهُ قَدْ خَانَ اللهَ وَرَسُولَهُ وَالْمُؤْمِنِينَ فَدَعْنِي فَلأَضْرِبَ

"Zar on nije jedan od učesnika Bedra", reče Poslanik i nastavi: "Allah je pogledao učesnike Bedra i rekao: "Radite što hoćete, vi ste zaslužili Džennet", (ili "oprostio sam vam"). Omer zaplaka i reče: "Allah i Njegov Poslanik najbolje znaju."[1]

عُنُقَهُ فَقَالَ أَلَيْسَ مِنْ أَهْلِ بَدْرٍ فَقَالَ لَعَلَّ اللهَ اطَّلَعَ إِلَى أَهْلِ بَدْرٍ فَقَالَ اعْمَلُوا مَا شِئْتُمْ فَقَدْ وَجَبَتْ لَكُمُ الْجَنَّةُ أَوْ فَقَدْ غَفَرْتُ لَكُمْ فَدَمَعَتْ عَيْنَا عُمَرَ وَقَالَ اللهُ وَرَسُولُهُ أَعْلَمُ .

POGLAVLJE

بَابٌ

3984. PRIČAO MI JE Abdullah b. Muhammed Džu'fi, njemu je kazivao Ebu-Ahmed Zubejri, a ovom Abdur-Rahman b. Gasil, prenoseći od Hamze b. Ebu-Usejda i Zubejr b. Munzira b. Ebi Usejda, a njih dvojica od Ebu-Usejda, radijallahu anhu, koji je rekao:
"Na dan Bedra Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, nam je rekao:
"Kada vam dođu na domet, gađajte ih štedeći svoje strijele".

٣٩٨٤. حَدَّثَنِي عَبْدُاللهِ بْنُ مُحَمَّدٍ الْجُعْفِيُّ حَدَّثَنَا أَبُو أَحْمَدَ الزُّبَيْرِيُّ حَدَّثَنَا عَبْدُالرَّحْمَنِ بْنُ الْغَسِيلِ عَنْ حَمْزَةَ ابْنِ أَبِي أُسَيْدٍ وَالزُّبَيْرِ بْنِ الْمُنْذِرِ بْنِ أَبِي أُسَيْدٍ عَنْ أَبِي أُسَيْدٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ قَالَ لَنَا رَسُولُ اللهِ ﷺ يَوْمَ بَدْرٍ إِذَا أَكْثَبُوكُمْ فَارْمُوهُمْ وَاسْتَبْقُوا نَبْلَكُمْ .

3985. PRIČAO MI JE Muhammed b. Abdurahim, njemu Ebu-Ahmed Zubejri, a njemu Abdurahman b. Gasil, prenoseći od Hamze b. Ebu-Usejda i Munzir b. Ebi Usejda, a njih dvojica od Ebu-Usejda, radijallahu anhu, da je rekao:
"Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, nam je na dan Bedra rekao: 'Kada vam dođu na domet (tj. bude ih mnogo),[2] gađajte ih i štedite vaše strijele'".

٣٩٨٥. حَدَّثَنِي مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِ الرَّحِيمِ حَدَّثَنَا أَبُو أَحْمَدَ الزُّبَيْرِيُّ حَدَّثَنَا عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ الْغَسِيلِ عَنْ حَمْزَةَ بْنِ أَبِي أُسَيْدٍ وَالْمُنْذِرِ بْنِ أَبِي أُسَيْدٍ عَنْ أَبِي أُسَيْدٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ قَالَ لَنَا رَسُولُ اللهِ ﷺ يَوْمَ بَدْرٍ إِذَا أَكْثَبُوكُمْ يَعْنِي كَثَرُوكُمْ فَارْمُوهُمْ وَاسْتَبْقُوا نَبْلَكُمْ .

1 Ovim hadisom se ističe izuzetna vrijednost učesnika Bedra izrazima "Vi ste zaslužili Džennet" i "oprostio sam vam" Imami Ahmed prenosi od Džabira da je Alejhisselam rekao: "U džehennem neće unići niko ko je učestvovao na Bedru". Dakle, njihova velika zasluga pretpostavlja brisanje ranijih grijeha i spremnost da im budu oprošteni eventualni budući grijesi.

2 Ovo je komentar prenosioca za koji relevantni komentatori hadisa kažu da nije održiv sa stanovišta arapskog jezika. (prim. red.)

3986. PRIČAO MI JE Amr b. Halid, njemu Zuhejr, a ovom je kazivao Ebu-Ishak rekavši da je čuo Bera'a b. Aziba, radijallahu anhu, kako kaže: "Na dan Uhuda Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, je za vođu strijelaca odredio Abdullah b. Džubejra. Oni su tada ubili sedamdeset naših boraca, a Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, i njegovi ashabi su na dan Bedra zarobili ili ubili sto četrdeset idolopoklonika; sedamdeset zarobili i sedamdeset ubili. Ebu-Sufjan je rekao: "Ovaj dan je za dan Bedra. Rat je promjenljive sreće."

٣٩٨٦. حَدَّثَنِي عَمْرُو بْنُ خَالِدٍ حَدَّثَنَا زُهَيْرٌ حَدَّثَنَا أَبُو إِسْحَاقَ قَالَ سَمِعْتُ الْبَرَاءَ بْنَ عَازِبٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا قَالَ جَعَلَ النَّبِيُّ ﷺ عَلَى الرُّمَاةِ يَوْمَ أُحُدٍ عَبْدَاللهِ بْنَ جُبَيْرٍ فَأَصَابُوا مِنَّا سَبْعِينَ وَكَانَ النَّبِيُّ ﷺ وَأَصْحَابُهُ أَصَابُوا مِنَ الْمُشْرِكِينَ يَوْمَ بَدْرٍ أَرْبَعِينَ وَمِائَةً سَبْعِينَ أَسِيرًا وَسَبْعِينَ قَتِيلاً قَالَ أَبُو سُفْيَانَ يَوْمٌ بِيَوْمِ بَدْرٍ وَالْحَرْبُ سِجَالٌ .

3987. PRIČAO MI JE Muhammed b. Ala, a njemu Ebu-Usame prenoseći od Burejda, on od svoga djeda Ebi-Burde, a ovaj od Ebu-Musa'a, mislim (kaže Buhari) da je on prenio od Vjerovjesnika sallallahu alejhi ve sellem, da je rekao:
"Hajr (koji sam sanjao) značio je dobro koje nam je poslije Allah darovao i nagradu za iskrenost koju nam je Allah dao poslije bitke na Bedru."[3]

٣٩٨٧. حَدَّثَنِي مُحَمَّدُ بْنُ الْعَلَاءِ حَدَّثَنَا أَبُو أُسَامَةَ عَنْ بُرَيْدٍ عَنْ جَدِّهِ أَبِي بُرْدَةَ عَنْ أَبِي مُوسَى أُرَاهُ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ وَإِذَا الْخَيْرُ مَا جَاءَ اللهُ بِهِ مِنَ الْخَيْرِ بَعْدُ وَثَوَابُ الصِّدْقِ الَّذِي آتَانَا بَعْدَ يَوْمِ بَدْرٍ .

3988. PRIČAO MI JE Ja'kub b. Ibrahim, a njemu Ibrahim b. Sa'd, prenoseći od svoga oca, a ovaj od svoga oca (Ibrahim b. Abdur-Rahmana) koji je izjavio da je Abdur-Rahman b. Avf rekao:
"Ja sam bio u stroju na dan Bedra, i kad sam se okrenuo primijetio sam s moje desne i lijeve strane dvojicu izuzetno mladih boraca i pobojao se zbog njihove mladosti (da neće izdržati napad), ali mi jedan od njih reče, tajno da ne čuje onaj drugi: "Amidža, pokaži mi Ebu-Džehla!"
"Bratiću, a šta bi ti radio s njim", upitah ja, a on odgovori:
"Zakleo sam se Allahu, ako ga vidim da ću ga ubiti, ili ću prije toga umrijeti."
Potom mi je onaj drugi, krijući od svog druga, rekao isto to. Tada mi je bilo draže što sam među

٣٩٨٨. حَدَّثَنِي يَعْقُوبُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ سَعْدٍ عَنْ أَبِيهِ عَنْ جَدِّهِ قَالَ قَالَ عَبْدُالرَّحْمَنِ بْنُ عَوْفٍ إِنِّي لَفِي الصَّفِّ يَوْمَ بَدْرٍ إِذِ الْتَفَتُّ فَإِذَا عَنْ يَمِينِي وَعَنْ يَسَارِي فَتَيَانِ حَدِيثَا السِّنِّ فَكَأَنِّي لَمْ آمَنْ بِمَكَانِهِمَا إِذْ قَالَ لِي أَحَدُهُمَا سِرًّا مِنْ صَاحِبِهِ يَا عَمِّ أَرِنِي أَبَا جَهْلٍ فَقُلْتُ يَا ابْنَ أَخِي وَمَا تَصْنَعُ بِهِ قَالَ عَاهَدْتُ اللهَ إِنْ رَأَيْتُهُ أَنْ أَقْتُلَهُ أَوْ أَمُوتَ دُونَهُ فَقَالَ لِي الآخَرُ سِرًّا مِنْ صَاحِبِهِ مِثْلَهُ قَالَ فَمَا سَرَّنِي أَنِّي بَيْنَ رَجُلَيْنِ مَكَانَهُمَا فَأَشَرْتُ لَهُمَا إِلَيْهِ فَشَدَّا عَلَيْهِ مِثْلَ الصَّقْرَيْنِ حَتَّى ضَرَبَاهُ وَهُمَا ابْنَا عَفْرَاءَ .

3 Ovo je dio dužeg hadisa o jednom Poslanikovom snu koji je Buharija u cijelosti naveo u knjizi *Vrline*, poglavlje *Znakovi poslanstva*, hadis broj 3622, a također i u knjizi *Tumačenje snova*, broj hadisa 7035.

njima nego da sam između dvojice ljudi u zrelim godinama. Pokazao sam im ga i njih dvojica navališe na njega kao dva sokola, dok ga ne ubiše. Bila su to dva Afraova sina."

3989. PRIČAO NAM JE Musa. b. Isma'il, njemu je kazivao Ibrahim, a ovom saopćio Ibnu Šihab rekavši da ga je izvjestio Umer b. Esid b. Džarije Sekafi, saveznik Benu Zuhrea i jedan od učenika Ebu-Hurejre, da je Ebu-Hurejre, radijallahu anhu, rekao: "Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, je poslao desetericu izvidnika na čelu sa Asim b. Sabit Ensarijem, djedom Asim b. Omera b. Hattaba. Kad su bili u Hedi, između Asfana i Mekke, vijest o njima je stigla do jednog ogranka Huzejla po imenu Beni Lihjan koji na njih poslaše blizu stotinu strijelaca. Oni su pratili njihove tragove dok nisu našli ostatke datula na jednom mjestu gdje su bili odsjeli, pa rekoše: "Jesribske datule!" Produžili su da slijede njihove tragove i kada su ih Asim i njegovi ljudi osjetili potražili su zaklon, ali su ih ovi opkolili i rekli im:
"Izađite i dignite ruke, a mi vam dajemo čvrsto obećanje i obavezu da nikoga od vas nećemo ubiti!"
"Ljudi, što se mene tiče, reče Asim b. Sabit, ja se neću predati u zaštitu nevjernika, a zatim je dodao, moj Gospodaru izvijesti o nama Tvoga Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem."
Oni tada napadoše na njih strijelama i ubiše Asima, a trojica im se predaše uz obećanje i obavezu zaštite i to Hubejb, Zejd b. Desine i još jedan čovjek. Kada su ih uhvatili, odriješili su tetive svojih lukova i povezali ih njima. Tada je onaj treći čovjek rekao:
"Ovo je prva prevara. Tako mi Allaha, neću ići s vama! Dovoljan mi je primjer ovih", mišljaše na ubijene. Oni ga počeše vući i udarati, ali je on odbio da pođe s njima. Hubejba i Zejd b. Desinu su odveli i prodali, nakon Bitke na Bedru.

٣٩٨٩. حَدَّثَنَا مُوسَى بْنُ إِسْمَاعِيلَ حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ أَخْبَرَنَا ابْنُ شِهَابٍ قَالَ أَخْبَرَنِي عُمَرُ بْنُ أَسِيدِ بْنِ جَارِيَةَ الثَّقَفِيُّ حَلِيفُ بَنِي زُهْرَةَ وَكَانَ مِنْ أَصْحَابِ أَبِي هُرَيْرَةَ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ بَعَثَ رَسُولُ اللهِ ﷺ عَشَرَةً عَيْنًا وَأَمَّرَ عَلَيْهِمْ عَاصِمَ بْنَ ثَابِتٍ الأَنْصَارِيَّ جَدَّ عَاصِمِ بْنِ عُمَرَ بْنِ الْخَطَّابِ حَتَّى إِذَا كَانُوا بِالْهَدَةِ بَيْنَ عَسْفَانَ وَمَكَّةَ ذُكِرُوا لِحَيٍّ مِنْ هُذَيْلٍ يُقَالُ لَهُمْ بَنُو لِحْيَانَ فَنَفَرُوا لَهُمْ بِقَرِيبٍ مِنْ مِائَةِ رَجُلٍ رَامٍ فَاقْتَصُّوا آثَارَهُمْ حَتَّى وَجَدُوا مَأْكَلَهُمُ التَّمْرَ فِي مَنْزِلٍ نَزَلُوهُ فَقَالُوا تَمْرُ يَثْرِبَ فَاتَّبَعُوا آثَارَهُمْ فَلَمَّا حَسَّ بِهِمْ عَاصِمٌ وَأَصْحَابُهُ لَجَئُوا إِلَى مَوْضِعٍ فَأَحَاطَ بِهِمُ الْقَوْمُ فَقَالُوا لَهُمُ انْزِلُوا فَأَعْطُوا بِأَيْدِيكُمْ وَلَكُمُ الْعَهْدُ وَالْمِيثَاقُ أَنْ لاَ نَقْتُلَ مِنْكُمْ أَحَدًا فَقَالَ عَاصِمُ بْنُ ثَابِتٍ أَيُّهَا الْقَوْمُ أَمَّا أَنَا فَلاَ أَنْزِلُ فِي ذِمَّةِ كَافِرٍ ثُمَّ قَالَ اللَّهُمَّ أَخْبِرْ عَنَّا نَبِيَّكَ ﷺ فَرَمَوْهُمْ بِالنَّبْلِ فَقَتَلُوا عَاصِمًا وَنَزَلَ إِلَيْهِمْ ثَلاَثَةُ نَفَرٍ عَلَى الْعَهْدِ وَالْمِيثَاقِ مِنْهُمْ خُبَيْبٌ وَزَيْدُ بْنُ الدَّثِنَةِ وَرَجُلٌ آخَرُ فَلَمَّا اسْتَمْكَنُوا مِنْهُمْ أَطْلَقُوا أَوْتَارَ قِسِيِّهِمْ فَرَبَطُوهُمْ بِهَا قَالَ الرَّجُلُ الثَّالِثُ هَذَا أَوَّلُ الْغَدْرِ وَاللهِ لاَ أَصْحَبُكُمْ إِنَّ لِي بِهَؤُلاَءِ أُسْوَةً يُرِيدُ الْقَتْلَى فَجَرَّرُوهُ وَعَالَجُوهُ فَأَبَى أَنْ يَصْحَبَهُمْ فَانْطُلِقَ بِخُبَيْبٍ وَزَيْدِ بْنِ الدَّثِنَةِ

حَتَّى بَاعُوهُمَا بَعْدَ وَقْعَةِ بَدْرٍ فَابْتَاعَ بَنُو الْحَارِثِ
ابْنِ عَامِرِ بْنِ نَوْفَلٍ خُبَيْبًا وَكَانَ خُبَيْبٌ هُوَ قَتَلَ
الْحَارِثَ بْنَ عَامِرٍ يَوْمَ بَدْرٍ فَلَبِثَ خُبَيْبٌ عِنْدَهُمْ
أَسِيرًا حَتَّى أَجْمَعُوا قَتْلَهُ فَاسْتَعَارَ مِنْ بَعْضِ بَنَاتِ
الْحَارِثِ مُوسَى يَسْتَحِدُّ بِهَا فَأَعَارَتْهُ فَدَرَجَ بُنَيٌّ لَهَا
وَهِيَ غَافِلَةٌ حَتَّى أَتَاهُ فَوَجَدَتْهُ مُجْلِسَهُ عَلَى فَخِذِهِ
وَالْمُوسَى بِيَدِهِ قَالَتْ فَفَزِعْتُ فَزْعَةً عَرَفَهَا خُبَيْبٌ
فَقَالَ أَتَخْشَيْنَ أَنْ أَقْتُلَهُ مَا كُنْتُ لأَفْعَلَ ذَلِكَ قَالَتْ
وَاللَّهِ مَا رَأَيْتُ أَسِيرًا قَطُّ خَيْرًا مِنْ خُبَيْبٍ وَاللَّهِ لَقَدْ
وَجَدْتُهُ يَوْمًا يَأْكُلُ قِطْفًا مِنْ عِنَبٍ فِي يَدِهِ وَإِنَّهُ لَمُوثَقٌ
بِالْحَدِيدِ وَمَا بِمَكَّةَ مِنْ ثَمَرَةٍ وَكَانَتْ تَقُولُ إِنَّهُ لَرِزْقٌ
رَزَقَهُ اللَّهُ خُبَيْبًا فَلَمَّا خَرَجُوا بِهِ مِنَ الْحَرَمِ لِيَقْتُلُوهُ فِي
الْحِلِّ قَالَ لَهُمْ خُبَيْبٌ دَعُونِي أُصَلِّي رَكْعَتَيْنِ فَتَرَكُوهُ
فَرَكَعَ رَكْعَتَيْنِ فَقَالَ وَاللَّهِ لَوْلاَ أَنْ تَحْسِبُوا أَنَّ مَا بِي
جَزَعٌ لَزِدْتُ ثُمَّ قَالَ اللَّهُمَّ أَحْصِهِمْ عَدَدًا وَاقْتُلْهُمْ
بَدَدًا وَلاَ تُبْقِ مِنْهُمْ أَحَدًا ثُمَّ أَنْشَأَ يَقُولُ فَلَسْتُ أُبَالِي
حِينَ أُقْتَلُ مُسْلِمًا عَلَى أَيِّ جَنْبٍ كَانَ لِلَّهِ مَصْرَعِي
وَذَلِكَ فِي ذَاتِ الإِلَهِ وَإِنْ يَشَأْ يُبَارِكْ عَلَى أَوْصَالِ
شِلْوٍ مُمَزَّعِ ثُمَّ قَامَ إِلَيْهِ أَبُو سِرْوَعَةَ عُقْبَةُ بْنُ الْحَارِثِ
فَقَتَلَهُ وَكَانَ خُبَيْبٌ هُوَ سَنَّ لِكُلِّ مُسْلِمٍ قُتِلَ
صَبْرًا الصَّلاَةَ وَأَخْبَرَ أَصْحَابَهُ يَوْمَ أُصِيبُوا خَبَرَهُمْ
وَبَعَثَ نَاسٌ مِنْ قُرَيْشٍ إِلَى عَاصِمِ بْنِ ثَابِتٍ حِينَ
حُدِّثُوا أَنَّهُ قُتِلَ أَنْ يُؤْتَوْا بِشَيْءٍ مِنْهُ يُعْرَفُ وَكَانَ قَتَلَ

Sinovi Haris b. Amira b. Nevfela su kupili Hubejba, a desilo se da je Hubejb bio ubio Haris b. Amira na dan Bedra. Hubejb je ostao njihov zarobljenik dok nisu donijeli odluku da ga ubiju. On je od jedne Harisove kćerke zatražio britvu da ukloni dlake sa stidnih mjesta i ona mu ju je pozajmila. I dok je ona bila zauzeta nečim drugim, njeno dijete se izmigoljilo, prišlo mu i ona primijeti da ono sjedi u njegovom krilu, a on drži britvu u ruci.

"Toliko sam se uplašila, kaže ona, da je Hubejb vidio moj strah, te je rekao:

"Bojiš li se da bih ga ubio. Ne bih ja to uradio."

"Tako mi Allaha, kaže ona, nikada nisam vidjela zarobljenika boljeg od Hubejba. Tako mi Allaha, jedan dan sam ga zatekla kako jede grozd grožđa u ruci, u situaciji dok je bio u željezo okovan, a u Mekki nije bilo plodova."

Ona je običavala reći: "To je bila opskrba kojom je Allah opskrbio Hubejba."

Kad su ga izveli iz Harema, kako bi ga ubili izvan Harema, Hubejb im je rekao: "Pustite me da klanjam dva rekata."

Oni mu dozvoliše i on klanja dva rekata, te reče:

"Tako mi Allaha, kad ne biste pomislili da me je strah, ja bih još klanjao", a zatim je dodao: "Moj Gospodaru, saberi ih sve i uništi; nemoj nikog od njih ostaviti!" a zatim je citirao stih:

Ne obraćam pažnju kad kao musliman ginem s koje će strane doći moja smrt koja je u ime Allaha.

A to je u ime Boga, i On, ako htjedne, blagoslovit će rastrgane dijelove tijela."

Potom mu je prišao Ebu-Servea Ukbe b. Haris i ubio ga. Hubejb je tako uveo praksu (sunnet)[1] klanjanja namaza za svakog muslimana koji bude ubijen u okovima.

Na dan njihove pogibije Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, je obavijestio ashabe o njihovom slučaju.

1 Taj njegov postupak je postao sunnet jer to Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, nije osudio, nego je prešutno odobrio. (prim. rec.)

Kada su Kurejšije čule da je Asim b. Sabit poginuo poslali, su izaslanike da im donesu nešto njegovo po čemu bi bio prepoznat, a on je bio ubio jednog njihovog velikana.[1] Međutim, Allah je Asimu poslao roj pčela[2] poput oblaka, koji ga je zaštitio od njihovih izaslanika, tako da nisu mogli ništa od njega odsjeći.
Ka'b b. Malik je izjavio: "Spomenuli su Mirar b. Rebi'a Amrija i Hilal b. Umejja Vakifija, dvojicu dobrih ljudi koji su učestvovali na Bedru."[3]

رجلا عظيما من عظمائهم فبعث الله لعاصم مثل الظلة من الدبر فحمته من رسلهم فلم يقدروا أن يقطعوا منه شيئا وقال كعب بن مالك ذكروا مرارة بن الربيع العمري وهلال بن أمية الواقفي رجلين صالحين قد شهدا بدرا .

3990. PRIČAO NAM JE Kutejbe b. Seid, a njemu Lejs, prenoseći od Jahjaa, a on od Nafi'a da je Ibn Omeru, radijallahu anhuma, spomenuto da se Seid b. Zejd b. Amr b. Nufejl, koji je bio učesnik Bedra, razbolio u petak, pa se on zaputio na jahalici prema njemu, nakon što je dan bio odmakao i približilo se vrijeme džuma namaza, a on izostavio džumu.[4]

٣٩٩٠. حدثنا قتيبة بن سعيد حدثنا ليث عن يحيى عن نافع أن ابن عمر رضي الله عنهما ذكر له أن سعيد بن زيد بن عمرو بن نفيل وكان بدريا مرض في يوم جمعة فركب إليه بعد أن تعالى النهار واقتربت الجمعة وترك الجمعة .

3991. KAŽE Lejs da mu je pričao Junus, prenoseći od Ibni-Šihaba koji je rekao da mu je pričao Ubejdullah b. Abdulah b. Utbe da je njegov otac pisao Omer b. Abdullah b. Erkam Zuhriju, naređujući mu da ode kod Subej'e kćerke Harisove, Eslemijke, i da je pita o njenom slučaju i onom što joj je rekao Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, kada ga je pitala za objašnjenje. Umer b. Abdullah b. Erkam je pisao Abdulah b. Utbeu izvještavajući ga da ga je obavijestila Subej'a, kćerka Harisova, da je ona bila udata za Sa'd b.

٣٩٩١. وقال الليث حدثني يونس عن ابن شهاب قال حدثني عبيدالله بن عبدالله بن عتبة أن أباه كتب إلى عمر بن عبدالله بن الأرقم الزهري يأمره أن يدخل على سبيعة بنت الحارث الأسلمية فيسألها عن حديثها وعن ما قال لها رسول الله ﷺ حين استفتته فكتب عمر بن عبدالله بن الأرقم إلى عبدالله بن عتبة يخبره أن سبيعة بنت الحارث

1 Ovaj kurejševićki velikan zvao se Ukbe b. Ebi-Mu'ajt b. Ebi-Amr b. Umejje, a ubio ga je Asim b. Sabit na dan Bedra, stoga je ovaj hadis i naveden u ovom poglavlju.

2 Ili roj osa ili skakavaca. (prim. rec.)

3 Ovo je dio dužeg hadisa koji prenosi Ka'b b. Malik u pogledu njegove tevbe, nakon izostajanja iz pohoda na Tebuk, u kom on izjavljuje da su Mirare i Hilal bili učesnici Bedra. S obzirom da su neki historičari nijekali toj dvojici ashaba učešće na Bedru, Buharija je ovdje citirao dio Ka'bovog hadisa u kom se potvrđuje njihovo učešće na Bedru.

4 Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, je poslao Seid b. Zejda i Talhu (koji spadaju u Ašere Mubeššere) da izvide situaciju pred bitku na Bedru. Bitka se odigrala prije nego što su se njih dvojica vratili, ali ih je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, uvrstio među učesnika Bedra i uključio ih u ratni plijen poput drugih učesnika. Ibn Omer je izostavio džuma-namaz iz opravdanog razloga jer je njegov rodak bio na samrti.

Havlu, a on je jedan od potomaka Amir b. Luejja i jedan od učesnika Bedra, te je on umro u toku oprosnog hadždža, a ona ostala trudna i porodila se brzo nakon njegove smrti. Kada se pridigla nakon nifasa, ukrasila se za prosce, te je ušao kod nje Ebu-Senabil b. Ba'kek jedan iz Benu Abdud-Dara, i rekao joj:

"Šta je to, vidim da si se ukrasila za prosce očekujući udaju. Tako mi Allaha, ti se nećeš udavati dok ne prođe četiri mjeseca i deset dana."

"Kada mi je to rekao, kaže Subej'a, predveče sam ogrnula svoju odjeću i došla Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, pa ga upitala o tome. On mi je objasnio da mi je istekao period pričeka onda kad sam se porodila, i naredio mi da se udam, ako se odlučim za to."

Lejsa slijedi Asbeg, prenoseći ovo od Ibn Vehba, a on od Junusa.

Lejs kaže da mu je pričao Junus prenoseći od Ibnu Šihaba kojeg smo pitali, te je on rekao: "Obavijestio me je Muhammed b. Abdur-Rahman b. Sevban, štićenik Beni Amir b. Luejja, da ga je Muhammed b. Ijas b. Bukejr, čiji je otac bio učesnik Bedra, izvijestio o tome."[5]

أَخْبَرَتْهُ أَنَّهَا كَانَتْ تَحْتَ سَعْدِ بْنِ خَوْلَةَ وَهُوَ مِنْ بَنِي عَامِرِ بْنِ لُؤَيٍّ وَكَانَ مِمَّنْ شَهِدَ بَدْرًا فَتُوُفِّيَ عَنْهَا فِي حَجَّةِ الْوَدَاعِ وَهِيَ حَامِلٌ فَلَمْ تَنْشَبْ أَنْ وَضَعَتْ حَمْلَهَا بَعْدَ وَفَاتِهِ فَلَمَّا تَعَلَّتْ مِنْ نِفَاسِهَا تَجَمَّلَتْ لِلْخُطَّابِ فَدَخَلَ عَلَيْهَا أَبُو السَّنَابِلِ بْنُ بَعْكَكٍ رَجُلٌ مِنْ بَنِي عَبْدِالدَّارِ فَقَالَ لَهَا مَا لِي أَرَاكِ تَجَمَّلْتِ لِلْخُطَّابِ تُرَجِّينَ النِّكَاحَ فَإِنَّكِ وَاللهِ مَا أَنْتِ بِنَاكِحٍ حَتَّى تَمُرَّ عَلَيْكِ أَرْبَعَةُ أَشْهُرٍ وَعَشْرٌ قَالَتْ سُبَيْعَةُ فَلَمَّا قَالَ لِي ذَلِكَ جَمَعْتُ عَلَيَّ ثِيَابِي حِينَ أَمْسَيْتُ وَأَتَيْتُ رَسُولَ اللهِ ﷺ فَسَأَلْتُهُ عَنْ ذَلِكَ فَأَفْتَانِي بِأَنِّي قَدْ حَلَلْتُ حِينَ وَضَعْتُ حَمْلِي وَأَمَرَنِي بِالتَّزَوُّجِ إِنْ بَدَا لِي تَابَعَهُ أَصْبَغُ عَنِ ابْنِ وَهْبٍ عَنْ يُونُسَ وَقَالَ اللَّيْثُ حَدَّثَنِي يُونُسُ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ وَسَأَلْنَاهُ فَقَالَ أَخْبَرَنِي مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِالرَّحْمَنِ ابْنِ ثَوْبَانَ مَوْلَى بَنِي عَامِرِ بْنِ لُؤَيٍّ أَنَّ مُحَمَّدَ بْنَ إِيَاسِ بْنِ الْبُكَيْرِ وَكَانَ أَبُوهُ شَهِدَ بَدْرًا أَخْبَرَهُ .

5 Izraz "izvijestio ga o tome", odnosi se na hadis koji je Buhari naveo u cijelosti sa senedom u svom djelu *Et-Tarihul-Kebir*, a govori o puštanju žene tri puta. Ovdje govori o učešću Ijas b. Bukejra na Bedru.

UČEŠĆE MELEKA NA BEDRU

باب شُهُود الْمَلاَئِكَةِ بَدْرًا

3992. PRIČAO MI JE Ishak b. Ibrahim, njemu je saopćio Džerir prenoseći od Jahjaa b. Seida, on od Mu'az b. Rifa'a b. Rafi'a Zurekija, a ovaj od svoga oca, koji je bio jedan od učesnika Bedra, da je rekao:
"Došao je Džibril Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, i upitao:
"Šta mislite o učesnicima Bedra?"
"Oni su među najvrijednijim muslimanima", rekao je on, ili je rekao sličnu rečenicu.
"A također su i meleki koji su učestvovali na Bedru", reče (Džibril)

٣٩٩٢. حَدَّثَنِي إِسْحَاقُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ أَخْبَرَنَا جَرِيرٌ عَنْ يَحْيَى بْنِ سَعِيدٍ عَنْ مُعَاذِ بْنِ رِفَاعَةَ بْنِ رَافِعٍ الزُّرَقِيِّ عَنْ أَبِيهِ وَكَانَ أَبُوهُ مِنْ أَهْلِ بَدْرٍ قَالَ جَاءَ جِبْرِيلُ إِلَى النَّبِيِّ ﷺ فَقَالَ مَا تَعُدُّونَ أَهْلَ بَدْرٍ فِيكُمْ قَالَ مِنْ أَفْضَلِ الْمُسْلِمِينَ أَوْ كَلِمَةً نَحْوَهَا قَالَ وَكَذَلِكَ مَنْ شَهِدَ بَدْرًا مِنَ الْمَلاَئِكَةِ .

3993. PRIČAO NAM JE Sulejman b. Harb, a njemu Hammad prenoseći od Jahjaa, a on od Mu'az b. Rifa'a b. Rafi'a. Rifa'a je bio učesnik Bedra, a Rafi' je bio učesnik zakletve na Akabi i običavao je reći svome sinu:
"Ne bi mi bilo draže da sam učestvovao na Bedru umjesto Akabe." On je izjavio: "Džibril je pitao Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, o tome..."[1]

٣٩٩٣. حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ حَرْبٍ حَدَّثَنَا حَمَّادٌ عَنْ يَحْيَى عَنْ مُعَاذِ بْنِ رِفَاعَةَ بْنِ رَافِعٍ وَكَانَ رِفَاعَةُ مِنْ أَهْلِ بَدْرٍ وَكَانَ رَافِعٌ مِنْ أَهْلِ الْعَقَبَةِ فَكَانَ يَقُولُ لاِبْنِهِ مَا يَسُرُّنِي أَنِّي شَهِدْتُ بَدْرًا بِالْعَقَبَةِ قَالَ سَأَلَ جِبْرِيلُ النَّبِيَّ ﷺ بِهَذَا .

3994. PRIČAO NAM JE Ishak b. Mensur, njemu je saopćio Jezid, a ovom Jahja da je čuo od Mu'az b. Rifa'a kako je jedan melek pitao Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, slično ovome što je pitao Džibril.
A od Jahjaa se prenosi da mu je saopćio Jezid b. Had da je on bio s njim onog dana kada mu je Mu'az kazivao ovaj hadis. Jezid je dalje rekao da je Mu'az izjavio: "Melek koji je pitao bio je Džibril, alejhis-selam."

٣٩٩٤. حَدَّثَنَا إِسْحَاقُ بْنُ مَنْصُورٍ أَخْبَرَنَا يَزِيدُ أَخْبَرَنَا يَحْيَى سَمِعَ مُعَاذَ بْنَ رِفَاعَةَ أَنَّ مَلَكًا سَأَلَ النَّبِيَّ ﷺ نَحْوَهُ وَعَنْ يَحْيَى أَنَّ يَزِيدَ بْنَ الْهَادِ أَخْبَرَهُ أَنَّهُ كَانَ مَعَهُ يَوْمَ حَدَّثَهُ مُعَاذٌ هَذَا الْحَدِيثَ فَقَالَ يَزِيدُ فَقَالَ مُعَاذٌ إِنَّ السَّائِلَ هُوَ جِبْرِيلُ عَلَيْهِ السَّلاَمِ .

---

1 Izraz "o tome" odnosi se na tekst prethodnog hadisa koji od Jahjaa b. Seida prenosi Džerir. Dakle, Buharija je ovdje naveo tri različita seneda za ovaj hadis.

3995. PRIČAO MI JE Ibrahim b. Musa, njemu je saopćio Abdul-Vehhab, a ovom pričao Halid prenoseći od Ikrime, a on od Ibn Abbasa, radijallahu anhuma, da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, na dan Bedra rekao:
"Ovo je Džibril, drži svoga konja za glavu, a na njemu ratna oprema."[2]

٣٩٥٥. حَدَّثَنِي إِبْرَاهِيمُ بْنُ مُوسَى أَخْبَرَنَا عَبْدُالْوَهَّابِ حَدَّثَنَا خَالِدٌ عَنْ عِكْرِمَةَ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِي اللهُ عَنْهُمَا أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ قَالَ يَوْمَ بَدْرٍ هَذَا جِبْرِيلُ آخِذٌ بِرَأْسِ فَرَسِهِ عَلَيْهِ أَدَاةُ الْحَرْبِ .

POGLAVLJE

بَابٌ

3996. PRIČAO MI JE Halifa, a njemu Muhammed b. Abdullah Ensari, a ovom Seid, prenoseći od Katade, a on od Enesa, radijallahu anhu, da je rekao:
"Umro je Ebu-Zejd, a nije ostavio potomstva. Inače je bio učesnik Bedra."

٣٩٩٦. حَدَّثَنِي خَلِيفَةُ حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِاللهِ الأَنْصَارِيُّ حَدَّثَنَا سَعِيدٌ عَنْ قَتَادَةَ عَنْ أَنَسٍ رَضِي اللهُ عَنْهُ قَالَ مَاتَ أَبُو زَيْدٍ وَلَمْ يَتْرُكْ عَقِبًا وَكَانَ بَدْرِيًّا .

3997. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Jusuf, njemu je kazivao Lejs rekavši da mu je pričao Jahja b. Seid prenoseći od Kasima b. Muhammeda, a ovaj od Ibni Habbaba da je Ebu-Seid b. Malik Hudri, radijallahu anhu, došao s puta, pa mu je supruga ponudila nešto kurbanskog mesa, ali je on rekao: "Ja neću to jesti dok se ne raspitam."
Potom se zaputio svome bratu po majci, Katadi b. Nu'manu, koji je bio učesnik Bedra, i pitao ga, a on mu je rekao: "Nakon tebe je došla naredba koja je dokinula ono što je bilo zabranjeno da jedu, a to jedenje kurbanskog mesa nakon tri dana."[3]

٣٩٩٧. حَدَّثَنَا عَبْدُاللهِ بْنُ يُوسُفَ حَدَّثَنَا اللَّيْثُ قَالَ حَدَّثَنِي يَحْيَى بْنُ سَعِيدٍ عَنِ الْقَاسِمِ بْنِ مُحَمَّدٍ عَنِ ابْنِ خَبَّابٍ أَنَّ أَبَا سَعِيدِ بْنَ مَالِكٍ الْخُدْرِيَّ رَضِي اللهُ عَنْهُ قَدِمَ مِنْ سَفَرٍ فَقَدَّمَ إِلَيْهِ أَهْلُهُ لَحْمًا مِنْ لُحُومِ الأَضْحَى فَقَالَ مَا أَنَا بِآكِلِهِ حَتَّى أَسْأَلَ فَانْطَلَقَ إِلَى أَخِيهِ لأُمِّهِ وَكَانَ بَدْرِيًّا قَتَادَةَ بْنِ النُّعْمَانِ فَسَأَلَهُ فَقَالَ إِنَّهُ حَدَثَ بَعْدَكَ أَمْرٌ نَقْضٌ لِمَا كَانُوا يُنْهَوْنَ عَنْهُ مِنْ أَكْلِ لُحُومِ الأَضْحَى بَعْدَ ثَلاَثَةِ أَيَّامٍ .

---

2 Ahmed i Hakim prenose od Alije, radijallahu anhu, da je rekao: "Na dan Bedra je rečeno meni i Ebu-Bekru: "Sa jednim od vas dvojice je Džibril, a s drugim Mikail, a Israfil je veliki melek koji prisustvuje u stroju i učestvuje u borbi."
Tekijuddin Subki kaže: "Upitan sam o svrsi učešća meleka u borbi na strani Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, obzirom da je Džibril bio u stanju da jednim perom svoga krila odbije nevjernike, pa sam odgovorio: "To se dogodilo stoga da sama borba bude djelo Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, i njegovih ashaba, a da meleki budu samo pomoć, kao što je uobičajeno da vojske dobivaju pomoć.

3 Dio ovog hadisa naveden je pod brojem 5568.

3998. PRIČAO MI JE Ubejd b. Isma'il, a njemu Ebu-Usame prenoseći od Hišam b. Urvea, a ovaj od svoga oca, koji je izjavio da je Zubejr rekao: Na dan Bedra sreo sam Ubejd b. Seid b. Asa. Bio je naoružan do zuba i samo su mu se dva oka vidjela, a zvali su ga Ebu-Zatul-Keriši (Trbonja). Rekao je: "Ja sam Ebu-Zatil-Keriši." Tada sam navalio na njega kopljem i ubo ga u oko, te je on umro."
Hišam je izjavio da je obaviješten da je Zubejr rekao: "Stavio sam svoju nogu na njega, a potom povukao koplje i morao sam se namučiti da bih ga izvukao, a krajevi su mu bili savijeni."
Kaže Urve: "Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, je zatražio od njega to koplje i on mu ga je dao. Nakon Poslanikove smrti uzeo ga je (Zubejr), a potom ga je tražio Ebu-Bekr i on mu ga je dao. Nakon smrti Ebu-Bekrove zatražio ga je Omer i on mu ga je dao. Nakon Omerove smrti uzeo ga je (Zubejr), ali ga je Osman zatražio i on mu ga je dao. Kada je Osman ubijen ono je prešlo kod Alijine porodice. Kasnije ga je zatražio Abdullah b. Zubejr i ono je bilo kod njega sve dok nije ubijen."

٣٩٩٨. حَدَّثَنِي عُبَيْدُ بْنُ إِسْمَاعِيلَ حَدَّثَنَا أَبُو أُسَامَةَ عَنْ هِشَامِ بْنِ عُرْوَةَ عَنْ أَبِيهِ قَالَ قَالَ الزُّبَيْرُ لَقِيتُ يَوْمَ بَدْرٍ عُبَيْدَةَ بْنَ سَعِيدِ بْنِ الْعَاصِ وَهُوَ مُدَجَّجٌ لاَ يُرَى مِنْهُ إِلاَّ عَيْنَاهُ وَهُوَ يُكْنَى أَبُو ذَاتِ الْكَرِشِ فَقَالَ أَنَا أَبُو ذَاتِ الْكَرِشِ فَحَمَلْتُ عَلَيْهِ بِالْعَنَزَةِ فَطَعَنْتُهُ فِي عَيْنِهِ فَمَاتَ قَالَ هِشَامٌ فَأُخْبِرْتُ أَنَّ الزُّبَيْرَ قَالَ لَقَدْ وَضَعْتُ رِجْلِي عَلَيْهِ ثُمَّ تَمَطَّأْتُ فَكَانَ الْجَهْدَ أَنْ نَزَعْتُهَا وَقَدِ انْثَنَى طَرَفَاهَا قَالَ عُرْوَةُ فَسَأَلَهُ إِيَّاهَا رَسُولُ اللهِ ﷺ فَأَعْطَاهُ فَلَمَّا قُبِضَ رَسُولُ اللهِ ﷺ أَخَذَهَا ثُمَّ طَلَبَهَا أَبُو بَكْرٍ فَأَعْطَاهُ فَلَمَّا قُبِضَ أَبُو بَكْرٍ سَأَلَهَا إِيَّاهُ عُمَرُ فَأَعْطَاهُ إِيَّاهَا فَلَمَّا قُبِضَ عُمَرُ أَخَذَهَا ثُمَّ طَلَبَهَا عُثْمَانُ مِنْهُ فَأَعْطَاهُ إِيَّاهَا فَلَمَّا قُتِلَ عُثْمَانُ وَقَعَتْ عِنْدَ آلِ عَلِيٍّ فَطَلَبَهَا عَبْدُاللهِ بْنُ الزُّبَيْرِ فَكَانَتْ عِنْدَهُ حَتَّى قُتِلَ .

3999. PRIČAO NAM JE Ebul-Jeman, njemu je saopćio Šu'ajb prenoseći od Zuhrija koji je izjavio da mu je saopćio Ebu-Idris Aizullah b. Abdullah da je Ubade b. Samit koji je učestvovao na Bedru, rekao da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Dajte mi prisegu."[1]

٣٩٩٩. حَدَّثَنَا أَبُو الْيَمَانِ أَخْبَرَنَا شُعَيْبٌ عَنِ الزُّهْرِيِّ قَالَ أَخْبَرَنِي أَبُو إِدْرِيسَ عَائِذُ اللهِ بْنُ عَبْدِاللهِ أَنَّ عُبَادَةَ بْنَ الصَّامِتِ وَكَانَ شَهِدَ بَدْرًا أَنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ قَالَ بَايِعُونِي .

1 Ovaj hadis je u cijelosti naveden u poglavlju "Iman (vjerovanje)", a odnosi se na zakletvu na Akabi. Ovdje je spomenut dio u kom se ističe da je Ubade b. Samit bio učesnik Bedra.

4000. PRIČAO NAM JE Jahja b. Bukejr, a njemu Lejs prenoseći od Ukajla, on od Ibn Šihaba kojeg je izvijestio Urve b. Zubejr, prenoseći od Aiše, radijallahu anha, supruge Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, da je Ebu-Huzejfe, jedan od učesnika Bedra sa Allahovim Poslanikom, sallallahu alejhi ve sellem, posinio Salima i vjenčao ga s kćerkom svoga brata, Hindom kćerkom Velid b. Utbe. Salim je bio oslobođeni rob jedne ensarijke. Isto tako je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, posinio Zejda (b. Harisa). U predislamsko doba kada bi neko nekog posinio ljudi bi posinka pripisivali njemu i bio bi nasljednik u njegovom imetku, sve dok Uzvišeni Allah nije objavio: "Zovite ih po njihovim očevima."[2]
Sehla je potom otišla Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, ... i on je citirao hadis.[3]

٤٠٠٠. حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ بُكَيْرٍ حَدَّثَنَا اللَّيْثُ عَنْ عُقَيْلٍ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ أَخْبَرَنِي عُرْوَةُ بْنُ الزُّبَيْرِ عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهَا زَوْجِ النَّبِيِّ ﷺ أَنَّ أَبَا حُذَيْفَةَ وَكَانَ مِمَّنْ شَهِدَ بَدْرًا مَعَ رَسُولِ اللهِ ﷺ تَبَنَّى سَالِمًا وَأَنْكَحَهُ بِنْتَ أَخِيهِ هِنْدَ بِنْتَ الْوَلِيدِ بْنِ عُتْبَةَ وَهُوَ مَوْلًى لِامْرَأَةٍ مِنَ الأَنْصَارِ كَمَا تَبَنَّى رَسُولُ اللهِ ﷺ زَيْدًا وَكَانَ مَنْ تَبَنَّى رَجُلاً فِي الْجَاهِلِيَّةِ دَعَاهُ النَّاسُ إِلَيْهِ وَوَرِثَ مِنْ مِيرَاثِهِ حَتَّى أَنْزَلَ اللهُ تَعَالَى (ادْعُوهُمْ لآبَائِهِمْ) فَجَاءَتْ سَهْلَةُ النَّبِيَّ ﷺ فَذَكَرَ الْحَدِيثَ .

4001. PRIČAO NAM JE Ali, njemu je kazivao Bišr b. Mufeddal, a ovom Halid b. Zekvan prenoseći od Rubejji'e, kćerke Mu'avvizove da je rekla:
– Nakon prve bračne noći došao je kod mene Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, i sjeo na moju postelju, kao što ti sjediš, a djevojčice su udarale u def slaveći u pjesmi svoje očeve poginule na dan Bedra, dok jedna djevojčica nije rekla: "Među nama je Vjerovjesnik koji zna šta će sutra biti."
Tada je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Nemoj tako govoriti, već govori ono što si maločas govorila."

٤٠٠١. حَدَّثَنَا عَلِيٌّ حَدَّثَنَا بِشْرُ بْنُ الْمُفَضَّلِ حَدَّثَنَا خَالِدُ بْنُ ذَكْوَانَ عَنِ الرُّبَيِّعِ بِنْتِ مُعَوِّذٍ قَالَتْ دَخَلَ عَلَيَّ النَّبِيُّ ﷺ غَدَاةَ بُنِيَ عَلَيَّ فَجَلَسَ عَلَى فِرَاشِي كَمَجْلِسِكَ مِنِّي وَجُوَيْرِيَاتٌ يَضْرِبْنَ بِالدُّفِّ يَنْدُبْنَ مَنْ قُتِلَ مِنْ آبَائِهِنَّ يَوْمَ بَدْرٍ حَتَّى قَالَتْ جَارِيَةٌ وَفِينَا نَبِيٌّ يَعْلَمُ مَا فِي غَدٍ فَقَالَ النَّبِيُّ ﷺ لاَ تَقُولِي هَكَذَا وَقُولِي مَا كُنْتِ تَقُولِينَ .

4002. PRIČAO NAM JE Ibrahim b. Musa, njemu je saopćio Hišam prenoseći od Ma'mera, a on od Zuhrija... I PRIČAO NAM JE Isma'il i rekao da mu je kazivao njegov brat prenoseći od Sulejmana,

٤٠٠٢. حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ مُوسَى أَخْبَرَنَا هِشَامٌ عَنْ مَعْمَرٍ عَنِ الزُّهْرِيِّ ح حَدَّثَنَا إِسْمَاعِيلُ قَالَ حَدَّثَنِي أَخِي عَنْ سُلَيْمَانَ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ أَبِي عَتِيقٍ

2 El-Ahzab, 5.

3 Autor je skratio dio hadisa koji se odnosi na neke bračne propise, što je u cijelosti navedeno u knjizi o braku, a ovdje je naveo dio u kome se ističe da je Ebu-Huzejfe, zajedno s Poslanikom, sallallahu alejhi ve sellem, učestvovao u Bici na Bedru.

on od Muhammed b. Ebu-Atika, ovaj od Ibn-Šihaba, a on od Ubejdullah b. Abdullah b. Utbe b. Mes'uda da je Ibn-Abbas, radijallahu anhuma, rekao:
"Saopćio mi je Ebu-Talha, radijallahu anhu, ashab Allahova Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, koji je s Allahovim Poslanikom, učestvovao na Bedru, da je Alejhisselam rekao:
"Meleki ne ulaze u kuću u kojoj se nalazi pas ili slika." Mislio je na likove živih bića koja imaju duše.

عَنِ ابْنِ شِهَابٍ عَنْ عُبَيْدِاللهِ بْنِ عَبْدِاللهِ بْنِ عُتْبَةَ بْنِ مَسْعُودٍ أَنَّ ابْنَ عَبَّاسٍ رَضِي الله عَنْهمَا قَالَ أَخْبَرَنِي أَبُو طَلْحَةَ رَضِي الله عَنْه صَاحِبُ رَسُولِ اللهِ ﷺ وَكَانَ قَدْ شَهِدَ بَدْرًا مَعَ رَسُولِ اللهِ ﷺ أَنَّهُ قَالَ لاَ تَدْخُلُ الْمَلاَئِكَةُ بَيْتًا فِيهِ كَلْبٌ وَلاَ صُورَةٌ يُرِيدُ التَّمَاثِيلَ الَّتِي فِيهَا الأَرْوَاحُ .

4003. PRIČAO NAM JE Abdan, njemu je saopćio Abdullah, a ovom Junus... I PRIČAO NAM JE Ahmed b. Salih, njemu je kazivao Anbese, a ovom Junus prenoseći od Zuhrija kojem je saopćio Ali b. Husejn, kako ga je izvjestio Husejn b. Ali, neka je Allah s njima zadovoljan, da je Alija rekao:
– Imao sam jednu staru devu koju sam dobio na ime udjela u plijenu na dan Bedra, a i Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, mi je bio dao iz petine plijena onoga što mu ga je Allah toga dana darovao. I kad sam htio da se vjenčam sa Fatimom, kćerkom Vjerovjesnikovom, sallallahu alejhi ve sellem, neka joj Allaha dadne spas, dogovorio sam se s jednim zlatarom iz plemena Benu Kajnuka da pođe sa mnom pa da donesemo rogozine. Htio sam to prodati zlatarima i time se potpomoći za gozbu prilikom moje svadbe. I dok sam ja sakupljao za svoje dvije deve samare, vreće i užad, one su ležale (podvijenih nogu) pored kuće jednog ensarije. Kad sam sakupio ono što sam uspio, ugledao sam svoje dvije deve čije su grbe bile odsječene, slabine rasporene a od njihovih jetri su bili odsječeni komadi mesa. Kad sam vidio taj prizor, oči su mi zacaklile. Upitao sam:
"Ko je ovo uradio?"
"To je učinio Hamza b. Abdul-Muttalib", rekoše oni, a nalazi se u ovoj kući na pijanki kod ensarija. Pored njega su pjevačica i njegovo društvo. Ona je u svojoj pjesmi rekla: "O Hamza, eno masnih devljih grba!"

٤٠٠٣ . حَدَّثَنَا عَبْدَانُ أَخْبَرَنَا عَبْدُاللهِ أَخْبَرَنَا يُونُسُ ح و حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ صَالِحٍ حَدَّثَنَا عَنْبَسَةُ حَدَّثَنَا يُونُسُ عَنِ الزُّهْرِيِّ أَخْبَرَنَا عَلِيُّ بْنُ حُسَيْنٍ أَنَّ حُسَيْنَ بْنَ عَلِيٍّ عَلَيْهِمُ السَّلاَم أَخْبَرَهُ أَنَّ عَلِيًّا قَالَ كَانَتْ لِي شَارِفٌ مِنْ نَصِيبِي مِنَ الْمَغْنَمِ يَوْمَ بَدْرٍ وَكَانَ النَّبِيُّ ﷺ أَعْطَانِي مِمَّا أَفَاءَ اللهُ عَلَيْهِ مِنَ الْخُمُسِ يَوْمَئِذٍ فَلَمَّا أَرَدْتُ أَنْ أَبْتَنِيَ بِفَاطِمَةَ عَلَيْهَا السَّلاَم بِنْتِ النَّبِيِّ ﷺ وَاعَدْتُ رَجُلاً صَوَّاغًا فِي بَنِي قَيْنُقَاعَ أَنْ يَرْتَحِلَ مَعِي فَنَأْتِيَ بِإِذْخِرٍ فَأَرَدْتُ أَنْ أَبِيعَهُ مِنَ الصَّوَّاغِينَ فَنَسْتَعِينَ بِهِ فِي وَلِيمَةِ عُرْسِي فَبَيْنَا أَنَا أَجْمَعُ لِشَارِفَيَّ مِنَ الأَقْتَابِ وَالْغَرَائِرِ وَالْحِبَالِ وَشَارِفَايَ مُنَاخَانِ إِلَى جَنْبِ حُجْرَةِ رَجُلٍ مِنَ الأَنْصَارِ حَتَّى جَمَعْتُ مَا جَمَعْتُ فَإِذَا أَنَا بِشَارِفَيَّ قَدْ أُجِبَّتْ أَسْنِمَتُهُمَا وَبُقِرَتْ خَوَاصِرُهُمَا وَأُخِذَ مِنْ أَكْبَادِهِمَا فَلَمْ أَمْلِكْ عَيْنَيَّ حِينَ رَأَيْتُ الْمَنْظَرَ قُلْتُ مَنْ فَعَلَ هَذَا قَالُوا فَعَلَهُ حَمْزَةُ بْنُ عَبْدِالْمُطَّلِبِ وَهُوَ فِي هَذَا الْبَيْتِ فِي شَرْبٍ مِنَ الأَنْصَارِ عِنْدَهُ قَيْنَةٌ وَأَصْحَابُهُ

فَقَالَتْ فِي غِنَائِهَا أَلاَ يَا حَمْزَ لِلشُّرُفِ النِّوَاءِ فَوَثَبَ حَمْزَةُ إِلَى السَّيْفِ فَأَجَبَّ أَسْنِمَتَهُمَا وَبَقَرَ خَوَاصِرَهُمَا وَأَخَذَ مِنْ أَكْبَادِهِمَا قَالَ عَلِيٌّ فَانْطَلَقْتُ حَتَّى أَدْخُلَ عَلَى النَّبِيِّ ﷺ وَعِنْدَهُ زَيْدُ بْنُ حَارِثَةَ وَعَرَفَ النَّبِيُّ ﷺ الَّذِي لَقِيتُ فَقَالَ مَا لَكَ قُلْتُ يَا رَسُولَ اللهِ مَا رَأَيْتُ كَالْيَوْمِ عَدَا حَمْزَةُ عَلَى نَاقَتَيَّ فَأَجَبَّ أَسْنِمَتَهُمَا وَبَقَرَ خَوَاصِرَهُمَا وَهَا هُوَ ذَا فِي بَيْتٍ مَعَهُ شَرْبٌ فَدَعَا النَّبِيُّ ﷺ بِرِدَائِهِ فَارْتَدَى ثُمَّ انْطَلَقَ يَمْشِي وَاتَّبَعْتُهُ أَنَا وَزَيْدُ بْنُ حَارِثَةَ حَتَّى جَاءَ الْبَيْتَ الَّذِي فِيهِ حَمْزَةُ فَاسْتَأْذَنَ عَلَيْهِ فَأَذِنَ لَهُ فَطَفِقَ النَّبِيُّ ﷺ يَلُومُ حَمْزَةَ فِيمَا فَعَلَ فَإِذَا حَمْزَةُ ثَمِلٌ مُحْمَرَّةٌ عَيْنَاهُ فَنَظَرَ حَمْزَةُ إِلَى النَّبِيِّ ﷺ ثُمَّ صَعَّدَ النَّظَرَ فَنَظَرَ إِلَى رُكْبَتِهِ ثُمَّ صَعَّدَ النَّظَرَ فَنَظَرَ إِلَى وَجْهِهِ ثُمَّ قَالَ حَمْزَةُ وَهَلْ أَنْتُمْ إِلاَّ عَبِيدٌ لأَبِي فَعَرَفَ النَّبِيُّ ﷺ أَنَّهُ ثَمِلٌ فَنَكَصَ رَسُولُ اللهِ ﷺ عَلَى عَقِبَيْهِ الْقَهْقَرَى فَخَرَجَ وَخَرَجْنَا مَعَهُ .

Hamza je skočio i zgrabio sablju te im odsjekao grbe, rasporio slabine i odsjekao mesa sa jetri.

Ja sam se tada zaputio, kaže Alija, i došao Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, a kod njega je bio Zejd b. Harise. Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, je primijetio da mi se nešto dogodilo, pa je upitao: “Šta je s tobom?”

Allahov Poslaniče, rekoh ja, nisam nikada vidio nešto kao danas! Hamza se ustremio na moje dvije deve, te odsjekao njihove grbe i rasporio im slabine. Eno ga u jednoj kući i s njim pijana skupina!

Tada je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, zatražio ogrtač, ogrnuo se i krenuo, a ja i Zejd b. Harise smo ga slijedili sve dok nije došao do kuće u kojoj je bio Hamza. Zatražio je dozvolu i nakon što mu je dozvoljeno Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, je počeo koriti Hamzu za ono što je učinio. Međutim, Hamza je bio pijan crvenih očiju, pogledao je prema Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, a zatim je podigao pogled i pogledao u njegova koljena. Potom je još više podigao pogled i pogledao ga u lice, a potom je Hamza rekao: “Jeste li vi išta drugo do robovi moga oca.” Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, je primijetio da je on pijan, te je odstupio natrag, idući natraške, i izašao, a i mi smo izašli s njim.[1]

1 Ovaj slučaj se desio prije nego što je alkohol bio potpuno zabranjen. Hamza je poslanika i Aliju nazvao robovima Abdul-Muttaliba, želeći naglasiti da je on, kao njegov sin, bio bliži njemu nego njih dvojica koji su mu bili unuci.

4004. PRIČAO MI JE Muhammed b. Abbad, njemu je saopćio Ibn-Ujejne rekavši da mu je proslijedio Ibnul-Asbehani, koji je čuo Ibn-Ma‘kila, da je Alija, radijallahu anhu, donio tekbir (klanjajući dženazu) Sehl b. Hunejfu i rekao:
"On je bio učesnik Bedra."

٤٠٠٤. حَدَّثَنِي مُحَمَّدُ بْنُ عَبَّادٍ أَخْبَرَنَا ابْنُ عُيَيْنَةَ قَالَ أَنْفَذَهُ لَنَا ابْنُ الأَصْبَهَانِيِّ سَمِعَهُ مِنِ ابْنِ مَعْقِلٍ أَنَّ عَلِيًّا رَضِي الله عَنْه كَبَّرَ عَلَى سَهْلِ بْنِ حُنَيْفٍ فَقَالَ إِنَّهُ شَهِدَ بَدْرًا .

4005. PRIČAO NAM JE Ebul-Jeman, njemu je saopćio Šu‘ajb prenoseći od Zuhrija koji je izjavio da mu je saopćio Salim b. Abdullah da je čuo Abdullaha b. Omera, radijallahu anhuma, kako kaže da je Omer b. Hattab, kada je njegova kćerka Hafsa obudovila iza Hunejs b. Huzafe Sehmija, koji je bio ashab Allahova Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, i učesnik Bedra, a umro u Medini, sreo Osman b. Affana i ponudio mu Hafsu rekavši:
"Ako želiš, vjenčaću te Hafsom kćerkom Omerovom."
Ja ću razmisliti o tome, rekao je on i ja sam čekao nekoliko noći, a onda je on rekao: "Odlučio sam da se ne ženim sad za sad."
Potom sam sreo Ebu-Bekra, kaže Omer, i rekao mu:
"Ako želiš, vjenčat ću te Hafsom, kćerkom Omerovom."
Ebu-Bekr je šutio i ništa mi nije odgovorio, pa sam se na njega više naljutio nego na Osmana.
Nakon nekoliko noći nju je zaprosio Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, i ja sam mu je dao za ženu, a potom me sreo Ebu-Bekr i rekao:
"Možda si se naljutio na mene onda kad si mi ponudio Hafsu, a ja ti nisam ništa odgovorio."
"Da", rekao sam ja, a on nastavi:
"Da ti odgovorim spriječilo me to što sam čuo Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, kako je spominje, pa nisam htio da otkrijem tajnu Allahova Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem."
Međutim, da ju je on ostavio, ja bih je prihvatio."[1]

٤٠٠٥. حَدَّثَنَا أَبُو الْيَمَانِ أَخْبَرَنَا شُعَيْبٌ عَنِ الزُّهْرِيِّ قَالَ أَخْبَرَنِي سَالِمُ بْنُ عَبْدِالله أَنَّهُ سَمِعَ عَبْدَالله بْنَ عُمَرَ رَضِي الله عَنْهمَا يُحَدِّثُ أَنَّ عُمَرَ ابْنَ الْخَطَّابِ حِينَ تَأَيَّمَتْ حَفْصَةُ بِنْتُ عُمَرَ مِنْ خُنَيْسِ بْنِ حُذَافَةَ السَّهْمِيِّ وَكَانَ مِنْ أَصْحَابِ رَسُولِ الله ﷺ قَدْ شَهِدَ بَدْرًا تُوُفِّيَ بِالْمَدِينَةِ قَالَ عُمَرُ فَلَقِيتُ عُثْمَانَ بْنَ عَفَّانَ فَعَرَضْتُ عَلَيْهِ حَفْصَةَ فَقُلْتُ إِنْ شِئْتَ أَنْكَحْتُكَ حَفْصَةَ بِنْتَ عُمَرَ قَالَ سَأَنْظُرُ فِي أَمْرِي فَلَبِثْتُ لَيَالِيَ فَقَالَ قَدْ بَدَا لِي أَنْ لاَ أَتَزَوَّجَ يَوْمِي هَذَا قَالَ عُمَرُ فَلَقِيتُ أَبَا بَكْرٍ فَقُلْتُ إِنْ شِئْتَ أَنْكَحْتُكَ حَفْصَةَ بِنْتَ عُمَرَ فَصَمَتَ أَبُو بَكْرٍ فَلَمْ يَرْجِعْ إِلَيَّ شَيْئًا فَكُنْتُ عَلَيْهِ أَوْجَدَ مِنِّي عَلَى عُثْمَانَ فَلَبِثْتُ لَيَالِيَ ثُمَّ خَطَبَهَا رَسُولُ الله ﷺ فَأَنْكَحْتُهَا إِيَّاهُ فَلَقِيَنِي أَبُو بَكْرٍ فَقَالَ لَعَلَّكَ وَجَدْتَ عَلَيَّ حِينَ عَرَضْتَ عَلَيَّ حَفْصَةَ فَلَمْ أَرْجِعْ إِلَيْكَ قُلْتُ نَعَمْ قَالَ فَإِنَّهُ لَمْ يَمْنَعْنِي أَنْ أَرْجِعَ إِلَيْكَ فِيمَا عَرَضْتَ إِلاَّ أَنِّي قَدْ عَلِمْتُ أَنَّ رَسُولَ الله ﷺ قَدْ ذَكَرَهَا فَلَمْ أَكُنْ لأُفْشِيَ سِرَّ رَسُولِ الله ﷺ وَلَوْ تَرَكَهَا لَقَبِلْتُهَا .

[1] Dijelovi sadržaja ovog hadisa se nalaze u hadisima broj 5122, 5129 i 5145.

4006. PRIČAO NAM JE Muslim, a njemu Šu‘be prenoseći od Adijja, on od Abdullah b. Jezida koji je čuo od Ebu-Mes‘ud Bedrija da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
“Ono što čovjek potroši na svoju porodicu predstavlja sadaku.”

٤٠٠٦. حَدَّثَنَا مُسْلِمٌ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ عَنْ عَدِيٍّ عَنْ عَبْدِاللهِ بْنِ يَزِيدَ سَمِعَ أَبَا مَسْعُودٍ الْبَدْرِيَّ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ نَفَقَةُ الرَّجُلِ عَلَى أَهْلِهِ صَدَقَةٌ .

4007. PRIČAO NAM JE Ebul-Jeman, njemu je saopćio Šu‘ajb prenoseći od Zuhrija koji je čuo Urvea b. Zubejra kako priča Omer b. Abdul-Azizu, za vrijeme njegove vladavine, da je Mugire b. Šu‘be, dok je bio namjesnik u Kufi, odgodio ikindiju, pa mu je ušao Ebu-Mes‘ud Ukbe b. Amr Ensari, djed Zejd b. Hasana i učesnik Bedra, te rekao:
“Ti znaš da je došao Džibril i klanjao, te je (s njim) klanjao Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, pet namaza, a zatim rekao: ovako ti je naređeno.”
Isto je kazivao i Bešir b. Ebi Mes‘ud, prenoseći od svoga oca.

٤٠٠٧. حَدَّثَنَا أَبُو الْيَمَانِ أَخْبَرَنَا شُعَيْبٌ عَنِ الزُّهْرِيِّ سَمِعْتُ عُرْوَةَ بْنَ الزُّبَيْرِ يُحَدِّثُ عُمَرَ بْنَ عَبْدِالْعَزِيزِ فِي إِمَارَتِهِ أَخَّرَ الْمُغِيرَةُ بْنُ شُعْبَةَ الْعَصْرَ وَهُوَ أَمِيرُ الْكُوفَةِ فَدَخَلَ عَلَيْهِ أَبُو مَسْعُودٍ عُقْبَةُ ابْنُ عَمْرٍو الأَنْصَارِيُّ جَدُّ زَيْدِ بْنِ حَسَنٍ شَهِدَ بَدْرًا فَقَالَ لَقَدْ عَلِمْتَ نَزَلَ جِبْرِيلُ فَصَلَّى فَصَلَّى رَسُولُ اللهِ ﷺ خَمْسَ صَلَوَاتٍ ثُمَّ قَالَ هَكَذَا أُمِرْتُ كَذَلِكَ كَانَ بَشِيرُ بْنُ أَبِي مَسْعُودٍ يُحَدِّثُ عَنْ أَبِيهِ .

4008. PRIČAO NAM JE Musa, a njemu Ebu-Avane prenoseći od A‘meša, on od Ibrahima, ovaj od Abdur-Rahman b. Jezida, on od Alkame, a ovaj od Ebu-Mes‘ud Bedrija, radijallahu anhu, koji je izjavio da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
“Ko prouči poslednja dva ajeta sure El-Bekare, u toku noći, biće mu dovoljni.”[2]
Abdur-Rahman kaže: “Kasnije sam sreo Ebu-Mes‘uda dok je obilazio oko Ka‘be i upitao ga za ovo, pa mi je on to potvrdio.”[3]

٤٠٠٨. حَدَّثَنَا مُوسَى حَدَّثَنَا أَبُو عَوَانَةَ عَنِ الأَعْمَشِ عَنْ إِبْرَاهِيمَ عَنْ عَبْدِالرَّحْمَنِ بْنِ يَزِيدَ عَنْ عَلْقَمَةَ عَنْ أَبِي مَسْعُودٍ الْبَدْرِيِّ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ الآيَتَانِ مِنْ آخِرِ سُورَةِ الْبَقَرَةِ مَنْ قَرَأَهُمَا فِي لَيْلَةٍ كَفَتَاهُ قَالَ عَبْدُالرَّحْمَنِ فَلَقِيتُ أَبَا مَسْعُودٍ وَهُوَ يَطُوفُ بِالْبَيْتِ فَسَأَلْتُهُ فَحَدَّثَنِيهِ .

2 Ili, štitit će ga. (prim. rec.)

3 Ovaj hadis je naveden pod brojevima: 5008, 5009, 5040, 5051.

4009. PRIČAO NAM JE Jahja b. Bukejr, njemu Lejs prenoseći od Ukajla, on od Ibn-Šihaba, kojem je saopćio Mahmud b. Rebi‘ da je Itban b. Malik, koji je bio ashab Vjerovjesnikov, sallallahu alejhi ve sellem, i ensarija koji je učestvovao na Bedru, došao Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem...[1]

٤٠٠٩. حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ بُكَيْرٍ حَدَّثَنَا اللَّيْثُ عَنْ عُقَيْلٍ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ أَخْبَرَنِي مَحْمُودُ بْنُ الرَّبِيعِ أَنَّ عِتْبَانَ بْنَ مَالِكٍ وَكَانَ مِنْ أَصْحَابِ النَّبِيِّ ﷺ مِمَّنْ شَهِدَ بَدْرًا مِنَ الأَنْصَارِ أَنَّهُ أَتَى رَسُولَ اللهِ ﷺ .

4010. PRIČAO NAM JE Ahmed, a on je sin Salihov, njemu je kazivao Anbese, a ovom Junus da je Ibn-Šihab rekao:
“Zatim sam pitao Husajn b. Muhammeda, jednog od Salimovih potomaka koji je bio jedan od njihovih prvaka, o hadisu koji Mahmud b. Rebi‘a prenosi od Itban b. Malika, pa ga je on potvrdio.”

٤٠١٠. حَدَّثَنَا أَحْمَدُ هُوَ ابْنُ صَالِحٍ حَدَّثَنَا عَنْبَسَةُ حَدَّثَنَا يُونُسُ قَالَ ابْنُ شِهَابٍ ثُمَّ سَأَلْتُ الْحُصَيْنَ بْنَ مُحَمَّدٍ وَهُوَ أَحَدُ بَنِي سَالِمٍ وَهُوَ مِنْ سَرَاتِهِمْ عَنْ حَدِيثِ مَحْمُودِ بْنِ الرَّبِيعِ عَنْ عِتْبَانَ بْنِ مَالِكٍ فَصَدَّقَهُ .

4011. PRIČAO NAM JE Ebul-Jeman, njemu je saopćio Šu‘ajb, prenoseći od Zuhrija, koji je izjavio da mu je saopćio Abdullah b. Amir b. Rebi‘a, a bio je jedan od najstarijih potomaka Adijja, a otac mu je bio učesnik Bedra sa Vjerovjesnikom, sallallahu alejhi ve sellem, da je Omer postavio Kudamu b. Maz‘una za namjesnika Bahrejna. On je, inače, bio učesnik Bedra i bio je dajdža Abdullah b. Omera i Hafse, radijallahu anhum.

٤٠١١. حَدَّثَنَا أَبُو الْيَمَانِ أَخْبَرَنَا شُعَيْبٌ عَنِ الزُّهْرِيِّ قَالَ أَخْبَرَنِي عَبْدُاللهِ بْنُ عَامِرِ بْنِ رَبِيعَةَ وَكَانَ مِنْ أَكْبَرِ بَنِي عَدِيٍّ وَكَانَ أَبُوهُ شَهِدَ بَدْرًا مَعَ النَّبِيِّ ﷺ أَنَّ عُمَرَ اسْتَعْمَلَ قُدَامَةَ بْنَ مَظْعُونٍ عَلَى الْبَحْرَيْنِ وَكَانَ شَهِدَ بَدْرًا وَهُوَ خَالُ عَبْدِاللهِ بْنِ عُمَرَ وَحَفْصَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمْ .

4012, 4013. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Muhammed b. Esma, a njemu Džuvejrije, prenoseći od Malika, a on od Zuhrija da mu je saopćio Salim b. Abdullah i rekao da je Rafi‘ b. Hadidž obavijestio Abdulaha b. Omera da su dvojica njegovih amidža, koji su učestvovali na Bedru, rekli da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, zabranio davanje pod zakup poljoprivrednog zemljišta.
Zuhri je rekao Salimu: “Pa da li ga ti iznajmljuješ?” “Da”, odgovorio je on, jer je Rafi‘ pogriješio.”[2]

٤٠١٢-٤٠١٣. حَدَّثَنَا عَبْدُاللهِ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ أَسْمَاءَ حَدَّثَنَا جُوَيْرِيَةُ عَنْ مَالِكٍ عَنِ الزُّهْرِيِّ أَنَّ سَالِمَ بْنَ عَبْدِاللهِ أَخْبَرَهُ قَالَ أَخْبَرَ رَافِعُ بْنُ خَدِيجٍ عَبْدَاللهِ بْنَ عُمَرَ أَنَّ عَمَّيْهِ وَكَانَا شَهِدَا بَدْرًا أَخْبَرَاهُ أَنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ نَهَى عَنْ كِرَاءِ الْمَزَارِعِ قُلْتُ لِسَالِمٍ فَتُكْرِيهَا أَنْتَ قَالَ نَعَمْ إِنَّ رَافِعًا أَكْثَرَ عَلَى نَفْسِهِ .

---

1 Itban b. Malik prenosi hadis o Poslanikovom, sallallahu alejhi ve sellem, namazu u kući, što je Buhari naveo u poglavlju *O džamijama*, a ovdje je naveo samo dio hadisa koji govori o učešću Itban b. Malika u Bici na Bedru.

2 Nije pravio razliku između zabrane iznajmljivanja zemlje uz nadoknadu za plodove od davanja u zakup

4014. PRIČAO NAM JE Adem, a njemu Šu'be prenoseći od Husajn b. Abdur-Rahmana koji je izjavio da je čuo Abdullah b. Šeddad Ibnul-Had Lejssija kako kaže:
Vidio sam Rifa'u b. Rafi'a Ensariju koji je učestvovao na Bedru."

٤٠١٤. حَدَّثَنَا آدَمُ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ عَنْ حُصَيْنِ بْنِ عَبْدِالرَّحْمَنِ قَالَ سَمِعْتُ عَبْدَاللهِ بْنَ شَدَّادِ بْنِ الْهَادِ اللَّيْثِيَّ قَالَ رَأَيْتُ رِفَاعَةَ بْنَ رَافِعٍ الأَنْصَارِيَّ وَكَانَ شَهِدَ بَدْرًا .

4015. PRIČAO NAM JE Abdan, a njemu je saopćio Abdullah, a ovom su saopćili Ma'mer i Junus, prenoseći od Zuhrija, a on od Urve b. Zubejra, kojeg je obavjestio Misver b. Mahreme, a njega Amr b. Avf, koji je bio saveznik potomaka Amir b. Lucjja i bio učesnik Bedra sa Vjerovjesnikom, sallallahu alejhi ve sellem, da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, poslao Ebu-Ubejdu b. Džerraha u Bahrejn da donese džizju (glavarinu) iz tog područja. Inače, Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, je bio sklopio sporazum sa stanovnicima Bahrejna i postavio im za namjesnika Ala'a b. Hadremija. Ebu-Ubejde je stigao s imetkom iz Bahrejna, te su ensarije čule za dolazak Ebu-Ubejde i na sabah-namazu se sreli sa Vjerovjesnikom, sallallahu alejhi ve sellem, pa pošto se on okrenuo, oni su došli pred njega. Kad ih je vidio Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, osmijehnuo se i rekao:
"Mislim da ste čuli da je Ebu-Ubejde nešto donio?"
"Da", Allahov Poslaniče, odgovoriše oni, a on reče:
"Radujte se i očekujte ono što će vas obradovati. Tako mi Allaha, ja se za vas ne bojim siromaštva, nego se bojim da vam se pruži bogatstvo ovog svijeta, kao što je pruženo onima prije vas, pa da se budete natjecali u njemu kao što su se oni natjecali i ono vas upropasti kao što je upropastilo njih."

٤٠١٥. حَدَّثَنَا عَبْدَانُ أَخْبَرَنَا عَبْدُاللهِ أَخْبَرَنَا مَعْمَرٌ وَيُونُسُ عَنِ الزُّهْرِيِّ عَنْ عُرْوَةَ بْنِ الزُّبَيْرِ أَنَّهُ أَخْبَرَهُ أَنَّ الْمِسْوَرَ ابْنَ مَخْرَمَةَ أَخْبَرَهُ أَنَّ عَمْرَو بْنَ عَوْفٍ وَهُوَ حَلِيفٌ لِبَنِي عَامِرِ بْنِ لُؤَيٍّ وَكَانَ شَهِدَ بَدْرًا مَعَ النَّبِيِّ ﷺ أَنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ بَعَثَ أَبَا عُبَيْدَةَ بْنَ الْجَرَّاحِ إِلَى الْبَحْرَيْنِ يَأْتِي بِجِزْيَتِهَا وَكَانَ رَسُولُ اللهِ ﷺ هُوَ صَالَحَ أَهْلَ الْبَحْرَيْنِ وَأَمَّرَ عَلَيْهِمُ الْعَلاَءَ بْنَ الْحَضْرَمِيِّ فَقَدِمَ أَبُو عُبَيْدَةَ بِمَالٍ مِنَ الْبَحْرَيْنِ فَسَمِعَتِ الأَنْصَارُ بِقُدُومِ أَبِي عُبَيْدَةَ فَوَافَوْا صَلاَةَ الْفَجْرِ مَعَ النَّبِيِّ ﷺ فَلَمَّا انْصَرَفَ تَعَرَّضُوا لَهُ فَتَبَسَّمَ رَسُولُ اللهِ ﷺ حِينَ رَآهُمْ ثُمَّ قَالَ أَظُنُّكُمْ سَمِعْتُمْ أَنَّ أَبَا عُبَيْدَةَ قَدِمَ بِشَيْءٍ قَالُوا أَجَلْ يَا رَسُولَ اللهِ قَالَ فَأَبْشِرُوا وَأَمِّلُوا مَا يَسُرُّكُمْ فَوَاللهِ مَا الْفَقْرَ أَخْشَى عَلَيْكُمْ وَلَكِنِّي أَخْشَى أَنْ تُبْسَطَ عَلَيْكُمُ الدُّنْيَا كَمَا بُسِطَتْ عَلَى مَنْ كَانَ قَبْلَكُمْ فَتَنَافَسُوهَا كَمَا تَنَافَسُوهَا وَتُهْلِكَكُمْ كَمَا أَهْلَكَتْهُمْ .

uz novčanu nadoknadu, jer je prvo zabranjeno, a drugo dozvoljeno. (prim. rec.)

4016, 4017. PRIČAO NAM JE Ebun-Nu'man, a njemu Džerir b. Hazim, prenoseći od Nafi'a da je Ibn-Omer, radijallahu anhuma, običavao ubijati sve zmije sve dok mu Ebu-Lubabe Bedri nije prenio da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, zabranio ubijanje kućnih, malih kućnih zmija, pa se on ustegao od toga.[1]

٤٠١٦-٤٠١٧. حَدَّثَنَا أَبُو النُّعْمَانِ حَدَّثَنَا جَرِيرُ بْنُ حَازِمٍ عَنْ نَافِعٍ أَنَّ ابْنَ عُمَرَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا كَانَ يَقْتُلُ الْحَيَّاتِ كُلَّهَا حَتَّى حَدَّثَهُ أَبُو لُبَابَةَ الْبَدْرِيُّ أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ نَهَى عَنْ قَتْلِ جِنَّانِ الْبُيُوتِ فَأَمْسَكَ عَنْهَا .

4018. PRIČAO MI JE Ibrahim b. Munzir, a njemu Muhammed b. Fulejh prenoseći od Musa'a b. Ukbe, da je Ibn Šihab izjavio da mu je kazivao Enes b. Malik da su neke ensarije zatražile odobrenje od Allahova Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, rekavši:
"Dozvoli nam da sinu naše sestre Abbasu otpišemo otkupninu."[2]
"Tako mi Allaha", rekao je on, "nećete mu pustiti ni jednog dirhema."

٤٠١٨. حَدَّثَنِي إِبْرَاهِيمُ بْنُ الْمُنْذِرِ حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ فُلَيْحٍ عَنْ مُوسَى بْنِ عُقْبَةَ قَالَ ابْنُ شِهَابٍ حَدَّثَنَا أَنَسُ بْنُ مَالِكٍ أَنَّ رِجَالاً مِنَ الأَنْصَارِ اسْتَأْذَنُوا رَسُولَ اللهِ ﷺ فَقَالُوا ائْذَنْ لَنَا فَلْنَتْرُكْ لابْنِ أُخْتِنَا عَبَّاسٍ فِدَاءَهُ قَالَ وَاللهِ لاَ تَذَرُونَ مِنْهُ دِرْهَمًا .

4019. PRIČAO NAM JE Ebu-Asim, prenoseći od Ibn-Džurejdža, on od Zuhrija, ovaj od Ata'a b. Jezida, on od Ubejdullah b. Adijja, a ovaj od Mikdad b. Esveda ... I PRIČAO MI JE Ishak (b. Mensur), a njemu Ja'kub b. Ibrahim b. Sa'd, a ovom bratić Ibn Šihaba, prenoseći od svoga amidže, koji je izjavio da mu je saopćio Ata' b. Jezid Lejsi Džunde'i, ovom je saopćio Ubejdullah b. Adijj b. Hijar, a njemu je saopćio Mikdad b. Amr Kindi, koji je bio saveznik Beni Zuhrea i jedan od onih koji su sa Allahovim Poslanikom, sallallahu alejhi ve sellem, učestvovali na Bedru, da je rekao Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem:
"Šta misliš, ako sretnem nekog nevjernika i stupim s njim u borbu, pa on sabljom udari po jednoj mojoj ruci i odsiječe je, a onda pobjegne od mene za drvo i rekne:

٤٠١٩. حَدَّثَنَا أَبُو عَاصِمٍ عَنِ ابْنِ جُرَيْجٍ عَنِ الزُّهْرِيِّ عَنْ عَطَاءِ بْنِ يَزِيدَ عَنْ عُبَيْدِاللهِ بْنِ عَدِيٍّ عَنِ الْمِقْدَادِ بْنِ الأَسْوَدِ ح حَدَّثَنِي إِسْحَاقُ حَدَّثَنَا يَعْقُوبُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ بْنِ سَعْدٍ حَدَّثَنَا ابْنُ أَخِي ابْنِ شِهَابٍ عَنْ عَمِّهِ قَالَ أَخْبَرَنِي عَطَاءُ بْنُ يَزِيدَ اللَّيْثِيُّ ثُمَّ الْجُنْدَعِيُّ أَنَّ عُبَيْدَاللهِ بْنَ عَدِيِّ ابْنِ الْخِيَارِ أَخْبَرَهُ أَنَّ الْمِقْدَادَ بْنَ عَمْرٍو الْكِنْدِيَّ وَكَانَ حَلِيفًا لِبَنِي زُهْرَةَ وَكَانَ مِمَّنْ شَهِدَ بَدْرًا مَعَ رَسُولِ اللهِ ﷺ أَخْبَرَهُ أَنَّهُ قَالَ لِرَسُولِ اللهِ ﷺ أَرَأَيْتَ إِنْ لَقِيتُ رَجُلاً مِنَ الْكُفَّارِ فَاقْتَتَلْنَا فَضَرَبَ إِحْدَى يَدَيَّ بِالسَّيْفِ فَقَطَعَهَا ثُمَّ

1 Ebu-Lubabe nije direktno učestvovao u borbi na Bedru, ali se smatra učesnikom Bedra jer ga je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, uključio pri raspodjeli plijena sa Bedra

2 Kada je bio zarobljen na Bedru. (prim. rec.)

'Ja prihvatam islam', hoću li ga ubiti, Poslaniče, nakon što je to rekao?"
"Ne ubijaj ga", rekao je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, a on upita:
"Allahov Poslaniče, on je odsjekao jednu moju ruku, i izgovorio je to, nakon što ju je odsjekao."
"Ne ubijaj ga", reče Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, "jer ako ga ubiješ on će biti u situaciji u kojoj si ti bio prije nego što si ga ubio, a ti ćeš biti u situaciji u kojoj je on bio prije nego što je izgovorio svoju riječ koju je rekao."[3]

لاَذَ مِنِّي بِشَجَرَةٍ فَقَالَ أَسْلَمْتُ لِلَّهِ أَأَقْتُلُهُ يَا رَسُولَ اللهِ بَعْدَ أَنْ قَالَهَا فَقَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ لاَ تَقْتُلْهُ فَقَالَ يَا رَسُولَ اللهِ إِنَّهُ قَطَعَ إِحْدَى يَدَيَّ ثُمَّ قَالَ ذَلِكَ بَعْدَ مَا قَطَعَهَا فَقَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ لاَ تَقْتُلْهُ فَإِنْ قَتَلْتَهُ فَإِنَّهُ بِمَنْزِلَتِكَ قَبْلَ أَنْ تَقْتُلَهُ وَإِنَّكَ بِمَنْزِلَتِهِ قَبْلَ أَنْ يَقُولَ كَلِمَتَهُ الَّتِي قَالَ .

4020. PRIČAO MI JE Ja'kub b. Ibrahim, njemu je kazivao Ibn-Ulejje, ovom Sulejman Tejmi, a njemu Enes, radijallahu anhu, rekavši da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, na dan Bedra, rekao:
"Ko će vidjeti šta je uradio Ebu-Džehl?"
Tada se Ibn Mes'ud zaputio i našao ga, a već su ga dva Afraova sina udarila, tako da je umirao. Tada mu je on rekao: "Ti si Ebu-Džehl?!"
Ibn Ulejje je rekao da je Sulejman izjavio kako je Enes rekao (da je Ibn-Mes'ud) rekao: "Ti si, Ebu-Džehle", a on je rekao: "A ima li neko iznad čovjeka kojeg ste ubili?"
Sulejman se dvoumi i kaže: "Možda je rekao: 'Kojeg je ubio njegov narod.'"
Ebu-Midžlez je izjavio da je Ebu-Džehl rekao:
"Da me je ubio makar neko ko nije zemljoradnik!"

٤٠٢٠. حَدَّثَنِي يَعْقُوبُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ حَدَّثَنَا ابْنُ عُلَيَّةَ حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ التَّيْمِيُّ حَدَّثَنَا أَنَسٌ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ يَوْمَ بَدْرٍ مَنْ يَنْظُرُ مَا صَنَعَ أَبُو جَهْلٍ فَانْطَلَقَ ابْنُ مَسْعُودٍ فَوَجَدَهُ قَدْ ضَرَبَهُ ابْنَا عَفْرَاءَ حَتَّى بَرَدَ فَقَالَ آنْتَ أَبَا جَهْلٍ قَالَ ابْنُ عُلَيَّةَ قَالَ سُلَيْمَانُ هَكَذَا قَالَهَا أَنَسٌ قَالَ أَنْتَ أَبَا جَهْلٍ قَالَ وَهَلْ فَوْقَ رَجُلٍ قَتَلْتُمُوهُ قَالَ سُلَيْمَانُ أَوْ قَالَ قَتَلَهُ قَوْمُهُ قَالَ وَقَالَ أَبُو مِجْلَزٍ قَالَ أَبُو جَهْلٍ فَلَوْ غَيْرُ أَكَّارٍ قَتَلَنِي .

3 Dio teksta ovog hadisa je naveden pod brojem 6865.

4021. PRIČAO NAM JE Musa, njemu je kazivao Abdul-Vahid, a ovom Ma'mer prenoseći od Zuhrija, on od Ubejdullah b. Abdullaha, kojem je pričao Ibn-Abbas da je Omer, radijallahu anhu, nakon smrti Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, rekao Ebu-Bekru:
"Hajdemo našoj braći ensarijama."
U tom su nas srela dva njihova dobra čovjeka koja su se borila na Bedru.
Pričao sam o tome sa Urve b. Zubejrom i on je rekao: "Ta dvojica su Uvejm b. Sa'ide i Ma'n b. Adijj."

٤٠٢١. حَدَّثَنَا مُوسَى حَدَّثَنَا عَبْدُالْوَاحِدِ حَدَّثَنَا مَعْمَرٌ عَنِ الزُّهْرِيِّ عَنْ عُبَيْدِاللهِ بْنِ عَبْدِاللهِ حَدَّثَنِي ابْنُ عَبَّاسٍ عَنْ عُمَرَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمْ لَمَّا تُوُفِّيَ النَّبِيُّ ﷺ قُلْتُ لأَبِي بَكْرٍ انْطَلِقْ بِنَا إِلَى إِخْوَانِنَا مِنَ الأَنْصَارِ فَلَقِيَنَا مِنْهُمْ رَجُلاَنِ صَالِحَانِ شَهِدَا بَدْرًا فَحَدَّثْتُ بِهِ عُرْوَةَ بْنَ الزُّبَيْرِ فَقَالَ هُمَا عُوَيْمُ بْنُ سَاعِدَةَ وَمَعْنُ بْنُ عَدِيٍّ .

4022. PRIČAO NAM JE Ishak b. Ibrahim da je čuo Muhammed b. Fudajla kako prenosi od Isma'il b. Kajsa da je učesnicima Bedra davano po pet hiljada, i da je Omer rekao:
"Ja ću njima sigurno davati prednost u odnosu na one poslije njih."[1]

٤٠٢٢. حَدَّثَنَا إِسْحَاقُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ سَمِعَ مُحَمَّدَ بْنَ فُضَيْلٍ عَنْ إِسْمَاعِيلَ عَنْ قَيْسٍ كَانَ عَطَاءُ الْبَدْرِيِّينَ خَمْسَةَ آلاَفٍ خَمْسَةَ آلاَفٍ وَقَالَ عُمَرُ لأُفَضِّلَنَّهُمْ عَلَى مَنْ بَعْدَهُمْ .

4023. PRIČAO MI JE Ishak b. Mensur, njemu je kazivao Abdur-Rezzak, a ovom saopćio Ma'mer prenoseći od Zuhrija, ovaj od Muhammed b. Džubejra, a on od svoga oca da je rekao:
"Čuo sam Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, kako na akšam namazu uči suru Et-Tur i to je bilo prvi put da mi se iman uvukao u srce."[2]

٤٠٢٣. حَدَّثَنِي إِسْحَاقُ بْنُ مَنْصُورٍ حَدَّثَنَا عَبْدُالرَّزَّاقِ أَخْبَرَنَا مَعْمَرٌ عَنِ الزُّهْرِيِّ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ جُبَيْرٍ عَنْ أَبِيهِ قَالَ سَمِعْتُ النَّبِيَّ ﷺ يَقْرَأُ فِي الْمَغْرِبِ بِالطُّورِ وَذَلِكَ أَوَّلَ مَا وَقَرَ الإِيمَانُ فِي قَلْبِي .

4024. PRENOSI SE OD Zuhrija, a on prenosi od Muhammed b. Džubejr b. Mut'ima, ovaj od svoga oca, da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, u pogledu zarobljenika sa Bedra, rekao:
"Da je sada Mut'im b. Adijj živ, pa da mi se obrati u pogledu ovih smrdljivaca, ja bih mu ih ostavio."[3]

٤٠٢٤. وَعَنِ الزُّهْرِيِّ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ جُبَيْرِ ابْنِ مُطْعِمٍ عَنْ أَبِيهِ أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ قَالَ فِي أُسَارَى بَدْرٍ لَوْ كَانَ الْمُطْعِمُ بْنُ عَدِيٍّ حَيًّا ثُمَّ كَلَّمَنِي فِي هَؤُلاَءِ النَّتْنَى لَتَرَكْتُهُمْ لَهُ وَقَالَ اللَّيْثُ

1 Misli se na sredstva koja su davana učesnicima Bedra svake godine, od perioda halife Omera pa nadalje.

2 Ovaj hadis je naveden u knjizi *O namazu*, a ovdje je spomenut u vezi s Bedrom, s obzirom da je Džubejr b. Mut'im učestvovao u dogovoru otkupa za zarobljenike Bedra.

3 Mut'im b. Adijj je umro prije Bitke na Bedru, a Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, mu je ovim želio izraziti zahvalnost za zaštitu koju mu je pružio nakon povratka iz Taifa.

Lejs prenosi od Jahjaa, a on od Seid b. Musejjeba: Prva buna (fitnet), to jest ubojstvo Osmana, desila se i nije ostavila u životu ni jednog od učesnika Bedra. Zatim se dogodila druga buna, to jest El-Harra[4] i nije ostavila u životu nikog od učesnika Hudejbijje, a potom je došlo do treće pobune, i prije nego što je okončana ljudi su se već bili osnažili."[5]

عَنْ يَحْيَى بْنِ سَعِيدٍ عَنْ سَعِيدِ بْنِ الْمُسَيَّبِ وَقَعَتِ الْفِتْنَةُ الأُولَى يَعْنِي مَقْتَلَ عُثْمَانَ فَلَمْ تُبْقِ مِنْ أَصْحَابِ بَدْرٍ أَحَدًا ثُمَّ وَقَعَتِ الْفِتْنَةُ الثَّانِيَةُ يَعْنِي الْحَرَّةَ فَلَمْ تُبْقِ مِنْ أَصْحَابِ الْحُدَيْبِيَةِ أَحَدًا ثُمَّ وَقَعَتِ الثَّالِثَةُ فَلَمْ تَرْتَفِعْ وَلِلنَّاسِ طَبَاخٌ .

4025. PRIČAO NAM JE Hadždžadž b. Minhal, njemu Abdullah b. Umer Numejri, a ovom Junus b. Jezid, rekavši da je čuo Zuhrija kako izjavljuje da je čuo Urve b. Zubejra, Seid b. Musejjeba, Alkama b. Vekkasa i Ubejdullah b. Abdullaha kako prenose slučaj Aiše, radijallahu anha, supruge Vjerovjesnikove, sallallahu alejhi ve sellem, tako što mu je svako od njih prenio dio tog hadisa. Ona je rekla: "Potom smo krenule ja i Mistahova majka, te je ona posrnula zakačivši svoj ogrtač, i rekla:
"Neka propadne Mistah!"
"Ružno je to što si rekla", rekoh ja, grdiš čovjeka koji je učestvovao na Bedru" - i on spomenu slučaj potvore.[6]

٤٠٢٥. حَدَّثَنَا الْحَجَّاجُ بْنُ مِنْهَالٍ حَدَّثَنَا عَبْدُاللهِ بْنُ عُمَرَ النُّمَيْرِيُّ حَدَّثَنَا يُونُسُ بْنُ يَزِيدَ قَالَ سَمِعْتُ الزُّهْرِيَّ قَالَ سَمِعْتُ عُرْوَةَ بْنَ الزُّبَيْرِ وَسَعِيدَ بْنَ الْمُسَيَّبِ وَعَلْقَمَةَ بْنَ وَقَّاصٍ وَعُبَيْدَاللهِ بْنَ عَبْدِاللهِ عَنْ حَدِيثِ عَائِشَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهَا زَوْجِ النَّبِيِّ ﷺ كُلٌّ حَدَّثَنِي طَائِفَةً مِنَ الْحَدِيثِ قَالَتْ فَأَقْبَلْتُ أَنَا وَأُمُّ مِسْطَحٍ فَعَثَرَتْ أُمُّ مِسْطَحٍ فِي مِرْطِهَا فَقَالَتْ تَعِسَ مِسْطَحٌ فَقُلْتُ بِئْسَ مَا قُلْتِ تَسُبِّينَ رَجُلاً شَهِدَ بَدْرًا فَذَكَرَ حَدِيثَ الإِفْكِ .

4 Buna *El-Harra* desila se mjeseca zul-ka'deta, 63. godine po Hidžri. Nakon smrti Mu'avijine, Abdulah b. Zubejr je u Hidždžu ustao protiv Mu'avijinog sina Jezida, pa je Jezid protiv njega poslao Muslim b. Ukbea s vojskom iz Šama i naredio mu da prvo napadne Medinu. Usprotivili su im se brojni Medinjani te su oni oklijevali da ih napadnu. I tek što je počela borba, začuo se tekbir unutar Medine. Naime, Benu Harise su uveli u grad neke šamske vojnike, pa su Medinjani, uplašeni za svoje porodice, napustili borbu i vratili se u grad, te dali prisegu Jezidu. Tom prilikom u Medini su ubijeni brojni muslimani. Potom se Muslim b. Ukbe zaputio prema Mekki, ali je umro prije nego što je stigao tamo.

5 Imami Malik je rekao: "Namaz u Poslanikovoj, sallallahu alejhi ve sellem, džamiji nije prekidan osim na dan ubistva halifa Osmana, na dan *Harre* i, treće sam zaboravio." Ibn-Abdul-Hakem kaže: "To je dan napada haridžije Ebu-Hamze." Desilo se to 130. godine po Hidžri, za vrijeme hilafeta Mervan b. Muhammed b. Mervana.

6 Hadis o potvori je u cijelosti naveden u poglavlju Tefsir, a ovdje je naveden dio u kom Aiša, radijjallahu anha, izjavljuje da je Mistah b. Esase bio učesnik Bedra.

4026. PRIČAO NAM JE Ibrahim b. Munzir, a njemu Muhammed b. Fulejh b. Sulejman prenoseći od Musa b. Ukbea da je Ibn Šihab rekao:
"Ovo su vojni pohodi Allahova Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem," i on spomenu hadis u kom se kaže:
Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, ih je dozivao i rekao: "Da li ste našli da je istinito ono čime je Gospodar vaš vama prijetio!"
Musa kaže da je Nafi' izjavio kako je Abdullah (b. Omer) rekao:
Neki ashabi su rekli: "Allahov Poslaniče, ti dozivaš mrtve ljude", a Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, je tada rekao: "Ni vi ne čujete bolje od njih ono što govorim."
Ebu-Abdullah (Buhari) kaže: "Ukupan broj Kurejšija koji su učestvovali na Bedru i uključeni u dodjelu ratnog plijena je osamdeset i jedan."
Urve b. Zubejr je običavao reći: "Zubejr je rekao: 'Njihovi udjeli u ratnom plijenu su podijeljeni i bilo ih je stotinu, a Allah najbolje zna.'"

٤٠٢٦. حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ الْمُنْذِرِ حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ فُلَيْحِ بْنِ سُلَيْمَانَ عَنْ مُوسَى بْنِ عُقْبَةَ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ قَالَ هَذِهِ مَغَازِي رَسُولِ اللهِ ﷺ فَذَكَرَ الْحَدِيثَ فَقَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ وَهُوَ يُلْقِيهِمْ هَلْ وَجَدْتُمْ مَا وَعَدَكُمْ رَبُّكُمْ حَقًّا قَالَ مُوسَى قَالَ نَافِعٌ قَالَ عَبْدُاللهِ قَالَ نَاسٌ مِنْ أَصْحَابِهِ يَا رَسُولَ اللهِ تُنَادِي نَاسًا أَمْوَاتًا قَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ مَا أَنْتُمْ بِأَسْمَعَ لِمَا قُلْتُ مِنْهُمْ قَالَ أَبو عَبْدِ اللهِ فَجَمِيعُ مَنْ شَهِدَ بَدْرًا مِنْ قُرَيْشٍ مِمَّنْ ضُرِبَ لَهُ بِسَهْمِهِ أَحَدٌ وَثَمَانُونَ رَجُلاً وَكَانَ عُرْوَةُ بْنُ الزُّبَيْرِ يَقُولُ قَالَ الزُّبَيْرُ قُسِمَتْ سُهْمَانُهُمْ فَكَانُوا مِائَةً وَاللهُ أَعْلَمُ.

4027. PRIČAO MI JE Ibrahim b. Musa, njemu je saopćio Hišam prenoseći od Ma'mera, on od Hišam b. Urvea, ovaj od svoga oca, a on od Zubejra da je rekao:
"Na dan Bedra muhadžirima je dodijeljeno stotinu dijelova."[1]

٤٠٢٧. حَدَّثَنِي إِبْرَاهِيمُ بْنُ مُوسَى أَخْبَرَنَا هِشَامٌ عَنْ مَعْمَرٍ عَنْ هِشَامِ بْنِ عُرْوَةَ عَنْ أَبِيهِ عَنِ الزُّبَيْرِ قَالَ ضُرِبَتْ يَوْمَ بَدْرٍ لِلْمُهَاجِرِينَ بِمِائَةِ سَهْمٍ.

1 Stotinu dijelova obuhvata petinu i ratni plijen, naime, Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, je izdvojio petinu plijena, a ostale četiri petine podijelio učesnicima bitke, među kojima je bilo osamdeset muhadžira, i kada se ovom broju doda ona petina, to čini stotinu dijelova.

IMENA UČESNIKA BEDRA

Njihova imena su spomenuta u *Džami'u* (drugi naziv za *Sahih*), a Ebu-Abdullah (Buhari) poredao ih je po arapskom alfabetu (stavivši Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, na prvo mjesto).
Vjerovjesnik Muhammed b. Abdullah Hašimi, sallallahu alejhi ve sellem,
Ijas b. Bukejr, Bilal b. Rebah – oslobođeni rob Ebu-Bekra Kurešija,
Hamza b. Abdul-Muttalib Hašimi,
Hatib b. Ebi-Balta‘ – saveznik Kurejšija,
Ebu-Huzejfe b. Utbe b. Rebi‘a Kureši,
Harise b. Rebi‘a Ensari koji je ubijen na dan Bedra, a to je Harise b. Suraka koji je bio u izvidnici,
Hubejb b. Adijj Ensari,
Hunejs b. Huzafe Sehmi,
Rifa‘a b. Rafi‘ Ensari,
Rifa‘a b. Abdul-Munzir Ebu-Lubabe Ensari,
Zubejr b. Avvam Kureši,
Zejd b. Sehl Ebu-Talha Ensari,
Ebu-Zejd Ensari,
Sa‘d b. Malik Zuhri,
Sa‘d b. Havle Kureši,
Seid b. Zejd b. Amr b. Nufejl Kureši,
Sehl b. Hunejf Ensari,
Zuhejr b. Rafi‘ – Ensari i njegov brat Abdullah b. Usman,
Ebu-Bekr Siddik Kureši,
Abdullah b. Mes‘ud Huzeli,
Utbe b. Mes‘ud Huzeli,
Abdur-Rahman b. Avf Zuhri,
Ubejde b. Haris Kureši,
Ubade b. Samit Ensari,
Omer b. Hattab Adevi,
Osman b. Affan Kureši kojeg je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, ostavio da se brine o njegovoj kćerki i uključio ga u ratni plijen,
Alija b. Ebu-Talib Hašimi,

باب تسْمِيَةُ مَنْ سُمِّيَ مِنْ أَهْلِ بَدْرٍ

فِي الْجَامِعِ الَّذِي وَضَعَهُ أَبُو عَبْدِاللهِ عَلَى حُرُوفِ الْمُعْجَمِ النَّبِيُّ مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِاللهِ الْهَاشِمِيُّ ﷺ إِيَاسُ بْنُ الْبُكَيْرِ بِلاَلُ بْنُ رَبَاحٍ مَوْلَى أَبِي بَكْرٍ الْقُرَشِيِّ حَمْزَةُ بْنُ عَبْدِالْمُطَّلِبِ الْهَاشِمِيُّ حَاطِبُ بْنُ أَبِي بَلْتَعَةَ حَلِيفٌ لِقُرَيْشٍ أَبُو حُذَيْفَةَ بْنُ عُتْبَةَ بْنِ رَبِيعَةَ الْقُرَشِيُّ حَارِثَةُ بْنُ الرَّبِيعِ الأَنْصَارِيُّ قُتِلَ يَوْمَ بَدْرٍ وَهُوَ حَارِثَةُ بْنُ سُرَاقَةَ كَانَ فِي النَّظَّارَةِ خُبَيْبُ بْنُ عَدِيٍّ الأَنْصَارِيُّ خُنَيْسُ بْنُ حُذَافَةَ السَّهْمِيُّ رِفَاعَةُ ابْنُ رَافِعٍ الأَنْصَارِيُّ رِفَاعَةُ بْنُ عَبْدِالْمُنْذِرِ أَبُو لُبَابَةَ الأَنْصَارِيُّ الزُّبَيْرُ بْنُ الْعَوَّامِ الْقُرَشِيُّ زَيْدُ بْنُ سَهْلٍ أَبُو طَلْحَةَ الأَنْصَارِيُّ أَبُو زَيْدٍ الأَنْصَارِيُّ سَعْدُ بْنُ مَالِكٍ الزُّهْرِيُّ سَعْدُ بْنُ خَوْلَةَ الْقُرَشِيُّ سَعِيدُ بْنُ زَيْدِ بْنِ عَمْرِو ابْنِ نُفَيْلٍ الْقُرَشِيُّ سَهْلُ بْنُ حُنَيْفٍ الأَنْصَارِيُّ ظُهَيْرُ بْنُ رَافِعٍ الأَنْصَارِيُّ وَأَخُوهُ عَبْدُاللهِ بْنُ عُثْمَانَ أَبُو بَكْرٍ الصِّدِّيقُ الْقُرَشِيُّ عَبْدُاللهِ بْنُ مَسْعُودٍ الْهُذَلِيُّ عُتْبَةُ بْنُ مَسْعُودٍ الْهُذَلِيُّ عَبْدُالرَّحْمَنِ بْنُ عَوْفٍ الزُّهْرِيُّ عُبَيْدَةُ بْنُ الْحَارِثِ الْقُرَشِيُّ عُبَادَةُ بْنُ الصَّامِتِ الأَنْصَارِيُّ عُمَرُ بْنُ الْخَطَّابِ الْعَدَوِيُّ عُثْمَانُ بْنُ عَفَّانَ الْقُرَشِيُّ خَلَّفَهُ النَّبِيُّ ﷺ عَلَى ابْنَتِهِ وَضَرَبَ لَهُ بِسَهْمِهِ عَلِيُّ بْنُ أَبِي طَالِبٍ الْهَاشِمِيُّ عَمْرُو بْنُ عَوْفٍ حَلِيفُ بَنِي عَامِرِ بْنِ لُؤَيٍّ عُقْبَةُ بْنُ عَمْرٍو الأَنْصَارِيُّ عَامِرُ بْنُ رَبِيعَةَ الْعَنَزِيُّ عَاصِمُ بْنُ

Amr b. Avf – saveznik Beni Amira b. Luejja,
Ukbe b. Amr Ensari,
Amir b. Rebi‘a Anezi,
Asim b. Sabit Ensari,
Uvejm b. Sa‘ide Ensari,
Itban b. Malik Ensari,
Kudame b. Maz‘un,
Katade b. Nu‘man Ensari,
Mu‘az b. Amr b. Džemuh,
Mu‘avviz b. Afra i njegov brat (Avf b. Haris),
Malik b. Rebi‘a Ebu-Usejd Ensari,
Murare b. Rebi‘a Ensari,
Ma‘n b. Adijj Ensari,
Mistah b. Usase b. Abbad b. Muttalib b. Abdi Menaf,
Mikdad b. Amr Kindi – saveznik Beni Zuhre,
Hilal b. Umejje Ensari,
neka je Allah s njima zadovoljan.[1]

ثَابِتٍ الأَنْصَارِيُّ عُوَيْمُ بْنُ سَاعِدَةَ الأَنْصَارِيُّ
عِتْبَانُ ابْنُ مَالِكٍ الأَنْصَارِيُّ قُدَامَةُ بْنُ مَظْعُونٍ
قَتَادَةُ بْنُ النُّعْمَانِ الأَنْصَارِيُّ مُعَاذُ بْنُ عَمْرِو بْنِ
الْجَمُوحِ مُعَوِّذُ بْنُ عَفْرَاءَ وَأَخُوهُ مَالِكُ بْنُ رَبِيعَةَ
أَبُو أُسَيْدٍ الأَنْصَارِيُّ مُرَارَةُ بْنُ الرَّبِيعِ الأَنْصَارِيُّ
مَعْنُ بْنُ عَدِيٍّ الأَنْصَارِيُّ مِسْطَحُ بْنُ أُثَاثَةَ بْنِ
عَبَّادِ بْنِ الْمُطَّلِبِ بْنِ عَبْدِمَنَافٍ مِقْدَادُ بْنُ عَمْرٍو
الْكِنْدِيُّ حَلِيفُ بَنِي زُهْرَةَ هِلاَلُ بْنُ أُمَيَّةَ
الأَنْصَارِيُّ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمْ .

1 Ovdje je autor naveo imena četrdeset i četiri učesnika Bedra ograničavajući se na one koji su u njegovom sahihu spomenuti kao učesnici Bedra. Imena svih učesnika Bedra sabrali su Dijauddin Makdisi u djelu *Kitabul-Ahkam* i Ibnu-Sejjidinnasi, u djelu *Ujunul-Eser*.

SLUČAJ BENU NADIRA I ODLAZAK ALLAHOVA POSLANIKA, SALLALLAHU ALEJHI VE SELLEM, NJIMA ZBOG KRVARINE DVOJICE LJUDI, TE NJIHOV POKUŠAJ DA PREVARE ALLAHOVOG POSLANIKA, SALLALLAHU ALEJHI VE SELLEM

باب حديث بني النَّضير ومخرج رسول الله ﷺ إليهم في دية الرَّجلين وما أرادوا من الغدر برسول الله ﷺ

Zuhri prenosi od Urvea da se to desilo šest mjeseci nakon Bitke na Bedru, a prije bitke na Uhudu.[2] Uzvišeni Allah kaže: “On je prilikom prvog progonstva iz domova njihovih protjerao one sljedbenike knjige koji nisu vjerovali, a niste mislili da će izaći.”[3]
Ibn Ishak smatra da se to desilo nakon bitke kod bunara Me‘une i Uhuda.[4]

قَالَ الزُّهْرِيُّ عَنْ عُرْوَةَ كَانَتْ عَلَى رَأْسِ سِتَّةِ أَشْهُرٍ مِنْ وَقْعَةِ بَدْرٍ قَبْلَ أُحُدٍ وَقَوْلِ اللهِ تَعَالَى (هُوَ الَّذِي أَخْرَجَ الَّذِينَ كَفَرُوا مِنْ أَهْلِ الْكِتَابِ مِنْ دِيَارِهِمْ لأَوَّلِ الْحَشْرِ مَا ظَنَنْتُمْ أَنْ يَخْرُجُوا) وَجَعَلَهُ ابْنُ إِسْحَاقَ بَعْدَ بِئْرِ مَعُونَةَ وَأُحُدٍ.

4028. PRIČAO NAM JE Ishak b. Nasr, njemu je kazivao Abdur-Rezzak, a ovom saopćio Ibn-Džurejdž, prenoseći od Musa b. Ukbea, on od Nafi‘a, a ovaj od Ibn-Umera, radijallahu anhuma, da je rekao:
“Plemena En-Nadir i Kurejza su se upustila u rat, pa je (Poslanik) iselio pleme Benu Nadir, a ostavio pleme Kurejza oprostivši im, sve dok pleme

٤٠٢٨. حَدَّثَنَا إِسْحَاقُ بْنُ نَصْرٍ حَدَّثَنَا عَبْدُ الرَّزَّاقِ أَخْبَرَنَا ابْنُ جُرَيْجٍ عَنْ مُوسَى بْنِ عُقْبَةَ عَنْ نَافِعٍ عَنِ ابْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا قَالَ حَارَبَتِ النَّضِيرُ وَقُرَيْظَةُ فَأَجْلَى بَنِي النَّضِيرِ وَأَقَرَّ قُرَيْظَةَ وَمَنَّ عَلَيْهِمْ حَتَّى حَارَبَتْ قُرَيْظَةُ فَقَتَلَ رِجَالَهُمْ

---

2 Ovu Zuhrijevu izjavu zabilježio je spojenim senedom Abdur-Rezzak San‘ani u *Musannefu*.

3 Sura El-Hašr, ajet br. 2. Nakon Hidžre nemuslimani su, u odnosu na Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, zauzeli različite stavove. Jedni su mu se otvoreno suprotstavljali i objavili mu rat poput kurejševićkih idolopoklonika. Drugi su ga pustili na miru iščekujući kako će se završiti njegov poziv. Treći su s njim sklopili ugovor o nenapadanju i zajedničkoj odbrani Medine. Bila su to tri jevrejska plemena: Kurejza, Nadir i Kajnuka. Prvi su ugovor prekršili ljudi iz plemena Kajnuka: bilo je to u mjesecu ševalu, neposredno nakon Bitke na Bedru. Na zahtjev Abdullah b. Ubejja oni nisu kažnjeni smrću, nego su protjerani iz Medine u Ezriat. Nakon njih su ugovor prekršili Benu Nadir, a nakon Bitke na Hendeku - Benu Kurejza.

4 Ovaj hadis sa kompletnim senedom naveden je u poglavlju *Tefsir*. Ibn Abbas nije volio ovu suru nazivati Hašr, kako se ne bi pomislilo da je riječ o proživljenju na Sudnjem danu, jer Hašr ovdje znači progonstvo. Ibn Ishak kaže da je, nakon bunara Me‘une, Amr b. Umejje bio zarobljen, a kasnije oslobođen i na putu za Medinu sreo dvojicu ljudi od Benu Amira koji su imali poslanikovu zaštitu, za koju Amr nije znao, pa ih je ubio želeći osvetiti svoje saputnike sa bunara Me‘une. Kad je Poslanik to saznao, odlučio je da plati krvarinu za njih dvojicu, te se zaputio saveznicima iz jevrejskog plemena Benu Nadir da mu u tome pomognu. Međutim, oni su iskoristili njegovo prisustvo u svojoj sredini i pokušali ga ubiti, ali je on za to saznao putem objave i udaljio se, a potom naredio napad na njih. Nakon šest dana opsade oni su se predali i prihvatili da napuste Medinu, Ponijevši sa sobom samo ono što su deve mogle ponijeti. Iseljeni su u Hajber i Šam.

Kurejza nije ponovo zaratilo, pa je on (naredio) da budu poubijani njihovi muškarci, a žene im i djecu i imetke podijelio muslimanima, izuzev nekih od njih koji su prišli Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, pa im je on dao sigurnost i oni su prihvatili islam.
On je iselio sve medinske jevreje: Benu Kajnuka, a oni su saplemenici Abdullah b. Selama, Jevreje Benu Harise i sve medinske Jevreje."

وَقَسَمَ نِسَاءَهُمْ وَأَوْلاَدَهُمْ وَأَمْوَالَهُمْ بَيْنَ الْمُسْلِمِينَ إِلاَّ بَعْضَهُمْ لَحِقُوا بِالنَّبِيِّ ﷺ فَآمَنَهُمْ وَأَسْلَمُوا وَأَجْلَى يَهُودَ الْمَدِينَةِ كُلَّهُمْ بَنِي قَيْنُقَاعَ وَهُمْ رَهْطُ عَبْدِاللهِ بْنِ سَلاَمٍ وَيَهُودَ بَنِي حَارِثَةَ وَكُلَّ يَهُودِ الْمَدِينَةِ .

4029. PRIČAO MI JE Hasan b. Mudrik, njemu je kazivao Jahja b. Hammad, a ovom saopćio Ebu-Avane, prenoseći od Ebu-Bišra a on od Seid b. Džubejra, da je rekao:
– Rekao sam Ibni-Abbasu: "Sura El-Hašr", a on reče:
"Reci: 'Sura En-Nadir.'"
Hušejm slijedi (Ebu-Avanu) prenoseći ovaj hadis od Ebu-Bišra.[1]

٤٠٢٩. حَدَّثَنِي الْحَسَنُ بْنُ مُدْرِكٍ حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ حَمَّادٍ أَخْبَرَنَا أَبُو عَوَانَةَ عَنْ أَبِي بِشْرٍ عَنْ سَعِيدِ بْنِ جُبَيْرٍ قَالَ قُلْتُ لاِبْنِ عَبَّاسٍ سُورَةُ الْحَشْرِ قَالَ قُلْ سُورَةُ النَّضِيرِ تَابَعَهُ هُشَيْمٌ عَنْ أَبِي بِشْرٍ .

4030. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Ebul-Esved, njemu Mu'temir prenoseći od svoga oca (Sulejman Tejmija) koji je izjavio da je čuo Enes b. Malika, radijallahu anhu, kako kaže:
"Ljudi su ustupali palmovike Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, dok nisu pokorena plemena Kurejza i Nadir, nakon čega im je on to vraćao."

٤٠٣٠. حَدَّثَنَا عَبْدُاللهِ بْنُ أَبِي الأَسْوَدِ حَدَّثَنَا مُعْتَمِرٌ عَنْ أَبِيهِ سَمِعْتُ أَنَسَ بْنَ مَالِكٍ رَضِي اللهُ عَنْهُ قَالَ كَانَ الرَّجُلُ يَجْعَلُ لِلنَّبِيِّ ﷺ النَّخَلاَتِ حَتَّى افْتَتَحَ قُرَيْظَةَ وَالنَّضِيرَ فَكَانَ بَعْدَ ذَلِكَ يَرُدُّ عَلَيْهِمْ .

4031. PRIČAO NAM JE Adem, njemu Lejs prenoseći od Nafi'a, a on od Ibn Omera, radijallahu anhuma, da je rekao:
– Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, je popalio i posjekao palme Benu Nadira (u mjestu) Buvejra, pa je objavljeno: "To što ste neke palme posjekli ili ih da uspravno stoje ostavili – Allahovom voljom ste učinili."[2]

٤٠٣١. حَدَّثَنَا آدَمُ حَدَّثَنَا اللَّيْثُ عَنْ نَافِعٍ عَنِ ابْنِ عُمَرَ رَضِي اللهُ عَنْهُمَا قَالَ حَرَّقَ رَسُولُ اللهِ ﷺ نَخْلَ بَنِي النَّضِيرِ وَقَطَعَ وَهِيَ الْبُوَيْرَةُ فَنَزَلَتْ (مَا قَطَعْتُمْ مِنْ لِينَةٍ أَوْ تَرَكْتُمُوهَا قَائِمَةً عَلَى أُصُولِهَا فَبِإِذْنِ اللهِ) .

1 Tekst ovog hadisa naveden je još pod brojevima: 4645, 4882 i 4883.

2 Sura El-Hašr, 5.

4032. PRIČAO MI JE Ishak, njemu je saopćio Habban, a ovom Džuvejrije bint Esma, prenoseći od Nafi'a a on od Ibn-Omera, radijallahu anhuma, da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, popalio palmovik Benu Nadira, pa je tim povodom Hassan b. Sabit izrekao stih:

Nevažan je za prvake Beni Luejja
plameni požar u Buvejriji.[3]

Njemu je odgovorio Ebu-Sufjan b. Haris:

Neka Allah učini trajnim to djelo
I u njenom susjedstvu nek se zapali plamen.
Saznat ćeš koji je od nas udaljeniji od njega
i znat ćeš čijoj zemlji će to nauditi.[4]

٤٠٣٢. حَدَّثَنِي إِسْحَاقُ أَخْبَرَنَا حَبَّانُ أَخْبَرَنَا جُوَيْرِيَةُ بْنُ أَسْمَاءَ عَنْ نَافِعٍ عَنِ ابْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ حَرَّقَ نَخْلَ بَنِي النَّضِيرِ قَالَ وَلَهَا يَقُولُ حَسَّانُ بْنُ ثَابِتٍ وَهَانَ عَلَى سَرَاةِ بَنِي لُؤَيٍّ حَرِيقٌ بِالْبُوَيْرَةِ مُسْتَطِيرُ قَالَ فَأَجَابَهُ أَبُو سُفْيَانَ بْنُ الْحَارِثِ أَدَامَ اللهُ ذَلِكَ مِنْ صَنِيعٍ وَحَرَّقَ فِي نَوَاحِيهَا السَّعِيرُ سَتَعْلَمُ أَيُّنَا مِنْهَا بِنُزْهٍ وَتَعْلَمُ أَيَّ أَرْضَيْنَا تَضِيرُ.

4033. PRIČAO NAM JE Ebul-Jeman, njemu je saopćio Šu'ajb prenoseći od Zuhrija koji je izjavio da mu je saopćio Malik b. Evs b. Hadesan Nasri da ga je Omer b. Hattab, radijallahu anhu, pozvao kada mu je došao njegov vratar Jefra i rekao: "Želiš li primiti Osmana, Abdur-Rahman b. Avfa, Zubejra i Sa'da jer oni traže dozvolu da uđu?"
"Da, uvedi ih", reče on.
Ovaj se potom zadrža neko vrijeme, a zatim dođe i reče: "Hoćeš li primiti Abbasa i Aliju, i oni traže dozvolu za ulazak?"
"Da", odgovorio je on, i kad njih dvojica uđoše, Abbas reče:
"Vladaru pravovjernih, presudi između mene i ovoga."
Njih dvojica su se inače sporili u vezi s nečim što je Allah, kao plijen, dao Svome Poslaniku,

٤٠٣٣. حَدَّثَنَا أَبُو الْيَمَانِ أَخْبَرَنَا شُعَيْبٌ عَنِ الزُّهْرِيِّ قَالَ أَخْبَرَنِي مَالِكُ بْنُ أَوْسِ بْنِ الْحَدَثَانِ النَّصْرِيُّ أَنَّ عُمَرَ بْنَ الْخَطَّابِ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ دَعَاهُ إِذْ جَاءَهُ حَاجِبُهُ يَرْفَا فَقَالَ هَلْ لَكَ فِي عُثْمَانَ وَعَبْدِ الرَّحْمَنِ وَالزُّبَيْرِ وَسَعْدٍ يَسْتَأْذِنُونَ فَقَالَ نَعَمْ فَأَدْخِلْهُمْ فَلَبِثَ قَلِيلاً ثُمَّ جَاءَ فَقَالَ هَلْ لَكَ فِي عَبَّاسٍ وَعَلِيٍّ يَسْتَأْذِنَانِ قَالَ نَعَمْ فَلَمَّا دَخَلاَ قَالَ عَبَّاسٌ يَا أَمِيرَ الْمُؤْمِنِينَ اقْضِ بَيْنِي وَبَيْنَ هَذَا وَهُمَا يَخْتَصِمَانِ فِي الَّذِي أَفَاءَ اللهُ عَلَى رَسُولِهِ ﷺ مِنْ بَنِي النَّضِيرِ فَاسْتَبَّ عَلِيٌّ وَعَبَّاسٌ فَقَالَ الرَّهْطُ

3 Kurejšije, potomci Luejja, su Jevreje nagovarali da prekrše ugovor obećavši im pomoć, a kada su oni protjerani i palmovici im popaljeni, Kurejšije ništa nisu preduzele da im pomognu, pa Poslanikov, sallallahu alejhi ve sellem, pjesnik Hasan b. Sabit ismijava njihovu nezainteresovanost za ono što se dešavalo Beni Nadiru.

4 Ebu-Sufjan b. Haris b. Abdul-Muttalib, Poslanikov, sallallahu alejhi ve sellem, amidžić, tada nije bio primio islam, ali je prilikom oslobađanja Mekke primio islam i ostao vjeran Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, u Bici na Hunejnu.

sallallahu alejhi ve sellem, iz plijena Benu Nadir. Alija i Abbas se opet sporječkaše, pa ona skupina reče: "Vladaru pravovjernih, presudi između njih dvojice i rastereti jednog od njih."

"Polahko", reče Omer, "zaklinjem vas Allahom, čijom dozvolom opstoje i nebo i Zemlja, da li znate da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: 'Mi (poslanici) se ne nasljeđujemo. Ono što ostavimo je sadaka.' Ovim je on mislio na sebe.

"Rekao je to", rekoše oni, a Omer se okrenu Abbasu i Aliji i reče:

"Zaklinjem vas Allahom, da li vas dvojica znate da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, to rekao?"

"Rekao je", potvrdiše njih dvojica.

"Ja ću vam, zaista, ispričati taj slučaj", reče on, pa nastavi:

"Uzvišeni Allah je posebno darovao Svoga Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, iz ovog plijena, dijelom koji nije dao nikom drugom osim njemu. Uzvišeni Allah je rekao:

Ono što je Allah od njih, kao plijen, dao Svome Poslaniku a vi niste kasom tjerali ni konje ni kamile radi toga... do riječi: ... *Svemoćan.*[1] To je pripadalo Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, posebno, tako mi Allaha, nije on to, mimo vas, uzeo samo za sebe, niti ga je prigrabio bez vas. On je to vama dao i razdijelio, sve dok od toga nije ostao ovaj imetak. Iz ovog imetka je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, izdvajao opskrbu za svoju porodicu za godinu dana, a ono što bi ostajalo, određivao bi za opće potrebe, za šta se i daje imetak koji je u ime Allaha. Tako je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, postupao u toku života. Zatim je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem,

يَا أَمِيرَ الْمُؤْمِنِينَ اقْضِ بَيْنَهُمَا وَأَرِحْ أَحَدَهُمَا مِنَ الآخَرِ فَقَالَ عُمَرُ اتَّئِدُوا أَنْشُدُكُمْ بِاللهِ الَّذِي بِإِذْنِهِ تَقُومُ السَّمَاءُ وَالأَرْضُ هَلْ تَعْلَمُونَ أَنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ قَالَ لاَ نُورَثُ مَا تَرَكْنَا صَدَقَةٌ يُرِيدُ بِذَلِكَ نَفْسَهُ قَالُوا قَدْ قَالَ ذَلِكَ فَأَقْبَلَ عُمَرُ عَلَى عَبَّاسٍ وَعَلِيٍّ فَقَالَ أَنْشُدُكُمَا بِاللهِ هَلْ تَعْلَمَانِ أَنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ قَدْ قَالَ ذَلِكَ قَالاَ نَعَمْ قَالَ فَإِنِّي أُحَدِّثُكُمْ عَنْ هَذَا الأَمْرِ إِنَّ اللهَ سُبْحَانَهُ كَانَ خَصَّ رَسُولَهُ ﷺ فِي هَذَا الْفَيْءِ بِشَيْءٍ لَمْ يُعْطِهِ أَحَدًا غَيْرَهُ فَقَالَ جَلَّ ذِكْرُهُ (وَمَا أَفَاءَ اللهُ عَلَى رَسُولِهِ مِنْهُمْ فَمَا أَوْجَفْتُمْ عَلَيْهِ مِنْ خَيْلٍ وَلاَ رِكَابٍ) إِلَى قَوْلِهِ (قَدِيرٌ) فَكَانَتْ هَذِهِ خَالِصَةً لِرَسُولِ اللهِ ﷺ ثُمَّ وَاللهِ مَا احْتَازَهَا دُونَكُمْ وَلاَ اسْتَأْثَرَهَا عَلَيْكُمْ لَقَدْ أَعْطَاكُمُوهَا وَقَسَمَهَا فِيكُمْ حَتَّى بَقِيَ هَذَا الْمَالُ مِنْهَا فَكَانَ رَسُولُ اللهِ ﷺ يُنْفِقُ عَلَى أَهْلِهِ نَفَقَةَ سَنَتِهِمْ مِنْ هَذَا الْمَالِ ثُمَّ يَأْخُذُ مَا بَقِيَ فَيَجْعَلُهُ مَجْعَلَ مَالِ اللهِ فَعَمِلَ ذَلِكَ رَسُولُ اللهِ ﷺ حَيَاتَهُ ثُمَّ تُوُفِّيَ النَّبِيُّ ﷺ فَقَالَ أَبُو بَكْرٍ فَأَنَا وَلِيُّ رَسُولِ اللهِ ﷺ فَقَبَضَهُ أَبُو بَكْرٍ فَعَمِلَ فِيهِ بِمَا عَمِلَ بِهِ رَسُولُ اللهِ ﷺ وَأَنْتُمْ حِينَئِذٍ فَأَقْبَلَ عَلَى عَلِيٍّ وَعَبَّاسٍ وَقَالَ تَذْكُرَانِ أَنَّ أَبَا بَكْرٍ فِيهِ كَمَا تَقُولاَنِ وَاللهُ يَعْلَمُ إِنَّهُ فِيهِ لَصَادِقٌ بَارٌّ رَاشِدٌ تَابِعٌ لِلْحَقِّ ثُمَّ تَوَفَّى اللهُ أَبَا بَكْرٍ

1 Prijevod ovog ajeta u cijelosti glasi: "A vi niste kasom tjerali ni konje ni kamile radi onoga što je Allah od njih, kao plijen, darovao Poslaniku svome, nego, Allah prepušta vlast poslanicima svojim nad onima nad kojima on hoće; Allah sve može." (El-Hašr, 6)

فَقُلْتُ أَنَا وَلِيُّ رَسُولِ اللهِ ﷺ وَأَبِي بَكْرٍ فَقَبَضْتُهُ سَنَتَيْنِ مِنْ إِمَارَتِي أَعْمَلُ فِيهِ بِمَا عَمِلَ فِيهِ رَسُولُ اللهِ ﷺ وَأَبُو بَكْرٍ وَاللهُ يَعْلَمُ أَنِّي فِيهِ صَادِقٌ بَارٌّ رَاشِدٌ تَابِعٌ لِلْحَقِّ ثُمَّ جِئْتُمَانِي كِلاَكُمَا وَكَلِمَتُكُمَا وَاحِدَةٌ وَأَمْرُكُمَا جَمِيعٌ فَجِئْتَنِي يَعْنِي عَبَّاسًا فَقُلْتُ لَكُمَا إِنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ قَالَ لاَ نُورَثُ مَا تَرَكْنَا صَدَقَةٌ فَلَمَّا بَدَا لِي أَنْ أَدْفَعَهُ إِلَيْكُمَا قُلْتُ إِنْ شِئْتُمَا دَفَعْتُهُ إِلَيْكُمَا عَلَى أَنَّ عَلَيْكُمَا عَهْدَ اللهِ وَمِيثَاقَهُ لَتَعْمَلاَنِ فِيهِ بِمَا عَمِلَ فِيهِ رَسُولُ اللهِ ﷺ وَأَبُو بَكْرٍ وَمَا عَمِلْتُ فِيهِ مُنْذُ وَلِيتُ وَإِلاَّ فَلاَ تُكَلِّمَانِي فَقُلْتُمَا ادْفَعْهُ إِلَيْنَا بِذَلِكَ فَدَفَعْتُهُ إِلَيْكُمَا أَفَتَلْتَمِسَانِ مِنِّي قَضَاءً غَيْرَ ذَلِكَ فَوَاللهِ الَّذِي بِإِذْنِهِ تَقُومُ السَّمَاءُ وَالأَرْضُ لاَ أَقْضِي فِيهِ بِقَضَاءٍ غَيْرِ ذَلِكَ حَتَّى تَقُومَ السَّاعَةُ فَإِنْ عَجَزْتُمَا عَنْهُ فَادْفَعَا إِلَيَّ فَأَنَا أَكْفِيكُمَاهُ .

umro, pa je Ebu-Bekr rekao: 'Ja sam nasljednik Allahova Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem,' i uzeo je taj imetak, te postupao s njim onako kako je i Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, s njim postupao."

Potom se Omer okrenu Aliji i Abbasu i reče: "Vi se sjećate toga s Ebu-Bekrom, to što govorite i vas dvojica, a i Allah zna da je on u tome bio iskren, čestit i razborit i da je slijedio istinu.

Zatim je Allah uzeo k sebi (dušu) Ebu-Bekra, pa sam ja rekao: 'Ja sam nasljednik Allahova Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, i Ebu-Bekra' te sam uzeo taj imetak (i držao ga) dvije godine tokom svoje vladavine postupajući s njim onako kako su postupali Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, i Ebu-Bekr. Allah zna da sam u tome bio iskren, čestit i razborit i da sam slijedio istinu.

A onda ste došli vas dvojica. Riječ vam je bila jedinstvena, a i slučaj isti. Ti si mi došao, mišljaše na Abbasa, pa sam vam rekao da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, izjavio: 'Mi (poslanici) se ne nasljeđujemo. Ono što ostavimo je sadaka.' Kad sam odlučio da ga vama dvojici predam, rekao sam: 'Ako želite, predat ću ga vama dvojici, pod uvjetom da Allahu date obećanje i obavezu da ćete postupati s njim onako kako su s njim postupali Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, i Ebu-Bekr, i kao što sam ja s njim postupao otkako sam ga preuzeo, a ako ne, onda mi ne govorite (o tome).'

'Daj ga nama na taj način', rekli ste vas dvojica, i ja sam ga predao vama dvojici. Pa zar vi tražite od mene drukčiju presudu? Tako mi Allaha, s čijom dozvolom opstoje i nebo i Zemlja, neću u pogledu toga presuditi drukčije makar do Sudnjeg dana. Ako se ne možete brinuti o njemu, predajte ga meni. Ja se mogu, umjesto vas, brinuti za njega."[2]

2 Ovaj hadis je naveden i objašnjen u poglavlju *Propisivanje petine*, hadis broj 3094.

4034. Kaže (Zuhri): "Ispričao sam ovaj hadis Urveu b. Zubejru, pa je on rekao: ' Istinu je kazao Malik b. Evs. Ja sam čuo Aišu, radijallahu anha, suprugu Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, kako kaže:
'Supruge Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, su poslale Osmana Ebu-Bekru da traže od njega njihovu osminu od onog što je Allah, kao plijen, darovao svome Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem. Ja sam ih odvraćala i govorila im: 'Zar se ne bojite Allaha! Zar ne znate da je Vjerovjesnik sallallahu alejhi ve sellem, govorio: 'Mi (poslanici) se ne nasljeđujemo. Ono što ostavimo je sadaka.' Ovim je on mislio na sebe. Porodica Muhammedova, sallallahu alejhi ve sellem, se hrani ovim imetkom. Supruge Vjerovjesnikove, sallallahu alejhi ve sellem, su postupile onako kako sam im rekla, a ovaj je imetak, nastavlja ona, bio u Alijinoj ruci. Alija ga je uskratio Abbasu i nije mu ga dao. Zatim je prešao u ruke Hasan b. Alije, a onda u ruke Husejn b. Alije, potom u ruke Alije b. Husejna i Hasan b. Hasana tako što su ga obojica preuzimali, a zatim u ruke Zejd b. Hasana. To je, uistinu, sadaka Allahova Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem.'"[1]

٤٠٣٤. قَالَ فَحَدَّثْتُ هَذَا الْحَدِيثَ عُرْوَةَ بْنَ الزُّبَيْرِ فَقَالَ صَدَقَ مَالِكُ بْنُ أَوْسٍ أَنَا سَمِعْتُ عَائِشَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهَا زَوْجَ النَّبِيِّ ﷺ تَقُولُ أَرْسَلَ أَزْوَاجُ النَّبِيِّ ﷺ عُثْمَانَ إِلَى أَبِي بَكْرٍ يَسْأَلْنَهُ ثُمُنَهُنَّ مِمَّا أَفَاءَ اللهُ عَلَى رَسُولِهِ ﷺ فَكُنْتُ أَنَا أَرُدُّهُنَّ فَقُلْتُ لَهُنَّ أَلاَ تَتَّقِينَ اللهَ أَلَمْ تَعْلَمْنَ أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ كَانَ يَقُولُ لاَ نُورَثُ مَا تَرَكْنَا صَدَقَةٌ يُرِيدُ بِذَلِكَ نَفْسَهُ إِنَّمَا يَأْكُلُ آلُ مُحَمَّدٍ ﷺ فِي هَذَا الْمَالِ فَانْتَهَى أَزْوَاجُ النَّبِيِّ ﷺ إِلَى مَا أَخْبَرَتْهُنَّ قَالَ فَكَانَتْ هَذِهِ الصَّدَقَةُ بِيَدِ عَلِيٍّ مَنَعَهَا عَلِيٌّ عَبَّاسًا فَغَلَبَهُ عَلَيْهَا ثُمَّ كَانَ بِيَدِ حَسَنِ بْنِ عَلِيٍّ ثُمَّ بِيَدِ حُسَيْنِ بْنِ عَلِيٍّ ثُمَّ بِيَدِ عَلِيِّ بْنِ حُسَيْنٍ وَحَسَنِ بْنِ حَسَنٍ كِلاَهُمَا كَانَا يَتَدَاوَلاَنِهَا ثُمَّ بِيَدِ زَيْدِ بْنِ حَسَنٍ وَهِيَ صَدَقَةُ رَسُولِ اللهِ ﷺ حَقًّا.

4035. PRIČAO NAM JE Ibrahim b. Musa, njemu je saopćio Hišam, a ovom Ma'mer, prenoseći od Zuhrija, on od Urvea, a ovaj od Aiše, radijallahu anha, da su Fatima, radijallahu anha, i Abbas došli Ebu-Bekru da traže svoje nasljedstvo: svoju zemlju u Fedeku i svoj udio iz Hajbera.

٤٠٣٥. حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ مُوسَى أَخْبَرَنَا هِشَامٌ أَخْبَرَنَا مَعْمَرٌ عَنِ الزُّهْرِيِّ عَنْ عُرْوَةَ عَنْ عَائِشَةَ أَنَّ فَاطِمَةَ عَلَيْهَا السَّلاَمِ وَالْعَبَّاسَ أَتَيَا أَبَابَكْرٍ يَلْتَمِسَانِ مِيرَاثَهُمَا أَرْضَهُ مِنْ فَدَكٍ وَسَهْمَهُ مِنْ خَيْبَرَ.

1 Ovaj hadis je također naveden pod brojevima 6727 i 6730.

4036. Ebu-Bekr je tada rekao: "Čuo sam Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, kako kaže:
'Mi (poslanici) se ne nasljeđujemo. Ono što ostavimo je sadaka.' Porodica Muhammedova se samo hrani iz ovog imetka. Tako mi Allaha, draže mi je da gajim rodbinske veze s rođacima Allahova Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, nego sa svojim rođacima."[2]

٤٠٣٦. فَقَالَ أَبُو بَكْرٍ سَمِعْتُ النَّبِيَّ ﷺ يَقُولُ لاَ نُورَثُ مَا تَرَكْنَا صَدَقَةٌ إِنَّمَا يَأْكُلُ آلُ مُحَمَّدٍ فِي هَذَا الْمَالِ وَاللهِ لَقَرَابَةُ رَسُولِ اللهِ ﷺ أَحَبُّ إِلَيَّ أَنْ أَصِلَ مِنْ قَرَابَتِي .

UBISTVO KA'B B. EŠREFA

باب قتل كعب بن الأشرف

4037. PRIČAO NAM JE Ali b. Abdullah, a njemu Sufjan, rekavši da je Amr čuo od Džabir b. Abdullaha, radijallahu anhuma, kako kaže da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
"Ko je za (ubistvo) Ka'b b. Ešrefa, jer on vrijeđa Allaha i Njegova Poslanika?"
Ustao je Muhammed b. Mesleme i rekao: "Allahov Poslaniče, hoćeš li da ga ja ubijem."
"Da", odgovorio je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, a ovaj je rekao: "Pa dozvoli mi da ti nešto kažem."
"Reci", reče Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem.
I Muhammed b. Mesleme dođe Ka'bu i reče:
"Ovaj čovjek od nas traži zekat i već nas je opterctio (obavezama), pa smo došli da tražimo pozajmicu od tebe, a Boga mi – rekao je – već nam je previše dosadio. Mi ga slijedimo i nećemo da ga napustimo dok ne vidimo šta će biti s njim. Htjeli bismo pozajmiti jedan ili dva tovara" (datula).
Amr nam je više puta ovo kazivao (kaže Alija. b. Medini) ali nije spomenuo riječ "jedan ili dva tovara", pa sam mu rekao:
"Tu su (spomenuta) jedan ili dva tovara",
te je on rekao:

٤٠٣٧. حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ عَبْدِاللهِ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ قَالَ عَمْرٌو سَمِعْتُ جَابِرَ بْنَ عَبْدِاللهِ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا يَقُولُ قَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ مَنْ لِكَعْبِ بْنِ الأَشْرَفِ فَإِنَّهُ قَدْ آذَى اللهَ وَرَسُولَهُ فَقَامَ مُحَمَّدُ بْنُ مَسْلَمَةَ فَقَالَ يَا رَسُولَ اللهِ أَتُحِبُّ أَنْ أَقْتُلَهُ قَالَ نَعَمْ قَالَ فَأْذَنْ لِي أَنْ أَقُولَ شَيْئًا قَالَ قُلْ فَأَتَاهُ مُحَمَّدُ بْنُ مَسْلَمَةَ فَقَالَ إِنَّ هَذَا الرَّجُلَ قَدْ سَأَلَنَا صَدَقَةً وَإِنَّهُ قَدْ عَنَّانَا وَإِنِّي قَدْ أَتَيْتُكَ أَسْتَسْلِفُكَ قَالَ وَأَيْضًا وَاللهِ لَتَمَلُّنَّهُ قَالَ إِنَّا قَدِ اتَّبَعْنَاهُ فَلاَ نُحِبُّ أَنْ نَدَعَهُ حَتَّى نَنْظُرَ إِلَى أَيِّ شَيْءٍ يَصِيرُ شَأْنُهُ وَقَدْ أَرَدْنَا أَنْ تُسْلِفَنَا وَسْقًا أَوْ وَسْقَيْنِ و حَدَّثَنَا عَمْرٌو غَيْرَ مَرَّةٍ فَلَمْ يَذْكُرْ وَسْقًا أَوْ وَسْقَيْنِ أَوْ فَقُلْتُ لَهُ فِيهِ وَسْقًا أَوْ وَسْقَيْنِ فَقَالَ أُرَى فِيهِ وَسْقًا أَوْ وَسْقَيْنِ فَقَالَ نَعَمِ ارْهَنُونِي قَالُوا أَيَّ شَيْءٍ تُرِيدُ قَالَ ارْهَنُونِي نِسَاءَكُمْ قَالُوا كَيْفَ نَرْهَنُكَ نِسَاءَنَا

2 Ebu-Bekr je izrekao spomenuto želeći se opravdati što nije u stanju dodijeliti Poslanikovoj, sallallahu alejhi ve sellem, porodici ono što je traženo, što ne znači da ih nije potpomogao na drugi način.

"Mislim da su (spomenuta) jedan ili dva tovara."
Tada je Ka'b rekao: "Dajte mi nešto kao zalog (za datule koje tražite)."
"Šta želiš (kao zalog)", upitaše oni.
"Dajte mi, kao zalog, vaše žene", rekao je on.
"Kako ćemo ti dati u zalog naše žene kad si ti najljepši Arap", primijetiše oni, a on onda reče: "Onda mi dajte u zalog vaše sinove."
Kako bismo ti dali u zalog naše sinove, rekoše oni, kad bi se moglo desiti da neko od njih bude grđen i da mu se kaže "ovaj je bio založen za tovar il dva tovara datula", a to bi za nas bila sramota, nego ćemo ti dati u zalog pancir", Sufjan kaže da je *el-lame* oružje. Dogovorili su se da mu ponovo dođe, te mu je došao noću, a s njim je bio i Ebu-Naile, Ka'bov brat po mlijeku. Ka'b ih pozva u tvrđavu i pođe im u susret.
"Gdje izlaziš u ovo doba", reče mu njegova supruga.
"To su Muhammed b. Mesleme i moj brat Ebu-Naile", reče on. Neki prenosioci, osim Amra, kažu da je ona tada rekla:
"Čujem neki glas iz kojeg kao da krv kaplje."
"To je samo moj brat (tj. sestrić) Muhammed b. Mesleme", reče on, "i moj brat po mlijeku Ebu-Naile. Plemenit čovjek, kada bi u toku noći bio pozvan na napad, odazvao bi se. Muhammed b. Mesleme je uveo dva čovjeka."
"Je li ih imenovao Amr", upitan je Sufjan.
"Spomenuo je imena nekog od njih", odgovorio je.
Amr je rekao: "S njim su došla dvojica ljudi", a neki, ne i Amr, su rekli: "Ebu-Abs b. Džebr, Haris b. Evs i Abbad b. Bišr."
Amr dalje kaže: "Došao je s dvojicom ljudi i rekao: 'Kad on dođe ja ću se nagnuti prema njegovoj kosi i pomirisati je, a kad vi vidite da sam se ja domogao njegove glave, onda ga držite i udrite.'"
Jedan put je rekao: "Omogućim vam da ga pomirišete."
I on dođe ogrnut, a miris se širio od njega.

وَأَنْتَ أَجْمَلُ الْعَرَبِ قَالَ فَارْهَنُونِي أَبْنَاءَكُمْ قَالُوا كَيْفَ نَرْهَنُكَ أَبْنَاءَنَا فَيُسَبُّ أَحَدُهُمْ فَيُقَالُ رُهِنَ بِوَسْقٍ أَوْ وَسْقَيْنِ هَذَا عَارٌ عَلَيْنَا وَلَكِنَّا نَرْهَنُكَ اللأْمَةَ قَالَ سُفْيَانُ يَعْنِي السِّلَاحَ فَوَاعَدَهُ أَنْ يَأْتِيَهُ فَجَاءَهُ لَيْلًا وَمَعَهُ أَبُو نَائِلَةَ وَهُوَ أَخُو كَعْبٍ مِنَ الرَّضَاعَةِ فَدَعَاهُمْ إِلَى الْحِصْنِ فَنَزَلَ إِلَيْهِمْ فَقَالَتْ لَهُ امْرَأَتُهُ أَيْنَ تَخْرُجُ هَذِهِ السَّاعَةَ فَقَالَ إِنَّمَا هُوَ مُحَمَّدُ بْنُ مَسْلَمَةَ وَأَخِي أَبُو نَائِلَةَ وَقَالَ غَيْرُ عَمْرٍو قَالَتْ أَسْمَعُ صَوْتًا كَأَنَّهُ يَقْطُرُ مِنْهُ الدَّمُ قَالَ إِنَّمَا هُوَ أَخِي مُحَمَّدُ بْنُ مَسْلَمَةَ وَرَضِيعِي أَبُو نَائِلَةَ إِنَّ الْكَرِيمَ لَوْ دُعِيَ إِلَى طَعْنَةٍ بِلَيْلٍ لَأَجَابَ قَالَ وَيُدْخِلُ مُحَمَّدُ بْنُ مَسْلَمَةَ مَعَهُ رَجُلَيْنِ قِيلَ لِسُفْيَانَ سَمَّاهُمْ عَمْرٌو قَالَ سَمَّى بَعْضَهُمْ قَالَ عَمْرٌو جَاءَ مَعَهُ بِرَجُلَيْنِ وَقَالَ غَيْرُ عَمْرٍو أَبُو عَبْسِ بْنُ جَبْرٍ وَالْحَارِثُ بْنُ أَوْسٍ وَعَبَّادُ ابْنُ بِشْرٍ قَالَ عَمْرٌو جَاءَ مَعَهُ بِرَجُلَيْنِ فَقَالَ إِذَا مَا جَاءَ فَإِنِّي قَائِلٌ بِشَعَرِهِ فَأَشَمُّهُ فَإِذَا رَأَيْتُمُونِي اسْتَمْكَنْتُ مِنْ رَأْسِهِ فَدُونَكُمْ فَاضْرِبُوهُ وَقَالَ مَرَّةً ثُمَّ أُشِمُّكُمْ فَنَزَلَ إِلَيْهِمْ مُتَوَشِّحًا وَهُوَ يَنْفَحُ مِنْهُ رِيحُ الطِّيبِ فَقَالَ مَا رَأَيْتُ كَالْيَوْمِ رِيحًا أَيْ أَطْيَبَ وَقَالَ غَيْرُ عَمْرٍو قَالَ عِنْدِي أَعْطَرُ نِسَاءِ الْعَرَبِ وَأَكْمَلُ الْعَرَبِ قَالَ عَمْرٌو فَقَالَ أَتَأْذَنُ لِي أَنْ أَشَمَّ رَأْسَكَ قَالَ نَعَمْ فَشَمَّهُ ثُمَّ أَشَمَّ أَصْحَابَهُ ثُمَّ قَالَ أَتَأْذَنُ لِي قَالَ نَعَمْ فَلَمَّا اسْتَمْكَنَ مِنْهُ قَالَ دُونَكُمْ فَقَتَلُوهُ ثُمَّ أَتَوُا النَّبِيَّ ﷺ فَأَخْبَرُوهُ .

"Nikada nisam osjetio miris kao danas, to jest bolji", rekao je on tada.
Neki, mimo Amra, su prenijeli da je on rekao: "Uz mene je najmirišljivija i najsavršenija Arapkinja."
Amr dalje prenosi da je (Muhammed b. Mesleme) rekao: "Hoćeš li mi dozvoliti da pomirišem tvoju kosu?"
"Da" odgovorio je Ka'b, a ovaj ju je pomirisao i omogućio svojim drugovima da je pomirišu, a zatim rekao:
"Hoćeš li mi (još jednom) dozvoliti?" "Da", rekao je on, i kad ga se (Muhammed b. Mesleme) domogao, reče: "Držite ga"! i oni ga ubiše.
Potom su došli Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, i izvijestili ga.[1]

UBISTVO EBU-RAFI'A ABDULLAHA B. EBI-HUKAJKA

باب قتل أبي رافع عبدالله بن أبي الحقيق

Neki ga nazivaju Selam b. Ebil-Hukajk, bio je u Hajberu, a neki kažu, u jednoj svojoj tvrđavi u Hidžazu. Zuhri kaže da se to desilo poslije Ka'b b. Ešrefa.

وَيُقَالُ سَلاَمُ بْنُ أَبِي الْحُقَيْقِ كَانَ بِخَيْبَرَ وَيُقَالُ فِي حِصْنٍ لَهُ بِأَرْضِ الْحِجَازِ وَقَالَ الزُّهْرِيُّ هُوَ بَعْدَ كَعْبِ بْنِ الأَشْرَفِ .

4038. PRIČAO MI JE Ishak b. Nasr, njemu je kazivao Jahja b. Adem, a ovom Ibn-Ebi-Zaide, prenoseći od svoga oca, ovaj od Ebu-Ishaka, a on od Bera'a b. Aziba, radijallahu anhu, da je rekao:
– Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, je poslao do Ebu-Rafi'a jednu grupu, pa je Abdullah b. Atik noću ušao u njegovu kuću, dok je on spavao, i ubio ga."

٤٠٣٨ . حَدَّثَنِي إِسْحَاقُ بْنُ نَصْرٍ حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ آدَمَ حَدَّثَنَا ابْنُ أَبِي زَائِدَةَ عَنْ أَبِيهِ عَنْ أَبِي إِسْحَاقَ عَنِ الْبَرَاءِ بْنِ عَازِبٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا قَالَ بَعَثَ رَسُولُ اللهِ ﷺ رَهْطًا إِلَى أَبِي رَافِعٍ فَدَخَلَ عَلَيْهِ عَبْدُاللهِ بْنُ عَتِيكٍ بَيْتَهُ لَيْلاً وَهُوَ نَائِمٌ فَقَتَلَهُ .

1 Ka'b b. Ešref je bio Jevrej čiji je otac bio Arap a majka Jevrejka. Bio je visok i krupan, s velikim stomakom. Nakon Bitke na Bedru vrijeđao je muslimane i Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, a potom otišao u Mekku i kod zastora Ka'be zakleo se kurejšijskim idolopoklonicima da će se boriti protiv muslimana. Zatim se vratio u Medinu i počeo pjevati ljubavne pjesme u kojima je vrijeđao žene muslimana. I pošto je Ka'b ostao ustrajan u vrijeđanju Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, i muslimana i u hrabrenju Kurejšija protiv njih, Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, je naredio Sa'd b. Ebu-Mu'azu da pošalje jednu grupu koja će ga ubiti. Ibn-Sa'd kaže da se to ubistvo desilo u mjesecu rebiul-evvelu, treće godine po Hidžri.

4039. PRIČAO NAM JE Jusuf b. Musa, a njemu Ubejdullah b. Musa, prenoseći od Israila, on od Ebu-Ishaka, a ovaj od Bera'a b. Aziba da je rekao:

– Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, je poslao do Jevreja Ebu-Rafi'a grupu ensarija i postavio im za zapovjednika Abdullah b. Atika. Ebu-Rafi' je uznemiravao Allahova Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, i potpomagao druge protiv njega. Boravio je u jednoj svojoj tvrđavi u Hidžazu. Kad su joj se približili, sunce je već bilo zašlo i ljudi su se bili vratili sa svojom stokom, te je Abdullah rekao svojim drugovima: "Ostanite na svojim mjestima, a ja ću otići i pokušati pridobiti vratara ne bih li ušao." Potom je otišao i približio se vratima, a onda se prekrio odjećom kao da obavlja nuždu. Ljudi su već bili unišli i stražar ga je pozvao:

"O Božiji robe! Ako namjeravaš ulaziti, onda uđi jer ja hoću da zatvorim vrata". Ja sam ušao i sakrio se, i pošto su svi ljudi ušli, on je zatvorio vrata i objesio ključeve na klin. Potom sam ja prišao ključevima, uzeo ih i otvorio vrata. Kod Ebu-Rafi'a se sijelilo (te noći) u njegovoj sobi, pa pošto su se razišli učesnici sijela, popeo sam se do njega tako što sam, koja god vrata otvorim, zatvarao ih za sobom iznutra. Pomislio sam: ako me ljudi primijete, neće me stići prije nego ga ubijem.

Došao sam do njega, a on bio u mračnoj kući među svojom čeljadi, tako da nisam znao u kojem dijelu kuće se on nalazi, pa sam zovnuo: "O Ebu-Rafi'"!

"Ko je ovo", upitao je on, a ja sam se obrušio u pravcu glasa i jedanput ga udario sabljom. Bio sam zbunjen i nisam ništa uradio (nisam ga ubio). On je kriknuo a ja sam izašao iz prostorije i zadržao se malo, a zatim sam ponovo ušao i rekao:

"Kakav je ovo glas, o Ebu-Rafi'?"

"Teško tvojoj majci", reče on, "u kući se nalazi neki čovjek, i maločas me udario sabljom."

Tada sam ga još jedanput udario i teško ga ranio, ali ga nisam ubio. Onda sam stavio oštricu sablje

٤٠٣٩. حَدَّثَنَا يُوسُفُ بْنُ مُوسَى حَدَّثَنَا
عُبَيْدُاللهِ بْنُ مُوسَى عَنْ إِسْرَائِيلَ عَنْ أَبِي إِسْحَاقَ
عَنِ الْبَرَاءِ بْنِ عَازِبٍ قَالَ بَعَثَ رَسُولُ اللهِ ﷺ
إِلَى أَبِي رَافِعٍ الْيَهُودِيِّ رِجَالاً مِنَ الأَنْصَارِ فَأَمَّرَ
عَلَيْهِمْ عَبْدَاللهِ بْنَ عَتِيكٍ وَكَانَ أَبُو رَافِعٍ يُؤْذِي
رَسُولَ اللهِ ﷺ وَيُعِينُ عَلَيْهِ وَكَانَ فِي حِصْنٍ لَهُ بِأَرْضِ
الْحِجَازِ فَلَمَّا دَنَوْا مِنْهُ وَقَدْ غَرَبَتِ الشَّمْسُ وَرَاحَ
النَّاسُ بِسَرْحِهِمْ فَقَالَ عَبْدُاللهِ لأَصْحَابِهِ اجْلِسُوا
مَكَانَكُمْ فَإِنِّي مُنْطَلِقٌ وَمُتَلَطِّفٌ لِلْبَوَّابِ لَعَلِّي أَنْ
أَدْخُلَ فَأَقْبَلَ حَتَّى دَنَا مِنَ الْبَابِ ثُمَّ تَقَنَّعَ بِثَوْبِهِ كَأَنَّهُ
يَقْضِي حَاجَةً وَقَدْ دَخَلَ النَّاسُ فَهَتَفَ بِهِ الْبَوَّابُ
يَا عَبْدَاللهِ إِنْ كُنْتَ تُرِيدُ أَنْ تَدْخُلَ فَادْخُلْ فَإِنِّي
أُرِيدُ أَنْ أُغْلِقَ الْبَابَ فَدَخَلْتُ فَكَمَنْتُ فَلَمَّا دَخَلَ
النَّاسُ أَغْلَقَ الْبَابَ ثُمَّ عَلَّقَ الأَغَالِيقَ عَلَى وَتَدٍ قَالَ
فَقُمْتُ إِلَى الأَقَالِيدِ فَأَخَذْتُهَا فَفَتَحْتُ الْبَابَ وَكَانَ
أَبُو رَافِعٍ يُسْمَرُ عِنْدَهُ وَكَانَ فِي عَلاَلِيَّ لَهُ فَلَمَّا ذَهَبَ
عَنْهُ أَهْلُ سَمَرِهِ صَعِدْتُ إِلَيْهِ فَجَعَلْتُ كُلَّمَا فَتَحْتُ
بَابًا أَغْلَقْتُ عَلَيَّ مِنْ دَاخِلٍ قُلْتُ إِنِ الْقَوْمُ نَذِرُوا
بِي لَمْ يَخْلُصُوا إِلَيَّ حَتَّى أَقْتُلَهُ فَانْتَهَيْتُ إِلَيْهِ فَإِذَا هُوَ
فِي بَيْتٍ مُظْلِمٍ وَسْطَ عِيَالِهِ لاَ أَدْرِي أَيْنَ هُوَ مِنَ
الْبَيْتِ فَقُلْتُ يَا أَبَا رَافِعٍ قَالَ مَنْ هَذَا فَأَهْوَيْتُ نَحْوَ
الصَّوْتِ فَأَضْرِبُهُ ضَرْبَةً بِالسَّيْفِ وَأَنَا دَهِشٌ فَمَا
أَغْنَيْتُ شَيْئًا وَصَاحَ فَخَرَجْتُ مِنَ الْبَيْتِ فَأَمْكُثُ
غَيْرَ بَعِيدٍ ثُمَّ دَخَلْتُ إِلَيْهِ فَقُلْتُ مَا هَذَا الصَّوْتُ
يَا أَبَا رَافِعٍ فَقَالَ لأُمِّكَ الْوَيْلُ إِنَّ رَجُلاً فِي الْبَيْتِ
ضَرَبَنِي قَبْلُ بِالسَّيْفِ قَالَ فَأَضْرِبُهُ ضَرْبَةً أَثْخَنَتْهُ

na njegov stomak i ona je izašla na leđima. Tada sam shvatio da sam ga ubio. Počeo sam otvarati vrata, jedna po jedna, dok nisam došao do njegovih stepenica i stavio nogu, misleći da sam, stigao na zemlju, pa sam pao u noći obasjanoj mjesečinom i slomio potkoljenicu.

Zamotao sam je turbanom i krenuo. Kad sam došao do vrata, sjeo sam i rekao: "Noćas neću izlaziti dok ne saznam da li sam ga ubio."

Kad je pijetao zapjevao, popeo se naricatelj na zid i rekao: "Oglašavam žalost za Ebu-Rafi'om, hidžaskim trgovcem."

Otišao sam, potom, svojim drugovima i rekao: "Požurite Allah je usmrtio Ebu-Rafi'a."

Došao sam Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, i izvjestio ga o tome, pa je on rekao: "Ispruži nogu."

Pružio sam nogu, pa ju je on potrao, nakon čega je bol nestao, kao da ga nikad nije ni bilo.

وَلَمْ أَقْتُلْهُ ثُمَّ وَضَعْتُ ظُبَةَ السَّيْفِ فِي بَطْنِهِ حَتَّى أَخَذَ فِي ظَهْرِهِ فَعَرَفْتُ أَنِّي قَتَلْتُهُ فَجَعَلْتُ أَفْتَحُ الأَبْوَابَ بَابًا بَابًا حَتَّى انْتَهَيْتُ إِلَى دَرَجَةٍ لَهُ فَوَضَعْتُ رِجْلِي وَأَنَا أُرَى أَنِّي قَدِ انْتَهَيْتُ إِلَى الأَرْضِ فَوَقَعْتُ فِي لَيْلَةٍ مُقْمِرَةٍ فَانْكَسَرَتْ سَاقِي فَعَصَبْتُهَا بِعِمَامَةٍ ثُمَّ انْطَلَقْتُ حَتَّى جَلَسْتُ عَلَى الْبَابِ فَقُلْتُ لاَ أَخْرُجُ اللَّيْلَةَ حَتَّى أَعْلَمَ أَقَتَلْتُهُ فَلَمَّا صَاحَ الدِّيكُ قَامَ النَّاعِي عَلَى السُّورِ فَقَالَ أَنْعَى أَبَا رَافِعٍ تَاجِرَ أَهْلِ الْحِجَازِ فَانْطَلَقْتُ إِلَى أَصْحَابِي فَقُلْتُ النَّجَاءَ فَقَدْ قَتَلَ اللَّهُ أَبَا رَافِعٍ فَانْتَهَيْتُ إِلَى النَّبِيِّ ﷺ فَحَدَّثْتُهُ فَقَالَ ابْسُطْ رِجْلَكَ فَبَسَطْتُ رِجْلِي فَمَسَحَهَا فَكَأَنَّهَا لَمْ أَشْتَكِهَا قَطُّ .

4040. PRIČAO NAM JE Ahmed b. Usman, njemu je kazivao Šurejh sin Meslemin, a ovom Ibrahim b. Jusuf, prenoseći od svoga oca, a on od Ebu-Ishaka koji je izjavio da je čuo Bera'a b. Aziba, radijallahu anhu, kako kaže:

– Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, je poslao do Ebu-Rafi'a Abdullaha b. Atika i Abdullaha b. Utbu s grupom ljudi. Oni su se zaputili, i kad su se približili tvrđavi, rekao im je Abdullah b. Atik: "Vi ostanite tu, ja odoh da izvidim situaciju."

Oprezno sam prišao kako bih ušao u tvrđavu. Oni bijahu izgubili jednog magarca, pa su s glavnjom izašli da ga traže. Uplašio sam se da će me prepoznati pa sam prekrio glavu i čučnuo kao da obavljam nuždu. Zatim je vratar pozvao: "Ko želi da uđe, neka ulazi prije nego što zaključam vrata."

Ušao sam i sakrio se u staju za magarce kod vrata tvrđave. Kod Ebu-Rafi'a se večeralo i pričalo dugo u noć, a onda su se svi vratili svojim kućama.

٤٠٤٠ . حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ عُثْمَانَ حَدَّثَنَا شُرَيْحٌ هُوَ ابْنُ مَسْلَمَةَ حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ يُوسُفَ عَنْ أَبِيهِ عَنْ أَبِي إِسْحَاقَ قَالَ سَمِعْتُ الْبَرَاءَ بْنَ عَازِبٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ بَعَثَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ إِلَى أَبِي رَافِعٍ عَبْدَ اللَّهِ بْنَ عَتِيكٍ وَعَبْدَ اللَّهِ بْنَ عُتْبَةَ فِي نَاسٍ مَعَهُمْ فَانْطَلَقُوا حَتَّى دَنَوْا مِنَ الْحِصْنِ فَقَالَ لَهُمْ عَبْدُ اللَّهِ بْنُ عَتِيكٍ امْكُثُوا أَنْتُمْ حَتَّى أَنْطَلِقَ أَنَا فَأَنْظُرَ قَالَ فَتَلَطَّفْتُ أَنْ أَدْخُلَ الْحِصْنَ فَفَقَدُوا حِمَارًا لَهُمْ قَالَ فَخَرَجُوا بِقَبَسٍ يَطْلُبُونَهُ قَالَ فَخَشِيتُ أَنْ أُعْرَفَ قَالَ فَغَطَّيْتُ رَأْسِي وَجَلَسْتُ كَأَنِّي أَقْضِي حَاجَةً ثُمَّ نَادَى صَاحِبُ الْبَابِ مَنْ أَرَادَ أَنْ يَدْخُلَ فَلْيَدْخُلْ قَبْلَ أَنْ أُغْلِقَهُ فَدَخَلْتُ ثُمَّ اخْتَبَأْتُ فِي مَرْبِطِ حِمَارٍ عِنْدَ بَابِ الْحِصْنِ

Pošto su glasovi utihli, a i svaki pokret, izašao sam."

Nastavljajući dalje, on kaže:

– Vidio sam vratara kako je ostavio ključ tvrđave u jedno udubljenje u zidu, te sam ga uzeo i otvorio vrata tvrđave. Pomislio sam: ako ljudi za mene saznaju, ići ću polahko. Potom sam se zaputio prema vratima njihovih kuća i pozatvarao ih izvana, a zatim se popeo krenuvši do Ebu-Rafi'a uz stepenice. Kuća mu je bila mračna jer su svjetiljke već bile ugašene, i nisam znao gdje je on, pa sam zovnuo: "O Ebu-Rafi'!"

"Ko je to", rekao je on, a ja sam se zaputio u pravcu glasa i udario ga. On je kriknuo, ali ništa nisam postigao.

Potom sam prišao kao da hoću da mu pomognem, pa sam, izmjenivši glas, rekao: "Šta ti je, o Ebu-Rafi'?"

"Zar se ne čudiš, jadna ti majka", reče on, "ušao je neko i udario me sabljom."

Ja sam se još jednom zaputio prema njemu i ponovo ga udario, ali ga nisam ubio. On je ponovo kriknuo i njegovi ukućani su skočili. Ponovo sam mu prišao i promijenio glas, tako da je izgledalo da sam neko ko hoće da pomogne. On je ležao na leđima. Stavio sam sablju na njegov stomak, a onda se navalio na nju tako da sam čuo prštanje kostiju. Zatim sam izašao zbunjen i stigao do stepeništa, namjeravajući da se spustim, ali sam pao i iščašio nogu. Zamotao sam je, a potom sam došao svojim drugovima, poskakujući, i rekao:

Idite i prenesite radosnu vijest Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, a ja ne idem dok ne čujem naricatelja."

Kad se jutro ukazalo, pojavio se naricatelj i rekao: "Oglašavam žalost za Ebu-Rafi'om."

Tada sam ustao i krenuo ne osjećajući bol, te stigao svoje drugove, prije nego što su došli do Vjerovjesnika sallallahu alejhi ve sellem, pa mu objavih radosnu vijest.[1]

فَتَعَشَّوْا عِنْدَ أَبِي رَافِعٍ وَتَحَدَّثُوا حَتَّى ذَهَبَتْ سَاعَةٌ مِنَ اللَّيْلِ ثُمَّ رَجَعُوا إِلَى بُيُوتِهِمْ فَلَمَّا هَدَأَتِ الأَصْوَاتُ وَلاَ أَسْمَعُ حَرَكَةً خَرَجْتُ قَالَ وَرَأَيْتُ صَاحِبَ الْبَابِ حَيْثُ وَضَعَ مِفْتَاحَ الْحِصْنِ فِي كَوَّةٍ فَأَخَذْتُهُ فَفَتَحْتُ بِهِ بَابَ الْحِصْنِ قَالَ قُلْتُ إِنْ نَذِرَ بِي الْقَوْمُ انْطَلَقْتُ عَلَى مَهَلٍ ثُمَّ عَمَدْتُ إِلَى أَبْوَابِ بُيُوتِهِمْ فَغَلَّقْتُهَا عَلَيْهِمْ مِنْ ظَاهِرٍ ثُمَّ صَعِدْتُ إِلَى أَبِي رَافِعٍ فِي سُلَّمٍ فَإِذَا الْبَيْتُ مُظْلِمٌ قَدْ طَفِئَ سِرَاجُهُ فَلَمْ أَدْرِ أَيْنَ الرَّجُلُ فَقُلْتُ يَا أَبَا رَافِعٍ قَالَ مَنْ هَذَا قَالَ فَعَمَدْتُ نَحْوَ الصَّوْتِ فَأَضْرِبُهُ وَصَاحَ فَلَمْ تُغْنِ شَيْئًا قَالَ ثُمَّ جِئْتُ كَأَنِّي أُغِيثُهُ فَقُلْتُ مَا لَكَ يَا أَبَا رَافِعٍ وَغَيَّرْتُ صَوْتِي فَقَالَ أَلاَ أُعْجِبُكَ لأُمِّكَ الْوَيْلُ دَخَلَ عَلَيَّ رَجُلٌ فَضَرَبَنِي بِالسَّيْفِ قَالَ فَعَمَدْتُ لَهُ أَيْضًا فَأَضْرِبُهُ أُخْرَى فَلَمْ تُغْنِ شَيْئًا فَصَاحَ وَقَامَ أَهْلُهُ قَالَ ثُمَّ جِئْتُ وَغَيَّرْتُ صَوْتِي كَهَيْئَةِ الْمُغِيثِ فَإِذَا هُوَ مُسْتَلْقٍ عَلَى ظَهْرِهِ فَأَضَعُ السَّيْفَ فِي بَطْنِهِ ثُمَّ أَنْكَفِئُ عَلَيْهِ حَتَّى سَمِعْتُ صَوْتَ الْعَظْمِ ثُمَّ خَرَجْتُ دَهِشًا حَتَّى أَتَيْتُ السُّلَّمَ أُرِيدُ أَنْ أَنْزِلَ فَأَسْقُطُ مِنْهُ فَانْخَلَعَتْ رِجْلِي فَعَصَبْتُهَا ثُمَّ أَتَيْتُ أَصْحَابِي أَحْجُلُ فَقُلْتُ انْطَلِقُوا فَبَشِّرُوا رَسُولَ اللهِ ﷺ فَإِنِّي لاَ أَبْرَحُ حَتَّى أَسْمَعَ النَّاعِيَةَ فَلَمَّا كَانَ فِي وَجْهِ الصُّبْحِ صَعِدَ النَّاعِيَةُ فَقَالَ أَنْعَى أَبَا رَافِعٍ قَالَ فَقُمْتُ أَمْشِي مَا بِي قَلَبَةٌ فَأَدْرَكْتُ أَصْحَابِي قَبْلَ أَنْ يَأْتُوا النَّبِيَّ ﷺ فَبَشَّرْتُهُ .

1 Ebu-Rafi' je bio inicijator i glavni organizator brojnih akcija i napada na muslimanska naselja. Veliku

BITKA NA UHUDU

I o riječima Uzvišenog Allaha: "I kada si ti poranio, i čeljad svoju ostavio da vjernicima odrediš mjesta pred borbu, a Allah sve čuje i zna.[2] I riječima Uzvišenog: I ne gubite hrabrost i ne žalostite se, vi ćete pobijediti ako budete pravi vjernici. Ako vi dopadate rana, i drugi rana dopadaju, a u ovim danima mi dajemo pobjedu sad jednima, a sad drugima, da bi Allah ukazao na one koji vjeruju i odabrao neke od vas kao šehide, a Allah ne voli nevjernike i da bi vjernike očistio, a nevjernike uništio. Zar mislite da ćete ući u džennet, a da Allah ne ukaže na one od vas koji se bore i na one koji su izdržljivi? A vi ste smrt priželjkivali prije nego što ste se s njom suočili, pa ste je, eto, očima svojim vidjeli."[3]

I o riječima Uzvišenog: "Allah je ispunio obećanje svoje kada ste neprijatelje, voljom Njegovom, nemilice ubijali. Ali kada ste duhom klonuli i o svome položaju se raspravljati počeli, kada niste poslušali, a On vam je već bio ukazao na ono što vam je drago, jedni od vas su željeli ovaj svijet, a drugi onaj svijet, onda je On, da bi vas iskušao, učinio da uzmaknete ispred njih, i On vam je već oprostio, jer je Allah neizmjerno dobar prema vjernicima."[4]

"Nikako ne smatraj mrtvima one koji su na Allahovu putu izginuli..."[5]

باب غزوة أحد

وَقَوْلِ اللهِ تَعَالَى (وَإِذْ غَدَوْتَ مِنْ أَهْلِكَ تُبَوِّئُ الْمُؤْمِنِينَ مَقَاعِدَ لِلْقِتَالِ وَاللهُ سَمِيعٌ عَلِيمٌ) وَقَوْلِهِ جَلَّ ذِكْرُهُ (وَلاَ تَهِنُوا وَلاَ تَحْزَنُوا وَأَنْتُمُ الأَعْلَوْنَ إِنْ كُنْتُمْ مُؤْمِنِينَ إِنْ يَمْسَسْكُمْ قَرْحٌ فَقَدْ مَسَّ الْقَوْمَ قَرْحٌ مِثْلُهُ وَتِلْكَ الأَيَّامُ نُدَاوِلُهَا بَيْنَ النَّاسِ وَلِيَعْلَمَ اللهُ الَّذِينَ آمَنُوا وَيَتَّخِذَ مِنْكُمْ شُهَدَاءَ وَاللهُ لاَ يُحِبُّ الظَّالِمِينَ وَلِيُمَحِّصَ اللهُ الَّذِينَ آمَنُوا وَيَمْحَقَ الْكَافِرِينَ أَمْ حَسِبْتُمْ أَنْ تَدْخُلُوا الْجَنَّةَ وَلَمَّا يَعْلَمِ اللهُ الَّذِينَ جَاهَدُوا مِنْكُمْ وَيَعْلَمَ الصَّابِرِينَ وَلَقَدْ كُنْتُمْ تَمَنَّوْنَ الْمَوْتَ مِنْ قَبْلِ أَنْ تَلْقَوْهُ فَقَدْ رَأَيْتُمُوهُ وَأَنْتُمْ تَنْظُرُونَ) وَقَوْلِهِ (وَلَقَدْ صَدَقَكُمُ اللهُ وَعْدَهُ إِذْ تَحُسُّونَهُمْ) تَسْتَأْصِلُونَهُمْ قَتْلاً (بِإِذْنِهِ حَتَّى إِذَا فَشِلْتُمْ وَتَنَازَعْتُمْ فِي الأَمْرِ وَعَصَيْتُمْ مِنْ بَعْدِ مَا أَرَاكُمْ مَا تُحِبُّونَ مِنْكُمْ مَنْ يُرِيدُ الدُّنْيَا وَمِنْكُمْ مَنْ يُرِيدُ الآخِرَةَ ثُمَّ صَرَفَكُمْ عَنْهُمْ لِيَبْتَلِيَكُمْ وَلَقَدْ عَفَا عَنْكُمْ وَاللهُ ذُو فَضْلٍ عَلَى الْمُؤْمِنِينَ) وَقَوْلِهِ (وَلاَ تَحْسَبَنَّ الَّذِينَ قُتِلُوا فِي سَبِيلِ اللهِ أَمْوَاتًا) .

---

materijalnu pomoć pružio je plemenu Gatafan i drugim arapskim idolopoklonicima u borbi protiv Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, i muslimana.

Ibn-Ishak kaže: "Kad su pripadnici Evsa ubili Ka'ba b. Ešrefa, pripadnici Hazredža su zatražili od Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, da im dozvoli da ubiju Sellam b. Ebi-Hukajka, koji je bio u Hajberu, i on im je dozvolio."

Ibn-Sa'd kaže da se to desilo u ramazanu, šeste godine po Hidžri, neki kažu pete godine, neki četvrte, a neki treće.

2 Ali Imran, 121.

3 Ali Imran, 139-143.

4 Ali Imran, 152.

5 Ajet u cijelosti glasi: "Nikako ne smatraj mrtvima one koji su na Allahovu putu izginuli! Ne, oni su živi i u obilju su kod gospodara svoga." (Ali Imran, 169)

4041. PRIČAO NAM JE Ibrahim b. Musa, njemu je saopćio Abdul-Vehhab, a ovom je kazivao Halid prenoseći od Ikrime, a on od Ibn-Abbasa, radijallahu anhuma, koji je izjavio da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, na dan Uhuda, rekao:
"Ovo je Džibril, drži svoga konja za glavu, a na njemu je ratna oprema."[1]

٤٠٤١. حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ مُوسَى أَخْبَرَنَا عَبْدُالْوَهَّابِ حَدَّثَنَا خَالِدٌ عَنْ عِكْرِمَةَ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا قَالَ قَالَ النَّبِيُّ ﷺ يَوْمَ أُحُدٍ هَذَا جِبْرِيلُ آخِذٌ بِرَأْسِ فَرَسِهِ عَلَيْهِ أَدَاةُ الْحَرْبِ .

4042. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Abdur-Rahim, njemu je saopćio Zekerijja b. Adijj, a ovom Ibnul-Mubarek, prenoseći od Hajve, on od Jezid b. Ebu-Habiba, ovaj od Ebul-Hajra, a on od Ukbe b. Amira da je rekao:
– Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, je klanjao dženazu šehidima na Uhudu nakon osam godina, poput onog koji se oprašta sa živima i mrtvima. Potom se popeo na minber i rekao: "Ja sam vaša predvodnica i vaš svjedok. Naš susret će biti na zdencu (havdu) u koji ja gledam s ovog svog mjesta. Ne bojim se za vas da ćete se vratiti u idolopoklonstvo, ali se za vas bojim natjecanja u dunjalučkim dobrima."
Bilo je to moje zadnje viđenje Allahova Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, kaže (Ukbe b. Amir).

٤٠٤٢. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِالرَّحِيمِ أَخْبَرَنَا زَكَرِيَّاءُ بْنُ عَدِيٍّ أَخْبَرَنَا ابْنُ الْمُبَارَكِ عَنْ حَيْوَةَ عَنْ يَزِيدَ بْنِ أَبِي حَبِيبٍ عَنْ أَبِي الْخَيْرِ عَنْ عُقْبَةَ بْنِ عَامِرٍ قَالَ صَلَّى رَسُولُ اللهِ ﷺ عَلَى قَتْلَى أُحُدٍ بَعْدَ ثَمَانِي سِنِينَ كَالْمُوَدِّعِ لِلأَحْيَاءِ وَالأَمْوَاتِ ثُمَّ طَلَعَ الْمِنْبَرَ فَقَالَ إِنِّي بَيْنَ أَيْدِيكُمْ فَرَطٌ وَأَنَا عَلَيْكُمْ شَهِيدٌ وَإِنَّ مَوْعِدَكُمُ الْحَوْضُ وَإِنِّي لأَنْظُرُ إِلَيْهِ مِنْ مَقَامِي هَذَا وَإِنِّي لَسْتُ أَخْشَى عَلَيْكُمْ أَنْ تُشْرِكُوا وَلَكِنِّي أَخْشَى عَلَيْكُمُ الدُّنْيَا أَنْ تَنَافَسُوهَا قَالَ فَكَانَتْ آخِرَ نَظْرَةٍ نَظَرْتُهَا إِلَى رَسُولِ اللهِ ﷺ .

---

1 Musa b. Ukbe prenosi od Urvea uzroke i tok bitke na Uhudu, pa kaže:
"Nakon Bitke na Bedru, Kurejšije su podigle sve Arape koje su mogli i pod vođstvom Ebu-Sufjana stigli u dolinu nasuprot brda Uhud. Mnogim muslimanima je bilo žao što nisu učestvovali u Bitki na Bedru, pa su priželjkivali ponovni susret, te su predložili Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, da ne čekaju neprijatelja u Medini, već da mu izađu u susret izvan grada, i on je prihvatio njihovo mišljenje iako je smatrao da bi bilo bolje ostati u gradu. S Poslanikom, sallallahu alejhi ve sellem, je izašlo hiljadu muslimana, ali se izdvojilo tristo munafika i vratilo natrag, dok su mušrici doveli tri hiljade ratnika. Muslimani su zauzeli položaje u podnožju Uhuda, a mušrici u dolini nasuprot njih. Muslimani nisu imali konja, a mušrici su došli sa stotinu konjanika s Halid b. Velidom na čelu. Zastavu je nosio Talha b. Osman, a u muslimana Mus'ab b. Umejr, koji je u dvoboju ubio Talhu b. Osmana, te su muslimani navalili na mušrike i potisnuli ih. Međutim, njihova konjica je iza leđa pokušavala napasti muslimane, ali su ih strijelci, koje je Poslanik postavio na susjedno uzvišenje, tri puta odbijali. Tek kad je većina strijelaca pomislila da je bitka završena i napustili svoje mjesto, Halid b. Velid je to primijetio i navalio na preostale strijelce, te ih poubijao i prišao muslimanima s leđa i tako pobjedu okrenuo u poraz. Bilo je to u ševalu, treće godine po Hidžri.

4043. PRIČAO NAM JE Ubejdullah b. Musa, prenoseći od Israila, on od Ebu-Ishaka, a ovaj od Bera'a, radijallahu anhu, da je rekao:

– Taj dan smo se sreli s mušricima. Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, je postavio strijelce na čelu s Abdullah (b. Džubejrom) i rekao:

"Ne mičite se! Ako vidite da smo ih pobijedili, ne mičite se, a ako vidite da su oni nas pobijedili, nemojte nam pomagati."

Pošto je došlo do okršaja, oni su pobjegli i vidio sam žene kako žure uz brdo, otkrivenih potkoljenica tako da su im se vidjele halhale.

Počeli su (strijelci) vikati: "Plijen, plijen!"

Tada je Abdullah rekao: "Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, mi je stavio u obavezu da se ne mičete odavde."

Oni ga nisu poslušali, i pošto su odbili poslušnost došlo je do komešanja među njima, pa je poginulo sedamdeset šehida. Ebu-Sufjan se podigao i upitao: "Je li Muhammed u toj skupini?"

"Ne odgovarajte mu", rekao je on, a Ebu-Sufjan je upitao:

"Da li je u toj skupini Ibn-Ebi-Kuhafe?"

"Ne odgovarajte mu", rekao je opet Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem.

"Da li je u toj skupini Ibnul-Hattab?", upita on, i dodade: "Ovi su, zaista, poubijani, jer da su živi odgovorili bi."

Omer se tada nije mogao savladati pa je rekao:

"Lažeš, Allahov neprijatelju! Allah ti je ostavio nekoga ko će te poniziti."

Ebu-Sufjan reče: "Uzvišen budi, Hubelu!"

Tada je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Odgovorite mu!"

"Šta ćemo kazati", upitali su oni, a on je rekao: "Recite: 'Allah je najveći i najuzvišeniji.'"

Potom Ebu-Sufjan reče: "Mi imamo Uzza'a, a vi nemate Uzza'a,"

Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, reče: "Odgovorite mu."

٤٠٤٣. حَدَّثَنَا عُبَيْدُاللهِ بْنُ مُوسَى عَنْ إِسْرَائِيلَ عَنْ أَبِي إِسْحَاقَ عَنِ الْبَرَاءِ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ لَقِينَا الْمُشْرِكِينَ يَوْمَئِذٍ وَأَجْلَسَ النَّبِيُّ ﷺ جَيْشًا مِنَ الرُّمَاةِ وَأَمَّرَ عَلَيْهِمْ عَبْدَاللهِ وَقَالَ لاَ تَبْرَحُوا إِنْ رَأَيْتُمُونَا ظَهَرْنَا عَلَيْهِمْ فَلاَ تَبْرَحُوا وَإِنْ رَأَيْتُمُوهُمْ ظَهَرُوا عَلَيْنَا فَلاَ تُعِينُونَا فَلَمَّا لَقِينَا هَرَبُوا حَتَّى رَأَيْتُ النِّسَاءَ يَشْتَدِدْنَ فِي الْجَبَلِ رَفَعْنَ عَنْ سُوقِهِنَّ قَدْ بَدَتْ خَلاَخِلُهُنَّ فَأَخَذُوا يَقُولُونَ الْغَنِيمَةَ الْغَنِيمَةَ فَقَالَ عَبْدُاللهِ عَهِدَ إِلَيَّ النَّبِيُّ ﷺ أَنْ لاَ تَبْرَحُوا فَأَبَوْا فَلَمَّا أَبَوْا صُرِفَ وُجُوهُهُمْ فَأُصِيبَ سَبْعُونَ قَتِيلاً وَأَشْرَفَ أَبُو سُفْيَانَ فَقَالَ أَفِي الْقَوْمِ مُحَمَّدٌ فَقَالَ لاَ تُجِيبُوهُ فَقَالَ أَفِي الْقَوْمِ ابْنُ أَبِي قُحَافَةَ قَالَ لاَ تُجِيبُوهُ فَقَالَ أَفِي الْقَوْمِ ابْنُ الْخَطَّابِ فَقَالَ إِنَّ هَؤُلاَءِ قُتِلُوا فَلَوْ كَانُوا أَحْيَاءً لأَجَابُوا فَلَمْ يَمْلِكْ عُمَرُ نَفْسَهُ فَقَالَ كَذَبْتَ يَا عَدُوَّ اللهِ أَبْقَى اللهُ عَلَيْكَ مَا يُخْزِيكَ قَالَ أَبُو سُفْيَانَ اعْلُ هُبَلُ فَقَالَ النَّبِيُّ ﷺ أَجِيبُوهُ قَالُوا مَا نَقُولُ قَالَ قُولُوا اللهُ أَعْلَى وَأَجَلُّ قَالَ أَبُو سُفْيَانَ لَنَا الْعُزَّى وَلاَ عُزَّى لَكُمْ فَقَالَ النَّبِيُّ ﷺ أَجِيبُوهُ قَالُوا مَا نَقُولُ قَالَ قُولُوا اللهُ مَوْلاَنَا وَلاَ مَوْلَى لَكُمْ قَالَ أَبُو سُفْيَانَ يَوْمٌ بِيَوْمِ بَدْرٍ وَالْحَرْبُ سِجَالٌ وَتَجِدُونَ مُثْلَةً لَمْ آمُرْ بِهَا وَلَمْ تَسُؤْنِي.

"Šta ćemo kazati?", upitaše oni, a on odgovori: "Recite: 'Allah je naš zaštitnik, a vi nemate zaštitnika.'"
Tada je Ebu-Sufjan rekao: "Ovaj dan je za dan Bedra. U ratu je sreća promjenjiva. Vidjet ćete masakre koje nisam naredio, ali mi nije ni žao što će se desiti."

4044. SAOPĆIO MI JE Abdullah b. Muhammed, njemu je kazivao Sufjan, prenoseći od Amra (b. Dinara) da je Džabir rekao:
"Neki ljudi su izjutra, na dan Uhuda, pili alkohol, a potom poginuli kao šehidi."[1]

٤٠٤٤ . أَخْبَرَنِي عَبْدُاللهِ بْنُ مُحَمَّدٍ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ عَنْ عَمْرٍو عَنْ جَابِرٍ قَالَ اصْطَبَحَ الْخَمْرَ يَوْمَ أُحُدٍ نَاسٌ ثُمَّ قُتِلُوا شُهَدَاءَ .

4045. PRIČAO NAM JE Abdan, njemu Abdullah, a ovom je saopćio Šu'be, prenoseći od Sa'd b. Ibrahima, a on od svoga oca Ibrahima da je Abdur-Rahman b. Avfu donesena hrana, a on bijaše postio, te reče:
"Ubijen je Mus'ab b. Umejr, a bio je bolji od mene, i zamotan je ogrtačem koji je bio toliki da, ako mu se pokrije glava, ukažu se noge, a ako se pokriju noge ukaže se glava." Mislim da je rekao: "Ubijen je Hamza a bio je bolji od mene. Zatim nam se pružilo od dunjaluka ono što nam se pružilo", ili je rekao: "Dato nam je od dunjaluka ono što nam je dato, pa se bojim da nam nagrada za naša dobra djela nije već data (na ovom svijetu)", a onda je počeo plakati tako da je ostavio hranu.

٤٠٤٥ . حَدَّثَنَا عَبْدَانُ حَدَّثَنَا عَبْدُاللهِ أَخْبَرَنَا شُعْبَةُ عَنْ سَعْدِ بْنِ إِبْرَاهِيمَ عَنْ أَبِيهِ إِبْرَاهِيمَ أَنَّ عَبْدَالرَّحْمَنِ بْنَ عَوْفٍ أُتِيَ بِطَعَامٍ وَكَانَ صَائِمًا فَقَالَ قُتِلَ مُصْعَبُ بْنُ عُمَيْرٍ وَهُوَ خَيْرٌ مِنِّي كُفِّنَ فِي بُرْدَةٍ إِنْ غُطِّيَ رَأْسُهُ بَدَتْ رِجْلَاهُ وَإِنْ غُطِّيَ رِجْلَاهُ بَدَا رَأْسُهُ وَأُرَاهُ قَالَ وَقُتِلَ حَمْزَةُ وَهُوَ خَيْرٌ مِنِّي ثُمَّ بُسِطَ لَنَا مِنَ الدُّنْيَا مَا بُسِطَ أَوْ قَالَ أُعْطِينَا مِنَ الدُّنْيَا مَا أُعْطِينَا وَقَدْ خَشِينَا أَنْ تَكُونَ حَسَنَاتُنَا عُجِّلَتْ لَنَا ثُمَّ جَعَلَ يَبْكِي حَتَّى تَرَكَ الطَّعَامَ .

1 Zabrana alkohola uslijedila je kasnije, kao što se u nekim predajama ovog hadisa kaže: "Bilo je to prije zabrane alkohola."

4046. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Muhammed, a njemu Sufjan prenoseći od Amra koji je izjavio da je čuo Džabira b. Abdullaha, radijallahu anhuma, kako kaže:

– Jedan čovjek je na dan Uhuda rekao Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem: "Reci mi, gdje ću ja, ako poginem?"

"U Džennet", odgovorio je Poslanik.

On baci nekoliko datula koje su mu bile u ruci, a zatim se poče boriti, sve dok ne bi ubijen.

٤٠٤٦. حَدَّثَنَا عَبْدُاللهِ بْنُ مُحَمَّدٍ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ عَنْ عَمْرٍو سَمِعَ جَابِرَ بْنَ عَبْدِاللهِ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا قَالَ قَالَ رَجُلٌ لِلنَّبِيِّ ﷺ يَوْمَ أُحُدٍ أَرَأَيْتَ إِنْ قُتِلْتُ فَأَيْنَ أَنَا قَالَ فِي الْجَنَّةِ فَأَلْقَى تَمَرَاتٍ فِي يَدِهِ ثُمَّ قَاتَلَ حَتَّى قُتِلَ .

4047. PRIČAO NAM JE Ahmed b. Junus, njemu je kazivao Zuhejr, a ovom A'meš prenoseći od Šekika, a on od Habbab b. Eretta, radijallahu anhu, da je rekao:

– Učinili smo hidžru zajedno s Allahovim Poslanikom, sallallahu alejhi ve sellem, iz želje za licem Allahovim, i Allah nam je za to obećao nagradu. Neki od nas su otišli, ili prošli, a da od svoje nagrade nisu ništa dobili (na ovom svijetu). Jedan od takvih je Mus'ab b. Umejr koji je ubijen na dan Uhuda, a nije ostavio ništa osim jednog ogrtača kojim, ako mu prekrijemo glavu, ukažu se noge, a ako mu se prekriju noge, ukaže se glava. Tada je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Pokrijte mu glavu (tim ogrtačem), a na noge stavite izhir (iđirot)", ili je rekao: "Bacite na noge rogozine."

Nekima od nas su njegovi plodovi dospjeli (još na ovom svijetu) i on ih ubire.

٤٠٤٧. حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ يُونُسَ حَدَّثَنَا زُهَيْرٌ حَدَّثَنَا الأَعْمَشُ عَنْ شَقِيقٍ عَنْ خَبَّابِ بْنِ الأَرَتِّ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ هَاجَرْنَا مَعَ رَسُولِ اللهِ ﷺ نَبْتَغِي وَجْهَ اللهِ فَوَجَبَ أَجْرُنَا عَلَى اللهِ وَمِنَّا مَنْ مَضَى أَوْ ذَهَبَ لَمْ يَأْكُلْ مِنْ أَجْرِهِ شَيْئًا كَانَ مِنْهُمْ مُصْعَبُ بْنُ عُمَيْرٍ قُتِلَ يَوْمَ أُحُدٍ لَمْ يَتْرُكْ إِلاَّ نَمِرَةً كُنَّا إِذَا غَطَّيْنَا بِهَا رَأْسَهُ خَرَجَتْ رِجْلاَهُ وَإِذَا غُطِّيَ بِهَا رِجْلاَهُ خَرَجَ رَأْسُهُ فَقَالَ لَنَا النَّبِيُّ ﷺ غَطُّوا بِهَا رَأْسَهُ وَاجْعَلُوا عَلَى رِجْلِهِ الإِذْخِرَ أَوْ قَالَ أَلْقُوا عَلَى رِجْلِهِ مِنَ الإِذْخِرِ وَمِنَّا مَنْ قَدْ أَيْنَعَتْ لَهُ ثَمَرَتُهُ فَهُوَ يَهْدِبُهَا .

4048. Saopćio nam je Hassan b. Hassan, njemu je pričao Muhammed b. Talha, a ovom Humejd prenoseći od Enesa, radijallahu anhu, da je njegov amidža (Enes b. Nadr) odsustvovao sa Bedra, pa je kasnije izjavio: "Nisam prisustvovao prvoj borbi Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, ali ako Allah učini da učestvujem sa Vjerovjesnikom, sallallahu alejhi ve sellem, u borbi Allah sigurno zna koliko ću se truditi." Kasnije je dočekao Bitku na Uhudu i kada su ljudi bili poraženi, on je rekao: "Moj Gospodaru, tražim od tebe oprost za ono što su ovi uradili, mišljaše na muslimane, i odričem se onoga što hoće mušrici." Potom je jurnuo sa sabljom i sreo Sa'd b. Mu'aza, te rekao: "Gdje si Sa'de, ja osjećam miris Dženneta kod Uhuda!" zatim je produžio i bio ubijen. Prepoznala ga je tek njegova sestra, po mladežu ili po prstima. Na njemu je bilo osamdeset i nekoliko uboda, udaraca i pogodaka strijelom.

٤٠٤٨. أَخْبَرَنَا حَسَّانُ بْنُ حَسَّانَ حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ طَلْحَةَ حَدَّثَنَا حُمَيْدٌ عَنْ أَنَسٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ أَنَّ عَمَّهُ غَابَ عَنْ بَدْرٍ فَقَالَ غِبْتُ عَنْ أَوَّلِ قِتَالِ النَّبِيِّ ﷺ لَئِنْ أَشْهَدَنِي اللهُ مَعَ النَّبِيِّ ﷺ لَيَرَيَنَّ اللهُ مَا أُجِدُّ فَلَقِيَ يَوْمَ أُحُدٍ فَهُزِمَ النَّاسُ فَقَالَ اللَّهُمَّ إِنِّي أَعْتَذِرُ إِلَيْكَ مِمَّا صَنَعَ هَؤُلَاءِ يَعْنِي الْمُسْلِمِينَ وَأَبْرَأُ إِلَيْكَ مِمَّا جَاءَ بِهِ الْمُشْرِكُونَ فَتَقَدَّمَ بِسَيْفِهِ فَلَقِيَ سَعْدَ بْنَ مُعَاذٍ فَقَالَ أَيْنَ يَا سَعْدُ إِنِّي أَجِدُ رِيحَ الْجَنَّةِ دُونَ أُحُدٍ فَمَضَى فَقُتِلَ فَمَا عُرِفَ حَتَّى عَرَفَتْهُ أُخْتُهُ بِشَامَةٍ أَوْ بِبَنَانِهِ وَبِهِ بِضْعٌ وَثَمَانُونَ مِنْ طَعْنَةٍ وَضَرْبَةٍ وَرَمْيَةٍ بِسَهْمٍ.

4049. PRIČAO NAM JE Musa b. Isma'il, njemu je kazivao Ibrahim b. Sa'd, ovom Ibn Šihab a njemu saopćio Haridže b. Zejd b. Sabit da je čuo Zejda b. Sabita, radijallahu anhu, kako kaže:

– Prilikom ispisivanja mushafa izgubio sam jedan ajet iz sure El-Ahzab, a često sam slušao Allahova Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, kako ga uči. Potražili smo ga i našli (zapisanog) kod Huzejme b. Sabita Ensarije. To je ajet: "Ima vjernika koji ispunjavaju zavjet dat Allahu, ima ih koji su poginuli i ima ih koji to čekaju."[1]

Potom smo ga stavili u njegovu suru u mushafu.

٤٠٤٩. حَدَّثَنَا مُوسَى بْنُ إِسْمَاعِيلَ حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ سَعْدٍ حَدَّثَنَا ابْنُ شِهَابٍ أَخْبَرَنِي خَارِجَةُ بْنُ زَيْدِ بْنِ ثَابِتٍ أَنَّهُ سَمِعَ زَيْدَ بْنَ ثَابِتٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ يَقُولُ فَقَدْتُ آيَةً مِنَ الْأَحْزَابِ حِينَ نَسَخْنَا الْمُصْحَفَ كُنْتُ أَسْمَعُ رَسُولَ اللهِ ﷺ يَقْرَأُ بِهَا فَالْتَمَسْنَاهَا فَوَجَدْنَاهَا مَعَ خُزَيْمَةَ بْنِ ثَابِتٍ الْأَنْصَارِيِّ (مِنَ الْمُؤْمِنِينَ رِجَالٌ صَدَقُوا مَا عَاهَدُوا اللهَ عَلَيْهِ فَمِنْهُمْ مَنْ قَضَى نَحْبَهُ وَمِنْهُمْ مَنْ يَنْتَظِرُ) فَأَلْحَقْنَاهَا فِي سُورَتِهَا فِي الْمُصْحَفِ.

1 El-Ahzab, 23.

4050. PRIČAO NAM JE Ebul-Velid, njemu je kazivao Šu'be, prenoseći od Adijja b. Sabita koji je čuo Abdullaha b. Jezida kako prenosi od Zejda b. Sabita, radijallahu anhu, da je rekao:
– Kada je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, krenuo prema Uhudu, neki od onih koji su krenuli s njim vratili su se. Ashabi Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, su se podijelili u dvije grupe (u pogledu ovih što su se vratili). Jedni su govorili: "Borićemo se protiv njih", a drugi su govorili: "Nećemo ratovati protiv njih." Tim povodom je objavljeno: "Zašto se podvajate kada su u pitanju licemjeri koje je Allah vratio u nevjernike zbog postupaka njihovih!"[2]
I rekao je: "Ona (Medina) je Tajba koja briše grijehe kao što vatra odstranjuje prljavštinu srebra."[3]

٤٠٥٠. حَدَّثَنَا أَبُو الْوَلِيدِ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ عَنْ عَدِيِّ بْنِ ثَابِتٍ سَمِعْتُ عَبْدَاللهِ بْنَ يَزِيدَ يُحَدِّثُ عَنْ زَيْدِ بْنِ ثَابِتٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ لَمَّا خَرَجَ النَّبِيُّ ﷺ إِلَى أُحُدٍ رَجَعَ نَاسٌ مِمَّنْ خَرَجَ مَعَهُ وَكَانَ أَصْحَابُ النَّبِيِّ ﷺ فِرْقَتَيْنِ فِرْقَةٌ تَقُولُ نُقَاتِلُهُمْ وَفِرْقَةٌ تَقُولُ لاَ نُقَاتِلُهُمْ فَنَزَلَتْ (فَمَا لَكُمْ فِي الْمُنَافِقِينَ فِئَتَيْنِ وَاللهُ أَرْكَسَهُمْ بِمَا كَسَبُوا) وَقَالَ إِنَّهَا طَيْبَةُ تَنْفِي الذُّنُوبَ كَمَا تَنْفِي النَّارُ خَبَثَ الْفِضَّةِ .

"KADA DVA KRILA VAŠA GOTOVO NISU UZMAKLA, ALLAH IH JE SAČUVAO, NEKA SE ZATO VJERNICI SAMO U ALLAHA POUZDAJU"[4]

بَاب (إِذْ هَمَّتْ طَائِفَتَانِ مِنْكُمْ أَنْ تَفْشَلاَ وَاللهُ وَلِيُّهُمَا وَعَلَى اللهِ فَلْيَتَوَكَّلِ الْمُؤْمِنُونَ)

4051. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Jusuf prenoseći od Ibn-Ujejne, on od Amra, a ovaj od Džabira, radijallahu anhu, da je rekao:
– Ovaj ajet: "Kada dva krila vaša gotovo nisu uzmakla", objavljen je u pogledu nas Benu Seleme i Benu Harise. A ne bi mi bilo drago da ovo nije objavljeno, jer je Allah rekao: "Allah ih je sačuvao."[5]

٤٠٥١. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ يُوسُفَ عَنِ ابْنِ عُيَيْنَةَ عَنْ عَمْرٍو عَنْ جَابِرٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ نَزَلَتْ هَذِهِ الآيَةُ فِينَا (إِذْ هَمَّتْ طَائِفَتَانِ مِنْكُمْ أَنْ تَفْشَلاَ) بَنِي سَلِمَةَ وَبَنِي حَارِثَةَ وَمَا أُحِبُّ أَنَّهَا لَمْ تَنْزِلْ وَاللهُ يَقُولُ (وَاللهُ وَلِيُّهُمَا) .

---

2 En-Nisa, 88.

3 Ovaj dio hadisa govori o vrijednosti Medine i objašnjen je u poglavlju o hadždžu.

4 Ali Imran, 122.

5 Džabir, radijallahu anhu, se ponosio što je Kur'an za njegov narod rekao "Allah je njihov pomagač", pa makar se u istom ajetu govorilo o njihovoj pomisli da uzmaknu. Njegov narod Benu Seleme bio je iz plemena Hazredž, a njihovi rođaci Benu Harise su iz plemena Evs. (Ovaj hadis je naveden i pod brojem 4558)

4052. PRIČAO NAM JE Kutejbe, njemu je kazivao Sufjan, a ovom saopćio Amr prenoseći od Džabira da je rekao:
– Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, mi je rekao: "Jesi li se oženio, Džabire?"
"Da", odgovorio sam ja, a on upita:
"Kime si oženio, djevojkom ili udovicom?"
"Udovicom", rekoh ja.
"A što se nisi oženio djevojkom da se igra s tobom?", upita on.
"Allahov Poslaniče, rekoh, moj otac je poginuo u bitki na Uhudu i ostavio devet kćerki, devet mojih sestara, pa nisam htio da sastavim s njima još jednu nevještu djevojku poput njih, nego ženu koja će ih češljati i odgajati."
"Dobro si uradio", reče on.

٤٠٥٢. حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ أَخْبَرَنَا عَمْرٌو عَنْ جَابِرٍ قَالَ قَالَ لِي رَسُولُ اللهِ ﷺ هَلْ نَكَحْتَ يَا جَابِرُ قُلْتُ نَعَمْ قَالَ مَاذَا أَبِكْرًا أَمْ ثَيِّبًا قُلْتُ لاَ بَلْ ثَيِّبًا قَالَ فَهَلاَّ جَارِيَةً تُلاَعِبُكَ قُلْتُ يَا رَسُولَ اللهِ إِنَّ أَبِي قُتِلَ يَوْمَ أُحُدٍ وَتَرَكَ تِسْعَ بَنَاتٍ كُنَّ لِي تِسْعَ أَخَوَاتٍ فَكَرِهْتُ أَنْ أَجْمَعَ إِلَيْهِنَّ جَارِيَةً خَرْقَاءَ مِثْلَهُنَّ وَلَكِنِ امْرَأَةً تَمْشُطُهُنَّ وَتَقُومُ عَلَيْهِنَّ قَالَ أَصَبْتَ .

4053. PRIČAO MI JE Ahmed b. Ebi-Šurejh, njemu je saopćio Ubejdullah b. Musa, a ovom pričao Šejban, prenoseći od Firasa a on od Ša'bija, koji je rekao da je Džabir b. Abdullah, radijallahu anhuma, pričao da je njegov otac poginuo kao šehid na dan Uhuda, a iza sebe ostavio veliki dug i ostavio šest kćerki.[1]
– Kad je došlo vrijeme berbe datula, kaže on, otišao sam Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, i rekao: "Ti znaš da je moj otac poginuo kao šehid na dan Uhuda, i ostavio veliki dug, pa bih ja želio da povjerioci tebe vide (kod datula).
"Idi i u jedan kraj stavi sve datule na hrpe", rekao je on. Ja sam to učinio, a potom ga pozvao, i pošto su ga oni ugledali, kao da su me u tom trenutku naročito zavoljeli. Kad je on vidio šta oni rade, tri puta je obišao oko najveće hrpe, a onda sjeo na nju i rekao: "Zovi povjerioce."
Zatim im je mjerio (datule) sve dok Allah nije

٤٠٥٣. حَدَّثَنِي أَحْمَدُ بْنُ أَبِي سُرَيْجٍ أَخْبَرَنَا عُبَيْدُاللهِ بْنُ مُوسَى حَدَّثَنَا شَيْبَانُ عَنْ فِرَاسٍ عَنِ الشَّعْبِيِّ قَالَ حَدَّثَنِي جَابِرُ بْنُ عَبْدِاللهِ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا أَنَّ أَبَاهُ اسْتُشْهِدَ يَوْمَ أُحُدٍ وَتَرَكَ عَلَيْهِ دَيْنًا وَتَرَكَ سِتَّ بَنَاتٍ فَلَمَّا حَضَرَ جِزَازُ النَّخْلِ قَالَ أَتَيْتُ رَسُولَ اللهِ ﷺ فَقُلْتُ قَدْ عَلِمْتَ أَنَّ وَالِدِي قَدِ اسْتُشْهِدَ يَوْمَ أُحُدٍ وَتَرَكَ دَيْنًا كَثِيرًا وَإِنِّي أُحِبُّ أَنْ يَرَاكَ الْغُرَمَاءُ فَقَالَ اذْهَبْ فَبَيْدِرْ كُلَّ تَمْرٍ عَلَى نَاحِيَةٍ فَفَعَلْتُ ثُمَّ دَعَوْتُهُ فَلَمَّا نَظَرُوا إِلَيْهِ كَأَنَّهُمْ أُغْرُوا بِي تِلْكَ السَّاعَةَ فَلَمَّا رَأَى مَا يَصْنَعُونَ أَطَافَ حَوْلَ أَعْظَمِهَا بَيْدَرًا ثَلاَثَ مَرَّاتٍ ثُمَّ جَلَسَ عَلَيْهِ ثُمَّ قَالَ ادْعُ لِي أَصْحَابَكَ

1 U prethodnom rivajetu hadisa spomenuto je devet kćerki, a u ovom se spominje šest kćerki, odnosno Džabirovih sestara. Ibn-Hadžer pretpostavlja da je došlo do razlike zbog toga što su neke od njih već bile udane, pa su u prvom rivajetu spomenute sve, a u drugom samo one koje su udane, ili samo one koje nisu udane.

dao da bude vraćen dug moga oca. Ja sam bio zadovoljan da Allah dadne da se izvrše obaveze moga oca, pa makar se ne vratio ni sa jednom datulom svojim sestrama. Međutim, Allah je dao da ostanu sve hrpe i kao da i sada gledam hrpu na kojoj je bio Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, kao da s nje nije uzeta nijedna datula.

فَمَا زَالَ يَكِيلُ لَهُمْ حَتَّى أَدَّى اللهُ عَنْ وَالِدِي أَمَانَتَهُ وَأَنَا أَرْضَى أَنْ يُؤَدِّيَ اللهُ أَمَانَةَ وَالِدِي وَلاَ أَرْجِعَ إِلَى أَخَوَاتِي بِتَمْرَةٍ فَسَلَّمَ اللهُ الْبَيَادِرَ كُلَّهَا وَحَتَّى إِنِّي أَنْظُرُ إِلَى الْبَيْدَرِ الَّذِي كَانَ عَلَيْهِ النَّبِيُّ ﷺ كَأَنَّهَا لَمْ تَنْقُصْ تَمْرَةً وَاحِدَةً .

4054. PRIČAO NAM JE Abdul-Aziz b. Abdullah, a njemu Ibrahim b. Sa‘d prenoseći od svoga oca (Sa‘da b. Ibrahima), a ovaj od svoga oca da je Sa‘d b. Ebi-Vekkas, radijallahu anhu, rekao:
“Na dan Uhuda vidio sam Allahova Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, i s njim dvojicu ljudi koji su ga branili. Bili su u bijeloj odjeći i žestoko su se borili, a nisam ih vidio nikada ni prije ni poslije.”[2]

٤٠٥٤. حَدَّثَنَا عَبْدُالْعَزِيزِ بْنُ عَبْدِاللهِ حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ سَعْدٍ عَنْ أَبِيهِ عَنْ جَدِّهِ عَنْ سَعْدِ بْنِ أَبِي وَقَّاصٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ رَأَيْتُ رَسُولَ اللهِ ﷺ يَوْمَ أُحُدٍ وَمَعَهُ رَجُلاَنِ يُقَاتِلاَنِ عَنْهُ عَلَيْهِمَا ثِيَابٌ بِيضٌ كَأَشَدِّ الْقِتَالِ مَا رَأَيْتُهُمَا قَبْلُ وَلاَ بَعْدُ .

4055. PRIČAO MI JE Abdullah b. Muhammed, njemu je kazivao Mervan b. Mu‘avije, a ovom Hašim b. Hašim Sa‘di, rekavši da je čuo Seida b. Musejjeba kako kaže da je čuo Sa‘da b. Ebi-Vekkasa gdje kaže:
– Na dan Uhuda Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, mi je istresao strijele iz svog tobolca i rekao: “Bacaj, za tebe bih žrtvovao i oca i majku.”

٤٠٥٥. حَدَّثَنِي عَبْدُاللهِ بْنُ مُحَمَّدٍ حَدَّثَنَا مَرْوَانُ بْنُ مُعَاوِيَةَ حَدَّثَنَا هَاشِمُ بْنُ هَاشِمٍ السَّعْدِيُّ قَالَ سَمِعْتُ سَعِيدَ بْنَ الْمُسَيَّبِ يَقُولُ سَمِعْتُ سَعْدَ بْنَ أَبِي وَقَّاصٍ يَقُولُ نَثَلَ لِي النَّبِيُّ ﷺ كِنَانَتَهُ يَوْمَ أُحُدٍ فَقَالَ ارْمِ فِدَاكَ أَبِي وَأُمِّي .

4056. PRIČAO NAM JE Musedded, a njemu Jahja, prenoseći od Jahjaa b. Seida koji je izjavio da je čuo Seida b. Musejjeba kako kaže da je čuo Sa‘da kad je rekao:
“Na dan Uhuda Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, je zbog mene zajedno spomenuo oba svoja roditelja.”[3]

٤٠٥٦. حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ حَدَّثَنَا يَحْيَى عَنْ يَحْيَى بْنِ سَعِيدٍ قَالَ سَمِعْتُ سَعِيدَ بْنَ الْمُسَيَّبِ قَالَ سَمِعْتُ سَعْدًا يَقُولُ جَمَعَ لِي النَّبِيُّ ﷺ أَبَوَيْهِ يَوْمَ أُحُدٍ .

2 Prema Muslimovoj predaji ovog hadisa, bila su to dvojica meleka - Džibril i Mikail. (Ovaj hadis je naveden i pod brojem 5826)

3 Rekavši: “Za tebe bih žrtvovao i oca i majku!” (prim. rec.)

4057. PRIČAO NAM JE Kutejbe, a njemu Lejs prenoseći od Jahjaa, a on od Ibnul-Musejjeba koji je izjavio da je Sa'd b. Ebi Vekkas, radijallahu anhu, rekao:
– Na dan Uhuda Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, je zbog mene zajedno spomenuo oba svoja roditelja, mišljaše na ono što mu je rekao, dok se ovaj borio: "Za tebe bih žrtvovao i oca i majku."

٤٠٥٧. حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ حَدَّثَنَا لَيْثٌ عَنْ يَحْيَى عَنِ ابْنِ الْمُسَيَّبِ أَنَّهُ قَالَ قَالَ سَعْدُ بْنُ أَبِي وَقَّاصٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ لَقَدْ جَمَعَ لِي رَسُولُ اللهِ ﷺ يَوْمَ أُحُدٍ أَبَوَيْهِ كِلَيْهِمَا يُرِيدُ حِينَ قَالَ فِدَاكَ أَبِي وَأُمِّي وَهُوَ يُقَاتِلُ .

4058. PRIČAO NAM JE Ebu-Nu'ajm, a njemu Mis'ar prenoseći od Sa'da (b. Ibrahima), a on od Ibn-Šeddada koji je izjavio da je čuo Aliju, radijallahu anhu, kako kaže:
"Nisam čuo da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, zbog ikoga zajedno spomenuo oba svoja roditelja osim zbog Sa'da."

٤٠٥٨. حَدَّثَنَا أَبُو نُعَيْمٍ حَدَّثَنَا مِسْعَرٌ عَنْ سَعْدٍ عَنِ ابْنِ شَدَّادٍ قَالَ سَمِعْتُ عَلِيًّا رَضِيَ اللهُ عَنْهُ يَقُولُ مَا سَمِعْتُ النَّبِيَّ ﷺ يَجْمَعُ أَبَوَيْهِ لِأَحَدٍ غَيْرَ سَعْدٍ .

4059. PRIČAO NAM JE Jesera b. Safvan, a njemu Ibrahim (b. Sa'd) prenoseći od svoga oca, on od Abdullaha b. Šeddada, a ovaj od Alije, radijallahu anhu, da je rekao:
– Nisam čuo da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, zbog ikoga zajedno spomenuo oba svoja roditelja osim zbog Sa'da b. Malika. Ja sam ga čuo kako, na dan Uhuda, kaže: "Bacaj Sa'de, za tebe bih žrtvovao i oca i majku."[1]

٤٠٥٩. حَدَّثَنَا يَسَرَةُ بْنُ صَفْوَانَ حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ عَنْ أَبِيهِ عَنْ عَبْدِاللهِ بْنِ شَدَّادٍ عَنْ عَلِيٍّ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ مَا سَمِعْتُ النَّبِيَّ ﷺ جَمَعَ أَبَوَيْهِ لِأَحَدٍ إِلاَّ لِسَعْدِ بْنِ مَالِكٍ فَإِنِّي سَمِعْتُهُ يَقُولُ يَوْمَ أُحُدٍ يَا سَعْدُ ارْمِ فِدَاكَ أَبِي وَأُمِّي .

4060, 4061. PRIČAO NAM JE Musa b. Isma'il, prenoseći od Mu'temira, a on od svoga oca (Sulejmana) koji je izjavio:
"Ebu-Usman (Nehdi) smatra da se tih dana dešavalo da s Vjerovjesnikom, sallallahu alejhi ve sellem, nije ostao niko osim Talhe i Sa'da, prema onom što su njih dvojica ispričali."[2]

٤٠٦٠-٤٠٦١. حَدَّثَنَا مُوسَى بْنُ إِسْمَاعِيلَ عَنْ مُعْتَمِرٍ عَنْ أَبِيهِ قَالَ زَعَمَ أَبُو عُثْمَانَ أَنَّهُ لَمْ يَبْقَ مَعَ النَّبِيِّ ﷺ فِي بَعْضِ تِلْكَ الأَيَّامِ الَّتِي يُقَاتِلُ فِيهِنَّ غَيْرُ طَلْحَةَ وَسَعْدٍ عَنْ حَدِيثِهِمَا .

1 Hakim prenosi od Sa'da da je rekao: "Na dan Uhuda ljudi su se uskomešali i ja sam se sklonio ukraj pomislivši: *ili ću se spasiti ili poginuti*. Odjednom sam primijetio čovjeka crvena u licu kojeg su mušrici već skoro savladali, ali on uze šaku pijeska i baci na njih. Onda sam ugledao Mikdada i on mi je objasnio da je to Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, i da me zove. Prišao sam mu, on me posadio ispred sebe i naredio mi da bacam strijele."

2 U toku Bitke na Uhudu muslimani su zauzeli tri stava. Jedni su prihvatili poraz i vratili se u Medinu. Ovih je bilo malo. Drugi su čuvši glasine da je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, ubijen, produžili

4062. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Ebil-Esved, a njemu Hatim b. Isma'il prenoseći od Muhammeda b. Jusufa koji je izjavio da je čuo Saiba b. Jezida kako kaže:
"Družio sam se s Abdur-Rahmanom b. Avfom, Talhom b. Ubejdullahom, Mikdadom i Sa'dom, radijallahu anhum, pa nisam čuo ni jednog od njih kako prenosi nešto od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, izuzev što sam čuo Talhu kako priča o Bitki na Uhudu."

٤٠٦٢. حَدَّثَنَا عَبْدُاللهِ بْنُ أَبِي الأَسْوَدِ حَدَّثَنَا حَاتِمُ ابْنُ إِسْمَاعِيلَ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ يُوسُفَ قَالَ سَمِعْتُ السَّائِبَ بْنَ يَزِيدَ قَالَ صَحِبْتُ عَبْدَالرَّحْمَنِ بْنَ عَوْفٍ وَطَلْحَةَ بْنَ عُبَيْدِاللهِ وَالْمِقْدَادَ وَسَعْدًا رَضِيَ اللهُ عَنْهُمْ فَمَا سَمِعْتُ أَحَدًا مِنْهُمْ يُحَدِّثُ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ إِلاَّ أَنِّي سَمِعْتُ طَلْحَةَ يُحَدِّثُ عَنْ يَوْمِ أُحُدٍ .

4063. PRIČAO MI JE Abdullah b. Ebi-Šejbe, njemu Veki' prenoseći od Isma'ila, a on od Kajsa da je rekao:
"Vidio sam paralisanu Talhinu ruku kojom je branio Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, na dan Uhuda."[3]

٤٠٦٣. حَدَّثَنِي عَبْدُاللهِ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ حَدَّثَنَا وَكِيعٌ عَنْ إِسْمَاعِيلَ عَنْ قَيْسٍ قَالَ رَأَيْتُ يَدَ طَلْحَةَ شَلاَّءَ وَقَى بِهَا النَّبِيَّ ﷺ يَوْمَ أُحُدٍ .

4064. PRIČAO NAM JE Ebu-Ma'mer, njemu je kazivao Abdul-Varis, a ovom Abdul-Aziz prenoseći od Enesa, radijallahu anhu, rekao:
– Kad je bio dan Uhuda ljudi su se raspršili od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, a Ebu-Talha je ostao ispred Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, ogrnut svojim štitom. Ebu-Talha je inače bio dobar strijelac i žestoko je odapinjao strijele. Taj dan je slomio dva ili tri luka. Kada bi neko naišao sa tobolcem strijela on (Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem) bi rekao: "Istresi ih Ebu-Talhi!"
Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, se malo podigao da vidi šta ljudi rade, pa mu je Ebu-Talha rekao: "Za tebe bih žrtvovao oca i majku, nemoj se dizati da te ne bi pogodila neka njihova strijela.

٤٠٦٤. حَدَّثَنَا أَبُو مَعْمَرٍ حَدَّثَنَا عَبْدُالْوَارِثِ حَدَّثَنَا عَبْدُالْعَزِيزِ عَنْ أَنَسٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ لَمَّا كَانَ يَوْمُ أُحُدٍ انْهَزَمَ النَّاسُ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ وَأَبُو طَلْحَةَ بَيْنَ يَدَيِ النَّبِيِّ ﷺ مُجَوِّبٌ عَلَيْهِ بِحَجَفَةٍ لَهُ وَكَانَ أَبُو طَلْحَةَ رَجُلاً رَامِيًا شَدِيدَ النَّزْعِ كَسَرَ يَوْمَئِذٍ قَوْسَيْنِ أَوْ ثَلاَثًا وَكَانَ الرَّجُلُ يَمُرُّ مَعَهُ بِجَعْبَةٍ مِنَ النَّبْلِ فَيَقُولُ انْثُرْهَا لأَبِي طَلْحَةَ قَالَ وَيُشْرِفُ النَّبِيُّ ﷺ يَنْظُرُ إِلَى الْقَوْمِ فَيَقُولُ أَبُو طَلْحَةَ بِأَبِي أَنْتَ وَأُمِّي لاَ تُشْرِفْ يُصِيبُكَ سَهْمٌ مِنْ سِهَامِ الْقَوْمِ نَحْرِي دُونَ نَحْرِكَ

borbu s ciljem da sebe odbrane ili poginu kao šehidi. Ovdje je bila većina ashaba. Treći su ostali čvrsti uz Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, i borili se da ga zaštite. Muslim prenosi od Enesa da je u ovoj grupi bilo sedam ensarija i dvojica muhadžira i to Talha i Sa'd. Neki kažu da je s njim ostalo dvanaest, a neki četrnaest ljudi. Međutim, ovaj broj se ubrzo povećao kada su oni iz druge grupe saznali da je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, živ, požurili su prema njemu da ga zaštite.

3 Hakim u svom djelu *Iklil* prenosi od Musa'a b. Talhe da je Talha na dan Uhuda zadobio trideset i devet ili trideset i pet rana i paralizirali mu se prsti (kažiprst i srednji).

Ja ću se žrtvovati umjesto tebe." Vidio sam Aišu kćerku Ebu-Bekra i Ummi-Sulejm, uzdignutih haljina toliko da sam vidio halhale na njihovim potkoljenicama, kako nose mješine na svojim leđima, poje iz njih narod, vraćaju se, ponovo ih pune i donose, te sipaju ljudima u usta. Ebu-Talhi je ispala sablja iz ruku dva ili tri puta."

وَلَقَدْ رَأَيْتُ عَائِشَةَ بِنْتَ أَبِي بَكْرٍ وَأُمَّ سُلَيْمٍ وَإِنَّهُمَا
لَمُشَمِّرَتَانِ أَرَى خَدَمَ سُوقِهِمَا تُنْقِزَانِ الْقِرَبَ عَلَى
مُتُونِهِمَا تُفْرِغَانِهِ فِي أَفْوَاهِ الْقَوْمِ ثُمَّ تَرْجِعَانِ فَتَمْلآنِهَا
ثُمَّ تَجِيئَانِ فَتُفْرِغَانِهِ فِي أَفْوَاهِ الْقَوْمِ وَلَقَدْ وَقَعَ
السَّيْفُ مِنْ يَدَيْ أَبِي طَلْحَةَ إِمَّا مَرَّتَيْنِ وَإِمَّا ثَلاَثًا .

4065. PRIČAO MI JE Ubejdullah b. Seid, a njemu Ebu-Usame prenoseći od Hišama b. Urvea, on od svoga oca, a ovaj od Aiše, radijallahu anha, da je rekla:

– Na dan Uhuda mušrici su se razbježali, pa je Iblis, neka je Allahovo prokletstvo na njega, povikao: "O Allahovi robovi! Čuvajte se druge skupine (iza vas)!"

Tada se prva skupina povratila i stupila u borbu sa drugom skupinom. Huzejfe iznenada primijeti svoga oca Jemana i povika: "Allahovi robovi, moj otac, moj otac!"[1]

Tako mi Allaha, kaže ona, nisu se zaustavili dok ga nisu ubili, pa je Huzejfe rekao: "Neka vam Allah oprosti."

Kaže Urve: "Tako mi Allaha, kod Huzejfe se osjećao trag toga dobra[2] sve dok nije otišao Allahu."

Besurtu znači znati. Ta riječ dolazi od izraza "El-Besire fil-emri (uvid, intuicija, razboritost), a riječ *ebsartu* znači vidjeti okom. Neki kažu da *besurtu* i *ebsartu* imaju isto značenje (*vidjeti*).

٤٠٦٥ . حَدَّثَنِي عُبَيْدُاللهِ بْنُ سَعِيدٍ حَدَّثَنَا أَبُو أُسَامَةَ
عَنْ هِشَامِ بْنِ عُرْوَةَ عَنْ أَبِيهِ عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللهُ
عَنْهَا قَالَتْ لَمَّا كَانَ يَوْمَ أُحُدٍ هُزِمَ الْمُشْرِكُونَ فَصَرَخَ
إِبْلِيسُ لَعْنَةُ اللهِ عَلَيْهِ أَيْ عِبَادَ اللهِ أُخْرَاكُمْ فَرَجَعَتْ
أُولاَهُمْ فَاجْتَلَدَتْ هِيَ وَأُخْرَاهُمْ فَبَصُرَ حُذَيْفَةُ
فَإِذَا هُوَ بِأَبِيهِ الْيَمَانِ فَقَالَ أَيْ عِبَادَ اللهِ أَبِي أَبِي قَالَ
قَالَتْ فَوَاللهِ مَا احْتَجَزُوا حَتَّى قَتَلُوهُ فَقَالَ حُذَيْفَةُ
يَغْفِرُ اللهُ لَكُمْ قَالَ عُرْوَةُ فَوَاللهِ مَا زَالَتْ فِي حُذَيْفَةَ
بَقِيَّةُ خَيْرٍ حَتَّى لَحِقَ بِاللهِ عَزَّ وَجَلَّ (بَصُرْتُ)
عَلِمْتُ مِنَ الْبَصِيرَةِ فِي الأَمْرِ وَأَبْصَرْتُ مِنْ بَصَرِ
الْعَيْنِ وَيُقَالُ بَصُرْتُ وَأَبْصَرْتُ وَاحِدٌ .

1 Ovo se desilo nakon što su strijelci napustili svoje mjesto. Nakon što se vratila prva skupina, došlo je do miješanja s mušricima i do sukoba među muslimanima, iz neznanja. Ibn-Ishak kaže da su Huzejfin otac Jeman i Sabit b. Vakš, bili su veoma stari i ostali su u Medini sa ženama i djecom. Međutim, njih dvojica su, ipak, odlučila da se uključe u džihad, pa su uzeli sablje i, nakon poraza, priključili se muslimanima, ali oni nisu znali za njih. Sabita su ubili mušrici a Jemana je ubio Utbe b. Mes'ud, ne znajući da ubija muslimana. Huzejfe je uzviknuo: "Ubiste mi oca!" a oni rekoše: "Tako mi Allaha, nismo ga prepoznali." Huzejfe je tada rekao: "Neka vam Allah oprosti."

2 Tako što je upućivao dovu Allahu i tražio oprost za ubice svoga oca. (prim. rec.)

O RIJEČIMA UZVIŠENOG ALLAHA: "ONE MEĐU VAMA KOJI SU UZMAKLI NA DAN KADA SU SE DVIJE VOJSKE SUKOBILE, UISTINU IH JE ŠEJTAN NAVEO DA POSRNU, ZBOG ONOG ŠTO SU PRIJE POČINILI, A ALLAH IM JE VEĆ OPROSTIO JER ALLAH PRAŠTA I BLAG JE"[3]

باب قَوْلِ اللَّهِ تَعالى (إِنَّ الَّذِينَ تَوَلَّوْا مِنْكُمْ يَوْمَ الْتَقَى الْجَمْعَانِ إِنَّمَا اسْتَزَلَّهُمُ الشَّيْطَانُ بِبَعْضِ مَا كَسَبُوا وَلَقَدْ عَفَا اللَّهُ عَنْهُمْ إِنَّ اللَّهَ غَفُورٌ حَلِيمٌ)

4066. PRIČAO NAM JE Abdan, njemu je saopćio Ebu-Hamza prenoseći od Usmana b. Mevheba da je rekao:

– Jedan čovjek je došao da obavi hadž, pa je primijetio neke ljude kako sjede, te je rekao: "Ko su ovi što sjede?"

"Ovo su Kurejšije", rekoše oni.

"A ko je onaj šejh (najugledniji)", upita on.

"Ibn-Omer", rekoše oni, a on mu priđe i reče: "Pitat ću te nešto, pa mi ispričaj", i poče pitati: "Zaklinjem te hurmetom ove Ka'be, znaš li da je Osman b. Affan uzmakao na dan Uhuda?"

"Da", reče on, a ovaj opet upita: "Znaš li da je odsustvovao sa Bedra i da nije učestvovao na njemu?"

"Da", odgovori Ibn-Omer, a ovaj upita: "Znaš li da je bio odsutan prilikom prisege zadovoljstva (na Hudejbiji) i da nije učestvovao u njoj?"

"Da", reče Ibn-Omer, a ovaj donese tekbir (iz zadovoljstva).

Tada mu Ibn-Omer reče: "Dođi da te obavijestim i objasnim ti ono što si me pitao. Što se tiče njegovog uzmicanja na dan Uhuda, ja svjedočim da mu je Allah to oprostio. Što se tiče njegovog odsustvovanja sa Bedra, to je zbog toga što je njegova supruga, koja je bila kćerka Allahovog Poslanikova, bila bolesna, pa ga je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, ostavio kod nje i rekao mu:

٤٠٦٦. حَدَّثَنَا عَبْدَانُ أَخْبَرَنَا أَبُو حَمْزَةَ عَنْ عُثْمَانَ بْنِ مَوْهَبٍ قَالَ جَاءَ رَجُلٌ حَجَّ الْبَيْتَ فَرَأَى قَوْمًا جُلُوسًا فَقَالَ مَنْ هَؤُلَاءِ الْقُعُودُ قَالُوا هَؤُلَاءِ قُرَيْشٌ قَالَ مَنِ الشَّيْخُ قَالُوا ابْنُ عُمَرَ فَأَتَاهُ فَقَالَ إِنِّي سَائِلُكَ عَنْ شَيْءٍ أَتُحَدِّثُنِي قَالَ أَنْشُدُكَ بِحُرْمَةِ هَذَا الْبَيْتِ أَتَعْلَمُ أَنَّ عُثْمَانَ بْنَ عَفَّانَ فَرَّ يَوْمَ أُحُدٍ قَالَ نَعَمْ قَالَ فَتَعْلَمُهُ تَغَيَّبَ عَنْ بَدْرٍ فَلَمْ يَشْهَدْهَا قَالَ نَعَمْ قَالَ فَتَعْلَمُ أَنَّهُ تَخَلَّفَ عَنْ بَيْعَةِ الرِّضْوَانِ فَلَمْ يَشْهَدْهَا قَالَ نَعَمْ قَالَ فَكَبَّرَ قَالَ ابْنُ عُمَرَ تَعَالَ لِأُخْبِرَكَ وَلِأُبَيِّنَ لَكَ عَمَّا سَأَلْتَنِي عَنْهُ أَمَّا فِرَارُهُ يَوْمَ أُحُدٍ فَأَشْهَدُ أَنَّ اللَّهَ عَفَا عَنْهُ وَأَمَّا تَغَيُّبُهُ عَنْ بَدْرٍ فَإِنَّهُ كَانَ تَحْتَهُ بِنْتُ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ وَكَانَتْ مَرِيضَةً فَقَالَ لَهُ النَّبِيُّ ﷺ إِنَّ لَكَ أَجْرَ رَجُلٍ مِمَّنْ شَهِدَ بَدْرًا وَسَهْمَهُ وَأَمَّا تَغَيُّبُهُ عَنْ بَيْعَةِ الرِّضْوَانِ فَإِنَّهُ لَوْ كَانَ أَحَدٌ أَعَزَّ بِبَطْنِ مَكَّةَ مِنْ عُثْمَانَ بْنِ عَفَّانَ لَبَعَثَهُ مَكَانَهُ فَبَعَثَ عُثْمَانَ وَكَانَتْ بَيْعَةُ الرِّضْوَانِ بَعْدَمَا ذَهَبَ عُثْمَانُ إِلَى مَكَّةَ فَقَالَ النَّبِيُّ ﷺ بِيَدِهِ الْيُمْنَى هَذِهِ يَدُ عُثْمَانَ فَضَرَبَ بِهَا عَلَى يَدِهِ فَقَالَ هَذِهِ لِعُثْمَانَ اذْهَبْ بِهَا الْآنَ مَعَكَ .

3 Ali Imran, 155.

'Ti ćeš imati nagradu onoga ko je učestvovao na Bedru, kao i udio u ratnom plijenu.' Što se tiče njegovog odsustvovanja sa *Prisege zadovoljstva*, da je u dolini Mekke bio iko ugledniji od Osmana b. Affana, Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, bi ga poslao (ali nije bilo), pa je poslao Osmana, a *Prisega zadovoljstva* je bila nakon što je Osman otišao u Mekku, pa je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, za svoju desnu ruku rekao: 'Ovo je Osmanova ruka', i s njom udario po svojoj ruci i rekao: 'Ovo je (prisega) za Osmana.'"
"Sada idi sa ovim", (reče Ibn-Omer).

"KADA STE ONO UZMICALI, NE OBAZIRUĆI SE NI NA KOGA, DOK VAS JE POSLANIK ZVAO IZA VAŠIH LEĐA, ALLAH VAS JE KAZNIO BRIGOM NA BRIGU, DA NE BISTE TUGOVALI ZA ONIM ŠTO VAM JE IZMAKLO, I ŠTO VAS JE ZADESILO, A ALLAH DOBRO ZNA ONO ŠTO RADITE."[1]

باب (إِذْ تُصْعِدُونَ وَلاَ تَلْوُونَ عَلَى أَحَدٍ وَالرَّسُولُ يَدْعُوكُمْ فِي أُخْرَاكُمْ فَأَثَابَكُمْ غَمًّا بِغَمٍّ لِكَيْلاَ تَحْزَنُوا عَلَى مَا فَاتَكُمْ وَلاَ مَا أَصَابَكُمْ وَاللَّهُ خَبِيرٌ بِمَا تَعْمَلُونَ)

Tus'idune znači odlazite, od glagola *es'ade*, dok *sa'ide* znači popeti se npr. iznad kuće.

(تُصْعِدُونَ) تَذْهَبُونَ أَصْعَدَ وَصَعِدَ فَوْقَ الْبَيْتِ .

4067. PRIČAO MI JE Amr b. Halid, njemu je kazivao Zuhejr, a ovom Ebu-Ishak rekavši da je čuo Bera'a b. Aziba, radijallahu anhu, kako kaže:
– Na dan Uhuda Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, je na čelo strijelaca postavio Abdullaha b. Džubejra, pa su počeli bježati i na to se odnose riječi da ih je Poslanik dozivao iza njih. (Aludira se na kur'anske riječi:
"Dok vas je Poslanik zvao iza leđa vaših."[2]

٤٠٦٧. حَدَّثَنِي عَمْرُو بْنُ خَالِدٍ حَدَّثَنَا زُهَيْرٌ حَدَّثَنَا أَبُو إِسْحَاقَ قَالَ سَمِعْتُ الْبَرَاءَ بْنَ عَازِبٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا قَالَ جَعَلَ النَّبِيُّ ﷺ عَلَى الرَّجَّالَةِ يَوْمَ أُحُدٍ عَبْدَاللهِ بْنَ جُبَيْرٍ وَأَقْبَلُوا مُنْهَزِمِينَ فَذَاكَ إِذْ يَدْعُوهُمُ الرَّسُولُ فِي أُخْرَاهُمْ .

1 Ali Imran, 153.

2 Ovo je dio ajeta spomenutog u naslovu poglavlja. U pogledu dvije brige koje se spominju u navedenom ajetu Mudžahid kaže: "Prva briga je bila kad su čuli glasine da je Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, ubijen, a druga briga je bila kad su se popeli na brdo i sjetili onih koji su ubijeni u toku bitke."

باب ﴿ ثُمَّ أَنْزَلَ عَلَيْكُمْ مِنْ بَعْدِ الْغَمِّ
أَمَنَةً نُعَاسًا يَغْشَى طَائِفَةً مِنْكُمْ
وَطَائِفَةٌ قَدْ أَهَمَّتْهُمْ أَنْفُسُهُمْ
يَظُنُّونَ بِاللَّهِ غَيْرَ الْحَقِّ ظَنَّ الْجَاهِلِيَّةِ
يَقُولُونَ هَلْ لَنَا مِنَ الأَمْرِ مِنْ شَيْءٍ
قُلْ إِنَّ الأَمْرَ كُلَّهُ لِلَّهِ يُخْفُونَ فِي أَنْفُسِهِمْ
مَا لاَ يُبْدُونَ لَكَ يَقُولُونَ لَوْ كَانَ لَنَا مِنَ الأَمْرِ
شَيْءٌ مَا قُتِلْنَا هَا هُنَا قُلْ لَوْ كُنْتُمْ فِي بُيُوتِكُمْ
لَبَرَزَ الَّذِينَ كُتِبَ عَلَيْهِمُ الْقَتْلُ إِلَى مَضَاجِعِهِمْ
وَلِيَبْتَلِيَ اللَّهُ مَا فِي صُدُورِكُمْ وَلِيُمَحِّصَ
مَا فِي قُلُوبِكُمْ وَاللَّهُ عَلِيمٌ بِذَاتِ الصُّدُورِ ﴾

"ZATIM VAM JE, POSLIJE NEVOLJE, SPOKOJSTVO ULIO, SAN KOJI JE NEKE OD VAS UHVATIO, A DRUGI SU SE BRINULI SAMO O SEBI, MISLEĆI O ALLAHU ONO ŠTO NIJE ISTINA, KAO ŠTO POGANI MISLE, GOVOREĆI: 'GDJE JE POBJEDA KOJA NAM JE OBEĆANA?' RECI: 'O SVEMU ODLUČUJE SAMO ALLAH!' ONI U SEBI KRIJU ONO ŠTO TEBI NE POKAZUJU. 'DA SMO SE ZA BILO ŠTA PITALI', GOVORE ONI, 'NE BISMO OVDJE IZGINULI.' RECI: 'I DA STE U KUĆAMA SVOJIM BILI, OPET BI ONI KOJIMA JE SUĐENO DA POGINU NA MJESTA POGIBIJE SVOJE IZIŠLI, DA BI ALLAH ISPITAO ONO ŠTO JE U VAŠIM GRUDIMA I DA BI OČISTIO ONO ŠTO JE U VAŠIM SRCIMA, A ALLAH ZNA SVAČIJE MISLI"[3]

٤٠٦٨. وقَالَ لِي خَلِيفَةُ حَدَّثَنَا يَزِيدُ بْنُ زُرَيْعٍ حَدَّثَنَا سَعِيدٌ عَنْ قَتَادَةَ عَنْ أَنَسٍ عَنْ أَبِي طَلْحَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا قَالَ كُنْتُ فِيمَنْ تَغَشَّاهُ النُّعَاسُ يَوْمَ أُحُدٍ حَتَّى سَقَطَ سَيْفِي مِنْ يَدِي مِرَارًا يَسْقُطُ وَآخُذُهُ وَيَسْقُطُ فَآخُذُهُ .

4068. REKAO MI JE Halifa da mu je kazivao Jezid b. Zurej', njemu Seid, prenoseći od Katade, ovaj od Enesa, a on od Ebu-Talhe, radijallahu anhu, da je rekao:
"Bio sam među onima koje je san uhvatio na dan Uhuda tako da mi je više puta ispala sablja iz ruke. Ona mi ispadne i ja je uzmem, ali mi ona opet ispadne i ja je uzmem."

3 Ali Imran, 154.

"OD TEBE NE ZAVISI DA LI ĆE ON POKAJANJE NJIHOVO PRIMITI ILI ĆE IH NA MUKE STAVITI, JER ONI SU ZAISTA NASILNICI"[1]

باب (لَيْسَ لَكَ مِنَ الأَمْرِ شَيْءٌ أَوْ يَتُوبَ عَلَيْهِمْ أَوْ يُعَذِّبَهُمْ فَإِنَّهُمْ ظَالِمُونَ)

Humejd i Sabit prenose od Enesa da je na dan Uhuda Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, ranjen (u lice), pa je rekao: "Kako će biti spašen narod koji je ranio svoga Vjerovjesnika." Tim povodom je objavljeno: "Od tebe ne zavisi ništa."[2]

قَالَ حُمَيْدٌ وَثَابِتٌ عَنْ أَنَسٍ شُجَّ النَّبِيُّ ﷺ يَوْمَ أُحُدٍ فَقَالَ كَيْفَ يُفْلِحُ قَوْمٌ شَجُّوا نَبِيَّهُمْ فَنَزَلَتْ (لَيْسَ لَكَ مِنَ الأَمْرِ شَيْءٌ) .

4069. PRIČAO NAM JE Jahja b. Abdullah Sulemi, njemu je saopćio Abdullah (b. Mubarek), a ovom Ma'mer prenoseći od Zuhrija kojem je pričao Salim, prenoseći od svoga oca (Ibn-Omera) da je čuo Allahova Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, kako, nakon što je podigao glavu sa ruku'a, na zadnjem rekatu sabah-namaza, govori: "Moj Gospodaru, prokuni toga i toga i toga", nakon što je rekao: "Semiallahu limen Hamideh. Rabbena Lekel-hamd", pa je Allah objavio:
"Od tebe ne zavisi..." do kraja ajeta: "Jer oni su zaista nasilnici."

٤٠٦٩ . حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ عَبْدِاللهِ السُّلَمِيُّ أَخْبَرَنَا عَبْدُاللهِ أَخْبَرَنَا مَعْمَرٌ عَنِ الزُّهْرِيِّ حَدَّثَنِي سَالِمٌ عَنْ أَبِيهِ أَنَّهُ سَمِعَ رَسُولَ اللهِ ﷺ إِذَا رَفَعَ رَأْسَهُ مِنَ الرُّكُوعِ مِنَ الرَّكْعَةِ الآخِرَةِ مِنَ الْفَجْرِ يَقُولُ اللَّهُمَّ الْعَنْ فُلاَنًا وَفُلاَنًا وَفُلاَنًا بَعْدَ مَا يَقُولُ سَمِعَ اللهُ لِمَنْ حَمِدَهُ رَبَّنَا وَلَكَ الْحَمْدُ فَأَنْزَلَ اللهُ (لَيْسَ لَكَ مِنَ الأَمْرِ شَيْءٌ) إِلَى قَوْلِهِ (فَإِنَّهُمْ ظَالِمُونَ) .

4070. PRENOSI SE I OD Hanzale b. Ebi-Sufjana (prenosi Abdullah b. Mubarek) da je čuo Salima b. Abdullaha kako kaže:
– Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, je proklinjao Safvana b. Umejju, Suhejla b. Amra i Harisa b. Hišama, pa je objavljeno:
"Od tebe ne zavisi..." do kraja ajeta:
"Jer oni su zaista nasilnici."[3]

٤٠٧٠ . وَعَنْ حَنْظَلَةَ بْنِ أَبِي سُفْيَانَ سَمِعْتُ سَالِمَ بْنَ عَبْدِاللهِ يَقُولُ كَانَ رَسُولُ اللهِ ﷺ يَدْعُو عَلَى صَفْوَانَ بْنِ أُمَيَّةَ وَسُهَيْلِ بْنِ عَمْرٍو وَالْحَارِثِ بْنِ هِشَامٍ فَنَزَلَتْ (لَيْسَ لَكَ مِنَ الأَمْرِ شَيْءٌ) إِلَى قَوْلِهِ (فَإِنَّهُمْ ظَالِمُونَ) .

---

1 Ali Imran, 128.

2 Hadisi su od Humejda sa potpunim senedom, zabilježili Ahmed, Tirmizi i Nesai, a hadis od Sabita prenosi Muslim u svom *Sahihu*. Ibn-Ishak prenosi od Enesa da je rekao: "Na dan Uhuda prebijen je sjekutić Poslanikov, sallallahu alejhi ve sellem. Ranjen je u lice, pa je potekla krv, pa je, brišući krv, govorio: 'Kako će biti spašen narod koji je oskrnavio lice svoga poslanika, a on ih poziva njihovom Gospodaru.' Tada je Allah objavio ovaj ajet."

3 Trojica koje je Salim spomenuo primila su islam na dan oslobođenja Mekke i možda je u tome tajna

SPOMINJANJE MAJKE SELITOVE

باب ذكر أم سليط

4071. PRIČAO NAM JE Jahja b. Bukejr, a njemu Lejs prenoseći od Junusa, a on od Ibn-Šihaba da je Sa'lebe b. Malik rekao:
– Omer b. Hattab, radijallahu anhu, je dijelio ogrtače ženama Medine. Ostao je jedan dobar ogrtač, pa su mu neki rekli:
"Vladaru pravovjernih, podaj ga unuki Allahova Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, koja je kod tebe", mislili su na Alijinu kćerku Ummi-Kulsum. Međutim, Omer reče: "Preče je da to dobije Ummu-Selit."
Ummu-Selit je ensarijka koja je dala zakletvu (prisegu) Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem. Kaže Omer: "Ona nam je nosila vodu u mješinama na dan Uhuda."[4]

٤٠٧١. حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ بُكَيْرٍ حَدَّثَنَا اللَّيْثُ عَنْ يُونُسَ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ وَقَالَ ثَعْلَبَةُ بْنُ أَبِي مَالِكٍ إِنَّ عُمَرَ بْنَ الْخَطَّابِ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَسَمَ مُرُوطًا بَيْنَ نِسَاءٍ مِنْ نِسَاءِ أَهْلِ الْمَدِينَةِ فَبَقِيَ مِنْهَا مِرْطٌ جَيِّدٌ فَقَالَ لَهُ بَعْضُ مَنْ عِنْدَهُ يَا أَمِيرَ الْمُؤْمِنِينَ أَعْطِ هَذَا بِنْتَ رَسُولِ اللهِ ﷺ الَّتِي عِنْدَكَ يُرِيدُونَ أُمَّ كُلْثُومٍ بِنْتَ عَلِيٍّ فَقَالَ عُمَرُ أُمُّ سَلِيطٍ أَحَقُّ بِهِ وَأُمُّ سَلِيطٍ مِنْ نِسَاءِ الأَنْصَارِ مِمَّنْ بَايَعَ رَسُولَ اللهِ ﷺ قَالَ عُمَرُ فَإِنَّهَا كَانَتْ تُزْفِرُ لَنَا الْقِرَبَ يَوْمَ أُحُدٍ.

UBISTVO HAMZE B. ABDUL-MUTTALIBA, RADIJALLAHU ANHU

باب قتل حمزة بن عبدالمطلب رضي الله عنه

4072. PRIČAO MI JE Ebu-Dža'fer Muhammed b. Abdullah, njemu je kazivao Hudžejn b. Musenna, a ovom Abdul-Aziz b. Abdullah b. Ebu-Seleme, prenoseći od Abdullaha b. Fadla, ovaj od Sulejmana b. Jesara, a on od Dža'fera b. Amra b. Umejja Damrija da je rekao:
– Zaputio sam se sa Ubejdullahom b. Adijjom b. Hijar i kad smo stigli u Hims on mi je rekao: "Želiš li da potražimo Vahšija i pitamo ga o Hamzinom ubistvu?"
"Da" odgovorio sam ja.
Vahši je stanovao u Himsu i mi smo se raspitali za njega pa nam je rečeno:

٤٠٧٢. حَدَّثَنِي أَبُو جَعْفَرٍ مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِاللهِ حَدَّثَنَا حُجَيْنُ بْنُ الْمُثَنَّى حَدَّثَنَا عَبْدُالْعَزِيزِ بْنُ عَبْدِاللهِ بْنِ أَبِي سَلَمَةَ عَنْ عَبْدِاللهِ بْنِ الْفَضْلِ عَنْ سُلَيْمَانَ بْنِ يَسَارٍ عَنْ جَعْفَرِ بْنِ عَمْرِو بْنِ أُمَيَّةَ الضَّمْرِيِّ قَالَ خَرَجْتُ مَعَ عُبَيْدِاللهِ بْنِ عَدِيِّ ابْنِ الْخِيَارِ فَلَمَّا قَدِمْنَا حِمْصَ قَالَ لِي عُبَيْدُاللهِ بْنُ عَدِيٍّ هَلْ لَكَ فِي وَحْشِيٍّ نَسْأَلُهُ عَنْ قَتْلِ حَمْزَةَ قُلْتُ نَعَمْ وَكَانَ وَحْشِيٌّ يَسْكُنُ حِمْصَ فَسَأَلْنَا عَنْهُ فَقِيلَ لَنَا هُوَ ذَاكَ فِي ظِلِّ قَصْرِهِ كَأَنَّهُ حَمِيتٌ قَالَ فَجِئْنَا حَتَّى وَقَفْنَا عَلَيْهِ بِيَسِيرٍ فَسَلَّمْنَا فَرَدَّ السَّلَامَ

objavljivanja kur'anskih riječi: "Od tebe ne zavisi da li će on pokajanje njihovo primiti."

4 Ummi-Selit (majka Selitova) je mati poznatog ashaba Ebu-Seida Hudrija. Bila je udata za Ebu-Selitom, ali je on umro prije hidžre, pa se ona udala za Malika b. Sinana Hudrija i rodila, u braku s njim, Ebu-Seida.

"Eno ga u hladu svog dvorca, poput mješine."[1] Prišli smo mu, stali malo pored njega i nazvali mu selam, a on je otprimio selam. Ubejdullah se bio zamotao turbanom tako da mu je Vahši vidio samo oči i noge. "O Vahši, da li me poznaješ?", upitao je Ubejdullah, a on je pogledao prema njemu i rekao: "Ne, tako mi Allaha, međutim, ja znam da se Adijj b. Hijar oženio ženom po imenu Ummu-Kital bint Ebil-Is. Ona mu je u Mekki rodila dječaka za kojeg sam tražio dojilju. Nosio sam toga dječaka koji je bio s njegovom majkom i predao sam joj ga, pa kao da mi se čini da sam vidio tvoje noge."[2]
Tada Ubejdullah otkri svoje lice, a zatim reče: "Hoćeš li nas izvijestiti o Hamzinom ubistvu?"
"Da", reče on i nastavi: "Hamza je na Bedru ubio Tu'ajmu b. Adijja b. Hijara, pa mi je moj gospodar Džubejr b. Mut'im rekao: "Ako ubiješ Hamzu, za mog amidžu, bit ćeš slobodan." Kada su ljudi (Kurejšije) godine Ajnejna, a to je brdo nasuprot Uhuda, a između njih je dolina, krenuli, i ja sam s njima krenuo u borbu. Kad su se postrojili za borbu Siba' je izašao i rekao: "Ima li ko da izađe na dvoboj?"
Na dvoboj mu je izašao Hamza b. Abdul-Muttalib i rekao: "O Siba', o sine Ummi-Enmar, one koja obrezuje dražice,[3] zar se suprotstavljaš Allahu i Njegovu Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem?" Potom je navalio na njega i ubrzo ga je nestalo. Ja sam se skrivao, da me Hamza ne vidi ispod jedne stijene, i kad mi se on približio bacio sam na njega svoje koplje i pogodio ga u donji dio trupa, tako da je koplje izašlo između kukova.
To je bio smrtni udarac.
I, kad su se ljudi vratili, i ja sam se vratio s njima i ostao u Mekki dok se u njoj nije proširio islam,

قَالَ وَعُبَيْدُاللهِ مُعْتَجِرٌ بِعِمَامَتِهِ مَا يَرَى وَحْشِيٌّ إِلاَّ عَيْنَيْهِ وَرِجْلَيْهِ فَقَالَ عُبَيْدُاللهِ يَا وَحْشِيُّ أَتَعْرِفُنِي قَالَ فَنَظَرَ إِلَيْهِ ثُمَّ قَالَ لاَ وَاللهِ إِلاَّ أَنِّي أَعْلَمُ أَنَّ عَدِيَّ بْنَ الْخِيَارِ تَزَوَّجَ امْرَأَةً يُقَالُ لَهَا أُمُّ قِتَالٍ بِنْتُ أَبِي الْعِيصِ فَوَلَدَتْ لَهُ غُلاَمًا بِمَكَّةَ فَكُنْتُ أَسْتَرْضِعُ لَهُ فَحَمَلْتُ ذَلِكَ الْغُلاَمَ مَعَ أُمِّهِ فَنَاوَلْتُهَا إِيَّاهُ فَلَكَأَنِّي نَظَرْتُ إِلَى قَدَمَيْكَ قَالَ فَكَشَفَ عُبَيْدُاللهِ عَنْ وَجْهِهِ ثُمَّ قَالَ أَلاَ تُخْبِرُنَا بِقَتْلِ حَمْزَةَ قَالَ نَعَمْ إِنَّ حَمْزَةَ قَتَلَ طُعَيْمَةَ بْنَ عَدِيِّ بْنِ الْخِيَارِ بِبَدْرٍ فَقَالَ لِي مَوْلاَيَ جُبَيْرُ بْنُ مُطْعِمٍ إِنْ قَتَلْتَ حَمْزَةَ بِعَمِّي فَأَنْتَ حُرٌّ قَالَ فَلَمَّا أَنْ خَرَجَ النَّاسُ عَامَ عَيْنَيْنِ وَعَيْنَيْنِ جَبَلٌ بِحِيَالِ أُحُدٍ بَيْنَهُ وَبَيْنَهُ وَادٍ خَرَجْتُ مَعَ النَّاسِ إِلَى الْقِتَالِ فَلَمَّا أَنِ اصْطَفُّوا لِلْقِتَالِ خَرَجَ سِبَاعٌ فَقَالَ هَلْ مِنْ مُبَارِزٍ قَالَ فَخَرَجَ إِلَيْهِ حَمْزَةُ بْنُ عَبْدِالْمُطَّلِبِ فَقَالَ يَا سِبَاعُ يَا ابْنَ أُمِّ أَنْمَارٍ مُقَطِّعَةِ الْبُظُورِ أَتُحَادُّ اللهَ وَرَسُولَهُ ﷺ قَالَ ثُمَّ شَدَّ عَلَيْهِ فَكَانَ كَأَمْسِ الذَّاهِبِ قَالَ وَكَمَنْتُ لِحَمْزَةَ تَحْتَ صَخْرَةٍ فَلَمَّا دَنَا مِنِّي رَمَيْتُهُ بِحَرْبَتِي فَأَضَعُهَا فِي ثُنَّتِهِ حَتَّى خَرَجَتْ مِنْ بَيْنِ وَرِكَيْهِ قَالَ فَكَانَ ذَاكَ الْعَهْدَ بِهِ فَلَمَّا رَجَعَ النَّاسُ رَجَعْتُ مَعَهُمْ فَأَقَمْتُ بِمَكَّةَ حَتَّى فَشَا فِيهَا الإِسْلاَمُ ثُمَّ خَرَجْتُ إِلَى الطَّائِفِ فَأَرْسَلُوا إِلَى رَسُولِ اللهِ ﷺ رُسُولاً فَقِيلَ لِي إِنَّهُ لاَ يَهِيجُ الرُّسُلَ قَالَ فَخَرَجْتُ مَعَهُمْ

1 Tj. debeo. (prim. rec.)
2 On je uporedio njegove noge sa nogama onog dječaka i ustanovio da su iste, iako je od tog vremena bilo prošlo oko pedeset godina.
3 Njegova majka je obrezivala žensku djecu u Mekki, pa mu se on zbog toga obraća s podrugom. (prim. rec.)

a onda sam otišao u Taif. Potom su i oni poslali izaslanika Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, i s obzirom da mi je rečeno da on ne uznemirava izaslanike, krenuo sam sa njima. Kad sam došao Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, on me vidio i rekao: "Jesi li ti Vahši?"
"Da", rekao sam ja, a on upita:
"Ti si ubio Hamzu?"
"Desilo se ono što si čuo", odgovorih ja, a on reče: "Možeš li mi se skloniti s očiju," i ja sam izašao. Izašao sam tada, kaže on i nakon smrti Allahova Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, pojavio se Musejlime Kezzab, te ja rekoh: "Zaputit ću se prema Musejlimi ne bih li ga ubio, i tako se iskupio za smrt Hamzinu." Krenuo sam s ljudima i desilo se s njim ono što se desilo. Odjednom sam ugledao čovjeka kako stoji u otvoru nekog zida, poput smeđe deve, razbarušene kose. Pogodio sam ga kopljem među grudi tako da je izašlo između plećki, a onda je na njega skočio jedan ensarija i udario ga sabljom po tjemenu."
Abdullah b. Fadl kaže da ga je izvijestio Sulejman b. Jesar da je čuo Abdullaha b. Omera kako kaže: "Tada je jedna robinja zavikala, sa vrha kuće: 'Ah, zapovjedniče vjernika! Ubi ga crni rob.'"[4]

حَتَّى قَدِمْتُ عَلَى رَسُولِ اللهِ ﷺ فَلَمَّا رَآنِي قَالَ آنْتَ وَحْشِيٌّ قُلْتُ نَعَمْ قَالَ أَنْتَ قَتَلْتَ حَمْزَةَ قُلْتُ قَدْ كَانَ مِنَ الأَمْرِ مَا بَلَغَكَ قَالَ فَهَلْ تَسْتَطِيعُ أَنْ تُغَيِّبَ وَجْهَكَ عَنِّي قَالَ فَخَرَجْتُ فَلَمَّا قُبِضَ رَسُولُ اللهِ ﷺ فَخَرَجَ مُسَيْلِمَةُ الْكَذَّابُ قُلْتُ لَأَخْرُجَنَّ إِلَى مُسَيْلِمَةَ لَعَلِّي أَقْتُلُهُ فَأُكَافِئَ بِهِ حَمْزَةَ قَالَ فَخَرَجْتُ مَعَ النَّاسِ فَكَانَ مِنْ أَمْرِهِ مَا كَانَ قَالَ فَإِذَا رَجُلٌ قَائِمٌ فِي ثَلْمَةِ جِدَارٍ كَأَنَّهُ جَمَلٌ أَوْرَقُ ثَائِرُ الرَّأْسِ قَالَ فَرَمَيْتُهُ بِحَرْبَتِي فَأَضَعُهَا بَيْنَ ثَدْيَيْهِ حَتَّى خَرَجَتْ مِنْ بَيْنِ كَتِفَيْهِ قَالَ وَوَثَبَ إِلَيْهِ رَجُلٌ مِنَ الأَنْصَارِ فَضَرَبَهُ بِالسَّيْفِ عَلَى هَامَتِهِ قَالَ قَالَ عَبْدُاللهِ بْنُ الْفَضْلِ فَأَخْبَرَنِي سُلَيْمَانُ بْنُ يَسَارٍ أَنَّهُ سَمِعَ عَبْدَاللهِ بْنَ عُمَرَ يَقُولُ فَقَالَتْ جَارِيَةٌ عَلَى ظَهْرِ بَيْتٍ وَا أَمِيرَ الْمُؤْمِنِينَ قَتَلَهُ الْعَبْدُ الأَسْوَدُ .

RANE KOJE JE VJEROVJESNIK, SALLALLAHU ALEJHI VE SELLEM, ZADOBIO NA DAN UHUDA

باب مَا أَصَابَ النَّبِيَّ ﷺ مِنَ الْجِرَاحِ يَوْمَ أُحُدٍ

4073. PRIČAO NAM JE Ishak b. Nasr, a njemu Abdur-Rezzak prenoseći od Ma'mera, a on od Hemmama da je čuo Ebu-Hurejru, radijallahu anhu, kako kaže da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Allahova srdžba se pojačala prema narodu koji je ovo uradio sa

٤٠٧٣. حَدَّثَنَا إِسْحَاقُ بْنُ نَصْرٍ حَدَّثَنَا عَبْدُالرَّزَّاقِ عَنْ مَعْمَرٍ عَنْ هَمَّامٍ سَمِعَ أَبَا هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ اشْتَدَّ غَضَبُ اللهِ عَلَى قَوْمٍ فَعَلُوا بِنَبِيِّهِ يُشِيرُ إِلَى رَبَاعِيَتِهِ

4 Bezzar i Taberani prenose od Ebu-Hurejre, radijallahu anhu, da je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, vidjevši Hamzu izmasakrirana, rekao: "Neka ti se Allah smiluje, održavao si rodbinske veze, činio dobra djela, i da nije tugovanja za tobom tvojih bližnjih, ostavio bih te tako (izmasakrirana) pa da budeš proživljen iz više dijelova."

svojim Vjerovjesnikom," – i on pokaza na svoj zub (donji desni sjekutić) – "i Allahova srdžba se pojačala prema čovjeku kojeg ubije Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, na Allahovom putu."

اشْتَدَّ غَضَبُ اللهِ عَلَى رَجُلٍ يَقْتُلُهُ رَسُولُ اللهِ فِي سَبِيلِ اللهِ .

4074. PRIČAO MI JE Mahled b. Malik, njemu je kazivao Jahja b. Seid Emevi, a ovom Ibn-Džurejdž, prenoseći od Amra b. Dinara, on od Ikrime, a ovaj od Ibn-Abbasa, radijallahu anhuma, da je rekao: "Allahova srdžba se pojačala prema onome kojeg je ubio Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, na Allahovom putu. Allahova srdžba se pojačala prema narodu koji je okrvavio lice Allahovog Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem."

٤٠٧٤. حَدَّثَنِي مَخْلَدُ بْنُ مَالِكٍ حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ سَعِيدٍ الأُمَوِيُّ حَدَّثَنَا ابْنُ جُرَيْجٍ عَنْ عَمْرِو بْنِ دِينَارٍ عَنْ عِكْرِمَةَ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا قَالَ اشْتَدَّ غَضَبُ اللهِ عَلَى مَنْ قَتَلَهُ النَّبِيُّ ﷺ فِي سَبِيلِ اللهِ اشْتَدَّ غَضَبُ اللهِ عَلَى قَوْمٍ دَمَّوْا وَجْهَ نَبِيِّ اللهِ ﷺ .

4075. PRIČAO NAM JE Kutejbe b. Seid, a njemu Ja'kub prenoseći od Ebu-Hazima da je čuo Sehla b. Sa'da, kada je upitan o ranjavanju Allahova Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, kako kaže:

"Tako mi Allaha, ja sigurno znam ko je ispirao ranu Allahova Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, ko je polijevao vodu i čime je liječen. Fatima, radijallahu anha, kćerka Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, ga je prala a Alija je sipao vodu iz štita. Pošto je Fatima primijetila da ispiranje vodom samo povećava isticanje krvi, uzela je komad hasure i zapalila ga, te stavila na ranu i krv je prestala teći. Taj dan mu je prebijen sjekutić, ranjen je u lice i razbijena je mu kaciga na glavi."[1]

٤٠٧٥. حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ بْنُ سَعِيدٍ حَدَّثَنَا يَعْقُوبُ عَنْ أَبِي حَازِمٍ أَنَّهُ سَمِعَ سَهْلَ بْنَ سَعْدٍ وَهُوَ يُسْأَلُ عَنْ جُرْحِ رَسُولِ اللهِ ﷺ فَقَالَ أَمَا وَاللهِ إِنِّي لأَعْرِفُ مَنْ كَانَ يَغْسِلُ جُرْحَ رَسُولِ اللهِ ﷺ وَمَنْ كَانَ يَسْكُبُ الْمَاءَ وَبِمَا دُووِيَ قَالَ كَانَتْ فَاطِمَةُ عَلَيْهَا السَّلاَمُ بِنْتُ رَسُولِ اللهِ ﷺ تَغْسِلُهُ وَعَلِيُّ بْنُ أَبِي طَالِبٍ يَسْكُبُ الْمَاءَ بِالْمِجَنِّ فَلَمَّا رَأَتْ فَاطِمَةُ أَنَّ الْمَاءَ لاَ يَزِيدُ الدَّمَ إِلاَّ كَثْرَةً أَخَذَتْ قِطْعَةً مِنْ حَصِيرٍ فَأَحْرَقَتْهَا وَأَلْصَقَتْهَا فَاسْتَمْسَكَ الدَّمُ وَكُسِرَتْ رَبَاعِيَتُهُ يَوْمَئِذٍ وَجُرِحَ وَجْهُهُ وَكُسِرَتِ الْبَيْضَةُ عَلَى رَأْسِهِ .

---

1 Prenosi Taberani od Ebu-Hazima, o uzroku dolaska Fatime, radijallahu anha, na Uhud, pa kaže: "Na dan Uhuda, nakon odlaska mušrika, žene su se zaputile prema ashabima da im pomognu. Među njima je bila i Fatima, i kad je ugledala Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, zagrlila ga je i počela mu prati rane vodom. Pošto je vidjela da se krvarenje pojačava, uzela je komad hasure, spalila ga i napravila od toga oblogu, te je krvarenje prestalo."

4076. PRIČAO MI JE Amr b. Ali, njemu je kazivao Ebu-Asim, a ovom Ibn-Džurejdž, prenoseći od Amra b. Dinara, ovaj od Ikrime, da je Ibn-Abbas rekao: "Allahova srdžba se pojačala prema onome koga je ubio Vjerovjesnik i Allahova srdžba se pojačala prema onom koji je okrvavio lice Allahova Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem."[2]

٤٠٧٦. حَدَّثَنِي عَمْرُو بْنُ عَلِيٍّ حَدَّثَنَا أَبُو عَاصِمٍ حَدَّثَنَا ابْنُ جُرَيْجٍ عَنْ عَمْرِو بْنِ دِينَارٍ عَنْ عِكْرِمَةَ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ قَالَ اشْتَدَّ غَضَبُ اللهِ عَلَى مَنْ قَتَلَهُ نَبِيٌّ وَاشْتَدَّ غَضَبُ اللهِ عَلَى مَنْ دَمَّى وَجْهَ رَسُولِ اللهِ ﷺ .

"ONI KOJI SU SE ALLAHU I POSLANIKU ODAZVALI"

باب (الَّذِينَ اسْتَجَابُوا لِلهِ وَالرَّسُولِ)

4077. PRIČAO NAM JE Muhammed, a njemu Ebu-Mu'avije, prenoseći od Hišama, on od svoga oca, a ovaj od Aiše, radijallahu anha, da je u pogledu ajeta: "One koji su se Allahu i Poslaniku nakon zadobijenih rana odazvali, one između njih, koji su dobro činili i bogobojazni bili čeka velika nagrada",[3] rekla Urvetu:
"Sestriću, među njima su bili tvoj otac Zubejr i djed Ebu-Bekr. Kada je Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, na dan Uhuda zadesilo ono što ga je zadesilo i mušrici otišli od njega, on se pobojao da će se on vratiti, pa je rekao: 'Ko će krenuti za njima?' Odazvalo se sedamdeset muslimana, među kojima su bili Ebu-Bekr i Zubejr."[4]

٤٠٧٧. حَدَّثَنَا مُحَمَّدٌ حَدَّثَنَا أَبُو مُعَاوِيَةَ عَنْ هِشَامٍ عَنْ أَبِيهِ عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهَا (الَّذِينَ اسْتَجَابُوا لِلَّهِ وَالرَّسُولِ مِنْ بَعْدِ مَا أَصَابَهُمُ الْقَرْحُ لِلَّذِينَ أَحْسَنُوا مِنْهُمْ وَاتَّقَوْا أَجْرٌ عَظِيمٌ) قَالَتْ لِعُرْوَةَ يَا ابْنَ أُخْتِي كَانَ أَبَوَاكَ مِنْهُمُ الزُّبَيْرُ وَأَبُو بَكْرٍ لَمَّا أَصَابَ رَسُولَ اللهِ ﷺ مَا أَصَابَ يَوْمَ أُحُدٍ وَانْصَرَفَ عَنْهُ الْمُشْرِكُونَ خَافَ أَنْ يَرْجِعُوا قَالَ مَنْ يَذْهَبُ فِي إِثْرِهِمْ فَانْتَدَبَ مِنْهُمْ سَبْعُونَ رَجُلاً قَالَ كَانَ فِيهِمْ أَبُو بَكْرٍ وَالزُّبَيْرُ .

---

2 Ibn-Aiz prenosi da je onaj što je ranio Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, u lice rekao: "Eto ti, a ja sam Ibn-Kamie", našto je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Allah te ponizio." I kad se on vratio kući otišao je da čuva brave, te se popeo na vrh brda. Tu ga je napao jedan jarac i rogom ga odgurnuo sa jedne litice, te se on strovaljao s brda i raskomadao.

3 Ali Imran, 172.

4 Taberi prenosi od Ibn-Abbasa da su među ovih sedamdeset ashaba bili: Ebu-Bekr, Omer, Osman, Alija, Ammar b. Jasir, Talha, Sa'd b. Ebi-Vekas, Abdurrahman b. Avf, Ebu-Ubejde, Huzejfe i Ibn-Mes'ud.

KOJI MUSLIMANI SU UBIJENI NA DAN UHUDA

بَاب مَنْ قُتِلَ مِنَ الْمُسْلِمِينَ يَوْمَ أُحُدٍ

Među njima su: Hamza b. Abdul-Muttalib, Jeman, Enes b. Nadr i Mus‘ab b. Umejr.[1]

مِنْهُمْ حَمْزَةُ بْنُ عَبْدِالْمُطَّلِبِ وَالْيَمَانُ وَأَنَسُ بْنُ النَّضْرِ وَمُصْعَبُ بْنُ عُمَيْرٍ .

4078. PRIČAO MI JE Amr b. Ali, a njemu Mu‘az b. Hišam, rekavši da mu je pričao njegov otac koji je prenio od Katade da je rekao:
"Ne poznajem ni jedno arapsko plemena koje će na Sudnjem danu imati više uglednih šehida od ensarija."[2]
Katade kaže da mu je kazivao Enes b. Malik da ih je ubijeno na dan Uhuda sedamdeset, na dan događaja kod bunara Me‘une sedamdeset i na dan Jemame sedamdeset. Događaj kod "Bunara Me‘une" dogodio se u doba Allahova Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, a dan Jemame u doba Ebu-Bekra. Bila je to bitka protiv lašca Musejlime.

٤٠٧٨ . حَدَّثَنِي عَمْرُو بْنُ عَلِيٍّ حَدَّثَنَا مُعَاذُ بْنُ هِشَامٍ قَالَ حَدَّثَنِي أَبِي عَنْ قَتَادَةَ قَالَ مَا نَعْلَمُ حَيًّا مِنْ أَحْيَاءِ الْعَرَبِ أَكْثَرَ شَهِيدًا أَعَزَّ يَوْمَ الْقِيَامَةِ مِنَ الأَنْصَارِ قَالَ قَتَادَةُ وَحَدَّثَنَا أَنَسُ بْنُ مَالِكٍ أَنَّهُ قُتِلَ مِنْهُمْ يَوْمَ أُحُدٍ سَبْعُونَ وَيَوْمَ بِئْرِ مَعُونَةَ سَبْعُونَ وَيَوْمَ الْيَمَامَةِ سَبْعُونَ قَالَ وَكَانَ بِئْرُ مَعُونَةَ عَلَى عَهْدِ رَسُولِ اللهِ ﷺ وَيَوْمُ الْيَمَامَةِ عَلَى عَهْدِ أَبِي بَكْرٍ يَوْمَ مُسَيْلِمَةَ الْكَذَّابِ .

4079. PRIČAO NAM JE Kutejbe b. Seid, a njemu Lejs prenoseći od Ibn-Šihaba, on od Abdur-Rahmana b. Ka‘ba b. Malika da ga je izvijestio Džabir b. Abdullah, radijallahu anhuma, da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, stavljao po dva čovjeka, od ubijenih na Uhudu, u jedan ogrtač, a onda bi upitao:
"Koji od njih dvojice zna više iz Kur’ana napamet" i kada bi mu bilo pokazano na nekog on bi ga stavio naprijed u mezaru, i rekao: "Ja ću na Sudnjem danu biti svjedok ovima." Naredio je da se ukopaju krvavi i nije im klanjao dženazu niti su kupani.

٤٠٧٩ . حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ بْنُ سَعِيدٍ حَدَّثَنَا اللَّيْثُ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ عَنْ عَبْدِالرَّحْمَنِ بْنِ كَعْبِ بْنِ مَالِكٍ أَنَّ جَابِرَ بْنَ عَبْدِاللهِ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا أَخْبَرَهُ أَنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ كَانَ يَجْمَعُ بَيْنَ الرَّجُلَيْنِ مِنْ قَتْلَى أُحُدٍ فِي ثَوْبٍ وَاحِدٍ ثُمَّ يَقُولُ أَيُّهُمْ أَكْثَرُ أَخْذًا لِلْقُرْآنِ فَإِذَا أُشِيرَ لَهُ إِلَى أَحَدٍ قَدَّمَهُ فِي اللَّحْدِ وَقَالَ أَنَا شَهِيدٌ عَلَى هَؤُلَاءِ يَوْمَ الْقِيَامَةِ وَأَمَرَ بِدَفْنِهِمْ بِدِمَائِهِمْ وَلَمْ يُصَلِّ عَلَيْهِمْ وَلَمْ يُغَسَّلُوا .

1 Osim navedenih šehida Uhuda, među poznatije spadaju i Džabirov otac Abdullah b. Amr, zapovjednik strelaca Abdullah b. Džubejr, Sa‘d b. Rebi‘, Malik b. Sinan, Evs b. Sabit, Hanzale b. Ebi-Amir, Haridže b. Zejd i Amr b. Džemuh.

2 Konstrukcija: *Eksere šehiden e‘azze* mogla bi značiti i to da niko neće imati više šehida, niti će biti ugledniji od ensarija na Sudnjem danu. (prim. rec.)

٤٠٨٠. وَقَالَ أَبُو الْوَلِيدِ عَنْ شُعْبَةَ عَنِ ابْنِ الْمُنْكَدِرِ قَالَ سَمِعْتُ جَابِرَ بْنَ عَبْدِاللهِ قَالَ لَمَّا قُتِلَ أَبِي جَعَلْتُ أَبْكِي وَأَكْشِفُ الثَّوْبَ عَنْ وَجْهِهِ فَجَعَلَ أَصْحَابُ النَّبِيِّ ﷺ يَنْهَوْنِي وَالنَّبِيُّ ﷺ لَمْ يَنْهَ وَقَالَ النَّبِيُّ ﷺ لاَ تَبْكِيهِ أَوْ مَا تَبْكِيهِ مَا زَالَتِ الْمَلاَئِكَةُ تُظِلُّهُ بِأَجْنِحَتِهَا حَتَّى رُفِعَ.

4080. Rekao je Ebul-Velid, prenoseći od Šu‘bea, a on od Ibnul-Munkedira koji je izjavio da je čuo Džabira b. Abdullaha kako kaže:
“Kad je ubijen moj otac, počeo sam plakati i skidati prekrivač sa njegova lica, pa su mi Vjerovjesnikovi ashabi to zabranjivali, ali mi Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, nije zabranjivao. Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, je rekao (Džabirovoj tetki): “Nemoj ga oplakivati”, ili je rekao: “Što ga oplakuješ. Meleki će mu praviti hlad svojim krilima sve dok ne bude ponesen.”

٤٠٨١. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ الْعَلاَءِ حَدَّثَنَا أَبُو أُسَامَةَ عَنْ بُرَيْدِ بْنِ عَبْدِاللهِ بْنِ أَبِي بُرْدَةَ عَنْ جَدِّهِ أَبِي بُرْدَةَ عَنْ أَبِي مُوسَى رَضِيَ اللهُ عَنْهُ أُرَى عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ رَأَيْتُ فِي رُؤْيَايَ أَنِّي هَزَزْتُ سَيْفًا فَانْقَطَعَ صَدْرُهُ فَإِذَا هُوَ مَا أُصِيبَ مِنَ الْمُؤْمِنِينَ يَوْمَ أُحُدٍ ثُمَّ هَزَزْتُهُ أُخْرَى فَعَادَ أَحْسَنَ مَا كَانَ فَإِذَا هُوَ مَا جَاءَ بِهِ اللهُ مِنَ الْفَتْحِ وَاجْتِمَاعِ الْمُؤْمِنِينَ وَرَأَيْتُ فِيهَا بَقَرًا وَاللهُ خَيْرٌ فَإِذَا هُمُ الْمُؤْمِنُونَ يَوْمَ أُحُدٍ.

4081. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Ala’, a njemu Ebu-Usame prenoseći od Burejda b. Abdullaha b. Ebi-Burde, on od svoga djeda Ebi-Burde, a ovaj od Ebu-Musa’a, radijallahu anhu, mislim (Buhari ili njegov učitelj Muhammed b. Ala’) da je on prenio od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, da je rekao:
“Vidio sam u snu da sam zamahnuo sabljom, te se slomio njen prednji dio. To je ono što se desilo vjernicima na dan Uhuda. Potom sam zamahnuo s njom po drugi put i ona je postala bolja nego što je bila. To je ono što nam je Allah dao od oslobođenja (Mekke) i ujedinenja vjernika. U tom snu sam vidio i krave, a ono što Allah učini najbolje je. To se odnosilo na vjernike na dan Uhuda.”

٤٠٨٢. حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ يُونُسَ حَدَّثَنَا زُهَيْرٌ حَدَّثَنَا الأَعْمَشُ عَنْ شَقِيقٍ عَنْ خَبَّابٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ هَاجَرْنَا مَعَ النَّبِيِّ ﷺ وَنَحْنُ نَبْتَغِي وَجْهَ اللهِ فَوَجَبَ أَجْرُنَا عَلَى اللهِ فَمِنَّا مَنْ مَضَى أَوْ ذَهَبَ لَمْ يَأْكُلْ مِنْ أَجْرِهِ شَيْئًا كَانَ مِنْهُمْ مُصْعَبُ بْنُ عُمَيْرٍ قُتِلَ يَوْمَ أُحُدٍ فَلَمْ يَتْرُكْ إِلاَّ نَمِرَةً كُنَّا إِذَا غَطَّيْنَا بِهَا رَأْسَهُ خَرَجَتْ رِجْلاَهُ وَإِذَا غُطِّيَ بِهَا رِجْلاَهُ خَرَجَ رَأْسُهُ فَقَالَ لَنَا النَّبِيُّ ﷺ

4082. PRIČAO NAM JE Ahmed b. Junus, njemu je kazivao Zuhejr, a ovom A‘meš prenoseći od Šekika, a on od Habbaba, radijallahu anhu, da je rekao:
– Učinili smo hidžru zajedno sa Vjerovjesnikom, sallallahu alejhi ve sellem, iz želje za licem Allahovim. Allah nam je obećao nagradu. Neki od nas su prošli ili otišli, a da nisu jeli ništa od svoje nagrade. Jedan od njih je Mus‘ab b. Umejr koji je ubijen na dan Uhuda, a nije ostavio ništa osim jednog ogrtača, kojim, ako mu pokrijemo glavu, ukažu se noge, a ako mu se pokriju noge, ukaže se glava, pa nam je Vjerovjesnik sallallahu alejhi ve

sellem, rekao: "Pokrijte mu glavu (tim ogrtačem) a na noge mu stavite rogozine", ili je rekao: "Bacite mu na noge rogozine." Nekima od nas su dozreli njegovi plodovi i on ih ubire.

غَطُّوا بِهَا رَأْسَهُ وَاجْعَلُوا عَلَى رِجْلَيْهِ الإِذْخِرَ أَوْ قَالَ أَلْقُوا عَلَى رِجْلَيْهِ مِنَ الإِذْخِرِ وَمِنَّا مَنْ أَيْنَعَتْ لَهُ ثَمَرَتُهُ فَهُوَ يَهْدِبُهَا .

UHUD VOLI NAS I MI VOLIMO NJEGA

باب أُحُدٌ يُحِبُّنَا وَنُحِبُّهُ

To je prenio Abbas b. Sehl od Ebu-Humejda, a on od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem.[1]

قَالَهُ عَبَّاسُ بْنُ سَهْلٍ عَنْ أَبِي حُمَيْدٍ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ .

4083. PRIČAO MI JE Nasr b. Ali, rekavši da mu je saopćio njegov otac prenoseći od Kurreta b. Halida, a on od Katade koji je čuo od Enesa, radijallahu anhu, da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
"Ovo je brdo koje nas voli i kojeg mi volimo."

٤٠٨٣ . حَدَّثَنِي نَصْرُ بْنُ عَلِيٍّ قَالَ أَخْبَرَنِي أَبِي عَنْ قُرَّةَ بْنِ خَالِدٍ عَنْ قَتَادَةَ سَمِعْتُ أَنَسًا رَضِيَ اللهُ عَنْهُ أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ قَالَ هَذَا جَبَلٌ يُحِبُّنَا وَنُحِبُّهُ .

4084. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Jusuf, njemu je saopćio Malik prenoseći od Amra, oslobođenog Muttalibovog roba, a on od Enesa b. Malika, radijallahu anhu, da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, kada mu se ukazao Uhud, rekao: "Ovo je brdo koje voli nas i koje mi volimo. Moj Gospodaru, Ibrahim je Mekku učinio svetom, a ja proglašavam svetim ono što je između dva (medinska) kamenjara."

٤٠٨٤ . حَدَّثَنَا عَبْدُ اللهِ بْنُ يُوسُفَ أَخْبَرَنَا مَالِكٌ عَنْ عَمْرٍو مَوْلَى الْمُطَّلِبِ عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ أَنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ طَلَعَ لَهُ أُحُدٌ فَقَالَ هَذَا جَبَلٌ يُحِبُّنَا وَنُحِبُّهُ اللَّهُمَّ إِنَّ إِبْرَاهِيمَ حَرَّمَ مَكَّةَ وَإِنِّي حَرَّمْتُ مَا بَيْنَ لاَبَتَيْهَا .

---

1 Ovaj hadis s potpunim senedom zabilježio je Bezzar. U toj predaji ovog hadisa kaže se da je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, vraćajući se iz Tebuka, kad se približio Medini, rekao: "Ovo je Taba", a kad je ugledao Uhud, rekao: "Ovo je brdo koje nas voli i koje mi volimo." Inače, riječ "uhud" dolazi od riječi "ehad" što znači "jedan". Nazvan je tako zbog spoja nekoliko brda u jedinstvenu planinu.

4085. Kazivao mi je Amr b. Halid, a njemu Lejs prenoseći od Jezida b. Ebi-Habiba, on od Ebul-Hajra, a ovaj od Ukbea da je Vjerovjesnik sallallahu alejhi ve sellem, jedan dan izašao i klanjao dženazu poginulima na Uhudu, a zatim otišao na minber i rekao: "Ja sam vaša prethodnica i vaš svjedok. Ja sada gledam u svoj zdenac (havd). Meni su dati ključevi zemaljskih riznica, ili zemaljski ključevi. Tako mi Allaha, ja se ne bojim da ćete, nakon mene, činiti širk (idolopoklonstvo), nego se bojim da ćete se natjecati u sticanju dunjalučkih dobara."

٤٠٨٥. حَدَّثَنِي عَمْرُو بْنُ خَالِدٍ حَدَّثَنَا اللَّيْثُ عَنْ يَزِيدَ بْنِ أَبِي حَبِيبٍ عَنْ أَبِي الْخَيْرِ عَنْ عُقْبَةَ أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ خَرَجَ يَوْمًا فَصَلَّى عَلَى أَهْلِ أُحُدٍ صَلَاتَهُ عَلَى الْمَيِّتِ ثُمَّ انْصَرَفَ إِلَى الْمِنْبَرِ فَقَالَ إِنِّي فَرَطٌ لَكُمْ وَأَنَا شَهِيدٌ عَلَيْكُمْ وَإِنِّي لَأَنْظُرُ إِلَى حَوْضِي الْآنَ وَإِنِّي أُعْطِيتُ مَفَاتِيحَ خَزَائِنِ الْأَرْضِ أَوْ مَفَاتِيحَ الْأَرْضِ وَإِنِّي وَاللَّهِ مَا أَخَافُ عَلَيْكُمْ أَنْ تُشْرِكُوا بَعْدِي وَلَكِنِّي أَخَافُ عَلَيْكُمْ أَنْ تَنَافَسُوا فِيهَا .

BITKA NA REDŽI'U, POHOD NA RI'L I ZEKVAN, BITKA KOD BUNARA ME'UNE, I SLUČAJ ADALA I KÂRE, TE ASIMA B. SABITA, HUBEJBA I NJEGOVIH DRUGOVA

باب غَزْوَةِ الرَّجِيعِ ورِعْلٍ وذَكْوَانَ وَبِئْرِ مَعُونَةَ وَحَدِيثِ عَضَلٍ وَالْقَارَةِ وَعَاصِمِ بْنِ ثَابِتٍ وَخُبَيْبٍ وَأَصْحَابِهِ

Ibn-Ishak kaže da mu je kazivao Asim b. Umer da je Bitka na Redži'u bila nakon Uhuda.[2]

قَالَ ابْنُ إِسْحَاقَ حَدَّثَنَا عَاصِمُ بْنُ عُمَرَ أَنَّهَا بَعْدَ أُحُدٍ .

4086. PRIČAO MI JE Ibrahim b. Musa, njemu je saopćio Hišam b. Jusuf prenoseći od Ma'mera, on od Zuhrija, ovaj od Amra b. Ebu-Sufjana Sekafija, a on od Ebu-Hurejre, radijallahu anhu, da je rekao:

– Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, je poslao jednu četu u izviđanje i odredio im zapovjednika Asima b. Sabita, koji je bio djed Asima b. Omera, b. Hattaba. Oni su krenuli, i kad su bili između Usfana i Mekke, o njima obavijestiše jedan ogranak plemena Huzejl, po imenu Benu Lihjan, koji za njima poslaše oko stotinu strijelaca. Strijelci su pratili njihove tragove sve dok nisu stigli na mjesto na kojem su izvidnici bili odsjeli. Tu su našli košpice datula koje su oni ponijeli iz Medine, pa su rekli: "Ovo su jesribske datule."

٤٠٨٦. حَدَّثَنِي إِبْرَاهِيمُ بْنُ مُوسَى أَخْبَرَنَا هِشَامُ بْنُ يُوسُفَ عَنْ مَعْمَرٍ عَنِ الزُّهْرِيِّ عَنْ عَمْرِو بْنِ أَبِي سُفْيَانَ الثَّقَفِيِّ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ بَعَثَ النَّبِيُّ ﷺ سَرِيَّةً عَيْنًا وَأَمَّرَ عَلَيْهِمْ عَاصِمَ بْنَ ثَابِتٍ وَهُوَ جَدُّ عَاصِمِ بْنِ عُمَرَ بْنِ الْخَطَّابِ فَانْطَلَقُوا حَتَّى إِذَا كَانَ بَيْنَ عُسْفَانَ وَمَكَّةَ ذُكِرُوا لِحَيٍّ مِنْ هُذَيْلٍ يُقَالُ لَهُمْ بَنُو لَحْيَانَ فَتَبِعُوهُمْ بِقَرِيبٍ مِنْ مِائَةِ رَامٍ فَاقْتَصُّوا آثَارَهُمْ حَتَّى أَتَوْا مَنْزِلًا نَزَلُوهُ فَوَجَدُوا فِيهِ نَوَى تَمْرٍ تَزَوَّدُوهُ مِنَ الْمَدِينَةِ فَقَالُوا هَذَا تَمْرُ يَثْرِبَ فَتَبِعُوا آثَارَهُمْ

2 Bitka na Redži'u je ustvari bila izvidnica Asimova i Hubejba sa deseterieom ljudi na zahtjev predstavnika Adala i Kara, a dogodila se krajem treće godine po Hidžri. Bitka kod Bunara Me'une desila se početkom četvrte godine po hidžri. To je slučaj onih sedamdeset karija sa Ri'lom i Zekvanom. Vakidi kaže da je vijest o Bunaru Me'une došla Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, iste noći kada i vijest o učesnicima na Redži'u.

Produžili su da slijede njihove tragove dok ih nisu stigli. Na kraju su se Asim i njegovi drugovi popeli na jednu uzvišicu, a ovi su ih opkolili i rekli im: "Dajemo vam obećanje i obavezu, ako siđete do nas (i predate se) nećemo ubiti nikoga od vas." Asim je tada rekao: "Što se mene tiče, ja se neću predati u zaštitu nevjernika. Moj Gospodaru, obavijesti o nama svoga Vjerovjesnika!" Potom su ih ovi napali strijelama dok nisu ubili Asima i još šestericu, a ostali su Hubejb, Zejd i još jedan čovjek. Ovi su im ponudili obavezu i obećanje (da ih neće ubiti), pa su se ova trojica predala. Kad su ih uhvatili, odriješili su tetive svojih lukova i povezali ih s njima. Tada je onaj treći čovjek što je bio s njima dvojicom, rekao: "Ovo je početak prevare", i odbio da im se pridruži. Oni su ga vukli i prisiljavali da im se pridruži i kad on to nije učinio, ubili su ga. Hubejba i Zejda su odveli i prodali u Mekki. Hubejba su kupili sinovi Harisa b. Amira b. Nevfela, a Hubejb je na dan Bedra ubio Harisa. On je ostao kod njih kao zarobljenik sve dok nisu odlučili da ga ubiju. (Prije toga) on je zatražio britvu od jedne Harisove kćerke da odstrani dlake sa stidnih mjesta i ona mu ju je posudila. Kasnije je ona pričala: "Malo sam zanemarila svoje dijete, i ono se popelo prema njemu i prišlo mu, pa ga je on stavio u krilo. Kad sam to vidjela, žestoko sam se uplašila, i on je to primijetio na meni, a u ruci mu je bila britva, pa je rekao: "Zar se bojiš da bih ja njega ubio. Ja to, ako Bog da, neću uraditi." Ona je također govorila: "Nikada nisam vidjela zarobljenika boljeg od Hubejba. Vidjela sam ga kako jede grozd grožđa kad u Mekki nije bilo nikakvog ploda, a on je bio okovan u željezo. To nije bilo ništa drugo osim opskrba Allahova." Potom su ga izveli iz Harema da ga ubiju, ali je on rekao: "Dopustite mi da klanjam dva rekata." Nakon klanjanja okrenuo im se i rekao: "Kad vi ne biste pomislili da me je strah smrti, produžio bih namaz."

حَتَّى لَحِقُوهُمْ فَلَمَّا انْتَهَى عَاصِمٌ وَأَصْحَابُهُ لَجَئُوا إِلَى
فَدْفَدٍ وَجَاءَ الْقَوْمُ فَأَحَاطُوا بِهِمْ فَقَالُوا لَكُمُ الْعَهْدُ
وَالْمِيثَاقُ إِنْ نَزَلْتُمْ إِلَيْنَا أَنْ لاَ نَقْتُلَ مِنْكُمْ رَجُلاً فَقَالَ
عَاصِمٌ أَمَّا أَنَا فَلاَ أَنْزِلُ فِي ذِمَّةِ كَافِرٍ اللَّهُمَّ أَخْبِرْ عَنَّا
نَبِيَّكَ فَقَاتَلُوهُمْ حَتَّى قَتَلُوا عَاصِمًا فِي سَبْعَةِ نَفَرٍ
بِالنَّبْلِ وَبَقِيَ خُبَيْبٌ وَزَيْدٌ وَرَجُلٌ آخَرُ فَأَعْطَوْهُمُ
الْعَهْدَ وَالْمِيثَاقَ فَلَمَّا أَعْطَوْهُمُ الْعَهْدَ وَالْمِيثَاقَ نَزَلُوا
إِلَيْهِمْ فَلَمَّا اسْتَمْكَنُوا مِنْهُمْ حَلُّوا أَوْتَارَ قِسِيِّهِمْ
فَرَبَطُوهُمْ بِهَا فَقَالَ الرَّجُلُ الثَّالِثُ الَّذِي مَعَهُمَا هَذَا
أَوَّلُ الْغَدْرِ فَأَبَى أَنْ يَصْحَبَهُمْ فَجَرَّرُوهُ وَعَالَجُوهُ
عَلَى أَنْ يَصْحَبَهُمْ فَلَمْ يَفْعَلْ فَقَتَلُوهُ وَانْطَلَقُوا
بِخُبَيْبٍ وَزَيْدٍ حَتَّى بَاعُوهُمَا بِمَكَّةَ فَاشْتَرَى خُبَيْبًا
بَنُو الْحَارِثِ بْنِ عَامِرِ بْنِ نَوْفَلٍ وَكَانَ خُبَيْبٌ هُوَ
قَتَلَ الْحَارِثَ يَوْمَ بَدْرٍ فَمَكَثَ عِنْدَهُمْ أَسِيرًا حَتَّى
إِذَا أَجْمَعُوا قَتْلَهُ اسْتَعَارَ مُوسَى مِنْ بَعْضِ بَنَاتِ
الْحَارِثِ لِيَسْتَحِدَّ بِهَا فَأَعَارَتْهُ قَالَتْ فَغَفَلْتُ عَنْ
صَبِيٍّ لِي فَدَرَجَ إِلَيْهِ حَتَّى أَتَاهُ فَوَضَعَهُ عَلَى فَخِذِهِ
فَلَمَّا رَأَيْتُهُ فَزِعْتُ فَزْعَةً عَرَفَ ذَاكَ مِنِّي وَفِي يَدِهِ
الْمُوسَى فَقَالَ أَتَخْشَيْنَ أَنْ أَقْتُلَهُ مَا كُنْتُ لأَفْعَلَ ذَاكِ
إِنْ شَاءَ اللهُ وَكَانَتْ تَقُولُ مَا رَأَيْتُ أَسِيرًا قَطُّ خَيْرًا
مِنْ خُبَيْبٍ لَقَدْ رَأَيْتُهُ يَأْكُلُ مِنْ قِطْفِ عِنَبٍ وَمَا
بِمَكَّةَ يَوْمَئِذٍ ثَمَرَةٌ وَإِنَّهُ لَمُوثَقٌ فِي الْحَدِيدِ وَمَا كَانَ
إِلاَّ رِزْقٌ رَزَقَهُ اللهُ فَخَرَجُوا بِهِ مِنَ الْحَرَمِ لِيَقْتُلُوهُ
فَقَالَ دَعُونِي أُصَلِّي رَكْعَتَيْنِ ثُمَّ انْصَرَفَ إِلَيْهِمْ
فَقَالَ لَوْلاَ أَنْ تَرَوْا أَنَّ مَا بِي جَزَعٌ مِنَ الْمَوْتِ لَزِدْتُ

On je prvi koji je klanjao dva rekata što je postalo sunnetom prilikom egzekucije.[1] Onda je rekao: "Moj Gospodaru, saberi ih sve po broju", a zatim citirao stih:
"Ne obraćam pažnju kad ginem kao musliman, s koje će strane doći moja smrt, koja je u ime Allaha. A to je u ime Boga, a On ako htjedne blagoslovit će rastrgane dijelove tijela."
Potom mu je prišao Ukbe b. Haris i ubio ga. Kasnije su Kurejšije poslale izaslanike da donesu nešto od Asimovog tijela, kako bi ga identifikovali. Asim je na dan Bedra ubio jednog njihovog velikana. Međutim, Allah je njemu poslao roj osa[2] poput oblaka i one su ga zaštitile od njihovih izaslanika, tako da nisu mogli ništa od njega (odsjeći).

فَكَانَ أَوَّلَ مَنْ سَنَّ الرَّكْعَتَيْنِ عِنْدَ الْقَتْلِ هُوَ ثُمَّ قَالَ اللَّهُمَّ أَحْصِهِمْ عَدَدًا ثُمَّ قَالَ مَا أُبَالِي حِينَ أُقْتَلُ مُسْلِمًا عَلَى أَيِّ شِقٍّ كَانَ لِلَّهِ مَصْرَعِي وَذَلِكَ فِي ذَاتِ الْإِلَهِ وَإِنْ يَشَأْ يُبَارِكْ عَلَى أَوْصَالِ شِلْوٍ مُمَزَّعِ ثُمَّ قَامَ إِلَيْهِ عُقْبَةُ بْنُ الْحَارِثِ فَقَتَلَهُ وَبَعَثَتْ قُرَيْشٌ إِلَى عَاصِمٍ لِيُؤْتَوْا بِشَيْءٍ مِنْ جَسَدِهِ يَعْرِفُونَهُ وَكَانَ عَاصِمٌ قَتَلَ عَظِيمًا مِنْ عُظَمَائِهِمْ يَوْمَ بَدْرٍ فَبَعَثَ اللهُ عَلَيْهِ مِثْلَ الظُّلَّةِ مِنَ الدَّبْرِ فَحَمَتْهُ مِنْ رُسُلِهِمْ فَلَمْ يَقْدِرُوا مِنْهُ عَلَى شَيْءٍ.

4087. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Muhammed, a njemu Sufjan prenoseći od Amra, koji je čuo Džabira kako kaže:
"Onaj koji je ubio Hubejba zvao se Ebu-Sirvea."[3]

٤٠٨٧. حَدَّثَنَا عَبْدُاللهِ بْنُ مُحَمَّدٍ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ عَنْ عَمْرٍو سَمِعَ جَابِرًا يَقُولُ الَّذِي قَتَلَ خُبَيْبًا هُوَ أَبُو سِرْوَعَةَ.

4088. PRIČAO NAM JE Ebu-Ma'mer, njemu je kazivao Abdul-Varis, a ovom Abdul-Aziz, prenoseći od Enesa, radijallahu anhu, da je rekao:
– Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, je poslao sedamdeset ljudi poznatih kao učači Kur'ana, po posebnom zadatku, pa su im se suprotstavila dva ogranka plemena Beni Sulejm: Ri'l i Zekvan, kod jednog bunara koji se zvao Bunar Meune. Izaslanici su rekli: "Tako nam Allaha, mi nismo na vas krenuli. Mi smo samo u prolazu, po zadatku Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem."

٤٠٨٨. حَدَّثَنَا أَبُو مَعْمَرٍ حَدَّثَنَا عَبْدُالْوَارِثِ حَدَّثَنَا عَبْدُالْعَزِيزِ عَنْ أَنَسٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ بَعَثَ النَّبِيُّ ﷺ سَبْعِينَ رَجُلًا لِحَاجَةٍ يُقَالُ لَهُمُ الْقُرَّاءُ فَعَرَضَ لَهُمْ حَيَّانِ مِنْ بَنِي سُلَيْمٍ رِعْلٌ وَذَكْوَانُ عِنْدَ بِئْرٍ يُقَالُ لَهَا بِئْرُ مَعُونَةَ فَقَالَ الْقَوْمُ وَاللهِ مَا إِيَّاكُمْ أَرَدْنَا إِنَّمَا نَحْنُ مُجْتَازُونَ فِي حَاجَةٍ لِلنَّبِيِّ ﷺ فَقَتَلُوهُمْ فَدَعَا النَّبِيُّ ﷺ عَلَيْهِمْ شَهْرًا

1 Jer je to odobrio Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem. (prim. rec.)

2 Ili pčela, ili skakavaca. (prim. rec.)

3 Seid b. Mensur kaže da se Ebu-Sirvea zvao Ukbe b. Haris.
Ibn-Ishak prenosi od Ukbea b. Harisa da je rekao: "Nisam ja ubio Hubejba jer sam bio suviše malehan da bih to učinio, već je Ebu-Mejsere Abderi stavio koplje u moju ruku, a zatim uzeo moju ruku i koplje, te ga udario njime i ubio ga."
Ebul-Esved prenosi od Urvea da je rekao: "Kad su na njega svezanog stavili oružje, upitali su ga: 'Da li bi volio da je Muhammed umjesto tebe?' On je odgovorio: 'Ne, tako mi velikog Allaha! Ne bih želio da me on iskupljuje, pa makar to bilo ubodom trna u njegovu nogu.'"

Međutim, ovi su ih pobili. Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, je mjesec dana učio dovu protiv njih na sabah-namazu. To je bilo prvo učenje *Kunut-dove*, jer prije toga je nismo učili."
Abdul-Aziz je izjavio da je neki čovjek pitao Enesa o *Kunutu* da li je bio nakon rukua ili nakon završetka učenja Kur'ana,[1] pa je rekao: "Ne, nego je bio nakon učenja Kur'ana."

في صلاة الغداة وذلك بدء القنوت وما كنا نقنت
قال عبد العزيز وسأل رجل أنسا عن القنوت
أبعد الركوع أو عند فراغ من القراءة قال لا بل
عند فراغ من القراءة .

4089. PRIČAO NAM JE Muslim, njemu je kazivao Hišam, a ovom Katade prenoseći od Enesa da je rekao:
"Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, je mjesec dana nakon ruku'a učio *Kunut* proklinjući neke arapske ogranke."[2]

٤٠٨٩. حدثنا مسلم حدثنا هشام حدثنا قتادة
عن أنس قال قنت رسول الله ﷺ شهرا بعد
الركوع يدعو على أحياء من العرب .

4090. PRIČAO MI JE Abdul-A'la b. Hammad, njemu je kazivao Jezid b. Zurej', a ovom Seid prenoseći od Katade, a ovaj od Enesa b. Malika, radijallahu anhu, da su Ri'l, Zekvan, Usajja i Beni Lahjan zatražili pomoć od Allahova Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, protiv neprijatelja, pa im je on poslao sedamdeset ensarija koje smo zvali "učači" (karije) u njihovo doba. Danju su prikupljali drva, a noću su obavljali namaz. Kad su stigli do Bunara Me'une, ovi su ih poubijali, iznevjerivši (obećanje) što su dali. To je doprlo do Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, pa je on mjesec dana u Kunut-dovi na sabah namazu proklinjao arapska plemena Ri'l, Zekvan, Usajje i Beni Lahjan. U pogledu njih smo, kaže Enes, učili Kur'an, ali je to kasnije derogirano, a glasilo je: "Obavijestite naš narod o nama da smo mi otišli našem Gospodaru. On je zadovoljan sa nama a i učinio nas je zadovoljnim." Katade prenosi od Enesa b. Malika koji mu je kazivao da je Allahov

٤٠٩٠. حدثني عبد الأعلى بن حماد حدثنا
يزيد بن زريع حدثنا سعيد عن قتادة عن
أنس بن مالك رضي الله عنه أن رعلا وذكوان
وعصية وبني لحيان استمدوا رسول الله ﷺ على
عدو فأمدهم بسبعين من الأنصار كنا نسميهم
القراء في زمانهم كانوا يحتطبون بالنهار ويصلون
بالليل حتى كانوا ببئر معونة قتلوهم وغدروا
بهم فبلغ النبي ﷺ فقنت شهرا يدعو في الصبح
على أحياء من أحياء العرب على رعل وذكوان
وعصية وبني لحيان قال أنس فقرأنا فيهم قرآنا ثم
إن ذلك رفع بلغوا عنا قومنا أنا لقينا ربنا فرضي
عنا وأرضانا وعن قتادة عن أنس بن مالك
حدثه أن نبي الله ﷺ قنت شهرا في صلاة الصبح

1 Na kijamu, tj. prije ruku'a. (prim. rec.) O učenju dove protiv nekoga na namazu može se pogledati komentar nakon hadisa broj 1001.

2 Ova dva hadisa pojašnjava hadis broj 4096, iz kojeg se razumije da je učenje Kunut-dove poslije ruku'a važilo samo određeni vremenski period, tj. mjesec dana. (prim. rec.)

Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, mjesec dana na sabah namazu u *Kunut-dovi* proklinjao arapska plemena: Ri'l, Zekvan, Usajja i Beni Lahjan. Halifa dodaje: Pričao nam je Jezid Ibn Zurej', njemu Seid, prenoseći od Katade da mu je Enes kazivao da je tih sedamdeset ensarija ubijeno kod Bunara Me'une. I on je (poput verzije koju prenosi Abdul-A'la) spomenuo da je to bilo u Kur'anu, a zatim derogirano, s tim da je riječ *kur'anen* u značenju riječi *kitaben*.

يَدْعُو عَلَى أَحْيَاءٍ مِنْ أَحْيَاءِ الْعَرَبِ عَلَى رِعْلٍ وَذَكْوَانَ وَعُصَيَّةَ وَبَنِي لِحْيَانَ زَادَ خَلِيفَةُ حَدَّثَنَا يَزِيدُ بْنُ زُرَيْعٍ حَدَّثَنَا سَعِيدٌ عَنْ قَتَادَةَ حَدَّثَنَا أَنَسٌ أَنَّ أُولَئِكَ السَّبْعِينَ مِنَ الأَنْصَارِ قُتِلُوا بِبِئْرِ مَعُونَةَ قُرْآنًا كِتَابًا نَحْوَهُ.

4091. PRIČAO NAM JE Musa b. Isma'il, a njemu Hemmam prenoseći od Ishaka b. Abdullaha b. Ebi-Talhe koji je izjavio da mu je Enes kazivao da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, poslao njegovog dajdžu, brata Ummi-Sulejme, u grupi od sedamdeset konjanika. Vođa mušrika Amir b. Tufejl je (ranije došao Poslaniku i) predložio mu da izabere jednu od tri mogućnosti: "Da tebi pripadnu stanovnici pustinja, a meni stanovnici sela, ili da ja budem tvoj nasljednik, ili će zaratovati protiv tebe sa pripadnicima plemena Gatafan sa hiljadom i hiljadom."Amir se razbolio od kuge u kući jedne žene, pa je rekao:"Kuga poput devine kuge, u kući žene iz plemena toga i toga (Ali Selul), dovedite mi moga konja!" I umro je na leđima svoga konja. Haram, brat Umi-Sulejme, zaputio se sa jednim hromim čovjekom i još jednim čovjekom iz toga i toga plemena (Hazredža), i rekao im: "Vas dvojica budite blizu dok ne dođem, pa ako mi garantuju sigurnost, vi ste blizu, a ako me ubiju, otiđite vašim drugovima." Potom je rekao (mušricima): "Hoćete li mi garantovati sigurnost da prenesem poruku Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem," i on im poče kazivati, ali oni dadoše znak nekom čovjeku koji mu priđe s leđa i udari ga (kopljem). Kaže Hemmam, mislim da ga je probo kopljem. On samo viknu: "Allahu ekber ja sam na dobitku, tako mi Gospodara Kabe." I sustignut je čovjek (Haramov prijatelj) i svi su poubijani osim onog hromog čovjeka koji je bio na vrhu brda. Tada nam

٤٠٩١. حَدَّثَنَا مُوسَى بْنُ إِسْمَاعِيلَ حَدَّثَنَا هَمَّامٌ عَنْ إِسْحَاقَ بْنِ عَبْدِاللهِ بْنِ أَبِي طَلْحَةَ قَالَ حَدَّثَنِي أَنَسٌ أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ بَعَثَ خَالَهُ أَخٌ لِأُمِّ سُلَيْمٍ فِي سَبْعِينَ رَاكِبًا وَكَانَ رَئِيسَ الْمُشْرِكِينَ عَامِرُ بْنُ الطُّفَيْلِ خَيَّرَ بَيْنَ ثَلَاثِ خِصَالٍ فَقَالَ يَكُونُ لَكَ أَهْلُ السَّهْلِ وَلِي أَهْلُ الْمَدَرِ أَوْ أَكُونُ خَلِيفَتَكَ أَوْ أَغْزُوكَ بِأَهْلِ غَطَفَانَ بِأَلْفٍ وَأَلْفٍ فَطُعِنَ عَامِرٌ فِي بَيْتِ أُمِّ فُلَانٍ فَقَالَ غُدَّةٌ كَغُدَّةِ الْبَكْرِ فِي بَيْتِ امْرَأَةٍ مِنْ آلِ فُلَانٍ ائْتُونِي بِفَرَسِي فَمَاتَ عَلَى ظَهْرِ فَرَسِهِ فَانْطَلَقَ حَرَامٌ أَخُو أُمِّ سُلَيْمٍ وَهُوَ رَجُلٌ أَعْرَجُ وَرَجُلٌ مِنْ بَنِي فُلَانٍ قَالَ كُونَا قَرِيبًا حَتَّى آتِيَهُمْ فَإِنْ آمَنُونِي كُنْتُمْ وَإِنْ قَتَلُونِي أَتَيْتُمْ أَصْحَابَكُمْ فَقَالَ أَتُؤْمِنُونِي أُبَلِّغْ رِسَالَةَ رَسُولِ اللهِ ﷺ فَجَعَلَ يُحَدِّثُهُمْ وَأَوْمَئُوا إِلَى رَجُلٍ فَأَتَاهُ مِنْ خَلْفِهِ فَطَعَنَهُ قَالَ هَمَّامٌ أَحْسِبُهُ حَتَّى أَنْفَذَهُ بِالرُّمْحِ قَالَ اللهُ أَكْبَرُ فُزْتُ وَرَبِّ الْكَعْبَةِ فَلُحِقَ الرَّجُلُ فَقُتِلُوا كُلُّهُمْ غَيْرَ الأَعْرَجِ كَانَ فِي رَأْسِ جَبَلٍ فَأَنْزَلَ اللهُ عَلَيْنَا

je Allah objavio nešto što je kasnije bilo derogirano: "Mi smo se već susreli s našim Gospodarom. On je s nama zadovoljan, a i učinio nas je zadovoljnim." Potom je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, trideset jutara učio dovu protiv Ri'la, Zekvana, Beni Lahjana i Usajje, koji su iskazali neposlušnost prema Allahu i Njegovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem.[1]

ثُمَّ كَانَ مِنَ الْمَنْسُوخِ إِنَّا قَدْ لَقِينَا رَبَّنَا فَرَضِيَ عَنَّا وَأَرْضَانَا فَدَعَا النَّبِيُّ ﷺ عَلَيْهِمْ ثَلَاثِينَ صَبَاحًا عَلَى رِعْلٍ وَذَكْوَانَ وَبَنِي لَحْيَانَ وَعُصَيَّةَ الَّذِينَ عَصَوُا اللهَ وَرَسُولَهُ ﷺ.

4092. PRIČAO MI JE Hibban, njemu je saopćio Abdullah, a ovom Ma'mer rekavši da mu je kazivao Sumame b. Abdullah b. Enes da je čuo Enesa b. Malika, radijallahu anhu, kako kaže:
– Kad je pogođen Haram b. Milhan – a on je bio Enesov dajdža, na dan događaja kod Bunara Me'une, postupio je s krvlju ovako, odnosno poprskao s njom lice i glavu, a zatim rekao: "Ja sam na dobitku, tako mi Gospodara Ka'be."

٤٠٩٢. حَدَّثَنِي حِبَّانُ أَخْبَرَنَا عَبْدُاللهِ أَخْبَرَنَا مَعْمَرٌ قَالَ حَدَّثَنِي ثُمَامَةُ بْنُ عَبْدِاللهِ بْنِ أَنَسٍ أَنَّهُ سَمِعَ أَنَسَ بْنَ مَالِكٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ يَقُولُ لَمَّا طُعِنَ حَرَامُ بْنُ مِلْحَانَ وَكَانَ خَالَهُ يَوْمَ بِئْرِ مَعُونَةَ قَالَ بِالدَّمِ هَكَذَا فَنَضَحَهُ عَلَى وَجْهِهِ وَرَأْسِهِ ثُمَّ قَالَ فُزْتُ وَرَبِّ الْكَعْبَةِ.

4093. PRIČAO MI JE Ubejd b. Isma'il, a njemu Ebu-Usame prenoseći od Hišama, ovaj od svoga oca (Urvea), a on od Aiše, radijallahu anha, da je rekla:
– Ebu-Bekr je zatražio od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, dozvolu za izlazak (hidžru) kad se pojačalo njegovo zlostavljanje. On mu je rekao: "Ostani još", pa je Ebu-Bekr upitao: "Allahov Poslaniče, želiš li da tebi bude dozvoljeno?"
"Ja se nadam tome", rekao je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem.
I Ebu-Bekr ga je sačekao, kaže ona, pa je jedan dan oko podne došao Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, pozvao ga i rekao:
"Izvedi sve one koji su kod tebe."
"To su samo moje dvije kćerke", reče Ebu-Bekr.

٤٠٩٣. حَدَّثَنَا عُبَيْدُ بْنُ إِسْمَاعِيلَ حَدَّثَنَا أَبُو أُسَامَةَ عَنْ هِشَامٍ عَنْ أَبِيهِ عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهَا قَالَتِ اسْتَأْذَنَ النَّبِيَّ ﷺ أَبُو بَكْرٍ فِي الْخُرُوجِ حِينَ اشْتَدَّ عَلَيْهِ الأَذَى فَقَالَ لَهُ أَقِمْ فَقَالَ يَا رَسُولَ اللهِ أَتَطْمَعُ أَنْ يُؤْذَنَ لَكَ فَكَانَ رَسُولُ اللهِ ﷺ يَقُولُ إِنِّي لَأَرْجُو ذَلِكَ قَالَتْ فَانْتَظَرَهُ أَبُو بَكْرٍ فَأَتَاهُ رَسُولُ اللهِ ﷺ ذَاتَ يَوْمٍ ظُهْرًا فَنَادَاهُ فَقَالَ أَخْرِجْ مَنْ عِنْدَكَ فَقَالَ أَبُو بَكْرٍ إِنَّمَا هُمَا ابْنَتَايَ فَقَالَ أَشَعَرْتَ أَنَّهُ قَدْ أُذِنَ لِي فِي الْخُرُوجِ فَقَالَ يَا رَسُولَ اللهِ الصُّحْبَةَ

1 Ibn-Ishak kaže da je Ebu-Berra Amir b. Malik došao Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, i on mu je ponudio da prihvati islam, ali ovaj nije primio islam a nije ni odbio, nego je rekao: "Muhammede, dobro bi bilo da pošalješ neke svoje ashabe stanovnicima Nedžda, nadam se da bi ti se odazvali, a ja ću ih štititi." To je bio povod da je Alejhisselam u saferu 4. godine po Hidžri poslao sedamdeset karija (hafiza, učača Kur'ana) u Nedžd kao vjeroučitelje. Kod Bunara Me'une pregovarali su sa Amirom b. Tufejlom o svojoj sigurnosti, međutim, neki iz spomenutih plemena organizovali su mučki napad i poubijali ih.

فَقَالَ النَّبِيُّ ﷺ الصُّحْبَةَ قَالَ يَا رَسُولَ اللهِ عِنْدِي نَاقَتَانِ قَدْ كُنْتُ أَعْدَدْتُهُمَا لِلْخُرُوجِ فَأَعْطَى النَّبِيَّ ﷺ إِحْدَاهُمَا وَهِيَ الْجَدْعَاءُ فَرَكِبَا فَانْطَلَقَا حَتَّى أَتَيَا الْغَارَ وَهُوَ بِثَوْرٍ فَتَوَارَيَا فِيهِ فَكَانَ عَامِرُ ابْنُ فُهَيْرَةَ غُلَامًا لِعَبْدِاللهِ بْنِ الطُّفَيْلِ بْنِ سَخْبَرَةَ أَخُو عَائِشَةَ لِأُمِّهَا وَكَانَتْ لِأَبِي بَكْرٍ مِنْحَةٌ فَكَانَ يَرُوحُ بِهَا وَيَغْدُو عَلَيْهِمْ وَيُصْبِحُ فَيَدَّلِجُ إِلَيْهِمَا ثُمَّ يَسْرَحُ فَلَا يَفْطُنُ بِهِ أَحَدٌ مِنَ الرِّعَاءِ فَلَمَّا خَرَجَ خَرَجَ مَعَهُمَا يُعْقِبَانِهِ حَتَّى قَدِمَا الْمَدِينَةَ فَقُتِلَ عَامِرُ ابْنُ فُهَيْرَةَ يَوْمَ بِئْرِ مَعُونَةَ وَعَنْ أَبِي أُسَامَةَ قَالَ قَالَ هِشَامُ بْنُ عُرْوَةَ فَأَخْبَرَنِي أَبِي قَالَ لَمَّا قُتِلَ الَّذِينَ بِبِئْرِ مَعُونَةَ وَأُسِرَ عَمْرُو بْنُ أُمَيَّةَ الضَّمْرِيُّ قَالَ لَهُ عَامِرُ ابْنُ الطُّفَيْلِ مَنْ هَذَا فَأَشَارَ إِلَى قَتِيلٍ فَقَالَ لَهُ عَمْرُو بْنُ أُمَيَّةَ هَذَا عَامِرُ بْنُ فُهَيْرَةَ فَقَالَ لَقَدْ رَأَيْتُهُ بَعْدَ مَا قُتِلَ رُفِعَ إِلَى السَّمَاءِ حَتَّى إِنِّي لَأَنْظُرُ إِلَى السَّمَاءِ بَيْنَهُ وَبَيْنَ الْأَرْضِ ثُمَّ وُضِعَ فَأَتَى النَّبِيَّ ﷺ خَبَرُهُمْ فَنَعَاهُمْ فَقَالَ إِنَّ أَصْحَابَكُمْ قَدْ أُصِيبُوا وَإِنَّهُمْ قَدْ سَأَلُوا رَبَّهُمْ فَقَالُوا رَبَّنَا أَخْبِرْ عَنَّا إِخْوَانَنَا بِمَا رَضِينَا عَنْكَ وَرَضِيتَ عَنَّا فَأَخْبَرَهُمْ عَنْهُمْ وَأُصِيبَ يَوْمَئِذٍ فِيهِمْ عُرْوَةُ بْنُ أَسْمَاءَ ابْنِ الصَّلْتِ فَسُمِّيَ عُرْوَةُ بِهِ وَمُنْذِرُ بْنُ عَمْرٍو سُمِّيَ بِهِ مُنْذِرًا .

"Znaš li da mi je dozvoljeno da idem", reče on.

"Allahov Poslaniče", reče on, "mogu li s tobom u društvu?"

"Bit ćeš", reče Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem.

"Allahov Poslaniče", reče on, "ja imam dvije deve koje sam pripremio za izlazak."

On je dao Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, jednu od njih dvije, a bila je podrezanog uha, i njih dvojica su uzjahali i krenuli dok nisu stigli do pećine na brdu Sevr i u njoj se sakrili. Amir b. Fuhejre je bio rob Abdullaha b. Tufejla b. Sahbere, koji je bio Aišin brat po majci. Ebu-Bekr je imao još jednu devu muzaru, koju je Amir jahao prateći ih. Ujutro bi dolazio njima dvojici, a potom ju je upućivao na pašu, tako da ga nije otkrio niko od čobana. I kad je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, pošao (dalje prema Medini), krenuo je s njima dvojicom i njih dvojica su, naizmjenično jahali iza njega, sve dok nisu stigli u Medinu. Na dan (događaja kod) Bunara Me'une ubijen je i Amir b. Fuhejre."[2]

Ebu-Usame kaže da je Hišam b. Urve izjavio da mu je otac o tome rekao:

Kad su ubijeni oni kod Bunara Me'une i zarobljen Amr b. Umejje Damri,[3] Amir b. Tufejl mu je, pokazujući na jednog ubijenog, rekao: "Ko je ovo?"

"Ovo je Amir b. Fuhejre", odgovori mu Amr b. Umejje.

"Nakon što je ubijen, reče on, vidio sam ga uzdignutog na nebu, toliko da sam gledao u nebo između njega i zemlje, a zatim je spušten (na zemlju)."

2 Ovaj hadis naveden je ovdje da bi se istaklo da je Amir b. Fuhejre bio jedan od prvih muslimana. Tufejl je bio Aišin brat po majci s obzirom da je njegov otac umro, te mu se majka Ummi-Ruman udala za Ebu-Bekra i rodila Abdur-Rahmana i Aišu. Ebu-Bekr je otkupio Amira od Tufejla.

3 Alejhisselam je poslao Munzira b. Amra Sa'idija do Bunara Me'une i s njim poslao Mutalliba Sulemija da im pokazuje put, pa su ubijeni Munzir i njegovi drugovi, osim Amra b. Umejja kojeg su zarobili i ostavili u životu, pa ga je Amir b. Tufejl oslobodio na ime duga koji je imala njegova majka.

Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, je došla vijest o njima, te je on oglasio njihovu smrt, a potom rekao: "Vaši drugovi su stradali, ali su oni molili svoga Gospodara, govoreći: 'Naš Gospodaru, obavijesti našu braću o nama, da smo mi zadovoljni Tobom i da si Ti zadovoljan nama', i on ih je obavijestio o njima. Tada su poginuli Urve b. Esma b. Salt, pa je po njemu Urve (b. Zubejr) dobio ime i Munzir b. Amr, pa je po njemu Munzir (b. Zubejr) dobio ime."

4094. PRIČAO NAM JE Muhammed, njemu je saopćio Abdulah, a ovom Sulejman Tejmi prenoseći od Ebu-Midžleza da je Enes, radijallahu anhu, rekao:
– Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, je mjesec dana nakon ruku'a učio Kunut-dovu proklinjući Ri'l i Zekvan i govorio: "(Pleme) Usajja je iskazalo neposlušnost prema Allahu i Njegovom Poslaniku."

٤٠٩٤. حَدَّثَنَا مُحَمَّدٌ أَخْبَرَنَا عَبْدُاللهِ أَخْبَرَنَا سُلَيْمَانُ التَّيْمِيُّ عَنْ أَبِي مِجْلَزٍ عَنْ أَنَسٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ قَنَتَ النَّبِيُّ ﷺ بَعْدَ الرُّكُوعِ شَهْرًا يَدْعُو عَلَى رِعْلٍ وَذَكْوَانَ وَيَقُولُ عُصَيَّةُ عَصَتِ اللهَ وَرَسُولَهُ.

4095. PRIČAO NAM JE Jahja b. Bukejr, a njemu Malik prenoseći od Ishaka b. Abdullaha b. Ebi Talhe, a on od Enesa b. Malika da je rekao:
"Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, je trideset jutara proklinjao one koji su ubili, mišljaše na svoje ashabe kod Bunara Me'une, proklinjući Ri'l, Lahjan i Usajju, koji su iskazali neposlušnost prema Allahu i Njegovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem."
Enes je izjavio: "Uzvišeni Allah je potom objavio Svom Vjerojvesniku, sallallahu alejhi ve sellem, u pogledu onih ashaba koji su ubijeni kod Bunara Me'une kur'anski ajet koji smo učili, dok nije kasnije derogiran: 'Obavijestite naš narod da smo se mi već susreli s našim Gospodarom, on je zadovoljan s nama, a i mi smo zadovoljni s njim.'"

٤٠٩٥. حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ بُكَيْرٍ حَدَّثَنَا مَالِكٌ عَنْ إِسْحَاقَ بْنِ عَبْدِاللهِ بْنِ أَبِي طَلْحَةَ عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ قَالَ دَعَا النَّبِيُّ ﷺ عَلَى الَّذِينَ قَتَلُوا يَعْنِي أَصْحَابَهُ بِبِئْرِ مَعُونَةَ ثَلَاثِينَ صَبَاحًا حِينَ يَدْعُو عَلَى رِعْلٍ وَلَحْيَانَ وَعُصَيَّةَ عَصَتِ اللهَ وَرَسُولَهُ ﷺ قَالَ أَنَسٌ فَأَنْزَلَ اللهُ تَعَالَى لِنَبِيِّهِ ﷺ فِي الَّذِينَ قُتِلُوا أَصْحَابِ بِئْرِ مَعُونَةَ قُرْآنًا قَرَأْنَاهُ حَتَّى نُسِخَ بَعْدُ بَلِّغُوا قَوْمَنَا فَقَدْ لَقِينَا رَبَّنَا فَرَضِيَ عَنَّا وَرَضِينَا عَنْهُ.

4096. PRIČAO NAM JE Musa b. Isma'il, njemu je kazivao Abdul-Vahid, a ovom Asim Ahvel, rekavši da je pitao Enesa b. Malika radijallahu anhu, o Kunutu u namazu, pa je on rekao:
"Da", a ja sam upitao: "Da li je on bio prije ruku'a ili poslije?"
"Prije ruku'a", rekao je on.
"Jedan čovjek me obavijestio da si ti rekao da je poslije ruku'a", rekoh ja.
"Nije istina", reče on.
"Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, je učio Kunut-dovu nakon ruku'a mjesec dana. On je bio poslao ljude, zvane učači, nekim mušricima, a bilo ih je sedamdeset, a oni su imali ugovor sa Allahovim Poslanikom, sallallahu alejhi ve sellem. Ovi koji su imali ugovor s Poslanikom su nadvladali su (one koji nisu htjeli prekršiti ugovor i pobili učače). A Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, je mjesec dana nakon ruku'a učio dovu protiv njih.[1]

٤٠٩٦. حَدَّثَنَا مُوسَى بْنُ إِسْمَاعِيلَ حَدَّثَنَا عَبْدُ الْوَاحِدِ حَدَّثَنَا عَاصِمٌ الأَحْوَلُ قَالَ سَأَلْتُ أَنَسَ بْنَ مَالِكٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ عَنِ الْقُنُوتِ فِي الصَّلاَةِ فَقَالَ نَعَمْ فَقُلْتُ كَانَ قَبْلَ الرُّكُوعِ أَوْ بَعْدَهُ قَالَ قَبْلَهُ قُلْتُ فَإِنَّ فُلاَنًا أَخْبَرَنِي عَنْكَ أَنَّكَ قُلْتَ بَعْدَهُ قَالَ كَذَبَ إِنَّمَا قَنَتَ رَسُولُ اللهِ ﷺ بَعْدَ الرُّكُوعِ شَهْرًا أَنَّهُ كَانَ بَعَثَ نَاسًا يُقَالُ لَهُمُ الْقُرَّاءُ وَهُمْ سَبْعُونَ رَجُلاً إِلَى نَاسٍ مِنَ الْمُشْرِكِينَ وَبَيْنَهُمْ وَبَيْنَ رَسُولِ اللهِ ﷺ عَهْدٌ قِبَلَهُمْ فَظَهَرَ هَؤُلاَءِ الَّذِينَ كَانَ بَيْنَهُمْ وَبَيْنَ رَسُولِ اللهِ ﷺ عَهْدٌ فَقَنَتَ رَسُولُ اللهِ ﷺ بَعْدَ الرُّكُوعِ شَهْرًا يَدْعُو عَلَيْهِمْ .

1 Ugovor s Poslanikom, sallallahu alejhi ve sellem, je imalo pleme Benu Amir i ono ga je održalo, a plemena Usajje i Zekvan, iz Beni Sulejma poslušali su Amira b. Tufejla i poubijali učače kod Bunara Me'une.

BITKA NA HENDEKU ILI BITKA PROTIV SAVEZNIKA

باب غَزْوَةِ الْخَنْدَقِ وَهِيَ الأَحْزَابُ

Musa b. Ukbe kaže: "Ona se dogodila u ševalu 4. godine po Hidžri."[1]

قَالَ مُوسَى بْنُ عُقْبَةَ كَانَتْ فِي شَوَّالٍ سَنَةَ أَرْبَعٍ .

4097. PRIČAO NAM JE Ja'kub, b. Ibrahim, a njemu Jahja b. Seid prenoseći od Ubejdullaha koji je izjavio da mu je saopćio Nafi' prenoseći od Ibn-Omera, radijallahu anhuma, da ga je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, prilikom smotre na dan Uhuda, vratio, a imao je tada četrnaest godina. Na dan Hendeka ga je, prilikom smotre, prihvatio (da učestvuje u borbi), a imao je tada petnaest godina.

٤٠٩٧. حَدَّثَنَا يَعْقُوبُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ حَدَّثَنَا يَحْيَى ابْنُ سَعِيدٍ عَنْ عُبَيْدِاللهِ قَالَ أَخْبَرَنِي نَافِعٌ عَنِ ابْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ عَرَضَهُ يَوْمَ أُحُدٍ وَهُوَ ابْنُ أَرْبَعَ عَشْرَةَ سَنَةً فَلَمْ يُجِزْهُ وَعَرَضَهُ يَوْمَ الْخَنْدَقِ وَهُوَ ابْنُ خَمْسَ عَشْرَةَ سَنَةً فَأَجَازَهُ .

4098. PRIČAO MI JE Kutejbe, a njemu Abdul-Aziz prenoseći od Ebu-Hazima, a ovaj od Sehla b. Sa'da, radijallahu anhu, da je rekao:
– Bili smo sa Allahovim Poslanikom, sallallahu alejhi ve sellem, na Hendeku i dok su oni kopali, mi smo prenosili zemlju na leđima, pa je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
"Moj Gospodaru, nema života osim života na ahiretu, pa oprosti muhadžirima i ensarijama."

٤٠٩٨. حَدَّثَنِي قُتَيْبَةُ حَدَّثَنَا عَبْدُالْعَزِيزِ عَنْ أَبِي حَازِمٍ عَنْ سَهْلِ بْنِ سَعْدٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ كُنَّا مَعَ رَسُولِ اللهِ ﷺ فِي الْخَنْدَقِ وَهُمْ يَحْفِرُونَ وَنَحْنُ نَنْقُلُ التُّرَابَ عَلَى أَكْتَادِنَا فَقَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ اللَّهُمَّ لاَ عَيْشَ إِلاَّ عَيْشُ الآخِرَهْ فَاغْفِرْ لِلْمُهَاجِرِينَ وَالأَنْصَارِ .

4099. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Muhammed, njemu je kazivao Mu'avija b. Amr, a ovom Ebu-Ishak prenoseći od Humejda koji je čuo Enesa, radijallahu anhu, kako kaže:
– Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, je

٤٠٩٩. حَدَّثَنَا عَبْدُاللهِ بْنُ مُحَمَّدٍ حَدَّثَنَا مُعَاوِيَةُ بْنُ عَمْرٍو حَدَّثَنَا أَبُو إِسْحَاقَ عَنْ حُمَيْدٍ سَمِعْتُ أَنَسًا رَضِيَ اللهُ عَنْهُ يَقُولُ خَرَجَ رَسُولُ اللهِ ﷺ إِلَى الْخَنْدَقِ فَإِذَا الْمُهَاجِرُونَ وَالأَنْصَارُ

1 Ovo je stav još nekih historičara, ali je mišljenje većine uleme da je Bitka na Hendeku bila u ševalu, pete godine po Hidžri i oni kažu da je Ibn-Omer na dan Uhuda bio tek ušao u četrnaestu godinu, a na dan Hendeka imao punih petnaest godina, što znači da su između Uhuda i Hendeka prošle 2 godine. Musa b. Ukbe kaže: "Nakon ubistva Beni Nadira, Hajj b. Ahtab je otišao u Mekku da podstakne Kurejšije na novi napad na Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem; Kinane b. Rebi'a b. Ebi-Hakik je otišao do Beni Gatafana da ih pozove u borbu protiv Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, i oni su se odazvali. U Merri Zahranu su se Kurejšije sastale sa svojim saveznicima i bilo ih je deset hiljada, a muslimana tri hiljade. Opsada i gađanja strijelama preko Hendeka trajalo je oko dvadeset dana, a onda je došlo do razdora među saveznicima i oni su se povukli.

izašao na Hendek i zatekao muhadžire i ensarije kako u toku hladnog jutra kopaju (Hendek). Oni nisu imali robova da to urade, pa kada je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, vidio koliko su umorni i gladni rekao je:
"Moj Gospodaru, pravi život je život na ahiretu, pa oprosti ensarijama i muhadžirima".
A oni su mu odgovorili, rekavši:
"Mi smo oni koji su dali prisegu Muhammedu na borbu, zauvijek, dok budemo u životu."

يَحْفِرُونَ فِي غَدَاةٍ بَارِدَةٍ فَلَمْ يَكُنْ لَهُمْ عَبِيدٌ يَعْمَلُونَ ذَلِكَ لَهُمْ فَلَمَّا رَأَى مَا بِهِمْ مِنَ النَّصَبِ وَالْجُوعِ قَالَ اللَّهُمَّ إِنَّ الْعَيْشَ عَيْشُ الْآخِرَهْ فَاغْفِرْ لِلْأَنْصَارِ وَالْمُهَاجِرَهْ فَقَالُوا مُجِيبِينَ لَهُ نَحْنُ الَّذِينَ بَايَعُوا مُحَمَّدَا عَلَى الْجِهَادِ مَا بَقِينَا أَبَدَا .

4100. PRIČAO NAM JE Ebu-Ma'mer, a njemu Abdul-Varis prenoseći od Abdul-Aziza, a ovaj od Enesa, radijallahu anhu, da je rekao:
– Muhadžiri i ensarije su počeli kopati Hendek oko Medine i dok su nosili zemlju na svojim leđima, govorili su: "Mi smo oni koji su dali prisegu Muhammedu na islam, zauvijek, dok budemo u životu."
Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, je rekao, odgovarajući im:
"Moj Gospodaru, nema dobra osim dobra na ahiretu, pa blagoslovi ensarije i muhadžire."[2]
Kaže Enes: "Oni bi dobili dvije šake (pregršt) ječma i to bi se spremilo s pokvarenom masnoćom i stavilo pred ljude. Ljudi su bili izuzetno gladni, a ta hrana je bila odvratnog okusa i neprijatnog mirisa."

٤١٠٠. حَدَّثَنَا أَبُو مَعْمَرٍ حَدَّثَنَا عَبْدُ الْوَارِثِ عَنْ عَبْدِ الْعَزِيزِ عَنْ أَنَسٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ جَعَلَ الْمُهَاجِرُونَ وَالْأَنْصَارُ يَحْفِرُونَ الْخَنْدَقَ حَوْلَ الْمَدِينَةِ وَيَنْقُلُونَ التُّرَابَ عَلَى مُتُونِهِمْ وَهُمْ يَقُولُونَ نَحْنُ الَّذِينَ بَايَعُوا مُحَمَّدَا عَلَى الْإِسْلَامِ مَا بَقِينَا أَبَدَا قَالَ يَقُولُ النَّبِيُّ ﷺ وَهُوَ يُجِيبُهُمْ اللَّهُمَّ إِنَّهُ لَا خَيْرَ إِلَّا خَيْرُ الْآخِرَهْ فَبَارِكْ فِي الْأَنْصَارِ وَالْمُهَاجِرَهْ قَالَ يُؤْتَوْنَ بِمِلْءِ كَفِّي مِنَ الشَّعِيرِ فَيُصْنَعُ لَهُمْ بِإِهَالَةٍ سَنِخَةٍ تُوضَعُ بَيْنَ يَدَيِ الْقَوْمِ وَالْقَوْمُ جِيَاعٌ وَهِيَ بَشِعَةٌ فِي الْحَلْقِ وَلَهَا رِيحٌ مُنْتِنٌ .

4101. PRIČAO NAM JE Hallad b. Jahja, a njemu Abdul-Vahid b. Ejmen prenoseći od svoga oca da je rekao:
– Došao sam Džabiru, radijallahu anhu, pa je on rekao: "Na dan Hendeka, dok smo kopali, ispriječila se gromada,[3] te su oni došli Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, i rekli: "Ovo je gromada koja se ispriječila u hendeku."

٤١٠١. حَدَّثَنَا خَلَّادُ بْنُ يَحْيَى حَدَّثَنَا عَبْدُ الْوَاحِدِ بْنُ أَيْمَنَ عَنْ أَبِيهِ قَالَ أَتَيْتُ جَابِرًا رَضِيَ اللهُ عَنْهُ فَقَالَ إِنَّا يَوْمَ الْخَنْدَقِ نَحْفِرُ فَعَرَضَتْ كُدْيَةٌ شَدِيدَةٌ فَجَاءُوا النَّبِيَّ ﷺ فَقَالُوا هَذِهِ كُدْيَةٌ عَرَضَتْ فِي الْخَنْدَقِ فَقَالَ أَنَا نَازِلٌ

---

2 Iz predaja ovog hadisa može se zaključiti da su ovi stihovi ponavljani više puta, pa je nekad Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, odgovarao ashabima, a nekad su ashabi odgovarali njemu, jer citiranje stihova podstiče na još veću aktivnost, i bilo je uobičajeno za vrijeme ratovanja.

3 U drugim predanjima se spominje stijena (prim. rec.).

"Ja ću se spustiti", reče on, a zatim ustade. Za stomak mu je bio privezan kamen jer tri dana nismo okusili ništa. Potom Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, uze kramp i udari (po litici) i ona se pretvori u osut pijesak (*ehjel* ili *ehjem)*. Tada sam ja rekao: "Allahov Poslaniče, dozvoli mi da odem kući", a potom sam rekao svojoj ženi: "Vidio sam kod Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, nešto na šta se nije moglo strpiti. Imaš li ti išta od hrane?"
"Imam nešto ječma i jedno (žensko) jare", reče ona, a potom je zaklala kozu i samljela ječam. Stavili smo meso u kameni ćup, a zatim sam došao Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem. Tijesto je bilo već nadošlo i smekšalo, a kameni ćup na pladnju skoro gotov, pa sam rekao:
"Imam nešto malo hrane, pa pođi ti, Allahov Poslaniče, i još jedan ili dvojica ljudi."
"Koliko je ima", upita on, a ja mu spomenuh, ali on reče:
"Mnogo i dobro", a zatim nastavi: "Reci joj neka ne skida kameni ćup, niti vadi kruh iz peći, dok ja ne dođem."
"Krenite", reče Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, potom, pa muhadžiri i ensarije krenuše. Kad se vratio ženi (Džabir) reče: "Teško tebi! Došao je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, sa muhadžirima i ensarijama i onima koji su bili s njima."
"A da li te je pitao (o hrani)", upita ona.
"Da", rekoh.
"Uđite i nemojte se gurati", reče Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, i poče lomiti kruh i na njega stavljati meso i donositi ashabima. Kad god bi uzeo iz ćupa, pokrio bi ga, a također i iz peći. Neprestano je lomio kruh i zahvatao (mesa) dok se nisu najeli, i još nešto ostalo, te je on rekao: "Jedi i ti od ovoga i podijeli drugima, jer je ljude zadesila velika glad."

ثُمَّ قَامَ وَبَطْنُهُ مَعْصُوبٌ بِحَجَرٍ وَلَبِثْنَا ثَلاَثَةَ أَيَّامٍ لاَ نَذُوقُ ذَوَاقًا فَأَخَذَ النَّبِيُّ ﷺ الْمِعْوَلَ فَضَرَبَ فَعَادَ كَثِيبًا أَهْيَلَ أَوْ أَهْيَمَ فَقُلْتُ يَا رَسُولَ اللهِ ائْذَنْ لِي إِلَى الْبَيْتِ فَقُلْتُ لامْرَأَتِي رَأَيْتُ بِالنَّبِيِّ ﷺ شَيْئًا مَا كَانَ فِي ذَلِكَ صَبْرٌ فَعِنْدَكِ شَيْءٌ قَالَتْ عِنْدِي شَعِيرٌ وَعَنَاقٌ فَذَبَحَتِ الْعَنَاقَ وَطَحَنَتِ الشَّعِيرَ حَتَّى جَعَلْنَا اللَّحْمَ فِي الْبُرْمَةِ ثُمَّ جِئْتُ النَّبِيَّ ﷺ وَالْعَجِينُ قَدِ انْكَسَرَ وَالْبُرْمَةُ بَيْنَ الأَثَافِيِّ قَدْ كَادَتْ أَنْ تَنْضَجَ فَقُلْتُ طُعَيِّمٌ لِي فَقُمْ أَنْتَ يَا رَسُولَ اللهِ وَرَجُلٌ أَوْ رَجُلاَنِ قَالَ كَمْ هُوَ فَذَكَرْتُ لَهُ قَالَ كَثِيرٌ طَيِّبٌ قَالَ قُلْ لَهَا لاَ تَنْزِعِ الْبُرْمَةَ وَلاَ الْخُبْزَ مِنَ التَّنُّورِ حَتَّى آتِيَ فَقَالَ قُومُوا فَقَامَ الْمُهَاجِرُونَ وَالأَنْصَارُ فَلَمَّا دَخَلَ عَلَى امْرَأَتِهِ قَالَ وَيْحَكِ جَاءَ النَّبِيُّ ﷺ بِالْمُهَاجِرِينَ وَالأَنْصَارِ وَمَنْ مَعَهُمْ قَالَتْ هَلْ سَأَلَكَ قُلْتُ نَعَمْ فَقَالَ ادْخُلُوا وَلاَ تَضَاغَطُوا فَجَعَلَ يَكْسِرُ الْخُبْزَ وَيَجْعَلُ عَلَيْهِ اللَّحْمَ وَيُخَمِّرُ الْبُرْمَةَ وَالتَّنُّورَ إِذَا أَخَذَ مِنْهُ وَيُقَرِّبُ إِلَى أَصْحَابِهِ ثُمَّ يَنْزِعُ فَلَمْ يَزَلْ يَكْسِرُ الْخُبْزَ وَيَغْرِفُ حَتَّى شَبِعُوا وَبَقِيَ بَقِيَّةٌ قَالَ كُلِي هَذَا وَأَهْدِي فَإِنَّ النَّاسَ أَصَابَتْهُمْ مَجَاعَةٌ .

4102. PRIČAO MI JE Amr b. Ali, njemu je kazivao Ebu-Asim, ovom je saopćio Hanzale b. Ebi Sufjan, a njemu Seid b. Mina, rekavši da je čuo Džabira b. Abdullaha, radijallahu anhuma, kako kaže:

– Kada je kopan Hendek vidio sam na Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, žestoku glad, pa sam se vratio svojoj ženi i rekao: "Imaš li išta od hrane, jer ja sam primijetio na Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, žestoku glad." Ona je izvadila ranac u kom je bio jedan sa' ječma, i imali smo jednu domaću životinjicu, pa sam je zaklao, a ona je samljela ječam i završila kad sam i ja završio. Potom sam meso iskomadao u kameni ćup i vratio se Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, ali je ona rekla: "Nemoj me osramotiti pred Allahovim Poslanikom, sallallahu alejhi ve sellem, i onima što su s njim."

Došao sam mu i tiho rekao: "Allahov Poslaniče, zaklali smo jednu našu životinjicu i samljeli sa' ječma koji smo imali, pa dođi s nekolicinom", Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, povika: "O ljudi s Hendeka! Džabir je nešto napravio, pa požurite da idemo (kod njega)."

Potom je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Nipošto ne skidajte ćup (s pladnja) i ne mijesite tijesto dok ja ne dođem." Došao sam i došao je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, idući ispred ostalih ljudi. Kad sam došao kod svoje žene, rekla je: "Da Bog da ti bilo (to i to)!"

"Uradio sam ono što si rekla", rekoh ja, a ona potom izvadi Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, tijesto te on stavi svoje pljuvačke u njega i blagoslovi ga, a zatim se uputi prema našem ćupu i stavi i tamo pljuvačke i zamoli za berićet, a onda reče: "Pozovi kuharicu da peče kruh sa mnom, a ti vadi sa mnom iz ćupa, ali ga nemojte skidati (s pladnja)."

Bilo ih je hiljada, i kunem se Allahom da su svi jeli dok ga nisu ostavili i odmakli se, a naš ćup klokoće kao i prije, i naše tijesto se peče kao što jest.[1]

٤١٠٢. حَدَّثَنِي عَمْرُو بْنُ عَلِيٍّ حَدَّثَنَا أَبُو عَاصِمٍ أَخْبَرَنَا حَنْظَلَةُ بْنُ أَبِي سُفْيَانَ أَخْبَرَنَا سَعِيدُ بْنُ مِينَاءَ قَالَ سَمِعْتُ جَابِرَ بْنَ عَبْدِ اللهِ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا قَالَ لَمَّا حُفِرَ الْخَنْدَقُ رَأَيْتُ بِالنَّبِيِّ ﷺ خَمَصًا شَدِيدًا فَانْكَفَأْتُ إِلَى امْرَأَتِي فَقُلْتُ هَلْ عِنْدَكِ شَيْءٌ فَإِنِّي رَأَيْتُ بِرَسُولِ اللهِ ﷺ خَمَصًا شَدِيدًا فَأَخْرَجَتْ إِلَيَّ جِرَابًا فِيهِ صَاعٌ مِنْ شَعِيرٍ وَلَنَا بُهَيْمَةٌ دَاجِنٌ فَذَبَحْتُهَا وَطَحَنَتِ الشَّعِيرَ فَفَرَغَتْ إِلَى فَرَاغِي وَقَطَّعْتُهَا فِي بُرْمَتِهَا ثُمَّ وَلَّيْتُ إِلَى رَسُولِ اللهِ ﷺ فَقَالَتْ لاَ تَفْضَحْنِي بِرَسُولِ اللهِ ﷺ وَبِمَنْ مَعَهُ فَجِئْتُهُ فَسَارَرْتُهُ فَقُلْتُ يَا رَسُولَ اللهِ ذَبَحْنَا بُهَيْمَةً لَنَا وَطَحَنَّا صَاعًا مِنْ شَعِيرٍ كَانَ عِنْدَنَا فَتَعَالَ أَنْتَ وَنَفَرٌ مَعَكَ فَصَاحَ النَّبِيُّ ﷺ فَقَالَ يَا أَهْلَ الْخَنْدَقِ إِنَّ جَابِرًا قَدْ صَنَعَ سُورًا فَحَيَّ هَلاً بِكُمْ فَقَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ لاَ تُنْزِلُنَّ بُرْمَتَكُمْ وَلاَ تَخْبِزُنَّ عَجِينَكُمْ حَتَّى أَجِيءَ فَجِئْتُ وَجَاءَ رَسُولُ اللهِ ﷺ يَقْدُمُ النَّاسَ حَتَّى جِئْتُ امْرَأَتِي فَقَالَتْ بِكَ وَبِكَ فَقُلْتُ قَدْ فَعَلْتُ الَّذِي قُلْتِ فَأَخْرَجَتْ لَهُ عَجِينًا فَبَصَقَ فِيهِ وَبَارَكَ ثُمَّ عَمَدَ إِلَى بُرْمَتِنَا فَبَصَقَ وَبَارَكَ ثُمَّ قَالَ ادْعُ خَابِزَةً فَلْتَخْبِزْ مَعِي وَاقْدَحِي مِنْ بُرْمَتِكُمْ وَلاَ تُنْزِلُوهَا وَهُمْ أَلْفٌ فَأُقْسِمُ بِاللهِ لَقَدْ أَكَلُوا حَتَّى تَرَكُوهُ وَانْحَرَفُوا وَإِنَّ بُرْمَتَنَا لَتَغِطُّ كَمَا هِيَ وَإِنَّ عَجِينَنَا لَيُخْبَزُ كَمَا هُوَ .

1 Džabirova supruga Suhejla, kćerka Mes'udova, u početku se prepirala s mužem, misleći da nije obavijestio Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, o količini hrane, a kad je saznala da je on to učinio, a vidjela da Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, vodi sve ljude, shvatila je da se radi o mudžizi u pogledu hrane. Njene riječi:

4103. PRIČAO MI JE Usman b. Ebi-Šejbe, a njemu Abde prenoseći od Hišama, on od svoga oca, a ovaj od Aiše, radijallahu anha, da je, u pogledu ajeta: "Kad su vam došli i odozgo i odozdo i kad su oči vaše bile razrogačene, a duša došla do grkljana..."[1] rekla: "To je bilo na dan Hendeka."

٤١٠٣. حَدَّثَنِي عُثْمَانُ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ حَدَّثَنَا عَبْدَةُ عَنْ هِشَامٍ عَنْ أَبِيهِ عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهَا (إِذْ جَاءُوكُمْ مِنْ فَوْقِكُمْ وَمِنْ أَسْفَلَ مِنْكُمْ وَإِذْ زَاغَتِ الأَبْصَارُ وَبَلَغَتِ الْقُلُوبُ الْحَنَاجِرَ) قَالَتْ كَانَ ذَاكَ يَوْمَ الْخَنْدَقِ .

4104. PRIČAO NAM JE Muslim b. Ibrahim, a njemu Šu'be prenoseći od Ebu-Ishaka, a on od Bera'a, radijallahu anhu, da je rekao:
– Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, je prenosio zemlju na dan Hendeka tako da mu je stomak bio prašinom prekriven, ili zaprašen, govoreći: "Tako mi Allaha, da Allaha nije, mi ne bismo bili upućeni, ne bismo sadaku dijelili, niti bismo klanjali. Pa smirenost na nas spusti i, ako sretnemo neprijatelja, noge nam učvrsti. Zaista, oni koji su nas napali, ako nered budu htjeli mi ćemo odbiti." A podigao bi glas govoreći: "Mi ćemo odbiti, mi ćemo odbiti."

٤١٠٤. حَدَّثَنَا مُسْلِمُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ عَنْ أَبِي إِسْحَاقَ عَنِ الْبَرَاءِ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ كَانَ النَّبِيُّ ﷺ يَنْقُلُ التُّرَابَ يَوْمَ الْخَنْدَقِ حَتَّى أَغْمَرَ بَطْنَهُ أَوِ اغْبَرَّ بَطْنُهُ يَقُولُ وَاللهِ لَوْلاَ اللهُ مَا اهْتَدَيْنَا وَلاَ تَصَدَّقْنَا وَلاَ صَلَّيْنَا فَأَنْزِلَنْ سَكِينَةً عَلَيْنَا وَثَبِّتِ الأَقْدَامَ إِنْ لاَقَيْنَا إِنَّ الأُولَى قَدْ بَغَوْا عَلَيْنَا إِذَا أَرَادُوا فِتْنَةً أَبَيْنَا وَرَفَعَ بِهَا صَوْتَهُ أَبَيْنَا أَبَيْنَا .

4105. PRIČAO NAM JE Musedded, a njemu Jahja b. Seid prenoseći od Šu'bea koji je izjavio da mu je prenio Hakem prenoseći od Mudžahida, ovaj od Ibn-Abbasa, radijallahu anhuma, a on od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, da je rekao:
"Potpomognut sam istočnim vjetrom, a Ad je uništen zapadnim vjetrom."[2]

٤١٠٥. حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ سَعِيدٍ عَنْ شُعْبَةَ قَالَ حَدَّثَنِي الْحَكَمُ عَنْ مُجَاهِدٍ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ نُصِرْتُ بِالصَّبَا وَأُهْلِكَتْ عَادٌ بِالدَّبُورِ .

Bike ve bike prevedene su u smislu značenja koje preferira Kastalani i Nevevi. Nevevi u svom komentaru Muslimovog *Sahiha*, hadis br. 2039) kaže: "Ona ga je prekorila i izrekla neke kletve na njegov (Džabirov) račun. Neki kažu da ovo znači: *Sustići će te sramota i prijekor*, a drugi: *Ovo se desilo po tvome nahođenju i lošem prosuđivanju i desilo se zbog tebe*." (prim. rec.)

1 El-Ahzab, 10; *odozgo* znači sa istoka tj. Benu Gatafan, a *odozdo* znači sa zapada, a to su bile Kurejšije iz Mekke. Ibn-Ishak kaže: "Kurejšije su se utaborili tamo gdje se sastaju kišne rijeke, sa 10.000 svojih sljedbenika, a Ujejne b. Husn sa Beni Gatafanom i drugim plemenima iz Nedžda, utaborio se pored Uhuda. Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, je izašao sa tri hiljade muslimana i utaborili su se pored Hendeka. Žene i djeca su bili u utvrdama. Hajj b. Ahtab je otišao do Beni Kurejze i podgovorio ih da izdaju muslimane i pridruže se mušricima, što je dodatno otežalo stanje u kom su bili muslimani. Međutim, do borbe nije došlo, izuzev pojedinačnih razmjena strijela i dvoboja sa onima koji su preskočili Hendek, a potom bili ubijeni ili vraćeni. U toku jedne hladne kišne noći Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, je poslao Huzejfu da ispita stanje u mušričkom taboru i on je primijetio kako se međusobno žestoko prepiru, a potom je Allah poslao vjetar koji je porušio njihove šatore i isprevrtao sve njihovo posuđe. Došlo je do općeg haosa i panike među njima, usljed čega su oni odustali od opsade i razišli se."

2 Ahmed prenosi od Ebu-Seida da je rekao: "Na dan Hendeka rekli smo: "Allahov Poslaniče ima li šta da proučiš?

4106. PRIČAO MI JE Ahmed b. Usman, a njemu Šurejh b. Mesleme, rekavši da mu je pričao Ibrahim b. Jusuf, a njemu njegov otac prenoseći od Ebu-Ishaka, koji je izjavio da je čuo Bera'a b. Aziba, radijallahu anhu, kako kaže:
– Kad je bio dan Bitke protiv saveznika, Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, je učestvovao u kopanju Hendeka i vidio sam ga kako nosi zemlju, tako da od prašine nisam mogao vidjeti njegov stomak, a on je (inače) na prsima imao puno dlaka.[3] Recitirao je stihove Ibn-Revvahe dok je prenosio zemlju, govoreći:
"Allaha mi, da Tebe nije, mi ne bi na Pravom putu bili, ne bismo sadaku dijelili, niti bi klanjali.
Pa smirenost spusti na nas i, ako sretnemo neprijatelja, noge nam učvrsti.
Ako oni koji su nas napali nered budu htjeli, mi ćemo to odbiti."
Kaže (Bera'): "Izgovarajući zadnju riječ produžio bi glas."

٤١٠٦. حَدَّثَنِي أَحْمَدُ بْنُ عُثْمَانَ حَدَّثَنَا شُرَيْحُ بْنُ مَسْلَمَةَ قَالَ حَدَّثَنِي إِبْرَاهِيمُ بْنُ يُوسُفَ قَالَ حَدَّثَنِي أَبِي عَنْ أَبِي إِسْحَاقَ قَالَ سَمِعْتُ الْبَرَاءَ بْنَ عَازِبٍ يُحَدِّثُ قَالَ لَمَّا كَانَ يَوْمُ الأَحْزَابِ وَخَنْدَقَ رَسُولُ اللهِ ﷺ رَأَيْتُهُ يَنْقُلُ مِنْ تُرَابِ الْخَنْدَقِ حَتَّى وَارَى عَنِّي الْغُبَارُ جِلْدَةَ بَطْنِهِ وَكَانَ كَثِيرَ الشَّعْرِ فَسَمِعْتُهُ يَرْتَجِزُ بِكَلِمَاتِ ابْنِ رَوَاحَةَ وَهُوَ يَنْقُلُ مِنَ التُّرَابِ يَقُولُ اللَّهُمَّ لَوْلاَ أَنْتَ مَا اهْتَدَيْنَا وَلاَ تَصَدَّقْنَا وَلاَ صَلَّيْنَا فَأَنْزِلَنْ سَكِينَةً عَلَيْنَا وَثَبِّتِ الأَقْدَامَ إِنْ لاَقَيْنَا إِنَّ الأُلَى قَدْ بَغَوْا عَلَيْنَا وَإِنْ أَرَادُوا فِتْنَةً أَبَيْنَا قَالَ ثُمَّ يَمُدُّ صَوْتَهُ بِآخِرِهَا .

4107. PRIČAO MI JE Abde b. Abdullah, a njemu Abdus-Samed prenoseći od Abdur-Rahmana b. Abdullaha b. Dinara, a on od svoga oca, da je Ibn-Omer, radijallahu anhuma, rekao:
"Prva bitka u kojoj sam učestvovao je bitka na Hendeku."

٤١٠٧. حَدَّثَنِي عَبْدَةُ بْنُ عَبْدِ اللهِ حَدَّثَنَا عَبْدُ الصَّمَدِ عَنْ عَبْدِ الرَّحْمَنِ هُوَ ابْنُ عَبْدِ اللهِ بْنِ دِينَارٍ عَنْ أَبِيهِ أَنَّ ابْنَ عُمَرَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا قَالَ أَوَّلُ يَوْمٍ شَهِدْتُهُ يَوْمُ الْخَنْدَقِ .

Duše su došle do grkljana.' 'Da!', rekao je on, a potom proučio: 'Allahummestur avratina ve amin rev'atina' (Gospodaru, zaštiti nas i osiguraj nas). Potom je Allah poslao na naše neprijatelje vjetar i porazio ih vjetrom." Ibn-Ishak kaže da je Nu'ajm b. Mesud Ešdže'i primio islam i krijući to od svog naroda, prišao Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, i on mu je preporučio da pokuša nagovoriti saveznike da se vrate. Nu'ajm je prvo otišao do plemena Benu Kurejza i upozorio ih da su Kurejš i Gatafan daleko od Medine i bude li potrebno, povući će se i ostaviti ih na cjedilu, na sličan način je upozorio Kurejšije, a potom Gatafan. Došlo je do nepovjerenja među njima, a uz to je puhnuo žestok vjetar i saveznici su se razišli.

3 Dlake Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, bile su složene u gustu i tanku liniju od prsa do stomaka. Inače, on nije bio maljav. (prim. rec.)

4108. PRIČAO MI JE Ibrahim b. Musa, njemu je saopćio Hišam prenoseći od Ma'mera, on od Zuhrija, ovaj od Salima, a on od Ibn-Omera (Ma'mer kaže da mu je također saopćio Ibn-Tavus prenoseći od Ikrime b. Halida, a on od Ibn-Omera) da je rekao:
– Ušao sam kod Hafse (sestre), a iz njenih pletenica kapa voda, i rekao: "Desilo se ono što znaš (Bitka na Siffinu i pokušaj izmirenja), a meni od vlasti nije ništa dato."
"Pridruži im se, reče ona, jer oni te očekuju i bojim se da bi zbog tvog odsustva došlo do razdora." Nije ga prestala nagovarati dok nije otišao.
I nakon što su se ljudi razišli (nakon neslaganja Ebu-Musa'a Eš'arije i Amra b. Asa), Mu'avija je održao govor, rekavši: "Ko želi da govori o ovome, neka nam se javi. Mi smo sigurno preči za to (*hilafet*) od njega i od njegova oca!"
Habib b. Mesleme ga je upitao: "Pa što mu nisi odgovorio?" Tada je Abdullah rekao: "Ja sam odgrnuo svoj ogrtač i htio reći: 'Za ovo od tebe je preči onaj ko se za islam borio protiv tebe i tvoga oca.' Međutim, pobojao sam se da ću reći nešto što će dovesti do razdora u skupini i prolijevanja krvi, te da će se to moje drugačije protumačiti, a i sjetio sam se onoga što je Allah pripremio u svojim dženetima."
"Ispravno si postupio i sačuvan si", reče Habib. Mahmud je, prenoseći ovo od Abdur-Rezaka, rekao: "*Nevsatuha*" (njene pletenice)[1]

٤١٠٨. حَدَّثَنِي إِبْرَاهِيمُ بْنُ مُوسَى أَخْبَرَنَا هِشَامٌ عَنْ مَعْمَرٍ عَنِ الزُّهْرِيِّ عَنْ سَالِمٍ عَنِ ابْنِ عُمَرَ قَالَ وَأَخْبَرَنِي ابْنُ طَاوُسٍ عَنْ عِكْرِمَةَ بْنِ خَالِدٍ عَنِ ابْنِ عُمَرَ قَالَ دَخَلْتُ عَلَى حَفْصَةَ وَنَسْوَاتُهَا تَنْطُفُ قُلْتُ قَدْ كَانَ مِنْ أَمْرِ النَّاسِ مَا تَرَيْنَ فَلَمْ يُجْعَلْ لِي مِنَ الأَمْرِ شَيْءٌ فَقَالَتِ الْحَقْ فَإِنَّهُمْ يَنْتَظِرُونَكَ وَأَخْشَى أَنْ يَكُونَ فِي احْتِبَاسِكَ عَنْهُمْ فُرْقَةٌ فَلَمْ تَدَعْهُ حَتَّى ذَهَبَ فَلَمَّا تَفَرَّقَ النَّاسُ خَطَبَ مُعَاوِيَةُ قَالَ مَنْ كَانَ يُرِيدُ أَنْ يَتَكَلَّمَ فِي هَذَا الأَمْرِ فَلْيُطْلِعْ لَنَا قَرْنَهُ فَلَنَحْنُ أَحَقُّ بِهِ مِنْهُ وَمِنْ أَبِيهِ قَالَ حَبِيبُ بْنُ مَسْلَمَةَ فَهَلاَّ أَجَبْتَهُ قَالَ عَبْدُاللهِ فَحَلَلْتُ حُبْوَتِي وَهَمَمْتُ أَنْ أَقُولَ أَحَقُّ بِهَذَا الأَمْرِ مِنْكَ مَنْ قَاتَلَكَ وَأَبَاكَ عَلَى الإِسْلاَمِ فَخَشِيتُ أَنْ أَقُولَ كَلِمَةً تُفَرِّقُ بَيْنَ الْجَمْعِ وَتَسْفِكُ الدَّمَ وَيُحْمَلُ عَنِّي غَيْرُ ذَلِكَ فَذَكَرْتُ مَا أَعَدَّ اللهُ فِي الْجِنَانِ قَالَ حَبِيبٌ حُفِظْتَ وَعُصِمْتَ قَالَ مَحْمُودٌ عَنْ عَبْدِالرَّزَّاقِ وَنَوْسَاتُهَا .

4109. PRIČAO NAM JE Ebu-Nu'ajm, a njemu Sufjan prenoseći od Ebu-Ishaka, a on od Sulejmana b. Sureda da je izjavio kako je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, na dan Bitke protiv saveznika (ahzab) rekao:
"Mi ćemo njih napadati, a oni nas više neće."

٤١٠٩. حَدَّثَنَا أَبُو نُعَيْمٍ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ عَنْ أَبِي إِسْحَاقَ عَنْ سُلَيْمَانَ بْنِ صُرَدٍ قَالَ قَالَ النَّبِيُّ ﷺ يَوْمَ الأَحْزَابِ نَغْزُوهُمْ وَلاَ يَغْزُونَنَا .

1 Ovu verziju hadisa sa potpunim senedom zabilježio je Dževheri u djelu *Ahbarul-Havaridž*. Ovaj hadis je naveden u ovom poglavlju jer je Ebu-Sufjan bio vođa saveznika na Hendeku. Inače, Mu'avija je smatrao da u hilafetu treba dati prednost prvom u snazi, mišljenju i spretnosti, a Ibn-Omer je smatrao da je prvenstvo u islamu osnovni kriterij.

٤١١٠. حَدَّثَنِي عَبْدُاللهِ بْنُ مُحَمَّدٍ حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ آدَمَ حَدَّثَنَا إِسْرَائِيلُ سَمِعْتُ أَبَا إِسْحَاقَ يَقُولُ سَمِعْتُ سُلَيْمَانَ بْنَ صُرَدٍ يَقُولُ سَمِعْتُ النَّبِيَّ ﷺ يَقُولُ حِينَ أَجْلَى الأَحْزَابَ عَنْهُ الآنَ نَغْزُوهُمْ وَلاَ يَغْزُونَنَا نَحْنُ نَسِيرُ إِلَيْهِمْ .

4110. PRIČAO MI JE Abdullah b. Muhammed, njemu je kazivao Jahja b. Adem, a ovom Israil, rekavši da je čuo Ebu-Ishaka, a on Sulejmana b. Sureda koji kaže da je čuo Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, kad je saveznike otjerao od sebe, da kaže:
"Sada ćemo mi njih napadati, a neće oni nas. Mi ćemo ići njima."[2]

٤١١١. حَدَّثَنَا إِسْحَاقُ حَدَّثَنَا رَوْحٌ حَدَّثَنَا هِشَامٌ عَنْ مُحَمَّدٍ عَنْ عَبِيدَةَ عَنْ عَلِيٍّ رَضِي اللهُ عَنْهُ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ أَنَّهُ قَالَ يَوْمَ الْخَنْدَقِ مَلأَ اللهُ عَلَيْهِمْ بُيُوتَهُمْ وَقُبُورَهُمْ نَارًا كَمَا شَغَلُونَا عَنْ صَلاَةِ الْوُسْطَى حَتَّى غَابَتِ الشَّمْسُ .

4111. PRIČAO NAM JE Ishak, njemu je kazivao Revh, a ovom Hišam prenoseći od Muhammeda (b. Sirina), on od Abideta (b. Amra), ovaj od Alije, radijallahu anhu, a on od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, da je na dan Bitke na Hendeku rekao:
"Neka Allah napuni vatrom njihove kuće i njihove kabure kao što su oni nas spriječili od srednjeg namaza (ikindije) sve dok nije zašlo sunce."[3]

٤١١٢. حَدَّثَنَا الْمَكِّيُّ بْنُ إِبْرَاهِيمَ حَدَّثَنَا هِشَامٌ عَنْ يَحْيَى عَنْ أَبِي سَلَمَةَ عَنْ جَابِرِ بْنِ عَبْدِاللهِ أَنَّ عُمَرَ بْنَ الْخَطَّابِ رَضِي اللهُ عَنْهُ جَاءَ يَوْمَ الْخَنْدَقِ بَعْدَ مَا غَرَبَتِ الشَّمْسُ جَعَلَ يَسُبُّ كُفَّارَ قُرَيْشٍ وَقَالَ يَا رَسُولَ اللهِ مَا كِدْتُ أَنْ أُصَلِّيَ حَتَّى كَادَتِ الشَّمْسُ أَنْ تَغْرُبَ قَالَ النَّبِيُّ ﷺ وَاللهِ مَا صَلَّيْتُهَا فَنَزَلْنَا مَعَ النَّبِيِّ ﷺ بُطْحَانَ فَتَوَضَّأَ لِلصَّلاَةِ وَتَوَضَّأْنَا لَهَا فَصَلَّى الْعَصْرَ بَعْدَمَا غَرَبَتِ الشَّمْسُ ثُمَّ صَلَّى بَعْدَهَا الْمَغْرِبَ .

4112. PRIČAO NAM JE Mekki b. Ibrahim, a njemu Hišam prenoseći od Jahja'a, ovaj od Ebu-Seleme, a on od Džabira b. Abdullaha da je Omer b. Hattab, radijallahu anhu, na dan Hendeka došao, nakon zalaska sunca, i počeo grditi kurejševićke nevjernike, te rekao:
"Allahov Poslaniče, nisam stigao klanjati sve dok sunce nije gotovo zašlo."
"Tako mi Allaha, ni ja ga (namaz) nisam klanjao", rekao je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, a potom smo se s Poslanikom spustili u Buthan, zatim je on uzeo abdest za namaz, pa smo i mi uzeli abdest, i klanjao je ikindiju nakon zalaska sunca, a zatim je klanjao akšam.

---

2 Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, je ovo izrekao nakon što su se razišli saveznici, a bilo je to 23. zul-ka'deta pete godine po Hidžri. Ovo je ustvari jedna od njegovih mudžiza, jer se ono što je najavio i ostvarilo. Slijedeće godine je došlo do Ugovora na Hudejbiji, koji su oni kasnije prekršili, što je bilo uzrok i povod oslobođenja Mekke.

3 U toku Bitke na Hendeku muslimani su jedan dan toliko bili zauzeti borbom da uopće nisu bili svjesni da je vrijeme ikindija-namaza, pa su ikindiju klanjali tek nakon zalaska sunca. U ovakvom slučaju namaz se ne smatra propuštenim, jer je Alejhisselam u jednom hadisu rekao: "Ko prespava namaz ili ga zaboravi, neka ga klanja kad se sjeti."

4113. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Kesir, njemu je saopćio Sufjan prenoseći od Ibnul-Munkedira koji je izjavio da je čuo Džabira kako kaže da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, na dan Bitke protiv saveznika (*Jevmul-ahzab*), rekao:"Ko će nam donijeti vijest o narodu (Beni Kurejza)?"
"Ja", reče Zubejr, a on ponovo upita:
"Ko će nam donijeti vijest o (tom) narodu?"
"Ja", reče Zubejr, a on opet upita:
"Ko će nam donijeti vijest o (tom) narodu?"
"Ja", reče Zubejr, a on tada reče: "Svaki vjerovjesnik je imao svoga najodanijeg pomagača (havarijuna), a moj pomagač je Zubejr."[1]

٤١١٣. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ كَثِيرٍ أَخْبَرَنَا سُفْيَانُ عَنِ ابْنِ الْمُنْكَدِرِ قَالَ سَمِعْتُ جَابِرًا يَقُولُ قَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ يَوْمَ الأَحْزَابِ مَنْ يَأْتِينَا بِخَبَرِ الْقَوْمِ فَقَالَ الزُّبَيْرُ أَنَا ثُمَّ قَالَ مَنْ يَأْتِينَا بِخَبَرِ الْقَوْمِ فَقَالَ الزُّبَيْرُ أَنَا ثُمَّ قَالَ مَنْ يَأْتِينَا بِخَبَرِ الْقَوْمِ فَقَالَ الزُّبَيْرُ أَنَا ثُمَّ قَالَ إِنَّ لِكُلِّ نَبِيٍّ حَوَارِيَّ وَإِنَّ حَوَارِيَّ الزُّبَيْرُ .

4114. PRIČAO NAM JE Kutejbe b. Seid, a njemu Lejs prenoseći od Seida b. Ebu-Seida, ovaj od svoga oca, a on od Ebu-Hurejre, radijallahu anhu, da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, običavao reći:
"Nema (istinskog) Boga osim jedinog Allaha. On je osnažio svoju vojsku i potpomogao Svoga roba i sam porazio saveznike (na Hendeku).
On ostaje i poslije nestanka svega."

٤١١٤. حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ بْنُ سَعِيدٍ حَدَّثَنَا اللَّيْثُ عَنْ سَعِيدِ بْنِ أَبِي سَعِيدٍ عَنْ أَبِيهِ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ أَنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ كَانَ يَقُولُ لاَ إِلَهَ إِلاَّ اللهُ وَحْدَهُ أَعَزَّ جُنْدَهُ وَنَصَرَ عَبْدَهُ وَغَلَبَ الأَحْزَابَ وَحْدَهُ فَلاَ شَيْءَ بَعْدَهُ .

4115. PRIČAO NAM JE Muhammed, njemu su saopćili Fezari i Abde prenoseći od Isma'ila b. Ebu-Halida koji je izjavio da je čuo Abdullaha b. Ebu-Evfa'a, radijallahu anhu, kako kaže:
– Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, je učio dovu protiv saveznika (na Hendeku), govoreći: "Moj Gospodaru, Koji si objavio Knjigu, Koji brzo vršiš obračun, porazi saveznike! Moj Gospodaru, porazi ih i potresi ih!"

٤١١٥. حَدَّثَنَا مُحَمَّدٌ أَخْبَرَنَا الْفَزَارِيُّ وَعَبْدَةُ عَنْ إِسْمَاعِيلَ بْنِ أَبِي خَالِدٍ قَالَ سَمِعْتُ عَبْدَاللهِ بْنَ أَبِي أَوْفَى رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا يَقُولُ دَعَا رَسُولُ اللهِ ﷺ عَلَى الأَحْزَابِ فَقَالَ اللَّهُمَّ مُنْزِلَ الْكِتَابِ سَرِيعَ الْحِسَابِ اهْزِمِ الأَحْزَابَ اللَّهُمَّ اهْزِمْهُمْ وَزَلْزِلْهُمْ .

1 Ibn-Ebi-Šejbe prenosi od Ikrime da je rekao da je jedan od mušrika na dan Hendeka rekao: "Ko će izaći na dvoboj?" Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, je tada rekao: "Ustani Zubejre!" Njegova majka Safija kćerka Abdul-Muttaliba je povikala: "Moj jedinac, Allahov Poslaniče!" Ali je on ponovo rekao: "Ustani Zubejre!" Zubejr je otišao, ubio ga i donio poslaniku njegovu ratnu opremu, pa mu ju je on poklonio.

4116. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Mukatil, njemu je saopćio Abdullah, a ovom Musa b. Ukbe prenoseći od Salima i Nafi'a, a njih dvojica od Abdullaha (b. Omera), radijallahu anhuma, da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, običavao, kada bi se vraćao iz borbe, hadždža ili s umre: tri puta donijeti tekbir, a zatim reći: "Nema (istinskog) Boga osim jedinog Allaha koji nema sudruga. Njemu pripada vlast i njemu pripada zahvala i On je Svemogući. Vraćamo se čineći tevbu, obožavajući našeg Gospodara, sedždu Mu čineći i zahvaljujući Mu. Allah je ispunio Svoje obećanje, pomogao Svoga roba i sam porazio saveznike (na Hendeku)."

٤١١٦. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ مُقَاتِلٍ أَخْبَرَنَا عَبْدُاللهِ أَخْبَرَنَا مُوسَى بْنُ عُقْبَةَ عَنْ سَالِمٍ وَنَافِعٍ عَنْ عَبْدِاللهِ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ أَنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ كَانَ إِذَا قَفَلَ مِنَ الْغَزْوِ أَوِ الْحَجِّ أَوِ الْعُمْرَةِ يَبْدَأُ فَيُكَبِّرُ ثَلاَثَ مِرَارٍ ثُمَّ يَقُولُ لاَ إِلَهَ إِلاَّ اللهُ وَحْدَهُ لاَ شَرِيكَ لَهُ لَهُ الْمُلْكُ وَلَهُ الْحَمْدُ وَهُوَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ آيِبُونَ تَائِبُونَ عَابِدُونَ سَاجِدُونَ لِرَبِّنَا حَامِدُونَ صَدَقَ اللهُ وَعْدَهُ وَنَصَرَ عَبْدَهُ وَهَزَمَ الأَحْزَابَ وَحْدَهُ .

POVRATAK VJEROVJESNIKA, SALLALLAHU ALEJHI VE SELLEM, IZ BITKE PROTIV SAVEZNIKA; POHOD I OPKOLJAVANJE PLEMENA BENU KUREJZE

باب مَرْجِعِ النَّبِيِّ ﷺ مِنَ الأَحْزَابِ وَمَخْرَجِهِ إِلَى بَنِي قُرَيْظَةَ وَمُحَاصَرَتِهِ إِيَّاهُمْ

4117. PRIČAO MI JE Abdullah b. Ebu-Šejbe, a njemu Ibn-Numejr prenoseći od Hišama, on od svoga oca, a ovaj od Aiše, radijallahu anha, da je rekla:

– Pošto se Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, vratio sa Hendeka, odložio oružje i okupao se, došao mu je Džibril, alejhis-selam, i rekao: "Ti si odložio oružje, a mi ga, tako mi Allaha, nismo odložili. Dakle, kreni prema njima!"

"Gdje", upitao je on.

"Ovamo", odgovorio je on i pokazao u pravcu Beni Kurejza. Tada je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, krenuo prema njima.[2]

٤١١٧. حَدَّثَنِي عَبْدُاللهِ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ حَدَّثَنَا ابْنُ نُمَيْرٍ عَنْ هِشَامٍ عَنْ أَبِيهِ عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهَا قَالَتْ لَمَّا رَجَعَ النَّبِيُّ ﷺ مِنَ الْخَنْدَقِ وَوَضَعَ السِّلاَحَ وَاغْتَسَلَ أَتَاهُ جِبْرِيلُ عَلَيْهِ السَّلاَمُ فَقَالَ قَدْ وَضَعْتَ السِّلاَحَ وَاللهِ مَا وَضَعْنَاهُ فَاخْرُجْ إِلَيْهِمْ قَالَ فَإِلَى أَيْنَ قَالَ هَا هُنَا وَأَشَارَ إِلَى بَنِي قُرَيْظَةَ فَخَرَجَ النَّبِيُّ ﷺ إِلَيْهِمْ .

2 Uzrok pohoda na pleme Benu Kurejza je njihovo kršenje ugovora i stupanje u savezništvo sa Kurejšijama i Gatafanom u Bici na Hendeku. Dvadeset i trećeg zul-kadeta, pete godine po hidžri, Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, se zaputio prema njima sa tri hiljade muslimana, među kojima je bilo trideset i šest konjanika.

4118. PRIČAO NAM JE Musa, a njemu Džerir b. Hazim prenoseći od Humejda b. Hilala, a on od Enesa, radijallahu anhu, da je rekao:
– Kao da gledam prašinu uzdignutu u sokaku Beni Ganma od Džibrilove povorke kada je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, krenuo prema Beni Kurejzi.

٤١١٨. حَدَّثَنَا مُوسَى حَدَّثَنَا جَرِيرُ بْنُ حَازِمٍ عَنْ حُمَيْدِ بْنِ هِلاَلٍ عَنْ أَنَسٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ كَأَنِّي أَنْظُرُ إِلَى الْغُبَارِ سَاطِعًا فِي زُقَاقِ بَنِي غَنْمٍ مَوْكِبَ جِبْرِيلَ صَلَوَاتُ اللهِ عَلَيْهِ حِينَ سَارَ رَسُولُ اللهِ ﷺ إِلَى بَنِي قُرَيْظَةَ .

4119. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Muhammed b. Esma, a njemu Džuvejrije b. Esma' prenoseći od Nafi'a, a on od Ibn-Omera, radijallahu anhuma, da je rekao:
– Na dan Bitke protiv saveznika Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, je rekao: "Neka niko od vas ne klanja ikindiju osim kod (plemena) Benu Kurejza!" Neke od njih je vrijeme ikindije zateklo na putu, pa su neki rekli: "Nećemo klanjati dok ne dođemo tamo", a drugi su rekli: "Naprotiv, klanjaćemo jer se od nas nije to tražilo." To je kasnije spomenuto Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, i on nikog od njih nije prekorio.

٤١١٩. حَدَّثَنَا عَبْدُاللهِ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ أَسْمَاءَ حَدَّثَنَا جُوَيْرِيَةُ بْنُ أَسْمَاءَ عَنْ نَافِعٍ عَنِ ابْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا قَالَ قَالَ النَّبِيُّ ﷺ يَوْمَ الأَحْزَابِ لاَ يُصَلِّيَنَّ أَحَدٌ الْعَصْرَ إِلاَّ فِي بَنِي قُرَيْظَةَ فَأَدْرَكَ بَعْضُهُمُ الْعَصْرَ فِي الطَّرِيقِ فَقَالَ بَعْضُهُمْ لاَ نُصَلِّي حَتَّى نَأْتِيَهَا وَقَالَ بَعْضُهُمْ بَلْ نُصَلِّي لَمْ يُرِدْ مِنَّا ذَلِكَ فَذُكِرَ ذَلِكَ لِلنَّبِيِّ ﷺ فَلَمْ يُعَنِّفْ وَاحِدًا مِنْهُمْ .

4120. PRIČAO NAM JE Ibn-Ebul-Esved, a njemu Mu'temir... I PRIČAO MI JE Halifa, a njemu je kazivao Mu'temir, rekavši da je čuo svoga oca kako prenosi od Enesa, radijallahu anhu, da je rekao:
– Ljudi su ustupali Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, palmovike dok nisu pokorena plemena Kurejza i Nadir (nakon čega su im vraćena njihova imanja). Moji ukućani su meni naredili da odem Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, i zatražim ono što su mu oni bili ustupili, (ili bar dio toga). Međutim, to je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, bio ustupio Ummi-Ejmen, i ona je došla i ogrtač mi stavila na vrat, govoreći: "Ne, nikako! Tako mi Onoga osim kojeg drugog boga nema, neće vam on to dati, kad ga je već dao meni", ili je otprilike tako rekla. Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, joj je govorio: "Dobit ćeš to i to", a ona je odgovarala:

٤١٢٠. حَدَّثَنَا ابْنُ أَبِي الأَسْوَدِ حَدَّثَنَا مُعْتَمِرٌ ح و حَدَّثَنِي خَلِيفَةُ حَدَّثَنَا مُعْتَمِرٌ قَالَ سَمِعْتُ أَبِي عَنْ أَنَسٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ كَانَ الرَّجُلُ يَجْعَلُ لِلنَّبِيِّ ﷺ النَّخَلاَتِ حَتَّى افْتَتَحَ قُرَيْظَةَ وَالنَّضِيرَ وَإِنَّ أَهْلِي أَمَرُونِي أَنْ آتِيَ النَّبِيَّ ﷺ فَأَسْأَلَهُ الَّذِي كَانُوا أَعْطَوْهُ أَوْ بَعْضَهُ وَكَانَ النَّبِيُّ ﷺ قَدْ أَعْطَاهُ أُمَّ أَيْمَنَ فَجَاءَتْ أُمُّ أَيْمَنَ فَجَعَلَتِ الثَّوْبَ فِي عُنُقِي تَقُولُ كَلاَّ وَالَّذِي لاَ إِلَهَ إِلاَّ هُوَ لاَ يُعْطِيكَهُمْ وَقَدْ أَعْطَانِيهَا أَوْ كَمَا قَالَتْ وَالنَّبِيُّ ﷺ يَقُولُ لَكِ كَذَا وَتَقُولُ كَلاَّ وَاللهِ حَتَّى أَعْطَاهَا حَسِبْتُ أَنَّهُ قَالَ عَشَرَةَ أَمْثَالِهِ أَوْ كَمَا قَالَ .

"Ne, nikako, tako mi Allaha", dok joj nije dao – mislim da je (Enes) rekao – deseterostruko više, ili kao što je rekao.[1]

4121. PRIČAO MI JE Muhammed b. Beššar, njemu je kazivao Gunder, a ovom Šu'be prenoseći od Sa'da koji je izjavio da je čuo Ebu-Umamu kako kaže da je čuo Ebu-Seida Hudrija, radijallahu anhu kad je rekao:
– Članovi plemena Kurejza su pristali da im presudi Sa'd b. Mu'az, pa je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, poslao po Sa'da i on je došao na magarcu. Kada se približio mesdžidu, Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, reče ensarijama: "Ustanite vašem prvaku, (ili najboljem od vas)", a potom je njemu rekao: "Ovi su pristali da im ti sudiš." Tada je Sa'd rekao: "Njihovi borci će biti ubijeni, a potomstvo učinjeno robljem."
"Presudio si Allahovom presudom", rekao je on, a moguće je da je rekao: "Presudom Vladara".

٤١٢١. حَدَّثَنِي مُحَمَّدُ بْنُ بَشَّارٍ حَدَّثَنَا غُنْدَرٌ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ عَنْ سَعْدٍ قَالَ سَمِعْتُ أَبَا أُمَامَةَ قَالَ سَمِعْتُ أَبَا سَعِيدٍ الْخُدْرِيَّ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ يَقُولُ نَزَلَ أَهْلُ قُرَيْظَةَ عَلَى حُكْمِ سَعْدِ بْنِ مُعَاذٍ فَأَرْسَلَ النَّبِيُّ ﷺ إِلَى سَعْدٍ فَأَتَى عَلَى حِمَارٍ فَلَمَّا دَنَا مِنَ الْمَسْجِدِ قَالَ لِلْأَنْصَارِ قُومُوا إِلَى سَيِّدِكُمْ أَوْ خَيْرِكُمْ فَقَالَ هَؤُلَاءِ نَزَلُوا عَلَى حُكْمِكَ فَقَالَ تَقْتُلُ مُقَاتِلَتَهُمْ وَتَسْبِي ذَرَارِيَّهُمْ قَالَ قَضَيْتَ بِحُكْمِ اللهِ وَرُبَّمَا قَالَ بِحُكْمِ الْمَلِكِ.

4122. PRIČAO NAM JE Zekerija b. Jahja, njemu je kazivao Abdullah b. Numejr, a ovom Hišam prenoseći od svoga oca, a on od Aiše, radijallahu anha, da je rekla:
– Sa'd je ranjen na dan Hendeka, pogodio ga jedan Kurejšija koji se zvao Hibban b. Arika, odnosno Hibban b. Kajs, vodeći porijeklo od Beni Me'isa b. Amira b. Lu'ejja. Pogodio ga je baš u središnju venu na ruci, pa je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, postavio šator u džamiji kako bi mu bio što bliže radi posjete. I kad se Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, vratio sa Hendeka, odložio oružje i okupao se, došao mu je Džibril, alejhis-selam, otresajući prašinu sa glave, i rekao:

٤١٢٢. حَدَّثَنَا زَكَرِيَّاءُ بْنُ يَحْيَى حَدَّثَنَا عَبْدُ اللهِ بْنُ نُمَيْرٍ حَدَّثَنَا هِشَامٌ عَنْ أَبِيهِ عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهَا قَالَتْ أُصِيبَ سَعْدٌ يَوْمَ الْخَنْدَقِ رَمَاهُ رَجُلٌ مِنْ قُرَيْشٍ يُقَالُ لَهُ حِبَّانُ بْنُ الْعَرِقَةِ وَهُوَ حِبَّانُ ابْنُ قَيْسٍ مِنْ بَنِي مَعِيصِ بْنِ عَامِرِ بْنِ لُؤَيٍّ رَمَاهُ فِي الْأَكْحَلِ فَضَرَبَ النَّبِيُّ ﷺ خَيْمَةً فِي الْمَسْجِدِ لِيَعُودَهُ مِنْ قَرِيبٍ فَلَمَّا رَجَعَ رَسُولُ اللهِ ﷺ مِنَ الْخَنْدَقِ وَضَعَ السِّلَاحَ وَاغْتَسَلَ فَأَتَاهُ جِبْرِيلُ عَلَيْهِ السَّلَامُ وَهُوَ يَنْفُضُ رَأْسَهُ مِنَ الْغُبَارِ

1 Nakon hidžre ensarije su ustupili nešto svojih palmovika muhadžirima, kako bi se oni imali odakle izdržavati, a nakon onog što se desilo sa plemenima Nadir i Kurejza, Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, je muhadžirima podijelio ratni plijen i naredio im da vrate ensarijama palmovike koje su im bili ustupili. Međutim, Poslanikova, sallallahu alejhi ve sellem, dadilja Ummi-Ejmen je mislila da je to bilo trajno vlasništvo, pa joj je on darovao mnogo više kako bi je udobrovoljio da vrati ensarijama njihov hak.

"Ti si već odložio oružje. Tako mi Allaha, ja ga nisam odložio. Kreni na njih!"
"Gdje", upitao je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, a on pokaza na Beni Kurejza. Tada se prema njima zaputio Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, i oni su pristali da im on presudi, ali je on prepustio tu presudu Sa'du.
"Ja u pogledu njih presuđujem, reče on, da njihovi borci budu poubijani, žene i djecu da budu porobljeni, a da se njihov imetak razdijeli."[1]
Hišam je izjavio da ga je izvijestio njegov otac prenoseći od Aiše da je Sa'd rekao: "Moj Gospodaru, ti znaš da mi je najdraže da se, u ime Tebe, borim protiv naroda koji je u laž utjerivao Tvoga Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, i koji ga je protjerao. Moj Gospodaru, ja smatram da si dokinuo rat između nas i njih. Ako je ostao još kakav rat protiv Kurejšija, poživi me, kako bih se protiv njih borio, u ime Tebe, a ako si dokinuo rat, pojačaj moju ranu i daj mi smrt od nje."[2]
I rana se raspršila u gornjem dijelu prsa. U džamiji je bio šator plemena Beni Gifar i odjednom je ljude uplašila krv koja je tekla prema njima, pa su povikali:
"Hej vi u šatoru! Šta je ovo što nam dolazi iz vašeg pravca?" Bila je to Sa'dova rana iz koje je tekla krv i od koje je on umro, radijallahu anhu.

فَقَالَ قَدْ وَضَعْتَ السِّلاَحَ وَاللهِ مَا وَضَعْتُهُ اخْرُجْ إِلَيْهِمْ قَالَ النَّبِيُّ ﷺ فَأَيْنَ فَأَشَارَ إِلَى بَنِي قُرَيْظَةَ فَأَتَاهُمْ رَسُولُ اللهِ ﷺ فَنَزَلُوا عَلَى حُكْمِهِ فَرَدَّ الْحُكْمَ إِلَى سَعْدٍ قَالَ فَإِنِّي أَحْكُمُ فِيهِمْ أَنْ تُقْتَلَ الْمُقَاتِلَةُ وَأَنْ تُسْبَى النِّسَاءُ وَالذُّرِّيَّةُ وَأَنْ تُقْسَمَ أَمْوَالُهُمْ قَالَ هِشَامٌ فَأَخْبَرَنِي أَبِي عَنْ عَائِشَةَ أَنَّ سَعْدًا قَالَ اللَّهُمَّ إِنَّكَ تَعْلَمُ أَنَّهُ لَيْسَ أَحَدٌ أَحَبَّ إِلَيَّ أَنْ أُجَاهِدَهُمْ فِيكَ مِنْ قَوْمٍ كَذَّبُوا رَسُولَكَ ﷺ وَأَخْرَجُوهُ اللَّهُمَّ فَإِنِّي أَظُنُّ أَنَّكَ قَدْ وَضَعْتَ الْحَرْبَ بَيْنَنَا وَبَيْنَهُمْ فَإِنْ كَانَ بَقِيَ مِنْ حَرْبِ قُرَيْشٍ شَيْءٌ فَأَبْقِنِي لَهُ حَتَّى أُجَاهِدَهُمْ فِيكَ وَإِنْ كُنْتَ وَضَعْتَ الْحَرْبَ فَافْجُرْهَا وَاجْعَلْ مَوْتَتِي فِيهَا فَانْفَجَرَتْ مِنْ لَبَّتِهِ فَلَمْ يَرُعْهُمْ وَفِي الْمَسْجِدِ خَيْمَةٌ مِنْ بَنِي غِفَارٍ إِلاَّ الدَّمُ يَسِيلُ إِلَيْهِمْ فَقَالُوا يَا أَهْلَ الْخَيْمَةِ مَا هَذَا الَّذِي يَأْتِينَا مِنْ قِبَلِكُمْ فَإِذَا سَعْدٌ يَغْذُو جُرْحُهُ دَمًا فَمَاتَ مِنْهَا رَضِيَ اللهُ عَنْهُ .

1 Ibn-Ishak kaže da je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, opsjedao pleme Beni Kurejza dvadeset i pet noći, sve dok ih opsada nije iscrpila i ulila strah u njihova srca, pa su oni pristali da im Sa'd presudi. Oni su ustvari bili pristali na Poslanikovu, sallallahu alejhi ve sellem, presudu, ali su ljudi iz plemena Evs tražili od Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, da njihov predstavnik bude taj koji će izreći presudu, obzirom na ranije savezništvo plemena Evs sa plemenom Beni Kurejza. On je udovoljio njihovoj želji i odredio Sa'da b. Mu'aza da im presudi.
Tirmizi i Nesai prenose od Džabira, radijallahu anhu, da je pleme Kurejza tada imalo oko četri stotine boraca, dok neki kažu da ih je bilo više.

2 Time bi to bila šehidska smrt. (prim. rec.)

4123. PRIČAO NAM JE Hadždžadž b. Minhal, njemu je saopćio Šu'be, rekavši da je njemu saopćio Adijj da je čuo Berra'a, radijallahu anhu, kako kaže da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao Hassanu:
"Ismij ih, ili narugaj im se u pjesmi, a Džibril je s tobom."

٤١٢٣. حَدَّثَنَا الْحَجَّاجُ بْنُ مِنْهَالٍ أَخْبَرَنَا شُعْبَةُ قَالَ أَخْبَرَنِي عَدِيٌّ أَنَّهُ سَمِعَ الْبَرَاءَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ قَالَ النَّبِيُّ ﷺ لِحَسَّانَ اهْجُهُمْ أَوْ هَاجِهِمْ وَجِبْرِيلُ مَعَكَ .

4124. Opširnije je prenio Ibrahim b. Tahman prenoseći od Šejbanija, ovaj od Adijja b. Sabita, a on od El-Bera'a b. Aziba da je rekao:
– Na dan plemena Kurejza Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, je rekao Hassanu b. Sabitu: "Ismij mušrike (u pjesmi), a Džibril je s tobom."[3]

٤١٢٤. وَزَادَ إِبْرَاهِيمُ بْنُ طَهْمَانَ عَنِ الشَّيْبَانِيِّ عَنْ عَدِيِّ بْنِ ثَابِتٍ عَنِ الْبَرَاءِ بْنِ عَازِبٍ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ يَوْمَ قُرَيْظَةَ لِحَسَّانَ بْنِ ثَابِتٍ اهْجُ الْمُشْرِكِينَ فَإِنَّ جِبْرِيلَ مَعَكَ .

POHOD ZATUR-RIKA'I (BORBA U KRPAMA)

باب غزوة ذات الرقاع

To je pohod protiv plemena Muhariba b. Hasefea i plemena Beni Sa'lebea iz Gatafana. Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, je tom prilikom odsjeo u mjestu Nahl. Bilo je to poslije Hajbera, jer je Ebu-Musa došao poslije Hajbera.[4]

وَهِيَ غَزْوَةُ مُحَارِبِ خَصَفَةَ مِنْ بَنِي ثَعْلَبَةَ مِنْ غَطَفَانَ فَنَزَلَ نَخْلاً وَهِيَ بَعْدَ خَيْبَرَ لأَنَّ أَبَا مُوسَى جَاءَ بَعْدَ خَيْبَرَ .

---

3 Ovaj hadis sa potpunim senedom zabilježio je Nesaija u *Sunenu*, a ovdje je naveden s ciljem pojašnjenja da je Poslanikova, sallallahu alejhi ve sellem, naredba Hassanu b. Sabitu o napadu na mušrike kroz poeziju izdana na dan Beni Kurejze.

4 Ova bitka je poznata pod imenom Zatur-rika'i, jer su ashabi, zbog velike hladnoće, zamotavali svoje noge krpama (*rika'un* su krpe). Povjesničari se razilaze u pogledu datuma ove bitke. Buhari naginje mišljenju da je ona bila nakon Hajbera, uzimajući kao dokaz za to činjenicu da se Ebu-Musa povratio iz Abisinije tek nakon Hajbera, a u jednom od narednih hadisa kaže se da je Ebu-Musa učestvovao u ovoj bitki. Međutim, Buhari je ovo poglavlje ipak uvrstio prije poglavlja o Hajberu, želeći vjerovatno ukazati na mišljenje većine historičara da je bitka Zatur-Rika' bila prije Hajbera. U svakom slučaju jasno je da je ona bila poslije pohoda na Beni Kurejza jer Salatul-Havf (namaz u stanju bojazni) nije bio propisan u doba bitke na Hendeku, a u toku bitke Zatur-Rika'i klanjanje salatul-havf.

4125. KAZAO MI JE Abdullah b. Redža' da mu je saopćio Imran Kattan prenoseći od Jahja'a b. Ebi-Kesira, on od Ebu Seleme, a ovaj od Džabira b. Abdullaha, radijallahu anhuma, da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, sa svojim ashabima klanjao namaz u strahu (salatul-havf) u toku sedme bitke, bitke Zatur-rika'i.[1]
Ibn-Abbas kaže: "Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, je klanjao salatul-havf u Zi Karedu."[2]

٤١٢٥. و قَالَ لِي عَبْدُاللهِ بْنُ رَجَاءٍ أَخْبَرَنَا عِمْرَانُ الْقَطَّانُ عَنْ يَحْيَى بْنِ أَبِي كَثِيرٍ عَنْ أَبِي سَلَمَةَ عَنْ جَابِرِ بْنِ عَبْدِاللهِ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ صَلَّى بِأَصْحَابِهِ فِي الْخَوْفِ فِي غَزْوَةِ السَّابِعَةِ غَزْوَةِ ذَاتِ الرِّقَاعِ قَالَ ابْنُ عَبَّاسٍ صَلَّى النَّبِيُّ ﷺ الْخَوْفَ بِذِي قَرَدٍ .

4126. Bekr b. Sevade je izjavio da mu je prenio Zijad b. Nafi' od Ebu-Musa'a da im je Džabir kazivao: "Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, je klanjao s njima (predvodio ih u namazu) na dan Muhariba i Sa'lebe."[3]

٤١٢٦. وَقَالَ بَكْرُ بْنُ سَوَادَةَ حَدَّثَنِي زِيَادُ بْنُ نَافِعٍ عَنْ أَبِي مُوسَى أَنَّ جَابِرًا حَدَّثَهُمْ صَلَّى النَّبِيُّ ﷺ بِهِمْ يَوْمَ مُحَارِبٍ وَثَعْلَبَةَ .

4127. Ibn-Ishak kaže da je čuo Vehba b. Kejsana, a on Džabira kako kaže:
"Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, je krenuo u bitku Zatur-Rika'i iz Nahla, pa je sreo skupinu iz plemena Gatafan, ali nije došlo do borbe. Ljudi su uplašili jedni druge, pa je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, klanjao dva rekata namaza pri strahu (salatul-havf)."
Jezid prenosi od Selemea da je rekao: "Učestvovao sam sa Vjerovjesnikom, sallallahu alejhi ve sellem, u borbi na dan Kareda."[4]

٤١٢٧. قَالَ ابْنُ إِسْحَاقَ سَمِعْتُ وَهْبَ بْنَ كَيْسَانَ سَمِعْتُ جَابِرًا خَرَجَ النَّبِيُّ ﷺ إِلَى ذَاتِ الرِّقَاعِ مِنْ نَخْلٍ فَلَقِيَ جَمْعًا مِنْ غَطَفَانَ فَلَمْ يَكُنْ قِتَالٌ وَأَخَافَ النَّاسُ بَعْضُهُمْ بَعْضًا فَصَلَّى النَّبِيُّ ﷺ رَكْعَتَيِ الْخَوْفِ وَقَالَ يَزِيدُ عَنْ سَلَمَةَ غَزَوْتُ مَعَ النَّبِيِّ ﷺ يَوْمَ الْقَرَدِ .

1 Izraz *gazvetus-sabi'ati* može značiti bitku u sedmoj godini, ili sedmu bitku. Redoslijed bitaka je slijedeći: prva je Bedr, druga Uhud, treća Hendek, četvrta Kurejza, peta Murejsi', šesta Hajber i sedma Zatur-Rika'i.

2 Zi Kared je mjesto udaljeno od Medine dan hoda u pravcu Gatafana. Ibn-Abbasov hadis sa potpunim senedom zabilježili su Nesai i Taberani. Povod bitke kod Zi Kareda je napad Abdur-Rahmana b. Ujejne na medinske deve, pa su se muslimani uputili za njim, porazili ga i povratili deve. Pominjući bitku kod Zi Kareda za koju se kaže da je bila nakon Hudejbije, Buhari je želio naglasiti da je i bitka Zatur-Rika'i bila poslije Hajbera, jer su Hajber i Hudejbija bili u kratkom vremenskom razdoblju.

3 Ovaj hadis sa potpunim senedom zabilježili su Seid b. Mensur i Taberi. Inače, Bekr b. Sevade je jedan od poznatih egipatskih fekiha. Omer b. Abdul-Aziz poslao ga je Afrikancima da ih poduči islamu. Umro je u Egiptu sto dvadeset i osme godine po Hidžri.

4 Ovaj hadis Buhari je zabilježio, s potpunim senedom, u jednom od narednih poglavlja prije poglavlja o Hajberu. Iz njega se vidi da pohodi Zi Kared i Zatur-Rika' predstavljaju dva različita događaja, iako neki kažu da se radi o jednom pohodu.

4128. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Ala', a njemu Ebu-Usame prenoseći od Burejda b. Abdullaha b. Ebu-Burde, on od Ebu-Burde, a ovaj od Ebu-Musa'a, radijallahu anhu, da je rekao:
"Krenuli smo sa Vjerovjesnikom, sallallahu alejhi ve sellem, u vojni pohod, a bilo nas je šesterica. Imali smo jednu devu na kojoj smo naizmjenično jahali, pa su nam ispucale noge. I moje noge su bile ispucale i nokti mi pootpadali. Omotavali smo naše noge raznim krpama, pa je ta bitka nazvana Zatur-Rika'i (Bitka u krpama), zbog toga što smo noge zamotavali krpama."
Ebu-Musa je ovo ispričao, ali kasnije nije volio govoriti o tome, rekavši: "Nisam to radio da bih to spominjao", kao da nije volio da otkriva nešto od svojih dobrih djela.

٤١٢٨. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ الْعَلَاءِ حَدَّثَنَا أَبُو أُسَامَةَ عَنْ بُرَيْدِ بْنِ عَبْدِاللهِ بْنِ أَبِي بُرْدَةَ عَنْ أَبِي بُرْدَةَ عَنْ أَبِي مُوسَى رَضِي الله عَنْه قَالَ خَرَجْنَا مَعَ النَّبِيِّ ﷺ فِي غَزْوَةٍ وَنَحْنُ سِتَّةُ نَفَرٍ بَيْنَنَا بَعِيرٌ نَعْتَقِبُهُ فَنَقِبَتْ أَقْدَامُنَا وَنَقِبَتْ قَدَمَايَ وَسَقَطَتْ أَظْفَارِي وَكُنَّا نَلُفُّ عَلَى أَرْجُلِنَا الْخِرَقَ فَسُمِّيَتْ غَزْوَةَ ذَاتِ الرِّقَاعِ لِمَا كُنَّا نَعْصِبُ مِنَ الْخِرَقِ عَلَى أَرْجُلِنَا وَحَدَّثَ أَبُو مُوسَى بِهَذَا ثُمَّ كَرِهَ ذَاكَ قَالَ مَا كُنْتُ أَصْنَعُ بِأَنْ أَذْكُرَهُ كَأَنَّهُ كَرِهَ أَنْ يَكُونَ شَيْءٌ مِنْ عَمَلِهِ أَفْشَاهُ .

4129. PRIČAO NAM JE Kutejbe b. Seid, prenoseći od Malika, on od Jezida b. Rumana, ovaj od Saliha b. Havvata, a on od onoga koji je učestvovao sa Allahovim Poslanikom, sallallahu alejhi ve sellem, u pohodu Zatur-Rika'i kada je klanjao salatul-havf, da je jedna skupina bila s njim u saffu, a druga nasuprot neprijatelju. Klanjao je jedan rekat sa skupinom što je bila s njim, a zatim ostao stojeći, dok su oni samostalno dovršili namaz. Potom su oni otišli i poredali se nasuprot neprijatelja, a ona druga skupina je došla, pa je Poslanik s njima klanjao onaj drugi rekat koji mu je ostao od namaza. Tako je ostao na sjedenju dok su oni samostalno dovršili namaz, pa je s njima predao selam.

٤١٢٩. حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ بْنُ سَعِيدٍ عَنْ مَالِكٍ عَنْ يَزِيدَ بْنِ رُومَانَ عَنْ صَالِحِ بْنِ خَوَّاتٍ عَمَّنْ شَهِدَ رَسُولَ اللهِ ﷺ يَوْمَ ذَاتِ الرِّقَاعِ صَلَّى صَلَاةَ الْخَوْفِ أَنَّ طَائِفَةً صَفَّتْ مَعَهُ وَطَائِفَةٌ وِجَاهَ الْعَدُوِّ فَصَلَّى بِالَّتِي مَعَهُ رَكْعَةً ثُمَّ ثَبَتَ قَائِمًا وَأَتَمُّوا لِأَنْفُسِهِمْ ثُمَّ انْصَرَفُوا فَصَفُّوا وِجَاهَ الْعَدُوِّ وَجَاءَتِ الطَّائِفَةُ الْأُخْرَى فَصَلَّى بِهِمُ الرَّكْعَةَ الَّتِي بَقِيَتْ مِنْ صَلَاتِهِ ثُمَّ ثَبَتَ جَالِسًا وَأَتَمُّوا لِأَنْفُسِهِمْ ثُمَّ سَلَّمَ بِهِمْ .

4130. REKAO JE Mu'az da mu je pričao Hišam prenoseći od Ebu-Zubejra, a on od Džabira da je rekao: "Bili smo sa Vjerovjesnikom, sallallahu alejhi ve sellem, u Nahlu"... i on je spomenuo salatul-havf, za koji je Malik rekao: "To je najbolje što sam od njegovih riječi čuo u pogledu salatul-havfa."[1]
Njega (Mu'aza) u prenošenju slijedi Lejs, prenoseći od Hišama, a on od Zejda b. Eslema da je Kasim b. Muhammed rekao: "Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, je klanjao u pohodu Beni Enmar."[2]

٤١٣٠. وَقَالَ مُعَاذٌ حَدَّثَنَا هِشَامٌ عَنْ أَبِي الزُّبَيْرِ عَنْ جَابِرٍ قَالَ كُنَّا مَعَ النَّبِيِّ ﷺ بِنَخْلٍ فَذَكَرَ صَلاَةَ الْخَوْفِ قَالَ مَالِكٌ وَذَلِكَ أَحْسَنُ مَا سَمِعْتُ فِي صَلاَةِ الْخَوْفِ قَوْلَهُ تَابَعَهُ اللَّيْثُ عَنْ هِشَامٍ عَنْ زَيْدِ بْنِ أَسْلَمَ أَنَّ الْقَاسِمَ بْنَ مُحَمَّدٍ حَدَّثَهُ صَلَّى النَّبِيُّ ﷺ فِي غَزْوَةِ بَنِي أَنْمَارٍ .

4131. PRIČAO NAM JE Musedded, a njemu Jahja b. Seid Kattan prenoseći od Jahja'a b. Seida Ensarije, on od Kasima b. Muhammeda, ovaj od Saliha b. Havvata, a on od Sehla b. Ebi Hasmea da je rekao: "Imam stane okrenut prema kibli i s njim jedna skupina od njih, a druga skupina u pravcu neprijatelja, okrenutih lica prema neprijatelju, i on klanja s onima što su s njim jedan rekat, a zatim oni ustanu i samostalno klanjaju drugi rekat; učine ruku' i obave dvije sedžde (prvi potpuni rekat) na svojim mjestima. Potom ovi odu na mjesto onih, pa oni dođu i on s njima klanja jedan rekat, tako da on ima dva rekata, a potom oni klanjaju još jedan rekat; obave ruku' i učine dvije sedžde (drugi potpuni rekat)." PRIČAO NAM JE Musedded, njemu Jahja prenoseći od Šu'beta, on od Abdur-Rahmana b. Kasima, ovaj od svoga oca, on od Saliha b. Havvata, ovaj od Sehla b. Ebi Hasmea, a on od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem. PRIČAO MI JE Muhammed b. Ubejdullah, rekavši da mu je prenio Ibn Ebul-Hazim od Jahja'a, koji je čuo Kasima kako kaže da mu je saopćio Salih b. Havvat da mu je Sehl tako izjavio.

٤١٣١. حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ سَعِيدٍ الْقَطَّانُ عَنْ يَحْيَى بْنِ سَعِيدٍ الأَنْصَارِيِّ عَنِ الْقَاسِمِ بْنِ مُحَمَّدٍ عَنْ صَالِحِ بْنِ خَوَّاتٍ عَنْ سَهْلِ بْنِ أَبِي حَثْمَةَ قَالَ يَقُومُ الإِمَامُ مُسْتَقْبِلَ الْقِبْلَةِ وَطَائِفَةٌ مِنْهُمْ مَعَهُ وَطَائِفَةٌ مِنْ قِبَلِ الْعَدُوِّ وُجُوهُهُمْ إِلَى الْعَدُوِّ فَيُصَلِّي بِالَّذِينَ مَعَهُ رَكْعَةً ثُمَّ يَقُومُونَ فَيَرْكَعُونَ لأَنْفُسِهِمْ رَكْعَةً وَيَسْجُدُونَ سَجْدَتَيْنِ فِي مَكَانِهِمْ ثُمَّ يَذْهَبُ هَؤُلاَءِ إِلَى مَقَامِ أُولَئِكَ فَيَرْكَعُ بِهِمْ رَكْعَةً فَلَهُ ثِنْتَانِ ثُمَّ يَرْكَعُونَ وَيَسْجُدُونَ سَجْدَتَيْنِ حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ حَدَّثَنَا يَحْيَى عَنْ شُعْبَةَ عَنْ عَبْدِالرَّحْمَنِ بْنِ الْقَاسِمِ عَنْ أَبِيهِ عَنْ صَالِحِ بْنِ خَوَّاتٍ عَنْ سَهْلِ بْنِ أَبِي حَثْمَةَ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ مِثْلَهُ حَدَّثَنِي مُحَمَّدُ بْنُ عُبَيْدِاللهِ قَالَ حَدَّثَنِي ابْنُ أَبِي حَازِمٍ عَنْ يَحْيَى سَمِعَ الْقَاسِمَ أَخْبَرَنِي صَالِحُ بْنُ خَوَّاتٍ عَنْ سَهْلٍ حَدَّثَهُ قَوْلَهُ .

1 Ovaj hadis prenose Muslim, Ahmed, Tirmizi, Nesai i mnogi drugi. Iz različitih rivajeta ovog hadisa razumije se da se radi o pohodu Asfan. Prema tome, Džabir prenosi dva različita slučaja namaza u strahu. Jedan od njih je rivajet Ebu-Zubejra, a odnosi se na Asfan, a rivajet i Ebu-Seleme, Vehba b. Kejsana i Ebu-Musa'a Misrija od Džabira, odnose se na pohod Zatur-Rikai, a to je pohod protiv plemena Muharib i Sa'lebe.

2 Hadis Sehla b. Ebi-Hasmea o pohodu Zatur-Rika'i u pogledu načina namaza u strahu podudara se sa Džabirovim hadisom, što ne znači da se ne može raditi o dva različita slučaja, iako je moguće da se radi o jednom slučaju, s obzirom da je pleme Benu Enmar obitavalo blizu plemena Benu Sa'lebe.

4132. PRIČAO NAM JE Ebul-Jeman, njemu je saopćio Šu'ajb prenoseći od Zuhrija koji je izjavio da mu je saopćio Salim da je Ibn-Omer, radijallahu anhuma, rekao:
"Učestvovao sam sa Allahovim Poslanikom, sallallahu alejhi ve sellem, u borbi u pravcu Nedžda, pa smo stali nasuprot neprijatelju i poredali se tako u redove."

٤١٣٢. حَدَّثَنَا أَبُو الْيَمَانِ أَخْبَرَنَا شُعَيْبٌ عَنِ الزُّهْرِيِّ قَالَ أَخْبَرَنِي سَالِمٌ أَنَّ ابْنَ عُمَرَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا قَالَ غَزَوْتُ مَعَ رَسُولِ اللهِ ﷺ قِبَلَ نَجْدٍ فَوَازَيْنَا الْعَدُوَّ فَصَافَفْنَا لَهُمْ .

4133. PRIČAO NAM JE Mesedded, njemu je kazivao Jezid b. Zurej', a ovom prenio Ma'mer prenoseći od Zuhrija, on od Salima b. Abdullaha b. Omera, a ovaj od svoga oca da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, klanjao sa jednom skupinom, a druga skupina je bila nasuprot neprijatelju. Potom su ovi ustali i otišli na mjesto svojih drugova, pa su oni došli i on je s njima klanjao jedan rekat, a zatim predao selam. Onda su ustali oni prvi i namirili svoj rekat, a potom oni drugi i namirili svoj rekat.

٤١٣٣. حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ حَدَّثَنَا يَزِيدُ بْنُ زُرَيْعٍ حَدَّثَنَا مَعْمَرٌ عَنِ الزُّهْرِيِّ عَنْ سَالِمِ بْنِ عَبْدِاللهِ بْنِ عُمَرَ عَنْ أَبِيهِ أَنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ صَلَّى بِإِحْدَى الطَّائِفَتَيْنِ وَالطَّائِفَةُ الأُخْرَى مُوَاجِهَةُ الْعَدُوِّ ثُمَّ انْصَرَفُوا فَقَامُوا فِي مَقَامِ أَصْحَابِهِمْ أُولَئِكَ فَجَاءَ أُولَئِكَ فَصَلَّى بِهِمْ رَكْعَةً ثُمَّ سَلَّمَ عَلَيْهِمْ ثُمَّ قَامَ هَؤُلاَءِ فَقَضَوْا رَكْعَتَهُمْ وَقَامَ هَؤُلاَءِ فَقَضَوْا رَكْعَتَهُمْ .

4134. PRIČAO NAM JE Ebul-Jeman, a njemu Šu'ajb prenoseći od Zuhrija koji je izjavio da su mu kazivali Sinan i Ebu-Seleme da je Džabir saopćio da je on učestvovao sa Allahovim Poslanikom, sallallahu alejhi ve sellem, u borbi u pravcu Nedžda.

٤١٣٤. حَدَّثَنَا أَبُو الْيَمَانِ حَدَّثَنَا شُعَيْبٌ عَنِ الزُّهْرِيِّ قَالَ حَدَّثَنِي سِنَانٌ وَأَبُو سَلَمَةَ أَنَّ جَابِرًا أَخْبَرَ أَنَّهُ غَزَا مَعَ رَسُولِ اللهِ ﷺ قِبَلَ نَجْدٍ .

4135. PRIČAO NAM JE Isma'il, rekavši da mu je pričao njegov brat (Abdul-Hamid) prenoseći od Sulejmana (b. Bilala), on od Muhammeda b. Ebu-Atika, ovaj od Ibn-Šihaba, a on od Sinana b. Ebi-Sinana Duelija da ga je Džabir b. Abdullah, radijallahu anhuma, kako je učestvovao sa Allahovim Poslanikom, sallallahu alejhi ve sellem, u borbi u pravcu Nedžda i kad se Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, vratio i on se vratio s njim. Popodnevni odmor ih je zatekao u jednoj dolini punoj trnovitog drveća, pa je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, odsjeo i ljudi su se razišli između drveća, tražeći hlada pod drvetom. Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, je odsjeo ispod jednog drveta s puno lišća i na njega objesio svoju sablju. Malo smo zaspali, kaže Džabir, a onda nas je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, iznenada pozvao i mi smo došli kod njega, kad kod njega sjedi jedan beduin, te Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, reče: "Dok sam spavao ovaj je izvukao moju sablju i kad sam se probudio držao ju je isukanu u svojoj ruci, te mi rekao: 'Ko će te spasiti od mene!'
'Allah', odgovorio sam, i evo to je taj što sjedi."
Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, ga nije kaznio za to.

٤١٣٥. حَدَّثَنَا إِسْمَاعِيلُ قَالَ حَدَّثَنِي أَخِي عَنْ سُلَيْمَانَ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ أَبِي عَتِيقٍ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ عَنْ سِنَانِ بْنِ أَبِي سِنَانٍ الدُّؤَلِيِّ عَنْ جَابِرِ بْنِ عَبْدِ اللهِ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا أَخْبَرَهُ أَنَّهُ غَزَا مَعَ رَسُولِ اللهِ ﷺ قِبَلَ نَجْدٍ فَلَمَّا قَفَلَ رَسُولُ اللهِ ﷺ قَفَلَ مَعَهُ فَأَدْرَكَتْهُمُ الْقَائِلَةُ فِي وَادٍ كَثِيرِ الْعِضَاهِ فَنَزَلَ رَسُولُ اللهِ ﷺ وَتَفَرَّقَ النَّاسُ فِي الْعِضَاهِ يَسْتَظِلُّونَ بِالشَّجَرِ وَنَزَلَ رَسُولُ اللهِ ﷺ تَحْتَ سَمُرَةٍ فَعَلَّقَ بِهَا سَيْفَهُ قَالَ جَابِرٌ فَنِمْنَا نَوْمَةً ثُمَّ إِذَا رَسُولُ اللهِ ﷺ يَدْعُونَا فَجِئْنَاهُ فَإِذَا عِنْدَهُ أَعْرَابِيٌّ جَالِسٌ فَقَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ إِنَّ هَذَا اخْتَرَطَ سَيْفِي وَأَنَا نَائِمٌ فَاسْتَيْقَظْتُ وَهُوَ فِي يَدِهِ صَلْتًا فَقَالَ لِي مَنْ يَمْنَعُكَ مِنِّي قُلْتُ اللهُ فَهَا هُوَ ذَا جَالِسٌ ثُمَّ لَمْ يُعَاقِبْهُ رَسُولُ اللهِ ﷺ .

4136. Eban je izjavio da mu je pričao Jahja b. Ebu-Kesir prenoseći od Ebu-Seleme, a ovaj od Džabira da je rekao:
– Bili smo sa Vjerovjesnikom, sallallahu alejhi ve sellem, u pohodu Zatur-Rika'i i pošto smo stigli do jednog drveta sa dobrim hladom prepustili smo ga Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem. Potom je došao jedan od mušrika, a Poslanikova sablja je bila obješena o drvo. On ju je izvadio iz korica i rekao: "Da li me se bojiš?"
"Ne", reče Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem.
"Pa, ko će te zaštititi od mene", upita on.
"Allah", odgovori Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, i njegovi ashabi mu ispriprijetiše.[1]
Potom je proučen ikamet za namaz. On je sa jednom skupinom klanjao dva rekata, pa su se oni povukli, a on je sa drugom skupinom klanjao još dva rekata. Tako je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, klanjao četiri rekata, a ostali su klanjali po dva rekata.
Museddod prenosi od Ebu-Avane, a on od Ebu-Bišra: "Ime tog čovjeka je Gavres b. Haris. U tom pohodu borba je bila protiv Muhariba Hasafea."[2]

٤١٣٦. وَقَالَ أَبَانُ حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ أَبِي كَثِيرٍ عَنْ أَبِي سَلَمَةَ عَنْ جَابِرٍ قَالَ كُنَّا مَعَ النَّبِيِّ ﷺ بِذَاتِ الرِّقَاعِ فَإِذَا أَتَيْنَا عَلَى شَجَرَةٍ ظَلِيلَةٍ تَرَكْنَاهَا لِلنَّبِيِّ ﷺ فَجَاءَ رَجُلٌ مِنَ الْمُشْرِكِينَ وَسَيْفُ النَّبِيِّ ﷺ مُعَلَّقٌ بِالشَّجَرَةِ فَاخْتَرَطَهُ فَقَالَ تَخَافُنِي قَالَ لَا قَالَ فَمَنْ يَمْنَعُكَ مِنِّي قَالَ اللَّهُ فَتَهَدَّدَهُ أَصْحَابُ النَّبِيِّ ﷺ وَأُقِيمَتِ الصَّلَاةُ فَصَلَّى بِطَائِفَةٍ رَكْعَتَيْنِ ثُمَّ تَأَخَّرُوا وَصَلَّى بِالطَّائِفَةِ الْأُخْرَى رَكْعَتَيْنِ وَكَانَ لِلنَّبِيِّ ﷺ أَرْبَعٌ وَلِلْقَوْمِ رَكْعَتَانِ وَقَالَ مُسَدَّدٌ عَنْ أَبِي عَوَانَةَ عَنْ أَبِي بِشْرٍ اسْمُ الرَّجُلِ غَوْرَثُ بْنُ الْحَارِثِ وَقَاتَلَ فِيهَا مُحَارِبَ خَصَفَةَ .

4137. PRENOSI Ebu-Zubejr od Džabira da je rekao:
– Bili smo sa Vjerovjesnikom, sallallahu alejhi ve sellem, u Nahlu, pa je klanjao salatul-havf.
Ebu-Hurejre je izjavio: "Klanjao sam sa Vjerovjesnikom, sallallahu alejhi ve sellem, u vojnom pohodu prema Nedždu salatul-havf", a Ebu-Hurejre je došao Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, u vrijeme Hajbera.[3]

٤١٣٧. وَقَالَ أَبُو الزُّبَيْرِ عَنْ جَابِرٍ كُنَّا مَعَ النَّبِيِّ ﷺ بِنَخْلٍ فَصَلَّى الْخَوْفَ وَقَالَ أَبُو هُرَيْرَةَ صَلَّيْتُ مَعَ النَّبِيِّ ﷺ غَزْوَةَ نَجْدٍ صَلَاةَ الْخَوْفِ وَإِنَّمَا جَاءَ أَبُو هُرَيْرَةَ إِلَى النَّبِيِّ ﷺ أَيَّامَ خَيْبَرَ .

---

1 Poslanik, sallallallahu alejhi ve sellem, je oprostio ovom beduinu zbog velike želje da pridobije za islam što veći broj ljudi. Vakidi kaže da je taj čovjek primio islam i vratio se u svoj narod, te je njegovim posredstvom veliki broj ljudi primio islam.

2 Ovaj hadis sa potpunim senedom zabilježio je Museddod u *Musnedu*.

3 Ovu izjavu od Ebu-Hurejre prenose Ebu-Davud, Ibn-Hibban i Tahavi napominjući da je Ebu-Hurejre došao u vrijeme Hajbera, Buhari je želio potvrditi mišljenje da je pohod Zatur-Rika'i bio nakon Hajbera.

BORBA PROTIV BENI MUSTALIKA IZ PLEMENA HUZA'A, TO JE BITKA NA MUREJSI'I

بَاب غَزْوَةِ بَنِي الْمُصْطَلِقِ مِنْ خُزَاعَةَ وَهِيَ غَزْوَةُ الْمُرَيْسِيعِ

Ibn-Ishak kaže da je to bilo šeste godine, a Musa b. Ukbe kaže da je bilo četvrte godine.
Nu'man b. Rašid prenosi od Zuhrija da se događaj potvore desio u bitki na Murejsiji.[1]

قَالَ ابْنُ إِسْحَاقَ وَذَلِكَ سَنَةَ سِتٍّ وَقَالَ مُوسَى ابْنُ عُقْبَةَ سَنَةَ أَرْبَعٍ وَقَالَ النُّعْمَانُ بْنُ رَاشِدٍ عَنِ الزُّهْرِيِّ كَانَ حَدِيثُ الإِفْكِ فِي غَزْوَةِ الْمُرَيْسِيعِ .

4138. PRIČAO NAM JE Kutejbe b. Seid, njemu je saopćio Isma'il b. Dža'fer prenoseći od Rebi'a b. Ebu-Abdur-Rahmana, on od Muhammeda b. Jahja'a b. Habbana, a ovaj od Ibn-Muhajriza da je rekao:
– Ušao sam u džamiju i vidio Ebu-Seida Hudrija, te sjeo pored njega, upitao ga o *azlu* (ejakuliranju izvan materice prilikom odnosa čuvajući se od začeća), pa je on rekao:
"Krenuli smo sa Allahovim Poslanikom, sallallahu alejhi ve sellem, u bitku protiv Beni Mustalika, pa smo zarobili nešto arapskog roblja. Bili smo se poželjeli žena i teško smo podnosili odvojenost od njih. Svidio nam se *azl* i htjeli smo da ga primjenjujemo, ali smo ipak rekli: "Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, je među nama, pa zar ćemo činiti *azl* prije nego ga upitamo", pa smo ga upitali o tome i on je rekao:
"Niste obavezni da ga ne činite! Nema ni jednog bića do Sudnjeg dana, kojem je propisano da se rodi, a da se neće roditi."[2]

٤١٣٨ . حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ بْنُ سَعِيدٍ أَخْبَرَنَا إِسْمَاعِيلُ ابْنُ جَعْفَرٍ عَنْ رَبِيعَةَ بْنِ أَبِي عَبْدِالرَّحْمَنِ عَنْ مُحَمَّدِ ابْنِ يَحْيَى بْنِ حَبَّانَ عَنِ ابْنِ مُحَيْرِيزٍ أَنَّهُ قَالَ دَخَلْتُ الْمَسْجِدَ فَرَأَيْتُ أَبَا سَعِيدٍ الْخُدْرِيَّ فَجَلَسْتُ إِلَيْهِ فَسَأَلْتُهُ عَنِ الْعَزْلِ قَالَ أَبُو سَعِيدٍ خَرَجْنَا مَعَ رَسُولِ اللهِ ﷺ فِي غَزْوَةِ بَنِي الْمُصْطَلِقِ فَأَصَبْنَا سَبْيًا مِنْ سَبْيِ الْعَرَبِ فَاشْتَهَيْنَا النِّسَاءَ وَاشْتَدَّتْ عَلَيْنَا الْعُزْبَةُ وَأَحْبَبْنَا الْعَزْلَ فَأَرَدْنَا أَنْ نَعْزِلَ وَقُلْنَا نَعْزِلُ وَرَسُولُ اللهِ ﷺ بَيْنَ أَظْهُرِنَا قَبْلَ أَنْ نَسْأَلَهُ فَسَأَلْنَاهُ عَنْ ذَلِكَ فَقَالَ مَا عَلَيْكُمْ أَنْ لاَ تَفْعَلُوا مَا مِنْ نَسَمَةٍ كَائِنَةٍ إِلَى يَوْمِ الْقِيَامَةِ إِلاَّ وَهِيَ كَائِنَةٌ .

1 Ovu Zuhrijevu izjavu prenosi Behjekija u *Delailu*. Ibn-Ishak i drugi povjesničari kažu da se događaj potvore desio pri povratku iz bitke na Murejsi'i.
Ibn-Ishak kaže da je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, saznao da se pleme Beni Mustalik okuplja protiv njega pod vođstvom Harisa b. Dirafa, te se zaputio prema njima. Do borbe je došlo kod njihovog bunara koji se zvao Murejsi'a, a bio je blizu morske obale. Došlo je do velike borbe i Allah je porazio nevjernike, tako da su mnogi poubijani, a njihove žene, djecu i imetke Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, je zarobio.

2 *Azl* je izraz kojim se označava sprečavanje trudnoće tako što se prilikom spolnog odnosa sjeme izbacuje izvan materice, kako ne bi došlo do začeća.

4139. PRIČAO NAM JE Mahmud, njemu je kazivao Abdur-Rezzak, a ovom saopćio Ma‘mer prenoseći od Zuhrija, on od Ebu-Seleme, a ovaj od Džabira b. Abdullaha da je rekao:
“Učestvovali smo sa Allahovim Poslanikom, sallallahu alejhi ve sellem, u bitki prema Nedždu, pa je stiglo vrijeme popodnevnog odmora. Bili smo u dolini punoj trnovitog drveća i on je odsjeo pod jednim drvetom tražeći hladovinu ispod njega, te objesio svoju sablju. I drugi ljudi su se razišli tražeći hladovinu. I dok smo odmarali, iznenada nas pozva Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, i mi dođosmo, kad ono jedan beduin sjedi pred njim. On (Poslanik, sallallahu alejhi ve selelm) reče:
“Dok sam spavao ovaj mi je prišao i izvukao moju sablju. Probudio sam se, a on stoji iznad moje glave i drži isukanu sablju, izvučenu iz korica, pa reče: ‘Ko će te spasiti od mene!’
‘Allah’, odgovorio sam ja, a on stavi sablju u korice i sjede. I eto to je on.”
I Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, ga nije kaznio, kaže Džabir.

٤١٣٩. حَدَّثَنَا مَحْمُودٌ حَدَّثَنَا عَبْدُالرَّزَّاقِ أَخْبَرَنَا مَعْمَرٌ عَنِ الزُّهْرِيِّ عَنْ أَبِي سَلَمَةَ عَنْ جَابِرِ بْنِ عَبْدِاللهِ قَالَ غَزَوْنَا مَعَ رَسُولِ اللهِ ﷺ غَزْوَةَ نَجْدٍ فَلَمَّا أَدْرَكَتْهُ الْقَائِلَةُ وَهُوَ فِي وَادٍ كَثِيرِ الْعِضَاهِ فَنَزَلَ تَحْتَ شَجَرَةٍ وَاسْتَظَلَّ بِهَا وَعَلَّقَ سَيْفَهُ فَتَفَرَّقَ النَّاسُ فِي الشَّجَرِ يَسْتَظِلُّونَ وَبَيْنَا نَحْنُ كَذَلِكَ إِذْ دَعَانَا رَسُولُ اللهِ ﷺ فَجِئْنَا فَإِذَا أَعْرَابِيٌّ قَاعِدٌ بَيْنَ يَدَيْهِ فَقَالَ إِنَّ هَذَا أَتَانِي وَأَنَا نَائِمٌ فَاخْتَرَطَ سَيْفِي فَاسْتَيْقَظْتُ وَهُوَ قَائِمٌ عَلَى رَأْسِي مُخْتَرِطٌ صَلْتًا قَالَ مَنْ يَمْنَعُكَ مِنِّي قُلْتُ اللهُ فَشَامَهُ ثُمَّ قَعَدَ فَهُوَ هَذَا قَالَ وَلَمْ يُعَاقِبْهُ رَسُولُ اللهِ ﷺ .

POHOD NA ENMAR

باب غَزْوَةِ أَنْمَارٍ

4140. PRIČAO NAM JE Adem, njemu je kazivao Ibn-Ebu-Zi’b, a ovom Usman b. Abdullah b. Suraka prenoseći od Džabira b. Abdullaha Ensarije da je rekao:
“Vidio sam Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, u pohodu na Enmar, kako klanja na svojoj jahalici dobrovoljni namaz, okrenut u pravcu istoka.”[3]

٤١٤٠. حَدَّثَنَا آدَمُ حَدَّثَنَا ابْنُ أَبِي ذِئْبٍ حَدَّثَنَا عُثْمَانُ بْنُ عَبْدِاللهِ بْنِ سُرَاقَةَ عَنْ جَابِرِ بْنِ عَبْدِاللهِ الأَنْصَارِيِّ قَالَ رَأَيْتُ النَّبِيَّ ﷺ فِي غَزْوَةِ أَنْمَارٍ يُصَلِّي عَلَى رَاحِلَتِهِ مُتَوَجِّهًا قِبَلَ الْمَشْرِقِ مُتَطَوِّعًا .

3 Povjesničari ne spominju pohod na Enmar, dok Ibn-Hadžer pretpostavlja da se to odnosi na bitku Zatur-Rika‘i, a neki kažu da je pohod na Enmar bio istovremeno kad i pohod na Beni Mustalik.

DOGAĐAJ POTVORE

باب حديث الإفك

Riječ *efek* (laž) je poput riječi *nidžs* i *nedžes* (prljav). Kaže se: *ifkuhum* i *efkuhum* i *efekuhum*, to jest: njihova laž. Oni koji kada kažu *efekehum*, upotrebljavaju to u značenju *odvratiti ih od vjerovanja* i *u laž ih utjerati.*

بَاب حَدِيثِ الْإِفْكِ وَالْأَفَكِ بِمَنْزِلَةِ النِّجْسِ وَالنَّجَسِ يُقَالُ إِفْكُهُمْ وَأَفْكُهُمْ وَأَفَكُهُمْ فَمَنْ قَالَ أَفَكَهُمْ يَقُولُ صَرَفَهُمْ عَنْ الْإِيمَانِ وَكَذَّبَهُمْ كَمَا قَالَ يُؤْفَكُ عَنْهُ مَنْ أُفِكَ يُصْرَفُ عَنْهُ مَنْ صُرِفَ .

4141. PRIČAO NAM JE Abdul-Aziz b. Abdullah, a njemu Ibrahim b. Sa'd prenoseći od Saliha, a on od Ibn-Šihaba koji je izjavio da su mu kazivali Urve b. Zubejr, Seid b. Musejjeb, Alkame b. Vekkas i Ubejdullah b. Abdullah b. Utbe b. Mes'ud prenoseći od Aiše, radijallahu anha, supruge Vjerovjesnikove, sallallahu alejhi ve sellem, o tome kada su joj prenosioci potvore rekli ono što su rekli. Svaki od njih (četverice prenosilaca) mi je (kaže Ibn-Šihab) prenio dio njenog hadisa, a neki od njih su bolje zapamtili njen hadis od drugih i preciznije ga prenijeli, dok sam ja dobro zapamtio od svakog od njih ono što mi je prenio od Aiše. Pojedini dijelovi njihova kazivanja međusobno se potvrđuju, iako su neki od njih to bolje zapamtili od drugih. Oni kažu da je Aiša rekla:

– Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, je običavao, pred polazak na putovanje, bacanjem kocke odlučiti koju će od svojih supruga povesti sa sobom. Tako je, kaže Aiša, bacio kocku pred jednu bitku za koju se spremao, pa je kocka pala na mene. Tako sam krenula s Allahovim Poslanikom, sallallahu alejhi ve sellem, i to nakon što je propis o pokrivanju već bio objavljen. Nosili su me u mojoj nosiljci i spuštali (sa deve) u njoj. Putovali smo tako sve dok Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, nije okončao tu bitku i vratio se. I kad smo se, vraćajući se, približili Medini, jedne noći je najavljen pokret. Kada je oglašen pokret, ustala sam i otišla malo dalje od vojske. Pošto sam

٤١٤١. حَدَّثَنَا عَبْدُالْعَزِيزِ بْنُ عَبْدِاللهِ حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ سَعْدٍ عَنْ صَالِحٍ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ قَالَ حَدَّثَنِي عُرْوَةُ بْنُ الزُّبَيْرِ وَسَعِيدُ بْنُ الْمُسَيَّبِ وَعَلْقَمَةُ بْنُ وَقَّاصٍ وَعُبَيْدُاللهِ بْنُ عَبْدِاللهِ بْنِ عُتْبَةَ بْنِ مَسْعُودٍ عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهَا زَوْجِ النَّبِيِّ ﷺ حِينَ قَالَ لَهَا أَهْلُ الْإِفْكِ مَا قَالُوا وَكُلُّهُمْ حَدَّثَنِي طَائِفَةً مِنْ حَدِيثِهَا وَبَعْضُهُمْ كَانَ أَوْعَى لِحَدِيثِهَا مِنْ بَعْضٍ وَأَثْبَتَ لَهُ اقْتِصَاصًا وَقَدْ وَعَيْتُ عَنْ كُلِّ رَجُلٍ مِنْهُمُ الْحَدِيثَ الَّذِي حَدَّثَنِي عَنْ عَائِشَةَ وَبَعْضُ حَدِيثِهِمْ يُصَدِّقُ بَعْضًا وَإِنْ كَانَ بَعْضُهُمْ أَوْعَى لَهُ مِنْ بَعْضٍ قَالُوا قَالَتْ عَائِشَةُ كَانَ رَسُولُ اللهِ ﷺ إِذَا أَرَادَ سَفَرًا أَقْرَعَ بَيْنَ أَزْوَاجِهِ فَأَيَّتُهُنَّ خَرَجَ سَهْمُهَا خَرَجَ بِهَا رَسُولُ اللهِ ﷺ مَعَهُ قَالَتْ عَائِشَةُ فَأَقْرَعَ بَيْنَنَا فِي غَزْوَةٍ غَزَاهَا فَخَرَجَ فِيهَا سَهْمِي فَخَرَجْتُ مَعَ رَسُولِ اللهِ ﷺ بَعْدَ مَا أُنْزِلَ الْحِجَابُ فَكُنْتُ أُحْمَلُ فِي هَوْدَجِي وَأُنْزَلُ فِيهِ فَسِرْنَا حَتَّى إِذَا فَرَغَ رَسُولُ اللهِ ﷺ مِنْ غَزْوَتِهِ تِلْكَ وَقَفَلَ دَنَوْنَا مِنَ الْمَدِينَةِ قَافِلِينَ آذَنَ لَيْلَةً بِالرَّحِيلِ فَقُمْتُ حِينَ آذَنُوا بِالرَّحِيلِ فَمَشَيْتُ

حَتَّى جَاوَزْتُ الْجَيْشَ فَلَمَّا قَضَيْتُ شَأْنِي أَقْبَلْتُ إِلَى رَحْلِي فَلَمَسْتُ صَدْرِي فَإِذَا عِقْدٌ لِي مِنْ جَزْعِ ظَفَارِ قَدِ انْقَطَعَ فَرَجَعْتُ فَالْتَمَسْتُ عِقْدِي فَحَبَسَنِي ابْتِغَاؤُهُ قَالَتْ وَأَقْبَلَ الرَّهْطُ الَّذِينَ كَانُوا يُرَحِّلُونِي فَاحْتَمَلُوا هَوْدَجِي فَرَحَلُوهُ عَلَى بَعِيرِي الَّذِي كُنْتُ أَرْكَبُ عَلَيْهِ وَهُمْ يَحْسِبُونَ أَنِّي فِيهِ وَكَانَ النِّسَاءُ إِذْ ذَاكَ خِفَافًا لَمْ يَهْبُلْنَ وَلَمْ يَغْشَهُنَّ اللَّحْمُ إِنَّمَا يَأْكُلْنَ الْعُلْقَةَ مِنَ الطَّعَامِ فَلَمْ يَسْتَنْكِرِ الْقَوْمُ خِفَّةَ الْهَوْدَجِ حِينَ رَفَعُوهُ وَحَمَلُوهُ وَكُنْتُ جَارِيَةً حَدِيثَةَ السِّنِّ فَبَعَثُوا الْجَمَلَ فَسَارُوا وَوَجَدْتُ عِقْدِي بَعْدَ مَا اسْتَمَرَّ الْجَيْشُ فَجِئْتُ مَنَازِلَهُمْ وَلَيْسَ بِهَا مِنْهُمْ دَاعٍ وَلاَ مُجِيبٌ فَتَيَمَّمْتُ مَنْزِلِي الَّذِي كُنْتُ بِهِ وَظَنَنْتُ أَنَّهُمْ سَيَفْقِدُونِي فَيَرْجِعُونَ إِلَيَّ فَبَيْنَا أَنَا جَالِسَةٌ فِي مَنْزِلِي غَلَبَتْنِي عَيْنِي فَنِمْتُ وَكَانَ صَفْوَانُ بْنُ الْمُعَطَّلِ السُّلَمِيُّ ثُمَّ الذَّكْوَانِيُّ مِنْ وَرَاءِ الْجَيْشِ فَأَصْبَحَ عِنْدَ مَنْزِلِي فَرَأَى سَوَادَ إِنْسَانٍ نَائِمٍ فَعَرَفَنِي حِينَ رَآنِي وَكَانَ رَآنِي قَبْلَ الْحِجَابِ فَاسْتَيْقَظْتُ بِاسْتِرْجَاعِهِ حِينَ عَرَفَنِي فَخَمَّرْتُ وَجْهِي بِجِلْبَابِي وَوَاللَّهِ مَا تَكَلَّمْنَا بِكَلِمَةٍ وَلاَ سَمِعْتُ مِنْهُ كَلِمَةً غَيْرَ اسْتِرْجَاعِهِ وَهَوَى حَتَّى أَنَاخَ رَاحِلَتَهُ فَوَطِئَ عَلَى يَدِهَا فَقُمْتُ إِلَيْهَا فَرَكِبْتُهَا فَانْطَلَقَ يَقُودُ بِي الرَّاحِلَةَ حَتَّى أَتَيْنَا الْجَيْشَ مُوغِرِينَ فِي نَحْرِ الظَّهِيرَةِ وَهُمْ نُزُولٌ قَالَتْ فَهَلَكَ مَنْ هَلَكَ وَكَانَ الَّذِي تَوَلَّى كِبْرَ الإِفْكِ عَبْدُاللهِ بْنُ أُبَيٍّ ابْنُ سَلُولَ

obavila nuždu, vratila sam se na mjesto gdje sam odmarala. Dotaknula sam svoja prsa i primijetila da se moja ogrlica od bisera iz Zifara prekinula, pa sam se vratila i potražila svoju ogrlicu, i to traženje me duže zadržalo. Grupa koja me je nosila, kaže ona, krenula je, uzevši moju nosiljku i natovarila je na devu na kojoj sam inače putovala, računajući da sam ja u nosiljci. Tada su žene bile lagahne, nisu bile krupne i debele i jele su vrlo malo. Tako ti ljudi nisu uočili lahkoću moje nosiljke, kad su je podigli i natovarili, jer ja sam bila izuzetno mlada, pa su potjerali deve i otišli. Nakon što je vojska otišla, ja sam našla svoju ogrlicu i došla tamo gdje su oni bili odsjeli, ali tu nije bilo nikog. Uputila sam se ka mjestu na kojem sam boravila, misleći da će oni primijetiti da su me izgubili, pa će se vratiti po mene. I dok sam tako sjedila, oči su mi se zaklopile i ja sam zaspala.

Safvan b. Mu'attal Sulemi Zekvani išao je iza vojske i stigao do mjesta gdje sam bila, te primijetio da neko spava. Kada me je ugledao, prepoznao me je, jer me je vidio prije nego što je propis o pokrivanju objavljen. Pošto me je prepoznao, rekao je: "Mi smo Allahovi i Njemu se vraćamo". Čuvši to, ja sam se probudila, te prekrila lice svojim ogrtačem. Tako mi Allaha, nismo progovorili nijednu riječ, niti sam od njega čula išta drugo osim riječi "Mi smo Allahovi i Njemu se vraćamo." Sjahao je i gurnuo svoju devu i ona je kleknula, te je on stao na njenu prednju nogu, a potom sam ja prišla i uzjahala je. On je krenuo, vodeći devu na kojoj sam bila, dok nismo stigli vojsku koja je odmarala u vrijeme najveće žege."

Ona dalje kaže: "I propao je ko je propao, a onaj koji je najviše radio na potvori bio je Abdullah b. Ubejj b. Selul."

Urve je izjavio: "Rečeno mi je da se pred njim o tome kazivalo i širila priča, a on je to odobravao, slušao i podsticao."

Urve je takođe rekao: “Od nosioca potvore, osim njega, spomenuti su samo Hassan b. Sabit, Mistah b. Usase i Hamna Bint-Džahš, u skupini drugih ljudi, koji su mi nepoznati, osim što znam da su skupina, kao što je uzvišeni Allah rekao, a najviše je radio na tome Abdullah b. Ubejj b. Selul.”

Urve je izjavio: “Aiša nije voljela da pred njom grde Hasana, i ona je pričala da je on rekao: ‘Zaista moj otac i njegov otac i moja čast štite od vas čast Muhammedovu’.”

Aiša dalje kaže:

– Došli smo u Medinu i bila sam bolesna mjesec dana nakon dolaska. Već naširoko su se širile riječi nosilaca potvore, a ja to nisam primjećivala. Međutim, bilo mi je sumnjivo što u toku moje bolesti nisam primjećivala ljubaznost Allahova Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, koju sam, inače, uočavala kad god bih bila bolesna. Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, je sada samo ulazio, nazivao selam i rekao: “Kako je ova”, a zatim bi otišao. To mi je bilo sumnjivo, ali nisam osjećala ni za kakvo zlo sve dok, nakon što sam ozdravila, nisam izašla sa Mistahovom majkom u vanjski nužnik, gdje smo obavljali nuždu, i to nismo izlazili osim od noći do noći. Bilo je to prije nego smo počeli praviti nužnike blizu kuća. Mi smo, kaže ona, u pogledu obavljanja nužde, bili poput prvih Arapa. Bilo nam je neprijatno da pravimo nužnike uz naše kuće. I tako smo krenule, kaže ona, ja i Mistahova majka. Ona je inače kćerka Ebu-Ruhma b. Muttaliba b. Abdu-Menafa, a njena majka je kćerka Sahra b. Amira, tetka po majci Ebu-Bekru Siddiku. Sin joj je bio Mistah b. Usase b. Abbad b. Muttalib. Kad smo obavile nuždu, ja i Mistahova majka smo krenule prema kući, ali je ona posrnula u svom ogrtaču i rekla: “Neka propadne Mistah!” Ja joj tada rekoh:

“Ružno je to što si rekla! Zar ćeš grditi čovjeka koji je učestvovao na Bedru.

قَالَ عُرْوَةُ أُخْبِرْتُ أَنَّهُ كَانَ يُشَاعُ وَيُتَحَدَّثُ بِهِ عِنْدَهُ فَيُقِرُّهُ وَيَسْتَمِعُهُ وَيَسْتَوْشِيهِ وَقَالَ عُرْوَةُ أَيْضًا لَمْ يُسَمَّ مِنْ أَهْلِ الْإِفْكِ أَيْضًا إِلاَّ حَسَّانُ بْنُ ثَابِتٍ وَمِسْطَحُ بْنُ أُثَاثَةَ وَحَمْنَةُ بِنْتُ جَحْشٍ فِي نَاسٍ آخَرِينَ لاَ عِلْمَ لِي بِهِمْ غَيْرَ أَنَّهُمْ عُصْبَةٌ كَمَا قَالَ اللهُ تَعَالَى وَإِنَّ كِبْرَ ذَلِكَ يُقَالُ لَهُ عَبْدُاللهِ بْنُ أُبَيٍّ بْنُ سَلُولَ قَالَ عُرْوَةُ كَانَتْ عَائِشَةُ تَكْرَهُ أَنْ يُسَبَّ عِنْدَهَا حَسَّانُ وَتَقُولُ إِنَّهُ الَّذِي قَالَ فَإِنَّ أَبِي وَوَالِدَهُ وَعِرْضِي لِعِرْضِ مُحَمَّدٍ مِنْكُمْ وِقَاءُ قَالَتْ عَائِشَةُ فَقَدِمْنَا الْمَدِينَةَ فَاشْتَكَيْتُ حِينَ قَدِمْتُ شَهْرًا وَالنَّاسُ يُفِيضُونَ فِي قَوْلِ أَصْحَابِ الإِفْكِ لاَ أَشْعُرُ بِشَيْءٍ مِنْ ذَلِكَ وَهُوَ يَرِيبُنِي فِي وَجَعِي أَنِّي لاَ أَعْرِفُ مِنْ رَسُولِ اللهِ ﷺ اللُّطْفَ الَّذِي كُنْتُ أَرَى مِنْهُ حِينَ أَشْتَكِي إِنَّمَا يَدْخُلُ عَلَيَّ رَسُولُ اللهِ ﷺ فَيُسَلِّمُ ثُمَّ يَقُولُ كَيْفَ تِيكُمْ ثُمَّ يَنْصَرِفُ فَذَلِكَ يَرِيبُنِي وَلاَ أَشْعُرُ بِالشَّرِّ حَتَّى خَرَجْتُ حِينَ نَقَهْتُ فَخَرَجْتُ مَعَ أُمِّ مِسْطَحٍ قِبَلَ الْمَنَاصِعِ وَكَانَ مُتَبَرَّزَنَا وَكُنَّا لاَ نَخْرُجُ إِلاَّ لَيْلاً إِلَى لَيْلٍ وَذَلِكَ قَبْلَ أَنْ نَتَّخِذَ الْكُنُفَ قَرِيبًا مِنْ بُيُوتِنَا قَالَتْ وَأَمْرُنَا أَمْرُ الْعَرَبِ الأُوَلِ فِي الْبَرِّيَّةِ قِبَلَ الْغَائِطِ وَكُنَّا نَتَأَذَّى بِالْكُنُفِ أَنْ نَتَّخِذَهَا عِنْدَ بُيُوتِنَا قَالَتْ فَانْطَلَقْتُ أَنَا وَأُمُّ مِسْطَحٍ وَهِيَ ابْنَةُ أَبِي رُهْمِ بْنِ الْمُطَّلِبِ بْنِ عَبْدِمَنَافٍ وَأُمُّهَا بِنْتُ صَخْرِ بْنِ عَامِرٍ خَالَةُ أَبِي بَكْرٍ الصِّدِّيقِ وَابْنُهَا مِسْطَحُ بْنُ أُثَاثَةَ بْنِ عَبَّادِ بْنِ الْمُطَّلِبِ فَأَقْبَلْتُ أَنَا وَأُمُّ مِسْطَحٍ قِبَلَ بَيْتِي

"O ženo", reče ona, "Zar nisi čula šta je rekao?"
"Šta je rekao", upitala sam i ona me tada izvijestila o onom što govore prenosioci potvore. Tek tad se pojačala moja bolest. I kad sam se vratila u svoju kuću, došao je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, nazvao selam i rekao: "Kako je ova?"
"Da li ćeš mi dozvoliti da odem kod svojih roditelja", upitala sam ga, želeći se uvjeriti, u pogledu te vijesti, šta oni znaju o tome, i Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, mi je to dozvolio. Kad sam došla, rekla sam majci:
"O moja majko, šta svijet priča?"
"Kćeri moja, reče ona, olakšaj sebi. Tako mi Allaha, rijetko kad bude čista žena kod čovjeka koji je voli, a ona ima inoće, a da one o njoj ne izmišljaju mnogo."
"Subhanallahi!", rekla sam ja, "zar svijet o ovom već priča?" Cijelu tu noć sam, kaže ona, preplakala, tako da mi do ujutro suze nisu prestajale teći, niti sam oka sklopila, a i ujutro sam plakala. Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, je, kaže ona, pozvao Aliju b. Ebu-Taliba i Usamu b. Zejda, s obzirom da objava nije već duže silazila, da ih upita i posavjetuje se s njima dvojicom da li da se rastavi od svoje supruge. Što se tiče Usame, kaže ona, on je Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, ukazao na ono što je znao, da je njegova supruga čedna i na respekt koji je nosio u sebi prema njoj, pa je Usame rekao: "U pogledu tvoje porodice znam samo dobro."
Što se Alije tiče, on je rekao: "Allahov Poslaniče, Allah ti nije ograničio, a osim nje ima puno žena. Upitaj onu robinju i ona će ti reći istinu." Potom je, kaže ona, Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, pozvao Beriru i rekao: "Berira, jesi li vidjela išta sumnjivo."
"Tako mi Onoga koji te je poslao sa Istinom", rekla mu je Berira, "na njoj nikada nisam primijetila nešto što bih prezirala, izuzev što je ona veoma

حِينَ فَرَغْنَا مِنْ شَأْنِنَا فَعَثَرَتْ أُمُّ مِسْطَحٍ فِي مِرْطِهَا فَقَالَتْ تَعِسَ مِسْطَحٌ فَقُلْتُ لَهَا بِئْسَ مَا قُلْتِ أَتَسُبِّينَ رَجُلاً شَهِدَ بَدْرًا فَقَالَتْ أَيْ هَنْتَاهْ وَلَمْ تَسْمَعِي مَا قَالَ قَالَتْ وَقُلْتُ مَا قَالَ فَأَخْبَرَتْنِي بِقَوْلِ أَهْلِ الإِفْكِ قَالَتْ فَازْدَدْتُ مَرَضًا عَلَى مَرَضِي فَلَمَّا رَجَعْتُ إِلَى بَيْتِي دَخَلَ عَلَيَّ رَسُولُ اللهِ ﷺ فَسَلَّمَ ثُمَّ قَالَ كَيْفَ تِيكُمْ فَقُلْتُ لَهُ أَتَأْذَنُ لِي أَنْ آتِيَ أَبَوَيَّ قَالَتْ وَأُرِيدُ أَنْ أَسْتَيْقِنَ الْخَبَرَ مِنْ قِبَلِهِمَا قَالَتْ فَأَذِنَ لِي رَسُولُ اللهِ ﷺ فَقُلْتُ لأُمِّي يَا أُمَّتَاهُ مَاذَا يَتَحَدَّثُ النَّاسُ قَالَتْ يَا بُنَيَّةُ هَوِّنِي عَلَيْكِ فَوَاللهِ لَقَلَّمَا كَانَتِ امْرَأَةٌ قَطُّ وَضِيئَةٌ عِنْدَ رَجُلٍ يُحِبُّهَا لَهَا ضَرَائِرُ إِلاَّ كَثَّرْنَ عَلَيْهَا قَالَتْ فَقُلْتُ سُبْحَانَ اللهِ أَوَلَقَدْ تَحَدَّثَ النَّاسُ بِهَذَا قَالَتْ فَبَكَيْتُ تِلْكَ اللَّيْلَةَ حَتَّى أَصْبَحْتُ لاَ يَرْقَأُ لِي دَمْعٌ وَلاَ أَكْتَحِلُ بِنَوْمٍ ثُمَّ أَصْبَحْتُ أَبْكِي قَالَتْ وَدَعَا رَسُولُ اللهِ ﷺ عَلِيَّ بْنَ أَبِي طَالِبٍ وَأُسَامَةَ بْنَ زَيْدٍ حِينَ اسْتَلْبَثَ الْوَحْيُ يَسْأَلُهُمَا وَيَسْتَشِيرُهُمَا فِي فِرَاقِ أَهْلِهِ قَالَتْ فَأَمَّا أُسَامَةُ فَأَشَارَ عَلَى رَسُولِ اللهِ ﷺ بِالَّذِي يَعْلَمُ مِنْ بَرَاءَةِ أَهْلِهِ وَبِالَّذِي يَعْلَمُ لَهُمْ فِي نَفْسِهِ فَقَالَ أُسَامَةُ أَهْلَكَ وَلاَ نَعْلَمُ إِلاَّ خَيْرًا وَأَمَّا عَلِيٌّ فَقَالَ يَا رَسُولَ اللهِ لَمْ يُضَيِّقِ اللهُ عَلَيْكَ وَالنِّسَاءُ سِوَاهَا كَثِيرٌ وَسَلِ الْجَارِيَةَ تَصْدُقْكَ قَالَتْ فَدَعَا رَسُولُ اللهِ ﷺ بَرِيرَةَ فَقَالَ أَيْ بَرِيرَةُ هَلْ رَأَيْتِ مِنْ شَيْءٍ يَرِيبُكِ

mlada, zaspi uz tijesto za ukućana i dođe neka ovca[1] i pojede ga." Taj dan je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, dok je bio na minberu, zatražio da opravdaju njegov postupak[2] prema Abdullahu b. Ubejju i rekao:
"Skupino muslimana, ko će me opravdati[3] u pogledu čovjeka od kojeg je doprlo uznemiravanje moje porodice. Tako mi Allaha, ja u pogledu svoje porodice znam samo dobro. Spomenuli su čovjeka o kojem znam samo dobro i koji je u moju porodicu ulazio samo sa mnom."
Tada je, kaže ona, ustao Sa'd b. Mu'az, brat Benu Abdul-Ešhela i rekao: "Allahov Poslaniče, ja ću te opravdati. Ako bude iz Evsa udarit ću ga po vratu, a ako bude od naših Hazredžija, što god ti narediš mi ćemo učiniti."
Međutim, kaže ona, ustao je jedan Hazredžija čija je amidžišna bila Hassanova majka iz njegova roda. Bio je to Sa'd b. Ubade, prvak Hazredža, koji je prije toga bio dobar čovjek, ali ga je ponio (plemenski) zanos, pa je rekao Sa'du: "Nije istina! Tako mi Allaha, nećeš ga ubiti, niti ga možeš ubiti. Da je on iz tvoga naroda ti ne bi volio da on bude ubijen."
Onda je ustao Usejd b. Hudajr, Sa'dov amidžić i rekao Sa'du b. Ubadi: "Nije istina! Tako mi Allaha, sigurno ćemo ga ubiti. Ti si dvoličnjak i braniš dvoličnjake!"
"Tada su se", kaže ona, "razbjesnila dva plemena: Evs i Hazredž i htjeli da zarate, a Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, ih je, kaže ona, smirivao s minbera sve dok nisu zašutjeli i on je zašutio. Cio taj dan, kaže ona, plakala sam tako da mi suze nisu prestale teći, niti sam sklopila oka."
Ona dalje kaže: "Tada su moji roditelji bili kod mene, a već sam preplakala dvije noći i dan, suze mi nisu prestale teći, niti sam sklopila oka,

قَالَتْ لَهُ بَرِيرَةُ وَالَّذِي بَعَثَكَ بِالْحَقِّ مَا رَأَيْتُ عَلَيْهَا
أَمْرًا قَطُّ أَغْمِصُهُ غَيْرَ أَنَّهَا جَارِيَةٌ حَدِيثَةُ السِّنِّ تَنَامُ
عَنْ عَجِينِ أَهْلِهَا فَتَأْتِي الدَّاجِنُ فَتَأْكُلُهُ قَالَتْ فَقَامَ
رَسُولُ اللهِ ﷺ مِنْ يَوْمِهِ فَاسْتَعْذَرَ مِنْ عَبْدِاللهِ بْنِ
أُبَيٍّ وَهُوَ عَلَى الْمِنْبَرِ فَقَالَ يَا مَعْشَرَ الْمُسْلِمِينَ مَنْ
يَعْذِرُنِي مِنْ رَجُلٍ قَدْ بَلَغَنِي عَنْهُ أَذَاهُ فِي أَهْلِي وَاللهِ
مَا عَلِمْتُ عَلَى أَهْلِي إِلاَّ خَيْرًا وَلَقَدْ ذَكَرُوا رَجُلاً
مَا عَلِمْتُ عَلَيْهِ إِلاَّ خَيْرًا وَمَا يَدْخُلُ عَلَى أَهْلِي إِلاَّ
مَعِي قَالَتْ فَقَامَ سَعْدُ بْنُ مُعَاذٍ أَخُو بَنِي
عَبْدِالأَشْهَلِ فَقَالَ أَنَا يَا رَسُولَ اللهِ أَعْذِرُكَ فَإِنْ
كَانَ مِنَ الأَوْسِ ضَرَبْتُ عُنُقَهُ وَإِنْ كَانَ مِنْ
إِخْوَانِنَا مِنَ الْخَزْرَجِ أَمَرْتَنَا فَفَعَلْنَا أَمْرَكَ قَالَتْ
فَقَامَ رَجُلٌ مِنَ الْخَزْرَجِ وَكَانَتْ أُمُّ حَسَّانَ بِنْتَ
عَمِّهِ مِنْ فَخِذِهِ وَهُوَ سَعْدُ بْنُ عُبَادَةَ وَهُوَ سَيِّدُ
الْخَزْرَجِ قَالَتْ وَكَانَ قَبْلَ ذَلِكَ رَجُلاً صَالِحًا وَلَكِنِ
احْتَمَلَتْهُ الْحَمِيَّةُ فَقَالَ لِسَعْدٍ كَذَبْتَ لَعَمْرُ اللهِ لاَ
تَقْتُلُهُ وَلاَ تَقْدِرُ عَلَى قَتْلِهِ وَلَوْ كَانَ مِنْ رَهْطِكَ مَا
أَحْبَبْتَ أَنْ يُقْتَلَ فَقَامَ أُسَيْدُ بْنُ حُضَيْرٍ وَهُوَ ابْنُ
عَمِّ سَعْدٍ فَقَالَ لِسَعْدِ بْنِ عُبَادَةَ كَذَبْتَ لَعَمْرُ اللهِ
لَنَقْتُلَنَّهُ فَإِنَّكَ مُنَافِقٌ تُجَادِلُ عَنِ الْمُنَافِقِينَ قَالَتْ فَثَارَ
الْحَيَّانِ الأَوْسُ وَالْخَزْرَجُ حَتَّى هَمُّوا أَنْ يَقْتَتِلُوا
وَرَسُولُ اللهِ ﷺ قَائِمٌ عَلَى الْمِنْبَرِ قَالَتْ فَلَمْ يَزَلْ
رَسُولُ اللهِ ﷺ يُخَفِّضُهُمْ حَتَّى سَكَتُوا وَسَكَتَ

1 Ili neka druga domaća životinja (prim. rec.)
2 Ili da ga pomognu protiv njega (prim. rec.)
3 Ili: "Ko će mi pomoći protiv njega?" (prim. rec.)

tako da sam pomislila da će mi plač pocijepati utrobu. I dok su moji roditelji sjedili kod mene, a ja plakala, jedna ensarijka je zatražila dozvolu da uđe kod mene.
Dok smo bili u takvom stanju, kaže ona, došao nam je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, nazvao selam i sjeo, a prije toga nije sjeo uz mene otkako je rečeno ono što je rečeno. Bilo je već prošlo mjesec dana, a ništa mu u pogledu mene nije objavljeno. Kad je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, sjeo, izgovorio je šehadet, a zatim rekao: "Poslije svega, Aiša, u vezi s tobom doprlo je do mene to i to. Ako si nedužna, Allah će obznaniti tvoju čistotu, a ako si učinila grijeh, zatraži oprost od Allaha i pokaj Mu se, jer, kad čovjek prizna i pokaje se, Allah prima njegovo pokajanje." Kad je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, kaže ona, završio svoj govor, prestale su mi suze teći, tako da više nisam osjećala nijednu kap, te sam rekla ocu:
"Odgovori za mene Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, u pogledu onog što je rekao."
"Tako mi Allaha", rekao je moj otac, "ja ne znam šta bih rekao Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem."
Tada sam ja rekla mojoj majci: "Odgovori ti Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, na ono što je rekao", ali je i majka rekla: "Tako mi Allaha, ne znam šta bih rekla Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem,. Onda sam ja, kao veoma mlada osoba koja nije mnogo znala iz Kur'ana, rekla: "Tako mi Allaha, ja znam da ste vi čuli ovu priču i ona se uvukla u vaše duše, te ste povjerovali u nju. Ako vam kažem da sam nedužna, nećete mi povjerovati, a ako vam priznam ono, za šta Allah zna da sam nedužna, vi ćete mi povjerovati. Tako mi Allaha, ja za sebe i vas ne mogu naći drugi primjer osim Jusufovog oca, kada je rekao: "Strpljivost je lijepa, od Allaha

قَالَتْ فَبَكَيْتُ يَوْمِي ذَلِكَ كُلَّهُ لاَ يَرْقَأُ لِي دَمْعٌ وَلاَ أَكْتَحِلُ بِنَوْمٍ قَالَتْ وَأَصْبَحَ أَبَوَايَ عِنْدِي وَقَدْ بَكَيْتُ لَيْلَتَيْنِ وَيَوْمًا لاَ يَرْقَأُ لِي دَمْعٌ وَلاَ أَكْتَحِلُ بِنَوْمٍ حَتَّى إِنِّي لأَظُنُّ أَنَّ الْبُكَاءَ فَالِقٌ كَبِدِي فَبَيْنَا أَبَوَايَ جَالِسَانِ عِنْدِي وَأَنَا أَبْكِي فَاسْتَأْذَنَتْ عَلَيَّ امْرَأَةٌ مِنَ الأَنْصَارِ فَأَذِنْتُ لَهَا فَجَلَسَتْ تَبْكِي مَعِي قَالَتْ فَبَيْنَا نَحْنُ عَلَى ذَلِكَ دَخَلَ رَسُولُ اللهِ ﷺ عَلَيْنَا فَسَلَّمَ ثُمَّ جَلَسَ قَالَتْ وَلَمْ يَجْلِسْ عِنْدِي مُنْذُ قِيلَ مَا قِيلَ قَبْلَهَا وَقَدْ لَبِثَ شَهْرًا لاَ يُوحَى إِلَيْهِ فِي شَأْنِي بِشَيْءٍ قَالَتْ فَتَشَهَّدَ رَسُولُ اللهِ ﷺ حِينَ جَلَسَ ثُمَّ قَالَ أَمَّا بَعْدُ يَا عَائِشَةُ إِنَّهُ بَلَغَنِي عَنْكِ كَذَا وَكَذَا فَإِنْ كُنْتِ بَرِيئَةً فَسَيُبَرِّئُكِ اللهُ وَإِنْ كُنْتِ أَلْمَمْتِ بِذَنْبٍ فَاسْتَغْفِرِي اللهَ وَتُوبِي إِلَيْهِ فَإِنَّ الْعَبْدَ إِذَا اعْتَرَفَ ثُمَّ تَابَ تَابَ اللهُ عَلَيْهِ قَالَتْ فَلَمَّا قَضَى رَسُولُ اللهِ ﷺ مَقَالَتَهُ قَلَصَ دَمْعِي حَتَّى مَا أُحِسُّ مِنْهُ قَطْرَةً فَقُلْتُ لأَبِي أَجِبْ رَسُولَ اللهِ ﷺ عَنِّي فِيمَا قَالَ فَقَالَ أَبِي وَاللهِ مَا أَدْرِي مَا أَقُولُ لِرَسُولِ اللهِ ﷺ فَقُلْتُ لأُمِّي أَجِيبِي رَسُولَ اللهِ ﷺ فِيمَا قَالَ قَالَتْ أُمِّي وَاللهِ مَا أَدْرِي مَا أَقُولُ لِرَسُولِ اللهِ ﷺ فَقُلْتُ وَأَنَا جَارِيَةٌ حَدِيثَةُ السِّنِّ لاَ أَقْرَأُ مِنَ الْقُرْآنِ كَثِيرًا إِنِّي وَاللهِ لَقَدْ عَلِمْتُ لَقَدْ سَمِعْتُمْ هَذَا الْحَدِيثَ حَتَّى اسْتَقَرَّ فِي أَنْفُسِكُمْ وَصَدَّقْتُمْ بِهِ فَلَئِنْ قُلْتُ لَكُمْ إِنِّي بَرِيئَةٌ لاَ تُصَدِّقُونِي وَلَئِنِ اعْتَرَفْتُ لَكُمْ بِأَمْرٍ وَاللهُ يَعْلَمُ

ja tražim pomoć protiv onoga što vi iznosite."[1] Potom sam se okrenula i spustila na postelju. Allah zna da sam ja nedužna i znala sam da će Allah obznaniti moju čistotu, zbog toga što sam nedužna. Međutim, tako mi Allaha, nisam ni pomislila da će Allah u pogledu mog slučaja spustiti objavu koja se uči. Moj slučaj je, po meni, kod mene bio beznačajan da bi Allah nešto govorio o meni, ali sam se nadala da će Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, sanjati san u kojem će vidjeti da Allah obznanjuje moju čistotu. Tako mi Allaha, Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, nije se ni pomakao sa svog mjesta, niti je iko od ukućana izašao, a njemu je već počela dolaziti objava. Odmah ga je obuzela muka, kao i uobičajeno u takvim prilikama, tako da mu je znoj tekao poput bisera, zbog težine riječi koje mu se objavljuju, iako je to bilo u toku hladnog dana. Potom se Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, smirio i nasmiješio. Prva riječ koju je izgovorio bila je: "Aiša, Allah je obznanio tvoju čistotu." Tada mi je majka rekla: "Ustani pred njim."

"Tako mi Allaha, rekla sam, neću njemu ustati. Ja se ne zahvaljujem nikom osim Uzvišenom Allahu."

Kaže Aiša: "Uzvišeni Allah je objavio: 'Među vama je bilo onih koji su iznosili potvoru...' deset ajeta.[2] To je Allah objavio u pogledu moje čistote. Ebu-Bekr Sidik je izdržavao Mistaha b. Usasu

أَنِّي مِنْهُ بَرِيئَةٌ لَتُصَدِّقُنِّي فَوَاللهِ لاَ أَجِدُ لِي وَلَكُمْ مَثَلاً إِلاَّ أَبَا يُوسُفَ حِينَ قَالَ ﴿ فَصَبْرٌ جَمِيلٌ وَاللهُ الْمُسْتَعَانُ عَلَى مَا تَصِفُونَ ﴾ ثُمَّ تَحَوَّلْتُ وَاضْطَجَعْتُ عَلَى فِرَاشِي وَاللهُ يَعْلَمُ أَنِّي حِينَئِذٍ بَرِيئَةٌ وَأَنَّ اللهَ مُبَرِّئِي بِبَرَاءَتِي وَلَكِنْ وَاللهِ مَا كُنْتُ أَظُنُّ أَنَّ اللهَ مُنْزِلٌ فِي شَأْنِي وَحْيًا يُتْلَى لَشَأْنِي فِي نَفْسِي كَانَ أَحْقَرَ مِنْ أَنْ يَتَكَلَّمَ اللهُ فِيَّ بِأَمْرٍ وَلَكِنْ كُنْتُ أَرْجُو أَنْ يَرَى رَسُولُ اللهِ ﷺ فِي النَّوْمِ رُؤْيَا يُبَرِّئُنِي اللهُ بِهَا فَوَاللهِ مَا رَامَ رَسُولُ اللهِ ﷺ مَجْلِسَهُ وَلاَ خَرَجَ أَحَدٌ مِنْ أَهْلِ الْبَيْتِ حَتَّى أُنْزِلَ عَلَيْهِ فَأَخَذَهُ مَا كَانَ يَأْخُذُهُ مِنَ الْبُرَحَاءِ حَتَّى إِنَّهُ لَيَتَحَدَّرُ مِنْهُ مِنَ الْعَرَقِ مِثْلُ الْجُمَانِ وَهُوَ فِي يَوْمٍ شَاتٍ مِنْ ثِقَلِ الْقَوْلِ الَّذِي أُنْزِلَ عَلَيْهِ قَالَتْ فَسُرِّيَ عَنْ رَسُولِ اللهِ ﷺ وَهُوَ يَضْحَكُ فَكَانَتْ أَوَّلَ كَلِمَةٍ تَكَلَّمَ بِهَا أَنْ قَالَ يَا عَائِشَةُ أَمَّا اللهُ فَقَدْ بَرَّأَكِ قَالَتْ فَقَالَتْ لِي أُمِّي قُومِي إِلَيْهِ فَقُلْتُ وَاللهِ لاَ أَقُومُ إِلَيْهِ فَإِنِّي لاَ أَحْمَدُ إِلاَّ اللهَ عَزَّ وَجَلَّ قَالَتْ وَأَنْزَلَ اللهُ تَعَالَى ﴿ إِنَّ الَّذِينَ جَاءُوا بِالإِفْكِ عُصْبَةٌ مِنْكُمْ ﴾ الْعَشْرَ الآيَاتِ ثُمَّ أَنْزَلَ اللهُ هَذَا فِي بَرَاءَتِي

1 Jusuf, 18.

2 Navedeni kur'anski tekst glasi: "Među vama je bilo onih koji su iznosili potvoru. Vi ne smatrajte to nekim zlom po vas; ne, to je dobro po vas. Svaki od njih biće kažnjen prema grijehu koji je zaslužio, a onoga od njih koji je to najviše činio čeka patnja velika. Zašto, čim ste to čuli nisu vjernici i vjernice jedni o drugima dobro pomislili i rekli: 'Ovo je očita potvora.' Zašto nisu četvoricu svjedoka doveli? A pošto svjedoke nisu doveli, oni su onda kod Allaha lažljivci. A da nije Allahove dobrote prema vama i milosti njegove i na ovom i na onom svijetu, već bi vas stigla teška kazna zbog onoga u što ste se upustili kad ste to jezicima svojim prepričavati stali i kad ste na sva usta govorili ono o čemu niste ništa znali. Vi ste to sitnicom smatrali, ali je ono Allahu krupno. Zašto niste, čim ste to čuli rekli: 'Ne dolikuje nam da o tome govorimo, hvaljen neka si Ti. To je velika potvora!' Allah vam naređuje da više nikad tako nešto ne ponovite, ako ste vjernici, i Allah vam propise objašnjava; a Allah sve zna i mudar je. One koji vole da se o vjernicima šire bestidne glasine čeka teška kazna i na ovom i na onom svijetu; Allah sve zna, a vi ne znate. A da nije Allahove dobrote prema vama i milosti njegove i da Allah nije blag i milostiv." (En-Nur, 11-20)

zbog rodbinske veze s njim i njegova siromaštva, ali je tada rekao: "Tako mi Allaha, više nikada neću ništa dati Mistahu, nakon što je o Aiši rekao ono što je rekao." Tada je Allah objavio: "Neka se čestiti i imućni među vama ne zaklinju... do riječi... prašta i samilostan je."[3]
Na to je Ebu-Bekr Siddik rekao: "Naprotiv, tako mi Allaha, ja želim da Allah meni oprosti." Potom je produžio davati Mistahu opskrbu koju mu je prije davao, i rekao: "Tako mi Allaha, nikad mu je više neću ukinuti."
Kaže Aiša: "Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, je o mom slučaju pitao i Zejnebu kćerku Džahšovu, i rekao joj: 'Šta znaš, ili šta si vidjela?' "Allahov Poslaniče", rekla je ona, "ja čuvam svoj sluh i vid. Tako mi Allaha, ne znam ništa osim dobra."
– A ona je, kaže Aiša, jedna od Vjerovjesnikovih, sallallahu alejhi ve sellem, supruga koja se nadmetala sa mnom, ali ju je Allah sačuvao njenom pobožnošću. A njena sestra Hamna se upustila u borbu za nju, pa je propala sa onim koji su propali. Ibn-Šihab je rekao: "Ovo je ono što mi je došlo od hadisa ove skupine. Urve je još izjavio da je Aiša rekla:
– Tako mi Allaha, čovjek o kome je rečeno ono što je rečeno, govorio je: "Subhanallah (slavljen je Allah)! Tako mi Onoga u čijoj je ruci moj život, ja nikada nisam otkrio ženske grudi."
– Poslije toga je, kaže ona, poginuo na Allahovom putu."

قَالَ أَبُو بَكْرٍ الصِّدِّيقُ وَكَانَ يُنْفِقُ عَلَى مِسْطَحِ بْنِ أُثَاثَةَ لِقَرَابَتِهِ مِنْهُ وَفَقْرِهِ وَاللَّهِ لاَ أُنْفِقُ عَلَى مِسْطَحٍ شَيْئًا أَبَدًا بَعْدَ الَّذِي قَالَ لِعَائِشَةَ مَا قَالَ فَأَنْزَلَ اللَّهُ ﴿ وَلاَ يَأْتَلِ أُولُو الْفَضْلِ مِنْكُمْ ﴾ إِلَى قَوْلِهِ ﴿ غَفُورٌ رَحِيمٌ ﴾ قَالَ أَبُو بَكْرٍ الصِّدِّيقُ بَلَى وَاللَّهِ إِنِّي لأُحِبُّ أَنْ يَغْفِرَ اللَّهُ لِي فَرَجَعَ إِلَى مِسْطَحٍ النَّفَقَةَ الَّتِي كَانَ يُنْفِقُ عَلَيْهِ وَقَالَ وَاللَّهِ لاَ أَنْزِعُهَا مِنْهُ أَبَدًا قَالَتْ عَائِشَةُ وَكَانَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ سَأَلَ زَيْنَبَ بِنْتَ جَحْشٍ عَنْ أَمْرِي فَقَالَ لِزَيْنَبَ مَاذَا عَلِمْتِ أَوْ رَأَيْتِ فَقَالَتْ يَا رَسُولَ اللَّهِ أَحْمِي سَمْعِي وَبَصَرِي وَاللَّهِ مَا عَلِمْتُ إِلاَّ خَيْرًا قَالَتْ عَائِشَةُ وَهِيَ الَّتِي كَانَتْ تُسَامِينِي مِنْ أَزْوَاجِ النَّبِيِّ ﷺ فَعَصَمَهَا اللَّهُ بِالْوَرَعِ قَالَتْ وَطَفِقَتْ أُخْتُهَا حَمْنَةُ تُحَارِبُ لَهَا فَهَلَكَتْ فِيمَنْ هَلَكَ قَالَ ابْنُ شِهَابٍ فَهَذَا الَّذِي بَلَغَنِي مِنْ حَدِيثِ هَؤُلاَءِ الرَّهْطِ ثُمَّ قَالَ عُرْوَةُ قَالَتْ عَائِشَةُ وَاللَّهِ إِنَّ الرَّجُلَ الَّذِي قِيلَ لَهُ مَا قِيلَ لَيَقُولُ سُبْحَانَ اللَّهِ فَوَالَّذِي نَفْسِي بِيَدِهِ مَا كَشَفْتُ مِنْ كَنَفِ أُنْثَى قَطُّ قَالَتْ ثُمَّ قُتِلَ بَعْدَ ذَلِكَ فِي سَبِيلِ اللَّهِ .

4142. PRIČAO MI JE Abdullah b. Muhammed i rekao da mu je diktirao Hišam b. Jusuf iz svog pamćenja, a njega je obavijestio Ma'mer, prenoseći od Zuhrija koji je izjavio da mu je Velid b. Abdul-Melik rekao:

٤١٤٢. حَدَّثَنِي عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُحَمَّدٍ قَالَ أَمْلَى عَلَيَّ هِشَامُ بْنُ يُوسُفَ مِنْ حِفْظِهِ أَخْبَرَنَا مَعْمَرٌ عَنِ الزُّهْرِيِّ قَالَ قَالَ لِي الْوَلِيدُ بْنُ عَبْدِ الْمَلِكِ أَبَلَغَكَ

3 Neka se čestiti i imućni među vama ne zaklinju da više neće pomagati rođake i siromahe, i one koji su na Allahovom putu rodni kraj svoj napustili; neka im oproste i ne zamjere! Zar vama ne bi bilo drago da i vama Allah oprosti? A Allah prašta i samilostan je. (En-Nur, 22)

"Je li do tebe doprlo da je Alija bio među onima koji su potvorili Aišu?"
"Ne!", rekao sam, "ali su me obavijestila dvojica ljudi iz tvoga naroda Ebu-Seleme b. Abdur-Rahman i Ebu-Bekr b. Abdur-Rahman b. Haris da je Aiša, radijallahu anha, njima dvojici rekla: da se Alija nije izjasnio u pogledu njenog slučaja."

أَنَّ عَلِيًّا كَانَ فِيمَنْ قَذَفَ عَائِشَةَ قُلْتُ لاَ وَلَكِنْ قَدْ أَخْبَرَنِي رَجُلاَنِ مِنْ قَوْمِكَ أَبُو سَلَمَةَ بْنُ عَبْدِالرَّحْمَنِ وَأَبُو بَكْرِ بْنُ عَبْدِالرَّحْمَنِ بْنِ الْحَارِثِ أَنَّ عَائِشَةَ رَضِي اللهُ عَنْهَا قَالَتْ لَهُمَا كَانَ عَلِيٌّ مُسَلِّمًا فِي شَأْنِهَا .

4143. PRIČAO NAM JE Musa b. Isma'il, a njemu Ebu-Avane prenoseći od Husajna, a on od Ebu-Vaila koji je izjavio da mu je pričao Mesruk b. Edžde', rekavši da mu je Ummu-Ruman, majka Aišina, radijallahu anha, kazala:
– Dok smo ja i Aiša sjedile, ušla je jedna ensarijka i rekla: "Neka Allah onom čovjeku učini to i to."
"A šta je to", upitala je Ummi-Ruman, a ona je rekla: "Moj sin je među onima koji prenose priču."
"A šta je to", opet je ona upitala, a ova je odgovorila: "To i to."
"Da li je to čuo Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem", upitala je Aiša.
"Da!", odgovorila je ona, a Aiša je opet upitala: "A Ebu-Bekr?"
"Da!", odgovorila je ona, a Aiša je pala u nesvijest, i kad se osvijestila imala je groznicu sa drhtavicom. Bacila sam na nju njenu odjeću i prekrila je. Potom je došao Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, i rekao: "Šta je sa ovom?"
"Allahov Poslaniče", rekla sam, "uhvatila ju je groznica s drhtavicom." "Možda je to zbog priče koja se širi", rekao je on. "Da", rekla je ona, a Aiša je sjela i rekla: "Tako mi Allaha, ako se zakunem nećete mi vjerovati, a ako reknem, nećete me opravdati. Moj primjer u odnosu na vas je poput primjera Ja'kuba i njegovih sinova: 'Od Allaha ja tražim pomoć protiv ovoga što vi iznosite.'"
– On se okrenuo, kaže ona, i nije ništa rekao. Potom je Allah objavio njenu čistotu i ona je rekla: "Zahvaljujući Allahu, a ne zahvaljujući nekome, niti zahvaljujući tebi."

٤١٤٣. حَدَّثَنَا مُوسَى بْنُ إِسْمَاعِيلَ حَدَّثَنَا أَبُو عَوَانَةَ عَنْ حُصَيْنٍ عَنْ أَبِي وَائِلٍ قَالَ حَدَّثَنِي مَسْرُوقُ بْنُ الأَجْدَعِ قَالَ حَدَّثَتْنِي أُمُّ رُومَانَ وَهِيَ أُمُّ عَائِشَةَ رَضِي اللهُ عَنْهُمَا قَالَتْ بَيْنَا أَنَا قَاعِدَةٌ أَنَا وَعَائِشَةُ إِذْ وَلَجَتِ امْرَأَةٌ مِنَ الأَنْصَارِ فَقَالَتْ فَعَلَ اللهُ بِفُلاَنٍ وَفَعَلَ فَقَالَتْ أُمُّ رُومَانَ وَمَا ذَاكَ قَالَتِ ابْنِي فِيمَنْ حَدَّثَ الْحَدِيثَ قَالَتْ وَمَا ذَاكَ قَالَتْ كَذَا وَكَذَا قَالَتْ عَائِشَةُ سَمِعَ رَسُولُ اللهِ ﷺ قَالَتْ نَعَمْ قَالَتْ وَأَبُو بَكْرٍ قَالَتْ نَعَمْ فَخَرَّتْ مَغْشِيًّا عَلَيْهَا فَمَا أَفَاقَتْ إِلاَّ وَعَلَيْهَا حُمَّى بِنَافِضٍ فَطَرَحْتُ عَلَيْهَا ثِيَابَهَا فَغَطَّيْتُهَا فَجَاءَ النَّبِيُّ ﷺ فَقَالَ مَا شَأْنُ هَذِهِ قُلْتُ يَا رَسُولَ اللهِ أَخَذَتْهَا الْحُمَّى بِنَافِضٍ قَالَ فَلَعَلَّ فِي حَدِيثٍ تُحُدِّثَ بِهِ قَالَتْ نَعَمْ فَقَعَدَتْ عَائِشَةُ فَقَالَتْ وَاللهِ لَئِنْ حَلَفْتُ لاَ تُصَدِّقُونِي وَلَئِنْ قُلْتُ لاَ تَعْذِرُونِي مَثَلِي وَمَثَلُكُمْ كَيَعْقُوبَ وَبَنِيهِ (وَاللهُ الْمُسْتَعَانُ عَلَى مَا تَصِفُونَ) قَالَتْ وَانْصَرَفَ وَلَمْ يَقُلْ شَيْئًا فَأَنْزَلَ اللهُ عُذْرَهَا قَالَتْ بِحَمْدِ اللهِ لاَ بِحَمْدِ أَحَدٍ وَلاَ بِحَمْدِكَ .

4144. PRIČAO MI JE Jahja, a njemu Veki‘ prenoseći od Nafi‘a Ibn-Umera, a ovaj od Ibn-Ebu-Mulejke da je Aiša, radijallahu anha, učila: “Iz telikunehu bi elsinetikum” i govorila: “*Velek* znači laž.”
Ibn-Ebu-Mulejke je rekao: “Ona je to bolje poznavala od drugih jer je u vezi s njom objavljeno.”[1]

٤١٤٤. حَدَّثَنِي يَحْيَى حَدَّثَنَا وَكِيعٌ عَنْ
نَافِعِ بْنِ عُمَرَ عَنِ ابْنِ أَبِي مُلَيْكَةَ عَنْ عَائِشَةَ
رَضِيَ اللهُ عَنْهَا كَانَتْ تَقْرَأُ إِذْ تَلِقُونَهُ بِأَلْسِنَتِكُمْ
وَتَقُولُ الْوَلْقُ الْكَذِبُ قَالَ ابْنُ أَبِي مُلَيْكَةَ وَكَانَتْ
أَعْلَمَ مِنْ غَيْرِهَا بِذَلِكَ لِأَنَّهُ نَزَلَ فِيهَا .

4145. PRIČAO MI JE Usman b. Ebu-Šejbe, a njemu Abde prenoseći od Hišama, a ovaj od svoga oca (Urvea) da je rekao:
– Počeo sam grditi Hassana pred Aišom, pa je ona rekla: “Nemoj ga grditi jer je on branio Allahova Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem.”
Aiša je također rekla: “On je zatražio dozvolu od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, za izrugivanje mušrika, pa je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, upitao: “A šta ćeš sa mojim porijeklom?” a on je rekao: “Izvući ću iz njih, kao što se dlaka izvlači iz tijesta.”
PRIČAO NAM JE Muhammed b. Ukbe, a njemu Usman b. Ferkad kako je čuo Hišama gdje prenosi od svoga oca da je rekao:
“Grdio sam Hassana, a on je bio od onih koji su mnogo pričali o njoj.”[2]

٤١٤٥. حَدَّثَنَا عُثْمَانُ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ حَدَّثَنَا عَبْدَةُ
عَنْ هِشَامٍ عَنْ أَبِيهِ قَالَ ذَهَبْتُ أَسُبُّ حَسَّانَ
عِنْدَ عَائِشَةَ فَقَالَتْ لَا تَسُبَّهُ فَإِنَّهُ كَانَ يُنَافِحُ عَنْ
رَسُولِ اللهِ ﷺ وَقَالَتْ عَائِشَةُ اسْتَأْذَنَ النَّبِيَّ ﷺ
فِي هِجَاءِ الْمُشْرِكِينَ قَالَ كَيْفَ بِنَسَبِي قَالَ لَأَسُلَّنَّكَ
مِنْهُمْ كَمَا تُسَلُّ الشَّعَرَةُ مِنَ الْعَجِينِ حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ
عُقْبَةَ حَدَّثَنَا عُثْمَانُ ابْنُ فَرْقَدٍ سَمِعْتُ هِشَامًا عَنْ
أَبِيهِ قَالَ سَبَبْتُ حَسَّانَ وَكَانَ مِمَّنْ كَثَّرَ عَلَيْهَا .

4146. PRIČAO MI JE Bišr b. Halid, njemu je saopćio Muhammed b. Dža‘fer prenoseći od Šu‘be, on od Sulejmana, ovaj od Ebud-Duha’a, a on od Mesruka da je rekao:
– Došli smo kod Aiše, radijallahu anha, a kod nje je bio Hassan b. Sabit i recitovao joj poeziju navodeći svoje stihove u kojima hvali njen moral: “Neporočna i staložena žena o kojoj nema nikakve sumnje,

٤١٤٦. حَدَّثَنِي بِشْرُ بْنُ خَالِدٍ أَخْبَرَنَا
مُحَمَّدُ ابْنُ جَعْفَرٍ عَنْ شُعْبَةَ عَنْ سُلَيْمَانَ عَنْ
أَبِي الضُّحَى عَنْ مَسْرُوقٍ قَالَ دَخَلْنَا عَلَى عَائِشَةَ
رَضِيَ اللهُ عَنْهَا وَعِنْدَهَا حَسَّانُ بْنُ ثَابِتٍ يُنْشِدُهَا
شِعْرًا يُشَبِّبُ بِأَبْيَاتٍ لَهُ وَقَالَ حَصَانٌ رَزَانٌ مَا
تُزَنُّ بِرِيبَةٍ وَتُصْبِحُ غَرْثَى مِنْ لُحُومِ الْغَوَافِلِ

1 Dio ovog hadisa je naveden pod brojem 4752.
Iz telikunehu je kiraet Aiše, radijallahu anha, ali poznati kiraeti glase *“Iz telekkavnehu bielsinetikum”*, a ovaj izraz se nalazi u ajetu “kad ste to jezicima svojim prepričavati stali i kad ste na sva usta govorili ono o čemu niste ništa znali, vi ste to sitnicom smatrali, ali je ono Allahu krupno.” (En-Nur, 15)

2 O Aiši u slučaju potvore. (prim. rec.)

usteže se od jedenja mesa bezazlenih (žena)."[1]
Tada mu je Aiša rekla: "Ali ti nisi takav."
Mesruk kaže da joj je rekao: "Zašto mu dozvoljavaš da dolazi kod tebe, kad je Uzvišeni Allah rekao: "Onoga od njih koji je to najviše činio čeka patnja velika."[2] Ona je odgovorila: "A koja je patnja teža od sljepoće![3] Potom je dodala: "On je branio, ili smišljao stihove u korist Allahova Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem."

فَقَالَتْ لَهُ عَائِشَةُ لَكِنَّكَ لَسْتَ كَذَلِكَ قَالَ
مَسْرُوقٌ فَقُلْتُ لَهَا لِمَ تَأْذَنِينَ لَهُ أَنْ يَدْخُلَ عَلَيْكِ
وَقَدْ قَالَ اللهُ تَعَالَى (وَالَّذِي تَوَلَّى كِبْرَهُ مِنْهُمْ
لَهُ عَذَابٌ عَظِيمٌ) فَقَالَتْ وَأَيُّ عَذَابٍ أَشَدُّ
مِنَ الْعَمَى قَالَتْ لَهُ إِنَّهُ كَانَ يُنَافِحُ أَوْ يُهَاجِي
عَنْ رَسُولِ اللهِ ﷺ .

BITKA NA HUDEJBIJI

باب غزوة الحديبية

I o riječima Uzvišenog Allaha: "Allah je zadovoljan onim vjernicima koji su ti se pod drvetom na vjernost zakleli."[4]

وَقَوْلِ اللهِ تَعَالَى (لَقَدْ رَضِيَ اللهُ عَنِ الْمُؤْمِنِينَ
إِذْ يُبَايِعُونَكَ تَحْتَ الشَّجَرَةِ) .

4147. PRIČAO NAM JE Halid b. Mahled, njemu je kazivao Sulejman b. Bilal, rekavši da mu je pričao Salih b. Kejsan prenoseći od Ubejdullaha b. Abdullaha da je Zejd b. Halid, radijallahu anhu rekao:
– U godini Hudejbije krenuli smo sa Allahovim Poslanikom, sallallahu alejhi ve sellem, pa nas je jedne noći zadesila kiša. Nakon što je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, s nama klanjao sabah-namaz, okrenuo se prema nama i rekao:
"Znate li šta je rekao vaš Gospodar?"
"Allah i Njegov Poslanik to najbolje znaju", rekli smo mi, a on reče: "Allah je rekao: 'Od mojih

٤١٤٧ . حَدَّثَنَا خَالِدُ بْنُ مَخْلَدٍ حَدَّثَنَا
سُلَيْمَانُ بْنُ بِلَالٍ قَالَ حَدَّثَنِي صَالِحُ بْنُ كَيْسَانَ
عَنْ عُبَيْدِاللهِ بْنِ عَبْدِاللهِ عَنْ زَيْدِ ابْنِ خَالِدٍ
رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ خَرَجْنَا مَعَ رَسُولِ اللهِ ﷺ
عَامَ الْحُدَيْبِيَةِ فَأَصَابَنَا مَطَرٌ ذَاتَ لَيْلَةٍ فَصَلَّى لَنَا
رَسُولُ اللهِ ﷺ الصُّبْحَ ثُمَّ أَقْبَلَ عَلَيْنَا فَقَالَ أَتَدْرُونَ
مَاذَا قَالَ رَبُّكُمْ قُلْنَا اللهُ وَرَسُولُهُ أَعْلَمُ فَقَالَ قَالَ
اللهُ أَصْبَحَ مِنْ عِبَادِي مُؤْمِنٌ بِي وَكَافِرٌ بِي فَأَمَّا

1 Aludira na gibet, jer je gibet poput jedenja ljudskog mesa (prim. rec.).

2 En-Nur, 11.

3 Aludirajući na Hassana koji je oslijepio pred kraj života (prim. rec.).

4 El-Feth, 18. Ovaj ajet je objavljen u vezi s Hudjebijom. Naime, Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, je u ponedjeljak, prvog zul-ka'deta šeste godine po Hidžri napustio Medinu, uputivši se u Mekku s namjerom da obavi umru. Mušrici su se usprotivili njegovom ulasku u Mekku. U mjestu Hudejbija, nekoliko milja udaljenom od Mekke, došlo je do davanja prisege vjernosti Muhammedu, sallallahu alejhi ve sellem, kada je oko hiljadu i pet stotina ashaba položilo prisegu vjernosti da će prije poginuti nego uzmaći. Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, je bio pod jednim drvetom, a muslimani su mu prilazili i prisegu polagali. Međutim, do borbe s mušricima nije došlo, nego je došlo do sklapanja sporazuma između muslimana i mušrika, po kom su se muslimani morali vratiti ne ušavši u Mekku, ali će im slijedeće godine biti omogućen ulazak u Mekku i normalno obavljanje umre. Bio je to poznat i izuzetno značajan Ugovor na Hudejbiji.

robova jedni su osvanuli kao vjernici, a drugi kao nevjernici. Što se tiče onog koji je rekao: 'Kiša nam je došla Allahovom milošću, Allahovom opskrbom i Allahovom dobrotom', taj vjeruje u mene, a ne vjeruje u zvijezde. A što se tiče onog koji je rekao: "Kiša nam je došla s tom i tom zvijezdom, taj vjeruje u zvijezde, a ne vjeruje u mene."

مَنْ قَالَ مُطِرْنَا بِرَحْمَةِ اللهِ وَبِرِزْقِ اللهِ وَبِفَضْلِ اللهِ فَهُوَ مُؤْمِنٌ بِي كَافِرٌ بِالْكَوْكَبِ وَأَمَّا مَنْ قَالَ مُطِرْنَا بِنَجْمِ كَذَا فَهُوَ مُؤْمِنٌ بِالْكَوْكَبِ كَافِرٌ بِي .

4148. PRIČAO NAM JE Hudbe b. Halid, a njemu Hemmam prenoseći od Katade da mu je Enes, radijallahu anhu, saopćio:
– Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, je obavio četiri umre, i to sve u mjesecu zul-ka'de, osim one koja je bila sa hadždžom, a to su: umra sa Hudejbije u zul-ka'detu, umra slijedeće godine u zul-ka'detu, umra iz Dži'rane gdje je vršio podjelu ratnog plijena sa Hunejna u zul-ka'detu i umra koju je obavio sa hadždžom.

٤١٤٨. حَدَّثَنَا هُدْبَةُ بْنُ خَالِدٍ حَدَّثَنَا هَمَّامٌ عَنْ قَتَادَةَ أَنَّ أَنَسًا رَضِيَ اللهُ عَنْهُ أَخْبَرَهُ قَالَ اعْتَمَرَ رَسُولُ اللهِ ﷺ أَرْبَعَ عُمَرٍ كُلُّهُنَّ فِي ذِي الْقَعْدَةِ إِلاَّ الَّتِي كَانَتْ مَعَ حَجَّتِهِ عُمْرَةً مِنَ الْحُدَيْبِيَةِ فِي ذِي الْقَعْدَةِ وَعُمْرَةً مِنَ الْعَامِ الْمُقْبِلِ فِي ذِي الْقَعْدَةِ وَعُمْرَةً مِنَ الْجِعْرَانَةِ حَيْثُ قَسَمَ غَنَائِمَ حُنَيْنٍ فِي ذِي الْقَعْدَةِ وَعُمْرَةً مَعَ حَجَّتِهِ .

4149. PRIČAO NAM JE Seid b. Rebi', a njemu Ali b. Mubarek prenoseći od Jahja'a, a on od Abdullaha b. Ebi-Katade, da mu je kazivao njegov otac: "U godini Hudejbije krenuli smo sa Vjerovjesnikom, sallallahu alejhi ve sellem, pa su njegovi ashabi obukli ihrame, a ja nisam."

٤١٤٩. حَدَّثَنَا سَعِيدُ بْنُ الرَّبِيعِ حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ الْمُبَارَكِ عَنْ يَحْيَى عَنْ عَبْدِاللهِ بْنِ أَبِي قَتَادَةَ أَنَّ أَبَاهُ حَدَّثَهُ قَالَ انْطَلَقْنَا مَعَ النَّبِيِّ ﷺ عَامَ الْحُدَيْبِيَةِ فَأَحْرَمَ أَصْحَابُهُ وَلَمْ أُحْرِمْ .

4150. PRIČAO NAM JE Ubejdullah b. Musa prenoseći od Israila, on od Ebu-Ishaka, a ovaj od Bera'a, radijallahu anhu, da je rekao:
– Oslobođenjem vi smatrate oslobođenje Mekke i zaista je oslobođenje Mekke bilo oslobođenje, ali mi oslobođenjem smatramo prisegu na vjernost na dan Hudejbije. Bilo nas je hiljadu i četiri stotine sa Vjerovjesnikom, sallallahu alejhi ve sellem. Hudejbija je bunar koji smo bili ispraznili toliko da u njemu nismo ostavili ni jednu jedinu kap. To je doprlo do Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, pa je on došao i sjeo na njegovu ivicu, a zatim pozvao da mu se donese posuda s vodom, te uzeo abdest i izaprao usta, a potom proučio

٤١٥٠. حَدَّثَنَا عُبَيْدُاللهِ بْنُ مُوسَى عَنْ إِسْرَائِيلَ عَنْ أَبِي إِسْحَاقَ عَنِ الْبَرَاءِ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ تَعُدُّونَ أَنْتُمُ الْفَتْحَ فَتْحَ مَكَّةَ وَقَدْ كَانَ فَتْحُ مَكَّةَ فَتْحًا وَنَحْنُ نَعُدُّ الْفَتْحَ بَيْعَةَ الرِّضْوَانِ يَوْمَ الْحُدَيْبِيَةِ كُنَّا مَعَ النَّبِيِّ ﷺ أَرْبَعَ عَشْرَةَ مِائَةً وَالْحُدَيْبِيَةُ بِئْرٌ فَنَزَحْنَاهَا فَلَمْ نَتْرُكْ فِيهَا قَطْرَةً فَبَلَغَ ذَلِكَ النَّبِيَّ ﷺ فَأَتَاهَا فَجَلَسَ عَلَى شَفِيرِهَا ثُمَّ دَعَا بِإِنَاءٍ مِنْ مَاءٍ فَتَوَضَّأَ ثُمَّ مَضْمَضَ وَدَعَا ثُمَّ صَبَّهُ فِيهَا فَتَرَكْنَاهَا غَيْرَ بَعِيدٍ ثُمَّ إِنَّهَا أَصْدَرَتْنَا مَا شِئْنَا نَحْنُ وَرِكَابَنَا .

dovu i tu vodu salio u bunar. Onda smo, nakratko, ostavili bunar, pa nam je on uskoro dao vode koliko smo god htjeli, i mi i naše deve.[1]

4151. PRIČAO MI JE Fadl b. Ja'kub, njemu Hasan b. Muhammed b. A'jen Ebu-Ali Harrani, ovom Zuhejr, a njemu Ebu-Ishak, rekavši da mu je saopćio Bera b. Azib, radijallahu anhuma, da ih je, na dan Hudejbije, bilo sa Allahovim Poslanikom, sallallahu alejhi ve sellem, hiljadu i četiri stotine, ili više. Odsjeli su kod jednog bunara i ispraznili ga, pa su otišli Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, i on je došao do bunara, sjeo na njegovu ivicu i rekao: "Donesite mi jednu kofu njegove vode." Ona mu je donesena i on je stavio u nju svoje pljuvačke, proučio dovu i rekao: "Ostavite ga neko vrijeme." I oni su pojili i sebe i svoje deve, dok nisu otputovali.

٤١٥١. حَدَّثَنِي فَضْلُ بْنُ يَعْقُوبَ حَدَّثَنَا الْحَسَنُ ابْنُ مُحَمَّدِ بْنِ أَعْيَنَ أَبُو عَلِيٍّ الْحَرَّانِيُّ حَدَّثَنَا زُهَيْرٌ حَدَّثَنَا أَبُو إِسْحَاقَ قَالَ أَنْبَأَنَا الْبَرَاءُ بْنُ عَازِبٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا أَنَّهُمْ كَانُوا مَعَ رَسُولِ اللهِ ﷺ يَوْمَ الْحُدَيْبِيَةِ أَلْفًا وَأَرْبَعَ مِائَةٍ أَوْ أَكْثَرَ فَنَزَلُوا عَلَى بِئْرٍ فَنَزَحُوهَا فَأَتَوْا رَسُولَ اللهِ ﷺ فَأَتَى الْبِئْرَ وَقَعَدَ عَلَى شَفِيرِهَا ثُمَّ قَالَ ائْتُونِي بِدَلْوٍ مِنْ مَائِهَا فَأُتِيَ بِهِ فَبَصَقَ فَدَعَا ثُمَّ قَالَ دَعُوهَا سَاعَةً فَأَرْوَوْا أَنْفُسَهُمْ وَرِكَابَهُمْ حَتَّى ارْتَحَلُوا.

4152. PRIČAO NAM JE Jusuf b. Isa, njemu je kazivao Ibn-Fudajl, a ovom Husajn prenoseći od Salima, a on od Džabira, radijallahu anhu, da je rekao:

– Na dan Hudejbije ljudi su ožednjeli, a pred Allahovim Poslanikom, sallallahu alejhi ve sellem, je bila mješina iz koje je on uzeo abdest, a zatim su se ljudi uputili prema njemu, pa je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Šta vam je?"

"Allahov Poslaniče", rekli su oni, "nemamo vode kojom bismo uzeli abdest i napili se, osim to što je u tvojoj mješini." Tada je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, stavio svoju ruku u mješinu, pa je voda počela da šiklja između njegovih prsta poput izvora. Napili smo se i uzeli abdest", kaže Džabir. "Koliko vas je tada bilo", upitao sam Džabira, a on je rekao: "Da nas je bilo stotinu hiljada bilo bi nam dosta. Bilo nas je hiljadu i pet stotina."[2]

٤١٥٢. حَدَّثَنَا يُوسُفُ بْنُ عِيسَى حَدَّثَنَا ابْنُ فُضَيْلٍ حَدَّثَنَا حُصَيْنٌ عَنْ سَالِمٍ عَنْ جَابِرٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ عَطِشَ النَّاسُ يَوْمَ الْحُدَيْبِيَةِ وَرَسُولُ اللهِ ﷺ بَيْنَ يَدَيْهِ رَكْوَةٌ فَتَوَضَّأَ مِنْهَا ثُمَّ أَقْبَلَ النَّاسُ نَحْوَهُ فَقَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ مَا لَكُمْ قَالُوا يَا رَسُولَ اللهِ لَيْسَ عِنْدَنَا مَاءٌ نَتَوَضَّأُ بِهِ وَلاَ نَشْرَبُ إِلاَّ مَا فِي رَكْوَتِكَ قَالَ فَوَضَعَ النَّبِيُّ ﷺ يَدَهُ فِي الرَّكْوَةِ فَجَعَلَ الْمَاءُ يَفُورُ مِنْ بَيْنِ أَصَابِعِهِ كَأَمْثَالِ الْعُيُونِ قَالَ فَشَرِبْنَا وَتَوَضَّأْنَا فَقُلْتُ لِجَابِرٍ كَمْ كُنْتُمْ يَوْمَئِذٍ قَالَ لَوْ كُنَّا مِائَةَ أَلْفٍ لَكَفَانَا كُنَّا خَمْسَ عَشْرَةَ مِائَةً.

1 U ovom hadisu se kaže da je broj učesnika na Hudejbiji bio hiljadu i četiri stotine dok se u nekim drugim hadisima spominje broj od hiljadu i pet stotina. Ibn-Hadžer smatra da se radi o broju između hiljadu i četiri stotine i hiljadu i pet stotina, pa su neki zaokružili jedan, a neki drugi broj.

2 Slučaj o kojem govori Džabir, radijallahu anhu, desio se prilikom ikindija-namaza, kada su htjeli da uzmu abdest, a slučaj o kojem govori Bera' b. Azib, radijallahu anhu, bio je općenita potreba za vodom.

4153. PRIČAO NAM JE Salt b. Muhammed, a njemu Jezid b. Zurej' prenoseći od Seida, a on od Katade da je rekao Seidu b. Musejjebu:
– Doprlo je do mene da je Džabir b. Abdullah govorio:
"Bilo ih je hiljadu i četiri stotine."
Tada mi je Seid rekao: "Kazivao mi je Džabir da je bilo hiljadu i pet stotina onih koji su dali prisegu Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, na dan Hudejbije.
Ebu-Davud (Tajalisi) kaže: "Prenio nam je Kurre od Katade..."[3]
Muhammed b. Beššar slijedi Salta, prenoseći od Ebu-Davuda, a on od Šu'be.[4]

٤١٥٣. حَدَّثَنَا الصَّلْتُ بْنُ مُحَمَّدٍ حَدَّثَنَا يَزِيدُ بْنُ زُرَيْعٍ عَنْ سَعِيدٍ عَنْ قَتَادَةَ قُلْتُ لِسَعِيدِ بْنِ الْمُسَيَّبِ بَلَغَنِي أَنَّ جَابِرَ ابْنَ عَبْدِاللهِ كَانَ يَقُولُ كَانُوا أَرْبَعَ عَشْرَةَ مِائَةً فَقَالَ لِي سَعِيدٌ حَدَّثَنِي جَابِرٌ كَانُوا خَمْسَ عَشْرَةَ مِائَةً الَّذِينَ بَايَعُوا النَّبِيَّ ﷺ يَوْمَ الْحُدَيْبِيَةِ تَابَعَهُ أَبُو دَاوُدَ حَدَّثَنَا قُرَّةُ عَنْ قَتَادَةَ تَابَعَهُ مُحَمَّدُ بْنُ بَشَّارٍ حَدَّثَنَا أَبُو دَاوُدَ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ .

4154. PRIČAO NAM JE Ali, a njemu Sufjan da je Amr izjavio kako je čuo Džabira b. Abdullaha, radijallahu anhuma, kako kaže:
– Na dan Hudejbije Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, nam je rekao:
"Vi ste najbolji stanovnici Zemlje", a bilo nas je hiljadu i četiri stotine, i da imam vid danas, ja bih vam pokazao mjesto tog drveta."
Sufjana u predanju slijedi A'meš i kaže da je čuo Salima, a ovaj Džabira da je rekao: "Hiljadu i četiri stotine."[5]

٤١٥٤. حَدَّثَنَا عَلِيٌّ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ قَالَ عَمْرٌو سَمِعْتُ جَابِرَ بْنَ عَبْدِاللهِ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا قَالَ قَالَ لَنَا رَسُولُ اللهِ ﷺ يَوْمَ الْحُدَيْبِيَةِ أَنْتُمْ خَيْرُ أَهْلِ الأَرْضِ وَكُنَّا أَلْفًا وَأَرْبَعَ مِائَةٍ وَلَوْ كُنْتُ أُبْصِرُ الْيَوْمَ لأَرَيْتُكُمْ مَكَانَ الشَّجَرَةِ تَابَعَهُ الأَعْمَشُ سَمِعَ سَالِمًا سَمِعَ جَابِرًا أَلْفًا وَأَرْبَعَ مِائَةٍ .

4155. KAŽE Ubejdulah b. Mu'az da mu je pričao njegov otac, a njemu Šu'be prenoseći od Amra b. Murreta da je Abdullah b. Ebu-Evfa, radijallahu anhu, kazivao da je učesnika zakletve pod drvetom bilo hiljadu i tri stotine, a pleme Eslem je činilo osminu muhadžira.

٤١٥٥. وَقَالَ عُبَيْدُاللهِ بْنُ مُعَاذٍ حَدَّثَنَا أَبِي حَدَّثَنَا شُعْبَةُ عَنْ عَمْرِو بْنِ مُرَّةَ حَدَّثَنِي عَبْدُاللهِ بْنُ أَبِي أَوْفَى رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا كَانَ أَصْحَابُ الشَّجَرَةِ أَلْفًا وَثَلاثَ مِائَةٍ وَكَانَتْ أَسْلَمُ ثُمُنَ الْمُهَاجِرِينَ .

3 Ismaili prenosi ovaj hadis u potpunosti. Katade je upitao Seida b. Musejjeba: "Koliko je bilo učesnika prisege" - on je rekao da je Džabir govorio njemu da ih je bilo hiljadu i pet stotina.

4 Ovaj sened su u potpunosti naveli Muslim i Isma'ili.

5 A'mešovo predanje (rivajet) Buhari je u potpunosti naveo u poglavlju o piću.

4156. PRIČAO NAM JE Ibrahim b. Musa, njemu je saopćio Isa prenoseći od Isma'ila, a on od Kajsa da je čuo Mirdasa Eslemija, jednog od učesnika prisege pod drvetom, kako kaže: "Umirat će dobri judi, sve bolji i bolji. Ostaće otpatci poput otpadaka datula i ječma. Takvima Allah ne pridaje nikakvu važnost."[1]

٤١٥٦. حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ مُوسَى أَخْبَرَنَا عِيسَى عَنْ إِسْمَاعِيلَ عَنْ قَيْسٍ أَنَّهُ سَمِعَ مِرْدَاسًا الأَسْلَمِيَّ يَقُولُ وَكَانَ مِنْ أَصْحَابِ الشَّجَرَةِ يُقْبَضُ الصَّالِحُونَ الأَوَّلُ فَالأَوَّلُ وَتَبْقَى حُفَالَةٌ كَحُفَالَةِ التَّمْرِ وَالشَّعِيرِ لاَ يَعْبَأُ اللهُ بِهِمْ شَيْئًا .

4157, 4158. PRIČAO NAM JE Ali b. Abdullah, a njemu Sufjan prenoseći od Zuhrija, on od Urve, a ovaj od Mervana i Misvera b. Mahreme da su rekli: "U godini Hudejbije Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, je izašao sa hiljadu i nekoliko stotina ashaba i kad je bio u Zul-Hulejfi kurbanima je svezao nešto oko vrata, obilježio ih njihovom krvlju i obukao ihrame u njoj (Zul-Hulejfi)." Ne mogu izbrojiti koliko puta sam to čuo od Sufjana, tako da sam ga čuo kako kaže: "Nisam zapamtio od Zuhrija o obilježavanju i vezivanju nečega oko vrata kurbana", ali ne znam da li je mislio na mjesto obilježavanja i vezivanje nečega oko vrata ili kompletan hadis."

٤١٥٧-٤١٥٨. حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ عَبْدِاللهِ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ عَنِ الزُّهْرِيِّ عَنْ عُرْوَةَ عَنْ مَرْوَانَ وَالْمِسْوَرِ بْنِ مَخْرَمَةَ قَالاَ خَرَجَ النَّبِيُّ ﷺ عَامَ الْحُدَيْبِيَةِ فِي بِضْعَ عَشْرَةَ مِائَةً مِنْ أَصْحَابِهِ فَلَمَّا كَانَ بِذِي الْحُلَيْفَةِ قَلَّدَ الْهَدْيَ وَأَشْعَرَ وَأَحْرَمَ مِنْهَا لاَ أُحْصِي كَمْ سَمِعْتُهُ مِنْ سُفْيَانَ حَتَّى سَمِعْتُهُ يَقُولُ لاَ أَحْفَظُ مِنَ الزُّهْرِيِّ الإِشْعَارَ وَالتَّقْلِيدَ فَلاَ أَدْرِي يَعْنِي مَوْضِعَ الإِشْعَارِ وَالتَّقْلِيدِ أَوِ الْحَدِيثَ كُلَّهُ .

4159. PRIČAO NAM JE Hasan b. Halef, rekavši da mu je kazivao Ishak b. Jusuf od Ebu-Bišra Verka'a, on od Ibn-Ebu-Nedžiha, a ovaj od Mudžahida koji je izjavio da mu je prenio Abdur-Rahman b. Ebi Lejla prenoseći od Ka'ba b. Udžre da ga je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, vidio dok su mu vaši padale na lice, pa je rekao:
"Da li te uznemiravaju tvoje vaši?" "Da!", odgovorio je on, pa mu je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, naredio da obrije (glavu), a bio je na Hudejbiji, i nije im bilo jasno da li će tu skidati ihrame, a imali su želju da uđu u Mekku. Tada je Allah objavio propise o iskupu (*fidji*), pa mu je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem,

٤١٥٩. حَدَّثَنَا الْحَسَنُ بْنُ خَلَفٍ قَالَ حَدَّثَنَا إِسْحَاقُ بْنُ يُوسُفَ عَنْ أَبِي بِشْرٍ وَرْقَاءَ عَنِ ابْنِ أَبِي نَجِيحٍ عَنْ مُجَاهِدٍ قَالَ حَدَّثَنِي عَبْدُالرَّحْمَنِ ابْنُ أَبِي لَيْلَى عَنْ كَعْبِ بْنِ عُجْرَةَ أَنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ رَآهُ وَقَمْلُهُ يَسْقُطُ عَلَى وَجْهِهِ فَقَالَ أَيُؤْذِيكَ هَوَامُّكَ قَالَ نَعَمْ فَأَمَرَهُ رَسُولُ اللهِ ﷺ أَنْ يَحْلِقَ وَهُوَ بِالْحُدَيْبِيَةِ لَمْ يُبَيِّنْ لَهُمْ أَنَّهُمْ يَحِلُّونَ بِهَا وَهُمْ عَلَى طَمَعٍ أَنْ يَدْخُلُوا مَكَّةَ فَأَنْزَلَ اللهُ الْفِدْيَةَ فَأَمَرَهُ رَسُولُ اللهِ ﷺ أَنْ يُطْعِمَ فَرَقًا بَيْنَ سِتَّةِ مَسَاكِينَ أَوْ يُهْدِيَ شَاةً أَوْ يَصُومَ ثَلاَثَةَ أَيَّامٍ .

---

1 Ovaj hadis ovdje je naveden kao mevkuf, ali ga je Buhari u poglavlju *Rikak* naveo kao merfu' hadis, to jest kao Poslanikove, sallallahu alejhi ve sellem, riječi. Ovaj hadis naveden je još pod brojem 6434.

naredio da jednom mjericom (od šesnaest *ratlova*) nahrani šest siromaha, ili zakolje kurban, ili isposti tri dana.

٤١٦٠-٤١٦١. حَدَّثَنَا إِسْمَاعِيلُ بْنُ عَبْدِاللهِ قَالَ حَدَّثَنِي مَالِكٌ عَنْ زَيْدِ بْنِ أَسْلَمَ عَنْ أَبِيهِ قَالَ خَرَجْتُ مَعَ عُمَرَ بْنِ الْخَطَّابِ رَضِي الله عَنْه إِلَى السُّوقِ فَلَحِقَتْ عُمَرَ امْرَأَةٌ شَابَّةٌ فَقَالَتْ يَا أَمِيرَ الْمُؤْمِنِينَ هَلَكَ زَوْجِي وَتَرَكَ صِبْيَةً صِغَارًا وَاللهِ مَا يُنْضِجُونَ كُرَاعًا وَلاَ لَهُمْ زَرْعٌ وَلاَ ضَرْعٌ وَخَشِيتُ أَنْ تَأْكُلَهُمُ الضَّبُعُ وَأَنَا بِنْتُ خُفَافِ بْنِ إِيْمَاءَ الْغِفَارِيِّ وَقَدْ شَهِدَ أَبِي الْحُدَيْبِيَةَ مَعَ النَّبِيِّ ﷺ فَوَقَفَ مَعَهَا عُمَرُ وَلَمْ يَمْضِ ثُمَّ قَالَ مَرْحَبًا بِنَسَبٍ قَرِيبٍ ثُمَّ انْصَرَفَ إِلَى بَعِيرٍ ظَهِيرٍ كَانَ مَرْبُوطًا فِي الدَّارِ فَحَمَلَ عَلَيْهِ غِرَارَتَيْنِ مَلأَهُمَا طَعَامًا وَحَمَلَ بَيْنَهُمَا نَفَقَةً وَثِيَابًا ثُمَّ نَاوَلَهَا بِخِطَامِهِ ثُمَّ قَالَ اقْتَادِيهِ فَلَنْ يَفْنَى حَتَّى يَأْتِيَكُمُ اللهُ بِخَيْرٍ فَقَالَ رَجُلٌ يَا أَمِيرَ الْمُؤْمِنِينَ أَكْثَرْتَ لَهَا قَالَ عُمَرُ ثَكِلَتْكَ أُمُّكَ وَاللهِ إِنِّي لأَرَى أَبَا هَذِهِ وَأَخَاهَا قَدْ حَاصَرَا حِصْنًا زَمَانًا فَافْتَتَحَاهُ ثُمَّ أَصْبَحْنَا نَسْتَفِيءُ سُهْمَانَهُمَا فِيهِ .

4160, 4161. PRIČAO NAM JE Isma'il b. Abdullah, rekavši da mu je kazivao Malik prenoseći od Zejda b. Eslema, a on od svoga oca da je rekao:
– Izašao sam sa Omerom b. Hattabom, radijallahu anhu na pijacu, pa je Omera sustigla jedna mlada žena i rekla: "Vladaru pravovjernih, moj muž je poginuo i ostavio sitnu dječicu. Tako mi Allaha, oni ne mogu skuhati ni jelo od bravljih nogu,[2] niti imaju usjeva niti stoke, i bojim se da ih ne pojede nerodna godina. Ja sam kćerka Hufafa b. Ima'a Gifarija i moj otac je učestvovao na Hudejbiji sa Vjerovjesnikom, sallallahu alejhi ve sellem." Tada je Omer zastao s njom i rekao: "Dobro nek mi je došao moj bliski rod!"[3] Potom se okrenuo prema devi, jakih leđa, koja je bila svezana u kući i na nju natovario dvije velike vreće, koje je napunio hranom, a između kojih je stavio namirnica i odjeće, te joj predao njen povodac i rekao: "Vodi je! To neće nestati dok vam Allah ne dadne neko dobro." Jedan čovjek reče: "Vladaru pravovjernih, puno si joj dao."
"Izgubila te majka!" rekao je Omer, "tako mi Allaha, gledao sam njenog oca i brata kako dugo vremena opsjedaju jednu tvrđavu, a onda je osvojiše, a sad je došlo vrijeme da vraćamo udio njih dvojice u tom ratnom plijenu."[4]

٤١٦٢. حَدَّثَنِي مُحَمَّدُ بْنُ رَافِعٍ حَدَّثَنَا شَبَابَةُ بْنُ سَوَّارٍ أَبُو عَمْرٍو الْفَزَارِيُّ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ عَنْ قَتَادَةَ عَنْ سَعِيدِ بْنِ الْمُسَيَّبِ عَنْ أَبِيهِ قَالَ لَقَدْ رَأَيْتُ الشَّجَرَةَ ثُمَّ أَتَيْتُهَا بَعْدُ فَلَمْ أَعْرِفْهَا .

4162. PRIČAO MI JE Muhammed b. Rafi', njemu je kazivao Šebabe b. Sevvar Ebu-Amr Fezari, a ovom Šu'be prenoseći od Katade, on od Seida b. Musejjeba, a ovaj od svoga oca da je rekao:
"Ja sam vidio drvo (pod kojim je davana prisega), ali sam ga kasnije zaboravio i nisam ga prepoznao."

2 Ovo može značiti da oni to nisu sposobni uraditi, ili da to ne posjeduju, pa to ne mogu ni skuhati. Prvo značenje odabire Ibn-Hadžer, a drugo Kastalani. (prim. rec.).

3 Omer misli na srodstvo između plemena Gifar i plemena Kurejš, ili misli na srodstvo s njezinim ocem (prim. rec.).

4 Ibn-Hadžer pretpostavlja da se ovdje radi o opsjedanju Hajbera koje je uslijedilo ubrzo nakon Hudejbije.

4163. PRIČAO NAM JE Mahmud, a njemu Ubejdullah prenoseći od Israila, a on od Tarika b. Abdur-Rahmana da je rekao:
– Zaputio sam se na hadž i prošao pored nekih ljudi koji su klanjali, pa rekao: "Kakav je ovo mesdžid?"
"Ovo je drvo", odgovorili su oni, "gdje su Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, i ashabi položili prisegu vjernosti."
Kasnije sam otišao Seidu b. Musejjebu i saopćio mu to, pa je Seid rekao: "Otac mi je kazivao da je on bio među onima koji su položili prisegu Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, pod drvetom, rekavši: 'Kad smo došli slijedeće godine zaboravili smo ga i nismo ga mogli naći.'"
Potom je Seid rekao: "Ashabi Muhammeda, sallallahu alejhi ve sellem, nisu ga prepoznali, a da ga vi znate. Vi, dakle, znate bolje od njih!"

٤١٦٣. حَدَّثَنَا مَحْمُودٌ حَدَّثَنَا عُبَيْدُاللهِ عَنْ إِسْرَائِيلَ عَنْ طَارِقِ بْنِ عَبْدِالرَّحْمَنِ قَالَ انْطَلَقْتُ حَاجًّا فَمَرَرْتُ بِقَوْمٍ يُصَلُّونَ قُلْتُ مَا هَذَا الْمَسْجِدُ قَالُوا هَذِهِ الشَّجَرَةُ حَيْثُ بَايَعَ رَسُولُ اللهِ ﷺ بَيْعَةَ الرِّضْوَانِ فَأَتَيْتُ سَعِيدَ بْنَ الْمُسَيَّبِ فَأَخْبَرْتُهُ فَقَالَ سَعِيدٌ حَدَّثَنِي أَبِي أَنَّهُ كَانَ فِيمَنْ بَايَعَ رَسُولَ اللهِ ﷺ تَحْتَ الشَّجَرَةِ قَالَ فَلَمَّا خَرَجْنَا مِنَ الْعَامِ الْمُقْبِلِ نَسِينَاهَا فَلَمْ نَقْدِرْ عَلَيْهَا فَقَالَ سَعِيدٌ إِنَّ أَصْحَابَ مُحَمَّدٍ ﷺ لَمْ يَعْلَمُوهَا وَعَلِمْتُمُوهَا أَنْتُمْ فَأَنْتُمْ أَعْلَمُ .

4164. PRIČAO NAM JE Musa, njemu je kazivao Ebu-Avane, a ovom Tarik prenoseći od Seida b. Musejjeba, a on od svoga oca da je on bio među onima koji su položili prisegu pod drvetom (i da je rekao): "Pa smo se vratili slijedeće godine, ali ga nismo vidjeli."

٤١٦٤. حَدَّثَنَا مُوسَى حَدَّثَنَا أَبُو عَوَانَةَ حَدَّثَنَا طَارِقٌ عَنْ سَعِيدِ بْنِ الْمُسَيَّبِ عَنْ أَبِيهِ أَنَّهُ كَانَ مِمَّنْ بَايَعَ تَحْتَ الشَّجَرَةِ فَرَجَعْنَا إِلَيْهَا الْعَامَ الْمُقْبِلَ فَعَمِيَتْ عَلَيْنَا .

4165. PRIČAO NAM JE Kabisa, a njemu Sufjan prenoseći od Tarika da je rekao:
"Pred Seidom b. Musejjebom je spomenuto ono drvo, pa se on nasmijao i rekao: "O njemu mi je saopćio moj otac, a on je prisustvovao."[1]

٤١٦٥. حَدَّثَنَا قَبِيصَةُ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ عَنْ طَارِقٍ قَالَ ذُكِرَتْ عِنْدَ سَعِيدِ بْنِ الْمُسَيَّبِ الشَّجَرَةُ فَضَحِكَ فَقَالَ أَخْبَرَنِي أَبِي وَكَانَ شَهِدَهَا .

---

1 Ibn-Sa'd prenosi vjerodostojnom predajom od Nafi'a da je do Omera doprlo da neki ljudi dolaze tom drvetu i klanjaju kod njega, pa im je on zaprijetio i naredio da se drvo posiječe, te je ono posječeno.

4166. PRIČAO NAM JE Adem b. Ebu-Ijas, a njemu je kazivao Šu'be prenoseći od Amra b. Murrea koji je rekao:
– Čuo sam Abdullaha b. Ebi-Evfaa, a on je bio jedan od onih koji su položili prisegu pod drvetom, kako kaže: "Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, je običavao, kada mu ljudi donesu zekat, da rekne: 'Moj Gospodaru, blagoslovi ih.' Tako mu je i moj otac došao sa zekatom, pa je on rekao: 'Moj Gospodaru, blagoslovi porodicu Ebu-Evfaa.'"

٤١٦٦. حَدَّثَنَا آدَمُ بْنُ أَبِي إِيَاسٍ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ عَنْ عَمْرِو بْنِ مُرَّةَ قَالَ سَمِعْتُ عَبْدَ اللهِ بْنَ أَبِي أَوْفَى وَكَانَ مِنْ أَصْحَابِ الشَّجَرَةِ قَالَ كَانَ النَّبِيُّ ﷺ إِذَا أَتَاهُ قَوْمٌ بِصَدَقَةٍ قَالَ اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَيْهِمْ فَأَتَاهُ أَبِي بِصَدَقَتِهِ فَقَالَ اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى آلِ أَبِي أَوْفَى .

4167. PRIČAO NAM JE Isma'il, prenoseći od svoga brata, on od Sulejmana, ovaj od Amra b. Jahja'a, a on od Abbada b. Temima da je rekao:
– Kad je bio dan (sukoba u predjelu) Harre[2], ljudi su polagali prisegu Abdullahu b. Hanzali, pa je Ibn-Zejd rekao: "Na šta Ibn-Hanzale uzima prisegu od ljudi?"
"Na smrt!", odgovoreno mu je, pa je on rekao: "Ja na to ne dajem prisegu nikome nakon Allahova Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem", a bio je s njim na Hudejbiji.[3]

٤١٦٧. حَدَّثَنَا إِسْمَاعِيلُ عَنْ أَخِيهِ عَنْ سُلَيْمَانَ عَنْ عَمْرِو بْنِ يَحْيَى عَنْ عَبَّادِ بْنِ تَمِيمٍ قَالَ لَمَّا كَانَ يَوْمُ الْحَرَّةِ وَالنَّاسُ يُبَايِعُونَ لِعَبْدِ اللهِ بْنِ حَنْظَلَةَ فَقَالَ ابْنُ زَيْدٍ عَلَى مَا يُبَايِعُ ابْنُ حَنْظَلَةَ النَّاسَ قِيلَ لَهُ عَلَى الْمَوْتِ قَالَ لَا أُبَايِعُ عَلَى ذَلِكَ أَحَدًا بَعْدَ رَسُولِ اللهِ ﷺ وَكَانَ شَهِدَ مَعَهُ الْحُدَيْبِيَةَ .

4168. PRIČAO NAM JE Jahja b. Ja'la Muharibi, rekavši da mu je kazivao njegov otac, ovom je kazivao Ijas b. Seleme b. Ekva' i rekao da mu je prenio njegov otac, a bio je jedan od učesnika prisege pod drvetom, rekavši:
"Klanjavali smo sa Vjerovjesnikom, sallallahu alejhi ve sellem, džuma-namaz, zatim se vraćali, a zidovi još nisu imali sjene da se u njenu hladovinu sklonimo."

٤١٦٨. حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ يَعْلَى الْمُحَارِبِيُّ قَالَ حَدَّثَنِي أَبِي حَدَّثَنَا إِيَاسُ بْنُ سَلَمَةَ بْنِ الْأَكْوَعِ قَالَ حَدَّثَنِي أَبِي وَكَانَ مِنْ أَصْحَابِ الشَّجَرَةِ قَالَ كُنَّا نُصَلِّي مَعَ النَّبِيِّ ﷺ الْجُمُعَةَ ثُمَّ نَنْصَرِفُ وَلَيْسَ لِلْحِيطَانِ ظِلٌّ نَسْتَظِلُّ فِيهِ .

---

2 Dan Harre (Harra je predio u blizini Medine) je poznati događaj kada su stanovnici Medine odbili vjernost Jezidu b. Mu'aviji i položili prisegu vjernosti Abdullahu b. Hanzali b. Ebu-Amiru Ensariju, pa je Jezid na njih poslao vojsku.

3 Kad je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, odsjeo na Hudejbiji htio je da pošalje nekog Kurejšijama kako bi ih obavijestio da on dolazi samo radi umre. Poslao je halifu Osmana i on je našao Kurejšije u Beldehu odlučne da spriječe ulazak muslimanima u Mekku. Osmana je u zaštitu uzeo Eban b. Seid b. As, a do Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, je doprla vijest da je on ubijen i on je pozvao ashabe da polože prisegu da će osvetiti Osmana i da neće uzmaknuti.

4169. PRIČAO NAM JE Kutejbe b. Seid, njemu Hatim prenoseći od Jezida b. Ebu-Ubejda, koji je izjavio da je rekao Selemi b. Ekve'u:
"Na šta ste položili zakletvu Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, na dan Hudejbije?"
"Na smrt!", odgovorio je on.

٤١٦٩. حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ بْنُ سَعِيدٍ حَدَّثَنَا حَاتِمٌ عَنْ يَزِيدَ بْنِ أَبِي عُبَيْدٍ قَالَ قُلْتُ لِسَلَمَةَ بْنِ الأَكْوَعِ عَلَى أَيِّ شَيْءٍ بَايَعْتُمْ رَسُولَ اللهِ ﷺ يَوْمَ الْحُدَيْبِيَةِ قَالَ عَلَى الْمَوْتِ .

4170. PRIČAO MI JE Ahmed b. Iškab, njemu Muhammed b. Fudajl prenoseći od Ala'a b. Musejjeba, a on od svoga oca da je rekao:
– Sreo sam Bera'a b. Aziba, radijallahu anhuma, i rekao: "Blago tebi! Družio si se sa Vjerovjesnikom, sallallahu alejhi ve sellem, i položio mu zakletvu pod drvetom", a on reče: "Bratiću,[1] ti ne znaš šta smo sve radili poslije njega."[2]

٤١٧٠. حَدَّثَنِي أَحْمَدُ بْنُ إِشْكَابٍ حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ فُضَيْلٍ عَنِ الْعَلاَءِ بْنِ الْمُسَيَّبِ عَنْ أَبِيهِ قَالَ لَقِيتُ الْبَرَاءَ بْنَ عَازِبٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا فَقُلْتُ طُوبَى لَكَ صَحِبْتَ النَّبِيَّ ﷺ وَبَايَعْتَهُ تَحْتَ الشَّجَرَةِ فَقَالَ يَا ابْنَ أَخِي إِنَّكَ لاَ تَدْرِي مَا أَحْدَثْنَا بَعْدَهُ .

4171. PRIČAO NAM JE Ishak (b. Mensur), njemu je kazivao Jahja b. Salih rekavši da mu je kazivao Mu'avija b. Selam prenoseći od Jahja'a, a on od Ebu-Kilabe da ga je obavijestio Sabit b. Dahhak da je on položio prisegu Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, pod drvetom.

٤١٧١. حَدَّثَنَا إِسْحَاقُ حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ صَالِحٍ قَالَ حَدَّثَنَا مُعَاوِيَةُ هُوَ ابْنُ سَلاَّمٍ عَنْ يَحْيَى عَنْ أَبِي قِلاَبَةَ أَنَّ ثَابِتَ بْنَ الضَّحَّاكِ أَخْبَرَهُ أَنَّهُ بَايَعَ النَّبِيَّ ﷺ تَحْتَ الشَّجَرَةِ .

4172. PRIČAO MI JE Ahmed b. Ishak, njemu je kazivao Usman b. Umer, a ovom saopćio Šu'be prenoseći od Katade da je Enes b. Malik, radijallahu anhu, u vezi s ajetom:
"Mi ćemo ti dati sigurnu pobjedu"[3], rekao: "To je Hudejbija."
Ashabi su rekli:
"Prijatno i bez muke! a šta je nama?" Tada je Uzvišeni Allah objavio: "Da bi vjernike i vjernice uveo u dženetske bašče kroz koje rijeke teku."[4]

٤١٧٢. حَدَّثَنِي أَحْمَدُ بْنُ إِسْحَاقَ حَدَّثَنَا عُثْمَانُ بْنُ عُمَرَ أَخْبَرَنَا شُعْبَةُ عَنْ قَتَادَةَ عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ (إِنَّا فَتَحْنَا لَكَ فَتْحًا مُبِينًا) قَالَ الْحُدَيْبِيَةُ قَالَ أَصْحَابُهُ هَنِيئًا مَرِيئًا فَمَا لَنَا فَأَنْزَلَ اللهُ (لِيُدْخِلَ الْمُؤْمِنِينَ وَالْمُؤْمِنَاتِ جَنَّاتٍ تَجْرِي مِنْ تَحْتِهَا الأَنْهَارُ) .

---

1 Tako je bilo uobičajeno u govoru Arapa; ne misli se na krvnu vezu (prim. rec.).

2 Aludira na ratove i sve ostalo što se među njima desilo zbog čega osjeća svojevrsnu bojazan od Uzvišenog Allaha. (prim. rec.)

3 El-Feth, 1.

4 Ajet u cijelosti glasi: "Da bi vjernike i vjernice uveo u džennetske bašče kroz koje rijeke teku, u kojima će vječno boraviti, da bi prešao preko hrđavih postupaka njihovih, a to je u Allaha veliki uspjeh." (El-Feth, 5)

Šu'be kaže: "Došao sam u Kufu i ovo sve prenosio od Katade, a kasnije sam se vratio i spomenuo mu, pa je on rekao: 'Što se tiče ajeta "mi ćemo ti dati pobjedu" komentar je Enesov, a što se tiče riječi "prijatno i bez muke", to je Ikrimino.'"[5]

قَالَ شُعْبَةُ فَقَدِمْتُ الْكُوفَةَ فَحَدَّثْتُ بِهَذَا كُلِّهِ عَنْ قَتَادَةَ ثُمَّ رَجَعْتُ فَذَكَرْتُ لَهُ فَقَالَ أَمَّا (إِنَّا فَتَحْنَا لَكَ) فَعَنْ أَنَسٍ وَأَمَّا هَنِيئًا مَرِيئًا فَعَنْ عِكْرِمَةَ .

4173. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Muhammed, njemu je kazivao Ebu-Amir, a ovom Israil prenoseći od Medžzea b. Zahira Eslemija, a ovaj od svoga oca, koji je bio učesnik u prisezi pod drvetom, da je rekao:
– Dok sam ja ložio vatru pod loncem u kom je bilo magareće meso (na dan Hajbera), glasnik Allahova Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, je obznanio: "Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, vam zabranjuje magareće meso!"

٤١٧٣. حَدَّثَنَا عَبْدُاللهِ بْنُ مُحَمَّدٍ حَدَّثَنَا أَبُو عَامِرٍ حَدَّثَنَا إِسْرَائِيلُ عَنْ مَجْزَأَةَ بْنِ زَاهِرٍ الأَسْلَمِيِّ عَنْ أَبِيهِ وَكَانَ مِمَّنْ شَهِدَ الشَّجَرَةَ قَالَ إِنِّي لأَوقِدُ تَحْتَ الْقِدْرِ بِلُحُومِ الْحُمُرِ إِذْ نَادَى مُنَادِي رَسُولِ اللهِ ﷺ إِنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ يَنْهَاكُمْ عَنْ لُحُومِ الْحُمُرِ .

4174. OVO PRENOSI I Medžzea od jednog od njih (Benu Eslema) koji su učestvovali u prisezi pod drvetom, a ime mu je Uhban b. Evs i koji se žalio na svoje koljeno, pa je, kad bi činio sedždu, stavljao jastuk pod koljeno.

٤١٧٤. وَعَنْ مَجْزَأَةَ عَنْ رَجُلٍ مِنْهُمْ مِنْ أَصْحَابِ الشَّجَرَةِ اسْمُهُ أُهْبَانُ بْنُ أَوْسٍ وَكَانَ اشْتَكَى رُكْبَتَهُ وَكَانَ إِذَا سَجَدَ جَعَلَ تَحْتَ رُكْبَتِهِ وِسَادَةً .

4175. PRIČAO MI JE Muhammed b. Beššar, njemu Ibn-Ebi Adijj prenoseći od Šu'be, on od Jahja'a b. Seida, ovaj od Bušejra b. Jesara, a on od Suvejda b. Nu'mana, koji je bio učesnik u prisezi pod drvetom, da je rekao:
"Ashabi Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, su bili dobili prekrupu (jelo od isitnjene pšenice i ječma, ar. *sevik*), pa su je žvakali."
Mu'az ovim senedom slijedi Ibn-Ebu-Adijja, prenoseći ovo od Šu'be.[6]

٤١٧٥. حَدَّثَنِي مُحَمَّدُ بْنُ بَشَّارٍ حَدَّثَنَا ابْنُ أَبِي عَدِيٍّ عَنْ شُعْبَةَ عَنْ يَحْيَى بْنِ سَعِيدٍ عَنْ بُشَيْرِ بْنِ يَسَارٍ عَنْ سُوَيْدِ بْنِ النُّعْمَانِ وَكَانَ مِنْ أَصْحَابِ الشَّجَرَةِ كَانَ رَسُولُ اللهِ ﷺ وَأَصْحَابُهُ أُتُوا بِسَوِيقٍ فَلاكُوهُ تَابَعَهُ مُعَاذٌ عَنْ شُعْبَةَ .

5 Ovaj hadis je naveden i pod brojem 4834.

6 Rivajet Mu'azov prenio je Isma'ili i naglasio da je to bilo nakon što su se vratili sa Hajbera.

4176. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Hatim b. Bezi‘, njemu Šazan prenoseći od Šu‘be, a on od Ebu-Džemre da je rekao:
– Pitao sam Aiza b. Amra, radijallahu anhu, Vjerovjesnikovog, sallallahu alejhi ve sellem, ashaba i jednog od onih što su dali prisegu pod drvetom, “Da li se vitr-namaz kvari (ako se klanja nešto nakon njega)”, pa je on rekao: “Ako klanjaš vitr na početku, onda ga nemoj klanjati kasnije.”[1]

٤١٧٦. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ حَاتِمِ بْنِ بَزِيعٍ حَدَّثَنَا شَاذَانُ عَنْ شُعْبَةَ عَنْ أَبِي جَمْرَةَ قَالَ سَأَلْتُ عَائِذَ بْنَ عَمْرٍو رَضِيَ اللهُ عَنْهُ وَكَانَ مِنْ أَصْحَابِ النَّبِيِّ ﷺ مِنْ أَصْحَابِ الشَّجَرَةِ هَلْ يُنْقَضُ الْوِتْرُ قَالَ إِذَا أَوْتَرْتَ مِنْ أَوَّلِهِ فَلاَ تُوتِرْ مِنْ آخِرِهِ .

4177. PRIČAO MI JE Abdullah b. Jusuf, njemu je saopćio Malik prenoseći od Zejda b. Eslema, a ovaj od svoga oca da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, bio na jednom od svojih putovanja, a s njim je putovao i Omer b. Hattab. Bilo je to noću, i Omer ga je nešto upitao, ali mu Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, nije odgovorio. Potom ga je opet upitao i on mu nije odgovorio, a onda ga je još jednom upitao i on mu nije odgovorio. Tada je Omer b. Hattab rekao:
“Izgubila te majka, o Omere! Moljakaš Allahova Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, tri puta i on ti nikad ne odgovara.” Kaže Omer: “Potom sam požurio svoju devu i prešao ispred muslimana, bojeći se da o meni bude objavljeno nešto iz Kur’ana. Uskoro sam čuo nekoga kako me viče, pa sam rekao: “Bojim se da je o meni objavljeno nešto iz Kur’ana.” Onda sam došao Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, i nazvao mu selam, pa je on rekao:
“Noćas mi je objavljena sura koja mi je draža od svega što sunce obasjava.” Zatim je proučio: “Mi ćemo ti dati sigurnu pobjedu.”[2]

٤١٧٧. حَدَّثَنِي عَبْدُاللهِ بْنُ يُوسُفَ أَخْبَرَنَا مَالِكٌ عَنْ زَيْدِ بْنِ أَسْلَمَ عَنْ أَبِيهِ أَنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ كَانَ يَسِيرُ فِي بَعْضِ أَسْفَارِهِ وَعُمَرُ بْنُ الْخَطَّابِ يَسِيرُ مَعَهُ لَيْلاً فَسَأَلَهُ عُمَرُ بْنُ الْخَطَّابِ عَنْ شَيْءٍ فَلَمْ يُجِبْهُ رَسُولُ اللهِ ﷺ ثُمَّ سَأَلَهُ فَلَمْ يُجِبْهُ ثُمَّ سَأَلَهُ فَلَمْ يُجِبْهُ وَقَالَ عُمَرُ بْنُ الْخَطَّابِ ثَكِلَتْكَ أُمُّكَ يَا عُمَرُ نَزَرْتَ رَسُولَ اللهِ ﷺ ثَلاَثَ مَرَّاتٍ كُلُّ ذَلِكَ لاَ يُجِيبُكَ قَالَ عُمَرُ فَحَرَّكْتُ بَعِيرِي ثُمَّ تَقَدَّمْتُ أَمَامَ الْمُسْلِمِينَ وَخَشِيتُ أَنْ يَنْزِلَ فِيَّ قُرْآنٌ فَمَا نَشِبْتُ أَنْ سَمِعْتُ صَارِخًا يَصْرُخُ بِي قَالَ فَقُلْتُ لَقَدْ خَشِيتُ أَنْ يَكُونَ نَزَلَ فِيَّ قُرْآنٌ وَجِئْتُ رَسُولَ اللهِ ﷺ فَسَلَّمْتُ عَلَيْهِ فَقَالَ لَقَدْ أُنْزِلَتْ عَلَيَّ اللَّيْلَةَ سُورَةٌ لَهِيَ أَحَبُّ إِلَيَّ مِمَّا طَلَعَتْ عَلَيْهِ الشَّمْسُ ثُمَّ قَرَأَ (إِنَّا فَتَحْنَا لَكَ فَتْحًا مُبِينًا) .

1 Pod izrazom “da li se vitr-namaz kvari” misli se da čovjek klanja vitr i legne spavati, a kasnije odluči da još klanja, da li će klanjati još jedan rekat, da bi od neparnog postao parni namaz, a onda, nakon noćnog namaza, ponovo klanjati vitre, ili će klanjati noćni namaz bez naknadnog klanjanja vitr-namaza. Aiz b. Amir je predložio drugi način rekavši: “Ako klanjaš vitr na početku, onda nemoj kasnije.

2 El-Feth, 1.

4178, 4179. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Muhammed, njemu je kazivao Sufjan, rekavši da je čuo Zuhrija kad je prenosio ovaj hadis.

– Zapamtio sam (kaže Sufjan) dio hadisa od njega, a Ma‘mer je učinio da ga dobro zapamtim prenoseći od Urve b. Zubejra, a on od Misvera b. Mahreme i Mervana b. Hakema, tako da jedan u odnosu na drugoga prenosi neke dodatke, da su rekli: "U godini Hudejbije Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, je krenuo sa hiljadu i nekoliko stotina ashaba, i kad je došao u Zul-Hulejfu stavio je ogrlice kurbanima, označio ih i tu zanijetio umru. Jednog čovjeka iz plemena Huza‘a poslao je kao svog izvidnika, a Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, je putovao i kad je bio u mjestu Gadirul-Eštat došao je njegov izviđač i rekao:

"Kurejšije su protiv tebe sakupile velike skupine. Sakupili su protiv tebe skupine iz raznih plemena. Oni će se boriti protiv tebe, spriječiti te od dolaska Bejtullahu i to ti zabraniti." Tada je on rekao: "Ljudi, šta vi mislite, recite mi da li da krenem prema njihovim porodicama i potomstvu ovih koji žele da nas spriječe od Bejtullaha, pa ako nam dođu (da brane ukućane). Uzvišeni Allah je već izbavio izvidnika od mušrika,[3] a ako ne, bit će opljačkani?"[4]

"Allahov Poslaniče", reče Ebu-Bekr, "krenuo si u namjeri da posjetiš Bejtullah, ne želeći ubiti nikoga, niti ratovati protiv bilo koga, pa se uputi prema njemu, a ko nas spriječi u tome mi ćemo se protiv njega boriti."

"Krenite sa Allahovim imenom", reče on.

٤١٧٨-٤١٧٩. حَدَّثَنَا عَبْدُاللهِ بْنُ مُحَمَّدٍ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ قَالَ سَمِعْتُ الزُّهْرِيَّ حِينَ حَدَّثَ هَذَا الْحَدِيثَ حَفِظْتُ بَعْضَهُ وَثَبَّتَنِي مَعْمَرٌ عَنْ عُرْوَةَ بْنِ الزُّبَيْرِ عَنِ الْمِسْوَرِ بْنِ مَخْرَمَةَ وَمَرْوَانَ بْنِ الْحَكَمِ يَزِيدُ أَحَدُهُمَا عَلَى صَاحِبِهِ قَالاَ خَرَجَ النَّبِيُّ ﷺ عَامَ الْحُدَيْبِيَةِ فِي بِضْعَ عَشْرَةَ مِائَةً مِنْ أَصْحَابِهِ فَلَمَّا أَتَى ذَا الْحُلَيْفَةِ قَلَّدَ الْهَدْيَ وَأَشْعَرَهُ وَأَحْرَمَ مِنْهَا بِعُمْرَةٍ وَبَعَثَ عَيْنًا لَهُ مِنْ خُزَاعَةَ وَسَارَ النَّبِيُّ ﷺ حَتَّى كَانَ بِغَدِيرِ الأَشْطَاطِ أَتَاهُ عَيْنُهُ قَالَ إِنَّ قُرَيْشًا جَمَعُوا لَكَ جُمُوعًا وَقَدْ جَمَعُوا لَكَ الأَحَابِيشَ وَهُمْ مُقَاتِلُوكَ وَصَادُّوكَ عَنِ الْبَيْتِ وَمَانِعُوكَ فَقَالَ أَشِيرُوا أَيُّهَا النَّاسُ عَلَيَّ أَتَرَوْنَ أَنْ أَمِيلَ إِلَى عِيَالِهِمْ وَذَرَارِيِّ هَؤُلاَءِ الَّذِينَ يُرِيدُونَ أَنْ يَصُدُّونَا عَنِ الْبَيْتِ فَإِنْ يَأْتُونَا كَانَ اللهُ عَزَّ وَجَلَّ قَدْ قَطَعَ عَيْنًا مِنَ الْمُشْرِكِينَ وَإِلاَّ تَرَكْنَاهُمْ مَحْرُوبِينَ قَالَ أَبُو بَكْرٍ يَا رَسُولَ اللهِ خَرَجْتَ عَامِدًا لِهَذَا الْبَيْتِ لاَ تُرِيدُ قَتْلَ أَحَدٍ وَلاَ حَرْبَ أَحَدٍ فَتَوَجَّهْ لَهُ فَمَنْ صَدَّنَا عَنْهُ قَاتَلْنَاهُ قَالَ امْضُوا عَلَى اسْمِ اللهِ.

3 Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, misli na izvidnika kojeg je poslao i koji se već vratio. (prim. rec.).

4 Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, se posavjetovao sa ashabima da li da krene u područja plemena koja su otišla da pomognu Kurejšijama u sprečavanju muslimana da uđu u Mekku i porobe njihove ukućane, pa ako oni dođu u pomoć svojim ukućanima, onda to znači da će Kurejšije ostati sami u borbi protiv muslimana, a ako ne dođu bit će opljačkani. Ebu-Bekr mu je preporučio da se ne upušta u borbu već da nastavi u svojoj namjeri da obavi umru, sve dok ga oni prvi ne napadnu, i on je prihvatio Ebu-Bekrovo mišljenje.

4180, 4181. PRIČAO MI JE Ishak (b. Rahuvejh), njemu je saopćio Ja'kub (b. Ibrahim), a ovom je pričao Ibn-Šihabov bratić (Muhammed b. Abdullah) prenoseći od svoga amidže (Ibn-Šihaba) kojem je saopćio Urve b. Zubejr da je čuo Mervana b. Hakema i Misvera b. Mahremu kako prenose jednu od vijesti Allahova Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, u pogledu umre na dan Hudejbije. Između ostalog, Urve je od njih dvojice prenio:

– Kada je, na dan Hudejbije, Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, sklapao ugovor sa Suhejlom b. Amrom o pitanju perioda na koji se sklapa ugovor, ono što je Suhejl b. Amr uvjetovao bilo je:

"Niko ti od nas neće doći, makar bio i tvoje vjere, a da ga nećeš vratiti natrag i prepustiti ga nama." Suhejl je odbio da sklopi ugovor sa Allahovim Poslanikom, sallallahu alejhi ve sellem, osim pod ovim uvjetom. Vjernici su negodovali na to, uzrujali se i prigovarali tome. Pošto je Suhejl odbio da sklopi sporazum sa Allahovim Poslanikom, sallallahu alejhi ve sellem, osim pod tim uvjetom, Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, je potpisao s njim sporazum, i taj dan je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, vratio Ebu-Džendela b. Suhejla njegovom ocu Suhejlu b. Amru i nije Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, u tom periodu, došao nijedan muškarac, a da ga nije vratio, iako je bio musliman. Došle su i vjernice, čineći hidžru, i među onima koje su došle Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, bila je Ummi-Kulsum, kćerka Ukbe b. Ebi-Mu'ajta. Bila je tek postala punoljetna i njeni ukućani su došli da traže od Allahova Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, da im je vrati. Tada je Uzvišeni Allah objavio, u pogledu vjernica, ono što je objavio."[1]

٤١٨٠-٤١٨١. حَدَّثَنِي إِسْحَاقُ أَخْبَرَنَا يَعْقُوبُ حَدَّثَنِي ابْنُ أَخِي ابْنِ شِهَابٍ عَنْ عَمِّهِ أَخْبَرَنِي عُرْوَةُ بْنُ الزُّبَيْرِ أَنَّهُ سَمِعَ مَرْوَانَ بْنَ الْحَكَمِ وَالْمِسْوَرَ بْنَ مَخْرَمَةَ يُخْبِرَانِ خَبَرًا مِنْ خَبَرِ رَسُولِ اللهِ ﷺ فِي عُمْرَةِ الْحُدَيْبِيَةِ فَكَانَ فِيمَا أَخْبَرَنِي عُرْوَةُ عَنْهُمَا أَنَّهُ لَمَّا كَاتَبَ رَسُولُ اللهِ ﷺ سُهَيْلَ بْنَ عَمْرٍو يَوْمَ الْحُدَيْبِيَةِ عَلَى قَضِيَّةِ الْمُدَّةِ وَكَانَ فِيمَا اشْتَرَطَ سُهَيْلُ بْنُ عَمْرٍو أَنَّهُ قَالَ لاَ يَأْتِيكَ مِنَّا أَحَدٌ وَإِنْ كَانَ عَلَى دِينِكَ إِلاَّ رَدَدْتَهُ إِلَيْنَا وَخَلَّيْتَ بَيْنَنَا وَبَيْنَهُ وَأَبَى سُهَيْلٌ أَنْ يُقَاضِيَ رَسُولَ اللهِ ﷺ إِلاَّ عَلَى ذَلِكَ فَكَرِهَ الْمُؤْمِنُونَ ذَلِكَ وَامَّعَضُوا فَتَكَلَّمُوا فِيهِ فَلَمَّا أَبَى سُهَيْلٌ أَنْ يُقَاضِيَ رَسُولَ اللهِ ﷺ إِلاَّ عَلَى ذَلِكَ كَاتَبَهُ رَسُولُ اللهِ ﷺ فَرَدَّ رَسُولُ اللهِ ﷺ أَبَا جَنْدَلِ بْنَ سُهَيْلٍ يَوْمَئِذٍ إِلَى أَبِيهِ سُهَيْلِ بْنِ عَمْرٍو وَلَمْ يَأْتِ رَسُولَ اللهِ ﷺ أَحَدٌ مِنَ الرِّجَالِ إِلاَّ رَدَّهُ فِي تِلْكَ الْمُدَّةِ وَإِنْ كَانَ مُسْلِمًا وَجَاءَتِ الْمُؤْمِنَاتُ مُهَاجِرَاتٍ فَكَانَتْ أُمُّ كُلْثُومٍ بِنْتُ عُقْبَةَ بْنِ أَبِي مُعَيْطٍ مِمَّنْ خَرَجَ إِلَى رَسُولِ اللهِ ﷺ وَهِيَ عَاتِقٌ فَجَاءَ أَهْلُهَا يَسْأَلُونَ رَسُولَ اللهِ ﷺ أَنْ يَرْجِعَهَا إِلَيْهِمْ حَتَّى أَنْزَلَ اللهُ تَعَالَى فِي الْمُؤْمِنَاتِ مَا أَنْزَلَ .

1 Misli se na ajet "O vjernici, kada vam vjernice kao muhadžirke dođu, ispitajte ih, a Allah dobro zna kakvo je vjerovanje njihovo, pa ako se uvjerite da su vjernice onda ih ne vraćajte nevjernicima, one njima nisu dopuštene niti su oni njima dopušteni, a njima podajte ono što su potrošili, nije vam grijeh da se njima ženite kad im vjenčane darove njihove date. U braku mnogoboške ne zadržavajte! Tražite ono što ste

4182. KAŽE Ibn-Šihab da mu je saopćio Urve b. Zubejr da je Aiša, radijallahu anha, supruga Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, rekla:
– Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, je ispitivao vjernice koje su učinile hidžru ovim ajetom "O Vjerovjesniče, kada ti dođu vjernice..."[2]
A njegov amidža kaže: "Doprlo je do nas kada je Allah naredio Svome Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, da mušricima vrati ono što su dali njihovim suprugama koje su učinile hidžru…, doprlo je do nas da je Ebu-Besir"... i on je spomenuo hadis u cijelosti.[3]

٤١٨٢. قَالَ ابْنُ شِهَابٍ وَأَخْبَرَنِي عُرْوَةُ بْنُ الزُّبَيْرِ أَنَّ عَائِشَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهَا زَوْجَ النَّبِيِّ ﷺ قَالَتْ إِنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ كَانَ يَمْتَحِنُ مَنْ هَاجَرَ مِنَ الْمُؤْمِنَاتِ بِهَذِهِ الآيَةِ ﴿ يَا أَيُّهَا النَّبِيُّ إِذَا جَاءَكَ الْمُؤْمِنَاتُ يُبَايِعْنَكَ ﴾ وَعَنْ عَمِّهِ قَالَ بَلَغَنَا حِينَ أَمَرَ اللهُ رَسُولَهُ ﷺ أَنْ يَرُدَّ إِلَى الْمُشْرِكِينَ مَا أَنْفَقُوا عَلَى مَنْ هَاجَرَ مِنْ أَزْوَاجِهِمْ وَبَلَغَنَا أَنَّ أَبَا بَصِيرٍ فَذَكَرَهُ بِطُولِهِ .

4183. PRIČAO NAM JE Kutejbe, prenoseći od Malika, a on od Nafi'a da je Abdullah b. Omer, radijallahu anhuma, u dobu smutnje,[4] krenuo na umru i rekao:
"Ako budem spriječen da dođem do Bejtullaha postupit ćemo onako kako smo postupali zajedno sa Allahovim Poslanikom, sallallahu alejhi ve sellem." I on je zanijetio umru, zbog toga što je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, u godini Hudejbije bio zanijetio umru.

٤١٨٣. حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ عَنْ مَالِكٍ عَنْ نَافِعٍ أَنَّ عَبْدَاللهِ بْنَ عُمَرَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا خَرَجَ مُعْتَمِرًا فِي الْفِتْنَةِ فَقَالَ إِنْ صُدِدْتُ عَنِ الْبَيْتِ صَنَعْنَا كَمَا صَنَعْنَا مَعَ رَسُولِ اللهِ ﷺ فَأَهَلَّ بِعُمْرَةٍ مِنْ أَجْلِ أَنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ كَانَ أَهَلَّ بِعُمْرَةٍ عَامَ الْحُدَيْبِيَةِ .

4184. PRIČAO NAM JE Musedded, a njemu Jahja prenoseći od Ubejdullaha, on od Nafi'a a ovaj od Ibn Omera da je on zanijetio (umru) i rekao:
– Ako budem spriječen da dođem do Bejtullaha, postupit ću kao što je postupio Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, kad su ga spriječili nevjernici Kurejša, a onda proučio:
"Vi u Allahovom Poslaniku imate divan uzor".[5]

٤١٨٤. حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ حَدَّثَنَا يَحْيَى عَنْ عُبَيْدِاللهِ عَنْ نَافِعٍ عَنِ ابْنِ عُمَرَ أَنَّهُ أَهَلَّ وَقَالَ إِنْ حِيلَ بَيْنِي وَبَيْنَهُ لَفَعَلْتُ كَمَا فَعَلَ النَّبِيُّ ﷺ حِينَ حَالَتْ كُفَّارُ قُرَيْشٍ بَيْنَهُ وَتَلاَ ﴿ لَقَدْ كَانَ لَكُمْ فِي رَسُولِ اللهِ أُسْوَةٌ حَسَنَةٌ ﴾ .

---

potrošili, a nek i oni traže ono što su potrošili i to je Allahov sud. On sudi među vama, a Allah sve zna i mudar je." (El-Mumtehane, 10)

2 Ajet u cijelosti glasi "O vjerovjesniče, kada ti dođu vjernice da ti polože prisegu: da neće Allahu nikoga ravnim smatrati, i da neće krasti, i da neće bludničiti, i da neće djecu svoju ubijati, i da neće muževima tuđu djecu podmetati i da ti neće ni u čemu što je dobro poslušnost odricati, ti prisegu njihovu prihvati i moli Allaha da im oprosti. Allah zaista mnogo prašta i on je milostiv." (El-Mumtehane, 12)

3 Ovaj hadis je u potpunosti naveden u poglavlju "O uvjetima".

4 To jest, kada je Hadždžadž krenuo na Ibn-Zubejra (prim. rec.).

5 Ajet u cijelosti glasi "Vi u Allahovom Poslaniku imate divan uzor za onoga koji se nada Allahovoj milosti

4185. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Muhammed b. Esma, njemu Džuvejrije prenoseći od Nafi'a da su ga izvijestili Ubejdullah b. Abdullah i Salim b. Abdullah da su razgovarali sa Abdullahom b. Omerom...
I PRIČAO NAM JE Musa b. Isma'il, a njemu Džuvejrije prenoseći od Nafi'a da mu je jedan od Abdullahovih sinova rekao: "Kad bi ti ostao ove godine, jer se bojim da nećeš stići do Bejtullaha", pa je (Abdullah) rekao: "Mi smo krenuli sa Vjerovjesnikom, sallallahu alejhi ve sellem, ali su nas nevjernici Kurejša spriječili od dolaska Bejtullahu, pa je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, poklao svoje kurbane i obrijao glavu, a njegovi ashabi su skratili kosu. Ja vas uzimam za svjedoke", dodao je, "da sam se obavezao umrom, pa ako se ništa ne ispriječi između mene i Bejtullaha učinit ću tavaf, a ako se neko ispriječi između mene i Bejtullaha, postupit ću onako kako je postupio Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem." Nakon što je putovao izvjesno vrijeme, rekao je: "Mislim da je isti slučaj umre i hadždža.[1] Uzimam vas za svjedoke da sam, uz umru, zanijetio i hadž." Obavio je jedan tavaf i jedan sa'j i istovremeno se oslobodio ihrama od hadždža i umre.

٤١٨٥. حَدَّثَنَا عَبْدُاللهِ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ أَسْمَاءَ حَدَّثَنَا جُوَيْرِيَةُ عَنْ نَافِعٍ أَنَّ عُبَيْدَاللهِ بْنَ عَبْدِاللهِ وَسَالِمَ بْنَ عَبْدِاللهِ أَخْبَرَاهُ أَنَّهُمَا كَلَّمَا عَبْدَاللهِ بْنَ عُمَرَ ح وحَدَّثَنَا مُوسَى بْنُ إِسْمَاعِيلَ حَدَّثَنَا جُوَيْرِيَةُ عَنْ نَافِعٍ أَنَّ بَعْضَ بَنِي عَبْدِاللهِ قَالَ لَهُ لَوْ أَقَمْتَ الْعَامَ فَإِنِّي أَخَافُ أَنْ لاَ تَصِلَ إِلَى الْبَيْتِ قَالَ خَرَجْنَا مَعَ النَّبِيِّ ﷺ فَحَالَ كُفَّارُ قُرَيْشٍ دُونَ الْبَيْتِ فَنَحَرَ النَّبِيُّ ﷺ هَدَايَاهُ وَحَلَقَ وَقَصَّرَ أَصْحَابُهُ وَقَالَ أُشْهِدُكُمْ أَنِّي أَوْجَبْتُ عُمْرَةً فَإِنْ خُلِّيَ بَيْنِي وَبَيْنَ الْبَيْتِ طُفْتُ وَإِنْ حِيلَ بَيْنِي وَبَيْنَ الْبَيْتِ صَنَعْتُ كَمَا صَنَعَ رَسُولُ اللهِ ﷺ فَسَارَ سَاعَةً ثُمَّ قَالَ مَا أُرَى شَأْنَهُمَا إِلاَّ وَاحِدًا أُشْهِدُكُمْ أَنِّي قَدْ أَوْجَبْتُ حَجَّةً مَعَ عُمْرَتِي فَطَافَ طَوَافًا وَاحِدًا وَسَعْيًا وَاحِدًا حَتَّى حَلَّ مِنْهُمَا جَمِيعًا .

---

i nagradi na onom svijetu, i koji često Allaha spominje." (El-Ahzab, 21)

1 To jest, da se mogu skinuti ihrami i prekinuti obavljanje hadždža i umre ako bude spriječen u tome. (prim. rec.)

4186. PRIČAO MI JE Šudža‘ b. Velid da je čuo Nadra b. Muhammeda, kojem je pričao Sahr prenoseći od Nafi‘a da je rekao:
“Svijet priča da je Ibn-Omer primio islam prije Omera, a nije tako, nego je Omer na dan Hudejbije, poslao Abdullaha da mu dovede njegovog konja koji je bio kod jednog ensarije, da bi na njemu ratovao. Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, je tada primao prisegu pod drvetom, a Omer to nije znao. Abdullah je položio prisegu, a zatim otišao po konja i doveo ga Omeru. Omer je oblačio oklop za borbu, i on ga je obavijestio da Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, prima prisegu pod drvetom, pa je krenuo, a on (Abdullah) je krenuo s njim, i tako je i Omer dao prisegu Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, i to je ono što svijet priča da je Ibn-Omer primio islam prije Omera.”

٤١٨٦. حَدَّثَنِي شُجَاعُ بْنُ الْوَلِيدِ سَمِعَ النَّضْرَ بْنَ مُحَمَّدٍ حَدَّثَنَا صَخْرٌ عَنْ نَافِعٍ قَالَ إِنَّ النَّاسَ يَتَحَدَّثُونَ أَنَّ ابْنَ عُمَرَ أَسْلَمَ قَبْلَ عُمَرَ وَلَيْسَ كَذَلِكَ وَلَكِنْ عُمَرُ يَوْمَ الْحُدَيْبِيَةِ أَرْسَلَ عَبْدَاللهِ إِلَى فَرَسٍ لَهُ عِنْدَ رَجُلٍ مِنَ الأَنْصَارِ يَأْتِي بِهِ لِيُقَاتِلَ عَلَيْهِ وَرَسُولُ اللهِ ﷺ يُبَايِعُ عِنْدَ الشَّجَرَةِ وَعُمَرُ لاَ يَدْرِي بِذَلِكَ فَبَايَعَهُ عَبْدُاللهِ ثُمَّ ذَهَبَ إِلَى الْفَرَسِ فَجَاءَ بِهِ إِلَى عُمَرَ وَعُمَرُ يَسْتَلْئِمُ لِلْقِتَالِ فَأَخْبَرَهُ أَنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ يُبَايِعُ تَحْتَ الشَّجَرَةِ قَالَ فَانْطَلَقَ فَذَهَبَ مَعَهُ حَتَّى بَايَعَ رَسُولَ اللهِ ﷺ فَهِيَ الَّتِي يَتَحَدَّثُ النَّاسُ أَنَّ ابْنَ عُمَرَ أَسْلَمَ قَبْلَ عُمَرَ .

4187. KAŽE Hišam b. Ammar da mu je kazivao Velid b. Muslim njemu je prenio Umer b. Muhammed Umeri, a ovom saopćio Nafi‘ prenoseći od Ibn-Omera, radijallahu anhuma, da su na dan Hudejbije ljudi bili sa Vjerovjesnikom, sallallahu alejhi ve sellem, raštrkani u hladovini drveća, kad odjednom opkoliše Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, pa (Omer) reče: “Abdullahu, pogledaj šta je to s ljudima pa su opkolili Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem.” On je ustanovio da oni daju prisegu, pa je i on položio prisegu, a zatim se vratio Omeru, pa je i Omer otišao i položio prisegu.[2]

٤١٨٧. وَقَالَ هِشَامُ بْنُ عَمَّارٍ حَدَّثَنَا الْوَلِيدُ بْنُ مُسْلِمٍ حَدَّثَنَا عُمَرُ بْنُ مُحَمَّدٍ الْعُمَرِيُّ أَخْبَرَنِي نَافِعٌ عَنِ ابْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا أَنَّ النَّاسَ كَانُوا مَعَ النَّبِيِّ ﷺ يَوْمَ الْحُدَيْبِيَةِ تَفَرَّقُوا فِي ظِلاَلِ الشَّجَرِ فَإِذَا النَّاسُ مُحْدِقُونَ بِالنَّبِيِّ ﷺ فَقَالَ يَاعَبْدَاللهِ انْظُرْ مَا شَأْنُ النَّاسِ قَدْ أَحْدَقُوا بِرَسُولِ اللهِ ﷺ فَوَجَدَهُمْ يُبَايِعُونَ فَبَايَعَ ثُمَّ رَجَعَ إِلَى عُمَرَ فَخَرَجَ فَبَايَعَ .

2 Razlog što je Ibn-Omer dao prisegu prije svoga oca različito je interpretiran na osnovu ova dva hadisa. Ibn Hadžer pretpostavlja da je Omer poslao Abdullaha da mu dovede konja, a onda je vidio da su se ljudi nešto okupili, pa mu je rekao da vidi zašto su se okupili, Abdullah je otišao da to vidi, pa je položio prisegu, a potom otišao po konja i doveo ga i izvijestio svog oca Omera o polaganju prisege, pa je i on otišao i položio prisegu.

4188. PRIČAO NAM JE (Muhammed) b. Numejr, njemu Ja'la, a ovom Isma'il, rekavši da je čuo Abdullaha b. Ebi-Evfa'a, radijallahu anhuma, kako kaže:
"Bili smo sa Vjerovjesnikom, sallallahu alejhi ve sellem, kad je obavljao umru, pa je on obavio tavaf i mi smo s njim obavili tavaf, klanjao je namaz i mi smo s njim klanjali, i obavio je sa'j između Safe i Merve, a mi smo ga štitili od Mekelija kako ga ne bi neko nečim pogodio."[1]

٤١٨٨. حَدَّثَنَا ابْنُ نُمَيْرٍ حَدَّثَنَا يَعْلَى حَدَّثَنَا إِسْمَاعِيلُ قَالَ سَمِعْتُ عَبْدَاللهِ بْنَ أَبِي أَوْفَى رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا قَالَ كُنَّا مَعَ النَّبِيِّ ﷺ حِينَ اعْتَمَرَ فَطَافَ فَطُفْنَا مَعَهُ وَصَلَّى وَصَلَّيْنَا مَعَهُ وَسَعَى بَيْنَ الصَّفَا وَالْمَرْوَةِ فَكُنَّا نَسْتُرُهُ مِنْ أَهْلِ مَكَّةَ لاَ يُصِيبُهُ أَحَدٌ بِشَيْءٍ .

4189. PRIČAO NAM JE Hasan b. Ishak, njemu je kazivao Muhammed b. Sabik, a ovom kazivao Malik b. Migvel, rekavši da je čuo Ebu-Hasina kako kaže da je Ebu-Vail rekao:
– Kada je Sehl b. Hunejf došao sa Siffina otišli smo mu da se raspitamo o situaciji, pa je on rekao: "Nemojte se pouzdavati u mišljenje.[2] Ja sam se na dan Ebu-Džendela (Hudejbije) našao u takvoj situaciji da bih odbio naređenje Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, da sam to ikako mogao učiniti. Allah i Njegov Poslanik najbolje znaju. Mi nikada nismo stavili naše sablje na ramena zbog nekog događaja koji nam je bio težak a da nas one nisu vodile u poznatu situaciju, sve do tog slučaja. Kad zatvorimo jednu stranu smutnje sruči se na nas druga strana (poput vode kada prokulja) za koju ne znamo kako bismo joj prišli."[3]

٤١٨٩. حَدَّثَنَا الْحَسَنُ بْنُ إِسْحَاقَ حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ سَابِقٍ حَدَّثَنَا مَالِكُ بْنُ مِغْوَلٍ قَالَ سَمِعْتُ أَبَا حَصِينٍ قَالَ قَالَ أَبُو وَائِلٍ لَمَّا قَدِمَ سَهْلُ بْنُ حُنَيْفٍ مِنْ صِفِّينَ أَتَيْنَاهُ نَسْتَخْبِرُهُ فَقَالَ اتَّهِمُوا الرَّأْيَ فَلَقَدْ رَأَيْتُنِي يَوْمَ أَبِي جَنْدَلٍ وَلَوْ أَسْتَطِيعُ أَنْ أَرُدَّ عَلَى رَسُولِ اللهِ ﷺ أَمْرَهُ لَرَدَدْتُ وَاللهُ وَرَسُولُهُ أَعْلَمُ وَمَا وَضَعْنَا أَسْيَافَنَا عَلَى عَوَاتِقِنَا لأَمْرٍ يُفْظِعُنَا إِلاَّ أَسْهَلْنَ بِنَا إِلَى أَمْرٍ نَعْرِفُهُ قَبْلَ هَذَا الأَمْرِ مَا نَسُدُّ مِنْهَا خُصْمًا إِلاَّ انْفَجَرَ عَلَيْنَا خُصْمٌ مَا نَدْرِي كَيْفَ نَأْتِي لَهُ .

1 Ovo je bilo u toku umre koja je, po Ugovoru na Hudejbiji, obavljena godinu dana kasnije i u kojoj su učestvovali svi koji su bili na Hudejbiji, a bili su još živi.

2 To jest, da se borite, jer se borite protiv svoje braće na osnovu vlastitog mišljenja. Sehl b. Hunejf se, inače, vratio sa Siffina gdje se odigrao sukog između Alije i Mu'avije, pa je optuživan da je zakazao u tom sukobu. (prim. rec.).

3 Ovaj hadis je naveden i objašnjen u poglavlju *Propisivanje petine* (Knjiga 2, hadis broj 3181, str. 850.)

4190. PRIČAO NAM JE Sulejman b. Harb, a njemu Hammad b. Zejd prenoseći od Ejjuba, on od Mudžahida, ovaj od Ibn-Ebi-Lejle, a on od Ka'ba b. Udžrea, radijallahu anhu, da je rekao:
– Za vrijeme Hudejbije Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, je došao kod mene, a vaši su mi padale po licu, pa je rekao: "Zar te ne uznemiravaju vaške."
"Da!", odgovorio sam ja, a on je rekao: "Obrij glavu i posti tri dana, ili nahrani šest siromaha, ili zakolji kurban."
Ejjub je rekao: "Ne znam čime je od toga počeo."

٤١٩٠. حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ حَرْبٍ حَدَّثَنَا حَمَّادُ ابْنُ زَيْدٍ عَنْ أَيُّوبَ عَنْ مُجَاهِدٍ عَنِ ابْنِ أَبِي لَيْلَى عَنْ كَعْبِ بْنِ عُجْرَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ أَتَى عَلَيَّ النَّبِيُّ ﷺ زَمَنَ الْحُدَيْبِيَةِ وَالْقَمْلُ يَتَنَاثَرُ عَلَى وَجْهِي فَقَالَ أَيُؤْذِيكَ هَوَامُّ رَأْسِكَ قُلْتُ نَعَمْ قَالَ فَاحْلِقْ وَصُمْ ثَلاَثَةَ أَيَّامٍ أَوْ أَطْعِمْ سِتَّةَ مَسَاكِينَ أَوِ انْسُكْ نَسِيكَةً قَالَ أَيُّوبُ لاَ أَدْرِي بِأَيِّ هَذَا بَدَأَ .

4191. PRIČAO MI JE Muhammed b. Hišam Ebu-Abdullah, a njemu Hušejm prenoseći od Ebu-Bišra, on od Mudžahida, ovaj od Abdur-Rahmana b. Ebi-Lejle, a on od Ka'ba b. Udžrea da je rekao:
– Bili smo sa Allahovim Poslanikom, sallallahu alejhi ve sellem, na Hudejbiji i bili smo u ihramima, a mušrici su nas zadržali. Ja sam imao bujnu kosu i vaši su mi počele padati po licu, pa je pored mene naišao Vjerovjesnik sallallahu alejhi ve sellem, i rekao: "Zar te ne uznemiravaju vaške?"
"Da!", odgovorio sam ja, i objavljen je, kaže on, ovaj ajet: "A onaj među vama koji se razboli ili nekakav ezijet na glavi ima, neka se postom, ili sadakom ili kurbanom iskupi."[4]

٤١٩١. حَدَّثَنِي مُحَمَّدُ بْنُ هِشَامٍ أَبُو عَبْدِاللهِ حَدَّثَنَا هُشَيْمٌ عَنْ أَبِي بِشْرٍ عَنْ مُجَاهِدٍ عَنْ عَبْدِالرَّحْمَنِ بْنِ أَبِي لَيْلَى عَنْ كَعْبِ بْنِ عُجْرَةَ قَالَ كُنَّا مَعَ رَسُولِ اللهِ ﷺ بِالْحُدَيْبِيَةِ وَنَحْنُ مُحْرِمُونَ وَقَدْ حَصَرَنَا الْمُشْرِكُونَ قَالَ وَكَانَتْ لِي وَفْرَةٌ فَجَعَلَتِ الْهَوَامُّ تَسَاقَطُ عَلَى وَجْهِي فَمَرَّ بِي النَّبِيُّ ﷺ فَقَالَ أَيُؤْذِيكَ هَوَامُّ رَأْسِكَ قُلْتُ نَعَمْ قَالَ وَأُنْزِلَتْ هَذِهِ الآيَةُ ﴿ فَمَنْ كَانَ مِنْكُمْ مَرِيضًا أَوْ بِهِ أَذًى مِنْ رَأْسِهِ فَفِدْيَةٌ مِنْ صِيَامٍ أَوْ صَدَقَةٍ أَوْ نُسُكٍ ﴾ .

4 El-Bekare, 196.

SLUČAJ UKLA I UREJNE

باب قِصَّةِ عُكْلٍ وَعُرَيْنَةَ

4192. PRIČAO MI JE Abdul-A'la b. Hammad, njemu je kazivao Jezid b. Zurej', a ovom prenio Seid prenoseći od Katade da im je Enes, radijallahu anhu, kazivao da su neki ljudi iz Ukla i Urejne došli u Medinu Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, i izjavili da prihvataju islam, a potom rekli: "Allahov Vjerovjesniče, mi smo bili stočari, a nismo bili zemljoradnici." Oni su smatrali da Medina ne odgovara njihovom zdravlju, pa im je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, odredio nekoliko deva i čobana i naredio im da izađu s njim i piju njihovo mlijeko i njihovu mokraću. Oni su otišli i kada su stigli kod medinskog kamenjara odmetnuli su se od islama, ubili Vjerovjesnikovog, sallallahu alejhi ve sellem, čobana i odveli deve. To je doprlo do Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, pa je on poslao potjernicu za njima. (Kad su uhvaćeni) naredio je pa su im izboli oči i poodsijecali ruke, a onda su ostavljeni pored kamenjara sve dok nisu umrli u takvom stanju.[1]
Katade je izjavio: "Do nas je doprlo da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, nakon toga, podsticao na sadaku i zabranjivao masakriranje."[2]
Šu'be, Eban i Hammad prenose od Katade da je rekao: "...Iz Urejne", a Jahja b. Ebi-Kesir i Ejjub prenose od Ebu-Kilabe da je Enes rekao: "Došla je skupina iz Ukla."[3]

٤١٩٢. حَدَّثَنِي عَبْدُالأَعْلَى بْنُ حَمَّادٍ حَدَّثَنَا يَزِيدُ بْنُ زُرَيْعٍ حَدَّثَنَا سَعِيدٌ عَنْ قَتَادَةَ أَنَّ أَنَسًا رَضِيَ اللهُ عَنْهُ حَدَّثَهُمْ أَنَّ نَاسًا مِنْ عُكْلٍ وَعُرَيْنَةَ قَدِمُوا الْمَدِينَةَ عَلَى النَّبِيِّ ﷺ وَتَكَلَّمُوا بِالإِسْلاَمِ فَقَالُوا يَا نَبِيَّ اللهِ إِنَّا كُنَّا أَهْلَ ضَرْعٍ وَلَمْ نَكُنْ أَهْلَ رِيفٍ وَاسْتَوْخَمُوا الْمَدِينَةَ فَأَمَرَ لَهُمْ رَسُولُ اللهِ ﷺ بِذَوْدٍ وَرَاعٍ وَأَمَرَهُمْ أَنْ يَخْرُجُوا فِيهِ فَيَشْرَبُوا مِنْ أَلْبَانِهَا وَأَبْوَالِهَا فَانْطَلَقُوا حَتَّى إِذَا كَانُوا نَاحِيَةَ الْحَرَّةِ كَفَرُوا بَعْدَ إِسْلاَمِهِمْ وَقَتَلُوا رَاعِيَ النَّبِيِّ ﷺ وَاسْتَاقُوا الذَّوْدَ فَبَلَغَ النَّبِيَّ ﷺ فَبَعَثَ الطَّلَبَ فِي آثَارِهِمْ فَأَمَرَ بِهِمْ فَسَمَرُوا أَعْيُنَهُمْ وَقَطَعُوا أَيْدِيَهُمْ وَتُرِكُوا فِي نَاحِيَةِ الْحَرَّةِ حَتَّى مَاتُوا عَلَى حَالِهِمْ قَالَ قَتَادَةُ بَلَغَنَا أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ بَعْدَ ذَلِكَ كَانَ يَحُثُّ عَلَى الصَّدَقَةِ وَيَنْهَى عَنِ الْمُثْلَةِ وَقَالَ شُعْبَةُ وَأَبَانُ وَحَمَّادٌ عَنْ قَتَادَةَ مِنْ عُرَيْنَةَ وَقَالَ يَحْيَى بْنُ أَبِي كَثِيرٍ وَأَيُّوبُ عَنْ أَبِي قِلاَبَةَ عَنْ أَنَسٍ قَدِمَ نَفَرٌ مِنْ عُكْلٍ .

1 Ukl je ogranak plemena Adnan, a Urejne plemena Kahtan. Enes kaže da su bila četverica iz Urejne i trojica iz Ukla. Ibn-Ishak kaže da je njihov dolazak bio nakon bitke Zi Kared, u džumadel-ahiru, šeste godine po Hidžri, dok drugi kažu da je to bilo u ševalu iste godine. Tako strašna kazna uslijedila je kao odmazda za masakriranje Poslanikovog, sallallahu alejhi ve sellem, čobana. Kasnije je on zabranio masakriranje.

2 Ovaj hadis sa potpunim senedom prenose Ebu-Davud i imam Ahmed.

3 Šu'be, Eban i Hammad prenose ovaj hadis, ali su u njemu spomenuli samo pleme Ukl, dok su Jahja b. Ebi-Kesir i Ejjub, u svojim verzijama hadisa, spomenuli samo pleme Urejna.
Međutim, ispravno je da su bili predstavnici i jednog i drugog plemena.

4193. PRIČAO MI JE Muhammed b. Abdur-Rahim, njemu je kazivao Hafs b. Umer Ebu-Umer Havdi, ovom Hammad b. Zejd, a njemu Ejjub i Hadždžadž Savvaf koji je rekao da mu je kazivao Ebu-Redža', oslobođeni rob Ebu-Kilabe, koji je bio s njim u Šamu, da se jedan dan Omer b. Abdul-Aziz savjetovao se s ljudima i rekao:
– Šta mislite u pogledu ove zakletve.[4]
"To je istina", rekoše oni, "po njoj je postupao Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, a po njoj su sudile i halife prije tebe." Ebu-Kilabe je bio iza njegova divana, i kad je Anbese b. Seid upitao: "A gdje je Enesov hadis o ljudima iz plemena Urejne", Ebu-Kilabe je rekao: "Meni ga je kazivao Enes b. Malik."
Abdul-Aziz b. Suhejb je, prenoseći od Enesa, rekao: "Iz Urejne a Ebu-Kilabe je, prenoseći od Enesa, rekao: "Iz Ukla" i spomenuo cijeli slučaj.

٤١٩٣. حَدَّثَنِي مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِالرَّحِيمِ حَدَّثَنَا حَفْصُ بْنُ عُمَرَ أَبُو عُمَرَ الْحَوْضِيُّ حَدَّثَنَا حَمَّادُ بْنُ زَيْدٍ حَدَّثَنَا أَيُّوبُ وَالْحَجَّاجُ الصَّوَّافُ قَالَ حَدَّثَنِي أَبُو رَجَاءٍ مَوْلَى أَبِي قِلَابَةَ وَكَانَ مَعَهُ بِالشَّأْمِ أَنَّ عُمَرَ بْنَ عَبْدِالْعَزِيزِ اسْتَشَارَ النَّاسَ يَوْمًا قَالَ مَا تَقُولُونَ فِي هَذِهِ الْقَسَامَةِ فَقَالُوا حَقٌّ قَضَى بِهَا رَسُولُ اللهِ ﷺ وَقَضَتْ بِهَا الْخُلَفَاءُ قَبْلَكَ قَالَ وَأَبُو قِلَابَةَ خَلْفَ سَرِيرِهِ فَقَالَ عَنْبَسَةُ بْنُ سَعِيدٍ فَأَيْنَ حَدِيثُ أَنَسٍ فِي الْعُرَنِيِّينَ قَالَ أَبُو قِلَابَةَ إِيَّايَ حَدَّثَهُ أَنَسُ بْنُ مَالِكٍ قَالَ عَبْدُالْعَزِيزِ بْنُ صُهَيْبٍ عَنْ أَنَسٍ مِنْ عُرَيْنَةَ وَقَالَ أَبُو قِلَابَةَ عَنْ أَنَسٍ مِنْ عُكْلٍ ذَكَرَ الْقِصَّةَ .

BITKA ZU KARED

باب غزوة ذي قرد

To je bitka u kojoj su napali na deve Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, a desila se prije Hajbera na tri noći.

وَهِيَ الْغَزْوَةُ الَّتِي أَغَارُوا عَلَى لِقَاحِ النَّبِيِّ ﷺ قَبْلَ خَيْبَرَ بِثَلَاثٍ .

4194. PRIČAO NAM JE Kutejbe b. Seid, a njemu Hatim prenoseći od Jezida b. Ebu-Ubejda koji je izjavio da je čuo Seleme b. Ekve'a kako kaže:
– Izašao sam prije nego je proučen ezan za sabah-namaz, a deve Allahova Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, bile su na ispaši u Zu Karedu.[5]
Susreo me sluga Abdur-Rahmana b. Avfa i rekao: "Uzete su deve Allahova Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem!"
"Ko ih je uzeo", upitao sam ja.

٤١٩٤. حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ بْنُ سَعِيدٍ حَدَّثَنَا حَاتِمٌ عَنْ يَزِيدَ بْنِ أَبِي عُبَيْدٍ قَالَ سَمِعْتُ سَلَمَةَ بْنَ الْأَكْوَعِ يَقُولُ خَرَجْتُ قَبْلَ أَنْ يُؤَذَّنَ بِالْأُولَى وَكَانَتْ لِقَاحُ رَسُولِ اللهِ ﷺ تَرْعَى بِذِي قَرَدَ قَالَ فَلَقِيَنِي غُلَامٌ لِعَبْدِالرَّحْمَنِ بْنِ عَوْفٍ فَقَالَ أُخِذَتْ لِقَاحُ رَسُولِ اللهِ ﷺ قُلْتُ مَنْ أَخَذَهَا قَالَ غَطَفَانُ قَالَ فَصَرَخْتُ ثَلَاثَ صَرَخَاتٍ يَا صَبَاحَاهْ

4 To jest, prisezanje zakletve u slučaju ubistva, kada postoje neke preovladavajuće indicije o počinitelju ubistva (prim. rec.)

5 Zu Kared je voda u pravcu Gatafana, udaljena dan hoda od Medine. Ibn-Sa'd kaže da je u Zu Karedu bilo dvadeset deva i da ih je čuvao sin Ebu-Zerra sa svojom suprugom, pa su mušrici izvršili prepad, te ubili čuvara i zarobili njegovu suprugu.

"Gatafan", odgovorio je on, a ja sam tri puta povikao: "Upomoć!"
Toliko sam glasno povikao da se čulo svuda između dva medinska kamenjara. Zatim sam potrčao naprijed i stigao ih, dok su oni pili vodu, i počeo ih gađati strijelama, a bio sam dobar strijelac, i govoriti: "Ja sam Ibnul-Ekve'! A danas je dan propasti zlih ljudi."[1] Recitirao sam stihove sve dok nisam spasio deve i zaplijenio sam trideset ogrtača. Potom je došao Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, s ljudima, te sam ja rekao: "Allahov Vjerovjesniče! Uskratio sam ljudima vodu, a bili su žedni. Pošalji sada za njima potjeru."
"Ibnul-Ekve'", reče on, "nadvladao si (ih), pa budi blag." Zatim smo se vratili i Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, me stavio na devu iza svojih leđa, sve dok nismo ušli u Medinu.

قَالَ فَأَسْمَعْتُ مَا بَيْنَ لاَبَتَيِ الْمَدِينَةِ ثُمَّ انْدَفَعْتُ عَلَى وَجْهِي حَتَّى أَدْرَكْتُهُمْ وَقَدْ أَخَذُوا يَسْتَقُونَ مِنَ الْمَاءِ فَجَعَلْتُ أَرْمِيهِمْ بِنَبْلِي وَكُنْتُ رَامِيًا وَأَقُولُ أَنَا ابْنُ الأَكْوَعِ وَالْيَوْمُ يَوْمُ الرُّضَّعِ وَأَرْتَجِزُ حَتَّى اسْتَنْقَذْتُ اللِّقَاحَ مِنْهُمْ وَاسْتَلَبْتُ مِنْهُمْ ثَلاَثِينَ بُرْدَةً قَالَ وَجَاءَ النَّبِيُّ ﷺ وَالنَّاسُ فَقُلْتُ يَا نَبِيَّ اللهِ قَدْ حَمَيْتُ الْقَوْمَ الْمَاءَ وَهُمْ عِطَاشٌ فَابْعَثْ إِلَيْهِمُ السَّاعَةَ فَقَالَ يَا ابْنَ الأَكْوَعِ مَلَكْتَ فَأَسْجِحْ قَالَ ثُمَّ رَجَعْنَا وَيُرْدِفُنِي رَسُولُ اللهِ ﷺ عَلَى نَاقَتِهِ حَتَّى دَخَلْنَا الْمَدِينَةَ .

BITKA ZA HAJBER

باب غزوة خيبر

4195. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Mesleme, prenoseći od Malika, on od Jahja'a b. Se'ida, a ovaj od Bušejra b. Jesara da ga je izvijestio Suvejd b. Nu'man da je on u godini Hajbera krenuo sa Vjerovjesnikom, sallallahu alejhi ve sellem, "i kad smo (kaže on) bili u Sahbau, u podnožju Hajbera, klanjao je ikindiju, a zatim pozvao da mu donesu hranu, pa mu je donijeta prekrupa (*sevik* usitnjena pšenica i ječam), i on je naredio da se ona pokvasi, a onda je jeo a i mi smo jeli. Potom je ustao da klanja akšam, te je izaprao usta, a i mi smo to isto učinili, a zatim je klanjao ne uzimajući abdest (ponovo). "

٤١٩٥ . حَدَّثَنَا عَبْدُاللهِ بْنُ مَسْلَمَةَ عَنْ مَالِكٍ عَنْ يَحْيَى بْنِ سَعِيدٍ عَنْ بُشَيْرِ بْنِ يَسَارٍ أَنَّ سُوَيْدَ بْنَ النُّعْمَانِ أَخْبَرَهُ أَنَّهُ خَرَجَ مَعَ النَّبِيِّ ﷺ عَامَ خَيْبَرَ حَتَّى إِذَا كُنَّا بِالصَّهْبَاءِ وَهِيَ مِنْ أَدْنَى خَيْبَرَ صَلَّى الْعَصْرَ ثُمَّ دَعَا بِالأَزْوَادِ فَلَمْ يُؤْتَ إِلاَّ بِالسَّوِيقِ فَأَمَرَ بِهِ فَثُرِّيَ فَأَكَلَ وَأَكَلْنَا ثُمَّ قَامَ إِلَى الْمَغْرِبِ فَمَضْمَضَ وَمَضْمَضْنَا ثُمَّ صَلَّى وَلَمْ يَتَوَضَّأْ .

1 Riječ *rudda'* koju je upotrijebio Seleme u svome stihu množina je riječi *radi'*, a znači zao, loš, nevaljao. To je, u osnovi, nastalo iz slučaja jednog čovjeka koji bi sisao mlijeko iz devinog vimena ne htijući da je pomuze kako komšije ili prolaznici ne bi to čuli, pa od njega zatražili mlijeka. (prim. rec.)

4196. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Mesleme, a njemu Hatim b. Isma'il prenoseći od Jezida b. Ebi-Ubejda, a on od Seleme b. Ekve'a, radijallahu anhu, da je rekao:

– Krenuli smo sa Vjerovjesnikom, sallallahu alejhi ve sellem, na Hajber i putovali noću, pa je jedan čovjek rekao Amiru: "Amire, zar nam nećeš omogućiti da čujemo nešto od tvojih stihova (u *redžezu*)?[2]" Amir je bio pjesnik, pa je sišao (s deve) i hodajući počeo recitovati: "Moj Gospodaru, da nije Tebe mi ne bismo bili upućeni, niti bismo davali zekat, niti namaz obavljali, pa oprosti grijehe koje smo počinili, žrtvovat ćemo se u tvoje ime, učvrsti nam noge kada se sukobimo spusti smirenost na nas kad u neistinu budemo pozvani mi to odbijamo,[3] vriskom sebi pomoć protiv nas prizivaju." Potom je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, upitao: "Ko je ovaj vodič?"

"To je Amir b. Ekve'", odgovorili su oni.

"Allah mu se smilovao", reče on, a jedan čovjek[4] reče: "Allahov Vjerovjesniče, neminovno će poginuti kao šehid a dobro bi bilo da si ga ostavio da uživamo (u njegovoj hrabrosti)."[5]

Došli smo do Hajbera i opsjedali ga sve dok nas nije zadesila žestoka glad, a onda nam je je Uzvišeni Allah dao pobjedu. I kad su ljudi omrkli, prvo veče nakon osvojenja, zapalili su brojne vatre, pa je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, upitao: "Kakve su ovo vatre, zašto ih ložite?"

"Zbog mesa", odgovorili su oni.

"Zbog kakvog mesa", upitao je on.

"Mesa domaćih magaraca", rekli su oni.

٤١٩٦. حَدَّثَنَا عَبْدُاللهِ بْنُ مَسْلَمَةَ حَدَّثَنَا
حَاتِمُ بْنُ إِسْمَاعِيلَ عَنْ يَزِيدَ بْنِ أَبِي عُبَيْدٍ عَنْ
سَلَمَةَ بْنِ الأَكْوَعِ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ خَرَجْنَا مَعَ
النَّبِيِّ ﷺ إِلَى خَيْبَرَ فَسِرْنَا لَيْلاً فَقَالَ رَجُلٌ مِنَ
الْقَوْمِ لِعَامِرٍ يَا عَامِرُ أَلاَ تُسْمِعُنَا مِنْ هُنَيْهَاتِكَ
وَكَانَ عَامِرٌ رَجُلاً شَاعِرًا فَنَزَلَ يَحْدُو بِالْقَوْمِ
يَقُولُ اللَّهُمَّ لَوْلاَ أَنْتَ مَا اهْتَدَيْنَا وَلاَ تَصَدَّقْنَا وَلاَ
صَلَّيْنَا فَاغْفِرْ فِدَاءً لَكَ مَا أَبْقَيْنَا وَثَبِّتِ الأَقْدَامَ إِنْ
لاَقَيْنَا وَأَلْقِيَنْ سَكِينَةً عَلَيْنَا إِنَّا إِذَا صِيحَ بِنَا أَبَيْنَا
وَبِالصِّيَاحِ عَوَّلُوا عَلَيْنَا فَقَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ مَنْ
هَذَا السَّائِقُ قَالُوا عَامِرُ بْنُ الأَكْوَعِ قَالَ يَرْحَمُهُ
اللهُ قَالَ رَجُلٌ مِنَ الْقَوْمِ وَجَبَتْ يَا نَبِيَّ اللهِ لَوْلاَ
أَمْتَعْتَنَا بِهِ فَأَتَيْنَا خَيْبَرَ فَحَاصَرْنَاهُمْ حَتَّى أَصَابَتْنَا
مَخْمَصَةٌ شَدِيدَةٌ ثُمَّ إِنَّ اللهَ تَعَالَى فَتَحَهَا عَلَيْهِمْ فَلَمَّا
أَمْسَى النَّاسُ مَسَاءَ الْيَوْمِ الَّذِي فُتِحَتْ عَلَيْهِمْ
أَوْقَدُوا نِيرَانًا كَثِيرَةً فَقَالَ النَّبِيُّ ﷺ مَا هَذِهِ النِّيرَانُ
عَلَى أَيِّ شَيْءٍ تُوقِدُونَ قَالُوا عَلَى لَحْمٍ قَالَ عَلَى
أَيِّ لَحْمٍ قَالُوا لَحْمِ حُمُرِ الإِنْسِيَّةِ قَالَ النَّبِيُّ ﷺ
أَهْرِيقُوهَا وَاكْسِرُوهَا فَقَالَ رَجُلٌ يَا رَسُولَ اللهِ

---

2 *Redžez* je jedna pjesnička forma. (prim. rec.).

3 U nekim verzijama ovoga stiha upotrijebljena je riječ *etejna*, umjesto *ebejna*. U tom slučaju ovaj stih bi se mogao prevesti ovako: Kad budemo pozvani (istini ili u rat), mi se odazivamo. (prim. rec.).

4 Radi se o Omeru b. Hattabu kojeg je Muslim spomenuo u svome predanju u hadisu koji prenosi Ijas b. Seleme. (prim. rec.).

5 Ovo je Omer rekao na osnovu hadisa u kojem se kaže: "Svaki čovjek kojem je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, ponaosob tražio od Allaha oprost poginuo je kao šehid." Hadis prenosi Ijas b. Seleme, a bilježi ga Muslim. (prim. rec.).

"Prospite to i polupajte (lonce)", rekao je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem.
"Allahov Poslaniče, da ih prospemo i operemo lonce", upitao je jedan čovjek.
"Ili tako uradite", odgovorio je on. Kad su se ljudi poredali u bojne redove, Amir je svojom sabljom dohvatio potkoljenicu jednog Jevreja, želeći ga udariti, ali mu je sablja bila kratka, pa se njen vrh odbio i udario u vrh Amirovog koljena, od čega je umro. Kad su se vraćali, kaže Seleme, ugledao me Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, uzeo me za ruku i upitao: "Šta ti je?"
"Za tebe bih žrtvovao i oca i majku", rekao sam mu, "neki misle da su Amirova djela upropaštena."
"Slagao je onaj ko je to rekao", reče Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem.
"Naprotiv on ima dvije nagrade", i on sastavi svoja dva prsta, "on se trudio i borio. Malo ko od Arapa je išao (zemljom, ili Medinom, ili u rat, ili sa ovakvim svojstvima) poput njega".
Kazivao nam je Kutejbe, a njemu Hatim, rekavši: "...odrastao (*u njoj*, ili *na tome*, umjesto *išao*)."[1]

أَوْ نُهَرِيقُهَا وَنَغْسِلُهَا قَالَ أَوْ ذَاكَ فَلَمَّا تَصَافَّ الْقَوْمُ كَانَ سَيْفُ عَامِرٍ قَصِيرًا فَتَنَاوَلَ بِهِ سَاقَ يَهُودِيٍّ لِيَضْرِبَهُ وَيَرْجِعُ ذُبَابُ سَيْفِهِ فَأَصَابَ عَيْنَ رُكْبَةِ عَامِرٍ فَمَاتَ مِنْهُ قَالَ فَلَمَّا قَفَلُوا قَالَ سَلَمَةُ رَآنِي رَسُولُ اللهِ ﷺ وَهُوَ آخِذٌ بِيَدِي قَالَ مَا لَكَ قُلْتُ لَهُ فَدَاكَ أَبِي وَأُمِّي زَعَمُوا أَنَّ عَامِرًا حَبِطَ عَمَلُهُ قَالَ النَّبِيُّ ﷺ كَذَبَ مَنْ قَالَهُ إِنَّ لَهُ لَأَجْرَيْنِ وَجَمَعَ بَيْنَ إِصْبَعَيْهِ إِنَّهُ لَجَاهِدٌ مُجَاهِدٌ قَلَّ عَرَبِيٌّ مَشَى بِهَا مِثْلَهُ حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ حَدَّثَنَا حَاتِمٌ قَالَ نَشَأَ بِهَا .

4197. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Jusuf, njemu je saopćio Malik prenoseći od Humejda Tavila, a on od Enesa, radijallahu anhu, da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, prišao Hajberu noću, a običavao je, kad u toku noći dođe do nekog naroda, da ne napada dok ne svane. Kad je osvanulo Jevreji su izašli (na njive) sa svojim motikama i košarama, i pošto su ga vidjeli, rekli su: "Muhammed! Tako nam Allaha, Muhammed i vojska!" Tada je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Razoren je Hajber! Kad mi dođemo u dvorište nekog naroda, zlo će jutro osvanuti onima koji su bili opomenuti."[2]

٤١٩٧ . حَدَّثَنَا عَبْدُاللهِ بْنُ يُوسُفَ أَخْبَرَنَا مَالِكٌ عَنْ حُمَيْدٍ الطَّوِيلِ عَنْ أَنَسٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ أَنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ أَتَى خَيْبَرَ لَيْلاً وَكَانَ إِذَا أَتَى قَوْمًا بِلَيْلٍ لَمْ يُغِرْ بِهِمْ حَتَّى يُصْبِحَ فَلَمَّا أَصْبَحَ خَرَجَتِ الْيَهُودُ بِمَسَاحِيهِمْ وَمَكَاتِلِهِمْ فَلَمَّا رَأَوْهُ قَالُوا مُحَمَّدٌ وَاللهِ مُحَمَّدٌ وَالْخَمِيسُ فَقَالَ النَّبِيُّ ﷺ خَرِبَتْ خَيْبَرُ إِنَّا إِذَا نَزَلْنَا بِسَاحَةِ قَوْمٍ (فَسَاءَ صَبَاحُ الْمُنْذَرِينَ) .

---

1 Kutejbinu verziju ovog hadisa Buhari prenosi u dijelu *El-Edeb* (*Etika*), a razlikuje se samo u izrazu *neše'e* umjesto izraza *meša*.

2 Hajber je bio veliki grad sa utvrdama i oranicama, sjeverno od Medine u pravcu Šama. Ibn-Ishak kaže da je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, koncem muharrema sedme godine po Hidžri krenuo na Hajber i

4198. SAOPĆIO NAM JE Sadeka b. Fadl, njemu je saopćio Ibn-Ujejne, a ovom Ejjub prenoseći od Muhammeda b. Sirina, a on od Enesa b. Malika, radijallahu anhu, da je rekao:
– Rano u jutro smo došli u Hajber, pa su njegovi stanovnici izašli s motikama, i kad su vidjeli Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, povikali su: "Muhammed! Tako mi Allaha, Muhammed i vojska!"
Tada je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Allah je najveći! Razoren je Hajber! Kad mi dođemo u dvorište nekog naroda, zlo će jutro osvanuti onima koji su bili opomenuti." Kasnije smo našli magarećeg mesa, ali je glasnik Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, povikao: "Allah i Njegov Poslanik vam zabranjuju magareće meso, jer je ono nečisto."

٤١٩٨. أَخْبَرَنَا صَدَقَةُ بْنُ الْفَضْلِ أَخْبَرَنَا ابْنُ عُيَيْنَةَ حَدَّثَنَا أَيُّوبُ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ سِيرِينَ عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ رَضِي اللهُ عَنْهُ قَالَ صَبَّحْنَا خَيْبَرَ بُكْرَةً فَخَرَجَ أَهْلُهَا بِالْمَسَاحِي فَلَمَّا بَصُرُوا بِالنَّبِيِّ ﷺ قَالُوا مُحَمَّدٌ وَاللهِ مُحَمَّدٌ وَالْخَمِيسُ فَقَالَ النَّبِيُّ ﷺ اللهُ أَكْبَرُ خَرِبَتْ خَيْبَرُ إِنَّا إِذَا نَزَلْنَا بِسَاحَةِ قَوْمٍ (فَسَاءَ صَبَاحُ الْمُنْذَرِينَ) فَأَصَبْنَا مِنْ لُحُومِ الْحُمُرِ فَنَادَى مُنَادِي النَّبِيِّ ﷺ إِنَّ اللهَ وَرَسُولَهُ يَنْهَيَانِكُمْ عَنْ لُحُومِ الْحُمُرِ فَإِنَّهَا رِجْسٌ.

4199. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Abdul-Vehab, njemu je kazivao Abdul-Vehhab, a ovom Ejjub prenoseći od Muhammeda, a on od Enesa b. Malika, radijallahu anhu, da je Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, neko došao i rekao: "Jelo se magareće meso", a on je šutio. Potom mu je došao po drugi put i rekao: "Jelo se magareće meso." Poslanik je i dalje šutio, a ovaj mu je došao po treći put i rekao: "Nestalo je magaraca." Tada je on naredio glasniku i on je povikao: "Allah i Njegov Poslanik vam zabranjuju meso domaćih magaraca", pa su lonci prevrnuti, iako se meso u njima kuhalo.

٤١٩٩. حَدَّثَنَا عَبْدُاللهِ بْنُ عَبْدِالْوَهَّابِ حَدَّثَنَا عَبْدُالْوَهَّابِ حَدَّثَنَا أَيُّوبُ عَنْ مُحَمَّدٍ عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ رَضِي اللهُ عَنْهُ أَنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ جَاءَهُ جَاءٍ فَقَالَ أُكِلَتِ الْحُمُرُ فَسَكَتَ ثُمَّ أَتَاهُ الثَّانِيَةَ فَقَالَ أُكِلَتِ الْحُمُرُ فَسَكَتَ ثُمَّ أَتَاهُ الثَّالِثَةَ فَقَالَ أُفْنِيَتِ الْحُمُرُ فَأَمَرَ مُنَادِيًا فَنَادَى فِي النَّاسِ إِنَّ اللهَ وَرَسُولَهُ يَنْهَيَانِكُمْ عَنْ لُحُومِ الْحُمُرِ الأَهْلِيَّةِ فَأُكْفِئَتِ الْقُدُورُ وَإِنَّهَا لَتَفُورُ بِاللَّحْمِ.

---

opsjedao ga deset i nekoliko noći i osvojio ga u mjesecu saferu. Junus b. Bukejr prenosi od Ibn-Ishaka da je prenio od Misvera i Mahreme da su rekli: "Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, se vratio sa Hudejbije, pa mu je između Mekke i Medine objavljena sura El-Feth u kojoj mu je Allah darovao Hajber, rekavši: "Allah vam obećava bogat plijen koji ćete uzeti, a s ovim je požurio", (El-Feth, 20) to jest sa Hajberom. U Medinu je stigao u zul-hidždžetu i zadržao se u njoj dok u muharremu nije krenuo na Hajber".

4200. PRIČAO NAM JE Sulejman b. Harb, a njemu Hammad b. Zejd prenoseći od Sabita, a on od Enesa, radijallahu anhu, da je rekao:
– Vjerovjesnik sallallahu alejhi ve sellem, je klanjao sabah-namaz blizu Hajbera, dok je još bilo mraka, a onda je rekao: "Allah je najveći! Razoren je Hajber! Kad mi dođemo u dvorište nekog naroda, zlo će jutro osvanuti onima koji su bili opomenuti." Oni su (nakon što su poraženi) izašli trčeći po sokacima. Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, je naredio da budu pogubljeni borci, a žene i djecu da porobe. U roblju je bila Safija koja je dodijeljena Dahji Kelbiju, a zatim Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, i on joj je, na ime vjenčanog dara poklonio slobodu". Abdul-Aziz b. Suhejb je rekao Sabitu: "Ebu-Muhammede, da li si ti rekao Enesu: "Šta joj je dao na ime vjenčanog dara", pa je Sabit klimnuo glavom potvrđujući to.

٤٢٠٠. حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ حَرْبٍ حَدَّثَنَا حَمَّادُ بْنُ زَيْدٍ عَنْ ثَابِتٍ عَنْ أَنَسٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ صَلَّى النَّبِيُّ ﷺ الصُّبْحَ قَرِيبًا مِنْ خَيْبَرَ بِغَلَسٍ ثُمَّ قَالَ اللهُ أَكْبَرُ خَرِبَتْ خَيْبَرُ إِنَّا إِذَا نَزَلْنَا بِسَاحَةِ قَوْمٍ (فَسَاءَ صَبَاحُ الْمُنْذَرِينَ) فَخَرَجُوا يَسْعَوْنَ فِي السِّكَكِ فَقَتَلَ النَّبِيُّ ﷺ الْمُقَاتِلَةَ وَسَبَى الذُّرِّيَّةَ وَكَانَ فِي السَّبْيِ صَفِيَّةُ فَصَارَتْ إِلَى دَحْيَةَ الْكَلْبِيِّ ثُمَّ صَارَتْ إِلَى النَّبِيِّ ﷺ فَجَعَلَ عِتْقَهَا صَدَاقَهَا فَقَالَ عَبْدُالْعَزِيزِ بْنُ صُهَيْبٍ لِثَابِتٍ يَا أَبَا مُحَمَّدٍ آنْتَ قُلْتَ لأَنَسٍ مَا أَصْدَقَهَا فَحَرَّكَ ثَابِتٌ رَأْسَهُ تَصْدِيقًا لَهُ .

4201. PRIČAO NAM JE Adem, a njemu Šu'be prenoseći od Abdul-Aziza b. Suhejba koji je izjavio da je čuo Enesa b. Malika, radijallahu anhu, kako kaže:
– Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, je zarobio Safiju, a potom je oslobodio i njome se oženio. Sabit je upitao Enesa: "Šta joj je dao na ime vjenčanog dara?"
"Na ime vjenčanog dara poklonio joj je nju samu, oslobodio ju je", rekao je Enes.

٤٢٠١. حَدَّثَنَا آدَمُ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ عَنْ عَبْدِالْعَزِيزِ ابْنِ صُهَيْبٍ قَالَ سَمِعْتُ أَنَسَ بْنَ مَالِكٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ يَقُولُ سَبَى النَّبِيُّ ﷺ صَفِيَّةَ فَأَعْتَقَهَا وَتَزَوَّجَهَا فَقَالَ ثَابِتٌ لأَنَسٍ مَا أَصْدَقَهَا قَالَ أَصْدَقَهَا نَفْسَهَا فَأَعْتَقَهَا .

4202. PRIČAO NAM JE Kutejbe, a njemu Ja'kub prenoseći od Ebu-Hazima, a on od Sehla bi Sa'da Sa'idija, radijallahu anhu, da se Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, susreo sa mušricima, pa je došlo do borbe i kad se Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, uputio prema svom logoru i neprijatelji se uputili prema svom logoru. Među ashabima Allahova Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, bio je jedan čovjek koji nije

٤٢٠٢. حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ حَدَّثَنَا يَعْقُوبُ عَنْ أَبِي حَازِمٍ عَنْ سَهْلِ بْنِ سَعْدٍ السَّاعِدِيِّ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ أَنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ الْتَقَى هُوَ وَالْمُشْرِكُونَ فَاقْتَتَلُوا فَلَمَّا مَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ إِلَى عَسْكَرِهِ وَمَالَ الآخَرُونَ إِلَى عَسْكَرِهِمْ وَفِي أَصْحَابِ رَسُولِ اللهِ ﷺ

ostavljao nikoga od njih ko je bio izdvojen, a da ga nije slijedio kako bi ga udario sabljom, pa je rečeno: "Danas niko od nas nije bio od koristi kao što je bio taj (čovjek)." Tada je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Zaista je on jedan od Džehennemlija."[1]

Onda je jedan čovjek rekao: "Ja ću ga pratiti", pa je krenuo s njim, i kad god je ovaj stao i on je stao s njim, a kad je požurio i on je požurio s njim. Potom je ovaj čovjek teško ranjen, pa je ubrzao sebi smrt, te je sablju stavio na zemlju, a njen vršak između svojih grudi a onda se navalio na sablju i izvršio samoubistvo. Tada je onaj čovjek (koji ga je pratio) došao Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, i rekao: "Svjedočim da si ti zaista Allahov Poslanik."

"Za šta je to", upitao je Poslanik, a ovaj je rekao: "Onaj čovjek za kojeg si prije rekao da je Džehennemlija, pa to ljudima bilo čudno, i ja rekao da ću ga pratiti, pa otišao za njim, on je teško ranjen, i htio je što bržu smrt, te je držak sablje stavio na zemlju, a vršak između svojih grudi, a onda se navalio na nju i izvršio samoubistvo."

Tom prilikom je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Nekada čovjek radi djela Džennetlije, prema onom što vide ljudi, a on je Džehennemlija, a nekada čovjek radi djela Džehennemlije prema onom što ljudi vide, a on je Džennetlija."

رَجُلٌ لاَ يَدَعُ لَهُمْ شَاذَّةً وَلاَ فَاذَّةً إِلاَّ اتَّبَعَهَا يَضْرِبُهَا بِسَيْفِهِ فَقِيلَ مَا أَجْزَأَ مِنَّا الْيَوْمَ أَحَدٌ كَمَا أَجْزَأَ فُلاَنٌ فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ أَمَا إِنَّهُ مِنْ أَهْلِ النَّارِ فَقَالَ رَجُلٌ مِنَ الْقَوْمِ أَنَا صَاحِبُهُ قَالَ فَخَرَجَ مَعَهُ كُلَّمَا وَقَفَ وَقَفَ مَعَهُ وَإِذَا أَسْرَعَ أَسْرَعَ مَعَهُ قَالَ فَجُرِحَ الرَّجُلُ جُرْحًا شَدِيدًا فَاسْتَعْجَلَ الْمَوْتَ فَوَضَعَ سَيْفَهُ بِالأَرْضِ وَذُبَابَهُ بَيْنَ ثَدْيَيْهِ ثُمَّ تَحَامَلَ عَلَى سَيْفِهِ فَقَتَلَ نَفْسَهُ فَخَرَجَ الرَّجُلُ إِلَى رَسُولِ اللَّهِ ﷺ فَقَالَ أَشْهَدُ أَنَّكَ رَسُولُ اللَّهِ قَالَ وَمَا ذَاكَ قَالَ الرَّجُلُ الَّذِي ذَكَرْتَ آنِفًا أَنَّهُ مِنْ أَهْلِ النَّارِ فَأَعْظَمَ النَّاسُ ذَلِكَ فَقُلْتُ أَنَا لَكُمْ بِهِ فَخَرَجْتُ فِي طَلَبِهِ ثُمَّ جُرِحَ جُرْحًا شَدِيدًا فَاسْتَعْجَلَ الْمَوْتَ فَوَضَعَ نَصْلَ سَيْفِهِ فِي الأَرْضِ وَذُبَابَهُ بَيْنَ ثَدْيَيْهِ ثُمَّ تَحَامَلَ عَلَيْهِ فَقَتَلَ نَفْسَهُ فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ عِنْدَ ذَلِكَ إِنَّ الرَّجُلَ لَيَعْمَلُ عَمَلَ أَهْلِ الْجَنَّةِ فِيمَا يَبْدُو لِلنَّاسِ وَهُوَ مِنْ أَهْلِ النَّارِ وَإِنَّ الرَّجُلَ لَيَعْمَلُ عَمَلَ أَهْلِ النَّارِ فِيمَا يَبْدُو لِلنَّاسِ وَهُوَ مِنْ أَهْلِ الْجَنَّةِ .

---

1 Ibnul-Dževzi smatra da se to dogodilo na Uhudu i da se taj čovjek zvao Kuzman Zufuri. On je bio ostao u Medini, ali su ga žene proglasile plašljivcem, pa je on htio dokazati da je hrabar.

4203. PRIČAO NAM JE Ebul-Jeman, njemu je saopćio Šu'ajb prenoseći od Zuhrija koji je izjavio da mu je saopćio Se'id b. Musejjeb da je Ebu-Hurejre, radijallahu anhu, rekao:
– Bili smo na Hajberu kad je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, za jednog čovjeka koji je bio s njim i smatrao se muslimanom, rekao: "Ovaj je stanovnik Džehennema." Kad je počela borba taj čovjek se žestoko borio tako da je dopao mnogih rana i neki ljudi umalo nisu posumnjali (u Poslanikove riječi da je on Džehennemlija). Međutim, taj čovjek je toliko teško osjećao bol pošto je bio ranjen da je posegao rukom prema svom tobolcu i iz njega izvadio nekoliko strijela kojima je izvršio samoubistvo. Tada su pritrčali neki muslimani i rekli: "Allahov Poslaniče, Allah je dao potvrdu tvojoj izjavi! Onaj čovjek je izvršio samoubistvo." Tom prilikom on je rekao: "Ustani Bilale i oglasi da će u Džennet ući samo vjernik, a Allah nekad ojača ovu vjeru i grješnim čovjekom."

٤٢٠٣. حَدَّثَنَا أَبُو الْيَمَانِ أَخْبَرَنَا شُعَيْبٌ عَنِ الزُّهْرِيِّ قَالَ أَخْبَرَنِي سَعِيدُ بْنُ الْمُسَيَّبِ أَنَّ أَبَا هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ شَهِدْنَا خَيْبَرَ فَقَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ لِرَجُلٍ مِمَّنْ مَعَهُ يَدَّعِي الإِسْلاَمَ هَذَا مِنْ أَهْلِ النَّارِ فَلَمَّا حَضَرَ الْقِتَالُ قَاتَلَ الرَّجُلُ أَشَدَّ الْقِتَالِ حَتَّى كَثُرَتْ بِهِ الْجِرَاحَةُ فَكَادَ بَعْضُ النَّاسِ يَرْتَابُ فَوَجَدَ الرَّجُلُ أَلَمَ الْجِرَاحَةِ فَأَهْوَى بِيَدِهِ إِلَى كِنَانَتِهِ فَاسْتَخْرَجَ مِنْهَا أَسْهُمًا فَنَحَرَ بِهَا نَفْسَهُ فَاشْتَدَّ رِجَالٌ مِنَ الْمُسْلِمِينَ فَقَالُوا يَا رَسُولَ اللهِ صَدَّقَ اللهُ حَدِيثَكَ انْتَحَرَ فُلاَنٌ فَقَتَلَ نَفْسَهُ فَقَالَ قُمْ يَا فُلاَنُ فَأَذِّنْ أَنَّهُ لاَ يَدْخُلُ الْجَنَّةَ إِلاَّ مُؤْمِنٌ إِنَّ اللهَ يُؤَيِّدُ الدِّينَ بِالرَّجُلِ الْفَاجِرِ .

4204. Šebib je prenio od Junusa, a on od Ibn-Šihaba kojem su saopćili Ibnul-Musejjeb i Abdur-Rahman b. Abdullah b. Ka'b da je Ebu-Hurejre rekao:
"Učestvovali smo sa Vjerovjesnikom, sallallahu alejhi ve sellem, na Hajberu."
Ibnul-Mubarek prenosi od Junusa, on od Zuhrija, ovaj od Se'ida, a on od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem. Njega ovim senedom slijedi Salih prenoseći od Zuhrija. Zubejdi je izjavio da mu je saopćio Zuhri, a njega je izvijestio Abdur-Rahman b. Ka'b da je Ubejdullah b. Ka'b rekao: "Saopćio mi je onaj ko je sa Vjerovjesnikom, sallallahu alejhi ve sellem, učestvovao na Hajberu."
Zuhri je rekao: "Saopćili su mi Ubejdullah b. Abdullah i Seid od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem."[1]

٤٢٠٤. وَقَالَ شَبِيبٌ عَنْ يُونُسَ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ أَخْبَرَنِي ابْنُ الْمُسَيَّبِ وَعَبْدُالرَّحْمَنِ بْنُ عَبْدِاللهِ بْنِ كَعْبٍ أَنَّ أَبَا هُرَيْرَةَ قَالَ شَهِدْنَا مَعَ النَّبِيِّ ﷺ خَيْبَرَ وَقَالَ ابْنُ الْمُبَارَكِ عَنْ يُونُسَ عَنِ الزُّهْرِيِّ عَنْ سَعِيدٍ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ تَابَعَهُ صَالِحٌ عَنِ الزُّهْرِيِّ وَقَالَ الزُّبَيْدِيُّ أَخْبَرَنِي الزُّهْرِيُّ أَنَّ عَبْدَالرَّحْمَنِ ابْنَ كَعْبٍ أَخْبَرَهُ أَنَّ عُبَيْدَاللهِ بْنَ كَعْبٍ قَالَ أَخْبَرَنِي مَنْ شَهِدَ مَعَ النَّبِيِّ ﷺ خَيْبَرَ قَالَ الزُّهْرِيُّ وَأَخْبَرَنِي عُبَيْدُاللهِ بْنُ عَبْدِاللهِ وَسَعِيدٌ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ .

1 Buhari je ovdje spomenuo nekoliko različitih seneda za gornji hadis koji prenosi Ebu-Hurejre, s tim što se u nekim verzijama ovog hadisa ne spominje Ebu-Hurejre, pa je hadis mursel, a u nekim umjesto riječi "Hajber" stoji riječ "Hunejn", dok se u nekim uopće ne spominje ime bitke u kojoj se dogodilo ono o čemu se govori u hadisu.

4205. PRIČAO NAM JE Musa b. Isma'il, a njemu Abdul-Vahid prenoseći od Asima, on od Ebu-Usmana, a ovaj od Ebu-Musa'a Eša'rija, radijallahu anhu, da je rekao:
"Kad je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, krenuo u Pohod na Hajber", ili je rekao: "Kada se Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, uputio, ljudi su bili iznad jedne doline, pa su podigli glasove izgovarajući tekbir: Allahu ekber, Allahu ekber, la ilahe illellah, pa je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Sustegnite se! Vi ne dozivate gluhog niti odsutnog, nego dozivate onoga koji sve čuje, koji je blizu i koji je s vama." Ja sam bio iza jahalice Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, pa me on čuo kako govorim: "La havle ve la kuvvete illa billahi (Istinska snaga i moć samo je kod Allaha) ",
te mi je rekao: "O Abdullah b. Kajs!"
"Odazivam ti se, Allahov Poslaniče",
rekoh a on upita: "Želiš li da te uputim na jedno od džennetskih blaga?"
"Svakako, Allahov Poslaniče! Za tebe bih žrtvovao i oca i majku", odgovorih ja, a on reče: "La havle ve la kuvvete illa billahi (Istinska snaga i moć samo je kod Allaha)."

٤٢٠٥. حَدَّثَنَا مُوسَى بْنُ إِسْمَاعِيلَ حَدَّثَنَا عَبْدُ الْوَاحِدِ عَنْ عَاصِمٍ عَنْ أَبِي عُثْمَانَ عَنْ أَبِي مُوسَى الأَشْعَرِيِّ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ لَمَّا غَزَا رَسُولُ اللهِ ﷺ خَيْبَرَ أَوْ قَالَ لَمَّا تَوَجَّهَ رَسُولُ اللهِ ﷺ أَشْرَفَ النَّاسُ عَلَى وَادٍ فَرَفَعُوا أَصْوَاتَهُمْ بِالتَّكْبِيرِ اللهُ أَكْبَرُ اللهُ أَكْبَرُ لاَ إِلَهَ إِلاَّ اللهُ فَقَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ ارْبَعُوا عَلَى أَنْفُسِكُمْ إِنَّكُمْ لاَ تَدْعُونَ أَصَمَّ وَلاَ غَائِبًا إِنَّكُمْ تَدْعُونَ سَمِيعًا قَرِيبًا وَهُوَ مَعَكُمْ وَأَنَا خَلْفَ دَابَّةِ رَسُولِ اللهِ ﷺ فَسَمِعَنِي وَأَنَا أَقُولُ لاَ حَوْلَ وَلاَ قُوَّةَ إِلاَّ بِاللهِ فَقَالَ لِي يَا عَبْدَاللهِ بْنَ قَيْسٍ قُلْتُ لَبَّيْكَ يَا رَسُولَ اللهِ قَالَ أَلاَ أَدُلُّكَ عَلَى كَلِمَةٍ مِنْ كَنْزٍ مِنْ كُنُوزِ الْجَنَّةِ قُلْتُ بَلَى يَا رَسُولَ اللهِ فَدَاكَ أَبِي وَأُمِّي قَالَ لاَ حَوْلَ وَلاَ قُوَّةَ إِلاَّ بِاللهِ .

2406. PRIČAO NAM JE Mekki b. Ibrahim, a njemu Jezid b. Ebi-Ubejd, rekavši:
– Vidio sam trag udarca na potkoljenici Seleme, i rekao: "Ebu-Muslime, kakav je ovo udarac."
"Ovo je udarac", rekao je on "koji sam zadobio na dan Hajbera. Tada su ljudi rekli: "Pogođen je Seleme." Ja sam došao Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, i on je tri puta pljucnuo[2] na ranu i sve do sada me nije nikada zaboljelo."

٢٤٠٦. حَدَّثَنَا الْمَكِّيُّ بْنُ إِبْرَاهِيمَ حَدَّثَنَا يَزِيدُ بْنُ أَبِي عُبَيْدٍ قَالَ رَأَيْتُ أَثَرَ ضَرْبَةٍ فِي سَاقِ سَلَمَةَ فَقُلْتُ يَا أَبَا مُسْلِمٍ مَا هَذِهِ الضَّرْبَةُ فَقَالَ هَذِهِ ضَرْبَةٌ أَصَابَتْنِي يَوْمَ خَيْبَرَ فَقَالَ النَّاسُ أُصِيبَ سَلَمَةُ فَأَتَيْتُ النَّبِيَّ ﷺ فَنَفَثَ فِيهِ ثَلاَثَ نَفَثَاتٍ فَمَا اشْتَكَيْتُهَا حَتَّى السَّاعَةِ .

2 Izraz *en-nefes* označava ono što je između pljuvanja i puhanja, tojest pljuckanje. Nekada može biti bez imalo pljuvačke, za razliku od onoga što označava termin *et-tefl*, dok nekada može biti popraćeno malom količinom pljuvačke, što je opet suprotno onome što se misli pod pojmom *en-nefh*. (prim. rec.).

4207. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Mesleme, a njemu Ibn-Ebi-Hazim prenoseći od svoga oca, a ovaj od Sehla da je rekao:
– Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, se susreo sa mušricima u nekoj od svojih bitaka, pa je došlo do borbe, a potom se svaka skupina uputila prema svom logoru. Među muslimanima je bio jedan čovjek koji nije ostavljao nikog od izdvojenih mušrika, a da ga nije slijedio, kako bi ga udario sabljom, pa je rečeno: "Allahov Poslaniče, niko nije bio od koristi kao ovaj čovjek."
"Zaista je on jedan od Džehennemlija",
reče Poslanik, a oni upitaše: "Pa ko je onda od nas Džennetlija, ako je ovaj Džehennemlija?" Onda je jedan čovjek rekao: "Ja ću ga pratiti, i kad požuri i kad uspori bit ću s njim." Potom je ovaj ranjen, pa je ubrzao sebi smrt tako što je stavio držak svoje sablje na zemlju, a vršak između svojih grudi, a onda se navalio na nju i izvršio samoubistvo. Onda je onaj čovjek (koji ga je pratio) došao Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, i rekao: "Svjedočim da si ti zaista Allahov Poslanik..."
"Zašto to?", upitao je (Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem,) i ovaj mu je saopćio te on reče:
"Nekada čovjek radi djela Džennetlije, prema onom što ljudi vide, a on je Džehennemlija, a nekada radi djela Džehennemlije, prema onim što ljudi vide, a on je Džennetlija."

٤٢٠٧. حَدَّثَنَا عَبْدُاللهِ بْنُ مَسْلَمَةَ حَدَّثَنَا ابْنُ أَبِي حَازِمٍ عَنْ أَبِيهِ عَنْ سَهْلٍ قَالَ الْتَقَى النَّبِيُّ ﷺ وَالْمُشْرِكُونَ فِي بَعْضِ مَغَازِيهِ فَاقْتَتَلُوا فَمَالَ كُلُّ قَوْمٍ إِلَى عَسْكَرِهِمْ وَفِي الْمُسْلِمِينَ رَجُلٌ لاَ يَدَعُ مِنَ الْمُشْرِكِينَ شَاذَّةً وَلاَ فَاذَّةً إِلاَّ اتَّبَعَهَا فَضَرَبَهَا بِسَيْفِهِ فَقِيلَ يَا رَسُولَ اللهِ مَا أَجْزَأَ أَحَدٌ مَا أَجْزَأَ فُلاَنٌ فَقَالَ إِنَّهُ مِنْ أَهْلِ النَّارِ فَقَالُوا أَيُّنَا مِنْ أَهْلِ الْجَنَّةِ إِنْ كَانَ هَذَا مِنْ أَهْلِ النَّارِ فَقَالَ رَجُلٌ مِنَ الْقَوْمِ لأَتَّبِعَنَّهُ فَإِذَا أَسْرَعَ وَأَبْطَأَ كُنْتُ مَعَهُ حَتَّى جُرِحَ فَاسْتَعْجَلَ الْمَوْتَ فَوَضَعَ نِصَابَ سَيْفِهِ بِالأَرْضِ وَذُبَابَهُ بَيْنَ ثَدْيَيْهِ ثُمَّ تَحَامَلَ عَلَيْهِ فَقَتَلَ نَفْسَهُ فَجَاءَ الرَّجُلُ إِلَى النَّبِيِّ ﷺ فَقَالَ أَشْهَدُ أَنَّكَ رَسُولُ اللهِ فَقَالَ وَمَا ذَاكَ فَأَخْبَرَهُ فَقَالَ إِنَّ الرَّجُلَ لَيَعْمَلُ بِعَمَلِ أَهْلِ الْجَنَّةِ فِيمَا يَبْدُو لِلنَّاسِ وَإِنَّهُ لَمِنْ أَهْلِ النَّارِ وَيَعْمَلُ بِعَمَلِ أَهْلِ النَّارِ فِيمَا يَبْدُو لِلنَّاسِ وَهُوَ مِنْ أَهْلِ الْجَنَّةِ .

4208. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Seid Huza'i, njemu Zijad b. Rebi' prenoseći od Ebi-Imrana da je rekao:
– Jednog petka Enes je pogledao prema ljudima, pa je vidio perzijske plašteve i rekao: "Oni su sada poput hajberskih Jevreja."

٤٢٠٨. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ سَعِيدٍ الْخُزَاعِيُّ حَدَّثَنَا زِيَادُ بْنُ الرَّبِيعِ عَنْ أَبِي عِمْرَانَ قَالَ نَظَرَ أَنَسٌ إِلَى النَّاسِ يَوْمَ الْجُمُعَةِ فَرَأَى طَيَالِسَةً فَقَالَ كَأَنَّهُمُ السَّاعَةَ يَهُودُ خَيْبَرَ .

4209. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Mesleme, njemu Hatim prenoseći od Jezida b. Ebi-Ubejda, a on od Seleme, radijallahu anhu, da je rekao:
– Alija b. Ebu-Talib, radijallahu anhu, je na Hajberu bio izostao iza Vjerovjesnika sallallahu alejhi ve sellem, jer je imao upalu očiju, ali je kasnije rekao: "Zar da ja izostanem iza Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem," i sustigao ga. U toku noći iza koje je osvojen (Hajber) Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, je rekao: "Sutra ću dati zastavu", ili "sutra će uzeti zastavu čovjek kojeg voli Allah i Njegov Poslanik i kome će biti data pobjeda." Mi smo je svi priželjkivali i odjednom je rečeno: "Evo Alije." On mu dade zastavu i preko njega dođe pobjeda.

٤٢٠٩. حَدَّثَنَا عَبْدُاللهِ بْنُ مَسْلَمَةَ حَدَّثَنَا حَاتِمٌ عَنْ يَزِيدَ بْنِ أَبِي عُبَيْدٍ عَنْ سَلَمَةَ رَضِي اللهُ عَنْه قَالَ كَانَ عَلِيُّ بْنُ أَبِي طَالِبٍ رَضِي اللهُ عَنْه تَخَلَّفَ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ فِي خَيْبَرَ وَكَانَ رَمِدًا فَقَالَ أَنَا أَتَخَلَّفُ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ فَلَحِقَ بِهِ فَلَمَّا بِتْنَا اللَّيْلَةَ الَّتِي فُتِحَتْ قَالَ لَأُعْطِيَنَّ الرَّايَةَ غَدًا أَوْ لَيَأْخُذَنَّ الرَّايَةَ غَدًا رَجُلٌ يُحِبُّهُ اللهُ وَرَسُولُهُ يُفْتَحُ عَلَيْهِ فَنَحْنُ نَرْجُوهَا فَقِيلَ هَذَا عَلِيٌّ فَأَعْطَاهُ فَفُتِحَ عَلَيْهِ .

4210. PRIČAO NAM JE Kutejbe b. Seid, njemu Ja'kub b. Abdur-Rahman prenoseći od Ebu-Hazima koji je izjavio da mu je saopćio Sehl b. Sa'd, radijallahu anhu, da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, na dan Hajbera rekao: "Sutra ću dati ovu zastavu čovjeku preko kojeg će Allah dati pobjedu, koji voli Allaha i Njegova Poslanika i kojeg voli Allah i Njegov Poslanik." Ljudi su proveli tu noć pitajući se će je dobiti, kad je svanulo, ljudi su podranili otići Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, a svaki se nadao da će je on dobiti. Međutim, on je rekao: "Gdje je Alija b. Ebi-Talib?"
"Allahov Poslaniče, njega bole oči", rečeno je.
"Pošaljite po njega", rekao je on i Alija je doveden, pa je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, stavio pljuvačke u njegove oči i proučio dovu za njega, te je on ozdravio, kao da nikada nije ni bio bolestan, te mu dade zastavu, a Alija reče: "Allahov Poslaniče, borit ću se protiv njih sve dok ne budu poput nas."
"Idi polahko", reče on, "dok ne dođeš u njihovo područje, potom ih pozovi u islam i obavijesti ih šta su obavezni prema Allahu. Tako mi Allaha, da preko tebe Allah uputi jednog čovjeka bolje ti je nego da imaš crvene deve."

٤٢١٠. حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ بْنُ سَعِيدٍ حَدَّثَنَا يَعْقُوبُ بْنُ عَبْدِالرَّحْمَنِ عَنْ أَبِي حَازِمٍ قَالَ أَخْبَرَنِي سَهْلُ بْنُ سَعْدٍ رَضِي اللهُ عَنْه أَنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ قَالَ يَوْمَ خَيْبَرَ لَأُعْطِيَنَّ هَذِهِ الرَّايَةَ غَدًا رَجُلاً يَفْتَحُ اللهُ عَلَى يَدَيْهِ يُحِبُّ اللهَ وَرَسُولَهُ وَيُحِبُّهُ اللهُ وَرَسُولُهُ قَالَ فَبَاتَ النَّاسُ يَدُوكُونَ لَيْلَتَهُمْ أَيُّهُمْ يُعْطَاهَا فَلَمَّا أَصْبَحَ النَّاسُ غَدَوْا عَلَى رَسُولِ اللهِ ﷺ كُلُّهُمْ يَرْجُو أَنْ يُعْطَاهَا فَقَالَ أَيْنَ عَلِيُّ بْنُ أَبِي طَالِبٍ فَقِيلَ هُوَ يَا رَسُولَ اللهِ يَشْتَكِي عَيْنَيْهِ قَالَ فَأَرْسَلُوا إِلَيْهِ فَأُتِيَ بِهِ فَبَصَقَ رَسُولُ اللهِ ﷺ فِي عَيْنَيْهِ وَدَعَا لَهُ فَبَرَأَ حَتَّى كَأَنْ لَمْ يَكُنْ بِهِ وَجَعٌ فَأَعْطَاهُ الرَّايَةَ فَقَالَ عَلِيٌّ يَا رَسُولَ اللهِ أُقَاتِلُهُمْ حَتَّى يَكُونُوا مِثْلَنَا فَقَالَ انْفُذْ عَلَى رِسْلِكَ حَتَّى تَنْزِلَ بِسَاحَتِهِمْ ثُمَّ ادْعُهُمْ إِلَى الإِسْلاَمِ وَأَخْبِرْهُمْ بِمَا يَجِبُ عَلَيْهِمْ مِنْ حَقِّ اللهِ فِيهِ فَوَاللهِ لأَنْ يَهْدِيَ اللهُ بِكَ رَجُلاً وَاحِدًا خَيْرٌ لَكَ مِنْ أَنْ يَكُونَ لَكَ حُمْرُ النَّعَمِ .

4211. PRIČAO NAM JE Abdul-Gaffar b. Davud, njemu je prenio Ja'kub b. Abdur-Rahman... I PRIČAO MI JE Ahmed, njemu Ibn-Vehb rekavši da mu je saopćio Ja'kub b. Abdur-Rahman Zuhri prenoseći od Amra, Muttalibovog oslobođenog roba, a on od Enesa b. Malika, radijallahu anhu, da je rekao:

– Došli smo u Hajber i kad je Allah dao da tvrđava bude osvojena, Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, je spomenuta ljepota Safijje, kćerke Hujejja b. Ahtaba, čiji je muž ubijen, a ona ostala kao nevjesta, pa ju je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, odabrao za sebe. Krenuo je s njom i kad smo stigli u (mjesto) Seddu-sahba, ona se očistila nakon menstrualnog ciklusa, pa je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, s njom stupio u brak. Zatim je pripremio jelo od datula s maslom na maloj kožnoj bošči, a zatim mi rekao: "Obavijesti one oko sebe."

To je bila Safijjina svadbena gozba, a onda smo krenuli u Medinu. Vidio sam Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, kako je zaklanja iza sebe ogrtačem, a zatim klekne kod svoje deve i postavi svoje koljeno, a Safijja stavi nogu na njegovo koljeno da bi lakše uzjahala (devu).[1]

٤٢١١. حَدَّثَنَا عَبْدُالْغَفَّارِ بْنُ دَاوُدَ حَدَّثَنَا يَعْقُوبُ بْنُ عَبْدِالرَّحْمَنِ ح و حَدَّثَنِي أَحْمَدُ حَدَّثَنَا ابْنُ وَهْبٍ قَالَ أَخْبَرَنِي يَعْقُوبُ بْنُ عَبْدِالرَّحْمَنِ الزُّهْرِيُّ عَنْ عَمْرٍو مَوْلَى الْمُطَّلِبِ عَنْ أَنَسِ ابْنِ مَالِكٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ قَدِمْنَا خَيْبَرَ فَلَمَّا فَتَحَ اللهُ عَلَيْهِ الْحِصْنَ ذُكِرَ لَهُ جَمَالُ صَفِيَّةَ بِنْتِ حُيَيِّ بْنِ أَخْطَبَ وَقَدْ قُتِلَ زَوْجُهَا وَكَانَتْ عَرُوسًا فَاصْطَفَاهَا النَّبِيُّ ﷺ لِنَفْسِهِ فَخَرَجَ بِهَا حَتَّى بَلَغْنَا سَدَّ الصَّهْبَاءِ حَلَّتْ فَبَنَى بِهَا رَسُولُ اللهِ ﷺ ثُمَّ صَنَعَ حَيْسًا فِي نِطَعٍ صَغِيرٍ ثُمَّ قَالَ لِي آذِنْ مَنْ حَوْلَكَ فَكَانَتْ تِلْكَ وَلِيمَتَهُ عَلَى صَفِيَّةَ ثُمَّ خَرَجْنَا إِلَى الْمَدِينَةِ فَرَأَيْتُ النَّبِيَّ ﷺ يُحَوِّي لَهَا وَرَاءَهُ بِعَبَاءَةٍ ثُمَّ يَجْلِسُ عِنْدَ بَعِيرِهِ فَيَضَعُ رُكْبَتَهُ وَتَضَعُ صَفِيَّةُ رِجْلَهَا عَلَى رُكْبَتِهِ حَتَّى تَرْكَبَ .

4212. PRIČAO NAM JE Isma'il i rekao da mu je prenio njegov brat od Sulejmana, on od Jahja'a, a ovaj od Humejda Tavila da je čuo Enesa b. Malika, radijallahu anhu kako kaže da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, proboravio tri dana na hajberskom putu sa Safijom, kćerkom Hujejjovom, dok nije s njom imao intimni odnos, i ona je bila od onih kojima je naređen hidžab (šeriatom propisana odjeća i zastiranje pred muškarcima).

٤٢١٢. حَدَّثَنَا إِسْمَاعِيلُ قَالَ حَدَّثَنِي أَخِي عَنْ سُلَيْمَانَ عَنْ يَحْيَى عَنْ حُمَيْدٍ الطَّوِيلِ سَمِعَ أَنَسَ بْنَ مَالِكٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ أَقَامَ عَلَى صَفِيَّةَ بِنْتِ حُيَيٍّ بِطَرِيقِ خَيْبَرَ ثَلَاثَةَ أَيَّامٍ حَتَّى أَعْرَسَ بِهَا وَكَانَتْ فِيمَنْ ضُرِبَ عَلَيْهَا الْحِجَابُ .

1 Bejheki prenosi od Ibn-Omera da je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, u Hajberu ostavio neke ljude u životu pod uvjetom da ne skrivaju ništa od svog imetka, ali su oni sakrili jedno mjesto na kom je bio imetak i nakit Hujejja b. Ahtaba, kojeg je on odnio sa sobom u Hajber. Taj imetak je pronađen u jednoj ruševini, pa su zbog toga ubijena dvojica sinova Ebul-Hukajka. Jedan od njih bio je suprug Safijjin.

4213. PRIČAO NAM JE Se'id b. Ebi-Merjem, njemu je saopćio Muhammed b. Dža'fer b. Ebi-Kesir, rekavši da ga je izvijestio Humejd kako je čuo Enesa, radijallahu anhu, gdje kaže:
– Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, je između Hajbera i Medine boravio tri noći u kojima je imao intimni odnos sa Safijom, i ja sam zvao muslimane na njegovu svadbenu gozbu, a na njoj nije bilo ni hljeba ni mesa, i ništa na njoj nije bilo osim što je on naredio Bilalu da se donesu kožne bošče i one su prostrte, te su na njih bačene datule, sir i maslo. Muslimani su se pitali: "Da li je ona jedna od majki pravovjernih, ili je njegova robinja", pa su rekli: "Ako je šerijatski obuče i zastre od muškaraca, onda je ona jedna od majki pravovjernih, a ako je ne obuče šerijatski i ne zastre, onda je ona njegova robinja."
I, kad je krenuo, pripremio joj je mjesto iza sebe i spustio zastor (hidžab).

٤٢١٣. حَدَّثَنَا سَعِيدُ بْنُ أَبِي مَرْيَمَ أَخْبَرَنَا مُحَمَّدُ بْنُ جَعْفَرِ بْنِ أَبِي كَثِيرٍ قَالَ أَخْبَرَنِي حُمَيْدٌ أَنَّهُ سَمِعَ أَنَسًا رَضِيَ اللهُ عَنْهُ يَقُولُ أَقَامَ النَّبِيُّ ﷺ بَيْنَ خَيْبَرَ وَالْمَدِينَةِ ثَلاَثَ لَيَالٍ يُبْنَى عَلَيْهِ بِصَفِيَّةَ فَدَعَوْتُ الْمُسْلِمِينَ إِلَى وَلِيمَتِهِ وَمَا كَانَ فِيهَا مِنْ خُبْزٍ وَلاَ لَحْمٍ وَمَا كَانَ فِيهَا إِلاَّ أَنْ أَمَرَ بِلاَلاً بِالأَنْطَاعِ فَبُسِطَتْ فَأَلْقَى عَلَيْهَا التَّمْرَ وَالأَقِطَ وَالسَّمْنَ فَقَالَ الْمُسْلِمُونَ إِحْدَى أُمَّهَاتِ الْمُؤْمِنِينَ أَوْ مَا مَلَكَتْ يَمِينُهُ قَالُوا إِنْ حَجَبَهَا فَهِيَ إِحْدَى أُمَّهَاتِ الْمُؤْمِنِينَ وَإِنْ لَمْ يَحْجُبْهَا فَهِيَ مِمَّا مَلَكَتْ يَمِينُهُ فَلَمَّا ارْتَحَلَ وَطَّأَ لَهَا خَلْفَهُ وَمَدَّ الْحِجَابَ .

4214. PRIČAO NAM JE Ebul-Velid, njemu je kazivao Šu'be... I PRIČAO MI JE Abdullah b. Muhammed, njemu je kazivao Vehb, a ovom prenio Šu'be prenoseći od Humejda b. Hilala, a on od Abdullaha b. Mugaffela, radijallahu anhu, da je rekao:
"Dok smo opsjedali Hajber, neki čovjek je bacio kožni ranac u kom je bio loj, i ja sam poskočio da ga uzmem, ali sam se okrenuo i primijetio Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, pa sam se zastidio."

٤٢١٤. حَدَّثَنَا أَبُو الْوَلِيدِ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ ح وحَدَّثَنِي عَبْدُ اللهِ بْنُ مُحَمَّدٍ حَدَّثَنَا وَهْبٌ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ عَنْ حُمَيْدِ بْنِ هِلاَلٍ عَنْ عَبْدِ اللهِ بْنِ مُغَفَّلٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ كُنَّا مُحَاصِرِي خَيْبَرَ فَرَمَى إِنْسَانٌ بِجِرَابٍ فِيهِ شَحْمٌ فَنَزَوْتُ لِآخُذَهُ فَالْتَفَتُّ فَإِذَا النَّبِيُّ ﷺ فَاسْتَحْيَيْتُ .

4215. PRIČAO MI JE Ubejd b. Isma'il, prenoseći od Ebu-Usame, on od Ubejdullaha, ovaj od Nafi'a i Salima, a njih dvojica od Ibn-Omera, radijallahu anhuma, da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, na dan Hajbera, zabranio da se jede bijeli luk i meso domaćih magaraca. Zabrana jedenja bijelog luka je prenesena samo od Nafi'a, a meso domaćih magaraca od Salima.

٤٢١٥. حَدَّثَنِي عُبَيْدُ بْنُ إِسْمَاعِيلَ عَنْ أَبِي أُسَامَةَ عَنْ عُبَيْدِ اللهِ عَنْ نَافِعٍ وَسَالِمٍ عَنِ ابْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا أَنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ نَهَى يَوْمَ خَيْبَرَ عَنْ أَكْلِ الثُّومِ وَعَنْ لُحُومِ الْحُمُرِ الأَهْلِيَّةِ نَهَى عَنْ أَكْلِ الثُّومِ هُوَ عَنْ نَافِعٍ وَحْدَهُ وَلُحُومِ الْحُمُرِ الأَهْلِيَّةِ عَنْ سَالِمٍ .

4216. PRIČAO MI JE Jahja b. Kaze'a, njemu Malik prenoseći od Ibn-Šihaba, a on od Abdullaha i Hasana, dvojice sinova Muhammeda b. Alije, njih dvojica od svoga oca, a on od Alije Ebi-Taliba, radijallahu anhu, da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, na dan Hajbera, zabranio privremeni brak (mut'u) i jedenje mesa domaćih magaraca.[1]

٤٢١٦. حَدَّثَنِي يَحْيَى بْنُ قَزَعَةَ حَدَّثَنَا مَالِكٌ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ عَنْ عَبْدِاللهِ وَالْحَسَنِ ابْنَيْ مُحَمَّدِ بْنِ عَلِيٍّ عَنْ أَبِيهِمَا عَنْ عَلِيِّ بْنِ أَبِي طَالِبٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ أَنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ نَهَى عَنْ مُتْعَةِ النِّسَاءِ يَوْمَ خَيْبَرَ وَعَنْ أَكْلِ لُحُومِ الْحُمُرِ الإِنْسِيَّةِ.

4217. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Mukatil, njemu je saopoćio Abdullah (b. Mubarek), a ovom Ubejdullah b. Umer prenoseći od Nafi'a, a on od Ibn-Omera da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, na dan Hajbera, zabranio meso domaćih magaraca.

٤٢١٧. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ مُقَاتِلٍ أَخْبَرَنَا عَبْدُاللهِ حَدَّثَنَا عُبَيْدُاللهِ بْنُ عُمَرَ عَنْ نَافِعٍ عَنِ ابْنِ عُمَرَ أَنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ نَهَى يَوْمَ خَيْبَرَ عَنْ لُحُومِ الْحُمُرِ الأَهْلِيَّةِ.

4218. PRIČAO MI JE Ishak b. Nasr, njemu je kazivao Muhammed b. Ubejd, a ovom Ubejdullah prenoseći od Nafi'a i Salima, a njih dvojica od Ibn-Omera, radijallahu anhuma, da je rekao:
"Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, je zabranio jedenje mesa domaćih magaraca."

٤٢١٨. حَدَّثَنِي إِسْحَاقُ بْنُ نَصْرٍ حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ ابْنُ عُبَيْدٍ حَدَّثَنَا عُبَيْدُاللهِ عَنْ نَافِعٍ وَسَالِمٍ عَنِ ابْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا قَالَ نَهَى النَّبِيُّ ﷺ عَنْ أَكْلِ لُحُومِ الْحُمُرِ الأَهْلِيَّةِ.

4219. PRIČAO NAM JE Sulejman b. Harb, njemu Hammad b. Zejd prenoseći od Amra, on od Muhammeda b. Alije, a ovaj od Džabira b. Abdullaha, radijallahu anhuma, da je rekao:
"Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, je, na dan Hajbera, zabranio meso domaćih magaraca, a dozvolio konjsko."[2]

٤٢١٩. حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ حَرْبٍ حَدَّثَنَا حَمَّادُ ابْنُ زَيْدٍ عَنْ عَمْرٍو عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ عَلِيٍّ عَنْ جَابِرِ بْنِ عَبْدِاللهِ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا قَالَ نَهَى رَسُولُ اللهِ ﷺ يَوْمَ خَيْبَرَ عَنْ لُحُومِ الْحُمُرِ الأَهْلِيَّةِ وَرَخَّصَ فِي الْخَيْلِ.

1 Ovaj hadis je naveden i pod brojevima 5115, 5523, 6961.

2 Ovaj hadis je naveden pod brojevima 5520 i 5524.

4220. PRIČAO NAM JE Seid b. Sulejman, njemu Abbad prenoseći od Šejbanija koji je izjavio da je čuo Ibn-Ebu-Evfaa, radijallahu anhuma:
"Na dan Hajbera zadesila nas je žestoka glad, i dok su lonci ključali, a u nekima je jelo," kaže on, "već bilo skuhano, došao je glasnik Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, i oglasio: 'Nemojte jesti ništa od magarećeg mesa i prospite ih (lonce)!'"
Ibn-Ebi-Evfa kaže: "Mi smo govorili da je on to zabranio zbog toga što iz njih nije izdvojena petina", dok su neki govorili da je to neprikosnovena zabrana, jer magarci jedu izmet.

٤٢٢٠. حَدَّثَنَا سَعِيدُ بْنُ سُلَيْمَانَ حَدَّثَنَا عَبَّادٌ عَنِ الشَّيْبَانِيِّ قَالَ سَمِعْتُ ابْنَ أَبِي أَوْفَى رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا أَصَابَتْنَا مَجَاعَةٌ يَوْمَ خَيْبَرَ فَإِنَّ الْقُدُورَ لَتَغْلِي قَالَ وَبَعْضُهَا نَضِجَتْ فَجَاءَ مُنَادِي النَّبِيِّ ﷺ لَا تَأْكُلُوا مِنْ لُحُومِ الْحُمُرِ شَيْئًا وَأَهْرِقُوهَا قَالَ ابْنُ أَبِي أَوْفَى فَتَحَدَّثْنَا أَنَّهُ إِنَّمَا نَهَى عَنْهَا لِأَنَّهَا لَمْ تُخَمَّسْ وَقَالَ بَعْضُهُمْ نَهَى عَنْهَا الْبَتَّةَ لِأَنَّهَا كَانَتْ تَأْكُلُ الْعَذِرَةَ .

4221, 4222. PRIČAO NAM JE Hadždžadž b. Minhal, prenio Šu'be, rekavši da mu je saopćio Adijj b. Sabit prenoseći od Bera'a i Abdullaha b. Ebi-Evfa'a, radijallahu anhum, da su oni bili sa Vjerovjesnikom, sallallahu alejhi ve sellem, te našli magaraca i počeli ih kuhati, ali je glasnik Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, oglasio: "Izvrnite lonce!"[3]

٤٢٢١-٤٢٢٢. حَدَّثَنَا حَجَّاجُ بْنُ مِنْهَالٍ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ قَالَ أَخْبَرَنِي عَدِيُّ بْنُ ثَابِتٍ عَنِ الْبَرَاءِ وَعَبْدِاللهِ بْنِ أَبِي أَوْفَى رَضِيَ اللهُ عَنْهُمْ أَنَّهُمْ كَانُوا مَعَ النَّبِيِّ ﷺ فَأَصَابُوا حُمُرًا فَطَبَخُوهَا فَنَادَى مُنَادِي النَّبِيِّ ﷺ أَكْفِئُوا الْقُدُورَ .

4223, 4224. PRIČAO MI JE Ishak, njemu je kazivao Abdu-Samed, a ovom Šu'be, a ovom Adijj b. Sabit koji je izjavio da je čuo Bera'a i Ibn-Ebi-Evfaa, radijallahu anhum, kako prenose od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, da je on, na dan Hajbera, dok su lonci (s mesom) bili postavljeni, rekao: "Izvrnite lonce!"

٤٢٢٣-٤٢٢٤. حَدَّثَنِي إِسْحَاقُ حَدَّثَنَا عَبْدُالصَّمَدِ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ حَدَّثَنَا عَدِيُّ بْنُ ثَابِتٍ سَمِعْتُ الْبَرَاءَ وَابْنَ أَبِي أَوْفَى رَضِيَ اللهُ عَنْهُمْ يُحَدِّثَانِ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ أَنَّهُ قَالَ يَوْمَ خَيْبَرَ وَقَدْ نَصَبُوا الْقُدُورَ أَكْفِئُوا الْقُدُورَ .

4225. PRIČAO NAM JE Muslim, njemu Šu'be prenoseći od Adijja b. Sabita, a on od Berra'a da je rekao:
"Išli smo u borbu s Vjerovjesnikom, sallallahu alejhi ve sellem....," slično prethodnom hadisu.[4]

٤٢٢٥. حَدَّثَنَا مُسْلِمٌ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ عَنْ عَدِيِّ بْنِ ثَابِتٍ عَنِ الْبَرَاءِ قَالَ غَزَوْنَا مَعَ النَّبِيِّ ﷺ نَحْوَهُ .

3 Ovaj hadis je naveden pod brojevima: 4225, 4226 i 5525.

4 Ebu-Nu'ajm je zabilježio tekst ovog hadisa: "Išli smo u borbu sa Vjerovjesnikom, sallallahu alejhi ve sellem, u Hajber, pa smo našli magarce i počeli ih kuhati. Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, je rekao: 'Izvrnite lonce!'"

4226. PRIČAO MI JE Ibrahim b. Musa, njemu je saopćio Ibn-Ebi-Zaide, a ovom Asim prenoseći od Amira, a on od Bera'a b. Aziba, radijallahu anhuma, da je rekao:
"U Bitki na Hajberu Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, nam je naredio da bacimo meso domaćih magaraca, bilo sirovo ili skuhano, i poslije toga nam nije više naređivao da ga jedemo."

٤٢٢٦. حَدَّثَنِي إِبْرَاهِيمُ بْنُ مُوسَى أَخْبَرَنَا ابْنُ أَبِي زَائِدَةَ أَخْبَرَنَا عَاصِمٌ عَنْ عَامِرٍ عَنِ الْبَرَاءِ بْنِ عَازِبٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا قَالَ أَمَرَنَا النَّبِيُّ ﷺ فِي غَزْوَةِ خَيْبَرَ أَنْ نُلْقِيَ الْحُمُرَ الأَهْلِيَّةَ نِيئَةً وَنَضِيجَةً ثُمَّ لَمْ يَأْمُرْنَا بِأَكْلِهِ بَعْدُ .

4227. PRIČAO MI JE Muhammed b. Ebi-Husejn, njemu je kazivao Umer b. Hafs, a ovom njegov otac prenoseći od Asima, on od Amira a ovaj od Ibn-Abbasa, radijallahu anhuma, da je rekao:
"Ne znam da li je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, zabranio meso magaraca jer su oni bili noseća snaga za ljude, pa nije volio da nestane te noseće snage, ili ga je – meso domaćih magaraca – zabranio na dan Hajbera."

٤٢٢٧. حَدَّثَنِي مُحَمَّدُ بْنُ أَبِي الْحُسَيْنِ حَدَّثَنَا عُمَرُ بْنُ حَفْصٍ حَدَّثَنَا أَبِي عَنْ عَاصِمٍ عَنْ عَامِرٍ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا قَالَ لاَ أَدْرِي أَنَهَى عَنْهُ رَسُولُ اللهِ ﷺ مِنْ أَجْلِ أَنَّهُ كَانَ حَمُولَةَ النَّاسِ فَكَرِهَ أَنْ تَذْهَبَ حَمُولَتُهُمْ أَوْ حَرَّمَهُ فِي يَوْمِ خَيْبَرَ لَحْمَ الْحُمُرِ الأَهْلِيَّةِ .

4228. PRIČAO NAM JE Hasan b. Ishak, njemu je kazivao Muhammed b. Sabik, a ovom Zaide prenoseći od Ubejdullaha b. Umera, on od Nafi'a a ovaj od Ibn-Umera, radijallahu anhuma, da je rekao:
"Na dan Hajbera Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, je dodijelio (od ratnog plijena) za konja dva dijela, a za pješaka jedan dio." To je objasnio Nafi', rekavši: "Koji je čovjek imao konja sa sobom, dobivao je tri dijela, a ko nije imao konja, onda samo jedan dio."

٤٢٢٨. حَدَّثَنَا الْحَسَنُ بْنُ إِسْحَاقَ حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ سَابِقٍ حَدَّثَنَا زَائِدَةُ عَنْ عُبَيْدِاللهِ بْنِ عُمَرَ عَنْ نَافِعٍ عَنِ ابْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا قَالَ قَسَمَ رَسُولُ اللهِ ﷺ يَوْمَ خَيْبَرَ لِلْفَرَسِ سَهْمَيْنِ وَلِلرَّاجِلِ سَهْمًا قَالَ فَسَّرَهُ نَافِعٌ فَقَالَ إِذَا كَانَ مَعَ الرَّجُلِ فَرَسٌ فَلَهُ ثَلاَثَةُ أَسْهُمٍ فَإِنْ لَمْ يَكُنْ لَهُ فَرَسٌ فَلَهُ سَهْمٌ .

4229. PRIČAO NAM JE Jahja b. Bukejr, njemu Lejs prenoseći od Junusa, on od Ibn-Šihaba, a ovaj od Seida b. Musejjeba da mu je saopćio Džubejr b. Mut'im, rekavši:
– Ja i Osman b. Affan smo otišli Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, i rekli: "Dao si potomcima Muttalibovim iz petine Hajbera, a nas si izostavio, iako smo mi, u odnosu na tebe, na istom stepenu kao i oni."

٤٢٢٩. حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ بُكَيْرٍ حَدَّثَنَا اللَّيْثُ عَنْ يُونُسَ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ عَنْ سَعِيدِ بْنِ الْمُسَيَّبِ أَنَّ جُبَيْرَ بْنَ مُطْعِمٍ أَخْبَرَهُ قَالَ مَشَيْتُ أَنَا وَعُثْمَانُ بْنُ عَفَّانَ إِلَى النَّبِيِّ ﷺ فَقُلْنَا أَعْطَيْتَ بَنِي الْمُطَّلِبِ مِنْ خُمْسِ خَيْبَرَ وَتَرَكْتَنَا وَنَحْنُ بِمَنْزِلَةٍ وَاحِدَةٍ مِنْكَ

فَقَالَ إِنَّمَا بَنُو هَاشِمٍ وَبَنُو الْمُطَّلِبِ شَيْءٌ وَاحِدٌ قَالَ جُبَيْرٌ وَلَمْ يَقْسِمِ النَّبِيُّ ﷺ لِبَنِي عَبْدِشَمْسٍ وَبَنِي نَوْفَلٍ شَيْئًا .

Tada je on rekao: "Samo su potomci Hašima i potomci Muttaliba isti."
Džubejr je izjavio: "Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, nije ništa dodijelio potomcima Abduššemsa i Nevfela."[1]

٤٢٣٠. حَدَّثَنِي مُحَمَّدُ بْنُ الْعَلَاءِ حَدَّثَنَا أَبُو أُسَامَةَ حَدَّثَنَا بُرَيْدُ بْنُ عَبْدِاللهِ عَنْ أَبِي بُرْدَةَ عَنْ أَبِي مُوسَى رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ بَلَغَنَا مَخْرَجُ النَّبِيِّ ﷺ وَنَحْنُ بِالْيَمَنِ فَخَرَجْنَا مُهَاجِرِينَ إِلَيْهِ أَنَا وَأَخَوَانِ لِي أَنَا أَصْغَرُهُمْ أَحَدُهُمَا أَبُو بُرْدَةَ وَالْآخَرُ أَبُو رُهْمٍ إِمَّا قَالَ بِضْعٌ وَإِمَّا قَالَ فِي ثَلَاثَةٍ وَخَمْسِينَ أَوِ اثْنَيْنِ وَخَمْسِينَ رَجُلًا مِنْ قَوْمِي فَرَكِبْنَا سَفِينَةً فَأَلْقَتْنَا سَفِينَتُنَا إِلَى النَّجَاشِيِّ بِالْحَبَشَةِ فَوَافَقْنَا جَعْفَرَ بْنَ أَبِي طَالِبٍ فَأَقَمْنَا مَعَهُ حَتَّى قَدِمْنَا جَمِيعًا فَوَافَقْنَا النَّبِيَّ ﷺ حِينَ افْتَتَحَ خَيْبَرَ وَكَانَ أُنَاسٌ مِنَ النَّاسِ يَقُولُونَ لَنَا يَعْنِي لِأَهْلِ السَّفِينَةِ سَبَقْنَاكُمْ بِالْهِجْرَةِ وَدَخَلَتْ أَسْمَاءُ بِنْتُ عُمَيْسٍ وَهِيَ مِمَّنْ قَدِمَ مَعَنَا عَلَى حَفْصَةَ زَوْجِ النَّبِيِّ ﷺ زَائِرَةً وَقَدْ كَانَتْ هَاجَرَتْ إِلَى النَّجَاشِيِّ فِيمَنْ هَاجَرَ فَدَخَلَ عُمَرُ عَلَى حَفْصَةَ وَأَسْمَاءُ عِنْدَهَا فَقَالَ عُمَرُ حِينَ رَأَى أَسْمَاءَ مَنْ هَذِهِ قَالَتْ أَسْمَاءُ بِنْتُ عُمَيْسٍ قَالَ عُمَرُ الْحَبَشِيَّةُ هَذِهِ الْبَحْرِيَّةُ هَذِهِ قَالَتْ أَسْمَاءُ نَعَمْ قَالَ سَبَقْنَاكُمْ بِالْهِجْرَةِ فَنَحْنُ أَحَقُّ بِرَسُولِ اللهِ ﷺ مِنْكُمْ فَغَضِبَتْ وَقَالَتْ كَلَّا وَاللهِ كُنْتُمْ مَعَ رَسُولِ اللهِ ﷺ يُطْعِمُ جَائِعَكُمْ وَيَعِظُ جَاهِلَكُمْ

4230. PRIČAO MI JE Muhammed Ibnul-Ala, njemu je kazivao Ebu-Usame, a njemu Burejd b. Abdullah prenoseći od Ebu-Burde, a on od Ebu-Musa'a, radijallahu anhu, da je rekao:
– Čuli smo za izlazak Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, a nalazili smo se u Jemenu, pa smo krenuli, čineći hidžru prema njemu, ja i moja dva brata, od kojih sam ja bio najmlađi, a jedan od njih dvojice bio je Ebu-Burde, dok je drugi bio Ebu-Ruhm, u grupi od nekoliko, ili je rekao: sa pedeset i tri, ili pedeset i dva čovjeka iz mog naroda. Ukrcali smo se na lađu koja nas je odvezla u Abisiniju kod Nedžašija, gdje smo se sastali sa Dža'ferom b. Ebu-Talibom i ostali s njim, dok nismo zajedno došli i sastali se s Vjerovjesnikom, sallallahu alejhi ve sellem, prilikom osvojenja Hajbera. Neki ljudi su nam govorili, (onima što su došli na lađi): 'Pretekli smo vas sa hidžrom."
Esma kćerka Umejsova, jedna od onih koji su došli s nama, ušla je kod Hafse, supruge Vjerovjesnikove, sallallahu alejhi ve sellem, da je posjeti, a činila je hidžru kod Nedžašija sa onima koji su učinili hidžru, i dok je Esma bila kod Hafse, Omer je ušao kod nje, i kad je vidio Esmu rekao je: "Ko je ova?"
"Esma kćerka Umejsova", odgovorila je ona, a Omer upita:
"Je li to Abisinjanka? Je li ona došla lađom?"
"Da", rekla je Esma. "Pretekli smo vas sa hidžrom", reče on, "pa smo preči Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, nego vi." Ona se

1 Ovaj hadis je naveden i objašnjen u poglavlju *Propisivanje petine* (Knjiga 2., hadis broj 3140, str. 819)

naljutila i rekla: "Nikako! Tako mi Allaha! Vi ste bili sa Allahovim Poslanikom, sallallahu alejhi ve sellem, on je hranio vaše gladne i savjetovao vaše neznalice, a mi smo bili u kući (ili zemlji) dalekoj i mrskoj, u Abesiniji, i to radi Allaha i Njegova Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem. Tako mi Allaha, neću ništa jesti niti ću išta piti, dok to što si rekao ne spomenem Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem.
Mi smo bili zlostavljani i zastrašivani. Spomenut ću to Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, i pitati ga. Tako mi Allaha, neću lagati, niti ću išta izvrtati, niti ću išta dodavati."

وَكُنَّا فِي دَارِ أَوْ فِي أَرْضِ الْبُعَدَاءِ الْبُغَضَاءِ بِالْحَبَشَةِ وَذَلِكَ فِي اللهِ وَفِي رَسُولِهِ ﷺ وَايْمُ اللهِ لاَ أَطْعَمُ طَعَامًا وَلاَ أَشْرَبُ شَرَابًا حَتَّى أَذْكُرَ مَا قُلْتَ لِرَسُولِ اللهِ ﷺ وَنَحْنُ كُنَّا نُؤْذَى وَنُخَافُ وَسَأَذْكُرُ ذَلِكَ لِلنَّبِيِّ ﷺ وَأَسْأَلُهُ وَاللهِ لاَ أَكْذِبُ وَلاَ أَزِيغُ وَلاَ أَزِيدُ عَلَيْهِ .

4231. Kad je došao Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, ona je rekla:
"Allahov Vjerovjesniče, Omer je rekao to i to."
"Šta si ti rekla njemu?", upitao je on.
"Rekla sam mu to i to", odgovorila je ona a on je rekao: "On nije meni preči od vas. On i njegovi drugovi imaju jednu hidžru, a vi koji ste doplovili lađom imate dvije hidžre."[1]
Kaže Esma: "Vidjela sam Ebu-Musa'a i one s lađe, kako mi dolaze u supinama, da me pitaju za ovaj hadis. Ničem na ovom svijetu oni se nisu više radovali, niti im je išta bilo veće u njihovim srcima od onog što im je rekao Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem." Ebu-Burde kaže da je Esma rekla: "Vidjela sam Ebu-Musa'a kako traži od mene da mu ponovim ovaj hadis."

٤٢٣١ . فَلَمَّا جَاءَ النَّبِيُّ ﷺ قَالَتْ يَا نَبِيَّ اللهِ إِنَّ عُمَرَ قَالَ كَذَا وَكَذَا قَالَ فَمَا قُلْتِ لَهُ قَالَتْ قُلْتُ لَهُ كَذَا وَكَذَا قَالَ لَيْسَ بِأَحَقَّ بِي مِنْكُمْ وَلَهُ وَلأَصْحَابِهِ هِجْرَةٌ وَاحِدَةٌ وَلَكُمْ أَنْتُمْ أَهْلَ السَّفِينَةِ هِجْرَتَانِ قَالَتْ فَلَقَدْ رَأَيْتُ أَبَا مُوسَى وَأَصْحَابَ السَّفِينَةِ يَأْتُونِي أَرْسَالاً يَسْأَلُونِي عَنْ هَذَا الْحَدِيثِ مَا مِنَ الدُّنْيَا شَيْءٌ هُمْ بِهِ أَفْرَحُ وَلاَ أَعْظَمُ فِي أَنْفُسِهِمْ مِمَّا قَالَ لَهُمُ النَّبِيُّ ﷺ قَالَ أَبُو بُرْدَةَ قَالَتْ أَسْمَاءُ فَلَقَدْ رَأَيْتُ أَبَا مُوسَى وَإِنَّهُ لَيَسْتَعِيدُ هَذَا الْحَدِيثَ مِنِّي .

1 Ova vrijednost ashaba važi samo u pogledu Hidžre i ne podrazumijeva vrijednost u općenitom smislu.

4232. PRENOSI Ebu-Burde od Ebu-Musa'a da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Ja poznajem glasove društva Eš'arija kad uče Kur'an prilikom ulaska (u kuće) u toku noći, i poznajem njihove stanove prema njihovim glasovima kad noću uče Kur'an, iako nisam vidio njihove stanove u koje ulaze danju. Među njima ima i jedan mudrac, kad sretne konje", (ili je rekao "neprijatelja"), rekne im: "Moji ljudi vas pozivaju da ih sačekate."[2]

٤٢٣٢. قَالَ أَبُو بُرْدَةَ عَنْ أَبِي مُوسَى قَالَ النَّبِيُّ ﷺ إِنِّي لَأَعْرِفُ أَصْوَاتَ رُفْقَةِ الأَشْعَرِيِّينَ بِالْقُرْآنِ حِينَ يَدْخُلُونَ بِاللَّيْلِ وَأَعْرِفُ مَنَازِلَهُمْ مِنْ أَصْوَاتِهِمْ بِالْقُرْآنِ بِاللَّيْلِ وَإِنْ كُنْتُ لَمْ أَرَ مَنَازِلَهُمْ حِينَ نَزَلُوا بِالنَّهَارِ وَمِنْهُمْ حَكِيمٌ إِذَا لَقِيَ الْخَيْلَ أَوْ قَالَ الْعَدُوَّ قَالَ لَهُمْ إِنَّ أَصْحَابِي يَأْمُرُونَكُمْ أَنْ تَنْظُرُوهُمْ .

4233. PRIČAO MI JE Ishak b. Ibrahim da je čuo Hafsa b. Gijasa kako kaže da mu je kazivao Burejd b. Abdullah prenoseći od Ebi-Burde, a on od Ebu-Musa'a da je rekao: "Došli smo Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, nakon što je osvojio Hajber, pa nas je uključio u podjelu plijena, a nije uključio nikoga ko nije prisustvovao osvojenju, izuzev nas."

٤٢٣٣. حَدَّثَنِي إِسْحَاقُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ سَمِعَ حَفْصَ بْنَ غِيَاثٍ حَدَّثَنَا بُرَيْدُ بْنُ عَبْدِاللهِ عَنْ أَبِي بُرْدَةَ عَنْ أَبِي مُوسَى قَالَ قَدِمْنَا عَلَى النَّبِيِّ ﷺ بَعْدَ أَنِ افْتَتَحَ خَيْبَرَ فَقَسَمَ لَنَا وَلَمْ يَقْسِمْ لِأَحَدٍ لَمْ يَشْهَدِ الْفَتْحَ غَيْرَنَا .

4234. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Muhammed, njemu je kazivao Mu'avija b. Amr, a ovom Ebu-Ishak prenoseći od Malika b. Enesa koji je izjavio da mu je kazivao Sevr i rekao da mu je kazivao Salim, oslobođeni rob Ibn-Muti'a, da je čuo Ebu-Hurejru, radijallahu anhu, kako kaže:

– Osvojili smo Hajber, ali nismo dobili kao ratni plijen ni zlata ni srebra, nego smo dobili krave, deve, robu i vrtove. Potom smo sa Allahovim Poslanikom, sallallahu alejhi ve sellem, otišli u Vadil-Kura. S njim je bio jedan rob po imenu Mid'am, kojeg mu je poklonio jedan od Dibbabovih potomaka, i dok je on stavljao sedlo Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, iznenada je doletjela jedna zalutala strijela i pogodila tog roba. Ljudi su tada rekli: "Blago njemu, on je šehid!" Međutim, Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, je rekao: "Naprotiv!

٤٢٣٤. حَدَّثَنَا عَبْدُاللهِ بْنُ مُحَمَّدٍ حَدَّثَنَا مُعَاوِيَةُ بْنُ عَمْرٍو حَدَّثَنَا أَبُو إِسْحَاقَ عَنْ مَالِكِ بْنِ أَنَسٍ قَالَ حَدَّثَنِي ثَوْرٌ قَالَ حَدَّثَنِي سَالِمٌ مَوْلَى ابْنِ مُطِيعٍ أَنَّهُ سَمِعَ أَبَا هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ يَقُولُ افْتَتَحْنَا خَيْبَرَ وَلَمْ نَغْنَمْ ذَهَبًا وَلَا فِضَّةً إِنَّمَا غَنِمْنَا الْبَقَرَ وَالإِبِلَ وَالْمَتَاعَ وَالْحَوَائِطَ ثُمَّ انْصَرَفْنَا مَعَ رَسُولِ اللهِ ﷺ إِلَى وَادِي الْقُرَى وَمَعَهُ عَبْدٌ لَهُ يُقَالُ لَهُ مِدْعَمٌ أَهْدَاهُ لَهُ أَحَدُ بَنِي الضِّبَابِ فَبَيْنَمَا هُوَ يَحُطُّ رَحْلَ رَسُولِ اللهِ ﷺ إِذْ جَاءَهُ سَهْمٌ عَائِرٌ حَتَّى أَصَابَ ذَلِكَ الْعَبْدَ فَقَالَ النَّاسُ هَنِيئًا لَهُ الشَّهَادَةُ فَقَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ بَلْ وَالَّذِي نَفْسِي بِيَدِهِ

2 S obzirom na veliku hrabrost, taj čovjek nije bježao od neprijatelja, nego im je prilazio, kad su oni htjeli da se raziđu, i govorio im da sačekaju konjanike ili drugu njegovu grupu. Značenje ovog izraza je, dakle, da njegovi ljudi vole borbu na Allahovom putu.

Tako mi Onog u čijoj je ruci moj život, ogrtač koji je na dan Hajbera uzeo iz ratnog plijena, a koji nije obuhvaćen podjelom, plamti na njemu kao vatra."[1] Jedan čovjek je, kad je to čuo od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, donio jedan ili dva remena za obuću i rekao: "Ovo je ono što sam uzeo." Tada je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Remen ili dva od vatre."

إِنَّ الشَّمْلَةَ الَّتِي أَصَابَهَا يَوْمَ خَيْبَرَ مِنَ الْمَغَانِمِ لَمْ تُصِبْهَا الْمَقَاسِمُ لَتَشْتَعِلُ عَلَيْهِ نَارًا فَجَاءَ رَجُلٌ حِينَ سَمِعَ ذَلِكَ مِنَ النَّبِيِّ ﷺ بِشِرَاكٍ أَوْ بِشِرَاكَيْنِ فَقَالَ هَذَا شَيْءٌ كُنْتُ أَصَبْتُهُ فَقَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ شِرَاكٌ أَوْ شِرَاكَانِ مِنْ نَارٍ .

4235. PRIČAO NAM JE Seid b. Ebu-Merjem, njemu je saopćio Muhammed b. Dža'fer, rekavši da mu je saopćio Zejd (b. Eslem) prenoseći od svoga oca koji je čuo Omera b. Hattaba, radijallahu anhu, kako kaže:
"Tako mi Onog u čijoj je ruci moj život, kad ne bih ostavio druge ljude siromašne, bez igdje ičega, kad god se osvoji koje selo, podijelio bih ga, kao što je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, podijelio (plijen) Hajbera, ali ću to ostaviti kao rezervu za njih, koju će oni međusobno podijeliti."[2]

٤٢٣٥. حَدَّثَنَا سَعِيدُ بْنُ أَبِي مَرْيَمَ أَخْبَرَنَا مُحَمَّدُ بْنُ جَعْفَرٍ قَالَ أَخْبَرَنِي زَيْدٌ عَنْ أَبِيهِ أَنَّهُ سَمِعَ عُمَرَ بْنَ الْخَطَّابِ رَضِي اللهُ عَنْهُ يَقُولُ أَمَا وَالَّذِي نَفْسِي بِيَدِهِ لَوْلاَ أَنْ أَتْرُكَ آخِرَ النَّاسِ بَبَّانًا لَيْسَ لَهُمْ شَيْءٌ مَا فُتِحَتْ عَلَيَّ قَرْيَةٌ إِلاَّ قَسَمْتُهَا كَمَا قَسَمَ النَّبِيُّ ﷺ خَيْبَرَ وَلَكِنِّي أَتْرُكُهَا خِزَانَةً لَهُمْ يَقْتَسِمُونَهَا .

4236. PRIČAO MI JE Muhammed Ibnul-Musenna, njemu Ibn-Mehdi prenoseći od Malika b. Enesa, on od Zejda b. Eslema, ovaj od svoga oca, a on od Omera, radijallahu anhu, da je rekao:
"Da nije drugih muslimana, kad god bi koje selo bilo osvojeno podijelio bih ga kao što je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, podijelio Hajber."

٤٢٣٦. حَدَّثَنِي مُحَمَّدُ بْنُ الْمُثَنَّى حَدَّثَنَا ابْنُ مَهْدِيٍّ عَنْ مَالِكِ بْنِ أَنَسٍ عَنْ زَيْدِ بْنِ أَسْلَمَ عَنْ أَبِيهِ عَنْ عُمَرَ رَضِي اللهُ عَنْهُ قَالَ لَوْلاَ آخِرُ الْمُسْلِمِينَ مَا فُتِحَتْ عَلَيْهِمْ قَرْيَةٌ إِلاَّ قَسَمْتُهَا كَمَا قَسَمَ النَّبِيُّ ﷺ خَيْبَرَ .

4237. PRIČAO NAM JE Ali b. Abdullah, njemu je kazivao Sufjan i rekao da je čuo Zuhrija, kad ga je pitao Isma'il b. Umejje, pa on rekao da mu je saopćio Anbese b. Se'id da je Ebu-Hurejre radijallahu anhu došao Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, i zamolio ga (da ga uključi u plijen sa Hajbera),

٤٢٣٧. حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ عَبْدِاللهِ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ قَالَ سَمِعْتُ الزُّهْرِيَّ وَسَأَلَهُ إِسْمَاعِيلُ بْنُ أُمَيَّةَ قَالَ أَخْبَرَنِي عَنْبَسَةُ بْنُ سَعِيدٍ أَنَّ أَبَا هُرَيْرَةَ رَضِي اللهُ عَنْهُ أَتَى النَّبِيَّ ﷺ فَسَأَلَهُ قَالَ لَهُ بَعْضُ بَنِي سَعِيدِ بْنِ الْعَاصِ لاَ تُعْطِهِ فَقَالَ أَبُو هُرَيْرَةَ هَذَا

1 Moguće je da se ovdje misli na literarni smisao ovih riječi, to jest da ogrtač gori vatrom kojom će biti ovaj čovjek kažnjavan, ili se misli na to da je ovaj ogrtač uzrok što će biti kažnjavan vatrom. (prim. rec.)

2 To jest, da dijele haradž (porez na zemlju) koji se ubere. (prim. rec.)

ali mu je neki od sinova Seida b. Asa[3] rekao: "Nemoj mu davati." Tada je Ebu-Hurejre rekao: "Ovo je ubica Ibn-Kavkala." "Čudno mi je za vebra[4] koji se spustio s Kadumi Da'na",[5] (reče Ibn-Seid).

قَاتِلُ ابْنِ قَوْقَلٍ فَقَالَ وَا عَجَبَاهْ لِوَبْرٍ تَدَلَّى مِنْ قَدُومِ الضَّأْنِ .

4238. PRENOSI SE od Zubejdija da je Zuhri izjavio da mu je saopćio Anbese b. Seid da je čuo Ebu-Hurejru kako izvješćuje Seida b. Asa i kaže: "Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, je poslao jednu izvidnicu na čelu sa Ebanom (b. Seid b. As) iz Medine u pravcu Nedžda. Eban i njegovi saputnici, kaže Ebu-Hurejre, došli su Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, u Hajber, nakon što ga je osvojio, a kolani njihovih konja bili su od palminog lika. Ebu-Hurejre kaže da je rekao: "Allahov Poslaniče, ne dodjeljuj im." Eban tada reče: "Zar ti (kažeš) to, o vebru koji se spustio sa vrha Da'na."
"Sjedi Ebane", reče Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, i ne dodijeli im ništa.[6]

٤٢٣٨. وَيُذْكَرُ عَنِ الزُّبَيْدِيِّ عَنِ الزُّهْرِيِّ قَالَ أَخْبَرَنِي عَنْبَسَةُ بْنُ سَعِيدٍ أَنَّهُ سَمِعَ أَبَا هُرَيْرَةَ يُخْبِرُ سَعِيدَ بْنَ الْعَاصِ قَالَ بَعَثَ رَسُولُ اللهِ ﷺ أَبَانَ عَلَى سَرِيَّةٍ مِنَ الْمَدِينَةِ قِبَلَ نَجْدٍ قَالَ أَبُو هُرَيْرَةَ فَقَدِمَ أَبَانُ وَأَصْحَابُهُ عَلَى النَّبِيِّ ﷺ بِخَيْبَرَ بَعْدَ مَا افْتَتَحَهَا وَإِنَّ حُزُمَ خَيْلِهِمْ لَلِيفٌ قَالَ أَبُو هُرَيْرَةَ قُلْتُ يَا رَسُولَ اللهِ لَا تَقْسِمْ لَهُمْ قَالَ أَبَانُ وَأَنْتَ بِهَذَا يَا وَبْرُ تَحَدَّرَ مِنْ رَأْسِ ضَأْنٍ فَقَالَ النَّبِيُّ ﷺ يَا أَبَانُ اجْلِسْ فَلَمْ يَقْسِمْ لَهُمْ .

4239. PRIČAO NAM JE Musa b. Isma'il, njemu je kazivao Amr b. Jahja b. Seid, rekavši da mu je saopćio njegov djed da je Eban b. Seid prišao Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, i nazvao mu selam, pa je Ebu-Hurejre rekao:
"Allahov Poslaniče, to je ubica Ibn-Kavkala." Tada je Eban rekao Ebi-Hurejri. "Čudim ti se, vebru, koji se spustio s Kadumi Da'na. Optužuje me za pogibiju čovjeka kojeg je Allah počastio mojim posredstvom (učinio ga šehidom) i onemogućio ga da me ponizi svojom rukom."[7]

٤٢٣٩. حَدَّثَنَا مُوسَى بْنُ إِسْمَاعِيلَ حَدَّثَنَا عَمْرُو بْنُ يَحْيَى بْنِ سَعِيدٍ قَالَ أَخْبَرَنِي جَدِّي أَنَّ أَبَانَ بْنَ سَعِيدٍ أَقْبَلَ إِلَى النَّبِيِّ ﷺ فَسَلَّمَ عَلَيْهِ فَقَالَ أَبُو هُرَيْرَةَ يَا رَسُولَ اللهِ هَذَا قَاتِلُ ابْنِ قَوْقَلٍ وَقَالَ أَبَانُ لِأَبِي هُرَيْرَةَ وَاعَجَبًا لَكَ وَبْرٌ تَدَأْدَأَ مِنْ قَدُومِ ضَأْنٍ يَنْعَى عَلَيَّ امْرَأً أَكْرَمَهُ اللهُ بِيَدِي وَمَنَعَهُ أَنْ يُهِينَنِي بِيَدِهِ .

3 To je bio Eban b. Se'id, a Ibn-Kavkal je ubijen na Uhudu. (prim. rec.)

4 Vebr je, kako kaže Ibn-Hadžer, divlja životinjica slična divljoj mački (prim. rec.)

5 Brdo u kraju gdje je živilo pleme Devs iz kojeg potiče Ebu-Hurejre. (prim. rec.)

6 Ovaj hadis sa potpunim senedom prenosi Ebu-Davud u svom *Sunenu* i Ebu-Nu'jam u *Mustahredžu*. Eban b. Seid b. As je primio islam nakon Hudejbije a u toku pregovora na Hudejbiji on je pružio zaštitu Osmanu b. Affanu u Mekki dok je prenosio Poslanikovu, sallallahu alejhi ve sellem, poruku.

7 Tada je Eban bio nevjernik i da ga je tada ubio Ibn-Kavkal, to bi bilo za njega poniženje i sramota. Međutim, Ibn-Kavkal je postao šehid, a Eban je primio islam. (prim. rec.)

4240, 4241. PRIČAO NAM JE Jahja b. Bukejr, njemu Lejs prenoseći od Ukajla, on od Ibn-Šihaba, ovaj od Urve, a on od Aiše da je Fatima, radijallahu anha, kćerka Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, poručila Ebu-Bekru da traži svoje nasljedstvo od Allahova Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, od onog što mu je Allah, kao plijen, darovao u Medini i Fedeku i onog što je ostalo od petine Hajbera, pa je Ebu-Bekr rekao:

– Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, je rekao: "Mi (poslanici) se ne nasljeđujemo. Ono što ostavimo je milostinja (sadaka)." Porodica Muhammeda, sallallahu alejhi ve sellem, se samo hrani ovim imetkom. Tako mi Allaha, ja neću izmijeniti ništa od sadake Allahova Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, u odnosu na stanje u kom je bila u doba Allahova Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, i postupat ću s njom onako kako je s njom postupao Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem." Ebu-Bekr je tada odbio da išta od toga preda Fatimi, pa se Fatima naljutila na Ebu-Bekra zbog toga i izbjegavala ga, te nije s njim govorila do kraja života, a živjela je nakon (smrti) Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, šest mjeseci.[1] Kada je umrla, njen suprug Alija sahranio ju je noću, ne obavijestivši Ebu-Bekra o tome, i on joj je klanjao dženazu. Dok je Fatima bila u životu Alija je bio posebno poštovan, ali nakon što je Fatima umrla, Alija je primijetio da je izgubio to poštovanje ljudi, pa je tražio izmirenje sa Ebu-Bekrom i davanje prisege, jer mu u toku tih nekoliko mjeseci nije bio položio prisegu, te je poručio Ebu-Bekru: "Dođi nam, ali ne vodi nikog sa sobom", ne želeći prisustvo Omerovo.

٤٢٤٠-٤٢٤١. حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ بُكَيْرٍ حَدَّثَنَا اللَّيْثُ عَنْ عُقَيْلٍ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ عَنْ عُرْوَةَ عَنْ عَائِشَةَ أَنَّ فَاطِمَةَ عَلَيْهَا السَّلاَمِ بِنْتَ النَّبِيِّ ﷺ أَرْسَلَتْ إِلَى أَبِي بَكْرٍ تَسْأَلُهُ مِيرَاثَهَا مِنْ رَسُولِ اللهِ ﷺ مِمَّا أَفَاءَ اللهُ عَلَيْهِ بِالْمَدِينَةِ وَفَدَكٍ وَمَا بَقِيَ مِنْ خُمُسِ خَيْبَرَ فَقَالَ أَبُو بَكْرٍ إِنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ قَالَ لاَ نُورَثُ مَا تَرَكْنَا صَدَقَةٌ إِنَّمَا يَأْكُلُ آلُ مُحَمَّدٍ ﷺ فِي هَذَا الْمَالِ وَإِنِّي وَاللهِ لاَ أُغَيِّرُ شَيْئًا مِنْ صَدَقَةِ رَسُولِ اللهِ ﷺ عَنْ حَالِهَا الَّتِي كَانَ عَلَيْهَا فِي عَهْدِ رَسُولِ اللهِ ﷺ وَلأَعْمَلَنَّ فِيهَا بِمَا عَمِلَ بِهِ رَسُولُ اللهِ ﷺ فَأَبَى أَبُو بَكْرٍ أَنْ يَدْفَعَ إِلَى فَاطِمَةَ مِنْهَا شَيْئًا فَوَجَدَتْ فَاطِمَةُ عَلَى أَبِي بَكْرٍ فِي ذَلِكَ فَهَجَرَتْهُ فَلَمْ تُكَلِّمْهُ حَتَّى تُوُفِّيَتْ وَعَاشَتْ بَعْدَ النَّبِيِّ ﷺ سِتَّةَ أَشْهُرٍ فَلَمَّا تُوُفِّيَتْ دَفَنَهَا زَوْجُهَا عَلِيٌّ لَيْلاً وَلَمْ يُؤْذِنْ بِهَا أَبَا بَكْرٍ وَصَلَّى عَلَيْهَا وَكَانَ لِعَلِيٍّ مِنَ النَّاسِ وَجْهٌ حَيَاةَ فَاطِمَةَ فَلَمَّا تُوُفِّيَتِ اسْتَنْكَرَ عَلِيٌّ وُجُوهَ النَّاسِ فَالْتَمَسَ مُصَالَحَةَ أَبِي بَكْرٍ وَمُبَايَعَتَهُ وَلَمْ يَكُنْ يُبَايِعُ تِلْكَ الأَشْهُرَ فَأَرْسَلَ إِلَى أَبِي بَكْرٍ أَنِ ائْتِنَا وَلاَ يَأْتِنَا أَحَدٌ مَعَكَ كَرَاهِيَةً لِمَحْضَرِ عُمَرَ فَقَالَ عُمَرُ لاَ وَاللهِ لاَ تَدْخُلْ عَلَيْهِمْ وَحْدَكَ فَقَالَ أَبُو بَكْرٍ وَمَا عَسَيْتَهُمْ

---

1 Bejheki prenosi od Ša'bija da je rekao: "Kada se Fatima, radijallahu anha, razboljela došao je Ebu-Bekr i zatražio dozvolu da je posjeti, pa ju je Alija, radijallahu anhu, upitao: "Fatima, ovo je Ebu-Bekr, radijallahu anhu, on traži dozvolu da te posjeti." "Želiš li da mu dozvolim", upita ona. "Da", odgovori on i ona mu dozvoli. Ebu-Bekr uđe i reče: "Tako mi Allaha, nisam ostavio kuću, imetak porodicu i rodbinu, osim iz želje za Allahovim zadovoljstvom i zadovoljstvom Njegova Poslanika i njegove porodice." I on se trudio da je udobrovolji sve dok u tome nije uspio.

أَنْ يَفْعَلُوا بِي وَاللهِ لآتِيَنَّهُمْ فَدَخَلَ عَلَيْهِمْ أَبُو بَكْرٍ
فَتَشَهَّدَ عَلِيٌّ فَقَالَ إِنَّا قَدْ عَرَفْنَا فَضْلَكَ وَمَا أَعْطَاكَ
اللهُ وَلَمْ نَنْفَسْ عَلَيْكَ خَيْرًا سَاقَهُ اللهُ إِلَيْكَ وَلَكِنَّكَ
اسْتَبْدَدْتَ عَلَيْنَا بِالأَمْرِ وَكُنَّا نَرَى لِقَرَابَتِنَا مِنْ
رَسُولِ اللهِ ﷺ نَصِيبًا حَتَّى فَاضَتْ عَيْنَا أَبِي بَكْرٍ
فَلَمَّا تَكَلَّمَ أَبُو بَكْرٍ قَالَ وَالَّذِي نَفْسِي بِيَدِهِ لَقَرَابَةُ
رَسُولِ اللهِ ﷺ أَحَبُّ إِلَيَّ أَنْ أَصِلَ مِنْ قَرَابَتِي
وَأَمَّا الَّذِي شَجَرَ بَيْنِي وَبَيْنَكُمْ مِنْ هَذِهِ الأَمْوَالِ
فَلَمْ آلُ فِيهَا عَنِ الْخَيْرِ وَلَمْ أَتْرُكْ أَمْرًا رَأَيْتُ
رَسُولَ اللهِ ﷺ يَصْنَعُهُ فِيهَا إِلاَّ صَنَعْتُهُ فَقَالَ
عَلِيٌّ لأَبِي بَكْرٍ مَوْعِدُكَ الْعَشِيَّةَ لِلْبَيْعَةِ فَلَمَّا صَلَّى
أَبُو بَكْرٍ الظُّهْرَ رَقِيَ عَلَى الْمِنْبَرِ فَتَشَهَّدَ وَذَكَرَ
شَأْنَ عَلِيٍّ وَتَخَلُّفَهُ عَنِ الْبَيْعَةِ وَعُذْرَهُ بِالَّذِي
اعْتَذَرَ إِلَيْهِ ثُمَّ اسْتَغْفَرَ وَتَشَهَّدَ عَلِيٌّ فَعَظَّمَ حَقَّ
أَبِي بَكْرٍ وَحَدَّثَ أَنَّهُ لَمْ يَحْمِلْهُ عَلَى الَّذِي صَنَعَ
نَفَاسَةً عَلَى أَبِي بَكْرٍ وَلاَ إِنْكَارًا لِلَّذِي فَضَّلَهُ اللهُ بِهِ
وَلَكِنَّا نَرَى لَنَا فِي هَذَا الأَمْرِ نَصِيبًا فَاسْتَبَدَّ عَلَيْنَا
فَوَجَدْنَا فِي أَنْفُسِنَا فَسُرَّ بِذَلِكَ الْمُسْلِمُونَ وَقَالُوا
أَصَبْتَ وَكَانَ الْمُسْلِمُونَ إِلَى عَلِيٍّ قَرِيبًا حِينَ رَاجَعَ
الأَمْرَ الْمَعْرُوفَ .

Međutim, Omer je rekao: “Ne, tako mi Allaha, nećeš im sam ići”, ali je Ebu-Bekr rekao: “A šta mislite da će oni meni uraditi! Tako mi Allaha, ja ću sigurno otići.” Ebu-Bekr je došao, pa je Alija izgovorio šehadet, a zatim rekao:

“Mi znamo tvoju vrijednost i ono što ti je Allah dao i ne zavidimo ti na dobru[2] koje ti je darovao Allah, ali si nas zanemario u ovome (hilafetu), a mi smo, zbog naše rodbinske veze sa Allahovim Poslanikom, sallallahu alejhi ve sellem, smatrali da treba da imamo udjela (u rukovođenju).”

Tada Ebu-Bekru oči zasuziše i on progovori, te reče: “Tako mi onog u čijoj je ruci moj život, draže mi je da održavam veze sa rodbinom Allahova Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, nego sa mojom rodbinom. A što se tiče nesporazuma koji se desio između mene i vas u pogledu ovih imetaka, ja njima nisam uskratio nikakva dobra i sve što je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, u pogledu njih činio, činio sam i ja.” Potom Alija reče Ebu-Bekru: “Popodne je rok za zakletvu.”

I nakon što je Ebu-Bekr klanjao podne, popeo se na minber, izgovorio šehadet i spomenuo Alijin slučaj i njegovo nedavanje prisege, kao i razlog kojim mu se opravdao. Zatim je Alija učinio istigfar i izgovorio šehadet a potom istakao pravo Ebu-Bekra i rekao da ga, na ono što je učinio nije navela zavidnost Ebu-Bekru, niti nijekanje onog čime ga je Allah odlikovao “nego mi smatramo da imamo udjela u ovom pitanju (hilafetu), ali nas je on izostavio (iz šure), pa smo se zato naljutili.” Muslimani su se tome obradovali i rekli: “Dobro si postupio”, i kad je Alija postupio poput svih ljudi (dao prisegu Ebu-Bekru), muslimanima je (ponovo) postao blizak.”[3]

---

2 Misli na hilafet. (prim. rec.)

3 Kurtubi kaže: “Ko razmisli o onom što je teklo između Ebu-Bekra i Alije, u pogledu zamjerki i opravdanja i o pravednosti koja je sadržana u tome saznat će da su oni priznavali vrijednost jedan drugom i da su njihova srca bila složna u ljubavi i poštivanju, pa ako ljudska priroda ponekad prevlada, onda vjerska svijest dođe do izražaja i to potisne.”

4242. PRIČAO MI JE Muhammed b. Beššar, njemu je kazivao Haremijj, a ovom Šu'be, rekavši da mu je saopćio Umare prenoseći od Ikrime, a on od Aiše, radijallahu anha, da je rekla:
"Kad je osvojen Hajber rekli smo: Sada ćemo se najesti datula."

٤٢٤٢. حَدَّثَنِي مُحَمَّدُ بْنُ بَشَّارٍ حَدَّثَنَا حَرَمِيٌّ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ قَالَ أَخْبَرَنِي عُمَارَةُ عَنْ عِكْرِمَةَ عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهَا قَالَتْ لَمَّا فُتِحَتْ خَيْبَرُ قُلْنَا الآنَ نَشْبَعُ مِنَ التَّمْرِ .

4243. PRIČAO NAM JE Hasan, njemu je kazivao Kurre b. Habib, a ovom Abdur-Rahman b. Abdullah b. Dinar prenoseći od svoga oca, a on od Ibn-Omera, radijallahu anhuma, da je rekao: "Nismo se najeli dok nismo osvojili Hajber."

٤٢٤٣. حَدَّثَنَا الْحَسَنُ حَدَّثَنَا قُرَّةُ بْنُ حَبِيبٍ حَدَّثَنَا عَبْدُالرَّحْمَنِ بْنُ عَبْدِاللهِ بْنِ دِينَارٍ عَنْ أَبِيهِ عَنِ ابْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا قَالَ مَا شَبِعْنَا حَتَّى فَتَحْنَا خَيْبَرَ .

POSLANIKOVO, SALLALLAHU ALEJHI VE SELLEM, POSTAVLJANJE NAMJESNIKA U HAJBERU

بَاب اسْتِعْمَالِ النَّبِيِّ ﷺ عَلَى أَهْلِ خَيْبَرَ

4244, 4245. PRIČAO NAM JE Isma'il i rekao da mu je kazivao Malik prenoseći od Abdul-Medžida b. Suhejla, on od Seida b. Musejjeba, a ovaj od Ebu-Seida Hudrija i Ebu-Hurejre, radijallahu anhuma, da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, postavio jednog čovjeka za namjesnika Hajbera, i ovaj mu je donio (dobre) datule zvane džedib, te je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
"Jesu li sve datule u Hajberu ovakve?"
"Ne, tako mi Allaha! Allahov Poslaniče, mi uzimamo jedan sa' ovih za dva ili tri sa'a (drugih)", odgovori on, a Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, reče: "Prodaj pomiješane (datule) za dirheme, a onda za te dirheme kupi (dobre) datule zvane džedib."

٤٢٤٤-٤٢٤٥. حَدَّثَنَا إِسْمَاعِيلُ قَالَ حَدَّثَنِي مَالِكٌ عَنْ عَبْدِالْمَجِيدِ بْنِ سُهَيْلٍ عَنْ سَعِيدِ بْنِ الْمُسَيَّبِ عَنْ أَبِي سَعِيدٍ الْخُدْرِيِّ وَأَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا أَنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ اسْتَعْمَلَ رَجُلاً عَلَى خَيْبَرَ فَجَاءَهُ بِتَمْرٍ جَنِيبٍ فَقَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ أَكُلُّ تَمْرِ خَيْبَرَ هَكَذَا فَقَالَ لاَ وَاللهِ يَا رَسُولَ اللهِ إِنَّا لَنَأْخُذُ الصَّاعَ مِنْ هَذَا بِالصَّاعَيْنِ بِالثَّلاَثَةِ فَقَالَ لاَ تَفْعَلْ بِعِ الْجَمْعَ بِالدَّرَاهِمِ ثُمَّ ابْتَعْ بِالدَّرَاهِمِ جَنِيبًا .

٤٢٤٦-٤٢٤٧. وَقَالَ عَبْدُالْعَزِيزِ بْنُ مُحَمَّدٍ عَنْ عَبْدِالْمَجِيدِ عَنْ سَعِيدٍ أَنَّ أَبَا سَعِيدٍ وَأَبَا هُرَيْرَةَ حَدَّثَاهُ أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ بَعَثَ أَخَا بَنِي عَدِيٍّ مِنَ الأَنْصَارِ إِلَى خَيْبَرَ فَأَمَّرَهُ عَلَيْهَا وَعَنْ عَبْدِالْمَجِيدِ عَنْ أَبِي صَالِحٍ السَّمَّانِ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ وَأَبِي سَعِيدٍ مِثْلَهُ .

4246, 4247. Abdul-Aziz b. Muhammed prenosi od Abdul-Medžida, a on od Seida (b. Musejjeba) da su mu Ebu-Seid i Ebu-Hurejre kazivali da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, poslao jednog od sinova Adijja iz reda ensarija u Hajber i odredio ga za namjesnika Hajbera. Abdul-Medžid isto prenosi od Ebu-Saliha Semmana, a on od Ebu-Hurejre i Ebu-Seida.[1]

باب مُعامَلةِ النَّبيِّ ﷺ أَهْلَ خَيْبَر

POSTUPAK VJEROVJESNIKA, SALLALLAHU ALEJHI VE SELLEM, SA STANOVNICIMA HAJBERA

٤٢٤٨. حَدَّثَنَا مُوسَى بْنُ إِسْمَاعِيلَ حَدَّثَنَا جُوَيْرِيَةُ عَنْ نَافِعٍ عَنْ عَبْدِاللهِ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ أَعْطَى النَّبِيُّ ﷺ خَيْبَرَ الْيَهُودَ أَنْ يَعْمَلُوهَا وَيَزْرَعُوهَا وَلَهُمْ شَطْرُ مَا يَخْرُجُ مِنْهَا .

4248. PRIČAO NAM JE Musa b. Isma'il, njemu Džuvejrije prenoseći od Nafi'a, a on od Abdullaha, radijallahu anhu, da je rekao:
"Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, je dao Hajber Jevrejima da rade i da ga obrađuju, s tim od dobiti zadrže polovinu prihoda."

باب الشَّاةِ الَّتي سُمَّتْ لِلنَّبيِّ ﷺ بِخَيْبَرَ

OVCA U KOJU JE STAVLJEN OTROV I KOJA JE U HAJBERU POKLONJENA VJEROVJESNIKU, SALLALLAHU ALEJHI VE SELLEM

رَوَاهُ عُرْوَةُ عَنْ عَائِشَةَ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ .

Prenosi Urve od Aiše, a ona od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem.

٤٢٤٩. حَدَّثَنَا عَبْدُاللهِ بْنُ يُوسُفَ حَدَّثَنَا اللَّيْثُ حَدَّثَنِي سَعِيدٌ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ لَمَّا فُتِحَتْ خَيْبَرُ أُهْدِيَتْ لِرَسُولِ اللهِ ﷺ شَاةٌ فِيهَا سُمٌّ .

4249. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Jusuf, njemu je kazivao Lejs, a ovom Seid prenoseći od Ebu-Hurejre, radijallahu anhu, da je rekao:
"Kada je osvojen Hajber Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, je poklonjena ovca u kojoj je bio otrov."[2]

1 Ove dvije verzije hadisa od Abdul-Medžida zabilježili su Ebu-Avane i Darekutni, sa potpunim senedima.

2 Ovaj hadis je naveden opširnije i objašnjen u poglavlju *O glavarini*, (Knjiga 2., hadis broj 3169, str. 840-841)

POHOD ZEJDA B. HARISA

باب غَزْوَةِ زَيْدِ بْنِ حَارِثَةَ

4250. PRIČAO NAM JE Museddcd, njemu je kazivao Jahja b. Seid, ovom Sufjan b. Seid, a njemu Abdullah b. Dinar da je Ibn-Omer, radijallahu anhuma, rekao:
– Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, je odredio Usamu za zapovjednika jednoj skupini, pa su oni kritikovali njegovo rukovođenje, te je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Ako vi kritikujete njegovo rukovođenje, već ste ranije kritikovali i rukovođenje njegova oca, tako mi Allaha, on je bio dostojan rukovođenja, bio mi je jedan od najdražih ljudi, a ovo mi je jedan od najdražih ljudi, nakon njega."

٤٢٥٠. حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ سَعِيدٍ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ بْنُ سَعِيدٍ حَدَّثَنَا عَبْدُاللهِ بْنُ دِينَارٍ عَنِ ابْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا قَالَ أَمَّرَ رَسُولُ اللهِ ﷺ أُسَامَةَ عَلَى قَوْمٍ فَطَعَنُوا فِي إِمَارَتِهِ فَقَالَ إِنْ تَطْعَنُوا فِي إِمَارَتِهِ فَقَدْ طَعَنْتُمْ فِي إِمَارَةِ أَبِيهِ مِنْ قَبْلِهِ وَايْمُ اللهِ لَقَدْ كَانَ خَلِيقًا لِلإِمَارَةِ وَإِنْ كَانَ مِنْ أَحَبِّ النَّاسِ إِلَيَّ وَإِنَّ هَذَا لَمِنْ أَحَبِّ النَّاسِ إِلَيَّ بَعْدَهُ .

NAKNADNA UMRA

باب عُمْرَةِ الْقَضَاءِ

To je spomenuo Enes, prenoseći od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem.[1]

ذَكَرَهُ أَنَسٌ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ .

4251. PRIČAO MI JE Ubejdullah b. Musa, prenoseći od Israila, on od Ebu-Ishaka, a ovaj od Bera'a, radijallahu anhu, da je rekao:
– Kada je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, pošao, u zul-ka'detu, da obavi umru, Mekkelije su odbile da mu dopuste ulazak u Mekku, sve dok nije sklopio s njima ugovor da će u njoj ostati tri dana. Kada su pisali ugovor, bilo je napisano: "Ovo je ono na šta se obavezuje Muhammed, Allahov poslanik", ali su oni rekli: "Mi ne pristajemo na to. Da znamo da si ti Allahov poslanik ništa ti ne bismo sprečavali. Nego si ti Muhammed, sin Abdullahov." On na to reče: "Ja sam Allahov Poslanik i ja sam Muhammed, sin Abdullahov." Potom je rekao Aliji b. Ebi-Talibu,

٤٢٥١. حَدَّثَنِي عُبَيْدُاللهِ بْنُ مُوسَى عَنْ إِسْرَائِيلَ عَنْ أَبِي إِسْحَاقَ عَنِ الْبَرَاءِ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ لَمَّا اعْتَمَرَ النَّبِيُّ ﷺ فِي ذِي الْقَعْدَةِ فَأَبَى أَهْلُ مَكَّةَ أَنْ يَدَعُوهُ يَدْخُلُ مَكَّةَ حَتَّى قَاضَاهُمْ عَلَى أَنْ يُقِيمَ بِهَا ثَلاَثَةَ أَيَّامٍ فَلَمَّا كَتَبُوا الْكِتَابَ كَتَبُوا هَذَا مَا قَاضَى عَلَيْهِ مُحَمَّدٌ رَسُولُ اللهِ قَالُوا لاَ نُقِرُّ لَكَ بِهَذَا لَوْ نَعْلَمُ أَنَّكَ رَسُولُ اللهِ مَا مَنَعْنَاكَ شَيْئًا وَلَكِنْ أَنْتَ مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِاللهِ فَقَالَ أَنَا رَسُولُ اللهِ وَأَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِاللهِ ثُمَّ قَالَ لِعَلِيِّ بْنِ أَبِي

1 Ibn-Hadžer pretpostavlja da se ovdje misli na hadis koji prenosi Abdur-Rezzak od Enesa da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, za vrijeme naknadne umre, ušao u Mekku, a Abdullah b. Revvaha je ispred njega citirao stihove: "Nevjernički sinovi, oslobodite mi put, Milostivi je objavio u Kur'anu da je najbolja pogibija na Njegovom putu, mi se borimo protiv vas objašnjavajući to."

radijallahu anhu: "Obriši (izraz) Allahov Poslanik." "Ne! Tako mi Allaha, neću te nikada obrisati", reče Alija. Tada je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, uzeo ugovor, a nije znao pisati, i (on) napisa[2]: "Ovo je ono na šta se obavezuje Muhammed sin Abdullahov: da u Mekku neće unijeti oružje osim sablje u koricama, da od njenih stanovnika neće povesti nikoga, ako bi neko htio da ga slijedi, i da neće zabranjivati nikom od svojih ashaba, ako htjedne, ostati u njoj." I pošto je on ušao u Mekku, i rok boravka prošao, oni su došli Aliji i rekli: "Reci svome prijatelju neka iziđe, jer rok je već istekao." Potom je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, izišao, a za njim je pošla kćerka Hamzina, dozivajući ga: "Amidža, amidža!" Prigrabio ju je Alija, uzeo je za ruku i rekao Fatimi, radijallahu anha: "Uzmi kćerku tvoga amidže i ponesi je!" U pogledu nje su se prepirali Alija, Zejd i Dža'fer. Alija je rekao: "Ja sam je uzeo i ona je kćerka mog amidže."
"Ona je kćerka moga amidže, a za mnom je sestra njene majke", rekao je Dža'fer, a onda je Zejd rekao: "Ona je kćerka moga brata." Na koncu ju je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, dodijelio sestri njene majke, rekavši: "Majčina sestra je na stepenu majke." Potom je rekao Aliji: "Ti si moj, a ja sam tvoj", Dža'feru je rekao: "Sličan si mi po izgledu i ponašanju", a Zejdu je rekao: "Ti si naš brat i naš štićenik." Kasnije je Alija rekao Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem: "Što ne bi oženio kćerku Hamzinu", a on je odgovorio: "Ona je kćerka moga brata po mlijeku."

طَالِبٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ امْحُ رَسُولَ اللهِ قَالَ عَلِيٌّ لاَ وَاللهِ لاَ أَمْحُوكَ أَبَدًا فَأَخَذَ رَسُولُ اللهِ ﷺ الْكِتَابَ وَلَيْسَ يُحْسِنُ يَكْتُبُ فَكَتَبَ هَذَا مَا قَاضَى عَلَيْهِ مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِاللهِ لاَ يُدْخِلُ مَكَّةَ السِّلاَحَ إِلاَّ السَّيْفَ فِي الْقِرَابِ وَأَنْ لاَ يَخْرُجَ مِنْ أَهْلِهَا بِأَحَدٍ إِنْ أَرَادَ أَنْ يَتْبَعَهُ وَأَنْ لاَ يَمْنَعَ مِنْ أَصْحَابِهِ أَحَدًا إِنْ أَرَادَ أَنْ يُقِيمَ بِهَا فَلَمَّا دَخَلَهَا وَمَضَى الأَجَلُ أَتَوْا عَلِيًّا فَقَالُوا قُلْ لِصَاحِبِكَ اخْرُجْ عَنَّا فَقَدْ مَضَى الأَجَلُ فَخَرَجَ النَّبِيُّ ﷺ فَتَبِعَتْهُ ابْنَةُ حَمْزَةَ تُنَادِي يَا عَمِّ يَا عَمِّ فَتَنَاوَلَهَا عَلِيٌّ فَأَخَذَ بِيَدِهَا وَقَالَ لِفَاطِمَةَ عَلَيْهَا السَّلاَم دُونَكِ ابْنَةَ عَمِّكِ حَمَلَتْهَا فَاخْتَصَمَ فِيهَا عَلِيٌّ وَزَيْدٌ وَجَعْفَرٌ قَالَ عَلِيٌّ أَنَا أَخَذْتُهَا وَهِيَ بِنْتُ عَمِّي وَقَالَ جَعْفَرٌ ابْنَةُ عَمِّي وَخَالَتُهَا تَحْتِي وَقَالَ زَيْدٌ ابْنَةُ أَخِي فَقَضَى بِهَا النَّبِيُّ ﷺ لِخَالَتِهَا وَقَالَ الْخَالَةُ بِمَنْزِلَةِ الأُمِّ وَقَالَ لِعَلِيٍّ أَنْتَ مِنِّي وَأَنَا مِنْكَ وَقَالَ لِجَعْفَرٍ أَشْبَهْتَ خَلْقِي وَخُلُقِي وَقَالَ لِزَيْدٍ أَنْتَ أَخُونَا وَمَوْلاَنَا وَقَالَ عَلِيٌّ أَلاَ تَتَزَوَّجُ بِنْتَ حَمْزَةَ قَالَ إِنَّهَا ابْنَةُ أَخِي مِنَ الرَّضَاعَةِ .

---

2 Ibn-Hadžer i Kastalani smatraju da je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, zatražio od Alije da mu pokaže mjesto na kojem je napisano Allahov Poslanik, i kada mu je on to pokazao, on je to lično izbrisao. Zatim je to vratio Aliji i naredio mu da napiše onako kako su mušrici htjeli. Neki smatraju da je Allah u tom momentu dao sposobnost Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, da napiše ono što su tražili, dok neki kažu da neki ljudi koji su nepismeni znaju napisati samo svoje ime i to ne znači da su pismeni, a Allah najbolje zna. (prim. rec.)

4252. PRIČAO MI JE Muhammed b. Rafi‘, njemu je kazivao Surejdž, a ovom Fulejh… I PRIČAO MI JE Muhammed b. Husejn b. Ibrahim, rekavši da mu je kazivao njegov otac, a njemu Fulejh b. Sulejman prenoseći od Nafi‘a a on od Ibn-Omera, radijallahu anhuma, da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, krenuo da obavi umru, pa su se nevjernici Kurejša isprriječili između njega i Ka‘be, te je on zaklao svoj kurban i obrijao glavu, na Hudejbiji, ali je s njima sklopio ugovor da će slijedeće godine obaviti umru, s tim što neće unositi oružje, osim sablji, i neće ostati u Mekki, osim onoliko koliko oni htjednu. I obavio je umru slijedeće godine, ušavši u Mekku, onako kao što se s njima bio sporazumio. Nakon što je u njoj boravio tri dana, oni su mu naredili da iziđe, i on je izišao.

٤٢٥٢. حَدَّثَنِي مُحَمَّدُ بْنُ رَافِعٍ حَدَّثَنَا سُرَيْجٌ حَدَّثَنَا فُلَيْحٌ ح و حَدَّثَنِي مُحَمَّدُ بْنُ الْحُسَيْنِ بْنِ إِبْرَاهِيمَ قَالَ حَدَّثَنِي أَبِي حَدَّثَنَا فُلَيْحُ بْنُ سُلَيْمَانَ عَنْ نَافِعٍ عَنِ ابْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا أَنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ خَرَجَ مُعْتَمِرًا فَحَالَ كُفَّارُ قُرَيْشٍ بَيْنَهُ وَبَيْنَ الْبَيْتِ فَنَحَرَ هَدْيَهُ وَحَلَقَ رَأْسَهُ بِالْحُدَيْبِيَةِ وَقَاضَاهُمْ عَلَى أَنْ يَعْتَمِرَ الْعَامَ الْمُقْبِلَ وَلاَ يَحْمِلَ سِلاَحًا عَلَيْهِمْ إِلاَّ سُيُوفًا وَلاَ يُقِيمَ بِهَا إِلاَّ مَا أَحَبُّوا فَاعْتَمَرَ مِنَ الْعَامِ الْمُقْبِلِ فَدَخَلَهَا كَمَا كَانَ صَالَحَهُمْ فَلَمَّا أَنْ أَقَامَ بِهَا ثَلاَثًا أَمَرُوهُ أَنْ يَخْرُجَ فَخَرَجَ .

4253. PRIČAO MI JE Usman b. Ebi-Šejbe, njemu Džerir prenoseći od Mensura, a on od Mudžahida da je rekao:
– Ja i Urve b. Zubejr smo ušli u džamiju i zatekli Abdullaha b. Omera, radijallahu anhuma, kako sjedi pored Aišine sobe, pa je on upitao: "Koliko je puta Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, obavio umru?"
"Četiri puta", odgovorio je (Ibn-Omer).

٤٢٥٣. حَدَّثَنِي عُثْمَانُ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ حَدَّثَنَا جَرِيرٌ عَنْ مَنْصُورٍ عَنْ مُجَاهِدٍ قَالَ دَخَلْتُ أَنَا وَعُرْوَةُ ابْنُ الزُّبَيْرِ الْمَسْجِدَ فَإِذَا عَبْدُاللهِ بْنُ عُمَرَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا جَالِسٌ إِلَى حُجْرَةِ عَائِشَةَ ثُمَّ قَالَ كَمِ اعْتَمَرَ النَّبِيُّ ﷺ قَالَ أَرْبَعًا .

4254. A onda smo čuli zvuk misvaka kojim je Aiša čistila zube, te je Urve rekao:
"Majko pravovjernih, jesi li čula šta kaže Ebu-Abdur-Rahman[1] da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, obavio četiri umre?"
Ona je tada rekla: "Kad god je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, obavio umru, on je bio s njim, a nikada nije obavljao umru u redžebu."

٤٢٥٤. ثُمَّ سَمِعْنَا اسْتِنَانَ عَائِشَةَ قَالَ عُرْوَةُ يَا أُمَّ الْمُؤْمِنِينَ أَلاَ تَسْمَعِينَ مَا يَقُولُ أَبُو عَبْدِالرَّحْمَنِ إِنَّ النَّبِيَّ ﷺ اعْتَمَرَ أَرْبَعَ عُمَرٍ فَقَالَتْ مَا اعْتَمَرَ النَّبِيُّ ﷺ عُمْرَةً إِلاَّ وَهُوَ شَاهِدُهُ وَمَا اعْتَمَرَ فِي رَجَبٍ قَطُّ .

1 Ebu-Abdur-Rahman je Abdullah b. Omer. (prim. rec.)

4255. PRIČAO NAM JE Ali b. Abdullah, njemu Sufjan prenoseći od Isma'ila b. Ebi-Halida koji je čuo Ibn-Ebi-Evfa'a kako kaže:
"Kada je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, obavljao umru mi smo ga zaklanjali od mušrika i mušričkih dječaka, kako ne bi naudili Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem."

٤٢٥٥. حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ عَبْدِ اللهِ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ عَنْ إِسْمَاعِيلَ بْنِ أَبِي خَالِدٍ سَمِعَ ابْنَ أَبِي أَوْفَى يَقُولُ لَمَّا اعْتَمَرَ رَسُولُ اللهِ ﷺ سَتَرْنَاهُ مِنْ غِلْمَانِ الْمُشْرِكِينَ وَمِنْهُمْ أَنْ يُؤْذُوا رَسُولَ اللهِ ﷺ .

4256. PRIČAO NAM JE Sulejman b. Harb, njemu Hammad b. Zejd prenoseći od Ejjuba, on od Seida b. Džubejra, a ovaj od Ibn-Abbasa, radijallahu anhuma, da je rekao:
– Došli su Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, i njegovi ashabi, pa su mušrici rekli: "Došli su vam ljudi koje je oslabila jesribska groznica", Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, im je naredio da trče tri kruga, a da polahko idu između dva ugla, a da trče sve krugove spriječila ga je samo samilost prema njima."
Ibn-Seleme je opširnije prenio od Ejjuba, on od Seida b. Džubejra, a ovaj od Ibn-Abbasa da je rekao: "Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, je došao one godine u kojoj mu je zagarantovana sigurnost i rekao: "Potrčite, kako bi mušrici vidjeli vašu snagu," a mušrici su bili u pravcu (brda) Ku'ajki'ana.

٤٢٥٦. حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ حَرْبٍ حَدَّثَنَا حَمَّادٌ هُوَ ابْنُ زَيْدٍ عَنْ أَيُّوبَ عَنْ سَعِيدِ بْنِ جُبَيْرٍ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا قَالَ قَدِمَ رَسُولُ اللهِ ﷺ وَأَصْحَابُهُ فَقَالَ الْمُشْرِكُونَ إِنَّهُ يَقْدَمُ عَلَيْكُمْ وَفْدٌ وَهَنَهُمْ حُمَّى يَثْرِبَ وَأَمَرَهُمُ النَّبِيُّ ﷺ أَنْ يَرْمُلُوا الأَشْوَاطَ الثَّلاَثَةَ وَأَنْ يَمْشُوا مَا بَيْنَ الرُّكْنَيْنِ وَلَمْ يَمْنَعْهُ أَنْ يَأْمُرَهُمْ أَنْ يَرْمُلُوا الأَشْوَاطَ كُلَّهَا إِلاَّ الإِبْقَاءُ عَلَيْهِمْ قَالَ أَبُو عَبْدِ اللهِ وَزَادَ ابْنُ سَلَمَةَ عَنْ أَيُّوبَ عَنْ سَعِيدِ بْنِ جُبَيْرٍ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ قَالَ لَمَّا قَدِمَ النَّبِيُّ ﷺ لِعَامِهِ الَّذِي اسْتَأْمَنَ قَالَ ارْمُلُوا لِيَرَى الْمُشْرِكُونَ قُوَّتَهُمْ وَالْمُشْرِكُونَ مِنْ قِبَلِ قُعَيْقِعَانَ .

4257. PRIČAO MI JE Muhammed (b. Selam), prenoseći od Sufjana b. Ujejne, on od Amra (b. Dinara), ovaj od Ata'a a on od Ibn-Abbasa, radijallahu anhuma, da je rekao:
"Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, je trčao oko Ka'be i između Safe i Merve samo da bi pokazao mušricima svoju snagu."

٤٢٥٧. حَدَّثَنِي مُحَمَّدٌ عَنْ سُفْيَانَ بْنِ عُيَيْنَةَ عَنْ عَمْرٍو عَنْ عَطَاءٍ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا قَالَ إِنَّمَا سَعَى النَّبِيُّ ﷺ بِالْبَيْتِ وَبَيْنَ الصَّفَا وَالْمَرْوَةِ لِيُرِيَ الْمُشْرِكِينَ قُوَّتَهُ .

4258. PRIČAO NAM JE Musa b. Isma'il, njemu je kazivao Vuhejb, a ovom Ejjub prenoseći od Ikrime, a on od Ibn-Abbasa da je rekao: "Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, se oženio Mejmunom dok je bio u ihramima, ali je s njom imao intimni odnos nakon što se oslobodio ihrama. Ona je umrla u Serifu."

٤٢٥٨. حَدَّثَنَا مُوسَى بْنُ إِسْمَاعِيلَ حَدَّثَنَا وُهَيْبٌ حَدَّثَنَا أَيُّوبُ عَنْ عِكْرِمَةَ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ قَالَ تَزَوَّجَ النَّبِيُّ ﷺ مَيْمُونَةَ وَهُوَ مُحْرِمٌ وَبَنَى بِهَا وَهُوَ حَلاَلٌ وَمَاتَتْ بِسَرِفَ .

4259. DODAO JE Ibn-Ishak, rekavši da su mu prenijeli Ibn-Ebi-Nedžih i Eban b. Salih od Ata'a i Mudžahida, a njih dvojica od Ibn-Abbasa da je rekao:
"Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, se oženio Mejmunom u toku naknadne umre."[1]

٤٢٥٩. وَزَادَ ابْنُ إِسْحَاقَ حَدَّثَنِي ابْنُ أَبِي نَجِيحٍ وَأَبَانُ بْنُ صَالِحٍ عَنْ عَطَاءٍ وَمُجَاهِدٍ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ قَالَ تَزَوَّجَ النَّبِيُّ ﷺ مَيْمُونَةَ فِي عُمْرَةِ الْقَضَاءِ .

BITKA NA MU'TI U ŠAMU

بَاب غَزْوَةِ مُؤْتَةَ مِنْ أَرْضِ الشَّأْمِ

4260. PRIČAO NAM JE Ahmed, njemu Ibn-Vehb prenoseći od Amra (b. Harisa), a on od Ibn Ebi-Hilala koji je izjavio da mu je saopćio Nafi', a njemu Ibn-Omer da je on taj dan stao pored Dža'fera koji je bio ubijen, "i prebrojao sam" – kaže on – "pedeset rana i udaraca, a nijedan nije bio otraga, to jest s leđa."

٤٢٦٠. حَدَّثَنَا أَحْمَدُ حَدَّثَنَا ابْنُ وَهْبٍ عَنْ عَمْرٍو عَنِ ابْنِ أَبِي هِلاَلٍ قَالَ وَأَخْبَرَنِي نَافِعٌ أَنَّ ابْنَ عُمَرَ أَخْبَرَهُ أَنَّهُ وَقَفَ عَلَى جَعْفَرٍ يَوْمَئِذٍ وَهُوَ قَتِيلٌ فَعَدَدْتُ بِهِ خَمْسِينَ بَيْنَ طَعْنَةٍ وَضَرْبَةٍ لَيْسَ مِنْهَا شَيْءٌ فِي دُبُرِهِ يَعْنِي فِي ظَهْرِهِ .

4261. SAOPĆIO NAM JE Ahmed b. Ebi-Bekr, a njemu je kazivao Mugire b. Abdur-Rahman prenoseći od Abdullaha b. Seida, on od Nafi'a, a ovaj od Abdullaha b. Omera, radijallahu anhuma, da je rekao: "Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, je u Bitki na Mu'ti za vojskovođu odredio Zejda b. Harisa a potom je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Ako Zejd pogine, onda Dža'fer, a ako Dža'fer pogine, onda Abdullah b. Revvaha."
Kaže Abdullah: "Bio sam s njima u toj bitki. tražili smo Dža'fera b. Ebu-Taliba i našli ga među ubijenima i pronašli na njegovom tijelu devedeset i nekoliko rana od koplja i strijele."

٤٢٦١. أَخْبَرَنَا أَحْمَدُ بْنُ أَبِي بَكْرٍ حَدَّثَنَا مُغِيرَةُ بْنُ عَبْدِالرَّحْمَنِ عَنْ عَبْدِاللهِ بْنِ سَعِيدٍ عَنْ نَافِعٍ عَنْ عَبْدِاللهِ بْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا قَالَ أَمَّرَ رَسُولُ اللهِ ﷺ فِي غَزْوَةِ مُؤْتَةَ زَيْدَ بْنَ حَارِثَةَ فَقَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ إِنْ قُتِلَ زَيْدٌ فَجَعْفَرٌ وَإِنْ قُتِلَ جَعْفَرٌ فَعَبْدُاللهِ بْنُ رَوَاحَةَ قَالَ عَبْدُاللهِ كُنْتُ فِيهِمْ فِي تِلْكَ الْغَزْوَةِ فَالْتَمَسْنَا جَعْفَرَ بْنَ أَبِي طَالِبٍ فَوَجَدْنَاهُ فِي الْقَتْلَى وَوَجَدْنَا مَا فِي جَسَدِهِ بِضْعًا وَتِسْعِينَ مِنْ طَعْنَةٍ وَرَمْيَةٍ .

---

1 Ovaj sened je spojen u *Siri* Ibn-Ishaka. U Ebul-Esvedovom djelu *El-Megazi* prenosi se od Urve da je rekao: "Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, je poslao Dža'fera b. Ebu-Taliba Mejmuni da je zaprosi za njega. Ona je opunomoćila Abbasa, za kojim je bila udana njena sestra Ummi-Fadl, i on ju je vjenčao za njega. Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, je s njom stupio u brak u Serifu, a Allah je odredio da je ona poslije toga i umrla u Serifu. Prije njega bila je udana za Ebi-Ruhma b. Abdul-Uzza'a.

4262. PRIČAO NAM JE Ahmed b. Vakid, a njemu Hammad b. Zejd prenoseći od Ejjuba, on od Humejda b. Hilala, a ovaj od Enesa, radijallahu anhu, da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, izvijestio ljude o smrti Zejda, Dža'fera i Ibn-Revvahe, prije nego što im je došla vijest o njima, rekavši:
"Zastavu je uzeo Zejd, pa je poginuo, zatim ju je uzeo Dža'fer, pa je i on poginuo, a onda ju je uzeo Ibn-Revvaha, pa je i on poginuo", dok su mu oči suzile.
"Tada je zastavu uzela Allahova sablja (Halid b. Velid), i Allah im je dao pobjedu."[2]

٤٢٦٢. حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ وَاقِدٍ حَدَّثَنَا حَمَّادُ بْنُ زَيْدٍ عَنْ أَيُّوبَ عَنْ حُمَيْدِ بْنِ هِلَالٍ عَنْ أَنَسٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ نَعَى زَيْدًا وَجَعْفَرًا وَابْنَ رَوَاحَةَ لِلنَّاسِ قَبْلَ أَنْ يَأْتِيَهُمْ خَبَرُهُمْ فَقَالَ أَخَذَ الرَّايَةَ زَيْدٌ فَأُصِيبَ ثُمَّ أَخَذَ جَعْفَرٌ فَأُصِيبَ ثُمَّ أَخَذَ ابْنُ رَوَاحَةَ فَأُصِيبَ وَعَيْنَاهُ تَذْرِفَانِ حَتَّى أَخَذَ الرَّايَةَ سَيْفٌ مِنْ سُيُوفِ اللهِ حَتَّى فَتَحَ اللهُ عَلَيْهِمْ .

4263. PRIČAO NAM JE Kutejbe, njemu je kazivao Abdul-Vehhab i rekao da je čuo Jahja'a b. Seida kako kaže da mu je saopćila Amra rekavši da je čula Aišu, radijallahu anha, kako kaže:
– Kada je došla vijest o pogibiji Ibn-Harisa, Dža'fera b. Ebi-Taliba i Abdullaha b. Revvahe, neka je Allah s njima zadovoljan, Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, je sjeo ožalošćen. Ja sam – kaže (Aiša) – gledala kroz otvor na vratima, (mišljaše na šupljinu vrata). Došao mu je jedan čovjek, te rekao: "Allahov Poslaniče, Dža'ferove žene ...", i on spomenu njihovu kuknjavu, a Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, mu naredi da im to zabrani. Ovaj je otišao, a zatim se vratio i rekao: "Zabranio sam im." A onda je spomenuo da mu se one nisu pokorile. On mu ponovo naredi, i ovaj ode, a potom se ponovo vrati i reče: "Tako mi Allaha, one su nas nadvladale."
Ona (Aiša) smatra da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Baci zemlje u njihova usta", i da je rekla: "Allah te ponizio! Tako mi Allaha, ti to nećeš uraditi, niti ćeš Allahova Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, osloboditi napora."

٤٢٦٣. حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ حَدَّثَنَا عَبْدُ الْوَهَّابِ قَالَ سَمِعْتُ يَحْيَى بْنَ سَعِيدٍ قَالَ أَخْبَرَتْنِي عَمْرَةُ قَالَتْ سَمِعْتُ عَائِشَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهَا تَقُولُ لَمَّا جَاءَ قَتْلُ ابْنِ حَارِثَةَ وَجَعْفَرِ بْنِ أَبِي طَالِبٍ وَعَبْدِ اللهِ بْنِ رَوَاحَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمْ جَلَسَ رَسُولُ اللهِ ﷺ يُعْرَفُ فِيهِ الْحُزْنُ قَالَتْ عَائِشَةُ وَأَنَا أَطَّلِعُ مِنْ صَائِرِ الْبَابِ تَعْنِي مِنْ شَقِّ الْبَابِ فَأَتَاهُ رَجُلٌ فَقَالَ أَيْ رَسُولَ اللهِ إِنَّ نِسَاءَ جَعْفَرٍ قَالَ وَذَكَرَ بُكَاءَهُنَّ فَأَمَرَهُ أَنْ يَنْهَاهُنَّ قَالَ فَذَهَبَ الرَّجُلُ ثُمَّ أَتَى فَقَالَ قَدْ نَهَيْتُهُنَّ وَذَكَرَ أَنَّهُ لَمْ يُطِعْنَهُ قَالَ فَأَمَرَ أَيْضًا فَذَهَبَ ثُمَّ أَتَى فَقَالَ وَاللهِ لَقَدْ غَلَبْنَنَا فَزَعَمَتْ أَنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ قَالَ فَاحْثُ فِي أَفْوَاهِهِنَّ مِنَ التُّرَابِ قَالَتْ عَائِشَةُ فَقُلْتُ أَرْغَمَ اللهُ أَنْفَكَ فَوَاللهِ مَا أَنْتَ تَفْعَلُ وَمَا تَرَكْتَ رَسُولَ اللهِ ﷺ مِنَ الْعَنَاءِ .

2 Mu'ta je mjesto udaljeno od Jerusalima dva konaka. Ova bitka se dogodila 8. godine po Hidžri. Bizantijski namjesnik u Šamu Šurahbil b. Amr Gasani je ubio Vjerovjesnikovog, sallallahu alejhi ve sellem, izaslanika Harisa b. Umejra, kojeg je on poslao namjesniku Busre, pa je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, protiv njih poslao vojsku koja je brojala tri hiljade ljudi.

4264. PRIČAO MI JE Muhammed b. Ebu-Bekr, a njemu Umer b. Ali prenoseći od Isma'ila b. Ebu-Halida a on od Amira, koji je rekao:
– Ibn-Omer je imao običaj da, kad pozdravlja Dža'ferovog sina, rekne: "Es-Selamu alejke, sine onoga koji ima dva krila."

٤٢٦٤. حَدَّثَنِي مُحَمَّدُ بْنُ أَبِي بَكْرٍ حَدَّثَنَا عُمَرُ بْنُ عَلِيٍّ عَنْ إِسْمَاعِيلَ بْنِ أَبِي خَالِدٍ عَنْ عَامِرٍ قَالَ كَانَ ابْنُ عُمَرَ إِذَا حَيَّا ابْنَ جَعْفَرٍ قَالَ السَّلاَمُ عَلَيْكَ يَا ابْنَ ذِي الْجَنَاحَيْنِ .

4265. PRIČAO NAM JE Ebu-Nu'ajm, njemu Sufjan prenoseći od Isma'ila, a on od Kajsa b. Ebu-Hazima da je rekao:
– Čuo sam Halida b. Velida kako kaže: "Na dan Mu'te, u mojoj ruci je slomljeno devet sablji, tako da mi je u ruci ostao samo moj jemenski široki mač."

٤٢٦٥. حَدَّثَنَا أَبُو نُعَيْمٍ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ عَنْ إِسْمَاعِيلَ عَنْ قَيْسِ بْنِ أَبِي حَازِمٍ قَالَ سَمِعْتُ خَالِدَ ابْنَ الْوَلِيدِ يَقُولُ لَقَدِ انْقَطَعَتْ فِي يَدِي يَوْمَ مُؤْتَةَ تِسْعَةُ أَسْيَافٍ فَمَا بَقِيَ فِي يَدِي إِلاَّ صَفِيحَةٌ يَمَانِيَةٌ .

4266. PRIČAO MI JE Muhammed b. Musenna, a njemu Jahja prenoseći od Isma'ila koji je izjavio da mu je kazivao Kajs, rekavši da je čuo Halida b. Velida kako kaže:
"Na dan Mu'te u mojoj ruci je slomljeno devet sablji, a izdržao je u mojoj ruci samo jedan široki jemenski mač."

٤٢٦٦. حَدَّثَنِي مُحَمَّدُ بْنُ الْمُثَنَّى حَدَّثَنَا يَحْيَى عَنْ إِسْمَاعِيلَ قَالَ حَدَّثَنِي قَيْسٌ قَالَ سَمِعْتُ خَالِدَ بْنَ الْوَلِيدِ يَقُولُ لَقَدْ دُقَّ فِي يَدِي يَوْمَ مُؤْتَةَ تِسْعَةُ أَسْيَافٍ وَصَبَرَتْ فِي يَدِي صَفِيحَةٌ لِي يَمَانِيَةٌ .

4267. PRIČAO MI JE Imran b. Mejsere, a njemu Muhammed b. Fudajl prenoseći od Husajna, on od Amira, a ovaj od Nu'mana b. Beširа, radijallahu anhuma, da je rekao:
– Jednom prilikom je Abdullah b. Revvaha pao u nesvijest, pa je njegova sestra (a Nu'manova majka) Amra počela kukati: "O oslonče,[1] o ovaj, o onaj", nabrajajući njegove vrline, pa je on, kad se osvijestio, rekao: "Nisi ništa rekla, a da meni nije rečeno: "Jesi li ti takav!?"

٤٢٦٧. حَدَّثَنِي عِمْرَانُ بْنُ مَيْسَرَةَ حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ فُضَيْلٍ عَنْ حُصَيْنٍ عَنْ عَامِرٍ عَنِ النُّعْمَانِ بْنِ بَشِيرٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا قَالَ أُغْمِيَ عَلَى عَبْدِاللهِ بْنِ رَوَاحَةَ فَجَعَلَتْ أُخْتُهُ عَمْرَةُ تَبْكِي وَا جَبَلاَهْ وَا كَذَا وَا كَذَا تُعَدِّدُ عَلَيْهِ فَقَالَ حِينَ أَفَاقَ مَا قُلْتِ شَيْئًا إِلاَّ قِيلَ لِي آنْتَ كَذَلِكَ .

1 Doslovno: O planino ! (*Va džebelah*). (prim. rec.)

4268. PRIČAO NAM JE Kutejbe, a njemu Abser prenoseći od Husajna, on od Ša'bija, a ovaj od Nu'mana b. Bešira da je rekao:
"Jednom prilikom je Abdullah b. Revvaha pao u nesvijest...", i citirao isti tekst. "A kada je umro, ona nije plakala za njim."[2]

٤٢٦٨. حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ حَدَّثَنَا عَبْثَرٌ عَنْ حُصَيْنٍ عَنِ الشَّعْبِيِّ عَنِ النُّعْمَانِ بْنِ بَشِيرٍ قَالَ أُغْمِيَ عَلَى عَبْدِاللهِ بْنِ رَوَاحَةَ بِهَذَا فَلَمَّا مَاتَ لَمْ تَبْكِ عَلَيْهِ .

VJEROVJESNIKOVO, SALLALLAHU ALEJHI VE SELLEM, SLANJE USAME B. ZEJDA HURUKIJAMA IZ DŽUHEJNE

باب بَعْثِ النَّبِيِّ ﷺ أُسَامَةَ بْنَ زَيْدٍ إِلَى الْحُرُقَاتِ مِنْ جُهَيْنَةَ

4269. PRIČAO MI JE Amir b. Muhammed, njemu je kazivao Hušejm, ovom saopćio Husajn, a njemu Ebu-Zabjan, rekavši da je čuo Usamu b. Zejda, radijallahu anhuma, kako kaže:
– Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, nas je poslao na Hureku, i mi smo izjutra iznenada napali taj narod i porazili ih. Ja i jedan ensarija smo sustigli jednog njihovog čovjeka i kad smo ga svladali, on je rekao: "*La ilahe illellah* (nema istinskog Boga osima Allaha)." Tada se ensarija ustegao, a ja sam ga udario kopljem i ubio. Kad smo se vratili to je doprlo do Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, pa je rekao: "Usame, zar si ga ubio nakon što je rekao: 'La ilahe illellah!'
"On je htio da se zaštiti", rekao sam ja, a on je toliko puta to pitanje ponovio, da sam poželio da do toga dana nisam bio ni primio islam.

٤٢٦٩. حَدَّثَنِي عَمْرُو بْنُ مُحَمَّدٍ حَدَّثَنَا هُشَيْمٌ أَخْبَرَنَا حُصَيْنٌ أَخْبَرَنَا أَبُو ظَبْيَانَ قَالَ سَمِعْتُ أُسَامَةَ بْنَ زَيْدٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا يَقُولُ بَعَثَنَا رَسُولُ اللهِ ﷺ إِلَى الْحُرَقَةِ فَصَبَّحْنَا الْقَوْمَ فَهَزَمْنَاهُمْ وَلَحِقْتُ أَنَا وَرَجُلٌ مِنَ الأَنْصَارِ رَجُلاً مِنْهُمْ فَلَمَّا غَشِينَاهُ قَالَ لاَ إِلَهَ إِلاَّ اللهُ فَكَفَّ الأَنْصَارِيُّ فَطَعَنْتُهُ بِرُمْحِي حَتَّى قَتَلْتُهُ فَلَمَّا قَدِمْنَا بَلَغَ النَّبِيَّ ﷺ فَقَالَ يَا أُسَامَةُ أَقَتَلْتَهُ بَعْدَ مَا قَالَ لاَ إِلَهَ إِلاَّ اللهُ قُلْتُ كَانَ مُتَعَوِّذًا فَمَا زَالَ يُكَرِّرُهَا حَتَّى تَمَنَّيْتُ أَنِّي لَمْ أَكُنْ أَسْلَمْتُ قَبْلَ ذَلِكَ الْيَوْمِ .

4270. PRIČAO NAM JE Kutejbe b. Seid, njemu Hatim prenoseći od Jezida b. Ebu-Ubejda koji je čuo Selemu b. Ekve'a, radijallahu anhu, da je rekao:
"Učestvovao sam sa Vjerovjesnikom, sallallahu alejhi ve sellem, u sedam bitaka, i izlazio devet puta u izvidnicama koje je on slao. Jedan put nam je bio zapovjednik Ebu-Bekr, a jedan put Usama."

٤٢٧٠. حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ بْنُ سَعِيدٍ حَدَّثَنَا حَاتِمٌ عَنْ يَزِيدَ بْنِ أَبِي عُبَيْدٍ قَالَ سَمِعْتُ سَلَمَةَ بْنَ الأَكْوَعِ يَقُولُ غَزَوْتُ مَعَ النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ سَبْعَ غَزَوَاتٍ وَخَرَجْتُ فِيمَا يَبْعَثُ مِنَ الْبُعُوثِ تِسْعَ غَزَوَاتٍ مَرَّةً عَلَيْنَا أَبُو بَكْرٍ وَمَرَّةً عَلَيْنَا أُسَامَةُ .

2 Povod citiranju ovog hadisa u poglavlju o Bitki na Mu'ti je spominjanje smrti Abdullaha b. Revvahe, radijallahu anhu, koji je poginuo kao jedan od vojskovođa na Mu'ti.

4271. REKAO JE Umer b. Hafs b. Gijas da mu je prenio njegov otac od Jezida b. Ebi-Ubejda koji je izjavio da je čuo Selemu kako kaže: "Učestvovao sam sa Vjerovjesnikom, sallallahu alejhi ve sellem, u sedam bitaka, i izlazio devet puta u izvidnicama koje je on slao. Jedan put nam je bio zapovjednik Ebu-Bekr, a jedan put Usama."

٤٢٧١. وَقَالَ عُمَرُ بْنُ حَفْصِ بْنِ غِيَاثٍ حَدَّثَنَا أَبِي عَنْ يَزِيدَ بْنِ أَبِي عُبَيْدٍ قَالَ سَمِعْتُ سَلَمَةَ يَقُولُ غَزَوْتُ مَعَ النَّبِيِّ ﷺ سَبْعَ غَزَوَاتٍ وَخَرَجْتُ فِيمَا يَبْعَثُ مِنَ الْبَعْثِ تِسْعَ غَزَوَاتٍ عَلَيْنَا مَرَّةً أَبُو بَكْرٍ وَمَرَّةً أُسَامَةُ .

4272. PRIČAO NAM JE Ebu-Asim Dahhak b. Mahled, a njemu Jezid b. Ebi-Ubejd prenoseći od Seleme b. Ekve'a, radijallahu anhu, da je rekao: "Učestvovao sam sa Vjerovjesnikom, sallallahu alejhi ve sellem, u sedam bitaka i učestvovao sam u jednoj borbi sa (Zejdom) b. Harisom, kojeg nam je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, postavio za zapovjednika."

٤٢٧٢. حَدَّثَنَا أَبُو عَاصِمٍ الضَّحَّاكُ بْنُ مَخْلَدٍ حَدَّثَنَا يَزِيدُ بْنُ أَبِي عُبَيْدٍ عَنْ سَلَمَةَ بْنِ الأَكْوَعِ رَضِي الله عَنْه قَالَ غَزَوْتُ مَعَ النَّبِيِّ ﷺ سَبْعَ غَزَوَاتٍ وَغَزَوْتُ مَعَ ابْنِ حَارِثَةَ اسْتَعْمَلَهُ عَلَيْنَا .

4273. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Abdullah, njemu Hammad b. Mes'ade prenoseći od Jezida b. Ebi-Ubejda, a on od Seleme b. Ekve'a da je rekao: "Učestvovao sam sa Vjerovjesnikom, sallallahu alejhi ve sellem, u sedam bitaka...," i spomenuo je Hajber, Hudejbiju, dan Hunejna i dan Kareda. Jezid je rekao: "Zaboravio sam ostale."[1]

٤٢٧٣. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِاللهِ حَدَّثَنَا حَمَّادُ بْنُ مَسْعَدَةَ عَنْ يَزِيدَ بْنِ أَبِي عُبَيْدٍ عَنْ سَلَمَةَ بْنِ الأَكْوَعِ قَالَ غَزَوْتُ مَعَ النَّبِيِّ ﷺ سَبْعَ غَزَوَاتٍ فَذَكَرَ خَيْبَرَ وَالْحُدَيْبِيَةَ وَيَوْمَ حُنَيْنٍ وَيَوْمَ الْقَرَدِ قَالَ يَزِيدُ وَنَسِيتُ بَقِيَّتَهُمْ .

OSVOJENJE MEKKE I O ONOM ŠTO JE HATIB B. EBI-BELTA'A POSLAO MEKELIJAMA, OBAVJEŠTAVAJUĆI IH O POHODU VJEROVJESNIKA, SALLALLAHU ALEJHI VE SELLEM

بَاب غَزْوَةِ الْفَتْحِ
وَمَا بَعَثَ حَاطِبُ بْنُ أَبِي بَلْتَعَةَ
إِلَى أَهْلِ مَكَّةَ يُخْبِرُهُمْ بِغَزْوِ النَّبِيِّ ﷺ

4274. PRIČAO NAM JE Kutejbe b. Seid, a njemu Sufjan prenoseći od Amra b. Dinara, koji je izjavio da mu je saopćio Hasan b. Muhammed da je čuo Ubejdullaha b. Ebu-Rafi'a kako kaže

٤٢٧٤. حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ بْنُ سَعِيدٍ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ عَنْ عَمْرِو بْنِ دِينَارٍ قَالَ أَخْبَرَنِي الْحَسَنُ بْنُ مُحَمَّدٍ أَنَّهُ سَمِعَ عُبَيْدَاللهِ ابْنَ أَبِي رَافِعٍ يَقُولُ

1 Ostale tri bitke koje je Jezid zaboravio su osvojenje Mekke, bitka za Taif i pohod na Tebuk, što je bio zadnji Poslanikov, sallallahu alejhi ve sellem, pohod. Što se tiče izvidnica, Ibn-Hadžer spominje izvidnicu Ebu-Bekra protiv Beni Fezare, zatim njegovu izvidnicu protiv plemena Benu Kilab i njegovo rukovođenje hadždžom devete godine po Hidžri, te izvidnicu Usame protiv Hurukija i njegovu izvidnicu u Ubna u pravcu Bulka'a. Prema istraživanju Ibn-Hadžera historičari ne spominju druge izvidnice u vezi s tom dvojicom ashaba.

سَمِعْتُ عَلِيًّا رَضِيَ اللهُ عَنْهُ يَقُولُ بَعَثَنِي رَسُولُ اللهِ ﷺ أَنَا وَالزُّبَيْرَ وَالْمِقْدَادَ فَقَالَ انْطَلِقُوا حَتَّى تَأْتُوا رَوْضَةَ خَاخٍ فَإِنَّ بِهَا ظَعِينَةً مَعَهَا كِتَابٌ فَخُذُوا مِنْهَا قَالَ فَانْطَلَقْنَا تَعَادَى بِنَا خَيْلُنَا حَتَّى أَتَيْنَا الرَّوْضَةَ فَإِذَا نَحْنُ بِالظَّعِينَةِ قُلْنَا لَهَا أَخْرِجِي الْكِتَابَ قَالَتْ مَا مَعِي كِتَابٌ فَقُلْنَا لَتُخْرِجِنَّ الْكِتَابَ أَوْ لَنُلْقِيَنَّ الثِّيَابَ قَالَ فَأَخْرَجَتْهُ مِنْ عِقَاصِهَا فَأَتَيْنَا بِهِ رَسُولَ اللهِ ﷺ فَإِذَا فِيهِ مِنْ حَاطِبِ بْنِ أَبِي بَلْتَعَةَ إِلَى نَاسٍ بِمَكَّةَ مِنَ الْمُشْرِكِينَ يُخْبِرُهُمْ بِبَعْضِ أَمْرِ رَسُولِ اللهِ ﷺ فَقَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ يَا حَاطِبُ مَا هَذَا قَالَ يَا رَسُولَ اللهِ لاَ تَعْجَلْ عَلَيَّ إِنِّي كُنْتُ امْرَأً مُلْصَقًا فِي قُرَيْشٍ يَقُولُ كُنْتُ حَلِيفًا وَلَمْ أَكُنْ مِنْ أَنْفُسِهَا وَكَانَ مَنْ مَعَكَ مِنَ الْمُهَاجِرِينَ مَنْ لَهُمْ قَرَابَاتٌ يَحْمُونَ أَهْلِيهِمْ وَأَمْوَالَهُمْ فَأَحْبَبْتُ إِذْ فَاتَنِي ذَلِكَ مِنَ النَّسَبِ فِيهِمْ أَنْ أَتَّخِذَ عِنْدَهُمْ يَدًا يَحْمُونَ قَرَابَتِي وَلَمْ أَفْعَلْهُ ارْتِدَادًا عَنْ دِينِي وَلاَ رِضًا بِالْكُفْرِ بَعْدَ الإِسْلاَمِ فَقَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ أَمَا إِنَّهُ قَدْ صَدَقَكُمْ فَقَالَ عُمَرُ يَا رَسُولَ اللهِ دَعْنِي أَضْرِبْ عُنُقَ هَذَا الْمُنَافِقِ فَقَالَ إِنَّهُ قَدْ شَهِدَ بَدْرًا وَمَا يُدْرِيكَ لَعَلَّ اللهَ اطَّلَعَ عَلَى مَنْ شَهِدَ بَدْرًا فَقَالَ اعْمَلُوا مَا شِئْتُمْ فَقَدْ غَفَرْتُ لَكُمْ فَأَنْزَلَ اللهُ السُّورَةَ (يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لاَ تَتَّخِذُوا عَدُوِّي وَعَدُوَّكُمْ أَوْلِيَاءَ تُلْقُونَ إِلَيْهِمْ بِالْمَوَدَّةِ وَقَدْ كَفَرُوا بِمَا جَاءَكُمْ مِنَ الْحَقِّ) إِلَى قَوْلِهِ (فَقَدْ ضَلَّ سَوَاءَ السَّبِيلِ) .

da je čuo Aliju, radijallahu anhu, kad je rekao:

– Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, je poslao mene, Zubejra i Mikdada, rekavši: "Idite dok ne dođete u mjesto Revda Hah. U njemu je žena koja putuje na devi u nosiljci. Ona ima pismo, pa ga uzmite od nje!" I mi smo krenuli, a naši konji su galopirali dok nismo došli do te Revde, našli tu ženu te joj rekli: "Izvadi pismo!"

"Nemam nikakva pisma", rekla je ona, a mi smo uzviknuli: "Ili ćeš izvaditi pismo, ili ćemo te lišiti odjeće!" I ona ga izvadi iz svojih pletenica i mi ga donesosmo Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem. U njemu je bilo: Od Hatiba b. Ebu-Belte'a nekim mušricima u Mekki, obavještava ih o jednoj odluci[2] Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem. Tada je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Hatibe, šta je ovo?"

"Allahov Poslaniče", reče on, "nemoj žuriti protiv mene! Ja sam bio čovjek vezan uz Kurejšije. Bio sam njihov saveznik," – reče – "ali nisam bio jedan od njih. Muhadžiri koji su s tobom imaju rodbinu koja će štiti njihove porodice i njihove imetke, a obzirom da ja nemam roda među njima, htio sam da kod njih nađem zaštitu koja će štititi moju rodbinu, a nisam to uradio što sam se odmetnuo od svoje vjere, niti iz ljubavi prema kufru, nakon islama." Nakon toga Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, je rekao: "Istinu vam je rekao."

"Allahov Poslaniče", reče Omer, "pusti me da ubijem ovog licemjera?"

"On je učestvovao na Bedru", reče Poslanik, a šta znaš, možda je Allah pogledao one koji su učestvovali na Bedru i rekao: 'Radite što hoćete, ja sam vam oprostio.'" Tim povodom Allah je objavio suru (u kojoj stoji): "O vjernici, s mojim i svojim neprijateljima ne prijateljujte i ljubav im ne poklanjajte", do riječi: "s pravog puta je skrenuo."[3]

2 To jest, da krene na njih. (prim. rec.).

3 Ovaj ajet u cijelosti glasi: "O vjernici, ako ste pošli da se na mome putu borite i da naklonost moju steknete

OSVOJENJE MEKKE JE BILO U RAMAZANU

باب غزوة الفتح في رمضان

4275. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Jusuf, njemu je kazivao Lejs, rekavši da mu je kazivao Ukajl prenoseći od Ibn-Šihaba, koji je izjavio da mu je saopćio Ubejdullah b. Abdullah b. Utbe da ga je izvjestio Ibn-Abbas da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, krenuo u osvojenje Mekke u mjesecu ramazanu. Kaže (Zuhri): "Čuo sam i Ibn-Musejjeba da kaže slično tome." Ubejdullah b. Abdullah prenosi od Ibn-Abbasa, radijallahu anhuma, da je rekao: "Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, je postio sve dok nije došao do Kedida, vode koja je između Kudejda i Usfana. Tu je prestao postiti i nije više ni postio sve do isteka mjeseca."

٤٢٧٥ . حَدَّثَنَا عَبْدُاللهِ بْنُ يُوسُفَ حَدَّثَنَا اللَّيْثُ قَالَ حَدَّثَنِي عُقَيْلٌ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ قَالَ أَخْبَرَنِي عُبَيْدُاللهِ بْنُ عَبْدِاللهِ بْنِ عُتْبَةَ أَنَّ ابْنَ عَبَّاسٍ أَخْبَرَهُ أَنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ غَزَا غَزْوَةَ الْفَتْحِ فِي رَمَضَانَ قَالَ وَسَمِعْتُ سَعِيدَ ابْنَ الْمُسَيَّبِ يَقُولُ مِثْلَ ذَلِكَ وَعَنْ عُبَيْدِاللهِ بْنِ عَبْدِاللهِ أَخْبَرَهُ أَنَّ ابْنَ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا قَالَ صَامَ رَسُولُ اللهِ ﷺ حَتَّى إِذَا بَلَغَ الْكَدِيدَ الْمَاءَ الَّذِي بَيْنَ قُدَيْدٍ وَعُسْفَانَ أَفْطَرَ فَلَمْ يَزَلْ مُفْطِرًا حَتَّى انْسَلَخَ الشَّهْرُ .

4276. PRIČAO MI JE Mahmud, njemu je saopćio Abdur-Rezzak, ovom Ma'mer, a ovom Zuhri prenoseći od Ubejdullaha b. Abdullaha, a on od Ibn-Abbasa, radijallahu anhuma, da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, u ramazanu krenuo iz Medine i s njim deset hiljada (ashaba), i to osam i po godina nakon njegova dolaska u Medinu. On i muslimani s njim, su putovali prema Mekki. Postio je on, a i oni su postili, dok nije došao u Kedid, a to je voda koja se nalazi između Usfana i Kudejda, i tu se omrsio, a i oni su se omrsili. Zuhri kaže: "Od Allahova Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, se uzima posljednja naredba, a potom ona ispred nje."[1]

٤٢٧٦ . حَدَّثَنِي مَحْمُودٌ أَخْبَرَنَا عَبْدُالرَّزَّاقِ أَخْبَرَنَا مَعْمَرٌ قَالَ أَخْبَرَنِي الزُّهْرِيُّ عَنْ عُبَيْدِاللهِ بْنِ عَبْدِاللهِ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ خَرَجَ فِي رَمَضَانَ مِنَ الْمَدِينَةِ وَمَعَهُ عَشَرَةُ آلَافٍ وَذَلِكَ عَلَى رَأْسِ ثَمَانِ سِنِينَ وَنِصْفٍ مِنْ مَقْدَمِهِ الْمَدِينَةَ فَسَارَ هُوَ وَمَنْ مَعَهُ مِنَ الْمُسْلِمِينَ إِلَى مَكَّةَ يَصُومُ وَيَصُومُونَ حَتَّى بَلَغَ الْكَدِيدَ وَهُوَ مَاءٌ بَيْنَ عُسْفَانَ وَقُدَيْدٍ أَفْطَرَ وَأَفْطَرُوا قَالَ الزُّهْرِيُّ وَإِنَّمَا يُؤْخَذُ مِنْ أَمْرِ رَسُولِ اللهِ ﷺ الْآخِرُ فَالْآخِرُ .

---

s mojim i svojim neprijateljima ne prijateljujete i ljubav im ne poklanjate, oni poriču istinu koja vam dolazi i izgone Poslanika i vas, samo zato što u Allaha, Gospodara vašeg, vjerujete. Vi im krišom ljubav poklanjate, a ja znam i ono što tajite i ono što javno činite. Onaj od vas koji to bude činio s pravog puta je skrenuo." (El-Muhtehine, 1)

1 To jest, zadnja naredba derogira prethodnu, aludirajući na odbacivanje mišljenja koje glasi da čovjek koji zaposti kod kuće nema pravo mrsiti se ako krene na put. (prim. rec.)

4277. PRIČAO MI JE Ajjaš b. Velid, njemu je kazivao Abdul-A'la, a ovom Halid prenoseći od Ikrime, a on od Ibn-Abbasa da je rekao:
– Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, je krenuo u ramazanu na Hunejn, i ljudi su se različito postavili: neki su postili, a drugi nisu. Pošto se on popeo na svoju devu, pozvao je da mu donesu posudu s mlijekom – ili vodom – pa ju je stavio na svoju šaku (dlan) – ili na devu – te su oni koji nisu postili rekli postačima: "Prekinite post."

٤٢٧٧. حَدَّثَنِي عَيَّاشُ بْنُ الْوَلِيدِ حَدَّثَنَا عَبْدُالأَعْلَى حَدَّثَنَا خَالِدٌ عَنْ عِكْرِمَةَ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ قَالَ خَرَجَ النَّبِيُّ ﷺ فِي رَمَضَانَ إِلَى حُنَيْنٍ وَالنَّاسُ مُخْتَلِفُونَ فَصَائِمٌ وَمُفْطِرٌ فَلَمَّا اسْتَوَى عَلَى رَاحِلَتِهِ دَعَا بِإِنَاءٍ مِنْ لَبَنٍ أَوْ مَاءٍ فَوَضَعَهُ عَلَى رَاحَتِهِ أَوْ عَلَى رَاحِلَتِهِ ثُمَّ نَظَرَ إِلَى النَّاسِ فَقَالَ الْمُفْطِرُونَ لِلصُّوَّامِ أَفْطِرُوا.

4278. KAŽE Abdur-Rezzak da mu je saopćio Ma'mer prenoseći od Ejjuba on od Ikrime, a ovaj od Ibn-Abbasa, radijallahu anhuma:
"Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, je krenuo u godini osvojenja Mekke..."
Hammad b. Zejd prenosi od Ejjuba on od Ikrime, ovaj od Ibn-Abbasa, a on od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem (isto).

٤٢٧٨. وَقَالَ عَبْدُالرَّزَّاقِ أَخْبَرَنَا مَعْمَرٌ عَنْ أَيُّوبَ عَنْ عِكْرِمَةَ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا خَرَجَ النَّبِيُّ ﷺ عَامَ الْفَتْحِ وَقَالَ حَمَّادُ بْنُ زَيْدٍ عَنْ أَيُّوبَ عَنْ عِكْرِمَةَ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ.

4279. PRIČAO NAM JE Ali b. Abdullah, a njemu Džerir prenoseći od Mensura, on od Mudžahida, a ovaj od Tavusa da je Ibn-Abbas rekao:
"Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, je putovao u ramazanu, pa je postio dok nije došao do Usfana, a onda je pozvao da mu donesu posudu s vodom i napio se u toku dana, kako bi ga ostali vidjeli. I više nije postio dok nije došao u Mekku."
Ibn-Abbas je govorio: "Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, je na putovanju nekada postio, a nekad nije, pa ko hoće neka posti, a ko hoće može da ne posti."

٤٢٧٩. حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ عَبْدِاللهِ حَدَّثَنَا جَرِيرٌ عَنْ مَنْصُورٍ عَنْ مُجَاهِدٍ عَنْ طَاوُسٍ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ قَالَ سَافَرَ رَسُولُ اللهِ ﷺ فِي رَمَضَانَ فَصَامَ حَتَّى بَلَغَ عُسْفَانَ ثُمَّ دَعَا بِإِنَاءٍ مِنْ مَاءٍ فَشَرِبَ نَهَارًا لِيُرِيَهُ النَّاسَ فَأَفْطَرَ حَتَّى قَدِمَ مَكَّةَ قَالَ وَكَانَ ابْنُ عَبَّاسٍ يَقُولُ صَامَ رَسُولُ اللهِ ﷺ فِي السَّفَرِ وَأَفْطَرَ فَمَنْ شَاءَ صَامَ وَمَنْ شَاءَ أَفْطَرَ.

O TOME NA KOJEM JE MJESTU POBODEN VJEROVJESNIKOV, SALLALLAHU ALEJHI VE SELLEM, BAJRAK NA DAN OSVOJENJA MEKKE

باب أين ركز النبي ﷺ الراية يوم الفتح

4280. PRIČAO NAM JE Ubejd b. Isma'il, a njemu Ebu-Usama, prenoseći od Hišama, a on od svoga oca da je kazivao:
"Kada je u godini osvojenja Mekke Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, krenuo (prema Mekki), a vijest o tome doprla do Kurejša, izišli su Ebu-Sufjan b. Harb, Hakim b. Hizam i Budejl b. Verka' da se raspitaju i obavijeste o pokretu Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem.[1] Kretali su se tako dok nisu došli do Merru-Zahrana, kad tu odjednom ugledaše (brojne) vatre,[2] kao da su arefatske. Ebu-Sufjan reče: 'Kakve su ovo vatre? Uistinu, kao da su vatre arefatske!'
'To su vatre plemena Benu-Amr!',[3] dodade Budejl b. Verka', a Ebu-Sufjan odvrati: 'Pleme Amr je manje!'
Tada ih je primijetila straža Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, sustigla i uhvatila, a zatim dovela Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem. Tom je prilikom Ebu-Sufjan primio islam, a kada je (Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem) nastavio s kretanjem, naredio je Abbasu da zadrži Ebu-Sufjana dok bude trajao mimohod u klancu,[4]

٤٢٨٠. حَدَّثَنَا عُبَيْدُ بْنُ إِسْمَاعِيلَ حَدَّثَنَا أَبُو أُسَامَةَ عَنْ هِشَامٍ عَنْ أَبِيهِ قَالَ لَمَّا سَارَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ عَامَ الْفَتْحِ فَبَلَغَ ذَلِكَ قُرَيْشًا خَرَجَ أَبُو سُفْيَانَ بْنُ حَرْبٍ وَحَكِيمُ بْنُ حِزَامٍ وَبُدَيْلُ بْنُ وَرْقَاءَ يَلْتَمِسُونَ الْخَبَرَ عَنْ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ فَأَقْبَلُوا يَسِيرُونَ حَتَّى أَتَوْا مَرَّ الظَّهْرَانِ فَإِذَا هُمْ بِنِيرَانٍ كَأَنَّهَا نِيرَانُ عَرَفَةَ فَقَالَ أَبُو سُفْيَانَ مَا هَذِهِ لَكَأَنَّهَا نِيرَانُ عَرَفَةَ فَقَالَ بُدَيْلُ بْنُ وَرْقَاءَ نِيرَانُ بَنِي عَمْرٍو فَقَالَ أَبُو سُفْيَانَ عَمْرٌو أَقَلُّ مِنْ ذَلِكَ فَرَآهُمْ نَاسٌ مِنْ حَرَسِ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ فَأَدْرَكُوهُمْ فَأَخَذُوهُمْ فَأَتَوْا بِهِمْ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ فَأَسْلَمَ أَبُو سُفْيَانَ فَلَمَّا سَارَ قَالَ لِلْعَبَّاسِ احْبِسْ أَبَا سُفْيَانَ عِنْدَ حَطْمِ الْخَيْلِ حَتَّى يَنْظُرَ إِلَى الْمُسْلِمِينَ فَحَبَسَهُ الْعَبَّاسُ

1 Iz ovog predanja razumije se da je vijest o Poslanikovu, sallallahu alejhi ve sellem, pohodu na Mekku stigla do Kurejša prije izlaska ove trojice. Međutim, iz drugih predanja može se zaključiti da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, naredio, prije pohoda da se svi putevi zatvore kako vijest o pohodu ne bi stigla od Kurejša. Po ovome, izlazak trojice spomenutih imao je za cilj da se sazna šta smjeraju Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, i muslimani. Posebno zbog toga što su idolopoklonici Kurejša živjeli u nedoumici i strahu nakon što su narušili desetogodišnji ugovor sklopljen s Poslanikom, sallallahu alejhi ve sellem. Stoga se iz svih predanja o ovom događaju može zaključiti kako su oni pretpostavljali da bi Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, mogao poduzeti pohod na Mekku, a da vijest o samom pohodu nije bila doprla do njih.

2 Ibn-Sa'd prenosi da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, naredio svojim drugovima da te noći zapale deset hiljada vatri.

3 Ime Benu-Amr odnosi se na pleme Huzaa, kako kaže Ibn-Hadžer u komentaru Buharijevog *Sahiha*.

4 U ovoj verziji hadisa je upotrijebljena sintagma *hatm el-hajl* (حَطْمِ الخَيْلِ), a njome se misli na stisku konja kojih je bilo mnogo. U drugoj verziji je upotrijebljen termin *hatm el-džebel* (حَطْمِ الجَبَلِ), i znači tjesnac u brdu. (prim. rec.)

kako bi vidio muslimane. Abbas ga je zaustavio, a plemena s Vjerovjesnikom, sallallahu alejhi ve sellem, skupina za skupinom, promicala su ispred Ebu-Sufjana. Tako je prošla jedna skupina, pa je on upitao: 'Abbase, ko su ovi?'

'Ovo je pleme Gifar', odgovorio je (Abbas), a Ebu-Sufjan reče: 'Nije me briga za Gifarije!' Onda je naišlo pleme Džuhejna, a on je rekao isto; potom su naišli (pripadnici plemena) Sa'da b. Huzejma, pa je on (opet) rekao isto, a nakon toga Sulejm, (i on je rekao) isto. Tada je naišao odred kakva nije vidio, pa je upitao: 'A ko su ovi?'

'To su ensarije', odgovorio je (Abbas), 'a predvodi ih Sa'd b. Ubada, koji nosi bajrak. (A kada su se mimoilazili), Sa'd b. Ubada reče: 'Ebu Sufjane, danas je dan krvoprolića (pokolja), i danas će biti dopuštena (oskrnavljena) Ka'ba!'

'Abbase', reče na to Ebu-Sufjan, 'bolje bi bilo da je dan propasti (*zimmara*)!'[5]

Naišla je, potom, najmanja skupina u kojoj su bili Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, i njegovi drugovi. Bajrak Vjerovjesnikov, sallallahu alejhi ve sellem, nosio je Zubejr b. Avvam. Kada je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, naišao pored Ebu-Sufjana, ovaj mu reče: 'Zar nisi čuo šta je rekao Sa'd b. Ubada?!'

'A šta je rekao?', upitao je.

'Rekao je to i to!', odgovorio je on, a Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, reče: 'Pogriješio je Sa'd; ovo je dan u kojem će Allah uzdignuti Ka'bu, i dan u kojem će prekrivena biti!'[6]

فَجَعَلَتِ الْقَبَائِلُ تَمُرُّ مَعَ النَّبِيِّ ﷺ تَمُرُّ كَتِيبَةً كَتِيبَةً عَلَى أَبِي سُفْيَانَ فَمَرَّتْ كَتِيبَةٌ قَالَ يَا عَبَّاسُ مَنْ هَذِهِ قَالَ هَذِهِ غِفَارُ قَالَ مَا لِي وَلِغِفَارَ ثُمَّ مَرَّتْ جُهَيْنَةُ قَالَ مِثْلَ ذَلِكَ ثُمَّ مَرَّتْ سَعْدُ بْنُ هُذَيْمٍ فَقَالَ مِثْلَ ذَلِكَ وَمَرَّتْ سُلَيْمُ فَقَالَ مِثْلَ ذَلِكَ حَتَّى أَقْبَلَتْ كَتِيبَةٌ لَمْ يَرَ مِثْلَهَا قَالَ مَنْ هَذِهِ قَالَ هَؤُلَاءِ الْأَنْصَارُ عَلَيْهِمْ سَعْدُ بْنُ عُبَادَةَ مَعَهُ الرَّايَةُ فَقَالَ سَعْدُ بْنُ عُبَادَةَ يَا أَبَا سُفْيَانَ الْيَوْمَ يَوْمُ الْمَلْحَمَةِ الْيَوْمَ تُسْتَحَلُّ الْكَعْبَةُ فَقَالَ أَبُو سُفْيَانَ يَا عَبَّاسُ حَبَّذَا يَوْمُ الذِّمَارِ ثُمَّ جَاءَتْ كَتِيبَةٌ وَهِيَ أَقَلُّ الْكَتَائِبِ فِيهِمْ رَسُولُ اللهِ ﷺ وَأَصْحَابُهُ وَرَايَةُ النَّبِيِّ ﷺ مَعَ الزُّبَيْرِ بْنِ الْعَوَّامِ فَلَمَّا مَرَّ رَسُولُ اللهِ ﷺ بِأَبِي سُفْيَانَ قَالَ أَلَمْ تَعْلَمْ مَا قَالَ سَعْدُ بْنُ عُبَادَةَ قَالَ مَا قَالَ قَالَ كَذَا وَكَذَا فَقَالَ كَذَبَ سَعْدٌ وَلَكِنْ هَذَا يَوْمٌ يُعَظِّمُ اللهُ فِيهِ الْكَعْبَةَ وَيَوْمٌ تُكْسَى فِيهِ الْكَعْبَةُ قَالَ وَأَمَرَ رَسُولُ اللهِ ﷺ أَنْ تُرْكَزَ رَايَتُهُ بِالْحَجُونِ قَالَ عُرْوَةُ وَأَخْبَرَنِي نَافِعُ بْنُ جُبَيْرِ بْنِ مُطْعِمٍ قَالَ سَمِعْتُ الْعَبَّاسَ يَقُولُ لِلزُّبَيْرِ بْنِ الْعَوَّامِ يَا أَبَا عَبْدِاللهِ هَا هُنَا

5 Neki vele da je Ebu-Sufjan, govoreći navedene riječi, mislio da je to dan zauzimanja za žene i porodice i pokušaja da im se pomogne, dok drugi vele da je smjerao kazati Sa'du: "Ovo je dan u kojem si me dužan čuvati i štititi kako mi se kakvo zlo ne bi desilo!" (vjerovatno zbog činjenice da je već bio primio islam). Hattabi navodi kako je Ebu-Sufjan taj dan želio da sačuva svoj narod i otkloni od njega opasnost.

6 U drugim se predanjima navodi da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, čuvši ove Sa'dove riječi, naredio da mu oduzmu bajrak. Predanja o tome kome je bajrak predan nisu usaglašena. Tako, u nekim predanjima stoji da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, naredio Aliji, radijallahu anhu, da preuzme bajrak od Sa'da i s njim uđe u Mekku. U drugom predanju stoji da je bajrak preuzeo Zubejr b. Avvam, a u trećem da je bajrak predat u ruke Sa'dovom sinu Kajsu. Usaglašavajući ova predanja Ibn-Hadžer veli da je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, najvjerovatnije naredio Aliji, radijallahu anhu, da preuzme bajrak

أَمَرَكَ رَسُولُ اللهِ ﷺ أَنْ تَرْكُزَ الرَّايَةَ قَالَ وَأَمَرَ رَسُولُ اللهِ ﷺ يَوْمَئِذٍ خَالِدَ بْنَ الْوَلِيدِ أَنْ يَدْخُلَ مِنْ أَعْلَى مَكَّةَ مِنْ كَدَاءٍ وَدَخَلَ النَّبِيُّ ﷺ مِنْ كُدًا فَقُتِلَ مِنْ خَيْلِ خَالِدِ بْنِ الْوَلِيدِ رَضِي اللهُ عَنْه يَوْمَئِذٍ رَجُلاَنِ حُبَيْشُ بْنُ الأَشْعَرِ وَكُرْزُ بْنُ جَابِرٍ الْفِهْرِيُّ .

Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, naredio je da njegov bajrak bude poboden na Hadžunu."[1]

Urve veli: "Obavijestio me je Nafi' b. Džubejr b. Mut'im da je čuo Abbasa kad je rekao Zubejru b. Avvamu: 'Ebu-Abdullahu, Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, ti je naredio da ovdje[2] pobodeš njegov bajrak.'"

"Taj dan", kazuje on dalje, "Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, naredio Halidu b. Velidu da uđe s gornje strane Mekke, iz pravca Kedaa, a Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, ušao je iz pravca Kudaa,[3] pa su iz Halidove konjice taj dan ubijena dva čovjeka: Hubejš b. Eš'ar i Kurz b. Džabir Fihri."[4]

od Sa'da, a onda se pobojao da se Sa'd ne naljuti, pa naredio da se bajrak preda njegovom sinu Kajsu. Nakon toga Sa'd se pobojao da njegov sin Kajs ne učini nešto što ne bi bilo po volji Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, pa ga je zamolio da se bajrak uzmu od njegovog sina. Na koncu je bajrak preuzeo Zubejr, radijallahu anhu. Nema sumnje u to da se Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, razljutio zbog ovih Sa'dovih riječi i da ga je zbog toga kaznio.

1 To je poznato mjesto u blizini mekanskog groblja.

2 Misli se na prethodno spomenuto mjesto - Hadžun.

3 U drugim vjerodostojnim predanjima navodi se suprotno, tj. da je Halid, radijallahu anhu, ušao s donje strane Mekke, a Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, s gornje. Ibn-Ishak pouzdano tvrdi da se tako desilo i bilježi to u predanju od Musaa b. Ukbe u kojem stoji: "Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, poslao je Zubejra b. Avvama na čelu muhadžira i njihove konjice i naredio mu da uđe iz pravca Kedaa, s gornje strane Mekke. Također mu je naredio da pobode njegov bajrak na Hadžunu i da ne napušta to mjesto dok on ne dođe. Halida b. Velida poslao je na čelu plemena Kudaa, Sulejm i drugih, naredivši mu da uđe s donje strane Mekke i pobode svoj bajrak kod najbližih kuća. Sa'da b. Ubadu poslao je na čelu odreda ensarija, kao prethodnice Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, i naredio im da se suzdrže od borbe i odupru se samo onima koji ih napadnu."

4 Allahov je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, kako se vidi iz prethodne napomene, naredio svojim drugovima da se sustegnu od borbe i da oružje upotrijebe samo u odbrani. Tako je i došlo do pogibije dvojice Halidovih konjanika (u jednom od predanja spominje se ime Mesleme b. Mejlaa Džuhenija), jer je dio idolopoklonika Kurejša i dio Abesinaca, nahuškanih protiv Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, i muslimana, pokušao da se odupre Halidu b. Velidu i njegovu ulasku u Mekku. U tom je sukobu poginulo i nekoliko idolopoklonika. Navodi se da su iz plemena Benu-Bekr poginula možda i dvadeset i četiri čovjeka, a iz Huzejla trojica ili četverica. Neki, pak, tvrde da je broj poginulih na neprijateljskoj strani bio trinaest. Uputno je ovdje spomenuti i to da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, na dan osvojenja Mekke dopustio prolijevanje krvi određenog broja nevjernika, muškaraca i žena, koji su se posebno isticali u neprijateljstvu prema Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, i borbi protiv islama i muslimana. Neki od njih su uistinu pogubljeni taj dan, neki su uspjeli, na ovaj ili onaj način, dobiti jamstvo za sigurnost, a neki su, opet, kasnije primili Islam.

Zbog svega navedenog, islamska ulema ne slaže se u tome da li je Mekka osvojena silom (oružjem) ili mirnim putem (predajom). Neki zastupaju prvo mišljenje i obrazlažu ga borbom, iako ograničenom, i prolijevanjem krvi do kojeg je došlo. Drugi, pak, zastupaju drugo mišljenje i pravdaju ga Poslanikovom, sallallahu alejhi ve sellem, naredbom o sustezanju od borbe, te jamstvom sigurnosti, koje je dao svakom ko se zatvori u svoju kuću, uđe u kuću Ebu-Sufjana ili skloni u dvorište Kabe (tj. ne pruži otpor ulasku

4281. PRIČAO NAM JE Ebu-Velid, njemu Šu'ba, prenoseći od Mu'avije b. Kurre, koji kaže da je čuo Abdullaha b. Mugaffela da je kazivao:
"Vidio sam Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, kako na dan osvojenja Mekke na svojoj devi uči, ponavljajući harfove (i otežući), suru El-Feth (Pobjeda).[5] Da se ne bojim da će se ljudi oko mene okupiti, ponavljao bih (učio) kao što je to i on činio."

٤٢٨١. حَدَّثَنَا أَبُو الْوَلِيدِ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ عَنْ مُعَاوِيَةَ بْنِ قُرَّةَ قَالَ سَمِعْتُ عَبْدَاللهِ بْنَ مُغَفَّلٍ يَقُولُ رَأَيْتُ رَسُولَ اللهِ ﷺ يَوْمَ فَتْحِ مَكَّةَ عَلَى نَاقَتِهِ وَهُوَ يَقْرَأُ سُورَةَ الْفَتْحِ يُرَجِّعُ وَقَالَ لَوْلاَ أَنْ يَجْتَمِعَ النَّاسُ حَوْلِي لَرَجَّعْتُ كَمَا رَجَّعَ .

4282. PRIČAO NAM JE Sulejman b. Abdur-Rahman, njemu Sa'dan b. Jahja, a ovom Muhammed b. Ebu-Hafsa, prenoseći od Zuhrija, on od Alija b. Husejna, ovaj od Amra b. Usmana, a ovaj od Usame b. Zejda da je, kad je osvajana Mekka, upitao:
"Allahov Poslaniče, gdje ćeš odsjesti sutra?"
"Je li nam Akil[6] ostavio kakvu kuću?"– priupitao je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem.

٤٢٨٢. حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ عَبْدِالرَّحْمَنِ حَدَّثَنَا سَعْدَانُ بْنُ يَحْيَى حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ أَبِي حَفْصَةَ عَنِ الزُّهْرِيِّ عَنْ عَلِيِّ بْنِ حُسَيْنٍ عَنْ عَمْرِو بْنِ عُثْمَانَ عَنْ أُسَامَةَ بْنِ زَيْدٍ أَنَّهُ قَالَ زَمَنَ الْفَتْحِ يَا رَسُولَ اللهِ أَيْنَ تَنْزِلُ غَدًا قَالَ النَّبِيُّ ﷺ وَهَلْ تَرَكَ لَنَا عَقِيلٌ مِنْ مَنْزِلٍ .

muslimana u Mekku). Svoj stav oni podupiru i činjenicom da je u Mekki zabranjeno prolijevanje krvi, dok im prvi odgovaraju predanjem u kojem stoji da je Mekka dopuštena Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, određeni vremenski period u danu (osvojenja), da bi joj nakon toga ponovo bila vraćena svetost. Dio islamske uleme zastupa mišljenje da je Mekka djelimično osvojena silom, a djelimično mirnim putem, navodeći u prilog svom stavu argumente suprotstavljenih strana. (Opširnije se o ovom pitanju može naći u: *Fethul-bari*, 7/603-606, komentar hadisa 4280; a djelimično je ovo pitanje dotaknuto i u propisima o hadždžu, poglavlje *O nasljeđivanju kuća u Mekki*, 3/526-528, hadis broj 1588.)

5 Početak sure El-Feth (Pobjeda) glasi: "Mi ćemo ti dati sigurnu pobjedu, da bi ti Allah ranije i kasnije pogreške oprostio, da bi blagodat Svoju tebi potpunom učinio, da bi te na pravi put uputio i da bi ti Allah pobjedonosnom pomoći potporu pružio" (El-Feth, 1-3).
Većina komentatora Kur'ana smatra da se pod "sigurnom pobjedom" podrazumijeva osvojenje Mekke.

6 Akil je sin Ebu-Talibov, a brat Talibov, Dž'aferov i Alijin.

4283. A ZATIM JE DODAO: "Vjernik ne nasljeđuje nevjernika, niti nevjernik nasljeđuje vjernika." Neko je upitao Zuhrija: "A ko je naslijedio Ebu-Taliba?" "Naslijedili su ga Akil i Talib", odgovorio je on.[1] Ma'mer prenosi od Zuhrija (da se riječi): "Gdje ćeš odsjesti sutra?" odnose na njegov (Poslanikov, sallallahu alejhi ve sellem, oprosni) hadž. Junus, međutim, ne spominje "njegov hadždž", ni: "dan osvajanja Mekke".[2]

٤٢٨٣. ثُمَّ قَالَ لاَ يَرِثُ الْمُؤْمِنُ الْكَافِرَ وَلاَ يَرِثُ الْكَافِرُ الْمُؤْمِنَ قِيلَ لِلزُّهْرِيِّ وَمَنْ وَرِثَ أَبَا طَالِبٍ قَالَ وَرِثَهُ عَقِيلٌ وَطَالِبٌ قَالَ مَعْمَرٌ عَنِ الزُّهْرِيِّ أَيْنَ تَنْزِلُ غَدًا فِي حَجَّتِهِ وَلَمْ يَقُلْ يُونُسُ حَجَّتِهِ وَلاَ زَمَنَ الْفَتْحِ .

4284. PRIČAO NAM JE Ebu-Jeman, njemu Šu'ajb, a ovom Ebu-Zinad, prenoseći od Abdur-Rahmana, a on od Ebu-Hurejre, radijallahu anhu, da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
"Sutra ćemo, inša-Allah, ako Allah pobjedu dadne, odsjesti u dolini u kojoj su se (idolopoklonici) jedni drugima zakleli na privrženost nevjerstvu."

٤٢٨٤. حَدَّثَنَا أَبُو الْيَمَانِ حَدَّثَنَا شُعَيْبٌ حَدَّثَنَا أَبُو الزِّنَادِ عَنْ عَبْدِالرَّحْمَنِ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ مَنْزِلُنَا إِنْ شَاءَ اللهُ إِذَا فَتَحَ اللهُ الْخَيْفُ حَيْثُ تَقَاسَمُوا عَلَى الْكُفْرِ .

4285. PRIČAO NAM JE Musa b. Isma'il, njemu Ibrahim b. Sa'd, a ovom Ibn-Šihab, prenoseći od Ebu-Seleme, a on od Ebu-Hurejre, radijallahu anhu, da je kazivao:
– Allahov je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, kada je odlučio pohoditi Hunejn, rekao: "Sutra ćemo, ako Allah da, odsjesti u dolini (zavičaju) Benu-Kinane, gdje su se nevjernici jedni drugima zakleli na privrženost nevjerstvu (idolopoklonstvu)."[3]

٤٢٨٥. حَدَّثَنَا مُوسَى بْنُ إِسْمَاعِيلَ حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ سَعْدٍ أَخْبَرَنَا ابْنُ شِهَابٍ عَنْ أَبِي سَلَمَةَ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ حِينَ أَرَادَ حُنَيْنًا مَنْزِلُنَا غَدًا إِنْ شَاءَ اللهُ بِخَيْفِ بَنِي كِنَانَةَ حَيْثُ تَقَاسَمُوا عَلَى الْكُفْرِ .

1 Ovim je hadisom određeno nasljeđivanje između vjernika i nevjernika, odnosno utvrđena zabrana njihovog međusobnog nasljeđivanja. (Objašnjenje ovog hadisa daje se u poglavlju *O nasljeđivanju kuća u Mekki*, njihovom prodavanju i kupovanju; Knjiga 1., str. 1092, hadis broj 1588.)

2 Postoji, dakle, razilaženje između Muhammeda b. Ebu-Hafsa i Ma'mera, a Ma'mer je, kako veli ulema, povjerljiviji i precizniji od Ibn-Ebu-Hafsa.

3 Neki učenjaci vele kako je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, izabrao da odsjedne u spomenutom mjestu da bi se prisjetio nekadašnjih prilika u kojima su se idolopoklonici Kurejša međusobno zakleli na bojkotiranje Benu-Hašima – da neće sa njima sklapati brakove i trgovati sve dok im oni ne predaju Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem – te da se zahvale Uzvišenom Allahu na blagodati velike pobjede koja je omogućila muslimanima da uđu u Mekku, usprkos nastojanjima onih koji su se trudili da ga (Vjerovjesnika) protjeraju iz nje. Na taj je način došlo do izražaja njegovo opraštanje onima koji su se loše ponijeli; on se samilošću i dobročinstvom suprotstavio takvom njihovom postupku. To je blagodat Allahova, koju On daje kome želi. (Druga predanja o ovom događaju i njihovo tumačenje mogu se vidjeti u poglavlju *O Vjerovjesnikovu, sallallahu alejhi ve sellem, odsjedanju u Mekki*; Knjiga 1., str. 1093, hadis broj1859.)

4286. PRIČAO NAM JE Jahja b. Kaze'a, njemu Malik, prenoseći od Ibn-Šihaba, a on od Enesa b. Malika, radijallahu anhu, da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, na dan osvojenja ušao u Mekku noseći kacigu na glavi. Pošto ju je skinuo, došao je neki čovjek i rekao mu:
"Ibn-Hattal se objesio o zastore Ka'be?"
"Ubij ga!", rekao je on.
Malik veli: "Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem – kako nam se čini, a Allah najbolje zna – taj dan nije bio u ihramu."[4]

٤٢٨٦. حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ قَزَعَةَ حَدَّثَنَا مَالِكٌ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ دَخَلَ مَكَّةَ يَوْمَ الْفَتْحِ وَعَلَى رَأْسِهِ الْمِغْفَرُ فَلَمَّا نَزَعَهُ جَاءَ رَجُلٌ فَقَالَ ابْنُ خَطَلٍ مُتَعَلِّقٌ بِأَسْتَارِ الْكَعْبَةِ فَقَالَ اقْتُلْهُ قَالَ مَالِكٌ وَلَمْ يَكُنِ النَّبِيُّ ﷺ فِيمَا نُرَى وَاللهُ أَعْلَمُ يَوْمَئِذٍ مُحْرِمًا .

4287. PRIČAO NAM JE Sadeka b. Fadl, njega je obavijestio Ibn-Ujejna, prenoseći od Ibn-Ebu-Nedžiha, on od Mudžahida, on od Ebu-Ma'mera, a ovaj od Abdullaha, radijallahu anhu, da je kazivao:
"Kada je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, ušao u Mekku, oko Ka'be je bilo tri stotine i šezdeset idola. On je jednog po jednog ubadao drvetom u ruci, govoreći: 'Došla je istina, a nestalo je laži!'[5], i: 'Došla je Istina, a laži je nestalo!'"[6]

٤٢٨٧. حَدَّثَنَا صَدَقَةُ بْنُ الْفَضْلِ أَخْبَرَنَا ابْنُ عُيَيْنَةَ عَنِ ابْنِ أَبِي نَجِيحٍ عَنْ مُجَاهِدٍ عَنْ أَبِي مَعْمَرٍ عَنْ عَبْدِ اللهِ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ دَخَلَ النَّبِيُّ ﷺ مَكَّةَ يَوْمَ الْفَتْحِ وَحَوْلَ الْبَيْتِ سِتُّونَ وَثَلَاثُ مِائَةِ نُصُبٍ فَجَعَلَ يَطْعُنُهَا بِعُودٍ فِي يَدِهِ وَيَقُولُ ﴿ جَاءَ الْحَقُّ وَزَهَقَ الْبَاطِلُ ﴾ ﴿ جَاءَ الْحَقُّ وَمَا يُبْدِئُ الْبَاطِلُ وَمَا يُعِيدُ ﴾ .

---

4 Pogledati komentar ovog hadisa i poruke koje se iz njega mogu izlučiti u poglavlju *O ulasku u Harem i Mekku bez ihrama* (knjiga II, hadis broj 1846, str. 52).

5 Ovo je dio 81. ajeta iz sure El-Isra, a on u cijelosti glasi: "I reci: 'Došla je istina, a nestalo je laži; laž, zaista nestaje!'"
Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, izgovorio je ove riječi kad je naredio da se iz Kabe i oko nje uklone svi kumiri.

6 Ovo je 49. ajet iz sure Sebe', a na njegovu početku izostavljena je riječ "Reci".
U hadisu što ga Muslim bilježi od Ebu-Hurejre navodi se da ih je (kumire) Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, ubadao u oči krakom luka. Fakihi, u hadisu od Ibn-Omera, za koji Ibn-Hibban tvrdi da je vjerodostojan, bilježi da bi kumir (idol) pao prije nego što bi ga Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, i dotakao, dok se u hadisu od Ibn-Abbasa (po Fakihiju i Taberaniju) navodi da nije ostao nijedan kumir s kojim se Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, sučelio, a da nije pao na leđa, i pored toga što su bili pričvršćeni za zemlju, i usprkos tome što im je Iblis noge učvrstio olovom. Vjerovjesnik je, sallallahu alejhi ve sellem, to činio s namjerom da obezvrijedi idole (kumire) i njihove obožavatelje, tj. da istakne da oni niti koriste niti štete, niti od samih sebe mogu išta otkloniti.

4288. PRIČAO MI JE Ishak, njemu Abdus-Samed, a ovom njegov otac, prenoseći od Ejjuba, on od Ikrime, a ovaj od Ibn-Abbasa, radijallahu anhuma, (da je kazivao):
"Allahov je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, kada je stigao u Mekku, odbio ući u Ka'bu sve dok su u njoj (lažna) božanstva; naredio je da se izbace, pa su izbačena, a također i likovi Ibrahima i Isma'ila, u čijim su rukama bile strelice za gatanje. Vjerovjesnik je, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: 'Allah ih ubio, znali su da njih dvojica nikada nisu gatali strelicama!' Potom je ušao u Ka'bu, izgovorio tekbir u njenim krajevima i izišao ne klanjavši u njoj."
Ma'mer slijedi Abdus-Sameda u prenošenju hadisa od Ejjuba, a Vuhejb (u predanju) veli: "Pričao nam je Ejjub prenoseći od Ikrime, a on od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem."[1]

٤٢٨٨. حَدَّثَنِي إِسْحَاقُ حَدَّثَنَا عَبْدُالصَّمَدِ قَالَ حَدَّثَنِي أَبِي حَدَّثَنَا أَيُّوبُ عَنْ عِكْرِمَةَ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا أَنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ لَمَّا قَدِمَ مَكَّةَ أَبَى أَنْ يَدْخُلَ الْبَيْتَ وَفِيهِ الْآلِهَةُ فَأَمَرَ بِهَا فَأُخْرِجَتْ فَأُخْرِجَ صُورَةُ إِبْرَاهِيمَ وَإِسْمَاعِيلَ فِي أَيْدِيهِمَا مِنَ الْأَزْلَامِ فَقَالَ النَّبِيُّ ﷺ قَاتَلَهُمُ اللهُ لَقَدْ عَلِمُوا مَا اسْتَقْسَمَا بِهَا قَطُّ ثُمَّ دَخَلَ الْبَيْتَ فَكَبَّرَ فِي نَوَاحِي الْبَيْتِ وَخَرَجَ وَلَمْ يُصَلِّ فِيهِ تَابَعَهُ مَعْمَرٌ عَنْ أَيُّوبَ وَقَالَ وُهَيْبٌ حَدَّثَنَا أَيُّوبُ عَنْ عِكْرِمَةَ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ.

O VJEROVJESNIKOVU, SALLALLAHU ALEJHI VE SELLEM, ULASKU U MEKKU S GORNJE STRANE

بَاب دُخُولِ النَّبِيِّ ﷺ مِنْ أَعْلَى مَكَّةَ

4289. KAŽE Lejs da je pričao Junus, a njemu Nafi', prenoseći od Abdullaha b. Omera, radijallahu anhuma, da je na dan oslobođenja Mekke Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, došao s gornje strane Mekke na svojoj devi. Iza sebe bijaše posadio Usamu b. Zejda, a s njim je bio i Bilal. Uz njega se (također) nalazio Osman b. Talha, jedan od čuvara Ka'be. I kada je natjerao devu da klekne u Haremu, naredio mu je da donese ključ od Ka'be. Potom je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem,

٤٢٨٩. وَقَالَ اللَّيْثُ حَدَّثَنِي يُونُسُ قَالَ أَخْبَرَنِي نَافِعٌ عَنْ عَبْدِاللهِ بْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا أَنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ أَقْبَلَ يَوْمَ الْفَتْحِ مِنْ أَعْلَى مَكَّةَ عَلَى رَاحِلَتِهِ مُرْدِفًا أُسَامَةَ بْنَ زَيْدٍ وَمَعَهُ بِلَالٌ وَمَعَهُ عُثْمَانُ بْنُ طَلْحَةَ مِنَ الْحَجَبَةِ حَتَّى أَنَاخَ فِي الْمَسْجِدِ فَأَمَرَهُ أَنْ يَأْتِيَ بِمِفْتَاحِ الْبَيْتِ فَدَخَلَ رَسُولُ اللهِ ﷺ وَمَعَهُ أُسَامَةُ بْنُ زَيْدٍ وَبِلَالٌ وَعُثْمَانُ بْنُ طَلْحَةَ

1 Ovaj se hadis navodi u poglavlju *O izgovaranju tekbira na stranama Kabe* (Knjiga I., hadis br. 1601, str. 1100). Hadis upućuje na to da je pokuđeno klanjati na mjestima na kojima se nalaze idoli, kipovi i slike, iz bojazni od pridruživanja sudruga Allahu, jer nevjerstvo većine naroda potječe od kumira i slika, to jest njihovog obožavanja. Iz hadisa se također razumije da Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, nije klanjao u Kabi. Islamska ulema razišla se u mišljenju o ovom pitanju jer se u narednom predanju, što ćemo vidjeti, navodi da je on klanjao u njoj.

فَمَكَثَ فِيهِ نَهَارًا طَوِيلاً ثُمَّ خَرَجَ فَاسْتَبَقَ النَّاسُ فَكَانَ عَبْدُاللهِ بْنُ عُمَرَ أَوَّلَ مَنْ دَخَلَ فَوَجَدَ بِلاَلاً وَرَاءَ الْبَابِ قَائِمًا فَسَأَلَهُ أَيْنَ صَلَّى رَسُولُ اللهِ ﷺ فَأَشَارَ لَهُ إِلَى الْمَكَانِ الَّذِي صَلَّى فِيهِ قَالَ عَبْدُاللهِ فَنَسِيتُ أَنْ أَسْأَلَهُ كَمْ صَلَّى مِنْ سَجْدَةٍ .

ušao u Ka'bu, a s njim i Usama b. Zejd, Bilal te Osman b. Talha. U njoj se on zadržao dugo vremena, a onda izišao. Ljudi su se (nakon toga) počeli utrkivati, i Abdullah b. Omer bijaše prvi koji uđe i nađe Bilala kako stoji iza vrata. "Gdje je klanjao Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem?", upita ga, pa mu on pokaza mjesto na kojem je klanjao Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem.

"Zaboravio sam", kaže Abdullah, "da ga pitam koliko je rekata klanjao."[2]

٤٢٩٠. حَدَّثَنَا الْهَيْثَمُ بْنُ خَارِجَةَ حَدَّثَنَا حَفْصُ بْنُ مَيْسَرَةَ عَنْ هِشَامِ بْنِ عُرْوَةَ عَنْ أَبِيهِ أَنَّ عَائِشَةَ رَضِي اللهُ عَنْهَا أَخْبَرَتْهُ أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ دَخَلَ عَامَ الْفَتْحِ مِنْ كَدَاءٍ الَّتِي بِأَعْلَى مَكَّةَ تَابَعَهُ أَبُو أُسَامَةَ وَوُهَيْبٌ فِي كَدَاءٍ .

4290. PRIČAO NAM JE Hejsem b. Haridža, njemu Hafs b. Mejsera, prenoseći od Hišama b. Urve, a on od svoga oca da ga je Aiša, radijallahu anha, obavijestila kako je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, u godini osvojenja (Mekke) ušao (u Mekku) kroz Keda, koji je gornji dio Mekke.

Ebu-Usama i Vuhejb slijede ga (Hišama b. Urvu) u predanju o Kedau.

٤٢٩١. حَدَّثَنَا عُبَيْدُ بْنُ إِسْمَاعِيلَ حَدَّثَنَا أَبُو أُسَامَةَ عَنْ هِشَامٍ عَنْ أَبِيهِ دَخَلَ النَّبِيُّ ﷺ عَامَ الْفَتْحِ مِنْ أَعْلَى مَكَّةَ مِنْ كَدَاءٍ .

4291. PRIČAO NAM JE Ubejd b. Isma'il, njemu Ebu-Usama, prenoseći od Hišama, a on od svoga oca (da je kazivao):

"Vjerovjesnik je, sallallahu alejhi ve sellem, u godini osvojenja (Mekke) ušao s gornje strane Mekke, kroz Keda."[3]

2 O ulasku u Ka'bu i klanjanju u njoj vidi poglavlja *O zaključavanju Ka'be i klanjanju u kojoj god se njenoj strani želi*, *O klanjanju u Ka'bi* i *O neulaženju u Ka'bu* (Knjiga 1., hadis broj 1598-1600, str. 1098-1099).

3 O tome s koje je strane Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, ušao u Mekku, odnosno s koje strane hadžija ulazi u nju, treba pogledati poglavlja o tome *S koje strane hadžija ulazi u Mekku* te o tome *Na koju će stranu hadžija izići iz Mekke* (Knjiga 1., str. 1084-1085).

O MJESTU GDJE JE VJEROVJESNIK, SALLALLAHU ALEJHI VE SELLEM, ODSJEDAO NA DAN OSVOJENJA (MEKKE)

باب منْزِلِ النَّبِيِّ ﷺ يوْمَ الْفَتْحِ

4292. PRIČAO NAM JE Ebu-Velid, njemu Šu'ba, prenoseći od Amra, a on od Ibn-Ebu-Lejle (da je kazivao):
"Niko nas nije izvijestio da je vidio Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, kako klanja duha-namaz osim Ummu-Hani'. Ona navodi da se on na dan osvojenja Mekke okupao u njenoj kući, a zatim klanjao osam rekata."
(Ummu-Hani') veli: "Nisam ga vidjela da je klanjao namaz kraće od toga, s tim što je ruku' i sedždu potpuno obavljao."

٤٢٩٢. حَدَّثَنَا أَبُو الْوَلِيدِ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ عَنْ عَمْرٍو عَنِ ابْنِ أَبِي لَيْلَى مَا أَخْبَرَنَا أَحَدٌ أَنَّهُ رَأَى النَّبِيَّ ﷺ يُصَلِّي الضُّحَى غَيْرَ أُمِّ هَانِئٍ فَإِنَّهَا ذَكَرَتْ أَنَّهُ يَوْمَ فَتْحِ مَكَّةَ اغْتَسَلَ فِي بَيْتِهَا ثُمَّ صَلَّى ثَمَانِيَ رَكَعَاتٍ قَالَتْ لَمْ أَرَهُ صَلَّى صَلاَةً أَخَفَّ مِنْهَا غَيْرَ أَنَّهُ يُتِمُّ الرُّكُوعَ وَالسُّجُودَ .

POGLAVLJE...

باب

4293. PRIČAO MI JE Muhammed b. Beššar, njemu Gunder, ovom Šu'be, prenoseći od Mensura, on od Ebu-Duhaa, ovaj od Mesruka, a on od Aiše, radijallahu anha, da je kazivala:
"Vjerovjesnik je, sallallahu alejhi ve sellem, na ruku'u i sedždi izgovarao (učio): *'Subhanekellahumme rabbena ve bi hamdike! Allahumagfirli!'* (Gospodaru naš, neka Ti je slava i hvala! Allahu moj, oprosti mi!)."[1]

٤٢٩٣. حَدَّثَنِي مُحَمَّدُ بْنُ بَشَّارٍ حَدَّثَنَا غُنْدَرٌ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ عَنْ مَنْصُورٍ عَنْ أَبِي الضُّحَى عَنْ مَسْرُوقٍ عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهَا قَالَتْ كَانَ النَّبِيُّ ﷺ يَقُولُ فِي رُكُوعِهِ وَسُجُودِهِ سُبْحَانَكَ اللَّهُمَّ رَبَّنَا وَبِحَمْدِكَ اللَّهُمَّ اغْفِرْ لِي .

4294. PRIČAO NAM JE Ebu-Nu'man, a njemu Ebu-Avana, prenoseći od Ebu-Bišra, on od Seida b. Džubejra, a ovaj od Ibn-Abbasa, radijallahu anhuma, da je kazivao:
"Omer me je uvodio (na sijela) s borcima Bedra, pa su neki od njih rekli: 'Zašto puštaš ovog mladića (da sjedi) s nama, a mi imamo sinove kao što je on?' Omer je na to odgovorio: 'On je jedan od vama poznatih!'

٤٢٩٤. حَدَّثَنَا أَبُو النُّعْمَانِ حَدَّثَنَا أَبُو عَوَانَةَ عَنْ أَبِي بِشْرٍ عَنْ سَعِيدِ بْنِ جُبَيْرٍ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا قَالَ كَانَ عُمَرُ يُدْخِلُنِي مَعَ أَشْيَاخِ بَدْرٍ فَقَالَ بَعْضُهُمْ لِمَ تُدْخِلُ هَذَا الْفَتَى مَعَنَا وَلَنَا أَبْنَاءٌ مِثْلُهُ فَقَالَ إِنَّهُ مِمَّنْ قَدْ عَلِمْتُمْ قَالَ فَدَعَاهُمْ ذَاتَ يَوْمٍ وَدَعَانِي مَعَهُمْ قَالَ وَمَا رُئِيتُهُ

1 Pogledati tumačenje ovog hadisa u poglavlju *O dovama na ruku'u* i poglavlju *O tesbihu i dovi na sedždi* (Knjiga 1., str. 537 i 552).

Tako ih je pozvao jedan dan, a pozvao je i mene s njima. Bila me je obuzela misao da ih je taj dan pozvao samo zato da im pokaže moje sposobnosti. 'Šta kažete (o riječima Uzvišenog Allaha): 'Kada Allahova pomoć i pobjeda dođu, i vidiš ljude kako u skupinama u Allahovu vjeru ulaze...', upitao je i proučio suru do kraja.[2] Neki od njih rekoše: 'Naređeno nam je da hvalimo Allaha i da oprost od Njega tražimo kada potpomognuti budemo i kada nam bude darovana pobjeda', a neki, opet, rekoše: 'Ne znamo!' (ili neki ne rekoše ništa). 'Ibn-Abbase', obrati se (Omer) meni, 'kažeš li i ti isto tako?'
'Ne!', odgovorih ja, a on dodade: 'Pa šta kažeš?' 'To se', rekoh ja, 'odnosi na edžel (smrtni čas) Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem. Allah ga je obavijestio o njemu (riječima): 'Kada Allahova pomoć i pobjeda dođu...'; dakle el-feth je osvojenje Mekke, i to je znak (blizine) tvoga edžela (smrtnog časa) – pa '... ti veličaj Gospodara svoga hvaleći Ga i moli Ga da ti oprosti, On uvijek pokajanja prima.'
'Ja o tome (suri En-Nasr) ne znam ništa drugo osim onoga što znaš i ti', reče Omer."

دَعَانِي يَوْمَئِذٍ إِلاَّ لِيُرِيَهُمْ مِنِّي فَقَالَ مَا تَقُولُونَ فِي (إِذَا جَاءَ نَصْرُ اللهِ وَالْفَتْحُ وَرَأَيْتَ النَّاسَ يَدْخُلُونَ فِي دِينِ اللهِ أَفْوَاجًا) حَتَّى خَتَمَ السُّورَةَ فَقَالَ بَعْضُهُمْ أُمِرْنَا أَنْ نَحْمَدَ اللهَ وَنَسْتَغْفِرَهُ إِذَا نُصِرْنَا وَفُتِحَ عَلَيْنَا وَقَالَ بَعْضُهُمْ لاَ نَدْرِي أَوْ لَمْ يَقُلْ بَعْضُهُمْ شَيْئًا فَقَالَ لِي يَا ابْنَ عَبَّاسٍ أَكَذَاكَ تَقُولُ قُلْتُ لاَ قَالَ فَمَا تَقُولُ قُلْتُ هُوَ أَجَلُ رَسُولِ اللهِ ﷺ أَعْلَمَهُ اللهُ لَهُ (إِذَا جَاءَ نَصْرُ اللهِ وَالْفَتْحُ) فَتْحُ مَكَّةَ فَذَاكَ عَلاَمَةُ أَجَلِكَ (فَسَبِّحْ بِحَمْدِ رَبِّكَ وَاسْتَغْفِرْهُ إِنَّهُ كَانَ تَوَّابًا) قَالَ عُمَرُ مَا أَعْلَمُ مِنْهَا إِلاَّ مَا تَعْلَمُ .

4295. PRIČAO NAM JE Se'id b. Šurahbil, a njemu Lejs, prenoseći od Makburija, a on od Ebu-Šurejha Adevija kako je on Amru b. Seidu, dok je ovaj odašiljao vojne odrede prema Mekki, rekao: "Dopusti mi, zapovjedniče, da ti prenesem govor što ga je održao Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, dan po osvojenju (Mekke); čule su ga moje uši, upamtilo ga je moje srce, a moje oči gledale dok je govorio. On je zahvalio Allahu i pohvalio Ga, a potom rekao: 'Allah je Mekku učinio svetom (zaštićenom), a ne ljudi! Nije, prema tome, dopušteno nijednom čovjeku koji vjeruje Allaha i Sudnji dan da u njoj prolijeva krv niti da u njoj

٤٢٩٥. حَدَّثَنَا سَعِيدُ بْنُ شُرَحْبِيلَ حَدَّثَنَا اللَّيْثُ عَنِ الْمَقْبُرِيِّ عَنْ أَبِي شُرَيْحٍ الْعَدَوِيِّ أَنَّهُ قَالَ لِعَمْرِو بْنِ سَعِيدٍ وَهُوَ يَبْعَثُ الْبُعُوثَ إِلَى مَكَّةَ ائْذَنْ لِي أَيُّهَا الأَمِيرُ أُحَدِّثْكَ قَوْلاً قَامَ بِهِ رَسُولُ اللهِ ﷺ الْغَدَ يَوْمَ الْفَتْحِ سَمِعَتْهُ أُذُنَايَ وَوَعَاهُ قَلْبِي وَأَبْصَرَتْهُ عَيْنَايَ حِينَ تَكَلَّمَ بِهِ إِنَّهُ حَمِدَ اللهَ وَأَثْنَى عَلَيْهِ ثُمَّ قَالَ إِنَّ مَكَّةَ حَرَّمَهَا اللهُ وَلَمْ يُحَرِّمْهَا النَّاسُ لاَ يَحِلُّ لاِمْرِئٍ يُؤْمِنُ بِاللهِ

2 Ovo je sura En-Nasr, koja u cijelosti glasi: "Kad Allahova pomoć i pobjeda dođu, i vidiš ljude kako u skupinama u Allahovu vjeru ulaze, ti veličaj Gospodara svoga hvaleći Ga i moli Ga da ti oprosti, On je uvijek pokajanje primao."

siječe drveće. A ako neko to dopusti zbog borbe što ju je vodio Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, (da bi je osvojio), recite mu: 'Allah je to dopustio Svome Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, a ne vama!' Meni je On to dopustio samo zakratko, i danas joj je svetost odmah povraćena, kao što ju je jučer imala. Svako od vas prisutnih neka ovo dostavi odsutnom!'"
Upitali su Ebu-Šurejha: "Šta ti je odgovorio Amr?" Rekao je: "Ja to znam bolje od tebe, o Ebu-Šurejh! Harem (Mekka) ne može biti sklonište grešnom, niti utočište bjeguncu od kazne za (prolivenu) krv, niti može biti sklonište onome koji je pobjegao zbog počinjenog nereda", odgovorio je on.[1]
Ebu-Abdullah veli da *el-harbetu* znači isto što i *el-belijjetu*.

وَالْيَوْمِ الآخِرِ أَنْ يَسْفِكَ بِهَا دَمًا وَلاَ يَعْضِدَ بِهَا شَجَرًا فَإِنْ أَحَدٌ تَرَخَّصَ لِقِتَالِ رَسُولِ اللهِ ﷺ فِيهَا فَقُولُوا لَهُ إِنَّ اللهَ أَذِنَ لِرَسُولِهِ وَلَمْ يَأْذَنْ لَكُمْ وَإِنَّمَا أَذِنَ لِي فِيهَا سَاعَةً مِنْ نَهَارٍ وَقَدْ عَادَتْ حُرْمَتُهَا الْيَوْمَ كَحُرْمَتِهَا بِالأَمْسِ وَلْيُبَلِّغِ الشَّاهِدُ الْغَائِبَ فَقِيلَ لأَبِي شُرَيْحٍ مَاذَا قَالَ لَكَ عَمْرٌو قَالَ قَالَ أَنَا أَعْلَمُ بِذَلِكَ مِنْكَ يَا أَبَا شُرَيْحٍ إِنَّ الْحَرَمَ لاَ يُعِيذُ عَاصِيًا وَلاَ فَارًّا بِدَمٍ وَلاَ فَارًّا بِخَرْبَةٍ قَالَ أَبو عَبْد اللهِ الْخَرْبَةُ الْبَلِيَّةُ .

4296. PRIČAO NAM JE Kutejba, njemu Lejs, a ovom Jezid b. Ebu-Habib, prenoseći od Ataa b. Ebu-Rebaha, a ovaj od Džabira b. Abdullaha, radijallahu anhu, da je čuo Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, kad je u godini osvojenja (Mekke), i to u Mekki, rekao:
"Allah i Njegov Poslanik zabranili su trgovanje alkoholom (vinom)."[2]

٤٢٩٦. حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ حَدَّثَنَا اللَّيْثُ عَنْ يَزِيدَ بْنِ أَبِي حَبِيبٍ عَنْ عَطَاءِ بْنِ أَبِي رَبَاحٍ عَنْ جَابِرِ بْنِ عَبْدِاللهِ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا أَنَّهُ سَمِعَ رَسُولَ اللهِ ﷺ يَقُولُ عَامَ الْفَتْحِ وَهُوَ بِمَكَّةَ إِنَّ اللهَ وَرَسُولَهُ حَرَّمَ بَيْعَ الْخَمْرِ .

---

1 Tumačenje ovog hadisa može se naći u poglavlju koje govori o tome da se drveće u Haremu ne siječe. (Knjiga 2., hadis broj 1832, str. 43-44)

2 Ovaj je hadis ovdje naveden u skraćenoj verziji. Njegova šira verzija može se naći u poglavlju: *O kupoprodaji krepalih životinja i kipova* (Knjiga 2., hadis broj 2236, str. 264), kao i u poglavlju *O zabrani trgovanja alkoholom.* (Knjiga 2., hadis broj 2216, str. 259)
U Ebu-Davudovom Musnedu od Ibn-Omera se bilježi hadis u kome se navodi da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Allah je prokleo alkohol, i onoga ko ga pije, i onoga ko njime napaja, i onoga ko ga prodaje, i onoga ko ga kupuje, i onoga ko ga proizvodi, i onoga kome se proizvodi, i onoga ko ga nosi, i onoga kome se nosi, i onoga ko se parama njegovim okoristi."

O VJEROVJESNIKOVOM, SALLALLAHU ALEJHI VE SELLEM, BORAVKU U MEKKI U VRIJEME NJENOG OSVOJENJA

باب مقام النَّبِيِّ ﷺ بمكة زمن الفتح

4297. PRIČAO NAM JE Ebu-Nu'ajm, a njemu Sufjan...; a PRIČAO NAM JE i Kabisa, njemu Sufjan, prenoseći od Jahjaa b. Ebu-Ishaka, a on od Enesa, radijallahu anhu, da je kazivao:
"Boravili smo s Vjerovjesnikom, sallallahu alejhi ve sellem, (u Mekki, prilikom Oprosnog hadža) deset dana i skraćivali namaz."

٤٢٩٧. حَدَّثَنَا أَبُو نُعَيْمٍ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ ح حَدَّثَنَا قَبِيصَةُ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ عَنْ يَحْيَى بْنِ أَبِي إِسْحَاقَ عَنْ أَنَسٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ أَقَمْنَا مَعَ النَّبِيِّ ﷺ عَشْرًا نَقْصُرُ الصَّلاَةَ .

4298. PRIČAO NAM JE Abdan, njega je obavijestio Abdullah, a ovog Asim, prenoseći od Ikrime, a on od Ibn-Abbasa, radijallahu anhuma, da je kazivao:
"Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, boravio je u Mekki (poslije njenog osvojenja) devetnaest dana i klanjao (četverorekatne namaze) po dva rekata."

٤٢٩٨. حَدَّثَنَا عَبْدَانُ أَخْبَرَنَا عَبْدُاللهِ أَخْبَرَنَا عَاصِمٌ عَنْ عِكْرِمَةَ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا قَالَ أَقَامَ النَّبِيُّ ﷺ بِمَكَّةَ تِسْعَةَ عَشَرَ يَوْمًا يُصَلِّي رَكْعَتَيْنِ .

4299. PRIČAO NAM JE Ahmed b. Junus, a njemu Ebu-Šihab, prenoseći od Asima, on od Ikrime, a on od Ibn-Abbasa da je kazivao:
"Na putovanju smo s Vjerovjesnikom, sallallahu alejhi ve sellem, proveli devetnaest (dana) i skraćivali namaz."
Ibn-Abbas (također) veli: "I mi, kada bismo bili na putu devetnaest dana, skraćivali bismo namaz, a kada bismo ostajali duže, klanjali bismo cio namaz."[3]

٤٢٩٩. حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ يُونُسَ حَدَّثَنَا أَبُو شِهَابٍ عَنْ عَاصِمٍ عَنْ عِكْرِمَةَ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ قَالَ أَقَمْنَا مَعَ النَّبِيِّ ﷺ فِي سَفَرٍ تِسْعَ عَشْرَةَ نَقْصُرُ الصَّلاَةَ وَقَالَ ابْنُ عَبَّاسٍ وَنَحْنُ نَقْصُرُ مَا بَيْنَنَا وَبَيْنَ تِسْعَ عَشْرَةَ فَإِذَا زِدْنَا أَتْمَمْنَا .

3 O skraćivanju namaza pogledati sljedeća poglavlja, zajedno s komentarima: *Koliko (putnik) treba boraviti u jednom mjestu da bi mogao skraćivati namaz, Namaz na Mini, Koliko je boravio Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, na svom hodočašću, Kolika treba biti udaljenost da bi se kratio namaz i Putnik krati namaz kada izađe iz mjesta boravaka.* (Knjiga 1., str. 739-748)

O TOME KO JE PRISUSTVOVAO OSLOBAĐANJU (MEKKE)

باب مَنْ شَهِدَ الْفَتْحَ

4300. KAŽE Lejs da mu je pričao Junus, prenoseći od Ibn-Šihaba (da je kazivao):
"Pričao mi je Abdullah b. Sa'leba b. Su'ajr, kojeg je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, pomilovao po licu u godini osvojenja (Mekke)..."[1]

٤٣٠٠. وَقَالَ اللَّيْثُ حَدَّثَنِي يُونُسُ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ أَخْبَرَنِي عَبْدُاللهِ بْنُ ثَعْلَبَةَ بْنِ صُعَيْرٍ وَكَانَ النَّبِيُّ ﷺ قَدْ مَسَحَ وَجْهَهُ عَامَ الْفَتْحِ .

4301. PRIČAO MI JE Ibrahim b. Musa, a njega je obavijestio Hišam, prenoseći od Ma'mera, a on od Zuhrija (da je kazivao):
"Pričao nam je Sunejn Ebu-Džemila – a tu je bio prisutan i Ibn-Musejjeb – da je upamtio Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, i izišao s njim u godini osvojenja (Mekke)."[2]

٤٣٠١. حَدَّثَنِي إِبْرَاهِيمُ بْنُ مُوسَى أَخْبَرَنَا هِشَامٌ عَنْ مَعْمَرٍ عَنِ الزُّهْرِيِّ عَنْ سُنَيْنٍ أَبِي جَمِيلَةَ قَالَ أَخْبَرَنَا وَنَحْنُ مَعَ ابْنِ الْمُسَيَّبِ قَالَ وَزَعَمَ أَبُو جَمِيلَةَ أَنَّهُ أَدْرَكَ النَّبِيَّ ﷺ وَخَرَجَ مَعَهُ عَامَ الْفَتْحِ .

4302. PRIČAO NAM JE Sulejman b. Harb, a njemu Hammad b. Zejd, prenoseći od Ejjuba, on od Ebu-Kilabe, a ovaj od Amra b. Seleme da je kazivao: "Upitao me je Ebu-Kilaba: 'Zar se nećeš susresti s njim i upitati ga (o njegovom slučaju)?' Susreo sam se s njim i upitao ga, pa je on počeo kazivati: 'Bili smo kod vode pored koje su prolazili ljudi. Pored nas su nailazili putnici, pa smo ih pitali: 'Šta je to s ljudima? Šta je to s ljudima? Ko je ovaj čovjek?' (misleći na Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem). Oni bi odgovarali: 'Tvrdi da ga je Allah učinio poslanikom, da mu je poslao Objavu!' (ili: 'Allah mu je objavio to i to!'). Ja sam pamtio taj govor, i on kao da se nastanjivao u mojim grudima. Arapi su odugovlačili s prihvatanjem islama očekujući pobjedu (Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem).

٤٣٠٢. حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ حَرْبٍ حَدَّثَنَا حَمَّادُ بْنُ زَيْدٍ عَنْ أَيُّوبَ عَنْ أَبِي قِلَابَةَ عَنْ عَمْرِو ابْنِ سَلِمَةَ قَالَ قَالَ لِي أَبُو قِلَابَةَ أَلَا تَلْقَاهُ فَتَسْأَلَهُ قَالَ فَلَقِيتُهُ فَسَأَلْتُهُ فَقَالَ كُنَّا بِمَاءٍ مَمَرَّ النَّاسِ وَكَانَ يَمُرُّ بِنَا الرُّكْبَانُ فَنَسْأَلُهُمْ مَا لِلنَّاسِ مَا لِلنَّاسِ مَا هَذَا الرَّجُلُ فَيَقُولُونَ يَزْعُمُ أَنَّ اللهَ أَرْسَلَهُ أَوْحَى إِلَيْهِ أَوْ أَوْحَى اللهُ بِكَذَا فَكُنْتُ أَحْفَظُ ذَلِكَ الْكَلَامَ وَكَأَنَّمَا يُقَرُّ فِي صَدْرِي وَكَانَتِ الْعَرَبُ تَلَوَّمُ بِإِسْلَامِهِمُ الْفَتْحَ فَيَقُولُونَ اتْرُكُوهُ وَقَوْمَهُ فَإِنَّهُ إِنْ ظَهَرَ عَلَيْهِمْ فَهُوَ نَبِيٌّ صَادِقٌ فَلَمَّا كَانَتْ

1 U drugom, potpunijem predanju ovog hadisa navodi se da je Ibn-Šihab Zuhri rekao: "Obavijestio me je Abdullah b. Sa'leba b. Su'ajr, kojeg je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, pomilovao po oku (licu), da je vidio Sa'da b. Ebu-Vekkasa kako klanja vitr-namaz s jednim rekatom." (Pogledati hadis br. 6356.) Dakle, ovdje se navodi o čemu je pričao Abdullah, dok je to u hadisu o kojem je riječ to izostavljeno.

2 Iz hadisa se razumije da je Ebu-Džemila Poslanikov, sallallahu alejhi ve sellem, drug, čime se opovrgava mišljenje onih koji ga smatraju tabiinom.

'Prepustite ga narodu njegovom', govorili su, 'pa ako zavlada nad njima, on je iskreni (istinski) vjerovjesnik.' Ali kada je došlo do osvajanja Mekke, sva su plemena požurila da iskažu privrženost islamu. Moj je otac u tome preduhitrio moj narod. Kada je (nakon što je primio islam) došao (među njih), rekao je: 'Došao sam vam, tako mi Allaha, od istinskog Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem!', dodavši: 'Klanjajte taj i taj namaz u to i to vrijeme i taj i taj namaz u to i to vrijeme; a kada namaz nastupi, neka jedan od vas prouči ezan i neka vam imami onaj koji zna najviše iz Kur'ana.' Pogledali su jedni u druge – a nije bilo nikoga ko je iz Kur'ana znao više od mene, jer sam ja učio od putnika – pa su me proturili ispred sebe (da im klanjam), a imao sam (samo) šest ili sedam godina. Na meni je bio ogrtač koji bi se, kada bih pao na sedždu, zadigao uz leđa, pa je neka žena iz susjedstva rekla: 'Zar nećete sakriti od nas stražnjicu svoga učača?!' Kupili su (platno) i skrojili mi košulju. Ničemu se nisam tako obradovao kao toj košulji.'"[3]

وَقْعَةُ أَهْلِ الْفَتْحِ بَادَرَ كُلُّ قَوْمٍ بِإِسْلاَمِهِمْ وَبَدَرَ أَبِي قَوْمِي بِإِسْلاَمِهِمْ فَلَمَّا قَدِمَ قَالَ جِئْتُكُمْ وَاللهِ مِنْ عِنْدِ النَّبِيِّ ﷺ حَقًّا فَقَالَ صَلُّوا صَلاَةَ كَذَا فِي حِينِ كَذَا وَصَلُّوا صَلاَةَ كَذَا فِي حِينِ كَذَا فَإِذَا حَضَرَتِ الصَّلاَةُ فَلْيُؤَذِّنْ أَحَدُكُمْ وَلْيَؤُمَّكُمْ أَكْثَرُكُمْ قُرْآنًا فَنَظَرُوا فَلَمْ يَكُنْ أَحَدٌ أَكْثَرَ قُرْآنًا مِنِّي لِمَا كُنْتُ أَتَلَقَّى مِنَ الرُّكْبَانِ فَقَدَّمُونِي بَيْنَ أَيْدِيهِمْ وَأَنَا ابْنُ سِتٍّ أَوْ سَبْعِ سِنِينَ وَكَانَتْ عَلَيَّ بُرْدَةٌ كُنْتُ إِذَا سَجَدْتُ تَقَلَّصَتْ عَنِّي فَقَالَتِ امْرَأَةٌ مِنَ الْحَيِّ أَلاَ تُغَطُّوا عَنَّا اسْتَ قَارِئِكُمْ فَاشْتَرَوْا فَقَطَعُوا لِي قَمِيصًا فَمَا فَرِحْتُ بِشَيْءٍ فَرَحِي بِذَلِكَ الْقَمِيصِ .

4303. PRIČAO MI JE Abdullah b. Meslema, prenoseći od Malika, on od Ibn-Šihaba, ovaj od Urve b. Zubejra, on od Aiše, radijallahu anha, a ona od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem..; a Lejs veli da MU JE PRIČAO Junus, prenoseći od Ibn-Šihaba, kojem je Urve b. Zubejr kazivao da je Aiša kazivala:

"Utba b. Ebu-Vekkas oporučio je svome bratu Sa'du da uzme (sebi) sina Zem'aove robinje rekavši: 'On je moj sin!' I tako, kada je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, u vrijeme oslobođenja (Mekke) došao u Mekku, Sa'd b. Ebu-Vekkas uzeo

٤٣٠٣ . حَدَّثَنِي عَبْدُ اللهِ بْنُ مَسْلَمَةَ عَنْ مَالِكٍ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ عَنْ عُرْوَةَ بْنِ الزُّبَيْرِ عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهَا عَنِ النَّبِيِّ ﷺ وَقَالَ اللَّيْثُ حَدَّثَنِي يُونُسُ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ أَخْبَرَنِي عُرْوَةُ بْنُ الزُّبَيْرِ أَنَّ عَائِشَةَ قَالَتْ كَانَ عُتْبَةُ بْنُ أَبِي وَقَّاصٍ عَهِدَ إِلَى أَخِيهِ سَعْدٍ أَنْ يَقْبِضَ ابْنَ وَلِيدَةِ زَمْعَةَ وَقَالَ عُتْبَةُ إِنَّهُ ابْنِي فَلَمَّا قَدِمَ رَسُولُ اللهِ ﷺ مَكَّةَ فِي الْفَتْحِ أَخَذَ سَعْدُ بْنُ أَبِي وَقَّاصٍ ابْنَ وَلِيدَةِ زَمْعَةَ

3 Ovaj hadis potkrepljuje mišljenje imama Šafija da je dopušteno maloljetnom, ali pametnom i razumnom dječaku da bude imam u farz-namazima. O ovom pitanju islamska ulema ima različite stavove. (Opširnije o tome govori se u komentaru uz poglavlje *O imametu roba i oslobođenog roba* (Knjiga I., str. 478-479). Ovaj hadis uzimaju kao dokaz oni koji smatraju da je pokrivanje avreta sunnet, a da nije uvjet za valjanost namaza.
(Opširnije o ovome govori se u poglavljima o propisima o pokrivanju u namazu, Knjiga I., str. 277-294.)

je sina Zem'aove robinje i s njim krenuo Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem. S njim je pošao i Abd b. Zem'a. Sa'd b. Ebu-Vekkas tom je prilikom rekao: 'Ovo je sin moga brata, koji me je obavezao (tvrdeći) da je on njegov sin!'
'Allahov Poslaniče', rekao je tada Abd b. Zem'a, 'ovo je moj brat, sin Zem'in; rođen je na njegovoj postelji!' Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, pogledao je u sina Zem'aove robinje i zapazio da je on najsličniji Utbi b. Ebu-Vekkasu. 'On je tvoj', reče Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, 'on je tvoj brat, o Abde b. Zem'a, zato što je rođen na njegovoj postelji!' Ali vidjevši da je on sličan Utbi b. Ebu-Vekkasu, Allahov je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: 'O Sevdo, pokrivaj se pred njim!'" (Sevda je bila Vjerovjesnikova, sallallahu alejhi ve sellem, supruga i Zem'aova kćerka).
Ibn-Šihab prenosi od Aiše da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
"Dijete pripada postelji (na kojoj je rođeno), a bludnika čeka razočarenje."[1]
Ibn-Šihab veli: "Ebu-Hurejra je to glasno uzvikivao."[2]

فَأَقْبَلَ بِهِ إِلَى رَسُولِ اللهِ ﷺ وَأَقْبَلَ مَعَهُ عَبْدُ بْنُ زَمْعَةَ فَقَالَ سَعْدُ بْنُ أَبِي وَقَّاصٍ هَذَا ابْنُ أَخِي عَهِدَ إِلَيَّ أَنَّهُ ابْنُهُ قَالَ عَبْدُ بْنُ زَمْعَةَ يَا رَسُولَ اللهِ هَذَا أَخِي هَذَا ابْنُ زَمْعَةَ وُلِدَ عَلَى فِرَاشِهِ فَنَظَرَ رَسُولُ اللهِ ﷺ إِلَى ابْنِ وَلِيدَةِ زَمْعَةَ فَإِذَا أَشْبَهُ النَّاسِ بِعُتْبَةَ بْنِ أَبِي وَقَّاصٍ فَقَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ هُوَ لَكَ هُوَ أَخُوكَ يَا عَبْدُ بْنَ زَمْعَةَ مِنْ أَجْلِ أَنَّهُ وُلِدَ عَلَى فِرَاشِهِ وَقَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ احْتَجِبِي مِنْهُ يَا سَوْدَةُ لِمَا رَأَى مِنْ شَبَهِ عُتْبَةَ بْنِ أَبِي وَقَّاصٍ قَالَ ابْنُ شِهَابٍ قَالَتْ عَائِشَةُ قَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ الْوَلَدُ لِلْفِرَاشِ وَلِلْعَاهِرِ الْحَجَرُ وَقَالَ ابْنُ شِهَابٍ وَكَانَ أَبُو هُرَيْرَةَ يَصِيحُ بِذَلِكَ .

1 Ovdje je upotrijebljena riječ *el-hadžer* koja znači *kamen* i *neuspjeh* (*razočarenje, propast*). Mjerodavni komentatori hadisa ovdje ovu riječ tumače u smislu da će bludnik doživjeti razočarenje i neuspjeh u pokušaju da dobije dijete za koje tvrdi da je njegovo. Postoji i drugo tumačenje koje kaže da je smisao ovog pojma kamenovanje. Međutim, ovo tumačenje je – kako kaže Nevevi – slabo jer može se raditi o bludniku koji nije oženjen, a zna se da je kamenovanje kazna za oženjene (udate), a ne za neoženjene (neudate). (prim. rec.)

2 Pogledati tumačenje ovog hadisa u poglavlju *O robinji - majci djeteta*, a govori o tome kada robinja *robinja rodi dijete* (Knjiga 2., hadis broj 2533, str. 448-449).
Ovaj hadis se može naći i pod brojem 6749.

4304. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Mukatil, njega je obavijestio Abdullah, a njega Junus, prenoseći od Zuhrija da ga je obavijestio Urva b. Zubejr da je neka žena u doba Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, za vrijeme pohoda za oslobođenje Mekke, ukrala (nešto), pa je njena rodbina potražila utočište kod Usame b. Zejda, moleći ga da posreduje (kod Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem).
Urva veli: "Kada mu se Usama obratio (zauzimajući se) za nju, lice Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, promijenilo je boju. 'Zar mi se (posredujući) obraćaš', upitao je, 'za jednu od Allahovih odredbi?!'
'Zatraži oprosta za mene, Allahov Poslaniče!', reče (tada) Usama.
Kada je bilo između zevala (zenita) i zalaska Sunca, Allahov je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, ustao da održi govor; pohvalio je Allaha onako kako to Njemu dolikuje, a potom rekao: 'Zaista je ljude prije vas upropastilo to što su, kada bi neko ugledan među njima ukrao, takvog ostavljali, a kada bi ukrao onaj koji je slab (i nemoćan) među njima, izvršavali bi nad njim kaznu. Tako mi Onoga u čijoj je ruci duša Muhammedova, kada bi Fatima, kći Muhammedova, ukrala, ja bih joj odsjekao ruku!'
Nakon toga Allahov je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, naredio, pa je toj ženi odsječena ruka. Ona se potom iskreno (lijepo) pokajala, te se udala."
Aiša veli: "Kasnije je dolazila meni, i ja bih o njenoj potrebi obavještavala Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem."[3]

٤٣٠٤. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ مُقَاتِلٍ أَخْبَرَنَا عَبْدُاللهِ أَخْبَرَنَا يُونُسُ عَنِ الزُّهْرِيِّ قَالَ أَخْبَرَنِي عُرْوَةُ بْنُ الزُّبَيْرِ أَنَّ امْرَأَةً سَرَقَتْ فِي عَهْدِ رَسُولِ اللهِ ﷺ فِي غَزْوَةِ الْفَتْحِ فَفَزِعَ قَوْمُهَا إِلَى أُسَامَةَ بْنِ زَيْدٍ يَسْتَشْفِعُونَهُ قَالَ عُرْوَةُ فَلَمَّا كَلَّمَهُ أُسَامَةُ فِيهَا تَلَوَّنَ وَجْهُ رَسُولِ اللهِ ﷺ فَقَالَ أَتُكَلِّمُنِي فِي حَدٍّ مِنْ حُدُودِ اللهِ قَالَ أُسَامَةُ اسْتَغْفِرْ لِي يَا رَسُولَ اللهِ فَلَمَّا كَانَ الْعَشِيُّ قَامَ رَسُولُ اللهِ خَطِيبًا فَأَثْنَى عَلَى اللهِ بِمَا هُوَ أَهْلُهُ ثُمَّ قَالَ أَمَّا بَعْدُ فَإِنَّمَا أَهْلَكَ النَّاسَ قَبْلَكُمْ أَنَّهُمْ كَانُوا إِذَا سَرَقَ فِيهِمُ الشَّرِيفُ تَرَكُوهُ وَإِذَا سَرَقَ فِيهِمُ الضَّعِيفُ أَقَامُوا عَلَيْهِ الْحَدَّ وَالَّذِي نَفْسُ مُحَمَّدٍ بِيَدِهِ لَوْ أَنَّ فَاطِمَةَ بِنْتَ مُحَمَّدٍ سَرَقَتْ لَقَطَعْتُ يَدَهَا ثُمَّ أَمَرَ رَسُولُ اللهِ ﷺ بِتِلْكَ الْمَرْأَةِ فَقُطِعَتْ يَدُهَا فَحَسُنَتْ تَوْبَتُهَا بَعْدَ ذَلِكَ وَتَزَوَّجَتْ قَالَتْ عَائِشَةُ فَكَانَتْ تَأْتِي بَعْدَ ذَلِكَ فَأَرْفَعُ حَاجَتَهَا إِلَى رَسُولِ اللهِ ﷺ.

3 Buhari ovaj hadis navodi ovdje zato što se to desilo na dan oslobođenja Mekke. (Detaljniji podaci o kazni za krađu mogu se naći u hadisima br. 6782-6801.)

4305, 4306. PRIČAO NAM JE Amr b. Halid, njemu Zuhejr, a ovome Asim, prenoseći od Ebu-Usmana, da mu je Mudžaši‘ kazivao:
“Otišao sam poslije oslobođenja Mekke s bratom Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, i rekao mu: ‘Allahov Poslaniče, došao sam ti s bratom da uzmeš od njega prisegu na hidžru (iseljenje).’
‘Oni koji su se iselili odnijeli su svu njenu vrijednost’, reče on.
‘Pa na što onda da ti da prisegu?’, upitah.
‘Na islam, iman i džihad (borbu za islam)’, odgovori on.”
“Kasnije sam se”, (veli Ebu-Usman), “susreo s Ma‘bedom[1] – a on bijaše stariji od njih dvojice – pa sam ga upitao (o ovom slučaju), a on reče: ‘Istinu je kazao Mudžaši‘.’”

٤٣٠٥-٤٣٠٦. حَدَّثَنَا عَمْرُو بْنُ خَالِدٍ حَدَّثَنَا زُهَيْرٌ حَدَّثَنَا عَاصِمٌ عَنْ أَبِي عُثْمَانَ قَالَ حَدَّثَنِي مُجَاشِعٌ قَالَ أَتَيْتُ النَّبِيَّ ﷺ بِأَخِي بَعْدَ الْفَتْحِ قُلْتُ يَا رَسُولَ اللهِ جِئْتُكَ بِأَخِي لِتُبَايِعَهُ عَلَى الْهِجْرَةِ قَالَ ذَهَبَ أَهْلُ الْهِجْرَةِ بِمَا فِيهَا فَقُلْتُ عَلَى أَيِّ شَيْءٍ تُبَايِعُهُ قَالَ أُبَايِعُهُ عَلَى الإِسْلاَمِ وَالإِيمَانِ وَالْجِهَادِ فَلَقِيتُ مَعْبَدًا بَعْدُ وَكَانَ أَكْبَرَهُمَا فَسَأَلْتُهُ فَقَالَ صَدَقَ مُجَاشِعٌ .

4307, 4308. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Ebu-Bekr, njemu Fudajl b. Sulejman, a ovom Asim, prenoseći od Ebu-Usmana Nehdija, a on od Mudžaši‘a b. Mesuda (da je kazivao):
“Otišao sam s Ebu-Ma‘bedom Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, da mu on da prisegu na hidžru (iseljenje).
‘Iseljenje se desilo onima koji su ga učinili’, reče on, ‘a ja ću od njega uzeti prisegu na islam i džihad (borbu za islam).’”
“Susreo sam (kasnije)”, (veli Ebu-Usman), “Ebu-Ma‘beda i upitao ga (o ovome), pa mi je on rekao: ‘Istinu je kazao Mudžaši‘.’”
Halid (b. Abdullah) prenosi od Ebu-Usmana, a on od Mudžaši‘a da je došao (Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem) s bratom Mudžalidom...

٤٣٠٧-٤٣٠٨. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ أَبِي بَكْرٍ حَدَّثَنَا الْفُضَيْلُ بْنُ سُلَيْمَانَ حَدَّثَنَا عَاصِمٌ عَنْ أَبِي عُثْمَانَ النَّهْدِيِّ عَنْ مُجَاشِعِ بْنِ مَسْعُودٍ انْطَلَقْتُ بِأَبِي مَعْبَدٍ إِلَى النَّبِيِّ ﷺ لِيُبَايِعَهُ عَلَى الْهِجْرَةِ قَالَ مَضَتِ الْهِجْرَةُ لأَهْلِهَا أُبَايِعُهُ عَلَى الإِسْلاَمِ وَالْجِهَادِ فَلَقِيتُ أَبَا مَعْبَدٍ فَسَأَلْتُهُ فَقَالَ صَدَقَ مُجَاشِعٌ وَقَالَ خَالِدٌ عَنْ أَبِي عُثْمَانَ عَنْ مُجَاشِعٍ أَنَّهُ جَاءَ بِأَخِيهِ مُجَالِدٍ .

1 Ma‘bed je Mudžaši‘ov brat, a ime mu je Mudžalid b. Mes‘ud.

4309. PRIČAO MI JE Muhammed b. Beššar, njemu Gunder, a ovom Šu'be, prenoseći od Ebu-Bišra, a on od Mudžahida (da je kazivao):
"Rekao sam Ibn-Omeru, radijallahu anhuma: 'Želim se iseliti u Šam!'[2] 'Nema (više) iseljenja, nego (samo) džihad! Idi i stavi se na raspolaganje (za džihad), pa ako nađeš šta[3] (dobro i jeste), a ako ne nađeš, vratit ćeš se', reče on."

٤٣٠٩. حَدَّثَنِي مُحَمَّدُ بْنُ بَشَّارٍ حَدَّثَنَا غُنْدَرٌ
حَدَّثَنَا شُعْبَةُ عَنْ أَبِي بِشْرٍ عَنْ مُجَاهِدٍ قُلْتُ لِابْنِ
عُمَرَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا إِنِّي أُرِيدُ أَنْ أُهَاجِرَ إِلَى الشَّأْمِ
قَالَ لَا هِجْرَةَ وَلَكِنْ جِهَادٌ فَانْطَلِقْ فَاعْرِضْ
نَفْسَكَ فَإِنْ وَجَدْتَ شَيْئًا وَإِلَّا رَجَعْتَ .

4310. KAŽE Nadr da ga je obavijestio Šu'be, a njega Ebu-Bišr, kako je čuo Mudžahida (da je kazivao): "Rekao sam Ibn-Omeru...[4], pa je on odgovorio: 'Nema iseljenja danas...' (ili: '... poslije Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem')", i rekao isto kao i u prethodnom hadisu.

٤٣١٠. وَقَالَ النَّضْرُ أَخْبَرَنَا شُعْبَةُ أَخْبَرَنَا
أَبُو بِشْرٍ سَمِعْتُ مُجَاهِدًا قُلْتُ لِابْنِ عُمَرَ فَقَالَ
لَا هِجْرَةَ الْيَوْمَ أَوْ بَعْدَ رَسُولِ اللهِ ﷺ مِثْلَهُ .

4311. PRIČAO MI JE Ishak b. Jezid, njemu Jahja b. Hamza, a ovom Ebu-Amr Evza'i, prenoseći od Abde b. Ebu-Lubabe, a on od Mudžahida b. Džebra Mekkija da je Abdullah b. Omer, radijallahu anhuma, govorio: "Nema iseljenja poslije oslobođenja (Mekke)."

٤٣١١. حَدَّثَنِي إِسْحَاقُ بْنُ يَزِيدَ حَدَّثَنَا يَحْيَى
ابْنُ حَمْزَةَ قَالَ حَدَّثَنِي أَبُو عَمْرٍو الْأَوْزَاعِيُّ عَنْ
عَبْدَةَ بْنِ أَبِي لُبَابَةَ عَنْ مُجَاهِدِ بْنِ جَبْرٍ الْمَكِّيِّ
أَنَّ عَبْدَاللهِ بْنَ عُمَرَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا كَانَ يَقُولُ
لَا هِجْرَةَ بَعْدَ الْفَتْحِ .

4312. PRIČAO NAM JE Ishak b. Jezid, njemu Jahja b. Hamza, a ovom Evza'i, prenoseći od Ataa b. Ebu-Rebaha da je kazivao:
"Posjetio sam Aišu s Ubejdom b. Umejrom; on ju je upitao o iseljenju, pa je ona odgovorila: 'Nema iseljenja danas! Vjernik je (nekada) sa svojom vjerom bježao Allahu i Njegovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, bojeći se da ne bude zbog nje na kušnju stavljen. Danas je Allah osnažio islam (podigao mu ugled), pa vjernik obožava svoga Gospodara gdje god želi. Ostao je (samo) džihad i (iskrena) namjera.'"

٤٣١٢. حَدَّثَنَا إِسْحَاقُ بْنُ يَزِيدَ حَدَّثَنَا يَحْيَى
ابْنُ حَمْزَةَ قَالَ حَدَّثَنِي الْأَوْزَاعِيُّ عَنْ عَطَاءِ ابْنِ
أَبِي رَبَاحٍ قَالَ زُرْتُ عَائِشَةَ مَعَ عُبَيْدِ بْنِ عُمَيْرٍ
فَسَأَلَهَا عَنِ الْهِجْرَةِ فَقَالَتْ لَا هِجْرَةَ الْيَوْمَ
كَانَ الْمُؤْمِنُ يَفِرُّ أَحَدُهُمْ بِدِينِهِ إِلَى اللهِ وَإِلَى
رَسُولِهِ ﷺ مَخَافَةَ أَنْ يُفْتَنَ عَلَيْهِ فَأَمَّا الْيَوْمَ فَقَدْ
أَظْهَرَ اللهُ الْإِسْلَامَ فَالْمُؤْمِنُ يَعْبُدُ رَبَّهُ حَيْثُ شَاءَ
وَلَكِنْ جِهَادٌ وَنِيَّةٌ .

2 Šam obuhvata današnju Palestinu, Siriju i Jordan.

3 Ako vidiš da se ide u džihad i ako imaš mogućnosti, ti idi u džihad. U suprotnom, ne idi! (prim. rec.)

4 Tj. da želi hidžru u Šam.

4313. PRIČAO NAM JE Ishak (b. Mensur), a njemu Ebu-Asim, prenoseći od Ibn-Džurejdža, kako ga je obavijestio Hasan b. Muslim, prenoseći od Mudžahida da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, ustao na dan oslobođenja (Mekke) i rekao: "Allah je Mekku učinio svetom na dan kada je stvorio nebesa i Zemlju, i ona će, Allahovom svetošću, ostati sveta, do Dana sudnjega. Nikome prije mene nije bila dopuštena, niti će ikome poslije mene biti dopuštena, a meni je bila dopuštena samo zakratko. Njen se lov ne razgoni, njeno se trnje ne siječe niti se njena trava čupa; u njoj nađeni izgubljeni tuđi predmet uzima samo onaj ko će to obznaniti."
"Osim *izhira*,[1] Allahov Poslaniče", reče Abbas b. Abdul-Muttalib, "jer je on potreban za kovače i kuće!" Poslanik je malo šutio, a onda rekao: "Osim *izhira*; on je dopušten!"
Prenosi se od Ibn-Džurejdža (da je kazivao) kako mu je pričao Abdul-Kerim, prenoseći od Ikrime, a on od Ibn-Abbasa poput ovog (hadisa) ili slično tome. Prenosi ga i Ebu-Hurejra od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem.[2]

٤٣١٣. حَدَّثَنَا إِسْحَاقُ حَدَّثَنَا أَبُو عَاصِمٍ عَنِ ابْنِ جُرَيْجٍ قَالَ أَخْبَرَنِي حَسَنُ بْنُ مُسْلِمٍ عَنْ مُجَاهِدٍ أَنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ قَامَ يَوْمَ الْفَتْحِ فَقَالَ إِنَّ اللهَ حَرَّمَ مَكَّةَ يَوْمَ خَلَقَ السَّمَوَاتِ وَالأَرْضَ فَهِيَ حَرَامٌ بِحَرَامِ اللهِ إِلَى يَوْمِ الْقِيَامَةِ لَمْ تَحِلَّ لأَحَدٍ قَبْلِي وَلاَ تَحِلُّ لأَحَدٍ بَعْدِي وَلَمْ تَحْلِلْ لِي قَطُّ إِلاَّ سَاعَةً مِنَ الدَّهْرِ لاَ يُنَفَّرُ صَيْدُهَا وَلاَ يُعْضَدُ شَوْكُهَا وَلاَ يُخْتَلَى خَلاَهَا وَلاَ تَحِلُّ لُقَطَتُهَا إِلاَّ لِمُنْشِدٍ فَقَالَ الْعَبَّاسُ بْنُ عَبْدِ الْمُطَّلِبِ إِلاَّ الإِذْخِرَ يَا رَسُولَ اللهِ فَإِنَّهُ لاَ بُدَّ مِنْهُ لِلْقَيْنِ وَالْبُيُوتِ فَسَكَتَ ثُمَّ قَالَ إِلاَّ الإِذْخِرَ فَإِنَّهُ حَلاَلٌ وَعَنِ ابْنِ جُرَيْجٍ أَخْبَرَنِي عَبْدُ الْكَرِيمِ عَنْ عِكْرِمَةَ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ بِمِثْلِ هَذَا أَوْ نَحْوِ هَذَا رَوَاهُ أَبُو هُرَيْرَةَ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ.

1 *Izhir* je, kako kaže Ibn-Hadžer u *Fethul-Bariju,* 4/59, biljka poznata stanovnicima Mekke. Ima lijep miris, korijen u zemlji, tanku stabljiku i raste u udolinama. Mekkelije su ovom biljkom popunjavale praznine na krovu između dasaka i šupljine između ćerpiča u kaburovima, a koristili su je i kovači. Prema ovome opisu, trebalo bi da se radi o iđirotu, odnosno mirisnoj trski ili mirisnom šašu. (prim. rec.)

2 Sve prethodne hadise Buhari je naveo u ovom poglavlju zbog njihove povezanosti s danom osvojenja Mekke. (O propisima u vezi s borbom na Allahovom putu (džihad), iseljenju (hidžru) i onome što je povezano s Haremom u Mekki opširnije se može pogledati u poglavljima koja se time bave, u 1. i 2. knjizi Buharijeve zbirke.)

O RIJEČIMA UZVIŠENOG: "... A I ONOGA DANA NA HUNEJNU, KAD VAS JE MNOŠTVO VAŠE ZANIJELO, ALI VAM ONO NIJE NI OD KAKVE KORISTI BILO, NEGO VAM JE ZEMLJA, KOLIKO GOD DA JE BILA PROSTRANA, TIJESNA POSTALA, PA STE SE U BIJEG DALI. ZATIM JE ALLAH NA POSLANIKA SVOGA I NA VJERNIKE SMIRAJ OD SEBE SPUSTIO..." – SVE DO RIJEČI NJEGOVIH: "... A ALLAH PRAŠTA I SAMILOSTAN JE."[3]

باب قوْلِ الله تعالى
(ويَوْمَ حُنَيْنٍ إِذْ أَعْجبتْكُمْ كَثْرَتُكُمْ فلمْ تُغْنِ عنْكُمْ شيْئًا وضاقَتْ عليْكُمُ الأرْضُ بِما رَحُبتْ ثُمَّ ولَّيْتُمْ مُدْبِرين ثُمَّ أنْزَلَ اللهُ سكِينَتَهُ) إلى قوْلِه (غفُورٌ رحِيمٌ)

4314. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Abdullah b. Numejr, a njemu Jezid b. Harun, da mu je saopćio Isma'il kazavši:
"Vidio sam na Ibn-Ebu-Evfaovoj ruci udarac (tj. trag udarca).
'Zadobio sam ga (kad sam bio) s Vjerovjesnikom, sallallahu alejhi ve sellem, na Hunejnu', reče on. 'A jesi li učestvovao (u Bici) na Hunejnu?', upitao sam.
'I prije toga!',[4] odgovori on."

٤٣١٤. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِاللهِ بْنِ نُمَيْرٍ حَدَّثَنَا يَزِيدُ بْنُ هَارُونَ أَخْبَرَنَا إِسْمَاعِيلُ رَأَيْتُ بِيَدِ ابْنِ أَبِي أَوْفَى ضَرْبَةً قَالَ ضُرِبْتُهَا مَعَ النَّبِيِّ ﷺ يَوْمَ حُنَيْنٍ قُلْتُ شَهِدْتَ حُنَيْنًا قَالَ قَبْلَ ذَلِكَ .

4315. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Kesir, a njemu Sufjan, prenoseći od Ebu-Ishaka da je kazivao:
"Čuo sam od Beraa, radijallahu anhu, da je došao neki čovjek i upitao ga: 'Ebu-Umara, jesi li uzmaknuo u Bici na Hunejnu?'
'Što se mene tiče', odgovorio je on, 'ja svjedočim da Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, nije uzmaknuo, nego su požurili prvi redovi, pa ih je pleme Hevazin zasulo strijelama. Ebu-Sufjan b. Haris držao je za uzdu njegovu mazgu Bejda, a on je govorio: 'Ja sam vjerovjesnik! Nema laži! Ja sam unuk Abdul-Muttalibov!'"

٤٣١٥. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ كَثِيرٍ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ عَنْ أَبِي إِسْحَاقَ قَالَ سَمِعْتُ الْبَرَاءَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ وَجَاءَهُ رَجُلٌ فَقَالَ يَا أَبَا عُمَارَةَ أَتَوَلَّيْتَ يَوْمَ حُنَيْنٍ فَقَالَ أَمَّا أَنَا فَأَشْهَدُ عَلَى النَّبِيِّ ﷺ أَنَّهُ لَمْ يُوَلِّ وَلَكِنْ عَجِلَ سَرَعَانُ الْقَوْمِ فَرَشَقَتْهُمْ هَوَازِنُ وَأَبُو سُفْيَانَ بْنُ الْحَارِثِ آخِذٌ بِرَأْسِ بَغْلَتِهِ الْبَيْضَاءِ يَقُولُ أَنَا النَّبِيُّ لَا كَذِبْ أَنَا ابْنُ عَبْدِالْمُطَّلِبْ .

3 Et-Tevba, 25-27. 26. i 27. ajet u cijelosti glase: "Zatim je Allah na Poslanika Svoga i na vjernike milost Svoju spustio, i vojske koje vi niste vidjeli poslao, i one koji nisu vjerovali na muke stavio; to je bila kazna za nevjernike. Allah je poslije toga onome kome je htio oprostio, a Allah prašta i samilostan je."

4 Tj. učestvovao je u Bici na Hunejnu, ali i u bitkama prije Hunejna. Neki vele da je učestvovao i u Bici na Hendeku.

4316. PRIČAO NAM JE Ebu-Velid, a njemu Šu'be, prenoseći od Ebu-Ishaka (da je kazivao):
"Slušao sam kada je Bera' upitan: 'Jeste li se dali u bijeg s Vjerovjesnikom, sallallahu alejhi ve sellem, u Bici na Hunejnu?'
'Što se tiče Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem', odgovorio je, 'on nije (pobjegao). Bili su tu strijelci, a on je govorio: 'Ja sam Allahov poslanik! Nema laži! Ja sam unuk Abdul-Muttalibov!'"

٤٣١٦. حَدَّثَنَا أَبُو الْوَلِيدِ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ عَنْ أَبِي إِسْحَاقَ قِيلَ لِلْبَرَاءِ وَأَنَا أَسْمَعُ أَوَلَّيْتُمْ مَعَ النَّبِيِّ ﷺ يَوْمَ حُنَيْنٍ فَقَالَ أَمَّا النَّبِيُّ ﷺ فَلاَ كَانُوا رُمَاةً فَقَالَ أَنَا النَّبِيُّ لاَ كَذِبْ أَنَا ابْنُ عَبْدِالْمُطَّلِبْ .

4317. PRIČAO MI JE Muhammed b. Beššar, njemu Gunder, a ovom Šu'be, prenoseći od Ebu-Ishaka (da je kazivao):
"Čuo sam Beraa kad je na upit nekog čovjeka iz plemena Kajs: 'Jeste li u Bici na Hunejnu pobjegli od Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem?' – odgovorio: 'Ali Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, nije pobjegao! Pripadnici plemena Hevazin bili su strijelci. Kada smo ih mi napali, oni su se udaljili, a mi smo se bacili na plijen. Tako smo dočekani strijelama. Ja sam vidio Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, kako na svojoj bijeloj mazgi (Bejda), koju Ebu-Sufjan držaše za uzdu, govori: 'Ja sam vjerovjesnik! Nema laži!'"
Israil i Zuhejr vele da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, sjahao s mazge.

٤٣١٧. حَدَّثَنِي مُحَمَّدُ بْنُ بَشَّارٍ حَدَّثَنَا غُنْدَرٌ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ عَنْ أَبِي إِسْحَاقَ سَمِعَ الْبَرَاءَ وَسَأَلَهُ رَجُلٌ مِنْ قَيْسٍ أَفَرَرْتُمْ عَنْ رَسُولِ اللهِ ﷺ يَوْمَ حُنَيْنٍ فَقَالَ لَكِنْ رَسُولُ اللهِ ﷺ لَمْ يَفِرَّ كَانَتْ هَوَازِنُ رُمَاةً وَإِنَّا لَمَّا حَمَلْنَا عَلَيْهِمُ انْكَشَفُوا فَأَكْبَبْنَا عَلَى الْغَنَائِمِ فَاسْتُقْبِلْنَا بِالسِّهَامِ وَلَقَدْ رَأَيْتُ رَسُولَ اللهِ ﷺ عَلَى بَغْلَتِهِ الْبَيْضَاءِ وَإِنَّ أَبَا سُفْيَانَ بْنَ الْحَارِثِ آخِذٌ بِزِمَامِهَا وَهُوَ يَقُولُ أَنَا النَّبِيُّ لاَ كَذِبْ قَالَ إِسْرَائِيلُ وَزُهَيْرٌ نَزَلَ النَّبِيُّ ﷺ عَنْ بَغْلَتِهِ .

4318, 4319. PRIČAO NAM JE Seid b. Ufejr, njemu Lejs, a ovom Akil, prenoseći od Ibn-Šihaba...; a PRIČAO MI JE i Ishak, njemu Ja'kub b. Ibrahim, a ovom bratić Ibn-Šihabov, da mu je rekao Muhammed b. Šihab, kako mu je pričao Urve b. Zubejr, da su ga Mervan i Misvere b. Mahreme obavijestili da je Allahovov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, kada su mu, kao muslimani, došli izaslanici plemena Hevazin i zatražili od njega da im vrati imetke i zarobljenike, ustao i rekao: "Sa mnom su oni koje vidite, a najdraži mi je najiskreniji govor, pa izaberite jedno od dvoje: ili zarobljene ili imovinu; a ja sam vas bio čekao (prije podjele)."

٤٣١٨-٤٣١٩. حَدَّثَنَا سَعِيدُ بْنُ عُفَيْرٍ قَالَ حَدَّثَنِي اللَّيْثُ حَدَّثَنِي عُقَيْلٌ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ ح و حَدَّثَنِي إِسْحَاقُ حَدَّثَنَا يَعْقُوبُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ حَدَّثَنَا ابْنُ أَخِي ابْنِ شِهَابٍ قَالَ مُحَمَّدُ بْنُ شِهَابٍ وَزَعَمَ عُرْوَةُ بْنُ الزُّبَيْرِ أَنَّ مَرْوَانَ وَالْمِسْوَرَ بْنَ مَخْرَمَةَ أَخْبَرَاهُ أَنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ قَامَ حِينَ جَاءَهُ وَفْدُ هَوَازِنَ مُسْلِمِينَ فَسَأَلُوهُ أَنْ يَرُدَّ إِلَيْهِمْ أَمْوَالَهُمْ وَسَبْيَهُمْ فَقَالَ لَهُمْ رَسُولُ اللهِ ﷺ مَعِي مَنْ تَرَوْنَ وَأَحَبُّ الْحَدِيثِ

إِلَيَّ أَصْدَقُهُ فَاخْتَارُوا إِحْدَى الطَّائِفَتَيْنِ إِمَّا السَّبْيَ وَإِمَّا الْمَالَ وَقَدْ كُنْتُ اسْتَأْنَيْتُ بِكُمْ وَكَانَ أَنْظَرَهُمْ رَسُولُ اللهِ ﷺ بِضْعَ عَشْرَةَ لَيْلَةً حِينَ قَفَلَ مِنَ الطَّائِفِ فَلَمَّا تَبَيَّنَ لَهُمْ أَنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ غَيْرُ رَادٍّ إِلَيْهِمْ إِلاَّ إِحْدَى الطَّائِفَتَيْنِ قَالُوا فَإِنَّا نَخْتَارُ سَبْيَنَا فَقَامَ رَسُولُ اللهِ ﷺ فِي الْمُسْلِمِينَ فَأَثْنَى عَلَى اللهِ بِمَا هُوَ أَهْلُهُ ثُمَّ قَالَ أَمَّا بَعْدُ فَإِنَّ إِخْوَانَكُمْ قَدْ جَاءُونَا تَائِبِينَ وَإِنِّي قَدْ رَأَيْتُ أَنْ أَرُدَّ إِلَيْهِمْ سَبْيَهُمْ فَمَنْ أَحَبَّ مِنْكُمْ أَنْ يُطَيِّبَ ذَلِكَ فَلْيَفْعَلْ وَمَنْ أَحَبَّ مِنْكُمْ أَنْ يَكُونَ عَلَى حَظِّهِ حَتَّى نُعْطِيَهُ إِيَّاهُ مِنْ أَوَّلِ مَا يُفِيءُ اللهُ عَلَيْنَا فَلْيَفْعَلْ فَقَالَ النَّاسُ قَدْ طَيَّبْنَا ذَلِكَ يَا رَسُولَ اللهِ فَقَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ إِنَّا لاَ نَدْرِي مَنْ أَذِنَ مِنْكُمْ فِي ذَلِكَ مِمَّنْ لَمْ يَأْذَنْ فَارْجِعُوا حَتَّى يَرْفَعَ إِلَيْنَا عُرَفَاؤُكُمْ أَمْرَكُمْ فَرَجَعَ النَّاسُ فَكَلَّمَهُمْ عُرَفَاؤُهُمْ ثُمَّ رَجَعُوا إِلَى رَسُولِ اللهِ ﷺ فَأَخْبَرُوهُ أَنَّهُمْ قَدْ طَيَّبُوا وَأَذِنُوا هَذَا الَّذِي بَلَغَنِي عَنْ سَبْيِ هَوَازِنَ.

Allahov ih je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, nakon što se vratio iz Taifa, čekao desetak i nešto noći, pa kad im je postalo jasno da će im Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, vratiti samo jedno od dvoje, rekli su: "Odlučili smo se za naše zarobljenike!" Tada je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, ustao pred muslimanima, zahvalio Allahu onako kako to Njemu dolikuje, a potom kazao: "A sada, ova su vam braća došla kajući se. Odlučio sam da im vratim zarobljenike. Ko to želi učiniti dobrovoljno, neka učini; a ko od vas želi zadržati svoj udio dok mu za njega ne damo zamjenu od prve ratne dobiti koju nam Allah bude darovao – pa nek uradi tako."

"Allahov Poslaniče", rekoše prisutni, "činimo to dobrovoljno!" "Mi ne znamo", reče im Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, "ko je ovo od vas (punopravno) odobrio, a ko nije; zato se vratite da nam tu odluku vašu dostave vaše starješine." Ljudi su se tada vratili, razgovarali sa svojim uglednicima, a potom došli Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, i saopćili mu da su to dobrovoljno učinili i odobrili.

"Eto, to je ono što mi je preneseno o roblju iz plemena Hevazin", rekao je Ibn-Šihab.

٤٣٢٠. حَدَّثَنَا أَبُو النُّعْمَانِ حَدَّثَنَا حَمَّادُ بْنُ زَيْدٍ عَنْ أَيُّوبَ عَنْ نَافِعٍ أَنَّ عُمَرَ قَالَ يَا رَسُولَ اللهِ ح حَدَّثَنِي مُحَمَّدُ بْنُ مُقَاتِلٍ أَخْبَرَنَا عَبْدُ اللهِ أَخْبَرَنَا مَعْمَرٌ عَنْ أَيُّوبَ عَنْ نَافِعٍ عَنِ ابْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا قَالَ لَمَّا قَفَلْنَا مِنْ حُنَيْنٍ سَأَلَ عُمَرُ النَّبِيَّ ﷺ عَنْ نَذْرٍ كَانَ نَذَرَهُ فِي الْجَاهِلِيَّةِ اعْتِكَافٍ فَأَمَرَهُ النَّبِيُّ ﷺ بِوَفَائِهِ وَقَالَ بَعْضُهُمْ حَمَّادٌ عَنْ أَيُّوبَ عَنْ نَافِعٍ عَنِ ابْنِ عُمَرَ وَرَوَاهُ جَرِيرُ بْنُ حَازِمٍ وَحَمَّادُ بْنُ سَلَمَةَ عَنْ أَيُّوبَ عَنْ نَافِعٍ عَنِ ابْنِ عُمَرَ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ.

4320. PRIČAO NAM JE Ebu-Nu'man, a njemu Hammad b. Zejd, prenoseći od Ejjuba, a ovaj od Nafi'a da je Omer rekao: "O Allahov Poslaniče..."; a PRIČAO MI JE i Muhammed b. Mukatil, njega je obavijestio Abdullah, a ovog Ma'mer, prenoseći od Ejjuba, on od Nafi'a, a ovaj od Ibn-Omera, radijallahu anhuma, da je kazivao: "Kada smo se vratili s Hunejna, Omer je upitao Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, o svom zavjetu iz džahilijeta – a radi se o itikafu – pa mu je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, naredio da ga ispuni."

Neki kažu (da ovaj hadis prenosi) Hammad od Ejjuba, ovaj od Nafi'a, a on od Ibn-Omera. Prenose ga (također) i Džerir b. Hazim te Hammad b. Selema od Ejjuba, on od Nafi'a, ovaj od Ibn-Omera, a on od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem.

4321. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Jusuf, a njega je obavijestio Malik, prenoseći od Jahjaa b. Seida, on od Umera b. Kesira b. Efleha, ovaj od Ebu-Muhammeda, oslobođenog roba Ebu-Katadinog, a on od Ebu-Katade da je kazivao:

"Izišli smo s Vjerovjesnikom, sallallahu alejhi ve sellem, u godini Hunejna, i pošto smo se susreli (s neprijateljem), a muslimani se se bili uskomešali, ugledao sam jednog mnogobošca kako se popeo na jednog muslimana, te sam ga s leđa udario sabljom po ramenu (tako jako) da sam mu presjekao oklop. On se okrenuo prema meni i čvrsto me stisnuo uza se, tako da sam od tog stiska osjetio miris smrti, ali (ubrzo) zatim on izdahnu i tako me pusti. Sustigao sam (potom) Omera b. Hattaba i upitao ga: 'Šta je s ljudima?'[1]

'Odredba Uzvišenog i Svemogućeg Allaha!', reče on.

Borci su se, nakon toga, povratili, a Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, sjede i reče:[2] 'Ko je ubio nekoga od neprijatelja i ima za to dokaz – pripada mu njegova oprema!'

'Ko će mi posvjedočiti?', rekoh ja i sjedoh, a Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, ponovi isto. Zatim je još jednom ponovio isto, pa sam ja ustao i upitao: 'Ko će mi posvjedočiti?' – a zatim sjeo. Onda je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, ponovo rekao isto. Ja sam ustao, a on me upita: 'Ebu-Katada, šta je s tobom?' Ispričao sam mu svoj slučaj. Tada jedan čovjek reče: 'Istinu je kazao, a oprema je toga (čovjeka) kod mene, pa mu daj zadovoljštinu od mene (neka mi, dakle, ostavi ovaj plijen).'

'Ne, tako mi Allaha!', reče Ebu-Bekr, dodavši: 'Neće se desiti da (Poslanik) jednom od Allahovih lavova, koji se bore radi Allaha i Njegovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, uzme i da tebi da njegov plijen!'

٤٣٢١ . حَدَّثَنَا عَبْدُاللهِ بْنُ يُوسُفَ أَخْبَرَنَا مَالِكٌ عَنْ يَحْيَى بْنِ سَعِيدٍ عَنْ عُمَرَ بْنِ كَثِيرِ بْنِ أَفْلَحَ عَنْ أَبِي مُحَمَّدٍ مَوْلَى أَبِي قَتَادَةَ عَنْ أَبِي قَتَادَةَ قَالَ خَرَجْنَا مَعَ النَّبِيِّ ﷺ عَامَ حُنَيْنٍ فَلَمَّا الْتَقَيْنَا كَانَتْ لِلْمُسْلِمِينَ جَوْلَةٌ فَرَأَيْتُ رَجُلاً مِنَ الْمُشْرِكِينَ قَدْ عَلاَ رَجُلاً مِنَ الْمُسْلِمِينَ فَضَرَبْتُهُ مِنْ وَرَائِهِ عَلَى حَبْلِ عَاتِقِهِ بِالسَّيْفِ فَقَطَعْتُ الدِّرْعَ وَأَقْبَلَ عَلَيَّ فَضَمَّنِي ضَمَّةً وَجَدْتُ مِنْهَا رِيحَ الْمَوْتِ ثُمَّ أَدْرَكَهُ الْمَوْتُ فَأَرْسَلَنِي فَلَحِقْتُ عُمَرَ بْنَ الْخَطَّابِ فَقُلْتُ مَا بَالُ النَّاسِ قَالَ أَمْرُ اللهِ عَزَّ وَجَلَّ ثُمَّ رَجَعُوا وَجَلَسَ النَّبِيُّ ﷺ فَقَالَ مَنْ قَتَلَ قَتِيلاً لَهُ عَلَيْهِ بَيِّنَةٌ فَلَهُ سَلَبُهُ فَقُلْتُ مَنْ يَشْهَدُ لِي ثُمَّ جَلَسْتُ قَالَ ثُمَّ قَالَ النَّبِيُّ ﷺ مِثْلَهُ فَقُمْتُ فَقُلْتُ مَنْ يَشْهَدُ لِي ثُمَّ جَلَسْتُ قَالَ ثُمَّ قَالَ النَّبِيُّ ﷺ مِثْلَهُ فَقُمْتُ فَقَالَ مَا لَكَ يَا أَبَا قَتَادَةَ فَأَخْبَرْتُهُ فَقَالَ رَجُلٌ صَدَقَ وَسَلَبُهُ عِنْدِي فَأَرْضِهِ مِنِّي فَقَالَ أَبُو بَكْرٍ لاَهَا اللهِ إِذًا لاَ يَعْمِدُ إِلَى أَسَدٍ مِنْ أُسْدِ اللهِ يُقَاتِلُ عَنِ اللهِ وَرَسُولِهِ ﷺ فَيُعْطِيكَ سَلَبَهُ فَقَالَ النَّبِيُّ ﷺ صَدَقَ فَأَعْطِهِ فَأَعْطَانِيهِ فَابْتَعْتُ بِهِ مَخْرَفًا فِي بَنِي سَلِمَةَ فَإِنَّهُ لأَوَّلُ مَالٍ تَأَثَّلْتُهُ فِي الإِسْلاَمِ .

1 Mislio je na one koji su se u prvi mah dali u bijeg.

2 On je to učinio nakon konsolidovanja redova muslimanske vojske i pobjede nad neprijateljem.

'Istinu je rekao (Ebu-Bekr)', reče Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, 'pa mu ga daj!' Tako mi ga je on dao. Za njega sam kupio mali palmik u plemenu Benu-Selema, i to je prvi imetak koji sam stekao u islamu."

٤٣٢٢. وَقَالَ اللَّيْثُ حَدَّثَنِي يَحْيَى ابْنُ سَعِيدٍ عَنْ عُمَرَ بْنِ كَثِيرِ بْنِ أَفْلَحَ عَنْ أَبِي مُحَمَّدٍ مَوْلَى أَبِي قَتَادَةَ أَنَّ أَبَا قَتَادَةَ قَالَ لَمَّا كَانَ يَوْمَ حُنَيْنٍ نَظَرْتُ إِلَى رَجُلٍ مِنَ الْمُسْلِمِينَ يُقَاتِلُ رَجُلاً مِنَ الْمُشْرِكِينَ وَآخَرُ مِنَ الْمُشْرِكِينَ يَخْتِلُهُ مِنْ وَرَائِهِ لِيَقْتُلَهُ فَأَسْرَعْتُ إِلَى الَّذِي يَخْتِلُهُ فَرَفَعَ يَدَهُ لِيَضْرِبَنِي وَأَضْرِبُ يَدَهُ فَقَطَعْتُهَا ثُمَّ أَخَذَنِي فَضَمَّنِي ضَمًّا شَدِيدًا حَتَّى تَخَوَّفْتُ ثُمَّ تَرَكَ فَتَحَلَّلَ وَدَفَعْتُهُ ثُمَّ قَتَلْتُهُ وَانْهَزَمَ الْمُسْلِمُونَ وَانْهَزَمْتُ مَعَهُمْ فَإِذَا بِعُمَرَ بْنِ الْخَطَّابِ فِي النَّاسِ فَقُلْتُ لَهُ مَا شَأْنُ النَّاسِ قَالَ أَمْرُ اللَّهِ ثُمَّ تَرَاجَعَ النَّاسُ إِلَى رَسُولِ اللَّهِ ﷺ فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ مَنْ أَقَامَ بَيِّنَةً عَلَى قَتِيلٍ قَتَلَهُ فَلَهُ سَلَبُهُ فَقُمْتُ لأَلْتَمِسَ بَيِّنَةً عَلَى قَتِيلِي فَلَمْ أَرَ أَحَدًا يَشْهَدُ لِي فَجَلَسْتُ ثُمَّ بَدَا لِي فَذَكَرْتُ أَمْرَهُ لِرَسُولِ اللَّهِ ﷺ فَقَالَ رَجُلٌ مِنْ جُلَسَائِهِ سِلاَحُ هَذَا الْقَتِيلِ الَّذِي يَذْكُرُ عِنْدِي فَأَرْضِهِ مِنْهُ فَقَالَ أَبُو بَكْرٍ كَلاَ لاَ يُعْطِهِ أُصَيْبِغَ مِنْ قُرَيْشٍ وَيَدَعَ أَسَدًا مِنْ أُسْدِ اللَّهِ يُقَاتِلُ عَنِ اللَّهِ وَرَسُولِهِ ﷺ قَالَ فَقَامَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ فَأَدَّاهُ إِلَيَّ فَاشْتَرَيْتُ مِنْهُ خِرَافًا فَكَانَ أَوَّلَ مَالٍ تَأَثَّلْتُهُ فِي الإِسْلاَمِ.

4322. KAŽE Lejs da mu pričao Jahja b. Seid, prenoseći od Umera b. Kesira b. Efleha, on od Ebu-Muhammeda, oslobođenog roba Ebu-Katadinog, a ovaj od Ebu-Katade da je kazivao:
"Opazio sam na dan Hunejna jednog muslimana kako se bori s jednim mnogobošcem, dok mu se drugi mnogobožac prikradao s leđa da ga ubije. Požurio sam ka onome što mu se prikradao. On podiže ruku da me udari, ali ga ja udarih po njoj i odsjekoh je. Tada me on ščepa i tako žestoko stisnu da sam se bio uplašio, ali me onda pusti i oslobodi, pa ga ja odgurnuh (od sebe), a potom ubih. Muslimani su se nakon toga dali u bijeg, a i ja s njima. Tada među svijetom (ugledah) Omera b. Hattaba i upitah ga: 'Šta je to s ljudima?'
'Allahova odredba!' odgovori on.
Ljudi su se, nakon toga, povratili Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem.
'Ko donese dokaz da je nekoga (od neprijatelja) ubio', reče Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, 'pripada mu njegova (ratna) oprema.' Ustao sam da potražim dokaz za svoga ubijenog, ali ne nađoh nikoga da mi posvjedoči te sjedoh, a onda se dosjetih i ispričah slučaj Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem. Tada jedan od onih koji su sjedili oko njega reče: 'Oružje je tog ubijenog, kojeg spominje (Ebu-Katada), kod mene, pa mu umjesto toga daj zadovoljštinu (u nečem drugom).'
'Nipošto!', reče Ebu-Bekr, dodavši: 'Neće ga dati (bjelorepoj) ptičici iz Kurejša, a ostaviti jednog od lavova Allahovih, koji se bore radi Allaha i Njegovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem!'
Tada je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem,

ustao i dao mi ga. Za njega sam kupio voćnjak. Bila je to prva imovina koju sam stekao u islamu."[1]

1 U ovom poglavlju o Bici na Hunejnu Buhari je naveo tri kur'anska ajeta i devet hadisa. Bitka na Hunejnu odigrala se u mjesecu ševvalu (tačnije 21. ševvala) osme godine po Hidžri i jedan je od značajnijih događaja u povijesti islama. Iz ove bitke i predanja koje Buhari o njoj navodi možemo izvući veoma značajne pouke:
– muslimanska vojska ne smije biti zanesena svojim brojem i opremom, jer u tome ne leži glavni činilac pobjede. Uzvišeni Allah kaže: "A pobjeda je samo od Allaha" (El-Enfal, 10). Jedan broj muslimana u Bici na Hunejnu bio je zanesen brojnošću muslimanske vojske (bilo ih je dvanaest hiljada), pa su neki čak govorili: "Danas nas je nemoguće poraziti!" To im se u prvi mah osvetilo i došlo je do onoga o čemu izvještava Kur'an: "... a i onoga dana na Hunejnu, kad vas je mnoštvo vaše zanijelo, ali vam ono nije ni od kakve koristi bilo, nego vam je zemlja, koliko god da je bila prostrana, tijesna postala, pa ste se u bijeg dali" (Et-Tevba, 25);
– u Bici na Hunejnu ponovila se greška iz Bitke na Uhudu. Iz nekih smo predanja tako vidjeli kako su se pojedini muslimani, pošto se neprijatelj bio malo povukao, predali sakupljanju ratnog plijena, da bi ubrzo zatim bili zasuti neprijateljskim strijelama. Obuzetost prikupljanjem ratnog plijena, prije nego što se bitka u potpunosti okonča, može biti pogubna za konačni ishod;
– hrabrost i smjelost vođe (ili vojskovođe) od presudnog je značaja za ishod u bitkama i ratovima. Tako smo vidjeli Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, kako je u Bici na Hunejnu ispoljio smjelost i hrabrost kakvi se ne mogu ni zamisliti. Kada se većina muslimana, zbog težine prilika, dala u bijeg, Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, ostao je na bojnom polju i nije uzmicao. Uz njega je bio samo mali broj muhadžira i pripadnika ehlul-bejta, a među njima i Abbas te Ebu-Sufjan, koji je tek nedavno bio primio islam. On je Poslanikovu, sallallahu alejhi ve sellem, bijelu mazgu držao za uzde. U tako teškim prilikama Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, vođa, uzvikivao je: "Ljudi, ljudi, dođite k meni! Ja sam Allahov poslanik! Ja sam Muhammed b. Abdullah! Ja sam poslanik, a ne lažov! Ja sam sin Abdul-Muttalibov!" Svom amidži Abbasu naredio je da što jačim glasom pozove njegove drugove, pa je on povikao: "Gdje su tamnoputi Poslanikovi drugovi? O tamnoputi Poslanikovi drugovi!" Kasnije je Abbas, radijallahu anhu, pričao: "Tako mi Allaha, tako sam im probudio emocije kao kad krava muče za svojom teladi. Povikali su: 'Odazivamo ti se, eto nas!'" Neustrašivošću i hrabrošću vođe, dakle, stanje na bojnom polju brzo se mijenja. Tako su odjednom, sa svih strana, nahrupile muslimanske čete, isto onako kako su i napustile položaj, te je došlo do žestokog sukoba između dviju vojski. Tada je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Sada se rasplamsala borba!" Uzeo je šaku prašine i bacio je neprijatelju u lice, govoreći: "Lica se izobličiše!" Oči svakog neprijateljskog vojnika napunile su se prašinom iz te šake; počela ih je stizati kazna i nazirao im se kraj. Za samo nekoliko sati neprijatelj je potpuno izgubio bitku, a samo iz plemena Sekif poginulo je oko sedamdeset ljudi. To je bio preokret na koji Uzvišeni Allah upućuje riječima: "Zatim je Allah na Poslanika Svoga i na vjernike milost Svoju spustio, i vojske koje vi niste vidjeli poslao, i one koji nisu vjerovali na muke stavio; to je bila kazna za nevjernike." (Et-Tevba, 26) Šta onda kazati za one vojskovođe koje danas, daleko iz pozadine, sa sigurnog mjesta, vode bitke i izdaju naređenja? Može li se s takvim vođama ostvariti cilj i izvojevati pobjeda? "Vi u Allahovom Poslaniku imate divan uzor za onoga koji se nada Allahovoj milosti i nagradi na onom svijetu, i koji često Allaha spominje." (El-Ahzab, 21);
– muslimani su na Hunejnu zaplijenili i zarobili: šest hiljada zarobljenika, dvadeset i četiri hiljade deva, više od četrdeset hiljada ovaca i četiri hiljade oka srebra. Plijen se nije dijelio dok se Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, nije vratio iz bitke za Taif;
– dopušteno je neprijatelju, kada primi islam, bez naknade vratiti njegove zarobljenike i blago, ili bar jedno od spomenutog. Nije, međutim, dopušteno ono što je već podijeljeno vojsci oduzimati silom. Stoga tu do izražaja trebaju doći mudri i vješti potezi vođe, kako smo to vidjeli iz Poslanikovog, sallallahu alejhi ve sellem, postupka sa zarobljenicima iz plemena Hevazin;
– onome koji donese pouzdan dokaz da je ubio jednog od neprijatelja pripada lična oprema ubijenog. Time se ratnici potiču na hrabrost i neustrašivost u borbi. (O ovome se više može naći u tumačenju koje je dato uz poglavlje *Ko nije dijelio na petine ono što se zaplijeni kao lično naoružanje i oprema*, Knjiga, 2., str. 820).

O POHODU NA EVTAS

4323. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Ala, a njemu Ebu-Usama, prenoseći od Burejda b. Abdullaha, on od Ebu-Burde, a ovaj od Ebu-Musaa Eš‘arija, radijallahu anhu, da je kazivao:
“Kada je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, okončao Bitku na Hunejnu, poslao je vojsku na čelu s Ebu-Amirom u Evtas. On je naišao na Durejda b. Simmu, pa je Durejd ubijen, a Allah je porazio njegove drugove. Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, je”, veli Ebu-Musa, “poslao mene s Ebu-Amirom, koji je pogođen u koljeno. Neki Džušemija pogodio ga je strijelom. Prišao sam mu i upitao ga: ‘Amidža, ko te je pogodio?’
‘Eno’, reče on pokazujući Ebu-Musau, ‘ono je krvnik koji me je pogodio!’ Uputio sam se prema njemu i sustigao ga, a on, kada me je ugledao, dao se u bijeg. Slijedio sam ga, govoreći: ‘Zar se ne stidiš?! Zar se nećeš suprotstaviti?’
On tada prestade bježati, te smo izmijenili po dva udarca sabljom, a onda sam ga ubio.
‘Allah je ubio tvoga protivnika (koji te je pogodio)!’, kazao sam potom Ebu-Amiru, a on reče: ‘Iščupaj ovu strijelu!’ Izvadio sam je, a iz rane je pocurila voda.
‘Bratiću moj’, reče mi on, ‘prenesi selam Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, i reci mu da zatraži oprost za mene!’ Ebu-Amir odredio je mene za svoga nasljednika (u zapovjedništvu); nakon toga se još kratko zadržao (u životu), a onda umro. Ja sam se (potom) vratio, a onda otišao u Vjerovjesnikovu, sallallahu alejhi ve sellem, kuću. Ležao je na krevetu (napravljenom) od pijeska povrh koga se nalazila postelja; pijesak s kreveta već je bio ostavio trag na njegovim leđima i bokovima. Obavijestio sam ga o onome što nam se dogodilo, kao i o onome što se dogodilo Ebu-Amiru, i prenio mu njegove riječi: ‘Reci Vjerovjesniku,

باب غزوة أوطاس

٤٣٢٣ - حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ الْعَلَاءِ حَدَّثَنَا أَبُو أُسَامَةَ عَنْ بُرَيْدِ بْنِ عَبْدِ اللهِ عَنْ أَبِي بُرْدَةَ عَنْ أَبِي مُوسَى رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ لَمَّا فَرَغَ النَّبِيُّ ﷺ مِنْ حُنَيْنٍ بَعَثَ أَبَا عَامِرٍ عَلَى جَيْشٍ إِلَى أَوْطَاسٍ فَلَقِيَ دُرَيْدَ بْنَ الصِّمَّةِ فَقُتِلَ دُرَيْدٌ وَهَزَمَ اللهُ أَصْحَابَهُ قَالَ أَبُو مُوسَى وَبَعَثَنِي مَعَ أَبِي عَامِرٍ فَرُمِيَ أَبُو عَامِرٍ فِي رُكْبَتِهِ رَمَاهُ جُشَمِيٌّ بِسَهْمٍ فَأَثْبَتَهُ فِي رُكْبَتِهِ فَانْتَهَيْتُ إِلَيْهِ فَقُلْتُ يَا عَمِّ مَنْ رَمَاكَ فَأَشَارَ إِلَى أَبِي مُوسَى فَقَالَ ذَاكَ قَاتِلِي الَّذِي رَمَانِي فَقَصَدْتُ لَهُ فَلَحِقْتُهُ فَلَمَّا رَآنِي وَلَّى فَاتَّبَعْتُهُ وَجَعَلْتُ أَقُولُ لَهُ أَلَا تَسْتَحْيِي أَلَا تَثْبُتُ فَكَفَّ فَاخْتَلَفْنَا ضَرْبَتَيْنِ بِالسَّيْفِ فَقَتَلْتُهُ ثُمَّ قُلْتُ لِأَبِي عَامِرٍ قَتَلَ اللهُ صَاحِبَكَ قَالَ فَانْزِعْ هَذَا السَّهْمَ فَنَزَعْتُهُ فَنَزَا مِنْهُ الْمَاءُ قَالَ يَا ابْنَ أَخِي أَقْرِئْ النَّبِيَّ ﷺ السَّلَامَ وَقُلْ لَهُ اسْتَغْفِرْ لِي وَاسْتَخْلَفَنِي أَبُو عَامِرٍ عَلَى النَّاسِ فَمَكُثَ يَسِيرًا ثُمَّ مَاتَ فَرَجَعْتُ فَدَخَلْتُ عَلَى النَّبِيِّ ﷺ فِي بَيْتِهِ عَلَى سَرِيرٍ مُرْمَلٍ وَعَلَيْهِ فِرَاشٌ قَدْ أَثَّرَ رِمَالُ السَّرِيرِ بِظَهْرِهِ وَجَنْبَيْهِ فَأَخْبَرْتُهُ بِخَبَرِنَا وَخَبَرِ أَبِي عَامِرٍ وَقَالَ قُلْ لَهُ اسْتَغْفِرْ لِي فَدَعَا بِمَاءٍ فَتَوَضَّأَ ثُمَّ رَفَعَ يَدَيْهِ فَقَالَ اللَّهُمَّ اغْفِرْ لِعُبَيْدٍ أَبِي عَامِرٍ وَرَأَيْتُ بَيَاضَ إِبْطَيْهِ ثُمَّ قَالَ اللَّهُمَّ اجْعَلْهُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ فَوْقَ كَثِيرٍ مِنْ خَلْقِكَ مِنَ النَّاسِ فَقُلْتُ وَلِي فَاسْتَغْفِرْ

sallallahu alejhi ve sellem, da zatraži oprost za mene!' On je tada zatražio vodu i uzeo abdest, a zatim podigao ruke i rekao: 'Gospodaru, oprosti Ubejdu Ebu-Amiru!' Vidio sam bjelinu njegovih pazuha dok je govorio: 'Gospodaru moj, učini da on na Sudnjem danu bude iznad mnogih ljudi koje si stvorio!' 'Zamoli i za mene oprosta!', rekoh mu, a on reče: 'Gospodaru moj, oprosti Abdullahu b. Kajsu grijehe i smjesti ga na Sudnjem danu na počasno mjesto!'"
Ebu-Burda veli: "Jedna je (dova bila) za Ebu-Amira, a druga za Ebu-Musaa."[1]

قَالَ اللَّهُمَّ اغْفِرْ لِعَبْدِاللهِ بْنِ قَيْسٍ ذَنْبَهُ وَأَدْخِلْهُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ مُدْخَلًا كَرِيمًا قَالَ أَبُو بُرْدَةَ إِحْدَاهُمَا لِأَبِي عَامِرٍ وَالأُخْرَى لِأَبِي مُوسَى .

O POHODU NA TAIF

بَاب غَزْوَةِ الطَّائِفِ

On je bio u ševvalu osme godine (po hidžri). Tako veli Musa b. Ukba.

فِي شَوَّالٍ سَنَةَ ثَمَانٍ قَالَهُ مُوسَى بْنُ عُقْبَةَ .

4324. PRIČAO NAM JE Humejdi, kako je čuo Sufjana, da mu je kazivao Hišam, prenoseći od svoga oca, on od Zejnebe, kćerke Ebu-Seleme, a ona od svoje majke Ummu-Seleme, radijallahu anha, (da je kazivala): "Ušao je k meni Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, a kod mene bijaše neki dvospolac kojeg sam čula kako govori Abdullahu b. Ebu-Umejji: 'Abdullahu, šta misliš ako Allah dadne pa sutra osvojite Taif? Drži se (ako tako bude) Gejlanove kćerke, jer ona dolazi s četiri (nabora na trbuhu), a odlazi s osam!'[2]
Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, (tada) reče: 'Neka ovakvi nikako ne ulaze kod vas!'"

٤٣٢٤ . حَدَّثَنَا الْحُمَيْدِيُّ سَمِعَ سُفْيَانَ حَدَّثَنَا هِشَامٌ عَنْ أَبِيهِ عَنْ زَيْنَبَ بِنْتِ أَبِي سَلَمَةَ عَنْ أُمِّهَا أُمِّ سَلَمَةَ رَضِي اللهُ عَنْهَا دَخَلَ عَلَيَّ النَّبِيُّ ﷺ وَعِنْدِي مُخَنَّثٌ فَسَمِعْتُهُ يَقُولُ لِعَبْدِاللهِ بْنِ أَبِي أُمَيَّةَ يَا عَبْدَاللهِ أَرَأَيْتَ إِنْ فَتَحَ اللهُ عَلَيْكُمُ الطَّائِفَ غَدًا فَعَلَيْكَ بِابْنَةِ غَيْلَانَ فَإِنَّهَا تُقْبِلُ بِأَرْبَعٍ وَتُدْبِرُ بِثَمَانٍ وَقَالَ النَّبِيُّ ﷺ لَا يَدْخُلَنَّ هَؤُلَاءِ عَلَيْكُنَّ قَالَ ابْنُ عُيَيْنَةَ وَقَالَ ابْنُ جُرَيْجٍ الْمُخَنَّثُ هِيتٌ

1 Evtas je dolina u postojbini plemena Hevazin. Kada su muslimani pobijedili neprijatelja na Hunejnu, jedna je skupina pobjegla u Taif, druga u Bedžilu, a treća u Evtas. Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, poslao je potjeru u Evtas. Predvodio ju je Ebu-Amir Eš'ari. Došlo je do manjeg okršaja između njih i muslimani su brzo porazili idolopoklonike. U tom sukobu život je izgubio muslimanski vojskovođa Ebu-Amir Eš'ari.

2 Komentatori ovoga hadisa navode, prenoseći od Imama Malika i drugih, da se brojevi četiri i osam odnose na nabore velikog stomaka Gejlanove kćerke. Naime, spomenuti dvospolac je, opisujući Abdullahu b. Ebu-Umejju Gajlanovu kćerku, želio kazati kako je ona toliko debela da bi se od te velike debljine na njenom stomaku pojavila četiri nabora, koji bi se, kada bi ona dolazila nekome u susret, izrazito vidjeli. Kada bi, pak, odlazila, odnosno promatraču bila okrenuta leđima, onda bi ti nabori dolazili do izražaja na njenim bokovima (desnom i lijevom), pa bi tada njihov broj bio udvostručen. (Vidjeti i komentar hadisa br. 5235.)

Ibn-Ujejne i Ibn-Džurejdž kažu da se taj dvospolac zvao Hit. Pričao nam je Mahmud, a njemu Ebu-Usama, prenoseći od Hišama isto, dodavši:
"... a on (Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem) u to vrijeme opsjedaše Taif."[3]

حَدَّثَنَا مَحْمُودٌ حَدَّثَنَا أَبُو أُسَامَةَ عَنْ هِشَامٍ بِهَذَا وَزَادَ وَهُوَ مُحَاصِرُ الطَّائِفِ يَوْمَئِذٍ .

4325. PRIČAO NAM JE Ali b. Abdullah, a njemu Sufjan, prenoseći od Amra, on od Ebu-Abbasa, slijepog pjesnika, a ovaj od Abdullaha b. Omera da je kazivao:
"Kada je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, pod opsadom držao Taif, ali im ništa nije mogao učiniti, rekao je: 'Mi se, ako Bog da, vraćamo!'
To im je (muslimanima) teško palo, pa rekoše: 'Otići ćemo, a nećemo ga osvojiti?!' Jedanput je rekao: 'Vratimo se!', i dodao: 'Sutra ćete se onda boriti!'
Sutradan su se borili, ali su dopali rana, te on ponovo reče: 'Sutra se, ako Bog da, vraćamo!'
To im se (ovaj put) svidjelo, pa se Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, nasmijao" (ili nasmiješio – kako u drugom predanju veli Sufjan).[4]
Autor (Buhari) navodi da je Humejdi rekao: "Sufjan nam je kazivao ovo predanje u cijelosti."

٤٣٢٥. حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ عَبْدِ اللهِ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ عَنْ عَمْرٍو عَنْ أَبِي الْعَبَّاسِ الشَّاعِرِ الأَعْمَى عَنْ عَبْدِ اللهِ ابْنِ عُمَرَ قَالَ لَمَّا حَاصَرَ رَسُولُ اللهِ ﷺ الطَّائِفَ فَلَمْ يَنَلْ مِنْهُمْ شَيْئًا قَالَ إِنَّا قَافِلُونَ إِنْ شَاءَ اللهُ فَثَقُلَ عَلَيْهِمْ وَقَالُوا نَذْهَبُ وَلاَ نَفْتَحُهُ وَقَالَ مَرَّةً نَقْفُلُ فَقَالَ اغْدُوا عَلَى الْقِتَالِ فَغَدَوْا فَأَصَابَهُمْ جِرَاحٌ فَقَالَ إِنَّا قَافِلُونَ غَدًا إِنْ شَاءَ اللهُ فَأَعْجَبَهُمْ فَضَحِكَ النَّبِيُّ ﷺ وَقَالَ سُفْيَانُ مَرَّةً فَتَبَسَّمَ قَالَ قَالَ الْحُمَيْدِيُّ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ الْخَبَرَ كُلَّهُ .

4326, 4327. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Beššar, njemu Gunder, a ovom Šu'be, prenoseći od Asima, koji je čuo Ebu-Usmana da je kazivao:
"Čuo sam Sa'da – a on bijaše prvi koji je odapeo strijelu na Allahovom putu – i Ebu-Bekrea –

٤٣٢٦-٤٣٢٧. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ بَشَّارٍ حَدَّثَنَا غُنْدَرٌ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ عَنْ عَاصِمٍ قَالَ سَمِعْتُ أَبَا عُثْمَانَ قَالَ سَمِعْتُ سَعْدًا وَهُوَ أَوَّلُ مَنْ رَمَى

---

3 Taif je poznato veliko mjesto na Arabijskom poluotoku (u Saudijskoj Arabiji), istočno od Mekke na udaljenosti od oko sedamdeset kilometara.
Pohod na Taif samo je produžetak pohoda na Hunejn, jer je većina porodica Hevazina i Sekifa, nakon poraza na Hunejnu, prebjegla u Taif, gdje su se dobro utvrdili. Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, naredio je opsadu grada, koja je dugo trajala (po nekim predanjima četrdeset dana), ali nije dala pozitivne rezultate, pa je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, naredio da se opsada podigne i da napuste Taif. (Vidjeti i hadis br. 5235.)

4 Ovaj nas hadis upućuje na mudrost i oštroumnost koja se ogleda u Vjerovjesnikovim, sallallahu alejhi ve sellem, postupcima. On je, naime, svojim drugovima najavio odlazak iz Taifa bez njegova osvojenja, ali se to njima nije dopalo, pa im je on, uvidjevši to, naredio da se sutradan bore. Sutradan su se borili i teške rane zadobili, ali nikakav uspjeh nisu postigli. Tada im je postalo jasno da je odluka o povratku ispravna. Stoga, kada im je on ponovo najavio odlazak, to im se svidjelo i zadovoljno su prihvatili taj prijedlog, što je izazvalo smijeh na Poslanikovom, sallallahu alejhi ve sellem, licu. (Neka nas ovo ponuka na razmišljanje kako ćemo pridobiti ljude da dobrovoljno i sa zadovoljstvom prihvate islam kao svoj životni put.)

a ovaj bijaše u skupini ljudi koji su se uspeli preko taifske tvrđave i došli Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem – kako kazuju:
‘Čuli smo Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, kad je rekao: ‘Ko svjesno ustvrdi da je sin nekog drugog, a ne svoga (istinskog) oca – njemu je Džennet zabranjen!’”
Hišam veli da ga je obavijestio Ma‘mer, prenoseći od Asima, a on od Ebu-Alijea (ili Ebu-Usmana Nehdija) da je rekao: “Čuo sam Sa‘da i Ebu-Bekrea kako to prenose od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem.”
Asim veli: “Rekao sam: ‘U tvom slučaju su posvjedočila dva čovjeka i to je dovoljno.’
‘Tako je’, odgovorio je (Ebu-Alija). Što se jednog od njih tiče, on je prvi odapeo strijelu na Allahovom putu, a što se drugog tiče, on je treći od dvadeset trojice koji su Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, došli iz Taifa.”[1]

بِسَهْمٍ فِي سَبِيلِ اللهِ وَأَبَا بَكْرَةَ وَكَانَ تَسَوَّرَ حِصْنَ الطَّائِفِ فِي أُنَاسٍ فَجَاءَ إِلَى النَّبِيِّ ﷺ فَقَالاَ سَمِعْنَا النَّبِيَّ ﷺ يَقُولُ مَنِ ادَّعَى إِلَى غَيْرِ أَبِيهِ وَهُوَ يَعْلَمُ فَالْجَنَّةُ عَلَيْهِ حَرَامٌ وَقَالَ هِشَامٌ وَأَخْبَرَنَا مَعْمَرٌ عَنْ عَاصِمٍ عَنْ أَبِي الْعَالِيَةِ أَوْ أَبِي عُثْمَانَ النَّهْدِيِّ قَالَ سَمِعْتُ سَعْدًا وَأَبَا بَكْرَةَ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ عَاصِمٌ قُلْتُ لَقَدْ شَهِدَ عِنْدَكَ رَجُلاَنِ حَسْبُكَ بِهِمَا قَالَ أَجَلْ أَمَّا أَحَدُهُمَا فَأَوَّلُ مَنْ رَمَى بِسَهْمٍ فِي سَبِيلِ اللهِ وَأَمَّا الآخَرُ فَنَزَلَ إِلَى النَّبِيِّ ﷺ ثَالِثَ ثَلاَثَةٍ وَعِشْرِينَ مِنَ الطَّائِفِ .

4328. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Ala, a njemu Ebu-Usama, prenoseći od Burejda b. Abdullaha, on od Ebu-Burde, a ovaj od Ebu-Musaa, radijallahu anhu, da je kazivao:
– Bio sam kod Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, kada je odsjeo u Dži‘rani, između Mekke i Medine, a s njim bijaše i Bilal.
Uto je Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, došao neki beduin i upitao: “Zar mi nećeš ispuniti ono što si obećao?”
“Raduj se!”,[2] odgovori on.
“Učestao si mi s tim svojim: ‘Raduj se!’”, uzvrati

٤٣٢٨ . حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ الْعَلاَءِ حَدَّثَنَا أَبُو أُسَامَةَ عَنْ بُرَيْدِ بْنِ عَبْدِاللهِ عَنْ أَبِي بُرْدَةَ عَنْ أَبِي مُوسَى رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ كُنْتُ عِنْدَ النَّبِيِّ ﷺ وَهُوَ نَازِلٌ بِالْجِعْرَانَةِ بَيْنَ مَكَّةَ وَالْمَدِينَةِ وَمَعَهُ بِلاَلٌ فَأَتَى النَّبِيَّ ﷺ أَعْرَابِيٌّ فَقَالَ أَلاَ تُنْجِزُ لِي مَا وَعَدْتَنِي فَقَالَ لَهُ أَبْشِرْ فَقَالَ قَدْ أَكْثَرْتَ عَلَيَّ مِنْ أَبْشِرْ فَأَقْبَلَ عَلَى أَبِي مُوسَى وَبِلاَلٍ كَهَيْئَةِ الْغَضْبَانِ فَقَالَ

1 Prvi koji je odapeo strijelu na Allahovom putu bio je Sa‘d b. Ebu-Vekkas. To se desilo u redžebu, druge godine po Hidžri, u izvidnici Abdullaha b. Džahša zvanoj Nahla.
Ovaj hadis uvršten je u ovo poglavlje jer se u njemu spominje Ebu-Bekre, kojem je ime Nufej‘ b. Haris. On se ubraja među one koji su se za vrijeme opsade spustili niz taifsku tvrđavu i došli Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, izjavljujući da prihvataju islam. Ebu-Bekre se spustio niz tvrđavu pomoću kolotura (*bekre*), pa je stoga i prozvan Ebu-Bekre. Bio je rob Harisa b. Kildea Sekafija, a kada je došao Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, on ga je oslobodio.
Svjesna lažna izjava o porijeklu, kao kad čovjek, naprimjer, kaže: “Ja sam sin toga i toga!”, a zna da to nije tačno, spada u teške grijehe, pa se takvom prijeti zabranom ulaska u Džennet.

2 Skoroj podjeli plijena ili obilnoj nagradi za strpljenje. (prim. rec.)

ovaj, a on se (Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem), srdit, okrenu prema Ebu-Musau i Bilalu i reče: "Odbio je radosnu vijest, pa je prihvatite vas dvojica!" "Prihvatamo!", odgovoriše oni. Tada je on zatražio posudu s vodom, u njoj oprao ruke i lice te izaprao usta, a onda rekao: "Napijte se iz nje i polijte (vodu) po svojim licima i svojim prsima, i radujte se (nadajte se dobru)!"
Njih su dvojica uzela posudu i postupila kako im je on naredio, dok je Umm-Selema iza zastora dozivala: "Ostavite nešto i za svoju majku!"
Njoj su ostavili preostali dio (vode).[3]

رَدَّ الْبُشْرَى فَاقْبَلاَ أَنْتُمَا قَالاَ قَبِلْنَا ثُمَّ دَعَا بِقَدَحٍ فِيهِ مَاءٌ فَغَسَلَ يَدَيْهِ وَوَجْهَهُ فِيهِ وَمَجَّ فِيهِ ثُمَّ قَالَ اشْرَبَا مِنْهُ وَأَفْرِغَا عَلَى وُجُوهِكُمَا وَنُحُورِكُمَا وَأَبْشِرَا فَأَخَذَا الْقَدَحَ فَفَعَلاَ فَنَادَتْ أُمُّ سَلَمَةَ مِنْ وَرَاءِ السِّتْرِ أَنْ أَفْضِلاَ لأُمِّكُمَا فَأَفْضَلاَ لَهَا مِنْهُ طَائِفَةً .

4329. PRIČAO NAM JE Ja'kub b. Ibrahim, njemu Isma'il, a ovom Ibn-Džurejdž, koji kaže da ga je obavijestio Ata, a ovoga Safvan b. Ja'la b. Umejje da je Ja'la govorio: "Da mi je vidjeti Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, kada mu dolazi Objava!"
I tako dok je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, bio u Dži'rani – a nad njim haljina kojom mu je napravljena hladovina – i s njime, pod njom, nekoliko njegovih drugova, dođe mu namirisan beduin s ogrtačem na sebi i reče: "Allahov Poslaniče, šta misliš o čovjeku koji je u ogrtaču zanijetio (da obavi) umru, a prethodno se namirisao?" Tada Omer rukom dade znak Ja'lau da dođe, pa on dođe i unese glavu (pod haljinu), kad (tamo) Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, teško diše, a sve mu lice prekrilo crvenilo. Tako je to potrajalo neko vrijeme. Potom se on smirio, a onda upitao: "Gdje je onaj koji me je maločas pitao o umri?" Potražili su ga

٤٣٢٩. حَدَّثَنَا يَعْقُوبُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ حَدَّثَنَا إِسْمَاعِيلُ حَدَّثَنَا ابْنُ جُرَيْجٍ قَالَ أَخْبَرَنِي عَطَاءٌ أَنَّ صَفْوَانَ بْنَ يَعْلَى بْنِ أُمَيَّةَ أَخْبَرَهُ أَنَّ يَعْلَى كَانَ يَقُولُ لَيْتَنِي أَرَى رَسُولَ اللَّهِ ﷺ حِينَ يُنْزَلُ عَلَيْهِ قَالَ فَبَيْنَا النَّبِيُّ ﷺ بِالْجِعْرَانَةِ وَعَلَيْهِ ثَوْبٌ قَدْ أُظِلَّ بِهِ مَعَهُ فِيهِ نَاسٌ مِنْ أَصْحَابِهِ إِذْ جَاءَهُ أَعْرَابِيٌّ عَلَيْهِ جُبَّةٌ مُتَضَمِّخٌ بِطِيبٍ فَقَالَ يَا رَسُولَ اللَّهِ كَيْفَ تَرَى فِي رَجُلٍ أَحْرَمَ بِعُمْرَةٍ فِي جُبَّةٍ بَعْدَمَا تَضَمَّخَ بِالطِّيبِ فَأَشَارَ عُمَرُ إِلَى يَعْلَى بِيَدِهِ أَنْ تَعَالَ فَجَاءَ يَعْلَى فَأَدْخَلَ رَأْسَهُ فَإِذَا النَّبِيُّ ﷺ مُحْمَرُّ الْوَجْهِ يَغِطُّ كَذَلِكَ سَاعَةً ثُمَّ سُرِّيَ عَنْهُ فَقَالَ أَيْنَ الَّذِي يَسْأَلُنِي عَنِ الْعُمْرَةِ آنِفًا فَالْتُمِسَ الرَّجُلُ

3 Dži'rana je mjesto između Mekke i Taifa, a ne između Mekke i Medine, kako je pojašnjeno u hadisu, i bliža je Mekki nego Taifu. U njoj je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, pohranio ratni plijen iz Bitke na Hunejnu i otišao opsjedati Taif, a nije ga odmah podijelio. Beduinovo traženje onoga što mu je obećano smjera na podjelu tog plijena. Budući da plijen nije odmah podijeljen, on nije imao strpljenja da čeka, nego je postupio onako kako stoji u hadisu. I mnogi drugi koji su tek bili primili islam tražili su bržu podjelu plijena i smatrali da se previše odugovlači s time.
Iz hadisa se može zaključiti da se vjernik ne treba suprotstavljati Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, niti požurivati s nečim prije negoli on o tome donese odluku.
Umm-Selema je supruga Vjerovjesnikova, sallallahu alejhi ve sellem, i majka pravovjernih, pa je stoga i rekla: "Ostavite nešto i za svoju majku!"

i doveli, pa (mu) on reče: "Ako za miris što je na tebi pitaš, operi ga tri puta; a ako pitaš za ogrtač, skini ga! Nakon toga obavljajući umru čini sve ono što činiš obavljajući hadždž (osim stajanja na Arefatu i bacanja kamenčića)!"[1]

فأتي به فقال أما الطيب الذي بك فاغسله ثلاث
مرات وأما الجبة فانزعها ثم اصنع في عمرتك
كما تصنع في حجك .

4330. PRIČAO NAM JE Musa b. Isma'il, njemu Vuhejb, a ovom Amr b. Jahja, prenoseći od Abbada b. Temima, a on od Abdullaha b. Zejda b. Asima da je kazivao:

"Kada je Allah na dan Hunejna darovao plijen Svome Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, on ga je podijelio među ljudima – onima čija je srca trebalo pridobiti (za islam), a ensarijama nije dao ništa. Oni su se, izgledalo je, razljutili što je njih promašilo ono što su dobili drugi, pa im se obratio i rekao: 'O ensarije, zar vas nisam našao u zabludi, pa vam je Allah sa mnom dao uputu? Bili ste razjedinjeni, pa vas je Allah sa mnom objedinio, i siromašni, pa vas je Allah sa mnom obogatio!' Svaki put kad bi on nešto rekao, oni bi odgovorili: 'Allah i Njegov Poslanik jesu milostiviji!'

'Šta vas sprečava da odgovorite Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem?', upitao je on. Kad god bi nešto rekao, oni bi odgovorili: 'Allah i Njegov Poslanik jesu milostiviji!'

'Da hoćete', reče im on, 'kazali biste: 'Došao si nam tako i tako!' Zar niste zadovoljni da ljudi otiđu s ovcama i devama, a da se vi s Vjerovjesnikom, sallallahu alejhi ve sellem, vratite svojim kućama? Da nije bilo Iseljenja (Hidžre), bio bih ensarija. I kada bi (svi) ljudi išli jednim putem kroz dolinu i tjesnacem kroz planinu, ja bih išao putem i tjesnacem ensarija. Ensarije su potkošulja, a (ostali) ljudi košulja. Vi ćete poslije mene doživjeti sebičnost, pa se strpite dok me ne sretnete pokraj Havda (džennetskog izvora).'"[2]

٤٣٣٠. حدثنا موسى بن إسماعيل حدثنا
وهيب حدثنا عمرو بن يحيى عن عباد بن تميم
عن عبد الله بن زيد بن عاصم قال لما أفاء الله على
رسوله ﷺ يوم حنين قسم في الناس في المؤلفة
قلوبهم ولم يعط الأنصار شيئا فكأنهم وجدوا
إذ لم يصبهم ما أصاب الناس فخطبهم فقال يا
معشر الأنصار ألم أجدكم ضلالا فهداكم الله بي
وكنتم متفرقين فألفكم الله بي وعالة فأغناكم الله
بي كلما قال شيئا قالوا الله ورسوله أمن قال ما
يمنعكم أن تجيبوا رسول الله ﷺ قال كلما قال
شيئا قالوا الله ورسوله أمن قال لو شئتم قلتم
جئتنا كذا وكذا أترضون أن يذهب الناس بالشاة
والبعير وتذهبون بالنبي ﷺ إلى رحالكم لولا
الهجرة لكنت امرأ من الأنصار ولو سلك الناس
واديا وشعبا لسلكت وادي الأنصار وشعبها
الأنصار شعار والناس دثار إنكم ستلقون بعدي
أثرة فاصبروا حتى تلقوني على الحوض .

1 Ovaj je hadis ranije naveden u nešto izmijenjenom obliku (vidi poglavlje koje govori o tome da čovjek prilikom 'umre čini i dio onoga što čini prilikom hadždža; Knjiga 2., str. 16-17).

2 Poslanikove, sallallahu alejhi ve sellem, riječi: "Da nije bilo Iseljenja (Hidžre), bio bih ensarija..." (do kraja hadisa), imale su za cilj da odobrovolje ensarije i umire njihova srca, jer nikakvo dunjalučko blago

4331. PRIČAO MI JE Abdullah b. Muhammed, njemu Hišam, kojeg je obavijestio Ma'mer, prenoseći od Zuhrija da ga je Enes b. Malik, radijallahu anhu, obavijestio rekavši:
"Neke ensarije su – kada je Allah od imanja Hevazina darovao Svome Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, ono što je darovao, te on počeo dijeliti nekim ljudima (iz Kurejša) po stotinu deva – rekli Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem: 'Neka Allah oprosti Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem! On dijeli pripadnicima Kurejša, a nas zapostavlja, dok s naših sablji još kapa njihova krv!'"
"Allahovom je Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem", kazuje dalje Enes, "preneseno to što su oni rekli, pa je on poslao po ensarije i sakupio ih pod kožni šator, ne pozivajući nikog osim njih. Pošto su se sakupili, Vjerovjesnik je, sallallahu alejhi ve sellem, ustao i upitao: 'Kakav je to govor koji čujem?'
'Allahov Poslaniče', rekoše mu ensarijski učenjaci, 'ako pitaš za naše prvake, oni nisu ništa rekli; a ako pitaš za neke naše ljude koji su još mladi, oni su rekli: 'Neka Allah oprosti Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem! On dijeli pripadnicima Kurejša, a nas zapostavlja, iako smo mi doskora (ratujući) protiv njih krv prolijevali!'
'Ja dijelim', reče Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, 'ljudima koji su donedavno bili u nevjerstvu jer ih želim pridobiti (za islam). Zar niste zadovoljni da ti ljudi odu s imecima, a da vi odete svojim kućama s Vjerovjesnikom, sallallahu alejhi ve sellem? Tako mi Allaha, ono s čime ćete se vi vratiti bolje je od onoga s čime će se oni vratiti!'

٤٣٣١. حَدَّثَنِي عَبْدُاللهِ بْنُ مُحَمَّدٍ حَدَّثَنَا هِشَامٌ أَخْبَرَنَا مَعْمَرٌ عَنِ الزُّهْرِيِّ قَالَ أَخْبَرَنِي أَنَسُ بْنُ مَالِكٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ قَالَ نَاسٌ مِنَ الأَنْصَارِ حِينَ أَفَاءَ اللهُ عَلَى رَسُولِهِ ﷺ مَا أَفَاءَ مِنْ أَمْوَالِ هَوَازِنَ فَطَفِقَ النَّبِيُّ ﷺ يُعْطِي رِجَالاً الْمِائَةَ مِنَ الإِبِلِ فَقَالُوا يَغْفِرُ اللهُ لِرَسُولِ اللهِ ﷺ يُعْطِي قُرَيْشًا وَيَتْرُكُنَا وَسُيُوفُنَا تَقْطُرُ مِنْ دِمَائِهِمْ قَالَ أَنَسٌ فَحُدِّثَ رَسُولُ اللهِ ﷺ بِمَقَالَتِهِمْ فَأَرْسَلَ إِلَى الأَنْصَارِ فَجَمَعَهُمْ فِي قُبَّةٍ مِنْ أَدَمٍ وَلَمْ يَدْعُ مَعَهُمْ غَيْرَهُمْ فَلَمَّا اجْتَمَعُوا قَامَ النَّبِيُّ ﷺ فَقَالَ مَا حَدِيثٌ بَلَغَنِي عَنْكُمْ فَقَالَ فُقَهَاءُ الأَنْصَارِ أَمَّا رُؤَسَاؤُنَا يَا رَسُولَ اللهِ فَلَمْ يَقُولُوا شَيْئًا وَأَمَّا نَاسٌ مِنَّا حَدِيثَةٌ أَسْنَانُهُمْ فَقَالُوا يَغْفِرُ اللهُ لِرَسُولِ اللهِ ﷺ يُعْطِي قُرَيْشًا وَيَتْرُكُنَا وَسُيُوفُنَا تَقْطُرُ مِنْ دِمَائِهِمْ فَقَالَ النَّبِيُّ ﷺ فَإِنِّي أُعْطِي رِجَالاً حَدِيثِي عَهْدٍ بِكُفْرٍ أَتَأَلَّفُهُمْ أَمَا تَرْضَوْنَ أَنْ يَذْهَبَ النَّاسُ بِالأَمْوَالِ وَتَذْهَبُونَ بِالنَّبِيِّ ﷺ إِلَى رِحَالِكُمْ فَوَاللهِ لَمَا تَنْقَلِبُونَ بِهِ خَيْرٌ مِمَّا يَنْقَلِبُونَ بِهِ قَالُوا يَا رَسُولَ اللهِ قَدْ رَضِينَا

---

ne može se uspoređivati s Vjerovjesnikom, sallallahu alejhi ve sellem. Oni odlaze svojim kućama s njim, dok ostali svijet odlazi s prolaznim dunjalučkim blagom. Tako Poslanikove, sallallahu alejhi ve sellem, riječi: "Ensarije su potkošulja, a (ostali) ljudi košulja" – znače da su ensarije njegova familija, njegovo posebno društvo, uglednici; oni su mu bliži od ostalih isto kao što je čovjekovu tijelu potkošulja bliža od košulje.
Ovaj hadis, kao i nekoliko narednih, govori o podjeli ratnog plijena zadobivenog od plemena Hevazin poslije Bitke na Hunejnu. Ovaj je plijen, kao što je ranije spomenuto, bio veoma velik, a Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, je njegov najveći dio podijelio pripadnicima Kurejša koji su tek bili primili islam i čija je srca trebalo pridobiti a iman njihov ojačati. (O detaljnim propisima u vezi s podjelom ratnog plijena šire se govori u poglavljima koja se time bave; Knjiga 2., str. 785-829.)

'Allahov Poslaniče, mi smo zadovoljni!', rekoše oni. 'Vi ćete', reče im Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, 'iskusiti žestoku sebičnost, pa se strpite dok ne susretnete Allaha i Njegovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem. Ja ću biti pokraj Havda (dženetskog izvora).'
Pa ipak, oni se nisu strpili", kaže Enes.

فَقَالَ لَهُمُ النَّبِيُّ ﷺ سَتَجِدُونَ أُثْرَةً شَدِيدَةً فَاصْبِرُوا حَتَّى تَلْقَوُا اللهَ وَرَسُولَهُ ﷺ فَإِنِّي عَلَى الْحَوْضِ قَالَ أَنَسٌ فَلَمْ يَصْبِرُوا .

4332. PRIČAO NAM JE Sulejman b. Harb, a njemu Šu'be, prenoseći od Ebu-Tejjaha, a on od Enesa da je kazivao:
"Nakon oslobođenja Mekke Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, je podijelio plijen među pripadnicima Kurejša, pa su se ensarije razljutile.
'Zar niste zadovoljni', upita (ih) Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, 'da ljudi otiđu s dunjalučkim dobrima (plijenom), a da vi odete s Allahovim Poslanikom, sallallahu alejhi ve sellem?'
'Svakako!', odgovoriše oni.
'Kada bi (svi) ljudi', dodade on, 'išli (jednom) dolinom ili planinskim putem, ja bih išao dolinom ensarija ili njihovim planinskim putem.'"[1]

٤٣٣٢. حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ حَرْبٍ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ عَنْ أَبِي التَّيَّاحِ عَنْ أَنَسٍ قَالَ لَمَّا كَانَ يَوْمُ فَتْحِ مَكَّةَ قَسَمَ رَسُولُ اللهِ ﷺ غَنَائِمَ بَيْنَ قُرَيْشٍ فَغَضِبَتِ الأَنْصَارُ قَالَ النَّبِيُّ ﷺ أَمَا تَرْضَوْنَ أَنْ يَذْهَبَ النَّاسُ بِالدُّنْيَا وَتَذْهَبُونَ بِرَسُولِ اللهِ ﷺ قَالُوا بَلَى قَالَ لَوْ سَلَكَ النَّاسُ وَادِيًا أَوْ شِعْبًا لَسَلَكْتُ وَادِيَ الأَنْصَارِ أَوْ شِعْبَهُمْ .

4333. PRIČAO NAM JE Ali b. Abdullah, a njemu Ezher, prenoseći od Ibn-Avna, kojeg je izvijestio Hišam b. Zejd b. Enes, da je Enes, radijallahu anhu, kazivao:
"Za vrijeme Bitke na Hunejnu pleme Hevazin sukobilo se s Vjerovjesnikom, sallallahu alejhi ve sellem. S njim je bilo deset hiljada (boraca), zajedno s oslobođenim pripadnicima Kurejša (Mekkancima), ali su pobjegli.
'O ensarije!', reče (tada) on.
'Odazivamo ti se, Allahov Poslaniče', rekoše oni, 'i stavljamo ti se na raspolaganje! Odazivamo ti se! Mi smo tu, pred tobom!' Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, siđe (sa svoje jahalice) i reče:

٤٣٣٣. حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ عَبْدِاللهِ حَدَّثَنَا أَزْهَرُ عَنِ ابْنِ عَوْنٍ أَنْبَأَنَا هِشَامُ بْنُ زَيْدِ بْنِ أَنَسٍ عَنْ أَنَسٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ لَمَّا كَانَ يَوْمُ حُنَيْنٍ الْتَقَى هَوَازِنُ وَمَعَ النَّبِيِّ ﷺ عَشَرَةُ آلاَفٍ وَالطُّلَقَاءُ فَأَدْبَرُوا قَالَ يَا مَعْشَرَ الأَنْصَارِ قَالُوا لَبَّيْكَ يَا رَسُولَ اللهِ وَسَعْدَيْكَ لَبَّيْكَ نَحْنُ بَيْنَ يَدَيْكَ فَنَزَلَ النَّبِيُّ ﷺ فَقَالَ أَنَا عَبْدُ اللهِ وَرَسُولُهُ فَانْهَزَمَ الْمُشْرِكُونَ فَأَعْطَى الطُّلَقَاءَ وَالْمُهَاجِرِينَ وَلَمْ يُعْطِ الأَنْصَارَ شَيْئًا فَقَالُوا فَدَعَاهُمْ فَأَدْخَلَهُمْ فِي قُبَّةٍ

1 Plijen koji se spominje u hadisu bio je onaj koji je zadobiven u Bici na Hunejnu, jer nije bilo nikakvog plijena prilikom samog oslobođenja Mekke. S obzirom da se Bitka na Hunejnu odigrala neposredno poslije osvajanja Mekke, može se kazati da je plijen zadobiven u tom pohodu podijeljen poslije oslobođenja Mekke.

'Ja sam rob Allahov i Njegov poslanik!' Mnogobošci su se dali u bijeg (i doživjeli poraz), a on (Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem) podijeli (plijen) oslobođenim Kurejševićima i muhadžirima, dok ensarijama ne dade ništa. Oni su (mu) zbog toga počeli prigovarati, pa ih je on pozvao, uveo ih pod šator i upitao: 'Zar niste zadovoljni da ljudi otiđu s ovcama i devama, a da vi odete s Allahovim Poslanikom, sallallahu alejhi ve sellem?', dodavši: 'Kad bi ljudi odabrali da idu dolinom, a ensarije brdskim putem, ja bih odabrao brdski put ensarija.'"[2]

فَقَالَ أَمَا تَرْضَوْنَ أَنْ يَذْهَبَ النَّاسُ بِالشَّاةِ وَالْبَعِيرِ وَتَذْهَبُونَ بِرَسُولِ اللهِ ﷺ فَقَالَ النَّبِيُّ ﷺ لَوْ سَلَكَ النَّاسُ وَادِيًا وَسَلَكَتِ الأَنْصَارُ شِعْبًا لاَخْتَرْتُ شِعْبَ الأَنْصَارِ.

4334. PRIČAO MI JE Muhammed b. Beššar, njemu Gunder, a ovom Šu'be, koji je čuo Katadu, kako prenosi od Enesa b. Malika, radijallahu anhu, da je kazivao:

"Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, sakupio je jednu skupinu ensarija i rekao (im): 'Kurejševići su donedavno bili u neznaboštvu i nesreći; želio sam im pomoći i pridobiti ih. Zar niste zadovoljni da se ljudi vrate s dunjalučkim (plijenom), a da se vi vratite svojim kućama s Allahovim Poslanikom, sallallahu alejhi ve sellem?'

'Svakako!', odgovorili su oni.

'Kada bi (svi) ljudi išli dolinom', reče (Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem), 'a ensarije brdom, ja bih išao dolinom ensarija, ili brdom ensarija.'"

٤٣٣٤. حَدَّثَنِي مُحَمَّدُ بْنُ بَشَّارٍ حَدَّثَنَا غُنْدَرٌ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ قَالَ سَمِعْتُ قَتَادَةَ عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ جَمَعَ النَّبِيُّ ﷺ نَاسًا مِنَ الأَنْصَارِ فَقَالَ إِنَّ قُرَيْشًا حَدِيثُ عَهْدٍ بِجَاهِلِيَّةٍ وَمُصِيبَةٍ وَإِنِّي أَرَدْتُ أَنْ أَجْبُرَهُمْ وَأَتَأَلَّفَهُمْ أَمَا تَرْضَوْنَ أَنْ يَرْجِعَ النَّاسُ بِالدُّنْيَا وَتَرْجِعُونَ بِرَسُولِ اللهِ ﷺ إِلَى بُيُوتِكُمْ قَالُوا بَلَى قَالَ لَوْ سَلَكَ النَّاسُ وَادِيًا وَسَلَكَتِ الأَنْصَارُ شِعْبًا لَسَلَكْتُ وَادِيَ الأَنْصَارِ أَوْ شِعْبَ الأَنْصَارِ.

---

2 Prenosi se da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, nakon oslobođenja Mekke stao na vrata Kabe i rekao: "O Kurejševići, šta mislite šta ću učiniti s vama?'

'Sve najbolje', rekoše oni, 'ti si brat plemeniti i sin brata plemenitog!'

'Idite', reče on, 'slobodni (tulaka') ste!' Od tada su Kurejšije koji su odbili prihvatiti islam i borili se protiv Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, i muslimana sve do oslobođenja Mekke prozvani ovim imenom *tulaka'* (oslobođeni). Otuda u hadisu stoji da je s Poslanikom, sallallahu alejhi ve sellem, na Hunejnu bilo deset hiljada boraca i s njima još *tulaka'* – oslobođeni Kurejševići. Oni su, kao što je poznato, po oslobođenju Mekke prihvatili islam, a pošto je njihova vjera još uvijek bila krhka zbog bliske veze s nevjerstvom, Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, većinu je plijena iz Bitke na Hunejnu podijelio njima. To je izazvalo ensarije, pa je došlo do navedenog susreta i njihovog razgovora s Vjerovjesnikom, sallallahu alejhi ve sellem.

4335. PRIČAO NAM JE Kabisa, a njemu Sufjan, prenoseći od A'meša, on od Ebu-Vaila, a ovaj od Abdullaha (b. Mesuda) da je kazivao:
"Nakon što je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, podijelio plijen s Hunejna, jedan je ensarija rekao: 'Ovo nije podijelio zarad lica Allahova!'[1] Otišao sam Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, i obavijestio ga (o tome). Odjednom mu se lice promijenilo.
'Allah se smilovao Musau', reče on, 'njega su više od ovoga vrijeđali, ali se on strpio.'"

٤٣٣٥. حَدَّثَنَا قَبِيصَةُ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ عَنِ الأَعْمَشِ عَنْ أَبِي وَائِلٍ عَنْ عَبْدِاللهِ قَالَ لَمَّا قَسَمَ النَّبِيُّ ﷺ قِسْمَةَ حُنَيْنٍ قَالَ رَجُلٌ مِنَ الأَنْصَارِ مَا أَرَادَ بِهَا وَجْهَ اللهِ فَأَتَيْتُ النَّبِيَّ ﷺ فَأَخْبَرْتُهُ فَتَغَيَّرَ وَجْهُهُ ثُمَّ قَالَ رَحْمَةُ اللهِ عَلَى مُوسَى لَقَدْ أُوذِيَ بِأَكْثَرَ مِنْ هَذَا فَصَبَرَ .

4336. PRIČAO NAM JE Kutejba b. Seid, a njemu Džerir, prenoseći od Mensura, on od Ebu-Vaila, a ovaj od Abdullaha, radijallahu anhu, da je kazivao:
"Poslije Bitke na Hunejnu nekima je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, dao prednost (prilikom dijeljenja plijena). Tako je stotinu deva dao Akrei, a toliko i Ujejni. Dao je (potom) još nekima, pa je jedan čovjek prigovorio: 'Ova podjela nije bila zarad lica Allahova!'
Tada ja rekoh: 'Sigurno ću to kazati Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem!'
A (kad sam mu to prenio) on reče: 'Allah se smilovao Musau, i njega su vrijeđali više od ovoga, ali se strpio.'"[2]

٤٣٣٦. حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ بْنُ سَعِيدٍ حَدَّثَنَا جَرِيرٌ عَنْ مَنْصُورٍ عَنْ أَبِي وَائِلٍ عَنْ عَبْدِاللهِ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ لَمَّا كَانَ يَوْمُ حُنَيْنٍ آثَرَ النَّبِيُّ ﷺ نَاسًا أَعْطَى الأَقْرَعَ مِائَةً مِنَ الإِبِلِ وَأَعْطَى عُيَيْنَةَ مِثْلَ ذَلِكَ وَأَعْطَى نَاسًا فَقَالَ رَجُلٌ مَا أُرِيدَ بِهَذِهِ الْقِسْمَةِ وَجْهُ اللهِ فَقُلْتُ لأُخْبِرَنَّ النَّبِيَّ ﷺ قَالَ رَحِمَ اللهُ مُوسَى قَدْ أُوذِيَ بِأَكْثَرَ مِنْ هَذَا فَصَبَرَ .

1 To jest, zarad viđenja Njegovog lica, ili ova podjela nije zarad Allaha i u ime Allaha. (prim. rec.)

2 U A'mešovu se predanju navodi da je čovjek koji je optužio Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, za nepravednu podjelu bio neki ensarija, dok se u Vakidijevom predanju kaže da je to bio Mut'ib b. Kušejr iz plemena Benu-Amr b. Avf, koji je bio dvoličnjak.
Iz hadisa se može zaključiti da se vjernik ne smije suprotstavljati odluci i postupku Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem. Uzvišeni Allah kaže: "Kada Allah i Njegov Poslanik nešto odrede, onda ni vjernik ni vjernica nemaju pravo po svome nahođenju postupiti; a ko Allaha i Njegova Poslanika ne posluša – taj je sigurno skrenuo s pravoga puta." (El-Ahzab, 36)

4337. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Beššar, njemu Mu'az b. Mu'az, a ovom Ibn-Avn, prenoseći od Hišama b. Zejda b. Enesa b. Malika, a on od Enesa b. Malika, radijallahu anhu, da je kazivao:
"Na dan Hunejna plemena Hevazin i Gatafan, ali i drugi osim njih, došla su sa svojim blagom (stokom) i svojom čeljadi, a s Vjerovjesnikom, sallallahu alejhi ve sellem, bilo je deset hiljada (boraca) te jedan broj oslobođenih Kurejševića. Oni su se razbježali, tako da je ostao sam, pa je taj dan uputio dva poziva, a između njih ništa drugo nije dodavao. Okrenuo se na desnu stranu i povikao: 'O ensarije!'
'Odazivamo ti se, Allahov Poslaniče! Raduj se, mi smo s tobom!', odgovorili su. Zatim se on okrenuo na lijevu stranu i povikao: 'O ensarije!'
'Odazivamo ti se, Allahov Poslaniče! Raduj se, mi smo s tobom!', ponovili su oni. On bijaše na bijeloj mazgi, pa siđe (s nje) i reče: 'Ja sam rob Allahov i Njegov poslanik!'
Mnogobošci su se dali u bijeg (i doživjeli poraz). Tako je on taj dan zadobio veliki plijen. Podijelio ga je (među) muhadžirima i oslobođenim Kurejševićima, a ensarijama nije dao ništa. Na to ensarije rekoše: 'Kad je kakva opasnost, nas pozivaju, a plijen se drugima daje!'
To je doprlo do Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, pa ih je sakupio pod šator i rekao (im): 'O ensarije, kakav je to govor koji čujem?'
Oni su šutjeli, pa je on nastavio: 'O ensarije, zar niste zadovoljni da ljudi otiđu s dunjalučkim (plijenom), a da vi odete s Allahovim Poslanikom i odvedete ga svojim kućama?'
'Svakako!', odgovorili su oni, a Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, dodade: 'Kada bi svi ljudi odabrali da idu ravnicom, a ensarije brdom, ja bih odabrao put ensarija.'"
Hišam je upitao: "Ebu-Hamza, jesi li ti svemu tome prisustvovao?" "A gdje bih drugo bio?", odgovorio je on.[3]

٤٣٣٧. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ بَشَّارٍ حَدَّثَنَا مُعَاذُ بْنُ مُعَاذٍ حَدَّثَنَا ابْنُ عَوْنٍ عَنْ هِشَامِ بْنِ زَيْدِ بْنِ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ لَمَّا كَانَ يَوْمَ حُنَيْنٍ أَقْبَلَتْ هَوَازِنُ وَغَطَفَانُ وَغَيْرُهُمْ بِنَعَمِهِمْ وَذَرَارِيِّهِمْ وَمَعَ النَّبِيِّ ﷺ عَشَرَةُ آلَافٍ وَمِنَ الطُّلَقَاءِ فَأَدْبَرُوا عَنْهُ حَتَّى بَقِيَ وَحْدَهُ فَنَادَى يَوْمَئِذٍ نِدَاءَيْنِ لَمْ يَخْلِطْ بَيْنَهُمَا الْتَفَتَ عَنْ يَمِينِهِ فَقَالَ يَا مَعْشَرَ الْأَنْصَارِ قَالُوا لَبَّيْكَ يَا رَسُولَ اللهِ أَبْشِرْ نَحْنُ مَعَكَ ثُمَّ الْتَفَتَ عَنْ يَسَارِهِ فَقَالَ يَا مَعْشَرَ الْأَنْصَارِ قَالُوا لَبَّيْكَ يَا رَسُولَ اللهِ أَبْشِرْ نَحْنُ مَعَكَ وَهُوَ عَلَى بَغْلَةٍ بَيْضَاءَ فَنَزَلَ فَقَالَ أَنَا عَبْدُ اللهِ وَرَسُولُهُ فَانْهَزَمَ الْمُشْرِكُونَ فَأَصَابَ يَوْمَئِذٍ غَنَائِمَ كَثِيرَةً فَقَسَمَ فِي الْمُهَاجِرِينَ وَالطُّلَقَاءِ وَلَمْ يُعْطِ الْأَنْصَارَ شَيْئًا فَقَالَتِ الْأَنْصَارُ إِذَا كَانَتْ شَدِيدَةٌ فَنَحْنُ نُدْعَى وَيُعْطَى الْغَنِيمَةَ غَيْرُنَا فَبَلَغَهُ ذَلِكَ فَجَمَعَهُمْ فِي قُبَّةٍ فَقَالَ يَا مَعْشَرَ الْأَنْصَارِ مَا حَدِيثٌ بَلَغَنِي عَنْكُمْ فَسَكَتُوا فَقَالَ يَا مَعْشَرَ الْأَنْصَارِ أَلَا تَرْضَوْنَ أَنْ يَذْهَبَ النَّاسُ بِالدُّنْيَا وَتَذْهَبُونَ بِرَسُولِ اللهِ تَحُوزُونَهُ إِلَى بُيُوتِكُمْ قَالُوا بَلَى فَقَالَ النَّبِيُّ ﷺ لَوْ سَلَكَ النَّاسُ وَادِيًا وَسَلَكَتِ الْأَنْصَارُ شِعْبًا لَأَخَذْتُ شِعْبَ الْأَنْصَارِ وَقَالَ هِشَامٌ قُلْتُ يَا أَبَا حَمْزَةَ وَأَنْتَ شَاهِدٌ ذَاكَ قَالَ وَأَيْنَ أَغِيبُ عَنْهُ .

3 Ovaj hadis ukazuje na visoko i značajno mjesto koje su kod Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem,

O IZVIDNICI (UPUĆENOJ) U PRAVCU NEDŽDA

باب السَّرِيَّةِ الَّتِي قِبَلَ نَجْدٍ

4338. PRIČAO NAM JE Ebu-Nu'man, njemu Hammad, a ovom Ejjub, prenoseći od Nafi'a, a on od Ibn-Omera, radijallahu anhuma, da je kazivao: "Vjerovjesnik je, sallallahu alejhi ve sellem, poslao izvidnicu u pravcu Nedžda, u kojoj sam i ja bio. Udio (u plijenu) svakoga od nas dostigao je dvanaest deva, uz po još jednu devu poklonjenu svakome od nas, pa smo se vratili sa po trinaest deva."[1]

٤٣٣٨. حَدَّثَنَا أَبُو النُّعْمَانِ حَدَّثَنَا حَمَّادٌ حَدَّثَنَا أَيُّوبُ عَنْ نَافِعٍ عَنِ ابْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا قَالَ بَعَثَ النَّبِيُّ ﷺ سَرِيَّةً قِبَلَ نَجْدٍ فَكُنْتُ فِيهَا فَبَلَغَتْ سِهَامُنَا اثْنَيْ عَشَرَ بَعِيرًا وَنُفِّلْنَا بَعِيرًا بَعِيرًا فَرَجَعْنَا بِثَلَاثَةَ عَشَرَ بَعِيرًا.

O TOME DA JE VJEROVJESNIK, SALLALLAHU ALEJHI VE SELLEM, POSLAO HALIDA B. VELIDA BENU-DŽEZIMI

باب بَعْثِ النَّبِيِّ ﷺ خَالِدَ بْنَ الْوَلِيدِ إِلَى بَنِي جَذِيمَةَ

4339. PRIČAO MI JE Mahmud, njemu Abdur-Rezak, a njega je obavijestio Ma'mer...; a PRIČAO MI JE i Nu'ajm, kojeg je obavijestio Abdullah, a ovog Ma'mer, prenoseći od Zuhrija, on od Salima, a ovaj od svoga oca da je kazivao:
"Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, poslao je Halida b. Velida Benu-Džezimi. On ih je pozvao u islam, ali oni nisu umjeli kazati: 'Primili smo islam (*eslemna*)!', nego su govorili: 'Preobratili smo se, preobratili smo se (*sabe'na, sabe'na*)!' Halid ih je počeo ubijati i zarobljavati. Svakome od nas predao je njegovog zarobljenika, a kada je

٤٣٣٩. حَدَّثَنِي مَحْمُودٌ حَدَّثَنَا عَبْدُ الرَّزَّاقِ أَخْبَرَنَا مَعْمَرٌ ح وحَدَّثَنِي نُعَيْمٌ أَخْبَرَنَا عَبْدُ اللهِ أَخْبَرَنَا مَعْمَرٌ عَنِ الزُّهْرِيِّ عَنْ سَالِمٍ عَنْ أَبِيهِ قَالَ بَعَثَ النَّبِيُّ ﷺ خَالِدَ بْنَ الْوَلِيدِ إِلَى بَنِي جَذِيمَةَ فَدَعَاهُمْ إِلَى الإِسْلَامِ فَلَمْ يُحْسِنُوا أَنْ يَقُولُوا أَسْلَمْنَا فَجَعَلُوا يَقُولُونَ صَبَأْنَا صَبَأْنَا فَجَعَلَ خَالِدٌ يَقْتُلُ مِنْهُمْ وَيَأْسِرُ وَدَفَعَ إِلَى كُلِّ رَجُلٍ مِنَّا

---

uživale ensarije. Kad bi on zapadao u najteže situacije, njih bi dozivao, i oni bi mu se žurno odazivali. I iz ovog se hadisa razumije da su oni iznijeli glavni teret pobjede na Hunejnu. Stoga nije ni čudo što su se bili malo naljutili kada im nije dopalo ništa od plijena. Ne treba, međutim, zaboraviti ni imena drugih koji su se istakli velikom hrabrošću u ovom pohodu. Među njima su bili Ebu-Sufjan, Abbas i drugi muhadžiri te članovi ehli-bejta.
Ebu-Hamza koji se spominje na kraju hadisa jest Enes b. Malik, prenosilac hadisa.

1 Ova izvidnica ovdje se spominje poslije Pohoda na Taif, ali historičari navode da je ona odaslana prije nego što se krenulo u Pohod za oslobođenje Mekke. Ibn-Sa'd kaže da je ona upućena u mjesecu š'abanu, dok drugi kažu da je ona upućena prije Bitke na Mu'ti, koja se odigrala u džumadel-ulau, osme godine po Hidžri, a navodi se i u mjesecu ramazanu. Izvidnicu je predvodio Ebu-Katada, a u njoj je bilo dvadest i pet ljudi. Zadobili su veliki plijen od plemena Gatafan: dvjesto deva i dvije hiljade ovaca.
Izvidnica je manji odred vojske; izlazi obično noću i sastoji se od sto do petsto vojnika.
Nedžd je pokrajina u Saudijskoj Arabiji.

nastupio (naredni) dan, Halid je naredio da svaki od nas ubije svoga zarobljenika.
'Tako mi Allaha', rekoh ja, 'ja neću ubiti svoga zarobljenika, niti će ijedan od mojih drugova ubiti svoga!'
Kada smo se vratili Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, i ispričali mu kako je Halid postupao, Vjerovjesnik je, sallallahu alejhi ve sellem, digao ruke i rekao: 'Gospodaru moj, ja nemam ništa s onim što je učinio Halid!'
Ponovio je to dva puta."[2]

أَسِيرَهُ حَتَّى إِذَا كَانَ يَوْمٌ أَمَرَ خَالِدٌ أَنْ يَقْتُلَ كُلُّ رَجُلٍ مِنَّا أَسِيرَهُ فَقُلْتُ وَاللهِ لاَ أَقْتُلُ أَسِيرِي وَلاَ يَقْتُلُ رَجُلٌ مِنْ أَصْحَابِي أَسِيرَهُ حَتَّى قَدِمْنَا عَلَى النَّبِيِّ ﷺ فَذَكَرْنَاهُ فَرَفَعَ النَّبِيُّ ﷺ يَدَهُ فَقَالَ اللَّهُمَّ إِنِّي أَبْرَأُ إِلَيْكَ مِمَّا صَنَعَ خَالِدٌ مَرَّتَيْنِ .

2 Benu-Džezima jesu potomci Ibn-Amira b. Abdu-Menata b. Kenane.
Vjerovjesnik je, sallallahu alejhi ve sellem, poslao Halida pripadnicima Benu-Džezime u ševvalu, neposredno poslije oslobođenja Mekke, a prije izlaska na Hunejn. U tome se slažu svi historičari. Cilj slanja bio je da ih pozove u islam, a ne da se protiv njih bori. Ibn-Sa'd veli: "Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, poslao je Halida b. Velida sa skupinom od tristo pedeset muhadžira i ensarija da poziva u islam, a ne da se bori." To prenosi i Ibn-Ishak od Ebu-Džafera Siddika.
Ibn-Omer, radijallahu anhuma, u hadisu navodi da pripadnici Benu-Džezime nisu umjeli kazati: "Primili smo islam!", nego su govorili: "Preobratili smo se!", iz čega se razumije kako je on shvatio da su oni istinski željeli prihvatiti islam. Ovo njegovo mišljenje podupire i činjenica da su idolopoklonici Kurejša za svakoga ko bi primio islam govorili: "*Sabee* (preobratio se)!" Tako je ovaj izraz postao poznat, a korišten je u negativnom smislu. Stoga, kada je Sumama b. Esal primio islam i došao u Mekku na umru, rekli su mu: "Preobratio si se?!", a on je odgovorio: "Ne, nego sam primio islam!" Tako, pošto se izraz *sabee* (preobratiti se) uvriježio kao zamjena za izraz *esleme* (prihvatiti islam), pripadnici Benu-Džezime su se njime koristili. Međutim, Halid je taj izraz doslovno shvatio, tj. nije razumio da to znači prihvatanje islama, nego je, čak, njihov postupak protumačio kao oholo odbijanje islama. Stoga je i naredio da se oni ubijaju i zarobljavaju. Navodi se da su pripadnici plemena Benu-Sulejm pobili zarobljenike koji su se nalazili u njihovim rukama, dok su muhadžiri i ensarije svoje zarobljenike pustili.
Halidov, radijallahu anhu, postupak nije bio ispravan iz dva razloga:
– prvo, zato što islam naređuje da se dobro provjeri šta govornik želi kazati prije negoli se išta poduzme protiv njega. Tako Uzvišeni Allah kaže: "O vjernici, kada u boj krenete, na Allahovu putu, sve dobro ispitajte i onome ko vam nazove selam ne recite: 'Ti nisi vjernik!' – kako biste se domogli ovozemaljskih dobara; ta u Allaha su mnoge dobiti! I vi ste prije bili kao oni, pa vam je Allah darovao milost Svoju; zato uvijek sve dobro ispitajte, a Allahu je, zaista, poznato ono što radite." (En-Nisa, 94);
– drugo, zato što je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, osudio njegov postupak.
Iz hadisa se razumije da je dopuštena odrična zakletva za nekoga drugoga ako je neko siguran da će taj drugi biti saglasan s tom zakletvom.

O IZVIDNICI U KOJOJ SU BILI ABDULLAH B. HUZAFA SEHMI I ALKAMA B. MUDŽEZZIZ MUDLIDŽI

باب سرِيَّةُ عبْدِاللهِ بْنِ حُذافة السَّهْمِيِّ وعلْقمة بْنِ مُجَزِّزٍ الْمُدْلِجِيِّ

Kaže se da je o bila ensarijska izvidnica.

وَيُقَالُ إِنَّهَا سَرِيَّةُ الأَنْصَارِ .

4340. PRIČAO NAM JE Musedded, njemu Abdul-Vahid, ovom A'meš, a ovom Sa'd b. Ubejde, prenoseći od Ebu-Abdur-Rahmana, a ovaj od Alije, radijallahu anhu, da je kazivao:
"Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, poslao je izvidnicu, a za njenog zapovjednika odredio je jednog ensariju i naredio (ljudima) da mu se pokoravaju. Ali on se nešto razljutio i upitao (ih): 'Zar vam Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, nije naredio da mi se pokoravate?'
'Jeste!', odgovorili su oni.
'Sakupite mi, onda, drva!', naredi on, i oni sakupiše.
'Potpalite vatru!', reče on, i oni je potpališe. Tada on naredi: 'Uđite u nju!'
Spremali su se da uđu, kad jedan drugoga poče zadržavati, govoreći: 'Pa mi smo od vatre pobjegli Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem!' Ostali su tako sve dok se vatra nije ugasila, a zapovjednikova srdžba stišala. Kada je vijest o tome došla do Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, on reče: 'Da su ušli u vatru, ne bi iz nje izišli do Dana sudnjega. Pokornost je (samo) u dobru!'"[1]

٤٣٤٠ . حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ حَدَّثَنَا عَبْدُالْوَاحِدِ حَدَّثَنَا الأَعْمَشُ قَالَ حَدَّثَنِي سَعْدُ بْنُ عُبَيْدَةَ عَنْ أَبِي عَبْدِالرَّحْمَنِ عَنْ عَلِيٍّ رَضِي الله عَنْه قَالَ بَعَثَ النَّبِيُّ ﷺ سَرِيَّةً فَاسْتَعْمَلَ رَجُلاً مِنَ الأَنْصَارِ وَأَمَرَهُمْ أَنْ يُطِيعُوهُ فَغَضِبَ فَقَالَ أَلَيْسَ أَمَرَكُمُ النَّبِيُّ ﷺ أَنْ تُطِيعُونِي قَالُوا بَلَى قَالَ فَاجْمَعُوا لِي حَطَبًا فَجَمَعُوا فَقَالَ أَوْقِدُوا نَارًا فَأَوْقَدُوهَا فَقَالَ ادْخُلُوهَا فَهَمُّوا وَجَعَلَ بَعْضُهُمْ يُمْسِكُ بَعْضًا وَيَقُولُونَ فَرَرْنَا إِلَى النَّبِيِّ ﷺ مِنَ النَّارِ فَمَا زَالُوا حَتَّى خَمَدَتِ النَّارُ فَسَكَنَ غَضَبُهُ فَبَلَغَ النَّبِيَّ ﷺ فَقَالَ لَوْ دَخَلُوهَا مَا خَرَجُوا مِنْهَا إِلَى يَوْمِ الْقِيَامَةِ الطَّاعَةُ فِي الْمَعْرُوفِ .

1 Ibn-Sa'd navodi da je povod slanju ove izvidnice vijest koja je doprla do Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, o tome da su žitelji Džide primijetili neke Abesince. Tako je on u rebiul-ahiru, devete godine po Hidžri, poslao Alkamu b. Mudžezziza s tri stotine ljudi. Oni su stigli do jednog otoka na moru, a kada su Abesinci vidjeli da su za njima i u more zagazili, pobjegli su. Vraćajući se nazad, jednoj se skupini ljudi iz izvidnice žurilo, pa ih je zapovjednik pustio da idu brže. Na njihovo je čelo postavio Abdullaha b. Huzafu. Iz ovoga se razumije otkud dva imena u naslovu, s tim što treba napomenuti da se o ovom događaju navode i druga predanja, a postoji mogućnost i da se radilo o više izvidnica (manjih pohoda), a ne o jednoj.
Paljenje vatre i naređivanje da se u nju uđe u vezi je s Abdullahom b. Huzafom, za koga Ebu-Seid Hudri veli da je bio šaljivdžija. On također prenosi kako je Abdullah – kada je naredio svojim ljudima da skoče u vatru, i oni se za to pripremali, a on pomislio da će to uistinu i učiniti – rekao: "Sačekajte! Ja sam se samo šalio s vama!" Ovo se ne slaže s predanjem u kojem se navodi da je on to učinio iz srdžbe koju je osjetio prema svojim potčinjenim.
O ovom je događaju – kako vele komentatori Kur'ana – objavljen kur'anski ajet: "O vjernici, pokoravajte

O SLANJU EBU-MUSAA I MU'AZA U JEMEN PRIJE OPROSNOG HADŽDŽA

باب بعث أبي موسى ومعاذ إلى اليمن قبل حجة الوداع

4341, 4342. PRIČAO NAM JE Musa, njemu Ebu-Avana, a ovom Abdul-Melik, prenoseći od Ebu-Burde da je kazivao:

"Allahov je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, poslao Ebu-Musaa i Mu'aza b. Džebela u Jemen. Svakog od njih uputio je u jednu pokrajinu, a u Jemenu su bile dvije pokrajine. Rekao im je: 'Olakšavajte, a ne otežavajte; razveseljavajte, a ne rastjerujte!'

Svaki je od njih otišao za svojim poslom, a kad bi se bilo koji od njih, putujući svojom pokrajinom, našao u blizini svoga prijatelja, on bi se s njim ponovo sreo, posjetio ga i poselamio. Tako je (jednom prilikom) Mu'az putovao po svojoj pokrajini nedaleko od svoga prijatelja Ebu-Musaa, pa je došao kod njega jašući na svojoj mazgi. Zatekao ga je kako sjedi, a oko njega se okupio svijet. Kod njega bijaše neki čovjek s rukama sastavljenim uz vrat.

'Abdullahu, sine Kajsov[2], ko je ovaj?', upitao ga je Mu'az.

'Ovaj čovjek je uznevjerovao nakon što je primio islam!', odgovori on.

'Ja neću sjahati', reče (Mu'az), 'dok on ne bude ubijen!'

٤٣٤١-٤٣٤٢. حَدَّثَنَا مُوسَى حَدَّثَنَا أَبُو عَوَانَةَ حَدَّثَنَا عَبْدُالْمَلِكِ عَنْ أَبِي بُرْدَةَ قَالَ بَعَثَ رَسُولُ اللهِ ﷺ أَبَا مُوسَى وَمُعَاذَ بْنَ جَبَلٍ إِلَى الْيَمَنِ قَالَ وَبَعَثَ كُلَّ وَاحِدٍ مِنْهُمَا عَلَى مِخْلاَفٍ قَالَ وَالْيَمَنُ مِخْلاَفَانِ ثُمَّ قَالَ يَسِّرَا وَلاَ تُعَسِّرَا وَبَشِّرَا وَلاَ تُنَفِّرَا فَانْطَلَقَ كُلُّ وَاحِدٍ مِنْهُمَا إِلَى عَمَلِهِ وَكَانَ كُلُّ وَاحِدٍ مِنْهُمَا إِذَا سَارَ فِي أَرْضِهِ كَانَ قَرِيبًا مِنْ صَاحِبِهِ أَحْدَثَ بِهِ عَهْدًا فَسَلَّمَ عَلَيْهِ فَسَارَ مُعَاذٌ فِي أَرْضِهِ قَرِيبًا مِنْ صَاحِبِهِ أَبِي مُوسَى فَجَاءَ يَسِيرُ عَلَى بَغْلَتِهِ حَتَّى انْتَهَى إِلَيْهِ وَإِذَا هُوَ جَالِسٌ وَقَدِ اجْتَمَعَ إِلَيْهِ النَّاسُ وَإِذَا رَجُلٌ عِنْدَهُ قَدْ جُمِعَتْ يَدَاهُ إِلَى عُنُقِهِ فَقَالَ لَهُ مُعَاذٌ يَا عَبْدَاللهِ بْنَ قَيْسٍ أَيُّمَ هَذَا قَالَ هَذَا رَجُلٌ كَفَرَ بَعْدَ إِسْلاَمِهِ قَالَ لاَ أَنْزِلُ حَتَّى يُقْتَلَ قَالَ إِنَّمَا جِيءَ بِهِ لِذَلِكَ فَانْزِلْ قَالَ مَا أَنْزِلُ حَتَّى يُقْتَلَ فَأَمَرَ بِهِ فَقُتِلَ ثُمَّ نَزَلَ

---

se Allahu i pokoravajte se Poslaniku i predstavnicima svojim! A ako se u nečemu ne slažete, obratite se Allahu i Poslaniku, ako vjerujete u Allaha i onaj svijet; to vam je bolje i za vas rješenje ljepše." (En-Nisa, 59) (Vidjeti i tumačenje sure En-Nisa, hadis broj 4584.)

Islamsko je pravilo da nema pokornosti stvorenju u nepokornosti Stvoritelju. Zato je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Pokornost je (samo) u dobru!", osuđujući njihovu namjeru da uđu u vatru. Dakle, naređenja pretpostavljenih izvršavaju se samo onda ukoliko se ne kose s odredbama Allaha i Njegovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem. U suprotnom, obaveza je - ne poslušati ih i suprotstaviti im se.

U ovom hadisu ima i drugih pouka, npr:

– od odluke koja je donesena u srdžbi sprovodi se samo ono što je u skladu sa šerijatom; stoga se zabranjuje sudiji da sudi kada je srdit;

– srdžba pomućuje razum i odnosi razboritost;

– bijeg Allahu i Njegovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, spašava od džehennemske vatre.

2 Abdullah b. Kajs bilo je Ebu-Musaovo ime.

'Zato je i doveden', odgovori (Ebu-Musa), 'pa sjaši!'
'Ne silazim dok on ne bude ubijen!', ponovi (Mu'az), pa (Ebu-Musa) naredi, i on bi pogubljen. Nakon toga (Mu'az) je sjahao i upitao: 'Abdullahu, kako učiš Kur'an?'
'Učim ga stalno (i danju i noću), ali s prijekidima, malo-pomalo', odgovori on, a onda upita: 'A kako ti učiš, Mu'aze?'
'Spavam', odgovori on, 's početka noći, a onda ustanem i učim onoliko koliko mi je Allah odredio, uzdajući se u nagradu za svoj san kao što se uzdam u nagradu za svoje ustajanje (radi učenja).'"[1]

فَقَالَ يَا عَبْدَ اللهِ كَيْفَ تَقْرَأُ الْقُرْآنَ قَالَ أَتَفَوَّقُهُ تَفَوُّقًا
قَالَ فَكَيْفَ تَقْرَأُ أَنْتَ يَا مُعَاذُ قَالَ أَنَامُ أَوَّلَ اللَّيْلِ
فَأَقُومُ وَقَدْ قَضَيْتُ جُزْئِي مِنَ النَّوْمِ فَأَقْرَأُ مَا كَتَبَ
اللهُ لِي فَأَحْتَسِبُ نَوْمَتِي كَمَا أَحْتَسِبُ قَوْمَتِي .

4343. PRIČAO NAM JE Ishak, a njemu Halid, prenoseći od Šejbanija, on od Seida b. Ebu-Burde, ovaj od svoga oca (da je kazivao):
"Ebu-Musaa Eš'arija Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, poslao je u Jemen, pa ga je (Ebu-Musa) upitao za pića koja se tamo spravljaju.
'A koja su to (pića)?', upitao je (Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem).
'El-bit' i *el-mizr*, odgovorio je (Ebu-Musa).
'Sve što opija zabranjeno je!', reče (Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem)."
Upitao sam (veli Seid) Ebu-Burdu šta je *el-bit'*, pa je on odgovorio: "Vino od meda, a *el-mizr* je vino od ječma."
Džerir i Abdul-Vahid prenose (ovaj hadis) od Šejbanija, a on od Ebu-Burde.

٤٣٤٣ . حَدَّثَنِي إِسْحَاقُ حَدَّثَنَا خَالِدٌ عَنِ
الشَّيْبَانِيِّ عَنْ سَعِيدِ بْنِ أَبِي بُرْدَةَ عَنْ أَبِيهِ عَنْ
أَبِي مُوسَى الأَشْعَرِيِّ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ أَنَّ النَّبِيَّ
ﷺ بَعَثَهُ إِلَى الْيَمَنِ فَسَأَلَهُ عَنْ أَشْرِبَةٍ تُصْنَعُ بِهَا
فَقَالَ وَمَا هِيَ قَالَ الْبِتْعُ وَالْمِزْرُ فَقُلْتُ لأَبِي بُرْدَةَ
مَا الْبِتْعُ قَالَ نَبِيذُ الْعَسَلِ وَالْمِزْرُ نَبِيذُ الشَّعِيرِ
فَقَالَ كُلُّ مُسْكِرٍ حَرَامٌ رَوَاهُ جَرِيرٌ وَعَبْدُ الْوَاحِدِ
عَنِ الشَّيْبَانِيِّ عَنْ أَبِي بُرْدَةَ .

1 Ebu-Musa je po naređenju Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, kao namjesnik otišao u Jemen nakon Pohoda na Tebuk, devete godine po Hidžri, jer je Ebu-Musa bio jedan od učesnika ovog pohoda.
U jednom predanju stoji da je Ebu-Musa, radijallahu anhu, kazivao: "Došao sam s dvojicom Eš'arija (Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem), pa je svaki od njih dvojice tražio (namjesništvo). Tada (Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem) reče: 'Mi za svoje poslove ne određujemo one koji to traže! Idi (stoga) ti, Ebu-Musa, u Jemen!'" Nakon toga za njim je poslao i Mu'aza b. Džebela.
Kazna je za otpadništvo od islama smrt. Allahov je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Ko promijeni vjeru (napusti islam) – ubijte ga!" Ova se kazna sprovodi nakon što se otpadniku uputi zahtjev da se pokaje, i to više puta, ali on to odbije. (Opširnije o ovome govori se u hadisima br. 6922 i 6923.)

4344, 4345. PRIČAO NAM JE Muslim, njemu Šu‘be, a njemu Seid b. Ebu-Burde prenoseći od svoga oca da je kazivao:

Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, je poslao njegovog (Seidovog) djeda Ebu-Musaa i Mu‘aza u Jemen i rekao (im): ‘Olakšavajte, a ne otežavajte; razveseljavajte, a ne rastjerujte, i budite u suglasju!’[2]

‘Allahov Poslaniče’, reče Ebu-Musa, ‘u našoj zemlji ima pića od ječma koje se zove *el-mizr* i pića od meda koje se zove *el-bit‘!’*

‘Sve što opija zabranjeno je!’, odgovori on.

Oni su tada otišli, a Mu‘az je upitao Ebu-Musaa: ‘Kako učiš Kur’an?’

‘I stojeći i sjedeći i na svojoj jahalici’, odgovori on, ‘učim ga stalno, ali s prijekidima, malo-pomalo.’

‘Što se mene tiče’, reče (Mu‘az), ‘ja spavam, ali i ustajem (da učim), i nadam se nagradi za spavanje kao što se nadam nagradi za ustajanje.’

Razapeo je šator, pa su se međusobno posjećivali. Tako je (jednom prilikom) Mu‘az posjetio Ebu-Musaa i kod njega zatekao svezana čovjeka.

‘Šta je ovo?’, upita ga (Mu‘az), a Ebu-Musa odgovori: ‘Židov; bio je primio islam, a zatim se odmetnuo!’

‘Svakako ću mu odrubiti glavu!’, reče Mu‘az.”

U lancu prenošenja (Muslima) slijede Akadi i Vehb, prenoseći od Šu‘be. Veki‘, Nadr i Ebu-Davud prenose ga (ovaj hadis) od Šu‘be, on od Seida, ovaj od svoga oca, on od svoga djeda, a ovaj od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem. Džerir b. Abdul-Hamid prenosi ga od Šejbanija, a ovaj od Ebu-Burde.[3]

٤٣٤٤-٤٣٤٥. حَدَّثَنَا مُسْلِمٌ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ حَدَّثَنَا سَعِيدُ بْنُ أَبِي بُرْدَةَ عَنْ أَبِيهِ قَالَ بَعَثَ النَّبِيُّ ﷺ جَدَّهُ أَبَا مُوسَى وَمُعَاذًا إِلَى الْيَمَنِ فَقَالَ يَسِّرَا وَلاَ تُعَسِّرَا وَبَشِّرَا وَلاَ تُنَفِّرَا وَتَطَاوَعَا فَقَالَ أَبُو مُوسَى يَا نَبِيَّ اللهِ إِنَّ أَرْضَنَا بِهَا شَرَابٌ مِنَ الشَّعِيرِ الْمِزْرُ وَشَرَابٌ مِنَ الْعَسَلِ الْبِتْعُ فَقَالَ كُلُّ مُسْكِرٍ حَرَامٌ فَانْطَلَقَا فَقَالَ مُعَاذٌ لأَبِي مُوسَى كَيْفَ تَقْرَأُ الْقُرْآنَ قَالَ قَائِمًا وَقَاعِدًا وَعَلَى رَاحِلَتِي وَأَتَفَوَّقُهُ تَفَوُّقًا قَالَ أَمَّا أَنَا فَأَنَامُ وَأَقُومُ فَأَحْتَسِبُ نَوْمَتِي كَمَا أَحْتَسِبُ قَوْمَتِي وَضَرَبَ فُسْطَاطًا فَجَعَلاَ يَتَزَاوَرَانِ فَزَارَ مُعَاذٌ أَبَا مُوسَى فَإِذَا رَجُلٌ مُوثَقٌ فَقَالَ مَا هَذَا فَقَالَ أَبُو مُوسَى يَهُودِيٌّ أَسْلَمَ ثُمَّ ارْتَدَّ فَقَالَ مُعَاذٌ لأَضْرِبَنَّ عُنُقَهُ تَابَعَهُ الْعَقَدِيُّ وَوَهْبٌ عَنْ شُعْبَةَ وَقَالَ وَكِيعٌ وَالنَّضْرُ وَأَبُو دَاوُدَ عَنْ شُعْبَةَ عَنْ سَعِيدٍ عَنْ أَبِيهِ عَنْ جَدِّهِ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ رَوَاهُ جَرِيرُ بْنُ عَبْدِ الْحَمِيدِ عَنِ الشَّيْبَانِيِّ عَنْ أَبِي بُرْدَةَ .

---

2 Budite u presudama saglasni i nemojte biti u nesuglasju jer će vaše nesuglasje proizvesti nesuglasice među vašim sljedbenicima, a tada će doći do neprijateljstva i sukoba. (prim. rec.)

3 Islam zabranjuje konzumiranje svega što opija, bez obzira na materiju od koje je opojno piće spravljeno, stupanj njegove opojnosti i naziv koji ima. Vjerovjesnik je, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: “Sve što opija kada se uzme u velikoj količini zabranjeno je uzimati i u maloj količini!” (Vidjeti šire u poglavljima *O pićima*.) Misionari su dužni (u okvirima islamskog učenja) olakšavati muslimanima, a ne otežavati, te objedinjavati ih i obveseljavati, a ne razbijati i podvajati. Tako je savjetovao Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem.

4346. PRIČAO MI JE Abbas b. Velid Nersi, njemu Abdul-Vahid, prenoseći od Ejjuba b. Aiza, kojem je pričao Kajs b. Muslim, da je čuo Tarika b. Šihaba, kojem je rekao Ebu-Musa Eš'ari, radijallahu anhu:
"Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, poslao me je u zemlju moga naroda. Ja sam se, potom, vratio, a Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, bijaše zaustavio svoju devu (i odsjeo) u Bathau.
'Abdullahu, sine Kajsov[1]', upita me on, 'jesi li zanijetio (da obaviš) hadždž?'
'Jesam, Allahov Poslaniče', odgovorio sam.
'A kako si rekao?', upita on ponovo, a ja odgovorih: 'Rekao sam: 'Odazivam ti se (Gospodaru)!', stupajući u ihram isto onako kako si i ti stupio.'[2]
'Pa jesi li poveo sa sobom kurbana?', upita on.
'Nisam', odgovorio sam, a on reče: 'Obavi tavaf oko Ka'be i sa'j između Safe i Merve, a onda se oslobodi ihrama.'
Ja sam tako i postupio, a neka me je žena iz plemena Benu-Kajs čak i očešljala. Tako smo postupali sve dok za halifu nije bio izabran Omer, radijallahu anhu."[3]

٤٣٤٦. حَدَّثَنِي عَبَّاسُ بْنُ الْوَلِيدِ هُوَ النَّرْسِيُّ حَدَّثَنَا عَبْدُالْوَاحِدِ عَنْ أَيُّوبَ بْنِ عَائِذٍ حَدَّثَنَا قَيْسُ بْنُ مُسْلِمٍ قَالَ سَمِعْتُ طَارِقَ بْنَ شِهَابٍ يَقُولُ حَدَّثَنِي أَبُو مُوسَى الأَشْعَرِيُّ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ بَعَثَنِي رَسُولُ اللهِ ﷺ إِلَى أَرْضِ قَوْمِي فَجِئْتُ وَرَسُولُ اللهِ ﷺ مُنِيخٌ بِالأَبْطَحِ فَقَالَ أَحَجَجْتَ يَا عَبْدَاللهِ بْنَ قَيْسٍ قُلْتُ نَعَمْ يَا رَسُولَ اللهِ قَالَ كَيْفَ قُلْتَ قَالَ قُلْتُ لَبَّيْكَ إِهْلاَلاً كَإِهْلاَلِكَ قَالَ فَهَلْ سُقْتَ مَعَكَ هَدْيًا قُلْتُ لَمْ أَسُقْ قَالَ فَطُفْ بِالْبَيْتِ وَاسْعَ بَيْنَ الصَّفَا وَالْمَرْوَةِ ثُمَّ حِلَّ فَفَعَلْتُ حَتَّى مَشَطَتْ لِي امْرَأَةٌ مِنْ نِسَاءِ بَنِي قَيْسٍ وَمَكُثْنَا بِذَلِكَ حَتَّى اسْتُخْلِفَ عُمَرُ.

4347. PRIČAO MI JE Hibban, a njega je obavijestio Abdullah, prenoseći od Zekerijjaa b. Ishaka, on od Jahjaa b. Abdullaha b. Sajfija, ovaj od Ebu-Ma'beda, oslobođenog roba Ibn-Abbasovog, a on od Ibn-Abbasa, radijallahu anhuma, da je kazivao: "Allahov je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, Mu'azu b. Džebelu, kada ga je poslao u Jemen, rekao: 'Ti ćeš doći ljudima koji su sljedbenici Knjige, pa kada im dođeš, pozovi ih da posvjedoče da je samo Allah Bog i da je Muhammed Allahov Poslanik. Ako te u tome poslušaju, obavijesti ih

٤٣٤٧. حَدَّثَنِي حِبَّانُ أَخْبَرَنَا عَبْدُاللهِ عَنْ زَكَرِيَّاءَ بْنِ إِسْحَاقَ عَنْ يَحْيَى بْنِ عَبْدِاللهِ بْنِ صَيْفِيٍّ عَنْ أَبِي مَعْبَدٍ مَوْلَى ابْنِ عَبَّاسٍ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا قَالَ قَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ لِمُعَاذِ بْنِ جَبَلٍ حِينَ بَعَثَهُ إِلَى الْيَمَنِ إِنَّكَ سَتَأْتِي قَوْمًا مِنْ أَهْلِ الْكِتَابِ فَإِذَا جِئْتَهُمْ فَادْعُهُمْ إِلَى أَنْ يَشْهَدُوا أَنْ لاَ إِلَهَ إِلاَّ اللهُ وَأَنَّ مُحَمَّدًا رَسُولُ اللهِ فَإِنْ هُمْ طَاعُوا لَكَ بِذَلِكَ فَأَخْبِرْهُمْ

1 Abdullah b. Kajs je Ebu-Musaovo, radijallahu anhu, ime.

2 Tj. zanijetio je ono što je i Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, zanijetio.

3 Ovaj je hadis ranije naveden u poglavlju *Ko uđe u obrede u Poslanikovo, sallallahu alejhi ve sellem, vrijeme kako je on ušao* (Knjiga I., str. 1072-1073).

da im je Allah stavio u dužnost pet namaza u toku svakog dana i noći. Ako ti se u tome pokore, saopći im da im je Allah propisao sadaku (zekat) koja se uzima od njihovih bogataša i ustupa njihovim siromasima. A ako ti se i u tome pokore, čuvaj se njihovog najplemenitijeg imetka[4] i pazi se dove onoga kome je nepravda učinjena, jer između nje i Allaha nema zastora.'"[5] Ebu-Abdullah (Buhari) je rekao: (Riječi) *tavve'at*, *ta'at* i *eta'at* su u jeziku (istog značenja, tj. pokoriti se).
(U prvom licu se kaže:) *Ti'tu*, *tu'tu* i *eta'tu*.

أَنَّ اللهَ قَدْ فَرَضَ عَلَيْهِمْ خَمْسَ صَلَوَاتٍ فِي كُلِّ يَوْمٍ وَلَيْلَةٍ فَإِنْ هُمْ طَاعُوا لَكَ بِذَلِكَ فَأَخْبِرْهُمْ أَنَّ اللهَ قَدْ فَرَضَ عَلَيْهِمْ صَدَقَةً تُؤْخَذُ مِنْ أَغْنِيَائِهِمْ فَتُرَدُّ عَلَى فُقَرَائِهِمْ فَإِنْ هُمْ طَاعُوا لَكَ بِذَلِكَ فَإِيَّاكَ وَكَرَائِمَ أَمْوَالِهِمْ وَاتَّقِ دَعْوَةَ الْمَظْلُومِ فَإِنَّهُ لَيْسَ بَيْنَهُ وَبَيْنَ اللهِ حِجَابٌ قَالَ أَبُو عَبْد اللهِ طَوَّعَتْ طَاعَتْ وَأَطَاعَتْ لُغَةٌ طِعْتُ وَطُعْتُ وَأَطَعْتُ .

4348. PRIČAO NAM JE Sulejman b. Harb, a njemu Šu'ba, prenoseći od Habiba b. Ebu-Sabita, on od Seida b. Džubejra, a ovaj od Amra b. Mejmuna (da je kazivao):
"Mu'az je, radijallahu anhu, kada je došao u Jemen, klanjao kao imam sabah i proučio: 'A Ibrahima je Allah uzeo za prijatelja.'[6]
Jedan od prisutnih (na to) reče: 'Kakva radost majci Ibrahimovoj!'"
Mu'az veli da mu je pričao Šu'be, prenoseći od Habiba, a on od Amra (da je kazivao):
"Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, poslao je Mu'aza u Jemen, pa je on na sabah-namazu učio suru En-Nisa. Kada je proučio: 'A Ibrahima je Allah uzeo za prijatelja', neki čovjek iza njega reče: 'Kakva radost majci Ibrahimovoj!'"[7]

٤٣٤٨. حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ حَرْبٍ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ عَنْ حَبِيبِ بْنِ أَبِي ثَابِتٍ عَنْ سَعِيدِ بْنِ جُبَيْرٍ عَنْ عَمْرِو بْنِ مَيْمُونٍ أَنَّ مُعَاذًا رَضِيَ اللهُ عَنْهُ لَمَّا قَدِمَ الْيَمَنَ صَلَّى بِهِمُ الصُّبْحَ فَقَرَأَ (وَاتَّخَذَ اللهُ إِبْرَاهِيمَ خَلِيلاً) فَقَالَ رَجُلٌ مِنَ الْقَوْمِ لَقَدْ قَرَّتْ عَيْنُ أُمِّ إِبْرَاهِيمَ زَادَ مُعَاذٌ عَنْ شُعْبَةَ عَنْ حَبِيبٍ عَنْ سَعِيدٍ عَنْ عَمْرٍو أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ بَعَثَ مُعَاذًا إِلَى الْيَمَنِ فَقَرَأَ مُعَاذٌ فِي صَلاَةِ الصُّبْحِ سُورَةَ النِّسَاءِ فَلَمَّا قَالَ (وَاتَّخَذَ اللهُ إِبْرَاهِيمَ خَلِيلاً) قَالَ رَجُلٌ خَلْفَهُ قَرَّتْ عَيْنُ أُمِّ إِبْرَاهِيمَ .

---

4 Čuvaj se toga da uzmeš njihov najvredniji imetak. (prim. rec.)

5 Ovaj se hadis navodi i u poglavlju *O tome da se od čovjeka na ime zekata ne uzima najplemenitija (najbolja) vrsta stoke* (Knjiga I., str. 997).
Ovaj hadis podsjeća misionare da, ukoliko žele uspjeti u svojoj misiji, obrate pažnju na postupnost u pozivanju u vjeru te da vode računa o prioritetima.

6 Ovo je dio 125. ajeta iz sure En-Nisa. On u cijelosti glasi: "Ko je bolje vjere od onoga koji se iskreno preda Allahu, čineći još i dobra djela, i koji slijedi vjeru Ibrahimovu, vjeru pravu? – A Ibrahima je Allah uzeo za prijatelja."

7 U hadisu se ne spominje da je Mu'az naredio onome što je progovorio da obnovi namaz, što ne znači da on to nije i uradio. Postoji, osim toga, mogućnost da on, kada je to rekao, nije bio u namazu. Ukoliko je to, pak, čovjek rekao u namazu, onda se iz hadisa može zaključiti da se neznalici ne zamjeri.
Iz hadisa se također zaključuje da je Mu'az, radijallahu anhu, bio odgovoran za namaz (predvodnik u namazu), kao što se iz prethodnog hadisa zaključuje da je bio odgovoran i za prikupljanje zekata.

O SLANJU ALIJE B. EBU-TALIBA I HALIDA B. VELIDA, RADIJALLAHU ANHUMA, U JEMEN PRIJE OPROSNOG HADŽDŽA

باب بَعْث عَلِيّ بْنِ أبي طالب وخالد بْن الْوليدِ رضِي الله عنهما إلى الْيمن قبْل حجّة الْوداع

4349. PRIČAO MI JE Ahmed b. Usman, njemu Šurejh b. Meslema, ovom Ibrahim b. Jusuf b. Ishak b. Ebu-Ishak, a ovom njegov otac prenoseći od svoga oca, on od Ebu-Ishaka, a ovaj od Beraa, radijallahu anhu, (da je kazivao):

"Allahov nas je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, s Halidom b. Velidom poslao u Jemen, a zatim je, kasnije, namjesto njega poslao Aliju i rekao (mu): 'Zapovjedi pratnji Halidovoj: ko od njih želi vratiti se i ostati s tobom (u Jemenu) neka ostane, a ko želi doći u u Medinu neka dođe.'

Ja sam bio među onima koji su ostali s njim, i zadobio sam nekoliko oka (ratnog) plijena."[1]

٤٣٤٩ . حَدَّثَنِي أَحْمَدُ بْنُ عُثْمَانَ حَدَّثَنَا شُرَيْحُ بْنُ مَسْلَمَةَ حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ يُوسُفَ بْنِ إِسْحَاقَ بْنِ أَبِي إِسْحَاقَ حَدَّثَنِي أَبِي عَنْ أَبِي إِسْحَاقَ سَمِعْتُ الْبَرَاءَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ بَعَثَنَا رَسُولُ اللهِ ﷺ مَعَ خَالِدِ بْنِ الْوَلِيدِ إِلَى الْيَمَنِ قَالَ ثُمَّ بَعَثَ عَلِيًّا بَعْدَ ذَلِكَ مَكَانَهُ فَقَالَ مُرْ أَصْحَابَ خَالِدٍ مَنْ شَاءَ مِنْهُمْ أَنْ يُعَقِّبَ مَعَكَ فَلْيُعَقِّبْ وَمَنْ شَاءَ فَلْيُقْبِلْ فَكُنْتُ فِيمَنْ عَقَّبَ مَعَهُ قَالَ فَغَنِمْتُ أَوَاقِ ذَوَاتِ عَدَدٍ .

1 U predanju koje prenosi Isma'il ima dodatak ovom hadisu. Tako se navodi da je Bera' kazivao: "Bio sam među onima koji su se vratili s njim (Alijom). Kada smo se približili stanovnicima (Jemena), oni su izišli pred nas. Alija je tada klanjao kao imam, poredavši nas (prije toga) u jedan saf, a zatim istupio ispred nas i pročitao im pismo Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem. Cijelo pleme Hemedan tom je prilikom primilo islam. Alija je poslao pismo Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, izvijestivši ga o njihovom prihvatanju islama. Kada je (Poslanik) pročitao pismo, pao je na sedždu, a zatim podigao glavu i rekao: 'Selam plemenu Hemedan!'"

Ahmed, Ebu-Davud i Tirmizi u drugom predanju navode da je Alija, radijallahu anhu, rekao: "Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, uputio me je u Jemen, pa sam mu rekao: 'Allahov Poslaniče, šalješ me narodu koji je po godinama stariji od mene, a ja sam mlad i nisam upućen u sudstvo!' Tada je on stavio svoju ruku na moja prsa i rekao: 'Gospodaru moj, učini govor njegov postojanim i uputi njegovo srce!', dodavši: 'Alija, kada sjednu preda te dvojica protivnika (parničara), ne donosi presudu dok ne saslušaš i drugu stranu!' (tj. dok ne saslušaš obojicu)."

4350. PRIČAO MI JE Muhammed b. Beššar, njemu Revh b. Ubada, a ovom Ali b. Suvejd b. Mendžuf, prenoseći od Abdullaha b. Burejde, a on od svoga oca, Allah neka je zadovoljan njime, da je kazivao: "Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, poslao je Aliju kod Halida da preuzme petinu (ratnog plijena). Ja sam mrzio Aliju. On se bijaše okupao[2], te ja rekoh Halidu: 'Vidiš li ti ovo?!'
Kada smo došli Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, ja sam mu to spomenuo, pa (me) je on upitao: 'O Burejde, mrziš li ti Aliju?'
'Da!', odgovorio sam, a on mi reče: 'Nemoj ga mrziti, jer njemu od petine pripada više od toga.'"[3]

٤٣٥٠. حَدَّثَنِي مُحَمَّدُ بْنُ بَشَّارٍ حَدَّثَنَا رَوْحُ بْنُ عُبَادَةَ حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ سُوَيْدِ بْنِ مَنْجُوفٍ عَنْ عَبْدِاللهِ بْنِ بُرَيْدَةَ عَنْ أَبِيهِ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ بَعَثَ النَّبِيُّ ﷺ عَلِيًّا إِلَى خَالِدٍ لِيَقْبِضَ الْخُمُسَ وَكُنْتُ أُبْغِضُ عَلِيًّا وَقَدِ اغْتَسَلَ فَقُلْتُ لِخَالِدٍ أَلاَ تَرَى إِلَى هَذَا فَلَمَّا قَدِمْنَا عَلَى النَّبِيِّ ﷺ ذَكَرْتُ ذَلِكَ لَهُ فَقَالَ يَا بُرَيْدَةُ أَتُبْغِضُ عَلِيًّا فَقُلْتُ نَعَمْ قَالَ لاَ تُبْغِضْهُ فَإِنَّ لَهُ فِي الْخُمُسِ أَكْثَرَ مِنْ ذَلِكَ .

2 Burejda je mislio da je Alija spavao sa zarobljenicom, što se u nekim predanjima i navodi. (prim. rec.)

3 U ovom se hadisu govori o dvoma: Alijinom preuzimanju petine (ratnog plijena) od Halida i Burejdinoj mržnji prema Aliji. Što se prvog tiče, poznato je da se ratni plijen dijeli na pet dijelova: Jedan se dio izdvaja, a druga četiri dijele se učesnicima bitke u kojoj je plijen zadobiven. Petina pripada onima koji su spomenuti u 41. ajetu iz sure El-Enfal: "I znajte da od svega što u borbi zaplijenite jedna petina pripada Allahu i Poslaniku, i rodbini njegovoj, i siročadi, i siromasima, i putnicima namjernicima – ako vjerujete u Allaha i u ono što smo objavili robu Svome na dan pobjede, na dan kad su se sukobile dvije vojske – a Allah sve može." (Detaljnije se o ovome govori u objašnjenju ovog ajeta u poglavlju o tome da jedna petina pripada Allahu i Poslaniku; knjiga II, str. 785-786.)
Što se, pak, Burejdine mržnje prema Aliji tiče, Ibn-Hadžer navodi da je Ebu-Zerr Herevi rekao: "Poslanikov, sallallahu alejhi ve sellem, drug (Burejda) zamrzio je Aliju jer ga je vidio kako uzima iz ratnog plijena, pa je pomislio da je to krađa. Ali kada mu je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, objasnio da je on uzeo manje od onoga što mu pripada, zavolio ga je." Ibn-Hadžer ovo objašnjenje naziva "lijepim", ali početak hadisa mu, veli, ne ide u prilog, jer Burejda najprije spominje da je mrzio Aliju, a tek nakon toga priča o njegovom postupku. Stoga, kaže Ibn-Hadžer, postoji mogućnost da ga je mrzio iz nekog drugog razloga, a zatim se povratio kada mu je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, zabranio da ga mrzi.
Naime, sastavni dio plijena bila je i jedna robinja koja bijaše ljepša od ostalih. Nju je Alija uvrstio u petinu, a potom je uzeo sebi, da bi kasnije (po nekim predajama) spavao s njom. Burejda je to primijetio, a kada ga je vidio mokre kose, obratio se Halidu riječima: "Vidiš li ti ovo?" Kada je vijest o tome doprla do Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, on je, kako se navodi u jednom predanju, rekao: "Tako mi Onoga u čijoj je ruci moja duša, udio Alijine porodice u petini vredniji je od robinje!" Burejda veli da mu je Alija nakon toga postao najdraži čovjek.
Na kraju Ahmedova predanja ovog hadisa stoji da je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao Burejdi: "Ne napadaj na Aliju (ne mrzi ga), jer je on dio mene, a ja sam dio njega, i on će, nakon mene, biti vaš vladar."

4351. PRIČAO NAM JE Kutejba, a njemu Abdul-Vahid, prenoseći od Umarea b. Ka'ka'a b. Šubruma, kojem je pričao Abdur-Rahman b. Ebu-Nu'm, da je čuo Ebu-Seida Hudrija da je kazivao:

"Alija b. Ebu-Talib, radijallahu anhu, poslao je Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, iz Jemena komadić zlata koji bijaše u koži štavljenoj lišćem mimoze, a još ne bijaše odvojen od zlatne prašine. On ga je podijelio među četvericom: Ujejnom b. Bedrom, Akre'om b. Habisom, Zejdom Hajlom i, četvrtim, Alkamom ili Amirom b. Tufejlom. Na to jedan od njegovih drugova reče: 'Mi smo bili preči od ovih da nam se to podijeli!' To je doprlo do Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, pa je rekao: 'Zar nemate povjerenja u mene, a ja sam povjerenik Onoga koji je na nebesima?! Meni dolaze vijesti s neba i jutrom i večeri!'

Tada ustade jedan čovjek udubljenih očiju i izraženih jagodica, visokog čela, guste brade, obrijane glave i zadignutog ogrtača i reče: 'Allahov Poslaniče, boj se Allaha!'

'Teško tebi!', reče (Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem), dodavši: 'Zar ja nisam najpreči od ljudi da se bojim Allaha?!'

Čovjek se zatim udalji, a Halid b. Velid upita: 'Allahov Poslaniče, hoću li mu odrubiti glavu?'

'Nemoj, možda on klanja!', reče (Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem), a Halid dodade: 'Koliko je klanjača koji jezicima izgovaraju ono što im nije u srcima?'

'Meni nije naređeno da zavirujem u ljudska srca, niti da otvaram njihove utrobe!', reče Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, gledajući za njim dok je odlazio, i dodade: 'Među potomcima ovog čovjeka pojavit će se oni koji će tečno učiti Allahovu knjigu, ali ona neće prelaziti njihova grla. Izlazit će iz vjere kao što strijela prolazi kroz ulovljenu životinju.'"[1]

٤٣٥١ - حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ حَدَّثَنَا عَبْدُ الْوَاحِدِ عَنْ عُمَارَةَ ابْنِ الْقَعْقَاعِ بْنِ شُبْرُمَةَ حَدَّثَنَا عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ أَبِي نُعْمٍ قَالَ سَمِعْتُ أَبَا سَعِيدٍ الْخُدْرِيَّ يَقُولُ بَعَثَ عَلِيُّ بْنُ أَبِي طَالِبٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ إِلَى رَسُولِ اللهِ ﷺ مِنَ الْيَمَنِ بِذُهَيْبَةٍ فِي أَدِيمٍ مَقْرُوظٍ لَمْ تُحَصَّلْ مِنْ تُرَابِهَا قَالَ فَقَسَمَهَا بَيْنَ أَرْبَعَةِ نَفَرٍ بَيْنَ عُيَيْنَةَ بْنِ بَدْرٍ وَأَقْرَعَ بْنِ حابِسٍ وَزَيْدِ الْخَيْلِ وَالرَّابِعُ إِمَّا عَلْقَمَةُ وَإِمَّا عَامِرُ بْنُ الطُّفَيْلِ فَقَالَ رَجُلٌ مِنْ أَصْحَابِهِ كُنَّا نَحْنُ أَحَقَّ بِهَذَا مِنْ هَؤُلَاءِ قَالَ فَبَلَغَ ذَلِكَ النَّبِيَّ ﷺ فَقَالَ أَلَا تَأْمَنُونِي وَأَنَا أَمِينُ مَنْ فِي السَّمَاءِ يَأْتِينِي خَبَرُ السَّمَاءِ صَبَاحًا وَمَسَاءً قَالَ فَقَامَ رَجُلٌ غَائِرُ الْعَيْنَيْنِ مُشْرِفُ الْوَجْنَتَيْنِ نَاشِزُ الْجَبْهَةِ كَثُّ اللِّحْيَةِ مَحْلُوقُ الرَّأْسِ مُشَمَّرُ الْإِزَارِ فَقَالَ يَا رَسُولَ اللهِ اتَّقِ اللهَ قَالَ وَيْلَكَ أَوَلَسْتُ أَحَقَّ أَهْلِ الْأَرْضِ أَنْ يَتَّقِيَ اللهَ قَالَ ثُمَّ وَلَّى الرَّجُلُ قَالَ خَالِدُ بْنُ الْوَلِيدِ يَا رَسُولَ اللهِ أَلَا أَضْرِبُ عُنُقَهُ قَالَ لَا لَعَلَّهُ أَنْ يَكُونَ يُصَلِّي فَقَالَ خَالِدٌ وَكَمْ مِنْ مُصَلٍّ يَقُولُ بِلِسَانِهِ مَا لَيْسَ فِي قَلْبِهِ قَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ إِنِّي لَمْ أُومَرْ أَنْ أَنْقُبَ عَنْ قُلُوبِ النَّاسِ وَلَا أَشُقَّ بُطُونَهُمْ قَالَ ثُمَّ نَظَرَ إِلَيْهِ وَهُوَ مُقَفٍّ فَقَالَ إِنَّهُ يَخْرُجُ مِنْ ضِئْضِئِ هَذَا قَوْمٌ يَتْلُونَ كِتَابَ اللهِ رَطْبًا لَا يُجَاوِزُ حَنَاجِرَهُمْ يَمْرُقُونَ مِنَ الدِّينِ كَمَا يَمْرُقُ السَّهْمُ مِنَ الرَّمِيَّةِ وَأَظُنُّهُ قَالَ لَئِنْ أَدْرَكْتُهُمْ لَأَقْتُلَنَّهُمْ قَتْلَ ثَمُودَ .

1 Čovjek koji je rekao Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem: "Boj se Allaha!", zvao se Zul-Huvejrisa Temimi, kako se to navodi u drugom predanju ovog hadisa (u poglavlju o znacima poslanstva

Mislim da je (još) rekao: "Ako ih dočekam, usmrtit ću ih smrću Semuda!"[2]

4352. PRIČAO NAM JE Mekki b. Ibrahim, prenoseći od Ibn-Džurejdža, da je Ata rekao kako je Džabir kazivao:
"Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, naredio je Aliji da ostane i dalje u svome ihramu (jer je imao kurban)."
Muhammed b. Bekr prenosi s dodatkom od Ibn-Džurejdža, on od Ataa, a ovaj od Džabira da je kazivao: "Alija b. Ebu-Talib, radijallahu anhu, došao je sa svoga namjesnikovanja (u Jemenu), pa ga je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, upitao: 'Kako si stupio u ihram?'
'Onako kako je stupio u ihram i Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem', odgovorio je on.
'Ostani u ihramu tako, kao što si i sada, a kasnije zakolji kurbana', reče mu (Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem). Alija je Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, (tom prilikom) poklonio jedan kurban."[3]

٤٣٥٢. حَدَّثَنَا الْمَكِّيُّ بْنُ إِبْرَاهِيمَ عَنِ ابْنِ جُرَيْجٍ قَالَ عَطَاءٌ قَالَ جَابِرٌ أَمَرَ النَّبِيُّ ﷺ عَلِيًّا أَنْ يُقِيمَ عَلَى إِحْرَامِهِ زَادَ مُحَمَّدُ بْنُ بَكْرٍ عَنِ ابْنِ جُرَيْجٍ قَالَ عَطَاءٌ قَالَ جَابِرٌ فَقَدِمَ عَلِيُّ بْنُ أَبِي طَالِبٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ بِسِعَايَتِهِ قَالَ لَهُ النَّبِيُّ ﷺ بِمَ أَهْلَلْتَ يَا عَلِيُّ قَالَ بِمَا أَهَلَّ بِهِ النَّبِيُّ ﷺ قَالَ فَأَهْدِ وَامْكُثْ حَرَامًا كَمَا أَنْتَ قَالَ وَأَهْدَى لَهُ عَلِيٌّ هَدْيًا .

---

u razdoblju primanja Objave; hadis br. 3610, Knjiga 2., str. 1104). U tom su predanju potomci navedenog Zul-Huvejsire (začetnika haridžijske sekte) detaljnije opisani, a u pojašnjenju stoji: "Ovim se želi kazati da je strijela takvom brzinom prošla kroz ulovljenu životinju da ni na jednom dijelu strijele nije ostalo nikakvog traga od te životinje. Cilj je ovoga da se usporedi haridžijsko vjerovanje, koje kroz njih tako brzo prođe da na njima ne ostavi nikakvog traga, sa strijelom iskusnog lovca, koja prođe kroz ulovljenu životinju i na njoj ne ostavi nikakvog traga."

2 Ovaj hadis služi kao dokaz stavu da su haridžije nevjernici, a to je pitanje o kojem raspravljaju učenjaci u oblasti akaida.
Postavlja se, međutim, pitanje zašto Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, nije ubio jednog od začetnika haridžijske sekte – Zul-Huvejrisu i zašto je spriječio Halida b. Velida da ga ubije, kada je rekao da bi ih pobio ako bi dočekao njihovu pojavu. Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, nije ubio Zul-Huvejrisu, niti je naredio da bude ubijen, kako ljudi ne bi pričali kako Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, ubija svoje drugove, naročito one koji klanjaju. Moguće je i to da Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, u njegovom postupku nije vidio istupanje iz islama i nijekanje poslanstva, nego samo primjedbu da nije bio pravedan u podjeli plijena, što ne spada u velike grijehe. Za njegove potomke je, pak, rekao da bi ih pobio jer su oni, nakon što su se pojavili, isukali sablje protiv muslimana, što nije bio slučaj u njegovom vremenu. Stoga se ovaj hadis ubraja u jedan od znakova poslanstva, jer je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, u njemu najavio pojavu haridžija i njihovog učenja, što se kasnije i obistinilo.
O kazni koja je snašla Salihov, alejhis-selam, narod Semud Uzvišeni Allah kaže: "I kad je došla kazna Naša, Mi smo, milošću Svojom, Saliha i vjernike s njim spasili od sramote toga dana – Gospodar tvoj je, uistinu, moćan i silan! – a one koji su činili zlo pogodio je strašan glas, i oni su u zemlji svojoj osvanuli mrtvi, nepomični, kao da na njoj nikad nisu ni postojali. Semud, doista, u Gospodara svoga nije vjerovao; daleko neka je Semud" (Hud, 66-68). Ovakvom je kaznom Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, zaprijetio haridžijama.

3 Ovaj je hadis prethodno naveden u poglavlju *Ko uđe u obrede u Poslanikovo, sallallahu alejhi ve sellem, vrijeme, kako je on ušao* (Knjiga 1., str. 1072-1073).

4353, 4354. PRIČAO NAM JE Musedded, a njemu Bišr b. Mufeddal, prenoseći od Humejda Tavila kojem je kazivao Bekr da je spomenuo Ibn-Omeru da im je Enes kazivao kako je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, stupio u ihram za umru i za hadždž, rekavši:

"Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, stupio je u ihram za hadždž, te smo i mi, zajedno s njim, stupili u ihram za hadždž. Kada smo došli u Mekku, on reče: 'Ko nema sa sobom kurbana neka ihram nanijeti za umru (i oslobodi ga se nakon tavafa i sa'ja). Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, imao je kurban uza se. Potom nam je, kao hadžija, iz Jemena stigao Alija b. Ebu-Talib, pa ga je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, upitao: 'S nama je tvoja supruga; kako si stupio u ihram?'

'Onako kako je u ihram stupio i Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem', odgovori on.

'Onda ostani u ihramu, jer uza se imamo kurbana', reče (mu Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem).'"

٤٣٥٣-٤٣٥٤. حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ حَدَّثَنَا بِشْرُ بْنُ الْمُفَضَّلِ عَنْ حُمَيْدٍ الطَّوِيلِ حَدَّثَنَا بَكْرٌ أَنَّهُ ذَكَرَ لِابْنِ عُمَرَ أَنَّ أَنَسًا حَدَّثَهُمْ أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ أَهَلَّ بِعُمْرَةٍ وَحَجَّةٍ فَقَالَ أَهَلَّ النَّبِيُّ ﷺ بِالْحَجِّ وَأَهْلَلْنَا بِهِ مَعَهُ فَلَمَّا قَدِمْنَا مَكَّةَ قَالَ مَنْ لَمْ يَكُنْ مَعَهُ هَدْيٌ فَلْيَجْعَلْهَا عُمْرَةً وَكَانَ مَعَ النَّبِيِّ ﷺ هَدْيٌ فَقَدِمَ عَلَيْنَا عَلِيُّ بْنُ أَبِي طَالِبٍ مِنَ الْيَمَنِ حَاجًّا فَقَالَ النَّبِيُّ ﷺ بِمَ أَهْلَلْتَ فَإِنَّ مَعَنَا أَهْلَكَ قَالَ أَهْلَلْتُ بِمَا أَهَلَّ بِهِ النَّبِيُّ ﷺ قَالَ فَأَمْسِكْ فَإِنَّ مَعَنَا هَدْيًا.

O POHODU NA ZUL-HALESU[1]

بَاب غَزْوَةِ ذِي الْخَلَصَةِ

4355. PRIČAO NAM JE Musedded, njemu Halid, a ovom Bejan, prenoseći od Kajsa, a on od Džerira da je kazivao:

"U doba neznaboštva (džahilijeta) bijaše jedna

٤٣٥٥. حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ حَدَّثَنَا خَالِدٌ حَدَّثَنَا بَيَانٌ عَنْ قَيْسٍ عَنْ جَرِيرٍ قَالَ كَانَ بَيْتٌ فِي الْجَاهِلِيَّةِ يُقَالُ لَهُ ذُو الْخَلَصَةِ وَالْكَعْبَةُ الْيَمَانِيَةُ

1 *Halesa* je vrsta drveta, a Zul-Halesa je ime idola, ili ime građevine u blizini Mekke u kojoj se nalazio idol što su mu se mnogobošci klanjali. Neki kažu da se ta kuća zvala Halesa, a idol Zul-Halesa, dok Muberrid navodi da je mjesto Zul-Halesa postalo zajednički mesdžid u naselju koje se zove Abelat, u zemlji plemena Has'am, velikog i poznatog plemena koje je dobilo ime po Has'amu b. Enmaru b. Irašu b. Anzu b. Vailu, čije porijeklo seže do Rebi'e b. Nezara, brata Mudara b. Nezara, djeda kurejšija.
U ovom poglavlju Buhari navodi tri hadisa o Zul-Halesi, sva tri od Džerira, dok u poglavlju o iskušenjima (pri kraju svoga Sahiha) prenosi hadis od Ebu-Hurejre, radijallahu anhu, u kojem Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, kaže: "Neće biti Sudnjeg dana dok se stražnjice Devsa ne budu sudarale okolo Zul-Halese." Bio je to idol plemena Devs kojeg su oni u džahilijetu obožavali.
Ibn-Hadžer smatra da se radi o dvije Zul-Halese, odnosno da Zul-Halesa koja se spominje u Ebu-Hurejrinom hadisu nije ona ista koja se spominje u Džerirovim hadisima. Dokaz mu je za to činjenica da je Devs Ebu-Hurejrino pleme, koje je dobilo ime po Devsu b. Adsanu, a porijeklo mu seže do Ezda, dok je Has'am sasvim drugo pleme, koje se razlikuje od Devsa i po porijeklu i po postojbini. Ibn-Dahijja navodi da je Zul-Halesa koja se spominje u Ebu-Hurejrinu hadisu kip što ga je nedaleko od Mekke postavio Amr b. Luhajj, kip kojega su kitili skupocjenim ogrlicama i prinosili mu žrtve, dok je pleme Has'am podiglo kuću koju su izjednačavali s Ka'bom u Mekki. Ovo se poklapa s mišljenjem Ibn-Hadžera da se radi o dvije Zul-Halese, a Allah najbolje zna.

kuća koja se zvala Zul-Halesa – 'Jemenska Ka'ba' i 'Šamska Ka'ba'[2].
Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, upitao me je: 'Hoćeš li me riješiti Zul-Halese?', te sam ja brzo otišao sa stotinu pedeset konjanika: srušili smo je i pobili koga smo našli oko nje. Potom sam se vratio Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, i obavijestio ga (o tome), pa je on proučio dovu za nas i za pleme Ahmes."

وَالْكَعْبَةُ الشَّامِيَّةُ فَقَالَ لِي النَّبِيُّ ﷺ أَلاَ تُرِيحُنِي مِنْ ذِي الْخَلَصَةِ فَنَفَرْتُ فِي مِائَةٍ وَخَمْسِينَ رَاكِبًا فَكَسَرْنَاهُ وَقَتَلْنَا مَنْ وَجَدْنَا عِنْدَهُ فَأَتَيْتُ النَّبِيَّ ﷺ فَأَخْبَرْتُهُ فَدَعَا لَنَا وَلأَحْمَسَ .

4356. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Musenna, njemu Jahja, ovom Isma'il, a ovom Kajs kazavši: "Rekao mi je Džerir: 'Vjerovjesnik me je, sallallahu alejhi ve sellem, upitao: 'Hoćeš li me riješiti Zul-Halese?' – a bila je to jedna kuća u Has'amu koja se zvala 'Jemenska Ka'ba'. Krenuo sam sa stotinu pedeset konjanika iz plemena Ahmes. Oni su bili dobri konjanici, ali ja nisam bio stabilan na konju, pa me je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, udario po grudima tako jako da sam vidio trag njegovih prstiju na njima.
'Allahu moj', reče on, 'učvrsti ga i učini onim koji će upućivati na pravi put i koji će sam biti na pravom putu!'
On je otišao pa je porušio i zapalio, a zatim (vijest o tome) poslao Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem. Džerirov je izaslanik rekao: 'Tako mi Onoga koji te je poslao s istinom, nisam ti došao dok je nisam ostavio kao šugavu devu!'[3]
Tada je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, pet puta blagoslovio konje Ahmesa i njihove ljude."

٤٣٥٦. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ الْمُثَنَّى حَدَّثَنَا يَحْيَى حَدَّثَنَا إِسْمَاعِيلُ حَدَّثَنَا قَيْسٌ قَالَ قَالَ لِي جَرِيرٌ رَضِي الله عَنْه قَالَ لِيَ النَّبِيُّ ﷺ أَلاَ تُرِيحُنِي مِنْ ذِي الْخَلَصَةِ وَكَانَ بَيْتًا فِي خَثْعَمَ يُسَمَّى الْكَعْبَةَ الْيَمَانِيَةَ فَانْطَلَقْتُ فِي خَمْسِينَ وَمِائَةِ فَارِسٍ مِنْ أَحْمَسَ وَكَانُوا أَصْحَابَ خَيْلٍ وَكُنْتُ لاَ أَثْبُتُ عَلَى الْخَيْلِ فَضَرَبَ فِي صَدْرِي حَتَّى رَأَيْتُ أَثَرَ أَصَابِعِهِ فِي صَدْرِي وَقَالَ اللَّهُمَّ ثَبِّتْهُ وَاجْعَلْهُ هَادِيًا مَهْدِيًّا فَانْطَلَقَ إِلَيْهَا فَكَسَرَهَا وَحَرَّقَهَا ثُمَّ بَعَثَ إِلَى رَسُولِ اللهِ ﷺ فَقَالَ رَسُولُ جَرِيرٍ وَالَّذِي بَعَثَكَ بِالْحَقِّ مَا جِئْتُكَ حَتَّى تَرَكْتُهَا كَأَنَّهَا جَمَلٌ أَجْرَبُ قَالَ فَبَارَكَ فِي خَيْلِ أَحْمَسَ وَرِجَالِهَا خَمْسَ مَرَّاتٍ .

2 Dato joj je ime "Jemenska Ka'ba" zato što je bila u Jemenu, a "Šamska Ka'ba" zato što su joj vrata bila nasuprot Šamu. Ovakav stav zastupa Ibn-Hadžer. Neki, međutim, smatraju da se ime "Šamska Ka'ba" odnosi na Ka'bu u Mekki, Mesdžidul-haram, te da je tako prozvana jer se nalazi na pravcu od Jemena prema Šamu. Ove su dvije kuće nazvane različitim imenima kako bi se napravila razlika između njih. Pohod na Zul-Halesu bio je, dakle, pohod u kome je srušena kuća u kojoj je obožavan idol i koju su idolopoklonici izjednačavali s Ka'bom. Do ovog je pohoda došlo dva mjeseca prije Poslanikove, sallallahu alejhi ve sellem, smrti, a izveo ga je Džerir b. Abdullah Bedželi sa sto pedeset konjanika iz plemena Ahmes.

3 Tojest, nisam ti došao dok je nisam ostavio spaljenom i crnom, baš kao što bude crna šugava deva koja se premaže katranom zbog šuge. (prim. rec.)

4357. PRIČAO NAM JE Jusuf b. Musa, a njega je obavijestio Ebu-Usama, prenoseći od Isma'ila b. Ebu-Halida, on od Kajsa, a ovaj od Džerira da je kazivao: "Allahov me je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, upitao: 'Hoćeš li me riješiti Zul-Halese?' 'Hoću!', odgovorio sam.

Krenuo sam potom sa stotinu pedeset konjanika iz plemena Ahmes. Oni su bili dobri konjanici, ali ja nisam bio stabilan na konju, te sam to kazao Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, a on me udari rukom po prsima tako da sam vidio trag njegovih prsta na njima i reče: 'Allahu moj, učvrsti ga i učini predvodnikom koji će upućivati na pravi put i koji će sam biti na pravom putu!' Poslije toga više nisam padao s konja", kaže (Džerir).

"Zul-Halesa je", kazuje (Kajs), "bila kuća u Jemenu što su je posjedovala plemena Has'am i Bedžila; u njoj bijaše idol kojemu se klanjalo, te su je zvali Kaba. Džerir je došao do nje, spalio je i porušio.

A kada je Džerir došao u Jemen, u njemu bijaše jedan čovjek koji je gatao strelicama.

'Ovdje je izaslanik Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem', rekli su mu, 'ako mu dopadneš šaka, odrubit će ti glavu!'

I dok je on tako bacao strelice, odjednom se pokraj njega ukaza (pojavi) Džerir i reče mu: 'Ili ćeš ih polomiti i posvjedočiti da nema Boga osim Allaha ili ću ti odsjeći glavu!'

On ih je polomio i posvjedočio, a onda je Džerir poslao čovjeka iz plemena Ahmes kojeg su nadimkom zvali Ebu-Ertat Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, da ga obraduje time (rušenjem i spaljivanjem Zul-Halese). Kada je ovaj došao Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, rekao (mu) je: 'Allahov Poslaniče, tako mi Onoga koji te je poslao s istinom, nisam ti došao dok je nisam ostavio kao šugavu devu!'

Tada je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, pet puta blagoslovio konje Ahmesa i njihove ljude."[1]

٤٣٥٧. حَدَّثَنَا يُوسُفُ بْنُ مُوسَى أَخْبَرَنَا أَبُو أُسَامَةَ عَنْ إِسْمَاعِيلَ بْنِ أَبِي خَالِدٍ عَنْ قَيْسٍ عَنْ جَرِيرٍ قَالَ قَالَ لِي رَسُولُ اللهِ ﷺ أَلاَ تُرِيحُنِي مِنْ ذِي الْخَلَصَةِ فَقُلْتُ بَلَى فَانْطَلَقْتُ فِي خَمْسِينَ وَمِائَةِ فَارِسٍ مِنْ أَحْمَسَ وَكَانُوا أَصْحَابَ خَيْلٍ وَكُنْتُ لاَ أَثْبُتُ عَلَى الْخَيْلِ فَذَكَرْتُ ذَلِكَ لِلنَّبِيِّ ﷺ فَضَرَبَ يَدَهُ عَلَى صَدْرِي حَتَّى رَأَيْتُ أَثَرَ يَدِهِ فِي صَدْرِي وَقَالَ اللَّهُمَّ ثَبِّتْهُ وَاجْعَلْهُ هَادِيًا مَهْدِيًّا قَالَ فَمَا وَقَعْتُ عَنْ فَرَسٍ بَعْدُ قَالَ وَكَانَ ذُو الْخَلَصَةِ بَيْتًا بِالْيَمَنِ لِخَثْعَمَ وَبَجِيلَةَ فِيهِ نُصُبٌ تُعْبَدُ يُقَالُ لَهُ الْكَعْبَةُ قَالَ فَأَتَاهَا فَحَرَّقَهَا بِالنَّارِ وَكَسَرَهَا قَالَ وَلَمَّا قَدِمَ جَرِيرٌ الْيَمَنَ كَانَ بِهَا رَجُلٌ يَسْتَقْسِمُ بِالأَزْلاَمِ فَقِيلَ لَهُ إِنَّ رَسُولَ رَسُولِ اللهِ ﷺ هَا هُنَا فَإِنْ قَدَرَ عَلَيْكَ ضَرَبَ عُنُقَكَ قَالَ فَبَيْنَمَا هُوَ يَضْرِبُ بِهَا إِذْ وَقَفَ عَلَيْهِ جَرِيرٌ فَقَالَ لَتَكْسِرَنَّهَا وَلَتَشْهَدَنَّ أَنْ لاَ إِلَهَ إِلاَّ اللهُ أَوْ لأَضْرِبَنَّ عُنُقَكَ قَالَ فَكَسَرَهَا وَشَهِدَ ثُمَّ بَعَثَ جَرِيرٌ رَجُلاً مِنْ أَحْمَسَ يُكْنَى أَبَا أَرْطَاةَ إِلَى النَّبِيِّ ﷺ يُبَشِّرُهُ بِذَلِكَ فَلَمَّا أَتَى النَّبِيَّ ﷺ قَالَ يَا رَسُولَ اللهِ وَالَّذِي بَعَثَكَ بِالْحَقِّ مَا جِئْتُ حَتَّى تَرَكْتُهَا كَأَنَّهَا جَمَلٌ أَجْرَبُ قَالَ فَبَرَّكَ النَّبِيُّ ﷺ عَلَى خَيْلِ أَحْمَسَ وَرِجَالِهَا خَمْسَ مَرَّاتٍ .

1 Iz ovih se hadisa, pored onoga što je spomenuto u vezi sa Zul-Halesom, može zaključiti i sljedeće:
– dopušteno je (i potrebno) ukloniti i uništiti sve ono što zavodi ljude, svejedno da li se radi o kipu (statui)

O POHODU "ZATUS-SULASIL"[2]

باب غزوة ذات السُّلاسل

Bio je to, kako kaže Isma'il b. Ebu-Halid, pohod na plemena Lahm i Džuzam.[3] Ibn-Ishak, međutim, prenoseći od Jezida, a ovaj od Urve, veli da je to zemlja Belijja, Uzre i Benu-Kajna.

وَهِيَ غَزْوَةُ لَخْمٍ وَجُذَامَ قَالَهُ إِسْمَاعِيلُ بْنُ أَبِي خَالِدٍ وَقَالَ ابْنُ إِسْحَاقَ عَنْ يَزِيدَ عَنْ عُرْوَةَ هِيَ بِلاَدُ بَلِيٍّ وَعُذْرَةَ وَبَنِي الْقَيْنِ .

4358. PRIČAO NAM JE Ishak, a njega je obavijestio Halid b. Abdullah, prenoseći od Halida Hazzaa, a on od Ebu-Usmana (da je kazivao):
"Allahov je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, poslao Amra b. Asa na čelu vojske (u pohodu) *Zatus-sulasil.*"
"Došao sam", kazuje (Amr), "Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, i upitao ga: 'Ko ti je najdraži od ljudi?'
'Aiša', odgovorio je on.
'A od muškaraca?', upitao sam (ponovo).
'Njen otac', odgovori on.
'A poslije njega?', pitao sam (dalje).

٤٣٥٨. حَدَّثَنَا إِسْحَاقُ أَخْبَرَنَا خَالِدُ بْنُ عَبْدِاللهِ عَنْ خَالِدٍ الْحَذَّاءِ عَنْ أَبِي عُثْمَانَ أَنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ بَعَثَ عَمْرَو بْنَ الْعَاصِ عَلَى جَيْشِ ذَاتِ السُّلاَسِلِ قَالَ فَأَتَيْتُهُ فَقُلْتُ أَيُّ النَّاسِ أَحَبُّ إِلَيْكَ قَالَ عَائِشَةُ قُلْتُ مِنَ الرِّجَالِ قَالَ أَبُوهَا قُلْتُ ثُمَّ مَنْ قَالَ عُمَرُ فَعَدَّ رِجَالاً فَسَكَتُّ مَخَافَةَ أَنْ يَجْعَلَنِي فِي آخِرِهِمْ .

čovjeka, životinje ili mrtvog predmeta, ili o nečemu drugom;
– naklonost se ljudi pridobija određivanjem jednog od njih za njihovog vođu te blagoslovom, pohvalom i radosnom viješću prilikom pobjede;
– oni koji jašu konje imaju prednost u ratu;
– potrebno je uložiti krajnji napor da se neprijatelju nanese što veći gubitak;
– zasluge su Džerira i njegovog naroda velike;
– blagoslovljena je Vjerovjesnikova, sallallahu alejhi ve sellem, ruka i njegova dova;
– vijest koju donese jedna (povjerljiva) osoba prihvata se i uvažava.

2 Zatus-sulasil (sa dammom), poznatija kao Zatus-selasil (sa fethom) je oblast iza Vadil-kuraa udaljena od Medine deset dana hoda. Pohod "Zatus-selasil" bio je u mjesecu džumadel-ahire osme godine po Hidžri, odnosno neposredno poslije Bitke na Mu'ti. Nazvan je "Zatus-selasil", kako neki kažu, zbog toga što su se mnogobošci u tom pohodu vezivali jedan za drugog bojeći se da ne pobjegnu. Drugi kažu da je prozvan tako po vodi koja se nalazila u toj oblasti a zvala se Selsel.
Povod za ovaj pohod bile su, kako tvrdi Ibn-Sa'd, vijesti koje su doprle do Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, da se jedna skupina pripadnika plemena Kudaa okupila u namjeri da priđe predgrađu Medine. On je pozvao Amra b. Asa, predao mu bijeli bajrak i poslao ga na čelu tri stotine vojnika muhadžira i ensarija. Kasnije mu je u ispomoć poslao još dvjesto ljudi na čelu s Ebu-Ubejdom, kome je naredio da se priključi Amru i da se ne spori s njim. U ovoj Amrovoj vojsci bili su i Ebu-Bekr i Omer, radijallahu anhuma. Vojska se uputila ka zemlji plemena Kudaa i svu je, do krajnjih granica, pregazila. Na samoj granici, na sjeveru, susreli su se s njihovom vojskom, koja se nakon muslimanskog napada razbježala. Amr je potom poslao izvještaj Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, o ishodu pohoda. U nekim se predanjima navodi da je majka Amra b. Asa bila iz plemena Belijj, pa je stoga Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, na čelu ovoga pohoda poslao Amra, kako bi ih pridobio i ponukao na prihvatanje islama.

3 Lahm i Džuzam jesu dva bratska plemena; prvo vodi porijeklo od Malika b. Adijja b. Harisa, a drugo od Amra b. Adijja. Belijj, Uzra i Benu-Kajn ogranci su plemena Kudaa.

'Omer', reče on i stade nabrajati druge ljude. Ušutio sam iz bojazni da me ne stavi na začelje."[1]

O DŽERIROVU ODLASKU U JEMEN

4359. PRIČAO MI JE Abdullah b. Ebu-Šejba Absi, a njemu Ibn-Idris, prenoseći od Isma'ila b. Ebu-Halida, on od Kajsa, a ovaj od Džerira da je kazivao:

"Bio sam u Jemenu, pa sam se susreo s dvojicom Jemenaca Zu-Kela'om i Zu-Amrom i stao im pričati o Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem. Tada Zu-Amr reče: 'Ako je istina to što pričaš o svome prijatelju – pa ima tri dana kako je on već preselio (na ahiret)!'

Oni su pošli sa mnom (prema Medini). Kada smo bili na dijelu puta, ukaza nam se skupina jahača koja je dolazila iz pravca Medine. Upitali smo ih (o Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem), i oni rekoše: 'Allahov je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, umro, za halifu je izabran Ebu-Bekr, a ljudi su dobro!'

Njih dvojica tada mi rekoše: 'Obavijesti svoga prijatelja (Ebu-Bekra) da smo mi bili došli, a možda ćemo se, ako Bog da, ponovo vratiti!'

Potom su otišli nazad u Jemen. Ja sam obavijestio Ebu-Bekra o tome što su oni poručili, a on reče: 'Što ih nisi doveo?'

Nakon nekog vremena (prilikom ponovnog susreta) rekao mi je Zu-Amr: 'Ti kod mene uživaš počasno mjesto, i ja ću ti nešto kazati. Vi ćete, Arapi, biti u dobru sve dotle dok budete, kada (vam) umre zapovjednik, uz dogovor birali

باب ذهابُ جريرٍ إلى اليمنِ

٤٣٥٩. حَدَّثَنِي عَبْدُاللهِ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ الْعَبْسِيُّ حَدَّثَنَا ابْنُ إِدْرِيسَ عَنْ إِسْمَاعِيلَ بْنِ أَبِي خَالِدٍ عَنْ قَيْسٍ عَنْ جَرِيرٍ قَالَ كُنْتُ بِالْيَمَنِ فَلَقِيتُ رَجُلَيْنِ مِنْ أَهْلِ الْيَمَنِ ذَا كَلَاعٍ وَذَا عَمْرٍو فَجَعَلْتُ أُحَدِّثُهُمْ عَنْ رَسُولِ اللهِ ﷺ فَقَالَ لَهُ ذُو عَمْرٍو لَئِنْ كَانَ الَّذِي تَذْكُرُ مِنْ أَمْرِ صَاحِبِكَ لَقَدْ مَرَّ عَلَى أَجَلِهِ مُنْذُ ثَلَاثٍ وَأَقْبَلَا مَعِي حَتَّى إِذَا كُنَّا فِي بَعْضِ الطَّرِيقِ رُفِعَ لَنَا رَكْبٌ مِنْ قِبَلِ الْمَدِينَةِ فَسَأَلْنَاهُمْ فَقَالُوا قُبِضَ رَسُولُ اللهِ ﷺ وَاسْتُخْلِفَ أَبُو بَكْرٍ وَالنَّاسُ صَالِحُونَ فَقَالَا أَخْبِرْ صَاحِبَكَ أَنَّا قَدْ جِئْنَا وَلَعَلَّنَا سَنَعُودُ إِنْ شَاءَ اللهُ وَرَجَعَا إِلَى الْيَمَنِ فَأَخْبَرْتُ أَبَا بَكْرٍ بِحَدِيثِهِمْ قَالَ أَفَلَا جِئْتَ بِهِمْ فَلَمَّا كَانَ بَعْدُ قَالَ لِي ذُو عَمْرٍو يَا جَرِيرُ إِنَّ بِكَ عَلَيَّ كَرَامَةً وَإِنِّي مُخْبِرُكَ خَبَرًا إِنَّكُمْ مَعْشَرَ الْعَرَبِ لَنْ تَزَالُوا بِخَيْرٍ مَا كُنْتُمْ إِذَا هَلَكَ أَمِيرٌ تَأَمَّرْتُمْ فِي آخَرَ فَإِذَا كَانَتْ بِالسَّيْفِ كَانُوا مُلُوكًا يَغْضَبُونَ غَضَبَ الْمُلُوكِ وَيَرْضَوْنَ رِضَا الْمُلُوكِ .

---

1 Amr b. As u ovom je pohodu bio na čelu vojske u kojoj su bili Ebu-Bekr, Omer i drugi značajni Poslanikovi, sallallahu alejhi ve sellem, drugovi. Njega je to navelo na pomisao kako ga je ta čast zapala zbog visokog položaja koji uživa kod Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, pa mu je stoga i postavio navedena pitanja, misleći da će biti spomenut među prvima. Ali, kako je vrijeme odmicalo, imena se redala, a on nije bio spomenut, ušutio je bojeći se da ne bude na posljednjem mjestu. U svakom slučaju, da Amra b. Asa nisu krasile vrline, ne bi ni bio postavljen na čelo ovog pohoda.
Iz hadisa se zaključuje kako je dopušteno da lošiji bude vođa boljemu. Osim toga, on nam ukazuje na prednost Ebu-Bekra, radijallahu anhu, nad ljudima te prednost Aiše, radijallahu anha, nad ženama.

(i postavljali) drugoga. A kada se vlast bude uzimala sabljom, onda će (vladari) biti kraljevi: obuzimat će ih srdžba kraljeva i zadovoljstvo kraljeva.'"[2]

O POHODU NA OBALU MORA[3]

باب غزوة سيف البحر

U njemu su (muslimani) presreli karavanu Kurejša, a predvodnik im je bio Ebu-Ubejda b. Džerrah, radijallahu anhu.

وَهُمْ يَتَلَقَّوْنَ عِيرًا لِقُرَيْشٍ وَأَمِيرُهُمْ أَبُو عُبَيْدَةَ بْنُ الْجَرَّاحِ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ .

4360. PRIČAO NAM JE Isma'il, a njemu Malik, prenoseći od Vehba b. Kejsana, a on od Džabira b. Abdullaha, radijallahu anhuma, da je kazivao: "Allahov je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem,

٤٣٦٠ . حَدَّثَنَا إِسْمَاعِيلُ قَالَ حَدَّثَنِي مَالِكٌ عَنْ وَهْبِ بْنِ كَيْسَانَ عَنْ جَابِرِ بْنِ عَبْدِاللهِ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا أَنَّهُ قَالَ بَعَثَ رَسُولُ اللهِ ﷺ بَعْثًا

2 Taberani prenosi od Ibrahima b. Džerira, a on od svoga oca da je kazivao: "Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, poslao me je u Jemen da se borim protiv njih i da ih pozivam da kažu: 'Nema istinskog Boga osim Allaha!'"
Iz ovog predanja i hadisa o kojem je riječ nazire se da su Džerirov odlazak u Jemen i Pohod na Zul-Halesu bila dva odvojena zadatka koja mu je povjerio Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem. Međutim, postoji i mogućnost da je on ta dva zadatka izvršio neposredno jedan iza drugog, jer smo vidjeli da se Pohod na Zul-Halesu, odnosno njeno rušenje, desio pred samu smrt Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem. Džerir je, najvjerovatnije, po okončanju rušenja i paljenja Zul-Halese produžio u Jemen, a po glasniku poslao radosnu vijest Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, o uspješno izvršenom zadatku. Takvu mogućnost podupire i činjenica da je Džeriru, prilikom povratka iz Jemena u Medinu, došla vijest o smrti Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem. Zu-Kela i Zu-Amr pripadali su jemenskim kraljevima. Bili su učenjaci i poznavali spise sljedbenika Knjige. Oni su primili islam i krenuli s Džerirom u Medinu, da bi se kasnije, kad su saznali za Poslanikovu, sallallahu alejhi ve sellem, smrt vratili ponovo u Jemen. To što su oni izvijestili Džerira o Vjerovjesnikovoj, sallallahu alejhi ve sellem, smrti može biti plod njihova iskustva, pronicljivosti i nadahnutosti, ili znanja do kojeg su došli čitanjem starih knjiga, ili ih je, pak, neko o tome bio obavijestio u Džerirovu odsustvu.
Kraj hadisa, tj. riječi o Arapima koje je Zu-Amr uputio Džeriru, podudara se s hadisom u kojem je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Hilafet će poslije mene trajati trideset godina, a zatim će se pretvoriti u tiransko kraljevstvo (tiransku vlast)." Ovaj se hadis navodi u Ahmedovom *Musnedu*, sunenima, Ibn-Hibbanovom *Sahihu* i drugim zbirkama.

3 U ovom pohodu nije došlo ni do kakvog sukoba. Ibn-Sa'd i drugi navode da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, poslao muslimansku vojsku u jedno naselje plemena Džuhejne u području Kabelijje, neposredno uz obalu mora, na pet noći hoda od Medine. Oni su otišli, ali nisu našli nikakvu urotu protiv Islama. To se - kažu - desilo u mjesecu redžebu 6. h.g. U ovome nema oprečnosti sa hadisima ovog poglavlja, jer je moguć spoj između presretanja kurejševićke karavane i namjere da se posjeti ogranak plemena Džuhejne. Ovo mišljenje podupire i predanje koje navodi Muslim, a u kojem Džabir, radijallahu anhu, kazuje: "Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, je poslao vojsku u područje Džuhejne... ", spomenuvši poslije toga priču koja se navodi u hadisima ovog poglavlja. Međutim, presretanje kurejševićke karavane u mjesecu redžebu 8. h.g. - što spominje Ibn-Sa'd je nezamislivo, jer su muslimani tada bili u primirju sa plemenom Kurejš. Iz vjerodostojnih se predanja razumije da je vrijeme ovog pohoda bilo 6. h.g., ili još prije, odnosno prije primirja sa kurejšijama. Izuzev ako se uzme u razmatranje pretpostavka da presretanje karavane nije bilo radi sukoba sa njom, nego radi njenog čuvanja i zaštite od plemena Džuhejne. Stoga se ni u jednom predanju o ovom događaju ne spominje nikakva borba, već samo boravak vojske na jednom mjestu duže od pola mjeseca. Treba, stoga, obratiti pažnju na Džabirove, radijallahu anhu, riječi u drugom hadisu ovog poglavlja: "...da nadgledamo kurejšijsku karavanu..."

otpremio vojsku prema obali (mora), a za njenog zapovjednika postavio Ebu-Ubejdu b. Džerraha. U njoj je bilo tri stotine ljudi.
Krenuli smo, ali nam je, kada smo prešli jedan dio puta, nestalo poputnine. Tada je Ebu-Ubejda naredio, pa su od vojske sakupljene rezerve i time napunjene dvije putne torbe datula. Hranio nas je (time) svakog dana, malo-pomalo, dok se (i to) nije istrošilo. Nije nas zapadalo više od jedne datule. 'Šta vam koristi jedna datula?', upitao sam, a on reče: 'Osjetili smo njezin nedostatak kada smo bez nje ostali!'
Stigli smo zatim do mora, gdje smo našli ogromnu ribu što je ličila na brdašce. Ljudi su se njome hranili osamnaest noći. Potom je Ebu-Ubejda naredio da se uzmu njena dva rebra i da se usprave, a onda zapovjedio da se osedla jedna deva, pa je osedlana. Prošla je ispod njih, a da ih nije ni dotakla."[1]

قِبَلَ السَّاحِلِ وَأَمَّرَ عَلَيْهِمْ أَبَا عُبَيْدَةَ بْنَ الْجَرَّاحِ وَهُمْ ثَلاَثُ مِائَةٍ فَخَرَجْنَا وَكُنَّا بِبَعْضِ الطَّرِيقِ فَنِيَ الزَّادُ فَأَمَرَ أَبُو عُبَيْدَةَ بِأَزْوَادِ الْجَيْشِ فَجُمِعَ فَكَانَ مِزْوَدَيْ تَمْرٍ فَكَانَ يَقُوتُنَا كُلَّ يَوْمٍ قَلِيلٌ قَلِيلٌ حَتَّى فَنِيَ فَلَمْ يَكُنْ يُصِيبُنَا إِلاَّ تَمْرَةٌ تَمْرَةٌ فَقُلْتُ مَا تُغْنِي عَنْكُمْ تَمْرَةٌ فَقَالَ لَقَدْ وَجَدْنَا فَقْدَهَا حِينَ فَنِيَتْ ثُمَّ انْتَهَيْنَا إِلَى الْبَحْرِ فَإِذَا حُوتٌ مِثْلُ الظَّرِبِ فَأَكَلَ مِنْهَا الْقَوْمُ ثَمَانِيَ عَشْرَةَ لَيْلَةً ثُمَّ أَمَرَ أَبُو عُبَيْدَةَ بِضِلَعَيْنِ مِنْ أَضْلاَعِهِ فَنُصِبَا ثُمَّ أَمَرَ بِرَاحِلَةٍ فَرُحِلَتْ ثُمَّ مَرَّتْ تَحْتَهُمَا فَلَمْ تُصِبْهُمَا .

4361. PRIČAO NAM JE Ali b. Abdullah, a njemu Sufjan, rekavši šta je čuo od Amra b. Dinara, koji je rekao da je čuo Džabira b. Abdullaha da je kazivao:
"Poslao je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, nas, tri stotine jahača na čelu s Ubejdom b. Džerrahom, da nadgledamo kurejševićku karavanu. Ostali smo pola mjeseca na obali (mora), gdje nas je pogodila žestoka glad, tako da smo jeli opalo lišće, zbog čega je ta vojska i prozvana 'vojska opalog lišća'. Potom nam je more izbacilo životinju koja se zove anber (kit); jeli smo je pola mjeseca i mazali se njenim salom, tako da su nam se povratila tijela. Onda je Ebu-Ubejda uzeo njeno rebro pa ga uspravio, a zatim se obratio najvišem čovjeku koji bijaše s njim..."
Sufjan je jedanput rekao: "Uzeo je jedno od njenih rebara pa ga uspravio, a onda je čovjek na devi prošao ispod njega."
"A jedan od prisutnih", kazuje (dalje) Džabir, "bijaše

٤٣٦١ . حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ عَبْدِ اللهِ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ قَالَ الَّذِي حَفِظْنَاهُ مِنْ عَمْرِو بْنِ دِينَارٍ قَالَ سَمِعْتُ جَابِرَ بْنَ عَبْدِ اللهِ يَقُولُ بَعَثَنَا رَسُولُ اللهِ ﷺ ثَلاَثَ مِائَةِ رَاكِبٍ أَمِيرُنَا أَبُو عُبَيْدَةَ بْنُ الْجَرَّاحِ نَرْصُدُ عِيرَ قُرَيْشٍ فَأَقَمْنَا بِالسَّاحِلِ نِصْفَ شَهْرٍ فَأَصَابَنَا جُوعٌ شَدِيدٌ حَتَّى أَكَلْنَا الْخَبَطَ فَسُمِّيَ ذَلِكَ الْجَيْشُ جَيْشَ الْخَبَطِ فَأَلْقَى لَنَا الْبَحْرُ دَابَّةً يُقَالُ لَهَا الْعَنْبَرُ فَأَكَلْنَا مِنْهُ نِصْفَ شَهْرٍ وَادَّهَنَّا مِنْ وَدَكِهِ حَتَّى ثَابَتْ إِلَيْنَا أَجْسَامُنَا فَأَخَذَ أَبُو عُبَيْدَةَ ضِلَعًا مِنْ أَضْلاَعِهِ فَنَصَبَهُ فَعَمَدَ إِلَى أَطْوَلِ رَجُلٍ مَعَهُ قَالَ سُفْيَانُ مَرَّةً ضِلَعًا مِنْ أَضْلاَعِهِ فَنَصَبَهُ وَأَخَذَ

1 Ovaj je hadis dokaz da je dopušteno jesti meso uginule ribe. (O tome se detaljnije govori u dijelu *O jelima*.)

zaklao tri deve, a potom još tri, pa još tri. Onda mu je Ebu-Ubejda zabranio (da dalje kolje)."
Amr (b. Dinar) kazuje: "Pričao nam je Ebu-Salih da je Kajs b. Sa'd rekao svome ocu: 'Bio sam u vojsci (u pohodu), pa su (ljudi) izgladnjeli.'
'Zakolji!' (tj. trebao si zaklati), reče mu on.
'Zaklao sam!', odgovori (Kajs).
'Zatim su', reče, 'opet izgladnjeli.'
'Zakolji!' (tj. trebao si zaklati), ponovo reče on.
'Zaklao sam!', odgovori (Kajs).
'Zatim su', reče, 'opet izgladnjeli.'
'Zakolji!' (tj. trebao si zaklati), ponovi on.
'Zaklao sam!', odgovori (Kajs).
'Onda su', reče, 'ponovo izgladnjeli.'
'Zakolji!' (tj. trebao si zaklati), ponovo reče on.
'Zabranjeno mi je!', odgovorio je (Kajs)."[2]

رَجُلاً وَبَعِيرًا فَمَرَّ تَحْتَهُ قَالَ جَابِرٌ وَكَانَ رَجُلٌ مِنَ الْقَوْمِ نَحَرَ ثَلاَثَ جَزَائِرَ ثُمَّ نَحَرَ ثَلاَثَ جَزَائِرَ ثُمَّ نَحَرَ ثَلاَثَ جَزَائِرَ ثُمَّ إِنَّ أَبَا عُبَيْدَةَ نَهَاهُ وَكَانَ عَمْرٌو يَقُولُ أَخْبَرَنَا أَبُو صَالِحٍ أَنَّ قَيْسَ بْنَ سَعْدٍ قَالَ لأَبِيهِ كُنْتُ فِي الْجَيْشِ فَجَاعُوا قَالَ انْحَرْ قَالَ نَحَرْتُ قَالَ ثُمَّ جَاعُوا قَالَ انْحَرْ قَالَ نَحَرْتُ قَالَ ثُمَّ جَاعُوا قَالَ انْحَرْ قَالَ نَحَرْتُ ثُمَّ جَاعُوا قَالَ انْحَرْ قَالَ نُهِيتُ .

4362. PRIČAO NAM JE Musedded, a njemu Jahja, prenoseći od Ibn-Džurejdža, kojeg je obavijestio Amr, kako je čuo Džabira, radijallahu anhu, da kazuje: "Bili smo u pohodu, mi – 'vojska opalog lišća', a za zapovjednika bio je određen Ebu-Ubejda. Pogodila nas je žestoka glad. Tada je more izbacilo uginulog kita zvanog anber kakvog (dotad) nismo bili vidjeli. Jeli smo njegovo meso pola mjeseca. Potom je Ebu-Ubejda uzeo jedno od njegovih rebara, pa je jahač prošao ispod njega."
Pričao mi je Ebu-Zubejr, prenoseći od Džabira da je kazivao:
"Ebu-Ubejda reče: 'Jedite!'
Kada smo došli u Medinu, ispričali smo to Vjerovjesniku, pa (nam) je on rekao: 'Jedite opskrbu koju je Allah dao, a ako još imate, nahranite i nas!'
Neki su mu od njih dali, pa je on to pojeo."

٤٣٦٢. حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ حَدَّثَنَا يَحْيَى عَنِ ابْنِ جُرَيْجٍ قَالَ أَخْبَرَنِي عَمْرٌو أَنَّهُ سَمِعَ جَابِرًا رَضِيَ اللهُ عَنْهُ يَقُولُ غَزَوْنَا جَيْشَ الْخَبَطِ وَأُمِّرَ أَبُو عُبَيْدَةَ فَجُعْنَا جُوعًا شَدِيدًا فَأَلْقَى الْبَحْرُ حُوتًا مَيِّتًا لَمْ نَرَ مِثْلَهُ يُقَالُ لَهُ الْعَنْبَرُ فَأَكَلْنَا مِنْهُ نِصْفَ شَهْرٍ فَأَخَذَ أَبُو عُبَيْدَةَ عَظْمًا مِنْ عِظَامِهِ فَمَرَّ الرَّاكِبُ تَحْتَهُ فَأَخْبَرَنِي أَبُو الزُّبَيْرِ أَنَّهُ سَمِعَ جَابِرًا يَقُولُ قَالَ أَبُو عُبَيْدَةَ كُلُوا فَلَمَّا قَدِمْنَا الْمَدِينَةَ ذَكَرْنَا ذَلِكَ لِلنَّبِيِّ ﷺ فَقَالَ كُلُوا رِزْقًا أَخْرَجَهُ اللهُ أَطْعِمُونَا إِنْ كَانَ مَعَكُمْ فَأَتَاهُ بَعْضُهُمْ فَأَكَلَهُ .

2 Hadis ukazuje na veliku darežljivost Kajsa b. Sa'da. Ibn-Huzejma u svome predanju ovog hadisa dodaje da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, po povratku vojske upoznat s Kajsovim postupkom, pa je rekao: "Velikodušnost je osobina čeljadi te kuće."
Ebu-Ubejda je, kako se navodi, spriječio Kajsa da i dalje nastavi s klanjem zato što on nije imao svog imetka, nego je pozajmio sredstva pa kupovao deve i klao. Tako je to Ebu-Ubejda učinio iz samilosti prema njemu.

O EBU-BEKROVU PREDVOĐENJU LJUDI NA HADŽDŽU 9. GODINE PO HIDŽRI

باب حَجِّ أَبِي بَكْرٍ بِالنَّاسِ فِي سَنَةِ تِسْعٍ

4363. PRIČAO NAM JE Sulejman b. Davud Ebu-Rebi', a njemu Fulejh, prenoseći od Zuhrija, on od Humejda b. Abdur-Rahmana, a on od Ebu-Hurejre da ga je Ebu-Bekr Siddik, radijallahu anhu, na hadždžu, u kojem ga je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, imenovao vođom, a bilo je to prije Oprosnog hadždža – poslao s jednom skupinom ljudi da na prvi dan Kurban-bajrama obznani svijetu: "Poslije ove godine nijedan idolopoklonik ne može više činiti hodočašće, niti iko bez odjeće (go) obilaziti oko Ka'be."[1]

٤٣٦٣. حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ دَاوُدَ أَبُو الرَّبِيعِ حَدَّثَنَا فُلَيْحٌ عَنِ الزُّهْرِيِّ عَنْ حُمَيْدِ بْنِ عَبْدِالرَّحْمَنِ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ أَنَّ أَبَا بَكْرٍ الصِّدِّيقَ رَضِي الله عَنْه بَعَثَهُ فِي الْحَجَّةِ الَّتِي أَمَّرَهُ النَّبِيُّ ﷺ عَلَيْهَا قَبْلَ حَجَّةِ الْوَدَاعِ يَوْمَ النَّحْرِ فِي رَهْطٍ يُؤَذِّنُ فِي النَّاسِ لاَ يَحُجُّ بَعْدَ الْعَامِ مُشْرِكٌ وَلاَ يَطُوفُ بِالْبَيْتِ عُرْيَانٌ .

4364. PRIČAO MI JE Abdullah b. Redža', a njemu Israil, prenoseći od Ebu-Ishaka, a on od Beraa, radijallahu anhu, da je kazivao:
"Posljednja je cjelovito objavljena sura "Berae" (Obznana; ili Et-Tevba – Pokajanje), a posljednje što je objavljeno jest kraj sure En-Nisa: 'Oni traže od tebe tumačenje. Reci: 'Allah će vam kazati propis o *kelali*...'"[2]

٤٣٦٤. حَدَّثَنِي عَبْدُاللهِ بْنُ رَجَاءٍ حَدَّثَنَا إِسْرَائِيلُ عَنْ أَبِي إِسْحَاقَ عَنِ الْبَرَاءِ رَضِي الله عَنْه قَالَ آخِرُ سُورَةٍ نَزَلَتْ كَامِلَةً بَرَاءَةٌ وَآخِرُ سُورَةٍ نَزَلَتْ خَاتِمَةُ سُورَةِ النِّسَاءِ (يَسْتَفْتُونَكَ قُلِ اللهُ يُفْتِيكُمْ فِي الْكَلاَلَةِ) .

---

1 U vezi s ovim događajem, tj. hodočašćem muslimana predvođenih Ebu-Bekrom 9. godine po Hidžri, i obznanom da idolopoklonicima više nije dopušteno hodočastiti Ka'bu, niti je golom dopušteno obilaziti oko Kabe (što je bio običaj predislamskih Arapa), objavljen je kur'anski ajet: "O vjernici, mnogobošci su sama pogan, i neka više ne dolaze na hadždž Časnom hramu poslije ovogodišnjeg hadždža. A ako se bojite oskudice, pa Allah će vas, ako želi, iz obilja Svoga imućnim učiniti. Allah zaista sve zna i mudar je." (Et-Tevba, 28)

2 Sura Berae (Obznana; ili Et-Tevba – Pokajanje) deveta je po redu kur'anska sura i jedina koja ne započinje bismillom. Početak sure Beraa glasi: "Obznana od Allaha i Njegova Poslanika onim mnogobošcima s kojima ste zaključili ugovore: 'Putujte po svijetu još četiri mjeseca, ali znajte da Allahu nećete umaći i da će Allah nevjernike osramotiti!'" (Et-Tevba, 1-2)
Prijevod cijelog posljednjeg ajeta iz sure En-Nisa glasi: "Oni traže od tebe tumačenje. Reci: "Allah će vam kazati propis o *kelali*: ako neko umre, i ne bude imao djeteta, a ima sestru – njoj pripada polovina njegove ostavštine, a i on će naslijediti nju ako ona ne bude imala djeteta; a ako su dvije – njima dvije trećine njegove ostavštine. A ako su oni braća i sestre, onda će muškarcu pripasti dio jednak koliko dvjema ženama. To vam Allah objašnjava, da ne zalutate. A Allah sve zna." (En-Nisa, 176) Inače, mufessiri se ne slažu oko toga koji je ajet (ili ajeti) posljednji objavljen.
Hadisi iz ovog poglavlja, kao što vidimo, nemaju veze s vojnim pohodima, ali ih je Buhari uvrstio u poglavlje o vojnim pohodima. Može se jedino uzeti da je put hadžija iz Medine u Meku bio dugačak, te da je uvijek postojala opasnost da na tom putu budu napadnuti od neprijatelja. Stoga su u svakom trenutku

O IZASLANSTU BENU-TEMIMA[3]

بَاب وَفْدُ بَنِي تَمِيمٍ

4365. PRIČAO NAM JE Ebu-Nu‘ajm, a njemu Sufjan, prenoseći od Ebu-Sahre, on od Safvana b. Muhriza Mazinija, a ovaj od Imrana b. Husajna, radijallahu anhuma, da je kazivao:
“Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, došla je jedna skupina ljudi iz plemena Benu-Temim, pa je on rekao: ‘Potomci Temimovi, primite radosnu vijest (o ulasku u Džennet)!’
‘Već si nas obradovao, sad nam udijeli (imovine)!’, rekoše oni, a na njegovom se licu ukaza promjena. Potom je došla skupina ljudi iz Jemena.
‘Primite vi radosnu vijest, kad je nisu primili potomci Temimovi!’, reče on.
‘Primamo je, Allahov Poslaniče!’, odgovoriše oni.”[4]

٤٣٦٥. حَدَّثَنَا أَبُو نُعَيْمٍ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ عَنْ أَبِي صَخْرَةَ عَنْ صَفْوَانَ بْنِ مُحْرِزٍ الْمَازِنِيِّ عَنْ عِمْرَانَ بْنِ حُصَيْنٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا قَالَ أَتَى نَفَرٌ مِنْ بَنِي تَمِيمٍ النَّبِيَّ ﷺ فَقَالَ اقْبَلُوا الْبُشْرَى يَا بَنِي تَمِيمٍ قَالُوا يَا رَسُولَ اللهِ قَدْ بَشَّرْتَنَا فَأَعْطِنَا فَرُئِيَ ذَلِكَ فِي وَجْهِهِ فَجَاءَ نَفَرٌ مِنَ الْيَمَنِ فَقَالَ اقْبَلُوا الْبُشْرَى إِذْ لَمْ يَقْبَلْهَا بَنُو تَمِيمٍ قَالُوا قَدْ قَبِلْنَا يَا رَسُولَ اللهِ.

---

morali biti spremni na odbranu. Može biti i da je Buhari imao namjeru u poglavlju o vojnim pohodima navesti sve značajnije događaje iz Poslanikova, sallallahu alejhi ve sellem, života, pa čak i njegovu smrt te Oprosni hadž, kao što ćemo kasnije vidjeti, bez obzira da li su oni bili izravno vezani za vojne pohode ili ne; a Allah najbolje zna.

3 Buhari dolaske izaslanstava Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, spominje nakon Ebu-Bekrova predvođenja ljudi na hodočašću, ali je pristizanje izaslanstava zapravo počelo nakon Poslanikova, sallallahu alejhi ve sellem, povratka s Džirane. Ibn-Ishak, međutim, navodi da su izaslanstva počela dolaziti nakon Pohoda na Tebuk, koncem 8. godine po Hidžri. Svi se ipak slažu da je većina izaslanstava pristigla 9. godine po Hidžri. Ibn-Hadžer smatra da su, možda, prenosioci Buharijeve zbirke nekada samovoljno raspoređivali poglavlja, pa je stoga došlo do poremećaja u hronološkom nizanju događaja.
Više od šezdeset izaslanstava došlo je Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, kako je to zabilježeno u djelima koja sadrže životopis Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem.

4 Vidjeti tumačenje hadisa broj 3190 u dijelu *O početku stvaranja* (Knjiga 2., str. 858).

POGLAVLJE...

باب

Ibn-Ishak veli: "Pohod na Benu-Anber, (ogranak) Benu-Temima, (predvodio je) Ujejna b. Hisn b. Huzejfa b. Bedr. Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, poslao ga je njima, pa ih je on (iznenada) napao, pobivši neke od njihovih ljudi i zarobivši neke od njihovih žena."[1]

قَالَ ابْنُ إِسْحَاقَ غَزْوَةُ عُيَيْنَةَ بْنِ حِصْنِ بْنِ حُذَيْفَةَ بْنِ بَدْرٍ بَنِي الْعَنْبَرِ مِنْ بَنِي تَمِيمٍ بَعَثَهُ النَّبِيُّ ﷺ إِلَيْهِمْ فَأَغَارَ وَأَصَابَ مِنْهُمْ نَاسًا وَسَبَى مِنْهُمْ نِسَاءً .

4366. PRIČAO MI JE Zuhejr b. Harb, a njemu Džerir, prenoseći od Umare b. Ka'ka'a, on od Ebu-Zur'e, a on od Ebu-Hurejre, radijallahu anhu, da je kazivao:
"Zavolio sam (pleme) Benu-Temim, i još uvijek ga volim, otkako sam čuo tri stvari koje je o njima rekao Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem: 'Oni će', (kazao je), 'od svih mojih sljedbenika Dedždžalu biti najžešći (protivnici)!'
Jedna od njihovih žena bijaše zarobljenica kod Aiše.
'Oslobodi je', reče on, 'jer je ona jedno od djece Isma'ilove!'
A kad je pristigao njihov zekat (sadaka), on reče: 'Ovo je zekat naroda!' (ili mog naroda)."

٤٣٦٦. حَدَّثَنِي زُهَيْرُ بْنُ حَرْبٍ حَدَّثَنَا جَرِيرٌ عَنْ عُمَارَةَ بْنِ الْقَعْقَاعِ عَنْ أَبِي زُرْعَةَ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ لاَ أَزَالُ أُحِبُّ بَنِي تَمِيمٍ بَعْدَ ثَلاَثٍ سَمِعْتُهُ مِنْ رَسُولِ اللهِ ﷺ يَقُولُهَا فِيهِمْ هُمْ أَشَدُّ أُمَّتِي عَلَى الدَّجَّالِ وَكَانَتْ فِيهِمْ سَبِيَّةٌ عِنْدَ عَائِشَةَ فَقَالَ أَعْتِقِيهَا فَإِنَّهَا مِنْ وَلَدِ إِسْمَاعِيلَ وَجَاءَتْ صَدَقَاتُهُمْ فَقَالَ هَذِهِ صَدَقَاتُ قَوْمٍ أَوْ قَوْمِي .

4367. PRIČAO MI JE Ibrahim b. Musa, njemu Hišam b. Jusuf, a ovog je obavijestio Ibn-Džurejdž, prenoseći od Ibn-Ebu-Mulejke, da ih je Abdullah b. Zubejr obavijestio da su Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, došli izaslanici iz Benu-Temima, pa je Ebu-Bekr rekao: "Imenuj Ka'ka'a b. Ma'beda b. Zurarea za njihovog zapovjednika.'
'Ne, nego za zapovjednika imenuj Akre'a b.

٤٣٦٧. حَدَّثَنِي إِبْرَاهِيمُ بْنُ مُوسَى حَدَّثَنَا هِشَامُ بْنُ يُوسُفَ أَنَّ ابْنَ جُرَيْجٍ أَخْبَرَهُمْ عَنِ ابْنِ أَبِي مُلَيْكَةَ أَنَّ عَبْدَاللهِ بْنَ الزُّبَيْرِ أَخْبَرَهُمْ أَنَّهُ قَدِمَ رَكْبٌ مِنْ بَنِي تَمِيمٍ عَلَى النَّبِيِّ ﷺ فَقَالَ أَبُو بَكْرٍ أَمِّرِ الْقَعْقَاعَ بْنَ مَعْبَدِ بْنِ زُرَارَةَ قَالَ

1 Vakidi spominje povod ovom pohodu navodeći da je pleme Benu-Temim napalo neke ljude iz plemena Huzaa. Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, poslao im je Ujejnu b. Hisna s pedeset boraca, među kojima nije bilo ni muhadžira ni ensarija. On je zarobio jedanaest njihovih ljudi, jedanaest žena i trideset djece, pa su njihovi prvaci zbog toga došli Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem. To se desilo u mjesecu muharremu 9. godine po Hidžri. To nam, dakle, otkriva koji je bio povod dolasku izaslanstva Benu-Temima Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem.
Benu-Anber ogranak je plemena Benu-Temim.

Habisa!', reče Omer.
'Samo si mi se želio suprotstaviti!', dodade Ebu-Bekr.
'Nisam ti se namjeravao suprotstaviti!', odgovori Omer.
Tako su se oni međusobno prepirali sve dok im se glasovi nisu povisili, pa je o tome objavljeno: 'O vjernici, ne istupajte...' – do kraja ajeta."[2]

عُمَرُ بَلْ أَمِّرِ الأَقْرَعَ بْنَ حَابِسٍ قَالَ أَبُو بَكْرٍ مَا أَرَدْتَ إِلاَّ خِلاَفِي قَالَ عُمَرُ مَا أَرَدْتُ خِلاَفَكَ فَتَمَارَيَا حَتَّى ارْتَفَعَتْ أَصْوَاتُهُمَا فَنَزَلَ فِي ذَلِكَ (يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لاَ تُقَدِّمُوا) حَتَّى انْقَضَتْ .

O IZASLANSTVU ABDUL-KAJSA[3]

باب وَفْدِ عَبْدِالْقَيْسِ

4368. PRIČAO MI JE Ishak, a njega je obavijestio Ebu-Amir Akadi, a njemu je pričao Kurre prenoseći od Ebu-Džemrea (da je kazivao):
"Rekao sam Ibn-Abbasu, radijallahu anhuma: 'Imam jedan vrč u kojem mi se spravlja piće pa ga pijem slatko iz vrča. Ako ga popijem previše, onda sjedim s ljudima i oduljim, te se bojim da se ne osramotim.'
Tada je (Ibn-Abbas) rekao: 'Allahovom su Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, došli izaslanici Abdul-Kajsa, pa je on rekao: 'Dobro

٤٣٦٨. حَدَّثَنِي إِسْحَاقُ أَخْبَرَنَا أَبُو عَامِرٍ الْعَقَدِيُّ حَدَّثَنَا قُرَّةُ عَنْ أَبِي جَمْرَةَ قُلْتُ لاِبْنِ عَبَّاسٍ رَضِي اللهُ عَنْهُمَا إِنَّ لِي جَرَّةً يُنْتَبَذُ لِي نَبِيذٌ فَأَشْرَبُهُ حُلْوًا فِي جَرٍّ إِنْ أَكْثَرْتُ مِنْهُ فَجَالَسْتُ الْقَوْمَ فَأَطَلْتُ الْجُلُوسَ خَشِيتُ أَنْ أَفْتَضِحَ فَقَالَ قَدِمَ وَفْدُ عَبْدِالْقَيْسِ عَلَى رَسُولِ اللهِ ﷺ فَقَالَ مَرْحَبًا بِالْقَوْمِ غَيْرَ خَزَايَا وَلاَ نَدَامَى فَقَالُوا يَا رَسُولَ اللهِ

---

2 Ovo je prvi ajet iz sure El-Hudžurat, koji u cijelosti glasi: "O vjernici, ne istupajte ispred Allaha i Poslanika Njegova, i bojte se Allaha! Allah, zaista, sve čuje i sve zna."
Za ovaj događaj vezana su i naredna tri ajeta iz sure El-Hudžurat, koji glase: "O vjernici, ne dižite glasove svoje iznad Vjerovjesnikova glasa i ne razgovarajte s njim glasno, kao što glasno jedan s drugim razgovarate, da ne bi bila poništena djela vaša, a da vi to i ne primijetite. One koji utišaju glasove svoje pred Allahovim Poslanikom – a to su oni čija je srca Allah iskušao u bogobojaznosti – čeka oprost i nagrada velika. Većina onih koji te dozivaju ispred soba nije dovoljno pametna."
Jedni smatraju da se na Ebu-Bekra i Omera, radijallahu anhuma, odnosi samo prvi ajet, dok drugi smatraju da se na njih odnose (tj. da su povodom njihova slučaja objavljena) i naredna dva ajeta (2-3).
Zabilježeno je da je poslije objavljivanja trećeg ajeta: "One koji utišavaju glasove.." – Omer, radijallahu anhu, tako tiho razgovarao s Poslanikom, sallallahu alejhi ve sellem, da ga on ne bi čuo niti razumio sve dok ga ne bi priupitao.
Četvrti ajet (iz sure El-Hudžurat) odnosi se na surove i grube beduine, pustinjake, koji su povišenim glasovima dozivali Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, ispred njegovih soba.
(O ovome se govori i u hadisima br. 4845 i 4846 iz poglavlja o riječima Uzvišenog: "O vjernici, ne dižite glasove svoje iznad Vjerovjesnikova glasa...", te u hadisu br. 4847.)

3 Pleme Abdul-Kajs stanovalo je u Hidžru, a njegovo je izaslanstvo, kako se iz onoga što historičari kažu da zaključiti, dva puta dolazilo u Medinu Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem. Prvi se put to desilo prije oslobođenja Mekke (8. godine po Hidžri) i tada je u izaslanstvu bilo trinaest ljudi. Tom su prilikom Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, pitali o imanu i pićima, a među njima je bio i Ešedždž, kome je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Pri tebi imaju dva svojstva koja su Allahu draga: blagost i strpljivost." Drugo njihovo izaslanstvo posjetilo je Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, u godini izaslanstava (tj. 9. godine po Hidžri) i tada ih je bilo četrdeset.

su došli ljudi; neponiženi (neosramoćeni) i bez kajanja!'[1]
'Allahov Poslaniče', rekoše oni, 'između nas i tebe isprijećili su se mnogobošci iz plemena Mudar, pa ti mi ne možemo doći osim u svetim mjesecima. Naredi nam, zato, nekoliko stvari koje će nas, ako ih budemo činili, uvesti u Džennet; a pozivat ćemo tome i one koji su ostali iza nas.'
'Naređujem vam', reče on, 'četvero, a zabranjujem četvero: (naređujem vam) da vjerujete u Allaha – a znate li vi šta znači vjerovati u Allaha? – svjedočiti da nema istinskog Boga osim Allaha, klanjati namaz, dijeliti zekat, postiti ramazan i da dajete petinu (ratnog) plijena; a zabranjujem vam četvero: ono (piće) što se spravlja u posudi od tikve (hrgu), posudi od palminog panja (*nekir*), vrču (ćupu, zelenom krčagu; *hantem*) i nasmoljenoj posudi (*muzeffet*)', (reče Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem)."[2]

إِنَّ بَيْنَنَا وَبَيْنَكَ الْمُشْرِكِينَ مِنْ مُضَرَ وَإِنَّا لاَ نَصِلُ إِلَيْكَ إِلاَّ فِي أَشْهُرِ الْحُرُمِ حَدِّثْنَا بِجُمَلٍ مِنَ الأَمْرِ إِنْ عَمِلْنَا بِهِ دَخَلْنَا الْجَنَّةَ وَنَدْعُو بِهِ مَنْ وَرَاءَنَا قَالَ آمُرُكُمْ بِأَرْبَعٍ وَأَنْهَاكُمْ عَنْ أَرْبَعٍ الإِيمَانِ بِاللهِ هَلْ تَدْرُونَ مَا الإِيمَانُ بِاللهِ شَهَادَةُ أَنْ لاَ إِلَهَ إِلاَّ اللهُ وَإِقَامُ الصَّلاَةِ وَإِيتَاءُ الزَّكَاةِ وَصَوْمُ رَمَضَانَ وَأَنْ تُعْطُوا مِنَ الْمَغَانِمِ الْخُمُسَ وَأَنْهَاكُمْ عَنْ أَرْبَعٍ مَا انْتُبِذَ فِي الدُّبَّاءِ وَالنَّقِيرِ وَالْحَنْتَمِ وَالْمُزَفَّتِ .

4369. PRIČAO NAM JE Sulejman b. Harb, a njemu Hammad b. Zejd, prenoseći od Ebu-Džemre, a on od Ibn-Abbasa da je kazivao:
"Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, došli su izaslanici Abdul-Kajsa i rekli: 'Allahov Poslaniče, mi smo - ovaj ogranak - iz plemena Rebi'a. Između nas i tebe isprijećilo se nevjerničko pleme Mudar, pa ti mi ne možemo doći osim u jednom od svetih mjeseci. Naredi nam, zato, neke stvari koje ćemo mi prihvatiti i njima pozivati one koji su ostali iza nas.'
'Naređujem vam četvero', reče on, 'a zabranjujem četvero. Naređujem vam vjerovanje u Jednog Allaha – (a to znači) svjedočiti da nema istinskog Boga osim Allaha', (reče on) i pokaza jednim

٤٣٦٩. حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ حَرْبٍ حَدَّثَنَا حَمَّادُ بْنُ زَيْدٍ عَنْ أَبِي جَمْرَةَ قَالَ سَمِعْتُ ابْنَ عَبَّاسٍ يَقُولُ قَدِمَ وَفْدُ عَبْدِالْقَيْسِ عَلَى النَّبِيِّ ﷺ فَقَالُوا يَا رَسُولَ اللهِ إِنَّا هَذَا الْحَيَّ مِنْ رَبِيعَةَ وَقَدْ حَالَتْ بَيْنَنَا وَبَيْنَكَ كُفَّارُ مُضَرَ فَلَسْنَا نَخْلُصُ إِلَيْكَ إِلاَّ فِي شَهْرٍ حَرَامٍ فَمُرْنَا بِأَشْيَاءَ نَأْخُذُ بِهَا وَنَدْعُو إِلَيْهَا مَنْ وَرَاءَنَا قَالَ آمُرُكُمْ بِأَرْبَعٍ وَأَنْهَاكُمْ عَنْ أَرْبَعٍ الإِيمَانِ بِاللهِ شَهَادَةِ أَنْ لاَ إِلَهَ إِلاَّ اللهُ وَعَقَدَ وَاحِدَةً وَإِقَامِ الصَّلاَةِ وَإِيتَاءِ الزَّكَاةِ وَأَنْ تُؤَدُّوا لِلَّهِ خُمُسَ

1 Tojest, primili su islam dobrovoljno, a ne poslije borbe ili porobljavanja, što bi ih ponizilo. (prim. rec.)

2 Izaslanici su pitali Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, za sok od datula i grožđa koji su držali u raznim posudama. On im je tom prilikom zabranio pijenje ustajalog voćnog soka iz gore navedenog keramičkog, drvenog i drugog posuđa, jer se sok u njemu može neosjetno pretvoriti u opojno piće.
Ovaj je hadis ranije naveden u poglavlju *Davanje petine (ratnog plijena) jeste sastavni dio imana* (Knjiga 1., str. 58-59). Stoga treba vidjeti objašnjenje ovog hadisa u navedenom poglavlju, a, isto tako, pogledati i hadise br. 5591-5596 u dijelu *O pićima*.

prstom – ‘ obavljanje namaza, davanje zekata i da dajete u ime Allaha petinu od onoga što zaplijenite, a zabranjujem vam ono (piće koje se spravlja) u posudi od tikve (hrgu), posudi od palminog panja (*nekir*), vrču (ćupu, zelenom krčagu – hantem) i nasmoljenoj posudi (*muzeffet*).’”

مَا غَنِمْتُمْ وَأَنْهَاكُمْ عَنِ الدُّبَّاءِ وَالنَّقِيرِ وَالْحَنْتَمِ وَالْمُزَفَّتِ .

4370. PRIČAO NAM JE Jahja b. Sulejman, njemu Ibn-Vehb, a ovog je obavijestio Amr...; a Bekr b. Mudar veli da MU JE PRIČAO Amr b. Haris, prenoseći od Bukejra da mu je Kurejb, oslobođeni rob Ibn-Abbasov, kazivao da su ga Ibn-Abbas, Abdur-Rahman b. Ezher i Misver b. Mahrema poslali Aiši, radijallahu anha, i rekli (mu): ‘Poselami je od svih nas i upitaj za klanjanje dvaju rekata poslije ikindijskog farza.’
‘Mi smo’, reci joj, ‘obaviješteni da ih ti klanjaš, a obaviješteni smo (isto tako) da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, to zabranjivao.’
Ibn-Abbas dodade: ‘Ja sam zbog toga s Omerom tukao svijet!’”
“Unišao sam Aiši”, veli Kurejb, “i prenio joj ono zbog čega su me poslali.
‘Pitaj’, reče mi ona, ‘Umm-Selemu!’
Obavijestio sam ih (o njenom odgovoru), a oni me povratiše Umm-Selemi (i rekoše da joj otiđem) zbog istog onog zbog čega su me poslali Aiši.
‘Čula sam’, odgovori Umm-Selema, ‘Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, kad je to zabranio. Ali (jednom) je klanjao ikindiju, ušao meni (u sobu) – a kod mene bijahu neke ensarijke iz plemena Benu-Haram – i klanjao dva rekata. Ja sam mu poslala jednu služavku i rekla joj: ‘Stani pored njega i reci mu: ‘Allahov Poslaniče, Umm-Selema ti kaže: ‘Zar te nisam čula kako zabranjuješ da se klanjaju ova dva rekata, a sada te vidim kako ih klanjaš?!’ – pa ako ti on pokaže rukom, ti se malo zadrži!’
Služavka je tako uradila, a on (joj) je pokazao rukom (da sačeka), pa je ona sačekala. Kada je završio

٤٣٧٠. حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ سُلَيْمَانَ حَدَّثَنِي ابْنُ وَهْبٍ أَخْبَرَنِي عَمْرٌو وَقَالَ بَكْرُ بْنُ مُضَرَ عَنْ عَمْرِو بْنِ الْحَارِثِ عَنْ بُكَيْرٍ أَنَّ كُرَيْبًا مَوْلَى ابْنِ عَبَّاسٍ حَدَّثَهُ أَنَّ ابْنَ عَبَّاسٍ وَعَبْدَ الرَّحْمَنِ ابْنَ أَزْهَرَ وَالْمِسْوَرَ بْنَ مَخْرَمَةَ أَرْسَلُوا إِلَى عَائِشَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهَا فَقَالُوا اقْرَأْ عَلَيْهَا السَّلاَمَ مِنَّا جَمِيعًا وَسَلْهَا عَنِ الرَّكْعَتَيْنِ بَعْدَ الْعَصْرِ وَإِنَّا أُخْبِرْنَا أَنَّكِ تُصَلِّيهَا وَقَدْ بَلَغَنَا أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ نَهَى عَنْهَا قَالَ ابْنُ عَبَّاسٍ وَكُنْتُ أَضْرِبُ مَعَ عُمَرَ النَّاسَ عَنْهُمَا قَالَ كُرَيْبٌ فَدَخَلْتُ عَلَيْهَا وَبَلَّغْتُهَا مَا أَرْسَلُونِي فَقَالَتْ سَلْ أُمَّ سَلَمَةَ فَأَخْبَرْتُهُمْ فَرَدُّونِي إِلَى أُمِّ سَلَمَةَ بِمِثْلِ مَا أَرْسَلُونِي إِلَى عَائِشَةَ فَقَالَتْ أُمُّ سَلَمَةَ سَمِعْتُ النَّبِيَّ ﷺ يَنْهَى عَنْهَا وَإِنَّهُ صَلَّى الْعَصْرَ ثُمَّ دَخَلَ عَلَيَّ وَعِنْدِي نِسْوَةٌ مِنْ بَنِي حَرَامٍ مِنَ الأَنْصَارِ فَصَلاَّهُمَا فَأَرْسَلْتُ إِلَيْهِ الْخَادِمَ فَقُلْتُ قُومِي إِلَى جَنْبِهِ فَقُولِي تَقُولُ أُمُّ سَلَمَةَ يَا رَسُولَ اللهِ أَلَمْ أَسْمَعْكَ تَنْهَى عَنْ هَاتَيْنِ الرَّكْعَتَيْنِ فَأَرَاكَ تُصَلِّيهِمَا فَإِنْ أَشَارَ بِيَدِهِ فَاسْتَأْخِرِي فَفَعَلَتِ الْجَارِيَةُ فَأَشَارَ بِيَدِهِ فَاسْتَأْخَرَتْ عَنْهُ فَلَمَّا انْصَرَفَ

namaz, on reče: 'Kćerko Ebu-Umejje,[1] pitala si me za dva rekata (sunneta) poslije obavljenog ikindijskog farza. Došli su mi ljudi iz svoga naroda, iz Abdul-Kajsa zbog (podučavanja) islamu i omeli me, tako da nisam klanjao dva rekata (sunneta) poslije podnevskog farza. Ta su dva (ispuštena rekata), eto, sada bila ova dva', (odgovori Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem)."[2]

قَالَ يَا بِنْتَ أَبِي أُمَيَّةَ سَأَلْتِ عَنِ الرَّكْعَتَيْنِ بَعْدَ الْعَصْرِ إِنَّهُ أَتَانِي أُنَاسٌ مِنْ عَبْدِالْقَيْسِ بِالإِسْلاَمِ مِنْ قَوْمِهِمْ فَشَغَلُونِي عَنِ الرَّكْعَتَيْنِ اللَّتَيْنِ بَعْدَ الظُّهْرِ فَهُمَا هَاتَانِ .

4371. PRIČAO MI JE Abdullah b. Muhammed Džu'fi, njemu Ebu-Amir Abdul-Melik, a ovom Ibrahim, tj. Ibn-Tahman, prenoseći od Ebu-Džemre, a on od Ibn-Abbasa, radijallahu anhuma, da je kazivao:
"Prva džuma poslije džume obavljene u džamiji Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, obavljena je u džamiji Abdul-Kajsa u Džuvasu, tojest selu u Bahrejnu."[3]

٤٣٧١ . حَدَّثَنِي عَبْدُاللهِ بْنُ مُحَمَّدٍ الْجُعْفِيُّ حَدَّثَنَا أَبُو عَامِرٍ عَبْدُالْمَلِكِ حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ هُوَ ابْنُ طَهْمَانَ عَنْ أَبِي جَمْرَةَ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا قَالَ أَوَّلُ جُمُعَةٍ جُمِّعَتْ بَعْدَ جُمُعَةٍ جُمِّعَتْ فِي مَسْجِدِ رَسُولِ اللهِ ﷺ فِي مَسْجِدِ عَبْدِالْقَيْسِ بِجُوَاثَى يَعْنِي قَرْيَةً مِنَ الْبَحْرَيْنِ .

O IZASLANSTVU BENU-HANIFE[4] I SUMAMI B. USALU

باب وفد بني حنيفة وحديث ثُمامة بن أُثال

4372. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Jusuf, njemu Lejs, a ovom Seid b. Ebu-Seid, da je čuo Ebu-Hurejru, radijallahu anhu, da je kazivao:
"Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, poslao je u pravcu Nedžda skupinu konjanika, pa su oni doveli jednog čovjeka iz plemena Benu-Hanifa zvanog Sumama b. Usal i vezali ga za jedan od džamijskih stupova. Nakon toga prišao mu je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, i upitao: 'Šta ima kod tebe, Sumama?'

٤٣٧٢ . حَدَّثَنَا عَبْدُاللهِ بْنُ يُوسُفَ حَدَّثَنَا اللَّيْثُ قَالَ حَدَّثَنِي سَعِيدُ بْنُ أَبِي سَعِيدٍ أَنَّهُ سَمِعَ أَبَا هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ بَعَثَ النَّبِيُّ ﷺ خَيْلاً قِبَلَ نَجْدٍ فَجَاءَتْ بِرَجُلٍ مِنْ بَنِي حَنِيفَةَ يُقَالُ لَهُ ثُمَامَةُ بْنُ أُثَالٍ فَرَبَطُوهُ بِسَارِيَةٍ مِنْ سَوَارِي الْمَسْجِدِ فَخَرَجَ إِلَيْهِ النَّبِيُّ ﷺ فَقَالَ مَا عِنْدَكَ يَا ثُمَامَةُ فَقَالَ عِنْدِي خَيْرٌ يَا مُحَمَّدُ إِنْ تَقْتُلْنِي تَقْتُلْ

1 Ebu-Umejje je Ummu Selemin otac. (prim. rec.)

2 Tumačenje ovog hadisa može se naći u poglavlju *Kada se klanjaču dok je još u namazu nešto kaže, pa on to sasluša i pokretom ruke pokaže (da se sačeka)*; Knjiga 1., hadis broj 1233, str. 280-281.

3 Pojašnjenje ovog hadisa može se naći u poglavlju *Klanjanje džuma-namaza u selima i gradovima* (Knjiga 1., str. 597-598).

4 Benu-Hanife je poznato veliko pleme koje je bilo nastanjeno u području Jemena, tačnije između Mekke i Jemena. Njihovi su izaslanici došli Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, 9. godine po Hidžri, dakle u godini izaslanstava, a bilo ih je, kako navodi Vakidi, sedamnaest, među kojima i Musejlima (lažac).

ذَا دَمٍ وَإِنْ تُنْعِمْ تُنْعِمْ عَلَى شَاكِرٍ وَإِنْ كُنْتَ تُرِيدُ
الْمَالَ فَسَلْ مِنْهُ مَا شِئْتَ فَتُرِكَ حَتَّى كَانَ الْغَدُ ثُمَّ
قَالَ لَهُ مَا عِنْدَكَ يَا ثُمَامَةُ قَالَ مَا قُلْتُ لَكَ إِنْ تُنْعِمْ
تُنْعِمْ عَلَى شَاكِرٍ فَتَرَكَهُ حَتَّى كَانَ بَعْدَ الْغَدِ فَقَالَ
مَا عِنْدَكَ يَا ثُمَامَةُ فَقَالَ عِنْدِي مَا قُلْتُ لَكَ فَقَالَ
أَطْلِقُوا ثُمَامَةَ فَانْطَلَقَ إِلَى نَخْلٍ قَرِيبٍ مِنَ الْمَسْجِدِ
فَاغْتَسَلَ ثُمَّ دَخَلَ الْمَسْجِدَ فَقَالَ أَشْهَدُ أَنْ لَا إِلَهَ
إِلَّا اللهُ وَأَشْهَدُ أَنَّ مُحَمَّدًا رَسُولُ اللهِ يَا مُحَمَّدُ وَاللهِ
مَا كَانَ عَلَى الْأَرْضِ وَجْهٌ أَبْغَضَ إِلَيَّ مِنْ وَجْهِكَ
فَقَدْ أَصْبَحَ وَجْهُكَ أَحَبَّ الْوُجُوهِ إِلَيَّ وَاللهِ مَا
كَانَ مِنْ دِينٍ أَبْغَضَ إِلَيَّ مِنْ دِينِكَ فَأَصْبَحَ دِينُكَ
أَحَبَّ الدِّينِ إِلَيَّ وَاللهِ مَا كَانَ مِنْ بَلَدٍ أَبْغَضَ إِلَيَّ
مِنْ بَلَدِكَ فَأَصْبَحَ بَلَدُكَ أَحَبَّ الْبِلَادِ إِلَيَّ وَإِنَّ
خَيْلَكَ أَخَذَتْنِي وَأَنَا أُرِيدُ الْعُمْرَةَ فَمَاذَا تَرَى
فَبَشَّرَهُ رَسُولُ اللهِ ﷺ وَأَمَرَهُ أَنْ يَعْتَمِرَ فَلَمَّا قَدِمَ
مَكَّةَ قَالَ لَهُ قَائِلٌ صَبَوْتَ قَالَ لَا وَلَكِنْ أَسْلَمْتُ
مَعَ مُحَمَّدٍ رَسُولِ اللهِ ﷺ وَلَا وَاللهِ لَا يَأْتِيكُمْ مِنَ
الْيَمَامَةِ حَبَّةُ حِنْطَةٍ حَتَّى يَأْذَنَ فِيهَا النَّبِيُّ ﷺ.

'Kod mene je dobro!', reče on (i dodade): 'Ako me ubiješ, Muhammede, ubit ćeš onoga čija je krv na cijeni[5]; ako mi oprostiš, oprostit ćeš zahvalnome; a ako želiš blago, traži koliko ti je drago!'

Ostavili su ga tako do sutra, a onda ga je (Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, ponovo) upitao: 'Šta ima kod tebe, Sumama?'

'Ono što sam ti rekao!', odgovori on (i dodade): 'Ako se smiluješ, smilovat ćeš se zahvalnome!' Ostavio ga je (ponovo) tako do sljedećeg dana, a onda ga upitao: 'Šta ima kod tebe, Sumama?'

'Kod mene je ono što sam ti rekao!', odgovori on. Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, tada reče: 'Pustite Sumamu!'

Odjurio je pod jednu palmu nedaleko od džamije te se okupao, a onda ušao u džamiju i rekao: 'Svjedočim da nema istinskog Boga osim Allaha, i svjedočim da je Muhammed Allahov poslanik! Muhammede, tako mi Allaha, nije mi bilo odvratnijeg lica na zemlji od tvoga, a sada mi je tvoje lice postalo najdraže od svih! Tako mi Allaha, nije mi bilo odvratnije vjere od tvoje, a sada mi je tvoja vjera postala najdraža od svih! Tako mi Allaha, nije mi bilo odvratnije zemlje od tvoje, a sada mi je tvoja zemlja postala najdraža od svih! Tvoji su me konjanici uhvatili, a ja sam namjeravao obaviti umru, pa šta misliš?'

Allahov ga je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, obradovao i naredio mu da obavi umru. Kada je došao u Mekku, neko mu je rekao: 'Preobratio si se?!'

'Nisam', reče on, 'nego sam prihvatio islam, s Muhammedom, Allahovim poslanikom, sallallahu

---

5 Usama b. Esal b. Nu'man b. Meslema Hanefi jedan je od poznatih Vjerovjesnikovih, sallallahu alejhi ve sellem, drugova. Slučaj s njim zbio se mnogo prije dolaska izaslanika plemena Benu-Hanifa, jer se iz njegove priče jasno vidi da se to dogodilo prije oslobođenja Mekke. Buhari je to, najvjerovatnije, ovdje spomenuo samo usputno. Što se, pak, tiče Sumaminih riječi: "Ako me ubiješ, ubit ćeš onoga čija je krv na cijeni... " – neki tvrde da one znače ono što smo i naveli, tj. da je njegova krv skupa jer je on bio starješina stanovnika Jemame i uživao visok ugled u svom narodu, što znači da bi bilo onih koji bi ga, u slučaju njegove pogibije, pokušali osvetiti. Drugi spominju mogućnost da je Sumama već bio prolio nevinu krv, te da su njegove riječi Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, značile: "Ako me ubiješ, ubit ćeš ubicu!", tj. onoga čija je krv bezvrijedna. (Ibn-Hadžer daje prednost ovom drugom mišljenju.) Spominje se i treće mišljenje: da je on uživao jamstvo na sigurnost života, ali u tom slučaju njegove riječi: "Ako me ubiješ..." – ne bi imale značenja, jer se štićenik ne ubija.

alejhi ve sellem! Ne, Allaha mi, neće vam iz Jemena doći ni zrno pšenice dok Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, dopuštenje za to ne dadne!'"[1]

4373. PRIČAO NAM JE Ebu-Jeman, a njega je obavijestio Šu'ajb, prenoseći od Abdullaha b. Ebu-Husejna, kojem je pričao Nafi' b. Džubejr, prenoseći od Ibn-Abbasa, radijallahu anhuma, da je kazivao:
"Lažac Musejlima došao je u doba Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, (u Medinu) i počeo govoriti: 'Ako mi Muhammed prepusti ovu stvar poslije njega, slijedit ću ga!'
S njim su došli i mnogi ljudi iz njegova naroda, pa se Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, zaputio k njima, a s njim bijaše i Sabit b. Kajs b. Šemmas. U ruci Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, bila je grančica palme. Stao je kod Musejlime i njegovih drugova i rekao: 'Da si od mene zatražio ovu grančicu, ne bih ti je dao! Ti nećeš izići iz okvira Allahove odredbe koja ti je određena, a ako se okreneš (od islama), sigurno će te Allah usmrtiti! Ja smatram da si ti onaj o kojem sam ja usnio ono što sam usnio. Evo Sabita, on će ti odgovoriti umjesto mene!'
Nakon toga (Poslanik) se udaljio od njega."[2]

٤٣٧٣. حَدَّثَنَا أَبُو الْيَمَانِ أَخْبَرَنَا شُعَيْبٌ عَنْ عَبْدِاللهِ بْنِ أَبِي حُسَيْنٍ حَدَّثَنَا نَافِعُ بْنُ جُبَيْرٍ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا قَالَ قَدِمَ مُسَيْلِمَةُ الْكَذَّابُ عَلَى عَهْدِ رَسُولِ اللهِ ﷺ فَجَعَلَ يَقُولُ إِنْ جَعَلَ لِي مُحَمَّدٌ الأَمْرَ مِنْ بَعْدِهِ تَبِعْتُهُ وَقَدِمَهَا فِي بَشَرٍ كَثِيرٍ مِنْ قَوْمِهِ فَأَقْبَلَ إِلَيْهِ رَسُولُ اللهِ ﷺ وَمَعَهُ ثَابِتُ بْنُ قَيْسِ بْنِ شَمَّاسٍ وَفِي يَدِ رَسُولِ اللهِ ﷺ قِطْعَةُ جَرِيدٍ حَتَّى وَقَفَ عَلَى مُسَيْلِمَةَ فِي أَصْحَابِهِ فَقَالَ لَوْ سَأَلْتَنِي هَذِهِ الْقِطْعَةَ مَا أَعْطَيْتُكَهَا وَلَنْ تَعْدُوَ أَمْرَ اللهِ فِيكَ وَلَئِنْ أَدْبَرْتَ لَيَعْقِرَنَّكَ اللهُ وَإِنِّي لأَرَاكَ الَّذِي أُرِيتُ فِيهِ مَا رَأَيْتُ وَهَذَا ثَابِتٌ يُجِيبُكَ عَنِّي ثُمَّ انْصَرَفَ عَنْهُ.

1 Iz ovog se hadisa mogu izvući brojni zaključci, npr.:
– dopušteno je nevjernika svezati u džamiji;
– dopušteno je oprostiti zarobljenom nevjerniku;
– opraštanje prijestupniku ima dalekosežne posljedice. Tako se, npr., Sumama zakleo da se njegova mržnja, nakon Vjerovjesnikove, sallallahu alejhi ve sellem, samilosti i oprosta bez ikakve nadoknade, u času pretvorila u ljubav;
– lijepo je okupati se neposredno prije prihvatanja islama;
– dobročinstvo otklanja mržnju i uspostavlja ljubav;
– kada nevjernik naumi učiniti neko dobro djelo, a potom prihvati islam, nema nikakve smetnje da to dobro djelo i učini;
– treba ljubazno postupati sa zarobljenicima od kojih se očekuje prihvatanje islama, ukoliko je u tome interes islama, a posebno ako će ih u tome slijediti njihov narod;
– dopušteno je slati izvidnice i manje borbene odrede u nevjerničke zemlje i zarobiti koga se stigne od nevjernika, a onda ih ili pobiti ili ostaviti u životu.

2 Ovaj je hadis naveden u poglavlju *Znaci poslanstva u periodu islama* (*od početka primanja Objave*), Knjiga 2., hadis broj 3620, str. 1111). U pojašnjenju hadisa na navedenome mjestu stoji: "Devete godine po Hidžri Musejlima je, kao član izaslanstva svog naroda, došao u Medinu. On je sebi bio dao nadimak Rahman,

4374. KAŽE Ibn-Abbas: "Raspitivao sam se o riječima Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem: 'Ja smatram da si ti onaj o kojem sam ja usnio ono što sam usnio', pa me je Ebu-Hurejra obavijestio da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
'Dok sam jedne prilike spavao, vidio sam (u snu) dvije zlatne narukvice na svojim rukama. Zabrinuo sam se zbog toga, a onda mi je u snu objavljeno da puhnem u njih. Puhnuo sam u njih, i one su odletjele. Ja sam to protumačio (kao znak) da će se poslije mene pojaviti dva lašca. Jedan je od njih bio Ansi[3], a drugi Musejlima.'"

٤٣٧٤. قَالَ ابْنُ عَبَّاسٍ فَسَأَلْتُ عَنْ قَوْلِ رَسُولِ اللهِ ﷺ إِنَّكَ أُرَى الَّذِي أُرِيتُ فِيهِ مَا أُرِيتُ فَأَخْبَرَنِي أَبُو هُرَيْرَةَ أَنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ قَالَ بَيْنَا أَنَا نَائِمٌ رَأَيْتُ فِي يَدَيَّ سِوَارَيْنِ مِنْ ذَهَبٍ فَأَهَمَّنِي شَأْنُهُمَا فَأُوحِيَ إِلَيَّ فِي الْمَنَامِ أَنِ انْفُخْهُمَا فَنَفَخْتُهُمَا فَطَارَا فَأَوَّلْتُهُمَا كَذَّابَيْنِ يَخْرُجَانِ بَعْدِي أَحَدُهُمَا الْعَنْسِيُّ وَالآخَرُ مُسَيْلِمَةُ .

4375. PRIČAO NAM JE Ishak b. Nasr, a njemu Abdur-Rezak, prenoseći od Ma'mera, on od Hemmama, da je čuo Ebu-Hurejre, radijallahu anhu, da kaže da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
"Dok sam jedne prilike spavao, donesene su mi (u snu) riznice zemaljske i u šaku stavljene dvije zlatne narukvice. Osjetio sam opterećenje zbog toga, a onda mi je (u snu) Allah objavio da puhnem u njih. Puhnuo sam u njih, i one su iščezle. Ja sam protumačio da su to dva lašca između kojih se ja nalazim – onaj iz San'aa i onaj iz Jemame."

٤٣٧٥. حَدَّثَنَا إِسْحَاقُ بْنُ نَصْرٍ حَدَّثَنَا عَبْدُالرَّزَّاقِ عَنْ مَعْمَرٍ عَنْ هَمَّامٍ أَنَّهُ سَمِعَ أَبَا هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ يَقُولُ قَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ بَيْنَا أَنَا نَائِمٌ أُتِيتُ بِخَزَائِنِ الأَرْضِ فَوُضِعَ فِي كَفِّي سِوَارَانِ مِنْ ذَهَبٍ فَكَبُرَا عَلَيَّ فَأَوْحَى اللهُ إِلَيَّ أَنِ انْفُخْهُمَا فَنَفَخْتُهُمَا فَذَهَبَا فَأَوَّلْتُهُمَا الْكَذَّابَيْنِ اللَّذَيْنِ أَنَا بَيْنَهُمَا صَاحِبَ صَنْعَاءَ وَصَاحِبَ الْيَمَامَةِ .

pa je bio poznat kao Rahman iz Jemame. Po povratku iz Medine odmetnuo se od islama i počeo se izdavati za poslanika. Želio je pokazati čuda, pa je ubacivao jaje u bocu, sjekao krilo ptice, a potom ga spajao, a tvrdio je i da mu dolazi srna s brda kako bi namuzao mlijeka. Ubio ga je Hamzin ubica Vahši u Bici na Jemami, za vladavine Ebu-Bekra, a imao je tada sto pedeset godina."

3 Esveda Ansija, koji se pojavio u San'au, ubio je Poslanikov, sallallahu alejhi ve sellem, drug Fejruz, i to u vrijeme kada je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, ležao na samrtnoj postelji. On je to saznao putem objave i saopćio svojim drugovima da bi ih obradovao.
Iz hadisa se zaključuje da se san muškarca u kome je on vidio narukvice i ostali nakit koji priliči samo ženama tumači kao loš znak koji ne donosi sreću.

4376. PRIČAO NAM JE Salt b. Muhammed, da je čuo Mehdija b. Mejmuna, a on Ebu-Redžaa Utaridija da je kazivao:
"Obožavali smo kamenje, pa kada bismo našli bolji od njega, bacili bismo ga, a uzeli drugi. A ako ne bismo našli kamen, sakupili bismo hrpu prašine, a zatim doveli ovcu pa je pomuzli na nju i onda obilazili oko nje. A kada bi nastupio mjesec redžeb, rekli bismo: '(Ovo je onaj) što skida šiljke (s koplja i strijela)!' – i ne bismo ostavili nijedno koplje niti strijelu sa (željeznim) šiljkom, a da ga tokom mjeseca redžeba ne bismo skinuli i bacili."[1]

٤٣٧٦. حَدَّثَنَا الصَّلْتُ بْنُ مُحَمَّدٍ قَالَ سَمِعْتُ مَهْدِيَّ بْنَ مَيْمُونٍ قَالَ سَمِعْتُ أَبَا رَجَاءٍ الْعُطَارِدِيَّ يَقُولُ كُنَّا نَعْبُدُ الْحَجَرَ فَإِذَا وَجَدْنَا حَجَرًا هُوَ أَخْيَرُ مِنْهُ أَلْقَيْنَاهُ وَأَخَذْنَا الآخَرَ فَإِذَا لَمْ نَجِدْ حَجَرًا جَمَعْنَا جُثْوَةً مِنْ تُرَابٍ ثُمَّ جِئْنَا بِالشَّاةِ فَحَلَبْنَاهُ عَلَيْهِ ثُمَّ طُفْنَا بِهِ فَإِذَا دَخَلَ شَهْرُ رَجَبٍ قُلْنَا مُنَصِّلُ الأَسِنَّةِ فَلاَ نَدَعُ رُمْحًا فِيهِ حَدِيدَةٌ وَلاَ سَهْمًا فِيهِ حَدِيدَةٌ إِلاَّ نَزَعْنَاهُ وَأَلْقَيْنَاهُ شَهْرَ رَجَبٍ .

4377. ČUO SAM Ebu-Redžaa kad je kazivao: "U doba Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, "poslanja" sam bio sam dječak i čuvao deve u svojoj porodici. Kada smo čuli za njegov "izlazak", pobjegli smo vatri, Musejlimi Kezzabu (lašcu)."[2]

٤٣٧٧. وَسَمِعْتُ أَبَا رَجَاءٍ يَقُولُ كُنْتُ يَوْمَ بُعِثَ النَّبِيُّ ﷺ غُلاَمًا أَرْعَى الإِبِلَ عَلَى أَهْلِي فَلَمَّا سَمِعْنَا بِخُرُوجِهِ فَرَرْنَا إِلَى النَّارِ إِلَى مُسَيْلِمَةَ الْكَذَّابِ .

PRIPOVIJEST O ESVEDU ANSIJU

بَاب قِصَّةُ الأَسْوَدِ الْعَنْسِيِّ

4378. PRIČAO NAM JE Seid b. Muhammed Džermi, njemu Ja'kub b. Ibrahim, a ovom njegov otac, prenoseći od Saliha, on od Ibn-Ubejde b. Nešita – a na drugom se mjestu navodi da mu je ime Abdullah – da je Ubejdullah b. Abdullah b. Utba kazivao:
"Saznali smo da je lažac Musejlima došao u Medinu i odsjeo u kući Harisove kćeri. Kći Harisa

٤٣٧٨. حَدَّثَنَا سَعِيدُ بْنُ مُحَمَّدٍ الْجَرْمِيُّ حَدَّثَنَا يَعْقُوبُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ حَدَّثَنَا أَبِي عَنْ صَالِحٍ عَنِ ابْنِ عُبَيْدَةَ بْنِ نَشِيطٍ وَكَانَ فِي مَوْضِعٍ آخَرَ اسْمُهُ عَبْدُاللهِ أَنَّ عُبَيْدَاللهِ بْنَ عَبْدِاللهِ ابْنِ عُتْبَةَ قَالَ بَلَغَنَا أَنَّ مُسَيْلِمَةَ الْكَذَّابَ قَدِمَ الْمَدِينَةَ

1 Predislamski Arapi obustavljali su međusobne borbe i ratove u svetim mjesecima. U znak toga skidali su vrhove s kopalja i strijela. Sveti su mjeseci: zul-ka'de, zul-hidždže, muharrem i redžeb.
Čudno li je biće čovjek! Allah ga je stvorio da bude robom, i ako ne robuje Njemu, svome Stvoritelju, onda ga vidiš kako robuje kamenu ili, čak, hrpi prašine koju polije mlijekom.

2 "Vjerovjesnikovo poslanje" ovdje se odnosi na vrijeme kada se njegovo poslanstvo pročulo i razglasilo, dok se "njegov izlazak" odnosi vrijeme kada je on ovladao Kurejševićima, nakon oslobođenja Mekke, a ne na sami početak poslanstva niti na njegovo iseljenje iz Mekke u Medinu, jer je vremenski period između toga i pojave Musejlime Kezzaba bio dug.
Iz ovog se predanja razumije da je Ebu-Redža bio među onima iz njegovog naroda Benu-Utarida koji su dali prisegu Musejlimi. Povod je tome bila žena po imenu Sedžah iz plemena Benu-Temim, koja se također proglasila vjerovjesnicom. Kada je to dočuo, Musejlima ju je uspio prevariti pa se oženiti njome, tako da su se oba naroda, i njen i njegov, objedinili u pokornosti njemu.

b. Kurejza bijaše njegova žena, a također i majka Abdullaha b. Amira. Došao mu je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, a s njim i Sabit b. Kajs b. Šemmas – to je onaj za koga se kaže da je 'govornik Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem'. U ruci Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, bijaše grančica (palme). On je stao kod Musejlime i obratio mu se, a Musejlima odgovori: 'Ako želiš, ostavit ćemo ti stvar (poslanstva), s tim da ga poslije sebe prepustiš nama!'
'Da si od mene zatražio ovu grančicu', reče (mu) Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, 'ne bih ti je dao. Ja mislim da si ti onaj o kojem sam ja usnio ono što sam usnio. Ovo je Sabit b. Kajs – on će ti odgovoriti umjesto mene!'
Nakon toga Vjerovjesnik je, sallallahu alejhi ve sellem, otišao."

فَنَزَلَ فِي دَارِ بِنْتِ الْحَارِثِ وَكَانَ تَحْتَهُ بِنْتُ الْحَارِثِ بْنِ كُرَيْزٍ وَهِيَ أُمُّ عَبْدِاللهِ بْنِ عَامِرٍ فَأَتَاهُ رَسُولُ اللهِ ﷺ وَمَعَهُ ثَابِتُ بْنُ قَيْسِ بْنِ شَمَّاسٍ وَهُوَ الَّذِي يُقَالُ لَهُ خَطِيبُ رَسُولِ اللهِ ﷺ وَفِي يَدِ رَسُولِ اللهِ ﷺ قَضِيبٌ فَوَقَفَ عَلَيْهِ فَكَلَّمَهُ فَقَالَ لَهُ مُسَيْلِمَةُ إِنْ شِئْتَ خَلَّيْتَ بَيْنَنَا وَبَيْنَ الأَمْرِ ثُمَّ جَعَلْتَهُ لَنَا بَعْدَكَ فَقَالَ النَّبِيُّ ﷺ لَوْ سَأَلْتَنِي هَذَا الْقَضِيبَ مَا أَعْطَيْتُكَهُ وَإِنِّي لأَرَاكَ الَّذِي أُرِيتُ فِيهِ مَا أُرِيتُ وَهَذَا ثَابِتُ بْنُ قَيْسٍ وَسَيُجِيبُكَ عَنِّي فَانْصَرَفَ النَّبِيُّ ﷺ .

4379. KAŽE Ubejdullah b. Abdullah:
"Pitao sam Abdullaha b. Abbasa o snu što ga je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, spomenuo, pa je Ibn-Abbas rekao: 'Pričali su mi da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
'Dok sam jednom prilikom spavao, vidio u snu kako mi na ruke staviše dvije zlatne narukvice. Zabrinuo sam se zbog njih i prema njima osjetio odvratnost. Onda mi je dopušteno, pa sam puhnuo u njih i one su odletjele. Ja sam protumačio da su to dva lašca koja će se pojaviti', (kazao je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem)."
Ubejdullah veli: "Jedan je od njih Ansi, kojeg je u Jemenu ubio Fejruz, a drugi je Musejlima Kezzab."[3]

٤٣٧٩. قَالَ عُبَيْدُاللهِ بْنُ عَبْدِاللهِ سَأَلْتُ عَبْدَاللهِ بْنَ عَبَّاسٍ عَنْ رُؤْيَا رَسُولِ اللهِ ﷺ الَّتِي ذَكَرَ فَقَالَ ابْنُ عَبَّاسٍ ذُكِرَ لِي أَنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ قَالَ بَيْنَا أَنَا نَائِمٌ أُرِيتُ أَنَّهُ وُضِعَ فِي يَدَيَّ سِوَارَانِ مِنْ ذَهَبٍ فَفُظِعْتُهُمَا وَكَرِهْتُهُمَا فَأُذِنَ لِي فَنَفَخْتُهُمَا فَطَارَا فَأَوَّلْتُهُمَا كَذَّابَيْنِ يَخْرُجَانِ فَقَالَ عُبَيْدُاللهِ أَحَدُهُمَا الْعَنْسِيُّ الَّذِي قَتَلَهُ فَيْرُوزُ بِالْيَمَنِ وَالآخَرُ مُسَيْلِمَةُ الْكَذَّابُ .

3 Esved 'Ansi, koji se zvao Abhela b. Ka'b, pojavio se u Jemenu, u San'au, i proglasio se poslanikom. Uza se je, kako se navodi, imao dva šejtana Suhajka i Šukajka, koji su ga redovno izvještavali o svemu što se zbiva među svijetom. Namjesnik Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, u San'au bio je Bazan. Kada je on umro, jedan od Esvedovih šejtana obavijestio ga je o tome, pa je on izišao sa svojim narodom i zavladao San'aom, oženivši se pritom Mirzebanom, Bazanovom ženom. Ona se kasnije dogovorila s Dadevejhom, Fejruzom i drugima da noću potajno uđu kod Esveda i ubiju ga, a ona ga je (prethodno) dobro napojila vinom. Oni su tako i učinili: dok je na njegovim vratima stajalo hiljadu stražara, prokopali su zid i ušli kod

PRIPOVIJEST O STANOVNICIMA NEDŽRANA

بَاب قِصَّةِ أَهْلِ نَجْرَانَ

4380. PRIČAO MI JE Abbas b. Husejn, a njemu Jahja b. Adem, prenoseći od Israila, on od Ebu-Ishaka, ovaj od Sile b. Zufera, a on od Huzejfe da je kazivao:
"Âkib i Sejjid, dvojica prvaka Nedžrana, došli su Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, s namjerom da se oni i on uzajamno prokunu[1], ali jedan od njih dvojice reče svome saputniku: 'Nemoj to činiti, jer, tako mi Allaha, ako je on vjerovjesnik, a pristupi uzajamnom proklinjanju s nama, nećemo se spasiti ni mi ni naše potomstvo poslije nas!'
(Kada su došli) rekli su mu: 'Dat ćemo ti ono što si tražio od nas, a ti pošalji s nama povjerljiva čovjeka, a ne šalji s nama nikoga drugog osim povjerljiva!'
'Uistinu ću poslati s vama povjerljiva, istinski povjerljiva čovjeka!', reče (Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem). Drugovi Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, (sa zanimanjem) pogledaše prema njemu, a on reče: 'Ebu-Ubejda, sine Džerrahov, ustani!'
A kada je on ustao, Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, reče: 'Ovo je povjerenik ovog ummeta!'"[2]

٤٣٨٠. حَدَّثَنِي عَبَّاسُ بْنُ الْحُسَيْنِ حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ آدَمَ عَنْ إِسْرَائِيلَ عَنْ أَبِي إِسْحَاقَ عَنْ صِلَةَ بْنِ زُفَرَ عَنْ حُذَيْفَةَ قَالَ جَاءَ الْعَاقِبُ وَالسَّيِّدُ صَاحِبَا نَجْرَانَ إِلَى رَسُولِ اللهِ ﷺ يُرِيدَانِ أَنْ يُلاَعِنَاهُ قَالَ فَقَالَ أَحَدُهُمَا لِصَاحِبِهِ لاَ تَفْعَلْ فَوَاللهِ لَئِنْ كَانَ نَبِيًّا فَلاَعَنَّا لاَ نُفْلِحُ نَحْنُ وَلاَ عَقِبُنَا مِنْ بَعْدِنَا قَالاَ إِنَّا نُعْطِيكَ مَا سَأَلْتَنَا وَابْعَثْ مَعَنَا رَجُلاً أَمِينًا وَلاَ تَبْعَثْ مَعَنَا إِلاَّ أَمِينًا فَقَالَ لأَبْعَثَنَّ مَعَكُمْ رَجُلاً أَمِينًا حَقَّ أَمِينٍ فَاسْتَشْرَفَ لَهُ أَصْحَابُ رَسُولِ اللهِ ﷺ فَقَالَ قُمْ يَا أَبَا عُبَيْدَةَ بْنَ الْجَرَّاحِ فَلَمَّا قَامَ قَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ هَذَا أَمِينُ هَذِهِ الأُمَّةِ.

---

njega, a Fejruz mu je odrubio glavu. Pokupili su što su mogli od blaga i pobjegli, a vijest o događaju poslali u Medinu. Bilo je to neposredno pred smrt Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem. On je o tome prije dolaska glasnika obaviješten putem objave, pa je obradovao ashabe. Urva veli da je Esved Ansi ubijen samo dan prije Vjerovjesnikove, sallallahu alejhi ve sellem, smrti.

1 Tj. da on kaže: "Neka je prokletstvo Božije na mene ako lažem (da sam poslanik)!", a da oni kažu: "Neka je prokletstvo Božije na nas ako ti istinu govoriš!" U vezi s ovim objavljene su riječi Uzvišenog Allaha: "A onima koji se s tobom o njemu budu raspravljali, pošto si već pravu istinu saznao, ti reci: 'Hodite, pozvat ćemo sinove naše i sinove vaše, i žene naše i žene vaše, a doći ćemo i mi, pa ćemo se usrdno pomoliti i Allahovo prokletstvo na one koji neistinu govore prizivati!" (Ali-Imran, 61) Ibn-Ishak u mursel predanju navodi da je osamdeset ajeta s početka sure Ali-Imran objavljeno povodom ovog događaja.

2 Nedžran je velika pokrajina udaljena od Mekke sedam dana hoda u pravcu Jemena.
Ibn-Ishak navodi da su izaslanici iz Nedžrana došli Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, još u Mekki te da ih je tada bilo dvadeset. Osim toga, on ih spominje i među izaslanstvima koja su Allahovom

4381. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Beššar, njemu Muhammed b. Dža'fer, a ovom Šu'ba, koji kaže da je čuo Ebu-Ishaka, da prenosi od Sile b. Zufera, a ovaj od Huzejfe, radijallahu anhu, da je kazivao:
"Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, došli su ljudi iz Nedžrana i rekli: 'Pošalji nam povjerljiva čovjeka!'
'Uistinu ću vam poslati povjerljiva, istinski povjerljiva čovjeka!', odgovorio je on. Ljudi su s pažnjom pogledali prema njemu, a on im posla Ebu-Ubejdu b. Džerraha."[3]

٤٣٨١. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ بَشَّارٍ حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ جَعْفَرٍ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ قَالَ سَمِعْتُ أَبَا إِسْحَاقَ عَنْ صِلَةَ بْنِ زُفَرَ عَنْ حُذَيْفَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمْ قَالَ جَاءَ أَهْلُ نَجْرَانَ إِلَى النَّبِيِّ ﷺ فَقَالُوا ابْعَثْ لَنَا رَجُلاً أَمِينًا فَقَالَ لَأَبْعَثَنَّ إِلَيْكُمْ رَجُلاً أَمِينًا حَقَّ أَمِينٍ فَاسْتَشْرَفَ لَهُ النَّاسُ فَبَعَثَ أَبَا عُبَيْدَةَ بْنَ الْجَرَّاحِ .

4382. PRIČAO NAM JE Ebu-Velid, a njemu Šu'ba, prenoseći od Halida, on od Ebu-Kilabe, a ovaj od Enesa da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
"Svaki ummet ima svoga povjerenika, a povjerenik je ovog ummeta Ebu-Ubejda b. Džerrah."

٤٣٨٢. حَدَّثَنَا أَبُو الْوَلِيدِ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ عَنْ خَالِدٍ عَنْ أَبِي قِلَابَةَ عَنْ أَنَسٍ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ لِكُلِّ أُمَّةٍ أَمِينٌ وَأَمِينُ هَذِهِ الْأُمَّةِ أَبُو عُبَيْدَةَ بْنُ الْجَرَّاحِ .

Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, došla u Medinu, iz čega se razumije da su mu oni dolazili dva puta. Ibn-Sa'd veli da im je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, poslao pismo, nakon čega mu je došlo izaslanstvo koje se sastojalo od četrnaest ljudi, sve uglednika.

Âkib i Sejjid bili su predvodnici svoga naroda. Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, sklopio je s njima primirje, uz nadoknadu od dvije hiljade ogrtača (odjeće), i k tome jednu oku (srebra) uz svaki ogrtač, s tim da polovicu toga isplate u mjesecu redžebu, a drugu polovicu u mjesecu safferu. To je, dakle, bilo ono na što su se odnosile njihove riječi: "Dat ćemo ti ono što si tražio!", koje su izrekli nakon što su odustali od proklinjanja. Ibn-Sa'd navodi da su se Âkib i Sejjid kasnije ponovo vratili Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, i prihvatili islam.

Iz hadisa se mogu izvući brojni zaključci, npr.:
– nevjernikovo priznavanje poslanstva ne znači i njegovo prihvatanje islama, sve dok praktično ne prihvati islamske propise i učenja;
– dopušteno je raspravljati sa sljedbenicima Knjige, a nekada, kada to interesi zahtijevaju, to je i obaveza;
– dopušteno je čovjeku da pristupi uzajamnom proklinjanju s osobom s kojom se u nečemu razilazi, ukoliko ona i nakon pojave jasnog dokaza uporno ostaje pri svome stavu. Taj su postupak preporučivali Ibn-Abbas i Evza'i, a dio islamskih učenjaka to je i uobičavao. Ibn-Hadžer veli da iskustvo pokazuje kako onaj koji bi pristupio proklinjanju, a nije bio u pravu, ne bi poslije toga živio duže od godinu dana. On uz to navodi i svoj slučaj s jednom osobom koja je pristrasno branila neke bezbožnike, a koja je nakon njihovog uzajamnog proklinjanja živjela samo dva mjeseca;
– dopušteno je sklopiti primirje sa štićenicima islamske države (zimmijama) uz nadoknadu koju odredi imam ili vođa, bilo u naturi bilo u novcu;
– Ebu-Ubejda b. Džerrah bio je jedan od istaknutih Poslanikovih, sallallahu alejhi ve sellem, drugova; stoga ga je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, prozvao povjerenikom islamskog ummeta, što je njegova velika odlika.

3 Oni su tražili povjerljiva čovjeka da ide s njima kako bi preuzeo imovinu na koju su se obavezali sporazumom s Vjerovjesnikom, sallallahu alejhi ve sellem. Ta je uloga, kao što smo vidjeli, pripala Ebu-Ubejdi b. Džerrahu, radijallahu anhu. Kasnije će im Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, slati Aliju, radijallahu anhu, da ubere zekat od onih koji su primili islam, a glavarinu od onih koji to nisu učinili.

PRIPOVIJEST O UMANU I BAHREJNU[1]

باب قِصَّةُ عُمَانَ وَالْبَحْرَيْنِ

4383. PRIČAO NAM JE Kutejba b. Seid, a njemu Sufjan, da je Ibn-Munkedir čuo Džabira b. Abdullaha, radijallahu anhuma, da je kazivao: "Allahov mi je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: 'Da je stigao prihod (glavarine) iz Bahrejna, ja bih ti dao toliko, toliko i toliko!' Ali, Allahov je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, umro, a prihod iz Bahrejna nije bio stigao. A kada je taj prihod došao Ebu-Bekru, on je naredio telalu da oglasi: 'Ko je kod Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, imao kakvo potraživanje ili obećanje neka mi dođe!'

Ja sam tada otišao i obavijestio ga da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: 'Da je stigao prihod iz Bahrejna, dao bih ti toliko, toliko i toliko!', pa mi je on dao.

Poslije toga sam", veli Džabir, "ponovo sreo Ebu-Bekra i zatražio da mi ponovo da, ali mi on nije dao. Zatim sam mu došao (drugi put i zatražio isto), ali mi nije dao, te sam mu onda došao i treći put, ali mi on ponovo ne dade.

'Došao sam ti', rekoh mu ja tada, 'ali mi nisi dao; zatim sam ti ponovo došao, ali mi nisi dao; onda sam ti opet došao, ali mi ponovo nisi dao ono što mi pripada. Pa, hoćeš li mi dati ili ćeš biti škrt prema meni?' 'Jesi li to rekao: '... biti škrt prema meni?", upita on (dodavši): 'A koja je to bolest gora od škrtosti?' Ponovio je to tri puta, (a zatim dodao): 'Svaki put kada sam ti to uskratio imao sam namjeru da ti dam!'"

Amr prenosi od Muhammeda b. Alija da je čuo Džabira b. Abdullaha kad je rekao: "Došao sam mu, pa mi je Ebu-Bekr rekao: 'Prebroj!' Prebrojio sam i našao da ima pet stotina (dirhema).

'Uzmi još dva puta toliko!', reče on."[2]

٤٣٨٣. حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ بْنُ سَعِيدٍ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ سَمِعَ ابْنُ الْمُنْكَدِرِ جَابِرَ بْنَ عَبْدِاللهِ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا يَقُولُ قَالَ لِي رَسُولُ اللهِ ﷺ لَوْ قَدْ جَاءَ مَالُ الْبَحْرَيْنِ لَقَدْ أَعْطَيْتُكَ هَكَذَا وَهَكَذَا ثَلاَثًا فَلَمْ يَقْدَمْ مَالُ الْبَحْرَيْنِ حَتَّى قُبِضَ رَسُولُ اللهِ ﷺ فَلَمَّا قَدِمَ عَلَى أَبِي بَكْرٍ أَمَرَ مُنَادِيًا فَنَادَى مَنْ كَانَ لَهُ عِنْدَ النَّبِيِّ ﷺ دَيْنٌ أَوْ عِدَةٌ فَلْيَأْتِنِي قَالَ جَابِرٌ فَجِئْتُ أَبَا بَكْرٍ فَأَخْبَرْتُهُ أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ قَالَ لَوْ جَاءَ مَالُ الْبَحْرَيْنِ أَعْطَيْتُكَ هَكَذَا وَهَكَذَا ثَلاَثًا قَالَ فَأَعْطَانِي قَالَ جَابِرٌ فَلَقِيتُ أَبَا بَكْرٍ بَعْدَ ذَلِكَ فَسَأَلْتُهُ فَلَمْ يُعْطِنِي ثُمَّ أَتَيْتُهُ فَلَمْ يُعْطِنِي ثُمَّ أَتَيْتُهُ الثَّالِثَةَ فَلَمْ يُعْطِنِي فَقُلْتُ لَهُ قَدْ أَتَيْتُكَ فَلَمْ تُعْطِنِي ثُمَّ أَتَيْتُكَ فَلَمْ تُعْطِنِي ثُمَّ أَتَيْتُكَ فَلَمْ تُعْطِنِي فَإِمَّا أَنْ تُعْطِيَنِي وَإِمَّا أَنْ تَبْخَلَ عَنِّي فَقَالَ أَقُلْتَ تَبْخَلُ عَنِّي وَأَيُّ دَاءٍ أَدْوَأُ مِنَ الْبُخْلِ قَالَهَا ثَلاَثًا مَا مَنَعْتُكَ مِنْ مَرَّةٍ إِلاَّ وَأَنَا أُرِيدُ أَنْ أُعْطِيَكَ وَعَنْ عَمْرٍو عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ عَلِيٍّ سَمِعْتُ جَابِرَ بْنَ عَبْدِاللهِ يَقُولُ جِئْتُهُ فَقَالَ لِي أَبُو بَكْرٍ عُدَّهَا فَعَدَدْتُهَا فَوَجَدْتُهَا خَمْسَ مِائَةٍ فَقَالَ خُذْ مِثْلَهَا مَرَّتَيْنِ .

---

1 Bahrejn je postojbina plemena Abdul-Kajs (u području Hidžra), a Uman je lučko naselje u Jemenu koje je dobilo ime po čovjeku koji se zvao Uman b. Sebe'.

2 Ovaj je hadis u nešto izmijenjenom ili sličnom obliku naveden ranije u više poglavlja, a između ostalih

O DOLASKU EŠ'ARIJA I STANOVNIKA JEMENA[3]

باب قدوم الأشعريين وأهل اليمن

Ebu-Musa (Eš'ari) veli da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Oni su moji, a ja sam njihov!"[4]

وَقَالَ أَبُو مُوسَى عَنِ النَّبِيِّ ﷺ هُمْ مِنِّي وَأَنَا مِنْهُمْ .

4384. PRIČALI SU MI Abdullah b. Muhammed i Ishak b. Nasr, njima Jahja b. Adem, a ovom Ibn-Ebu-Zaida, prenoseći od svoga oca, on od Ebu-Ishaka, ovaj od Esveda b. Jezida, a on od Ebu-Musaa, radijallahu anhu, da je kazivao:
"Ja i moj brat došli smo iz Jemena (u Medinu) i (u njoj) proboravili neko vrijeme misleći da su Ibn-Mes'ud i njegova majka – zbog toga što su često ulazili kod Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, i družili se s njim – dio njegove porodice."[5]

٤٣٨٤ . حَدَّثَنِي عَبْدُاللهِ بْنُ مُحَمَّدٍ وَإِسْحَاقُ بْنُ نَصْرٍ قَالاَ حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ آدَمَ حَدَّثَنَا ابْنُ أَبِي زَائِدَةَ عَنْ أَبِيهِ عَنْ أَبِي إِسْحَاقَ عَنِ الأَسْوَدِ بْنِ يَزِيدَ عَنْ أَبِي مُوسَى رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ قَدِمْتُ أَنَا وَأَخِي مِنَ الْيَمَنِ فَمَكَثْنَا حِينًا مَا نُرَى ابْنَ مَسْعُودٍ وَأُمَّهُ إِلاَّ مِنْ أَهْلِ الْبَيْتِ مِنْ كَثْرَةِ دُخُولِهِمْ وَلُزُومِهِمْ لَهُ .

---

i u poglavljima: *Ko jamči za dug umrlog, nema pravo odustati od jamstva* (što se temelji na Hasanovu predanju (Knjiga 2., str. 305-306); *Ko je naređivao ispunjenje obećanja* (Knjiga 2., str. 540-541); *Šta je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rasparčao od (zemlje) Bahrejna, a šta je obećao od imetka iz Bahrejna i od džizje i kome se dijele plijen i džizja* (Knjiga 2., str. 836-838). (Tumačenje ovog hadisa može se naći u prvom i trećem od navedenih poglavlja.)

3 Eš'arije su pripadnici plemena Eš'ari, a to je pleme Ebu-Musaa Eš'arija, čuvenog Poslanikovog, sallallahu alejhi ve sellem, druga. I oni su stanovnici Jemena, te stoga treba pojasniti zašto je Buhari njih spomenuo posebno, a onda spomenuo stanovnike Jemena općenito. Ovdje se, naime, radi o dva izaslanstva koja su došla Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, u Medinu. U jednom su bili Ebu-Musa i pripadnici njegova plemena (Eš'arije), a došli su u Medinu nakon osvojenja Hajbera, sedme godine po Hidžri. Drugo izaslanstvo činili su članovi plemena Himjer (također iz Jemena), a došli su u Medinu devete godine po Hidžri, to jest u godini izaslanstava. Na njih, dakle, upućuju riječi "stanovnici Jemena", što zapravo znači neki stanovnici Jemena. Buhari je, prema tome, u ovim poglavljima sabrao hadise koji udovoljavaju njegovim kriterijima (vjerodostojnosti), a odnose se na vojne pohode, izvidnice i izaslanstva, bez obzira na vrijeme u kojem su se desili događaji o kojima se izvještava, odnosno bez strogog pridržavanja hronološkog slijeda.

4 Ovo je dio hadisa što ga prenosi Ebu-Musa Eš'ari, radijallahu anhu, a u kojem se navodi da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Pripadnici (plemena) Eš'ari, kada im ponestane hrane u ratu, ili njihove porodice u gradu osjete nedostatak hrane, skupe svu hranu koju imaju na jednu haljinu i međusobno je jednom posudom dijele (prema broju članova), svima podjednako. Oni su moji, a ja sam njihov!" Posljednjim je riječima Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, želio naglasiti svoju saglasnost s njihovim postupkom. (Ovaj hadis navodi se u poglavlju *Partnerstvo (udružba) u hrani, zajedničkim putnim troškovima i u robi (predmetima)* (Knjiga 2., str. 421-423).

5 Hadis je prethodno naveden u poglavlju o vrlinama Abdullaha b. Mes'uda (vidjeti hadis br. 3763).

4385. PRIČAO NAM JE Ebu-Nu‘ajm, a njemu Abdus-Selam, prenoseći od Ejjuba, on od Ebu-Kilabe, a ovaj od Zehdema da je kazivao:

“Kada je Ebu-Musa došao[1], počašćenim je učinio ovaj ogranak plemena Džerm. Tako smo mi jednom, prilikom sjedili kod njega, a on je jeo (pečenu) kokoš. Među prisutnim sjeđaše jedan čovjek, pa ga on pozva da jede. ‘Ja sam je (kokoš) vidio kako nešto jede, pa mi se ogadila!’, reče on.

‘Dođi’, reče mu (Ebu-Musa), ‘ja sam uistinu vidio Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, kako ju jede!’

‘Zakleo sam se da je neću jesti!’, reče (čovjek).

‘Dođi’, ponovi (Ebu-Musa), ‘a ja ću te obavijestiti o tvojoj zakletvi! Mi, jedna skupina Eš‘arija, došli smo Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, i zatražili da nam dadne jahalice (za pohod na Tebuk). On nam ih je odbio dati, ali smo (ih) mi opet tražili, pa se on zakleo da nam (ih) neće dati. Nedugo potom njemu su dovedene zaplijenjene deve, i on naredi da se nama dadne pet. Kada smo ih preuzeli, rekosmo: ‘Naveli smo Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, da nesvjesno prekrši zakletvu! Nećemo nakon ovoga nikada imati uspjeha!’

Onda sam ja otišao do njega i rekao: ‘Allahov Poslaniče, zakleo si se da nam nećeš dati jahalice, a dao si nam!’

‘Jesam, ali ja, kada se zakunem na nešto, a onda vidim da je nešto drugo bolje od toga, uradim ono što je bolje!’, reče (Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem).”[2]

٤٣٨٥. حَدَّثَنَا أَبُو نُعَيْمٍ حَدَّثَنَا عَبْدُالسَّلاَمِ عَنْ أَيُّوبَ عَنْ أَبِي قِلاَبَةَ عَنْ زَهْدَمٍ قَالَ لَمَّا قَدِمَ أَبُو مُوسَى أَكْرَمَ هَذَا الْحَيَّ مِنْ جَرْمٍ وَإِنَّا لَجُلُوسٌ عِنْدَهُ وَهُوَ يَتَغَدَّى دَجَاجًا وَفِي الْقَوْمِ رَجُلٌ جَالِسٌ فَدَعَاهُ إِلَى الْغَدَاءِ فَقَالَ إِنِّي رَأَيْتُهُ يَأْكُلُ شَيْئًا فَقَذِرْتُهُ فَقَالَ هَلُمَّ فَإِنِّي رَأَيْتُ النَّبِيَّ ﷺ يَأْكُلُهُ فَقَالَ إِنِّي حَلَفْتُ لاَ آكُلُهُ فَقَالَ هَلُمَّ أُخْبِرْكَ عَنْ يَمِينِكَ إِنَّا أَتَيْنَا النَّبِيَّ ﷺ نَفَرٌ مِنَ الأَشْعَرِيِّينَ فَاسْتَحْمَلْنَاهُ فَأَبَى أَنْ يَحْمِلَنَا فَاسْتَحْمَلْنَاهُ فَحَلَفَ أَنْ لاَ يَحْمِلَنَا ثُمَّ لَمْ يَلْبَثِ النَّبِيُّ ﷺ أَنْ أُتِيَ بِنَهْبِ إِبِلٍ فَأَمَرَ لَنَا بِخَمْسِ ذَوْدٍ فَلَمَّا قَبَضْنَاهَا قُلْنَا تَغَفَّلْنَا النَّبِيَّ ﷺ يَمِينَهُ لاَ نُفْلِحُ بَعْدَهَا أَبَدًا فَأَتَيْتُهُ فَقُلْتُ يَا رَسُولَ اللهِ إِنَّكَ حَلَفْتَ أَنْ لاَ تَحْمِلَنَا وَقَدْ حَمَلْتَنَا قَالَ أَجَلْ وَلَكِنْ لاَ أَحْلِفُ عَلَى يَمِينٍ فَأَرَى غَيْرَهَا خَيْرًا مِنْهَا إِلاَّ أَتَيْتُ الَّذِي هُوَ خَيْرٌ مِنْهَا .

---

1 Misli se na Ebu-Musaa Eš‘arija i na njegov dolazak u Kufu za namjesnika (emira) u vrijeme halife Osmana. Ne radi se, kaže Ibn-Hadžer, o njegovu dolasku u Jemen, jer Zehdeman, prenosilac hadisa, nije iz Jemena.

2 Ovaj događaj desio se pred polazak na Tebuk, kao što će se kasnije vidjeti (pogledati hadis br. 4415). Ovaj je hadis ovdje naveden jer se u njemu spominju Ebu-Musa Eš‘ari i njegovi suplemenici.
Iz hadisa se zaključuje da će čovjek, ako se zakune da nešto neće učiniti, a onda vidi da je bolje da to učini, postupiti onako kako je bolje, a za prekršenu se zakletvu iskupiti. (U vezi s ovim vidjeti hadise br. 6621-6623; dio *Zakletve i zavjeti*.)

4386. PRIČAO MI JE Amr b. Ali, njemu Ebu-Asim, ovom Sufjan, Ebu-Sahre Džami‘ b. Šeddad, njemu Safvan b. Muhriz Mazini, a ovom Imran b. Husajn kazavši:
“Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, došli su ljudi iz Temima, pa je on rekao: ‘Potomci Temimovi, radujte se!’
‘Kada si nas već obradovao, daj nam!’, rekoše oni, a na licu Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, ukaza se promjena. Potom su došli neki ljudi iz Jemena, pa (im) Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, reče: ‘Primite radosnu vijest vi, kad je nisu primili potomci Temimovi!’
‘Primamo je, Allahov Poslaniče!’, rekoše oni.”[3]

٤٣٨٦. حَدَّثَنِي عَمْرُو بْنُ عَلِيٍّ حَدَّثَنَا أَبُو عَاصِمٍ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ حَدَّثَنَا أَبُو صَخْرَةَ جَامِعُ بْنُ شَدَّادٍ حَدَّثَنَا صَفْوَانُ بْنُ مُحْرِزٍ الْمَازِنِيُّ حَدَّثَنَا عِمْرَانُ بْنُ حُصَيْنٍ قَالَ جَاءَتْ بَنُو تَمِيمٍ إِلَى رَسُولِ اللهِ ﷺ فَقَالَ أَبْشِرُوا يَا بَنِي تَمِيمٍ قَالُوا أَمَّا إِذْ بَشَّرْتَنَا فَأَعْطِنَا فَتَغَيَّرَ وَجْهُ رَسُولِ اللهِ ﷺ فَجَاءَ نَاسٌ مِنْ أَهْلِ الْيَمَنِ فَقَالَ النَّبِيُّ ﷺ اقْبَلُوا الْبُشْرَى إِذْ لَمْ يَقْبَلْهَا بَنُو تَمِيمٍ قَالُوا قَدْ قَبِلْنَا يَا رَسُولَ اللهِ .

4387. PRIČAO MI JE Abdullah b. Muhammed Džu‘fi, njemu Vehb b. Džerir, a ovom Šu‘ba, prenoseći od Isma‘ila b. Ebu-Halida, on od Kajsa b. Ebu-Hazima, a ovaj od Ebu-Mes‘uda (da je kazivao):
“Vjerovjesnik je, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: ‘Iman je tamo’ – pokazujući rukom prema Jemenu – ‘a surovost i grubost srca nalazi se kod stočara koji dižu buku pri gonjenju deva. Odatle će se pojaviti dva roga šejtanska, iz plemena Rebi‘a i Mudar.’”

٤٣٨٧. حَدَّثَنِي عَبْدُ اللهِ بْنُ مُحَمَّدٍ الْجُعْفِيُّ حَدَّثَنَا وَهْبُ بْنُ جَرِيرٍ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ عَنْ إِسْمَاعِيلَ بْنِ أَبِي خَالِدٍ عَنْ قَيْسِ بْنِ أَبِي حَازِمٍ عَنْ أَبِي مَسْعُودٍ أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ قَالَ الإِيمَانُ هَا هُنَا وَأَشَارَ بِيَدِهِ إِلَى الْيَمَنِ وَالْجَفَاءُ وَغِلَظُ الْقُلُوبِ فِي الْفَدَّادِينَ عِنْدَ أُصُولِ أَذْنَابِ الإِبِلِ مِنْ حَيْثُ يَطْلُعُ قَرْنَا الشَّيْطَانِ رَبِيعَةَ وَمُضَرَ .

4388. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Beššar, a njemu Ibn-Ebu-Adijj, prenoseći od Šu‘be, on od Sulejmana, ovaj od Zekvana, on od Ebu-Hurejre, radijallahu anhu, a on Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, (da je rekao):
“Došli su vam Jemenci, a oni su najblažih i najnježnijih srca. Iman je jemenski, a i mudrost je jemenska. Ponos i oholost su kod vlasnika deva, a blagost i dostojanstvo kod vlasnika ovaca.”[4]

٤٣٨٨. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ بَشَّارٍ حَدَّثَنَا ابْنُ أَبِي عَدِيٍّ عَنْ شُعْبَةَ عَنْ سُلَيْمَانَ عَنْ ذَكْوَانَ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ أَتَاكُمْ أَهْلُ الْيَمَنِ هُمْ أَرَقُّ أَفْئِدَةً وَأَلْيَنُ قُلُوبًا الإِيمَانُ يَمَانٍ وَالْحِكْمَةُ يَمَانِيَةٌ وَالْفَخْرُ وَالْخُيَلاَءُ فِي أَصْحَابِ الإِبِلِ وَالسَّكِينَةُ وَالْوَقَارُ فِي أَهْلِ الْغَنَمِ

3 Ovaj je hadis ranije naveden u poglavlju o izaslanstvu Benu-Temima (hadis br. 4365).

4 Rečenicu: “Iman je jemenski...” – komentatori različito objašnjavaju. (Vidjeti tumačenje ovog hadisa u Knjizi II, str. 914.)

Gunder veli da mu je pričao Šu‘ba, prenoseći od Sulejmana, on od Zekvana, ovaj od Ebu-Hurejre, a on od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, (ovaj hadis).

وَقَالَ غُنْدَرٌ عَنْ شُعْبَةَ عَنْ سُلَيْمَانَ سَمِعْتُ ذَكْوَانَ
عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ .

4389. PRIČAO NAM JE Isma‘il, a njemu njegov brat, prenoseći od Sulejmana, on od Sevra b. Zejda, ovaj od Ebu-Gajsa, a on od Ebu-Hurejre da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: “Iman je jemenski, a smutnja je ovdje! Odavde će se pojaviti šejtanski rog.”[1]

٤٣٨٩. حَدَّثَنَا إِسْمَاعِيلُ قَالَ حَدَّثَنِي أَخِي عَنْ
سُلَيْمَانَ عَنْ ثَوْرِ بْنِ زَيْدٍ عَنْ أَبِي الْغَيْثِ عَنْ
أَبِي هُرَيْرَةَ أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ قَالَ الإِيمَانُ يَمَانٍ وَالْفِتْنَةُ هَا
هُنَا هَا هُنَا يَطْلُعُ قَرْنُ الشَّيْطَانِ .

4390. PRIČAO NAM JE Ebu-Jeman, da ga je obavijestio Šu‘ajb, a ovom pričao Ebu-Zinad, prenoseći od A‘redža, a on od Ebu-Hurejre, radijallahu anhu, da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
“Došli su vam Jemenci, a oni su najosjetljivijih i najnježnijih srca. Znanje (fikh) je jemensko, a i mudrost je jemenska.”

٤٣٩٠. حَدَّثَنَا أَبُو الْيَمَانِ أَخْبَرَنَا شُعَيْبٌ حَدَّثَنَا
أَبُو الزِّنَادِ عَنِ الأَعْرَجِ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللهُ
عَنْهُ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ أَتَاكُمْ أَهْلُ الْيَمَنِ أَضْعَفُ
قُلُوبًا وَأَرَقُّ أَفْئِدَةً الْفِقْهُ يَمَانٍ وَالْحِكْمَةُ يَمَانِيَةٌ .

4391. PRIČAO NAM JE Abdan, prenoseći od Ebu-Hamze, on od A‘meša, ovaj od Ibrahima, a on od Alkame da je kazivao:
“Sjedili smo s Ibn-Mes‘udom, pa je došao Habbab i upitao: ‘Ebu-Abdur-Rahmane, jesu li ovi momci u stanju učiti (Kur‘an) kao što ti učiš?’
‘Ako želiš’, reče (Ibn-Mes‘ud), ‘ja ću narediti nekom od njih da ti uči.’
‘Svakako!’, odgovori (Habbab).
‘Alkama, uči ti!’, naredi on, a Zejd b. Hudejr, brat Zijada b. Hudejra, reče: ‘Zar naređuješ Alkami da uči, a on nije najbolji učač među nama?!’
‘Ako želiš, obavijestit ću te (o tome) šta je rekao Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, o tvome

٤٣٩١. حَدَّثَنَا عَبْدَانُ عَنْ أَبِي حَمْزَةَ عَنِ الأَعْمَشِ
عَنْ إِبْرَاهِيمَ عَنْ عَلْقَمَةَ قَالَ كُنَّا جُلُوسًا مَعَ
ابْنِ مَسْعُودٍ فَجَاءَ خَبَّابٌ فَقَالَ يَا أَبَا عَبْدِ الرَّحْمَنِ
أَيَسْتَطِيعُ هَؤُلاَءِ الشَّبَابُ أَنْ يَقْرَءُوا كَمَا تَقْرَأُ قَالَ
أَمَا إِنَّكَ لَوْ شِئْتَ أَمَرْتُ بَعْضَهُمْ يَقْرَأُ عَلَيْكَ
قَالَ أَجَلْ قَالَ اقْرَأْ يَا عَلْقَمَةُ فَقَالَ زَيْدُ بْنُ حُدَيْرٍ
أَخُو زِيَادِ بْنِ حُدَيْرٍ أَتَأْمُرُ عَلْقَمَةَ أَنْ يَقْرَأَ وَلَيْسَ
بِأَقْرَئِنَا قَالَ أَمَا إِنَّكَ إِنْ شِئْتَ أَخْبَرْتُكَ بِمَا قَالَ
النَّبِيُّ ﷺ فِي قَوْمِكَ وَقَوْمِهِ فَقَرَأْتُ خَمْسِينَ آيَةً مِنْ

1 U drugom predanju što ga prenosi Abdullah b. Omer, radijallahu anhuma, Allahov je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, na minberu, rekao: “Smutnja će biti tamo” – pokazujući na istok – “odakle će se pojaviti šejtanski rog.”

i njegovom narodu'[2], reče (Ibn-Mes'ud).
Onda sam", (veli Alkama), "proučio pedeset ajeta iz sure Merjem.
'Pa kako ti izgleda?', upita (Habbaba) Abdullah (b. Mes'ud).
'Lijepo je', odgovori (Habbab).
'Ja ništa ne učim, a da to i on ne uči', dodade Abdullah, a zatim se okrenu Habbabu, koji je nosio zlatni prsten, i upita: 'Zar nije došlo vrijeme da ovaj prsten baciš?'
'Od danas ga više nećeš vidjeti na mojoj ruci!', reče (Habbab) i baci ga."
Ovaj hadis Gunder prenosi od Šu'be.[3]

سُورَةِ مَرْيَمَ فَقَالَ عَبْدُاللهِ كَيْفَ تَرَى قَالَ قَدْ أَحْسَنَ قَالَ عَبْدُاللهِ مَا أَقْرَأُ شَيْئًا إِلاَّ وَهُوَ يَقْرَؤُهُ ثُمَّ الْتَفَتَ إِلَى خَبَّابٍ وَعَلَيْهِ خَاتَمٌ مِنْ ذَهَبٍ فَقَالَ أَلَمْ يَأْنِ هَذَا الْخَاتَمِ أَنْ يُلْقَى قَالَ أَمَا إِنَّكَ لَنْ تَرَاهُ عَلَيَّ بَعْدَ الْيَوْمِ فَأَلْقَاهُ رَوَاهُ غُنْدَرٌ عَنْ شُعْبَةَ.

PRIPOVIJEST O DEVSU I TUFEJLU B. AMRU DEVSIJU

باب قِصَّةُ دَوْسٍ وَالطُّفَيْلِ بْنِ عَمْرٍو الدَّوْسِيِّ

4392. PRIČAO NAM JE Ebu-Nu'ajm, a njemu Sufjan, prenoseći od Ibn-Zekvana, on od Abdur-Rahmana A'redža, a ovaj od Ebu-Hurejre, radijallahu anhu, da je kazivao:
"Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, došao je Tufejl b. Amr i rekao: 'Propao je Devs! Otkazao je poslušnost i odbio (prihvatiti islam), pa zamoli Allaha da ga uništi!'
'Allahu moj, Ti uputi (pleme) Devs i dovedi ih (da se pokore)!', reče Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem"[4]

٤٣٩٢. حَدَّثَنَا أَبُو نُعَيْمٍ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ عَنِ ابْنِ ذَكْوَانَ عَنْ عَبْدِالرَّحْمَنِ الأَعْرَجِ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ جَاءَ الطُّفَيْلُ بْنُ عَمْرٍو إِلَى النَّبِيِّ ﷺ فَقَالَ إِنَّ دَوْسًا قَدْ هَلَكَتْ عَصَتْ وَأَبَتْ فَادْعُ اللهَ عَلَيْهِمْ فَقَالَ اللَّهُمَّ اهْدِ دَوْسًا وَأْتِ بِهِمْ.

2 Čini se da Ibn-Mes'ud, radijallahu anhu, ovim aludira na pohvalu koju je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, izrekao u korist plemena Neha' – a Alkama je Nehai – i na kritiku koju je izrekao na račun plemena Benu-Esed – a Zejd b. Hudejr je Esedi. Kad je riječ o pohvali u korist plemena Neha', postoji *hasen* predanje od Ibn-Mesuda, radijallahu anhu, da je kazivao: "Vidio sam Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, kako se moli za ovo naselje plemena Neha' (ili ga hvali), tako da sam poželio da budem jedan od njih." (Ovaj hadis bilježe Ahmed i Bezzar.) A što se tiče kritike upućene plemenu Benu-Esed, Buhari prenosi od Ebu-Hurejre, radijallahu anhu, da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Eslem, Gifar te dio Muzejne i Džuhejne (ili dio Džuhejne i Muzejne) bolji su kod Allaha (ili na Sudnjem danu) od Eseda, Hevazina i Gatafana."

3 Iz hadisa se zaključuje da se dešavalo da i Poslanikovi, sallallahu alejhi ve sellem, drugovi prekrše neki islamski propis, ali bi oni istog trenutka kad bi to uvidjeli, prihvatili i u praksi sprovodili taj propis. Vidi se to i iz Habbabova, radijallahu anhu, postupka, kad je bacio zlatni prsten. Moguće je, također, da je Habbab smatrao kako zabrana nošenja zlatnog prstena nije kategorična, tj. da je to samo pokuđen čin, pa mu je Ibn-Mes'ud ukazao na ispravan stav, tj. da to nije dopušteno.

4 Dova Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, je uslišana. Tako Ibn-Kelbi navodi da je Habib b.

4393. PRIČAO MI JE Muhammed b. Ala, njemu Ebu-Usama, a ovom Isma'il, prenoseći od Kajsa, a on od Ebu-Hurejre, da je kazivao:
"Kada sam naumio otići Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, u putu sam rekao: 'O noći, duga i mukotrpna, konačno si me spasila iz kuće nevjerstva!'
U putu mi je pobjegao rob, a ja sam došao Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, i dao mu prisegu na vjernost. I dok sam ja još bio kod njega, pojavi se moj rob, a Vjerovjesnik mi, sallallahu alejhi ve sellem, reče: 'Ebu-Hurejra, evo tvoga roba!'
'On je zarad lica Allahova (slobodan)!', rekoh ja i oslobodih ga."[1]

٤٣٩٣. حَدَّثَنِي مُحَمَّدُ بْنُ الْعَلَاءِ حَدَّثَنَا أَبُو أُسَامَةَ حَدَّثَنَا إِسْمَاعِيلُ عَنْ قَيْسٍ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ قَالَ لَمَّا قَدِمْتُ عَلَى النَّبِيِّ ﷺ قُلْتُ فِي الطَّرِيقِ يَا لَيْلَةً مِنْ طُولِهَا وَعَنَائِهَا عَلَى أَنَّهَا مِنْ دَارَةِ الْكُفْرِ نَجَّتِ وَأَبَقَ غُلَامٌ لِي فِي الطَّرِيقِ فَلَمَّا قَدِمْتُ عَلَى النَّبِيِّ ﷺ فَبَايَعْتُهُ فَبَيْنَا أَنَا عِنْدَهُ إِذْ طَلَعَ الْغُلَامُ فَقَالَ لِي النَّبِيُّ ﷺ يَا أَبَا هُرَيْرَةَ هَذَا غُلَامُكَ فَقُلْتُ هُوَ لِوَجْهِ اللهِ فَأَعْتَقْتُهُ.

PRIPOVIJEST O IZASLANSTVU TAJJ'A I KAZIVANJE ADIJJA B. HATIMA

باب قِصَّةِ وَفْدِ طَيِّئٍ وحديث عديِّ بْنِ حاتِمٍ

4394. PRIČAO NAM JE Musa b. Isma'il, njemu Ebu-Avana, a ovom Abdul-Melik, prenoseći od Amra b. Hurejsa, a on od Adijja b. Hatima da je kazivao:
"Došli smo Omeru kao izaslanici, pa je on počeo prozivati ljude jednog po jednog, nazivajući ih njihovim imenima.
'Vođo pravovjernih', rekoh mu ja, 'zar me ne poznaješ?!'
'Da, svakako', reče on, 'primio si islam kada su oni bili nevjernici; došao si kada su oni leđa okrenuli; ispunio si (obavezu) kada su (ga) oni iznevjerili i priznao si kada su oni nijekali!'
'Ako je tako', rekoh, 'onda mi je svejedno!'"[2]

٤٣٩٤. حَدَّثَنَا مُوسَى بْنُ إِسْمَاعِيلَ حَدَّثَنَا أَبُو عَوَانَةَ حَدَّثَنَا عَبْدُالْمَلِكِ عَنْ عَمْرِو بْنِ حُرَيْثٍ عَنْ عَدِيِّ بْنِ حَاتِمٍ قَالَ أَتَيْنَا عُمَرَ فِي وَفْدٍ فَجَعَلَ يَدْعُو رَجُلاً رَجُلاً وَيُسَمِّيهِمْ فَقُلْتُ أَمَا تَعْرِفُنِي يَا أَمِيرَ الْمُؤْمِنِينَ قَالَ بَلَى أَسْلَمْتَ إِذْ كَفَرُوا وَأَقْبَلْتَ إِذْ أَدْبَرُوا وَوَفَيْتَ إِذْ غَدَرُوا وَعَرَفْتَ إِذْ أَنْكَرُوا فَقَالَ عَدِيٌّ فَلاَ أُبَالِي إِذًا.

Amr b. Hasma Devsi bio poglavar Devsa, kao i njegov otac prije njega, te da je živio tri stotine godina. On je imao običaj reći: "Ja znam da stvorenja imaju Stvoritelja, ali ja ne znam ko je On!" Kada je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, čuo ove riječi, došao mu je (Habib) sa sedamdeset pet ljudi iz svoga naroda i svi su prihvatili islam.
Tufejla b. Amra, kako navodi Ibn-Ishak, Vjerovjesnik je, sallallahu alejhi ve sellem, poslao da spali idol 'Amra b. Hasme koji se zvao Zul-Kefin, pa je on to i učinio. Ibn-Sa'd tvrdi da je Tufejl pao kao šehid na Jemami, dok neki vele da se to desilo na Jermuku, odnosno na Edžnadinu.

1 Hadis je ranije naveden u poglavlju *Kada neko za svoga roba kaže: on pripada Allahu i namjerava oslobađanje; uzimanje svjedoka pri oslobađanju* (Knjiga 2., str. 447-448).

2 Radi se o izaslanicima plemena Tajj' koji su prispjeli u Medinu u doba halife Omera b. Hattaba, radijallahu

O OPROSNOM HADŽU[3]

باب حَجَّةِ الْوَدَاعِ

4395. PRIČAO NAM JE Isma'il b. Abdullah, a njemu Malik, prenoseći od Ibn-Šihaba, on od Urve b. Zubejra, a ovaj od Aiše, radijallahu anha, da je kazivala:

"Izišli smo (iz Medine) s Allahovim Poslanikom, sallallahu alejhi ve sellem, za vrijeme Oprosnog hadža, i zanijetili 'umru. Potom je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: 'Ko ima kurban neka nijet učini za obavljanje hadždža s umrom i neka se ne oslobađa ihrama sve dok ne bude slobodan od oba obreda zajedno.' Stigla sam s njim u Mekku. Pošto sam imala menstruaciju, nisam obilazila oko Ka'be, niti sam obavila sa'j između Safe i Merve. Požalila sam se zbog toga Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, pa mi on rekao: 'Raspleti kosu, počešljaj se i zanijeti hadždž, a ostavi 'umru!'

٤٣٩٥. حَدَّثَنَا إِسْمَاعِيلُ بْنُ عَبْدِاللهِ حَدَّثَنَا مَالِكٌ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ عَنْ عُرْوَةَ بْنِ الزُّبَيْرِ عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهَا قَالَتْ خَرَجْنَا مَعَ رَسُولِ اللهِ ﷺ فِي حَجَّةِ الْوَدَاعِ فَأَهْلَلْنَا بِعُمْرَةٍ ثُمَّ قَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ مَنْ كَانَ مَعَهُ هَدْيٌ فَلْيُهْلِلْ بِالْحَجِّ مَعَ الْعُمْرَةِ ثُمَّ لاَ يَحِلَّ حَتَّى يَحِلَّ مِنْهُمَا جَمِيعًا فَقَدِمْتُ مَعَهُ مَكَّةَ وَأَنَا حَائِضٌ وَلَمْ أَطُفْ بِالْبَيْتِ وَلاَ بَيْنَ الصَّفَا وَالْمَرْوَةِ فَشَكَوْتُ إِلَى رَسُولِ اللهِ ﷺ فَقَالَ انْقُضِي رَأْسَكِ وَامْتَشِطِي وَأَهِلِّي بِالْحَجِّ وَدَعِي الْعُمْرَةَ فَفَعَلْتُ فَلَمَّا قَضَيْنَا الْحَجَّ أَرْسَلَنِي

---

anhu, tj. poslije smrti Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem. Iz Omerovih, radijallahu anhu, riječi upućenih Adijju b. Hatimu Tajj'u razumije se da je on ostao postojan u islamu kada su se drugi, nakon Vjerovjesnikove, sallallahu alejhi ve sellem, smrti, odmetnuli, te da je ispunio obavezu zekata kada su ga drugi zanijekali. Poznato je, također, da je on svoje sunarodnike koji su mu se htjeli pokoriti sprečavao da se odaju odmetništvu.

Muslim u *Sahihu* bilježi da je Adijj b. Hatim rekao: "Došao sam Omeru, pa (mi) je on rekao: 'Prva sadaka (zekat) koja je osvijetlila lice Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, i lica njegovih drugova bila je sadaka (plemena) Tajj', koju si ti donio Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem.'"

U Tirmizijevu predanju stoji da je Adijj b. Hatim rekao: "Došao sam Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, u džamiju (da primim islam), pa je on rekao: 'Ovo je Adijj b. Hatim!', a prije toga Vjerovjesnik je, sallallahu alejhi ve sellem, govorio: 'Molim Allaha da njegovu ruku stavi u moju!' (tj. da on primi islam)."

3 Oprosni je hadždž putovanje Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, s muslimanima iz Medine u Mekku desete godine po Hidžri radi obavljanja hadždža. Taj je hadždž nazvan Oprosni hadždž jer se Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, tom prilikom oprostio od muslimana, nakon što mu je Uzvišeni Allah, u bajramskim danima te godine, objavio suru En-Nasr, obavještavajući ga o skorom odlasku s ovoga svijeta. Muslimani su, iz posljednjih riječi što ih je on izgovorio prilikom oproštajnog govora, zaključili da se s njim više neće vidjeti. Tako se u hadisu što ga Buhari bilježi od Ibn-Omera, radijallahu anhuma, navodi da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, na kraju svoga govora na Mini rekao: "Bože moj, budi (mi) svjedok!", opraštajući se s ljudima, pa su oni govorili: "Ovo je oprosni hadž!" (pogledati Knjiga 1., str. 1174-1176). Nakon Oprosnog hadždža Poslanik je, sallallahu alejhi ve sellem, živio samo oko osamdeset dana.
Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, i muslimani krenuli su iz Medine na Oprosni hadždž u subotu 26. zul-ka'deta, a u Mekku su stigli ujutro 4. zul-hidždžeta. Dan stajanja na Arefatu te je godine bio petak. Ovdje treba naglasiti da su uglavnom svi hadisi koje Buhari navodi u ovom poglavlju već ranije navedeni u poglavlju o hadždžu te poglavljima koja se bave hadžskim propisima. Stoga ćemo se mi ovdje zadovoljiti ukazivanjem na mjesto gdje su ranije navedena i pojašnjenja koja se tamo daju, a nećemo se baviti tumačenjem tih hadisa, kako ne bi došlo do nepotrebnog ponavljanja.

Ja sam to i učinila. Kada smo obavili hadždž, Allahov me je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, poslao s Abdur-Rahmanom b. Ebu-Bekrom Siddikom do Ten'ima. Tamo sam ponovo zanijetila 'umru. 'To je umjesto tvoje minule 'umre', rekao mi je (Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem).
Oni koji su zanijetili 'umru", kaže (Aiša), "obavili su tavaf oko Ka'be i sa'j između Safe i Merve, a potom se oslobodili ihrama. Kasnije su, kad su se vratili s Mine, obavili još jedan tavaf oko Ka'be. Oni koji su spojili hadž i 'umru obavili su samo jedan tavaf."[1]

رَسُولُ اللهِ ﷺ مَعَ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ أَبِي بَكْرٍ الصِّدِّيقِ إِلَى التَّنْعِيمِ فَاعْتَمَرْتُ فَقَالَ هَذِهِ مَكَانَ عُمْرَتِكِ قَالَتْ فَطَافَ الَّذِينَ أَهَلُّوا بِالْعُمْرَةِ بِالْبَيْتِ وَبَيْنَ الصَّفَا وَالْمَرْوَةِ ثُمَّ حَلُّوا ثُمَّ طَافُوا طَوَافًا آخَرَ بَعْدَ أَنْ رَجَعُوا مِنْ مِنًى وَأَمَّا الَّذِينَ جَمَعُوا الْحَجَّ وَالْعُمْرَةَ فَإِنَّمَا طَافُوا طَوَافًا وَاحِدًا .

4396. PRIČAO MI JE Amr b. Ali, njemu Jahja b. Seid, a ovom Ibn-Džurejdž, rekavši da mu je pričao Ata, prenoseći od Ibn-Abbasa (da je kazivao):
"Kada (hadžija) obavi tavaf oko Ka'be, može se osloboditi ihrama."
Ibn-Džurejdž veli: "Upitao sam Ataa: 'Na osnovu čega je to Ibn-Abbas rekao?'
'Na osnovu riječi Uzvišenog: '... a poslije, njihovo je mjesto kraj Drevne Ka'be'[2], i na osnovu Vjerovjesnikove, sallallahu alejhi ve sellem, zapovijedi drugovima na Oprosnom hadžu da se oslobode od ihrama', odgovorio je (Ata).
'To je bilo poslije stajanja na Arefatu', rekoh mu.
'Ibn-Abbas je smatrao da je tako i prije i poslije (stajanja na Arefatu)', odgovori on."[3]

٤٣٩٦ . حَدَّثَنِي عَمْرُو بْنُ عَلِيٍّ حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ سَعِيدٍ حَدَّثَنَا ابْنُ جُرَيْجٍ قَالَ حَدَّثَنِي عَطَاءٌ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ إِذَا طَافَ بِالْبَيْتِ فَقَدْ حَلَّ فَقُلْتُ مِنْ أَيْنَ قَالَ هَذَا ابْنُ عَبَّاسٍ قَالَ مِنْ قَوْلِ اللهِ تَعَالَى (ثُمَّ مَحِلُّهَا إِلَى الْبَيْتِ الْعَتِيقِ) وَمِنْ أَمْرِ النَّبِيِّ ﷺ أَصْحَابَهُ أَنْ يَحِلُّوا فِي حَجَّةِ الْوَدَاعِ قُلْتُ إِنَّمَا كَانَ ذَلِكَ بَعْدَ الْمُعَرَّفِ قَالَ كَانَ ابْنُ عَبَّاسٍ يَرَاهُ قَبْلُ وَبَعْدُ .

---

1 Tumačenje ovog hadisa može se naći u poglavlju *Kako će u obrede ući žena u toku menstruacije i poslijeporođajnog odljeva krvi - hajzu i nifasu* (Knjiga 1., str. 1070-1071).

2 Ovo je dio 33. ajeta iz sure El-Hadždž, koji u cijelosti glasi: "Vama one (tj. životinje) služe do određenog roka (tj. do klanja), a poslije, njihovo je mjesto (klanja) kraj Drevne Ka'be" – tj. muzete ih, jašete i tovarite sve do dana kada ćete ih kao kurbane u Haremu kod Kabe zaklati.

3 Ibn-Abbas, radijallahu anhuma, zastupao je mišljenje da onaj ko nema kurban, a zanijeti hadž, razrješava se, tj. istupa iz obreda hadždža, kada izvrši tavaf oko Ka'be. Ukoliko, pak, želi nastaviti s hadžskim obredima, ne smije se približavati Kabi prije stajanja na Arefatu. Prenosi se da je Ibn-Abbas, radijallahu anhuma, rekao: "Koji god hadžija obavi tavaf oko Ka'be – on postaje slobodan od ihrama." Dokaz mu je za to ono što je navedeno u hadisu. Većina islamske uleme, međutim, ne slaže se u tome s njim. Najglasovitiji islamski učenjaci smatraju da se samo onaj ko prvo zanijeti samo umru oslobađa ihrama nakon tavafa i sa'ja (dakle *mutemetti'*), dok se onaj koji zanijeti i hadždž i umru zajedno ne oslobađa ihrama sve dok ne okonča oba obreda. Također se ihrama ne oslobađa ni onaj koji zanijeti samo hadždž, pa makar i obilazio oko Ka'be po dolasku u Mekku, sve dok ne završi s hadžskim obredima. Većina islamske uleme odgovara Ibn-Abbasu da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, naredio muslimanima koji nisu imali kurban da

4397. PRIČAO MI JE Bejan, njemu Nadr, a njega je obavijestio Šu'ba, prenoseći od Kajsa, koji je rekao da je čuo Tarika, da prenosi od Ebu-Musaa Eš'arija, radijallahu anhu, da je kazivao:
"Došao sam Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, u Bathau, pa me je on upitao: 'Jesi li naumio obaviti hadždž?'
'Da', odgovorio sam.
'A kako si zanijetio?', upita on.
'Rekao sam: 'Odazivam Ti se (istim) nijetom kao što je i nijjet Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem!", odgovorio sam.
'Obiđi oko Ka'be i (obavi sa'j) između Safe i Merve, a potom se oslobodi ihrama!', reče on. Obilazio sam oko Ka'be i (obavio sa'j između) Safe i Merve, a onda otišao jednoj ženi iz plemena Kajs, pa mi je ona obiskala glavu."[4]

٤٣٩٧. حَدَّثَنِي بَيَانٌ حَدَّثَنَا النَّضْرُ أَخْبَرَنَا شُعْبَةُ عَنْ قَيْسٍ قَالَ سَمِعْتُ طَارِقًا عَنْ أَبِي مُوسَى الأَشْعَرِيِّ رَضِي الله عَنْه قَالَ قَدِمْتُ عَلَى النَّبِيِّ ﷺ بِالْبَطْحَاءِ فَقَالَ أَحَجَجْتَ قُلْتُ نَعَمْ قَالَ كَيْفَ أَهْلَلْتَ قُلْتُ لَبَّيْكَ بِإِهْلاَلٍ كَإِهْلاَلِ رَسُولِ الله ﷺ قَالَ طُفْ بِالْبَيْتِ وَبِالصَّفَا وَالْمَرْوَةِ ثُمَّ حِلَّ فَطُفْتُ بِالْبَيْتِ وَبِالصَّفَا وَالْمَرْوَةِ وَأَتَيْتُ امْرَأَةً مِنْ قَيْسٍ فَفَلَتْ رَأْسِي .

4398. PRIČAO MI JE Ibrahim b. Munzir, njega je obavijestio Enes b. Ijad, a ovim Musa b. Ukba, prenoseći od Nafi'a, kojeg je obavijestio Ibn-Omer da ga je Hafsa, radijallahu anha, supruga Vjerovjesnikova, sallallahu alejhi ve sellem, obavijestila da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, naredio svojim suprugama na Oprosnom hadždžu da se oslobode ihrama. Hafsa ga je tada upitala: "A šta tebe sprečava da se oslobodiš ihrama?"
"Ja sam ulijepio svoju kosu i označio svoga kurbana", reče on, "i ja se ne oslobađam ihrama sve dok ga ne zakoljem."[5]

٤٣٩٨. حَدَّثَنِي إِبْرَاهِيمُ بْنُ الْمُنْذِرِ أَخْبَرَنَا أَنَسُ بْنُ عِيَاضٍ حَدَّثَنَا مُوسَى بْنُ عُقْبَةَ عَنْ نَافِعٍ أَنَّ ابْنَ عُمَرَ أَخْبَرَهُ أَنَّ حَفْصَةَ رَضِي الله عَنْهَا زَوْجَ النَّبِيِّ ﷺ أَخْبَرَتْهُ أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ أَمَرَ أَزْوَاجَهُ أَنْ يَحْلِلْنَ عَامَ حَجَّةِ الْوَدَاعِ فَقَالَتْ حَفْصَةُ فَمَا يَمْنَعُكَ فَقَالَ لَبَّدْتُ رَأْسِي وَقَلَّدْتُ هَدْيِي فَلَسْتُ أَحِلُّ حَتَّى أَنْحَرَ هَدْيِي .

---

ponište oblačenje ihrama za hadž i obuku ga za umru, a zatim se, nakon tavafa i sa'ja, oslobode ihrama; oni, međutim, koji su imali kurban, a među njima je bio i Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, ostali su u ihramu i nakon tavafa, sve dok, nakon Arefata, nisu zaklali kurban. Ovo se jasno može vidjeti iz brojnih predanja koja su navedena u dijelu *O hadždžu* (vidjeti, npr., poglavlje *O hadždžu temettu'u, kiranu i ifradu* (Knjiga 1., str. 1075-1080).

4 Ovaj je hadis ranije naveden u poglavlju o stupanju u ihram u doba Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem (Knjiga 1., str. 1072-1073), te u poglavlju o tome kada se *mu'temir* oslobađa ihrama. (Knjiga 2., str. 17-19)

5 Vidjeti poglavlje *O hadždžu temettu'u, kiranu i ifradu*. (Knjiga 1., str. 1075-1080, hadis br. 1561 i 1566)

4399. PRIČAO NAM JE Ebu-Jeman, a njemu Šu'ajb, prenoseći od Zuhrija...; a Muhammed b. Jusuf veli da MU JE PRIČAO Evza'i, a njega je obavijestio Ibn-Šihab, prenoseći od Sulejmana b. Jesara, a on od Ibn-Abbasa, radijallahu anhuma, da je Jedna žena iz (plemena) Has'am – dok Fadl b. Abbas jahaše na sapima deve iza Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem – upitala na Oprosnom hadžu Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem:

"Allahov Poslaniče, dužnost koju je Allah propisao Svojim robovima (hadž) zatekla je moga oca kao oronulog starca, koji se ne može ravno držati na jahaćoj životinji. Hoće li biti dostatno da za njega ja obavim hadž?"

"Da", odgovorio je on.[1]

٤٣٩٩. حَدَّثَنَا أَبُو الْيَمَانِ قَالَ حَدَّثَنِي شُعَيْبٌ عَنِ الزُّهْرِيِّ وَقَالَ مُحَمَّدُ بْنُ يُوسُفَ حَدَّثَنَا الأَوْزَاعِيُّ قَالَ أَخْبَرَنِي ابْنُ شِهَابٍ عَنْ سُلَيْمَانَ بْنِ يَسَارٍ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا أَنَّ امْرَأَةً مِنْ خَثْعَمَ اسْتَفْتَتْ رَسُولَ اللهِ ﷺ فِي حَجَّةِ الْوَدَاعِ وَالْفَضْلُ بْنُ عَبَّاسٍ رَدِيفُ رَسُولِ اللهِ ﷺ فَقَالَتْ يَا رَسُولَ اللهِ إِنَّ فَرِيضَةَ اللهِ عَلَى عِبَادِهِ أَدْرَكَتْ أَبِي شَيْخًا كَبِيرًا لاَ يَسْتَطِيعُ أَنْ يَسْتَوِيَ عَلَى الرَّاحِلَةِ فَهَلْ يَقْضِي أَنْ أَحُجَّ عَنْهُ قَالَ نَعَمْ .

4400. PRIČAO MI JE Muhammed, njemu Surejdž b. Nu'man, a ovom Fulejh, prenoseći od Nafi'a, a on od Ibn-Omera, radijallahu anhuma, da je kazivao:

"Vjerovjesnik je, sallallahu alejhi ve sellem, u godini oslobođenja Mekke došao (u Mekku), a iza sebe je na Kasvu bio posadio Usamu. S njim su još bili Bilal i Osman b. Talha. Kada je kod Kabe spustio na koljena devu, rekao je Osmanu: 'Donesi mi ključ!'

On mu je donio ključ, a potom otvorio vrata. Vjerovjesnik je, sallallahu alejhi ve sellem, ušao (unutra), a s njim i Usama, Bilal te Osman. Nakon toga zaključali su vrata za sobom. On se u njoj dugo zadržao, a onda izišao.

Ljudi su se počeli natjecati da bi ušli (u Ka'bu), i ja ih pretekoh. Našao sam Bilala kako stoji iza vrata te ga upitah: 'Gdje je klanjao Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem?'

'Klanjao je', reče on, 'između ona dva prednja stupa.'

٤٤٠٠. حَدَّثَنِي مُحَمَّدٌ حَدَّثَنَا سُرَيْجُ بْنُ النُّعْمَانِ حَدَّثَنَا فُلَيْحٌ عَنْ نَافِعٍ عَنِ ابْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا قَالَ أَقْبَلَ النَّبِيُّ ﷺ عَامَ الْفَتْحِ وَهُوَ مُرْدِفٌ أُسَامَةَ عَلَى الْقَصْوَاءِ وَمَعَهُ بِلاَلٌ وَعُثْمَانُ بْنُ طَلْحَةَ حَتَّى أَنَاخَ عِنْدَ الْبَيْتِ ثُمَّ قَالَ لِعُثْمَانَ ائْتِنَا بِالْمِفْتَاحِ فَجَاءَهُ بِالْمِفْتَاحِ فَفَتَحَ لَهُ الْبَابَ فَدَخَلَ النَّبِيُّ ﷺ وَأُسَامَةُ وَبِلاَلٌ وَعُثْمَانُ ثُمَّ أَغْلَقُوا عَلَيْهِمُ الْبَابَ فَمَكَثَ نَهَارًا طَوِيلاً ثُمَّ خَرَجَ وَابْتَدَرَ النَّاسُ الدُّخُولَ فَسَبَقْتُهُمْ فَوَجَدْتُ بِلاَلاً قَائِمًا مِنْ وَرَاءِ الْبَابِ فَقُلْتُ لَهُ أَيْنَ صَلَّى رَسُولُ اللهِ ﷺ فَقَالَ صَلَّى بَيْنَ ذَيْنِكَ الْعَمُودَيْنِ الْمُقَدَّمَيْنِ وَكَانَ الْبَيْتُ عَلَى سِتَّةِ أَعْمِدَةٍ سَطْرَيْنِ صَلَّى بَيْنَ الْعَمُودَيْنِ مِنَ السَّطْرِ الْمُقَدَّمِ وَجَعَلَ بَابَ الْبَيْتِ خَلْفَ ظَهْرِهِ

1 Hadis je naveden u poglavlju *O obavljanju hadždža za onoga koji se ne može ustaliti na jahaćoj životinji te o tome kad žena obavlja hadž za muškarca.* (Vidjeti njegovo tumačenje u poglavlju *O hadždžu žene za muškarca*; Knjiga 2., str. 56-57.)

وَاسْتَقْبَلَ بِوَجْهِهِ الَّذِي يَسْتَقْبِلُكَ حِينَ تَلِجُ الْبَيْتَ بَيْنَهُ وَبَيْنَ الْجِدَارِ قَالَ وَنَسِيتُ أَنْ أَسْأَلَهُ كَمْ صَلَّى وَعِنْدَ الْمَكَانِ الَّذِي صَلَّى فِيهِ مَرْمَرَةٌ حَمْرَاءُ .

Ka‘ba je imala šest stupova u dva reda. On je klanjao između dva stupa u prednjem redu. Vrata Kabe je ostavio iza svojih leđa, a licem se okrenuo prema onome što čovjeku dolazi u susret kada uđe u Ka‘bu, između njega i zida.
Zaboravio sam", kaže (Ibn-Omer), "upitati ga koliko je (rekata) klanjao. A kod mjesta na kojem je klanjao bijaše komad crvenog mramora."[2]

٤٤٠١. حَدَّثَنَا أَبُو الْيَمَانِ أَخْبَرَنَا شُعَيْبٌ عَنِ الزُّهْرِيِّ حَدَّثَنِي عُرْوَةُ بْنُ الزُّبَيْرِ وَأَبُو سَلَمَةَ ابْنُ عَبْدِالرَّحْمَنِ أَنَّ عَائِشَةَ زَوْجَ النَّبِيِّ ﷺ أَخْبَرَتْهُمَا أَنَّ صَفِيَّةَ بِنْتَ حُيَيٍّ زَوْجَ النَّبِيِّ ﷺ حَاضَتْ فِي حَجَّةِ الْوَدَاعِ فَقَالَ النَّبِيُّ ﷺ أَحَابِسَتُنَا هِيَ فَقُلْتُ إِنَّهَا قَدْ أَفَاضَتْ يَا رَسُولَ اللهِ وَطَافَتْ بِالْبَيْتِ فَقَالَ النَّبِيُّ ﷺ فَلْتَنْفِرْ .

4401. PRIČAO NAM JE Ebu-Jeman, a njega je obavijestio Šu‘ajb, prenoseći od Zuhrija, kojeme su pričali Urve b. Zubejr i Ebu-Seleme b. Abdur-Rahman, da ih je Aiša, supruga Vjerovjesnikova, sallallahu alejhi ve sellem, obavijestila:
"Safijja, kći Hujejjova i supruga Vjerovjesnikova, sallallahu alejhi ve sellem, dobila je na Oprosnom hadžu menstruaciju, pa je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: 'Zar će nas to ona zadržati?'
'Ona se, Allahov Poslaniče', rekoh ja, 'vratila (s Arefata) i obavila tavaf (tavaful-ifadu).'
'Neka onda krene (kući)!', reče Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem."[3]

٤٤٠٢. حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ سُلَيْمَانَ قَالَ أَخْبَرَنِي ابْنُ وَهْبٍ قَالَ حَدَّثَنِي عُمَرُ بْنُ مُحَمَّدٍ أَنَّ أَبَاهُ حَدَّثَهُ عَنِ ابْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا قَالَ كُنَّا نَتَحَدَّثُ بِحَجَّةِ الْوَدَاعِ وَالنَّبِيُّ ﷺ بَيْنَ أَظْهُرِنَا وَلاَ نَدْرِي مَا حَجَّةُ الْوَدَاعِ فَحَمِدَ اللهَ وَأَثْنَى عَلَيْهِ ثُمَّ ذَكَرَ الْمَسِيحَ الدَّجَّالَ فَأَطْنَبَ فِي ذِكْرِهِ وَقَالَ

4402. PRIČAO NAM JE Jahja b. Sulejman, njega je obavijestio Ibn-Vehb, njemu je pričao Omer b. Muhammed, a njemu njegov otac prenoseći od Ibn-Omera, radijallahu anhuma, da je kazivao:
"Razgovarali smo o Oprosnom hadžu dok je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, bio među nama, a nismo ni znali šta je to Oprosni hadž. On je tada zahvalio Allahu i izrekao Mu pohvalu, a zatim spomenuo Mesiha Dedždžala (lažnog Mesiha), oduljivši priču o njemu.

2 Događaj koji je opisan u ovom hadisu zbio se za vrijeme oslobođenja Mekke, pa nam stoga ostaje da se pitamo zašto je Buhari ovaj hadis uvrstio u poglavlje *O Oprosnom hadžu*. Osim toga, ovaj je hadis naveden i ranije u poglavlju *Stavljanje nekog iza sebe jašući na magarcu* (Knjiga 2., str. 725-726), a djelimično i u poglavlju *O zaključavanju Ka‘be i klanjanju na kojoj se god hoće njenoj strani* (Knjiga 1., str. 1098), zatim u poglavlju *O Vjerovjesnikovu, sallallahu alejhi ve sellem, ulasku u Mekku s gornje strane* (hadis br. 4289), te u poglavlju *O klanjanju između stupova izvan grupnog obavljanja namaza* (Knjiga 1., str. 367-368).

3 Ovaj se hadis može naći u poglavlju *Kada žena dobije menstruaciju nakon što je obavila tavafu-l-ifadu* (Knjiga 1., str. 1085-1086).

'Allah nije poslao nijednog vjerovjesnika', rekao je, 'a da nije upozoravao svoj narod na njega. Na njega je upozorio Nuh, alejhis-selam, a i vjerovjesnici poslije njega. On će se pojaviti među vama: pa ako vam je nešto o njemu nepoznato – pa nije vam nepoznato da Gospodar vaš nije nepoznat', reče on, ponovivši to tri puta, (i dodade): 'Uistinu Gospodar vaš nije ćorav, a on je ćorav u desno oko, kao da mu je oko isturena boba grožđa.'[1]

مَا بَعَثَ اللهُ مِنْ نَبِيٍّ إِلاَّ أَنْذَرَ أُمَّتَهُ أَنْذَرَهُ نُوحٌ وَالنَّبِيُّونَ مِنْ بَعْدِهِ وَإِنَّهُ يَخْرُجُ فِيكُمْ فَمَا خَفِيَ عَلَيْكُمْ مِنْ شَأْنِهِ فَلَيْسَ يَخْفَى عَلَيْكُمْ أَنَّ رَبَّكُمْ لَيْسَ عَلَى مَا يَخْفَى عَلَيْكُمْ ثَلاَثًا إِنَّ رَبَّكُمْ لَيْسَ بِأَعْوَرَ وَإِنَّهُ أَعْوَرُ عَيْنِ الْيُمْنَى كَأَنَّ عَيْنَهُ عِنَبَةٌ طَافِيَةٌ .

4403. 'Allah je, zaista, učinio svetim živote vaše i imetke vaše, kao što je svet i častan ovaj dan vaš u ovom vašem gradu i u ovom vašem mjesecu. Jesam li saopćio?'
'Jesi!', odgovorili su (prisutni).
'Allahu moj', reče on, 'budi (mi) svjedok!' Izgovorio je to tri puta (i dodao): 'Teško vama (vejlekum, ili je rekao: vejhakum), budite pažljivi! Ne vraćajte se poslije mene nevjerstvu, pa da jedni od vas udaraju po vratovima drugih!'"[2]

٤٤٠٣. أَلاَ إِنَّ اللهَ حَرَّمَ عَلَيْكُمْ دِمَاءَكُمْ وَأَمْوَالَكُمْ كَحُرْمَةِ يَوْمِكُمْ هَذَا فِي بَلَدِكُمْ هَذَا فِي شَهْرِكُمْ هَذَا أَلاَ هَلْ بَلَّغْتُ قَالُوا نَعَمْ قَالَ اللَّهُمَّ اشْهَدْ ثَلاَثًا وَيْلَكُمْ أَوْ وَيْحَكُمْ انْظُرُوا لاَ تَرْجِعُوا بَعْدِي كُفَّارًا يَضْرِبُ بَعْضُكُمْ رِقَابَ بَعْضٍ .

1 Mesih Dedždžal (lažni Mesih) jedan je od velikih predznaka Sudnjeg dana. *Dedždžal* u arapskom jeziku znači "lažov koji ima veliku sposobnost obmanjivanja". Zato se Dedždžal naziva lažovom, jer on istinu pokriva svojom laži.
Dedždžal će sebe smatrati bogom i pokušat će odvratiti ljude od njihove vjere svojim čudesnim i nadnarivnim djelima, koja će, Allahovom voljom, biti u stanju činiti. On će tako zavesti neke ljude, a onda će Allah dopustiti da se njegovo iskušenje privede kraju, pa će sići Isa, alejhis-selam, i ubiti ga. U Nevevijevom komentaru Muslimovog *Sahiha* stoji: "Hadisi o Dedždžalu koje navode Muslim i drugi dokaz su sljedbenicima istine istinitosti njegova dolaska. On je osoba kojom će Allah iskušati Svoje robove. Allah će mu omogućiti ono što niko osim Allaha nije u stanju činiti, kao što su: oživljavanje mrtvih koje on ubije, zelena bašča koja će ga stalno pratiti, raj i pakao, dvije rijeke, blago dunjalučkih riznica, zapovijed nebesima da spuste kišu (pa to ona uistinu učine), a zemlji da proklija (i ona to uradi) – sve će se to ostvarivati Allahovom voljom i moći. Nakon toga Allah će mu to onemogućiti, pa neće biti u stanju ubiti nijednog čovjeka, niti učiniti bilo šta od onoga što je činio. Zatim će ga ubiti Isa, alejhis-selam, a Allah će učvrstiti vjernike u njihovom vjerovanju. To je stav pripadnika ehli-sunneta, svih hadiskih i fikhskih učenjaka te apologetičara. Drukčiji stav o tome imaju haridžije, džehmije i pojedine mu'tezile; oni to negiraju" (vidi: *Šerhun-Nevevi ala Sahihil-Muslim*, 18:58-59).
Pravi i iskreni vjernici prepoznat će Dedždžala po opisu koji im je dao Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem. Dedždžal će biti ćorav, a Uzvišeni Allah čist je od bilo kakvih nedostataka. Uz to, njemu će na čelu pisati "nevjernik" (kafir), i to će svaki vjernik, bio on pismen ili ne, znati pročitati.
(Detaljnije obavijesti o Dedždžalu i njegovoj pojavi mogu se naći u poglavlju o Dedždžalu i njegovom spominjanju; hadisi br. 7122-7134.)

2 Ovaj je hadis nastavak prethodnog hadisa, koji je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, prilikom Oprosnog hadža izgovorio na Mini, savjetujući svoje drugove da se poslije njega ne vraćaju u nevjerstvo i da se međusobno ne ubijaju.
Iz početnih riječi prethodnog hadisa može se razumjeti da Vjerovjesnikovi, sallallahu alejhi ve sellem, drugovi, dok su u prisustvu Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, razgovarali o Oprosnom hadždžu, nisu bili svjesni da se radi o njegovom opraštanju od njih i njegovoj brzoj smrti. Međutim, kada je on ubrzo nakon toga umro,

4404. PRIČAO NAM JE Amr b. Halid, njemu Zuhejr, ovom Ebu-Ishak, a ovom Zejd b. Erkam da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, učestvovao u devetnaest pohoda, a poslije Hidžre obavio je jedan hadždž, nakon kojega nije obavio (drugi) oprosni hadždž.
Ebu-Ishak veli: "A u Mekki je obavio drugi (hadž)."[3]

٤٤٠٤. حَدَّثَنَا عَمْرُو بْنُ خَالِدٍ حَدَّثَنَا زُهَيْرٌ حَدَّثَنَا أَبُو إِسْحَاقَ قَالَ حَدَّثَنِي زَيْدُ بْنُ أَرْقَمَ أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ غَزَا تِسْعَ عَشْرَةَ غَزْوَةً وَأَنَّهُ حَجَّ بَعْدَ مَا هَاجَرَ حَجَّةً وَاحِدَةً لَمْ يَحُجَّ بَعْدَهَا حَجَّةَ الْوَدَاعِ قَالَ أَبُو إِسْحَاقَ وَبِمَكَّةَ أُخْرَى .

4405. PRIČAO NAM JE Hafs b. Umer, a njemu Šu'ba, prenoseći od Alija b. Mudrika, on od Ebu-Zur'e b. Amra b. Džerira a on od Džerira da mu je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, na Oprosnom hadžu rekao: "Zamoli svijet da posluša!" Potom je kazao: "Ne vraćajte se poslije mene nevjerstvu, pa da jedni od vas udaraju po vratovima drugih!"

٤٤٠٥. حَدَّثَنَا حَفْصُ بْنُ عُمَرَ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ عَنْ عَلِيِّ بْنِ مُدْرِكٍ عَنْ أَبِي زُرْعَةَ بْنِ عَمْرِو بْنِ جَرِيرٍ عَنْ جَرِيرٍ أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ قَالَ فِي حَجَّةِ الْوَدَاعِ لِجَرِيرٍ اسْتَنْصِتِ النَّاسَ فَقَالَ لاَ تَرْجِعُوا بَعْدِي كُفَّارًا يَضْرِبُ بَعْضُكُمْ رِقَابَ بَعْضٍ .

4406. PRIČAO MI JE Muhammed b. Musenna, njemu Abdul-Vehhab, a ovom Ejjub, prenoseći od Muhammeda, on od Ibn-Ebu-Bekre, a ovaj od Ebu-Bekre da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Vrijeme se vratilo u stanje u kojem je bilo na dan stvaranja nebesa i Zemlje.[4] U godini ima dvanaest mjeseci, od kojih su četiri sveta. Tri (od njih) dolaze jedan za drugim: zul-ka'de, zul-hidždže i muharrem, a (četvrti je) redžeb

٤٤٠٦. حَدَّثَنِي مُحَمَّدُ بْنُ الْمُثَنَّى حَدَّثَنَا عَبْدُالْوَهَّابِ حَدَّثَنَا أَيُّوبُ عَنْ مُحَمَّدٍ عَنِ ابْنِ أَبِي بَكْرَةَ عَنْ أَبِي بَكْرَةَ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ الزَّمَانُ قَدِ اسْتَدَارَ كَهَيْئَتِهِ يَوْمَ خَلَقَ السَّمَوَاتِ وَالأَرْضَ السَّنَةُ اثْنَا عَشَرَ شَهْرًا مِنْهَا أَرْبَعَةٌ حُرُمٌ ثَلاَثَةٌ

---

oni su shvatili da se to on opraštao od njih ostavljajući im oporuku da se ne vraćaju u nevjerovanje i da jedni od njih ne udaraju druge po vratovima, tj. da se međusobno ne ubijaju. Hadis je ranije u cjelini (i s više predanja) naveden u poglavlju *O držanju hutbe u danima Mine* (Knjiga I., str. 1174-1175).

3 Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, nakon što je propisano obavljanje hadždža, obavio samo jedan hadž, i to desete godine po Hidžri, neposredno pred smrt. Taj njegov hadždž nazvan je Oprosnim hadždždžom. Poslije njega, dakle, nije bilo drugog oprosnog hadždža.
Ebu-Ishakove riječi aludiraju na to da je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, hodočastio Ka'bu za vrijeme boravka u Mekki prije Hidžre. To uopće nije sporno, s tim da se iz njegovih riječi razumije kako je on to učinio jedanput, iako se zna da je on to činio više puta, odnosno, kako tvrdi Ibn-Hadžer, nije nikada u Mekki propuštao hadždž. I zbilja, kako bi ga mogao propustiti on kad ga nisu propuštali Kurejševići ogrezli u idolopoklonstvu?! Pouzdano se u jednom hadisu navodi da ga je Džubejr b. Mut'im vidio u doba neznaboštva kako stoji na Arefatu. Također je poznato da je u početku islama tri godine uzastopno na Mini pozivao arapska plemena u islam. A što se umri tiče, njih je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, obavljao više, i to prije Oprosnog hadždža.

4 Arapi su premještali mjesec muharrem i stavljali ga na mjesto safera i o tome se govori u 37. ajetu sure Et-Tevbe. Oni su to radili svake godine kako bi mogli ratovati, pa je muharrem dolazio na mjestu svakog mjeseca u hidžretskom kalendaru. Te godine vrijeme je vraćeno u svoje prvobitno stanje. (prim. rec.)

plemena Mudar, koji se nalazi između džumadel-ahire i šabana. Koji je ovo mjesec?'
'Allah i Njegov Poslanik najbolje znaju!', odgovorili smo. Tada je on šutio toliko da smo pomislili kako će ga nazvati nekim drugim imenom, a onda je rekao: 'Nije li ovo zul-hidždže?'
'Jeste!', rekli smo.
'A koji je ovo grad?', upita on.
'Allah i Njegov Poslanik najbolje znaju!', ponovili smo, a on (ponovo) zašuti toliko da smo pomislili kako će ga nazvati nekim drugim imenom, a onda reče: 'Nije li ovo (sveti) grad?'
'Jeste!', odgovorili smo.
'A koji je ovo dan?', upita on.
'Allah i Njegov Poslanik najbolje znaju!', odgovorili smo, a on (opet) zašuti da smo pomislili kako će ga nazvati drugim imenom, a onda reče: 'Nije li ovo dan klanja kurbana?'
'Jeste!', rekosmo mi, a on nastavi: 'Pa, zaista, životi vaši i imeci vaši...' (a Muhammed b. Musenna kaže: 'Mislim da je dodao: '... i vaše časti...'') '... međusobno su vam sveti, kao što vam je svet ovaj vaš dan u ovom vašem gradu i u ovom vašem mjesecu. Vi ćete susresti svoga Gospodara, i On će vas pitati za vaša djela. Ne vraćajte se poslije mene zabludi, pa da jedni od vas udaraju po vratovima drugih! Neka ovo svaki prisutni doslovno prenese odsutnome, a možda će, neko od onih kojima se to prenese bolje shvatiti od onoga koji je to neposredno čuo.' Muhammed (b. Musenna) bi kasnije, kada bi to spomenuo, govorio: 'Istinu je rekao Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem!') Zatim je dva puta ponovio: 'Pazite! Da li sam dostavio?''[1]

مُتَوَالِيَاتٌ ذُو الْقَعْدَةِ وَذُو الْحِجَّةِ وَالْمُحَرَّمُ وَرَجَبُ مُضَرَ الَّذِي بَيْنَ جُمَادَى وَشَعْبَانَ أَيُّ شَهْرٍ هَذَا قُلْنَا اللَّهُ وَرَسُولُهُ أَعْلَمُ فَسَكَتَ حَتَّى ظَنَنَّا أَنَّهُ سَيُسَمِّيهِ بِغَيْرِ اسْمِهِ قَالَ أَلَيْسَ ذُو الْحِجَّةِ قُلْنَا بَلَى قَالَ فَأَيُّ بَلَدٍ هَذَا قُلْنَا اللَّهُ وَرَسُولُهُ أَعْلَمُ فَسَكَتَ حَتَّى ظَنَنَّا أَنَّهُ سَيُسَمِّيهِ بِغَيْرِ اسْمِهِ قَالَ أَلَيْسَ الْبَلْدَةَ قُلْنَا بَلَى قَالَ فَأَيُّ يَوْمٍ هَذَا قُلْنَا اللَّهُ وَرَسُولُهُ أَعْلَمُ فَسَكَتَ حَتَّى ظَنَنَّا أَنَّهُ سَيُسَمِّيهِ بِغَيْرِ اسْمِهِ قَالَ أَلَيْسَ يَوْمَ النَّحْرِ قُلْنَا بَلَى قَالَ فَإِنَّ دِمَاءَكُمْ وَأَمْوَالَكُمْ قَالَ مُحَمَّدٌ وَأَحْسِبُهُ قَالَ وَأَعْرَاضَكُمْ عَلَيْكُمْ حَرَامٌ كَحُرْمَةِ يَوْمِكُمْ هَذَا فِي بَلَدِكُمْ هَذَا فِي شَهْرِكُمْ هَذَا وَسَتَلْقَوْنَ رَبَّكُمْ فَسَيَسْأَلُكُمْ عَنْ أَعْمَالِكُمْ أَلاَ فَلاَ تَرْجِعُوا بَعْدِي ضُلاَّلاً يَضْرِبُ بَعْضُكُمْ رِقَابَ بَعْضٍ أَلاَ لِيُبَلِّغِ الشَّاهِدُ الْغَائِبَ فَلَعَلَّ بَعْضَ مَنْ يُبَلَّغُهُ أَنْ يَكُونَ أَوْعَى لَهُ مِنْ بَعْضِ مَنْ سَمِعَهُ فَكَانَ مُحَمَّدٌ إِذَا ذَكَرَهُ يَقُولُ صَدَقَ مُحَمَّدٌ ﷺ ثُمَّ قَالَ أَلاَ هَلْ بَلَّغْتُ مَرَّتَيْنِ .

1 Predanja ovog hadisa navode se u poglavlju *Neki prenosici bolje shvate nego slušalac.* (Knjiga 1., str. 75-76.), te u poglavlju *O držanju hutbe u danima Mine.* (Knjiga 1., str. 1174-1175.)

4407. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Jusuf, a njemu Sufjan Sevri, prenoseći od Kajsa b. Muslima, a on od Tarika b. Šihaba da su neki židovi rekli: "Da je ovaj ajet objavljen nama, mi bismo taj dan slavili kao blagdan!"
"A koji ajet? ", upitao je Omer.
"Danas sam vam vjeru usavršio i blagodat Svoju prema vama upotpunio, i zadovoljan sam da vam islam bude vjera"[2], odgovoriše oni.
"Ja uistinu znam", reče Omer, "na kojem je mjestu objavljen: objavljen je dok je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, stajao na Arefatu."[3]

٤٤٠٧. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ يُوسُفَ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ الثَّوْرِيُّ عَنْ قَيْسِ بْنِ مُسْلِمٍ عَنْ طَارِقِ بْنِ شِهَابٍ أَنَّ أُنَاسًا مِنَ الْيَهُودِ قَالُوا لَوْ نَزَلَتْ هَذِهِ الآيَةُ فِينَا لَاتَّخَذْنَا ذَلِكَ الْيَوْمَ عِيدًا فَقَالَ عُمَرُ أَيَّةُ آيَةٍ فَقَالُوا (الْيَوْمَ أَكْمَلْتُ لَكُمْ دِينَكُمْ وَأَتْمَمْتُ عَلَيْكُمْ نِعْمَتِي وَرَضِيتُ لَكُمُ الإِسْلَامَ دِينًا) فَقَالَ عُمَرُ إِنِّي لَأَعْلَمُ أَيَّ مَكَانٍ أُنْزِلَتْ أُنْزِلَتْ وَرَسُولُ اللهِ ﷺ وَاقِفٌ بِعَرَفَةَ .

4408. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Meslema, prenoseći od Malika, on od Ebu-Esveda Muhammeda b. Abdur-Rahmana b. Nevfela, ovaj od Urve, a on od Aiše, radijallahu anha, da je kazivala:
"Izišli smo (iz Medine) s Allahovim Poslanikom, sallallahu alejhi ve sellem, pa je neko od nas zanijetio umru, neko hadždž, a neko i hadždž i 'umru. Allahov je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, zanijetio hadždž. Što se tiče onih koji su stupili u ihram samo za hadž ili su sastavili hadždž i 'umru – oni nisu skinuli ihrame sve do prvog dana Bajrama."
Pričao nam je Abdullah b. Jusuf, a njemu Malik, koji (prenoseći ovaj hadis) kaže: "(Izišli smo) s Allahovim Poslanikom, sallallahu alejhi ve sellem, na Oprosnom hadždžu..."
A pričao nam je i Isma'il prenoseći isto to od Malika.[4]

٤٤٠٨. حَدَّثَنَا عَبْدُاللهِ بْنُ مَسْلَمَةَ عَنْ مَالِكٍ عَنْ أَبِي الأَسْوَدِ مُحَمَّدِ بْنِ عَبْدِالرَّحْمَنِ بْنِ نَوْفَلٍ عَنْ عُرْوَةَ عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهَا قَالَتْ خَرَجْنَا مَعَ رَسُولِ اللهِ ﷺ فَمِنَّا مَنْ أَهَلَّ بِعُمْرَةٍ وَمِنَّا مَنْ أَهَلَّ بِحَجَّةٍ وَمِنَّا مَنْ أَهَلَّ بِحَجٍّ وَعُمْرَةٍ وَأَهَلَّ رَسُولُ اللهِ ﷺ بِالْحَجِّ فَأَمَّا مَنْ أَهَلَّ بِالْحَجِّ أَوْ جَمَعَ الْحَجَّ وَالْعُمْرَةَ فَلَمْ يَحِلُّوا حَتَّى يَوْمِ النَّحْرِ حَدَّثَنَا عَبْدُاللهِ بْنُ يُوسُفَ أَخْبَرَنَا مَالِكٌ وَقَالَ مَعَ رَسُولِ اللهِ ﷺ فِي حَجَّةِ الْوَدَاعِ حَدَّثَنَا إِسْمَاعِيلُ حَدَّثَنَا مَالِكٌ مِثْلَهُ .

2 Ovo je dio trećeg ajeta iz sure El-Maida (Trpeza). Ubraja se među posljednje ajete koji su objavljeni Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem. On u cijelosti glasi: "Zabranjuje vam se strv, i krv, i svinjsko meso, i ono što je zaklano u nečije drugo, a ne u Allahovo ime, i što je udavljeno i ubijeno, i što je strmoglavljeno, i rogom ubodeno, ili od zvijeri načeto – osim ako ste ga preklali – i što je na žrtvenicima žrtvovano; i zabranjuje vam se gatanje strelicama – to je porok! Danas su nevjernici izgubili svaku nadu da ćete vi od vjere svoje otpasti, zato se ne bojte njih, već se bojte Mene! Danas sam vam vjeru usavršio i blagodat Svoju prema vama upotpunio, i zadovoljan sam da vam islam bude vjera. A onome ko bude primoran, kad hara glad, bez namjere da učini grijeh, Allah će oprostiti i samilostan biti."

3 Tumačenje ovog hadisa može se naći u poglavlju *Povećavanju i umanjivanje vjerovanja* (Knjiga 1., str. 48-49).

4 Hadis je prethodno naveden u poglavlju *O hadždžu temettu'u, kiranu i ifradu* (Knjiga 1., str. 1075-1080),

4409. PRIČAO NAM JE Ahmed b. Junus, njemu Ibrahim, tj. Ibn-Sa‘d, a ovom Ibn-Šihab, prenoseći od Amira b. Sa‘da, a on od svoga oca da je kazivao:
“Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, obišao me je na Oprosnom hadždžu, a bolest me je bila dovela na ivicu smrti.
‘Allahov Poslaniče’, rekao sam mu tada, ‘bolest je sa mnom učinila ono što vidiš! Bogat sam čovjek, a nasljeđuje me samo jedna kći, pa hoću li podijeliti dvije trećine svoga imetka?’
‘Ne!’, reče Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem.
‘Onda ću podijeliti polovinu?’, rekoh.
‘Ne!’, odgovori Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem.
‘Pa mogu li onda trećinu?’, upitah ja.
‘Trećinu (možeš)’, reče Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, ‘a i trećina je mnogo! Da ostaviš svoje nasljednike bogatim, bolje ti je nego da ih ostaviš siromašnim, pa da pružaju svoje ruke prema svijetu i traže (pomoć). A za svaku opskrbu koju potrošiš u želji za licem Allahovim bit ćeš nagrađen, pa čak i za zalogaj koji staviš u usta svojoj ženi.’
‘Allahov Poslaniče’, upitah, ‘hoću li ja nadživjeti svoje drugove?’
‘Ti nikako nećeš ostati poslije’, odgovori on, ‘radeći u želji za licem Allahovim, a da ti time neće biti povećan stupanj i ugled. Možda ćeš ti još poživjeti, pa da svijetu budeš od koristi, a drugima od štete. Allahu moj, Ti upotpuni mojim drugovima hidžru i nemoj ih vratiti nazad (u nevjerstvo)!’, (reče Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem).
Jadnik je Sa‘d b. Havla! Allahov ga je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, sažalijevao zato što je umro u Mekki.”[1]

٤٤٠٩. حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ يُونُسَ حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ هُوَ ابْنُ سَعْدٍ حَدَّثَنَا ابْنُ شِهَابٍ عَنْ عَامِرِ بْنِ سَعْدٍ عَنْ أَبِيهِ قَالَ عَادَنِي النَّبِيُّ ﷺ فِي حَجَّةِ الْوَدَاعِ مِنْ وَجَعٍ أَشْفَيْتُ مِنْهُ عَلَى الْمَوْتِ فَقُلْتُ يَا رَسُولَ اللهِ بَلَغَ بِي مِنَ الْوَجَعِ مَا تَرَى وَأَنَا ذُو مَالٍ وَلاَ يَرِثُنِي إِلاَّ ابْنَةٌ لِي وَاحِدَةٌ أَفَأَتَصَدَّقُ بِثُلُثَيْ مَالِي قَالَ لاَ قُلْتُ أَفَأَتَصَدَّقُ بِشَطْرِهِ قَالَ لاَ قُلْتُ فَالثُّلُثُ قَالَ وَالثُّلُثُ كَثِيرٌ إِنَّكَ أَنْ تَذَرَ وَرَثَتَكَ أَغْنِيَاءَ خَيْرٌ مِنْ أَنْ تَذَرَهُمْ عَالَةً يَتَكَفَّفُونَ النَّاسَ وَلَسْتَ تُنْفِقُ نَفَقَةً تَبْتَغِي بِهَا وَجْهَ اللهِ إِلاَّ أُجِرْتَ بِهَا حَتَّى اللُّقْمَةَ تَجْعَلُهَا فِي فِي امْرَأَتِكَ قُلْتُ يَا رَسُولَ اللهِ آأُخَلَّفُ بَعْدَ أَصْحَابِي قَالَ إِنَّكَ لَنْ تُخَلَّفَ فَتَعْمَلَ عَمَلاً تَبْتَغِي بِهِ وَجْهَ اللهِ إِلاَّ ازْدَدْتَ بِهِ دَرَجَةً وَرِفْعَةً وَلَعَلَّكَ تُخَلَّفُ حَتَّى يَنْتَفِعَ بِكَ أَقْوَامٌ وَيُضَرَّ بِكَ آخَرُونَ اللَّهُمَّ أَمْضِ لأَصْحَابِي هِجْرَتَهُمْ وَلاَ تَرُدَّهُمْ عَلَى أَعْقَابِهِمْ لَكِنِ الْبَائِسُ سَعْدُ بْنُ خَوْلَةَ رَثَى لَهُ رَسُولُ اللهِ ﷺ أَنْ تُوُفِّيَ بِمَكَّةَ.

---

te na početku ovog poglavlja (hadis br. 4395).

1 Ovaj je hadis ovdje naveden zato što se u njemu spominje Oprosni hadždž, a ranije je naveden u poglavlju o tome da je bolje ostaviti svoje nasljednike bogatim nego da pružaju ruke proseći od ljudi (Knjiga 2., str. 591).

4410. PRIČAO MI JE Ibrahim b. Munzir, njemu Ebu-Damra, a ovom Musa b. Ukba, prenoseći od Nafi'a, da ih je Ibn-Omer, radijallahu anhuma, obavijestio da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, na Oprosnom hadždžu obrijao glavu.

٤٤١٠. حَدَّثَنِي إِبْرَاهِيمُ بْنُ الْمُنْذِرِ حَدَّثَنَا أَبُو ضَمْرَةَ حَدَّثَنَا مُوسَى بْنُ عُقْبَةَ عَنْ نَافِعٍ أَنَّ ابْنَ عُمَرَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا أَخْبَرَهُمْ أَنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ حَلَقَ رَأْسَهُ فِي حَجَّةِ الْوَدَاعِ .

4411. PRIČAO NAM JE Ubejdullah b. Seid, njemu Muhammed b. Bekr, a ovom Ibn-Džurejdž, kojeg je obavijestio Musa b. Ukbe, prenoseći od Nafi'a, a njega je obavijestio Ibn-Omer da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, obrijao glavu na Oprosnom hadždžu, a također i jedna skupina njegovih drugova; a neki su od njih samo potkratili kosu.[2]

٤٤١١. حَدَّثَنَا عُبَيْدُاللهِ بْنُ سَعِيدٍ حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ بَكْرٍ حَدَّثَنَا ابْنُ جُرَيْجٍ أَخْبَرَنِي مُوسَى بْنُ عُقْبَةَ عَنْ نَافِعٍ أَخْبَرَهُ ابْنُ عُمَرَ أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ حَلَقَ فِي حَجَّةِ الْوَدَاعِ وَأُنَاسٌ مِنْ أَصْحَابِهِ وَقَصَّرَ بَعْضُهُمْ .

4412. PRIČAO NAM JE Jahja b. Kaze'a, a njemu Malik, prenoseći od Ibn-Šihaba...; a Lejs veli da MU JE PRIČAO Junus, prenoseći od Ibn-Šihaba, a njemu je kazivao Ubejdullah b. Abdullah da ga je Abdullah b. Abbas, radijallahu anhuma, obavijestio da je on došao jašući na magarcu dok je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, na Oprosnom hadždžu klanjao sa svijetom na Mini. Magarac je prošao ispred jednog dijela reda klanjača, zatim je on sišao s njega i stao u red sa svijetom.[3]

٤٤١٢. حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ قَزَعَةَ حَدَّثَنَا مَالِكٌ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ وَقَالَ اللَّيْثُ حَدَّثَنِي يُونُسُ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ حَدَّثَنِي عُبَيْدُاللهِ بْنُ عَبْدِاللهِ أَنَّ عَبْدَاللهِ بْنَ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا أَخْبَرَهُ أَنَّهُ أَقْبَلَ يَسِيرُ عَلَى حِمَارٍ وَرَسُولُ اللهِ ﷺ قَائِمٌ بِمِنًى فِي حَجَّةِ الْوَدَاعِ يُصَلِّي بِالنَّاسِ فَسَارَ الْحِمَارُ بَيْنَ يَدَيْ بَعْضِ الصَّفِّ ثُمَّ نَزَلَ عَنْهُ فَصَفَّ مَعَ النَّاسِ .

4413. PRIČAO NAM JE Musedded, a njemu Jahja, prenoseći od Hišama, koji kaže da mu je otac pričao:
"Upitali su Usamu – a ja sam bio prisutan – o Vjerovjesnikovu, sallallahu alejhi ve sellem, hodu za vrijeme njegovog (Oprosnog) hadždža, pa je on rekao: '(Išao je) običnim hodom, a kada bi našao slobodan prolaz, požurio bi.'"[4]

٤٤١٣. حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ حَدَّثَنَا يَحْيَى عَنْ هِشَامٍ قَالَ حَدَّثَنِي أَبِي قَالَ سُئِلَ أُسَامَةُ وَأَنَا شَاهِدٌ عَنْ سَيْرِ النَّبِيِّ ﷺ فِي حَجَّتِهِ فَقَالَ الْعَنَقَ فَإِذَا وَجَدَ فَجْوَةً نَصَّ .

---

2 Vidjeti hadise br. 4410 i 4411 u poglavlju *O brijanju glave i šišanju (potkraćivanju kose) pri skidanju ihrama* (Knjiga 1., str. 1168-1169).

3 Vidjeti poglavlje *Sutra imama je i sutra onoga koji klanja za njim* (Knjiga 1., str. 363).

4 Hadis je ranije naveden u poglavlju *O načinu hodanja hadžije kad se bude vraćao s Arefata*

4414. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Meslema, prenoseći od Malika, on od Jahjaa b. Seida, ovaj od Adijja b. Sabita, a on od Abdullaha b. Jezida Hatmija da je kazivao:
"Ebu-Ejjub me obavijestio da je zajedno s Allahovim Poslanikom, sallallahu alejhi ve sellem, na Oprosnom hadždžu klanjao (na Muzdelifi) spojivši akšam i jaciju."[1]

٤٤١٤. حَدَّثَنَا عَبْدُاللهِ بْنُ مَسْلَمَةَ عَنْ مَالِكٍ عَنْ يَحْيَى بْنِ سَعِيدٍ عَنْ عَدِيِّ بْنِ ثَابِتٍ عَنْ عَبْدِاللهِ بْنِ يَزِيدَ الْخَطْمِيِّ أَنَّ أَبَا أَيُّوبَ أَخْبَرَهُ أَنَّهُ صَلَّى مَعَ رَسُولِ اللهِ ﷺ فِي حَجَّةِ الْوَدَاعِ الْمَغْرِبَ وَالْعِشَاءَ جَمِيعًا.

POHOD NA TEBUK ILI TEGOBNI POHOD

باب غزوة تبوك وهي غزوة العسرة

4415. PRIČAO MI JE Muhammed b. Ala, a njemu Usame prenoseći od Burejda b. Abdullaha b. Ebu-Burdea, on od Ebu-Burdea, a ovaj od Ebu-Musaa, radijallahu anhu, koji je rekao:
"Prijatelji su me poslali Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, da im tražim od njega jahalice (prevozna sredstva), budući da su oni sa njim u "siromašnoj" vojsci, to jest u pohodu na Tebuk.
"Allahov Poslaniče – rekoh ja – "društvo moje me poslalo tebi da ih prebaciš (osiguraš im prevoz)."
"Tako mi Allaha, ja ih neću prebaciti ni na čemu" – reče on – a zatekao sam ga, a da to nisam ni osjetio, srditog, pa sam se vratio ožalošćen zbog Vjerovjesnikovog, sallallahu alejhi ve sellem, odbijanja, a iz straha da se Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, nije štogod na mene naljutio. Vratio sam se svom društvu i saopćio im ono što je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao. Međutim, ne ostadoh tako do jedan časak, kad čujem Bilala kako doziva:
"Ej, Abdullah b. Kajs (ime Ebu-Musaovo)!" Odozvao sam mu se a on reče: "Odazovi se Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, poziva te", i kada sam došao, on reče: "Uzmi ove dvije parice (deve) i ove dvije parice", pokazujući na

٤٤١٥. حَدَّثَنِي مُحَمَّدُ بْنُ الْعَلَاءِ حَدَّثَنَا أَبُو أُسَامَةَ عَنْ بُرَيْدِ بْنِ عَبْدِاللهِ بْنِ أَبِي بُرْدَةَ عَنْ أَبِي بُرْدَةَ عَنْ أَبِي مُوسَى رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ أَرْسَلَنِي أَصْحَابِي إِلَى رَسُولِ اللهِ ﷺ أَسْأَلُهُ الْحُمْلَانَ لَهُمْ إِذْ هُمْ مَعَهُ فِي جَيْشِ الْعُسْرَةِ وَهِيَ غَزْوَةُ تَبُوكَ فَقُلْتُ يَا نَبِيَّ اللهِ إِنَّ أَصْحَابِي أَرْسَلُونِي إِلَيْكَ لِتَحْمِلَهُمْ فَقَالَ وَاللهِ لَا أَحْمِلُكُمْ عَلَى شَيْءٍ وَوَافَقْتُهُ وَهُوَ غَضْبَانُ وَلَا أَشْعُرُ وَرَجَعْتُ حَزِينًا مِنْ مَنْعِ النَّبِيِّ ﷺ وَمِنْ مَخَافَةِ أَنْ يَكُونَ النَّبِيُّ ﷺ وَجَدَ فِي نَفْسِهِ عَلَيَّ فَرَجَعْتُ إِلَى أَصْحَابِي فَأَخْبَرْتُهُمُ الَّذِي قَالَ النَّبِيُّ ﷺ فَلَمْ أَلْبَثْ إِلَّا سُوَيْعَةً إِذْ سَمِعْتُ بِلَالًا يُنَادِي أَيْ عَبْدَاللهِ بْنَ قَيْسٍ فَأَجَبْتُهُ فَقَالَ أَجِبْ رَسُولَ اللهِ ﷺ يَدْعُوكَ فَلَمَّا أَتَيْتُهُ قَالَ خُذْ هَذَيْنِ الْقَرِينَيْنِ وَهَذَيْنِ الْقَرِينَيْنِ لِسِتَّةِ أَبْعِرَةٍ ابْتَاعَهُنَّ حِينَئِذٍ مِنْ سَعْدٍ فَانْطَلِقْ بِهِنَّ إِلَى أَصْحَابِكَ

(Knjiga 1., str. 1136).

1 Tumačenje ovog hadisa može se naći u poglavlju *O spajanju akšama i jacije, ne klanjajući između njih nikakve nafile* (Knjiga 1., str. 1139).

فَقُلْ إِنَّ اللهَ أَوْ قَالَ إِنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ يَحْمِلُكُمْ عَلَى هَؤُلاَءِ فَارْكَبُوهُنَّ فَانْطَلَقْتُ إِلَيْهِمْ بِهِنَّ فَقُلْتُ إِنَّ النَّبِيَّ ﷺ يَحْمِلُكُمْ عَلَى هَؤُلاَءِ وَلَكِنِّي وَاللهِ لاَ أَدَعُكُمْ حَتَّى يَنْطَلِقَ مَعِي بَعْضُكُمْ إِلَى مَنْ سَمِعَ مَقَالَةَ رَسُولِ اللهِ ﷺ لاَ تَظُنُّوا أَنِّي حَدَّثْتُكُمْ شَيْئًا لَمْ يَقُلْهُ رَسُولُ اللهِ ﷺ فَقَالُوا لِي وَاللهِ إِنَّكَ عِنْدَنَا لَمُصَدَّقٌ وَلَنَفْعَلَنَّ مَا أَحْبَبْتَ فَانْطَلَقَ أَبُو مُوسَى بِنَفَرٍ مِنْهُمْ حَتَّى أَتَوْا الَّذِينَ سَمِعُوا قَوْلَ رَسُولِ اللهِ ﷺ مَنْعَهُ إِيَّاهُمْ ثُمَّ إِعْطَاءَهُمْ بَعْدُ فَحَدَّثُوهُمْ بِمِثْلِ مَا حَدَّثَهُمْ بِهِ أَبُو مُوسَى .

šest deva koje je u to vrijeme kupio od Sa'da, vodi ih svojim drugovima i reci (im): "Allah vas", ili je, kaže, rekao: "Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, vas prebacuje na ovima, pa ih pojašite."

Žurno sam sa devama otišao kod njih i rekao: "Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, vas prebacuje na ovima, ali vas ja, tako mi Allaha, neću ostaviti dok neko od vas ne pođe sa mnom da čuje riječi Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, kako ne biste pomislili da sam vam ja prenio nešto što on nije rekao."

"Ti si kod nas, uistinu, pouzdan (iskren), a svakako ćemo uraditi ono što želiš."

Pa je Ebu-Musa otišao sa grupom njih do onih koji su čuli govor Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem - kako je prvo odbio da im da (jahalice), a zatim im, nakon toga, dao - pa su im oni ispričali isto ono što im je (prije) ispričao Ebu-Musa.[2]

2 Buhari, kao što vidimo, Pohod na Tebuk spominje nakon Oprosnog hadždža, što je, bez sumnje, greška koja, najvjerovatnije, potiče od prepisivača, jer pohod na Tebuk je bio u mjesecu redžebu, devete godine po hidžri, prije Oprosnog hadždža. Neki vele da je do njega došlo šest mjeseci nakon Pohoda na Taif, što nije u oprečnosti sa prethodnom konstatacijom. Tebuk je poznato mjesto na sredini puta između Medine i Damaska. Neki kažu da je udaljen od Medine 14 dana hoda.

Povod za Pohod na Tebuk bile su vijesti koje su širili u Medini da se bizantijska vojska sprema na tešku i odlučujuću bitku protiv muslimana. Te vijesti su donosili Nabetejci koji su donosili iz Šama zejtin na prodaju u Medinu. Govorili su kako je Herakle spremio ogromnu vojsku od četrdeset hiljada boraca pod vodstvom jednog od najboljih bizantijskih vojskovođa. Pričali su da će krenuti iz Belhe, i da je pridobio uza se i plemena Lahm i Džuzam, te da je njihova prethodnica već stigla u Belka'. Sve ovo je stavilo muslimane u težak položaj i opasnu situaciju, posebno ako se pridoda tome i djelovanje munafika-licemjera koji su žudjeli da razore muslimansko društvo.

Pohod na Tebuk je prozvan imenom "Tegobni pohod" ili "Pohod siromašne vojske". Razlog tome je što su muslimani u to vrijeme bili u veoma teškom stanju. Bili su oskudni jahaćim životinjama, devama i konjima, vodom i opskrbom. Vladale su velike suše i bila je velika žega. Prenosi se da su na putu klali deve kako bi pili vodu iz njihovih grba, a hranili su se lišćem od drveća. Zbog svega toga, muslimanska vojska koja je krenula na Tebuk prozvana je *El-Usre - Siromašna vojska*, a pohod je dobio ime "Tegobni pohod".

Međutim, uz sve to, ne treba zaboraviti činjenicu da su se muslimani natjecali ko će bolje opremiti, odnosno ko će više doprinijeti opremanju muslimanske vojske. Tako se prenosi da je Osman b. Affan bio spremio karavanu na put u Šam sa dvjesto natovarenih i dobro opremljenih deva i dvjesto oka srebra. Došao je Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, i poklonio mu sve to, dodajući još stotinu deva sa cijelom opremom i hiljadu dinara. Tom prilikom je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Osmanu neće od danas ništa nauditi ma šta radio."

Poslije toga je Osman, radijallahu anhu, donio još imetka, tako da je njegov poklon dostigao broj od 900 deva i 100 konja, osim novca.

Abdurrahman b. Avf je dao 200 oka srebra, Ebu-Bekr sav svoj imetak, koji je vrijedio 4000 drahmi; Omer pola svoga imetka itd. Žene su skidale sa sebe ogrlice, narukvice, mundušc i prstenje. Bilo je i onih koji su darovali pregršt ili dvije pregršti hurmi, jer nisu imali više od toga. Niko, uglavnom, nije stisnuo šaku i niko nije škrtario osim licemjera.

4416. PRIČAO NAM JE Musedded, a njemu Jahja prenoseći od Šu'be, on od Hakema, ovaj od Mus'aba b. Sa'da, a on od svoga oca, da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, izašao (u Pohod) na Tebuk, a za svoga zamjenika (u Medini) je ostavio Aliju.
"Zar ćeš me ostaviti među djecom i ženama" - rekao je (Alija), a on mu je odgovorio:
"Zar nisi zadovoljan da u odnosu na mene budeš kao što je bio Harun u odnosu na Musaa, samo što poslije mene nema više poslanika."
Ebu-Davud veli da mu je pričao Šu'be od Hakema, koji kaže da je (ovaj hadis) čuo od Mus'aba.

٤٤١٦. حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ حَدَّثَنَا يَحْيَى عَنْ شُعْبَةَ عَنِ الْحَكَمِ عَنْ مُصْعَبِ بْنِ سَعْدٍ عَنْ أَبِيهِ أَنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ خَرَجَ إِلَى تَبُوكَ وَاسْتَخْلَفَ عَلِيًّا فَقَالَ أَتُخَلِّفُنِي فِي الصِّبْيَانِ وَالنِّسَاءِ قَالَ أَلاَ تَرْضَى أَنْ تَكُونَ مِنِّي بِمَنْزِلَةِ هَارُونَ مِنْ مُوسَى إِلاَّ أَنَّهُ لَيْسَ نَبِيٌّ بَعْدِي وَقَالَ أَبُو دَاوُدَ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ عَنِ الْحَكَمِ سَمِعْتُ مُصْعَبًا.

4417. PRIČAO NAM JE Ubejdullah b. Seid, njemu Muhammed b. Bekr, a ovome je saopćio Ibnu-Džurejdž, koji kaže da je čuo Ataa kako izvještava da mu je saopćio Safvan b. Ja'la b. Umejje prenoseći od svoga oca, koji je rekao:
"Učestvovao sam sa Vjerovjesnikom, sallallahu alejhi ve sellem, u Teškom pohodu (Pohodu na Tebuk).
Safvan veli da je Ja'la govorio:
"Taj pohod za mene je bio najpouzdanije djelo (tj. u vezi s pitanjem iščekivanje nagrade).
Ata kaže: Safvan veli da je Ja'la rekao:
"Imao sam najamnika pa se on potukao sa nekim čovjekom, i jedan od njih dvojice je ugrizao drugoga."

٤٤١٧. حَدَّثَنَا عُبَيْدُ اللهِ بْنُ سَعِيدٍ حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ بَكْرٍ أَخْبَرَنَا ابْنُ جُرَيْجٍ قَالَ سَمِعْتُ عَطَاءً يُخْبِرُ قَالَ أَخْبَرَنِي صَفْوَانُ بْنُ يَعْلَى بْنِ أُمَيَّةَ عَنْ أَبِيهِ قَالَ غَزَوْتُ مَعَ النَّبِيِّ ﷺ الْعُسْرَةَ قَالَ كَانَ يَعْلَى يَقُولُ تِلْكَ الْغَزْوَةُ أَوْثَقُ أَعْمَالِي عِنْدِي قَالَ عَطَاءٌ فَقَالَ صَفْوَانُ قَالَ يَعْلَى فَكَانَ لِي أَجِيرٌ فَقَاتَلَ إِنْسَانًا فَعَضَّ أَحَدُهُمَا يَدَ الآخَرِ قَالَ عَطَاءٌ فَلَقَدْ أَخْبَرَنِي صَفْوَانُ أَيُّهُمَا عَضَّ الآخَرَ فَنَسِيتُهُ قَالَ فَانْتَزَعَ الْمَعْضُوضُ يَدَهُ مِنْ فِي الْعَاضِّ فَانْتَزَعَ

-Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, je, zbog ozbiljnosti i teškoće situacije, taj put - suprotno njegovom običaju - obznanio muslimanima da kani krenuti u rat sa Bizantijom, te izdao naredbu da se sakupi i pripremi vojska koja se slijevala u Medinu sa svih strana. Niko od muslimana nije odbio da učestvuje u ovom velikom pohodu, osim licemjera i tri osobe. Čak su i siromasi dolazili kod Resulullaha, sallallahu alejhi ve sellem, tražeći da im da jahalice da i oni idu u borbu. Stoga je vojska koja je krenula put Tebuka bila ogromna, brojala je 30.000 boraca.
Pohod na Tebuk je prošao bez sukoba. Vizantice i njihove vladare je, čim su čuli za dolazak Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, sa ogromnom vojskom, obuzeo veliki strah. Nisu se smjeli usuditi i krenuti na pokret i susret s njim. Razišli su se i raspustili vojsku unutar svojih granica. To je za muslimane bila povoljnija vijest nego što su očekivali, a djelovala je i na povećanje ugleda i časti muslimanske vojske van granica Arabije, kao i unutar same zemlje.
Muslimanska vojska se vratila u Medinu slavljenički i pobjednički raspoložena. U putu nisu imali nikakvih neugodnosti, a Allah, dželle šanuhu, ih je poštedio borbe.

Ata kaže da ga je Safvan obavijestio koji je od njih dvojice ujeo drugoga, ali je zaboravio, pa je ujedeni istrgnuo svoju ruku iz usta onoga što ga je ujeo i izvalio mu jedan sjekutić. (Kasnije) su došli Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, i on je to ostavio nekažnjeno. Ata je rekao: Mislim da je (Safvan) rekao: Rekao je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem:
"Zar da ostavi njegovu ruku u tvojim ustima da je grizeš, kao da je u ustima mužjaka deve koji ugriza?"[1]

إِحْدَى ثَنِيَّتَيْهِ فَأَتَيَا النَّبِيَّ ﷺ فَأَهْدَرَ ثَنِيَّتَهُ قَالَ عَطَاءٌ وَحَسِبْتُ أَنَّهُ قَالَ قَالَ النَّبِيُّ ﷺ أَفَيَدَعُ يَدَهُ فِي فِيكَ تَقْضَمُهَا كَأَنَّهَا فِي فِي فَحْلٍ يَقْضَمُهَا .

SLUČAJ KA'BA B. MALIKA

بَاب حَدِيثُ كَعْبِ بْنِ مَالِكٍ

I riječi Uzvišenog Allaha:"... a i onoj trojici čiji je slučaj bio odgođen... "[2]

وَقَوْلُ اللهِ عَزَّ وَجَلَّ (وَعَلَى الثَّلَاثَةِ الَّذِينَ خُلِّفُوا) .

4418. PRIČAO NAM JE Jahja b. Bukejr, a njemu Lejs prenoseći od Ukajla, on od Ibnu-Šihaba, a ovaj od Abdur-Rahmana b. Abdullaha b. Ka'ba b. Malika, da je Abdullah b. Ka'b b. Malik, koji je bio vodič Ka'bu, uz ostale njegove sinove, kada je oslijepio, rekao:
– Čuo sam Ka'ba b. Malika kako priča svoj događaj kada je izostao iz vojnog pohoda na Tebuk. Ka'b je rekao:
"Nisam zostao ni iz jednog vojnog pohoda u koji je išao Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, osim Pohoda na Tebuk, izuzimajući bitku na Bedru, jer on nikoga ko je iz nje izostao nije prekorio. Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, je izišao (na Bedr) u namjeri da presretne kurejšijsku

٤٤١٨. حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ بُكَيْرٍ حَدَّثَنَا اللَّيْثُ عَنْ عُقَيْلٍ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ عَنْ عَبْدِالرَّحْمَنِ بْنِ عَبْدِاللهِ بْنِ كَعْبِ بْنِ مَالِكٍ أَنَّ عَبْدَاللهِ بْنَ كَعْبِ بْنِ مَالِكٍ وَكَانَ قَائِدَ كَعْبٍ مِنْ بَنِيهِ حِينَ عَمِيَ قَالَ سَمِعْتُ كَعْبَ بْنَ مَالِكٍ يُحَدِّثُ حِينَ تَخَلَّفَ عَنْ قِصَّةِ تَبُوكَ قَالَ كَعْبٌ لَمْ أَتَخَلَّفْ عَنْ رَسُولِ اللهِ ﷺ فِي غَزْوَةٍ غَزَاهَا إِلاَّ فِي غَزْوَةِ تَبُوكَ غَيْرَ أَنِّي كُنْتُ تَخَلَّفْتُ فِي غَزْوَةِ بَدْرٍ وَلَمْ يُعَاتِبْ أَحَدًا تَخَلَّفَ عَنْهَا إِنَّمَا خَرَجَ رَسُولُ اللهِ ﷺ يُرِيدُ عِيرَ قُرَيْشٍ حَتَّى جَمَعَ اللهُ بَيْنَهُمْ وَبَيْنَ عَدُوِّهِمْ

1 Pogledati ovaj hadis u poglavlju *O tome kada neki čovjek ujede drugoga pa mu ispadnu sjekutići*, hadis broj 6893. Ovdje je naveden zbog spomena pohoda na Tebuk.

2 Ovo je dio 118. ajeta sure Et-Tevbe, koji je povezan sa ajetom 117. a odnose se na Pohod na Tebuk. Prevod ta dva ajeta u cijelosti glasi: "Allah je oprostio Vjerovjesniku, i muhadžirima i ensarijama, koji su ga u teškom času slijedili, u vrijeme kada se srca nekih od njih zamalo nisu pokolebala; On je poslije i njima oprostio, jer je On prema njima blag i milostiv. A i onoj trojici čiji je slučaj bio odgođen tako da im je zemlja, koliko god da je bila prostrana, postala tijesna, i bilo im se stisnulo u dušama njihovim, i vidjeli su da nema utočišta od Allaha nego samo u Njega. On je poslije i njima oprostio da bi se i ubuduće kajali, jer Allah, uistinu, prima pokajanje i milostiv je."

karavnu, dok ih je Allah neočekivano (bez njihovog dogovora) suočio sa njihovim neprijateljem. Ja sam bio sa Allahovim Poslanikom, sallallahu alejhi ve sellem, one noći na Akabi, kada smo se obavezali (zavjetovali) na islam, i ne bih volio da sam umjesto te noći prisustvovao na Bedru, iako se Bedr spominje više od nje.

Ono što se može reći za mene tada, (kada sam izostao i nisam učestvovao u Pohodu na Tebuk) jeste - da nikada nisam bio jači i imućniji nego tada, kada sam izostao (nisam učestvovao u toj vojni). Tako mi Allaha, nikada do tada nisam, istovremeno, imao dvije jahalice, a imao sam ih u vrijeme tog pohoda. Kada god bi Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, namjeravao krenuti u neki pohod, aludirao bi na drugi (i ne bi obznanio pravo stanje), sve dok nije došlo do ove vojne. Nju je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, izveo po žestokoj žegi, pred njim je bio dugačak put, (bezvodna) pustinja i brojni neprijatelj, pa je jasno obznanio muslimanima šta ih čeka, kako bi se pripremili onako kako se za boj pripremaju. Izvijestio ih je šta želi i šta mu je cilj. Muslimana sa Allahovim Poslanikom, sallallahu alejhi ve sellem, bilo je mnogo, ne bi ih mogla obuhvatiti ni knjiga evidencije (registar).

"I svaki čovjek, veli Ka'b, koji je želio da izostane (iz Pohoda) je mislio da će to njemu (Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem) ostati nepoznato, ukoliko o njegovom slučaju ne dođe Allahova objava. Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, je krenuo u taj pohod kada su (zreli) plodovi i hladovina predstavljali ugođaj. Resulullah, sallallahu alejhi ve sellem, a i muslimani sa njim su se pripremali, pa bih i ja ujutro rano izlazio da se pripremam sa njima, ali bih se vraćao a da ništa nisam učinio. Govorio bih sam sebi: "Ja to mogu (kad god hoću)."

I tako se to otegnulo dok se revnost ljudi nije pojačala (intezivirala), i Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, a i muslimani s njim su osvanuli (spremni za Pohod), a da ja od pripreme nisam ništa realizovao.

عَلَى غَيْرِ مِيعَادٍ وَلَقَدْ شَهِدْتُ مَعَ رَسُولِ اللهِ ﷺ لَيْلَةَ الْعَقَبَةِ حِينَ تَوَاثَقْنَا عَلَى الإِسْلاَمِ وَمَا أُحِبُّ أَنَّ لِي بِهَا مَشْهَدَ بَدْرٍ وَإِنْ كَانَتْ بَدْرٌ أَذْكَرَ فِي النَّاسِ مِنْهَا كَانَ مِنْ خَبَرِي أَنِّي لَمْ أَكُنْ قَطُّ أَقْوَى وَلاَ أَيْسَرَ حِينَ تَخَلَّفْتُ عَنْهُ فِي تِلْكَ الْغَزَاةِ وَاللهِ مَا اجْتَمَعَتْ عِنْدِي قَبْلَهُ رَاحِلَتَانِ قَطُّ حَتَّى جَمَعْتُهُمَا فِي تِلْكَ الْغَزْوَةِ وَلَمْ يَكُنْ رَسُولُ اللهِ ﷺ يُرِيدُ غَزْوَةً إِلاَّ وَرَّى بِغَيْرِهَا حَتَّى كَانَتْ تِلْكَ الْغَزْوَةُ غَزَاهَا رَسُولُ اللهِ ﷺ فِي حَرٍّ شَدِيدٍ وَاسْتَقْبَلَ سَفَرًا بَعِيدًا وَمَفَازًا وَعَدُوًّا كَثِيرًا فَجَلَّى لِلْمُسْلِمِينَ أَمْرَهُمْ لِيَتَأَهَّبُوا أُهْبَةَ غَزْوِهِمْ فَأَخْبَرَهُمْ بِوَجْهِهِ الَّذِي يُرِيدُ وَالْمُسْلِمُونَ مَعَ رَسُولِ اللهِ ﷺ كَثِيرٌ وَلاَ يَجْمَعُهُمْ كِتَابٌ حَافِظٌ يُرِيدُ الدِّيوَانَ قَالَ كَعْبٌ فَمَا رَجُلٌ يُرِيدُ أَنْ يَتَغَيَّبَ إِلاَّ ظَنَّ أَنْ سَيَخْفَى لَهُ مَا لَمْ يَنْزِلْ فِيهِ وَحْيُ اللهِ وَغَزَا رَسُولُ اللهِ ﷺ تِلْكَ الْغَزْوَةَ حِينَ طَابَتِ الثِّمَارُ وَالظِّلاَلُ وَتَجَهَّزَ رَسُولُ اللهِ ﷺ وَالْمُسْلِمُونَ مَعَهُ فَطَفِقْتُ أَغْدُو لِكَيْ أَتَجَهَّزَ مَعَهُمْ فَأَرْجِعُ وَلَمْ أَقْضِ شَيْئًا فَأَقُولُ فِي نَفْسِي أَنَا قَادِرٌ عَلَيْهِ فَلَمْ يَزَلْ يَتَمَادَى بِي حَتَّى اشْتَدَّ بِالنَّاسِ الْجِدُّ فَأَصْبَحَ رَسُولُ اللهِ ﷺ وَالْمُسْلِمُونَ مَعَهُ وَلَمْ أَقْضِ مِنْ جَهَازِي شَيْئًا فَقُلْتُ أَتَجَهَّزُ بَعْدَهُ بِيَوْمٍ أَوْ يَوْمَيْنِ ثُمَّ أَلْحَقُهُمْ فَغَدَوْتُ بَعْدَ أَنْ فَصَلُوا لأَتَجَهَّزَ فَرَجَعْتُ وَلَمْ أَقْضِ شَيْئًا ثُمَّ غَدَوْتُ ثُمَّ رَجَعْتُ وَلَمْ أَقْضِ شَيْئًا فَلَمْ يَزَلْ بِي حَتَّى أَسْرَعُوا وَتَفَارَطَ الْغَزْوُ وَهَمَمْتُ أَنْ أَرْتَحِلَ فَأُدْرِكَهُمْ وَلَيْتَنِي فَعَلْتُ

فَلَمْ يُقَدَّرْ لِي ذَلِكَ فَكُنْتُ إِذَا خَرَجْتُ فِي النَّاسِ
بَعْدَ خُرُوجِ رَسُولِ اللهِ ﷺ فَطُفْتُ فِيهِمْ أَحْزَنَنِي
أَنِّي لاَ أَرَى إِلاَّ رَجُلاً مَغْمُوصًا عَلَيْهِ النِّفَاقُ أَوْ
رَجُلاً مِمَّنْ عَذَرَ اللهُ مِنَ الضُّعَفَاءِ وَلَمْ يَذْكُرْنِي
رَسُولُ اللهِ ﷺ حَتَّى بَلَغَ تَبُوكَ فَقَالَ وَهُوَ جَالِسٌ
فِي الْقَوْمِ بِتَبُوكَ مَا فَعَلَ كَعْبٌ فَقَالَ رَجُلٌ مِنْ بَنِي
سَلِمَةَ يَا رَسُولَ اللهِ حَبَسَهُ بُرْدَاهُ وَنَظَرُهُ فِي عِطْفِهِ
فَقَالَ مُعَاذُ بْنُ جَبَلٍ بِئْسَ مَا قُلْتَ وَاللهِ
يَا رَسُولَ اللهِ مَا عَلِمْنَا عَلَيْهِ إِلاَّ خَيْرًا فَسَكَتَ
رَسُولُ اللهِ ﷺ قَالَ كَعْبُ بْنُ مَالِكٍ فَلَمَّا بَلَغَنِي أَنَّهُ
تَوَجَّهَ قَافِلاً حَضَرَنِي هَمِّي وَطَفِقْتُ أَتَذَكَّرُ
الْكَذِبَ وَأَقُولُ بِمَاذَا أَخْرُجُ مِنْ سَخَطِهِ غَدًا
وَاسْتَعَنْتُ عَلَى ذَلِكَ بِكُلِّ ذِي رَأْيٍ مِنْ أَهْلِي فَلَمَّا
قِيلَ إِنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ قَدْ أَظَلَّ قَادِمًا زَاحَ عَنِّي
الْبَاطِلُ وَعَرَفْتُ أَنِّي لَنْ أَخْرُجَ مِنْهُ أَبَدًا بِشَيْءٍ فِيهِ
كَذِبٌ فَأَجْمَعْتُ صِدْقَهُ وَأَصْبَحَ رَسُولُ اللهِ ﷺ
قَادِمًا وَكَانَ إِذَا قَدِمَ مِنْ سَفَرٍ بَدَأَ بِالْمَسْجِدِ فَيَرْكَعُ
فِيهِ رَكْعَتَيْنِ ثُمَّ جَلَسَ لِلنَّاسِ فَلَمَّا فَعَلَ ذَلِكَ
جَاءَهُ الْمُخَلَّفُونَ فَطَفِقُوا يَعْتَذِرُونَ إِلَيْهِ وَيَحْلِفُونَ
لَهُ وَكَانُوا بِضْعَةً وَثَمَانِينَ رَجُلاً فَقَبِلَ مِنْهُمْ
رَسُولُ اللهِ ﷺ عَلاَنِيَتَهُمْ وَبَايَعَهُمْ وَاسْتَغْفَرَ لَهُمْ
وَوَكَلَ سَرَائِرَهُمْ إِلَى اللهِ فَجِئْتُهُ فَلَمَّا سَلَّمْتُ عَلَيْهِ
تَبَسَّمَ تَبَسُّمَ الْمُغْضَبِ ثُمَّ قَالَ تَعَالَ فَجِئْتُ أَمْشِي
حَتَّى جَلَسْتُ بَيْنَ يَدَيْهِ فَقَالَ لِي مَا خَلَّفَكَ أَلَمْ
تَكُنْ قَدِ ابْتَعْتَ ظَهْرَكَ فَقُلْتُ بَلَى إِنِّي وَاللهِ لَوْ
جَلَسْتُ عِنْدَ غَيْرِكَ مِنْ أَهْلِ الدُّنْيَا لَرَأَيْتُ أَنْ

Rekoh: Spremit ću se dan ili dva dana poslije njega, a zatim ću ih pristići. Poranio sam, nakon što su (oni) otišli, s namjerom da se pripremim, ali sam se vratio a da ništa nisam realizovao. Zatim sam ponovo osvanuo (s istom namjerom), pa se vratio bez ikakvog rezultata. I tako je to trajalo dok su oni žurno (odmicali) i za odlazak u vojnu bilo prekasno. Bio sam odlučio (naumio) da otputujem i da ih pristignem, kamo sreće da sam to i učinio, ali, nije mi to bilo suđeno.

Kada bih kasnije, nakon odlaska Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, izlazio među ljude i tumarao između njih, rastužilo bi me to što nisam mogao primijetiti nikoga osim čovjeka za koga se sumnja da je munafik, ili slabe koje je Allah oslobodio (opravdanje njihovo prihvatio).

Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, me nije spomenuo sve dok nije stigao na Tebuk. Sjedeći na Tebuku je upitao: "Šta je učinio Ka'b?"

Neki čovjek iz (plemena) Benu Seleme reče:

"Allahov Poslaniče, zadržala ga njegova burda (prugasti ogrtač) i gledanje niza svoje skute (to jest njegova ljepota i sjaj)!"

"Ružno li je to što si rekao", reče Mu'az b. Džebel. Tako mi Allaha, Allahov Poslaniče mi o njemu znamo sve najbolje!"

Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, na to nije ništa rekao.

Ka'b b. Malik nastavlja:

"Kada je do mene doprlo da se on (Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem) zaputio nazad (sa Tebuka), obuzela me je briga. Počeo sam se prisjećati laži koju bih rekao. Govorio sam: Čime da se spasim sutra od njegovog gnjeva (srdžbe)? Tražio sam pomoć u tome od svakog razboritog u mojoj porodici. Ali, kada bi rečeno: "Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, se približio (stiže)!", od mene je otišla (raspršila se) laž. Svatio sam da se nikada i nikako neću moći od njega izbaviti nečim u čemu je laž, i odlučio sam da mu kažem istinu.

Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, stiže, a imao je običaj da, kada dođe s puta, prvo ode u džamiju, i klanja u njoj dva rekjata, a zatim posjedi sa ljudima. Pošto je to učinio, došli su mu oni koji su izostali (iz Pohoda) počevši mu se pravdati i zaklinjati (mu se). Bilo ih je osamdeset i nekoliko. Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, je prihvatio njihove javne izjave, uzeo od njih prisegu i zatražio oprost za njih, a njihove tajne prepustio Allahu. Zatim sam ja došao. Kada sam mu nazvao selam, on se osmjehnuo osmjehom srditog, a potom rekao: "Priđi!" Prišao sam, dok nisam sjeo ispred njega, pa mi on reče:

"Šta te je zadržalo? Zar nisi bio kupio sebi devu (jahalicu)?"

"Jesam", velim ja, "i tako mi Allaha, da sam sjeo pred nekim drugim sa ovoga svijeta, mimo tebe, smatrao bih da ću se izbaviti iz njegove srdžbe opravdanjem, jer obdaren sam vještinom u diskusiji, ali sam ja, tako mi Allaha, shvatio da, ako ti danas budem govorio laž koja bi te učinila zadovoljnim sa mnom, Allah bi, nesumnjivo, ubrzo učinio da se rasrdiš na mene; a ako ti budem govorio istinu, i ti se zbog njeg naljutio na mene, ja se, uistinu, nadam da mi Allah zbog toga oprosti. Ne, tako mi Allaha, nisam imao opravdanja! Tako mi Allaha, nisam nikada bio jači i imućniji nego onda kada sam izostao iza tebe (iz vojne)."

Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, tada reče: "Što se ovoga tiče, on je bio iskren. Ustani (i idi) dok Allah o tebi ne presudi."

Ustao sam, a za mnom su skočili ljudi iz (plemena) Benu Seleme pa su me slijedili.

"Tako nam Allaha", rekoše mi, "mi neznamo da si počinio neki grijeh prije ovoga, zar nisi mogao da se opravdaš Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, onim čime su se opravdali ostali što su izostali? Bila je dovoljna molba Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, da ti se oprosti."

سَأَخْرُجُ مِنْ سَخَطِهِ بِعُذْرٍ وَلَقَدْ أُعْطِيتُ جَدَلاً وَلَكِنِّي وَاللهِ لَقَدْ عَلِمْتُ لَئِنْ حَدَّثْتُكَ الْيَوْمَ حَدِيثَ كَذِبٍ تَرْضَى بِهِ عَنِّي لَيُوشِكَنَّ اللهُ أَنْ يُسْخِطَكَ عَلَيَّ وَلَئِنْ حَدَّثْتُكَ حَدِيثَ صِدْقٍ تَجِدُ عَلَيَّ فِيهِ إِنِّي لأَرْجُو فِيهِ عَفْوَ اللهِ لاَ وَاللهِ مَا كَانَ لِي مِنْ عُذْرٍ وَاللهِ مَا كُنْتُ قَطُّ أَقْوَى وَلاَ أَيْسَرَ مِنِّي حِينَ تَخَلَّفْتُ عَنْكَ فَقَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ أَمَّا هَذَا فَقَدْ صَدَقَ فَقُمْ حَتَّى يَقْضِيَ اللهُ فِيكَ فَقُمْتُ وَثَارَ رِجَالٌ مِنْ بَنِي سَلِمَةَ فَاتَّبَعُونِي فَقَالُوا لِي وَاللهِ مَا عَلِمْنَاكَ كُنْتَ أَذْنَبْتَ ذَنْبًا قَبْلَ هَذَا وَلَقَدْ عَجَزْتَ أَنْ لاَ تَكُونَ اعْتَذَرْتَ إِلَى رَسُولِ اللهِ ﷺ بِمَا اعْتَذَرَ إِلَيْهِ الْمُتَخَلِّفُونَ قَدْ كَانَ كَافِيَكَ ذَنْبَكَ اسْتِغْفَارُ رَسُولِ اللهِ ﷺ لَكَ فَوَاللهِ مَا زَالُوا يُؤَنِّبُونِي حَتَّى أَرَدْتُ أَنْ أَرْجِعَ فَأُكَذِّبَ نَفْسِي ثُمَّ قُلْتُ لَهُمْ هَلْ لَقِيَ هَذَا مَعِي أَحَدٌ قَالُوا نَعَمْ رَجُلاَنِ قَالاَ مِثْلَ مَا قُلْتَ فَقِيلَ لَهُمَا مِثْلُ مَا قِيلَ لَكَ فَقُلْتُ مَنْ هُمَا قَالُوا مُرَارَةُ بْنُ الرَّبِيعِ الْعَمْرِيُّ وَهِلاَلُ بْنُ أُمَيَّةَ الْوَاقِفِيُّ فَذَكَرُوا لِي رَجُلَيْنِ صَالِحَيْنِ قَدْ شَهِدَا بَدْرًا فِيهِمَا أُسْوَةٌ فَمَضَيْتُ حِينَ ذَكَرُوهُمَا لِي وَنَهَى رَسُولُ اللهِ ﷺ الْمُسْلِمِينَ عَنْ كَلاَمِنَا أَيُّهَا الثَّلاَثَةُ مِنْ بَيْنِ مَنْ تَخَلَّفَ عَنْهُ فَاجْتَنَبَنَا النَّاسُ وَتَغَيَّرُوا لَنَا حَتَّى تَنَكَّرَتْ فِي نَفْسِي الأَرْضُ فَمَا هِيَ الَّتِي أَعْرِفُ فَلَبِثْنَا عَلَى ذَلِكَ خَمْسِينَ لَيْلَةً فَأَمَّا صَاحِبَايَ فَاسْتَكَانَا وَقَعَدَا فِي بُيُوتِهِمَا يَبْكِيَانِ وَأَمَّا أَنَا فَكُنْتُ أَشَبَّ الْقَوْمِ وَأَجْلَدَهُمْ فَكُنْتُ أَخْرُجُ فَأَشْهَدُ الصَّلاَةَ مَعَ

الْمُسْلِمِينَ وَأَطُوفُ فِي الأَسْوَاقِ وَلاَ يُكَلِّمُنِي أَحَدٌ وَآتِي رَسُولَ اللهِ ﷺ فَأُسَلِّمُ عَلَيْهِ وَهُوَ فِي مَجْلِسِهِ بَعْدَ الصَّلاَةِ فَأَقُولُ فِي نَفْسِي هَلْ حَرَّكَ شَفَتَيْهِ بِرَدِّ السَّلاَمِ عَلَيَّ أَمْ لاَ ثُمَّ أُصَلِّي قَرِيبًا مِنْهُ فَأُسَارِقُهُ النَّظَرَ فَإِذَا أَقْبَلْتُ عَلَى صَلاَتِي أَقْبَلَ إِلَيَّ وَإِذَا الْتَفَتُّ نَحْوَهُ أَعْرَضَ عَنِّي حَتَّى إِذَا طَالَ عَلَيَّ ذَلِكَ مِنْ جَفْوَةِ النَّاسِ مَشَيْتُ حَتَّى تَسَوَّرْتُ جِدَارَ حَائِطِ أَبِي قَتَادَةَ وَهُوَ ابْنُ عَمِّي وَأَحَبُّ النَّاسِ إِلَيَّ فَسَلَّمْتُ عَلَيْهِ فَوَاللهِ مَا رَدَّ عَلَيَّ السَّلاَمَ فَقُلْتُ يَا أَبَا قَتَادَةَ أَنْشُدُكَ بِاللهِ هَلْ تَعْلَمُنِي أُحِبُّ اللهَ وَرَسُولَهُ فَسَكَتَ فَعُدْتُ لَهُ فَنَشَدْتُهُ فَسَكَتَ فَعُدْتُ لَهُ فَنَشَدْتُهُ فَقَالَ اللهُ وَرَسُولُهُ أَعْلَمُ فَفَاضَتْ عَيْنَايَ وَتَوَلَّيْتُ حَتَّى تَسَوَّرْتُ الْجِدَارَ قَالَ فَبَيْنَا أَنَا أَمْشِي بِسُوقِ الْمَدِينَةِ إِذَا نَبَطِيٌّ مِنْ أَنْبَاطِ أَهْلِ الشَّأْمِ مِمَّنْ قَدِمَ بِالطَّعَامِ يَبِيعُهُ بِالْمَدِينَةِ يَقُولُ مَنْ يَدُلُّ عَلَى كَعْبِ بْنِ مَالِكٍ فَطَفِقَ النَّاسُ يُشِيرُونَ لَهُ حَتَّى إِذَا جَاءَنِي دَفَعَ إِلَيَّ كِتَابًا مِنْ مَلِكِ غَسَّانَ فَإِذَا فِيهِ أَمَّا بَعْدُ فَإِنَّهُ قَدْ بَلَغَنِي أَنَّ صَاحِبَكَ قَدْ جَفَاكَ وَلَمْ يَجْعَلْكَ اللهُ بِدَارِ هَوَانٍ وَلاَ مَضْيَعَةٍ فَالْحَقْ بِنَا نُوَاسِكَ فَقُلْتُ لَمَّا قَرَأْتُهَا وَهَذَا أَيْضًا مِنَ الْبَلاَءِ فَتَيَمَّمْتُ بِهَا التَّنُّورَ فَسَجَرْتُهُ بِهَا حَتَّى إِذَا مَضَتْ أَرْبَعُونَ لَيْلَةً مِنَ الْخَمْسِينَ إِذَا رَسُولُ رَسُولِ اللهِ ﷺ يَأْتِينِي فَقَالَ إِنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ يَأْمُرُكَ أَنْ تَعْتَزِلَ امْرَأَتَكَ فَقُلْتُ أُطَلِّقُهَا أَمْ مَاذَا أَفْعَلُ قَالَ لاَ بَلِ اعْتَزِلْهَا وَلاَ تَقْرَبْهَا وَأَرْسَلَ إِلَى صَاحِبَيَّ مِثْلَ ذَلِكَ فَقُلْتُ

I, tako mi Allaha, nastavili su tako da me prekoravaju da sam htio da se vratim i sam sebe porcknem. Zatim sam im rekao:
"Je li se ikom drugom desilo kao ovo sa mnom?"
"Jeste", odgovorili su, "dva čovjeka rekla su isto što i ti, i rečeno im je isto što i tebi."
"Ko su njih dvojica?" – upitah, a oni odgovoriše:
"Murare b. Rebi' Umeri i Hilal b. Umejje Vakifi."
Spomenuli su mi dvojicu dobrih ljudi koji su učestvovali u Bici na Bedru, u koje se može ugledati, pa sam, kada su mi spomenuli njih dvojicu, produžio dalje.
I Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, zabrani ljudima da sa nama trojicom, između ostalih koji su izostali (iz Pohoda), govore. Ljudi su nas počeli izbjegavati i toliko su se prema nama promijenili da mi se zemlja promijenila, da to nije više bila ona zemlja koju sam znao. U takvom stanju smo ostali pedeset noći. Što se tiče mojih prijatelja oni su se izolirali, sjedili u svojim kućama i plakali. A što se mene tiče, ja sam bio mlađi i izdržljiviji od njih pa sam izlazio i prisustvovao namazu muslimanima i obilazio čaršije. Međutim, niko mi se nije obraćao. Dolazio bih i Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, i selam mu nazivao dok je sjedio na svom mjestu poslije namaza, govoreći u sebi: "Da li je pokrenuo svoje usne odgovarajući mi na selam, ili nije?"
Zatim bih klanjao u njegovoj blizini i krišom ga gledao, pa kada bih se predao namazu on bi se okrenuo prema meni, a kad bih se okrenuo prema njemu, on bi se okrenuo od mene.
I kad mi se njihovo izbjegavanje oduljilo, otišao sam i popeo se na zid ograde (vrta) Ebu-Katadea. On bijaše moj amidžić i najdraži mi od svih ljudi. Nazvao sam mu selam i tako mi Allaha, nije mi odgovorio. Rekoh mu:
– Eba-Katade, preklinjem te Allahom, znaš li ti da ja volim Allaha i Njegovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem?

On je šutio, pa sam ga ponovo preklinjao, pa je šutio, pa sam ga ponovo preklinjao (Allahom), pa je rekao:
“Allah i Njegov Poslanik najbolje znaju.”
Moje oči se tada ispuniše suzama, ja se tada okrenuh i preskočih zid.
I dok sam tako, veli, šetao pijacom Medine, ugledah Nabatejca iz Šama koji je upravo došao s hranom da je proda u Medini, kako govori:
– Ko će me uputiti na Ka‘ba b. Malika?
Ljudi mu počeše pokazivati (na mene) i kada mi on priđe, predade mi pismo od Gasanskog kralja, u kojem pisaše:
“A sada, do mene je doprla vijest da te tvoj prijatelj (Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem) izbjegava. Tebe Allah nije stvorio da živiš u mjestu poniženja i ugrožavanja tvojih prava! Pridruži se nama, mi ćemo te utješiti!”
Nakon što sam pročitao pismo, rekoh: “I ovo je, također, dio iskušenja.” Uputio sam se prema peći i tamo ga spalio.
Kada je prošlo četrdeset, od pedeset noći, dođe mi izaslanik Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, pa reče:
“Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, ti zapovijeda da se odvojiš od svoje žene.”
“Da je pustim, ili: šta da uradim?”, upitah.
“Ne”, reče on, “nego se odvoji od nje i nemoj joj prilaziti (sa njom spolno općiti)!”
Isto to je poručio i dvojici mojih prijatelja. Ja tada rekoh svojoj ženi: “Idi svojoj porodici i budi kod njih dok Allah ne presudi o ovom slučaju.”
Žena Hilala b. Umejjea je, kaže Ka‘b, došla Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, i rekla:
“Allahov Poslaniče, Hilal b. Umejje je bespomoćni starac i nema hizmećara, pa da li bi ti smetalo da mu ja hizmet činim?”
“Ne”, odgovori on, “ali neka ti ne prilazi.”
“On, tako mi Allaha, nema snage ni za što.

لِامْرَأَتِي الْحَقِي بِأَهْلِكِ فَتَكُونِي عِنْدَهُمْ حَتَّى
يَقْضِيَ اللَّهُ فِي هَذَا الأَمْرِ قَالَ كَعْبٌ فَجَاءَتِ امْرَأَةُ
هِلاَلِ بْنِ أُمَيَّةَ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ فَقَالَتْ يَا رَسُولَ اللَّهِ
إِنَّ هِلاَلَ بْنَ أُمَيَّةَ شَيْخٌ ضَائِعٌ لَيْسَ لَهُ خَادِمٌ فَهَلْ
تَكْرَهُ أَنْ أَخْدُمَهُ قَالَ لاَ وَلَكِنْ لاَ يَقْرَبْكِ قَالَتْ
إِنَّهُ وَاللَّهِ مَا بِهِ حَرَكَةٌ إِلَى شَيْءٍ وَاللَّهِ مَا زَالَ يَبْكِي
مُنْذُ كَانَ مِنْ أَمْرِهِ مَا كَانَ إِلَى يَوْمِهِ هَذَا فَقَالَ لِي
بَعْضُ أَهْلِي لَوِ اسْتَأْذَنْتَ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ فِي
امْرَأَتِكَ كَمَا أَذِنَ لاِمْرَأَةِ هِلاَلِ بْنِ أُمَيَّةَ أَنْ تَخْدُمَهُ
فَقُلْتُ وَاللَّهِ لاَ أَسْتَأْذِنُ فِيهَا رَسُولَ اللَّهِ ﷺ وَمَا
يُدْرِينِي مَا يَقُولُ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ إِذَا اسْتَأْذَنْتُهُ فِيهَا
وَأَنَا رَجُلٌ شَابٌّ فَلَبِثْتُ بَعْدَ ذَلِكَ عَشْرَ لَيَالٍ
حَتَّى كَمَلَتْ لَنَا خَمْسُونَ لَيْلَةً مِنْ حِينَ نَهَى
رَسُولُ اللَّهِ ﷺ عَنْ كَلاَمِنَا فَلَمَّا صَلَّيْتُ صَلاَةَ
الْفَجْرِ صُبْحَ خَمْسِينَ لَيْلَةً وَأَنَا عَلَى ظَهْرِ بَيْتٍ مِنْ
بُيُوتِنَا فَبَيْنَا أَنَا جَالِسٌ عَلَى الْحَالِ الَّتِي ذَكَرَ اللَّهُ قَدْ
ضَاقَتْ عَلَيَّ نَفْسِي وَضَاقَتْ عَلَيَّ الأَرْضُ بِمَا
رَحُبَتْ سَمِعْتُ صَوْتَ صَارِخٍ أَوْفَى عَلَى جَبَلِ
سَلْعٍ بِأَعْلَى صَوْتِهِ يَا كَعْبُ بْنَ مَالِكٍ أَبْشِرْ قَالَ
فَخَرَرْتُ سَاجِدًا وَعَرَفْتُ أَنْ قَدْ جَاءَ فَرَجٌ وَآذَنَ
رَسُولُ اللَّهِ ﷺ بِتَوْبَةِ اللَّهِ عَلَيْنَا حِينَ صَلَّى صَلاَةَ
الْفَجْرِ فَذَهَبَ النَّاسُ يُبَشِّرُونَنَا وَذَهَبَ قِبَلَ
صَاحِبَيَّ مُبَشِّرُونَ وَرَكَضَ إِلَيَّ رَجُلٌ فَرَسًا
وَسَعَى سَاعٍ مِنْ أَسْلَمَ فَأَوْفَى عَلَى الْجَبَلِ وَكَانَ
الصَّوْتُ أَسْرَعَ مِنَ الْفَرَسِ فَلَمَّا جَاءَنِي الَّذِي
سَمِعْتُ صَوْتَهُ يُبَشِّرُنِي نَزَعْتُ لَهُ ثَوْبَيَّ فَكَسَوْتُهُ

Tako mi Allaha, on otkako mu se desilo ono što mu se desilo pa do današnjeg dana - neprestano plače."

Neko od mojih ukućana mi, (veli Ka'b), reče: "Kada bi i ti zatražio dozvolu od Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, za svoju ženu kao što je dozvolio ženi Hilala b. Umejjea da mu hizmeti?

"Tako mi Allaha", rekoh, "neću tražiti dozvolu za nju od Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem! Šta ja znam šta će mi reći Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, ako ga zamolim za nju, a ja sam mlad čovjek?"

Proboravio sam nakon toga deset noći, tako da se navršilo pedeset noći, otkako je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, zabranio govor sa nama. Nakon što sam pedesete noći ujutro klanjao sabah na jednoj od naših kuća, te dok sam sjedio u stanju (halu) koje sam Allah spominje, u duši mi se se stislo a zemlja mi, ma koliko prostrana bila, postala tijesna, čuo sam nekoga kako, ispevši se na vrh brda Sel' iz sveg glasa doziva: "O, Ka'b b. Malik raduj se (muštuluk)!"

"Ja sam odmah", veli, "pao na sedždu. Znao sam da je stiglo olakšanje.

Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, je, nakon što je klanjao sabah namaz razglasio da nam je Allah oprostio. Ljudi su nam dolazili na muštuluk (radost), a na muštuluk su otišli i mojoj dvojici prijatelja. Meni je jedan čovjek pojurio na konju a jedan, Eslemija je požurio pješice pa se popeo na brdo. Glas je bio brži od konja. Kad je onaj čiji sam glas čuo došao da me obraduje, svukao sam oba dijela svoje odjeće i ogrnuo ga njima, kao muštuluk (nagradu) za radosnu vijest. Tako mi Allaha, tada nisam imao druge odjeće, pa sam posudio dva dijela odjeće, obukao ih, a potom se zaputio Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem. Ljudi su me susretali u skupinama i čestitali mi oprost (uslišanje molbe), govoreći:

إِيَّاهُمَا بِبُشْرَاهُ وَاللهِ مَا أَمْلِكُ غَيْرَهُمَا يَوْمَئِذٍ وَاسْتَعَرْتُ ثَوْبَيْنِ فَلَبِسْتُهُمَا وَانْطَلَقْتُ إِلَى رَسُولِ اللهِ ﷺ فَيَتَلَقَّانِي النَّاسُ فَوْجًا فَوْجًا يُهَنُّونِي بِالتَّوْبَةِ يَقُولُونَ لِتَهْنِكَ تَوْبَةُ اللهِ عَلَيْكَ قَالَ كَعْبٌ حَتَّى دَخَلْتُ الْمَسْجِدَ فَإِذَا رَسُولُ اللهِ ﷺ جَالِسٌ حَوْلَهُ النَّاسُ فَقَامَ إِلَيَّ طَلْحَةُ بْنُ عُبَيْدِاللهِ يُهَرْوِلُ حَتَّى صَافَحَنِي وَهَنَّانِي وَاللهِ مَا قَامَ إِلَيَّ رَجُلٌ مِنَ الْمُهَاجِرِينَ غَيْرَهُ وَلاَ أَنْسَاهَا لِطَلْحَةَ قَالَ كَعْبٌ فَلَمَّا سَلَّمْتُ عَلَى رَسُولِ اللهِ ﷺ قَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ وَهُوَ يَبْرُقُ وَجْهُهُ مِنَ السُّرُورِ أَبْشِرْ بِخَيْرِ يَوْمٍ مَرَّ عَلَيْكَ مُنْذُ وَلَدَتْكَ أُمُّكَ قَالَ قُلْتُ أَمِنْ عِنْدِكَ يَا رَسُولَ اللهِ أَمْ مِنْ عِنْدِ اللهِ قَالَ لاَ بَلْ مِنْ عِنْدِ اللهِ وَكَانَ رَسُولُ اللهِ ﷺ إِذَا سُرَّ اسْتَنَارَ وَجْهُهُ حَتَّى كَأَنَّهُ قِطْعَةُ قَمَرٍ وَكُنَّا نَعْرِفُ ذَلِكَ مِنْهُ فَلَمَّا جَلَسْتُ بَيْنَ يَدَيْهِ قُلْتُ يَا رَسُولَ اللهِ إِنَّ مِنْ تَوْبَتِي أَنْ أَنْخَلِعَ مِنْ مَالِي صَدَقَةً إِلَى اللهِ وَإِلَى رَسُولِ اللهِ قَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ أَمْسِكْ عَلَيْكَ بَعْضَ مَالِكَ فَهُوَ خَيْرٌ لَكَ قُلْتُ فَإِنِّي أُمْسِكُ سَهْمِي الَّذِي بِخَيْبَرَ فَقُلْتُ يَا رَسُولَ اللهِ إِنَّ اللهَ إِنَّمَا نَجَّانِي بِالصِّدْقِ وَإِنَّ مِنْ تَوْبَتِي أَنْ لاَ أُحَدِّثَ إِلاَّ صِدْقًا مَا بَقِيتُ فَوَاللهِ مَا أَعْلَمُ أَحَدًا مِنَ الْمُسْلِمِينَ أَبْلاَهُ اللهُ فِي صِدْقِ الْحَدِيثِ مُنْذُ ذَكَرْتُ ذَلِكَ لِرَسُولِ اللهِ ﷺ أَحْسَنَ مِمَّا أَبْلاَنِي مَا تَعَمَّدْتُ مُنْذُ ذَكَرْتُ ذَلِكَ لِرَسُولِ اللهِ ﷺ إِلَى يَوْمِي هَذَا كَذِبًا وَإِنِّي

"Neka ti je ugodan oprost Allahov!"
"Kada sam tako", kaže Ka'b, "ušao u džamiju, Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, je sjedio a oko njega su bili okupljeni ljudi. Talha b. Ubejdullah žurno ustade prema meni, rukova se sa mnom i čestita mi. Tako mi Allaha, nijedan muhadžir nije ustao osim njega. Nikad to Talhi neću zaboraviti."
Kaže Ka'b:
– Kada sam, potom, selam nazvao Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, lica ozarenog od sreće, reče: "Raduj se najhairnijem danu koji si doživio otakako te majka tvoja rodila."
"Od tebe, Allahov Poslaniče", upitah, ili od Allaha?
– Nije (od mene), nego od Allaha – odgovori on. A lice Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, bi, kada bi se obradovao, toliko blistalo, kao da je komad Mjeseca. Nama je to bilo poznato kada je o njemu riječ.
Kada sam sjeo pred njega, rekoh mu:
– Allahov Poslaniče, kao sastavni dio moje tevbe, ja cio svoj imetak dajem Allahu i Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem!
– Zadrži za sebe dio svog imetka – reče on – to je bolje za tebe.
– Zadržat ću onaj svoj dio (ratnog plijena) u Hajberu – rekoh – i dodadoh:
– Allahov Poslaniče, Allah me je spasio zbog iskrenosti (istine), i kao sastavni dio moga pokajanja (zavjetujem se) da ću, dok sam živ, govoriti samo istinu. I, tako mi Allaha, ne poznajem nijednog muslimana koga je Allah obdario iskrenošću govora – otkako sam to spomenuo Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem – bolje nego što je obdario mene. Jer, od kada sam to rekao Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, pa do dana današnjeg ja nikada, nisam namjerno nešto slagao, a nadam se da će me Allah sačuvati od toga i u preostalom dijelu života.

لأَرْجُو أَنْ يَحْفَظَنِي اللهُ فِيمَا بَقِيتُ وَأَنْزَلَ اللهُ عَلَى رَسُولِهِ ﷺ (لَقَدْ تَابَ اللهُ عَلَى النَّبِيِّ وَالْمُهَاجِرِينَ وَالأَنْصَارِ) إِلَى قَوْلِهِ (وَكُونُوا مَعَ الصَّادِقِينَ) فَوَاللهِ مَا أَنْعَمَ اللهُ عَلَيَّ مِنْ نِعْمَةٍ قَطُّ بَعْدَ أَنْ هَدَانِي لِلإِسْلاَمِ أَعْظَمَ فِي نَفْسِي مِنْ صِدْقِي لِرَسُولِ اللهِ ﷺ أَنْ لاَ أَكُونَ كَذَبْتُهُ فَأَهْلِكَ كَمَا هَلَكَ الَّذِينَ كَذَبُوا فَإِنَّ اللهَ قَالَ لِلَّذِينَ كَذَبُوا حِينَ أَنْزَلَ الْوَحْيَ شَرَّ مَا قَالَ لأَحَدٍ فَقَالَ تَبَارَكَ وَتَعَالَى (سَيَحْلِفُونَ بِاللهِ لَكُمْ إِذَا انْقَلَبْتُمْ) إِلَى قَوْلِهِ (فَإِنَّ اللهَ لاَ يَرْضَى عَنِ الْقَوْمِ الْفَاسِقِينَ) قَالَ كَعْبٌ وَكُنَّا تَخَلَّفْنَا أَيُّهَا الثَّلاَثَةُ عَنْ أَمْرِ أُولَئِكَ الَّذِينَ قَبِلَ مِنْهُمْ رَسُولُ اللهِ ﷺ حِينَ حَلَفُوا لَهُ فَبَايَعَهُمْ وَاسْتَغْفَرَ لَهُمْ وَأَرْجَأَ رَسُولُ اللهِ ﷺ أَمْرَنَا حَتَّى قَضَى اللهُ فِيهِ فَبِذَلِكَ قَالَ اللهُ (وَعَلَى الثَّلاَثَةِ الَّذِينَ خُلِّفُوا) وَلَيْسَ الَّذِي ذَكَرَ اللهُ مِمَّا خُلِّفْنَا عَنِ الْغَزْوِ إِنَّمَا هُوَ تَخْلِيفُهُ إِيَّانَا وَإِرْجَاؤُهُ أَمْرَنَا عَمَّنْ حَلَفَ لَهُ وَاعْتَذَرَ إِلَيْهِ فَقَبِلَ مِنْهُ .

Allah je tom prilikom objavio Svom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem: "Allah je oprostio Vjerovjesniku, i muhadžirima..." - do Njegovih riječi: "... I budite s onima koji su iskreni!"[1]
Tako mi Allaha – (veli Ka'b) – Allah nije podario nikakvu blagodat, nakon što me je uputio u islam, veću u duši mojoj od blagodati što sam Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, rekao istinu, i nisam ga slagao pa propao kao što su propali oni što su lagali. Jer, Allah je, kada je spustio Objavu, rekao o onima što su lagali gore nego što je rekao i o kome drugom. Rekao je Blagoslovljeni i Uzvišeni Allah: "Kad se među njih vratite, zaklinjat će vam se Allahom.." – do riječi: "Allah sigurno nije zadovoljan narodom nevjerničkim."[2]
Mi, nas trojica – veli Ka'b – bili smo izostavljeni iz slučaja onih od kojih je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, prihvatio (izjave njihove) kada su mu se zakleli, uzeo od njih prisegu, i za njih tražio oprosta. Naš slučaj je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, odgodio dok Allah nije o njemu presudio. Allah o tome kaže:
"..a i onoj trojici čiji je slučaj bio odgođen..."[3]
A ovim što Allah spominje da smo izostavljeni ne misli na naš izostak iz pohoda, nego je to Poslanikovo, sallallahu alejhi ve sellem, izostavljanje nas i odgađanje našeg slučaja, odvojeno od onih koji su mu se zaklinjali i pravdali, što je on prihvatio od njih.[4]

1 Et-Tevbe, 117-119. Prijevod ovih ajeta u cijelosti glasi: "Allah je oprostio Vjerovjesniku, i muhadžirima i ensarijama, koji su ga u teškom času slijedili, u vrijeme kada se srca nekih od njih umalo nisu pokolebala; On je poslije i njima oprostio, jer je On prema njima blag i milostiv. A i onoj trojici čiji je slučaj bio odgođen tako da im je zemlja, koliko god da je bila prostrana, postala tijesna, i bilo im se stisnulo u dušama njihovim, i vidjeli su da nema utočišta od Allaha nego samo u Njega. On je poslije njima oprostio da bi se i ubuduće kajali, jer Allah, uistinu, prima pokajanje i milostiv je. O vjernici, bojte se Allaha i budite s onima koji su iskreni!"

2 Et-Tevbe, 95-96. Prijevod ova dva ajeta u cijelosti glasi: "Kad se među njih vratite, zaklinjaće vam se Allahom, samo da ih se okanite, pa okanite ih se jer su oni pogan i prebivalište njihovo bit će Džehennem kao kazna za ono što su radili! Oni vam se zaklinju zato dabiste bili zadovoljni njima. Ako vi budete zadovoljni njima, Allah sigurno nije zadovoljan narodom nevjerničkim."

3 Početak ajeta broj 118. iz sure Et-Tevbe, koji je neposredno u cijelosti citiran.

4 Ovaj dugački hadis Ka'ba b. Malika obiluje mnogobrojnim poukama i porukama. Ovdje ćemo spomenuti neke od njih:

- Dozvoljena je borba u svetom mjesecu, jer pohod na Tebuk bio je u redžebu.
- Dozvoljeno je obznaniti vojsci i ljudima pravac pohoda, ukoliko to interes nameće.
- Kada imam, vođa, proglasi opću mobilizaciju, svi sposobni za borbu dužni su odazvati se. Ko to ne čini i izostane zaslužuje prijekor i kaznu.
- Onaj ko je nemoćan da se lično odazove u borbu, i koji je nemoćan da da materijalni doprinos, ne zaslužuje prijekor.
- Grijeh je vrlo opasn i poguban. Ebu-Hatim prenosi od Hasana Basrija da je rekao: "Subhanellah, ova trojica nisu jeli haram imetak, niti su prolijevali nedužnu krv, ili nered na zemlji činili, pa im se desilo ono što ste čuli, i zemlja im je, koliko god da je prostrana, tijesnom postala. Kako tek, onda, onaj ko čini razvrat i velike grijehe? Ovim Hasan Basrija misli na trojicu (Ka'ba i njegove prijatelje) koji su kažnjeni zbog neopravdanog izostanka sa pohoda.
- Onaj ko je jak i postojan u vjeri kažnjava se više, i više je odgovoran od onoga ko je slab i labilan.
- Dozvoljeno je čovjeku da iznese svoj propust i grijeh, razlog za to i ono što ga je zbog toga snašlo s ciljem da time posavjetuje i upozori drugog.
Dozvoljeno je da čovjek sam sebe pohvali za neko dobro, ako je siguran da neće pasti u kušnju, kao i da se tješi onim što se desilo drugom a njega mimoišlo.
- Hadis upućuje na visoko mjesto koje uživaju učesnici u Bitci na Bedru i učesnici prisege na Akabi.
- Dozvoljeno je zaklinjanje radi potvrđivanja nečega, makar se to od čovjeka i ne tražilo.
- Dozvoljeno je čovjeku da sakrije svoju namjeru, da demantuje klevetu, i da jedan izvjestan period ostavi općenje sa ženom.
- Kada se čovjeku ukaže prilika da učini dobro djelo, treba da požuri, kako mu ta prilika ne bi bila uskraćena. Uzvišeni Allah kaže: "O vjernici, odazovite se Allahu i Poslaniku kad od vas zatraži da činite ono što će vam život osigurati; i neka znate da se Allah upliće između čovjeka i srca njegova.." (El-Enfal, 24.)
- Dozvoljeno je žudjeti za dobrom koje promaši čovjeka.
- Vođa ne smije zapostaviti one koji se oglušc o svoje obaveze, nego je dužan da ih podsjeti i posavjetuje, kako bi se pokajali.
- Dozvoljeno je, radi Allaha i Njegovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, napasti čovjeka zbog onoga što najvjerovatnije postoji kod njega.
- Lijepo je da se s puta dođe sa abdestom da se počne sa džamijom prije kuće, klanjajući u njoj namaz i zadržavajući se izvjesno vrijeme radi pozdravljanja ljudi.
- Dozvoljeno je izaći pred putnika, dočekati ga i poselamiti, kao što je dozvoljeno prihvatiti nečije izvinjenje i pravdanje.
- Dozvoljeno je oplakivati grijeh žaleći za promašenim dobrom.
- Sud se donosi na osnovu onog što je spoljašnje i vidljivo a tajne i ono što je skriveno se prepušta Uzvišenom Allahu.
- Dozvoljeno je ne selamiti onoga ko počini grijeh i njegovo izbjeganje više od tri dana. Što se tiče zabrane po tom pitanju ona se odnosi na onoga čije izbjegavanje nije šerijatom utemeljeno.
- Osmijeh katkad bude iz srdžbe ili čuđenja, ne samo iz radosti.
- Dozvoljeno je da stariji, vođa, ukori svoje prisne prijatelje mimo drugih.
- Iskrenost je korisna a posljedica laži pogubna. U vjerodostojnom se hadisu prenosi: "Kada Allah želi robu dobro ubrza mu kaznu na dunjaluku, a kada mu želi zlo obustavi mu kaznu pa dođe na Sudnji dan sa grijesima."
- Vrijednost istinoljubivosti, bilo u govoru ili u djelima, je velika. Spas od dunjalučkog i ahiretskog zla je vezana za nju.
- Dozvoljeno je čovjeku da uđe u avliju svoga komšije i prijatelja, bez njegove dozvole i ne na vrata, ukoliko zna da je on zadovoljan s tim.
- Gledanje krišom u namazu ne dovodi u pitanje njegovu ispravnost.
- Pokornost Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, ima prednost nad ljubavlju prema bližnjem.
- Žena poslužuje i hizmeti svome mužu.
- Dozvoljeno je spaliti ono na čemu je ispisano Allahovo ime radi dobrobiti i koristi.
- Sedžetuš-šukr (sedžda iz zahvalnosti) je legitimna (dozvoljena), kao i natjecanje da se uzme muštuluk za radosnu vijest ili događaj, te da se donosiocu radosne vijesti dadne najdragocjenije što se ima.
- Treba čestitati onome kome bude podarena neka blagodat i dozvoljeno je ustati prema njemu kada dolazi.

ODSJEDANJE VJEROVJESNIKA, SALLALLAHU ALEJHI VE SELLEM, U HIDŽRU

باب نُزُولِ النَّبِيِّ ﷺ الْحِجْرَ

4419. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Muhammed Džu'fi, njemu Abdur-Rezzak, a ovome je saopćio Ma'mer prenoseći od Zuhrija, ovaj od Salima, a on od Ibni-Omera, radijallahu anhuma, koji je rekao:
– Kada je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, prošao pored Hidžra, rekao je:
"Ne ulazite u naselje onih koji su prema sebi nepravdu učinili, kako vas ne bi zadesilo ono što je zadesilo njih. Možete to učini samo plačući."
Zatim je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, pokrio glavu i ubrzao hod dok nije prešao dolinu.[1]

٤٤١٩. حَدَّثَنَا عَبْدُاللهِ بْنُ مُحَمَّدٍ الْجُعْفِيُّ حَدَّثَنَا عَبْدُالرَّزَّاقِ أَخْبَرَنَا مَعْمَرٌ عَنِ الزُّهْرِيِّ عَنْ سَالِمٍ عَنِ ابْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا قَالَ لَمَّا مَرَّ النَّبِيُّ ﷺ بِالْحِجْرِ قَالَ لاَ تَدْخُلُوا مَسَاكِنَ الَّذِينَ ظَلَمُوا أَنْفُسَهُمْ أَنْ يُصِيبَكُمْ مَا أَصَابَهُمْ إِلاَّ أَنْ تَكُونُوا بَاكِينَ ثُمَّ قَنَّعَ رَأْسَهُ وَأَسْرَعَ السَّيْرَ حَتَّى أَجَازَ الْوَادِيَ .

4420. PRIČAO NAM JE Jahja b. Bukejr, a njemu Malik prenoseći od Abdullaha b. Dinara, a ovaj od Ibni-Omera, radijallahu anhuma, koji kaže da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, o stanovnicima Hidžra rekao:
"Ne ulazite kod ovih mučenika, izuzev plačući, kako vas ne bi snašlo ono što je snašlo njih!"

٤٤٢٠. حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ بُكَيْرٍ حَدَّثَنَا مَالِكٌ عَنْ عَبْدِاللهِ بْنِ دِينَارٍ عَنِ ابْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا قَالَ قَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ لأَصْحَابِ الْحِجْرِ لاَ تَدْخُلُوا عَلَى هَؤُلاَءِ الْمُعَذَّبِينَ إِلاَّ أَنْ تَكُونُوا بَاكِينَ أَنْ يُصِيبَكُمْ مِثْلُ مَا أَصَابَهُمْ .

- Voda se raduje onome što raduje njegove potčinjene.
- Pozajmljivanje tuđe stvari je legitimno.
- Dozvoljeno je ustati prema onome koji dolazi i rukovati se s njim.
- Lijepo je podijeliti sadaku prilikom tevbe (pokajanja), a onaj ko se zavjetuje da će podijeliti cijeli imetak nije obavezan podijeliti ga cijelog.
Ovim nisu iscrpljene sve pouke i poruke ovog vrijednog hadisa.

1 Muslimanska vojska je na tom putu prošla pokraj Hidžra, domovine izumrlog naroda Semud, koji je klesao stijene u dolini Vadil-kurâ. Vojska je na svom putu pila vodu iz devinih grbača, pa kad ugledaše dolinu u kojoj ima vode, obradovaše se ali im Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, reče: "Ne pijte vodu iz ovih bunara i ne uzimajte tom vodom abdest za namaz. Ako ste tom vodom zamijesili hranu, dajte je devama i ne jedite ništa od toga." A naredi im da se napiju vodom iz bunara na kom se povremeno napajala deva Vjerovjesnika Saliha, alejhis-selam.

POGLAVLJE

باب

4421. PRIČAO NAM JE Jahja b. Bukejr prenoseći od Lejsa, on od Abdul-Aziza b. Ebi-Selemea, ovaj od Sa'da b. Ibrahima, on od Nafi'a b. Džubejra, ovaj od Urvea b. Mugirea, a on od svog oca, Mugirea b. Šu'bea, koji je rekao:
– Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, je otišao da izvrši neku svoju potrebu i ja sam mu (kada se vratio) posipao vodu – mislim da je rekao, veli (Mugire) u Pohodu na Tebuk – pa je on oprao svoje lice, a onda pošao prati ruke pa mu je rukav na džubbetu bio uzak, te ih je izvukao ispod džubbeta i oprao, a zatim potrao svoju obuću (*huffejhi*).[1]

٤٤٢١. حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ بُكَيْرٍ عَنِ اللَّيْثِ عَنْ عَبْدِالْعَزِيزِ بْنِ أَبِي سَلَمَةَ عَنْ سَعْدِ بْنِ إِبْرَاهِيمَ عَنْ نَافِعِ بْنِ جُبَيْرٍ عَنْ عُرْوَةَ بْنِ الْمُغِيرَةِ عَنْ أَبِيهِ الْمُغِيرَةِ بْنِ شُعْبَةَ قَالَ ذَهَبَ النَّبِيُّ ﷺ لِبَعْضِ حَاجَتِهِ فَقُمْتُ أَسْكُبُ عَلَيْهِ الْمَاءَ لاَ أَعْلَمُهُ إِلاَّ قَالَ فِي غَزْوَةِ تَبُوكَ فَغَسَلَ وَجْهَهُ وَذَهَبَ يَغْسِلُ ذِرَاعَيْهِ فَضَاقَ عَلَيْهِ كُمُّ الْجُبَّةِ فَأَخْرَجَهُمَا مِنْ تَحْتِ جُبَّتِهِ فَغَسَلَهُمَا ثُمَّ مَسَحَ عَلَى خُفَّيْهِ .

4422. PRIČAO NAM JE Halid b. Muhled, a njemu Sulejman, koji veli da mu je saopćio Amr b. Jahja prenoseći od Abbasa b. Sehla b. Sa'da, a on od Ebu-Humejda, koji je rekao:
– Vraćali smo se sa Vjerovjesnikom, sallallahu alejhi ve sellem, sa Pohoda na Tebuk i, kada smo se približili Medini, on reče:
"Ovo je Taba (naziv za Medinu), a ovo je Uhud, brdo koje nas voli i koje mi volimo."

٤٤٢٢. حَدَّثَنَا خَالِدُ بْنُ مَخْلَدٍ حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ قَالَ حَدَّثَنِي عَمْرُو بْنُ يَحْيَى عَنْ عَبَّاسِ بْنِ سَهْلِ بْنِ سَعْدٍ عَنْ أَبِي حُمَيْدٍ قَالَ أَقْبَلْنَا مَعَ النَّبِيِّ ﷺ مِنْ غَزْوَةِ تَبُوكَ حَتَّى إِذَا أَشْرَفْنَا عَلَى الْمَدِينَةِ قَالَ هَذِهِ طَابَةُ وَهَذَا أُحُدٌ جَبَلٌ يُحِبُّنَا وَنُحِبُّهُ .

4423.PRIČAO NAM JE Ahmed b. Muhammed, njemu je saopćio Abdullah, a ovome Humejd Tavil prenoseći od Enesa b. Malika, radijallahu anhu, da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, kada se vraćao iz Pohoda na Tebuk približivši se Medini, rekao: "Zaista, u Medini ima ljudi koji su sa vama kad god vi bili na nekom putu i presijecali neku dolinu." – A u stvari su u Medini, Allahov Poslaniče? –upitaše oni.
– A u stvari su u Medini – odgovori on – zadržao ih je neki razlog (opravdanje).[2]

٤٤٢٣. حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ مُحَمَّدٍ أَخْبَرَنَا عَبْدُاللهِ أَخْبَرَنَا حُمَيْدٌ الطَّوِيلُ عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ أَنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ رَجَعَ مِنْ غَزْوَةِ تَبُوكَ فَدَنَا مِنَ الْمَدِينَةِ فَقَالَ إِنَّ بِالْمَدِينَةِ أَقْوَامًا مَا سِرْتُمْ مَسِيرًا وَلاَ قَطَعْتُمْ وَادِيًا إِلاَّ كَانُوا مَعَكُمْ قَالُوا يَا رَسُولَ اللهِ وَهُمْ بِالْمَدِينَةِ قَالَ وَهُمْ بِالْمَدِينَةِ حَبَسَهُمُ الْعُذْرُ .

1 Pogledati ovaj hadis u poglavlju *Pomaganje drugom pri uzimanju abdesta*; Knjiga 1., str. 161.

2 Ovaj hadis je ranije spomenut u poglavlju *Izostajanje od borbe zbog (nekog) razloga*, Knjiga 2., str. 651. Sa riječima Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem: "Koji su sa vama", se misli na njihovo duhovno prisustvo,

VJEROVJESNIKOVO, SALLALLAHU ALEJHI VE SELLEM, PISMO KISRI I KAJSARU

باب كتاب النَّبيِّ ﷺ إلى كِسْرَى وقَيْصَرَ

4424. PRIČAO NAM JE Ishak, njemu Ja'kub b. Ibrahim, a ovom njegov otac prenoseći od Saliha, on od Ibnu-Šihaba, koji kaže da ga je obavijestio Ubejdullah b. Abdullah da mu je Ibnu-Abbas saopćio da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, poslao svoje pismo Kisri po Abdullahu b. Huzafeu Sehmiju, naredivši mu da ga preda velikanu Bahrejna, a velikan Bahrejna ga je predao Kisri. Kada ga je on pročitao, pocijepao ga je.
– Mislim da je – (veli) Abdullah – Ibnul-Musejjeb rekao: "Pa ih je (Kisru i njegovu vojsku) Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, prokleo, moleći Allaha da ih iskomada i razdijeli (tj. da ih u potpunosti uništi).[3]

٤٤٢٤. حَدَّثَنَا إِسْحَاقُ حَدَّثَنَا يَعْقُوبُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ حَدَّثَنَا أَبِي عَنْ صَالِحٍ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ قَالَ أَخْبَرَنِي عُبَيْدُاللهِ بْنُ عَبْدِاللهِ أَنَّ ابْنَ عَبَّاسٍ أَخْبَرَهُ أَنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ بَعَثَ بِكِتَابِهِ إِلَى كِسْرَى مَعَ عَبْدِاللهِ بْنِ حُذَافَةَ السَّهْمِيِّ فَأَمَرَهُ أَنْ يَدْفَعَهُ إِلَى عَظِيمِ الْبَحْرَيْنِ فَدَفَعَهُ عَظِيمُ الْبَحْرَيْنِ إِلَى كِسْرَى فَلَمَّا قَرَأَهُ مَزَّقَهُ فَحَسِبْتُ أَنَّ ابْنَ الْمُسَيَّبِ قَالَ فَدَعَا عَلَيْهِمْ رَسُولُ اللهِ ﷺ أَنْ يُمَزَّقُوا كُلَّ مُمَزَّقٍ .

---

sa njihovim srcima i iskrenim željama, a ne sa njihovim tijelima, jer su iz opravdanog razloga ostali u Medini.

3 Kisra je titula perzijskih kraljeva, a Kajsar je Herakle, dok je velikan Bahrejna Munzir b. Sava Abdi. Ime Kisre kojem je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, poslao pismo po Abdullahu b. Huzafeu je Kisra b. Brujiz b. Hurmuz b. Enu Šervan, a to je poznati i veliki Kisra.
Ibnu-Sa'd pouzdano tvrdi da je Abdullah b. Huzafe poslan Kisri sedme godine po Hidžri, u vrijeme primirja sa Kurejšijama, dok se iz Buharijeve verzije podrazumijeva da se to desilo devete godine, jer spominje hadis nakon Pohoda na Tebuk. Moguće je da mu je pisao više puta.
- Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, je slao pisma kraljevima, velikanima i vladarima izvršavajući misiju poslanstva, jer kao što je poznato, on je poznat svim ljudima. U tim pismima on ih je pozivao u islam.
- U jednom rivajetu od Abdullaha b. Huzafea navodi se da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, kada je doprla do njega vijest kako je Kisra postupio sa njegovim pismom, rekao: "Gospodaru moj, ti razori njegovu vladavinu!" Tako je i bilo, Allah je okrenuo protiv njega njegovog sina Šervejha i on ga je ubio. U drugim predajama se navodi da je Kisra zatražio od svog namjesnika u Jemenu, Bazana, da pošalje Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, dva čovjeka (po nekim predajama je tražio od njega da ga ubiju). Kada su izaslanici došli Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, im je rekao: "Prenesite vašem prijatelju (Bazanu) da je moj Gospodar ove noći ubio njegovog gospodara (Kisru)." Kada je to doprlo do Bazana, primio je, zajedno sa ostalim Perzijancima, islam.

4425. PRIČAO NAM JE Usman b. Hejsem, a njemu Avf prenoseći od Hasana, a ovaj od Ebu-Bekrea, koji kaže:
– Allah me je, u danima Bitke oko deve, okoristio riječima koje sam čuo od Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, nakon što se zamalo nisam priključio "pristalicama deve" (taboru Aiše, radijallahu anha) i borio se na njihovoj strani.
Kada je – kaže – do Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, došla vijest da su Perzijanci izabrali za svoga vladara (kralja) kćerku Kisrinu, rekao je:
– Neće nikako uspjeti narod koji da, da njime vlada žena.[1]

٤٤٢٥. حَدَّثَنَا عُثْمَانُ بْنُ الْهَيْثَمِ حَدَّثَنَا عَوْفٌ عَنِ الْحَسَنِ عَنْ أَبِي بَكْرَةَ قَالَ لَقَدْ نَفَعَنِي اللهُ بِكَلِمَةٍ سَمِعْتُهَا مِنْ رَسُولِ اللهِ ﷺ أَيَّامَ الْجَمَلِ بَعْدَ مَا كِدْتُ أَنْ أَلْحَقَ بِأَصْحَابِ الْجَمَلِ فَأُقَاتِلَ مَعَهُمْ قَالَ لَمَّا بَلَغَ رَسُولَ اللهِ ﷺ أَنَّ أَهْلَ فَارِسَ قَدْ مَلَّكُوا عَلَيْهِمْ بِنْتَ كِسْرَى قَالَ لَنْ يُفْلِحَ قَوْمٌ وَلَّوْا أَمْرَهُمُ امْرَأَةً .

4426.PRIČAO NAM JE Ali b. Abdullah, a njemu Sufjan, rekavši da je čuo Zuhrija kako prenosi od Saiba b. Jezida, kako kaže:
– Sjećam se da sam izašao sa dječacima do Senijetul Veda'a da dočekamo Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem.
U drugoj predaji Sufjan kaže: "Sa mališanima", (umjesto: sa dječacima).

٤٤٢٦. حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ عَبْدِ اللهِ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ قَالَ سَمِعْتُ الزُّهْرِيَّ عَنِ السَّائِبِ بْنِ يَزِيدَ يَقُولُ أَذْكُرُ أَنِّي خَرَجْتُ مَعَ الْغِلْمَانِ إِلَى ثَنِيَّةِ الْوَدَاعِ نَتَلَقَّى رَسُولَ اللهِ ﷺ وَقَالَ سُفْيَانُ مَرَّةً مَعَ الصِّبْيَانِ .

4427. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Muhammed, a njemu Sufjan prenoseći od Zuhrija, a on od Saiba sljedeće:
– Sjećam se da sam izašao sa mališanima do Senijetul-Veda'a, da dočekamo Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, nakon njegovog povratka sa Pohoda na Tebuk.[2]

٤٤٢٧. حَدَّثَنَا عَبْدُ اللهِ بْنُ مُحَمَّدٍ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ عَنِ الزُّهْرِيِّ عَنِ السَّائِبِ أَذْكُرُ أَنِّي خَرَجْتُ مَعَ الصِّبْيَانِ نَتَلَقَّى النَّبِيَّ ﷺ إِلَى ثَنِيَّةِ الْوَدَاعِ مَقْدَمَهُ مِنْ غَزْوَةِ تَبُوكَ .

1 Pod "pristalicama deve" se misli na one koji su bili na Aišinoj, radijallahu anha, strani u sukobu sa Alijom radijallahu anhu. Naime, kada je ubijen treći halifa, Osman, a halifa postao Alija, Talha i Zubejr su izašli u Mekku i u njoj zatekli Aišu, radijallahu anha, koja bijaše na hadždžu. Njihovo mišljenje se složilo da krenu prema Basri, da potiču ljude da traže osvetu za Osmanovu krv. Kada je vijest o tome stigla do Alije, radijallahu anhu, krenuo je prema njima i došlo je do sukoba zvanog "Bitka za devu", a nazvan je tako po devi na kojoj je bila Aiša, radijallahu anha, u svojoj nosiljci, i koja je pozivala ljude na izmirenje. Detaljnije podatke o ovom događaju pogledati hadise broj 7099 i 7107.
- Hattabi kaže: "Iz hadisa se zaključuje da ženi ne treba povjeravati vlast niti sudstvo, da ona ne udaje samu sebe, a niti sklapa bračni ugovor drugom." O pitanju povjeravanja vlasti i sustva ženi islamska ulema se razišla. Detaljnije o tome pogledati poglavlja koje govore o upravi i sudstvu.

2 Senijjetul-Veda' je malo uzvišenje koje se nalazi nedaleko od Medine u pravcu Mekke.

O VJEROVJESNIKOVOJ, SALLALLAHU ALEJHI VE SELLEM, BOLESTI I SMRTI

باب مرض النَّبيِّ ﷺ ووفاته

I riječima Uzvišenog Allaha: "Ti ćeš, zacijelo, umrijeti, a i oni će, također, pomrijeti, i poslije, na Sudnjem danu, pred Gospodarom svojim vi ćete se međusobno sporiti."[3]

وَقَوْلِ اللهِ تَعَالَى (إِنَّكَ مَيِّتٌ وَإِنَّهُمْ مَيِّتُونَ ثُمَّ إِنَّكُمْ يَوْمَ الْقِيَامَةِ عِنْدَ رَبِّكُمْ تَخْتَصِمُونَ) .

4428. REKAO JE Junus prenoseći od Zuhrija, da je Urve rekao kako je Aiša, radijallahu anha, kazivala:
"Vjerovjesnik je, sallallahu alejhi ve sellem, u bolesti u kojoj je umro govorio: 'Aiša, još uvijek osjećam bol od hrane što sam je pojeo na Hajberu. Ovo je čas kada sam osjetio da mi se aorta kida (osjetio sam svoj kraj) od tog otrova.'"[4]

٤٤٢٨. وَقَالَ يُونُسُ عَنِ الزُّهْرِيِّ قَالَ عُرْوَةُ قَالَتْ عَائِشَةُ رَضِيَ اللهُ عَنْهَا كَانَ النَّبِيُّ ﷺ يَقُولُ فِي مَرَضِهِ الَّذِي مَاتَ فِيهِ يَا عَائِشَةُ مَا أَزَالُ أَجِدُ أَلَمَ الطَّعَامِ الَّذِي أَكَلْتُ بِخَيْبَرَ فَهَذَا أَوَانُ وَجَدْتُ انْقِطَاعَ أَبْهَرِي مِنْ ذَلِكَ السُّمِّ .

4429. PRIČAO NAM JE Jahja b. Bukejr, a njemu Lejs, prenoseći od Ukajla, on od Ibn-Šihaba, ovaj od Ubejdullaha b. Abdullaha, on od Abdullaha b. Abbasa, radijallahu anhuma, a ovaj od Ummu-Fadl bint Haris da je kazivala:
"Čula sam Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, kako na akšam-namazu uči: '*Vel-murselati 'urfen...*' (tako mi onih koji se jedan za drugim šalju...). Poslije toga nije nam više klanjao sve dok ga Allah nije uzeo Sebi."[5]

٤٤٢٩. حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ بُكَيْرٍ حَدَّثَنَا اللَّيْثُ عَنْ عُقَيْلٍ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ عَنْ عُبَيْدِاللهِ بْنِ عَبْدِاللهِ عَنْ عَبْدِاللهِ بْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا عَنْ أُمِّ الْفَضْلِ بِنْتِ الْحَارِثِ قَالَتْ سَمِعْتُ النَّبِيَّ ﷺ يَقْرَأُ فِي الْمَغْرِبِ بِالْمُرْسَلَاتِ عُرْفًا ثُمَّ مَا صَلَّى لَنَا بَعْدَهَا حَتَّى قَبَضَهُ اللهُ .

---

3 Ez-Zumer, 30-31.

4 Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, ovim riječima upućuje na događaj koji se desio za vrijeme Pohoda na Hajber, kada mu je jedna židovka (Zejneb bint Haris, žena Sellama b. Mikšema) donijela na poklon pečenu ovcu u koju je prethodno stavila otrov. Nakon prvog zalogaja koji je uzeo od njene plećke Vjerovjesnik je, sallallahu alejhi ve sellem, to osjetio i izbacio meso iz usta. Pa, ipak, posljedice tog otrovanog zalogaja, kao što vidimo iz ovog hadisa, osjećao je tokom čitavog života. (Opširnije o ovome govori se u poglavlju *Hoće li se oprostiti mnogobošcima kada iznevjere muslimane*. (Knjiga 2., str. 840-841, hadis broj 3169) O ovome govori i hadis broj 4249.

5 Ovaj se hadis u nešto izmijenjenom obliku navodi u poglavlju Učenje Kur'ana na akšam-namazu. (Knjiga 1., str. 518, hadis broj 763.)

4430. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Ar'ara, a njemu Šu'ba, prenoseći od Ebu-Bišra, on od Seida b. Džubejra, a ovaj od Ibn-Abbasa da je kazivao: "Omer b. Hattab, radijallahu anhu, je puštao Ibn-Abbasa da sjedi blizu njega, pa mu je Abdur-Rahman b. Avf rekao: 'Mi imamo sinove poput njega!'
'Ti znaš otkud je to!', reče Omer, a zatim upita Ibn-Abbasa o značenju ajeta: 'Kada Allahova pomoć i pobjeda dođu... '[1]
'To je rok života Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, što mu ga je (Allah) saopćio', odgovori on.
'Ni ja o ovom ajetu ne znam ništa drugo osim onoga što ti znaš', reče (Omer)."[2]

٤٤٣٠. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَرْعَرَةَ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ عَنْ أَبِي بِشْرٍ عَنْ سَعِيدِ بْنِ جُبَيْرٍ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ قَالَ كَانَ عُمَرُ بْنُ الْخَطَّابِ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ يُدْنِي ابْنَ عَبَّاسٍ فَقَالَ لَهُ عَبْدُالرَّحْمَنِ بْنُ عَوْفٍ إِنَّ لَنَا أَبْنَاءً مِثْلَهُ فَقَالَ إِنَّهُ مِنْ حَيْثُ تَعْلَمُ فَسَأَلَ عُمَرُ ابْنَ عَبَّاسٍ عَنْ هَذِهِ الآيَةِ (إِذَا جَاءَ نَصْرُ اللهِ وَالْفَتْحُ) فَقَالَ أَجَلُ رَسُولِ اللهِ ﷺ أَعْلَمَهُ إِيَّاهُ فَقَالَ مَا أَعْلَمُ مِنْهَا إِلاَّ مَا تَعْلَمُ .

4431. PRIČAO NAM JE Kutejba, a njemu Sufjan, prenoseći od Sulejmana Ahvela, on od Seida b. Džubejra, koji kaže da je Ibn-Abbas kazivao: "Četvrtak! A kakav je to četvrtak? Allahovog je Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, stegla njegova bolest, pa je rekao: 'Donesite mi (što je potrebno za pisanje) da vam ostavim oporuku poslije koje nikada nećete zalutati!' Tada su se (njegovi drugovi) počeli međusobno prepirati – a prepiranju nije mjesto uz Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem – pa rekoše: 'Šta mu je?! Govori li u bunilu? Tražite da vam razjasni!' pa su ga počeli priupitivati.
'Ostavite me! Ono u čemu sam ja bolje je od onoga čemu me vi zovete!', reče on, a onda im preporuči troje: 'Protjerajte idolopoklonike s Arabijskog poluotoka, darujte svako izaslanstvo kao što sam to činio...' Treću je prešutio, ili ju je rekao, ali sam (je) ja zaboravio."[3]

٤٤٣١. حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ عَنْ سُلَيْمَانَ الأَحْوَلِ عَنْ سَعِيدِ بْنِ جُبَيْرٍ قَالَ قَالَ ابْنُ عَبَّاسٍ يَوْمُ الْخَمِيسِ وَمَا يَوْمُ الْخَمِيسِ اشْتَدَّ بِرَسُولِ اللهِ ﷺ وَجَعُهُ فَقَالَ ائْتُونِي أَكْتُبْ لَكُمْ كِتَابًا لَنْ تَضِلُّوا بَعْدَهُ أَبَدًا فَتَنَازَعُوا وَلا يَنْبَغِي عِنْدَ نَبِيٍّ تَنَازُعٌ فَقَالُوا مَا شَأْنُهُ أَهَجَرَ اسْتَفْهِمُوهُ فَذَهَبُوا يَرُدُّونَ عَلَيْهِ فَقَالَ دَعُونِي فَالَّذِي أَنَا فِيهِ خَيْرٌ مِمَّا تَدْعُونِي إِلَيْهِ وَأَوْصَاهُمْ بِثَلاثٍ قَالَ أَخْرِجُوا الْمُشْرِكِينَ مِنْ جَزِيرَةِ الْعَرَبِ وَأَجِيزُوا الْوَفْدَ بِنَحْوِ مَا كُنْتُ أُجِيزُهُمْ وَسَكَتَ عَنِ الثَّالِثَةِ أَوْ قَالَ فَنَسِيتُهَا .

---

1 En-Nasr, 1.

2 Tumačenje ovog hadisa može se naći u poglavlju *Znaci poslanstva u periodu islama (od početka primanja Objave*, (Knjiga 2., hadis broj 3627, str. 1114).

3 Buhari navodi ovaj hadis, u različitim verzijama, u više poglavlja, kao što su: *Darivanje izaslanstava*, (Knjiga 2., str. 762-763) *Iseljavanje jevreja s Arabijskog poluotoka i dr.* (Knjiga 2., str. 839-840) Njegovo tumačenje može se naći u poglavlju *Zapisivanje nauke (hadisa)*, (Knjiga 1., str. 108-109).

4432. PRIČAO NAM JE Ali b. Abdullah, njemu Abdur-Rezak, kojem je pričao Ma'mer, prenoseći od Zuhrija, on od Ubejdullaha b. Abdullaha b. Utbe, a ovaj od Ibn-Abbasa, radijallahu anhuma, da je kazivao:
"Kada je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, bio na samrti, u kući su bili ljudi (njegovi drugovi), pa (im) on reče: 'Hodite da vam napišem oporuku poslije koje nećete zalutati!'
'Allahovog je Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, savladala bolest! Imate Kur'an – Allahova nam je knjiga dovoljna!', reče neko. Oni koji su tu bili podijeliše se u mišljenju i počeše se prepirati.
'Donesite da vam napiše oporuku poslije koje nećete zalutati!', rekoše jedni, a drugi se tome usprotiviše. I kada su u tom naklapanju i neslaganju prevršili mjeru, Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, reče: 'Idite!'"
Ubejdullah veli da je Ibn-Abbas (kasnije) govorio: "Zaista je nesreća, i to opća nesreća, što se njihovo neslaganje i naklapanje ispriječilo između Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, i (njegove) namjere da im napiše tu oporuku."[4]

٤٤٣٢. حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ عَبْدِاللهِ حَدَّثَنَا عَبْدُالرَّزَّاقِ أَخْبَرَنَا مَعْمَرٌ عَنِ الزُّهْرِيِّ عَنْ عُبَيْدِاللهِ بْنِ عَبْدِاللهِ بْنِ عُتْبَةَ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا قَالَ لَمَّا حُضِرَ رَسُولُ اللهِ ﷺ وَفِي الْبَيْتِ رِجَالٌ فَقَالَ النَّبِيُّ ﷺ هَلُمُّوا أَكْتُبْ لَكُمْ كِتَابًا لاَ تَضِلُّوا بَعْدَهُ فَقَالَ بَعْضُهُمْ إِنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ قَدْ غَلَبَهُ الْوَجَعُ وَعِنْدَكُمُ الْقُرْآنُ حَسْبُنَا كِتَابُ اللهِ فَاخْتَلَفَ أَهْلُ الْبَيْتِ وَاخْتَصَمُوا فَمِنْهُمْ مَنْ يَقُولُ قَرِّبُوا يَكْتُبْ لَكُمْ كِتَابًا لاَ تَضِلُّوا بَعْدَهُ وَمِنْهُمْ مَنْ يَقُولُ غَيْرَ ذَلِكَ فَلَمَّا أَكْثَرُوا اللَّغْوَ وَالاخْتِلاَفَ قَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ قُومُوا قَالَ عُبَيْدُاللهِ فَكَانَ يَقُولُ ابْنُ عَبَّاسٍ إِنَّ الرَّزِيَّةَ كُلَّ الرَّزِيَّةِ مَا حَالَ بَيْنَ رَسُولِ اللهِ ﷺ وَبَيْنَ أَنْ يَكْتُبَ لَهُمْ ذَلِكَ الْكِتَابَ لاخْتِلاَفِهِمْ وَلَغَطِهِمْ.

4433, 4434. PRIČAO NAM JE Jesera b. Safvan b. Džemil Lahmi, a njemu Ibrahim b. Sa'd, prenoseći od svoga oca, on od Urve, a ovaj od Aiše, radijallahu anha, da je kazivala:
"Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, u bolesti u kojoj je umro, pozvao je (svoju kćerku) Fatimu i nešto joj šapnuo, pa je ona zaplakala. Zatim ju je ponovo pozvao i opet joj nešto šapnuo, te se ona nasmijala. Pitali smo je (kasnije) o tome, pa je ona rekla: 'Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, šapnuo mi je da će umrijeti u toj svojoj bolesti u

٤٤٣٣-٤٤٣٤. حَدَّثَنَا يَسَرَةُ بْنُ صَفْوَانَ بْنِ جَمِيلٍ اللَّخْمِيُّ حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ سَعْدٍ عَنْ أَبِيهِ عَنْ عُرْوَةَ عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهَا قَالَتْ دَعَا النَّبِيُّ ﷺ فَاطِمَةَ عَلَيْهَا السَّلاَمُ فِي شَكْوَاهُ الَّذِي قُبِضَ فِيهِ فَسَارَّهَا بِشَيْءٍ فَبَكَتْ ثُمَّ دَعَاهَا فَسَارَّهَا بِشَيْءٍ فَضَحِكَتْ فَسَأَلْنَا عَنْ ذَلِكَ فَقَالَتْ سَارَّنِي النَّبِيُّ ﷺ أَنَّهُ يُقْبَضُ فِي وَجَعِهِ الَّذِي تُوُفِّيَ فِيهِ

4 U predanju koje Buhari bilježi u poglavlju *Zapisivanje nauke (hadisa)* navodi se da je Omer, radijallahu anhu, rekao: "Allahovog je Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, savladala bolest! Imate Kur'an – Allahova nam je knjiga dovoljna!" Nužno je vidjeti komentar navedenog predanja u spomenutom poglavlju, (Knjiga 1., str. 108-109).

kojoj je i umro, i ja sam zaplakala. Potom mi je, tiho govoreći, saopćio da sam ja prva od njegove porodice koja će ga slijediti (tj. doći za njim), pa sam se nasmijala.'"[1]

فَبَكَيْتُ ثُمَّ سَارَّنِي فَأَخْبَرَنِي أَنِّي أَوَّلُ أَهْلِهِ يَتْبَعُهُ فَضَحِكْتُ .

4435. PRIČAO MI JE Muhammed b. Beššar, njemu Gunder, a ovom Šu'ba, prenoseći od Sa'da, on od Urve, a ovaj od Aiše da je kazivala:

"Slušala sam da (nijedan) vjerovjesnik ne umre prije negoli mu se ponudi da izabere između dunjaluka i ahireta. Tako sam čula Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, kako, u bolesti u kojoj je umro, promuklim glasom govori: '... u društvu onih kojima je Allah milost Svoju darovao...'[2], pa sam shvatila da mu je ponuđen izbor (između dunjaluka i ahireta)."

٤٤٣٥ . حَدَّثَنِي مُحَمَّدُ بْنُ بَشَّارٍ حَدَّثَنَا غُنْدَرٌ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ عَنْ سَعْدٍ عَنْ عُرْوَةَ عَنْ عَائِشَةَ قَالَتْ كُنْتُ أَسْمَعُ أَنَّهُ لاَ يَمُوتُ نَبِيٌّ حَتَّى يُخَيَّرَ بَيْنَ الدُّنْيَا وَالآخِرَةِ فَسَمِعْتُ النَّبِيَّ ﷺ يَقُولُ فِي مَرَضِهِ الَّذِي مَاتَ فِيهِ وَأَخَذَتْهُ بُحَّةٌ يَقُولُ (مَعَ الَّذِينَ أَنْعَمَ اللهُ عَلَيْهِمْ) فَظَنَنْتُ أَنَّهُ خُيِّرَ .

4436. PRIČAO NAM JE Muslim, a njemu Šu'ba, prenoseći od Sa'da, on od Urve, a ovaj od Aiše da je kazivala:

"Kada je Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, zadesila bolest u kojoj je umro, počeo je govoriti: 'U društvo odabranih!'"[3]

٤٤٣٦ . حَدَّثَنَا مُسْلِمٌ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ عَنْ سَعْدٍ عَنْ عُرْوَةَ عَنْ عَائِشَةَ قَالَتْ لَمَّا مَرِضَ النَّبِيُّ ﷺ الْمَرَضَ الَّذِي مَاتَ فِيهِ جَعَلَ يَقُولُ فِي الرَّفِيقِ الأَعْلَى .

1 Aiša, radijallahu anha, kaže da je Fatima umrla u mjesecu ramazanu, šest mjeseci poslije očeve smrti. Imala je tada dvadeset i pet godina.

2 En-Nisa, 69. Ovaj ajet u cijelosti glasi: "Oni koji su poslušni Allahu i Poslaniku bit će u društvu vjerovjesnikâ, i pravednikâ, i šehidâ, i dobrih ljudi, kojima je Allah milost Svoju darovao. A kako će oni divni drugovi biti!"

3 To jest: "Gospodaru, uvedi me u društvo odabranih, društvo vjerovjesnikâ, pravednikâ, šehidâ i dobrih ljudi (dakle, u Džennet)!" Neki, pak, komentatori smatraju da se izrazom *er-refiku-l-a'la* upućuje na Uzvišenog Allaha, te da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, molio da ga Allah primi u Svoje društvo, dakako društvo kakvo dolikuje Uzvišenom Allahu.

4437. PRIČAO NAM JE Ebu-Jeman, da ga je obavijestio Šu‘ajb, prenoseći od Zuhrija, on od Urve b. Zubejra, a ovaj od Aiše da je kazivala:
“Allahov je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, dok je bio zdrav, govorio: ‘Nijedan vjerovjesnik ne biva usmrćen prije negoli ugleda svoje mjesto u Džennetu. Potom bi bio ostavljen da i dalje živi, ili bi mu bilo ponuđeno da izabere (između dunjaluka i ahireta).’”
“Kada se (Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem) razbolio i prikučio mu se smrtni čas – a glava mu bijaše na Aišinom stegnu – izgubio je svijest. Kada je došao sebi, pogled mu je odletio prema tavanici. Onda je rekao: ‘Gospodaru moj, u društvo odabranih!’
‘Tada ja’, (veli Aiša), ‘rekoh: ‘Dakle, neće više biti među nama!’ Bilo mi jasno da se radi o onome što nam je pričao dok je bio zdrav.’”[4]

٤٤٣٧. حَدَّثَنَا أَبُو الْيَمَانِ أَخْبَرَنَا شُعَيْبٌ عَنِ الزُّهْرِيِّ قَالَ أَخْبَرَنِي عُرْوَةُ بْنُ الزُّبَيْرِ إِنَّ عَائِشَةَ قَالَتْ كَانَ رَسُولُ اللهِ ﷺ وَهُوَ صَحِيحٌ يَقُولُ إِنَّهُ لَمْ يُقْبَضْ نَبِيٌّ قَطُّ حَتَّى يَرَى مَقْعَدَهُ مِنَ الْجَنَّةِ ثُمَّ يُحَيَّا أَوْ يُخَيَّرَ فَلَمَّا اشْتَكَى وَحَضَرَهُ الْقَبْضُ وَرَأْسُهُ عَلَى فَخِذِ عَائِشَةَ غُشِيَ عَلَيْهِ فَلَمَّا أَفَاقَ شَخَصَ بَصَرُهُ نَحْوَ سَقْفِ الْبَيْتِ ثُمَّ قَالَ اللَّهُمَّ فِي الرَّفِيقِ الْأَعْلَى فَقُلْتُ إِذًا لاَ يُجَاوِرُنَا فَعَرَفْتُ أَنَّهُ حَدِيثُهُ الَّذِي كَانَ يُحَدِّثُنَا وَهُوَ صَحِيحٌ .

4438. PRIČAO NAM JE Muhammed, a njemu Affan, prenoseći od Sahra b. Džuvejrija, on od Abdur-Rahmana b. Kasima, ovaj od svoga oca, a on od Aiše (da je kazivala):
“Abdur-Rahman b. Ebu-Bekr ušao je kod Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, a ja sam ga bila prislonila na svoja prsa. Abdur-Rahman je nosio svjež misvak kojim je čistio zube. Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, baci svoj pogled prema njemu, te ja uzeh misvak, potkratih ga zubima, omekšah i pripremih, a onda ga dadoh Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, te on njime očisti zube. Nikad nisam vidjela da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, bolje očistio zube nego tada. I samo što je završio (s čišćenjem zuba), on podiže svoju ruku (ili svoj prst) i reče: ‘U društvo odabranih!’, izgovorio je to tri puta a potom izdahnuo’ Izdahnuo je na mojim grudima (između ramena i vrata)”, kazivala je (Aiša).

٤٤٣٨. حَدَّثَنَا مُحَمَّدٌ حَدَّثَنَا عَفَّانُ عَنْ صَخْرِ ابْنِ جُوَيْرِيَةَ عَنْ عَبْدِالرَّحْمَنِ بْنِ الْقَاسِمِ عَنْ أَبِيهِ عَنْ عَائِشَةَ دَخَلَ عَبْدُالرَّحْمَنِ بْنُ أَبِي بَكْرٍ عَلَى النَّبِيِّ ﷺ وَأَنَا مُسْنِدَتُهُ إِلَى صَدْرِي وَمَعَ عَبْدِالرَّحْمَنِ سِوَاكٌ رَطْبٌ يَسْتَنُّ بِهِ فَأَبَدَّهُ رَسُولُ اللهِ ﷺ بَصَرَهُ فَأَخَذْتُ السِّوَاكَ فَقَصَمْتُهُ وَنَفَضْتُهُ وَطَيَّبْتُهُ ثُمَّ دَفَعْتُهُ إِلَى النَّبِيِّ ﷺ فَاسْتَنَّ بِهِ فَمَا رَأَيْتُ رَسُولَ اللهِ ﷺ اسْتَنَّ اسْتِنَانًا قَطُّ أَحْسَنَ مِنْهُ فَمَا عَدَا أَنْ فَرَغَ رَسُولُ اللهِ ﷺ رَفَعَ يَدَهُ أَوْ إِصْبَعَهُ ثُمَّ قَالَ فِي الرَّفِيقِ الْأَعْلَى ثَلاَثًا ثُمَّ قَضَى وَكَانَتْ تَقُولُ مَاتَ بَيْنَ حَاقِنَتِي وَذَاقِنَتِي .

---

4 Suhejli navodi kako je pronašao u nekim Vakidijevim djelima da je prva rečenica koju je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, izgovorio dok je bio kod dojilje Halime bila: *“Allahu ekber!”* (Allah je najveći!), dok mu je posljednja rečenica, prema ovom Aišinom predanju, bila: *“Fir-refikil-a‘la!”* (u društvo odabranih!).

4439. PRIČAO MI JE Hibban, kojeg je obavijestio Abdullah, a ovog Junus, prenoseći od Ibn-Šihaba, on od Urve, a ovaj od Aiše, radijallahu anha, (da je kazivala): "Allahov je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, kada bi se razbolio, učio *Mu'avvizetejn*[1], pušući niza se i potirući se rukom. A kada ga je zadesila bolest u kojoj je umro, ja sam nad njim učila *Mu'avvizetejn*, puhala niz njega onako kako je to i on činio i potirala ga njegovom rukom."[2]

٤٤٣٩. حَدَّثَنِي حِبَّانُ أَخْبَرَنَا عَبْدُاللهِ أَخْبَرَنَا يُونُسُ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ قَالَ أَخْبَرَنِي عُرْوَةُ أَنَّ عَائِشَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهَا أَخْبَرَتْهُ أَنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ كَانَ إِذَا اشْتَكَى نَفَثَ عَلَى نَفْسِهِ بِالْمُعَوِّذَاتِ وَمَسَحَ عَنْهُ بِيَدِهِ فَلَمَّا اشْتَكَى وَجَعَهُ الَّذِي تُوُفِّيَ فِيهِ طَفِقْتُ أَنْفِثُ عَلَى نَفْسِهِ بِالْمُعَوِّذَاتِ الَّتِي كَانَ يَنْفِثُ وَأَمْسَحُ بِيَدِ النَّبِيِّ ﷺ عَنْهُ .

4440. PRIČAO NAM JE Mu'alla b. Esed, njemu Abdul-Aziz b. Muhtar, a ovom Hišam b. Urva, prenoseći od Abbada b. Abdullaha b. Zubejra da ga je Aiša obavijestila da je čula Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem – dok ga je, pred (njegovu) smrt, (pomno) slušala, a on leđima bio naslonjen na nju – kako govori: "Gospodaru moj, oprosti mi, smiluj mi se i pridruži me (odabranom) društvu!"

٤٤٤٠. حَدَّثَنَا مُعَلَّى بْنُ أَسَدٍ حَدَّثَنَا عَبْدُالْعَزِيزِ بْنُ مُخْتَارٍ حَدَّثَنَا هِشَامُ بْنُ عُرْوَةَ عَنْ عَبَّادِ بْنِ عَبْدِاللهِ ابْنِ الزُّبَيْرِ أَنَّ عَائِشَةَ أَخْبَرَتْهُ أَنَّهَا سَمِعَتِ النَّبِيَّ ﷺ وَأَصْغَتْ إِلَيْهِ قَبْلَ أَنْ يَمُوتَ وَهُوَ مُسْنِدٌ إِلَيَّ ظَهْرَهُ يَقُولُ اللَّهُمَّ اغْفِرْ لِي وَارْحَمْنِي وَأَلْحِقْنِي بِالرَّفِيقِ .

4441. PRIČAO NAM JE Salt b. Muhammed, a njemu Ebu-Avana, prenoseći od Hilala Vezzana, on od Urve b. Zubejra, a ovaj od Aiše, radijallahu anha, da je kazivala:
"Vjerovjesnik je, sallallahu alejhi ve sellem, u bolesti poslije koje više nije ustao, rekao: 'Allah je prokleo židove i kršćane – oni su grobove svojih vjerovjesnika uzeli za bogomolje!'
Da nije toga", veli Aiša, "njegov bi kabur bio istaknut, ali se on bojao da ne bude pretvoren u mesdžid (mjesto za molitvu)."[3]

٤٤٤١. حَدَّثَنَا الصَّلْتُ بْنُ مُحَمَّدٍ حَدَّثَنَا أَبُو عَوَانَةَ عَنْ هِلاَلٍ الْوَزَّانِ عَنْ عُرْوَةَ بْنِ الزُّبَيْرِ عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهَا قَالَتْ قَالَ النَّبِيُّ ﷺ فِي مَرَضِهِ الَّذِي لَمْ يَقُمْ مِنْهُ لَعَنَ اللهُ الْيَهُودَ اتَّخَذُوا قُبُورَ أَنْبِيَائِهِمْ مَسَاجِدَ قَالَتْ عَائِشَةُ لَوْلاَ ذَلِكَ لأُبْرِزَ قَبْرُهُ خَشِيَ أَنْ يُتَّخَذَ مَسْجِدًا .

---

1 Tj. sure El-Felek i En-Nas, dvije posljednje kur'anske sure.

2 Prijevod sure El-Felek glasi: "Reci: 'Utječem se Gospodaru svitanja od zla onoga što On stvara, i od zla mrkle noći kada tmine razastre, i od zla onih koje u uzlove pušu, i od zla zavidljivca kad zavist ne krije!'", a sura En-Nas u prijevodu glasi: "Reci: 'Tražim zaštitu Gospodara ljudi, Vladara ljudi, Boga ljudi – od zla šejtana napasnika, koji zle misli unosi u ljudska srca, od džina i od ljudi!'"
Iz prijevoda ovih dviju sura vidimo zašto ih je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, učio za vrijeme bolesti; njihovim se učenjem, naime, traži zaštita Svevišnjeg Allaha od svakog zla i nesreće. Prenosi se da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, imao običaj sastaviti šake, puhnuti u njih (učeći *Mu'avvizetejn*), a zatim se potrti njima po licu. Također se prenosi da je isto to činio i prilikom lijeganja u postelju. Tako u predanju Mufeddala b. Fudale, koje on prenosi od Akila, stoji: "Kada bi legao u postelju (Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem) sastavio bi šake, puhnuo u njih, a zatim proučio sure El-Ihlas, El-Felek i En-Nas."

3 Iz hadisa se razumije da nije dopušteno klanjati na kaburu niti džamiju na njemu podizati. (Opširnije

4442. PRIČAO NAM JE Seid b. Ufejr, njemu Lejs, a ovom Ukajl, prenoseći od Ibn-Šihaba, da ga je obavijestio Ubejdullah b. Abdullah b. Utbe b. Mes'uda, da je Aiša, supruga Vjerovjesnikova, sallallahu alejhi ve sellem, kazivala:
"Kada je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, oslabio i bolest mu se pogoršala, zatražio je od svojih supruga da boluje u mojoj sobi. One su mu to dopustile, te je izišao uz pomoć dvojice ljudi – Abbasa b. Abdul-Muttaliba i još jednog čovjeka, a noge su mu se vukle po zemlji."
Ubejdullah (b. Abdullah) veli: 'Obavijestio sam (kasnije) Abdullaha o onome što je Aiša kazala, pa me je Abdullah b. Abbas upitao: 'Znaš li ko je taj drugi čovjek što ga Aiša nije imenovala?'
'Ne znam', odgovorio sam.
'Bio je to Alija b. Ebu-Talib', reče Ibn-Abbas."
Aiša, supruga Vjerovjesnikova, sallallahu alejhi ve sellem, (kasnije) je kazivala da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, nakon što je unišao u njenu sobu, a bolest mu se pogoršala, rekao: "Polijte me iz sedam mješina čije uzice nisu još odriješene, kako bih svijetu mogao izreći oporuku!"
"Tada smo ga", kaže Aiša, "posadili u korito (za pranje i bojenje tkanine) koje je pripadalo Hafsi, Vjerovjesnikovoj, sallallahu alejhi ve sellem, supruzi, a onda ga stali polijevati iz tih mješina, sve dok nam on ne poče pokazivati da je dosta. Nakon toga je izišao među ljude, predvodio ih u namazu i održao govor."[4]

٤٤٤٢. حَدَّثَنَا سَعِيدُ بْنُ عُفَيْرٍ قَالَ حَدَّثَنِي اللَّيْثُ قَالَ حَدَّثَنِي عُقَيْلٌ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ قَالَ أَخْبَرَنِي عُبَيْدُاللهِ بْنُ عَبْدِاللهِ بْنِ عُتْبَةَ بْنِ مَسْعُودٍ أَنَّ عَائِشَةَ زَوْجَ النَّبِيِّ ﷺ قَالَتْ لَمَّا ثَقُلَ رَسُولُ اللهِ ﷺ وَاشْتَدَّ بِهِ وَجَعُهُ اسْتَأْذَنَ أَزْوَاجَهُ أَنْ يُمَرَّضَ فِي بَيْتِي فَأَذِنَّ لَهُ فَخَرَجَ وَهُوَ بَيْنَ الرَّجُلَيْنِ تَخُطُّ رِجْلَاهُ فِي الأَرْضِ بَيْنَ عَبَّاسِ بْنِ عَبْدِالْمُطَّلِبِ وَبَيْنَ رَجُلٍ آخَرَ قَالَ عُبَيْدُاللهِ فَأَخْبَرْتُ عَبْدَاللهِ بِالَّذِي قَالَتْ عَائِشَةُ فَقَالَ لِي عَبْدُاللهِ بْنُ عَبَّاسٍ هَلْ تَدْرِي مَنِ الرَّجُلُ الآخَرُ الَّذِي لَمْ تُسَمِّ عَائِشَةُ قَالَ قُلْتُ لَا قَالَ ابْنُ عَبَّاسٍ هُوَ عَلِيُّ بْنُ أَبِي طَالِبٍ وَكَانَتْ عَائِشَةُ زَوْجُ النَّبِيِّ ﷺ تُحَدِّثُ أَنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ لَمَّا دَخَلَ بَيْتِي وَاشْتَدَّ بِهِ وَجَعُهُ قَالَ هَرِيقُوا عَلَيَّ مِنْ سَبْعِ قِرَبٍ لَمْ تُحْلَلْ أَوْكِيَتُهُنَّ لَعَلِّي أَعْهَدُ إِلَى النَّاسِ فَأَجْلَسْنَاهُ فِي مِخْضَبٍ لِحَفْصَةَ زَوْجِ النَّبِيِّ ﷺ ثُمَّ طَفِقْنَا نَصُبُّ عَلَيْهِ مِنْ تِلْكَ الْقِرَبِ حَتَّى طَفِقَ يُشِيرُ إِلَيْنَا بِيَدِهِ أَنْ قَدْ فَعَلْتُنَّ قَالَتْ ثُمَّ خَرَجَ إِلَى النَّاسِ فَصَلَّى بِهِمْ وَخَطَبَهُمْ.

o ovome može se naći u poglavlju *O tome da nije preporučljivo klanjati na grobovima*, zatim *Klanjanje na ruševinama i mjestima koja su pretrpjela kakvu nepogodu*, (Knjiga 1., str. 330) te *Pokuđenost gradnje bogomolja nad grobovima*, (Knjiga 2., str. 901).

4 Tumačenje ovog hadisa može se naći u poglavlju *O kupanju i uzimanju abdesta iz korita, lončića i zdjele - drvene ili kamene*, (Knjiga 1., str. 171-172) te u poglavlju *Granica iznemoglosti bolesnika kad ne treba prisustvovati džematu*, (Knjiga 1., str. 459-460).

4443, 4444. OBAVIJESTIO ME JE Ubejdullah b. Abdullah b. Utbe da su Aiša i Abdullah b. Abbas, radijallahu anhum, kazivali:
"Kada je Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, došla (smrt), počeo je navlačiti karirani ogrtač na svoje lice, a kada bi mu zastao dah (zbog vrućine), sklanjao bi ga s lica. U takvom je stanju rekao: 'Allahovo je prokletstvo na židovima i kršćanima zato što su grobove svojih vjerovjesnika uzimali za bogomolje!' Tako je on upozorio na ono što su oni uradili."[1]

٤٤٤٣-٤٤٤٤. و أَخْبَرَنِي عُبَيْدُاللهِ بْنُ عَبْدِاللهِ ابْنِ عُتْبَةَ أَنَّ عَائِشَةَ وَعَبْدَاللهِ بْنَ عَبَّاسٍ رَضِي اللهُ عَنْهُمْ قَالاَ لَمَّا نَزَلَ بِرَسُولِ اللهِ ﷺ طَفِقَ يَطْرَحُ خَمِيصَةً لَهُ عَلَى وَجْهِهِ فَإِذَا اغْتَمَّ كَشَفَهَا عَنْ وَجْهِهِ وَهُوَ كَذَلِكَ يَقُولُ لَعْنَةُ اللهِ عَلَى الْيَهُودِ وَالنَّصَارَى اتَّخَذُوا قُبُورَ أَنْبِيَائِهِمْ مَسَاجِدَ يُحَذِّرُ مَا صَنَعُوا.

4445. OBAVIJESTIO ME JE Ubejdullah da je Aiša kazivala:
"Pitala sam Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, o tome (tj. o njegovoj zapovijedi da Ebu-Bekr imami ljudima u namazu), a jedino što me je nagnalo da ga više puta o tome priupitam jest to što je za mene bilo neshvatljivo da ljudi ikada mogu zavoljeti čovjeka koji se poslije njega nađe na njegovu mjestu, ali i to što sam smatrala da ko god preuzme njegovo mjesto – ljudi će to smatrati lošim predznakom, pa sam željela da to Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, otkloni od Ebu-Bekra."
Hadis (o Poslanikovoj, sallallahu alejhi ve sellem, zapovijedi da Ebu-Bekr, radijallahu anhu, predvodi ljude u namazu) od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, prenose Ibn-Omer, Ebu-Musa i Ibn-Abbas, radijallahu anhum.

٤٤٤٥. أَخْبَرَنِي عُبَيْدُاللهِ أَنَّ عَائِشَةَ قَالَتْ لَقَدْ رَاجَعْتُ رَسُولَ اللهِ ﷺ فِي ذَلِكَ وَمَا حَمَلَنِي عَلَى كَثْرَةِ مُرَاجَعَتِهِ إِلاَّ أَنَّهُ لَمْ يَقَعْ فِي قَلْبِي أَنْ يُحِبَّ النَّاسُ بَعْدَهُ رَجُلاً قَامَ مَقَامَهُ أَبَدًا وَلاَ كُنْتُ أُرَى أَنَّهُ لَنْ يَقُومَ أَحَدٌ مَقَامَهُ إِلاَّ تَشَاءَمَ النَّاسُ بِهِ فَأَرَدْتُ أَنْ يَعْدِلَ ذَلِكَ رَسُولُ اللهِ ﷺ عَنْ أَبِي بَكْرٍ رَوَاهُ ابْنُ عُمَرَ وَأَبُو مُوسَى وَابْنُ عَبَّاسٍ رَضِي اللهُ عَنْهُمْ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ.

1 Ovaj je hadis Buhari ranije naveo u poglavlju *O onome što se prenosi o Izraelićanima*, (Knjiga 2., str. 1029-1030).

4446. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Jusuf, njemu Lejs, a ovom Ibn-Had, prenoseći od Abdur-Rahmana b. Kasima, on od svoga oca, a ovaj od Aiše da je kazivala: "Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, umro je na mojim grudima (između ramena i vrata), i nije mi nimalo žao da svako, poslije Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, iskusi smrtne tegobe."[2]

٤٤٤٦. حَدَّثَنَا عَبْدُاللهِ بْنُ يُوسُفَ حَدَّثَنَا اللَّيْثُ قَالَ حَدَّثَنِي ابْنُ الْهَادِ عَنْ عَبْدِالرَّحْمَنِ بْنِ الْقَاسِمِ عَنْ أَبِيهِ عَنْ عَائِشَةَ قَالَتْ مَاتَ النَّبِيُّ ﷺ وَإِنَّهُ لَبَيْنَ حَاقِنَتِي وَذَاقِنَتِي فَلاَ أَكْرَهُ شِدَّةَ الْمَوْتِ لأَحَدٍ أَبَدًا بَعْدَ النَّبِيِّ ﷺ.

4447. PRIČAO MI JE Ishak, kojeg je obavijestio Bišr b. Šu'ajb b. Ebu-Hamza, rekavši da mu je pričao njegov otac, prenoseći od Zuhrija, on od Abdullaha b. Ka'ba b. Malika Ensarija – a Ka'b b. Malik bio je jedan od trojice kojima je pokajanje (zbog izostanka iz Pohoda na Tebuk) prihvaćeno – da ga je obavijestio Abdullah b. Abbas kako je Alija b. Ebu-Talib, radijallahu anhu, izišao od Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, za vrijeme njegove bolesti u kojoj je i umro, pa su (ga) ljudi upitali: "Ebu-Hasane, kako je osvanuo Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem?"
"Osvanuo je, Allahu hvala, zdrav!", reče on. Tada ga Abbas b. Abdul-Muttalib uze za ruku i reče mu: "Tako mi Allaha, nakon tri dana ti ćeš biti pod upravom drugog![3] Tako mi Allaha, ja vidim da će Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, umrijeti od ove svoje bolesti. Ja, uistinu, znam kakva su lica potomaka Abdul-Muttalibovih kad im se prikuči smrt. Vodi nas Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, da ga upitamo kome će ovo pripasti (hilafet). Ako pripadne nama, saznat

٤٤٤٧. حَدَّثَنِي إِسْحَاقُ أَخْبَرَنَا بِشْرُ بْنُ شُعَيْبِ بْنِ أَبِي حَمْزَةَ قَالَ حَدَّثَنِي أَبِي عَنِ الزُّهْرِيِّ قَالَ أَخْبَرَنِي عَبْدُاللهِ بْنُ كَعْبِ بْنِ مَالِكٍ الأَنْصَارِيُّ وَكَانَ كَعْبُ بْنُ مَالِكٍ أَحَدَ الثَّلاَثَةِ الَّذِينَ تِيبَ عَلَيْهِمْ أَنَّ عَبْدَاللهِ بْنَ عَبَّاسٍ أَخْبَرَهُ أَنَّ عَلِيَّ بْنَ أَبِي طَالِبٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ خَرَجَ مِنْ عِنْدِ رَسُولِ اللهِ ﷺ فِي وَجَعِهِ الَّذِي تُوُفِّيَ فِيهِ فَقَالَ النَّاسُ يَا أَبَا حَسَنٍ كَيْفَ أَصْبَحَ رَسُولُ اللهِ ﷺ فَقَالَ أَصْبَحَ بِحَمْدِ اللهِ بَارِئًا فَأَخَذَ بِيَدِهِ عَبَّاسُ بْنُ عَبْدِالْمُطَّلِبِ فَقَالَ لَهُ أَنْتَ وَاللهِ بَعْدَ ثَلاَثٍ عَبْدُ الْعَصَا وَإِنِّي وَاللهِ لأَرَى رَسُولَ اللهِ ﷺ سَوْفَ يُتَوَفَّى مِنْ وَجَعِهِ هَذَا إِنِّي لأَعْرِفُ وُجُوهَ بَنِي عَبْدِالْمُطَّلِبِ عِنْدَ الْمَوْتِ اذْهَبْ بِنَا إِلَى رَسُولِ اللهِ ﷺ فَلْنَسْأَلْهُ فِيمَنْ

---

2 O kakvim se tegobama radilo, govori se u hadisu br. 4449, u kojem se navodi da je pokraj Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, stajala kofa s vodom u koju je on umakao ruke i potirao se po licu, govoreći: "La ilahe illallah! (nema istinskog Boga osim Allaha!). Smrt, uistinu, prožimaju tegobe!"
Ahmed i Tirmizi prenose da je Aiša, radijallahu anha, kazivala: "Vidjela sam ga (Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem) kako umire, a pored njega stajaše posuda s vodom. Stavljao je svoju ruku u posudu, potirao svoje lice vodom, a zatim govorio: 'Gospodaru moj, pomozi mi da prebrodim smrtne tegobe!'" A u predanju što ga od Mesruka prenosi Šekik stoji da je Aiša, radijallahu anha, kazivala: "Nisam vidjela da je iko trpio tako teške bolove kao što ih je trpio Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem."
U hadisima se navodi da će on zbog toga imati dvostruku nagradu. Tako u hadisu Ebu-Seida, koji prenosi Ebu-Ja'la, stoji da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Nama, vjerovjesnicima, udvostručava se iskušenje isto kao što nam se udvostručava i nagrada."

3 *Abdul-'asa* je metaforička konstrukcija kojom se označava da čovjek prelazi pod upravu drugog vladara. (prim. rec.)

ćemo to, a ako pripadne drugome, saznat ćemo o kome se radi, pa će (Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem) oporučiti da se lijepo s nama ophodi!"
"Tako mi Allaha", reče Alija, "ako zatražimo od Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, to, a on nam uskrati, ljudi nam je poslije njega neće dati. Tako mi Allaha, ja to neću tražiti od Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem!"[1]

هَذَا الأَمْرُ إِنْ كَانَ فِينَا عَلِمْنَا ذَلِكَ وَإِنْ كَانَ فِي غَيْرِنَا عَلِمْنَاهُ فَأَوْصَى بِنَا فَقَالَ عَلِيٌّ إِنَّا وَاللهِ لَئِنْ سَأَلْنَاهَا رَسُولَ اللهِ ﷺ فَمَنَعَنَاهَا لاَ يُعْطِينَاهَا النَّاسُ بَعْدَهُ وَإِنِّي وَاللهِ لاَ أَسْأَلُهَا رَسُولَ اللهِ ﷺ.

4448. PRIČAO NAM JE Seid b. Ufejr, njemu Lejs, a ovom Ukajl, prenoseći od Ibn-Šihaba, a on od Enesa b. Malika, radijallahu anhu, da je kazivao):
"Dok su muslimani u ponedjeljak bili na sabah-namazu, a Ebu-Bekr im klanjao (kao imam), neobično ih je iznenadio Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, otkrivši zastor (na vratima) Aišine sobe. Pogledao ih je dok su oni bili u redovima, a onda se nasmijao. Ebu-Bekr, radijallahu anhu, povratio se natrag, kako bi se uključio u red, misleći da se Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, želi priključiti namazu (kao imam). Muslimani zamalo nisu pali u iskušenje u namazu (da ga prekinu) od radosti zbog (toga što su ugledali) Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, ali im Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, pokaza rukom da dovrše namaz, a potom opet uđe u sobu i spusti zastor."[2]

٤٤٤٨. حَدَّثَنَا سَعِيدُ بْنُ عُفَيْرٍ قَالَ حَدَّثَنِي اللَّيْثُ قَالَ حَدَّثَنِي عُقَيْلٌ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ قَالَ حَدَّثَنِي أَنَسُ بْنُ مَالِكٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ أَنَّ الْمُسْلِمِينَ بَيْنَا هُمْ فِي صَلاَةِ الْفَجْرِ مِنْ يَوْمِ الاثْنَيْنِ وَأَبُو بَكْرٍ يُصَلِّي لَهُمْ لَمْ يَفْجَأْهُمْ إِلاَّ رَسُولُ اللهِ ﷺ قَدْ كَشَفَ سِتْرَ حُجْرَةِ عَائِشَةَ فَنَظَرَ إِلَيْهِمْ وَهُمْ فِي صُفُوفِ الصَّلاَةِ ثُمَّ تَبَسَّمَ يَضْحَكُ فَنَكَصَ أَبُو بَكْرٍ عَلَى عَقِبَيْهِ لِيَصِلَ الصَّفَّ وَظَنَّ أَنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ يُرِيدُ أَنْ يَخْرُجَ إِلَى الصَّلاَةِ فَقَالَ أَنَسٌ وَهَمَّ الْمُسْلِمُونَ أَنْ يَفْتَتِنُوا فِي صَلاَتِهِمْ فَرَحًا بِرَسُولِ اللهِ ﷺ فَأَشَارَ إِلَيْهِمْ بِيَدِهِ رَسُولُ اللهِ ﷺ أَنْ أَتِمُّوا صَلاَتَكُمْ ثُمَّ دَخَلَ الْحُجْرَةَ وَأَرْخَى السِّتْرَ.

---

1 Iz hadisa se može zaključiti da Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, nije oporučio hilafet Aliji, radijallahu anhu, kao što to neosnovano tvrde šiije.

2 U drugim predanjima ovog hadisa navodi se da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, taj dan preselio na ahiret (vidjeti poglavlje *Može li se klanjač obazrijeti zbog nečega što bi palo na njega ili kada pljuvačku ili bilo što primijeti u pravcu Ka'be*, (Knjiga 1., str. 512) te poglavlje *O onome koji se u toku svoga namaza vratio natrag*, (Knjiga 1., str. 814).

4449. PRIČAO MI JE Muhammed b. Ubejd, a njemu Isa b. Junus, prenoseći od Umera b. Seida, koji kaže da ga je obavijestio Ibn-Ebu-Mulejke, a njega Ebu-Amr Zekvan, oslobođeni rob Aišin, da je Aiša kazivala:
"Allahova je blagodat prema meni i to što je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, umro u mojoj odaji, onda kada je i trebalo da bude kod mene, na mojim grudima, kao i to što je Allah prilikom njegove smrti sastavio moju i njegovu pljuvačku.
Ušao je k meni Abdur-Rahman s misvakom u ruci, a Allahov se Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, oslanjao na mene. Primijetila sam kako (Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem) gleda u njega i bilo mi je jasno da želi misvak.
'Hoćeš li da ti ga uzmem?', upitala sam, a on potvrdno klimnu glavom. Dala sam mu ga, ali bijaše pretvrd za njega, te rekoh: 'Da ga omekšam?' On (opet) potvrdno klimnu glavom, i ja mu ga omekšah (te on njime očisti zube).
Pokraj njega bila je kofa (ili kanta; dvoumi se Omer o kojem se izrazu radi) u kojoj je bila voda. On je umakao ruke u vodu, a zatim se njima potirao po licu, govoreći: 'La ilahe illallah! (nema istinskog Boga osim Allaha!). Uistinu, smrt je prožeta tegobama!' Zatim je podigao ruku i stao govoriti: 'U društvo odabranih!' – sve dok nije izdahnuo i ruka mu klonula."

٤٤٤٩. حَدَّثَنِي مُحَمَّدُ بْنُ عُبَيْدٍ حَدَّثَنَا عِيسَى بْنُ يُونُسَ عَنْ عُمَرَ بْنِ سَعِيدٍ قَالَ أَخْبَرَنِي ابْنُ أَبِي مُلَيْكَةَ أَنَّ أَبَا عَمْرٍو ذَكْوَانَ مَوْلَى عَائِشَةَ أَخْبَرَهُ أَنَّ عَائِشَةَ كَانَتْ تَقُولُ إِنَّ مِنْ نِعَمِ اللهِ عَلَيَّ أَنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ تُوُفِّيَ فِي بَيْتِي وَفِي يَوْمِي وَبَيْنَ سَحْرِي وَنَحْرِي وَأَنَّ اللهَ جَمَعَ بَيْنَ رِيقِي وَرِيقِهِ عِنْدَ مَوْتِهِ دَخَلَ عَلَيَّ عَبْدُالرَّحْمَنِ وَبِيَدِهِ السِّوَاكُ وَأَنَا مُسْنِدَةٌ رَسُولَ اللهِ ﷺ فَرَأَيْتُهُ يَنْظُرُ إِلَيْهِ وَعَرَفْتُ أَنَّهُ يُحِبُّ السِّوَاكَ فَقُلْتُ آخُذُهُ لَكَ فَأَشَارَ بِرَأْسِهِ أَنْ نَعَمْ فَتَنَاوَلْتُهُ فَاشْتَدَّ عَلَيْهِ وَقُلْتُ أُلَيِّنُهُ لَكَ فَأَشَارَ بِرَأْسِهِ أَنْ نَعَمْ فَلَيَّنْتُهُ فَأَمَرَّهُ وَبَيْنَ يَدَيْهِ رَكْوَةٌ أَوْ عُلْبَةٌ يَشُكُّ عُمَرُ فِيهَا مَاءٌ فَجَعَلَ يُدْخِلُ يَدَيْهِ فِي الْمَاءِ فَيَمْسَحُ بِهِمَا وَجْهَهُ يَقُولُ لاَ إِلَهَ إِلاَّ اللهُ إِنَّ لِلْمَوْتِ سَكَرَاتٍ ثُمَّ نَصَبَ يَدَهُ فَجَعَلَ يَقُولُ فِي الرَّفِيقِ الأَعْلَى حَتَّى قُبِضَ وَمَالَتْ يَدُهُ.

4450. PRIČAO NAM JE Isma'il, njemu Sulejman b. Bilal, a ovom Hišam b. Urva, kojeg je obavijestio njegov otac prenoseći od Aiše, radijallahu anha, da je Allahov je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, u bolesti u kojoj je umro, pitao: "Gdje sam sutra? Gdje sam sutra?", imajući na umu Aišin dan (kada je po rasporedu trebalo da bude kod nje). Onda su mu supruge dopustile da boravi gdje želi, pa je boravio u Aišinoj sobi sve dok nije kod nje i umro. "Umro je", kaže Aiša, "u mojoj sobi, u danu u kojem je, po rasporedu, i trebalo da bude kod

٤٤٥٠. حَدَّثَنَا إِسْمَاعِيلُ قَالَ حَدَّثَنِي سُلَيْمَانُ بْنُ بِلاَلٍ حَدَّثَنَا هِشَامُ بْنُ عُرْوَةَ أَخْبَرَنِي أَبِي عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهَا أَنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ كَانَ يَسْأَلُ فِي مَرَضِهِ الَّذِي مَاتَ فِيهِ يَقُولُ أَيْنَ أَنَا غَدًا أَيْنَ أَنَا غَدًا يُرِيدُ يَوْمَ عَائِشَةَ فَأَذِنَ لَهُ أَزْوَاجُهُ يَكُونُ حَيْثُ شَاءَ فَكَانَ فِي بَيْتِ عَائِشَةَ حَتَّى مَاتَ عِنْدَهَا قَالَتْ عَائِشَةُ فَمَاتَ فِي الْيَوْمِ

mene. Allah je uzeo njegovu dušu dok mu je glava bila na mojim grudima, a njegova pljuvačka pomiješala se s mojom.
"Ušao je", priča dalje Aiša, "Abdur-Rahman b. Ebu-Bekr, noseći misvak kojim je čistio zube. Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, pogledao je prema Abdur-Rahmanu, te mu ja rekoh: "Abdur-Rahmane, daj mi taj misvak!"
On mi ga je dao, pa sam ga ja iživakala i izgnječila zubima, a onda ga dala Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem. Naslonjen na moje grudi, očistio je njime zube."[1]

الَّذِي كَانَ يَدُورُ عَلَيَّ فِيهِ فِي بَيْتِي فَقَبَضَهُ اللهُ وَإِنَّ رَأْسَهُ لَبَيْنَ نَحْرِي وَسَحْرِي وَخَالَطَ رِيقُهُ رِيقِي ثُمَّ قَالَتْ دَخَلَ عَبْدُالرَّحْمَنِ بْنُ أَبِي بَكْرٍ وَمَعَهُ سِوَاكٌ يَسْتَنُّ بِهِ فَنَظَرَ إِلَيْهِ رَسُولُ اللهِ ﷺ فَقُلْتُ لَهُ أَعْطِنِي هَذَا السِّوَاكَ يَا عَبْدَالرَّحْمَنِ فَأَعْطَانِيهِ فَقَضِمْتُهُ ثُمَّ مَضَغْتُهُ فَأَعْطَيْتُهُ رَسُولَ اللهِ ﷺ فَاسْتَنَّ بِهِ وَهُوَ مُسْتَنِدٌ إِلَى صَدْرِي .

4451. PRIČAO NAM JE Sulejman b. Harb, a njemu Hammad b. Zejd, prenoseći od Ejjuba, on od Ibn-Ebu-Mulejke, a ovaj od Aiše, radijallahu anha, da je kazivala:
"Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, umro je u mojoj sobi, u mom danu i u mojem naručju.
Kada bi se razbolio, jedna od nas (njegovih žena) učila bi mu dovu. Tako sam i ja za njega bila počela tražiti (od Allaha) spas i pomoć, ali on podiže glavu k nebu i reče: 'U društvo odabranih, u društvo odabranih!' Uto je naišao Abdur-Rahman b. Ebu-Bekr, radijallahu anhu, noseći u ruci svježu grančicu (misvak). Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, pogleda u Abdur-Rahmana, te ja pomislih kako on ima potrebu za tom grančicom, pa je uzeh, izgnječih zubima njezin vrh i omekšah je, a onda je dadoh Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, i on njome, kako je to najljepše umio činiti, očisti zube. Vratio ju je potom meni, a ruka mu klonu (ili: ispade mu misvak iz ruke). Tako je Allah sastavio moju i njegovu pljuvačku u posljednjem (Vjerovjesnikovu, sallallahu alejhi ve sellem) danu na dunjaluku i prvom na ahiretu."

٤٤٥١. حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ حَرْبٍ حَدَّثَنَا حَمَّادُ بْنُ زَيْدٍ عَنْ أَيُّوبَ عَنِ ابْنِ أَبِي مُلَيْكَةَ عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهَا قَالَتْ تُوُفِّيَ النَّبِيُّ ﷺ فِي بَيْتِي وَفِي يَوْمِي وَبَيْنَ سَحْرِي وَنَحْرِي وَكَانَتْ إِحْدَانَا تُعَوِّذُهُ بِدُعَاءٍ إِذَا مَرِضَ فَذَهَبْتُ أُعَوِّذُهُ فَرَفَعَ رَأْسَهُ إِلَى السَّمَاءِ وَقَالَ فِي الرَّفِيقِ الأَعْلَى فِي الرَّفِيقِ الأَعْلَى وَمَرَّ عَبْدُالرَّحْمَنِ بْنُ أَبِي بَكْرٍ وَفِي يَدِهِ جَرِيدَةٌ رَطْبَةٌ فَنَظَرَ إِلَيْهِ النَّبِيُّ ﷺ فَظَنَنْتُ أَنَّ لَهُ بِهَا حَاجَةً فَأَخَذْتُهَا فَمَضَغْتُ رَأْسَهَا وَنَفَضْتُهَا فَدَفَعْتُهَا إِلَيْهِ فَاسْتَنَّ بِهَا كَأَحْسَنِ مَا كَانَ مُسْتَنًّا ثُمَّ نَاوَلَنِيهَا فَسَقَطَتْ يَدُهُ أَوْ سَقَطَتْ مِنْ يَدِهِ فَجَمَعَ اللهُ بَيْنَ رِيقِي وَرِيقِهِ فِي آخِرِ يَوْمٍ مِنَ الدُّنْيَا وَأَوَّلِ يَوْمٍ مِنَ الآخِرَةِ .

1 Iz hadisa se može zaključiti:
– čovjek koji ima više žena može za vrijeme bolesti boraviti kod jedne od njih, pod uvjetom da to ostale odobre;
– dopušteno je upotrebljavati misvak druge zdrave osobe;
– upotrebu misvaka ne treba zanemarivati ni u danima bolesti.

4452, 4453. PRIČAO NAM JE Jahja b. Bukejr, a njemu Lejs, prenoseći od Ukajla, on od Ibn-Šihaba, kojeg je obavijestio Ebu-Seleme, a njega Aiša da je Ebu-Bekr, radijallahu anhu, krenuo na konju iz svoje kuće u Sunhu. Kada je stigao i unišao u džamiju, ništa nije rekao ljudima, nego je unišao Aiši, namjeravajući do Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, koji je već bio pokriven prugastim (jemenskim) ogrtačem. Ebu-Bekr otkrio mu je lice, nagnuo se nad njega, poljubio ga, a onda zaplakao govoreći: "Allah ti – i oca i majku za tebe bih žrtvovao! – neće dati dvije smrti. Što se tiče smrti koja ti je propisana, ti si je već okusio."[2]

٤٤٥٢-٤٤٥٣. حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ بُكَيْرٍ حَدَّثَنَا اللَّيْثُ عَنْ عُقَيْلٍ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ قَالَ أَخْبَرَنِي أَبُو سَلَمَةَ أَنَّ عَائِشَةَ أَخْبَرَتْهُ أَنَّ أَبَا بَكْرٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ أَقْبَلَ عَلَى فَرَسٍ مِنْ مَسْكَنِهِ بِالسُّنْحِ حَتَّى نَزَلَ فَدَخَلَ الْمَسْجِدَ فَلَمْ يُكَلِّمِ النَّاسَ حَتَّى دَخَلَ عَلَى عَائِشَةَ فَتَيَمَّمَ رَسُولَ اللهِ ﷺ وَهُوَ مُغَشًّى بِثَوْبِ حِبَرَةٍ فَكَشَفَ عَنْ وَجْهِهِ ثُمَّ أَكَبَّ عَلَيْهِ فَقَبَّلَهُ وَبَكَى ثُمَّ قَالَ بِأَبِي أَنْتَ وَأُمِّي وَاللهِ لاَ يَجْمَعُ اللهُ عَلَيْكَ مَوْتَتَيْنِ أَمَّا الْمَوْتَةُ الَّتِي كُتِبَتْ عَلَيْكَ فَقَدْ مُتَّهَا .

4454. Zuhri veli da MU JE PRIČAO i Ebu-Selema, prenoseći od Abdullaha b. Abbasa da je Ebu-Bekr izišao (od Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem), a Omer b. Hattab razgovaraše sa svijetom.

"Sjedi, Omere!", reče mu (Ebu-Bekr), ali Omer ne htjede sjesti. Tada se ljudi okrenuše prema njemu, a ostaviše Omera.

"Ko je od vas", reče Ebu-Bekr, "obožavao Muhammeda, sallallahu alejhi ve sellem – pa Muhammed je, sallallahu alejhi ve sellem, umro; a ko je obožavao Allaha – pa Allah je uistinu živ i neće umrijeti! Allah kaže: 'Muhammed je samo poslanik, a i prije njega bilo je poslanika. Ako bi on umro ili ubijen bio, zar biste se stopama svojim vratili? Onaj ko se stopama svojim vrati neće Allahu nimalo nauditi, a Allah će zahvalne sigurno nagraditi."[3]

"Tako mi Allaha", kaže (Abdullah b. Abbas), "kao da svijet nije znao da je Allah objavio ovaj ajet sve dok ga Ebu-Bekr nije proučio. Svi ga ljudi od

٤٤٥٤. قَالَ الزُّهْرِيُّ وَحَدَّثَنِي أَبُو سَلَمَةَ عَنْ عَبْدِاللهِ بْنِ عَبَّاسٍ أَنَّ أَبَا بَكْرٍ خَرَجَ وَعُمَرُ بْنُ الْخَطَّابِ يُكَلِّمُ النَّاسَ فَقَالَ اجْلِسْ يَا عُمَرُ فَأَبَى عُمَرُ أَنْ يَجْلِسَ فَأَقْبَلَ النَّاسُ إِلَيْهِ وَتَرَكُوا عُمَرَ فَقَالَ أَبُو بَكْرٍ أَمَّا بَعْدُ فَمَنْ كَانَ مِنْكُمْ يَعْبُدُ مُحَمَّدًا صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَإِنَّ مُحَمَّدًا قَدْ مَاتَ وَمَنْ كَانَ مِنْكُمْ يَعْبُدُ اللهَ فَإِنَّ اللهَ حَيٌّ لاَ يَمُوتُ قَالَ اللهُ (وَمَا مُحَمَّدٌ إِلاَّ رَسُولٌ قَدْ خَلَتْ مِنْ قَبْلِهِ الرُّسُلُ) إِلَى قَوْلِهِ (الشَّاكِرِينَ) وَقَالَ وَاللهِ لَكَأَنَّ النَّاسَ لَمْ يَعْلَمُوا أَنَّ اللهَ أَنْزَلَ هَذِهِ الآيَةَ حَتَّى تَلاَهَا أَبُو بَكْرٍ فَتَلَقَّاهَا مِنْهُ النَّاسُ كُلُّهُمْ فَمَا أَسْمَعُ بَشَرًا مِنَ النَّاسِ إِلاَّ يَتْلُوهَا فَأَخْبَرَنِي سَعِيدُ بْنُ الْمُسَيَّبِ أَنَّ عُمَرَ قَالَ وَاللهِ مَا هُوَ إِلاَّ أَنْ سَمِعْتُ أَبَا بَكْرٍ

2 Tumačenje ovog hadisa može se naći u poglavlju *Ulaženje umrlom koji je već umotan u kefine*, (Knjiga 1., str. 845-846).

3 Ali-Imran, 144.

njega prihvatiše, i nisam čuo nijednog čovjeka da ga nije učio."
Pričao mi je Seid b. Musejjeb da je Omer rekao: "Tako mi Allaha, samo što sam čuo Ebu-Bekra kako uči taj ajet, zaprepastio sam se toliko da me noge nisu više mogle držati. Srušio sam se na zemlju kada sam ga čuo kako uči ajet i shvatio sam da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, preselio."[1]

تَلاَهَا فَعُقِرْتُ حَتَّى مَا تُقِلُّنِي رِجْلاَيَ وَحَتَّى أَهْوَيْتُ إِلَى الأَرْضِ حِينَ سَمِعْتُهُ تَلاَهَا عَلِمْتُ أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ قَدْ مَاتَ .

4455, 4456, 4457. PRIČAO MI JE Abdullah b. Ebu-Šejba, a njemu Jahja b. Seid, prenoseći od Sufjana, on od Musaa b. Ebu-Aiše, ovaj od Ubejdullaha b. Abdullaha b. Utbe, a on od Aiše i Ibn-Abbasa da je Ebu-Bekr, radijallahu anhu, poljubio Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, nakon njegove smrti.[2]

٤٤٥٥-٤٤٥٦-٤٤٥٧. حَدَّثَنِي عَبْدُاللهِ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ سَعِيدٍ عَنْ سُفْيَانَ عَنْ مُوسَى بْنِ أَبِي عَائِشَةَ عَنْ عُبَيْدِاللهِ بْنِ عَبْدِاللهِ بْنِ عُتْبَةَ عَنْ عَائِشَةَ وَابْنِ عَبَّاسٍ أَنَّ أَبَا بَكْرٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَبَّلَ النَّبِيَّ ﷺ بَعْدَ مَوْتِهِ .

4458. PRIČAO NAM JE Ali[3], a njemu Jahja, da je Aiša kazivala:
"Kada se (Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem) razbolio, ulijevali smo mu (lijek od indijskog aloja pomiješanog s uljem) s jedne strane usta. On nam poče davati znak da mu ne sipamo lijek,

٤٤٥٨. حَدَّثَنَا عَلِيٌّ حَدَّثَنَا يَحْيَى وَزَادَ قَالَتْ عَائِشَةُ لَدَدْنَاهُ فِي مَرَضِهِ فَجَعَلَ يُشِيرُ إِلَيْنَا أَنْ لاَ تَلُدُّونِي فَقُلْنَا كَرَاهِيَةُ الْمَرِيضِ لِلدَّوَاءِ فَلَمَّا

1 Iz hadisa se razumije da su Poslanikovi, sallallahu alejhi ve sellem, drugovi bili teško pogođeni njegovom smrću. Mnogi od njih u to nisu mogli povjerovati, a najžešći među njima bio je Omer. Tako Ibn-Ebu-Šejba od Ibn-Omera prenosi da je Ebu-Bekr prošao pored Omera dok je on govorio: "Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, nije umro, i on neće umrijeti sve dok Allah ne uništi dvoličnjake!" Ljudi su već bili pokazali radost i podigli glave, ali mu priđe (Ebu-Bekr) i reče: "Čovječe, Allahov je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, već umro! Zar nisi čuo Uzvišenog Allaha kako kaže: 'Ti ćeš, zacijelo, umrijeti, a i oni će, također, pomrijeti!' (Ez-Zumer, 30), a također i: 'Nijedan čovjek prije tebe nije bio besmrtan…' (El-Enbija, 34)." Zatim je došao do minbera, popeo se na njega, zahvalio Allahu i izrekao Mu pohvalu, a onda održao svoj (poznati) govor.
Ovaj hadis jasno ukazuje na nepokolebljivost i odvažnost Ebu-Bekra, radijallahu anhu, te na njegovo široko znanje. Uz njega je u ovoj teškoj situaciji postojanost pokazalo još nekoliko Poslanikovih, sallallahu alejhi ve sellem, drugova, među kojima su bili Abbas, Mugira i Ibn-Umm-Mektum, dok ih je većina ostala u nedoumici. Tako ulema, na temelju ovog događaja, zaključuje da ponekad manjina u idžtihadu može biti u pravu, a većina u krivu. Stoga nije obavezno dati prednost mišljenju većine, a posebno ako se ustanovi da neki od njih slijede i oponašaju druge.

2 Iz hadisa se zaključuje da je umrlog dopušteno poljubiti, izuzev ako je smrt nastupila usljed neke zarazne bolesti. Tirmizi u *Sunenu* navodi da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, ušao mrtvom Usmanu b. Maz'unu, nadnio se nad njega, poljubio ga i zaplakao da su mu suze niz obraze tekle (vidjeti poglavlje *Ulaženje umrlom koji je već umotan u kefine*, (Knjiga 1., str. 845-846).

3 Misli se na Alija b. Abdullaha b. Medinija, koji se slaže s Abdullahom b. Ebu-Šejbom u predanju prethodnog hadisa od Jahje b. Seida i navodi događaj opisan u ovom hadisu.

ali mi rekosmo: 'To je zbog odvratnosti što je bolesnik osjeća prema lijeku!' A kada je došao sebi, on reče: 'Zar vam nisam zabranio da mi ulijevate lijek u usta?'
'(Mislili smo) da je to zbog odvratnosti što je bolesnik osjeća prema lijeku!', odgovorili smo. 'Niko neće ostati u kući', reče on, 'a da mu lijek neće biti uljeven u usta, i to pred mojim očima, izuzev Abbasa, jer on nije bio s vama!'"
Ibn-Ebu-Zinad ovaj hadis prenosi od Hišama, on od svoga oca, ovaj od Aiše, a ona od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem.[4]

أَفَاقَ قَالَ أَلَمْ أَنْهَكُمْ أَنْ تَلُدُّونِي قُلْنَا كَرَاهِيَةُ الْمَرِيضِ لِلدَّوَاءِ فَقَالَ لاَ يَبْقَى أَحَدٌ فِي الْبَيْتِ إِلاَّ لُدَّ وَأَنَا أَنْظُرُ إِلاَّ الْعَبَّاسَ فَإِنَّهُ لَمْ يَشْهَدْكُمْ رَوَاهُ ابْنُ أَبِي الزِّنَادِ عَنْ هِشَامٍ عَنْ أَبِيهِ عَنْ عَائِشَةَ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ.

4459. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Muhammed, da ga je obavijestio Ezher, a njega Ibn-Avn, prenoseći od Ibrahima, a on od Esveda da je kazivao:
"Neko je u Aišinu prisustvu spomenuo da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, ostavio Aliji oporuku (za hilafet), pa je ona kazala: 'Ko je to rekao? Ja sam bila s Vjerovjesnikom, sallallahu alejhi ve sellem, i držala ga naslonjenog na svojim grudima; zatražio je lavor, a zatim se savio na jednu stranu i umro, a da ja to nisam ni osjetila. Pa kako je onda ostavio oporuku Aliji?!'"[5]

٤٤٥٩. حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُحَمَّدٍ أَخْبَرَنَا أَزْهَرُ أَخْبَرَنَا ابْنُ عَوْنٍ عَنْ إِبْرَاهِيمَ عَنِ الأَسْوَدِ قَالَ ذُكِرَ عِنْدَ عَائِشَةَ أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ أَوْصَى إِلَى عَلِيٍّ فَقَالَتْ مَنْ قَالَهُ لَقَدْ رَأَيْتُ النَّبِيَّ ﷺ وَإِنِّي لَمُسْنِدَتُهُ إِلَى صَدْرِي فَدَعَا بِالطَّسْتِ فَانْخَنَثَ فَمَاتَ فَمَا شَعَرْتُ فَكَيْفَ أَوْصَى إِلَى عَلِيٍّ.

4 Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, ovdje je prekorio prisutne što su mu ulijevali lijek u usta nakon što im je naredio da to ne čine – iako je poznato da je on pribjegavao liječenju kada bi se razbolio – zato što u ovom slučaju lijek nije odgovarao njegovoj bolesti. Naime, ljudi su mislili da on boluje od upale porebrice (upale pluća), što nije bilo tačno. To se vidi iz predanja Abdur-Rahmana b. Ebu-Zinada u kojem se navodi da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Ako smatrate da je Allah dopustio da me spopadne upala porebrice (upala pluća), znajte da joj Allah neće prepustiti vlast nada mnom." Iz hadisa se također može zaključiti da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, kaznio prisutne zbog neposlušnosti i prekršene zapovijedi, zapovjedivši da se svakom od njih ulije lijek u usta. To, međutim, najvjerovatnije, nije tačno, jer se Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, nikada nije svetio za uvredu nanesenu njemu. Zato će prije biti da ih je želio prekoriti zato što nisu uvažili njegovu zapovijed (da mu ne stavljaju lijek u usta). O liječenju (indijskim alojem) govori se u dijelu *Medicina,* Knjiga 4., hadisi 5709-5712.

5 Već smo ranije napomenuli da ne postoji nikakav pouzdan dokaz o tome da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, oporučio hilafet Aliji, radijallahu anhu, te su stoga neosnovane tvrdnje šiija. (U vezi s ovim hadisom vidjeti još i poglavlje *O oporukama i izjavi Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem*), (Knjiga 2., str. 589-590).

4460. PRIČAO NAM JE Ebu-Nu'ajm, a njemu Malik b. Migvel, prenoseći od Talhe da je kazivao: "Upitao sam Abdullaha b. Ebu-Evfaa, radijallahu anhuma: 'Je li Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, što oporučio?'
'Ne!', odgovorio je.
'Pa kako je onda svijetu propisana (ili naređena) oporuka?', upita.
'Allahov je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, oporučio Allahovu knjigu', odgovori on."

٤٤٦٠. حَدَّثَنَا أَبُو نُعَيْمٍ حَدَّثَنَا مَالِكُ بْنُ مِغْوَلٍ عَنْ طَلْحَةَ قَالَ سَأَلْتُ عَبْدَاللهِ بْنَ أَبِي أَوْفَى رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا أَوْصَى النَّبِيُّ ﷺ فَقَالَ لاَ فَقُلْتُ كَيْفَ كُتِبَ عَلَى النَّاسِ الْوَصِيَّةُ أَوْ أُمِرُوا بِهَا قَالَ أَوْصَى بِكِتَابِ اللهِ .

4461. PRIČAO NAM JE Kutejba, a njemu Ebu-Ahves, prenoseći od Ebu-Ishaka, a on od Amra b. Harisa da je kazivao:
"Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, nije ostavio ni dirhema ni dinara, ni roba ni robinje. Ostavio je smo svoju mazgu Bejda', koju je (za života) jahao, svoje oružje i zemlju koju je uvakufio za putnike namjernike."[1]

٤٤٦١. حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ حَدَّثَنَا أَبُو الأَحْوَصِ عَنْ أَبِي إِسْحَاقَ عَنْ عَمْرِو بْنِ الْحَارِثِ قَالَ مَا تَرَكَ رَسُولُ اللهِ ﷺ دِينَارًا وَلاَ دِرْهَمًا وَلاَ عَبْدًا وَلاَ أَمَةً إِلاَّ بَغْلَتَهُ الْبَيْضَاءَ الَّتِي كَانَ يَرْكَبُهَا وَسِلاَحَهُ وَأَرْضًا جَعَلَهَا لاِبْنِ السَّبِيلِ صَدَقَةً .

4462. PRIČAO NAM JE Sulejman b. Harb, a njemu Hammad, prenoseći od Sabita, a on od Enesa, radijallahu anhu, da je kazivao:
"Kad se Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, pogoršala bolest i počela ga sve jače stezati, Fatima, radijallahu anha, uzdahnu: 'Ah, oče! Kakve li patnje!'
'Nema patnje za tvoga oca poslije današnjeg dana!', odgovori joj on.
Kada je umro, ona reče: 'Oče moj, ti se odazva Gospodaru, koji te pozva! Oče moj, Firdevs dženetski boravište je tvoje! Oče moj, Džibrilu vijest o smrti tvojoj dostavljamo!' A kad je ukopan, Fatima, sallallahu alejhi ve sellem, reče: 'Enese, zar ste imali duše da po Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, pospete zemlju?'"[2]

٤٤٦٢. حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ حَرْبٍ حَدَّثَنَا حَمَّادٌ عَنْ ثَابِتٍ عَنْ أَنَسٍ قَالَ لَمَّا ثَقُلَ النَّبِيُّ ﷺ جَعَلَ يَتَغَشَّاهُ فَقَالَتْ فَاطِمَةُ عَلَيْهَا السَّلاَم وَا كَرْبَ أَبَاهُ فَقَالَ لَهَا لَيْسَ عَلَى أَبِيكِ كَرْبٌ بَعْدَ الْيَوْمِ فَلَمَّا مَاتَ قَالَتْ يَا أَبَتَاهُ أَجَابَ رَبًّا دَعَاهُ يَا أَبَتَاهْ مَنْ جَنَّةُ الْفِرْدَوْسِ مَأْوَاهْ يَا أَبَتَاهْ إِلَى جِبْرِيلَ نَنْعَاهْ فَلَمَّا دُفِنَ قَالَتْ فَاطِمَةُ عَلَيْهَا السَّلاَم يَا أَنَسُ أَطَابَتْ أَنْفُسُكُمْ أَنْ تَحْثُوا عَلَى رَسُولِ اللهِ ﷺ التُّرَابَ .

1 Tumačenje ovog hadisa može se naći u poglavlju *O oporukama i izjavi Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem*), (Knjiga 2., str. 589-590).

2 Čini se da je Fatima, radijallahu anha, korila Vjerovjesnikove, sallallahu alejhi ve sellem, drugove što su

باب آخِرِ ما تكلّم به النّبيُّ ﷺ

O POSLJEDNJIM VJEROVJESNIKOVIM, SALLALLAHU ALEJHI VE SELLEM, RIJEČIMA

٤٤٦٣. حَدَّثَنَا بِشْرُ بْنُ مُحَمَّدٍ حَدَّثَنَا عَبْدُاللهِ قَالَ يُونُسُ قَالَ الزُّهْرِيُّ أَخْبَرَنِي سَعِيدُ بْنُ الْمُسَيَّبِ فِي رِجَالٍ مِنْ أَهْلِ الْعِلْمِ أَنَّ عَائِشَةَ قَالَتْ كَانَ النَّبِيُّ ﷺ يَقُولُ وَهُوَ صَحِيحٌ إِنَّهُ لَمْ يُقْبَضْ نَبِيٌّ حَتَّى يَرَى مَقْعَدَهُ مِنَ الْجَنَّةِ ثُمَّ يُخَيَّرَ فَلَمَّا نَزَلَ بِهِ وَرَأْسُهُ عَلَى فَخِذِي غُشِيَ عَلَيْهِ ثُمَّ أَفَاقَ فَأَشْخَصَ بَصَرَهُ إِلَى سَقْفِ الْبَيْتِ ثُمَّ قَالَ اللَّهُمَّ الرَّفِيقَ الأَعْلَى فَقُلْتُ إِذًا لاَ يَخْتَارُنَا وَعَرَفْتُ أَنَّهُ الْحَدِيثُ الَّذِي كَانَ يُحَدِّثُنَا وَهُوَ صَحِيحٌ قَالَتْ فَكَانَتْ آخِرَ كَلِمَةٍ تَكَلَّمَ بِهَا اللَّهُمَّ الرَّفِيقَ الأَعْلَى .

4463. PRIČAO NAM JE Bišr b. Muhammed, njemu Abdullah, ovom je rekao Junus, a njemu Zuhri da ga je Seid b. Musejjeb, u društvu nekoliko učenjaka, obavijestio da je Aiša kazivala:
“Vjerovjesnik je, sallallahu alejhi ve sellem, dok je bio zdrav, govorio: ‘Nijedan vjerovjesnik ne biva usmrćen dok ne ugleda svoje mjesto u Džennetu, a potom mu bude ponuđen izbor (između dunjaluka i ahireta).’
Kada se (Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem) razbolio (i prikučio mu se smrtni čas) – a glava mu bijaše na mome stegnu – izgubio je svijest. Potom se osvijestio i bacio pogled prema tavanici, a zatim rekao: ‘Gospodaru moj: u društvo odabranih!’
‘Dakle’, rekoh ja, ‘neće izabrati nas!’ Bilo mi jasno da se radi o onome što nam je pričao dok je bio zdrav.’
Tako je”, kaže ona, “posljednja rečenica koju je izgovorio bila: ‘Gospodaru moj: u društvo odabranih!’”[3]

ga zagrnuli u zemlju, jer joj je to izgledalo oprečnim njihovoj ljubavi, nježnosti i samilosti koju su osjećali prema njemu dok je bio živ. Enes, radijallahu anhu, nije joj na to ništa odgovorio iz obzira prema njoj i uvažavajući težak položaj u kojem se našla, ali sama njegova pojava kao da je govorila da nisu uživali u tome, da im nije bilo lahko i da su se silom natjerali da izvrše zapovijed Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, i ukopaju ga.

3 Ovaj hadis navodi se u prethodnom poglavlju pod brojem 4437, gdje se može vidjeti i njegovo tumačenje.

O VJEROVJESNIKOVOJ, SALLALLAHU ALEJHI VE SELLEM, SMRTI

باب وفاة النبيِّ ﷺ

4464, 4465. PRIČAO NAM JE Ebu-Nu‘ajm, a njemu Šejban, prenoseći od Jahjaa, on od Ebu-Seleme, a ovaj od Aiše i Ibn-Abbasa, radijallahu anhum, da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, dok mu je objavljivan Kur’an, u Mekki boravio deset godina i u Medini deset.[1]

٤٤٦٤-٤٤٦٥. حَدَّثَنَا أَبُو نُعَيْمٍ حَدَّثَنَا شَيْبَانُ عَنْ يَحْيَى عَنْ أَبِي سَلَمَةَ عَنْ عَائِشَةَ وَابْنِ عَبَّاسٍ رَضِي الله عَنْهُمْ أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ لَبِثَ بِمَكَّةَ عَشْرَ سِنِينَ يُنْزَلُ عَلَيْهِ الْقُرْآنُ وَبِالْمَدِينَةِ عَشْرًا .

4466. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Jusuf, a njemu Lejs, prenoseći od Ukajla, on od Ibn-Šihaba, ovaj od Urve b. Zubejra, a on od Aiše, radijallahu anha, da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, umro kad je imao šezdeset i tri godine.[2] Ibn-Šihab veli da mu je Seid b. Musejjeb saopćio isto.

٤٤٦٦. حَدَّثَنَا عَبْدُاللهِ بْنُ يُوسُفَ حَدَّثَنَا اللَّيْثُ عَنْ عُقَيْلٍ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ عَنْ عُرْوَةَ بْنِ الزُّبَيْرِ عَنْ عَائِشَةَ رَضِي الله عَنْهَا أَنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ تُوُفِّيَ وَهُوَ ابْنُ ثَلاَثٍ وَسِتِّينَ قَالَ ابْنُ شِهَابٍ وَأَخْبَرَنِي سَعِيدُ بْنُ الْمُسَيَّبِ مِثْلَهُ .

POGLAVLJE...

باب

4467. PRIČAO NAM JE Kabisa, a njemu Sufjan, prenoseći od A‘meša, on od Ibrahima, ovaj od Esveda, a on od Aiše, radijallahu anha, da je kazivala:
“Vjerovjesnik je, sallallahu alejhi ve sellem, umro, a oklop mu bijaše založen kod jednog židova za trideset (*sa‘a* ječma).”[3]

٤٤٦٧. حَدَّثَنَا قَبِيصَةُ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ عَنِ الأَعْمَشِ عَنْ إِبْرَاهِيمَ عَنِ الأَسْوَدِ عَنْ عَائِشَةَ رَضِي الله عَنْهَا قَالَتْ تُوُفِّيَ النَّبِيُّ ﷺ وَدِرْعُهُ مَرْهُونَةٌ عِنْدَ يَهُودِيٍّ بِثَلاَثِينَ .

---

1 Prema ovoj izjavi Aiše i Ibn-Abbasa, radijallahu anhum, Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, živio je šezdeset godina. Buhari, međutim, prenosi od Aiše, radijallahu anha, da je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, živio 63 godine, kako se navodi i u sljedećem predanju, a to je stav i većine učenjaka. Protivrječnost ovih izjava ulema otklanja na dva načina: prvo, da su Aiša, Ibn-Abbas i drugi od kojih se prenosi slično ovdje, u ovom predanju, zaokružili trinaest godina objavljivanja u Mekki na deset (zanemarujući ostatak); drugo, što zastupa Suhejli, da su oni koji prenose da je razdoblje objavljivanja Kur’ana u Mekki trajalo trinaest godina uzeli u obzir sam početak objavljivanja, odnosno poslanstva, dok su oni koji prenose da je objavljivanje u Mekki trajalo deset godina uzeli u obzir nastavak objavljivanja nakon zastoja koji je trajao tri godine, odnosno od dolaska Džibrila sa surom El-Muddesir.

2 Vidjeti objašnjenje ovog hadisa u istoimenom poglavlju (*O Vjerovjesnikovoj, sallallahu alejhi ve sellem, smrti*), (Knjiga 2., str. 1071).

3 Vidjeti poglavlje *Zalaganje (ostavljanje zaloga) kod jevreja i drugih (osim njih)*, (Knjiga 2., str. 438) te poglavlje *Šta je rečeno o Vjerovjesnikovu, sallallahu alejhi ve sellem, oklopu i košulji u ratu*, (Knjiga 1., str. 688-689).

O VJEROVJESNIKOVU, SALLALLAHU ALEJHI VE SELLEM, OTPREMANJU (U POHOD) USAME B. ZEJDA, RADIJALLAHU ANHU, U BOLESTI U KOJOJ JE UMRO

باب بعث النبي ﷺ أسامة بن زيد رضي الله عنهما في مرضه الذي توفي فيه

4468. PRIČAO NAM JE Ebu-Asim Dahhak b. Mahled, prenoseći od Fudajla b. Sulejmana, a njemu je pričao Musa b. Ukba, prenoseći od Salima, a on od svoga oca (da je kazivao):
"Vjerovjesnik je, sallallahu alejhi ve sellem, postavio Usamu za zapovjednika (vojske koju je spremao za pohod na Bizantiju), pa su se (neki Vjerovjesnikovi, sallallahu alejhi ve sellem, drugovi) nedostojno izrazili o njemu (Usami), te je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: 'Doprlo je do mene da ste o Usami rekli (to i to), a on je, uistinu, meni najdraži čovjek!'"[4]

٤٤٦٨. حَدَّثَنَا أَبُو عَاصِمٍ الضَّحَّاكُ بْنُ مَخْلَدٍ عَنِ الْفُضَيْلِ بْنِ سُلَيْمَانَ حَدَّثَنَا مُوسَى بْنُ عُقْبَةَ عَنْ سَالِمٍ عَنْ أَبِيهِ اسْتَعْمَلَ النَّبِيُّ ﷺ أُسَامَةَ فَقَالُوا فِيهِ فَقَالَ النَّبِيُّ ﷺ قَدْ بَلَغَنِي أَنَّكُمْ قُلْتُمْ فِي أُسَامَةَ وَإِنَّهُ أَحَبُّ النَّاسِ إِلَيَّ.

4 Pred samu smrt Vjerovjesnik je, sallallahu alejhi ve sellem, opremio vojsku za pohod na Bizantiju i na njeno čelo postavio Usamu b. Zejda. S obzirom da su u sastavu vojske bili znameniti Vjerovjesnikovi, sallallahu alejhi ve sellem, drugovi, muhadžiri i ensarije, a među njima i Ebu-Bekr, Omer, Ebu-'Ubejda, Sa'd, Katada b. Nu'man, Selema b. Eslem i drugi, a Usama je bio jako mlad – neki su Vjerovjesnikovi, sallallahu alejhi ve sellem, drugovi smatrali neprimjerenim da on predvodi vojsku u kojoj su navedene istaknute ličnosti, te su se nedostojno (tj. pogrdno) izrazili o njemu, na što je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, reagirao prethodnom izjavom. Među onima koji su učestvovali u tom nedostojnom govoru bio je i 'Ajjaš b. Ebu-Rebia Mahzumi. Budući da je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, ubrzo umro, Usama nije krenuo u pohod prije njegove smrti, ali je Ebu-Bekr, radijallahu anhu, kao prvi halifa, nakon Poslanikove, sallallahu alejhi ve sellem, smrti otpremio Usamu na čelu vojske u pravcu Bizantije i tako izvršio njegovu pred samu smrt izrečenu zapovijed. Usama je uspješno izvršio povjereni mu zadatak, ubio ubicu svoga oca i vratio se s velikim ratnim plijenom. Bio je to posljednji pohod što ga je pripremio Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem,i prvi pohod koji je realizirao halifa Ebu-Bekr, radijallahu anhu.
Iz hadisa se može zaključiti da vjernici nemaju pravo prigovarati niti dovoditi u pitanje odluku koju je donio Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, što potvrđuju i riječi Uzvišenog: "Kada Allah i Poslanik Njegov nešto odrede, onda ni vjernik ni vjernica nemaju pravo po svome nahođenju postupiti. A ko Allaha i Njegova Poslanika ne posluša – taj je sigurno skrenuo s pravoga puta." (El-Ahzab, 36)

4469. PRIČAO NAM JE Ismail, a njemu Malik, prenoseći od Abdullaha b. Dinara, a on od Abdullaha b. Omera, radijallahu anhuma, da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, poslao vojsku i na njeno čelo postavio Usamu b. Zejda. Neki su ljudi omalovažavali njegovo zapovjedništvo, pa je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, ustao i rekao: "Ako omalovažavate njegovo zapovjedništvo – pa omalovažiavali ste još otprije i zapovjedništvo njegova oca, a on je, tako mi Allaha, bio dostojan zapovjedništva, a bio je i jedan od meni najdražih ljudi. A i ovaj je (tj. Usama), uistinu, jedan od meni najdražih ljudi poslije njega."[1]

٤٤٦٩. حَدَّثَنَا إِسْمَاعِيلُ حَدَّثَنَا مَالِكٌ عَنْ عَبْدِاللهِ بْنِ دِينَارٍ عَنْ عَبْدِاللهِ بْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا أَنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ بَعَثَ بَعْثًا وَأَمَّرَ عَلَيْهِمْ أُسَامَةَ بْنَ زَيْدٍ فَطَعَنَ النَّاسُ فِي إِمَارَتِهِ فَقَامَ رَسُولُ اللهِ ﷺ فَقَالَ إِنْ تَطْعَنُوا فِي إِمَارَتِهِ فَقَدْ كُنْتُمْ تَطْعَنُونَ فِي إِمَارَةِ أَبِيهِ مِنْ قَبْلُ وَايْمُ اللهِ إِنْ كَانَ لَخَلِيقًا لِلإِمَارَةِ وَإِنْ كَانَ لَمِنْ أَحَبِّ النَّاسِ إِلَيَّ وَإِنَّ هَذَا لَمِنْ أَحَبِّ النَّاسِ إِلَيَّ بَعْدَهُ .

POGLAVLJE...

باب

4470. PRIČAO NAM JE Asbeg, njega je obavijestio Ibn-Vehb, a ovog Amr b. Haris, prenoseći od Ibn-Ebu-Habiba, on od Ebu-Hajra, a on od Sunabihija kojeg je upitao: "Kada si se iselio?"

"Izišli smo", odgovorio je, "iz Jemena kao muhadžiri i došli do Džuhfe, kad pristiže jedan putnik (jahač), pa mu ja rekoh: 'Pričaj nam novosti!'

'Ukopali smo Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, prije pet noći!', odgovori on.

'A jesi li čuo što o Lejletul-kadru?', upitah ga. 'Jesam', odgovori on, 'obavijestio me je Bilal, mujezin Vjerovjesnikov, sallallahu alejhi ve sellem, da se ona nalazi u jednoj od sedam od posljednjih deset noći (ramazana).'"[2]

٤٤٧٠. حَدَّثَنَا أَصْبَغُ قَالَ أَخْبَرَنِي ابْنُ وَهْبٍ قَالَ أَخْبَرَنِي عَمْرُو بْنُ الْحَارِثِ عَنِ ابْنِ أَبِي حَبِيبٍ عَنْ أَبِي الْخَيْرِ عَنِ الصُّنَابِحِيِّ أَنَّهُ قَالَ لَهُ مَتَى هَاجَرْتَ قَالَ خَرَجْنَا مِنَ الْيَمَنِ مُهَاجِرِينَ فَقَدِمْنَا الْجُحْفَةَ فَأَقْبَلَ رَاكِبٌ فَقُلْتُ لَهُ الْخَبَرَ فَقَالَ دَفَنَّا النَّبِيَّ ﷺ مُنْذُ خَمْسٍ قُلْتُ هَلْ سَمِعْتَ فِي لَيْلَةِ الْقَدْرِ شَيْئًا قَالَ نَعَمْ أَخْبَرَنِي بِلاَلٌ مُؤَذِّنُ النَّبِيِّ ﷺ أَنَّهُ فِي السَّبْعِ فِي الْعَشْرِ الأَوَاخِرِ .

---

1 Vidjeli smo iz prethodnog hadisa da Usamin, radijallahu anhu, pohod nije realiziran za života Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, već da je to, nakon njegove smrti, realizirao prvi halifa Ebu-Bekr, radijallahu anhu.

2 Buhari je ovaj hadis naveo ovdje zbog vijesti o smrti Poslanikovoj, sallallahu alejhi ve sellem. Što se, pak, tiče noći Lejletul-kadr, šire obavijesti mogu se naći u poglavlju o traganju za Lejletul-kadrom u posljednjih sedam noći (ramazana), te u poglavlju *Istraživanje Lejletul-kadra u neparnih zadnjih deset noći ramazana*, (Knjiga 2., str. 149-151).

O BROJU VJEROVJESNIKOVIH, SALLALLAHU ALEJHI VE SELLEM, (VOJNIH) POHODA

باب كم غزا النبيُّ ﷺ

4471. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Redža', a njemu Israil, prenoseći od Ebu-Ishaka da je kazivao:
"Upitao sam Zejda b. Erkama, radijallahu anhu: 'U koliko si pohoda bio s Allahovim Poslanikom, sallallahu alejhi ve sellem?'
'U sedamnaest', odgovorio je on.
'A u koliko je pohoda učestvovao Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem?', upitah ga ponovo.
'U devetnaest', reče on."[3]

٤٤٧١. حَدَّثَنَا عَبْدُاللهِ بْنُ رَجَاءٍ حَدَّثَنَا إِسْرَائِيلُ عَنْ أَبِي إِسْحَاقَ قَالَ سَأَلْتُ زَيْدَ بْنَ أَرْقَمَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ كَمْ غَزَوْتَ مَعَ رَسُولِ اللهِ ﷺ قَالَ سَبْعَ عَشْرَةَ قُلْتُ كَمْ غَزَا النَّبِيُّ ﷺ قَالَ تِسْعَ عَشْرَةَ.

4472. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Redža', njemu Israil, prenoseći od Ebu-Ishaka, a njemu Bera, radijallahu anhu, kazavši:
"Bio sam s Vjerovjesnikom, sallallahu alejhi ve sellem, u petnaest (pohoda)."

٤٤٧٢. حَدَّثَنَا عَبْدُاللهِ بْنُ رَجَاءٍ حَدَّثَنَا إِسْرَائِيلُ عَنْ أَبِي إِسْحَاقَ حَدَّثَنَا الْبَرَاءُ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ غَزَوْتُ مَعَ النَّبِيِّ ﷺ خَمْسَ عَشْرَةَ.

4473. PRIČAO MI JE Ahmed b. Hasan, njemu Ahmed b. Muhammed b. Hanbel b. Hilal, a ovom Mu'temir b. Sulejman, prenoseći od Kehmesa, on od Ibn-Burejde, a on od svoga oca koji je govorio da je s Allahovim Poslanikom, sallallahu alejhi ve sellem, bio u šesnaest pohoda.

٤٤٧٣. حَدَّثَنِي أَحْمَدُ بْنُ الْحَسَنِ حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ حَنْبَلِ بْنِ هِلَالٍ حَدَّثَنَا مُعْتَمِرُ ابْنُ سُلَيْمَانَ عَنْ كَهْمَسٍ عَنِ ابْنِ بُرَيْدَةَ عَنْ أَبِيهِ قَالَ غَزَا مَعَ رَسُولِ اللهِ ﷺ سِتَّ عَشْرَةَ غَزْوَةً.

3 Buhari je ovaj hadis u nešto izmijenjenom obliku naveo na početku poglavlja *O pohodima* (vidjeti hadis br. 3949). Tamo je pojašnjeno u koliko je vojnih pohoda učestvovao Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, Uglavnom, ovdje se misli na pohode u kojima je bio prisutan Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, bez obzira da li se lično borio ili ne, kao što se, isto tako, misli na veće pohode (*gazevat*), dok je manjih pohoda ili izvidnica (*seraja*) bilo mnogo više. Historičari navode da je što manjih što većih pohoda za života Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, bilo stotinjak, a s tim se slaže i Ibn-Hadžer.

SADRŽAJ:

VRLINE ASHABA

VRLINE ENSARIJA

BITKE

صَحِيحُ الْبُخَارِيِّ

SAHIHU-L-BUHARI

BUHARIJEVA
zbirka hadisa

3

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

U ime Allaha, Svemilosnog, Samilosnog!

كِتَابُ التَّفْسِيرِ

TUMAČENJE KUR'ANA

Er-Rahman i *Er-Rahim*[1] (Svemilosni i Samilosni) dva su imena koja potječu od riječi *er-rahme* (milost ili samilost). Riječi *Er-Rahîm* i Er-Râhim[2] imaju isto značenje (Samilosni), kao što isto značenje riječi imaju i riječi *El-Alîm* i *El-Âlim* (Onaj koji zna).[3]

(الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ) اسْمَانِ مِنَ الرَّحْمَةِ الرَّحِيمُ وَالرَّاحِمُ بِمَعْنًى وَاحِدٍ كَالْعَلِيمِ وَالْعَالِمِ .

O TOME ŠTA SE PRENOSI O *FATIHI* [4]

باب ما جاء في فاتحة الكتاب

Fatiha se još zove i *Ummul-Kitab* (majka Knjige) jer njome počinje pisanje mushafa i njome počinje učenje u namazu.

Ed-din je nagrada, odnosno kazna: nagrada za dobro, a kazna za zlo; kako zaslužiš, tako ćeš i naplatiti (kako postupaš prema drugima, tako će i oni postupati prema tebi).[5]

وَسُمِّيَتْ أُمَّ الْكِتَابِ أَنَّهُ يُبْدَأُ بِكِتَابَتِهَا فِي الْمَصَاحِفِ وَيُبْدَأُ بِقِرَاءَتِهَا فِي الصَّلَاةِ وَالدِّينُ الْجَزَاءُ فِي الْخَيْرِ وَالشَّرِّ كَمَا تَدِينُ تُدَانُ وَقَالَ مُجَاهِدٌ (بِالدِّينِ) بِالْحِسَابِ (مَدِينِينَ) مُحَاسَبِينَ .

1 Ulema nema usaglašeno mišljenje o tome da li *Er-Rahman* i *Er-Rahim* imaju isto značenje ili ne. Oni koji smatraju da ovi poimeničeni pridjevi imaju isto značenje vele da su spomenuti skupa u ulozi pojačanja (naglašavanja Allahove milosti), dok oni koji smatraju kako među njima postoje razlike vele da se *Er-Rahman* (Svemilosni) odnosi na dunjaluk, a *Er-Rahîm* (Samilosni) na ahiret, jer milost Allahova obuhvata na dunjaluku i vjernike i nevjernike, dok na ahiretu ona obuhvata samo vjernike, ili da *Er-Rahman* ima izražajnije, jače značenje, jer obuhvata velike Allahove blagodati i njihove korijene (izvore), dok je *Er-Rahîm* dodato samo kao dopuna, kako bi se uključile tanahne i fine nijanse Njegove milosti. Neki, pak, kažu da *Er-Rahîm* ima jače značenje zbog toga što dolazi na oblik *fe'il*, ali je tačno da je svako od ova dva imena specifično i izrazito u svome domenu. *Er-Rahman* i *Er-Rahim* spadaju u lijepa Allahova imena.

2 Riječ *Er-Râhim* u obliku množine *er-râhimîn* navodi se u Kur'anu na četiri mjesta, pa tako i u ajetu: "'Gospodaru moj', zamoli Musa, 'oprosti meni i bratu mome i učini da budemo pod okriljem Tvoje milosti, Ti si od milostivih najmilostiviji!'" (El-A'raf, 151)

3 Riječ *Alîm* često se spominje u Kur'anu, a riječ *Âlim* manje od nje, ali ih obje nalazimo u ajetu: "Allah sigurno zna tajne nebesa i Zemlje; On dobro zna svačije misli!" (Fatir, 38)

4 *Fatiha* je prva sura u Kur'anu.

5 Ovo su Ebu-Ubejdine riječi. On je još kazao da *ed-din* znači "polaganje računa i nagrađivanje". U navedenom primjeru (poslovici) kaže se: "Kako postupaš prema drugima, tako će i oni postupati prema tebi." Ovo se odnosi na tumačenje trećeg ajeta Fatihe: "Vladara Dana sudnjeg."

Mudžahid veli: "*Bid-dîn* znači 'u Sudnji dan' (tj. u polaganje računa)[1], a *medînîn* – 'kažnjeni' (tj. izvedeni pred sud, na Sudnji dan)."[2]

4474. PRIČAO NAM JE Musedded, a njemu Jahja, prenoseći od Šu'be, kojem je pričao Hubejb b. Abdur-Rahman, prenoseći od Hafsa b. Asima, a on od Ebu-Seida b. Mu'allaa da je kazivao:
"Klanjao sam namaz u džamiji kad me je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, pozvao, ali mu se ja nisam odazvao. (Nakon što sam završio namaz) rekoh mu: 'Allahov Poslaniče, bio sam u namazu!'
'A zar Allah nije rekao: 'Odazovite se Allahu i Poslaniku kad vas pozove onome što vas oživljava...'[3]?', reče on i nastavi: 'Uistinu ću te, prije nego što izićeš iz džamije, poučiti najveličanstvenijoj suri u Kur'anu.'
Zatim me je uzeo za ruku, i kada je namjeravao izići, ja mu rekoh: 'Zar nisi kazao da ćeš me poučiti najveličanstvenijoj suri u Kur'anu?'
'El-hamdu lillahi Rabbil-alemin – to je sedam ajeta, koji se ponavljaju, i Kur'an veličanstveni, koji mi je dat', reče on."[4]

٤٤٧٤. حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ حَدَّثَنَا يَحْيَى عَنْ شُعْبَةَ قَالَ حَدَّثَنِي خُبَيْبُ بْنُ عَبْدِالرَّحْمَنِ عَنْ حَفْصِ بْنِ عَاصِمٍ عَنْ أَبِي سَعِيدِ بْنِ الْمُعَلَّى قَالَ كُنْتُ أُصَلِّي فِي الْمَسْجِدِ فَدَعَانِي رَسُولُ اللهِ ﷺ فَلَمْ أُجِبْهُ فَقُلْتُ يَا رَسُولَ اللهِ إِنِّي كُنْتُ أُصَلِّي فَقَالَ أَلَمْ يَقُلِ اللهُ (اسْتَجِيبُوا لِلَّهِ وَلِلرَّسُولِ إِذَا دَعَاكُمْ لِمَا يُحْيِيكُمْ) ثُمَّ قَالَ لِي لَأُعَلِّمَنَّكَ سُورَةً هِيَ أَعْظَمُ السُّوَرِ فِي الْقُرْآنِ قَبْلَ أَنْ تَخْرُجَ مِنَ الْمَسْجِدِ ثُمَّ أَخَذَ بِيَدِي فَلَمَّا أَرَادَ أَنْ يَخْرُجَ قُلْتُ لَهُ أَلَمْ تَقُلْ لَأُعَلِّمَنَّكَ سُورَةً هِيَ أَعْظَمُ سُورَةٍ فِي الْقُرْآنِ قَالَ الْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ هِيَ السَّبْعُ الْمَثَانِي وَالْقُرْآنُ الْعَظِيمُ الَّذِي أُوتِيتُهُ.

---

1 Mudžahid je ovo rekao tumačeći riječi Uzvišenog Allaha: "A ne valja tako! Vi u Sudnji dan ne vjerujete..." (El-Infitar, 9)

2 Riječ *medînîn* spominje se u ajetu: "I zašto, ako vi nećete biti kažnjeni, ne povratite je (dušu), ako istinu govorite?" (El-Vaki'a, 86-87)

3 Ovaj ajet u cijelosti glasi: "O vjernici, odazovite se Allahu i Poslaniku kad vas pozove onome što vas oživljava; i neka znate da se Allah upliće između čovjeka i srca njegova, i da ćete se svi pred Njim sakupiti" (El-Enfal, 24)

4 Iz hadisa se može zaključiti:
– vjernik je obavezan odazvati se Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, pa makar bio i u namazu;
– *Fatiha* je jedna od najuzvišenijih kur'anskih sura, te se njenim učenjem postiže velika nagrada;
– riječi Uzvišenog Allaha: "Mi smo ti objavili sedam ajeta, koji se ponavljaju..." (El-Hidžr, 87) – odnose se na Fatihu. Međutim, od Ibn-Abbasa, radijallahu anhuma, prenosi se da se *es-seb'ul-mesani* (sedam ajeta koji se ponavljaju) odnosi na sedam dugačkih sura, od sure El-Bekara do sure El-A'raf, te sura Et-Tevba, odnosno, po nekima, Junus;
– *El-hamdu lillahi Rabbil-alemin* jedno je od imena Fatihe;
– Fatiha ima sedam ajeta, u čemu se ulema slaže, s tim što neki računaju sedam ajeta s *Bismillom*, a neki bez nje smatrajući *en'amte alejhim* posebnim ajetom. Prvo mišljenje zastupaju šafijski učenjaci, a drugo hanefijski;
– Fatiha je mekanska sura, jer je objavljena prije sure El-Hidžr, koja je, neosporno, mekanska.

RIJEČI UZVIŠENOG: "A NE (NA PUT) ONIH KOJI SU PROTIV SEBE SRDŽBU IZAZVALI, NITI ONIH KOJI SU ZALUTALI!"[5]

باب (غيرِ المغضوب عليهمْ ولا الضَّالِّين)

4475. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Jusuf, a njega je obavijestio Malik, prenoseći od Sumejja, on od Ebu-Saliha, a ovaj od Ebu-Hurejre, radijallahu anhu, da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
"Kada imam izgovori: '... *gajril-magdubi alejhim veled-dallin!'* (... a ne onih koji su protiv sebe srdžbu izazvali, niti onih koji su zalutali!), vi recite: *'Amin!'* (usliši!). Onome koji u isto vrijeme izgovori: *'Amin!'*, kad to izgovore meleci – bit će oprošteni (manji) grijesi."[6]

٤٤٧٥. حَدَّثَنَا عَبْدُاللهِ بْنُ يُوسُفَ أَخْبَرَنَا مَالِكٌ عَنْ سُمَيٍّ عَنْ أَبِي صَالِحٍ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ أَنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ قَالَ إِذَا قَالَ الإِمَامُ (غَيْرِ الْمَغْضُوبِ عَلَيْهِمْ وَلاَ الضَّالِّينَ) فَقُولُوا آمِينَ فَمَنْ وَافَقَ قَوْلُهُ قَوْلَ الْمَلاَئِكَةِ غُفِرَ لَهُ مَا تَقَدَّمَ مِنْ ذَنْبِهِ .

5 Ovo je sedmi ajet sure Fatiha, koji, zajedno s dva prethodna ajeta, glasi: "Uputi nas na pravi put, na put onih kojima si milost Svoju darovao, a ne onih koji su protiv sebe srdžbu izazvali, niti onih koji su zalutali!" (El-Fatiha, 5-7)
Ahmed i Ibn-Hibban prenose od Adija b. Hatima da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Oni koji su protiv sebe srdžbu izazvali jesu židovi, a oni koji su zalutali jesu kršćani." Mufesiri se, kaže Ibn-Ebu-Hatim, slažu s ovim, a Suhejli dodaje da u prilog tome svjedoče i riječi Uzvišenog Allaha o židovima: "I navukli su na sebe gnjev za gnjevom..." (El-Bekara, 90), te Njegove riječi o kršćanima: "... i ne povodite se za prohtjevima ljudi koji su još davno zalutali i mnoge u zabludu odveli..." (El-Maida, 77)

6 Tumačenje ovog hadisa može se naći u poglavlju *Važnost izgovaranja "amin"*, te u poglavlju *Glasno izgovaranje "amin" onoga ko klanja za imamom*, (Knjiga 1., str. 529-530).

U ime Allaha, Svemilosnog, Samilosnog!

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

SURA EL-BEKARA (KRAVA)[1]

سُورَةُ الْبَقَرَةِ

RIJEČI UZVIŠENOG: "I POUČI ON ADEMA NAZIVIMA SVIH STVARI..."[2]

باب قَوْلِ اللَّهِ (وَعَلَّمَ آدَمَ الأَسْمَاءَ كُلَّهَا)

4476. PRIČAO NAM JE Muslim b. Ibrahim, njemu Hišam, a ovom Katada, prenoseći od Enesa, radijallahu anhu, a on od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem..; a REKAO MI JE i Halifa, njemu Jezid b. Zurej', a ovom Seid, prenoseći od Katade, a on od Enesa, radijallahu anhu, da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
"Na dan polaganja računa vjernici će se sakupiti i reći: 'Kad bismo zatražili da se neko zauzme za nas kod našeg Gospodara!'
Otići će Ademu i reći mu: 'Ti si otac svih ljudi; Allah te je stvorio Svojom rukom, naredio melecima, te su ti se poklonili, i poučio te nazivima svih stvari – zauzmi se za nas kod svoga Gospodara, da nas izbavi iz ovog teškog stanja!' Tada će im on reći: 'Nisam vam ja za to' – pa će im spomenuti grijeh[3] pa se stidi (svoga Gospodara)[4] – 'nego otiđite vi Nuhu, jer je on prvi poslanik kojeg je Allah poslao stanovnicima Zemlje.'
Oni će potom otići Nuhu, ali će im i on reći: 'Nisam vam ja za to' – pa će im spomenuti kako je molio svoga Gospodara za ono o čemu nije imao

٤٤٧٦. حَدَّثَنَا مُسْلِمُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ حَدَّثَنَا هِشَامٌ حَدَّثَنَا قَتَادَةُ عَنْ أَنَسٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ ح و قَالَ لِي خَلِيفَةُ حَدَّثَنَا يَزِيدُ بْنُ زُرَيْعٍ حَدَّثَنَا سَعِيدٌ عَنْ قَتَادَةَ عَنْ أَنَسٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ يَجْتَمِعُ الْمُؤْمِنُونَ يَوْمَ الْقِيَامَةِ فَيَقُولُونَ لَوِ اسْتَشْفَعْنَا إِلَى رَبِّنَا فَيَأْتُونَ آدَمَ فَيَقُولُونَ أَنْتَ أَبُو النَّاسِ خَلَقَكَ اللهُ بِيَدِهِ وَأَسْجَدَ لَكَ مَلائِكَتَهُ وَعَلَّمَكَ أَسْمَاءَ كُلِّ شَيْءٍ فَاشْفَعْ لَنَا عِنْدَ رَبِّكَ حَتَّى يُرِيحَنَا مِنْ مَكَانِنَا هَذَا فَيَقُولُ لَسْتُ هُنَاكُمْ وَيَذْكُرُ ذَنْبَهُ فَيَسْتَحِي ائْتُوا نُوحًا فَإِنَّهُ أَوَّلُ رَسُولٍ بَعَثَهُ اللهُ إِلَى أَهْلِ الأَرْضِ فَيَأْتُونَهُ فَيَقُولُ لَسْتُ هُنَاكُمْ وَيَذْكُرُ سُؤَالَهُ رَبَّهُ مَا لَيْسَ لَهُ بِهِ عِلْمٌ فَيَسْتَحِي فَيَقُولُ ائْتُوا خَلِيلَ الرَّحْمَنِ فَيَأْتُونَهُ

1 El-Bekara je, po mišljenju svih učenjaka, medinska sura. To je prva sura koja je objavljena u Medini. Ima 286 ajeta i najduža je sura u Kur'anu.

2 Ovaj ajet u cijelosti glasi: "I pouči On Adema nazivima svih stvari, a onda ih predoči melecima i reče: "Kažite Mi nazive njihove ako istinu govorite!" (El-Bekara, 31)

3 Tj. jedenje zabranjene voćke u Džennetu. O tome govore riječi Uzvišenog: "... 'A ti, o Ademe, i žena tvoja u Džennetu stanujte i odakle god hoćete jedite, samo se ovom drvetu ne približujte, i da tako među zulumćarima budete!' I šejtan im poče bajati da bi im otkrio stidna mjesta njihova, koja su im skrivena bila, i reče: 'Gospodar vaš zabranjuje vam ovo drvo samo zato da ne biste meleci postali ili da ne biste besmrtni bili' – i zaklinjaše im se: 'Ja sam vam, zaista, savjetnik iskreni!' I na prijevaru ih zavede. A kad oni ono drvo okusiše, stidna im se mjesta njihova ukazaše, i oni po sebi džennetsko lišće stavljati počeše. 'Zar vam to drvo nisam zabranio', – zovnu ih Gospodar njihov – 'i rekao vam: 'Šejtan vam je, zbilja, otvoreni neprijatelj'?'" (El-A'raf, 19-22)

4 Tj. stidi se posredovati za njih, jer je prekršio Allahovu zapovijed i počinio grijeh.

znanja[5], pa se stidi – 'nego otiđite vi Prijatelju Svemilosnog (Ibrahimu, alejhis-selam).'
Oni će onda otići njemu.
'Nisam vam ja za to', reći će im on, 'nego otiđite vi Musau, robu s kojim je Allah razgovarao i Tevrat mu dao.'
Oni će mu otići, ali će im se i on ispričati: 'Nisam vam ja za to' – pa će spomenuti kako je ubio nedužnu osobu, te se stidi svoga Gospodara – 'nego otiđite vi Isau, Allahovom robu i Njegovom poslaniku, riječi[6] Allahovoj i duhu od Njega.'[7]
(Oni će mu onda doći) ali će im on reći: 'Nisam vam ja za to, nego otiđite vi Muhammedu, sallallahu alejhi ve sellem, robu kojem je Allah oprostio sve grijehe (i prijašnje i potonje).'
Tako će oni doći do mene, pa ću ja otići i zatražiti dopuštenje (da dođem do svoga Gospodara), i bit će mi dopušteno. Kada ugledam svoga Gospodara, past ću (Mu) na sedždu, pa će me Allah tako ostaviti koliko On bude htio, a onda će mi biti rečeno: 'Podigni glavu i moli – dat će ti se, govori – govor će ti uslišan biti, zauzmi se – bit će ti prihvaćeno!'
Tada ću ja podići glavu i iskazati zahvalu svome Gospodaru onako kako me On bude poučio, i zauzeti se (za grešnike među vjernicima), pa će mi On odrediti dio (ljudi) i ja ću ih uvesti u Džennet.
Vratit ću se poslije toga i, kada ugledam svoga Gospodara, učiniti isto, a potom se opet zauzeti, pa će mi On odrediti dio (ljudi) i ja ću ih uvesti

فَيَقُولُ لَسْتُ هُنَاكُمْ ائْتُوا مُوسَى عَبْدًا كَلَّمَهُ اللهُ وَأَعْطَاهُ التَّوْرَاةَ فَيَأْتُونَهُ فَيَقُولُ لَسْتُ هُنَاكُمْ وَيَذْكُرُ قَتْلَ النَّفْسِ بِغَيْرِ نَفْسٍ فَيَسْتَحِي مِنْ رَبِّهِ فَيَقُولُ ائْتُوا عِيسَى عَبْدَ اللهِ وَرَسُولَهُ وَكَلِمَةَ اللهِ وَرُوحَهُ فَيَقُولُ لَسْتُ هُنَاكُمْ ائْتُوا مُحَمَّدًا ﷺ عَبْدًا غَفَرَ اللهُ لَهُ مَا تَقَدَّمَ مِنْ ذَنْبِهِ وَمَا تَأَخَّرَ فَيَأْتُونِي فَأَنْطَلِقُ حَتَّى أَسْتَأْذِنَ عَلَى رَبِّي فَيُؤْذَنَ لِي فَإِذَا رَأَيْتُ رَبِّي وَقَعْتُ سَاجِدًا فَيَدَعُنِي مَا شَاءَ اللهُ ثُمَّ يُقَالُ ارْفَعْ رَأْسَكَ وَسَلْ تُعْطَهْ وَقُلْ يُسْمَعْ وَاشْفَعْ تُشَفَّعْ فَأَرْفَعُ رَأْسِي فَأَحْمَدُهُ بِتَحْمِيدٍ يُعَلِّمُنِيهِ ثُمَّ أَشْفَعُ فَيَحُدُّ لِي حَدًّا فَأُدْخِلُهُمُ الْجَنَّةَ ثُمَّ أَعُودُ إِلَيْهِ فَإِذَا رَأَيْتُ رَبِّي مِثْلَهُ ثُمَّ أَشْفَعُ فَيَحُدُّ لِي حَدًّا فَأُدْخِلُهُمُ الْجَنَّةَ ثُمَّ أَعُودُ الرَّابِعَةَ فَأَقُولُ مَا بَقِيَ فِي النَّارِ إِلاَّ مَنْ حَبَسَهُ الْقُرْآنُ وَوَجَبَ عَلَيْهِ الْخُلُودُ قَالَ أَبو عَبْد اللهِ إِلاَّ مَنْ حَبَسَهُ الْقُرْآنُ يَعْنِي قَوْلَ اللهِ تَعَالَى (خَالِدِينَ فِيهَا) .

5 Ovo se odnosi na njegovu molbu Allahu da mu spasi sina. O tome se govori u riječima Uzvišenog: "A Nuh je bio zamolio Gospodara svoga i rekao: 'Gospodaru moj, sin je moj čeljade moje, a obećanje Tvoje zaista je istinito i Ti si od mudrih najmudriji!' – 'O Nuhu, on nije čeljade tvoje', reče On, 'jer radi ono što ne valja; zato Me ne moli za ono što ne znaš! Savjetujem te da neznalica ne budeš!'" (Hud, 45-46)

6 Isa, alejhis-selam, nije sama riječ, nego je on stvoren riječju (naredbom) Allahovom. I on nije dio Allahovog duha, kako to misle oni koji su zalutali, već je Allah u njega udahnuo dušu i život mu dao. (Prim. rec.)

7 Uzvišeni Allah kaže: "O sljedbenici Knjige, ne zastranjujte u svom vjerovanju i o Allahu govorite samo istinu! Mesih, Isa, sin Merjemin, samo je Allahov poslanik, i riječ Njegova koju je Merjemi dostavio, i duh od Njega; zato vjerujte u Allaha i Njegove poslanike i ne govorite: 'Trojica su!' Prestanite, bolje vam je! Allah je samo jedan Bog – hvaljen neka je On! – zar On da ima dijete?! Njegovo je ono što je na nebesima i ono što je na Zemlji, i Allah je dovoljan kao zaštitnik." (En-Nisa, 171)

u Džennet. Zatim ću se vratiti i četvrti put i reći: 'U vatri nije ostao niko osim onoga kojeg je (tamo) Kur'an zadržao[1] i kome je propisano da u njoj vječno ostane.'"[2]
Ebu-Abdullah (Buhari) veli: "Riječima: '... osim onoga kojeg je Kur'an (tamo) zadržao...' – upućuje se na riječi Uzvišenog Allaha: 'Vječno će u njoj boraviti!'"[3]

POGLAVLJE...

باب

Mudžahid veli: "*Ila šejatinihim*[4] (sa šejtanima svojim) znači 'sa svojim prijateljima među licemjerima i mnogobošcima'; *muhitun bil-kafirin*[5] znači 'Allah će sakupiti nevjernike (u Džehennemu)', tj. nevjernici Mu ne mogu umaći, a *alel-haši'in*[6] znači 'istinskim vjernicima'."

قَالَ مُجَاهِدٌ (إِلَى شَيَاطِينِهِمْ) أَصْحَابِهِمْ مِنَ الْمُنَافِقِينَ وَالْمُشْرِكِينَ (مُحِيطٌ بِالْكَافِرِينَ) اللهُ جَامِعُهُمْ (عَلَى الْخَاشِعِينَ) عَلَى الْمُؤْمِنِينَ حَقًّا قَالَ مُجَاهِدٌ (بِقُوَّةٍ) يَعْمَلُ بِمَا فِيهِ وَقَالَ أَبُو الْعَالِيَةِ

1 Tj. za kojeg je u Kur'anu zapisano da će u Vatri vječno boraviti.

2 Iz hadisa se mogu izvući brojni zaključci, npr.:
– Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, i među ostalim vjerovjesnicima uživa visok položaj kod svoga Gospodara; njemu će na budućem svijetu biti ukazana počast da se zauzme za sve ljude da im se na Sudnjem danu što prije presudi, te da se zauzme za grješnike među vjernicima koji su zaslužili kaznu, kako bi izišli iz Vatre i ušli u Džennet;
– niko, pa ni Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, ne može se zauzimati kod Allaha bez Njegova dopuštenja;
– ljudi će na Sudnjem danu, iščekujući suđenje pred svojim Gospodarom, zapasti u teške muke. Ibn-Hibban od Ibn-Mes'uda, radijallahu anhu, prenosi: "Čovjeka će na Sudnjem danu toliko obliti znoj da će reći: 'Gospodaru moj, smiluj mi se, pa makar i u vatru!'" Imajući na umu ovaj i slične hadise, ljudi bi trebali da se zabrinu i zapitaju šta rade, kamo idu, šta ih čeka i gdje će skončati. A samo oni koji budu Allaha iskreno obožavali, Njemu se pokoravali i ono što je On odredio slijedili mogu se nadati dobru na ovom i spasu na budućem svijetu.
Ovaj Enesov hadis Buhari ovdje navodi zbog riječi koje se odnose na Adema, alejhis-selam: "... i poučio te nazivima svih stvari..." On ga, međutim, u još dužem obliku navodi u poglavlju *O Allahovoj jednoći* (tevhidu; vidjeti hadis br. 7510). U sličnom obliku navodi ga, prenoseći ga od Ebu-Hurejre, radijallahu anhu, i u poglavlju *O riječima Uzvišenog: "I Nuha poslasmo narodu njegovom."* Vidjeti njegov komentar u Knjizi II, str. 931-932)

3 U suri Et-Tevba (68. ajet) Uzvišeni Allah kaže: "Licemjerima i licemjerkama i nevjernicima Allah prijeti džehenemskom vatrom; vječno će u njoj boraviti, dosta će im ona biti! Allah ih je prokleo; njih čeka patnja neprekidna."

4 Riječi *ila šejatinihim* nalaze se u ajetu: "Kada susretnu one koji vjeruju, govore: 'Vjerujemo!', a čim ostanu nasamo sa šejtanima svojim, govore: 'Mi smo s vama; mi se samo rugamo!'" (El-Bekara, 14) U ovom se ajetu govori o dvoličnjacima.

5 Riječi *muhitun bil-kafirin* nalaze se u ajetu: "Ili, oni (dvoličnjaci) nalik su na one koji, za vrijeme silnog pljuska s neba, u punom mraku, usred grmljavine i munja, stavljaju zbog gromova prste u uši svoje bojeći se smrti – a nevjernici ne mogu umaći Allahu!" (El-Bekara, 19)

6 Riječi *alel-haši'in* nalaze se u ajetu: "Pomozite sebi strpljenjem i namazom, a to je, zaista, teško, osim poslušnima." (El-Bekara, 45)

(مَرَضٌ) شَكٌّ (وَمَا خَلْفَهَا) عِبْرَةٌ لِمَنْ بَقِيَ
(لاَ شِيَةَ) لاَ بَيَاضَ وَقَالَ غَيْرُهُ (يَسُومُونَكُمْ)
يُولُونَكُمْ (الْوَلاَيَةُ) مَفْتُوحَةٌ مَصْدَرُ الْوَلاَءِ وَهِيَ
الرُّبُوبِيَّةُ إِذَا كُسِرَتِ الْوَاوُ فَهِيَ الإِمَارَةُ وَقَالَ
بَعْضُهُمُ الْحُبُوبُ الَّتِي تُؤْكَلُ كُلُّهَا فُومٌ وَقَالَ
قَتَادَةُ (فَبَاءُوا) فَانْقَلَبُوا وَقَالَ غَيْرُهُ (يَسْتَفْتِحُونَ)
يَسْتَنْصِرُونَ (شَرَوْا) بَاعُوا (رَاعِنَا) مِنَ الرُّعُونَةِ
إِذَا أَرَادُوا أَنْ يُحَمِّقُوا إِنْسَانًا قَالُوا رَاعِنًا
(لاَ تَجْزِي) لاَ تُغْنِي (خُطُوَاتِ) مِنَ الْخَطْوِ
وَالْمَعْنَى آثَارَهُ (ابْتَلَى) اخْتَبَرَ .

Mudžahid također veli: "*Bi kuvvetin*[7] znači 'prakticirajući ono što je u njoj (Knjizi)'."
Ebu-Âlija veli: "*Meredun*[8] znači 'sumnja'; *ve ma halfeha*[9] znači 'pouka za onoga koji ostaje', a *la šijete*[10] – 'bez bjeline' (ili ikakvog biljega)."
Neki drugi (učenjaci) kažu da *jesumunekum*[11] znači *julunekum* (nanose vam zlo, gospodare nad vama); *el-velajetu,*[12] s fethom na vavu jest korijen od riječi *el-vela'*, koja znači *er-rububijje* (gospodstvo, starateljstvo, skrbništvo, pomoć), a *el-vilajetu,* s kesrom na vavu znači "imaret, uprava". Neki (učenjaci) vele da se za sve vrste sjemenja koje se jede kaže *fum*[13].
Katada veli: "*Fe bau*[14] znači *fenkalebu,* tj. preokrenuše se, vratiše se (sa srdžbom

7 Riječi *bi kuvvetin* nalaze se u ajetu: "I kada smo od vas zavjet uzeli i brdo iznad vas podigli: 'Svojski prihvatite ono što smo vam dali i neka vam je na umu ono što je u Knjizi, da biste se kazne sačuvali!'" (El-Bekara, 63), a navodi se i u ajetu broj 93.

8 Riječ *meredun* nalazi se u ajetu: "U njihovim je srcima sumnja (bolesna su), a Allah njihovu sumnju (bolest) još povećava; njih čeka patnja zato što lažu" (El-Bekara, 10)

9 Riječi *ve ma halfeha* nalaze se u ajetu: "Suvremenicima i pokoljenjima njihovim to smo učinili opomenom, a poukom onima koji se boje Allaha" (El-Bekara, 66)

10 Riječi *la šijete* nalaze se u ajetu: "'On poručuje', reče on, 'da krava ne smije biti istrošena oranjem zemlje i natapanjem usjeva; treba biti bez mahane i ikakva biljega.' – 'E sad si je opisao kako treba!', rekoše, pa je zaklaše, i jedva to učiniše." (El-Bekara, 71) Ovo je jedan od ajeta koji govore o Allahovoj naredbi Israilcima da zakolju kravu i njihovom oklijevanju da to učine. Navedeni slučaj opisan je u ajetima 67-73. (Pojašnjenje ovoga može se naći u poglavlju *O riječima Uzvišenog*: *"A kada je Musa rekao narodu svome: 'Allah vam naređuje da zakoljete kravu...'"* (Knjiga 2., str. 994)

11 Riječ *jesumunekum* nalazi se u ajetu: "I kada smo vas od faraonovih ljudi izbavili, koji su vas najgorim mukama mučili: mušku vam djecu klali, a žensku u životu ostavljali – a to vam je bilo veliko iskušenje od Gospodara vašeg..." (El-Bekara, 49) U ovom se ajetu govori o sinovima Israilovim i mukama na koje ih je stavljao faraon.

12 Riječ *el-velajetu* nalazi se u ajetu: "Tada može pomoći samo Allah, Istiniti; On daje najbolju nagradu i čini da se sve na najbolji način okonča." (El-Kehf, 44) Ova se riječ, kao što vidimo, nalazi u suri El-Kehf, a Buhari ju je spomenuo ovdje, u komentaru sure El-Bekara, kao potporu prethodnom objašnjenju riječi *jesumunekum*.

13 Riječ *fum(iha)* nalazi se u ajetu: "I kad ste rekli: 'O Musa, mi ne možemo više jednu te istu hranu jesti, zato zamoli, u naše ime, Gospodara svoga da nam podari nešto od onoga što zemlja rađa: povrća, i krastavaca, i pšenice, i leće, i luka crvenog!' – on reče: 'Zar želite da ono što je bolje zamijenite za ono što je gore? Idite u grad, imat ćete ono što tražite!' I poniženje i bijeda na njih padoše i Allahovu srdžbu na sebe navukoše zato što u Allahove dokaze nisu vjerovali i što su ni krive ni dužne vjerovjesnike ubijali, zato što su neposlušni bili i što su sve granice zla prelazili." (El-Bekara, 61) Riječ *fum* u ajetu je prevedena kao "pšenica", a s tim se slažu Ibn-Abbas, Mudžahid i drugi.

14 Riječi *fe bau* nalaze se u ajetu navedenom u prethodnoj napomeni: "... i Allahovu srdžbu na sebe navukoše...", a također i u ajetu: "Jadno je to za što su se prodali: da ne vjeruju u ono što Allah objavljuje, samo iz zlobe što Allah, od dobrote Svoje, šalje Objavu onome kome On hoće od robova Svojih; i navukli su na sebe gnjev za gnjevom – a nevjernike čeka sramna patnja." (El-Bekara, 90)

Allahovom)." Neki drugi (učenjaci) kažu da *jesteftihun*[1] znači *jestansirun* (traže pomoć); *šerev*[2] znači *bau* (prodali su), a *ra'ina* dolazi od riječi *er-ru'une* (lahkoumnost). Tako, kada bi (židovi ili drugi) željeli nekog čovjeka načiniti glupim, rekli bi mu: "*Ra'ina!*"[3] (pa je to zabranjeno vjernicima). *La jedžzi* [4] znači "neće koristiti" (tj. pomoći); *hutuvat*[5] (koraci) dolazi od riječi *el-hatv* (koračanje), a znači "njegovi (šejtanovi) tragovi", dok *ibtela*[6] znači "iskušati".

1 Riječ *jesteftihun* se spominje u ajetu: "A kada im Knjiga (Kur'an) od Allaha dolazi, koja priznaje kao istinu Knjigu (Tevrat) koju imaju oni - a još ranije su pomoć protiv mnogobožaca molili - i kad im dolazi ono što im je poznato, oni u to neće da vjeruju, i neka zato stigne nevjernike Allahovo prokletstvo!" (El-Bekare, 89)

2 Riječ *šerev* se nalazi u ajetu: "Jadno je to za što su se prodali: da ne vjeruju u ono što Allah objavljuje, samo iz zlobe što Allah, od dobrote Svoje, šalje Objavu onome kome On hoće od robova Svojih; i navukli su na sebe gnjev za gnjevom - a nevjernike čeka sramna patnja." (El-Bekare, 90), a spominje se i u ajetu broj 102: "...A doista je jadno ono za što su se prodali, kad bi samo znali!"

3 Riječ *ra'ina* se spominje u ajetu: "O vjernici, ne služite se riječima: "Ra'ina" , nego recite: "Unzurna" i slušajte! A nevjernike bolna patnja čeka." (El-Bekare: 104)
U ovom ajetu Uzvišeni Allah zabranjuje vjernicima da se poistovjećuju sa nevjernicima u govoru ili u djelima, a to s toga što su se jevreji u govoru koristili izrazima koji skrivaju njihovu pravu namjeru da se nekome narugaju ili nasmiju. Tako, kada bi htjeli da kažu (Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem): poslušaj nas, rekli bi "ra'ina", smjerajući na potvoru za glupost i lakoumnost, pa je vjernicima zabranjeno da ih u tome oponašaju. Ahmed prenosi od Ibni-Omera, radijallahu anhuma, da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Ko se poistovjeti sa jednim narodom on mu i pripada."

4 *La tedžzi* se spominje u ajetu: "I bojte se Dana kada niko ni za koga neće moći ništa učiniti, kada se ničiji zagovor neće prihvatiti, kada se ni od koga otkup neće primiti i kada im niko neće u pomoć priteći." (El-Bekare, 48), a nalazi se i u ajetu broj 123, gdje ima isto značenje.

5 Riječ *hutuvat* spominje se u ajetu: "O ljudi, jedite od onoga što ima na zemlji, ali samo ono što je dopušteno i prijatno, i ne slijedite šejtanove stope (tragove), jer vam je on neprijatelj očevidni!" (El-Bekare, 168), i u ajetu: "O vjernici, živite svi u miru i ne idite stopama šejtanovim; on vam je, zaista, neprijatelj otvoreni." (El-Bekare, 208)

6 Riječ *ibtela* nalazi se u ajetu: "A kada je Ibrahima Gospodar njegov s nekoliko zapovijedi u iskušenje stavio, pa ih on potpuno izvršio, Allah je rekao: "Učiniću da ti budeš ljudima u vjeri uzor!" - "I neke moje potomke!" - zamoli on. - "Obećanje Moje neće obuhvatiti nevjernike" - kaza On." (El-Bekare, 124)

RIJEČI UZVIŠENOG: "ZATO NE ČINITE SVJESNO DRUGE ALLAHU RAVNIM!"[7]

باب قوله تعالى
﴿ فلا تجعلوا لله أندادا وأنتم تعلمون ﴾

4477. PRIČAO MI JE Usman b. Ebu-Šejba, a njemu Džerir, prenoseći od Mensura, on od Ebu-Vaila, ovaj od Amra b. Šurahbila, a on od Abdullaha, da je kazivao:
"Upitao sam Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem: 'Koji je grijeh najveći kod Allaha?'
'Da nekoga smatraš Allahu ravnim, a On te je stvorio!', reče on.
'To je, uistinu, veliko!', rekoh ja i dodadoh: 'A koji onda?'
'Da umoriš svoje dijete iz straha da ne jede s tobom', odgovori on.
'A koji onda?', upitah ponovo, a on reče: 'Da počiniš blud sa ženom svoga komšije.'"[8]

٤٤٧٧. حَدَّثَنِي عُثْمَانُ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ حَدَّثَنَا جَرِيرٌ عَنْ مَنْصُورٍ عَنْ أَبِي وَائِلٍ عَنْ عَمْرِو بْنِ شُرَحْبِيلَ عَنْ عَبْدِ اللهِ قَالَ سَأَلْتُ النَّبِيَّ ﷺ أَيُّ الذَّنْبِ أَعْظَمُ عِنْدَ اللهِ قَالَ أَنْ تَجْعَلَ لِلَّهِ نِدًّا وَهُوَ خَلَقَكَ قُلْتُ إِنَّ ذَلِكَ لَعَظِيمٌ قُلْتُ ثُمَّ أَيُّ قَالَ وَأَنْ تَقْتُلَ وَلَدَكَ تَخَافُ أَنْ يَطْعَمَ مَعَكَ قُلْتُ ثُمَّ أَيُّ قَالَ أَنْ تُزَانِيَ حَلِيلَةَ جَارِكَ.

---

7 Ovaj ajet, zajedno s prethodnim, u cijelosti glasi: "O ljudi, klanjajte se Gospodaru svome, koji je stvorio vas i one prije vas, da biste se kazne sačuvali; koji vam je zemlju učinio posteljom, a nebo zdanjem; koji s neba spušta kišu i čini da s njom rastu plodovi, hrana za vas. Zato ne činite svjesno druge Allahu ravnim!" (El-Bekare, 21-22)

8 Pripisivanje sudruga Allahu (širk) najveći je grijeh, te ga je stoga Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, spomenuo na prvom mjestu. Zbog toga je i Buhari ovaj hadis naveo u ovom poglavlju. Uzvišeni Allah kaže: "Širk je, zaista, velika nepravda!" (Lukman, 13), a također i: "Allah neće oprostiti da Mu se neko drugi smatra ravnim, a oprostit će manje grijehe od toga, kome On hoće. A onaj ko drugoga smatra Allahu ravnim čini, izmišljajući laž, grijeh veliki." (En-Nisa, 48)
Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, na drugom je mjestu spomenuo ubistvo – a ubistvo je, prema mišljenju šafijskih učenjaka, najveći grijeh poslije pripisivanja sudruga Allahu – s tim što je ubistvo ovdje posebne vrste jer se radi o umoru djeteta iz straha od nestašice hrane, što upućuje da je škrtost jako pokuđeno svojstvo, koje čovjeka ponekad dovodi u situaciju da ubije i svoje dijete. Takvo se ubistvo može izvršiti i posrednim putem, tj. pobačajem. Iz hadisa se može zaključiti da je ovaj čin zabranjen, posebno ako se to čini iz razloga navedenog u ovom predanju. Uzvišeni Allah kaže: "Ne ubijajte djecu svoju iz straha od neimaštine – i njih i vas Mi hranimo! – njih ubijati doista je veliki grijeh!" (El-Isra, 31)
Na trećem mjestu Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, spominje blud s komšinicom, tj. komšijinom suprugom. Ovaj je čin odvratan. Čovjek očekuje da ga komšija štiti i pazi, kako njega tako i njegovu porodicu, pa kada on umjesto toga nasrne na njegovu čast, onda taj čin posebno dobiva na svojoj težini. Treba, osim toga, napomenuti da je blud, općenito, jedan od velikih grijeha, jer vodi miješanju potomstva i drugim teškim posljedicama za zajednicu. Uzvišeni Allah kaže: "I što dalje od bluda, jer to je razvrat; kako je to ružan put!" (El-Isra, 32)
Buhari ovaj hadis navodi na više mjesta (vidjeti hadise br. 4761, 6001,6811, 6861, 7520 i 7532).

RIJEČI UZVIŠENOG: "I MI SMO VAM OD OBLAKA HLADOVINU NAČINILI I MANU I PREPELICE VAM SLALI: 'JEDITE LIJEPA JELA KOJIMA VAS OPSKRBLJUJEMO!' A ONI NAMA NISU NAUDILI, SAMI SU SEBI NEPRAVDU NANIJELI."[1]

باب وَقَوْلُهُ تَعَالَى
(وَظَلَّلْنَا عَلَيْكُمُ الْغَمَامَ وَأَنْزَلْنَا عَلَيْكُمُ الْمَنَّ
وَالسَّلْوَى كُلُوا مِنْ طَيِّبَاتِ مَا رَزَقْنَاكُمْ
وَمَا ظَلَمُونَا وَلَكِنْ كَانُوا أَنْفُسَهُمْ يَظْلِمُونَ)

Mudžahid veli: "*El-menn* znači 'smola', a *es-selva* – 'ptice'."[2]

وَقَالَ مُجَاهِدٌ الْمَنُّ صَمْغَةٌ وَالسَّلْوَى الطَّيْرُ .

4478. PRIČAO NAM JE Ebu-Nu'ajm, a njemu Sufjan, prenoseći od Abdul-Melika, on od Amra b. Hurejsa, a ovaj od Seida b. Zejda, radijallahu anhu, da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
"Jelengljive (*el-kem'etu*; gomoljike) su od mane, a njihova je voda lijek za oči."[3]

٤٤٧٨ . حَدَّثَنَا أَبُو نُعَيْمٍ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ عَنْ
عَبْدِالْمَلِكِ عَنْ عَمْرِو بْنِ حُرَيْثٍ عَنْ سَعِيدِ بْنِ
زَيْدٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ الْكَمْأَةُ
مِنَ الْمَنِّ وَمَاؤُهَا شِفَاءٌ لِلْعَيْنِ .

---

1 El-Bekara, 57.

2 *El-menn* i *es-selva* dvije su vrste hrane koju je Uzvišeni Allah, iz milosti Svoje, darovao Israilcima (Musaovu, alejhis-selam, narodu). Ona im je sama dolazila, i oni nisu u tu svrhu ulagali nikakva truda. Mufesiri nude različita objašnjenja ova dva izraza, ali su njihova mišljenja uglavnom približna. Tako je Mudžahid za *el-menn* (manu) rekao da je smola, a za *es-selva* da su to ptice. Od Ikrime se prenosi da je *el-menn* nešto slično gustom pekmezu, dok se od Suddija prenosi da je to slatki sok od raznog bilja. Ibn-Abbas kaže: "*El-menn* (mana) se spuštala na drveće, pa su je oni jeli koliko su htjeli." Katada veli: "Mana im je padala kao što pada snijeg, bjelja od mlijeka i slađa od meda." Ajni u *Umdetul-kariju* veli: "Izgleda – a Allah najbolje zna – da u *el-menn* spada sve što im je (Musaovu, alejhis-selam, narodu) Allah podario, a u što oni nisu ulagali nikakva truda. Poznato je da mana, ukoliko se jede sama, spada u hranu; ako se, pak, pomiješa s vodom, prerasta u ukusno piće, a ako se pomiješa s nečim drugim, pretvara se u treću vrstu (hrane ili pića)." (*Fethul-Bari,* 18, str. 87)
Što se, pak, tiče drugog izraza (*es-selva*), svi se slažu da se radi o pticama, iako ih različito opisuju.

3 Doslovno uzeto, iz hadisa se razumije da *el-kem'etu* (jelengljive, gomoljike) spada u jednu vrstu mane (*el-menn*), koju je Uzvišeni Allah darovao Musaovu, alejhis-selam, narodu. U ovom je smislu i Ebu-Hurejra, radijallahu anhu, razumio ovaj hadis. Tako Tirmizi prenosi da je on rekao: "Uzeo sam tri, pet ili sedam jelengljiva, iscijedio njihovu vodu u bocu (posudu) i njome podvukao surmu služavki, pa je ozdravila." Učenjaci navode da voda jelengljiva, ukoliko se koristi kao surma za oči, bistri pogled i da spada u najbolje lijekove za oči. Ibn-Dževzi prenosi da su liječnici rekli kako jedenje jelengljiva bistri vid.
U vezi s ovim potrebno je obratiti se savremenoj medicini, gdje ćemo, nema sumnje, naći potvrdu istinitosti Poslanikovih, sallallahu alejhi ve sellem, riječi. Potrebno je, također, još napomenuti da jelengljiva (i gljiva) ima različitih vrsta i različitih boja; neke su jestive, a neke nisu, i najviše se pojavljuju poslije kiše.

باب {وإذ قلنا ادخلوا هذه القرية فكلوا منها حيث شئتم رغدا وادخلوا الباب سجدا وقولوا حطة نغفر لكم خطاياكم وسنزيد المحسنين}

"I KADA SMO REKLI: 'UĐITE U OVAJ GRAD I JEDITE ŠTO GOD HOĆETE I KOLIKO GOD HOĆETE, A NA KAPIJU POGNUTIH GLAVA UĐITE, I RECITE: 'OPROSTI!' – OPROSTIT ĆEMO VAM GRIJEHE, A ONIMA KOJI ČINE DOBRA DJELA DAT ĆEMO I VIŠE!'..."[4]

(رَغَدًا) وَاسِعٌ كَثِيرٌ .

Reguden znači "mnogobrojan i obilan".

٤٤٧٩. حَدَّثَنِي مُحَمَّدٌ حَدَّثَنَا عَبْدُالرَّحْمَنِ بْنُ مَهْدِيٍّ عَنِ ابْنِ الْمُبَارَكِ عَنْ مَعْمَرٍ عَنْ هَمَّامِ بْنِ مُنَبِّهٍ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ قِيلَ لِبَنِي إِسْرَائِيلَ (ادْخُلُوا الْبَابَ سُجَّدًا وَقُولُوا حِطَّةٌ) فَدَخَلُوا يَزْحَفُونَ عَلَى أَسْتَاهِهِمْ فَبَدَّلُوا وَقَالُوا حِطَّةٌ حَبَّةٌ فِي شَعَرَةٍ .

4479. PRIČAO MI JE Muhammed, a njemu Abdur-Rahman b. Mehdi, prenoseći od Ibn-Mubareka, on od Ma'mera, on od Hemmama b. Munebbiha, a ovaj od Ebu-Hurejre, radijallahu anhu, da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Israilcima je rečeno: 'Uđite na vrata pognuti (pokorni) i recite: 'Tražimo oprost grijeha!' Oni su to izmijenili, pa su ušli vukući se natraške i rekli: '*Hittatun habbetun fi še'are* (*hittatun* je zrno u dlaci!)'"[5]

4 El-Bekara, 58. I u ovom ajetu, kao i u prethodnome, govori se o Musaovu, alejhis-selam, narodu.

5 Iz ovog predanja se vidi da su oni riječ *hittatun* izgovorili kako treba, ali su onda dodali: "*Habbetun fi še'are* (zrno u dlaci)." U drugom predanju se navodi da su rekli: "*Fi še'ire* (u ječmu), te u trećem predanju se navodi da su rekli *hintatun* (pšenica) umjesto *hitta*. (prim. rec.) Vidjeti komentar ovog hadisa u kazivanju o Musau, alejhis-selam. (Knjiga 2., str. 991-992)

RIJEČI UZVIŠENOG: "... 'KO JE NEPRIJATELJ DŽIBRILU...'"[1]

Ikrima veli: "*Džebre, mîke* i *serâfî* znače *'abd* (rob), a *îl* Allah."

4480. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Munir, a on je čuo Abdullaha b. Bekra, kojem je pričao Humejd, prenoseći od Enesa da je kazivao: "Abdullah b. Selam je – dok bijaše na posjedu i ubiraše (plodove) – čuo za dolazak Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem (u Medinu). Došao je Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, i rekao: 'Pitat ću te troje koje zna samo vjerovjesnik: koji je prvi predznak Sudnjeg dana?, koju će prvu hranu jesti stanovnici Dženneta?, i šta čini da dijete biva na oca ili na majku?' 'Džibril me je maločas obavijestio o tome!', odgovorio je on, a Ibn-Selam reče: 'Džibril?' 'Da', odgovori (Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem). 'Taj je melek židovski neprijatelj!', reče (Abdullah). Tada (Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem) prouči ajet: 'Ko je neprijatelj Džibrilu? – a on, Allahovom voljom, tebi stavlja na srce Kur'an…"[2] (i nastavi): 'Što se tiče prvog predznaka Sudnjeg dana, bit će to vatra koja će tjerati ljude s istoka na zapad; prva hrana stanovnicima Dženneta bit će dodatni dio na jetri kita; a (što se tiče djeteta) ako sjeme muškarca pretekne njeno (tj. ženino), sličnost će biti s njim, a ako pretekne sjeme žene, sličnost će biti s njom.' 'Svjedočim da nema drugog (istinskog) Boga osim Allaha i da si ti Allahov poslanik!', reče on (i dodade): 'Allahov Poslaniče, židovi su narod klevetnika! Ako saznaju da sam primio islam prije

باب ﴿ مَنْ كَانَ عَدُوًّا لِجِبْرِيلَ ﴾

وَقَالَ عِكْرِمَةُ جَبْرَ وَمِيكَ وَسَرَافِ عَبْدٌ إِيلْ اللهُ .

٤٤٨٠ . حَدَّثَنَا عَبْدُاللهِ بْنُ مُنِيرٍ سَمِعَ عَبْدَاللهِ بْنَ بَكْرٍ حَدَّثَنَا حُمَيْدٌ عَنْ أَنَسٍ قَالَ سَمِعَ عَبْدُاللهِ بْنُ سَلاَمٍ بِقُدُومِ رَسُولِ اللهِ ﷺ وَهُوَ فِي أَرْضٍ يَخْتَرِفُ فَأَتَى النَّبِيَّ ﷺ فَقَالَ إِنِّي سَائِلُكَ عَنْ ثَلاَثٍ لاَ يَعْلَمُهُنَّ إِلاَّ نَبِيٌّ فَمَا أَوَّلُ أَشْرَاطِ السَّاعَةِ وَمَا أَوَّلُ طَعَامِ أَهْلِ الْجَنَّةِ وَمَا يَنْزِعُ الْوَلَدُ إِلَى أَبِيهِ أَوْ إِلَى أُمِّهِ قَالَ أَخْبَرَنِي بِهِنَّ جِبْرِيلُ آنِفًا قَالَ جِبْرِيلُ قَالَ نَعَمْ قَالَ ذَاكَ عَدُوُّ الْيَهُودِ مِنَ الْمَلاَئِكَةِ فَقَرَأَ هَذِهِ الآيَةَ ﴿ مَنْ كَانَ عَدُوًّا لِجِبْرِيلَ فَإِنَّهُ نَزَّلَهُ عَلَى قَلْبِكَ بِإِذْنِ اللهِ ﴾ أَمَّا أَوَّلُ أَشْرَاطِ السَّاعَةِ فَنَارٌ تَحْشُرُ النَّاسَ مِنَ الْمَشْرِقِ إِلَى الْمَغْرِبِ وَأَمَّا أَوَّلُ طَعَامٍ يَأْكُلُهُ أَهْلُ الْجَنَّةِ فَزِيَادَةُ كَبِدِ حُوتٍ وَإِذَا سَبَقَ مَاءُ الرَّجُلِ مَاءَ الْمَرْأَةِ نَزَعَ الْوَلَدَ وَإِذَا سَبَقَ مَاءُ الْمَرْأَةِ نَزَعَتْ قَالَ أَشْهَدُ أَنْ لاَ إِلَهَ إِلاَّ اللهُ وَأَشْهَدُ أَنَّكَ رَسُولُ اللهِ يَا رَسُولَ اللهِ إِنَّ الْيَهُودَ قَوْمٌ بُهُتٌ وَإِنَّهُمْ إِنْ يَعْلَمُوا بِإِسْلاَمِي قَبْلَ أَنْ تَسْأَلَهُمْ يَبْهَتُونِي فَجَاءَتِ الْيَهُودُ فَقَالَ النَّبِيُّ ﷺ

1 Ovaj ajet, zajedno s onim poslije njega, u cijelosti glasi: "Reci: 'Ko je neprijatelj Džibrilu? – a On, Allahovom voljom, tebi stavlja na srce Kur'an, koji potvrđuje da su i prijašnje objave istinite, kao putokaz i radosnu vijest vjernicima.' Ko je neprijatelj Allahu i melecima Njegovim i poslanicima Njegovim i Džibrilu i Mikailu – pa, Allah je, doista, neprijatelj onima koji neće vjerovati." (El-Bekare, 97-98)

2 El-Bekare, 97.

أَيُّ رَجُلٍ عَبْدُاللهِ فِيكُمْ قَالُوا خَيْرُنَا وَابْنُ خَيْرِنَا وَسَيِّدُنَا وَابْنُ سَيِّدِنَا قَالَ أَرَأَيْتُمْ إِنْ أَسْلَمَ عَبْدُاللهِ ابْنُ سَلاَمٍ فَقَالُوا أَعَاذَهُ اللهُ مِنْ ذَلِكَ فَخَرَجَ عَبْدُاللهِ فَقَالَ أَشْهَدُ أَنْ لاَ إِلَهَ إِلاَّ اللهُ وَأَنَّ مُحَمَّدًا رَسُولُ اللهِ فَقَالُوا شَرُّنَا وَابْنُ شَرِّنَا وَانْتَقَصُوهُ قَالَ فَهَذَا الَّذِي كُنْتُ أَخَافُ يَا رَسُولَ اللهِ .

nego što ih upitaš (o meni), oklevetat će me!'
Došli su židovi, pa ih je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, upitao: 'Kakav je čovjek Abdullah?'
'Najbolji od nas i sin najboljega, prvak među nama i sin prvaka!', rekoše oni.
'A šta mislite ako je Abdullah b. Selam primio islam?', upita ih (Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem).
'Allah ga je sačuvao od toga!', rekoše oni. Tada je izišao Abdullah i rekao: 'Svjedočim da nema drugog (istinskog) Boga osim Allaha i da je Muhammed Allahov poslanik.'
'Najgori je među nama', rekoše oni,
'i sin najgorega!', i omalovažiše ga.
'Allahov Poslaniče, ovoga sam se plašio!', reče on."[3]

3 Učenjaci navode više razloga zbog kojih židovi Džibrila smatraju svojim neprijateljem. Neki kažu da je povod tome što mu je navodno bilo naređeno da zadrži poslanstvo među njima, pa ga je on prenio na druge; drugi kažu da to dolazi otuda što on poznaje njihove tajne, a treći, opet, vele – što je po Ibn-Hadžeru i najispravnije – da razlog leži u tome što im on donosi Allahovu kaznu. Sa'lebi od Ibn-Abbasa, radijallahu anhuma, prenosi da je razlog neprijateljstva židova prema Džibrilu to što ih je njihov vjerovjesnik izvijestio kako će Buhtenaser srušiti Jerusalem, pa su oni poslali čovjeka da ga ubije. On ga je našao mlada i slaba, ali ga je Džibril spriječio da ga pogubi rekavši mu: "Ako je Allah odredio da vaša propast bude na njegovim rukama, neće ti biti dopušteno da mu naudiš; a ako se radi o nečemu drugom, pa s kojim ćeš ga pravom umoriti?" Tako je Buhtenaser odrastao, pokrenuo pohod na Jerusalem, pobio ih i porušio ga. Stoga su oni zamrzili Džibrila.
Ibn-Ebu-Hatim i Taberi, prenoseći od Abdur-Rahmana b. Ebu-Lejle, navode da je neki židov susreo Omera, radijallahu anhu, i rekao mu: "Džibril, kojeg spominješ, vaš prijatelj, naš je neprijatelj!" Omer mu je na to odgovorio: "Ko je neprijatelj Allahu i melecima Njegovim i poslanicima Njegovim i Džibrilu i Mikalu – pa, Allah je, doista, neprijatelj onima koji neće vjerovati." Omerove riječi podudarile su se s ajetom koji je kasnije objavljen.

RIJEČI UZVIŠENOG: "MI NIJEDAN PROPIS NE PROMIJENIMO, NITI GA U ZABORAV POTISNEMO, A DA BOLJI OD NJEGA NE DONESEMO."[1]

باب قوله (ما ننسخ من آية أو ننسها نأت بخير منها)

4481. PRIČAO NAM JE Amr b. Ali, njemu Jahja, a ovom Sufjan, prenoseći od Habiba, on od Seida b. Džubejra, a ovaj od Ibn-Abbasa da je kazivao: "Omer je, radijallahu anhu, rekao: 'Najbolji je među nama u učenju Kur'ana Ubejj, a u sudstvu Alija. Ali mi ostavljamo (ponešto) od Ubejjova učenja,[2] i to stoga što Ubejj kaže: 'Ja ne ostavljam ništa od onoga što sam čuo od Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem!', a Uzvišeni je Allah rekao: 'Mi nijedan propis ne promijenimo, niti ga u zaborav potisnemo (a da bolji od njega ili sličan njemu ne donesemo)...", (kazao je Omer)."[3]

٤٤٨١. حدثنا عمرو بن علي حدثنا يحيى حدثنا سفيان عن حبيب عن سعيد بن جبير عن ابن عباس قال قال عمر رضي الله عنه أقرؤنا أبي وأقضانا علي وإنا لندع من قول أبي وذاك أن أبيا يقول لا أدع شيئا سمعته من رسول الله ﷺ وقد قال الله تعالى (ما ننسخ من آية أو ننسها).

RIJEČI UZVIŠENOG: "NEVJERNICI GOVORE: 'ALLAH JE SEBI UZEO DIJETE!' – UZVIŠEN NEKA JE ON!"

باب (وقالوا اتخذ الله ولدا سبحانه)

4482. PRIČAO NAM JE Ebu-Jeman, a njega je obavijestio Šu'ajb, prenoseći od Abdullaha b. Ebu-Husejna, on od Nafi'a b. Džubejra, a ovaj od Ibn-Abbasa, radijallahu anhuma, da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
"Uzvišeni Allah kaže: 'Čovjek laže na mene, a na to nije imao pravo, i vrijeđa Me, a na to nije imao pravo. On laže na Mene kad tvrdi da Ja nisam kadar

٤٤٨٢. حدثنا أبو اليمان أخبرنا شعيب عن عبدالله بن أبي حسين حدثنا نافع بن جبير عن ابن عباس رضي الله عنهما عن النبي ﷺ قال قال الله كذبني ابن آدم ولم يكن له ذلك وشتمني ولم يكن له ذلك فأما تكذيبه إياي فزعم أني

---

1 Prijevod ovog ajeta u cijelosti glasi: "Mi nijedan propis ne promijenimo, niti ga u zaborav potisnemo, a da bolji od njega ili sličan njemu ne donesemo. Zar ti ne znaš da Allah sve može?" (El-Bekare, 106)

2 On je smatrao da nema derogacije kada se radi o načinu učenja Kur'ana, jer do njega tada nije bilo došlo saznanje o tome, pa je zato Omer i rekao ove riječi. (Prim. rec.)

3 Ajet naveden u naslovu poglavlja i u ovom hadisu dokaz je da u Kur'anu postoji derogacija (*nesh*) i argument protiv onih koji to poriču. Treba, međutim, imati na umu da je mogućnost derogacije (stavljanja van snage) nekih ajeta ili propisa postojala samo u periodu dolaska Objave, odnosno za života Muhammeda, sallallahu alejhi ve sellem. Okončanjem objavljivanja Kur'ana i smrću Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, ta je mogućnost dokinuta.
Buharija ovaj hadis navodi i pod brojem 5005.

لاَ أَقْدِرُ أَنْ أُعِيدَهُ كَمَا كَانَ وَأَمَّا شَتْمُهُ إِيَّايَ فَقَوْلُهُ لِي وَلَدٌ فَسُبْحَانِي أَنْ أَتَّخِذَ صَاحِبَةً أَوْ وَلَدًا .

proživiti ga, a vrijeđa Me kad govori da Ja imam dijete. Pa slavljen neka sam Ja (i visoko iznad toga) da uzmem (Sebi) drûgu ili dijete!'"[4]

باب (واتَّخِذُوا مِنْ مَقامِ إبْراهِيمَ مُصَلًّى)

RIJEČI UZVIŠENOG: "NEKA VAM MJESTO NA KOME JE STAJAO IBRAHIM BUDE PROSTOR IZA KOGA ĆETE NAMAZ OBAVLJATI!"[5]

(مَثَابَةً) يَثُوبُونَ يَرْجِعُونَ .

Mesabeten (je korijen glagola) *jesûbûn*, što znači *jerdži'ûn* (vraćaju se).[6]

٤٤٨٣. حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ عَنْ يَحْيَى بْنِ سَعِيدٍ عَنْ حُمَيْدٍ عَنْ أَنَسٍ قَالَ قَالَ عُمَرُ وَافَقْتُ اللهَ فِي ثَلاَثٍ أَوْ وَافَقَنِي رَبِّي فِي ثَلاَثٍ قُلْتُ يَا رَسُولَ اللهِ لَوِ اتَّخَذْتَ مَقَامَ إِبْرَاهِيمَ مُصَلًّى وَقُلْتُ يَا رَسُولَ اللهِ يَدْخُلُ عَلَيْكَ الْبَرُّ وَالْفَاجِرُ فَلَوْ أَمَرْتَ أُمَّهَاتِ الْمُؤْمِنِينَ بِالْحِجَابِ فَأَنْزَلَ اللهُ آيَةَ الْحِجَابِ

4483. PRIČAO NAM JE Musedded, prenoseći od Jahjaa b. Seida, on od Humejda, ovaj od Enesa, koji kaže da je Omer kazivao:
"Podudario sam se s Allahovom odlukom u tri slučaja (ili: 'Gospodar moj se podudario sa mnom u troje'): Rekao sam: 'Allahov Poslaniče, kad bi ti uzeo mjesto na kojem je stajao Ibrahim (*Mekamu Ibrahim*) kao mjesto za obavljanje namaza?'[7] Rekao

4 Ovo je hadisi-kudsi, što znači da su riječi u hadisu Allahove.
Pripisivanje djeteta Allahu On je nazvao pogrdnim izražavanjem o Njemu, jer to podrazumijeva nedostatke. Dijete, naime, dolazi posredstvom majke, koja ga nosi i rađa, što zahtijeva prethodno stupanje u brak, odnosno motivaciju za stupanje u njega, a Allah je – slavljen neka je On! – čist od svega toga i visoko iznad svakog nesavršenstva.

5 Ovaj ajet u cijelosti glasi: "I učinili smo Ka'bu utočištem i sigurnim mjestom ljudima. Neka vam mjesto na kome je stajao Ibrahim bude prostor iza koga ćete namaz obavljati! I Ibrahimu i Isma'ilu smo naredili: 'Ka'bu moj očistite za one koji je budu obilazili, koji budu tu boravili i koji budu namaz obavljali.'" (El-Bekare, 125)

6 Riječ *mesabeten* nalazi se u prethodno navedenom ajetu, a prevedena je riječju *utočište*, tj. mjesto stalnog povratka.

7 U drugom predanju ovog hadisa navodi se nastavak: "... i objavljeno je: 'Uzmite Ibrahimovo mjesto kao mjesto za namaz...'" (Poglavlje *O pravcu okretanja u namazu (kibli)*, te o mišljenju da ne treba obnoviti namaz koji se klanjao, a čovjek nije bio okrenut prema kibli.) (Knjiga 1., str. 312)
Ebu-Nu'ajm u djelu *Ed-Delail* prenosi da je Ibn-Omer, radijallahu anhuma, rekao: "Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, je uzeo Omera za ruku, naišao s njim pored Mekamu-Ibrahima (mjesta na kojem je stajao Ibrahim, alejhis-selam, u dvorištu Ka'be) i rekao mu: 'Ovo je mjesto Ibrahimovo (Mekamu-Ibrahim).' 'Allahov Poslaniče, zar ga nećeš uzeti za musallu, mjesto obavljanja namaza?', upitao je Omer. Kasnije je objavljen ajet."
Mekamu-Ibrahim je od doba Ibrahima, alejhis-selam, bio uz samu Ka'bu sve dok ga Omer, radijallahu anhu, nije odmakao od nje i postavio na mjesto na kojem se i danas nalazi. Učinio je to zato što je vidio da on, stojeći uz Ka'bu, ometa one koji obavljaju tavaf ili klanjaju. Tome se niko od Poslanikovih, sallallahu alejhi ve sellem, drugova, a ni od kasnijih generacija, nije usprotivio, te je taj njegov čin odobren konsenzusom (*idžmaom*).
Bejheki navodi da je Aiša, radijallahu anha, rekla: "Mekam, Ibrahimovo mjesto, u doba Vjerovjesnika,

sam: 'Allahov Poslaniče, kod tebe ulaze i čestiti i poročni, pa kada bi naredio majkama pravovjernih (suprugama svojim) da se pokrivaju?' – i Allah je objavio ajet o hidžabu.[1]

I (na koncu) doprlo je do mene", veli (dalje Omer), "da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, ukorio neke od svojih supruga, pa sam im otišao i rekao: 'Ili ćete prestati (s uznemiravanjem Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem) ili će Allah Svome Poslaniku dati bolje od vas!'[2]

Tako sam došao kod jedne od njegovih supruga, a ona reče: 'Omere, zar Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, oskudijeva u onome čime će posavjetovati svoje supruge, pa ih ti savjetuješ?!'[3]

Allah je (tim povodom) objavio: 'Ako vas on pusti, Gospodar će mu njegov umjesto vas dati žena boljih od vas, odanih Allahu, vjernica...'[4]."

Ibn-Ebu-Merjem kaže da mu je pričao Jahja b. Ejjub, prenoseći od Humejda da je rekao: "Čuo sam Enesa kako (ovaj hadis) prenosi od Omera."[5]

قَالَ وَبَلَغَنِي مُعَاتَبَةُ النَّبِيِّ ﷺ بَعْضَ نِسَائِهِ
فَدَخَلْتُ عَلَيْهِنَّ قُلْتُ إِنِ انْتَهَيْتُنَّ أَوْ لَيُبَدِّلَنَّ اللهُ
رَسُولَهُ ﷺ خَيْرًا مِنْكُنَّ حَتَّى أَتَيْتُ إِحْدَى نِسَائِهِ
قَالَتْ يَا عُمَرُ أَمَا فِي رَسُولِ اللهِ ﷺ مَا يَعِظُ نِسَاءَهُ
حَتَّى تَعِظَهُنَّ أَنْتَ فَأَنْزَلَ اللهُ (عَسَى رَبُّهُ إِنْ
طَلَّقَكُنَّ أَنْ يُبَدِّلَهُ أَزْوَاجًا خَيْرًا مِنْكُنَّ مُسْلِمَاتٍ)
وَقَالَ ابْنُ أَبِي مَرْيَمَ أَخْبَرَنَا يَحْيَى بْنُ أَيُّوبَ حَدَّثَنِي
حُمَيْدٌ سَمِعْتُ أَنَسًا عَنْ عُمَرَ .

---

sallallahu alejhi ve sellem, i u doba Ebu-Bekra, radijallahu anhu, bilo je priljubljeno uz Ka'bu, a onda ga je Omer, radijallahu anhu, odvojio od nje."

1 Misli se na 59. ajet sure El-Ahzab, koji glasi: "O Vjerovjesniče, reci ženama svojim, i kćerima svojim, i ženama vjernika neka spuste haljine svoje niza se. Tako će se najlakše prepoznati, pa neće uznemiravane biti. A Allah prašta i samilostan je."

2 U drugom predanju stoji: "Vjerovjesnikove, sallallahu alejhi ve sellem, supruge bile su složne u ljubomori na njega, pa sam im rekao: 'Možda će mu Gospodar njegov, ako se on razvede od vas, dati u zamjenu žene bolje od vas', pa je ovaj propis objavljen" (vidjeti poglavlje *O pravcu okretanja u namazu (kibli)*, te o mišljenju da ne treba obnoviti namaz...; (Knjiga 1., str. 312).

3 To je rekla Umm-Selema, radijallahu anha.

4 Ovaj ajet u cijelosti glasi: "Ako vas on pusti, Gospodar će mu njegov umjesto vas dati žena boljih od vas, odanih Allahu, vjernica, poslušnih Allahu, pokajnica, koje se Allaha boje, koje poste – udovica i djevojaka." (Et-Tahrim, 5)

5 U hadisu se navode tri slučaja u kojima se Omerov, radijallahu anhu, stav podudario s Objavom. Tih je slučajeva, međutim, bilo više, kao npr.: zabrana klanjanja dženaze licemjerima, postupak s ratnim zarobljenicima na Bedru, konačna zabrana pijenja alkohola...

POGLAVLJE: "I DOK SU IBRAHIM I ISMA'IL TEMELJE HRAMU PODIZALI, ONI SU MOLILI: 'GOSPODARU NAŠ, PRIMI OD NAS, JER TI, UISTINU, SVE ČUJEŠ I SVE ZNAŠ!'"[6]

باب
(وإذ يرفع إبراهيم القواعد من البيت وإسماعيل ربنا تقبل منا إنك أنت السميع العليم)

El-kava'id su "temelji Ka'be", od čega je jednina *ka'idetun,* dok je jednina od *el-kava'idu minen-nisa* (stare žene) – *ka'id.*[7]

الْقَوَاعِدُ أَسَاسُهُ وَاحِدَتُهَا قَاعِدَةٌ . (وَالْقَوَاعِدُ مِنَ النِّسَاءِ) وَاحِدُهَا قَاعِدٌ .

4484. PRIČAO NAM JE Isma'il, a njemu Malik, prenoseći od Ibn-Šihaba, on od Salima b. Abdullaha, da je Abdullah b. Muhammed b. Ebu-Bekr, obavijestio Abdullaha b. Omera, prenoseći od Aiše, radijallahu anha, supruge Vjerovjesnikove, sallallahu alejhi ve sellem, da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
"Zar ne znaš da je tvoj narod (Kurejš) smanjio Kabu, kad ju je popravljao, u odnosu na Ibrahimove temelje?"
"Allahov Poslaniče", upitala sam, "zašto je ne povratiš na Ibrahimove temelje?"
"Da nije vremenske bliskosti između tvoga naroda i nevjerovanja (ja bih to učinio)", odgovorio je on.
Abdullah b. Omer veli: "Aiša je ovo zaista čula od Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, a ja mislim da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, izostavio doticanje dvaju uglova koji su do Hidžra samo zato što Kaba nije u potpunosti izgrađena na Ibrahimovim temeljima."[8]

٤٤٨٤. حَدَّثَنَا إِسْمَاعِيلُ قَالَ حَدَّثَنِي مَالِكٌ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ عَنْ سَالِمِ بْنِ عَبْدِاللهِ أَنَّ عَبْدَاللهِ بْنَ مُحَمَّدِ بْنِ أَبِي بَكْرٍ أَخْبَرَ عَبْدَاللهِ بْنَ عُمَرَ عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهَا زَوْجِ النَّبِيِّ ﷺ أَنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ قَالَ أَلَمْ تَرَيْ أَنَّ قَوْمَكِ بَنَوُا الْكَعْبَةَ وَاقْتَصَرُوا عَنْ قَوَاعِدِ إِبْرَاهِيمَ فَقُلْتُ يَا رَسُولَ اللهِ أَلاَ تَرُدُّهَا عَلَى قَوَاعِدِ إِبْرَاهِيمَ قَالَ لَوْلاَ حِدْثَانُ قَوْمِكِ بِالْكُفْرِ فَقَالَ عَبْدُاللهِ بْنُ عُمَرَ لَئِنْ كَانَتْ عَائِشَةُ سَمِعَتْ هَذَا مِنْ رَسُولِ اللهِ ﷺ مَا أُرَى رَسُولَ اللهِ ﷺ تَرَكَ اسْتِلاَمَ الرُّكْنَيْنِ اللَّذَيْنِ يَلِيَانِ الْحِجْرَ إِلاَّ أَنَّ الْبَيْتَ لَمْ يُتَمَّمْ عَلَى قَوَاعِدِ إِبْرَاهِيمَ .

---

6 El-Bekare, 127. Njihova se dova navodi i u sljedeća dva ajeta, koji glase: "Gospodaru naš, učini nas dvojicu Tebi odanim, i porod naš nek bude odan Tebi, i pokaži nam obrede naše, i oprosti nam, jer Ti primaš pokajanje i samilostan si! Gospodaru naš, pošalji im poslanika, jednog od njih, koji će im ajete Tvoje kazivati i Knjizi ih i mudrosti učiti i očistiti ih, jer, Ti si, uistinu, silan i mudar!" (El-Bekare, 128-129)

7 Ovim se želi ukazati na to da je množina riječi *temelj* i *ostarjela žena* u arapskom jeziku ista: *el-kava'id* , a da se u jednini razlikuju.

8 Historičari navode da je popravka Ka'be izvršena u 35. godini Muhammedova, sallallahu alejhi ve sellem, života, dakle pet godina prije početka poslanstva. (Detaljnije obavijesti o historijatu izgradnje Ka'be i njenih popravki mogu se naći u prvim hadisima iz poglavlja *Vrijednost Mekke i njena izgradnja*, među

RIJEČI UZVIŠENOG: "RECITE: 'MI VJERUJEMO U ALLAHA I U ONO ŠTO JE OBJAVLJENO NAMA...'"[1]

باب ﴿ قُولُوا آمَنَّا بِاللَّهِ وَمَا أُنْزِلَ إِلَيْنَا ﴾

4485. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Beššar, njemu Usman b. Umer, a ovog je obavijestio Ali b. Mubarek, prenoseći od Jahjaa b. Ebu-Kesira, on od Ebu-Seleme, a ovaj od Ebu-Hurejre, radijallahu anhu, da je kazivao:

"Sljedbenici Knjige (židovi) čitali su Tevrat na hebrejskom jeziku, a sljedbenicima islama tumačili ga na arapskome, pa je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: 'Nemojte vjerovati sljedbenicima Knjige (židovima), a nemojte (im) ni ne vjerovati, nego recite: 'Mi vjerujemo u Allaha i u ono što je objavljeno nama...'"[2]

٤٤٨٥. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ بَشَّارٍ حَدَّثَنَا عُثْمَانُ ابْنُ عُمَرَ أَخْبَرَنَا عَلِيُّ بْنُ الْمُبَارَكِ عَنْ يَحْيَى بْنِ أَبِي كَثِيرٍ عَنْ أَبِي سَلَمَةَ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ كَانَ أَهْلُ الْكِتَابِ يَقْرَءُونَ التَّوْرَاةَ بِالْعِبْرَانِيَّةِ وَيُفَسِّرُونَهَا بِالْعَرَبِيَّةِ لأَهْلِ الإِسْلاَمِ فَقَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ لاَ تُصَدِّقُوا أَهْلَ الْكِتَابِ وَلاَ تُكَذِّبُوهُمْ وَقُولُوا (آمَنَّا بِاللهِ وَمَا أُنْزِلَ إِلَيْنَا) .

---

kojima je i ovdje spomenuti hadis, Knjiga I., str. 1086-1087).

1 Ovaj ajet u cijelosti glasi: "Recite: 'Mi vjerujemo u Allaha i u ono što je objavljeno nama, i u ono što je objavljeno Ibrahimu, i Isma'ilu, i Ishaku, i Ja'kubu, i unucima, i u ono što je dato Musau i Isau, i u ono što je dato vjerovjesnicima od Gospodara njihova; mi ne pravimo nikakve razlike među njima, i mi se samo Njemu pokoravamo.'" (El-Bekare, 136)

2 Poslanikove, sallallahu alejhi ve sellem, riječi: "Nemojte vjerovati sljedbenicima Knjige, a nemojte (im) ni ne vjerovati" (tj. nemojte potvrđivati ono što oni kažu, a nemojte to ni pobijati) – odnose se na ono što je moguće a nije jasno, tj. može biti da je tačno, a može biti i da je netačno, pa ako to prihvatimo, a nije tačno, ili pobijemo, a tačno je, dovodimo se u nezavidan položaj: da budemo saučesnici u onome što su oni iskrivili od Knjige, ili da odbijemo ono u što smo dužni vjerovati. Što se, pak, tiče odbacivanja onog što prenose sljedbenici Knjige, a što je oprečno našoj vjeri i našem vjerozakonu, odnosno prihvatanju onog što se slaže s našom vjerom i našim vjerozakonom – zabrana u hadisu ne odnosi se na to.
Iz hadisa se može zaključiti da nije pohvalno upuštati se u sumnjivo i nejasno i donositi o tome kategoričke sudove (da je tačno ili netačno, dopušteno ili zabranjeno) sve dok se ono, kao takvo, kreće u domenu mogućega. Poželjno je, u takvim situacijama sustegnuti se od zauzimanja kategoričkog stava, čega su se držali i naši dobri prethodnici *es-selefus-salih*. Prenosi se, tako, da su Osmana, radijallahu anhu, upitali o sastavljanju dviju sestara robinja u braku, pa je on odgovorio: "Jedan je ajet to dopustio, a drugi zabranio", sustežući se od zauzimanja konačnog stava. Također se prenosi da su Ibn-Omera, radijallahu anhuma, upitali o čovjeku koji se zavjetovao da će postiti svaki ponedjeljak, pa se taj dan podudario s Bajramom (prvim danom Bajrama), na što je Ibn-Omer odgovorio: "Allah je zapovjedio da se ispuni zavjet, a Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, zabranio je da se posti na Bajram", odustajući tako od zauzimanja konačnog stava. To je put pobožnih i savjesnih.

RIJEČI UZVIŠENOG: "NEKI LJUDI KRATKE PAMETI REĆI ĆE: 'ŠTA IH JE ODVRATILO OD KIBLE NJIHOVE, PREMA KOJOJ SU SE OKRETALI?' RECI: 'ALLAHOV JE ISTOK I ZAPAD; ON UPUĆUJE NA PRAVI PUT KOGA ON HOĆE!'"[3]

باب قوله تعالى (سيقول السفهاء من الناس ما ولاهم عن قبلتهم التي كانوا عليها قل لله المشرق والمغرب يهدي من يشاء إلى صراط مستقيم)

4486. **PRIČAO NAM JE** Ebu-Nu'ajm, da je čuo Zuhejra, kako prenosi od Ebu-Ishaka, a on od Beraa, radijallahu anhu, da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, klanjao šesnaest ili sedamnaest mjeseci (okrećući se) prema Bejtul-makdisu (u Jerusalemu), ali je stalno želio da mu kibla bude prema Ka'bi. (Prvi namaz što ga je klanjao prema Ka'bi) bio je ikindijski namaz. S njim je klanjalo još nekoliko ljudi. Kasnije je jedan čovjek od onih koji su klanjali s njim izišao i prošao pored klanjača u džamiji, dok su oni još bili u namazu na rukuu, i uzviknuo: "Kunem se Allahom, sada sam klanjao zajedno s Vjerovjesnikom, sallallahu alejhi ve sellem, (bili smo okrenuti) prema Mekki!"
Tada su se ovi odmah okrenuli prema Ka'bi, kao što su i oni ranije."Što se tiče ljudi koji su pomrli, odnosno izginuli, još u vremenu okretanja prema ranijoj kibli, prije nego što je ona promijenjena, mi nismo znali šta ćemo kazati o njima, pa je Allah objavio: 'Allah neće dopustiti da propadnu namazi vaši. – A Allah je prema ljudima zaista vrlo blag i milostiv.'"[4]

٤٤٨٦. حَدَّثَنَا أَبُو نُعَيْمٍ سَمِعَ زُهَيْرًا عَنْ أَبِي إِسْحَاقَ عَنِ الْبَرَاءِ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ أَنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ صَلَّى إِلَى بَيْتِ الْمَقْدِسِ سِتَّةَ عَشَرَ شَهْرًا أَوْ سَبْعَةَ عَشَرَ شَهْرًا وَكَانَ يُعْجِبُهُ أَنْ تَكُونَ قِبْلَتُهُ قِبَلَ الْبَيْتِ وَأَنَّهُ صَلَّى أَوْ صَلاَّهَا صَلاَةَ الْعَصْرِ وَصَلَّى مَعَهُ قَوْمٌ فَخَرَجَ رَجُلٌ مِمَّنْ كَانَ صَلَّى مَعَهُ فَمَرَّ عَلَى أَهْلِ الْمَسْجِدِ وَهُمْ رَاكِعُونَ قَالَ أَشْهَدُ بِاللهِ لَقَدْ صَلَّيْتُ مَعَ النَّبِيِّ ﷺ قِبَلَ مَكَّةَ فَدَارُوا كَمَا هُمْ قِبَلَ الْبَيْتِ وَكَانَ الَّذِي مَاتَ عَلَى الْقِبْلَةِ قَبْلَ أَنْ تُحَوَّلَ قِبَلَ الْبَيْتِ رِجَالٌ قُتِلُوا لَمْ نَدْرِ مَا نَقُولُ فِيهِمْ فَأَنْزَلَ اللهُ (وَمَا كَانَ اللهُ لِيُضِيعَ إِيمَانَكُمْ إِنَّ اللهَ بِالنَّاسِ لَرَءُوفٌ رَحِيمٌ) .

---

3 El-Bekare, 142. Izrazom *es-sufeha* (maloumni, ljudi kratke pameti) u ajetu se upućuje na židove, nevjernike i licemjere. Kada je kibla promijenjena, židovi su rekli: "Odstupio je od kible vjerovjesnikâ, a da je i on vjerovjesnik, ne bi to učinio." Nevjernici su tom prilikom kazali: "Muhammed se vratio našoj kibli, a vratit će se i našoj vjeri, jer je spoznao da smo mi na istini." A licemjeri su rekli: "Ako je u početku bio na istini, onda je ovo u što je prešao (okretanje prema Kabi) zabluda, a isto važi i obrnuto." Kada su se ovakve priče namnožile, Uzvišeni Allah objavio je skupinu ajeta iz sure El-Bekare, počevši od ajeta: "Mi nijedan propis ne promijenimo, niti ga u zaborav potisnemo, a da bolji od njega ili sličan njemu ne donesemo..." – pa sve do ajeta: "I iz svakog mjesta u koje dođeš, ti lice svoje Mesdžidi Haramu okreni, i gdje god se nalazili, vi lica svoja prema toj strani okrenite, da vam ljudi ne bi imali šta prigovoriti, osim inadžija među njima – njih se ne bojte, Mene se bojte da bih blagodat Svoju prema vama upotpunio i da biste se Pravim putem uputili!" (El-Bekare, 106-150)

4 Ovo je samo dio ajeta. On u cijelosti glasi: "I tako smo od vas stvorili pravednu zajednicu da budete svjedoci

RIJEČI UZVIŠENOG: "I TAKO SMO OD VAS STVORILI PRAVEDNU ZAJEDNICU DA BISTE SVJEDOČILI PROTIV OSTALIH LJUDI, I DA POSLANIK BUDE SVJEDOK PROTIV VAS."[1]

باب قَوْلِهِ تَعَالَى (وَكَذَلِكَ جَعَلْنَاكُمْ أُمَّةً وَسَطًا لِتَكُونُوا شُهَدَاءَ عَلَى النَّاسِ وَيَكُونَ الرَّسُولُ عَلَيْكُمْ شَهِيدًا)

4487. PRIČAO NAM JE Jusuf b. Rašid, njemu Džerir i Ebu-Usama – a riječi su Džerirove – prenoseći od A'meša, a on od Ebu-Saliha...; a Ebu-Usama veli da IM JE PRIČAO Ebu-Salih, prenoseći od Ebu-Seida Hudrija da je kazivao: "Allahov je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: 'Nuh će na Sudnjem danu biti pozvan, pa će reći: 'Odazivam Ti se i pokoravam, Gospodaru moj!'
Tada će (Uzvišeni Allah) reći: 'Jesi li dostavio (objavu)?'
'Jesam!', odgovorit će on, a onda će njegovom narodu biti rečeno: 'Je li vam dostavio?'
'Nije nam došao nikakav opominjač!', reći će oni, a Allah će upitati (Nuha): 'Ko će ti posvjedočiti?'
'Muhammed i njegovi sljedbenici!', reći će on, i vi ćete, zaista, posvjedočiti da je on dostavio (objavu).'
A riječi: 'I da će Poslanik biti svjedok protiv vas,' je ono na što se odnose riječi Uzvišenog: 'I tako smo od vas stvorili pravednu zajednicu da biste svjedočili protiv ostalih ljudi, i da Poslanik bude svjedok protiv vas...'"[2] (*Vesat* znači "pravednost".)

٤٤٨٧. حَدَّثَنَا يُوسُفُ بْنُ رَاشِدٍ حَدَّثَنَا جَرِيرٌ وَأَبُو أُسَامَةَ وَاللَّفْظُ لِجَرِيرٍ عَنِ الأَعْمَشِ عَنْ أَبِي صَالِحٍ وَقَالَ أَبُو أُسَامَةَ حَدَّثَنَا أَبُو صَالِحٍ عَنْ أَبِي سَعِيدٍ الْخُدْرِيِّ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ يُدْعَى نُوحٌ يَوْمَ الْقِيَامَةِ فَيَقُولُ لَبَّيْكَ وَسَعْدَيْكَ يَا رَبِّ فَيَقُولُ هَلْ بَلَّغْتَ فَيَقُولُ نَعَمْ فَيُقَالُ لأُمَّتِهِ هَلْ بَلَّغَكُمْ فَيَقُولُونَ مَا أَتَانَا مِنْ نَذِيرٍ فَيَقُولُ مَنْ يَشْهَدُ لَكَ فَيَقُولُ مُحَمَّدٌ وَأُمَّتُهُ فَتَشْهَدُونَ أَنَّهُ قَدْ بَلَّغَ (وَيَكُونَ الرَّسُولُ عَلَيْكُمْ شَهِيدًا) فَذَلِكَ قَوْلُهُ جَلَّ ذِكْرُهُ (وَكَذَلِكَ جَعَلْنَاكُمْ أُمَّةً وَسَطًا لِتَكُونُوا شُهَدَاءَ عَلَى النَّاسِ وَيَكُونَ الرَّسُولُ عَلَيْكُمْ شَهِيدًا) وَالْوَسَطُ الْعَدْلُ .

---

protiv ostalih ljudi, i da Poslanik bude svjedok protiv vas. I Mi smo promijenili kiblu prema kojoj si se prije okretao samo zato da bismo znali one koji će slijediti Poslanika i na one koji će se stopama svojim vratiti. Nekima je to bilo doista teško, ali ne i onima kojima je Allah ukazao na pravi put. Allah neće dopustiti da propadnu namazi vaši. - A Allah je prema ljudima zaista vrlo blag i milostiv." (El-Bekare, 143)
Podrobno objašnjenje hadisa o kojem je ovdje riječ može se naći u poglavlju *Namaz je sastavni dio vjerovanja*. (Knjiga 1., str. 44-45)

1 Ovo je dio 143. ajeta sure El-Bekare, koji je u cijelosti naveden u prethodnoj napomeni.

2 Iz hadisa se zaključuje da će sljedbenici Muhammeda, sallallahu alejhi ve sellem, svjedočiti vjerovjesnicima prije njega da su dostavili objavu svojim narodima, a da će svjedok protiv njih, sljedbenika Muhammeda, sallallahu alejhi ve sellem, biti njihov Poslanik (Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem). Džabir, radijallahu anhu, prenosi da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Nema nijednog čovjeka (od prijašnjih)

RIJEČI UZVIŠENOG:
"... I MI SMO PROMIJENILI KIBLU PREMA KOJOJ SI SE PRIJE OKRETAO SAMO ZATO DA BISMO UKAZALI NA ONE KOJI ĆE SLIJEDITI POSLANIKA I NA ONE KOJI ĆE SE STOPAMA SVOJIM VRATITI – NEKIMA JE TO BILO DOISTA TEŠKO, ALI NE I ONIMA KOJE JE ALLAH UPUTIO. ALLAH NEĆE DOPUSTITI DA PROPADNU NAMAZI VAŠI. – A ALLAH JE PREMA LJUDIMA ZAISTA VRLO BLAG I MILOSTIV."[3]

باب قوْله
(وَمَا جعلْنا الْقبْلة الَّتي كُنْت عليْهَا إلا لنعْلم منْ يتَّبعُ الرَّسُول ممَّنْ ينْقلبُ على عقبيْه وإنْ كانتْ لكبيرةً إلا على الَّذين هدى اللّهُ وما كان اللّهُ ليُضيع إيمانكمْ إنَّ اللّه بالنَّاس لرءُوفٌ رحيمٌ)

4488. PRIČAO NAM JE Musedded, a njemu Jahja, prenoseći od Sufjana, on od Abdullaha b. Dinara, a ovaj od Ibn-Omera, radijallahu anhuma, (da je kazivao):
"Dok je svijet klanjao sabah-namaz u mesdžidu Kuba, došao je neki čovjek i rekao: 'Allah je objavio Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, u Kur'anu da se okrene prema Ka'bi, pa se okrenite prema njoj!' – i oni su okrenuli svoja lica prema Ka'bi."[4]

٤٤٨٨. حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ حَدَّثَنَا يَحْيَى عَنْ سُفْيَانَ عَنْ عَبْدِاللهِ بْنِ دِينَارٍ عَنِ ابْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا بَيْنَا النَّاسُ يُصَلُّونَ الصُّبْحَ فِي مَسْجِدِ قُبَاءٍ إِذْ جَاءَ جَاءٍ فَقَالَ أَنْزَلَ اللهُ عَلَى النَّبِيِّ ﷺ قُرْآنًا أَنْ يَسْتَقْبِلَ الْكَعْبَةَ فَاسْتَقْبِلُوهَا فَتَوَجَّهُوا إِلَى الْكَعْبَةِ .

naroda koji neće poželjeti da bude naš (iz našeg ummeta), niti ima ijednog vjerovjesnika kojeg je narod njegov u laž ugonio, a da mu mi nećemo biti svjedoci na Sudnjem danu da (im) je dostavio Allahovu poslanicu i opomenuo ih."
Buhari je ovaj hadis ranije naveo u poglavlju *O vjerovjesnicima*, te u poglavlju *O riječima Uzvišenog: "I Nuha poslasmo narodu njegovom"*. (Knjiga 2., str. 932-932)

3 Ovo je veći dio 143. ajeta sure El-Bekare. Dio s početka, koji nedostaje, glasi: "I tako smo od vas stvorili pravednu zajednicu da budete svjedoci protiv ostalih ljudi, a da Poslanik bude protiv svjedok protiv vas..."

4 Ovaj se hadis navodi i u poglavlju *O pravcu okretanja u namazu i o mišljenju da ne treba obnavljati namaz onaj koji se greškomokrenuo i klanjao u nekom drugom pravcu*. (Knjiga 1., str. 312-313)

RIJEČI UZVIŠENOG: "VIDIMO MI KAKO SA ŽUDNJOM BACAŠ POGLED PREMA NEBU, I MI ĆEMO SIGURNO UČINITI DA SE OKREĆEŠ PREMA STRANI KOJU TI ŽELIŠ; OKRENI ZATO LICE SVOJE PREMA ČASNOM MESDŽIDU!..." – SVE DO RIJEČI NJEGOVIH: "... NA ONO ŠTO ONI RADE."[1]

باب قَوْلِهِ
{قَدْ نَرى تَقَلُّبَ وَجْهِكَ فِي السَّماءِ فَلَنُوَلِّيَنَّكَ قِبْلَةً تَرْضاها فَوَلِّ وَجْهَكَ شَطْرَ الْمَسْجِدِ الْحَرامِ} إِلى {عَمَّا يَعْمَلُونَ}

4489. PRIČAO NAM JE Ali b. Abdullah, a njemu Mu'temir, prenoseći od svoga oca, a ovaj od Enesa, radijallahu anhu, da je kazivao:
"Nije od onih koji su klanjali (okrećući se) prema dvjema kiblama ostao niko osim mene."[2]

٤٤٨٩ . حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ عَبْدِاللهِ حَدَّثَنَا مُعْتَمِرٌ عَنْ أَبِيهِ عَنْ أَنَسٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ لَمْ يَبْقَ مِمَّنْ صَلَّى الْقِبْلَتَيْنِ غَيْرِي .

1 Ovaj ajet u cijelosti glasi: "Vidimo Mi kako sa žudnjom bacaš pogled prema nebu, i Mi ćemo sigurno učiniti da se okrećeš prema strani koju ti želiš: okreni zato lice svoje prema Časnom hramu! I ma gdje bili, okrenite lica svoja na tu stranu. Oni kojima je data Knjiga sigurno znaju da je to istina od Gospodara njihova – a Allah motri na ono što oni rade." (El-Bekare, 144)

2 Iz hadisa se razumije da je posljednji od Poslanikovih, sallallahu alejhi ve sellem, drugova koji su se u namazu okretali i prema Jerusalemu (Bejtul-makdisu) i prema Kabi umro Enes, radijallahu anhu. To, međutim, ne znači da je od Poslanikovih, sallallahu alejhi ve sellem, drugova Enes umro posljednji, jer kada je Enes ovo izjavio, jedna skupina Poslanikovih, sallallahu alejhi ve sellem, drugova, od onih koji su kasno primili islam i nastanili se u pustinjskim selima, još je bila u životu (dakle, nadživjela je Enesa, radijallahu anhu). Najvjerovatnije je da je Enes, radijallahu anhu, ovom izjavom želio kazati kako je on posljednji od drugova Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, koji je umro u Basri, a bio je jedan od onih koji su se u namazu okretali prema dvjema kiblama. Enes, radijallahu anhu, umro je devedesete ili devedeset prve, ili, po nekima, a to je i najispravnije, devedeset treće godine po Hidžri. Živio je, dakle, prema najtačnijim podacima, 103 godine.

RIJEČI UZVIŠENOG: "A KAD BI TI ONIMA KOJIMA JE DATA KNJIGA SVE DOKAZE DONIO, ONI OPET NE BI PRIHVATILI TVOJU KIBLU..." – SVE DO RIJEČI NJEGOVIH: "... TADA BI TI SIGURNO NEPRAVEDAN BIO."[3]

باب (ولئن اتيت الذين أوتوا الكتاب بكل آية ما تبعوا قبلتك) إلى قوله (إنك إذا لمن الظالمين)

4490. PRIČAO NAM JE Halid b. Mahled, njemu Sulejman, a ovom Abdullah b. Dinar, prenoseći od Ibn-Omera, radijallahu anhuma, (da je kazivao): "Dok su ljudi u Kubau još bili na sabah-namazu, došao je neki čovjek i rekao: 'Sinoć je Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, objavljen kur'anski ajet kojim mu je naređeno da se okrene prema Kabi, pa se okrenite prema njoj!' Lica ljudi bila su okrenuta prema Šamu, te su se okrenuli i stali prema Kabi."[4]

٤٤٩٠. حَدَّثَنَا خَالِدُ بْنُ مَخْلَدٍ حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ حَدَّثَنِي عَبْدُاللهِ بْنُ دِينَارٍ عَنِ ابْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا بَيْنَمَا النَّاسُ فِي الصُّبْحِ بِقُبَاءٍ جَاءَهُمْ رَجُلٌ فَقَالَ إِنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ قَدْ أُنْزِلَ عَلَيْهِ اللَّيْلَةَ قُرْآنٌ وَأُمِرَ أَنْ يَسْتَقْبِلَ الْكَعْبَةَ أَلَا فَاسْتَقْبِلُوهَا وَكَانَ وَجْهُ النَّاسِ إِلَى الشَّأْمِ فَاسْتَدَارُوا بِوُجُوهِهِمْ إِلَى الْكَعْبَةِ .

RIJEČI UZVIŠENOG: "ONI KOJIMA SMO DALI KNJIGU ZNAJU POSLANIKA KAO ŠTO SINOVE SVOJE ZNAJU, ALI NEKI OD NJIH DOISTA SVJESNO ISTINU PRIKRIVAJU..." – SVE DO RIJEČI NJEGOVIH: "ZATO NIKAKO NE BUDI OD ONIH KOJI SUMNJAJU!"[5]

باب (الذين اتيناهم الكتاب يعرفونه كما يعرفون ابناءهم وان فريقا منهم ليكتمون الحق) إلى قوله (فلا تكونن من الممترين)

4491. PRIČAO NAM JE Jahja b. Kaze'a, a njemu Malik, prenoseći od Abdullaha b. Dinara, a on od Ibn-Omera da je kazivao:
"Dok su ljudi u Kubau još bili na sabah-namazu, došao je neko i rekao: 'Sinoć je Vjerovjesniku,

٤٤٩١. حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ قَزَعَةَ حَدَّثَنَا مَالِكٌ عَنْ عَبْدِاللهِ بْنِ دِينَارٍ عَنِ ابْنِ عُمَرَ قَالَ بَيْنَا النَّاسُ بِقُبَاءٍ فِي صَلَاةِ الصُّبْحِ إِذْ جَاءَهُمْ آتٍ فَقَالَ

3 Ovaj ajet u cijelosti glasi: "I kada bi ti onima kojima je data Knjiga sve dokaze donio, oni opet ne bi prihvatili tvoju kiblu, a ni ti nećeš prihvatiti njihovu kiblu, niti će iko od njih prihvatiti ičiju kiblu. A ako bi se ti za željama njihovim poveo, kada ti je već došla Objava, tada bi ti sigurno nepravedan bio." (El-Bekare, 145)

4 Ovaj i naredna četiri hadisa (izuzev hadisa br. 4492), kao i hadis br. 4488, samo su različite verzije Ibn-Omerova, radijallahu anhuma, predanja o promjeni kible. Navedeni su kao komentar uz različite kur'anske ajete koji se odnose na istu temu.

5 Ovdje se radi o dva ajeta, a oni u cijelosti glase: "Oni kojima smo dali Knjigu znaju Poslanika kao što sinove svoje znaju, ali neki od njih doista svjesno istinu prikrivaju. Istina od Gospodara tvoga dolazi – zato nikako ne budi od onih koji sumnjaju!" (El-Bekare, 146-147)

sallallahu alejhi ve sellem, objavljen kur'anski ajet kojim mu je naređeno da se okrene prema Ka'bi, pa se okrenite prema njoj!'
Lica njihova bila su okrenuta prema Šamu, te su se samo okrenuli prema Ka'bi."

إِنَّ النَّبِيَّ ﷺ قَدْ أُنْزِلَ عَلَيْهِ اللَّيْلَةَ قُرْآنٌ وَقَدْ أُمِرَ أَنْ يَسْتَقْبِلَ الْكَعْبَةَ فَاسْتَقْبِلُوهَا وَكَانَتْ وُجُوهُهُمْ إِلَى الشَّأْمِ فَاسْتَدَارُوا إِلَى الْكَعْبَةِ .

RIJEČI UZVIŠENOG: "SVAKO SE OKREĆE PREMA SVOJOJ KIBLI, A VI SE NATJEČITE, ČINEĆI DOBRA DJELA! MA GDJE BILI, ALLAH ĆE VAS SVE SABRATI – ALLAH, ZAISTA, SVE MOŽE."[1]

باب
(وَلِكُلٍّ وِجْهَةٌ هُوَ مُوَلِّيهَا فَاسْتَبِقُوا الْخَيْرَاتِ أَيْنَمَا تَكُونُوا يَأْتِ بِكُمُ اللَّهُ جَمِيعًا إِنَّ اللَّهَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ)

4492. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Musenna, a njemu Jahja, prenoseći od Sufjana, kojem je pričao Ebu-Ishak, kako je čuo Beraa, radijallahu anhu, da je kazivao:
"Klanjali smo s Vjerovjesnikom, sallallahu alejhi ve sellem, (okrenuti) prema Bejtul-makdisu (u Jerusalemu) šesnaest ili sedamnaest mjeseci, a potom ga je (Allah) usmjerio prema kibli (tj. Ka'bi)."[2]

٤٤٩٢. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ الْمُثَنَّى حَدَّثَنَا يَحْيَى عَنْ سُفْيَانَ حَدَّثَنِي أَبُو إِسْحَاقَ قَالَ سَمِعْتُ الْبَرَاءَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ صَلَّيْنَا مَعَ النَّبِيِّ ﷺ نَحْوَ بَيْتِ الْمَقْدِسِ سِتَّةَ عَشَرَ أَوْ سَبْعَةَ عَشَرَ شَهْرًا ثُمَّ صَرَفَهُ نَحْوَ الْقِبْلَةِ .

RIJEČI UZVIŠENOG: "I IZ SVAKOG MJESTA U KOME BUDEŠ, TI LICE SVOJE ČASNOM MESDŽIDU OKRENI; TO JE DOISTA ISTINA OD GOSPODARA TVOGA – A ALLAH NE ZANEMARUJE ONO ŠTO RADITE."[3]

باب
(وَمِنْ حَيْثُ خَرَجْتَ فَوَلِّ وَجْهَكَ شَطْرَ الْمَسْجِدِ الْحَرَامِ وَإِنَّهُ لَلْحَقُّ مِنْ رَبِّكَ وَمَا اللَّهُ بِغَافِلٍ عَمَّا تَعْمَلُونَ)

Šatruhu znači *tilkauhu* – "prema njemu".

شَطْرُهُ تِلْقَاؤُهُ .

4493. PRIČAO NAM JE Musa b. Isma'il, njemu Abdul-Aziz b. Muslim, a ovom Abdullah b. Dinar, da je čuo Ibn-Omera, radijallahu anhuma, da je kazivao:

٤٤٩٣. حَدَّثَنَا مُوسَى بْنُ إِسْمَاعِيلَ حَدَّثَنَا عَبْدُالْعَزِيزِ بْنُ مُسْلِمٍ حَدَّثَنَا عَبْدُاللهِ بْنُ دِينَارٍ قَالَ سَمِعْتُ ابْنَ عُمَرَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا

1 El-Bekare, 148.

2 Ovo je dio Beraovog, radijallahu anhu, hadisa koji je već naveden pod brojem 4486, u komentaru ajeta: "Neki ljudi kratke pameti reći će..."

3 El-Bekare, 149.

يَقُولُ بَيْنَا النَّاسُ فِي الصُّبْحِ بِقُبَاءٍ إِذْ جَاءَهُمْ رَجُلٌ فَقَالَ أُنْزِلَ اللَّيْلَةَ قُرْآنٌ فَأُمِرَ أَنْ يَسْتَقْبِلَ الْكَعْبَةَ فَاسْتَقْبِلُوهَا وَاسْتَدَارُوا كَهَيْئَتِهِمْ فَتَوَجَّهُوا إِلَى الْكَعْبَةِ وَكَانَ وَجْهُ النَّاسِ إِلَى الشَّأْمِ .

"Dok su ljudi u Kubau još bili na sabah-namazu, došao je neki čovjek i rekao: 'Sinoć je objavljen kur'anski ajet i naređeno (Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem) da se okrene prema Ka'bi, pa se okrenite prema njoj!' Oni su se, onako kako su stajali, samo okrenuli i stali prema Ka'bi; a lica ljudi bila su prije toga okrenuta prema Šamu."

باب
(ومن حيث خرجت فول وجهك شطر المسجد الحرام وحيثما كنتم فولوا وجوهكم شطره) إلى قوله (ولعلكم تهتدون)

RIJEČI UZVIŠENOG: "I IZ SVAKOG MJESTA U KOJE DOĐEŠ, TI LICE SVOJE MESDŽIDI-HARAMU OKRENI, I GDJE GOD SE NALAZILI..." – SVE DO RIJEČI NJEGOVIH: "... I DA BISTE NA PRAVOM PUTU BILI."[4]

٤٤٩٤ . حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ بْنُ سَعِيدٍ عَنْ مَالِكٍ عَنْ عَبْدِاللهِ بْنِ دِينَارٍ عَنِ ابْنِ عُمَرَ قَالَ بَيْنَمَا النَّاسُ فِي صَلاَةِ الصُّبْحِ بِقُبَاءٍ إِذْ جَاءَهُمْ آتٍ فَقَالَ إِنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ قَدْ أُنْزِلَ عَلَيْهِ اللَّيْلَةَ وَقَدْ أُمِرَ أَنْ يَسْتَقْبِلَ الْكَعْبَةَ فَاسْتَقْبِلُوهَا وَكَانَتْ وُجُوهُهُمْ إِلَى الشَّأْمِ فَاسْتَدَارُوا إِلَى الْقِبْلَةِ .

4494. PRIČAO NAM JE Kutejba b. Seid, prenoseći od Malika, on od Abdullaha b. Dinara, a ovaj od Ibn-Omera da je kazivao:
"Dok su ljudi u Kubau još bili na sabah-namazu, došao je neko i rekao: 'Sinoć je Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, objavljeno i naređeno da se okrene prema Ka'bi, pa se i vi okrenite prema njoj!' Lica su im bila okrenuta prema Šamu, te su se (odmah) okrenuli prema kibli (tj. Ka'bi)."

4 Ovaj ajet u cijelosti glasi: "I iz svakog mjesta u koje dođeš, ti lice svoje Časnom Haremu okreni, i gdje god se nalazili, vi lica svoja prema toj strani okrenite, da vam ljudi ne bi imali šta prigovoriti, osim inadžija među njima – njih se ne bojte, Mene se bojte! – A da bih blagodat Svoju prema vama upotpunio i da biste na pravom putu bili..." (El-Bekare, 150)

RIJEČI UZVIŠENOG: "SAFA I MERVA ALLAHOVA SU ČASNA MJESTA, ZATO ONAJ KOJI KABU HODOČASTI ILI UMRU OBAVI NE ČINI NIKAKAV PRIJESTUP AKO OPHODI IZMEĐU NJIH. A ONAJ KOJI DRAGE VOLJE UČINI KAKVO DOBRO DJELO – PA, ALLAH JE DOISTA BLAGODARAN I SVE ZNA."[1]

باب قَوْلِهِ
(إِنَّ الصَّفَا وَالْمَرْوَةَ مِنْ شَعَائِرِ اللَّهِ فَمَنْ حَجَّ الْبَيْتَ أَوِ اعْتَمَرَ فَلَا جُنَاحَ عَلَيْهِ أَنْ يَطَّوَّفَ بِهِمَا وَمَنْ تَطَوَّعَ خَيْرًا فَإِنَّ اللَّهَ شَاكِرٌ عَلِيمٌ)

Še'air znači znakovi, a jednina je od toga *še'ire*. Ibn-Abbas, radijallahu anhuma, veli da *es-safvan* znači *kamen*, a kaže se i da je to *glatko kamenje na kojem ništa ne raste*; jednina je od toga *safvane*, što znači *es-safa* (stijenje, ili stijena u Mekki); *es-safa* se upotrebljava za množinu.

شَعَائِرُ عَلاَمَاتٌ وَاحِدَتُهَا شَعِيرَةٌ وَقَالَ ابْنُ عَبَّاسٍ الصَّفْوَانُ الْحَجَرُ وَيُقَالُ الْحِجَارَةُ الْمُلْسُ الَّتِي لاَ تُنْبِتُ شَيْئًا وَالْوَاحِدَةُ صَفْوَانَةٌ بِمَعْنَى الصَّفَا وَالصَّفَا لِلْجَمِيعِ .

4495. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Jusuf, a njega je obavijestio Malik, prenoseći od Hišama b. Urve, a on od svoga oca da je kazivao:
"Upitao sam – a bio sam tada mlad – Aišu suprugu Vjerovjesnikovu, sallallahu alejhi ve sellem: 'Jesi li čula riječi Uzvišenog Allaha: 'Safa i Merva Allahova su časna mjesta, zato onaj koji Kabu hodočasti ili umru obavi ne čini nikakav prijestup ako ophodi između njih?' Čini mi se da niko neće biti griješan ako ih ne obiđe.'
'Ne, nikako!', reče Aiša (i dodade): 'Kada bi to bilo kao što ti kažeš, bilo bi (rečeno): '... nema mu grijeha ako se kreće između njih.'
Ovaj ajet objavljen je u vezi s ensarijama, koji su nekada hodočastili samo (kip) Menat, a Menat je bio spram Kudejda, te su, potom, prestali obilaziti Safu i Mervu (bojeći se grijeha). Kada je došao islam, oni su pitali Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, za to, pa je Uzvišeni Allah objavio: 'Safa i Merva Allahova su časna mjesta, zato onaj

٤٤٩٥. حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ يُوسُفَ أَخْبَرَنَا مَالِكٌ عَنْ هِشَامِ بْنِ عُرْوَةَ عَنْ أَبِيهِ أَنَّهُ قَالَ قُلْتُ لِعَائِشَةَ زَوْجِ النَّبِيِّ ﷺ وَأَنَا يَوْمَئِذٍ حَدِيثُ السِّنِّ أَرَأَيْتِ قَوْلَ اللَّهِ تَبَارَكَ وَتَعَالَى (إِنَّ الصَّفَا وَالْمَرْوَةَ مِنْ شَعَائِرِ اللَّهِ فَمَنْ حَجَّ الْبَيْتَ أَوِ اعْتَمَرَ فَلاَ جُنَاحَ عَلَيْهِ أَنْ يَطَّوَّفَ بِهِمَا) فَمَا أُرَى عَلَى أَحَدٍ شَيْئًا أَنْ لاَ يَطَّوَّفَ بِهِمَا فَقَالَتْ عَائِشَةُ كَلاَّ لَوْ كَانَتْ كَمَا تَقُولُ كَانَتْ فَلاَ جُنَاحَ عَلَيْهِ أَنْ لاَ يَطَّوَّفَ بِهِمَا إِنَّمَا أُنْزِلَتْ هَذِهِ الآيَةُ فِي الأَنْصَارِ كَانُوا يُهِلُّونَ لِمَنَاةَ وَكَانَتْ مَنَاةُ حَذْوَ قُدَيْدٍ وَكَانُوا يَتَحَرَّجُونَ أَنْ يَطُوفُوا بَيْنَ الصَّفَا وَالْمَرْوَةِ فَلَمَّا جَاءَ الإِسْلاَمُ سَأَلُوا رَسُولَ اللَّهِ ﷺ عَنْ ذَلِكَ فَأَنْزَلَ اللَّهُ

[1] El-Bekare, 158.

koji Kabu hodočasti ili umru obavi ne čini nikakav prijestup ako kreće između njih', (odgovori Aiša, radijallahu anha)."[2]

(إِنَّ الصَّفَا وَالْمَرْوَةَ مِنْ شَعَائِرِ اللهِ فَمَنْ حَجَّ الْبَيْتَ أَوِ اعْتَمَرَ فَلاَ جُنَاحَ عَلَيْهِ أَنْ يَطَّوَّفَ بِهِمَا) .

4496. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Jusuf, a njemu Sufjan, prenoseći od Asima b. Sulejmana da je kazivao:

"Pitao sam Enesa b. Malika, radijallahu anhu, o Safi i Mervi, pa je on rekao: 'Smatrali smo da su to obredi iz džahilijjeta, i kada je došao islam, prestali smo obilaziti oko njih, pa je Uzvišeni Allah objavio: 'Safa i Merva Allahova su časna mjesta...' – sve do riječi: '... ako se kreće između njih.'"[3]

٤٤٩٦ . حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ يُوسُفَ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ عَنْ عَاصِمِ بْنِ سُلَيْمَانَ قَالَ سَأَلْتُ أَنَسَ بْنَ مَالِكٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ عَنِ الصَّفَا وَالْمَرْوَةِ فَقَالَ كُنَّا نَرَى أَنَّهُمَا مِنْ أَمْرِ الْجَاهِلِيَّةِ فَلَمَّا كَانَ الإِسْلاَمُ أَمْسَكْنَا عَنْهُمَا فَأَنْزَلَ اللهُ تَعَالَى (إِنَّ الصَّفَا وَالْمَرْوَةَ مِنْ شَعَائِرِ اللهِ فَمَنْ حَجَّ الْبَيْتَ أَوِ اعْتَمَرَ فَلاَ جُنَاحَ عَلَيْهِ أَنْ يَطَّوَّفَ بِهِمَا) .

RIJEČI UZVIŠENOG: "IMA LJUDI KOJI SU UMJESTO ALLAHA KUMIRE PRIHVATILI I VOLE IH KAO ŠTO SE ALLAH VOLI..."[4]

باب قَوْلِهِ (وَمِنَ النَّاسِ مَنْ يَتَّخِذُ مِنْ دُونِ اللَّهِ أَنْدَادًا يُحِبُّونَهُمْ كَحُبِّ اللَّهِ)

To znači – suparnike, partnere, Njemu jednake; jednina od riječi *niddun* je *endaden*, a znači suparnik, ortak.

يَعْنِي أَضْدَادًا وَاحِدُهَا نِدٌّ .

4497. PRIČAO NAM JE Abdan, prenoseći od Ebu-Hamze, on od A'meša, ovaj od Šekika, a on od Abdullaha (b. Mes'uda da je kazivao):

"Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao je jednu rečenicu, a ja sam rekao drugu. Vjerovjesnik je, sallallahu alejhi ve sellem, kazao: 'Ko umre, a bude mimo Allaha obožavao sudruga (kojega Mu je pripisao) – ući će u Džehennem!' A ja sam kazao: 'Ko umre, a ne bude Allahu pripisivao sudruga – ući će u Džennet!'"[5]

٤٤٩٧ . حَدَّثَنَا عَبْدَانُ عَنْ أَبِي حَمْزَةَ عَنِ الأَعْمَشِ عَنْ شَقِيقٍ عَنْ عَبْدِاللهِ قَالَ النَّبِيُّ ﷺ كَلِمَةً وَقُلْتُ أُخْرَى قَالَ النَّبِيُّ ﷺ مَنْ مَاتَ وَهْوَ يَدْعُو مِنْ دُونِ اللهِ نِدًّا دَخَلَ النَّارَ وَقُلْتُ أَنَا مَنْ مَاتَ وَهْوَ لاَ يَدْعُو لِلَّهِ نِدًّا دَخَلَ الْجَنَّةَ .

---

2 Buhari ovaj hadis navodi i u poglavlju *O obaveznosti 'umre i njenoj vrijednosti.* (Knjiga 2., str. 5-6)

3 Cijeli je ajet naveden u naslovu poglavlja, a objašnjenje propisa o sa'ju između Safe i Merve može se naći u poglavlju *O sa'ju između Safe i Merve*, u koje je uvršten i ovaj hadis. (Knjiga 1., str. 1123-1124)

4 Ovaj ajet u cijelosti glasi: "Ima ljudi koji su umjesto Allaha kumire prihvatili i vole ih kao što se Allah voli, ali pravi vjernici još više vole Allaha. A neka znaju mnogobošci da će onda kad dožive patnju – svu moć samo Allah imati i da će Allah strahovito kažnjavati." (El-Bekare, 165)

5 Iz hadisa se razumije da je pripisivanje sudruga Allahu (širk) neoprostivi grijeh. To potvrđuju i riječi Uzvišenog Allaha: "Allah neće oprostiti da Mu se pripisuje drug, a ostale grijehe oprostit će kome bude htio." (En-Nisa, 48 i 116)

RIJEČI UZVIŠENOG: "O VJERNICI! PROPISUJE VAM SE ODMAZDA ZA UBIJENE: SLOBODAN ZA SLOBODNA..." – SVE DO RIJEČI NJEGOVIH: "... NJEGA BOLNA PATNJA ČEKA."[1]

باب
﴿ يا أيها الذين آمنوا كتب عليكم القصاص في القتلى الحر بالحر ﴾
إلى قوله ﴿ عذاب أليم ﴾

'Ufije znači ostavljeno, oprošteno.

﴿ عُفِيَ ﴾ تُرِكَ .

4498. PRIČAO NAM JE Humejdi, njemu Sufjan, a ovom Amr, kako je čuo Mudžahida, a od Ibn-Abbasa, radijallahu anhuma, da je kazivao:
"Israilcima je bila propisana odmazda, a nije im bila propisana krvarina, pa je Uzvišeni Allah rekao ovom (Muhammedovom, sallallahu alejhi ve sellem) ummetu: 'Propisuje vam se odmazda za ubijene: slobodan za slobodna, i rob za roba, i žena za ženu. A onaj kome rod ubijenog oprosti...' – a oprost se ogleda u tome da prihvate otkupninu (krvarinu) u slučaju namjernog ubistva – '... neka oni velikodušno postupe, a neka im on dobročinstvom uzvrati' – dakle, da (nasljednici) velikodušno (na lijep način) zatraže krvarinu, a da on (ubojica) to dobročinstvom uzvrati (i krvarinu isplati). 'To je olakšanje od Gospodara vašeg i milost' – u odnosu na ono što je propisano onima prije vas. 'A ko nasilje izvrši i poslije toga – njega bolna patnja čeka' – tj. ko ubije i nakon uzimanja krvarine."[2]

٤٤٩٨. حَدَّثَنَا الْحُمَيْدِيُّ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ حَدَّثَنَا عَمْرٌو قَالَ سَمِعْتُ مُجَاهِدًا قَالَ سَمِعْتُ ابْنَ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا يَقُولُ كَانَ فِي بَنِي إِسْرَائِيلَ الْقِصَاصُ وَلَمْ تَكُنْ فِيهِمُ الدِّيَةُ فَقَالَ اللهُ تَعَالَى لِهَذِهِ الأُمَّةِ ﴿ كُتِبَ عَلَيْكُمُ الْقِصَاصُ فِي الْقَتْلَى الْحُرُّ بِالْحُرِّ وَالْعَبْدُ بِالْعَبْدِ وَالأُنْثَى بِالأُنْثَى فَمَنْ عُفِيَ لَهُ مِنْ أَخِيهِ شَيْءٌ ﴾ فَالْعَفْوُ أَنْ يَقْبَلَ الدِّيَةَ فِي الْعَمْدِ ﴿ فَاتِّبَاعٌ بِالْمَعْرُوفِ وَأَدَاءٌ إِلَيْهِ بِإِحْسَانٍ ﴾ يَتَّبِعُ بِالْمَعْرُوفِ وَيُؤَدِّي بِإِحْسَانٍ ﴿ ذَلِكَ تَخْفِيفٌ مِنْ رَبِّكُمْ وَرَحْمَةٌ ﴾ مِمَّا كُتِبَ عَلَى مَنْ كَانَ قَبْلَكُمْ ﴿ فَمَنِ اعْتَدَى بَعْدَ ذَلِكَ فَلَهُ عَذَابٌ أَلِيمٌ ﴾ قَتَلَ بَعْدَ قَبُولِ الدِّيَةِ .

Što se, pak, tiče onih koji se budu klonili širka, a ne budu dosljedno izvršavali sve obavezne islamske dužnosti, oni se smatraju grešnicima i njihov ulazak u Džennet ovisi o oprostu njihovih grijeha. Po stavu škola ehli - sunnetskog pravca, u Džennet će, na koncu, ući i najgori grešnici, ako su vjerovali u Allaha, dok ibadije, rafidije i veći broj haridžija imaju suprotan stav.
O ovom hadisu i njemu sličnim obavijesti se mogu naći i u poglavlju *Šta se prenosi o dženazi i onome kome zadnje riječi budu: "La ilahe illallah.* (Knjiga 1., str. 841-842)

1 Ovaj ajet u cijelosti glasi: "O vjernici! Propisuje vam se odmazda za ubijene: slobodan za slobodna, i rob za roba, i žena za ženu. A onaj kome rod ubijenog oprosti – neka oni velikodušno postupe, a neka im on dobročinstvom uzvrati. To je olakšanje od Gospodara vašeg, i milost. A ko nasilje izvrši i poslije toga – njega bolna patnja čeka." (El-Bekare, 178)

2 Buhari ovaj hadis navodi i u poglavlju *O krvarini (otkupnini)*; vidjeti hadis br. 6881.

4499. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Abdullah Ensari, njemu Humejd, a ovome Enes da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "U Allahovoj je knjizi (propisana) odmazda."[3]

٤٤٩٩. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِاللهِ الأَنْصَارِيُّ حَدَّثَنَا حُمَيْدٌ أَنَّ أَنَسًا حَدَّثَهُمْ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ كِتَابُ اللهِ الْقِصَاصُ .

4500. PRIČAO MI JE Abdullah b. Munir, a on je čuo Abdullaha b. Bekra Sehmija, a njemu je pričao Humejd prenoseći od Enesa da je Rubejji'a, njegova tetka (po ocu), prebila sjekutić jednoj djevojci, pa su zatražili da joj (tužitelji) oproste, ali su oni to odbili. Onda su im ponudili obeštećenje, ali su oni i to odbili. Potom su došli Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, odbijajući sve drugo osim odmazde. Tada je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, zapovjedio da se izvrši odmazda.

"Allahov Poslaniče", reče mu Enes b. Nadr, "zar da se prebije sjekutić Rubejji'i?! Ne, tako mi Onoga koji te je s istinom poslao, neće joj se sjekutić prebiti!"

"Enese", odgovori Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, "po Allahovoj je knjizi – odmazda!"

Nakon toga ljudi (tužioci) su se zadovoljili (obeštećenjem) i oprostili, a Allahov je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:

"Među Allahovim robovima ima i takvih kojima bi On, kada bi se zakleli Allahom za nešto, sigurno zakletvu ispunio."

٤٥٠٠. حَدَّثَنِي عَبْدُاللهِ بْنُ مُنِيرٍ سَمِعَ عَبْدَاللهِ بْنَ بَكْرٍ السَّهْمِيَّ حَدَّثَنَا حُمَيْدٌ عَنْ أَنَسٍ أَنَّ الرُّبَيِّعَ عَمَّتَهُ كَسَرَتْ ثَنِيَّةَ جَارِيَةٍ فَطَلَبُوا إِلَيْهَا الْعَفْوَ فَأَبَوْا فَعَرَضُوا الأَرْشَ فَأَبَوْا فَأَتَوْا رَسُولَ اللهِ ﷺ وَأَبَوْا إِلاَّ الْقِصَاصَ فَأَمَرَ رَسُولُ اللهِ ﷺ بِالْقِصَاصِ فَقَالَ أَنَسُ بْنُ النَّضْرِ يَا رَسُولَ اللهِ أَتُكْسَرُ ثَنِيَّةُ الرُّبَيِّعِ لاَ وَالَّذِي بَعَثَكَ بِالْحَقِّ لاَ تُكْسَرُ ثَنِيَّتُهَا فَقَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ يَا أَنَسُ كِتَابُ اللهِ الْقِصَاصُ فَرَضِيَ الْقَوْمُ فَعَفَوْا فَقَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ إِنَّ مِنْ عِبَادِ اللهِ مَنْ لَوْ أَقْسَمَ عَلَى اللهِ لأَبَرَّهُ .

3 Ovo je samo dio Enesovog, radijallahu anhu, hadisa. Buhari će ga u potpunosti navesti u narednom predanju, a i ranije ga je naveo u poglavlju *O nagodbi o krvarini*. (Knjiga 2., str. 556)

RIJEČI UZVIŠENOG: "O VJERNICI! PROPISUJE VAM SE POST, KAO ŠTO JE PROPISAN ONIMA PRIJE VAS, DA BISTE SE GRIJEHA KLONILI..."[1]

باب
(يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا كُتِبَ عَلَيْكُمُ الصِّيَامُ كَمَا كُتِبَ عَلَى الَّذِينَ مِنْ قَبْلِكُمْ لَعَلَّكُمْ تَتَّقُونَ)

4501. PRIČAO NAM JE Musedded, a njemu Jahja, prenoseći od Ubejdullaha, a njega je obavijestio Nafi', prenoseći od od Ibn-Omera, radijallahu anhuma, da je kazivao:
"Arapi su u doba neznaboštva postili deseti dan muharrema (Ašuru), a kada je došla zapovijed o postu mjeseca ramazana, rekao je (Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem): 'Ko želi neka ga (i dalje) posti, a ko ne želi neka ne posti.'"

٤٥٠١ . حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ حَدَّثَنَا يَحْيَى عَنْ عُبَيْدِاللهِ قَالَ أَخْبَرَنِي نَافِعٌ عَنِ ابْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا قَالَ كَانَ عَاشُورَاءُ يَصُومُهُ أَهْلُ الْجَاهِلِيَّةِ فَلَمَّا نَزَلَ رَمَضَانُ قَالَ مَنْ شَاءَ صَامَهُ وَمَنْ شَاءَ لَمْ يَصُمْهُ .

4502. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Muhammed, a njemu Ibn-Ujejna, prenoseći od Zuhrija, on od Urve, a ovaj od Aiše, radijallahu anha, (da je kazivala):
"Deseti dan muharrema postio se i prije nego što je propisan ramazanski post, a kada je propisan ramazanski post, rekao je (Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem): 'Ko želi neka (taj dan i dalje) posti, a ko ne želi neka ne posti.'"

٤٥٠٢ . حَدَّثَنَا عَبْدُاللهِ بْنُ مُحَمَّدٍ حَدَّثَنَا ابْنُ عُيَيْنَةَ عَنِ الزُّهْرِيِّ عَنْ عُرْوَةَ عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهَا كَانَ عَاشُورَاءُ يُصَامُ قَبْلَ رَمَضَانَ فَلَمَّا نَزَلَ رَمَضَانُ قَالَ مَنْ شَاءَ صَامَ وَمَنْ شَاءَ أَفْطَرَ .

4503. PRIČAO MI JE Mahmud, a njega je obavijestio Ubejdullah, prenoseći od Israila, on od Mensura, ovaj od Ibrahima, on od Alkame a on od Abdullaha (b. Mes'uda) da je kod njega, dok je objedovao, ušao Eš'as i rekao: "Danas je deseti dan muharrema (Dan Ašure)!"
"Taj se dan postilo prije propisivanja ramazanskog posta, a kada je propisan ramazanski post, napušten je. Priđi i jedi!", odgovorio je (Abdullah).

٤٥٠٣ . حَدَّثَنِي مَحْمُودٌ أَخْبَرَنَا عُبَيْدُاللهِ عَنْ إِسْرَائِيلَ عَنْ مَنْصُورٍ عَنْ إِبْرَاهِيمَ عَنْ عَلْقَمَةَ عَنْ عَبْدِاللهِ قَالَ دَخَلَ عَلَيْهِ الأَشْعَثُ وَهْوَ يَطْعَمُ فَقَالَ الْيَوْمُ عَاشُورَاءُ فَقَالَ كَانَ يُصَامُ قَبْلَ أَنْ يَنْزِلَ رَمَضَانُ فَلَمَّا نَزَلَ رَمَضَانُ تُرِكَ فَادْنُ فَكُلْ .

1 El-Bekare, 183.

4504. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Musenna, njemu Jahja, a ovom Hišam, a njega je obavijestio njegov otac prenoseći od Aiše, radijallahu anha, da je kazivala: "Deseti dan muharrema postili su u doba neznaboštva Kurejšije, a postio ga je i Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem. On ga je postio i naređivao da se posti i kada je došao u Medinu. A kada je došla zapovijed o postu (mjeseca) ramazana, ramazanski post postao je obavezan, a napušten je deseti dan muharrema: ko je htio postio ga je (i dalje), a ko nije htio nije ga (više) postio."[2]

٤٥٠٤. حَدَّثَنِي مُحَمَّدُ بْنُ الْمُثَنَّى حَدَّثَنَا يَحْيَى حَدَّثَنَا هِشَامٌ قَالَ أَخْبَرَنِي أَبِي عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهَا قَالَتْ كَانَ يَوْمُ عَاشُورَاءَ تَصُومُهُ قُرَيْشٌ فِي الْجَاهِلِيَّةِ وَكَانَ النَّبِيُّ ﷺ يَصُومُهُ فَلَمَّا قَدِمَ الْمَدِينَةَ صَامَهُ وَأَمَرَ بِصِيَامِهِ فَلَمَّا نَزَلَ رَمَضَانُ كَانَ رَمَضَانُ الْفَرِيضَةَ وَتُرِكَ عَاشُورَاءُ فَكَانَ مَنْ شَاءَ صَامَهُ وَمَنْ شَاءَ لَمْ يَصُمْهُ .

RIJEČI UZVIŠENOG: "... I TO (DA POSTITE) NEZNATAN BROJ DANA; A ONOME OD VAS KOJI BUDE BOLESTAN ILI NA PUTU – ISTI BROJ DRUGIH DANA. ONIMA KOJI GA JEDVA PODNOSE OTKUP JE DA JEDNOG SIROMAHA NAHRANE. A KO DRAGE VOLJE DA VIŠE – BOLJE JE ZA NJEGA. A BOLJE VAM JE, NEKA ZNATE, DA POSTITE."[3]

بَاب قَوْلِهِ
﴿ أَيَّامًا مَعْدُودَاتٍ فَمَنْ كَانَ مِنْكُمْ مَرِيضًا أَوْ عَلَى سَفَرٍ فَعِدَّةٌ مِنْ أَيَّامٍ أُخَرَ وَعَلَى الَّذِينَ يُطِيقُونَهُ فِدْيَةٌ طَعَامُ مِسْكِينٍ فَمَنْ تَطَوَّعَ خَيْرًا فَهُوَ خَيْرٌ لَهُ وَأَنْ تَصُومُوا خَيْرٌ لَكُمْ إِنْ كُنْتُمْ تَعْلَمُونَ ﴾

Ata veli: "Ne posti se kakva god da je bolest, kao što je rekao Uzvišeni Allah."
Hasan (Basri) i Ibrahim (Neha'i) o dojilji i trudnici (i njihovoj obavezi da poste) kažu: "Ukoliko strahuju za sebe ili za svoju djecu (da će im post nauditi), neće postiti (tada), nego će to učiniti naknadno."
Ako je u pitanju oronuli starac koji nije u stanju postiti, (prenosi se da) Enes kada je ostario (i oronuo), nije postio godinu ili dvije, a za svaki dan nahranio bi siromaha hljebom i mesom.
Većina uči: "... *jutikunehu...*" (jedva ga podnose), a to je i ustaljenije učenje (kiraet).[4]

وَقَالَ عَطَاءٌ يُفْطِرُ مِنَ الْمَرَضِ كُلِّهِ كَمَا قَالَ اللهُ تَعَالَى وَقَالَ الْحَسَنُ وَإِبْرَاهِيمُ فِي الْمُرْضِعِ أَوِ الْحَامِلِ إِذَا خَافَتَا عَلَى أَنْفُسِهِمَا أَوْ وَلَدِهِمَا تُفْطِرَانِ ثُمَّ تَقْضِيَانِ وَأَمَّا الشَّيْخُ الْكَبِيرُ إِذَا لَمْ يُطِقِ الصِّيَامَ فَقَدْ أَطْعَمَ أَنَسٌ بَعْدَ مَا كَبِرَ عَامًا أَوْ عَامَيْنِ كُلَّ يَوْمٍ مِسْكِينًا خُبْزًا وَلَحْمًا وَأَفْطَرَ قِرَاءَةُ الْعَامَّةِ (يُطِيقُونَهُ) وَهُوَ أَكْثَرُ .

2 Hadisi o postu desetog dana muharrema navedeni su i objašnjeni u poglavlju *Dužnost poštenja ramazana i riječi Uzvišenog: "O vjernici! Propisuje vam se post..."*, (Knjiga 2., str. 75-77) te u poglavlju *O postu Dana ašure (deseti dan muharrema)*. (Knjiga 2., str. 139-141)

3 El-Bekare, 184. Ovaj ajet nadovezuje se na prethodni, koji glasi: "O vjernici! Propisuje vam se post, kao što je bio propisan onima prije vas, da biste se grijeha klonili, i to neznatan broj dana..."

4 Ovim se želi naglasiti da je Ibn-Abbasov, radijallahu anhuma, kiraet (*...jutavvekunehu...*), o kojem se govori u hadisu što je naveden u ovom poglavlju, manje poznat i raširen.

4505. PRIČAO MI JE Ishak, njega je obavijestio Revh, ovom je pričao Zekerijja b. Ishak, a ovom Amr b. Dinar, prenoseći od Ataa da je čuo Ibn-Abbasa kako uči: "*Ve alellezine jutavvekunehu fela jutikunehu fidjetun ta'amu miskin*" (onima koji ga jedva podnose otkup je da jednog siromaha nahrane).
"Nije", veli Ibn-Abbas, "(ovaj ajet) stavljen van snage; on se odnosi na oronulog starca i staricu koji nisu u stanju postiti. Oni će (umjesto posta) za svaki dan nahraniti jednog siromaha."[1]

٤٥٠٥ . حَدَّثَنِي إِسْحَاقُ أَخْبَرَنَا رَوْحٌ حَدَّثَنَا زَكَرِيَّاءُ بْنُ إِسْحَاقَ حَدَّثَنَا عَمْرُو بْنُ دِينَارٍ عَنْ عَطَاءٍ سَمِعَ ابْنَ عَبَّاسٍ يَقْرَأُ وَعَلَى الَّذِينَ يُطَوَّقُونَهُ فَلاَ يُطِيقُونَهُ (فِدْيَةٌ طَعَامُ مِسْكِينٍ) قَالَ ابْنُ عَبَّاسٍ لَيْسَتْ بِمَنْسُوخَةٍ هُوَ الشَّيْخُ الْكَبِيرُ وَالْمَرْأَةُ الْكَبِيرَةُ لاَ يَسْتَطِيعَانِ أَنْ يَصُومَا فَيُطْعِمَانِ مَكَانَ كُلِّ يَوْمٍ مِسْكِينًا .

RIJEČI UZVIŠENOG: "KO OD VAS U TOM MJESECU BUDE KOD KUĆE NEKA GA U POSTU PROVEDE."[2]

باب (فَمَنْ شَهِدَ مِنْكُمُ الشَّهْرَ فَلْيَصُمْهُ)

4506. PRIČAO NAM JE Ajjaš b. Velid, njemu Abdul-A'la, a ovom Ubejdullah, prenoseći od Nafi'a da je Ibn-Omer, radijallahu anhuma, proučio: "... *fidjetun ta'amu mesakin*" (otkup je da jednog siromaha nahrane) – i rekao: "Ovaj je ajet stavljen van snage."[3]

٤٥٠٦ . حَدَّثَنَا عَيَّاشُ بْنُ الْوَلِيدِ حَدَّثَنَا عَبْدُ الأَعْلَى حَدَّثَنَا عُبَيْدُ اللَّهِ عَنْ نَافِعٍ عَنِ ابْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا أَنَّهُ قَرَأَ (فِدْيَةٌ طَعَامُ مَسَاكِينَ) قَالَ هِيَ مَنْسُوخَةٌ .

1 Većina islamske uleme, nasuprot Ibn-Abbasovom, radijallahu anhuma, mišljenju, smatra da je ovaj ajet stavljen van snage, a to će potvrditi i naredni hadisi. Oni, naime, drže da se ovaj ajet ("Onima koji ga jedva podnose otkup je da jednog siromaha nahrane") odnosi na one koji su u stanju postiti, ali uz poteškoće. Njima je u prvo vrijeme bilo dopušteno da ne poste, s tim da umjesto svakog dana posta nahrane po jednog siromaha. Taj je propis kasnije dokinut riječima Uzvišenog Allaha: "Ko od vas u tom mjesecu bude kod kuće neka ga u postu provede..." (El-Bekare, 185) U prilog ovome svjedoči i hadis što ga Buhari navodi u poglavlju o riječima Uzvišenog: "A onima koji ga teško podnose otkup je...", u kojem stoji da su Poslanikovi, sallallahu alejhi ve sellem, drugovi rekli Ibn-Ebu-Lejli: "Objavljeno je da se posti ramazan, a bilo im je teško (postiti), pa bi onaj ko bi svaki dan nahranio po jednog siromaha ostavljao post, i to onaj koji ga je podnosio (teško). To im je bilo olakšanje, ali je to onda stavljeno van snage ajetom: 'A bolje vam je da postite.' Tako im je naređeno da poste." (Knjiga 2., str. 110-111) Ibn-Abbas, radijallahu anhuma, međutim, smatra da se ovaj ajet odnosi na oronulog starca i staricu koji nisu u stanju postiti, a ne na one koji su to u stanju, uz određene poteškoće. Riječi Uzvišenog Allaha: "A bolje vam je, neka znate, da postite" – dovode u pitanje ovo Ibn-Abbasovo mišljenje, jer da se (riječi: "Onima koji ga jedva podnose...") odnose na oronulog starca i staricu koji ne podnose post, ne bi priličilo da im se kaže: "A bolje vam je, neka znate, da postite." Uglavnom, iz hadisa se razumije da je oronulom starcu i starici koji nisu u stanju postiti dopušteno da ne poste, s tim što su dužni, ukoliko su to u stanju, svaki dan posta nahraniti po jednog siromaha. Ovo je mišljenje većine učenjaka, a samo po jednom mišljenju šafijskih učenjaka oni nisu dužni ni otkup dati (nahraniti siromaha za svaki dan obaveznog posta).

2 Ovaj ajet u cijelosti glasi: "U mjesecu ramazanu počelo je objavljivanje Kur'ana, koji je putokaz ljudima i jasan dokaz pravog puta i razlikovanja dobra od zla. Ko od vas u tom mjesecu bude kod kuće neka ga u postu provede, a ko se razboli ili se na putu zadesi neka isti broj dana naposti – Allah želi da vam olakša, a ne da poteškoće imate – da određeni broj dana ispunite, i da Allaha veličate zato što vam je ukazao na pravi put, i da zahvalni budete." (El-Bekare, 185)

3 Riječ je o ajetu: "Onima koji ga jedva podnose otkup je da jednog siromaha nahrane", što je objašnjeno u prethodnom hadisu.

4507. PRIČAO NAM JE Kutejba, a njemu Bekr b. Mudar, prenoseći od Amra b. Harisa, on od Bukejra b. Abdullaha, ovaj od Jezida, oslobođenog roba Seleme b. Akvea, a on od Seleme da je kazivao: "Kada je objavljen (ajet): 'Onima koji ga jedva podnose otkup je da jednog siromaha nahrane' – onaj ko je to želio nije postio, nego je davao otkup, sve dok nije objavljen ajet što slijedi poslije njega, koji ga je stavio van snage."[4]
Ebu-Abdullah (Buhari): "Bukejr je umro prije Jezida."[5]

٤٥٠٧. حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ حَدَّثَنَا بَكْرُ بْنُ مُضَرَ عَنْ عَمْرِو بْنِ الْحَارِثِ عَنْ بُكَيْرِ بْنِ عَبْدِاللهِ عَنْ يَزِيدَ مَوْلَى سَلَمَةَ بْنِ الأَكْوَعِ عَنْ سَلَمَةَ قَالَ لَمَّا نَزَلَتْ (وَعَلَى الَّذِينَ يُطِيقُونَهُ فِدْيَةٌ طَعَامُ مِسْكِينٍ) كَانَ مَنْ أَرَادَ أَنْ يُفْطِرَ وَيَفْتَدِيَ حَتَّى نَزَلَتِ الآيَةُ الَّتِي بَعْدَهَا فَنَسَخَتْهَا قَالَ أَبُو عَبْدِ اللهِ مَاتَ بُكَيْرٌ قَبْلَ يَزِيدَ .

RIJEČI UZVIŠENOG: "DOPUŠTA VAM SE DA SE U NOĆIMA DOK TRAJE POST PRIBLIŽAVATE SVOJIM ŽENAMA; ONE SU ODJEĆA VAŠA, A VI STE NJIHOVA ODJEĆA. ALLAH ZNA DA STE SAMI SEBE VARALI,[6] PA JE PRIHVATIO POKAJANJE VAŠE I OPROSTIO VAM. ZATO SE SADA SASTAJTE S NJIMA U ŽELJI DA DOBIJETE ONO ŠTO VAM JE ALLAH VEĆ ODREDIO."[7]

بَاب
(أُحِلَّ لَكُمْ لَيْلَةَ الصِّيَامِ الرَّفَثُ
إِلَى نِسَائِكُمْ هُنَّ لِبَاسٌ لَكُمْ وَأَنْتُمْ لِبَاسٌ لَهُنَّ
عَلِمَ اللَّهُ أَنَّكُمْ كُنْتُمْ تَخْتَانُونَ أَنْفُسَكُمْ
فَتَابَ عَلَيْكُمْ وَعَفَا عَنْكُمْ فَالآنَ بَاشِرُوهُنَّ
وَابْتَغُوا مَا كَتَبَ اللَّهُ لَكُمْ)

4508. PRIČAO NAM JE Ubejdullah, prenoseći od Israila, on od Ebu-Ishaka, kako je čuo Beraa...; a PRIČAO NAM JE i Ahmed b. Usman, njemu Šurejh b. Meslema, a ovom Ibrahim b. Jusuf, prenoseći od svoga oca, on od Ebu-Ishaka, a ovaj od Beraa, radijallahu anhu, (da je kazivao): "Kada je propisan ramazanski post, (muslimani)

٤٥٠٨. حَدَّثَنَا عُبَيْدُاللهِ عَنْ إِسْرَائِيلَ عَنْ أَبِي إِسْحَاقَ عَنِ الْبَرَاءِ ح و حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ عُثْمَانَ حَدَّثَنَا شُرَيْحُ بْنُ مَسْلَمَةَ قَالَ حَدَّثَنِي إِبْرَاهِيمُ بْنُ يُوسُفَ عَنْ أَبِيهِ عَنْ أَبِي إِسْحَاقَ قَالَ سَمِعْتُ الْبَرَاءَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ لَمَّا نَزَلَ صَوْمُ رَمَضَانَ

4 Misli se na ajet: "Ko od vas u tom mjesecu bude kod kuće neka ga u postu provede..." (Vidjeti objašnjenje hadisa br. 4505.)

5 Ovo su Buharijeve riječi. Njima se želi kazati da je Bukejr b. Abdullah b. Ešedždž, koji ovaj hadis prenosi od Jezida b. Ebu-Ubejda, umro prije svoga šejha (tj. Jezida). Bukejr je umro 120. godine po Hidžri (neki kažu prije, a neki poslije toga), dok je Jezid umro 146. ili 147. godine po Hidžri.

6 Obmanjivali su sami sebe tako što su sebi činili nasilje, jer su se time dovodili u opasnost da budu kažnjeni i da im budu umanjeni sevapi. (prim. rec.)

7 Nastavak ovog ajeta glasi: "Jedite i pijte sve dok ne budete mogli razlikovati bijelu nit od crne niti zore; od tada postite do noći. Sa ženama ne smijete imati snošaja dok ste u itikafu u džamijama. To su Allahove granice, i ne približujte im se! Eto tako Allah objašnjava ljudima propise Svoje da bi se onoga što im je zabranjeno klonili." (El-Bekare, 187)

nisu prilazili (svojim) ženama tokom cijelog ramazana. Pa ipak, neki od njih obmanjivali su sami sebe (kršeći tu odredbu), te je Allah objavio: 'Allah zna da ste sami sebe varali, pa je prihvatio pokajanje vaše i oprostio vam.'"[1]

كَانُوا لاَ يَقْرَبُونَ النِّسَاءَ رَمَضَانَ كُلَّهُ وَكَانَ رِجَالٌ يَخُونُونَ أَنْفُسَهُمْ فَأَنْزَلَ اللهُ (عَلِمَ اللهُ أَنَّكُمْ كُنْتُمْ تَخْتَانُونَ أَنْفُسَكُمْ فَتَابَ عَلَيْكُمْ وَعَفَا عَنْكُمْ).

RIJEČI UZVIŠENOG: "JEDITE I PIJTE SVE DOK NE BUDETE MOGLI RAZLIKOVATI BIJELU NIT OD CRNE NITI ZORE; OD TADA POSTITE DO NOĆI. SA ŽENAMA NE SMIJETE IMATI SNOŠAJA DOK STE U ITIKAFU U DŽAMIJAMA..." – SVE DO RIJEČI NJEGOVIH: "... DA BI SE ONOGA ŠTO IM JE ZABRANJENO KLONILI."[2]

بَاب قَوْلِهِ
(وَكُلُوا وَاشْرَبُوا حَتَّى يَتَبَيَّنَ لَكُمُ الْخَيْطُ الأَبْيَضُ مِنَ الْخَيْطِ الأَسْوَدِ مِنَ الْفَجْرِ ثُمَّ أَتِمُّوا الصِّيَامَ إِلَى اللَّيْلِ وَلاَ تُبَاشِرُوهُنَّ وَأَنْتُمْ عَاكِفُونَ فِي الْمَسَاجِدِ)
إِلَى قَوْلِهِ (يَتَّقُونَ)

El-akif znači *el-mukim*, onaj koji je stanuje, koji boravi.

(الْعَاكِفُ) الْمُقِيمُ.

---

1 Iz hadisa se razumije da se muslimani u prvo vrijeme nakon što je propisan ramazanski post nisu približavali svojim ženama (tj. općili s njima) ni danju ni noću, sve do isteka ramazana. Iz drugih predanja, međutim, razumije se da je to bilo uvjetovano snom, u smislu da onaj ko bi noću zaspao ne bi više te noći prilazio ženi; ne samo da ne bi prilazio ženi već ne bi više ni jeo ni pio sve do iftara narednog dana. To se jasno vidi iz predanja ovog Beraovog, radijallahu anhu, hadisa, koje Buhari navodi u istoimenom potpoglavlju (tumačenju navedenog ajeta) u poglavlju o islamskom postu. U tom predanju stoji da je Bera, radijallahu anhu, kazivao: "Kada bi koji od Muhammedovih, sallallahu alejhi ve sellem, drugova postio (u početku, nakon što je objavljeno da se posti) i nastupio iftar, a on zaspao prije nego što bi večerao, on tu noć više ne bi jeo, a ni sutrašnji dan, sve dok ne nastupi večer. Tako je Kajs b. Sirma Ensari postio, a kad je bilo vrijeme iftara, došao je svojoj ženi i upitao je: 'Imaš li kakva jela?'
'Nemam', kazala je ona, 'ali ću otići da ti ga potražim.'
On je taj dan radio, pa ga je savladao san. Kasnije mu je došla žena i, kada ga je vidjela (da spava), rekla: 'Tebi ne uspjede!' Oko sredine narednog dana on se onesvijestio. To su kasnije spomenuli Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, pa je objavljen ajet: 'Dopušta vam se da se u noćima dok traje post sastajate sa svojim ženama...', kojemu su se oni jako obradovali. A objavljeno je također i: 'Jedite i pijte sve dok ne budete mogli razlikovati bijelu nit od crne niti zore...'" (Knjiga 2., str. 90)
Ibn-Džerir i Ebu-Hatim prenose od oca Ka'ba b. Malika da je kazivao: "Ljudi su smatrali da čovjeku koji uz ramazan zaposti pa omrkne i zaspi (prije jela) – postaje zabranjenim jelo i piće te općenje sa ženom sve dok ne iftari narednog dana. Tako se Omer, radijallahu anhu, (jednom prilikom) vratio od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, nakon što je kod njega (podože) sijelio. Želio je općiti sa svojom ženom, ali mu je ona rekla: 'Ja sam spavala.'
'Nisi spavala!', odgovorio joj je on i općio s njom. Isto se to desilo i s Ka'bom b. Malikom. Potom je objavljen ajet (kojim se dopušta općenje sa ženama u ramazanskim noćima, a isto tako i jelo i piće, sve do zore).

2 Ovaj ajet u cijelosti glasi: "Dopušta vam se da se u noćima dok traje post sastajete sa svojim ženama; one su odjeća vaša, a vi ste njihova odjeća. Allah zna da vam je bilo teško, pa je prihvatio pokajanje vaše i oprostio vam. Zato se sada sastajte s njima u želji da dobijete ono što vam je Allah već odredio. Jedite i pijte sve dok ne budete mogli razlikovati bijelu nit od crne niti zore; od tada postite do noći. Sa ženama ne smijete imati snošaja dok ste u itikafu u džamijama. To su Allahove granice, i ne približujte im se! Eto tako Allah objašnjava ljudima propise Svoje da bi se onoga što im je zabranjeno klonili." (El-Bekare, 187)

4509. PRIČAO NAM JE Musa b. Isma'il, a njemu Ebu-Avana, prenoseći od Husajna, on od Ša'bija, a ovaj od Adijja da je kazivao:
"Adijj (b. Hatim) uzeo je bijelo i crno uže (za vezanje noge u deve), i kad je bilo neko doba noći, pogledao je (u njih) i nije ih mogao razlikovati. Kada je svanulo, (došao je Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem) i rekao:
'Allahov Poslaniče, stavio sam ispod svoga jastuka (bijelo i crno uže).'
'Onda je tvoj jastuk uistinu velik ako su pod njim bile bijela i crna nit (zore)!'[3], odgovorio mu je (Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem)."[4]

٤٥٠٩. حَدَّثَنَا مُوسَى بْنُ إِسْمَاعِيلَ حَدَّثَنَا أَبُو عَوَانَةَ عَنْ حُصَيْنٍ عَنِ الشَّعْبِيِّ عَنْ عَدِيٍّ قَالَ أَخَذَ عَدِيٌّ عِقَالاً أَبْيَضَ وَعِقَالاً أَسْوَدَ حَتَّى كَانَ بَعْضُ اللَّيْلِ نَظَرَ فَلَمْ يَسْتَبِينَا فَلَمَّا أَصْبَحَ قَالَ يَا رَسُولَ اللهِ جَعَلْتُ تَحْتَ وِسَادِي عِقَالَيْنِ قَالَ إِنَّ وِسَادَكَ إِذًا لَعَرِيضٌ أَنْ كَانَ الْخَيْطُ الأَبْيَضُ وَالأَسْوَدُ تَحْتَ وِسَادَتِكَ.

4510. PRIČAO NAM JE Kutejba b. Seid, a njemu Džerir, prenoseći od Mutarrifa, on od Ša'bija, a ovaj od Adijja b. Hatima, radijallahu anhu, da je kazivao:
"Upitao sam: 'Allahov Poslaniče, šta znači: '... bijelu nit od crne niti...?' Jesu li to dva konca?'
'Ti si uistinu širokog zatiljka[5] ako si u stanju raspoznati dvije niti!', odgovorio mu je (Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem), a zatim dodao: 'Ne (ne radi se o dva konca), nego je to crnina noći i bjelina dana.'"

٤٥١٠. حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ بْنُ سَعِيدٍ حَدَّثَنَا جَرِيرٌ عَنْ مُطَرِّفٍ عَنِ الشَّعْبِيِّ عَنْ عَدِيِّ بْنِ حَاتِمٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ قُلْتُ يَا رَسُولَ اللهِ مَا ﴿الْخَيْطُ الأَبْيَضُ مِنَ الْخَيْطِ الأَسْوَدِ﴾ أَهُمَا الْخَيْطَانِ قَالَ إِنَّكَ لَعَرِيضُ الْقَفَا إِنْ أَبْصَرْتَ الْخَيْطَيْنِ ثُمَّ قَالَ لاَ بَلْ هُوَ سَوَادُ اللَّيْلِ وَبَيَاضُ النَّهَارِ.

---

3 To jest, ako su pod njegov jastuk stale dvije niti na koje je mislio Uzvišeni Allah (crnina noći i bjelina dana), onda je taj postupak uistinu velik.

4 Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, ovdje se našalio s Adijjem b. Hatimom, jer se ne radi o bijelom i crnom užetu (ili koncu), kako je to on doslovno razumio, nego o crnini noći i bjelini dana, kao što ćemo vidjeti iz narednog predanja. Isto to može se vidjeti i iz predanja ovog hadisa što ga Buhari navodi u dijelu *O postu* (u komentaru navedenog ajeta). (Knjiga 2., str. 90)

5 Uputno je ovdje spomenuti da ima više tumačenja Poslanikovih, sallallahu alejhi ve sellem, riječi: *Inne visadeke izen le 'arid* i njegovih riječi: *inneke le 'aridul-kafa*. Što se tiče prvoga, moguće značenje na koje je Poslanik, sallallahu alehi ve sellem, mislio jeste da on mnogo spava. Riječ jastuk je u ovom slučaju alegorija za spavanje, jer čovjek spava na jastuku. Moguće je i da je mislio da mu je noć duga ako ne jede sve dok ne raspozna užad (konce), ili da je, pak, riječ visade (jastuk) alegorija za dio tijela koji čovjek stavlja na jastuk, a to je potiljak. Što se tiče drugoga, Arapi su ovu frazu upotrebljavali za onoga ko je priglup i neinteligentan i Zamahšeri smatra da se ovdje misli na to. Ibn-Hadžer, međutim, kaže: "To jest, na jastuku koji pokriva i noć i dan može ležati samo ogroman potiljak!?" (prim. rec.)

4511. PRIČAO NAM JE Ibn-Ebu-Merjem, njemu Ebu-Gassan Muhammed b. Mutarrif, a ovom Ebu-Hazim, prenoseći od Sehla b. Sa'da da je kazivao:
"Objavljeno je: 'Jedite i pijte sve dok ne budete mogli razlikovati bijelu nit od crne niti...', a još nije bilo objavljeno: 'od zore.'
Tako, kad bi neko namjeravao postiti, svezao bi za svoje noge bijeli i crni konac i jeo sve dok njihove boje ne bi mogao jasno razlikovati. Potom je Allah objavio: 'od zore' – i tada su oni shvatili da se time mislilo samo na razdvajanje noći od dana (tj. crnine noći od bjeline dana)."[1]

٤٥١١. حَدَّثَنَا ابْنُ أَبِي مَرْيَمَ حَدَّثَنَا أَبُو غَسَّانَ مُحَمَّدُ بْنُ مُطَرِّفٍ حَدَّثَنِي أَبُو حَازِمٍ عَنْ سَهْلِ بْنِ سَعْدٍ قَالَ وَأُنْزِلَتْ (وَكُلُوا وَاشْرَبُوا حَتَّى يَتَبَيَّنَ لَكُمُ الْخَيْطُ الأَبْيَضُ مِنَ الْخَيْطِ الأَسْوَدِ) وَلَمْ يُنْزَلْ (مِنَ الْفَجْرِ) وَكَانَ رِجَالٌ إِذَا أَرَادُوا الصَّوْمَ رَبَطَ أَحَدُهُمْ فِي رِجْلَيْهِ الْخَيْطَ الأَبْيَضَ وَالْخَيْطَ الأَسْوَدَ وَلاَ يَزَالُ يَأْكُلُ حَتَّى يَتَبَيَّنَ لَهُ رُؤْيَتُهُمَا فَأَنْزَلَ اللهُ بَعْدَهُ (مِنَ الْفَجْرِ) فَعَلِمُوا أَنَّمَا يَعْنِي اللَّيْلَ مِنَ النَّهَارِ .

RIJEČI UZVIŠENOG: "NE ISKAZUJE SE ČESTITOST U TOME DA SA STRAŽNJE STRANE U KUĆE ULAZITE, NEGO JE ČESTITOST U TOME DA SE ALLAHA BOJITE. U KUĆE NA VRATA NJIHOVA ULAZITE I ALLAHA SE BOJTE, DA BISTE USPJELI."[2]

باب قَوْلِهِ
(وَلَيْسَ الْبِرُّ بِأَنْ تَأْتُوا الْبُيُوتَ مِنْ ظُهُورِهَا وَلَكِنَّ الْبِرَّ مَنِ اتَّقَى وَأْتُوا الْبُيُوتَ مِنْ أَبْوَابِهَا وَاتَّقُوا اللَّهَ لَعَلَّكُمْ تُفْلِحُونَ)

4512. PRIČAO NAM JE Ubejdullah b. Musa, prenoseći od Israila, on od Ebu-Ishaka, a ovaj od Beraa da je kazivao:
"U doba neznaboštva (Arapi, izuzev Kurejša) imali su običaj, kada donesu odluku za odlazak na hadž (ili umru), ulaziti u (svoje) kuće s njihove stražnje strane, pa je Allah objavio: 'Ne iskazuje se čestitost u tome da sa stražnje strane u kuće ulazite, nego je čestitost u tome da se Allaha bojite. U kuće na vrata njihova ulazite.'"[3]

٤٥١٢. حَدَّثَنَا عُبَيْدُاللهِ بْنُ مُوسَى عَنْ إِسْرَائِيلَ عَنْ أَبِي إِسْحَاقَ عَنِ الْبَرَاءِ قَالَ كَانُوا إِذَا أَحْرَمُوا فِي الْجَاهِلِيَّةِ أَتَوُا الْبَيْتَ مِنْ ظَهْرِهِ فَأَنْزَلَ اللهُ (وَلَيْسَ الْبِرُّ بِأَنْ تَأْتُوا الْبُيُوتَ مِنْ ظُهُورِهَا وَلَكِنَّ الْبِرَّ مَنِ اتَّقَى وَأْتُوا الْبُيُوتَ مِنْ أَبْوَابِهَا) .

1 Buhari je ovaj hadis ranije naveo u dijelu *O postu*, u komentaru navedenog ajeta. (Knjiga 2., str. 90)

2 Početni dio ovog ajeta glasi: "Pitaju te o mlađacima. Reci: 'Oni su ljudima oznake o vremenu i za hadžiluk..." (El-Bekare, 189)

3 Ovaj je hadis u nešto dužoj verziji naveden i objašnjen u poglavlju '*Umra*, u poglavlju *Riječi Uzvišenog: "Dolazite kućama na vrata njihova..."* (Knjiga 2., str. 22-23)

RIJEČI UZVIŠENOG: "I BORITE SE PROTIV NJIH SVE DOK SMUTNJE (MNOGOBOŠTVA) NE NESTANE I DOK SAMO ALLAHOVA VJERA OSTANE – PA AKO SE OKANE, ONDA NEPRIJATELJSTVO PRESTAJE, JEDINO PROTIV NASILNIKA OSTAJE."[4]

باب قَوْلِهِ
(وَقَاتِلُوهُمْ حَتَّى لا تَكُونَ فِتْنَةٌ وَيَكُونَ الدِّينُ لِلَّهِ فَإِنِ انْتَهَوْا فَلا عُدْوَانَ إِلا عَلَى الظَّالِمِينَ)

4513. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Beššar, njemu Abdul-Vehhab, a ovom Ubejdullah, prenoseći od Nafi'a (da je kazivao):
"Prenosi se od Ibn-Omera, radijallahu anhuma, da su mu u doba smutnje u vezi s Ibn-Zubejrom došla dva čovjeka i rekla: 'Ljudi su napravili[5] (ovo razilaženje što vidiš), a ti si Ibn-Omer, drug Vjerovjesnikov, sallallahu alejhi ve sellem, pa šta te sprečava da izađeš?'
'Sprečava me to što je Allah zaštitio (proglasio svetom) krv moga brata!', odgovorio je (Ibn-Omer).
'A zar Allah', rekoše njih dvojica, 'nije kazao: 'I borite se protiv njih sve dok smutnje (višeboštva) ne nestane...'?'
'Mi smo se', odgovori on, 'borili dok smutnja nije istrijebljena i samo vjera Allahova ostane, a vi se želite boriti kako bi smutnja zavladala, i da vjera nekom drugom mimo Allaha bude ispovijedana.'"[6]

٤٥١٣ . حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ بَشَّارٍ حَدَّثَنَا عَبْدُالْوَهَّابِ حَدَّثَنَا عُبَيْدُاللهِ عَنْ نَافِعٍ عَنِ ابْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا أَتَاهُ رَجُلاَنِ فِي فِتْنَةِ ابْنِ الزُّبَيْرِ فَقَالاَ إِنَّ النَّاسَ صَنَعُوا وَأَنْتَ ابْنُ عُمَرَ وَصَاحِبُ النَّبِيِّ ﷺ فَمَا يَمْنَعُكَ أَنْ تَخْرُجَ فَقَالَ يَمْنَعُنِي أَنَّ اللهَ حَرَّمَ دَمَ أَخِي فَقَالاَ أَلَمْ يَقُلِ اللهُ (وَقَاتِلُوهُمْ حَتَّى لاَ تَكُونَ فِتْنَةٌ) فَقَالَ قَاتَلْنَا حَتَّى لَمْ تَكُنْ فِتْنَةٌ وَكَانَ الدِّينُ لِلَّهِ وَأَنْتُمْ تُرِيدُونَ أَنْ تُقَاتِلُوا حَتَّى تَكُونَ فِتْنَةٌ وَيَكُونَ الدِّينُ لِغَيْرِ اللهِ .

---

4 El-Bekara, 193.

5 U drugoj verziji upotrijebljena je riječ *dujji'u*, što znači: (Ljudi su) izgubljeni. (prim.rec.)

6 Hadis aludira na događaj u vezi s jednim od najhrabrijih Poslanikovih, sallallahu alejhi ve sellem, drugova, halifu Abdullaha b. Zubejra b. Avvama. Rođen je u godini Hidžre, a proglašen halifom i data mu prisega 64. godine po Hidžri, neposredno poslije smrti Jezida b. Mu'avije. Njegova se vlast protezala na Egipat, Hidžaz, Jemen, Horasan, Irak i veći dio Šama, a centar njegove uprave bio je u Medini. Emevije su se, međutim, usprotivili njegovom izboru za halifu i u doba Abdul-Melika b. Mervana poslali na njega vojsku koju je predvodio Hadždžadž b. Jusuf Sekafi. Abdullah b. Zubejr tada se prebacio u Mekku, a Hadždžadž se s vojskom ulogorio u Taifu, nakon čega je došlo do oružanog sukoba između njih, u kojem je Abdullah izgubio život. Bilo je to krajem 73. godine po Hidžri.
Iz hadisa se razumije da Ibn-Omer, radijallahu anhuma, nije učestvovao u tim nemilim zbivanjima, nego se povukao u kuću i nije izlazio iz nje. Odbio je učestvovati u bratoubilačkom ratu, a ubrzo je nakon toga, početkom 64. h.g., i umro.

4514. DODAJE Usman b. Salih (na prethodni hadis), prenoseći od Ibn-Vehba da mu je pričao neki čovjek i Hajva b. Šurejh, prenoseći od Bekra b. Amra Muafirija, on od Bukejra b. Abdullaha, a ovaj od Nafi‘a (da je kazivao):

"Neki je čovjek došao Ibn-Omeru i rekao mu: 'Ebu-Abdur-Rahmane, šta te je navelo da jedne godine obavljaš hadždž, a jedne 'umru, a da zapostaviš borbu na Allahovom putu, iako ti je poznato koliko Allah potiče na nju?'

'Islam je, bratiću moj', odgovorio je (Ibn-Omer), 'sazdan na petero: vjerovanju u Allaha i Njegova Poslanika, (klanjanju) pet (dnevnih) namaza, postu (mjeseca) ramazana, davanju zekata i hodočašću Ka‘be.'

'Ebu-Abdur-Rahmane', opet će ovaj, 'zar nisi čuo šta je Allah rekao u Svojoj knjizi: 'Ako se dvije skupine vjernika sukobe, izmirite ih; a ako jedna od njih ipak učini nasilje drugoj, onda se borite protiv one koja je učinila nasilje sve dok se Allahovim propisima ne prikloni...'[1], (a također i:) 'I borite se protiv njih sve dok smutnje (višeboštva) ne nestane...'[2]?'

'Činili smo (to)', odgovori (Ibn-Omer), 'u doba Allahova Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, kada je islam bio slab i kada je čovjek bio iskušavan u svojoj vjeri – ili su ga ubijali ili na muke stavljali – sve dok islam nije ojačao i dok nisu prestale smutnje (iskušenja).'[3]

٤٥١٤. وَزَادَ عُثْمَانُ بْنُ صَالِحٍ عَنِ ابْنِ وَهْبٍ
قَالَ أَخْبَرَنِي فُلاَنٌ وَحَيْوَةُ بْنُ شُرَيْحٍ عَنْ بَكْرِ بْنِ
عَمْرٍو الْمَعَافِرِيِّ أَنَّ بُكَيْرَ بْنَ عَبْدِاللهِ حَدَّثَهُ عَنْ
نَافِعٍ أَنَّ رَجُلاً أَتَى ابْنَ عُمَرَ فَقَالَ يَا أَبَا عَبْدِالرَّحْمَنِ
مَا حَمَلَكَ عَلَى أَنْ تَحُجَّ عَامًا وَتَعْتَمِرَ عَامًا وَتَتْرُكَ
الْجِهَادَ فِي سَبِيلِ اللهِ عَزَّ وَجَلَّ وَقَدْ عَلِمْتَ
مَا رَغَّبَ اللهُ فِيهِ قَالَ يَا ابْنَ أَخِي بُنِيَ الإِسْلاَمُ
عَلَى خَمْسٍ إِيمَانٍ بِاللهِ وَرَسُولِهِ وَالصَّلاَةِ الْخَمْسِ
وَصِيَامِ رَمَضَانَ وَأَدَاءِ الزَّكَاةِ وَحَجِّ الْبَيْتِ قَالَ
يَا أَبَا عَبْدِالرَّحْمَنِ أَلاَ تَسْمَعُ مَا ذَكَرَ اللهُ فِي كِتَابِهِ
(وَإِنْ طَائِفَتَانِ مِنَ الْمُؤْمِنِينَ اقْتَتَلُوا فَأَصْلِحُوا
بَيْنَهُمَا فَإِنْ بَغَتْ إِحْدَاهُمَا عَلَى الأُخْرَى فَقَاتِلُوا
الَّتِي تَبْغِي حَتَّى تَفِيءَ إِلَى أَمْرِ اللهِ) (قَاتِلُوهُمْ
حَتَّى لاَ تَكُونَ فِتْنَةٌ) قَالَ فَعَلْنَا عَلَى عَهْدِ
رَسُولِ اللهِ ﷺ وَكَانَ الإِسْلاَمُ قَلِيلاً فَكَانَ الرَّجُلُ
يُفْتَنُ فِي دِينِهِ إِمَّا قَتَلُوهُ وَإِمَّا يُعَذِّبُونَهُ حَتَّى كَثُرَ
الإِسْلاَمُ فَلَمْ تَكُنْ فِتْنَةٌ .

1 U produžetku ajeta stoji: "... pa ako se prikloni, onda ih nepristrasno izmirite i budite pravedni; Allah, zaista, pravedne voli." (El-Hudžurat, 9)

2 Početak ajeta koji je naveden u naslovu poglavlja.

3 Onaj koji je pitao ovdje je borbu protiv skupine muslimana koja je otkazala poslušnost halifi (imamu) i okrenula se protiv njega silom – nazvao borbom na Allahovom putu (džihadom), izjednačujući je, shodno svome uvjerenju, s borbom protiv nevjernika, iako to po mišljenju drugih nije prihvatljivo. Naime, hadisi koji bodre i potiču na borbu na Allahovu putu (džihad) odnose se na borbu protiv nevjernika, dok se borbom protiv neposlušnih (*bugat*) koju vodi pravedna muslimanska vlast, iako je (ta borba) legitimna, ne dobiva nagrada za džihad, a posebno ako je poticaj za nju dunjalučke prirode (borba za ovozemne interese).

4515. 'A šta kažeš o Aliji i Osmanu?', upitao je (ponovo) ovaj, a on (Ibn-Omer) odgovori: 'Ako pitaš za Osmana, njemu je Allah oprostio, dok vi niste željeli da mu oprostite; a ako pitaš za Aliju, pa on je amidžić Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, i njegov zet. Ovo je njegova kuća, na mjestu na kojem je vidite', dodao je, pokazujući rukom."[4]

٤٥١٥. فَمَا قَوْلُكَ فِي عَلِيٍّ وَعُثْمَانَ قَالَ أَمَّا عُثْمَانُ فَكَأَنَّ اللهَ عَفَا عَنْهُ وَأَمَّا أَنْتُمْ فَكَرِهْتُمْ أَنْ تَعْفُوا عَنْهُ وَأَمَّا عَلِيٌّ فَابْنُ عَمِّ رَسُولِ اللهِ ﷺ وَخَتَنُهُ وَأَشَارَ بِيَدِهِ فَقَالَ هَذَا بَيْتُهُ حَيْثُ تَرَوْنَ .

RIJEČI UZVIŠENOG: "I IMETAK NA ALLAHOVOM PUTU ŽRTVUJTE, I SAMI SEBE U PROPAST NE DOVODITE, I DOBRO ČINITE; ALLAH, ZAISTA, VOLI ONE KOJI DOBRA DJELA ČINE."[5]

باب قوله
(وَأَنْفِقُوا فِي سَبِيلِ اللَّهِ وَلَا تُلْقُوا بِأَيْدِيكُمْ إِلَى التَّهْلُكَةِ وَأَحْسِنُوا إِنَّ اللَّهَ يُحِبُّ الْمُحْسِنِينَ)

Riječi *et-tehluke* i *el-helak* imaju isto značenje – propast.

التَّهْلُكَةُ وَالْهَلَاكُ وَاحِدٌ .

4516. PRIČAO MI JE Ishak, njega je obavijestio Nadr, a ovom je pričao Šu'ba, prenoseći od Sulejmana da je kazivao:
"Čuo sam Ebu-Vaila kad je, prenoseći od Huzejfe, o ajetu: '... i sami sebe u propast ne dovodite...' – rekao: 'Objavljen je povodom (napuštanja) trošenja imetka (na Allahovom putu).'"[6]

٤٥١٦. حَدَّثَنَا إِسْحَاقُ أَخْبَرَنَا النَّضْرُ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ عَنْ سُلَيْمَانَ قَالَ سَمِعْتُ أَبَا وَائِلٍ عَنْ حُذَيْفَةَ (وَأَنْفِقُوا فِي سَبِيلِ اللهِ وَلَا تُلْقُوا بِأَيْدِيكُمْ إِلَى التَّهْلُكَةِ) قَالَ نَزَلَتْ فِي النَّفَقَةِ .

---

4 Ovo je, kao što se vidi, samo nastavak prethodnog hadisa. Iz pitanja se može vidjeti da je čovjek koji se obraćao Ibn-Omeru, radijallahu anhuma, bio haridžija, jer je jedna od njihovih karakteristika ljubav i pažnja prema dvojici prvih halifa Ebu-Bekru i Omeru, radijallahu anhuma, a degradiranje i umanjivanje vrijednosti Osmana i Alije, radijallahu anhuma. Stoga je Ibn-Omerov, radijallahu anhuma, odgovor bio prožet spominjanjem njihovih vrlina i odlika. U vezi s ovim vidjeti i predanje ovog hadisa (hadis br. 4650) u komentaru ajeta: "I borite se protiv njih sve dok mnogoboštvo ne iščezne i dok samo Allahova vjera ne ostane..." (El-Enfal, 39)

5 El-Bekara, 195.

6 Muslim, Nesai, Ebu-Davud, Tirmizi, Ibn-Hibban i Hakim prenose od Eslema b. Imrana da je kazivao: "Bili smo pokraj Carigrada kad se pojavio veliki odred Bizantijaca. Jedan od muslimana okomi se na tu (veliku) skupinu Bizantijaca i upade među njih, a potom se, nastupajući, vrati nazad. Ljudi tada povikaše: 'Slavljen neka je Allah! – sam se svojim rukama bacio u propast!' Ebu-Ejjub, radijallahu anhu, na to reče: 'Ljudi, vi tumačite ovaj ajet na taj način, a ovaj je ajet, ustvari, objavljen o nama, ensarijama. Kada je Allah osnažio i učvrstio Svoju vjeru i povećao se broj njenih pristalica, mi smo potajno, među sobom, rekli: 'Naši su imeci zanemareni (i postradali), kada bismo se pozabavili njima i popravili ono što je postradalo od njih!' Tada je Allah objavio ovaj ajet. Zanimanje imecima, što smo mi bili naumili, predstavljalo je propast."
Ahmed od Ebu-Ishaka prenosi da je upitao Beraa, radijallahu anhu: "Ubraja li se čovjek koji (sam) napadne na bezbožnike u one koji sami sebe bacaju u propast?"

RIJEČI UZVIŠENOG: “A ONAJ MEĐU VAMA KOJI SE RAZBOLI ILI MU NEŠTO GLAVU EZIJETIT POČNE...”[1]

باب قَوْلِهِ
(فَمَنْ كَانَ مِنْكُمْ مَرِيضًا أَوْ بِهِ أَذًى مِنْ رَأْسِهِ)

4517. PRIČAO NAM JE Adem, a njemu Šu‘ba, prenoseći od Abdur-Rahmana b. Asbehanija, a on je čuo Abdullaha b. Ma‘kila da je kazivao:
“Sjeo sam pored Ka‘ba b. Udžrea u ovoj džamiji (tj. u Kufi) i upitao ga o otkupu postom (za propuste učinjene na hadžu), pa je on rekao: ‘Priveden sam Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, a uši su me bile spopale toliko da su mi milile po licu, te on reče: ‘Nisam mislio da je iznurenost do ove mjere! Zar nemaš ovcu?’
‘Nemam’, odgovorio sam.
‘Posti tri dana’, reče on, ‘ili nahrani šest siromaha: svakom siromahu pola saa[2] hrane, i obrij svoju glavu.’ Tako je ajet o otkupu objavljen povodom moga slučaja, ali važi i za vas općenito.’”[3]

٤٥١٧. حَدَّثَنَا آدَمُ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ عَنْ عَبْدِالرَّحْمَنِ ابْنِ الأَصْبَهَانِيِّ قَالَ سَمِعْتُ عَبْدَاللهِ بْنَ مَعْقِلٍ قَالَ قَعَدْتُ إِلَى كَعْبِ بْنِ عُجْرَةَ فِي هَذَا الْمَسْجِدِ يَعْنِي مَسْجِدَ الْكُوفَةِ فَسَأَلْتُهُ عَنْ فِدْيَةٍ مِنْ صِيَامٍ فَقَالَ حُمِلْتُ إِلَى النَّبِيِّ ﷺ وَالْقَمْلُ يَتَنَاثَرُ عَلَى وَجْهِي فَقَالَ مَا كُنْتُ أُرَى أَنَّ الْجَهْدَ قَدْ بَلَغَ بِكَ هَذَا أَمَا تَجِدُ شَاةً قُلْتُ لاَ قَالَ صُمْ ثَلاَثَةَ أَيَّامٍ أَوْ أَطْعِمْ سِتَّةَ مَسَاكِينَ لِكُلِّ مِسْكِينٍ نِصْفُ صَاعٍ مِنْ طَعَامٍ وَاحْلِقْ رَأْسَكَ فَنَزَلَتْ فِيَّ خَاصَّةً وَهْيَ لَكُمْ عَامَّةً .

“Ne”, odgovorio je on, “jer je Uzvišeni Allah, kada je poslao Muhammeda, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: ‘Zato se bori na Allahovom putu, pa makar sam bio…’ (En-Nisa, 84) To se odnosi na (ustezanje od) trošenja imetka (na Allahovom putu).”
Što se tiče pitanja sukobljavanja jednog borca (muslimana) s velikim brojem neprijatelja, većina uleme smatra da je to, ako je produkt njegove izuzetne hrabrosti i ako on smatra da će time zastrašiti neprijatelja ili potaknuti (ostale) muslimane da ga napadnu – dopušteno ili, čak, preporučljivo. Ukoliko se, međutim, radi o običnoj nepromišljenosti i brzopletosti, onda je to zabranjeno, a posebno ako će dovesti do slabljenja muslimana.

1 Ovaj ajet u cijelosti glasi: “Hadždž i umru radi Allaha obavljajte! A ako budete spriječeni, onda kurbane koji vam se nađu pri ruci zakoljite, a glave svoje, dok kurbani ne stignu do mjesta svoga, ne brijte. A onaj od vas koji se razboli ili mu nešto glavu napadne (ezijjetit počne) neka se postom, ili milostinjom, ili kurbanom iskupi. Ko bude umru zajedno s hadždžom obavljao, neka kurban koji je umogućnosti zakolje. A onaj ko ga ne nađe neka posti tri dana u danima hadždža i sedam dana po povratku, to jest punih deset dana. To je za onoga koji nije iz Mekke. I bojte se Allaha i znajte da On teško kažnjava.” (El-Bekare, 196)

2 To jest 1,66 kg.

3 Više predanja ovog hadisa navedeno je i objašnjeno u poglavlju o hadžu i njegovoj važnosti, u potpoglavljima o riječima Uzvišenog: “A onaj među vama koji se razboli...”; “... ili milostinju...” – a ona je nahraniti šest siromaha, te u potpoglavlju *Hrana (siromaha) na ime otkupa je pola sa‘a*. (Knjiga 2., str. 32)

RIJEČI UZVIŠENOG: “KAD BUDE ‘UMRU ZAJEDNO S HADŽDŽOM OBAVLJAO ...”[4]

4518. PRIČAO NAM JE Musedded, a njemu Jahja, prenoseći od Imrana Ebu-Bekra, a ovom je pričao Ebu-Redža’, prenoseći od Imrana b. Husajna, radijallahu anhuma, da je kazivao: “Objavljen je ajet o temettu‘-hadždžu (stupanju u ihram za ‘umru u mjesecima hadždža, a zatim obavljanje hadždža u istoj godini) u Allahovoj knjizi, i mi smo ga obavljali s Allahovim Poslanikom, sallallahu alejhi ve sellem. U Kur’anu (kasnije) nije objavljeno (ništa) čime bi to bilo zabranjeno, niti je on (Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem) to zabranjivao sve do svoje smrti. A jedan je čovjek, ipak, po svome mišljenju rekao što je htio.”[5]

باب (فَمَنْ تَمَتَّعَ بِالْعُمْرَةِ إِلَى الْحَجِّ)

٤٥١٨. حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ حَدَّثَنَا يَحْيَى عَنْ عِمْرَانَ أَبِي بَكْرٍ حَدَّثَنَا أَبُو رَجَاءٍ عَنْ عِمْرَانَ بْنِ حُصَيْنٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا قَالَ أُنْزِلَتْ آيَةُ الْمُتْعَةِ فِي كِتَابِ اللهِ فَفَعَلْنَاهَا مَعَ رَسُولِ اللهِ ﷺ وَلَمْ يُنْزَلْ قُرْآنٌ يُحَرِّمُهُ وَلَمْ يَنْهَ عَنْهَا حَتَّى مَاتَ قَالَ رَجُلٌ بِرَأْيِهِ مَا شَاءَ .

RIJEČI UZVIŠENOG: “NE PRIPISUJE VAM SE U GRIJEH DA OD GOSPODARA SVOGA MOLITE NEKO DOBRO.”[6]

4519. PRIČAO MI JE Muhammed, koji kaže da ga je obavijestio Ibn-Ujejna, prenoseći od Amra, a on od Ibn-Abbasa, radijallahu anhuma, da je kazivao: “Ukaz, Medženna i Zul-Medžaz bila su, u doba neznaboštva, trgovišta, i (muslimani) su smatrali grešnim trgovati (na njima) u vrijeme sajmova,

باب
(لَيْسَ عَلَيْكُمْ جُنَاحٌ أَنْ تَبْتَغُوا فَضْلاً مِنْ رَبِّكُمْ)

٤٥١٩. حَدَّثَنِي مُحَمَّدٌ قَالَ أَخْبَرَنِي ابْنُ عُيَيْنَةَ عَنْ عَمْرٍو عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا قَالَ كَانَتْ عُكَاظُ وَمَجَنَّةُ وَذُو الْمَجَازِ أَسْوَاقًا فِي الْجَاهِلِيَّةِ فَتَأَثَّمُوا أَنْ يَتَّجِرُوا فِي الْمَوَاسِمِ فَنَزَلَتْ

4 Ovo je dio 196. ajeta sure El-Bekare, koji je u cijelosti naveden u prethodnom poglavlju.

5 Omer, radijallahu anhu, zabranjivao je temettu‘-hadždž govoreći: “Ako se držimo Allahove knjige, ona nam naređuje da obrede vršimo u potpunosti, jer je Allah rekao: ‘Upotpunite obred hadždža i ‘umre, u ime Allaha...’ A ako se držimo onoga što je činio Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem – on se ne bi oslobađao ihrama sve dok ne bi zaklao kurban (devu).” (O ovome vidjeti šire u poglavlju *O stupanju u ihram u doba Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem* (Knjiga 1., str. 1072); a o temettu‘u vidjeti poglavlje *O stupanju u ihram za ‘umru u mjesecima hadždža*, te poglavlje *O riječima Uzvišenog*: “To je za onoga čija porodica nije nastanjena u Mesdžidul-haramu.” (Knjiga 1., str. 1081-1082)

6 Ovo je dio 198. ajeta sure El-Bekare, a on u cijelosti glasi: “Ne pripisuje vam se u grijeh da od Gospodara svoga molite neko dobro. A kada pohrlite s Arefata, spominjite Allaha kod časnih mjesta; spominjite Njega jer vas je On uputio na pravi put, a prije toga ste bili u zabludi.”

pa je objavljeno: 'Ne pripisuje vam se u grijeh da od Gospodara svoga molite neko dobro,' tojest, u danima hadždža."[1]

(لَيْسَ عَلَيْكُمْ جُنَاحٌ أَنْ تَبْتَغُوا فَضْلاً مِنْ رَبِّكُمْ) فِي مَوَاسِمِ الْحَجِّ .

RIJEČI UZVIŠENOG: "ZATIM POHRLITE ODAKLE HRLE OSTALI LJUDI..."[2]

بَاب (ثُمَّ أَفِيضُوا مِنْ حَيْثُ أَفَاضَ النَّاسُ)

4520. PRIČAO NAM JE Ali b. Abdullah, njemu Muhammed b. Hazim, a ovom Hišam, prenoseći od svoga oca, a on od Aiše, radijallahu anha, (da je kazivala):
"Kurejšije i oni koji su slijedili njihovu vjeru stajali su (u doba neznaboštva) na Muzdelifi, a zvali su se 'hums' (čvrsti, nepokolebljivi), dok su ostali Arapi stajali na Arefatu. Kada je došao islam, Allah je naredio Svome Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, da ode na Arefat, stoji na njemu, a zatim pohrli s njega. To je značenje Njegovih riječi: 'Zatim pohrlite odakle hrle ostali ljudi...'"[3]

٤٥٢٠. حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ عَبْدِاللهِ حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ ابْنُ خَازِمٍ حَدَّثَنَا هِشَامٌ عَنْ أَبِيهِ عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهَا كَانَتْ قُرَيْشٌ وَمَنْ دَانَ دِينَهَا يَقِفُونَ بِالْمُزْدَلِفَةِ وَكَانُوا يُسَمَّوْنَ الْحُمْسَ وَكَانَ سَائِرُ الْعَرَبِ يَقِفُونَ بِعَرَفَاتٍ فَلَمَّا جَاءَ الإِسْلاَمُ أَمَرَ اللهُ نَبِيَّهُ ﷺ أَنْ يَأْتِيَ عَرَفَاتٍ ثُمَّ يَقِفَ بِهَا ثُمَّ يُفِيضَ مِنْهَا فَذَلِكَ قَوْلُهُ تَعَالَى (ثُمَّ أَفِيضُوا مِنْ حَيْثُ أَفَاضَ النَّاسُ) .

4521. PRIČAO MI JE Muhammed b. Ebu-Bekr, njemu Fudajl b. Sulejman, a ovom Musa b. Ukba, kojeg je obavijestio Kurejb, prenoseći od Ibn-Abbasa da je kazivao:
"Čovjek obilazi oko Ka'be sve dok je slobodan od ihrama[4] i dok ne zanijeti hadždž. A kada uzjaše (jahalicu) za odlazak na Arefat, onaj koji je to u stanju (potjerat će sa sobom) kurban – bilo od deva, ili od goveda, ili od ovaca; do čega mu je lakše doći, odnosno što želi od toga – a onaj koji to nije u stanju, njemu su tri dana (posta) u toku hadža obaveza, i to prije Arefata; a ako bi mu posljednji od ta tri dana bio dan Arefata,

٤٥٢١. حَدَّثَنِي مُحَمَّدُ بْنُ أَبِي بَكْرٍ حَدَّثَنَا فُضَيْلُ بْنُ سُلَيْمَانَ حَدَّثَنَا مُوسَى بْنُ عُقْبَةَ أَخْبَرَنِي كُرَيْبٌ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ قَالَ يَطَّوَّفُ الرَّجُلُ بِالْبَيْتِ مَا كَانَ حَلاَلاً حَتَّى يُهِلَّ بِالْحَجِّ فَإِذَا رَكِبَ إِلَى عَرَفَةَ فَمَنْ تَيَسَّرَ لَهُ هَدِيَّةٌ مِنَ الإِبِلِ أَوِ الْبَقَرِ أَوِ الْغَنَمِ مَا تَيَسَّرَ لَهُ مِنْ ذَلِكَ أَيَّ ذَلِكَ شَاءَ غَيْرَ أَنَّهُ إِنْ لَمْ يَتَيَسَّرْ لَهُ فَعَلَيْهِ ثَلاَثَةُ أَيَّامٍ فِي الْحَجِّ وَذَلِكَ قَبْلَ يَوْمِ عَرَفَةَ فَإِنْ كَانَ آخِرُ يَوْمٍ

1 Tumačenje ovog hadisa može se naći u poglavlju *O trgovanju u danima hadždža i prodavanju (robe) po trgovima iz vremena neznaboštva*, (Knjiga 1., str. 1190) a Buhari ga navodi i u poglavlju *O trgovima (vašarima) iz predislamskog doba*. (Knjiga 2., str. 197)

2 Ovo je početak 199. ajeta sure El-Bekare, a on u cijelosti glasi: "Zatim krenite odakle kreću ostali ljudi, i tražite od Allaha oprost, jer Allah, uistinu, prašta i samilostan je."

3 Vidjeti poglavlje *O žurenju ka mjestu stajanja i o stajanju na Arefatu*. (Knjiga 1., str. 1134-1135)

4 Tj. dok boravi u Mekki, nakon oslobađanja od ihrama, poslije obavljene umre.

ne bi učinio prijestup. Neka on zatim ode kako bi stajao na Arefatu od ikindijskog namaza pa sve do sumraka. Nakon toga (hadžije) odlaze s Arefata, i kada krenu odatle, (idu) sve dok ne stignu do Džem'a (Muzdelife), gdje će zanoćiti. Zatim neka mnogo spominju Allaha – i tu mnogo veličajte Allaha izgovarajući tekbir (*Allahu ekber!*) i tehlil (*la ilahe illallah!*) prije nego što osvanete – a zatim krenite (odatle), jer je (i ostali) svijet (odatle) kretao, (a Uzvišeni) Allah kaže: 'Zatim pohrlite odakle hrle ostali ljudi i tražite od Allaha oprosta, jer Allah, uistinu, prašta i samilostan je' – sve dok ne bacite kamenčiće na džemretima."

مِنَ الأَيَّامِ الثَّلاَثَةِ يَوْمَ عَرَفَةَ فَلاَ جُنَاحَ عَلَيْهِ ثُمَّ لِيَنْطَلِقْ حَتَّى يَقِفَ بِعَرَفَاتٍ مِنْ صَلاَةِ الْعَصْرِ إِلَى أَنْ يَكُونَ الظَّلاَمُ ثُمَّ لِيَدْفَعُوا مِنْ عَرَفَاتٍ إِذَا أَفَاضُوا مِنْهَا حَتَّى يَبْلُغُوا جَمْعًا الَّذِي يَبِيتُونَ بِهِ ثُمَّ لِيَذْكُرُوا اللهَ كَثِيرًا وَأَكْثِرُوا التَّكْبِيرَ وَالتَّهْلِيلَ قَبْلَ أَنْ تُصْبِحُوا ثُمَّ أَفِيضُوا فَإِنَّ النَّاسَ كَانُوا يُفِيضُونَ وَقَالَ اللهُ تَعَالَى (ثُمَّ أَفِيضُوا مِنْ حَيْثُ أَفَاضَ النَّاسُ وَاسْتَغْفِرُوا اللهَ إِنَّ اللهَ غَفُورٌ رَحِيمٌ) حَتَّى تَرْمُوا الْجَمْرَةَ .

RIJEČI UZVIŠENOG: "A IMA I ONIH KOJI GOVORE: 'GOSPODARU NAŠ, DAJ NAM DOBRO I NA OVOM I NA ONOM SVIJETU, I SAČUVAJ NAS PATNJE U OGNJU!'"[5]

باب (ومِنْهُمْ مَنْ يقُولُ ربَّنا آتِنَا في الدُّنْيا حسَنَةً وفِي الآخِرَةِ حسَنَةً وقِنا عذابَ النَّارِ)

4522. PRIČAO NAM Ebu-Ma'mer, a njemu Abdul-Varis, prenoseći od Abdul-Aziza, a on od Enesa da je kazivao:
"Vjerovjesnik je, sallallahu alejhi ve sellem, govorio: 'Allahu, Gospodaru naš, podari nam na ovom svijetu dobro i na onom svijetu dobro, i sačuvaj nas patnje u ognju!'"[6]

٤٥٢٢. حَدَّثَنَا أَبُو مَعْمَرٍ حَدَّثَنَا عَبْدُالْوَارِثِ عَنْ عَبْدِالْعَزِيزِ عَنْ أَنَسٍ قَالَ كَانَ النَّبِيُّ ﷺ يَقُولُ اللَّهُمَّ (رَبَّنَا آتِنَا فِي الدُّنْيَا حَسَنَةً وَفِي الآخِرَةِ حَسَنَةً وَقِنَا عَذَابَ النَّارِ) .

5 El-Bekara, 201.

6 U drugom predanju ovog hadisa navodi se da je to bila najčešća dova Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem. (Vidjeti poglavlje o dovama, hadis br. 6389.)

RIJEČI UZVIŠENOG: "... A NAJLJUĆI SU PROTIVNICI."[1]

باب (وَهُوَ أَلَدُّ الْخِصَامِ)

Ata veli: "*En-nesl*[2] znači 'životinje' (stoka)."

وَقَالَ عَطَاءٌ النَّسْلُ الْحَيَوَانُ .

4523. PRIČAO NAM JE Kabisa, a njemu Sufjan, prenoseći od Ibn-Džurejdža, on od Ibn-Ebu-Mulejke, a ovaj od Aiše koja pripisuje Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, da je rekao:
"Allahu su najmrži ljudi najljući protivnici-svađalice."[3]
Abdullah (b. Velid) veli: "Pričao nam je (ovaj hadis) Sufjan, a njemu Ibn-Džurejdž, prenoseći od Ibn-Ebu-Mulejke, on od Aiše, radijallahu anha, a ona od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem."

٤٥٢٣. حَدَّثَنَا قَبِيصَةُ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ عَنِ ابْنِ جُرَيْجٍ عَنِ ابْنِ أَبِي مُلَيْكَةَ عَنْ عَائِشَةَ تَرْفَعُهُ قَالَ أَبْغَضُ الرِّجَالِ إِلَى اللهِ الأَلَدُّ الْخَصِمُ
وَقَالَ عَبْدُاللهِ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ حَدَّثَنِي ابْنُ جُرَيْجٍ عَنِ ابْنِ أَبِي مُلَيْكَةَ عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهَا عَنِ النَّبِيِّ ﷺ .

"ZAR VI MISLITE DA ĆETE UĆI U DŽENNET, A JOŠ NISTE ISKUSILI ONO ŠTO SU ISKUSILI ONI KOJI SU PRIJE VAS BILI I NESTALI? NJIH SU SATIRALE NEIMAŠTINA I BOLEST..." – SVE DO RIJEČI NJEGOVIH: "... BLIZU!"[4]

باب
(أَمْ حَسِبْتُمْ أَنْ تَدْخُلُوا الْجَنَّةَ وَلَمَّا يَأْتِكُمْ مَثَلُ الَّذِينَ خَلَوْا مِنْ قَبْلِكُمْ مَسَّتْهُمُ الْبَأْسَاءُ وَالضَّرَّاءُ) إِلَى (قَرِيبٌ)

4524. PRIČAO NAM JE Ibrahim b. Musa, a njemu Hišam, prenoseći od Ibn-Džurejdža, a on od Ibn-Ebu-Mulejke da je kazivao:
"Ibn-Abbas je, radijallahu anhuma, proučio:
'I kad bi poslanici gotovo nadu gubili i pomišljali

٤٥٢٤. حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ مُوسَى أَخْبَرَنَا هِشَامٌ عَنِ ابْنِ جُرَيْجٍ قَالَ سَمِعْتُ ابْنَ أَبِي مُلَيْكَةَ يَقُولُ قَالَ ابْنُ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا

1 Ovo je dio 204. ajeta sure El-Bekara, a on, zajedno s 205. i 206. ajetom, u cijelosti glasi: "Ima ljudi čije te riječi o životu na ovom svijetu oduševljavaju i koji se pozivaju na Allaha kao svjedoka za ono što je u srcima njihovim, a najljući su protivnici-svađalice. Čim se neki od njih dočepa položaja, nastoji napraviti nered na zemlji, ništeći usjeve i stoku – a Allah ne voli nered! A kada mu se rekne: 'Boj se Allaha!' – on onda iz inada griješi. Njemu je dosta Džehennem, a on je, doista, grozno boravište."

2 Riječ *en-nesl* nalazi se u 205. ajetu, koji je naveden u prethodnoj napomeni, a prevedena je riječju: "stoka".

3 Buhari je ovaj hadis ranije naveo u dijelu *Nasilja*. (Knjiga 2., hadis br. 2457, str. 455)

4 Ovaj ajet u cijelosti glasi: "Zar vi mislite da ćete ući u Džennet, a još niste iskusili ono što su iskusili oni koji su prije vas bili i nestali? Njih su satirale neimaština i bolest, i toliko su bili uznemiravani da bi i poslanik i oni koji su s njim vjerovali uzviknuli: 'Kada će već jednom Allahova pomoć?!' Eto, Allahova je pomoć zaista blizu!" (El-Bekare, 214)

(حَتَّى إِذَا اسْتَيْأَسَ الرُّسُلُ وَظَنُّوا أَنَّهُمْ قَدْ كُذِبُوا) خَفِيفَةً ذَهَبَ بِهَا هُنَاكَ وَتَلَا (حَتَّى يَقُولَ الرَّسُولُ وَالَّذِينَ آمَنُوا مَعَهُ مَتَى نَصْرُ اللهِ أَلَا إِنَّ نَصْرَ اللهِ قَرِيبٌ) فَلَقِيتُ عُرْوَةَ بْنَ الزُّبَيْرِ فَذَكَرْتُ لَهُ ذَلِكَ .

da su iznevjereni...'[5] (bez tešdida na harfu *za* u riječi *kuzibu*); povezujući taj ajet s onim tamo (tj. u suri El-Bekare)[6] - a onda nastavio: '... da bi i poslanik i oni koji su s njim vjerovali uzviknuli: 'Kada će već jednom Allahova pomoć?!'
Eto, Allahova je pomoć zaista blizu!'
Susreo sam Urvu b. Zubejra i spomenuo mu to...

٤٥٢٥. فَقَالَ قَالَتْ عَائِشَةُ مَعَاذَ اللهِ وَاللهِ مَا وَعَدَ اللهُ رَسُولَهُ مِنْ شَيْءٍ قَطُّ إِلاَّ عَلِمَ أَنَّهُ كَائِنٌ قَبْلَ أَنْ يَمُوتَ وَلَكِنْ لَمْ يَزَلِ الْبَلاَءُ بِالرُّسُلِ حَتَّى خَافُوا أَنْ يَكُونَ مَنْ مَعَهُمْ يُكَذِّبُونَهُمْ فَكَانَتْ تَقْرَؤُهَا (وَظَنُّوا أَنَّهُمْ قَدْ كُذِّبُوا) مُثَقَّلَةً .

4525. ... PA JE ON[7] REKAO: 'Aiša je kazala: 'Allahu sačuvaj! Tako mi Allaha, Allah nije nikad ništa obećao Svome poslaniku a da on nije znao da će se to obistiniti prije njegove smrti. Ali poslanici su toliko bili izlagani iskušenjima da su se plašili kako će ih oni koji su s njima proglasiti lašcima.' Ona je ovaj ajet učila: '... *ve zannu ennehum kad kuzzibu...*' (... i pomišljali da će ih lašcima proglasiti...) – s tešdidom na harfu *za* u riječi *kuzzibu* (lašcima proglasiti).'"[8]

---

5 Ovo je dio 110. ajeta sure Jusuf, a on u cijelosti glasi: "I kad bi poslanici gotovo nadu gubili i pomišljali da će ih lašcima proglasiti, pomoć bi im Naša došla; Mi bismo spasili one koje smo Mi htjeli, a kazna Naša ne bi mimoišla narod nevjernički."

6 To jest, on je razumio ovaj ajet slično 214. ajetu sure El-Bekare, odnosno, smatrali su da je pomoć daleka i spora. (Prim. rec.)

7 Ovo je nastavak prethodnog hadisa, tj. Urva b. Zubejr je rekao...

8 Aiša je, radijallahu anha, negirala, na osnovu Ibn-Abbasovog učenja riječi *kuzibu* (bez tešdida) pomisli da se skrivena zamjenica u riječi *zannu* (pomišljali) odnosi na poslanike (tj. da su poslanici pomislili kako su iznevjereni), što ne može biti tačno. Učenje riječi *kuzibu* (bez tešdida), međutim, ne podrazumijeva nužno takvo shvatanje, jer to nije samo Ibn-Abbasov kiraet nego i kiraet većine. Što se, pak, tiče Ibn-Abbasovog mišljenja o tome, on je, svakako, najpozvaniji da ga sam iskaže. Tako Nesai, preko puzdanog lanca prenosilaca bilježi da je Ibn-Abbas, radijallahu anhuma, tumačeći riječi Uzvišenog Allaha: "... *kad kuzibu...*" – rekao: "Poslanici su (gotovo) bili izgubili nadu u vjerovanje njihovih naroda, a narodi njihovi bili su pomislili da su im vjerovjesnici slagali (obećavajući im pomoć i pobjedu)."
Ibn-Hadžer u *Fethul-bariju* kaže: "Nema sumnje da Ibn-Abbas, radijallahu anhuma, ne bi sebi dopustio da pomisli da bi poslanik mogao biti u nedoumici da li će mu Allah ispuniti ono što mu je obećao." On objašnjava kako se takva pomisao može roditi samo u srcima pojedinih njegovih sljedbenika; vidjeti Ibn-Hadžerovo tumačenje hadisa br. 4695 u *Fethul-bariju*, tom VIII, str. 218-220.

POGLAVLJE... RIJEČI UZVIŠENOG: "ŽENE SU VAŠE – NJIVE VAŠE, I VI NJIVAMA SVOJIM PRILAZITE KAKO HOĆETE, A PRIPREMITE ŠTO I ZA DUŠE SVOJE."[1]

باب
(نِسَاؤُكُمْ حَرْثٌ لَكُمْ فَأْتُوا حَرْثَكُمْ أَنَّى شِئْتُمْ وَقَدِّمُوا لأَنْفُسِكُمْ)

4526. PRIČAO NAM JE Ishak, njega je obavijestio Nadr b. Šumejl, a ovog Ibn-Avn, prenoseći od Nafi'a da je kazivao:
"Kada bi učio Kur'an, Ibn-Omer, radijallahu anhuma, ostavljao bi svaki drugi govor dok ne završi s učenjem. Tako sam ga jednog dana (na njegov zahtjev) pratio u Mushafu, a on je (napamet) učio suru El-Bekara, dok nije došao do jednog mjesta (ajeta) i upitao: 'Znaš li povodom čega je objavljen (ovaj ajet)?'
'Ne znam', odgovorio sam. 'Objavljen je povodom toga i toga', rekao je on, a zatim nastavio (s učenjem)."[2]

٤٥٢٦. حَدَّثَنَا إِسْحَاقُ أَخْبَرَنَا النَّضْرُ بْنُ شُمَيْلٍ أَخْبَرَنَا ابْنُ عَوْنٍ عَنْ نَافِعٍ قَالَ كَانَ ابْنُ عُمَرَ رَضِي الله عَنْهُمَا إِذَا قَرَأَ الْقُرْآنَ لَمْ يَتَكَلَّمْ حَتَّى يَفْرُغَ مِنْهُ فَأَخَذْتُ عَلَيْهِ يَوْمًا فَقَرَأَ سُورَةَ الْبَقَرَةِ حَتَّى انْتَهَى إِلَى مَكَانٍ قَالَ تَدْرِي فِيمَ أُنْزِلَتْ قُلْتُ لاَ قَالَ أُنْزِلَتْ فِي كَذَا وَكَذَا ثُمَّ مَضَى .

1 U nastavku ovog ajeta stoji: "I bojte se Allaha i znajte da ćete pred Njega stati. A ti obraduj prave vjernike!" (El-Bekare, 223)

2 Prenosilac u hadisu ne otkriva o kojem se ajetu radi niti kojim je povodom objavljen. U narednom predanju ajet će biti spomenut, ali će povod njegovu objavljivanju i dalje ostati nejasan. Ishak b. Rahuvejh, međutim, ovaj hadis od Ibn-Omera, radijallahu anhuma, prenosi istim lancem prenosilaca, a u njemu, umjesto riječi: "... dok nije došao do jednog mjesta..." – stoji: "... dok nije došao do Allahovih riječi: 'Žene su vaše – njive vaše, i vi njivama svojim prilazite kako hoćete...' – i rekao: 'Znate li povodom čega je objavljen ovaj ajet?' 'Ne znam', odgovorio sam ja. 'Objavljen je povodom općenja sa ženama u analni otvor', rekao je on (odobrivši takav postupak). Ovo se pouzdano prenosi od Ibn-Omera, radijallahu anhuma, o povodu objave ovog ajeta, a isto se prenosi i od Ebu-Seida Hudrija, radijallahu anhu. To će im, međutim, kao što ćemo vidjeti, osporiti većina islamske uleme. Osim toga, to se ne slaže ni s Džabirovim, radijallahu anhu, hadisom koji slijedi.

4527. PRENOSI SE OD Abdus-Sameda da mu je pričao njegov otac, njemu Ejjub, prenoseći od Nafi‘a, a on od Ibn-Omera da je – (tumačeći ajet): "... i vi njivama svojim prilazite kako hoćete..." – rekao: "Prilazi joj (tj. opći s njom) u..."[3] Muhammed b. Jahja b. Seid prenosi ovu izjavu od svoga oca, on od Ubejdullaha, ovaj od Nafi‘a, a on od Ibn-Omera.

٤٥٢٧. وَعَنْ عَبْدِالصَّمَدِ حَدَّثَنِي أَبِي حَدَّثَنِي أَيُّوبُ عَنْ نَافِعٍ عَنِ ابْنِ عُمَرَ (فَأْتُوا حَرْثَكُمْ أَنَّى شِئْتُمْ) قَالَ يَأْتِيهَا فِي رَوَاهُ مُحَمَّدُ بْنُ يَحْيَى بْنِ سَعِيدٍ عَنْ أَبِيهِ عَنْ عُبَيْدِاللهِ عَنْ نَافِعٍ عَنِ ابْنِ عُمَرَ.

4528. PRIČAO NAM JE Ebu-Nu‘ajm, a njemu Sufjan, prenoseći od Ibn-Munkedira, a on je čuo Džabira, radijallahu anhu, da je kazivao: "Židovi su govorili: 'Kada (čovjek) opći sa ženom otpozadi, dijete se rodi razroko' – pa je objavljeno: 'Žene su vaše – njive vaše, i vi njivama svojim prilazite kako hoćete...'"[4]

٤٥٢٨. حَدَّثَنَا أَبُو نُعَيْمٍ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ عَنِ ابْنِ الْمُنْكَدِرِ سَمِعْتُ جَابِرًا رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ كَانَتِ الْيَهُودُ تَقُولُ إِذَا جَامَعَهَا مِنْ وَرَائِهَا جَاءَ الْوَلَدُ أَحْوَلَ فَنَزَلَتْ (نِسَاؤُكُمْ حَرْثٌ لَكُمْ فَأْتُوا حَرْثَكُمْ أَنَّى شِئْتُمْ).

---

3 Buhari je na ovom mjestu ostavio prazninu i nije dovršio Ibn-Omerovu, radijallahu anhuma, izjavu. Humejdi, međutim, u svome djelu *El-Džem'u bejnes-sahihajn* (Zbirka Buharijevih i Muslimovih hadisa) dovršava ovu Ibn-Omerovu izjavu: "Prilazi joj (tj. opći s njom) u (njen) spolni organ." Komentatori vele da je to on, sukladno svome razumijevanju, dodao od sebe, a prije njega takvo je mišljenje iznio i Burkani.
Ogromna većina islamske uleme smatra da je zabranjeno spolno općiti sa ženom u analni otvor, osporavajući tako mišljenje Ibn-Omera, radijallahu anhuma, i onih koji s njim dijele mišljenje o povodu objave ovog ajeta, iz čega bi se onda razumjelo da je taj čin dopušten. Svoj stav oni podupiru grupom hadisa iz kojih se jasno razumije da je takav postupak zabranjen. Kada se ovi hadisi skupe zajedno, oni predstavljaju jak dokaz. Tako Tirmizi, npr., u svome *Sunenu* bilježi da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Allah neće gledati u čovjeka koji spolno opći s muškarcem ili ženom u analni otvor."
Ibn-Abbas oštro se usprotivio Ibn-Omerovu mišljenju. Tako Ebu-Davud bilježi da je on rekao: "Ibn-Omer je pogriješio, Allah mu oprostio! Radi se, naime, o tome da je taj dio ensarija, dok su bili idolopoklonici, (živio u susjedstvu) s dijelom židova, a oni su sljedbenici Knjige, pa su ih (ensarije, dok su bili idolopoklonici) slijedili u mnogim postupcima. Sljedbenici Knjige (židovi) prilazili su ženama samo na jedan način, kako je to bilo najprikladnije za ženu, te su ensarije to prihvatili od njih. Ovaj dio Kurejša, naprotiv, naslađivao se sa svojim ženama i sprijeda i straga i naleđke (na razne načine). Tako se jedan muhadžir oženio ensarijkom i želio tako raditi s njom, ali je to ona odbila. Taj se njihov slučaj razglasio, dok nije stigao do Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, pa je Uzvišeni Allah objavio: 'Žene su vaše – njive vaše, i vi njivama svojim prilazite kako hoćete...' – tj. sprijeda, straga, naleđke, ali (s njima općite samo) u (njihov) spolni organ." Ovo što se prenosi od Ibn-Abbasa, radijallahu anhuma, podudara se s Džabirovim, radijallahu anhu, hadisom koji slijedi.

4 Na prvi pogled, može se pomisliti kako se ovaj hadis slaže s prethodnim hadisom Ibn-Omera, radijallahu anhuma. To, međutim, nije tačno, jer ovdje se radi o prilaženju ženi straga (i općenju s njom) u (njezin) spolni organ, što židovi nisu uobičavali tvrdeći da to uzrokuje rađanje djeteta razrokim. Uzvišeni Allah oborio je tu njihovu tvrdnju i dopustio ljudima da se naslađuju sa svojim ženama kako žele, pod uvjetom da to bude u jedan otvor – njihov spolni organ. To se jasno vidi iz Muslimova predanja Džabirovog, radijallahu anhu, hadisa od Ibn-Munkedira, u kojem stoji: "Kada priđeš ženi straga (i općiš s njom) u njen spolni organ..." U drugom se predanju kaže: "Kada općiš sa ženom otpozadi, pa ona zanese..." Riječi: "... pa ona zanese..." – jasno ukazuju da se radi o općenju sa ženom odzada u spolni organ, a ne u analni otvor, što se podudara s prethodnim tumačenjem Ibn-Abbasa, radijallahu anhuma, kojim se pobija mišljenje Ibn-Omera, radijallahu anhuma.

RIJEČI UZVIŠENOG: "A KADA PUSTITE ŽENE I ONE ISPUNE NJIMA PROPISANO VRIJEME ZA ČEKANJE, NE SMETAJTE IM DA SE PONOVO UDAJU ZA SVOJE MUŽEVE..."[1]

باب
(وَإِذَا طَلَّقْتُمُ النِّسَاءَ فَبَلَغْنَ أَجَلَهُنَّ
فَلاَ تَعْضُلُوهُنَّ أَنْ يَنْكِحْنَ أَزْوَاجَهُنَّ)

4529. PRIČAO NAM JE Ubejdullah b. Seid, njemu Ebu-Amir Akadi, ovom Abbad b. Rašid, a ovom Hasan kazavši:
"Rekao mi je Ma'kil b. Jesar: 'Imao sam sestru koja je, kada je kod mene bila, prošena...'"
A Ibrahim kazuje prenoseći od Junusa, a on Hasana, da mu je pričao Ma'kil b. Jesar...; a PRIČAO NAM JE i Ebu-Ma'mer, njemu Abdul-Varis, a ovom Junus, prenoseći od Hasana da je sestru Ma'kila b. Jesara pustio njen muž i ostavio je dok joj nije istekao pričak (iddet), a onda je (ponovo) zaprosio, ali ga je Ma'kil odbio. Tada je objavljen ajet: "... ne smetajte im da se ponovo udaju za svoje muževe..."[2]

٤٥٢٩. حَدَّثَنَا عُبَيْدُاللهِ بْنُ سَعِيدٍ حَدَّثَنَا أَبُو عَامِرٍ الْعَقَدِيُّ حَدَّثَنَا عَبَّادُ بْنُ رَاشِدٍ حَدَّثَنَا الْحَسَنُ قَالَ حَدَّثَنِي مَعْقِلُ بْنُ يَسَارٍ قَالَ كَانَتْ لِي أُخْتٌ تُخْطَبُ إِلَيَّ وَقَالَ إِبْرَاهِيمُ عَنْ يُونُسَ عَنِ الْحَسَنِ حَدَّثَنِي مَعْقِلُ بْنُ يَسَارٍ ح حَدَّثَنَا أَبُو مَعْمَرٍ حَدَّثَنَا عَبْدُالْوَارِثِ حَدَّثَنَا يُونُسُ عَنِ الْحَسَنِ أَنَّ أُخْتَ مَعْقِلِ بْنِ يَسَارٍ طَلَّقَهَا زَوْجُهَا فَتَرَكَهَا حَتَّى انْقَضَتْ عِدَّتُهَا فَخَطَبَهَا فَأَبَى مَعْقِلٌ فَنَزَلَتْ (فَلاَ تَعْضُلُوهُنَّ أَنْ يَنْكِحْنَ أَزْوَاجَهُنَّ) .

---

1 Ovaj ajet u cijelosti glasi: "A kada pustite žene i one ispune njima propisano vrijeme za čekanje, ne smetajte im da se ponovo udaju za svoje muževe, kada se slože da lijepo žive. Ovim se savjetuju oni među vama koji vjeruju u Allaha i u onaj svijet. To vam je bolje i ljepše. A Allah sve zna, a vi ne znate." (El-Bekare, 132)

2 Mufesiri se slažu da se ovaj ajet odnosi na skrbnike (staratelje), te da se on odnosi na čovjeka koji pusti ženu i istekne joj priček, pa se on onda odluči da je ponovo vrati, a i žena to želi, ali to njezin skrbnik zabrani. Ajetom se sprečava takva zabrana.
Buhari je ovdje hadis naveo sažeto, a u potpunosti će ga navesti u poglavlju o braku; vidjeti hadis br. 5130.

باب
(والذين يتوفون منكم ويذرون أزواجا يتربصن بأنفسهن أربعة أشهر وعشرا فإذا بلغن أجلهن فلا جناح عليكم فيما فعلن في أنفسهن بالمعروف والله بما تعملون خبير)

RIJEČI UZVIŠENOG: "ŽENE SU DUŽNE ČEKATI ČETIRI MJESECA I DESET DANA POSLIJE SMRTI SVOJIH MUŽEVA. KAD ONE ISPUNE NJIMA PROPISANO VRIJEME; VI NISTE ODGOVORNI ZA ONO ŠTO ONE, PO ZAKONU, SA SOBOM URADE. – A ALLAH DOBRO ZNA ONO ŠTO VI RADITE."[3]

(يَعْفُونَ) يَهَبْنَ.

Ja'fune znači "pokloniti, odreći se".[4]

٤٥٣٠. حَدَّثَنِي أُمَيَّةُ بْنُ بِسْطَامٍ حَدَّثَنَا يَزِيدُ بْنُ زُرَيْعٍ عَنْ حَبِيبٍ عَنِ ابْنِ أَبِي مُلَيْكَةَ قَالَ ابْنُ الزُّبَيْرِ قُلْتُ لِعُثْمَانَ بْنِ عَفَّانَ (وَالَّذِينَ يُتَوَفَّوْنَ مِنْكُمْ وَيَذَرُونَ أَزْوَاجًا) قَالَ قَدْ نَسَخَتْهَا الآيَةُ الأُخْرَى فَلِمَ تَكْتُبُهَا أَوْ تَدَعُهَا قَالَ يَا ابْنَ أَخِي لاَ أُغَيِّرُ شَيْئًا مِنْهُ مِنْ مَكَانِهِ.

4530. PRIČAO MI JE Umejja b. Bistam, a njemu Jezid b. Zurej', prenoseći od Habiba, on od Ibn-Ebu-Mulejkc, a ovaj od Ibn-Zubejra da je kazivao:
"Upitao sam Osmana (o ajetu): 'Oni među vama kojima se primiče smrt, a koji ostavljaju iza sebe žene...'[5] – pa je on odgovorio: 'Stavio ga je van snage drugi ajet.'[6]
'Pa zašto ga onda zapisuješ (u mushaf)?'
(ili: 'Pa zašto ga onda ostavljaš u njemu?'[7]).
'Sine brata moga', odgovorio je on, 'ja ništa u njemu ne mijenjam (i ne uklanjam) s njegova mjesta!'"[8]

---

3 El-Bekare, 234.

4 Riječ *ja'fune* nalazi se u ajetu: "A ako ih pustite prije nego što ste u odnos s njima stupili, a već ste im vjenčani dar odredili, one će zadržati polovinu od onoga što ste odredili, osim ako se ne odreknu ili ako se ne odrekne onaj koji odlučuje o sklapanju braka; a ako se odreknete – to je bliže bogobojaznosti. I ne zaboravite da jedni prema drugima velikodušni budete; ta Allah zaista vidi šta radite." (El-Bekara, 237)

5 Misli se na 240. ajet sure El-Bekare, a on u cijelosti glasi: "Oni među vama kojima se primiče smrt, a koji ostavljaju iza sebe žene – trebaju im oporukom unaprijed za godinu dana odrediti izdržavanje, i da se one ne udaljuju iz kuće. A ako je same napuste, vi niste odgovorni za ono što one sa sobom, po zakonu, urade – a Allah je silan i mudar."

6 Tj. 234. ajet sure El-Bekare: "Žene su dužne čekati četiri mjeseca...", koji je u cijelosti naveden u napomeni broj 818. Ovaj ajet, kao što vidimo, po redoslijedu, prethodi ajetu čiji je propis stavio van snage, što ne znači da je on prije njega i objavljen. Nije ovo jedini slučaj ovakve vrste u Kur'anu.

7 Prenosilac nije siguran koju je od ovih dviju rečenica Abdullah b. Zubejr upotrijebio.

8 Iz Osmanovih, radijallahu anhu, riječi razumije se da je redoslijed ajeta u Kur'anu odredio Uzvišeni Allah (tevkifi).
Čini se da je Abdullah b. Zubejr, radijallahu anhuma, mislio da ajet čiji je propis dokinut ne treba više ostavljati u Mushafu, pa mu je Osman, radijallahu anhu, odgovorio da takav postupak nije nužan, nego da se s tim u vezi slijedi ono što Uzvišeni Allah preko Džibrila naredi Svome Poslaniku. Ajeti čiji su propisi

4531. PRIČAO NAM JE Ishak, njemu Revh, a ovom Šibl, prenoseći od Ibn-Ebu-Nedžiha, a on od Mudžahida da je – (tumačeći ajet): "Oni među vama kojima se primiče smrt, a koji ostavljaju iza sebe žene..."[1] – rekao: "Bio je to priček (iddet) koji je žena obavezno morala provesti kod muževe porodice, a potom je Allah objavio: 'Oni među vama kojima se primiče smrt, a koji ostavljaju iza sebe žene – trebaju im oporukom unaprijed za godinu dana odrediti izdržavanje, i da se one ne udaljuju iz kuće. A ako je same napuste, vi niste odgovorni za ono što one sa sobom, po zakonu, urade – a Allah je silan i mudar.'"[2]
"Allah joj je", veli on, "ostatak godine, sedam mjeseci i dvadeset noći, učinio oporukom: ako želi, boravit će u skladu s oprukom (cijelu godinu kod muževe porodice); a ako želi, izići će (tj. napustiti njegovu porodicu nakon četiri mjeseca i deset dana). To je značenje riječi Uzvišenog Allaha: '...i da se one ne udaljuju iz kuće. A ako je same napuste, vi niste odgovorni...' Priček koji je propisan za nju je (i dalje) obavezan." On (tj. Ibn-Ebu-Nedžih) tvrdi da je Mudžahid tako govorio.[3] A Ata veli da je Ibn-Abbas rekao: "Ovaj ajet[4] dokinuo je obavezu njenog boravka za vrijeme pričeka kod njene (tj. muževe) porodice, i ona priček provodi gdje želi. To su riječi Uzvišenog Allaha:[5] '... i da se one ne udaljuju iz kuće...'"

٤٥٣١. حَدَّثَنَا إِسْحَاقُ حَدَّثَنَا رَوْحٌ حَدَّثَنَا شِبْلٌ عَنِ ابْنِ أَبِي نَجِيحٍ عَنْ مُجَاهِدٍ (وَالَّذِينَ يُتَوَفَّوْنَ مِنْكُمْ وَيَذَرُونَ أَزْوَاجًا) قَالَ كَانَتْ هَذِهِ الْعِدَّةُ تَعْتَدُّ عِنْدَ أَهْلِ زَوْجِهَا وَاجِبٌ فَأَنْزَلَ اللهُ (وَالَّذِينَ يُتَوَفَّوْنَ مِنْكُمْ وَيَذَرُونَ أَزْوَاجًا وَصِيَّةً لأَزْوَاجِهِمْ مَتَاعًا إِلَى الْحَوْلِ غَيْرَ إِخْرَاجٍ فَإِنْ خَرَجْنَ فَلاَ جُنَاحَ عَلَيْكُمْ فِيمَا فَعَلْنَ فِي أَنْفُسِهِنَّ مِنْ مَعْرُوفٍ) قَالَ جَعَلَ اللهُ لَهَا تَمَامَ السَّنَةِ سَبْعَةَ أَشْهُرٍ وَعِشْرِينَ لَيْلَةً وَصِيَّةً إِنْ شَاءَتْ سَكَنَتْ فِي وَصِيَّتِهَا وَإِنْ شَاءَتْ خَرَجَتْ وَهْوَ قَوْلُ اللهِ تَعَالَى (غَيْرَ إِخْرَاجٍ فَإِنْ خَرَجْنَ فَلاَ جُنَاحَ عَلَيْكُمْ) فَالْعِدَّةُ كَمَا هِيَ وَاجِبٌ عَلَيْهَا زَعَمَ ذَلِكَ عَنْ مُجَاهِدٍ وَقَالَ عَطَاءٌ قَالَ ابْنُ عَبَّاسٍ نَسَخَتْ هَذِهِ الآيَةُ عِدَّتَهَا عِنْدَ أَهْلِهَا فَتَعْتَدُّ حَيْثُ شَاءَتْ وَهْوَ قَوْلُ اللهِ تَعَالَى (غَيْرَ إِخْرَاجٍ) قَالَ عَطَاءٌ إِنْ شَاءَتِ اعْتَدَّتْ عِنْدَ أَهْلِهِ وَسَكَنَتْ فِي وَصِيَّتِهَا وَإِنْ شَاءَتْ خَرَجَتْ لِقَوْلِ اللهِ تَعَالَى

stavljeni van snage zadržani su u mushafu i iz drugih korisnih razloga, kao što su: stjecanje nagrade njihovim učenjem i podsjećanje na Allahovu milost, ukoliko je obesnaženi propis bio teži od obesnažujućega.

1 Riječ je o ajetu: "Žene su dužne čekati četiri mjeseca i deset dana poslije smrti svojih muževa..." (El-Bekara, 234)

2 El-Bekare, 240.

3 Iz ovoga što se prenosi od Mudžahida razumije se da on ne smatra ovaj ajet (240. ajet sure El-Bekara) obesnaženim, dok većina uleme smatra da je on stavljen van snage 234. ajetom iste sure, to jest riječima Uzvišenog Allaha: "Žene su dužne čekati četiri mjeseca i deset dana poslije smrti svojih muževa. I kad one ispune njima propisano vrijeme za čekanje, vi niste odgovorni za ono što one, po zakonu, sa sobom urade – a Allah dobro zna ono što vi radite." Kurtubi u Tefsiru navodi da Ibn-Džurejdž prenosi od Mudžahida mišljenje koje je istovjetno mišljenju ostale uleme, čime se, veli Kurtubi, ostvaruje idžma (saglasnost svih učenjaka o ovom pitanju).

4 Misli se na 234. ajet sure El-Bekare.

5 Tj. ajet koji je stavljen van snage.

Ata kaže: "Ako želi, boravit će za vrijeme pričeka kod muževe porodice i stanovat će tamo gdje joj je oporučeno; a ako želi, napustit će (muževu porodicu), sukladno riječima Uzvišenog Allaha: '... vi niste odgovorni za ono što one sa sobom, po zakonu, urade...'"
Ata (također) kaže: "Zatim su objavljeni propisi o nasljedstvu dokinuli njeno pravo na boravak (u muževoj porodici), te stoga ona priček provodi gdje želi, i ona nema prava na boravak (stan i izdržavanje za vrijeme pričeka)."
Muhammed b. Jusuf prenosi da mu je isto to pričao Verkâ', prenoseći od Ibn-Ebu-Nedžiha, a on od Mudžahida.
A Ibn-Ebu-Nedžih prenosi od Ataa, a on od Ibn-Abbasa da je rekao: "Ovaj ajet stavio je van snage njen priček (tj. obavezu boravka za vrijeme pričeka) u njenoj (tj. muževoj) porodici, tako da ona za vrijeme pričeka može boraviti gdje želi, sukladno Allahovim riječima:[6] '... i da se one ne udaljuju iz kuće...'" – slično (onome što se prenosi od Mudžahida).[7]

(فَلاَ جُنَاحَ عَلَيْكُمْ فِيمَا فَعَلْنَ) قَالَ عَطَاءٌ ثُمَّ جَاءَ
الْمِيرَاثُ فَنَسَخَ السُّكْنَى فَتَعْتَدُّ حَيْثُ شَاءَتْ وَلاَ
سُكْنَى لَهَا وَعَنْ مُحَمَّدِ بْنِ يُوسُفَ حَدَّثَنَا وَرْقَاءُ
عَنِ ابْنِ أَبِي نَجِيحٍ عَنْ مُجَاهِدٍ بِهَذَا وَعَنِ ابْنِ
أَبِي نَجِيحٍ عَنْ عَطَاءٍ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ قَالَ نَسَخَتْ
هَذِهِ الآيَةُ عِدَّتَهَا فِي أَهْلِهَا فَتَعْتَدُّ حَيْثُ شَاءَتْ
لِقَوْلِ اللهِ (غَيْرَ إِخْرَاجٍ) نَحْوَهُ.

4532. PRIČAO NAM JE Hibban, njemu Abdullah, a ovog je obavijestio Abdullah b. Avn, prenoseći od Muhammeda b. Sirina da je kazivao:
"Sjedio sam na sijelu gdje su bili velikani ensarija, među njima i Abdur-Rahman b. Ebu-Lejla, pa sam spomenuo hadis Abdullaha b. Utbe o slučaju Subej'e, kćerke Harisove. Tada je Abdur-Rahman rekao: 'Ali to nije bilo mišljenje njegovog amidže (Abdullaha b. Mes'uda)!'

٤٥٣٢. حَدَّثَنَا حِبَّانُ حَدَّثَنَا عَبْدُاللهِ أَخْبَرَنَا
عَبْدُاللهِ بْنُ عَوْنٍ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ سِيرِينَ قَالَ
جَلَسْتُ إِلَى مَجْلِسٍ فِيهِ عُظْمٌ مِنَ الأَنْصَارِ وَفِيهِمْ
عَبْدُالرَّحْمَنِ بْنُ أَبِي لَيْلَى فَذَكَرْتُ حَدِيثَ عَبْدِاللهِ
بْنِ عُتْبَةَ فِي شَأْنِ سُبَيْعَةَ بِنْتِ الْحَارِثِ فَقَالَ
عَبْدُالرَّحْمَنِ وَلَكِنَّ عَمَّهُ كَانَ لاَ يَقُولُ ذَلِكَ فَقُلْتُ

---

6 Tj. ajet koji je stavljen van snage.

7 Priček (iddet) žene kojoj je muž umro u početku islama trajao je godinu dana. Za to vrijeme ona je boravila u muževoj porodici i izdržavala se iz njegove ostavštine. Zatim je taj propis dokinut, i njen je priček smanjen na četiri mjeseca i deset dana. Objavom propisa o nasljedstvu (kada joj je određena četvrtina, odnosno osmina) žena je izgubila pravo na izdržavanje (u vrijeme pričeka). Ovo je mišljenje većine islamskih učenjaka, a isti se stav, kako smo ranije ukazali, prenosi i od Mudžahida, za razliku od stava koji on zastupa u ovom hadisu.
Buhari će ovaj hadis navesti i u dijelu o razvodu braka, u istoimenom poglavlju (tumačenju 234. ajeta sure El-Bekare; vidjeti hadis br. 5344).

'Ja sam, uistinu, hrabar', rekoh, 'ako sam slagao na čovjeka iz Kufe!'[1] (Izgovarajući to on je – veli prenosilac – podigao glas.)
Nakon toga sam", kaže (Ibn-Sirin), "izišao i susreo se s Malikom b. Amirom (ili Malikom b. Avfom[2]) te sam ga upitao: 'Kakav je bio Ibn-Mes'udov stav o ženi kojoj muž umre dok je ona u drugom stanju?'
"Ibn-Mes'ud je rekao: 'Zar joj namećete obavezu kad je u pitanju otežanje, a kad je u pitanju olakšica, onda joj je uskraćujete? Uistinu je kratka sura (zvana) En-Nisa (tj. sura Et-Talak) objavljena poslije dugačke (sure El-Bekare)', odgovori on."[3]
Ejjub prenosi od Muhammeda (b. Sirina da je rekao): "Susreo sam Ebu-Atijju Malika b. Amira."[4]

إِنِّي لَجَرِيءٌ إِنْ كَذَبْتُ عَلَى رَجُلٍ فِي جَانِبِ الْكُوفَةِ وَرَفَعَ صَوْتَهُ قَالَ ثُمَّ خَرَجْتُ فَلَقِيتُ مَالِكَ بْنَ عَامِرٍ أَوْ مَالِكَ بْنَ عَوْفٍ قُلْتُ كَيْفَ كَانَ قَوْلُ ابْنِ مَسْعُودٍ فِي الْمُتَوَفَّى عَنْهَا زَوْجُهَا وَهْيَ حَامِلٌ فَقَالَ قَالَ ابْنُ مَسْعُودٍ أَتَجْعَلُونَ عَلَيْهَا التَّغْلِيظَ وَلاَ تَجْعَلُونَ لَهَا الرُّخْصَةَ لَنَزَلَتْ سُورَةُ النِّسَاءِ الْقُصْرَى بَعْدَ الطُّولَى وَقَالَ أَيُّوبُ عَنْ مُحَمَّدٍ لَقِيتُ أَبَا عَطِيَّةَ مَالِكَ بْنَ عَامِرٍ.

1 Tj. ako je slagao na Abdullaha b. Utbu, koji se bio nastanio u Kufi i u njoj, za vrijeme Abdul-Melika b. Mervana, i umro.

2 Prenosilac nije siguran o kojoj se od ove dvije osobe radi. U drugom će predanju, međutim, biti spomenuto samo ime Malika b. Amira, što znači da se, najvjerovatnije, radi o njemu (vidjeti hadis broj: 4910).

3 U hadisu je riječ o pričeku (iddetu) žene kojoj je muž umro, a ona iza njega ostala trudna. Većina učenjaka smatra da njen priček traje do porođaja, bez obzira da li on uslijedio prije ili poslije četiri mjeseca i deset dana. Dokaz im je za to četvrti ajet sure Et-Talak: "Trudne žene čekaju sve dok ne rode", te hadis Subejje Eslemi u kojem se navodi da je ona rodila nekoliko noći (po nekim predanjima 40 dana) nakon smrti svoga muža; a kad je to spomenula Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, on joj je dopustio da se ponovo uda (dakle, prije isteka četiri mjeseca i deset dana). (Buhari hadis o Subeji bilježi na više mjesta; vidjeti, npr., poglavlje o razvodu braka, potpoglavlje o riječima Uzvišenog: "Trudne žene čekaju sve dok ne rode" – hadisi br. 5318, 5319 i 5320.) Od Ibn-Abbasa i Alije, radijallahu anhuma, prenosi se stav da priček trudnice, nakon smrti njenog muža traje do konca dužeg od dvaju rokova: četiri mjeseca i deset dana ili poroda. Tako, ako se ona porodi prije isteka četiri mjeseca i deset dana, priček joj se produžava dok ne namiri taj rok; a ako taj rok istekne prije porođaja, onda njen priček traje sve do poroda. Ovim svojim stavom oni su imali namjeru objediniti primjenu 234. ajeta sure El-Bekare ("Žene su dužne čekati četiri mjeseca i deset dana poslije smrti svojih muževa") i četvrtog ajeta sure Et-Talak ("Trudne žene čekaju sve dok ne rode"), smatrajući da se primjenom samo jednog od njih isključuje drugi. Hadis Subejje Eslemi, međutim, osporava ovaj njihov stav, a stav većine čini ispravnijim. Većina učenjaka smatra da nema oprečnosti između ovih ajeta, niti jedan isključuje drugi, jer svaki od njih djeluje u svome djelokrugu. Četvrti se ajet sure Et-Talak, po njima, odnosi na trudnice, a 234. ajet sure El-Bekare na one koje nisu trudne. Ibn-Mes'ud oštro je odgovorio na stav onih koji ženu obavezuju dužim od dvaju rokova, rekavši ono što se navodi u hadisu: "Zar joj namećete obavezu kad je u pitanju otežanje..." – tj. kad porod uslijedi nakon četiri mjeseca i deset dana – "... a kad je u pitanju olakšica..." – tj. kada porod nastupi prije tog roka – "onda joj je uskraćujete?" – tj. obavezujete je da čeka do isteka četiri mjeseca i deset dana. Riječima: "Uistinu je kratka sura En-Nisa (tj. sura Et-Talak) objavljena poslije dugačke (sure El-Bekara)" – on je želio kazati kako je četvrti ajet sure Et-Talak ("Trudne žene čekaju sve dok ne rode") objavljen poslije 234. ajeta sure El-Bekare ("Žene su dužne čekati četiri mjeseca i deset dana poslije smrti svojih muževa"). To znači da, ako se radi o stavljanju van snage, onda je ajet iz sure Et-Talak obesnažio ajet iz sure El-Bekare, što znači da se njen priček okončava porodom, pa kako joj ga produživali i nakon toga. Ovdje se, međutim, ne radi o obesnaženju, niti to treba shvatiti iz Ibn-Mes'udovih riječi, nego o usaglašavanju dvaju ajeta, kako smo naveli iznoseći mišljenje većine. Stav Ibn-Mes'uda naveden u ovom hadisu opovrgava riječi Abdur-Rahmana b. Ebu-Lejle: "Ali to nije bilo mišljenje njegovog amidže!"

4 Tj. U Ejjubovom predanju ovog hadisa navodi se samo ime Malika b. Amira, dok se u Ibn-Avnovom predanju, kao što smo vidjeli, (zbog njegove nesigurnosti) spominje i ime Malika b. Avfa. Lanac prenosilaca

RIJEČI UZVIŠENOG: "REDOVNO NAMAZ OBAVLJAJTE, NAROČITO ONAJ KRAJEM DANA (SREDNJI) ..!"[5]

باب

﴿ حافظوا على الصَّلوات والصَّلاة الْوُسطى ﴾

4533. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Muhammed, njemu Jezid, a ovog je obavijestio Hišam, prenoseći od Muhammeda, on od Abidea, ovaj od Alije, radijallahu anhu: "Rekao je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem..."; a PRIČAO MI JE i Abdur-Rahman, njemu Jahja b. Seid, njemu Hišam, njemu Muhammed, a ovom Abide prenoseći od Alije, radijallahu anhu, da je Vjerovjesnik je, sallallahu alejhi ve sellem, na dan Hendeka rekao: "Spriječili su nas da klanjamo srednji namaz sve dok sunce nije zašlo – Allah im grobove i kuće (ili utrobe; dvoumi se Jahja) napunio vatrom!"[6]

٤٥٣٣. حَدَّثَنَا عَبْدُاللهِ بْنُ مُحَمَّدٍ حَدَّثَنَا يَزِيدُ أَخْبَرَنَا هِشَامٌ عَنْ مُحَمَّدٍ عَنْ عَبِيدَةَ عَنْ عَلِيٍّ رَضِي الله عَنه قَالَ النَّبِيُّ ﷺ ح و حَدَّثَنِي عَبْدُالرَّحْمَنِ حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ سَعِيدٍ قَالَ حَدَّثَنَا هِشَامٌ قَالَ حَدَّثَنَا مُحَمَّدٌ عَنْ عَبِيدَةَ عَنْ عَلِيٍّ رَضِي الله عَنهم أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ قَالَ يَوْمَ الْخَنْدَقِ حَبَسُونَا عَنْ صَلاَةِ الْوُسْطَى حَتَّى غَابَتِ الشَّمْسُ مَلَأَ اللهُ قُبُورَهُمْ وَبُيُوتَهُمْ أَوْ أَجْوَافَهُمْ شَكَّ يَحْيَى نَارًا .

Ejjubovog predanja Buhari će navesti u potpunosti u tumačenju sure Et-Talak (vidjeti hadis br. 4910).

5 El-Bekare, 238. Različita su mišljenja islamskih učenjaka o tome koji je to "srednji namaz". Po najispravnijem tumačenju srednji je namaz ikindija. Takvo se mišljenje prenosi od Alije b. Ebu-Taliba, Ibn-Mes'uda, Ebu-Ejjuba, Ibn-Omera, Ibn-Abbasa, Ebu-Seida Hudrija, Ebu-Hurejre, Hasana Basrija, Ibrahima Neha'ija, Katade, Dahhaka, Kelbija, Mukatila, Ebu-Hanife, Ahmeda, Davuda, Ibn-Munzira i drugih. Ahmed i Tirmizi prenose od Semure da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Srednji je namaz ikindija." Ibn-Džerir prenosi isto to od Ebu-Hurejre, radijallahu anhu, a i hadis koji slijedi podupire ovo mišljenje.

6 Iz Poslanikovih, sallallahu alejhi ve sellem, riječi: "... sve dok sunce nije zašlo..." – razumije se da se radi o ikindijskom namazu. To potvrđuje i Muslimovo predanje ovog hadisa, u kojem stoji: "Spriječili su nas da klanjamo srednji namaz, ikindiju – Allah im kuće i grobove napunio vatrom!" Alija, radijallahu anhu, veli da ju je (Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem) zatim klanjao između akšama i jacije. A Ibn-Mesud je – bilježi Muslim – rekao: "Idolopoklonici su spriječili Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, da klanja ikindijski namaz sve dok sunce nije pocrvenjelo ili požutjelo, pa je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, kazao: 'Zadržali su nas od (klanjanja) srednjeg namaza, ikindije – Allah im utrobe i grobove napunio vatrom!'" (Vidjeti Muslimovu zbirku hadisa; hadisi br. 1424 i 1425.) (U vezi s ovim hadisom vidjeti još i poglavlje *Klanjanje namaza pri osvajanju uporišta i susretu s neprijateljem.*) (Knjiga I., str. 632-633)

RIJEČI UZVIŠENOG: "... I PRED ALLAHOM PONIZNO STOJTE!"[1]

باب (وقُومُوا لِلّهِ قَانِتِين)

Kanitine znači *muti'in*, tj. pokorno.

أَيْ مُطِيعِينَ .

4534. PRIČAO NAM JE Musedded, a njemu Jahja, prenoseći od Isma'ila b. Ebu-Halida, on od Harisa b. Šubejla, ovaj od Ebu-Amra Šejbanija, a on od Zejda b. Erkama da je kazivao:
"Mi smo (u doba Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem) razgovarali u namazu. Neko bi se od nas, kada bi imao potrebu, obraćao svome bratu, sve dok nije objavljen ajet: 'Redovno namaz obavljajte, naročito onaj krajem dana (srednji), i pred Allahom ponizno stojte!' – kada nam je naređeno da šutimo."[2]

٤٥٣٤. حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ حَدَّثَنَا يَحْيَى عَنْ إِسْمَاعِيلَ ابْنِ أَبِي خَالِدٍ عَنِ الْحَارِثِ بْنِ شُبَيْلٍ عَنْ أَبِي عَمْرٍو الشَّيْبَانِيِّ عَنْ زَيْدِ ابْنِ أَرْقَمَ قَالَ كُنَّا نَتَكَلَّمُ فِي الصَّلَاةِ يُكَلِّمُ أَحَدُنَا أَخَاهُ فِي حَاجَتِهِ حَتَّى نَزَلَتْ هَذِهِ الآيَةُ (حَافِظُوا عَلَى الصَّلَوَاتِ وَالصَّلَاةِ الْوُسْطَى وَقُومُوا لِلَّهِ قَانِتِينَ) فَأُمِرْنَا بِالسُّكُوتِ .

RIJEČI UZVIŠENOG: "AKO SE BUDETE NEČEGA BOJALI, ONDA (KLANJAJTE) HODEĆI ILI JAŠUĆI. A KADA BUDETE SIGURNI, SPOMINJITE ALLAHA ONAKO KAKO VAS JE ON NAUČIO ONOME ŠTO NISTE ZNALI."[3]

باب قوْله عزَّ وجلّ
(فإنْ خفْتمْ فرجَالاً أوْ رُكْبانًا فإذا أمِنْتمْ فاذْكرُوا الله كما علّمكمْ ما لمْ تكونُوا تعْلمُون)

Ibn-Džubejr veli: "*Kursijjuhu* znači 'Njegovo znanje'."[4] Kaže se da *bestaten* znači "višak, povećanje, dodatak"[5]; *efrig* znači "spusti!"[6]; *la*

وَقَالَ ابْنُ جُبَيْرٍ (كُرْسِيُّهُ) عِلْمُهُ يُقَالُ (بَسْطَةً) زِيَادَةً وَفَضْلاً (أَفْرِغْ) أَنْزِلْ (وَلاَ يَئُودُهُ)

1 Ovo je dio ajeta navedenog u prethodnom poglavlju. (El-Bekare, 238)

2 Ovaj je hadis naveden i objašnjen u poglavlju *Zabranjen govoru u namazu*. (Knjiga 1., str. 810-811)

3 El-Bekare, 239.

4 Riječ *kursijjuhu* nalazi se u ajetu: "Allah je – nema Boga osim Njega! – Živi i Vječni! Ne obuzima Ga ni drijemež ni san! Njegovo je ono što je na nebesima i ono što je na Zemlji! Ko se može pred Njim zauzimati za nekoga bez dopuštanja Njegova?! On zna šta je bilo i prije njih i šta će biti poslije njih, a od onoga što On zna drugi znaju samo onoliko koliko On želi. Njegova Kursija obuhvata i nebesa i Zemlju i Njemu ne dojadi održavanje njihovo; On je Svevišnji, Veličanstveni!" (El-Bekare, 255)

5 Riječ *bestaten* nalazi se u ajetu: "'Allah vam je odredio Taluta za vladara', reče im vjerovjesnik njihov. 'Odakle da nam još on bude vladar kad smo mi preči od njega da vladamo? Njemu ni veliko bogatstvo nije dato', rekoše oni. 'Allah je njega da vam vlada izabrao', reče on, 'i velikim znanjem i snagom tjelesnom ga obdario, a Allah daje vlast kome On hoće. Allah je neizmjerno dobar i On zna sve'" (El-Bekare, 247)

6 Riječ *efrig* nalazi se u ajetu: "I kad nastupiše prema Džalutu i vojsci njegovoj, oni zamoliše: 'Gospodaru naš, spusti na nas izdržljivost i učvrsti korake naše i pomozi nam protiv naroda koji ne vjeruje!'" (El-Bekare, 250)

لاَ يُثْقِلُهُ آدَنِي أَثْقَلَنِي وَالآدُ وَالأَيْدُ الْقُوَّةُ السِّنَةُ
نُعَاسٌ (يَتَسَنَّهْ) يَتَغَيَّرْ (فَبُهِتَ) ذَهَبَتْ حُجَّتُهُ
(خَاوِيَةٌ) لاَ أَنِيسَ فِيهَا عُرُوشُهَا أَبْنِيَتُهَا
(نُنْشِرُهَا) نُخْرِجُهَا (إِعْصَارٌ) رِيحٌ عَاصِفٌ تَهُبُّ
مِنَ الأَرْضِ إِلَى السَّمَاءِ كَعَمُودٍ فِيهِ نَارٌ وَقَالَ ابْنُ
عَبَّاسٍ (صَلْدًا) لَيْسَ عَلَيْهِ شَيْءٌ وَقَالَ عِكْرِمَةُ
(وَابِلٌ) مَطَرٌ شَدِيدٌ الطَّلُّ النَّدَى وَهَذَا مَثَلُ
عَمَلِ الْمُؤْمِنِ (يَتَسَنَّهْ) يَتَغَيَّرْ .

jeuduhu znači "ne opterećuje Ga"[7] (*âdenî* – opteretio me je; *el-âdu i el-ejdu* – snaga); *es-sinetu*[8] znači "drijemež"; *lem jetesenneh* znači "nije se promijenio".[9] *Fe buhite* znači "ostao je bez dokaza"[10]; *havije* znači "mjesto u kojem nema nikoga" (koje je opustošeno); *urušuha* znači "zgrade" (zidine, dvorci); *nunšizuha* znači "sastaviti".[11] *I'sârun* znači "žestok vjetar koji se diže od zemlje ka nebu poput stupa u čijoj je sredini vatra" (vatrena oluja).[12]

Ibn-Abbas veli: "*Salden* znači 'ogoljen' (na kojem nema ništa)."

Ikrima veli: "*Vabilun* znači 'obilna kiša', a *et-tallu* znači 'rosa' (kiša rosulja)[13] – i takva su vjernikova djela; *jetesenneh* znači 'mijenjati se'."

---

7 Riječi *la jeuduhu* nalaze se u 255. ajetu sure El-Bekare (Ajetul-Kursi).

8 Riječ *sinetun* nalazi se u 255. ajetu sure El-Bekare (Ajetul-Kursi), u kojem se, između ostalog, kaže: "Ne obuzima Ga ni drijemež ni san!"

9 Riječi *lem jetesenneh* nalaze se u 259. ajetu sure El-Bekare, koji u cijelosti glasi: "Ili za onoga koji je, prolazeći pored jednog do temelja porušenog grada, povikao: 'Kako će Allah oživiti ove što su pomrli?' I Allah učini te on umrije i tako ostade stotinu godina, a onda ga oživi i zapita: 'Koliko si ostao?' – 'Dan ili dio dana', odgovori on. 'Ne', reče On, 'ostao si stotinu godina! Pogledaj jelo svoje i piće svoje – nije se pokvarilo (nije se promijenilo); a pogledaj i magarca svoga – da te učinim dokazom ljudima – a pogledaj i kosti – vidi kako ih sastavljamo, a onda ih mesom oblažemo.' I kad njemu bi jasno, on povika: 'Ja znam da Allah sve može!'"

10 Riječi *fe buhite* nalaze se u ajetu: "Zar nisi čuo za onoga koji se s Ibrahimom o njegovu Gospodaru prepirao, onda kad mu je Allah carstvo dao? Kad Ibrahim reče: 'Gospodar je moj Onaj koji život i smrt daje!' – on odgovori: 'Ja dajem život i smrt!' – 'Allah čini da sunce izlazi s istoka', reče Ibrahim , 'pa učini ti da grane sa zapada!' I nevjernik se zbuni (ostade bez dokaza). – A Allah silnicima neće ukazati na pravi put." (El-Bekare, 258)

11 Riječi: *havije, urušuha* i *nunšizuha* nalaze se u 259. ajetu sure El-Bekare, koji je ranije u cijelosti naveden.

12 Riječ *i'sârun* nalazi se u ajetu: "Kome bi od vas bilo drago da posjeduje bašču punu palmi i vinove loze kroz koju teku rijeke i u kojoj ima svakojakih plodova, a da je ostario i da ima nejaku djecu, pa da onda naiđe vatrena oluja preko nje i ona izgori? – Tako vam Allah objašnjava dokaze da biste razmislili." (El-Bekare, 266)

13 Riječi: *salden, vabilun i et-tall* nalaze se u sljedeća dva ajeta: "O vjernici, ne kvarite svoju milostinju prigovaranjem i uvredama, kao što to čine oni koji troše imetak svoj da bi se ljudima pokazali, a ne vjeruju ni u Allaha ni u onaj svijet; oni su slični litici s oskudnom zemljom kad se na nju sruči pljusak, pa je ogoli; oni neće dobiti nikakvu nagradu za ono što su radili. – A one koji ne vjeruju Allah neće uputiti na pravi put. Oni koji troše imetke svoje u želji da steknu naklonost Allahovu i da im to postane navika – liče vrtu na visoravni na koji se izliva obilna kiša, pa daje dvostruk plod; ako ne bude kiše obilne, bude kiše rosulje. – A Allah dobro vidi ono što vi radite." (El-Bekare, 264-265)

4535. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Jusuf, a njemu Malik, prenoseći od Nafi'a, a on od Ibn-Omera, radijallahu anhuma, da bi, kada bi ga upitali o namazu u vrijeme opasnosti, govorio: "Imam i jedna skupina ljudi istupe naprijed i imam klanja s njima jedan rekat, dok je druga skupina, koja nije klanjala, (na straži) između njih i neprijatelja. Kada oni koji su s imamom klanjaju jedan rekat, povuku se na mjesto onih koji nisu klanjali i ne predaju selam, a naprijed prolaze oni koji nisu klanjali i klanjaju s njim (drugi) rekat. Zatim se imam, nakon što je klanjao dva rekata, povlači, a svaka od dvije skupine ustaje i, poslije odlaska imama, klanja sama za sebe jedan rekat. Nakon toga svaka je od dviju skupina klanjala po dva rekata. A ako opasnost bude veća, klanjat će hodeći, stojeći na nogama ili jašući – bili okrenuti prema kibli ili ne."[1]

Malik veli da je Nafi' rekao: "Mislim da je to Abdullah b. Omer kazivao (prenoseći) od Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem."

٤٥٣٥. حَدَّثَنَا عَبْدُاللهِ بْنُ يُوسُفَ حَدَّثَنَا مَالِكٌ عَنْ نَافِعٍ أَنَّ عَبْدَاللهِ بْنَ عُمَرَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا كَانَ إِذَا سُئِلَ عَنْ صَلاَةِ الْخَوْفِ قَالَ يَتَقَدَّمُ الإِمَامُ وَطَائِفَةٌ مِنَ النَّاسِ فَيُصَلِّي بِهِمُ الإِمَامُ رَكْعَةً وَتَكُونُ طَائِفَةٌ مِنْهُمْ بَيْنَهُمْ وَبَيْنَ الْعَدُوِّ لَمْ يُصَلُّوا فَإِذَا صَلَّى الَّذِينَ مَعَهُ رَكْعَةً اسْتَأْخَرُوا مَكَانَ الَّذِينَ لَمْ يُصَلُّوا وَلاَ يُسَلِّمُونَ وَيَتَقَدَّمُ الَّذِينَ لَمْ يُصَلُّوا فَيُصَلُّونَ مَعَهُ رَكْعَةً ثُمَّ يَنْصَرِفُ الإِمَامُ وَقَدْ صَلَّى رَكْعَتَيْنِ فَيَقُومُ كُلُّ وَاحِدٍ مِنَ الطَّائِفَتَيْنِ فَيُصَلُّونَ لأَنْفُسِهِمْ رَكْعَةً بَعْدَ أَنْ يَنْصَرِفَ الإِمَامُ فَيَكُونُ كُلُّ وَاحِدٍ مِنَ الطَّائِفَتَيْنِ قَدْ صَلَّى رَكْعَتَيْنِ فَإِنْ كَانَ خَوْفٌ هُوَ أَشَدَّ مِنْ ذَلِكَ صَلَّوْا رِجَالاً قِيَامًا عَلَى أَقْدَامِهِمْ أَوْ رُكْبَانًا مُسْتَقْبِلِي الْقِبْلَةِ أَوْ غَيْرَ مُسْتَقْبِلِيهَا قَالَ مَالِكٌ قَالَ نَافِعٌ لاَ أُرَى عَبْدَاللهِ بْنَ عُمَرَ ذَكَرَ ذَلِكَ إِلاَّ عَنْ رَسُولِ اللهِ ﷺ.

1 U ovom je hadisu opisan jedan od više propisanih načina klanjanja namaza u vrijeme opasnosti. Više o ovoj temi govori se u hadisima i njihovim komentarima u sljedećim poglavljima *O namazu u vrijeme opasnosti, klanjanju stojeći i jašući; O tome da (ljudi), kad klanjaju namaz u vrijeme opasnosti, trebaju čuvati jedni druge; O klanjanju namaza pri osvajanju uporišta i susretu s neprijateljem.* (Knjiga 1., str. 632-633)

RIJEČI UZVIŠENOG: "ONI MEĐU VAMA KOJIMA SE PRIMIČE SMRT, A KOJI OSTAVLJAJU IZA SEBE ŽENE..."[2]

4536. PRIČAO MI JE Abdullah b. Ebu-Esved, njemu Humejd b. Esved i Jezid b. Zurej', a njima Habib b. Šehid, prenoseći od Ibn-Ebu-Mulejke da je kazivao:

"Ibn-Zubejr je rekao Osmanu: 'Ovaj ajet u suri El-Bekare: 'Oni među vama kojima se primiče smrt, a koji ostavljaju iza sebe žene...' – sve do riječi: '... i da se one ne udaljuju iz kuće' – stavljen je van snage drugim ajetom[3], pa zašto ga onda zapisuješ (tj. ostavljaš u Mushafu)?'

'Ostavi ga, sine brata moga! Ja ništa u njemu (Mushafu) ne pomjeram s njegova mjesta!'"[4]

Humejd veli: "Ili slično ovome."[5]

باب
(والذين يتوفون منكم ويذرون أزواجا)

٤٥٣٦. حَدَّثَنِي عَبْدُاللهِ بْنُ أَبِي الأَسْوَدِ حَدَّثَنَا حُمَيْدُ بْنُ الأَسْوَدِ وَيَزِيدُ بْنُ زُرَيْعٍ قَالاَ حَدَّثَنَا حَبِيبُ بْنُ الشَّهِيدِ عَنِ ابْنِ أَبِي مُلَيْكَةَ قَالَ قَالَ ابْنُ الزُّبَيْرِ قُلْتُ لِعُثْمَانَ هَذِهِ الآيَةُ الَّتِي فِي الْبَقَرَةِ (وَالَّذِينَ يُتَوَفَّوْنَ مِنْكُمْ وَيَذَرُونَ أَزْوَاجًا) إِلَى قَوْلِهِ (غَيْرَ إِخْرَاجٍ) قَدْ نَسَخَتْهَا الأُخْرَى فَلِمَ تَكْتُبُهَا قَالَ تَدَعُهَا يَا ابْنَ أَخِي لاَ أُغَيِّرُ شَيْئًا مِنْهُ مِنْ مَكَانِهِ قَالَ حُمَيْدٌ أَوْ نَحْوَ هَذَا .

---

2 Ovaj ajet u cijelosti glasi: "Oni među vama kojima se primiče smrt, a koji ostavljaju iza sebe žene – trebaju im oporukom unaprijed za godinu dana odrediti izdržavanje, i da se one ne udaljuju iz kuće. A ako je same napuste, vi niste odgovorni za ono što one sa sobom, po zakonu, urade – a Allah je silan i mudar." (El-Bekare, 240)

3 Riječ je o ajetu: "Žene su dužne čekati četiri mjeseca i deset dana poslije smrti svojih muževa..." (El-Bekara, 234)

4 Ovaj je hadis naveden i objašnjen u komentaru ajeta: "Žene su dužne čekati četiri mjeseca i deset dana poslije smrti svojih muževa..." (Vidjeti hadis br. 4530.)

5 Tj. ili je tekst hadisa sličan ovome (što je preneseno). To ukazuje na njegovu (prenosiočevu) nesigurnost.

RIJEČI UZVIŠENOG: "A KADA IBRAHIM REČE: 'GOSPODARU MOJ, POKAŽI MI KAKO UMRLE OŽIVLJUJEŠ!'..."[1]

باب (وإذ قال إبراهيم رب أرني كيف تحيي الموتى)

Fe surhunne znači "iskomadaj ih, isijeci ih".

(فَصُرْهُنَّ) قَطِّعْهُنَّ .

4537. PRIČAO NAM JE Ahmed b. Salih, njemu Ibn-Vehb, a ovog je obavijestio Junus, prenoseći od Ibn-Šihaba, on od Ebu-Seleme b. Abdur-Rahmana i Seida (b. Musejjeba), a njih dvojica od Ebu-Hurejre, radijallahu anhu, koji kaže da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
"Mi smo preči da sumnjamo nego Ibrahim, kad je rekao: 'Gospodaru moj, pokaži mi kako umrle oživljuješ!' On reče: 'Zar ne vjeruješ?'
'Vjerujem', odgovori on, 'ali bih da mi se srce smiri.'"[2]

٤٥٣٧ . حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ صَالِحٍ حَدَّثَنَا ابْنُ وَهْبٍ أَخْبَرَنِي يُونُسُ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ عَنْ أَبِي سَلَمَةَ وَسَعِيدٍ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ نَحْنُ أَحَقُّ بِالشَّكِّ مِنْ إِبْرَاهِيمَ إِذْ قَالَ (رَبِّ أَرِنِي كَيْفَ تُحْيِي الْمَوْتَى قَالَ أَوَلَمْ تُؤْمِنْ قَالَ بَلَى وَلَكِنْ لِيَطْمَئِنَّ قَلْبِي) .

RIJEČI UZVIŠENOG: "KOME BI OD VAS BILO DRAGO DA POSJEDUJE BAŠČU..." – SVE DO RIJEČI NJEGOVIH: "... DA BISTE RAZMISLILI."[3]

باب قوله (أيود أحدكم أن تكون له جنة من نخيل وأعناب) إلى قوله (لعلكم تتفكرون)

4538. PRIČAO NAM JE Ibrahim, a njega je obavijestio Hišam, prenoseći od Ibn-Džurejdža, koji veli da je čuo Abdullaha b. Ebu-Mulejku kako prenosi od Ibn-Abbasa, radijallahu anhuma, a (još) veli i da je čuo njegovog brata Ebu-Bekra b. Ebu-Mulejku kako prenosi od Ubejda b. Umejra da je kazivao:

٤٥٣٨ . حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ أَخْبَرَنَا هِشَامٌ عَنِ ابْنِ جُرَيْجٍ سَمِعْتُ عَبْدَاللهِ بْنَ أَبِي مُلَيْكَةَ يُحَدِّثُ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ قَالَ وَسَمِعْتُ أَخَاهُ أَبَا بَكْرِ بْنَ أَبِي مُلَيْكَةَ يُحَدِّثُ عَنْ عُبَيْدِ بْنِ عُمَيْرٍ قَالَ

1 Ovaj ajet u cijelosti glasi: "A kada Ibrahim reče: 'Gospodaru moj, pokaži mi kako umrle oživljuješ!' – On reče: 'Zar ne vjeruješ?' – 'Vjerujem', odgovori on, 'ali bih da mi se srce smiri.' – 'Uzmi četiri ptice', reče On, 'i isijeci ih, pa pojedine komade njihove stavi na razne brežuljke, zatim ih pozovi, brzo će ti doći. Znaj da je Allah silan i mudar!'" (El-Bekare, 260)

2 Ovaj je hadis naveden i objašnjen u poglavlju *O riječima Uzvišenog: "I obavijesti ih o gostima Ibrahimovim..."* (Knjiga 2., str. 965)

3 Ovaj ajet u cijelosti glasi: "Kome bi od vas bilo drago da posjeduje bašču punu palmi i vinove loze kroz koju teku rijeke i u kojoj ima svakojakih plodova, a da je ostario i da ima nejaku djecu, pa da onda naiđe vatrena oluja preko nje i ona izgori? – Tako vam Allah objašnjava dokaze da biste razmislili." (El-Bekare, 266)

قَالَ عُمَرُ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ يَوْمًا لِأَصْحَابِ النَّبِيِّ ﷺ فِيمَ تَرَوْنَ هَذِهِ الآيَةَ نَزَلَتْ (أَيَوَدُّ أَحَدُكُمْ أَنْ تَكُونَ لَهُ جَنَّةٌ) قَالُوا اللهُ أَعْلَمُ فَغَضِبَ عُمَرُ فَقَالَ قُولُوا نَعْلَمُ أَوْ لاَ نَعْلَمُ فَقَالَ ابْنُ عَبَّاسٍ فِي نَفْسِي مِنْهَا شَيْءٌ يَا أَمِيرَ الْمُؤْمِنِينَ قَالَ عُمَرُ يَا ابْنَ أَخِي قُلْ وَلاَ تَحْقِرْ نَفْسَكَ قَالَ ابْنُ عَبَّاسٍ ضُرِبَتْ مَثَلاً لِعَمَلٍ قَالَ عُمَرُ أَيُّ عَمَلٍ قَالَ ابْنُ عَبَّاسٍ لِعَمَلٍ قَالَ عُمَرُ لِرَجُلٍ غَنِيٍّ يَعْمَلُ بِطَاعَةِ اللهِ عَزَّ وَجَلَّ ثُمَّ بَعَثَ اللهُ لَهُ الشَّيْطَانَ فَعَمِلَ بِالْمَعَاصِي حَتَّى أَغْرَقَ أَعْمَالَهُ .

"Jednog je dana Omer, radijallahu anhu, upitao Vjerovjesnikove, sallallahu alejhi ve sellem, drugove: 'Šta mislite u vezi s čim je objavljen ovaj ajet: 'Kome bi od vas bilo drago da posjeduje bašču...'?'
'Allah najbolje zna!', odgovorili su oni, pa se Omer na to rasrdio i rekao: 'Kažite: 'Znamo!', ili: 'Ne znamo!''
'Vođo pravovjernih', reče tada Ibn-Abbas, 'osjećam nešto u vezi s tim ajetom.'
'Reci, sine brata moga', reče (mu) Omer, 'i ne potcjenjuj se!'
'Naveden je kao primjer za djela', reče Ibn-Abbas.
'Kakva djela?', upita Omer.
'Za djela', ponovo će Ibn-Abbas.
'Za bogatog čovjeka', reče Omer, 'koji je poslušan Uzvišenom Allahu, a onda mu Allah pošalje šejtana, te on počne činiti grijehe, sve dok ne potopi (i ne upropasti) svoja (dobra) djela.'"[4]

بَاب (لاَ يَسْأَلُونَ النَّاسَ إِلْحَافًا)

RIJEČI UZVIŠENOG: "... ONI PROSEĆI NE DODIJAVAJU LJUDIMA..."[5]

يُقَالُ أَلْحَفَ عَلَيَّ وَأَلَحَّ عَلَيَّ وَأَحْفَانِي بِالْمَسْأَلَةِ (فَيُحْفِكُمْ) يُجْهِدْكُمْ .

Kaže se *elhafe 'alejje*, i *elehha 'alejje* i *ahfani bil-mes'eleti* (sve u jednom značenju) – "dosadio mi je (tražeći)"; a *fe juhfikum* znači "pa vas pritijesnio" (preopteretio).[6]

---

4 Ibn-Džerir u svome predanju ovog hadisa veli da je Omer, radijallahu anhu, rekao: "Ovo je primjer koji je naveden za čovjeka koji čini dobra djela, ali kada bude pred kraj života, kad su mu dobra djela najpotrebnija, počne raditi loša djela." Ata prenosi od Ibn-Abbasa, radijallahu anhuma, da je, tumačeći ovaj ajet, rekao: "Njegovo je značenje: želi li neko od vas da cijelog života radi dobra djela, pa da to onda, kada mu život istekne (pred kraj života), okonča djelima nesretnika i tako sve (što je ranije činio) upropasti."
Hadis ukazuje na Ibn-Abbasovu oštroumnost i njegovu bliskost s Omerom, radijallahu anhu, koji ga je od malih nogu proturao naprijed. Osim toga, može se zaključiti da učitelj treba bodriti svoga učenika da kaže ono u što je siguran, pa makar i pred starijima od sebe, jer ga time ohrabruje i potiče na stjecanje nauke.

5 Ovaj ajet, čiji je samo jedan dio naveo Buhari, u cijelosti glasi: "Ono što udijelite drugima u želji za licem Allahovim) i to siromasima koji, zauzeti na Allahovom putu, nemaju vremena da zarađuju, pa onaj koji u to nije upućen misli da su, zbog skromnosti, imućni; poznat ćeš ih po izgledu njihovu – oni proseći ne dodijavaju ljudima. A ono što od imetka drugima date – Allah, sigurno, za to zna." (El-Bekare, 273)

6 Riječi *fe juhfikum* se nalaze u 37. ajetu sure Muhammed, a on, skupa s 36. ajetom, glasi: "Život na ovom svijetu samo je igra i zabava! A ako budete vjerovali i grijehe izbjegavali, On će vas nagraditi i imanja vaša od vas neće tražiti. Ako bi ih od vas tražio i prema vama uporan bio, postali biste škrti i On bi učinio vidljivim vaše mržnje." Navedena riječ spomenuta je ovdje zbog srodnosti njenog značenja sa značenjem riječi *ilhafen* iz navedenog ajeta sure El-Bekare.

4539. PRIČAO NAM JE Ibn-Ebu-Merjem, njemu Muhammed b. Dža'fer, a ovom Šerik b. Ebu-Nemir, da su Ata b. Jesar i Abdur-Rahman b. Ebu-Amre pričali kako su čuli od Ebu-Hurejre, radijallahu anhu, da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
"Nije (puki) siromah onaj kojeg odbiju (zadovolje) datula-dvije ili zalogaj-dva, nego je puki siromah onaj koji se stidi (zaiskati). Čitajte, ako hoćete – dakle, riječi Uzvišenog: 'Oni proseći ne dodijavaju ljudima.'"[1]

٤٥٣٩. حَدَّثَنَا ابْنُ أَبِي مَرْيَمَ حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ ابْنُ جَعْفَرٍ قَالَ حَدَّثَنِي شَرِيكُ بْنُ أَبِي نَمِرٍ أَنَّ عَطَاءَ بْنَ يَسَارٍ وَعَبْدَالرَّحْمَنِ ابْنَ أَبِي عَمْرَةَ الأَنْصَارِيَّ قَالاَ سَمِعْنَا أَبَا هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ يَقُولُ قَالَ النَّبِيُّ ﷺ لَيْسَ الْمِسْكِينُ الَّذِي تَرُدُّهُ التَّمْرَةُ وَالتَّمْرَتَانِ وَلاَ اللُّقْمَةُ وَلاَ اللُّقْمَتَانِ إِنَّمَا الْمِسْكِينُ الَّذِي يَتَعَفَّفُ وَاقْرَءُوا إِنْ شِئْتُمْ يَعْنِي قَوْلَهُ (لاَ يَسْأَلُونَ النَّاسَ إِلْحَافًا) .

RIJEČI UZVIŠENOG: "... A ALLAH JE DOPUSTIO TRGOVINU, A ZABRANIO KAMATU..."[2]

باب (وَأَحَلَّ اللَّهُ الْبَيْعَ وَحَرَّمَ الرِّبَا)

El-Mess znači "ludilo".[3]

الْمَسُّ الْجُنُونُ .

4540. PRIČAO NAM JE Umer b. Hafs b. Gijas, njemu njegov otac, ovom A'meš, a ovom Muslim, prenoseći od Mesruka, a ovaj od Aiše, radijallahu anha, da je kazivala:
"Kada su objavljeni posljednji ajeti sure El-Bekare koji govore o kamati, Allahov Poslanik ih je, sallallahu alejhi ve sellem, proučio svijetu, a potom zabranio trgovinu opojnim pićima."[4]

٤٥٤٠. حَدَّثَنَا عُمَرُ بْنُ حَفْصِ بْنِ غِيَاثٍ حَدَّثَنَا أَبِي حَدَّثَنَا الأَعْمَشُ حَدَّثَنَا مُسْلِمٌ عَنْ مَسْرُوقٍ عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهَا قَالَتْ لَمَّا نَزَلَتِ الآيَاتُ مِنْ آخِرِ سُورَةِ الْبَقَرَةِ فِي الرِّبَا قَرَأَهَا رَسُولُ اللهِ ﷺ عَلَى النَّاسِ ثُمَّ حَرَّمَ التِّجَارَةَ فِي الْخَمْرِ .

---

1 Vidjeti objašnjenje ovog hadisa u dijelu *Zekat*, u potpoglavlju *O riječima Uzvišenog: "Ne tražite milostinju od svijeta nasrtljivo...*, gdje ga Buhari navodi u potpunijem obliku. (Knjiga 1., str. 1014-1017)

2 Ovo je dio 275. ajeta sure El-Bekare, a on u cijelosti glasi: "Oni koji se kamatom bave dići će se kao što će se dići onaj kojeg je dodirom šejtan izbezumio, zato što su govorili: 'Kamata je isto što i trgovina' – a Allah je dopustio trgovinu, a zabranio kamatu. Onome do koga dopre pouka Gospodara njegova, pa se okani – njegovo je ono što je prije stekao i njegov će slučaj Allah rješavati; a oni koji opet to učine bit će stanovnici Džehennema; u njemu će vječno ostati."

3 Riječ *el-mess* nalazi se u ajetu o kojem je ovdje riječ, a spomenuto tumačenje prenosi se od Ferraa. Arapi kažu *memsus* u značenju *medžnun* (lud), a Ebu-Ubejda veli da *el-mess* znači "napad džina". Ibn-Ebu-Hatim prenosi da je Ibn-Abbas, radijallahu anhuma, rekao: "Onaj ko je jeo kamatu bit će na Sudnjem danu proživljen lud."

4 Kadi Ijad veli: "Do zabrane alkohola došlo je mnogo prije objavljivanja ajeta o kamati, pa postoji mogućnost da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, u svrhu potvrde ponovo izvijestio o njegovoj zabrani." Ibn-Hadžer veli: "Postoji, međutim, mogućnost da je zabrana trgovanja alkoholom kasnila u odnosu na zabranu samog alkohola, a Allah najbolje zna."
Buhari je ovaj hadis, u sličnim verzijama, ranije naveo u više poglavlja, a i ovdje će, tumačeći ajete koji

RIJEČI UZVIŠENOG: "ALLAH UNIŠTAVA KAMATU..."

باب (يمْحَقُ اللَّهُ الرِّبَا)

Jemhaqu, tj. odnosi je, poništava.[5]

يُذْهِبُهُ .

4541. PRIČAO NAM JE Bišr b. Halid, a njega je obavijestio Muhammed b. Dža'fer, prenoseći od Šu'be, on od Sulejmana A'meša, koji je čuo Ebu-Duhaa, kako prenosi od Mesruka, a ovaj od Aiše da je kazivala:
"Kada su objavljeni posljednji ajeti sure El-Bekare, Allahov ih je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, proučio (svijetu) u džamiji, a potom zabranio trgovinu opojnim pićima."

٤٥٤١ . حَدَّثَنَا بِشْرُ بْنُ خَالِدٍ أَخْبَرَنَا مُحَمَّدُ بْنُ جَعْفَرٍ عَنْ شُعْبَةَ عَنْ سُلَيْمَانَ الأَعْمَشِ سَمِعْتُ أَبَا الضُّحَى يُحَدِّثُ عَنْ مَسْرُوقٍ عَنْ عَائِشَةَ أَنَّهَا قَالَتْ لَمَّا أُنْزِلَتِ الآيَاتُ الأَوَاخِرُ مِنْ سُورَةِ الْبَقَرَةِ خَرَجَ رَسُولُ اللهِ ﷺ فَتَلاهُنَّ فِي الْمَسْجِدِ فَحَرَّمَ التِّجَارَةَ فِي الْخَمْرِ .

RIJEČI UZVIŠENOG: "... ETO VAM ONDA, NEK ZNATE – RATA OD ALLAHA I POSLANIKA NJEGOVA!

باب (فَأْذَنُوا بِحَرْبٍ مِنَ اللهِ وَرَسُولِهِ)

Fe'zenu znači *fa'lemu*; znajte da vas čeka rat.[6]

فَاعْلَمُوا .

4542. PRIČAO MI JE Muhammed b. Beššar, njemu Gunder, a ovom Šu'ba, prenoseći od Mensura, on od Ebu-Duhaa, ovaj od Mesruka, a on od Aiše da je kazivala:
"Kada su objavljeni posljednji ajeti sure El-Bekare, Vjerovjesnik ih je, sallallahu alejhi ve sellem, proučio u džamiji i objavio zabranu trgovanja opojnim pićima."

٤٥٤٢ . حَدَّثَنِي مُحَمَّدُ بْنُ بَشَّارٍ حَدَّثَنَا غُنْدَرٌ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ عَنْ مَنْصُورٍ عَنْ أَبِي الضُّحَى عَنْ مَسْرُوقٍ عَنْ عَائِشَةَ قَالَتْ لَمَّا أُنْزِلَتِ الآيَاتُ مِنْ آخِرِ سُورَةِ الْبَقَرَةِ قَرَأَهُنَّ النَّبِيُّ ﷺ عَلَيْهِمْ فِي الْمَسْجِدِ وَحَرَّمَ التِّجَارَةَ فِي الْخَمْرِ .

---

se odnose na kamatu, navesti više njegovih predanja od Aiše, radijallahu anha. U vez s ovim treba vidjeti sljedeća poglavlja *O zabrani trgovanja alkoholom u džamiji* (Knjiga 1., str. 345); *O onome koji jede kamatu, o svjedocima za nju te o onome koji je zapisuje (obračunava)*, (Knjiga 2., str. 187-188). Također treba vidjeti njegov komentar u poglavlju *O zabrani trgovanja alkoholom*, (Knjiga 2., str. 259).

5 Ovaj je ajet ovdje samo djelimično naveden, a on u cijelosti glasi: "Allah uništava kamatu, a unapređuje milosrđe. Allah ne voli nijednog nevjernika, grešnika." (El-Bekare, 276)

6 Ovaj ajet, zajedno s njemu prethodnim, glasi: "O vjernici, bojte se Allaha i od ostatka kamate odustanite, ako ste pravi vjernici. Ako (to) ne učinite, eto vam onda, nek znate – rata od Allaha i Poslanika Njegova! A ako se pokajete, ostat će vam glavnice imetaka vaših, nećete nikoga oštetiti, niti ćete oštećeni biti." (El-Bekare, 278- 279)

RIJEČI UZVIŠENOG: "A AKO JE (DUŽNIK) U NEVOLJI, ONDA PRIČEKAJTE DOK BUDE IMAO; A JOŠ VAM JE BOLJE, NEK ZNATE, DA DUG POKLONITE."[1]

باب
(وَإِنْ كَانَ ذُو عُسْرَةٍ فَنَظِرَةٌ إِلَى مَيْسَرَةٍ وَأَنْ تَصَدَّقُوا خَيْرٌ لَكُمْ إِنْ كُنْتُمْ تَعْلَمُونَ)

4543. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Jusuf, prenoseći od Sufjana, on od Mensura i A'meša, oni od Ebu-Duhaa, ovaj od Mesruka, a on od Aiše, radijallahu anha, da je kazivala:
"Kada su objavljeni posljednji ajeti sure El-Bekare, Allahov je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, ustao i proučio nam ih, a potom zabranio trgovinu opojnim pićima."

٤٥٤٣. وَ قَالَ لَنَا مُحَمَّدُ بْنُ يُوسُفَ عَنْ سُفْيَانَ عَنْ مَنْصُورٍ وَالأَعْمَشِ عَنْ أَبِي الضُّحَى عَنْ مَسْرُوقٍ عَنْ عَائِشَةَ قَالَتْ لَمَّا أُنْزِلَتِ الآيَاتُ مِنْ آخِرِ سُورَةِ الْبَقَرَةِ قَامَ رَسُولُ اللهِ ﷺ فَقَرَأَهُنَّ عَلَيْنَا ثُمَّ حَرَّمَ التِّجَارَةَ فِي الْخَمْرِ .

RIJEČI UZVIŠENOG: "I BOJTE SE DANA KAD ĆETE SE SVI ALLAHU VRATITI..."[2]

باب (وَاتَّقُوا يَوْمًا تُرْجَعُونَ فِيهِ إِلَى اللَّهِ)

4544. PRIČAO NAM JE Kabisa b. Ukba, a njemu Sufjan, prenoseći od Asima, on od Ša'bija, a ovaj od Ibn-Abbasa, radijallahu anhuma, da je kazivao:
"Posljednji je ajet koji je objavljen Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, ajet o kamati."[3]

٤٥٤٤. حَدَّثَنَا قَبِيصَةُ بْنُ عُقْبَةَ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ عَنْ عَاصِمٍ عَنِ الشَّعْبِيِّ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا قَالَ آخِرُ آيَةٍ نَزَلَتْ عَلَى النَّبِيِّ ﷺ آيَةُ الرِّبَا .

1 El-Bekare, 280.

2 Ovaj ajet u cijelosti glasi: "I bojte se Dana kad ćete se svi Allahu vratiti, kad će se svakome ono što je zaslužio isplatiti – nikome krivo neće učinjeno biti." (El-Bekare, 281)

3 Misli se na ajet: "O vjernici, bojte se Allaha i od onoga što je ostalo od kamate odustanite, ako ste pravi vjernici." (El-Bekare, 278)
Buhari ovako u ovom poglavlju navodi Ibn-Abbasove, radijallahu anhuma, riječi. Taberi, međutim, navodi više predanja u kojima je Ibn-Abbas, radijallahu anhuma, rekao: "Posljednji ajet koji je objavljen Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, jest: 'I bojte se dana kad ćete se svi Allahu vratiti...'" Isto predanje od Ibn-Abbasa bilježi i Nesai u djelu *Es-sunenul-kubra* (hadisi br. 11057 i 11058). Ibn-Hadžer veli da je Buhari ovim postupkom najvjerovatnije želio objediniti ova dva Ibn-Abbasova, radijallahu anhuma, stava, a put kojim je to postigao jest činjenica da ovaj ajet "I bojte se dana..." predstavlja završetak (pečat) ajeta objavljenih o kamati, jer slijedi neposredno iza njih. Islamski učenjaci nemaju usaglašen stav o tome koji je ajet posljednji objavljen Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem. Prema najispravnijem tumačenju, to je ovdje navedeni ajet: "I bojte se dana kad ćete se svi Allahu vratiti...", jer se prenosi da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, poslije objavljivanja spomenutog ajeta živio samo još 21 dan, a neki kažu samo još devet, ili sedam dana.

RIJEČI UZVIŠENOG: "POKAZIVALI VI ONO ŠTO JE U DUŠAMA VAŠIM ILI TO KRILI, ALLAH ĆE VAS ZA TO PITATI; OPROSTIT ĆE ONOM KOME ON HOĆE, A KAZNIT ĆE ONOGA KOGA ON HOĆE – ALLAH JE KADAR SVE."[4]

باب
(وإنْ تُبْدُوا ما في أنفُسِكُمْ أوْ تُخْفوهُ يُحاسِبْكُمْ بِهِ اللَّهُ فيَغْفِرُ لِمَنْ يَشاءُ ويُعَذِّبُ مَنْ يشاءُ واللَّهُ على كُلِّ شيْءٍ قديرٌ)

4545. PRIČAO NAM JE Muhammed, njemu Nufejli, a ovom Miskin, prenoseći od Šu'be, on od Halida Hazzaa, ovaj od Mervana Asfera, a on od jednog od Vjerovjesnikovih, sallallahu alejhi ve sellem, drugova, tj. Ibn-Omera, da je ajet: "Pokazivali vi ono što je u dušama vašim ili to krili..." – stavljen je van snage.[5]

٤٥٤٥. حَدَّثَنَا مُحَمَّدٌ حَدَّثَنَا النُّفَيْلِيُّ حَدَّثَنَا مِسْكِينٌ عَنْ شُعْبَةَ عَنْ خَالِدٍ الْحَذَّاءِ عَنْ مَرْوَانَ الأَصْفَرِ عَنْ رَجُلٍ مِنْ أَصْحَابِ النَّبِيِّ ﷺ وَهُوَ ابْنُ عُمَرَ أَنَّهَا قَدْ نُسِخَتْ (وَإِنْ تُبْدُوا مَا فِي أَنْفُسِكُمْ أَوْ تُخْفُوهُ) .

---

4 Početni dio ovog ajeta glasi: "Allahovo je sve što je na nebesima i što je na Zemlji!" (El-Bekare, 284)

5 Ajet koji ga je stavio van snage glasi: "Allah nikoga ne opterećuje preko mogućnosti njegovih: u njegovu je korist dobro koje učini, a na njegovu štetu zlo koje uradi. Gospodaru naš, ne kazni nas ako zaboravimo ili što nehotice učinimo! Gospodaru naš, ne tovari na nas breme kao što si ga tovario na one prije nas! Gospodaru naš, ne stavljaj nam u dužnost ono što ne možemo podnijeti, pobriši grijehe naše i oprosti nam, i smiluj se na nas! Ti si Gospodar naš, pa nam pomozi protiv naroda koji ne vjeruje!" (El-Bekare, 286)
Ibn-Hadžer veli da mu nije poznato ko je sa sigurnošću ustvrdio da je Ibn-Omer, radijallahu anhuma, izrekao navedeno, jer u narednom predanju stoji: "Mislim da je to bio Ibn-Omer." Stoga se on, kako kaže, susteže da potvrdi kako se radi o Ibn-Omeru, radijallahu anhuma, jer se pouzdano prenosi da Ibn-Omer nije bio upoznat s činjenicom da je ovaj ajet stavljen van snage. Tako Ahmed bilježi da je Mudžahid rekao: "Ušao sam kod Ibn-Abbasa, radijallahu anhuma, i rekao mu: 'Bio sam kod Ibn-Omera, radijallahu anhuma, kada je proučio: 'Pokazivali vi ono što je u dušama vašim ili to krili...', a onda zaplakao.'
'Kada je ovaj ajet objavljen', reče Ibn-Abbas, radijallahu anhuma, 'bacio je drugove Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, u veliku brigu, pa su rekli: 'Allahov Poslaniče, propali smo, jer naša srca nisu u našim rukama!'
'Recite: 'Čujemo i pokoravamo se!', odgovorio im je (Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem), te su oni (to) rekli. Potom je taj ajet stavljen van snage ajetom: 'Allah nikoga ne opterećuje preko mogućnosti njegovih...'"
Taberi, putem pouzdanog lanca prenosilaca, bilježi od Zuhrija da je čuo Seida b. Merdžana kad je rekao: "Bio sam kod Ibn-Omera kad je proučio ajet: 'Pokazivali vi ono što je u dušama vašim ili to krili...' – i rekao: 'Tako mi Allaha, ako nas Allah bude kažnjavao na osnovu ovoga, uistinu ćemo doživjeti propast!' Zatim je toliko plakao da se čulo njegovo jecanje. Ja sam tada ustao, otišao kod Ibn-Abbasa i ispričao mu šta je kazao i kako je postupio Ibn-Omer kada je proučio taj ajet, a on na to reče: 'Allah oprostio Ebu-Abdur-Rahmanu (tj. Ibn-Omeru)! Vjere mi, kada je objavljen ovaj ajet, muslimani su se našli u tome u čemu se našao i on, pa je Allah objavio: 'Allah nikoga ne opterećuje preko mogućnosti njegovih...'"
Moguće je, smatra Ibn-Hadžer, da Ibn-Omer nije u početku bio upoznat da je navedeni ajet stavljen van snage, a da je kasnije, kada mu je ta činjenica postala u potpunosti jasna, s pouzdanjem to prihvatio (i izrekao navedenu izjavu), a Allah najbolje zna.

RIJEČI UZVIŠENOG: "POSLANIK VJERUJE U ONO ŠTO MU SE OBJAVLJUJE OD GOSPODARA NJEGOVA..."[1]

باب (آمَنَ الرَّسُولُ بِمَا أُنْزِلَ إِلَيْهِ مِنْ رَبِّهِ)

Ibn-Abbas veli: "*Isren* znači *'ahden* 'obaveza' (odgovornost, dužnost)." Kaže se *gufraneke*, a znači *magfireteke* (tražimo Tvoj oprost), tj. *fagfir lena* (oprosti nam).[2]

وَقَالَ ابْنُ عَبَّاسٍ (إِصْرًا) عَهْدًا وَيُقَالُ (غُفْرَانَكَ) مَغْفِرَتَكَ (فَاغْفِرْ لَنَا) .

4546. PRIČAO MI JE Ishak b. Mensur, njega je obavijestio Revh, a ovog Šu'ba, prenoseći od Halida Hazzaa, on od Mervana Asfera, a ovaj od jednog od drugova Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem – mislim, kaže (prenosilac), da je to bio Ibn-Omer – da je rekao:
"Ajet: 'Pokazivali vi ono što je u dušama vašim ili to krili...' – stavljen je van snage ajetom koji dolazi poslije njega[3]."

٤٥٤٦. حَدَّثَنِي إِسْحَاقُ بْنُ مَنْصُورٍ أَخْبَرَنَا رَوْحٌ أَخْبَرَنَا شُعْبَةُ عَنْ خَالِدٍ الْحَذَّاءِ عَنْ مَرْوَانَ الأَصْفَرِ عَنْ رَجُلٍ مِنْ أَصْحَابِ رَسُولِ اللهِ ﷺ قَالَ أَحْسِبُهُ ابْنَ عُمَرَ (إِنْ تُبْدُوا مَا فِي أَنْفُسِكُمْ أَوْ تُخْفُوهُ) قَالَ نَسَخَتْهَا الآيَةُ الَّتِي بَعْدَهَا .

---

1 Ovaj ajet u cijelosti glasi: "Poslanik vjeruje u ono što mu se objavljuje od Gospodara njegova, i vjernici – svaki vjeruje u Allaha, i meleke Njegove, i knjige Njegove, i poslanike Njegove: 'Mi ne izdvajamo nijednog od poslanika Njegovih.' I oni govore: 'Čujemo i pokoravamo se; oprosti nam, Gospodaru naš; Tebi ćemo se vratiti." (El-Bekara, 285)

2 Riječi *isren* i *fagfir lena* nalaze se u posljednjem, 286. ajetu sure El-Bekara: "Allah nikoga ne opterećuje preko mogućnosti njegovih...", koji je ranije u cijelosti naveden (vidjeti pretposljednju napomenu).

3 Tj. posljednjim ajetom sure El-Bekara: "Allah nikoga ne zadužuje preko mogućnosti njegovih..."

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

U ime Allaha, Svemilosnog, Samilosnog!

سُورَةُ آلِ عِمْرَانَ

SURA ALI-IMRAN (IMRANOVA PORODICA)[4]

تُقَاةٌ وَتَقِيَّةٌ وَاحِدَةٌ (صِرٌّ) بَرْدٌ (شَفَا حُفْرَةٍ) مِثْلُ شَفَا الرَّكِيَّةِ وَهْوَ حَرْفُهَا (تُبَوِّئُ) تَتَّخِذُ مُعَسْكَرًا الْمُسَوَّمُ الَّذِي لَهُ سِيمَاءٌ بِعَلاَمَةٍ أَوْ بِصُوفَةٍ أَوْ بِمَا كَانَ (رِبِّيُّونَ) الْجَمِيعُ وَالْوَاحِدُ رِبِّيٌّ (تَحُسُّونَهُمْ) تَسْتَأْصِلُونَهُمْ قَتْلاً (غُزًّا) وَاحِدُهَا غَازٍ (سَنَكْتُبُ) سَنَحْفَظُ (نُزُلاً) ثَوَابًا وَيَجُوزُ وَمُنْزَلٌ مِنْ عِنْدِ اللَّهِ كَقَوْلِكَ أَنْزَلْتُهُ

Tukatun[5] znači isto što i *tekijjetun* – "strah" (oprez), a *sirrun*[6] znači "hladnoća" (studen). *Šefa hufretin*[7] znači isto što i *šefar-rekijjeh* – "ivica jame" (ivica provalije, bunara); *tubevviu*[8] znači "zauzeti" (odabrati mjesto vojnog logora ili položaja za borbu); *el-musevvem* znači "onaj koji je obilježen nekim znakom, pramenom vune (komadićem platna) ili bilo čime drugim"[9]; *ribbijjun*[10] označava množinu, a jednina je od toga *ribbijj*; *tehussunehum*[11] znači "ubijanjem ih iskorjenjivali"; *guzzen*[12] je množina od *gazin* – "ratnik" (vojnik); *senektubu*

4 Sura Ali-Imran (Imranova porodica) treća je sura u Kur'anu. Objavljena je u Medini i ima 200 ajeta.

5 Riječ *tukatun* nalazi se u ajetu: "Neka vjernici ne uzimaju za prijatelje nevjernike kad ima vjernika; a onoga ko to čini Allah neće štititi. To učinite jedino da biste se od njih sačuvali (iz opreza). Allah vas podsjeća na Sebe, i Allahu se vraća sve!" (Ali-Imran, 28)

6 Riječ *sirrun* nalazi se u ajetu: "Ono što u životu na ovom svijetu udijele slično je usjevu onih koji su se prema sebi ogriješili, koji vjetar pun leda pogodi i uništi ga. Ne čini njima Allah nepravdu, oni je sami sebi čine." (Ali-Imran, 117)

7 Riječi *šefa hufretin* nalaze se u ajetu: "Svi se čvrsto Allahovog užeta držite i nikako se ne razjedinjujte! I sjetite se Allahove milosti prema vama kada ste bili jedni drugima neprijatelji, pa je On složio srca vaša, i vi ste postali, milošću Njegovom, prijatelji; i bili ste na ivici vatrene jame, pa vas je On nje spasio. Tako vam Allah objašnjava Svoje dokaze, da biste na pravom putu istrajali." (Ali-Imran, 103)

8 Riječ *tubevviu* nalazi se u ajetu: "I kada si ti poranio, i čeljad svoju ostavio da vjernicima odrediš mjesta pred borbu – a Allah sve čuje i zna..." (Ali-Imran, 121)

9 Riječ *el-musevvem* nalazi se u ajetu: "Ljudima se čini da je lijepo samo ono za čim žude: žene, sinovi, gomile zlata i srebra, divni (obilježeni) konji, stoka i usjevi. To su blagodati u životu na ovom svijetu; a najljepše je mjesto boravka u Allaha." (Ali-Imran, 14)

10 Riječ *ribbijjun* nalazi se u ajetu: "I koliko je bilo vjerovjesnika uz koje su se mnogi iskreni vjernici borili, pa nisu klonuli zbog nevolja koje su ih na Allahovu putu snalazile, i nisu posustajali niti su se predavali – a Allah izdržljive voli." (Ali-Imran, 146)

11 Riječ *tehussunehum* nalazi se u ajetu: "Allah je ispunio obećanje Svoje kada ste neprijatelje, voljom Njegovom, nemilice ubijali. Ali kada ste duhom klonuli i o svome položaju raspravljati počeli, kada niste poslušali, a On vam je već bio ukazao na ono što vam je drago – jedni od vas željeli su ovaj svijet, a drugi onaj svijet – onda je On, da bi vas iskušao, učinio da uzmaknete ispred njih. I On vam je već oprostio, jer je Allah neizmjerno dobar prema vjernicima!" (Ali-Imran, 152)

12 Riječ *guzzen* nalazi se u ajetu: "O vjernici, ne budite kao nevjernici koji govore o braći svojoj kada odu na daleke pute ili kad boj biju: 'Da su s nama ostali, ne bi umrli i ne bi poginuli!' – da Allah učini to jadom u srcima njihovim; i život i smrt Allahovo su djelo, On dobro vidi ono što radite." (Ali-Imran, 156)

ma kalu[1] znači "zapamtit ćemo Mi ono što su oni rekli"; *nuzulen*[2] znači *sevaben* (kao nagradu ili protivuslugu), a dopušteno je kazati *ve munzelun min 'indillah* (objavljen ili poslan od Allaha), kao što se kaže *enzeltuhu* (spustio sam ga).

Mudžahid veli: "*El-hajlul-musevvemetu* znači 'divni, krasni konji'."

Ibn-Džubejr veli: "*Ve hasuren*[3] znači 'i koji ne prilazi (ne opći sa) ženama'."

Ikrima veli: "*Min fevrihim*[4] znači 'iz srdžbe njihove na dan Bedra'."

(Tumačeći Allahove riječi): "*Juhridžul-hajje minel-mejjiti...*"[5] – Mudžahid je rekao: "Kap (sjemena, sperme) izlazi mrtva (tj. neživa), a iz nje se rađa (tj. izlazi) živo." *El-Ibkar* znači "rana zora", a *el-'ašijj* znači "naginjanje sunca (od zenita) ka zapadu, sve dok ne zađe".[6]

وَقَالَ مُجَاهِدٌ وَالْخَيْلُ الْمُسَوَّمَةُ الْمُطَهَّمَةُ الْحِسَانُ
قَالَ سَعِيدُ بْنُ جُبَيْرٍ وَعَبْدُاللهِ بْنُ عَبْدِالرَّحْمَنِ
ابْنِ أَبْزَى الرَّاعِيَةُ الْمُسَوَّمَةُ وَقَالَ ابْنُ جُبَيْرٍ
(وَحَصُورًا) لاَ يَأْتِي النِّسَاءَ وَقَالَ عِكْرِمَةُ
(مِنْ فَوْرِهِمْ) مِنْ غَضَبِهِمْ يَوْمَ بَدْرٍ وَقَالَ مُجَاهِدٌ
(يُخْرِجُ الْحَيَّ مِنَ الْمَيِّتِ) مِنَ النُّطْفَةِ تَخْرُجُ مَيِّتَةً
وَيُخْرِجُ مِنْهَا الْحَيَّ الإِبْكَارُ أَوَّلُ الْفَجْرِ وَالْعَشِيُّ
مَيْلُ الشَّمْسِ أُرَاهُ إِلَى أَنْ تَغْرُبَ .

1 Riječi *senektubu ma kalu* nalaze se u ajetu: "Allah je čuo riječi onih koji su rekli: 'Allah je siromašan, a mi smo bogati!' Naredit ćemo Mi da se pribilježi ono što su oni rekli, kao i to što su, ni krive ni dužne, vjerovjesnike ubijali, i reći ćemo: 'Iskusite patnju u ognju!'" (Ali-Imran, 181)

2 Riječ *nuzulen* nalazi se u ajetu: "A one koji se Gospodara svoga boje čekaju džennetske bašče kroz koje rijeke teku, u kojima će vječno ostati – takav će biti Allahov doček (nagrada). A ono što ima u Allaha bolje je za one koji budu dobri." (Ali-Imran, 198)

3 Riječi *ve hasuren* nalaze se u ajetu: "I dok se on u hramu stojeći molio, meleci ga zovnuše: 'Allah ti javlja radosnu vijest: rodit će ti se Jahja, koji će u Allahovu knjigu vjerovati, i koji će prvak biti, i čedan, i vjerovjesnik, potomak onih dobrih." (Ali-Imran, 39)

4 Riječi *min fevrihim* nalaze se u ajetima: "Allah vam je pomogao i na Bedru, kada ste bili malobrojni – zato se bojte Allaha, da biste bili zahvalni – i kad si ti rekao vjernicima: 'Zar vam neće biti dovoljno da vam Gospodar vaš tri hiljade meleka u pomoć pošalje? Hoće! Ako budete izdržljivi i poslušni, i ako vas oni napadnu odmah, Gospodar vaš poslat će vam u pomoć pet hiljada meleka, sve obilježenih." (Ali-Imran, 123-125)

5 Riječi *juhridžul-hajje* nalaze se u ajetu: "Ti uvodiš noć u dan, i uvodiš dan u noć; Ti od neživog stvaraš živo, a od živog neživo; Ti opskrbljuješ koga hoćeš, bez računa." (Ali-Imran, 27)

6 Riječi *el-ibkar* i *el-'ašijj* nalaze se u ajetu: "'Gospodaru moj', zamoli on, 'daj mi neki znak!' – 'Znak će ti biti', reče, 'što tri dana s ljudima nećeš moći govoriti, osim znakovima. I često spominji Gospodara svoga i hvali Ga krajem dana i izjutra!'" (Ali-Imran, 41)

RIJEČI UZVIŠENOG: "... U NJOJ SU AJETI JASNI..."[7]

باب (منه آيات محكمات)

Mudžahid veli: "To se (tj. riječi: '... u njoj su ajeti jasni...') odnosi na dopušteno i zabranjeno, (dok Allahove riječi): '... a drugi su manje jasni' – znače: jedni od njih potvrđuju druge, kao što su riječi Uzvišenog: '... ali (Allah) daje da su u zabludi samo neposlušni'[8], potom riječi Njegove: "... a On kažnjava one koji ne žele razmisliti'[9], a također i riječi Njegove: 'A one koji su na pravom putu On će i dalje voditi i nadahnut će ih kako će se vatre sačuvati.'"[10]

Zejgun znači "sumnja"; *ibtigael-fitneti* znači "željni smutnje" (tj. slijeđenja manje jasnih ajeta); *ver-rasihune fil-'ilmi* – "oni koji su dobro u nauku upućeni" znaju tumačenje njihovo (tj. manje jasnih ajeta) i govore: "Mi vjerujemo u njih, sve je od našeg Gospodara! A samo razumum obdareni shvaćaju."

وَقَالَ مُجَاهِدٌ الْحَلاَلُ وَالْحَرَامُ (وَأُخَرُ مُتَشَابِهَاتٌ) يُصَدِّقُ بَعْضُهُ بَعْضًا كَقَوْلِهِ تَعَالَى (وَمَا يُضِلُّ بِهِ إِلاَّ الْفَاسِقِينَ) وَكَقَوْلِهِ جَلَّ ذِكْرُهُ (وَيَجْعَلُ الرِّجْسَ عَلَى الَّذِينَ لاَ يَعْقِلُونَ) وَكَقَوْلِهِ (وَالَّذِينَ اهْتَدَوْا زَادَهُمْ هُدًى وَآتَاهُمْ تَقْوَاهُمْ) (زَيْغٌ) شَكٌّ (ابْتِغَاءَ الْفِتْنَةِ) الْمُشْتَبِهَاتِ (وَالرَّاسِخُونَ فِي الْعِلْمِ) يَعْلَمُونَ (يَقُولُونَ آمَنَّا بِهِ كُلٌّ مِنْ عِنْدِ رَبِّنَا وَمَا يَذَّكَّرُ إِلاَّ أُولُو الأَلْبَابِ) .

4547. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Meslema, a njemu Jezid b. Ibrahim Tusteri, prenoseći od Ibn-Ebu-Mulejke, on od Kasima b. Muhammeda, a ovaj od Aiše, radijallahu anha, da je kazivala: "Allahov je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, proučio ovaj ajet: 'On tebi objavljuje Knjigu: u njoj su ajeti jasni – oni su glavnina Knjige, a drugi su manje jasni. Oni čija su srca pokvarena – željni smutnje i svog tumačenja – slijede one

٤٥٤٧. حَدَّثَنَا عَبْدُ اللهِ بْنُ مَسْلَمَةَ حَدَّثَنَا يَزِيدُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ التُّسْتَرِيُّ عَنِ ابْنِ أَبِي مُلَيْكَةَ عَنِ الْقَاسِمِ بْنِ مُحَمَّدٍ عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهَا قَالَتْ تَلاَ رَسُولُ اللهِ ﷺ هَذِهِ الآيَةَ (هُوَ الَّذِي أَنْزَلَ عَلَيْكَ الْكِتَابَ مِنْهُ آيَاتٌ مُحْكَمَاتٌ هُنَّ أُمُّ الْكِتَابِ وَأُخَرُ مُتَشَابِهَاتٌ فَأَمَّا الَّذِينَ فِي قُلُوبِهِمْ

7 Ovaj ajet u cijelosti glasi: "On tebi objavljuje Knjigu: u njoj su ajeti jasni – oni su glavnina Knjige, a drugi su manje jasni. Oni čija su srca pokvarena – željni smutnje i svog tumačenja – slijede one što su manje jasni. A tumačenje njihovo zna samo Allah. Oni koji su dobro u nauku upućeni govore: 'Mi vjerujemo u njih, sve je od Gospodara našeg!' – A samo razumom obdareni shvaćaju." (Ali-Imran, 7)

8 Ovaj ajet u cijelosti glasi: "Allah se ne ustručava da za primjer navede mušicu ili nešto sićušnije od nje; oni koji vjeruju – ta oni znaju da je to istina od Gospodara njihova; a oni koji ne vjeruju govore: 'Šta to Allah hoće s ovim primjerom?' – Time On mnoge u zabludu okreće, a mnogima na pravi put ukazuje; ali u zabludi ostavlja samo velike grešnike." (El-Bekare, 26)

9 Ajet u cijelosti glasi: "Nijedan čovjek nije vjernik bez Allahove volje; a On kažnjava one koji ne žele razmisliti." (Junus, 100)

10 Muhammed, 17.

što su manje jasni. A tumačenje njihovo zna samo Allah. A oni koji su u nauku upućeni govore: 'Mi vjerujemo u njih, sve je od Gospodara našeg!' A samo razumom obdareni shvaćaju' – a onda je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
'Kad vidiš one koji slijede manje jasne ajete u njoj, znaj da su to oni koje je Allah imenovao, pa ih se pričuvajte!'"[1]

زَيْغٌ فَيَتَّبِعُونَ مَا تَشَابَهَ مِنْهُ ابْتِغَاءَ الْفِتْنَةِ وَابْتِغَاءَ تَأْوِيلِهِ وَمَا يَعْلَمُ تَأْوِيلَهُ إِلاَّ اللهُ وَالرَّاسِخُونَ فِي الْعِلْمِ يَقُولُونَ آمَنَّا بِهِ كُلٌّ مِنْ عِنْدِ رَبِّنَا وَمَا يَذَّكَّرُ إِلاَّ أُولُو الأَلْبَابِ) قَالَتْ قَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ فَإِذَا رَأَيْتِ الَّذِينَ يَتَّبِعُونَ مَا تَشَابَهَ مِنْهُ فَأُولَئِكَ الَّذِينَ سَمَّى اللهُ فَاحْذَرُوهُمْ .

RIJEČI UZVIŠENOG:
"... I JA NJU I POROD NJEZIN STAVLJAM POD TVOJE OKRILJE OD PROKLETOG ŠEJTANA"[2]

باب (وَإِنِّي أُعِيذُهَا بِكَ وَذُرِّيَّتَهَا مِنَ الشَّيْطَانِ الرَّجِيمِ)

4548. PRIČAO MI JE Abdullah b. Muhammed, njemu Abdur-Rezzak, a ovog je obavijestio Ma'mer, prenoseći od Zuhrija, on od Seida b. Musejjeba, a ovaj od Ebu-Hurejre, radijallahu anhu, da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
"Svako dijete koje se rodi šejtan dotakne prilikom rađanja, i ono dođe na svijet plačući zbog šejtanova dodira, izuzev Merjeme i njezina sina."
Ebu-Hurejra je, potom, rekao: "Čitajte, ako hoćete: '... i ja nju i porod njezin stavljam pod Tvoje okrilje od prokletog šejtana.'"[3]

٤٥٤٨. حَدَّثَنِي عَبْدُاللهِ بْنُ مُحَمَّدٍ حَدَّثَنَا عَبْدُالرَّزَّاقِ أَخْبَرَنَا مَعْمَرٌ عَنِ الزُّهْرِيِّ عَنْ سَعِيدِ بْنِ الْمُسَيَّبِ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ قَالَ مَا مِنْ مَوْلُودٍ يُولَدُ إِلاَّ وَالشَّيْطَانُ يَمَسُّهُ حِينَ يُولَدُ فَيَسْتَهِلُّ صَارِخًا مِنْ مَسِّ الشَّيْطَانِ إِيَّاهُ إِلاَّ مَرْيَمَ وَابْنَهَا ثُمَّ يَقُولُ أَبُو هُرَيْرَةَ وَاقْرَءُوا إِنْ شِئْتُمْ (وَإِنِّي أُعِيذُهَا بِكَ وَذُرِّيَّتَهَا مِنَ الشَّيْطَانِ الرَّجِيمِ) .

1 Iz Mudžahidova tumačenja Allahovih riječi: "Ver-rasihune fil-'ilmi..." – razumije se da su oni kojima je dato znanje upućeni u tumačenje manje jasnih ajeta u Kur'anu. Abdur-Rezzak, međutim, pouzdanim (*sahih*) lancem prenosilaca, prenosi da je Ibn-Abbas, radijallahu anhuma, učio: "Tumačenje njihovo zna samo Allah, a oni koji su dobro u nauku upućeni govore: 'Mi vjerujemo u njih'", iz čega se razumije suprotno (tj. da *rasihuni* nisu upućeni u njihovo tumačenje, nego samo Allah). Ibn-Hadžer smatra da je ovo ispravnije i preče da se slijedi, posebno kada se zna da dolazi od Terdžumanul-Kur'ana – Ibn-Abbasa, radijallahu anhuma, najvećeg poznavaoca Allahove knjige među Poslanikovim, sallallahu alejhi ve sellem, drugovima. To podupire i činjenica da se u ajetu prekoravaju oni koji slijede manje jasne ajete u Kur'anu. Oni su opisani kao "oni čija su srca pokvarena" i kao oni koji su "željni smutnje i svog tumačenja". Uostalom, i hadis o kojem je ovdje riječ to potvrđuje. S druge strane, u ajetu su pohvaljeni oni koji su znanje o tome prepustili Allahu i pokorili se Njemu, na sličan način kao što su pohvaljeni oni koji vjeruju u skriveno (gajb).

2 Ovaj ajet, zajedno s njemu prethodnim, glasi: "Kada Imranova žena reče: 'Gospodaru moj, ovo što je u trbuhu mome ja zavjetujem samo na službu Tebi, pa primi od mene, jer Ti, zaista, sve čuješ i znaš!' – a poslije ona, kada je rodila, reče: 'Gospodaru moj, rodila sam žensko' – a Allah dobro zna šta je rodila – 'a žensko nije kao muško; nadjela sam joj ime Merjem, i ja nju i porod njezin stavljam pod Tvoje okrilje od prokletog šejtana.'" (Ali-Imran, 35-36)

3 Objašnjenje ovog hadisa može se naći u poglavlju *O riječima Uzvišenog: "I spomeni u Knjizi Merjemu, kad se od ukućana svojih na istočnu stranu povukla."* (Knjiga 2., str. 1016)

RIJEČI UZVIŠENOG: "ONI KOJI OBAVEZU SVOJU PREMA ALLAHU I ZAKLETVE SVOJE ZAMJENJUJU[4] NEČIM ŠTO MALO VRIJEDI – NA ONOM SVIJETU NIKAKVA DOBRA NEĆE IMATI..."[5]

باب
(إِنَّ الَّذِينَ يَشْتَرُونَ بِعَهْدِ اللَّهِ وَأَيْمَانِهِمْ ثَمَنًا قَلِيلاً أُولَئِكَ لا خَلاقَ لَهُمْ)

La halaka znači *la hajre* (nema nikakva dobra). *Elim* znači *mu'lim*, mudži' (bolan), od riječi *el-elem*, što znači bol, a na oblik *muf'il*.

لاَ خَيْرَ (أَلِيمٌ) مُؤْلِمٌ مُوجِعٌ مِنَ ٱلأَلَمِ وَهْوَ فِي مَوْضِعِ مُفْعِلٍ .

4549, 4550. PRIČAO NAM JE Hadždžadž b. Minhal, njemu Ebu-Avana, prenoseći od A'meša, on od Ebu-Vaila, a ovaj od Abdullaha b. Mes'uda, radijallahu anhu, da je rekao:
"Allahov je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: 'Ko se zakune lažno da bi ugrabio imetak brata muslimana susrest će Allaha, a On će na njega biti ljut. Kao potvrdu ovome Allah, dželle šanuhu, je objavio: 'Oni koji obavezu svoju prema Allahu i zakletve svoje zamjenjuju nečim što malo vrijedi – na onom svijetu nikakva dobra neće imati.''"
Kaže: "Ušao je Eš'as b. Kajs i upitao: 'O čemu vam priča Ebu-Abdur-Rahman?'
'O tome i tome', odgovorili smo, a on reče: 'Taj ajet objavljen je zbog mene. Imao sam bunar na zemlji svoga amidžića. Poslanik je, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: 'Daj dokaz, ili neka se on zakune!'
'Neka se on zakune, Allahov Poslaniče!', rekoh. 'Ko se zakune lažno da bi ugrabio imetak brata muslimana – susrest će Allaha, a On će na njega biti ljut', reče Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem.'"[6]

٤٥٤٩–٤٥٥٠. حَدَّثَنَا حَجَّاجُ بْنُ مِنْهَالٍ حَدَّثَنَا أَبُو عَوَانَةَ عَنِ ٱلأَعْمَشِ عَنْ أَبِي وَائِلٍ عَنْ عبد الله بْنِ مَسْعُودٍ رَضِي الله عنه قَالَ قَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ مَنْ حَلَفَ يَمِينَ صَبْرٍ لِيَقْتَطِعَ بِهَا مَالَ امْرِئٍ مُسْلِمٍ لَقِيَ اللهَ وَهْوَ عَلَيْهِ غَضْبَانُ فَأَنْزَلَ اللهُ تَصْدِيقَ ذَلِكَ (إِنَّ الَّذِينَ يَشْتَرُونَ بِعَهْدِ اللهِ وَأَيْمَانِهِمْ ثَمَنًا قَلِيلاً أُولَئِكَ لاَ خَلاَقَ لَهُمْ فِي ٱلآخِرَةِ) إِلَى آخِرِ ٱلآيَةِ قَالَ فَدَخَلَ ٱلأَشْعَثُ بْنُ قَيْسٍ وَقَالَ مَا يُحَدِّثُكُمْ أَبُو عَبْدِالرَّحْمَنِ قُلْنَا كَذَا وَكَذَا قَالَ فِيَّ أُنْزِلَتْ كَانَتْ لِي بِئْرٌ فِي أَرْضِ ابْنِ عَمٍّ لِي قَالَ النَّبِيُّ ﷺ بَيِّنَتُكَ أَوْ يَمِينُهُ فَقُلْتُ إِذًا يَحْلِفَ يَا رَسُولَ اللهِ فَقَالَ النَّبِيُّ ﷺ مَنْ حَلَفَ عَلَى يَمِينِ صَبْرٍ يَقْتَطِعُ بِهَا مَالَ امْرِئٍ مُسْلِمٍ وَهْوَ فِيهَا فَاجِرٌ لَقِيَ اللهَ وَهْوَ عَلَيْهِ غَضْبَانُ .

4 To jest za dunjalučko bogatstvo mijenjaju obećanje koje su dali Allahu, dželle šanuhu, da će vjerovati u Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, i podržati ga.

5 Ali-Imran, 77. Ovaj ajet u cijelosti glasi: "Oni koji obavezu svoju prema Allahu i zakletve svoje zamjenjuju nečim što malo vrijedi – na onom svijetu nikakva dobra neće imati; Allah s njima neće govoriti, niti će na njih, na Sudnjem danu, pogledati niti će ih očistiti; njima pripada bolna patnja."

6 To znači da će ga On kazniti.

4551. PRIČAO NAM JE Ali, sin Ebu-Hašimov, da je čuo od Hušejma, kojeg je obavijestio Avvam b. Havšeb, prenoseći od Ibrahima b. Abdur-Rahmana, a on od Abdullaha b. Ebu-Evfaa, radijallahu anhuma, da je neki čovjek prodavao robu na pijaci i zaklinjao se da mu je za nju nuđeno više nego što je uistinu bilo, kako bi naveo jednog muslimana da je kupi.[1] Tada je objavljeno: "Oni koji obavezu svoju prema Allahu i zakletve svoje zamjenjuju nečim što malo vrijedi..."[2]

٤٥٥١. حَدَّثَنَا عَلِيٌّ هُوَ ابْنُ أَبِي هَاشِمٍ سَمِعَ هُشَيْمًا أَخْبَرَنَا الْعَوَّامُ بْنُ حَوْشَبٍ عَنْ إِبْرَاهِيمَ ابْنِ عبد الرحمن عَنْ عبد الله بْنِ أَبِي أَوْفَى رَضِي الله عنهما أَنَّ رَجُلاً أَقَامَ سِلْعَةً فِي السُّوقِ فَحَلَفَ فِيهَا لَقَدْ أَعْطَى بِهَا مَا لَمْ يُعْطِهِ لِيُوقِعَ فِيهَا رَجُلاً مِنَ الْمُسْلِمِينَ فَنَزَلَتْ (إِنَّ الَّذِينَ يَشْتَرُونَ بِعَهْدِ اللهِ وَأَيْمَانِهِمْ ثَمَنًا قَلِيلاً) إِلَى آخِرِ الْآيَةِ .

4552. PRIČAO NAM JE Nasr b. Ali b. Nasr, njemu Abdullah b. Davud, prenoseći od Ibn-Džurejdža, a ovaj od Ibn-Ebu-Mulejke da su dvije žene[3] nizale đerdan u nekoj kući,[4] pa je jedna od njih izišla. U ruku joj je bilo zabodeno šilo i zato je optužila drugu. Tužba je predata Ibn-Abbasu.

Tada je on rekao: "Allahov je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: 'Kad bi se ljudima presuđivalo na osnovu optužbi drugih ljudi, otišle bi (bespravno) krvarine i imeci naroda.' Podsjetite je na Allaha i proučite joj: 'Oni koji obavezu svoju prema Allahu i zakletve svoje zamjenjuju...'"

٤٥٥٢. حَدَّثَنَا نَصْرُ بْنُ عَلِيِّ بْنِ نَصْرٍ حَدَّثَنَا عبد الله بْنُ دَاوُدَ عَنِ ابْنِ جُرَيْجٍ عَنِ ابْنِ أَبِي مُلَيْكَةَ أَنَّ امْرَأَتَيْنِ كَانَتَا تَخْرِزَانِ فِي بَيْتٍ أَوْ فِي الْحُجْرَةِ فَخَرَجَتْ إِحْدَاهُمَا وَقَدْ أُنْفِذَ بِإِشْفًى فِي كَفِّهَا فَادَّعَتْ عَلَى الْأُخْرَى فَرُفِعَ إِلَى ابْنِ عَبَّاسٍ فَقَالَ ابْنُ عَبَّاسٍ قَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ لَوْ يُعْطَى النَّاسُ بِدَعْوَاهُمْ لَذَهَبَ دِمَاءُ قَوْمٍ وَأَمْوَالُهُمْ ذَكِّرُوهَا بِاللهِ وَاقْرَءُوا عَلَيْهَا (إِنَّ الَّذِينَ يَشْتَرُونَ بِعَهْدِ اللهِ)

1 Muslim u *Sahihu*, u poglavlju *O imanu*, navodi da je Ebu-Zerr rekao: "Allahov je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: 'Allah neće na Sudnjem danu razgovarati s trima vrstama ljudi; neće ih gledati, niti će ih od grijeha očistiti, nego će im dosuditi bolnu kaznu.'
'Ko su ti nesretnici?', upitao sam. Tada je on gornje riječi još tri puta ponovio, a potom kazao: 'Oholi ljudi, trgovci koji svoju robu prodaju pomoću lažne zakletve i oni koji ljude ogovaraju.'"

2 Eš'as b. Kajs kaže da je povod za objavu ovog ajeta bio spor između njega i jednog čovjeka zbog bunara, dok se u hadisu koji se prenosi od Abdullaha b. Ebu-Evfaa kaže da je on objavljen zbog čovjeka koji je prodavao robu na pijaci i zaklinjao se da ju je kupio skuplje nego što ustvari jeste. Imajući u vidu da ajet ima općenito značenje, možemo kazati da između ova dva hadisa nema protivrječnosti te da je moguće da je ajet objavljen u povodu oba slučaja. U tom duhu možemo gledati na ono što prenosi Taberi od Ikrime, tj. da je ovaj ajet objavljen u povodu nasilja Ibn-Ahtaba, Ka'ba b. Ešrefa i drugih židova koji su skrivali ono što je Allah, dželle šanuhu, objavio u Tevratu vezano za Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem. (*Fethul-bari*, 8/61)

3 I ovaj je hadis dokaz da se u primjeni nekog ajeta u obzir uzima njegovo općenito značenje, a ne samo povod njegovog objavljivanja.

4 U Asilijevom predanju stoji: "... u nekoj kući, ili sobi", dok je u većini ostalih predanja: "... u nekoj kući i sobi", što je, vjerovatno, ispravno. Uzrok greške može biti u činjenici da postoje ispuštene riječi koje se mogu razumjeti iz konteksta koji je objasnio Ibn-Subki, koji kaže da hadis glasi: "... u kući, dok su u sobi bile sijeldžije." Ibn-Hadžer kaže da se iz konteksta da razumjeti kako su dvije žene bile u kući, dok je u sobi koja je bila uz kuću bilo sijelo. (Ibn-Hadžer Askalani, *Fethul-bari*, 8/61)

فَذَكَّرُوهَا فَاعْتَرَفَتْ فَقَالَ ابْنُ عَبَّاسٍ قَالَ النَّبِيُّ ﷺ الْيَمِينُ عَلَى الْمُدَّعَى عَلَيْهِ .

Podsjetili su je na Allaha, i ona je priznala istinu. Tada je Ibn-Abbas rekao: “Allahov je Poslanik rekao: ‘Zakletvom se brani osoba koja je optužena.’”

باب (قُلْ يَا أَهْلَ الْكِتَابِ تَعَالَوْا إِلَى كَلِمَةٍ سَوَاءٍ بَيْنَنَا وَبَيْنَكُمْ أَنْ لَا نَعْبُدَ إِلَّا اللَّهَ)

RIJEČI UZVIŠENOG: “RECI: ‘O SLJEDBENICI KNJIGE, DOĐITE DA SE OKUPIMO OKO JEDNE RIJEČI, I NAMA I VAMA ZAJEDNIČKE: DA IBADET NE ČINIMO NIKOME DRUGOM, OSIM ALLAHU...’”[5]

سَوَاءٍ قَصْدٍ .

Sevain znači *kasdin* (tj. dođite da se okupimo oko zajedničkog cilja).

٤٥٥٣. حَدَّثَنِي إِبْرَاهِيمُ بْنُ مُوسَى عَنْ هِشَامٍ عَنْ مَعْمَرٍ ح وحَدَّثَنِي عبد الله بْنُ مُحَمَّدٍ حَدَّثَنَا عَبْدُالرَّزَّاقِ أَخْبَرَنَا مَعْمَرٌ عَنِ الزُّهْرِيِّ قَالَ أَخْبَرَنِي عبيد الله بْنُ عبد الله بْنِ عُتْبَةَ قَالَ حَدَّثَنِي ابْنُ عَبَّاسٍ قَالَ حَدَّثَنِي أَبُو سُفْيَانَ مِنْ فِيهِ إِلَى فِيَّ قَالَ انْطَلَقْتُ فِي الْمُدَّةِ الَّتِي كَانَتْ بَيْنِي وَبَيْنَ رَسُولِ اللهِ ﷺ قَالَ فَبَيْنَا أَنَا بِالشَّأْمِ إِذْ جِيءَ بِكِتَابٍ مِنَ النَّبِيِّ ﷺ إِلَى هِرَقْلَ قَالَ وَكَانَ دَحْيَةُ الْكَلْبِيُّ جَاءَ بِهِ فَدَفَعَهُ إِلَى عَظِيمِ بُصْرَى فَدَفَعَهُ عَظِيمُ بُصْرَى إِلَى هِرَقْلَ قَالَ فَقَالَ هِرَقْلُ هَلْ هَا هُنَا أَحَدٌ مِنْ قَوْمِ هَذَا الرَّجُلِ الَّذِي يَزْعُمُ

4553. PRIČAO MI JE Ibrahim b. Musa, prenoseći od Hišama, a ovaj od Ma‘mera; a PRIČAO MI JE i Abdullah b. Muhammed, a njemu Abdur-Rezzak da ga je obavijestio Ma‘mer, prenoseći od Zuhrija da je kazivao kako ga je obavijestio Ubejdullah b. Abdullah b. Utba, kojemu je pričao Ibn-Abbas, a ovom Ebu-Sufjan, iz svojih usta u njegova:[6]
“Otputovao sam u vrijeme dok je između mene i Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, bilo (ono što je bilo).[7] Dok sam bio u Šamu,[8] doneseno je od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, pismo Heraklu.”
Ibn-Abbas kaže: “Donio ga je Dihja Kelbi i predao ga velikodostojniku grada Busre, koji ga je uručio Heraklu. On je upitao: ‘Ima li ovdje neko iz naroda ovog čovjeka koji misli da je vjerovjesnik?’
‘Da’, rekli su, ‘ima.’”

5 Ali-Imran, 64. Ovaj ajet u cijelosti glasi: “Reci: ‘O sljedbenici Knjige, dođite da se okupimo oko jedne riječi, i nama i vama zajedničke: da ibadet ne činimo nikome drugom, samo Allahu, da nikoga Njemu ne pridružujemo i da jedni druge, pored Allaha, bogovima ne držimo!’ Pa ako oni ne pristanu, vi recite: ‘Budite svjedoci da smo mi muslimani!’”

6 Ovdje on nije rekao: “... u moje uši”, nego je rekao: “... u moja usta”, želeći da kaže kako je on njega mogao slušati i odgovoriti mu ukoliko bude potrebno, s obzirom da je bio blizu njega.

7 To je putovanje bilo u vrijeme kad je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, bio produžio primirje s kurejšijskim mušricima. Ebu-Sufjan tada je bio jedan od mušričkih voda u Mekki.

8 Šam je obuhvatao dijelove teritorija današnje Sirije, Jordana, Libana i Palestine.

Ebu-Sufjan dalje pripovijeda: "Tada sam pozvan s grupom[1] Kurejšija. Ušli smo kod Herakla,[2] pa nam je rečeno da sjednemo pred njega.
'Ko je od vas u najbližem srodstvu s ovim čovjekom koji tvrdi da je vjerovjesnik?', upitao je.[3]
'Ja sam mu najbliži', odgovorih. Rekli su mi da sjednem pred njega, a mojim drugovima da sjednu meni iza leđa. Tada on reče svome prevodiocu: 'Reci im da ću ja pitati ovoga (Ebu-Sufjana) o ovom čovjeku, koji tvrdi da je vjerovjesnik. Ako mi on slaže, neka oni to opovrgnu.'"
Ebu-Sufjan kaže: "Tako mi Allaha da se nisam stidio laži koju bi oni mogli otkriti, ja bih na njega nešto i slagao."[4]
"Zatim je rekao svome prevodiocu: 'Pitaj ga kako se među njima cijeni njegovo porijeklo.'
'On je kod nas ugledan', rekoh.
'Da li je neko od njegovih očeva bio kralj?', upita.
'Nije', rekoh.
'Da li ste ga optuživali da govori neistinu prije negoli je rekao to što je rekao?', pitao je.
'Nismo', rekoh.
'Da li ga slijede ljudi od položaja, ili siromašni?', pitao je.
'Ne, nego puk (slabi i nejaki)', odgovorih.
'Da li se njihov broj povećava ili smanjuje?', upita on.
'Njihov se broj povećava', rekoh.
'Da li je iko od njih napustio njegovu vjeru iz srdžbe[5]

أَنَّهُ نَبِيٌّ فَقَالُوا نَعَمْ قَالَ فَدُعِيتُ فِي نَفَرٍ مِنْ قُرَيْشٍ
فَدَخَلْنَا عَلَى هِرَقْلَ فَأُجْلِسْنَا بَيْنَ يَدَيْهِ فَقَالَ أَيُّكُمْ
أَقْرَبُ نَسَبًا مِنْ هَذَا الرَّجُلِ الَّذِي يَزْعُمُ أَنَّهُ
نَبِيٌّ فَقَالَ أَبُو سُفْيَانَ فَقُلْتُ أَنَا فَأَجْلَسُونِي بَيْنَ
يَدَيْهِ وَأَجْلَسُوا أَصْحَابِي خَلْفِي ثُمَّ دَعَا بِتَرْجُمَانِهِ
فَقَالَ قُلْ لَهُمْ إِنِّي سَائِلٌ هَذَا عَنْ هَذَا الرَّجُلِ
الَّذِي يَزْعُمُ أَنَّهُ نَبِيٌّ فَإِنْ كَذَبَنِي فَكَذِّبُوهُ قَالَ
أَبُو سُفْيَانَ وَايْمُ اللهِ لَوْلاَ أَنْ يُؤْثِرُوا عَلَيَّ الْكَذِبَ
لَكَذَبْتُ ثُمَّ قَالَ لِتَرْجُمَانِهِ سَلْهُ كَيْفَ حَسَبُهُ فِيكُمْ
قَالَ قُلْتُ هُوَ فِينَا ذُو حَسَبٍ قَالَ فَهَلْ كَانَ مِنْ
آبَائِهِ مَلِكٌ قَالَ قُلْتُ لاَ قَالَ فَهَلْ كُنْتُمْ تَتَّهِمُونَهُ
بِالْكَذِبِ قَبْلَ أَنْ يَقُولَ مَا قَالَ قُلْتُ لاَ قَالَ
أَيَتَّبِعُهُ أَشْرَافُ النَّاسِ أَمْ ضُعَفَاؤُهُمْ قَالَ قُلْتُ
بَلْ ضُعَفَاؤُهُمْ قَالَ يَزِيدُونَ أَوْ يَنْقُصُونَ قَالَ
قُلْتُ لاَ بَلْ يَزِيدُونَ قَالَ هَلْ يَرْتَدُّ أَحَدٌ مِنْهُمْ
عَنْ دِينِهِ بَعْدَ أَنْ يَدْخُلَ فِيهِ سَخْطَةً لَهُ قَالَ
قُلْتُ لاَ قَالَ فَهَلْ قَاتَلْتُمُوهُ قَالَ قُلْتُ نَعَمْ قَالَ
فَكَيْفَ كَانَ قِتَالُكُمْ إِيَّاهُ قَالَ قُلْتُ تَكُونُ الْحَرْبُ
بَيْنَنَا وَبَيْنَهُ سِجَالاً يُصِيبُ مِنَّا وَنُصِيبُ مِنْهُ

1 Grupa *neferun* u arapskom označava skupinu od tri do deset osoba.

2 Ovo se desilo u Jerusalemu.

3 Neka od ovih pitanja u različitim predanjima imaju različit redoslijed. To je zbog toga što su prenosioci ovog hadisa, pripovijedajući ga, izmijenili njihov redoslijed.

4 Mušrici su vjerovali u postojanje Allaha, dželle šanuhu, što vidimo i iz ovog slučaja u kojem se Ebu-Sufjan zaklinje Allahom, dželle šanuhu. Međutim, mušrici nisu obožavali samo Njega, već su i druge bogove Njemu ravnim smatrali. Vrlo je važno znati da nije dovoljno vjerovati u postojanje Allaha, dž.š., da bi se bilo muslimanom, nego je potrebno ibadet činiti samo Njemu.

5 On želi da kaže kako onaj ko nešto svjesno i srcem prihvata – to lahko ne ostavlja, dok onaj ko to ne prima srcem – lahko se poljulja, kao što je slučaj s licemjerima (munaficima). Zbog toga Ebu-Sufjan nije spomenuo svoga zeta Abdullaha b. Džahša, koji je primio islam i sa svojom ženom Umm-Habibom se iselio

قَالَ فَهَلْ يَغْدِرُ قَالَ قُلْتُ لاَ وَنَحْنُ مِنْهُ فِي هَذِهِ
الْمُدَّةِ لاَ نَدْرِي مَا هُوَ صَانِعٌ فِيهَا قَالَ وَاللهِ مَا
أَمْكَنَنِي مِنْ كَلِمَةٍ أُدْخِلُ فِيهَا شَيْئًا غَيْرَ هَذِهِ
قَالَ فَهَلْ قَالَ هَذَا الْقَوْلَ أَحَدٌ قَبْلَهُ قُلْتُ لاَ ثُمَّ
قَالَ لِتُرْجُمَانِهِ قُلْ لَهُ إِنِّي سَأَلْتُكَ عَنْ حَسَبِهِ فِيكُمْ
فَزَعَمْتَ أَنَّهُ فِيكُمْ ذُو حَسَبٍ وَكَذَلِكَ الرُّسُلُ
تُبْعَثُ فِي أَحْسَابِ قَوْمِهَا وَسَأَلْتُكَ هَلْ كَانَ فِي
آبَائِهِ مَلِكٌ فَزَعَمْتَ أَنْ لاَ فَقُلْتُ لَوْ كَانَ مِنْ آبَائِهِ
مَلِكٌ قُلْتُ رَجُلٌ يَطْلُبُ مُلْكَ آبَائِهِ وَسَأَلْتُكَ
عَنْ أَتْبَاعِهِ أَضُعَفَاؤُهُمْ أَمْ أَشْرَافُهُمْ فَقُلْتَ بَلْ
ضُعَفَاؤُهُمْ وَهُمْ أَتْبَاعُ الرُّسُلِ وَسَأَلْتُكَ هَلْ
كُنْتُمْ تَتَّهِمُونَهُ بِالْكَذِبِ قَبْلَ أَنْ يَقُولَ مَا قَالَ
فَزَعَمْتَ أَنْ لاَ فَعَرَفْتُ أَنَّهُ لَمْ يَكُنْ لِيَدَعَ الْكَذِبَ
عَلَى النَّاسِ ثُمَّ يَذْهَبَ فَيَكْذِبَ عَلَى اللهِ وَسَأَلْتُكَ
هَلْ يَرْتَدُّ أَحَدٌ مِنْهُمْ عَنْ دِينِهِ بَعْدَ أَنْ يَدْخُلَ فِيهِ
سَخْطَةً لَهُ فَزَعَمْتَ أَنْ لاَ وَكَذَلِكَ الإِيمَانُ إِذَا
خَالَطَ بَشَاشَةَ الْقُلُوبِ وَسَأَلْتُكَ هَلْ يَزِيدُونَ أَمْ
يَنْقُصُونَ فَزَعَمْتَ أَنَّهُمْ يُزِيدُونَ وَكَذَلِكَ الإِيمَانُ
حَتَّى يَتِمَّ وَسَأَلْتُكَ هَلْ قَاتَلْتُمُوهُ فَزَعَمْتَ أَنَّكُمْ

nakon što ju je primio?', upitao je.
'Ne', odgovorio sam.
'Da li ste se borili protiv njega?',[6] upitao je.
'Da', izjavio sam.
'Kakav je bio ishod borbe s njim?', pitao je.
'Borba između nas i njega nosi promjenljivu sreću: nekad on pobijedi, a nekad mi',[7] rekao sam.
'A da li je vjerolomnik?', upitao je.
'Nije, ali otkako smo na putu, ne znamo šta radi[8] i, tako mi Allaha, nije mi pružio mogućnost da ubacim išta (sumnjivo) osim ovih riječi', odgovorio sam.
'Da li je takvo što rekao neko prije njega?', upitao je.'Nije', rekao sam.
Potom (Herakle) reče svome tumaču: 'Reci mu (Ebu-Sufjanu): 'Pitao sam te o njegovom porijeklu, i ti si spomenuo da je njegovo porijeklo ugledno; a poslanici su i bili odabirani između uglednika svog naroda. Pitao sam te da li je iko od njegovih predaka bio kralj, pa si rekao da nije; kažem: da je bio neko od njegovih predaka kralj, rekao bih da čovjek traži prijesto svojih predaka. Pitao sam te o njegovim sljedbenicima – da li ga slijede ljudi od položaja ili siromašni, pa si rekao da ga slijede siromašni; a oni su bili sljedbenici svih poslanika. Pitao sam te da li ste ga optuživali da laže prije negoli je rekao ono što je rekao, pa si rekao da niste; a ja znam da on nije mogao biti iskren prema ljudima, a lagati na Boga. Pitao sam te da li neko od njegovih sljedbenika napusti njegovu vjeru iz mržnje prema

u Abesiniju, da bi tamo prešao na kršćanstvo i umro kao kršćanin. Ebu-Sufjan znao je da on nije bio srcem primio islam, te zbog toga njegovo napuštanje islama nije spomenuo Heraklu. Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, kasnije se oženio Umm-Habibom.

6 Herakle nije upitao da li vas on napada vjerovatno znajući da vjerovjesnik ne napada svoj narod dok oni njega ne napadnu, ili, možda, nije htio povrijediti Ebu-Sufjana.

7 Do tog vremena, o kojem je govorio Ebu-Sufjan, muslimani i mušrici su se triput sukobili: na Bedru, Uhudu i Hendeku. Muslimani su pobijedili na Bedru, dok su mušrici pobijedili na Uhudu. U Bici na Hendeku bilo je malo žrtava s obje strane, s obzirom da su se mušrici morali povući prije okršaja zbog velikog nevremena.

8 Ebu-Sufjan aludira na ugovor o primirju, govoreći da on ne zna da li ga je Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, prekršio ili nije, budući da su oni već duže odsutni iz Mekke. Mada Ebu-Sufjan kaže da je ovo jedino što je on uspio ubaciti, činjenica je da on nije ništa slagao.

njoj nakon što ju je primio, pa si odgovorio da ne napušta; a tako se dešava kad ljudi vjeru prihvate srcem. Pitao sam te da li se njihov broj povećava ili smanjuje, pa si rekao da se povećava; a takvo je, inače, stanje s vjerom dok se ne upotpuni. Pitao sam te da li ste se protiv njega borili, pa si rekao da ste međusobno ratovali, nadmetali se da nekad on pobijedi, a nekad vi; a tako je uvijek s poslanicima: prvo budu stavljeni na kušnju, a zatim, na kraju, budu pobjednici. Pitao sam te da li je vjerolomnik, pa si rekao da nije; a, poslanici, također, nisu vjerolomni. Pitao sam te da li je takvo što rekao neko prije njega, pa si rekao da nije; kažem: da je prije njega neko to već rekao, pomislio bih da čovjek slijedi govor koji je rečen prije njega."
Zatim je (Herakle) upitao: 'A šta vam naređuje?' 'Naređuje nam namaz, zekat, održavanje rodbinskih veza i čednost',[1] odgovorih, a on reče: 'Ako je istina ono što kažeš o njemu, on je zaista vjerovjesnik.[2] Znao sam da će se pojaviti, ali nisam mislio da će biti (jedan) od vas.[3] Da znam da ću moći do njega doći, volio bih se s njim susresti. Da sam uz njega, noge bih mu prao. On će zavladati i tlom pod mojim nogama.'
Zatim je", kaže (Ebu-Sufjan), "zatražio pismo Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, i pročitao ga.[4] U njemu je pisalo sljedeće:
'U ime Allaha, Svemilosnog, Samilosnog![5] Od Muhammeda,[6] Allahovog poslanika, Heraklu,

قَاتَلْتُمُوهُ فَتَكُونُ الْحَرْبُ بَيْنَكُمْ وَبَيْنَهُ سِجَالاً يَنَالُ مِنْكُمْ وَتَنَالُونَ مِنْهُ وَكَذَلِكَ الرُّسُلُ تُبْتَلَى ثُمَّ تَكُونُ لَهُمُ الْعَاقِبَةُ وَسَأَلْتُكَ هَلْ يَغْدِرُ فَزَعَمْتَ أَنَّهُ لاَ يَغْدِرُ وَكَذَلِكَ الرُّسُلُ لاَ تَغْدِرُ وَسَأَلْتُكَ هَلْ قَالَ أَحَدٌ هَذَا الْقَوْلَ قَبْلَهُ فَزَعَمْتَ أَنْ لاَ فَقُلْتُ لَوْ كَانَ قَالَ هَذَا الْقَوْلَ أَحَدٌ قَبْلَهُ قُلْتُ رَجُلٌ ائْتَمَّ بِقَوْلٍ قِيلَ قَبْلَهُ قَالَ ثُمَّ قَالَ بِمَ يَأْمُرُكُمْ قَالَ قُلْتُ يَأْمُرُنَا بِالصَّلاَةِ وَالزَّكَاةِ وَالصِّلَةِ وَالْعَفَافِ قَالَ إِنْ يَكُ مَا تَقُولُ فِيهِ حَقًّا فَإِنَّهُ نَبِيٌّ وَقَدْ كُنْتُ أَعْلَمُ أَنَّهُ خَارِجٌ وَلَمْ أَكُ أَظُنُّهُ مِنْكُمْ وَلَوْ أَنِّي أَعْلَمُ أَنِّي أَخْلُصُ إِلَيْهِ لأَحْبَبْتُ لِقَاءَهُ وَلَوْ كُنْتُ عِنْدَهُ لَغَسَلْتُ عَنْ قَدَمَيْهِ وَلَيَبْلُغَنَّ مُلْكُهُ مَا تَحْتَ قَدَمَيَّ قَالَ ثُمَّ دَعَا بِكِتَابِ رَسُولِ اللهِ ﷺ فَقَرَأَهُ فَإِذَا فِيهِ بِسْمِ اللهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ مِنْ مُحَمَّدٍ رَسُولِ اللهِ إِلَى هِرَقْلَ عَظِيمِ الرُّومِ سَلاَمٌ عَلَى مَنِ اتَّبَعَ الْهُدَى أَمَّا بَعْدُ فَإِنِّي أَدْعُوكَ بِدِعَايَةِ الإِسْلاَمِ أَسْلِمْ تَسْلَمْ وَأَسْلِمْ يُؤْتِكَ اللهُ أَجْرَكَ مَرَّتَيْنِ فَإِنْ تَوَلَّيْتَ فَإِنَّ عَلَيْكَ إِثْمَ الأَرِيسِيِّينَ وَ ﴿ يَا أَهْلَ الْكِتَابِ تَعَالَوْا

1 Herakle je vjerovatno znao značenja namaza i zekata jer nije tražio dodatno objašnjenje.

2 U drugoj predaji: "Ovo je svojstvo vjerovjesnika."

3 Tj. iz plemena Kurejš.

4 Vjerovatno mu ga je prevodilac pročitao i preveo, kao što se navodi u nekim predanjima.

5 Ovo je dokaz da je mustehab (lijepo) otpočeti pismo *Bismillom*, pa makar pismo bilo upućeno i nevjerniku. Poslanik je, sallallahu alejhi ve sellem, kako se navodi u hadisu od Ebu-Hurejre, rekao: "Svako je djelo koje se ne otpočne s *Bismillom* prekinuto." (Hadis bilježi Ibn-Hibban a Ibn-Salah kaže da je hasen (dobar). Treba napomenuti da se u slučaju nekih djela izgovara *Bismilla* u potpunosti, kao u dopisivanja, dok u slučaju drugih treba izgovoriti samo: 'Bismillah!', kao pri spolnom odnosa i klanju. Ibn-Hadžer kaže da je sakupio svu Poslanikovu, sallallahu alejhi ve sellem, prijepisku i vidio da svako pismo počinje s bismillom, a ne riječima: 'Elhamdulillah!' Pisanje Bismille u pismu koje se šalje nevjerniku dokaz je za neke da i nečista osoba (džunub) smije učiti Kur'an te da se Kur'an može nositi u neprijateljsku zemlju.

6 U jednom predanju stoji: "Od Muhammeda b. Abdullaha..."

إِلَى كَلِمَةٍ سَوَاءٍ بَيْنَنَا وَبَيْنَكُمْ أَنْ لاَ نَعْبُدَ إِلاَّ اللهَ) إِلَى قَوْلِهِ (اشْهَدُوا بِأَنَّا مُسْلِمُونَ) فَلَمَّا فَرَغَ مِنْ قِرَاءَةِ الْكِتَابِ ارْتَفَعَتِ الأَصْوَاتُ عِنْدَهُ وَكَثُرَ اللَّغَطُ وَأُمِرَ بِنَا فَأُخْرِجْنَا قَالَ فَقُلْتُ لأَصْحَابِي حِينَ خَرَجْنَا لَقَدْ أَمِرَ أَمْرُ ابْنِ أَبِي كَبْشَةَ إِنَّهُ لَيَخَافُهُ مَلِكُ بَنِي الأَصْفَرِ فَمَا زِلْتُ مُوقِنًا بِأَمْرِ رَسُولِ اللهِ ﷺ أَنَّهُ سَيَظْهَرُ حَتَّى أَدْخَلَ اللهُ عَلَيَّ الإِسْلاَمَ قَالَ الزُّهْرِيُّ فَدَعَا هِرَقْلُ عُظَمَاءَ الرُّومِ فَجَمَعَهُمْ فِي دَارٍ لَهُ فَقَالَ يَا مَعْشَرَ الرُّومِ هَلْ لَكُمْ فِي الْفَلاَحِ وَالرَّشَدِ آخِرَ الأَبَدِ وَأَنْ يَثْبُتَ لَكُمْ مُلْكُكُمْ قَالَ فَحَاصُوا حَيْصَةَ حُمُرِ الْوَحْشِ إِلَى الأَبْوَابِ فَوَجَدُوهَا قَدْ غُلِّقَتْ فَقَالَ عَلَيَّ بِهِمْ فَدَعَا بِهِمْ فَقَالَ إِنِّي إِنَّمَا اخْتَبَرْتُ شِدَّتَكُمْ عَلَى دِينِكُمْ فَقَدْ رَأَيْتُ مِنْكُمُ الَّذِي أَحْبَبْتُ فَسَجَدُوا لَهُ وَرَضُوا عَنْهُ .

poglavaru Bizanta. Neka je mir onome koji slijedi Uputu. Pozivam te pozivom islama. Primi islam i bit ćeš spašen.[7] *Primi islam, Allah će ti dati dvostruku nagradu;*[8] *ako odbiješ, snosit ćeš grijeh svoj i svojih podanika.'*

'O sljedbenici Knjige, dođite da se okupimo oko jedne riječi, i nama i vama zajedničke: da ibadet ne činimo nikome, samo Allahu, da Mu ni u čem ne pridružujemo nikakva sudruga, da ne smatramo jedni druge bogovima mimo Allaha!' – pa ako to oni odbace, recite (im): 'Budite svjedoci da smo mi muslimani!"

Kada je završio (s čitanjem pisma)", (kaže Ebu-Sufjan), "nastala je oko njega galama i nadvikivanje. Naređeno je, i mi smo odstranjeni. Kada smo izišli, rekao sam svojim drugovima: 'Ugled Ibn-Ebu-Kebše[9] stvarno je porastao, a plaši ga se, eto, i kralj Benu-Esfera!'[10]

Od tada sam bio uvjeren da će ovo što je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, donio nadvladati, tako da je i meni Allah dao, pa sam primio islam.'"

Zuhri kaže: "Herakle je sazvao velikodostojnike Bizantijskog carstva u svoju kuću[11] i rekao im: 'O Bizantinci, želite li spas i vječnu spoznaju, te da vam se održi carstvo?' Ustuknuli su prema vratima", kaže (Zuhri), "kao preplašene zebre, ali su vidjeli da su ona već zatvorena. (Herakle) tada reče: 'Vratite ih!' (Vratili su ih) te im on reče: 'Ja sam zaista samo ispitivao vašu privrženost svojoj vjeri; vidio sam ono što volim. Oni su mu sedždu učinili i njime bili zadovoljni."[12]

---

7 Tj. da prestane krivo vjerovati u Isaa, alejhis-selam, i primi islam, a Allah će ga, kao nagradu za to, sačuvati od dunjalučkih i ahiretskih nevolja. Ovo ima opće značenje, tako da se odnosi na svakog ko prihvati islam.

8 To je za one koji su slijedili svoga poslanika, a zatim povjerovali Muhammedu, sallallahu alejhi ve sellem.

9 Ebu-Kebša pogrdan je nadimak kojim su mušrici zvali Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem.

10 Vladar Bizantije.

11 Prenosi se da se Herakle ispeo na to mjesto, tako da oni do njega ne mogu doći, bojeći se da ga ne ubiju zbog onoga što je rekao Ebu-Sufjanu.

12 Mada se Herakle uvjerio da je Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, stvarno vjerovjesnik, ljubav prema položaju na kojem se nalazio nadvladala je, i on nije primio islam.

RIJEČI UZVIŠENOG: "NEĆETE ZASLUŽITI DOBROČINSTVO DOK NE BUDETE UDJELJIVALI DIO OD ONOGA ŠTO VOLITE..." – SVE DO (RIJEČI): "... ALLAH SIGURNO ZA TO ZNA."[1]

بَاب
(لَنْ تَنَالُوا الْبِرَّ حَتَّى تُنْفِقُوا مِمَّا تُحِبُّونَ) إِلَى (بِهِ عَلِيمٌ)

4554. PRIČAO NAM JE Isma'il, njemu Malik, prenoseći od Ishaka b. Abdullaha b. Ebu-Talhe da je čuo Enesa b. Malika, radijallahu anhu, kako govori: "Ebu-Talha imao je najviše stabala datula među ensarijama u Medini, a najviše je od svog imetka volio (palmik) Bejruha, koji je bio preko puta džamije. Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, ulazio je u njega i pio lijepu vodu, koje je tamo bilo.

Kada je objavljen ajet: 'Nećete zaslužiti dobročinstvo dok ne budete dijelili dio od onoga što volite!', Ebu-Talha došao je i rekao: 'Allahov Poslaniče, Allah kaže: 'Nećete zaslužiti dobročinstvo dok ne budete dijelili dio od onoga što volite!', a najdraži mi je imetak Bejruha. Poklanjam ga u ime Allaha! Nadam se da ću nagradu za to naći kod Allaha. Podijeli ga, Allahov Poslaniče, kako ti Allah pokaže!'

Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, tada reče: 'Izvrsno! To je imovina koja donosi dobit i zaradu, to je imovina koja donosi dobit i zaradu! Čuo sam šta si rekao. Držim da ga trebaš podijeliti svojoj rodbini.'

'Učinit ću tako, Allahov Poslaniče!', reče Ebu-Talha. Podijelio ga je svojoj rodbini i amidžićima."

Abdullah b. Jusuf i Revh b. Ubada čitali su: "To je imetak koji donosi dobit i zaradu!"

Pričao mi je Jahja da je pred Malikom čitao: "To je unosan imetak!"[2]

٤٥٥٤. حَدَّثَنَا إِسْمَاعِيلُ قَالَ حَدَّثَنِي مَالِكٌ عَنْ إِسْحَاقَ بْنِ عَبْدِاللهِ بْنِ أَبِي طَلْحَةَ أَنَّهُ سَمِعَ أَنَسَ بْنَ مَالِكٍ رَضِيَ اللهُ عنه يَقُولُ كَانَ أَبُو طَلْحَةَ أَكْثَرَ أَنْصَارِيٍّ بِالْمَدِينَةِ نَخْلاً وَكَانَ أَحَبَّ أَمْوَالِهِ إِلَيْهِ بَيْرُحَاءَ وَكَانَتْ مُسْتَقْبِلَةَ الْمَسْجِدِ وَكَانَ رَسُولُ اللهِ ﷺ يَدْخُلُهَا وَيَشْرَبُ مِنْ مَاءٍ فِيهَا طَيِّبٍ فَلَمَّا أُنْزِلَتْ (لَنْ تَنَالُوا الْبِرَّ حَتَّى تُنْفِقُوا مِمَّا تُحِبُّونَ) قَامَ أَبُو طَلْحَةَ فَقَالَ يَا رَسُولَ اللهِ إِنَّ اللهَ يَقُولُ (لَنْ تَنَالُوا الْبِرَّ حَتَّى تُنْفِقُوا مِمَّا تُحِبُّونَ) وَإِنَّ أَحَبَّ أَمْوَالِي إِلَيَّ بَيْرُحَاءَ وَإِنَّهَا صَدَقَةٌ لِلَّهِ أَرْجُو بِرَّهَا وَذُخْرَهَا عِنْدَ اللهِ فَضَعْهَا يَا رَسُولَ اللهِ حَيْثُ أَرَاكَ اللهُ قَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ بَخْ ذَلِكَ مَالٌ رَايِحٌ ذَلِكَ مَالٌ رَايِحٌ وَقَدْ سَمِعْتُ مَا قُلْتَ وَإِنِّي أَرَى أَنْ تَجْعَلَهَا فِي الْأَقْرَبِينَ قَالَ أَبُو طَلْحَةَ أَفْعَلُ يَا رَسُولَ اللهِ فَقَسَمَهَا أَبُو طَلْحَةَ فِي أَقَارِبِهِ وَفِي بَنِي عَمِّهِ قَالَ عَبْدُاللهِ بْنُ يُوسُفَ وَرَوْحُ بْنُ عُبَادَةَ ذَلِكَ مَالٌ رَابِحٌ حَدَّثَنِي يَحْيَى بْنُ يَحْيَى قَالَ قَرَأْتُ عَلَى مَالِكٍ مَالٌ رَايِحٌ .

1 Ali-Imran, 92. Ovaj ajet u cijelosti u prijevodu glasi: "Nećete zaslužiti dobročinstvo dok ne budete udjeljivali dio od onoga što volite; a bilo šta vi udijelili, Allah sigurno za to zna."

2 Postoje dva načina čitanja ove riječi: jedan je *rajih*, što znači nagrada za njega dolazi, ili nagrada ide za

4555. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Abdullah Ensari i rekao:
"Kazivao mi je babo, prenoseći od Sumame, a ovaj od Enesa, radijallahu anhu, da je rekao:
'... pa ju je dao Hasanu i Ubejju. Mada sam mu bliži, nije mi dao ništa od toga.'"

٤٥٥٥. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِاللهِ الأَنْصَارِيُّ قَالَ حَدَّثَنِي أَبِي عَنْ ثُمَامَةَ عَنْ أَنَسٍ رَضِيَ اللهُ عنه قَالَ فَجَعَلَهَا لِحَسَّانَ وَأُبَيٍّ وَأَنَا أَقْرَبُ إِلَيْهِ وَلَمْ يَجْعَلْ لِي مِنْهَا شَيْئًا .

RIJEČI UZVIŠENOG: "RECI: 'DONESITE TEVRAT PA GA ČITAJTE, AKO ISTINU GOVORITE!'"[3]

باب ﴿ قُلْ فَأْتُوا بِالتَّوْرَاةِ فَاتْلُوهَا إِنْ كُنْتُمْ صَادِقِينَ ﴾

4556. PRIČAO MI JE Ibrahim b. Munzir, njemu Ebu-Damra, ovom Musa b. Ukba, prenoseći od Nafija, a on od Abdullaha b. Omera, radijallahu anhuma, da je kazivao:
"Neki su židovi doveli Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, jednog svog čovjeka i ženu koji su bili počinili blud,[4] te ih je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, upitao: 'Šta radite s onima od vas koji počine blud?'
'Polijevamo ih ključalom vodom i udaramo', rekoše.
'Zar ne možete naći u Tevratu kamenovanje?', upitao ih je.
'Ne možemo naći u njemu ništa', odgovorili su.
Na to im Abdullah b. Selam[5] reče: 'Slagali ste, donesite Tevrat pa ga čitajte, ako istinu govorite!'
Tada je njihov učitelj, koji među njima tumači (Tevrat), stavio svoju šaku na ajet o kamenovanju i počeo čitati ono što je oko šake, a nije čitao ajet

٤٥٥٦. حَدَّثَنِي إِبْرَاهِيمُ بْنُ الْمُنْذِرِ حَدَّثَنَا أَبُو ضَمْرَةَ حَدَّثَنَا مُوسَى بْنُ عُقْبَةَ عَنْ نَافِعٍ عَنْ عَبْدِاللهِ بْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا أَنَّ الْيَهُودَ جَاءُوا إِلَى النَّبِيِّ ﷺ بِرَجُلٍ مِنْهُمْ وَامْرَأَةٍ قَدْ زَنَيَا فَقَالَ لَهُمْ كَيْفَ تَفْعَلُونَ بِمَنْ زَنَى مِنْكُمْ قَالُوا نُحَمِّمُهُمَا وَنَضْرِبُهُمَا فَقَالَ لاَ تَجِدُونَ فِي التَّوْرَاةِ الرَّجْمَ فَقَالُوا لاَ نَجِدُ فِيهَا شَيْئًا فَقَالَ لَهُمْ عَبْدُاللهِ بْنُ سَلاَمٍ كَذَبْتُمْ فَأْتُوا بِالتَّوْرَاةِ فَاتْلُوهَا إِنْ كُنْتُمْ صَادِقِينَ فَوَضَعَ مِدْرَاسُهَا الَّذِي يُدَرِّسُهَا مِنْهُمْ كَفَّهُ عَلَى آيَةِ الرَّجْمِ فَطَفِقَ يَقْرَأُ مَا دُونَ يَدِهِ وَمَا وَرَاءَهَا وَلاَ يَقْرَأُ آيَةَ الرَّجْمِ

---

njega, a drugi *rabih, što znači zarada ili onaj koji nosi zaradu i nagradu.* Hadis je spomenut u poglavlju *O zastupništvu, hadis* br. 2318, u dijelu *Zekat,* hadis br. 1461, te u hadisima br. 2752, 2758, 2769, 4554, 4555, 5611. (prim. rec.)

3 Ali-Imran, 93. Ovaj ajet u cijelosti glasi: "Svaka je hrana bila dopuštena sinovima Israilovim, osim one koju je Israil sam sebi zabranio prije nego što je Tevrat objavljen bio. Reci: 'Donesite Tevrat pa ga čitajte, ako istinu govorite!'"

4 Oni su željeli da im Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, presudi vjerovatno se nadajući da će presuda biti lakša od one koja je propisana u Tevratu.

5 On je bio židov koji je primio islam. Zanimljiva je priča o njegovu prihvatanju islama. Naime, kada je on primio islam, Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, od njeg je zatražio da to ne obznanjuje. Potom je sakupio židovske uglednike i pitao ih o Abdullahu, koji je bio skriven iza paravana. Rekli su o njemu sve najbolje. Nakon toga Abdullah se pojavio i obavijestio ih da je primio islam. Istog trenutka židovi su o njemu počeli pričati sve najgore.

o kamenovanju. Onda je on (Abdullah b. Selam) smaknuo njegovu ruku s ajeta o kamenovanju i rekao: 'A šta je ovo?' Kada su to vidjeli, rekli su da je to ajet o kamenovanju. Naredio je[1] potom, i njih su dvoje kamenovani na mjestu gdje su klanjane dženaze kod džamije. Vidio sam onog s kojim je učinila blud kako se nadnosi nad nju da je zaštiti od kamenja."

فَنَزَعَ يَدَهُ عَنْ آيَةِ الرَّجْمِ فَقَالَ مَا هَذِهِ فَلَمَّا رَأَوْا ذَلِكَ قَالُوا هِيَ آيَةُ الرَّجْمِ فَأَمَرَ بِهِمَا فَرُجِمَا قَرِيبًا مِنْ حَيْثُ مَوْضِعُ الْجَنَائِزِ عِنْدَ الْمَسْجِدِ فَرَأَيْتُ صَاحِبَهَا يَجْنِي عَلَيْهَا يَقِيهَا الْحِجَارَةَ .

RIJEČI UZVIŠENOG: "VI STE NAROD NAJBOLJI OD SVIH KOJI SU SE IKADA POJAVILI..."[2]

باب (كُنْتُمْ خَيْرَ أُمَّةٍ أُخْرِجَتْ لِلنَّاسِ)

4557. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Jusuf, prenoseći od Sufjana, on od Mejsere, ovaj od Ebu-Hazima, a on od Ebu-Hurejre, radijallahu anhu, da je o ajetu:
"Vi ste narod najbolji od svih koji su se ikada pojavili" – rekao: "... najbolji ljudi prema (drugim) ljudima.[3] Dovedete ih s lancima na njihovim vratovima, da bi ušli u islam."

٤٥٥٧ . حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ يُوسُفَ عَنْ سُفْيَانَ عَنْ مَيْسَرَةَ عَنْ أَبِي حَازِمٍ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللهُ عنه (كُنْتُمْ خَيْرَ أُمَّةٍ أُخْرِجَتْ لِلنَّاسِ) قَالَ خَيْرَ النَّاسِ لِلنَّاسِ تَأْتُونَ بِهِمْ فِي السَّلاَسِلِ فِي أَعْنَاقِهِمْ حَتَّى يَدْخُلُوا فِي الإِسْلاَمِ .

RIJEČI UZVIŠENOG: "KADA DVA KRILA VAŠA GOTOVO NISU UZMAKLA..."[4]

باب (إِذْ هَمَّتْ طَائِفَتَانِ مِنْكُمْ أَنْ تَفْشَلاَ)

4558. PRIČAO NAM JE Ali b. Abdullah, a njemu Sufjan, prenoseći od Amra, koji je čuo Džabira b. Abdullaha, radijallahu anhuma, kako kaže:
"Zbog nas objavljeno je: 'Kada dva krila vaša gotovo nisu uzmakla, Allah ih je sačuvao', dodavši: "Mi smo ta dva krila, Benu-Harisa i Benu-Selema, a voljeli bismo da nismo."[5]

٤٥٥٨ . حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ عَبْدِاللهِ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ قَالَ قَالَ عَمْرٌو سَمِعْتُ جَابِرَ بْنَ عَبْدِاللهِ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا يَقُولُ فِينَا نَزَلَتْ (إِذْ هَمَّتْ طَائِفَتَانِ مِنْكُمْ أَنْ تَفْشَلاَ وَاللهُ وَلِيُّهُمَا) قَالَ نَحْنُ الطَّائِفَتَانِ

---

1 Tj. Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem.

2 Ali-Imran, 110. Ovaj ajet u cijelosti glasi: "Vi ste narod najbolji od svih koji su se ikada pojavili: tražite da se čine dobra djela, a od nevaljalih odvraćate, i u Allaha vjerujete. A kad bi sljedbenici Knjige ispravno vjerovali, bilo bi bolje za njih; ima među njima pravih vjernika, ali su većinom grješnici."

3 Zbog toga što su oni bili uzrok da ovi prime islam.

4 Ali-Imran, 122. Ovaj ajet u cijelosti glasi: "Kada dva krila vaša gotovo nisu uzmakla, Allah ih je sačuvao. Neka se zato vjernici samo u Allaha pouzdaju!"

5 Tj. ne volimo što smo bili oni koji su se namjeravali povući, pa nas je Allah, dž.š., spomenuo u negativnom kontekstu u Kur'anu.

Sufjan je jedanput rekao: “Ne bi me obradovalo[6] njegovo objavljivanje da nije Allahovih riječi: ‘Allah ih je sačuvao.’”

بَنُو حَارِثَةَ وَبَنُو سَلِمَةَ وَمَا نُحِبُّ وَقَالَ سُفْيَانُ مَرَّةً وَمَا يَسُرُّنِي أَنَّهَا لَمْ تُنْزَلْ لِقَوْلِ اللهِ ﴿ وَاللهُ وَلِيُّهُمَا ﴾ .

RIJEČI UZVIŠENOG: “OD TEBE NE ZAVISI...”[7]

باب ﴿ لَيْسَ لَكَ مِنَ الْأَمْرِ شَيْءٌ ﴾

4559. PRIČAO NAM JE Hibban b. Musa da ga je obavijestio Abdullah, a njega Ma‘mer, prenoseći od Zuhrija, koji je rekao:
“Pričao mi je Salim, prenoseći od svoga oca da je on čuo Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, kako – kada podigne svoju glavu s rukua na posljednjem rekatu sabah-namaza, nakon što kaže: *‘Semiallahu limen hamideh!’* – kaže: ‘Allahu, prokuni toga i toga!’,[8] te je Allah objavio: ‘Od tebe ne zavisi da li će On pokajanje njihovo primiti, ili će ih na muke staviti, jer oni su zaista nasilnici!’”
Hadis prenosi Ishak b. Rašid od Zuhrija.

٤٥٥٩. حَدَّثَنَا حِبَّانُ بْنُ مُوسَى أَخْبَرَنَا عَبْدُاللهِ أَخْبَرَنَا مَعْمَرٌ عَنِ الزُّهْرِيِّ قَالَ حَدَّثَنِي سَالِمٌ عَنْ أَبِيهِ أَنَّهُ سَمِعَ رَسُولَ اللهِ ﷺ إِذَا رَفَعَ رَأْسَهُ مِنَ الرُّكُوعِ فِي الرَّكْعَةِ الْآخِرَةِ مِنَ الْفَجْرِ يَقُولُ اللهُمَّ الْعَنْ فُلَانًا وَفُلَانًا وَفُلَانًا بَعْدَ مَا يَقُولُ سَمِعَ اللهُ لِمَنْ حَمِدَهُ رَبَّنَا وَلَكَ الْحَمْدُ فَأَنْزَلَ اللهُ ﴿ لَيْسَ لَكَ مِنَ الْأَمْرِ شَيْءٌ ﴾ إِلَى قَوْلِهِ ﴿فَإِنَّهُمْ ظَالِمُونَ ﴾ رَوَاهُ إِسْحَاقُ بْنُ رَاشِدٍ عَنِ الزُّهْرِيِّ .

4560. PRIČAO NAM JE Musa b. Isma‘il, njemu Ibrahim b. Sa’d, ovom Ibn-Šihab, prenoseći od Seida b. Musejjeba i Ebu-Seleme b. Abdur-Rahmana, a oni od Ebu-Hurejre, radijallahu anhu, da bi Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, kad bi htio učiti dovu protiv nekoga ili za nekoga,[9] učio bi Kunut-dovu poslije rukua. Rekao bi: kada kaže: *‘Semiallahu limen hamideh rabbena lekel-hamd!’*:[10] “Allahu, spasi Velida b. Velida,[11] Selemu

٤٥٦٠. حَدَّثَنَا مُوسَى بْنُ إِسْمَاعِيلَ حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ سَعْدٍ حَدَّثَنَا ابْنُ شِهَابٍ عَنْ سَعِيدِ بْنِ الْمُسَيَّبِ وَأَبِي سَلَمَةَ بْنِ عَبْدِالرَّحْمَنِ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللهُ عنه أَنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ كَانَ إِذَا أَرَادَ أَنْ يَدْعُوَ عَلَى أَحَدٍ أَوْ يَدْعُوَ لِأَحَدٍ قَنَتَ بَعْدَ الرُّكُوعِ فَرُبَّمَا قَالَ إِذَا قَالَ سَمِعَ اللهُ لِمَنْ حَمِدَهُ

6 Tj. objavljivanje ovog ajeta u kojem se otkriva njihova loša namjera. Međutim, on se ipak obradovao jer je Allah, dželle šanuhu, na kraju potvrdio da ih je On sačuvao te da je On njihov zaštitnik.

7 Ali-Imran, 128. Ovaj ajet u cijelosti glasi: “Od tebe ne zavisi da li će On pokajanje njihovo primiti, ili će ih kazniti, jer oni su zaista nasilnici.”

8 Trojica koje je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, proklinjao jesu: Safvan b. Umejja, Suhejl b. Umejr i Haris b. Hišam. Njima je trojici kasnije oprošteno.

9 U toku namaza.

10 Ovo je dokaz za one koji kažu da se Kunut-dova uči poslije rukua. (Pogledaj hadise koji govore o ovoj temi u poglavlju *O vitr-namazu.*)

11 On je brat Halida b. Velida. Učestvovao je u Bici na Bedru na strani mušrika i pao u ropstvo, ali se iskupio. Primio je kasnije islam, i mušrici su ga u Meki zatvorili. Zajedno sa Selemom i Ajjašom planirao je bijeg iz Meke. Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, saznao je za to i molio za njih.

b. Hišama i Ajjaša b. Ebu-Rebija! Allahu, pojačaj Svoj prijezir prema Mudaru i daj im godine kao godine Jusufove!" To je govorio naglas. A na sabah-namazu govorio je ponekad:[1] "Allahu, prokuni to i to arapsko pleme!" – sve dok Allah nije objavio ajet: "Od tebe ne zavisi..."

اللَّهُمَّ رَبَّنَا لَكَ الْحَمْدُ اللَّهُمَّ أَنْجِ الْوَلِيدَ بْنَ الْوَلِيدِ
وَسَلَمَةَ بْنَ هِشَامٍ وَعَيَّاشَ بْنَ أَبِي رَبِيعَةَ اللَّهُمَّ اشْدُدْ
وَطْأَتَكَ عَلَى مُضَرَ وَاجْعَلْهَا سِنِينَ كَسِنِي يُوسُفَ
يَجْهَرُ بِذَلِكَ وَكَانَ يَقُولُ فِي بَعْضِ صَلاَتِهِ فِي صَلاَةِ
الْفَجْرِ اللَّهُمَّ الْعَنْ فُلاَنًا وَفُلاَنًا لأَحْيَاءٍ مِنَ الْعَرَبِ
حَتَّى أَنْزَلَ اللَّهُ (لَيْسَ لَكَ مِنَ الأَمْرِ شَيْءٌ) .

RIJEČI UZVIŠENOG: "... DOK VAS JE POSLANIK ZVAO IZA VAŠIH LEĐA..."[2]

باب قَوْلِهِ (وَالرَّسُولُ يَدْعُوكُمْ فِي أُخْرَاكُمْ)

Uhrakum je ženski rod od *ahirikum*. Ibn-Abbas kaže da "jedno od dvaju dobara" znači pobjedu ili pogibiju na Allahovom putu.

وَهْوَ تَأْنِيثُ آخِرِكُمْ وَقَالَ ابْنُ عَبَّاسٍ
(إِحْدَى الْحُسْنَيَيْنِ) فَتْحًا أَوْ شَهَادَةً .

4561. PRIČAO NAM JE Amr b. Halid, njemu Zuhejr, a ovom Ebu-Ishak, koji je kazivao da je čuo Beraa b. Aziba, radijallahu anhu, kako kaže: "Postavio je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, Abdullaha b. Džubejra za zapovjednika pješadije, i oni su se vratili poraženi. O tome (govori ajet): '... dok ih je Poslanik zvao iza njihovih leđa.' S Poslanikom, sallallahu alejhi ve sellem, ostalo je samo dvanaest ljudi."

٤٥٦١ . حَدَّثَنَا عَمْرُو بْنُ خَالِدٍ حَدَّثَنَا زُهَيْرٌ
حَدَّثَنَا أَبُو إِسْحَاقَ قَالَ سَمِعْتُ الْبَرَاءَ بْنَ عَازِبٍ
رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا قَالَ جَعَلَ النَّبِيُّ ﷺ عَلَى الرَّجَّالَةِ
يَوْمَ أُحُدٍ عَبْدَ اللَّهِ بْنَ جُبَيْرٍ وَأَقْبَلُوا مُنْهَزِمِينَ
فَذَاكَ إِذْ يَدْعُوهُمُ الرَّسُولُ فِي أُخْرَاهُمْ وَلَمْ يَبْقَ
مَعَ النَّبِيِّ ﷺ غَيْرُ اثْنَيْ عَشَرَ رَجُلاً .

1 Ovo upućuje na to da on Kunut-dovu nije uvijek učio na sabah-namazu.

2 Ali-Imran, 153. Ovaj ajet u cijelosti glasi: "Kad ste ono uzmicali kako je ko stigao, ne obazirući se na druge ne obazirući se ni na koga, dok vas je Poslanik zvao iza vaših leđa, Allah vas je kaznio brigom na brigu, da ne biste tugovali za onim što vam je izmaklo, niti zbog onoga što vas je zadesilo; a Allah dobro zna ono što radite."

RIJEČI UZVIŠENOG: "... SPOKOJSTVO; SAN..."[3]

باب قوله (أَمَنَةً نُعَاسًا)

4562. PRIČAO MI JE Ishak b. Ibrahim b. Abdur-Rahman Ebu-Jakub, njemu Husejn b. Muhammed, ovom Šejban, prenoseći od Katade da mu je pričao Enes kako je Ebu-Talha kazivao:
"Obuzeo nas je san dok smo bili na bojištu na dan Bitke na Uhudu. Sablja mi je", kaže, "ispadala iz ruke, i ja sam je ponovo uzimao, pa mi je opet ispadala, a ja je opet uzimao."

٤٥٦٢. حَدَّثَنَا إِسْحَاقُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ بْنِ عَبْدِالرَّحْمَنِ أَبُو يَعْقُوبَ حَدَّثَنَا حُسَيْنُ بْنُ مُحَمَّدٍ حَدَّثَنَا شَيْبَانُ عَنْ قَتَادَةَ حَدَّثَنَا أَنَسٌ أَنَّ أَبَا طَلْحَةَ قَالَ غَشِيَنَا النُّعَاسُ وَنَحْنُ فِي مَصَافِّنَا يَوْمَ أُحُدٍ قَالَ فَجَعَلَ سَيْفِي يَسْقُطُ مِنْ يَدِي وَآخُذُهُ وَيَسْقُطُ وَآخُذُهُ .

RIJEČI UZVIŠENOG: "ONE KOJI SU SE ALLAHU I POSLANIKU I NAKON ZADOBIJENIH RANA ODAZVALI, ONE IZMEĐU NJIH KOJI SU DOBRO ČINILI I BOGOBOJAZNI BILI – ČEKA VELIKA NAGRADA."[4]

باب قوله
(الَّذِينَ اسْتَجَابُوا لِلَّهِ وَالرَّسُولِ
مِنْ بَعْدِ مَا أَصَابَهُمُ الْقَرْحُ
لِلَّذِينَ أَحْسَنُوا مِنْهُمْ وَاتَّقَوْا أَجْرٌ عَظِيمٌ)

El-karh znači *el-džirah* (rane). *Istedžabu* znači *edžabu*(odazvali su se). *Jestedžibu* znači *judžibu* (odaziva se, uslišava).[5]

(الْقَرْحُ) الْجِرَاحُ (اسْتَجَابُوا) أَجَابُوا (يَسْتَجِيبُ) يُجِيبُ .

---

3 Ali-Imran, 154. Ovaj ajet u cijelosti glasi: "Zatim vam je, poslije nevolje, spustio spokojstvo; san koji je neke od vas uhvatio, a drugi su se brinuli samo o sebi, misleći o Allahu ono što nije istina, mislima paganstva, i govoreći: 'Imamo li mi ikakva udjela u odluci?' Reci: 'O svemu odlučuje samo Allah!' Oni u sebi kriju ono što tebi ne pokazuju. 'Da smo se za bilo šta pitali', govore oni, 'ne bismo ovdje bili izginuli.' Reci: "I da ste u kućama svojim bili, opet bi oni kojima je suđeno da poginu na mjesta pogibije svoje izišli, da bi Allah ispitao ono što je u vašim grudima i da bi istražio ono što je u vašim srcima; a Allah dobro zna šta je u grudima."

4 Ali-Imran, 172.

5 Buhari u ovom poglavlju nije naveo nijedan hadis, mada bi odgovarao hadis što se prenosi od Aiše koji je naveo u poglavlju *O vojnim pohodima*.

RIJEČI UZVIŠENOG: "... NEPRIJATELJI SE OKUPLJAJU ZBOG VAS, TREBATE IH SE PRIČUVATI!"[1]

باب
(إِنَّ النَّاسَ قَدْ جَمَعُوا لَكُمْ فَاخْشَوْهُمْ)

4563. PRIČAO NAM JE Ahmed b. Junus, njemu, mislim[2] da je tako rekao, kazivao nam je Ebu-Bekr, prenoseći od Ebu-Asima, on od Ebu-Duhaa, a ovaj od Ibn-Abbasa da je o ajetu: "Dovoljan je nama Allah, divan je On oslonac!" – kazao kako ga je izgovorio Ibrahim, alejhis-selam, kada je bačen u vatru, te Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, kada su rekli: "'Neprijatelji se okupljaju zbog vas, trebate ih se pričuvati!'[3] To im je učvrstilo vjerovanje, pa rekoše: 'Dovoljan je nama Allah, divan je On oslonac!"

٤٥٦٣. حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ يُونُسَ أُرَاهُ قَالَ حَدَّثَنَا أَبُو بَكْرٍ عَنْ أَبِي عَاصِمٍ عَنْ أَبِي الضُّحَى عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ (حَسْبُنَا اللهُ وَنِعْمَ الْوَكِيلُ) قَالَهَا إِبْرَاهِيمُ عَلَيْهِ السَّلَامُ حِينَ أُلْقِيَ فِي النَّارِ وَقَالَهَا مُحَمَّدٌ ﷺ حِينَ قَالُوا (إِنَّ النَّاسَ قَدْ جَمَعُوا لَكُمْ فَاخْشَوْهُمْ فَزَادَهُمْ إِيمَانًا وَقَالُوا حَسْبُنَا اللهُ وَنِعْمَ الْوَكِيلُ) .

4564. PRIČAO NAM JE Malik b. Isma'il, njemu Israil, prenoseći od Ebu-Hasin, on od Ebu-Duhaa, a ovaj od Ibn-Abbasa da je rekao:
"Posljednje što je Ibrahim rekao kada je bačen u vatru bilo je: 'Dovoljan je meni Allah, divan je On oslonac!'"

٤٥٦٤. حَدَّثَنَا مَالِكُ بْنُ إِسْمَاعِيلَ حَدَّثَنَا إِسْرَائِيلُ عَنْ أَبِي حَصِينٍ عَنْ أَبِي الضُّحَى عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ قَالَ كَانَ آخِرَ قَوْلِ إِبْرَاهِيمَ حِينَ أُلْقِيَ فِي النَّارِ حَسْبِيَ اللهُ وَنِعْمَ الْوَكِيلُ .

---

1 Ali-Imran, 173. Ovaj ajet u cijelosti glasi: "One kojima je – kad su im ljudi rekli: 'Neprijatelji se okupljaju zbog vas, trebate ih se pričuvati!' – to povećalo vjerovanje, pa su rekli: 'Dovoljan je nama Allah, divan je On Gospodar!'"

2 Ovo govori Buhari, koji kao da je posumnjao u ime učiteljevog učitelja. Imam Hakim ga je zabilježio preko Ahmed b. Ishaka od Ahmed b. Junusa, kojem je kazivao Ebu Bekr b. Ajjaš, sa spomenutim senedom bez sumnje, stim što Hakim spominje ovo predanje kao da ga Buharija nije spomenuo (istidrak) a nije tako. (prim. rec.)

3 Nakon bitke na Uhudu Ebu-Sufjan bio je krenuo nazad u Mekku. Nakon nekog vremena predomislio se i bio odlučio vratiti se u Medinu te ponovo napasti muslimane. Međutim, susreo ga je Ma'bed Huzai i rekao mu da je Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, okupio veliku vojsku u kojoj su i oni koji nisu bili na Uhudu i koji su se pokajali. To je navelo Ebu-Sufjana da promijeni odluku i da, ipak, krene put Mekke. Međutim, da bi zaplašio muslimane, on je poslao u Medinu lažne vijesti o tome da se on vraća te da će ih napasti. Kada je to čuo, Poslanik je, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Dovoljan je nama Allah, divan je On Gospodar!"

RIJEČI UZVIŠENOG: "NEKA NIKAKO NE MISLE ONI KOJI ŠKRTARE U ONOM ŠTO IM ALLAH IZ OBILJA SVOGA DAJE..."[4]

باب (ولا يحسبنّ الذين يبخلون بما آتاهم الله من فضله هو خيرا لهم بل هو شرٌّ لهم سيطوّقون ما بخلوا به يوم القيامة ولله ميراث السموات والأرض والله بما تعملون خبيرٌ)

Sejutavvekun je kao kad se kaže *tavvektuhu bi tavkin* (omotao sam ga omotačem).

(سَيُطَوَّقُونَ) كَقَوْلِكَ طَوَّقْتُهُ بِطَوْقٍ .

4565. PRIČAO MI JE Abdullah b. Munir da je čuo od Ebu-Nadra, kojem je pričao Abdur-Rahman, sin Abdullaha b. Dinara, prenoseći od svoga oca, ovaj od Ebu-Saliha, a on od Ebu-Hurejre da je rekao: "Allahov je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: 'Kome Allah da imetak, pa on na njega ne bude davao zekat – imetak će mu se pretvoriti u lik zmije s olinjalom dlakom na glavi,[5] koja ima dva repa kojima će ga omotavati na Sudnjem danu. Zgrabit će ga svojim čeljustima i reći: 'Ja sam tvoj imetak, ja sam tvoje blago!"
Zatim je (Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem) proučio ovaj ajet: 'Neka nikako ne misle oni koji škrtare u onom što im Allah iz obilja Svoga daje...' – do kraja ajeta."

٤٥٦٥ . حَدَّثَنِي عَبْدُاللهِ بْنُ مُنِيرٍ سَمِعَ أَبَا النَّضْرِ حَدَّثَنَا عَبْدُالرَّحْمَنِ هُوَ ابْنُ عَبْدِاللهِ بْنِ دِينَارٍ عَنْ أَبِيهِ عَنْ أَبِي صَالِحٍ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ مَنْ آتَاهُ اللهُ مَالاً فَلَمْ يُؤَدِّ زَكَاتَهُ مُثِّلَ لَهُ مَالُهُ شُجَاعًا أَقْرَعَ لَهُ زَبِيبَتَانِ يُطَوَّقُهُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ يَأْخُذُ بِلِهْزِمَتَيْهِ يَعْنِي بِشِدْقَيْهِ يَقُولُ أَنَا مَالُكَ أَنَا كَنْزُكَ ثُمَّ تَلاَ هَذِهِ الآيَةَ (وَلاَ يَحْسَبَنَّ الَّذِينَ يَبْخَلُونَ بِمَا آتَاهُمُ اللهُ مِنْ فَضْلِهِ) إِلَى آخِرِ الآيَةِ .

4 Ali-Imran, 180. Ovaj ajet u cijelosti glasi: "Neka oni koji škrtare u onom što im Allah iz obilja Svoga daje nikako ne misle da je to dobro za njih; ne, to je zlo za njih! Na Sudnjem danju bit će im o vratu obješeno ono u čemu su škrtarili, a Allahu pripada nasljedstvo nebesa i zemlje; Allah je dobro obavješten o svemu što radite!" Neki komentatori kažu da je ovaj ajet objavljen u povodu onih koji ne daju zekat, i ovo je važeće mišljenje koje podržava i Buhari. Ibn-Džurejdž kaže kako je ovaj ajet objavljen zbog židova koji su sakrili i nisu obznanili svojstva Muhammedova, sallallahu alejhi ve sellem. Ovo mišljenje je odabrao i Zedždžadž.

5 Zbog velike količine otrova.

RIJEČI UZVIŠENOG: "... I SLUŠAT ĆETE DOISTA MNOGE UVREDE OD ONIH KOJIMA JE DATA KNJIGA PRIJE VAS, A I OD MNOGOBOŽACA..."[1]

باب
(وَلَتَسْمَعُنَّ مِنَ الَّذِينَ أُوتُوا الْكِتَابَ مِنْ قَبْلِكُمْ وَمِنَ الَّذِينَ أَشْرَكُوا أَذًى كَثِيرًا)

4566. PRIČAO NAM JE Ebu-Jeman, njemu Šu'ajb, prenoseći od Zuhrija da je rekao:
"Obavijestio me je Urva b. Zubejr da ga je Usama b. Zejd, radijallahu anhuma, obavijestio kako je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, uzjahao na magarca (koji je bio prekriven) fedekijskom[2] kadifom; stavio je Usamu b. Zejda iza sebe i krenuo da posjeti Sa'da b. Ubadu u Benu-Harisu b. Hazredžu – a to je bilo prije Bitke na Bedru. Prošao je", kaže, "pored sijela na kojem je bio Abdullah b. Ubejj b. Selul – a to je bilo prije nego što je Abdullah b. Ubejj primio islam. Na tom sijelu bili su zajedno muslimani i mušrici, obožavaoci kipova, židovi i muslimani. Na sijelu je bio i Abdullah b. Revaha. Kada je sijelo prekrila prašina koju je uzdigla životinja, Abdullah b. Ubejj prekrio je lice svojim ogrtačem, a zatim rekao:[3] 'Ne podiži na nas prašinu!'
Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, nazvao im je selam,[4] a zatim zastao, sjahao i pozvao ih Allahu, učeći im Kur'an. Na to Abdullah b. Ubejj b. Selul reče: 'Čovječe, nema ništa bolje

٤٥٦٦. حَدَّثَنَا أَبُو الْيَمَانِ أَخْبَرَنَا شُعَيْبٌ عَنِ الزُّهْرِيِّ قَالَ أَخْبَرَنِي عُرْوَةُ بْنُ الزُّبَيْرِ أَنَّ أُسَامَةَ بْنَ زَيْدٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا أَخْبَرَهُ أَنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ رَكِبَ عَلَى حِمَارٍ عَلَى قَطِيفَةٍ فَدَكِيَّةٍ وَأَرْدَفَ أُسَامَةَ بْنَ زَيْدٍ وَرَاءَهُ يَعُودُ سَعْدَ بْنَ عُبَادَةَ فِي بَنِي الْحَارِثِ بْنِ الْخَزْرَجِ قَبْلَ وَقْعَةِ بَدْرٍ قَالَ حَتَّى مَرَّ بِمَجْلِسٍ فِيهِ عَبْدُاللهِ بْنُ أُبَيٍّ ابْنُ سَلُولَ وَذَلِكَ قَبْلَ أَنْ يُسْلِمَ عَبْدُاللهِ بْنُ أُبَيٍّ فَإِذَا فِي الْمَجْلِسِ أَخْلَاطٌ مِنَ الْمُسْلِمِينَ وَالْمُشْرِكِينَ عَبَدَةِ الْأَوْثَانِ وَالْيَهُودِ وَالْمُسْلِمِينَ وَفِي الْمَجْلِسِ عَبْدُاللهِ بْنُ رَوَاحَةَ فَلَمَّا غَشِيَتِ الْمَجْلِسَ عَجَاجَةُ الدَّابَّةِ خَمَّرَ عَبْدُاللهِ بْنُ أُبَيٍّ أَنْفَهُ بِرِدَائِهِ ثُمَّ قَالَ لَا تُغَبِّرُوا عَلَيْنَا فَسَلَّمَ رَسُولُ اللهِ ﷺ عَلَيْهِمْ ثُمَّ وَقَفَ فَنَزَلَ فَدَعَاهُمْ إِلَى اللهِ وَقَرَأَ عَلَيْهِمُ الْقُرْآنَ فَقَالَ عَبْدُاللهِ

1 Ali-Imran, 186. Ovaj ajet u cijelosti glasi: "Vi ćete sigurno biti iskušavani u imecima vašim, i životima vašim, i slušat ćete doista mnoge uvrede od onih kojima je data Knjiga prije vas, a i od mnogobožaca. I ako budete izdržali i Allaha se bojali, pa – tako trebaju postupiti oni koji su jakom voljom obdareni."
Prenosi se da je ovaj ajet objavljen zbog Ka'ba b. Ešrefa, koji je u svojoj poeziji napadao Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, i njegove ashabe. Također se prenosi da je ovaj ajet objavljen zbog jednog židova koji je rekao da je Allah siromah, a da su oni bogati, pa se Ebu-Bekr jako naljutio kad je to čuo. S obzirom da ovaj ajet ima općenito značenje, moguće da je objavljen povodom ovih i njima sličnih događaja u kojima su nevjernici vrijeđali muslimane i islam.

2 Ova kadifa dobila je ime po mjestu gdje se proizvodila. To mjesto nalazilo se dva dana hoda daleko od Medine.

3 Tj. Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem.

4 Ovo je dokaz da je dopušteno nazvati selam muslimanima koji se nalaze u društvu s nevjernicima, ali namjera mora biti usmjerena k tome da se selam naziva muslimanima.

ابْنُ أُبَيٍّ ابْنُ سَلُولَ أَيُّهَا الْمَرْءُ إِنَّهُ لاَ أَحْسَنَ مِمَّا تَقُولُ إِنْ كَانَ حَقًّا فَلاَ تُؤْذِنَا بِهِ فِي مَجْلِسِنَا ارْجِعْ إِلَى رَحْلِكَ فَمَنْ جَاءَكَ فَاقْصُصْ عَلَيْهِ فَقَالَ عَبْدُاللهِ بْنُ رَوَاحَةَ بَلَى يَا رَسُولَ اللهِ فَاغْشَنَا بِهِ فِي مَجَالِسِنَا فَإِنَّا نُحِبُّ ذَلِكَ فَاسْتَبَّ الْمُسْلِمُونَ وَالْمُشْرِكُونَ وَالْيَهُودُ حَتَّى كَادُوا يَتَثَاوَرُونَ فَلَمْ يَزَلِ النَّبِيُّ ﷺ يُخَفِّضُهُمْ حَتَّى سَكَنُوا ثُمَّ رَكِبَ النَّبِيُّ ﷺ دَابَّتَهُ فَسَارَ حَتَّى دَخَلَ عَلَى سَعْدِ بْنِ عُبَادَةَ فَقَالَ لَهُ النَّبِيُّ ﷺ يَا سَعْدُ أَلَمْ تَسْمَعْ مَا قَالَ أَبُو حُبَابٍ يُرِيدُ عَبْدَاللهِ بْنَ أُبَيٍّ قَالَ كَذَا وَكَذَا قَالَ سَعْدُ بْنُ عُبَادَةَ يَا رَسُولَ اللهِ اعْفُ عَنْهُ وَاصْفَحْ عَنْهُ فَوَالَّذِي أَنْزَلَ عَلَيْكَ الْكِتَابَ لَقَدْ جَاءَ اللهُ بِالْحَقِّ الَّذِي أَنْزَلَ عَلَيْكَ لَقَدِ اصْطَلَحَ أَهْلُ هَذِهِ الْبُحَيْرَةِ عَلَى أَنْ يُتَوِّجُوهُ فَيُعَصِّبُوهُ بِالْعِصَابَةِ فَلَمَّا أَبَى اللهُ ذَلِكَ بِالْحَقِّ الَّذِي أَعْطَاكَ اللهُ شَرِقَ بِذَلِكَ فَذَلِكَ فَعَلَ بِهِ مَا رَأَيْتَ فَعَفَا عَنْهُ رَسُولُ اللهِ ﷺ وَكَانَ النَّبِيُّ ﷺ وَأَصْحَابُهُ يَعْفُونَ عَنِ الْمُشْرِكِينَ وَأَهْلِ الْكِتَابِ كَمَا أَمَرَهُمُ اللهُ وَيَصْبِرُونَ عَلَى الأَذَى قَالَ اللهُ عَزَّ وَجَلَّ (وَلَتَسْمَعُنَّ مِنَ الَّذِينَ أُوتُوا الْكِتَابَ مِنْ قَبْلِكُمْ وَمِنَ الَّذِينَ أَشْرَكُوا أَذًى كَثِيرًا)

od toga što kažeš,[5] samo ako je istina! Nemoj nas zato time uznemirivati na našim sijelima; vrati se svojoj jahalici, pa ko ti dođe – njemu to pričaj!'[6]

Abdullah b. Revaha uzvrati na to govoreći: 'Allahov Poslaniče, dođi s tim na naša sijela, mi to volimo!' Tada su se muslimani, mušrici i židovi počeli tako grditi da su se umalo potukli. Allahov ih je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, smirivao sve dok se nisu umirili. Zatim je uzjahao svoju jahalicu i došao kod Sa'da b. Ubade.

'O Sa'de', reče mu Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, 'zar nisi čuo šta je rekao Ebu-Hubab?!', misleći na Abdullaha b. Ubejja, (i dodade:) 'Rekao je to i to!'

'Oprosti mu i ostavi ga na miru, Allahov Poslaniče', reče Sa'd b. Ubada, 'tako mi Onoga koji ti je poslao Knjigu, Allah je poslao istinu koju ti je objavio. Stanovnici Medine bili su se navikli da postave vladara koji njima vlada. Kada je to Allah zamijenio istinom koju ti je Allah dao, rodila se zavist koja ga je navela da uradi to što si vidio!'

Allahov mu je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, oprostio.

Vjerovjesnik,[7] sallallahu alejhi ve sellem, i njegovi ashabi opraštali su mušricima i sljedbenicima Knjige i trpjeli njihove uvrede onako kako im je to Allah naredio. Uzvišeni Allah kaže: '... i slušat ćete doista mnoge uvrede od onih kojima je data Knjiga prije vas, a i od mnogobožaca. I ako budete izdržali i Allaha se bojali, pa – tako trebaju postupiti oni koji su jakom voljom obdareni!'[8]

5 Postoji mogućnost, zavisno od vokalizacije, da je rekao kako je bolje od ovoga da ostane kod kuće.

6 Iz ovog događaja možemo izvući sljedeće pouke:
– onaj koji poziva u vjeru mora iskoristiti svaku priliku za to;
– licemjeri se nisu promijenili ni do dana današnjeg: uvijek govore isto; i danas zagovaraju da se o islamu priča samo u džamijama i nigdje više, želeći tako spriječiti one koji ne znaju o islamu da čuju istinu o njemu; znaju da svi koji ne prakticiraju islam ne dolaze u džamiju, i nikada neće imati prilike upoznati se s islamom.

7 Ibn-Hibban ovaj je dio spomenuo kao poseban hadis. U oba je hadisa isti lanac prenosilaca.

8 Ali-Imran, 186.

Uzvišeni Allah također je rekao: 'Mnogi sljedbenici Knjige jedva bi dočekali da vas – pošto ste postali vjernici – vrate u nevjernike, iz lične zlobe svoje, iako im je Istina poznata, ali vi oprostite i preko toga pređite dok Allah Svoju odluku ne donese; a Allah, zaista, sve može!'[1]
Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, opraštao je onako kako mu je to Allah naredio sve dok Allah nije dopustio da se bori protiv njih.[2]
Kada je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, organizirao pohod na Bedr i uz Allahovu pomoć uništio glavaše nevjernika iz Kurejša, Ibn-Ubejj b. Selul i njegovi istomišljenici među mušricima i idolopoklonicima rekoše: 'Stvar je postala jasna![3]' Izrazili su lojalnost Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, i primili islam!"

وَقَالَ اللهُ ﴿ وَدَّ كَثِيرٌ مِنْ أَهْلِ الْكِتَابِ لَوْ يَرُدُّونَكُمْ مِنْ بَعْدِ إِيمَانِكُمْ كُفَّارًا حَسَدًا مِنْ عِنْدِ أَنْفُسِهِمْ ﴾ إِلَى آخِرِ الْآيَةِ وَكَانَ النَّبِيُّ ﷺ يَتَأَوَّلُ الْعَفْوَ مَا أَمَرَهُ اللهُ بِهِ حَتَّى أَذِنَ اللهُ فِيهِمْ فَلَمَّا غَزَا رَسُولُ اللهِ ﷺ بَدْرًا فَقَتَلَ اللهُ بِهِ صَنَادِيدَ كُفَّارِ قُرَيْشٍ قَالَ ابْنُ أُبَيٍّ ابْنُ سَلُولَ وَمَنْ مَعَهُ مِنَ الْمُشْرِكِينَ وَعَبَدَةِ الْأَوْثَانِ هَذَا أَمْرٌ قَدْ تَوَجَّهَ فَبَايَعُوا الرَّسُولَ ﷺ عَلَى الْإِسْلَامِ فَأَسْلَمُوا.

RIJEČI UZVIŠENOG: "NIKAKO NE MISLI DA ĆE ONI KOJE VESELI ONO ŠTO RADE..."[4]

بَاب
﴿ لَا يَحْسِبَنَّ الَّذِينَ يَفْرَحُونَ بِمَا أَتَوْا ﴾

4567. PRIČAO MI JE Seid b. Ebu-Merjem, njemu Muhammed b. Džafer, ovom Zejd b. Eslem, prenoseći od Ataa b. Jesara, a ovaj od Ebu-Seida Hudrija, radijallahu anhu, da su neki licemjeri izostajali kada bi Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, pošao u borbu, radujući se što nisu s Allahovim Poslanikom, sallallahu alejhi ve sellem. Ali, kada bi se Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, vratio, oni bi mu se izvinjavali i zaklinjali. Voljeli su da budu pohvaljeni za ono

٤٥٦٧. حَدَّثَنَا سَعِيدُ بْنُ أَبِي مَرْيَمَ أَخْبَرَنَا مُحَمَّدُ بْنُ جَعْفَرٍ قَالَ حَدَّثَنِي زَيْدُ بْنُ أَسْلَمَ عَنْ عَطَاءِ بْنِ يَسَارٍ عَنْ أَبِي سَعِيدٍ الْخُدْرِيِّ رَضِيَ اللهُ عنه أَنَّ رِجَالاً مِنَ الْمُنَافِقِينَ عَلَى عَهْدِ رَسُولِ اللهِ ﷺ كَانَ إِذَا خَرَجَ رَسُولُ اللهِ ﷺ إِلَى الْغَزْوِ تَخَلَّفُوا عَنْهُ وَفَرِحُوا بِمَقْعَدِهِمْ خِلَافَ رَسُولِ اللهِ ﷺ فَإِذَا قَدِمَ رَسُولُ اللهِ ﷺ اعْتَذَرُوا إِلَيْهِ وَحَلَفُوا وَأَحَبُّوا أَنْ يُحْمَدُوا بِمَا لَمْ يَفْعَلُوا فَنَزَلَتْ

1 El-Bekara, 109.

2 Ovo ne znači da je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, odustao od praštanja nakon što mu je dopušteno da se bori protiv nevjernika. Naime, i nakon dopuštenja da se bori protiv njih, on je praštao, oslobađajući mnoge mušrike i židove, s naknadom ili bez nje.

3 Tj. postalo je jasno ko će na kraju biti pobjednik.

4 Ali-Imran, 188. Prijevod ajeta u cjelosti glasi: "Nikako ne misli da će oni koje veseli ono što rade i kojima je drago da budu pohvaljeni i za ono što nisu učinili - nikako ne misli da će se kazne sšasiti; njih čeka teška patnja!" Ovaj ajet ima općenito značenje, tako da može biti više konkretnih razloga koji su bili povod njegovu objavljivanju.

što nisu uradili, te je povodom toga objavljen ajet: "Nikako ne misli da će oni koje veseli ono što rade i kojima je drago da budu pohvaljeni i za ono što nisu učinili..."

﴿ لَا تَحْسَبَنَّ الَّذِينَ يَفْرَحُونَ بِمَا أَتَوْا وَيُحِبُّونَ أَنْ يُحْمَدُوا بِمَا لَمْ يَفْعَلُوا ﴾ .

4568. PRIČAO MI JE Ibrahim b. Musa da ga je obavijestio Hišam, a njega Ibn-Džurejdž, prenoseći od Ibn-Ebu-Mulejke, kojeg je Alkama b. Vekkas obavijestio da je Mervan rekao svome vrataru: "Idi kod Ibn-Abbasa i reci mu: ako svaki čovjek bude kažnjen zato što se raduje onome što radi i što voli da bude pohvaljen za ono što nije uradio, svi ćemo biti kažnjeni." Na to je Ibn-Abbas rekao: "Kakve vi veze imate s tim? Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, pozvao je neke židove i pitao ih o nečem.[5] Oni su to od njega sakrili i obavijestili ga o nečem drugom. Pokazali su mu da su zaslužili od njega pohvalu zato što su ga obavijestili o onom o čemu ih je pitao, a radovali su se što su to sakrili, (ne rekavši istinu)." Potom je Ibn-Abbas proučio (ajete):[6] "A kada je Allah uzeo obavezu od onih kojima je Knjiga data da će je sigurno ljudima objašnjavati, da neće iz nje ništa kriti, oni su je, poslije, za leđa svoja bacili i nečim što malo vrijedi zamijenili; a kako je ružno to što su u zamjenu dobili! Nikako ne misli da će oni koje veseli ono što rade i kojima je drago da budu pohvaljeni i za ono što nisu učinili – nikako ne misli da će se kazne spasiti; njih čeka teška patnja!"[7]
Ovaj hadis prenosi i Abdur-Rezzak sa istim senedom, od Ibn-Džurejdža.

٤٥٦٨. حَدَّثَنِي إِبْرَاهِيمُ بْنُ مُوسَى أَخْبَرَنَا هِشَامٌ أَنَّ ابْنَ جُرَيْجٍ أَخْبَرَهُمْ عَنِ ابْنِ أَبِي مُلَيْكَةَ أَنَّ عَلْقَمَةَ بْنَ وَقَّاصٍ أَخْبَرَهُ أَنَّ مَرْوَانَ قَالَ لِبَوَّابِهِ اذْهَبْ يَا رَافِعُ إِلَى ابْنِ عَبَّاسٍ فَقُلْ لَئِنْ كَانَ كُلُّ امْرِئٍ فَرِحَ بِمَا أُوتِيَ وَأَحَبَّ أَنْ يُحْمَدَ بِمَا لَمْ يَفْعَلْ مُعَذَّبًا لَنُعَذَّبَنَّ أَجْمَعُونَ فَقَالَ ابْنُ عَبَّاسٍ وَمَا لَكُمْ وَلِهَذِهِ إِنَّمَا دَعَا النَّبِيُّ ﷺ يَهُودَ فَسَأَلَهُمْ عَنْ شَيْءٍ فَكَتَمُوهُ إِيَّاهُ وَأَخْبَرُوهُ بِغَيْرِهِ فَأَرَوْهُ أَنْ قَدِ اسْتَحْمَدُوا إِلَيْهِ بِمَا أَخْبَرُوهُ عَنْهُ فِيمَا سَأَلَهُمْ وَفَرِحُوا بِمَا أُوتُوا مِنْ كِتْمَانِهِمْ ثُمَّ قَرَأَ ابْنُ عَبَّاسٍ ﴿ وَإِذْ أَخَذَ اللَّهُ مِيثَاقَ الَّذِينَ أُوتُوا الْكِتَابَ ﴾ كَذَلِكَ حَتَّى قَوْلِهِ ﴿ يَفْرَحُونَ بِمَا أَتَوْا وَيُحِبُّونَ أَنْ يُحْمَدُوا بِمَا لَمْ يَفْعَلُوا ﴾ تَابَعَهُ عَبْدُ الرَّزَّاقِ عَنِ ابْنِ جُرَيْجٍ . حَدَّثَنَا ابْنُ مُقَاتِلٍ أَخْبَرَنَا الْحَجَّاجُ عَنِ ابْنِ جُرَيْجٍ أَخْبَرَنِي ابْنُ أَبِي مُلَيْكَةَ عَنْ حُمَيْدِ بْنِ عَبْدِ الرَّحْمَنِ ابْنِ عَوْفٍ أَنَّهُ أَخْبَرَهُ أَنَّ مَرْوَانَ بِهَذَا .

5 Ne zna se tačno o čemu ih je Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, pitao. Neki kažu da ih je pitao o tome kako njega opisuju njihove svete knjige.

6 Ibn-Abbas želio je ukazati na to kako je Allah, dželle šanuhu, žestoko ukorio, one koji sakriju znanje za koje im je naređeno da ga ne smiju kriti obećavši im džehennemsku kaznu.

7 Iz ovog ajeta razumije se da su oni o kojima je riječ u ovom ajetu spomenuti i u prethodnom. Allah, dželle šanuhu, ukorio ih je zbog toga što su krili znanje za koje im je On naredio da ga šire i zaprijetio im džehennemskom vatrom ako ga budu krili. U jednom predanju stoji da je Ibn-Abbas rekao: "Allah, dželle šanuhu, rekao je u Tevratu: 'Islam je vjera kojom je On zadovoljan i koju je odabrao za Svoje robove, a Muhammed je Allahov poslanik.'"

PRIČAO MI JE Ibn-Mukatil da ga je obavijestio Hadždžadž, njega Ibn-Džurejdž, ovog Ibn-Ebu-Mulejka, njega Humejd b. Abdur-Rahman b. Avf, kojeg je o ovome obavijestio Mervan.

RIJEČI UZVIŠENOG: "U STVARANJU NEBESA I ZEMLJE I U IZMJENI NOĆI I DANA ZAISTA SU ZNAMENJA ZA RAZUMOM OBDARENE!"[1]

باب قوْلِهِ
(إِنَّ فِي خَلْقِ السَّمواتِ وَالْأَرْضِ وَاخْتِلَافِ اللَّيْلِ وَالنَّهارِ لَآياتٍ لِأُولِي الْأَلْبابِ)

4569. PRIČAO MI JE Seid b. Ebu-Merjem da ga je obavijestio Muhammed b. Džafer, njega Šerik b. Abdullah b. Ebu-Nemir, prenoseći od Kurejba, a on od Ibn-Abbasa, radijallahu anhuma, da je kazivao:

"Noćio sam kod svoje tetke (po majci) Mejmune. Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, pričao je sa svojom ženom neko vrijeme, a onda zaspao. Kada je nastupila posljednja trećina noći, ustao je i pogledao u nebo, a zatim proučio: 'U stvaranju nebesa i zemlje i u izmjeni noći i dana zaista su znamenja za razumom obdarene!'

Potom je ustao, uzeo abdest i očistio zube. Klanjao je jedanaest rekata. Nakon toga Bilal je proučio ezan, i on je (Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem) klanjao dva rekata. Potom je izišao i klanjao sabah-namaz."[2]

٤٥٦٩. حَدَّثَنَا سَعِيدُ بْنُ أَبِي مَرْيَمَ أَخْبَرَنَا مُحَمَّدُ بْنُ جَعْفَرٍ قَالَ أَخْبَرَنِي شَرِيكُ بْنُ عَبْدِاللهِ بْنِ أَبِي نَمِرٍ عَنْ كُرَيْبٍ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا قَالَ بِتُّ عِنْدَ خَالَتِي مَيْمُونَةَ فَتَحَدَّثَ رَسُولُ اللهِ ﷺ مَعَ أَهْلِهِ سَاعَةً ثُمَّ رَقَدَ فَلَمَّا كَانَ ثُلُثُ اللَّيْلِ الْآخِرُ قَعَدَ فَنَظَرَ إِلَى السَّمَاءِ فَقَالَ (إِنَّ فِي خَلْقِ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ وَاخْتِلَافِ اللَّيْلِ وَالنَّهَارِ لَآيَاتٍ لِأُولِي الْأَلْبَابِ) ثُمَّ قَامَ فَتَوَضَّأَ وَاسْتَنَّ فَصَلَّى إِحْدَى عَشْرَةَ رَكْعَةً ثُمَّ أَذَّنَ بِلَالٌ فَصَلَّى رَكْعَتَيْنِ ثُمَّ خَرَجَ فَصَلَّى الصُّبْحَ .

1 Ali-Imran, 190.

2 Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, klanjao je sunnete u svojoj kući, a farze u džematu u džamiji.

باب
﴿الَّذِينَ يَذْكُرُونَ اللَّهَ قِيَامًا وَقُعُودًا وَعَلَىٰ جُنُوبِهِمْ وَيَتَفَكَّرُونَ فِي خَلْقِ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ ...﴾

RIJEČI UZVIŠENOG:
"... ZA ONE KOJI I STOJEĆI I SJEDEĆI I LEŽEĆI ALLAHA SPOMINJU I O STVARANJU NEBESA I ZEMLJE RAZMIŠLJAJU: 'GOSPODARU NAŠ, TI NISI OVO UZALUD STVORIO! HVALJEN NEKA SI; SAČUVAJ NAS PATNJE U VATRI!'"[3]

٤٥٧٠. حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ عَبْدِاللهِ حَدَّثَنَا عَبْدُالرَّحْمَنِ بْنُ مَهْدِيٍّ عَنْ مَالِكِ بْنِ أَنَسٍ عَنْ مَخْرَمَةَ بْنِ سُلَيْمَانَ عَنْ كُرَيْبٍ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا قَالَ بِتُّ عِنْدَ خَالَتِي مَيْمُونَةَ فَقُلْتُ لَأَنْظُرَنَّ إِلَى صَلَاةِ رَسُولِ اللهِ ﷺ فَطُرِحَتْ لِرَسُولِ اللهِ ﷺ وِسَادَةٌ فَنَامَ رَسُولُ اللهِ ﷺ فِي طُولِهَا فَجَعَلَ يَمْسَحُ النَّوْمَ عَنْ وَجْهِهِ ثُمَّ قَرَأَ الْآيَاتِ الْعَشْرَ الْأَوَاخِرَ مِنْ آلِ عِمْرَانَ حَتَّى خَتَمَ ثُمَّ أَتَى شَنًّا مُعَلَّقًا فَأَخَذَهُ فَتَوَضَّأَ ثُمَّ قَامَ يُصَلِّي فَقُمْتُ فَصَنَعْتُ مِثْلَ مَا صَنَعَ ثُمَّ جِئْتُ فَقُمْتُ إِلَى جَنْبِهِ فَوَضَعَ يَدَهُ عَلَى رَأْسِي ثُمَّ أَخَذَ بِأُذُنِي فَجَعَلَ يَفْتِلُهَا ثُمَّ صَلَّى رَكْعَتَيْنِ ثُمَّ صَلَّى رَكْعَتَيْنِ ثُمَّ صَلَّى رَكْعَتَيْنِ ثُمَّ صَلَّى رَكْعَتَيْنِ ثُمَّ صَلَّى رَكْعَتَيْنِ ثُمَّ صَلَّى رَكْعَتَيْنِ ثُمَّ أَوْتَرَ.

4570. PRIČAO MI JE Ali b. Abdullah, njemu Abdur-Rahman b. Mehdi, prenoseći od Malika b. Enesa, on od Mahreme b. Sulejmana, ovaj od Kurejba, a on od Ibn-Abbasa, radijallahu anhuma, koji je kazivao:
"Noćio sam kod svoje tetke (po majci) Mejmune. 'Gledat ću', rekoh (sebi), 'kako klanja Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem.'
Prostrla mu je počivaljku, pa je zaspao uzduž nje. (Kasnije je ustao) i protrljao oči da odagna san. Potom je proučio posljednjih deset ajeta sure Ali-Imran do kraja, a onda došao do mješine koja je bila obješena, skinuo je i uzeo abdest. Nakon toga počeo je klanjati. Tada sam ustao i ja i uradio isto što i on, a onda došao i stao mu sa strane. Stavio je svoju ruku na moju glavu, uzeo me za uho i počeo ga blago potirati[4]. Klanjao je dva rekata, zatim još dva, onda još dva, potom još dva, onda još dva, pa još dva, a zatim jedan."[5]

3 Ali-Imran, 191. Završetak ajeta glasi: "Gospodaru naš. Ti nisi ovo uzalud stvorio! Hvaljen neka Si; sačuvaj nas patnje u Vatri!"

4 Dodao je Muhammed b.Velid u svom rivajetu "pa sam shvatio da je on samo učino da bi me privukao svojom rukom u noćnoj tmini." (Prim. rec.)

5 Ovaj je posljednji rekat vitr-namaz.Ovaj hadis je spomenut u dijelu *Vitr namaz,* hadis br.992.

RIJEČI UZVIŠENOG: "GOSPODARU NAŠ, ONOGA KOGA TI BUDEŠ U VATRU BACIO TI SI VEĆ OSRAMOTIO; A NEVJERNICIMA NEĆE NIKO U POMOĆ PRITEĆI!"[1]

باب
(رَبَّنَا إِنَّكَ مَنْ تُدْخِلِ النَّارَ فَقَدْ أَخْزَيْتَهُ وَمَا لِلظَّالِمِينَ مِنْ أَنْصَارٍ)

4571. PRIČAO MI JE Ali b. Abdullah, njemu Ma'n b. Isa, ovom Malik, prenoseći od Mahreme b. Sulejmana, a on od Kurejba, štićenika Abdullaha b. Abbasa, da ga je Abdullah b. Abbas obavijestio kako je noćio kod Mejmune, supruge Vjerovjesnikove, sallallahu alejhi ve sellem, a ona je njegova tetka po majci. (Ibn-Abbas) kaže: "Legao sam poprijeko na počivaljci, a Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, i njegova žena legli su uzduž. Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, spavao je sve do ponoći, ili malo prije ili malo poslije. Tada se probudio, protrljao lice da bi se razbudio, a zatim proučio deset posljednjih ajeta iz sure Ali-Imran. Potom je došao do mješine za vodu koja je bila obješena i iz nje lijepo uzeo abdest, a onda počeo klanjati.

I ja sam uradio isto što i on, a zatim došao i stao mu sa strane. Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, stavio je svoju desnu ruku na moju glavu, zatim me je njome uzeo za uho i počeo ga blago potirati. Klanjao je dva rekata, zatim još dva, onda još dva, potom još dva, onda još dva, pa još dva, a zatim jedan. Potom je legao na bok dok mu nije došao mujezin. Ustao je i klanjao dva rekata. Nakon toga izišao je i klanjao sabah-namaz."

٤٥٧١. حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ عَبْدِاللهِ حَدَّثَنَا مَعْنُ بْنُ عِيسَى حَدَّثَنَا مَالِكٌ عَنْ مَخْرَمَةَ بْنِ سُلَيْمَانَ عَنْ كُرَيْبٍ مَوْلَى عَبْدِاللهِ بْنِ عَبَّاسٍ أَنَّ عَبْدَاللهِ بْنَ عَبَّاسٍ أَخْبَرَهُ أَنَّهُ بَاتَ عِنْدَ مَيْمُونَةَ زَوْجِ النَّبِيِّ ﷺ وَهْيَ خَالَتُهُ قَالَ فَاضْطَجَعْتُ فِي عَرْضِ الْوِسَادَةِ وَاضْطَجَعَ رَسُولُ اللهِ ﷺ وَأَهْلُهُ فِي طُولِهَا فَنَامَ رَسُولُ اللهِ ﷺ حَتَّى انْتَصَفَ اللَّيْلُ أَوْ قَبْلَهُ بِقَلِيلٍ أَوْ بَعْدَهُ بِقَلِيلٍ ثُمَّ اسْتَيْقَظَ رَسُولُ اللهِ ﷺ فَجَعَلَ يَمْسَحُ النَّوْمَ عَنْ وَجْهِهِ بِيَدَيْهِ ثُمَّ قَرَأَ الْعَشْرَ الْآيَاتِ الْخَوَاتِمَ مِنْ سُورَةِ آلِ عِمْرَانَ ثُمَّ قَامَ إِلَى شَنٍّ مُعَلَّقَةٍ فَتَوَضَّأَ مِنْهَا فَأَحْسَنَ وُضُوءَهُ ثُمَّ قَامَ يُصَلِّي فَصَنَعْتُ مِثْلَ مَا صَنَعَ ثُمَّ ذَهَبْتُ فَقُمْتُ إِلَى جَنْبِهِ فَوَضَعَ رَسُولُ اللهِ ﷺ يَدَهُ الْيُمْنَى عَلَى رَأْسِي وَأَخَذَ بِأُذُنِي بِيَدِهِ الْيُمْنَى يَفْتِلُهَا فَصَلَّى رَكْعَتَيْنِ ثُمَّ رَكْعَتَيْنِ ثُمَّ رَكْعَتَيْنِ ثُمَّ رَكْعَتَيْنِ ثُمَّ رَكْعَتَيْنِ ثُمَّ رَكْعَتَيْنِ ثُمَّ أَوْتَرَ ثُمَّ اضْطَجَعَ حَتَّى جَاءَهُ الْمُؤَذِّنُ فَقَامَ فَصَلَّى رَكْعَتَيْنِ خَفِيفَتَيْنِ ثُمَّ خَرَجَ فَصَلَّى الصُّبْحَ .

[1] Ali-Imran, 192.

RIJEČI UZVIŠENOG: "GOSPODARU NAŠ, MI SMO ČULI GLASNIKA KOJI POZIVA U VJERU..."[2]

4572. PRIČAO NAM JE Kutejba b. Seid, prenoseći od Malika, on od Mahreme b. Sulejmana, a ovaj od Kurejba, štićenika Ibn-Abbasovog, radijallahu anhuma, da ga je Ibn-Abbas, radijallahu anhuma, obavijestio kako je noćio kod Mejmune, supruge Vjerovjesnikove, sallallahu alejhi ve sellem, a ona je bila njegova tetka po majci. (Ibn-Abbas) kaže: "Legao sam poprijeko na počivaljci, a Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, i njegova žena legli su uzduž, a onda je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, zaspao. Kada je došla ponoć, ili malo prije ponoći, ili malo poslije ponoći, probudio se, sjeo, protrljao lice rukama da se razbudi, a zatim proučio posljednjih deset ajeta iz sure Ali-Imran. Zatim je ustao (i otišao) do mješine koja je bila obješena te iz nje lijepo uzeo abdest, a onda ustao i klanjao. I ja sam ustao i uradio isto što i on", kaže Ibn-Abbas, a "zatim došao i stao pored njega. Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, stavio je svoju desnu ruku na moju glavu, uzeo moje desno uho i stao ga blago potirati. Klanjao je potom dva rekata, zatim još dva, onda još dva, potom još dva, onda još dva, pa još dva, a zatim jedan. Poslije toga legao je na bok i ostao ležati dok mu nije došao mujezin. Ustao je i klanjao dva kratka rekata. Zatim je izišao i klanjao sabah-namaz."

باب
(رَبَّنَا إِنَّنَا سَمِعْنَا مُنَادِيًا يُنَادِي لِلإِيمَانِ)

٤٥٧٢ . حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ بْنُ سَعِيدٍ عَنْ مَالِكٍ عَنْ مَخْرَمَةَ بْنِ سُلَيْمَانَ عَنْ كُرَيْبٍ مَوْلَى ابْنِ عَبَّاسٍ أَنَّ ابْنَ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا أَخْبَرَهُ أَنَّهُ بَاتَ عِنْدَ مَيْمُونَةَ زَوْجِ النَّبِيِّ ﷺ وَهِيَ خَالَتُهُ قَالَ فَاضْطَجَعْتُ فِي عَرْضِ الْوِسَادَةِ وَاضْطَجَعَ رَسُولُ اللهِ ﷺ وَأَهْلُهُ فِي طُولِهَا فَنَامَ رَسُولُ اللهِ ﷺ حَتَّى إِذَا انْتَصَفَ اللَّيْلُ أَوْ قَبْلَهُ بِقَلِيلٍ أَوْ بَعْدَهُ بِقَلِيلٍ اسْتَيْقَظَ رَسُولُ اللهِ ﷺ فَجَلَسَ يَمْسَحُ النَّوْمَ عَنْ وَجْهِهِ بِيَدِهِ ثُمَّ قَرَأَ الْعَشْرَ الآيَاتِ الْخَوَاتِمَ مِنْ سُورَةِ آلِ عِمْرَانَ ثُمَّ قَامَ إِلَى شَنٍّ مُعَلَّقَةٍ فَتَوَضَّأَ مِنْهَا فَأَحْسَنَ وُضُوءَهُ ثُمَّ قَامَ يُصَلِّي قَالَ ابْنُ عَبَّاسٍ فَقُمْتُ فَصَنَعْتُ مِثْلَ مَا صَنَعَ ثُمَّ ذَهَبْتُ فَقُمْتُ إِلَى جَنْبِهِ فَوَضَعَ رَسُولُ اللهِ ﷺ يَدَهُ الْيُمْنَى عَلَى رَأْسِي وَأَخَذَ بِأُذُنِي الْيُمْنَى يَفْتِلُهَا فَصَلَّى رَكْعَتَيْنِ ثُمَّ رَكْعَتَيْنِ ثُمَّ رَكْعَتَيْنِ ثُمَّ رَكْعَتَيْنِ ثُمَّ رَكْعَتَيْنِ ثُمَّ رَكْعَتَيْنِ ثُمَّ أَوْتَرَ ثُمَّ اضْطَجَعَ حَتَّى جَاءَهُ الْمُؤَذِّنُ فَقَامَ فَصَلَّى رَكْعَتَيْنِ خَفِيفَتَيْنِ ثُمَّ خَرَجَ فَصَلَّى الصُّبْحَ .

2 Ali-Imran, 193. Ovaj ajet u cjelosti glasi: 'Vjerujte u Gospodara svoga!' – i mi smo povjerovali! Gospodaru naš, oprosti nam grijehe i pokrij hrđave postupake naše, i usmrti nas s dobrima!"

U ime Allaha, Svemilosnog, Samilosnog!

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

SURA EN-NISA (ŽENE)

سُورَةُ النِّسَاءِ

Ibn-Abbas kaže: "*Jestenkifu* znači 'oholiti se', *kavamen* znači 'ono od imetka čime vi upravljate', *lehunne sebilen* znači 'kamenovanje za (ženjene i) udavane, a bičevanje za (neženjene i) neudavane."[1] Drugi kažu da *mesna ve sulase (ve ruba'a)* znači *isnejni ve selasen ve erbe'an* (dvije, tri i četiri). Arapi govore u ovom obliku samo ova četiri broja.

قَالَ ابْنُ عَبَّاسٍ يَسْتَنْكِفُ يَسْتَكْبِرُ قِوَامًا قِوَامُكُمْ مِنْ مَعَايِشِكُمْ (لَهُنَّ سَبِيلاً) يَعْنِي الرَّجْمَ لِلثَّيِّبِ وَالْجَلْدَ لِلْبِكْرِ وَقَالَ غَيْرُهُ (مَثْنَى وَثُلاَثَ) يَعْنِي اثْنَتَيْنِ وَثَلاَثًا وَأَرْبَعًا وَلاَ تُجَاوِزُ الْعَرَبُ رُبَاعَ .

RIJEČI UZVIŠENOG: "AKO SE BOJITE DA PREMA ŽENAMA SIROTIM NEĆETE PRAVEDNI BITI..."[2]

باب (وَإِنْ خِفْتُمْ أَنْ لاَ تُقْسِطُوا فِي الْيَتَامَى)

4573. PRIČAO MI JE Ibrahim b. Musa da ga je obavijestio Hišam, prenoseći od Ibn-Džurejdža da je kazivao:

"Obavijestio me je Hišam b. Urva, prenoseći od svoga oca, a on od Aiše, radijallahu anha, da je neki čovjek imao kod sebe siroticu,[3] pa se njome oženio. Ona je imala palmu, te ju je zbog toga držao kod sebe, a nije imao nikakve želje prema njoj. Tim je povodom objavljen ajet: 'Ako se bojite da prema ženama sirotim nećete pravedni biti...' Mislim da je rekao kako je ona bila suvlasnik te palme i njegovog imetka."[4]

٤٥٧٣ . حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ مُوسَى أَخْبَرَنَا هِشَامٌ عَنِ ابْنِ جُرَيْجٍ قَالَ أَخْبَرَنِي هِشَامُ بْنُ عُرْوَةَ عَنْ أَبِيهِ عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهَا أَنَّ رَجُلاً كَانَتْ لَهُ يَتِيمَةٌ فَنَكَحَهَا وَكَانَ لَهَا عَذْقٌ وَكَانَ يُمْسِكُهَا عَلَيْهِ وَلَمْ يَكُنْ لَهَا مِنْ نَفْسِهِ شَيْءٌ فَنَزَلَتْ فِيهِ (وَإِنْ خِفْتُمْ أَنْ لاَ تُقْسِطُوا فِي الْيَتَامَى) أَحْسِبُهُ قَالَ كَانَتْ شَرِيكَتَهُ فِي ذَلِكَ الْعَذْقِ وَفِي مَالِهِ .

---

1 Muslim u svome *Sahihu* prenosi od Ubade b. Samita da je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Uzmite od mene. Allah, dželle šanuhu, otvorio im je put. Djevici se udara stotinu udaraca bičem i progoni se (iz svog mjesta stanovanja) na godinu dana, a udavana se bičuje i kamenuje."

2 En-Nisa, 3. Ovaj ajet u cijelosti glasi: "Ako se bojite da prema ženama sirotim nećete pravedni biti, onda se ženite onim ženama koje su vam dopuštene, dvjema, trima i četirima. A ako strahujete da nećete pravedni biti, onda samo jednom, ili – eto vam onih koje posjedujete. Tako ćete se najlakše nepravde sačuvati." Povod za njegovo objavljivanje bio je onaj koji je skrbnik sirotici što mu se sviđa, kao i njen imetak, te se želi oženiti njome, a da joj ne da mehr koji ona zaslužuje.

3 Znači kojoj je otac umro.

4 Hišam b. Jusuf nije siguran da li je ona bila suvlasnik ili nije. Međutim, u predanju Ebu-Usame potvrđuje se da je ona bila suvlasnik: "... on je čovjek koji kod sebe ima siroticu kojoj je skrbnik, a ona je suvlasnik njegova imetka..."

4574. PRIČAO MI JE Abdul-Aziz b. Abdullah, njemu Ibrahim b. Sa'd, prenoseći od Saliha b. Kejsana, a on od Ibn-Šihaba, koji je rekao:
"Obavijestio me je Urva b. Zubejr da je pitao Aišu o riječima Uzvišenog Allaha: 'Ako se bojite da prema ženama sirotim nećete pravedni biti...',[5] pa je ona odgovorila: 'Sestriću, to je sirota u skrbništvu svoga staratelja[6] u čijem je imetku ona suvlasnik i kojemu se ona dopadne, njena imovina i njena ljepota, pa se njen staratelj želi njome oženiti, bez pravedno određenog joj vjenčanog dara, ne dajući joj koliko joj daju i drugi. Takvima je zabranjeno da se njima žene, izuzev ako će biti pravedni i davati im najviše iznose uobičajenih vjenčanih darova. Naređeno im je da se, osim njih, žene ženama koje im se sviđaju.'"
Urva je izjavio da je Aiša rekla: "Svijet je poslije (objave) ovog ajeta tražio mišljenje Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, (fetvu), pa je Allah objavio: 'Traže od tebe mišljenje (fetvu) o ženama...'"[7]
Aiša kaže: "I riječi Uzvišenog Allaha u drugom ajetu: '... a ne želite da se njima oženite...' – odnose se na one od vas koji ne žele svoju siroticu (za ženu) kada ima malo imetka i ljepote. Njima je zabranjeno ženiti se siroticama koje požele zbog njihova imetka i ljepote, izuzev ako će biti pravedni. To je zbog toga što ih oni ne žele ukoliko one imaju malo imetka i ljepote."

٤٥٧٤. حَدَّثَنَا عَبْدُالْعَزِيزِ بْنُ عَبْدِاللهِ حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ سَعْدٍ عَنْ صَالِحِ بْنِ كَيْسَانَ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ قَالَ أَخْبَرَنِي عُرْوَةُ بْنُ الزُّبَيْرِ أَنَّهُ سَأَلَ عَائِشَةَ عَنْ قَوْلِ اللهِ تَعَالَى (وَإِنْ خِفْتُمْ أَنْ لاَ تُقْسِطُوا فِي الْيَتَامَى) فَقَالَتْ يَا ابْنَ أُخْتِي هَذِهِ الْيَتِيمَةُ تَكُونُ فِي حَجْرِ وَلِيِّهَا تَشْرَكُهُ فِي مَالِهِ وَيُعْجِبُهُ مَالُهَا وَجَمَالُهَا فَيُرِيدُ وَلِيُّهَا أَنْ يَتَزَوَّجَهَا بِغَيْرِ أَنْ يُقْسِطَ فِي صَدَاقِهَا فَيُعْطِيَهَا مِثْلَ مَا يُعْطِيهَا غَيْرُهُ فَنُهُوا عَنْ أَنْ يَنْكِحُوهُنَّ إِلاَّ أَنْ يُقْسِطُوا لَهُنَّ وَيَبْلُغُوا لَهُنَّ أَعْلَى سُنَّتِهِنَّ فِي الصَّدَاقِ فَأُمِرُوا أَنْ يَنْكِحُوا مَا طَابَ لَهُمْ مِنَ النِّسَاءِ سِوَاهُنَّ قَالَ عُرْوَةُ قَالَتْ عَائِشَةُ وَإِنَّ النَّاسَ اسْتَفْتَوْا رَسُولَ اللهِ ﷺ بَعْدَ هَذِهِ الآيَةِ فَأَنْزَلَ اللهُ (وَيَسْتَفْتُونَكَ فِي النِّسَاءِ) قَالَتْ عَائِشَةُ وَقَوْلُ اللهِ تَعَالَى فِي آيَةٍ أُخْرَى (وَتَرْغَبُونَ أَنْ تَنْكِحُوهُنَّ) رَغْبَةُ أَحَدِكُمْ عَنْ يَتِيمَتِهِ حِينَ تَكُونُ قَلِيلَةَ الْمَالِ وَالْجَمَالِ قَالَتْ فَنُهُوا أَنْ يَنْكِحُوا عَنْ مَنْ رَغِبُوا فِي مَالِهِ وَجَمَالِهِ فِي يَتَامَى النِّسَاءِ إِلاَّ بِالْقِسْطِ مِنْ أَجْلِ رَغْبَتِهِمْ عَنْهُنَّ إِذَا كُنَّ قَلِيلاَتِ الْمَالِ وَالْجَمَالِ .

5 Prijevod ovog ranije fragmentarno navedenog trećeg ajeta sure En-Nisa, zajedno s ajetom prije njega, glasi: "Dajte siročadi njihova imanja, i ružno za lijepo ne zamjenjujte, i njihov imetak s imecima vašim ne trošite, to bi, zaista, bio veliki grijeh. Ako se bojite da nećete biti pravedni prema ženama sirotim, onda se ženite onim ženama koje su vam dopuštene, dvjema, trima ili četirima. A ako se budete plašili da nećete pravedni biti, onda samo jednom, ili – eto vam onih koje posjedujete. Tako ćete se najlakše nepravde sačuvati."

6 Koji se brine o njenom imetku.

7 En-Nisa, 176.

RIJEČI UZVIŠENOG: "... A KO JE SIROMAŠAN – NEKA ONOLIKO KOLIKO MU JE, PREMA OBIČAJU, NEOPHODNO TROŠI. A IMETKE IM URUČUJTE U PRISUSTVU SVJEDOKA. A DOSTA JE ŠTO ĆE SE PRED ALLAHOM RAČUN POLAGATI."[1]

باب
(وَمَنْ كَانَ فَقِيرًا فَلْيَأْكُلْ بِالْمَعْرُوفِ
فَإِذَا دَفَعْتُمْ إِلَيْهِمْ أَمْوَالَهُمْ فَأَشْهِدُوا عَلَيْهِمْ
وَكَفَى بِاللَّهِ حَسِيبًا)

Ve bidaren znači *mubadereten* (inicijativa); *e'atedna* znači *e'adedna* (pripremili smo) u obliku *ef'alna* od riječi *el-'atad*.

(وَبِدَارًا) مُبَادَرَةً (أَعْتَدْنَا) أَعْدَدْنَا أَفْعَلْنَا مِنَ الْعَتَادِ .

4575. PRIČAO MI JE Ishak da ga je obavijestio Abdullah b. Numejr, njega Hišam, prenoseći od svoga oca, a on od Aiše, radijallahu anha, da je o ajetu: "Ko je imućan – neka se uzdrži, a ko je siromašan – neka onoliko koliko mu je, prema običaju, neophodno troši..." – kazala kako je objavljen u vezi s imetkom[2] siročeta. Ako je (skrbnik) siromašan, može uzeti, prema običaju, iz tog imetka (određeni dio) kao naknadu za njegovu brigu o njemu (siročetu).

٤٥٧٥ . حَدَّثَنِي إِسْحَاقُ أَخْبَرَنَا عَبْدُاللهِ بْنُ نُمَيْرٍ حَدَّثَنَا هِشَامٌ عَنْ أَبِيهِ عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهَا فِي قَوْلِهِ تَعَالَى (وَمَنْ كَانَ غَنِيًّا فَلْيَسْتَعْفِفْ وَمَنْ كَانَ فَقِيرًا فَلْيَأْكُلْ بِالْمَعْرُوفِ) أَنَّهَا نَزَلَتْ فِي وَالِي الْيَتِيمِ إِذَا كَانَ فَقِيرًا أَنَّهُ يَأْكُلُ مِنْهُ مَكَانَ قِيَامِهِ عَلَيْهِ بِمَعْرُوفٍ .

1 En-Nisa, 6. Ovaj ajet u cijelosti glasi: "I provjeravajte siročad dok ne stasaju za brak; pa ako ocijenite da su zreli, uručite im imetke njihove. I ne žurite da ih rasipnički potrošite dok oni ne odrastu. Ko je imućan – neka se uzdrži, a ko je siromašan – neka onoliko koliko mu je, prema običaju, neophodno troši. A kada im imetke uručujete to činite u prisustvu svjedoka. A dosta je što će se pred Allahom račun polagati."

2 Negdje umjesto riječi "imetak" stoji riječ "skrbnik".

RIJEČI UZVIŠENOG: "A KADA DIOBI PRISUSTVUJU ROĐACI, SIROČAD I SIROMASI, (I NJIMA NEŠTO DARUJTE[3] I LIJEPU IM RIJEČ RECITE)."[4]

باب
﴿وإذا حضر القسمة
أولو القربى واليتامى والمساكين﴾

4576. PRIČAO MI JE Ahmed b. Humejd da ga je obavijestio Ubejdullah Ešdže'i, prenoseći od Sufjana, on od Šejbanija, ovaj od Ikrime, a on od Ibn-Abbasa, radijallahu anhuma, da je ajet: "A kada diobi prisustvuju rođaci, siročad i siromasi..." – punosnažan (*muhkem*); nije stavljen van snage. Seid[5] prenosi isto od Ibn-Abbasa.

٤٥٧٦. حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ حُمَيْدٍ أَخْبَرَنَا عُبَيْدُاللهِ الأَشْجَعِيُّ عَنْ سُفْيَانَ عَنِ الشَّيْبَانِيِّ عَنْ عِكْرِمَةَ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا ﴿وَإِذَا حَضَرَ الْقِسْمَةَ أُولُو الْقُرْبَى وَالْيَتَامَى وَالْمَسَاكِينُ﴾ قَالَ هِيَ مُحْكَمَةٌ وَلَيْسَتْ بِمَنْسُوخَةٍ تَابَعَهُ سَعِيدٌ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ .

RIJEČI UZVIŠENOG: "ALLAH VAM NAREĐUJE DA OD DJECE VAŠE..."[6]

باب قوله ﴿يوصيكم الله في أولادكم﴾

4577. PRIČAO MI JE Ibrahim b. Musa, a njemu Hišam da ga je obavijestio Ibn-Džurejdž, a njega Ibn-Munkedir, prenoseći od Džabira, radijallahu anhu, da je rekao: "Posjetili su me Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, i Ebu-Bekr u (ogranak plemena) Benu-Selema.[7] Došli su pješice. Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, našao me u besvjesnom

٤٥٧٧. حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ مُوسَى حَدَّثَنَا هِشَامٌ أَنَّ ابْنَ جُرَيْجٍ أَخْبَرَهُمْ قَالَ أَخْبَرَنِي ابْنُ الْمُنْكَدِرِ عَنْ جَابِرٍ رَضِيَ اللهُ عنه قَالَ عَادَنِي النَّبِيُّ ﷺ وَأَبُو بَكْرٍ فِي بَنِي سَلِمَةَ مَاشِيَيْنِ فَوَجَدَنِي ﷺ لاَ أَعْقِلُ شَيْئًا فَدَعَا بِمَاءٍ فَتَوَضَّأَ مِنْهُ ثُمَّ رَشَّ عَلَيَّ

3 Znači kada rodbina umrlog koja ne nasljeđuje, siromasi i siročad budu prisutni pri raspodjeli imovine umrlog, dajte im nešto iz te imovine kao vid dobročinstva. Neki smatraju da je ovaj ajet stavljen van snage ajetom o nasljedstvu. Oni pak koji smatraju da ajet nije obesnažen, razilaze se u tome da li zapovijed: "... i njima nešto darujte!" – znači strogu zapovijed (vudžub) ili preporuku (*nedb*). Mudžahid, Ibn-Hazm i drugi smatraju to strogom zapovijedi, dok Ibn-Dževzi navodi da većina smatra kako je zapovijed u ovom ajetu samo preporuka. Drugo mišljenje utemeljenije je zbog toga što prvo mišljenje vodi k tome da neodređene osobe imaju pravo na neodređenu količinu u nasljedstvu, što može dovesti do sukoba.

4 En-Nisa, 8.

5 Tj. Seid b. Džubejr.

6 En-Nisa, 11. Ovaj ajet u cijelosti glasi: "Allah vam naređuje da od djece vaše muškom pripadne toliko koliko dvome ženske; a ako bude više od dvoga ženska – njima dvije trećine onoga što je ostavio; a ako je samo jedno – njemu polovina. A roditeljima, svakom posebno, šestina od onoga što je ostavio, ako bude imao dijete; a ako ne bude imao djeteta, a nasljeđuju ga samo roditelji, onda njegovoj materi trećina. A ako bude imao braće, onda njegovoj materi šestina, pošto se izvrši oporuka koju je ostavio, ili podmiri dug. Vi ne znate ko vam je bliži po koristi, roditelji vaši ili sinovi vaši. To je Allahova zapovijed; a Allah, zaista, sve zna i mudar je!"

7 Benu-Selema ogranak je plemena Hazredž.

stanju; zatražio je vodu i njome uzeo abdest, a zatim me poprskao.[1] Tada sam se probudio i rekao: 'Šta mi naređuješ da uradim sa svojim imetkom, Allahov Poslaniče?' Povodom toga objavljen je ajet: 'Allah vam naređuje da od djece vaše...'"

فَأَفَقْتُ فَقُلْتُ مَا تَأْمُرُنِي أَنْ أَصْنَعَ فِي مَالِي يَا رَسُولَ اللهِ فَنَزَلَتْ (يُوصِيكُمُ اللهُ فِي أَوْلَادِكُمْ) .

RIJEČI UZVIŠENOG: "A VAMA PRIPADA POLOVINA ONOGA ŠTO OSTAVE ŽENE VAŠE..."[2]

باب قَوْلِهِ (وَلَكُمْ نِصْفُ مَا تَرَكَ أَزْوَاجُكُمْ)

4578. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Jusuf, prenoseći od Verkaa, on od Ibn-Ebu-Nedžiha, ovaj od Ataa, a on od Ibn-Abbasa, radijallahu anhuma, da je rekao:
"Imovina je (u početku islama) pripadala muškom djetetu (ostavitelja), a oporuka roditeljima, pa je Allah dokinuo[3] od toga što je htio i odredio da muškarcu pripadne koliko dvjema ženama; roditeljima, svakom od njih, odredio je po šestinu ili trećinu; ženi je odredio osminu ili četvrtinu, a mužu polovinu ili četvrtinu."

٤٥٧٨. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ يُوسُفَ عَنْ وَرْقَاءَ عَنِ ابْنِ أَبِي نَجِيحٍ عَنْ عَطَاءٍ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا قَالَ كَانَ الْمَالُ لِلْوَلَدِ وَكَانَتِ الْوَصِيَّةُ لِلْوَالِدَيْنِ فَنَسَخَ اللهُ مِنْ ذَلِكَ مَا أَحَبَّ فَجَعَلَ لِلذَّكَرِ مِثْلَ حَظِّ الْأُنْثَيَيْنِ وَجَعَلَ لِلْأَبَوَيْنِ لِكُلِّ وَاحِدٍ مِنْهُمَا السُّدُسَ وَالثُّلُثَ وَجَعَلَ لِلْمَرْأَةِ الثُّمُنَ وَالرُّبُعَ وَلِلزَّوْجِ الشَّطْرَ وَالرُّبُعَ .

1 Abdestnom vodom.

2 En-Nisa, 12. Ovaj ajet u cijelosti glasi: "A vama pripada polovina onoga što ostave žene vaše, ako ne budu imale djeteta; a ako budu imale dijete, onda četvrtina onoga što su ostavile, pošto se izvrši oporuka koju su ostavile, ili podmiri dug. A njima (pripada) četvrtina onoga što vi ostavite, ako ne budete imali djeteta; a ako budete imali dijete, njima (pripada) osmina onoga što ste ostavili, pošto se izvrši oporuka koju ste ostavili, ili podmiri dug. A ako muškarac ili žena ne budu imali ni roditelja ni djeteta, a budu imali brata ili sestru, onda će svako od njih dvoje dobiti šestinu; a ako ih bude više, onda zajednički učestvuju u trećini, pošto se izvrši, ne oštećujući nikoga, oporuka koja je ostavljena, ili podmiri dug. To je Allahova zapovijed; a Allah sve zna i blag je!"

3 Ovo je dokaz postojanja derogacije tj. stavljanje van snage nekog ajeta u Kur'anu. A ajetom o nasljedstvu (12. ajet iz sure En-Nisa) dokinut je propis oporuke nasljednicima (roditeljima) u ajetu o oporuci (180. ajet iz sure El-Bekara).

RIJEČI UZVIŠENOG: "ZABRANJUJE VAM SE DA ŽENE PREKO VOLJE NJIHOVE NASLJEĐUJETE, I DA IM TEŠKOĆE PRIČINJAVATE S NAMJEROM DA NEŠTO OD ONOGA ŠTO STE IM DALI PRISVOJITE,[4]..."[5]

باب (لا يحل لكم أن ترثوا النساء كرها ولا تعضلوهن لتذهبوا ببعض ما آتيتموهن)

Prenosi se od Ibn-Abbasa da *la ta'duluhunne* znači *la takhuruhunne* "nemojte ih prisiljavati", da *huben* znači *ismen* "grijeh", da *te'ulu* znači *temilu* "težiti" a *nihleten* znači *el-mehr* "vjenčani dar" (mehr).

وَيُذْكَرُ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ (لاَ تَعْضُلُوهُنَّ) لاَ تَقْهَرُوهُنَّ (حُوبًا) إِثْمًا (تَعُولُوا) تَمِيلُوا (نِحْلَةً) النِّحْلَةُ الْمَهْرُ .

4579. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Mukatil, njemu Esbat b. Muhammed, ovom Šejbani, prenoseći od Ikrime, a on od Ibn-Abbasa. Šejbani[6] kaže: "Spomenuo ga je (ovaj hadis) Ebu-Hasanu Suvaiju; a mislim da ga ne navodi (prenoseći ga ni od koga drugog) osim od Ibn-Abbasa da je o ajetu: 'O vjernici, zabranjuje vam se da žene kao stvari nasljeđujete, preko volje njihove, i da im teškoće pričinjavate, s namjerom da nešto od onoga što ste im dali prisvojite...' – rekao: 'Običaj je bio[7] da, kada čovjek umre, njegovi nasljednici imaju prednost da uzmu njegovu ženu, ako se neko od njih želi njome oženiti, ili ako je želi udati za nekoga; a, ako su željeli, mogli su da je ne udaju. Oni su nad njom imali veće pravo od njene porodice, pa je ovaj ajet objavljen u vezi s tim.'"

٤٥٧٩ - حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ مُقَاتِلٍ حَدَّثَنَا أَسْبَاطُ بْنُ مُحَمَّدٍ حَدَّثَنَا الشَّيْبَانِيُّ عَنْ عِكْرِمَةَ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ قَالَ الشَّيْبَانِيُّ وَذَكَرَهُ أَبُو الْحَسَنِ السُّوَائِيُّ وَلاَ أَظُنُّهُ ذَكَرَهُ إِلاَّ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ (يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لاَ يَحِلُّ لَكُمْ أَنْ تَرِثُوا النِّسَاءَ كَرْهًا وَلاَ تَعْضُلُوهُنَّ لِتَذْهَبُوا بِبَعْضِ مَا آتَيْتُمُوهُنَّ) قَالَ كَانُوا إِذَا مَاتَ الرَّجُلُ كَانَ أَوْلِيَاؤُهُ أَحَقَّ بِامْرَأَتِهِ إِنْ شَاءَ بَعْضُهُمْ تَزَوَّجَهَا وَإِنْ شَاءُوا زَوَّجُوهَا وَإِنْ شَاءُوا لَمْ يُزَوِّجُوهَا فَهُمْ أَحَقُّ بِهَا مِنْ أَهْلِهَا فَنَزَلَتْ هَذِهِ الآيَةُ فِي ذَلِكَ .

---

4 Prenosi se od Ibn-Abbasa da su neki svojoj ženi činili poteškoće kako bi je prisilili da zatraži razvod braka, da bi izbjegli isplatu mehra, pa je Allah, dželle šanuhu, zabranio takav postupak.

5 En-Nisa, 19. Ovaj ajet u cijelosti glasi: "Osim ako budu očito zgriješile. S njima lijepo živite! A ako prema njima nepoželjnost osjetite, moguće je da je baš u onome što ne volite Allah veliko dobro dao."
Taberi prenosi da je povod za objavu ovog ajeta bila Kebša bint Ma'n b. Asim iz plemena Evs. Naime, kada je njen suprug Kajs b. Eslet umro, njegov sin želio se njome oženiti, što je bilo u praksi džahilijeta, te je Allah, dželle šanuhu, objavio ovaj ajet i zabranio da žene budu nasljeđivane kao roba.
U 22. ajetu ove sure Allah, dželle šanuhu, zabranjuje džahilijetski običaj da se djeca žene svojim maćehama nakon očeve smrti. Allah, dželle šanuhu, kaže: "I ne ženite se ženama kojima su se ženili očevi vaši – a što je bilo to su, uistinu, bili razvrat, gnusoba i ružan put!"

6 Njegovo je ime Sulejman b. Fejruz.

7 U nekim predanjima navodi se da je to bio džahilijetski običaj stanovnika Jesriba (Medine). Taj običaj vjerovatno je potrajao i postojao u početku islama, sve dok nije objavljen ovaj ajet.

RIJEČI UZVIŠENOG: “MI SMO ODREDILI NASLJEDNIKE U SVEMU ONOME ŠTO OSTAVE RODITELJI I ROĐACI. A ONIMA S KOJIMA STE SKLOPILI UGOVOR DAJTE NJIHOV DIO; ALLAH JE, ZAISTA, SVEMU SVJEDOK.”[1]

باب قوله
(ولكل جعلنا موالي مما ترك الوالدان والأقربون والذين عاقدت أيمانكم فآتوهم نصيبهم إن الله كان على كل شيء شهيدا)

Ma‘mer je rekao: “Evlijau je isto što i *mevali, a evlijau* su nasljednici (*veresetun)*; *akadet ejmanukum* znači *mevlel-jemini* “štićenik zakletve”, a to je *el-halifu* “saveznik”; *mevla* također znači *ibnul-amm* “amidžić”; *el-mevlel-mun‘imu* znači *el-mu‘tiku* (onaj koji je oslobodio roba), a znači i onaj ko je oslobođen ropstva; *el-mevla* je također i vladar, a znači i “saveznik u vjeri”.

وَقَالَ مَعْمَرٌ أَوْلِيَاءُ مَوَالِي وَأَوْلِيَاءُ وَرَثَةٌ (عَاقَدَتْ أَيْمَانُكُمْ) هُوَ مَوْلَى الْيَمِينِ وَهْوَ الْحَلِيفُ وَالْمَوْلَى أَيْضًا ابْنُ الْعَمِّ وَالْمَوْلَى الْمُنْعِمُ الْمُعْتِقُ وَالْمَوْلَى الْمُعْتَقُ وَالْمَوْلَى الْمَلِيكُ وَالْمَوْلَى مَوْلًى فِي الدِّينِ .

4580. PRIČAO MI JE Salt b. Muhammed, njemu Ebu-Usama, prenoseći od Idrisa, on od Talhe b. Musarrifa, ovaj od Seida b. Džubejra, a on od Ibn-Abbasa, radijallahu anhuma, da je (u ajetu): “Mi smo odredili nasljednike (*mevalije*) u svemu” – značenje riječi *mevalije* protumačio kao *nasljednici*; dok je za ajet: “A onima s kojima ste se sklopili ugovor” – rekao:
“Kada su muhadžiri došli u Medinu, svaki muhadžir nasljeđivao je ensariju, a ne njegova rodbina po krvi, zbog bratimljenja koje je među njima ustanovio Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem. Kada je objavljeno: “Mi smo odredili nasljednike u svemu...” – to je dokinuto.”
Ibn-Abbas dalje kaže: “Riječi: ‘A onima s kojima ste sklopili ugovor dajte njihov dio...’ – znače pružanje pomoći, međusobno materijalno ispomaganje i iskreno savjetovanje. Tako je to nasljeđivanje prestalo, dok je oporučivanje ostalo.”
Ebu-Usama čuo je ovaj hadis od Idrisa, a Idris od Talhe.

٤٥٨٠. حَدَّثَنِي الصَّلْتُ بْنُ مُحَمَّدٍ حَدَّثَنَا أَبُو أُسَامَةَ عَنْ إِدْرِيسَ عَنْ طَلْحَةَ بْنِ مُصَرِّفٍ عَنْ سَعِيدِ بْنِ جُبَيْرٍ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا (وَلِكُلٍّ جَعَلْنَا مَوَالِيَ) قَالَ وَرَثَةً (وَالَّذِينَ عَاقَدَتْ أَيْمَانُكُمْ) كَانَ الْمُهَاجِرُونَ لَمَّا قَدِمُوا الْمَدِينَةَ يَرِثُ الْمُهَاجِرِيُّ الأَنْصَارِيَّ دُونَ ذَوِي رَحِمِهِ لِلأُخُوَّةِ الَّتِي آخَى النَّبِيُّ ﷺ بَيْنَهُمْ فَلَمَّا نَزَلَتْ (وَلِكُلٍّ جَعَلْنَا مَوَالِيَ) نُسِخَتْ ثُمَّ قَالَ (وَالَّذِينَ عَاقَدَتْ أَيْمَانُكُمْ) مِنَ النَّصْرِ وَالرِّفَادَةِ وَالنَّصِيحَةِ وَقَدْ ذَهَبَ الْمِيرَاثُ وَيُوصِي لَهُ سَمِعَ أَبُو أُسَامَةَ إِدْرِيسَ وَسَمِعَ إِدْرِيسُ طَلْحَةَ .

1 En-Nisa, 33.

RIJEČI UZVIŠENOG: “ALLAH NEĆE NIKOME NI TRUNKU NEPRAVDE UČINITI.” [2]

Zerretu znači koliko težinu jedne trunke.

4581. PRIČAO MI JE Muhammed b. Abdul-Aziz, njemu Ebu-Umer Hafs b. Mejsera, prenoseći od Zejda b. Eslema, on od Ata b. Jesara, a on od Ebu-Seida Hudrija, radijallahu anhu, da je svijet u vrijeme Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, pitao:
“Allahov Poslaniče, hoćemo li na Sudnjem danu vidjeti svoga Gospodara?”
“Da”, odgovorio je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, upitavši: “Da li vam je teško vidjeti Sunce u podne kad nema oblaka?”
“Ne”, odgovoriše, a Vjerovjesnik nastavi:
“Da li vam je teško vidjeti Mjesec u noći uštapa ispred kojeg nema nikakvog oblaka?”
“Ne”, odgovorili su. Tada Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, reče: “Neće vam biti teško vidjeti Uzvišenog Allaha na Sudnjem danu, kao što vam nije teško vidjeti njih. Kada nastupi Sudnji dan, mujezin će oglasiti da svaki narod slijedi ono što je obožavao, tako da neće ostati niko od onih koji su obožavali nekog mimo Allaha, dželle šanuhu, kao što su kipovi i kumiri, a da neće pasti u vatru. Kada ne ostane niko osim onih koji su obožavali Allaha, dobročinitelja, prijestupnika i sljedbenika Knjige iz prošlih vremena, židovi će biti pozvani, i bit će im rečeno: ‘Koga ste vi obožavali?’ ‘Obožavali smo Uzejra, sina Allahova’, odgovorit će.
‘Slagali ste’, reći će im se, ‘Allah nema bračnog druga niti djeteta! Šta želite?’
‘Ožednjeli smo, Gospodaru, pa nas napoji!’, reći će. Tada će im biti pokazano da do vode ne mogu doći.

باب قَوْلِهِ (إِنَّ اللَّهَ لا يَظْلِمُ مِثْقَالَ ذَرَّةٍ)

يَعْنِي زِنَةَ ذَرَّةٍ .

٤٥٨١. حَدَّثَنِي مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِالْعَزِيزِ حَدَّثَنَا أَبُو عُمَرَ حَفْصُ بْنُ مَيْسَرَةَ عَنْ زَيْدِ بْنِ أَسْلَمَ عَنْ عَطَاءِ بْنِ يَسَارٍ عَنْ أَبِي سَعِيدٍ الْخُدْرِيِّ رَضِيَ اللَّهُ عنه أَنَّ أُنَاسًا فِي زَمَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالُوا يَا رَسُولَ اللَّهِ هَلْ نَرَى رَبَّنَا يَوْمَ الْقِيَامَةِ قَالَ النَّبِيُّ ﷺ نَعَمْ هَلْ تُضَارُّونَ فِي رُؤْيَةِ الشَّمْسِ بِالظَّهِيرَةِ ضَوْءٌ لَيْسَ فِيهَا سَحَابٌ قَالُوا لاَ قَالَ وَهَلْ تُضَارُّونَ فِي رُؤْيَةِ الْقَمَرِ لَيْلَةَ الْبَدْرِ ضَوْءٌ لَيْسَ فِيهَا سَحَابٌ قَالُوا لاَ قَالَ النَّبِيُّ ﷺ مَا تُضَارُّونَ فِي رُؤْيَةِ اللَّهِ عَزَّ وَجَلَّ يَوْمَ الْقِيَامَةِ إِلاَّ كَمَا تُضَارُّونَ فِي رُؤْيَةِ أَحَدِهِمَا إِذَا كَانَ يَوْمُ الْقِيَامَةِ أَذَّنَ مُؤَذِّنٌ تَتْبَعُ كُلُّ أُمَّةٍ مَا كَانَتْ تَعْبُدُ فَلاَ يَبْقَى مَنْ كَانَ يَعْبُدُ غَيْرَ اللَّهِ مِنَ الأَصْنَامِ وَالأَنْصَابِ إِلاَّ يَتَسَاقَطُونَ فِي النَّارِ حَتَّى إِذَا لَمْ يَبْقَ إِلاَّ مَنْ كَانَ يَعْبُدُ اللَّهَ بَرٌّ أَوْ فَاجِرٌ وَغُبَّرَاتُ أَهْلِ الْكِتَابِ فَيُدْعَى الْيَهُودُ فَيُقَالُ لَهُمْ مَنْ كُنْتُمْ تَعْبُدُونَ قَالُوا كُنَّا نَعْبُدُ عُزَيْرَ ابْنَ اللَّهِ فَيُقَالُ لَهُمْ كَذَبْتُمْ مَا اتَّخَذَ اللَّهُ مِنْ صَاحِبَةٍ وَلاَ وَلَدٍ فَمَاذَا تَبْغُونَ فَقَالُوا عَطِشْنَا رَبَّنَا فَاسْقِنَا فَيُشَارُ أَلاَ تَرِدُونَ

2 En-Nisa, 40. Ovaj ajet u cjelosti glasi: “Dobro djelo On će umnogostručiti i još od Sebe nagradu veliku dati.”

Svi će biti okupljeni kod vatre nalik na priviđenje kada se prevaljuje jedno preko drugoga, a zatim popadati u vatru. Potom će biti pozvani kršćani, i bit će upitani: 'Koga ste obožavali?'
'Obožavali smo Mesiha, sina Allahova', odgovorit će. 'Slagali ste', reći će im se, 'Allah nema bračnog druga niti djeteta!', a potom će biti upitani: 'Šta želite?' Oni će odgovoriti kao i prethodni. Kada ne ostane niko osim onih koji su obožavali Allaha, dobročinitelja i prijestupnika, doći će im Gospodar svjetova bliže nego što su Ga ikad vidjeli.
'Šta čekate?', reći će im se: 'Neka svaki ummet slijedi ono što je obožavao!'
'Razišli smo se s ljudima na dunjaluku', odgovorit će, 'mada su nam bili potrebni, i nismo se s njima družili. Mi čekamo svoga Gospodara, kojeg smo obožavali!' On će im tada reći: 'Ja sam vaš Gospodar!', a oni će dva-tri puta uzviknuti: 'Mi Allahu ni u čemu sudruga ne pridružujemo!'"

فَيُحْشَرُونَ إِلَى النَّارِ كَأَنَّهَا سَرَابٌ يَحْطِمُ بَعْضُهَا بَعْضًا فَيَتَسَاقَطُونَ فِي النَّارِ ثُمَّ يُدْعَى النَّصَارَى فَيُقَالُ لَهُمْ مَنْ كُنْتُمْ تَعْبُدُونَ قَالُوا كُنَّا نَعْبُدُ الْمَسِيحَ ابْنَ اللَّهِ فَيُقَالُ لَهُمْ كَذَبْتُمْ مَا اتَّخَذَ اللَّهُ مِنْ صَاحِبَةٍ وَلاَ وَلَدٍ فَيُقَالُ لَهُمْ مَاذَا تَبْغُونَ فَكَذَلِكَ مِثْلَ الأَوَّلِ حَتَّى إِذَا لَمْ يَبْقَ إِلاَّ مَنْ كَانَ يَعْبُدُ اللَّهَ مِنْ بَرٍّ أَوْ فَاجِرٍ أَتَاهُمْ رَبُّ الْعَالَمِينَ فِي أَدْنَى صُورَةٍ مِنَ الَّتِي رَأَوْهُ فِيهَا فَيُقَالُ مَاذَا تَنْتَظِرُونَ تَتْبَعُ كُلُّ أُمَّةٍ مَا كَانَتْ تَعْبُدُ قَالُوا فَارَقْنَا النَّاسَ فِي الدُّنْيَا عَلَى أَفْقَرِ مَا كُنَّا إِلَيْهِمْ وَلَمْ نُصَاحِبْهُمْ وَنَحْنُ نَنْتَظِرُ رَبَّنَا الَّذِي كُنَّا نَعْبُدُ فَيَقُولُ أَنَا رَبُّكُمْ فَيَقُولُونَ لاَ نُشْرِكُ بِاللَّهِ شَيْئًا مَرَّتَيْنِ أَوْ ثَلاَثًا .

RIJEČI UZVIŠENOG: "A ŠTA ĆE, TEK, BITI KADA DOVEDEMO SVJEDOKA IZ SVAKOG NARODA, A I TEBE KAO SVJEDOKA PROTIV OVIH!"[1]

باب (فَكَيْفَ إِذَا جِئْنَا مِنْ كُلِّ أُمَّةٍ بِشَهِيدٍ وَجِئْنَا بِكَ عَلَى هَؤُلاَءِ شَهِيدًا)

El-Muhtalu i *el-hattalu* imaju isto značenje. *Natmise vudžuhen* znači "poravnamo ih tako da postanu kao njihovi potiljci".
Kaže se: *tamesel-kitabe*, što znači "izbrisao je knjigu". *Se'iren* znači "gorivo (džehenemsko)".

الْمُخْتَالُ وَالْخَتَّالُ وَاحِدٌ (نَطْمِسَ وُجُوهًا) نُسَوِّيَهَا حَتَّى تَعُودَ كَأَقْفَائِهِمْ طَمَسَ الْكِتَابَ مَحَاهُ جَهَنَّمَ (سَعِيرًا) وُقُودًا .

1 En-Nisa, 41.

4582. PRIČAO NAM JE Sadeka da ga je obavijestio Sufjan, prenoseći od Sulejmana, on od Ibrahima, on od Abide, a ovaj od Abdullaha (b. Mes'uda) da je Jahja spomenuo dio hadisa u kome se od Amra b. Murre prenosi da je rekao:
"Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao mi je: 'Prouči mi nešto.'
'Kako da ti učim kad je (Kur'an) tebi objavljen?', odgovorio sam, a on reče: 'Ja volim čuti kada ga neko drugi uči.' Učio sam mu (odlomak) iz sure En-Nisa do ajeta: 'A šta će, tek, biti kada dovedemo svjedoka iz svakog naroda, a tebe kao svjedoka protiv ovih!' Tada mi on reče: 'Stani!' Iz očiju su mu tekle suze."

٤٥٨٢. حَدَّثَنَا صَدَقَةُ أَخْبَرَنَا يَحْيَى عَنْ سُفْيَانَ عَنْ سُلَيْمَانَ عَنْ إِبْرَاهِيمَ عَنْ عَبِيدَةَ عَنْ عَبْدِاللهِ قَالَ يَحْيَى بَعْضُ الْحَدِيثِ عَنْ عَمْرِو بْنِ مُرَّةَ قَالَ قَالَ لِي النَّبِيُّ ﷺ اقْرَأْ عَلَيَّ قُلْتُ آقْرَأُ عَلَيْكَ وَعَلَيْكَ أُنْزِلَ قَالَ فَإِنِّي أُحِبُّ أَنْ أَسْمَعَهُ مِنْ غَيْرِي فَقَرَأْتُ عَلَيْهِ سُورَةَ النِّسَاءِ حَتَّى بَلَغْتُ (فَكَيْفَ إِذَا جِئْنَا مِنْ كُلِّ أُمَّةٍ بِشَهِيدٍ وَجِئْنَا بِكَ عَلَى هَؤُلاءِ شَهِيدًا) قَالَ أَمْسِكْ فَإِذَا عَيْنَاهُ تَذْرِفَانِ .

RIJEČI UZVIŠENOG: "... A AKO STE BOLESNI, ILI NA PUTU, ILI AKO STE IZVRŠILI PRIRODNU POTREBU..."[2]

بَاب قَوْلِهِ (وَإِنْ كُنْتُمْ مَرْضَى أَوْ عَلَى سَفَرٍ أَوْ جَاءَ أَحَدٌ مِنْكُمْ مِنَ الْغَائِطِ)

Sa'iden znači "površina zemlje". Rekao je Džabir: "Taguti kojima su se obraćali u džahilijetu da im oni presude nalazili su se po jedan u plemenu Džuhejna, u plemenu Eslem te u svakom naselju. To su bili vračari kojima su dolazili šejtani. Omer kaže da *el-džibtu* znači "vračanje" (sihr). *Et-tagutu* znači "šejtan". Ikrima kaže da *el-džibtu* na abesinskom jeziku znači "šejtan", a *et-tagutu* "vračar".

(صَعِيدًا) وَجْهَ الأَرْضِ وَقَالَ جَابِرٌ كَانَتِ الطَّوَاغِيتُ الَّتِي يَتَحَاكَمُونَ إِلَيْهَا فِي جُهَيْنَةَ وَاحِدٌ وَفِي أَسْلَمَ وَاحِدٌ وَفِي كُلِّ حَيٍّ وَاحِدٌ كُهَّانٌ يَنْزِلُ عَلَيْهِمُ الشَّيْطَانُ وَقَالَ عُمَرُ الْجِبْتُ السِّحْرُ وَالطَّاغُوتُ الشَّيْطَانُ وَقَالَ عِكْرِمَةُ الْجِبْتُ بِلِسَانِ الْحَبَشَةِ شَيْطَانٌ وَالطَّاغُوتُ الْكَاهِنُ .

4583. PRIČAO NAM JE Muhammed da ga je obavijestio Abda, prenoseći od Hišama, on od svoga oca, a ovaj od Aiše, radijallahu anha, da je rekla:
"Esma je izgubila ogrlicu, pa je Vjerovjesnik poslao neke ljude da je traže. Nastupilo je namasko vrijeme – a oni nisu bili pod abdestom – te su klanjali bez abdesta. Tada je Allah objavio... (ajet o tejemumu)."

٤٥٨٣. حَدَّثَنِي مُحَمَّدٌ أَخْبَرَنَا عَبْدَةُ عَنْ هِشَامٍ عَنْ أَبِيهِ عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهَا قَالَتْ هَلَكَتْ قِلَادَةٌ لِأَسْمَاءَ فَبَعَثَ النَّبِيُّ ﷺ فِي طَلَبِهَا رِجَالاً فَحَضَرَتِ الصَّلاَةُ وَلَيْسُوا عَلَى وُضُوءٍ وَلَمْ يَجِدُوا مَاءً فَصَلَّوْا وَهُمْ عَلَى غَيْرِ وُضُوءٍ فَأَنْزَلَ اللهُ يَعْنِي آيَةَ التَّيَمُّمِ .

---

2 El-Maida, 6. Ovaj ajet u cijelosti glasi: "O vjernici, kad hoćete da namaz obavite, lica svoja i ruke svoje do iza lakata operite, a glave svoje potarite, i noge svoje do iza članaka. A ako ste džunubi, onda se okupajte; a ako ste bolesni, ili na putu, ili ako ste izvršili prirodnu potrebu, ili ako ste se sastajali sa ženama, a ne nađete vode, onda rukama svojim čistu zemlju dotaknite i njima preko lica svojih i ruku svojih pređite. Allah ne želi da vam pričini poteškoće, već želi da vas učini čistim i da vam blagodat Svoju upotpuni, da biste bili zahvalni."

RIJEČI UZVIŠENOG: "... POKORAVAJTE SE ALLAHU I POKORAVAJTE SE POSLANIKU I PREDSTAVNICIMA SVOJIM..."[1]

باب قَوْلِهِ (أَطِيعُوا اللَّهَ وَأَطِيعُوا الرَّسُولَ وَأُولِي الأَمْرِ مِنْكُمْ)

Ulil-emri znači *zevil-emri*: onima koji imaju naredbodavnu vlast.

ذَوِي الأَمْرِ.

4584. PRIČAO NAM JE Sadeka b. Fadl da ga je obavijestio Hadždžadž b. Muhammed, prenoseći od Ibn-Džurejdža, on od Ja'le b. Muslima, ovaj od Seida b. Džubejra, a on od Ibn-Abbasa, radijallahu anhuma, da je rekao:
"Ajet: 'Pokoravaje se Allahu i pokoravajte se Poslaniku i predstavnicima svojim...' – objavljen je kad je Vjerovjesnik poslao Abdullaha b. Huzafu b. Kajsa b. Adija u vojnu."[2]

٤٥٨٤. حَدَّثَنَا صَدَقَةُ بْنُ الْفَضْلِ أَخْبَرَنَا حَجَّاجُ بْنُ مُحَمَّدٍ عَنِ ابْنِ جُرَيْجٍ عَنْ يَعْلَى بْنِ مُسْلِمٍ عَنْ سَعِيدِ بْنِ جُبَيْرٍ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا (أَطِيعُوا اللهَ وَأَطِيعُوا الرَّسُولَ وَأُولِي الأَمْرِ مِنْكُمْ) قَالَ نَزَلَتْ فِي عَبْدِاللهِ بْنِ حُذَافَةَ بْنِ قَيْسِ بْنِ عَدِيٍّ إِذْ بَعَثَهُ النَّبِيُّ ﷺ فِي سَرِيَّةٍ.

RIJEČI UZVIŠENOG: "I TAKO MI GOSPODARA TVOGA, ONI NEĆE BITI VJERNICI DOK ZA SUDIJU U SPOROVIMA MEĐUSOBNIM TEBE NE PRIHVATE..."[3]

باب (فَلَا وَرَبِّكَ لَا يُؤْمِنُونَ حَتَّى يُحَكِّمُوكَ فِيمَا شَجَرَ بَيْنَهُمْ)

4585. PRIČAO NAM JE Ali b. Abdullah, a njemu Muhammed b. Džafer da ga je obavijestio Ma'mer, prenoseći od Zuhrija, a on od Urve da je kazivao:
"Zubejr se sporio s jednim ensarijom za rukavac vode u Harri,[4] pa mu je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: 'Zubejre, natopi, a potom pusti vodu svome komšiji!'
'Allahov Poslaniče', reče ensarija, 'je li to zbog

٤٥٨٥. حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ عَبْدِاللهِ حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ جَعْفَرٍ أَخْبَرَنَا مَعْمَرٌ عَنِ الزُّهْرِيِّ عَنْ عُرْوَةَ قَالَ خَاصَمَ الزُّبَيْرُ رَجُلًا مِنَ الأَنْصَارِ فِي شَرِيجٍ مِنَ الْحَرَّةِ فَقَالَ النَّبِيُّ ﷺ اسْقِ يَا زُبَيْرُ ثُمَّ أَرْسِلِ الْمَاءَ إِلَى جَارِكَ فَقَالَ الأَنْصَارِيُّ

1 En-Nisa, 59. Ovaj ajet u cijelosti glasi: "O vjernici pokoravajte se Allahu i pokoravajte se Poslaniku i predstavnicima svojim. A ako se u nečemu ne slažete, obratite se Allahu i Poslaniku, ako vjerujete u Allaha i u onaj svijet; to je bolje i rješenje ljepše."

2 Ulema se podijelila u vezi s pitanjem ko se podrazumijeva pod "predstavnicima vašim". Jedni kažu da su to emiri, (vladari) drugi da su to učenjaci i dobročinitelji, treći da su to ashabi itd. Imam Šafija kaže da je prvo mišljenje najvjerovatnije (*Fethul-bari*, 8/102).

3 En-Nisa, 65. Ovaj ajet u cijelosti glasi: "I tako Mi Gospodara tvoga, oni neće biti vjernici dok za sudiju u sporovima međusobnim tebe ne prihvate i da onda zbog presude tvoje u dušama svojim nimalo tegobe ne osjete i dok se sasvim ne pokore."

4 *Harra* je kamenito područje koje Medinu okružuje s dvije strane.

toga što je on tvoj tečić?' Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, se zacrvenio i rekao: 'Zubejre, natopi i zadrži vodu toliko da dostigne visinu zida, a zatim je pusti svome komšiji!' Tako je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, jasnom odredbom sačuvao Zubejru njegovo pravo nakon što ga je uvrijedio ensarija. Ukazao im je na propis u kojem je olakšanje."
Zubejr je kasnije kazao: "Mislim da su u vezi s ovim slučajem objavljeni ovi ajeti: 'I tako Mi Gospodara tvoga, oni neće biti vjernici dok za sudiju u sporovima međusobnim tebe ne prihvate...'"

يَا رَسُولَ اللهِ أَنْ كَانَ ابْنَ عَمَّتِكَ فَتَلَوَّنَ وَجْهُ رَسُولِ اللهِ ﷺ ثُمَّ قَالَ اسْقِ يَا زُبَيْرُ ثُمَّ احْبِسِ الْمَاءَ حَتَّى يَرْجِعَ إِلَى الْجَدْرِ ثُمَّ أَرْسِلِ الْمَاءَ إِلَى جَارِكَ وَاسْتَوْعَى النَّبِيُّ ﷺ لِلزُّبَيْرِ حَقَّهُ فِي صَرِيحِ الْحُكْمِ حِينَ أَحْفَظَهُ الأَنْصَارِيُّ كَانَ أَشَارَ عَلَيْهِمَا بِأَمْرٍ لَهُمَا فِيهِ سَعَةٌ قَالَ الزُّبَيْرُ فَمَا أَحْسِبُ هَذِهِ الآيَاتِ إِلاَّ نَزَلَتْ فِي ذَلِكَ (فَلاَ وَرَبِّكَ لاَ يُؤْمِنُونَ حَتَّى يُحَكِّمُوكَ فِيمَا شَجَرَ بَيْنَهُمْ).

RIJEČI UZVIŠENOG: "... BIT ĆE U DRUŠTVU S ONIMA KOJE JE ALLAH BLAGODARIO; VJEROVJESNICIMA..."[5]

باب (فَأُولَئِكَ مَعَ الَّذِينَ أَنْعَمَ اللَّهُ عَلَيْهِمْ مِنَ النَّبِيِّينَ)

4586. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Abdullah b. Havšeb, njemu Ibrahim b. Sa'd, prenoseći od svoga oca, on od Urve, a ovaj od Aiše, radijallahu anha, da je rekla:
"Čula sam Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, kako kaže: 'Svakom vjerovjesniku koji se razboli biva dato da izabere između dunjaluka i ahireta.'
I dok je bolovao smrtnu bolest, jednom ga je obuzela jaka groznica, te sam ga čula kako govori: '...s onima koje je Allah blagodario; vjerovjesnicima, i pravednicima, i šehidima, i dobrim ljudima...' Zaključila sam da mu je dato da izabere."[6]

٤٥٨٦. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِاللهِ بْنِ حَوْشَبٍ حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ سَعْدٍ عَنْ أَبِيهِ عَنْ عُرْوَةَ عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهَا قَالَتْ سَمِعْتُ رَسُولَ اللهِ ﷺ يَقُولُ مَا مِنْ نَبِيٍّ يَمْرَضُ إِلاَّ خُيِّرَ بَيْنَ الدُّنْيَا وَالآخِرَةِ وَكَانَ فِي شَكْوَاهُ الَّذِي قُبِضَ فِيهِ أَخَذَتْهُ بُحَّةٌ شَدِيدَةٌ فَسَمِعْتُهُ يَقُولُ (مَعَ الَّذِينَ أَنْعَمَ اللهُ عَلَيْهِمْ مِنَ النَّبِيِّينَ وَالصِّدِّيقِينَ وَالشُّهَدَاءِ وَالصَّالِحِينَ) فَعَلِمْتُ أَنَّهُ خُيِّرَ .

5 En-Nisa, 69. Ovaj ajet u cijelosti glasi: "Oni koji su poslušni Allahu i Poslaniku bit će u društvu s onima kojima je Allah blagodario; vjerovjesnicima, i pravednicima, i šehidima, i dobrim ljudima. A divno li je to društvo!"

6 Na osnovu ajeta koji je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, proučio moglo se zaključiti da je on odabrao ahiret.

RIJEČI UZVIŠENOG: "A ZAŠTO SE VI NE BISTE BORILI NA ALLAHOVOM PUTU ZA POTLAČENE, ZA MUŠKARCE I ŽENE..."[1]

باب (وَما لَكُمْ لاَ تُقَاتِلُونَ فِي سبيلِ اللَّهِ وَالْمُسْتَضْعفين مِن الرِّجَالِ والنِّساءِ)

4587. PRIČAO MI JE Abdullah b. Muhammed, njemu Sufjan, prenoseći od Ubejdullaha da je kazivao:
"Čuo sam Ibn-Abbasa kad je rekao: 'Ja i moja majka[2] bili smo od onih koji su bili potlačeni.'"

٤٥٨٧. حَدَّثَنِي عَبْدُاللهِ بْنُ مُحَمَّدٍ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ عَنْ عُبَيْدِاللهِ قَالَ سَمِعْتُ ابْنَ عَبَّاسٍ قَالَ كُنْتُ أَنَا وَأُمِّي مِنَ الْمُسْتَضْعَفِينَ مِنَ الرِّجَالِ وَالنِّسَاءِ .

4588. PRIČAO NAM JE Sulejman b. Harb, njemu Hammad b. Zejd, prenoseći od Ejjuba, a on od Ibn-Ebu-Mulejke da je Ibn-Abbas proučio:
"Samo nemoćnim muškarcima, i ženama, i djeci...", a zatim rekao: "Ja i moja majka bili smo među onima kojima je Allah oprostio."
Prenosi se od Ibn-Abbasa da *hasiret* znači *dakat* (stijesnila se); *telvu* (*elsinetekum*) znači "(izgovarajući) šehadet". Drugi kažu da *el-muragamu* znači *el-muhadžeru* (mjesto u koje može učiniti hidžru); *ragamtu* znači "ostavio sam svoj narod"; *mevkuten* znači "njegovo im je vrijeme određeno".

٤٥٨٨. حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ حَرْبٍ حَدَّثَنَا حَمَّادُ بْنُ زَيْدٍ عَنْ أَيُّوبَ عَنِ ابْنِ أَبِي مُلَيْكَةَ أَنَّ ابْنَ عَبَّاسٍ تَلاَ (إِلاَّ الْمُسْتَضْعَفِينَ مِنَ الرِّجَالِ وَالنِّسَاءِ وَالْوِلْدَانِ) قَالَ كُنْتُ أَنَا وَأُمِّي مِمَّنْ عَذَرَ اللهُ وَيُذْكَرُ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ (حَصِرَتْ) ضَاقَتْ (تَلْوُوا) أَلْسِنَتَكُمْ بِالشَّهَادَةِ وَقَالَ غَيْرُهُ الْمُرَاغَمُ الْمُهَاجَرُ رَاغَمْتُ هَاجَرْتُ قَوْمِي (مَوْقُوتًا) مُوَقَّتًا وَقْتَهُ عَلَيْهِمْ .

1 En-Nisa, 75. Ovaj ajet u cijelosti glasi: "A šta je s vama pa se vi ne biste borili na Allahovom putu za potlačene, za muškarce i žene i djecu, koji uzvikuju: 'Gospodaru naš, izbavi nas iz ovoga grada, čiji su stanovnici nasilnici, Ti nam odredi od Sebe zaštitnika i daj nam od Sebe pomagača!"

2 Njegova majka bila je Lubaba bint Haris Hilalija Umm-Fadl, sestra Mejmune, supruge Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem. Kaže Davudi da u Ibn-Abbasovom slučaju postoji dokaz onima koji kažu da dijete pripada onom roditelju koji je u islamu.

RIJEČI UZVIŠENOG: "ZAŠTO SE PODVAJATE KADA SU U PITANJU LICEMJERI KOJE JE ALLAH VRATIO U NEVJERNIKE ZBOG POSTUPAKA NJIHOVIH?!"[3]

باب
(فما لكم في المنافقين فئتين
والله أركسهم بما كسبوا)

Rekao je Ibn-Abbas: "*Erkesehum* znači *beddedehum*, tj. razjedinio ih. *Fietun* znači *džema'atu* "grupa".

قَالَ ابْنُ عَبَّاسٍ بَدَّدَهُمْ (فِئَةٌ) جَمَاعَةٌ .

4589. PRIČAO MI JE Muhammed b. Beššar, njemu Gunder i Abdur-Rahman, a njima Šu'ba, prenoseći od Adija, on od Abdullaha b. Jezida, a ovaj od Zejda b. Sabita, radijallahu anhu, da je o ajetu: "Zašto se podvajate kada su u pitanju licemjeri..." – rekao kako su se ashabi Vjerovjesnikovi, sallallahu alejhi ve sellem, kada su se vratili s Uhuda,[4] razišli u mišljenju (o licemjerima): neki su govorili da ih treba pobiti, a neki da to ne treba činiti. Povodom toga objavljen je ajet: "Zašto se podvajate kada su u pitanju licemjeri..."
(Zejd b. Sabit) kaže: "Ona (Medina) je Tajba. Ona uklanja prljavštinu kao što vatra uklanja prljavštinu sa srebra."

٤٥٨٩. حَدَّثَنِي مُحَمَّدُ بْنُ بَشَّارٍ حَدَّثَنَا غُنْدَرٌ وَعَبْدُالرَّحْمَنِ قَالاَ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ عَنْ عَدِيٍّ عَنْ عَبْدِاللهِ بْنِ يَزِيدَ عَنْ زَيْدِ بْنِ ثَابِتٍ رَضِي الله عنه (فَمَا لَكُمْ فِي الْمُنَافِقِينَ فِئَتَيْنِ) رَجَعَ نَاسٌ مِنْ أَصْحَابِ النَّبِيِّ ﷺ مِنْ أُحُدٍ وَكَانَ النَّاسُ فِيهِمْ فِرْقَتَيْنِ فَرِيقٌ يَقُولُ اقْتُلْهُمْ وَفَرِيقٌ يَقُولُ لاَ فَنَزَلَتْ (فَمَا لَكُمْ فِي الْمُنَافِقِينَ فِئَتَيْنِ) وَقَالَ إِنَّهَا طَيْبَةُ تَنْفِي الْخَبَثَ كَمَا تَنْفِي النَّارُ خَبَثَ الْفِضَّةِ

3 En-Nisa, 88. Ovaj ajet u cijelosti glasi: "Zašto se podvajate kada su u pitanju licemjeri koje je Allah vratio u nevjernike zbog postupaka njihovih?! Zar želite na pravi put uputiti one koje je Allah u zabludi učinio? A onoga koga Allah stavi u zabludu ti mu nikada nećeš put naći!"
U ovom poglavlju Buhari nije naveo nijedan hadis. U Muslimovom *Sahihu* stoji hadis koji govori o povodu objavljivanja ovog ajeta. Omer, radijallahu anhu, kaže da je – kada se Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, odvojio u postelji od svojih žena, te se proširila vijest da se on razveo od njih – on došao kod njega i upitao ga: "Jesi li se razveo od svojih žena?" "Nisam", odgovorio je. Tada je Omer otišao do džamijskih vrata i glasno povikao: "On se nije razveo od svojih žena!" Tada je objavljen ovaj ajet.

4 Vidi dio *O vojnim pohodima*. U poglavlju *O Bici na Uhudu* ovo je detaljno objašnjeno.

"KADA DO NJIH DOSPIJE NEŠTO ŠTO SE TIČE SIGURNOSTI ILI STREPNJE, ONI TO RAZGLASE..."[1]

باب (وَإِذَا جَاءَهُمْ أَمْرٌ مِنَ الأَمْنِ أَوِ الْخَوْفِ أَذَاعُوا بِهِ)

Eza'u znači "razglasili su je" (vijest); *jestenbitunehu* znači "vade ga"; *hasiben* znači "dovoljan"; *illa inasen* znači "mrtva (priroda)" – kamen, zemlja ili tome slično; *meriden* znači "odmetnut"; *felejubettikunne – bettekehu* znači "iskomadao ga je"; *kilen* i *kavlen* imaju isto značenje; *tabe'a* znači "zapečaćeno je".

أَيْ أَفْشَوْهُ (يَسْتَنْبِطُونَهُ) يَسْتَخْرِجُونَهُ (حَسِيبًا) كَافِيًا (إِلاَّ إِنَاثًا) يَعْنِي الْمَوَاتَ حَجَرًا أَوْ مَدَرًا وَمَا أَشْبَهَهُ (مَرِيدًا) مُتَمَرِّدًا (فَلَيُبَتِّكُنَّ) بَتَّكَهُ قَطَّعَهُ (قِيلاً) وَقَوْلاً وَاحِدٌ (طَبَعَ) خَتَمَ .

"ONOME KOJI HOTIMIČNO UBIJE VJERNIKA KAZNA ĆE BITI DŽEHENNEM..."[2]

باب (وَمَنْ يَقْتُلْ مُؤْمِنًا مُتَعَمِّدًا فَجَزَاؤُهُ جَهَنَّمُ)

4590. PRIČAO NAM JE Adem b. Ebu-Ijas, njemu Šu'ba, ovom Mugira b. Nu'man, prenoseći od Seida b. Džubejra da je rekao:
"U vezi s ovim ajetom razišli su se stanovnici Kufe, pa sam stoga otišao kod Ibn-Abbasa i pitao ga o njemu. Tada je rekao: 'Ovaj ajet: 'Onome koji hotimično ubije vjernika kazna će biti Džehennem...' – posljednje je što je objavljeno (o ovoj temi), i nije stavljen van snage.'"

٤٥٩٠ . حَدَّثَنَا آدَمُ بْنُ أَبِي إِيَاسٍ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ حَدَّثَنَا مُغِيرَةُ بْنُ النُّعْمَانِ قَالَ سَمِعْتُ سَعِيدَ بْنَ جُبَيْرٍ قَالَ آيَةٌ اخْتَلَفَ فِيهَا أَهْلُ الْكُوفَةِ فَرَحَلْتُ فِيهَا إِلَى ابْنِ عَبَّاسٍ فَسَأَلْتُهُ عَنْهَا فَقَالَ نَزَلَتْ هَذِهِ الآيَةُ (وَمَنْ يَقْتُلْ مُؤْمِنًا مُتَعَمِّدًا فَجَزَاؤُهُ جَهَنَّمُ) هِيَ آخِرُ مَا نَزَلَ وَمَا نَسَخَهَا شَيْءٌ .

1 En-Nisa, 83.

باب (ولا تقولوا لمن ألقى إليكم السلام لست مؤمنا)

RIJEČI UZVIŠENOG: "... I ONOME KOJI VAM NAZOVE SELAM NE RECITE: 'TI NISI VJERNIK!'..."[1]

السَّلْمُ وَالسَّلَمُ وَالسَّلاَمُ وَاحِدٌ.

Es-silmu, es-selemu i *es-selamu* imaju isto značenje.

٤٥٩١. حَدَّثَنِي عَلِيُّ بْنُ عَبْدِاللهِ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ عَنْ عَمْرٍو عَنْ عَطَاءٍ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا (وَلاَ تَقُولُوا لِمَنْ أَلْقَى إِلَيْكُمُ السَّلاَمَ لَسْتَ مُؤْمِنًا) قَالَ قَالَ ابْنُ عَبَّاسٍ كَانَ رَجُلٌ فِي غُنَيْمَةٍ لَهُ فَلَحِقَهُ الْمُسْلِمُونَ فَقَالَ السَّلاَمُ عَلَيْكُمْ فَقَتَلُوهُ وَأَخَذُوا غُنَيْمَتَهُ فَأَنْزَلَ اللهُ فِي ذَلِكَ إِلَى قَوْلِهِ (تَبْتَغُونَ عَرَضَ الْحَيَاةِ الدُّنْيَا) تِلْكَ الْغُنَيْمَةُ قَالَ قَرَأَ ابْنُ عَبَّاسٍ السَّلاَمَ.

4591. PRIČAO MI JE Ali b. Abdullah, njemu Sufjan, prenoseći od Amra, on od Ataa, a ovaj od Ibn-Abbasa, radijallahu anhuma, da je o ajetu: "... i onome koji vam nazove selam ne recite: 'Ti nisi vjernik!'..." – rekao: "Neki čovjek[2] bio je kod svoga malog stada. Pored njega naišli su muslimani. On im je nazvao selam, ali su ga oni ubili[3] i uzeli njegovo malo stado. Tada je Allah, dželle šanuhu, objavio ovaj ajet do Njegovih riječi: '... kako biste se domogli ovozemaljskih dobara', a time se misli na to malo stado."
Prenosi se još da je Ibn-Abbas čitao *es-selame* (tj. sa elifom poslije lama).

1 En-Nisa, 94. Ovaj ajet u cijelosti glasi: "O vjernici, kada u boj krenete, na Allahovom putu, sve dobro ispitajte i onome koji vam nazove selam ne recite: 'Ti nisi vjernik!' – kako biste se domogli ovozemaljskih dobara; ta u Allaha su mnoga dobra! I vi ste prije bili kao oni, pa vam je Allah darovao milost Svoju; zato uvijek sve dobro ispitajte, a Allah je, zaista, dobro obavješten o onome što radite."

2 U drugom predanju stoji da je bio iz plemena Sulejm.

3 Pod izgovorom da im je on nazvao selam samo zato da bi ih prevario.

RIJEČI UZVIŠENOG: "VJERNICI KOJI SE NE BORE – OSIM ONIH KOJI SU ZA BORBU NESPOSOBNI – NISU JEDNAKI ONIMA KOJI SE NA ALLAHOVU PUTU BORE..."[1]

باب (لا يستوي القاعدون من المؤمنين والمجاهدون في سبيل الله)

4592. PRIČAO NAM JE Isma'il b. Abdullah, njemu Ibrahim b. Sa'd, prenoseći od Saliha b. Kejsana, a on od Ibn-Šihaba, koji kaže da mu je kazivao Sehl b. Sa'd Sa'idi kako je vidio Mervana b. Hakema u džamiji.

"Došao sam", kaže (Sehl), "i sjeo pored njega. Tada nas je on obavijestio da mu je Zejd b. Sabit rekao kako mu je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, izdiktirao (ajet): 'Vjernici koji se ne bore – osim onih koji su za borbu nesposobni – nisu jednaki onima koji se na Allahovu putu bore..'

'Dok mi je on diktirao', kaže (Mervan), 'došao je Ibn-Umm-Mektum, koji je bio slijep, i rekao: 'Allahov Poslaniče, tako mi Allaha, kad bih se mogao boriti, išao bih u borbu!' Tada je Allah objavio Svome Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, (objavu). Njegovo stegno bijaše na mome; pritislo me toliko da sam se bojao da mi ne zdrobi stegno. Poslije mu se rastupilo, pa je Allah objavio : '... osim onih koji su za borbu nesposobni...'"

٤٥٩٢ . حَدَّثَنَا إِسْمَاعِيلُ بْنُ عَبْدِاللهِ قَالَ حَدَّثَنِي إِبْرَاهِيمُ بْنُ سَعْدٍ عَنْ صَالِحِ بْنِ كَيْسَانَ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ قَالَ حَدَّثَنِي سَهْلُ بْنُ سَعْدٍ السَّاعِدِيُّ أَنَّهُ رَأَى مَرْوَانَ بْنَ الْحَكَمِ فِي الْمَسْجِدِ فَأَقْبَلْتُ حَتَّى جَلَسْتُ إِلَى جَنْبِهِ فَأَخْبَرَنَا أَنَّ زَيْدَ بْنَ ثَابِتٍ أَخْبَرَهُ أَنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ أَمْلَى عَلَيْهِ (لاَ يَسْتَوِي الْقَاعِدُونَ مِنَ الْمُؤْمِنِينَ) (وَالْمُجَاهِدُونَ فِي سَبِيلِ اللهِ) فَجَاءَهُ ابْنُ أُمِّ مَكْتُومٍ وَهُوَ يُمِلُّهَا عَلَيَّ قَالَ يَا رَسُولَ اللهِ وَاللهِ لَوْ أَسْتَطِيعُ الْجِهَادَ لَجَاهَدْتُ وَكَانَ أَعْمَى فَأَنْزَلَ اللهُ عَلَى رَسُولِهِ ﷺ وَفَخِذُهُ عَلَى فَخِذِي فَثَقُلَتْ عَلَيَّ حَتَّى خِفْتُ أَنْ تَرُضَّ فَخِذِي ثُمَّ سُرِّيَ عَنْهُ فَأَنْزَلَ اللهُ (غَيْرَ أُولِي الضَّرَرِ) .

1 En-Nisa, 95. Ovaj ajet u cijelosti glasi: "Vjernici koji se ne bore – osim onih koji su za borbu nesposobni – nisu jednaki onima koji se na Allahovu putu bore imecima svojim i životima svojim. One koji se budu borili ulažući imetke svoje i živote svoje Allah će odlikovati čitavim stupnjem nad onima koji se ne budu borili, i On svima obećava lijepu nagradu. Allah je odlikovao borce nad onima koji se ne bore velikom nagradom."

4593. PRIČAO NAM JE Hafs b. Umer, njemu Šu'ba, prenoseći od Ebu-Ishaka, a on od Beraa, radijallahu anhu, koji je rekao:
"Kada je objavljen ajet: 'Vjernici koji se ne bore nisu jednaki onima koji se na Allahovu putu bore...' – Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, pozvao je Zejda, te ga je on zapisao. Potom je došao je Ibn-Umm-Mektum i požalio se da je slijep, pa je Allah objavio: '... osim onih koji su za borbu nesposobni...'"

٤٥٩٣. حَدَّثَنَا حَفْصُ بْنُ عُمَرَ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ عَنْ أَبِي إِسْحَاقَ عَنِ الْبَرَاءِ رَضِيَ اللهُ عنه قَالَ لَمَّا نَزَلَتْ (لاَ يَسْتَوِي الْقَاعِدُونَ مِنَ الْمُؤْمِنِينَ) دَعَا رَسُولُ اللهِ ﷺ زَيْدًا فَكَتَبَهَا فَجَاءَ ابْنُ أُمِّ مَكْتُومٍ فَشَكَا ضَرَارَتَهُ فَأَنْزَلَ اللهُ (غَيْرَ أُولِي الضَّرَرِ).

4594. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Jusuf, prenoseći od Israila, on od Ebu-Ishaka, a ovaj od Beraa da je rekao:
"Kada je objavljeno: 'Vjernici koji se ne bore nisu jednaki...' – Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, pozvao je jednu osobu (pisara), pa je ona došla noseći divit i ploču, ili plećku, a on joj reče: 'Piši: 'Vjernici koji se ne bore nisu jednaki borcima na Allahovom putu...'"
Iza Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, bio je Ibn-Umm-Mektum.
'Allahov Poslaniče', reče on, 'ja sam slijep!' Tada je umjesto toga objavljeno: 'Vjernici koji se ne bore – osim onih koji su za borbu nesposobni – nisu jednaki onima koji se na Allahovu putu bore...'"

٤٥٩٤. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ يُوسُفَ عَنْ إِسْرَائِيلَ عَنْ أَبِي إِسْحَاقَ عَنِ الْبَرَاءِ قَالَ لَمَّا نَزَلَتْ (لاَ يَسْتَوِي الْقَاعِدُونَ مِنَ الْمُؤْمِنِينَ) قَالَ النَّبِيُّ ﷺ ادْعُوا فُلاَنًا فَجَاءَهُ وَمَعَهُ الدَّوَاةُ وَاللَّوْحُ أَوِ الْكَتِفُ فَقَالَ اكْتُبْ (لاَ يَسْتَوِي الْقَاعِدُونَ مِنَ الْمُؤْمِنِينَ) (وَالْمُجَاهِدُونَ فِي سَبِيلِ اللهِ) وَخَلْفَ النَّبِيِّ ﷺ ابْنُ أُمِّ مَكْتُومٍ فَقَالَ يَا رَسُولَ اللهِ أَنَا ضَرِيرٌ فَنَزَلَتْ مَكَانَهَا (لاَ يَسْتَوِي الْقَاعِدُونَ مِنَ الْمُؤْمِنِينَ غَيْرَ أُولِي الضَّرَرِ وَالْمُجَاهِدُونَ فِي سَبِيلِ اللهِ).

4595. PRIČAO NAM JE Ibrahim b. Musa da ga je obavijestio Hišam, a njega Ibn-Džurejdž; a PRIČAO MI JE i Ishak da ga je obavijestio Abdur-Rezzak, njega Ibn-Džurejdž, ovog Abdul-Kerim, njega Miksem, štićenik Abdullaha b. Harisa, a ovog Ibn-Abbas, radijallahu anhuma, da se ajet: "Vjernici koji se ne bore nisu jednaki..." – odnosi na one koji su se borili na Bedru i one koji nisu.

٤٥٩٥. حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ مُوسَى أَخْبَرَنَا هِشَامٌ أَنَّ ابْنَ جُرَيْجٍ أَخْبَرَهُمْ ح و حَدَّثَنِي إِسْحَاقُ أَخْبَرَنَا عَبْدُالرَّزَّاقِ أَخْبَرَنَا ابْنُ جُرَيْجٍ أَخْبَرَنِي عَبْدُالْكَرِيمِ أَنَّ مِقْسَمًا مَوْلَى عَبْدِاللهِ بْنِ الْحَارِثِ أَخْبَرَهُ أَنَّ ابْنَ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا أَخْبَرَهُ (لاَ يَسْتَوِي الْقَاعِدُونَ مِنَ الْمُؤْمِنِينَ) عَنْ بَدْرٍ وَالْخَارِجُونَ إِلَى بَدْرٍ.

RIJEČI UZVIŠENOG: "KADA BUDU UZIMALI DUŠE ONIMA KOJI SU SE PREMA SEBI OGRIJEŠILI, MELEKI ĆE UPITATI: 'ŠTA JE BILO S VAMA?' – 'BILI SMO POTLAČENI NA ZEMLJI!', ODGOVORIT ĆE. 'ZAR ALLAHOVA ZEMLJA NIJE PROSTRANA, I ZAR SE NISTE MOGLI NEKUD ISELITI?'..."[1]

باب (إِنَّ الَّذِين توفَّاهُمُ الْمَلاَئِكَةُ ظَالِمِي أَنْفُسِهِمْ قَالُوا فِيمَ كُنْتُمْ قَالُوا كُنَّا مُسْتَضْعَفِينَ فِي الأَرْضِ قَالُوا أَلَمْ تَكُنْ أَرْضُ اللَّهِ وَاسِعَةً فَتُهَاجِرُوا فِيهَا)

4596. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Jezid Mukri, njemu Hajva i drugi, a njima Muhammed b. Abdur-Rahman Ebu-Esved, koji je kazivao:
"Stanovnicima Medine bilo je naređeno da pripreme vojsku,[2] i ja sam bio na spisku. Potom sam susreo Ikrimu,[3] štićenika Ibn-Abbasovog, i obavijestio ga (o tome), ali mi je on to najstrožije zabranio, rekavši: 'Pričao mi je Ibn-Abbas da su neki muslimani, u vrijeme Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, bili s mušricima i tako povećavali njihov broj.[4] Došla je strijela i pogodila nekog od njih, te je poginuo, ili je poginuo od udarca (sablje ili koplja). Tada je Allah objavio: 'Kada budu uzimali duše onima koji su se prema sebi ogriješili, meleki će upitati: 'Šta je bilo s vama?'..."
Hadis prenosi i Lejs od Ebu-Esveda.

٤٥٩٦. حَدَّثَنَا عَبْدُاللهِ بْنُ يَزِيدَ الْمُقْرِئُ حَدَّثَنَا حَيْوَةُ وَغَيْرُهُ قَالاَ حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِالرَّحْمَنِ أَبُو الأَسْوَدِ قَالَ قُطِعَ عَلَى أَهْلِ الْمَدِينَةِ بَعْثٌ فَاكْتُتِبْتُ فِيهِ فَلَقِيتُ عِكْرِمَةَ مَوْلَى ابْنِ عَبَّاسٍ فَأَخْبَرْتُهُ فَنَهَانِي عَنْ ذَلِكَ أَشَدَّ النَّهْيِ ثُمَّ قَالَ أَخْبَرَنِي ابْنُ عَبَّاسٍ أَنَّ نَاسًا مِنَ الْمُسْلِمِينَ كَانُوا مَعَ الْمُشْرِكِينَ يُكَثِّرُونَ سَوَادَ الْمُشْرِكِينَ عَلَى عَهْدِ رَسُولِ اللهِ ﷺ يَأْتِي السَّهْمُ فَيُرْمَى بِهِ فَيُصِيبُ أَحَدَهُمْ فَيَقْتُلُهُ أَوْ يُضْرَبُ فَيُقْتَلُ فَأَنْزَلَ اللهُ (إِنَّ الَّذِينَ تَوَفَّاهُمُ الْمَلاَئِكَةُ ظَالِمِي أَنْفُسِهِمْ) رَوَاهُ اللَّيْثُ عَنْ أَبِي الأَسْوَدِ.

---

1 En-Nisa, 97. Ovaj ajet u cjelosti glasi: "Kada budu uzimali duše onima koji su se prema sebi ogriješili, meleki će upitati: 'Šta je bilo s vama?' 'Bili smo potlačeni na zemlji!', odgovorit će. 'Zar Allahova zemlja nije prostrana, i zar se niste mogli nekud iseliti?', reći će meleki, i zato će njihovo prebivalište biti Džehennem, a užasno je on boravište."

2 Tj. da se bore protiv stanovnika Sirije, a to je bilo u vrijeme vladavine Abdullaha b. Zubejra u Mekki.

3 U ovom je događaju dokaz da se Ikrima zalagao da se muslimani ne bore protiv muslimana. Prema tome optužbe haridžija protiv njega nisu tačne.

4 U drugom Ikriminom predanju prenose se od Ibn-Abbasa i njihova imena. Za njih se kaže da su došli na Bedr, ali kad su vidjeli malobrojnost muslimana, u njih se uvukla sumnja, te su rekli: "Obmanula ih je ova vjera njihova!" (El-Enfal, 49). Svi su izginuli na Bedru. To spominje Ibn-Murdevejh, Ibn-Ebi-Hatim i Ibn Ishak.

RIJEČI UZVIŠENOG: "SAMO NEMOĆNIM MUŠKARCIMA, I ŽENAMA, I DJECI, KOJI NISU BILI DOVOLJNO SNALAŽLJIVI I NISU ZNALI PUTA..."[5]

باب (إلا المستضعفين من الرجال والنساء والولدان لا يستطيعون حيلة ولا يهتدون سبيلا)

4597. PRIČAO NAM JE Ebu-Nu'man, njemu Hammad, prenoseći od Ejjuba, on od Ibn-Ebu-Mulejke, a ovaj od Ibn-Abbasa da je o ajetu: "Samo nemoćnim..." – rekao: "Moja majka bila je (jedna) od onih kojima je Allah oprostio."

٤٥٩٧. حَدَّثَنَا أَبُو النُّعْمَانِ حَدَّثَنَا حَمَّادٌ عَنْ أَيُّوبَ عَنِ ابْنِ أَبِي مُلَيْكَةَ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِي الله عَنْهُمَا (إِلاَّ الْمُسْتَضْعَفِينَ) قَالَ كَانَتْ أُمِّي مِمَّنْ عَذَرَ اللهُ .

RIJEČI UZVIŠENOG: "... ALLAH ĆE – IMA NADE – OPROSTITI, JER ALLAH BRIŠE GRIJEHE I PRAŠTA."[6]

بَاب قَوْلِهِ (فَأُولَئِكَ عَسَى اللَّهُ أَنْ يَعْفُوَ عَنْهُمْ وَكَانَ اللَّهُ عَفُوًّا غَفُورًا)

4598. PRIČAO NAM JE Ebu-Nu'ajm, njemu Šejban, prenoseći od Jahjaa, on od Ebu-Seleme, a ovaj od Ebu-Hurejre, radijallahu anhu, da je rekao:

"Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, jednom je klanjao jaciju. Kad je izgovorio: 'Semiallahu limen hamideh!', prije nego što je sedždu učinio, reče: 'Allahu, spasi Ajjaša b. Ebu-Rebiju! Allahu, spasi Selemu b. Hišama! Allahu, spasi Velida b. Velida! Allahu, spasi nemoćne vjernike! Allahu, pojačaj Svoju kaznu (plemenu) Mudar! Allahu, daj im (sušne) godine kakve su bile (sušne) godine u vrijeme Jusufovo!'"

٤٥٩٨. حَدَّثَنَا أَبُو نُعَيْمٍ حَدَّثَنَا شَيْبَانُ عَنْ يَحْيَى عَنْ أَبِي سَلَمَةَ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِي الله عنه قَالَ بَيْنَا النَّبِيُّ ﷺ يُصَلِّي الْعِشَاءَ إِذْ قَالَ سَمِعَ اللهُ لِمَنْ حَمِدَهُ ثُمَّ قَالَ قَبْلَ أَنْ يَسْجُدَ اللَّهُمَّ نَجِّ عَيَّاشَ بْنَ أَبِي رَبِيعَةَ اللَّهُمَّ نَجِّ سَلَمَةَ بْنَ هِشَامٍ اللَّهُمَّ نَجِّ الْوَلِيدَ بْنَ الْوَلِيدِ اللَّهُمَّ نَجِّ الْمُسْتَضْعَفِينَ مِنَ الْمُؤْمِنِينَ اللَّهُمَّ اشْدُدْ وَطْأَتَكَ عَلَى مُضَرَ اللَّهُمَّ اجْعَلْهَا سِنِينَ كَسِنِي يُوسُفَ .

5 En-Nisa, 98.

6 En-Nisa, 99.

RIJEČI UZVIŠENOG: "A AKO VAM BUDE SMETALA KIŠA, ILI AKO BOLESNI BUDETE, NIJE VAM GRIJEH DA ORUŽJE SVOJE ODLOŽITE..."[1]

باب قوله (ولا جناح عليكم إن كان بكم أذى من مطر أو كنتم مرضى أن تضعوا أسلحتكم)

4599. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Mukatil Ebu-Hasan da ga je obavijestio Hadždžadž, prenoseći od Ibn-Džurejdža da je rekao:
"Pričao mi je Ja'la, prenoseći od Seida b. Džubejra, a on od Ibn-Abbasa, radijallahu anhuma, da je o ajetu: 'A ako vam bude smetala kiša, ili ako bolesni budete...' – rekao: 'Abdur-Rahman b. Avf bio je ranjen (te je tim povodom objavljen ovaj ajet).'"

٤٥٩٩. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ مُقَاتِلٍ أَبُو الْحَسَنِ أَخْبَرَنَا حَجَّاجٌ عَنِ ابْنِ جُرَيْجٍ قَالَ أَخْبَرَنِي يَعْلَى عَنْ سَعِيدِ بْنِ جُبَيْرٍ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا (إِنْ كَانَ بِكُمْ أَذًى مِنْ مَطَرٍ أَوْ كُنْتُمْ مَرْضَى) قَالَ عَبْدُالرَّحْمَنِ بْنُ عَوْفٍ وَكَانَ جَرِيحًا .

RIJEČI UZVIŠENOG: "ONI TRAŽE OD TEBE PROPISE O ŽENAMA. RECI: 'ALLAH ĆE VAM OBJASNITI PROPISE O NJIMA; NEŠTO VAM JE VEĆ KAZANO U KNJIZI O ŽENAMA SIROTAMA...'"[2]

باب قوله (ويستفتونك في النساء قل الله يفتيكم فيهن وما يتلى عليكم في الكتاب في يتامى النساء)

4600. PRIČAO NAM JE Ubejd b. Isma'il, njemu Ebu-Usama, ovom Hišam b. Urva, prenoseći od svoga oca, a on od Aiše, radijallahu anha, da je o ajetu:
"Oni traže od tebe propise o ženama. Reci: 'Allah će vam objasniti propise o njima; nešto vam je već kazano u Knjizi o ženama sirotama, kojima uskraćujete ono što im je propisano, a ne želite se njima oženiti..." – rekla da se radi o čovjeku koji ima pod svojim skrbništvom siroticu kojoj je staratelj i nasljednik, a ona je u njegovu imetku, čak u palmiku, suvlasnik. On se ne želi oženiti njome, niti želi da

٤٦٠٠. حَدَّثَنَا عُبَيْدُ بْنُ إِسْمَاعِيلَ حَدَّثَنَا أَبُو أُسَامَةَ قَالَ حَدَّثَنَا هِشَامُ بْنُ عُرْوَةَ أَخْبَرَنِي أَبِي عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهَا (يَسْتَفْتُونَكَ فِي النِّسَاءِ قُلِ اللهُ يُفْتِيكُمْ فِيهِنَّ) إِلَى قَوْلِهِ (وَتَرْغَبُونَ أَنْ تَنْكِحُوهُنَّ) قَالَتْ عَائِشَةُ هُوَ الرَّجُلُ تَكُونُ عِنْدَهُ الْيَتِيمَةُ هُوَ وَلِيُّهَا وَوَارِثُهَا فَأَشْرَكَتْهُ فِي مَالِهِ حَتَّى فِي الْعَذْقِ فَيَرْغَبُ أَنْ يَنْكِحَهَا وَيَكْرَهُ أَنْ يُزَوِّجَهَا رَجُلاً فَيَشْرَكُهُ فِي مَالِهِ بِمَا شَرِكَتْهُ فَيَعْضُلُهَا فَنَزَلَتْ هَذِهِ الآيَةُ .

1 En-Nisa, 102. Ovaj ajet u cjelosti glasi: "A ako vam bude smetala kiša, ili ako bolesni budete, nije vam grijeh da oružje svoje odložite, samo oprezni budite. Allah je nevjernicima pripremio sramnu patnju."

2 En-Nisa, 127. Ovaj ajet u cjelosti glasi: "Oni traže od tebe propise o ženama. Reci: 'Allah će vam objasniti propise o njima; i o onome što vam se kazuje u Knjizi o ženama sirotama, kojima uskraćujete ono što im je propisano, a ne želite se njima oženiti, i o nejakoj djeci, i o tome da sa siročadi trebate pravedno postupiti; a Allah sigurno zna za dobro koje učinite."

se ona uda za drugog čovjeka, pa da i on postane suvlasnik u njegovu imetku kao i ona, te je sprečava u tome.[3] U vezi s tim objavljen je ovaj ajet.

RIJEČI UZVIŠENOG: "AKO SE NEKA ŽENA PLAŠI OD MUŽA ZLOSTAVLJANJA ILI DA ĆE JE ZANEMARITI..."[4]

باب (وإن امرأة خافت من بعلها نشوزا أو إعراضا)

Ibn-Abbas kaže da *šikakun* znači *tefasudun* "međusobno se zavaditi", *uhdiretil-enfusuš-šuhha* "njegove strasti kojima nastoji udovoljiti", *kel mu'allekati* "niti je udovica niti ima muža", a *nušuzen* znači *bugdan* "mržnje".

وَقَالَ ابْنُ عَبَّاسٍ شِقَاقٌ تَفَاسُدٌ (وَأُحْضِرَتِ الأَنْفُسُ الشُّحَّ) هَوَاهُ فِي الشَّيْءِ يَحْرِصُ عَلَيْهِ (كَالْمُعَلَّقَةِ) لاَ هِيَ أَيِّمٌ وَلاَ ذَاتُ زَوْجٍ (نُشُوزًا) بُغْضًا .

4601. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Mukatil da ga je obavijestio Abdullah, prenoseći od Hišama b. Urve, on od svoga oca, a ovaj od Aiše, radijallahu anha, da je rekla kako se ajet:
"Ako se neka žena plaši da će joj se muž početi joguniti ili da će je zanemariti..." – odnosi na čovjeka koji ima ženu koju ne voli i koju hoće da napusti, pa mu ona kaže:
"Nemaš obaveze prema meni."[5] Takvo što bilo je povod objavljivanju ovog ajeta.

٤٦٠١ . حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ مُقَاتِلٍ أَخْبَرَنَا عَبْدُاللهِ أَخْبَرَنَا هِشَامُ بْنُ عُرْوَةَ عَنْ أَبِيهِ عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهَا (وَإِنِ امْرَأَةٌ خَافَتْ مِنْ بَعْلِهَا نُشُوزًا أَوْ إِعْرَاضًا) قَالَتِ الرَّجُلُ تَكُونُ عِنْدَهُ الْمَرْأَةُ لَيْسَ بِمُسْتَكْثِرٍ مِنْهَا يُرِيدُ أَنْ يُفَارِقَهَا فَتَقُولُ أَجْعَلُكَ مِنْ شَأْنِي فِي حِلٍّ فَنَزَلَتْ هَذِهِ الآيَةُ فِي ذَلِكَ .

---

3 Ibn-Ebu-Hatim prenosi od Suddija da je Džabir imao amidžičnu koja nije bila lijepa, a imala je imetak koji je naslijedila od svoga oca. On se njome nije htio oženiti niti ju je udavao bojeći se da njen muž ne uzme taj imetak. O tome je pitao Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, pa je objavljen ovaj ajet. (*Fethul-bari,* 8/114)

4 En-Nisa, 128. Ovaj ajet u cijelosti glasi: "Ako se neka žena plaši od muža zlostavljanja ili da će je zanemariti, onda se oni neće ogriješiti ako se nagode – a nagodba je najbolji način – ta ljudske duše su sklone pohlepi! I ako vi budete lijepo postupali i Allaha se bojali – pa, Allah dobro zna ono što radite."

5 Tj. nemoj mi davati razvod, tako da ostanem zvanično tvoja supruga, a ja te ne obavezujem da spavaš sa mnom ako nećeš.
Tirmizi prenosi od Ibn-Abbasa kako se Sevda, majka pravovjernih, pobojala da će joj Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, dati razvod braka, pa mu je rekla: "Allahov Poslaniče, nemoj mi davati razvod braka, a na moj dan budi kod Aiše." Tim povodom objavljen je prethodno spomenuti ajet. (*Fethul-bari,* 8/115)

RIJEČI UZVIŠENOG: "LICEMJERI ĆE NA SAMOM DNU DŽEHENNEMA BITI."[1]

باب
(إِنَّ الْمُنَافِقِينَ فِي الدَّرْكِ الْأَسْفَلِ مِنَ النَّارِ)

Ibn-Abbas kaže da *esfelen-nari* označava "tunel, kanal" (dno Džehennema).

وَقَالَ ابْنُ عَبَّاسٍ أَسْفَلَ النَّارِ (نَفَقًا) سَرَبًا .

4602. PRIČAO MI JE Umer b. Hafs, njemu otac, ovom A'meš, a njemu Ibrahim, prenoseći od Esveda da je rekao:
"Bili smo u halci Abdullahovoj[2] kad je kod nas došao Huzejfa[3] i nazvao selam, a zatim rekao: 'Licemjerstvo je spušteno na narod koji je bio bolji od vas.'[4]
Esved na to reče: 'Slavljen neka je Allah! On zaista kaže: 'Licemjeri će na samom dnu Džehennema biti...'' Abdullah se nasmijao, a Huzejfa je sjeo uza zid džamije. Onda je Abdullah ustao, a njegovi su se drugovi razišli. Nakon toga bacio je[5] kamenčić na mene,[6] te sam došao do njega. Tada mi on reče: 'Začudio sam se njegovu smijehu,[7] a znao je da sam rekao: 'Licemjerstvo je spušteno na narod koji je bio bolji od vas; zatim su se pokajali, i Allah im je oprostio.'''

٤٦٠٢ . حَدَّثَنَا عُمَرُ بْنُ حَفْصٍ حَدَّثَنَا أَبِي حَدَّثَنَا الْأَعْمَشُ قَالَ حَدَّثَنِي إِبْرَاهِيمُ عَنِ الْأَسْوَدِ قَالَ كُنَّا فِي حَلْقَةِ عَبْدِاللهِ فَجَاءَ حُذَيْفَةُ حَتَّى قَامَ عَلَيْنَا فَسَلَّمَ ثُمَّ قَالَ لَقَدْ أُنْزِلَ النِّفَاقُ عَلَى قَوْمٍ خَيْرٍ مِنْكُمْ قَالَ الْأَسْوَدُ سُبْحَانَ اللهِ إِنَّ اللهَ يَقُولُ (إِنَّ الْمُنَافِقِينَ فِي الدَّرْكِ الْأَسْفَلِ مِنَ النَّارِ) فَتَبَسَّمَ عَبْدُاللهِ وَجَلَسَ حُذَيْفَةُ فِي نَاحِيَةِ الْمَسْجِدِ فَقَامَ عَبْدُاللهِ فَتَفَرَّقَ أَصْحَابُهُ فَرَمَانِي بِالْحَصَا فَأَتَيْتُهُ فَقَالَ حُذَيْفَةُ عَجِبْتُ مِنْ ضَحِكِهِ وَقَدْ عَرَفَ مَا قُلْتُ لَقَدْ أُنْزِلَ النِّفَاقُ عَلَى قَوْمٍ كَانُوا خَيْرًا مِنْكُمْ ثُمَّ تَابُوا فَتَابَ اللهُ عَلَيْهِمْ .

---

1 En-Nisa, 145.

2 Tj. Abdullaha b. Mes'uda.

3 Tj. Huzejfa b. Jeman.

4 Tj. licemjerstvom su bili iskušani oni koji su bili bolji od vas, znači generacija ashaba koji su bolji od generacije poslije njih, tj. tabiina. I pored toga neki od njih bili su pali u njeg. Čini se kao da ih Huzejfa želi upozoriti da su srca prevrtljiva te da čovjek uvijek mora biti na oprezu, jer rezultat ovisi o tome kakav će biti kraj.

5 Tj. Huzejfa.

6 Tj. Esveda.

7 Tj. začudio sam se što se samo nasmiješio i ništa više nije rekao.

RIJEČI UZVIŠENOG: "MI OBJAVLJUJEMO TEBI, KAO ŠTO SMO OBJAVLJIVALI NUHU" – DO NJEGOVIH RIJEČI: "... I JUNUSU, I HARUNU, I SULEJMANU..."[8]

باب قوْله (إنَّا أوْحيْنا إليْك كما أوْحيْنا إلى نوح) إلى قوْله (ويونس وهارون وسليمان)

4603. PRIČAO NAM JE Musedded, njemu Jahja, prenoseći od Sufjana, on od A'meša, ovaj od Ebu-Vaila, on od Abdullaha, a ovaj od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, da je rekao:
"Niko ne treba kazati: 'Ja sam bolji od Junusa b. Mettaa.'"

٤٦٠٣. حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ حَدَّثَنَا يَحْيَى عَنْ سُفْيَانَ قَالَ حَدَّثَنِي الْأَعْمَشُ عَنْ أَبِي وَائِلٍ عَنْ عَبْدِاللهِ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ مَا يَنْبَغِي لِأَحَدٍ أَنْ يَقُولَ أَنَا خَيْرٌ مِنْ يُونُسَ بْنِ مَتَّى .

4604. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Sinan, njemu Fulejh, ovom Hilal, prenoseći od Ataa b. Jesara, on od Ebu-Hurejre, radijallahu anhu, a ovaj od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, da je rekao:
"Ko kaže: 'Ja sam bolji od Junusa b. Mettaa' – slagao je."

٤٦٠٤. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ سِنَانٍ حَدَّثَنَا فُلَيْحٌ حَدَّثَنَا هِلَالٌ عَنْ عَطَاءِ بْنِ يَسَارٍ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِي الله عنه عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ مَنْ قَالَ أَنَا خَيْرٌ مِنْ يُونُسَ بْنِ مَتَّى فَقَدْ كَذَبَ .

8 En-Nisa, 163. Ovaj ajet u cijelosti glasi: "Mi objavljujemo tebi, kao što smo objavljivali Nuhu i vjerovjesnicima poslije njega, a objavljivali smo i Ibrahimu, i Isma'ilu, i Ishaku, i Ja'kubu i unucima, i Isau, i Ejjubu, i Junusu, i Harunu, i Sulejmanu; a Davudu smo Zebur dali."

RIJEČI UZVIŠENOG: "ONI OD TEBE TRAŽE TUMAČENJE.[1] RECI: 'ALLAH ĆE VAM KAZATI PROPIS O 'KELALI': AKO NEKO UMRE, I NE BUDE IMAO DJETETA, A IMA SESTRU, NJOJ – POLOVINA NJEGOVE OSTAVŠTINE, A I ON ĆE NASLIJEDITI NJU AKO ONA NE BUDE IMALA DIJETE..."[2]

باب (يَسْتَفْتُونَكَ قُلِ اللَّهُ يُفْتِيكُمْ فِي الْكَلَالَةِ
إِنِ امْرُؤٌ هَلَكَ لَيْسَ لَهُ وَلَدٌ وَلَهُ أُخْتٌ فَلَهَا نِصْفُ
مَا تَرَكَ وَهُوَ يَرِثُهَا إِنْ لَمْ يَكُنْ لَهَا وَلَدٌ)

El-kelaletu jest onaj čovjek koji nema oca ili sina da ga naslijedi. To je infinitiv od *tekelehun-neseb*.[3]

وَالْكَلَالَةُ مَنْ لَمْ يَرِثْهُ أَبٌ أَوِ ابْنٌ وَهُوَ مَصْدَرٌ مِنْ
تَكَلَّلَهُ النَّسَبُ .

4605. PRIČAO NAM JE Sulejman b. Harb, njemu Šu'ba, prenoseći od Ebu-Ishaka da je čuo Beraa, radijallahu anhu, kako kaže:
"Posljednja sura koja je objavljena jest sura *'Beraa'*, a posljednji ajet: 'Oni od tebe traže tumačenje...'"

٤٦٠٥ . حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ حَرْبٍ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ
عَنْ أَبِي إِسْحَاقَ سَمِعْتُ الْبَرَاءَ رَضِيَ الله عنه
قَالَ آخِرُ سُورَةٍ نَزَلَتْ بَرَاءَةَ وَآخِرُ آيَةٍ نَزَلَتْ
(يَسْتَفْتُونَكَ قُلِ اللهُ يُفْتِيكُمْ فِي الْكَلَالَةِ) .

1 Tj. kako se dijeli nasljedstvo u slučaju "kelale".

2 En-Nisa, 176. Ovaj ajet u cijelosti glasi: "Oni od tebe traže tumačenje. Reci: 'Allah će vam kazati propis o 'kelali': ako neko umre, i ne bude imao djeteta, a ima sestru, njoj – polovina njegove ostavštine, a i on će naslijediti nju ako ona ne bude imala dijete; a ako su dvije, njima – dvije trećine njegove ostavštine. A ako su oni braća i sestre, onda će muškarcu pripasti dio jednak koliko dvjema ženama.' To vam Allah objašnjava, da ne zalutate. A Allah zna sve."

3 Ovo je mišljenje Ebu-Bekra i većine uleme među ashabima, tabiinima i onima koji su došli poslije njih. (*Fethul-bari*, 8/118)

بسم الله الرحمن الرحيم

U ime Allaha, Svemilosnog, Samilosnog!

سورة المائدة

SURA EL-MAIDA (TRPEZA)

باب

POGLAVLJE

(حُرُمٌ)وَاحِدُهَا حَرَامٌ (فَبِمَا نَقْضِهِمْ) بِنَقْضِهِمْ (الَّتِي كَتَبَ اللَّهُ) جَعَلَ اللَّهُ تَبُوءُ تَحْمِلُ (دَائِرَةٌ) دَوْلَةٌ وَقَالَ غَيْرُهُ الْإِغْرَاءُ التَّسْلِيطُ (أُجُورَهُنَّ) مُهُورَهُنَّ . قَالَ سُفْيَانُ مَا فِي الْقُرْآنِ آيَةٌ أَشَدُّ عَلَيَّ مِنْ (لَسْتُمْ عَلَى شَيْءٍ حَتَّى تُقِيمُوا التَّوْرَاةَ وَالْإِنْجِيلَ وَمَا أُنْزِلَ إِلَيْكُمْ مِنْ رَبِّكُمْ) .

وَقَالَ ابْنُ عَبَّاسٍ (مَخْمَصَةٍ) مَجَاعَةٍ (مَنْ أَحْيَاهَا) يَعْنِي مَنْ حَرَّمَ قَتْلَهَا إِلَّا بِحَقٍّ حَيِيَ النَّاسُ مِنْهُ جَمِيعًا (شِرْعَةً وَمِنْهَاجًا) سَبِيلًا وَسُنَّةً (الْمُهَيْمِنُ) الْأَمِينُ الْقُرْآنُ أَمِينٌ عَلَى كُلِّ كِتَابٍ قَبْلَهُ .

Hurumun je množina od *haramun. Fi ma nakdihim* znači *bi nakdihim* zbog njihovog kršenja; *elleti keteballahu* znači *dže'alallahu* koju vam je Allah dodijelio; *tebu'u* znači *tahmilu* poneseš, *dairetun* znači *devletun* nesreća. Drugi kažu da *el-igra'u* znači *et-teslitu* dominacija, prevlast; *udžurehunne* znači *muhurehunne* njihove vjenčane darove. Sufjan (Sevri) je rekao: "Nema u Kur'anu ni jednog ajeta koje mi teže pada od ajeta: 'O sljedbenici Knjige! Vi niste ni na čemu sve dok se Tevrata i Indžila ne budete pridržavali, te onoga što vam je od Gospodara vašeg objavljeno.'"

Ibn-Abbas kaže da *mahmesatun* znači *medža'atun* (glad). A za *men ahjaha* (ko spasi nečiji život), rekao je da znači *ko spriječi nečije ubistvo, osim kada to pravda zahtijeva,* to znači da zbog toga ljudi ostaju u životu.

Za šir'aten ve minhadžen on kaže da znači sebilen ve sunneten, put i praksa (običaj), dok el-muhejminu znači *el-eminu* jamac, nadzornik, tj. Kur'an je *el-emîn* za sve knjige prije njega.

RIJEČI UZVIŠENOG: "... SADA SAM VAM VJERU USAVRŠIO..."[1]

باب قوله (اليوم اكملت لكم دينكم)

Ibn-Abbas kaže da *mahmesatun* znači *medža'atun* (glad).

وَقَالَ ابْنُ عَبَّاسٍ (مَخْمَصَةٍ) مَجَاعَةٍ .

4606. PRIČAO MI JE Muhammed b. Beššar, njemu Abdur-Rahman, a ovom Sufjan, prenoseći od Kajsa, a on od Tarika b. Šihaba da su židovi rekli Omeru:
"Vi čitate ajet, a da je nama objavljen, mi bismo ga učinili praznikom."
Omer na to reče:[2] "Ja znam kojim povodom je objavljen, gdje je objavljen i gdje je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, bio kad je objavljen na dan Arefata. Tako mi Allaha, bili smo na Arefatu."
Sufjan kaže: "Nisam siguran da li je to bio petak ili nije."[3] – "... Sada sam vam vjeru usavršio..."

٤٦٠٦. حَدَّثَنِي مُحَمَّدُ بْنُ بَشَّارٍ حَدَّثَنَا عَبْدُالرَّحْمَنِ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ عَنْ قَيْسٍ عَنْ طَارِقِ بْنِ شِهَابٍ قَالَتِ الْيَهُودُ لِعُمَرَ إِنَّكُمْ تَقْرَءُونَ آيَةً لَوْ نَزَلَتْ فِينَا لاَتَّخَذْنَاهَا عِيدًا فَقَالَ عُمَرُ إِنِّي لأَعْلَمُ حَيْثُ أُنْزِلَتْ وَأَيْنَ أُنْزِلَتْ وَأَيْنَ رَسُولُ اللهِ ﷺ حِينَ أُنْزِلَتْ يَوْمَ عَرَفَةَ وَإِنَّا وَاللهِ بِعَرَفَةَ قَالَ سُفْيَانُ وَأَشُكُّ كَانَ يَوْمَ الْجُمُعَةِ أَمْ لاَ (الْيَوْمَ أَكْمَلْتُ لَكُمْ دِينَكُمْ) .

---

1 El-Maida, 3. Ovaj ajet u cijelosti glasi: "Zabranjuje vam se strv, i krv, i svinjsko meso, i ono što je zaklano u nečije drugo, a ne u Allahovo ime, i što je udavljeno i ubijeno, i što je strmoglavljeno, i rogom ubodeno, ili od zvjeri načeto – osim ako ste ga preklali – i što je na žrtvenicima žrtvovano; i zabranjuje vam se gatanje strelicama – to je porok! – Danas su nevjernici izgubili svaku nadu da ćete vi otpasti od svoje vjere, zato se ne bojte njih, već se bojte Mene. Danas sam vam vjeru vašu usavršio i blagodat Svoju prema vama upotpunio, i zadovoljan sam da vam islam bude vjera. – A onome ko bude primoran, kad hara glad, bez namjere da učini grijeh, Allah će oprostiti i samilostan biti."

2 Ovo je predanje u skraćenom obliku. U drugom predanju stoji da je Omer prvo upitao koji je to ajet.

3 U nekim predanjima potvrđeno je da je to bio petak.

RIJEČI UZVIŠENOG: "... A NE NAĐETE VODE, ONDA (RUKAMA) SVOJIM ČISTU ZEMLJU DOTAKNITE..."[4]

باب قوله (فلم تجدوا ماء فتيمموا صعيدا طيبا)

Tejemmemu znači *te'ammedu* (usredsredite se). *Ammine* znači *amidine* (usredsređujući se), a *emmemtu* i *tejemmemtu* imaju isto značenje. Ibn-Abbas kaže: *lemestum, temessuhunne, ellati dehaltum bihinne i el-ifda'u* znači *en-nikahu* (spolni odnos).

تَيَمَّمُوا تَعَمَّدُوا (آمِّينَ) عَامِدِينَ أَمَّمْتُ وَتَيَمَّمْتُ وَاحِدٌ وَقَالَ ابْنُ عَبَّاسٍ (لَمَسْتُمْ) وَ (تَمَسُّوهُنَّ) وَ (اللاَّتِي دَخَلْتُمْ بِهِنَّ) وَالإِفْضَاءُ النِّكَاحُ .

4607. PRIČAO MI JE Isma'il, njemu Malik, prenoseći od Abdur-Rahmana b. Kasima, on od svoga oca, a ovaj od Aiše, radijallahu anha, supruge Vjerovjesnikove, sallallahu alejhi ve sellem, da je rekla: "Izišli smo sa Allahovim Poslanikom, sallallahu alejhi ve sellem, na putovanje. Kada smo bili na Bejdau, ili u Zatul-Džejšu, otkinula mi se ogrlica. Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, krenuo je da je traži, a s njim i ostali svijet. Kako nisu imali vode niti su je nosili sa sobom, svijet je došao Ebu-Bekru (i požalio se): 'Eto, vidiš šta Aiša radi! Uzdigla je Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, a i ostali svijet, a ovdje nemaju vode niti je nose sa sobom.'
I dok je još Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, držao svoju glavu na mome stegnu i spavao, dođe Ebu-Bekr i reče: 'Zadržala si Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, i ostali svijet, a ovdje nemaju vode niti je nose sa sobom.'
Ebu-Bekr me je grdio izgovarajući sve što je Allah htio da on izgovori i počeo me", kaže Aiša,

٤٦٠٧. حَدَّثَنَا إِسْمَاعِيلُ قَالَ حَدَّثَنِي مَالِكٌ عَنْ عَبْدِالرَّحْمَنِ بْنِ الْقَاسِمِ عَنْ أَبِيهِ عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهَا زَوْجِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَتْ خَرَجْنَا مَعَ رَسُولِ اللهِ ﷺ فِي بَعْضِ أَسْفَارِهِ حَتَّى إِذَا كُنَّا بِالْبَيْدَاءِ أَوْ بِذَاتِ الْجَيْشِ انْقَطَعَ عِقْدٌ لِي فَأَقَامَ رَسُولُ اللهِ ﷺ عَلَى الْتِمَاسِهِ وَأَقَامَ النَّاسُ مَعَهُ وَلَيْسُوا عَلَى مَاءٍ وَلَيْسَ مَعَهُمْ مَاءٌ فَأَتَى النَّاسُ إِلَى أَبِي بَكْرٍ الصِّدِّيقِ فَقَالُوا أَلاَ تَرَى مَا صَنَعَتْ عَائِشَةُ أَقَامَتْ بِرَسُولِ اللهِ ﷺ وَبِالنَّاسِ وَلَيْسُوا عَلَى مَاءٍ وَلَيْسَ مَعَهُمْ مَاءٌ فَجَاءَ أَبُو بَكْرٍ وَرَسُولُ اللهِ ﷺ وَاضِعٌ رَأْسَهُ عَلَى فَخِذِي قَدْ نَامَ فَقَالَ حَبَسْتِ رَسُولَ اللهِ ﷺ وَالنَّاسَ وَلَيْسُوا عَلَى مَاءٍ وَلَيْسَ مَعَهُمْ مَاءٌ قَالَتْ عَائِشَةُ فَعَاتَبَنِي أَبُو بَكْرٍ وَقَالَ مَا شَاءَ اللهُ أَنْ يَقُولَ وَجَعَلَ يَطْعُنُنِي

4 El-Maida, 6. Ovaj ajet u cijelosti glasi: "O vjernici, kad hoćete da namaz obavite, lica svoja i ruke svoje do iza lakata operite, – a glave svoje potarite, – i noge svoje do iza članaka. A ako ste džunubi, onda se okupajte; a ako ste bolesni, ili na putu, ili ako ste izvršili prirodnu potrebu, ili ako ste se sastajali sa ženama, a ne nađete vode, onda (rukama) svojim čistu zemlju dotaknite i njima preko lica svojih i ruku svojih pređite. Allah ne želi da vam pričini poteškoće, već želi da vas učini čistim i da vam blagodat Svoju upotpuni, da biste bili zahvalni."

"gurkati svojom rukom po boku da me je samo položaj Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, na mom stegnu spriječio da se pokrenem. Kada je svanulo, ustao je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem. Bio je bez vode, i Allah je objavio ajet o tejemmumu. Usejd b. Hudajr tada reče: 'Rode Ebu-Bekrov, to (blagodat tejemmuma) nije prva (blagodat) vašim bereketom!' Kasnije smo", kaže Aiša, "digli devu na kojoj sam ja jahala i pod njom smo našli moju ogrlicu."[1]

بِيَدِهِ فِي خَاصِرَتِي وَلاَ يَمْنَعُنِي مِنَ التَّحَرُّكِ إِلاَّ مَكَانُ رَسُولِ اللهِ ﷺ عَلَى فَخِذِي فَقَامَ رَسُولُ اللهِ ﷺ حَتَّى أَصْبَحَ عَلَى غَيْرِ مَاءٍ فَأَنْزَلَ اللهُ آيَةَ التَّيَمُّمِ فَتَيَمَّمُوا فَقَالَ أُسَيْدُ بْنُ حُضَيْرٍ مَا هِيَ بِأَوَّلِ بَرَكَتِكُمْ يَا آلَ أَبِي بَكْرٍ قَالَتْ فَبَعَثْنَا الْبَعِيرَ الَّذِي كُنْتُ عَلَيْهِ فَإِذَا الْعِقْدُ تَحْتَهُ .

4608. PRIČAO NAM JE Jahja b. Sulejman, a njemu Ibn-Vehb da ga je obavijestio Amr, a njega Abdur-Rahman b. Kasim, prenoseći od svoga oca, a on od Aiše, radijallahu anha, da je rekla:

"Izgubila sam ogrlicu na Bejdau, dok smo ulazili u Medinu. Vjerovjesnik je zaustavio devu i sjahao. Spustio je glavu u moje krilo i zaspao. Potom je došao Ebu-Bekr i jako me gurnuo rukom, tako da me je to zaboljelo.

Rekao je: 'Zadržala si svijet da ti traži ogrlicu!' Bila sam kao mrtva zbog toga što se Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, nalazio na tom mjestu u mom krilu. Zatim se Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, probudio i nastupilo je sabahsko vrijeme. Tražili su vodu, ali je nije bilo. Tada je objavljen (ajet): 'O vjernici, kada hoćete namaz obaviti...'[2] Usejd b. Hudajr tada reče: 'Rode Ebu-Bekrov, Allah je u vama dao bereket ljudima. Vi ste njima bereket!'"

٤٦٠٨. حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ سُلَيْمَانَ قَالَ حَدَّثَنِي ابْنُ وَهْبٍ قَالَ أَخْبَرَنِي عَمْرٌو أَنَّ عَبْدَالرَّحْمَنِ بْنَ الْقَاسِمِ حَدَّثَهُ عَنْ أَبِيهِ عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهَا سَقَطَتْ قِلاَدَةٌ لِي بِالْبَيْدَاءِ وَنَحْنُ دَاخِلُونَ الْمَدِينَةَ فَأَنَاخَ النَّبِيُّ ﷺ وَنَزَلَ فَثَنَى رَأْسَهُ فِي حَجْرِي رَاقِدًا أَقْبَلَ أَبُو بَكْرٍ فَلَكَزَنِي لَكْزَةً شَدِيدَةً وَقَالَ حَبَسْتِ النَّاسَ فِي قِلاَدَةٍ فَبِي الْمَوْتُ لِمَكَانِ رَسُولِ اللهِ ﷺ وَقَدْ أَوْجَعَنِي ثُمَّ إِنَّ النَّبِيَّ ﷺ اسْتَيْقَظَ وَحَضَرَتِ الصُّبْحُ فَالْتُمِسَ الْمَاءُ فَلَمْ يُوجَدْ فَنَزَلَتْ (يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا إِذَا قُمْتُمْ إِلَى الصَّلاَةِ) فَقَالَ أُسَيْدُ بْنُ حُضَيْرٍ لَقَدْ بَارَكَ اللهُ لِلنَّاسِ فِيكُمْ يَا آلَ أَبِي بَكْرٍ مَا أَنْتُمْ إِلاَّ بَرَكَةٌ لَهُمْ .

1 Pogledaj zaključke koji se mogu izvući iz ovog hadisa na početku dijela *Tejemmum,* knjiga I, str. 258.

2 El-Maida, 6.

RIJEČI UZVIŠENOG: "IDITE TI I GOSPODAR TVOJ PA SE BORITE, MI ĆEMO OVDJE OSTATI!"[3]

باب قَوْلِهِ (فَاذْهَبْ أَنْتَ وَرَبُّكَ فَقَاتِلا إِنَّا هَا هُنَا قَاعِدُونَ)

4609. PRIČAO NAM JE Ebu-Nu'ajm, njemu Israil, prenoseći od Muharika, a on od Tarika b. Šihaba da je čuo Ibn-Mes'uda, radijallahu anhu, kako kazuje:
"Svojim sam očima vidio Mikdada... (prijelaz na drugi sened); a PRIČAO MI JE i Hamdan b. Umer da im je pričao Ebu-Nadr, njemu Ešdže'i, prenoseći od Sufjana, on od Muharika, ovaj od Tarika, a on od Abdullaha da je kazivao:
"Na dan Bitke na Bedru Mikdad je rekao: 'Allahov Poslaniče, mi tebi nećemo reći kao što su sinovi Israilovi rekli Musau: 'Idite ti i Gospodar tvoj pa se bijte, mi ćemo ovdje ostati!', nego: 'Idi naprijed, i mi smo s tobom!' To kao da je skinulo brigu s Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem."
Ovaj hadis prenosi Veki' od Sufjana, on od Muharika, a ovaj od Tarika da je Mikdad to rekao Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem.

٤٦٠٩. حَدَّثَنَا أَبُو نُعَيْمٍ حَدَّثَنَا إِسْرَائِيلُ عَنْ مُخَارِقٍ عَنْ طَارِقِ بْنِ شِهَابٍ سَمِعْتُ ابْنَ مَسْعُودٍ رَضِيَ الله عنه قَالَ شَهِدْتُ مِنَ الْمِقْدَادِ ح وحَدَّثَنِي حَمْدَانُ بْنُ عُمَرَ حَدَّثَنَا أَبُو النَّضْرِ حَدَّثَنَا الْأَشْجَعِيُّ عَنْ سُفْيَانَ عَنْ مُخَارِقٍ عَنْ طَارِقٍ عَنْ عَبْدِاللهِ قَالَ قَالَ الْمِقْدَادُ يَوْمَ بَدْرٍ يَا رَسُولَ اللهِ إِنَّا لاَ نَقُولُ لَكَ كَمَا قَالَتْ بَنُو إِسْرَائِيلَ لِمُوسَى (فَاذْهَبْ أَنْتَ وَرَبُّكَ فَقَاتِلاَ إِنَّا هَا هُنَا قَاعِدُونَ) وَلَكِنِ امْضِ وَنَحْنُ مَعَكَ فَكَأَنَّهُ سُرِّيَ عَنْ رَسُولِ اللهِ ﷺ وَرَوَاهُ وَكِيعٌ عَنْ سُفْيَانَ عَنْ مُخَارِقٍ عَنْ طَارِقٍ أَنَّ الْمِقْدَادَ قَالَ ذَلِكَ لِلنَّبِيِّ ﷺ.

3 El-Maida, 24. Ovaj ajet u cijelosti glasi: "O Musa" - rekoše oni - "dok god su oni u njoj, mi nećemo u nju ulaziti! Idite ti i Gospodar tvoj pa se borite, mi ćemo ovdje ostati!"

RIJEČI UZVIŠENOG: "KAZNA JE ZA ONE KOJI PROTIV ALLAHA I POSLANIKA NJEGOVA VOJUJU I KOJI NERED NA ZEMLJI ČINE – DA BUDU UBIJENI, ILI RAZAPETI..." DO NJEGOVIH RIJEČI: ..."ILI DA SE IZ ZEMLJE PROGNAJU..."[1]

باب (إِنَّمَا جَزَاءُ الَّذِينَ يُحَارِبُونَ اللَّهَ وَرَسُولَهُ
وَيَسْعَوْنَ فِي الْأَرْضِ فَسَادًا أَنْ يُقَتَّلُوا
أَوْ يُصَلَّبُوا) إِلَى قَوْلِهِ (أَوْ يُنْفَوْا مِنَ الْأَرْضِ)

El-muharebetu lillahi znači *el-kufru bihi* nijekanje Njega.

الْمُحَارَبَةُ لِلَّهِ الْكُفْرُ بِهِ .

4610. PRIČAO NAM JE Ali b. Abdullah, njemu Muhammed b. Abdullah Ensari, a ovom Ibn-Avn, koji je rekao:

"Pričao mi je Selman Ebu-Redža', štićenik Ebu-Kilabe, da je Ebu-Kilaba sjedio iza Omera b. Abdul-Aziza; spominjali su (neke ljude) i pričali (o njima), govoreći kako su halife naredile njihovo smaknuće. Zatim se (Omer b. Abdul-Aziz) okrenuo prema Ebu-Kilabi, koji mu je bio za leđima, i rekao: 'Šta to kažeš, Abdullahu b. Zejde?!' (ili je rekao: 'Šta to kažeš Ebu-Kilaba?!')

'Ja ne znam', rekoh, 'da je u islamu ikoga dopušteno ubiti, osim čovjeka koji je blud počinio nakon što se ženio, ili je nekog nepravedno ubio, ili se borio protiv Allaha i Njegovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem.'"

Anbesa kaže: "Pričao nam je Enes to i to."[2]

Rekao sam: "I meni je pričao Enes, kazujući: 'Neki su ljudi došli Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, i rekli: 'Ova je zemlja nezdrava!'

'Deve su naše na ispaši ', reče on, 'otiđite do njih i pijite njihovo mlijeko i mokraću.'

Otišli su do njih i pili njihovu mokraću i mlijeko.

٤٦١٠. حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ عَبْدِاللهِ حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ
عَبْدِاللهِ الْأَنْصَارِيُّ حَدَّثَنَا ابْنُ عَوْنٍ قَالَ حَدَّثَنِي
سَلْمَانُ أَبُو رَجَاءٍ مَوْلَى أَبِي قِلَابَةَ عَنْ أَبِي قِلَابَةَ أَنَّهُ
كَانَ جَالِسًا خَلْفَ عُمَرَ بْنِ عَبْدِالْعَزِيزِ فَذَكَرُوا
وَذَكَرُوا فَقَالُوا وَقَالُوا قَدْ أَقَادَتْ بِهَا الْخُلَفَاءُ
فَالْتَفَتَ إِلَى أَبِي قِلَابَةَ وَهُوَ خَلْفَ ظَهْرِهِ فَقَالَ مَا
تَقُولُ يَا عَبْدَاللهِ بْنَ زَيْدٍ أَوْ قَالَ مَا تَقُولُ يَا أَبَا قِلَابَةَ
قُلْتُ مَا عَلِمْتُ نَفْسًا حَلَّ قَتْلُهَا فِي الْإِسْلَامِ إِلَّا
رَجُلٌ زَنَى بَعْدَ إِحْصَانٍ أَوْ قَتَلَ نَفْسًا بِغَيْرِ نَفْسٍ أَوْ
حَارَبَ اللهَ وَرَسُولَهُ ﷺ فَقَالَ عَنْبَسَةُ حَدَّثَنَا أَنَسٌ
بِكَذَا وَكَذَا قُلْتُ إِيَّايَ حَدَّثَ أَنَسٌ قَالَ قَدِمَ قَوْمٌ
عَلَى النَّبِيِّ ﷺ فَكَلَّمُوهُ فَقَالُوا قَدِ اسْتَوْخَمْنَا هَذِهِ
الْأَرْضَ فَقَالَ هَذِهِ نَعَمٌ لَنَا تَخْرُجُ فَاخْرُجُوا فِيهَا
فَاشْرَبُوا مِنْ أَلْبَانِهَا وَأَبْوَالِهَا فَخَرَجُوا فِيهَا فَشَرِبُوا
مِنْ أَبْوَالِهَا وَأَلْبَانِهَا وَاسْتَصَحُّوا وَمَالُوا عَلَى الرَّاعِي

1 El-Maida, 33. Ovaj ajet u cijelosti glasi: "Kazna je za one koji protiv Allaha i Poslanika Njegova vojuju i koji nered na zemlji čine da budu ubijeni, ili razapeti, ili da im se unakrst ruke i noge odsijeku, ili da se iz zemlje prognaju. To im je poniženje na ovom svijetu, a na onom svijetu čeka ih patnja velika."

2 Tj. pričao mu je hadis poznat pod nazivom "***hadisul-urenijjin***".

Ozdravili su, a zatim napali čobanina i ubili ga, uzevši stoku. Šta da se s njima čeka?! Oduzeli su (nevin) život, borili se protiv Allaha i Njegovog Poslanika i zastrašivali Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem!
'Uzvišen neka je Allah!', reče.
'Ti me optužuješ?', upitao sam."
"O ovome mi je", kaže, "pričao Enes, rekavši: 'O vi,[3] vi ćete biti dobro sve dok ovaj ostane među vama, ili njemu sličan.'"

فَقَتَلُوهُ وَاطَّرَدُوا النَّعَمَ فَمَا يُسْتَبْطَأُ مِنْ هَؤُلاَءِ قَتَلُوا النَّفْسَ وَحَارَبُوا اللهَ وَرَسُولَهُ وَخَوَّفُوا رَسُولَ اللهِ ﷺ فَقَالَ سُبْحَانَ اللهِ فَقُلْتُ تَتَّهِمُنِي قَالَ حَدَّثَنَا بِهَذَا أَنَسٌ قَالَ وَقَالَ يَا أَهْلَ كَذَا إِنَّكُمْ لَنْ تَزَالُوا بِخَيْرٍ مَا أُبْقِيَ هَذَا فِيكُمْ أَوْ مِثْلُ هَذَا .

RIJEČI UZVIŠENOG: "... A DA RANE TREBA UZVRATITI..."[4]

باب قَوْلِهِ (وَالْجُرُوحَ قِصَاصٌ)

4611. PRIČAO MI JE Muhammed b. Selam da ih je obavijestio Fezari, prenoseći od Humejda, a on od Enesa, radijallahu anhu, da je rekao:
"Rubei'jja, tetka po ocu Enesa b. Malika, slomila je zub jednoj djevojčici ensarijki. Njeni su tražili odmazdu i došli Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, pa je on naredio da se odmazda izvrši. Enes b. Nadr, amidža Enesa b. Malika, tada reče: 'Nemoj, tako ti Allaha! Nemoj joj lomiti zub, Allahov Poslaniče!', a Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, odgovori: 'Enese, Allahova je zapovijed odmazda.'
Onda su se njeni složili i prihvatili odštetu. Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, tada reče: 'Zaista ima Allahovih robova kojima bi On – kad bi se zakleli da će im Allah nešto ispuniti – to i učinio.'"[5]

٤٦١١. حَدَّثَنِي مُحَمَّدُ بْنُ سَلاَمٍ أَخْبَرَنَا الْفَزَارِيُّ عَنْ حُمَيْدٍ عَنْ أَنَسٍ رَضِيَ اللهُ عنه قَالَ كَسَرَتِ الرُّبَيِّعُ وَهْيَ عَمَّةُ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ ثَنِيَّةَ جَارِيَةٍ مِنَ الأَنْصَارِ فَطَلَبَ الْقَوْمُ الْقِصَاصَ فَأَتَوُا النَّبِيَّ ﷺ فَأَمَرَ النَّبِيُّ ﷺ بِالْقِصَاصِ فَقَالَ أَنَسُ بْنُ النَّضْرِ عَمُّ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ لاَ وَاللهِ لاَ تُكْسَرُ سِنُّهَا يَا رَسُولَ اللهِ فَقَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ يَا أَنَسُ كِتَابُ اللهِ الْقِصَاصُ فَرَضِيَ الْقَوْمُ وَقَبِلُوا الأَرْشَ فَقَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ إِنَّ مِنْ عِبَادِ اللهِ مَنْ لَوْ أَقْسَمَ عَلَى اللهِ لأَبَرَّهُ .

---

3 U drugom predanju stoji: "O stanovnici Šama..."

4 El-Maida, 45. Ovaj ajet u cijelosti glasi: "Mi smo im u njemu (Tevratu) propisali: glava za glavu, i oko za oko, i nos za nos, i uho za uho, i zub za zub, a da rane treba uzvratiti. A onome ko od odmazde odustane – bit će mu to od grijeha iskupljenje. Oni koji ne sude prema onome što je Allah objavio pravi su nasilnici."

5 Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, želi istaknuti kako je Allah, dželle šanuhu, uslišao Enesovu molbu, te ja Allah, dželle šanuhu, dao da rodbina ensarijke prihvati odštetu i odustane od odmazde.

RIJEČI UZVIŠENOG: "O POSLANIČE, KAZUJ ONO ŠTO TI SE OBJAVLJUJE OD GOSPODARA TVOGA..."[1]

باب (يا أَيُّها الرَّسُولُ بَلِّغْ ما أُنْزِلَ إِلَيْكَ مِنْ رَبِّكَ)

4612. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Jusuf, njemu Sufjan, prenoseći od Isma'ila, on od Šabija, ovaj od Mesruka, a on od Aiše, radijallahu anha, da je rekla: "Ko ti bude pričao da je Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, prikrio nešto što mu je objavljeno – slagao je. Allah, dželle šanuhu, kaže: 'O Poslaniče, kazuj ono što ti se objavljuje od Gospodara tvoga...'"

٤٦١٢. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ يُوسُفَ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ عَنْ إِسْمَاعِيلَ عَنِ الشَّعْبِيِّ عَنْ مَسْرُوقٍ عَنْ عَائِشَةَ رَضِي الله عَنْهَا قَالَتْ مَنْ حَدَّثَكَ أَنَّ مُحَمَّدًا ﷺ كَتَمَ شَيْئًا مِمَّا أَنْزَلَ اللهُ عَلَيْهِ فَقَدْ كَذَبَ وَاللهُ يَقُولُ (يَا أَيُّهَا الرَّسُولُ بَلِّغْ مَا أُنْزِلَ إِلَيْكَ مِنْ رَبِّكَ) .

RIJEČI UZVIŠENOG: "ALLAH VAS NEĆE KAZNITI AKO SE ZAKUNETE NENAMJERNO..."[2]

باب قَوْلِه (لا يُؤاخِذُكُمُ اللَّهُ بِاللَّغْوِ في أَيْمانِكُمْ)

4613. PRIČAO NAM JE Ali b. Selema, njemu Malik b. Suajr, ovom Hišam, prenoseći od svoga oca, a on od Aiše, radijallahu anha, da je rekla: "Ovaj ajet: 'Allah vas neće kazniti ako se zakunete nenamjerno...'– objavljen je o zakletvama čovjekovim (kao što su): 'Allaha mi, jeste; Allaha mi, nije!'"

٤٦١٣. حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ سَلَمَةَ حَدَّثَنَا مَالِكُ بْنُ سُعَيْرٍ حَدَّثَنَا هِشَامٌ عَنْ أَبِيهِ عَنْ عَائِشَةَ رَضِي الله عَنْهَا أُنْزِلَتْ هَذِهِ الْآيَةُ (لَا يُؤَاخِذُكُمُ اللهُ بِاللَّغْوِ فِي أَيْمَانِكُمْ) فِي قَوْلِ الرَّجُلِ لَا وَاللهِ وَبَلَى وَاللهِ .

4614. PRIČAO NAM JE Ahmed b. Ebu-Redža', njemu Nadr, a ovom Hišam, koji kaže: "Moj me je otac obavijestio, prenoseći od Aiše, radijallahu anha, da njen otac nikada nije kršio zakletve, sve dok Allah nije objavio iskup (kefaret) za prekršenu zakletvu. Ebu-Bekr je rekao: 'Kada vidim da je nešto bolje od onoga za što sam se zakleo, uvijek uzmem Allahovu olakšicu i učinim ono što je bolje.'"[3]

٤٦١٤. حَدَّثَنَا أَحْمَدُ ابْنُ أَبِي رَجَاءٍ حَدَّثَنَا النَّضْرُ عَنْ هِشَامٍ قَالَ أَخْبَرَنِي أَبِي عَنْ عَائِشَةَ رَضِي الله عَنْهَا أَنَّ أَبَاهَا كَانَ لَا يَحْنَثُ فِي يَمِينٍ حَتَّى أَنْزَلَ اللهُ كَفَّارَةَ الْيَمِينِ قَالَ أَبُو بَكْرٍ لَا أَرَى يَمِينًا أُرَى غَيْرَهَا خَيْرًا مِنْهَا إِلَّا قَبِلْتُ رُخْصَةَ اللهِ وَفَعَلْتُ الَّذِي هُوَ خَيْرٌ .

1 El-Maida, 67. Ovaj ajet u cijelosti glasi: "O Poslaniče, kazuj ono što ti se objavljuje od Gospodara tvoga – ako tako ne učiniš, onda nisi dostavio poslanicu Njegovu – a Allah će te od ljudi štititi. Allah zaista neće uputiti na pravi put narod koji neće da vjeruje."

2 El-Maida, 89. Ovaj ajet u cijelosti glasi: "Allah vas neće kazniti ako se zakunete nenamjerno, ali će vas kazniti ako se zakunete namjerno. Otkup je za prekršenu zakletvu da deset siromaha običnom hranom, kojom hranite čeljad svoju, nahranite, ili da ih odjenete, ili da roba ropstva oslobodite. A onaj koji ne bude mogao – neka tri dana posti. Tako se za zakletve vaše otkupljujte kada se zakunete, a o zakletvama svojim brinite se! Eto, tako vam Allah objašnjava propise Svoje da biste zahvalni bili."

3 U ovom je smislu i Poslanikova, sallallahu alejhi ve sellem, naredba u kojoj on kaže da onaj koji se zakune

RIJEČI UZVIŠENOG: "O VJERNICI, NE USKRAĆUJTE SEBI LIJEPE STVARI KOJE VAM JE ALLAH DOPUSTIO..."[4]

باب قوله (يا أيها الذين آمنوا لا تحرموا طيبات ما أحل الله لكم)

4615. PRIČAO NAM JE Amr b. Avn, njemu Halid, prenoseći od Isma'ila, on od Kajsa, a ovaj od Abdullaha, radijallahu anhu, da je rekao:
"Išli smo u vojni pohod s Vjerovjesnikom, sallallahu alejhi ve sellem, a s nama nisu išle žene, te rekosmo: 'Zašto se ne bismo uškopili?', ali nam je on to zabranio. Poslije nam je dopustio da se oženimo i da ženi (kao mehr) damo samo jednu košulju, proučivši zatim: 'O vjernici, ne uskraćujte sebi lijepe stvari koje vam je Allah dopustio...'"

٤٦١٥. حَدَّثَنَا عَمْرُو بْنُ عَوْنٍ حَدَّثَنَا خَالِدٌ عَنْ إِسْمَاعِيلَ عَنْ قَيْسٍ عَنْ عَبْدِاللهِ رَضِيَ الله عنه قَالَ كُنَّا نَغْزُو مَعَ النَّبِيِّ ﷺ وَلَيْسَ مَعَنَا نِسَاءٌ فَقُلْنَا أَلاَ نَخْتَصِي فَنَهَانَا عَنْ ذَلِكَ فَرَخَّصَ لَنَا بَعْدَ ذَلِكَ أَنْ نَتَزَوَّجَ الْمَرْأَةَ بِالثَّوْبِ ثُمَّ قَرَأَ (يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لاَ تُحَرِّمُوا طَيِّبَاتِ مَا أَحَلَّ اللهُ لَكُمْ).

RIJEČI UZVIŠENOG: "O VJERNICI, VINO, I KOCKA, I KUMIRI, I STRELICE ZA GATANJE ODVRATNE SU STVARI, ŠEJTANOVO DJELO..."[5]

باب قوله (إنما الخمر والميسر والأنصاب والأزلام رجس من عمل الشيطان)

Ibn-Abbas kaže da su *el-ezlamu* strelice pomoću kojih su oni donosili odluke. *En-nusub* jesu žrtvenici na kojima su klali (životinje). Drugi kažu da *ez-zelemu* znači strijela bez pera; množina je *el-ezlam*. *El-istiksam* (gatanje) ogledalo se u tome da okreću strelice, pa ako im strelice što zabrane, prestanu, a ako im narede, urade ono što im naređuju. Oni su stavljali na strelice znakove tako da mogu pomoću njih gatati.[6] Oblik prvog lica u prošlom vremenu od toga glasi *kasemtu*; *el-kusum* je infinitiv.

وَقَالَ ابْنُ عَبَّاسٍ الأَزْلاَمُ الْقِدَاحُ يَقْتَسِمُونَ بِهَا فِي الأُمُورِ وَالنُّصُبُ أَنْصَابٌ يَذْبَحُونَ عَلَيْهَا وَقَالَ غَيْرُهُ الزَّلَمُ الْقِدْحُ لاَ رِيشَ لَهُ وَهُوَ وَاحِدُ الأَزْلاَمِ وَالاِسْتِقْسَامُ أَنْ يُجِيلَ الْقِدَاحَ فَإِنْ نَهَتْهُ انْتَهَى وَإِنْ أَمَرَتْهُ فَعَلَ مَا تَأْمُرُهُ بِهِ يُجِيلُ يُدِيرُ وَقَدْ أَعْلَمُوا الْقِدَاحَ أَعْلاَمًا بِضُرُوبٍ يَسْتَقْسِمُونَ بِهَا وَفَعَلْتُ مِنْهُ قَسَمْتُ وَالْقُسُومُ الْمَصْدَرُ.

---

da će nešto uraditi, a zatim vidi da je nešto drugo bolje, onda treba da prekši zakletvu i uradi ono što je bolje, a za prekšenu zakletvu učinit će iskup (tj. kefaret). (To bilježi Muslim u svom *Sahihu* kao hadis broj 1650.)

4 El-Maida, 87. Ovaj ajet u cijelosti glasi: "O vjernici, ne uskraćujte sebi lijepe stvari koje vam je Allah dopustio, samo ne prelazite mjeru, jer Allah ne voli one koji pretjeruju."

5 El-Maida, 90. Ovaj ajet u cijelosti glasi: "O vjernici, vino, i kocka, i kumiri, i strelice za gatanje odvratne su stvari, šejtanovo djelo, zato se toga klonite da biste postigli što želite."

6 U džahilijetu su gatali pomoću triju strelica: na jednoj je pisalo "uradi", na drugoj "ne radi", a na trećoj nije pisalo ništa. Ako bi izvukli prvu, uradili bi; ako bi izvukli drugu, ne bi to uradili, a ako bi izvukli treću, ponovili bi bacanje.

4616. PRIČAO NAM JE Ishak b. Ibrahim da ga je obavijestio Muhammed b. Bišr, kojem je pričao Abdul-Aziz b. Omer b. Abdul-Aziz, a njemu Nafi‘, prenoseći od Ibn-Omera, radijallahu anhuma, da je rekao:

“Zabrana je alkohola objavljena, a u Medini je u to vrijeme bilo pet vrsta pića, ali nije bilo nijedno od grožđa.”[1]

٤٦١٦. حَدَّثَنَا إِسْحَاقُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ أَخْبَرَنَا
مُحَمَّدُ ابْنُ بِشْرٍ حَدَّثَنَا عَبْدُالْعَزِيزِ بْنُ عُمَرَ بْنِ
عَبْدِالْعَزِيزِ قَالَ حَدَّثَنِي نَافِعٌ عَنِ ابْنِ عُمَرَ
رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا قَالَ نَزَلَ تَحْرِيمُ الْخَمْرِ وَإِنَّ فِي الْمَدِينَةِ
يَوْمَئِذٍ لَخَمْسَةَ أَشْرِبَةٍ مَا فِيهَا شَرَابُ الْعِنَبِ .

4617. PRIČAO NAM JE Ja‘kub b. Ibrahim, njemu Ibn-Ulejja, ovom Abdul-Aziz b. Suhejb, koji je kazivao:

“Enes b. Malik, radijallahu anhu, kaže: ‘Nismo imali alkohola osim ovog vašeg fadiha (pića od nezrelih datula) koji vi tako zovete. Ja sam, zaista, točio piće Ebu-Talhi i drugima kad je došao čovjek i upitao: ‘Je li vam stigla vijest?’

‘A koja (vijest)?’, upitali su.

‘Zabranjen je alkohol!’,[2] rekao je.

‘Prolij ove bačve, Enese!’, rekoše. I poslije za njega’, kaže Enes, ‘nikad nisu pitali niti su ga pili nakon vijesti koju je taj čovjek donio.’”

٤٦١٧. حَدَّثَنَا يَعْقُوبُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ حَدَّثَنَا ابْنُ
عُلَيَّةَ حَدَّثَنَا عَبْدُالْعَزِيزِ بْنُ صُهَيْبٍ قَالَ قَالَ
أَنَسُ بْنُ مَالِكٍ رَضِيَ الله عنه مَا كَانَ لَنَا خَمْرٌ غَيْرُ
فَضِيخِكُمْ هَذَا الَّذِي تُسَمُّونَهُ الْفَضِيخَ فَإِنِّي لَقَائِمٌ
أَسْقِي أَبَا طَلْحَةَ وَفُلاَنًا وَفُلاَنًا إِذْ جَاءَ رَجُلٌ فَقَالَ
وَهَلْ بَلَغَكُمُ الْخَبَرُ فَقَالُوا وَمَا ذَاكَ قَالَ حُرِّمَتِ
الْخَمْرُ قَالُوا أَهْرِقْ هَذِهِ الْقِلاَلَ يَا أَنَسُ قَالَ فَمَا
سَأَلُوا عَنْهَا وَلاَ رَاجَعُوهَا بَعْدَ خَبَرِ الرَّجُلِ .

4618. PRIČAO NAM JE Sadeka b. Fadl da ga je obavijestio Ujejna, prenoseći od Amra, a on od Džabira da je rekao:

“Neki ljudi su ujutro na dan Bitke na Uhudu pili alkohol i poginuli tog dana svi kao šehidi. Bilo je to prije nego što je alkohol zabranjen.”

٤٦١٨. حَدَّثَنَا صَدَقَةُ بْنُ الْفَضْلِ أَخْبَرَنَا
ابْنُ عُيَيْنَةَ عَنْ عَمْرٍو عَنْ جَابِرٍ قَالَ صَبَّحَ أُنَاسٌ
غَدَاةَ أُحُدٍ الْخَمْرَ فَقُتِلُوا مِنْ يَوْمِهِمْ جَمِيعًا شُهَدَاءَ
وَذَلِكَ قَبْلَ تَحْرِيمِهَا .

1 On želi kazati da se zabrana ne odnosi samo na postojećih pet vrsta, nego ona obuhvata i opojno piće spravljeno od grožđa.

2 Ova zabrana donesena je, vjerovatno, u godini oslobađanja Mekke. To se može razumjeti iz hadisa koji bilježi Ahmed u *Musnedu* od Abdur-Rahmana b. Vale.

4619. PRIČAO NAM JE Ishak b. Ibrahim Hanzali da su ga obavijestili Isa i Ibn-Idris, prenoseći od Ebu-Hajjana, on od Šabija, a ovaj od Ibn-Omera da je rekao:
"Čuo sam Omera kako na minberu Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, govori: 'O ljudi, objavljena je zabrana alkohola, a on je spojen od petero: grožđa, datula, meda, pšenice i ječma. Alkohol je ono što remeti razum.'"

٤٦١٩ . حَدَّثَنَا إِسْحَاقُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ الْحَنْظَلِيُّ أَخْبَرَنَا عِيسَى وَابْنُ إِدْرِيسَ عَنْ أَبِي حَيَّانَ عَنِ الشَّعْبِيِّ عَنِ ابْنِ عُمَرَ قَالَ سَمِعْتُ عُمَرَ رَضِي الله عنه عَلَى مِنْبَرِ النَّبِيِّ ﷺ يَقُولُ أَمَّا بَعْدُ أَيُّهَا النَّاسُ إِنَّهُ نَزَلَ تَحْرِيمُ الْخَمْرِ وَهْيَ مِنْ خَمْسَةٍ مِنَ الْعِنَبِ وَالتَّمْرِ وَالْعَسَلِ وَالْحِنْطَةِ وَالشَّعِيرِ وَالْخَمْرُ مَا خَامَرَ الْعَقْلَ .

RIJEČI UZVIŠENOG: "ONIMA KOJI VJERUJU I DOBRA DJELA ČINE NEMA NIKAKVA GRIJEHA U ONOME ŠTO POJEDU I POPIJU..." – SVE DO NJEGOVIH RIJEČI: "... A ALLAH VOLI ONE KOJI DRUGIMA DOBRO ČINE."[3]

بَاب (لَيْسَ عَلَى الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ جُنَاحٌ فِيمَا طَعِمُوا) إِلَى قَوْلِهِ (وَاللَّهُ يُحِبُّ الْمُحْسِنِينَ)

4620. PRIČAO NAM JE Ebu-Nu'man, njemu Hammad b. Zejd, ovom Sabit, prenoseći od Enesa, radijallahu anhu, da je alkohol koji je proliven bio *el-fadih* (tj. proizveden od nezrelih datula). Muhammed još dodaje, prenoseći od Ebu-Nu'mana da je rekao:
"Točio sam piće u kući Ebu-Talhe kada je objavljena zabrana alkohola. (Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem,) poslao je glasnika koji je to oglasio. Ebu-Talha tada reče: 'Iziđi i vidi o čemu se radi.' Izišao sam i vratio se rekavši im da je to glasnik koji oglašava da je alkohol zabranjen. Tada mi je (Ebu-Talha) rekao: 'Idi i prolij ga!' Alkohol je", kaže Ebu-Nu'man, "tekao ulicama Medine. Pravili su ga u to vrijeme od nezrelih datula. Neko je rekao: 'Ima onih koji su poginuli, a u njihovim je stomacima bilo alkohola.'[4]

٤٦٢٠ . حَدَّثَنَا أَبُو النُّعْمَانِ حَدَّثَنَا حَمَّادُ بْنُ زَيْدٍ حَدَّثَنَا ثَابِتٌ عَنْ أَنَسٍ رَضِي الله عنه أَنَّ الْخَمْرَ الَّتِي أُهْرِيقَتْ الْفَضِيخُ وَزَادَنِي مُحَمَّدٌ الْبِيكَنْدِيُّ عَنْ أَبِي النُّعْمَانِ قَالَ كُنْتُ سَاقِيَ الْقَوْمِ فِي مَنْزِلِ أَبِي طَلْحَةَ فَنَزَلَ تَحْرِيمُ الْخَمْرِ فَأَمَرَ مُنَادِيًا فَنَادَى فَقَالَ أَبُو طَلْحَةَ اخْرُجْ فَانْظُرْ مَا هَذَا الصَّوْتُ قَالَ فَخَرَجْتُ فَقُلْتُ هَذَا مُنَادٍ يُنَادِي أَلاَ إِنَّ الْخَمْرَ قَدْ حُرِّمَتْ فَقَالَ لِي اذْهَبْ فَأَهْرِقْهَا قَالَ فَجَرَتْ فِي سِكَكِ الْمَدِينَةِ قَالَ وَكَانَتْ خَمْرُهُمْ يَوْمَئِذٍ الْفَضِيخَ فَقَالَ بَعْضُ الْقَوْمِ قُتِلَ قَوْمٌ وَهْيَ فِي بُطُونِهِمْ قَالَ فَأَنْزَلَ اللهُ (لَيْسَ عَلَى الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ جُنَاحٌ فِيمَا طَعِمُوا) .

3 El-Maida, 93. Ovaj ajet u cijelosti glasi: "Onima koji vjeruju i dobra djela čine nema nikakva grijeha u onome što su pojeli i popili kad se klone onoga što im je zabranjeno i kad vjeruju i dobra djela čine, zatim se Allaha boje i vjeruju i onda se grijeha klone i dobro čine; a Allah voli one koji drugima dobro čine."

4 Misli se na one muslimane koji su pali kao šehidi prije nego što je alkohol zabranjen.

Tim povodom objavljeno je: 'Onima koji vjeruju i dobra djela čine nema nikakva grijeha u onome što su pojeli i popili...'"[1]

RIJEČI UZVIŠENOG: "... I NE ZAPITKUJTE O ONOME ŠTO ĆE VAM PRIČINITI NEPRIJATNOSTI AKO VAM SE OBJASNI..."[2]

باب قوله
(لا تسألوا عن أشياء إن تبد لكم تسؤكم)

4621. PRIČAO NAM JE Munzir b. Velid b. Abdur-Rahman Džarudi, njemu njegov babo, njemu Šu'ba, prenoseći od Musaa b. Enesa, a on od Enesa, radijallahu anhu, da je rekao:
"Allahov je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, održao govor (hutbu) kakav nikad nisam čuo. Rekao je: 'Da znate ono što ja znam, malo biste se smijali, a mnogo plakali!' Tada su ashabi Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, pokrili svoje lice, i čuli su se njihov plač i jecaji. Neki je čovjek upitao: 'Ko je moj otac?'
'Tvoj je otac taj i taj', odgovorio je (Poslanik). Tada je objavljen ovaj ajet: 'O vjernici, ne zapitkujte o onome što će vam pričiniti neprijatnosti ako vam se objasni...'"
Hadis prenose Nadr i Revh b. Ubada od Šu'be.

٤٦٢١. حَدَّثَنَا مُنْذِرُ بْنُ الْوَلِيدِ بْنِ عَبْدِالرَّحْمَنِ الْجَارُودِيُّ حَدَّثَنَا أَبِي حَدَّثَنَا شُعْبَةُ عَنْ مُوسَى ابْنِ أَنَسٍ عَنْ أَنَسٍ رَضِيَ اللهُ عنه قَالَ خَطَبَ رَسُولُ اللهِ ﷺ خُطْبَةً مَا سَمِعْتُ مِثْلَهَا قَطُّ قَالَ لَوْ تَعْلَمُونَ مَا أَعْلَمُ لَضَحِكْتُمْ قَلِيلاً وَلَبَكَيْتُمْ كَثِيرًا قَالَ فَغَطَّى أَصْحَابُ رَسُولِ اللهِ ﷺ وُجُوهَهُمْ لَهُمْ خَنِينٌ فَقَالَ رَجُلٌ مَنْ أَبِي قَالَ فُلاَنٌ فَنَزَلَتْ هَذِهِ الآيَةُ (لاَ تَسْأَلُوا عَنْ أَشْيَاءَ إِنْ تُبْدَ لَكُمْ تَسُؤْكُمْ) رَوَاهُ النَّضْرُ وَرَوْحُ بْنُ عُبَادَةَ عَنْ شُعْبَةَ .

4622. PRIČAO NAM JE Fadl b. Sehl, njemu Ebu-Nadr, ovom Ebu-Hajsema, prenoseći od Ebu-Džuvejrije, a on od Ibn-Abbasa, radijallahu anhuma, da je rekao: "Svijet je pitao Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, s namjerom da ga ismije. Čovjek bi tako pitao ko mi je otac; drugi bi, kad izgubi devu, pitao gdje mu je deva. Tim povodom Allah je objavio ajet: 'O vjernici, ne zapitkujte o onome što će vam pričiniti neprijatnosti ako vam se objasni...'" – proučivši ajet do kraja.

٤٦٢٢. حَدَّثَنَا الْفَضْلُ بْنُ سَهْلٍ حَدَّثَنَا أَبُو النَّضْرِ حَدَّثَنَا أَبُو خَيْثَمَةَ حَدَّثَنَا أَبُو الْجُوَيْرِيَةِ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا قَالَ كَانَ قَوْمٌ يَسْأَلُونَ رَسُولَ اللهِ ﷺ اسْتِهْزَاءً فَيَقُولُ الرَّجُلُ مَنْ أَبِي وَيَقُولُ الرَّجُلُ تَضِلُّ نَاقَتُهُ أَيْنَ نَاقَتِي فَأَنْزَلَ اللهُ فِيهِمْ هَذِهِ الآيَةَ (يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لاَ تَسْأَلُوا عَنْ أَشْيَاءَ إِنْ تُبْدَ لَكُمْ تَسُؤْكُمْ) حَتَّى فَرَغَ مِنَ الآيَةِ كُلِّهَا .

---

1 El-Maida, 93.

2 El-Maida, 101. Ovaj ajet u cijelosti glasi: "O vjernici, ne zapitkujte o onome što će vam pričiniti neprijatnosti ako vam se objasni, a ako budete pitali za to dok se Kur'an objavljuje, objasnit će vam se – ono ranije Allah vam je već oprostio – a Allah prašta i blag je."

RIJEČI UZVIŠENOG: "ALLAH NIJE PROPISAO NI 'BEHIRU', NI 'SAIBU', NI 'VASILU', A NI 'HAMA'..."[3]

Ve iz kalallahu je u značenju jekulu, tj. kada Allah rekne (na Sudnjem danu). Allah je rekao: *ve iz*, a to ovdje ima funkciju vezivanja, spajanja. *El-maidetu* (trpeza, sofra) u osnovi je u značenju oblika *mef'uletun* kao što je to i *'išetun radijetun* i *tatlikatun bainetun*. U osnovi ova riječ se koristi u značenju: "Njen vlasnik ju je opskrbio svakojakim dobrima." Kaže se *madeni-jemiduni*. Za riječ: *muteveffike* Ibn-Abbas je rekao da znači: *mumituke*, tj. usmrtit ću te.

4623. PRIČAO NAM JE Musa b. Isma'il, njemu Ibrahim b. Sa'd, prenoseći od Saliha b. Kejsana, on od Ibn-Šihaba, a ovaj od Seida b. Musejjeba da je rekao:

"*Behira* je (deva) čije je mlijeko samo za bogove, tako da nju niko ne muze. *Saiba* je (deva) koju su oni puštali na slobodu u ime svojih bogova, i na nju nisu ništa tovarili."

Ebu-Hurejra kaže: "Allahov je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: 'Vidio sam Amra b. Amira Huza'ija kako vuče svoja crijeva u vatri. On je prvi koji je pustio *saibu*.'"

"*Vesila* je je mlada deva koja pri prvom okotu donese žensko (devče), a zatim ponovo donese žensko (devče). Njih su ostavljali da slobodno pasu svojim bogovima *(tagutima)* ukoliko bi uzastopno odevile dvoje ženske devčadi, a između njih nijedno muško. *Ham* je mužjak deve koji se pari određeni broj puta, pa kada izvrši određeni broj parenja, ostave ga svojim bogovima, tako da ništa na njega ne bi bilo tovareno. Nazivali bi ga *ham*."

باب (ما جعل الله من بحيرة ولا سائبة ولا وصيلة ولا حام)

(وَإِذْ قَالَ اللهُ) يَقُولُ قَالَ اللهُ وَإِذْ هَا هُنَا صِلَةٌ الْمَائِدَةُ أَصْلُهَا مَفْعُولَةٌ كَعِيشَةٍ رَاضِيَةٍ وَتَطْلِيقَةٍ بَائِنَةٍ وَالْمَعْنَى مِيدَ بِهَا صَاحِبُهَا مِنْ خَيْرٍ يُقَالُ مَادَنِي يَمِيدُنِي وَقَالَ ابْنُ عَبَّاسٍ (مُتَوَفِّيكَ) مُمِيتُكَ .

٤٦٢٣. حَدَّثَنَا مُوسَى بْنُ إِسْمَاعِيلَ حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ ابْنُ سَعْدٍ عَنْ صَالِحِ بْنِ كَيْسَانَ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ عَنْ سَعِيدِ بْنِ الْمُسَيَّبِ قَالَ الْبَحِيرَةُ الَّتِي يُمْنَعُ دَرُّهَا لِلطَّوَاغِيتِ فَلاَ يَحْلُبُهَا أَحَدٌ مِنَ النَّاسِ وَالسَّائِبَةُ كَانُوا يُسَيِّبُونَهَا لآلِهَتِهِمْ لاَ يُحْمَلُ عَلَيْهَا شَيْءٌ قَالَ وَقَالَ أَبُو هُرَيْرَةَ قَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ رَأَيْتُ عَمْرَو بْنَ عَامِرٍ الْخُزَاعِيَّ يَجُرُّ قُصْبَهُ فِي النَّارِ كَانَ أَوَّلَ مَنْ سَيَّبَ السَّوَائِبَ وَالْوَصِيلَةُ النَّاقَةُ الْبِكْرُ تُبَكِّرُ فِي أَوَّلِ نِتَاجِ الإِبِلِ ثُمَّ تُثَنِّي بَعْدُ بِأُنْثَى وَكَانُوا يُسَيِّبُونَهَا لِطَوَاغِيتِهِمْ إِنْ وَصَلَتْ إِحْدَاهُمَا بِالأُخْرَى لَيْسَ بَيْنَهُمَا ذَكَرٌ وَالْحَامِ فَحْلُ الإِبِلِ يَضْرِبُ الضِّرَابَ الْمَعْدُودَ فَإِذَا قَضَى ضِرَابَهُ وَدَعُوهُ لِلطَّوَاغِيتِ وَأَعْفَوْهُ مِنَ الْحَمْلِ فَلَمْ يُحْمَلْ عَلَيْهِ شَيْءٌ وَسَمَّوْهُ الْحَامِيَ و قَالَ لِي أَبُو الْيَمَانِ أَخْبَرَنَا شُعَيْبٌ عَنِ الزُّهْرِيِّ سَمِعْتُ سَعِيدًا

3 El-Maida, 103. Ovaj ajet u cjelosti glasi: "Allah nije propisao ni 'behiru', ni 'saibu', ni 'vasilu', a ni 'hama'; to oni koji ne vjeruju govore o Allahu laži, i većina njih nema pameti."

Ebu-Jeman kaže: "Obavijestio nas je Šu'ajb, prenoseći od Zuhrija, koji je čuo Seida kako mu ovo govori. Ebu-Hurejra kaže: 'Čuo sam Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, (kako govori) isto to.'" Hadis prenosi i Ibn-Had od Ibn-Šihaba, on od Seida, a ovaj od Ebu-Hurejre, radijallahu anhu, da je rekao: "Čuo sam Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem..."

قَالَ يُخْبِرُهُ بِهَذَا قَالَ وَقَالَ أَبُو هُرَيْرَةَ سَمِعْتُ النَّبِيَّ ﷺ نَحْوَهُ وَرَوَاهُ ابْنُ الْهَادِ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ عَنْ سَعِيدٍ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ الله عنه سَمِعْتُ النَّبِيَّ ﷺ .

4624. PRIČAO MI JE Muhammed b. Ebu-Ja'kub Ebu-Abdullah Kermani, njemu Hassan b. Ibrahim, ovom Junus, prenoseći od Zuhrija, a on od Urve da je Aiša, radijallahu anha, rekla:
"Allahov je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: 'Vidio sam Džehennem kako se razbija i lomi, i vidio sam Amra kako vuče svoja crijeva.' On je bio prvi koji je pustio *saibu*."

٤٦٢٤ . حَدَّثَنِي مُحَمَّدُ بْنُ أَبِي يَعْقُوبَ أَبُو عَبْدِاللهِ الْكَرْمَانِيُّ حَدَّثَنَا حَسَّانُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ حَدَّثَنَا يُونُسُ عَنِ الزُّهْرِيِّ عَنْ عُرْوَةَ أَنَّ عَائِشَةَ رَضِيَ الله عَنْهَا قَالَتْ قَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ رَأَيْتُ جَهَنَّمَ يَحْطِمُ بَعْضُهَا بَعْضًا وَرَأَيْتُ عَمْرًا يَجُرُّ قُصْبَهُ وَهْوَ أَوَّلُ مَنْ سَيَّبَ السَّوَائِبَ .

RIJEČI UZVIŠENOG: "... I JA SAM NAD NJIMA BDIO DOK SAM MEĐU NJIMA BIO, A KAD SI MI TI DUŠU UZEO, TI SI IH JEDINI NADZIRAO; TI NAD SVIM BDIŠ."[1]

باب (وَكُنْتُ عَلَيْهِمْ شَهِيدًا ما دُمْتُ فِيهِمْ فَلَمَّا تَوَفَّيْتَنِي كُنْتَ أَنْتَ الرَّقِيبَ عَلَيْهِمْ وَأَنْتَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ شَهِيدٌ)

4625. PRIČAO NAM JE Ebu-Velid, njemu Šu'ba, prenoseći od Mugire b. Nu'mana, a on od Seida b. Džubejra da je čuo Ibn-Abbasa kad je rekao:
"Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, držao je govor (hutbu) i rekao: 'O ljudi, vi ćete biti proživljeni bosi, goli i neobrezani.'
Zatim je proučio (ajet): 'Onako kako smo prvi put stvorili iz ništa, tako ćemo ponovo iz ništa stvoriti – to je obećanje Naše; Mi smo doista kadri to učiniti',[2] dodavši: 'Ibrahim će biti prvi koji će

٤٦٢٥ . حَدَّثَنَا أَبُو الْوَلِيدِ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ أَخْبَرَنَا الْمُغِيرَةُ بْنُ النُّعْمَانِ قَالَ سَمِعْتُ سَعِيدَ بْنَ جُبَيْرٍ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ الله عَنْهُمَا قَالَ خَطَبَ رَسُولُ اللهِ ﷺ فَقَالَ يَا أَيُّهَا النَّاسُ إِنَّكُمْ مَحْشُورُونَ إِلَى اللهِ حُفَاةً عُرَاةً غُرْلًا ثُمَّ قَالَ (كَمَا بَدَأْنَا أَوَّلَ خَلْقٍ نُعِيدُهُ وَعْدًا عَلَيْنَا إِنَّا كُنَّا فَاعِلِينَ) إِلَى آخِرِ الْآيَةِ

1 El-Maida, 117. Ovaj ajet u cijelosti glasi: "Ja sam im samo govorio ono što si mi Ti naredio: 'Ibadet činite Allahu, i mome i svome Gospodaru!' I ja sam nad njima bdio dok sam među njima bio, a kad si mi Ti dušu uzeo, Ti si ih jedini nadzirao; Ti nad svim bdiš."

2 Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, ovdje je proučio dio sljedećeg ajeta: "... onoga Dana kada smotamo nebesa kao što se smota list papira za pisanje. Onako kako smo prvi put iz ništa stvorili, tako ćemo ponovo iz ništa stvoriti – to je obećanje Naše; Mi smo doista kadri to učiniti." (El-Enbija, 104)

biti obučen na Sudnjem danu, a neki ljudi iz moga ummeta bit će izdvojeni ulijevo. Tada ću ja reći: ‘Moji drugari! Moji drugari.’

‘Ti ne znaš kakve su oni novotarije uveli poslije tebe!’, reći će se, a ja ću odgovoriti kao što je odgovorio dobri rob (Isa, alejhis-selam): ‘Ja sam nad njima bdio dok sam među njima bio, a kad si mi Ti dušu uzeo, Ti si ih jedini nadzirao.’

‘Ovi su u odmetništvu otkako si ti od njih otišao!’, reći će se.”[3]

ثُمَّ قَالَ أَلاَ وَإِنَّ أَوَّلَ الْخَلاَئِقِ يُكْسَى يَوْمَ الْقِيَامَةِ إِبْرَاهِيمُ أَلاَ وَإِنَّهُ يُجَاءُ بِرِجَالٍ مِنْ أُمَّتِي فَيُؤْخَذُ بِهِمْ ذَاتَ الشِّمَالِ فَأَقُولُ يَا رَبِّ أُصَيْحَابِي فَيُقَالُ إِنَّكَ لاَ تَدْرِي مَا أَحْدَثُوا بَعْدَكَ فَأَقُولُ كَمَا قَالَ الْعَبْدُ الصَّالِحُ (وَكُنْتُ عَلَيْهِمْ شَهِيدًا مَا دُمْتُ فِيهِمْ فَلَمَّا تَوَفَّيْتَنِي كُنْتَ أَنْتَ الرَّقِيبَ عَلَيْهِمْ وَأَنْتَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ شَهِيدٌ) فَيُقَالُ إِنَّ هَؤُلاَءِ لَمْ يَزَالُوا مُرْتَدِّينَ عَلَى أَعْقَابِهِمْ مُنْذُ فَارَقْتَهُمْ .

RIJEČI UZVIŠENOG: “AKO IH KAZNIŠ ROBOVI SU TVOJI, A AKO IM OPROSTIŠ, SILAN I MUDAR TI SI.”[4]

بَاب قَوْلِهِ (إِنْ تُعَذِّبْهُمْ فَإِنَّهُمْ عِبَادُكَ وَإِنْ تَغْفِرْ لَهُمْ إِنَّكَ أَنْتَ الْعَزِيزُ الْحَكِيمُ)

4626. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Kesir, njemu Sufjan, ovom Mugira b. Nu‘man, a njemu Seid b. Džubejr, prenoseći od Ibn-Abbasa, a on od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, da je rekao: “Vi ćete sigurno biti okupljeni. Neki će ljudi biti odvedeni na lijevu stranu, a ja ću reći kao što je rekao dobri rob: ‘Ja sam nad njima bdio dok sam među njima bio, a kad si mi Ti dušu uzeo, Ti si ih jedini nadzirao; Ti nad svim bdiš. Ako ih kazniš, robovi su Tvoji, a ako im oprostiš, silan i mudar Ti si!’”[5]

٤٦٢٦ . حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ كَثِيرٍ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ حَدَّثَنَا الْمُغِيرَةُ بْنُ النُّعْمَانِ قَالَ حَدَّثَنِي سَعِيدُ بْنُ جُبَيْرٍ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ إِنَّكُمْ مَحْشُورُونَ وَإِنَّ نَاسًا يُؤْخَذُ بِهِمْ ذَاتَ الشِّمَالِ فَأَقُولُ كَمَا قَالَ الْعَبْدُ الصَّالِحُ (وَكُنْتُ عَلَيْهِمْ شَهِيدًا مَا دُمْتُ فِيهِمْ) إِلَى قَوْلِهِ (الْعَزِيزُ الْحَكِيمُ) .

3 Ovaj hadis je, s kraćim komentarom, prethodio pod brojem 3349, s tim što tamo nije rečeno da se u hadisu misli na odmetništvo sirovih beduina, onih u čija srca vjera nije ušla, a da se ne misli na sve ashabe.

4 El-Maida, 118.

5 El-Maida, 117-119.

U ime Allaha, Svemilsnog, Samilosnog!

SURA EL-EN'AM (STOKA)

Ibn-Abbas kaže da *summe lem tekun fitnetuhum* znači *ma'ziretuhum* (njihova isprika); *ma'rušatin* znači ono što se (na podupiračima) podiže od vinove loze i ostaloga. *Hamuleten* jesu životinje na koje se tovari. *Ve lelebesna* znači *lešebbehna* (učinili bismo nejasnim); *jen'evne* znači *jeteba'adune* (udaljuju se); *tubselu* znači *tufdahu* (izložiti mukama); *ubsilu* znači *ufdihu* (na muku stavljeni); *el-bust* i *basitu ejdihim* znači *ed-darbu* (udaranje); *isteksertum minel-insi* znači *adleltum kesiren* (zaveli ste mnoge); *mimma zere'e minel hars* znači *odredili su jedan dio od plodova i imetka svoga Bogu, a jedan dio šejtanu i kipovima*. *Ekinneten* je množina *kinan*; *emmu ištemelet* znači *da li se sastoji osim od muška i ženska, pa zašto onda nešto zabranjujete, a nešto dopuštate*?! *Mesfuhan* znači *muhrakan* koja ističe; *sadefe* znači *e'areda* okrenuo se od; *ublisu* znači *uujisu* izgubili su nadu, a *ubsilu* znači *uslimu* (predali su se); *sermeden* znači *daimen* (stalno); *istehvethu* znači *edallethu* (zaveli su ga); *temterune* znači *tešukkune* (sumnjate); *vakrun* znači *samemun* (gluhoća); *el-vikru* znači *el-himlu* (teret). Jednina od *esatiru* jest *usturetun* i *istaretun*, a to znači *et-turrehatu* (bajke). *El-be'sau* dolazi od riječi *el-be'su*, ali i od (riječi) *el-bu'su*. *Džehreten* znači *mu'ajeneten* (očima gledajući). *Es-suveru* jest množina od (riječi) *suretun*, kao što se kaže *suretun i suverun*. *Melekutun i mulkun* isto je kao *rehebutun hajrun min rehamutin*.

Kaže se: *turhebu hajrun min en turhame*. *Ve in ta'dil* znači *tuksit* (ako budeš pravedan). *Dženne* znači *azleme* (smračiti se). *Te'ala* znači *'ala* (Uzvisio se, Uzvišen je). Kaže se: *alallahi husbanuhu*, tj. *hisabuhu* (na Allahu je da s njime

بِسْمِ اللهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

سُورَةُ الْأَنْعَامِ

قَالَ ابْنُ عَبَّاسٍ (ثُمَّ لَمْ تَكُنْ فِتْنَتُهُمْ) مَعْذِرَتُهُمْ (مَعْرُوشَاتٍ) مَا يُعْرَشُ مِنَ الْكَرْمِ وَغَيْرِ ذَلِكَ (حَمُولَةً) مَا يُحْمَلُ عَلَيْهَا (وَلَلَبَسْنَا) لَشَبَّهْنَا (لِأُنْذِرَكُمْ بِهِ) أَهْلَ مَكَّةَ (يَنْأَوْنَ) يَتَبَاعَدُونَ تُبْسَلُ تُفْضَحُ (أُبْسِلُوا) أُفْضِحُوا (بَاسِطُو أَيْدِيهِمْ) الْبَسْطُ الضَّرْبُ وَقَوْلُهُ (اسْتَكْثَرْتُمْ مِنَ الْإِنْسِ) أَضْلَلْتُمْ كَثِيرًا (مِمَّا ذَرَأَ مِنَ الْحَرْثِ) جَعَلُوا لِلَّهِ مِنْ ثَمَرَاتِهِمْ وَمَالِهِمْ نَصِيبًا وَلِلشَّيْطَانِ وَالْأَوْثَانِ نَصِيبًا (أَكِنَّةً) وَاحِدُهَا كِنَانٌ (أَمَّا اشْتَمَلَتْ) يَعْنِي هَلْ تَشْتَمِلُ إِلَّا عَلَى ذَكَرٍ أَوْ أُنْثَى فَلِمَ تُحَرِّمُونَ بَعْضًا وَتُحِلُّونَ بَعْضًا (مَسْفُوحًا) مُهْرَاقًا (صَدَفَ) أَعْرَضَ أُبْلِسُوا أُويِسُوا وَ (أُبْسِلُوا) أُسْلِمُوا (سَرْمَدًا) دَائِمًا (اسْتَهْوَتْهُ) أَضَلَّتْهُ (تَمْتَرُونَ) تَشُكُّونَ (وَقْرٌ) صَمَمٌ وَأَمَّا الْوِقْرُ فَإِنَّهُ الْحِمْلُ (أَسَاطِيرُ) وَاحِدُهَا أُسْطُورَةٌ وَإِسْطَارَةٌ وَهِيَ التُّرَّهَاتُ (الْبَأْسَاءُ) مِنَ الْبَأْسِ وَيَكُونُ مِنَ الْبُؤْسِ (جَهْرَةً) مُعَايَنَةً الصُّوَرُ جَمَاعَةُ صُورَةٍ كَقَوْلِهِ سُورَةٌ وَسُوَرٌ مَلَكُوتٌ مُلْكٌ مِثْلُ رَهَبُوتٍ خَيْرٌ مِنْ رَحَمُوتٍ وَيَقُولُ تُرْهَبُ خَيْرٌ مِنْ أَنْ تُرْحَمَ (وَإِنْ تَعْدِلْ) تُقْسِطْ لَا يُقْبَلْ مِنْهَا فِي ذَلِكَ الْيَوْمِ (جَنَّ) أَظْلَمَ (تَعَالَى) عَلَا يُقَالُ عَلَى اللهِ حُسْبَانُهُ أَيْ حِسَابُهُ وَيُقَالُ (حُسْبَانًا)

svede obračun). Kaže se (također): *husbanen* tj. *meramije* (strelice) i *rudžumen liš-šejatini* (za gađanje šejtana).
Mustekarr (spremište), tj. spremište u kičmi i boravište u materici (*mustekarrun fis-sulbi ve mustevde'un fir-rahimi).*
El-kinvu znači *el-izku* (grozd). Dvojina i množina jesu iste *kinvanun*, kao što je to i u slučaju *sinvun* i *sinvanun.*

مَرَامِيَ وَ (رُجُومًا لِلشَّيَاطِينِ) مُسْتَقَرٌّ فِي الصُّلْبِ (وَمُسْتَوْدَعٌ) فِي الرَّحِمِ الْقِنْوُ الْعِذْقُ وَالِاثْنَانِ قِنْوَانِ وَالْجَمَاعَةُ أَيْضًا (قِنْوَانٌ) مِثْلُ صِنْوٍ وَ (صِنْوَانٍ).

RIJEČI UZVIŠENOG: "U NJEGA SU KLJUČEVI SVIH TAJNI, SAMO IH ON ZNA..."[1]

بَاب (وَعِنْدَهُ مَفَاتِحُ الْغَيْبِ لَا يَعْلَمُهَا إِلَّا هُوَ)

4627. PRIČAO NAM JE Abdul-Aziz b. Abdullah, njemu Ibrahim b. Sa'd, prenoseći od Ibn-Šihaba, on od Salima b. Abdullaha, a ovaj od svoga oca da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
"Ključeva (svih) tajni ima pet: samo Allah zna kad će Smak svijeta nastupiti, samo On spušta (plodonosnu) kišu i samo On zna šta je u matericama; čovjek ne zna šta će sutra zaraditi niti zna u kojoj će zemlji umrijeti; a Allah, uistinu, sve zna i o svemu je obaviješten."[2]

٤٦٢٧. حَدَّثَنَا عَبْدُالْعَزِيزِ بْنُ عَبْدِاللهِ حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ سَعْدٍ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ عَنْ سَالِمِ ابْنِ عَبْدِاللهِ عَنْ أَبِيهِ أَنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ قَالَ (مَفَاتِحُ الْغَيْبِ) خَمْسٌ (إِنَّ اللهَ عِنْدَهُ عِلْمُ السَّاعَةِ وَيُنَزِّلُ الْغَيْثَ وَيَعْلَمُ مَا فِي الْأَرْحَامِ وَمَا تَدْرِي نَفْسٌ مَاذَا تَكْسِبُ غَدًا وَمَا تَدْرِي نَفْسٌ بِأَيِّ أَرْضٍ تَمُوتُ إِنَّ اللهَ عَلِيمٌ خَبِيرٌ).

1 El-En'am, 59. Ovaj ajet u cijelosti glasi: "U Njega su ključevi svih tajni, samo ih On zna, i On jedini zna šta je na kopnu i šta je u moru, i nijedan list ne opadne, a da On za nj ne zna; i nema zrna u tminama zemlje niti ičeg svježeg niti ičeg suhog, ničeg što nije u jasnoj Knjizi."

2 Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, naveo je 34. ajet sure Lukman. Taberi prenosi od Ibn-Mesuda da je rekao kako je Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, dato sve osim ključeva svih tajni. (*Fethul-bari,* 8/141)

RIJEČI UZVIŠENOG: "RECI: 'ON JE KADAR PROTIV VAS POSLATI KAZNU IZNAD VAŠIH GLAVA ILI ISPOD VAŠIH NOGU...'"[1]

باب قوْله (قُلْ هُو الْقادِرُ على أنْ يبْعث عليْكُمْ عذابًا مِنْ فوْقكُمْ أوْ مِنْ تحْتِ أرْجُلكُمْ ...)

Jelbisekum znači *jahlitakum* (pomiješa vas, zamrsi vas), od (riječi) *el-iltibasu*. *Jelbisu* znači *jahlitu* (pomiješati, zamrsiti); *šije'an* znači *firekan* (grupe, stranke).

(يَلْبِسَكُمْ) يَخْلِطَكُمْ مِنَ الاِلْتِبَاسِ (يَلْبِسُوا) يَخْلِطُوا (شِيَعًا) فِرَقًا .

4628. PRIČAO NAM JE Ebu-Nu'man, njemu Hammad b. Zejd, prenoseći od Amra b. Dinara, a on od Džabira, radijallahu anhu, da je rekao:
"Kada je objavljen ovaj ajet: 'On je kadar protiv vas poslati kaznu iznad vaših glava...' – Allahov je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: 'Utječem se Tvojim licem!' – '... ili ispod vaših nogu...' – 'Utječem se Tvojim licem!' – '... ili da vas u stranke podijeli i učini da silu jedni drugih iskusite.'[2]
'Ovo je lakše (ili ovo je manje)', reče Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem."[3]

٤٦٢٨. حَدَّثَنَا أَبُو النُّعْمَانِ حَدَّثَنَا حَمَّادُ بْنُ زَيْدٍ عَنْ عَمْرِو بْنِ دِينَارٍ عَنْ جَابِرٍ رَضِيَ اللهُ عنه قَالَ لَمَّا نَزَلَتْ هَذِهِ الآيَةُ (قُلْ هُوَ الْقَادِرُ عَلَى أَنْ يَبْعَثَ عَلَيْكُمْ عَذَابًا مِنْ فَوْقِكُمْ) قَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ أَعُوذُ بِوَجْهِكَ قَالَ (أَوْ مِنْ تَحْتِ أَرْجُلِكُمْ) قَالَ أَعُوذُ بِوَجْهِكَ (أَوْ يَلْبِسَكُمْ شِيَعًا وَيُذِيقَ بَعْضَكُمْ بَأْسَ بَعْضٍ) قَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ هَذَا أَهْوَنُ أَوْ هَذَا أَيْسَرُ .

---

1 El-En'am, 65. Ovaj ajet u cijelosti glasi: "Reci: 'On je kadar protiv vas poslati kaznu iznad vaših glava ili ispod vaših nogu, ili da vas u stranke podijeli i učini da silu jedni drugih iskusite.' Pogledaj samo kako Mi potanko iznosimo dokaze da bi se oni urazumili."

2 Ibn-Merduvejh prenosi od Ibn-Abbasa da je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Molio sam Allaha da oslobodi moj ummet četvero; On ih je oslobodio od dvoje, ali je ostavio dvoje. Molio sam Allaha da ih oslobodi kamenovanja s neba i opšteg potopa iz zemlje, da ih u stranke ne podijeli i da silu jedni drugih ne iskuse. On ih je oslobodio kamenovanja i potopa, ali ih nije oslobodio ostaloga." (Fethul-bari, 8/142)

3 To znači da je ovo dvoje manje opasno i manje štetno od prethodnoga, jer jer njime neće biti iskorijenjeni.

RIJEČI UZVIŠENOG: "... I VJEROVANJE SVOJE SA ZULUMOM (ŠIRKOM) NE MIJEŠAJU..."[4]

باب (ولم يلبسوا إيمانهم بظلم)

4629. PRIČAO MI JE Muhammed b. Beššar, njemu Ibn-Ebu-Adijj, prenoseći od Šu'be, on od Sulejmana, ovaj od Ibrahima, on od Alkame, a ovaj od Abdullaha, radijallahu anhu, da je rekao: "Kada je objavljen ajet: '... i vjerovanje svoje s zulumom (širkom) ne miješaju', njegovi (Poslanikovi, sallallahu alejhi ve sellem) su ashabi rekli: 'A ima li iko među nama da zulum (nepravdu) nije počinio?!' Potom je objavljeno: 'Širk je, zaista, veliki zulum!'"[5]

٤٦٢٩. حَدَّثَنِي مُحَمَّدُ بْنُ بَشَّارٍ حَدَّثَنَا ابْنُ أَبِي عَدِيٍّ عَنْ شُعْبَةَ عَنْ سُلَيْمَانَ عَنْ إِبْرَاهِيمَ عَنْ عَلْقَمَةَ عَنْ عَبْدِاللهِ رَضِيَ الله عنه قَالَ لَمَّا نَزَلَتْ (وَلَمْ يَلْبِسُوا إِيمَانَهُمْ بِظُلْمٍ) قَالَ أَصْحَابُهُ وَأَيُّنَا لَمْ يَظْلِمْ فَنَزَلَتْ (إِنَّ الشِّرْكَ لَظُلْمٌ عَظِيمٌ).

RIJEČI UZVIŠENOG: "... I JUNUSA I LUTA – I SVIMA SMO PREDNOST NAD SVIJETOM OSTALIM DALI."[6]

بَاب قَوْلِهِ (وَيُونُسَ وَلُوطًا وَكُلًّا فَضَّلْنَا عَلَى الْعَالَمِينَ)

4630. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Beššar, njemu Ibn-Mehdi, ovom Šu'ba, prenoseći od Katade, a on od Ebu-Alija da je rekao: "Pričao mi je amidžić vašeg Poslanika, tj. Ibn-Abbas, radijallahu anhuma, da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: '(Allahov) rob ne bi trebao da kaže: 'Ja sam bolji od Junusa b. Mettaa!''"

٤٦٣٠. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ بَشَّارٍ حَدَّثَنَا ابْنُ مَهْدِيٍّ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ عَنْ قَتَادَةَ عَنْ أَبِي الْعَالِيَةِ قَالَ حَدَّثَنِي ابْنُ عَمِّ نَبِيِّكُمْ يَعْنِي ابْنَ عَبَّاسٍ رَضِيَ الله عَنْهُمَا عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ مَا يَنْبَغِي لِعَبْدٍ أَنْ يَقُولَ أَنَا خَيْرٌ مِنْ يُونُسَ بْنِ مَتَّى.

4 El-En'am, 82. Ovaj ajet u cijelosti glasi: "Bit će sigurni samo oni koji vjeruju i vjerovanje svoje sa zulumom ne miješaju, oni će na pravom putu biti." Pod nepravdom (zulumom) u ovom se ajetu podrazumijeva širk (mnogoboštvo). Zbog toga je u prijevodu na naš jezik riječ "zulm" prevedena kao "mnogoboštvo".

5 Lukman, 13.

6 El-En'am, 86. Ovaj ajet u cijelosti glasi: "... i Isma'ila i El-Jese'u i Junusa i Luta – i svima smo prednost nad svijetom ostalim dali."

4631. PRIČAO NAM JE Adem b. Ebu-Ijas, njemu Šu'ba, a ovom Sa'd b. Ibrahim, koji je čuo od Humejda b. Abdur-Rahmana b. Avfa, a on od Ebu-Hurejre da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
"(Allahov) rob ne bi trebao da kaže: 'Ja sam bolji od Junusa b. Mettaa!'"

٤٦٣١. حَدَّثَنَا آدَمُ بْنُ أَبِي إِيَاسٍ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ أَخْبَرَنَا سَعْدُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ قَالَ سَمِعْتُ حُمَيْدَ بْنَ عَبْدِالرَّحْمَنِ بْنِ عَوْفٍ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِي الله عنه عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ مَا يَنْبَغِي لِعَبْدٍ أَنْ يَقُولَ أَنَا خَيْرٌ مِنْ يُونُسَ بْنِ مَتَّى .

RIJEČI UZVIŠENOG: "NJIH JE ALLAH UPUTIO, ZATO SLIJEDI NJIHOV PRAVI PUT..."[1]

باب قَوْلِهِ {أُولَئِكَ الَّذِينَ هَدَى اللَّهُ فَبِهُدَاهُمُ اقْتَدِهْ}

4632. PRIČAO NAM JE Ibrahim b. Musa, njemu Hišam, a ovom Ibn-Džurejdž, koji kaže:
"Obavijestio me je Sulejman Ahvel, a njega Mudžahid da je on pitao Ibn-Abbasa da li u (suri) Sad ima sedžda, pa je on rekao: 'Da', a zatim proučio: 'I Mi mu poklonismo Ishaka i Ja'kuba...' – sve do (riječi): '... zato slijedi njihov pravi put.'[2] Potom je rekao: 'On je od njih.'"
Jezid b. Harun, Muhammed b. Ubejd te Sehl b. Jusuf dodaju, prenoseći od Avvama, a on od Mudžahida da je on upitao Ibn-Abbasa, pa mu je on odgovorio: "Vaš je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, jedan od onih kojima je naređeno da ih slijedi."[3]

٤٦٣٢. حَدَّثَنِي إِبْرَاهِيمُ بْنُ مُوسَى أَخْبَرَنَا هِشَامٌ أَنَّ ابْنَ جُرَيْجٍ أَخْبَرَهُمْ قَالَ أَخْبَرَنِي سُلَيْمَانُ الأَحْوَلُ أَنَّ مُجَاهِدًا أَخْبَرَهُ أَنَّهُ سَأَلَ ابْنَ عَبَّاسٍ أَفِي ص سَجْدَةٌ فَقَالَ نَعَمْ ثُمَّ تَلاَ {وَوَهَبْنَا لَهُ إِسْحَاقَ وَيَعْقُوبَ} إِلَى قَوْلِهِ {فَبِهُدَاهُمُ اقْتَدِهْ} ثُمَّ قَالَ هُوَ مِنْهُمْ زَادَ يَزِيدُ بْنُ هَارُونَ وَمُحَمَّدُ بْنُ عُبَيْدٍ وَسَهْلُ ابْنُ يُوسُفَ عَنِ الْعَوَّامِ عَنْ مُجَاهِدٍ قُلْتُ لاِبْنِ عَبَّاسٍ فَقَالَ نَبِيُّكُمْ ﷺ مِمَّنْ أُمِرَ أَنْ يَقْتَدِيَ بِهِمْ .

1 El-En'am, 90. Ovaj ajet u cijelosti glasi: "Njih je Allah uputio, zato slijedi njihov pravi put. Reci: 'Ja od vas ne tražim nagradu za Kur'an, on je samo pouka svjetovima."

2 Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, proučio je 84, 85, 86, 87. i 88. ajet.

3 Ulema se ne slaže u vezi s tim da li je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, bio obavezan slijediti šerijate prijašnjih poslanika dok ne budu stavljeni van snage. Oni koji kažu da je bio obavezan, uzimaju kao dokaz prethodni ajet. Oni koji kažu da nije bio obavezan, odgovaraju da ajet znači kako ih slijedi općenito i u onim tačkama u kojima nema razlike. (*Fethul-bari,* 8/143)

RIJEČI UZVIŠENOG: "ŽIDOVIMA SMO SVE ŽIVOTINJE KOJE IMAJU KOPITA ILI KANDŽE ZABRANILI, A OD GOVEDA I BRAVA – NJIHOV LOJ..."[4]

باب قوله (وعلى الذين هادوا حرمنا كل ذي ظفر ومن البقر والغنم حرمنا عليهم شحومهما)

Ibn-Abbas kaže da *kulle zi zufurin* znači *el-be'iru ven-ne'ametu* (deva i noj). *El-havaja* znači *el-meb'aru* crijeva. Drugi kažu da *hadu* znači *saru jehuden* (postali su židovi). *Hudna* znači *tubna* (pokajali smo se); *haidun* znači *taibun* (pokajnik).

وَقَالَ ابْنُ عَبَّاسٍ كُلَّ ذِي ظُفُرٍ الْبَعِيرُ وَالنَّعَامَةُ (الْحَوَايَا) الْمَبْعَرُ وَقَالَ غَيْرُهُ (هَادُوا) صَارُوا يَهُودًا وَأَمَّا قَوْلُهُ (هُدْنَا) تُبْنَا هَائِدٌ تَائِبٌ .

4633. PRIČAO NAM JE Amr b. Halid, njemu Lejs, prenoseći od Jezida b. Ebu-Habiba da je Ata' rekao:
"Čuo sam od Džabira b. Abdullaha, radijallahu anhuma, da je čuo Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, kako govori: 'Allah je prokleo židove. Nakon što im je On zabranio loj (strvine), oni su ga topili (i tako vadili mast), zatim to prodavali i na koncu (zaradu od toga) jeli (trošili).'"
Ebu-Asim kaže: "Pričao nam je Abdul-Hamid, a njemu Jezid da mu je Ata' napisao kako je čuo od Džabira da prenosi od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, isto."

٤٦٣٣ . حَدَّثَنَا عَمْرُو بْنُ خَالِدٍ حَدَّثَنَا اللَّيْثُ عَنْ يَزِيدَ بْنِ أَبِي حَبِيبٍ قَالَ عَطَاءٌ سَمِعْتُ جَابِرَ ابْنَ عَبْدِاللهِ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا سَمِعْتُ النَّبِيَّ ﷺ قَالَ قَاتَلَ اللهُ الْيَهُودَ لَمَّا حَرَّمَ اللهُ عَلَيْهِمْ شُحُومَهَا جَمَلُوهُ ثُمَّ بَاعُوهُ فَأَكَلُوهَا وَقَالَ أَبُو عَاصِمٍ حَدَّثَنَا عَبْدُالْحَمِيدِ حَدَّثَنَا يَزِيدُ كَتَبَ إِلَيَّ عَطَاءٌ سَمِعْتُ جَابِرًا عَنِ النَّبِيِّ ﷺ مِثْلَهُ .

[4] El-En'am, 146. Ovaj ajet u cjelosti glasi: "Jevrejima smo sve životinje koje imaju kopita ili kandže zabranili, a od goveda i brava – njihov loj, osim onog s leđa ili s crijeva, ili onog pomiješanog s kostima. Time smo ih zbog zuluma njihova kaznili; a Mi, zaista, govorimo istinu."

RIJEČI UZVIŠENOG: "...NE PRIBLIŽAVAJTE SE NEVALJALŠTINAMA, BILE ONE JAVNE ILI TAJNE..."[1]

باب قَوْلِهِ (ولاَ تَقْرَبُوا الْفَوَاحِشَ مَا ظَهَرَ مِنْهَا وَمَا بَطَنَ)

4634. PRIČAO NAM JE Hafs b. Umer, njemu Šu'ba, prenoseći od Amra, on od Ebu-Vaila, a ovaj od Abdullaha, radijallahu anhu, da je rekao:
"Nema nikog da je više ljubomoran od Allaha, i zato je zabranio nevaljalštine, bile one javne ili tajne. Niko ne voli da bude više hvaljen od Allaha, i zato je On Sebe pohvalio."
Rekao sam: "Jesi li ga (hadis) čuo od Abdullaha?"
"Da", odgovorio je.
"A da li ga je pripisao (Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem)?"
"Da", odgovorio je.

٤٦٣٤. حَدَّثَنَا حَفْصُ بْنُ عُمَرَ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ عَنْ عَمْرٍو عَنْ أَبِي وَائِلٍ عَنْ عَبْدِاللهِ رَضِي الله عنه قَالَ لاَ أَحَدَ أَغْيَرُ مِنَ اللهِ وَلِذَلِكَ حَرَّمَ الْفَوَاحِشَ مَا ظَهَرَ مِنْهَا وَمَا بَطَنَ وَلاَ شَيْءَ أَحَبُّ إِلَيْهِ الْمَدْحُ مِنَ اللهِ وَلِذَلِكَ مَدَحَ نَفْسَهُ قُلْتُ سَمِعْتَهُ مِنْ عَبْدِاللهِ قَالَ نَعَمْ قُلْتُ وَرَفَعَهُ قَالَ نَعَمْ .

باب

Vekilun znači *hafizun ve muhitun bihi* (obuhvata ga i zaštitnik je njegov). *Kubulen* množina je od *kabilun* i znači više vrsta kazne, a svaka vrsta kazne pojedinačno označava se riječju *kabilun*. *Zuhruful-kavli* jesu kitnjaste riječi, a sve ono što uljepšaš i iskitiš, a ustvari je loše označava se riječju *zuhruf*. *Ve harsun hidžrun* znači *haramun* (zabranjeno). Sve što je zabranjeno jest *hidžrun mahdžurun*. *El-hidžru* također je i svaka građevina koju si izgradio. Kobila se, isto tako, zove *hidžrun*. Za razum se također kaže *hidžrun* i *hidžen*. *El-Hidžr* je mjesto gdje je živio (narod) Semud. Ono što si ogradio kamenjem od zemlje zove se *hidžrun*. Po tome je jedan dio zida od prethodnih temelja Ka'be dobio ime *hidžrun*, kao da je to izvedeno od (riječi) *mahtumun*, kao što je *katilun* izvedeno od riječi *maktulun*. Što se *hadžrul-jemameti* tiče, to označava mjesto stanovanja.

(وَكِيلٌ) حَفِيظٌ وَمُحِيطٌ بِهِ (قُبُلاً) جَمْعُ قَبِيلٍ وَالْمَعْنَى أَنَّهُ ضُرُوبٌ لِلْعَذَابِ كُلُّ ضَرْبٍ مِنْهَا قَبِيلٌ (زُخْرُفَ الْقَوْلِ) كُلُّ شَيْءٍ حَسَّنْتَهُ وَوَشَّيْتَهُ وَهُوَ بَاطِلٌ فَهُوَ زُخْرُفٌ (وَحَرْثٌ حِجْرٌ) حَرَامٌ وَكُلُّ مَمْنُوعٍ فَهُوَ حِجْرٌ مَحْجُورٌ وَالْحِجْرُ كُلُّ بِنَاءٍ بَنَيْتَهُ وَيُقَالُ لِلأُنْثَى مِنَ الْخَيْلِ حِجْرٌ وَيُقَالُ لِلْعَقْلِ حِجْرٌ وَحِجًى وَأَمَّا الْحِجْرُ فَمَوْضِعُ ثَمُودَ وَمَا حَجَّرْتَ عَلَيْهِ مِنَ الأَرْضِ فَهُوَ حِجْرٌ وَمِنْهُ سُمِّيَ حَطِيمُ الْبَيْتِ حِجْرًا كَأَنَّهُ مُشْتَقٌّ مِنْ مَحْطُومٍ مِثْلُ قَتِيلٍ مِنْ مَقْتُولٍ وَأَمَّا حَجْرُ الْيَمَامَةِ فَهُوَ مَنْزِلٌ .

1 El-En'am, 151. Ovaj ajet u cijelosti glasi: "Reci: 'Dođite da vam kažem šta vam Gospodar vaš propisuje: da Mu ništa ne pridružujete, da roditeljima dobro činite, da djecu svoju zbog neimaštine ne ubijate – Mi i vas i njih hranimo; ne približujte se nevaljalštinama, bile one javne ili tajne, ne ubijajte onoga koga je Allah zabranio ubiti, osim kada to pravda zahtijeva! Eto, to vam On preporučuje da biste razmislili."

RIJEČI UZVIŠENOG: "DOVEDITE TE SVOJE SVJEDOKE..."[2]

باب قوْلِهِ (هلُمَّ شُهداءكُمْ)

4635. PRIČAO NAM JE Musa b. Isma'il, njemu Abdul-Vahid, ovom Umara, njemu Ebu-Zur'a, a ovom Ebu-Hurejra, radijallahu anhu, koji kaže: "Allahov je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: 'Neće nastupiti Kijametski dan sve dok sunce ne iziđe sa zapada. Kada ga svijet vidi, svi koji su na Zemlji postat će vjernici. To će biti vrijeme kada nijednom čovjeku neće biti od koristi to što će tada vjerovati ako prije nije vjerovao.'"[3]

٤٦٣٥. حَدَّثَنَا مُوسَى بْنُ إِسْمَاعِيلَ حَدَّثَنَا عَبْدُالْوَاحِدِ حَدَّثَنَا عُمَارَةُ حَدَّثَنَا أَبُو زُرْعَةَ حَدَّثَنَا أَبُو هُرَيْرَةَ رَضِي الله عنه قَالَ قَالَ رَسُولُ الله ﷺ لاَ تَقُومُ السَّاعَةُ حَتَّى تَطْلُعَ الشَّمْسُ مِنْ مَغْرِبِهَا فَإِذَا رَآهَا النَّاسُ آمَنَ مَنْ عَلَيْهَا فَذَاكَ حِينَ (لاَ يَنْفَعُ نَفْسًا إِيمَانُهَا لَمْ تَكُنْ آمَنَتْ مِنْ قَبْلُ) .

RIJEČI UZVIŠENOG: "... NIJEDNOM ČOVJEKU NEĆE BITI OD KORISTI TO ŠTO ĆE TADA VJEROVATI..."[4]

باب (لا يَنْفَعُ نَفْسًا إِيمانُها)

4636. PRIČAO MI JE Ishak da ga je obavijestio Abdur-Rezzak, njega Ma'mer, prenoseći od Hemmama, a on od Ebu-Hurejre, radijallahu anhu, da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
"Neće nastupiti Kijametski dan sve dok sunce ne iziđe sa zapada. Kada iziđe i svijet ga vidi, svi će postati vjernici. To će biti vrijeme kada nijednom čovjeku neće biti od koristi to što će tada vjerovati." Zatim je proučio ajet.[5]

٤٦٣٦. حَدَّثَنِي إِسْحَاقُ أَخْبَرَنَا عَبْدُالرَّزَّاقِ أَخْبَرَنَا مَعْمَرٌ عَنْ هَمَّامٍ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِي الله عنه قَالَ قَالَ رَسُولُ الله ﷺ لاَ تَقُومُ السَّاعَةُ حَتَّى تَطْلُعَ الشَّمْسُ مِنْ مَغْرِبِهَا فَإِذَا طَلَعَتْ وَرَآهَا النَّاسُ آمَنُوا أَجْمَعُونَ وَذَلِكَ حِينَ لاَ يَنْفَعُ نَفْسًا إِيمَانُهَا ثُمَّ قَرَأَ الآيَةَ .

2 El-En'am, 150. Ovaj ajet u cijelosti glasi: "Reci: 'Dovedite te svoje svjedoke, one koji će posvjedočiti da je Allah to zabranio!' Pa ako oni posvjedoče, ti im nemoj povjerovati i ne povodi se za željama onih koji Naše dokaze drže lažnim i koji u onaj svijet ne vjeruju i koji druge Gospodaru svome ravnim smatraju."

3 Vidi 158. ajet sure El-En'am.

4 El-En'am, 158. Ovaj ajet u cijelosti glasi: "Zar oni čekaju da im meleki dođu, ili da im Gospodar tvoj dođe, ili neki predznaci od Gospodara tvoga?! Onoga dana kada neki predznaci od Gospodara tvoga dođu, nijednom čovjeku neće biti od koristi to što će tada vjerovati ako prije nije vjerovao, ili ako nije kao vjernik kakvo dobro uradio. Reci: 'Samo vi čekajte, i Mi ćemo, doista, čekati!'"

5 Tj. 158. ajet sure El-En'am.

U ime Allaha, Svemilosnog, Samilosnog!

SURA EL-A'RAF (BEDEMI)

Ibn-Abbas kaže da *ve rijašen* znači *el-malu* (imetak); *innehu la juhibbul-mu'tedin* (On ne voli one koji pretjeruju) *fid-du'ai ve fi gajrihi* (u molitvi ili nečem drugom). *Afev* znači "umnožili su se i umnožio se njihov imetak". *El-fettahu* znači *el-kadi* (sudac); *iftah bejnena* znači *ikdi bejnena* (presudi nam); *netaknel-džebele* znači *ref'ana* (podigli smo); *inbedžeset* znači *infedžeret* (rasprsnula se); *mutebberun* znači *husranun* (gubitak); *aasa* znači *ahzenu* (žalostim se); *te'se* znači *tahzenu* (ti se žalostiš). Drugi kažu da *ma mene'ake en la tesdžude* (šta te je spriječilo da ne padneš na sedždu) znači *ma mene'ake en tesdžude* (šta te je spriječilo od toga da padneš na sedždu). *Jahsifani* "uzimali su njih dvoje lišće iz Dženneta (i spajali ga)". Za dvoje ljudi koji spajaju lišće jedno s drugim kaže se *jahsifanil-vereka*. *Sev'atihima* metaforično znači "njihovi spolni organi". *Meta'un ila hinin* (uživanje određeno vrijeme) ovdje znači "do Kijametskog dana". *El-hinu* kod Arapa (označava) i najmanji i najduži vremenski period. *Er-rijašu* i *er-rišu* znače isto, a to je "vidljivi dio odjeće". *Kabiluhu* znači "generacija kojoj on pripada". *Iddareku* znači *idžteme'u* (sakupili su se). Otvori na čovjeku i životinji zovu se jednim imenom *sumumun*, od čega je jednina *semmun*. To su njegove oči, nozdrve, usta, uši, spolni organ i anus. *Gavašin* (označava) ono čime su prekriveni; *nušuren* znači *muteferrikaten* (razdvojeno, razbacano); *nekiden* znači *kalilen* (malo); *jagnev* znači *je'išu* (žive); *hakikun* znači *hakkun* (istina); *isterhebuhum* je od *er-rehbetu*; *telekkafu* znači *telkamu* (gutati); *tairuhum* znači *hazzuhum* (njihova sreća); *tufanun mines-sejli* (potop). Pojava masovne smrti također

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

سُورَةُ الأَعْرَافِ

قَالَ ابْنُ عَبَّاسٍ وَرِيَاشًا الْمَالُ (إِنَّهُ لاَ يُحِبُّ الْمُعْتَدِينَ) فِي الدُّعَاءِ وَفِي غَيْرِهِ (عَفَوْا) كَثُرُوا وَكَثُرَتْ أَمْوَالُهُمْ (الْفَتَّاحُ) الْقَاضِي (افْتَحْ بَيْنَنَا) اقْضِ بَيْنَنَا (نَتَقْنَا الْجَبَلَ) رَفَعْنَا انْبَجَسَتْ انْفَجَرَتْ (مُتَبَّرٌ) خُسْرَانٌ (آسَى) أَحْزَنُ (تَأْسَ) تَحْزَنْ وَقَالَ غَيْرُهُ (مَا مَنَعَكَ أَنْ لاَ تَسْجُدَ) يَقُولُ مَا مَنَعَكَ أَنْ تَسْجُدَ (يَخْصِفَانِ) أَخَذَا الْخِصَافَ مِنْ وَرَقِ الْجَنَّةِ يُؤَلِّفَانِ الْوَرَقَ يَخْصِفَانِ الْوَرَقَ بَعْضَهُ إِلَى بَعْضٍ (سَوْآتِهِمَا) كِنَايَةٌ عَنْ فَرْجَيْهِمَا (وَمَتَاعٌ إِلَى حِينٍ) هُوَ هَا هُنَا إِلَى يَوْمِ الْقِيَامَةِ وَالْحِينُ عِنْدَ الْعَرَبِ مِنْ سَاعَةٍ إِلَى مَا لاَ يُحْصَى عَدَدُهُ الرِّيَاشُ وَالرِّيشُ وَاحِدٌ وَهْوَ مَا ظَهَرَ مِنَ اللِّبَاسِ (قَبِيلُهُ) جِيلُهُ الَّذِي هُوَ مِنْهُمْ (ادَّارَكُوا) اجْتَمَعُوا وَمَشَاقُّ الإِنْسَانِ وَالدَّابَّةِ كُلُّهَا يُسَمَّى سُمُومًا وَاحِدُهَا سَمٌّ وَهِيَ عَيْنَاهُ وَمَنْخِرَاهُ وَفَمُهُ وَأُذُنَاهُ وَدُبُرُهُ وَإِحْلِيلُهُ (غَوَاشٍ) مَا غُشُّوا بِهِ (نُشُرًا) مُتَفَرِّقَةً (نَكِدًا) قَلِيلاً (يَغْنَوْا) يَعِيشُوا (حَقِيقٌ) حَقٌّ (اسْتَرْهَبُوهُمْ) مِنَ الرَّهْبَةِ (تَلَقَّفُ) تَلْقَمُ (طَائِرُهُمْ) حَظُّهُمْ طُوفَانٌ مِنَ السَّيْلِ وَيُقَالُ لِلْمَوْتِ الْكَثِيرِ الطُّوفَانُ الْقُمَّلُ الْحُمْنَانُ يُشْبِهُ صِغَارَ الْحَلَمِ عُرُوشٌ وَعَرِيشٌ بِنَاءٌ (سُقِطَ) كُلُّ مَنْ نَدِمَ فَقَدْ سُقِطَ فِي يَدِهِ الأَسْبَاطُ

قَبَائِلُ بَنِي إِسْرَائِيلَ (يَعْدُونَ فِي السَّبْتِ)
يَتَعَدَّوْنَ لَهُ يُجَاوِزُونَ تَجَاوُزٌ بَعْدَ تَجَاوُزٍ (تَعْدُ)
تُجَاوِزْ (شُرَّعًا) شَوَارِعَ (بَئِيسٍ) شَدِيدٍ (أَخْلَدَ
إِلَى الأَرْضِ) قَعَدَ وَتَقَاعَسَ (سَنَسْتَدْرِجُهُمْ)
أَيْ نَأْتِيهِمْ مِنْ مَأْمَنِهِمْ كَقَوْلِهِ تَعَالَى (فَأَتَاهُمُ اللهُ
مِنْ حَيْثُ لَمْ يَحْتَسِبُوا) (مِنْ جِنَّةٍ) مِنْ جُنُونٍ
(أَيَّانَ مُرْسَاهَا) مَتَى خُرُوجُهَا (فَمَرَّتْ بِهِ)
اسْتَمَرَّ بِهَا الْحَمْلُ فَأَتَمَّتْهُ (يَنْزَغَنَّكَ) يَسْتَخِفَّنَّكَ
(طَيْفٌ) مُلِمٌّ بِهِ لَمَمٌ وَيُقَالُ (طَائِفٌ) وَهُوَ وَاحِدٌ
(يَمُدُّونَهُمْ) يُزَيِّنُونَ (وَخِيفَةً) خَوْفًا (وَخُفْيَةً)
مِنَ الإِخْفَاءِ وَالآصَالُ وَاحِدُهَا أَصِيلٌ وَهُوَ مَا
بَيْنَ الْعَصْرِ إِلَى الْمَغْرِبِ كَقَوْلِهِ (بُكْرَةً وَأَصِيلاً) .

se zove *et-tufanu*. *El-kummelu* jesu "vaši koje sliče sitnim krpeljima". *Urušun* i *arišun* jest *binaun* (građevina). *Sukita* (znači) "svako ko se pokajao." (Za takvoga se kaže) *sukita fi jedihi*. El-esbatu jesu plemena Benu-Israila. *Ja'dune fis-sebti* "kršili (su zabranu) toga dana (u subotu)"; *ta'du* znači *tudžavizu* (pretjeruje, prelazi granicu); *šurre'an* znači *ševari'a* (vidljivo, kada riba izlazi iz vode i diže glavu); *beisun* znači *šedidun* (jak, oštar); *ahlede ilel-erdi* znači *ka'ade ve teka'ase* (sjesti i oklijevati); *senestedridžuhum* znači *ne'tihim min me'menihim* (doći ćemo im odakle se ne nadaju), kao što su riječi Uzvišenog: "Tad im je došao Allah otkud nisu računali..."[1] *Min džinnetin* znači *min džununin* (ludilo, bezumlje); *ejjane mursaha* znači *meta hurudžuha* (kada će se pojaviti); *fe merret bihi* znači "ona ga je nosila i upotpunila trudnoću"; *jenzeganneke* znači *jestehifenneke* (obmanuti); *tajfun* – "luđak kojeg je obuzela ludost". Kaže se: *taifun*, a to je jednina. *Jemuddunehum* znači *juzejjinune* (uljepšavaju); *hifeten* znači *havfen* (iz straha). *Hufjeten* je od (riječi) *el-ihfa'u*. Jednina od *el-usalu* jest *esilun*, a to je "period između ikindije i akšama", kao što je u Njegovim riječima *bukreten ve esilen* (ujutro i predveče).

1 El-Hašr, 2.

RIJEČI UZVIŠENOG: "RECI: 'GOSPODAR MOJ ZABRANJUJE RAZVRAT, I JAVNI I POTAJNI...'"[1]

باب قَوْلِه عَزَّ وَجَلَّ (قُلْ إِنَّمَا حَرَّمَ رَبِّيَ الْفَوَاحِشَ مَا ظَهَرَ مِنْهَا وَمَا بَطَنَ)

4637. PRIČAO NAM JE Sulejman b. Harb, njemu Šu'ba, prenoseći od Amra b. Murre, on od Ebu-Vaila, a ovaj od Abdullaha, radijallahu anhu, da je kazivao:
"Upitao sam: 'Jesi li ti čuo ovo od Abdullaha?'
'Da', odgovorio je, pripisavši ga (hadis) Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem. Rekao je: 'Nema nikog da je ljubomorniji od Allaha, i zato je zabranio nevaljalštine, bilo javne ili tajne. I nema nikog da više voli hvalu od Allaha, i zato je On Sebe pohvalio.'"

٤٦٣٧ . حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ حَرْبٍ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ عَنْ عَمْرِو بْنِ مُرَّةَ عَنْ أَبِي وَائِلٍ عَنْ عَبْدِاللهِ رَضِي الله عنه قَالَ قُلْتُ أَنْتَ سَمِعْتَ هَذَا مِنْ عَبْدِاللهِ قَالَ نَعَمْ وَرَفَعَهُ قَالَ لاَ أَحَدَ أَغْيَرُ مِنَ اللهِ فَلِذَلِكَ حَرَّمَ الْفَوَاحِشَ مَا ظَهَرَ مِنْهَا وَمَا بَطَنَ وَلاَ أَحَدَ أَحَبُّ إِلَيْهِ الْمِدْحَةُ مِنَ اللهِ فَلِذَلِكَ مَدَحَ نَفْسَهُ .

RIJEČI UZVIŠENOG: "I KAD NAM MUSA DOĐE U ODREĐENO VRIJEME, I KADA MU GOSPODAR NJEGOV PROGOVORI, ON REČE: 'GOSPODARU MOJ, UKAŽI MI SE DA TE VIDIM!' – 'NE MOŽEŠ ME VIDJETI',[2] REČE, 'ALI POGLEDAJ U ONO BRDO, PA AKO ONO OSTANE NA SVOME MJESTU, VIDJET ĆEŠ ME!' – I KADA SE GOSPODAR NJEGOV ONOM BRDU OTKRI, ON GA SA ZEMLJOM SRAVNI, A MUSA SE ONESVIJEŠTEN STROVALI. ČIM SE OSVIJESTI, REČE: 'HVALJEN NEKA SI! KAJEM TI SE, JA SAM VJERNIK PRVI!'"

باب (وَلَمَّا جَاءَ مُوسَى لِمِيقَاتِنَا وَكَلَّمَهُ رَبُّهُ قَالَ رَبِّ أَرِنِي أَنْظُرْ إِلَيْكَ قَالَ لَنْ تَرَانِي وَلَكِنِ انْظُرْ إِلَى الْجَبَلِ فَإِنِ اسْتَقَرَّ مَكَانَهُ فَسَوْفَ تَرَانِي فَلَمَّا تَجَلَّى رَبُّهُ لِلْجَبَلِ جَعَلَهُ دَكًّا وَخَرَّ مُوسَى صَعِقًا فَلَمَّا أَفَاقَ قَالَ سُبْحَانَكَ تُبْتُ إِلَيْكَ وَأَنَا أَوَّلُ الْمُؤْمِنِينَ)

Ibn-Abbas kaže da *erini* znači *a'tini* (daj mi).

قَالَ ابْنُ عَبَّاسٍ أَرِنِي أَعْطِنِي .

---

1 El-A'raf, 33. Ovaj ajet u cijelosti glasi: "Reci: 'Gospodar moj zabranjuje razvrat, i javni i potajni, i grijehe, i neopravdanu primjenu sile, i da Allahu smatrate ravnim one za koje On nikakav dokaz objavio nije, i da o Allahu govorite ono što ne znate."

2 Ovo nastoje uzeti za dokaz oni koji misle da ljudi neće vidjeti Allaha, dželle šanuhu, na ahiretu, a to su mutezile. Ovo je mišljenje pogrešno zbog toga što ajeti, a i mnogobrojni sahih hadisi govore kako će vjernici vidjeti Allaha, dželle šanuhu, na ahiretu. Što se tiče negacije u ajetu, ona se odnosi na ovaj svijet, a ne na ahiret.

4638. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Jusuf, njemu Sufjan, prenoseći od Amra b. Jahjaa, on od svoga oca, a ovaj od Ebu-Seida Hudrija, radijallahu anhu, da je kazivao:
"Došao je neki židov kojeg je neko prethodno ošamario i rekao: 'Muhammede, jedan tvoj drug ensarija ošamario me je!'
Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, reče: 'Pozovite ga!' – i oni ga pozvaše.
'Zašto si ga ošamario?', upita on.
'Allahov Poslaniče', odgovori ovaj, 'prolazio sam pored židova i čuo ga kako kaže: 'Tako mi Onog koji je Musaa odabrao nad svim ljudima!'
'Čak i nad Muhammedom?!', rekoh. Obuzela me je srdžba, i ja sam ga ošamario.'
Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, tada reče: 'Nemojte me izdvajati između poslanika. Ljudi će zaista biti proživljeni na Sudnjem danu: ja ću biti prvi proživljen, a Musa će se već držati za Arš. Ne znam da li će biti proživljen prije mene, ili je to nagrada zato što se onesvijestio na Turu.'"

٤٦٣٨ . حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ يُوسُفَ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ عَنْ عَمْرِو بْنِ يَحْيَى الْمَازِنِيِّ عَنْ أَبِيهِ عَنْ أَبِي سَعِيدٍ الْخُدْرِيِّ رَضِي الله عنه قَالَ جَاءَ رَجُلٌ مِنَ الْيَهُودِ إِلَى النَّبِيِّ ﷺ قَدْ لُطِمَ وَجْهُهُ وَقَالَ يَا مُحَمَّدُ إِنَّ رَجُلاً مِنْ أَصْحَابِكَ مِنَ الأَنْصَارِ لَطَمَ فِي وَجْهِي قَالَ ادْعُوهُ فَدَعَوْهُ قَالَ لِمَ لَطَمْتَ وَجْهَهُ قَالَ يَا رَسُولَ الله إِنِّي مَرَرْتُ بِالْيَهُودِ فَسَمِعْتُهُ يَقُولُ وَالَّذِي اصْطَفَى مُوسَى عَلَى الْبَشَرِ فَقُلْتُ وَعَلَى مُحَمَّدٍ وَأَخَذَتْنِي غَضْبَةٌ فَلَطَمْتُهُ قَالَ لاَ تُخَيِّرُونِي مِنْ بَيْنِ الأَنْبِيَاءِ فَإِنَّ النَّاسَ يَصْعَقُونَ يَوْمَ الْقِيَامَةِ فَأَكُونُ أَوَّلَ مَنْ يُفِيقُ فَإِذَا أَنَا بِمُوسَى آخِذٌ بِقَائِمَةٍ مِنْ قَوَائِمِ الْعَرْشِ فَلاَ أَدْرِي أَفَاقَ قَبْلِي أَمْ جُزِيَ بِصَعْقَةِ الطُّورِ .

RIJEČI UZVIŠENOG: "... I MEDENU ROSU I PREPELICE IM DAVALI..."[3]

باب {الْمَنَّ وَالسَّلْوَى}

4639. PRIČAO NAM JE Muslim, njemu Šu'ba, prenoseći od Abdul-Melika, on od Amra b. Hurejsa, a ovaj od Seida b. Zejda da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
"*Kem'e*[4] se napaja medenom rosom, a njena je voda lijek za oči."

٤٦٣٩ . حَدَّثَنَا مُسْلِمٌ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ عَنْ عَبْدِالْمَلِكِ عَنْ عَمْرِو بْنِ حُرَيْثٍ عَنْ سَعِيدِ بْنِ زَيْدٍ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ الْكَمْأَةُ مِنَ الْمَنِّ وَمَاؤُهَا شِفَاءُ الْعَيْنِ .

3 El-A'raf, 160.

4 *Kem'e* je biljka koja raste u pustinji, a kojom se liječe očne bolesti.To je jelengljiva, gomofika, bot. Tuber album.

"RECI: 'O LJUDI, JA SAM SVIMA VAMA ALLAHOV POSLANIK; NJEGOVA JE VLAST I NA NEBESIMA I NA ZEMLJI; NEMA DRUGOG BOGA OSIM NJEGA; ON ŽIVOT I SMRT DAJE - I ZATO VJERUJTE U ALLAHA I POSLANIKA NJEGOVA, VJEROVJESNIKA KOJI NE ZNA ČITATI NI PISATI, KOJI VJERUJE U ALLAHA I RIJEČI NJEGOVE, I NJEGA SLIJEDITE DA BISTE NA PRAVOM PUTU BILI.' "[1]

باب (قُلْ يَا أَيُّهَا النَّاسُ إِنِّي رَسُولُ اللَّهِ إِلَيْكُمْ جَمِيعًا الَّذِي لَهُ مُلْكُ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ يُحْيِي وَيُمِيتُ فَآمِنُوا بِاللَّهِ وَرَسُولِهِ النَّبِيِّ الْأُمِّيِّ الَّذِي يُؤْمِنُ بِاللَّهِ وَكَلِمَاتِهِ وَاتَّبِعُوهُ لَعَلَّكُمْ تَهْتَدُونَ)

4640. PRIČAO NAM JE Abdullah, njemu Sulejman b. Abdur-Rahman i Musa b. Harun, njima Velid b. Muslim, ovom Abdullah b. A'la b. Zebr, njemu Busr b. Ubejdullah, a ovom Ebu-Idris Havlani da je čuo Ebu-Derdaa kako kazuje:

"Raspravljali su Ebu-Bekr i Omer, pa je Ebu-Bekr razljutio Omera, koji je ljut otišao od njega. Ebu-Bekr krenuo je za njim moleći ga da mu oprosti, ali on to nije učinio, već je pred njim zalupio vrata. Potom je Ebu-Bekr otišao Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, a mi smo bili kod njega. Tada Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, reče: 'Ovaj vaš drug izložio se opasnosti.'

Omer se pokajao za ono što je uradio", kaže Ebu-Derda, "te je došao Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, nazvao selam i sjeo kod njega. Ispričao mu je šta se desilo, te se Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, razljutio. Ebu-Bekr je govorio: 'Tako mi Allaha, Allahov Poslaniče, ja sam bio nepravedniji!'

Poslanik je, sallallahu alejhi ve sellem, ponavljao: 'Hoćete li mi pustiti druga, hoćete li mi pustiti druga?' Rekao sam: 'O ljudi, ja sam vama svima Allahov poslanik!', pa ste vi rekli: 'Slagao si!', ali je Ebu-Bekr rekao: 'Istinu si rekao!'"

٤٦٤٠. حَدَّثَنَا عَبْدُاللهِ حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ عَبْدِالرَّحْمَنِ وَمُوسَى بْنُ هَارُونَ قَالاَ حَدَّثَنَا الْوَلِيدُ بْنُ مُسْلِمٍ حَدَّثَنَا عَبْدُاللهِ بْنُ الْعَلاَءِ بْنِ زَبْرٍ قَالَ حَدَّثَنِي بُسْرُ بْنُ عُبَيْدِاللهِ قَالَ حَدَّثَنِي أَبُو إِدْرِيسَ الْخَوْلاَنِيُّ قَالَ سَمِعْتُ أَبَا الدَّرْدَاءِ يَقُولُ كَانَتْ بَيْنَ أَبِي بَكْرٍ وَعُمَرَ مُحَاوَرَةٌ فَأَغْضَبَ أَبُو بَكْرٍ عُمَرَ فَانْصَرَفَ عَنْهُ عُمَرُ مُغْضَبًا فَاتَّبَعَهُ أَبُو بَكْرٍ يَسْأَلُهُ أَنْ يَسْتَغْفِرَ لَهُ فَلَمْ يَفْعَلْ حَتَّى أَغْلَقَ بَابَهُ فِي وَجْهِهِ فَأَقْبَلَ أَبُو بَكْرٍ إِلَى رَسُولِ اللهِ ﷺ فَقَالَ أَبُو الدَّرْدَاءِ وَنَحْنُ عِنْدَهُ فَقَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ أَمَّا صَاحِبُكُمْ هَذَا فَقَدْ غَامَرَ قَالَ وَنَدِمَ عُمَرُ عَلَى مَا كَانَ مِنْهُ فَأَقْبَلَ حَتَّى سَلَّمَ وَجَلَسَ إِلَى النَّبِيِّ ﷺ وَقَصَّ عَلَى رَسُولِ اللهِ ﷺ الْخَبَرَ قَالَ أَبُو الدَّرْدَاءِ وَغَضِبَ رَسُولُ اللهِ ﷺ وَجَعَلَ أَبُو بَكْرٍ يَقُولُ وَاللهِ يَا رَسُولَ اللهِ لَأَنَا كُنْتُ أَظْلَمَ فَقَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ هَلْ أَنْتُمْ تَارِكُونَ لِي صَاحِبِي هَلْ أَنْتُمْ تَارِكُونَ لِي صَاحِبِي إِنِّي قُلْتُ يَا أَيُّهَا النَّاسُ إِنِّي رَسُولُ اللهِ إِلَيْكُمْ جَمِيعًا فَقُلْتُمْ كَذَبْتَ وَقَالَ أَبُو بَكْرٍ صَدَقْتَ .

1 El-A'raf, 158.

RIJEČI UZVIŠENOG: "... I RECITE: 'OPROSTI! (*HITTA*)...'"[2]

باب (وقولوا حطة)

4641. PRIČAO NAM JE Ishak da ga je obavijestio Abdur-Rezzak, a ovog Ma'mer, prenoseći od Hemmama b. Munebbiha da je čuo Ebu-Hurejru, radijallahu anhu, kako kazuje:
"Allahov je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: 'Rečeno je sinovima Israilovim: '... a na kapiju uđite glava pognutih i recite: 'Oprosti!' *hitta* – oprostit ćemo vam grijehe vaše, pa su oni to zamijenili. Ušli su pužući na stražnjicama svojim i rekli: '*Habbe fi ša're!*'"[3]

٤٦٤١. حَدَّثَنَا إِسْحَاقُ أَخْبَرَنَا عَبْدُالرَّزَّاقِ أَخْبَرَنَا مَعْمَرٌ عَنْ هَمَّامِ بْنِ مُنَبِّهٍ أَنَّهُ سَمِعَ أَبَا هُرَيْرَةَ رَضِيَ الله عنه يَقُولُ قَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ قِيلَ لِبَنِي إِسْرَائِيلَ (ادْخُلُوا الْبَابَ سُجَّدًا وَقُولُوا حِطَّةٌ نَغْفِرْ لَكُمْ خَطَايَاكُمْ) فَبَدَّلُوا فَدَخَلُوا يَزْحَفُونَ عَلَى أَسْتَاهِهِمْ وَقَالُوا حَبَّةٌ فِي شَعَرَةٍ .

RIJEČI UZVIŠENOG: "TI SA SVAKIM LIJEPO! TRAŽI DA SE ČINE DOBRA DJELA, A NEZNALICA SE KLONI!"[4]

باب (خذ العفو وأمر بالعرف وأعرض عن الجاهلين)

El-urfu znači *el-ma'rufu* (pristojan, uljudan, općepoznat).

الْعُرْفُ الْمَعْرُوفُ .

4642. PRIČAO NAM JE Ebu-Jeman da ga je obavijestio Šu'ajb, prenoseći od Zuhrija, a on od Ubejdullaha b. Abdullaha b. Utbe da je Ibn-Abbas rekao: "Došao je Ujejna b. Hisn b. Huzejfa i odsjeo kod svoga bratića Hurra b. Kajsa, a on je bio jedan od onih koji su bili bliski Omeru. U Omerovom društvu bili su učači i njegovi savjetnici, bili oni starci ili mladići.
'Bratiću moj', reče Ujejna svome bratiću, 'ti imaš ugled kod ovog vladara, pa zatraži dopuštenje da me primi.'
'Zatražit ću dopuštenje za tebe', odgovorio mu

٤٦٤٢. حَدَّثَنَا أَبُو الْيَمَانِ أَخْبَرَنَا شُعَيْبٌ عَنِ الزُّهْرِيِّ قَالَ أَخْبَرَنِي عُبَيْدُاللهِ بْنُ عَبْدِاللهِ بْنِ عُتْبَةَ أَنَّ ابْنَ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا قَالَ قَدِمَ عُيَيْنَةُ بْنُ حِصْنِ بْنِ حُذَيْفَةَ فَنَزَلَ عَلَى ابْنِ أَخِيهِ الْحُرِّ بْنِ قَيْسٍ وَكَانَ مِنَ النَّفَرِ الَّذِينَ يُدْنِيهِمْ عُمَرُ وَكَانَ الْقُرَّاءُ أَصْحَابَ مَجَالِسِ عُمَرَ وَمُشَاوَرَتِهِ كُهُولاً كَانُوا أَوْ شُبَّانًا فَقَالَ عُيَيْنَةُ لِابْنِ أَخِيهِ يَا ابْنَ أَخِي هَلْ لَكَ وَجْهٌ عِنْدَ هَذَا الْأَمِيرِ فَاسْتَأْذِنْ لِي عَلَيْهِ

2 El-A'raf, 161. Ovaj ajet u cijelosti glasi: "A kada im je bilo rečeno: 'Nastanite se u ovom gradu i jedite odakle hoćete i recite: 'Oprosti!', a na kapiju uđite glava pognutih – oprostit ćemo vam grijehe vaše, a onima koji dobra djela čine dat ćemo i više.'"

3 Oni su odbili izvršiti ono što im je bilo naređeno, tako da su umjesto na sedždi oni ušli pužući, a umjesto da kažu: "Oprosti!", oni su rekli: "Habbe fi ša're!", tj. iskrenuli su ono što im je naređeno da kažu.

4 El-A'raf, 199.

je. Hurr je zatražio dopuštenje za Ujejnu", kaže Ibn-Abbas, "i Omer mu je dopustio. Kada je ušao kod njega, rekao mu je: 'Jeste, o sine Hattabov, tako mi Allaha, ti nam ne daš drva, niti među nama pravedno sudiš!'
Omer se razljutio tako da ga je htio udariti, ali mu Hurr reče: 'O vladaru pravovjernih, Allah je zaista rekao Svome Vjerovjesniku: 'Ti sa svakim lijepo! Traži da se čine dobra djela, a neznalica se kloni!', a ovaj je stvarno neznalica.'
Tako mi Allaha, kada mu je on proučio ovaj ajet, Omer ga nije prekršio. On se čvrsto držao Allahove Knjige."

قَالَ سَأَسْتَأْذِنُ لَكَ عَلَيْهِ قَالَ ابْنُ عَبَّاسٍ فَاسْتَأْذَنَ الْحُرُّ لِعُيَيْنَةَ فَأَذِنَ لَهُ عُمَرُ فَلَمَّا دَخَلَ عَلَيْهِ قَالَ هِيْ يَا ابْنَ الْخَطَّابِ فَوَاللَّهِ مَا تُعْطِينَا الْجَزْلَ وَلاَ تَحْكُمُ بَيْنَنَا بِالْعَدْلِ فَغَضِبَ عُمَرُ حَتَّى هَمَّ أَنْ يُوقِعَ بِهِ فَقَالَ لَهُ الْحُرُّ يَا أَمِيرَ الْمُؤْمِنِينَ إِنَّ اللَّهَ تَعَالَى قَالَ ﷺ (خُذِ الْعَفْوَ وَأْمُرْ بِالْعُرْفِ وَأَعْرِضْ عَنِ الْجَاهِلِينَ) وَإِنَّ هَذَا مِنَ الْجَاهِلِينَ وَاللَّهِ مَا جَاوَزَهَا عُمَرُ حِينَ تَلاَهَا عَلَيْهِ وَكَانَ وَقَّافًا عِنْدَ كِتَابِ اللَّهِ .

4643. PRIČAO MI JE Jahja, njemu Veki', prenoseći od Hišama, on od svoga oca, a ovaj od Abdullaha b. Zubejra da je o ajetu: "Ti sa svakim lijepo! Traži da se čine dobra djela..." – rekao kako je to Allah objavio da bi usavršio moral ljudi.

٤٦٤٣. حَدَّثَنِي يَحْيَى حَدَّثَنَا وَكِيعٌ عَنْ هِشَامٍ عَنْ أَبِيهِ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ الزُّبَيْرِ (خُذِ الْعَفْوَ وَأْمُرْ بِالْعُرْفِ) قَالَ مَا أَنْزَلَ اللَّهُ إِلاَّ فِي أَخْلاَقِ النَّاسِ .

4644. Abdullah b. Berrad kaže da mu je pričao Ebu-Usama, njemu Hišam, prenoseći od svoga oca, a on od Abdullaha b. Zubejra da je rekao:
"Allah je naredio Svome Vjerovjesniku da prašta nekorektne postupke ljudi (ili kao što je rekao)."

٤٦٤٤. وَقَالَ عَبْدُ اللَّهِ بْنُ بَرَّادٍ حَدَّثَنَا أَبُو أُسَامَةَ حَدَّثَنَا هِشَامٌ عَنْ أَبِيهِ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ الزُّبَيْرِ قَالَ أَمَرَ اللَّهُ نَبِيَّهُ ﷺ أَنْ يَأْخُذَ الْعَفْوَ مِنْ أَخْلاَقِ النَّاسِ أَوْ كَمَا قَالَ .

U ime Allaha, Svemilosnog, Samilosnog!

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَٰنِ الرَّحِيمِ

SURA EL-ENFAL (PLIJEN)

سُورَةُ الْأَنْفَالِ

RIJEČI UZVIŠENOG: "PITAJU TE O PLIJENU. RECI: 'PLIJEN PRIPADA ALLAHU I POSLANIKU.' ZATO SE BOJTE ALLAHA I IZGLADITE MEĐUSOBNE RAZMIRICE..."[1]

باب قوله (يسألونك عن الأنفال قل الأنفال لله والرسول فاتقوا الله وأصلحوا ذات بينكم)

Ibn-Abbas kaže da *el-enfalu* znači "ratni plijen". Katada kaže da *rihukum* znači *el-harbu* (rat). Kaže se da *nafiletun* znači *'atijjetun* (poklon).

قَالَ ابْنُ عَبَّاسٍ الْأَنْفَالُ الْمَغَانِمُ قَالَ قَتَادَةُ (رِيحُكُمْ) الْحَرْبُ يُقَالُ نَافِلَةٌ عَطِيَّةٌ .

4645. PRIČAO MI JE Muhammed b. Abdur-Rahim, njemu Seid b. Sulejman, ovom Hušejm, njemu Ebu-Bišr, prenoseći od Seida b. Džubejra da je rekao: "Rekao sam Ibn-Abbasu, radijallahu anhuma: 'Sura El-Enfal (u povodu čega je objavljena)?' 'Objavljena je u povodu Bedra', odgovorio je." *Eš-ševketu* znači *el-haddu* (oštrica); *murdifine* znači *fevdžen ba'de fevdžin* (grupa za grupom, val za valom). Kaže se: *redifeni* i *erdefeni* što znači: *džae ba'di* (došao je poslije mene). *Zuku* znači *baširu ve džerribu* (suočite se i kušajte). Ovo nije kušanje ustima. *Fejerkumehu* znači *jedžme'uhu* (sakupi ga); *šerrid* znači *ferrik* (razdvoji); *ve in dženehu* znači *ako zatraže (primirje); es-silmu, es-selmu i es-selamu* imaju isto značenje, tj. mir, primirje; *jushine* znači *juglibe* (pobijedi). Mudžahid kaže da *mukaen* znači "njihovo stavljanje prstiju u svoja usta". *Tasdijeten* znači *es-safiru* (zviždanje); *lijusbituke* znači *lijahbisuke* (da te zarobe).[2]

٤٦٤٥. حَدَّثَنِي مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِالرَّحِيمِ حَدَّثَنَا سَعِيدُ بْنُ سُلَيْمَانَ أَخْبَرَنَا هُشَيْمٌ أَخْبَرَنَا أَبُو بِشْرٍ عَنْ سَعِيدِ بْنِ جُبَيْرٍ قَالَ قُلْتُ لِابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا سُورَةُ الْأَنْفَالِ قَالَ نَزَلَتْ فِي بَدْرٍ الشَّوْكَةُ الْحَدُّ (مُرْدِفِينَ) فَوْجًا بَعْدَ فَوْجٍ رَدِفَنِي وَأَرْدَفَنِي جَاءَ بَعْدِي (ذُوقُوا) بَاشِرُوا وَجَرِّبُوا وَلَيْسَ هَذَا مِنْ ذَوْقِ الْفَمِ (فَيَرْكُمَهُ) يَجْمَعَهُ شَرِّدْ فَرِّقْ (وَإِنْ جَنَحُوا) طَلَبُوا السِّلْمُ وَالسَّلْمُ وَالسَّلَامُ وَاحِدٌ (يُثْخِنَ) يَغْلِبَ وَقَالَ مُجَاهِدٌ (مُكَاءً) إِدْخَالُ أَصَابِعِهِمْ فِي أَفْوَاهِهِمْ (وَتَصْدِيَةً) الصَّفِيرُ (لِيُثْبِتُوكَ) لِيَحْبِسُوكَ .

1 El-Enfal, 1. Ovaj ajet u cijelosti glasi: "Pitaju te o plijenu. Reci: 'Plijen pripada Allahu i Poslaniku.' Zato se bojte Allaha i izgladite međusobne razmirice, i pokoravajte se Allahu i Njegovu Poslaniku, ako ste pravi vjernici."

2 Ahmed i Taberani prenose od Ibn-Abbasa da je rekao: "Glavari su se Kurejša savjetovali i neki su predložili da, kada svane, zarobe Muhammeda i svežu ga..." (*Fethul-bari*, 8/157)

RIJEČI UZVIŠENOG: "NAJGORA SU BIĆA KOD ALLAHA ONI KOJI SU GLUHI I NIJEMI, KOJI NEĆE DA SHVAĆAJU."[1]

باب (إِنَّ شَرَّ الدَّوابِّ عِنْدَ اللَّهِ الصُّمُّ الْبُكْمُ الَّذِينَ لا يَعْقِلُونَ)

4646. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Jusuf, njemu Verka, prenoseći od Ibn-Ebu-Nedžiha, on od Mudžahida, a ovaj od Ibn-Abbasa da je o ajetu: "Najgora su bića kod Allaha oni koji su gluhi i nijemi, koji neće da shvaćaju"[2] – rekao da se odnosi na skupinu iz plemena Abdud-Dara.

٤٦٤٦. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ يُوسُفَ حَدَّثَنَا وَرْقَاءُ عَنِ ابْنِ أَبِي نَجِيحٍ عَنْ مُجَاهِدٍ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ (إِنَّ شَرَّ الدَّوَابِّ عِنْدَ اللهِ الصُّمُّ الْبُكْمُ الَّذِينَ لاَ يَعْقِلُونَ) قَالَ هُمْ نَفَرٌ مِنْ بَنِي عَبْدِالدَّارِ .

RIJEČI UZVIŠENOG: "O VJERNICI, ODAZOVITE SE ALLAHU I POSLANIKU KAD OD VAS ZATRAŽE DA ČINITE ONO ŠTO ĆE VAM ŽIVOT OSIGURATI; I NEKA ZNATE DA SE ALLAH UPLIĆE IZMEĐU ČOVJEKA I SRCA NJEGOVA, I DA ĆETE SE SVI PRED NJIM SAKUPITI."[3]

باب (يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا اسْتَجِيبُوا لِلَّهِ وَلِلرَّسُولِ إِذَا دَعَاكُمْ لِمَا يُحْيِيكُمْ وَاعْلَمُوا أَنَّ اللَّهَ يَحُولُ بَيْنَ الْمَرْءِ وَقَلْبِهِ وَأَنَّهُ إِلَيْهِ تُحْشَرُونَ)

Istedžibu znači *edžibu* (odazovite se); *li ma juhjikum* znači *juslihukum* (ono što će vas popraviti, uputiti).

اسْتَجِيبُوا أَجِيبُوا لِمَا يُحْيِيكُمْ يُصْلِحُكُمْ .

4647. PRIČAO MI JE Ishak, njemu Revh, ovom Šu'ba, prenoseći od Hubejba b. Abdur-Rahmana da je čuo Hafsa b. Asima kako priča, prenoseći od Ebu-Seida b. Mu'alle, radijallahu anhu, da je rekao: "Klanjao sam kad je pored mene prošao Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem. Pozvao me je, ali mu se ja nisam odazvao dok nisam klanjao. Potom sam mu došao, a on me upita: 'Šta te je spriječilo da dođeš? Zar Allah nije rekao: 'O vjernici, odazovite se Allahu i Poslaniku kad od vas zatraže...'?', dodavši: 'Poučit ću te najvrednijoj suri u Kur'anu prije nego što iziđem.'

٤٦٤٧. حَدَّثَنِي إِسْحَاقُ أَخْبَرَنَا رَوْحٌ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ عَنْ خُبَيْبِ بْنِ عَبْدِالرَّحْمَنِ سَمِعْتُ حَفْصَ ابْنَ عَاصِمٍ يُحَدِّثُ عَنْ أَبِي سَعِيدِ بْنِ الْمُعَلَّى رَضِيَ اللهُ عنه قَالَ كُنْتُ أُصَلِّي فَمَرَّ بِي رَسُولُ ﷺ فَدَعَانِي فَلَمْ آتِهِ حَتَّى صَلَّيْتُ ثُمَّ أَتَيْتُهُ فَقَالَ مَا مَنَعَكَ أَنْ تَأْتِيَ أَلَمْ يَقُلِ اللهُ (يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا اسْتَجِيبُوا لِلَّهِ وَلِلرَّسُولِ إِذَا دَعَاكُمْ) ثُمَّ قَالَ لأُعَلِّمَنَّكَ أَعْظَمَ سُورَةٍ فِي الْقُرْآنِ قَبْلَ أَنْ أَخْرُجَ

1 El-Enfal, 22.

2 Znači ne slijede istinu.

3 El-Enfal, 24.

Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, htio je izići, te ga ja podsjetih."
Mu'az kaže da mu je pričao Šu'ba, prenoseći od Hubejba, koji je čuo Hafsa, on Ebu-Seida, a on jednog Vjerovjesnikovog, sallallahu alejhi ve sellem, ashaba koji (isto to priča i) kaže: "To je sura *El-hamdu lillahi rabbil-alemin,* tj. *Es-Seb'ul-mesani.*"

فَذَهَبَ رَسُولُ اللهِ ﷺ لِيَخْرُجَ فَذَكَرْتُ لَهُ وَقَالَ مُعَاذٌ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ عَنْ خُبَيْبِ بْنِ عَبْدِالرَّحْمَنِ سَمِعَ حَفْصًا سَمِعَ أَبَا سَعِيدٍ رَجُلاً مِنْ أَصْحَابِ النَّبِيِّ ﷺ بِهَذَا وَقَالَ هِيَ الْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ السَّبْعُ الْمَثَانِي .

RIJEČI UZVIŠENOG: "A KADA SU ONI REKLI: 'ALLAHU, AKO JE OVO ZBILJA ISTINA OD TEBE, TI PUSTI NA NAS KAMENJE S NEBA KAO KIŠU ILI NAM POŠALJI PATNJU NESNOSNU!'"[4]

باب قَوْلِهِ (وَإِذْ قَالُوا اللَّهُمَّ إِنْ كَانَ هذَا هُوَ الْحَقَّ مِنْ عِنْدِكَ فَأَمْطِرْ عَلَيْنَا حِجَارَةً مِنَ السَّمَاءِ أَوِ ائْتِنَا بِعَذَابٍ أَلِيمٍ)

Ibn-Ujejna kaže: "Kad god je Uzvišeni Allah u Kur'anu spomenuo kišu (upotrebljavajući riječ *metar*), ona je značila kaznu. Arapi za kišu kažu *el-gajs,* a ta je riječ upotrijebljena u Allahovim riječima: 'On šalje kišu kad oni izgube svaku nadu...'"[5]

قَالَ ابْنُ عُيَيْنَةَ مَا سَمَّى اللهُ تَعَالَى مَطَرًا فِي الْقُرْآنِ إِلاَّ عَذَابًا وَتُسَمِّيهِ الْعَرَبُ الْغَيْثَ وَهُوَ قَوْلُهُ تَعَالَى (يُنَزِّلُ الْغَيْثَ مِنْ بَعْدِ مَا قَنَطُوا) .

4648. PRIČAO MI JE Ahmed, njemu Ubejdullah b. Mu'az, ovom njegov otac, a njemu Šu'ba, prenoseći od Abdul-Hamida, sina Kurdida, druga Zijadijevog, da je čuo Enesa b. Malika, radijallahu anhu, kako kazuje:
"Rekao je Ebu-Džehl: 'Allahu, ako je ovo zbilja istina od Tebe, Ti pusti na nas kamenje s neba kao kišu ili nam pošalji patnju nesnosnu!'
Tada je objavljeno: 'Allah ih nije kaznio jer si ti među njima bio, i Allah ih neće kazniti sve dok neki od njih mole da im se oprosti. A zaslužuju da ih Allah kazni kad brane drugima pristup Časnom hramu...'"[6]

٤٦٤٨ . حَدَّثَنِي أَحْمَدُ حَدَّثَنَا عُبَيْدُاللهِ بْنُ مُعَاذٍ حَدَّثَنَا أَبِي حَدَّثَنَا شُعْبَةُ عَنْ عَبْدِالْحَمِيدِ هُوَ ابْنُ كُرْدِيدٍ صَاحِبُ الزِّيَادِيِّ سَمِعَ أَنَسَ بْنَ مَالِكٍ رَضِيَ اللهُ عنه قَالَ أَبُو جَهْلٍ اللَّهُمَّ إِنْ كَانَ هَذَا هُوَ الْحَقَّ مِنْ عِنْدِكَ فَأَمْطِرْ عَلَيْنَا حِجَارَةً مِنَ السَّمَاءِ أَوِ ائْتِنَا بِعَذَابٍ أَلِيمٍ فَنَزَلَتْ (وَمَا كَانَ اللهُ لِيُعَذِّبَهُمْ وَأَنْتَ فِيهِمْ وَمَا كَانَ اللهُ مُعَذِّبَهُمْ وَهُمْ يَسْتَغْفِرُونَ وَمَا لَهُمْ أَنْ لاَ يُعَذِّبَهُمُ اللهُ وَهُمْ يَصُدُّونَ عَنِ الْمَسْجِدِ الْحَرَامِ) .

4 El-Enfal, 32.
5 Eš-Šura, 28.
6 El-Enfal, 33-34.

RIJEČI UZVIŠENOG: "ALLAH IH NIJE KAZNIO JER SI TI MEĐU NJIMA BIO, I ALLAH IH NEĆE KAZNITI SVE DOK NEKI OD NJIH MOLE DA IM SE OPROSTI."[1]

باب قَوْلِهِ (وَمَا كَانَ اللَّهُ لِيُعَذِّبَهُمْ وَأَنْتَ فِيهِمْ وَمَا كَانَ اللَّهُ مُعَذِّبَهُمْ وَهُمْ يَسْتَغْفِرُونَ)

4649. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Nadr, njemu Ubejdullah b. Mu'az, ovom njegov otac, a njemu Šu'ba, prenoseći od Abdul-Hamida, druga Zijadijevog, da je čuo Enesa b. Malika, radijallahu anhu, kako kazuje:
"Rekao je Ebu-Džehl: 'Allahu, ako je ovo zbilja istina od Tebe, Ti pusti na nas kamenje s neba kao kišu ili nam pošalji patnju nesnosnu!' Tada je objavljeno: 'Allah ih nije kaznio jer si ti među njima bio, i Allah ih neće kazniti sve dok neki od njih mole da im se oprosti. A zaslužuju da ih Allah kazni kad brane drugima pristup Časnom hramu...'"

٤٦٤٩. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ النَّضْرِ حَدَّثَنَا عُبَيْدُاللهِ ابْنُ مُعَاذٍ حَدَّثَنَا أَبِي حَدَّثَنَا شُعْبَةُ عَنْ عَبْدِالْحَمِيدِ صَاحِبِ الزِّيَادِيِّ سَمِعَ أَنَسَ بْنَ مَالِكٍ قَالَ قَالَ أَبُو جَهْلٍ اللَّهُمَّ إِنْ كَانَ هَذَا هُوَ الْحَقَّ مِنْ عِنْدِكَ فَأَمْطِرْ عَلَيْنَا حِجَارَةً مِنَ السَّمَاءِ أَوِ ائْتِنَا بِعَذَابٍ أَلِيمٍ فَنَزَلَتْ (وَمَا كَانَ اللهُ لِيُعَذِّبَهُمْ وَأَنْتَ فِيهِمْ وَمَا كَانَ اللهُ مُعَذِّبَهُمْ وَهُمْ يَسْتَغْفِرُونَ وَمَا لَهُمْ أَنْ لاَ يُعَذِّبَهُمُ اللهُ وَهُمْ يَصُدُّونَ عَنِ الْمَسْجِدِ الْحَرَامِ) .

RIJEČI UZVIŠENOG: "I BORITE SE PROTIV NJIH SVE DOK MNOGOBOŠTVO NE IŠČEZNE..."[2]

باب (وَقَاتِلُوهُمْ حَتَّى لاَ تَكُونَ فِتْنَةٌ وَيَكُونَ الدِّينُ كُلُّهُ لِلَّهِ)

4650. PRIČAO NAM JE Hasan b. Abdul-Aziz, njemu Abdullah b. Jahja, ovom Hajva, prenoseći od Bekra b. Amra, on od Bukejra, ovaj od Nafija, a on od Ibn-Omera, radijallahu anhuma, da mu je neki čovjek došao i rekao:
"O Ebu-Abdur-Rahmane, zar ne čuješ šta je Allah spomenuo u Svojoj knjizi: 'A ako se dvije skupine vjernika sukobe...' – do kraja ajeta? Pa šta te onda sprečava da se boriš onako kako je Allah spomenuo u Svojoj knjizi?"[3]
"Moj bratiću", odgovorio mu je, "da mi prigovaraju

٤٦٥٠. حَدَّثَنَا الْحَسَنُ بْنُ عَبْدِالْعَزِيزِ حَدَّثَنَا عَبْدُاللهِ بْنُ يَحْيَى حَدَّثَنَا حَيْوَةُ عَنْ بَكْرِ بْنِ عَمْرٍو عَنْ بُكَيْرٍ عَنْ نَافِعٍ عَنِ ابْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا أَنَّ رَجُلاً جَاءَهُ فَقَالَ يَا أَبَا عَبْدِالرَّحْمَنِ أَلاَ تَسْمَعُ مَا ذَكَرَ اللهُ فِي كِتَابِهِ (وَإِنْ طَائِفَتَانِ مِنَ الْمُؤْمِنِينَ اقْتَتَلُوا) إِلَى آخِرِ الآيَةِ فَمَا يَمْنَعُكَ أَنْ لاَ تُقَاتِلَ كَمَا ذَكَرَ اللهُ فِي كِتَابِهِ فَقَالَ يَا ابْنَ أَخِي أَغْتَرُّ

1 El-Enfal, 33.

2 El-Enfal, 39. Ovaj ajet u cijelosti glasi: "I borite se protiv njih sve dok mnogoboštvo ne iščezne i dok samo Allahova vjera ne ostane; a ako se oni okane – pa Allah dobro vidi šta oni rade."

3 Ovaj što pita očito smatra da je obaveza boriti se protiv onoga koji se raziđe s vladarom kojem treba biti pokoran, kao što je borba protiv nevjernika dok je Ibn-Omer smatrao da to nije ta borba osobito kada je u pitanju borba za vlast. Pogledaj poglavlja *O smutnjama (fiten)*.

na osnovu ovog ajeta, a da se ja ne borim, draže mi je nego da mi prigovaraju na osnovu ajeta: ‘Onome koji hotimično ubije vjernika...’ – do kraja ajeta.”[4] “Allah zaista kaže: ‘I borite se protiv njih sve dok smutnja (idolopoklonstvo) ne iščezne...’”, reče mu on, a Ibn-Omer odgovori: “Činili smo to u vrijeme Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, kad je muslimana bilo malo. Čovjek bi bio stavljan na kušnju zbog svoje vjere, ili bi ga ubili, ili vezali, sve dok muslimana nije postalo mnogo. Stoga više nema smutnje (širka).”

Kada je vidio da se on s njim ne slaže u onome što on hoće, upitao ga je: “A šta kažeš o Aliji i Osmanu?”[5], a Ibn-Omer odgovori: “Šta ja mislim o Aliji i Osmanu? Što se Osmana tiče, Allah mu je oprostio, a vi niste voljeli da mu On oprosti. A što se Alije tiče, on je amidžić Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, i njegov zet.”

Pokazao je svojom rukom i (rekao): “A ovo je njegova kćerka, (*ibnetuhu*, ili je rekao: *bintuhu*) kako vidite.”[6]

بِهَذِهِ الْآيَةِ وَلاَ أُقَاتِلُ أَحَبُّ إِلَيَّ مِنْ أَنْ أَغْتَرَّ بِهَذِهِ الْآيَةِ الَّتِي يَقُولُ اللهُ تَعَالَى (وَمَنْ يَقْتُلْ مُؤْمِنًا مُتَعَمِّدًا) إِلَى آخِرِهَا قَالَ فَإِنَّ اللهَ يَقُولُ (وَقَاتِلُوهُمْ حَتَّى لاَ تَكُونَ فِتْنَةٌ) قَالَ ابْنُ عُمَرَ قَدْ فَعَلْنَا عَلَى عَهْدِ رَسُولِ اللهِ ﷺ إِذْ كَانَ الإِسْلاَمُ قَلِيلاً فَكَانَ الرَّجُلُ يُفْتَنُ فِي دِينِهِ إِمَّا يَقْتُلُونَهُ وَإِمَّا يُوثِقُونَهُ حَتَّى كَثُرَ الإِسْلاَمُ فَلَمْ تَكُنْ فِتْنَةٌ فَلَمَّا رَأَى أَنَّهُ لاَ يُوَافِقُهُ فِيمَا يُرِيدُ قَالَ فَمَا قَوْلُكَ فِي عَلِيٍّ وَعُثْمَانَ قَالَ ابْنُ عُمَرَ مَا قَوْلِي فِي عَلِيٍّ وَعُثْمَانَ أَمَّا عُثْمَانُ فَكَانَ اللهُ قَدْ عَفَا عَنْهُ فَكَرِهْتُمْ أَنْ يَعْفُوَ عَنْهُ وَأَمَّا عَلِيٌّ فَابْنُ عَمِّ رَسُولِ اللهِ ﷺ وَخَتَنُهُ وَأَشَارَ بِيَدِهِ وَهَذِهِ ابْنَتُهُ أَوْ بِنْتُهُ حَيْثُ تَرَوْنَ .

4651. PRIČAO NAM JE Ahmed b. Junus, njemu Zuhejr, prenoseći od Bejana, on od Vebre, a ovaj od Seida b. Džubejra da je rekao:

“Došao nam je Ibn-Omer; neki ga je čovjek upitao šta misli o borbi u vrijeme nereda (fitneta), pa je on odgovorio: ‘A da li ti znaš šta je nered (fitnet)? Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, borio se protiv mušrika. Odlazak među njih bio je nered (fitnet), a to nije kao vaša borba za vlast.’”[7]

٤٦٥١ . حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ يُونُسَ حَدَّثَنَا زُهَيْرٌ حَدَّثَنَا بَيَانٌ أَنَّ وَبَرَةَ حَدَّثَهُ قَالَ حَدَّثَنِي سَعِيدُ بْنُ جُبَيْرٍ قَالَ خَرَجَ عَلَيْنَا أَوْ إِلَيْنَا ابْنُ عُمَرَ فَقَالَ رَجُلٌ كَيْفَ تَرَى فِي قِتَالِ الْفِتْنَةِ فَقَالَ وَهَلْ تَدْرِي مَا الْفِتْنَةُ كَانَ مُحَمَّدٌ ﷺ يُقَاتِلُ الْمُشْرِكِينَ وَكَانَ الدُّخُولُ عَلَيْهِمْ فِتْنَةً وَلَيْسَ كَقِتَالِكُمْ عَلَى الْمُلْكِ .

4 En-Nisa, 93. Ovaj ajet u cijelosti glasi: “Onome koji hotimično ubije vjernika kazna će biti Džehennem, u kome će vječno ostati. Allah će na njega gnjev Svoj spustiti i proklet će ga i patnju mu veliku pripremiti.”

5 Iz ovog pitanja očito je da ovaj što pita pripada sekti haridžija, koji su poštovali Ebu-Bekra i Omera, ali ne i Osmana i Aliju.. Ibn-Omer uzvratio mu je spominjući njihove vrline, zasluge i mjesto kod Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, i navodeći da je Allah, dželle šanuhu, u Kur’anu oprostio Osmanu, radijallahu anhu, njegovo povlačenje iz Bitke na Uhudu te neprisustvovanje na Bedru i prisezi Ridvan.

6 Umjesto kćerka treba da stoji kuća kao što to druga predanja objašnjavaju. Hadis je spomenut prije u *Vrijednostima Alije*, radijallahu anhu, i u *Tumačenju sure El-Bekare*. (prim. rec.)

7 Postoji mogućnost da je ovaj hadis skraćena verzija prethodnog, a možda on govori i o sasvim posebnom slučaju.

RIJEČI UZVIŠENOG: "O VJEROVJESNIČE, BODRI VJERNIKE NA BORBU! AKO VAS BUDE DVADESET STRPLJIVIH, POBIJEDIT ĆE DVIJE STOTINE; A AKO VAS BUDE STOTINA, POBIJEDIT ĆE HILJADU ONIH KOJI NE VJERUJU, ZATO ŠTO SU ONI LJUDI KOJI NE SHVAĆAJU."[1]

بَاب {يَا أَيُّهَا النَّبِيُّ حَرِّضِ الْمُؤْمِنِينَ عَلَى الْقِتَالِ إِنْ يَكُنْ مِنْكُمْ عِشْرُونَ صَابِرُونَ يَغْلِبُوا مِائَتَيْنِ وَإِنْ يَكُنْ مِنْكُمْ مِائَةٌ يَغْلِبُوا أَلْفًا مِنَ الَّذِينَ كَفَرُوا بِأَنَّهُمْ قَوْمٌ لَا يَفْقَهُونَ}

4652. PRIČAO NAM JE Ali b. Abdullah, njemu Sufjan, prenoseći od Amra, a on od Ibn-Abbasa, radijallahu anhuma, da je rekao:

"Kada je objavljen ajet: 'Ako vas bude dvadeset strpljivih, pobijedit će dvije stotine; a ako vas bude stotina...' – i tako im propisano da jedan ne smije pobjeći pred desetericom, Sufjan je više puta rekao da dvadeset ne smije bježati pred dvije stotine.[2] Zatim je objavljen ajet: 'Sada vam Allah daje olakšicu...'[3] – pa je propisao (Allah, dželle šanuhu) da stotina ne smije pobjeći ispred dvije stotine.

Sufjan je još jedanput dodao: 'O Vjerovjesniče, bodri vjernike na borbu! Ako vas bude dvadeset strpljivih...'"[4]

Sufjan kaže: "Ibn-Šubruma je rekao: 'Mislim da je naređivanje dobra i odvraćanje od zla isto kao i ovo.'"[5]

٤٦٥٢. حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ عَبْدِ اللهِ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ عَنْ عَمْرٍو عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا لَمَّا نَزَلَتْ {إِنْ يَكُنْ مِنْكُمْ عِشْرُونَ صَابِرُونَ يَغْلِبُوا مِائَتَيْنِ وَإِنْ يَكُنْ مِنْكُمْ مِائَةٌ} فَكُتِبَ عَلَيْهِمْ أَنْ لَا يَفِرَّ وَاحِدٌ مِنْ عَشَرَةٍ فَقَالَ سُفْيَانُ غَيْرَ مَرَّةٍ أَنْ لَا يَفِرَّ عِشْرُونَ مِنْ مِائَتَيْنِ ثُمَّ نَزَلَتْ {الْآنَ خَفَّفَ اللهُ عَنْكُمْ} فَكَتَبَ أَنْ لَا يَفِرَّ مِائَةٌ مِنْ مِائَتَيْنِ وَزَادَ سُفْيَانُ مَرَّةً نَزَلَتْ {حَرِّضِ الْمُؤْمِنِينَ عَلَى الْقِتَالِ إِنْ يَكُنْ مِنْكُمْ عِشْرُونَ صَابِرُونَ} قَالَ سُفْيَانُ وَقَالَ ابْنُ شُبْرُمَةَ وَأُرَى الْأَمْرَ بِالْمَعْرُوفِ وَالنَّهْيَ عَنِ الْمُنْكَرِ مِثْلَ هَذَا.

1 El-Enfal, 65.

2 Iz ovog se razumije da je Sufjan ovaj hadis ponekad prenosio i po njegovu značenju govoreći da jedan ne smije pobjeći pred desetericom, a ponekad navodeći riječi iz Kur'ana.

3 El-Enfal, 66. Ovaj ajet u cijelosti glasi: "Sada vam Allah daje olakšicu; On zna da ste izmoreni: ako vas bude stotina strpljivih, pobijedit će dvije stotine; a ako vas bude hiljada, pobijedit će, Allahovom voljom, dvije hiljade. A Allah je uz one koji su izdržljivi."

4 Izgleda kao da je Sufjan ovaj hadis ispričao jedanput s ovim dodatkom.

5 Tj. u pogledu dužnosti i obaveze, što znači da on smatra kako je naređivanje dobra i odvraćanje od zla dužnost i obaveza kao i džihad.

RIJEČI UZVIŠENOG: "SADA VAM ALLAH DAJE OLAKŠICU; ON ZNA DA STE IZMORENI... AJET, DO NJEGOVIH RIJEČI: "ALLAH JE SA STRPLJIVIM."[6]

باب
(الْآنَ خَفَّفَ اللَّهُ عَنْكُمْ وَعَلِمَ أَنَّ فِيكُمْ ضَعْفًا)
إِلَى قَوْلِهِ (وَاللَّهُ مَعَ الصَّابِرِينَ)

4653. PRIČAO NAM JE Jahja b. Abdullah Sulemi da ga je obavijestio Abdullah b. Mubarak, njega Džerir b. Hazim, a ovog Zubejr b. Hirrit, prenoseći od Ikrime, a on od Ibn-Abbasa, radijallahu anhuma, da je rekao:
"Kada je objavljeno: 'Ako vas bude dvadeset strpljivih, pobijedit će dvije stotine...' – muslimanima je bilo teško što im je propisano da jedan ne smije bježati ispred deseterice, pa je došla olakšica. (Uzvišeni Allah) je rekao: 'Sada vam Allah daje olakšicu; On zna da ste izmoreni: ako vas bude stotina strpljivih, pobijedit će dvije stotine...'
Pošto im je Allah dao olakšicu u broju, smanjio je i strpljivost srazmjerno toj olakšici koju im je dao."[7]

٤٦٥٣. حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ عَبْدِاللهِ السُّلَمِيُّ أَخْبَرَنَا عَبْدُاللهِ بْنُ الْمُبَارَكِ أَخْبَرَنَا جَرِيرُ بْنُ حَازِمٍ قَالَ أَخْبَرَنِي الزُّبَيْرُ بْنُ خِرِّيتٍ عَنْ عِكْرِمَةَ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا قَالَ لَمَّا نَزَلَتْ (إِنْ يَكُنْ مِنْكُمْ عِشْرُونَ صَابِرُونَ يَغْلِبُوا مِائَتَيْنِ) شَقَّ ذَلِكَ عَلَى الْمُسْلِمِينَ حِينَ فُرِضَ عَلَيْهِمْ أَنْ لَا يَفِرَّ وَاحِدٌ مِنْ عَشَرَةٍ فَجَاءَ التَّخْفِيفُ فَقَالَ (الْآنَ خَفَّفَ اللهُ عَنْكُمْ وَعَلِمَ أَنَّ فِيكُمْ ضَعْفًا فَإِنْ يَكُنْ مِنْكُمْ مِائَةٌ صَابِرَةٌ يَغْلِبُوا مِائَتَيْنِ) قَالَ فَلَمَّا خَفَّفَ اللهُ عَنْهُمْ مِنَ الْعِدَّةِ نَقَصَ مِنَ الصَّبْرِ بِقَدْرِ مَا خُفِّفَ عَنْهُمْ.

6 El-Enfal, 66. prijevod ajeta je u cijelosti spomenut na prethodnoj stranici.

7 Ovaj hadis dokaz je da je jedan musliman dužan biti strpljiv i ustrajati u borbi te da ne smije pobjeći kada se suoči u borbi s dvojicom nevjernika u bilo kojoj prilici. Neki kažu da se on, kada je u napadu, tada može povući, i nije mu to zabranjeno.

SURA ET-TEVBA (POKAJANJE)

Velidžetun znači "sve što umetneš u nešto drugo"; *eš-šukkatu* znači *es-seferu* (putovanje); *el-habalu* znači *el-fesadu* (nered); *el-habalu* također znači *el-mevtu* smrt; *la teftinni* znači *la tuvebbihni* (nemoj me ružiti).[1] *Kerhen* i *kurhen* imaju isto značenje. *Muddehalen* znači "(ulaz) na koji ulaze"; *jedžmehune* znači *jusri'une* (žure); *el-mu'tefikat - i'tefeket* znači *inkalebet bihel-erdu* (zemlja se prevrnula i na njih sručila);[2] *ehva* znači *elkahu fi huvvetin* (bacio ga je u dolinu vječnog Dženneta). *'Adnin* znači *huldin* (vječnost). Kaže se: *'adentu bi erdin*, a to znači *ekamtu* (boravio sam na nekom mjestu ili zemlji); od toga je izvedena (riječ) *ma'dinun* (a odatle se vade zlato, srebro i dr.). Kaže se: *fi ma'dini sidkin*, što znači *fi menbeti sidkin* (u ishodištu Istine). *El-halifu* znači *el-havalifu* "nasljednik koji me je naslijedio i ostao poslije mene". Tako se kaže: *jahlufuhu fil-gabirine* (naslijedit će ga među onima koji su ostali). Moguće je da riječ *el-halifetu* može podrazumijevati i žene iako je riječ *havalif* množina koja označava muški rod. Naime, oblik množine ove riječi imaju samo još dvije riječi: *farisun*, mn. *fevarisu*; *halikun*, mn. *hevaliku*. Jednina od *el-hajratu* jest *hajretun*, što znači "blagodati". *Murdžeune* znači *muehharune* (odgođeni). *Eš-šefa* jest *eš-šefiru* (a to je ivica ponora). *El-džurufu* znači "ono što sastruže i odnese bujica i poplave". *Harin* znači *hairin* (ruševan, ruiniran). Kada se uruši bunara kaže se: *tehevveretil-bi'ru*, a *inhare* ima isto značenje. *Le evvahun* znači "onaj koji je skrušen i osjećajan (okrenut pokornosti svome Gospodaru)". Pjesnik je rekao: *Iza kumtu erhaluha bi lejlin*
Te'evvehu aheter-redžuli-l-hazini

"Kada bih je napuštao noću,
jecao bih uzdasima tužnoga čovjeka."

سُورَةُ بَرَاءَةَ

(وَلِيجَةٌ) كُلُّ شَيْءٍ أَدْخَلْتَهُ فِي شَيْءٍ (الشُّقَّةُ) السَّفَرُ الْخَبَالُ الْفَسَادُ وَالْخَبَالُ الْمَوْتُ (وَلاَ تَفْتِنِّي) لاَ تُوَبِّخْنِي (كَرْهًا) وَ (كُرْهًا) وَاحِدٌ (مُدَّخَلاً) يُدْخَلُونَ فِيهِ (يَجْمَحُونَ) يُسْرِعُونَ (وَالْمُؤْتَفِكَاتِ) ائْتَفَكَتْ انْقَلَبَتْ بِهَا الأَرْضُ (أَهْوَى) أَلْقَاهُ فِي هُوَّةٍ (عَدْنٍ) خُلْدٍ عَدَنْتُ بِأَرْضٍ أَيْ أَقَمْتُ وَمِنْهُ مَعْدِنٌ وَيُقَالُ فِي مَعْدِنِ صِدْقٍ فِي مَنْبَتِ صِدْقٍ الْخَوَالِفُ الْخَالِفُ الَّذِي خَلَفَنِي فَقَعَدَ بَعْدِي وَمِنْهُ يَخْلُفُهُ فِي الْغَابِرِينَ وَيَجُوزُ أَنْ يَكُونَ النِّسَاءُ مِنَ الْخَالِفَةِ وَإِنْ كَانَ جَمْعَ الذُّكُورِ فَإِنَّهُ لَمْ يُوجَدْ عَلَى تَقْدِيرِ جَمْعِهِ إِلاَّ حَرْفَانِ فَارِسٌ وَفَوَارِسُ وَهَالِكٌ وَهَوَالِكُ (الْخَيْرَاتُ) وَاحِدُهَا خَيْرَةٌ وَهِيَ الْفَوَاضِلُ (مُرْجَئُونَ) مُؤَخَّرُونَ الشَّفَا شَفِيرٌ وَهُوَ حَدُّهُ وَالْجُرُفُ مَا تَجَرَّفَ مِنَ السُّيُولِ وَالأَوْدِيَةِ (هَارٍ) هَائِرٍ يُقَالُ تَهَوَّرَتِ الْبِئْرُ إِذَا انْهَدَمَتْ وَانْهَارَ مِثْلُهُ (لأَوَّاهٌ) شَفَقًا وَفَرَقًا وَقَالَ الشَّاعِرُ إِذَا قُمْتُ أَرْحَلُهَا بِلَيْلٍ تَأَوَّهُ آهَةَ الرَّجُلِ الْحَزِينِ .

1 U jednom predanju stoji: "Ne dovodi me u grijeh" – i to je mjerodavno značenje.

2 To se odnosi na Lutov narod, koji je Allah, dželle šanuhu, kaznio na taj način.

RIJEČI UZVIŠENOG: "OBZNANA OD ALLAHA I NJEGOVA POSLANIKA ONIM MNOGOBOŠCIMA S KOJIMA STE ZAKLJUČILI UGOVORE."[3]

باب قوله (براءةٌ من الله ورسوله إلى الذين عاهدتم من المشركين)

Ezanun znači *i'alamun* (obavijest). Ibn-Abbas kaže da *uzunun* znači *jusaddiku* (vjeruje sve što čuje).[4] *Tutahhiruhum ve tuzekkihim biha* i tome slično ima na dosta mjesta.[5] *Ez-zekatu* jest *et-ta'atu vel-ihlasu* (pokornost i iskrenost). *La ju'tunez-zekate* znači "ne svjedoče da nema Boga osim Allaha"; *judahune* znači *jušebbihune* (porede).

(أَذَانٌ) إِعْلاَمٌ وَقَالَ ابْنُ عَبَّاسٍ (أُذُنٌ) يُصَدِّقُ (تُطَهِّرُهُمْ وَتُزَكِّيهِمْ بِهَا) وَنَحْوُهَا كَثِيرٌ وَالزَّكَاةُ الطَّاعَةُ وَالإِخْلاَصُ (لاَ يُؤْتُونَ الزَّكَاةَ) لاَ يَشْهَدُونَ أَنْ لاَ إِلَهَ إِلاَّ اللهُ (يُضَاهُونَ) يُشَبِّهُونَ .

4654. PRIČAO NAM JE Ebu-Velid, njemu Šu'ba, prenoseći od Ebu-Ishaka da je čuo Beraa, radijallahu anhu, kako kaže: "Posljednji ajet koji je objavljen jest: 'Oni od tebe traže tumačenje. Reci: 'Allah će vam kazati propis o 'kelali'...'[6], a posljednja sura koja je objavljena jest sura Et-Tevba."[7]

٤٦٥٤. حَدَّثَنَا أَبُو الْوَلِيدِ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ عَنْ أَبِي إِسْحَاقَ قَالَ سَمِعْتُ الْبَرَاءَ رَضِيَ الله عنه يَقُولُ آخِرُ آيَةٍ نَزَلَتْ (يَسْتَفْتُونَكَ قُلِ اللهُ يُفْتِيكُمْ فِي الْكَلاَلَةِ) وَآخِرُ سُورَةٍ نَزَلَتْ بَرَاءَةٌ .

3 Et-Tevba, 1.

4 Židovi su Muhammeda, sallallahu alejhi ve sellem, nazvali *uzunun* (uho) misleći na to da on vjeruje u sve što čuje, bilo to istina ili laž. Slično ovome, u arapskom se jeziku za špijuna ili uhodu kaže ajnun (oko), misleći na to da se takva osoba sva pretvori u oko, jer mora dobro gledati i zapažati.

5 Znači u Kur'anu.

6 En-Nisa, 176.

7 Misli na veći dio sure, jer je, npr., početak sure objavljen neposredno nakon oslobađanja Mekke, devete godine po Hidžri, dok je ajet u suri El-Maida: "Danas sam vam vjeru upotpunio..." – objavljen na Oprosnom hadžu desete godine po Hidžri.

RIJEČI UZVIŠENOG: "PUTUJTE PO ZEMLJI JOŠ ČETIRI MJESECA, ALI ZNAJTE DA ALLAHU NEĆETE UMAĆI I DA ĆE ALLAH NEVJERNIKE OSRAMOTITI."[1]

بَاب قَوْلِهِ
(فَسِيحُوا فِي الْأَرْضِ أَرْبَعَةَ أَشْهُرٍ وَاعْلَمُوا أَنَّكُمْ غَيْرُ مُعْجِزِي اللَّهِ وَأَنَّ اللَّهَ مُخْزِي الْكَافِرِينَ)

Sihu znači *siru* (putujte).

سِيحُوا سِيرُوا .

4655. PRIČAO NAM JE Seid b. Ufejr, njemu Lejs, ovom Ukajl, prenoseći od Ibn-Šihaba, a on od Humejda b. Abdur-Rahmana da je Ebu-Hurejra, radijallahu anhu, kazivao: "Poslao me je Ebu-Bekr, na tom hadždžu, s ostalim glasnicima koje je razaslao na Kurban-bajram da oglašavaju na Mini da poslije ove godine na hadždž ne dolazi nijedan mušrik, niti da oko Ka'be obilazi neko nag."[2]
Humejd b. Abdur-Rahman kaže: "Zatim je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, za njim (Ebu-Bekrom) poslao Aliju b. Ebu-Taliba i naredio mu da uči suru Et-Tevba."
Ebu-Hurejra kaže: "I Alija je s nama na Kurban-bajram među svijetom na Mini učio suru Et-Tevba, te da nakon ove godine na hadždž ne dolazi mušrik, niti da oko Ka'be obilazi neko nag."

٤٦٥٥. حَدَّثَنَا سَعِيدُ بْنُ عُفَيْرٍ قَالَ حَدَّثَنِي اللَّيْثُ قَالَ حَدَّثَنِي عُقَيْلٌ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ وَأَخْبَرَنِي حُمَيْدُ ابْنُ عَبْدِالرَّحْمَنِ أَنَّ أَبَا هُرَيْرَةَ رَضِيَ الله عنه قَالَ بَعَثَنِي أَبُو بَكْرٍ فِي تِلْكَ الْحَجَّةِ فِي مُؤَذِّنِينَ بَعَثَهُمْ يَوْمَ النَّحْرِ يُؤَذِّنُونَ بِمِنًى أَنْ لاَ يَحُجَّ بَعْدَ الْعَامِ مُشْرِكٌ وَلاَ يَطُوفَ بِالْبَيْتِ عُرْيَانٌ قَالَ حُمَيْدُ بْنُ عَبْدِالرَّحْمَنِ ثُمَّ أَرْدَفَ رَسُولُ اللهِ ﷺ بِعَلِيِّ بْنِ أَبِي طَالِبٍ وَأَمَرَهُ أَنْ يُؤَذِّنَ بِبَرَاءَةَ قَالَ أَبُو هُرَيْرَةَ فَأَذَّنَ مَعَنَا عَلِيٌّ يَوْمَ النَّحْرِ فِي أَهْلِ مِنًى بِبَرَاءَةَ وَأَنْ لاَ يَحُجَّ بَعْدَ الْعَامِ مُشْرِكٌ وَلاَ يَطُوفَ بِالْبَيْتِ عُرْيَانٌ .

1 Et-Tevba, 2.

2 Muslimani su osjetili u svojim dušama da će im ova zabrana uskratiti određene koristi koje su ostvarivali trgujući s mušricima koji su dolazili u Mekku. Allah, džellc šanuhu, otklonio je takve brige objavljujući ajet: "... a ako se bojite oskudice – pa Allah će vas, ako hoće, iz obilja Svoga imućnim učiniti. Allah zaista sve zna i mudar je." (Et-Tevba, 28) U sljedećem ajetu ove sure Allah, džellc šanuhu, dopustio je džizju.

RIJEČI UZVIŠENOG: "I PROGLAS OD ALLAHA I NJEGOVA POSLANIKA LJUDIMA NA DAN VELIKOG HADŽDŽA: 'ALLAH I NJEGOV POSLANIK NE PRIZNAJU MNOGOBOŠCE!' PA AKO SE POKAJETE, TO JE ZA VAS BOLJE; A AKO SE OKRENETE, ZNAJTE DA ALLAHU NEĆETE UMAĆI! A NEVJERNIKE OBRADUJ KAZNOM NESNOSNOM!"[3]

باب قوله (وأذان من الله ورسوله إلى الناس يوم الحج الأكبر أن الله بريء من المشركين ورسوله فإن تبتم فهو خير لكم وإن توليتم فاعلموا أنكم غير معجزي الله وبشر الذين كفروا بعذاب أليم)

Azenehum znači *e'alemehum* (obavijestio ih je).

آذَنَهُمْ أَعْلَمَهُمْ .

4656. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Jusuf, njemu Lejs, a ovom Ukajl da je Ibn-Šihab rekao kako ga je obavijestio Humejd b. Abdur-Rahman da je Ebu-Hurejra rekao:
"Poslao me je Ebu-Bekr, radijallahu anhu,[4] na tom hadždžu, s glasnicima koje je razaslao na Kurban-bajram da oglašavaju na Mini da nakon ove godine na hadždž ne dolazi mušrik i da niko ne obilazi oko Ka'be neko nag."
Humejd kaže: "Zatim je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, za njim (Ebu-Bekrom) poslao Aliju b. Ebu-Taliba i naredio mu da uči suru Et-Tevba".[5]
Ebu-Hurejra kaže: "I Alija je s nama na Kurban-bajram među svijetom na Mini učio suru Et-Tevba, te da nakon ove godine na hadždž ne dolazi mušrik, niti da bilo ko oko Ka'be obilazi nag."[6]

٤٦٥٦ . حَدَّثَنَا عَبْدُاللهِ بْنُ يُوسُفَ حَدَّثَنَا اللَّيْثُ حَدَّثَنِي عُقَيْلٌ قَالَ ابْنُ شِهَابٍ فَأَخْبَرَنِي حُمَيْدُ ابْنُ عَبْدِالرَّحْمَنِ أَنَّ أَبَا هُرَيْرَةَ قَالَ بَعَثَنِي أَبُو بَكْرٍ رَضِيَ الله عنه فِي تِلْكَ الْحَجَّةِ فِي الْمُؤَذِّنِينَ بَعَثَهُمْ يَوْمَ النَّحْرِ يُؤَذِّنُونَ بِمِنًى أَنْ لاَ يَحُجَّ بَعْدَ الْعَامِ مُشْرِكٌ وَلاَ يَطُوفَ بِالْبَيْتِ عُرْيَانٌ قَالَ حُمَيْدٌ ثُمَّ أَرْدَفَ النَّبِيُّ ﷺ بِعَلِيِّ بْنِ أَبِي طَالِبٍ فَأَمَرَهُ أَنْ يُؤَذِّنَ بِبَرَاءَةَ قَالَ أَبُو هُرَيْرَةَ فَأَذَّنَ مَعَنَا عَلِيٌّ فِي أَهْلِ مِنًى يَوْمَ النَّحْرِ بِبَرَاءَةَ وَأَنْ لاَ يَحُجَّ بَعْدَ الْعَامِ مُشْرِكٌ وَلاَ يَطُوفَ بِالْبَيْتِ عُرْيَانٌ .

---

3 Et-Tevba, 3.

4 Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, te je godine poslao Ebu-Bekra kao emira hadždža devete godine po Hidžri i naredio mu da predvodi muslimane u obavljanju petog rukna islama.

5 Kada je Ebu-Bekr stigao s hadžijama do Dadžnana, Allahov je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, za njim poslao Aliju b. Ebu-Taliba da uči četrdeset prvih ajeta sure Et-Tevba, koji reguliraju odnose između muslimana i mušrika.

6 Allah, dželle šanuhu, to je odredio u 28. ajetu sure Et-Tevba: "O vjernici, mnogobošci su sama pogan, i neka više ne dolaze na hadždž Časnom hramu poslije ovogodišnjeg hadždža..."

"IZUZETAK SU MNOGOBOŠCI S KOJIMA IMATE ZAKLJUČENE UGOVORE..."[1]

باب (إلا الذين عاهدتم من المشركين)

4657. PRIČAO NAM JE Ishak, njemu Ja'kub b. Ibrahim, ovom njegov otac, prenoseći od Saliha, on od Ibn-Šihaba, ovaj od Humejda b. Abdur-Rahmana, a on od Ebu-Hurejre da ga je Ebu-Bekr, za vrijeme hadždža na kojem ga je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, odredio za emira – (a to je bilo) prije Oprosnog hadždža – poslao s grupom da oglašava među svijetom da poslije ove godine na hadždž ne može doći mušrik, niti bilo ko može nag obilaziti oko Ka'be.
Humejd je govorio: "Kurban-bajram je dan Velikog hadždža zbog hadisa Ebu-Hurejre."

٤٦٥٧. حَدَّثَنَا إِسْحَاقُ حَدَّثَنَا يَعْقُوبُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ حَدَّثَنَا أَبِي عَنْ صَالِحٍ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ أَنَّ حُمَيْدَ بْنَ عَبْدِالرَّحْمَنِ أَخْبَرَهُ أَنَّ أَبَا هُرَيْرَةَ أَخْبَرَهُ أَنَّ أَبَا بَكْرٍ رَضِي الله عنه بَعَثَهُ فِي الْحَجَّةِ الَّتِي أَمَّرَهُ رَسُولُ اللهِ ﷺ عَلَيْهَا قَبْلَ حَجَّةِ الْوَدَاعِ فِي رَهْطٍ يُؤَذِّنُونَ فِي النَّاسِ أَنْ لاَ يَحُجَّنَّ بَعْدَ الْعَامِ مُشْرِكٌ وَلاَ يَطُوفَ بِالْبَيْتِ عُرْيَانٌ فَكَانَ حُمَيْدٌ يَقُولُ يَوْمُ النَّحْرِ يَوْمُ الْحَجِّ الأَكْبَرِ مِنْ أَجْلِ حَدِيثِ أَبِي هُرَيْرَةَ.

RIJEČI UZVIŠENOG: "... ONDA SE BORITE PROTIV PREDVODNIKA BEZVJERSTVA – ZA NJIH, DOISTA, NE POSTOJE UGOVORI..."[2]

باب (فقاتلوا أئمة الكفر إنهم لا أيمان لهم)

4658. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Musenna, njemu Jahja, ovom Isma'il, a njemu Zejd b. Vehb, koji kaže:
"Bili smo kod Huzejfe kad je rekao: 'Od onih o kojima govori ovaj ajet ostala su (u životu) samo trojica, a od licemjera (munafika) samo četverica.' Neki beduin reče: 'Vi, drugovi Muhammedovi, sallallahu alejhi ve sellem, obavještavate nas (o stvarima), ali ih mi ne znamo. Šta je ovima? Provaljuju u naše kuće i kradu najvrednije naše imetke!', a on mu odgovori: 'To su prijestupnici

٤٦٥٨. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ الْمُثَنَّى حَدَّثَنَا يَحْيَى حَدَّثَنَا إِسْمَاعِيلُ حَدَّثَنَا زَيْدُ بْنُ وَهْبٍ قَالَ كُنَّا عِنْدَ حُذَيْفَةَ فَقَالَ مَا بَقِيَ مِنْ أَصْحَابِ هَذِهِ الآيَةِ إِلاَّ ثَلاَثَةٌ وَلاَ مِنَ الْمُنَافِقِينَ إِلاَّ أَرْبَعَةٌ فَقَالَ أَعْرَابِيٌّ إِنَّكُمْ أَصْحَابَ مُحَمَّدٍ ﷺ تُخْبِرُونَا فَلاَ نَدْرِي فَمَا بَالُ هَؤُلاَءِ الَّذِينَ يَبْقُرُونَ بُيُوتَنَا وَيَسْرِقُونَ أَعْلاَقَنَا قَالَ أُولَئِكَ الْفُسَّاقُ أَجَلْ لَمْ يَبْقَ مِنْهُمْ إِلاَّ أَرْبَعَةٌ أَحَدُهُمْ شَيْخٌ كَبِيرٌ لَوْ شَرِبَ الْمَاءَ الْبَارِدَ لَمَا وَجَدَ بَرْدَهُ.

1 Et-Tevba, 4. Ovaj ajet u cijelosti glasi: "Izuzetak su mnogobošcima s kojima imate zaključene ugovore koje oni nisu ni u čemu povrijedili, niti su ikoga protiv vas pomagali; ispoštujte ugovore s njima do ugovorenog roka. Allah zaista voli bogobojazne."

2 Et-Tevba, 12. Ovaj ajet u cijelosti glasi: "A ako prekrše zakletve svoje, poslije zaključenja ugovora s njima, i ako vjeru vašu budu vrijeđali, onda se borite protiv predvodnika bezvjerstva – za njih, doista, ne postoje ugovori – da bi se okanili."

(fasici).[3] Da, od njih su ostala samo četverica. Jedan je od njih veliki starac koji, kada bi se napio hladne vode, ne bi osjetio njenu hladnoću.'"[4]

RIJEČI UZVIŠENOG: "ONIMA KOJI ZLATO I SREBRO GOMILAJU I NE TROŠE GA NA ALLAHOVOM PUTU NAVIJESTI BOLNU PATNJU."[5]

باب قوله (والَّذين يكْنِزون الذَّهب والْفِضَّة ولا يُنفِقونها في سبيل الله فبشِّرْهُمْ بِعذاب أليم)

4659. PRIČAO NAM JE Hakem b. Nafi', njemu Šu'ajb, ovom Ebu-Zinad, a njemu Abdur-Rahman A'redž, koji kaže:
"Pričao mi je Ebu-Hurejra, radijallahu anhu, da je čuo Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, kad je rekao: 'Nagomilano blago nekoga od vas na Sudnjem će danu biti zmija s oljuštenom (bijelom) glavom.'"[6]

٤٦٥٩. حَدَّثَنَا الْحَكَمُ بْنُ نَافِعٍ أَخْبَرَنَا شُعَيْبٌ حَدَّثَنَا أَبُو الزِّنَادِ أَنَّ عَبْدَالرَّحْمَنِ الأَعْرَجَ حَدَّثَهُ أَنَّهُ قَالَ حَدَّثَنِي أَبُو هُرَيْرَةَ رَضِيَ الله عنه أَنَّهُ سَمِعَ رَسُولَ اللهِ ﷺ يَقُولُ يَكُونُ كَنْزُ أَحَدِكُمْ يَوْمَ الْقِيَامَةِ شُجَاعًا أَقْرَعَ .

4660. PRIČAO NAM JE Kutejba b. Seid, njemu Džerir, prenoseći od Husajna, a on od Zejda b. Vehba da je rekao: "Prošao sam pored Ebu-Zerra na Rebezi i upitao ga: 'Zašto si došao ovdje?'
'Bili smo u Šamu', odgovorio je, 'i ja sam tada proučio: 'Onima koji zlato i srebro gomilaju i ne troše ga na Allahovom putu navijesti bolnu patnju.'
Mu'avija je rekao: 'Ovaj se ajet ne odnosi na nas; ovaj ajet uistinu je objavljen u povodu (bogatstva) kršćana i židova.' 'On se, zaista, odnosi i na nas i na vas', odgovorio sam.'"

٤٦٦٠. حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ بْنُ سَعِيدٍ حَدَّثَنَا جَرِيرٌ عَنْ حُصَيْنٍ عَنْ زَيْدِ بْنِ وَهْبٍ قَالَ مَرَرْتُ عَلَى أَبِي ذَرٍّ بِالرَّبَذَةِ فَقُلْتُ مَا أَنْزَلَكَ بِهَذِهِ الأَرْضِ قَالَ كُنَّا بِالشَّأْمِ فَقَرَأْتُ (وَالَّذِينَ يَكْنِزُونَ الذَّهَبَ وَالْفِضَّةَ وَلاَ يُنْفِقُونَهَا فِي سَبِيلِ اللهِ فَبَشِّرْهُمْ بِعَذَابٍ أَلِيمٍ) قَالَ مُعَاوِيَةُ مَا هَذِهِ فِينَا مَا هَذِهِ إِلاَّ فِي أَهْلِ الْكِتَابِ قَالَ قُلْتُ إِنَّهَا لَفِينَا وَفِيهِمْ .

3 Dakle, nisu nevjernici niti su munafici.

4 Zbog toga što nema želje, niti osjeća razliku, niti mu je stomak u redu.

5 Et-Tevba, 34. Ovaj ajet u cijelosti glasi: "O vjernici, mnogi svećenici i monasi doista na nedopušten način tuđa imanja jedu i od Allahova puta odvraćaju. Onima koji zlato i srebro gomilaju i ne troše ga na Allahovom putu navijesti bolnu kaznu."

6 Koža sa glave te zmije bit će oguljena od starosti i velike količine otrova koju ona izbacuje. Sličan hadis naveden je i pod brojem 1403.

RIJEČI UZVIŠENOG: "... NA DAN KAD SE ONO U VATRI DŽEHENNEMSKOJ BUDE USIJALO, PA SE NJIME ČELA NJIHOVA I SLABINE NJIHOVE I LEĐA NJIHOVA BUDU ŽIGOSALA. – 'OVO JE ONO ŠTO STE ZA SEBE ZGRTALI; ISKUSITE ZATO KAZNU ZA ONO ŠTO STE GOMILALI!'"[1]

باب قَوْلِه (يَوْمَ يُحْمَى عَلَيْهَا فِي نَارِ جَهَنَّمَ فَتُكْوَى بِهَا جِبَاهُهُمْ وَجُنُوبُهُمْ وَظُهُورُهُمْ هَذَا مَا كَنَزْتُمْ لِأَنْفُسِكُمْ فَذُوقُوا مَا كُنْتُمْ تَكْنِزُونَ)

4661. KAŽE Ahmed b. Šebib b. Seid da mu je pričao njegov otac, prenoseći od Junusa, on od Ibn-Šihaba, a ovaj od Halida b. Eslema da je rekao: "Izišli smo s Abdullahom b. Omerom, pa je tom prilikom rekao: 'Ovo se odnosilo na vrijeme prije nego što je bio propisan zekat. Kada je propisan zekat, Allah ga je učinio čišćenjem imetaka.'"

٤٦٦١. وَقَالَ أَحْمَدُ بْنُ شَبِيبِ بْنِ سَعِيدٍ حَدَّثَنَا أَبِي عَنْ يُونُسَ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ عَنْ خَالِدِ بْنِ أَسْلَمَ قَالَ خَرَجْنَا مَعَ عَبْدِاللهِ بْنِ عُمَرَ فَقَالَ هَذَا قَبْلَ أَنْ تُنْزَلَ الزَّكَاةُ فَلَمَّا أُنْزِلَتْ جَعَلَهَا اللهُ طُهْرًا لِلأَمْوَالِ.

RIJEČI UZVIŠENOG: "BROJ JE MJESECI U ALLAHA DVANAEST, PREMA ALLAHOVOJ KNJIZI, OD DANA KADA JE NEBESA I ZEMLJU STVORIO,[2] A ČETIRI SU SVETA; TO JE PRAVA VJERA."[3]

باب قَوْلِه (إِنَّ عِدَّةَ الشُّهُورِ عِنْدَ اللَّهِ اثْنَا عَشَرَ شَهْرًا فِي كِتَابِ اللَّهِ يَوْمَ خَلَقَ السَّمَوَاتِ وَالأَرْضَ مِنْهَا أَرْبَعَةٌ حُرُمٌ ذَلِكَ الدِّينُ الْقَيِّمُ)

El-kajjimu znači *el-kaimu* (ispravan).

هُوَ الْقَائِمُ.

4662. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Abdul-Vehhab, njemu Hammad b. Zejd, prenoseći od Ejjuba, on od Muhammeda, ovaj od Ibn-Ebu-Bekre, on od Ebu-Bekre, a ovaj od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, da je rekao: "Vrijeme[4] se vratilo na oblik koji je imalo onog

٤٦٦٢. حَدَّثَنَا عَبْدُاللهِ بْنُ عَبْدِالْوَهَّابِ حَدَّثَنَا حَمَّادُ بْنُ زَيْدٍ عَنْ أَيُّوبَ عَنْ مُحَمَّدٍ عَنِ ابْنِ أَبِي بَكْرَةَ عَنْ أَبِي بَكْرَةَ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ إِنَّ الزَّمَانَ قَدِ اسْتَدَارَ كَهَيْئَتِهِ يَوْمَ خَلَقَ اللهُ السَّمَوَاتِ وَالأَرْضَ السَّنَةُ اثْنَا عَشَرَ شَهْرًا مِنْهَا أَرْبَعَةٌ حُرُمٌ

1 Et-Tevba, 35.

2 To znači da je Allah, dželle šanuhu, kada je započeo stvaranje nebesa i Zemlje, učinio da godina ima dvanaest mjeseci.

3 Et-Tevba, 36. Ovaj ajet u cijelosti glasi: "Broj je mjeseci u Allaha dvanaest, prema Allahovoj Knjizi, od dana kad je nebesa i Zemlju stvorio, a četiri su sveta; to je prava vjera. U njima ne griješite! A borite se protiv svih mnogobožaca, kao što se oni svi bore protiv vas; i znajte da je Allah na strani onih koji se Allaha boje i grijeha klone."

4 Misli se na godinu.

ثَلاَثٌ مُتَوَالِيَاتٌ ذُو الْقَعْدَةِ وَذُو الْحِجَّةِ وَالْمُحَرَّمُ وَرَجَبُ مُضَرَ الَّذِي بَيْنَ جُمَادَى وَشَعْبَانَ .

dana kada je Allah stvorio nebesa i Zemlju. Godina ima dvanaest mjeseci, od kojih su četiri sveta tri u slijedu: zul-kade, zul-hidždže i muharrem, te redžeb Mudarov,[5] koji je između džumade i šabana."

باب قَوْلِهِ (ثَانِيَ اثْنَيْنِ إِذْ هُمَا فِي الْغَارِ إِذْ يَقُولُ لِصَاحِبِهِ لاَ تَحْزَنْ إِنَّ اللَّهَ مَعَنَا)

RIJEČI UZVIŠENOG: "... KAD SU NJIH DVOJICA BILA U PEĆINI..."[6]

أَيْ نَاصِرُنَا السَّكِينَةُ فَعِيلَةٌ مِنَ السُّكُونِ .

Ma'na znači *nasiruna* (naš pomagač). *Es-sekinetu* je (u obliku) *feiletu* od (riječi) *es-sukunu* (smirenost).

٤٦٦٣ . حَدَّثَنَا عَبْدُاللهِ بْنُ مُحَمَّدٍ حَدَّثَنَا حَبَّانُ حَدَّثَنَا هَمَّامٌ حَدَّثَنَا ثَابِتٌ حَدَّثَنَا أَنَسٌ قَالَ حَدَّثَنِي أَبُو بَكْرٍ رَضِيَ اللهُ عنه قَالَ كُنْتُ مَعَ النَّبِيِّ ﷺ فِي الْغَارِ فَرَأَيْتُ آثَارَ الْمُشْرِكِينَ قُلْتُ يَا رَسُولَ اللهِ لَوْ أَنَّ أَحَدَهُمْ رَفَعَ قَدَمَهُ رَآنَا قَالَ مَا ظَنُّكَ بِاثْنَيْنِ اللهُ ثَالِثُهُمَا .

4663. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Muhammed, njemu Habban, prenoseći od Hemmama, on od Sabita, a ovaj od Enesa da je rekao:
"Kazivao mi je Ebu-Bekr, radijallahu anhu: 'Bio sam s Vjerovjesnikom u pećini i vidio tragove mušrika.
'Allahov Poslaniče', rekoh, 'da jedan od njih podigne svoje stopalo, vidio bi nas!'
'Šta misliš o dvojici sa kojima je Allah treći!',[7] reče (Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem).'"

5 Mjesec redžeb ovdje je pripisan plemenu Mudar jer se ovo pleme čvrsto držalo njegove svetosti za razliku od ostalih arapskih. plemena. Naime pleme Mudar je mjesec redžeb određivalo u njegovom vremenu, te nisu u njemu ratovali, dok su ga druga arapska plemena samo načelno poštovala, jer su ga odgađala ili ubrzavala, ovisno o svojim potrebama. (prim. rec.)

6 Et-Tevba, 40. Ovaj ajet u cijelosti glasi: "Ako ga vi ne pomognete – pa, pomogao ga je Allah onda kad su ga oni koji ne vjeruju prognali, kad je s njim bio samo drug njegov, kad su njih dvojica bila u pećini i kad je on rekao drugu svome: 'Ne brini se, Allah je s nama!' – pa je Allah spustio smiraj Svoj na njega, i pomogao ga vojskom koju vi niste vidjeli i učinio da riječ nevjernika bude donja, a Allahova riječ – ona je gornja. Allah je silan i mudar."

7 Kao pomagač.

4664. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Muhammed, njemu Ibn-Ujejna, prenoseći od Ibn-Džurejdža, on od Ibn-Ebu-Mulejke, a ovaj od Ibn-Abbasa, radijallahu anhuma, da je on, kada je došlo do razilaženja između njega i Ibn-Zubejra,[1] rekao:
"Njegov je otac Zubejr, a majka Esma; Aiša mu je tetka, Ebu-Bekr djed, a Safija nena."
Upitao sam Sufjana koji mu je lanac prenosilaca (sened).[2] Odgovorio je: "Pričao nam je...", ali ga je zabavio neki čovjek, te nije rekao Ibn-Džurejdž.

٤٦٦٤. حَدَّثَنَا عَبْدُاللهِ بْنُ مُحَمَّدٍ حَدَّثَنَا ابْنُ عُيَيْنَةَ عَنِ ابْنِ جُرَيْجٍ عَنِ ابْنِ أَبِي مُلَيْكَةَ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا أَنَّهُ قَالَ حِينَ وَقَعَ بَيْنَهُ وَبَيْنَ ابْنِ الزُّبَيْرِ قُلْتُ أَبُوهُ الزُّبَيْرُ وَأُمُّهُ أَسْمَاءُ وَخَالَتُهُ عَائِشَةُ وَجَدُّهُ أَبُو بَكْرٍ وَجَدَّتُهُ صَفِيَّةُ فَقُلْتُ لِسُفْيَانَ إِسْنَادُهُ فَقَالَ حَدَّثَنَا فَشَغَلَهُ إِنْسَانٌ وَلَمْ يَقُلِ ابْنُ جُرَيْجٍ .

4665. PRIČAO MI JE Abdullah b. Muhammed, njemu Jahja b. Me'in, prenoseći od Hadždžadža da je Ibn-Džurejdž rekao:
"Pričao je Ibn-Ebu-Mulejka – a među njima je nešto bilo:[3] 'Izjutra sam otišao kod Ibn-Abbasa i upitao ga: 'Hoćeš li se boriti protiv Ibn-Zubejra i učiniti dopuštenim Allahov Harem?'[4]
'Utječem se Allahu', odgovorio je, 'Allah je, zaista, odredio Ibn-Zubejra i Benu-Umejju da budu oni koji su to dopustili, a ja to, tako mi Allaha, nikada neću dopustiti! Svijet je', kaže,[5] 'rekao:[6] 'Daj prisegu Ibn-Zubejru!'
'A ima li iko preči za to[7] od njega?', upitah, a potom rekoh: 'Njegov je otac učenik Vjerovjesnikov, sallallahu alejhi ve sellem' – misleći na Zubejra; 'njegov je djed bio u pećini' – misleći na Ebu-Bekra; 'njegova je majka vlasnica pojasa'[8] – misleći na Esmu; 'njegova je tetka po majci majka

٤٦٦٥. حَدَّثَنِي عَبْدُاللهِ بْنُ مُحَمَّدٍ قَالَ حَدَّثَنِي يَحْيَى بْنُ مَعِينٍ حَدَّثَنَا حَجَّاجٌ قَالَ ابْنُ جُرَيْجٍ قَالَ ابْنُ أَبِي مُلَيْكَةَ وَكَانَ بَيْنَهُمَا شَيْءٌ فَغَدَوْتُ عَلَى ابْنِ عَبَّاسٍ فَقُلْتُ أَتُرِيدُ أَنْ تُقَاتِلَ ابْنَ الزُّبَيْرِ فَتُحِلَّ حَرَمَ اللهِ فَقَالَ مَعَاذَ اللهِ إِنَّ اللهَ كَتَبَ ابْنَ الزُّبَيْرِ وَبَنِي أُمَيَّةَ مُحِلِّينَ وَإِنِّي وَاللهِ لاَ أُحِلُّهُ أَبَدًا قَالَ قَالَ النَّاسُ بَايِعْ لاِبْنِ الزُّبَيْرِ فَقُلْتُ وَأَيْنَ بِهَذَا الأَمْرِ عَنْهُ أَمَّا أَبُوهُ فَحَوَارِيُّ النَّبِيِّ ﷺ يُرِيدُ الزُّبَيْرَ وَأَمَّا جَدُّهُ فَصَاحِبُ الْغَارِ يُرِيدُ أَبَا بَكْرٍ وَأُمُّهُ فَذَاتُ النِّطَاقِ يُرِيدُ أَسْمَاءَ وَأَمَّا خَالَتُهُ فَأُمُّ الْمُؤْمِنِينَ يُرِيدُ عَائِشَةَ وَأَمَّا عَمَّتُهُ فَزَوْجُ النَّبِيِّ ﷺ يُرِيدُ خَدِيجَةَ وَأَمَّا عَمَّةُ النَّبِيِّ ﷺ فَجَدَّتُهُ يُرِيدُ

1 Zbog prisege, jer je Ibn-Zubejr, kada je umro Mu'avija, odbio dati prisegu njegovom sinu Jezidu. (Detaljnu priču o tome vidi u: *Fethul-bari*, 8/177-178.)

2 Sened je, dakle, lanac prenosilaca.

3 Tj. između Ibn-Abbasa i Ibn-Zubejra.

4 Dakle, da dopustiš ratovanje u Haremu, u kojem je Allah, dželle šanuhu, zabranio prolijevanje krvi.

5 Dakle Ibn-Abbas, a prenosilac je od njega Ibn-Ebu-Mulejka.

6 Dakle, pristalice Ibn-Zubejrove.

7 Dakle, za hilafet.

8 Kada je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, krenuo s Ebu-Bekrom u Medinu, Esma je raspolovila svoju pregaču kako bi jednim dijelom pojasa svezala hranu za njih.

صَفِيَّةَ ثُمَّ عَفِيفٌ فِي الْإِسْلَامِ قَارِئٌ لِلْقُرْآنِ وَاللَّهِ إِنْ وَصَلُونِي وَصَلُونِي مِنْ قَرِيبٍ وَإِنْ رَبُّونِي رَبُّونِي أَكْفَاءٌ كِرَامٌ فَآثَرَ التُّوَيْتَاتِ وَالْأُسَامَاتِ وَالْحُمَيْدَاتِ يُرِيدُ أَبْطُنًا مِنْ بَنِي أَسَدٍ بَنِي تُوَيْتٍ وَبَنِي أُسَامَةَ وَبَنِي أَسَدٍ إِنَّ ابْنَ أَبِي الْعَاصِ بَرَزَ يَمْشِي الْقُدَمِيَّةَ يَعْنِي عَبْدَ الْمَلِكِ بْنَ مَرْوَانَ وَإِنَّهُ لَوَّى ذَنَبَهُ يَعْنِي ابْنَ الزُّبَيْرِ.

pravovjernih' – misleći na Aišu; 'njegova je tetka po babi supruga Vjerovjesnikova, sallallahu alejhi ve sellem' – misleći na Hatidžu; Vjerovjesnikova, sallallahu alejhi ve sellem, tetka njegova je nana' – misleći na Safijju; 'on je čestit u islamu i učač Kur'ana. Tako mi Allaha, ako uspostave rodbinske veze sa mnom, uspostavit će (s onim ko im je) bliska rodbina; a ako mi budu pretpostavljeni, bit će mi pretpostavljeni oni koji su dostojanstveni i plemeniti.[9] On je dao prednost potomcima Tuvejtovim, Usaminim i Humejdovim' – (rekoh) misleći na plemena iz Benu-Eseda, Benu-Tuvejta i Benu-Usame.
'Ibn-Ebu-As, tj. Abdul-Melik b. Mervan, zaista je išao oholo, a on je, tj. Ibn-Zubejr, podvio rep.'"[10]

٤٦٦٦. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عُبَيْدِ بْنِ مَيْمُونٍ حَدَّثَنَا عِيسَى بْنُ يُونُسَ عَنْ عُمَرَ بْنِ سَعِيدٍ قَالَ أَخْبَرَنِي ابْنُ أَبِي مُلَيْكَةَ دَخَلْنَا عَلَى ابْنِ عَبَّاسٍ فَقَالَ أَلاَ تَعْجَبُونَ لِابْنِ الزُّبَيْرِ قَامَ فِي أَمْرِهِ هَذَا فَقُلْتُ لَأُحَاسِبَنَّ نَفْسِي لَهُ مَا حَاسَبْتُهَا لِأَبِي بَكْرٍ وَلاَ لِعُمَرَ وَلَهُمَا كَانَا أَوْلَى بِكُلِّ خَيْرٍ مِنْهُ وَقُلْتُ ابْنُ عَمَّةِ النَّبِيِّ ﷺ وَابْنُ الزُّبَيْرِ وَابْنُ أَبِي بَكْرٍ وَابْنُ أَخِي خَدِيجَةَ وَابْنُ أُخْتِ عَائِشَةَ فَإِذَا هُوَ يَتَعَلَّى عَنِّي وَلاَ يُرِيدُ ذَلِكَ فَقُلْتُ مَا كُنْتُ أَظُنُّ أَنِّي أَعْرِضُ هَذَا مِنْ نَفْسِي فَيَدَعُهُ وَمَا أُرَاهُ يُرِيدُ خَيْرًا وَإِنْ كَانَ لاَ بُدَّ لَأَنْ يَرُبَّنِي بَنُو عَمِّي أَحَبُّ إِلَيَّ مِنْ أَنْ يَرُبَّنِي غَيْرُهُمْ.

4666. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Ubejd b. Mejmun, njemu Isa b. Junus, prenoseći od Umera b. Seida da je rekao kako ga je obavijestio Ibn-Ebu-Mulejka da su oni ušli kod Ibn-Abbasa, pa je on rekao:
"Zar se ne čudite Ibn-Zubejru šta radi?!"
"Njemu priznajem više njegovih vrijednosti nego vrijednosti Ebu-Bekrovih i Omerovih", rekoh, "a njih dvojica bili su preči svakom dobru od njega. On je tetić Vjerovjesnikov, sallallahu alejhi ve sellem, i sin Zubejra, unuk Ebu-Bekrov, bratić Hatidžin i sestrić Aišin. Ako se on uzdigne od mene i to ne želi (da budem od njemu bliskih), mislim da mu ne trebam dati prisegu pa da je on odbije. Mislim da on ne želi meni dobro. A ako mi amidžići treba da budu pretpostavljeni, više volim to nego da mi pretpostavljeni budu neki drugi."[11]

9 Tj. plemenitog porijekla ovim misli na Beni Umejje, na što u kazuje sledeći rivajet.

10 Ovom alegorijom on želi kazati kako je zakasnio da se uključi u važne poslove, i nije mu uspjelo da ostvari to što je želio.

11 To znači da budem u pokornosti Benu Umejji draže mi je nego da pokoran budem Benu Esedu, jer je Benu Umejje bliže u srodstvu Benu Hašimu od Benu Eseda.

RIJEČI UZVIŠENOG: "... I ONIMA ČIJA SRCA TREBA PRIDOBITI..."[1]

باب قَوْلِهِ {وَالْمُؤَلَّفَةِ قُلُوبُهُمْ}

Mudžahid je rekao: "Pridobija ih darom."

قَالَ مُجَاهِدٌ يَتَأَلَّفُهُمْ بِالْعَطِيَّةِ .

4667. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Kesir, njemu Sufjan, prenoseći od svoga oca, on od Ebu-Nu'ma, a ovaj od Ebu-Seida, radijallahu anhu, da je rekao:
"Poslano je nešto Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, pa je on to podijelio među četvericom i rekao: 'Hoću da ih pridobijem?'
'Nisi bio pravedan!'; rekao je neki čovjek.
Tada Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, reče: 'Od porijekla ovog pojavit će se narod koji će izlaziti iz vjere.'"[2]

٤٦٦٧ . حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ كَثِيرٍ أَخْبَرَنَا سُفْيَانُ عَنْ أَبِيهِ عَنِ ابْنِ أَبِي نُعْمٍ عَنْ أَبِي سَعِيدٍ رَضِيَ اللهُ عنه قَالَ بُعِثَ إِلَى النَّبِيِّ ﷺ بِشَيْءٍ فَقَسَمَهُ بَيْنَ أَرْبَعَةٍ وَقَالَ أَتَأَلَّفُهُمْ فَقَالَ رَجُلٌ مَا عَدَلْتَ فَقَالَ يَخْرُجُ مِنْ ضِئْضِئِ هَذَا قَوْمٌ يَمْرُقُونَ مِنَ الدِّينِ .

RIJEČI UZVIŠENOG: "ONE KOJI VJERNIKE OGOVARAJU..."[3]

باب قَوْلِهِ {الَّذِينَ يَلْمِزُونَ الْمُطَّوِّعِينَ مِنَ الْمُؤْمِنِينَ فِي الصَّدَقَاتِ}

Jelmizune znači *je'ibune* (ogovaraju); *džuhdehum* i *džehdehum* znači *takatehum* (njihovu snagu).

{يَلْمِزُونَ} يَعِيبُونَ وَ {جُهْدَهُمْ} وَجَهْدَهُمْ طَاقَتَهُمْ .

4668. PRIČAO MI JE Bišr b. Halid Ebu-Muhammed da ga je obavijestio Muhammed b. Dža'fer, prenoseći od Šu'be, on od Sulejmana, ovaj od Ebu-Vaila, a on od Ebu-Mes'uda da je rekao:
"Kada nam je naređen zekat, radili smo (na nadnicu) kao nosači. Ebu-Akil donio je pola sa'a, a neki drugi čovjek donio je više od njega. Licemjeri

٤٦٦٨ . حَدَّثَنِي بِشْرُ بْنُ خَالِدٍ أَبُو مُحَمَّدٍ أَخْبَرَنَا مُحَمَّدُ بْنُ جَعْفَرٍ عَنْ شُعْبَةَ عَنْ سُلَيْمَانَ عَنْ أَبِي وَائِلٍ عَنْ أَبِي مَسْعُودٍ قَالَ لَمَّا أُمِرْنَا بِالصَّدَقَةِ كُنَّا نَتَحَامَلُ فَجَاءَ أَبُو عَقِيلٍ بِنِصْفِ صَاعٍ وَجَاءَ إِنْسَانٌ بِأَكْثَرَ مِنْهُ فَقَالَ الْمُنَافِقُونَ إِنَّ اللهَ لَغَنِيٌّ عَنْ

1 Et-Tevba, 60. Ovaj ajet u cijelosti glasi: "Zekat pripada samo siromasima i nevoljnicima, i onima koji ga sakupljaju, i onim čija srca treba pridobiti, i za otkup iz ropstva, i prezaduženima, i u svrhe na Allahovom putu, i putniku namjerniku. Allah je odredio tako; A Allah sve zna i mudar je."

2 Ovaj hadis naveden je u izuzetno skraćenom obliku, tako da nisu navedeni izaslanici niti ko ih je poslao, niti imena četverice, niti ime čovjeka koji je optužio Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem. U poglavlju O Bici na Hunejnu sve je ovo objašnjeno.

3 Et-Tevba, 79. Ovaj ajet u cijelosti glasi: "One koji vjernike ogovaraju zato što sadaku daju, a rugaju se i onima koji ga s mukom daju – Allah će poruzi izvrgnuti, i njih čeka patnja nesnosna."

tada rekoše: 'Allahu ne treba sadaka njegova, a ovaj drugi uradio je to samo da se istakne!' Povodom toga objavljeno je: 'Oni koji vjernike ogovaraju zato što sadaku daju, a rugaju se i onima koji ga s mukom daju...'"

صَدَقَةِ هَذَا وَمَا فَعَلَ هَذَا الآخَرُ إِلاَّ رِئَاءً فَنَزَلَتْ (الَّذِينَ يَلْمِزُونَ الْمُطَّوِّعِينَ مِنَ الْمُؤْمِنِينَ فِي الصَّدَقَاتِ وَالَّذِينَ لاَ يَجِدُونَ إِلاَّ جُهْدَهُمْ) .

4669. PRIČAO NAM JE Ishak da je upitao Ebu-Usamu da li im je pričao Zaida, prenoseći od Sulejmana, on od Šekika, a ovaj od Ebu-Mes'uda Ensarija da je rekao:

"Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, naređivao je zekat. Neki bi se od nas poslužili varkom tako da bi donijeli jedan *mudd*. Danas neki od njih imaju i sto hiljada."

Kao da je (ovim riječima Ebu-Mes'ud) aludirao na sebe."[4]

٤٦٦٩ . حَدَّثَنَا إِسْحَاقُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ قَالَ قُلْتُ لأَبِي أُسَامَةَ أَحَدَّثَكُمْ زَائِدَةُ عَنْ سُلَيْمَانَ عَنْ شَقِيقٍ عَنْ أَبِي مَسْعُودٍ الأَنْصَارِيِّ قَالَ كَانَ رَسُولُ اللهِ ﷺ يَأْمُرُ بِالصَّدَقَةِ فَيَحْتَالُ أَحَدُنَا حَتَّى يَجِيءَ بِالْمُدِّ وَإِنَّ لأَحَدِهِمُ الْيَوْمَ مِائَةَ أَلْفٍ كَأَنَّهُ يُعَرِّضُ بِنَفْسِهِ .

RIJEČI UZVIŠENOG: "MOLIO TI OPROSTA ZA NJIH ILI NE MOLIO, MOLIO ČAK I SEDAMDESET PUTA, ALLAH IM OPROSTITI NEĆE"[5]

باب قوله (اسْتَغْفِرْ لَهُمْ أَوْ لاَ تَسْتَغْفِرْ لَهُمْ إِنْ تَسْتَغْفِرْ لَهُمْ سَبْعِينَ مَرَّةً فَلَنْ يَغْفِرَ اللهُ لَهُمْ)

4670. PRIČAO NAM JE Ubejd b. Isma'il, prenoseći od Ebu-Usame, on od Ubejdullaha, ovaj od Nafija, a on od Ibn-Omera, radijallahu anhuma, da je kazivao:

"Kada je umro Abdullah,[6] njegov sin Abdullah b. Abdullah došao je Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, i pitao ga da mu da svoju košulju da u nju zamota svoga oca, pa mu je on dao. Potom ga je pitao da mu klanja dženazu. Ali kada je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, krenuo da mu klanja (dženazu), ustao je Omer i Allahovog

٤٦٧٠ . حَدَّثَنِي عُبَيْدُ بْنُ إِسْمَاعِيلَ عَنْ أَبِي أُسَامَةَ عَنْ عُبَيْدِاللهِ عَنْ نَافِعٍ عَنِ ابْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا قَالَ لَمَّا تُوُفِّيَ عَبْدُاللهِ بْنُ أُبَيٍّ جَاءَ ابْنُهُ عَبْدُاللهِ ابْنُ عَبْدِاللهِ إِلَى رَسُولِ اللهِ ﷺ فَسَأَلَهُ أَنْ يُعْطِيَهُ قَمِيصَهُ يُكَفِّنُ فِيهِ أَبَاهُ فَأَعْطَاهُ ثُمَّ سَأَلَهُ أَنْ يُصَلِّيَ عَلَيْهِ فَقَامَ رَسُولُ اللهِ ﷺ لِيُصَلِّيَ عَلَيْهِ فَقَامَ عُمَرُ فَأَخَذَ بِثَوْبِ رَسُولِ اللهِ ﷺ فَقَالَ يَا رَسُولَ اللهِ

4 "Kao da je aludirao na sebe" jesu Šekikove riječi. Posluživanje varkom ogledalo se u tome što nisu imali šta dati kao sadaku pa su odlazili u čaršiju i nosili ljudima robu kako bi nešto zaradili i donijeli da udijele. (prim. rec.)

5 Et-Tevba, 80. Ovaj ajet u cijelosti glasi: "Molio ti oprosta za njih ili ne molio, molio čak i sedamdeset puta, Allah im neće oprostiti – zato što u Allaha i Njegova Poslanika ne vjeruju. A Allah grešnike neće uputiti na pravi put."

6 Misli se na Abdullah b. Ubejja b. Selula vođu licemjera (munafika).

Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, uzeo za odjeću, rekavši: 'Allahov Poslaniče, klanjat ćeš mu dženazu, a Allah ti je zabranio da mu klanjaš?!'
Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, odgovori: 'Ne! Allah mi je dao na izbor, rekavši: 'Molio ti oprosta za njih ili ne molio,[1] molio čak i sedamdeset puta...',[2] a ja ću moliti više od sedamdeset puta.'
'On je, zaista, licemjer!', reče Omer.
Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, klanjao mu je dženazu. Potom je Allah objavio: 'I nijednom od njih, kad umre, nemoj (dženazu) namaz klanjati, niti sahrani njegovoj prisustvovati...'"[3]

تُصَلِّي عَلَيْهِ وَقَدْ نَهَاكَ رَبُّكَ أَنْ تُصَلِّيَ عَلَيْهِ فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ إِنَّمَا خَيَّرَنِي اللَّهُ فَقَالَ (اسْتَغْفِرْ لَهُمْ أَوْ لاَ تَسْتَغْفِرْ لَهُمْ إِنْ تَسْتَغْفِرْ لَهُمْ سَبْعِينَ مَرَّةً) وَسَأَزِيدُهُ عَلَى السَّبْعِينَ قَالَ إِنَّهُ مُنَافِقٌ قَالَ فَصَلَّى عَلَيْهِ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ فَأَنْزَلَ اللَّهُ (وَلاَ تُصَلِّ عَلَى أَحَدٍ مِنْهُمْ مَاتَ أَبَدًا وَلاَ تَقُمْ عَلَى قَبْرِهِ) .

4671. PRIČAO NAM JE Jahja b. Bukejr, njemu Lejs, prenoseći od Ukajla; a drugi[4] kaže da mu je pričao Lejs, njemu Ukajl, prenoseći od Ibn-Šihaba, on od Ubejdullaha b. Abdullaha, ovaj od Ibn-Abbasa, a on od Omera b. Hattaba, radijallahu anhu, da je rekao:
"Kad je umro Abdullah b. Ubejj b. Ebu-Selul, pozvan je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, da mu klanja dženazu. I kad je on pošao, skočio sam do njega i rekao: 'Allahov Poslaniče, zar ćeš klanjati (dženazu) Ibn-Ubejju, a nekad je govorio tako i tako?!' – spomenuvši sve što je rekao.
Allahov se Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, nasmiješi i reče: 'Pusti me, Omere!'
Kada sam, međutim, navalio na njega, on mi reče: 'Dato mi je, zaista, na izbor, i ja sam odabrao.
Kad bih znao da će mu biti oprošteno ako bih više od sedamdeset puta (tražio oprost za njega), ja bih to uradio.'

٤٦٧١ . حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ بُكَيْرٍ حَدَّثَنَا اللَّيْثُ عَنْ عُقَيْلٍ و قَالَ غَيْرُهُ حَدَّثَنِي اللَّيْثُ حَدَّثَنِي عُقَيْلٌ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ قَالَ أَخْبَرَنِي عُبَيْدُ اللَّهِ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ عَنْ عُمَرَ بْنِ الْخَطَّابِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ أَنَّهُ قَالَ لَمَّا مَاتَ عَبْدُ اللَّهِ بْنُ أُبَيٍّ ابْنُ سَلُولَ دُعِيَ لَهُ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ لِيُصَلِّيَ عَلَيْهِ فَلَمَّا قَامَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ وَثَبْتُ إِلَيْهِ فَقُلْتُ يَا رَسُولَ اللَّهِ أَتُصَلِّي عَلَى ابْنِ أُبَيٍّ وَقَدْ قَالَ يَوْمَ كَذَا كَذَا وَكَذَا قَالَ أُعَدِّدُ عَلَيْهِ قَوْلَهُ فَتَبَسَّمَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ وَقَالَ أَخِّرْ عَنِّي يَا عُمَرُ فَلَمَّا أَكْثَرْتُ عَلَيْهِ قَالَ إِنِّي خُيِّرْتُ فَاخْتَرْتُ لَوْ أَعْلَمُ أَنِّي إِنْ زِدْتُ عَلَى السَّبْعِينَ يُغْفَرْ لَهُ لَزِدْتُ عَلَيْهَا قَالَ فَصَلَّى عَلَيْهِ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ ثُمَّ انْصَرَفَ فَلَمْ

1 Iz ovoga razumijemo da je svrha dženaze da se moli za umrlog kako bi mu se Allah, dželle šanuhu, smilovao i oprostio mu grijehe.

2 Ovim brojem želi se izraziti mnoštvo, a ne specifično ovaj broj. Znači, bez obzira koliko ti za njih molio, od toga nema koristi.

3 Et-Tevba, 84. Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, klanjao mu je dženazu zbog toga što je Abdullah b. Ubejj javno izjavljivao da je musliman i što je tim činom počastio njegova sina, koji je bio dokazano prvržen Allahovoj, dželle šanuhu, vjeri. Uz ovo treba imati na umu da je ovo bilo prije nego što je Allah, dželle šanuhu, jasno zabranio Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, da klanja dženazu licemjerima.

4 To je Lejsov pisar Abdullah b. Salih.

Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, klanjao mu je dženazu, a onda otišao. Nedugo zatim objavljena su dva ajeta u suri Et-Tevba:[5] ‘I nijednom od njih, kad umre, nemoj (dženazu) namaz klanjati...’ – do Njegovih riječi: ‘... a bili su prijestupnici.’
Poslije sam se čudio svojoj smjelosti pred Allahovim Poslanikom, sallallahu alejhi ve sellem; a Allah i Njegov Poslanik najbolje znaju.”[6]

يَمْكُثْ إِلاَّ يَسِيرًا حَتَّى نَزَلَتِ الآيَتَانِ مِنْ بَرَاءَةَ (وَلاَ تُصَلِّ عَلَى أَحَدٍ مِنْهُمْ مَاتَ أَبَدًا) إِلَى قَوْلِهِ (وَهُمْ فَاسِقُونَ) قَالَ فَعَجِبْتُ بَعْدُ مِنْ جُرْأَتِي عَلَى رَسُولِ اللهِ ﷺ وَاللهُ وَرَسُولُهُ أَعْلَمُ .

RIJEČI UZVIŠENOG: “I NIJEDNOM OD NJIH, KAD UMRE, NEMOJ (DŽENAZU) NAMAZ KLANJATI, NITI SAHRANI NJEGOVOJ PRISUSTVOVATI...”[7]

باب قوله (ولا تُصَلِّ على أحدٍ منهم مات أبدًا ولا تَقُمْ على قبره)

4672. PRIČAO MI JE Ibrahim b. Munzir, njemu Enes b. Ijad, prenoseći od Ubejdullaha, on od Nafija, a ovaj od Ibn-Omera, radijallahu anhuma, da je kazivao:
“Kada je umro Abdullah b. Ubejj, došao je njegov sin Abdullah b. Abdullah Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, te mu je on dao svoju košulju i naredio mu da ga zamota u nju. Potom je krenuo da mu klanja dženazu, ali ga je Omer uzeo za odjeću i rekao: ‘Klanjat ćeš mu (dženazu), a on je licemjer?! Allah ti je zabranio da za njih oprost moliš!’
Tada Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, reče: ‘Allah mi je, zaista, dao na izbor (ili je rekao: ‘Allah me je, zaista, obavijestio’), rekavši: ‘Molio ti oprosta za njih ili ne molio, molio čak i sedamdeset puta, Allah im neće oprostiti!’

٤٦٧٢. حَدَّثَنِي إِبْرَاهِيمُ بْنُ الْمُنْذِرِ حَدَّثَنَا أَنَسُ ابْنُ عِيَاضٍ عَنْ عُبَيْدِاللهِ عَنْ نَافِعٍ عَنِ ابْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا أَنَّهُ قَالَ لَمَّا تُوُفِّيَ عَبْدُاللهِ بْنُ أُبَيٍّ جَاءَ ابْنُهُ عَبْدُاللهِ بْنُ عَبْدِاللهِ إِلَى رَسُولِ اللهِ ﷺ فَأَعْطَاهُ قَمِيصَهُ وَأَمَرَهُ أَنْ يُكَفِّنَهُ فِيهِ ثُمَّ قَامَ يُصَلِّي عَلَيْهِ فَأَخَذَ عُمَرُ بْنُ الْخَطَّابِ بِثَوْبِهِ فَقَالَ تُصَلِّي عَلَيْهِ وَهُوَ مُنَافِقٌ وَقَدْ نَهَاكَ اللهُ أَنْ تَسْتَغْفِرَ لَهُمْ قَالَ إِنَّمَا خَيَّرَنِي اللهُ أَوْ أَخْبَرَنِي اللهُ فَقَالَ (اسْتَغْفِرْ لَهُمْ أَوْ لاَ تَسْتَغْفِرْ لَهُمْ إِنْ تَسْتَغْفِرْ لَهُمْ سَبْعِينَ مَرَّةً فَلَنْ يَغْفِرَ اللهُ لَهُمْ) فَقَالَ سَأَزِيدُهُ عَلَى سَبْعِينَ قَالَ فَصَلَّى عَلَيْهِ رَسُولُ اللهِ ﷺ وَصَلَّيْنَا مَعَهُ

5 Sura Et-Tevba još se zove Beraa, a ta dva ajeta jesu 84. i 85.

6 Može biti da su riječi na kraju rečenice Omerove, a možda su i Ibn-Abbasove.

7 Et-Tevba, 84. Ovaj ajet odnosi se na sve licemjere. Međutim, postoji i mogućnost da se on odnosi samo na neke od njih, jer se Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, povjerio Huzejfi rekavši mu da mu je Allah, dželle šanuhu, zabranio da klanja (dženazu) tim i tim licemjerima, dakle jednom određenom broju, tako da je Omer, radijallahu anhu, poslije Poslanikove smrti gledao kome Huzejfa ne klanja dženazu, da bi se za njim poveo. Mudrost spominjanja samo tog ograničenog broja vjerovatno je u tome što je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, znao da će oni umrijeti kao nevjernici i da se neće pokajati, dok su se drugi pokajali.

Ja ću (moliti) za njega', reče Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, 'više od sedamdeset puta.' Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, klanjao mu je dženazu, a i mi smo klanjali s njim. Potom mu je Allah objavio: 'I nijednom od njih, kad umre, nemoj (dženazu) namaz klanjati, niti sahrani njegovoj prisustvovati, jer oni u Allaha i Njegova Poslanika ne vjeruju i kao nevjernici oni umiru.'"

ثُمَّ أَنْزَلَ اللهُ عَلَيْهِ (وَلاَ تُصَلِّ عَلَى أَحَدٍ مِنْهُمْ مَاتَ أَبَدًا وَلاَ تَقُمْ عَلَى قَبْرِهِ إِنَّهُمْ كَفَرُوا بِاللهِ وَرَسُولِهِ وَمَاتُوا وَهُمْ فَاسِقُونَ) .

RIJEČI UZVIŠENOG: "KAD SE MEĐU NJIH VRATITE, ZAKLINJAT ĆE VAM SE ALLAHOM, SAMO DA IH SE OKANITE – PA OKANITE IH SE JER SU ONI POGAN; PREBIVALIŠTE NJIHOVO BIT ĆE DŽEHENNEM, KAO KAZNA ZA ONO ŠTO SU RADILI."[1]

باب قوله (سيحلفون بالله لكم إذا انقلبتم إليهم لتعرضوا عنهم فأعرضوا عنهم إنهم رجس ومأواهم جهنم جزاء بما كانوا يكسبون)

4673. PRIČAO NAM JE Jahja, njemu Lejs, prenoseći od Ukajla, on od Ibn-Šihaba, a ovaj od Abdur-Rahmana b. Abdullaha da je Abdullah b. Ka'b b. Malik rekao:
"Čuo sam Ka'ba b. Malika kako o svome izostanku iz Pohoda na Tebuk kaže: 'Tako mi Allaha, Allah mi, poslije upute Svoje, nije dao veće blagodati od moje iskrenosti prema Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, te mu nisam slagao, i nisam propao kao što su propali oni koji su slagali kada je došla objava: 'Kad se među njih vratite, zaklinjat će vam se Allahom...' – sve do Njegovih riječi: '... neposlušni.'"

٤٦٧٣. حَدَّثَنَا يَحْيَى حَدَّثَنَا اللَّيْثُ عَنْ عُقَيْلٍ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ عَنْ عَبْدِالرَّحْمَنِ بْنِ عَبْدِاللهِ أَنَّ عَبْدَاللهِ بْنَ كَعْبِ بْنِ مَالِكٍ قَالَ سَمِعْتُ كَعْبَ بْنَ مَالِكٍ حِينَ تَخَلَّفَ عَنْ تَبُوكَ وَاللهِ مَا أَنْعَمَ اللهُ عَلَيَّ مِنْ نِعْمَةٍ بَعْدَ إِذْ هَدَانِي أَعْظَمَ مِنْ صِدْقِي رَسُولَ اللهِ ﷺ أَنْ لاَ أَكُونَ كَذَبْتُهُ فَأَهْلِكَ كَمَا هَلَكَ الَّذِينَ كَذَبُوا حِينَ أُنْزِلَ الْوَحْيُ (سَيَحْلِفُونَ بِاللهِ لَكُمْ إِذَا انْقَلَبْتُمْ إِلَيْهِمْ) إِلَى قَوْلِهِ (الْفَاسِقِينَ) .

[1] Et-Tevba, 95.

RIJEČI UZVIŠENOG: “ALLAHOM ĆE VAM SE ZAKLINJATI ZATO DA BISTE ZADOVOLJNI NJIMA BILI...” - DO RIJEČI: “...NEPOSLUŠNI”[2]

باب قوله (يحلفون لكم لترضوا عنهم) إلى قوله (الفاسقين)

RIJEČI UZVIŠENOG: “A IMA I DRUGIH KOJI SU GRIJEHE SVOJE PRIZNALI, I KOJI SU DJELA DOBRA S DRUGIMA, KOJA SU HRĐAVA, IZMIJEŠALI; NJIMA ĆE, MOŽE BITI, ALLAH OPROSTITI JER ALLAH PRAŠTA I SAMILOSTAN JE.”[3]

باب قوله
(وآخرون اعترفوا بذنوبهم
خلطوا عملا صالحا وآخر سيئا عسى الله
أن يتوب عليهم إن الله غفور رحيم)

4674. PRIČAO NAM JE Muemmel, sin Hišamov, njemu Isma‘il b. Ibrahim, ovom Avf, njemu Ebu-Redža, a ovom Semura b. Džundub, radijallahu anhu, koji kaže: “Allahov nam je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: ‘Noćas su mi došla dva posjetioca i pozvala me. Došli smo do grada izgrađenog od zlatne i srebrene cigle. Dočekali su nas ljudi čija je (jedna) polovina bila najljepšeg izgleda koji si vidio, a (druga) polovina najružnijeg izgleda koji si vidio. Njih su im dvojica rekla: ‘Idite i skočite u tu rijeku!’

Oni su u nju skočili, a zatim se nama vratili. Ona ružnoća od njih je već bila otišla i poprimili su najljepši lik.

‘Ovo je Džennet, a ovo je tvoje mjesto. Onaj narod koji je imao jednu svoju polovinu lijepu, a jednu ružnu – to su oni koji su pomiješali dobro i loše djelo. Allah im je oprostio’, rekoše mi ta dvojica.’”

٤٦٧٤. حَدَّثَنَا مُؤَمَّلٌ هُوَ ابْنُ هِشَامٍ حَدَّثَنَا إِسْمَاعِيلُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ حَدَّثَنَا عَوْفٌ حَدَّثَنَا أَبُو رَجَاءٍ حَدَّثَنَا سَمُرَةُ بْنُ جُنْدَبٍ رَضِيَ اللهُ عنه قَالَ قَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ لَنَا أَتَانِي اللَّيْلَةَ آتِيَانِ فَابْتَعَثَانِي فَانْتَهَيْنَا إِلَى مَدِينَةٍ مَبْنِيَّةٍ بِلَبِنِ ذَهَبٍ وَلَبِنِ فِضَّةٍ فَتَلَقَّانَا رِجَالٌ شَطْرٌ مِنْ خَلْقِهِمْ كَأَحْسَنِ مَا أَنْتَ رَاءٍ وَشَطْرٌ كَأَقْبَحِ مَا أَنْتَ رَاءٍ قَالاَ لَهُمُ اذْهَبُوا فَقَعُوا فِي ذَلِكَ النَّهْرِ فَوَقَعُوا فِيهِ ثُمَّ رَجَعُوا إِلَيْنَا قَدْ ذَهَبَ ذَلِكَ السُّوءُ عَنْهُمْ فَصَارُوا فِي أَحْسَنِ صُورَةٍ قَالاَ لِي هَذِهِ جَنَّةُ عَدْنٍ وَهَذَاكَ مَنْزِلُكَ قَالاَ أَمَّا الْقَوْمُ الَّذِينَ كَانُوا شَطْرٌ مِنْهُمْ حَسَنٌ وَشَطْرٌ مِنْهُمْ قَبِيحٌ فَإِنَّهُمْ خَلَطُوا عَمَلاً صَالِحًا وَآخَرَ سَيِّئًا تَجَاوَزَ اللهُ عَنْهُمْ .

---

2 U nekim verzijama Sahiha nema ovog poglavlja, a inače u njemu nije naveden niti jedan hadis. Naslov poglavlja je dio 96. ajeta sure Et-Tevbe, a njegova dopuna glasi: Ako njima budete zadovoljni, pa zaista Allah nije zadovoljan ljudima neposlušnim.” Ovaj se ajet, inače, odnosi na munafike iz reda beduina općenito, dok se ajet iz prethodnog poglavlja tiče munafika iz Medine.

3 Et-Tevba, 102.

RIJEČI UZVIŠENOG: "VJEROVJESNIKU I VJERNICIMA NIJE DOPUŠTENO DA MOLE OPROST ZA MNOGOBOŠCE..."[1]

باب قوْلِهِ (ما كان لِلنَّبِيِّ والَّذِين امنُوا أنْ يسْتَغْفِرُوا لِلْمُشْرِكِين)

4675. PRIČAO NAM JE Ishak b. Ibrahim, njemu Abdur-Rezzak, ovom Ma'mer, prenoseći od Zuhrija, on od Seida b. Musejjeba, a ovaj od svoga oca da je kazivao:

"Kada je Ebu-Talib bio na samrti, ušao je kod njega Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem. Tu su još bili Ebu-Džehl i Abdullah b. Ebu-Umejja. Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, reče: 'Amidža, reci: 'La ilahe illallah!' – i to će mi biti dokaz koji ću upotrijebiti da se zauzmem za tebe kod Allaha.'

Ebu-Džehl i Abdullah b. Ebu-Umejja na to rekoše: 'Ebu-Talibe, zar ćeš napustiti vjeru Abdul-Muttalibovu?!'

'Tražit ću za tebe oprosta', reče Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, 'ukoliko mi ne bude zabranjeno (da to radim za tebe)!'

Tim povodom objavljen je ajet: 'Vjerovjesniku i vjernicima nije dopušteno da mole oprost za mnogobošce, makar im bili i rod najbliži, kad im je jasno da će oni stanovnici u Džehennemu biti.'"

٤٦٧٥. حَدَّثَنَا إِسْحَاقُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ حَدَّثَنَا عَبْدُالرَّزَّاقِ أَخْبَرَنَا مَعْمَرٌ عَنِ الزُّهْرِيِّ عَنْ سَعِيدِ بْنِ الْمُسَيَّبِ عَنْ أَبِيهِ قَالَ لَمَّا حَضَرَتْ أَبَا طَالِبٍ الْوَفَاةُ دَخَلَ عَلَيْهِ النَّبِيُّ ﷺ وَعِنْدَهُ أَبُو جَهْلٍ وَعَبْدُاللهِ بْنُ أَبِي أُمَيَّةَ فَقَالَ النَّبِيُّ ﷺ أَيْ عَمِّ قُلْ لاَ إِلَهَ إِلاَّ اللهُ أُحَاجُّ لَكَ بِهَا عِنْدَ اللهِ فَقَالَ أَبُو جَهْلٍ وَعَبْدُاللهِ بْنُ أَبِي أُمَيَّةَ يَا أَبَا طَالِبٍ أَتَرْغَبُ عَنْ مِلَّةِ عَبْدِالْمُطَّلِبِ فَقَالَ النَّبِيُّ ﷺ لأَسْتَغْفِرَنَّ لَكَ مَا لَمْ أُنْهَ عَنْكَ فَنَزَلَتْ (مَا كَانَ لِلنَّبِيِّ وَالَّذِينَ آمَنُوا أَنْ يَسْتَغْفِرُوا لِلْمُشْرِكِينَ وَلَوْ كَانُوا أُولِي قُرْبَى مِنْ بَعْدِ مَا تَبَيَّنَ لَهُمْ أَنَّهُمْ أَصْحَابُ الْجَحِيمِ).

---

1 Et-Tevba, 113. Ovaj ajet u cijelosti glasi: "Vjerovjesniku i vjernicima nije dopušteno da mole oprost za mnogobošce, makar im bili i rod najbliži, kad im je jasno da će oni stanovnici u Džehennemu biti." Objavljen je u povodu slučaja Ebu-Taliba, kada je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, molio za njega nakon njegove smrti. (Vidi poglavlje *O dženaza-namazu*)

RIJEČI UZVIŠENOG: “ALLAH JE OPROSTIO VJEROVJESNIKU, I MUHADŽIRIMA I ENSARIJAMA, KOJI SU GA U TEŠKOM ČASU SLIJEDILI, U VRIJEME KADA SE SRCA NEKIH OD NJIH ZAMALO NISU POKOLEBALA; ON JE POSLIJE I NJIMA OPROSTIO, JER JE ON PREMA NJIMA BLAG I MILOSTIV.”[2]

باب قَوْلِهِ (لَقَدْ تَابَ اللَّهُ عَلَى النَّبِيِّ وَالْمُهَاجِرِينَ وَالأَنْصَارِ الَّذِينَ اتَّبَعُوهُ فِي سَاعَةِ الْعُسْرَةِ مِنْ بَعْدِ مَا كَادَ تَزِيغُ قُلُوبُ فَرِيقٍ مِنْهُمْ ثُمَّ تَابَ عَلَيْهِمْ إِنَّهُ بِهِمْ رَءُوفٌ رَحِيمٌ)

4676. PRIČAO NAM JE Ahmed b. Salih, njemu Ibn-Vehb, ovom Junus; a Ahmed kaže da mu je pričao Anbesa, prenoseći od Junusa, on od Ibn-Šihaba da ga je obavijestio Abdur-Rahman b. Ka‘b, a njega Abdullah b. Ka‘b – vođa Ka‘ba bio je od njegove djece kad je on oslijepio – rekavši: “Čuo sam Ka‘ba b. Malika kako – kada je govorio (o ajetu): ‘A i onoj trojici čiji je slučaj bio odgođen...’ – na kraju svoga govora kaže: ‘U moje pokajanje ulazi i to da ja dajem svoj imetak kao sadaku Allahu i Njegovu Poslaniku.’
Na to Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, reče: ‘Zadrži za sebe dio imetka – to ti je bolje!’”

٤٦٧٦. حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ صَالِحٍ قَالَ حَدَّثَنِي ابْنُ وَهْبٍ قَالَ أَخْبَرَنِي يُونُسُ ح قَالَ أَحْمَدُ وَحَدَّثَنَا عَنْبَسَةُ حَدَّثَنَا يُونُسُ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ قَالَ أَخْبَرَنِي عَبْدُالرَّحْمَنِ بْنُ كَعْبِ بْنِ مَالِكٍ قَالَ أَخْبَرَنِي عَبْدُاللهِ بْنُ كَعْبٍ وَكَانَ قَائِدَ كَعْبٍ مِنْ بَنِيهِ حِينَ عَمِيَ قَالَ سَمِعْتُ كَعْبَ بْنَ مَالِكٍ فِي حَدِيثِهِ (وَعَلَى الثَّلاَثَةِ الَّذِينَ خُلِّفُوا) قَالَ فِي آخِرِ حَدِيثِهِ إِنَّ مِنْ تَوْبَتِي أَنْ أَنْخَلِعَ مِنْ مَالِي صَدَقَةً إِلَى اللهِ وَإِلَى رَسُولِهِ فَقَالَ النَّبِيُّ ﷺ أَمْسِكْ بَعْضَ مَالِكَ فَهُوَ خَيْرٌ لَكَ .

2 Et-Tevba, 117.

RIJEČI UZVIŠENOG: “A I ONOJ TROJICI ČIJI JE SLUČAJ BIO ODGOĐEN TAKO DA IM JE ZEMLJA, KOLIKO GOD DA JE BILA PROSTRANA, POSTALA TIJESNA, I KAD IM SE BILO STISNULO U DUŠAMA, I KAD SU VIDJELI DA NEMA UTOČIŠTA OD ALLAHA NEGO SAMO U NJEGA – ON JE POSLIJE I NJIMA OPROSTIO DA BI SE I UBUDUĆE KAJALI, JER ALLAH, UISTINU, PRIMA POKAJANJE I MILOSTIV JE.”[1]

باب ﴿وَعَلَى الثَّلَاثَةِ الَّذِينَ خُلِّفُوا حَتَّى إِذَا ضَاقَتْ عَلَيْهِمُ الْأَرْضُ بِمَا رَحُبَتْ وَضَاقَتْ عَلَيْهِمْ أَنْفُسُهُمْ وَظَنُّوا أَنْ لَا مَلْجَأَ مِنَ اللَّهِ إِلَّا إِلَيْهِ ثُمَّ تَابَ عَلَيْهِمْ لِيَتُوبُوا إِنَّ اللَّهَ هُوَ التَّوَّابُ الرَّحِيمُ﴾

4677. PRIČAO MI JE Muhammed, njemu Ahmed b. Ebu-Šu‘ajb, ovom Musa b. A‘jen, njemu Ishak b. Rašid, ovom Zuhri, a njemu Abdur-Rahman b. Abdullah b. Ka‘b b. Malik, prenoseći od svoga oca:
“Čuo sam od svoga oca Ka‘ba b. Malika – a on je jedan od trojice kojima je oprošteno – da je on izostao samo iz dva vojna pohoda Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem: Pohoda El-Usra[2] i Pohoda na Bedr.
‘Odlučio sam’, (kaže Ka‘b b. Malik), ‘da ujutro kažem istinu Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem. Rijetko kad da se on ne bi vraćao s putovanja ujutro. Prvo bi otišao u džamiju i klanjao dva rekata. Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, bio je zabranio da se govori sa mnom i moja dva druga, a nije zabranio da se priča s bilo kim ko je izostao iz pohoda osim s nama. Ljudi su s nama prestali pričati. U takvu stanju bio sam toliko da mi se to oduljilo. Ništa mi ne bi bilo teže od toga da umrem, pa da mi dženazu ne klanja Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, ili da umre Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, a da ja budem od onih koji su u ovakvu položaju: da sa mnom niko od njih ne priča i da mi dženazu niko od njih ne klanja.
Allah nam je preko Svog Vjerovjesnika, sallallahu

٤٦٧٧. حَدَّثَنِي مُحَمَّدٌ حَدَّثَنَا أَحْمَدُ ابْنُ أَبِي شُعَيْبٍ حَدَّثَنَا مُوسَى بْنُ أَعْيَنَ حَدَّثَنَا إِسْحَاقُ ابْنُ رَاشِدٍ أَنَّ الزُّهْرِيَّ حَدَّثَهُ قَالَ أَخْبَرَنِي عَبْدُالرَّحْمَنِ بْنُ عَبْدِاللهِ بْنِ كَعْبِ بْنِ مَالِكٍ عَنْ أَبِيهِ قَالَ سَمِعْتُ أَبِي كَعْبَ بْنَ مَالِكٍ وَهُوَ أَحَدُ الثَّلَاثَةِ الَّذِينَ تِيبَ عَلَيْهِمْ أَنَّهُ لَمْ يَتَخَلَّفْ عَنْ رَسُولِ اللهِ ﷺ فِي غَزْوَةٍ غَزَاهَا قَطُّ غَيْرَ غَزْوَتَيْنِ غَزْوَةِ الْعُسْرَةِ وَغَزْوَةِ بَدْرٍ قَالَ فَأَجْمَعْتُ صِدْقِي رَسُولَ اللهِ ﷺ ضُحًى وَكَانَ قَلَّمَا يَقْدَمُ مِنْ سَفَرٍ سَافَرَهُ إِلَّا ضُحًى وَكَانَ يَبْدَأُ بِالْمَسْجِدِ فَيَرْكَعُ رَكْعَتَيْنِ وَنَهَى النَّبِيُّ ﷺ عَنْ كَلَامِي وَكَلَامِ صَاحِبَيَّ وَلَمْ يَنْهَ عَنْ كَلَامِ أَحَدٍ مِنَ الْمُتَخَلِّفِينَ غَيْرِنَا فَاجْتَنَبَ النَّاسُ كَلَامَنَا فَلَبِثْتُ كَذَلِكَ حَتَّى طَالَ عَلَيَّ الْأَمْرُ وَمَا مِنْ شَيْءٍ أَهَمُّ إِلَيَّ مِنْ أَنْ أَمُوتَ فَلَا يُصَلِّي عَلَيَّ النَّبِيُّ ﷺ أَوْ يَمُوتَ رَسُولُ اللهِ ﷺ فَأَكُونَ مِنَ النَّاسِ بِتِلْكَ الْمَنْزِلَةِ فَلَا يُكَلِّمُنِي أَحَدٌ مِنْهُمْ وَلَا يُصَلِّي وَلَا يُسَلِّمُ عَلَيَّ

1 Et-Tevba, 118.

2 To je bio pohod na Tebuk.

فَأَنْزَلَ اللهُ تَوْبَتَنَا عَلَى نَبِيِّهِ ﷺ حِينَ بَقِيَ الثُّلُثُ
الآخِرُ مِنَ اللَّيْلِ وَرَسُولُ اللهِ ﷺ عِنْدَ أُمِّ سَلَمَةَ
وَكَانَتْ أُمُّ سَلَمَةَ مُحْسِنَةً فِي شَأْنِي مَعْنِيَّةً فِي أَمْرِي
فَقَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ يَا أُمَّ سَلَمَةَ تِيبَ عَلَى كَعْبٍ
قَالَتْ أَفَلَا أُرْسِلُ إِلَيْهِ فَأُبَشِّرَهُ قَالَ إِذًا يَحْطِمَكُمُ
النَّاسُ فَيَمْنَعُونَكُمُ النَّوْمَ سَائِرَ اللَّيْلَةِ حَتَّى إِذَا صَلَّى
رَسُولُ اللهِ ﷺ صَلَاةَ الْفَجْرِ آذَنَ بِتَوْبَةِ اللهِ عَلَيْنَا
وَكَانَ إِذَا اسْتَبْشَرَ اسْتَنَارَ وَجْهُهُ حَتَّى كَأَنَّهُ قِطْعَةٌ
مِنَ الْقَمَرِ وَكُنَّا أَيُّهَا الثَّلَاثَةُ الَّذِينَ خُلِّفُوا عَنِ الْأَمْرِ
الَّذِي قُبِلَ مِنْ هَؤُلَاءِ الَّذِينَ اعْتَذَرُوا حِينَ أَنْزَلَ
اللهُ لَنَا التَّوْبَةَ فَلَمَّا ذُكِرَ الَّذِينَ كَذَبُوا رَسُولَ اللهِ ﷺ
مِنَ الْمُتَخَلِّفِينَ وَاعْتَذَرُوا بِالْبَاطِلِ ذُكِرُوا بِشَرِّ مَا
ذُكِرَ بِهِ أَحَدٌ قَالَ اللهُ سُبْحَانَهُ (يَعْتَذِرُونَ إِلَيْكُمْ إِذَا
رَجَعْتُمْ إِلَيْهِمْ قُلْ لَا تَعْتَذِرُوا لَنْ نُؤْمِنَ لَكُمْ قَدْ نَبَّأَنَا
اللهُ مِنْ أَخْبَارِكُمْ وَسَيَرَى اللهُ عَمَلَكُمْ وَرَسُولُهُ) .

alejhi ve sellem, objavio oprost u posljednjoj trećini noći, dok je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, bio kod Umm-Seleme. Umm-Selema bila je dobročinitelj prema meni i brinula se za moje stanje. Allahov joj je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: 'Umm-Selema, oprošteno je Ka'bu!'
'Hoću li poslati nekoga da ga obveseli?', upitala je, a on reče: 'Onda će vas svijet obilaziti i spriječiti vas da spavate preostali dio noći.'
Kada je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, klanjao sabah, objavio je vijest da nam je Allah oprostio. Njemu bi, kada govori nešto radosno, lice zasjalo kao da je komad mjeseca. Nas trojica bili smo od onih čiji je slučaj (primanja isprike) bio odgođen, a što je bilo primljeno od onih koji su se pravdali, te nam je Allah podario oprost. Kad je riječ o onima koji su slagali Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, onima koji su izostali i koji su lažnim isprikama tražili oprost – spomenuti su na najružniji način. Uzvišeni Allah kaže: 'Kad se među njih vratite, oni će vam se pravdati. Reci: 'Ne pravdajte se, jer mi vama ne vjerujemo, zato što nas je Allah o vama obavijestio. Allah i Njegov Poslanik vidjet će kako ćete postupati...''"[3]

3 Et-Tevba, 94. Opširnija verzija ovog hadisa navedena je pod brojem 4418.

RIJEČI UZVIŠENOG: "O VJERNICI, BOJTE SE ALLAHA I BUDITE S ONIMA KOJI SU ISKRENI!"[1]

باب ﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا اتَّقُوا اللَّهَ وَكُونُوا مَعَ الصَّادِقِينَ﴾

4678. PRIČAO NAM JE Jahja b. Bukejr, njemu Lejs, prenoseći od Ukajla, on od Ibn-Šihaba, a ovaj od Abdur-Rahmana b. Abdullaha b. Ka'ba b. Malika da je Abdullah b. Ka'b b. Malik, vođa (plemena) Ka'b b. Malik – rekao:
"Čuo sam Ka'ba b. Malika kako o izostanku iz Pohoda na Tebuk kaže: 'Tako mi Allaha, ne znam da je Allah ikoga stavio na takvu kušnju u iskrenosti kao što je stavio mene. Nisam svjesno rekao neistinu od trenutka kad sam to spomenuo Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, do dana današnjeg. Uzvišeni Allah objavio je svome Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem: 'Allah je oprostio Vjerovjesniku, i muhadžirima i ensarijama...' – sve do Njegovih riječi: '... i budite s onima koji su iskreni!'"[2]

٤٦٧٨. حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ بُكَيْرٍ حَدَّثَنَا اللَّيْثُ عَنْ عُقَيْلٍ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ عَنْ عَبْدِالرَّحْمَنِ بْنِ عَبْدِاللهِ ابْنِ كَعْبِ بْنِ مَالِكٍ عَنْ عَبْدِاللهِ بْنِ كَعْبِ بْنِ مَالِكٍ وَكَانَ قَائِدَ كَعْبِ بْنِ مَالِكٍ قَالَ سَمِعْتُ كَعْبَ بْنَ مَالِكٍ يُحَدِّثُ حِينَ تَخَلَّفَ عَنْ قِصَّةِ تَبُوكَ فَوَاللهِ مَا أَعْلَمُ أَحَدًا أَبْلاَهُ اللهُ فِي صِدْقِ الْحَدِيثِ أَحْسَنَ مِمَّا أَبْلاَنِي مَا تَعَمَّدْتُ مُنْذُ ذَكَرْتُ ذَلِكَ لِرَسُولِ اللهِ ﷺ إِلَى يَوْمِي هَذَا كَذِبًا وَأَنْزَلَ اللهُ عَزَّ وَجَلَّ عَلَى رَسُولِهِ ﷺ ﴿لَقَدْ تَابَ اللهُ عَلَى النَّبِيِّ وَالْمُهَاجِرِينَ وَالأَنْصَارِ﴾ إِلَى قَوْلِهِ ﴿وَكُونُوا مَعَ الصَّادِقِينَ﴾ .

1 Et-Tevba, 119.
2 Et-Tevba, 117-119.

RIJEČI UZVIŠENOG: "DOŠAO VAM JE POSLANIK, JEDAN OD VAS; TEŠKO MU JE ŠTO ĆETE NA MUKE UDARITI, JEDVA ČEKA DA PRAVIM PUTEM POĐETE, A PREMA VJERNICIMA BLAG JE I MILOSTIV."[3]

باب قوله (لقد جاءكم رسول من أنفسكم عزيز عليه ما عنتم حريص عليكم بالمؤمنين رءوف رحيم)

Rahimun je od *er-re'fetu*: samilost.

مِنَ الرَّأْفَةِ .

4679. PRIČAO NAM JE Ebu-Jeman, njemu Šu'ajb, prenoseći od Zuhrija da je kazivao kako ga je obavijestio Ibn-Sebbak da je Zejd b. Sabit Ensari, radijallahu anhu, jedan od onih koji su pisali Objavu, rekao: "Ebu-Bekr poslao mi je (vijest) o pogibiji učesnika (u Bici) na Jemami. Kod njega je bio Omer, koji mu je došao i rekao: 'Ubijanje se rasplamsalo na dan Jemame, pa se bojim da hafizi ne izginu na drugim mjestima i da se tako ne izgubi dosta Kur'ana, osim ako ga sakupite. Ja smatram (da bi bilo dobro) da sakupiš Kur'an.'
'Kako da uradim nešto što nije uradio Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem?', reče Ebu-Bekr, a on odgovori: 'To je, tako mi Allaha, dobro djelo!'
'Nije me', (kaže Ebu-Bekr), 'prestao podsjećati na to sve dok mi Allah nije omilio da to uradim. Došao sam do spoznaje kakva je bila i Omerova.'
Zejd b. Sabit je govorio, a Omer je sjedio kod njega i nije pričao.
'Ti si mlad i razuman', reče mu Ebu-Bekr, 'mi ti vjerujemo, ti si pisao Objavu Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem. Traži Kur'an i sakupi ga!'
'Tako mi Allaha', (kaže Zejd b. Sabit), 'da mi je stavljeno u dužnost da prenesem jedno brdo, ne bi mi bilo teže od zapovijedi koju mi je izdao – da sakupim Kur'an. Upitao sam: 'Kako ćete raditi nešto što nije

٤٦٧٩. حَدَّثَنَا أَبُو الْيَمَانِ أَخْبَرَنَا شُعَيْبٌ عَنِ الزُّهْرِيِّ قَالَ أَخْبَرَنِي ابْنُ السَّبَّاقِ أَنَّ زَيْدَ بْنَ ثَابِتٍ الأَنْصَارِيَّ رَضِي الله عنه وَكَانَ مِمَّنْ يَكْتُبُ الْوَحْيَ قَالَ أَرْسَلَ إِلَيَّ أَبُو بَكْرٍ مَقْتَلَ أَهْلِ الْيَمَامَةِ وَعِنْدَهُ عُمَرُ فَقَالَ أَبُو بَكْرٍ إِنَّ عُمَرَ أَتَانِي فَقَالَ إِنَّ الْقَتْلَ قَدِ اسْتَحَرَّ يَوْمَ الْيَمَامَةِ بِالنَّاسِ وَإِنِّي أَخْشَى أَنْ يَسْتَحِرَّ الْقَتْلُ بِالْقُرَّاءِ فِي الْمَوَاطِنِ فَيَذْهَبَ كَثِيرٌ مِنَ الْقُرْآنِ إِلاَّ أَنْ تَجْمَعُوهُ وَإِنِّي لأَرَى أَنْ تَجْمَعَ الْقُرْآنَ قَالَ أَبُو بَكْرٍ قُلْتُ لِعُمَرَ كَيْفَ أَفْعَلُ شَيْئًا لَمْ يَفْعَلْهُ رَسُولُ اللهِ ﷺ فَقَالَ عُمَرُ هُوَ وَاللهِ خَيْرٌ فَلَمْ يَزَلْ عُمَرُ يُرَاجِعُنِي فِيهِ حَتَّى شَرَحَ اللهُ لِذَلِكَ صَدْرِي وَرَأَيْتُ الَّذِي رَأَى عُمَرُ قَالَ زَيْدُ بْنُ ثَابِتٍ وَعُمَرُ عِنْدَهُ جَالِسٌ لاَ يَتَكَلَّمُ فَقَالَ أَبُو بَكْرٍ إِنَّكَ رَجُلٌ شَابٌّ عَاقِلٌ وَلاَ نَتَّهِمُكَ كُنْتَ تَكْتُبُ الْوَحْيَ لِرَسُولِ اللهِ ﷺ فَتَتَبَّعِ الْقُرْآنَ فَاجْمَعْهُ فَوَاللهِ لَوْ كَلَّفَنِي نَقْلَ جَبَلٍ مِنَ الْجِبَالِ مَا كَانَ أَثْقَلَ عَلَيَّ مِمَّا أَمَرَنِي بِهِ مِنْ جَمْعِ الْقُرْآنِ قُلْتُ كَيْفَ تَفْعَلاَنِ شَيْئًا

3 Et-Tevba, 128.

uradio Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem?' 'Ovo je, tako mi Allaha, veliko dobro!', (reče Ebu-Bekr). Ja sam to pokušavao izbjeći sve dok Allah nije omilio i meni ono što je omilio Ebu-Bekru i Omeru.

Krenuo sam u sakupljanje Kur'ana s papirusa, plećki, repnih kostiju i iz srca ljudi.[1] Tako sam kod ensarije Huzejme našao dva ajeta iz sure Et-Tevba koja nisam našao ni kod koga drugog: 'Došao vam je Poslanik, jedan od vas; teško mu je što ćete na muke udariti...' – do kraja ovog i sljedećeg ajeta. Listovi na kojima je sakupljen Kur'an bili su kod Ebu-Bekra dok mu Allah nije dao smrt, zatim kod Omera dok i njemu Allah nije dao smrt, a potom kod Hafse, kćerke Omerove.'"

Isto prenosi Usman b. Umer i Lejs od Junusa, a on od Ibn-Šihaba.

Lejs kaže: "Pričao mi je Abdur-Rahman b. Halid, prenoseći od Ibn-Šihaba, rekavši: 'S ensarijom Ebu-Huzejmom...'"

Musa prenosi od Ibrahima: "Pričao nam je Ibn-Šihab (rekavši); 'S Ebu-Huzejmom...'"

Isto prenosi Ja'kub b. Ibrahim od svoga oca.

Ebu-Sabit kaže: "Pričao nam je Ibrahim: 'S Huzejmom ili Ebu-Huzejmom...'"

لَمْ يَفْعَلْهُ النَّبِيُّ ﷺ فَقَالَ أَبُو بَكْرٍ هُوَ وَاللهِ خَيْرٌ فَلَمْ أَزَلْ أُرَاجِعُهُ حَتَّى شَرَحَ اللهُ صَدْرِي لِلَّذِي شَرَحَ اللهُ لَهُ صَدْرَ أَبِي بَكْرٍ وَعُمَرَ فَقُمْتُ فَتَتَبَّعْتُ الْقُرْآنَ أَجْمَعُهُ مِنَ الرِّقَاعِ وَالأَكْتَافِ وَالْعُسُبِ وَصُدُورِ الرِّجَالِ حَتَّى وَجَدْتُ مِنْ سُورَةِ التَّوْبَةِ آيَتَيْنِ مَعَ خُزَيْمَةَ الأَنْصَارِيِّ لَمْ أَجِدْهُمَا مَعَ أَحَدٍ غَيْرِهِ (لَقَدْ جَاءَكُمْ رَسُولٌ مِنْ أَنْفُسِكُمْ عَزِيزٌ عَلَيْهِ مَا عَنِتُّمْ حَرِيصٌ عَلَيْكُمْ) إِلَى آخِرِهِمَا وَكَانَتِ الصُّحُفُ الَّتِي جُمِعَ فِيهَا الْقُرْآنُ عِنْدَ أَبِي بَكْرٍ حَتَّى تَوَفَّاهُ اللهُ ثُمَّ عِنْدَ عُمَرَ حَتَّى تَوَفَّاهُ اللهُ ثُمَّ عِنْدَ حَفْصَةَ بِنْتِ عُمَرَ تَابَعَهُ عُثْمَانُ بْنُ عُمَرَ وَاللَّيْثُ عَنْ يُونُسَ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ وَقَالَ اللَّيْثُ حَدَّثَنِي عَبْدُالرَّحْمَنِ بْنُ خَالِدٍ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ وَقَالَ مَعَ أَبِي خُزَيْمَةَ الأَنْصَارِيِّ وَقَالَ مُوسَى عَنْ إِبْرَاهِيمَ حَدَّثَنَا ابْنُ شِهَابٍ مَعَ أَبِي خُزَيْمَةَ وَتَابَعَهُ يَعْقُوبُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ عَنْ أَبِيهِ وَقَالَ أَبُو ثَابِتٍ حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ وَقَالَ مَعَ خُزَيْمَةَ أَوْ أَبِي خُزَيْمَةَ .

1 To jest od hafiza koji su znali Kur'an napamet.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَٰنِ الرَّحِيمِ

U ime Allaha, Svemilosnog, Samilosnog!

سُورَةُ يُونُسَ

SURA JUNUS

بَاب

POGLAVLJE

وَقَالَ ابْنُ عَبَّاسٍ (فَاخْتَلَطَ بِهِ نَبَاتُ الْأَرْضِ) فَنَبَتَ بِالْمَاءِ مِنْ كُلِّ لَوْنٍ وَ (قَالُوا اتَّخَذَ اللَّهُ وَلَدًا سُبْحَانَهُ هُوَ الْغَنِيُّ) وَقَالَ زَيْدُ بْنُ أَسْلَمَ (أَنَّ لَهُمْ قَدَمَ صِدْقٍ) مُحَمَّدٌ ﷺ وَقَالَ مُجَاهِدٌ خَيْرٌ يُقَالُ (تِلْكَ آيَاتُ) يَعْنِي هَذِهِ أَعْلَامُ الْقُرْآنِ وَمِثْلُهُ (حَتَّى إِذَا كُنْتُمْ فِي الْفُلْكِ وَجَرَيْنَ بِهِمْ) الْمَعْنَى بِكُمْ يُقَالُ (دَعْوَاهُمْ) دُعَاؤُهُمْ (أُحِيطَ بِهِمْ) دَنَوْا مِنَ الْهَلَكَةِ (أَحَاطَتْ بِهِ خَطِيئَتُهُ) فَاتَّبَعَهُمْ وَأَتْبَعَهُمْ وَاحِدٌ (عَدْوًا) مِنَ الْعُدْوَانِ وَقَالَ مُجَاهِدٌ (وَلَوْ يُعَجِّلُ اللَّهُ لِلنَّاسِ الشَّرَّ اسْتِعْجَالَهُمْ بِالْخَيْرِ) قَوْلُ الْإِنْسَانِ لِوَلَدِهِ وَمَالِهِ إِذَا غَضِبَ اللَّهُمَّ لَا تُبَارِكْ فِيهِ وَالْعَنْهُ (لَقُضِيَ إِلَيْهِمْ أَجَلُهُمْ) لَأُهْلِكَ مَنْ دُعِيَ عَلَيْهِ وَلَأَمَاتَهُ (لِلَّذِينَ أَحْسَنُوا الْحُسْنَى) مِثْلُهَا حُسْنَى . (وَزِيَادَةٌ) مَغْفِرَةٌ وَرِضْوَانٌ وَقَالَ غَيْرُهُ النَّظَرُ إِلَى وَجْهِهِ (الْكِبْرِيَاءُ) الْمُلْكُ .

Ibn-Abbas kaže da *fahteleta bihi nebatul-erdi* znači "izniklo je uz pomoć vode rastinje svakakvih boja". "Oni govore: 'Allah je Sebi uzeo dijete!' – Hvaljen neka je On!" Zejd b. Eslem kaže da se riječima *enne lehum kademe sidkin* misli na Muhammeda, sallallahu alejhi ve sellem. Mudžahid kaže da to znači dobro. Kaže se: *tilke ajatun*, što znači "ovo su znakovi Kur'ana" (*Tilke* inače znači *to su*). Slično ovome je i primjer *hatta iza kuntum fil fulki ve džerejne bihim*, gdje *bihim* znači *bikum*. *Da'vahum* znači *du'auhum* (njihova dova). *Uhita bihim* znači "približili su se propasti", *ehatat bihi hatietuhu*. *Fettebe'ahum* i *etbe'ahum* imaju isto značenje. *'Adven* je izvedeno od *el-'udvan*. Mudžahid kaže da se (riječi): "Da Allah ljudima daje zlo onako brzo kao što im se odaziva kad traže dobro..." – odnose na to kad se čovjek u ljutnji obrati svome djetetu ili kad govori o imetku: "Allahu, ne daj mu napretka i prokuni ga!" Tada bi se sigurno izvršio njihov rok, tj. bio bi uništen i usmrćen onaj koji je proklet. *Lillezine ahsenul-husna* (*oni koji su činili dobro imat će dobro*), poput onoga što su činili; *ve zijadetun* (*i više od toga*), a to je oprost i Allahovo zadovoljstvo. Neki su rekli da to znači "gledanje u Lice Njegovo".[2] *El-kibrija'u* je *el-mulku*, tj. vlast.

2 Taberi prenosi od Seida b. Ebu-Urube da *el-husna* znači "Džennet", a *ez-zijadetu* znači "gledanje u lice Milostivog." (*Fethul-bari*, 8/197)

RIJEČI UZVIŠENOG: "I MI PREVEDOSMO PREKO MORA SINOVE ISRAILOVE, A ZA PETAMA SU IM BILI FARAON I VOJNICI NJEGOVI PROGONEĆI IH NI KRIVE NI DUŽNE. A ON, KAD SE POČE DAVITI, UZVIKNU: 'JA VJERUJEM DA NEMA BOGA OSIM ONOGA U KOJEG VJERUJU SINOVI ISRAILOVI, I JA SE POKORAVAM!'"[1]

باب (وَجَاوَزْنَا بِبَنِي إِسْرَائِيلَ الْبَحْرَ فَأَتْبَعَهُمْ فِرْعَوْنُ وَجُنُودُهُ بَغْيًا وَعَدْوًا حَتَّى إِذَا أَدْرَكَهُ الْغَرَقُ قَالَ آمَنْتُ أَنَّهُ لا إِلَهَ إِلا الَّذِي آمَنَتْ بِهِ بَنُو إِسْرَائِيلَ وَأَنَا مِنَ الْمُسْلِمِينَ)

Nunedždžike (*Mi ćemo te spasiti*) znači: "Izbacit ćemo te na sigurno mjesto na zemlji", a to je uzvišica, uzdignuto mjesto (*en-nešezu*).[2]

(نُنَجِّيكَ) نُلْقِيكَ عَلَى نَجْوَةٍ مِنَ الْأَرْضِ وَهُوَ النَّشَزُ الْمَكَانُ الْمُرْتَفِعُ .

4680. PRIČAO MI JE Muhammed b. Beššar, njemu Gunder, ovom Šu'ba, prenoseći od Ebu-Bišra, on od Seida b. Džubejra, a ovaj od Ibn-Abbasa da je rekao:

"Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, došao je u Medinu, a židovi su postili *ašuru*, govoreći: 'Ovo je dan u kojem je Musa nadvladao faraona.' Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, svojim je ashabima rekao: 'Vi imate više prava na Musaa od njih, pa postite!'"

٤٦٨٠. حَدَّثَنِي مُحَمَّدُ بْنُ بَشَّارٍ حَدَّثَنَا غُنْدَرٌ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ عَنْ أَبِي بِشْرٍ عَنْ سَعِيدِ بْنِ جُبَيْرٍ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ قَالَ قَدِمَ النَّبِيُّ ﷺ الْمَدِينَةَ وَالْيَهُودُ تَصُومُ عَاشُورَاءَ فَقَالُوا هَذَا يَوْمٌ ظَهَرَ فِيهِ مُوسَى عَلَى فِرْعَوْنَ فَقَالَ النَّبِيُّ ﷺ لأَصْحَابِهِ أَنْتُمْ أَحَقُّ بِمُوسَى مِنْهُمْ فَصُومُوا .

1 Junus, 90.

2 Ovo ne znači da će Allah, dželle šanuhu, spasiti faraona, nego znači da će sačuvati njegovo tijelo kako bi bio pouka budućim generacijama.

U ima Allaha, Svemilosnog, Samilosnog!

بسم الله الرحمن الرحيم

SURA HUD

سُورةُ هُودٍ

Ebu-Mejsera kaže da *el-evvahu* na abesinskom jeziku znači "milostivi". Ibn-Abbas kaže da *badier-re'ji* znači *ma zahere lena* (ono što nam se učini bez dubljeg razmišljanja). Mudžahid kaže da je *El-Džudijju* brdo na otoku. Hasan veli da su oni rekli: *Inneke le entel-halimu* (E baš si pametan), s namjerom da se ismijavaju s njim.[3] Ibn-Abbas kaže da *akli'i* znači *emsiki* (prestani). *Asibun* znači *šedidun* (oštar, jak). *La džereme* znači *bela* (da, svakako). *Faret-ttennuru* znači *nebe'al-mau* (prokuhljala je voda). Ikrima kaže da *et-tennuru* znači "lice zemlje".

وَقَالَ أَبُو مَيْسَرَةَ ٱلأَوَّاهُ الرَّحِيمُ بِالْحَبَشِيَّةِ وَقَالَ ابْنُ عَبَّاسٍ (بَادِئَ الرَّأْيِ) مَا ظَهَرَ لَنَا وَقَالَ مُجَاهِدٌ الْجُودِيُّ جَبَلٌ بِالْجَزِيرَةِ وَقَالَ الْحَسَنُ (إِنَّكَ لأَنْتَ الْحَلِيمُ) يَسْتَهْزِئُونَ بِهِ وَقَالَ ابْنُ عَبَّاسٍ (أَقْلِعِي) أَمْسِكِي (عَصِيبٌ) شَدِيدٌ (لاَ جَرَمَ) بَلَى (وَفَارَ التَّنُّورُ) نَبَعَ الْمَاءُ وَقَالَ عِكْرِمَةُ وَجْهُ ٱلأَرْضِ .

RIJEČI UZVIŠENOG: "ETO, ONI GRUDI SVOJE OKREĆU SA ŽELJOM DA SE OD NJEGA SAKRIJU. A I KAD SE U RUHO SVOJE UMOTAVAJU, ON ZNA ONO ŠTO ONI SKRIVAJU I ONO ŠTO POKAZUJU; ON, UISTINU, ZNA MISLI SVAČIJE."[4]

باب (أَلا إِنَّهُمْ يَثْنُونَ صُدُورَهُمْ لِيَسْتَخْفُوا مِنْهُ أَلا حِينَ يَسْتَغْشُونَ ثِيَابَهُمْ يَعْلَمُ مَا يُسِرُّونَ وَمَا يُعْلِنُونَ إِنَّهُ عَلِيمٌ بِذَاتِ الصُّدُورِ)

Neki kažu da *hakka* znači *nezele,* a *jehiku* znači *jenzilu* (spustio se, spušta se, odnosno zadesilo ih je). *Jeusun* je u obliku *fe'ulun* od *jeiset.* Mudžahid kaže da *tebteis* znači *tahzen* (žalosti se). *Jesnune sudurehum* znači "sumnja u istinu". *Lijestahfu minhu* (da se od Njega sakriju), tj. od Allaha, ako mogu.

وَقَالَ غَيْرُهُ (وَحَاقَ) نَزَلَ (يَحِيقُ) يَنْزِلُ يَئُوسٌ فَعُولٌ مِنْ يَئِسْتُ وَقَالَ مُجَاهِدٌ (تَبْتَئِسْ) تَحْزَنْ (يَثْنُونَ صُدُورَهُمْ) شَكٌّ وَامْتِرَاءٌ فِي الْحَقِّ (لِيَسْتَخْفُوا مِنْهُ) مِنَ اللهِ إِنِ اسْتَطَاعُوا .

3 Tj. Šu'ajba ismijava njegov narod (vidi 87. ajet sure Hud).

4 Hud, 5.

4681. PRIČAO NAM JE Hasan b. Muhammed b. Sabbah, prenoseći od Hadždžadža, on od Ibn-Džurejdža, ovaj od Muhammeda b. Abbada b. Dža'fera da je čuo Ibn-Abbasa kako uči: *Ela innehum tesnevni suduruhum* ("Eto, oni grudi svoje okreću..."), pa ga je upitao o tom (ajetu), na što je on odgovorio: "To je svijet koji se stidio vršiti nuždu na otvorenom tako da odozgo nije pokriven ničim, te imati odnos sa svojim ženama a da nije odozgo pokriven ničim, pa je to objavljeno o njima."[1]

٤٦٨١ . حَدَّثَنَا الْحَسَنُ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ صَبَّاحٍ حَدَّثَنَا
حَجَّاجٌ قَالَ قَالَ ابْنُ جُرَيْجٍ أَخْبَرَنِي مُحَمَّدُ بْنُ
عَبَّادِ بْنِ جَعْفَرٍ أَنَّهُ سَمِعَ ابْنَ عَبَّاسٍ يَقْرَأُ أَلَا إِنَّهُمْ
تَثْنَوْنِي صُدُورُهُمْ قَالَ سَأَلْتُهُ عَنْهَا فَقَالَ أُنَاسٌ كَانُوا
يَسْتَحْيُونَ أَنْ يَتَخَلَّوْا فَيُفْضُوا إِلَى السَّمَاءِ وَأَنْ يُجَامِعُوا
نِسَاءَهُمْ فَيُفْضُوا إِلَى السَّمَاءِ فَنَزَلَ ذَلِكَ فِيهِمْ .

4682. PRIČAO MI JE Ibrahim b. Musa, prenoseći od Hišama, on od Ibn-Džurejdža; a PRIČAO MI JE i Muhammed b. Abbad b. Dža'fer da je Ibn-Abbas proučio: *Ela innehum tesnevni suduruhum* ("Eto, oni grudi svoje okreću..."), pa ga je on upitao: "Ebu-Abbase, šta znači: *tesnevni suduruhum*?" ("... grudi svoje okreću"). Odgovorio je: "Ljudi su se stidjeli kad imaju odnos sa svojom ženom ili kad obavljaju nuždu, pa je objavljeno: 'Eto, oni grudi svoje okreću...'"[2]

٤٦٨٢ . حَدَّثَنِي إِبْرَاهِيمُ بْنُ مُوسَى أَخْبَرَنَا هِشَامٌ
عَنِ ابْنِ جُرَيْجٍ وَأَخْبَرَنِي مُحَمَّدُ بْنُ عَبَّادِ بْنِ جَعْفَرٍ
أَنَّ ابْنَ عَبَّاسٍ قَرَأَ أَلَا إِنَّهُمْ تَثْنَوْنِي صُدُورُهُمْ
قُلْتُ يَا أَبَا الْعَبَّاسِ مَا تَثْنَوْنِي صُدُورُهُمْ قَالَ كَانَ
الرَّجُلُ يُجَامِعُ امْرَأَتَهُ فَيَسْتَحِي أَوْ يَتَخَلَّى فَيَسْتَحِي
فَنَزَلَتْ أَلَا إِنَّهُمْ تَثْنَوْنِي صُدُورُهُمْ .

4683. PRIČAO NAM JE Humejdi, prenoseći od Sufjana, a on od Amra da je rekao: "Ibn-Abbas proučio je: *ela innehum jesnune* ("Eto, oni grudi svoje okreću sa željom da se od Njega sakriju. A i kad se u ruho svoje umotavaju...").
Drugi od Ibn-Abbasa prenose da *jestagšune* znači "pokrivaju i umotavaju svoje glave". *Sie bihim* znači *sae zannuhu bi kavmihi* (njegovo mišljenje o njegovu narodu postalo je loše). *Daka bihim* znači *bi adjafihi* (s njegovim gostima). *Bi kit'in minel-lejl* znači "u dubokoj noći". Mudžahid je rekao da *ilejhi unibu* znači *erdži'u* (vraćam se, kajem se).

٤٦٨٣ . حَدَّثَنَا الْحُمَيْدِيُّ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ حَدَّثَنَا
عَمْرٌو قَالَ قَرَأَ ابْنُ عَبَّاسٍ (أَلَا إِنَّهُمْ يَثْنُونَ
صُدُورَهُمْ لِيَسْتَخْفُوا مِنْهُ أَلَا حِينَ يَسْتَغْشُونَ
ثِيَابَهُمْ) و قَالَ غَيْرُهُ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ (يَسْتَغْشُونَ)
يُغَطُّونَ رُءُوسَهُمْ (سِيءَ بِهِمْ) سَاءَ ظَنُّهُ بِقَوْمِهِ
(وَضَاقَ بِهِمْ) بِأَضْيَافِهِ (بِقِطْعٍ مِنَ اللَّيْلِ) بِسَوَادٍ
وَقَالَ مُجَاهِدٌ (إِلَيْهِ أُنِيبُ) أَرْجِعُ .

1 Ti ljudi su, kada bi obavljali nuždu ili imali odnos sa svojim ženama, pokrivali se odjećom i stidjeli se da svoja stidna mjesta okreću prema nebu. Oni su svoje grudi okretali ako bi nešto rekli ili uradili misleći da su se tako od Allaha sakrili.

2 Hud, 5. Ovaj ajet u cijelosti glasi: "Eto, oni grudi svoje okreću sa željom da se od Njega sakriju. A i kad se u ruho svoje umotavaju, On zna ono što oni skrivaju i ono što pokazuju; On, uistinu, zna misli svačije."

RIJEČI UZVIŠENOG: "... A NJEGOV JE ARŠ IZNAD VODE BIO..."[3]

باب قوله (وكان عرشه على الماء)

4684. PRIČAO NAM JE Ebu-Jeman, prenoseći od Šu'ajba, on od Ebu-Zinada, on od A'redža, a ovaj od Ebu-Hurejre, radijallahu anhu, da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Uzvišeni je Allah rekao: 'Dijeli (drugima), Ja ću udjeljivati tebi! Allahova je ruka puna[4], ne umanjuje je neka opskrba. On je obilno darežljiv i noću i danju. Jeste li vidjeli šta je On udijelio otkako je stvorio nebesa i Zemlju?! I zaista se nije smanjilo ništa od onoga što je u Njegovoj ruci. Njegov je Arš iznad vode bio; u Njegovoj je ruci vaga; On spušta i uzdiže.'" *I'aterake* znači *ifte'aleke*, od riječi *'areftuhu*, tj. *esabtuhu* (pogodio sam ga). Od toga je (izvedeno) *ja'ruhu* i *i'aterani*. *Ahizun binasijetiha* znači *fi milkihi ve sultanihi* (uzeti pod Svoju vlast i upravu). *'Anidun, 'anudun* i *'anidun* jesu isto, a znače *te'kidut-tedžebburi* (potvrđivanje oholosti itiranije). *Ista'merekum* znači *dže'alekum 'ummaren* (učinio vas je graditeljima). Izgradio sam mu kuću – to znači "ona je izgrađena za njega". *Nekirehum, enkerehum* i *istenkerehum* jesu isto. *Hamidun* znači *medžidun* (hvaljen, slavljen), kao da je u obliku *fe'ilun* od (riječi) *madžidun*. *Mahmudun* je od *hamide* (zahvaljivati se), *sidždžilun* znači *eš-šedidul-kebiru* (jaki i veliki).
U (riječima) *sidždžilun* i *sidždžinun*, (slova) *lam* i *nun* su srodna. Temim b. Mukbil kaže: "Snažni pješaci udaraju glave jutrom snažnim udarcima koje preporučuju junaci."

٤٦٨٤. حَدَّثَنَا أَبُو الْيَمَانِ أَخْبَرَنَا شُعَيْبٌ حَدَّثَنَا أَبُو الزِّنَادِ عَنِ الْأَعْرَجِ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللهُ عنه أَنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ قَالَ قَالَ اللهُ عَزَّ وَجَلَّ أَنْفِقْ أُنْفِقْ عَلَيْكَ وَقَالَ يَدُ اللهِ مَلْأَى لاَ تَغِيضُهَا نَفَقَةٌ سَحَّاءُ اللَّيْلَ وَالنَّهَارَ وَقَالَ أَرَأَيْتُمْ مَا أَنْفَقَ مُنْذُ خَلَقَ السَّمَاءَ وَالأَرْضَ فَإِنَّهُ لَمْ يَغِضْ مَا فِي يَدِهِ وَكَانَ عَرْشُهُ عَلَى الْمَاءِ وَبِيَدِهِ الْمِيزَانُ يَخْفِضُ وَيَرْفَعُ (اعْتَرَاكَ) افْتَعَلَكَ مِنْ عَرَوْتُهُ أَيْ أَصَبْتُهُ وَمِنْهُ يَعْرُوهُ وَاعْتَرَانِي (آخِذٌ بِنَاصِيَتِهَا) أَيْ فِي مِلْكِهِ وَسُلْطَانِهِ عَنِيدٌ وَعَنُودٌ وَعَانِدٌ وَاحِدٌ هُوَ تَأْكِيدُ التَّجَبُّرِ (اسْتَعْمَرَكُمْ) جَعَلَكُمْ عُمَّارًا أَعْمَرْتُهُ الدَّارَ فَهِيَ عُمْرَى جَعَلْتُهَا لَهُ (نَكِرَهُمْ) وَأَنْكَرَهُمْ وَاسْتَنْكَرَهُمْ وَاحِدٌ (حَمِيدٌ مَجِيدٌ) كَأَنَّهُ فَعِيلٌ مِنْ مَاجِدٍ مَحْمُودٌ مِنْ حَمِدَ سِجِّيلٌ الشَّدِيدُ الْكَبِيرُ سِجِّيلٌ وَسِجِّينٌ وَاللاَّمُ وَالنُّونُ أُخْتَانِ وَقَالَ تَمِيمُ بْنُ مُقْبِلٍ وَرَجْلَةٍ يَضْرِبُونَ الْبَيْضَ ضَاحِيَةً ضَرْبًا تَوَاصَى بِهِ الأَبْطَالُ سِجِّينَا .

---

3 Hud, 7. Ovaj ajet u cijelosti glasi: "On je u šest dana nebesa i Zemlju stvorio – a Njegov je prijesto iznad vode bio – da bi vas iskušao: koji će od vas bolje postupati. Ako ti rekneš: 'Poslije smrti bit ćete doista oživljeni!', nevjernici će sigurno reći: 'Ovo nije ništa drugo do očita varka!'"

4 Allahove, dželle šanuhu, ruke su Njegovo stvarno svojstvo koje dolikuje Njemu uzvišenom. O tome govori i Kur'an i hadis. Mi čvrsto u to vjerujemo, ne poredeći svoga Gospodara s bilo kim kao i njegova savršena svojstva. On Uzvišeni u tome i u svemu drugome je jedan i jedini, i jedinstven. Niko mu nije sličan niti ravan. Njegova svojstva ne niječemo niti iskrivljujemo njihovo značenje, iako znamo šta znače mi ne poznajemo njihovu kakvoću niti suštinu. Vjerujemo u sve ono o čemu nas je obavjestio uzvišeni Allah u Svojoj Knjizi ili preko svog časnog poslanika Muhammeda, sallallahu alejhi ve sellem. (prim. rec.)

RIJEČI UZVIŠENOG: "... I MEDJENU – BRATA NJIHOVA ŠU'AJBA."

To znači stanovnicima Medjena, jer je Medjen grad. Isto je i kad se kaže: "Pitaj selo", "Pitaj karavanu", tj. stanovnike sela, putnike u karavani. *Veraekum zihrijjen* kaže *lem teltefitu ilejhi* (niste na njega obraćali pažnju, niste mu se okrenuli). Kaže se kada čovjek nije obavio svoju nuždu: *zaherte bi hadžeti ve dže'alteni zihrijjen* (zapostavio si moju potrebu i učinio me odbačenim). *Zihrijjun* (odbačeni) ovdje znači da sa sobom uzmeš jahalicu ili posudu da se njome zakloniš. *Eraziluna* znači "najbjedniji među nama". *Idžrami* jest infinitiv od *edžremtu*. Neki kažu *džeremtu*. *El-fulku* i *el-feleku* jesu isto: lađa i lađe. *Mudžraha* znači "njen pravac kretanja", a to je infinitiv od *edžrejtu*. *Ersejtu* znači *habestu* (zaustavio sam). Također se čita *mersaha* od *reset hije* a *medžraha* od *džeret hije*. *Mudžriha* i *mursiha* jesu u obliku *fu'ile biha*. *Rasijatun* znači *sabitatun* (stabilni, nepokretni).

باب (وإلى مدين أخاهم شعيبا)

أَيْ إِلَى أَهْلِ مَدْيَنَ لأَنَّ مَدْيَنَ بَلَدٌ وَمِثْلُهُ (وَاسْأَلِ الْقَرْيَةَ) وَاسْأَلِ الْعِيرَ يَعْنِي أَهْلَ الْقَرْيَةِ وَأَصْحَابَ الْعِيرِ (وَرَاءَكُمْ ظِهْرِيًّا) يَقُولُ لَمْ تَلْتَفِتُوا إِلَيْهِ وَيُقَالُ إِذَا لَمْ يَقْضِ الرَّجُلُ حَاجَتَهُ ظَهَرْتَ بِحَاجَتِي وَجَعَلْتَنِي ظِهْرِيًّا وَالظِّهْرِيُّ هَا هُنَا أَنْ تَأْخُذَ مَعَكَ دَابَّةً أَوْ وِعَاءً تَسْتَظْهِرُ بِهِ (أَرَاذِلُنَا) سُقَّاطُنَا (إِجْرَامِي) هُوَ مَصْدَرٌ مِنْ أَجْرَمْتُ وَبَعْضُهُمْ يَقُولُ جَرَمْتُ (الْفُلْكُ) وَالْفَلَكُ وَاحِدٌ وَهْيَ السَّفِينَةُ وَالسُّفُنُ (مُجْرَاهَا) مَدْفَعُهَا وَهُوَ مَصْدَرُ أَجْرَيْتُ وَأَرْسَيْتُ حَبَسْتُ وَيُقْرَأُ مَرْسَاهَا مِنْ رَسَتْ هِيَ وَمَجْرَاهَا مِنْ جَرَتْ هِيَ وَمُجْرِيهَا وَمُرْسِيهَا مِنْ فُعِلَ بِهَا رَاسِيَاتٌ ثَابِتَاتٌ .

RIJEČI UZVIŠENOG: "... A SVJEDOCI ĆE REĆI: 'OVI SU IZMIŠLJALI LAŽI O GOSPODARU SVOME!' – NEKA ALLAHOVO PROKLETSTVO STIGNE MNOGOBOŠCE."[1]

باب قوله
{ويقول الأشهاد هؤلاء الذين كذبوا على ربهم ألا لعنة الله على الظالمين}

Jednina je od *el-ešhadu* (svjedoci) *šahidun* (svjedok), kao što su *sahibun i ashabun.*

(وَيَقُولُ الْأَشْهَادُ) وَاحِدُهُ شَاهِدٌ مِثْلُ صَاحِبٍ وَأَصْحَابٍ .

4685. PRIČAO NAM JE Musedded, njemu Jezid b. Zurej, ovom Seid i Hišam, prenoseći od Katade, a on od Safvana b. Muhriza da je rekao:
"Dok je Ibn-Omer obilazio oko Ka'be, prišao mu je čovjek i upitao ga: 'Ebu-Abdur-Rahmane (ili je rekao: Ibn-Omere), jesi li čuo da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao nešto o sašaptavanju?'
'Čuo sam Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem', odgovori on, 'kad je rekao: 'Vjernik će se približiti svome Gospodaru.'
Hišam kaže: 'Vjernik će se približiti tako da će na Njega pasti njegova sjena i On će ga podsjećati na njegove grijehe.'
'On će ga upitati: 'Znaš li za taj grijeh?'
'Da', odgovorit će dva puta, 'Gospodaru, znam!' Tada će (Allah, dželle šanuhu,) reći: 'Prikrio sam ti ih na dunjaluku, a danas ti ih opraštam!'
Potom će se zatvoriti knjiga njegovih dobrih djela. Što se tiče drugih, tj. nevjernika, oni će biti prozvani pred svima: 'Ovi su izmišljali laži o Gospodaru svome!'"
Šejban prenosi od Katade da im je pričao Safvan...

٤٦٨٥ . حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ حَدَّثَنَا يَزِيدُ بْنُ زُرَيْعٍ حَدَّثَنَا سَعِيدٌ وَهِشَامٌ قَالاَ حَدَّثَنَا قَتَادَةُ عَنْ صَفْوَانَ بْنِ مُحْرِزٍ قَالَ بَيْنَا ابْنُ عُمَرَ يَطُوفُ إِذْ عَرَضَ رَجُلٌ فَقَالَ يَا أَبَا عَبْدِ الرَّحْمَنِ أَوْ قَالَ يَا ابْنَ عُمَرَ سَمِعْتَ النَّبِيَّ ﷺ فِي النَّجْوَى فَقَالَ سَمِعْتُ النَّبِيَّ ﷺ يَقُولُ يُدْنَى الْمُؤْمِنُ مِنْ رَبِّهِ وَقَالَ هِشَامٌ يَدْنُو الْمُؤْمِنُ حَتَّى يَضَعَ عَلَيْهِ كَنَفَهُ فَيُقَرِّرُهُ بِذُنُوبِهِ تَعْرِفُ ذَنْبَ كَذَا يَقُولُ أَعْرِفُ يَقُولُ رَبِّ أَعْرِفُ مَرَّتَيْنِ فَيَقُولُ سَتَرْتُهَا فِي الدُّنْيَا وَأَغْفِرُهَا لَكَ الْيَوْمَ ثُمَّ تُطْوَى صَحِيفَةُ حَسَنَاتِهِ وَأَمَّا الْآخَرُونَ أَوِ الْكُفَّارُ فَيُنَادَى عَلَى رُءُوسِ الْأَشْهَادِ (هَؤُلاَءِ الَّذِينَ كَذَبُوا عَلَى رَبِّهِمْ أَلاَ لَعْنَةُ اللهِ عَلَى الظَّالِمِينَ) وَقَالَ شَيْبَانُ عَنْ قَتَادَةَ حَدَّثَنَا صَفْوَانُ .

---

1 Hud, 18. Ovaj ajet u cijelosti glasi: "Ima li nepravednijeg od onoga koji o Allahu izmišlja laži?! Oni će pred Gospodara svoga biti dovedeni, a svjedoci će reći: 'Ovi su izmišljali laži o Gospodaru svome!' – Neka Allahovo prokletstvo stigne nasilnike (mnogobošce)."

RIJEČI UZVIŠENOG: "ETO, TAKO GOSPODAR TVOJ KAŽNJAVA KAD KAŽNJAVA SELA I GRADOVE KOJI SU NASILJE ČINILI; KAZNA JE NJEGOVA ZAISTA BOLNA I STRAŠNA."[1]

باب قَوْلِه
(وَكَذلِكَ أَخْذُ رَبِّكَ إِذَا أَخَذَ الْقُرَى وَهِيَ ظَالِمَةٌ إِنَّ أَخْذَهُ أَلِيمٌ شَدِيدٌ)

Er-rifdul-merfudu znači *el-'avnul-mu'inu* (pomoć koja koristi). *Refedtuhu* znači *e'antuhu* (pružio sam mu pomoć). *Terkenu* znači temilu. *Fe lev la kane* znači *fe hela kane*. *Utrifu* znači *uhliku* (uništeni). Ibn-Abbas kaže da je *zefirun ve šehikun* "jak i slab glas".

(الرِّفْدُ الْمَرْفُودُ) الْعَوْنُ الْمُعِينُ رَفَدْتُهُ أَعَنْتُهُ (تَرْكَنُوا) تَمِيلُوا (فَلَوْلاَ كَانَ) فَهَلاَّ كَانَ (أُتْرِفُوا) أُهْلِكُوا وَقَالَ ابْنُ عَبَّاسٍ (زَفِيرٌ وَشَهِيقٌ) شَدِيدٌ وَصَوْتٌ ضَعِيفٌ .

4686. PRIČAO NAM JE Sadeka b. Fadl, njemu Ebu-Mu'avija, ovom Burejd b. Ebu-Burda, prenoseći od Ebu-Burde, a on od Ebu-Musaa, radijallahu anhu, da je rekao: "Allahov je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: 'Allah ostavi nasilnika, ali kad ga uzme, neće Mu moći pobjeći!'
Zatim je proučio: 'Eto, tako Gospodar tvoj kažnjava kad kažnjava sela i gradove koji su naselje činili. Kazna je Njegova zaista bolna i strašna.'"

٤٦٨٦. حَدَّثَنَا صَدَقَةُ بْنُ الْفَضْلِ أَخْبَرَنَا أَبُو مُعَاوِيَةَ حَدَّثَنَا بُرَيْدُ بْنُ أَبِي بُرْدَةَ عَنْ أَبِي بُرْدَةَ عَنْ أَبِي مُوسَى رَضِيَ اللهُ عنه قَالَ قَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ إِنَّ اللهَ لَيُمْلِي لِلظَّالِمِ حَتَّى إِذَا أَخَذَهُ لَمْ يُفْلِتْهُ قَالَ ثُمَّ قَرَأَ (وَكَذَلِكَ أَخْذُ رَبِّكَ إِذَا أَخَذَ الْقُرَى وَهِيَ ظَالِمَةٌ إِنَّ أَخْذَهُ أَلِيمٌ شَدِيدٌ) .

1 Hud, 102.

RIJEČI UZVIŠENOG: "I OBAVLJAJ NAMAZ POČETKOM I KRAJEM DANA, I U PRVIM ČASOVIMA NOĆI! DOBRA DJELA ZAISTA PONIŠTAVAJU HRĐAVA. TO JE POUKA ZA ONE KOJI POUKU ŽELE."[2]

باب قوله ﴿وأقم الصلاة طرفي النهار وزلفا من الليل إن الحسنات يذهبن السيئات ذلك ذكرى للذاكرين﴾

Zulefen znači *sa'atit ba'de sa'atin* (sati za satima). Po ovom je dobila ime Muzdelifa. *Ez-zulefu* znači *menziletun ba'de menziletin* (stupanj nad stupnjem, mjesto za mjestom). Što se tiče *ez-zulfa* to znači *el-kurba* (srodstvo). *Izdelefu* znači *idžteme'u* (okupili su se). *Ezlefna* znači *džema'na* (skupili smo).

وَزُلَفًا سَاعَاتٍ بَعْدَ سَاعَاتٍ وَمِنْهُ سُمِّيَتِ الْمُزْدَلِفَةُ الزُّلَفُ مَنْزِلَةٌ بَعْدَ مَنْزِلَةٍ وَأَمَّا (زُلْفَى) فَمَصْدَرٌ مِنَ الْقُرْبَى ازْدَلَفُوا اجْتَمَعُوا (أَزْلَفْنَا) جَمَعْنَا .

4687. PRIČAO NAM JE Musedded, prenoseći od Jezida, sina Zurejovog, on od Sulejmana Tejmija, ovaj od Ebu-Usmana, a on od Ibn-Mes'uda, radijallahu anhu, da je jedan čovjek poljubio neku ženu.[3] Potom je došao Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, i to mu ispričao. Tada mu je (Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem) objavljeno:
"I obavljaj namaz početkom i krajem dana, i u prvim časovima noći! Dobra djela zaista poništavaju hrđava. To je pouka za one koji pouku žele."
Čovjek je upitao: "Je li ovo za mene?", a Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, odgovori: "(Jeste) i svakom kome se to desi od moga ummeta."

٤٦٨٧ . حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ حَدَّثَنَا يَزِيدُ هُوَ ابْنُ زُرَيْعٍ حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ التَّيْمِيُّ عَنْ أَبِي عُثْمَانَ عَنِ ابْنِ مَسْعُودٍ رَضِيَ الله عنه أَنَّ رَجُلاً أَصَابَ مِنِ امْرَأَةٍ قُبْلَةً فَأَتَى رَسُولَ الله ﷺ فَذَكَرَ ذَلِكَ لَهُ فَأُنْزِلَتْ عَلَيْهِ ﴿وَأَقِمِ الصَّلاَةَ طَرَفَيِ النَّهَارِ وَزُلَفًا مِنَ اللَّيْلِ إِنَّ الْحَسَنَاتِ يُذْهِبْنَ السَّيِّئَاتِ ذَلِكَ ذِكْرَى لِلذَّاكِرِينَ﴾ قَالَ الرَّجُلُ أَلِيَ هَذِهِ قَالَ لِمَنْ عَمِلَ بِهَا مِنْ أُمَّتِي .

2 Hud, 114.

3 Ova žena nije bila njegova supruga. O ovom slučaju Muslim u svome *Sahihu* prenosi hadis u kome se navodi kako je neki čovjek došao Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, i rekao: "Allahov Poslaniče, našao sam neku ženu u vrtu; s njom sam radio sve: ljubio sam je, milovao, samo nisam imao spolni odnos, pa uradi sa mnom što želiš..." (*Fethul-bari*, 8/206.) Iz ovog se zaključuje da za spomenuto nije propisana određena kazna, i da se eventualne sankcije u ovom slučaju ne izvršavaju nad onim koji dođe kajući se i žaleći zbog učinjenog lošeg postupka. Dobra djela bivaju uzrokom ostavljanja loših. (prim. rec.)

U ima Allaha, Svemilosnog, Samilosnog!

SURA JUSUF

Fudajl prenosi od Husejna, a on od Mudžahida da *mutteke'en* znači *el-utrudždžu*. Fudajl kaže da *el-utrudždžu* na abcsinskom znači *mutken*. Ibn-Ujejna prenosi od nekog čovjeka, a on od Mudžahida da *mutken* označava svaku stvar koja je otkinuta nožem. Katada kaže da *le zu 'ilmin lima allemnahu* znači "onaj koji radi po onom što je naučio". Seid b. Džubejr (tumačeći *suva'al-meliki* vladarev pehar) kaže da je *suva'un* na perzijskom pehar kod kojeg se dva kraja spajaju i iz kojeg su pili stranci (nearapi). Ibn-Abbas kaže da *tufennidune* znači *tudžehhilune* (pripisivati neznanje). Drugi kažu da se *gajabetun* zove sve ono što zakloni nešto od tebe. *El-Džubbu* jest bunar koji nije zatrpan. *Bi mu'minin lena* znači *bi musaddikin lena* (ne vjeruješ nama). *Ešuddehu* znači "(vrhunac snage i moći) prije nego što (čovjek) počne slabiti". Kaže se: *belega ešuddehu* i *belegu ešuddehum*; neki kažu da je jednina *šeddun*. *El-mutteke'u* znači "ono na što si se oslonio dok piješ, govoriš ili jedeš". On je pobio onoga koji je rekao da to znači *el-utrudždžu*. U arapskom jeziku nije poznato da se to objašnjava riječju *el-utrudždžu*. Kada im se s dokazom prigovorilo da je to *el-mutteke'u* od *nemariku* (jastučići), otišli su u još veću grešku i rekli da je to *el-mutku*, čije je slovo *ta* sa sukunom. *El-mutku* jest dio klitorisa. Zbog toga je za nju (ženu) rečeno *mutkau* i *ibnul-mutkai*. Ako tu i ima *utrudždžun*, on je poslije *el-mutteke'u*. *Šegafeha*, kaže se: *belega šigafeha* (stigao je do njenog *šigafa*), a to je omotač njenog srca. Što se tiče *še'afeha*, to je izvedeno od *el-meš'ufu*. *Asbu ilejhinne* znači *emilu ilejhinne hubben*. *Adgasu ahlam* jesu (snovi) koji se ne mogu protumačiti. *Ed-digsu* znači "puna ruka

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

سُورَةُ يُوسُفَ

وَقَالَ فُضَيْلٌ عَنْ حُصَيْنٍ عَنْ مُجَاهِدٍ (مُتَّكَأً) الأُتْرُجُّ قَالَ فُضَيْلٌ الأُتْرُجُّ بِالْحَبَشِيَّةِ مُتْكًا وَقَالَ ابْنُ عُيَيْنَةَ عَنْ رَجُلٍ عَنْ مُجَاهِدٍ مُتْكًا قَالَ كُلُّ شَيْءٍ قُطِعَ بِالسِّكِّينِ وَقَالَ قَتَادَةُ (لَذُو عِلْمٍ لِمَا عَلَّمْنَاهُ) عَامِلٌ بِمَا عَلِمَ وَقَالَ سَعِيدُ بْنُ جُبَيْرٍ (صُوَاعَ الْمَلِكِ) مَكُّوكُ الْفَارِسِيِّ الَّذِي يَلْتَقِي طَرَفَاهُ كَانَتْ تَشْرَبُ بِهِ الأَعَاجِمُ وَقَالَ ابْنُ عَبَّاسٍ (تُفَنِّدُونِ) تُجَهِّلُونِ وَقَالَ غَيْرُهُ غَيَابَةٌ كُلُّ شَيْءٍ غَيَّبَ عَنْكَ شَيْئًا فَهُوَ غَيَابَةٌ وَالْجُبُّ الرَّكِيَّةُ الَّتِي لَمْ تُطْوَ (بِمُؤْمِنٍ لَنَا) بِمُصَدِّقٍ (أَشُدَّهُ) قَبْلَ أَنْ يَأْخُذَ فِي النُّقْصَانِ يُقَالُ بَلَغَ أَشُدَّهُ وَبَلَغُوا أَشُدَّهُمْ وَقَالَ بَعْضُهُمْ وَاحِدُهَا شَدٌّ وَالْمُتَّكَأُ مَا اتَّكَأْتَ عَلَيْهِ لِشَرَابٍ أَوْ لِحَدِيثٍ أَوْ لِطَعَامٍ وَأَبْطَلَ الَّذِي قَالَ الأُتْرُجُّ وَلَيْسَ فِي كَلاَمِ الْعَرَبِ الأُتْرُجُّ فَلَمَّا احْتُجَّ عَلَيْهِمْ بِأَنَّهُ الْمُتَّكَأُ مِنْ نَمَارِقَ فَرُّوا إِلَى شَرٍّ مِنْهُ فَقَالُوا إِنَّمَا هُوَ الْمُتْكُ سَاكِنَةَ التَّاءِ وَإِنَّمَا الْمُتْكُ طَرَفُ الْبَظْرِ وَمِنْ ذَلِكَ قِيلَ لَهَا مَتْكَاءُ وَابْنُ الْمَتْكَاءِ فَإِنْ كَانَ ثَمَّ أُتْرُجٌّ فَإِنَّهُ بَعْدَ الْمُتَّكَإِ (شَغَفَهَا) يُقَالُ بَلَغَ شِغَافَهَا وَهُوَ غِلاَفُ قَلْبِهَا وَأَمَّا شَعَفَهَا فَمِنَ الْمَشْعُوفِ (أَصْبُ) أَمِيلُ صَبَا مَالَ (أَضْغَاثُ أَحْلاَمٍ) مَا لاَ تَأْوِيلَ لَهُ وَالضِّغْثُ مِلْءُ الْيَدِ مِنْ حَشِيشٍ وَمَا أَشْبَهَهُ وَمِنْهُ (وَخُذْ بِيَدِكَ ضِغْثًا)

trave" i sl. Od toga je: *ve huz bi jedike digsen*, a nije od Njegovih riječi: *adgasu ahlamin*; jednina je *digsun*.

Nemiru izvedeno je od *el-miretu*. *Nezdadu kejle be'irin* jest ono što može da ponese deva. *Ava ilejhi* znači *damme ilejhi* (pridružio ga uz sebe). *Es-sikajetu* jest mjera (za žito). *Tefte'u* znači *la tezalu* (još uvijek). *Haredan* i *muhredan* znače "istopi te briga". *Tehassesu* znači *tehabberu* (tražite vijesti). *Muzdžatun* znači *kaliletun* (malo). *Gašijetun* – od Allahove kazne; opće, sveobuhvatno.

Istej'esu znači *je'isu* (izgubili su nadu). *Ve la tej'esu min revhillahi* (ne gubite nadu u Allahovu milost) je u značenju molbe. *Halesu nedžijjen* znači *i'tezelu nedžijjen*; množina je *endžijetun*. Jednina od *jetenadževne* jest *nedžijjun*, a dvojina i množina: *nedžijjun* i *endžijetun*.

لاَ مِنْ قَوْلِهِ (أَضْغَاثُ أَحْلاَمٍ) وَاحِدُهَا ضِغْثٌ (نَمِيرُ) مِنَ الْمِيرَةِ (وَنَزْدَادُ كَيْلَ بَعِيرٍ) مَا يَحْمِلُ بَعِيرٌ أَوَى إِلَيْهِ ضَمَّ إِلَيْهِ السِّقَايَةُ مِكْيَالٌ (تَفْتَأُ) لاَ تَزَالُ (حَرَضًا) مُحْرَضًا يُذِيبُكَ الْهَمُّ تَحَسَّسُوا تَخَبَّرُوا (مُزْجَاةٍ) قَلِيلَةٍ (غَاشِيَةٌ مِنْ عَذَابِ اللهِ) عَامَّةٌ مُجَلِّلَةٌ (اسْتَيْأَسُوا) يَئِسُوا (لاَ تَيْأَسُوا مِنْ رَوْحِ اللهِ) مَعْنَاهُ الرَّجَاءُ (خَلَصُوا نَجِيًّا) اعْتَزَلُوا نَجِيًّا وَالْجَمِيعُ أَنْجِيَةٌ يَتَنَاجَوْنَ الْوَاحِدُ نَجِيٌّ وَالاِثْنَانِ وَالْجَمِيعُ نَجِيٌّ وَأَنْجِيَةٌ .

RIJEČI UZVIŠENOG: "... I MILOŠĆU SVOJOM TEBE I JAKUBOVU PORODICU OBASUTI, KAO ŠTO JE PRIJE OBASUO PRETKE TVOJE IBRAHIMA I ISHAKA..."[1]

باب قَوْلِهِ (وَيُتِمُّ نِعْمَتَهُ عَلَيْكَ وَعَلَى آلِ يَعْقُوبَ كَمَا أَتَمَّهَا عَلَى أَبَوَيْكَ مِنْ قَبْلُ إِبْرَاهِيمَ وَإِسْحَاقَ)

4688. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Muhammed, njemu Abdus-Samed, prenoseći od Abdur-Rahmana b. Abdullaha b. Dinara, on od svoga oca, a ovaj od Abdullaha b. Omera, radijallahu anhuma, da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:

"Plemeniti, sin plemenitog, sin plemenitog, sin plemenitog – jest Jusuf b. Ja'kub b. Ishak b. Ibrahim."

٤٦٨٨ . حَدَّثَنَا عَبْدُ اللهِ بْنُ مُحَمَّدٍ حَدَّثَنَا عَبْدُ الصَّمَدِ عَنْ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ عَبْدِ اللهِ بْنِ دِينَارٍ عَنْ أَبِيهِ عَنْ عَبْدِ اللهِ بْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ الْكَرِيمُ ابْنُ الْكَرِيمِ ابْنِ الْكَرِيمِ ابْنِ الْكَرِيمِ يُوسُفُ بْنُ يَعْقُوبَ بْنِ إِسْحَاقَ بْنِ إِبْرَاهِيمَ .

1 Jusuf, 6. Ovaj ajet u cijelosti glasi: "I eto, tako će Gospodar tvoj tebe odabrati, i tumačenju snova te naučiti, i milošću Svojom tebe i Jakubovu porodicu obasuti, kao što je prije obasuo pretke tvoje Ibrahima i Ishaka. Gospodar tvoj, zaista, sve zna i mudar je."

RIJEČI UZVIŠENOG: "U JUSUFU I BRAĆI NJEGOVOJ IMAJU POUKE ZA SVE KOJI SE RASPITUJU."[1]

باب قوله (لقد كان في يوسف وإخوته آيات للسائلين)

4689. PRIČAO MI JE Muhammed, njemu Abda, prenoseći od Abdullaha, on od Seida b. Ebu-Seida, a ovaj od Ebu-Hurejre, radijallahu anhu, da je rekao: "Upitali su Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, ko je najplemenitiji čovjek, pa je odgovorio: 'Najplemenitiji je kod Allaha onaj koji je najbogobojazniji.'
'Nismo te o tome pitali', rekoše, a on reče: 'Najplemenitiji je čovjek Jusuf, Allahov vjerovjesnik, sin Allahovog vjerovjesnika, sin Allahovog vjerovjesnika, sin Allahovog prijatelja.'
'Ne pitamo te o tome', rekoše, a on upita: 'Da li me o ćudi i naravi Arapa pitate?'
'Da', odgovoriše oni.
'Najbolji od njih u džahilijetu najbolji su i u islamu kada nauče i razumiju (vjeru)', reče on."

٤٦٨٩. حَدَّثَنِي مُحَمَّدٌ أَخْبَرَنَا عَبْدَةُ عَنْ عُبَيْدِاللهِ عَنْ سَعِيدِ بْنِ أَبِي سَعِيدٍ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللهُ عنه قَالَ سُئِلَ رَسُولُ اللهِ ﷺ أَيُّ النَّاسِ أَكْرَمُ قَالَ أَكْرَمُهُمْ عِنْدَ اللهِ أَتْقَاهُمْ قَالُوا لَيْسَ عَنْ هَذَا نَسْأَلُكَ قَالَ فَأَكْرَمُ النَّاسِ يُوسُفُ نَبِيُّ اللهِ ابْنُ نَبِيِّ اللهِ ابْنِ نَبِيِّ اللهِ ابْنِ خَلِيلِ اللهِ قَالُوا لَيْسَ عَنْ هَذَا نَسْأَلُكَ قَالَ فَعَنْ مَعَادِنِ الْعَرَبِ تَسْأَلُونِي قَالُوا نَعَمْ قَالَ فَخِيَارُكُمْ فِي الْجَاهِلِيَّةِ خِيَارُكُمْ فِي الْإِسْلَامِ إِذَا فَقِهُوا تَابَعَهُ أَبُو أُسَامَةَ عَنْ عُبَيْدِاللهِ .

RIJEČI UZVIŠENOG: "NIJE TAKO", REČE JAKUB, "U DUŠAMA VAŠIM PONIKLA JE ZLA MISAO, A STRPLJIVOST JE LIJEPA..."[2]

باب قوله
(قال بل سولت لكم أنفسكم أمرا فصبر جميل)

Sevvelet znači *zejjenet* (ukrasila je).

(سَوَّلَتْ) زَيَّنَتْ .

4690. PRIČAO NAM JE Abdul-Aziz b. Abdullah, njemu Ibrahim b. Sa'd, prenoseći od Saliha, on od Ibn-Šihaba; a PRIČAO NAM JE i Hadždžadž, prenoseći od Abdullaha b. Umera Numejrija, a on od Junusa b. Jezida Ejlija da je čuo od Zuhrija, on od Urve b. Zubejra, Seida b. Musejjeba, Alkame b. Vekkasa i Ubejdullaha b. Abdullaha – u vezi s hadisom Aiše, supruge Vjerovjesnikove, sallallahu alejhi ve sellem, kad su joj rekli to što

٤٦٩٠. حَدَّثَنَا عَبْدُالْعَزِيزِ بْنُ عَبْدِاللهِ حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ سَعْدٍ عَنْ صَالِحٍ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ قَالَ ح وحَدَّثَنَا الْحَجَّاجُ حَدَّثَنَا عَبْدُاللهِ بْنُ عُمَرَ النُّمَيْرِيُّ حَدَّثَنَا يُونُسُ بْنُ يَزِيدَ الْأَيْلِيُّ قَالَ سَمِعْتُ الزُّهْرِيَّ سَمِعْتُ عُرْوَةَ بْنَ الزُّبَيْرِ وَسَعِيدَ بْنَ الْمُسَيَّبِ وَعَلْقَمَةَ بْنَ وَقَّاصٍ

1 Jusuf, 7.
2 Jusuf, 83. Ovaj ajet u cijelosti glasi: "Nije tako", reče Ja'kub, "u dušama vašim ponikla je zla misao, a strpljivost je lijepa; nadam se da će mi ih Allah sve vratiti. Uistinu, On sve zna i mudar je."

su joj rekli oni koji su je lažno optužili, i kad ju je Allah proglasio nevinom – svaki mi je (od njih) pričao dio ovog hadisa:
“Vjerovjesnik je, sallallahu alejhi ve sellem, rekao (Aiši): ‘Ako si nevina, Allah će obznaniti tvoju nevinost; a ako si učinila grijeh, zamoli Allaha za oprost i pokaj Mu se!’
‘Tako mi Allaha’, rekla je, ‘ja ne mogu naći primjer osim oca Jusufovog (kad je rekao): ‘Ja se neću jadati! Od Allaha tražim pomoć protiv ovoga što vi iznosite!’”[3]
Tada je Allah objavio: ‘Među vama je bilo onih koji su iznosili potvoru...’ (deset ajeta).”[4]

وَعُبَيْدَاللهِ ابْنَ عَبْدِاللهِ عَنْ حَدِيثِ عَائِشَةَ زَوْجِ النَّبِيِّ ﷺ حِينَ قَالَ لَهَا أَهْلُ الإِفْكِ مَا قَالُوا فَبَرَّأَهَا اللهُ كُلٌّ حَدَّثَنِي طَائِفَةً مِنَ الْحَدِيثِ قَالَ النَّبِيُّ ﷺ إِنْ كُنْتِ بَرِيئَةً فَسَيُبَرِّئُكِ اللهُ وَإِنْ كُنْتِ أَلْمَمْتِ بِذَنْبٍ فَاسْتَغْفِرِي اللهَ وَتُوبِي إِلَيْهِ قُلْتُ إِنِّي وَاللهِ لاَ أَجِدُ مَثَلاً إِلاَّ أَبَا يُوسُفَ (فَصَبْرٌ جَمِيلٌ وَاللهُ الْمُسْتَعَانُ عَلَى مَا تَصِفُونَ) وَأَنْزَلَ اللهُ (إِنَّ الَّذِينَ جَاءُوا بِالإِفْكِ عُصْبَةٌ مِنْكُمْ) الْعَشْرَ الآيَاتِ .

4691. PRIČAO NAM JE Musa, njemu Ebu-Avana, prenoseći od Husajna, on od Ebu-Vaila, ovaj od Mesruka b. Edžde, a on od Umm-Ruman, Aišine majke, da je rekla:
“Dok smo ja i Aiša bile (zajedno), nju je obuzela groznica. Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, tada reče: ‘Možda želiš nešto kazati?’
‘Da’, odgovorila je i pridigla se, a potom rekla: ‘Moj je primjer kao primjer Jakuba i njegovih sinova; *u dušama je vašim ponikla zla misao, a ja se neću jadati; od Allaha tražim pomoć protiv ovoga što vi iznosite*!’”

٤٦٩١ . حَدَّثَنَا مُوسَى حَدَّثَنَا أَبُو عَوَانَةَ عَنْ حُصَيْنٍ عَنْ أَبِي وَائِلٍ قَالَ حَدَّثَنِي مَسْرُوقُ بْنُ الأَجْدَعِ قَالَ حَدَّثَتْنِي أُمُّ رُومَانَ وَهْيَ أُمُّ عَائِشَةَ قَالَتْ بَيْنَا أَنَا وَعَائِشَةُ أَخَذَتْهَا الْحُمَّى فَقَالَ النَّبِيُّ ﷺ لَعَلَّ فِي حَدِيثٍ تُحُدِّثَ قَالَتْ نَعَمْ وَقَعَدَتْ عَائِشَةُ قَالَتْ مَثَلِي وَمَثَلُكُمْ كَيَعْقُوبَ وَبَنِيهِ (بَلْ سَوَّلَتْ لَكُمْ أَنْفُسُكُمْ أَمْرًا فَصَبْرٌ جَمِيلٌ وَاللهُ الْمُسْتَعَانُ عَلَى مَا تَصِفُونَ) .

3 Jusuf, 18.

4 Ovi su ajeti iz sure En-Nur, 11-21. Neprijatelji islama na različite su se načine borili protiv Muhammeda, sallallahu alejhi ve sellem, i muslimana. Jedan od vidova te borbe bio je iznošenje o njima svakojakih laži. U petoj godini po Hidžri iznijeli su najtežu potvoru na Vjerovjesnikovu suprugu Aišu, radijallahu anha. Na ove glasine nasjeli su i neki muslimani. Tada je Allah, dželle šanuhu, u ovim ajetima objavio njenu nevinost.

RIJEČI UZVIŠENOG: "I POČE GA NA GRIJEH NAVODITI ONA U ČIJOJ JE KUĆI BIO, PA ZAKLJUČA SVA VRATA I REČE: 'HODI!'"[1]

باب قَوْلِهِ (وَرَاوَدَتْهُ الَّتِي هُوَ فِي بَيْتِهَا عَنْ نَفْسِهِ وَغَلَّقَتِ الْأَبْوَابَ وَقَالَتْ هَيْتَ لَكَ)

4692. PRIČAO MI JE Ahmed b. Seid, prenoseći od Bišra b. Umera, on od Šu'be, ovaj od Sulejmana, on od Ebu-Vaila, a ovaj od Abdullaha b. Mes'uda da je rekao:
"*Hejte leke* – to učimo onako kako smo naučeni. *Mesvahu* znači *mekamuhu* (njegovo mjesto i položaj). *Elfeja* (znači) *vedžeda* (našli su). *Elfev abaehum i elfejna*."
Od Ibn-Mes'uda prenosi se: *bel 'adžibtu ve jesharune*.

٤٦٩٢. حَدَّثَنِي أَحْمَدُ بْنُ سَعِيدٍ حَدَّثَنَا بِشْرُ بْنُ عُمَرَ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ عَنْ سُلَيْمَانَ عَنْ أَبِي وَائِلٍ عَنْ عَبْدِاللهِ بْنِ مَسْعُودٍ قَالَ (هَيْتَ لَكَ) قَالَ وَإِنَّمَا نَقْرَؤُهَا كَمَا عُلِّمْنَاهَا (مَثْوَاهُ) مُقَامُهُ (وَأَلْفَيَا) وَجَدَا (أَلْفَوْا آبَاءَهُمْ) (أَلْفَيْنَا) وَعَنِ ابْنِ مَسْعُودٍ (بَلْ عَجِبْتُ وَيَسْخَرُونَ) .

4693. Pričao nam je Humejdi, prenoseći od Sufjana, on od A'meša, ovaj od Muslima, on od Mesruka, a ovaj od Abdullaha, radijallahu anhu, (da je kazivao):
"Kada se pleme Kurejš nije odazvalo Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, da primi islam, on je rekao: 'Allahu, zaštiti me od njih sa sedam (sušnih godina), kao sedam (godina) Jusufovih!' I pogodila ih je godina koja je sve odnijela, tako da su jeli kosti. Čovjek bi gledao u nebo i vidio nešto slično dimu. Allah je (o tome) rekao: 'Zato sačekaj dan kad će im se činiti da prema nebu vide uočljiv dim'[2], a također i: 'Čim bismo im Mi samo malo otklonili kaznu, oni bi se vratili u nevjerstvo. Onoga dana kada ih svom silom zgrabimo, Mi ćemo kazniti za to!'[3] Desio se dim i desila se kazna."

٤٦٩٣. حَدَّثَنَا الْحُمَيْدِيُّ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ عَنِ الْأَعْمَشِ عَنْ مُسْلِمٍ عَنْ مَسْرُوقٍ عَنْ عَبْدِاللهِ رَضِي الله عنه أَنَّ قُرَيْشًا لَمَّا أَبْطَئُوا عَلَى النَّبِيِّ ﷺ بِالْإِسْلَامِ قَالَ اللَّهُمَّ اكْفِنِيهِمْ بِسَبْعٍ كَسَبْعِ يُوسُفَ فَأَصَابَتْهُمْ سَنَةٌ حَصَّتْ كُلَّ شَيْءٍ حَتَّى أَكَلُوا الْعِظَامَ حَتَّى جَعَلَ الرَّجُلُ يَنْظُرُ إِلَى السَّمَاءِ فَيَرَى بَيْنَهُ وَبَيْنَهَا مِثْلَ الدُّخَانِ قَالَ اللهُ (فَارْتَقِبْ يَوْمَ تَأْتِي السَّمَاءُ بِدُخَانٍ مُبِينٍ) قَالَ اللهُ (إِنَّا كَاشِفُو الْعَذَابِ قَلِيلاً إِنَّكُمْ عَائِدُونَ) أَفَيُكْشَفُ عَنْهُمُ الْعَذَابُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ وَقَدْ مَضَى الدُّخَانُ وَمَضَتِ الْبَطْشَةُ .

1 Jusuf, 23. Ovaj ajet u cijelosti glasi: "I poče ga na grijeh navoditi ona u čijoj je kući bio, pa zaključa sva vrata i reče: 'Hodi!' – 'Sačuvaj, Bože!', uzviknu on, 'vlasnik me moj lijepo pazi; nepravednici nikada neće uspjeti!'"

2 Ed-Duhhan, 10.

3 Ed-Duhhan, 15-16.

RIJEČI UZVIŠENOG: "... I KAD JUSUFU IZASLANIK DOĐE, ON REČE: 'VRATI SE GOSPODARU SVOME I UPITAJ GA: 'ŠTA JE S ONIM ŽENAMA KOJE SU SVOJE RUKE POREZALE? VLASNIK MOJ DOBRO ZNA SPLETKE NJIHOVE!" – 'ŠTA SE TO DOGODILO KAD STE JUSUFA NA GRIJEH NAVRAĆALE?', UPITA VLADAR. 'BOŽE SAČUVAJ!', REKOŠE ONE..."[4]

باب قوله ﴿فلمّا جاءهُ الرَّسُولُ قال ارْجِعْ إلى ربّك فاسْألْهُ ما بالُ النِّسْوةِ اللاتِي قطّعْن أيْديهُنّ إنّ ربّي بِكيْدِهِنّ عليمٌ قال ما خطْبُكُنّ إذْ راوَدْتُنّ يُوسُف عنْ نفْسِهِ قُلْن حاشى للهِ﴾

Haše i *haša* označavaju negiranje nečeg lošeg i izuzimanje. *Hashasa* znači *vedaha* (postalo je jasno).

وَحَاشَ وَحَاشَى تَنْزِيهٌ وَاسْتِثْنَاءٌ (حَصْحَصَ) وَضَحَ .

4694. PRIČAO NAM JE Seid b. Telid, njemu Abdur-Rahman b. Kasim, prenoseći od Bekra b. Mudara, on od Amra b. Harisa, ovaj od Junusa b. Jezida, on od Ibn-Šihaba, ovaj od Seida b. Musejjeba i Ebu-Seleme b. Abdur-Rahmana, a oni od Ebu-Hurejre, radijallahu anhu, da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Smilovao se Allah Lutu, on se oslanjao na jak oslonac![5] Da sam ostao u zatvoru onoliko koliko je ostao Jusuf, odazvao bih se glasniku. Mi smo preči od Ibrahima (da posumnjamo) kada mu je On (Allah, dželle šanuhu) rekao: 'Zar ne vjeruješ?!' 'Vjerujem', odgovori on, 'ali bih da mi se srce smiri.'"[6]

٤٦٩٤. حَدَّثَنَا سَعِيدُ بْنُ تَلِيدٍ حَدَّثَنَا عَبْدُالرَّحْمَنِ بْنُ الْقَاسِمِ عَنْ بَكْرِ بْنِ مُضَرَ عَنْ عَمْرِو ابْنِ الْحَارِثِ عَنْ يُونُسَ بْنِ يَزِيدَ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ عَنْ سَعِيدِ بْنِ الْمُسَيَّبِ وَأَبِي سَلَمَةَ بْنِ عَبْدِالرَّحْمَنِ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِي الله عنه قَالَ قَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ يَرْحَمُ اللهُ لُوطًا لَقَدْ كَانَ يَأْوِي إِلَى رُكْنٍ شَدِيدٍ وَلَوْ لَبِثْتُ فِي السِّجْنِ مَا لَبِثَ يُوسُفُ لأَجَبْتُ الدَّاعِيَ وَنَحْنُ أَحَقُّ مِنْ إِبْرَاهِيمَ إِذْ قَالَ لَهُ (أَوَلَمْ تُؤْمِنْ قَالَ بَلَى وَلَكِنْ لِيَطْمَئِنَّ قَلْبِي) .

---

4 Jusuf, 50-51.

5 Lut, alejhis-selam, nije imao u svom narodu rodbine koja bi ga pomogla i zaštitila i odbranila njegove goste od razvratnog naroda. Nakon toga je Uzvišeni Allah slao svoje vjerovjesnike koji su imali rodbinu u svojim narodima. Zato je rekao Lut, alejhis-selam kako stoji u prijevodu značenja 80-og ajeta u suri Hud: "Ali da ja samo imam moć reče on ili da se mogu osloniti na nekog snažnog." Prijeteći grešnicima i misleći na podršku rodbine. Njegov oslonac je bio Uzvišeni Allah, dželle šanuhu. Jusuf, alejhis-selam, imao je veliko iskušenje nakon što je ostao nekoliko godina nepravedno zatvoren u tamnici, pa kada mu je došao glasnik kraljev da izađe iz nje nije pohitao sa izlaskom već je tražio da se ispita njegov slučaj i utvrdi njegova nevinost. Ibrahim, alejhis-selam, je imao čvrsto vjerovanje, ali je želio da doda na ilmul-jekin (čvrsto ubjeđenje znanja) zato je i pitao "kejfe" kako oživljvaš mrtve, a ne da li oživljavaš mrtve.

6 Tako je i Allahov poslanik Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, bio od prvaka koji se oslanjaju na Allaha, dželle šanuhu, i prvaka strpljivih i prvaka čvrsto uvjerenih, ali spominje ovdje vrline drugih Allahovih vjerovjesnika uz skromnost koja ne umanjuje veličinu velikih koji se njome okite. (prim. rec.)

RIJEČI UZVIŠENOG: "I KAD BI POSLANICI GOTOVO NADU GUBILI..."[1]

باب قوله (حتّى إذا استيأس الرُّسُلُ)

4695. PRIČAO NAM JE Abdul-Aziz b. Abdullah, njemu Ibrahim b. Sa'd, prenoseći od Saliha, a on od Ibn-Šihaba da je rekao:
"Kazivao mi je Urva b. Zubejr, prenoseći od Aiše, radijallahu anha, da mu je – kad ju je upitao da li se u riječima Uzvišenog Allaha: 'I kad bi poslanici gotovo nadu gubili...' čita *kuzibu* ili *kuzzibu* odgovorila (da se čita) *kuzzibu* (s tešdidom).
'Oni su bili uvjereni da im je njihov narod rekao da lažu, pa koja je to sumnja onda?', upitao je.
'Da, sigurno su, oni u tome bili uvjereni u to', odgovorila je.
'I posumnjali su da su u laž utjerani?', upitao je.
'Utječem se Allahu', rekla je, 'poslanici nisu tako mislili o svome Gospodaru.'
'Šta znači ovaj ajet?', upita on. 'To su sljedbenici poslanika', odgovori ona, 'koji su vjerovali u svoga Gospodara i rekli da je istina (ono što oni govore), pa je potrajala njihova kušnja, i odgođena je njihova pobjeda, tako da im je – kad su poslanici izgubili nadu u one od njihovog naroda koji su im rekli da lažu i pomislili da su im njihovi sljedbenici rekli da lažu – tada došla Allahova pomoć.'"

٤٦٩٥ . حَدَّثَنَا عَبْدُالْعَزِيزِ بْنُ عَبْدِاللهِ حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ سَعْدٍ عَنْ صَالِحٍ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ قَالَ أَخْبَرَنِي عُرْوَةُ بْنُ الزُّبَيْرِ عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهَا قَالَتْ لَهُ وَهُوَ يَسْأَلُهَا عَنْ قَوْلِ اللهِ تَعَالَى (حَتَّى إِذَا اسْتَيْأَسَ الرُّسُلُ) قَالَ قُلْتُ أَكُذِبُوا أَمْ كُذِّبُوا قَالَتْ عَائِشَةُ كُذِّبُوا قُلْتُ فَقَدِ اسْتَيْقَنُوا أَنَّ قَوْمَهُمْ كَذَّبُوهُمْ فَمَا هُوَ بِالظَّنِّ قَالَتْ أَجَلْ لَعَمْرِي لَقَدِ اسْتَيْقَنُوا بِذَلِكَ فَقُلْتُ لَهَا وَظَنُّوا أَنَّهُمْ قَدْ كُذِبُوا قَالَتْ مَعَاذَ اللهِ لَمْ تَكُنِ الرُّسُلُ تَظُنُّ ذَلِكَ بِرَبِّهَا قُلْتُ فَمَا هَذِهِ الْآيَةُ قَالَتْ هُمْ أَتْبَاعُ الرُّسُلِ الَّذِينَ آمَنُوا بِرَبِّهِمْ وَصَدَّقُوهُمْ فَطَالَ عَلَيْهِمُ الْبَلَاءُ وَاسْتَأْخَرَ عَنْهُمُ النَّصْرُ حَتَّى إِذَا اسْتَيْأَسَ الرُّسُلُ مِمَّنْ كَذَّبَهُمْ مِنْ قَوْمِهِمْ وَظَنَّتِ الرُّسُلُ أَنَّ أَتْبَاعَهُمْ قَدْ كَذَّبُوهُمْ جَاءَهُمْ نَصْرُ اللهِ عِنْدَ ذَلِكَ .

4696. PRIČAO NAM JE Ebu-Jeman, njemu Šu'ajb, prenoseći od Zuhrija, a on od Urve da je rekao: "Upitao sam: 'Možda se čita *kuzibu*, bez tešdida?' 'Utječem se Allahu od toga!', odgovorila je (Aiša)."[2]

٤٦٩٦ . حَدَّثَنَا أَبُو الْيَمَانِ أَخْبَرَنَا شُعَيْبٌ عَنِ الزُّهْرِيِّ قَالَ أَخْبَرَنِي عُرْوَةُ فَقُلْتُ لَعَلَّهَا كُذِبُوا مُخَفَّفَةً قَالَتْ مَعَاذَ اللهِ نَحْوَهُ .

1 Jusuf, 110. Ovaj ajet u cjelosti glasi: "I kad bi poslanici gotovo nadu gubili i pomišljali da će ih za lašce proglasiti, pomoć Naša bi im došla. Spasili bismo one koje smo Mi htjeli, a kazna Naša ne bi mimoišla ljude prestupnike."

2 U izgovoru ove riječi imaju dva mutevatir kiraeta (načina učenja). Jedan je bez tešdida, kako uče kufije (Asim, Kisai i Hamza) i Ebu Dža'fer, a drugi sa tešdidom kako uče ostali imami kiraeta. Kiraet sa tešdidom (*kuzzibu*) znači da su pomislili poslanici da su od svojih sljedbenika utjerivani, a kiraet bez teštida (*kuzibu*) znači da su iznevjereni, tj. da se obećanje koje su im poslanici dali, zbog velikih iskušenja i dugog čekanja, neće doći Allahova pomoć. Aiša, radijallahu anha, opovrgava da se to odnosi na Allaha, dželle šanuhu,

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

U ime Allaha Svemilosnog, Samilosnog!

سُورَةُ الرَّعْدِ

SURA ER-RA'D (GROM)

وَقَالَ ابْنُ عَبَّاسٍ (كَبَاسِطِ كَفَّيْهِ) مَثَلُ الْمُشْرِكِ
الَّذِي عَبَدَ مَعَ اللهِ إِلَهًا آخَرَ غَيْرَهُ كَمَثَلِ الْعَطْشَانِ
الَّذِي يَنْظُرُ إِلَى ظِلِّ خَيَالِهِ فِي الْمَاءِ مِنْ بَعِيدٍ وَهُوَ
يُرِيدُ أَنْ يَتَنَاوَلَهُ وَلاَ يَقْدِرُ وَقَالَ غَيْرُهُ (سَخَّرَ)
ذَلَّلَ (مُتَجَاوِرَاتٌ) مُتَدَانِيَاتٌ وَقَالَ غَيْرُهُ
(الْمَثُلاَتُ) وَاحِدُهَا مَثُلَةٌ وَهِيَ الأَشْبَاهُ وَالأَمْثَالُ
وَقَالَ (إِلاَّ مِثْلَ أَيَّامِ الَّذِينَ خَلَوْا) (بِمِقْدَارٍ) بِقَدَرٍ
يُقَالُ (مُعَقِّبَاتٌ) مَلاَئِكَةٌ حَفَظَةٌ تُعَقِّبُ الأُولَى
مِنْهَا الأُخْرَى وَمِنْهُ قِيلَ الْعَقِيبُ أَيْ عَقَّبْتُ فِي
إِثْرِهِ (الْمِحَالُ) الْعُقُوبَةُ (كَبَاسِطِ كَفَّيْهِ إِلَى الْمَاءِ)
لِيَقْبِضَ عَلَى الْمَاءِ (رَابِيًا) مِنْ رَبَا يَرْبُو (أَوْ مَتَاعٍ
زَبَدٌ مِثْلُهُ) الْمَتَاعُ مَا تَمَتَّعْتَ بِهِ (جُفَاءً) يُقَالُ
أَجْفَأَتِ الْقِدْرُ إِذَا غَلَتْ فَعَلاَهَا الزَّبَدُ ثُمَّ تَسْكُنُ
فَيَذْهَبُ الزَّبَدُ بِلاَ مَنْفَعَةٍ فَكَذَلِكَ يُمَيِّزُ الْحَقَّ مِنَ
الْبَاطِلِ (الْمِهَادُ) الْفِرَاشُ (يَدْرَءُونَ) يَدْفَعُونَ
دَرَأْتُهُ عَنِّي دَفَعْتُهُ (سَلاَمٌ عَلَيْكُمْ) أَيْ يَقُولُونَ
سَلاَمٌ عَلَيْكُمْ (وَإِلَيْهِ مَتَابِ) تَوْبَتِي أَفَلَمْ يَيْأَسْ
أَفَلَمْ يَتَبَيَّنْ (قَارِعَةٌ) دَاهِيَةٌ (فَأَمْلَيْتُ) أَطَلْتُ مِنَ
الْمَلِيِّ وَالْمِلاَوَةِ وَمِنْهُ (مَلِيًّا) وَيُقَالُ لِلْوَاسِعِ الطَّوِيلِ
مِنَ الأَرْضِ مَلًى مِنَ الأَرْضِ (أَشَقُّ) أَشَدُّ مِنَ

Ibn-Abbas kaže:[3] *kebasiti keffejhi* "Primjer je idolopoklonika koji uz Allaha obožava nekog drugog kao primjer žednoga koji gleda priviđenje (fatamorganu) izdaleka, pa hoće da se napije, ali ne može." Drugi kažu da *sehhare* znači *zellele* potčiniti. *Mutedžaviratu* znači *mutedanijatu* graniče. *El-mesulatu* – jednina je ove riječi *mesuletun*, što znači "slični, jednaki". On još kaže: *illa misle ejjamil-lezine halev* ("... osim slično onome što je snašlo one koji su prije njih bili i nestali").[4] *Bi mikdarin* znači *bi kaderin* (u određenoj mjeri i po kaderu). *Mu'akkibatun* znači "meleki čuvari, zamjenjuju jedni druge"; od toga je izvedena riječ *el-akibu*. Kaže se: *akkabtu fi isrihi* (slijedio sam njegov trag). *El-mihalu* znači *el-'ukubetu* (kazna). *Kebasiti keffejhi ilel-mai* znači *lijakbida alel-mai* (da dohvati vode). *Rabijen* je od riječi *riba-jerbu*. *Ev meta'in zebedun misluhu*, *el-meta'u* znači *ma temett'ate bihi* (ono čime se koristiš, kao što je posuđe i oruđe). *Džufa'en* (kaže se) *edžfe'etil-kidru* – kada lonac proključa i na površini se pojavi pjena, zatim se smiri i pjene nestane bez ikakve koristi; isto se tako raspoznaje istina od neistine. *El-mihadu* znači *el-firašu* (postelja). *Jedre'une* znači *jedfe'une* (odvraćaju). *Dere'tuhu anni* znači *defa'tuhu* (odbio sam ga od sebe). *Selamun alejkum*, tj. kažu *selamun alejkum*. *Ve ilejhi metab*, tj. *tevbeti* (moje pokajanje). *Efelem jej'es* (znači) *efelem jetebejjen* (nije razjašnjeno). *Kari'atun* znači *dahijetun* (nesreća, nedaća). *Fe emlejtu* znači *etaltu*, od *el-melijju* i *el-milavetu*;

u ovom kiratu pa ga stoga i osporava. Svakako da značenje ne može biti da su poslanici pomislili da se Allahovo obećanje neće ispuniti. Oni su ti koji drugima ukazuju na pravi put i koji imaju najbolje mišljenje o uzvišenom Allahu. (prim. rec.)

3 Er-Ra'd, 14.

4 Junus, 102.

od toga je i *melijjen*. Za širok i dug komad zemlje kaže se *melijjun minel erdi*. *Ešekku* znači *ešeddu* (jači, teži), od *el-mešekkatu* (poteškoća). *Mu'akkibe* znači *mugajjirun* (onaj koji ispravlja, mijenja). Mudžahid kaže da *mutedžaviratun* označava dobru i lošu neobrađenu zemlju. *Sinvanun* – dvije palme ili više njih koje su istog korijena. *Ve gajru sinvanin* znači "sama". *Bi ma'in vahidin* – kao što su dobri i loši sinovi Ademovi, a njihov je otac jedan. *Es-sihabus-sikalu* znači "(teški oblaci u kojima ima vode". *Ke basiti keffejhi ilel-ma'i* znači "traži vodu svojim jezikom i pokazuje na nju svojom rukom, pa mu ona nikad ne dolazi". *Fe salet evdijetun bi kaderiha* znači *temle'e batne kulli vadin* puni prostor doline. *Zebeden rabijen* znači "pjena od poplave". *Zebedun misluhu* znači *habesul-hadidi vel-hiljeti* (hrđa od željeza i nakita).

الْمَشَقَّةِ (مُعَقِّبٌ) مُغَيِّرٌ وَقَالَ مُجَاهِدٌ (مُتَجَاوِرَاتٌ) طَيِّبُهَا وَخَبِيثُهَا السِّبَاخُ (صِنْوَانٌ) النَّخْلَتَانِ أَوْ أَكْثَرُ فِي أَصْلٍ وَاحِدٍ (وَغَيْرُ صِنْوَانٍ) وَحْدَهَا (بِمَاءٍ وَاحِدٍ) كَصَالِحِ بَنِي آدَمَ وَخَبِيثِهِمْ أَبُوهُمْ وَاحِدٌ السَّحَابُ الثِّقَالُ الَّذِي فِيهِ الْمَاءُ (كَبَاسِطِ كَفَّيْهِ إِلَى الْمَاءِ) يَدْعُو الْمَاءَ بِلِسَانِهِ وَيُشِيرُ إِلَيْهِ بِيَدِهِ فَلاَ يَأْتِيهِ أَبَدًا (فَسَالَتْ أَوْدِيَةٌ بِقَدَرِهَا) تَمْلأُ بَطْنَ كُلِّ وَادٍ (زَبَدًا رَابِيًا) الزَّبَدُ زَبَدُ السَّيْلِ (زَبَدٌ مِثْلُهُ) خَبَثُ الْحَدِيدِ وَالْحِلْيَةِ .

RIJEČI UZVIŠENOG: "ALLAH ZNA ŠTA SVAKA ŽENA NOSI I KOLIKO SE MATERICE STEŽU.."[1]

بَاب قَوْلِهِ (اللَّهُ يَعْلَمُ مَا تَحْمِلُ كُلُّ أُنْثَى وَمَا تَغِيضُ الْأَرْحَامُ)

Gida znači *nukisa* (nestala je i umanjila se).

(غِيضَ) نُقِصَ .

4697. PRIČAO MI JE Ibrahim b. Munzir, njemu Ma'n, prenoseći od Malika, on od Abdullaha b. Dinara, a ovaj od Ibn-Omera, radijallahu anhuma, da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:

"Ključeva tajni (gajba) ima pet; njih ne zna niko osim Allaha. Niko osim Allaha ne zna šta će se sutra dogoditi, niti iko osim Allaha zna šta je u matericama. Niko osim Allaha ne zna kada će pasti kiša. Čovjek ne zna u kojoj će zemlji umrijeti, niti zna kada će nastupiti Kijametski dan; (to zna) samo Allah."[2]

٤٦٩٧ . حَدَّثَنِي إِبْرَاهِيمُ بْنُ الْمُنْذِرِ حَدَّثَنَا مَعْنٌ قَالَ حَدَّثَنِي مَالِكٌ عَنْ عَبْدِاللهِ بْنِ دِينَارٍ عَنِ ابْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا أَنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ قَالَ مَفَاتِحُ الْغَيْبِ خَمْسٌ لاَ يَعْلَمُهَا إِلاَّ اللهُ لاَ يَعْلَمُ مَا فِي غَدٍ إِلاَّ اللهُ وَلاَ يَعْلَمُ مَا تَغِيضُ الأَرْحَامُ إِلاَّ اللهُ وَلاَ يَعْلَمُ مَتَى يَأْتِي الْمَطَرُ أَحَدٌ إِلاَّ اللهُ وَلاَ تَدْرِي نَفْسٌ بِأَيِّ أَرْضٍ تَمُوتُ وَلاَ يَعْلَمُ مَتَى تَقُومُ السَّاعَةُ إِلاَّ اللهُ .

1 Er-Ra'd, 8. Ovaj ajet u cijelosti glasi: "Allah zna šta svaka žena nosi i koliko se materice stežu, a koliko šire; u Njega sve ima mjeru."

2 Ovaj hadis već je spomenut kada se govorilo o suri El-En'am, a također će biti spomenut kada se bude govorilo o suri Lukman.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَٰنِ الرَّحِيمِ

U ime Allaha Svemilosnog, Samilosnog!

سُورَةُ إِبْرَاهِيمَ

SURA IBRAHIM

قَالَ ابْنُ عَبَّاسٍ (هَادٍ) دَاعٍ وَقَالَ مُجَاهِدٌ صَدِيدٌ قَيْحٌ وَدَمٌ وَقَالَ ابْنُ عُيَيْنَةَ (اذْكُرُوا نِعْمَةَ اللهِ عَلَيْكُمْ) أَيَادِيَ اللهِ عِنْدَكُمْ وَأَيَّامَهُ وَقَالَ مُجَاهِدٌ (مِنْ كُلِّ مَا سَأَلْتُمُوهُ) رَغِبْتُمْ إِلَيْهِ فِيهِ (يَبْغُونَهَا عِوَجًا) يَلْتَمِسُونَ لَهَا عِوَجًا (وَإِذْ تَأَذَّنَ رَبُّكُمْ) أَعْلَمَكُمْ آذَنَكُمْ رَدُّوا (أَيْدِيَهُمْ فِي أَفْوَاهِهِمْ) هَذَا مَثَلٌ كَفُّوا عَمَّا أُمِرُوا بِهِ (مَقَامِي) حَيْثُ يُقِيمُهُ اللهُ بَيْنَ يَدَيْهِ (مِنْ وَرَائِهِ) قُدَّامَهُ جَهَنَّمُ (لَكُمْ تَبَعًا) وَاحِدُهَا تَابِعٌ مِثْلُ غَيَبٍ وَغَائِبٍ (بِمُصْرِخِكُمْ) اسْتَصْرَخَنِي اسْتَغَاثَنِي (يَسْتَصْرِخُهُ) مِنَ الصُّرَاخِ (وَلاَ خِلاَلَ) مَصْدَرُ خَالَلْتُهُ خِلاَلاً وَيَجُوزُ أَيْضًا جَمْعُ خُلَّةٍ وَخِلاَلٍ (اجْتُثَّتْ) اسْتُؤْصِلَتْ .

Ibn-Abbas kaže da *hadin* znači *da'in* (upućivač). Mudžahid kaže da *sedidun* znači *kajhun* i *demun* (gnoj i krv). Ibn-Ujejna kaže da se riječima: "Sjetite se Allahove blagodati..." – misli na Allahovu pomoć vama i (dobre) dane. Mudžahid kaže da se riječima: "... od svega onog što od Njega tražite..."[3] – misli na sve što se zaželi. *Jebguneha 'ivedžen* znači "traže (načina) da je iskrive". *Ve iz te'ezzene rabbukum* znači *e'alemekum*, tj. *azenekum* (obavijestio vas je). *Reddu ejdijehum fi efvahihim* – ovo je primjer koji znači "prestali su s onim što im je naređeno". *Mekami* znači "pred Allahom, dželle šanuhu". *Min vera'ihi* znači *kuddamehu džehennemu* (ispred njega je Džehennem).[4] *Lekum tebe'an* jednina je *tabi'un*, kao *gajebun* i *gaibun*. *Bi musrihikum* i *istasrehani* znači "zatražio je od mene pomoć". *Jestasrihuhu* je od *es-surahu* (vriska, vapaj, plač). *Ve la hilale* infinitiv je od *haleltuhu hilalen*. Množina može biti *hulletun* i *hilalun*. *Udžtusset* znači *istu'silet* (iščupana je).

3 Ibrahim, 34.

4 Ovo je metafora, kao kad se kaže smrt ti je za leđima, tj. pred tobom.

RIJEČI UZVIŠENOG: "... KAO LIJEPO DRVO: KORIJEN MU JE ČVRSTO U ZEMLJI, A GRANE PREMA NEBU; ONO PLOD SVOJ DAJE U SVAKO DOBA..." [1]

باب قوْلِهِ (كشجرَةٍ طيِّبةٍ أصْلُها ثابتٌ وفرْعُها في السَّماءِ تُؤْتِي أُكلها كلَّ حِينٍ)

4698. PRIČAO MI JE Ubejd b. Isma'il, prenoseći od Ebu-Usame, on od Ubejdullaha, ovaj od Nafija, a on od Ibn-Omera, radijallahu anhuma, da je rekao:

"Bili smo kod Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, pa je upitao: 'Šta mislite koje je drvo nalik na čovjeka muslimana: lišće mu ne opada, a plod svoj daje u svako doba?'

U sebi sam pomislio", kaže Ibn-Omer, "da je to palma, ali sam vidio da Ebu-Bekr i Omer šute, pa nisam želio da govorim. Pošto nisu ništa rekli, Allahov je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao da je to palma. Kada smo ustali, rekoh Omeru: 'Babo moj, tako mi Allaha, pomislio sam da je to palma.'

'A šta te je spriječilo da kažeš?', upita me on.

'Vidio sam da vi ne govorite, pa nisam želio da govorim (ili da nešto kažem)', odgovorio sam. Na to Omer reče: 'Da si rekao, bilo bi mi draže od toga i toga.'"

٤٦٩٨. حَدَّثَنِي عُبَيْدُ بْنُ إِسْمَاعِيلَ عَنْ أَبِي أُسَامَةَ عَنْ عُبَيْدِاللهِ عَنْ نَافِعٍ عَنِ ابْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا قَالَ كُنَّا عِنْدَ رَسُولِ اللهِ ﷺ فَقَالَ أَخْبِرُونِي بِشَجَرَةٍ تُشْبِهُ أَوْ كَالرَّجُلِ الْمُسْلِمِ لاَ يَتَحَاتُّ وَرَقُهَا وَلاَ وَلاَ وَلاَ تُؤْتِي أُكُلَهَا كُلَّ حِينٍ قَالَ ابْنُ عُمَرَ فَوَقَعَ فِي نَفْسِي أَنَّهَا النَّخْلَةُ وَرَأَيْتُ أَبَا بَكْرٍ وَعُمَرَ لاَ يَتَكَلَّمَانِ فَكَرِهْتُ أَنْ أَتَكَلَّمَ فَلَمَّا لَمْ يَقُولُوا شَيْئًا قَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ هِيَ النَّخْلَةُ فَلَمَّا قُمْنَا قُلْتُ لِعُمَرَ يَا أَبَتَاهُ وَاللهِ لَقَدْ كَانَ وَقَعَ فِي نَفْسِي أَنَّهَا النَّخْلَةُ فَقَالَ مَا مَنَعَكَ أَنْ تَكَلَّمَ قَالَ لَمْ أَرَكُمْ تَكَلَّمُونَ فَكَرِهْتُ أَنْ أَتَكَلَّمَ أَوْ أَقُولَ شَيْئًا قَالَ عُمَرُ لأَنْ تَكُونَ قُلْتَهَا أَحَبُّ إِلَيَّ مِنْ كَذَا وَكَذَا .

1 Ibrahim, 24-25. Ova dva ajeta u cijelosti glase: "Zar ne vidiš kako Allah navodi primjer – lijepa je riječ kao lijepo drvo: korijen mu je čvrsto u zemlji, a grane prema nebu; ono plod svoj daje u svako doba koje Gospodar njegov odredi; a Allah ljudima navodi primjere da bi pouku primili."

RIJEČI UZVIŠENOG: "ALLAH ĆE VJERNIKE POSTOJANOM RIJEČJU UČVRSTITI..."[2]

باب (يُثَبِّتُ اللَّهُ الَّذِينَ آمَنُوا بِالْقَوْلِ الثَّابِتِ)

4699. PRIČAO NAM JE Ebu-Velid, njemu Šu'ba, ovom Alkama b. Mersed, prenoseći od Sa'da b. Ubejda, a on Beraa b. Aziba, radijallahu anhu, da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Kada musliman u kaburu bude pitan da posvjedoči kako niko ne zaslužuje da bude obožavan mimo Allaha te da je Muhammed Allahov poslanik[3] – na to se odnose Njegove riječi: 'Allah će vjernike postojanom riječju učvrstiti i na ovom i na onom svijetu.'"[4]

٤٦٩٩. حَدَّثَنَا أَبُو الْوَلِيدِ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ قَالَ أَخْبَرَنِي عَلْقَمَةُ بْنُ مَرْثَدٍ قَالَ سَمِعْتُ سَعْدَ بْنَ عُبَيْدَةَ عَنِ الْبَرَاءِ بْنِ عَازِبٍ أَنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ قَالَ الْمُسْلِمُ إِذَا سُئِلَ فِي الْقَبْرِ يَشْهَدُ أَنْ لاَ إِلَهَ إِلاَّ اللهُ وَأَنَّ مُحَمَّدًا رَسُولُ اللهِ فَذَلِكَ قَوْلُهُ (يُثَبِّتُ اللهُ الَّذِينَ آمَنُوا بِالْقَوْلِ الثَّابِتِ فِي الْحَيَاةِ الدُّنْيَا وَفِي الآخِرَةِ).

RIJEČI UZVIŠENOG: "ZAR NE VIDIŠ ONE KOJI SU UMJESTO ZAHVALNOSTI ALLAHU NA BLAGODATIMA – NEVJEROVANJEM UZVRATILI..."[5]

باب (أَلَمْ تَرَ إِلَى الَّذِينَ بَدَّلُوا نِعْمَةَ اللَّهِ كُفْرًا)

Elem tere znači *elem ta'lem,* kao što je u Njegovim riječima: *elem tere kejfe* i *elem tere ilelez-zine haredžu. El-bevaru* (*bare-jeburu*) znači *el-helaku* (propast). *Kavmen bura* znači *kavmen halikine* (uništeni narod).

أَلَمْ تَرَ أَلَمْ تَعْلَمْ كَقَوْلِهِ (أَلَمْ تَرَ كَيْفَ) (أَلَمْ تَرَ إِلَى الَّذِينَ خَرَجُوا) الْبَوَارُ الْهَلاَكُ بَارَ يَبُورُ (قَوْمًا بُورًا) هَالِكِينَ.

4700. PRIČAO NAM JE Ali b. Abdullah, njemu Sufjan, prenoseći od Amra, a on od Ataa da je čuo od Ibn-Abbasa kako se ajet:
"Zar ne vidiš one koji su umjesto zahvalnosti Allahu na blagodatima – nevjerovanjem uzvratili..." – odnosi na stanovnike Mekke koji su nevjernici.

٤٧٠٠. حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ عَبْدِ اللهِ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ عَنْ عَمْرٍو عَنْ عَطَاءٍ سَمِعَ ابْنَ عَبَّاسٍ (أَلَمْ تَرَ إِلَى الَّذِينَ بَدَّلُوا نِعْمَةَ اللهِ كُفْرًا) قَالَ هُمْ كُفَّارُ أَهْلِ مَكَّةَ.

---

2 Ibrahim, 27. Ovaj ajet u cijelosti glasi: "Allah će vjernike postojanom riječju učvrstiti i na ovom i na onom svijetu, a nevjernike će u zabludu staviti; Allah radi što hoće."

3 Tj. da izgovori šehadet: *Ešhedu en la ilahe illallah ve ešhedu enne Muhammeden resulullah.*

4 Ovaj hadis naveden je i u poglavlju o dženaza-namazu.

5 Ibrahim, 28. Ovaj ajet u cijelosti glasi: "Zar ne vidiš one koji su umjesto zahvalnosti Allahu na blagodatima – nevjerovanjem uzvratili i narod svoj u kuću propasti doveli."

U ime Allaha, Svemilosnog, Samilosnog!

SURA EL-HIDŽR

Mudžahid kaže: *siratun 'alejje mustekimun* ("Ove ću se istine Ja držati!"). Istina koja se odnosi na Allaha – to je Njegov put. *Le bi imamin mubin* znači *'alet-tariki* (na pravom putu). Ibn-Abbas kaže da *le'amruke* znači *le'ajšuke* (tako mi tvoga života). *Kavmun munkerun* jesu oni koje Lut nije prepoznao. Neki kažu da *kitabun ma'lumun* znači *edželun* (određeno vrijeme smrti). *Lev ma te'tina* znači *hela te'tina* (hajde donesi nam). *Šije'un* znači *umemun* (narodi). Zaštitnici *evlija'u* također se zovu *šije'un*. Ibn-Abbas kaže da *juhre'une* znači *musri'ine* (žureći). *Lil-mutevessimine* znači *lin-nazirine* (za one koji gledaju). *Sukkiret* znači *guššijet* (prekrivena je). *Burudžen* znači "položaji sunca i mjeseca".

Levakiha ("...vjetrove da oprašuju") je isto kao i: *melakiha mulkahaten*.

Hame'in – množina od *ham'etin*, a to označava mulj, blato. *El-mesnun* jest *el-masbub* (proliven; obrađen). *Tevdžel* znači *tehaf* (bojati se). *Dabire* znači *ahire* (kraj; korijen). *Le bi imamin mubin*; imam je sve ono za čim se povodiš i od čega uputu uzimaš. *Es-sajhatu* jest *el-heleketu* (propast, uništenje).

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

سُورَةُ الْحِجْرِ

وَقَالَ مُجَاهِدٌ (صِرَاطٌ عَلَيَّ مُسْتَقِيمٌ) الْحَقُّ يَرْجِعُ إِلَى اللهِ وَعَلَيْهِ طَرِيقُهُ (لَبِإِمَامٍ مُبِينٍ) عَلَى الطَّرِيقِ وَقَالَ ابْنُ عَبَّاسٍ (لَعَمْرُكَ) لَعَيْشُكَ (قَوْمٌ مُنْكَرُونَ) أَنْكَرَهُمْ لُوطٌ وَقَالَ غَيْرُهُ (كِتَابٌ مَعْلُومٌ) أَجَلٌ (لَوْ مَا تَأْتِينَا) هَلاَّ تَأْتِينَا شِيَعٌ أُمَمٌ وَلِلأَوْلِيَاءِ أَيْضًا شِيَعٌ وَقَالَ ابْنُ عَبَّاسٍ (يُهْرَعُونَ) مُسْرِعِينَ (لِلْمُتَوَسِّمِينَ) لِلنَّاظِرِينَ (سُكِّرَتْ) غُشِّيَتْ (بُرُوجًا) مَنَازِلَ لِلشَّمْسِ وَالْقَمَرِ (لَوَاقِحَ) مَلاَقِحَ مُلْقَحَةً (حَمَإٍ) جَمَاعَةُ حَمْأَةٍ وَهُوَ الطِّينُ الْمُتَغَيِّرُ وَالْمَسْنُونُ الْمَصْبُوبُ (تَوْجَلْ) تَخَفْ (دَابِرَ) آخِرَ (لَبِإِمَامٍ مُبِينٍ) الإِمَامُ كُلُّ مَا ائْتَمَمْتَ وَاهْتَدَيْتَ بِهِ (الصَّيْحَةُ) الْهَلَكَةُ .

RIJEČI UZVIŠENOG: “A ONOGA KOJI KRADOM PRISLUŠKUJE STIŽE SVJETLICA VIDLJIVA.”[1]

4701. PRIČAO NAM JE Ali b. Abdullah, njemu Sufjan, prenoseći od Amra i Ikrime, oni od Ebu-Hurejre, a on od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, da je rekao: “Kada Allah nešto odredi na nebu, meleki udare svojim krilima izražavajući tako potčinjenost Njegovim riječima, kao kad lanac udari o glatko kamenje.

Ali (b. Medini) kaže: Drugi (osim Sufjana) su rekli: ...o glatko kamenje, i On im dostavi to.

Pa kada ode strah iz njihovih srca, kažu: ‘Šta je rekao vaš Gospodar?’ Oni će odgovoriti: ‘Rekao je istinu, Uzvišen je On i veličanstven!’ To će čuti oni koji kradom prisluškuju, ovako jedan iznad drugoga.

Sufjan je to opisao svojim rukama i napravio razmak među prstima svoje desne ruke; uspravio ih je jedne iznad drugih.

Možda ponekad svjetlica stigne slušaoca prije nego što je on pošalje onom do sebe, pa ga spali; a možda i ne dođe do njega, a on je pošalje onome do njega, onome koji je ispod njega, sve dok je ne bace na zemlju.”

Sufjan je, možda, rekao: “... sve dok ne dođe do zemlje i ne bude ubačena u usta sihirbaza koji joj pridoda stotinu laži, pa mu povjeruju govoreći: ‘Zar nas nije obavijestio toga dana o tome i tome, pa smo se uvjerili da je to istina?’ – sve zbog te jedne riječi koja se čula s neba.”

باب قوله
(إلا من استرق السمع فأتبعه شهاب مبين)

٤٧٠١. حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ عَبْدِاللهِ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ عَنْ عَمْرٍو عَنْ عِكْرِمَةَ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ يَبْلُغُ بِهِ النَّبِيَّ ﷺ قَالَ إِذَا قَضَى اللهُ الْأَمْرَ فِي السَّمَاءِ ضَرَبَتِ الْمَلَائِكَةُ بِأَجْنِحَتِهَا خُضْعَانًا لِقَوْلِهِ كَالسِّلْسِلَةِ عَلَى صَفْوَانٍ قَالَ عَلِيٌّ وَقَالَ غَيْرُهُ صَفْوَانٍ يَنْفُذُهُمْ ذَلِكَ فَإِذَا (فُزِّعَ عَنْ قُلُوبِهِمْ قَالُوا مَاذَا قَالَ رَبُّكُمْ قَالُوا) لِلَّذِي قَالَ (الْحَقَّ وَهُوَ الْعَلِيُّ الْكَبِيرُ) فَيَسْمَعُهَا مُسْتَرِقُو السَّمْعِ وَمُسْتَرِقُو السَّمْعِ هَكَذَا وَاحِدٌ فَوْقَ آخَرَ وَوَصَفَ سُفْيَانُ بِيَدِهِ وَفَرَّجَ بَيْنَ أَصَابِعِ يَدِهِ الْيُمْنَى نَصَبَهَا بَعْضَهَا فَوْقَ بَعْضٍ فَرُبَّمَا أَدْرَكَ الشِّهَابُ الْمُسْتَمِعَ قَبْلَ أَنْ يَرْمِيَ بِهَا إِلَى صَاحِبِهِ فَيُحْرِقَهُ وَرُبَّمَا لَمْ يُدْرِكْهُ حَتَّى يَرْمِيَ بِهَا إِلَى الَّذِي يَلِيهِ إِلَى الَّذِي هُوَ أَسْفَلَ مِنْهُ حَتَّى يُلْقُوهَا إِلَى الْأَرْضِ وَرُبَّمَا قَالَ سُفْيَانُ حَتَّى تَنْتَهِيَ إِلَى الْأَرْضِ فَتُلْقَى عَلَى فَمِ السَّاحِرِ فَيَكْذِبُ مَعَهَا مِائَةَ كَذْبَةٍ فَيُصَدَّقُ فَيَقُولُونَ أَلَمْ يُخْبِرْنَا يَوْمَ كَذَا وَكَذَا يَكُونُ كَذَا وَكَذَا فَوَجَدْنَاهُ حَقًّا لِلْكَلِمَةِ الَّتِي سُمِعَتْ مِنَ السَّمَاءِ حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ عَبْدِاللهِ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ حَدَّثَنَا عَمْرٌو عَنْ عِكْرِمَةَ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ إِذَا قَضَى اللهُ الْأَمْرَ وَزَادَ وَالْكَاهِنِ

1 El-Hidžr, 18.

PRIČAO NAM JE Ali b. Abdullah, njemu Sufjan, njemu Amr, prenoseći od Ikrime, a on od Ebu-Hurejre da je uz ajet: "... kada Allah nešto odredi..." – spomenuo još i vrača.
PRIČAO NAM JE Ali b. Abdullah, a njemu Sufjan da je Amr čuo od Ikrime, a on od Ebu-Hurejre da je u vezi s riječima: "Kada Allah nešto odredi...", rekao: "Rekao sam Sufjanu: 'Neki čovjek zaista prenosi od tebe, Amra, Ikrime i Ebu-Hurejre, koji to uzdiže do Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, da je on proučio *furriga* (umjesto *fuzzi'a*?)' Sufjan je odgovorio: 'Ovako je učio Amr, pa ne znam da li ga je ovako čuo ili ne. Ovo je naš kiraet.'"[1]

و حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ عَبْدِاللهِ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ فَقَالَ قَالَ عَمْرٌو سَمِعْتُ عِكْرِمَةَ حَدَّثَنَا أَبُو هُرَيْرَةَ قَالَ إِذَا قَضَى اللهُ الأَمْرَ وَقَالَ عَلَى فَمِ السَّاحِرِ قُلْتُ لِسُفْيَانَ أَنْتَ سَمِعْتَ عَمْرًا قَالَ سَمِعْتُ عِكْرِمَةَ قَالَ سَمِعْتُ أَبَا هُرَيْرَةَ قَالَ نَعَمْ قُلْتُ لِسُفْيَانَ إِنَّ إِنْسَانًا رَوَى عَنْكَ عَنْ عَمْرٍو عَنْ عِكْرِمَةَ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ وَيَرْفَعُهُ أَنَّهُ قَرَأَ فُرِّغَ قَالَ سُفْيَانُ هَكَذَا قَرَأَ عَمْرٌو فَلاَ أَدْرِي سَمِعَهُ هَكَذَا أَمْ لاَ قَالَ سُفْيَانُ وَهِيَ قِرَاءَتُنَا .

RIJEČI UZVIŠENOG: "I STANOVNICI HIDŽRA POSLANIKE SU LAŽNIM SMATRALI."[2]

باب قوله (وَلَقَدْ كَذَّبَ أَصْحَابُ الْحِجْرِ الْمُرْسَلِينَ)

4702. PRIČAO NAM JE Ibrahim b. Munzir, njemu Ma'n, prenoseći od Malika, on od Abdullaha b. Dinara, a ovaj od Abdullaha b. Omera, radijallahu anhuma, da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao svojim ashabima kada su došli do Hidžra:[3]
"Nemojte ulaziti kod ovih (u dolinu), a da ne zaplačete. Ako ne budete plakali, nemojte kod njih ulaziti, kako vam se ne bi desilo ono što i njima."

٤٧٠٢ . حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ الْمُنْذِرِ حَدَّثَنَا مَعْنٌ قَالَ حَدَّثَنِي مَالِكٌ عَنْ عَبْدِاللهِ بْنِ دِينَارٍ عَنْ عَبْدِاللهِ ابْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا أَنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ قَالَ لأَصْحَابِ الْحِجْرِ لاَ تَدْخُلُوا عَلَى هَؤُلاَءِ الْقَوْمِ إِلاَّ أَنْ تَكُونُوا بَاكِينَ فَإِنْ لَمْ تَكُونُوا بَاكِينَ فَلاَ تَدْخُلُوا عَلَيْهِمْ أَنْ يُصِيبَكُمْ مِثْلُ مَا أَصَابَهُمْ .

1 Tj. mi to čitamo na ovaj način.

2 El-Hidžr, 80.

3 To je dolina Semud, između Medine i Sirije, pored koje su muslimani prošli prilikom Pohoda na Tebuk za vrijeme Muhammeda, sallallahu alejhi ve sellem.

RIJEČI UZVIŠENOG: "MI SMO TI OBJAVILI SEDAM AJETA KOJI SE PONAVLJAJU, I KUR'AN TI VELIČANSTVENI OBJAVLJUJEMO."[4]

باب قوله (ولقد آتيناك سبعًا من المثاني والقرآن العظيم)

4703. Pričao mi je Muhammed b. Beššar, njemu Gunder, prenoseći od Šu'be, on od Hubejba b. Abdur-Rahmana, ovaj od Hafsa b. Asima, a on od Ebu-Seida Mu'alle da je rekao:

"Prošao je pored mene Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, dok sam klanjao i pozvao me, ali mu nisam prišao dok nisam klanjao. Onda sam došao kod njega, pa me on upitao: 'Šta te spriječilo da dođeš?'

'Klanjao sam', odgovorih, a on reče: 'Zar Uzvišeni Allah nije rekao: 'O vi koji vjerujete, odazovite se Allahu i Poslaniku!'?', dodavši: 'Podučit ću te najveličanstvenijoj suri u Kur'anu prije nego što iziđem iz mesdžida.'

Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, bio je krenuo (da iziđe) iz mesdžida, te ga ja podsjetih, a on reče: 'El-hamdu lillahi rabbil-alemin – to je sedam ajeta i veličanstveni Kur'an, koji mi je dat.'"

٤٧٠٣. حَدَّثَنِي مُحَمَّدُ بْنُ بَشَّارٍ حَدَّثَنَا غُنْدَرٌ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ عَنْ خُبَيْبِ بْنِ عَبْدِالرَّحْمَنِ عَنْ حَفْصِ بْنِ عَاصِمٍ عَنْ أَبِي سَعِيدِ بْنِ الْمُعَلَّى قَالَ مَرَّ بِيَ النَّبِيُّ ﷺ وَأَنَا أُصَلِّي فَدَعَانِي فَلَمْ آتِهِ حَتَّى صَلَّيْتُ ثُمَّ أَتَيْتُ فَقَالَ مَا مَنَعَكَ أَنْ تَأْتِيَنِي فَقُلْتُ كُنْتُ أُصَلِّي فَقَالَ أَلَمْ يَقُلِ اللهُ (يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا اسْتَجِيبُوا لِلَّهِ وَلِلرَّسُولِ إِذَا دَعَاكُمْ لِمَا يُحْيِيكُمْ) ثُمَّ قَالَ أَلَا أُعَلِّمُكَ أَعْظَمَ سُورَةٍ فِي الْقُرْآنِ قَبْلَ أَنْ أَخْرُجَ مِنَ الْمَسْجِدِ فَذَهَبَ النَّبِيُّ ﷺ لِيَخْرُجَ مِنَ الْمَسْجِدِ فَذَكَّرْتُهُ فَقَالَ الْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ هِيَ السَّبْعُ الْمَثَانِي وَالْقُرْآنُ الْعَظِيمُ الَّذِي أُوتِيتُهُ .

4704. PRIČAO NAM JE Adem, njemu Ibn-Ebu-Zi'b, prenoseći od Seida Makburija, a on od Ebu-Hurejre, radijallahu anhu, da je rekao:

"Allahov je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: 'Suština Kur'ana (majka/*ummul-Kur'an*) je sedam ajeta, (*es-seb'u el-mesani*)[5] i veličanstveni Kur'an.'"

٤٧٠٤. حَدَّثَنَا آدَمُ حَدَّثَنَا ابْنُ أَبِي ذِئْبٍ حَدَّثَنَا سَعِيدٌ الْمَقْبُرِيُّ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللهُ عنه قَالَ قَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ أُمُّ الْقُرْآنِ هِيَ السَّبْعُ الْمَثَانِي وَالْقُرْآنُ الْعَظِيمُ .

---

4 El-Hidžr, 87.

5 Tj. sura El-Fatiha (*Fethul-bari*, 8/233).

RIJEČI UZVIŠENOG: "ONE KOJI KUR'AN NA DIJELOVE DIJELE..."[1]

بَاب قَوْلِهِ (الَّذِينَ جَعَلُوا الْقُرْآنَ عِضِينَ)

El-muktesimin znači *ellezine halefu* (koji su se zakleli). Isto je *la uksimu* i znači *uksimu* (kunem se), a čita se još *le uksimu*.
Kasemehuma znači "zakleo im se, a njih se dvoje njemu nisu zakleli". Mudžahid kaže da *tekasemu* znači *tehalefu* (sklopili su sporazum o potpomaganju).

(الْمُقْتَسِمِينَ) الَّذِينَ حَلَفُوا وَمِنْهُ (لاَ أُقْسِمُ) أَيْ أُقْسِمُ وَتُقْرَأُ لأُقْسِمُ (وَقَاسَمَهُمَا) حَلَفَ لَهُمَا وَلَمْ يَحْلِفَا لَهُ وَقَالَ مُجَاهِدٌ (تَقَاسَمُوا) تَحَالَفُوا .

4705. PRIČAO NAM JE Ja'kub b. Ibrahim, prenoseći od Hušejma, on od Ebu-Bišra, ovaj od Seida b. Džubejra, a on od Ibn-Abbasa, radijallahu anhuma, da su "oni koji Kur'an na dijelove dijele" – ehli-kitabije, koji su ga izdijelili na dijelove, pa su u neke od njih vjerovali, a u neke nisu.

٤٧٠٥ . حَدَّثَنِي يَعْقُوبُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ حَدَّثَنَا هُشَيْمٌ أَخْبَرَنَا أَبُو بِشْرٍ عَنْ سَعِيدِ بْنِ جُبَيْرٍ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا (الَّذِينَ جَعَلُوا الْقُرْآنَ عِضِينَ) قَالَ هُمْ أَهْلُ الْكِتَابِ جَزَّءُوهُ أَجْزَاءً فَآمَنُوا بِبَعْضِهِ وَكَفَرُوا بِبَعْضِهِ .

4706. PRIČAO MI JE Ubejdullah b. Musa, prenoseći od A'meša, on od Ebu-Zabjana, a ovaj od Ibn-Abbasa, radijallahu anhuma, da je rekao kako se ajet:
"Kao što smo one koji su se zakleli kaznili"[2] – odnosi na židove i kršćane, koji su jedan dio (Knjige) prihvaćali, a drugi dio nisu.

٤٧٠٦ . حَدَّثَنَا عُبَيْدُ اللهِ بْنُ مُوسَى عَنِ الأَعْمَشِ عَنْ أَبِي ظَبْيَانَ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا (كَمَا أَنْزَلْنَا عَلَى الْمُقْتَسِمِينَ) قَالَ آمَنُوا بِبَعْضٍ وَكَفَرُوا بِبَعْضٍ الْيَهُودُ وَالنَّصَارَى .

RIJEČI UZVIŠENOG: "I SVE DO SMRTI GOSPODARU SVOME IBADET ČINI!"[3]

بَاب قَوْلِهِ (وَاعْبُدْ رَبَّكَ حَتَّى يَأْتِيَكَ الْيَقِينُ)

Salim kaže da *el-jekinu* znači *el-mevtu* (smrt).

قَالَ سَالِمٌ الْيَقِينُ الْمَوْتُ .

1 El-Hidžr, 91. tj. ko kaže: čarolija, magija, vračanje, proricanje, stare legende, (Tefsir Ibn-Kesir, skraćeno izdanje str.703.)

2 El-Hidžr, 90.

3 El-Hidžr, 99.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَٰنِ الرَّحِيمِ

سُورَةُ النَّحْلِ

(رُوحُ الْقُدُسِ) جِبْرِيلُ (نَزَلَ بِهِ الرُّوحُ الأَمِينُ) (فِي ضَيْقٍ) يُقَالُ أَمْرٌ ضَيْقٌ وَضَيِّقٌ مِثْلُ هَيْنٍ وَهَيِّنٍ وَلَيْنٍ وَلَيِّنٍ وَمَيْتٍ وَمَيِّتٍ قَالَ ابْنُ عَبَّاسٍ (تَتَفَيَّأُ ظِلاَلُهُ) تَتَهَيَّأُ (سُبُلَ رَبِّكِ ذُلُلاً) لاَ يَتَوَعَّرُ عَلَيْهَا مَكَانٌ سَلَكَتْهُ وَقَالَ ابْنُ عَبَّاسٍ (فِي تَقَلُّبِهِمْ) اخْتِلاَفِهِمْ وَقَالَ مُجَاهِدٌ تَمِيدُ تَكَفَّأُ (مُفْرَطُونَ) مَنْسِيُّونَ وَقَالَ غَيْرُهُ (فَإِذَا قَرَأْتَ الْقُرْآنَ فَاسْتَعِذْ بِاللَّهِ مِنَ الشَّيْطَانِ الرَّجِيمِ) هَذَا مُقَدَّمٌ وَمُؤَخَّرٌ وَذَلِكَ أَنَّ الاِسْتِعَاذَةَ قَبْلَ الْقِرَاءَةِ وَمَعْنَاهَا الاِعْتِصَامُ بِاللَّهِ وَقَالَ ابْنُ عَبَّاسٍ (تُسِيمُونَ) تَرْعَوْنَ (شَاكِلَتِهِ) نَاحِيَتِهِ (قَصْدُ السَّبِيلِ) الْبَيَانُ الدِّفْءُ مَا اسْتَدْفَأْتَ (تُرِيحُونَ) بِالْعَشِيِّ وَ (تَسْرَحُونَ) بِالْغَدَاةِ (بِشِقِّ) يَعْنِي الْمَشَقَّةَ (عَلَى تَخَوُّفٍ) تَنَقُّصٍ (الأَنْعَامِ لَعِبْرَةً) وَهْيَ تُؤَنَّثُ وَتُذَكَّرُ وَكَذَلِكَ النَّعَمُ الأَنْعَامُ جَمَاعَةُ النَّعَمِ أَكْنَانٌ وَاحِدُهَا كِنٌّ مِثْلُ حِمْلٍ وَأَحْمَالٍ (سَرَابِيلَ) قُمُصٌ (تَقِيكُمُ الْحَرَّ) وَأَمَّا (سَرَابِيلَ تَقِيكُمْ بَأْسَكُمْ) فَإِنَّهَا الدُّرُوعُ (دَخَلاً بَيْنَكُمْ) كُلُّ شَيْءٍ لَمْ يَصِحَّ فَهُوَ دَخَلٌ قَالَ ابْنُ عَبَّاسٍ (حَفَدَةً) مَنْ وَلَدَ الرَّجُلُ السَّكَرُ مَا حُرِّمَ مِنْ ثَمَرَتِهَا وَالرِّزْقُ الْحَسَنُ مَا أَحَلَّ اللَّهُ وَقَالَ ابْنُ عُيَيْنَةَ عَنْ صَدَقَةَ (أَنْكَاثًا) هِيَ خَرْقَاءُ كَانَتْ إِذَا أَبْرَمَتْ غَزْلَهَا نَقَضَتْهُ وَقَالَ ابْنُ مَسْعُودٍ الأُمَّةُ مُعَلِّمُ الْخَيْرِ وَالْقَانِتُ الْمُطِيعُ .

U ime Allaha, Svemilosnog, Samilosnog!

SURA EN-NAHL (PČELE)

Ruhul-kudusi jest Džibril (kao što je u ajetu): *nezele bihir-ruhul-eminu* ("Donosi ga Povjerljivi Duh"). *Fi dajkin* kaže se *emrun dajkun* i *dajjikun*, kao što je *hejnun* i *hejjinun, lejnun* i *lejjinun, mejtun* i *mejjitun*. Ibn-Abbas kaže da *tetefejje'u zilaluhu* znači *tetehejje'u* (pripremaju se). *Subule rabbike zulelen* znači "nema na njemu nijedno mjesto kojim putuješ, a koje je krševito i neprohodno". Ibn-Abbas kaže da *fi tekallubihim* znači *ihtilafihim* (njihovom razilaženju). Mudžahid kaže da *temidu* znači *tekeffe'u* (okretati, prevrtati).

Mufretune znači *mensijjune* (zaboravljeni). Neki kažu da u ajetu: *fe iza kare'tel-kur'ane festeiz billahi mineš-šejtanir-radžim* posljednji dio dolazi značenjski naprijed zbog toga što istiaza dolazi prije početka učenja. Ona znači traženje zaštite od Allaha. Ibn-Abbas kaže da *tusimune* znači *ter'avne* (napasate). *Šakiletihi* znači *nahijetihi* "po njegovu načinu ponašanja, mišljenja, po njegovu stanovištu; i ona je njegova izgleda, oblika". *Kasdu-sebil* znači *el-bejanu* (objašnjenje). *Ed-dif'u* znači "ono čime se griješ". *Turihune* znači "(odmarate) navečer" i *tesrehune* "(puštate na pašu) ujutro". *Bi šikki* znači *el-mešekkate* (poteškoća). *Ala tehavvufin* znači *tenekkusin* (postupno smanjivati).

El-en'ami le ibreten, el-en'amu dolazi u muškom i u ženskom rodu.

Isto je tako i u slučaju *en-ne'amu* gdje *el-en'amu* množina od *en-ne'ami*. *Eknanun* je množina od *kinnun* kao što je *himlun* množina od *ahmalun*.

Serabile znači *kumsun* "(odjeća) koja vas čuva od vrućine"; a što se tiče odjeće *serabile tekikum be'sekum* (koja vas čuva od sile vaše), to su štitovi. *Dehalen bejnekum* – sve što nije ispravno jest *dehalun*. Ibn-Abbas kaže da *hafedeten* znači

"oni koje je čovjek rodio". *Es-sekeru* znači "ono što je zabranjeno od njenih plodova". *Er-rizkul-hasenu* znači "ono što je Allah dopustio". Ibn-Ujejna prenosi od Sadake da je u vezi s riječju *enkasen* rekao da se radilo o ženi (po imenu) Harka' koja bi, kad bi isprela svoju pređu, ponovo je rasprela". Ibn-Mes'ud kaže: "Ummet je učitelj svakog dobra." *El-kanitu* znači *el-muti'u* (pokoran).

RIJEČI UZVIŠENOG: "... IMA VAS KOJI DUBOKU STAROST DOŽIVITE..."[1]

باب قَوْلِهِ {وَمِنْكُمْ مَنْ يُرَدُّ إِلَى أَرْذَلِ الْعُمُرِ}

4707. PRIČAO NAM JE Musa b. Isma'il, njemu Harun b. Musa Ebu-Abdullah Aver, prenoseći od Šu'ajba, a on od Enesa b. Malika, radijallahu anhu, da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, učio dovu:
"Utječem Ti se od škrtosti, lijenosti, duboke starosti, kaburske kazne, Dedžalovog iskušenja i iskušenja života i smrti!"

٤٧٠٧. حَدَّثَنَا مُوسَى بْنُ إِسْمَاعِيلَ حَدَّثَنَا هَارُونُ بْنُ مُوسَى أَبُو عَبْدِاللهِ الْأَعْوَرُ عَنْ شُعَيْبٍ عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ رَضِيَ الله عنه أَنَّ رَسُولَ الله ﷺ كَانَ يَدْعُو أَعُوذُ بِكَ مِنَ الْبُخْلِ وَالْكَسَلِ وَأَرْذَلِ الْعُمُرِ وَعَذَابِ الْقَبْرِ وَفِتْنَةِ الدَّجَّالِ وَفِتْنَةِ الْمَحْيَا وَالْمَمَاتِ.

1 En-Nahl, 70. Ovaj ajet u cjelosti glasi: "Allah vas stvara i poslije vas usmrćuje; ima vas koji duboku starost dožive pa ništa ne znaju nakon što su znali Allah je, zaista, sveznajući i svemoćni."

U ime Allaha, Svemilosnog, Samilosnog!

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

SURA BENU-ISRAIL (EL-ISRA, NOĆNO PUTOVANJE)

سُورَةُ بَنِي إِسْرَائِيل (الإِسْرَاء)

POGLAVLJE

باب

4708. PRIČAO NAM JE Adem, njemu Šu‘ba, prenoseći od Ebu-Ishaka da je rekao: “Čuo sam od Abdur-Rahmana b. Jezida da je čuo Ibn-Mes‘uda, radijallahu anhu, kad je rekao da su (sure) Benu-Israil, El-Kehf i Merjem prve sure (koje imaju posebnu vrijednost zbog kazivanja koja su njima) i prve sure iz Kur’ana koje je on naučio.
Ibn-Abbas kaže da *fesejungidune ilejke ru’usehum* znači *jehuzzune* (tresu svoje glave). Drugi kažu *negadat sinnuke* znači *teharreket* (pokrenuo se tvoj zub).

٤٧٠٨. حَدَّثَنَا آدَمُ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ عَنْ أَبِي إِسْحَاقَ قَالَ سَمِعْتُ عَبْدَالرَّحْمَنِ بْنَ يَزِيدَ قَالَ سَمِعْتُ ابْنَ مَسْعُودٍ رَضِيَ اللهُ عنه قَالَ فِي بَنِي إِسْرَائِيلَ وَالْكَهْفِ وَمَرْيَمَ إِنَّهُنَّ مِنَ الْعِتَاقِ الْأُوَلِ وَهُنَّ مِنْ تِلَادِي (فَسَيُنْغِضُونَ إِلَيْكَ رُءُوسَهُمْ) قَالَ ابْنُ عَبَّاسٍ يَهُزُّونَ وَقَالَ غَيْرُهُ نَغَضَتْ سِنُّكَ أَيْ تَحَرَّكَتْ .

RIJEČI UZVIŠENOG: “I MI SMO OBJAVILI SINOVIMA ISRAILOVIM...”

باب (وَقَضَيْنَا إِلَى بَنِي إِسْرَائِيل)

Ve kadajna ila beni israile znači “obavijestili smo ih da će nered činiti”. Riječ *el-kadau* može biti upotrijebljena u različitim smislovima. *Ve kada rabbuke* znači “zapovjedio je tvoj Gospodar”. Znači također i presuda *el-hukmu,* kao u ajetu: *inne rabbeke jakdi bejnehum* (Tvoj gospodar će im, zaista, presuditi). Ona znači i “stvaranje”, kao u ajetu: *fekadahunne seb'a semavatin* (Pa ih je kao sedam nebesa stvorio). *Nefiren* znači “oni s kojima se ide (u pohod)”. *Velijutebbiru* znači *judemmiru ma alev* (poruše sve što osvoje). *Hasiren* označava *mahbisen i mahsaren* (zatvor, ćelija). *Hakka* znači *vedžebe* (obavezno je). *Mejsuren* znači *lejjinen* (blago, nježno). *Hit'en* znači *ismen* (grijeh); to je imenica od *hati'te,* a *el-hatau* je s fethom, a njen je infinitiv izveden od *el-ismu*.
Hati'tu znači *ahta'tu* (pogriješio sam).

أَخْبَرْنَاهُمْ أَنَّهُمْ سَيُفْسِدُونَ وَالْقَضَاءُ عَلَى وُجُوهٍ (وَقَضَى رَبُّكَ) أَمَرَ رَبُّكَ وَمِنْهُ الْحُكْمُ (إِنَّ رَبَّكَ يَقْضِي بَيْنَهُمْ) وَمِنْهُ الْخَلْقُ (فَقَضَاهُنَّ سَبْعَ سَمَوَاتٍ) خَلَقَهُنَّ (نَفِيرًا) مَنْ يَنْفِرُ مَعَهُ (وَلِيُتَبِّرُوا) يُدَمِّرُوا (مَا عَلَوْا) (حَصِيرًا) مَحْبِسًا مَحْصَرًا (حَقَّ) وَجَبَ (مَيْسُورًا) لَيِّنًا (خِطْئًا) إِثْمًا وَهُوَ اسْمٌ مِنْ خَطِئْتَ وَالْخَطَأُ مَفْتُوحٌ مَصْدَرُهُ مِنَ الْإِثْمِ خَطِئْتُ بِمَعْنَى أَخْطَأْتُ (تَخْرِقَ) تَقْطَعَ (وَإِذْ هُمْ نَجْوَى) مَصْدَرٌ مِنْ نَاجَيْتُ فَوَصَفَهُمْ بِهَا وَالْمَعْنَى يَتَنَاجَوْنَ (رُفَاتًا) حُطَامًا (وَاسْتَفْزِزْ) اسْتَخِفَّ (بِخَيْلِكَ) الْفُرْسَانِ وَالرَّجْلُ وَالرَّجَّالُ الرَّجَّالَةُ

Tahrika znači *takta'a* (prekinuti, presjeći).
Ve iz hum nedžva jest infinitiv od *nadžejtu* i On ih je opisao na taj način. To znači "međusobno razgovaraju da ih drugi ne čuju". *Rufaten* znači *hutamen* (ruševine). *Vestefziz* znači *istehiffe* (ponižavaj). *Bihajlike* znači *el-fursani* (konjanici). *Er-redžlu, er-ridžalu* i *er-reddždžaletu* jest množina od *radžilun* (pješak), isto kao što je *sahibun* i *sahbun, tadžirun* i *tedžrun.*
Hasiben znači *er-rihul-'asifu* (olujni vjetar). *El-hasibu* također znači "ono što vjetar nosi"; od toga je i *hasabu džehenneme* (džehennemsko gorivo). On će biti bačen u Džehennem, i on je njegovo (džehennemsko) gorivo. Kaže se: *hasabe fil-erdi*, a znači *zehebe* (otišao je). *El-hasabu* izvedeno je od *el-hasbau i el-hidžaretu.*
Tareten znači *merreten* (jedanput); množina je *tijeretun* i *taratun. Leahtenikenne* znači *le'este'silennehum* (iskorijenit ću ih, uništit ću ih). Kaže se: *ihteneke fulanun ma 'inde fulanin min 'ilmin* što znači *istaksahu* (temeljito obuhvatiti). *Tairuhu* znači *hazzuhu* (njegova sudbina, sreća). Ibn-Abbas kaže da riječ *sultanun* u Kur'anu uvijek znači *hudždžetun* (dokaz). *Velijjun minez-zulli* – "nije bio ni s kim u savezništvu."

وَاحِدُهَا رَاجِلٌ مِثْلُ صَاحِبٍ وَصَحْبٍ وَتَاجِرٍ
وَتَجْرٍ (حَاصِبًا) الرِّيحُ الْعَاصِفُ وَالْحَاصِبُ أَيْضًا
مَا تَرْمِي بِهِ الرِّيحُ وَمِنْهُ (حَصَبُ جَهَنَّمَ) يُرْمَى بِهِ
فِي جَهَنَّمَ وَهُوَ حَصَبُهَا وَيُقَالُ حَصَبَ فِي الأَرْضِ
ذَهَبَ وَالْحَصَبُ مُشْتَقٌّ مِنَ الْحَصْبَاءِ وَالْحِجَارَةِ
(تَارَةً) مَرَّةً وَجَمَاعَتُهُ تِيَرَةٌ وَتَارَاتٌ (لأَحْتَنِكَنَّ)
لأَسْتَأْصِلَنَّهُمْ يُقَالُ احْتَنَكَ فُلاَنٌ مَا عِنْدَ فُلاَنٍ
مِنْ عِلْمٍ اسْتَقْصَاهُ (طَائِرَهُ) حَظَّهُ قَالَ ابْنُ عَبَّاسٍ
كُلُّ سُلْطَانٍ فِي الْقُرْآنِ فَهُوَ حُجَّةٌ (وَلِيٌّ مِنَ الذُّلِّ)
لَمْ يُحَالِفْ أَحَدًا .

RIJEČI UZVIŠENOG: “SLAVLJEN NEKA JE ONAJ KOJI JE PREVEO SVOGA ROBA IZ HRAMA ČASNOG...”[1]

باب قوله (سُبْحَانَ الَّذِي أَسْرَى بِعَبْدِهِ لَيْلًا مِنَ الْمَسْجِدِ الْحَرَامِ)

4709. PRIČAO NAM JE Abdan, prenoseći od Abdullaha, on od Junusa, ovaj od Ahmeda b. Saliha, on od Anbese, ovaj od Junusa, on od Ibn-Šihaba, a ovaj od Ibn-Musejjeba da je Ebu-Hurejra kazivao:
“Allahovom su Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, u Noći israa u Jerusalemu donesene dvije čaše – jedna s vinom, a druga s mlijekom, pa ih je pogledao i uzeo mlijeko. Džibril tada reče: ‘Hvala Allahu, koji te je uputio ka prirodnoj (neiskvarenoj) ćudi! Da si uzeo vino, tvoj bi ummet skrenuo s pravog puta i zalutao.’”

٤٧٠٩. حَدَّثَنَا عَبْدَانُ حَدَّثَنَا عَبْدُاللهِ أَخْبَرَنَا يُونُسُ ح و حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ صَالِحٍ حَدَّثَنَا عَنْبَسَةُ حَدَّثَنَا يُونُسُ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ قَالَ ابْنُ الْمُسَيَّبِ قَالَ أَبُو هُرَيْرَةَ أُتِيَ رَسُولُ اللهِ ﷺ لَيْلَةَ أُسْرِيَ بِهِ بِإِيلِيَاءَ بِقَدَحَيْنِ مِنْ خَمْرٍ وَلَبَنٍ فَنَظَرَ إِلَيْهِمَا فَأَخَذَ اللَّبَنَ قَالَ جِبْرِيلُ الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِي هَدَاكَ لِلْفِطْرَةِ لَوْ أَخَذْتَ الْخَمْرَ غَوَتْ أُمَّتُكَ .

4710. PRIČAO NAM JE Ahmed b. Salih, prenoseći od b. Vehba, on od Junusa, ovaj od Ibn-Šihaba, a on od Ebu-Seleme da je čuo Džabira b. Abdullaha, radijallahu anhuma, kad je kazivao:
“Čuo sam Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, kad je rekao: ‘Kada me je pleme Kurejš optužilo da lažem, bio sam u sobi. Allah mi je pokazao Jerusalem, i ja sam im opisivao njegova znamenja, gledajući u njega.’”
Jakub b. Ibrahim dodaje: “Pričao nam je moj bratić Ibn-Šihab, prenoseći od svoga amidže slično ovome: ‘Kada me je pleme Kurejš optužilo da lažem, nakon moga Noćnog putovanja u Jerusalem...’”
Kasifen znači “vjetar koji sve lomi.”

٤٧١٠. حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ صَالِحٍ حَدَّثَنَا ابْنُ وَهْبٍ قَالَ أَخْبَرَنِي يُونُسُ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ قَالَ أَبُو سَلَمَةَ سَمِعْتُ جَابِرَ بْنَ عَبْدِاللهِ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا قَالَ سَمِعْتُ النَّبِيَّ ﷺ يَقُولُ لَمَّا كَذَّبَتْنِي قُرَيْشٌ قُمْتُ فِي الْحِجْرِ فَجَلَّى اللهُ لِي بَيْتَ الْمَقْدِسِ فَطَفِقْتُ أُخْبِرُهُمْ عَنْ آيَاتِهِ وَأَنَا أَنْظُرُ إِلَيْهِ زَادَ يَعْقُوبُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ حَدَّثَنَا ابْنُ أَخِي ابْنِ شِهَابٍ عَنْ عَمِّهِ لَمَّا كَذَّبَتْنِي قُرَيْشٌ حِينَ أُسْرِيَ بِي إِلَى بَيْتِ الْمَقْدِسِ نَحْوَهُ (قَاصِفًا) رِيحٌ تَقْصِفُ كُلَّ شَيْءٍ .

1 El-Isra, 1. Ovaj ajet u cijelosti glasi: “Slavljen neka je Onaj koji je u jednom času noći preveo Svoga roba iz Hrama časnog u Hram daleki, čiju smo okolicu blagoslovili, kako bismo mu neka znamenja Naša pokazali. On, uistinu, sve čuje i sve vidi.”

RIJEČI UZVIŠENOG: "MI SMO SINOVE ADEMOVE, DOISTA, ODLIKOVALI..."[1]

بَاب قَوْلِهِ تَعَالَى (وَلَقَدْ كَرَّمْنَا بَنِي آدَمَ)

Kerremna i ekremna jesu isto.[2] *Di'fel-hajati* i *di'fel-memati* znači "kazna za (dunjalučkog) života i nakon smrti". *Hilafeke i halfeke* jesu isto. *Nea* znači *teba'ade* (udaljiti se jedan od drugog). *Šakiletihi* znači "po njegovu načinu ponašanja, mišljenja, po njegovu stanovištu; i ona je njegova izgleda, oblika". *Sarrefna* znači *vedždžehna* (usmjerili smo ih). *Kabilen* znači *mukabeleten* i *mu'ajeneten* (direktno sučeljavanje i susret). Rečeno je (da to znači) *el-kabiletu* (babica) jer, je ona *mukabiletuha* (tj. sučeljava se s njom pri porođaju) i *takbelu veledeha* (prihvata njeno dijete). *Hašjetel-infaki;* kaže se: *enfekar-redžulu*, što znači potrošiti (rasuti) imetak, osiromašiti, a *nefikaš-šej'u* znači *zehebe* (otišao je). *Katuren* znači *mukattiren* (škrtareći). *Lil-ezkani* znači *mudžtemi'ul-lahjejni* (dio gdje se sastaju dvije vilice, tj. brada); jednina je *zekanun*. Mudžahid kaže da *mevfuren* znači *vafiren* (u izobilju). *Tebi'an* znači *sairen* (osvetnički). Ibn-Abbas kaže da to znači *nesiren* (potpomagač). *Habet* znači *tafiet* (ugasila se). Ibn-Abbas kaže da *la tubezzir* znači "nemoj trošiti imetak u ono što je nevaljalo". *Ibtigae rahmetin* znači "(traženje) opskrbe". *Mesburen* znači *mel'unen* (proklet). *La takfu* znači *la tekul* (ne reci). *Fedžasu* znači *tejemmemu* (usmjerili se ka sredini s namjerom prepada i ubijanja). *Juzdžil-fulke* znači *judžril-fulke* (On pokreće lađe). *Jehirrune lil-ezkani* znači *lil-vudžuhi* (padaju licima na tlo).

كَرَّمْنَا وَأَكْرَمْنَا وَاحِدٌ (ضِعْفَ الْحَيَاةِ) عَذَابَ الْحَيَاةِ (وَضِعْفَ الْمَمَاتِ) عَذَابَ الْمَمَاتِ (خِلاَفَكَ) وَخَلْفَكَ سَوَاءٌ (وَنَأَى) تَبَاعَدَ (شَاكِلَتِهِ) نَاحِيَتِهِ وَهِيَ مِنْ شَكْلِهِ (صَرَّفْنَا) وَجَّهْنَا (قَبِيلاً) مُعَايَنَةً وَمُقَابَلَةً وَقِيلَ الْقَابِلَةُ لأَنَّهَا مُقَابِلَتُهَا وَتَقْبَلُ وَلَدَهَا (خَشْيَةَ الإِنْفَاقِ) أَنْفَقَ الرَّجُلُ أَمْلَقَ وَنَفِقَ الشَّيْءُ ذَهَبَ (قَتُورًا) مُقَتِّرًا (لِلأَذْقَانِ) مُجْتَمَعُ اللَّحْيَيْنِ وَالْوَاحِدُ ذَقَنٌ وَقَالَ مُجَاهِدٌ (مَوْفُورًا) وَافِرًا (تَبِيعًا) ثَائِرًا وَقَالَ ابْنُ عَبَّاسٍ نَصِيرًا (خَبَتْ) طَفِئَتْ وَقَالَ ابْنُ عَبَّاسٍ (لاَ تُبَذِّرْ) لاَ تُنْفِقْ فِي الْبَاطِلِ (ابْتِغَاءَ رَحْمَةٍ) رِزْقٍ (مَثْبُورًا) مَلْعُونًا (لاَ تَقْفُ) لاَ تَقُلْ (فَجَاسُوا) تَيَمَّمُوا (يُزْجِي) الْفُلْكَ يُجْرِي الْفُلْكَ (يَخِرُّونَ لِلأَذْقَانِ) لِلْوُجُوهِ .

1 El-Isra, 70. Ovaj ajet u cijelosti glasi: "Mi smo sinove Ademove, doista, odlikovali: i ponijeli smo ih kopnom i morem, i opskrbili ih ukusnim jelima, i dali im velike prednosti nad mnogima koje smo stvorili."

2 To znači da one u osnovi imaju isto značenje. Međutim, riječ s tešdidom ima jače značenje.

RIJEČI UZVIŠENOG: "A KAD ŽELIMO UNIŠTITI JEDNO NASELJE, NAREDIMO (*EMERNA*) U NJEMU RASKOŠNICIMA NJEGOVIM..."[3]

باب قوله
(وإذا أردنا أن نهلك قرية أمرنا مترفيها)

4711. PRIČAO NAM JE **Ali** b. Abdullah, prenoseći od Sufjana da ga je obavijestio Mensur, prenoseći od Ebu-Vaila, a on od Abdullaha da je rekao: "Kada jedno pleme postane brojno, u predislamsko doba govorili smo: *Emire benu fulan* '(Postala su mnogobrojna) djeca toga i toga.'"
Pričao nam je **Humejdi**, prenoseći od Sufjana da je rekao: *Emere* (*benu fulan*).

٤٧١١. حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ عَبْدِاللهِ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ أَخْبَرَنَا مَنْصُورٌ عَنْ أَبِي وَائِلٍ عَنْ عَبْدِاللهِ قَالَ كُنَّا نَقُولُ لِلْحَيِّ إِذَا كَثُرُوا فِي الْجَاهِلِيَّةِ أَمِرَ بَنُو فُلاَنٍ حَدَّثَنَا الْحُمَيْدِيُّ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ وَقَالَ أَمَرَ .

RIJEČI UZVIŠENOG: "O POTOMCI ONIH KOJE SMO S NUHOM NOSILI – A ON JE, DOISTA, BIO ROB ZAHVALNI."[4]

باب
(ذرية من حملنا مع نوح إنه كان عبدا شكورا)

4712. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Mukatil, njemu Abdullah, prenoseći od Ebu-Hajjana Tejmija, on od Ebu-Zur'ata b. Amra b. Džerira, a ovaj od Ebu-Hurejre, radijallahu anhu, da je kazivao:
"Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, doneseno je meso; dodali su mu prednji but – a njemu se, inače, taj dio mesa jako sviđao – te on odgrize malo od toga mesa, a potom reče: 'Ja ću biti prvak među ljudima na Sudnjem danu,[5] a znate li zašto? Allah će sakupiti sve ljude na jednom mjestu, tako da će ih moći vidjeti onaj koji gleda i doviknuti onaj koji zove. Sunce će im se (jako) približiti da će ljudi doći u takvo stanje da neće moći podnijeti niti izdržati tugu, bol i patnju, te će

٤٧١٢. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ مُقَاتِلٍ أَخْبَرَنَا عَبْدُاللهِ أَخْبَرَنَا أَبُو حَيَّانَ التَّيْمِيُّ عَنْ أَبِي زُرْعَةَ بْنِ عَمْرِو بْنِ جَرِيرٍ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِي الله عنه أَنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ أُتِيَ بِلَحْمٍ فَرُفِعَ إِلَيْهِ الذِّرَاعُ وَكَانَتْ تُعْجِبُهُ فَنَهَشَ مِنْهَا نَهْشَةً ثُمَّ قَالَ أَنَا سَيِّدُ النَّاسِ يَوْمَ الْقِيَامَةِ وَهَلْ تَدْرُونَ مِمَّ ذَلِكَ يَجْمَعُ اللهُ النَّاسَ الأَوَّلِينَ وَالآخِرِينَ فِي صَعِيدٍ وَاحِدٍ يُسْمِعُهُمُ الدَّاعِي وَيَنْفُذُهُمُ الْبَصَرُ وَتَدْنُو الشَّمْسُ فَيَبْلُغُ النَّاسَ مِنَ الْغَمِّ وَالْكَرْبِ مَا لاَ يُطِيقُونَ وَلاَ يَحْتَمِلُونَ فَيَقُولُ النَّاسُ أَلاَ تَرَوْنَ مَا

3 El-Isra, 16. Ovaj ajet u cijelosti glasi: "A kad hoćemo uništiti jedno naselje, naredimo u njemu raskošnicima njegovim (da budu pokorni), te se odaju griješenju, i tako zaslužе kaznu te ga razorimo potpuno."

4 El-Isra, 3.

5 Ova čast koja će biti ukazana Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, na Sudnjem danu ogleda se u tome što će on, jedini od svih poslanika i vjerovjesnika, imati pravo da se zauzima za sve ljude, i to onda kada budu u najtežim prilikama. On će se za njih zauzeti da im se što prije presudi.

neki ljudi reći: 'Zar ne vidite u čemu ste i šta vas je snašlo?! Zar nećete pogledati nekoga ko bi se zauzeo za vas kod vašeg Gospodara?'
'Vaš je otac Adem', reći će neko od njih, pa će mu oni otići i reći: 'Ademe, ti si otac čovječanstva; Allah te je stvorio Svojom rukom, udahnuo ti dušu i naredio melekima, pa su ti oni sedždu učinili. Zauzmi se za nas kod svoga Gospodara! Zar ne vidiš u čemu smo i šta nas je snašlo?!'
Adem će odgovoriti: 'Moj se Gospodar danas tako rasrdio[1] kako se nikada nije rasrdio niti će se ikad rasrditi. On mi je, zaista, zabranio onu voćku, ali sam ja prekršio tu zabranu. Dosta mi je mojih briga. Idite nekom drugom! Idite Nuhu!'
Potom će oni doći Nuhu i reći: 'O Nuhu, ti si prvi poslanik stanovnicima Zemlje, i Allah te nazvao zahvalnim robom. Zauzmi se za nas kod svoga Gospodara! Zar ne vidiš u čemu smo i šta nas je snašlo?!'
'Moj se Uzvišeni Gospodar danas tako rasrdio kako se nikad nije rasrdio niti će se ikad rasrditi. Ja sam uputio dovu protiv svoga naroda. Dosta mi je mojih briga. Idite nekom drugom! Idite Ibrahimu!', reći će on.
Potom će oni doći Ibrahimu i reći: 'O Ibrahime, ti si Allahov vjerovjesnik i Njegov prijatelj među stanovnicima Zemlje. Zauzmi se za nas kod svoga Gospodara! Zar ne vidiš u čemu smo?!'
'Moj se Gospodar danas tako rasrdio kako se nikad nije rasrdio niti će se ikad rasrditi. Ja sam izrekao tri neistine. (Ebu-Hajjan spomenuo ih je u hadisu.) Dosta mi je moje brige. Idite nekom drugom! Idite Musau! Potom će oni doći Musau i reći: 'O Musa, ti si Allahov poslanik. Allah te je odlikovao nad ostalim ljudima Svojom objavom i Svojim govorom. Zauzmi se za nas kod svoga Gospodara! Zar ne vidiš u čemu smo?!'

قَدْ بَلَغَكُمْ أَلاَ تَنْظُرُونَ مَنْ يَشْفَعُ لَكُمْ إِلَى رَبِّكُمْ فَيَقُولُ بَعْضُ النَّاسِ لِبَعْضٍ عَلَيْكُمْ بِآدَمَ فَيَأْتُونَ آدَمَ عَلَيْهِ السَّلاَم فَيَقُولُونَ لَهُ أَنْتَ أَبُو الْبَشَرِ خَلَقَكَ اللهُ بِيَدِهِ وَنَفَخَ فِيكَ مِنْ رُوحِهِ وَأَمَرَ الْمَلاَئِكَةَ فَسَجَدُوا لَكَ اشْفَعْ لَنَا إِلَى رَبِّكَ أَلاَ تَرَى إِلَى مَا نَحْنُ فِيهِ أَلاَ تَرَى إِلَى مَا قَدْ بَلَغَنَا فَيَقُولُ آدَمُ إِنَّ رَبِّي قَدْ غَضِبَ الْيَوْمَ غَضَبًا لَمْ يَغْضَبْ قَبْلَهُ مِثْلَهُ وَلَنْ يَغْضَبَ بَعْدَهُ مِثْلَهُ وَإِنَّهُ قَدْ نَهَانِي عَنِ الشَّجَرَةِ فَعَصَيْتُهُ نَفْسِي نَفْسِي نَفْسِي اذْهَبُوا إِلَى غَيْرِي اذْهَبُوا إِلَى نُوحٍ فَيَأْتُونَ نُوحًا فَيَقُولُونَ يَا نُوحُ إِنَّكَ أَنْتَ أَوَّلُ الرُّسُلِ إِلَى أَهْلِ الأَرْضِ وَقَدْ سَمَّاكَ اللهُ عَبْدًا شَكُورًا اشْفَعْ لَنَا إِلَى رَبِّكَ أَلاَ تَرَى إِلَى مَا نَحْنُ فِيهِ فَيَقُولُ إِنَّ رَبِّي عَزَّ وَجَلَّ قَدْ غَضِبَ الْيَوْمَ غَضَبًا لَمْ يَغْضَبْ قَبْلَهُ مِثْلَهُ وَلَنْ يَغْضَبَ بَعْدَهُ مِثْلَهُ وَإِنَّهُ قَدْ كَانَتْ لِي دَعْوَةٌ دَعَوْتُهَا عَلَى قَوْمِي نَفْسِي نَفْسِي نَفْسِي اذْهَبُوا إِلَى غَيْرِي اذْهَبُوا إِلَى إِبْرَاهِيمَ فَيَأْتُونَ إِبْرَاهِيمَ فَيَقُولُونَ يَا إِبْرَاهِيمُ أَنْتَ نَبِيُّ اللهِ وَخَلِيلُهُ مِنْ أَهْلِ الأَرْضِ اشْفَعْ لَنَا إِلَى رَبِّكَ أَلاَ تَرَى إِلَى مَا نَحْنُ فِيهِ فَيَقُولُ لَهُمْ إِنَّ رَبِّي قَدْ غَضِبَ الْيَوْمَ غَضَبًا لَمْ يَغْضَبْ قَبْلَهُ مِثْلَهُ وَلَنْ يَغْضَبَ بَعْدَهُ مِثْلَهُ وَإِنِّي قَدْ كُنْتُ كَذَبْتُ ثَلاَثَ كَذَبَاتٍ فَذَكَرَهُنَّ أَبُو حَيَّانَ فِي الْحَدِيثِ نَفْسِي نَفْسِي نَفْسِي اذْهَبُوا إِلَى غَيْرِي اذْهَبُوا إِلَى مُوسَى فَيَأْتُونَ مُوسَى فَيَقُولُونَ يَا مُوسَى أَنْتَ رَسُولُ اللهِ فَضَّلَكَ اللهُ بِرِسَالَتِهِ

1 Ova se Allahova, dželle šanuhu, srdžba, kako kaže Nevevi, ogleda u kažnjavanju grešnika. Strahote koje će svi tada vidjeti nikad se nisu dogodile niti će se ikad dogoditi. (*Umdetul-kari*, XV/221)

‘Moj se Gospodar danas tako rasrdio kako se nikad nije rasrdio niti će se ikad rasrditi. Ja sam ubio čovjeka, a nije mi bilo naređeno da ga ubijem. Dosta mi je mojih briga. Idite nekom drugom! Idite Isau!’, reći će on.
Potom će oni doći Isau i reći: ‘O Isa, ti si Allahov poslanik i Njegova riječ (stvoren si riječju: Budi!), koju je On poslao Merjemi, i duh od Njega (tj. i dušu ti je udahnuo). Govorio si sa svijetom dok si bio dijete u bešici. Zauzmi se za nas kod svoga Gospodara! Zar ne vidiš u čemu smo?!’
‘Moj se Gospodar danas tako rasrdio kako se nikad nije rasrdio niti će se ikad rasrditi’, reći će Isa, ne spominjući svoj grijeh, i dodati: ‘Dosta mi je mojih briga. Idite nekom drugom! idite Muhammedu!’
Potom će oni doći Muhammedu, sallallahu alejhi ve sellem, i reći: ‘O Muhammede, ti si Allahov poslanik, pečat vjerovjesnicima. Allah ti je oprostio ono što si prije i poslije (zgriješio). Zauzmi se za nas kod svoga Gospodara! Zar ne vidiš u čemu smo?!’
‘Tada ću ja krenuti’, kaže Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, ‘i doći pod Arš. Učinit ću sedždu svome Uzvišenom Gospodaru, a On će mi dopustiti da Mu uputim zahvale i najljepše pohvale, nešto što nikom nije dao. Zatim će biti rečeno: ‘Muhammede, digni svoju glavu! Moli, dat će ti se! Zauzimaj se, tvoje će zauzimanje biti primljeno!’ Podići ću glavu i reći: ‘Gospodaru moj, moj ummet! Gospodaru moj, moj ummet!’
‘Muhammede’, bit će rečeno, ‘uvedi na desna džennetska vrata one od svoga ummeta koji ne moraju polagati račun! A oni su s ostalim svijetom, što se tiče drugih vrata.’
Zatim je (Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem) dodao: ‘Tako mi Onoga u čijim je rukama moja duša, između dvaju dženetskih vrata (razmak) je koliko između Mekke i Himjera (tj. San‘e u kojoj je živio narod Himjer), ili koliko između Mekke i Busre (grad u Šamu).’”

وَبِكَلاَمِهِ عَلَى النَّاسِ اشْفَعْ لَنَا إِلَى رَبِّكَ أَلاَ تَرَى إِلَى مَا نَحْنُ فِيهِ فَيَقُولُ إِنَّ رَبِّي قَدْ غَضِبَ الْيَوْمَ غَضَبًا لَمْ يَغْضَبْ قَبْلَهُ مِثْلَهُ وَلَنْ يَغْضَبَ بَعْدَهُ مِثْلَهُ وَإِنِّي قَدْ قَتَلْتُ نَفْسًا لَمْ أُومَرْ بِقَتْلِهَا نَفْسِي نَفْسِي نَفْسِي اذْهَبُوا إِلَى غَيْرِي اذْهَبُوا إِلَى عِيسَى ابْنِ مَرْيَمَ فَيَأْتُونَ عِيسَى فَيَقُولُونَ يَا عِيسَى أَنْتَ رَسُولُ اللهِ وَكَلِمَتُهُ أَلْقَاهَا إِلَى مَرْيَمَ وَرُوحٌ مِنْهُ وَكَلَّمْتَ النَّاسَ فِي الْمَهْدِ صَبِيًّا اشْفَعْ لَنَا إِلَى رَبِّكَ أَلاَ تَرَى إِلَى مَا نَحْنُ فِيهِ فَيَقُولُ عِيسَى إِنَّ رَبِّي قَدْ غَضِبَ الْيَوْمَ غَضَبًا لَمْ يَغْضَبْ قَبْلَهُ مِثْلَهُ قَطُّ وَلَنْ يَغْضَبَ بَعْدَهُ مِثْلَهُ وَلَمْ يَذْكُرْ ذَنْبًا نَفْسِي نَفْسِي نَفْسِي اذْهَبُوا إِلَى غَيْرِي اذْهَبُوا إِلَى مُحَمَّدٍ فَيَأْتُونَ مُحَمَّدًا فَيَقُولُونَ يَا مُحَمَّدُ أَنْتَ رَسُولُ اللهِ وَخَاتِمُ الأَنْبِيَاءِ وَقَدْ غَفَرَ اللهُ لَكَ مَا تَقَدَّمَ مِنْ ذَنْبِكَ وَمَا تَأَخَّرَ اشْفَعْ لَنَا إِلَى رَبِّكَ أَلاَ تَرَى إِلَى مَا نَحْنُ فِيهِ فَأَنْطَلِقُ فَآتِي تَحْتَ الْعَرْشِ فَأَقَعُ سَاجِدًا لِرَبِّي عَزَّ وَجَلَّ ثُمَّ يَفْتَحُ اللهُ عَلَيَّ مِنْ مَحَامِدِهِ وَحُسْنِ الثَّنَاءِ عَلَيْهِ شَيْئًا لَمْ يَفْتَحْهُ عَلَى أَحَدٍ قَبْلِي ثُمَّ يُقَالُ يَا مُحَمَّدُ ارْفَعْ رَأْسَكَ سَلْ تُعْطَهْ وَاشْفَعْ تُشَفَّعْ فَأَرْفَعُ رَأْسِي فَأَقُولُ أُمَّتِي يَا رَبِّ أُمَّتِي يَا رَبِّ أُمَّتِي يَا رَبِّ فَيُقَالُ يَا مُحَمَّدُ أَدْخِلْ مِنْ أُمَّتِكَ مَنْ لاَ حِسَابَ عَلَيْهِمْ مِنَ الْبَابِ الأَيْمَنِ مِنْ أَبْوَابِ الْجَنَّةِ وَهُمْ شُرَكَاءُ النَّاسِ فِيمَا سِوَى ذَلِكَ مِنَ الأَبْوَابِ ثُمَّ قَالَ وَالَّذِي نَفْسِي بِيَدِهِ إِنَّ مَا بَيْنَ الْمِصْرَاعَيْنِ مِنْ مَصَارِيعِ الْجَنَّةِ كَمَا بَيْنَ مَكَّةَ وَحِمْيَرَ أَوْ كَمَا بَيْنَ مَكَّةَ وَبُصْرَى .

RIJEČI UZVIŠENOG: "... A DAVUDU SMO ZEBUR DALI."[1]

باب قوله (وآتينا داود زبورا)

4713. PRIČAO NAM JE Ishak b. Nasr, njemu Abdur-Rezzak, prenoseći od Ma'mera, on od Hemmama, ovaj od Ebu-Hurejre, radijallahu anhu, a on od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, da je rekao:
"Davudu je olakšano učenje. Tako bi on naredio da mu jahalicu osedlaju, i on bi stigao dovršiti učenje prije nego što se završi taj posao."[2]

٤٧١٣. حدثني إسحاق بن نصر حدثنا عبدالرزاق عن معمر عن همام بن منبه عن أبي هريرة رضي الله عنه عن النبي ﷺ قال خفف على داود القراءة فكان يأمر بدابته لتسرج فكان يقرأ قبل أن يفرغ يعني القرآن .

RIJEČI UZVIŠENOG: "RECI: 'MOLITE SE ONIMA KOJE, PORED NJEGA, SMATRATE BOGOVIMA; ONI VAS NEĆE MOĆI NEVOLJE OSLOBODITI NITI JE IZMIJENITI.'"[3]

باب (قل ادعوا الذين زعمتم من دونه فلا يملكون كشف الضر عنكم ولا تحويلا)

7414. PRIČAO MI JE Amr b. Ali, njemu Jahja, prenoseći od Sufjana, on od Sulejmana, ovaj od Ibrahima, on od Ebu-Ma'mera, a ovaj od Abdullaha da je rekao o ajetu:
"... traže načina kako će se što više Gospodaru svome približiti"[4] – rekao: "Pojedini su ljudi obožavali neke džine, pa su džini primili islam, a ovi su se čvrsto prihvatili svoje vjere."
Ešdže'i još dodaje, prenoseći od Sufjana, a on od A'meša: "Reci: 'Molite se onima koje, pored Njega, smatrate...'"

٤٧١٤. حدثني عمرو بن علي حدثنا يحيى حدثنا سفيان حدثني سليمان عن إبراهيم عن أبي معمر عن عبدالله (إلى ربهم الوسيلة) قال كان ناس من الإنس يعبدون ناسا من الجن فأسلم الجن وتمسك هؤلاء بدينهم زاد الأشجعي عن سفيان عن الأعمش (قل ادعوا الذين زعمتم) .

1 El-Isra, 55. Ovaj ajet u cijelosti glasi: "Gospodar tvoj dobro zna one na nebesima i one na Zemlji; Mi smo jedne vjerovjesnike nad drugima odlikovali, a Davudu smo Zebur dali."

2 Iz ovoga, kako kaže Ibn-Hadžer zaključujemo da Allah daje bereket u vremenu, tako da čovjek za kratko vrijeme uspije uraditi veliki posao. (*Fethul–Bari*, 6/524)

3 El-Isra, 56.

4 El-Isra, 57.

RIJEČI UZVIŠENOG: "ONI KOJIMA SE ONI MOLE SAMI TRAŽE NAČINA KAKO ĆE SE ŠTO VIŠE GOSPODARU SVOME PRIBLIŽITI..."[5]

باب قَوْلِهِ (أُولَئِكَ الَّذِينَ يَدْعُونَ يَبْتَغُونَ إِلَى رَبِّهِمُ الْوَسِيلَةَ)

4715. PRIČAO NAM JE Bišr b. Halid da ga je obavijestio Muhammed b. Dža'fer, prenoseći od Šu'be, on od Sulejmana, ovaj od Ibrahima, on od Ebu-Ma'mera, a ovaj od Abdullaha, radijallahu anhu, da je o ovom ajetu:
"Oni kojima se oni mole sami traže načina kako će se što više Gospodaru svome približiti..." – rekao: "Neki su džini obožavani, pa su primili islam."

٤٧١٥. حَدَّثَنَا بِشْرُ بْنُ خَالِدٍ أَخْبَرَنَا مُحَمَّدُ بْنُ جَعْفَرٍ عَنْ شُعْبَةَ عَنْ سُلَيْمَانَ عَنْ إِبْرَاهِيمَ عَنْ أَبِي مَعْمَرٍ عَنْ عَبْدِاللهِ رَضِيَ اللهُ عنه فِي هَذِهِ الْآيَةِ (الَّذِينَ يَدْعُونَ يَبْتَغُونَ إِلَى رَبِّهِمُ الْوَسِيلَةَ) قَالَ كَانَ نَاسٌ مِنَ الْجِنِّ يُعْبَدُونَ فَأَسْلَمُوا .

RIJEČI UZVIŠENOG: "... A SAN KOJI SMO TI DALI DA USNIJEŠ ISKUŠENJE JE ZA LJUDE..."[6]

باب (وَمَا جَعَلْنَا الرُّؤْيَا الَّتِي أَرَيْنَاكَ إِلاَّ فِتْنَةً لِلنَّاسِ)

4716. PRIČAO NAM JE Ali b. Abdullah, njemu Sufjan, prenoseći od Amra, on od Ikrime, a ovaj od Ibn-Abbasa, radijallahu anhuma, da je o ajetu: "... a san koji smo ti dali da usniješ iskušenje je za ljude..." – rekao: "To je istinsko viđenje očima koje je pokazano Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, u Noći 'israa' (Noćnog putovanja); a 'ukleto drvo' u Kur'anu jest drvo 'zekkum'."[7]

٤٧١٦. حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ عَبْدِاللهِ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ عَنْ عَمْرٍو عَنْ عِكْرِمَةَ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللهُ عنه (وَمَا جَعَلْنَا الرُّؤْيَا الَّتِي أَرَيْنَاكَ إِلاَّ فِتْنَةً لِلنَّاسِ) قَالَ هِيَ رُؤْيَا عَيْنٍ أُرِيَهَا رَسُولُ اللهِ ﷺ لَيْلَةَ أُسْرِيَ بِهِ (وَالشَّجَرَةَ الْمَلْعُونَةَ) شَجَرَةُ الزَّقُّومِ .

---

5 El-Isra, 57. Ovaj ajet u cijelosti glasi: "Oni kojima se oni mole sami traže načina kako će se što više Gospodaru svome približiti, i žele milost Njegovu, i plaše se kazne Njegove. A kazne Gospodara tvoga svako se treba čuvati."

6 El-Isra, 60. Ovaj ajet u cijelosti glasi: "I kada smo ti rekli: 'Svi su ljudi u Allahovoj vlasti!' A prizor koji smo ti pokazali i drvo ukleto, u Kur'anu spomenuto, iskušenje su za ljude. Mi ih zastrašujemo, ali njima to samo povećava ionako veliko bezvjerstvo."

7 Drvo *zekkum* je spomenuto u Kur'ani kerimu na dva mjesta, u suri Es-Saffat, 61-66. i suri Ed-Duhan, 43-46. kada je objavljeno da zekum raste iz dna Džehennema to je bilo iskušenje onim koji su u zabludi.

RIJEČI UZVIŠENOG: "...UISTINU, MOLITVI U ZORU MNOGI PRISUSTVUJU."[1]

باب قوله (إن قرآن الفجر كان مشهودا)

Mudžahid kaže: "To je sabah-namaz."

قَالَ مُجَاهِدٌ صَلاَةَ الْفَجْرِ .

4717. PRIČAO MI JE Abdullah b. Muhammed, prenoseći od Abdur-Rezzaka da ga je obavijestio Ma'mer, prenoseći od Zuhrija, on od Ebu-Seleme i Ibn-Musejjeba, ovaj od Ebu-Hurejre, radijallahu anhu, a on od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, da je rekao:
"Zajednički namaz vredniji je od pojedinačnog namaza za dvadeset pet stupnjeva. Na sabah-namazu sastaju se meleci noći i dana."
Ebu-Hurejra kaže: "O tome govori ajet: '...uistinu, molitvi u zoru mnogi prisustvuju.'"

٤٧١٧. حَدَّثَنِي عَبْدُاللهِ بْنُ مُحَمَّدٍ حَدَّثَنَا عَبْدُالرَّزَّاقِ أَخْبَرَنَا مَعْمَرٌ عَنِ الزُّهْرِيِّ عَنْ أَبِي سَلَمَةَ وَابْنِ الْمُسَيَّبِ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضي الله عنه عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ فَضْلُ صَلاَةِ الْجَمِيعِ عَلَى صَلاَةِ الْوَاحِدِ خَمْسٌ وَعِشْرُونَ دَرَجَةً وَتَجْتَمِعُ مَلاَئِكَةُ اللَّيْلِ وَمَلاَئِكَةُ النَّهَارِ فِي صَلاَةِ الصُّبْحِ يَقُولُ أَبُو هُرَيْرَةَ اقْرَءُوا إِنْ شِئْتُمْ (وَقُرْآنَ الْفَجْرِ إِنَّ قُرْآنَ الْفَجْرِ كَانَ مَشْهُودًا) .

RIJEČI UZVIŠENOG: "... NADATI SE DA ĆE TI GOSPODAR TVOJ NA ONOM SVIJETU HVALE DOSTOJNO MJESTO DAROVATI."[2]

باب قوله (عسى أن يبعثك ربك مقاما محمودا)

4718. PRIČAO NAM JE Isma'il b. Eban, prenoseći od Ebu-Ahvesa, a on od Adema b. Alija da je čuo Ibn-Omera, radijallahu anhuma, kako kazuje:
"Ljudi će, zaista, na Kijametskom danu klečati (na koljenima). Svaki će ummet slijediti svoga vjerovjesnika, govoreći: 'O ti (vjerovjesniče), zauzmi se (za nas)!'
Svi će oni govoriti da na to nemaju pravo, tako da će (naposljetku) zauzimanje pasti na Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem. To će biti onda kad mu Allah hvale dostojno mjesto daruje."

٤٧١٨. حَدَّثَنِي إِسْمَاعِيلُ بْنُ أَبَانَ حَدَّثَنَا أَبُو الْأَحْوَصِ عَنْ آدَمَ بْنِ عَلِيٍّ قَالَ سَمِعْتُ ابْنَ عُمَرَ رَضي الله عَنْهُمَا يَقُولُ إِنَّ النَّاسَ يَصِيرُونَ يَوْمَ الْقِيَامَةِ جُثًا كُلُّ أُمَّةٍ تَتْبَعُ نَبِيَّهَا يَقُولُونَ يَا فُلاَنُ اشْفَعْ يَا فُلاَنُ اشْفَعْ حَتَّى تَنْتَهِيَ الشَّفَاعَةُ إِلَى النَّبِيِّ ﷺ فَذَلِكَ يَوْمَ يَبْعَثُهُ اللهُ الْمَقَامَ الْمَحْمُودَ .

---

1 El-Isra, 78. Ovaj ajet u cijelosti glasi: "Obavljaj propisane molitve kad Sunce s polovine neba krene, pa do noćne tmine, i molitvu u zoru, jer, uistinu, molitvi u zoru mnogi prisustvuju."

2 El-Isra, 79. Ovaj ajet u cijelosti glasi: "I probdij dio noći u namazu – to je samo tvoja dužnost. Nadati se da će ti Gospodar tvoj na onom svijetu hvale dostojno mjesto darovati."

4719. PRIČAO NAM JE Ali b. Ajjaš, njemu Šu'ajb b. Ebu-Hamza, prenoseći od Muhammeda b. Munkedira, a on od Džabira b. Abdullaha, radijallahu anhuma, da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
"Ko, nakon što sasluša ezan, kaže: 'Allahu, Gospodaru ovog vječno savršenog poziva i zauvijek postojanog namaza, podari Muhammedu visok položaj u Džennetu (*el-vesila*) i postavi ga na hvale vrijedno mjesto, koje si mu obećao!' – dostojan je moga zagovora (*šefa'ata*) na Sudnjem danu."[3]
Hadis prenosi i Hamza b. Abdullah od svoga oca, a on od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem.

٤٧١٩. حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ عَيَّاشٍ حَدَّثَنَا شُعَيْبُ ابْنُ أَبِي حَمْزَةَ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ الْمُنْكَدِرِ عَنْ جَابِرِ بْنِ عَبْدِاللهِ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا أَنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ قَالَ مَنْ قَالَ حِينَ يَسْمَعُ النِّدَاءَ اللَّهُمَّ رَبَّ هَذِهِ الدَّعْوَةِ التَّامَّةِ وَالصَّلَاةِ الْقَائِمَةِ آتِ مُحَمَّدًا الْوَسِيلَةَ وَالْفَضِيلَةَ وَابْعَثْهُ مَقَامًا مَحْمُودًا الَّذِي وَعَدْتَهُ حَلَّتْ لَهُ شَفَاعَتِي يَوْمَ الْقِيَامَةِ رَوَاهُ حَمْزَةُ بْنُ عَبْدِاللهِ عَنْ أَبِيهِ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ.

RIJEČI UZVIŠENOG: "I RECI: 'DOŠLA JE ISTINA, A NESTALO JE LAŽI; LAŽ, ZAISTA, NESTAJE!'"[4]

باب (وَقُلْ جَاءَ الْحَقُّ وَزَهَقَ الْبَاطِلُ إِنَّ الْبَاطِلَ كَانَ زَهُوقًا)

Jezheku znači *jehliku* (propasti, biti uništeno).

يَزْهَقُ يَهْلِكُ.

4720. PRIČAO NAM JE Humejdi, njemu Sufjan, prenoseći od Ibn-Ebu-Nedžiha, on od Mudžahida, ovaj od Ebu-Ma'mera, a on od Abdullaha b. Mes'uda, radijallahu anhu, da je rekao:
"Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, ušao je u Mekku, a oko Ka'be je bilo tristo šezdeset kipova. Počeo ih je obarati štapom (koji je držao) u svojoj ruci, govoreći: 'Došla je Istina, a nestalo je laži; laž, zaista, nestaje!' – 'Došla je Istina, a iščezla je laž!'"[5]

٤٧٢٠. حَدَّثَنَا الْحُمَيْدِيُّ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ عَنِ ابْنِ أَبِي نَجِيحٍ عَنْ مُجَاهِدٍ عَنْ أَبِي مَعْمَرٍ عَنْ عَبْدِاللهِ بْنِ مَسْعُودٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ دَخَلَ النَّبِيُّ ﷺ مَكَّةَ وَحَوْلَ الْبَيْتِ سِتُّونَ وَثَلَاثُ مِائَةِ نُصُبٍ فَجَعَلَ يَطْعُنُهَا بِعُودٍ فِي يَدِهِ وَيَقُولُ (جَاءَ الْحَقُّ وَزَهَقَ الْبَاطِلُ إِنَّ الْبَاطِلَ كَانَ زَهُوقًا) (جَاءَ الْحَقُّ وَمَا يُبْدِئُ الْبَاطِلُ وَمَا يُعِيدُ).

---

3 Iz ovog hadisa može se izvući nekoliko poruka:
– *el-vesila* je najistaknutije mjesto u Džennetu; zbog toga ga Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, želi zaslužiti;
– Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, zauzimat će se za ljude na Sudnjem danu;
– preporučuje se učenje ove dove nakon svakog ezana; time se zaslužuje Poslanikovo sallallahu alejhi ve sellem, zauzimanje na Sudnjem danu;
– zauzimanje se može zaslužiti dobrim djelima, kao što je ova dova.

4 El-Isra, 81.

5 Sebe', 49.

RIJEČI UZVIŠENOG: "PITAJU TE O DUŠI..."[1]

4721. PRIČAO NAM JE Umer b. Hafs b. Gijas, njemu njegov otac, prenoseći od A'meša, on od Ibrahima, ovaj od Alkame, a on od Abdullaha, radijallahu anhu, da je kazivao:
"Dok sam bio s Vjerovjesnikom, sallallahu alejhi ve sellem, na njivi[2] – a on je bio naslonjen na ogoljelu palminu granu – naišla je grupa židova.
'Pitajte ga o duši', rekoše jedni drugima.
'Šta želite?', upitao ih je.
'Neće vam kazati ništa što vi mrzite', rekoše neki.
'Pitajte ga', rekoše drugi i upitaše ga o duši. Allahov se Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, suzdržao, i nije im ništa odgovorio. Znao sam da mu dolazi Objava, pa sam malo zastao na svome mjestu.[3] Kada je Objava bila spuštena, (Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem) reče: 'Pitaju te o duši. Reci: 'Šta je duša – samo Gospodar moj zna, a vama je dato samo malo znanja!'"

باب (ويسألونك عن الرُّوح)

٤٧٢١. حَدَّثَنَا عُمَرُ بْنُ حَفْصِ بْنِ غِيَاثٍ حَدَّثَنَا أَبِي حَدَّثَنَا الأَعْمَشُ قَالَ حَدَّثَنِي إِبْرَاهِيمُ عَنْ عَلْقَمَةَ عَنْ عَبْدِاللهِ رَضِيَ الله عنه قَالَ بَيْنَا أَنَا مَعَ النَّبِيِّ ﷺ فِي حَرْثٍ وَهُوَ مُتَّكِئٌ عَلَى عَسِيبٍ إِذْ مَرَّ الْيَهُودُ فَقَالَ بَعْضُهُمْ لِبَعْضٍ سَلُوهُ عَنِ الرُّوحِ فَقَالَ مَا رَأْيُكُمْ إِلَيْهِ وَقَالَ بَعْضُهُمْ لاَ يَسْتَقْبِلُكُمْ بِشَيْءٍ تَكْرَهُونَهُ فَقَالُوا سَلُوهُ فَسَأَلُوهُ عَنِ الرُّوحِ فَأَمْسَكَ النَّبِيُّ ﷺ فَلَمْ يَرُدَّ عَلَيْهِمْ شَيْئًا فَعَلِمْتُ أَنَّهُ يُوحَى إِلَيْهِ فَقُمْتُ مَقَامِي فَلَمَّا نَزَلَ الْوَحْيُ قَالَ (وَيَسْأَلُونَكَ عَنِ الرُّوحِ قُلِ الرُّوحُ مِنْ أَمْرِ رَبِّي وَمَا أُوتِيتُمْ مِنَ الْعِلْمِ إِلاَّ قَلِيلاً).

1 El-Isra, 85. Ovaj ajet u cijelosti glasi: "Pitaju te o duši. Reci: 'Duša je od stvari Gospodara moga, a vama je dato samo malo znanja!'"

2 U nekim predanjima spominje se da je ta njiva ustvari palmik.

3 Tj. iz poštovanja prema Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, da ga ne ometam dok mu silazi Objava.

RIJEČI UZVIŠENOG: "NE IZGOVARAJ KUR'AN NA SAV GLAS DOK MOLITVU SVOJU OBAVLJAŠ, A I NE PRIGUŠUJ GA..."[4]

باب (ولا تجهر بصلاتك ولا تخافت بها)

4722. PRIČAO NAM JE Ja'kub b. Ibrahim, prenoseći od Hušejma, on od Ebu-Bišra, ovaj od Seida b. Džubejra, a on od Ibn-Abbasa, radijallahu anhu, da je o riječima Uzvišenog:
"Ne izgovaraj Kur'an na sav glas dok namaz svoj obavljaš, a i ne prigušuj ga..." – rekao kako su one objavljene (dok je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem) tajno (klanjao) u Mekki. Kada bi klanjao s ashabima, učio bi Kur'an naglas. Kad bi to čuli mušrici, psovali bi Kur'an, Onoga koji ga je objavio i onoga kome je došao, te je Allah Uzvišeni rekao Svome Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem: "Ne izgovaraj Kur'an na sav glas dok molitvu svoju obavljaš...", tj. svoje učenje, pa da to čuju mušrici i onda počnu psovati Kur'an. Također, ne prigušuj ga, pa da tvoji ashabi ne čuju; traži sredinu između to dvoje.

٤٧٢٢. حَدَّثَنَا يَعْقُوبُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ حَدَّثَنَا هُشَيْمٌ حَدَّثَنَا أَبُو بِشْرٍ عَنْ سَعِيدِ بْنِ جُبَيْرٍ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا فِي قَوْلِهِ تَعَالَى (وَلاَ تَجْهَرْ بِصَلاَتِكَ وَلاَ تُخَافِتْ بِهَا) قَالَ نَزَلَتْ وَرَسُولُ اللهِ ﷺ مُخْتَفٍ بِمَكَّةَ كَانَ إِذَا صَلَّى بِأَصْحَابِهِ رَفَعَ صَوْتَهُ بِالْقُرْآنِ فَإِذَا سَمِعَهُ الْمُشْرِكُونَ سَبُّوا الْقُرْآنَ وَمَنْ أَنْزَلَهُ وَمَنْ جَاءَ بِهِ فَقَالَ اللهُ تَعَالَى لِنَبِيِّهِ ﷺ (وَلاَ تَجْهَرْ بِصَلاَتِكَ) أَيْ بِقِرَاءَتِكَ فَيَسْمَعَ الْمُشْرِكُونَ فَيَسُبُّوا الْقُرْآنَ (وَلاَ تُخَافِتْ بِهَا) عَنْ أَصْحَابِكَ فَلاَ تُسْمِعُهُمْ (وَابْتَغِ بَيْنَ ذَلِكَ سَبِيلاً) .

4723. PRIČAO MI JE Talk b. Gannam, prenoseći od Zaide, on od Hišama, ovaj od svoga oca, a on od Aiše, radijallahu anha, da je ovo objavljeno o dovi.

٤٧٢٣. حَدَّثَنِي طَلْقُ بْنُ غَنَّامٍ حَدَّثَنَا زَائِدَةُ عَنْ هِشَامٍ عَنْ أَبِيهِ عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهَا قَالَتْ أُنْزِلَ ذَلِكَ فِي الدُّعَاءِ .

4 El-Isra, 110. Ovaj ajet u cijelosti glasi: "Reci: 'Zovite: 'Allah', ili zovite: 'Milostivi', a kako god Ga budete zvali, Njegova su imena najljepša! Ne izgovaraj Kur'an na sav glas dok namaz svoj obavljaš, a i ne prigušuj ga; traži sredinu između toga!'"

U ime Allaha, Svemilosnog, Samilosnog

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

SURA EL-KEHF (PEĆINA)

سُورَةُ الْكَهْفِ

Mudžahid kaže da *takriduhum* znači *tetrukuhum* (ostaviš ih, napustiš ih); *kane lehu sumurun* (po našem kiraetu: *semerun*, u značenju: *i imao je on plodove*); to jest *zehebun ve fiddatun* (zlato i srebro). Drugi kažu da je *es-sumur* množina od *es-semeru* (plodovi). *Bahi'un* znači *muhlikun* (onaj koji uništava). *Esefen* znači *nedemen* (kajući se). *El-kehfu* (pećina) jest otvor u brdu.
Er-rekimu znači *el-kitabu* (knjiga). *Merkumun* znači *mektubun* (napisan), od riječi *er-rakmu*.
Rebatna 'ala kulubihim znači *elhemnahum sabren* (nadahnuli smo ih strpljenjem); isto je *lev la en rebatna ala kalbiha*. *Šetatan* znači *ifratan* (pretjeranost). *El-vesidu* znači *el-finau* (dvorište, slobodan prostor); množina je *vesaidu* i *vusudun*. Kaže se: *el-vesidu*, što znači "vrata". *Mu'sadetun* znači *mutbekatun* (zatvorena). Kaže se: *asadel-babe* i *evsade*.
Be'asnahum znači *ahjejnahum* (oživili smo ih). *Ezka* znači *ekseru* (više). Kaže se to još znači: *ehallu* (halalnija). Još se kaže da znači: *ekseru rej'an* (većeg rasta i prihoda). Ibn-Abbas je učio: *ukleha ve lem tazlim* znači *lem tenkus* (nije se smanjilo). Seid prenosi od Ibn-Abbasa da *er-rekimu* znači "olovna ploča". Njihov službenik napisao je njihova imena, a zatim je olovnu ploču stavio u svoju riznicu.
"Allah je zapečatio uši njihove", pa su oni zaspali. Neki kažu da *ve elet teilu* znači *tendžu* (spasiti se). Mudžahid kaže da *mev'ilen* znači *mahrizen* (utočište).
La jesteti'une sem'an znači *la ja'kilune* (ne shvataju).

وَقَالَ مُجَاهِدٌ (تَقْرِضُهُمْ) تَتْرُكُهُمْ (وَكَانَ لَهُ ثُمُرٌ) ذَهَبٌ وَفِضَّةٌ وَقَالَ غَيْرُهُ جَمَاعَةُ الثَّمَرِ (بَاخِعٌ) مُهْلِكٌ (أَسَفًا) نَدَمًا الْكَهْفُ الْفَتْحُ فِي الْجَبَلِ وَالرَّقِيمُ الْكِتَابُ (مَرْقُومٌ) مَكْتُوبٌ مِنَ الرَّقْمِ (رَبَطْنَا عَلَى قُلُوبِهِمْ) أَلْهَمْنَاهُمْ صَبْرًا (لَوْلاَ أَنْ رَبَطْنَا عَلَى قَلْبِهَا) (شَطَطًا) إِفْرَاطًا الْوَصِيدُ الْفِنَاءُ جَمْعُهُ وَصَائِدُ وَوُصُدٌ وَيُقَالُ الْوَصِيدُ الْبَابُ (مُؤْصَدَةٌ) مُطْبَقَةٌ آصَدَ الْبَابَ وَأَوْصَدَ (بَعَثْنَاهُمْ) أَحْيَيْنَاهُمْ (أَزْكَى) أَكْثَرُ وَيُقَالُ أَحَلُّ وَيُقَالُ أَكْثَرُ رَيْعًا قَالَ ابْنُ عَبَّاسٍ (أُكُلَهَا وَلَمْ تَظْلِمْ) لَمْ تَنْقُصْ وَقَالَ سَعِيدٌ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ الرَّقِيمُ اللَّوْحُ مِنْ رَصَاصٍ كَتَبَ عَامِلُهُمْ أَسْمَاءَهُمْ ثُمَّ طَرَحَهُ فِي خِزَانَتِهِ فَضَرَبَ اللهُ عَلَى آذَانِهِمْ فَنَامُوا وَقَالَ غَيْرُهُ وَأَلَتْ تَئِلُ تَنْجُو وَقَالَ مُجَاهِدٌ (مَوْئِلاً) مَحْرِزًا (لاَ يَسْتَطِيعُونَ سَمْعًا) لاَ يَعْقِلُونَ .

RIJEČI UZVIŠENOG: "... ALI JE ČOVJEK, VIŠE NEGO IKO, SPREMAN DA RASPRAVLJA."[1]

باب
(وكان الإنسان أكثر شيء جدلا)

4724. PRIČAO NAM JE Ali b. Abdullah, prenoseći od Ja'kuba b. Ibrahima b. Sa'da, on od svoga oca, ovaj od Saliha, a on od Ibn-Šihaba da ga je obavijestio Ali b. Husejn, prenoseći od Husejna b. Alija, a on od Alije, radijallahu anhu, da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, pokucao kod njega i Fatime i upitao: "Zar ne klanjate?"

Redžmen bil-gajbi (nagađajući o nevidljivom) znači *lem jestebin* (nije jasno). *Furutan* znači *nedemen* (kajanje). *Suradikuha* isto je kao *es-suradiku* (platneni šator i soba koja prolazi kroz velike šatore). *Juhaviruhu* dolazi od *el-muhaveretu.*

Lakinne huvallahu rabbi ("Ali On, Allah, Gospodar je moj!") znači *lakin ene huvallahu rabbi* zatim je ukinut elif, a jedan nun spojen je s drugim. *Ve fedždžerna hilalehuma neheren* ("... i dali smo da kroz njih dvije rijeka teče) – može se reći: *bejnehuma neheren* (između njih dvije – rijeka). *Zelekan* (klizavo), tj. ne mogu se na njemu noge ustabiliti. *Hunalikel-vilajetu* (tamo je zaštita). Infinitiv od *el-veliiju.*

'Ukuben znači *'akibeten* (završetak, kraj). *'Ukba* i *ukbetun* jesu isto i znače *el-ahiretu* (ahiret). *Kibelen, kubulen* i *kabelen* znače *isti'nafen* (obnavljajući).

Lijudhidu znači *lijuzilu* (da uklone). *Ed-dahdu* znači *ez-zeleku* (klizavica, klizavo mjesto).

٤٧٢٤. حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ عَبْدِاللهِ حَدَّثَنَا يَعْقُوبُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ بْنِ سَعْدٍ حَدَّثَنَا أَبِي عَنْ صَالِحٍ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ قَالَ أَخْبَرَنِي عَلِيُّ بْنُ حُسَيْنٍ أَنَّ حُسَيْنَ بْنَ عَلِيٍّ أَخْبَرَهُ عَنْ عَلِيٍّ رَضِيَ اللهُ عنه أَنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ طَرَقَهُ وَفَاطِمَةَ قَالَ أَلاَ تُصَلِّيَانِ (رَجْمًا بِالْغَيْبِ) لَمْ يَسْتَبِنْ (فُرُطًا) يُقَالُ نَدَمًا (سُرَادِقُهَا) مِثْلُ السُّرَادِقِ وَالْحُجْرَةِ الَّتِي تُطِيفُ بِالْفَسَاطِيطِ (يُحَاوِرُهُ) مِنَ الْمُحَاوَرَةِ (لَكِنَّا هُوَ اللهُ رَبِّي) أَيْ لَكِنْ أَنَا (هُوَ اللهُ رَبِّي) ثُمَّ حَذَفَ الأَلِفَ وَأَدْغَمَ إِحْدَى النُّونَيْنِ فِي الأُخْرَى (وَفَجَّرْنَا خِلاَلَهُمَا نَهَرًا) يَقُولُ بَيْنَهُمَا (زَلَقًا) لاَ يَثْبُتُ فِيهِ قَدَمٌ (هُنَالِكَ الْوِلاَيَةُ) مَصْدَرُ الْوَلِيِّ (عُقْبًا) عَاقِبَةً وَعُقْبَى وَعُقْبَةً وَاحِدٌ وَهِيَ الآخِرَةُ (قِبَلاً) وَقُبُلاً وَقَبَلاً اسْتِئْنَافًا (لِيُدْحِضُوا) لِيُزِيلُوا الدَّحْضُ الزَّلَقُ.

[1] El-Kehf, 54. Ovaj ajet u cijelosti glasi: "U ovom Kur'anu Mi na razne načine objašnjavamo ljudima svakovrsne primjere, ali je čovjek, više nego iko, spreman da raspravlja."

RIJEČI UZVIŠENOG: "A KADA MUSA REČE MOMKU SVOME: 'SVE ĆU IĆI DOK NE STIGNEM DO MJESTA GDJE SE SASTAJU DVA MORA, ILI ĆU DUGO, DUGO IĆI.'"[1]

بَاب (وَإِذْ قَالَ مُوسَى لِفَتَاهُ لاَ أَبْرَحُ
حَتَّى أَبْلُغَ مَجْمَعَ الْبَحْرَيْنِ أَوْ أَمْضِيَ حُقُبًا)

Hukuben znači *zemanen* (dugo) vremena, a množina je *ahkabun*.

زَمَانًا وَجَمْعُهُ أَحْقَابٌ .

4725. PRIČAO NAM JE Humejdi, prenoseći od Sufjana, a on od Amra b. Dinara da mu je Seid b. Džubejr kazivao:

"Rekao sam Ibn-Abbasu da Nevf Bikali smatra da Musa, drug Hidrov, nije Musa (Ibn-Imran) Israilac, a on reče: 'Slagao je neprijatelj Allahov![2] Nama je pričao Ubejj b. Ka'b da je čuo Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, kad je kazivao kako je Musa držao govor Israilcima, pa je upitan: 'Koji je čovjek najučeniji?'

'Ja', odgovorio je on. Potom ga je Allah ukorio što znanje o tome nije prepustio Njemu, te mu je objavio: 'Ja zaista imam Svoga roba na sastavu dvaju mora; on je znaniji od tebe.'

'Gospodaru', reče Musa, 'a ko će me (odvesti) njemu?'

'Uzet ćeš ribu', reče On, 'i staviti je u torbu, pa gdje je budeš izgubio, tamo je on.' On uze ribu i stavi je u torbu, a zatim krenu. S njim je krenuo i njegov momak Juše' b. Nun.

Kada su došli do jedne stijene, naslonili su na nju svoje glave i zaspali. Riba se uzvrtjela u torbi, izišla iz nje, pala u more i nastavila svoj put po moru, ali joj je Allah zaustavio tok vode, te je ona postala poput lûka. Kada su se probudili, njegov (Musaov) saputnik zaboravio mu je kazati šta se desilo s ribom. Nastavili su putovati preostali dio

٤٧٢٥ ـ حَدَّثَنَا الْحُمَيْدِيُّ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ حَدَّثَنَا
عَمْرُو بْنُ دِينَارٍ قَالَ أَخْبَرَنِي سَعِيدُ بْنُ جُبَيْرٍ
قَالَ قُلْتُ لاِبْنِ عَبَّاسٍ إِنَّ نَوْفًا الْبَكَالِيَّ يَزْعُمُ أَنَّ
مُوسَى صَاحِبَ الْخَضِرِ لَيْسَ هُوَ مُوسَى صَاحِبَ
بَنِي إِسْرَائِيلَ فَقَالَ ابْنُ عَبَّاسٍ كَذَبَ عَدُوُّ اللهِ
حَدَّثَنِي أُبَيُّ بْنُ كَعْبٍ أَنَّهُ سَمِعَ رَسُولَ اللهِ ﷺ
يَقُولُ إِنَّ مُوسَى قَامَ خَطِيبًا فِي بَنِي إِسْرَائِيلَ
فَسُئِلَ أَيُّ النَّاسِ أَعْلَمُ فَقَالَ أَنَا فَعَتَبَ اللهُ عَلَيْهِ
إِذْ لَمْ يَرُدَّ الْعِلْمَ إِلَيْهِ فَأَوْحَى اللهُ إِلَيْهِ إِنَّ لِي عَبْدًا
بِمَجْمَعِ الْبَحْرَيْنِ هُوَ أَعْلَمُ مِنْكَ قَالَ مُوسَى يَا
رَبِّ فَكَيْفَ لِي بِهِ قَالَ تَأْخُذُ مَعَكَ حُوتًا فَتَجْعَلُهُ
فِي مِكْتَلٍ فَحَيْثُمَا فَقَدْتَ الْحُوتَ فَهْوَ ثَمَّ فَأَخَذَ
حُوتًا فَجَعَلَهُ فِي مِكْتَلٍ ثُمَّ انْطَلَقَ وَانْطَلَقَ مَعَهُ
بِفَتَاهُ يُوشَعَ بْنِ نُونٍ حَتَّى إِذَا أَتَيَا الصَّخْرَةَ وَضَعَا
رُءُوسَهُمَا فَنَامَا وَاضْطَرَبَ الْحُوتُ فِي الْمِكْتَلِ
فَخَرَجَ مِنْهُ فَسَقَطَ فِي الْبَحْرِ (فَاتَّخَذَ سَبِيلَهُ فِي
الْبَحْرِ سَرَبًا) وَأَمْسَكَ اللهُ عَنِ الْحُوتِ جِرْيَةَ الْمَاءِ
فَصَارَ عَلَيْهِ مِثْلَ الطَّاقِ فَلَمَّا اسْتَيْقَظَ نَسِيَ صَاحِبُهُ

1 El-Kehf, 60.

2 Ovo je Ibn-Abbas izrekao u stanju srdžbe, a riječima izrečenim u srdžbi, uglavnom se ne želi njihovo stvarno značenje. Osim toga, to što je Nevf izrekao neistinu, ne znači i da je to namjeravao.

noći i taj dan, a kada je sutradan svanulo, (Musa) reče svome momku: 'Daj nam doručak! Zbilja nas je od ovog našeg putovanja spopao umor.'
Musa nije bio osjetio umor dok nije prešao područje koje mu je Allah odredio. Tada mu sluga reče: 'Sjećaš li se kad smo se sklonili pod onu stijenu? Ja sam zaboravio na tu ribu; sâm šejtan smetnu mi s uma da se toga sjetim. Ona je skliznula u more, baš čudnovato!' Tako je riba otišla, a njih dvojica ostali začuđeni.
'To je ono za čim tragamo!', reče Musa, te se njih dvojica povratiše, promatrajući i slijedeći svoje tragove. Kada su došli do one stijene, ugledaše čovjeka pokrivena odjećom. Tada Musa nazva selam, a on mu odvrati i reče: 'Odakle u tvojoj zemlji selam?'
'Ja sam Musa', reče on. 'Musa Israilac?', upita (Hidr), a on odgovori: 'Da, došao sam ti da me poučiš znanju kojem si ti poučen.'
'Ti sigurno nećeš moći sa mnom izdržati', reče on (Hidr) i nastavi: 'O Musa, ja imam jednu vrstu Allahovog znanja kojem me je On poučio i koje ti ne poznaješ, a i ti imaš jednu vrstu Allahovog znanja kojem te je On poučio i koje meni nije poznato.'
'Vidjet ćeš da ću, ako Allah da, strpljiv biti!', reče Musa, 'i da ti se neću ni u čemu protiviti.'
'Ako ćeš me već pratiti', reče mu Hidr, 'onda me ni o čem ne pitaj dok te ja o tome prvi ne obavijestim!'
Nastavili su putovanje idući morskom obalom. Pored njih naišla je jedna lađa, te oni (s lađarima) porazgovaraše da i njih povezu. Ovi su prepoznali Hidra, pa ih besplatno povezoše. Ali, nakon što su se ukrcali u lađu, Hidr iznenada uze sjekiru i odvali jednu dasku na lađi. Tada mu Musa reče: 'Ljudi su nas besplatno povezli, a ti dođe do njihove lađe i probuši je da potopiš njene putnike! Doista si učinio nešto vrlo krupno!'
'Ne rekoh li ja', reče onaj, 'da ti, doista, nećeš moći izdržati sa mnom?'

أَنْ يُخْبِرَهُ بِالْحُوتِ فَانْطَلَقَا بَقِيَّةَ يَوْمِهِمَا وَلَيْلَتَهُمَا حَتَّى إِذَا كَانَ مِنَ الْغَدِ قَالَ مُوسَى (لِفَتَاهُ آتِنَا غَدَاءَنَا لَقَدْ لَقِينَا مِنْ سَفَرِنَا هَذَا نَصَبًا) قَالَ وَلَمْ يَجِدْ مُوسَى النَّصَبَ حَتَّى جَاوَزَا الْمَكَانَ الَّذِي أَمَرَ اللهُ بِهِ فَقَالَ لَهُ فَتَاهُ (أَرَأَيْتَ إِذْ أَوَيْنَا إِلَى الصَّخْرَةِ فَإِنِّي نَسِيتُ الْحُوتَ وَمَا أَنْسَانِيهِ إِلاَّ الشَّيْطَانُ أَنْ أَذْكُرَهُ وَاتَّخَذَ سَبِيلَهُ فِي الْبَحْرِ عَجَبًا) قَالَ فَكَانَ لِلْحُوتِ سَرَبًا وَلِمُوسَى وَلِفَتَاهُ عَجَبًا فَقَالَ مُوسَى (ذَلِكَ مَا كُنَّا نَبْغِي فَارْتَدَّا عَلَى آثَارِهِمَا قَصَصًا) قَالَ رَجَعَا يَقُصَّانِ آثَارَهُمَا حَتَّى انْتَهَيَا إِلَى الصَّخْرَةِ فَإِذَا رَجُلٌ مُسَجًّى ثَوْبًا فَسَلَّمَ عَلَيْهِ مُوسَى فَقَالَ الْخَضِرُ وَأَنَّى بِأَرْضِكَ السَّلاَمُ قَالَ أَنَا مُوسَى قَالَ مُوسَى بَنِي إِسْرَائِيلَ قَالَ نَعَمْ أَتَيْتُكَ لِتُعَلِّمَنِي مِمَّا عُلِّمْتَ رَشَدًا قَالَ (إِنَّكَ لَنْ تَسْتَطِيعَ مَعِيَ صَبْرًا) يَا مُوسَى إِنِّي عَلَى عِلْمٍ مِنْ عِلْمِ اللهِ عَلَّمَنِيهِ لاَ تَعْلَمُهُ أَنْتَ وَأَنْتَ عَلَى عِلْمٍ مِنْ عِلْمِ اللهِ عَلَّمَكَهُ اللهُ لاَ أَعْلَمُهُ فَقَالَ مُوسَى (سَتَجِدُنِي إِنْ شَاءَ اللهُ صَابِرًا وَلاَ أَعْصِي لَكَ أَمْرًا) فَقَالَ لَهُ الْخَضِرُ (فَإِنِ اتَّبَعْتَنِي فَلاَ تَسْأَلْنِي عَنْ شَيْءٍ حَتَّى أُحْدِثَ لَكَ مِنْهُ ذِكْرًا) فَانْطَلَقَا يَمْشِيَانِ عَلَى سَاحِلِ الْبَحْرِ فَمَرَّتْ سَفِينَةٌ فَكَلَّمُوهُمْ أَنْ يَحْمِلُوهُمْ فَعَرَفُوا الْخَضِرَ فَحَمَلُوهُمْ بِغَيْرِ نَوْلٍ فَلَمَّا رَكِبَا فِي السَّفِينَةِ لَمْ يَفْجَأْ إِلاَّ وَالْخَضِرُ قَدْ قَلَعَ لَوْحًا مِنْ أَلْوَاحِ السَّفِينَةِ بِالْقَدُومِ فَقَالَ لَهُ مُوسَى قَوْمٌ قَدْ حَمَلُونَا بِغَيْرِ نَوْلٍ عَمَدْتَ إِلَى سَفِينَتِهِمْ فَخَرَقْتَهَا (لِتُغْرِقَ أَهْلَهَا لَقَدْ جِئْتَ شَيْئًا إِمْرًا) قَالَ أَلَمْ أَقُلْ

'Ne kori me što sam zaboravio', reče (Musa), 'i ne čini mi poteškoće u ovom poslu mome!' Bio je to prvi Musaov zaborav. Dođe tada jedan vrabac, pade na ivicu lađe i prokljuva u pravcu mora jednu rupu. 'Moje je i tvoje znanje u odnosu na Allahovo znanje kao ono što ovaj vrabac popije iz ovog mora.' Potom su napustili lađu.
Dok su šetali obalom, Hidr ugleda dječaka koji se igrao s djecom, zgrabi ga za glavu i svojom je rukom otkide te ga tako ubi. Tada mu Musa reče: 'Što ubi dijete bezgrešno (*nefsen zakijeten* ili *zekijjeten*) , koje nikog nije ubilo?! Učinio si zaista nešto vrlo ružno!'
'Ne rekoh li ja', reče onaj, 'da ti, doista, nećeš moći izdržati sa mnom?'
'Ova ti je (greška) bila gora od prve', (reče Hidr).
'Ako te i poslije ovoga za bilo šta upitam', reče (Musa), 'onda se nemoj sa mnom družiti. Kod mene imaš opravdanje.'
Njih dvojica krenuše dalje. Kad su došli do jednog grada, zamoliše stanovnike njegove da ih nahrane, ali ih oni odbiše ugostiti. U tom gradu njih dvojica naiđoše na jedan zid koji samo što se nije srušio. Bio je nagnut, ali ga je Hidr popravio svojim rukama.
'Došli smo tim ljudima', reče Musa, 'i oni nas nisu nahranili niti su nas ugostili; da si htio, mogao si to naplatiti.
'Sada se rastajemo ja i ti...', reče Hidr – sve do riječi: '... i to je objašnjenje zbog čega se nisi mogao strpjeti."
Allahov je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: 'Volio bih da se Musa strpio, pa da nam Allah ispriča slučaj njih dvojice.'"
Seid b. Džubejr kaže: "Ibn-Abbas je učio: 'Pred njima je vladar koji uzima svaku ispravnu lađu silom.' On je također učio: 'A što se tiče dječaka, on je bio nevjernik, a roditelji su mu bili vjernici.'"[1]

إِنَّكَ لَنْ تَسْتَطِيعَ مَعِي صَبْرًا قَالَ لاَ تُؤَاخِذْنِي بِمَا نَسِيتُ وَلاَ تُرْهِقْنِي مِنْ أَمْرِي عُسْرًا) قَالَ وَقَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ وَكَانَتِ الأُولَى مِنْ مُوسَى نِسْيَانًا قَالَ وَجَاءَ عُصْفُورٌ فَوَقَعَ عَلَى حَرْفِ السَّفِينَةِ فَنَقَرَ فِي الْبَحْرِ نَقْرَةً فَقَالَ لَهُ الْخَضِرُ مَا عِلْمِي وَعِلْمُكَ مِنْ عِلْمِ اللهِ إِلاَّ مِثْلُ مَا نَقَصَ هَذَا الْعُصْفُورُ مِنْ هَذَا الْبَحْرِ ثُمَّ خَرَجَا مِنَ السَّفِينَةِ فَبَيْنَا هُمَا يَمْشِيَانِ عَلَى السَّاحِلِ إِذْ أَبْصَرَ الْخَضِرُ غُلاَمًا يَلْعَبُ مَعَ الْغِلْمَانِ فَأَخَذَ الْخَضِرُ رَأْسَهُ بِيَدِهِ فَاقْتَلَعَهُ بِيَدِهِ فَقَتَلَهُ فَقَالَ لَهُ مُوسَى (أَقَتَلْتَ نَفْسًا زَاكِيَةً بِغَيْرِ نَفْسٍ لَقَدْ جِئْتَ شَيْئًا نُكْرًا قَالَ أَلَمْ أَقُلْ لَكَ إِنَّكَ لَنْ تَسْتَطِيعَ مَعِيَ صَبْرًا) قَالَ وَهَذِهِ أَشَدُّ مِنَ الأُولَى (قَالَ إِنْ سَأَلْتُكَ عَنْ شَيْءٍ بَعْدَهَا فَلاَ تُصَاحِبْنِي قَدْ بَلَغْتَ مِنْ لَدُنِّي عُذْرًا فَانْطَلَقَا حَتَّى إِذَا أَتَيَا أَهْلَ قَرْيَةٍ اسْتَطْعَمَا أَهْلَهَا فَأَبَوْا أَنْ يُضَيِّفُوهُمَا فَوَجَدَا فِيهَا جِدَارًا يُرِيدُ أَنْ يَنْقَضَّ) قَالَ مَائِلٌ فَقَامَ الْخَضِرُ فَأَقَامَهُ بِيَدِهِ فَقَالَ مُوسَى قَوْمٌ أَتَيْنَاهُمْ فَلَمْ يُطْعِمُونَا وَلَمْ يُضَيِّفُونَا (لَوْ شِئْتَ لاَتَّخَذْتَ عَلَيْهِ أَجْرًا قَالَ هَذَا فِرَاقُ بَيْنِي وَبَيْنِكَ) إِلَى قَوْلِهِ (ذَلِكَ تَأْوِيلُ مَا لَمْ تَسْطِعْ عَلَيْهِ صَبْرًا) فَقَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ وَدِدْنَا أَنَّ مُوسَى كَانَ صَبَرَ حَتَّى يَقُصَّ اللهُ عَلَيْنَا مِنْ خَبَرِهِمَا قَالَ سَعِيدُ بْنُ جُبَيْرٍ فَكَانَ ابْنُ عَبَّاسٍ يَقْرَأُ وَكَانَ أَمَامَهُمْ مَلِكٌ يَأْخُذُ كُلَّ سَفِينَةٍ صَالِحَةٍ غَصْبًا وَكَانَ يَقْرَأُ وَأَمَّا الْغُلاَمُ فَكَانَ كَافِرًا وَكَانَ أَبَوَاهُ مُؤْمِنَيْنِ .

1 Ibn-Abbas je čitao: *ve kane emamehum melikun je'huzu kulle sefinetin sahihatin gasba*, dodajući riječ

RIJEČI UZVIŠENOG: "I KADA NJIH DVOJICA STIGOŠE DO MJESTA NA KOME SE ONA SASTAJU, ZABORAVIŠE NA RIBU SVOJU, PA ONA U MORE KLIZNU."[2]

باب قوله (فلمّا بلغا مجمع بينهما نسيا حوتهما فاتّخذ سبيله في البحر سربًا)

Sereben znači *mezheben* (pravac). *Jesrubu* znači "putovati", a otuda je *saribun bin-nehari* (putnik danju).

مَذْهَبًا يَسْرُبُ يَسْلُكُ وَمِنْهُ (وَسَارِبٌ بِالنَّهَارِ) .

4726. PRIČAO NAM JE Ibrahim b. Musa da ga je obavijestio Hišam b. Jusuf, prenoseći od Ibn-Džurejdža, a on od Ja'laa b. Muslima i Amra b. Dinara, koji se međusobno dopunjavaju, i drugih kako prenose od Seida b. Džubejra da je kazivao: "Bili smo u kući Ibn-Abbasovoj, pa je on rekao: 'Pitajte me!'

'Neka me Allah učini tvojim iskupom', rekoh mu, 'ima neki čovjek pripovjedač u Kufi po imenu Nevf koji misli da on[3] nije Musa Israilac?'"

(Amr kaže da je (Ibn-Abbas na to) odgovorio: "Slagao je Allahov neprijatelj!")

Ibn-Abbas – kako prenosi Ja'la – reče: "Pričao mi je Ubejj b. Ka'b da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: 'Allahov poslanik Musa, alejhis-selam, jednog je dana držao govor ljudima da su suze tekle i srca se raznježila. Kada je krenuo, sustigao ga je neki čovjek i upitao: 'Allahov Poslaniče, ima li na zemlji iko učeniji od tebe?'

'Nema', odgovorio je. Potom ga je (Allah) ukorio zato što nije znanje o tome prepustio Njemu; rečeno mu je da ima (neko učeniji od njega).

'A gdje je, Gospodaru?', upita Musa.

'Tamo gdje se sastaju dva mora', odgovorio mu je.

'Daj mi kakav znak, Gospodaru, po kojem ću to

٤٧٢٦. حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ مُوسَى أَخْبَرَنَا هِشَامُ بْنُ يُوسُفَ أَنَّ ابْنَ جُرَيْجٍ أَخْبَرَهُمْ قَالَ أَخْبَرَنِي يَعْلَى بْنُ مُسْلِمٍ وَعَمْرُو بْنُ دِينَارٍ عَنْ سَعِيدِ بْنِ جُبَيْرٍ يَزِيدُ أَحَدُهُمَا عَلَى صَاحِبِهِ وَغَيْرُهُمَا قَدْ سَمِعْتُهُ يُحَدِّثُهُ عَنْ سَعِيدِ بْنِ جُبَيْرٍ قَالَ إِنَّا لَعِنْدَ ابْنِ عَبَّاسٍ فِي بَيْتِهِ إِذْ قَالَ سَلُونِي قُلْتُ أَيْ أَبَا عَبَّاسٍ جَعَلَنِي اللهُ فِدَاءَكَ بِالْكُوفَةِ رَجُلٌ قَاصٌّ يُقَالُ لَهُ نَوْفٌ يَزْعُمُ أَنَّهُ لَيْسَ بِمُوسَى بَنِي إِسْرَائِيلَ أَمَّا عَمْرٌو فَقَالَ لِي قَالَ قَدْ كَذَبَ عَدُوُّ اللهِ وَأَمَّا يَعْلَى فَقَالَ لِي قَالَ ابْنُ عَبَّاسٍ حَدَّثَنِي أُبَيُّ بْنُ كَعْبٍ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ مُوسَى رَسُولُ اللهِ عَلَيْهِ السَّلَامِ قَالَ ذَكَّرَ النَّاسَ يَوْمًا حَتَّى إِذَا فَاضَتِ الْعُيُونُ وَرَقَّتِ الْقُلُوبُ وَلَّى فَأَدْرَكَهُ رَجُلٌ فَقَالَ أَيْ رَسُولَ اللهِ هَلْ فِي الْأَرْضِ أَحَدٌ أَعْلَمُ مِنْكَ قَالَ لَا فَعَتَبَ عَلَيْهِ إِذْ لَمْ يَرُدَّ الْعِلْمَ إِلَى اللهِ قِيلَ بَلَى قَالَ أَيْ رَبِّ فَأَيْنَ

---

sahihatin (ispravnu). Drugi ajet je učio: *ve emmel-gulamu fe kane kafiren ve kane ebevahu mu'minejni,* dodajući *fe kane kafiren* (a bio je nevjernik). Ovo nije priznat način učenja (kiraet), a Ibn-Abbas je tako učio u vidu komentara.

2 El-Kehf, 61.

3 Tj. Musa, koji se kratko vrijeme družio s Hidrom, kako bi ga on poučio znanju koje je posjedovao.

prepoznati', zamolio je (Musa). (Amr kaže da mu je (Gospodar njegov) odgovorio: 'Tamo gdje te riba napusti', a Ja'la (da mu je rekao): 'Uzmi mrtvu ribu – i tamo gdje ona oživi.') Uzeo je ribu, stavio je u torbu i rekao svome momku: 'Nemaš druge dužnosti osim da me obavijestiš kad riba ode od tebe.'

'Nisi me mnogo zadužio', odgovorio mu je.

(Na to se odnose riječi Uzvišenog: 'A kad Musa reče momku svome...' Kazivao je Juše' b. Nun – a to ne prenosi Seid.)

I dok je bio u hladu, pod kamenom na vlažnom mjestu Serjan, riba se iznenada uzvrtjela. Musa je spavao, a njegov momak reče (sebi): 'Neću ga buditi (neka odspava).'

Kada se Musa probudio, momak je zaboravio da ga obavijesti. (U međuvremenu) riba je skliznula u more, ali je Allah zaustavio tok vode, tako da je njen trag ostao kao da je u kamenu.

(Amr kaže: 'Ovako je to izgledalo – kao da mu je trag u kamenu' – praveći krug između palaca i prsta do njih. '... jer smo se od ovog našeg puta umorili. Allah je od tebe uklonio umor' – o ovom me Seid nije obavijestio.)

Njih su se dvojica vratila i našla Hidra.

(Usman b. Ebu-Sulejman kaže: '... na zelenoj hasuri nasred mora', a Seid b. Džubejr kaže da je bio pokriven svojim ogrtačem čiji je jedan dio stavio ispod svojih nogu, a drugi ispod glave.)

Musa mu je nazvao selam, a on otkri svoju glavu i upita: 'Odakle u tvojoj zemlji selam? Ko si ti?'

'Ja sam Musa', odgovorio je.

'Musa Israilac?', upitao je (Hidr).

'Da', odgovorio je (Musa).

'Šta želiš?', upitao je. 'Došao sam da me poučiš onome čemu si ti ispravno poučen', reče (Musa).

'Zar ti nije dovoljno što Tevrat imaš u svojim rukama i što ti objava dolazi? Musa, ja posjedujem znanje koje tebi nije potrebno, a ti posjeduješ znanje koje meni nije potrebno.'

قَالَ بِمَجْمَعِ الْبَحْرَيْنِ قَالَ أَيْ رَبِّ اجْعَلْ لِي عَلَمًا أَعْلَمُ ذَلِكَ بِهِ فَقَالَ لِي عَمْرٌو قَالَ حَيْثُ يُفَارِقُكَ الْحُوتُ وَقَالَ لِي يَعْلَى قَالَ خُذْ نُونًا مَيِّتًا حَيْثُ يُنْفَخُ فِيهِ الرُّوحُ فَأَخَذَ حُوتًا فَجَعَلَهُ فِي مِكْتَلٍ فَقَالَ لِفَتَاهُ لاَ أُكَلِّفُكَ إِلاَّ أَنْ تُخْبِرَنِي بِحَيْثُ يُفَارِقُكَ الْحُوتُ قَالَ مَا كَلَّفْتَ كَثِيرًا فَذَلِكَ قَوْلُهُ جَلَّ ذِكْرُهُ (وَإِذْ قَالَ مُوسَى لِفَتَاهُ) يُوشَعَ بْنِ نُونٍ لَيْسَتْ عَنْ سَعِيدٍ قَالَ فَبَيْنَمَا هُوَ فِي ظِلِّ صَخْرَةٍ فِي مَكَانٍ ثَرْيَانَ إِذْ تَضَرَّبَ الْحُوتُ وَمُوسَى نَائِمٌ فَقَالَ فَتَاهُ لاَ أُوقِظُهُ حَتَّى إِذَا اسْتَيْقَظَ نَسِيَ أَنْ يُخْبِرَهُ وَتَضَرَّبَ الْحُوتُ حَتَّى دَخَلَ الْبَحْرَ فَأَمْسَكَ اللَّهُ عَنْهُ جِرْيَةَ الْبَحْرِ حَتَّى كَأَنَّ أَثَرَهُ فِي حَجَرٍ قَالَ لِي عَمْرٌو هَكَذَا كَأَنَّ أَثَرَهُ فِي حَجَرٍ وَحَلَّقَ بَيْنَ إِبْهَامَيْهِ وَاللَّتَيْنِ تَلِيَانِهِمَا (لَقَدْ لَقِينَا مِنْ سَفَرِنَا هَذَا نَصَبًا) قَالَ قَدْ قَطَعَ اللَّهُ عَنْكَ النَّصَبَ لَيْسَتْ هَذِهِ عَنْ سَعِيدٍ أَخْبَرَهُ فَرَجَعَا فَوَجَدَا خَضِرًا قَالَ لِي عُثْمَانُ بْنُ أَبِي سُلَيْمَانَ عَلَى طِنْفِسَةٍ خَضْرَاءَ عَلَى كَبِدِ الْبَحْرِ قَالَ سَعِيدُ بْنُ جُبَيْرٍ مُسَجًّى بِثَوْبِهِ قَدْ جَعَلَ طَرَفَهُ تَحْتَ رِجْلَيْهِ وَطَرَفَهُ تَحْتَ رَأْسِهِ فَسَلَّمَ عَلَيْهِ مُوسَى فَكَشَفَ عَنْ وَجْهِهِ وَقَالَ هَلْ بِأَرْضِي مِنْ سَلاَمٍ مَنْ أَنْتَ قَالَ أَنَا مُوسَى قَالَ مُوسَى بَنِي إِسْرَائِيلَ قَالَ نَعَمْ قَالَ فَمَا شَأْنُكَ قَالَ جِئْتُ لِتُعَلِّمَنِي مِمَّا عُلِّمْتَ رَشَدًا قَالَ أَمَا يَكْفِيكَ أَنَّ التَّوْرَاةَ بِيَدَيْكَ وَأَنَّ الْوَحْيَ يَأْتِيكَ يَا مُوسَى إِنَّ لِي عِلْمًا لاَ يَنْبَغِي لَكَ أَنْ

تَعْلَمُهُ وَإِنَّ لَكَ عِلْمًا لاَ يَنْبَغِي لِي أَنْ أَعْلَمَهُ فَأَخَذَ طَائِرٌ بِمِنْقَارِهِ مِنَ الْبَحْرِ وَقَالَ وَاللهِ مَا عِلْمِي وَمَا عِلْمُكَ فِي جَنْبِ عِلْمِ اللهِ إِلاَّ كَمَا أَخَذَ هَذَا الطَّائِرُ بِمِنْقَارِهِ مِنَ الْبَحْرِ حَتَّى إِذَا رَكِبَا فِي السَّفِينَةِ وَجَدَا مَعَابِرَ صِغَارًا تَحْمِلُ أَهْلَ هَذَا السَّاحِلِ إِلَى أَهْلِ هَذَا السَّاحِلِ الآخَرِ عَرَفُوهُ فَقَالُوا عَبْدُ اللهِ الصَّالِحُ قَالَ قُلْنَا لِسَعِيدٍ خَضِرٌ قَالَ نَعَمْ لاَ نَحْمِلُهُ بِأَجْرٍ فَخَرَقَهَا وَوَتَدَ فِيهَا وَتِدًا قَالَ مُوسَى (أَخَرَقْتَهَا لِتُغْرِقَ أَهْلَهَا لَقَدْ جِئْتَ شَيْئًا إِمْرًا) قَالَ مُجَاهِدٌ مُنْكَرًا (قَالَ أَلَمْ أَقُلْ إِنَّكَ لَنْ تَسْتَطِيعَ مَعِيَ صَبْرًا) كَانَتِ الأُولَى نِسْيَانًا وَالْوُسْطَى شَرْطًا وَالثَّالِثَةُ عَمْدًا (قَالَ لاَ تُؤَاخِذْنِي بِمَا نَسِيتُ وَلاَ تُرْهِقْنِي مِنْ أَمْرِي عُسْرًا) لَقِيَا غُلاَمًا فَقَتَلَهُ قَالَ يَعْلَى قَالَ سَعِيدٌ وَجَدَ غِلْمَانًا يَلْعَبُونَ فَأَخَذَ غُلاَمًا كَافِرًا ظَرِيفًا فَأَضْجَعَهُ ثُمَّ ذَبَحَهُ بِالسِّكِّينِ (قَالَ أَقَتَلْتَ نَفْسًا زَكِيَّةً بِغَيْرِ نَفْسٍ) لَمْ تَعْمَلْ بِالْحِنْثِ وَكَانَ ابْنُ عَبَّاسٍ قَرَأَهَا زَكِيَّةً (زَاكِيَةً) مُسْلِمَةً كَقَوْلِكَ غُلاَمًا زَكِيًّا فَانْطَلَقَا فَوَجَدَا جِدَارًا يُرِيدُ أَنْ يَنْقَضَّ فَأَقَامَهُ قَالَ سَعِيدٌ بِيَدِهِ هَكَذَا وَرَفَعَ يَدَهُ فَاسْتَقَامَ قَالَ يَعْلَى حَسِبْتُ أَنَّ سَعِيدًا قَالَ فَمَسَحَهُ بِيَدِهِ فَاسْتَقَامَ (لَوْ شِئْتَ لاَتَّخَذْتَ عَلَيْهِ أَجْرًا) قَالَ سَعِيدٌ أَجْرًا نَأْكُلُهُ (وَكَانَ وَرَاءَهُمْ) وَكَانَ أَمَامَهُمْ قَرَأَهَا ابْنُ عَبَّاسٍ أَمَامَهُمْ مَلِكٌ يَزْعُمُونَ عَنْ غَيْرِ سَعِيدٍ أَنَّهُ هُدَدُ بْنُ بُدَدَ وَالْغُلاَمُ الْمَقْتُولُ

(Pošto su krenuli) naišli su na splavare koji su lađom prevozili stanovnike jedne obale na drugu. Oni koji su radili na lađi prepoznali su ga.
Upitali smo Seida:[1] 'Je li Hidra?'
'Da', odgovorio je.
(Splavari) rekoše: 'Ovo je Allahov dobri rob; nećemo mu ništa naplatiti.' (Kada su se ukrcali u lađu) došao je vrabac i prokljuvao (rupu) u pravcu mora.
'Allaha mi', reče (Hidr), 'moje i tvoje znanje u odnosu na Allahovo nije ništa drugo nego koliko ovaj vrabac uzme morske vode svojim kljunom.' Potom ju je probušio (tako što je odvalio jednu dasku) i na njeno mjesto zabio kočić.
'Zar je probuši da potopiš one koji u njoj plove?! Učinio si, doista, nešto vrlo pokuđeno!', (reče Musa).
Mudžahid kaže da *imren* znači "nešto pokuđeno".
'Ne rekoh li ja', reče (Hidr), 'da ti, doista, nećeš moći izdržati sa mnom! Prva je bila zaborav, srednja je bila uvjet, a treća namjera.'
'Ne kori me što sam zaboravio', reče (Musa), 'i ne čini mi poteškoće u ovom poslu mome.'
Potom su sreli dječaka i on ga je ubio.
Ja'la kaže da je Seid rekao: 'Našli su djecu kako se igraju, i on je uzeo razboritog i otmjenog dječaka nevjernika, položio ga na bok i zaklao ga nožem.' Musa reče: 'Što ubi dijete razumno i bezgrešno, koje nikoga nije ubilo?!'
Ibn-Abbas je učio *zekijjeten zakijeten muslimeten*, kao kad kažeš *gulamen zekijjen*.
Krenuli su dalje i naiđoše na jedan zid koji tek što se nije srušio, pa ga on prezida i ispravi.'Ovako svojim rukama', kazao je Seid, a potom podigao svoju ruku i ispravio se. Ja'la kaže: 'Mislim da je Seid rekao: 'Pa ga je on potro svojom rukom, i on se ispravio.''
'Mogao si za to uzeti nagradu', (reče mu Musa.)

1 Izgleda da je Ja'la b. Muslim taj koji je pitao.

Seid kaže (da je Musa rekao): '... Nagradu da se najedemo.' *Ve kane veraehum* – ovo je Ibn-Abbas pročitao *ve kane emamehum melikun*. Neki drugi, osim Seida misle da je njegovo (tj. kraljevo) ime bilo Huded b. Buded. Neki misle da je ubijenom dječaku bilo ime Džejsur.)
'... kralj koji je svaku (ispravnu) lađu otimao, pa sam htio da ovu, kad ona prođe pored njega, ostavi zbog mahane koju ima; a kada ga oni prođu, oni će je popraviti i njome se okoristiti.'
Neki kažu da su je oni začepili katranom, a neki – smolom.
'Njegovi su roditelji bili vjernici, a ono je bilo nevjernik, pa smo se pobojali da ih ono neće na nasilje i nevjerovanje navratiti, tj. da ih ljubav prema njemu ne navede da ga slijede u njegovoj vjeri; a mi želimo da im Gospodar njihov mjesto njega da boljeg i čestitijeg...', (odgovorio mu je Hidr) jer je on njega upitao: 'Zašto ubi dijete razumno...?'"
Akrebe ruhmen znači "njih dvoje bit će milostiviji prema njemu nego prema prvom djetetu koje je Hidr ubio." Drugi, osim Seida, misle da im je rođeno žensko dijete. Tako Davud b. Ebu-Asim prenosi od mnogih da je (rođeno) žensko dijete.

اسْمُهُ يَزْعُمُونَ جَيْسُورٌ (مَلِكٌ يَأْخُذُ كُلَّ سَفِينَةٍ غَصْبًا) فَأَرَدْتُ إِذَا هِيَ مَرَّتْ بِهِ أَنْ يَدَعَهَا لِعَيْبِهَا فَإِذَا جَاوَزُوا أَصْلَحُوهَا فَانْتَفَعُوا بِهَا وَمِنْهُمْ مَنْ يَقُولُ سَدُّوهَا بِقَارُورَةٍ وَمِنْهُمْ مَنْ يَقُولُ بِالْقَارِ (كَانَ أَبَوَاهُ مُؤْمِنَيْنِ) وَكَانَ كَافِرًا (فَخَشِينَا أَنْ يُرْهِقَهُمَا طُغْيَانًا وَكُفْرًا) أَنْ يَحْمِلَهُمَا حُبُّهُ عَلَى أَنْ يُتَابِعَاهُ عَلَى دِينِهِ (فَأَرَدْنَا أَنْ يُبْدِلَهُمَا رَبُّهُمَا خَيْرًا مِنْهُ زَكَاةً) لِقَوْلِهِ (أَقَتَلْتَ نَفْسًا زَكِيَّةً) (وَأَقْرَبَ رُحْمًا) هُمَا بِهِ أَرْحَمُ مِنْهُمَا بِالأَوَّلِ الَّذِي قَتَلَ خَضِرٌ وَزَعَمَ غَيْرُ سَعِيدٍ أَنَّهُمَا أُبْدِلاَ جَارِيَةً وَأَمَّا دَاوُدُ بْنُ أَبِي عَاصِمٍ فَقَالَ عَنْ غَيْرِ وَاحِدٍ إِنَّهَا جَارِيَةٌ .

RIJEČI UZVIŠENOG: "A KADA SE UDALJIŠE, MUSA REČE MOMKU SVOME: 'DAJ NAM UŽINU NAŠU, JER SMO SE OD OVOG SVOG PUTA UMORILI' 'VIDI' – REČE ON – 'KAD SMO SE KOD ONE STIJENE SVRATILI, JA SAM ZABORAVIO ONU RIBU' – SVE DO NJEGOVIH RIJEČI: "... BAŠ ČUDNOVATO."[1]

باب
(فلمّا جاوزا قال لِفتاه آتنا غداءنا لقدْ لقينا منْ سفرنا هذا نصبًا قال أرأيْت إذْ أويْنا إلى الصّخْرة فإنّي نسيتُ الْحوت) إلى قوْلِه (عجبًا)

Sun'an znači *'amelen* (posla); *hivelen* znači *tehavvulen* (premještanje).
"Reče on: 'E, to je ono što tražimo!', i njih dvojica vratiše se putem kojim su bili došli."
Imren i *nukren* znači *dahijeten* (nesreća, nedaća, značajno, strašno). *Jenkadda* i *jenkadu* – kao što se zub nakrivi. *Letehizte* i *ittehazte* jesu isto. *Ruhmen* dolazi od *er-ruhmu* (materica), a to je jači izraz nego što je "milost". Mi mislimo da je od *Er-Rahimu* (Milostivi). Mekka se zove *Ummu Ruhmin*, što znači da se milost u nju spušta.

(صُنْعًا) عَمَلاً (حِوَلاً) تَحَوُّلاً (قَالَ ذَلِكَ مَا كُنَّا نَبْغِ فَارْتَدَّا عَلَى آثَارِهِمَا قَصَصًا) (إِمْرًا) وَ (نُكْرًا) دَاهِيَةً (يَنْقَضَّ) يَنْقَاضُ كَمَا تَنْقَاضُ السِّنُّ (لَتَخِذْتَ) وَاتَّخَذْتَ وَاحِدٌ (رُحْمًا) مِنَ الرُّحْمِ وَهِيَ أَشَدُّ مُبَالَغَةً مِنَ الرَّحْمَةِ وَنَظُنُّ أَنَّهُ مِنَ الرَّحِيمِ وَتُدْعَى مَكَّةُ أُمَّ رُحْمٍ أَيِ الرَّحْمَةُ تَنْزِلُ بِهَا.

RIJEČI UZVIŠENOG: "VIDI", REČE ON, "KAD SMO SE KOD ONE STIJENE SVRATILI, JA SAM ZABORAVIO ONU RIBU..."[2]

باب (أرأيْت إذْ أويْنا إلى الصّخْرة فإنّي نسيتُ الْحوت)

4727. PRIČAO MI JE Kutejba b. Seid, prenoseći od Sufjana b. Ujejne, on od Amra b. Dinara, a ovaj od Seida b. Džubejra da je rekao Ibn-Abbasu kako Nevf Bekali[3] zaista misli da Musa b. Israil nije Musa Hidrov, pa je ovaj odgovorio da je slagao Allahov neprijatelj, dodavši:
"Pričao nam je Ubejj b. Ka'b da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: 'Musa je ustao da drži govor Israilcima,

٤٧٢٧. حَدَّثَنِي قُتَيْبَةُ بْنُ سَعِيدٍ قَالَ حَدَّثَنِي سُفْيَانُ بْنُ عُيَيْنَةَ عَنْ عَمْرِو بْنِ دِينَارٍ عَنْ سَعِيدِ بْنِ جُبَيْرٍ قَالَ قُلْتُ لِابْنِ عَبَّاسٍ إِنَّ نَوْفًا الْبَكَالِيَّ يَزْعُمُ أَنَّ مُوسَى بَنِي إِسْرَائِيلَ لَيْسَ بِمُوسَى الْخَضِرِ فَقَالَ كَذَبَ عَدُوُّ اللهِ حَدَّثَنَا أُبَيُّ بْنُ كَعْبٍ عَنْ رَسُولِ اللهِ ﷺ قَالَ قَامَ مُوسَى خَطِيبًا

1 El-Kehf, 62-63.

2 El-Kehf, 63. Ovaj ajet u cijelosti glasi: "Vidi", reče on, "kad smo se kod one stijene svratili, ja sam zaboravio onu ribu – sam šejtan učinio je da ti je zaboravim spomenuti – pa je ona skliznula u more, baš čudnovato!"

3 Moguće je ovo ime čitati i Bikali.

pa su ga upitali: 'Koji je čovjek najučeniji?'
'Ja', odgovorio je. Potom ga je Allah ukorio zato što nije znanje o tome prepustio Njemu, te mu rekao: 'Naprotiv, ima jedan Moj rob na sastavu dvaju mora; on je učeniji od tebe.'
'Gospodaru', reče (Musa), 'kako se do njega može doći?'
'Uzet ćeš ribu', rekao mu je On, 'i staviti je u torbu, pa gdje je budeš izgubio, tamo ga traži.'
Musa je krenuo na put, a s njim i njegov momak Juše' b. Nun i ponijeli su ribu. Kad su došli do jedne stijene, odsjeli su kod nje. Musa je spustio glavu i zaspao.
Sufjan kaže kako u hadisu, mimo Amrovog, stoji da je u dubini stijene bio izvor po imenu Život; do čega bi god došla njegova voda, oživjelo bi. Ribu je nakvasila ta voda, ona se pokrenula, iskliznula iz torbe i pala u more.
Kada se Musa probudio, reče: 'Daj nam užinu našu...' (ajet). On nije bio osjetio umor dok nije prošao područje koje mu je određeno. Njegov momak Juše' b. Nun reče mu: 'Vidi! Kad smo se kod one stijene svratili, ja sam zaboravio onu ribu...' (ajet). Njih su se dvojica potom vratili putem kojim su bili došli. U moru su vidjeli nešto nalik na izbočinu kojom je riba prošla. Momak se tome začudio, a riba je tuda bila otišla. Kada su došli do stijene našli su čovjeka zamotanog u odjeću. Musa mu je nazvao selam, a on ga upita: 'Odakle u tvojoj zemlji selam?'
'Ja sam Musa', reče on.
'Musa Israilac?', upita (Hidr), a on odgovori: 'Da. Mogu li te slijediti da me poučiš znanju kojem si sam poučen?', upita Musa, a Hidr mu odgovori: 'Musa, ti imaš jednu vrstu božanskog znanja kojim te je Allah obdario, a koje ja ne znam; a i ja imam jednu vrstu božanskog znanja kojim me je Allah obdario, a koje ti ne znaš.'
'Mogu li te pratiti', (upita Musa).
'Ako ćeš me već pratiti', reče on, 'onda me ni o čemu

فِي بَنِي إِسْرَائِيلَ فَقِيلَ لَهُ أَيُّ النَّاسِ أَعْلَمُ قَالَ أَنَا
فَعَتَبَ اللهُ عَلَيْهِ إِذْ لَمْ يَرُدَّ الْعِلْمَ إِلَيْهِ وَأَوْحَى إِلَيْهِ
بَلَى عَبْدٌ مِنْ عِبَادِي بِمَجْمَعِ الْبَحْرَيْنِ هُوَ أَعْلَمُ
مِنْكَ قَالَ أَيْ رَبِّ كَيْفَ السَّبِيلُ إِلَيْهِ قَالَ تَأْخُذُ
حُوتًا فِي مِكْتَلٍ فَحَيْثُمَا فَقَدْتَ الْحُوتَ فَاتَّبِعْهُ قَالَ
فَخَرَجَ مُوسَى وَمَعَهُ فَتَاهُ يُوشَعُ بْنُ نُونٍ وَمَعَهُمَا
الْحُوتُ حَتَّى انْتَهَيَا إِلَى الصَّخْرَةِ فَنَزَلاَ عِنْدَهَا قَالَ
فَوَضَعَ مُوسَى رَأْسَهُ فَنَامَ قَالَ سُفْيَانُ وَفِي حَدِيثِ
غَيْرِ عَمْرٍو قَالَ وَفِي أَصْلِ الصَّخْرَةِ عَيْنٌ يُقَالُ لَهَا
الْحَيَاةُ لاَ يُصِيبُ مِنْ مَائِهَا شَيْءٌ إِلاَّ حَيِيَ فَأَصَابَ
الْحُوتَ مِنْ مَاءِ تِلْكَ الْعَيْنِ قَالَ فَتَحَرَّكَ وَانْسَلَّ
مِنَ الْمِكْتَلِ فَدَخَلَ الْبَحْرَ فَلَمَّا اسْتَيْقَظَ مُوسَى
قَالَ (لِفَتَاهُ آتِنَا غَدَاءَنَا) قَالَ وَلَمْ يَجِدِ النَّصَبَ
حَتَّى جَاوَزَ مَا أُمِرَ بِهِ قَالَ لَهُ فَتَاهُ يُوشَعُ بْنُ نُونٍ
(أَرَأَيْتَ إِذْ أَوَيْنَا إِلَى الصَّخْرَةِ فَإِنِّي نَسِيتُ الْحُوتَ)
قَالَ فَرَجَعَا يَقُصَّانِ فِي آثَارِهِمَا فَوَجَدَا فِي الْبَحْرِ
كَالطَّاقِ مَمَرَّ الْحُوتِ فَكَانَ لِفَتَاهُ عَجَبًا وَلِلْحُوتِ
سَرَبًا قَالَ فَلَمَّا انْتَهَيَا إِلَى الصَّخْرَةِ إِذْ هُمَا بِرَجُلٍ
مُسَجًّى بِثَوْبٍ فَسَلَّمَ عَلَيْهِ مُوسَى قَالَ وَأَنَّى
بِأَرْضِكَ السَّلاَمُ فَقَالَ أَنَا مُوسَى قَالَ مُوسَى بَنِي
إِسْرَائِيلَ قَالَ نَعَمْ قَالَ هَلْ أَتَّبِعُكَ عَلَى أَنْ تُعَلِّمَنِي
مِمَّا عُلِّمْتَ رَشَدًا قَالَ لَهُ الْخَضِرُ يَا مُوسَى إِنَّكَ عَلَى
عِلْمٍ مِنْ عِلْمِ اللهِ عَلَّمَكَهُ اللهُ لاَ أَعْلَمُهُ وَأَنَا عَلَى عِلْمٍ
مِنْ عِلْمِ اللهِ عَلَّمَنِيهِ اللهُ لاَ تَعْلَمُهُ قَالَ بَلْ أَتَّبِعُكَ قَالَ
(فَإِنِ اتَّبَعْتَنِي فَلاَ تَسْأَلْنِي عَنْ شَيْءٍ حَتَّى أُحْدِثَ

لَكَ مِنْهُ ذِكْرًا) فَانْطَلَقَا يَمْشِيَانِ عَلَى السَّاحِلِ فَمَرَّتْ بِهِمْ سَفِينَةٌ فَعُرِفَ الْخَضِرُ فَحَمَلُوهُمْ فِي سَفِينَتِهِمْ بِغَيْرِ نَوْلٍ يَقُولُ بِغَيْرِ أَجْرٍ فَرَكِبَا السَّفِينَةَ قَالَ وَوَقَعَ عُصْفُورٌ عَلَى حَرْفِ السَّفِينَةِ فَغَمَسَ مِنْقَارَهُ فِي الْبَحْرِ فَقَالَ الْخَضِرُ لِمُوسَى مَا عِلْمُكَ وَعِلْمِي وَعِلْمُ الْخَلاَئِقِ فِي عِلْمِ اللهِ إِلاَّ مِقْدَارُ مَا غَمَسَ هَذَا الْعُصْفُورُ مِنْقَارَهُ قَالَ فَلَمْ يَفْجَأْ مُوسَى إِذْ عَمَدَ الْخَضِرُ إِلَى قَدُومٍ فَخَرَقَ السَّفِينَةَ فَقَالَ لَهُ مُوسَى قَوْمٌ حَمَلُونَا بِغَيْرِ نَوْلٍ عَمَدْتَ إِلَى سَفِينَتِهِمْ فَخَرَقْتَهَا (لِتُغْرِقَ أَهْلَهَا لَقَدْ جِئْتَ) فَانْطَلَقَا إِذَا هُمَا بِغُلاَمٍ يَلْعَبُ مَعَ الْغِلْمَانِ فَأَخَذَ الْخَضِرُ بِرَأْسِهِ فَقَطَعَهُ قَالَ لَهُ مُوسَى (أَقَتَلْتَ نَفْسًا زَكِيَّةً بِغَيْرِ نَفْسٍ لَقَدْ جِئْتَ شَيْئًا نُكْرًا قَالَ أَلَمْ أَقُلْ لَكَ إِنَّكَ لَنْ تَسْتَطِيعَ مَعِيَ صَبْرًا) إِلَى قَوْلِهِ (فَأَبَوْا أَنْ يُضَيِّفُوهُمَا فَوَجَدَا فِيهَا جِدَارًا يُرِيدُ أَنْ يَنْقَضَّ) فَقَالَ بِيَدِهِ هَكَذَا فَأَقَامَهُ فَقَالَ لَهُ مُوسَى إِنَّا دَخَلْنَا هَذِهِ الْقَرْيَةَ فَلَمْ يُضَيِّفُونَا وَلَمْ يُطْعِمُونَا (لَوْ شِئْتَ لاَتَّخَذْتَ عَلَيْهِ أَجْرًا قَالَ هَذَا فِرَاقُ بَيْنِي وَبَيْنِكَ سَأُنَبِّئُكَ بِتَأْوِيلِ مَا لَمْ تَسْتَطِعْ عَلَيْهِ صَبْرًا) فَقَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ وَدِدْنَا أَنَّ مُوسَى صَبَرَ حَتَّى يُقَصَّ عَلَيْنَا مِنْ أَمْرِهِمَا قَالَ وَكَانَ ابْنُ عَبَّاسٍ يَقْرَأُ وَكَانَ أَمَامَهُمْ مَلِكٌ يَأْخُذُ كُلَّ سَفِينَةٍ صَالِحَةٍ غَصْبًا وَأَمَّا الْغُلاَمُ فَكَانَ كَافِرًا.

ne pitaj dok te ja o tome prvi ne obavijestim!' Krenuli su pješice obalom. Pored njih je naišla lađa, pa su (oni u njoj) prepoznali Hidra; primiše ih na svoju lađu besplatno i oni se ukrcaše. Pošto su se ukrcali, dođe jedan vrabac, pade na ivicu lađe i zamoči svoj kljun u more. Tada Hidr reče Musau: 'Tvoje je i moje znanje, kao i znanje svih stvorenja, u odnosu na Allahovo znanje toliko koliko je zamočio ovaj vrabac svoj kljun.' Musa se iznenadio kad je Hidr uzeo sjekiru i probušio lađu.

'Ljudi su nas besplatno povezli', reče mu Musa, 'a ti dođe do njihove lađe i probuši je da potopiš njezine putnike?! Doista si učinio...!' (ajet). Krenuli su dalje i naišli pored dječaka koji se igra s djecom. Hidr ga je uzeo za glavu i odsjekao je. Na to mu Musa reče: 'Što ubi razumno i bezgrešno dijete, koje nikoga nije ubilo?! Učinio si, zaista, nešto vrlo ružno!'

'Ne rekoh li ja tebi', reče on, 'da ti, doista, nećeš moći izdržati sa mnom...?', (reče Hidr) – sve do riječi: '... ali ih oni odbiše ugostiti.'

(U gradu) njih dvojica naiđoše na jedan zid koji samo što se nije srušio (pokazao je svojim rukama ovako), pa ga je on ispravio.

'Mi smo ušli u ovo selo, a oni nas nisu ugostili niti nahranili', (reče Musa), 'da si htio, mogao si za to uzeti nagradu.'

'Sad se rastajemo ja i ti, a ja ću ti objasniti zašto se nisi mogao strpjeti', reče on.' Allahov je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: 'Voljeli bismo da se Musa strpio, pa da nam se ispriča slučaj njih dvojice.'"

Ibn-Abbas je učio: "A ispred njih je bio kralj koji je otimao svaku ispravnu lađu; a što se dječaka tiče, on je bio nevjernik."

RIJEČI UZVIŠENOG: "RECI: 'HOĆETE LI DA VAM KAŽEMO ČIJA DJELA NIKAKO NEĆE PRIZNATA BITI...'"[1]

باب (قُلْ هَلْ نُنَبِّئُكُمْ بِالأَخْسَرِينَ أَعْمَالاً)

4728. PRIČAO MI JE Muhammed b. Beššar, prenoseći od Muhammeda b. Dža'fera, on od Šu'be, ovaj od Amra, a on od Mus'aba da je rekao: "Pitao sam svoga oca (o ajetu): 'Reci: 'Hoćete li da vam kažemo čija djela nikako neće priznata biti...'' – jesu li oni harurijuni,[2] (pa mi je odgovorio:) 'Ne, nisu, nego su to židovi i kršćani. Što se tiče židova, oni su rekli da Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, laže, a što se kršćana tiče, oni su zanijekali Džennet i rekli da u njemu nema ni jela ni pića. Harurijuni jesu oni koji krše ugovor nakon što je utvrđen. Sa'd ih je nazivao prijestupnicima (fasicima).'"

٤٧٢٨. حَدَّثَنِي مُحَمَّدُ بْنُ بَشَّارٍ حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ ابْنُ جَعْفَرٍ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ عَنْ عَمْرِو بْنِ مُرَّةَ عَنْ مُصْعَبِ بْنِ سَعْدٍ قَالَ سَأَلْتُ أَبِي (قُلْ هَلْ نُنَبِّئُكُمْ بِالأَخْسَرِينَ أَعْمَالاً) هُمُ الْحَرُورِيَّةُ قَالَ لاَ هُمُ الْيَهُودُ وَالنَّصَارَى أَمَّا الْيَهُودُ فَكَذَّبُوا مُحَمَّدًا ﷺ وَأَمَّا النَّصَارَى فَكَفَرُوا بِالْجَنَّةِ وَقَالُوا لاَ طَعَامَ فِيهَا وَلاَ شَرَابَ وَالْحَرُورِيَّةُ (الَّذِينَ يَنْقُضُونَ عَهْدَ اللهِ مِنْ بَعْدِ مِيثَاقِهِ) وَكَانَ سَعْدٌ يُسَمِّيهِمُ الْفَاسِقِينَ .

RIJEČI UZVIŠENOG: "TO SU ONI KOJI U DOKAZE GOSPODARA SVOGA NE BUDU VJEROVALI I KOJI BUDU PORICALI DA ĆE PRED NJEGA IZIĆI; ZBOG TOGA ĆE NJIHOVA DJELA BITI UNIŠTENA..."[3]

باب (أُولَئِكَ الَّذِينَ كَفَرُوا بِآيَاتِ رَبِّهِمْ وَلِقَائِهِ فَحَبِطَتْ أَعْمَالُهُمْ)

4729. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Abdullah, prenoseći od Seida b. Ebu-Merjeme da ga je obavijestio Mugira, njega Ebu-Zinad, prenoseći od A'redža, a on od Ebu-Hurejre, radijallahu anhu, da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Doći će, zaista, krupan i debeo čovjek na Sudnjem danu koji kod Allaha neće vagati koliko krilce od mušice... Učite, ako hoćete: '... i na Sudnjem im danu nikakva značaja nećemo dati.'" Od Jahjaa b. Bukejra, Mugire b. Abdur-Rahmana i Ebu-Zinada prenosi se isto.

٤٧٢٩. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِاللهِ حَدَّثَنَا سَعِيدُ ابْنُ أَبِي مَرْيَمَ أَخْبَرَنَا الْمُغِيرَةُ بْنُ عَبْدِالرَّحْمَنِ قَالَ حَدَّثَنِي أَبُو الزِّنَادِ عَنِ الأَعْرَجِ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِي الله عنه عَنْ رَسُولِ اللهِ ﷺ قَالَ إِنَّهُ لَيَأْتِي الرَّجُلُ الْعَظِيمُ السَّمِينُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ لاَ يَزِنُ عِنْدَ اللهِ جَنَاحَ بَعُوضَةٍ وَقَالَ اقْرَءُوا (فَلاَ نُقِيمُ لَهُمْ يَوْمَ الْقِيَامَةِ وَزْنًا) وَعَنْ يَحْيَى بْنِ بُكَيْرٍ عَنِ الْمُغِيرَةِ بْنِ عَبْدِالرَّحْمَنِ عَنْ أَبِي الزِّنَادِ مِثْلَهُ .

1 El-Kehf, 103.

2 Tj. iz sela odakle su haridžije krenule na Aliju, radijallahu anhu, po čemu su i dobili ime.

3 El-Kehf, 105. Ovaj ajet u cijelosti glasi: "To su oni koji u dokaze Gospodara svoga ne budu vjerovali i koji budu poricali susret s Njim; zbog toga će njihova djela propasti i na Sudnjem danu im nikakva značaja nećemo dati."

U ima Allaha, Svemilosnog, Samilosnog!

SURA KAF – HA – JA – AJN – SAD (MERJEM)[4]

Ibn-Abbas za *esmi' bihim ve ebsir* (Kako će samo oni čuti i vidjeti) kaže: "To Allah kaže, a oni danas niti čuju niti vide." *Fi dalalin mubin* – misli se na Njegove riječi: *esmi' bihim ve ebsir*; nevjernici će toga dana najbolje čuti i vidjeti (ali im to neće koristiti). *Le erdžumenneke* znači *le eštimenneke* (grdit ću te). *Ve ri'jen* znači *menzaren* (izgleda). Ebu-Vail je rekao: Merjema je znala da je *et-tekijj* onaj koji ima razum i kloni se zla, pa je rekla: *Inni euzu bir-rahmani minke in kunte tekijja* (utječem se Svemilosnom od tebe, ako si bogobojazan). Ibn-Ujejna kaže da *teuzzuhum ezzen* znači "uveliko ih na griješenje navraćaju". Mudžahid kaže da *idden* znači *'ivedžen* (iskrivljeno). Ibn-Abbas kaže da *virden* znači *'itašen* (žedno); *esasen* znači *malen* (imetka); *idden* znači *kavlen azimen* (opasan govor); *rikzen* znači *savten* (glas); *gajjen* znači *husranen* (šteta, gubitak). Mudžahid je rekao da *fel-jemdud* (neka ga pruži) znači *fel-jeda'hu* (neka ga pusti). *Bukijjen* je množina od *bakin*. *Silijjen* je od (glagola) *salije jasla*. *Nedijjen* i *en-nadi* znače isto, a to je *medžlisen* (savjet, vijeće).

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

سُورَةُ كهيعص (مَرْيَمَ)

قَالَ ابْنُ عَبَّاسٍ (أَسْمِعْ بِهِمْ وَأَبْصِرْ) اللَّهُ يَقُولُهُ وَهُمُ الْيَوْمَ لاَ يَسْمَعُونَ وَلاَ يُبْصِرُونَ (فِي ضَلاَلٍ مُبِينٍ) يَعْنِي قَوْلَهُ (أَسْمِعْ بِهِمْ وَأَبْصِرْ) الْكُفَّارُ يَوْمَئِذٍ أَسْمَعُ شَيْءٍ وَأَبْصَرُهُ (لأَرْجُمَنَّكَ) لأَشْتِمَنَّكَ (وَرِئْيًا) مَنْظَرًا وَقَالَ أَبُو وَائِلٍ عَلِمَتْ مَرْيَمُ أَنَّ التَّقِيَّ ذُو نُهْيَةٍ حَتَّى قَالَتْ (إِنِّي أَعُوذُ بِالرَّحْمَنِ مِنْكَ إِنْ كُنْتَ تَقِيًّا) وَقَالَ ابْنُ عُيَيْنَةَ (تَؤُزُّهُمْ أَزًّا) تُزْعِجُهُمْ إِلَى الْمَعَاصِي إِزْعَاجًا وَقَالَ مُجَاهِدٌ (إِدًّا) عِوَجًا قَالَ ابْنُ عَبَّاسٍ (وِرْدًا) عِطَاشًا (أَثَاثًا) مَالاً (إِدًّا) قَوْلاً عَظِيمًا (رِكْزًا) صَوْتًا (غَيًّا) خُسْرَانًا وَقَالَ مُجَاهِدٌ (فَلْيَمْدُدْ) فَلْيَدَعْهُ وَقَالَ غَيْرُهُ (بُكِيًّا) جَمَاعَةُ بَاكٍ (صِلِيًّا) صَلِيَ يَصْلَى (نَدِيًّا) وَالنَّادِي وَاحِدٌ مَجْلِسًا .

4 Sura Merjem počinje s ovih pet odvojenih slova. I neke druge sure također počinju odvojenim slovima. Allah zna šta tačno ta slova označavaju.

RIJEČI UZVIŠENOG: "I OPOMENI IH DANOM TUGE..."[1]

4730. PRIČAO NAM JE Umer b. Hafs b. Gijas, njemu njegov otac, prenoseći od A'meša, on od Saliha, a ovaj od Ebu-Seida Hudrija, radijallahu anhu, da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
"Smrt će biti dovedena u liku crno-bijelog ovna, a zatim će zovnuti glasnik: 'O Džennetlije!', pa će oni ispružiti vratove da bolje vide i gledati.
'Znate li ovo?', bit će upitani.
'Da, znamo', odgovorit će, 'to je smrt.' Svi su je već vidjeli. Zatim će biti pozvane Džehennemlije. I oni će ispružiti vratove da bolje vide i gledati.
'Znate li ovo?', bit će upitani.
'Da, znamo', odgovorit će, 'to je smrt.' Svi su je već vidjeli. Tada će ovan (tj. smrt) biti zaklan, a onda će biti rečeno: 'Džennetlije, vječnost i nema više smrti! Džehennemlije, vječnost i nema više smrti!"
Potom je (Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem) proučio: 'I opomeni ih Danom tuge, kada će s polaganjem računa biti završeno, a oni su ravnodušni bili i nisu vjerovali', dodavši: 'Ovo su ljudi koji na dunjaluku ne vjeruju u nemaru, ravnodušnosti i bezbrižnosti.'"

باب قوله (وَأَنْذِرْهُمْ يَوْمَ الْحَسْرَةِ)

٤٧٣٠. حَدَّثَنَا عُمَرُ بْنُ حَفْصِ بْنِ غِيَاثٍ حَدَّثَنَا أَبِي حَدَّثَنَا الأَعْمَشُ حَدَّثَنَا أَبُو صَالِحٍ عَنْ أَبِي سَعِيدٍ الْخُدْرِيِّ رَضِيَ اللهُ عَنْهُم قَالَ قَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ يُؤْتَى بِالْمَوْتِ كَهَيْئَةِ كَبْشٍ أَمْلَحَ فَيُنَادِي مُنَادٍ يَا أَهْلَ الْجَنَّةِ فَيَشْرَئِبُّونَ وَيَنْظُرُونَ فَيَقُولُ هَلْ تَعْرِفُونَ هَذَا فَيَقُولُونَ نَعَمْ هَذَا الْمَوْتُ وَكُلُّهُمْ قَدْ رَآهُ ثُمَّ يُنَادِي يَا أَهْلَ النَّارِ فَيَشْرَئِبُّونَ وَيَنْظُرُونَ فَيَقُولُ هَلْ تَعْرِفُونَ هَذَا فَيَقُولُونَ نَعَمْ هَذَا الْمَوْتُ وَكُلُّهُمْ قَدْ رَآهُ فَيُذْبَحُ ثُمَّ يَقُولُ يَا أَهْلَ الْجَنَّةِ خُلُودٌ فَلاَ مَوْتَ وَيَا أَهْلَ النَّارِ خُلُودٌ فَلاَ مَوْتَ ثُمَّ قَرَأَ (وَأَنْذِرْهُمْ يَوْمَ الْحَسْرَةِ إِذْ قُضِيَ الأَمْرُ وَهُمْ فِي غَفْلَةٍ) وَهَؤُلاَءِ فِي غَفْلَةٍ أَهْلُ الدُّنْيَا (وَهُمْ لاَ يُؤْمِنُونَ).

1 Merjem, 39. Ovaj ajet u cijelosti glasi: "I opomeni ih Danom tuge, kada će s polaganjem računa biti završeno, a oni su ravnodušni bili i nisu vjerovali."

RIJEČI UZVIŠENOG: "I NE SPUŠTAMO SE IZUZEV PO ZAPOVIJEDI GOSPODARA TVOGA; NJEGOVO JE ONO ŠTO JE ISPRED NAS I ONO ŠTO JE IZA NAS..."[2]

باب (وما نتنزَّلُ إلا بأمْرِ ربِّكَ لَهُ ما بَيْنَ أيْدِينا وما خلْفَنا)

4731. PRIČAO NAM JE Ebu-Nu'ajm, prenoseći od Umera b. Zerra da je čuo od svoga oca, on od Seida b. Džubejra, a ovaj od Ibn-Abbasa, radijallahu anhuma, da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao Džibrilu: "Šta ti smeta da nas posjećuješ češće nego što to činiš?" Potom je objavljeno: "I ne spuštamo se izuzev po zapovijedi Gospodara tvoga; Njegovo je ono što je ispred nas i ono što je iza nas..."

٤٧٣١. حَدَّثَنَا أَبُو نُعَيْمٍ حَدَّثَنَا عُمَرُ بْنُ ذَرٍّ قَالَ سَمِعْتُ أَبِي عَنْ سَعِيدِ بْنِ جُبَيْرٍ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا قَالَ قَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ لِجِبْرِيلَ مَا يَمْنَعُكَ أَنْ تَزُورَنَا أَكْثَرَ مِمَّا تَزُورُنَا فَنَزَلَتْ (وَمَا نَتَنَزَّلُ إِلاَّ بِأَمْرِ رَبِّكَ لَهُ مَا بَيْنَ أَيْدِينَا وَمَا خَلْفَنَا).

RIJEČI UZVIŠENOG: "ZAR NISI VIDIO ONOGA KOJI U DOKAZE NAŠE NE VJERUJE I GOVORI: 'ZACIJELO ĆE MI BITI DATO BOGATSTVO I DJECA!'"[3]

باب قَوْلِهِ (أفرأيْتَ الَّذِي كفر بآياتِنا وقال لأوتيَنَّ مالاً وولَدًا)

4732. PRIČAO NAM JE Humejdi, prenoseći od Sufjana, on od A'meša, ovaj od Ebu-Duhaa, a on od Mesruka da je čuo Habbaba kad je rekao:
"Došao sam Asu b. Vailu Sehmiju da tražim svoje pravo, pa mi je on rekao: 'Neću ti dati (pravo) dok ne zanijekčeš Muhammeda, sallallahu alejhi ve sellem!'
'Neću (nikada to uraditi) dok ti ne umreš, a zatim ne budeš proživljen!', rekoh mu. 'Da li ću ja zaista umrijeti, a zatim biti proživljen?', upitao je.
'Da!', odgovorio sam.
'Ja ću tamo imati imetka i djece, pa ću ti vratiti', reče on. Tim povodom objavljeno je: 'Zar nisi vidio onoga koji u dokaze Naše ne vjeruje i govori: 'Zacijelo će mi biti dato bogatstvo i djeca!'"
Hadis prenose i Sevri, Šu'ba, Hafs, Ebu-Mu'avija i Veki' od A'meša.

٤٧٣٢. حَدَّثَنَا الْحُمَيْدِيُّ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ عَنِ الأَعْمَشِ عَنْ أَبِي الضُّحَى عَنْ مَسْرُوقٍ قَالَ سَمِعْتُ خَبَّابًا قَالَ جِئْتُ الْعَاصَ بْنَ وَائِلٍ السَّهْمِيَّ أَتَقَاضَاهُ حَقًّا لِي عِنْدَهُ فَقَالَ لاَ أُعْطِيكَ حَتَّى تَكْفُرَ بِمُحَمَّدٍ ﷺ فَقُلْتُ لاَ حَتَّى تَمُوتَ ثُمَّ تُبْعَثَ قَالَ وَإِنِّي لَمَيِّتٌ ثُمَّ مَبْعُوثٌ قُلْتُ نَعَمْ قَالَ إِنَّ لِي هُنَاكَ مَالاً وَوَلَدًا فَأَقْضِيكَهُ فَنَزَلَتْ هَذِهِ الآيَةُ (أَفَرَأَيْتَ الَّذِي كَفَرَ بِآيَاتِنَا وَقَالَ لأُوتَيَنَّ مَالاً وَوَلَدًا) رَوَاهُ الثَّوْرِيُّ وَشُعْبَةُ وَحَفْصٌ وَأَبُو مُعَاوِيَةَ وَوَكِيعٌ عَنِ الأَعْمَشِ.

---

2 Merjem, 64. Ovaj ajet u cijelosti glasi: "I ne spuštamo se izuzev po zapovijedi Gospodara tvoga; Njegovo je ono što je ispred nas i ono što je iza nas i ono što je između toga, a Gospodar tvoj nije zaboravan."

3 Merjem, 77.

RIJEČI UZVIŠENOG: "JE LI SPOZNAO NEVIDLJIVO, ILI JE KOD MILOSTIVOG UZEO OBAVEZU?"[1]

باب قَوْلِهِ (أَطَّلَعَ الْغَيْبَ أَمِ اتَّخَذَ عِنْدَ الرَّحْمَنِ عَهْدًا)

'Ahden znači *mevsikan* (obaveza).

قَالَ مَوْثِقًا .

4733. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Kesir da ga je obavijestio Sufjan, prenoseći od A'meša, on od Ebu-Duhaa, ovaj od Mesruka, a on od Habbaba da je kazivao:
"Bio sam kovač u Mekki i napravio sablju Asu b. Vailu Sehmiju, pa sam došao da naplatim.
'Neću ti platiti dok ne zaniječeš Muhammeda', reče mi on.
'Neću (nikada) zanijekati Muhammeda, sallallahu alejhi ve sellem, dok te Allah ne usmrti, a zatim te oživi!', rekoh mu.
'Kada me Allah usmrti, a zatim proživi, imat ću imetak i djecu', reče on. Tim povodom Allah je objavio: 'Zar nisi vidio onoga koji u dokaze Naše ne vjeruje i govori: 'Zacijelo će mi biti dato bogatstvo i djeca!' Ili je on budućnost prozreo ili je od Milostivoga obećanje primio?'"
'Ahden znači *mevsikan* (obaveza). Ešdže'i od Sufjana ne prenosi (da je on spomenuo) niti sablju niti obavezu.

٤٧٣٣ . حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ كَثِيرٍ أَخْبَرَنَا سُفْيَانُ عَنِ الأَعْمَشِ عَنْ أَبِي الضُّحَى عَنْ مَسْرُوقٍ عَنْ خَبَّابٍ قَالَ كُنْتُ قَيْنًا بِمَكَّةَ فَعَمِلْتُ لِلْعَاصِ ابْنِ وَائِلٍ السَّهْمِيِّ سَيْفًا فَجِئْتُ أَتَقَاضَاهُ فَقَالَ لاَ أُعْطِيكَ حَتَّى تَكْفُرَ بِمُحَمَّدٍ قُلْتُ لاَ أَكْفُرُ بِمُحَمَّدٍ ﷺ حَتَّى يُمِيتَكَ اللَّهُ ثُمَّ يُحْيِيَكَ قَالَ إِذَا أَمَاتَنِي اللَّهُ ثُمَّ بَعَثَنِي وَلِي مَالٌ وَوَلَدٌ فَأَنْزَلَ اللَّهُ (أَفَرَأَيْتَ الَّذِي كَفَرَ بِآيَاتِنَا وَقَالَ لأُوتَيَنَّ مَالاً وَوَلَدًا أَطَّلَعَ الْغَيْبَ أَمِ اتَّخَذَ عِنْدَ الرَّحْمَنِ عَهْدًا) قَالَ مَوْثِقًا لَمْ يَقُلِ الأَشْجَعِيُّ عَنْ سُفْيَانَ سَيْفًا وَلاَ مَوْثِقًا .

RIJEČI UZVIŠENOG: "NIJEDNO! MI ĆEMO ONO ŠTO ON GOVORI ZAPISATI I PATNJU MU VEOMA PRODUŽITI."[2]

باب (كَلاَّ سَنَكْتُبُ مَا يَقُولُ وَنَمُدُّ لَهُ مِنَ الْعَذَابِ مَدًّا)

4734. PRIČAO NAM JE Bišr b. Halid, prenoseći od Muhammeda b. Dža'fera, on od Šu'be, a ovaj od Sulejmana da je čuo Ebu-Duhaa kako pripovijeda, prenoseći od Mesruka, a on od Habbaba da je kazivao:

٤٧٣٤ . حَدَّثَنَا بِشْرُ بْنُ خَالِدٍ حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ جَعْفَرٍ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ عَنْ سُلَيْمَانَ سَمِعْتُ أَبَا الضُّحَى يُحَدِّثُ عَنْ مَسْرُوقٍ عَنْ خَبَّابٍ قَالَ كُنْتُ قَيْنًا

1 Merjem, 78.
2 Merjem, 79.

فِي الْجَاهِلِيَّةِ وَكَانَ لِي دَيْنٌ عَلَى الْعَاصِ بْنِ وَائِلٍ قَالَ فَأَتَاهُ يَتَقَاضَاهُ فَقَالَ لاَ أُعْطِيكَ حَتَّى تَكْفُرَ بِمُحَمَّدٍ ﷺ فَقَالَ وَاللهِ لاَ أَكْفُرُ حَتَّى يُمِيتَكَ اللهُ ثُمَّ يَبْعَثَكَ قَالَ فَذَرْنِي حَتَّى أَمُوتَ ثُمَّ أُبْعَثَ فَسَوْفَ أُوتَى مَالاً وَوَلَدًا فَأَقْضِيكَ فَنَزَلَتْ هَذِهِ الآيَةُ ﴿أَفَرَأَيْتَ الَّذِي كَفَرَ بِآيَاتِنَا وَقَالَ لأُوتَيَنَّ مَالاً وَوَلَدًا﴾ .

"Bio sam kovač u džahilijetu. As b. Vail mi je bio dužan, te sam došao da tražim dug, ali mi je on rekao: 'Neću ti dati (dug) dok ne zaniječeš Muhammeda!'
'Allaha mi, neću (ga nikada) zanijekati dok te Allah ne usmrti, a zatim proživi!', rekoh mu.
'Ostavi me dok umrem, a zatim budem proživljen. Bit će mi dat imetak, pa ću ti vratiti (dug)', reče on. Tim povodom objavljen je ovaj ajet: 'Zar nisi vidio onoga koji u dokaze Naše ne vjeruje i govori: 'Zacijelo će mi biti dato bogatstvo i djeca!'"

باب قوْلهُ عزَّ وَجَلَّ ﴿ونرثهُ ما يقُولُ ويأْتِينا فرْدًا﴾

RIJEČI UZVIŠENOG: "... A ONO O ČEMU ON GOVORI, MI ĆEMO NASLIJEDITI I SAM ĆE NAM SE SAMCAT VRATITI."[3]

وَقَالَ ابْنُ عَبَّاسٍ ﴿الْجِبَالُ هَدًّا﴾ هَدْمًا .

Ibn-Abbas kaže da *el-džibalu hedden* znači *hedmen* (samo što se planine ne zdrobe).

٤٧٣٥. حَدَّثَنَا يَحْيَى حَدَّثَنَا وَكِيعٌ عَنِ الأَعْمَشِ عَنْ أَبِي الضُّحَى عَنْ مَسْرُوقٍ عَنْ خَبَّابٍ قَالَ كُنْتُ رَجُلاً قَيْنًا وَكَانَ لِي عَلَى الْعَاصِ بْنِ وَائِلٍ دَيْنٌ فَأَتَيْتُهُ أَتَقَاضَاهُ فَقَالَ لِي لاَ أَقْضِيكَ حَتَّى تَكْفُرَ بِمُحَمَّدٍ قَالَ قُلْتُ لَنْ أَكْفُرَ بِهِ حَتَّى تَمُوتَ ثُمَّ تُبْعَثَ قَالَ وَإِنِّي لَمَبْعُوثٌ مِنْ بَعْدِ الْمَوْتِ فَسَوْفَ أَقْضِيكَ إِذَا رَجَعْتُ إِلَى مَالٍ وَوَلَدٍ قَالَ فَنَزَلَتْ ﴿أَفَرَأَيْتَ الَّذِي كَفَرَ بِآيَاتِنَا وَقَالَ لأُوتَيَنَّ مَالاً وَوَلَدًا أَطَّلَعَ الْغَيْبَ أَمِ اتَّخَذَ عِنْدَ الرَّحْمَنِ عَهْدًا كَلاَّ سَنَكْتُبُ مَا يَقُولُ وَنَمُدُّ لَهُ مِنَ الْعَذَابِ مَدًّا وَنَرِثُهُ مَا يَقُولُ وَيَأْتِينَا فَرْدًا﴾ .

4735. PRIČAO NAM JE Jahja, njemu Veki', prenoseći od A'meša, on od Ebu-Duhaa, ovaj od Mesruka, a on od Habbaba da je rekao:
"Bio sam kovač i moj dužnik bio je As b. Vail; dođoh da tražim dug od njega, a on mi reče: 'Neću ti dati dok ne zaniječeš Muhammeda!'
'Neću ga (nikada) zanijekati dok ne umreš, a zatim ne budeš proživljen!', rekoh mu.
'Ja ću zaista biti proživljen poslije smrti?! Vratit ću ti tada, ako se vratim sa imetkom i djecom!', reče on. Tim povodom objavljeno je: 'Zar nisi vidio onoga koji u dokaze Naše ne vjeruje i govori: 'Zacijelo će mi biti dato bogatstvo i djeca!' Ili je on budućnost prozreo ili je od Milostivoga obećanje primio? Nijedno! Mi ćemo ono što on govori zapisati i patnju mu veoma produžiti, a ono o čemu on govori, mi ćemo naslijediti, i sam će Nam se samcat vratiti.'"[4]

3 Merjem, 80.

4 Merjem, 77-81.

U ime Allaha, Svemilosnog, Samilosnog!

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

SURA TA–HA

سُورَةُ طه

Ibn-Džubejr kaže da na nebatijskom Ta-Ha znači "o čovječe!". Kaže se da se sve što nije progovorilo ni slova ili što zamuckuje ili brza u govoru zove *'ukdetun* (vezanost jezika, mucavost). Mudžahid je rekao da *elka* (baciti, da baciš) znači *sane'a* (učiniti, da učiniš). *Ezri* znači *zahri* (moja leđa). *Fejeshatekum* znači *juhlikekum* (uništi vas, upropasti vas s vašom vjerom: *bidinikum*). *El-musla* je ženski rod od *el-emselu*. Kaže se: *huzil-musla*, što znači *huzil-emsele* (uzmi što je bolje). *Summe'tu saffen* kaže se *hel etejtes-saffel-jevme*, a znači "(jesi li dolazio) na musallu na kojoj se klanja". *Fe evdžese fi nefsihi* znači "sakrio je strah". Slovo *vav* je eliminirano iz riječi *hifeten* jer je slovo *ha* bilo s kesrom. *Fi džuzu'i (en-nahli)*, tj. *ala džuzu'in-nahli*. *Hatbuke* znači *baluke* (tvoje mišljenje). *Misase* je infinitiv od *masssehu misasen*. *Lenensifennehu* znači *lenezrijennehu* (raspršiti, pretvoriti u prah). *Ka'an* znači (zemlja) iznad koje je voda, a *es-safsafu* znači "ravan na zemlji". Mudžahid kaže da *evzaren* znači *eskalen* (tereti). *Min zinetil-kavmi* znači "nakit koji je pozajmljen od faraonove porodice". *Fekazeftuha* znači "pa sam je bacio". *Elka* znači *sane'a* (učinio je). *Fenesije musa* – oni to kažu *ahtaer-rabbe*. *La jerdži'u ilejhim kavlen* znači *el-'idžlu* (tele). *Hemsen* znači *hissul-akdami* (šum stopala). *Hašerteni e'ama* (proživio me slijepog) znači "bez dokaza, a već sam bio onaj koji vidi na dunjaluku". Ibn-Abbas o riječima *bi kabesin* (donijet ću vam glavnju) kaže da su zalutali s puta (Musa i njegova porodica), a bilo im je hladno, pa im je rekao: "Ako kod vatre ne nađem nikoga ko će mi pokazati put, makar ću donijeti vatre, pa da i vi naložite." Ibn-Ujejna kaže da *emseluhum*

قَالَ عِكْرِمَةُ وَالضَّحَّاكُ بِالنَّبَطِيَّةِ أَيْ طَهْ يَا رَجُلُ يُقَالُ كُلُّ مَا لَمْ يَنْطِقْ بِحَرْفٍ أَوْ فِيهِ تَمْتَمَةٌ أَوْ فَأْفَأَةٌ فَهِيَ عُقْدَةٌ وَقَالَ مُجَاهِدٌ (أَلْقَى) صَنَعَ (أَزْرِي) ظَهْرِي (فَيُسْحِتَكُمْ) يُهْلِكَكُمْ (الْمُثْلَى) تَأْنِيثُ الأَمْثَلِ يَقُولُ بِدِينِكُمْ يُقَالُ خُذِ الْمُثْلَى خُذِ الأَمْثَلَ (ثُمَّ ائْتُوا صَفًّا) يُقَالُ هَلْ أَتَيْتَ الصَّفَّ الْيَوْمَ يَعْنِي الْمُصَلَّى الَّذِي يُصَلَّى فِيهِ (فَأَوْجَسَ فِي نَفْسِهِ) خَوْفًا فَذَهَبَتِ الْوَاوُ مِنْ (خِيفَةً) لِكَسْرَةِ الْخَاءِ (فِي جُذُوعِ) أَيْ عَلَى جُذُوعِ النَّخْلِ (خَطْبُكَ) بَالُكَ (مِسَاسَ) مَصْدَرُ مَاسَّهُ مِسَاسًا (لَنَنْسِفَنَّهُ) لَنُذْرِيَنَّهُ (قَاعًا) يَعْلُوهُ الْمَاءُ وَالصَّفْصَفُ الْمُسْتَوِي مِنَ الأَرْضِ وَقَالَ مُجَاهِدٌ (أَوْزَارًا) أَثْقَالاً (مِنْ زِينَةِ الْقَوْمِ) وَهِيَ الْحُلِيُّ الَّتِي اسْتَعَارُوا مِنْ آلِ فِرْعَوْنَ وَهِيَ الأَثْقَالُ فَقَذَفْتُهَا فَأَلْقَيْتُهَا (أَلْقَى) صَنَعَ (فَنَسِيَ) مُوسَى هُمْ يَقُولُونَهُ أَخْطَأَ الرَّبَّ لاَ يَرْجِعُ إِلَيْهِمْ قَوْلاً الْعِجْلُ (هَمْسًا) حِسُّ الأَقْدَامِ (حَشَرْتَنِي أَعْمَى) عَنْ حُجَّتِي (وَقَدْ كُنْتُ بَصِيرًا) فِي الدُّنْيَا قَالَ ابْنُ عَبَّاسٍ (بِقَبَسٍ) ضَلُّوا الطَّرِيقَ وَكَانُوا شَاتِينَ فَقَالَ إِنْ لَمْ أَجِدْ عَلَيْهَا مَنْ يَهْدِي الطَّرِيقَ آتِكُمْ بِنَارٍ تُوقِدُونَ وَقَالَ ابْنُ عُيَيْنَةَ (أَمْثَلُهُمْ) أَعْدَلُهُمْ طَرِيقَةً وَقَالَ ابْنُ عَبَّاسٍ (هَضْمًا) لاَ يُظْلَمُ فَيُهْضَمُ مِنْ حَسَنَاتِهِ (عِوَجًا) وَادِيًا (وَلاَ أَمْتًا) رَابِيَةً (سِيرَتَهَا) حَالَتَهَا (الأُولَى)

(النُّهَى) التُّقَى (ضَنْكًا) الشَّقَاءُ (هَوَى) شَقِيَ بِالْوَادِي الْمُقَدَّسِ الْمُبَارَكِ (طُوًى) اسْمُ الْوَادِي يَفْرُطُ عُقُوبَةً (بِمِلْكِنَا) بِأَمْرِنَا (مَكَانًا سِوًى) مَنْصَفٌ بَيْنَهُمْ (يَبَسًا) يَابِسًا (عَلَى قَدَرٍ) مَوْعِدٍ (لاَ تَنِيَا) تَضْعُفَا .

znači *e'adeluhum tarikaten* (najispravnijeg pravca i mišljenja među njima). Ibn-Abbas kaže da *hadmen* znači "neće mu biti nepravda učinjena zakidanjem njegovih dobrih djela". *'Ivedžen* znači "(pa nećeš vidjeti) doline", *emten* niti "brežuljka". *Sireteha* znači "njeno prvobitno stanje". *En-Nuha* znači *et-tuka* (razum). *Danken* znači *eš-šekau* (nesreća). *Heva* znači *šekije* (biti nesretan). *Bil-vadil-mukaddesi; el-mukaddesu* znači *el-mubareku* (blagoslovljen). *Tuven* je ime doline. *Bimilkina* znači *biemrina* (po Našem naređenju). *Mekanen siven* znači *mensafun bejnehum* (pravedan među njima). *Jebesen* znači *jabisen* (suh). *'Ala kaderin* znači *mev'idin* (određeno vrijeme). *La tenija* znači *la tad'ufa* (nemojte slabiti).

باب (وَاصْطَنَعْتُكَ لِنَفْسِي)

RIJEČI UZVIŠENOG: "I JA SAM TE ZA SEBE IZABRAO."[1]

٤٧٣٦. حَدَّثَنَا الصَّلْتُ بْنُ مُحَمَّدٍ حَدَّثَنَا مَهْدِيُّ ابْنُ مَيْمُونٍ حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ سِيرِينَ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ عَنْ رَسُولِ اللهِ ﷺ قَالَ الْتَقَى آدَمُ وَمُوسَى فَقَالَ مُوسَى لآدَمَ آنْتَ الَّذِي أَشْقَيْتَ النَّاسَ وَأَخْرَجْتَهُمْ مِنَ الْجَنَّةِ قَالَ آدَمُ أَنْتَ مُوسَى الَّذِي اصْطَفَاكَ اللهُ بِرِسَالَتِهِ وَاصْطَفَاكَ لِنَفْسِهِ وَأَنْزَلَ عَلَيْكَ التَّوْرَاةَ قَالَ نَعَمْ قَالَ فَوَجَدْتَهَا كُتِبَ عَلَيَّ قَبْلَ أَنْ يَخْلُقَنِي قَالَ نَعَمْ فَحَجَّ آدَمُ مُوسَى .

4736. PRIČAO NAM JE Salt b. Muhammed, prenoseći od Mehdija b. Mejmuna, on od Muhammeda b. Sirina, ovaj od Ebu-Hurejre, a on od Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, da je rekao:

"Susreli su se Adem i Musa, pa je Musa upitao Adema: 'Jesi li ti taj koji je unesrećio ljude i izveo ih iz Dženneta?', a Adem mu uzvrati (pitanjem): 'Jesi li ti onaj kojeg je Allah izabrao za Svoju objavu, odabrao ga Sebi i objavio mu Tevrat?'

'Da', odgovorio je.

'I našao si (tamo u Tevratu) da je to meni bilo određeno prije nego što me je On stvorio?', upitao je Adem.

'Da', odgovorio je. Tako je Adem pobijedio Musaa u raspravi."

1 Ta-ha, 41.

RIJEČI UZVIŠENOG: "I MI DOISTA OBJAVISMO MUSAU: 'NOĆU IZVEDI ROBOVE MOJE, I S NJIMA SUHIM PUTEM KROZ MORE PROĐI, NE STRAHUJUĆI DA ĆE TE ONI STIĆI I DA ĆEŠ SE UTOPITI!' A FARAON JE ZA NJIMA S VOJSKAMA SVOJIM KRENUO, ALI SU IH VALOVI MORA PREKRILI; FARAON JE NAROD SVOJ U ZABLUDU DOVEO, A NIJE GA NA PRAVI PUT IZVEO."[1]

باب

(ولقد أوحينا إلى موسى أن أسر بعبادي فاضرب لهم طريقا في البحر يبسا لا تخاف دركا ولا تخشى فأتبعهم فرعون بجنوده فغشيهم من اليم ما غشيهم وأضل فرعون قومه وما هدى)

El-jemmu znači *el-bahru* (more).

اليَمُّ الْبَحْرُ .

4737. PRIČAO MI JE Ja'kub b. Ibrahim, prenoseći od Revha, on od Šu'be, ovaj od Ebu-Bišra, on od Seida b. Džubejra, a ovaj od Ibn-Abbasa, radijallahu anhuma, da je rekao:
"Kada je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, došao u Medinu židovi su postili Ašuru. On ih je upitao o tome, pa su mu rekli da je to dan u kojem je Musa nadvladao faraona. Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, tada reče: 'Mi smo preči Musau od njih, pa ga (tj. taj dan) postite!'"

٤٧٣٧. حَدَّثَنِي يَعْقُوبُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ حَدَّثَنَا رَوْحٌ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ حَدَّثَنَا أَبُو بِشْرٍ عَنْ سَعِيدِ بْنِ جُبَيْرٍ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا قَالَ لَمَّا قَدِمَ رَسُولُ اللهِ ﷺ الْمَدِينَةَ وَالْيَهُودُ تَصُومُ يَوْمَ عَاشُورَاءَ فَسَأَلَهُمْ فَقَالُوا هَذَا الْيَوْمُ الَّذِي ظَهَرَ فِيهِ مُوسَى عَلَى فِرْعَوْنَ فَقَالَ النَّبِيُّ ﷺ نَحْنُ أَوْلَى بِمُوسَى مِنْهُمْ فَصُومُوهُ .

RIJEČI UZVIŠENOG: "... ZATO NIKAKO NE DOZVOLI DA ON BUDE UZROK VAŠEM IZLASKU IZ DŽENNETA, PA DA SE ONDA MUČIŠ."[2]

باب قوله

(فلا يخرجنكما من الجنة فتشقى)

4738. PRIČAO NAM JE Kutejba, prenoseći od Ejjuba b. Nedžara, on od Jahjaa b. Kesira, ovaj od Ebu-Seleme b. Abdur-Rahmana, on od Ebu-Hurejre, radijallahu anhu, a ovaj od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, da je rekao:

٤٧٣٨. حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ بْنُ سَعِيدٍ حَدَّثَنَا أَيُّوبُ بْنُ النَّجَّارِ عَنْ يَحْيَى بْنِ أَبِي كَثِيرٍ عَنْ أَبِي سَلَمَةَ بْنِ عَبْدِالرَّحْمَنِ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللهُ عنه عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ حَاجَّ مُوسَى آدَمَ فَقَالَ لَهُ أَنْتَ الَّذِي

1 Ta-ha, 77-80.

2 Ta-ha, 117. Ovaj ajet u cijelosti glasi: "O Ademe", rekli smo, "ovaj je doista neprijatelj tebi i tvojoj ženi, zato nikako ne dozvoli da on bude uzrok vašem izlasku iz Dženneta, pa da se onda mučiš."

أَخْرَجْتَ النَّاسَ مِنَ الْجَنَّةِ بِذَنْبِكَ وَأَشْقَيْتَهُمْ
قَالَ قَالَ آدَمُ يَا مُوسَى أَنْتَ الَّذِي اصْطَفَاكَ اللهُ
بِرِسَالَتِهِ وَبِكَلاَمِهِ أَتَلُومُنِي عَلَى أَمْرٍ كَتَبَهُ اللهُ عَلَيَّ
قَبْلَ أَنْ يَخْلُقَنِي أَوْ قَدَّرَهُ عَلَيَّ قَبْلَ أَنْ يَخْلُقَنِي قَالَ
رَسُولُ اللهِ ﷺ فَحَجَّ آدَمُ مُوسَى .

"Raspravljao je Musa s Ademom, pa mu je rekao: 'Ti si taj koji je svojim grijehom izveo ljude iz Dženneta i unesrećio si ih.' Na to mu je Adem odgovorio: 'Musa, ti si onaj kojeg je Allah izabrao za Svoju objavu i govor. Zar me koriš zbog nečeg što mi je Allah propisao ili odredio prije nego što me je stvorio?' Tako je Adem pobijedio Musaa u raspravi", rekao je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem.

بِسْمِ اللهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

U ime Allaha, Svemilosnog, Samilosnog!

سُورَةُ الأَنْبِيَاءِ

SURA EL-ENBIJA (VJEROVJESNICI)

٤٧٣٩. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ بَشَّارٍ حَدَّثَنَا غُنْدَرٌ حَدَّثَنَا
شُعْبَةُ عَنْ أَبِي إِسْحَاقَ قَالَ سَمِعْتُ عَبْدَالرَّحْمَنِ
ابْنَ يَزِيدَ عَنْ عَبْدِاللهِ قَالَ بَنِي إِسْرَائِيلَ وَالْكَهْفُ
وَمَرْيَمُ وَطه وَالأَنْبِيَاءُ هُنَّ مِنَ الْعِتَاقِ الأُوَلِ وَهُنَّ
مِنْ تِلاَدِي وَقَالَ قَتَادَةُ (جُذَاذًا) قَطَّعَهُنَّ وَقَالَ
الْحَسَنُ (فِي فَلَكٍ) مِثْلِ فَلْكَةِ الْمِغْزَلِ (يَسْبَحُونَ)
يَدُورُونَ قَالَ ابْنُ عَبَّاسٍ (نَفَشَتْ) رَعَتْ لَيْلاً
(يُصْحَبُونَ) يُمْنَعُونَ (أُمَّتُكُمْ أُمَّةً وَاحِدَةً) قَالَ
دِينُكُمْ دِينٌ وَاحِدٌ وَقَالَ عِكْرِمَةُ (حَصَبُ)
حَطَبُ بِالْحَبَشِيَّةِ وَقَالَ غَيْرُهُ (أَحَسُّوا) تَوَقَّعُوا
مِنْ أَحْسَسْتُ (خَامِدِينَ) هَامِدِينَ وَالْحَصِيدُ
مُسْتَأْصَلٌ يَقَعُ عَلَى الْوَاحِدِ وَالاِثْنَيْنِ وَالْجَمِيعِ (لاَ
يَسْتَحْسِرُونَ) لاَ يُعْيُونَ وَمِنْهُ (حَسِيرٌ) وَحَسَرْتُ
بَعِيرِي عَمِيقٌ بَعِيدٌ نُكِّسُوا رُدُّوا (صَنْعَةَ لَبُوسٍ)
الدُّرُوعُ (تَقَطَّعُوا أَمْرَهُمْ) اخْتَلَفُوا الْحَسِيسُ
وَالْحِسُّ وَالْجَرْسُ وَالْهَمْسُ وَاحِدٌ وَهُوَ مِنَ

4739. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Beššar, prenoseći od Gundera, on od Šu'be, ovaj od Ebu-Ishaka da je čuo Abdur-Rahmana b. Jezida, a on Abdullaha da je rekao:
"(Sure) Benu-Israil, El-Kehf, Merjem, Ta-ha, i El-Enbija prve su sure koje su objavljene."
Katada kaže da *džuzazen* znači *katta'ahunne* (posjekao ih je). Hasan kaže da je *fi felekin* isto kao *felketul-migzeli* (pršljen vretena). *Jesbehune* znači *jedurune* (kruže). Ibn-Abbas kaže da *nefešet* znači *re'at lejlen* (čuvala je noću). *Jushabune* znači *jumne'une* (zabranjuje im se). *Ummetukum ummeten vahideten* znači *dinukum dinun vahidun* (vaša je vjera jedna vjera). Ikrima kaže da *hasabu* na abesinskom jeziku znači *hatabu*. Drugi kažu da *ehassu* znači *tevekka'u* (očekivali su), od (riječi) *ahsestu*. *Hamidine* znači *hamidine* (ugašenih, smirenih, spokojnih). *Hasidun* znači *muste'salun* (iščupan iz korijena); odnosi se na jedninu, dvojinu i množinu. *La jestahsirune* znači *la ju'june* (ne shvataju); od toga je *hasirun* (umoran) i *hasertu be'iri* (izmorio sam svoju devu vučom tereta). *'Amikun* znači "dalek". *Nukkisu* znači *ruddu* (vraćeni su). *San'ate lebusin* znači *ed-duru'u* (ratnički štitovi). *Tekatta'u emrehum* znači *ihtelefu* (razišli su se). *El-hasisu, el-hissu, el-džersu* i *el-*

hemsu znače isto, a to je *es-savtul-hafijju* (šum tihog glasa). *Azennake* znači *e'alemnake* (obavijestio te je). *Azentukum*, tj. "kada ste ga obavijestili, pa ste ti i on postali isti, i nisi ga prevario". Mudžahid kaže da *le'allekum tus'elune* znači *tufhemune* (objasni vam se). *Irteda* znači *radije* (bio je zadovoljan). *Et-temasilu* znači *el-asnamu* (kipovi). *Es-sidžillu* znači *es-sahifetu* (stranica, list).

الصَّوْتِ الْخَفِيِّ (آذَنَّاكَ) أَعْلَمْنَاكَ (آذَنْتُكُمْ) إِذَا أَعْلَمْتَهُ فَأَنْتَ وَهُوَ (عَلَى سَوَاءٍ) لَمْ تَغْدِرْ وَقَالَ مُجَاهِدٌ (لَعَلَّكُمْ تُسْأَلُونَ) تُفْهَمُونَ (ارْتَضَى) رَضِيَ (التَّمَاثِيلُ) الأَصْنَامُ السِّجِلُّ الصَّحِيفَةُ .

RIJEČI UZVIŠENOG: "KAO ŠTO SMO PRVI PUT IZ NIŠTA STVORILI,TAKO ĆEMO PONOVNO IZ NIŠTA STVORITI – TO JE OBEĆANJE NAŠE..."[1]

باب (كَمَا بَدَأْنَا أَوَّلَ خَلْقٍ نُعِيدُهُ وَعْدًا عَلَيْنَا)

4740. PRIČAO NAM JE Sulejman b. Harb, prenoseći od Šu'be, on od Mugire b. Nu'mana, starca iz En-Nehaa, ovaj od Seida b. Džubejra, a on od Ibn-Abbasa, radijallahu anhuma, da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, nakon govora rekao:

"Vi ćete biti proživljeni bosi, goli i neosunećeni: 'Onako kako smo prvi put iz ništa stvorili, tako ćemo ponovno iz ništa stvoriti – to je obećanje Naše; Mi smo doista kadri to učiniti! (ajet).' Prvi ko će biti obučen na Kijametskom danu jest Ibrahim. Dovedeni će biti ljudi iz moga ummeta, pa će biti povedeni na lijevu stranu, a ja ću reći:

'Gospodaru, oni su moji drugovi (sljedbenici)!'

'Ti ne znaš kakve su oni novotarije poslije tebe uveli!', bit će im rečeno. Tada ću ja reći kao što je rekao dobri rob (Isa, sin Merjemin): 'I ja sam nad njima bdio dok sam među njima bio, a kad si mi Ti dušu uzeo, Ti si ih jedini nadzirao.' Onda će biti rečeno: 'Ovi su zaista ustrajali na svome starom putu u odmetništvu otkad si ti otišao od njih.'"[2]

٤٧٤٠. حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ حَرْبٍ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ عَنِ الْمُغِيرَةِ بْنِ النُّعْمَانِ شَيْخٌ مِنَ النَّخَعِ عَنْ سَعِيدِ بْنِ جُبَيْرٍ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا قَالَ خَطَبَ النَّبِيُّ ﷺ فَقَالَ إِنَّكُمْ مَحْشُورُونَ إِلَى اللهِ حُفَاةً عُرَاةً غُرْلاً (كَمَا بَدَأْنَا أَوَّلَ خَلْقٍ نُعِيدُهُ وَعْدًا عَلَيْنَا إِنَّا كُنَّا فَاعِلِينَ) ثُمَّ إِنَّ أَوَّلَ مَنْ يُكْسَى يَوْمَ الْقِيَامَةِ إِبْرَاهِيمُ أَلاَ إِنَّهُ يُجَاءُ بِرِجَالٍ مِنْ أُمَّتِي فَيُؤْخَذُ بِهِمْ ذَاتَ الشِّمَالِ فَأَقُولُ يَا رَبِّ أَصْحَابِي فَيُقَالُ لاَ تَدْرِي مَا أَحْدَثُوا بَعْدَكَ فَأَقُولُ كَمَا قَالَ الْعَبْدُ الصَّالِحُ (وَكُنْتُ عَلَيْهِمْ شَهِيدًا مَا دُمْتُ فِيهِمْ) إِلَى قَوْلِهِ (شَهِيدٌ) فَيُقَالُ إِنَّ هَؤُلاَءِ لَمْ يَزَالُوا مُرْتَدِّينَ عَلَى أَعْقَابِهِمْ مُنْذُ فَارَقْتَهُمْ .

1 El-Enbija, 104. Ovaj ajet u cijelosti glasi: "... onoga Dana kad smotamo nebesa kao što se smota list papira za pisanje. Onako kako smo prvi put iz ništa stvorili, tako ćemo ponovno iz ništa stvoriti – to je obećanje Naše; Mi smo doista kadri to učiniti."

2 Ovaj hadis je prethodio pod brojem 4625.

U ime Allaha, Svemilosnog, Samilosnog!

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَٰنِ الرَّحِيمِ

SURA EL-HADŽDŽ (HADŽDŽ)

سُورَةُ الْحَجِّ

Ibn-Ujejna kaže da *el-muhbitin* znači *el-mutmeinnin* (smirene). Ibn-Abbas kaže da *iza temenna elkaš-šejtanu fi umnijjetihi* znači "kada priča, šejtan ubaci (nešto) u njegov govor, ali to što šejtan ubaci Allah poništi i onemogući, učvrstivši Svoje ajete". Kaže se *umnijjetuhu*, što znači *kiraetuhu* (njegovo učenje). *Illa emanijje* znači da oni znaju čitati, a ne znaju pisati. Mudžahid kaže da *mešidun* znači "izgrađen je" *bil-kassati* (od gipsa). Drugi kažu da *jestune* znači *jefrutune* (zloupotrebljavati, prelaziti granicu), a izvedeno je od riječi *es-satvetu* (napad, sila, obijest). Kaže se: *jestune*, što znači *jebtišune* (napadaju, teroriziraju). *Ve hudu ilet-tajjibi* znači *ulhimu* (data im je inspiracija, nadahnuti su). Ibn-Ebi-Halid kaže da to znači da su upućeni Kur'anu, a da *ve hudu ila siratil-hamid* znači da su upućeni islamu. Ibn-Abbas kaže da *bisebebin* znači *bi hablin ila sakfil-bejti* (s užetom na krov kuće). *Sanije itfihi* znači *mustekbirun* (oholi, oholeći se). *Tezhelu* znači *tušgalu* (zabaviti se, biti zabavljen).

وَقَالَ ابْنُ عُيَيْنَةَ (الْمُخْبِتِينَ) الْمُطْمَئِنِّينَ وَقَالَ ابْنُ عَبَّاسٍ فِي (إِذَا تَمَنَّى أَلْقَى الشَّيْطَانُ فِي أُمْنِيَّتِهِ) إِذَا حَدَّثَ أَلْقَى الشَّيْطَانُ فِي حَدِيثِهِ فَيُبْطِلُ اللَّهُ مَا يُلْقِي الشَّيْطَانُ وَيُحْكِمُ آيَاتِهِ وَيُقَالُ أُمْنِيَّتُهُ قِرَاءَتُهُ (إِلاَّ أَمَانِيَّ) يَقْرَءُونَ وَلاَ يَكْتُبُونَ وَقَالَ مُجَاهِدٌ مَشِيدٌ بِالْقَصَّةِ جِصٌّ وَقَالَ غَيْرُهُ (يَسْطُونَ) يَفْرُطُونَ مِنَ السَّطْوَةِ وَيُقَالُ (يَسْطُونَ) يَبْطِشُونَ (وَهُدُوا إِلَى الطَّيِّبِ) أُلْهِمُوا وَقَالَ ابْنُ أَبِي خَالِدٍ إِلَى الْقُرْآنِ (وَهُدُوا إِلَى صِرَاطِ الْحَمِيدِ) الإِسْلاَمِ وَقَالَ ابْنُ عَبَّاسٍ (بِسَبَبٍ) بِحَبْلٍ إِلَى سَقْفِ الْبَيْتِ (ثَانِيَ عِطْفِهِ) مُسْتَكْبِرٌ (تَذْهَلُ) تُشْغَلُ.

RIJEČI UZVIŠENOG: "... I TI ĆEŠ VIDJETI LJUDE PIJANE..."[3]

باب (وَتَرَى النَّاسَ سُكَارَى)

4741. PRIČAO NAM JE Umer b. Hafs, njemu njegov otac, prenoseći od A'meša, on od Ebu-Saliha, a ovaj od Ebu-Seida Hudrija da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
"Uzvišeni će Allah na Kijametskom danu pozvati: 'O Ademe!'
'Odazivam Ti se, Gospodaru, i stojim Ti na

٤٧٤١. حَدَّثَنَا عُمَرُ بْنُ حَفْصٍ حَدَّثَنَا أَبِي حَدَّثَنَا الأَعْمَشُ حَدَّثَنَا أَبُو صَالِحٍ عَنْ أَبِي سَعِيدٍ الْخُدْرِيِّ قَالَ قَالَ النَّبِيُّ ﷺ يَقُولُ اللَّهُ عَزَّ وَجَلَّ يَوْمَ الْقِيَامَةِ يَا آدَمُ يَقُولُ لَبَّيْكَ رَبَّنَا وَسَعْدَيْكَ فَيُنَادَى بِصَوْتٍ إِنَّ اللَّهَ يَأْمُرُكَ أَنْ تُخْرِجَ مِنْ ذُرِّيَّتِكَ بَعْثًا إِلَى النَّارِ قَالَ

3 El-Hadždž, 2. Ovaj ajet u cijelosti glasi: "Na Dan kada ga vidite svaka će dojilja ono što doji zaboraviti, a svaka trudnica plod svoj pobaciti, i ti ćeš vidjeti ljude pijane, a oni neće pijani biti, već će Allahova kazna strašna biti."

raspolaganju!', reći će on. Tada će biti oglašeno: 'Gospodar ti naređuje da izdvojiš iz svoga potomstva skupinu za Vatru (Džehennem)!'
'A koja je to skupina koja će u Vatru?', upitat će on. 'Od svake hiljade' – mislim da je rekao – 'devetsto devedest i devet', reći će On. Bit će to vrijeme kada će svaka trudnica pobaciti plod svoj, kada će novorođenče osijedjeti i kada ćeš vidjeti ljude pijane, ali oni neće biti pijani, samo će kazna Allahova žestoka biti. (Kada su to čuli), pogodilo je to ljude da su im se lica promijenila, pa Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, reče: 'Od Je'džudža i Me'džudža bit će devetsto devedeset i devet, a od vas jedan. Vi ste među ljudima kao crna dlaka na boku bijelog vola, ili kao bijela dlaka na boku crnog vola. Nadam se da ćete vi predstavljati četvrtinu ljudi u Džennetu!' Mi na to uzviknusmo tekbir, a on reče: '(Nadam se da ćete vi biti) trećina stanovnika Dženneta!' Opet smo izgovorili tekbir, a on reče: '(Nadam se da ćete vi biti) polovina stanovnika Dženneta!' Na to smo mi ponovo uzviknuli tekbir."
Ebu-Usama, prenoseći od A'meša, kaže: '... i vidjet ćeš ljude pijane, a oni neće pijani biti...' – to znači od svake hiljade devetsto devedeset i devet." Džerir, Isa b. Junus i Ebu-Mu'avija učili su: *sekra ve ma hum bi sekra* (umjesto *sukara ve ma hum bi sukara*).

يَا رَبِّ وَمَا بَعْثُ النَّارِ قَالَ مِنْ كُلِّ أَلْفٍ أُرَاهُ قَالَ تِسْعَ مِائَةٍ وَتِسْعَةً وَتِسْعِينَ فَحِينَئِذٍ تَضَعُ الْحَامِلُ حَمْلَهَا وَيَشِيبُ الْوَلِيدُ (وَتَرَى النَّاسَ سُكَارَى وَمَا هُمْ بِسُكَارَى وَلَكِنَّ عَذَابَ اللهِ شَدِيدٌ) فَشَقَّ ذَلِكَ عَلَى النَّاسِ حَتَّى تَغَيَّرَتْ وُجُوهُهُمْ فَقَالَ النَّبِيُّ ﷺ مِنْ يَأْجُوجَ وَمَأْجُوجَ تِسْعَ مِائَةٍ وَتِسْعَةً وَتِسْعِينَ وَمِنْكُمْ وَاحِدٌ ثُمَّ أَنْتُمْ فِي النَّاسِ كَالشَّعْرَةِ السَّوْدَاءِ فِي جَنْبِ الثَّوْرِ الْأَبْيَضِ أَوْ كَالشَّعْرَةِ الْبَيْضَاءِ فِي جَنْبِ الثَّوْرِ الْأَسْوَدِ وَإِنِّي لَأَرْجُو أَنْ تَكُونُوا رُبُعَ أَهْلِ الْجَنَّةِ فَكَبَّرْنَا ثُمَّ قَالَ ثُلُثَ أَهْلِ الْجَنَّةِ فَكَبَّرْنَا ثُمَّ قَالَ شَطْرَ أَهْلِ الْجَنَّةِ فَكَبَّرْنَا قَالَ أَبُو أُسَامَةَ عَنِ الْأَعْمَشِ (تَرَى النَّاسَ سُكَارَى وَمَا هُمْ بِسُكَارَى) وَقَالَ مِنْ كُلِّ أَلْفٍ تِسْعَ مِائَةٍ وَتِسْعَةً وَتِسْعِينَ وَقَالَ جَرِيرٌ وَعِيسَى بْنُ يُونُسَ وَأَبُو مُعَاوِيَةَ (سَكْرَى وَمَا هُمْ بِسَكْرَى) سَكْرَى وَمَا هُمْ بِسَكْرَى.

RIJEČI UZVIŠENOG: "IMA LJUDI KOJI SE ALLAHU KLANJAJU, ALI BEZ PRAVOG UVJERENJA: AKO GA PRATI SREĆA, ON JE SMIREN, A AKO ZAPADNE I U NAJMANJE ISKUŠENJE, VRAĆA SE NEVJERSTVU, PA TAKO IZGUBI I OVAJ I ONAJ SVIJET..." – SVE DO NJEGOVIH RIJEČI: "... TO JE, ZAISTA, VELIKA ZABLUDA."[1]

باب (ومن النَّاس من يعْبُدُ الله على حرْف) شكّ (فإنْ أصابهُ خيْرٌ اطْمأنّ به وإنْ أصابتْهُ فتْنةٌ انْقلب على وجْهه خسر الدُّنْيا والْآخرة) إلى قوْله (ذلك هُو الضّلالُ الْبعيدُ)

Etrefnahum znači (u prenesenom značenju) *vess'anahum* ("Dali smo im izobilje, pa su počinili nasilje i nevjerstvo.").[2]

(أَتْرَفْنَاهُمْ) وَسَّعْنَاهُمْ .

4742. PRIČAO MI JE Ibrahim b. Haris, prenoseći od Jahje b. Ebu-Bekra, on od Israila, ovaj od Ebu-Asima, on od Seida b. Džubejra, a ovaj od Ibn-Abbasa, radijallahu anhuma, da je o ajetu: "Ima ljudi koji se Allahu klanjaju, ali bez pravog uvjerenja..." – rekao kako bi neki dolazili u Medinu, pa ako im žena rodi muško i rasplode im se konji, govorili bi: "Ovo je dobra vjera!", a ako im žena ne bi rodila, a konji se ne bi rasplodili, govorili bi: "Ovo je vjera zla!"

٤٧٤٢. حَدَّثَنِي إِبْرَاهِيمُ بْنُ الْحَارِثِ حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ أَبِي بُكَيْرٍ حَدَّثَنَا إِسْرَائِيلُ عَنْ أَبِي حَصِينٍ عَنْ سَعِيدِ بْنِ جُبَيْرٍ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا قَالَ (وَمِنَ النَّاسِ مَنْ يَعْبُدُ اللهَ عَلَى حَرْفٍ) قَالَ كَانَ الرَّجُلُ يَقْدَمُ الْمَدِينَةَ فَإِنْ وَلَدَتِ امْرَأَتُهُ غُلَامًا وَنُتِجَتْ خَيْلُهُ قَالَ هَذَا دِينٌ صَالِحٌ وَإِنْ لَمْ تَلِدِ امْرَأَتُهُ وَلَمْ تُنْتَجْ خَيْلُهُ قَالَ هَذَا دِينُ سُوءٍ .

RIJEČI UZVIŠENOG: "OVA DVA PROTIVNIČKA TABORA SPORE SE U VEZI S GOSPODAROM SVOJIM..."[3]

باب (هذان خصْمان اخْتصمُوا في ربّهمْ)

4743. PRIČAO NAM JE Hadždžadž b. Minhal, prenoseći od Hušejma da ga je obavijestio Ebu-Hašim, prenoseći od Ebu-Midžleza, on od Kajsa b. Ubade, a ovaj od Ebu-Zerra, radijallahu anhu,

٤٧٤٣. حَدَّثَنَا حَجَّاجُ بْنُ مِنْهَالٍ حَدَّثَنَا هُشَيْمٌ أَخْبَرَنَا أَبُو هَاشِمٍ عَنْ أَبِي مِجْلَزٍ عَنْ قَيْسِ بْنِ عُبَادٍ عَنْ أَبِي ذَرٍّ رَضِيَ اللهُ عنه أَنَّهُ كَانَ يُقْسِمُ قَسَمًا إِنَّ

1 El-Hadždž, 11-12.

2 Riječ *etrefnahum* je iz sljedeće sure (tj. El-Mu'minun), a ovako ju je protumačio Ebu-Ubejda (*Fethul-bari*, 8/296).

3 El-Hadždž, 19. Ovaj ajet u cijelosti glasi: "Ova dva protivnička tabora spore se u vezi s Gospodarom svojim; onima koji ne budu vjerovali bit će odijela od vatre skrojena, a ključala voda bit će na glave njihove lijevana."

da se on zaklinjao kako je povod za objavu ajeta: "Ova dva protivnička tabora spore se u vezi s Gospodarom svojim..." – slučaj (koji se zbio između) Hamze i njegova dva druga (na jednoj) i Utbe i njegova dva druga (na drugoj strani), kada su izišli na dvoboj na dan Bitke na Bedru.
Hadis prenosi i Sufjan od Ebu-Hašima.
Osman prenosi od Džerira, on od Mensura, ovaj od Ebu-Hašima, a on od Ebu-Midžleza... (i spominje) njegove riječi.

هَذِهِ الآيَةَ (هَذَانِ خَصْمَانِ اخْتَصَمُوا فِي رَبِّهِمْ) نَزَلَتْ فِي حَمْزَةَ وَصَاحِبَيْهِ وَعُتْبَةَ وَصَاحِبَيْهِ يَوْمَ بَرَزُوا فِي يَوْمِ بَدْرٍ رَوَاهُ سُفْيَانُ عَنْ أَبِي هَاشِمٍ وَقَالَ عُثْمَانُ عَنْ جَرِيرٍ عَنْ مَنْصُورٍ عَنْ أَبِي هَاشِمٍ عَنْ أَبِي مِجْلَزٍ قَوْلَهُ .

4744. PRIČAO NAM JE Hadždžadž b. Minhal, prenoseći od Mu'temira b. Sulejmana da je čuo svoga oca kako kaže da mu je pričao Ebu-Midžlez, prenoseći od Kajsa b. Ubade, a on od Alije b. Ebu-Taliba, radijallahu anhu, da je rekao:
"Ja sam prvi koji će zbog rasprave kleknuti pred Milostivim na Kijametskom danu."
Kajs kaže: "O njima je objavljeno: 'Ova dva protivnička tabora spore se u vezi s Gospodarom svojim...' To su oni koji su bili na dvoboju na dan Bedra: Ali, Hamza, Ubejda, Šejba b. Rebi'a, Utba b. Rebi'a i Velid b. Utba."[1]

٤٧٤٤. حَدَّثَنَا حَجَّاجُ بْنُ مِنْهَالٍ حَدَّثَنَا مُعْتَمِرُ بْنُ سُلَيْمَانَ قَالَ سَمِعْتُ أَبِي قَالَ حَدَّثَنَا أَبُو مِجْلَزٍ عَنْ قَيْسِ بْنِ عُبَادٍ عَنْ عَلِيِّ بْنِ أَبِي طَالِبٍ رَضِيَ الله عنه قَالَ أَنَا أَوَّلُ مَنْ يَجْثُو بَيْنَ يَدَيِ الرَّحْمَنِ لِلْخُصُومَةِ يَوْمَ الْقِيَامَةِ قَالَ قَيْسٌ وَفِيهِمْ نَزَلَتْ (هَذَانِ خَصْمَانِ اخْتَصَمُوا فِي رَبِّهِمْ) قَالَ هُمُ الَّذِينَ بَارَزُوا يَوْمَ بَدْرٍ عَلِيٌّ وَحَمْزَةُ وَعُبَيْدَةُ وَشَيْبَةُ بْنُ رَبِيعَةَ وَعُتْبَةُ بْنُ رَبِيعَةَ وَالْوَلِيدُ بْنُ عُتْبَةَ .

1 Ali, Hamza i Ubejda predstavljali su muslimane u tom dvoboju, dok su Šejba, Utba i Velid predstavljali mušrike i sva trojica su poginula. Ali je ubio Velida, Hamza je ubio Utbu, a Ubejda je ubio Šejbu. U dvoboju sa Šejbom Utba je smrtno ranjen, tako da je nedugo nakon dvoboja ispustio dušu pred Allahovim Poslanikom, sallallahu alejhi ve sellem.

U ime Allaha, Svemilosnog, Samilosnog!

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

SURA EL-MU'MINUN (VJERNICI)

سُورَةُ الْمُؤْمِنُونَ

Ibn-Ujejna kaže da *seb'a taraika* znači *seb'a semavatin* (sedam nebesa). *Leha sabikune* znači *sebekat lehumus-se'adetu* (već im je došla sreća). *Kulubuhum vedžiletun* znači *haifine* (u strahu). Ibn-Abbas kaže da *hejhate hejhate* znači *be'idun be'idun* (daleko je, daleko je). *Fes'elil-'addin* znači "pitaj *el-melaikete* (meleke)". *Lenakibune* znači *le'adilune* (stvarno pravedni). *Kalihune* znači *'abisune* (namrgođeni). *Min sulaletin* znači *el-veledu* (potomstvo), *en-nutfetu* znači *es-sulaletu*. *El-džinnetu* i *el-džununu* jesu isto. *El-gusau* znači *ez-zebedu* (pjena od mora i poplave i sve što se nalazi na površini vode i od čega nema koristi). *Jedž'erune* znači derat će se i glasno zapomagati kao što krava riče. *Ala e'akabikum*; kaže se *redže'a 'ala 'akibejhi* kada se neko okrene i vrati. *Samiren* je izvedeno od *es-semer* (sijeliti noću). Množina je *es-summar* (sijeldžije), a ovdje *es-samir* (što je jednina) ima značenje množine. *Tusharune* (opčinjeni) znači zaslijepljeni, a to je izvedeno od *es-sihr* (sihir, magija, opsjena).

قَالَ ابْنُ عُيَيْنَةَ (سَبْعَ طَرَائِقَ) سَبْعَ سَمَوَاتٍ (لَهَا سَابِقُونَ) سَبَقَتْ لَهُمُ السَّعَادَةُ (قُلُوبُهُمْ وَجِلَةٌ) خَائِفِينَ قَالَ ابْنُ عَبَّاسٍ (هَيْهَاتَ هَيْهَاتَ) بَعِيدٌ بَعِيدٌ (فَاسْأَلِ الْعَادِّينَ) الْمَلاَئِكَةَ (لَنَاكِبُونَ) لَعَادِلُونَ (كَالِحُونَ) عَابِسُونَ وَقَالَ غَيْرُهُ (مِنْ سُلاَلَةٍ) الْوَلَدُ وَالنُّطْفَةُ السُّلاَلَةُ وَالْجِنَّةُ وَالْجُنُونُ وَاحِدٌ وَالْغُثَاءُ الزَّبَدُ وَمَا ارْتَفَعَ عَنِ الْمَاءِ وَمَا لاَ يُنْتَفَعُ بِهِ (يَجْأَرُونَ) يَرْفَعُونَ أَصْوَاتَهُمْ كَمَا تَجْأَرُ الْبَقَرَةُ (عَلَى أَعْقَابِكُمْ) رَجَعَ عَلَى عَقِبَيْهِ (سَامِرًا) مِنَ السَّمَرِ وَالْجَمِيعُ السُّمَّارُ وَالسَّامِرُ هَا هُنَا فِي مَوْضِعِ الْجَمْعِ (تُسْحَرُونَ) تَعْمَوْنَ مِنَ السِّحْرِ.

U ime Allaha, Svemilosnog, Samilosnog!

SURA EN-NUR (SVJETLOST)

Min hilalihi znači *min bejni ad'afis-sehabi* (između naslaga oblaka). *Sena berkihi* jest *ed-dijau* (svjetlost). *Muz'inine* – onaj koji je poslušan, pokoran; za njega se kaže: *muz'inun.* *Eštaten, šetta, šetatun* i *šettun* jesu isto (tj. odvojeno, odvojeni). Ibn-Abbas kaže: *suretun enzelnaha*, tj. *bejjennaha* (objasnili smo je). Drugi kažu da je Kur'an nazvan tim imenom zbog toga što u sebi okuplja sure (koje sadrži), a sura je nazvana tim imenom jer je odvojena od druge (sure); kad se one spoje, zovu se Kur'anom. Sa'd b. Ijad Sumali kaže da *el-miškatu* na abesinskom jeziku znači *el-kuvvetu* (manji otvor na zidu, prozorčić). Allahove riječi: *inne 'alejna džem'ahu ve kur'anehu* znače *te'life ba'dihi ila ba'din* (sastavljanje i usklađivanje jednoga s drugim). *Fe iza kare'nahu fet-tebi' kur'anehu* znači "kada ga sakupimo i uskladimo, slijedi njegovo okupljanje, tj. (slijedi) ono što je u njemu sakupljeno; zato radi ono što ti je naredio i kloni se onoga što ti je zabranio". Kaže se: *lejse li ši'rihi kur'anun*, tj. (njegova poezija) nema kompozicije (sklada). (Kur'an) je nazvan *el-furkan* zbog toga što on rastavlja istinu od neistine. Za ženu se kaže: *ma kareet biselen kattu*, što znači *lem tedžme'fi batniha veleden* (nikada nije "sastavila", "sakupila" dijete u svojoj materici). Za *ferradnaha* rečeno je da znači *enzelna fiha faraidu muhtelifeten* (objavili smo u njoj različite propise). Onaj ko je učio *ferudnaha* kaže da to znači *feradna alejkum ve ala men ba'dekum* (propisali smo vama i onima poslije vas). Mudžahid kaže da *evit-tiflil-lezine lem jazheru* znači "ne znaju šta one imaju zbog toga što su još mali". Ša'bi kaže da *ulil-irbeti* znači *men lejse lehu erebun* (onaj koji nema potrebe). Tavus kaže da je to glupak

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

سُورَةُ النُّورِ

(مِنْ خِلاَلِهِ) مِنْ بَيْنِ أَضْعَافِ السَّحَابِ (سَنَا بَرْقِهِ) وَهُوَ الضِّيَاءُ (مُذْعِنِينَ) يُقَالُ لِلْمُسْتَخْذِي مُذْعِنٌ (أَشْتَاتًا) وَشَتَّى وَشَتَاتٌ وَشَتٌّ وَاحِدٌ وَقَالَ ابْنُ عَبَّاسٍ (سُورَةٌ أَنْزَلْنَاهَا) بَيَّنَّاهَا وَقَالَ غَيْرُهُ سُمِّيَ الْقُرْآنُ لِجَمَاعَةِ السُّوَرِ وَسُمِّيَتِ السُّورَةُ لأَنَّهَا مَقْطُوعَةٌ مِنَ الأُخْرَى فَلَمَّا قُرِنَ بَعْضُهَا إِلَى بَعْضٍ سُمِّيَ قُرْآنًا وَقَالَ سَعْدُ ابْنُ عِيَاضٍ الثُّمَالِيُّ الْمِشْكَاةُ الْكُوَّةُ بِلِسَانِ الْحَبَشَةِ وَقَوْلُهُ تَعَالَى (إِنَّ عَلَيْنَا جَمْعَهُ وَقُرْآنَهُ) تَأْلِيفَ بَعْضِهِ إِلَى بَعْضٍ (فَإِذَا قَرَأْنَاهُ فَاتَّبِعْ قُرْآنَهُ) فَإِذَا جَمَعْنَاهُ وَأَلَّفْنَاهُ فَاتَّبِعْ قُرْآنَهُ أَيْ مَا جُمِعَ فِيهِ فَاعْمَلْ بِمَا أَمَرَكَ وَانْتَهِ عَمَّا نَهَاكَ اللَّهُ وَيُقَالُ لَيْسَ لِشِعْرِهِ قُرْآنٌ أَيْ تَأْلِيفٌ وَسُمِّيَ الْفُرْقَانَ لأَنَّهُ يُفَرِّقُ بَيْنَ الْحَقِّ وَالْبَاطِلِ وَيُقَالُ لِلْمَرْأَةِ مَا قَرَأَتْ بِسَلاً قَطُّ أَيْ لَمْ تَجْمَعْ فِي بَطْنِهَا وَلَدًا وَيُقَالُ فِي (فَرَّضْنَاهَا) أَنْزَلْنَا فِيهَا فَرَائِضَ مُخْتَلِفَةً وَمَنْ قَرَأَ (فَرَضْنَاهَا) يَقُولُ فَرَضْنَا عَلَيْكُمْ وَعَلَى مَنْ بَعْدَكُمْ وَقَالَ مُجَاهِدٌ (أَوِ الطِّفْلِ الَّذِينَ لَمْ يَظْهَرُوا) لَمْ يَدْرُوا لِمَا بِهِمْ مِنَ الصِّغَرِ وَقَالَ الشَّعْبِيُّ (أُولِي الإِرْبَةِ) مَنْ لَيْسَ لَهُ أَرَبٌ وَقَالَ طَاوُسٌ هُوَ الأَحْمَقُ الَّذِي لاَ حَاجَةَ لَهُ فِي النِّسَاءِ وَقَالَ مُجَاهِدٌ لاَ يُهِمُّهُ إِلاَّ بَطْنُهُ وَلاَ يَخَافُ عَلَى النِّسَاءِ.

koji nema potrebe za ženama. Mudžahid kaže da je to onaj koji se brine samo za svoj stomak i nema bojazni (od njega) za žene.

RIJEČI UZVIŠENOG: "A ONI KOJI OKRIVE ŽENE SVOJE, A NE BUDU IMALI DRUGIH SVJEDOKA, VEĆ SAMO ONI BUDU SVJEDOCI – POTVRDIT ĆE SVOJE SVJEDOČENJE ZAKLETVOM ALLAHOM, I TO ČETIRI PUTA, DA ZAISTA GOVORE ISTINU."[1]

باب قوله عز وجل
(والذين يرمون أزواجهم ولم يكن
لهم شهداء إلا أنفسهم فشهادة
أحدهم أربع شهادات بالله إنه لمن الصادقين)

4745. PRIČAO NAM JE Ishak, prenoseći od Muhammeda b. Jusufa Firjanija, on od Evza'ija, ovaj od Zuhrija, a on od Sehla b. Sa'da da je Uvejmir došao Asimu b. Adiju, vođi (plemena) Benu-Adžlan, i upitao ga:
"Šta vi kažete za čovjeka koji je sa svojom ženom našao drugog: hoće li ga ubiti, ili šta će raditi? Pitaj mi o tome Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem." Asim je došao Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, i rekao mu: "Allahov Poslaniče...", (upitavši ga o tome). Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, nazvao je odvratnim i ružnim te poslove. (Kada se Asim vratio), Uvejmir ga je upitao, pa mu je on rekao da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, nazvao odvratnim i ružnim te poslove.
"Allaha mi", reče Uvejmir, "neću se smiriti dok ne upitam Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, o tome!" Potom je Uvejmir došao i rekao: "Allahov Poslaniče, ako čovjek kod svoje žene nađe drugog muškarca, hoće li ga ubiti, pa da i vi njega ubijete, ili šta će raditi?"
Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, odgovori: "Allah je objavio Kur'an o tebi i tvojoj supruzi!"[2] Potom im je Allahov Poslanik, sallallahu

٤٧٤٥. حَدَّثَنَا إِسْحَاقُ حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ يُوسُفَ
حَدَّثَنَا الأَوْزَاعِيُّ قَالَ حَدَّثَنِي الزُّهْرِيُّ عَنْ
سَهْلِ بْنِ سَعْدٍ أَنَّ عُوَيْمِرًا أَتَى عَاصِمَ بْنَ عَدِيٍّ
وَكَانَ سَيِّدَ بَنِي عَجْلاَنَ فَقَالَ كَيْفَ تَقُولُونَ فِي
رَجُلٍ وَجَدَ مَعَ امْرَأَتِهِ رَجُلاً أَيَقْتُلُهُ فَتَقْتُلُونَهُ أَمْ
كَيْفَ يَصْنَعُ سَلْ لِي رَسُولَ اللهِ ﷺ عَنْ ذَلِكَ
فَأَتَى عَاصِمٌ النَّبِيَّ ﷺ فَقَالَ يَا رَسُولَ اللهِ فَكَرِهَ
رَسُولُ اللهِ ﷺ الْمَسَائِلَ فَسَأَلَهُ عُوَيْمِرٌ فَقَالَ إِنَّ
رَسُولَ اللهِ ﷺ كَرِهَ الْمَسَائِلَ وَعَابَهَا قَالَ عُوَيْمِرٌ
وَاللهِ لاَ أَنْتَهِي حَتَّى أَسْأَلَ رَسُولَ اللهِ ﷺ عَنْ
ذَلِكَ فَجَاءَ عُوَيْمِرٌ فَقَالَ يَا رَسُولَ اللهِ رَجُلٌ وَجَدَ
مَعَ امْرَأَتِهِ رَجُلاً أَيَقْتُلُهُ فَتَقْتُلُونَهُ أَمْ كَيْفَ يَصْنَعُ
فَقَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ قَدْ أَنْزَلَ اللهُ الْقُرْآنَ فِيكَ وَفِي
صَاحِبَتِكَ فَأَمَرَهُمَا رَسُولُ اللهِ ﷺ بِالْمُلاَعَنَةِ بِمَا
سَمَّى اللهُ فِي كِتَابِهِ فَلاَعَنَهَا ثُمَّ قَالَ يَا رَسُولَ اللهِ
إِنْ حَبَسْتُهَا فَقَدْ ظَلَمْتُهَا فَطَلَّقَهَا فَكَانَتْ سُنَّةً لِمَنْ

1 En-Nur, 6.
2 Šerijatski propis koji je objavljen zove se *li'an*. Dakle, u slučaju da čovjek ustvrdi da je njegova žena

alejhi ve sellem, naredio da se zakunu, uz kletvu, onako kako je to Allah opisao u Kur'anu. On je to učinio, a zatim rekao: 'Allahov Poslaniče, ako je zadržim (kod sebe), nepravdu ću joj učiniti!', te joj je ponudio razvod braka. To je ostalo kao sunnet za one poslije njih koji su se zaklinjali uz kletvu na kraju. Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, poslije je rekao: "Gledajte, pa ako ga (dijete) rodi krupnih crnih očiju, krupne stražnjice te debelih i oblih nogu, smatram da je Uvejmir rekao o njoj istinu; a ako ga rodi tamnocrvenog, kao da je crveni gušter, mislim da je Uvejmir na nju slagao." Rodila ga je onakvog kako ga je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, opisao kada je rekao da, ako bude tako, onda on misli da Uvejmir govori istinu. Dijete se poslije zvalo po svojoj majci.

كَانَ بَعْدَهُمَا فِي الْمُتَلاَعِنَيْنِ ثُمَّ قَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ انْظُرُوا فَإِنْ جَاءَتْ بِهِ أَسْحَمَ أَدْعَجَ الْعَيْنَيْنِ عَظِيمَ الأَلْيَتَيْنِ خَدَلَّجَ السَّاقَيْنِ فَلاَ أَحْسِبُ عُوَيْمِرًا إِلاَّ قَدْ صَدَقَ عَلَيْهَا وَإِنْ جَاءَتْ بِهِ أُحَيْمِرَ كَأَنَّهُ وَحَرَةٌ فَلاَ أَحْسِبُ عُوَيْمِرًا إِلاَّ قَدْ كَذَبَ عَلَيْهَا فَجَاءَتْ بِهِ عَلَى النَّعْتِ الَّذِي نَعَتَ بِهِ رَسُولُ اللهِ ﷺ مِنْ تَصْدِيقِ عُوَيْمِرٍ فَكَانَ بَعْدُ يُنْسَبُ إِلَى أُمِّهِ .

RIJEČI UZVIŠENOG: "... A PETI PUT DA GA POGODI ALLAHOVO PROKLETSTVO AKO LAŽE!"[1]

بَاب {وَالْخَامِسَةُ أَنَّ لَعْنَةَ اللَّهِ عَلَيْهِ إِنْ كَانَ مِنَ الْكَاذِبِينَ}

4746. PRIČAO MI JE Sulejman b. Davud Ebu-Rebi', prenoseći od Fulejha, on od Zuhrija, a ovaj od Sehla b. Sa'da da je neki čovjek došao Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, i upitao ga:
"Šta misliš (o tome) kad muž vidi (drugog) muškarca sa svojom ženom: hoće li ga ubiti, pa da ga vi ubijete, ili šta da radi?" Tada je Allah o njima objavio ono što je spomenuto u Kur'anu o zaklinjanju uz kletvu, te je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Određen je

٤٧٤٦. حَدَّثَنِي سُلَيْمَانُ بْنُ دَاوُدَ أَبُو الرَّبِيعِ حَدَّثَنَا فُلَيْحٌ عَنِ الزُّهْرِيِّ عَنْ سَهْلِ بْنِ سَعْدٍ أَنَّ رَجُلاً أَتَى رَسُولَ اللهِ ﷺ فَقَالَ يَا رَسُولَ اللهِ أَرَأَيْتَ رَجُلاً رَأَى مَعَ امْرَأَتِهِ رَجُلاً أَيَقْتُلُهُ فَتَقْتُلُونَهُ أَمْ كَيْفَ يَفْعَلُ فَأَنْزَلَ اللهُ فِيهِمَا مَا ذُكِرَ فِي الْقُرْآنِ مِنَ التَّلاَعُنِ فَقَالَ لَهُ رَسُولُ اللهِ ﷺ قَدْ قُضِيَ فِيكَ وَفِي امْرَأَتِكَ قَالَ فَتَلاَعَنَا

počinila blud, a ona to negira, i ne postoje četiri svjedoka, primjenjuje se šerijatski propis koji se zove *li'an* (tj. zaklinjanje četiri puta s kletvom na kraju). Ovaj propis detaljno je opisan od 6. do 10. ajeta sure En-Nur: "A oni koji okrive svoje žene, a ne budu imali drugih svjedoka, već su samo oni svjedoci, potvrdit će svoje svjedočenje zakletvom Allahom, i to četiri puta, da zaista govore istinu, a peti put da ga pogodi Allahovo proklestvo ako lažе! A ona će kazne biti pošteđena ako se četiri puta Allahom zakune da on doista laže, a peti put da je stigne Allahova srdžba ako on govori istinu!"

1 En-Nur, 7.

propis o tebi i tvojoj ženi!"Sehl dalje pripovijeda: "Potom su se oni zakleli, uz kletvu na kraju, a ja sam bio uz Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem. On se rastavio od nje, i to je ostao sunnet, tj. da se obavi rastava (braka) između onih koji učine *lian* (zakunu se uz kletvu na kraju). Ona je bila noseća, a on je zanijekao da je dijete njegovo. Taj njen sin zvao se po njoj. Ostalo je kao sunnet, u nasljedstvu, da ono (dijete u takvom slučaju) nasljeđuje nju (tj. svoju majku), a ona da nasljeđuje njega u onome što joj je Allah odredio."

وَأَنَا شَاهِدٌ عِنْدَ رَسُولِ اللهِ ﷺ فَفَارَقَهَا فَكَانَتْ سُنَّةً أَنْ يُفَرَّقَ بَيْنَ الْمُتَلاَعِنَيْنِ وَكَانَتْ حَامِلاً فَأَنْكَرَ حَمْلَهَا وَكَانَ ابْنُهَا يُدْعَى إِلَيْهَا ثُمَّ جَرَتِ السُّنَّةُ فِي الْمِيرَاثِ أَنْ يَرِثَهَا وَتَرِثَ مِنْهُ مَا فَرَضَ اللهُ لَهَا .

RIJEČI UZVIŠENOG: "A ONA ĆE BITI POŠTEĐENA KAZNE AKO SE ČETIRI PUTA ALLAHOM ZAKUNE DA ON DOISTA LAŽE..."[2]

باب (ويدرأ عنها العذاب أن تشهد أربع شهادات بالله إنه لمن الكاذبين)

4747. PRIČAO MI JE Muhammed b. Beššar, prenoseći od Ibn-Ebu-Adija, on od Hišama b. Hassana, ovaj od Ikrime, a on od Ibn-Abbasa da je Hilal b. Umejja pred Vjerovjesnikom, sallallahu alejhi ve sellem, optužio svoju ženu (za blud) sa Šerikom b. Sehmaom, pa je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
"Daj dokaz, ili je kazna po tvojim leđima!"
"Allahov Poslaniče", reče on, "da li neko od nas, kada vidi na svojoj ženi čovjeka, (treba da) ide tražiti svjedoka?"
Vjerovjesnik je nastavio govoriti: "Daj dokaz, ili je kazna po tvojim leđima!"
"Tako mi Onoga koji te je poslao s Istinom", reče Hilal, "ja govorim istinu, a Allah će objaviti ono što će sačuvati moja leđa od kazne!" Tada je došao Džibril i objavio mu (Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem): "A oni koji okrive svoje žene..." – sve do: "... ako on govori istinu." Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, otišao je i poslao po nju. Hilal je došao i zakleo se, a Vjerovjesnik je, sallallahu alejhi ve sellem,

٤٧٤٧. حَدَّثَنِي مُحَمَّدُ بْنُ بَشَّارٍ حَدَّثَنَا ابْنُ أَبِي عَدِيٍّ عَنْ هِشَامِ بْنِ حَسَّانَ حَدَّثَنَا عِكْرِمَةُ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ أَنَّ هِلاَلَ بْنَ أُمَيَّةَ قَذَفَ امْرَأَتَهُ عِنْدَ النَّبِيِّ ﷺ بِشَرِيكِ ابْنِ سَحْمَاءَ فَقَالَ النَّبِيُّ ﷺ الْبَيِّنَةَ أَوْ حَدٌّ فِي ظَهْرِكَ فَقَالَ يَا رَسُولَ اللهِ إِذَا رَأَى أَحَدُنَا عَلَى امْرَأَتِهِ رَجُلاً يَنْطَلِقُ يَلْتَمِسُ الْبَيِّنَةَ فَجَعَلَ النَّبِيُّ ﷺ يَقُولُ الْبَيِّنَةَ وَإِلاَّ حَدٌّ فِي ظَهْرِكَ فَقَالَ هِلاَلٌ وَالَّذِي بَعَثَكَ بِالْحَقِّ إِنِّي لَصَادِقٌ فَلَيُنْزِلَنَّ اللهُ مَا يُبَرِّئُ ظَهْرِي مِنَ الْحَدِّ فَنَزَلَ جِبْرِيلُ وَأَنْزَلَ عَلَيْهِ (وَالَّذِينَ يَرْمُونَ أَزْوَاجَهُمْ) فَقَرَأَ حَتَّى بَلَغَ (إِنْ كَانَ مِنَ الصَّادِقِينَ) فَانْصَرَفَ النَّبِيُّ ﷺ فَأَرْسَلَ إِلَيْهَا فَجَاءَ هِلاَلٌ فَشَهِدَ وَالنَّبِيُّ ﷺ يَقُولُ إِنَّ اللهَ يَعْلَمُ أَنَّ أَحَدَكُمَا كَاذِبٌ فَهَلْ مِنْكُمَا تَائِبٌ ثُمَّ قَامَتْ فَشَهِدَتْ فَلَمَّا كَانَتْ عِنْدَ الْخَامِسَةِ

2 En-Nur, 8.

govorio: "Allah zaista zna da je jedno od vas dvoje lažac, pa hoće li se neko od vas pokajati?" Zatim se i ona zaklela. Kada je bila kod pete (zakletve), zaustavili su je i rekli joj da je ona obavezujuća. Ona je – kako kaže Ibn-Abbas – oklijevala i ustuknula da smo pomislili kako će povući (riječ), ali onda reče: "Neću da sramotim svoj narod do kraja života", nastavivši (sa zaklinjanjem).
"Pratite je", reče Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, "pa ako rodi (dijete) surmelijastih očiju, krupne stražnjice te debelih i oblih nogu, to je dijete Šerika b. Sehmaa." Rodila ga je takvog (kako ga je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, opisao).
"Da nije Allahova odredba već sprovedena, imao bih ja još posla s njom",[1] rekao je (tada) Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem.

وَقَّفُوهَا وَقَالُوا إِنَّهَا مُوجِبَةٌ قَالَ ابْنُ عَبَّاسٍ فَتَلَكَّأَتْ وَنَكَصَتْ حَتَّى ظَنَنَّا أَنَّهَا تَرْجِعُ ثُمَّ قَالَتْ لاَ أَفْضَحُ قَوْمِي سَائِرَ الْيَوْمِ فَمَضَتْ فَقَالَ النَّبِيُّ ﷺ أَبْصِرُوهَا فَإِنْ جَاءَتْ بِهِ أَكْحَلَ الْعَيْنَيْنِ سَابِغَ الأَلْيَتَيْنِ خَدَلَّجَ السَّاقَيْنِ فَهُوَ لِشَرِيكِ ابْنِ سَحْمَاءَ فَجَاءَتْ بِهِ كَذَلِكَ فَقَالَ النَّبِيُّ ﷺ لَوْلاَ مَا مَضَى مِنْ كِتَابِ اللهِ لَكَانَ لِي وَلَهَا شَأْنٌ .

RIJEČI UZVIŠENOG: "... A PETI PUT DA JE STIGNE ALLAHOVA SRDŽBA AKO ON GOVORI ISTINU!"[2]

بَاب قَوْلِهِ (وَالْخَامِسَةَ أَنَّ غَضَبَ اللهِ عَلَيْهَا إِنْ كَانَ مِنَ الصَّادِقِينَ)

4748. PRIČAO NAM JE Mukaddem b. Muhammed b. Jahja, prenoseći od svoga amidže Kasima b. Jahjaa, on od Ubejdullaha, ovaj od Nafija, a on od Ibn-Omera, radijallahu anhuma, da je neki čovjek u vrijeme Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, optužio svoju ženu (za blud) i zanijekao dijete (koje je ona rodila). Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, naredio im je, i oni su se zakleli uz kletvu (*lian*), onako kako je to Allah propisao, a zatim je presudio da dijete pripadne ženi, rastavivši (brak) između njih dvoje, jer su se zakleli uz kletvu na kraju.[3]

٤٧٤٨ . حَدَّثَنَا مُقَدَّمُ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ يَحْيَى حَدَّثَنَا عَمِّي الْقَاسِمُ بْنُ يَحْيَى عَنْ عُبَيْدِاللهِ وَقَدْ سَمِعَ مِنْهُ عَنْ نَافِعٍ عَنِ ابْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا أَنَّ رَجُلاً رَمَى امْرَأَتَهُ فَانْتَفَى مِنْ وَلَدِهَا فِي زَمَانِ رَسُولِ اللهِ ﷺ فَأَمَرَ بِهِمَا رَسُولُ اللهِ ﷺ فَتَلاَعَنَا كَمَا قَالَ اللهُ ثُمَّ قَضَى بِالْوَلَدِ لِلْمَرْأَةِ وَفَرَّقَ بَيْنَ الْمُتَلاَعِنَيْنِ .

---

1 Tj. izvršio bih ja nad njom šerijatsku sankciju.

2 En-Nur, 9.

3 Više hadisa i objašnjenja može se pogledati u poglavlju *O lianu*, hadisi br. 5300-5304.

RIJEČI UZVIŠENOG: "MEĐU VAMA JE BILO ONIH KOJI SU IZNOSILI POTVORU. VI TO NE SMATRAJTE NEKIM ZLOM PO VAS; NE, TO JE DOBRO PO VAS. SVAKI OD NJIH BIT ĆE KAŽNJEN PREMA GRIJEHU KOJI JE ZASLUŽIO, A ONOGA OD NJIH KOJI JE TO NAJVIŠE ČINIO ČEKA PATNJA VELIKA."[4]

باب (إِنَّ الَّذِينَ جَاءُوا بِالإِفْكِ عُصْبَةٌ مِنْكُمْ لا تَحْسَبُوهُ شَرًّا لَكُمْ بَلْ هُوَ خَيْرٌ لَكُمْ لِكُلِّ امْرِئٍ مِنْهُمْ مَا اكْتَسَبَ مِنَ الإِثْمِ وَالَّذِي تَوَلَّى كِبْرَهُ مِنْهُمْ لَهُ عَذَابٌ عَظِيمٌ)

Effakun znači *kezzabun* (onaj koji mnogo laže).

أَفَّاكٌ كَذَّابٌ .

4749. PRIČAO NAM JE Ebu-Nu'ajm, prenoseći od Sufjana, on od Ma'mera, ovaj od Zuhrija, on od Urve, a ovaj od Aiše, radijallahu anha, da se ajet: "... a onoga od njih koji je to najviše bude činio..." – odnosi na Abdullaha b. Ubejja b. Selula.

٤٧٤٩ . حَدَّثَنَا أَبُو نُعَيْمٍ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ عَنْ مَعْمَرٍ عَنِ الزُّهْرِيِّ عَنْ عُرْوَةَ عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهَا (وَالَّذِي تَوَلَّى كِبْرَهُ) قَالَتْ عَبْدُاللهِ بْنُ أُبَيٍّ بْنُ سَلُولَ .

RIJEČI UZVIŠENOG: "ZAŠTO, ČIM STE TO ČULI, NISU VJERNICI I VJERNICE JEDNI O DRUGIMA DOBRO POMISLILI (I REKLI: 'OVO JE OČITA POTVORA!' ZAŠTO NISU ČETVERICU SVJEDOKA DOVELI? A POŠTO SVJEDOKE NISU DOVELI, ONI SU ONDA KOD ALLAHA) LAŽLJIVCI."[5]

باب (لَوْلا إِذْ سَمِعْتُمُوهُ ظَنَّ الْمُؤْمِنُونَ وَالْمُؤْمِنَاتُ بِأَنْفُسِهِمْ خَيْرًا) إِلَى قَوْلِهِ (الْكَاذِبُونَ)

4750. PRIČAO NAM JE Jahja b. Bukejr, prenoseći od Lejsa, on od Junusa, a ovaj od Ibn-Šihaba da je kazivao kako su ga obavijestili Urva b. Zubejr, Seid b. Musejjeb, Alkama b. Vekkas i Ubejdullah b. Abdullah b. Utbe b. Mes'ud o hadisu Aiše, radijallahu anha, supruge Vjerovjesnikove, sallallahu alejhi ve sellem, kada su rekli ono što su o njoj rekli oni koji su je lažno optužili, pa ju je Allah proglasio nevinom u odnosu na te optužbe. Svaki od njih pričao mi je dio (te) priče. Svaki dio njihove priče potvrđuje drugi, mada sam ja neka izlaganja upamtio bolje od drugih.

٤٧٥٠ . حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ بُكَيْرٍ حَدَّثَنَا اللَّيْثُ عَنْ يُونُسَ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ قَالَ أَخْبَرَنِي عُرْوَةُ بْنُ الزُّبَيْرِ وَسَعِيدُ بْنُ الْمُسَيَّبِ وَعَلْقَمَةُ بْنُ وَقَّاصٍ وَعُبَيْدُاللهِ بْنُ عَبْدِاللهِ بْنِ عُتْبَةَ بْنِ مَسْعُودٍ عَنْ حَدِيثِ عَائِشَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهَا زَوْجِ النَّبِيِّ ﷺ حِينَ قَالَ لَهَا أَهْلُ الإِفْكِ مَا قَالُوا فَبَرَّأَهَا اللهُ مِمَّا قَالُوا وَكُلٌّ حَدَّثَنِي طَائِفَةً مِنَ الْحَدِيثِ وَبَعْضُ حَدِيثِهِمْ يُصَدِّقُ بَعْضًا وَإِنْ كَانَ بَعْضُهُمْ أَوْعَى

4 En-Nur, 11.

5 En-Nur, 12-13.

PRIČAO MI JE Urva, prenoseći od Aiše, radijallahu anha, da je ona (Aiša, radijallahu anha, supruga Vjerovjesnikova, sallallahu alejhi ve sellem) izjavila: "Kada bi Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, htio ići na put, organizirao bi među svojim suprugama izvlačenje (pomoću strelica)[1] pa kojoj se od njih pokaže njena strelica – s njom bi Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, izlazio. Tako je među nama, prilikom jednog svog vojnog pohoda,[2] organizirao izvlačenje. Tada se je pokazala moja strelica, te sam ja izišla s Allahovim Poslanikom, sallallahu alejhi ve sellem. Pošto je bio objavljen ajet o pokrivanju (žena),[3] smještena sam u nosiljku, i u njoj sam ostala. Allahov je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, završio borbu i vraćao se natrag. (Idući) u karavani, približili smo se Medini. Bila je noć kada je dat znak za pokret. Kada su oglasili pokret, ustala sam i išla (podaleko) dok se nisam udaljila od vojske. Kada sam obavila svoju potrebu, krenula sam ka svojim stvarima. Tada sam primijetila da mi se ogrlica od azifarskog bisera, koju sam nosila, bila prekinula. Vratila sam se natrag da je potražim. Grupa koja je sa mnom putovala uzela je moju nosiljku i natovarila je na devu koju sam jahala, misleći da sam ja u nosiljci. Žene su u to doba bile lagahne, i nisu bile gojazne, jer su jele samo male obroke. Tako ni oni nisu primijetili da je nosiljka lahka kad su je podigli,[4] a i ja sam još bila u mlađahna.[5]

Kada su oni devu opremili i otputovali, ja sam našla svoju ogrlicu. Vojska je već bila otišla kad sam ja došla do mjesta gdje je ona (ranije) boravila,

لَهُ مِنْ بَعْضٍ الَّذِي حَدَّثَنِي عُرْوَةُ عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهَا أَنَّ عَائِشَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهَا زَوْجَ النَّبِيِّ ﷺ قَالَتْ كَانَ رَسُولُ اللهِ ﷺ إِذَا أَرَادَ أَنْ يَخْرُجَ أَقْرَعَ بَيْنَ أَزْوَاجِهِ فَأَيَّتُهُنَّ خَرَجَ سَهْمُهَا خَرَجَ بِهَا رَسُولُ اللهِ ﷺ مَعَهُ قَالَتْ عَائِشَةُ فَأَقْرَعَ بَيْنَنَا فِي غَزْوَةٍ غَزَاهَا فَخَرَجَ سَهْمِي فَخَرَجْتُ مَعَ رَسُولِ اللهِ ﷺ بَعْدَمَا نَزَلَ الْحِجَابُ فَأَنَا أُحْمَلُ فِي هَوْدَجِي وَأُنْزَلُ فِيهِ فَسِرْنَا حَتَّى إِذَا فَرَغَ رَسُولُ اللهِ ﷺ مِنْ غَزْوَتِهِ تِلْكَ وَقَفَلَ وَدَنَوْنَا مِنَ الْمَدِينَةِ قَافِلِينَ آذَنَ لَيْلَةً بِالرَّحِيلِ فَقُمْتُ حِينَ آذَنُوا بِالرَّحِيلِ فَمَشَيْتُ حَتَّى جَاوَزْتُ الْجَيْشَ فَلَمَّا قَضَيْتُ شَأْنِي أَقْبَلْتُ إِلَى رَحْلِي فَإِذَا عِقْدٌ لِي مِنْ جَزْعِ ظَفَارِ قَدِ انْقَطَعَ فَالْتَمَسْتُ عِقْدِي وَحَبَسَنِي ابْتِغَاؤُهُ وَأَقْبَلَ الرَّهْطُ الَّذِينَ كَانُوا يَرْحَلُونَ لِي فَاحْتَمَلُوا هَوْدَجِي فَرَحَلُوهُ عَلَى بَعِيرِي الَّذِي كُنْتُ رَكِبْتُ وَهُمْ يَحْسِبُونَ أَنِّي فِيهِ وَكَانَ النِّسَاءُ إِذْ ذَاكَ خِفَافًا لَمْ يُثْقِلْهُنَّ اللَّحْمُ إِنَّمَا تَأْكُلُ الْعُلْقَةَ مِنَ الطَّعَامِ فَلَمْ يَسْتَنْكِرِ الْقَوْمُ خِفَّةَ الْهَوْدَجِ حِينَ رَفَعُوهُ وَكُنْتُ جَارِيَةً حَدِيثَةَ السِّنِّ فَبَعَثُوا الْجَمَلَ وَسَارُوا فَوَجَدْتُ عِقْدِي بَعْدَمَا اسْتَمَرَّ الْجَيْشُ فَجِئْتُ مَنَازِلَهُمْ وَلَيْسَ بِهَا دَاعٍ وَلاَ مُجِيبٌ فَأَمَمْتُ مَنْزِلِي الَّذِي كُنْتُ بِهِ وَظَنَنْتُ

1 U ovom je hadisu dokaz da je dopušteno organizovati izvlačenje i na taj način izvršiti izbor u onome na što svi oni imaju isto pravo, ali to pravo ne mogu svi ostvariti. (Vidi poglavlje *Izvlačenje kocke u problematičnim poslovima*, knjiga II, str. 543-545)

2 Bio je to pohod protiv plemena Benu-Mustalik.

3 Zbog toga je Aiša, radijallahu anha, putovala u nosiljci, kako je ljudi ne bi gledali, i zbog toga, kada su stavljali nosiljku, nisu provjeravali da li je ona unutra.

4 Čini se da Aiša ovdje skida krivicu s onih koji nisu primijetili da ona nije u nosiljci.

5 Ona je tada imala manje od petnaest godina.

i tu nije bilo nikoga.[6] Otišla sam potom na mjesto gdje sam bila odsjela misleći da su me izgubili te da će se vratiti po mene. Dok sam tu sjedjela, san me savladao i ja sam zaspala.

Iza vojske bijaše izostao Safvan b. Muattal Sulemi Zekvani,[7] koji je krenuo u zoru i ujutro stigao do moga boravišta, gdje je ugledao osobu u crnini kako spava. Došao je do mene i, kad me je vidio, prepoznao me, jer me je viđao i ranije, prije nego što je hidžab bio propisan.[8] Probudila sam se na njegov povik: 'Svi smo Allahovi, i svi se Njemu vraćamo!',[9] (što je izgovorio) kad me je ugledao. Potom je naredio svojoj devi da klekne, stavio je na nju svoju ruku, i ja sam uzjahala. Vodio je devu na kojoj sam ja jahala sve dok nismo stigli vojsku, koja je, skrenuvši s puta, odsjela u rano prijepodne. A onaj koji je trebao propasti (zbog ove klevete) propao je.[10] U širenju potvore prednjačio je Abdullah b. Ubejj b. Selul.

Poslije smo došli u Medinu. Bila sam slaba mjesec dana. Svijet je širio klevetu, a ja o tome nisam znala ništa. Svijet je sumnjao u moju bolest, a ja nisam vidjela nježnost Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, kao ranije kada bih se razboljela. On bi ulazio, nazvao samo selam i pitao: 'Kako ste?', a zatim bi odlazio.[11]

Ja o tome ništa nisam znala dok nisam ozdravila. Kada sam ozdravila, izišla sam s Umm-Mistah do Menasia, mjesta gdje smo mi obavljale potrebu.

أَنَّهُمْ سَيَفْقِدُونِي فَيَرْجِعُونَ إِلَيَّ فَبَيْنَا أَنَا جَالِسَةٌ فِي مَنْزِلِي غَلَبَتْنِي عَيْنِي فَنِمْتُ وَكَانَ صَفْوَانُ بْنُ الْمُعَطَّلِ السُّلَمِيُّ ثُمَّ الذَّكْوَانِيُّ مِنْ وَرَاءِ الْجَيْشِ فَأَدْلَجَ فَأَصْبَحَ عِنْدَ مَنْزِلِي فَرَأَى سَوَادَ إِنْسَانٍ نَائِمٍ فَأَتَانِي فَعَرَفَنِي حِينَ رَآنِي وَكَانَ رَآنِي قَبْلَ الْحِجَابِ فَاسْتَيْقَظْتُ بِاسْتِرْجَاعِهِ حِينَ عَرَفَنِي فَخَمَّرْتُ وَجْهِي بِجِلْبَابِي وَوَاللَّهِ مَا كَلَّمَنِي كَلِمَةً وَلاَ سَمِعْتُ مِنْهُ كَلِمَةً غَيْرَ اسْتِرْجَاعِهِ حَتَّى أَنَاخَ رَاحِلَتَهُ فَوَطِئَ عَلَى يَدَيْهَا فَرَكِبْتُهَا فَانْطَلَقَ يَقُودُ بِي الرَّاحِلَةَ حَتَّى أَتَيْنَا الْجَيْشَ بَعْدَمَا نَزَلُوا مُوغِرِينَ فِي نَحْرِ الظَّهِيرَةِ فَهَلَكَ مَنْ هَلَكَ وَكَانَ الَّذِي تَوَلَّى الإِفْكَ عَبْدُ اللَّهِ بْنُ أُبَيٍّ ابْنُ سَلُولَ فَقَدِمْنَا الْمَدِينَةَ فَاشْتَكَيْتُ حِينَ قَدِمْتُ شَهْرًا وَالنَّاسُ يُفِيضُونَ فِي قَوْلِ أَصْحَابِ الإِفْكِ لاَ أَشْعُرُ بِشَيْءٍ مِنْ ذَلِكَ وَهُوَ يَرِيبُنِي فِي وَجَعِي أَنِّي لاَ أَعْرِفُ مِنْ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ اللُّطْفَ الَّذِي كُنْتُ أَرَى مِنْهُ حِينَ أَشْتَكِي إِنَّمَا يَدْخُلُ عَلَيَّ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ فَيُسَلِّمُ ثُمَّ يَقُولُ كَيْفَ تِيكُمْ ثُمَّ يَنْصَرِفُ فَذَاكَ الَّذِي يَرِيبُنِي وَلاَ أَشْعُرُ بِالشَّرِّ حَتَّى خَرَجْتُ بَعْدَمَا نَقَهْتُ فَخَرَجَتْ مَعِي أُمُّ مِسْطَحٍ قِبَلَ

---

6 Postavlja se pitanje zašto Aiša nije neku ženu povela sa sobom da joj pravi društvo, jer bi to bilo za nju sigurnije. Razlog je tome vjerovatno u činjenici da je ona bila mlada i da nije imala prethodno iskustvo s takvih putovanja. Kada je stekla određeno iskustvo – kako ćemo vidjeti – ona je za takve izlaske uzimala sebi društvo, kao što je to bio slučaj s Umm-Mistah, koja je spomenuta u ovom hadisu.

7 On je ostajao iza vojske po zaduženju kako bi pokupio ono što je vojska zaboravila ponijeti.

8 Hidžab (pokrivanje lica) je propisan treće ili četvrte godine po Hidžri.

9 U načinu na koji je Safvan probudio Aišu vidi se njegova moralnost i poštenje.

10 U ispravnim predanjima navodi se da je: Abdullah b. Ubejj b. Selul izmislio potvoru i pustio je među muslimane a da su Mistah b. Esasa, Hassan b. Sabit i Hamna b. Džahš pričali o potvori i tako učestovali u njenom širenju.

11 Ovdje se primjećuje da je Aiša osjetila neku promjenu na Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, u njegovom ophođenju prema njoj, ali nije znala zbog čega je to.

Tamo smo izlazile samo od noći do noći. (Bilo je to prije nego što smo imali nužnike blizu svojih kuća. Naši običaji u pogledu obavljanja velike nužde bili su isti kao u prvih beduina, i smatrali smo nepristojnim da imamo nužnike blizu svojih kuća.) Krenule smo ja i Umm-Mistah. Ona je bila kćerka Ebu-Ruhma b. Abdul-Menafa; njena je majka bila kćerka Sahra b. Amira i bila je tetka po majci Ebu-Bekru Siddiku; njen je sin bio Mistah b. Us'asa. Uputile smo se, nakon što smo obavile nuždu, ja i ona prema mojoj kući. (I dok smo išle) Umm-Mistah je posrnula (stavši) na svoj ogrtač i rekla:

'Propast snašla Mistaha!'[1]

'Ružno je to što si rekla! Grdiš čovjeka koji je učestvovao na Bedru!', rekoh joj, a ona odgovori: 'Naivna ženo', reče ona, 'nisi li čula (šta svijet govori)?!'

'Šta govori?', upitala sam. Saopćila mi je šta su klevetnici rekli, pa sam se još više razboljela.

Kada sam se vratila kući i kad je kod mene ušao Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, nazvao selam i rekao: 'Kako ste?', upitala sam ga: 'Dopuštaš li mi da odem kod svojih roditelja?' Željela sam kod njih provjeriti tu vijest. Allahov mi je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, to dopustio, pa sam došla kod svojih roditelja i rekla svojoj majci: 'Majčice moja, šta to svijet priča?'

'Kćerkice moja', rekla je, 'olakšaj sebi to stanje. Allaha mi, rijetko kada ima lijepa i dobra žena koja ima još inoća[2] uz čovjeka koji je voli, a da one ne govore o njenim mahanama.'

'Slavljen neka je Allah', rekoh, 'a svijet već priča o tome!' Tu sam noć preplakala", kaže Aiša, "i osvanula, a da mi suze nisu prestale teći. Nisam ni dremnula, osvanula sam plačući.

Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, pozvao

الْمَنَاصِعِ وَهُوَ مُتَبَرَّزُنَا وَكُنَّا لاَ نَخْرُجُ إِلاَّ لَيْلاً إِلَى لَيْلٍ وَذَلِكَ قَبْلَ أَنْ نَتَّخِذَ الْكُنُفَ قَرِيبًا مِنْ بُيُوتِنَا وَأَمْرُنَا أَمْرُ الْعَرَبِ الأُوَلِ فِي التَّبَرُّزِ قِبَلَ الْغَائِطِ فَكُنَّا نَتَأَذَّى بِالْكُنُفِ أَنْ نَتَّخِذَهَا عِنْدَ بُيُوتِنَا فَانْطَلَقْتُ أَنَا وَأُمُّ مِسْطَحٍ وَهِيَ ابْنَةُ أَبِي رُهْمِ بْنِ عَبْدِ مَنَافٍ وَأُمُّهَا بِنْتُ صَخْرِ بْنِ عَامِرٍ خَالَةُ أَبِي بَكْرٍ الصِّدِّيقِ وَابْنُهَا مِسْطَحُ بْنُ أُثَاثَةَ فَأَقْبَلْتُ أَنَا وَأُمُّ مِسْطَحٍ قِبَلَ بَيْتِي وَقَدْ فَرَغْنَا مِنْ شَأْنِنَا فَعَثَرَتْ أُمُّ مِسْطَحٍ فِي مِرْطِهَا فَقَالَتْ تَعِسَ مِسْطَحٌ فَقُلْتُ لَهَا بِئْسَ مَا قُلْتِ أَتَسُبِّينَ رَجُلاً شَهِدَ بَدْرًا قَالَتْ أَيْ هَنْتَاهْ أَوَلَمْ تَسْمَعِي مَا قَالَ قَالَتْ قُلْتُ وَمَا قَالَ فَأَخْبَرَتْنِي بِقَوْلِ أَهْلِ الإِفْكِ فَازْدَدْتُ مَرَضًا عَلَى مَرَضِي فَلَمَّا رَجَعْتُ إِلَى بَيْتِي وَدَخَلَ عَلَيَّ رَسُولُ اللهِ ﷺ تَعْنِي سَلَّمَ ثُمَّ قَالَ كَيْفَ تِيكُمْ فَقُلْتُ أَتَأْذَنُ لِي أَنْ آتِيَ أَبَوَيَّ قَالَتْ وَأَنَا حِينَئِذٍ أُرِيدُ أَنْ أَسْتَيْقِنَ الْخَبَرَ مِنْ قِبَلِهِمَا قَالَتْ فَأَذِنَ لِي رَسُولُ اللهِ ﷺ فَجِئْتُ أَبَوَيَّ فَقُلْتُ لأُمِّي يَا أُمَّتَاهْ مَا يَتَحَدَّثُ النَّاسُ قَالَتْ يَا بُنَيَّةُ هَوِّنِي عَلَيْكِ فَوَاللهِ لَقَلَّمَا كَانَتِ امْرَأَةٌ قَطُّ وَضِيئَةٌ عِنْدَ رَجُلٍ يُحِبُّهَا وَلَهَا ضَرَائِرُ إِلاَّ كَثَّرْنَ عَلَيْهَا قَالَتْ فَقُلْتُ سُبْحَانَ اللهِ أَوَلَقَدْ تَحَدَّثَ النَّاسُ بِهَذَا قَالَتْ فَبَكَيْتُ تِلْكَ اللَّيْلَةَ حَتَّى أَصْبَحْتُ لاَ يَرْقَأُ لِي دَمْعٌ وَلاَ أَكْتَحِلُ بِنَوْمٍ حَتَّى أَصْبَحْتُ أَبْكِي فَدَعَا رَسُولُ اللهِ ﷺ عَلِيَّ بْنَ أَبِي طَالِبٍ وَأُسَامَةَ بْنَ زَيْدٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا حِينَ اسْتَلْبَثَ

1 Postoji mogućnost da je Umm-Mistah to rekla kako bi našla povod da Aiši ispriča priču koja se odnosi na nju, a o kojoj ona još uvijek ništa nije znala.

2 U arapskom jeziku riječ "inoća" izvedena je od riječi "šteta", jer inoće obično jedna drugoj nanose štetu.

الْوَحْيُ يَسْتَأْمِرُهُمَا فِي فِرَاقِ أَهْلِهِ قَالَتْ فَأَمَّا أُسَامَةُ بْنُ زَيْدٍ فَأَشَارَ عَلَى رَسُولِ اللهِ ﷺ بِالَّذِي يَعْلَمُ مِنْ بَرَاءَةِ أَهْلِهِ وَبِالَّذِي يَعْلَمُ لَهُمْ فِي نَفْسِهِ مِنَ الْوُدِّ فَقَالَ يَا رَسُولَ اللهِ أَهْلَكَ وَلاَ نَعْلَمُ إِلاَّ خَيْرًا وَأَمَّا عَلِيُّ بْنُ أَبِي طَالِبٍ فَقَالَ يَا رَسُولَ اللهِ لَمْ يُضَيِّقِ اللهُ عَلَيْكَ وَالنِّسَاءُ سِوَاهَا كَثِيرٌ وَإِنْ تَسْأَلِ الْجَارِيَةَ تَصْدُقْكَ قَالَتْ فَدَعَا رَسُولُ اللهِ ﷺ بَرِيرَةَ فَقَالَ أَيْ بَرِيرَةُ هَلْ رَأَيْتِ مِنْ شَيْءٍ يَرِيبُكِ قَالَتْ بَرِيرَةُ لاَ وَالَّذِي بَعَثَكَ بِالْحَقِّ إِنْ رَأَيْتُ عَلَيْهَا أَمْرًا أَغْمِصُهُ عَلَيْهَا أَكْثَرَ مِنْ أَنَّهَا جَارِيَةٌ حَدِيثَةُ السِّنِّ تَنَامُ عَنْ عَجِينِ أَهْلِهَا فَتَأْتِي الدَّاجِنُ فَتَأْكُلُهُ فَقَامَ رَسُولُ اللهِ ﷺ فَاسْتَعْذَرَ يَوْمَئِذٍ مِنْ عَبْدِاللهِ بْنِ أُبَيٍّ ابْنِ سَلُولَ قَالَتْ فَقَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ وَهُوَ عَلَى الْمِنْبَرِ يَا مَعْشَرَ الْمُسْلِمِينَ مَنْ يَعْذِرُنِي مِنْ رَجُلٍ قَدْ بَلَغَنِي أَذَاهُ فِي أَهْلِ بَيْتِي فَوَاللهِ مَا عَلِمْتُ عَلَى أَهْلِي إِلاَّ خَيْرًا وَلَقَدْ ذَكَرُوا رَجُلاً مَا عَلِمْتُ عَلَيْهِ إِلاَّ خَيْرًا وَمَا كَانَ يَدْخُلُ عَلَى أَهْلِي إِلاَّ مَعِي فَقَامَ سَعْدُ بْنُ مُعَاذٍ الأَنْصَارِيُّ فَقَالَ يَا رَسُولَ اللهِ أَنَا أَعْذِرُكَ مِنْهُ إِنْ كَانَ مِنَ الأَوْسِ ضَرَبْتُ عُنُقَهُ وَإِنْ كَانَ

je Aliju b. Ebu-Taliba i Usamu b. Zejda,[3] radijallahu anhum, kada je objava bila zastala, da se s njima posavjetuje o razvodu braka sa mnom. Što se Usame tiče, on je ukazao Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, na ono što je znao o nevinosti njegove supruge i prijateljstvo koje je u duši svojoj osjećao prema njoj. Rekao je: 'Allahov Poslaniče, čuvaj svoju ženu! O njoj ne znamo (ništa drugo) do svako dobro.' Što se, pak, Alije b. Ebu-Taliba tiče, on je rekao:[4] 'Allahov Poslaniče, Allah ti time nije zadao tegobu, a žena ima mnogo i osim nje. Pitaj robinju da ti potvrdi.'[5] Potom je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, pozvao Beriru i upitao je: 'Jesi li ti vidjela nešto što te tjera u sumnju?'

'Ne!', odgovorila je Berira, 'tako mi Onoga koji te je poslao s Istinom, ja nisam vidjela ništa što bi joj se moglo uzeti za kakvu mahanu, jedino što je ona još mlada, pa zaspi kod tijesta, te dođe kućna pripitomljena ovca pa ga pojede.'[6] Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, ustao je (na minberu) još toga dana i tražio ko će se osvetiti Abdullahu b. Ubejju b. Selulu. Dok je bio na minberu, Allahov je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: 'O muslimani, ko će se za mene osvetiti čovjeku koji je učinio nepravdu mojoj supruzi? Allaha mi, ja o svojoj supruzi znam samo dobro! Optužili su čovjeka o kojem (također) znam samo svako dobro! On nije ulazio mojim ukućanima osim sa mnom.'

3 S obzirom da se radi o porodičnom pitanju, Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, odabrao je tu dvojicu ashaba, jer su oni bili dio njegove porodice. Aliju je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, odgojio, i on je kod njega odrastao, a, osim toga, za njega je udao i svoju kćerku Fatimu. Isto tako, i Usama je, kao i Alija, proveo dosta vremena uz Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, tako da je bio kao član porodice. O općim pitanjima Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, savjetovao se s Ebu-Bekrom, Omerom i dr.

4 Na ovom Alijinom, radijallahu anhu, stavu mu je zamjerila Aiša radijallahu anha.

5 Nevevi kaže da je Alija u razvodu vidio olakšanje Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, a naročito kada je vidio kako su mu teško pale optužbe protiv njegove supruge. Međutim, Alija nije insistirao na tome, nego je predložio Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, da se raspita kod Berire.

6 Ovo ukazuje na čistotu Aiše, radijallahu anha, i na njenu nenatrunjenu prirodu tako da je ona najdalje od onoga za što je lažno optužena. Berira, ovo što spominje da se dešavalo Aiši, radijallahu anha, pravda tima da je bila mlada žena, te to ističe kao opravdanje prije spominjanja primjedbe.

Tada je ustao Sa'd b. Mu'az Ensari i rekao: 'Allahov Poslaniče, ja ću mu se za tebe osvetiti! Ako bude od plemena Evs, sabljom ću ga po vratu udariti, a ako bude od naše braće iz plemena Hazredž, postupit ćemo po tvojoj zapovijedi.' Potom je ustao Sa'd b. Ubada, prvak Hazredža. Prije toga bio je dobar čovjek,[1] ali ga je sada obuzeo neki ponos, te je rekao Sa'du: 'Lažeš, tako mi Allaha! Nećeš ga ubiti, niti to možeš učiniti!'[2] Zatim je ustao Usejd b. Hudajr, Sa'dov amidžić, i rekao Sa'du b. Ubadi: 'Lažeš, tako mi Allaha! Allaha mi, ubit ćemo ga! Ti si dvoličnjak[3] i braniš dvoličnjake!' Dva plemena, Evs i Hazredž, htjela su se obračunati još dok je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, bio na minberu. On ih je smirivao dok nisu utihnuli, a potom je i on zašutio.

Taj dan suze mi nisu prestajale teći, a oči mi se nisu sklapale. Moji roditelji bili su kod mene. Plakala sam dan i dvije noći, a da nisam ni dremnula, niti su mi suze prestajale teći. Mislila su da će mi plač pocijepati džigerice.

Dok su njih dvoje sjedili kod mene, a ja plakala, jedna ensarijka zatražila je dopuštenje da uđe, i ja sam joj dozvolila. Sjela je i sa mnom zajedno plakala. I dok smo mi bile u tom stanju, unišao je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, nazvao selam i sjeo; a on nije sjedao kod mene od dana kada se o meni počelo govoriti ono što se govorilo.[4] Mjesec dana bijaše prošao, a objava o mom slučaju nije mu bila došla. Kada je sjeo, Allahov je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, izgovorio šehadet, a zatim rekao: 'Aiša, saopćeno mi je o tebi to i to, pa ako si ti od toga čista, Allah će objaviti tvoju nevinost, a ako si počinila grijeh, traži oprost od Allaha i obrati Mu se

مِنْ إِخْوَانِنَا مِنَ الْخَزْرَجِ أَمَرْتَنَا فَفَعَلْنَا أَمْرَكَ
قَالَتْ فَقَامَ سَعْدُ بْنُ عُبَادَةَ وَهُوَ سَيِّدُ الْخَزْرَجِ
وَكَانَ قَبْلَ ذَلِكَ رَجُلاً صَالِحًا وَلَكِنِ احْتَمَلَتْهُ
الْحَمِيَّةُ فَقَالَ لِسَعْدٍ كَذَبْتَ لَعَمْرُ اللهِ لاَ تَقْتُلُهُ وَلاَ
تَقْدِرُ عَلَى قَتْلِهِ فَقَامَ أُسَيْدُ بْنُ حُضَيْرٍ وَهُوَ ابْنُ
عَمِّ سَعْدِ بْنِ مُعَاذٍ فَقَالَ لِسَعْدِ بْنِ عُبَادَةَ كَذَبْتَ
لَعَمْرُ اللهِ لَنَقْتُلَنَّهُ فَإِنَّكَ مُنَافِقٌ تُجَادِلُ عَنِ الْمُنَافِقِينَ
فَتَثَاوَرَ الْحَيَّانِ الأَوْسُ وَالْخَزْرَجُ حَتَّى هَمُّوا أَنْ
يَقْتَتِلُوا وَرَسُولُ اللهِ ﷺ قَائِمٌ عَلَى الْمِنْبَرِ فَلَمْ يَزَلْ
رَسُولُ اللهِ ﷺ يُخَفِّضُهُمْ حَتَّى سَكَتُوا وَسَكَتَ
قَالَتْ فَبَكَيْتُ يَوْمِي ذَلِكَ لاَ يَرْقَأُ لِي دَمْعٌ وَلاَ
أَكْتَحِلُ بِنَوْمٍ قَالَتْ فَأَصْبَحَ أَبَوَايَ عِنْدِي وَقَدْ
بَكَيْتُ لَيْلَتَيْنِ وَيَوْمًا لاَ أَكْتَحِلُ بِنَوْمٍ وَلاَ يَرْقَأُ لِي
دَمْعٌ يَظُنَّانِ أَنَّ الْبُكَاءَ فَالِقٌ كَبِدِي قَالَتْ فَبَيْنَا هُمَا
جَالِسَانِ عِنْدِي وَأَنَا أَبْكِي فَاسْتَأْذَنَتْ عَلَيَّ امْرَأَةٌ
مِنَ الأَنْصَارِ فَأَذِنْتُ لَهَا فَجَلَسَتْ تَبْكِي مَعِي
قَالَتْ فَبَيْنَا نَحْنُ عَلَى ذَلِكَ دَخَلَ عَلَيْنَا
رَسُولُ اللهِ ﷺ فَسَلَّمَ ثُمَّ جَلَسَ قَالَتْ وَلَمْ يَجْلِسْ
عِنْدِي مُنْذُ قِيلَ مَا قِيلَ قَبْلَهَا وَقَدْ لَبِثَ شَهْرًا لاَ
يُوحَى إِلَيْهِ فِي شَأْنِي قَالَتْ فَتَشَهَّدَ رَسُولُ اللهِ ﷺ
حِينَ جَلَسَ ثُمَّ قَالَ أَمَّا بَعْدُ يَا عَائِشَةُ فَإِنَّهُ قَدْ
بَلَغَنِي عَنْكِ كَذَا وَكَذَا فَإِنْ كُنْتِ بَرِيئَةً فَسَيُبَرِّئُكِ
اللهُ وَإِنْ كُنْتِ أَلْمَمْتِ بِذَنْبٍ فَاسْتَغْفِرِي اللهَ وَتُوبِي

1 Međutim, srdžba ga je obuzela, pa je izgubio kontrolu.

2 Ovim on želi kazati kako će mu oni pružiti zaštitu.

3 Tj., činiš ono što čine dvoličnjaci.

4 Neki komentatori navode da on kod nje nije sjeo trideset sedam dana, dok Ibn-Hazm kaže pedeset dana. Ova različita mišljenja mogu se uskladiti tako da se kaže kako se "duže vrijeme" odnosi na vrijeme od povratka u Medinu, a "kraće" na vrijeme kada je Aiša otišla kod svojih roditelja nakon što je saznala vijest da je optužena. (*Fethul-bari*, 8/331)

kajanjem! Kada rob prizna[5] svoj grijeh i pokaje se Allahu, Allah će mu, zaista, oprostiti!'
Kada je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, završio svoj govor, prestajale su kapati suze, tako da ih nisam osjećala, samo poneku kap. Tada rekoh svome ocu: 'Odgovori Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, na ono što je rekao!'
'Allaha mi, ne znam šta da kažem Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem!', reče Ebu Bekr. Onda rekoh svojoj majci: 'Odgovori Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem!'
'Ne znam šta da kažem Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem!', reče ona. Tada sam ja – a bila sam mlada – rekla: 'Ja ne znam mnogo Kur'ana. Allaha mi, saznala sam da ste čuli ovu priču i ona se utvrdila u vašim dušama, pa ste u nju povjerovali. Kada bih vam rekla da sam nevina – a Allah zna da sam ja zaista nevina – vi mi to ne biste povjerovali; a kada bih vam rekla da sam to uradila – a Allah zna da sam ja od toga zaista nevina – vi biste mi povjerovali. Allaha mi, ne mogu vam naći primjer osim riječi oca Jusufovog kada je rekao: 'Lijepa strpljivost! A Allah je Onaj od kojeg se može tražiti pomoć protiv onoga što iznosite!''
Premjestila sam se, potom, i naslonila na svoju postelju. Znala sam da sam zaista nevina i da će Allah obznaniti moju nevinost, ali, tako mi Allaha, nisam mislila da će Allah o meni poslati objavu koja će se učiti. Smatrala sam u duši da nisam vrijedna da Allah o meni govori u onome što će se učiti. Željela sam da Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, usnije san u kome će Allah obznaniti moju nevinost. I, Allaha mi, Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, nije se još bio ni maknuo sa svoga mjesta, niti je ko od ukućana izišao, dođe mu objava i obuze ga ono što ga obuzimaše (vrućina) tako jako da se iz njega spuštaše znoj kao biser u hladnom

إِلَيْهِ فَإِنَّ الْعَبْدَ إِذَا اعْتَرَفَ بِذَنْبِهِ ثُمَّ تَابَ إِلَى اللهِ تَابَ اللهُ عَلَيْهِ قَالَتْ فَلَمَّا قَضَى رَسُولُ اللهِ ﷺ مَقَالَتَهُ قَلَصَ دَمْعِي حَتَّى مَا أُحِسُّ مِنْهُ قَطْرَةً فَقُلْتُ لِأَبِي أَجِبْ رَسُولَ اللهِ ﷺ فِيمَا قَالَ قَالَ وَاللهِ مَا أَدْرِي مَا أَقُولُ لِرَسُولِ اللهِ ﷺ فَقُلْتُ لِأُمِّي أَجِيبِي رَسُولَ اللهِ ﷺ قَالَتْ مَا أَدْرِي مَا أَقُولُ لِرَسُولِ اللهِ ﷺ قَالَتْ فَقُلْتُ وَأَنَا جَارِيَةٌ حَدِيثَةُ السِّنِّ لَا أَقْرَأُ كَثِيرًا مِنَ الْقُرْآنِ إِنِّي وَاللهِ لَقَدْ عَلِمْتُ لَقَدْ سَمِعْتُمْ هَذَا الْحَدِيثَ حَتَّى اسْتَقَرَّ فِي أَنْفُسِكُمْ وَصَدَّقْتُمْ بِهِ فَلَئِنْ قُلْتُ لَكُمْ إِنِّي بَرِيئَةٌ وَاللهُ يَعْلَمُ أَنِّي بَرِيئَةٌ لَا تُصَدِّقُونِي بِذَلِكَ وَلَئِنِ اعْتَرَفْتُ لَكُمْ بِأَمْرٍ وَاللهُ يَعْلَمُ أَنِّي مِنْهُ بَرِيئَةٌ لَتُصَدِّقُنِّي وَاللهِ مَا أَجِدُ لَكُمْ مَثَلًا إِلَّا قَوْلَ أَبِي يُوسُفَ قَالَ (فَصَبْرٌ جَمِيلٌ وَاللهُ الْمُسْتَعَانُ عَلَى مَا تَصِفُونَ) قَالَتْ ثُمَّ تَحَوَّلْتُ فَاضْطَجَعْتُ عَلَى فِرَاشِي قَالَتْ وَأَنَا حِينَئِذٍ أَعْلَمُ أَنِّي بَرِيئَةٌ وَأَنَّ اللهَ مُبَرِّئِي بِبَرَاءَتِي وَلَكِنْ وَاللهِ مَا كُنْتُ أَظُنُّ أَنَّ اللهَ مُنْزِلٌ فِي شَأْنِي وَحْيًا يُتْلَى وَلَشَأْنِي فِي نَفْسِي كَانَ أَحْقَرَ مِنْ أَنْ يَتَكَلَّمَ اللهُ فِيَّ بِأَمْرٍ يُتْلَى وَلَكِنْ كُنْتُ أَرْجُو أَنْ يَرَى رَسُولُ اللهِ ﷺ فِي النَّوْمِ رُؤْيَا يُبَرِّئُنِي اللهُ بِهَا قَالَتْ فَوَاللهِ مَا رَامَ رَسُولُ اللهِ ﷺ وَلَا خَرَجَ أَحَدٌ مِنْ أَهْلِ الْبَيْتِ حَتَّى أُنْزِلَ عَلَيْهِ فَأَخَذَهُ مَا كَانَ يَأْخُذُهُ مِنَ الْبُرَحَاءِ حَتَّى إِنَّهُ لَيَتَحَدَّرُ مِنْهُ مِثْلُ الْجُمَانِ مِنَ الْعَرَقِ وَهُوَ فِي يَوْمٍ شَاتٍ مِنْ ثِقَلِ الْقَوْلِ الَّذِي يُنْزَلُ عَلَيْهِ قَالَتْ فَلَمَّا سُرِّيَ عَنْ رَسُولِ اللهِ ﷺ سُرِّيَ عَنْهُ وَهُوَ يَضْحَكُ

5 Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, tražio je od nje da prizna ako je to počinila zbog toga što njemu nije bilo dopušteno da ima nemoralnu osobu za suprugu.

danu od težine govora koji mu se objavljuje. Kada je Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, postalo lakše, on se nasmija.[1] Prva riječ koju je progovorio bila je: 'Uzvišeni je Allah objavio tvoju nevinost!'
'Ustani mu (Allahovom Poslaniku)!', reče moja mati.
'Ne', rekoh, 'neću mu ustati, niti ću se kome zahvaliti osim Uzvišenom Allahu!' Tada je Uzvišeni Allah objavio deset ajeta: 'Među vama je bilo onih koji su iznosili potvoru...'
Kada je Allah objavio moju nevinost, Ebu-Bekr Siddik, radijallahu anhu – a on izdržavaše Mistaha b. Usasu, jer je on bio s njim u srodstvu a siromašan – reče: 'Tako mi Allaha, neću na Mistaha nikad više ništa utrošiti, nakon što je govorio ono o Aiši!'[2] Potom je Allah objavio: 'Neka se čestiti i imućni među vama ne zaklinju da više neće pomagati rođake i siromahe, i one koji su na Allahovom putu rodni kraj svoj napustili, neka im oproste i ne zamjere! Zar vam ne bi bilo drago da i vama Allah oprosti? A Allah prašta i samilostan je!'[3] Tada Ebu-Bekr reče: 'Svakako, Allaha mi, ja zaista volim da mi Allah oprosti!', i otpoče davati Mistahu opskrbu koju mu je prije davao.
'Tako mi Allaha, ja mu je nikada neću uskratiti!', dodao je."
Aiša dalje pripovijeda: "Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, raspitivao se o meni kod Zejnebe bint Džahš, rekavši: 'Zejneb, šta znaš o onome što si čula?'
'Allahov Poslaniče', rekla je ona, 'čuvam svoj sluh i svoj pogled (od laži). Ja znam (o njoj) samo dobro. Ona mi je bila takmac u dostojanstvu među ženama Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem,

فَكَانَتْ أَوَّلُ كَلِمَةٍ تَكَلَّمَ بِهَا يَا عَائِشَةُ أَمَّا اللهُ عَزَّ وَجَلَّ فَقَدْ بَرَّأَكِ فَقَالَتْ أُمِّي قُومِي إِلَيْهِ قَالَتْ فَقُلْتُ لاَ وَاللهِ لاَ أَقُومُ إِلَيْهِ وَلاَ أَحْمَدُ إِلاَّ اللهَ عَزَّ وَجَلَّ فَأَنْزَلَ اللهُ عَزَّ وَجَلَّ (إِنَّ الَّذِينَ جَاءُوا بِالْإِفْكِ عُصْبَةٌ مِنْكُمْ لاَ تَحْسِبُوهُ) الْعَشْرَ الْآيَاتِ كُلَّهَا فَلَمَّا أَنْزَلَ اللهُ هَذَا فِي بَرَاءَتِي قَالَ أَبُو بَكْرٍ الصِّدِّيقُ رَضِيَ اللهُ عَنْهُم وَكَانَ يُنْفِقُ عَلَى مِسْطَحِ بْنِ أُثَاثَةَ لِقَرَابَتِهِ مِنْهُ وَفَقْرِهِ وَاللهِ لاَ أُنْفِقُ عَلَى مِسْطَحٍ شَيْئًا أَبَدًا بَعْدَ الَّذِي قَالَ لِعَائِشَةَ مَا قَالَ فَأَنْزَلَ اللهُ (وَلاَ يَأْتَلِ أُولُو الْفَضْلِ مِنْكُمْ وَالسَّعَةِ أَنْ يُؤْتُوا أُولِي الْقُرْبَى وَالْمَسَاكِينَ وَالْمُهَاجِرِينَ فِي سَبِيلِ اللهِ وَلْيَعْفُوا وَلْيَصْفَحُوا أَلاَ تُحِبُّونَ أَنْ يَغْفِرَ اللهُ لَكُمْ وَاللهُ غَفُورٌ رَحِيمٌ) قَالَ أَبُو بَكْرٍ بَلَى وَاللهِ إِنِّي أُحِبُّ أَنْ يَغْفِرَ اللهُ لِي فَرَجَعَ إِلَى مِسْطَحٍ النَّفَقَةَ الَّتِي كَانَ يُنْفِقُ عَلَيْهِ وَقَالَ وَاللهِ لاَ أَنْزِعُهَا مِنْهُ أَبَدًا قَالَتْ عَائِشَةُ وَكَانَ رَسُولُ اللهِ ﷺ يَسْأَلُ زَيْنَبَ ابْنَةَ جَحْشٍ عَنْ أَمْرِي فَقَالَ يَا زَيْنَبُ مَاذَا عَلِمْتِ أَوْ رَأَيْتِ فَقَالَتْ يَا رَسُولَ اللهِ أَحْمِي سَمْعِي وَبَصَرِي مَا عَلِمْتُ إِلاَّ خَيْرًا قَالَتْ وَهِيَ الَّتِي كَانَتْ تُسَامِينِي مِنْ أَزْوَاجِ رَسُولِ اللهِ ﷺ فَعَصَمَهَا اللهُ بِالْوَرَعِ وَطَفِقَتْ أُخْتُهَا حَمْنَةُ تُحَارِبُ لَهَا فَهَلَكَتْ فِيمَنْ هَلَكَ مِنْ أَصْحَابِ الْإِفْكِ.

1 Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, bio je izuzetno obradovan kad je Allah, dželle šanuhu, objavio Aišinu nevinost.

2 Ebu-Bekr, radijallahu anhu, nije uskraćivao opskrbu Mistahu, iako je teškom optužbom oklevetao njegovu kćerku, sve dok Uzvišeni Allah nije objavio Aišinu nevinost.

3 En-Nur, 22.

pa ju je Allah sačuvao pobožnošću.' Njena sestra Hamna raspravljala je s njom (braneći ono što su klevetnici rekli), pa je upropaštena zajedno s klevetnicima."[4]

4 U sunenima se prenosi da je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, izvršio kaznu za lažnu optužbu *(haddul-kazf)* nad tim klevetnicima. Među njima se ne spominje Abdullah b. Ubejj, vođa munafika. Međutim, Hakimi navodi i njegovo ime u svojoj knjizi *El-Iklil*. (*Fethul-bari*, 8/337)
Iz ovog hadisa mogu se izvući mnoge korisne pouke:
– dopušteno je iz više hadisa sastaviti jedan i tako ga prenositi;
– dopušteno je napraviti izvlačenje za odabir među onima koji imaju jednako pravo na nešto, a to svi ne mogu dobiti;
– dopušteno je čovjeku da ispriča šta mu se desilo pa makar u tome bila njegova pohvala, a dopušteno je i kuđenje drugih kako bi se spriječilo eventualno pogrešno shvatanje ili padanje u grešku u budućnosti;
– kada se želi nešto objasniti, lijepo je napraviti uvod kako bi se suština lakše prihvatila i bolje razumjela;
– ženi je dopušteno jahati devu;
– dopušteno je muškarcu učiniti uslugu ženi kojoj on nije *mahrem* ukoliko je žena pokrivena i ukoliko ne postoji opasnost od *fitneta*; (iskušenja)
– dopušteno je ženi nositi nakit kad ide na put; ali ga ne smije isticati pred stranim joj muškarcima.
– treba čuvati imetak pa makar njegova vrijednost i ne bila velika, jer ga je zabranjeno rasipati; ogrlica Aišina nije bila niti od zlata niti od srebra;
– ne treba pretjerano tražiti imetak, jer to može dovesti do neželjenih posljedica; da je Aiša manje provela u traženju, ne bi bila ostala iza karavane; ali to je Uzvišenog Allaha kader koji se ne može promjeniti.
– treba ostaviti vojnike u pozadini;
– treba se prisjetiti Allaha pri nekom događaju;
– žena pokriva lice da je ne može vidjeti onaj koji joj nije *mahrem;*
– čovjeku treba pomoći kad se nađe u nevolji, bez obzira kakve bile posljedice;
– dostojanstvenima treba pružiti počast;
– treba se lijepo ophoditi;
– ide se ispred žene kako bi njena savjest bila mirna;
– prema ženi se iskazuje nježan i dostojanstven odnos, ali se dopušta da se pokaže i strogoća prema njoj ukoliko postoji nešto što to iziskuje, pa makar to i ne bilo potvrđeno;
– kad žena izlazi napolje, lijepo je da ima društvo kako bi se osjećala sigurnijom;
– treba stati u odbranu svoga brata u islamu i odbiti one koji ga uznemiravaju;
– kada se ružna vijest raširi, treba provjeriti njenu istinitost;
– ako je neko u prošlosti bio dobar, on se smatra takvim sve dok se ne dokaže suprotno;
– učesnici u Bici na Bedru imaju posebnu vrijednost;
– učesnici u Bici na Bedru znali su ponekad i pogriješiti, ali su ti grijesi njima oprošteni;
– dopušteno je reći *subhanallah!* (slavljen neka je Allah!) kad se čuje nešto što se smatra neistinom;
– dopušteno je ženi izići iz kuće kad joj to dopusti njen muž;
– treba tražiti savjet u rješavanju nekog pitanja;
– dopušteno je raspitavanje o nekome ko je optužen, i to se ne smatra ogovaranjem;
– u svjedočenju treba biti čvrst;
– Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, nije u važnim pitanjima, kao što je bilo pitanje optužbe protiv Aiše, donosio odluke sve dok ne dođe objava;
– vrijednost Aiše i njenih roditelja bila je posebna;
– onaj koji se prikloni sljedbenicima lošeg puta ne može nositi atribut dobrog čovjeka;
– dopušteno je onog koji radi loša djela oštro ukoriti;
– dopušteno je grešku nazvati neistinom;
– dopušteno je zakleti se riječima: *Le 'amrullahi!*;
– lijepo je prekinuti svađu i prepirku, ugasiti vatru koja može izazvati nered i prestati s onim što može voditi ka tome;
– od dva zla treba odabrati ono koje je manje;

RIJEČI UZVIŠENOG: "A DA NIJE ALLAHOVE DOBROTE PREMA VAMA I MILOSTI NJEGOVE I NA OVOM I NA ONOM SVIJETU, VEĆ BI VAS STIGLA TEŠKA KAZNA ZBOG ONOGA U ŠTO STE SE UPUSTILI."[1]

باب قوله
(ولولا فضل الله عليكم
ورحمته في الدنيا والآخرة لمسكم
فيما أفضتم فيه عذاب عظيم)

Mudžahid kaže da *telekkavnehu* znači "prenose jedni od drugih"; *tufidune* znači *tekulune* (govorite).

وَقَالَ مُجَاهِدٌ (تَلَقَّوْنَهُ) يَرْوِيهِ بَعْضُكُمْ عَنْ بَعْضٍ
(تُفِيضُونَ) تَقُولُونَ .

– uznemiravanje se podnosi nadajući se nagradi;
– treba prekinuti veze s onim koji je protiv Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, pa makar to bio i blizak prijatelj ili rodak;
– onaj koji uznemirava Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, zaslužuje najstrožiju kaznu, jer je Sa'd b. Mu'az to rekao u prisustvu Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, a on to nije zanijekao;
– onaj koga je snašla nevolja može sebi olakšati suosjećanjem i plačem;
– Ebu-Bekr je bio izuzetno strpljiv; od njega se prenosi samo da je rekao kako takvim čime njegova porodica nije bila optužena u džahilijetu, pa kako bi se to moglo desiti nakon što ih je Allah uzvisio islamom;
– važan govor otpočinje šehadetom, pohvalom Allahu, dželle šanuhu, i riječima: *Emma ba'du*;
– utemeljeno je pokajanje (tevba), za čiju ispravnost nije dovoljno samo priznati grijeh;
– priznanje onoga što čovjek nije uradio nije dopušteno, pa makar mu to bilo i povjerovano; dužnost je kazati istinu, ili šutjeti;
– strpljenje uvijek daje dobar rezultat;
– starijem se daje prednost u govoru;
– lijepo je obveseliti nekoga kad mu se nešto lijepo desi;
– lijepo je proveseliti se kad čovjek postigne nešto što je dobro i što ga veseli;
– treba se ispričati onome ko je neopravdano bio stavljen u nepriliku;
– žena traži savjet od svoga muža i roditelja;
– kada se čovjeku desi veliki događaj, treba mu obavijest postepeno dostavljati kako ga ne bi iznenadna velika radost ili tuga uništili; kada je Aišina nevinost objavljena, Poslanik se, sallallahu alejhi ve sellem, prvo nasmiješio, potom ju je obveselio nagovijestivši joj radosnu vijest, zatim ju je obavijestio o objavi, a tek je onda proučio ajete;
– nakon nevolje dolazi olakšanje;
– velika je vrijednost oslanjanja na Allaha, dželle šanuhu, jer onaj koji se osloni na Njega lakše podnosi svaku tugu i nevolju;
– treba poticati na davanja na Allahovom, dželle šanuhu, putu, a posebno kada to jača rodbinske veze;
– kada neko učini dobročinstvo onome koji je prema njemu pogriješio ili mu oprosti, biva tome dobročinitelju oprošteno;
– preporučeno je da onaj koji se zakune da neće raditi neko dobro djelo prekši takvu zakletvu;
– dopušteno je u nevolji kao dokaz uzeti kur'anski ajet i povesti se primjerom onoga što se desilo velikanima kao što su bili poslanici i drugi;
– kod velikih događaja lijepo je reći: *Subhanallah*!;
– pokuđeno je ogovaranje i njegovo slušanje, i treba ukoriti onoga koji se time bavi;
– pokuđeno je širenje vijesti o nemoralu;
– haram je sumnjati u nevinost Aišinu;
– izvršenje kazne može se odgoditi ukoliko ono može izazvati nered;
– i najčestitiji ljudi mogu pogriješiti; srdžba nekih ashaba u džamiji smatra se njihovom greškom.

1 En-Nur, 14.

4751. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Kesir da ga je obavijestio Sulejman, prenoseći od Husajna, on od Ebu-Vaila, ovaj od Mesruka, a on od Umm-Ruman, Aišine majke, da je rekla:
"Kada je Aiša optužena (za blud), pala je u nesvijest."

٤٧٥١. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ كَثِيرٍ أَخْبَرَنَا سُلَيْمَانُ عَنْ حُصَيْنٍ عَنْ أَبِي وَائِلٍ عَنْ مَسْرُوقٍ عَنْ أُمِّ رُومَانَ أُمِّ عَائِشَةَ أَنَّهَا قَالَتْ لَمَّا رُمِيَتْ عَائِشَةُ خَرَّتْ مَغْشِيًّا عَلَيْهَا.

RIJEČI UZVIŠENOG: "KAD STE TO JEZICIMA SVOJIM PREPRIČAVATI STALI I KAD STE NA SVA USTA GOVORILI ONO O ČEMU NISTE NIŠTA ZNALI, VI STE TO SITNICOM SMATRALI, ALI JE TO ALLAHU KRUPNO."[2]

باب ﴿إِذْ تَلَقَّوْنَهُ بِأَلْسِنَتِكُمْ وَتَقُولُونَ بِأَفْوَاهِكُمْ مَا لَيْسَ لَكُمْ بِهِ عِلْمٌ وَتَحْسَبُونَهُ هَيِّنًا وَهُوَ عِنْدَ اللهِ عَظِيمٌ﴾

4752. PRIČAO NAM JE Ibrahim b. Musa, prenoseći od Hišama kako ga je Ibn-Džurejdž obavijestio da je Ibn-Ebu-Mulejka rekao:
"Čuo sam Aišu kako uči: *iz telikunehu bi elsinetikum*."

٤٧٥٢. حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ مُوسَى حَدَّثَنَا هِشَامُ ابْنُ يُوسُفَ أَنَّ ابْنَ جُرَيْجٍ أَخْبَرَهُمْ قَالَ ابْنُ أَبِي مُلَيْكَةَ سَمِعْتُ عَائِشَةَ تَقْرَأُ إِذْ تَلِقُونَهُ بِأَلْسِنَتِكُمْ.

RIJEČI UZVIŠENOG: "ZAŠTO NISTE, ČIM STE TO ČULI, REKLI: 'NE DOLIKUJE NAM DA O TOME GOVORIMO – HVALJEN NEKA SI TI! – TO JE VELIKA POTVORA!'"[3]

باب ﴿وَلَوْلَا إِذْ سَمِعْتُمُوهُ قُلْتُمْ مَا يَكُونُ لَنَا أَنْ نَتَكَلَّمَ بِهَذَا سُبْحَانَكَ هَذَا بُهْتَانٌ عَظِيمٌ﴾

4753. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Musenna, prenoseći od Jahjaa, on od Umera b. Seida b. Ebu-Husejna, a ovaj od Ibn-Ebu-Mulejke da je Ibn-Abbas zatražio dopuštenje (da uđe) kod Aiše prije njene smrti, dok je bila nemoćna (na samrti).
"Bojim se da me ne pohvali"[4], rekla je.
"On je amidžić Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, i (jedan) od uglednih muslimana", rekli su joj.
"Dopustite mu", rekla je. Tada je on ušao i rekao:

٤٧٥٣. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ الْمُثَنَّى حَدَّثَنَا يَحْيَى عَنْ عُمَرَ بْنِ سَعِيدِ بْنِ أَبِي حُسَيْنٍ قَالَ حَدَّثَنِي ابْنُ أَبِي مُلَيْكَةَ قَالَ اسْتَأْذَنَ ابْنُ عَبَّاسٍ قَبْلَ مَوْتِهَا عَلَى عَائِشَةَ وَهِيَ مَغْلُوبَةٌ قَالَتْ أَخْشَى أَنْ يُثْنِيَ عَلَيَّ فَقِيلَ ابْنُ عَمِّ رَسُولِ اللهِ ﷺ وَمِنْ وُجُوهِ الْمُسْلِمِينَ قَالَتْ ائْذَنُوا لَهُ فَقَالَ كَيْفَ تَجِدِينَكِ قَالَتْ بِخَيْرٍ إِنِ اتَّقَيْتُ قَالَ فَأَنْتِ بِخَيْرٍ إِنْ شَاءَ اللهُ زَوْجَةُ

2 En-Nur, 15.

3 En-Nur, 16.

4 Za dopuštenje ju je pitao njen bratić Abdullah b. Abdur-Rahman, a dopuštenje za posjetu Ibn-Abbasovu tražio je Aišin štićenik Zekvan.

"Kako ste?" "Dobro, ako budem od bogobojaznih", odgovorila je.
"Ti si dobro, ako Bog da! Ti si supruga Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, jedina djevica kojom se on oženio; Allah je s neba objavio tvoju nevinost!"[1] (Kada je izišao Ibn-Abbas) ušao je Ibn-Zubejr. Ona mu je rekla: "Dolazio mi je Ibn-Abbas, pa me pohvali, a ja bih voljela da sam potpuno u zaborav pala."[2]

رَسُولِ اللهِ ﷺ وَلَمْ يَنْكِحْ بِكْرًا غَيْرَكِ وَنَزَلَ عُذْرُكِ مِنَ السَّمَاءِ وَدَخَلَ ابْنُ الزُّبَيْرِ خِلَافَهُ فَقَالَتْ دَخَلَ ابْنُ عَبَّاسٍ فَأَثْنَى عَلَيَّ وَوَدِدْتُ أَنِّي كُنْتُ نِسْيًا مَنْسِيًّا حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ الْمُثَنَّى حَدَّثَنَا عَبْدُالْوَهَّابِ ابْنُ عَبْدِالْمَجِيدِ حَدَّثَنَا ابْنُ عَوْنٍ عَنِ الْقَاسِمِ أَنَّ ابْنَ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا اسْتَأْذَنَ عَلَى عَائِشَةَ نَحْوَهُ وَلَمْ يَذْكُرْ نِسْيًا مَنْسِيًّا .

4754. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Musenna, prenoseći od Abdul-Vehhaba b. Abdul-Medžida, on od Avna, a ovaj od Kasima da je Ibn-Abbas, radijallahu anhuma, zatražio dopuštenje da uđe kod Aiše. Ispričao je isto, ali nije spomenuo: "... a ja bih voljela da sam potpuno u zaborav pala."

٤٧٥٤ . حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ الْمُثَنَّى حَدَّثَنَا عَبْدُالْوَهَّابِ ابْنُ عَبْدِالْمَجِيدِ حَدَّثَنَا ابْنُ عَوْنٍ عَنِ الْقَاسِمِ أَنَّ ابْنَ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا اسْتَأْذَنَ عَلَى عَائِشَةَ نَحْوَهُ وَلَمْ يَذْكُرْ نِسْيًا مَنْسِيًّا .

RIJEČI UZVIŠENOG: "ALLAH VAM NAREĐUJE DA VIŠE NIKAD TAKVO ŠTO NE PONOVITE, (AKO STE VJERNICI)."[3]

باب (يَعِظُكُمُ اللَّهُ أَنْ تَعُودُوا لِمِثْلِهِ أَبَدًا)

4755. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Jusuf, prenoseći od Sufjana, on od A'meša, ovaj od Ebu-Duhaa, on od Mesruka, a ovaj od Aiše, radijallahu anha: "Došao je Hassan b. Sabit i zatražio dopuštenje da je posjeti, pa sam je upitao: 'Hoćeš li mu dopustiti (da uđe kod tebe)?'
'A zar ga nije stigla teška kazna?', odgovorila je."
"Mislila je na njegovo gubljenje vida", kaže Sufjan. (Hassan) je rekao: "Kreposna, staložena, ne može sumnjom biti osumnjičena; vitka, koja ne jede meso nevinih."[4] Rekla je: "Ali ti..."

٤٧٥٥ . حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ يُوسُفَ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ عَنِ الْأَعْمَشِ عَنْ أَبِي الضُّحَى عَنْ مَسْرُوقٍ عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهَا قَالَتْ جَاءَ حَسَّانُ بْنُ ثَابِتٍ يَسْتَأْذِنُ عَلَيْهَا قُلْتُ أَتَأْذَنِينَ لِهَذَا قَالَتْ أَوَلَيْسَ قَدْ أَصَابَهُ عَذَابٌ عَظِيمٌ قَالَ سُفْيَانُ تَعْنِي ذَهَابَ بَصَرِهِ فَقَالَ حَصَانٌ رَزَانٌ مَا تُزَنُّ بِرِيبَةٍ وَتُصْبِحُ غَرْثَى مِنْ لُحُومِ الْغَوَافِلِ قَالَتْ لَكِنْ أَنْتَ .

1 Aludira se na optužbu kojom je ona bila optužena, nakon čega je Allah, dželle šanuhu, objavio njenu nevinost.
2 To je osobina skromnih ljudi. Oni ne žele biti u središtu pažnje.
3 En-Nur, 17.
4 Tj. nikog ne ogovara, jer je ogovaranje jedenje mesa nevinih. Allah, dželle šanuhu, kaže u prijevodu značenja: "O vjernici, klonite se mnogih sumnjičenja, neka su sumnjičenja zaista grijeh! I ne uhodite jedni druge i ne ogovarajte jedni druge! Zar bi nekom od vas bilo drago da jede meso umrloga brata svoga – a vama je to

RIJEČI UZVIŠENOG: "I ALLAH VAM PROPISE OBJAŠNJAVA; A ALLAH SVE ZNA I MUDAR JE."[5]

باب (ويُبَيِّنُ اللهُ لكُمُ الآياتِ واللهُ عليمٌ حكيمٌ)

4756. PRIČAO MI JE Muhammed b. Beššar, prenoseći od Ibn-Ebu-Adija da ga je obavijestio Šu'ba, prenoseći od A'meša, on od Ebu-Duhaa, a ovaj od Mesruka da je rekao: "Ušao je Hassan b. Sabit kod Aiše i u stihu je pohvalio rekavši: 'Kreposna, staložena, ne može sumnjom biti osumnjičena; vitka, koja ne jede meso nevinih.'
'Ti nisi takav', rekla je.
'Puštaš ovakvog da uđe kod tebe', rekoh (Aiši), 'a Allah je rekao: 'A onoga od njih koji je to najviše činio...'?!'[6] 'Ima li bolnije kazne od sljepoće', odgovorila je, 'a on je branio Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem.'"

٤٧٥٦. حَدَّثَنِي مُحَمَّدُ بْنُ بَشَّارٍ حَدَّثَنَا ابْنُ أَبِي عَدِيٍّ أَنْبَأَنَا شُعْبَةُ عَنِ الْأَعْمَشِ عَنْ أَبِي الضُّحَى عَنْ مَسْرُوقٍ قَالَ دَخَلَ حَسَّانُ بْنُ ثَابِتٍ عَلَى عَائِشَةَ فَشَبَّبَ وَقَالَ حَصَانٌ رَزَانٌ مَا تُزَنُّ بِرِيبَةٍ وَتُصْبِحُ غَرْثَى مِنْ لُحُومِ الْغَوَافِلِ قَالَتْ لَسْتَ كَذَاكَ قُلْتُ تَدَعِينَ مِثْلَ هَذَا يَدْخُلُ عَلَيْكِ وَقَدْ أَنْزَلَ اللهُ (وَالَّذِي تَوَلَّى كِبْرَهُ مِنْهُمْ) فَقَالَتْ وَأَيُّ عَذَابٍ أَشَدُّ مِنَ الْعَمَى وَقَالَتْ وَقَدْ كَانَ يَرُدُّ عَنْ رَسُولِ اللهِ ﷺ.

RIJEČI UZVIŠENOG: "ONE KOJI VOLE DA SE O VJERNICIMA ŠIRE BESTIDNE GLASINE ČEKA TEŠKA KAZNA I NA OVOM I NA ONOM SVIJETU; ALLAH SVE ZNA, A VI NE ZNATE! A DA NIJE ALLAHOVE DOBROTE PREMA VAMA I MILOSTI NJEGOVE, I DA ALLAH NIJE BLAG I MILOSTIV..."

باب (إنَّ الَّذين يُحبُّون أنْ تَشيعَ الفاحشةُ في الَّذين آمَنُوا لهمْ عذابٌ أليمٌ في الدُّنيا والآخرةِ واللهُ يعلمُ وأنتُمْ لا تعلَمُون ولولا فضلُ اللهِ عليكُمْ ورحمتُهُ وأنَّ اللهَ رءوفٌ رحيمٌ)

Teši'u znači *tazheru* (obznaniti, pojaviti se).
I riječi Uzvišenog: "Neka se čestiti i imućni među vama ne zaklinju da više neće pomagati rođake i siromahe, i one koji su na Allahovu putu rodni kraj svoj napustili; neka im oproste i ne zamjere! Zar vam ne bi bilo drago da i vama Allah oprosti? A Allah prašta i samilostan je!"[7]

تَشِيعُ تَظْهَرُ وَقَوْلُهُ (وَلاَ يَأْتَلِ أُولُو الْفَضْلِ مِنْكُمْ وَالسَّعَةِ أَنْ يُؤْتُوا أُولِي الْقُرْبَى وَالْمَسَاكِينَ وَالْمُهَاجِرِينَ فِي سَبِيلِ اللهِ وَلْيَعْفُوا وَلْيَصْفَحُوا أَلاَ تُحِبُّونَ أَنْ يَغْفِرَ اللهُ لَكُمْ وَاللهُ غَفُورٌ رَحِيمٌ).

---

odvratno – zato se bojte Allaha; a Allah zaista prima pokajanje i samilostan je." (El-Hudžurat, 13)

5 En-Nur, 18.

6 Ovim se aludira na to da je Hassan bio glavni; međutim, sigurno se zna da je Abdullah b. Ubejj bio glavni koji je širio te vijesti. Nesporazum uklanja predanje u kojem se kaže da je Hassan bio među glavnim prenosiocima ogovaranja.

7 En-Nur, 19-22.

4757. KAŽE Ebu-Usama, prenoseći od Hišama b. Urve, da je pričao kako ga je obavijestio njegov otac, prenoseći od Aiše da je kazivala:

"Kada je o meni rečeno ono što je rečeno, i što sam saznala, Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, održao je o tome govor, izrekao šehadet, zahvalio se Allahu i pohvalio Ga onako kako Njemu dolikuje, a zatim rekao: 'Kažite mi o (tome šta uraditi s) ljudima koji su osumnjičili moju suprugu. Tako mi Allaha, ja ne znam o svojoj supruzi ništa loše! Optužili su je (da je zgriješila) s onim kod kojeg, tako mi Allaha, nikad nisam našao ništa loše, koji nije ulazio u moju kuću osim kad sam ja bio prisutan. Kad god sam bio odsutan, na putovanju, i on je sa mnom bio odsutan.'

Sa'd b. Mu'az ustade i reče: 'Dopusti mi, Allahov Poslaniče, da ih (sabljom) udarimo po vratovima!' Tada je ustao čovjek iz plemena Hazredž – a majka Hassana b. Sabita bila je iz plemena tog čovjeka – i rekao: 'Lažeš, tako mi Allaha! Da su oni iz Evsa, ne bi ih volio udariti (sabljom) po vratovima!'

Zamalo da se između Evsa i Hazredža nije desilo zlo u džamiji, a ja (za to) nisam znala. Tu večer izišla sam da obavim potrebu. Sa mnom je bila Umm-Mistah, koja, nakon što je posrnula, reče: 'Propast stigla Mistaha!'

'Hej majko, ti grdiš svoga sina?!', rekoh joj, a ona ušuti. Potom je i drugi put posrnula i rekla: 'Propast stigla Mistaha!', a ja joj (opet) rekoh: 'Grdiš svoga sina?!' Zatim je i treći put posrnula i rekla: 'Propast stigla Mistaha!' Ja je ponovo prekorih, a ona reče: 'Tako mi Allaha, ja ga grdim samo zbog tebe!'

'Zbog čega?', upitala sam. Tada mi je ona naširoko ispričala priču.

'Je li sve tako bilo?', upitala sam.

'Da, tako mi Allaha', rekla je. Vratila sam se svojoj kući ne osjećajući ništa od onoga zbog čega sam izišla. Razboljela sam se i rekla Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem: 'Pošalji me kući moga oca!' On je sa mnom poslao slugu.

٤٧٥٧. وَقَالَ أَبُو أُسَامَةَ عَنْ هِشَامِ بْنِ عُرْوَةَ قَالَ أَخْبَرَنِي أَبِي عَنْ عَائِشَةَ قَالَتْ لَمَّا ذُكِرَ مِنْ شَأْنِي الَّذِي ذُكِرَ وَمَا عَلِمْتُ بِهِ قَامَ رَسُولُ اللهِ ﷺ فِيَّ خَطِيبًا فَتَشَهَّدَ فَحَمِدَ اللهَ وَأَثْنَى عَلَيْهِ بِمَا هُوَ أَهْلُهُ ثُمَّ قَالَ أَمَّا بَعْدُ أَشِيرُوا عَلَيَّ فِي أُنَاسٍ أَبَنُوا أَهْلِي وَايْمُ اللهِ مَا عَلِمْتُ عَلَى أَهْلِي مِنْ سُوءٍ وَأَبَنُوهُمْ بِمَنْ وَاللهِ مَا عَلِمْتُ عَلَيْهِ مِنْ سُوءٍ قَطُّ وَلاَ يَدْخُلُ بَيْتِي قَطُّ إِلاَّ وَأَنَا حَاضِرٌ وَلاَ غِبْتُ فِي سَفَرٍ إِلاَّ غَابَ مَعِي فَقَامَ سَعْدُ بْنُ مُعَاذٍ فَقَالَ ائْذَنْ لِي يَا رَسُولَ اللهِ أَنْ نَضْرِبَ أَعْنَاقَهُمْ وَقَامَ رَجُلٌ مِنْ بَنِي الْخَزْرَجِ وَكَانَتْ أُمُّ حَسَّانَ بْنِ ثَابِتٍ مِنْ رَهْطِ ذَلِكَ الرَّجُلِ فَقَالَ كَذَبْتَ أَمَا وَاللهِ أَنْ لَوْ كَانُوا مِنَ الأَوْسِ مَا أَحْبَبْتَ أَنْ تُضْرَبَ أَعْنَاقُهُمْ حَتَّى كَادَ أَنْ يَكُونَ بَيْنَ الأَوْسِ وَالْخَزْرَجِ شَرٌّ فِي الْمَسْجِدِ وَمَا عَلِمْتُ فَلَمَّا كَانَ مَسَاءُ ذَلِكَ الْيَوْمِ خَرَجْتُ لِبَعْضِ حَاجَتِي وَمَعِي أُمُّ مِسْطَحٍ فَعَثَرَتْ وَقَالَتْ تَعِسَ مِسْطَحٌ فَقُلْتُ أَيْ أُمِّ تَسُبِّينَ ابْنَكِ وَسَكَتَتْ ثُمَّ عَثَرَتِ الثَّانِيَةَ فَقَالَتْ تَعِسَ مِسْطَحٌ فَقُلْتُ لَهَا أَيْ أُمِّ أَتَسُبِّينَ ابْنَكِ فَسَكَتَتْ ثُمَّ عَثَرَتِ الثَّالِثَةَ فَقَالَتْ تَعِسَ مِسْطَحٌ فَانْتَهَرْتُهَا فَقَالَتْ وَاللهِ مَا أَسُبُّهُ إِلاَّ فِيكِ فَقُلْتُ فِي أَيِّ شَأْنِي قَالَتْ فَبَقَرَتْ لِي الْحَدِيثَ فَقُلْتُ وَقَدْ كَانَ هَذَا قَالَتْ نَعَمْ وَاللهِ فَرَجَعْتُ إِلَى بَيْتِي كَأَنَّ الَّذِي خَرَجْتُ لَهُ لاَ أَجِدُ مِنْهُ قَلِيلاً وَلاَ كَثِيرًا وَوُعِكْتُ فَقُلْتُ لِرَسُولِ اللهِ ﷺ أَرْسِلْنِي إِلَى بَيْتِ أَبِي فَأَرْسَلَ مَعِي الْغُلاَمَ فَدَخَلْتُ الدَّارَ فَوَجَدْتُ أُمَّ رُومَانَ

فِي السُّفْلِ وَأَبَا بَكْرٍ فَوْقَ الْبَيْتِ يَقْرَأُ فَقَالَتْ أُمِّي
مَا جَاءَ بِكِ يَا بُنَيَّةُ فَأَخْبَرْتُهَا وَذَكَرْتُ لَهَا الْحَدِيثَ
وَإِذَا هُوَ لَمْ يَبْلُغْ مِنْهَا مِثْلَ مَا بَلَغَ مِنِّي فَقَالَتْ يَا بُنَيَّةُ
خَفِّفِي عَلَيْكِ الشَّأْنَ فَإِنَّهُ وَاللَّهِ لَقَلَّمَا كَانَتِ امْرَأَةٌ
حَسْنَاءُ عِنْدَ رَجُلٍ يُحِبُّهَا لَهَا ضَرَائِرُ إِلاَّ حَسَدْنَهَا
وَقِيلَ فِيهَا وَإِذَا هُوَ لَمْ يَبْلُغْ مِنْهَا مَا بَلَغَ مِنِّي قُلْتُ
وَقَدْ عَلِمَ بِهِ أَبِي قَالَتْ نَعَمْ قُلْتُ وَرَسُولُ اللَّهِ ﷺ
قَالَتْ نَعَمْ وَرَسُولُ اللَّهِ ﷺ وَاسْتَعْبَرْتُ وَبَكَيْتُ
فَسَمِعَ أَبُو بَكْرٍ صَوْتِي وَهُوَ فَوْقَ الْبَيْتِ يَقْرَأُ فَنَزَلَ
فَقَالَ لأُمِّي مَا شَأْنُهَا قَالَتْ بَلَغَهَا الَّذِي ذُكِرَ مِنْ
شَأْنِهَا فَفَاضَتْ عَيْنَاهُ قَالَ أَقْسَمْتُ عَلَيْكِ أَيْ
بُنَيَّةُ إِلاَّ رَجَعْتِ إِلَى بَيْتِكِ فَرَجَعْتُ وَلَقَدْ جَاءَ
رَسُولُ اللَّهِ ﷺ بَيْتِي فَسَأَلَ عَنِّي خَادِمَتِي
فَقَالَتْ لاَ وَاللَّهِ مَا عَلِمْتُ عَلَيْهَا عَيْبًا إِلاَّ أَنَّهَا
كَانَتْ تَرْقُدُ حَتَّى تَدْخُلَ الشَّاةُ فَتَأْكُلَ خَمِيرَهَا
أَوْ عَجِينَهَا وَانْتَهَرَهَا بَعْضُ أَصْحَابِهِ فَقَالَ اصْدُقِي
رَسُولَ اللَّهِ ﷺ حَتَّى أَسْقَطُوا لَهَا بِهِ فَقَالَتْ سُبْحَانَ
اللَّهِ وَاللَّهِ مَا عَلِمْتُ عَلَيْهَا إِلاَّ مَا يَعْلَمُ الصَّائِغُ عَلَى تِبْرِ
الذَّهَبِ الأَحْمَرِ وَبَلَغَ الأَمْرُ إِلَى ذَلِكَ الرَّجُلِ الَّذِي
قِيلَ لَهُ فَقَالَ سُبْحَانَ اللَّهِ وَاللَّهِ مَا كَشَفْتُ كَنَفَ أُنْثَى
قَطُّ قَالَتْ عَائِشَةُ فَقُتِلَ شَهِيدًا فِي سَبِيلِ اللَّهِ قَالَتْ
وَأَصْبَحَ أَبَوَايَ عِنْدِي فَلَمْ يَزَالاَ حَتَّى دَخَلَ عَلَيَّ
رَسُولُ اللَّهِ ﷺ وَقَدْ صَلَّى الْعَصْرَ ثُمَّ دَخَلَ وَقَدِ
اكْتَنَفَنِي أَبَوَايَ عَنْ يَمِينِي وَعَنْ شِمَالِي فَحَمِدَ
اللَّهَ وَأَثْنَى عَلَيْهِ ثُمَّ قَالَ أَمَّا بَعْدُ يَا عَائِشَةُ إِنْ
كُنْتِ قَارَفْتِ سُوءًا أَوْ ظَلَمْتِ فَتُوبِي إِلَى اللَّهِ

Ušla sam u kuću i našla Umm-Ruman u prizemlju, a Ebu-Bekr učio je na krovu. 'Zbog čega si došla, kćerkice?', upitala je moja majka. Obavijestila sam je i ispričala joj priču. To nju nije pogodilo kao što je pogodilo mene. 'Kćerkice moja', rekla je, 'olakšaj sebi to stanje. Allaha mi, rijetko kada ima lijepa i dobra žena koja još ima inoća kod čovjeka koji je voli, a da joj one nisu zavidne i da se o njoj ne priča.' Njoj nije bilo teško kao meni.
'Je li moj otac saznao za ovo?', upitala sam.
'Da', odgovorila je.
'A Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem?', upitala sam.
'Da, i Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem', odgovorila je. Suze su mi se slijevale dok sam plakala. Ebu-Bekr, koji je učio na krovu, čuo je moj glas. Sišao je i upitao moju majku: 'Šta joj je?'
'Saznala je ono što se o njoj priča, pa joj (suze) liju iz očiju', odgovorila je.
'Zaklinjem te, kćerkice', reče on, 'vrati se svojoj kući!' Vratila sam se.
Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, bio je dolazio mojoj kući i raspitivao se (o meni) kod moje sluškinje, koja je rekla: 'Allaha mi, ja o njoj ne znam ništa loše, jedino što je znala zaspati, pa bi ušla ovca i pojela joj kvasac ili tijesto.' Neki njegovi ashabi grdili su je i govorili: 'Budi iskrena prema Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem!' Čak su je ružili i prigovarali joj pred njim, ali je ona govorila: 'Slavljen neka je Allah! Allaha mi, o njoj ne znam ništa do ono što zlatar zna o slamki crvenog zlata.'
Vijest je došla tom čovjeku koji je optužen, pa je on rekao: 'Slavljen neka je Allah! Allaha mi, nikad nisam otkrio žensko krilo!' On je poginuo kao šehid na Allahovom putu.
Ujutro su moji roditelji došli kod mene i ostali. Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, ušao je kod mene, a već je bio klanjao ikindijski namaz. Kad je on ušao, moji roditelji zaklonili su me s moje desne i s lijeve strane. Zahvalio se

Allahu i pohvalio Ga, a zatim rekao: 'Aiša, ako si učinila zlo ili nepravdu počinila, pokaj se Allahu, jer Allah zaista prima pokajanje od Svojih robova!' Tada je došla jedna ensarijka i sjela kod vrata. 'Zar se ne stidiš ove žene da nešto kažeš?', rekoh. Allahov je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, govorio okrenuvši se mome ocu.
'Odgovori mu!', rekla sam (svome ocu).
'Šta da mu kažem?', rekao je. Tada sam se okrenula svojoj majci i rekla: 'Odgovori mu!'
'Šta da kažem?', reče ona. Pošto mu njih dvoje nisu odgovorili, ja sam izrekla šehadet, zahvalila se Allahu i pohvalila Ga onako kako Njemu dolikuje, a zatim rekla: 'Allaha mi, kad bih rekla da to nisam uradila, a Uzvišeni Allah svjedok mi je da istinu govorim, to mi ne bi kod vas koristilo. Vi ste to pričali, i vaša su se srca tim napila. A kad bih rekla da sam to uradila, a Allah zna da to nisam uradila, vi biste, zaista, rekli: 'Povratila se sebi!' Allaha mi, ja imam, a i vi imate primjer samo u ocu Jusufovom' pokušala sam se sjetiti Jakubovog imena, ali mi na pamet nije moglo pasti ništa osim otac Jusufov 'kada je rekao: 'Lijepa strpljivost! A Allah je Onaj od kojeg se može tražiti pomoć protiv onoga što vi iznosite!' U tom trenutku Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, počela je dolaziti objava, i mi smo ušutjeli. Potom se to rastupi od njega, i ja sam mogla raspoznati radost na njegovom licu dok je brisao čelo i govorio: 'Aiša, raduj se, Allah je objavio tvoju nevinost!' Bila sam (tada) u najvećoj srdžbi. 'Ustani mu (Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem)!', rekoše mi roditelji.
'Allaha mi', odgovorila sam, 'ne ustajem njemu, niti mu se zahvaljujem, niti se zahvaljujem vama, nego se zahvaljujem Allahu, koji je objavio moju nevinost! Vi ste to čuli, i niste to zanijekali niti izmijenili!'"
Aiša je govorila: "Što se Zejnebe bint Džahš tiče, neka je Allah sačuva s njenom vjerom. Ona je rekla svako dobro. A što se njene sestre tiče, upropaštena je s onima koji su upropašteni."
Među onima koji su o njoj pričali bio je i Mistah, Hassan b. Sabit te dvoličnjak Abdullah b. Ubejj,

فَإِنَّ اللهَ يَقْبَلُ التَّوْبَةَ مِنْ عِبَادِهِ قَالَتْ وَقَدْ جَاءَتِ امْرَأَةٌ مِنَ الأَنْصَارِ فَهِيَ جَالِسَةٌ بِالْبَابِ فَقُلْتُ أَلاَ تَسْتَحْيِي مِنْ هَذِهِ الْمَرْأَةِ أَنْ تَذْكُرَ شَيْئًا فَوَعَظَ رَسُولُ اللهِ ﷺ فَالْتَفَتُّ إِلَى أَبِي فَقُلْتُ لَهُ أَجِبْهُ قَالَ فَمَاذَا أَقُولُ فَالْتَفَتُّ إِلَى أُمِّي فَقُلْتُ أَجِيبِيهِ فَقَالَتْ أَقُولُ مَاذَا فَلَمَّا لَمْ يُجِيبَاهُ تَشَهَّدْتُ فَحَمِدْتُ اللهَ وَأَثْنَيْتُ عَلَيْهِ بِمَا هُوَ أَهْلُهُ ثُمَّ قُلْتُ أَمَّا بَعْدُ فَوَاللهِ لَئِنْ قُلْتُ لَكُمْ إِنِّي لَمْ أَفْعَلْ وَاللهُ عَزَّ وَجَلَّ يَشْهَدُ إِنِّي لَصَادِقَةٌ مَا ذَاكَ بِنَافِعِي عِنْدَكُمْ لَقَدْ تَكَلَّمْتُمْ بِهِ وَأُشْرِبَتْهُ قُلُوبُكُمْ وَإِنْ قُلْتُ إِنِّي قَدْ فَعَلْتُ وَاللهُ يَعْلَمُ أَنِّي لَمْ أَفْعَلْ لَتَقُولُنَّ قَدْ بَاءَتْ بِهِ عَلَى نَفْسِهَا وَإِنِّي وَاللهِ مَا أَجِدُ لِي وَلَكُمْ مَثَلاً وَالْتَمَسْتُ اسْمَ يَعْقُوبَ فَلَمْ أَقْدِرْ عَلَيْهِ إِلاَّ أَبَا يُوسُفَ حِينَ قَالَ (فَصَبْرٌ جَمِيلٌ وَاللهُ الْمُسْتَعَانُ عَلَى مَا تَصِفُونَ) وَأُنْزِلَ عَلَى رَسُولِ اللهِ ﷺ مِنْ سَاعَتِهِ فَسَكَتْنَا فَرُفِعَ عَنْهُ وَإِنِّي لأَتَبَيَّنُ السُّرُورَ فِي وَجْهِهِ وَهُوَ يَمْسَحُ جَبِينَهُ وَيَقُولُ أَبْشِرِي يَا عَائِشَةُ فَقَدْ أَنْزَلَ اللهُ بَرَاءَتَكِ قَالَتْ وَكُنْتُ أَشَدَّ مَا كُنْتُ غَضَبًا فَقَالَ لِي أَبَوَايَ قُومِي إِلَيْهِ فَقُلْتُ لاَ وَاللهِ لاَ أَقُومُ إِلَيْهِ وَلاَ أَحْمَدُهُ وَلاَ أَحْمَدُكُمَا وَلَكِنْ أَحْمَدُ اللهَ الَّذِي أَنْزَلَ بَرَاءَتِي لَقَدْ سَمِعْتُمُوهُ فَمَا أَنْكَرْتُمُوهُ وَلاَ غَيَّرْتُمُوهُ وَكَانَتْ عَائِشَةُ تَقُولُ أَمَّا زَيْنَبُ ابْنَةُ جَحْشٍ فَعَصَمَهَا اللهُ بِدِينِهَا فَلَمْ تَقُلْ إِلاَّ خَيْرًا وَأَمَّا أُخْتُهَا حَمْنَةُ فَهَلَكَتْ فِيمَنْ هَلَكَ وَكَانَ الَّذِي يَتَكَلَّمُ فِيهِ مِسْطَحٌ وَحَسَّانُ بْنُ ثَابِتٍ وَالْمُنَافِقُ عَبْدُاللهِ بْنُ أُبَيٍّ وَهُوَ الَّذِي كَانَ يَسْتَوْشِيهِ وَيَجْمَعُهُ وَهُوَ الَّذِي تَوَلَّى

koji je sve to poticao i sakupljao. On je to najviše činio, on i Hamna.
"Ebu-Bekr se", kaže dalje Aiša, "bio zakleo da Mistahu nikad više neće dati nikakvu korist, pa je Allah objavio: 'Neka se čestiti i imućni među vama...' – do kraja ovog ajeta (to se odnosilo na Ebu-Bekra; imućnost je u tome da daju rodbini i sirotinji, tj. Mistahu), do Njegovih riječi: 'Zar vam ne bi bilo drago da i vama Allah oprosti? A Allah prašta i samilostan je!' Tada je Ebu-Bekr rekao: 'Svakako, Allaha mi, Gospodaru naš, mi volimo da nam oprostiš!', i ponovo je davao isto kao što je do tada činio."

كَبُرَهُ مِنْهُمْ هُوَ وَحَمْنَةُ قَالَتْ فَحَلَفَ أَبُو بَكْرٍ أَنْ لاَ يَنْفَعَ مِسْطَحًا بِنَافِعَةٍ أَبَدًا فَأَنْزَلَ اللهُ عَزَّ وَجَلَّ (وَلاَ يَأْتَلِ أُولُو الْفَضْلِ مِنْكُمْ) إِلَى آخِرِ الآيَةِ يَعْنِي أَبَا بَكْرٍ (وَالسَّعَةِ أَنْ يُؤْتُوا أُولِي الْقُرْبَى وَالْمَسَاكِينَ) يَعْنِي مِسْطَحًا إِلَى قَوْلِهِ (أَلاَ تُحِبُّونَ أَنْ يَغْفِرَ اللهُ لَكُمْ وَاللهُ غَفُورٌ رَحِيمٌ) حَتَّى قَالَ أَبُو بَكْرٍ بَلَى وَاللهِ يَا رَبَّنَا إِنَّا لَنُحِبُّ أَنْ تَغْفِرَ لَنَا وَعَادَ لَهُ بِمَا كَانَ يَصْنَعُ .

RIJEČI UZVIŠENOG: "... I NEKA VELA SVOJA SPUSTE NA GRUDI SVOJE..."[1]

باب (وَلْيَضْرِبْنَ بِخُمُرِهِنَّ عَلَى جُيُوبِهِنَّ)

4758. KAŽE Ahmed b. Šebib da mu je pričao njegov otac, prenoseći od Junusa da je Ibn-Šihab kazivao, prenoseći od Urve, a on od Aiše, radijallahu anha, da je rekla:
"Neka se Allah smiluje prvim muhadžirkama! Kada je Allah objavio: '... i neka vela svoja spuste na grudi svoje...', one su pocijepale svoje ogrtače i time se pokrile."

٤٧٥٨. وَقَالَ أَحْمَدُ بْنُ شَبِيبٍ حَدَّثَنَا أَبِي عَنْ يُونُسَ قَالَ ابْنُ شِهَابٍ عَنْ عُرْوَةَ عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهَا قَالَتْ يَرْحَمُ اللهُ نِسَاءَ الْمُهَاجِرَاتِ الأُوَلَ لَمَّا أَنْزَلَ اللهُ (وَلْيَضْرِبْنَ بِخُمُرِهِنَّ عَلَى جُيُوبِهِنَّ) شَقَّقْنَ مُرُوطَهُنَّ فَاخْتَمَرْنَ بِهَا .

4759. PRIČAO NAM JE Ebu-Nu'ajm, prenoseći od Ibrahima b. Nafija, on od Hasana b. Muslima, a ovaj od Safijje bint Šejbe da je Aiša, radijallahu anha, kada je objavljen ajet:
"... i neka vela svoja spuste..." – govorila: "One su uzele svoje ogrtače, rasjekle ih sa strane i njima se pokrile."

٤٧٥٩. حَدَّثَنَا أَبُو نُعَيْمٍ حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ نَافِعٍ عَنِ الْحَسَنِ بْنِ مُسْلِمٍ عَنْ صَفِيَّةَ بِنْتِ شَيْبَةَ أَنَّ عَائِشَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهَا كَانَتْ تَقُولُ لَمَّا نَزَلَتْ هَذِهِ الآيَةُ (وَلْيَضْرِبْنَ بِخُمُرِهِنَّ عَلَى جُيُوبِهِنَّ) أَخَذْنَ أُزْرَهُنَّ فَشَقَّقْنَهَا مِنْ قِبَلِ الْحَوَاشِي فَاخْتَمَرْنَ بِهَا .

---

1 En-Nur, 31. Prijevod značenja ajeta glasi: "A reci vjernicama neka obore poglede svoje i neka čuvaju stidna mjesta svoja; i neka se od ukrasa njihovih ne vidi išta osim onoga što je ionako vanjsko, i neka vela svoja spuste na grudi svoje; neka ukrase svoje ne pokazuju drugima – to mogu samo muževima svojim, ili očevima svojim, ili očevima muževa svojih, ili sinovima svojim, ili sinovima muževa svojih, ili braći svojoj, ili sinovima braće svoje, ili sinovima sestara svojih, ili prijateljicama svojim, ili robinjama svojim, ili muškarcima kojim nisu potrebne žene, ili djeci koja još ne znaju koja su stidna mjesta žena; i neka ne udaraju nogama svojim da bi se čuo zvekct nakita njihova koji pokrivaju. I svi se Allahu pokajte, o vjernici, da biste postigli ono što želite."

U ime Allaha, Svemilosnog, Samilosnog!

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

SURA EL-FURKAN

سُورَةُ الْفُرْقَانِ

Ibn-Abbas, radijallahu anhuma, kaže da *hebaen mensura*[1] znači "u prah i pepeo ih pretvoriti", tj. ono što vjetar raznese; *meddez-zille*[2] – "između pojave zore do izlaska sunca"; *sakinen*[3] – "da miruju, stalno"; *alejhi delilen*[4] – "kako smo uredili izlazak sunca"; *hilfeten*[5] – "smjenjuju" (ko je propustio nešto noću nadoknadi to danju, a ko je propustio nešto u toku dana nadoknadi to noću). Hasan (Basri) kaže: "Podari nam u ženama i djeci radost!"[6] (u pokoravanju Allahu), a zar ima nešto draže vjerniku od toga da vidi voljenog dosljednog u pokornosti Allahu. Ibn-Abbas kaže da *suhura*[7] znači "prizivanje propasti, prizivanje nesreće". Drugi vele da je *es-se'ir*[8] – "vatra razbuktala", a to je imenica muškog roda; *et-tes'ir* i *el-idtiram* – "raspirivanje i buktanje", tj. zastrašujući požar i strašno sagorijevanje; *tumla alejhi*[9] – "da mu ih diktiraju, da mu ih čitaju"; *er-ress*[10] – "mineral, metal", a množina je *risas* (metali, minerali); *ma ja'beu*[11] – "poklanja pažnju"; kaže se: nisam mu poklonio nikakvu pažnju, tj. ne uzima se to u obzir; *garama*[12] – "propast neminovna, očito stradanje".

وَقَالَ ابْنُ عَبَّاسٍ (هَبَاءً مَنْثُورًا) مَا تَسْفِي بِهِ الرِّيحُ (مَدَّ الظِّلَّ) مَا بَيْنَ طُلُوعِ الْفَجْرِ إِلَى طُلُوعِ الشَّمْسِ (سَاكِنًا) دَائِمًا (عَلَيْهِ دَلِيلاً) طُلُوعُ الشَّمْسِ (خِلْفَةً) مَنْ فَاتَهُ مِنَ اللَّيْلِ عَمَلٌ أَدْرَكَهُ بِالنَّهَارِ أَوْ فَاتَهُ بِالنَّهَارِ أَدْرَكَهُ بِاللَّيْلِ وَقَالَ الْحَسَنُ (هَبْ لَنَا مِنْ أَزْوَاجِنَا وَذُرِّيَّاتِنَا قُرَّةَ أَعْيُنٍ) فِي طَاعَةِ اللهِ وَمَا شَيْءٌ أَقَرَّ لِعَيْنِ الْمُؤْمِنِ مِنْ أَنْ يَرَى حَبِيبَهُ فِي طَاعَةِ اللهِ وَقَالَ ابْنُ عَبَّاسٍ (ثُبُورًا) وَيْلاً وَقَالَ غَيْرُهُ السَّعِيرُ مُذَكَّرٌ وَالتَّسَعُّرُ وَالاِضْطِرَامُ التَّوَقُّدُ الشَّدِيدُ (تُمْلَى عَلَيْهِ) تُقْرَأُ عَلَيْهِ مِنْ أَمْلَيْتُ وَأَمْلَلْتُ الرَّسُّ الْمَعْدِنُ جَمْعُهُ رِسَاسٌ (مَا يَعْبَأُ) يُقَالُ مَا عَبَأْتُ بِهِ شَيْئًا لاَ يُعْتَدُّ بِهِ (غَرَامًا) هَلاَكًا وَقَالَ مُجَاهِدٌ (وَعَتَوْا) طَغَوْا وَقَالَ ابْنُ عُيَيْنَةَ (عَاتِيَةٍ) عَتَتْ عَنِ الْخَزَّانِ .

1 El-Furkan, 23.
2 El-Furkan, 45.
3 Isti ajet.
4 Isti ajet.
5 El-Furkan, 62.
6 El-Furkan, 74.
7 El-Furkan, 13-14.
8 El-Furkan, 11.
9 El-Furkan, 5.
10 El-Furkan, 38. Mudžahid kaže da "er-ress" znači "bunar, rudarsko okno". Katada tvrdi da su stanovnici Ressa bili u Jemami, a Ibn-Abbas drži da je to bunar, rudarsko okno, u Azerbejdžanu.
11 El-Furkan, 77.
12 El-Furkan, 65.

Mudžahid kaže da *ve 'atev*[13] znači "prešli su sve granice", tj. prešli su svaku mjeru. Ibn-Ujejna kaže da *'atijetin*[14] znači "silovit; silno navaljivati na branu".

RIJEČI UZVIŠENOG: "ONI KOJI BUDU LICA OKRENUTIH ZEMLJI U DŽEHENNEM VUČENI BIT ĆE U NAJGOREM POLOŽAJU I U NAJVEĆOJ NEVOLJI."[15]

باب قوله (الذين يحشرون على وجوههم إلى جهنم أولئك شر مكانا وأضل سبيلا)

4760. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Muhammed, njemu Junus b. Muhammed Bagdadi, ovom Šejban, prenoseći od Katade, a on od Enesa b. Malika, radijallahu anhu, koji kaže:
"Jedan je čovjek upitao: 'Allahov Poslaniče, nevjernik će na Sudnjem danu biti proživljen s licem okrenutim zemlji?' Na to je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, odgovorio: 'Zar Onaj koji je odredio da se na ovome svijetu ide na dvjema nogama nije u stanju narediti da se na Sudnjem danu ide na licu?!'"
Katada kaže: "Tako je, veličine mi našega Gospodara!"[16]

٤٧٦٠ . حَدَّثَنَا عَبْدُاللهِ بْنُ مُحَمَّدٍ حَدَّثَنَا يُونُسُ بْنُ مُحَمَّدٍ الْبَغْدَادِيُّ حَدَّثَنَا شَيْبَانُ عَنْ قَتَادَةَ حَدَّثَنَا أَنَسُ بْنُ مَالِكٍ رَضِيَ الله عنه أَنَّ رَجُلاً قَالَ يَا نَبِيَّ اللهِ يُحْشَرُ الْكَافِرُ عَلَى وَجْهِهِ يَوْمَ الْقِيَامَةِ قَالَ أَلَيْسَ الَّذِي أَمْشَاهُ عَلَى الرِّجْلَيْنِ فِي الدُّنْيَا قَادِرًا عَلَى أَنْ يُمْشِيَهُ عَلَى وَجْهِهِ يَوْمَ الْقِيَامَةِ قَالَ قَتَادَةُ بَلَى وَعِزَّةِ رَبِّنَا .

13 El-Furkan, 21.

14 El-Hakka, 6.

15 El-Furkan, 34.

16 U hadisu Ebu-Hurejre, radijallahu anhu, koji bilježi Bezzar stoji: "Ljudi će biti proživljeni na tri načina: oni koji će jahati, oni koji će stajati na svojim nogama i oni koji će stajati na svojim licima." Ibn-Hadžer kaže da će oni bliski Allahu biti proživljeni, i oni će jahati; grupa vjernika koja je na stupnju iza ove prve grupe stajat će na svojim nogama, dok će nevjernici biti proživljeni, a stajat će na svojim licima.

RIJEČI UZVIŠENOG: "... I ONI KOJI SE MIMO ALLAHA DRUGOM BOGU NE KLANJAJU, I KOJI ONE KOJE JE ALLAH ZABRANIO NE UBIJAJU, OSIM KAD TO PRAVDA ZAHTIJEVA, I KOJI NE BLUDNIČE; A KO TO RADI ISKUSIT ĆE KAZNU."[1]

باب قَوْلِهِ (وَالَّذِينَ لاَ يَدْعُونَ مَعَ اللَّهِ إِلَهًا آخَرَ وَلاَ يَقْتُلُونَ النَّفْسَ الَّتِي حَرَّمَ اللَّهُ إِلاَّ بِالْحَقِّ وَلاَ يَزْنُونَ وَمَنْ يَفْعَلْ ذَلِكَ يَلْقَ أَثَامًا)

Jelka esamen znači *jelkal-ukubete* (iskusit će kaznu).

الْعُقُوبَةَ .

4761. PRIČAO NAM JE Musedded, njemu Jahja, prenoseći od Sufjana, kome su pričali Mensur i Sulejman, prenoseći od Ebu-Vaila, on od Ebu-Mejsere, a ovaj od Abdullaha; a PRIČAO MI JE i Vasil, prenoseći od Ebu-Vaila, a on od Abdullaha, radijallahu anhu, da je rekao:
"Pitao sam (ili upitali su) Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, koji je grijeh kod Allaha najveći, pa je odgovorio: 'Da pripisuješ Allahu druga, a On je tebe stvorio!'
'Koji poslije toga?', upitao sam.
'Zatim, da ubiješ svoje dijete plašeći se da ne jede s tobom', odgovorio je.
'A poslije toga?', upitao sam.
'Da učiniš blud sa ženom svoga komšije',[2] odgovorio je. Nakon toga objavljen je sljedeći ajet kao potvrda riječima Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem: '... i oni koji se mimo Allaha drugom bogu ne klanjaju, i koji one koje je Allah zabranio ne ubijaju, osim kad to pravda zahtijeva...'"

٤٧٦١. حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ حَدَّثَنَا يَحْيَى عَنْ سُفْيَانَ قَالَ حَدَّثَنِي مَنْصُورٌ وَسُلَيْمَانُ عَنْ أَبِي وَائِلٍ عَنْ أَبِي مَيْسَرَةَ عَنْ عَبْدِاللهِ ح قَالَ وَحَدَّثَنِي وَاصِلٌ عَنْ أَبِي وَائِلٍ عَنْ عَبْدِاللهِ رَضِي الله عنه قَالَ سَأَلْتُ أَوْ سُئِلَ رَسُولُ اللهِ ﷺ أَيُّ الذَّنْبِ عِنْدَ اللهِ أَكْبَرُ قَالَ أَنْ تَجْعَلَ لِلَّهِ نِدًّا وَهُوَ خَلَقَكَ قُلْتُ ثُمَّ أَيٌّ قَالَ ثُمَّ أَنْ تَقْتُلَ وَلَدَكَ خَشْيَةَ أَنْ يَطْعَمَ مَعَكَ قُلْتُ ثُمَّ أَيٌّ قَالَ أَنْ تُزَانِيَ بِحَلِيلَةِ جَارِكَ قَالَ وَنَزَلَتْ هَذِهِ الْآيَةُ تَصْدِيقًا لِقَوْلِ رَسُولِ اللهِ ﷺ (وَالَّذِينَ لاَ يَدْعُونَ مَعَ اللهِ إِلَهًا آخَرَ وَلاَ يَقْتُلُونَ النَّفْسَ الَّتِي حَرَّمَ اللهُ إِلاَّ بِالْحَقِّ وَلاَ يَزْنُونَ) .

1 El-Furkan, 68.

2 Ovdje se govori o ubistvu vlastitog djeteta i bludu s komšijinom ženom. Zna se da je svako ubistvo, bez Šerijatom opravdanog razloga, veliki grijeh, a ubistvo djeteta zbog oskudice još je veći. Isto tako, blud s bilo kojom ženom veliki je grijeh, a blud s komšinicom još je veći grijeh. Tako imam Ahmed bilježi hadis od Mikdada b. Esveda u kome se navodi da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, upitao: "Šta mislite o bludu?" – "To je haram", rekli smo, a Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, reče: "Da čovjek počini blud s deset žena, lakše mu je (manji mu je grijeh) nego da ga počini sa ženom svoga komšije." Ovim je hadisom najjasnije pojašnjena važnost komšiluka te međusobnog uvažavanja i poštivanja komšija.

4762. PRIČAO NAM JE Ibrahim b. Musa, njemu Hišam b. Jusuf, ovom Ibn-Džurejdž, a njemu Kasim b. Ebu-Bezza, koji je upitao Seida b. Džubejra: "Ima li pokajanja za onoga koji namjerno ubije vjernika?" Tada sam mu proučio: "... i koji one koje je Allah zabranio ne ubijaju, osim kad to pravda zahtijeva..."
Seid kaže: "Proučio sam ga Ibn-Abbasu kao što si ga ti proučio meni, pa je rekao: 'Ovo je mekanski ajet. On je stavljen van snage medinskim ajetom koji se nalazi u poglavlju En-Nisa.'"[3]

٤٧٦٢. حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ مُوسَى أَخْبَرَنَا هِشَامُ بْنُ يُوسُفَ أَنَّ ابْنَ جُرَيْجٍ أَخْبَرَهُمْ قَالَ أَخْبَرَنِي الْقَاسِمُ بْنُ أَبِي بَزَّةَ أَنَّهُ سَأَلَ سَعِيدَ بْنَ جُبَيْرٍ هَلْ لِمَنْ قَتَلَ مُؤْمِنًا مُتَعَمِّدًا مِنْ تَوْبَةٍ فَقَرَأْتُ عَلَيْهِ (وَلاَ يَقْتُلُونَ النَّفْسَ الَّتِي حَرَّمَ اللهُ إِلاَّ بِالْحَقِّ) فَقَالَ سَعِيدٌ قَرَأْتُهَا عَلَى ابْنِ عَبَّاسٍ كَمَا قَرَأْتَهَا عَلَيَّ فَقَالَ هَذِهِ مَكِّيَّةٌ نَسَخَتْهَا آيَةٌ مَدَنِيَّةٌ الَّتِي فِي سُورَةِ النِّسَاءِ .

4763. PRIČAO MI JE Muhammed b. Beššar, njemu Gunder, a ovome Šu'ba, prenoseći od Mugire b. Nu'mana, a on od Seida b. Džubejra, koji kaže:
"Razišli su se učenjaci Kufe o pitanju ubistva vjernika,[4] pa sam stoga otišao Ibn-Abbasu, koji je rekao: 'Objavljen je među ajetima koji su objavljeni na kraju, i ništa ga nije stavilo van snage.'"

٤٧٦٣. حَدَّثَنِي مُحَمَّدُ بْنُ بَشَّارٍ حَدَّثَنَا غُنْدَرٌ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ عَنِ الْمُغِيرَةِ بْنِ النُّعْمَانِ عَنْ سَعِيدِ بْنِ جُبَيْرٍ قَالَ اخْتَلَفَ أَهْلُ الْكُوفَةِ فِي قَتْلِ الْمُؤْمِنِ فَرَحَلْتُ فِيهِ إِلَى ابْنِ عَبَّاسٍ فَقَالَ نَزَلَتْ فِي آخِرِ مَا نَزَلَ وَلَمْ يَنْسَخْهَا شَيْءٌ .

4764. PRIČAO NAM JE Adem, njemu Šu'ba, a ovom Mensur, prenoseći od Seida b. Džubejra, koji je rekao:
"Pitao sam Ibn-Abbasa, radijallahu anhuma, o riječima Uzvišenog: '... kazna će biti Džehennem,[5] pa je rekao: 'Ne prima mu se pokajanje', te o Njegovim riječima: '... i oni koji se mimo Allaha drugom bogu ne klanjaju', pa je odgovorio: 'Ovo je bilo u džahilijetu.'"

٤٧٦٤. حَدَّثَنَا آدَمُ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ حَدَّثَنَا مَنْصُورٌ عَنْ سَعِيدِ بْنِ جُبَيْرٍ قَالَ سَأَلْتُ ابْنَ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا عَنْ قَوْلِهِ تَعَالَى (فَجَزَاؤُهُ جَهَنَّمُ) قَالَ لاَ تَوْبَةَ لَهُ وَعَنْ قَوْلِهِ جَلَّ ذِكْرُهُ (لاَ يَدْعُونَ مَعَ اللهِ إِلَهًا آخَرَ) قَالَ كَانَتْ هَذِهِ فِي الْجَاهِلِيَّةِ .

3 Zejd b. Sabit, radijallahu anhu, kaže: "Poglavlje En-Nisa objavljeno je šest mjeseci nakon poglavlja El-Furkan."

4 Radi se o namjernom ubistvu vjernika.

5 Radi se o 93. ajetu poglavlja En-Nisa: "Onome koji hotimično ubije vjernika kazna će biti Džehennem, u kome će vječno ostati."

RIJEČI UZVIŠENOG: "PATNJA ĆE MU NA ONOM SVIJETU UDVOSTRUČENA BITI I VJEČNO ĆE U NJOJ PONIŽEN OSTATI."[1]

باب (يُضَاعَفْ لَهُ الْعَذَابُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ وَيَخْلُدْ فِيهِ مُهَانًا)

4765. PRIČAO NAM JE Sa'd b. Hafs, njemu Šejban, prenoseći od Mensura, a on od Seida b. Džubejra, koji je rekao da je Ibn-Ebza kazivao:
"Upitali su Ibn-Abbasa o riječima Uzvišenog: 'Onome koji hotimično ubije vjernika kazna će biti Džehennem...', te riječima (Njegovim): '... i koji one koje je Allah zabranio ne ubijaju, osim kad to pravda zahtijeva...' – sve do riječi: '... osim onih koji se pokaju...'[2] Pitao sam ga, pa mi je rekao: 'Kada su objavljeni ovi ajeti, Mekelije su izjavile: 'Allahu smo druga pripisivali i ubijali osobe koje je Allah, osim kad to pravda zahtijeva, zabranio ubijati, a činili smo i razvrat, pa je Allah objavio: '... osim onih koji se pokaju i uzvjeruju i dobra djela čine...' – sve do Njegovih riječi: '... a Allah prašta i samilostan je.''"[3]

٤٧٦٥. حَدَّثَنَا سَعْدُ بْنُ حَفْصٍ حَدَّثَنَا شَيْبَانُ عَنْ مَنْصُورٍ عَنْ سَعِيدِ بْنِ جُبَيْرٍ قَالَ قَالَ ابْنُ أَبْزَى سُئِلَ ابْنَ عَبَّاسٍ عَنْ قَوْلِهِ تَعَالَى (وَمَنْ يَقْتُلْ مُؤْمِنًا مُتَعَمِّدًا فَجَزَاؤُهُ جَهَنَّمُ خَالِدًا فِيهَا) وَقَوْلِهِ (وَلاَ يَقْتُلُونَ النَّفْسَ الَّتِي حَرَّمَ اللهُ إِلاَ بِالْحَقِّ) حَتَّى بَلَغَ (إِلاَ مَنْ تَابَ وَآمَنَ) فَسَأَلْتُهُ فَقَالَ لَمَّا نَزَلَتْ قَالَ أَهْلُ مَكَّةَ فَقَدْ عَدَلْنَا بِاللهِ وَقَدْ قَتَلْنَا النَّفْسَ الَّتِي حَرَّمَ اللهُ إِلاَ بِالْحَقِّ وَأَتَيْنَا الْفَوَاحِشَ فَأَنْزَلَ اللهُ (إِلاَ مَنْ تَابَ وَآمَنَ وَعَمِلَ عَمَلاً صَالِحًا) إِلَى قَوْلِهِ (غَفُورًا رَحِيمًا) .

RIJEČI UZVIŠENOG: "... OSIM ONIH KOJI SE POKAJU I UZVJERUJU I DOBRA DJELA ČINE – ALLAH ĆE NJIHOVA HRĐAVA DJELA U DOBRA PROMIJENITI; A ALLAH PRAŠTA I SAMILOSTAN JE."[4]

باب (إلا مَنْ تاب وآمن وعمل عملاً صالحًا فأولئك يُبَدِّلُ اللهُ سيئاتهم حسناتٍ وكان اللهُ غفورًا رحيمًا)

4766. PRIČAO NAM JE Abdan, njemu njegov otac, prenoseći od Šu'be, ovaj od Mensura, a on od Seida b. Džubejra, koji je kazivao:
"Naredio mi je Abdur-Rahman b. Ebza da upitam Ibn-Abbasa o dva ajeta: 'Onome koji hotimično ubije vjernika kazna će biti Džehennem, u kome će vječno ostati', pa sam ga upitao, a on mi reče: 'Ništa ga nije stavilo van snage.'

٤٧٦٦. حَدَّثَنَا عَبْدَانُ أَخْبَرَنَا أَبِي عَنْ شُعْبَةَ عَنْ مَنْصُورٍ عَنْ سَعِيدِ بْنِ جُبَيْرٍ قَالَ أَمَرَنِي عَبْدُالرَّحْمَنِ بْنُ أَبْزَى أَنْ أَسْأَلَ ابْنَ عَبَّاسٍ عَنْ هَاتَيْنِ الآيَتَيْنِ (وَمَنْ يَقْتُلْ مُؤْمِنًا مُتَعَمِّدًا) فَسَأَلْتُهُ فَقَالَ لَمْ يَنْسَخْهَا شَيْءٌ وَعَنْ (وَالَّذِينَ لاَ يَدْعُونَ مَعَ اللهِ إِلَهًا آخَرَ) قَالَ نَزَلَتْ فِي أَهْلِ الشِّرْكِ .

1 El-Furkan, 69.

2 El-Furkan, 70.

3 Isti ajet. Iz njega se razumije da Allah prima iskreno pokajanje (tevbu) čovjeka koji počini ubistvo.

4 Isti ajet.

(Upitao sam ga) i o ajetu: '... i oni koji se mimo Allaha drugom bogu ne klanjaju...', za koji je rekao: 'Povod njegovu objavljivanju bili su idolopoklonici.'"[5]

RIJEČI UZVIŠENOG: "NEMINOVNO VAS ČEKA KAZNA."[6]

باب (فسوف يكون لزاما)

Lizamen znači *heleketen* (uzrok propasti).

أَيْ هَلَكَةً .

4767. PRIČAO NAM JE Umer b. Hafs b. Gijas, njemu njegov otac, ovom A'meš, a njemu Muslim, prenoseći od Mesruka, koji je rekao:
"Kazivao je Abdullah: 'Petero se već dogodilo: dim, mjesec, Bizantinci, napad[7] i neminovnost ('... neminovno vas čeka kazna')."[8]

٤٧٦٧. حَدَّثَنَا عُمَرُ بْنُ حَفْصِ بْنِ غِيَاثٍ حَدَّثَنَا أَبِي حَدَّثَنَا الأَعْمَشُ حَدَّثَنَا مُسْلِمٌ عَنْ مَسْرُوقٍ قَالَ قَالَ عَبْدُاللهِ خَمْسٌ قَدْ مَضَيْنَ الدُّخَانُ وَالْقَمَرُ وَالرُّومُ وَالْبَطْشَةُ وَاللِّزَامُ (فَسَوْفَ يَكُونُ لِزَامًا) .

5 Ovdje se radi o spomenutim ajetima iz poglavlja En-Nisa i El-Furkan. Ajet iz poglavlja El-Furkan objavljen je, kako kaže Ibn-Abbas, u povodu mekanskih idolopoklonika, koji su priznavali svoja ubistva i grijehe, a njihovo iskupljenje bilo je pokajanje i prelazak na islam. Što se tiče ajeta iz sure En-Nisa, on se odnosi na ljude koji su upoznali islam, a zatim ubili vjernika namjerno; oni zaslužuju vatru i za njih pokajanja nema. Postoje predanja od Ibn-Abbasa po kojima je on smatrao da i za jedne i za druge ima nade za pokajanje. Katkad bi, ipak, za prve tvrdio da ima nade, a za druge da nemaju nikakvu nadu za pokajanje. U hadisu koji prenosi Muavija, a bilježe ga Ahmed i Nesai, Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, kaže: "Svaki grijeh, nadati se, Allah će oprostiti, izuzev ako čovjek umre kao nevjernik i ako ubije vjernika namjerno." Međutim, većina časnih prethodnika i svi učenjaci vjerodostojne tradicije smatraju da je primljeno pokajanje čak i onome koji ubije vjernika namjerno, argumentirajući to kur'anskim ajetom: "Doista Allah neće oprostiti da Mu se sudrug pripisuje, a oprostit će manje grijehe od toga." Argumentirajući svoj stav, oni ga temelje i na poznatom vjerodostojnom hadisu o čovjeku koji je ubio 99 ljudi pa to učinio i sa stotim, ali mu se, ipak, Allah smilovao i krajnjim mu boravištem Džennet odredio.

6 El-Furkan, 77.

7 Veliki napad označava Bitku na Bedru.

8 Ebu-Ubejda, tumačeći riječi: "... neminovno vas čeka kazna", kaže: "To je kazna za svakoga ko je uradio loše djelo."

U ime Allaha, Svemilosnog, Samilosnog!

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

SURA EŠ-ŠU'ARA (PJESNICI)

سُورَةُ الشُّعَرَاءِ

Mudžahid kaže kaže da *ta'besun*[1] znači "druge ismijavajući", tj. gradeći palače; *hedim*[2]– "zreli", koji se mrve kada se dotaknu; *musehharin*[3] – "opčinjeni"; *lejkeh i el-ejkeh* su množina od *ejke*[4], a znači isprepleteno, uvijeno stablo; *jevmiz-zulleh*[5] – "oblačni dan; prekrivanje kaznom"; *mevzun*[6] – "s mjerom; utvrđeno, poznato"; *ket-tavdi*[7] – "kao planina". Drugi kažu da *leširzimetun*[8] znači "malo, tj. malobrojna skupina", a *fis-sadžidin*[9] – "da među klanjačima budeš, da namaz obavljaš". Ibn-Abbas kaže da *le'allekum tahludun*[10] znači "kao da ćete vječno živjeti"; *ri'in*[11] – "uzvišica" (množina od *ri'ah*, brijeg, uzvišica, jest *erja'*, uzvišice); *mesani'a*[12]

وَقَالَ مُجَاهِدٌ (تَعْبَثُونَ) تَبْنُونَ (هَضِيمٌ) يَتَفَتَّتُ إِذَا مُسَّ (مُسَحَّرِينَ) الْمَسْحُورِينَ لَيْكَةُ وَالأَيْكَةُ جَمْعُ أَيْكَةٍ وَهِيَ جَمْعُ شَجَرٍ (يَوْمِ الظُّلَّةِ) إِظْلاَلُ الْعَذَابِ إِيَّاهُمْ (مَوْزُونٍ) مَعْلُومٍ (كَالطَّوْدِ) كَالْجَبَلِ وَقَالَ غَيْرُهُ (لَشِرْذِمَةٌ) الشِّرْذِمَةُ طَائِفَةٌ قَلِيلَةٌ (فِي السَّاجِدِينَ) الْمُصَلِّينَ قَالَ ابْنُ عَبَّاسٍ (لَعَلَّكُمْ تَخْلُدُونَ) كَأَنَّكُمْ الرِّيعُ الأَيْفَاعُ مِنَ الأَرْضِ وَجَمْعُهُ رِيَعَةٌ وَأَرْيَاعٌ وَاحِدُهُ رِيعَةٌ (مَصَانِعَ) كُلُّ بِنَاءٍ فَهُوَ مَصْنَعَةٌ فَرِهِينَ مَرِحِينَ

1 Eš-Šu'ara, 128.

2 Eš-Šu'ara, 148.

3 Eš-Šu'ara, 153.

4 Eš-Šu'ara, 176. Neki kažu da je to ime mjesta. U Ibn-Kesirovom Tefsiru iznosi se pretpostavka da je Šu'ajb poslan dva puta kao vjerovjesnik: prvo je poslan Medjenu, a zatim stanovnicima Ejke. Drugi, pak, tvrde da su stanovnici Ejke i Medjena jedno te isto. Ibn-Kesir daje prednost ovom drugom mišljenju i smatra da je to jedan narod, kome je poslan Šu'ajb, alejhis-selam. Kurtubi kaže: "Ko čita *el-ejke*, to je šiprag, džungla, guštara; a ko čita *Lejke*, to je ime mjesta." Katada kaže da je *el-ejke* guštara od isprepletenih i uvijenih stabala. Ibn-Abbas kaže da *el-ejke* označava stablo. Svi se lingvisti, uglavnom, slažu da je *el-ejke* isprepleteno, uvijeno stablo. Ajni kaže da je množina riječi *el-ejke ejk*, jer kako može jednina i množina biti ista?!

5 Eš-Šu'ara, 189. Allah je Šu'ajbovom, alejhis-selam, narodu poslao nesnosnu žegu, pa su tražili zaklon i hlad u svojim kućama i drugim skloništima. Nigdje ga nisu mogli naći, osim pod oblakom koji se nad njima uzvisio praveći im savršeni hlad. Kada su se svi pod njim sakupili, Allah im je iz oblaka spustio vatru, pa su svi izgorjeli i postali prašina i pijesak (*Kurtubi*, 13/147). Kurtubi kaže da je u ta dva naroda bilo 900 vjernika, koji su vjerovali u poslanstvo Šu'ajbovo, alejhis-selam.

6 El-Hidžr, 19.

7 Eš-Šu'ara, 63.

8 Eš-Šu'ara, 54. Ovdje se radi o Musaovom, alejhis-selam, narodu. Njegovih je sunarodnika bilo malo u odnosu na faraonove ljude koji su ih tjerali. Kurtubi navodi da je Musaova, alejhis-selam, skupina brojala 670 000 ljudi, i svi su se oni spasili kada se more razdvojilo.

9 Eš-Šu'ara, 219.

10 Eš-Šu'ara, 129, tj. oni koji prave palače i dvorce.

11 Eš-Šu'ara, 128. Radi se o zidanju palača Hudovog, alejhis-selam, naroda na uzvišicama i brdima.

12 Eš-Šu'ara, 129.

– "utvrde" (svaka je građevina utvrda); *ferihin*[13] je u značenju merihine (obijesno, zadivljeni onim što su uradili). *Farihin* ima isto značenje, a postoji mišljenje da ova riječ znači vrlo vješti); *ta'sev*[14] – "i zlo ne činite" (to je anarhija najgore vrste), od *'ase - je'isu - 'ajsen*, što znači "oštetiti, naškoditi"; *el-džibille*[15] – "narodi, stvorenja", od: stvoriti, uobličiti (odatle je *džubulun, džibilun* i *džublun* – grupa ljudi u značenju stvorenja; to tvrdi Ibn-Abbas).

(فَارِهِينَ) بِمَعْنَاهُ وَيُقَالُ فَارِهِينَ حَاذِقِينَ (تَعْثَوْا) هُوَ أَشَدُّ الْفَسَادِ عَاثَ يَعِيثُ عَيْثًا (الْجِبِلَّةَ) الْخَلْقَ جُبِلَ خُلِقَ وَمِنْهُ جُبُلاً وَجِبلاً وَجُبْلاً يَعْنِي الْخَلْقَ قَالَهُ ابْنُ عَبَّاسٍ .

RIJEČI UZVIŠENOG: "I NE OSRAMOTI ME NA DAN KADA ĆE LJUDI OŽIVLJENI BITI"[16]

باب (وَلاَ تُخْزِنِي يَوْمَ يُبْعَثُونَ)

4768. REKAO JE Ibrahim b. Tahman, prenoseći Ibn-Ebu-Zi'ba, on od Seida b. Ebu-Seida Makburija, on od svoga oca, a ovaj od Ebu-Hurejre, radijallahu anhu, da je čuo Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, kada je rekao:
"Ibrahim, alejhis-selam, vidjet će svoga oca na Sudnjem danu a na njemu će biti prašina i tama." *El-Gabere* je ustvari *el-katere* (veoma gusta prašina koja će lica zatamniti).

٤٧٦٨. وَقَالَ إِبْرَاهِيمُ بْنُ طَهْمَانَ عَنِ ابْنِ أَبِي ذِئْبٍ عَنْ سَعِيدِ بْنِ أَبِي سَعِيدٍ الْمَقْبُرِيِّ عَنْ أَبِيهِ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللهُ عنه عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ إِنَّ إِبْرَاهِيمَ عَلَيْهِ الصَّلاَةُ وَالسَّلاَمُ يَرَى أَبَاهُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ عَلَيْهِ الْغَبَرَةُ وَالْقَتَرَةُ الْغَبَرَةُ هِيَ الْقَتَرَةُ .

4769. PRIČAO NAM JE Isma'il, njemu njegov brat, prenoseći od Ibn-Ebu-Zi'ba, on od Seida Makburija, ovaj od Ebu-Hurejre, radijallahu anhu, a on od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, da je rekao: "Ibrahim, alejhis-selam, srest će svoga oca, pa će reći: 'Gospodaru moj, obećao si mi da me nećeš rastužiti na Sudnjem danu!' Tada će mu Allah odgovoriti: 'Ja sam, doista, zabranio Džennet nevjernicima!'"[17]

٤٧٦٩. حَدَّثَنَا إِسْمَاعِيلُ حَدَّثَنَا أَخِي عَنِ ابْنِ أَبِي ذِئْبٍ عَنْ سَعِيدٍ الْمَقْبُرِيِّ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللهُ عنه عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ يَلْقَى إِبْرَاهِيمُ أَبَاهُ فَيَقُولُ يَا رَبِّ إِنَّكَ وَعَدْتَنِي أَنْ لاَ تُخْزِيَنِي يَوْمَ يُبْعَثُونَ فَيَقُولُ اللهُ إِنِّي حَرَّمْتُ الْجَنَّةَ عَلَى الْكَافِرِينَ .

13 Eš-Šu'ara, 149.

14 Eš-Šu'ara, 183.

15 Eš-Šu'ara, 184.

16 Eš-Šu'ara, 87.

17 U predanjima Ibrahima b. Tahmana i Ejjuba i Ebi-Seida i Ibnul-Munzira spominje se da će Ibrahimov, alejhis-selam, otac Azer biti proživljen na Sudnjem danu u liku prljave hijene koja se valja po izmetu, jer je ona jedna od najglupljih životinja, budući da je i Azer bio jedan od najglupljih i najpokvarenijih ljudi, jer je želio nauditi

RIJEČI UZVIŠENOG: "I OPOMINJI RODBINU SVOJU NAJBLIŽU[1] I BUDI PONIZAN (PREMA VJERNICIMA KOJI TE SLIJEDE)!"

باب
(وَأَنْذِرْ عَشِيرَتَكَ الأَقْرَبِينَ وَاخْفِضْ جَنَاحَكَ)

Vahfid dženahake znači *elin džanibeke* (budi ponizan).

أَلِنْ جَانِبَكَ .

4770. PRIČAO NAM JE Umer b. Hafs b. Gijas, njemu njegov otac, ovom A'meš, a njemu Amr b. Murra, prenoseći od Seida b. Džubejra, a on od Ibn-Abbasa, radijallahu anhuma, da je rekao: "Kada je objavljen ajet: 'I opominji rodbinu svoju najbližu...', Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, popeo se na brežuljak Safa i počeo zvati: 'O sinovi Fihrovi, o sinovi Adijevi!' – a bili su to ogranci plemena Kurejš – sve dok se nisu iskupili. Onaj koji nije mogao izići poslao je nekoga da vidi o čemu se radi. Došao je Ebu-Leheb i Kurejševići, pa je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: 'Šta mislite: kada bih vam rekao da se u ovoj dolini nalazi konjica koja vas želi napasti, da li biste mi povjerovali?'
'Da', odgovorili su, 'kod tebe smo nalazili samo istinu!' Poslanik tada reče: 'Ja vas opominjem pred strašnu kaznu!' Na to Ebu-Leheb uzviknu: 'Teško tebi danas! Zar si nas samo zbog ovoga okupio?!'
Tada je objavljen ajet: 'Neka propadne Ebu-Leheb, i propao je! Neće mu biti od koristi blago njegovo, a ni ono što je stekao!'"[2]

٤٧٧٠ . حَدَّثَنَا عُمَرُ بْنُ حَفْصِ بْنِ غِيَاثٍ حَدَّثَنَا أَبِي حَدَّثَنَا الأَعْمَشُ قَالَ حَدَّثَنِي عَمْرُو بْنُ مُرَّةَ عَنْ سَعِيدِ بْنِ جُبَيْرٍ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا قَالَ لَمَّا نَزَلَتْ (وَأَنْذِرْ عَشِيرَتَكَ الأَقْرَبِينَ) صَعِدَ النَّبِيُّ ﷺ عَلَى الصَّفَا فَجَعَلَ يُنَادِي يَا بَنِي فِهْرٍ يَا بَنِي عَدِيٍّ لِبُطُونِ قُرَيْشٍ حَتَّى اجْتَمَعُوا فَجَعَلَ الرَّجُلُ إِذَا لَمْ يَسْتَطِعْ أَنْ يَخْرُجَ أَرْسَلَ رَسُولاً لِيَنْظُرَ مَا هُوَ فَجَاءَ أَبُو لَهَبٍ وَقُرَيْشٌ فَقَالَ أَرَأَيْتَكُمْ لَوْ أَخْبَرْتُكُمْ أَنَّ خَيْلاً بِالْوَادِي تُرِيدُ أَنْ تُغِيرَ عَلَيْكُمْ أَكُنْتُمْ مُصَدِّقِيَّ قَالُوا نَعَمْ مَا جَرَّبْنَا عَلَيْكَ إِلاَّ صِدْقًا قَالَ فَإِنِّي نَذِيرٌ لَكُمْ بَيْنَ يَدَيْ عَذَابٍ شَدِيدٍ فَقَالَ أَبُو لَهَبٍ تَبًّا لَكَ سَائِرَ الْيَوْمِ أَلِهَذَا جَمَعْتَنَا فَنَزَلَتْ (تَبَّتْ يَدَا أَبِي لَهَبٍ وَتَبَّ مَا أَغْنَى عَنْهُ مَالُهُ وَمَا كَسَبَ) .

svome sinu ne prihvativši vjeru u koju je on pozivao. Isto tako neće ostati ništa pri duši Ibrahimu, alejhis-selam, u pogledu svog oca koji je u takvom ružnom liku, kao što se neće prepoznati u vatri da mu je otac.

1 Eš-Šu'ara, 215.

2 El-Leheb, 1-2.

4771. PRIČAO NAM JE Ebu-Jeman, a njemu Šu'ajb, prenoseći od Zuhrija, kome su kazivali Seid b. Musejjeb i Ebu-Selema b. Abdur-Rahman da je Ebu-Hurejra, radijallahu anhu, rekao:
"Nakon što je Allah objavio: 'I opominji rodbinu svoju najbližu...', Allahov je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, ustao i rekao: 'Skupino Kurejševića! (ili slično tome). Otkupite sebe,[3] ništa vam ja kod Allaha neću moći koristiti! Sinovi Abdu-Menafovi, ništa vam kod Allaha neću koristiti! Abbase, sine Abdul-Muttalibov, ništa ti kod Allaha neću koristiti! Safijja, tetko Allahovog Poslanika, ništa ti kod Allaha neću koristiti! Fatima, kćeri Muhammedova, traži šta želiš od moga imetka, kod Allaha ti ništa neću moći koristiti!'"
Ovo predanje potvrđuje Asbeg, prenoseći od Ibn-Vehba, on od Junusa, a ovaj od Ibn-Šihaba.[4]

٤٧٧١. حَدَّثَنَا أَبُو الْيَمَانِ أَخْبَرَنَا شُعَيْبٌ عَنِ الزُّهْرِيِّ قَالَ أَخْبَرَنِي سَعِيدُ بْنُ الْمُسَيَّبِ وَأَبُو سَلَمَةَ بْنُ عَبْدِالرَّحْمَنِ أَنَّ أَبَا هُرَيْرَةَ قَالَ قَامَ رَسُولُ اللهِ ﷺ حِينَ أَنْزَلَ اللهُ (وَأَنْذِرْ عَشِيرَتَكَ الأَقْرَبِينَ) قَالَ يَا مَعْشَرَ قُرَيْشٍ أَوْ كَلِمَةً نَحْوَهَا اشْتَرُوا أَنْفُسَكُمْ لاَ أُغْنِي عَنْكُمْ مِنَ اللهِ شَيْئًا يَا بَنِي عَبْدِمَنَافٍ لاَ أُغْنِي عَنْكُمْ مِنَ اللهِ شَيْئًا يَا عَبَّاسُ بْنَ عَبْدِالْمُطَّلِبِ لاَ أُغْنِي عَنْكَ مِنَ اللهِ شَيْئًا وَيَا صَفِيَّةُ عَمَّةَ رَسُولِ اللهِ لاَ أُغْنِي عَنْكِ مِنَ اللهِ شَيْئًا وَيَا فَاطِمَةُ بِنْتَ مُحَمَّدٍ سَلِينِي مَا شِئْتِ مِنْ مَالِي لاَ أُغْنِي عَنْكِ مِنَ اللهِ شَيْئًا تَابَعَهُ أَصْبَغُ عَنِ ابْنِ وَهْبٍ عَنْ يُونُسَ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ .

---

3 Ovim se aludira na to da su sve osobe i njihove duše Allahovo vlasništvo te da se pod kupovinom ili otkupom misli na kupovinu Dženneta, a to se postiže iskrenom pokornošću Allahu, izvršavanjem Njegovih zapovijedi i izbjegavanjem Njegovih zabrana. U drugoj predaji stoji: "Skupino Kurejševića, spasite se od vatre!"

4 Tj, ova predaja slaže se sa predajom koja se prenosi od Asbega, u dijelu *Oporuke,* knjiga II, str. 601-602.

U ime Allaha, Svemilosnog, Samilosnog!

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

SURA EN-NEML (MRAVI)

سُورَةُ النَّمْلِ

El-Hab'e[1] znači "ono što je skriveno"; *la kibele*[2] – "kojima se neće oduprijeti"; *es-sarh*[3] – "dvorana", tj. sve što je uglačanim staklom popločano (*es-sarh* je jednina, a množina je *suruh*, dvorane). Ibn-Abbas kaže da *ve leha 'aršun*[4] znači "a ima i prijesto", tj. vlast; *kerimun*[5] – "poštovanja vrijedno, dobro urađeno, vrlo vrijedno"; *je'tuni muslimin*[6] – "da mi dođu predani, pokorni"; *redife*[7] – "stići će, blizu je"; *džamideten*[8] – "nepomične, stabilne"; *evzi'ni*[9] – "omogući mi". Mudžahid kaže da *nekkiru*[10] znači "promijenite, napravite drugačijim"; *ve utinel-'ilme*[11] – "a nama je dato znanje" (to je rekao Sulejman, alejhis-selam); *es-sarh* – "dvorana", tj. bazen vode koji je Sulejman, alejhis-selam, popločao staklom.[12]

وَالْخَبْءُ مَا خَبَأْتَ (لاَ قِبَلَ) لاَ طَاقَةَ الصَّرْحُ كُلُّ مِلاَطٍ اتُّخِذَ مِنَ الْقَوَارِيرِ وَالصَّرْحُ الْقَصْرُ وَجَمَاعَتُهُ صُرُوحٌ وَقَالَ ابْنُ عَبَّاسٍ (وَلَهَا عَرْشٌ) سَرِيرٌ كَرِيمٌ حُسْنُ الصَّنْعَةِ وَغَلاَءُ الثَّمَنِ (يَأْتُونِي مُسْلِمِينَ) طَائِعِينَ (رَدِفَ) اقْتَرَبَ (جَامِدَةً) قَائِمَةً (أَوْزِعْنِي) اجْعَلْنِي وَقَالَ مُجَاهِدٌ (نَكِّرُوا) غَيِّرُوا (وَأُوتِينَا الْعِلْمَ) يَقُولُهُ سُلَيْمَانُ الصَّرْحُ بِرْكَةُ مَاءٍ ضَرَبَ عَلَيْهَا سُلَيْمَانُ (قَوَارِيرَ) أَلْبَسَهَا إِيَّاهُ.

1 En-Neml, 25. Radi se o ajetu u kojem Allah obavještava Svoja stvorenja o tome da je On Onaj koji izvodi navidjelo ono što je skriveno na nebesima i u zemlji i koji zna ono što ljudi kriju u sebi i ono što na javu iznose.

2 En-Neml, 37. Ovdje Allah spominje vojske koje će dovesti u Sabu i kojima se kraljica od Sabe neće moći suprotstaviti.

3 En-Neml, 44. Radi se o dvorani koja je bila pripremljena za kraljicu Belkisu. Ona je pomislila, zbog uglačanosti i sjaja dvorane, da se radi o dubokoj vodi.

4 En-Neml, 23. Ajet u cijelosti glasi: "Vidio sam da jedna žena njima vlada i da joj je svega i svačega dato, a ima i prijesto veličanstveni."

5 En-Neml, 29. Radi se o Belkisinim riječima kojima se obratila velikašima na svome dvoru rekavši da joj je dostavljeno od Sulejmana jedno poštovanja vrijedno pismo.

6 En-Neml, 31. To su riječi Sulejmanove, alejhis-selam, iz pisma kojima je tražio od kraljice od Sabe da dođu ona i njen narod i da mu se pokore.

7 En-Neml, 72. Ovo su riječi Uzvišenog Gospodara kojima se jamči da će nezahvalnike sigurno stići nešto od onoga što oni požuruju.

8 En-Neml, 88. Uzvišeni Allah govori kako ljudi gledaju planine i misle da su nepomične, a one, ustvari, promiču kao što promiču oblaci.

9 En-Neml, 19. Ovo je dova koju je Sulejman, alejhis-selam, uputio svome Gospodaru zatraživši od Njega da Mu bude zahvalan na blagodatima koje je ukazao njemu i njegovim roditeljima.

10 En-Neml, 41. Radi se o naredbi Sulejmanovoj, alejhis-selam, da se promijeni izgled prijestolja kraljice od Sabe kako bi vidjeli hoće li ga ona prepoznati ili ne.

11 En-Neml, 42. Radi se o riječima Sulejmanovim, alejhis-selam, koji objašnjava kako je njemu znanje dato prije nego kraljici od Sabe.

12 Kurtubi navodi da je taj dvorac imao dvoranu popločanu staklom ispod kojeg je bio bazen napunjen ribama. To je Sulejman, alejhis-selam, uradio da pokaže kako je njegovo carstvo veličanstvenije od carstva kraljice od Sabe.

U ime Allaha, Svemilosnog, Samilosnog!

بسم الله الرحمن الرحيم

SURA EL-KASAS (KAZIVANJE)

سورة القصص

"Sve će, osim lica Njegova, propasti!"[13], tj. osim Njegovog carstva, a neki kažu: osim onoga što se radilo iz želje za Allahovim licem.[14] Mudžahid kaže: "Vijesti (*el-enbau*) – to su dokazi (*el-hudžedžu*)."

(كُلُّ شَيْءٍ هَالِكٌ إِلاَّ وَجْهَهُ) إِلاَّ مُلْكَهُ وَيُقَالُ إِلاَّ مَا أُرِيدَ بِهِ وَجْهُ اللهِ وَقَالَ مُجَاهِدٌ (فَعَمِيَتْ عَلَيْهِمُ الأَنْبَاءُ) الْحُجَجُ .

RIJEČI UZVIŠENOG: "TI, DOISTA, NE MOŽEŠ UPUTITI NA PRAVI PUT ONOGA KOGA TI ŽELIŠ DA UPUTIŠ; ALLAH UKAZUJE NA PRAVI PUT ONOME KOME ON HOĆE."[15]

باب قوله (إِنَّكَ لا تَهْدِي مَنْ أَحْبَبْتَ وَلَكِنَّ اللَّهَ يَهْدِي مَنْ يَشَاءُ)

4772. PRIČAO NAM JE Ebu-Jeman, njemu Šu'ajb, prenoseći od Zuhrija, kome je kazivao Seid b. Musejjeb, prenoseći od svoga oca da je rekao: "Kada se Ebu-Talibu približila smrt, posjetio ga je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, i našao kod njega Ebu-Džehla i Abdullaha b. Ebu-Umejju b. Mugiru. Tada mu se obratio riječima: 'Amidža, izgovori: '*La ilahe illallah!*' – riječi koje će mi biti potpora da se zalažem za tebe kod Allaha na Sudnjem danu!' Ebu-Džehl i Abdullah b. Ebu-Umejja rekoše: 'Zar bi napustio vjeru Abdul-Muttalibovu?!' Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, izgovarao mu je ove riječi i ponavljao ih, a i oni su isto činili, sve dok Ebu-Talib nije rekao da ostaje u vjeri Abdul-Muttalibovoj, odbivši izgovoriti: 'La ilahe illallah!' Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, tada reče: 'Tako mi Allaha, molit ću Ga da ti oprosti sve dok mi to ne zabrani!' Potom je objavljen ajet: 'Vjerovjesniku i vjernicima nije

٤٧٧٢ . حَدَّثَنَا أَبُو الْيَمَانِ أَخْبَرَنَا شُعَيْبٌ عَنِ الزُّهْرِيِّ قَالَ أَخْبَرَنِي سَعِيدُ بْنُ الْمُسَيَّبِ عَنْ أَبِيهِ قَالَ لَمَّا حَضَرَتْ أَبَا طَالِبٍ الْوَفَاةُ جَاءَهُ رَسُولُ اللهِ ﷺ فَوَجَدَ عِنْدَهُ أَبَا جَهْلٍ وَعَبْدَاللهِ بْنَ أَبِي أُمَيَّةَ بْنِ الْمُغِيرَةِ فَقَالَ أَيْ عَمِّ قُلْ لاَ إِلَهَ إِلاَّ اللهُ كَلِمَةً أُحَاجُّ لَكَ بِهَا عِنْدَ اللهِ فَقَالَ أَبُو جَهْلٍ وَعَبْدُاللهِ بْنُ أَبِي أُمَيَّةَ أَتَرْغَبُ عَنْ مِلَّةِ عَبْدِالْمُطَّلِبِ فَلَمْ يَزَلْ رَسُولُ اللهِ ﷺ يَعْرِضُهَا عَلَيْهِ وَيُعِيدَانِهِ بِتِلْكَ الْمَقَالَةِ حَتَّى قَالَ أَبُو طَالِبٍ آخِرَ مَا كَلَّمَهُمْ عَلَى مِلَّةِ عَبْدِالْمُطَّلِبِ وَأَبَى أَنْ يَقُولَ لاَ إِلَهَ إِلاَّ اللهُ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ وَاللهِ لأَسْتَغْفِرَنَّ لَكَ مَا لَمْ أُنْهَ عَنْكَ فَأَنْزَلَ اللهُ (مَا كَانَ لِلنَّبِيِّ وَالَّذِينَ

13 El-Kasas, 88. Tumačeći ove riječi, islamski učenjaci tvrde da one znače kako će sve ostati Allahu i Njegovoj uzvišenosti.

14 Pod ovim se podrazumijeva ono čime se želi zadovoljiti Plemeniti Allah. Sufjan Sevri kaže da se ovdje misli na dobra djela kojima se želi postići Allahovo zadovoljstvo.

15 El-Kasas, 56.

dopušteno da mole oprost za mnogobošce!'[1] U povodu slučaja s Ebu-Talibom Poslaniku je, sallallahu alejhi ve sellem, također objavljeno: 'Ti, doista, ne možeš uputiti na pravi put onoga koga ti želiš da uputiš; Allah upućuje na pravi put onoga koga On hoće.'" Ibn-Abbas kaže da *ulil-kuvveti*[2] znači "snažni ljudi" (nije ih mogla podići grupa ljudi); *letenu'u*[3] – "s velikom teškoćom (nosili su ključeve)"; *farigan*[4] – "prazno, osim sa sjećanjem na Musaa, alejhis-selam"; *el-ferihin*[5] – "obijesni, uobraženi"; *kussihi*[6] – "idi za njim, slijedi njegov trag". Pokatkad se govori: ("Ispričat ćemo ti")[7], tj. o nepoznatom, dalekom, o jednoj strani i o više strana. *Jebtišu*[8] znači "da ščepa"; *je'temirun*[9] – "dogovaraju se, međusobno se savjetuju"; *'el-udvanu, el-'adau i et-te'addi*[10] – "prigovaranje, navaljivanje, mržnja, neprijateljstvo (značenje je jedno: prevršiti mjeru)"[11]; *anese*[12] – "on ugleda, primijeti"; *el-džezvetu*[13] – "zapaljena glavnja, grbavi dio drveta na kojem je sama žeravica" (*šihab* je ono na čemu ima plamena); *el-hajjatu* – vrste džina, zmija i crnih likova[14];

آمَنُوا أَنْ يَسْتَغْفِرُوا لِلْمُشْرِكِينَ) وَأَنْزَلَ اللهُ فِي أَبِي طَالِبٍ فَقَالَ لِرَسُولِ اللهِ ﷺ . (إِنَّكَ لاَ تَهْدِي مَنْ أَحْبَبْتَ وَلَكِنَّ اللهَ يَهْدِي مَنْ يَشَاءُ) قَالَ ابْنُ عَبَّاسٍ (أُولِي الْقُوَّةِ) لاَ يَرْفَعُهَا الْعُصْبَةُ مِنَ الرِّجَالِ (لَتَنُوءُ) لَتُثْقِلُ (فَارِغًا) إِلاَّ مِنْ ذِكْرِ مُوسَى (الْفَرِحِينَ) الْمَرِحِينَ (قُصِّيهِ) اتَّبِعِي أَثَرَهُ وَقَدْ يَكُونُ أَنْ يَقُصَّ الْكَلاَمَ (نَحْنُ نَقُصُّ عَلَيْكَ) (عَنْ جُنُبٍ) عَنْ بُعْدٍ عَنْ جَنَابَةٍ وَاحِدٌ وَعَنِ اجْتِنَابٍ أَيْضًا يَبْطِشُ وَيَبْطُشُ (يَأْتَمِرُونَ) يَتَشَاوَرُونَ الْعُدْوَانُ وَالْعَدَاءُ وَالتَّعَدِّي وَاحِدٌ (آنَسَ) أَبْصَرَ الْجِذْوَةُ قِطْعَةٌ غَلِيظَةٌ مِنَ الْخَشَبِ لَيْسَ فِيهَا لَهَبٌ وَالشِّهَابُ فِيهِ لَهَبٌ وَالْحَيَّاتُ أَجْنَاسٌ الْجَانُّ وَالأَفَاعِي وَالأَسَاوِدُ (رِدْءًا) مُعِينًا قَالَ ابْنُ عَبَّاسٍ (يُصَدِّقُنِي) وَقَالَ غَيْرُهُ (سَنَشُدُّ) سَنُعِينُكَ كُلَّمَا عَزَّزْتَ شَيْئًا فَقَدْ جَعَلْتَ

1 Et-Tevba, 113.
2 El-Kasas, 76. Radi se o Karunu iz Musaova, alejhis-selam, naroda, kome je Allah dao toliko blaga da mu samo ključeve od riznica nije mogla nositi grupa snažnih ljudi.
3 Isti ajet.
4 El-Kasas, 10. Radi se o srcu Musaove, alejhis-selam, majke, koje je ostalo uczviljeno, i umalo se nije odala, ali ga je Allah učvrstio i snažnom je učinio, tako da je Musa, alejhis-selam, ostao sačuvan.
5 El-Kasas, 76.
6 El-Kasas, 11. To su riječi Musaove, alejhis-selam, majke, koja je rekla svojoj kćerki da slijedi Musaov trag nakon što je Musa bio stavljen u korpu koja je plovila rijekom.
7 Jusuf, 3 i El-Kehf, 13.
8 El-Kasas, 19. Radi se o slučaju kada je Musa, alejhis-selam, htio da zgrabi jednog pripadnika neprijateljskog naroda.
9 El-Kasas, 20. Jedan čovjek s kraja grada obavijestio je Musaa, alejhis-selam, da bježi iz tog grada jer se njegove glavešine dogovaraju da ga ubiju.
10 El-Kasas, 28. Tim riječima Musa, alejhis-selam, saopćava dobrom čovjeku u Medjenu da mu se, koji god od dvaju rokova bude ispunio, neće imati šta prigovoriti.
11 Kurtubi kaže da se ovo "nema mi se šta prigovoriti" može shvatiti u smislu da se niko ne može obavezati onim što ne može podnijeti.
12 El-Kasas, 29. Kada je Musa, alejhis-selam, ispunio ugovoreni rok, krenuo je sa svojom porodicom iz Medjena. Nakon što je ugledao vatru na jednoj strani brda, ostavio je svoju porodicu i otišao do te vatre, smatrajući da će donijeti jednu glavnju da se ogriju, ili kakvu vijest, ali je tada čuo riječi Uzvišenog Allaha.
13 Isti ajet.
14 Ovdje se govori o čarolijama koje su mađioničari faraonovi upotrebljavali i tako zavaravali narod, pretvarajući štapove u zmije i likove koji se pokreću (vidi, npr.: sura *Ta–ha*, 20).

rid'en[15] – "podupirača, pomoćnika". Ibn-Abbas kaže da *jusaddikuni*[16] znači "kako bi potvrdio riječi moje". Drugi kažu da *senešuddu*[17] znači "pomoći ćemo ti, podržat ćemo te"; *makbuhin*[18] – "bit će od svakog dobra udaljeni" (tj. propast će); *vessalna*[19] – "Mi im objavljujemo" (tj. Mi objašnjavamo i upotpunjujemo); *judžba*[20] – "slijevaju, skupljaju"; *betiret*[21] – "obijesni, razuzdani bili"; *fi ummiha resulen*[22] – "dok u njihov glavni grad ne bi poslanika poslao" (tj. u Mekku i područja koja joj gravitiraju); *tukinnu*[23] – "kriju, skrivaju"; *eknentu* znači "nešto tajiti", a *kenentuhu* – "skrivati nešto", a također i "manifestirati nešto"; *vejke ennallahe*[24] – "zar ne vidite" (kao kada bismo rekli: zar ne znate da Allah daje u obilju hranu i uskraćuje je onome kome On hoće?).

لَهُ عَضُدًا مَقْبُوحِينَ مُهْلَكِينَ (وَصَّلْنَا) بَيَّنَّاهُ وَأَتْمَمْنَاهُ (يُجْبَى) يُجْلَبُ (بَطِرَتْ) أَشِرَتْ (فِي أُمِّهَا رَسُولاً) أُمُّ الْقُرَى مَكَّةُ وَمَا حَوْلَهَا (تُكِنُّ) تُخْفِي أَكْنَنْتُ الشَّيْءَ أَخْفَيْتُهُ وَكَنَنْتُهُ أَخْفَيْتُهُ وَأَظْهَرْتُهُ (وَيْكَأَنَّ اللهَ) مِثْلُ أَلَمْ تَرَ أَنَّ اللهَ (يَبْسُطُ الرِّزْقَ لِمَنْ يَشَاءُ وَيَقْدِرُ) يُوَسِّعُ عَلَيْهِ وَيُضَيِّقُ عَلَيْهِ .

RIJEČI UZVIŠENOG: "ONAJ KOJI TI OBJAVLJUJE KUR'AN..."[25]

باب (إِنَّ الَّذِي فَرَضَ عَلَيْكَ الْقُرْآنَ)

4773. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Mukatil, njemu Ja'la, ovom Sufjan Usfuri, prenoseći od Ikrime, a on od Ibn-Abbasa da riječi *leradduke ila me'adin* (sigurno će te vratiti na onaj svijet; mjesto povratka) označavaju Mekku.[26]

٤٧٧٣. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ مُقَاتِلٍ أَخْبَرَنَا يَعْلَى حَدَّثَنَا سُفْيَانُ الْعُصْفُرِيُّ عَنْ عِكْرِمَةَ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ (لَرَادُّكَ إِلَى مَعَادٍ) قَالَ إِلَى مَكَّةَ .

15 El-Kasas, 34. Zna se da je Harun, alejhis-selam, bio rječitiji od Musaa, pa je zbog toga Musa, alejhis-selam, molio Allaha da s njim pošalje Haruna kao pomoćnika jer se plašio da taj zadatak sam neće moći ispuniti.

16 Isti ajet.

17 El-Kasas, 35. "Poslat ćemo ti brata u pomoć."

18 El-Kasas, 42. Ovdje se radi o onima koji su pozivali na zlo, kao što su faraon, Haman i drugi. Pratilo ih je prokletstvo na ovom, a propast na onom svijetu.

19 El-Kasas, 51. Uzvišeni Allah kaže: "A Mi im objavljujemo sve riječ po riječ, da bi razmislili." Kurtubi kaže: "Šaljemo im jednog po jednog poslanika."

20 El-Kasas, 57. Radi se o svakovrsnim plodovima koji se, kao Allahov dar, slijevaju u sveto i sigurno mjesto, tj. u Mekku.

21 El-Kasas, 58. Allah, dželle šanuhu, govori o uništavanju velikog broja sela i gradova zbog toga što su njihovi stanovnici bili obijesni, nepravedni i nasilni.

22 El-Kasas, 59. Uzvišeni Allah uopće nije uništavao naselja dok ne bi u njih poslanika poslao. Ako bi njihovi stanovnici i dalje nasilnici ostali i nepravdu činili, bili bi uništeni.

23 El-Kasas, 69. Uzvišeni Allah jasno upozorava da On tačno zna šta ljudska srca kriju, a šta javno iskazuju.

24 El-Kasas, 82.

25 El-Kasas, 85.

26 Ovo poglavlje završava se radosnom viješću Muhammedu, sallallahu alejhi ve sellem, da će se uprkos mržnji neprijatelja vratiti u svoju rodnu Mekku. To je stav Ibn-Abbasov, Mudžahidov, Dahhakov, Suddijev

U ime Allaha, Svemilosnog, Samilosnog!

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

SURA EL-ANKEBUT (PAUK)

سُورَةُ الْعَنْكَبُوتِ

Mudžahid kaže da *mustebsirin*[1] znači "iako su razumni, došli su u zabludu"; *feleja'lemennallahu*[2] – "da bi Allah sigurno ukazao" (Allah je to znao, pa je napravio razliku, kao što kaže: "... da bi Allah dobre od nevaljalih odvojio"[3]); *eskalen me'a eskalihim*[4] – "i breme onih koje su u zabludu odveli nositi" (tj. nosit će i svoje i njihove grijehe).

قَالَ مُجَاهِدٌ (وَكَانُوا مُسْتَبْصِرِينَ) ضَلَلَةً وَقَالَ غَيْرُهُ (الْحَيَوَانُ) وَالْحَيُّ وَاحِدٌ (فَلَيَعْلَمَنَّ اللهُ) عَلِمَ اللهُ ذَلِكَ إِنَّمَا هِيَ بِمَنْزِلَةِ فَلِيَمِيزَ اللهُ كَقَوْلِهِ (لِيَمِيزَ اللهُ الْخَبِيثَ مِنَ الطَّيِّبِ) (أَثْقَالاً مَعَ أَثْقَالِهِمْ) أَوْزَارًا مَعَ أَوْزَارِهِمْ .

U ime Allaha, Svemilosnog, Samilosnog!

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

SURA ER-RUM (BIZANTINCI)

سُورَةُ الرُّومِ

"NEĆE SE UVEĆATI KOD ALLAHA"

بَاب (فَلاَ يَرْبُو عِنْدَ اللهِ)

(*Fe la jerbu*[5] znači "neće se uvećati".) Ko nešto dadne želeći bolje od toga neće u tome imati nagradu. Mudžahid je rekao: *juhberun*[6] – "oni koji se raduju, uživaju"; *jemhedun*[7] – "oni koji su Džennet pripremili" (tj. prave ležaje);

مَنْ أَعْطَى عَطِيَّةً يَبْتَغِي أَفْضَلَ مِنْهُ فَلاَ أَجْرَ لَهُ فِيهَا . قَالَ مُجَاهِدٌ (يُحْبَرُونَ) يُنَعَّمُونَ (يَمْهَدُونَ) يُسَوُّونَ الْمَضَاجِعَ الْوَدْقُ الْمَطَرُ قَالَ ابْنُ عَبَّاسٍ

---

i dr. Neki, pak, pod ovim podrazumijevaju povratak onom svijetu i radosnu vijest o njegovu ulasku u Džennet. To je stav Ikrimin, Zuhrijev, Hasanov i dr.

1 El-Ankebut, 38. Iako ljudi imaju razum, šejtan ih nekada, kao u ovom primjeru Ada i Semuda, odvede u zabludu i odvrati od pravoga puta.

2 El-Ankebut, 3.

3 El-Enfal, 37.

4 El-Ankebut, 13.

5 Er-Rum, 39. Radi se o novcu koji se daje da se uveća novcem drugih ljudi. Takav novac neće se kod Allaha uvećati. Kaže Ibn-Kesir : "Nema nikakvog sevaba kod Allaha Uzvišenog onaj koji nešto poklanja želeći da mu ljudi uzvrate više nego što je on dao njima." (Tefsir Ibn-Kesir, Muhammed Nesib Rifai, skraćeno bos. izdanje, str. 1032, 1423. h./2002 g.)

6 Er-Rum, 15. To su oni koji su vjerovali i dobra djela činili. Allah za njih kaže da će u džennetskim perivojima uživati i radosni biti.

7 Er-Rum, 44. Svojim dobrim djelima pripremaju sebi ležaje, smještaj i boravak na onom svijetu. Mudžahid veli da se time misli na pripremanje svoga mjesta u kaburu.

el-vedka[8] – "kišu, padavinu". Ibn-Abbas kaže da se ajet *hel lekum mimma meleket ejmanukum*[9] ("da li se onih koji su u posjedu vašem...") odnosi na idole i Allaha; *tehafunehum* ("plašite") da vas ne naslijede kao što vi nasljeđujete jedan drugoga; *jessadde'un*[10] – "oni će se razdvojiti, rastaviti". Fasde' (znači razluči i istupi. Aludira se na 94. ajet iz sure El-Hadždžž). Drugi kažu da su *du'fun* i *da'fun* dva načina čitanja, odnosno dva narečja. Mudžahid kaže da *es-suu'aa*[11] ("zlo, negativnost") označava kazna onima koji rade zlo.

(هَلْ لَكُمْ مِمَّا مَلَكَتْ أَيْمَانُكُمْ) فِي الآلِهَةِ وَفِيهِ (تَخَافُونَهُمْ) أَنْ يَرِثُوكُمْ كَمَا يَرِثُ بَعْضُكُمْ بَعْضًا (يَصَّدَّعُونَ) يَتَفَرَّقُونَ (فَاصْدَعْ) وَقَالَ غَيْرُهُ ضُعْفٌ وَضَعْفٌ لُغَتَانِ وَقَالَ مُجَاهِدٌ (السُّوأَى) الإِسَاءَةُ جَزَاءُ الْمُسِيئِينَ .

4774. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Kesir, njemu Sufjan, a ovom Mensur i A'meš, prenoseći od Ebu-Duhaa, koji je čuo Mesruka kako kazuje: "Jedan je čovjek pričao među pripadnicima plemena Kinde, rekavši: 'Pojavit će se na Sudnjem danu dim i oduzeti sluh i vid licemjerima, a vjernike će obuzeti nešto slično prehladi.' Prestrašili smo se zbog toga, pa sam otišao Ibn-Mes'udu i našao ga naslonjena. On se naljutio, potom je sjeo, a onda rekao: 'Ko zna neka kaže, a ko ne zna neka kaže: 'Uzvišeni Allah jedini zna!', jer je znanje (u tome) da onaj koji ne zna kaže: 'Ja ne znam!'[12] Uzvišeni Allah kaže Svome Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem: 'Reci: 'Ja od vas za ovo ne tražim nikakvu nagradu, i ja nisam izvještačen!''[13] Kurejševići su oklijevali u prihvatanju islama, pa je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, protiv njih uputio dovu: 'Gospodaru moj,

٤٧٧٤ - حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ كَثِيرٍ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ حَدَّثَنَا مَنْصُورٌ وَالأَعْمَشُ عَنْ أَبِي الضُّحَى عَنْ مَسْرُوقٍ قَالَ بَيْنَمَا رَجُلٌ يُحَدِّثُ فِي كِنْدَةَ فَقَالَ يَجِيءُ دُخَانٌ يَوْمَ الْقِيَامَةِ فَيَأْخُذُ بِأَسْمَاعِ الْمُنَافِقِينَ وَأَبْصَارِهِمْ يَأْخُذُ الْمُؤْمِنَ كَهَيْئَةِ الزُّكَامِ فَفَزِعْنَا فَأَتَيْتُ ابْنَ مَسْعُودٍ وَكَانَ مُتَّكِئًا فَغَضِبَ فَجَلَسَ فَقَالَ مَنْ عَلِمَ فَلْيَقُلْ وَمَنْ لَمْ يَعْلَمْ فَلْيَقُلِ اللَّهُ أَعْلَمُ فَإِنَّ مِنَ الْعِلْمِ أَنْ يَقُولَ لِمَا لاَ يَعْلَمُ لاَ أَعْلَمُ فَإِنَّ اللَّهَ قَالَ لِنَبِيِّهِ ﷺ (قُلْ مَا أَسْأَلُكُمْ عَلَيْهِ مِنْ أَجْرٍ وَمَا أَنَا مِنَ الْمُتَكَلِّفِينَ) وَإِنَّ قُرَيْشًا أَبْطَئُوا عَنِ الإِسْلاَمِ فَدَعَا عَلَيْهِمُ النَّبِيُّ ﷺ فَقَالَ اللَّهُمَّ أَعِنِّي عَلَيْهِمْ بِسَبْعٍ

8 Er-Rum, 48. Radi se o kiši kao Allahovom daru ljudima, koja oživljava obamrlu zemlju i obveseljava Allahove robove.

9 Er-Rum, 28. Naime, da li su oni koji su u posjedu vašem izjednačeni s vama, da li ste isti i da li ih se bojite kao što se jedni drugih bojite? Ovdje se želi ukazati na to da je Allah gospodar, vladar i vlasnik, a kipovi ili božanstva jesu ono što se posjeduje. Ono što je predmet posjedovanja ne može postati posjednikom. Dakle, rob ne dijeli ništa sa svojim gospodarom.

10 Er-Rum, 43. Ovo se odnosi na Sudnji dan i odvajanje ljudi jednih od drugih: dobrih od loših, Džennetlija od Džehennemlija.

11 Er-Rum, 10. Ovo se odnosi na one koji su poricali Allahove riječi i ruglu ih izvrgavali. Oni će osjetiti najžešću patnju. Kurtubi kaže da je es-su'a ime Džehennema.

12 Mnogi kažu da kazati: "Ja ne znam!" – znači pola znanja.

13 Sad, 86.

pomozi mi protiv njih sa sedam, kao što si Jusufu pomogao sa sedam!', pa ih je snašla suša (nerodna godina), sve dok nisu u njoj skoro nastradali. Jeli su uginulo i kosti, a kada su između nebesa i zemlje primijetili nešto poput dima, došao je Ebu-Sufjan i rekao: 'Muhammede, došao si naređujući nam da poštujemo rodbinske veze, a tvoj narod propada! Uputi dovu Allahu!' Tada je Ibn-Mes'ud, radijallahu anhu, proučio: 'Zato sačekaj dan kada će na nebu vidjeti dim očito...' – sve do riječi: '... vi ćete se sigurno u mnogobožačku vjeru vratiti.'[1] Pa zar će se od njih otkloniti ahiretska kazna nakon što se on pojavi, a oni se ponovo vrate u svoje nevjerstvo?! Na to se odnose riječi Uzvišenog: 'Onoga dana kada ih svom silom zgrabimo...'[2] (na dan Bedra), i riječi Njegove: '... patnja...'[3] (na dan Bedra), (kao i:) 'Elif–lam–mim. Bizantinci su pobijeđeni...' – sve do riječi: '... oni će pobijediti.'[4] To se već dogodilo.'"

كَسَبْعِ يُوسُفَ فَأَخَذَتْهُمْ سَنَةٌ حَتَّى هَلَكُوا فِيهَا وَأَكَلُوا الْمَيْتَةَ وَالْعِظَامَ وَيَرَى الرَّجُلُ مَا بَيْنَ السَّمَاءِ وَالأَرْضِ كَهَيْئَةِ الدُّخَانِ فَجَاءَهُ أَبُو سُفْيَانَ فَقَالَ يَا مُحَمَّدُ جِئْتَ تَأْمُرُنَا بِصِلَةِ الرَّحِمِ وَإِنَّ قَوْمَكَ قَدْ هَلَكُوا فَادْعُ اللهَ فَقَرَأَ (فَارْتَقِبْ يَوْمَ تَأْتِي السَّمَاءُ بِدُخَانٍ مُبِينٍ) إِلَى قَوْلِهِ (عَائِدُونَ) أَفَيُكْشَفُ عَنْهُمْ عَذَابُ الآخِرَةِ إِذَا جَاءَ ثُمَّ عَادُوا إِلَى كُفْرِهِمْ فَذَلِكَ قَوْلُهُ تَعَالَى (يَوْمَ نَبْطِشُ الْبَطْشَةَ الْكُبْرَى) يَوْمَ بَدْرٍ وَ (لِزَامًا) يَوْمَ بَدْرٍ (الم غُلِبَتِ الرُّومُ) إِلَى (سَيَغْلِبُونَ) وَالرُّومُ قَدْ مَضَى .

1 Ed-Duhan, 10-15.

2 Ed-Duhan, 16.

3 El-Furkan, 77. Odnosi se na patnju onih koji su poricali Allahove blagodati.

4 Er-Rum, 1-3. Kur'an govori o porazu Bizantinaca i naglašava da će vjernici zasigurno pobijediti, zbog čega će se obilno radovati.

RIJEČI UZVIŠENOG: "... NEMA MIJENJANJA ALLAHOVOG STVARANJA!"[5]

باب (لا تبْدِيل لخلْق اللَّهِ)

Lihalkillahi znači *lidinillah* (nema mijenjanja Allahove vjere). *Hulukul-evveline* znači *dinul-evveline* (vjera prvih). *El-fitreh*[6] znači "islam".

لِدِينِ اللهِ خُلُقُ الْأَوَّلِينَ دِينُ الْأَوَّلِينَ وَالْفِطْرَةُ الإِسْلاَمُ .

4775. PRIČAO NAM JE Abdan, njemu Abdullah, ovom Junus, prenoseći od Zuhrija, kojem je kazivao Ebu-Seleme b. Abdur-Rahman da je Ebu Hurejra, radijallahu anhu, rekao:
"Allahov je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: 'Svako se dijete rađa čiste vjere (u islamu), pa ga roditelji načine židovom, kršćaninom ili vatropoklonikom. Kada od normalne životinje nastane normalno mladunče, zar na njemu primjećujete bilo kakav nedostatak?!' Potom je proučio: '... vjeri, djelu Allahovu, prema kojoj je On ljude načinio – ne treba se mijenjati Allahova vjera, jer to je prava vjera...'"[7]

٤٧٧٥. حَدَّثَنَا عَبْدَانُ أَخْبَرَنَا عَبْدُاللهِ أَخْبَرَنَا يُونُسُ عَنِ الزُّهْرِيِّ قَالَ أَخْبَرَنِي أَبُو سَلَمَةَ بْنُ عَبْدِالرَّحْمَنِ أَنَّ أَبَا هُرَيْرَةَ رَضِي الله عنه قَالَ قَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ مَا مِنْ مَوْلُودٍ إِلاَّ يُولَدُ عَلَى الْفِطْرَةِ فَأَبَوَاهُ يُهَوِّدَانِهِ أَوْ يُنَصِّرَانِهِ أَوْ يُمَجِّسَانِهِ كَمَا تُنْتَجُ الْبَهِيمَةُ بَهِيمَةً جَمْعَاءَ هَلْ تُحِسُّونَ فِيهَا مِنْ جَدْعَاءَ ثُمَّ يَقُولُ (فِطْرَةَ اللهِ الَّتِي فَطَرَ النَّاسَ عَلَيْهَا لاَ تَبْدِيلَ لِخَلْقِ اللهِ ذَلِكَ الدِّينُ الْقَيِّمُ) .

---

5 Er-Rum, 30.

6 *Fitra* je nazvana vjerom jer je u njoj Allah ljude stvorio. Postoji više shvatanja ovog termina. Jedni tvrde da je to prirodna vjera u kojoj se svako dijete rađa; ako ono umre prije punoljetnosti, bilo musliman ili ne, ulazi u Džennet. Drugi tvrde da se *fitra* odnosi samo na muslimane; kada bi se ona odnosila i na druge, onda niko od njih ne bi bio nevjernik. Neki, pak, smatraju da termin *fitra* znači stvaranje. Svako dijete biva stvoreno, a opredjeljuje se svojim punoljetstvom i zrelošću. Kurtubi kaže da se upoređivanjem ljudi sa životinjama u ovome hadisu željelo istaknuti kako se ljudi rađaju potpunim, bez nedostataka, pa onda prihvataju vjeru, ili obrnuto, kao što mladunče životinje dođe na ovaj svijet potpuno, a poslije mu odsijeku uho ili dio uha, otkinu rog i sl. Ibn-Abdul-Berr smatra da je ovo najispravnije mišljenje. Nemoguće je da *fitra* označava islam, kako kaže Ibn-Šihab, jer se islam i iman potvrđuju jezikom, vjeruje se srcem, a u praksi se provode pomoću organa, a to je ipak iluzorno tražiti od djece. Pojašnjenje ovoga je u onome što prenosi imam Ahmed od Džabir ibn Abdullaha da je rekao Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem: "Svaka osoba se rodi u pravoj vjeri, dok se o sebi ne izjasni svojim jezikom, pa kada se o njemu izjasni njegov jezik bude ili zahvalan (sakir) ili nezahvalan (kefur) pa ga roditelji učine židovom ili kršćaninom." (Ahmed b. Hanbel, *El-Musned*, Darul-hadis, Kairo, 11/547, hadisi br.: 14741, 7181, 7781,7698, 9077, 9288)

7 Er-Rum, 30.

U ime Allaha, Svemilosnog, Samilosnog!

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

SURA LUKMAN

سُورَةُ لُقْمَانَ

RIJEČI UZVIŠENOG: "... NE SMATRAJ DRUGE ALLAHU RAVNIM; MNOGOBOŠTVO JE, ZAISTA, VELIKA NEPRAVDA."[1]

باب (لاَ تُشْرِكْ بِاللَّهِ إِنَّ الشِّرْكَ لَظُلْمٌ عَظِيمٌ)

4776. PRIČAO NAM JE Kutejba b. Seid, njemu Džerir, prenoseći od A'meša, on od Ibrahima, a ovaj od Alkame, koji je čuo Abdullaha, radijallahu anhu, kako kazuje:
"Kada je objavljen ajet: 'Bit će sigurni samo oni koji vjeruju i vjerovanje svoje s nepravdom ne miješaju'[2] – to je zabrinulo ashabe Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, pa su zapitali: 'Ko to od nas nije svoje vjerovanje pomiješao s nepravdom?', a Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, odgovori: 'Ne odnosi se to na to. Zar niste čuli Lukmanove riječi koje je uputio svome sinu: 'Mnogoboštvo je, zaista, velika nepravda!'?'"

٤٧٧٦. حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ بْنُ سَعِيدٍ حَدَّثَنَا جَرِيرٌ عَنِ الأَعْمَشِ عَنْ إِبْرَاهِيمَ عَنْ عَلْقَمَةَ عَنْ عَبْدِاللهِ رَضِي الله عنه قَالَ لَمَّا نَزَلَتْ هَذِهِ الآيَةُ (الَّذِينَ آمَنُوا وَلَمْ يَلْبِسُوا إِيمَانَهُمْ بِظُلْمٍ) شَقَّ ذَلِكَ عَلَى أَصْحَابِ رَسُولِ اللهِ ﷺ وَقَالُوا أَيُّنَا لَمْ يَلْبِسْ إِيمَانَهُ بِظُلْمٍ فَقَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ إِنَّهُ لَيْسَ بِذَاكَ أَلاَ تَسْمَعُ إِلَى قَوْلِ لُقْمَانَ لاِبْنِهِ (إِنَّ الشِّرْكَ لَظُلْمٌ عَظِيمٌ).

RIJEČI UZVIŠENOG: "SAMO ALLAH ZNA KAD ĆE SMAK SVIJETA NASTUPITI..."[3]

باب قَوْلِهِ (إِنَّ اللَّهَ عِنْدَهُ عِلْمُ السَّاعَةِ)

4777. PRIČAO MI JE Ishak od Džerira, njemu Ebu-Hajjan, a ovom Ebu-Zur'a, prenoseći od Ebu-Hurejre, radijallahu anhu, da se Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, (jednom) pojavio pred ljudima, te mu je prišao jedan čovjek i upitao ga: "Šta je iman?"
"Iman je da vjeruješ u Allaha, Njegove meleke, knjige, poslanike, u susret s Njim i u proživljenje

٤٧٧٧. حَدَّثَنِي إِسْحَاقُ عَنْ جَرِيرٍ عَنْ أَبِي حَيَّانَ عَنْ أَبِي زُرْعَةَ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِي الله عنه أَنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ كَانَ يَوْمًا بَارِزًا لِلنَّاسِ إِذْ أَتَاهُ رَجُلٌ يَمْشِي فَقَالَ يَا رَسُولَ اللهِ مَا الإِيمَانُ قَالَ الإِيمَانُ أَنْ تُؤْمِنَ بِاللهِ وَمَلاَئِكَتِهِ وَكُتُبِهِ وَرُسُلِهِ وَلِقَائِهِ وَتُؤْمِنَ بِالْبَعْثِ الآخِرِ

1 Lukman, 13.
2 El-En'am, 82.
3 Lukman, 34.

قَالَ يَا رَسُولَ اللهِ مَا الإِسْلاَمُ قَالَ الإِسْلاَمُ أَنْ تَعْبُدَ اللهَ وَلاَ تُشْرِكَ بِهِ شَيْئًا وَتُقِيمَ الصَّلاَةَ وَتُؤْتِيَ الزَّكَاةَ الْمَفْرُوضَةَ وَتَصُومَ رَمَضَانَ قَالَ يَا رَسُولَ اللهِ مَا الإِحْسَانُ قَالَ الإِحْسَانُ أَنْ تَعْبُدَ اللهَ كَأَنَّكَ تَرَاهُ فَإِنْ لَمْ تَكُنْ تَرَاهُ فَإِنَّهُ يَرَاكَ قَالَ يَا رَسُولَ اللهِ مَتَى السَّاعَةُ قَالَ مَا الْمَسْئُولُ عَنْهَا بِأَعْلَمَ مِنَ السَّائِلِ وَلَكِنْ سَأُحَدِّثُكَ عَنْ أَشْرَاطِهَا إِذَا وَلَدَتِ الْمَرْأَةُ رَبَّتَهَا فَذَاكَ مِنْ أَشْرَاطِهَا وَإِذَا كَانَ الْحُفَاةُ الْعُرَاةُ رُءُوسَ النَّاسِ فَذَاكَ مِنْ أَشْرَاطِهَا فِي خَمْسٍ لاَ يَعْلَمُهُنَّ إِلاَّ اللهُ (إِنَّ اللهَ عِنْدَهُ عِلْمُ السَّاعَةِ وَيُنَزِّلُ الْغَيْثَ وَيَعْلَمُ مَا فِي الأَرْحَامِ) ثُمَّ انْصَرَفَ الرَّجُلُ فَقَالَ رُدُّوا عَلَيَّ فَأَخَذُوا لِيَرُدُّوا فَلَمْ يَرَوْا شَيْئًا فَقَالَ هَذَا جِبْرِيلُ جَاءَ لِيُعَلِّمَ النَّاسَ دِينَهُمْ .

na drugom svijetu", odgovorio je (Poslanik).
"A šta je islam, Allahov Poslaniče?", upitao je ovaj ponovo.
"Da obožavaš Allaha, ništa Mu ne pridružujući, da klanjaš namaz, da dijeliš zekat i da postiš ramazan", odgovorio je.
"A šta je ihsan, Allahov Poslaniče?", upita ovaj.
"Ihsan je da obožavaš Allaha kao da Ga vidiš, jer ako ti Njega ne vidiš, On tebe vidi!", reče (Poslanik).
"A kada će biti Smak svijeta, Allahov Poslaniče?", upita ovaj.
"Upitani ne zna ništa više od onoga koji pita, ali ću ti reći njegove predznake: kada žena sebi rodi gospodaricu – to je jedan od predznaka; kada budu bosi i goli predvodili ljude – i to je jedan od predznaka. Petero niko osim Allaha ne zna: 'Samo Allah zna kad će Smak svijeta nastupiti, samo On spušta kišu i samo On zna šta je u matericama...'"[4]
Tada je taj čovjek otišao, a Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, uzviknu: "Dovedite mi ga!" Krenuli su da ga dovedu, ali ništa nisu vidjeli. Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, tada im reče: "Bijaše to Džibril. Došao je da ljude pouči vjeri."

٤٧٧٨ . حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ سُلَيْمَانَ قَالَ حَدَّثَنِي ابْنُ وَهْبٍ قَالَ حَدَّثَنِي عُمَرُ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ زَيْدِ بْنِ عَبْدِاللهِ بْنِ عُمَرَ أَنَّ أَبَاهُ حَدَّثَهُ أَنَّ عَبْدَاللهِ بْنَ عُمَرَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا قَالَ قَالَ النَّبِيُّ ﷺ مَفَاتِيحُ الْغَيْبِ خَمْسٌ ثُمَّ قَرَأَ (إِنَّ اللهَ عِنْدَهُ عِلْمُ السَّاعَةِ) .

4778. PRIČAO NAM JE Jahja b. Sulejman, njemu Ibn-Vehb, ovom Umer b. Muhammed b. Zejd b. Abdullah b. Omer, prenoseći od svoga oca da je Abdullah b. Omer, radijallahu anhuma, kazivao kako je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
"Pet je riznica tajni." Zatim je proučio: "Samo Allah zna kad će Smak svijeta nastupiti..."

4 Isti ajet.

U ime Allaha, Svemilosnog, Samilosnog!

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

SURA ES-SEDŽDA (PADANJE NIČICE)

سُورَةُ السَّجْدَةِ

Mudžahid kaže da *mehin*[1] znači "neznatan, slab; kap sjemena od koje čovjek nastaje"; *dalelna*[2] – "kad nestanemo, kada budemo uništeni". Ibn-Abbas kaže da *el-džuruzi*[3] znači "ogoljela, ona na koju pada kiša, a ništa joj ne koristi"; *Jehdi*[4] – "pojašnjava, čini jasnim".

وَقَالَ مُجَاهِدٌ (مَهِينٍ) ضَعِيفٍ نُطْفَةُ الرَّجُلِ (ضَلَلْنَا) هَلَكْنَا وَقَالَ ابْنُ عَبَّاسٍ الْجُرُزُ الَّتِي لاَ تُمْطَرُ إِلاَّ مَطَرًا لاَ يُغْنِي عَنْهَا شَيْئًا (يَهْدِ) يُبَيِّنْ .

RIJEČI UZVIŠENOG: "I NIKO NE ZNA KAKVE IH, KAO NAGRADA ZA ONO ŠTO SU ČINILI, SKRIVENE RADOSTI ČEKAJU!"[5]

بَاب قَوْلِهِ (فَلاَ تَعْلَمُ نَفْسٌ مَا أُخْفِيَ لَهُمْ مِنْ قُرَّةِ أَعْيُنٍ)

4779. PRIČAO NAM JE Ali b. Abdullah, njemu Sufjan, prenoseći od Ebu-Zinada, on od A'redža, a ovaj od Ebu-Hurejre, radijallahu anhu, koji je čuo Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, kako govori:
"Uzvišeni je Allah rekao: 'Pripremio sam Svojim robovima ono što nije vidjelo oko, niti je čulo uho, niti je čovjeku na um palo.'"
Ebu-Hurejra kaže: "Učite, ako hoćete: 'I niko ne zna kakve ih skrivene radosti čekaju!'"
PRIČAO NAM JE Sufjan, njemu Ebu-Zinad, prenoseći od A'redža, a on od Ebu-Hurejre, koji je kazivao: "Allah je rekao..." (slično prethodnom hadisu). Upitali su Sufjana: "Je li predajom?" – "Nego čime drugim?!", odgovorio je. Ebu-Mu'avija prenosi od A'meša, a on od Ebu-Saliha da je Ebu-Hurejra učio: "... skrivene radosti..."

٤٧٧٩ . حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ عَبْدِاللهِ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ عَنْ أَبِي الزِّنَادِ عَنِ الأَعْرَجِ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِي الله عنه عَنْ رَسُولِ اللهِ ﷺ قَالَ قَالَ اللهُ تَبَارَكَ وَتَعَالَى أَعْدَدْتُ لِعِبَادِي الصَّالِحِينَ مَا لاَ عَيْنٌ رَأَتْ وَلاَ أُذُنٌ سَمِعَتْ وَلاَ خَطَرَ عَلَى قَلْبِ بَشَرٍ قَالَ أَبُو هُرَيْرَةَ اقْرَءُوا إِنْ شِئْتُمْ (فَلاَ تَعْلَمُ نَفْسٌ مَا أُخْفِيَ لَهُمْ مِنْ قُرَّةِ أَعْيُنٍ) و حَدَّثَنَا عَلِيٌّ قَالَ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ حَدَّثَنَا أَبُو الزِّنَادِ عَنِ الأَعْرَجِ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ قَالَ قَالَ اللهُ مِثْلَهُ قِيلَ لِسُفْيَانَ رِوَايَةً قَالَ فَأَيُّ شَيْءٍ .

1 Es-Sedžda, 8. Radi se o kaplji neznatne tekućine od koje nastaje čovjek i njegovo potomstvo.

2 Es-Sedžda, 10. Ovdje je riječ o nevjernicima koji sumnjaju da će, nakon što budu umrli i uništeni, ponovo biti proživljeni.

3 Es-Sedžda, 27. Ibn-Abbas kaže da se to odnosi na ogoljelu zemlju u Jemenu, a Ebu-Ubejda da je riječ o suhoj, neplodnoj zemlji koju kiša nije natopila.

4 Es-Sedžda, 26. Allah u ovom ajetu postavlja pitanje: "Zar ovima nije jasno koliko smo Mi naroda prije njih uništili, po čijim oni nastambama hodaju?!"

5 Es-Sedžda, 17.

4780. PRIČAO MI JE Ishak b. Nasr, njemu Ebu-Usama, prenoseći od A'meša, kojem je pričao Ebu-Salih, prenoseći od Ebu-Hurejre, radijallahu anhu, a on od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, (da je rekao):
"Uzvišeni je Allah rekao: 'Pripremio sam za Svoje dobre robove ono što nije vidjelo oko, niti je čulo uho, niti je čovjeku palo na pamet, kao prilog, a da se ne govori o onome što će im se pokazati.'"
Vjerovjesnik je zatim proučio: "I niko ne zna kakve ih skrivene radosti čekaju..."
Ebu-Mu'avija prenosi od Ebu-Saliha da je Ebu-Hurejre čitao *kurratu a'junin* (umjesto *kurretu a'junin*, kako je to čita po Asimovom kiraetu).

٤٧٨٠. حَدَّثَنِي إِسْحَاقُ بْنُ نَصْرٍ حَدَّثَنَا أَبُو أُسَامَةَ عَنِ الأَعْمَشِ حَدَّثَنَا أَبُو صَالِحٍ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِي الله عنه عَنِ النَّبِيِّ ﷺ يَقُولُ اللهُ تَعَالَى أَعْدَدْتُ لِعِبَادِي الصَّالِحِينَ مَا لاَ عَيْنٌ رَأَتْ وَلاَ أُذُنٌ سَمِعَتْ وَلاَ خَطَرَ عَلَى قَلْبِ بَشَرٍ ذُخْرًا بَلْهَ مَا أُطْلِعْتُمْ عَلَيْهِ ثُمَّ قَرَأَ (فَلاَ تَعْلَمُ نَفْسٌ مَا أُخْفِيَ لَهُمْ مِنْ قُرَّةِ أَعْيُنٍ جَزَاءً بِمَا كَانُوا يَعْمَلُونَ) قَالَ أَبُو مُعَاوِيَةَ عَنِ الأَعْمَشِ عَنْ أَبِي صَالِحٍ قَرَأَ أَبُو هُرَيْرَةَ قُرَّاتِ أَعْيُنٍ.

U ime Allaha, Svemilosnog, Samilosnog!

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَٰنِ الرَّحِيمِ

SURA EL-AHZAB (SAVEZNICI)

سُورَةُ الأَحْزَابِ

Mudžahid kaže da *sajasihim*[6] znači "njihove utvrde, njihovi dvorci".

وَقَالَ مُجَاهِدٌ (صَيَاصِيهِمْ) قُصُورِهِمْ.

RIJEČI UZVIŠENOG: "VJEROVJESNIK TREBA DA BUDE PREČI VJERNICIMA NEGO ONI SAMI SEBI..."[7]

باب (النَّبِيُّ أَوْلَى بِالْمُؤْمِنِينَ مِنْ أَنْفُسِهِمْ)

4781. PRIČAO MI JE Ibrahim b. Munzir, njemu Muhammed b. Fulejh, njemu njegov otac, a ovom Hilal b. Ali, prenoseći od Abdur-Rahmana b. Ebu-Amre, a on od Ebu-Hurejre, radijallahu anhu, da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Nema nijednog vjernika, a da mu ja nisam preči od drugih ljudi i na dunjaluku i na ahiretu. Ako hoćete, učite: 'Vjerovjesnik treba da bude preči vjernicima nego oni sami sebi...', pa koji god

٤٧٨١. حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ الْمُنْذِرِ حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ فُلَيْحٍ حَدَّثَنَا أَبِي عَنْ هِلاَلِ بْنِ عَلِيٍّ عَنْ عَبْدِالرَّحْمَنِ بْنِ أَبِي عَمْرَةَ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِي الله عنه عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ مَا مِنْ مُؤْمِنٍ إِلاَّ وَأَنَا أَوْلَى النَّاسِ بِهِ فِي الدُّنْيَا وَالآخِرَةِ اقْرَءُوا إِنْ شِئْتُمْ (النَّبِيُّ أَوْلَى بِالْمُؤْمِنِينَ مِنْ أَنْفُسِهِمْ)

---

6 El-Ahzab, 26. Allah govori o sljedbenicima Knjige koji su pomagali mušrike, da ih je iz njihovih utvrda izveo i strah u njihova srca ulio pa su ih vjernici jedne pobili, a druge zarobili, a njihovu zemlju, kuće i bogatstva naslijedili.

7 El-Ahzab, 6.

vjernik ostavi imetak – neka ga naslijedi rodbina, ako je ima; a ako ostavi dug ili ukućane, neka mi se to dostavi, jer sam ja njegov zaštitnik."

فَأَيُّمَا مُؤْمِنٍ تَرَكَ مَالاً فَلْيَرِثْهُ عَصَبَتُهُ مَنْ كَانُوا فَإِنْ تَرَكَ دَيْنًا أَوْ ضَيَاعًا فَلْيَأْتِنِي فَأَنَا مَوْلاَهُ .

RIJEČI UZVIŠENOG: "ZOVITE IH PO OČEVIMA NJIHOVIM – TO JE KOD ALLAHA ISPRAVNIJE..."[1]

باب
(ادْعُوهُمْ لآبَائِهِمْ هُوَ أَقْسَطُ عِنْدَ اللَّهِ)

4782. PRIČAO NAM JE Mu'alla b. Esed, njemu Abdul-Aziz b. Muhtar, ovom Musa b. Ukba, a njemu Salim, prenoseći od Abdullaha b. Omera, radijallahu anhuma, (koji kaže): "Zejda b. Harisu, oslobođenog roba Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, zvali smo Zejd, sin Muhammedov, sve dok nije objavljen ajet: 'Zovite ih po očevima njihovim – to je kod Allaha ispravnije...'"[2]

٤٧٨٢ . حَدَّثَنَا مُعَلَّى بْنُ أَسَدٍ حَدَّثَنَا عَبْدُالْعَزِيزِ ابْنُ الْمُخْتَارِ حَدَّثَنَا مُوسَى بْنُ عُقْبَةَ قَالَ حَدَّثَنِي سَالِمٌ عَنْ عَبْدِاللهِ بْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا أَنَّ زَيْدَ بْنَ حَارِثَةَ مَوْلَى رَسُولِ اللهِ ﷺ مَا كُنَّا نَدْعُوهُ إِلاَّ زَيْدَ بْنَ مُحَمَّدٍ حَتَّى نَزَلَ الْقُرْآنُ (ادْعُوهُمْ لآبَائِهِمْ هُوَ أَقْسَطُ عِنْدَ اللهِ) .

RIJEČI UZVIŠENOG: "... IMA IH KOJI SU POGINULI, A IMA I ONIH KOJI TO OČEKUJU – NIŠTA NISU IZMIJENILI."[3]

باب (فَمِنْهُمْ مَنْ قَضَى نَحْبَهُ وَمِنْهُمْ مَنْ يَنْتَظِرُ وَمَا بَدَّلُوا تَبْدِيلاً)

Nahbehu[4] znači ahdehu – "ispunio je svoj zavjet, svoju ubavezu, tj. umro je"; *aktariha*[5] znači *dževanibiha* – "s raznih strana, iz različitih pravaca"; *el-fitnete le etevha*[6] – "da postanu mnogobošci, učinili bi (prihvatili bi)".

نَحْبَهُ عَهْدَهُ (أَقْطَارِهَا) جَوَانِبِهَا الْفِتْنَةَ لَآتَوْهَا لَأَعْطَوْهَا .

1 El-Ahzab, 5.

2 Predislamski Arapi držali su posinke kao svoje rođene sinove i smatrali da se rastavljena posinkova žena ili njegova udovica ne može udati za poočima. Svi propisi preislamskog običajnog prava dokinuti su ovim ajetom, kao što je dokinuto posinovljavanje.

3 El-Ahzab, 23.

4 Radi se o ashabima koji ispunjavaju svoj zavjet dat Allahu – obećanje da će na Njegovom putu i život dati. Osnovno značenje riječi nahbun jeste zavjet, ali se ovdje misli na smrt, jer zavjet "visi" čovjeku za vratom kao baš kao i smrt. Ibn-Hadžer navodi više predanja koja ukazuju da se ovaj ajet odnosi na Ammara b. Jasira, Hamzu, Mus'aba b. Umejra i dr. Buhari, Muslim i Tirmizi bilježe da se to odnosi na Enesa b. Nadra, amiždu Enesa b. Malika, radijallahu anhu, koji se borio na Uhudu i tamo poginuo. Na njegovom tijelu bilo je više od osamdeset rana. Sestra ga je prepoznala po mladežu koji je imao na tijelu još iz djetinjstva. Nakon toga objavljen je ovaj ajet. Bejheki bilježi hadis od Ebu-Hurejre, radijallahu anhu, u kome se navodi da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, naišao pored Mus'aba b. Umejra, radijallahu anhu, koji je poginuo na Uhudu, zastao kod njega, proučio dovu, a zatim proučio i ovaj ajet.

5 El-Ahzab, 14.

6 Isti ajet. U njemu se kaže: "A da su im s raznih strana prodrli i da su potom od njih zatražili da opet postanu mnogobošci, oni bi to, ne dvoumeći se u vezi s tim, brzo učinili."

4783. PRIČAO MI JE Muhammed b. Beššar, njemu Muhammed b. Abdullah Ensari, ovom njegov otac, prenoseći od Semame, a on od Enesa b. Malika, radijallahu anhu, da je rekao:
"Smatramo da je u povodu slučaja Enesa b. Nadra objavljen ovaj ajet: 'Ima vjernika koji ispunjavaju zavjet dat Allahu; ima ih koji su poginuli, a ima i onih koji to očekuju – ništa nisu izmijenili.'"

٤٧٨٣. حَدَّثَنِي مُحَمَّدُ بْنُ بَشَّارٍ حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِاللهِ الأَنْصَارِيُّ قَالَ حَدَّثَنِي أَبِي عَنْ ثُمَامَةَ عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ رَضِيَ الله عنه قَالَ نُرَى هَذِهِ الآيَةَ نَزَلَتْ فِي أَنَسِ بْنِ النَّضْرِ (مِنَ الْمُؤْمِنِينَ رِجَالٌ صَدَقُوا مَا عَاهَدُوا اللهَ عَلَيْهِ).

4784. PRIČAO NAM JE Ebu-Jeman, njemu Šu'ajb, prenoseći od Zuhrija, a on od Haridže b. Zejda b. Sabita da je Zejd b. Sabit, radijallahu anhu, rekao:
"Kada smo prepisivali stranice u mushafe, zagubio sam ajet iz poglavlja El-Ahzab – a često sam slušao Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, kako ga uči – i našao sam ga jedino kod Huzejme Ensarija, čije je svjedočenje Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, smatrao ravnim svjedočenju dvojice ljudi: 'Ima vjernika koji ispunjavaju zavjet dat Allahu; ima ih koji su poginuli, a ima i onih koji to očekuju – ništa nisu izmijenili.'"[7]

٤٧٨٤. حَدَّثَنَا أَبُو الْيَمَانِ أَخْبَرَنَا شُعَيْبٌ عَنِ الزُّهْرِيِّ قَالَ أَخْبَرَنِي خَارِجَةُ بْنُ زَيْدِ بْنِ ثَابِتٍ أَنَّ زَيْدَ بْنَ ثَابِتٍ قَالَ لَمَّا نَسَخْنَا الصُّحُفَ فِي الْمَصَاحِفِ فَقَدْتُ آيَةً مِنْ سُورَةِ الأَحْزَابِ كُنْتُ كَثِيرًا أَسْمَعُ رَسُولَ اللهِ ﷺ يَقْرَؤُهَا لَمْ أَجِدْهَا مَعَ أَحَدٍ إِلاَّ مَعَ خُزَيْمَةَ الأَنْصَارِيِّ الَّذِي جَعَلَ رَسُولُ اللهِ ﷺ شَهَادَتَهُ شَهَادَةَ رَجُلَيْنِ (مِنَ الْمُؤْمِنِينَ رِجَالٌ صَدَقُوا مَا عَاهَدُوا اللهَ عَلَيْهِ).

RIJEČI UZVIŠENOG: "VJEROVJESNIČE, RECI ŽENAMA SVOJIM: 'AKO ŽELITE ŽIVOT NA OVOM SVIJETU I NJEGOV SJAJ, ONDA SE ODLUČITE: DAT ĆU VAM PRISTOJNU OTPREMNINU I LIJEPO ĆU VAS OTPUSTITI.'"[8]

باب قَوْلُهُ (يا أَيُّها النَّبِيُّ قُلْ لأَزْواجِكَ إِنْ كُنْتُنَّ تُرِدْنَ الْحَياةَ الدُّنْيا وَزِينَتَها فَتَعالَيْنَ أُمَتِّعْكُنَّ وَأُسَرِّحْكُنَّ سَراحًا جَمِيلاً)

Ma'mer kaže da *et-teberrudž* znači da žena pokaže (otkrije) svoje ljepote. *Sunnetellahi*; Allahov sunnet (Allahov zakon, ustaljena praksa). *Istenneha*; znači *dže'aleha* (učinio je to sunnetom, ustaljenom praksom).

وَقَالَ مَعْمَرٌ التَّبَرُّجُ أَنْ تُخْرِجَ مَحَاسِنَهَا (سُنَّةَ اللهِ) اسْتَنَّهَا جَعَلَهَا.

7 Ibn-Hadžer smatra da se ovim misli kako Zejd b. Sabit, radijallahu anhu, nije zabilježio ovaj ajet, ali da ga je znao napamet.

8 El-Ahzab, 28.

4785. PRIČAO NAM JE Ebul-Jeman, a njemu Šu'ajb, prenoseći od Zuhrija, on od Ebu-Seleme b. Abdur-Rahmana, a ovaj od Aiše, radijallahu anha, supruge Vjerovjesnikove, sallallahu alejhi ve sellem, (da je kazivala): "Kada mu je Allah naredio da njegove žene načine izbor, Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, počeo je sa mnom. Došao je i rekao mi: 'Ja ti spominjem jedno, a ti nemoj žuriti dok se ne posavjetuješ sa svojim roditeljima.' Znao je da mi roditelji neće dopustiti razvod s njim. Potom je rekao: 'O Vjerovjesniče, reci ženama svojim: 'Ako želite život na ovom svijetu i njegov sjaj, onda se odlučite: dat ću vam pristojnu otpremninu i lijepo ću vas otpustiti. A ako želite Allaha, i Poslanika Njegova, i onaj svijet – pa, Allah je, doista, onima među vama koje čine dobra djela pripremio nagradu veliku."[1] 'O čemu da se savjetujem sa svojim roditeljima? Ja želim Allaha, Njegovog Poslanika i onaj svijet!', rekoh mu."[2]

٤٧٨٥. حَدَّثَنَا أَبُو الْيَمَانِ أَخْبَرَنَا شُعَيْبٌ عَنِ الزُّهْرِيِّ قَالَ أَخْبَرَنِي أَبُو سَلَمَةَ بْنُ عَبْدِ الرَّحْمَنِ أَنَّ عَائِشَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهَا زَوْجَ النَّبِيِّ ﷺ أَخْبَرَتْهُ أَنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ جَاءَهَا حِينَ أَمَرَهُ اللهُ أَنْ يُخَيِّرَ أَزْوَاجَهُ فَبَدَأَ بِي رَسُولُ اللهِ ﷺ فَقَالَ إِنِّي ذَاكِرٌ لَكِ أَمْرًا فَلاَ عَلَيْكِ أَنْ لاَ تَسْتَعْجِلِي حَتَّى تَسْتَأْمِرِي أَبَوَيْكِ وَقَدْ عَلِمَ أَنَّ أَبَوَيَّ لَمْ يَكُونَا يَأْمُرَانِي بِفِرَاقِهِ قَالَتْ ثُمَّ قَالَ إِنَّ اللهَ قَالَ (يَا أَيُّهَا النَّبِيُّ قُلْ لأَزْوَاجِكَ) إِلَى تَمَامِ الآيَتَيْنِ فَقُلْتُ لَهُ فَفِي أَيِّ هَذَا أَسْتَأْمِرُ أَبَوَيَّ فَإِنِّي أُرِيدُ اللهَ وَرَسُولَهُ وَالدَّارَ الآخِرَةَ.

RIJEČI UZVIŠENOG: "A AKO ŽELITE ALLAHA, I POSLANIKA NJEGOVA, I ONAJ SVIJET – PA, ALLAH JE, DOISTA, ONIMA MEĐU VAMA KOJE ČINE DOBRA DJELA PRIPREMIO NAGRADU VELIKU."

باب قَوْلِهِ (وَإِنْ كُنْتُنَّ تُرِدْنَ اللَّهَ وَرَسُولَهُ وَالدَّارَ الآخِرَةَ فَإِنَّ اللَّهَ أَعَدَّ لِلْمُحْسِنَاتِ مِنْكُنَّ أَجْرًا عَظِيمًا)

Katada kaže: "'I pamtite Allahove ajete i mudrost koji se kazuju u domovima vašim...'[3] – znači Kur'an i sunnet."

وَقَالَ قَتَادَةُ (وَاذْكُرْنَ مَا يُتْلَى فِي بُيُوتِكُنَّ مِنْ آيَاتِ اللَّهِ وَالْحِكْمَةِ) الْقُرْآنِ وَالْحِكْمَةُ السُّنَّةُ.

4786. REKAO JE Lejs, da mu je pričao Junus, ovom Ibn-Šihab, prenoseći od Ebu-Seleme b. Abdur-Rahmana da je Aiša, radijallahu anha, supruga Vjerovjesnikova, sallallahu alejhi ve sellem, rekla: "Kada je naređeno Allahovom Poslaniku, sallallahu

٤٧٨٦. وَقَالَ اللَّيْثُ حَدَّثَنِي يُونُسُ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ قَالَ أَخْبَرَنِي أَبُو سَلَمَةَ بْنُ عَبْدِ الرَّحْمَنِ أَنَّ عَائِشَةَ زَوْجَ النَّبِيِّ ﷺ قَالَتْ لَمَّا أُمِرَ رَسُولُ اللهِ ﷺ

1 El-Ahzab, 28-29.

2 Ovdje se radi o poznatom slučaju kada su Poslanikove, sallallahu alejhi ve sellem, žene tražile od njega da im osigura bolju opskrbu i ljepšu odjeću, a on to nije mogao učiniti. Ostavio je na volju svojim ženama da ih, ako to one žele, pusti.

3 El-Ahzab, 34.

alejhi ve sellem, da omogući svojim ženama da izaberu, on je počeo razgovor sa mnom rekavši: 'Spominjem ti jedno; ne treba da žuriš dok se ne posavjetuješ sa svojim roditeljima.' On je već znao da mi roditelji neće savjetovati razvod. Zatim je rekao: 'Uzvišeni Allah kaže: 'O Vjerovjesniče, reci ženama svojim: 'Ako želite život na ovom svijetu i njegov sjaj, onda se odlučite: dat ću vam pristojnu otpremninu i lijepo ću vas otpustiti. A ako želite Allaha, i Poslanika Njegova, i onaj svijet – pa, Allah je, doista, onima među vama koje čine dobra djela pripremio nagradu veliku."
'Zbog čega da se o ovom savjetujem sa svojim roditeljima?! Ja, doista, želim Allaha, Njegovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, i onaj svijet!', rekoh. Zatim su i ostale Vjerovjesnikove, sallallahu alejhi ve sellem, žene učinile ono što sam ja učinila."
S ovim predanjem slaže se predanje Musaa b. A'jena, koji prenosi od Ma'mera, on od Zuhrija, a ovaj od Ebu-Seleme, kome su prenijeli Abdur-Rezzak i Ebu-Sufjan Ma'meri, od Ma'mera, ovaj od Zuhrija, on od Urve, a on od Aiše.

بِتَخْيِيرِ أَزْوَاجِهِ بَدَأَ بِي فَقَالَ إِنِّي ذَاكِرٌ لَكِ أَمْرًا فَلاَ عَلَيْكِ أَنْ لاَ تَعْجَلِي حَتَّى تَسْتَأْمِرِي أَبَوَيْكِ قَالَتْ وَقَدْ عَلِمَ أَنَّ أَبَوَيَّ لَمْ يَكُونَا يَأْمُرَانِي بِفِرَاقِهِ قَالَتْ ثُمَّ قَالَ إِنَّ اللهَ جَلَّ ثَنَاؤُهُ قَالَ (يَا أَيُّهَا النَّبِيُّ قُلْ لأَزْوَاجِكَ إِنْ كُنْتُنَّ تُرِدْنَ الْحَيَاةَ الدُّنْيَا وَزِينَتَهَا) إِلَى (أَجْرًا عَظِيمًا) قَالَتْ فَقُلْتُ فَفِي أَيِّ هَذَا أَسْتَأْمِرُ أَبَوَيَّ فَإِنِّي أُرِيدُ اللهَ وَرَسُولَهُ وَالدَّارَ الآخِرَةَ قَالَتْ ثُمَّ فَعَلَ أَزْوَاجُ النَّبِيِّ ﷺ مِثْلَ مَا فَعَلْتُ تَابَعَهُ مُوسَى بْنُ أَعْيَنَ عَنْ مَعْمَرٍ عَنِ الزُّهْرِيِّ قَالَ أَخْبَرَنِي أَبُو سَلَمَةَ وَقَالَ عَبْدُالرَّزَّاقِ وَأَبُو سُفْيَانَ الْمَعْمَرِيُّ عَنْ مَعْمَرٍ عَنِ الزُّهْرِيِّ عَنْ عُرْوَةَ عَنْ عَائِشَةَ .

RIJEČI UZVIŠENOG:
"... U SEBI SI SKRIVAO ONO ŠTO ĆE ALLAH OBJELODANITI I LJUDI SI SE BOJAO, A PREČE JE DA SE ALLAHA BOJIŠ..."[4]

باب
(وتُخْفِي في نَفْسِك ما اللهُ مُبْدِيه وتَخْشَى النَّاسَ واللهُ أحقُّ أنْ تَخشاهُ)

4787. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Abdur-Rahim, njemu Mu'alla b. Mensur, prenoseći od Hammada b. Zejda, kome je pričao Sabit, prenoseći od Enesa b. Malika, radijallahu anhu, da je ajet: "... u sebi si skrivao ono što će Allah objelodaniti..." – objavljen povodom slučaja Zejnebe bint Džahš i Zejda b. Harise.[5]

٤٧٨٧ . حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِالرَّحِيمِ حَدَّثَنَا مُعَلَّى بْنُ مَنْصُورٍ عَنْ حَمَّادِ بْنِ زَيْدٍ حَدَّثَنَا ثَابِتٌ عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ رَضِي الله عنه أَنَّ هَذِهِ الآيَةَ (وَتُخْفِي فِي نَفْسِكَ مَا اللهُ مُبْدِيهِ) نَزَلَتْ فِي شَأْنِ زَيْنَبَ بِنْتِ جَحْشٍ وَزَيْدِ بْنِ حَارِثَةَ .

---

4 El-Ahzab, 37.

5 Ovdje se radi o nemogućnosti nastavka braka između Zejnebe i Zejda. Uzvišeni Allah izvjestio je svoga Poslanika da će ona biti jedna od njegovih supruga, prije nego što se oženio. Kada mu je došao Zejd da mu se potuži na nju, on mu je rekao: "Boj se Allaha i zadrži svoju ženu!", pa mu Uzvišeni veli: "Izvjestio sam

RIJEČI UZVIŠENOG: "MOŽEŠ ZANEMARITI ONE MEĐU NJIMA KOJE HOĆEŠ I MOŽEŠ POZVATI SEBI ONU KOJU HOĆEŠ, A MOŽEŠ ZATRAŽITI ONU KOJU SI UDALJIO; NIJEDNO OD TOGA NIJE TVOJ GRIJEH..."[1]

باب قَوْلِهِ
(تُرْجِئُ مَنْ تَشَاءُ مِنْهُنَّ وَتُؤْوِي إِلَيْكَ مَنْ تَشَاءُ وَمَنِ ابْتَغَيْتَ مِمَّنْ عَزَلْتَ فَلاَ جُنَاحَ عَلَيْكَ)

Ibn-Abbas kaže da *turdži*[2] znači "zanemariš, odbiješ", a *erdži'hu*[3] – "udalji ga, odbij ga".

قَالَ ابْنُ عَبَّاسٍ (تُرْجِئُ) تُؤَخِّرُ أَرْجِئْهُ أَخِّرْهُ .

4788. PRIČAO NAM JE Zekerijja b. Jahja, njemu Ebu-Usama, ovom Hišam, a njemu njegov otac, prenoseći od Aiše, radijallahu anha, da je rekla: "Bila sam ljubomorna na one koje su sebe poklonile Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, i rekla: 'Zar žena može sebe pokloniti?!' Nakon što je Uzvišeni Allah objavio: 'Možeš zanemariti one među njima koje hoćeš i možeš pozvati sebi onu koju hoćeš, a možeš zatražiti onu koju si udaljio; nijedno od toga nije tvoj grijeh...' – rekla sam: 'Vidim da ti Gospodar tvoj udovoljava u onome što zaželiš!'"[4]

٤٧٨٨ . حَدَّثَنَا زَكَرِيَّاءُ بْنُ يَحْيَى حَدَّثَنَا أَبُو أُسَامَةَ قَالَ هِشَامٌ حَدَّثَنَا عَنْ أَبِيهِ عَنْ عَائِشَةَ رَضِي اللهُ عَنْهَا قَالَتْ كُنْتُ أَغَارُ عَلَى اللاَّتِي وَهَبْنَ أَنْفُسَهُنَّ لِرَسُولِ اللهِ ﷺ وَأَقُولُ أَتَهَبُ الْمَرْأَةُ نَفْسَهَا فَلَمَّا أَنْزَلَ اللهُ تَعَالَى (تُرْجِئُ مَنْ تَشَاءُ مِنْهُنَّ وَتُؤْوِي إِلَيْكَ مَنْ تَشَاءُ وَمَنِ ابْتَغَيْتَ مِمَّنْ عَزَلْتَ فَلاَ جُنَاحَ عَلَيْكَ) قُلْتُ مَا أُرَى رَبَّكَ إِلاَّ يُسَارِعُ فِي هَوَاكَ .

4789. PRIČAO MI JE Hibban b. Musa, njemu Abdullah, a ovom Asim b. Ahvel, prenoseći od Mu'aze, a ona od Aiše, radijallahu anha, (koja kaže): "Nakon što je objavljen ajet: 'Možeš zanemariti one među njima koje hoćeš i možeš pozvati sebi onu koju hoćeš, a možeš zatražiti onu koju si udaljio; nijedno od toga nije tvoj grijeh...' – Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve

٤٧٨٩ . حَدَّثَنَا حِبَّانُ بْنُ مُوسَى أَخْبَرَنَا عَبْدُاللهِ أَخْبَرَنَا عَاصِمٌ الأَحْوَلُ عَنْ مُعَاذَةَ عَنْ عَائِشَةَ رَضِي اللهُ عَنْهَا أَنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ كَانَ يَسْتَأْذِنُ فِي يَوْمِ الْمَرْأَةِ مِنَّا بَعْدَ أَنْ أُنْزِلَتْ هَذِهِ الآيَةُ (تُرْجِئُ مَنْ تَشَاءُ مِنْهُنَّ وَتُؤْوِي إِلَيْكَ مَنْ تَشَاءُ

te da ću te njome oženiti, a ti u sebi kriješ ono što će Allah objelodaniti." (Ovo spominje Suddi, a bilježi Ibn-Kesir) Nakon razvoda, Uzvišeni Allah je oženio Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, bilo je naređeno da se on oženi njome, kako se, nakon toga, vjernici ne bi ustručavali ženiti se ženama posinaka svojih, kada se oni od njih razvedu. Zejd b. Harise bio je otprije posinak Muhammedov, sallallahu alejhi ve sellem. Četvrtim ajetom sure El-Ahzab dokinuta je praksa posinovljavanja.

1 El-Ahzab, 51.

2 Isti ajet.

3 El-A'raf, 111.

4 Tj. Allah je začetnik onoga što ti želiš i izabereš i On požuruje da ti to ispuni.

sellem, zatražio je dopuštenje za dan (koji pripada nekoj drugoj od nas),[5] pa sam je (tu ženu) upitala: 'Šta si ti rekla?'
'Rekla sam mu: 'Ako je na mene red, Allahov Poslaniče, ja ne želim da bilo koju drugu izabereš!'', odgovorila je."
Saglasna su značenja ovog i hadisa Abbada b. Abbada, koji je čuo od Asima.

وَمَنِ ابْتَغَيْتَ مِمَّنْ عَزَلْتَ فَلاَ جُنَاحَ عَلَيْكَ) فَقُلْتُ لَهَا مَا كُنْتِ تَقُولِينَ قَالَتْ كُنْتُ أَقُولُ لَهُ إِنْ كَانَ ذَاكَ إِلَيَّ فَإِنِّي لاَ أُرِيدُ يَا رَسُولَ اللهِ أَنْ أُوثِرَ عَلَيْكَ أَحَدًا تَابَعَهُ عَبَّادُ بْنُ عَبَّادٍ سَمِعَ عَاصِمًا .

RIJEČI UZVIŠENOG: "NE ULAZITE U SOBE VJEROVJESNIKOVE, OSIM AKO VAM SE DOPUSTI RADI JELA, ALI NE DA ČEKATE DOK SE ONO ZGOTOVI; TEK KADA BUDETE POZVANI, ONDA UĐITE, I POŠTO JEDETE, RAZIĐITE SE NE UPUŠTAJUĆI SE JEDNI S DRUGIMA U RAZGOVOR. TO SMETA VJEROVJESNIKU, A ON SE STIDI DA VAM TO REKNE, A ALLAH SE NE STIDI ISTINE. A AKO OD NJIH NEŠTO TRAŽITE, TRAŽITE TO OD NJIH IZA ZASTORA. TO JE ČISTIJE I ZA VAŠA I ZA NJIHOVA SRCA. VAMA NIJE DOPUŠTENO DA ALLAHOVA POSLANIKA UZNEMIRUJETE NITI DA SE ŽENAMA NJEGOVIM POSLIJE SMRTI NJEGOVE IKADA OŽENITE. TO BI, UISTINU, KOD ALLAHA, BIO VELIKI GRIJEH!"[6]

باب قَوْلُهُ (لاَ تَدْخُلُوا بُيُوتَ النَّبِيِّ إِلاَّ أَنْ يُؤْذَنَ لَكُمْ إِلَى طَعَامٍ غَيْرَ نَاظِرِينَ إِنَاهُ وَلَكِنْ إِذَا دُعِيتُمْ فَادْخُلُوا فَإِذَا طَعِمْتُمْ فَانْتَشِرُوا وَلاَ مُسْتَأْنِسِينَ لِحَدِيثٍ إِنَّ ذَلِكُمْ كَانَ يُؤْذِي النَّبِيَّ فَيَسْتَحْيِي مِنْكُمْ وَاللَّهُ لاَ يَسْتَحْيِي مِنَ الْحَقِّ وَإِذَا سَأَلْتُمُوهُنَّ مَتَاعًا فَاسْأَلُوهُنَّ مِنْ وَرَاءِ حِجَابٍ ذَلِكُمْ أَطْهَرُ لِقُلُوبِكُمْ وَقُلُوبِهِنَّ وَمَا كَانَ لَكُمْ أَنْ تُؤْذُوا رَسُولَ اللَّهِ وَلاَ أَنْ تَنْكِحُوا أَزْوَاجَهُ مِنْ بَعْدِهِ أَبَدًا إِنَّ ذَلِكُمْ كَانَ عِنْدَ اللَّهِ عَظِيمًا)

Kaže se : *Inahu*[7] znači "dok se zgotovi, pripremi". "Možda je Smak svijeta blizu"[8] – ako ovo kažeš kao pridjev u ženskom rodu, onda ćeš reći *karibeten* (blizu), a ako to učiniš s prilogom vremena i ne želiš spomenuti pridjev, odbacit ćeš harf *ta*, kao dodatak ženskom rodu, pa će tako ovaj termin moći biti i u jednini i u dvojini i u množini, i za muški i za ženski rod.

يُقَالُ إِنَاهُ إِدْرَاكُهُ أَنَى يَأْنِي أَنَاةً فَهْوَ آنٍ (لَعَلَّ السَّاعَةَ تَكُونُ قَرِيبًا) إِذَا وَصَفْتَ صِفَةَ الْمُؤَنَّثِ قُلْتَ قَرِيبَةً وَإِذَا جَعَلْتَهُ ظَرْفًا وَبَدَلاً وَلَمْ تُرِدِ الصِّفَةَ نَزَعْتَ الْهَاءَ مِنَ الْمُؤَنَّثِ وَكَذَلِكَ لَفْظُهَا فِي الْوَاحِدِ وَالاِثْنَيْنِ وَالْجَمِيعِ لِلذَّكَرِ وَالأُنْثَى .

---

5 Tj. kada bi želio otići nekoj drugoj od svojih žena, tražio je dozvolu od one žene kod koja je bio na redu u svom obilasku.

6 El-Ahzab, 53.

7 Isti ajet.

8 El-Ahzab, 63.

4790. PRIČAO NAM JE Musedded, prenoseći od Jahjaa, on od Humejda, a ovaj od Enesa, radijallahu anhu, koji je čuo Omera, radijallahu anhu, kako govori:
"Rekao sam: 'Allahov Poslaniče, kada bi naredio majkama vjernika da stave prekrivače, jer kod tebe ulazi i dobar i loš!' Allah je (tada) objavio ajet o pokrivanju (zastiranju)."

٤٧٩٠. حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ حَدَّثَنَا يَحْيَى عَنْ حُمَيْدٍ عَنْ أَنَسٍ قَالَ قَالَ عُمَرُ رَضِي الله عنه قُلْتُ يَا رَسُولَ اللهِ يَدْخُلُ عَلَيْكَ الْبَرُّ وَالْفَاجِرُ فَلَوْ أَمَرْتَ أُمَّهَاتِ الْمُؤْمِنِينَ بِالْحِجَابِ فَأَنْزَلَ اللهُ آيَةَ الْحِجَابِ .

4791. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Abdullah Rekaši, njemu Mu'temir b. Sulejman, ovom njegov otac, a njemu Ebu-Midžlez, prenoseći od Enesa b. Malika, radijallahu anhu, da je rekao:
"Kada se Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, oženio Zejnebom bint Džahš, pozvao je ljude. Oni su se počastili, a onda sjedili i razgovarali. Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, kao da se pripremao da ustane, a oni nisu ustali, kada je to vidio ustao je. Kada je ustao, ustali su, ovi koji su ustali, ali su trojica ostala sjediti. Nakon toga došao je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, s namjerom da uđe, kad narod još uvjek sjedi. Potom su oni ustali, pa sam ustao obavijestio Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, da su i oni (ona trojica) otišli, pa je on tada došao, dok nije ušao, ja krenuh da uđem, ali je on stavio pregradu između mene i sebe. Tada je Allah objavio: 'O vjernici, ne ulazite u sobe Vjerovjesnikove, osim ako vam se dopusti radi jela, ali ne da čekate dok se ono zgotovi; tek kada budete pozvani, onda uđite...'"[1]

٤٧٩١. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِاللهِ الرَّقَاشِيُّ حَدَّثَنَا مُعْتَمِرُ بْنُ سُلَيْمَانَ قَالَ سَمِعْتُ أَبِي يَقُولُ حَدَّثَنَا أَبُو مِجْلَزٍ عَنْ أَنَسِ ابْنِ مَالِكٍ رَضِي الله عنه قَالَ لَمَّا تَزَوَّجَ رَسُولُ اللهِ ﷺ زَيْنَبَ بِنْتَ جَحْشٍ دَعَا الْقَوْمَ فَطَعِمُوا ثُمَّ جَلَسُوا يَتَحَدَّثُونَ وَإِذَا هُوَ كَأَنَّهُ يَتَهَيَّأُ لِلْقِيَامِ فَلَمْ يَقُومُوا فَلَمَّا رَأَى ذَلِكَ قَامَ فَلَمَّا قَامَ قَامَ مَنْ قَامَ وَقَعَدَ ثَلاَثَةُ نَفَرٍ فَجَاءَ النَّبِيُّ ﷺ لِيَدْخُلَ فَإِذَا الْقَوْمُ جُلُوسٌ ثُمَّ إِنَّهُمْ قَامُوا فَانْطَلَقْتُ فَجِئْتُ فَأَخْبَرْتُ النَّبِيَّ ﷺ أَنَّهُمْ قَدِ انْطَلَقُوا فَجَاءَ حَتَّى دَخَلَ فَذَهَبْتُ أَدْخُلُ فَأَلْقَى الْحِجَابَ بَيْنِي وَبَيْنَهُ فَأَنْزَلَ اللهُ (يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لاَ تَدْخُلُوا بُيُوتَ النَّبِيِّ) .

1 Ovo je uputstvo kako se odnositi prema Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, i kako ga cijeniti i biti prema njemu obazriv, kao što treba poštovati njegovo vrijeme i intimu i boravak u njegovim kućama. Islamsko ponašanje koje vjernik mora uvažavati jeste i to, kada se nađe u tuđoj kući, da vodi računa o domaćinu i njegovim potrebama. U ovom hadisu očito se primjećuje da je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, osjetio tjeskobu u sebi zbog njihovog nepotrebnog zadržavanja kod njega, ali ga je bilo stid reći ljudima da iziđu iz njegove kuće. S obzirom da oni nisu razumjeli njegovu namjeru, on je izišao iz svoje kuće i tek se, na vijest Enesa, radijallahu anhu, da su oni izišli iz kuće, vratio.

4792. PRIČAO NAM JE Sulejman b. Harb, njemu Hammad b. Zejd, prenoseći od Ejjuba, a on od Ebu-Kilabe da je Enes b. Malik, radijallahu anhu, rekao: "Ja najbolje poznajem ovaj ajet (o pokrivanju, zastiranju). Nakon što je Zejneb bint Džahš bila poklonjena Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, bila je s njim u kući u kojoj se spravljala hrana. U tu su kuću pozvani ljudi, te su sjedili i razgovarali. Vjerovjesnik bi, sallallahu alejhi ve sellem, izlazio, a zatim ulazio, dok su oni sjedili i razgovarali. Tada je Uzvišeni Allah objavio: 'O vjernici, ne ulazite u sobe Vjerovjesnikove, osim ako vam se dopusti radi jela, ali ne da čekate dok se ono zgotovi; tek kada budete pozvani, onda uđite, i pošto jedete, raziđite se ne upuštajući se jedni s drugima u razgovor. To smeta Vjerovjesniku, a on se stidi da vam to rekne, a Allah se ne stidi istine. A ako od njih nešto tražite, tražite to od njih iza zastora...' Bio je stavljen zastor, i narod je otišao."

٤٧٩٢. حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ حَرْبٍ حَدَّثَنَا حَمَّادُ بْنُ زَيْدٍ عَنْ أَيُّوبَ عَنْ أَبِي قِلاَبَةَ قَالَ أَنَسُ بْنُ مَالِكٍ أَنَا أَعْلَمُ النَّاسِ بِهَذِهِ الآيَةِ آيَةِ الْحِجَابِ لَمَّا أُهْدِيَتْ زَيْنَبُ بِنْتُ جَحْشٍ رَضِي الله عَنْهَا إِلَى رَسُولِ اللهِ ﷺ كَانَتْ مَعَهُ فِي الْبَيْتِ صَنَعَ طَعَامًا وَدَعَا الْقَوْمَ فَقَعَدُوا يَتَحَدَّثُونَ فَجَعَلَ النَّبِيُّ ﷺ يَخْرُجُ ثُمَّ يَرْجِعُ وَهُمْ قُعُودٌ يَتَحَدَّثُونَ فَأَنْزَلَ اللهُ تَعَالَى ﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لاَ تَدْخُلُوا بُيُوتَ النَّبِيِّ إِلاَّ أَنْ يُؤْذَنَ لَكُمْ إِلَى طَعَامٍ غَيْرَ نَاظِرِينَ إِنَاهُ﴾ إِلَى قَوْلِهِ ﴿مِنْ وَرَاءِ حِجَابٍ﴾ فَضُرِبَ الْحِجَابُ وَقَامَ الْقَوْمُ.

4793. PRIČAO NAM JE Ebu-Ma'mer, njemu Abdul-Varis, a ovom Abdul-Aziz b. Suhejb, prenoseći od Enesa, radijallahu anhu, koji je kazivao:

"Kada se Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, oženio Zejnebom bint Džahš, pripremljeni su hljeb i meso, a ja sam poslan da pozovem na gozbu. Došla je jedna grupa ljudi i jela, a zatim izišla. Potom je došla druga grupa. I ona je jela, a zatim izišla. Ja sam zvao svakoga, i nikoga nisam ostavio nepozvana.

'Allahov Poslaniče', rekoh, 'sve sam pozvao.'

'Dignite onda hranu!', reče on. Trojica ljudi ostala su u kući razgovarajući, a Vjerovjesnik je, sallallahu alejhi ve sellem, izišao i uputio se u Aišinu, radijallahu anha, sobu.

'Neka je selam i Allahova milost na vas, časna porodico!', reče on, a ona odgovori: 'Neka je selam i Allahova milost na tebe! Kako si našao svoju porodicu, Allah te blagoslovio!'

٤٧٩٣. حَدَّثَنَا أَبُو مَعْمَرٍ حَدَّثَنَا عَبْدُالْوَارِثِ حَدَّثَنَا عَبْدُالْعَزِيزِ بْنُ صُهَيْبٍ عَنْ أَنَسٍ رَضِي الله عنه قَالَ بُنِيَ عَلَى النَّبِيِّ ﷺ بِزَيْنَبَ بِنْتِ جَحْشٍ بِخُبْزٍ وَلَحْمٍ فَأُرْسِلْتُ عَلَى الطَّعَامِ دَاعِيًا فَيَجِيءُ قَوْمٌ فَيَأْكُلُونَ وَيَخْرُجُونَ ثُمَّ يَجِيءُ قَوْمٌ فَيَأْكُلُونَ وَيَخْرُجُونَ فَدَعَوْتُ حَتَّى مَا أَجِدُ أَحَدًا أَدْعُو فَقُلْتُ يَا نَبِيَّ اللهِ مَا أَجِدُ أَحَدًا أَدْعُوهُ قَالَ ارْفَعُوا طَعَامَكُمْ وَبَقِيَ ثَلاَثَةُ رَهْطٍ يَتَحَدَّثُونَ فِي الْبَيْتِ فَخَرَجَ النَّبِيُّ ﷺ فَانْطَلَقَ إِلَى حُجْرَةِ عَائِشَةَ فَقَالَ السَّلاَمُ عَلَيْكُمْ أَهْلَ الْبَيْتِ وَرَحْمَةُ اللهِ فَقَالَتْ وَعَلَيْكَ السَّلاَمُ وَرَحْمَةُ اللهِ كَيْفَ وَجَدْتَ أَهْلَكَ بَارَكَ اللهُ لَكَ فَتَقَرَّى حُجَرَ نِسَائِهِ كُلِّهِنَّ يَقُولُ لَهُنَّ كَمَا يَقُولُ لِعَائِشَةَ وَيَقُلْنَ لَهُ كَمَا قَالَتْ عَائِشَةُ

Poslanik je prošao kroz sobe svojih žena govoreći im ono što je rekao Aiši, radijallahu anha, a one su njemu odgovarale isto ono što mu je odgovorila Aiša, radijallahu anha. Nakon toga Vjerovjesnik se, sallallahu alejhi ve sellem, vratio i zatekao tri osobe kako razgovaraju u njegovoj sobi. Bio je izuzetno stidan, pa je izišao i uputio se ka Aišinoj, radijallahu anha, sobi. Ne znam jesam li ga ja obavijestio, ili je već bio obaviješten, da su se ljudi razišli, pa se vratio. Kada je stavio jednu svoju nogu na prag vrata s unutrašnje strane, dok mu je druga bila vani, spustio je zastor između mene i sebe. Tada je objavljen ajet o pokrivanju."

ثُمَّ رَجَعَ النَّبِيُّ ﷺ فَإِذَا ثَلاَثَةٌ مِنْ رَهْطٍ فِي الْبَيْتِ يَتَحَدَّثُونَ وَكَانَ النَّبِيُّ ﷺ شَدِيدَ الْحَيَاءِ فَخَرَجَ مُنْطَلِقًا نَحْوَ حُجْرَةِ عَائِشَةَ فَمَا أَدْرِي آخْبَرْتُهُ أَوْ أُخْبِرَ أَنَّ الْقَوْمَ خَرَجُوا فَرَجَعَ حَتَّى إِذَا وَضَعَ رِجْلَهُ فِي أُسْكُفَّةِ الْبَابِ دَاخِلَةً وَأُخْرَى خَارِجَةً أَرْخَى السِّتْرَ بَيْنِي وَبَيْنَهُ وَأُنْزِلَتْ آيَةُ الْحِجَابِ .

4794. PRIČAO NAM JE Ishak b. Mensur, njemu Abdullah b. Bekr Sehmi, a ovom Humejd, prenoseći od Enesa, radijallahu anhu, da je rekao:

"Kada se oženio Zejnebom bint Džahš, Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, pripremio je jelo. Ljudi su se najeli hljeba i mesa, a on je krenuo u sobe majki vjernika, kao što je (uvijek) činio ujutro kada bi se oženio. Nazivao im je selam i učio im dovu, a one su na selam uzvraćale i dovu mu učile. Kada se vratio kući, ugledao je dvojicu ljudi kako pričaju. Vidjevši to, udaljio se od svoje kuće. Nakon što su to primijetila, ova su dva čovjeka brzo ustala. Ne znam jesam li ga ja obavijestio o njihovom izlasku, ili je o tome već bio obaviješten, te se vratio i ušao u kuću, a između mene i njega spustio je zastor. Tada je objavljen ajet o pokrivanju (zastiranju)."

Ibrahim b. Ebu-Merjem kaže: "Kazivao nam je Jahja, a njemu Humejd da je čuo od Enesa, radijallahu anhu, a on od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, ovaj hadis."

٤٧٩٤. حَدَّثَنَا إِسْحَاقُ بْنُ مَنْصُورٍ أَخْبَرَنَا عَبْدُاللهِ بْنُ بَكْرٍ السَّهْمِيُّ حَدَّثَنَا حُمَيْدٌ عَنْ أَنَسٍ رَضِيَ اللهُ عنه قَالَ أَوْلَمَ رَسُولُ اللهِ ﷺ حِينَ بَنَى بِزَيْنَبَ بِنْتِ جَحْشٍ فَأَشْبَعَ النَّاسَ خُبْزًا وَلَحْمًا ثُمَّ خَرَجَ إِلَى حُجَرِ أُمَّهَاتِ الْمُؤْمِنِينَ كَمَا كَانَ يَصْنَعُ صَبِيحَةَ بِنَائِهِ فَيُسَلِّمُ عَلَيْهِنَّ وَيُسَلِّمْنَ عَلَيْهِ وَيَدْعُو لَهُنَّ وَيَدْعُونَ لَهُ فَلَمَّا رَجَعَ إِلَى بَيْتِهِ رَأَى رَجُلَيْنِ جَرَى بِهِمَا الْحَدِيثُ فَلَمَّا رَآهُمَا رَجَعَ عَنْ بَيْتِهِ فَلَمَّا رَأَى الرَّجُلاَنِ نَبِيَّ اللهِ ﷺ رَجَعَ عَنْ بَيْتِهِ وَثَبَا مُسْرِعَيْنِ فَمَا أَدْرِي أَنَا أَخْبَرْتُهُ بِخُرُوجِهِمَا أَمْ أُخْبِرَ فَرَجَعَ حَتَّى دَخَلَ الْبَيْتَ وَأَرْخَى السِّتْرَ بَيْنِي وَبَيْنَهُ وَأُنْزِلَتْ آيَةُ الْحِجَابِ وَقَالَ ابْنُ أَبِي مَرْيَمَ أَخْبَرَنَا يَحْيَى حَدَّثَنِي حُمَيْدٌ سَمِعَ أَنَسًا عَنِ النَّبِيِّ ﷺ .

4795. PRIČAO MI JE Zekerijja b. Jahja, a njemu Ebu-Usama, prenoseći od Hišama, on od svoga oca, a ovaj od Aiše, radijallahu anha, da je rekla: "Nakon što je propisano pokrivanje (zastiranje), izišla je Sevda da obavi svoju potrebu, a bila je krupna žena i bila je prepoznatljiva za svakog ko ju je poznavao. Kada ju je Omer b. Hattab ugledao, reče joj: 'Sevdo, tako mi Allaha, mi znamo ko si ti, pa vodi računa kako izlaziš!' Vratila se ponovo, a Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, bio je u mojoj sobi; večerao je, i u ruci mu je bila oglodana kost. Ušla je i rekla: 'Allahov Poslaniče, izišla sam da obavim neku svoju potrebu, pa mi je Omer rekao to i to?' Tada mu je Allah objavio te je završio objavljivanje, a on je još u svojoj ruci držao oglodanu kost, ne ostavljajući je: 'Vama se dozvoljava da izlazite kada se za to ukaže potreba!'"

٤٧٩٥. حَدَّثَنِي زَكَرِيَّاءُ بْنُ يَحْيَى حَدَّثَنَا أَبُو أُسَامَةَ عَنْ هِشَامٍ عَنْ أَبِيهِ عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهَا قَالَتْ خَرَجَتْ سَوْدَةُ بَعْدَمَا ضُرِبَ الْحِجَابُ لِحَاجَتِهَا وَكَانَتِ امْرَأَةً جَسِيمَةً لاَ تَخْفَى عَلَى مَنْ يَعْرِفُهَا فَرَآهَا عُمَرُ بْنُ الْخَطَّابِ فَقَالَ يَا سَوْدَةُ أَمَا وَاللهِ مَا تَخْفَيْنَ عَلَيْنَا فَانْظُرِي كَيْفَ تَخْرُجِينَ قَالَتْ فَانْكَفَأَتْ رَاجِعَةً وَرَسُولُ اللهِ ﷺ فِي بَيْتِي وَإِنَّهُ لَيَتَعَشَّى وَفِي يَدِهِ عَرْقٌ فَدَخَلَتْ فَقَالَتْ يَا رَسُولَ اللهِ إِنِّي خَرَجْتُ لِبَعْضِ حَاجَتِي فَقَالَ لِي عُمَرُ كَذَا وَكَذَا قَالَتْ فَأَوْحَى اللهُ إِلَيْهِ ثُمَّ رُفِعَ عَنْهُ وَإِنَّ الْعَرْقَ فِي يَدِهِ مَا وَضَعَهُ فَقَالَ إِنَّهُ قَدْ أُذِنَ لَكُنَّ أَنْ تَخْرُجْنَ لِحَاجَتِكُنَّ.

RIJEČI UZVIŠENOG: "IZNOSILI VI O TOME ŠTA U JAVNOST ILI TO U SEBI KRILI PA, ALLAH SVE ZNA! NJIMA NIJE GRIJEH DA BUDU OTKRIVENE PRED OČEVIMA SVOJIM, I SINOVIMA SVOJIM, I BRAĆOM SVOJOM, I SINOVIMA BRAĆE SVOJE, I SINOVIMA SESTARA SVOJIH, I ŽENAMA VJERNICAMA, I PRED ONIMA KOJE SU U VLASNIŠTVU NJIHOVU. I ALLAHA SE BOJTE, JER ALLAHU, DOISTA, NIŠTA SKRIVENO NIJE."[1]

باب قَوْلِهِ

{إِنْ تُبْدُوا شَيْئًا أَوْ تُخْفُوهُ فَإِنَّ اللَّهَ كَانَ بِكُلِّ شَيْءٍ عَلِيمًا لاَ جُنَاحَ عَلَيْهِنَّ فِي آبَائِهِنَّ وَلاَ أَبْنَائِهِنَّ وَلاَ إِخْوَانِهِنَّ وَلاَ أَبْنَاءِ إِخْوَانِهِنَّ وَلاَ أَبْنَاءِ أَخَوَاتِهِنَّ وَلاَ نِسَائِهِنَّ وَلاَ مَا مَلَكَتْ أَيْمَانُهُنَّ وَاتَّقِينَ اللَّهَ إِنَّ اللَّهَ كَانَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ شَهِيدًا}

4796. PRIČAO NAM JE Ebul-Jeman, njemu Šu'ajb, prenoseći od Zuhrija, a on od Urve b. Zubejra da je Aiša, radijallahu anha, kazivala: "Efleh, brat Ebu-Ku'ajsov, zatražio je od mene, nakon što je objavljen ajet o zastiranju, dopuštenje da uđe. Nisam mu dopustila dok za to nisam zatražila dopuštenje od Vjerovjesnika, sallallahu

٤٧٩٦. حَدَّثَنَا أَبُو الْيَمَانِ أَخْبَرَنَا شُعَيْبٌ عَنِ الزُّهْرِيِّ حَدَّثَنِي عُرْوَةُ بْنُ الزُّبَيْرِ أَنَّ عَائِشَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهَا قَالَتِ اسْتَأْذَنَ عَلَيَّ أَفْلَحُ أَخُو أَبِي الْقُعَيْسِ بَعْدَمَا أُنْزِلَ الْحِجَابُ فَقُلْتُ لاَ آذَنُ لَهُ حَتَّى أَسْتَأْذِنَ فِيهِ النَّبِيَّ ﷺ فَإِنَّ أَخَاهُ أَبَا الْقُعَيْسِ

1 El-Ahzab, 54-55.

alejhi ve sellem, jer njegov brat Ebu-Ku‘ajs nije sa mnom bio u rodbinskim odnosima po mlijeku, budući da me je zadojila Ebu-Ku‘ajsova žena. Ušao je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, te mu rekoh: Allahov Poslaniče, Efleh, brat Ebu-Ku‘ajsov, tražio je od mene dopuštenje da uđe, ali mu nisam dopustila dok se s tobom ne posavjetujem.
‘Šta te sprečava da dopustiš ulazak svome amidži?’, upita Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem. ‘Allahov Poslaniče’, rekoh, ‘ovaj me čovjek nije zadojio, već me je zadojila Ebu-Ku‘ajsova žena!’
‘Daj mu dopuštenje jer je on tvoj amidža, Allah ti dao svako dobro!’, reče on.”
Urva kaže: “Zbog toga je Aiša govorila: ‘Zabranjujte po srodstvu dojenja kao što zabranjujete po srodstvu krvi.’”

لَيْسَ هُوَ أَرْضَعَنِي وَلَكِنْ أَرْضَعَتْنِي امْرَأَةُ أَبِي الْقُعَيْسِ فَدَخَلَ عَلَيَّ النَّبِيُّ ﷺ فَقُلْتُ لَهُ يَا رَسُولَ اللهِ إِنَّ أَفْلَحَ أَخَا أَبِي الْقُعَيْسِ اسْتَأْذَنَ فَأَبَيْتُ أَنْ آذَنَ لَهُ حَتَّى أَسْتَأْذِنَكَ فَقَالَ النَّبِيُّ ﷺ وَمَا مَنَعَكِ أَنْ تَأْذَنِي عَمُّكِ قُلْتُ يَا رَسُولَ اللهِ إِنَّ الرَّجُلَ لَيْسَ هُوَ أَرْضَعَنِي وَلَكِنْ أَرْضَعَتْنِي امْرَأَةُ أَبِي الْقُعَيْسِ فَقَالَ ائْذَنِي لَهُ فَإِنَّهُ عَمُّكِ تَرِبَتْ يَمِينُكِ قَالَ عُرْوَةُ فَلِذَلِكَ كَانَتْ عَائِشَةُ تَقُولُ حَرِّمُوا مِنَ الرَّضَاعَةِ مَا تُحَرِّمُونَ مِنَ النَّسَبِ .

RIJEČI UZVIŠENOG: “ALLAH I MELECI NJEGOVI BLAGOSILJAJU VJEROVJESNIKA. O VJERNICI, BLAGOSILJAJTE GA I VI I ŠALJITE MU POZDRAVE MIRA!”[1]

باب قَوْلِهِ {إِنَّ اللَّهَ وَمَلاَئِكَتَهُ يُصَلُّونَ عَلَى النَّبِيِّ يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا صَلُّوا عَلَيْهِ وَسَلِّمُوا تَسْلِيمًا}

Ebu-Alije kaže: “Allahov je blagoslov Njegovo hvaljenje Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, u prisustvu meleka, dok je blagoslov meleka dova.” Ibn-Abbas kaže da *jusallune* znači “donose salavat” (tj. blagosiljaju), a *lenugrijenneke*[2] – “Mi ćemo ti prepustiti vlast” (tj. premoć).

قَالَ أَبُو الْعَالِيَةِ صَلاَةُ اللهِ ثَنَاؤُهُ عَلَيْهِ عِنْدَ الْمَلاَئِكَةِ وَصَلاَةُ الْمَلاَئِكَةِ الدُّعَاءُ قَالَ ابْنُ عَبَّاسٍ (يُصَلُّونَ) يُبَرِّكُونَ (لَنُغْرِيَنَّكَ) لَنُسَلِّطَنَّكَ .

4797. PRIČAO MI JE Seid b. Jahja, njemu njegov otac, a ovom Mis‘ar, prenoseći od Hakema, on od Ibn-Ebu-Lejle, a ovaj od Ka‘ba b. Udžre, radijallahu anhu, (da je rekao): “Upitali su Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem: ‘Allahov Poslaniče, što se tiče (donošenja) selama na tebe – to znamo, ali kako donositi salavat na tebe?’
‘Recite: ‘Gospodaru, blagoslovi Muhammeda

٤٧٩٧ . حَدَّثَنِي سَعِيدُ بْنُ يَحْيَى بْنِ سَعِيدٍ حَدَّثَنَا أَبِي حَدَّثَنَا مِسْعَرٌ عَنِ الْحَكَمِ عَنِ ابْنِ أَبِي لَيْلَى عَنْ كَعْبِ بْنِ عُجْرَةَ رَضِيَ اللهُ عنه قِيلَ يَا رَسُولَ اللهِ أَمَّا السَّلاَمُ عَلَيْكَ فَقَدْ عَرَفْنَاهُ فَكَيْفَ الصَّلاَةُ عَلَيْكَ قَالَ قُولُوا اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَعَلَى آلِ مُحَمَّدٍ كَمَا صَلَّيْتَ عَلَى آلِ إِبْرَاهِيمَ إِنَّكَ حَمِيدٌ مَجِيدٌ

1 El-Ahzab, 56.
2 El-Ahzab, 60. Tj. nad onima čija su srca bolesna i licemjerna i koji po Medini šire laži. Oni će samo kratko uživati.

i porodicu Muhammedovu kao što si blagoslovio porodicu Ibrahimovu, Ti si hvaljen i slavljen! Gospodaru, usreći Muhammeda i porodicu Muhammedovu kao što si usrećio porodicu Ibrahimovu, Ti si hvaljen i slavljen!", reče on."

اللَّهُمَّ بَارِكْ عَلَى مُحَمَّدٍ وَعَلَى آلِ مُحَمَّدٍ كَمَا بَارَكْتَ عَلَى آلِ إِبْرَاهِيمَ إِنَّكَ حَمِيدٌ مَجِيدٌ .

4798. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Jusuf, njemu Lejs, a ovom Ibn-Had, prenoseći od Abdullaha b. Habbaba, a on od Ebu-Seida Hudrija, radijallahu anhu, da je kazivao:
"Upitali smo: 'Ovo je selam, Allahov Poslaniče, a kako ćemo donositi salavat na tebe?'
'Recite: 'Gospodaru, salavat podari Muhammedu, Tvome robu i poslaniku, kao što si ga podario porodici Ibrahimovoj, i blagoslovi Muhammeda i porodicu Muhammedovu kao što si blagoslovio Ibrahima!", odgovori on."
Ebu-Salih, prenoseći od Lejsa, kaže: "... Muhammeda i porodicu Muhammedovu kao što si blagoslovio porodicu Ibrahimovu!"
PRIČAO NAM JE je Ibrahim b. Hamza, a njemu Ibn-Ebu-Hazim Deraverdi, prenoseći od Jezida: "... kao što si salavat donio na Ibrahima, i blagoslovi Muhammeda i porodicu Muhammedovu kao što si blagoslovio Ibrahima i porodicu Ibrahimovu!"

٤٧٩٨. حَدَّثَنَا عَبْدُاللهِ بْنُ يُوسُفَ حَدَّثَنَا اللَّيْثُ قَالَ حَدَّثَنِي ابْنُ الْهَادِ عَنْ عَبْدِاللهِ بْنِ خَبَّابٍ عَنْ أَبِي سَعِيدٍ الْخُدْرِيِّ قَالَ قُلْنَا يَا رَسُولَ اللهِ هَذَا التَّسْلِيمُ فَكَيْفَ نُصَلِّي عَلَيْكَ قَالَ قُولُوا اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ عَبْدِكَ وَرَسُولِكَ كَمَا صَلَّيْتَ عَلَى آلِ إِبْرَاهِيمَ وَبَارِكْ عَلَى مُحَمَّدٍ وَعَلَى آلِ مُحَمَّدٍ كَمَا بَارَكْتَ عَلَى إِبْرَاهِيمَ قَالَ أَبُو صَالِحٍ عَنِ اللَّيْثِ عَلَى مُحَمَّدٍ وَعَلَى آلِ مُحَمَّدٍ كَمَا بَارَكْتَ عَلَى آلِ إِبْرَاهِيمَ حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ حَمْزَةَ حَدَّثَنَا ابْنُ أَبِي حَازِمٍ وَالدَّرَاوَرْدِيُّ عَنْ يَزِيدَ وَقَالَ كَمَا صَلَّيْتَ عَلَى إِبْرَاهِيمَ وَبَارِكْ عَلَى مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ كَمَا بَارَكْتَ عَلَى إِبْرَاهِيمَ وَآلِ إِبْرَاهِيمَ .

RIJEČI UZVIŠENOG: "NE BUDITE KAO ONI KOJI SU MUSAA UZNEMIRAVALI..."[3]

باب قَوْلُهُ (لاَ تَكُونُوا كَالَّذِينَ اٰذَوْا مُوسَى)

4799. PRIČAO NAM JE Ishak b. Ibrahim, njemu Revh b. Ubada, a ovom Avf, prenoseći od Hasana, Muhammeda i Hilasa, a oni od Ebu-Hurejre, radijallahu anhu, da je rekao:
"Allahov je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: 'Musa je, doista, bio stidan čovjek! O tome govore riječi Uzvišenog: 'O vjernici, ne budite kao oni koji su Musaa uznemiravali, pa ga je Allah oslobodio onoga što su oni govorili, i on kod Allaha ugled uživa.'"'

٤٧٩٩. حَدَّثَنَا إِسْحَاقُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ أَخْبَرَنَا رَوْحُ بْنُ عُبَادَةَ حَدَّثَنَا عَوْفٌ عَنِ الْحَسَنِ وَمُحَمَّدٍ وَخِلاَسٍ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِي الله عنه قَالَ قَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ إِنَّ مُوسَى كَانَ رَجُلاً حَيِيًّا وَذَلِكَ قَوْلُهُ تَعَالَى (يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لاَ تَكُونُوا كَالَّذِينَ آذَوْا مُوسَى فَبَرَّأَهُ اللهُ مِمَّا قَالُوا وَكَانَ عِنْدَ اللهِ وَجِيهًا) .

3 El-Ahzab, 69.

U ime Allaha, Svemilosnog, Samilosnog!

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

SURA SEBE' (SABA)

سُورَةُ سَبَإٍ

Rečeno je da *mu'adžizine*[1] znači musabikine – "nastojeći da Nam umaknu"; *bi mu'džizine* znači *bi faitine* – "oni koji umiču"; *mu'adžizijje* znači *musabikijje; sebeku*[2] – *fatu* "da će se spasiti, da će ih mimoići";[3] *la ju'džizune*[4] – *la jefutune* "neće moći umaći, neće ih zaobići"; *jesbikuna*[5] – *ju'džizuna* "da će Nam umaći" (značenje je svega ovoga u tome da svako od njih želi pokazati nemoć drugoga); *bi mu'džizine znači bi faitine; mu'adžizine* znači *mugalibine*, kada svaki od dva takmaca želi da razotkrije nemoć svoga protivnika; *mi'šarun*[6] – "deseti dio" (*ušrun* – "desetina"); *el-ukuli*[7] – "plodovi" (tj. proizvodi); *ba'id*[8] i *be'iid* – upotrebljava se i jedno i drugo u značenju "udaljiti". Mudžahid kaže da *la ja'zubu*[9] znači "ništa Mu ne izmiče" (tj. ništa Mu nije skriveno); *sejlel-'arimi*[10] – "poplavu pustili" (nastalu popuštanjem brana), tj. crvenu vodu što ju je Allah poslao na branu koja je pukla i bila uništena, te je voda poplavila dolinu čija su se dva kraja uzdigla, tako da je nestala voda, a nastala suša; nije bilo crvene vode s te brane, pa im je Allah poslao

يُقَالُ (مُعَاجِزِينَ) مُسَابِقِينَ (بِمُعْجِزِينَ) بِفَائِتِينَ مُعَاجِزِيَّ مُسَابِقِيَّ (سَبَقُوا) فَاتُوا (لاَ يُعْجِزُونَ) لاَ يَفُوتُونَ (يَسْبِقُونَا) يُعْجِزُونَا وَقَوْلُهُ (بِمُعْجِزِينَ) بِفَائِتِينَ وَمَعْنَى (مُعَاجِزِينَ) مُغَالِبِينَ يُرِيدُ كُلُّ وَاحِدٍ مِنْهُمَا أَنْ يُظْهِرَ عَجْزَ صَاحِبِهِ مِعْشَارٌ عُشْرٌ يُقَالُ الأُكُلُ الثَّمَرُ (بَاعِدْ) وَبَعِّدْ وَاحِدٌ وَقَالَ مُجَاهِدٌ (لاَ يَعْزُبُ) لاَ يَغِيبُ (سَيْلَ الْعَرِمِ) السُّدُّ مَاءٌ أَحْمَرُ أَرْسَلَهُ اللَّهُ فِي السُّدِّ فَشَقَّهُ وَهَدَمَهُ وَحَفَرَ الْوَادِيَ فَارْتَفَعَتَا عَنِ الْجَنْبَيْنِ وَغَابَ عَنْهُمَا الْمَاءُ فَيَبِسَتَا وَلَمْ يَكُنِ الْمَاءُ الأَحْمَرُ مِنَ السُّدِّ وَلَكِنْ كَانَ عَذَابًا أَرْسَلَهُ اللَّهُ عَلَيْهِمْ مِنْ حَيْثُ شَاءَ وَقَالَ عَمْرُو بْنُ شُرَحْبِيلَ الْعَرِمُ الْمُسَنَّاةُ بِلَحْنِ أَهْلِ الْيَمَنِ وَقَالَ غَيْرُهُ الْعَرِمُ الْوَادِي السَّابِغَاتُ الدُّرُوعُ وَقَالَ مُجَاهِدٌ

1 Ovaj je termin spomenut u 5. i 38. ajetu ove sure, a radi se o osobama koje se suprotstavljaju dokazima Allahovim i pred njima se ohole i nastoje da ti dokazi ne dođu do ljudi.

2 El-Enfal, 59.

3 Tj. Allahova kazna.

4 El-Enfal, 59.

5 El-Ankebut, 4. Ajet glasi: "Zar misle oni koji zla djela rade da će Nama umaći?! Loše oni prosuđuju!"

6 Sebe', 45. Uzvišeni Allah spominje da su i prije njih poslanike u laž ugonili, a ovi nisu postigli ni deseti dio od onoga što su prijašnji narodi imali.

7 Sebe', 16. Allah govori o nezahvalnicima čije je vrtove zamijenio drugim vrtovima s gorkim plodovima i tamariskom i neznatnim lotosom divljim.

8 Sebe', 19. Oni koji su se prema sebi ogriješili tražili su da Uzvišeni Allah načini veće rastojanje prilikom njihovih putovanja, pa ih je Allah zbog nezahvalnosti i omalovažavanja Njegove blagodati raselio.

9 Sebe', 3.

10 Sebe', 16.

(يُجَازَى) يُعَاقَبُ (أَعِظُكُمْ بِوَاحِدَةٍ) بِطَاعَةِ اللهِ (مَثْنَى وَفُرَادَى) وَاحِدٌ وَاثْنَيْنِ (التَّنَاوُشُ) الرَّدُّ مِنَ الآخِرَةِ إِلَى الدُّنْيَا (وَبَيْنَ مَا يَشْتَهُونَ) مِنْ مَالٍ أَوْ وَلَدٍ أَوْ زَهْرَةٍ (بِأَشْيَاعِهِمْ) بِأَمْثَالِهِمْ وَقَالَ ابْنُ عَبَّاسٍ (كَالْجَوَابِ) كَالْجَوْبَةِ مِنَ الأَرْضِ الْخَمْطُ الأَرَاكُ وَالأَثَلُ الطَّرْفَاءُ الْعَرِمُ الشَّدِيدُ .

kaznu odakle je htio. Amr b. Šurahbil kaže da je u narječju stanovnika Jemena *el-'arim* brana. Drugi kažu da *'arim* znači "dolina; riječno korito". *Es-sabigat*[11] znači "panciri, oklopi, pancirne košulje". Mudžahid, govoreći o riječima: "A da li Mi kažnjavamo?"[12] – kaže da *judžaza* znači juakabu (kažnjavanje). *E'izukum bivahidetin*[13] znači "ja vam savjetujem samo jedno: pokornost Allahu"; *mesna ve furada*[14] – "dvojica po dvojica ili jedan po jedan"; *et-tenavušu*[15] – "povratak" (tj. s ahireta na dunjaluk); *bejne ma ještehune*[16] – "između onoga što budu željeli" (tj. od imetka djeteta ili dunjalučkog sjaja); *bi ešja'ihim*[17] – "identičnim njima". Ibn-Abbas kaže da *el-hamt*[18] znači "misvak" (drvo); *el-esl*[19] – "tamariska, metljika" (Tamarix galaicca), a *el-'arim* – "brana".

11 Sebe', 11. Govori se o Davudu, alejhis-selam, i Allahovom, dželle šanuhu, naređenju da pravi široke pancire.

12 Sebe', 17. Kur'an podsjeća da se kažnjava samo nevjernik, nezahvalnik.

13 Sebe', 46.

14 Isti ajet. Radi se o tome da ustanu pojedinačno ili skupno i razmisle o istinitosti poslanstva Muhammeda, sallallahu alejhi ve sellem.

15 Sebe', 52. Radi se o tome da će nevjernici na Sudnjem danu priznati Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem. Tada će biti kasno, jer se s ahireta neće moći vratiti na dunjaluk.

16 Sebe', 54.

17 Isti ajet. U njemu se govori o prepreci koja će biti postavljena između nevjernika i onoga što oni budu željeli, kao što je to učinjeno sa sličnim njima.

18 Sebe', 16.

19 Sebe', 16.

RIJEČI UZVIŠENOG: "I KAD IZ SRCA NJIHOVIH NESTANE STRAHA, ONI ĆE UPITATI: 'ŠTA JE TO REKAO GOSPODAR VAŠ?' – 'ISTINU', ODGOVORIT ĆE, 'ON JE UZVIŠEN I VELIK!'"[1]

باب (حتّى إذا فزّع عن قلوبهم قالوا ماذا قال ربّكم قالوا الحقّ وهو العليّ الكبير)

4800. PRIČAO NAM JE Humejdi, njemu Sufjan, a ovom Amr, koji kaže da je čuo od Ikrime, a on od Ebu-Hurejre, radijallahu anhu, da je rekao: "Allahov je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: 'Kada Allah nešto odluči na nebu, meleci udare svojim krilima iz pokornosti Njegovim riječima, kao da su ona metalni lanac kojim se udara po kamenu, a kad iz njihovih srca nestane straha, oni upitaju: 'Šta je to rekao Gospodar vaš?' 'Istinu', odgovorit će onome koji pita, 'a On je uzvišen i velik!' Taj govor čuje onaj koji tajno prisluškuje – a oni su ovako postavljeni jedan iznad drugog' (Sufjan je to opisao tako što je šaku prevrnuo i razdvojio prste) – 'pa čuje riječ i prenese je onome koji je ispod njega, a on je proslijedi onome ispod njega, sve dok ne dođe na jezik sihirbaza ili vračara. Postoji mogućnost da ga pogodi svjetlica prije nego što je proslijedi, a postoji i mogućnost da on na nju doda stotinu laži prije negoli ga ona stigne, te se kaže: 'Nije li nam već rekao toga i toga, i toga i toga dana?!' Tako se povjeruje zbog te riječi koja se čula s neba.'"

٤٨٠٠. حَدَّثَنَا الْحُمَيْدِيُّ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ حَدَّثَنَا عَمْرٌو قَالَ سَمِعْتُ عِكْرِمَةَ يَقُولُ سَمِعْتُ أَبَا هُرَيْرَةَ يَقُولُ إِنَّ نَبِيَّ اللهِ ﷺ قَالَ إِذَا قَضَى اللهُ الْأَمْرَ فِي السَّمَاءِ ضَرَبَتِ الْمَلَائِكَةُ بِأَجْنِحَتِهَا خُضْعَانًا لِقَوْلِهِ كَأَنَّهُ سِلْسِلَةٌ عَلَى صَفْوَانٍ فَإِذَا (فُزِّعَ عَنْ قُلُوبِهِمْ قَالُوا مَاذَا قَالَ رَبُّكُمْ قَالُوا) لِلَّذِي قَالَ (الْحَقَّ وَهُوَ الْعَلِيُّ الْكَبِيرُ) فَيَسْمَعُهَا مُسْتَرِقُ السَّمْعِ وَمُسْتَرِقُ السَّمْعِ هَكَذَا بَعْضُهُ فَوْقَ بَعْضٍ وَوَصَفَ سُفْيَانُ بِكَفِّهِ فَحَرَفَهَا وَبَدَّدَ بَيْنَ أَصَابِعِهِ فَيَسْمَعُ الْكَلِمَةَ فَيُلْقِيهَا إِلَى مَنْ تَحْتَهُ ثُمَّ يُلْقِيهَا الْآخَرُ إِلَى مَنْ تَحْتَهُ حَتَّى يُلْقِيَهَا عَلَى لِسَانِ السَّاحِرِ أَوِ الْكَاهِنِ فَرُبَّمَا أَدْرَكَ الشِّهَابُ قَبْلَ أَنْ يُلْقِيَهَا وَرُبَّمَا أَلْقَاهَا قَبْلَ أَنْ يُدْرِكَهُ فَيَكْذِبُ مَعَهَا مِائَةَ كَذْبَةٍ فَيُقَالُ أَلَيْسَ قَدْ قَالَ لَنَا يَوْمَ كَذَا وَكَذَا كَذَا وَكَذَا فَيُصَدَّقُ بِتِلْكَ الْكَلِمَةِ الَّتِي سَمِعَ مِنَ السَّمَاءِ.

RIJEČI UZVIŠENOG: "ON VAS SAMO PRIJE TEŠKE PATNJE OPOMINJE."[2]

باب قوله

(إن هو إلا نذير لكم بين يدي عذاب شديد)

4801. PRIČAO NAM JE Ali b. Abdullah, njemu Muhammed b. Hazim, a ovom A'meš, prenoseći od Amra b. Murre, on od Seida b. Džubejra, a ovaj

٤٨٠١. حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ عَبْدِ اللهِ حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ ابْنُ خَازِمٍ حَدَّثَنَا الْأَعْمَشُ عَنْ عَمْرِو بْنِ مُرَّةَ

1 Sebe', 23.
2 Sebe', 46.

عَنْ سَعِيدِ بْنِ جُبَيْرٍ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا قَالَ صَعِدَ النَّبِيُّ ﷺ الصَّفَا ذَاتَ يَوْمٍ فَقَالَ يَا صَبَاحَاهْ فَاجْتَمَعَتْ إِلَيْهِ قُرَيْشٌ قَالُوا مَا لَكَ قَالَ أَرَأَيْتُمْ لَوْ أَخْبَرْتُكُمْ أَنَّ الْعَدُوَّ يُصَبِّحُكُمْ أَوْ يُمَسِّيكُمْ أَمَا كُنْتُمْ تُصَدِّقُونِي قَالُوا بَلَى قَالَ فَإِنِّي نَذِيرٌ لَكُمْ بَيْنَ يَدَيْ عَذَابٍ شَدِيدٍ فَقَالَ أَبُو لَهَبٍ تَبًّا لَكَ أَلِهَذَا جَمَعْتَنَا فَأَنْزَلَ اللهُ (تَبَّتْ يَدَا أَبِي لَهَبٍ).

od Ibn-Abbasa, radijallahu anhuma, da je rekao: "Jednog dana popeo se Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, na brežuljak Safa i povikao: 'Opasnost, pažnja!' Kurejševići su se okupili i upitali: 'Šta ti je?'
'Šta mislite', reče on, 'kada bih vas obavijestio da će vas neprijatelj napasti ujutro ili navečer, da li biste mi povjerovali?'
'Svakako', odgovoriše oni. Tada im on reče: 'Ja vas samo prije teške kazne opominjem!'
'Propao dabogda', uzviknu na to Ebu-Leheb, 'zar si nas zbog ovoga sakupio?!' Tada je Allah objavio: 'Neka propadne Ebu-Leheb!'"[3]

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَٰنِ الرَّحِيمِ

U ime Allaha, Svemilosnog, Samilosnog!

سُورَةُ الْمَلَائِكَةِ (فَاطِرٍ)

SURA EL-MELAIKE ILI FATIR (STVORITELJ)

قَالَ مُجَاهِدٌ الْقِطْمِيرُ لِفَافَةُ النَّوَاةِ (مُثْقَلَةٌ) مُثَقَّلَةٌ وَقَالَ غَيْرُهُ (الْحَرُورُ) بِالنَّهَارِ مَعَ الشَّمْسِ وَقَالَ ابْنُ عَبَّاسٍ الْحَرُورُ بِاللَّيْلِ وَالسَّمُومُ بِالنَّهَارِ (وَغَرَابِيبُ) أَشَدُّ سَوَادٍ الْغِرْبِيبُ الشَّدِيدُ السَّوَادِ.

Mudžahid kaže da *el-kitmir*[4] znači "omotač (opna, kožica) oko koštice", a *muskaletun*[5] – "pretovareni, preopterećeni (grijesima)". Drugi kažu da *el-harur*[6] znači "vrući vjetar sa sunčevom žegom". Ibn-Abbas kaže: "el-harur" je vrućni noćni vjetar, a *es-semum* – "vreli dnevni vjetar". *Garabibu*[7] znači "najizrazitija crna boja", a *el-girbib* znači "nešto izrazito crno".

3 El-Leheb, 1.

4 Fatir, 13. Uzvišeni Allah kaže nevjernicima da oni kojima se oni, pored Njega, klanjaju ne posjeduju ništa. U ovome ajetu Uzvišeni Allah spominje termin kitmir, koji znači "ljuska koštice", a to simbolično predstavlja nemoć i neznatnost.

5 Fatir, 18. Radi se o onima koji su grijesima pretovareni. Za njih na Sudnjem danu, kako se navodi u Kur'anu, niko neće ponijeti grijehe, pa čak ni najbliži rođaci.

6 Fatir, 21. U ovome ajetu Uzvišeni Allah spominje da se hladovina i vrući vjetar ne mogu izjednačiti.

7 Fatir, 27. Uzvišeni Allah u ovom ajetu govori o plodovima različitih boja, a zatim o brdima, kojih, između ostalih, ima i izrazito crnih.

U ime Allaha, Svemilosnog, Samilosnog!

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

SURA JA-SIN

سُورَةُ يس

Mudžahid kaže da *fe 'azzezna*[1] znači "pa pojačasmo, učvrstismo".
"O kako su ljudi jadni!"[2] – jadnost se ogleda u njihovom ismijavanju poslanika.
"Niti Sunce može Mjesec dostići"[3] – tj. svjetlost jednoga ne skriva svjetlost drugoga, niti im to treba. "... niti noć dan preteći"[4] – tj. zahtijevajući brzinu. "Mi uklanjamo..."[5] – tj. izvodimo jedne od drugih, i svi se kreću, svako od njih. *Fekihun*[6] znači "veseli i radosni; zadivljeni", *džundun muhdarun*[7] – "poslušna vojska (kod polaganja računa). Od Ikrime se prenosi da je rekao kako *el-mešhun*[8] znači "krcat, pretovaren". Ibn-Abbas kaže da *tairukum*[9] znači "uzrok vaše nesreće"; *jensilun*[10] – "pohrliti"; *merkadina*[11] – "naših grobova" (tj. naših boravišta); *ahsajnahu*[12] – "pobrojali smo, sačuvali smo"; *mekanetuhum i mekanuhum istog je značenje.* (*Mekanetihim*[13] – "na njihovom mjestu", tj. u njihovim boravištima).

وَقَالَ مُجَاهِدٌ (فَعَزَّزْنَا) شَدَّدْنَا (يَا حَسْرَةً عَلَى الْعِبَادِ) كَانَ حَسْرَةً عَلَيْهِمُ اسْتِهْزَاؤُهُمْ بِالرُّسُلِ (أَنْ تُدْرِكَ الْقَمَرَ) لاَ يَسْتُرُ ضَوْءُ أَحَدِهِمَا ضَوْءَ الآخَرِ وَلاَ يَنْبَغِي لَهُمَا ذَلِكَ (سَابِقُ النَّهَارِ) يَتَطَالَبَانِ حَثِيثَيْنِ (نَسْلَخُ) نُخْرِجُ أَحَدَهُمَا مِنَ الآخَرِ وَيَجْرِي كُلُّ وَاحِدٍ مِنْهُمَا (مِنْ مِثْلِهِ) مِنَ الأَنْعَامِ (فَكِهُونَ) مُعْجَبُونَ (جُنْدٌ مُحْضَرُونَ) عِنْدَ الْحِسَابِ وَيُذْكَرُ عَنْ عِكْرِمَةَ (الْمَشْحُونِ) الْمُوقَرُ وَقَالَ ابْنُ عَبَّاسٍ (طَائِرُكُمْ) مَصَائِبُكُمْ (يَنْسِلُونَ) يَخْرُجُونَ (مَرْقَدِنَا) مَخْرَجِنَا (أَحْصَيْنَاهُ) حَفِظْنَاهُ مَكَانَتُهُمْ وَمَكَانُهُمْ وَاحِدٌ .

---

1 Ja-Sin, 14. Radi se o dvojici poslanika kojima je kao pojačanje Uzvišeni Allah poslao i trećega, jer im stanovnici toga grada nisu povjerovali.
2 Ja-Sin, 30.
3 Ja-Sin, 40.
4 Isti ajet.
5 Ja-Sin, 37.
6 Ja-Sin, 55. Radi se o stanovnicim Dženneta, koji će osjećati zadovoljstvo i radost kada u njega uđu.
7 Ja-Sin, 75. Tj. neće im moći pomoći prilikom polaganja računa.
8 Ja-Sin, 41. Radi se o lađi pretovarenoj putnicima i krcatoj robom. Ed-Dahhak i Ibn-Zejd vele da je to lađa Nuha alejhis-selam. (Tefsir Ibn-Kesir)
9 Ja-Sin, 19.
10 Ja-Sin, 51.
11 Ja-Sin, 52.
12 Ja-Sin, 12.
13 Ja-Sin, 67.

RIJEČI UZVIŠENOG: "I SUNCE SE KREĆE DO SVOJE ODREĐENE GRANICE – TO JE ODREDBA SILNOGA I SVEZNAJUĆEG."[14]

باب (والشَّمْسُ تجْرِي لِمُسْتَقَرٍّ لها ذلك تقْدِيرُ الْعزيز الْعَلِيمِ)

4802. PRIČAO NAM JE Ebu-Nu'ajm, njemu A'meš, prenoseći od Ibrahima Tejmija, on od svoga oca, a ovaj od Ebu-Zerra, radijallahu anhu, koji je rekao:
"Bio sam s Vjerovjesnikom, sallallahu alejhi ve sellem, u džamiji kada je Sunce zalazilo, pa me je upitao: 'Znaš li gdje sunce zalazi, Ebu-Zerre?'
'Allah i Njegov Poslanik najbolje znaju!', odgovorio sam.
'Sunce se kreće sve dok sedždu ne učini ispod Allahovog prijestolja (Arša). O tome govore riječi Uzvišenog: 'I sunce se kreće do svoje određene granice – to je odredba Silnoga i Sveznajućeg", reče on."

٤٨٠٢. حَدَّثَنَا أَبُو نُعَيْمٍ حَدَّثَنَا الأَعْمَشُ عَنْ إِبْرَاهِيمَ التَّيْمِيِّ عَنْ أَبِيهِ عَنْ أَبِي ذَرٍّ رَضِي الله عنه قَالَ كُنْتُ مَعَ النَّبِيِّ ﷺ فِي الْمَسْجِدِ عِنْدَ غُرُوبِ الشَّمْسِ فَقَالَ يَا أَبَا ذَرٍّ أَتَدْرِي أَيْنَ تَغْرُبُ الشَّمْسُ قُلْتُ اللهُ وَرَسُولُهُ أَعْلَمُ قَالَ فَإِنَّهَا تَذْهَبُ حَتَّى تَسْجُدَ تَحْتَ الْعَرْشِ فَذَلِكَ قَوْلُهُ تَعَالَى (وَالشَّمْسُ تَجْرِي لِمُسْتَقَرٍّ لَهَا ذَلِكَ تَقْدِيرُ الْعَزِيزِ الْعَلِيمِ).

4803. PRIČAO NAM JE Humejdi, njemu Veki', a ovom A'meš, prenoseći od Ibrahima Tejmija, on od svoga oca, a ovaj od Ebu-Zerra, radijallahu anhu, da je rekao:
"Pitao sam Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, o riječima Uzvišenog: 'I sunce se kreće do svoje određene granice...' – pa mi je odgovorio: 'Njegova je određena granica pod Allahovim prijestoljem (Aršom).'"

٤٨٠٣. حَدَّثَنَا الْحُمَيْدِيُّ حَدَّثَنَا وَكِيعٌ حَدَّثَنَا الأَعْمَشُ عَنْ إِبْرَاهِيمَ التَّيْمِيِّ عَنْ أَبِيهِ عَنْ أَبِي ذَرٍّ قَالَ سَأَلْتُ النَّبِيَّ ﷺ عَنْ قَوْلِهِ تَعَالَى (وَالشَّمْسُ تَجْرِي لِمُسْتَقَرٍّ لَهَا) قَالَ مُسْتَقَرُّهَا تَحْتَ الْعَرْشِ.

14 Ja-Sin, 38.

U ime Allaha, Svemilosnog, Samilosnog!

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

SURA ES-SAFFAT (REDOVI)

سُورَةُ الصَّافَّاتِ

Mudžahid kaže: "Govorili su ono što nije poznato, što je od istine daleko"[1] – tj. od svakog mjesta. *Ve jukzefune min kulli džanibin*[2] znači "njih sa svih strana gađaju"; *vasibun*[3] – "neprekidna, stalna"; *lazibun*[4] – "ljepljive"; *te'tunena anil-jemini*[5] – "vi ste nas varali" (tj. odvraćali od istine; reći će nevjernici šejtanima); *gavlun*[6] – "od njega neće glava boljeti niti će osjećati bol u stomaku"; *junzefune*[7] – "niti će se pamet gubiti" (tj. bit će pri punoj svijesti); *karinun*[8] – "šejtan"; *juhre'une*[9] – "nastavili brzim hodom"; *jeziffune*[10] – "trčeći, žurnim hodom"; *ve bejnel-džinneti neseben*[11] – "i između džina srodstvo uspostavljaju". (Nevjernici od Kurejšija kažu da su meleki Allahove kćeri, a majke njihove kćeri su poglavara džina. Uzvišeni Allah kaže: "... a džini odavno znaju da će oni koji tako govore u vatru biti bačeni"[12], tj. sudit će im se zbog toga.) Ibn-Abbas kaže da *lenahnus-saffun*[13] znači "mi smo u redove poredani" (tj. meleki); *siratil-džehimi*[14] – "put Džehennema,

وَقَالَ مُجَاهِدٌ (وَيَقْذِفُونَ بِالْغَيْبِ مِنْ مَكَانٍ بَعِيدٍ) مِنْ كُلِّ مَكَانٍ (وَيُقْذَفُونَ مِنْ كُلِّ جَانِبٍ) يُرْمَوْنَ (وَاصِبٌ) دَائِمٌ لاَزِبٌ لاَزِمٌ (تَأْتُونَنَا عَنِ الْيَمِينِ) يَعْنِي الْحَقَّ الْكُفَّارُ تَقُولُهُ لِلشَّيْطَانِ (غَوْلٌ) وَجَعُ بَطْنٍ (يُنْزَفُونَ) لاَ تَذْهَبُ عُقُولُهُمْ (قَرِينٌ) شَيْطَانٌ (يُهْرَعُونَ) كَهَيْئَةِ الْهَرْوَلَةِ (يَزِفُّونَ) النَّسَلاَنُ فِي الْمَشْيِ (وَبَيْنَ الْجِنَّةِ نَسَبًا) قَالَ كُفَّارُ قُرَيْشٍ الْمَلاَئِكَةُ بَنَاتُ اللهِ وَأُمَّهَاتُهُمْ بَنَاتُ سَرَوَاتِ الْجِنِّ وَقَالَ اللهُ تَعَالَى (وَلَقَدْ عَلِمَتِ الْجِنَّةُ إِنَّهُمْ لَمُحْضَرُونَ) سَتُحْضَرُ لِلْحِسَابِ وَقَالَ ابْنُ عَبَّاسٍ (لَنَحْنُ الصَّافُّونَ) الْمَلاَئِكَةُ (صِرَاطِ الْجَحِيمِ) (سَوَاءِ الْجَحِيمِ) وَوَسَطِ الْجَحِيمِ (لَشَوْبًا) يُخْلَطُ طَعَامُهُمْ وَيُسَاطُ بِالْحَمِيمِ (مَدْحُورًا) مَطْرُودًا

1 Sebe', 53.

2 Es-Saffat, 8.Radi se o gađanju šejtana koji prisluškuje vijesti s neba.

3 Es-Saffat, 9. Misli se na patnju.

4 Es-Saffat, 11. Radi se o zemlji od koje je stvoren čovjek.

5 Es-Saffat, 28. Doslovan bi prijevod bio: "Vi ste nam s desne strane prilazili", tj. prilazili ste nam s one strane odakle smo se nadali dobru.

6 Es-Saffat, 47.

7 Isti ajet. Radi se o piću u Džennetu.

8 Es-Saffat, 51.

9 Es-Saffat, 70. Tj. nastavili su njihovim stopama.

10 Es-Saffat, 94.

11 Es-Saffat, 158. Tj. mnogobošci uspostavljaju srodstvo između Allaha i džina.

12 Isti ajet.

13 Es-Saffat, 165.

14 Es-Saffat, 23.

središte Vatre"; *le ševben*[15] – "ključalom vodom" (tj. izmiješat će se njihova hrana s vodom ključalom); *medhuren*[16] – "otjeran, udaljen"; *bejdun meknunun*[17] – "jaja pokrivena" (tj. pokriveni dragulji); *ve terekna alejhi fil-ahirin*[18] – "i u naraštajima kasnijim spomen mu sačuvali" (tj. spominje se po dobru); *jesteshirune*[19] – "jedni druge na ismijavanje potiču"; *ba'len*[20] – "božanstvo, idol".

(بَيْضٌ مَكْنُونٌ) اللُّؤْلُؤُ الْمَكْنُونُ (وَتَرَكْنَا عَلَيْهِ فِي الْآخِرِينَ) يُذْكَرُ بِخَيْرٍ وَيُقَالُ (يَسْتَسْخِرُونَ) يَسْخَرُونَ (بَعْلًا) رَبًّا .

RIJEČI UZVIŠENOG: "I JUNUS JE BIO POSLANIK."[21]

باب (وَإِنَّ يُونُسَ لَمِنَ الْمُرْسَلِينَ)

4804. PRIČAO NAM JE Kutejba b. Seid, njemu Džerir, prenoseći od A'meša, on od Ebu-Vaila, a ovaj od Abdullaha, radijallahu anhu, koji je kazivao:
"Rekao je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem: 'Ne pristaje nikome da bude bolji od sina Mettaovog!'"[22]

٤٨٠٤ . حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ بْنُ سَعِيدٍ حَدَّثَنَا جَرِيرٌ عَنِ الْأَعْمَشِ عَنْ أَبِي وَائِلٍ عَنْ عَبْدِاللهِ رَضِي الله عنه قَالَ قَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ مَا يَنْبَغِي لِأَحَدٍ أَنْ يَكُونَ خَيْرًا مِنْ يُونُسَ بْنِ مَتَّى .

4805. PRIČAO MI JE Ibrahim b. Munzir, njemu Muhammed b. Fulejh, ovom njegov otac, prenoseći od Hilala b. Alija, on od Benu-Amira b. Luejja, ovaj od Ataa b. Jesara, a on od Ebu-Hurejre, radijallahu anhu, da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
"Slagao je ko kaže da je bolji od Junusa, sina Mettaovog!"

٤٨٠٥ . حَدَّثَنِي إِبْرَاهِيمُ بْنُ الْمُنْذِرِ حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ فُلَيْحٍ قَالَ حَدَّثَنِي أَبِي عَنْ هِلَالِ بْنِ عَلِيٍّ مِنْ بَنِي عَامِرِ بْنِ لُؤَيٍّ عَنْ عَطَاءِ بْنِ يَسَارٍ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِي الله عنه عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ مَنْ قَالَ أَنَا خَيْرٌ مِنْ يُونُسَ بْنِ مَتَّى فَقَدْ كَذَبَ .

15 Es-Saffat, 67.
16 Es-Saffat, 9. Radi se o džinima koji prisluškuju.
17 Es-Saffat, 49. Govori se o hurijama.
18 Es-Saffat, 78. Radi se o Nuhu, alejhis-selam.
19 Es-Saffat, 14. Ismijavaju dokaze koji im dolaze.
20 Es-Saffat, 125. Govori se o klanjanju Ba'lu lažnom božanstvu, kipu Il'jasovog naroda, a ne Allahu Uzvišenom.
21 Es-Saffat, 139.
22 Tj. od Junusa, alejhis-selam.

U ime Allaha, Svemilosnog, Samilosnog!

بِسْمِ اللهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

SURA SAD

سُورَةُ ص

4806. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Beššar, njemu Gunder, a ovom Šu'ba, prenoseći od Avvama, koji je rekao:
"Upitao sam Mudžahida o sedždi u suri Sad, pa mi je rekao: 'Upitali su Ibn-Abbasa o tome, te je odgovorio: 'Njih je Allah uputio, zato slijedi njihov pravi put...!'[1] I on je prilikom učenja ove sure činio sedždu.'"

٤٨٠٦. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ بَشَّارٍ حَدَّثَنَا غُنْدَرٌ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ عَنِ الْعَوَّامِ قَالَ سَأَلْتُ مُجَاهِدًا عَنِ السَّجْدَةِ فِي ص قَالَ سُئِلَ ابْنُ عَبَّاسٍ فَقَالَ (أُولَئِكَ الَّذِينَ هَدَى اللهُ فَبِهُدَاهُمُ اقْتَدِهْ) وَكَانَ ابْنُ عَبَّاسٍ يَسْجُدُ فِيهَا.

4807. PRIČAO MI JE Muhammed b. Abdullah, prenoseći od Muhammeda b. Ubejda Tanafisija, a on od Avvama, koji je kazivao:
"Pitao sam Mudžahida o sedždi u suri Sad, pa je rekao da je pitao Ibn-Abbasa: 'Odakle (ti dokaz pa) si počeo činiti sedždu?', na što je on odgovorio: 'Zar ne učiš: '... i od potomaka njegovih Davuda i Sulejmana...[2] Njih je Allah uputio, zato slijedi njihov pravi put!' Davud je bio jedan od onih koje je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, bio dužan slijediti. Davud je, alejhis-selam, tu činio sedždu, pa je to činio i Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem.'"
Udžab[3] znači isto što i *adžib* – "veoma čudno"; *el-kittu*[4] znači "knjiga, registar" (ovdje je to registar djela). Mudžahid kaže da *fi izzetin*[5] znači "bahati"; *el-milletil-ahireti*[6] – "u vjeri predaka" (tj. u vjeri

٤٨٠٧. حَدَّثَنِي مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِاللهِ حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عُبَيْدٍ الطَّنَافِسِيُّ عَنِ الْعَوَّامِ قَالَ سَأَلْتُ مُجَاهِدًا عَنْ سَجْدَةٍ فِي ص فَقَالَ سَأَلْتُ ابْنَ عَبَّاسٍ مِنْ أَيْنَ سَجَدْتَ فَقَالَ أَوَ مَا تَقْرَأُ (وَمِنْ ذُرِّيَّتِهِ دَاوُدَ وَسُلَيْمَانَ) (أُولَئِكَ الَّذِينَ هَدَى اللهُ فَبِهُدَاهُمُ اقْتَدِهْ) فَكَانَ دَاوُدُ مِمَّنْ أُمِرَ نَبِيُّكُمْ ﷺ أَنْ يَقْتَدِيَ بِهِ فَسَجَدَهَا دَاوُدُ عَلَيْهِ السَّلاَمُ فَسَجَدَهَا رَسُولُ اللهِ ﷺ (عُجَابٌ) عَجِيبٌ الْقِطُّ الصَّحِيفَةُ هُوَ هَا هُنَا صَحِيفَةُ الْحِسَابِ وَقَالَ مُجَاهِدٌ (فِي عِزَّةٍ) مُعَازِّينَ (الْمِلَّةِ الْآخِرَةِ) مِلَّةُ قُرَيْشٍ الاِخْتِلاَقُ الْكَذِبُ

1 El-En'am, 90. Ibn-Abbas je još dodao da i Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, spada u one kojima je naređeno da se povodi za poslanicima, pa se poveo za Davudom, alejhis-selam, koji je činio sedždu zahvale (*sedždetuš-šukr*).

2 El-En'am, 84.

3 Sad, 5. Ovo je čuđenje idolopoklonika kada su čuli da Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, svodi bogove na Jednog i Jedinog Boga.

4 Sad, 16. Radi se o registru naših djela na temelju kojeg će se polagati računi. Ovo je stav Ebu-Ubejda.

5 Sad, 2. Tj. oni koji neće da vjeruju.

6 Sad, 7.

الأَسْبَابُ طُرُقُ السَّمَاءِ فِي أَبْوَابِهَا قَوْلُهُ (جُنْدٌ مَا هُنَالِكَ مَهْزُومٌ) يَعْنِي قُرَيْشًا (أُولَئِكَ الأَحْزَابُ) الْقُرُونُ الْمَاضِيَةُ (فَوَاقٍ) رُجُوعٍ (قِطَّنَا) عَذَابَنَا (اتَّخَذْنَاهُمْ سُخْرِيًّا) أَحَطْنَا بِهِمْ (أَتْرَابٌ) أَمْثَالٌ وَقَالَ ابْنُ عَبَّاسٍ الأَيْدُ الْقُوَّةُ فِي الْعِبَادَةِ الأَبْصَارُ الْبَصَرُ فِي أَمْرِ اللَّهِ (حُبَّ الْخَيْرِ عَنْ ذِكْرِ رَبِّي) مِنْ ذِكْرٍ طَفِقَ مَسْحًا يَمْسَحُ أَعْرَافَ الْخَيْلِ وَعَرَاقِيبَهَا (الأَصْفَادِ) الْوَثَاقِ.

Kurejšija); *el-ihtilak*[7] – "laž"; *el-esbab*[8] – "nebeski putevi". "Oni predstavljaju neznatnu urotničku vojsku koja će tamo biti poražena"[9] – tj. Kurejševići, oni predstavljaju skupine minulih stoljeća. *Fevak*[10] znači "neće ga biti potrebno ponoviti"; *kittana*[11] – "i kazne nas"; *ittehaznahum suhrijjen*[12] – "i koje smo ismijavali; izgubili su nam se iz vida"; *etrab*[13] – "istih godina" (tj. slične životne dobi).

Ibn-Abbas kaže da *ulil-ejdi*[14] znači "čvrsti, stabilni u ibadetu"; *el-ebsar*[15] – "dalekovidih" (tj. koji gledaju što Allah naređuje).

"Mislim na Gospodara svoga; ja pokazujem ljubav prema blagu!"[16] – tj. sjećam se drugoga, posvećujem mu pažnju. "... i on ih poče gladiti"[17] – tj. milovao je grive i vratove tih konja. *El-asfad*[18] znači "bukagije" (tj. okovi, lanci).

7 Isti ajet, a on glasi: "Za ovo nismo čuli u vjeri predaka svojih? Ovo nije ništa drugo do namještena laž!"

8 Sad, 10.

9 Sad, 11.

10 Sad, 15. Radi se o nevjernicima koji čekaju jedan zvuk roga koji neće biti potrebno ponoviti.

11 Sad, 16. To je govor nevjernika.

12 Sad, 63. To će reći nevjernici kada dođu u vatru, a ne budu vidjeli vjernike koje su na dunjaluku ismijavali, izigravali i ponižavali.

13 Sad, 52. Radi se o hurijama, koje će biti istih godina kao i vjernici u Džennetu.

14 Sad, 45. Ajet se odnosi na poslanike: Ibrahima, Ishaka i Jakuba, alejhimus-selam.

15 Isti ajet.

16 Sad, 32. Ovdje se govori o Sulejmanu, alejhis-selam, koji je jedne noći bio zadivljen lijepim konjima što su stajali na tri noge, a četvrtom jedva zemlju doticali. Ovim se upozorava da nas, izuzev Allaha, ništa ne bi smjelo toliko zadiviti.

17 Sad, 33.

18 Sad, 38. Govori se o Sulejmanu i onima koji su mu bili potčinjeni. Uz vjetar i šejtane, graditelje i gnjurce i druge u bukagije okovane.

RIJEČI UZVIŠENOG: "DARUJ MI VLAST KAKVU NIKO OSIM MENE NEĆE IMATI! TI, UISTINU, BOGATO DARUJEŠ!"[1]

باب قوله (هب لي ملكا لا ينبغي لأحد من بعدي إنك أنت الوهاب)

4808. PRIČAO NAM JE Ishak b. Ibrahim, a njemu Revh i Muhammed b. Dža'fer, prenoseći od Šu'be, on od Muhammeda b. Zijada, ovaj od Ebu-Hurejre, radijallahu anhu, a on od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, da je rekao:
"Navalio je na mene sinoć Ifrit džin (ili je rekao slično tome[2]) kako bi mi prekinuo namaz, pa mi je Allah omogućio da ga nadvladam. Želio sam ga privezati za jedan stub u džamiji, dok se vi ne probudite, pa da ga svi vidite. Tada sam se sjetio riječi svoga brata Sulejmana: 'Daruj mi vlast kakvu niko osim mene neće imati!'"[3]
Revh kaže: "Otjerao ga je! Otjerao ga je poniženog!"

٤٨٠٨. حَدَّثَنَا إِسْحَاقُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ حَدَّثَنَا رَوْحٌ وَمُحَمَّدُ بْنُ جَعْفَرٍ عَنْ شُعْبَةَ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ زِيَادٍ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ إِنَّ عِفْرِيتًا مِنَ الْجِنِّ تَفَلَّتَ عَلَيَّ الْبَارِحَةَ أَوْ كَلِمَةً نَحْوَهَا لِيَقْطَعَ عَلَيَّ الصَّلَاةَ فَأَمْكَنَنِي اللهُ مِنْهُ وَأَرَدْتُ أَنْ أَرْبِطَهُ إِلَى سَارِيَةٍ مِنْ سَوَارِي الْمَسْجِدِ حَتَّى تُصْبِحُوا وَتَنْظُرُوا إِلَيْهِ كُلُّكُمْ فَذَكَرْتُ قَوْلَ أَخِي سُلَيْمَانَ (رَبِّ هَبْ لِي مُلْكًا لَا يَنْبَغِي لِأَحَدٍ مِنْ بَعْدِي) قَالَ رَوْحٌ فَرَدَّهُ خَاسِئًا .

RIJEČI UZVIŠENOG: "... I JA NISAM IZVJEŠTAČEN!"[4]

بَاب قَوْلُهُ (وَمَا أَنَا مِنَ الْمُتَكَلِّفِينَ)

4809. PRIČAO NAM JE Kutejba, a njemu Džerir, prenoseći od A'meša, on od Ebu-Duhaa, a ovaj od Mesruka da je rekao:
"Ušli smo kod Abdullaha b. Mes'uda, pa nam je rekao: 'O ljudi, ko nešto zna – neka to kaže, a ko ne zna – neka kaže: 'Allah zna!', jer je znanje onoga koji ne zna (u tome) da kaže: 'Allah zna!' Uzvišeni Allah rekao je Svome Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem: 'Reci: 'Ne tražim ja od vas za ovo nikakvu nagradu, i ja nisam

٤٨٠٩. حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ بْنُ سَعِيدٍ حَدَّثَنَا جَرِيرٌ عَنِ الْأَعْمَشِ عَنْ أَبِي الضُّحَى عَنْ مَسْرُوقٍ قَالَ دَخَلْنَا عَلَى عَبْدِاللهِ بْنِ مَسْعُودٍ قَالَ يَا أَيُّهَا النَّاسُ مَنْ عَلِمَ شَيْئًا فَلْيَقُلْ بِهِ وَمَنْ لَمْ يَعْلَمْ فَلْيَقُلِ اللهُ أَعْلَمُ فَإِنَّ مِنَ الْعِلْمِ أَنْ يَقُولَ لِمَا لَا يَعْلَمُ اللهُ أَعْلَمُ قَالَ اللهُ عَزَّ وَجَلَّ لِنَبِيِّهِ ﷺ (قُلْ مَا أَسْأَلُكُمْ عَلَيْهِ مِنْ أَجْرٍ

1 Sad, 35.

2 Ovdje se dvoumi prenosilac hadisa. Ibn-Hadžer kaže kako postoji mogućnost da se dvoumi u riječi *navalio je*, ili pak u riječi *sinoć*.

3 Ovo je dokaz da je džine moguće vidjeti ako se pojave u tjelesnom liku te da je njihovo djelovanje sasvim izvjesno.

4 Sad, 86.

izvještačen!" Ispričat ću vam događaj o dimu: Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, pozvao je Kurejševiće u islam, ali su oni oklijevali da to učine, pa je on proučio dovu: 'Gospodaru, pomozi mi protiv njih sa sedam, kao što je bilo sedam kod Jusufa, alejhis-selam!' Zadesila ih je sušna godina i nestalo je svega, tako da su jeli ono što je uginulo i kože, pa se čovjeku od gladi činilo da između njega i neba lebdi dim. Uzvišeni je Allah rekao: 'Zato sačekaj dan kada će im se činiti da prema nebu jasno vide dim koji će ljude prekriti. 'Ovo je neizdržljiva patnja!"[5] Pa su molili: 'Gospodaru naš, otkloni patnju od nas, mi ćemo, sigurno, vjerovati!'

'A kako će oni pouku primiti, a već im je došao istinski Poslanik, od koga oni glave okreću i govore: 'Poučeni-umno poremećeni!' Mi ćemo patnju malo-pomalo otklanjati, i vi ćete se sigurno u mnogobožačku vjeru vratiti.'[6]

'Pa zar će patnja na Sudnjem danu biti otklonjena?! Bila je otklonjena', odgovorio je, 'i oni su se u svoje nevjerovanje vratili, pa ih je Allah kaznio na dan Bedra. '... ali onoga Dana kada ih svom silom zgrabimo – zbilja ćemo ih kazniti!', kaže Uzvišeni Allah.'"[7]

وَمَا أَنَا مِنَ الْمُتَكَلِّفِينَ) وَسَأُحَدِّثُكُمْ عَنِ الدُّخَانِ إِنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ دَعَا قُرَيْشًا إِلَى الْإِسْلَامِ فَأَبْطَئُوا عَلَيْهِ فَقَالَ اللَّهُمَّ أَعِنِّي عَلَيْهِمْ بِسَبْعٍ كَسَبْعِ يُوسُفَ فَأَخَذَتْهُمْ سَنَةٌ فَحَصَّتْ كُلَّ شَيْءٍ حَتَّى أَكَلُوا الْمَيْتَةَ وَالْجُلُودَ حَتَّى جَعَلَ الرَّجُلُ يَرَى بَيْنَهُ وَبَيْنَ السَّمَاءِ دُخَانًا مِنَ الْجُوعِ قَالَ اللهُ عَزَّ وَجَلَّ (فَارْتَقِبْ يَوْمَ تَأْتِي السَّمَاءُ بِدُخَانٍ مُبِينٍ يَغْشَى النَّاسَ هَذَا عَذَابٌ أَلِيمٌ) قَالَ فَدَعَوْا (رَبَّنَا اكْشِفْ عَنَّا الْعَذَابَ إِنَّا مُؤْمِنُونَ أَنَّى لَهُمُ الذِّكْرَى وَقَدْ جَاءَهُمْ رَسُولٌ مُبِينٌ ثُمَّ تَوَلَّوْا عَنْهُ وَقَالُوا مُعَلَّمٌ مَجْنُونٌ إِنَّا كَاشِفُو الْعَذَابِ قَلِيلاً إِنَّكُمْ عَائِدُونَ) أَفَيُكْشَفُ الْعَذَابُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ قَالَ فَكُشِفَ ثُمَّ عَادُوا فِي كُفْرِهِمْ فَأَخَذَهُمُ اللهُ يَوْمَ بَدْرٍ قَالَ اللهُ تَعَالَى (يَوْمَ نَبْطِشُ الْبَطْشَةَ الْكُبْرَى إِنَّا مُنْتَقِمُونَ) .

5 Ed-Duhan, 10-11.

6 Ed-Duhan, 12-15.

7 Ed-Duhan, 16.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

U ime Allaha, Svemilosnog, Samilosnog!

سُورَةُ الزُّمَرِ

SURA EZ-ZUMER (SKUPOVI)

وَقَالَ مُجَاهِدٌ (أَفَمَنْ يَتَّقِي بِوَجْهِهِ) يُجَرُّ عَلَى وَجْهِهِ فِي النَّارِ وَهُوَ قَوْلُهُ تَعَالَى (أَفَمَنْ يُلْقَى فِي النَّارِ خَيْرٌ أَمْ مَنْ يَأْتِي آمِنًا يَوْمَ الْقِيَامَةِ) (غَيْرَ ذِي عِوَجٍ) لَبْسٍ (وَرَجُلاً سَلَمًا لِرَجُلٍ) مَثَلٌ لآلِهَتِهِمُ الْبَاطِلِ وَالإِلَهِ الْحَقِّ (وَيُخَوِّفُونَكَ بِالَّذِينَ مِنْ دُونِهِ) بِالأَوْثَانِ خَوَّلْنَا أَعْطَيْنَا (وَالَّذِي جَاءَ بِالصِّدْقِ) الْقُرْآنُ (وَصَدَّقَ بِهِ) الْمُؤْمِنُ يَجِيءُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ يَقُولُ هَذَا الَّذِي أَعْطَيْتَنِي عَمِلْتُ بِمَا فِيهِ وَقَالَ غَيْرُهُ (مُتَشَاكِسُونَ) الرَّجُلُ الشَّكِسُ الْعَسِرُ لاَ يَرْضَى بِالإِنْصَافِ وَرَجُلاً سِلْمًا وَيُقَالُ (سَالِمًا) صَالِحًا (اشْمَأَزَّتْ) نَفَرَتْ (بِمَفَازَتِهِمْ) مِنَ الْفَوْزِ (حَافِّينَ) أَطَافُوا بِهِ مُطِيفِينَ بِحِفَافَيْهِ بِجَوَانِبِهِ (مُتَشَابِهًا) لَيْسَ مِنَ الاشْتِبَاهِ وَلَكِنْ يُشْبِهُ بَعْضُهُ بَعْضًا فِي التَّصْدِيقِ .

Mudžahid kaže: "Zar je isti onaj koji će se na Sudnjem danu licem svojim zaklanjati?"[1] – tj. koji će biti vučeni licem okrenuti vatri. O tome govore riječi Uzvišenog: "Pa da li će biti ugodnije onome koji u vatru bude bačen ili onome koji dođe na Sudnji dan smiren?"[2] *Zi 'ivedžin*[3] znači "protivrječnosti" (tj. sumnje). "... i čovjeka koji je u vlasti samo jednog čovjeka"[4] – to je primjer njihovih lažnih božanstava i istinitog Boga. "A oni te plaše onima kojima se, pored Njega, klanjaju"[5] – tj. kipovima. *Havvelna*[6] znači "pruži mu, dadne mu". "A onaj koji donosi Istinu"[7] – tj. Kur'an. "... i oni koji u nju vjeruju"[8] – vjernik će doći na Sudnji dan i reći: "Radio sam prema ovome što si mi dao!" – "... za kojeg se oni otimaju."[9] *Eš-šekis* znači "težak, mučan, prgav čovjek, onaj koji je teške naravi i koji se ne zadovoljava pravdom". "... i čovjeka pravedna"[10] – tj. dobra. "Grče se"[11] – tj. osjećaju odvratnost. "Oni će postići ono što su željeli"[12] – tj. pobjedu. "Okružuju"[13] – tj. tavaf

1 Ez-Zumer, 24.

2 Fussilet, 40.

3 Ez-Zumer, 28. Govori se o Kur'anu, u kome nema nikakvih protivrječnsoti niti nejasnoća.

4 Ez-Zumer, 29. Allah navodi kao primjer čovjeka koji je u vlasti više ljudi i onoga koji je u vlasti samo jednog čovjeka, postavljajući pitanje: da li je položaj njih dvojice isti. Na taj se način uspoređuje više gospodara i Jedan Jedini Gospodar – Allah, dželle šanuhu.

5 Ez-Zumer, 36.

6 Ez-Zumer, 49. Ovdje se govori o pružanju blagodati čovjeku od Gospodara svjetova.

7 Ez-Zumer, 33.

8 Isti ajet.

9 Ez-Zumer, 29.

10 Isti ajet. Radi se o usporedbi čovjeka u rukama pravednog čovjeka i drugog, koji je u rukama više prgavih ljudi.

11 Ez-Zumer, 45. Ovdje se govori da se srca nevjernika grče samo kad se Allah spomene.

12 Ez-Zumer, 61. Radi se o vjernicima koji su naređenja izvršavali, a zabrana se klonili.

13 Ez-Zumer, 75. Tj. meleci okružuju prijesto Gospodara svjetova, veličajući Ga i hvaleći.

čine sa svih strana. "... sličnu po smislu"[14] – tj. nema u njoj (Knjizi) nejasnoća, iako ajeti sliče jedan drugome po jasnoći i istinitosti.

باب قوله (يا عبادي الذين أسرفوا على أنفسهم لا تقنطوا من رحمة الله إن الله يغفر الذنوب جميعا إنه هو الغفور الرحيم)

RIJEČI UZVIŠENOG: "O ROBOVI MOJI KOJI STE SE PREMA SEBI OGRIJEŠILI, NE GUBITE NADU U ALLAHOVU MILOST! ALLAH ĆE, SIGURNO, SVE GRIJEHE OPROSTITI. ON, DOISTA, MNOGO PRAŠTA I MILOSTIV JE."[15]

٤٨١٠. حَدَّثَنِي إِبْرَاهِيمُ بْنُ مُوسَى أَخْبَرَنَا هِشَامُ بْنُ يُوسُفَ أَنَّ ابْنَ جُرَيْجٍ أَخْبَرَهُمْ قَالَ يَعْلَى إِنَّ سَعِيدَ بْنَ جُبَيْرٍ أَخْبَرَهُ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا أَنَّ نَاسًا مِنْ أَهْلِ الشِّرْكِ كَانُوا قَدْ قَتَلُوا وَأَكْثَرُوا وَزَنَوْا وَأَكْثَرُوا فَأَتَوْا مُحَمَّدًا ﷺ فَقَالُوا إِنَّ الَّذِي تَقُولُ وَتَدْعُو إِلَيْهِ لَحَسَنٌ لَوْ تُخْبِرُنَا أَنَّ لِمَا عَمِلْنَا كَفَّارَةً فَنَزَلَ (وَالَّذِينَ لاَ يَدْعُونَ مَعَ اللهِ إِلَهًا آخَرَ وَلاَ يَقْتُلُونَ النَّفْسَ الَّتِي حَرَّمَ اللهُ إِلاَّ بِالْحَقِّ وَلاَ يَزْنُونَ) وَنَزَلَتْ (قُلْ يَا عِبَادِيَ الَّذِينَ أَسْرَفُوا عَلَى أَنْفُسِهِمْ لاَ تَقْنَطُوا مِنْ رَحْمَةِ اللهِ) .

4810. PRIČAO MI JE Ibrahim b. Musa, njemu Hišam b. Jusuf, ovom Džurejdž, a njemu Ja'la, prenoseći od Seida b. Džubejra, a on od Ibn-Abbasa, radijallahu anhuma, da su neki ljudi idolopoklonici ubijali ljude i u tome pretjerivali, te da su činili prostituciju i u tome pretjerivali. Došli su Muhammedu, sallallahu alejhi ve sellem, i rekli mu:
"Ono što ti kažeš i u što pozivaš u svakom je slučaju dobro, još samo da nas obavijestiš da postoji otkup (oprost) za ono što smo činili!" Tada je objavljeno: "... i oni koji se mimo Allaha drugom bogu ne klanjaju, i koji one koje je Allah zabranio ne ubijaju, osim kad to pravda zahtijeva, i koji ne bludniče..."[16], kao i: "Reci: 'O robovi Moji koji ste se prema sebi ogriješili, ne gubite nadu u Allahovu milost!'"

---

14 Ez-Zumer, 23.

15 Ez-Zumer, 53.

16 El-Furkan, 68.

RIJEČI UZVIŠENOG: "ONI NE VELIČAJU ALLAHA ONAKO KAKO GA TREBA VELIČATI..."[1]

باب قوله (وما قدروا الله حق قدره)

4811. PRIČAO NAM JE Adem, njemu Šejban, prenoseći od Mensura, on od Ibrahima, ovaj od Ubejde, a on od Abdullaha, radijallahu anhu, koji je kazivao:
"Došao jedan od svećenika Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, pa reče: 'Muhammede, mi vjerujemo da Allah nebesa drži na jednom prstu,[2] da su zemlje na jednom prstu, stabla na jednom prstu, voda i imetak na jednom prstu i sva stvorenja na jednom Njegovom prstu', pa govori: 'Ja sam Vladar!' Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, toliko se nasmijao potvrđujući istinitost onoga što je svećenik izgovorio da su mu se vidjeli kutnjaci, a zatim mu je proučio: 'Oni ne veličaju Allaha onako kako Ga treba veličati; a čitava Zemlja na Sudnjem će danu stisnuta u šaci Njegovoj biti, a nebesa će u desnici Njegovoj smotana biti. Hvaljen neka je On i vrlo visoko iznad onih koje Njemu smatraju ravnim!'"[3]

٤٨١١. حَدَّثَنَا آدَمُ حَدَّثَنَا شَيْبَانُ عَنْ مَنْصُورٍ عَنْ إِبْرَاهِيمَ عَنْ عَبِيدَةَ عَنْ عَبْدِاللهِ رَضِيَ الله عنه قَالَ جَاءَ حَبْرٌ مِنَ الْأَحْبَارِ إِلَى رَسُولِ اللهِ ﷺ فَقَالَ يَا مُحَمَّدُ إِنَّا نَجِدُ أَنَّ اللهَ يَجْعَلُ السَّمَوَاتِ عَلَى إِصْبَعٍ وَالْأَرَضِينَ عَلَى إِصْبَعٍ وَالشَّجَرَ عَلَى إِصْبَعٍ وَالْمَاءَ وَالثَّرَى عَلَى إِصْبَعٍ وَسَائِرَ الْخَلَائِقِ عَلَى إِصْبَعٍ فَيَقُولُ أَنَا الْمَلِكُ فَضَحِكَ النَّبِيُّ ﷺ حَتَّى بَدَتْ نَوَاجِذُهُ تَصْدِيقًا لِقَوْلِ الْحَبْرِ ثُمَّ قَرَأَ رَسُولُ اللهِ ﷺ (وَمَا قَدَرُوا اللهَ حَقَّ قَدْرِهِ وَالْأَرْضُ جَمِيعًا قَبْضَتُهُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ وَالسَّمَوَاتُ مَطْوِيَّاتٌ بِيَمِينِهِ سُبْحَانَهُ وَتَعَالَى عَمَّا يُشْرِكُونَ).

1 Ez-Zumer, 67.

2 Ovaj hadis govori o svojstvu Svevišnjeg Allaha, subhanehu ve te'ala, a to je da će Uzvišeni držati na svojim prstima sve spomenuto. Dužnost je muslimanu vjerovati u ovo kao i u ostala svojstva Allaha, tebareke ve te'ala, znajući šta znače, ali ne znajući njihovu kakvoću. Uz to, Uzvišenom Allahu niko nije ravan niti sličan. Mi Njegova svojstva ne negiramo niti ih krivo tumačimo (u prenesenom značenju). Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, nas je obavijestio o ovom kao i o drugim svojstvima našeg Gospodara, a on nije govorio od sebe i bio je naupućeniji i najbogobojazniji u pogledu Allaha, subhanehu ve te'ala. Tako su vjerovali i ashabi kao i svi oni koji su ih slijedili u dobru. (prim. rec.)

3 Ez-Zumer, 67.

RIJEČI UZVIŠENOG: "... A ČITAVA ĆE ZEMLJA NA SUDNJEM DANU U ŠACI NJEGOVOJ BITI, A NEBESA ĆE U DESNICI NJEGOVOJ SMOTANA OSTATI."

باب قوله
(والأرض جميعا قبضته يوم القيامة والسموات مطويات بيمينه)

4812. PRIČAO NAM JE Seid b. Ufejr, njemu Lejs, prenoseći od Abdur-Rahmana b. Halida b. Musafira, on od Ibn-Šihaba, a ovaj od Ebu-Seleme da je Ebu-Hurejra, radijallahu anhu, rekao:
"Čuo sam Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, kad je rekao: 'Zgrabit će Allah Zemlju i smotati nebesa Svojom desnicom, a zatim će reći: 'Ja sam Vladar! Gdje su zemaljski vladari?'"

٤٨١٢. حَدَّثَنَا سَعِيدُ بْنُ عُفَيْرٍ قَالَ حَدَّثَنِي اللَّيْثُ قَالَ حَدَّثَنِي عَبْدُالرَّحْمَنِ بْنُ خَالِدِ بْنِ مُسَافِرٍ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ عَنْ أَبِي سَلَمَةَ أَنَّ أَبَا هُرَيْرَةَ قَالَ سَمِعْتُ رَسُولَ اللهِ ﷺ يَقُولُ يَقْبِضُ اللهُ الأَرْضَ وَيَطْوِي السَّمَوَاتِ بِيَمِينِهِ ثُمَّ يَقُولُ أَنَا الْمَلِكُ أَيْنَ مُلُوكُ الأَرْضِ .

RIJEČI UZVIŠENOG: "I U ROG ĆE SE PUHNUTI, I UMRIJET ĆE ONI NA NEBESIMA I ONI NA ZEMLJI, OSTAT ĆE SAMO ONI KOJE BUDE ALLAH ODABRAO; POSLIJE ĆE SE U ROG PO DRUGI PUT PUHNUTI, I ONI ĆE, ODJEDNOM, USTATI I ČEKATI."[4]

باب قوله (ونفخ في الصور فصعق من في السموات ومن في الأرض إلا من شاء الله ثم نفخ فيه أخرى فإذا هم قيام ينظرون)

4813. PRIČAO MI JE Hasan, njemu Isma'il b. Halil, a ovom Abdur-Rahim, prenoseći od Zekerijjaa b. Ebu-Zaide, on od Amira, a ovaj od Ebu-Hurejre, radijallahu anhu, da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
"Ja sam prvi koji će podići glavu nakon drugog puhanja; kad ono Musa drži se za Arš (Allahov prijesto). Ne znam je li tako bio, ili je (on u takvom stanju) poslije drugog puhanja!'"[5]

٤٨١٣. حَدَّثَنِي الْحَسَنُ حَدَّثَنَا إِسْمَاعِيلُ بْنُ خَلِيلٍ أَخْبَرَنَا عَبْدُالرَّحِيمِ عَنْ زَكَرِيَّاءَ بْنِ أَبِي زَائِدَةَ عَنْ عَامِرٍ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللهُ عنه عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ إِنِّي أَوَّلُ مَنْ يَرْفَعُ رَأْسَهُ بَعْدَ النَّفْخَةِ الآخِرَةِ فَإِذَا أَنَا بِمُوسَى مُتَعَلِّقٌ بِالْعَرْشِ فَلاَ أَدْرِي أَكَذَلِكَ كَانَ أَمْ بَعْدَ النَّفْخَةِ .

4 Ez-Zumer, 68.

5 Ovo je ujedno i počast Musau, alejhis-selam, da ga zatiče Muhammed, sallallahu alejhi we sellem, koji diže glavu prvi nakon drugog puhanja, kako se drži za Arš.

4814. PRIČAO NAM JE Umer b. Hafs, njemu njegov otac, a ovom A'meš, koji je čuo od Ebu-Saliha, a on Ebu-Hurejre, radijallahu anhu, da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Između dva puhanja jest četrdeset!"
Upitali su: "Ebu-Hurejra, četrdeset dana?"
"Odbijam precizirati vrijeme!", odgovorio je.
"Da nije četrdeset godina?", upitao je neko.
"Ne znam!", odgovorio je.
"Da nije četrdeset mjeseci?", upitao je ovaj.
"Ne znam! Sve će kod čovjeka (kada umre) istruhnuti osim repnjače (kičmenog pršljena) od kojeg će stvorenja nanovo biti stvorena ", odgovorio je.[1]

٤٨١٤. حَدَّثَنَا عُمَرُ بْنُ حَفْصٍ حَدَّثَنَا أَبِي قَالَ حَدَّثَنَا الأَعْمَشُ قَالَ سَمِعْتُ أَبَا صَالِحٍ قَالَ سَمِعْتُ أَبَا هُرَيْرَةَ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ بَيْنَ النَّفْخَتَيْنِ أَرْبَعُونَ قَالُوا يَا أَبَا هُرَيْرَةَ أَرْبَعُونَ يَوْمًا قَالَ أَبَيْتُ قَالَ أَرْبَعُونَ سَنَةً قَالَ أَبَيْتُ قَالَ أَرْبَعُونَ شَهْرًا قَالَ أَبَيْتُ وَيَبْلَى كُلُّ شَيْءٍ مِنَ الإِنْسَانِ إِلاَّ عَجْبَ ذَنَبِهِ فِيهِ يُرَكَّبُ الْخَلْقُ .

U ime Allaha, Svemilosnog, Samilosnog!

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَٰنِ الرَّحِيمِ

SURA EL-MU'MIN (VJERNIK) ILI GAFIR

سُورَةُ الْمُؤْمِنِ (غافر)

Mudžahid kaže: "Metafora je ove sure kao metafora početka pojedinih sura sa ovakvim kraticama." Neki drugi kažu: "To je ime, u skladu s riječima Šurejha b. Ebu-Evfaa Abesija: 'Podsjeća me Ha-mim na isprepleteno koplje, pa zar nećeš Ha-mim učiti prije kretanja (u boj)?'". *Et-Tavli*[2] znači "obilno nagrađuje, vrijedno nagrađuje", a *dahirin*[3] – poniženi. Mudžahid kaže da *ilen-nedžati*[4] znači "da vas spasim" (tj. pozivam vas u vjeru, a kipovi ne mogu pozivati); *jusdžerun*[5] – "prženi" (tj. bit će pod njima vatra potpaljena); *temrehun*[6] – "što su likovali" (tj. uobraženi bili). Ala b. Zijad podsjećao je na vatru, pa mu je jedan

قَالَ الْبُخَارِيُّ وَيُقَالُ حم مَجَازُهَا مَجَازُ أَوَائِلِ السُّوَرِ وَيُقَالُ بَلْ هُوَ اسْمٌ لِقَوْلِ شُرَيْحِ بْنِ أَبِي أَوْفَى الْعَبْسِيِّ يُذَكِّرُنِي حاميم وَالرُّمْحُ شَاجِرٌ فَهَلاَّ تَلاَ حاميم قَبْلَ التَّقَدُّمِ (الطَّوْلِ) التَّفَضُّلُ (دَاخِرِينَ) خَاضِعِينَ وَقَالَ مُجَاهِدٌ (إِلَى النَّجَاةِ) الإِيمَانُ (لَيْسَ لَهُ دَعْوَةٌ) يَعْنِي الْوَثَنَ (يُسْجَرُونَ) تُوقَدُ بِهِمُ النَّارُ (تَمْرَحُونَ) تَبْطَرُونَ وَكَانَ الْعَلاَءُ بْنُ زِيَادٍ يُذَكِّرُ النَّارَ فَقَالَ رَجُلٌ لِمَ تُقَنِّطُ النَّاسَ

1 Izuzetak su tijela vjerovjesnika koja neće istruhnuti. Ibn-Abdul-Berr njima dodaje još i šehide, a Kurtubi i mujezine koji očekuju Allahovu nagradu i koji samo zbog Allaha pozivaju na namaz.

2 El-Mu'min, 3.

3 El-Mu'min, 60. Ući će u Džehennem poniženi oni koji iz oholosti odbijaju da se klanjaju Allahu.

4 El-Mu'min, 41.

5 El-Mu'min, 72.

6 El-Mu'min, 75. Oni koji su Knjigu poricali.

čovjek prigovorio: "Zašto obeshrabruješ ljude?", na što je on odgovorio: "Kako da ja obeshrabrim ljude kad je Uzvišeni Allah rekao: 'O robovi Moji koji ste se prema sebi ogriješili, ne gubite nadu u Allahovu milost!'[7], kao i: "... i da će oni koji su pretjerivali stanovnici u ognju biti',[8] ali vi druge volite radovati Džennetom za njihova ružna djela, premda je Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, doista poslan kao onaj koji raduje Džennetom onoga koji mu se pokori, i kao onaj koji opominje vatrom onoga koji se njemu ne pokori."

قَالَ وَأَنَا أَقْدِرُ أَنْ أُقَنِّطَ النَّاسَ وَاللهُ عَزَّ وَجَلَّ يَقُولُ (يَا عِبَادِيَ الَّذِينَ أَسْرَفُوا عَلَى أَنْفُسِهِمْ لاَ تَقْنَطُوا مِنْ رَحْمَةِ اللهِ) وَيَقُولُ (وَأَنَّ الْمُسْرِفِينَ هُمْ أَصْحَابُ النَّارِ) وَلَكِنَّكُمْ تُحِبُّونَ أَنْ تُبَشَّرُوا بِالْجَنَّةِ عَلَى مَسَاوِئِ أَعْمَالِكُمْ وَإِنَّمَا بَعَثَ اللهُ مُحَمَّدًا ﷺ مُبَشِّرًا بِالْجَنَّةِ لِمَنْ أَطَاعَهُ وَمُنْذِرًا بِالنَّارِ مَنْ عَصَاهُ .

POGLAVLJE

باب

4815. PRIČAO NAM JE Ali b. Abdullah, njemu Velid b. Muslim, a ovom Evza'i, prenoseći od Jahjaa b. Ebu-Kesira, on od Muhammeda b. Ibrahima Tejmija, a ovaj od Urve b. Zubejra, koji je kazivao:
"Upitao sam Abdullaha b. Amra b. Asa: 'Reci mi šta je to najteže što su idolopoklonici učinili Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem?', pa mi je odgovorio: 'Dok je Allahov Poslanik klanjao ispred Kabe, prišao mu je Ukba b. Ebu-Mu'ajt, uzeo ga za rame, skinuo mu odjeću s vrata i počeo ga žestoko daviti. Tada je prišao Ebu-Bekr i ščepao za rame, braneći Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, i govoreći: 'Zar da ubijete čovjeka koji kaže: 'Moj je Gospodar Allah!', a već vam je donio jasne dokaze od vašeg Gospodara?!'"

٤٨١٥. حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ عَبْدِاللهِ حَدَّثَنَا الْوَلِيدُ بْنُ مُسْلِمٍ حَدَّثَنَا الأَوْزَاعِيُّ قَالَ حَدَّثَنِي يَحْيَى بْنُ أَبِي كَثِيرٍ قَالَ حَدَّثَنِي مُحَمَّدُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ التَّيْمِيُّ قَالَ حَدَّثَنِي عُرْوَةُ بْنُ الزُّبَيْرِ قَالَ قُلْتُ لِعَبْدِاللهِ بْنِ عَمْرِو بْنِ الْعَاصِ أَخْبِرْنِي بِأَشَدِّ مَا صَنَعَ الْمُشْرِكُونَ بِرَسُولِ اللهِ ﷺ قَالَ بَيْنَا رَسُولُ اللهِ ﷺ يُصَلِّي بِفِنَاءِ الْكَعْبَةِ إِذْ أَقْبَلَ عُقْبَةُ بْنُ أَبِي مُعَيْطٍ فَأَخَذَ بِمَنْكِبِ رَسُولِ اللهِ ﷺ وَلَوَى ثَوْبَهُ فِي عُنُقِهِ فَخَنَقَهُ بِهِ خَنْقًا شَدِيدًا فَأَقْبَلَ أَبُو بَكْرٍ فَأَخَذَ بِمَنْكِبِهِ وَدَفَعَ عَنْ رَسُولِ اللهِ ﷺ وَقَالَ (أَتَقْتُلُونَ رَجُلاً أَنْ يَقُولَ رَبِّيَ اللهُ وَقَدْ جَاءَكُمْ بِالْبَيِّنَاتِ مِنْ رَبِّكُمْ) .

7 Ez-Zumer, 53.

8 El-Mu'min, 43.

U ime Allaha, Svemilosnog, Samilosnog!

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

SURA FUSSILET (OBJAŠNJENJE)

سُورَةُ حم السَّجْدَةِ (فُصِّلَت)

Tavus prenosi od Ibn-Abbasa da *i'tija tav'an ev kerhen*[1] znači "pojavite se milom ili silom" (tj. dođite), a *kaleta etejna tai'in* – "pojavljujemo se drage volje, odgovorili su" (tj. dolazimo dobrovoljno). Minhal[2] prenosi od Seida[3] da je kazivao kako je jedan čovjek rekao Ibn-Abbasu: "Ja nalazim u Kur'anu nešto što se meni čine protivrječnim!" Reče: "... tada rodbinskih veza među njima neće biti, i jedni druge neće ništa pitati",[4] potom: "... i oni će jedni drugima prebacivati...",[5] kao i: "... a od Allaha nijednu riječ neće moći sakriti"[6] – skriveni su u ovom ajetu. Također je rekao: "... ili nebo stvoriti? On ga je sazdao..." – sve do riječi: "... (zemlju) poravnao."[7] "Allah spominje stvaranje neba prije stvaranja Zemlje, a zatim kaže: 'Zar zaista nećete da vjerujete u Onoga koji je u dva dana Zemlju stvorio...' – sve do riječi: '... pojavljujemo se drage volje!'[8] Ovdje se opet spominje stvaranje Zemlje prije neba. Uzvišeni kaže: 'A Allah mnogo prašta i samilostan je!',[9] potom: 'Allah je Silan i Mudar!',[10] kao i: 'Allah sve čuje i sve vidi!'[11]
On također kaže: '... tada rodbinskih veza među njima neće biti...',[12] (tj. kod prvog puhanja), a zatim

وَقَالَ طَاوُسٌ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ (ائْتِيَا طَوْعًا أَوْ كَرْهًا) أَعْطِيَا (قَالَتَا أَتَيْنَا طَائِعِينَ) أَعْطَيْنَا وَقَالَ الْمِنْهَالُ عَنْ سَعِيدِ بْنِ جُبَيْرٍ قَالَ قَالَ رَجُلٌ لِابْنِ عَبَّاسٍ إِنِّي أَجِدُ فِي الْقُرْآنِ أَشْيَاءَ تَخْتَلِفُ عَلَيَّ قَالَ (فَلَا أَنْسَابَ بَيْنَهُمْ يَوْمَئِذٍ وَلَا يَتَسَاءَلُونَ) (وَأَقْبَلَ بَعْضُهُمْ عَلَى بَعْضٍ يَتَسَاءَلُونَ) (وَلَا يَكْتُمُونَ اللَّهَ حَدِيثًا) (وَاللَّهِ رَبِّنَا مَا كُنَّا مُشْرِكِينَ) فَقَدْ كَتَمُوا فِي هَذِهِ الْآيَةِ وَقَالَ (أَمِ السَّمَاءُ بَنَاهَا) إِلَى قَوْلِهِ (دَحَاهَا) فَذَكَرَ خَلْقَ السَّمَاءِ قَبْلَ خَلْقِ الْأَرْضِ ثُمَّ قَالَ (أَئِنَّكُمْ لَتَكْفُرُونَ بِالَّذِي خَلَقَ الْأَرْضَ فِي يَوْمَيْنِ) إِلَى قَوْلِهِ (طَائِعِينَ) فَذَكَرَ فِي هَذِهِ خَلْقَ الْأَرْضِ قَبْلَ خَلْقِ السَّمَاءِ وَقَالَ (وَكَانَ اللَّهُ غَفُورًا رَحِيمًا) (عَزِيزًا حَكِيمًا) (سَمِيعًا بَصِيرًا) فَكَأَنَّهُ كَانَ ثُمَّ مَضَى فَقَالَ (فَلَا أَنْسَابَ بَيْنَهُمْ) فِي النَّفْخَةِ الْأُولَى ثُمَّ يُنْفَخُ فِي الصُّورِ (فَصَعِقَ مَنْ فِي السَّمَوَاتِ وَمَنْ فِي الْأَرْضِ إِلَّا

1 Fussilet, 11.
2 Minhal b. Amr Esedi Kufi, pouzdan prenosilac hadisa. Buhari u svojoj zbirci od njega bilježi dva predanja.
3 Seid b. Džubejr.
4 El-Mu'minun, 101.
5 Es-Saffat, 27 i 50.
6 En-Nisa, 42.
7 En-Nazi'at, 27-30.
8 Fussilet, 9-11.
9 El-Feth, 14.
10 El-Feth, 7.
11 En-Nisa, 134.
12 El-Mu'minun, 101.

će se puhnuti u rog, pa će pomrijeti sve što je na nebesima i što je na Zemlji, osim onoga koga Allah poštedi, tako da neće biti rodbinskih veza u tome, niti će jedni druge bilo šta pitati. Kada se drugi put puhne u rog: '... i oni će jedni drugima prebacivati.'[13] A što se tiče Njegovih riječi: 'Mi nismo nikoga Allahu ravnim smatrali',[14] kao i: '... a od Allaha neće moći sakriti'[15] – to znači da će Allah, doista, iskrenima oprostiti njihove grijehe.

'Dođite!', reći ćemo.' Idolopoklonici će reći: 'Nismo bili idolopoklonici!' Tada će se zapečatiti usta njihova, ali će, zato, progovoriti ruke njihove, pa će se tada saznati da Allah nijednu riječ neće sakriti: 'Jedva bi dočekali oni koji ne vjeruju...'[16] Stvorio je Zemlju u dva dana, zatim nebo, a onda se usmjerio ka nebu i uredio ga u druga dva dana, a potom Zemlju poravnao. Uobličio ju je tako što je izveo iz nje vodu i pašnjake, stvorio brda, uzvisine i vrhove i ono između njih u dva dana – to označava dio ajeta *dehaha*.[17] Riječi Uzvišenog: 'Onoga koji je u dva dana Zemlju stvorio...'[18], tj. uobličivši Zemlju i ono što je na njoj u četiri vremenska razdoblja, dok su nebesa stvorena u dva dana.

'A Allah mnogo prašta!'[19] – tako je Allah Svojim riječima Sebe opisao, a to i dalje traje, jer Allah što god je htio – učinio je. Pa neka ne misliš da u Kur'anu ima protivrječnosti, jer je sve od Allaha!"

Ebu-Abdullah (Buhari) kaže: "Ovo mi je pričao Jusuf b. Adi, a njemu Ubejdullah b. Amr, prenoseći od Zejda b. Ebu-Unejse, a on od Minhala."

Mudžahid kaže da *lehum edžrun gajru memnun*[20] znači "njih čeka nagrada neprekidna" (tj. izračunata);

مَنْ شَاءَ اللهُ) فَلاَ أَنْسَابَ بَيْنَهُمْ عِنْدَ ذَلِكَ وَلاَ يَتَسَاءَلُونَ ثُمَّ فِي النَّفْخَةِ الآخِرَةِ (أَقْبَلَ بَعْضُهُمْ عَلَى بَعْضٍ يَتَسَاءَلُونَ) وَأَمَّا قَوْلُهُ (مَا كُنَّا مُشْرِكِينَ) (وَلاَ يَكْتُمُونَ اللهَ حَدِيثًا) فَإِنَّ اللهَ يَغْفِرُ لأَهْلِ الإِخْلاَصِ ذُنُوبَهُمْ وَقَالَ الْمُشْرِكُونَ تَعَالَوْا نَقُولُ لَمْ نَكُنْ مُشْرِكِينَ فَخُتِمَ عَلَى أَفْوَاهِهِمْ فَتَنْطِقُ أَيْدِيهِمْ فَعِنْدَ ذَلِكَ عُرِفَ أَنَّ اللهَ لاَ يُكْتَمُ حَدِيثًا وَعِنْدَهُ (يَوَدُّ الَّذِينَ كَفَرُوا) وَخَلَقَ الأَرْضَ فِي يَوْمَيْنِ ثُمَّ خَلَقَ السَّمَاءَ ثُمَّ اسْتَوَى إِلَى السَّمَاءِ فَسَوَّاهُنَّ فِي يَوْمَيْنِ آخَرَيْنِ ثُمَّ دَحَا الأَرْضَ وَدَحْوُهَا أَنْ أَخْرَجَ مِنْهَا الْمَاءَ وَالْمَرْعَى وَخَلَقَ الْجِبَالَ وَالْجِمَالَ وَالآكَامَ وَمَا بَيْنَهُمَا فِي يَوْمَيْنِ آخَرَيْنِ فَذَلِكَ قَوْلُهُ (دَحَاهَا) وَقَوْلُهُ (خَلَقَ الأَرْضَ فِي يَوْمَيْنِ) فَجُعِلَتِ الأَرْضُ وَمَا فِيهَا مِنْ شَيْءٍ فِي أَرْبَعَةِ أَيَّامٍ وَخُلِقَتِ السَّمَوَاتُ فِي يَوْمَيْنِ (وَكَانَ اللهُ غَفُورًا رَحِيمًا) سَمَّى نَفْسَهُ ذَلِكَ وَذَلِكَ قَوْلُهُ أَيْ لَمْ يَزَلْ كَذَلِكَ فَإِنَّ اللهَ لَمْ يُرِدْ شَيْئًا إِلاَّ أَصَابَ بِهِ الَّذِي أَرَادَ فَلاَ يَخْتَلِفْ عَلَيْكَ الْقُرْآنُ فَإِنَّ كُلاًّ مِنْ عِنْدِ اللهِ قَالَ أَبُو عَبْدِ اللهِ حَدَّثَنِي يُوسُفُ بْنُ عَدِيٍّ حَدَّثَنَا عُبَيْدُ اللهِ بْنُ عَمْرٍو عَنْ زَيْدِ بْنِ أَبِي أُنَيْسَةَ عَنِ الْمِنْهَالِ بِهَذَا وَقَالَ مُجَاهِدٌ (لَهُمْ أَجْرٌ غَيْرُ مَمْنُونٍ) مَحْسُوبٍ

13 Es-Saffat, 27 i 50.

14 El-En'am, 23.

15 En-Nisa, 42.

16 Isti ajet. Tj. oni koji nisu vjerovali u Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, jedva bi dočekali da je toga dana nad njima zemlja poravnana, tj. da su mrtvi.

17 En-Nazi'at, 30.

18 Fussilet, 9.

19 El-Feth, 14.

20 Fussilet, 8. One koji vjeruju i rade dobra djela.

akvateha[1] – "njene proizvode" (tj. njenu opskrbu); *fi kulli semaain emreha*[2] – "i odredio je šta će se na svakom nebu nalaziti"; *nehisatin*[3] – "u danima nesretnim, u velikoj nesreći" (za koje smo odredili drugove zajedno s njima na koje će se spuštati meleci prilikom smrti); *ihtezzet*[4] – "ona se pokrene; s rastinjem"; *ve rebet*[5] – "i uzbuja, počne rasti".

Drugi kažu da *min ekmamiha*[6] znači "iz cvjetnih čaški svojih" (kada se pojave); *lejekulenne haza li* – "reći će ovo pripada meni" (tj. zbog mojih djela i ja to zaslužujem).

Neki kažu da je *sevaen lis-saailin*[7] "objašnjenje za one koji pitaju" (tj. zaključak im je istovjetan). *Fehedejnahum*[8] znači "na Pravi put ukazali" (tj. upozorili smo na dobro i zlo), kao što se u riječima Uzvišenog kaže: "... i dobro i zlo mu objasnili",[9] te u Njegovim riječima: "Mi mu na pravi put ukazujemo..."[10] Uputa koja je ukazivanje je u značenju usrećivanja (ili ukazivanja na ispravan put). S tim su u vezi i Njegove riječi: "Njih je Allah uputio, zato slijedi njihov Pravi put!"[11] *Juze'un*[12] znači "oni prvi bit će zadržani, da bi ih sustigli ostali"; *min ekmamiha*[13] – "iz cvjetnih čaški"; *velijjun hamim*[14] – "prisni prijatelj postati" (tj. bit će veoma blizak); *min mehisin*[15] – "nikud ne mogu umaći" (tj. neće se moći nigdje

(أَقْوَاتَهَا) أَرْزَاقَهَا (فِي كُلِّ سَمَاءٍ أَمْرَهَا) مِمَّا أَمَرَ بِهِ (نَحِسَاتٍ) مَشَائِيمَ (وَقَيَّضْنَا لَهُمْ قُرَنَاءَ) قَرَنَّاهُمْ بِهِمْ (تَتَنَزَّلُ عَلَيْهِمُ الْمَلَائِكَةُ) عِنْدَ الْمَوْتِ (اهْتَزَّتْ) بِالنَّبَاتِ (وَرَبَتْ) ارْتَفَعَتْ (مِنْ أَكْمَامِهَا) حِينَ تَطْلُعُ (لَيَقُولَنَّ هَذَا لِي) أَيْ بِعَمَلِي أَنَا مَحْقُوقٌ بِهَذَا وَقَالَ غَيْرُهُ (سَوَاءً لِلسَّائِلِينَ) قَدَّرَهَا سَوَاءً (فَهَدَيْنَاهُمْ) دَلَلْنَاهُمْ عَلَى الْخَيْرِ وَالشَّرِّ كَقَوْلِهِ (وَهَدَيْنَاهُ النَّجْدَيْنِ) وَكَقَوْلِهِ (هَدَيْنَاهُ السَّبِيلَ) وَالْهُدَى الَّذِي هُوَ الْإِرْشَادُ بِمَنْزِلَةِ أَصْعَدْنَاهُ وَمِنْ ذَلِكَ قَوْلُهُ (أُولَئِكَ الَّذِينَ هَدَى اللَّهُ فَبِهُدَاهُمُ اقْتَدِهْ) (يُوزَعُونَ) يُكَفُّونَ (مِنْ أَكْمَامِهَا) قِشْرُ الْكُفُرَّى هِيَ الْكُمُّ وَقَالَ غَيْرُهُ وَيُقَالُ لِلْعِنَبِ إِذَا خَرَجَ أَيْضًا كَافُورٌ وَكُفُرَّى (وَلِيٌّ حَمِيمٌ) الْقَرِيبُ (مِنْ مَحِيصٍ) حَاصَ عَنْهُ أَيْ حَادَ (مِرْيَةٍ) وَمُرْيَةٌ وَاحِدٌ أَيِ امْتِرَاءٌ وَقَالَ مُجَاهِدٌ (اعْمَلُوا مَا شِئْتُمْ) هِيَ وَعِيدٌ وَقَالَ ابْنُ عَبَّاسٍ (ادْفَعْ بِالَّتِي هِيَ أَحْسَنُ) الصَّبْرُ عِنْدَ الْغَضَبِ

1 Fussilet, 10. Tj. opskrbu na Zemlji za nju i njene stanovnike.
2 Fussilet, 12.
3 Fussilet, 16. Na njih je ledeni vjetar natjeran, kako bi narod Ad još na ovom svijetu sramnu patnju osjetio.
4 Fussilet, 39. Tj. Zemlja.
5 Isti ajet.
6 Fussilet, 47. To samo Allah zna.
7 Fussilet, 10.
8 Fussilet, 17. Tj. Semudu, ali im je sljepoća bila milija od Pravog puta, pa ih je stigla sramna kazna od munje, koju su zaslužili.
9 El-Beled, 10.
10 Ed-Dehr, 3.
11 El-En'am, 90.
12 Fussilet, 19. Tj. onoga dana kad Allahovi neprijatelji u vatru budu potjerani.
13 Fussilet, 47.
14 Fussilet, 34. Tj. kada se neprijatelju zlo dobrim uzvrati.
15 Fussilet, 48. To su oni koji dođu na onaj svijet i uvide svoje greške te neminovnost Sudnjeg dana.

وَالْعَفْوُ عِنْدَ الْإِسَاءَةِ فَإِذَا فَعَلُوهُ عَصَمَهُمُ اللهُ وَخَضَعَ لَهُمْ عَدُوُّهُمْ (كَأَنَّهُ وَلِيٌّ حَمِيمٌ) .

skloniti); *mirjetin*[16] je isto što i *murjetun* – "oni koji sumnjaju". Mudžahid kaže da *i'melu ma ši'tum*[17] znači "radite šta hoćete" (to predstavlja prijetnju). Ibn-Abbas veli da *idfe' billeti hije ahsenu*[18] znači "zlo dobrim uzvratiti" (to predstavlja strpljenje u srdžbi i oprost kada neko zlo učini; kada tako učine, Allah će ih sačuvati i potčiniti im njihove neprijatelje): "... pa će ti prisni prijatelj postati."[19]

باب قَوْلِهُ

(وما كُنْتُمْ تَسْتَتِرُونَ أَنْ يشْهَدَ عليْكُمْ سمْعُكُمْ وَلاَ أَبْصارُكُمْ وَلاَ جُلُودُكُمْ ولكِنْ ظَنَنْتُمْ أنَّ اللَّه لاَ يعْلَمُ كثيرًا مِمَّا تعْمَلُونَ)

RIJEČI UZVIŠENOG: "VI SE NISTE KRILI ZATO DA NE BI UŠI VAŠE I OČI VAŠE I KOŽE VAŠE PROTIV VAS SVJEDOČILE, VEĆ ZATO ŠTO STE VJEROVALI DA ALLAH NEĆE SAZNATI MNOGO ŠTOŠTA OD ONOGA ŠTO STE RADILI."[20]

٤٨١٦. حَدَّثَنَا الصَّلْتُ بْنُ مُحَمَّدٍ حَدَّثَنَا يَزِيدُ بْنُ زُرَيْعٍ عَنْ رَوْحِ بْنِ الْقَاسِمِ عَنْ مَنْصُورٍ عَنْ مُجَاهِدٍ عَنْ أَبِي مَعْمَرٍ عَنِ ابْنِ مَسْعُودٍ (وَمَا كُنْتُمْ تَسْتَتِرُونَ أَنْ يَشْهَدَ عَلَيْكُمْ سَمْعُكُمْ وَلاَ أَبْصَارُكُمْ) قَالَ كَانَ رَجُلاَنِ مِنْ قُرَيْشٍ وَخَتَنٌ لَهُمَا مِنْ ثَقِيفَ أَوْ رَجُلاَنِ مِنْ ثَقِيفَ وَخَتَنٌ لَهُمَا مِنْ قُرَيْشٍ فِي بَيْتٍ فَقَالَ بَعْضُهُمْ لِبَعْضٍ أَتُرَوْنَ أَنَّ اللهَ يَسْمَعُ حَدِيثَنَا قَالَ بَعْضُهُمْ يَسْمَعُ بَعْضَهُ وَقَالَ بَعْضُهُمْ لَئِنْ كَانَ يَسْمَعُ بَعْضَهُ لَقَدْ يَسْمَعُ كُلَّهُ فَأُنْزِلَتْ (وَمَا كُنْتُمْ تَسْتَتِرُونَ أَنْ يَشْهَدَ عَلَيْكُمْ سَمْعُكُمْ وَلاَ أَبْصَارُكُمْ) .

4816. PRIČAO NAM JE Salt b. Muhammed, njemu Jezid b. Zurej', prenoseći od Revha b. Kasima, on od Mensura, ovaj od Mudžahida, on od Ebu-Ma'mera, a ovaj od Ibn-Mesuda, radijallahu anhu, da je o ajetu: "Vi se niste krili zato da ne bi uši vaše..." – rekao:
"Bila su dvojica Kurejševića i zet im iz Sekifa (ili dvojica ljudi iz Sekifa i zet im od Kurejševića) u jednoj kući, te su rekli jedni drugima: 'Zar mislite da Allah čuje naš govor?!'
'Čuje jedan dio!', rekoše jedni.
'Ako čuje jedan dio, onda čuje cijeli razgovor!', primijetiše drugi. Tada je objavljen ajet: 'Vi se niste krili zato da ne bi uši vaše i oči vaše i kože vaše protiv vas svjedočile...'"[21]

16 Fussilet, 54. Tj. da će stati pred Gospodara svoga.
17 Fussilet, 40.
18 Fussilet, 34.
19 Isti ajet.
20 Fussilet, 22.
21 Ovaj hadis bilježi i Tirmizi od Ibn-Mes'uda, radijallahu anhu.

RIJEČI UZVIŠENOG: "I TO VAŠE UVJERENJE KOJE STE O GOSPODARU SVOME IMALI UPROPASTILO VAS JE, I SADA STE NASTRADALI."[1]

باب
(وَذَلِكُمْ ظَنُّكُم الَّذِي ظَنَنْتُمْ
بِرَبِّكُمْ أَرْدَاكُمْ فَأَصْبَحْتُمْ مِنَ الْخَاسِرِينَ)

4817. PRIČAO NAM JE Humejdi, njemu Sufjan, a ovom Mensur, prenoseći od Mudžahida, on od Ebu-Ma'mera, a ovaj od Abdullaha, radijallahu anhu, da je kazivao: "Sastala su se kod Ka'be dvojica Kurejševića i jedan čovjek iz plemena Sekif (ili dvojica ljudi iz plemena Sekif i jedan Kurejšević). Bili su debeli i slabo su rasuđivali. Jedan je (od njih) upitao: 'Zar mislite da Allah čuje ono što mi kažemo?!'
'Čuje ako glasno kažemo, a ne čuje ako to glasno ne izgovorimo!', reče drugi.
'Ako čuje ono što glasno izgovorimo, onda čuje i kada to tiho kažemo!', primijeti treći. Tada je Uzvišeni Allah objavio: 'Vi se niste krili zato da ne bi uši vaše i oči vaše i kože vaše protiv vas svjedočile...'"
Sufjan nam je ovo pričao, rekavši: "Kazivao nam je Mensur, ili Ibn-Ebu-Nedžih, ili Humejd – jedan ili dvojica njih." Zatim je potvrdio da je to pričao Mensur, ponavljajući to više puta.

٤٨١٧. حَدَّثَنَا الْحُمَيْدِيُّ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ حَدَّثَنَا مَنْصُورٌ عَنْ مُجَاهِدٍ عَنْ أَبِي مَعْمَرٍ عَنْ عَبْدِاللهِ رَضِي الله عنه قَالَ اجْتَمَعَ عِنْدَ الْبَيْتِ قُرَشِيَّانِ وَثَقَفِيٌّ أَوْ ثَقَفِيَّانِ وَقُرَشِيٌّ كَثِيرَةٌ شَحْمُ بُطُونِهِمْ قَلِيلَةٌ فِقْهُ قُلُوبِهِمْ فَقَالَ أَحَدُهُمْ أَتُرَوْنَ أَنَّ اللهَ يَسْمَعُ مَا نَقُولُ قَالَ الآخَرُ يَسْمَعُ إِنْ جَهَرْنَا وَلاَ يَسْمَعُ إِنْ أَخْفَيْنَا وَقَالَ الآخَرُ إِنْ كَانَ يَسْمَعُ إِذَا جَهَرْنَا فَإِنَّهُ يَسْمَعُ إِذَا أَخْفَيْنَا فَأَنْزَلَ اللهُ عَزَّ وَجَلَّ (وَمَا كُنْتُمْ تَسْتَتِرُونَ أَنْ يَشْهَدَ عَلَيْكُمْ سَمْعُكُمْ وَلاَ أَبْصَارُكُمْ وَلاَ جُلُودُكُمْ) وَكَانَ سُفْيَانُ يُحَدِّثُنَا بِهَذَا فَيَقُولُ حَدَّثَنَا مَنْصُورٌ أَوِ ابْنُ أَبِي نَجِيحٍ أَوْ حُمَيْدٌ أَحَدُهُمْ أَوِ اثْنَانِ مِنْهُمْ ثُمَّ ثَبَتَ عَلَى مَنْصُورٍ وَتَرَكَ ذَلِكَ مِرَارًا غَيْرَ مَرَّةٍ وَاحِدَةٍ.

"PA I AKO BUDU TRPJELI, NJIHOVO ĆE BORAVIŠTE VATRA BITI."[2]

باب (فَإِنْ يَصْبِرُوا فَالنَّارُ مَثْوًى لَهُمْ)

PRIČAO NAM JE Amr b. Ali, njemu Jahja, a ovom Sufjan Sevri, koji kaže: "Pričao mi je Mensur, prenoseći od Mudžahida, on od Ma'mera, a on od Abdullaha slično ovome."

حَدَّثَنَا عَمْرُو بْنُ عَلِيٍّ حَدَّثَنَا يَحْيَى حَدَّثَنَا سُفْيَانُ الثَّوْرِيُّ قَالَ حَدَّثَنِي مَنْصُورٌ عَنْ مُجَاهِدٍ عَنْ أَبِي مَعْمَرٍ عَنْ عَبْدِاللهِ بِنَحْوِهِ.

1 Fussilet, 23.

2 Fussilet, 24.

U ime Allaha, Svemilosnog, Samilosnog!

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

SURA EŠ-ŠURA (DOGOVARANJE)

سُورَةُ حم عسق (الشُّورَى)

Bilježi se od Ibn-Abbasa, radijallahu anhuma, da je rekao kako *'akimen*[3] znači "učini ga bez poroda, bez djece", a *ruhan min emrina*[4] – "ono što ti se objavljuje" (tj. Kur'an).
Mudžahid kaže da *jezre'ukum fihi*[5] znači "da vas tako razmnožava: potomstvo nakon potomstva"; *la hudždžete bejnena ve bejnekum*[6] – "nema potrebe da jedni drugima dokaze iznosimo" (tj. da raspravljamo); *min tarfin hafijjin*[7] – "ispod oka" (tj. jadno gledajući). Drugi kažu da *fe jazlelne revakide 'ala zahrihi*[8] znači "i one na površini njegovoj ostanu nepokretne" (tj. ne kreću se morem); *šere'u*[9] – "propisali" (tj. uveli im u vjeri novotariju).

وَيُذْكَرُ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ (عَقِيمًا) الَّتِي لاَ تَلِدُ (رُوحًا مِنْ أَمْرِنَا) الْقُرْآنُ وَقَالَ مُجَاهِدٌ (يَذْرَؤُكُمْ فِيهِ) نَسْلٌ بَعْدَ نَسْلٍ (لاَ حُجَّةَ بَيْنَنَا وَبَيْنَكُمْ) لاَ خُصُومَةَ بَيْنَنَا وَبَيْنَكُمْ (مِنْ طَرْفٍ خَفِيٍّ) ذَلِيلٍ وَقَالَ غَيْرُهُ (فَيَظْلَلْنَ رَوَاكِدَ عَلَى ظَهْرِهِ) يَتَحَرَّكْنَ وَلاَ يَجْرِينَ فِي الْبَحْرِ (شَرَعُوا) ابْتَدَعُوا.

RIJEČI UZVIŠENOG: "... OSIM PAŽNJE RODBINSKE."[10]

باب قَوْلِهِ (إِلاَّ الْمَوَدَّةَ فِي الْقُرْبَى)

4818. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Beššar, njemu Muhammed b. Dža'fer, a ovom Šu'ba, prenoseći od Abdul-Melika b. Mejsere, koji kaže: "Kazivao mi je Tavus, prenoseći od Ibn-Abbasa, radijallahu anhuma, da su ga upitali o riječima Uzvišenog: '... osim pažnje rodbinske', pa je Seid b. Džubejr rekao: 'Rodbina – to je porodica Muhammedova, sallallahu alejhi ve sellem!' Tada Ibn-Abbas reče: 'Požurio si (u tumačenju)! Nema

٤٨١٨. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ بَشَّارٍ حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ جَعْفَرٍ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ عَنْ عَبْدِ الْمَلِكِ بْنِ مَيْسَرَةَ قَالَ سَمِعْتُ طَاوُسًا عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا أَنَّهُ سُئِلَ عَنْ قَوْلِهِ (إِلاَّ الْمَوَدَّةَ فِي الْقُرْبَى) فَقَالَ سَعِيدُ بْنُ جُبَيْرٍ قُرْبَى آلِ مُحَمَّدٍ ﷺ فَقَالَ ابْنُ عَبَّاسٍ عَجِلْتَ إِنَّ النَّبِيَّ ﷺ لَمْ يَكُنْ بَطْنٌ مِنْ قُرَيْشٍ إِلاَّ

3 Eš-Šura, 50.
4 Eš-Šura, 52.
5 Eš-Šura, 11. Radi se o stvaranju parova ljudi i životinja. To je Njegovo pravilo u načinu razmnožavanja.
6 Eš-Šura, 15. Tj. jasni put očito se razlikuje od krivog, a konačna će presuda biti na onom svijetu.
7 Eš-Šura, 45. Nasilnici će biti izloženi vatri, pa će gledati ispod oka, poniženi i klonuli.
8 Eš-Šura, 33. Radi se o lađama koje morem plove. Kada nestane vjetra, one ostanu nepokretne.
9 Eš-Šura, 21. Uzvišeni Allah pita: "Zar oni da imaju bogove koji im propisuju od vjere u ono što Allah nije naredio?!"
10 Eš-Šura, 23.

ni jednog kurejševićkog plemena a da nije u rodbinskim odnosima sa Vjerovjesnikom, sallallahu alejhi ve sellem, pa je rekao: 'Ja želim samo da vi poštujete rodbinske veze koje su među nama!'"

كَانَ لَهُ فِيهِمْ قَرَابَةٌ فَقَالَ إِلاَّ أَنْ تَصِلُوا مَا بَيْنِي وَبَيْنَكُمْ مِنَ الْقَرَابَةِ .

U ime Allaha, Svemilosnog, Samilosnog!

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

SURA EZ-ZUHRUF (UKRAS)

سُورَةُ حم الزُّخْرُفِ

Mudžahid kaže da *'ala ummetin*[1] znači "kako ispovijedaju vjeru" (tj. kako predvode u vjeri). *Ve kilehu* (po Asimovom kiretu: *ve kilihi*) *ja rabbi*[2] znači "i Poslanikovih riječi: 'Gospodaru moj!'" (njihov je komentar: "Zar oni misle da mi ne čujemo njihove tajne i sašaptavanja i da ne čujemo njihove riječi?!"). "A da neće svi ljudi postati nevjernici..."[3] – učinio bih srebrenim krovove kuća i stepeništa od srebra i postelje od srebra onih koji ne vjeruju. "Mi to sami ne bismo mogli postići"[4] – tj. ne bismo za to snage i mogućnosti imali, kaže Ibn-Abbas. *Asefuna*[5] znači "izazvaše Naš gnjev" (tj. naljutiše Gospodara), dok *ja'šu*[6] znači "onome ko se bude slijepim pravio; ko bude slijep". Mudžahid kaže da *efenadribu ankumuz-zikre*[7] znači "zar da odustanemo od toga da vas opominjemo tj. smatrate Kur'an lažnim, i da zatim ne budete kažnjeni zbog toga"; *ve meda meselul-evvelin*[8] – "a prethodno je primjer prijašnjih naroda" (tj. o postupcima naroda prijašnjih); *mukrinin*[9] – "postići, zadobiti" (tj. deve, konje, mazge i magarce); *jenšeu fil-hil'jeti*[10]

وَقَالَ مُجَاهِدٌ (عَلَى أُمَّةٍ) عَلَى إِمَامٍ (وَقِيلَهُ يَا رَبِّ) تَفْسِيرُهُ أَيَحْسِبُونَ أَنَّا لاَ نَسْمَعُ سِرَّهُمْ وَنَجْوَاهُمْ وَلاَ نَسْمَعُ قِيلَهُمْ وَقَالَ ابْنُ عَبَّاسٍ (وَلَوْلاَ أَنْ يَكُونَ النَّاسُ أُمَّةً وَاحِدَةً) لَوْلاَ أَنْ جَعَلَ النَّاسَ كُلَّهُمْ كُفَّارًا لَجَعَلْتُ لِبُيُوتِ الْكُفَّارِ (سَقْفًا مِنْ فِضَّةٍ وَمَعَارِجَ) مِنْ فِضَّةٍ وَهِيَ دَرَجٌ وَسُرُرَ فِضَّةٍ (مُقْرِنِينَ) مُطِيقِينَ (آسَفُونَا) أَسْخَطُونَا (يَعْشُ) يَعْمَى وَقَالَ مُجَاهِدٌ (أَفَنَضْرِبُ عَنْكُمُ الذِّكْرَ) أَيْ تُكَذِّبُونَ بِالْقُرْآنِ ثُمَّ لاَ تُعَاقَبُونَ عَلَيْهِ (وَمَضَى مَثَلُ الأَوَّلِينَ) سُنَّةُ الأَوَّلِينَ (وَمَا كُنَّا لَهُ مُقْرِنِينَ) يَعْنِي الإِبِلَ وَالْخَيْلَ وَالْبِغَالَ وَالْحَمِيرَ (يُنَشَّأُ فِي الْحِلْيَةِ) الْجَوَارِي جَعَلْتُمُوهُنَّ لِلرَّحْمَنِ وَلَدًا فَكَيْفَ تَحْكُمُونَ (لَوْ شَاءَ الرَّحْمَنُ

1 Ez-Zuhruf, 22. Radi se o nevjernicima koji su naslijedili vjeru svojih predaka, te ih prate u stopu, vjerujući da će ih njihovo predvođenje odvesti na Pravi put.

2 Ez-Zuhruf, 88. Poslanikove su riječi bile da su to ljudi koji doista ne vjeruju.

3 Ez-Zuhruf, 33.

4 Isti ajet.

5 Ez-Zuhruf, 55.

6 Ez-Zuhruf, 36. Tj. ko bude slijep na ovom svijetu i pored tolikih Allahovih dokaza, koji ga stalno podsjećaju na Plemenitog Allaha.

7 Ez-Zuhruf, 5.

8 Ez-Zuhruf, 8.

9 Ez-Zuhruf, 13. Allah je dao da sve na Zemlji, između ostaloga i sve životinje, služe za dobrobit čovjeka.

10 Ez-Zuhruf, 18. Nevjernici su kćeri pripisivali Milostivom, čak su i meleke, koji su robovi Milostivoga,

مَا عَبَدْنَاهُمْ) يَعْنُونَ الْأَوْثَانَ يَقُولُ اللهُ تَعَالَى (مَا لَهُمْ بِذَلِكَ مِنْ عِلْمٍ) أَيِ الْأَوْثَانُ إِنَّهُمْ لَا يَعْلَمُونَ (فِي عَقِبِهِ) وَلَدِهِ (مُقْتَرِنِينَ) يَمْشُونَ مَعًا (سَلَفًا) قَوْمُ فِرْعَوْنَ سَلَفًا لِكُفَّارِ أُمَّةِ مُحَمَّدٍ ﷺ (وَمَثَلًا) عِبْرَةً (يَصِدُّونَ) يَضِجُّونَ (مُبْرِمُونَ) مُجْمِعُونَ (أَوَّلُ الْعَابِدِينَ) أَوَّلُ الْمُؤْمِنِينَ وَقَالَ غَيْرُهُ (إِنَّنِي بَرَاءٌ مِمَّا تَعْبُدُونَ) الْعَرَبُ تَقُولُ نَحْنُ مِنْكَ الْبَرَاءُ وَالْخَلَاءُ وَالْوَاحِدُ وَالِاثْنَانِ وَالْجَمِيعُ مِنَ الْمُذَكَّرِ وَالْمُؤَنَّثِ يُقَالُ فِيهِ بَرَاءٌ لِأَنَّهُ مَصْدَرٌ وَلَوْ قَالَ بَرِيءٌ لَقِيلَ فِي الِاثْنَيْنِ بَرِيئَانِ وَفِي الْجَمِيعِ بَرِيئُونَ وَقَرَأَ عَبْدُ اللهِ إِنَّنِي بَرِيءٌ بِالْيَاءِ وَالزُّخْرُفُ الذَّهَبُ مَلَائِكَةً يَخْلُفُونَ يَخْلُفُ بَعْضُهُمْ بَعْضًا .

– "one koje rastu u ukrasima: zar ženskinje pripisujete Milostivom, (kako rasuđujete)?!"; *lev ša er-Rahmanu ma 'abednahum*[11] – "da Milostivi hoće, mi ih ne bismo obožavali" (ovdje se misli na kipove; Uzvišeni Allah kaže: "Oni o tome ništa ne znaju",[12] tj. kipovi – oni ništa ne znaju); *fi 'akibihi*[13] – "za potomstvo svoje, za djecu svoju"; *mukterinin*[14] – "zajedno s njim" (tj. zajedno s njima idu od prije faraonov narod koji su prije pretekli nevjernike iz Muhammedovog, sallallahu alejhi ve sellem, naroda); *meselen*[15] – "kao primjer" (tj. pouka); *jesiddune*[16] – "odjednom su oni zagalamili" (tj. napravili su buku, zavikali); *mubrimun*[17] – "Mi ćemo njima zamke postaviti" (tj. isplesti); *evvelul-'abidin*[18] – "ja bih prvi ibadet činio" (tj. prvi bih povjerovao); *inni beraun mimma ta'budun*[19] – "nemam ja ništa s onima kojima ibadet činite" (Arapi kažu: "Nemam ja ništa s tobom!", ili: "Čist sam od tebe!" Inače, i za jedninu i za dvojinu i za množinu, kao i za muški i za ženski rod, kaže se *beraun*, jer je to infinitiv; da se kaže *beriun*, onda bi to u dvojini glasilo *beriani*, a u množini *beriune*. Abdullah (b. Mes'ud) je učio: "*Inneni beriun*...", s harfom *jaom*.). *Ez-Zuhruf*[20] znači "ukras" tj. zlato), a *melaiketen jahlufune*[21] – "meleke da vas naslijede".

ženama nazivali. Ali, kada bi im se rodilo žensko dijete, lice bi im se pomračilo i postali bi potišteni.

11 Ez-Zuhruf, 20.

12 Dio istog ajeta.

13 Ez-Zuhruf, 28.

14 Ez-Zuhruf, 53.

15 Ez-Zuhruf, 57.

16 Isti ajet. Tj. zato što je nevjernicima Isa, sin Merjemin, naveden kao primjer, pa su oni upitali: "Da li su bolji naši kumiri ili On?"

17 Ez-Zuhruf, 79. Onima koji pletu zamke.

18 Ez-Zuhruf, 81. Da se to pretpostavi, ja bih Ga i na taj način obožavao. Zato što sam Mu poslušan rob u svemu što mi naredi. Kod mene nema protivljenja niti odbijanja, niti otkazivanja predanosti Njemu. (Tefsir Ibn-Kesir). Taberi prenosi od Ma'mera: "Reci: 'Ako vi smatrate da Allah ima dijete pa ja sam prvi koji je obožavao Jedinog Allaha i smatrao lažnim ono što vi iznosite!'"

19 Ez-Zuhruf, 26. To su riječi Ibrahimove, alejhis-selam, koje je on uputio ocu i narodu svome.

20 Ez-Zuhruf, 35. Tj. Kako ne bi mnogi ljudi neznalice bili u zabludi, smatrajući da je darivanje imetka pojedincima odraz ljubavi prema njima, te kako se ne bi svi priklonili nevjerstvu zbog imetka. (*Tefsir Ibn--Kesir*)

21 Ez-Zuhruf, 60. Tj. da umjesto vas oni žive na Zemlji. (*Tefsir Ibn-Kesir*)

RIJEČI UZVIŠENOG: "ONI ĆE DOZIVATI: 'O MALIK! NEKA GOSPODAR TVOJ UČINI DA UMREMO!' ON ĆE REĆI: 'VI OVDJE OSTAJETE'"[1]

بَاب قَوْلُهُ (وَنَادَوْا يَا مَالِكُ لِيَقْضِ عَلَيْنَا رَبُّكَ قَالَ إِنَّكُمْ مَاكِثُونَ)

4819. PRIČAO NAM JE Hadždžadž b. Minhal, njemu Sufjan b. Ujejna, prenoseći od Amra, on od Ataa, ovaj od Safana b. Ja'laa, a on od svoga oca da je rekao:

"Čuo sam Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, kako na minberu uči: 'Oni će dozivati: 'O Malik! Neka Gospodar tvoj učini da umremo!'" *Meselen lil-ahirin* ("... primjerom narodima kasnijim")[2] – to je pouka za one koji dolaze poslije njih, kaže Katada. Drugi kažu da *mukrimin*[3] znači (tj. ne bismo mogli urediti i regulirati); kaže se neko je nadzornik nekim tj. ima konntrolu nad njim *el-ekvabu*[4] – "čaša" (tj. Posude (ibrici) koje nemaju cijev za lijevanje); *evvelul-'abidin*[5] – "ja bih prvi ibadet činio" (tj. ja bih bio jedan od prvih koji bi to poslušao); za to se koriste dva različita narječja: *'âbidun* – "pobožan, koji čini ibadet" i *'abidun* (bez elifa) – "zanijekati, ustegnuti se". Abdullah je kazivao: "Poslanik je rekao: 'Moj Gospodaru!',[6] a kaže se: *Evvelul-abidin*!',[7] tj. zanijekao bih." *Fi ummil-kitabi*[8] znači "u Glavnoj knjizi", tj. u osnovi knjige i njenoj sveobuhvatnosti, kaže Katade.)

٤٨١٩. حَدَّثَنَا حَجَّاجُ بْنُ مِنْهَالٍ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ بْنُ عُيَيْنَةَ عَنْ عَمْرٍو عَنْ عَطَاءٍ عَنْ صَفْوَانَ بْنِ يَعْلَى عَنْ أَبِيهِ قَالَ سَمِعْتُ النَّبِيَّ ﷺ يَقْرَأُ عَلَى الْمِنْبَرِ (وَنَادَوْا يَا مَالِكُ لِيَقْضِ عَلَيْنَا رَبُّكَ) وَقَالَ قَتَادَةُ (مَثَلًا لِلْآخِرِينَ) عِظَةً لِمَنْ بَعْدَهُمْ وَقَالَ غَيْرُهُ (مُقْرِنِينَ) ضَابِطِينَ يُقَالُ فُلَانٌ مُقْرِنٌ لِفُلَانٍ ضَابِطٌ لَهُ وَالْأَكْوَابُ الْأَبَارِيقُ الَّتِي لَا خَرَاطِيمَ لَهَا (أَوَّلُ الْعَابِدِينَ) أَيْ مَا كَانَ فَأَنَا أَوَّلُ الْآنِفِينَ وَهُمَا لُغَتَانِ رَجُلٌ عَابِدٌ وَعَبِدٌ وَقَرَأَ عَبْدُ اللَّهِ وَقَالَ الرَّسُولُ يَا رَبِّ وَيُقَالُ (أَوَّلُ الْعَابِدِينَ) الْجَاحِدِينَ مِنْ عَبِدَ يَعْبَدُ وَقَالَ قَتَادَةُ (فِي أُمِّ الْكِتَابِ) جُمْلَةِ الْكِتَابِ أَصْلِ الْكِتَابِ.

1 Ez-Zuhruf, 77.
2 Ez-Zuhruf, 56.
3 Ez-Zuhruf, 13.
4 Ez-Zuhruf, 71. Radi se o stanovnicima Dženneta koji će biti usluživani iz posuda i čaša od zlata.
5 Ez-Zuhruf, 81. Tj. kad bi Milostivi imao sina.
6 To je bio kiraet Abdullaha b. Mes'uda radijallahu anhu.
7 To je govor Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, spomenu u Kur'anu.
8 Ez-Zuhruf, 4. To je Levhi-mahfuz (Ploča pomno čuvana), iz kojeg su izvedene sve objavljene knjige.

RIJEČI UZVIŠENOG: "ZAR DA ODUSTANEMO OD TOGA DA VAS OPOMINJEMO ZATO ŠTO STE NAROD KOJI SVAKU MJERU ZLA PRELAZI?!"[9]

باب (أَفَنَضْرِبُ عَنْكُمُ الذِّكْرَ صَفْحًا أَنْ كُنْتُمْ قَوْمًا مُسْرِفِينَ)

Tj. zato što ste idolopoklonici?
"Tako mi Allaha", – kaže Katade – "da je ovaj Kur'an dignut, nakon što su ga prethodnici ovog naroda bili odbacili, propali bi!"
"Zato smo uništavali one koji su od ovih moćniji bili, a ranije su isticane vijesti o narodima drevnim",[10] tj. kazne naroda prijašnjih.
Džuz'en[11] znači "nekog ravnim".

مُشْرِكِينَ وَاللَّهِ لَوْ أَنَّ هَذَا الْقُرْآنَ رُفِعَ حَيْثُ رَدَّهُ أَوَائِلُ هَذِهِ الْأُمَّةِ لَهَلَكُوا (فَأَهْلَكْنَا أَشَدَّ مِنْهُمْ بَطْشًا وَمَضَى مَثَلُ الْأَوَّلِينَ) عُقُوبَةُ الْأَوَّلِينَ (جُزْءًا) عِدْلاً.

U ime Allaha, Svemilosnog, Samilosnog!

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَٰنِ الرَّحِيمِ

SURA ED-DUHAN (DIM)

سُورَةُ حم الدُّخَانِ

Mudžahid kaže da *rehven*[12] znači suh put. Kaže se *rehven* znači "miruje"[13]; *'ala ilmin alel-'alemin*[14] – "znajući kakvi su, učinismo ih odabranim nad svjetovima", nad njihovim savremenicima; *fa'tiluhu (fa'tuluhu)*[15] – "odvucite ga" (tj. gurnite ga);
Neki kažu da je *terdžumun*[16] "da me ne kamenujete, da me ne ubijete". Ibn-Abbas kaže da *kel-muhli*[17] znači "kao rastopljena kovina" (tj. kao crno

وَقَالَ مُجَاهِدٌ (رَهْوًا) طَرِيقًا يَابِسًا وَيُقَالُ (رَهْوًا) سَاكِنًا (عَلَى عِلْمٍ عَلَى الْعَالَمِينَ) عَلَى مَنْ بَيْنَ ظَهْرَيْهِ (فَاعْتُلُوهُ) ادْفَعُوهُ (وَزَوَّجْنَاهُمْ بِحُورٍ عِينٍ) أَنْكَحْنَاهُمْ حُورًا عِينًا يَحَارُ فِيهَا الطَّرْفُ وَيُقَالُ (أَنْ تَرْجُمُونِ) الْقَتْلُ وَقَالَ ابْنُ عَبَّاسٍ (كَالْمُهْلِ) أَسْوَدُ كَمُهْلِ الزَّيْتِ وَقَالَ غَيْرُهُ (تُبَّعٍ)

9 Ez-Zuhruf, 5.

10 Ez-Zuhruf, 8.

11 Ez-Zuhruf, 15.

12 Ed-Duhan, 24.

13 Ovdje se govori o rastupanju mora kada je Musa, alejhis-selam, s vjernicima prolazio. More se razdvojilo i mirovalo, a prolaz je bio suh, da bi se potom, kada je naišao faraon sa svojom vojskom, uskovitlali valovi i more spojilo.

14 Ed-Duhan, 32. Odabrali smo ih nad narodom njihovog doba.

15 Ed-Duhan, 47. Ščepat će se nevjernik na Sudnjem danu i usred ognja odvući, a zatim će mu se, za kaznu, voda koja ključa na glavu prolijevati.

16 Ed-Duhan, 20.

17 Ed-Duhan, 45. Plodovi drveta zekkum će ključati u trbusima nevjernika u džehennemskoj vatri.

rastopljeno ulje). Drugi kažu da *tubba'*[1] znači "jemenski vladari". Svaki se od njih naziva *tubbe'*, što znači "sljedbenik", jer slijedi svog prethodnika. Tako se i sjena naziva *tubbe'* jer slijedi Sunce.

مُلُوكُ الْيَمَنِ كُلُّ وَاحِدٍ مِنْهُمْ يُسَمَّى تُبَّعًا لأَنَّهُ يَتْبَعُ صَاحِبَهُ وَالظِّلُّ يُسَمَّى تُبَّعًا لأَنَّهُ يَتْبَعُ الشَّمْسَ .

RIJEČI UZVIŠENOG: "ZATO SAČEKAJ DAN KADA ĆE IM SE ČINITI DA PREMA NEBU JASNO VIDE DIM."[2]

بَاب
(فَارْتَقِبْ يَوْمَ تَأْتِي السَّمَاءُ بِدُخَانٍ مُبِينٍ)

Katade kaže: "Zato sačekaj...", znači strpi se malo.

قَالَ قَتَادَةُ فَارْتَقِبْ فَانْتَظِرْ.

4820. PRIČAO NAM JE Abdan, prenoseći od Ebu-Hamze, on od A'meša, ovaj od Muslima, on od Mesruka, a ovaj od Abdullaha da je rekao: "Petero je prošlo: dim,[3] Bizantinci,[4] mjesec,[5] dan kada su silom zgrabljeni[6] i patnja."[7]

٤٨٢٠. حَدَّثَنَا عَبْدَانُ عَنْ أَبِي حَمْزَةَ عَنِ الأَعْمَشِ عَنْ مُسْلِمٍ عَنْ مَسْرُوقٍ عَنْ عَبْدِاللهِ قَالَ مَضَى خَمْسٌ الدُّخَانُ وَالرُّومُ وَالْقَمَرُ وَالْبَطْشَةُ وَاللِّزَامُ .

1 Ed-Duhan, 37.

2 Ed-Duhan, 10.

3 Nakon što je Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, prema predanju Ibn-Mesuda, radijallahu anhu, učio dovu protiv nevjernika koji su mu se suprotstavili, Kurejševiće je zadesila suša tako da im se činilo kako između neba i zemlje vide dim. Prenosi imam Muslim predanje u kojem se navodi da će se dim pojaviti pred Kijametski dan, Ibn-Ebi-Hatim spominje predanje da će ga vjernik doživjeti kao kihavicu, a kafira će dim napuhati, sve dok mu ne počne na uši izlaziti.

4 Radi se o porazu Bizantinaca, za koje je Kur'an ustvrdio da će nakon toga pobijediti (Er-Rum, 1-3), što se i ostvarilo.

5 Mjesec se raspolutio na pokret Muhammedov, sallallahu alejhi ve sellem, što je predstavljalo mudžizu (čudo). Uzvišeni Allah dodjeljivao je to samo Svojim poslanicima kao znak poslanstva i istinitosti.

6 Radi se o Bedru, na kome su nevjernici bili zgrabljeni i dali se u bijeg.

7 Ubrzo su idolopoklonici doživjeli patnju i kaznu u Bici na Bedru.

RIJEČI UZVIŠENOG: "... KOJI ĆE LJUDE PREKRITI. 'OVO JE NEIZDRŽIVA PATNJA!'"[8]

4821. PRIČAO NAM JE Jahja, a njemu Ebu-Mu'avija, prenoseći od A'meša, on od Muslima, a ovaj od Mesruka da je rekao kako je Abdullah kazivao:

"Ovo je bilo zbog Kurejševića, koji su se suprotstavljali Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem On je molio da ih snađu godine Jusufove, alejhis-selam, pa su imali nerodnu i iscrpljujuću godinu i bili primorani jesti čak i kosti. A kada bi čovjek pogledao u nebo, vidio je, od iscrpljenosti, između sebe i njega nešto poput dima. Tada je Uzvišeni Allah objavio: 'Zato sačekaj dan kada (će im se činiti da) prema nebu jasno vide dim koji će ljude prekriti. 'Ovo je neizdrživa patnja!'"[9] Neko je zatim došao Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, i zamolio ga: 'Allahov Poslaniče, moli Allaha za Mudar da mu dadne kišu, jer je gotovo propao!'

'Ti si, doista, drzak (odvažan)!', rekao mu je on. Molio je potom za njih kišu, pa su se napojili. Tada je objavljen ajet: '... i vi ćete se, sigurno, u mnogobožačku vjeru vratiti.'[10] Bili su obasuti blagodatima i osjetili raskoš, te su se vratili u svoje prvobitno stanje. Potom je Uzvišeni Allah objavio: 'Ali onoga dana kada ih svom silom zgrabimo zbilja ćemo ih kazniti!'[11] Bilo je to na dan Bedra."

باب
(يغشى النّاس هذا عذابٌ أليمٌ)

٤٨٢١. حَدَّثَنَا يَحْيَى حَدَّثَنَا أَبُو مُعَاوِيَةَ عَنِ الْأَعْمَشِ عَنْ مُسْلِمٍ عَنْ مَسْرُوقٍ قَالَ قَالَ عَبْدُاللهِ إِنَّمَا كَانَ هَذَا لِأَنَّ قُرَيْشًا لَمَّا اسْتَعْصَوْا عَلَى النَّبِيِّ ﷺ دَعَا عَلَيْهِمْ بِسِنِينَ كَسِنِي يُوسُفَ فَأَصَابَهُمْ قَحْطٌ وَجَهْدٌ حَتَّى أَكَلُوا الْعِظَامَ فَجَعَلَ الرَّجُلُ يَنْظُرُ إِلَى السَّمَاءِ فَيَرَى مَا بَيْنَهُ وَبَيْنَهَا كَهَيْئَةِ الدُّخَانِ مِنَ الْجَهْدِ فَأَنْزَلَ اللهُ تَعَالَى (فَارْتَقِبْ يَوْمَ تَأْتِي السَّمَاءُ بِدُخَانٍ مُبِينٍ يَغْشَى النَّاسَ هَذَا عَذَابٌ أَلِيمٌ) قَالَ فَأُتِيَ رَسُولُ اللهِ ﷺ فَقِيلَ لَهُ يَا رَسُولَ اللهِ اسْتَسْقِ اللهَ لِمُضَرَ فَإِنَّهَا قَدْ هَلَكَتْ قَالَ لِمُضَرَ إِنَّكَ لَجَرِيءٌ فَاسْتَسْقَى لَهُمْ فَسُقُوا فَنَزَلَتْ (إِنَّكُمْ عَائِدُونَ) فَلَمَّا أَصَابَتْهُمُ الرَّفَاهِيَةُ عَادُوا إِلَى حَالِهِمْ حِينَ أَصَابَتْهُمُ الرَّفَاهِيَةُ فَأَنْزَلَ اللهُ عَزَّ وَجَلَّ (يَوْمَ نَبْطِشُ الْبَطْشَةَ الْكُبْرَى إِنَّا مُنْتَقِمُونَ) قَالَ يَعْنِي يَوْمَ بَدْرٍ .

8 Ed-Duhan, 11.
9 Ed-Duhan, 10-11.
10 Ed-Duhan, 15.
11 Ed-Duhan, 16.

RIJEČI UZVIŠENOG: "GOSPODARU NAŠ, OTKLONI PATNJU OD NAS, MI ĆEMO, SIGURNO, VJEROVATI!"[1]

باب قوله (ربَّنا اكشف عنَّا العذاب إنَّا مؤمنون)

4822. PRIČAO NAM JE Jahja, a njemu Veki', prenoseći od A'meša, on od Ebu-Duhaa, a ovaj od Mesruka da je kazivao:
"Ušao sam kod Abdullaha (b. Mes'uda), pa mi je on rekao: 'Doista je znanje u tome da za ono što ne znaš kažeš: 'Allah zna!' Allah je rekao Svome Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem: 'Reci: 'Ne tražim ja od vas za ovo nikakvu nagradu, i ja nisam izvještačen!"[2]
Kada su Kurejšije prevršili svaku mjeru u suprotstavljanju Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, on reče: 'Gospodaru moj, daj mi sedmero, kao što si dao Jusufu!' Tada ih je pogodila nerodna godina, u kojoj su, zbog neimaštine, jeli kosti i lešine, a jedan od njih vidio je, od posljedica gladi, između sebe i neba dim.
'Gospodaru naš, otkloni patnju od nas, mi ćemo, sigurno, vjerovati!', rekli su oni tada, ali (Poslaniku) bi rečeno: 'Ako se patnja otkloni od njih, ponovo će se vratiti na staro!' Pa ipak, on je zamolio svoga Gospodara, te je patnja od njih otklonjena, a oni se nakon toga vratiše na staro. Zbog toga im se Allah osvetio na Bedru, što je vidljivo u riječima Uzvišenog: '... dan kada (će im se činiti da) prema nebu jasno vide dim' – sve do Njegovih riječi: '... zbilja ćemo ih kazniti!'"[3]

٤٨٢٢. حَدَّثَنَا يَحْيَى حَدَّثَنَا وَكِيعٌ عَنِ الأَعْمَشِ عَنْ أَبِي الضُّحَى عَنْ مَسْرُوقٍ قَالَ دَخَلْتُ عَلَى عَبْدِ اللهِ فَقَالَ إِنَّ مِنَ الْعِلْمِ أَنْ تَقُولَ لِمَا لاَ تَعْلَمُ اللهُ أَعْلَمُ إِنَّ اللهَ قَالَ لِنَبِيِّهِ ﷺ (قُلْ مَا أَسْأَلُكُمْ عَلَيْهِ مِنْ أَجْرٍ وَمَا أَنَا مِنَ الْمُتَكَلِّفِينَ) إِنَّ قُرَيْشًا لَمَّا غَلَبُوا النَّبِيَّ ﷺ وَاسْتَعْصَوْا عَلَيْهِ قَالَ اللَّهُمَّ أَعِنِّي عَلَيْهِمْ بِسَبْعٍ كَسَبْعِ يُوسُفَ فَأَخَذَتْهُمْ سَنَةٌ أَكَلُوا فِيهَا الْعِظَامَ وَالْمَيْتَةَ مِنَ الْجَهْدِ حَتَّى جَعَلَ أَحَدُهُمْ يَرَى مَا بَيْنَهُ وَبَيْنَ السَّمَاءِ كَهَيْئَةِ الدُّخَانِ مِنَ الْجُوعِ قَالُوا (رَبَّنَا اكْشِفْ عَنَّا الْعَذَابَ إِنَّا مُؤْمِنُونَ) فَقِيلَ لَهُ إِنْ كَشَفْنَا عَنْهُمْ عَادُوا فَدَعَا رَبَّهُ فَكَشَفَ عَنْهُمْ فَعَادُوا فَانْتَقَمَ اللهُ مِنْهُمْ يَوْمَ بَدْرٍ فَذَلِكَ قَوْلُهُ تَعَالَى (فَارْتَقِبْ يَوْمَ تَأْتِي السَّمَاءُ بِدُخَانٍ مُبِينٍ) إِلَى قَوْلِهِ جَلَّ ذِكْرُهُ (إِنَّا مُنْتَقِمُونَ).

1 Ed-Duhan, 12.

2 Sad, 86.

3 Ed-Duhan, 10-16.

RIJEČI UZVIŠENOG: "A KAKO ĆE ONI POUKU PRIMITI, A VEĆ IM JE DOŠAO ISTINITI POSLANIK?"[4]

باب (أنّى لهمُ الذِّكْرَى وقدْ جاءَهُمْ رَسُولٌ مُبِينٌ)

Ez-zikr i *ez-zikra* imaju istovjetno značenje.

الذِّكْرُ وَالذِّكْرَى وَاحِدٌ .

4823. PRIČAO NAM JE Sulejman b. Harb, a njemu Džerir b. Hazim, prenoseći od A'meša, od od Ebu-Duhaa, a ovaj od Mesruka da je kazivao: "Ušao sam kod Abdullaha, pa mi je on rekao: 'Kada je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, pozvao Kurejševiće (u islam), oni su ga smatrali lašcem i suprotstavili mu se, te je on zamolio: 'Gospodaru naš, daj mi ono sedmero koje si dao Jusufu!' Snašla ih je nerodna godina, koja je sve uništila, tako da su jeli uginulo. Jedan je od njih, od iscrpljenosti i gladi, govorio kako je vidio između sebe i neba nešto kao dim.' Zatim je (Abdullah) proučio: 'Zato sačekaj dan kada (će im se činiti da) prema nebu jasno vide dim koji će ljude prekriti. 'Ovo je neizdrživa patnja!...'' – sve do riječi Uzvišenog: 'Mi ćemo patnju malo-pomalo otklanjati, i vi ćete se, sigurno, u mnogobožačku vjeru vratiti'[5], a onda rekao: 'Zar će se patnja od njih otkloniti na Sudnjem danu?!' On je također rekao da je 'dan kada ih svom silom zgrabimo'[6] – dan Bedra."

٤٨٢٣. حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ حَرْبٍ حَدَّثَنَا جَرِيرُ بْنُ حَازِمٍ عَنِ الْأَعْمَشِ عَنْ أَبِي الضُّحَى عَنْ مَسْرُوقٍ قَالَ دَخَلْتُ عَلَى عَبْدِاللهِ ثُمَّ قَالَ إِنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ لَمَّا دَعَا قُرَيْشًا كَذَّبُوهُ وَاسْتَعْصَوْا عَلَيْهِ فَقَالَ اللَّهُمَّ أَعِنِّي عَلَيْهِمْ بِسَبْعٍ كَسَبْعِ يُوسُفَ فَأَصَابَتْهُمْ سَنَةٌ حَصَّتْ يَعْنِي كُلَّ شَيْءٍ حَتَّى كَانُوا يَأْكُلُونَ الْمَيْتَةَ فَكَانَ يَقُومُ أَحَدُهُمْ فَكَانَ يَرَى بَيْنَهُ وَبَيْنَ السَّمَاءِ مِثْلَ الدُّخَانِ مِنَ الْجَهْدِ وَالْجُوعِ ثُمَّ قَرَأَ (فَارْتَقِبْ يَوْمَ تَأْتِي السَّمَاءُ بِدُخَانٍ مُبِينٍ يَغْشَى النَّاسَ هَذَا عَذَابٌ أَلِيمٌ) حَتَّى بَلَغَ (إِنَّا كَاشِفُو الْعَذَابِ قَلِيلاً إِنَّكُمْ عَائِدُونَ) قَالَ عَبْدُاللهِ أَفَيُكْشَفُ عَنْهُمُ الْعَذَابُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ قَالَ وَالْبَطْشَةُ الْكُبْرَى يَوْمَ بَدْرٍ .

4 Ed-Duhan, 13.

5 Ed-Duhan, 10-15.

6 Ed-Duhan, 16.

RIJEČI UZVIŠENOG: "... OD KOGA ONI GLAVE OKREĆU I GOVORE: 'POUČENI – UMNO POREMEĆENI!'"[1]

بَاب (ثُمَّ تَوَلَّوْا عَنْهُ وَقَالُوا مُعَلَّمٌ مَجْنُونٌ)

4824. PRIČAO NAM JE Bišr b. Halid, a njemu Muhammed, prenoseći od Šu'be, on od Sulejmana i Mensura, njih dvojica od Ebu-Duhaa, a on od Mesruka, koji kaže da je Abdullah kazivao:
"Doista je Allah poslao Muhammeda, sallallahu alejhi ve sellem, i rekao mu: 'Reci: 'Ne tražim ja od vas za ovo nikakvu nagradu, i ja nisam izvještačen!" Allahov je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, nakon što je uočio da su mu se Kurejševići suprotstavili, zamolio: 'Gospodaru moj, daj mi ono sedmero koje si dao Jusufu!' Zadesila ih je nerodna godina, pa je sve uništila, tako da su jeli čak kosti i kožu, a jedan od njih kaže čak i kožu uginulog. Iz zemlje je pritom izlazilo nešto kao dim, te je Ebu-Sufjan došao Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, i rekao mu: 'Muhammede, propade tvoj narod! Moli Allaha da to otkloni od njega!' Tada je Poslanik molio, a onda rekao: 'Vratit će se na staro poslije ovoga!'"
U hadisu koji prenosi Mensur stoji: "Zatim je proučio: 'Zato sačekaj dan kada (će im se činiti da) prema nebu jasno vide dim...' – sve do riječi: '... i vi ćete se, sigurno, u mnogobožačku vjeru vratiti.'[2] – Zar će im se otkloniti patnja ahiretska?! Već su se ostvarili: dim, dan kada su silom zgrabljeni i patnja; neki vele i Mjesec, a drugi i Bizantinci."

٤٨٢٤ . حَدَّثَنَا بِشْرُ بْنُ خَالِدٍ أَخْبَرَنَا مُحَمَّدٌ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ عَنْ سُلَيْمَانَ وَمَنْصُورٍ عَنْ أَبِي الضُّحَى عَنْ مَسْرُوقٍ قَالَ قَالَ عَبْدُاللهِ إِنَّ اللهَ بَعَثَ مُحَمَّدًا ﷺ وَقَالَ (قُلْ مَا أَسْأَلُكُمْ عَلَيْهِ مِنْ أَجْرٍ وَمَا أَنَا مِنَ الْمُتَكَلِّفِينَ) فَإِنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ لَمَّا رَأَى قُرَيْشًا اسْتَعْصَوْا عَلَيْهِ فَقَالَ اللَّهُمَّ أَعِنِّي عَلَيْهِمْ بِسَبْعٍ كَسَبْعِ يُوسُفَ فَأَخَذَتْهُمُ السَّنَةُ حَتَّى حَصَّتْ كُلَّ شَيْءٍ حَتَّى أَكَلُوا الْعِظَامَ وَالْجُلُودَ فَقَالَ أَحَدُهُمْ حَتَّى أَكَلُوا الْجُلُودَ وَالْمَيْتَةَ وَجَعَلَ يَخْرُجُ مِنَ الْأَرْضِ كَهَيْئَةِ الدُّخَانِ فَأَتَاهُ أَبُو سُفْيَانَ فَقَالَ أَيْ مُحَمَّدُ إِنَّ قَوْمَكَ قَدْ هَلَكُوا فَادْعُ اللهَ أَنْ يَكْشِفَ عَنْهُمْ فَدَعَا ثُمَّ قَالَ تَعُودُونَ بَعْدَ هَذَا فِي حَدِيثِ مَنْصُورٍ ثُمَّ قَرَأَ (فَارْتَقِبْ يَوْمَ تَأْتِي السَّمَاءُ بِدُخَانٍ مُبِينٍ) إِلَى (عَائِدُونَ) أَيُكْشَفُ عَنْهُمْ عَذَابُ الْآخِرَةِ فَقَدْ مَضَى الدُّخَانُ وَالْبَطْشَةُ وَاللِّزَامُ وَقَالَ أَحَدُهُمُ الْقَمَرُ وَقَالَ الْآخَرُ وَالرُّومُ .

1 Ed-Duhan, 14.

2 Ed-Duhan, 10-15.

RIJEČI UZVIŠENOG: “ALI ONOGA DANA KADA IH SVOM SILOM ZGRABIMO ZBILJA ĆEMO IH KAZNITI!”[3]

باب
(يوم نبطش البطشة الكبرى إنا منتقمون)

4825. PRIČAO NAM JE Jahja, a njemu Veki‘, prenoseći od A‘meša, on od Muslima, ovaj od Mesruka, a on od Abdullaha da je rekao:
“Petero je već prošlo: patnja, Bizantinci, dan kada će idolopoklonici biti zgrabljeni, Mjesec i dim.”

٤٨٢٥. حَدَّثَنَا يَحْيَى حَدَّثَنَا وَكِيعٌ عَنِ الْأَعْمَشِ عَنْ مُسْلِمٍ عَنْ مَسْرُوقٍ عَنْ عَبْدِاللهِ قَالَ خَمْسٌ قَدْ مَضَيْنَ اللِّزَامُ وَالرُّومُ وَالْبَطْشَةُ وَالْقَمَرُ وَالدُّخَانُ .

U ime Allaha, Svemilosnog, Samilosnog!

بسم الله الرحمن الرحيم

SURA EL-DŽASIJA (ONI KOJI KLEČE)

سورة حم الجاثية

Džasijeten[4] “oni koji kleče” (tj. oni koji uznemireni na svojim koljenima kleče). Mudžahid kaže da *nestensihu*[5] “jer smo naredili da se zapiše” (tj. da se sve registrira); *nensakum*[6] – “Mi ćemo vas zaboraviti” (tj. Mi ćemo vas ostaviti).

الْجَاثِيَةِ مُسْتَوْفِزِينَ عَلَى الرُّكَبِ وَقَالَ مُجَاهِدٌ (نَسْتَنْسِخُ) نَكْتُبُ (نَنْسَاكُمْ) نَتْرُكُكُمْ .

RIJEČI UZVIŠENOG: “... JEDINO NAS VRIJEME UNIŠTI.”[7]

باب (وما يهلكنا إلا الدهر)

4826. PRIČAO NAM JE Humejdi, njemu Sufjan, a ovom Zuhri, prenoseći od Seida b. Musejjeba, on od Ebu-Hurejre, radijallahu anhu, a ovaj od Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, da je rekao:
“Uzvišeni Allah kaže: ‘Čovjek me uznemirava! On psuje vrijeme, a Ja sam (stvorio) vrijeme! U Mojim je rukama sve! Ja mijenjam noć i dan!’”

٤٨٢٦. حَدَّثَنَا الْحُمَيْدِيُّ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ حَدَّثَنَا الزُّهْرِيُّ عَنْ سَعِيدِ بْنِ الْمُسَيَّبِ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللهُ عنه قَالَ قَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ قَالَ اللهُ عَزَّ وَجَلَّ يُؤْذِينِي ابْنُ آدَمَ يَسُبُّ الدَّهْرَ وَأَنَا الدَّهْرُ بِيَدِي الْأَمْرُ أُقَلِّبُ اللَّيْلَ وَالنَّهَارَ .

3 Ed-Duhan, 16.

4 El-Džasija, 28. Svaki će narod klečati na koljenima na Sudnjem danu čekajući svoju presudu.

5 El-Džasija, 29. Sve će biti registrirano u knjizi koja će obuhvatiti sve što su ljudi radili; ona će biti predočena ljudima na Sudnjem danu.

6 El-Džasija, 34. To će Uzvišeni Allah reći onima koji su Njega zaboravili na dunjaluku.

7 El-Džasija, 24. To je govor nevjernika koji smatraju da postoji samo ovaj svijet, da proživljenja nema i da ih samo vrijeme uništava.

U ime Allaha, Svemilosnog, Samilosnog!

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

SURA EL-AHKAF

سُورَةُ حم الْأَحْقَافِ

Mudžahid kaže da *tufidun*[1] znači "šta govorite, šta tvrdite". Drugi kažu da *eseretin*[2], *usretin* i *esaretin* znače "ostatak znanja". Ibn-Abbas kaže da *bid'an miner-rusuli*[3] "prvi poslanik" (tj. nisam ja prvi poslanik). Drugi kažu da *ere ejtum*[4] "šta vi mislite". Elif u ovoj riječi označava prijetnju, ako je istina ono što tvrdite, a što nije dostojno da se obožava. Njegove riječi nisu: "Jeste li vidjeli?", tj. očima, nego: "Znate li da li je do vas doprlo da su bilo šta stvorili oni kojima se vi, mimo Allaha, klanjate?"

وَقَالَ مُجَاهِدٌ (تُفِيضُونَ) تَقُولُونَ وَقَالَ بَعْضُهُمْ أَثَرَةٍ وَأُثْرَةٍ وَأَثَارَةٍ بَقِيَّةٌ مِنْ عِلْمٍ وَقَالَ ابْنُ عَبَّاسٍ (بِدْعًا مِنَ الرُّسُلِ) لَسْتُ بِأَوَّلِ الرُّسُلِ وَقَالَ غَيْرُهُ (أَرَأَيْتُمْ) هَذِهِ الْأَلِفُ إِنَّمَا هِيَ تَوَعُّدٌ إِنْ صَحَّ مَا تَدَّعُونَ لاَ يَسْتَحِقُّ أَنْ يُعْبَدَ وَلَيْسَ قَوْلُهُ أَرَأَيْتُمْ بِرُؤْيَةِ الْعَيْنِ إِنَّمَا هُوَ أَتَعْلَمُونَ أَبَلَغَكُمْ أَنَّ مَا تَدْعُونَ مِنْ دُونِ اللهِ خَلَقُوا شَيْئًا .

---

1 El-Ahkaf, 8.

2 El-Ahkaf, 4. Naime, Kur'an poziva da se donese Knjiga objavljena prije njega ili kakav ostatak znanja, ako nevjernici istinu govore.

3 El-Ahkaf, 9. Tj. bilo je poslanika prije mene koji su izvršavali poslaničku misiju, tako da ja nisam prvi poslanik.

4 El-Ahkaf, 4. Radi se o ajetu: "Reci: 'Šta mislite o onima koje mimo Allaha molite? Pokažite mi šta su od Zemlje stvorili, i da li imaju ikakva udjela u nebesima?'"

RIJEČI UZVIŠENOG: "A ONAJ KOJI RODITELJIMA SVOJIM KAŽE: 'IH, ŠTO MI PRIJETITE DA ĆU BITI OŽIVLJEN KAD SU PRIJE MENE TOLIKI NARODI NESTALI!' – A ONI, ZAZIVAJUĆI ALLAHA U POMOĆ, GOVORE: 'TEŠKO TEBI, VJERUJ! ALLAHOVA ĆE SE PRIJETNJA DOISTA OBISTINITI!' ON ODGOVARA: 'TO SU IZMIŠLJOTINE NARODA DREVNIH!'"[5]

باب
﴿وَالَّذِي قَالَ لِوَالِدَيْهِ أُفٍّ لَكُمَا أَتَعِدَانِنِي أَنْ أُخْرَجَ وَقَدْ خَلَتِ الْقُرُونُ مِنْ قَبْلِي وَهُمَا يَسْتَغِيثَانِ اللَّهَ وَيْلَكَ آمِنْ إِنَّ وَعْدَ اللَّهِ حَقٌّ فَيَقُولُ مَا هَذَا إِلَّا أَسَاطِيرُ الْأَوَّلِينَ﴾

4827. PRIČAO NAM JE Musa b. Isma'il, njemu Ebu-Avana, prenoseći od Ebu-Bišra, a on od Jusufa b. Maheka da je kazivao:
"Mu'avija je postavio Mervana za namjesnika, koji je bio u Hidžazu, a on je održao govor u kome je spomenuo Jezida, sina Mu'avijinog, kako bi mu nakon njegova oca prisegu dali![6] Na to mu je kazao nešto Abdur-Rahman b. Ebu-Bekr,[7] te on reče: 'Uhvatite ga!' On je ušao u Aišinu, radijallahu anha, sobu – dok oni nisu imali mogućnost ulaska – a onda je Mervan rekao: 'Zbog njega je objavljen ovaj ajet: 'A onaj koji svojim roditeljima kaže: 'Ih, što mi prijetite da ću biti oživljen..." Aiša je, iza zastora, odgovorila: 'Allah o nama nije ništa objavio, već je samo objavio moj slučaj (moju nevinost).'"[8]

٤٨٢٧. حَدَّثَنَا مُوسَى بْنُ إِسْمَاعِيلَ حَدَّثَنَا أَبُو عَوَانَةَ عَنْ أَبِي بِشْرٍ عَنْ يُوسُفَ بْنِ مَاهَكَ قَالَ كَانَ مَرْوَانُ عَلَى الْحِجَازِ اسْتَعْمَلَهُ مُعَاوِيَةُ فَخَطَبَ فَجَعَلَ يَذْكُرُ يَزِيدَ بْنَ مُعَاوِيَةَ لِكَيْ يُبَايَعَ لَهُ بَعْدَ أَبِيهِ فَقَالَ لَهُ عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ أَبِي بَكْرٍ شَيْئًا فَقَالَ خُذُوهُ فَدَخَلَ بَيْتَ عَائِشَةَ فَلَمْ يَقْدِرُوا فَقَالَ مَرْوَانُ إِنَّ هَذَا الَّذِي أَنْزَلَ اللهُ فِيهِ ﴿وَالَّذِي قَالَ لِوَالِدَيْهِ أُفٍّ لَكُمَا أَتَعِدَانِنِي﴾ فَقَالَتْ عَائِشَةُ مِنْ وَرَاءِ الْحِجَابِ مَا أَنْزَلَ اللهُ فِينَا شَيْئًا مِنَ الْقُرْآنِ إِلاَّ أَنَّ اللهَ أَنْزَلَ عُذْرِي .

---

5 El-Ahkaf, 17.

6 Mervan je tada bio emir Medine, a postavio ga je Mu'avija, radijallahu anhu.

7 Ibn-Hadžer navodi da je Abdur-Rahman b. Ebu-Bekr rekao kako je njegov postupak metod koji je upotrebljavao Herakle, čiji su sinovi nasljedivali svoje očeve na vlasti. To nije bio metod Ebu-Bekrov i Omerov, radijallahu anhuma, jer oni nisu određivali svoje sinove za nasljednike u vlasti.

8 Ovim je Aiša, radijallahu anha, porekla da je ajet objavljen o bilo kojem od ovih ljudi. Jedino su to ajeti iz poglavlja En-Nur koji govore o nevinosti Aiše, radijallahu anha, kada je bila potvorena od strane munafika.

RIJEČI UZVIŠENOG: "I KAD UGLEDAŠE OBLAK NA OBZORJU, KOJI SE PREMA DOLINAMA NJIHOVIM KRETAO, POVIKAŠE: 'OVAJ NAM OBLAK KIŠU DONOSI!' – 'NE, TO JE ONO ŠTO STE POŽURIVALI: VJETAR KOJI VAM BOLNU PATNJU NOSI!'"[1]

باب قوْلِهِ
(فلمَّا رأوْهُ عارضًا مُسْتقْبِل أوْدِيَتِهِمْ قالوا هذا عارِضٌ مُمْطِرُنا بلْ هُو ما اسْتعْجلْتُمْ بِهِ رِيحٌ فِيها عذابٌ ألِيمٌ)

Ibn-Abbas kaže da *'aridun* znači "oblak".

قَالَ ابْنُ عَبَّاسٍ (عَارِضٌ) السَّحَابُ .

4828. PRIČAO NAM JE Ahmed, njemu Ibn-Vehb, ovom Amr, a njemu Ebu-Nadr, prenoseći od Sulejmana b. Jesara, a on od Aiše, radijallahu anha, supruge Vjerovjesnikove, sallallahu alejhi ve sellem, da je rekla:
"Nisam vidjela da se Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, toliko smijao da bi mu se vidjela resica u grlu; samo bi se osmjehivao."

٤٨٢٨ . حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ عِيسَى حَدَّثَنَا ابْنُ وَهْبٍ أَخْبَرَنَا عَمْرٌو أَنَّ أَبَا النَّضْرِ حَدَّثَهُ عَنْ سُلَيْمَانَ بْنِ يَسَارٍ عَنْ عَائِشَةَ رَضِي اللهُ عَنْهَا زَوْجِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَتْ مَا رَأَيْتُ رَسُولَ اللهِ ﷺ ضَاحِكًا حَتَّى أَرَى مِنْهُ لَهَوَاتِهِ إِنَّمَا كَانَ يَتَبَسَّمُ .

4829. KAŽE (Aiša): "Kada bi vidio oblak ili osjetio vjetar, primijetilo bi se to na njegovu licu. 'Allahov Poslaniče, kada ljudi vide oblake, obraduju se nadajući se da će im oni donijeti kišu, a ja sam primijetila, kada si ih ti vidio, da ti se na licu ukazala nelagoda?', upitala sam. 'Aiša, ko mi jamči da nije u njima kazna? Narod je kažnjen vjetrom. Već su vidjeli kaznu, a govorili su: 'Ovaj nam oblak kišu donosi!'', odgovori on."[2]

٤٨٢٩ . قَالَتْ وَكَانَ إِذَا رَأَى غَيْمًا أَوْ رِيحًا عُرِفَ فِي وَجْهِهِ قَالَتْ يَا رَسُولَ اللهِ إِنَّ النَّاسَ إِذَا رَأَوُا الْغَيْمَ فَرِحُوا رَجَاءَ أَنْ يَكُونَ فِيهِ الْمَطَرُ وَأَرَاكَ إِذَا رَأَيْتَهُ عُرِفَ فِي وَجْهِكَ الْكَرَاهِيَةُ فَقَالَ يَا عَائِشَةُ مَا يُؤْمِنِّي أَنْ يَكُونَ فِيهِ عَذَابٌ عُذِّبَ قَوْمٌ بِالرِّيحِ وَقَدْ رَأَى قَوْمٌ الْعَذَابَ فَقَالُوا (هَذَا عَارِضٌ مُمْطِرُنَا) .

1 El-Ahkaf, 24.

2 Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, kada bi zapuhao vjetar, učio je ovu dovu: "Gospodaru moj, daj mi u njemu dobro, i dobro u onome što si s njim poslao! Utječem se Tebi od njegovog zla, zla onoga što je u njemu i zla onoga što si s njim poslao!" A kada bi se nebo razvedrilo i vjetra nestalo, primijetilo bi se olakšanje na Poslanikovom, sallallahu alejhi ve sellem, licu. Riječi: "Ovaj nam oblak kišu donosi!" – odnose se na narod Ad, koji je u Ahkafu bio upozoravan. Nakon što se nisu pridržavali poslanikovih upozorenja, Uzvišeni Allah kaznio ih je vjetrom koji je sve rušio, a oni su pretpostavljali da im kišu plodonosnu donosi. Otuda je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, na to upozoravao i plašio se kazne takve vrste, učeći dovu Plemenitom Allahu kad god bi primijetio oblak na nebu ili vjetar koji puše.

U ime Allaha, Svemilosnog, Samilosnog!

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

SURA MUHAMMED

سُورَةُ مُحَمَّدٍ

Evzareha[3] znači "sve dok borba ne prestane" (tj. sve dok samo muslimani ne ostanu), a *arrefeha*[4] – "o kome ih je već upoznao, koji im je već pojasnio". Mudžahid kaže da *mevlel-lezine amenu*[5] znači "zaštitnik onih koji vjeruju" (tj. njihov prijatelj); *'azemel-emru*[6] – "a kada je borba već propisana"; *fe la tehinu*[7] – "i ne budite kukavice; nemojte biti slabići". Ibn-Abbas kaže da *adganehum*[8] znači "njihove mržnje" (tj. njihove zavisti), a *asinin*[9] – "ustajala, promjenljiva".

(أَوْزَارَهَا) آثَامَهَا حَتَّى لاَ يَبْقَى إِلاَّ مُسْلِمٌ (عَرَّفَهَا) بَيَّنَهَا وَقَالَ مُجَاهِدٌ (مَوْلَى الَّذِينَ آمَنُوا) وَلِيُّهُمْ (فَإِذَا عَزَمَ الأَمْرُ) أَيْ جَدَّ الأَمْرُ (فَلاَ تَهِنُوا) لاَ تَضْعُفُوا وَقَالَ ابْنُ عَبَّاسٍ (أَضْغَانَهُمْ) حَسَدَهُمْ (آسِنٍ) مُتَغَيِّرٍ.

RIJEČI UZVIŠENOG: "... I RODBINSKE VEZE KIDALI!"[10]

بَاب (وَتُقَطِّعُوا أَرْحَامَكُمْ)

4830. PRIČAO NAM JE Halid b. Mahled, njemu Sulejman, a ovom Mu'avija b. Ebu-Muzerred, prenoseći od Seida b. Jesara, on od Ebu-Hurejre, radijallahu anhu, a ovaj od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, da je rekao:
"Allah je stvorio stvorenja, i kada je to završio, ustala je rodbinska veza, uhvatila se za skut Milostivog pa joj je rekao: "Makni se!('Meh)!"[11] Ona je rekla: "Ustala sam kod tebe tražiti utočište od kidanja rodbinskih veza!'
'Zar nisi zadovoljna da održavam veze s onim koji

٤٨٣٠. حَدَّثَنَا خَالِدُ بْنُ مَخْلَدٍ حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ قَالَ حَدَّثَنِي مُعَاوِيَةُ بْنُ أَبِي مُزَرِّدٍ عَنْ سَعِيدِ بْنِ يَسَارٍ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللهُ عنه عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ خَلَقَ اللهُ الْخَلْقَ فَلَمَّا فَرَغَ مِنْهُ قَامَتِ الرَّحِمُ فَأَخَذَتْ بِحَقْوِ الرَّحْمَنِ فَقَالَ لَهُ مَهْ قَالَتْ هَذَا مَقَامُ الْعَائِذِ بِكَ مِنَ الْقَطِيعَةِ قَالَ أَلاَ تَرْضَيْنَ أَنْ أَصِلَ مَنْ وَصَلَكِ وَأَقْطَعَ مَنْ قَطَعَكِ قَالَتْ بَلَى

3 Muhammed, 4.
4 Muhammed, 6. Radi se o Džennetu, u koji će ih Uzvišeni Allah uvesti.
5 Muhammed, 11. Uzvišeni Allah zaštitnik je onih koji vjeruju, a nevjernici zaštitnika nemaju.
6 Muhammed, 21.
7 Muhammed, 35.
8 Muhammed, 37.
9 Muhammed, 15. Odnosi se na neustajalu vodu.
10 Muhammed, 22.
11 Ovaj izraz upotrebljava se za negodovanje.

održava veze s tobom, a da prekidam veze s onim koji prekida veze s tobom?', upita On.
'Svakako, Gospodaru moj!', odgovorila je.
'Tako će i biti!', reče joj On."
Ebu-Hurejra, radijallahu anhu, kaže: "Učite, ako hoćete: 'Zar i vi ne biste, kad biste se okrenuli, nered na Zemlji činili i rodbinske veze kidali?!'"[1]

يَا رَبِّ قَالَ فَذَاكِ قَالَ أَبُو هُرَيْرَةَ اقْرَءُوا إِنْ شِئْتُمْ (فَهَلْ عَسَيْتُمْ إِنْ تَوَلَّيْتُمْ أَنْ تُفْسِدُوا فِي الْأَرْضِ وَتُقَطِّعُوا أَرْحَامَكُمْ) .

4831. PRIČAO NAM JE Ibrahim b. Hamza, njemu Hatib, ovom Mu'avija, prenoseći od svoga amidže Ebu-Hubaba Seida b. Jesara, a on od Ebu Hurejre, koji kaže da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Učite, ako hoćete: 'Zar i vi ne biste...'"

٤٨٣١ . حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ حَمْزَةَ حَدَّثَنَا حَاتِمٌ عَنْ مُعَاوِيَةَ قَالَ حَدَّثَنِي عَمِّي أَبُو الْحُبَابِ سَعِيدُ بْنُ يَسَارٍ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ بِهَذَا ثُمَّ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ اقْرَءُوا إِنْ شِئْتُمْ (فَهَلْ عَسَيْتُمْ) .

4832. PRIČAO NAM JE Bišr b. Muhammed, njemu Abdullah, a ovom Mu'avija b. Ebu-Muzerred da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
"Učite, ako hoćete: 'Zar i vi ne biste...'"

٤٨٣٢ . حَدَّثَنَا بِشْرُ بْنُ مُحَمَّدٍ أَخْبَرَنَا عَبْدُ اللَّهِ أَخْبَرَنَا مُعَاوِيَةُ بْنُ أَبِي الْمُزَرِّدِ بِهَذَا قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ وَاقْرَءُوا إِنْ شِئْتُمْ (فَهَلْ عَسَيْتُمْ) .

1 Muhammed, 22.

U ime Allaha, Svemilosnog, Samilosnog!

SURA EL-FETH (POBJEDA)

Mudžahid kaže da *simahum fi vudžuhihim*[2] znači "na licima su im znaci", a Mensur, prenoseći od Mudžahida, kaže da to znači "skromnost". *Šat'ehu*[3] znači "svoj izdanak" (tj. svoje mladice), a *festagleza*[4] – "pa ga onda učvrsti" (tj. ojača). *Sukihi*[5] znači "na svojoj stabljici" (tj. nosiocu drveta). Neki kažu da *dairetus-sev'*[6] znači "zlo", kao kada kažeš: zao čovjek. *Tu'azziruhu*[7] znači "da vjeru Njegovu pomognete", dok *šat'ehu* znači "izdanak svoj" (tj. pustiti izdanke da niknu iz košpice, njih deset, osam ili sedam, pa ojačaju jedni druge). Stoga imamo i u riječima Uzvišenog *feazerehu*[8] u značenju "pa ga onda učvrsti" (tj. ojača; a da je jedna, ne bi bila na stabljici). Ovaj primjer Uzvišeni Allah navodi Svome Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, jer je bio sam, pa ga pojačava sa njegovim drugovima, kao što se jača košpica onim što iz nje iziđe.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

سُورَةُ الْفَتْحِ

وَقَالَ مُجَاهِدٌ (بُورًا) هَالِكِينَ (سِيمَاهُمْ فِي وُجُوهِهِمْ) السَّحْنَةُ وَقَالَ مَنْصُورٌ عَنْ مُجَاهِدٍ التَّوَاضُعُ (شَطْأَهُ) فِرَاخَهُ (فَاسْتَغْلَظَ) غَلُظَ (سُوقِهِ) السَّاقُ حَامِلَةُ الشَّجَرَةِ وَيُقَالُ (دَائِرَةُ السَّوْءِ) كَقَوْلِكَ رَجُلُ السَّوْءِ وَدَائِرَةُ السُّوءِ الْعَذَابُ (تُعَزِّرُوهُ) تَنْصُرُوهُ (شَطْأَهُ) شَطْءُ السُّنْبُلِ تُنْبِتُ الْحَبَّةُ عَشْرًا أَوْ ثَمَانِيًا وَسَبْعًا فَيَقْوَى بَعْضُهُ بِبَعْضٍ فَذَاكَ قَوْلُهُ تَعَالَى (فَآزَرَهُ) قَوَّاهُ وَلَوْ كَانَتْ وَاحِدَةً لَمْ تَقُمْ عَلَى سَاقٍ وَهُوَ مَثَلٌ ضَرَبَهُ اللَّهُ لِلنَّبِيِّ ﷺ إِذْ خَرَجَ وَحْدَهُ ثُمَّ قَوَّاهُ بِأَصْحَابِهِ كَمَا قَوَّى الْحَبَّةَ بِمَا يُنْبِتُ مِنْهَا.

2 El-Feth, 29. Radi se o tragovima sedžde na licu Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, i njegovih sljedbenika.

3 Isti ajet.

4 Isti ajet. Tj. očvrsne taj izdanak.

5 Isti ajet.

6 El-Feth, 6.

7 El-Feth, 9.

8 El-Feth, 29.

RIJEČI UZVIŠENOG: "MI ĆEMO TI DATI SIGURNU POBJEDU!"[1]

باب (إِنَّا فَتَحْنَا لَكَ فَتْحًا مُبِينًا)

4833. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Meslema, prenoseći od Malika, on od Zejda b. Esleme, a ovaj od svoga oca da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, ponekad putovao noću zajedno s Omerom b. Hattabom, koji ga je jednom upitao nešto, ali (na to) nije dobio odgovor. Upitao ga je ponovo, ali mu opet nije bilo odgovoreno. Upitao je i po treći put, pa je ponovo ostao bez odgovora. Tada je uzviknuo: "Omere, osirotjela ti majka! Zapitkivao si tri puta Allahovog Poslanika, i nijedan ti put nije odgovorio!"
Omer dalje pripovijeda: "Potjerao sam dalje svoju mazgu. Kada sam došao pred ljude, uplašio sam se da zbog mene nije već objavljen ajet iz Kur'ana. Neprestano sam osluškivao glas koji će me pozvati, te rekoh: 'Strah me je da zbog mene ne bude objavljen ajet iz Kur'ana!' Potom sam otišao Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, i nazvao mu selam, a on mi reče: 'Večeras mi je objavljeno poglavlje koje mi je draže od svega što Sunce obasjava!' Potom je proučio: 'Mi ćemo ti dati sigurnu pobjedu!'"

٤٨٣٣ . حَدَّثَنَا عَبْدُ اللهِ بْنُ مَسْلَمَةَ عَنْ مَالِكٍ عَنْ زَيْدِ بْنِ أَسْلَمَ عَنْ أَبِيهِ أَنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ كَانَ يَسِيرُ فِي بَعْضِ أَسْفَارِهِ وَعُمَرُ بْنُ الْخَطَّابِ يَسِيرُ مَعَهُ لَيْلاً فَسَأَلَهُ عُمَرُ بْنُ الْخَطَّابِ عَنْ شَيْءٍ فَلَمْ يُجِبْهُ رَسُولُ اللهِ ﷺ ثُمَّ سَأَلَهُ فَلَمْ يُجِبْهُ ثُمَّ سَأَلَهُ فَلَمْ يُجِبْهُ فَقَالَ عُمَرُ بْنُ الْخَطَّابِ ثَكِلَتْ أُمُّ عُمَرَ نَزَرْتَ رَسُولَ اللهِ ﷺ ثَلاَثَ مَرَّاتٍ كُلَّ ذَلِكَ لاَ يُجِيبُكَ قَالَ عُمَرُ فَحَرَّكْتُ بَعِيرِي ثُمَّ تَقَدَّمْتُ أَمَامَ النَّاسِ وَخَشِيتُ أَنْ يُنْزَلَ فِيَّ قُرْآنٌ فَمَا نَشِبْتُ أَنْ سَمِعْتُ صَارِخًا يَصْرُخُ بِي فَقُلْتُ لَقَدْ خَشِيتُ أَنْ يَكُونَ نَزَلَ فِيَّ قُرْآنٌ فَجِئْتُ رَسُولَ اللهِ ﷺ فَسَلَّمْتُ عَلَيْهِ فَقَالَ لَقَدْ أُنْزِلَتْ عَلَيَّ اللَّيْلَةَ سُورَةٌ لَهِيَ أَحَبُّ إِلَيَّ مِمَّا طَلَعَتْ عَلَيْهِ الشَّمْسُ ثُمَّ قَرَأَ (إِنَّا فَتَحْنَا لَكَ فَتْحًا مُبِينًا) .

4834. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Beššar, njemu Gunder, a ovom Šu'ba, prenoseći od Katade, a on od Enesa, radijallahu anhu, da je o ajetu:
"Mi ćemo ti dati sigurnu pobjedu!" – rekao: "Hudejbija!"

٤٨٣٤ . حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ بَشَّارٍ حَدَّثَنَا غُنْدَرٌ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ سَمِعْتُ قَتَادَةَ عَنْ أَنَسٍ رضي الله عنه (إِنَّا فَتَحْنَا لَكَ فَتْحًا مُبِينًا) قَالَ الْحُدَيْبِيَةُ .

1 El-Feth, 1.

4835. PRIČAO NAM JE Muslim b. Ibrahim, njemu Šu'ba, a ovom Mu'avija b. Kurra, prenoseći od Abdullaha b. Mugaffela da je rekao:
"Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, proučio je suru El-Feth na dan oslobođenja Mekke, pa ju je (poslije toga) ponavljao." Mu'avija kaže:
"Da hoću, prenio bih vam Vjerovjesnikovo, sallallahu alejhi ve sellem, učenje!"

٤٨٣٥. حَدَّثَنَا مُسْلِمُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ حَدَّثَنَا مُعَاوِيَةُ بْنُ قُرَّةَ عَنْ عَبْدِاللهِ بْنِ مُغَفَّلٍ قَالَ قَرَأَ النَّبِيُّ ﷺ يَوْمَ فَتْحِ مَكَّةَ سُورَةَ الْفَتْحِ فَرَجَّعَ فِيهَا قَالَ مُعَاوِيَةُ لَوْ شِئْتُ أَنْ أَحْكِيَ لَكُمْ قِرَاءَةَ النَّبِيِّ ﷺ لَفَعَلْتُ .

RIJEČI UZVIŠENOG: "... DA BI TI ALLAH RANIJE I KASNIJE KRIVICE OPROSTIO, DA BI BLAGODAT SVOJU TEBI POTPUNOM UČINIO, DA BI TE NA PRAVI PUT UPUTIO." [2]

باب (لِيَغْفِرَ لَكَ اللَّهُ مَا تَقَدَّمَ مِنْ ذَنْبِكَ وَمَا تَأَخَّرَ وَيُتِمَّ نِعْمَتَهُ عَلَيْكَ وَيَهْدِيَكَ صِرَاطًا مُسْتَقِيمًا)

4836. PRIČAO NAM JE Sadeka b. Fadl, njemu Ibn-Ujejna, a ovom Zijad da je čuo Mugiru kako govori:
"Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, toliko je stajao u namazu da su mu noge otjecale, pa mu je rečeno: 'Tebi su oproštene i ranije i kasnije krivice!' 'A zar neću biti zahvalan rob?!', odgovorio je."

٤٨٣٦. حَدَّثَنَا صَدَقَةُ بْنُ الْفَضْلِ أَخْبَرَنَا ابْنُ عُيَيْنَةَ حَدَّثَنَا زِيَادٌ هُوَ ابْنُ عِلاَقَةَ أَنَّهُ سَمِعَ الْمُغِيرَةَ يَقُولُ قَامَ النَّبِيُّ ﷺ حَتَّى تَوَرَّمَتْ قَدَمَاهُ فَقِيلَ لَهُ غَفَرَ اللهُ لَكَ مَا تَقَدَّمَ مِنْ ذَنْبِكَ وَمَا تَأَخَّرَ قَالَ أَفَلاَ أَكُونُ عَبْدًا شَكُورًا .

4837. PRIČAO NAM JE Hasan b. Abdul-Aziz, njemu Abdullah b. Jahja, a ovom Hajva, prenoseći od Ebu-Esveda, on od Urve, a ovaj od Aiše, radijallahu anha, da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, toliko dugo stajao na noćnom kijamu da su mu noge otjecale, pa mu je Aiša govorila:
"Zašto to činiš, Allahov Poslaniče, a Allah ti je već oprostio ono što je bilo i ono što će biti?"
"A zar da ne budem zahvalan rob?", odgovorio je.
(Kaže Aiša:) "Kada je otežao, klanjao bi sjedeći, a kada bi htio učiniti ruku', ustao bi, učio, a zatim ruku' učinio."

٤٨٣٧. حَدَّثَنَا الْحَسَنُ بْنُ عَبْدِالْعَزِيزِ حَدَّثَنَا عَبْدُاللهِ بْنُ يَحْيَى أَخْبَرَنَا حَيْوَةُ عَنْ أَبِي الْأَسْوَدِ سَمِعَ عُرْوَةَ عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهَا أَنَّ نَبِيَّ اللهِ ﷺ كَانَ يَقُومُ مِنَ اللَّيْلِ حَتَّى تَتَفَطَّرَ قَدَمَاهُ فَقَالَتْ عَائِشَةُ لِمَ تَصْنَعُ هَذَا يَا رَسُولَ اللهِ وَقَدْ غَفَرَ اللهُ لَكَ مَا تَقَدَّمَ مِنْ ذَنْبِكَ وَمَا تَأَخَّرَ قَالَ أَفَلاَ أُحِبُّ أَنْ أَكُونَ عَبْدًا شَكُورًا فَلَمَّا كَثُرَ لَحْمُهُ صَلَّى جَالِسًا فَإِذَا أَرَادَ أَنْ يَرْكَعَ قَامَ فَقَرَأَ ثُمَّ رَكَعَ .

2 El-Feth, 2.

RIJEČI UZVIŠENOG: "MI ŠALJEMO TEBE KAO SVJEDOKA I KAO DONOSIOCA RADOSNIH VIJESTI I KAO ONOGA KOJI TREBA DA OPOMINJE."[1]

بَاب
(إِنَّا أَرْسَلْنَاكَ شَاهِدًا وَمُبَشِّرًا وَنَذِيرًا)

4838. PRIČAO NAM JE Abdullah, njemu Abdul-Aziz b. Ebu-Selema, prenoseći od Hilala b. Ebu-Hilala, on od Ataa b. Beššara, a ovaj od Abdullaha b. Amra b. Asa, radijallahu anhuma, da ovaj ajet koji je u Kur'anu:
"O Vjerovjesniče, Mi šaljemo tebe kao svjedoka i kao donosioca radosnih vijesti i kao onoga koji treba da opominje" nalazi i u Tevratu: "Mi šaljemo tebe kao svjedoka i kao donosioca radosnih vijesti i kao čuvara onih koji ne znaju čitati ni pisati.[2] Ti si Moj rob, Moj poslanik; nazvao sam te Mutevekkil (onaj koji se oslanja na Allaha). Ti nisi osoran ni grub, nisi bučan na pijacama (u čaršiji), na zlo ne uzvraćaš zlim, već opraštaš i trpiš! Neću te usmrtiti sve dok pomoću tebe ne uputim zalutali narod, da kažu: 'Nema Boga osim Allaha!', pa da im se otvore zaslijepljene oči, otčepe ogluhle uši i ožive zamrla srca!"

٤٨٣٨. حَدَّثَنَا عَبْدُاللهِ بْنُ مَسْلَمَةَ حَدَّثَنَا عَبْدُالْعَزِيزِ بْنُ أَبِي سَلَمَةَ عَنْ هِلاَلِ بْنِ أَبِي هِلاَلٍ عَنْ عَطَاءِ بْنِ يَسَارٍ عَنْ عَبْدِاللهِ بْنِ عَمْرِو بْنِ الْعَاصِ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا أَنَّ هَذِهِ الآيَةَ الَّتِي فِي الْقُرْآنِ يَا أَيُّهَا النَّبِيُّ (إِنَّا أَرْسَلْنَاكَ شَاهِدًا وَمُبَشِّرًا وَنَذِيرًا) قَالَ فِي التَّوْرَاةِ يَا أَيُّهَا النَّبِيُّ إِنَّا أَرْسَلْنَاكَ شَاهِدًا وَمُبَشِّرًا وَحِرْزًا لِلأُمِّيِّينَ أَنْتَ عَبْدِي وَرَسُولِي سَمَّيْتُكَ الْمُتَوَكِّلَ لَيْسَ بِفَظٍّ وَلاَ غَلِيظٍ وَلاَ سَخَّابٍ بِالأَسْوَاقِ وَلاَ يَدْفَعُ السَّيِّئَةَ بِالسَّيِّئَةِ وَلَكِنْ يَعْفُو وَيَصْفَحُ وَلَنْ يَقْبِضَهُ اللهُ حَتَّى يُقِيمَ بِهِ الْمِلَّةَ الْعَوْجَاءَ بِأَنْ يَقُولُوا لاَ إِلَهَ إِلاَّ اللهُ فَيَفْتَحَ بِهَا أَعْيُنًا عُمْيًا وَآذَانًا صُمًّا وَقُلُوبًا غُلْفًا .

1 El-Feth, 8.
2 Tj. Arapâ.

RIJEČI UZVIŠENOG: “ON ULIJEVA SMIRENOST U SRCA VJERNIKA...”[3]

باب (هُوَ الَّذِي أَنْزَلَ السَّكِينَةَ فِي قُلُوبِ الْمُؤْمِنِينَ)

4839. PRIČAO NAM JE Ubejdullah b. Musa, prenoseći od Israila, on od Ebu-Ishaka, a ovaj od Beraa, radijallahu anhu, da je rekao:
“Dok je jedan od ashaba učio Kur’an, konj mu je bio vezan uz kuću, pa se uznemirio. Čovjek je izišao iz kuće (da pogleda), ali nije vidio ništa. (Nakon što se vratio), konj se ponovo uznemirio. Kada je osvanulo, spomenuo je to Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, pa mu on reče: ‘To je smirenost koja se spušta s učenjem Kur’ana!’”[4]

٤٨٣٩. حَدَّثَنَا عُبَيْدُاللهِ بْنُ مُوسَى عَنْ إِسْرَائِيلَ عَنْ أَبِي إِسْحَاقَ عَنِ الْبَرَاءِ رَضِيَ اللهُ عنه قَالَ بَيْنَمَا رَجُلٌ مِنْ أَصْحَابِ النَّبِيِّ ﷺ يَقْرَأُ وَفَرَسٌ لَهُ مَرْبُوطٌ فِي الدَّارِ فَجَعَلَ يَنْفِرُ فَخَرَجَ الرَّجُلُ فَنَظَرَ فَلَمْ يَرَ شَيْئًا وَجَعَلَ يَنْفِرُ فَلَمَّا أَصْبَحَ ذَكَرَ ذَلِكَ لِلنَّبِيِّ ﷺ فَقَالَ السَّكِينَةُ تَنَزَّلَتْ بِالْقُرْآنِ .

RIJEČI UZVIŠENOG: “... KOJI SU TI SE POD DRVETOM NA VJERNOST ZAKLELI...”[5]

باب قَوْلِهِ (إِذْ يُبَايِعُونَكَ تَحْتَ الشَّجَرَةِ)

4840. PRIČAO NAM JE Kutejba b. Seid, njemu Sufjan, prenoseći od Amra, a on od Džabira da je rekao: “Na dan Hudejbije bilo nas je hiljadu i četiri stotine!”

٤٨٤٠. حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ بْنُ سَعِيدٍ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ عَنْ عَمْرٍو عَنْ جَابِرٍ قَالَ كُنَّا يَوْمَ الْحُدَيْبِيَةِ أَلْفًا وَأَرْبَعَ مِائَةٍ .

4841. PRIČAO NAM JE Ali b. Abdullah, njemu Šebaba, a ovom Šu‘ba, prenoseći od od Katade, koji je čuo od Ukbe b. Suhbana, a on od Abdullaha b. Mugaffela Muzenija, jednog od onih koji su se zakleli na vjernost pod drvetom, da je rekao:
“Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, zabranio je bacanje kamenčića.”[6]

٤٨٤١. حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ عَبْدِاللهِ حَدَّثَنَا شَبَابَةُ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ عَنْ قَتَادَةَ قَالَ سَمِعْتُ عُقْبَةَ بْنَ صُهْبَانَ عَنْ عَبْدِاللهِ بْنِ مُغَفَّلٍ الْمُزَنِيِّ إِنِّي مِمَّنْ شَهِدَ الشَّجَرَةَ نَهَى النَّبِيُّ ﷺ عَنِ الْخَذْفِ .

---

3 El-Feth, 4.

4 Ibn-Hadžer navodi da se radi o Usejdu b. Hudajru, radijallahu anhu, koji je učio suru Bekara, dok se u drugom predanju kaže – suru El-Kehf. Što se tiče termina sekinetun (blagost, smirenost, milost, pouzdanje). Dahhak tvrdi da je to milost i smirenost, čemu prednost daje i Taberi.

5 El-Feth, 18.

6 To je iz preventivnih razloga: da se ne bi nekome izbilo oko ili mu se neka druga ozljeda nanijela. To se često čini u šali ili nenamjerno.

4842. PRENESENO JE OD Ukbe b. Suhbana da je rekao: "Kazivao mi je Abdullah b. Mugaffel Muzeni o mokrenju u kupatilu."[1]

٤٨٤٢. وَعَنْ عُقْبَةَ بْنِ صُهْبَانَ قَالَ سَمِعْتُ عَبْدَاللهِ بْنَ مُغَفَّلٍ الْمُزَنِيَّ فِي الْبَوْلِ فِي الْمُغْتَسَلِ .

4843. PRIČAO MI JE Muhammed b. Velid, njemu Muhammed b. Dža'fer, a ovom Šu'ba, prenoseći od Halida, on od Ebu-Kilaba, a ovaj od Sabita b. Dahhaka, radijallahu anhu, koji kaže da je on bio jedan od onih koji su se Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, pod drvetom zakleli na vjernost.

٤٨٤٣. حَدَّثَنِي مُحَمَّدُ بْنُ الْوَلِيدِ حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ جَعْفَرٍ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ عَنْ خَالِدٍ عَنْ أَبِي قِلَابَةَ عَنْ ثَابِتِ بْنِ الضَّحَّاكِ رَضِي الله عنه وَكَانَ مِنْ أَصْحَابِ الشَّجَرَةِ .

4844. PRIČAO NAM JE Ahmed b. Ishak Sulemi, njemu Ja'la, a ovom Abdul-Aziz b. Sijah, prenoseći od Habiba b. Ebu-Sabita da je kazivao:
"Postavio sam pitanje Ebu-Vailu, pa mi je odgovorio: 'Bili smo na Siffinu[2] kada je jedan čovjek upitao: 'Zar ne vidite one koji pozivaju Allahovoj Knjizi?!' 'Vidimo!', odgovori mu Alija. Tada Sehl b. Hanif reče: 'Krivite sami sebe ! Vidio sam nas na dan Hudejbije, tj. primirja koje je potpisano između Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, i idolopoklonika. Da smo vidjeli da se treba boriti, borili bismo se. Odjednom je došao Omer i rekao: 'Zar mi nismo na istini, a oni na krivom putu?! Zar naši ubijeni nisu u Džennetu, a njihovi u vatri?!' 'Da', odgovorio je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem. 'Šta je to sramotno u našoj vjeri', nastavio je Omer, 'pa se vraćamo, a Allah presuđuje među nama?!' 'Ibn-Hattabe, doista sam ja poslanik, i Allah mene, doista, neće razočarati!' Omer se vratio razočaran. Nije se mogao strpjeti, i kada se pojavio Ebu-Bekr, Omer ga je upitao: 'Zar mi nismo na istini, a oni na neistini?!'
'Sine Hattabov on je Allahov poslanik, i Allah njega, doista, neće razočarati!', odgovorio mu je. Tada je objavljena sura El-Feth."

٤٨٤٤. حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ إِسْحَاقَ السُّلَمِيُّ حَدَّثَنَا يَعْلَى حَدَّثَنَا عَبْدُالْعَزِيزِ بْنُ سِيَاهٍ عَنْ حَبِيبِ بْنِ أَبِي ثَابِتٍ قَالَ أَتَيْتُ أَبَا وَائِلٍ أَسْأَلُهُ فَقَالَ كُنَّا بِصِفِّينَ فَقَالَ رَجُلٌ أَلَمْ تَرَ إِلَى الَّذِينَ يُدْعَوْنَ إِلَى كِتَابِ اللهِ فَقَالَ عَلِيٌّ نَعَمْ فَقَالَ سَهْلُ بْنُ حُنَيْفٍ اتَّهِمُوا أَنْفُسَكُمْ فَلَقَدْ رَأَيْتُنَا يَوْمَ الْحُدَيْبِيَةِ يَعْنِي الصُّلْحَ الَّذِي كَانَ بَيْنَ النَّبِيِّ ﷺ وَالْمُشْرِكِينَ وَلَوْ نَرَى قِتَالاً لَقَاتَلْنَا فَجَاءَ عُمَرُ فَقَالَ أَلَسْنَا عَلَى الْحَقِّ وَهُمْ عَلَى الْبَاطِلِ أَلَيْسَ قَتْلَانَا فِي الْجَنَّةِ وَقَتْلَاهُمْ فِي النَّارِ قَالَ بَلَى قَالَ فَفِيمَ نُعْطِي الدَّنِيَّةَ فِي دِينِنَا وَنَرْجِعُ وَلَمَّا يَحْكُمِ اللهُ بَيْنَنَا فَقَالَ يَا ابْنَ الْخَطَّابِ إِنِّي رَسُولُ اللهِ وَلَنْ يُضَيِّعَنِي اللهُ أَبَدًا فَرَجَعَ مُتَغَيِّظًا فَلَمْ يَصْبِرْ حَتَّى جَاءَ أَبَا بَكْرٍ فَقَالَ يَا أَبَا بَكْرٍ أَلَسْنَا عَلَى الْحَقِّ وَهُمْ عَلَى الْبَاطِلِ قَالَ يَا ابْنَ الْخَطَّابِ إِنَّهُ رَسُولُ اللهِ ﷺ وَلَنْ يُضَيِّعَهُ اللهُ أَبَدًا فَنَزَلَتْ سُورَةُ الْفَتْحِ .

1 Autori *Sunena* prenose *merfu'* predanje od Abdullaha b. Mugaffela, a Ibni-Hibban i Hakim ga ubrajaju u sahih (vjerodostojan) hadis: "Neka ne mokri niko od vas na mjestu gdje se kupa, jer od toga dolazi većina šejtanskog došaptavanja." Iz ovoga hadisa razumije se da se na mjestu gdje se kupa ne treba mokriti.

2 Siffin je stari grad na rijeci Eufrat, kod kojeg je došlo do sukoba između vojske Alije, radijallahu anhu, i Mu'avije, radijallahu anhu.

U ime Allaha, Svemilosnog, Samilosnog!

بِسْمِ اللهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

SURA EL-HUDŽURAT (SOBE)

سُورَةُ الْحُجُرَاتِ

Mudžahid kaže da *la tukaddimu*[3] "ne odlučujte se" (tj. ne iznosite pred Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, bilo šta dok to Allah Svojim jezikom ne dostavi); *imtehane*[4] "prekalio" (tj. očistio); *ve la tenabezu*[5] ne "zovite jedni druge" (tj. zvati kufrom nakon islama); *jelitkum*[6] znači "umanjiti vam nagradu, okrnjiti vam nagradu".

وَقَالَ مُجَاهِدٌ (لاَ تُقَدِّمُوا) لاَ تَفْتَاتُوا عَلَى رَسُولِ اللهِ ﷺ حَتَّى يَقْضِيَ اللهُ عَلَى لِسَانِهِ (امْتَحَنَ) أَخْلَصَ (وَلاَ تَنَابَزُوا) يُدْعَى بِالْكُفْرِ بَعْدَ الإِسْلاَمِ (يَلِتْكُمْ) يَنْقُصْكُمْ أَلَتْنَا نَقَصْنَا .

RIJEČI UZVIŠENOG: "O VJERNICI, NE DIŽITE GLASOVE SVOJE IZNAD VJEROVJESNIKOVA GLASA!"[7]

باب
(لاَ تَرْفَعُوا أَصْوَاتَكُمْ فَوْقَ صَوْتِ النَّبِيِّ)

Teš'urun[8] znači "primijetite" (tj. znate); odatle je *eš-ša'ir* – "obdaren intuicijom, pjesnik".

(تَشْعُرُونَ) تَعْلَمُونَ وَمِنْهُ الشَّاعِرُ .

4845. PRIČAO NAM JE Jesera b. Safvan b. Džemil Lahmi, a njemu Nafi' b. Omer, prenoseći od Ibn-Ebu-Mulejke da je kazivao:
"Dva velikodušna dobročinitelja skoro da stradaju Ebu-Bekr i Omer. Njih dvojica podigli su glasove u prisustvu Vjerovjesnikovu, sallallahu alejhi ve sellem, kada mu je stigla delegacija Benu-Temima.[9] Jedan od njih dvojice[10] pokazao je na Akrea b. Habisa, brata (iz) Benu-Mudžaše,

٤٨٤٥. حَدَّثَنَا يَسَرَةُ بْنُ صَفْوَانَ بْنِ جَمِيلٍ اللَّخْمِيُّ حَدَّثَنَا نَافِعُ بْنُ عُمَرَ عَنِ ابْنِ أَبِي مُلَيْكَةَ قَالَ كَادَ الْخَيِّرَانِ أَنْ يَهْلِكَا أَبُو بَكْرٍ وَعُمَرُ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا رَفَعَا أَصْوَاتَهُمَا عِنْدَ النَّبِيِّ ﷺ حِينَ قَدِمَ عَلَيْهِ رَكْبُ بَنِي تَمِيمٍ فَأَشَارَ أَحَدُهُمَا بِالأَقْرَعِ بْنِ حَابِسٍ أَخِي بَنِي مُجَاشِعٍ وَأَشَارَ الآخَرُ بِرَجُلٍ آخَرَ قَالَ نَافِعٌ لاَ أَحْفَظُ اسْمَهُ فَقَالَ أَبُو بَكْرٍ لِعُمَرَ

---

3 El-Hudžurat, 1. Radi se o tome da se nikakve odluke ne donose dok se ne upitaju Allah i Njegov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem.

4 El-Hudžurat, 3. Radi se o srcima prekaljenim čestitošću.

5 El-Hudžurat, 11. To je upozorenje vjernicima da jedni druge ne zovu ružnim nadimcima.

6 El-Hudžurat, 14. Naime, neće se onima koji su poslušni Allahu i Poslaniku umanjiti nagrada za njihova dobra djela.

7 El-Hudžurat, 2.

8 Isti ajet.

9 Ta delegacija bila je kod Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, devete godine po Hidžri.

10 To je bio Omer, radijallahu anhu.

a drugi[1] je pokazao na drugog čovjeka. Nafi' kaže da mu ne pamti ime. Tada Ebu-Bekr reče Omeru: 'Ti si mi se samo želio suprotstaviti!'
'Nisam'! odgovorio je Omer. Pritom su (obojica) povisili ton. Tada je Allah objavio: 'O vjernici, ne dižite glasove svoje...'"
Ibn-Zubejr kaže: "Nakon (objavljivanja) ovog ajeta Omer se ne bi Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, glasno obraćao sve dok on ne bi zatražio da mu ponovi kako bi (ga čuo) i razumio."
On to ne prenosi od svoga oca, tj. Ebu- Bekra.[2]

مَا أَرَدْتَ إِلاَّ خِلاَفِي قَالَ مَا أَرَدْتُ خِلاَفَكَ فَارْتَفَعَتْ أَصْوَاتُهُمَا فِي ذَلِكَ فَأَنْزَلَ اللهُ (يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لاَ تَرْفَعُوا أَصْوَاتَكُمْ) قَالَ ابْنُ الزُّبَيْرِ فَمَا كَانَ عُمَرُ يُسْمِعُ رَسُولَ اللهِ ﷺ بَعْدَ هَذِهِ الآيَةِ حَتَّى يَسْتَفْهِمَهُ وَلَمْ يَذْكُرْ ذَلِكَ عَنْ أَبِيهِ يَعْنِي أَبَا بَكْرٍ .

4846. PRIČAO NAM JE Ali b. Abdullah, njemu Ezher b. Sa'd, a ovom Ibn-Avm, prenoseći od Musaa b. Enesa, a on od Enesa b. Malika (da je kazivao):
"Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, raspitivao se za Sabita b. Kajsa, pa mu je jedan čovjek[3] rekao: 'Allahov Poslaniče, ja ću te obavijestiti o njemu!' Potom je (ovaj čovjek) otišao i našao ga (Sabita) kako, oborivši glavu, sjedi u svojoj kući, te ga je upitao: 'Šta ti je?'
'Zlo!', odgovori on. Bio je podigao svoj glas iznad glasa Vjerovjesnikova, sallallahu alejhi ve sellem, pa su mu propala dobra djela, tako da je postao jedan od stanovnika vatre. Ovaj se čovjek vratio Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, i obavijestio ga o tome šta je Kajs rekao."
Musa kaže: "(Ovaj čovjek) vratio mu se (Sabitu) drugi put s velikom radošću i rekao mu: Idi i reci mu: 'Nisi ti od stanovnika vatre, već jedan od stanovnika Dženneta!'"

٤٨٤٦. حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ عَبْدِاللهِ حَدَّثَنَا أَزْهَرُ ابْنُ سَعْدٍ أَخْبَرَنَا ابْنُ عَوْنٍ قَالَ أَنْبَأَنِي مُوسَى ابْنُ أَنَسٍ عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ رَضِي الله عنه أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ افْتَقَدَ ثَابِتَ بْنَ قَيْسٍ فَقَالَ رَجُلٌ يَا رَسُولَ اللهِ أَنَا أَعْلَمُ لَكَ عِلْمَهُ فَأَتَاهُ فَوَجَدَهُ جَالِسًا فِي بَيْتِهِ مُنَكِّسًا رَأْسَهُ فَقَالَ لَهُ مَا شَأْنُكَ فَقَالَ شَرٌّ كَانَ يَرْفَعُ صَوْتَهُ فَوْقَ صَوْتِ النَّبِيِّ ﷺ فَقَدْ حَبِطَ عَمَلُهُ وَهُوَ مِنْ أَهْلِ النَّارِ فَأَتَى الرَّجُلُ النَّبِيَّ ﷺ فَأَخْبَرَهُ أَنَّهُ قَالَ كَذَا وَكَذَا فَقَالَ مُوسَى فَرَجَعَ إِلَيْهِ الْمَرَّةَ الآخِرَةَ بِبِشَارَةٍ عَظِيمَةٍ فَقَالَ اذْهَبْ إِلَيْهِ فَقُلْ لَهُ إِنَّكَ لَسْتَ مِنْ أَهْلِ النَّارِ وَلَكِنَّكَ مِنْ أَهْلِ الْجَنَّةِ .

1 Radi se o Ebu-Bekru, radijallahu anhu.
2 Ebu-Bekr je bio djed Abdullaha b. Zubejra, a on je sin Esme kćerke Ebu-Bekrove.
3 Radi se o Sa'du b. Mu'azu, radijallahu anhu.

RIJEČI UZVIŠENOG: "VEĆINA ONIH KOJI TE DOZIVAJU ISPRED SOBA NIJE DOVOLJNO PAMETNA." [4]

باب (إِنَّ الَّذِينَ يُنَادُونَكَ مِنْ وَرَاءِ الْحُجُرَاتِ أَكْثَرُهُمْ لاَ يَعْقِلُونَ)

4847. PRIČAO NAM JE Hasan b. Muhammed, a njemu Hadždžadž, prenoseći od Ibn-Džurejdža da ga je obavijestio Ibn-Ebu-Mulejka, prenoseći od Abdullaha b. Zubejra (da je kazivao):
"Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, došla je delegacija iz Benu-Temima. Tada Ebu-Bekr reče: 'Postavi za emira Ka'ka'a b. Ma'beda!'
'Ne', reče Omer, 'nego postavi za emira Akreu b. Habisa!'
'Želiš samo da mi se suprotstaviš!', reče Ebu-Bekr.
'Nisam ti se želio suprotstaviti!', odgovori Omer. Tako su se oni prepirali, dižući pritom glasove, pa je u vezi s tim objavljeno: 'O vjernici, ne istupajte ispred Allaha i Poslanika Njegova...'[5] – sve do kraja ajeta."

٤٨٤٧. حَدَّثَنَا الْحَسَنُ بْنُ مُحَمَّدٍ حَدَّثَنَا حَجَّاجٌ عَنِ ابْنِ جُرَيْجٍ قَالَ أَخْبَرَنِي ابْنُ أَبِي مُلَيْكَةَ أَنَّ عَبْدَ اللهِ بْنَ الزُّبَيْرِ أَخْبَرَهُمْ أَنَّهُ قَدِمَ رَكْبٌ مِنْ بَنِي تَمِيمٍ عَلَى النَّبِيِّ ﷺ فَقَالَ أَبُو بَكْرٍ أَمِّرِ الْقَعْقَاعَ بْنَ مَعْبَدٍ وَقَالَ عُمَرُ بَلْ أَمِّرِ الأَقْرَعَ بْنَ حَابِسٍ فَقَالَ أَبُو بَكْرٍ مَا أَرَدْتَ إِلَى أَوْ إِلاَّ خِلاَفِي فَقَالَ عُمَرُ مَا أَرَدْتُ خِلاَفَكَ فَتَمَارَيَا حَتَّى ارْتَفَعَتْ أَصْوَاتُهُمَا فَنَزَلَ فِي ذَلِكَ (يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لاَ تُقَدِّمُوا بَيْنَ يَدَيِ اللهِ وَرَسُولِهِ) حَتَّى انْقَضَتِ الآيَةُ.

RIJEČI UZVIŠENOG: "A DA SU SE ONI STRPJELI DOK IM TI SAM NE IZIĐEŠ, BILO BI IM BOLJE..."[6]

باب قَوْلِهِ (وَلَوْ أَنَّهُمْ صَبَرُوا حَتَّى تَخْرُجَ إِلَيْهِمْ لَكَانَ خَيْرًا لَهُمْ)

---

4 El-Hudžurat, 4.

5 El-Hudžurat, 1.

6 El-Hudžurat, 5. Ovako je u svim predanjima. Postoji samo naziv poglavlja, bez navođenja hadisa nakon toga.

U ime Allaha, Svemilosnog, Samilosnog!

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

SURA KAF

سُورَةُ ق

Redž'un be'idun[1] znači "nezamisliv povratak"; *furudž*[2] – "nered" rascjep (jednina je *ferdž*); *min hablil-verid*[3] – "od vratne žile kucavice" (tj. žile koja se nalazi u vratu svakog čovjeka). Mudžahid kaže da *ma tenkusul-erdu*[4] znači "šta će zemlja oduzeti od njih (od njihovih kostiju)"; *tebsireten*[5] – "da bi razmislio"; *habbel-hasid*[6] – "žito koje se žanje"; *basikat*[7] – "visoke"; *efe'ajina*[8] – "zar smo malaksali"; *ve kale karinuhu*[9] – "a drug će njegov reći" (tj. šejtan koji je privezan za njega); *fenekkabu*[10] – "tražili su utočišta"; *ev elkas-sem'a*[11] –"ili ko sluša"; *rekibun 'atidun*[12] –"onaj koji bdije"; *saikun ve šehidun*[13] – "vodič i svjedok" (tj. dva meleka: pisar i svjedok); *šehidun* - svjedok onoga što se ne vidi; *min lugub*[14] – "umor". Drugi kažu da *nedid*[15] znači "nagomilani jedni iznad drugih"

(رَجْعٌ بَعِيدٌ) رَدٌّ (فُرُوجٍ) فُتُوقٍ وَاحِدُهَا فَرْجٌ (مِنْ حَبْلِ الْوَرِيدِ) وَرِيدَاهُ فِي حَلْقِهِ وَالْحَبْلُ حَبْلُ الْعَاتِقِ وَقَالَ مُجَاهِدٌ (مَا تَنْقُصُ الأَرْضُ) مِنْ عِظَامِهِمْ (تَبْصِرَةً) بَصِيرَةً (حَبَّ الْحَصِيدِ) الْحِنْطَةُ (بَاسِقَاتٍ) الطِّوَالُ (أَفَعَيِينَا) أَفَأَعْيَا عَلَيْنَا حِينَ أَنْشَأَكُمْ وَأَنْشَأَ خَلْقَكُمْ (وَقَالَ قَرِينُهُ) الشَّيْطَانُ الَّذِي قُيِّضَ لَهُ (فَنَقَّبُوا) ضَرَبُوا (أَوْ أَلْقَى السَّمْعَ) لاَ يُحَدِّثُ نَفْسَهُ بِغَيْرِهِ (رَقِيبٌ عَتِيدٌ) رَصَدٌ (سَائِقٌ وَشَهِيدٌ) الْمَلَكَانِ كَاتِبٌ وَشَهِيدٌ (شَهِيدٌ) شَاهِدٌ بِالْغَيْبِ (مِنْ لُغُوبٍ) النَّصَبُ وَقَالَ غَيْرُهُ (نَضِيدٌ)

1 Kaf, 3. Ovdje nevjernici izražavaju čuđenje da će ponovo biti oživljeni nakon što prašina postanu.

2 Kaf, 6. Govori se o tome kako je Uzvišeni Allah uredio i uspostavio nebo, gdje se ne vidi nikakav nesklad niti nered.

3 Kaf, 16. Uzvišeni Allah izjavljuje da je On bliži čovjeku od njegove vratne žile kucavice tako što Njegovi meleki izvršavaju Njegovu odredbu neprikosnoveno i ne može im ništa izmaći.

4 Kaf, 4. Uzvišeni Allah govori da zna šta će zemlja uništiti od njihovih kostiju i neće Mu biti sakriven nijedan dio njihovog tijela ma gdje ona bila i gdje god bila razbacana.

5 Kaf, 8. Tj. svaki Allahov rob koji vidi kako je Uzvišeni Allah rasprostro Zemlju i po njoj nepomična brda razbacao i dao da iz nje niče raznovrsno prekrasno bilje.

6 Kaf, 9. Govori se o vodi koju Uzvišeni Allah s neba spušta i čini da uz nju niču vrtovi i žito koje se žanje.

7 Kaf, 10. Radi se o visokim palmama koje daju plodove kao hranu Allahovim robovima.

8 Kaf, 15. Zar smo malaksali prilikom prvog stvaranja?!

9 Kaf, 23.

10 Kaf, 36. Radi se o narodima koji su ranije bili i nestali i koji su tražili sklonište od Allahove kazne, ali ga nisu mogli naći.

11 Kaf, 37. Pouku prima onaj koji razum ima i koji sluša.

12 Kaf, 18. On je prisutan kod čovjeka, tako da on ne može izustiti nijednu riječ, a da on to ne zna.

13 Kaf, 21. Na Sudnjem danu čovjek će doći s melekima koji su sve zabilježili.

14 Kaf, 38. Nikakav umor nije obuzeo Uzvišenog Allaha u stvaranju nebesa i Zemlje i onoga što je između njih.

15 Kaf, 10. Radi se o zametcima kod visokih palmi.

(tj. naslagani jedni na druge; a kada iziđu iz čaške, onda izgube takav redoslijed); *idbarin-nudžum*[16] – "kada se zvijezde gube"; *ve edbaris-sudžud*[17] – "i poslije obavljanja namaza".
Po Asimovom kiraetu, fetha se koristi u ovoj riječi u poglavlju Kaf (tj. *edbare*), a kesra u poglavlju Et-Tur (tj. *edbari*); a mogu biti u oba slučaja i fetha i kesra.
Ibn-Abbas kaže da *jevmul-hurudž*[18] znači "Dan oživljenja" (tj. dan kada će ljudi biti proživljeni u svojim grobovima).

الْكُفُرَّى مَا دَامَ فِي أَكْمَامِهِ وَمَعْنَاهُ مَنْضُودٌ بَعْضُهُ عَلَى بَعْضٍ فَإِذَا خَرَجَ مِنْ أَكْمَامِهِ فَلَيْسَ بِنَضِيدٍ وَإِدْبَارِ النُّجُومِ وَأَدْبَارِ السُّجُودِ كَانَ عَاصِمٌ يَفْتَحُ الَّتِي فِي ق وَيَكْسِرُ الَّتِي فِي الطُّورِ وَيُكْسَرَانِ جَمِيعًا وَيُنْصَبَانِ وَقَالَ ابْنُ عَبَّاسٍ يَوْمَ الْخُرُوجِ يَوْمَ يَخْرُجُونَ إِلَى الْبَعْثِ مِنَ الْقُبُورِ .

RIJEČI UZVIŠENOG: "... ON ĆE ODGOVORITI: "IMA LI JOŠ?"[19]

باب قَوْلِهِ (وَتَقُولُ هَلْ مِنْ مَزِيدٍ)

4848. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Ebu-Esved, njemu Haremi b. Umara, a ovom Šu'ba, prenoseći od Katade, on od Enesa, a ovaj od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, da je rekao:
"Bit će bačeni u vatru, pa će ona upitati: 'Ima li još?' – sve dok Allah ne stavi Svoje stopalo. Tada će ona (vatra) reći: 'Dosta, dosta!'"[20]

٤٨٤٨ . حَدَّثَنَا عَبْدُ اللهِ بْنُ أَبِي الْأَسْوَدِ حَدَّثَنَا حَرَمِيُّ بْنُ عُمَارَةَ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ عَنْ قَتَادَةَ عَنْ أَنَسٍ رَضِي الله عنه عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ يُلْقَى فِي النَّارِ (وَتَقُولُ هَلْ مِنْ مَزِيدٍ) حَتَّى يَضَعَ قَدَمَهُ فَتَقُولُ قَطْ قَطْ .

4849. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Musa Kattan, njemu Ebu-Sufjan Himjeri Seid b. Jahja b. Mehdi, a ovom Avf, prenoseći od Muhammeda, a on (*merfu* predanjem; inače, Ebu-Sufjan ponajviše prenosi *mevkuf* predanjem) od Ebu-Hurejre (da je rekao): "Bit će rečeno Džehennemu: 'Jesi li se napunio?', a on će odgovoriti: 'Ima li još?' Tada će Uzvišeni Gospodar stati stopalom na njega, te će (Džehennem) reći: 'Dosta je, dosta je!'"

٤٨٤٩ . حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ مُوسَى الْقَطَّانُ حَدَّثَنَا أَبُو سُفْيَانَ الْحِمْيَرِيُّ سَعِيدُ بْنُ يَحْيَى بْنِ مَهْدِيٍّ حَدَّثَنَا عَوْفٌ عَنْ مُحَمَّدٍ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَفَعَهُ وَأَكْثَرُ مَا كَانَ يُوقِفُهُ أَبُو سُفْيَانَ يُقَالُ (لِجَهَنَّمَ هَلِ امْتَلَأْتِ وَتَقُولُ هَلْ مِنْ مَزِيدٍ) فَيَضَعُ الرَّبُّ تَبَارَكَ وَتَعَالَى قَدَمَهُ عَلَيْهَا فَتَقُولُ قَطْ قَطْ .

16 Et-Tur, 49. Pohvalno je tada veličati Gospodara svjetova.

17 Kaf, 40.

18 Kaf, 42.

19 Kaf, 30. To će biti onoga dana kada Džehennem, pošto se bude napunio svojim stanovnicima, bude upitan: "Jesi li se napunio?"

20 Kada je vatra zatražila još ljudi i džina da gore u njoj, Allah ju je smirio (ušutio) spuštanjem Svog stopala na nju, onako kako to dolikuje Uzvišenom Stvoritelju, ne poredeći ga s Njegovim stvorenjima niti niječući ajete i hadise koji govore o tome, niti ih krivo prezentujući i iskrivljavajući. (prim. rec.)

4850. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Muhammed, njemu Abdur-Rezzak, ovom Ma‘mer, prenoseći od Hemmama, a on od Ebu-Hurejre, radijallahu anhu, da je kazivao:

“Vjerovjesnik je, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: ‘Raspravljat će se Džennet i Džehennem, pa će Džehennem reći: ‘Meni su pripali oholi i silnici!’ ‘A šta je sa mnom? Meni su pripali samo slabi i nemoćni!’,[1] odgovorit će Džennet. Tada će Uzvišeni Allah reći Džennetu: ‘Ti si Moja milost; preko tebe Ja milost Svoju iskazujem onome kome hoću od Svojih robova!’, dok će vatri reći: ‘Ti si Moja kazna; preko tebe Ja kažnjavam onoga koga hoću od Svojih robova!’ I jedan i drugi bit će napunjeni. Što se Džehennema tiče, on će biti napunjen onoga trenutka kada On (Allah) stavi Svoje stopalo, a Džehennem uzvikne: ‘Dosta je, dosta je!’

Tada će se on napuniti,a njegovi dijelovi jedan na drugi biti zbijeni i jedni će se uz druge zbiti, a Uzvišeni Allah nikome od Svojih robova neće nepravdu učiniti. A što se tiče Dženneta, Uzvišeni će Allah za njega stvoriti stvorenja (kojima će ga napuniti).’”

٤٨٥٠. حَدَّثَنَا عَبْدُاللهِ بْنُ مُحَمَّدٍ حَدَّثَنَا عَبْدُالرَّزَّاقِ أَخْبَرَنَا مَعْمَرٌ عَنْ هَمَّامٍ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللهُ عنه قَالَ قَالَ النَّبِيُّ ﷺ تَحَاجَّتِ الْجَنَّةُ وَالنَّارُ فَقَالَتِ النَّارُ أُوثِرْتُ بِالْمُتَكَبِّرِينَ وَالْمُتَجَبِّرِينَ وَقَالَتِ الْجَنَّةُ مَا لِي لاَ يَدْخُلُنِي إِلاَّ ضُعَفَاءُ النَّاسِ وَسَقَطُهُمْ قَالَ اللهُ تَبَارَكَ وَتَعَالَى لِلْجَنَّةِ أَنْتِ رَحْمَتِي أَرْحَمُ بِكِ مَنْ أَشَاءُ مِنْ عِبَادِي وَقَالَ لِلنَّارِ إِنَّمَا أَنْتِ عَذَابِي أُعَذِّبُ بِكِ مَنْ أَشَاءُ مِنْ عِبَادِي وَلِكُلِّ وَاحِدَةٍ مِنْهُمَا مِلْؤُهَا فَأَمَّا النَّارُ فَلاَ تَمْتَلِئُ حَتَّى يَضَعَ رِجْلَهُ فَتَقُولُ قَطْ قَطْ فَهُنَالِكَ تَمْتَلِئُ وَيُزْوَى بَعْضُهَا إِلَى بَعْضٍ وَلاَ يَظْلِمُ اللهُ عَزَّ وَجَلَّ مِنْ خَلْقِهِ أَحَدًا وَأَمَّا الْجَنَّةُ فَإِنَّ اللهَ عَزَّ وَجَلَّ يُنْشِئُ لَهَا خَلْقًا .

1 Slabi su i nemoćni u očima ljudi, a ne kod Allaha. Kod Njega su oni na visokim stupnjevima.

RIJEČI UZVIŠENOG: "I VELIČAJ GOSPODARA SVOGA I ZAHVALJUJ MU PRIJE SUNČEVA IZLASKA I PRIJE NJEGOVA ZALASKA!"[2]

باب قوْلِهِ
(وسبِّحْ بحَمْدِ ربِّكَ
قبْلَ طُلُوعِ الشَّمْسِ وقبْلَ الْغُرُوبِ)

4851. PRIČAO NAM JE Ishak b. Ibrahim, prenoseći od Džerira, on od Isma'ila, ovaj od Kajsa b. Ebu-Hazima, a on od Džerira b. Abdullaha da je rekao:
"Sjedjeli smo jedne noći s Vjerovjesnikom, sallallahu alejhi ve sellem, pa je on pogledao u mjesec četrnaeste noći[3] i rekao: 'Vi ćete vidjeti svoga Gospodara kao što njega[4] vidite i nećete se mučiti dok Ga budete gledali. Ako možete da vam ne prođe namaz prije izlaska i prije zalaska sunca – učinite to (tj. da ne prođe)!'
Potom je proučio: 'I veličaj Gospodara svoga i zahvaljuj Mu prije sunčeva izlaska i prije njegova zalaska.'"

٤٨٥١. حَدَّثَنَا إِسْحَاقُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ عَنْ جَرِيرٍ عَنْ إِسْمَاعِيلَ عَنْ قَيْسِ بْنِ أَبِي حَازِمٍ عَنْ جَرِيرِ بْنِ عَبْدِاللهِ قَالَ كُنَّا جُلُوسًا لَيْلَةً مَعَ النَّبِيِّ ﷺ فَنَظَرَ إِلَى الْقَمَرِ لَيْلَةَ أَرْبَعَ عَشْرَةَ فَقَالَ إِنَّكُمْ سَتَرَوْنَ رَبَّكُمْ كَمَا تَرَوْنَ هَذَا لاَ تُضَامُونَ فِي رُؤْيَتِهِ فَإِنِ اسْتَطَعْتُمْ أَنْ لاَ تُغْلَبُوا عَلَى صَلاَةٍ قَبْلَ طُلُوعِ الشَّمْسِ وَقَبْلَ غُرُوبِهَا فَافْعَلُوا ثُمَّ قَرَأَ (وَسَبِّحْ بِحَمْدِ رَبِّكَ قَبْلَ طُلُوعِ الشَّمْسِ وَقَبْلَ الْغُرُوبِ) .

4852. PRIČAO NAM JE Adem, njemu Verka', prenoseći od Ibn-Ebu-Nedžiha, a on od Mudžahida da je Ibn-Abbas, radijallahu anhuma, rekao:
"Naredio mu je (Uzvišeni Gospodar) da Ga veliča na kraju svih namaza, i to je značenje riječi Uzvišenog: '... i poslije obavljanja namaza.'"[5]

٤٨٥٢. حَدَّثَنَا آدَمُ حَدَّثَنَا وَرْقَاءُ عَنِ ابْنِ أَبِي نَجِيحٍ عَنْ مُجَاهِدٍ قَالَ ابْنُ عَبَّاسٍ أَمَرَهُ أَنْ يُسَبِّحَ فِي أَدْبَارِ الصَّلَوَاتِ كُلِّهَا يَعْنِي قَوْلَهُ (وَإِدْبَارَ السُّجُودِ) .

2 Kaf, 39.

3 Tj. hidžretskog kalendara.

4 Tj. Mjesec.

5 Kaf, 40. Ovo može da se odnosi na spominjanje Allaha Uzvišenog nakon svakog namaza riječima: Subhanallah, elhamdulillah i Allahu ekber, a može da se odnosi na dva rekata pritvrđenih sunneta iza namaza osim sabaha i ikindije. I jedno i drugo ima potporu u praksi Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem.

U ime Allaha, Svemilosnog, Samilosnog!

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

SURA EZ-ZARIJAT (ONI KOJI PUŠU)

سُورَةُ وَالذَّارِيَاتِ

Alija, radijallahu anhu, kaže da *ez-zarijat*[1] znači "vjetrovi". Drugi kažu da *tezruhu*[2] znači "raznesu ga"; *ve fi enfusikum efela tubsirun*[3] – "a i u vama samima – zar ne vidite" (jedete i pijete preko jednog ulaza, izlazi na dva izlaza);[4] *feraga*[5] – "ode" (tj. vrati se); *fesakket*[6] – "udarajući se i skupljajući svoje prste; udarajući se po čelu"; *er-remim*[7] – "gnjilež" (tj. zemaljsko rastinje kada se osuši i zdrobi); *lemusi'un*[8] – "Mi još neizmjerno mnogo možemo" (tj. moćni smo, kao što je to imućan prema svome stanju)[9]; *'alel-musi'i kaderuhu* – "snaga i moć"; *zevdžejni*[10] – "par" (tj. muško i žensko, kao i različitost boja: slatko i kiselo – i to je par); *fefirru ilallahi*[11] – "zato požurite Allahu" (bježite od Njega Njemu)[12]; *illa lija'budun*[13] – "izuzev da Mi se klanjaju" (tj. stvorio sam sretne od dvije skupine: samo da iskazuju moju jednoću; neki kažu:

قَالَ عَلِيٌّ عَلَيْهِ السَّلاَمُ الذَّارِيَاتُ الرِّيَاحُ وَقَالَ غَيْرُهُ (تَذْرُوهُ) تُفَرِّقُهُ (وَفِي أَنْفُسِكُمْ أَفَلاَ تُبْصِرُونَ) تَأْكُلُ وَتَشْرَبُ فِي مَدْخَلٍ وَاحِدٍ وَيَخْرُجُ مِنْ مَوْضِعَيْنِ (فَرَاغَ) فَرَجَعَ (فَصَكَّتْ) فَجَمَعَتْ أَصَابِعَهَا فَضَرَبَتْ بِهِ جَبْهَتَهَا وَالرَّمِيمُ نَبَاتُ الأَرْضِ إِذَا يَبِسَ وَدِيسَ (لَمُوسِعُونَ) أَيْ لَذُو سَعَةٍ وَكَذَلِكَ عَلَى الْمُوسِعِ قَدَرُهُ يَعْنِي الْقَوِيَّ (خَلَقْنَا زَوْجَيْنِ) الذَّكَرَ وَالأُنْثَى وَاخْتِلاَفُ الأَلْوَانِ حُلْوٌ وَحَامِضٌ فَهُمَا زَوْجَانِ (فَفِرُّوا إِلَى اللَّهِ) مَعْنَاهُ مِنَ اللَّهِ إِلَيْهِ (وَمَا خَلَقْتُ الْجِنَّ وَالإِنْسَ إِلاَّ لِيَعْبُدُونِ) مَا خَلَقْتُ أَهْلَ السَّعَادَةِ مِنْ أَهْلِ الْفَرِيقَيْنِ إِلاَّ

---

1 Ez-Zarijat, 1.

2 El-Kehf, 45. Ovaj je termin upotrijebljen u poglavlju El-Kehf, a termin *zerva* upotrijebljen je u poglavlju Ez-Zarijat u značenju snažno puhati.

3 Ez-Zarijat, 21.

4 Naime, jedete na usta, a to što pojedete i popijete izlazi na dva načina, tj. obavljanjem male i velike nužde.

5 Ez-Zarijat, 26. Radi se o Ibrahimu, alejhis-selam, kome su došli meleci, a on, ne znajući to, otišao i donio im pečeno tele, približivši im njegovo meso kako bi ih ugostio.

6 Ez-Zarijat, 29. Kada su meleci obradovali Ibrahima, alejhis-selam, da će dobiti dječaka koji će biti učen, njegova žena, od iznenađenja i čuđenja, znajući da više ne može rađati, počela je uzvikivati i udarati se po licu.

7 Ez-Zarijat, 42. Radi se o narodu Ad, koji je uništen vjetrom i nakon toga postao kao gnjilež.

8 Ez-Zarijat, 47. Ovdje se govori o Allahovom stvaranju neba i konstatira da On još mnogo toga može učiniti Svojom moći.

9 El-Bekara, 236.

10 Ez-Zarijat, 49.

11 Ez-Zarijat, 50.

12 Tj. bježite od griješenja prema Njemu ka pokoravanju Njemu i od Njegove kazne ka Njegovoj milosti.

13 Ez-Zarijat, 56. Radi se o dvjema skupinama: ljudima i džinima: onima koji se svojim radom pokoravaju svome Gospodaru i onima koji griješe, odbijajući tako pokornost svome Gospodaru.

لِيُوَحِّدُونِ وَقَالَ بَعْضُهُمْ خَلَقَهُمْ لِيَفْعَلُوا فَفَعَلَ بَعْضٌ وَتَرَكَ بَعْضٌ وَلَيْسَ فِيهِ حُجَّةٌ لِأَهْلِ الْقَدَرِ وَالذَّنُوبُ الدَّلْوُ الْعَظِيمُ وَقَالَ مُجَاهِدٌ صَرَّةٍ صَيْحَةٍ ذَنُوبًا سَبِيلًا الْعَقِيمُ الَّتِي لَا تَلِدُ وَلَا تُلْقِحُ شَيْئًا وَقَالَ ابْنُ عَبَّاسٍ وَالْحُبُكُ اسْتِوَاؤُهَا وَحُسْنُهَا فِي غَمْرَةٍ فِي ضَلَالَتِهِمْ يَتَمَادَوْنَ وَقَالَ غَيْرُهُ تَوَاصَوْا تَوَاطَئُوا وَقَالَ مُسَوَّمَةً مُعَلَّمَةً مِنْ السِّيمَا قُتِلَ الْإِنْسَانُ لُعِنَ

stvorio ih je da rade, pa su jedni radili, a drugi to ostavili; u ovome nema dokaza za kaderije, a grijesi su *ez-zenub*, velika kofa). Mudžahid kaže da *sarretin*[14] znači "uzvikujući"; *zenuben*[15] – "put"; *el-'akim*[16] – "nerotkinja". Ibn-Abbas kaže da *el-hubuk*[17] "zvjezdani putevi" (tj. njihovo savršeno uspostavljanje i ljepota); *fi gamretin*[18] – "utonuli u neznanje" (tj. u zabludi ustrajavaju). Drugi kažu da *tevasav*[19] (jedni drugima u emanet ostavljali) ustvari znači "slažu se i dogovaraju"; *musevvemeten*[20] – "obilježeno, označeno" (od izraza *es-sima,* što znači "znak, žig; fizionomija, izgled"); *kutilel-insanu* proklet bio.

14 Ez-Zarijat, 29. Radi se o reagiranju žene Ibrahimove, alejhis-selam.

15 Ez-Zarijat, 59.

16 Ez-Zarijat, 29.

17 Ez-Zarijat, 7.

18 Ez-Zarijat, 11.

19 Ez-Zarijat, 53.

20 Ez-Zarijat, 34.

U ime Allaha, Svemilosnog, Samilosnog!

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَٰنِ الرَّحِيمِ

SURA ET-TUR (GORA)

سُورَةُ وَالطُّورِ

Katade kaže da *mestur*[1] znači "napisan". Mudžahid veli da *Et-Tur*[2] znači "brdo na sirijanskom"; *rekkin menšurin*[3] – "koži razvijenoj" (tj. stranici); *ves-sakfil-merfu'*[4] – "i svoda uzdignutog" (tj. neba); *el-mesdžur*[5] – "napunjenog; zapaljenog". Hasan veli: "Zapalit će se, dok sva voda nestane iz njega, tako da neće u njemu ostati ni kapi."[6] Mudžahid kaže da *eletnahum*[7] znači "nećemo nimalo umanjiti". Drugi kažu da *temur*[8] znači "uzburka kruži", a *ahlamuhum*[9] – "njihova pamet". Ibn-Abbas kaže da *el-berr*[10] znači "dobročinitelj, blagodaran"; *kisfen*[11] – "komad"; *el-menun*[12] – "smrt". Drugi kažu da *jetenaze'un*[13] znači "jedni će drugima dodavati".

وَقَالَ قَتَادَةُ (مَسْطُورٍ) مَكْتُوبٍ وَقَالَ مُجَاهِدٌ الطُّورُ الْجَبَلُ بِالسُّرْيَانِيَّةِ (رَقٍّ مَنْشُورٍ) صَحِيفَةٍ (وَالسَّقْفِ الْمَرْفُوعِ) سَمَاءٌ (الْمَسْجُورِ) الْمُوقَدِ وَقَالَ الْحَسَنُ تُسْجَرُ حَتَّى يَذْهَبَ مَاؤُهَا فَلاَ يَبْقَى فِيهَا قَطْرَةٌ وَقَالَ مُجَاهِدٌ (أَلَتْنَاهُمْ) نَقَصْنَا وَقَالَ غَيْرُهُ (تَمُورُ) تَدُورُ (أَحْلاَمُهُمْ) الْعُقُولُ وَقَالَ ابْنُ عَبَّاسٍ (الْبَرُّ) اللَّطِيفُ (كِسْفًا) قِطْعًا الْمَنُونُ الْمَوْتُ وَقَالَ غَيْرُهُ (يَتَنَازَعُونَ) يَتَعَاطَوْنَ .

1 Et-Tur, 2.

2 Et-Tur, 1.

3 Et-Tur, 3.

4 Et-Tur, 5.

5 Et-Tur, 6. Radi se o moru koje će se napuniti i zapaliti. Taberi prenosi da je Alija, radijallahu anhu, upitao jednog Židova: "Gdje je Džehennem?" – "U moru!", odgovorio je on. "Istinu je rekao!", reče Alija, radijallahu anhu, a zatim prouči: "I kada se mora vatrom napune..." (Et-Tekvir, 6)

6 Ibn-Hadžer tvrdi da ovim Hasan Basri misli na more na Sudnjem danu; izraz *mesdžur* označava *more vatrom napunjeno*, a na ovom svijetu *mesdžur* označava *more vodom napunjeno*.

7 Et-Tur, 21. Obavještava Uzvišeni i navodi Svoju dobrotu, plemenitost, milost i blagost prema Svojim stvorenjima: tako da će se djeca vjernika, ako ih budu slijedila u vjerovanju, pridružiti svojim roditeljima u staništima koja će dobiti u Džennetu, iako djela ne dostižu djela roditelja, Allah, dželle šanuhu, sastavit će ih na najljepši način kako bi roditelji bili sretni sa svojom djecom (i obrnuto). Jer Allah će podići djela slabijih, tj. manjkavih, na stepen djela onih boljih, kako bi se izjednačili na položaju u Džennetu, a nimalo ne umanjujući nagrade boljih. (*Tefsir Ibn-Kesir*, komentar spomenutog ajeta, skraćeno izdanje, 1423-2002., str. 1302).

8 Et-Tur, 9. tj: nebo.

9 Et-Tur, 32.

10 Et-Tur, 28.

11 Et-Tur, 44.

12 Et-Tur, 30.

13 Et-Tur, 23.

POGLAVLJE...

باب

4853. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Jusuf, njemu Malik, prenoseći od Muhammeda b. Abdur-Rahmana b. Nevfela, on od Urve, ovaj od Zejnebe, kćerke Ebu-Seleme, a ona od Umm-Seleme da je rekla: "Požalila sam se Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, (rekavši): 'Doista osjećam bolove!'
'Čini tavaf iza ljudi jašući, reče on. Činila sam tavaf, a Allahov je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, u blizini Ka'be klanjao i učio: 'Tako mi Gore i Knjige u retke napisane...'"[14]

٤٨٥٣ حَدَّثَنَا عَبْدُاللهِ بْنُ يُوسُفَ أَخْبَرَنَا مَالِكٌ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ عَبْدِالرَّحْمَنِ بْنِ نَوْفَلٍ عَنْ عُرْوَةَ عَنْ زَيْنَبَ بِنْتِ أَبِي سَلَمَةَ عَنْ أُمِّ سَلَمَةَ قَالَتْ شَكَوْتُ إِلَى رَسُولِ اللهِ ﷺ أَنِّي أَشْتَكِي فَقَالَ طُوفِي مِنْ وَرَاءِ النَّاسِ وَأَنْتِ رَاكِبَةٌ فَطُفْتُ وَرَسُولُ اللهِ ﷺ يُصَلِّي إِلَى جَنْبِ الْبَيْتِ يَقْرَأُ بِالطُّورِ وَكِتَابٍ مَسْطُورٍ .

4854. PRIČAO NAM JE Humejdi, a njemu Sufjan, da je rekao: Kazivali su mi od Zuhrija, on od Muhammeda b. Džubejra b. Mut'ima, a ovaj od svoga oca da je kazivao:
"Čuo sam Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, kako uči (suru) Et-Tur na akšam-namazu. Kada je stigao do ajeta: 'Zar su oni bez Stvoritelja stvoreni, ili su oni sami sebe stvorili?! Zar su oni nebesa i Zemlju stvorili?! Ne, nego oni neće da vjeruju! Zar je u njih blago Gospodara tvoga, ili: zar su oni vladatelji?!'[15] – skoro da mi je srce iskočilo."
Sufjan b. Ujejne kaže: "Što se mene tiče, ja sam čuo od Zuhrija kako prenosi od Muhammeda b. Džubejra b. Mut'ima, a on od svoga oca da je kazivao: 'Čuo sam Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, kako uči suru Et-Tur na akšam-namazu', a nisam ga čuo da je dodao ono što mi govore."[16]

٤٨٥٤. حَدَّثَنَا الْحُمَيْدِيُّ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ قَالَ حَدَّثُونِي عَنِ الزُّهْرِيِّ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ جُبَيْرِ بْنِ مُطْعِمٍ عَنْ أَبِيهِ رَضِي الله عنه قَالَ سَمِعْتُ النَّبِيَّ ﷺ يَقْرَأُ فِي الْمَغْرِبِ بِالطُّورِ فَلَمَّا بَلَغَ هَذِهِ الْآيَةَ (أَمْ خُلِقُوا مِنْ غَيْرِ شَيْءٍ أَمْ هُمُ الْخَالِقُونَ أَمْ خَلَقُوا السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضَ بَلْ لَا يُوقِنُونَ أَمْ عِنْدَهُمْ خَزَائِنُ رَبِّكَ أَمْ هُمُ الْمُسَيْطِرُونَ) قَالَ كَادَ قَلْبِي أَنْ يَطِيرَ قَالَ سُفْيَانُ فَأَمَّا أَنَا فَإِنَّمَا سَمِعْتُ الزُّهْرِيَّ يُحَدِّثُ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ جُبَيْرِ بْنِ مُطْعِمٍ عَنْ أَبِيهِ سَمِعْتُ النَّبِيَّ ﷺ يَقْرَأُ فِي الْمَغْرِبِ بِالطُّورِ وَلَمْ أَسْمَعْهُ زَادَ الَّذِي قَالُوا لِي .

14 Umm-Selema, radijallahu anha, supruga Poslanikova, sallallahu alejhi ve sellem, nije mogla od slabosti i bolesti činiti tavaf hodajući, pa joj je on dopustio da to učini jašući iza ljudi. To je tada bilo moguće zato što prostor oko Ka'be nije bio popločan. Danas se koriste i kolica za bolesne i iznemogle.

15 Et-Tur, 35-37.

16 Tj. nije Sufjan b. Ujejne čuo direktno od Zuhrija dodatak koji je na kraju hadisa spomenut, a to su riječi – skoro da mi je srce iskočilo dok je prethodni dio hadisa čuo direktno od njega. U tom slučaju priča Huvejdi, a njemu Sufjan da je rekao: Kazivali su mi od Zuhrija, kao što je u prethodnom rivajetu, a ne da je cjelokupni hadis sa dodatkom čuo Sufjan od Zuhrija. (prim.rec.)

U ime Allaha, Svemilosnog, Samilosnog!

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

SURA EN-NEDŽM (ZVIJEZDA)

سُورَةُ وَالنَّجْمِ

Mudžahid kaže da *zu mirretin*[1] znači "snažni;"; *kabe kavsejni*[2] – "blizu koliko dva luka" (kao što je *veter,* žica, tetiva luka); *dîza*[3] – "nepravedna, kriva"; *ve ekda*[4] – "posve prestane udjeljivati"; *Rabbuš-ši'ra*[5] – "Gospodar zvijezde Sirijusa"; *ellezi veffa*[6] – "koji je obaveze potpuno ispunjavao"; *ezifetil-azife*[7] – "Smak se svijeta približava"; *samidun*[8] – "gordo uzdignutih glava". Ikrima kaže da to znači "pjevati na dijalektu plemena Himjer"[9]. Ibrahim[10] kaže da *efetumarunehu*[11] znači "zašto se s njim prepirete" (a ko uči: *efetemrunehu*, onda to znači "zašto niječete"[12]); *ma zagal-besaru*[13] – "pogled mu", (tj. Muhammedov, sallallahu alejhi ve sellem), *ve ma taga*, "nije skrenuo niti je prekoračio" (tj. nije pretjerao u onome što je vidio); *fetemarev*[14] – "sumnjate, smatrate lažnim". Hasan kaže da *iza heva*[15] znači "kad zalazi, kada nestaje". Ibn-Abbas kaže da *agna ve akna*[16] znači "On daje bogatstvo i zadovoljnim čini".

وَقَالَ مُجَاهِدٌ (ذُو مِرَّةٍ) ذُو قُوَّةٍ (قَابَ قَوْسَيْنِ) حَيْثُ الْوَتَرُ مِنَ الْقَوْسِ (ضِيزَى) عَوْجَاءُ (وَأَكْدَى) قَطَعَ عَطَاءَهُ (رَبُّ الشِّعْرَى) هُوَ مِرْزَمُ الْجَوْزَاءِ (الَّذِي وَفَّى) وَفَّى مَا فُرِضَ عَلَيْهِ (أَزِفَتِ الآزِفَةُ) اقْتَرَبَتِ السَّاعَةُ (سَامِدُونَ) الْبَرْطَمَةُ وَقَالَ عِكْرِمَةُ يَتَغَنَّوْنَ بِالْحِمْيَرِيَّةِ وَقَالَ إِبْرَاهِيمُ (أَفَتُمَارُونَهُ) أَفَتُجَادِلُونَهُ وَمَنْ قَرَأَ أَفَتَمْرُونَهُ يَعْنِي أَفَتَجْحَدُونَهُ وَقَالَ (مَا زَاغَ الْبَصَرُ) بَصَرُ مُحَمَّدٍ ﷺ (وَمَا طَغَى) وَمَا جَاوَزَ مَا رَأَى (فَتَمَارَوْا) كَذَّبُوا وَقَالَ الْحَسَنُ (إِذَا هَوَى) غَابَ وَقَالَ ابْنُ عَبَّاسٍ (أَغْنَى وَأَقْنَى) أَعْطَى فَأَرْضَى .

1 En-Nedžm, 6.
2 En-Nedžm, 9.
3 En-Nedžm, 22.
4 En-Nedžm, 34.
5 En-Nedžm, 49.
6 En-Nedžm, 37.
7 En-Nedžm, 57.
8 En-Nedžm, 61.
9 To znači *odbijati, u gafletu živjeti*. Himjerijski je jezik jemenski. Kada se htjelo nekome reći: "Pjevaj!" – govorilo se: "Ismid!", pa je odatle u Kur'anu: *samidun*.
10 Tj. Ibrahim Neha'i, poznati učenjak iz generacije tabiina.
11 En-Nedžm, 12.
12 Ovako su učili Ibn-Mes'ud, radijallahu anhu, i većina kufijskih karija. Ostali su učili: *efetumarunehu*.
13 En-Nedžm, 17.
14 En-Nedžm, 55.
15 En-Nedžm, 1. Radi se o Allahovoj, dželle šanuhu, zakletvi zvijezdom koja nestaje, tj. kad gađa šejtane kako kaže Ed-Dahhak. (Ibn-Kesir)
16 En-Nedžm, 48.

POGLAVLJE...

باب

4855. PRIČAO NAM JE Jahja, a njemu Veki‘, prenoseći od Isma‘ila b. Ebu-Halida, on od Amira, a ovaj od Mesruka da je kazivao:

"Pitao sam Aišu, radijallahu anha: 'Majko, je li Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, vidio svoga Gospodara?', pa mi je odgovorila: 'Nakostriješila mi se kosa zbog ovoga što si pitao. Je li ti poznato troje: ko to bude rekao – slagao je! Ko bude govorio da je Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, vidio svoga Gospodara – slagao je!' Zatim je proučila: 'Pogledi do Njega ne mogu doprijeti, a On do pogleda dopire; On je milostiv i upućen u sve!'[17]

'Nijednom čovjeku nije dato da mu se Allah obraća osim: nadahnućem, ili iza zastora...'[18] (Potom je kazala:) 'Ko ti kaže da zna šta će sutra biti – slagao je!', a onda proučila: 'A čovjek ne zna šta će sutra zaraditi!'[19]

'I ko bude tvrdio, (nastavila je), 'da je Poslanik nešto zatajio – slagao je!' Nakon toga je proučila: 'O Poslaniče, kazuj ono što ti se objavljuje od Gospodara tvoga!',[20] (dodavši:) 'A vidio je Džibrila, alejhis-selam, u njegovu liku dva puta.'"

٤٨٥٥. حَدَّثَنَا يَحْيَى حَدَّثَنَا وَكِيعٌ عَنْ إِسْمَاعِيلَ بْنِ أَبِي خَالِدٍ عَنْ عَامِرٍ عَنْ مَسْرُوقٍ قَالَ قُلْتُ لِعَائِشَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهَا يَا أُمَّتَاهْ هَلْ رَأَى مُحَمَّدٌ ﷺ رَبَّهُ فَقَالَتْ لَقَدْ قَفَّ شَعَرِي مِمَّا قُلْتَ أَيْنَ أَنْتَ مِنْ ثَلاَثٍ مَنْ حَدَّثَكَهُنَّ فَقَدْ كَذَبَ مَنْ حَدَّثَكَ أَنَّ مُحَمَّدًا ﷺ رَأَى رَبَّهُ فَقَدْ كَذَبَ ثُمَّ قَرَأَتْ (لاَ تُدْرِكُهُ الأَبْصَارُ وَهُوَ يُدْرِكُ الأَبْصَارَ وَهُوَ اللَّطِيفُ الْخَبِيرُ) (وَمَا كَانَ لِبَشَرٍ أَنْ يُكَلِّمَهُ اللهُ إِلاَّ وَحْيًا أَوْ مِنْ وَرَاءِ حِجَابٍ) وَمَنْ حَدَّثَكَ أَنَّهُ يَعْلَمُ مَا فِي غَدٍ فَقَدْ كَذَبَ ثُمَّ قَرَأَتْ (وَمَا تَدْرِي نَفْسٌ مَاذَا تَكْسِبُ غَدًا) وَمَنْ حَدَّثَكَ أَنَّهُ كَتَمَ فَقَدْ كَذَبَ ثُمَّ قَرَأَتْ (يَا أَيُّهَا الرَّسُولُ بَلِّغْ مَا أُنْزِلَ إِلَيْكَ مِنْ رَبِّكَ) وَلَكِنَّهُ رَأَى جِبْرِيلَ عَلَيْهِ السَّلاَمُ فِي صُورَتِهِ مَرَّتَيْنِ .

17 El-En‘am, 103.

18 Eš-Šura, 51.

19 Lukman, 34.

20 El-Maida, 67.

RIJEČI UZVIŠENOG: "... BLIZU KOLIKO DVA LUKA ILI BLIŽE"[1]

باب (فكان قاب قوسين أو أدنى)

A to je koliko je od luka do njegove tetive.

حَيْثُ الْوَتَرُ مِنَ الْقَوْسِ .

4856. PRIČAO NAM JE Ebu-Nu'man, njemu Abdul-Vahid, a ovom Šejbani, koji kaže: "Čuo sam Zirra kako prenosi od Abdullaha:[2] '... blizu koliko dva luka ili bliže – i objavio robu Njegovu ono što je objavio.'"[3] Pričao nam je Ibn-Mes'ud da je on[4] vidio Džibrila koji je imao šest stotina krila.[5]

٤٨٥٦. حَدَّثَنَا أَبُو النُّعْمَانِ حَدَّثَنَا عَبْدُالْوَاحِدِ حَدَّثَنَا الشَّيْبَانِيُّ قَالَ سَمِعْتُ زِرًّا عَنْ عَبْدِاللهِ (فَكَانَ قَابَ قَوْسَيْنِ أَوْ أَدْنَى فَأَوْحَى إِلَى عَبْدِهِ مَا أَوْحَى) قَالَ حَدَّثَنَا ابْنُ مَسْعُودٍ أَنَّهُ رَأَى جِبْرِيلَ لَهُ سِتُّ مِائَةِ جَنَاحٍ .

RIJEČI UZVIŠENOG: "... I OBJAVIO ROBU NJEGOVU ONO ŠTO JE OBJAVIO."[6]

باب قوله (فأوحى إلى عبده ما أوحى)

4857. PRIČAO NAM JE Talk b. Gannam, a njemu Zaida, prenoseći od Šejbanija, koji kaže: "Pitao sam Zirra o riječima Uzvišenog: '... blizu koliko dva luka ili bliže – i objavio robu Svome ono što je objavio',[7] pa mi je on odgovorio: 'Abdullah nas je obavijestio da je Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, vidio Džibrila, koji je imao šest stotina krila.'"[8]

٤٨٥٧. حَدَّثَنَا طَلْقُ بْنُ غَنَّامٍ حَدَّثَنَا زَائِدَةُ عَنِ الشَّيْبَانِيِّ قَالَ سَأَلْتُ زِرًّا عَنْ قَوْلِهِ تَعَالَى (فَكَانَ قَابَ قَوْسَيْنِ أَوْ أَدْنَى فَأَوْحَى إِلَى عَبْدِهِ مَا أَوْحَى) قَالَ أَخْبَرَنَا عَبْدُاللهِ أَنَّ مُحَمَّدًا ﷺ رَأَى جِبْرِيلَ لَهُ سِتُّ مِائَةِ جَنَاحٍ .

1 En-Nedžm, 9.
2 Ovdje se misli na Ibn-Mes'uda, radijallahu anhu.
3 En-Nedžm, 9-10.
4 Tj. Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem.
5 Ovo je predanje Zirra b. Hubejša od Abdullaha b. Mes'uda.
6 En-Nedžm, 10.
7 Većina komentatora Kur'ana smatra kako ovi ajeti upućuju na to da je Allah, dželle šanuhu, dostavio Objavu Svome robu Muhammedu, sallallahu alejhi ve sellem, dok pojedinci smatraju da se Allah obratio Džibrilu, s obzirom da se Džibril nadnio na Muhammeda, sallallahu alejhi ve sellem, približio mu se i onda mu saopćio Allahovu riječ.
8 U Nesaijovoj predaji spominje se da su se od njegova perja širile sjajne boje od bisera i safira.

RIJEČI UZVIŠENOG: "VIDIO JE NAJVELIČANSTVENIJA ZNAMENJA GOSPODARA SVOGA."[9]

باب
(لقد رأى من آيات ربه الكبرى)

4858. PRIČAO NAM JE Kabisa, njemu Sufjan, prenoseći od A'meša, on od Ibrahima, ovaj od Alkame, a on od Abdullaha, radijallahu anhu, da je o ajetu:
"Vidio je najveličanstvenija znamenja Gospodara svoga" – rekao: "Vidio je zeleni ogrtač koji je ispunio horizont."[10]

٤٨٥٨. حَدَّثَنَا قَبِيصَةُ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ عَنِ الْأَعْمَشِ عَنْ إِبْرَاهِيمَ عَنْ عَلْقَمَةَ عَنْ عَبْدِاللهِ رَضِي الله عنه (لَقَدْ رَأَى مِنْ آيَاتِ رَبِّهِ الْكُبْرَى) قَالَ رَأَى رَفْرَفًا أَخْضَرَ قَدْ سَدَّ الْأُفُقَ .

RIJEČI UZVIŠENOG: "ŠTA KAŽETE O LATU I UZZAU?"[11]

باب (أفرأيتم اللات والعزى)

4859. PRIČAO NAM JE Muslim b. Ibrahim, njemu Ebu-Ešheb, a ovom Ebu-Dževza, prenoseći od Ibn-Abbasa, radijallahu anhuma, (da je o Latu i Uzzau rekao):
"Lat je bio čovjek koji je hodočasnicima miješao kašu."[12]

٤٨٥٩. حَدَّثَنَا مُسْلِمُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ حَدَّثَنَا أَبُو الْأَشْهَبِ حَدَّثَنَا أَبُو الْجَوْزَاءِ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِي الله عَنْهُمَا فِي قَوْلِهِ (اللَّاتَ وَالْعُزَّى) كَانَ اللَّاتُ رَجُلًا يَلُتُّ سَوِيقَ الْحَاجِّ .

---

9 En-Nedžm, 18.

10 Rivajet Nesaije i Hakima pojašnjava šta je vidio Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem: "Vidio je Allahov Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, Džibrila, alejhis-selam, na prelijepom ogrtaču, ispunio je prostor između neba i Zemlje. *Refref* se koristi u značenju ukrasa i predivnog tankog ogrtača od svile. (prim. rec.)

11 En-Nedžm, 19.

12 Ibn-Ebu-Hatim bilježi predanje od Ibn-Abbasa, radijallahu anhuma, da je to bio čovjek koji je miješao kašu na kamenu; kod koga bi se napio – taj bi se udebljao, stoga su ga počeli obožavati. Mudžahid kaže da se radi o čovjeku iz Taifa koji je hranio prolaznike, a kada je umro, počeli su ga obožavati. Kip Latov porušio je, po naređenju Muhammeda, sallallahu alejhi ve sellem, Mugira b. Šu'ba kada je pleme Sekif prešlo na islam, dok je Uzzaa, također po naređenju Muhammeda, sallallahu alejhi ve sellem, porušio Halid b. Velid, radijallahu anhu, prilikom oslobađanja Mekke 630. god. (8. god. po Hidžri).

4860. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Muhammed, njemu Hišam b. Jusuf, a ovom Ma'mer, prenoseći od Zuhrija, on od Humejda b. Abdur-Rahmana, a ovaj od Ebu-Hurejre, radijallahu anhu, da je rekao: "Allahov je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: 'Ko se zakune i u svojoj zakletvi kaže: 'Tako mi Lata i Uzzaa!' – neka kaže: 'La ilahe illallah!' (Nema Boga osim Allaha!), a ko svome drugu kaže: 'Dođi da se kockamo!' – neka podijeli sadaku!'"[1]

٤٨٦٠. حَدَّثَنَا عَبْدُاللهِ بْنُ مُحَمَّدٍ أَخْبَرَنَا هِشَامُ بْنُ يُوسُفَ أَخْبَرَنَا مَعْمَرٌ عَنِ الزُّهْرِيِّ عَنْ حُمَيْدِ بْنِ عَبْدِالرَّحْمَنِ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِي الله عنه قَالَ قَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ مَنْ حَلَفَ فَقَالَ فِي حَلِفِهِ وَاللاَّتِ وَالْعُزَّى فَلْيَقُلْ لاَ إِلَهَ إِلاَّ اللهُ وَمَنْ قَالَ لِصَاحِبِهِ تَعَالَ أُقَامِرْكَ فَلْيَتَصَدَّقْ .

RIJEČI UZVIŠENOG: "... I MENATU, TREĆOJ, NAJMANJE CIJENJENOJ?"[2]

باب (وَمَنَاةَ الثَّالِثَةَ الأُخْرَى)

4861. PRIČAO NAM JE Humejdi, njemu Sufjan, a ovom Zuhri, koji kaže da je čuo Urvu (kako pripovijeda):
"Upitao sam Aišu, radijallahu anha,[3] pa mi je rekla: 'Oni koji spomenu ime (veličajući i obožavajući i obrede čineći u ime) taguta Menata, koji je u Mušellelu,[4] nisu obilazili između Safe i Merve!' Uzvišeni je Allah objavio: 'Safa i Merva Allahova su obredna mjesta!',[5] te su Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, i muslimani sa'j između njih činili."
Sufjan kaže: "Menat je u Mušellelu kod Kudejda."[6]
Abdur-Rahman b. Halid prenosi od Ibn-Šihaba da je Urva kazivao: "Aiša je rekla: 'Objavljen je zbog ensarija, jer su oni i Gassan, prije nego što su islam primili, podizali svoj glas spominjući Menata na sličan način.'"

٤٨٦١. حَدَّثَنَا الْحُمَيْدِيُّ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ حَدَّثَنَا الزُّهْرِيُّ سَمِعْتُ عُرْوَةَ قُلْتُ لِعَائِشَةَ رَضِي الله عَنْهَا فَقَالَتْ إِنَّمَا كَانَ مَنْ أَهَلَّ بِمَنَاةَ الطَّاغِيَةِ الَّتِي بِالْمُشَلَّلِ لاَ يَطُوفُونَ بَيْنَ الصَّفَا وَالْمَرْوَةِ فَأَنْزَلَ اللهُ تَعَالَى (إِنَّ الصَّفَا وَالْمَرْوَةَ مِنْ شَعَائِرِ اللهِ) فَطَافَ رَسُولُ اللهِ ﷺ وَالْمُسْلِمُونَ قَالَ سُفْيَانُ مَنَاةُ بِالْمُشَلَّلِ مِنْ قُدَيْدٍ وَقَالَ عَبْدُالرَّحْمَنِ بْنُ خَالِدٍ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ قَالَ عُرْوَةُ قَالَتْ عَائِشَةُ نَزَلَتْ فِي الأَنْصَارِ كَانُوا هُمْ وَغَسَّانُ قَبْلَ أَنْ يُسْلِمُوا يُهِلُّونَ لِمَنَاةَ مِثْلَهُ وَقَالَ مَعْمَرٌ عَنِ الزُّهْرِيِّ عَنْ عُرْوَةَ عَنْ عَائِشَةَ كَانَ

1 Nesai i Ibn-Madže bilježe da se Sa'd jedanput zakleo Latom i Uzzaom, pa su mu ashabi prigovorili. Vjerovjesnik mu je rekao da izgovori: "La ilahe illallah!" Ebu-Bekr b. El- Arebi kaže: "Ko se ozbiljno i namjerno zakune Latom i Uzzaom postaje nevjernik. Međutim, ko to kaže iz neznanja ili zaborava, onda neka izgovori: 'La ilahe illallah!', jer će mu to biti otkup za te izgovorene riječi i tu zakletvu." Što se tiče pozivanja nekoga na kockanje, to je haram, a iskupljenje, samo za taj poziv, jest dijeljenje sadake.

2 En-Nedžm, 20.

3 Pitao ju je o obaveznosti sa'ja brzog hodanja između Safe i Merve.

4 Mušellel je brdo u blizini Kudejda.

5 El-Bekara, 158.

6 Kudejd je poznato mjesto između Mekke i Medine.

Ma'mer prenosi od Zuhrija, on od Urve, a ovaj od Aiše: "Među ensarijama bilo je i onih koji su prinosili žrtve Menatu, a Menat je kip između Mekke i Medine. Rekli su: 'Allahov Vjerovjesniče, nismo tavaf činili (tj. sa'j) između Safe i Merve iz sličnog poštovanja prema Menatu.'"

رِجَالٌ مِنَ الأَنْصَارِ مِمَّنْ كَانَ يُهِلُّ لِمَنَاةَ وَمَنَاةُ صَنَمٌ بَيْنَ مَكَّةَ وَالْمَدِينَةِ قَالُوا يَا نَبِيَّ اللهِ كُنَّا لاَ نَطُوفُ بَيْنَ الصَّفَا وَالْمَرْوَةِ تَعْظِيمًا لِمَنَاةَ نَحْوَهُ .

RIJEČI UZVIŠENOG: "BOLJE PADAJTE LICEM NA TLO PRED ALLAHOM I KLANJAJTE SE!"[7]

باب (فَاسْجُدُوا لِلَّهِ وَاعْبُدُوا)

4862. PRIČAO NAM JE Ma'mer, njemu Abdul-Varis, ovom Ejjub, prenoseći od Ikrime, a on od Ibn-Abbasa, radijallahu anhuma, da je rekao:
"Allahov je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, učinio sedždei-tilavet učeći suru En-Nedžm. To su s njim učinili muslimani i idolopoklonici, džini i ljudi."[8] U ovom predanju slijedi ga Ibrahim b. Tahman, prenoseći od Ejjuba, ali Ibn-Ujejne ne spominje Ibn-Abbasa.

٤٨٦٢ . حَدَّثَنَا أَبُو مَعْمَرٍ حَدَّثَنَا عَبْدُالْوَارِثِ حَدَّثَنَا أَيُّوبُ عَنْ عِكْرِمَةَ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِي الله عَنْهُمَا قَالَ سَجَدَ النَّبِيُّ ﷺ بِالنَّجْمِ وَسَجَدَ مَعَهُ الْمُسْلِمُونَ وَالْمُشْرِكُونَ وَالْجِنُّ وَالإِنْسُ تَابَعَهُ إِبْرَاهِيمُ بْنُ طَهْمَانَ عَنْ أَيُّوبَ وَلَمْ يَذْكُرِ ابْنُ عُلَيَّةَ ابْنَ عَبَّاسٍ .

4863. PRIČAO NAM JE Nasr b. Ali, njemu Ebu-Ahmed (tj. Zubejri), a ovom Israil, prenoseći od Ebu-Ishaka, on od Esveda b. Jezida, a ovaj od Abdullaha, radijallahu anhu,[9] da je rekao:
"Prva sura u kojoj je objavljen sedždei-tilavet bila je sura En-Nedžm. Sedždu je učinio Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, a učinili su je i oni iza njega, izuzev jednog čovjeka. Vidio sam ga kako je uzeo šaku zemlje i na njoj sedždu učinio.
Kasnije sam vidio kako je taj čovjek poginuo kao nevjernik. Bio je to Umejja b. Halef."[10]

٤٨٦٣ . حَدَّثَنَا نَصْرُ بْنُ عَلِيٍّ أَخْبَرَنِي أَبُو أَحْمَدَ حَدَّثَنَا إِسْرَائِيلُ عَنْ أَبِي إِسْحَاقَ عَنِ الأَسْوَدِ ابْنِ يَزِيدَ عَنْ عَبْدِاللهِ رَضِي الله عنه قَالَ أَوَّلُ سُورَةٍ أُنْزِلَتْ فِيهَا سَجْدَةٌ وَالنَّجْمِ قَالَ فَسَجَدَ رَسُولُ اللهِ ﷺ وَسَجَدَ مَنْ خَلْفَهُ إِلاَّ رَجُلاً رَأَيْتُهُ أَخَذَ كَفًّا مِنْ تُرَابٍ فَسَجَدَ عَلَيْهِ فَرَأَيْتُهُ بَعْدَ ذَلِكَ قُتِلَ كَافِرًا وَهُوَ أُمَيَّةُ بْنُ خَلَفٍ .

7 En-Nedžm, 62.

8 Idolopoklonici su također, zajedno s muslimanima, učinili sedždu kada su čuli ovu suru. To je prvi ajet sa sedždei-tilavetom koji je objavljen.

9 Tj. Ibn-Mes'uda, radijallahu anhu.

10 Drugi spominju druga imena, ali je spomenuto najprimjerenije, jer je on poginuo u Bici na Bedru.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

U ime Allaha, Svemilosnog, Samilosnog!

سُورَةُ اقْتَرَبَتِ السَّاعَةُ (الْقَمَرِ)

SURA EL-KAMER (MJESEC)

قَالَ مُجَاهِدٌ (مُسْتَمِرٌّ) ذَاهِبٌ (مُزْدَجَرٌ) مُتَنَاهٍ (وَازْدُجِرَ) فَاسْتُطِيرَ جُنُونًا (دُسُرٍ) أَضْلاَعُ السَّفِينَةِ (لِمَنْ كَانَ كُفِرَ) يَقُولُ كُفِرَ لَهُ جَزَاءً مِنَ اللهِ (مُحْتَضَرٌ) يَحْضُرُونَ الْمَاءَ وَقَالَ ابْنُ جُبَيْرٍ (مُهْطِعِينَ) النَّسَلاَنُ الْخَبَبُ السِّرَاعُ وَقَالَ غَيْرُهُ (فَتَعَاطَى) فَعَاطَهَا بِيَدِهِ فَعَقَرَهَا (الْمُحْتَظِرِ) كَحِظَارٍ مِنَ الشَّجَرِ مُحْتَرِقٍ (ازْدُجِرَ) افْتُعِلَ مِنْ زَجَرْتُ (كُفِرَ) فَعَلْنَا بِهِ وَبِهِمْ مَا فَعَلْنَا جَزَاءً لِمَا صُنِعَ بِنُوحٍ وَأَصْحَابِهِ (مُسْتَقِرٌّ) عَذَابٌ حَقٌّ يُقَالُ الأَشَرُ الْمَرَحُ وَالتَّجَبُّرُ.

Mudžahid kaže da je *mustemirrun*[1] "prolazan", dok *muzdedžerun*[2] znači "dosegle vrhunac opomene". *Vezdudžir*[3] znači "neuračunljiv", a *dusur*[4] – "od eksera sagrađena". *Li men kane kufire*[5] znači "nagrada od Allaha za onog koji je odbačen bio", a *muhtedar*[6] – "pristupit će onaj čiji je red da dobije vodu". Ibn-Džerir kaže da *muhti'ine*[7] znači "netremice gledajući", a *el-habebu* – "brzina". Drugi kažu kako *fete'ata*[8] znači "pa se on spremi; svojom je rukom zakla", dok *el-muhtezir*[9] znači "kao ograda izgorena". *Izdudžir*[10] je prema korijenu glagola *iftu'ile*, od *zedžertu*. *Kufire*[11] znači "biti odbačen od glagola odbaciti, porican bio" (učinili smo s njim i s njima ono što smo učinili kao kaznu za ono što je učinjeno Nuhu i njegovim drugovima). *Mustekirrun*[12] znači "kazna koju će neprestano osjećati" (istinska kazna), a *el-ešir*[13] – "oholi, obijesni".

1 El-Kamer, 2. Kada god nevjernici vide čudo, govore da je to prolazna čarolija i sihr.

2 El-Kamer, 4.

3 El-Kamer, 9. Radi se o Nuhu, alejhis-selam, koga su onemogućavali u njegovoj misiji, utjerujući ga u laž i smatrajući ga luđakom.

4 El-Kamer, 13. Radi se o Nuhovoj, alejhis-selam, lađi.

5 El-Kamer, 14. Tj. nagrada je bila plovidba lađom i spas od kazne onima koji su vjerovali, i bili odbačeni.

6 El-Kamer, 28. Ovdje se govori o narodu Semud, kome je Allah kao iskušenje poslao kamilu, pa se voda između njih i nje dijelila, i svako je čekao na svoj dio u podjeli vode.

7 El-Kamer, 8.

8 El-Kamer, 29. Jedan je čovjek iz naroda Semud preklao kamilu koja je tom narodu poslana kao iskušenje.

9 El-Kamer, 31. Tako je izgledao Semud nakon kazne koju im je Allah poslao u obliku strašnog krika.

10 El-Kamer, 9.

11 El-Kamer, 14. Radi se o potopu onih koji su odbacili Nuha, alejhis-selam, i njegove pristalice.

12 El-Kamer, 38.

13 El-Kamer, 26. Radi se o oholim lažljivcima naroda Semud.

"...I MJESEC SE RASPOLUTIO, A ONI UVIJEK, KADA VIDE KAKAV ZNAK, OKREĆU SE..."[14]

باب

وانشق القمر وإن يروا آية يعرضوا

4864. PRIČAO NAM JE Musedded, a njemu Jahja, prenoseći od Šu'be i Sufjana, njih dvojica od A'meša, ovaj od Ibrahima, on od Ebu-Ma'mera, a on od Ibn-Mes'uda da je rekao:
"Raspolutio se Mjesec u vrijeme Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, na dva dijela: jedan dio iznad brda, a drugi ispod njega, pa je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: 'Gledajte!'"[15]

٤٨٦٤. حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ حَدَّثَنَا يَحْيَى عَنْ شُعْبَةَ وَسُفْيَانَ عَنِ الأَعْمَشِ عَنْ إِبْرَاهِيمَ عَنْ أَبِي مَعْمَرٍ عَنِ ابْنِ مَسْعُودٍ قَالَ انْشَقَّ الْقَمَرُ عَلَى عَهْدِ رَسُولِ اللهِ ﷺ فِرْقَتَيْنِ فِرْقَةً فَوْقَ الْجَبَلِ وَفِرْقَةً دُونَهُ فَقَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ اشْهَدُوا .

4865. PRIČAO NAM JE Ali b. Abdullah, njemu Sufjan, a ovom Ibn-Ebu-Nedžih, prenoseći od Mudžahida, ovaj od Ma'mera, a on od Abdullaha da je rekao:
"Raspolutio se Mjesec na dva dijela, a mi smo bili s Vjerovjesnikom, sallallahu alejhi ve sellem, pa je rekao: 'Gledajte, gledajte!'"

٤٨٦٥. حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ عَبْدِاللهِ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ أَخْبَرَنَا ابْنُ أَبِي نَجِيحٍ عَنْ مُجَاهِدٍ عَنْ أَبِي مَعْمَرٍ عَنْ عَبْدِاللهِ قَالَ انْشَقَّ الْقَمَرُ وَنَحْنُ مَعَ النَّبِيِّ ﷺ فَصَارَ فِرْقَتَيْنِ فَقَالَ لَنَا اشْهَدُوا اشْهَدُوا .

4866. PRIČAO NAM JE Jahja b. Bukejr, a njemu Bekr, prenoseći od Dža'fera, on od Iraka b. Malika, ovaj od Ubejdullaha b. Abdullaha b. Ukbe b. Mes'uda, a on od Ibn-Abbasa, radijallahu anhuma, da je rekao: "Raspolutio se Mjesec u vrijeme Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem."

٤٨٦٦. حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ بُكَيْرٍ قَالَ حَدَّثَنِي بَكْرٌ عَنْ جَعْفَرٍ عَنْ عِرَاكِ بْنِ مَالِكٍ عَنْ عُبَيْدِاللهِ بْنِ عَبْدِاللهِ بْنِ عُتْبَةَ بْنِ مَسْعُودٍ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا قَالَ انْشَقَّ الْقَمَرُ فِي زَمَانِ النَّبِيِّ ﷺ .

4867. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Muhammed, njemu Junus b. Muhammed, a ovom Šejban, prenoseći od Katade, a on od Enesa, radijallahu anhu, da je rekao:
"Mekkelije su tražile da im (Poslanik) pokaže znamenje, pa im je pokazao raspolućenje Mjeseca."

٤٨٦٧. حَدَّثَنَا عَبْدُاللهِ بْنُ مُحَمَّدٍ حَدَّثَنَا يُونُسُ بْنُ مُحَمَّدٍ حَدَّثَنَا شَيْبَانُ عَنْ قَتَادَةَ عَنْ أَنَسٍ رَضِيَ الله عنه قَالَ سَأَلَ أَهْلُ مَكَّةَ أَنْ يُرِيَهُمْ آيَةً فَأَرَاهُمُ انْشِقَاقَ الْقَمَرِ .

---

14 El-Kamer, 1-2.

15 Radi se o Poslanikovoj, sallallahu alejhi ve sellem, mudžizi koju mu je Allah dao u cilju dokazivanja njegovog poslanstva.

4868. PRIČAO NAM JE Musedded, njemu Jahja, ovom Šu'ba, prenoseći od Katade, a on od Enesa da je rekao: "Raspolutio se Mjesec na dva dijela."

٤٨٦٨. حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ حَدَّثَنَا يَحْيَى حَدَّثَنَا شُعْبَةُ عَنْ قَتَادَةَ عَنْ أَنَسٍ قَالَ انْشَقَّ الْقَمَرُ فِرْقَتَيْنِ .

RIJEČI UZVIŠENOG: "... KOJA JE PLOVILA PRED NAŠIM OČIMA – NAGRADA JE TO BILA ZA ONOGA KOJI JE ODBAČEN BIO I MI TO OSTAVISMO KAO POUKU – PA IMA LI IKOGA KO BI POUKU PRIMIO?!"[1]

باب

(تجري بأعيننا جزاءً لمن كان كُفِر ولقد تركناها آيةً فهل من مُدّكرٍ)

Katada kaže: "Allah je sačuvao Nuhovu, alejhis-selam, lađu, tako da su je vidjele prve generacije ovoga ummeta."

قَالَ قَتَادَةُ أَبْقَى اللهُ سَفِينَةَ نُوحٍ حَتَّى أَدْرَكَهَا أَوَائِلُ هَذِهِ الْأُمَّةِ .

4869. PRIČAO NAM JE Hafs b. Umer, a njemu Šu'ba, prenoseći od Ebu-Ishaka, on od Esveda, a ovaj od Abdullaha da je rekao:
"Vjerovjesnik je, sallallahu alejhi ve sellem, učio: 'Pa ima li ikoga ko bi pouku primio?!'" [2]

٤٨٦٩. حَدَّثَنَا حَفْصُ بْنُ عُمَرَ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ عَنْ أَبِي إِسْحَاقَ عَنِ الْأَسْوَدِ عَنْ عَبْدِاللهِ قَالَ كَانَ النَّبِيُّ ﷺ يَقْرَأُ (فَهَلْ مِنْ مُدَّكِرٍ) .

RIJEČI UZVIŠENOG: "A MI SMO KUR'AN UČINILI DOSTUPNIM ZA POUKU – PA IMA LI IKOGA KO BI POUKU PRIMIO?!" [3]

باب

(ولقد يسّرنا القرآن للذكر فهل من مُدّكر)

Mudžahid je rekao: "Olakšali smo njegovo učenje!"

قَالَ مُجَاهِدٌ يَسَّرْنَا هَوَّنَّا قِرَاءَتَهُ .

4870. PRIČAO NAM JE Musedded, prenoseći od Jahjaa, on od Šu'be, ovaj od Ebu-Ishaka, on od Esveda, ovaj od Abdullaha, radijallahu anhu, a on od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, da je učio: "Pa ima li ikoga ko bi pouku primio?!"[4]

٤٨٧٠. حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ عَنْ يَحْيَى عَنْ شُعْبَةَ عَنْ أَبِي إِسْحَاقَ عَنِ الْأَسْوَدِ عَنْ عَبْدِاللهِ رَضِي الله عنه عَنِ النَّبِيِّ ﷺ أَنَّه كَانَ يَقْرَأُ (فَهَلْ مِنْ مُدَّكِرٍ) .

1 El-Kamer, 14-15.
2 El-Kamer, 17.
3 Isti ajet.
4 El-Kamer, 15, 17, 32, 51.

RIJEČI UZVIŠENOG: "... I LJUDE DIZAO KAO DA SU PALMINA STABLA IŠČUPANA. I KAKVE SU BILE KAZNA MOJA I OPOMENE MOJE!" [5]

باب
(أعجاز نخل منقعر فكيف كان عذابي ونذر)

4871. PRIČAO NAM JE Ebu-Nu'ajm, a njemu Zuhejr, prenoseći od Ebu-Ishaka da je čuo kako je jedan čovjek upitao Esveda da li se uči: "*Fe hel min muddekir*?", ili: "(*Fe hel min*) *muzzekir*?" – pa mu je odgovorio: "Čuo sam Abdullaha kako uči: '*Fe hel min muddekir*?', a čuo sam i Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, kako uči s harfom *dal*: '*Fe hel min muddekir*?'"[6]

٤٨٧١. حدثنا أبو نعيم حدثنا زهير عن أبي إسحاق أنه سمع رجلا سأل الأسود (فهل من مدكر) أو مذكر فقال سمعت عبدالله يقرؤها (فهل من مدكر) قال وسمعت النبي ﷺ يقرؤها (فهل من مدكر) دالا.

RIJEČI UZVIŠENOG: "...I ONI POSTADOŠE POPUT ZDROBLJENOG SUHOG LIŠĆA KOJE SAKUPLJA ONAJ KOJI IMA TOR. A MI SMO KUR'AN UČINILI DOSTUPNIM ZA POUKU – PA IMA LI IKOGA KO BI POUKU PRIMIO?!" [7]

باب
(فكانوا كهشيم المحتظر
ولقد يسرنا القرآن للذكر فهل من مدكر)

4872. PRIČAO NAM JE Abdan, a njemu njegov otac, prenoseći od Šu'be, ovaj od Ebu-Ishaka, on od Esveda, ovaj od Abdullaha, radijallahu anhu, a on od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, da je učio:
"*Fe hel min* muddekir?" (Pa ima li ikoga ko bi pouku primio?!)

٤٨٧٢. حدثنا عبدان أخبرنا أبي عن شعبة عن أبي إسحاق عن الأسود عن عبدالله رضي الله عنه عن النبي ﷺ قرأ (فهل من مدكر).

5 El-Kamer, 20-21.

6 I jedna i druga riječ imaju identično značenje.

7 El-Kamer, 31-32.

RIJEČI UZVIŠENOG: "A RANO IZJUTRA STIŽE IH KAZNA KOJU ĆE NEPRESTANO OSJEĆATI. 'ISKUSITE KAZNU MOJU I PRIJETNJE MOJE!'"[1]

باب
(ولَقَدْ صَبَّحَهُمْ بُكْرَةً عَذَابٌ مُسْتَقِرٌّ فَذُوقُوا عَذَابِي وَنُذُرِ) إِلَى (فَهَلْ مِنْ مُدَّكِرٍ)

4873. PRIČAO NAM JE Muhammed, njemu Gunder, a ovom Šu'ba, prenoseći od Ebu-Ishaka, ovaj od Esveda, on od Abdullaha, a ovaj od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, da je učio:
"*Fe hel min muddekir*?!" (Pa ima li ikoga ko bi pouku primio?!)

٤٨٧٣. حَدَّثَنَا مُحَمَّدٌ حَدَّثَنَا غُنْدَرٌ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ عَنْ أَبِي إِسْحَاقَ عَنِ الْأَسْوَدِ عَنْ عَبْدِاللهِ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ أَنَّهُ قَرَأَ (فَهَلْ مِنْ مُدَّكِرٍ).

RIJEČI UZVIŠENOG: "A MI SMO VEĆ VAMA SLIČNE UNIŠTILI – PA IMA LI IKOGA KO BI POUKU PRIMIO?!"[2]

باب
(وَلَقَدْ أَهْلَكْنَا أَشْيَاعَكُمْ فَهَلْ مِنْ مُدَّكِرٍ)

4874. PRIČAO NAM JE Jahja, njemu Veki', prenoseći od Israila, ovaj od Ebu-Ishaka, on od Esveda b. Jezida, a ovaj od Abdullaha da je rekao: "Proučio sam Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem: *'Fe hel min muzzekir?'* – pa je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: *'Fe hel min muddekir?'*"

٤٨٧٤. حَدَّثَنَا يَحْيَى حَدَّثَنَا وَكِيعٌ عَنْ إِسْرَائِيلَ عَنْ أَبِي إِسْحَاقَ عَنِ الْأَسْوَدِ بْنِ يَزِيدَ عَنْ عَبْدِاللهِ قَالَ قَرَأْتُ عَلَى النَّبِيِّ ﷺ فَهَلْ مِنْ مُذَّكِرٍ فَقَالَ النَّبِيُّ ﷺ (فَهَلْ مِنْ مُدَّكِرٍ).

RIJEČI UZVIŠENOG: "SKUP ĆE SIGURNO PORAŽEN BITI, A ONI ĆE SE U BIJEG DATI."[3]

باب قَوْلُهُ
(سَيُهْزَمُ الْجَمْعُ وَيُوَلُّونَ الدُّبُرَ)

4875. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Abdullah b. Havšeb, njemu Abdul-Vehhab, a ovom Halid, prenoseći od Ikrime, a on od Ibn-Abbasa; a PRIČAO MI JE i Muhammed, njemu Affan b. Muslim, prenoseći od Vuhejba, kome je pričao Halid, prenoseći od Ikrime, a on od Ibn-Abbasa, radijallahu anhuma, (da je kazivao): "Allahov je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, pred početak Bitke na Bedru učio: 'Gospodaru moj,

٤٨٧٥. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِاللهِ بْنِ حَوْشَبٍ حَدَّثَنَا عَبْدُالْوَهَّابِ حَدَّثَنَا خَالِدٌ عَنْ عِكْرِمَةَ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ ح و حَدَّثَنِي مُحَمَّدٌ حَدَّثَنَا عَفَّانُ بْنُ مُسْلِمٍ عَنْ وُهَيْبٍ حَدَّثَنَا خَالِدٌ عَنْ عِكْرِمَةَ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا أَنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ قَالَ وَهُوَ فِي قُبَّةٍ يَوْمَ بَدْرٍ اللَّهُمَّ

1 El-Kamer, 38-39.
2 El-Kamer, 51.
3 El-Kamer, 45.

tražim Tvoju zaštitu i ispunjenje Tvoga obećanja! Gospodaru moj, ako Ti to želiš, neće ostati niko ko će Te obožavati nakon ovog dana!' Tada ga je Ebu-Bekr uzeo za ruku i rekao mu: 'Dosta je, Allahov Poslaniče, molio si dosta svoga Gospodara, a bio je u panciru pa je (tj. Poslanik) izašao govoreći: 'Skup će sigurno poražen biti, a oni će se u bijeg dati!'"

إِنِّي أَنْشُدُكَ عَهْدَكَ وَوَعْدَكَ اللَّهُمَّ إِنْ تَشَأْ لاَ تُعْبَدْ بَعْدَ الْيَوْمِ فَأَخَذَ أَبُو بَكْرٍ بِيَدِهِ فَقَالَ حَسْبُكَ يَا رَسُولَ اللهِ أَلْحَحْتَ عَلَى رَبِّكَ وَهُوَ يَثِبُ فِي الدِّرْعِ فَخَرَجَ وَهُوَ يَقُولُ (سَيُهْزَمُ الْجَمْعُ وَيُوَلُّونَ الدُّبُرَ) .

RIJEČI UZVIŠENOG: "ALI, SMAK IM JE SVIJETA ROK, A SMAK JE SVIJETA UŽASNIJI I GORČI!"[4]

باب قوله (بل الساعة موعدهم والساعة أدهى وأمر)

Emerr je izvedeno od *el-merare* (gorčina).

يَعْنِي مِنَ الْمَرَارَةِ .

4876. PRIČAO NAM JE Ibrahim b. Musa, njemu Hišam b. Jusuf, a ovom Ibn-Džurejdž da je Jusuf b. Mahek rekao:
"Bio sam kod Aiše, majke vjernika, kada je rekla da je ajet: 'Ali, Smak im je svijeta rok, a Smak je svijeta užasniji i gorči' – objavljen Muhammedu, sallallahu alejhi ve sellem, u Mekki još dok je ona bila djevojčica i igrala se."

٤٨٧٦ . حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ مُوسَى حَدَّثَنَا هِشَامُ بْنُ يُوسُفَ أَنَّ ابْنَ جُرَيْجٍ أَخْبَرَهُمْ قَالَ أَخْبَرَنِي يُوسُفُ ابْنُ مَاهَكَ قَالَ إِنِّي عِنْدَ عَائِشَةَ أُمِّ الْمُؤْمِنِينَ قَالَتْ لَقَدْ أُنْزِلَ عَلَى مُحَمَّدٍ ﷺ بِمَكَّةَ وَإِنِّي لَجَارِيَةٌ أَلْعَبُ (بَلِ السَّاعَةُ مَوْعِدُهُمْ وَالسَّاعَةُ أَدْهَى وَأَمَرُّ) .

4877. PRIČAO MI JE Ishak od Halida, njemu Halid, prenoseći od Ikrime, a on od Ibn-Abbasa (da je kazivao):
"Vjerovjesnik je, sallallahu alejhi ve sellem, pred početak Bitke na Bedru dok je bio u šatoru učio: 'Gospodaru moj, podsjećam Te na Tvoju zaštitu i obećanje! Ako Ti ushtjedneš, Gospodaru moj, niko Te nakon ovog dana nikada neće obožavati!' Tada ga Ebu-Bekr uze za ruku i reče: 'Dosta je, Allahov Poslaniče! Molio si se svome Gospodaru, – a bio je u panciru. Potom je (Poslanik) izišao, izgovarajući: 'Skup će sigurno poražen biti, a oni će se u bijeg dati! Ali, Smak im je svijeta rok, a Smak je svijeta užasniji i gorči!'"[5]

٤٨٧٧ . حَدَّثَنِي إِسْحَاقُ حَدَّثَنَا خَالِدٌ عَنْ خَالِدٍ عَنْ عِكْرِمَةَ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ قَالَ وَهُوَ فِي قُبَّةٍ لَهُ يَوْمَ بَدْرٍ أَنْشُدُكَ عَهْدَكَ وَوَعْدَكَ اللَّهُمَّ إِنْ شِئْتَ لَمْ تُعْبَدْ بَعْدَ الْيَوْمِ أَبَدًا فَأَخَذَ أَبُو بَكْرٍ بِيَدِهِ وَقَالَ حَسْبُكَ يَا رَسُولَ اللهِ فَقَدْ أَلْحَحْتَ عَلَى رَبِّكَ وَهُوَ فِي الدِّرْعِ فَخَرَجَ وَهُوَ يَقُولُ (سَيُهْزَمُ الْجَمْعُ وَيُوَلُّونَ الدُّبُرَ بَلِ السَّاعَةُ مَوْعِدُهُمْ وَالسَّاعَةُ أَدْهَى وَأَمَرُّ) .

4 El-Kamer, 46. Tj. gorči od gorčine poraza na Bedru.

5 El-Kamer, 45-46.

U ime Allaha, Svemilosnog, Samilosnog!

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

SURA ER-RAHMAN (SVEMILOSNI)

سُورَةُ الرَّحْمَنِ

Mudžahid kaže da *bihusban*[1] znači "utvrđenim putanjama plove" (kao što je putanja mlina). Drugi kažu da *ve ekimul-vezne*[2] znači "uspostavite pravednu mjeru, ističući jezičak vage". *El-asfu*[3] znači "zelenila usjeva kada se od njih nešto otkine prije sazrijevanja", dok *er-rejhan*"[4] znači "njegova hrana". *El-habbu*[5] znači "žito" (ono što se jede). *Er-rejhan* je u jeziku Arapa "hrana". Neki kažu da je *el-'asf* "ono što se jede od žitarica", a *er-rejhan* "plod koji se ne jede prije nego isklasa". Drugi kažu da je *el-'asf* "list pšenice kaže Ed-Dahhak *el-asf* je slama", dok Ebu-Malik kaže da je *el-'asf* "prvo što iznikne" (zovu ga zemljoradnici i *heburen*, triješće usjeva, dno pljeve).[6] Mudžahid kaže da je *el-'asf* "list pšenice", a *er-rejhan* "hrana". *El-me'aridž*[7] je "plamen žuti i zeleni, koji se vidi iznad vatre kada se vatra rasplamsa". Mudžahid kaže da *Rabbul-mešrikajni*[8] znači "Gospodar dvaju istoka" (sunce ima svoj istok zimi i svoj istok ljeti). *Ve rabbul-magribejni*[9] znači "Gospodar dvaju zapada" (tj. ljetni i zimski zapad), a *la jebgijani*[10] – "ne miješaju se". *El-munšeatu*[11] znači "visoko uzdignuto jedro lađe" (a ako jedro nije visoko uzdignuto, onda se ne naziva *munšeat*).

وَقَالَ مُجَاهِدٌ (بِحُسْبَانٍ) كَحُسْبَانِ الرَّحَى وَقَالَ غَيْرُهُ (وَأَقِيمُوا الْوَزْنَ) يُرِيدُ لِسَانَ الْمِيزَانِ وَالْعَصْفُ بَقْلُ الزَّرْعِ إِذَا قُطِعَ مِنْهُ شَيْءٌ قَبْلَ أَنْ يُدْرِكَ فَذَلِكَ الْعَصْفُ (وَالرَّيْحَانُ) رِزْقُهُ (وَالْحَبُّ) الَّذِي يُؤْكَلُ مِنْهُ وَالرَّيْحَانُ فِي كَلاَمِ الْعَرَبِ الرِّزْقُ وَقَالَ بَعْضُهُمْ وَالْعَصْفُ يُرِيدُ الْمَأْكُولَ مِنَ الْحَبِّ وَالرَّيْحَانُ النَّضِيجُ الَّذِي لَمْ يُؤْكَلْ وَقَالَ غَيْرُهُ الْعَصْفُ وَرَقُ الْحِنْطَةِ وَقَالَ الضَّحَّاكُ الْعَصْفُ التِّبْنُ وَقَالَ أَبُو مَالِكٍ الْعَصْفُ أَوَّلُ مَا يَنْبُتُ تُسَمِّيهِ النَّبَطُ هَبُورًا وَقَالَ مُجَاهِدٌ الْعَصْفُ وَرَقُ الْحِنْطَةِ وَالرَّيْحَانُ الرِّزْقُ وَالْمَارِجُ اللَّهَبُ الأَصْفَرُ وَالأَخْضَرُ الَّذِي يَعْلُو النَّارَ إِذَا أُوقِدَتْ وَقَالَ بَعْضُهُمْ عَنْ مُجَاهِدٍ (رَبُّ الْمَشْرِقَيْنِ) لِلشَّمْسِ فِي الشِّتَاءِ مَشْرِقٌ وَمَشْرِقٌ فِي الصَّيْفِ (وَرَبُّ الْمَغْرِبَيْنِ) مَغْرِبُهَا فِي الشِّتَاءِ وَالصَّيْفِ (لاَ يَبْغِيَانِ)

1 Er-Rahman, 5. Radi se o utvrđenim putanjama Sunca i Mjeseca.

2 Er-Rahman, 9.

3 Er-Rahman, 12.

4 Isti ajet.

5 Isti ajet.

6 Ibn-Hadžer kaže da *en-nebet* označava strane poljoprivrednike čije je sjedište u Iraku, a koji su se veoma specijalizirali u sijanju žitarica i radu na zemlji, dok *heburen* označava sijanje na nebatejski način.

7 Er-Rahman, 15. Ovaj ajet govori o tome da su džini stvoreni od plamena (vatre).

8 Er-Rahman, 17.

9 Isti ajet.

10 Er-Rahman, 20. Radi se o dva mora koja se dodiruju, ali se, Allahovom voljom, ne miješaju. Ovo je nauka potvrdila.

11 Er-Rahman, 24. Ajet govori o lađi čija se jedra visoko uzdižu kao brda po moru.

لاَ يَخْتَلِطَانِ (الْمُنْشَآتُ) مَا رُفِعَ قِلْعُهُ مِنَ السُّفُنِ فَأَمَّا مَا لَمْ يُرْفَعْ قَلْعُهُ فَلَيْسَ بِمُنْشَأَةٍ وَقَالَ مُجَاهِدٌ (كَالْفَخَّارِ) كَمَا يُصْنَعُ الْفَخَّارُ الشُّوَاظُ لَهَبٌ مِنْ نَارٍ (وَنُحَاسٌ) النُّحَاسُ الصُّفْرُ يُصَبُّ عَلَى رُءُوسِهِمْ فَيُعَذَّبُونَ بِهِ (خَافَ مَقَامَ رَبِّهِ) يَهُمُّ بِالْمَعْصِيَةِ فَيَذْكُرُ اللهَ عَزَّ وَجَلَّ فَيَتْرُكُهَا (مُدْهَامَّتَانِ) سَوْدَاوَانِ مِنَ الرِّيِّ (صَلْصَالٍ) طِينٌ خُلِطَ بِرَمْلٍ فَصَلْصَلَ كَمَا يُصَلْصِلُ الْفَخَّارُ وَيُقَالُ مُنْتِنٌ يُرِيدُونَ بِهِ صَلَّ يُقَالُ صَلْصَالٌ كَمَا يُقَالُ صَرَّ الْبَابُ عِنْدَ الإِغْلاَقِ وَصَرْصَرَ مِثْلُ كَبْكَبْتُهُ يَعْنِي كَبَبْتُهُ (فَاكِهَةٌ وَنَخْلٌ وَرُمَّانٌ) وَقَالَ بَعْضُهُمْ لَيْسَ الرُّمَّانُ وَالنَّخْلُ بِالْفَاكِهَةِ وَأَمَّا الْعَرَبُ فَإِنَّهَا تَعُدُّهَا فَاكِهَةً كَقَوْلِهِ عَزَّ وَجَلَّ (حَافِظُوا عَلَى الصَّلَوَاتِ وَالصَّلاَةِ الْوُسْطَى) فَأَمَرَهُمْ بِالْمُحَافَظَةِ عَلَى كُلِّ الصَّلَوَاتِ ثُمَّ أَعَادَ الْعَصْرَ تَشْدِيدًا لَهَا كَمَا أُعِيدَ النَّخْلُ وَالرُّمَّانُ وَمِثْلُهَا (أَلَمْ تَرَ أَنَّ اللهَ يَسْجُدُ لَهُ مَنْ فِي السَّمَوَاتِ وَمَنْ فِي الأَرْضِ) ثُمَّ قَالَ (وَكَثِيرٌ مِنَ النَّاسِ وَكَثِيرٌ حَقَّ عَلَيْهِ الْعَذَابُ) وَقَدْ ذَكَرَهُمُ اللهُ عَزَّ وَجَلَّ فِي أَوَّلِ قَوْلِهِ (مَنْ فِي السَّمَوَاتِ وَمَنْ فِي الأَرْضِ)

Mudžahid dalje kaže da *kel-fehhar*[12] znači "kao što se grnčarija pravi", a *eš-šuvaz*[13] – "plamen vatre". *Venuhas*[14] kaže Mudžahid znači "rastopljen mjed" (koji će se sipati po njihovim glavama; tako će biti kažnjeni). *Hafe mekame rabbihi*[15] znači "ko se boji stajanja pred Gospodarom svojim" (kada neko hoće da uradi grijeh pa se sa strahom sjeti Gospodara, pa ga i ostavi). *Mudhammetan*[16] znači "modrozelena" od natopljenosti vodom, a *salsalin*[17] – "sasušena ilovača" (ilovača koja se pomiješa sa pijeskom pa se sasuši kao grnčarija), kaže se ustajala, hoće reći skraćeno zaudara (*salle*) a kaže se i salsal kao što se kaže (*sarre-babu*) zaškripala su vrata pri zatvaranju i (*sarsare*) isto je (*kebkebtuhu*) njegovo strmoglavljenje tj. (*kebebtuhu*). (*Fihima*) *fakihetun ve nahlun ve rumman*[18] znači "u njima će biti voća i palmi i šipaka". Iako neki kažu da šipak i palma ne spadaju u voće, Arapi ih ubrajaju u voće. U smislu riječi Uzvišenog: "Redovno namaz obavljajte, naročito onaj krajem dana...",[19] kojima se naređuje redovno obavljanje svakog namaza, s posebnim naglaskom na ikindija-namaz – jesu i riječi u kojima se posebno ističu palma i šipak. Sličnog su smisla i riječi: "Zar ne znaš da i oni na nebesima i oni na zemlji Allahu sedždu čine..."[20], te riječi: "... i mnogi ljudi, a mnogi i kaznu zaslužuju"[21], premda su oni već spomenuti na početku ovog ajeta kao "oni na nebesima i oni na Zemlji".

Učenjaci kažu da *efnan*[22] znači "stabla s puno

12 Er-Rahman, 14.
13 Er-Rahman, 35.
14 Isti ajet.
15 Er-Rahman, 46. Za takve koji ostavljaju grijehe Allah je iz Svoje milosti pripremio dva perivoja.
16 Er-Rahman, 64. To su dva druga perivoja modrozelene boje pripremljena za vjernike.
17 Er-Rahman, 14. Od toga je Allah čovjeka stvorio.
18 Er-Rahman, 68.
19 El-Bekara, 238.
20 El-Hadždž, 18.
21 Isti ajet.
22 Er-Rahman, 48.

grana", dok *ve dženeldžennetejni dan*[1] znači "a plodovi u oba perivoja na dohvat će ruke stajati". Hasan kaže kako riječi *fe bi ejji alai*[2] znače "pa koju blagodat", a Katade misli da riječi *rabbikuma tukezziban*[3] znače "svoga Gospodara poričete" (tj. džini i ljudi).

Ebu-Derda objašnjava da *kulle jevmin huve fi še'nin*[4] znači "svakog časa On se zanima nečim" (tj. oprašta grijehe, otklanja nevolje, jedan narod uzdiže, a drugi spušta). Ibn-Abbas kaže da *berzeh*[5] znači "pregrada", a *el-enam*[6] – "stvorenja". *Neddahatani*[7] znači "koji prskaju; iz kojih izvire", a *zul-dželali*[8] – "veličanstveni".

Učenjaci kažu kako *maridž*[9] znači "čista vatra". Kaže se *meredže*, a može se odnositi na sljedeće: pomiješao je emir svoje podanike, dopuštajući da navaljuju jedni na druge. (Od toga je) *meredže emrun-nasi*, pomiješalo se pitanje ljudi (tj. nastupio je nered). *Meridž*[10] je "smeten, zbunjen", dok *meredžel-bahrejni*[11] znači "izmiješao je dva mora, (a *meredže* je) od *meredžte dabbeteke* ostavio si svoju jahalicu". *Senefrugu lekum*[12] znači "polagat ćete Mi račun" (tj. ne zabavlja Ga nešto od nečega). Ovo je kod Arapa često u upotrebi. Kaže se: bavit ćemo se isključivo tobom, iako nemamo drugog posla. To je isto kao kad bi se reklo: uhvatit ćemo te neočekivano.

وَقَالَ غَيْرُهُ (أَفْنَانٍ) أَغْصَانٍ (وَجَنَى الْجَنَّتَيْنِ دَانٍ)
مَا يُجْتَنَى قَرِيبٌ وَقَالَ الْحَسَنُ (فَبِأَيِّ آلاَءِ) نِعَمِهِ
وَقَالَ قَتَادَةُ (رَبِّكُمَا تُكَذِّبَانِ) يَعْنِي الْجِنَّ وَالإِنْسَ
وَقَالَ أَبُو الدَّرْدَاءِ (كُلَّ يَوْمٍ هُوَ فِي شَأْنٍ) يَغْفِرُ
ذَنْبًا وَيَكْشِفُ كَرْبًا وَيَرْفَعُ قَوْمًا وَيَضَعُ آخَرِينَ
وَقَالَ ابْنُ عَبَّاسٍ (بَرْزَخٌ) حَاجِزٌ الأَنَامُ الْخَلْقُ
(نَضَّاخَتَانِ) فَيَّاضَتَانِ (ذُو الْجَلاَلِ) ذُو الْعَظَمَةِ
وَقَالَ غَيْرُهُ مَارِجٌ خَالِصٌ مِنَ النَّارِ يُقَالُ مَرَجَ
الأَمِيرُ رَعِيَّتَهُ إِذَا خَلاَّهُمْ يَعْدُو بَعْضُهُمْ عَلَى بَعْضٍ
وَيُقَالُ مَرَجَ أَمْرُ النَّاسِ (مَرِيجٍ) مُلْتَبِسٌ (مَرَجَ
الْبَحْرَيْنِ) اخْتَلَطَ الْبَحْرَانِ مِنْ مَرَجْتَ دَابَّتَكَ
تَرَكْتَهَا (سَنَفْرُغُ لَكُمْ) سَنُحَاسِبُكُمْ لاَ يَشْغَلُهُ
شَيْءٌ عَنْ شَيْءٍ وَهُوَ مَعْرُوفٌ فِي كَلاَمِ الْعَرَبِ
يُقَالُ لأَتَفَرَّغَنَّ لَكَ وَمَا بِهِ شُغْلٌ يَقُولُ لآخُذَنَّكَ
عَلَى غِرَّتِكَ .

1 Er-Rahman, 54.

2 Ovaj ajet se spominje 31 put u ovoj suri. Muhammed je, sallallahu alejhi ve sellem, govoreći ashabima, rekao da su svaki put nakon proučenog ajeta džini uzvikivali: "Ništa od Tvojih blagodati, Gospodaru naš, mi ne poričemo! Neka Ti je slava i hvala!"

3 Drugi dio ajeta koji se spominje često u ovoj suri.

4 Er-Rahman, 29.

5 Er-Rahman, 20.

6 Er-Rahman, 10.

7 Er-Rahman, 66.

8 Er-Rahman, 78.

9 Er-Rahman, 15.

10 Kaf, 5.

11 Er-Rahman, 19.

12 Er-Rahman, 31.

RIJEČI UZVIŠENOG: "OSIM TA DVA, BIT ĆE JOŠ DVA NEZNATNIJA PERIVOJA"[13]

باب قوله (ومن دونهما جنتان)

4878. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Ebu-Esved, njemu Abdul-Aziz b. Abdus-Samed Ammi, a ovom Ebu-Imran Dževni, prenoseći od Ebu-Bekra b. Abdullaha b. Kajsa, a on od svoga oca da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Dva su Dženneta (perivoja) s posuđem od srebra i onim što je u njemu, a dva su s posuđem od zlata i onim što je u njemu, i ništa neće ljude u edenskim vrtovima sprečavati da vide svoga Gospodara, izuzev plašta veličanstva koji će biti na Njegovom licu."

٤٨٧٨. حَدَّثَنَا عَبْدُاللهِ بْنُ أَبِي الأَسْوَدِ حَدَّثَنَا عَبْدُالْعَزِيزِ بْنُ عَبْدِالصَّمَدِ الْعَمِّيُّ حَدَّثَنَا أَبُو عِمْرَانَ الْجَوْنِيُّ عَنْ أَبِي بَكْرِ ابْنِ عَبْدِاللهِ بْنِ قَيْسٍ عَنْ أَبِيهِ أَنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ قَالَ جَنَّتَانِ مِنْ فِضَّةٍ آنِيَتُهُمَا وَمَا فِيهِمَا وَجَنَّتَانِ مِنْ ذَهَبٍ آنِيَتُهُمَا وَمَا فِيهِمَا وَمَا بَيْنَ الْقَوْمِ وَبَيْنَ أَنْ يَنْظُرُوا إِلَى رَبِّهِمْ إِلاَّ رِدَاءُ الْكِبْرِ عَلَى وَجْهِهِ فِي جَنَّةِ عَدْنٍ .

"... HURIJÂ U ŠATORIMA SKRIVENIH"[14]

باب (حُورٌ مَقْصُورَاتٌ فِي الْخِيَامِ)

Ibn-Abbas kaže da *hurun*[15] znači "crnih zjenica", a Mudžahid veli kako *maksurat*[16] znači "zatvorene, njihovi pogledi i one same su ograničene na svoje muževe, *kasiratun*; ne žele osim svoje muževe".

وَقَالَ ابْنُ عَبَّاسٍ الْحُورُ السُّودُ الْحَدَقِ وَقَالَ مُجَاهِدٌ مَقْصُورَاتٌ مَحْبُوسَاتٌ قُصِرَ طَرْفُهُنَّ وَأَنْفُسُهُنَّ عَلَى أَزْوَاجِهِنَّ قَاصِرَاتٌ لاَ يَبْغِينَ غَيْرَ أَزْوَاجِهِنَّ .

4879. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Musenna, njemu Abdul-Aziz b. Abdus-Samed, ovom Ebu-Imran Dževni, prenoseći od Ebu-Bekra b. Abdullaha b. Kajsa, a on od svoga oca da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
"U Džennetu ima šator od izbušenog bisera, čija je širina šezdeset milja. U svakom njegovom uglu su hurije kojima će prilaziti vjernik, a one ne vide druge. Bit će i dva vrta u kojima će posuđe biti od srebra s onim što je u njemu i dva vrta s posuđem od zlata i onim što je u njemu. U edenskom Džennetu Allaha će od pogleda ljudi dijeliti samo plašt veličanstva na Njegovom licu."

٤٨٧٩. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ الْمُثَنَّى قَالَ حَدَّثَنِي عَبْدُالْعَزِيزِ بْنُ عَبْدِالصَّمَدِ حَدَّثَنَا أَبُو عِمْرَانَ الْجَوْنِيُّ عَنْ أَبِي بَكْرِ بْنِ عَبْدِاللهِ بْنِ قَيْسٍ عَنْ أَبِيهِ أَنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ قَالَ إِنَّ فِي الْجَنَّةِ خَيْمَةً مِنْ لُؤْلُؤَةٍ مُجَوَّفَةٍ عَرْضُهَا سِتُّونَ مِيلاً فِي كُلِّ زَاوِيَةٍ مِنْهَا أَهْلٌ مَا يَرَوْنَ الآخَرِينَ يَطُوفُ عَلَيْهِمُ الْمُؤْمِنُونَ وَجَنَّتَانِ مِنْ فِضَّةٍ آنِيَتُهُمَا وَمَا فِيهِمَا وَجَنَّتَانِ مِنْ كَذَا آنِيَتُهُمَا وَمَا فِيهِمَا وَمَا بَيْنَ الْقَوْمِ وَبَيْنَ أَنْ يَنْظُرُوا إِلَى رَبِّهِمْ إِلاَّ رِدَاءُ الْكِبْرِ عَلَى وَجْهِهِ فِي جَنَّةِ عَدْنٍ .

13 Er-Rahman, 62.
14 Er-Rahman, 72.
15 Isti ajet.
16 Isti ajet.

U ime Allaha, Svemilosnog, Samilosnog!

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

SURA EL-VAKI'A (DOGAĐAJ)

سُورَةُ الْوَاقِعَةِ

Mudžahid objašnjava da *rudždžet*[1] znači "potrese", *busset*[2] – "u komadiće zdrobe" (kao što se brašno samelje); *el-mahdud*[3] – "bez bodlji, pun plodova koje nosi", a *mendud*[4] – "banane". *El-'urub*[5] znači "dragim muževima"; *sulletun*[6] – "skupina"; *jahmum*[7] – "dim čađavi", a *jusirrune*[8] – "uporno činili". *El-him*[9] znači "kamile koje ne mogu žeđ ugasiti"; *lemugremun*[10] – "zatečeni smo", a *medinine*[11] – "vlast; obračun". *Revhun*[12] znači "Džennet i udobnost"; *rejhan*[13] – "lijepa opskrba", a *ve nunši'ekum fima la ta'lemun*[14] – "i da vas iznova u likovima koje vi ne poznajete stvorimo" (tj. u bilo kojem novom liku).

Drugi kažu da *tefekkehun*[15] znači "pa biste se snebivali, čudili"; *'uruben*[16] – "umiljata" (jednina je *arubun*, kao što je *saburun* i *suburun*, što Mekkelije nazivaju *el-aribe*, Medinelije *el-ganidže*,

وَقَالَ مُجَاهِدٌ رُجَّتْ زُلْزِلَتْ بُسَّتْ فُتَّتْ لُتَّتْ كَمَا يُلَتُّ السَّوِيقُ الْمَخْضُودُ الْمُوقَرُ حَمْلاً وَيُقَالُ أَيْضًا لاَ شَوْكَ لَهُ (مَنْضُودٍ) الْمَوْزُ وَالْعُرُبُ الْمُحَبَّبَاتُ إِلَى أَزْوَاجِهِنَّ (ثُلَّةٌ) أُمَّةٌ (يَحْمُومٍ) دُخَانٌ أَسْوَدُ (يُصِرُّونَ) يُدِيمُونَ الْهِيمُ الإِبِلُ الظِّمَاءُ (لَمُغْرَمُونَ) لَمَلُومُونَ (مَدِينِينَ) مُحَاسَبِينَ رَوْحٌ جَنَّةٌ وَرَخَاءٌ (وَرَيْحَانٌ) الرَّيْحَانُ الرِّزْقُ (وَنُنْشِئَكُمْ فِيمَا لاَ تَعْلَمُونَ) فِي أَيِّ خَلْقٍ نَشَاءُ وَقَالَ غَيْرُهُ (تَفَكَّهُونَ) تَعْجَبُونَ (عُرُبًا) مُثَقَّلَةً وَاحِدُهَا عَرُوبٌ مِثْلُ صَبُورٍ وَصُبُرٍ يُسَمِّيهَا أَهْلُ مَكَّةَ الْعَرِبَةَ وَأَهْلُ الْمَدِينَةِ الْغَنِجَةَ وَأَهْلُ الْعِرَاقِ الشَّكِلَةَ وَقَالَ فِي (خَافِضَةٌ) لِقَوْمٍ إِلَى النَّارِ وَ (رَافِعَةٌ) إِلَى الْجَنَّةِ

1 El-Vaki'a, 4. Odnosi se na Zemlju.

2 El-Vaki'a, 5. Tj. brda i planine.

3 El-Vaki'a, 28. Ovo se odnosi na sretnike u Džennetu koji će biti među lotosovim drvećem bez bodlji, punim plodova raznih okusa.

4 El-Vaki'a, 29. Koje će sretnici u Džennetu imati.

5 El-Vaki'a, 37. Radi se o hurijama.

6 El-Vaki'a, 39. Ebu-Ubejda kaže da ovaj termin označava skupinu, zajednicu, dok se u predanju Ibn-Ebi-Hatima, koje on bilježi od Mejmuna b. Mehrana, *sulletun* razumijeva kao mnoštvo.

7 El-Vaki'a, 43.

8 El-Vaki'a, 46. Misli se na najveći grijeh, a to je širk Allahu Uzvišenom.

9 El-Vaki'a, 55.

10 El-Vaki'a, 66.

11 El-Vaki'a, 87.

12 El-Vaki'a, 89.

13 Isti ajet.

14 El-Vaki'a, 61.

15 El-Vaki'a, 65. Tj. kada bi Allah sve ono što niče pretvorio u suho rastinje.

16 El-Vaki'a, 37.

a Iračani *eš-šekile*; *hafidatin*[17] – "narod koji će biti ponižen bacanjem u vatru); *rafi'a*[18] – "narod koji će biti uzdignut na visoke stupnjeve uvođenjem u Džennet"; *mevdunetin*[19] – "izvezenim, nanizanim" (od toga je remen za nosiljku kod deve); *el-kubu*[20] – "čaša koja nema dršku niti ručku"; *el-ebariku*[21] – "čaša s drškom i ručkom"; *meskubin*[22] – "tekuće"; *furušin merfu'atin*[23] – "na posteljama uzdignutim, jedne iznad drugih"; *mutrefin*[24] – "raskošnim životom živjeti"; *ma tumnun*[25] – "sjeme koje ubacujete" (u materice žena); *lil-mukvin*[26] – "onima koji konače" (tj. putnicima); *bi mevaki'an-nudžum*[27] časnim ajetima Kur'ana a kaže se – "kad se zvijezde gube" (*mevaki'* i *mevki'* jesu isto); *mudhinun*[28] – "omalovažavate; smatrate lažnim" (slično ajetu: "Da ti popustiš, pa i oni bi popustili"[29]); *fe selamun leke*[30] – "pa selam tebi" (tj. mir tebi, jer ti si od onih koji su sretni). Ovdje je čestica *inne* izostavljena, a njeno je značenje kao da kažeš: "Ti si uskoro putnik." Tako je kada se izostavi *inne,* a nosi njegova značenja kao kada kažeš Ti si onaj kojem se vjeruje, i putnik uskoro, ako je već rekao: Ja sam doista putnik!" Pokatkad to bude kao dova, kao što su riječi: "*Fesakjen miner-ridžali in refe'ates-selame.*"

(مَوْضُونَةٍ) مَنْسُوجَةٍ وَمِنْهُ وَضِينُ النَّاقَةِ وَالْكُوبُ لاَ آذَانَ لَهُ وَلاَ عُرْوَةَ وَالأَبَارِيقُ ذَوَاتُ الآذَانِ وَالْعُرَى (مَسْكُوبٍ) جَارٍ (وَفُرُشٍ مَرْفُوعَةٍ) بَعْضُهَا فَوْقَ بَعْضٍ (مُتْرَفِينَ) مُتَنَعِّمِينَ (مَا تُمْنُونَ) مِنَ النُّطَفِ يَعْنِي هِيَ النُّطْفَةُ فِي أَرْحَامِ النِّسَاءِ (لِلْمُقْوِينَ) لِلْمُسَافِرِينَ وَالْقِيُّ الْقَفْرُ (بِمَوَاقِعِ النُّجُومِ) بِمُحْكَمِ الْقُرْآنِ وَيُقَالُ بِمَسْقِطِ النُّجُومِ إِذَا سَقَطْنَ وَمَوَاقِعُ وَمَوْقِعٌ وَاحِدٌ (مُدْهِنُونَ) مُكَذِّبُونَ مِثْلُ (لَوْ تُدْهِنُ فَيُدْهِنُونَ) (فَسَلاَمٌ لَكَ) أَيْ مُسَلَّمٌ لَكَ إِنَّكَ (مِنْ أَصْحَابِ الْيَمِينِ) وَأُلْغِيَتْ إِنَّ وَهُوَ مَعْنَاهَا كَمَا تَقُولُ أَنْتَ مُصَدَّقٌ مُسَافِرٌ عَنْ قَلِيلٍ إِذَا كَانَ قَدْ قَالَ إِنِّي مُسَافِرٌ عَنْ قَلِيلٍ وَقَدْ يَكُونُ كَالدُّعَاءِ لَهُ كَقَوْلِكَ فَسَقْيًا مِنَ الرِّجَالِ إِنْ رَفَعْتَ السَّلاَمَ فَهُوَ مِنَ الدُّعَاءِ (تُورُونَ) تَسْتَخْرِجُونَ أَوْرَيْتُ أَوْقَدْتُ (لَغْوًا) بَاطِلاً (تَأْثِيمًا) كَذِبًا .

17 El-Vaki'a, 3.

18 Isti ajet. Suddi kaže da će Uzvišeni Allah ohole poniziti, a skromne uzvisiti. Muhammed b. Ka'b kaže: "Uzvišeni će Allah poniziti ljudekoji su se na ovom svijetu uzdizali, a uzvisit će one ljude koji su bili na ovom svijetu ponižavani."

19 El-Vaki'a, 15.

20 El-Vaki'a, 18.

21 Isti ajet.

22 El-Vaki'a, 31.

23 El-Vaki'a, 34.

24 El-Vaki'a, 45.

25 El-Vaki'a, 58.

26 El-Vaki'a, 73.

27 El-Vaki'a, 75. Ebu-Ubejda kaže: "Gubljenje zvijezda i njihovo padanje dolazi s njihovim zalaskom."

28 El-Vaki'a, 81. Misli se na Kur'an.

29 El-Kalem, 9.

30 El-Vaki'a, 91.

(Bio napojen od ljudi ako dostaviš selam) *Turune*[1] znači "koju vodite" (jer *evrejtu* znači isto što i *evkadtu* – "zapalio sam"); *lagven*[2] – "*batil*- neosnovano, isprazno"; *te'simen*[3] – "govor grešnih".

RIJEČI UZVIŠENOG: "... I U HLADOVINI PROSTRANOJ"[4]

بَاب قَوْلُهُ (وَظِلٍّ مَمْدُودٍ)

4881. PRIČAO NAM JE Ali b. Abdullah, a njemu Sufjan, prenoseći od Ebu-Zinada, on od A'redža, a ovaj od Ebu-Hurejre, radijallahu anhu, koji pripisuje Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, da je rekao:

"U Džennetu ima jedno stablo s takvim hladom da će konjanik jahati stotinu godina, a neće ga proći. Učite stoga, ako hoćete: '... i u hladovini prostranoj.'"

٤٨٨١ . حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ عَبْدِاللهِ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ عَنْ أَبِي الزِّنَادِ عَنِ الْأَعْرَجِ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللهُ عنه يَبْلُغُ بِهِ النَّبِيَّ ﷺ قَالَ إِنَّ فِي الْجَنَّةِ شَجَرَةً يَسِيرُ الرَّاكِبُ فِي ظِلِّهَا مِائَةَ عَامٍ لاَ يَقْطَعُهَا وَاقْرَءُوا إِنْ شِئْتُمْ (وَظِلٍّ مَمْدُودٍ) .

1 El-Vaki'a, 71.

2 El-Vaki'a, 25.

3 Isti ajet. Naime, sve to što je ružno Džennetlije neće slušati, jer u Džennetu neće biti nepotrebnog, beskorisnog i grešnog govora.

4 El-Vaki'a, 30.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَٰنِ الرَّحِيمِ

U ime Allaha, Svemilosnog, Samilosnog!

سُورَةُ الْحَدِيدِ

SURA EL-HADID (GVOŽĐE)

وَقَالَ مُجَاهِدٌ (جَعَلَكُمْ مُسْتَخْلَفِينَ) مُعَمَّرِينَ فِيهِ (مِنَ الظُّلُمَاتِ إِلَى النُّورِ) مِنَ الضَّلاَلَةِ إِلَى الْهُدَى (فِيهِ بَأْسٌ شَدِيدٌ وَمَنَافِعُ لِلنَّاسِ) جُنَّةٌ وَسِلاَحٌ (مَوْلاَكُمْ) أَوْلَى بِكُمْ (لِئَلاَّ يَعْلَمَ أَهْلُ الْكِتَابِ) لِيَعْلَمَ أَهْلُ الْكِتَابِ يُقَالُ (الظَّاهِرُ) عَلَى كُلِّ شَيْءٍ عِلْمًا (وَالْبَاطِنُ) عَلَى كُلِّ شَيْءٍ عِلْمًا (أَنْظِرُونَا) انْتَظِرُونَا .

Mudžahid kaže da *džeʻalekum mustahlefine*[5] znači "iz onoga što vam On stavlja na raspolaganje"; *minez-zulumati ilen-nur*[6] – "iz tmina na svjetlo" (iz lutanja na pravi put); *fihi be sun šedidun ve menafiʻu lin-nasi*[7] – "u kome je velika snaga i koje ljudima koristi" (zaštita im je i oružje); *mevlakum*[8] – "vama odgovara" (tj. baš ste vi u njoj najpreči); *li ella jaʻleme ehlul-kitabi*[9] – "i neka sljedbenici Knjige znaju". Neki kažu da *Ez-Zahiru*[10] znači (Koji je znanjem iznad svega); *El-Batinu*[11] – (Koji je znanjem unutar svega); *enziruna*[12] – "pričekajte nas".

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَٰنِ الرَّحِيمِ

U ime Allaha, Svemilosnog, Samilosnog!

سُورَةُ الْمُجَادَلَةِ

SURA EL-MUDŽADELA (RASPRAVA)[13]

وَقَالَ مُجَاهِدٌ (يُحَادُّونَ) يُشَاقُّونَ اللَّهَ (كُبِتُوا) أُخْزُوا مِنَ الْخِزْيِ (اسْتَحْوَذَ) غَلَبَ .

Mudžahid kaže da *juhaddune*[14] znači "suprostavljaju se Allahu"; *kubitu*[15] – "bit će osramoćeni"; *istahveze*[16] – "ovladao je".

---

5 El-Hadid, 7. Ovdje se traži dijeljenje od onoga što je Allah podario ljudima.

6 El-Hadid, 9. Allah jasnim ajetima izvodi Svoje robove iz tmina nevjerstva na svjetlo istine i vjere.

7 El-Hadid, 25. Radi se o željezu koje je Allah za ljude stvorio.

8 El-Hadid, 15. Govori se o Vatri, koja će biti prebivalište nevjernika.

9 El-Hadid, 29. Uzvišeni Allah kaže posjednicima Knjige (židovima i kršćanima) da oni nemaju udjela u raspolaganju bilo kakvom Allahovom blagodati i da je sva blagodat u Njegovim rukama, i On je daje kome On hoće. Buhari ističe ovaj ajet koji počinje negacijom *li ella jaʻleme* i navodi da je to, ustvari, izuzetak, te da se ovo shvata kao *li jaʻleme*, tj. bez negacije.

10 El-Hadid, 3.

11 Isti ajet.

12 El-Hadid, 13. To će reći, licemjeri i licemjerke vjernicima na Sudnjem danu kada vide svjetlo koje sija ispred njih, želeći da se i oni njime posluže.

13 O ovom poglavlju nije zabilježen nijedan merfu' hadis.

14 El-Mudžadela, 5.

15 Isti ajet. Bit će osramoćeni oni koji su neposlušni Allahu i Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem.

16 El-Mudžadela, 9. Radi se o nevjernicima, kojima je šejtan ovladao.

U ime Allaha, Svemilosnog, Samilosnog!

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَٰنِ الرَّحِيمِ

SURA EL-HAŠR (PROGONSTVO)

سُورَةُ الْحَشْرِ

El-džela[1] znači "protjerivanje iz jedne zemlje u drugu".

(الْجَلاَءَ) لِلإِخْرَاجِ مِنْ أَرْضٍ إِلَى أَرْضٍ .

POGLAVLJE...

بَاب

4882. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Abdur-Rahim, njemu Seid b. Sulejman, ovom Hušejm, a njemu Ebu-Bišr, prenoseći od Seida b. Džubejra da je rekao:
"Pitao sam Ibn-Abbasa o suri Et-Tevba (Pokajanje) pa mi je rekao: 'To je i El-Fatiha (koja iznosi sramote). Neprestano je objavljivano: ima onih i ima onih, tako da su mislili kako neće biti ostavljen niko, a da se u njoj neće spomenuti.'
'A sura El-Enfal?', upitao sam.
'Objavljena je na Bedru', odgovorio je.
'A sura El-Hašr?', upitah.
'Objavljena je o Benu-Nediru', odgovorio je."[2]

٤٨٨٢. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِالرَّحِيمِ حَدَّثَنَا سَعِيدُ بْنُ سُلَيْمَانَ حَدَّثَنَا هُشَيْمٌ أَخْبَرَنَا أَبُو بِشْرٍ عَنْ سَعِيدِ بْنِ جُبَيْرٍ قَالَ قُلْتُ لابْنِ عَبَّاسٍ سُورَةُ التَّوْبَةِ قَالَ التَّوْبَةُ هِيَ الْفَاضِحَةُ مَا زَالَتْ تَنْزِلُ وَمِنْهُمْ وَمِنْهُمْ حَتَّى ظَنُّوا أَنَّهَا لَنْ تُبْقِيَ أَحَدًا مِنْهُمْ إِلاَّ ذُكِرَ فِيهَا قَالَ قُلْتُ سُورَةُ الأَنْفَالِ قَالَ نَزَلَتْ فِي بَدْرٍ قَالَ قُلْتُ سُورَةُ الْحَشْرِ قَالَ نَزَلَتْ فِي بَنِي النَّضِيرِ .

4883. PRIČAO NAM JE Hasan b. Mudrik, njemu Jahja b. Hammad, a ovom Ebu-Avama, prenoseći od Ebu-Bišra, a on od Seida da je kazivao:
"Upitao sam Ibn-Abbasa, radijallahu anhuma, o suri El-Hašr, pa mi je rekao: 'Reci sura En-Nedir.'"

٤٨٨٣. حَدَّثَنَا الْحَسَنُ بْنُ مُدْرِكٍ حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ حَمَّادٍ أَخْبَرَنَا أَبُو عَوَانَةَ عَنْ أَبِي بِشْرٍ عَنْ سَعِيدٍ قَالَ قُلْتُ لابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا سُورَةُ الْحَشْرِ قَالَ قُلْ سُورَةُ النَّضِيرِ .

1 El-Hašr, 3.

2 Naime, u povodu događaja sa židovskim plemenom Benu-Nadir.

RIJEČI UZVIŠENOG: "TO ŠTO STE NEKE PALME POSJEKLI..."[3]

باب قوله (ما قطعتم من لينة)

Nahle znači "palma" (datule koje nisu presovane niti su bemijske).[4]

نَخْلَةٍ مَا لَمْ تَكُنْ عَجْوَةً أَوْ بَرْنِيَّةً .

4884. PRIČAO NAM JE Kutejba, njemu Lejs, prenoseći od Nafija, a on od Ibn-Omera, radijallahu anhuma, da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, popalio i posjekao palme na neobrađenoj zemlji plemena Benu-Nedir, pa je Uzvišeni Allah objavio:
"To što ste neke palme posjekli ili ih da uspravno stoje ostavili – Allahovom ste voljom učinili, zato da On nevjernike ponizi."[5]

٤٨٨٤. حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ حَدَّثَنَا لَيْثٌ عَنْ نَافِعٍ عَنِ ابْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا أَنَّ رَسُولَ ﷺ حَرَّقَ نَخْلَ بَنِي النَّضِيرِ وَقَطَعَ وَهِيَ الْبُوَيْرَةُ فَأَنْزَلَ اللهُ تَعَالَى (مَا قَطَعْتُمْ مِنْ لِينَةٍ أَوْ تَرَكْتُمُوهَا قَائِمَةً عَلَى أُصُولِهَا فَبِإِذْنِ اللهِ وَلِيُخْزِيَ الْفَاسِقِينَ) .

RIJEČI UZVIŠENOG: "A ONO ŠTO JE ALLAH KAO PLIJEN DAROVAO POSLANIKU SVOME..."[6]

باب قوله
(ما أفاء الله على رسوله)

4885. PRIČAO NAM JE Ali b. Abdullah, a njemu Sufjan (više puta), prenoseći od Amra, on od Zuhrija, ovaj od Malika b. Evsa b. Hadesana, a on od Omera, radijallahu anhu, da je rekao:
"Imetak Benu-Nedira pripao je Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem; – ono što mu je Allah kao plijen darovao, na koji muslimani nisu kasom tjerali konje i kamile. To je bilo posebno (namijenjeno) Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, iz čega je izrdžavao porodicu godinu dana; ono što je preostalo trošio bi za oružje i konje na Allahovom putu."

٤٨٨٥. حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ عَبْدِاللهِ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ غَيْرَ مَرَّةٍ عَنْ عَمْرٍو عَنِ الزُّهْرِيِّ عَنْ مَالِكِ بْنِ أَوْسِ بْنِ الْحَدَثَانِ عَنْ عُمَرَ رَضِيَ اللهُ عنه قَالَ كَانَتْ أَمْوَالُ بَنِي النَّضِيرِ مِمَّا أَفَاءَ اللهُ عَلَى ﷺ مِمَّا لَمْ يُوجِفِ الْمُسْلِمُونَ عَلَيْهِ بِخَيْلٍ وَلاَ رِكَابٍ فَكَانَتْ لِرَسُولِ اللهِ ﷺ خَاصَّةً يُنْفِقُ عَلَى أَهْلِهِ مِنْهَا نَفَقَةَ سَنَتِهِ ثُمَّ يَجْعَلُ مَا بَقِيَ فِي السِّلاَحِ وَالْكُرَاعِ عُدَّةً فِي سَبِيلِ اللهِ .

3 El-Hašr, 5.
4 Bemijskom se naziva datula dobre sorte.
5 El-Hašr, 5.
6 El-Hašr, 6.

RIJEČI UZVIŠENOG: "ONO ŠTO VAM POSLANIK DA – TO UZMITE!"[1]

4886. PRIČAO NAM JE je Muhammed b. Jusuf, a njemu Sufjan, prenoseći od Mensura, on od Ibrahima, ovaj od Alkame (da je kazivao):
"Abdullah (b. Mes'ud) je rekao: 'Allah je prokleo žene koje tetoviraju i one koje se tetoviraju, one koje čupaju dlake s lica (ili iz obrva) one koje, želeći biti ljepše, prave sebi razmake među sjekutićima (zubima), mijenjajući (tako) ono što je Allah stvorio.' To je doprlo do jedne žene iz Benu-Eseda po imenu Umm-Ja'kub, te je došla i rekla: 'Saznala sam da si ti prokleo takve i takve!'
'Zašto da ja ne proklinjem onoga koga je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, prokleo i onog koji je spomenut u Allahovoj Knjizi?!', odgovori on.
'Pročitala sam sve što je među koricama (Allahove Knjige)', reče ona, 'ali nisam našla ono što ti tvrdiš!'
'Da si pročitala, već bi to našla! Zar nisi pročitala: 'Ono što vam Poslanik da – to uzmite a ono što vam zabrani – ostavite!'?', reče on.
'Da', odgovori ona.
'To je on (Poslanik) zabranio!', reče on, a ona odgovori: 'Ja mislim da to i tvoja supruga čini!'
'Idi i pogledaj!', predložio je on. Ona je otišla i pogledala, ali ništa od toga nije primijetila.
'Da je to uradila moja žena, ne bih joj prilazio!', rekao je on (Abdullah)."

باب
(ومَا آتاكُمُ الرَّسُولُ فخُذُوهُ)

٤٨٨٦ . حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ يُوسُفَ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ عَنْ مَنْصُورٍ عَنْ إِبْرَاهِيمَ عَنْ عَلْقَمَةَ عَنْ عَبْدِاللهِ قَالَ لَعَنَ اللهُ الْوَاشِمَاتِ وَالْمُوتَشِمَاتِ وَالْمُتَنَمِّصَاتِ وَالْمُتَفَلِّجَاتِ لِلْحُسْنِ الْمُغَيِّرَاتِ خَلْقَ اللهِ فَبَلَغَ ذَلِكَ امْرَأَةً مِنْ بَنِي أَسَدٍ يُقَالُ لَهَا أُمُّ يَعْقُوبَ فَجَاءَتْ فَقَالَتْ إِنَّهُ بَلَغَنِي عَنْكَ أَنَّكَ لَعَنْتَ كَيْتَ وَكَيْتَ فَقَالَ وَمَا لِي أَلْعَنُ مَنْ لَعَنَ رَسُولُ اللهِ ﷺ وَمَنْ هُوَ فِي كِتَابِ اللهِ فَقَالَتْ لَقَدْ قَرَأْتُ مَا بَيْنَ اللَّوْحَيْنِ فَمَا وَجَدْتُ فِيهِ مَا تَقُولُ قَالَ لَئِنْ كُنْتِ قَرَأْتِيهِ لَقَدْ وَجَدْتِيهِ أَمَا قَرَأْتِ (وَمَا آتَاكُمُ الرَّسُولُ فَخُذُوهُ وَمَا نَهَاكُمْ عَنْهُ فَانْتَهُوا) قَالَتْ بَلَى قَالَ فَإِنَّهُ قَدْ نَهَى عَنْهُ قَالَتْ فَإِنِّي أَرَى أَهْلَكَ يَفْعَلُونَهُ قَالَ فَاذْهَبِي فَانْظُرِي فَذَهَبَتْ فَنَظَرَتْ فَلَمْ تَرَ مِنْ حَاجَتِهَا شَيْئًا فَقَالَ لَوْ كَانَتْ كَذَلِكَ مَا جَامَعْتُهَا .

1 El-Hašr, 7.

4887. PRIČAO NAM JE Ali, a njemu Abdur-Rahman, prenoseći od Sufjana, koji kaže da je spomenuo Abdur-Rahmanu b. Abisu hadis koji Mensur prenosi od Ibrahima, on od Alkame, a ovaj od Abdullaha, radijallahu anhu, koji kaže: "Allahov je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, prokleo onu ženu koja upliće tuđu kosu u svoju!" Kaže (Sufjan): "Čuo sam ga (ovaj hadis) od žene po imenu Umm-Ja'kub, koja od Abdullaha prenosi slično Mensurovom hadisu."

٤٨٨٧. حَدَّثَنَا عَلِيٌّ حَدَّثَنَا عَبْدُالرَّحْمَنِ عَنْ سُفْيَانَ قَالَ ذَكَرْتُ لِعَبْدِالرَّحْمَنِ بْنِ عَابِسٍ حَدِيثَ مَنْصُورٍ عَنْ إِبْرَاهِيمَ عَنْ عَلْقَمَةَ عَنْ عَبْدِاللهِ رَضِي الله عنه قَالَ لَعَنَ اللهُ الْوَاصِلَةَ فَقَالَ سَمِعْتُهُ مِنِ امْرَأَةٍ يُقَالُ لَهَا أُمُّ يَعْقُوبَ عَنْ عَبْدِاللهِ مِثْلَ حَدِيثِ مَنْصُورٍ .

RIJEČI UZVIŠENOG: "... I ONIMA KOJI SU MEDINU ZA ŽIVLJENJE IZABRALI I DOMOM PRAVE VJERE UČINILI."[2]

باب (وَالَّذِينَ تَبَوَّءُوا الدَّارَ وَالْإِيمَانَ)

4888. PRIČAO NAM JE Ahmed b. Junus, njemu Ebu-Bekr (tj. Ibn-Ajjaš), prenoseći od Husejna, a on od Amra b. Mejmuna, koji kaže: "Omer je, radijallahu anhu, rekao: 'Povjeravam halifi (poslije mene) da prizna prava prvih muhadžira. Ostavljene su mu u emanet i ensarije, koji su Medinu nastanili i iman prihvatili prije nego što je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, hidžru učinio – da prihvati dobročinstva dobročinitelju i da oprosti grešku grešniku.'"

٤٨٨٨. حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ يُونُسَ حَدَّثَنَا أَبُو بَكْرٍ يَعْنِي ابْنَ عَيَّاشٍ عَنْ حُصَيْنٍ عَنْ عَمْرِو بْنِ مَيْمُونٍ قَالَ قَالَ عُمَرُ رَضِي الله عنه أُوصِي الْخَلِيفَةَ بِالْمُهَاجِرِينَ الْأَوَّلِينَ أَنْ يَعْرِفَ لَهُمْ حَقَّهُمْ وَأُوصِي الْخَلِيفَةَ بِالْأَنْصَارِ الَّذِينَ تَبَوَّءُوا الدَّارَ وَالْإِيمَانَ مِنْ قَبْلِ أَنْ يُهَاجِرَ النَّبِيُّ ﷺ أَنْ يَقْبَلَ مِنْ مُحْسِنِهِمْ وَيَعْفُوَ عَنْ مُسِيئِهِمْ .

RIJEČI UZVIŠENOG: "... I VIŠE VOLE NJIMA NEGO SEBI..."[3]

باب قَوْلُهُ (وَيُؤْثِرُونَ عَلَى أَنْفُسِهِمْ)

El-hasasa[4] *neimaština*; *el-muflihun*[5] znači "oni će uspjeti vječnošću"; *el-felah* – ostanak "spas, sreća, utočište" (*hajje 'alel-felah* – "požurite na spas"). Hasan kaže: "*Hadžeten* je sinonim za zavist."[6]

الْخَصَاصَةُ الْفَاقَةُ (الْمُفْلِحُونَ) الْفَائِزُونَ بِالْخُلُودِ وَالْفَلَاحُ الْبَقَاءُ حَيَّ عَلَى الْفَلَاحِ عَجِّلْ وَقَالَ الْحَسَنُ (حَاجَةً) حَسَدًا .

2 El-Hašr, 9.
3 Isti ajet.
4 Isti ajet.
5 Isti ajet.
6 Naime, u ovom se ajetu govori o stanovnicima Medine koji su pomogli muhadžirima; voljeli su njima više nego samima sebi i davali im iako je i njima samima to bilo potrebno.

4889. PRIČAO NAM JE Ja'kub b. Ibrahim b. Kesir, njemu Ebu-Usama, ovom Fudajl b. Gazvan, a njemu Ebu-Hazim Ešdže'i, prenoseći od Ebu-Hurejre, radijallahu anhu, da je kazivao:[1] "Jedan je čovjek došao Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, i rekao: 'Allahov Poslaniče, zadesila me velika glad!' Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, je poslao svojim ženama, ali kod njih ništa nije našao. Tada Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, reče: 'Zar nema nekog – Allah mu se smilovao! – ko bi ga ugostio ovu noć?' Jedan ensarija ustade i reče: 'Ja ću Allahov Poslaniče!' Otišao je svojoj kući i rekao ženi: 'Ovo je gost Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, i zato ne štedi ništa!' 'Tako mi Allaha, nemam ništa osim dječijeg zalogaja!', odgovori ona.

'Kada djeca htjednu večerati, uspavaj ih, ugasi svjetiljku i skupit ćemo svoje stomake ovu noć!', reče joj muž. Ona je to i učinila. Nakon toga je ovaj čovjek otišao izjutra Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, pa mu je on rekao: 'Allah se začudio (ili nasmijao) zbog toga čovjeka i žene!'[2] Tada je Uzvišeni Allah objavio: '... i više vole njima nego sebi, mada im je i samima potrebno.'"[3]

٤٨٨٩. حَدَّثَنِي يَعْقُوبُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ بْنِ كَثِيرٍ حَدَّثَنَا أَبُو أُسَامَةَ حَدَّثَنَا فُضَيْلُ بْنُ غَزْوَانَ حَدَّثَنَا أَبُو حَازِمٍ الْأَشْجَعِيُّ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِي الله عنه قَالَ أَتَى رَجُلٌ رَسُولَ اللهِ ﷺ فَقَالَ يَا رَسُولَ اللهِ أَصَابَنِي الْجَهْدُ فَأَرْسَلَ إِلَى نِسَائِهِ فَلَمْ يَجِدْ عِنْدَهُنَّ شَيْئًا فَقَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ أَلاَ رَجُلٌ يُضَيِّفُهُ هَذِهِ اللَّيْلَةَ يَرْحَمُهُ اللهُ فَقَامَ رَجُلٌ مِنَ الْأَنْصَارِ فَقَالَ أَنَا يَا رَسُولَ اللهِ فَذَهَبَ إِلَى أَهْلِهِ فَقَالَ لاِمْرَأَتِهِ ضَيْفُ رَسُولِ اللهِ ﷺ لاَ تَدَّخِرِيهِ شَيْئًا قَالَتْ وَاللهِ مَا عِنْدِي إِلاَّ قُوتُ الصِّبْيَةِ قَالَ فَإِذَا أَرَادَ الصِّبْيَةُ الْعَشَاءَ فَنَوِّمِيهِمْ وَتَعَالَيْ فَأَطْفِئِي السِّرَاجَ وَنَطْوِي بُطُونَنَا اللَّيْلَةَ فَفَعَلَتْ ثُمَّ غَدَا الرَّجُلُ عَلَى رَسُولِ اللهِ ﷺ فَقَالَ لَقَدْ عَجِبَ اللهُ عَزَّ وَجَلَّ أَوْ ضَحِكَ مِنْ فُلاَنٍ وَفُلاَنَةَ فَأَنْزَلَ اللهُ عَزَّ وَجَلَّ (وَيُؤْثِرُونَ عَلَى أَنْفُسِهِمْ وَلَوْ كَانَ بِهِمْ خَصَاصَةٌ) .

---

1 U Taberanijevu predanju precizira se da je to bio Ebu-Hurejra, radijallahu anhu.

2 U Muslimovu predanju spominje se *adžeb-Allahu* (Allah se zadivio), a u predanju Ibn-Ebu-Dun'jaa spominje se *dahik-Allahu* (Allah se nasmijao). Ovo ukazuje da je Uzvišeni Allah bio zadovoljan postupkom tog čovjeka dobročinitelja, koji je odvojio od svojih usta i usta svoga djeteta i žene to pružio potrebnome. To su savršena svojstva Uzvišenog Allaha da se nasmije i zadivi i začudi i mi Mu pripisujemo ova svojstva onako kako dolikuje Njegovoj Uzvišenosti i Savršenosti i tvrdimo da mu ništa nije slično niti ravno kako od Njegovih stvorenja, tako i od njihovih svojstava. (prim. rec.)

3 El-Hašr, 9.

U ime Allaha, Svemilosnog, Samilosnog!

بسم الله الرحمن الرحيم

SURA EL-MUMTEHINA (PROVJERENA)

سُورَةُ الْمُمْتَحِنَةِ

Mudžahid kaže da *la tedž'alna fitneten*[4] znači "ne stavi nas u iskušenje" (tj. ne kazni nas njihovim rukama; pa kažu: "Da su ovi na istini, ne bi ih ovo zadesilo"). *Bi 'isamil-kevafir*[5] znači "u braku mnogoboškinje ne zadržavajte" (drugovima Vjerovjesnikovim, sallallahu alejhi ve sellem, naređena je rastava braka od žena koje su bile mekkanske idolopoklonice).

وَقَالَ مُجَاهِدٌ (لاَ تَجْعَلْنَا فِتْنَةً) لاَ تُعَذِّبْنَا بِأَيْدِيهِمْ فَيَقُولُونَ لَوْ كَانَ هَؤُلاَءِ عَلَى الْحَقِّ مَا أَصَابَهُمْ هَذَا (بِعِصَمِ الْكَوَافِرِ) أُمِرَ أَصْحَابُ النَّبِيِّ ﷺ بِفِرَاقِ نِسَائِهِمْ كُنَّ كَوَافِرَ بِمَكَّةَ .

RIJEČI UZVIŠENOG: "S MOJIM I SVOJIM NEPRIJATELJIMA NE PRIJATELJUJTE!"[6]

باب (لاَ تَتَّخِذُوا عَدُوِّي وَعَدُوَّكُمْ أَوْلِيَاءَ)

4890. PRIČAO NAM JE Humejdi, njemu Sufjan, ovom Amr b. Dinar, a njemu Hasan b. Muhammed b. Ali, prenoseći od Ubjedullaha b. Ebu-Rafija, Alijinog pisara, da je čuo Aliju, radijallahu anhu, kako kazuje:

"Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, poslao je mene, Zubejra i Mikdada i rekao nam: 'Idite sve dok ne dođete do bašče Hah; u njoj je žena u nosiljci, a s njom je pismo, pa ga uzmite!' Otišli smo, međusobno se utrkujući na konjima, sve dok nismo stigli do te bašče, gdje smo zatekli tu ženu.

'Izvadi pismo!', rekli smo joj.

'Nema kod mene nikakva pisma!', odgovorila je.

'Ili ćeš dati pismo ili ćemo ti skinuti odjeću!', zaprijetili smo. Tada ga je ona izvadila iz svojih pletenica, te smo ga donijeli Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem. Bilo je to pismo Hatiba b. Ebu-Beltea upućeno idolopoklonicima u Mekki u kojem ih on obavještava o nekim planovima

٤٨٩٠. حَدَّثَنَا الْحُمَيْدِيُّ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ حَدَّثَنَا عَمْرُو بْنُ دِينَارٍ قَالَ حَدَّثَنِي الْحَسَنُ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ عَلِيٍّ أَنَّهُ سَمِعَ عُبَيْدَاللهِ ابْنَ أَبِي رَافِعٍ كَاتِبَ عَلِيٍّ يَقُولُ سَمِعْتُ عَلِيًّا رَضِيَ اللهُ عنه يَقُولُ بَعَثَنِي رَسُولُ اللهِ ﷺ أَنَا وَالزُّبَيْرَ وَالْمِقْدَادَ فَقَالَ انْطَلِقُوا حَتَّى تَأْتُوا رَوْضَةَ خَاخٍ فَإِنَّ بِهَا ظَعِينَةً مَعَهَا كِتَابٌ فَخُذُوهُ مِنْهَا فَذَهَبْنَا تَعَادَى بِنَا خَيْلُنَا حَتَّى أَتَيْنَا الرَّوْضَةَ فَإِذَا نَحْنُ بِالظَّعِينَةِ فَقُلْنَا أَخْرِجِي الْكِتَابَ فَقَالَتْ مَا مَعِي مِنْ كِتَابٍ فَقُلْنَا لَتُخْرِجِنَّ الْكِتَابَ أَوْ لَنُلْقِيَنَّ الثِّيَابَ فَأَخْرَجَتْهُ مِنْ عِقَاصِهَا فَأَتَيْنَا بِهِ النَّبِيَّ ﷺ فَإِذَا فِيهِ مِنْ حَاطِبِ بْنِ أَبِي بَلْتَعَةَ إِلَى أُنَاسٍ مِنَ الْمُشْرِكِينَ مِمَّنْ بِمَكَّةَ يُخْبِرُهُمْ بِبَعْضِ أَمْرِ

4 El-Mumtehina, 5.

5 El-Mumtehina, 10.

6 El-Mumtehina, 1.

Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem.
'Šta je ovo, Hatibe?', upitao ga je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, a on se poče pravdati: 'Ne požuruj sa mnom, Allahov Poslaniče! Ja sam se priključio Kurejšijama, a nisam od njih.[1] S tobom je bilo muhadžira što imaju rodbinu koja čuva njihove porodice i imetak u Mekki, pa sam želio, ako me je već zaobišla rodbinska veza, učiniti im kakvo dobro kako bi zaštitili moju rodbinu. Nisam to učinio niti kao nevjernik niti kao odmetnik od vjere.' Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, tada reče: 'Istinu vam je rekao!' Na to Omer reče: 'Dopusti, Allahov Poslaniče, da ga udarim (sabljom) po vratu!'[2]
'On je učestvovao (u Bici) na Bedru. Šta znaš, možda je Uzvišeni Allah pogledao učesnike u Bici na Bedru, rekavši im: 'Radite šta hoćete, već sam vam oprostio!'', reče mu Poslanik."
Amr b. Dinar kaže: "U povodu događaja s ovim čovjekom objavljeno je: 'O vi koji vjerujete s Mojim i svojim neprijateljima ne prijateljujte!'"[3]
Kaže (prenosilac Sufjan b. Ujejne): "Ne znam je li ovaj ajet u sklopu ovog hadisa ili je Amrov govor."
PRIČAO NAM JE Ali,[4] rekavši: "Upitali su Sufjana o ovome, pa je objavljeno: 'S Mojim i svojim neprijateljima ne prijateljujte!'"Sufjan kaže: "Ovo je u hadisu ljudi (tj. ovaj dodatak). Zapamtio sam ga od Amra i nisam u njemu izostavio nijednog slova, niti znam da ga je iko drugi izuzev mene zapamtio."

النَّبِيِّ ﷺ فَقَالَ النَّبِيُّ ﷺ مَا هَذَا يَا حَاطِبُ قَالَ لاَ تَعْجَلْ عَلَيَّ يَا رَسُولَ اللهِ إِنِّي كُنْتُ امْرَأً مِنْ قُرَيْشٍ وَلَمْ أَكُنْ مِنْ أَنْفُسِهِمْ وَكَانَ مَنْ مَعَكَ مِنَ الْمُهَاجِرِينَ لَهُمْ قَرَابَاتٌ يَحْمُونَ بِهَا أَهْلِيهِمْ وَأَمْوَالَهُمْ بِمَكَّةَ فَأَحْبَبْتُ إِذْ فَاتَنِي مِنَ النَّسَبِ فِيهِمْ أَنْ أَصْطَنِعَ إِلَيْهِمْ يَدًا يَحْمُونَ قَرَابَتِي وَمَا فَعَلْتُ ذَلِكَ كُفْرًا وَلاَ ارْتِدَادًا عَنْ دِينِي فَقَالَ النَّبِيُّ ﷺ إِنَّهُ قَدْ صَدَقَكُمْ فَقَالَ عُمَرُ دَعْنِي يَا رَسُولَ اللهِ فَأَضْرِبَ عُنُقَهُ فَقَالَ إِنَّهُ شَهِدَ بَدْرًا وَمَا يُدْرِيكَ لَعَلَّ اللهَ عَزَّ وَجَلَّ اطَّلَعَ عَلَى أَهْلِ بَدْرٍ فَقَالَ اعْمَلُوا مَا شِئْتُمْ فَقَدْ غَفَرْتُ لَكُمْ قَالَ عَمْرٌو وَنَزَلَتْ فِيهِ (يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لاَ تَتَّخِذُوا عَدُوِّي وَعَدُوَّكُمْ أَوْلِيَاءَ) قَالَ لاَ أَدْرِي الآيَةَ فِي الْحَدِيثِ أَوْ قَوْلُ عَمْرٍو حَدَّثَنَا عَلِيٌّ قَالَ قِيلَ لِسُفْيَانَ فِي هَذَا فَنَزَلَتْ (لاَ تَتَّخِذُوا عَدُوِّي وَعَدُوَّكُمْ أَوْلِيَاءَ) قَالَ سُفْيَانُ هَذَا فِي حَدِيثِ النَّاسِ حَفِظْتُهُ مِنْ عَمْرٍو مَا تَرَكْتُ مِنْهُ حَرْفًا وَمَا أُرَى أَحَدًا حَفِظَهُ غَيْرِي .

1 Ovaj ashab nije bio Kurejšija, nego je bio njihov saveznik, pa se zato ovako obraća Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem.

2 Tj. da mu glavu skinem.

3 El-Mumtehina, 1.

4 Tj. Ali b. Medini, što ukazuje da Sufjan nije bio ubijeđen da ovaj dodatak pripada hadisu, tj. da je merfu'.

RIJEČI UZVIŠENOG: "O VJERNICI, KAD VAM VJERNICE KAO MUHADŽIRKE DOĐU..."[5]

باب (إذا جاءكم المؤمنات مهاجرات)

4891. PRIČAO NAM JE Ishak, njemu Ja'kub b. Ibrahim, ovom Ibn-Ehi b. Šihab, prenoseći od svoga amidže, a on od Urve, da je Aiša, radijallahu anha, supruga Vjerovjesnikova, kazivala:
"Allahov je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, provjeravao one vjernice koje su činile hidžru riječima Uzvišenog Allaha: 'O Vjerovjesniče, kada ti dođu vjernice da ti polože prisegu...' – sve do riječi: 'Allah, zaista, mnogo prašta i On je milostiv.'
'Rekla je Aiša', kaže Urve, 'onoj od vjernica koja bi prihvatila ovaj uvjet Allahov bi se Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, obratio riječima: 'Uzeo sam od tebe prisegu riječima!' Nije, tako mi Allaha, pri davanju zakletve nijednu ženu dotaknuo rukom! Njihova prisega na vjernost zaključivala se njegovim riječima: 'Sklopio sam s tobom ugovor o tome.'"[6]
Ovo predanje slaže se s predanjem koje bilježe Junus, Ma'mer i Abdur-Rahman b. Ishak od Zuhrija. Ishak b. Rašid ovaj hadis prenosi od Zuhrija, a on od Urve i Amre.

٤٨٩١. حَدَّثَنَا إِسْحَاقُ حَدَّثَنَا يَعْقُوبُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ بْنِ سَعْدٍ حَدَّثَنَا ابْنُ أَخِي ابْنِ شِهَابٍ عَنْ عَمِّهِ أَخْبَرَنِي عُرْوَةُ أَنَّ عَائِشَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهَا زَوْجَ النَّبِيِّ ﷺ أَخْبَرَتْهُ أَنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ كَانَ يَمْتَحِنُ مَنْ هَاجَرَ إِلَيْهِ مِنَ الْمُؤْمِنَاتِ بِهَذِهِ الْآيَةِ بِقَوْلِ اللهِ (يَا أَيُّهَا النَّبِيُّ إِذَا جَاءَكَ الْمُؤْمِنَاتُ يُبَايِعْنَكَ) إِلَى قَوْلِهِ (غَفُورٌ رَحِيمٌ) قَالَ عُرْوَةُ قَالَتْ عَائِشَةُ فَمَنْ أَقَرَّ بِهَذَا الشَّرْطِ مِنَ الْمُؤْمِنَاتِ قَالَ لَهَا رَسُولُ اللهِ ﷺ قَدْ بَايَعْتُكِ كَلَامًا وَلَا وَاللهِ مَا مَسَّتْ يَدُهُ يَدَ امْرَأَةٍ قَطُّ فِي الْمُبَايَعَةِ مَا يُبَايِعُهُنَّ إِلَّا بِقَوْلِهِ قَدْ بَايَعْتُكِ عَلَى ذَلِكِ تَابَعَهُ يُونُسُ وَمَعْمَرٌ وَعَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ إِسْحَاقَ عَنِ الزُّهْرِيِّ وَقَالَ إِسْحَاقُ بْنُ رَاشِدٍ عَنِ الزُّهْرِيِّ عَنْ عُرْوَةَ وَعَمْرَةَ.

5 El-Mumtehina, 10.

6 Po jednoj tački ugovora koji je sklopljen na Hudejbiji između muslimana i idolopoklonika obaveza je muslimana bila da u Mekku vrate svakog Kurejševića, bez obzira što je primio islam. Allah je učinio izuzetak jedino kada su u pitanju žene. One nisu bile vraćane idolopoklonicima ukoliko bi prihvatile islam i pobjegle iz Mekke, ali uz prethodnu provjeru njihove stvarne privrženosti islamu.

RIJEČI UZVIŠENOG: "O VJEROVJESNIČE, KADA TI DOĐU VJERNICE DA TI POLOŽE PRISEGU..." [1]

بَاب
(إِذَا جَاءَكَ الْمُؤْمِنَاتُ يُبَايِعْنَكَ)

4892. PRIČAO NAM JE Ebu-Ma'mer, ovom Abdul-Varis, a njemu Ejjub, prenoseći od Hafse b. Sirin, a ona od Umm-Atijje, radijallahu anha, koja kaže:
"Polagale smo prisegu Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, pa nam je proučio: '... da neće Allahu nikoga ravnim smatrati.' [2] Zabranio nam je naricanje, ali je jedna žena stisnula svoju ruku i rekla: 'Jedna mi je žena pomogla u naricanju, pa je želim nagraditi.' Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, nije joj ništa odgovorio. Otišla je, vratila se i položila prisegu na vjernost."[3]

٤٨٩٢. حَدَّثَنَا أَبُو مَعْمَرٍ حَدَّثَنَا عَبْدُالْوَارِثِ حَدَّثَنَا أَيُّوبُ عَنْ حَفْصَةَ بِنْتِ سِيرِينَ عَنْ أُمِّ عَطِيَّةَ رَضِي الله عَنْهَا قَالَتْ بَايَعْنَا رَسُولَ اللهِ ﷺ فَقَرَأَ عَلَيْنَا (أَنْ لاَ يُشْرِكْنَ بِاللهِ شَيْئًا) وَنَهَانَا عَنِ النِّيَاحَةِ فَقَبَضَتِ امْرَأَةٌ يَدَهَا فَقَالَتْ أَسْعَدَتْنِي فُلاَنَةُ أُرِيدُ أَنْ أَجْزِيَهَا فَمَا قَالَ لَهَا النَّبِيُّ ﷺ شَيْئًا فَانْطَلَقَتْ وَرَجَعَتْ فَبَايَعَهَا .

4893. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Muhammed, njemu Vehb b. Džerir, a ovom njegov otac, prenoseći od Zubejra, on od Ikrime, a ovaj od Ibn-Abbasa da je rekao:
"Riječi Uzvišenog: '... i da ti neće ni u čemu što je dobro poslušnost odricati'[4] – uvjet je koji je ženama postavio Allah."

٤٨٩٣. حَدَّثَنَا عَبْدُاللهِ بْنُ مُحَمَّدٍ حَدَّثَنَا وَهْبُ بْنُ جَرِيرٍ قَالَ حَدَّثَنَا أَبِي قَالَ سَمِعْتُ الزُّبَيْرَ عَنْ عِكْرِمَةَ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ فِي قَوْلِهِ تَعَالَى (وَلاَ يَعْصِينَكَ فِي مَعْرُوفٍ) قَالَ إِنَّمَا هُوَ شَرْطٌ شَرَطَهُ اللهُ لِلنِّسَاءِ .

4894. PRIČAO NAM JE Ali b. Abdullah, njemu Sufjan, ovom Zuhri, prenoseći od Ebu-Idrisa, koji je čuo Ubadu b. Samita, radijallahu anhu, kako pripovijeda: "Bili smo kod Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, kada je rekao: 'Da li mi polažete prisegu (na vjernost) da nećete Allahu nikoga ravnim smatrati, da nećete bludničiti niti krasti?' Potom je proučio ajet o ženama."'[5]

٤٨٩٤. حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ عَبْدِاللهِ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ قَالَ الزُّهْرِيُّ حَدَّثَنَاهُ قَالَ حَدَّثَنِي أَبُو إِدْرِيسَ سَمِعَ عُبَادَةَ بْنَ الصَّامِتِ رَضِي الله عنه قَالَ كُنَّا عِنْدَ النَّبِيِّ ﷺ فَقَالَ أَتُبَايِعُونِي عَلَى أَنْ لاَ تُشْرِكُوا بِاللهِ شَيْئًا وَلاَ تَزْنُوا وَلاَ تَسْرِقُوا وَقَرَأَ آيَةَ النِّسَاءِ وَأَكْثَرُ

---

1 El-Mumtehina, 12.

2 Isti ajet.

3 Svi islamski učenjaci slažu se da je naricanje za umrlim strogo zabranjeno (haram). Ibn-Hadžer tvrdi da je ovaj slučaj vjerovatno bio prije donošenja propisa o zabrani naricanja.

4 El-Mumtehina, 12.

5 To je 12. ajet ove sure, koji govori o prisezi žena na vjernost Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem.

Najveći dio teksta navodi Sufjan: "Proučio je ajet, (dodavši): 'Pa ko ispuni ugovor – njegova je nagrada kod Allaha, a ko učini nešto od toga, pa bude kažnjen – to mu je otkup za to. Ko od toga nešto uradi i Allah ga prikrije, to je u nadležnosti Allaha: ako hoće, kaznit će ga, a ako hoće, oprostit će mu.'"
S njim (Sufjanom) slaže se (u predanju) Abdur-Rezzak, prenoseći od Ma'mera ono što se navodi o ajetu.

لَفْظِ سُفْيَانَ قَرَأَ الْآيَةَ فَمَنْ وَفَى مِنْكُمْ فَأَجْرُهُ عَلَى اللهِ وَمَنْ أَصَابَ مِنْ ذَلِكَ شَيْئًا فَعُوقِبَ فَهُوَ كَفَّارَةٌ لَهُ وَمَنْ أَصَابَ مِنْهَا شَيْئًا مِنْ ذَلِكَ فَسَتَرَهُ اللهُ فَهُوَ إِلَى اللهِ إِنْ شَاءَ عَذَّبَهُ وَإِنْ شَاءَ غَفَرَ لَهُ
تَابَعَهُ عَبْدُالرَّزَّاقِ عَنْ مَعْمَرٍ فِي الْآيَةِ .

4895. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Abdur-Rahim, njemu Harun b. Ma'ruf, a ovom Abdullah b. Vehb, prenoseći od Ibn-Džurejdža, on od Hasana b. Muslima, ovaj od Tavusa, a on od Ibn-Abbasa, radijallahu anhuma, da je rekao:
"Klanjao sam ramazanski bajram-namaz za Allahovim Poslanikom, sallallahu alejhi ve sellem, zatim Ebu-Bekrom, Omerom i Osmanom; svi su ga klanjali prije hutbe, a hutbu su kasnije držali. Allahov Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, sišao je (jedanput s minbera), i kao da ga sad gledam kako pokazuje da sjednu ljudi svojom rukom, a zatim prođe između njih kako bi otišao s Bilalom do žena. Pa reče: 'O Vjerovjesniče', 'došle su ti vjernice položiti prisegu da neće Allahu nikoga ravnim smatrati, da neće krasti, blud činiti, djecu svoju ubijati te da neće svojim muževima tuđu djecu poturati...' – sve dok nije spomenuo sve što se navodi u ajetu. Nakon što je završio, Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, upitao je žene: 'Vi ste na tome?'
'Da, Allahov Poslaniče', odgovori jedna od njih, dok su ostale šutjele. (Hasan ne zna ko je ona.). 'Udijelite sadaku!', reče on. Potom je Bilal raširio svoju odjeću, pa su žene počele bacati burme i prstenje na nju."

٤٨٩٥. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِالرَّحِيمِ حَدَّثَنَا هَارُونُ بْنُ مَعْرُوفٍ حَدَّثَنَا عَبْدُاللهِ بْنُ وَهْبٍ قَالَ وَأَخْبَرَنِي ابْنُ جُرَيْجٍ أَنَّ الْحَسَنَ بْنَ مُسْلِمٍ أَخْبَرَهُ عَنْ طَاوُسٍ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا قَالَ شَهِدْتُ الصَّلَاةَ يَوْمَ الْفِطْرِ مَعَ رَسُولِ اللهِ ﷺ وَأَبِي بَكْرٍ وَعُمَرَ وَعُثْمَانَ فَكُلُّهُمْ يُصَلِّيهَا قَبْلَ الْخُطْبَةِ ثُمَّ يَخْطُبُ بَعْدُ فَنَزَلَ نَبِيُّ اللهِ ﷺ فَكَأَنِّي أَنْظُرُ إِلَيْهِ حِينَ يُجَلِّسُ الرِّجَالَ بِيَدِهِ ثُمَّ أَقْبَلَ يَشُقُّهُمْ حَتَّى أَتَى النِّسَاءَ مَعَ بِلَالٍ فَقَالَ (يَا أَيُّهَا النَّبِيُّ إِذَا جَاءَكَ الْمُؤْمِنَاتُ يُبَايِعْنَكَ عَلَى أَنْ لَا يُشْرِكْنَ بِاللهِ شَيْئًا وَلَا يَسْرِقْنَ وَلَا يَزْنِينَ وَلَا يَقْتُلْنَ أَوْلَادَهُنَّ وَلَا يَأْتِينَ بِبُهْتَانٍ يَفْتَرِينَهُ بَيْنَ أَيْدِيهِنَّ وَأَرْجُلِهِنَّ) حَتَّى فَرَغَ مِنَ الْآيَةِ كُلِّهَا ثُمَّ قَالَ حِينَ فَرَغَ أَنْتُنَّ عَلَى ذَلِكَ فَقَالَتِ امْرَأَةٌ وَاحِدَةٌ لَمْ يُجِبْهُ غَيْرُهَا نَعَمْ يَا رَسُولَ اللهِ لَا يَدْرِي الْحَسَنُ مَنْ هِيَ قَالَ فَتَصَدَّقْنَ وَبَسَطَ بِلَالٌ ثَوْبَهُ فَجَعَلْنَ يُلْقِينَ الْفَتَخَ وَالْخَوَاتِيمَ فِي ثَوْبِ بِلَالٍ .

U ime Allaha, Svemilosnog, Samilosnog!

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَٰنِ الرَّحِيمِ

SURA ES-SAFF (BOJNI RED)

سُورَةُ الصَّفِّ

Mudžahid kaže da *men ensari ilallahi*[1] znači "ko će me slijediti ka Allahu". Ibn-Abbas kaže da *mersusun*[2] znači (prilijepljen jedan za drugog). Jahja objašnjava da *bir-resasi* znači spojen s olovom.

وَقَالَ مُجَاهِدٌ (مَنْ أَنْصَارِي إِلَى اللهِ) مَنْ يَتَّبِعُنِي إِلَى اللهِ وَقَالَ ابْنُ عَبَّاسٍ (مَرْصُوصٌ) مُلْصَقٌ بَعْضُهُ بِبَعْضٍ وَقَالَ يَحْيَى بِالرَّصَاصِ .

RIJEČI UZVIŠENOG: "... ČIJE JE IME AHMED, KOJI ĆE POSLIJE MENE DOĆI."[3]

باب قَوْلُهُ تَعَالَى (مِنْ بَعْدِي اسْمُهُ أَحْمَدُ)

4896. PRIČAO NAM JE Ebu-Jeman, a njemu Šu'ajb, prenoseći od Zuhrija, ovaj od Muhammeda b. Džubejra b. Mut'ima, a on od svoga oca, radijallahu anhu, da je rekao:
"Čuo sam Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, kako govori: 'Ja imam razna imena: Ja sam Muhammed, i ja sam Ahmed, i ja sam El-Mahi, onaj kojim Allah briše nevjerstvo, El-Hašir, onaj pred kojim će ljudi biti sakupljeni, i El-Akib, poslije koga neće biti poslanika!'"

٤٨٩٦ . حَدَّثَنَا أَبُو الْيَمَانِ أَخْبَرَنَا شُعَيْبٌ عَنِ الزُّهْرِيِّ قَالَ أَخْبَرَنِي مُحَمَّدُ بْنُ جُبَيْرِ بْنِ مُطْعِمٍ عَنْ أَبِيهِ رَضِي الله عنه قَالَ سَمِعْتُ رَسُولَ اللهِ ﷺ يَقُولُ إِنَّ لِي أَسْمَاءً أَنَا مُحَمَّدٌ وَأَنَا أَحْمَدُ وَأَنَا الْمَاحِي الَّذِي يَمْحُو اللهُ بِيَ الْكُفْرَ وَأَنَا الْحَاشِرُ الَّذِي يُحْشَرُ النَّاسُ عَلَى قَدَمِي وَأَنَا الْعَاقِبُ .

1 Es-Saff, 14. Ovo je izgovorio Isa, alejhis-selam, svojim učenicima.

2 Es-Saff, 4. Radi se o mudžahidima koji se bore na Allahovom putu u bojnim redovima kao da su bedemi čvrsti.

3 Es-Saff, 6.

U ime Allaha, Svemilosnog, Samilosnog!

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَٰنِ الرَّحِيمِ

SURA EL-DŽUMU‘A (PETAK)

سُورَةُ الْجُمُعَةِ

RIJEČI UZVIŠENOG: “... I DRUGIMA KOJI IM SE JOŠ NISU PRIKLJUČILI...”[4]

بَاب قَوْلُهُ (وَآخَرِينَ مِنْهُمْ لَمَّا يَلْحَقُوا بِهِمْ)

Omer je učio: “*Femdu ila zirillah* (umjesto fes‘av ila zikrillah) – pohitajte Allaha spominjati!”

وَقَرَأَ عُمَرُ فَامْضُوا إِلَى ذِكْرِ اللهِ .

4897. PRIČAO NAM JE Abdul-Aziz b. Abdullah, njemu Sulejman b. Bilal, ovom Sevr, prenoseći od Gajsa, a on od Ebu-Hurejre, radijallahu anhu, da je rekao:
“Sjedili smo kod Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, kada mu je objavljeno iz sure El-Džumu‘a: ‘... i drugima koji im se nisu još priključili...’ Na pitanje: ‘Ko su oni, Allahov Poslaniče?’ – nije odgovorio sve dok nije bio upitan tri puta. Među nama je bio i Selman Farisi, na koga je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, stavio svoju ruku i rekao: ‘Kada bi iman bio na sazviježđu Plejada, dostigli bi ga ljudi (ili čovjek[5]) od ovih.’”

٤٨٩٧. حَدَّثَنِي عَبْدُالْعَزِيزِ بْنُ عَبْدِاللهِ قَالَ حَدَّثَنِي سُلَيْمَانُ بْنُ بِلَالٍ عَنْ ثَوْرٍ عَنْ أَبِي الْغَيْثِ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللهُ عنه قَالَ كُنَّا جُلُوسًا عِنْدَ النَّبِيِّ ﷺ فَأُنْزِلَتْ عَلَيْهِ سُورَةُ الْجُمُعَةِ (وَآخَرِينَ مِنْهُمْ لَمَّا يَلْحَقُوا بِهِمْ) قَالَ قُلْتُ مَنْ هُمْ يَا رَسُولَ اللهِ فَلَمْ يُرَاجِعْهُ حَتَّى سَأَلَ ثَلَاثًا وَفِينَا سَلْمَانُ الْفَارِسِيُّ وَضَعَ رَسُولُ اللهِ ﷺ يَدَهُ عَلَى سَلْمَانَ ثُمَّ قَالَ لَوْ كَانَ الْإِيمَانُ عِنْدَ الثُّرَيَّا لَنَالَهُ رِجَالٌ أَوْ رَجُلٌ مِنْ هَؤُلَاءِ .

4898. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Abdul-Vehhab, ovom Abdul-Aziz, a njemu Sevr, prenoseći od Ebu-Gajsa, ovaj od Ebu-Hurejre a on od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, da je rekao:
“Dostigli bi ga ljudi od onih.”

٤٨٩٨. حَدَّثَنَا عَبْدُاللهِ ابْنُ عَبْدِالْوَهَّابِ حَدَّثَنَا عَبْدُالْعَزِيزِ أَخْبَرَنِي ثَوْرٌ عَنْ أَبِي الْغَيْثِ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ لَنَالَهُ رِجَالٌ مِنْ هَؤُلَاءِ .

---

4 El-Džumu‘a, 3.

5 Ovdje je u pitanju dvoumljenje Sulejmana b. Bilala o tome da li se radi o jednini ili množini. Kod Muslima i Nesaija stoji množina: ljudi od ovih, kao što je i rivajet poslije ovoga, bez dvoumljenja. Bilježi Ebu-Nu‘ajm rivajet sa dodatkom: “Slijede moj ummet i mnogo donose salavat na mene”. Kaže Kurtubi: “U stvarnosti se desilo ono što je rekao Sallallahu alejhi ve sellem, jer se našlo od njih onih čiji je spomen postao poznat, koji su “hafizi asara” pamtili predaje i veliku im pažnju pridavali u čemu s njima nije mnogo drugih učestvovalo. (*Fethul Bari*, 8/511)

RIJEČI UZVIŠENOG: "ALI KAD ONI KAKVU ROBU TRGOVAČKU ILI VESELJE UGLEDAJU..."[1]

باب
(وإذا رأوا تجارة أو لهوا)

4899. PRIČAO MI JE Hafs b. Umer, ovom Halid b. Abdullah, a njemu Husejn, prenoseći od Salima b. Ebu-Dža'da i Ebu-Sufjana, a oni od Džabira b. Abdullaha, radijallahu anhu, koji je kazivao:
"Pristigla je karavana jednog petka dok smo mi bili (na džumi) s Vjerovjesnikom, sallallahu alejhi ve sellem. Ljudi su pohrlili napolje, izuzev dvanaesterice, pa je Allah objavio: 'Ali kad oni kakvu robu trgovačku ili zabavu ugledaju, pohrle joj i tebe ostave sama da stojiš...'"[2]

٤٨٩٩. حَدَّثَنِي حَفْصُ بْنُ عُمَرَ حَدَّثَنَا خَالِدُ ابْنُ عَبْدِاللهِ حَدَّثَنَا حُصَيْنٌ عَنْ سَالِمِ بْنِ أَبِي الْجَعْدِ وَعَنْ أَبِي سُفْيَانَ عَنْ جَابِرِ بْنِ عَبْدِاللهِ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا قَالَ أَقْبَلَتْ عِيرٌ يَوْمَ الْجُمُعَةِ وَنَحْنُ مَعَ النَّبِيِّ ﷺ فَثَارَ النَّاسُ إِلاَّ اثْنَيْ عَشَرَ رَجُلاً فَأَنْزَلَ اللهُ (وَإِذَا رَأَوْا تِجَارَةً أَوْ لَهْوًا انْفَضُّوا إِلَيْهَا وَتَرَكُوكَ قَائِمًا) .

U ime Allaha, Svemilosnog, Samilosnog!

بِسْمِ اللهِ الرَّحْمَٰنِ الرَّحِيمِ

SURA EL-MUNAFIKUN (LICEMJERI)

سُورَةُ الْمُنَافِقِينَ

RIJEČI UZVIŠENOG: "KAD TI LICEMJERI DOLAZE, ONI GOVORE: 'MI TVRDIMO DA SI TI ZAISTA ALLAHOV POSLANIK...!'" – SVE DO RIJEČI: "... PRAVI LAŠCI."[3]

بَاب قَوْلِهِ (إِذَا جَاءَكَ الْمُنَافِقُونَ
قَالُوا نَشْهَدُ إِنَّكَ لَرَسُولُ اللهِ)
إِلَى (لَكَاذِبُونَ)

4900. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Redža', njemu Israil, a ovom Ebu-Ishak, prenoseći od Zejda b. Erkama da je rekao:
"Učestvovao sam u jednoj bici;[4] Kada sam čuo Abdullaha b. Ubejja gdje kaže: 'Ne udjeljujte ništa onima koji su uz Allahovog Poslanika, ne bi li ga napustili. Ako se vratimo u Medinu zasigurno će jači

٤٩٠٠. حَدَّثَنَا عَبْدُاللهِ بْنُ رَجَاءٍ حَدَّثَنَا إِسْرَائِيلُ عَنْ أَبِي إِسْحَاقَ عَنْ زَيْدِ بْنِ أَرْقَمَ قَالَ كُنْتُ فِي غَزَاةٍ فَسَمِعْتُ عَبْدَاللهِ بْنَ أُبَيٍّ يَقُولُ لاَ تُنْفِقُوا عَلَى مَنْ عِنْدَ رَسُولِ اللهِ حَتَّى يَنْفَضُّوا مِنْ حَوْلِهِ وَلَئِنْ رَجَعْنَا مِنْ عِنْدِهِ لَيُخْرِجَنَّ الأَعَزُّ مِنْهَا

1 El-Džumu'a, 11.

2 Isti ajet. Kaže se da se ovaj slučaj desio kada je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, petkom prvo klanjao namaz, pa tek onda učio hutbu, kao što je slučaj s bajramskom hutbom, što bilježi Ebu-Davud u djelu *El-Merasil*. (*Tefsir Ibn-Kesir*, skraćeno izdanje, prijevod na bos. jezik, str. 1384)

3 El-Munafikun, 1.

4 Iz predanja imama Nesaija da se ustanoviti da se radi o Bici na Tebuku. To se, također, potvrđuje u autentičnom predanju koje bilježi Abd b. Humejd.

istjerati slabijega!' Ispričao sam to svome amidži ili Omeru. On je, onda, to kazao Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, pa me pozvao da mu to ispričam. Allahov je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, nakon toga poslao po Abdullaha b. Ubejja i njegove drugove. Oni su se zakleli da to nisu rekli. Allahov je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, smatrao moje svjedočenje lažnim, a njihovo istinitim, pa sam zapao u takvu brigu u kakvu nikada do tada nisam zapao.[5]
I dok sam kasnije sjedio u kući, amidža mi je rekao: 'Šta si htio time, tako da Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, lažnim proglasi tvoj iskaz i da te zamrzi!' Nakon što je Uzvišeni Allah objavio: 'Kad ti licemjeri dolaze...' – Vjerovjesnik je, sallallahu alejhi ve sellem, poslao po mene, pa je proučio (gornji) ajet i rekao: 'Allah je, doista, potvrdio tvoju iskrenost, o Zejde!'"

الأَذَلَّ فَذَكَرْتُ ذَلِكَ لِعَمِّي أَوْ لِعُمَرَ فَذَكَرَهُ لِلنَّبِيِّ ﷺ فَدَعَانِي فَحَدَّثْتُهُ فَأَرْسَلَ رَسُولُ اللهِ ﷺ إِلَى عَبْدِاللهِ بْنِ أُبَيٍّ وَأَصْحَابِهِ فَحَلَفُوا مَا قَالُوا فَكَذَّبَنِي رَسُولُ اللهِ ﷺ وَصَدَّقَهُ فَأَصَابَنِي هَمٌّ لَمْ يُصِبْنِي مِثْلُهُ قَطُّ فَجَلَسْتُ فِي الْبَيْتِ فَقَالَ لِي عَمِّي مَا أَرَدْتَ إِلَى أَنْ كَذَّبَكَ رَسُولُ اللهِ ﷺ وَمَقَتَكَ فَأَنْزَلَ اللهُ تَعَالَى (إِذَا جَاءَكَ الْمُنَافِقُونَ) فَبَعَثَ إِلَيَّ النَّبِيُّ ﷺ فَقَرَأَ فَقَالَ إِنَّ اللهَ قَدْ صَدَّقَكَ يَا زَيْدُ.

RIJEČI UZVIŠENOG: "ONI SU ZAKLETE SVOJE KAO ŠTIT UZELI..."[6]

باب (اتَّخَذُوا أَيْمَانَهُمْ جُنَّةً)

Tj. iza njih se zaklanjaju.

يَجْتَنُّونَ بِهَا.

4901. PRIČAO NAM JE Adem b. Ebu-Ijasin, njemu Israil, prenoseći od Ebu-Ishaka, a on od Zejd b. Erkama, radijallahu anhu, da je rekao:
"Bio sam sa svojim amidžom kada sam čuo Abdullaha b. Ubejja b. Selula kako govori: 'Ne udjeljujte ništa onima koji su uz Allahovog Poslanika, ne bi li ga napustili! Također je rekao, ako se vratimo u Medinu, sigurno će jači istjerati slabijega!'
To sam ispričao amidži, koji je to kazao Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, a on je, onda, poslao po Abdullaha b. Ubejja i njegove drugove.

٤٩٠١. حَدَّثَنَا آدَمُ بْنُ أَبِي إِيَاسٍ حَدَّثَنَا إِسْرَائِيلَ عَنْ أَبِي إِسْحَاقَ عَنْ زَيْدِ بْنِ أَرْقَمَ رَضِي الله عنه قَالَ كُنْتُ مَعَ عَمِّي فَسَمِعْتُ عَبْدَاللهِ بْنَ أُبَيٍّ ابْنَ سَلُولَ يَقُولُ لاَ تُنْفِقُوا عَلَى مَنْ عِنْدَ رَسُولِ اللهِ حَتَّى يَنْفَضُّوا وَقَالَ أَيْضًا لَئِنْ رَجَعْنَا إِلَى الْمَدِينَةِ لَيُخْرِجَنَّ الأَعَزُّ مِنْهَا الأَذَلَّ فَذَكَرْتُ ذَلِكَ لِعَمِّي فَذَكَرَ عَمِّي لِرَسُولِ اللهِ ﷺ فَأَرْسَلَ رَسُولُ اللهِ ﷺ إِلَى عَبْدِاللهِ بْنِ أُبَيٍّ وَأَصْحَابِهِ فَحَلَفُوا

5 U predanju koje bilježi Ibn-Ebu-Lejla spominje se: "Sjedio sam u kući plašeći se da mi ljudi ne kažu: 'Slagao si!'"

6 El-Munafikun, 2.

Oni su se zakleli da to nisu rekli, pa im je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, povjerovao, a moju je izjavu smatrao lažnom. Tolika me je briga spopala kakvu nikada do tada nisam osjetio, tako da sam ostao u svojoj kući sve dok Uzvišeni Allah nije objavio: 'Kad ti licemjeri dolaze...', do riječi: 'Oni govore: 'Ne udjeljujte ništa onima koji su uz Allahovog Poslanika...'' – sve do ajeta u kojem su riječi: '... sigurno će jači istjerati iz nje slabijega...' [1] Tada je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, poslao po mene, proučio mi ove ajete, a onda rekao: 'Allah je, doista, tvoj govor potvrdio istinitim!'"

مَا قَالُوا فَصَدَّقَهُمْ رَسُولُ اللهِ ﷺ وَكَذَّبَنِي فَأَصَابَنِي هَمٌّ لَمْ يُصِبْنِي مِثْلُهُ قَطُّ فَجَلَسْتُ فِي بَيْتِي فَأَنْزَلَ اللهُ عَزَّ وَجَلَّ (إِذَا جَاءَكَ الْمُنَافِقُونَ) إِلَى قَوْلِهِ (هُمُ الَّذِينَ يَقُولُونَ لاَ تُنْفِقُوا عَلَى مَنْ عِنْدَ رَسُولِ اللهِ) إِلَى قَوْلِهِ (لَيُخْرِجَنَّ الأَعَزُّ مِنْهَا الأَذَلَّ) فَأَرْسَلَ إِلَيَّ رَسُولُ اللهِ ﷺ فَقَرَأَهَا عَلَيَّ ثُمَّ قَالَ إِنَّ اللهَ قَدْ صَدَّقَكَ .

RIJEČI UZVIŠENOG: "TO JE ZATO ŠTO SU VJERNICI BILI, PA NEVJERNICI POSTALI, I ONDA SU IM SRCA ZAPEČAĆENA, PA NE SHVAĆAJU."[2]

بَاب قَوْلِهِ (ذَلِكَ بِأَنَّهُمْ آمَنُوا ثُمَّ كَفَرُوا فَطُبِعَ عَلَى قُلُوبِهِمْ فَهُمْ لاَ يَفْقَهُونَ)

4902. PRIČAO NAM JE Adem, njemu Šu'ba, ovom Hakem, prenoseći od Muhammeda b. Ka'ba Kurezija, a on od Zejda b. Erkama, radijallahu anhu, da je rekao:

"Nakon što je Abdullah b. Ubejj rekao: 'Ne udjeljujte ništa onima koji su uz Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem..! Ako se vratimo u Medinu...!' – o tome sam upoznao Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, pa su me ensarije ukorile. Abdullah b. Ubejj zakleo se da to nije izjavio, a ja sam se vratio kući i zaspao. Nakon toga me je pozvao Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, pa sam mu došao, a on mi reče: 'Allah je, doista, tvoj govor potvrdio istinitim!' – Tada je objavljeno: 'Oni govore: 'Ne udjeljujte...'',[3]

Ovo prenosi i Ibn-Ebi-Zaida od A'meša, on od Amra, ovaj od Abdur-Rahmana Ibn-Ebu-Lejle, on od Zejda Ibn-Erkama, a ovaj od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem.

٤٩٠٢. حَدَّثَنَا آدَمُ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ عَنِ الْحَكَمِ قَالَ سَمِعْتُ مُحَمَّدَ بْنَ كَعْبٍ الْقُرَظِيَّ قَالَ سَمِعْتُ زَيْدَ بْنَ أَرْقَمَ رَضِي اللهُ عنه قَالَ لَمَّا قَالَ عَبْدُاللهِ بْنُ أُبَيٍّ (لاَ تُنْفِقُوا عَلَى مَنْ عِنْدَ رَسُولِ اللهِ) وَقَالَ أَيْضًا (لَئِنْ رَجَعْنَا إِلَى الْمَدِينَةِ) أَخْبَرْتُ بِهِ النَّبِيَّ ﷺ فَلاَمَنِي الأَنْصَارُ وَحَلَفَ عَبْدُاللهِ بْنُ أُبَيٍّ مَا قَالَ ذَلِكَ فَرَجَعْتُ إِلَى الْمَنْزِلِ فَنِمْتُ فَدَعَانِي رَسُولُ اللهِ ﷺ فَأَتَيْتُهُ فَقَالَ إِنَّ اللهَ قَدْ صَدَّقَكَ وَنَزَلَ (هُمُ الَّذِينَ يَقُولُونَ لاَ تُنْفِقُوا) وَقَالَ ابْنُ أَبِي زَائِدَةَ عَنِ الأَعْمَشِ عَنْ عَمْرٍو عَنِ ابْنِ أَبِي لَيْلَى عَنْ زَيْدٍ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ .

1 El-Munafikun, 1-8.
2 El-Munafikun, 3.
3 El-Munafikun, 7.

RIJEČI UZVIŠENOG: "KAD IH POGLEDAŠ, NJIHOV TE IZGLED USHIĆUJE; A KADA PROGOVORE, TI SLUŠAŠ RIJEČI NJIHOVE – ALI, ONI SU KAO ŠUPLJI NASLONJENI BALVANI, I MISLE DA JE SVAKI POVIK PROTIV NJIH. ONI SU PRAVI NEPRIJATELJI – PA IH SE PRIČUVAJ! ALLAH IH UBIO, KUDA SE ODMEĆU?!"[4]

باب
(وَإِذَا رَأَيْتَهُمْ تُعْجِبُكَ أَجْسَامُهُمْ وَإِنْ يَقُولُوا تَسْمَعْ لِقَوْلِهِمْ كَأَنَّهُمْ خُشُبٌ مُسَنَّدَةٌ يَحْسَبُونَ كُلَّ صَيْحَةٍ عَلَيْهِمْ هُمُ الْعَدُوُّ فَاحْذَرْهُمْ قَاتَلَهُمُ اللَّهُ أَنَّى يُؤْفَكُونَ)

4903. PRIČAO NAM JE Amr b. Halid, njemu Zuhejr b. Mu'avija, a ovom Ebu-Ishak, prenoseći od Zejda b. Erkama da je rekao:
"Izašli smo s Vjerovjesnikom, sallallahu alejhi ve sellem, na put na kojem su ljudi osjetili teškoću, pa je Abdullah b. Ubejj rekao svojim drugovima: 'Ne udjeljujte ništa onima koji su uz Allahovog Poslanika, ne bi li ga napustili!', kao i: 'Da se vratimo u Medinu, jači bi, sigurno, istjerao slabijega!'
Nakon toga došao sam Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, i obavijestio ga (o tome). On je pozvao Abdullaha b. Ubejja i ispitao ga, a on se zakleo da on to nije učinio. Potom se pročulo: 'Zejd je slagao Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem!'
Osjećao sam (zbog toga) u svojoj duši tegobu, sve dok Uzvišeni Allah nije obistinio moj iskaz riječima: 'Kad ti licemjeri dolaze...' Allahov ih je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, pozvao da traži za njih oprosta, ali su oni tresli svojim glavama, odbijajući to.
Za Njegove riječi: '... naslonjeni balvani',[5] kaže: a oni su bili najljepši ljudi!"

٤٩٠٣. حَدَّثَنَا عَمْرُو بْنُ خَالِدٍ حَدَّثَنَا زُهَيْرُ بْنُ مُعَاوِيَةَ حَدَّثَنَا أَبُو إِسْحَاقَ قَالَ سَمِعْتُ زَيْدَ بْنَ أَرْقَمَ قَالَ خَرَجْنَا مَعَ النَّبِيِّ ﷺ فِي سَفَرٍ أَصَابَ النَّاسَ فِيهِ شِدَّةٌ فَقَالَ عَبْدُ اللهِ بْنُ أُبَيٍّ لِأَصْحَابِهِ لَا تُنْفِقُوا عَلَى مَنْ عِنْدَ رَسُولِ اللهِ حَتَّى يَنْفَضُّوا مِنْ حَوْلِهِ وَقَالَ لَئِنْ رَجَعْنَا إِلَى الْمَدِينَةِ لَيُخْرِجَنَّ الْأَعَزُّ مِنْهَا الْأَذَلَّ فَأَتَيْتُ النَّبِيَّ ﷺ فَأَخْبَرْتُهُ فَأَرْسَلَ إِلَى عَبْدِ اللهِ بْنِ أُبَيٍّ فَسَأَلَهُ فَاجْتَهَدَ يَمِينَهُ مَا فَعَلَ قَالُوا كَذَبَ زَيْدٌ رَسُولَ اللهِ ﷺ فَوَقَعَ فِي نَفْسِي مِمَّا قَالُوا شِدَّةٌ حَتَّى أَنْزَلَ اللهُ عَزَّ وَجَلَّ تَصْدِيقِي فِي (إِذَا جَاءَكَ الْمُنَافِقُونَ) فَدَعَاهُمُ النَّبِيُّ ﷺ لِيَسْتَغْفِرَ لَهُمْ فَلَوَّوْا رُءُوسَهُمْ وَقَوْلُهُ (خُشُبٌ مُسَنَّدَةٌ) قَالَ كَانُوا رِجَالًا أَجْمَلَ شَيْءٍ.

---

4 El-Munafikun, 4.

5 El-Munafikun, 4.

RIJEČI UZVIŠENOG: “A KAD IM SE REKNE: ‘DOĐITE, ALLAHOV POSLANIK ĆE MOLITI DA VAM SE OPROSTI!’ – ONI GLAVAMA SVOJIM TRESU I VIDIŠ IH KAKO NADMENO ODBIJAJU.”[1]

باب قَوْلِهِ
{وَإِذَا قِيلَ لَهُمْ تَعَالَوْا يَسْتَغْفِرْ لَكُمْ رَسُولُ اللَّهِ لَوَّوْا رُءُوسَهُمْ وَرَأَيْتَهُمْ يَصُدُّونَ وَهُمْ مُسْتَكْبِرُونَ}

Harreku znači “ismijavali su se s Vjerovjesnikom, sallallahu alejhi ve sellem, tresući glavom”. Uči se *levejtu,* bez *tešdida* dvostručenja.

حَرَّكُوا اسْتَهْزَءُوا بِالنَّبِيِّ ﷺ وَيُقْرَأُ بِالتَّخْفِيفِ مِنْ لَوَيْتُ .

4904. PRIČAO NAM JE Ubejdullah b. Musa, prenoseći od Israila, ovaj od Ebu-Ishaka, a on od Zejda b. Erkama da je kazivao:

“Bio sam sa svojim amidžom kada sam čuo Abdullaha b. Ubejja b. Selula kako govori: ‘Ne udjeljujte ništa onima koji su uz Allahovog Poslanika, ne bi li ga napustili i kada bi se vratili u Medinu, sigurno bi jači istjerao slabijega!’

Ispričao sam to svome amidži, a on je o tome obavijestio Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem. On me je pozvao, pa sam mu sve ispričao, a onda je poslao po Abdullaha b. Ubejja i njegove drugove, pa su se zakleli da nisu rekli ono što su rekli. Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, moj je iskaz smatrao lažnim, a njihov istinitim. Poklopila me (nakon toga) briga koju nikada ranije nisam imao, te sam sjedio u svojoj kući. Jednom mi amidža reče: ‘Šta si htio tako da Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, smatra da lažeš i da te zamrzi!’

Uzvišeni je Allah nakon toga objavio: “Kad ti licemjeri dolaze, oni govore: ‘Mi tvrdimo da si ti zaista Allahov Poslanik!’” Tada je Vjerovjesnik poslao po mene i, proučivši ove ajete, rekao: ‘Allah je, doista, tvoj govor potvrdio istinitim!’”

٤٩٠٤. حَدَّثَنَا عُبَيْدُاللهِ بْنُ مُوسَى عَنْ إِسْرَائِيلَ عَنْ أَبِي إِسْحَاقَ عَنْ زَيْدِ بْنِ أَرْقَمَ قَالَ كُنْتُ مَعَ عَمِّي فَسَمِعْتُ عَبْدَاللهِ بْنَ أُبَيٍّ بْنَ سَلُولَ يَقُولُ لاَ تُنْفِقُوا عَلَى مَنْ عِنْدَ رَسُولِ اللهِ حَتَّى يَنْفَضُّوا وَلَئِنْ رَجَعْنَا إِلَى الْمَدِينَةِ لَيُخْرِجَنَّ الْأَعَزُّ مِنْهَا الْأَذَلَّ فَذَكَرْتُ ذَلِكَ لِعَمِّي فَذَكَرَ عَمِّي لِلنَّبِيِّ ﷺ فَدَعَانِي فَحَدَّثْتُهُ فَأَرْسَلَ إِلَى عَبْدِاللهِ ابْنِ أُبَيٍّ وَأَصْحَابِهِ فَحَلَفُوا مَا قَالُوا وَكَذَّبَنِي النَّبِيُّ ﷺ وَصَدَّقَهُمْ فَأَصَابَنِي غَمٌّ لَمْ يُصِبْنِي مِثْلُهُ قَطُّ فَجَلَسْتُ فِي بَيْتِي وَقَالَ عَمِّي مَا أَرَدْتَ إِلَى أَنْ كَذَّبَكَ النَّبِيُّ ﷺ وَمَقَتَكَ فَأَنْزَلَ اللهُ تَعَالَى (إِذَا جَاءَكَ الْمُنَافِقُونَ قَالُوا نَشْهَدُ إِنَّكَ لَرَسُولُ اللهِ) وَأَرْسَلَ إِلَيَّ النَّبِيُّ ﷺ فَقَرَأَهَا وَقَالَ إِنَّ اللهَ قَدْ صَدَّقَكَ .

1 El-Munafikun, 5.

RIJEČI UZVIŠENOG: "ISTO IM JE – MOLIO TI OPROST ZA NJIH ILI NE MOLIO, ALLAH IM, ZAISTA, NEĆE OPROSTITI; ALLAH, DOISTA, NAROD NEVJERNIČKI NEĆE NA PRAVI PUT UPUTITI."[2]

باب قَوْلُهُ
{سَوَاءٌ عَلَيْهِمْ أَسْتَغْفَرْتَ لَهُمْ أَمْ لَمْ تَسْتَغْفِرْ لَهُمْ لَنْ يَغْفِرَ اللَّهُ لَهُمْ إِنَّ اللَّهَ لَا يَهْدِي الْقَوْمَ الْفَاسِقِينَ}

4905. PRIČAO NAM JE Ali, njemu Sufjan, a ovom Amr, koji prenosi od Džabira b. Abdullaha, radijallahu anhuma, da je kazivao:

"Bili smo u toku jednog vojnog pohoda (a jedanput je Sufjan rekao: u vojsci), pa je jedan muhadžir jednog ensariju udario.[3]

'Pomozite mi, ensarije!', povika ensarija.

'Pomozite, muhadžiri!', reče na to muhadžir. To je čuo Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, i upitao: 'Kakav je to džahilijjetski poziv?!'

'Allahov Poslaniče', odgovorili su, 'jedan muhadžir udario je nogom u stražnjicu jednog ensariju!'

'Ostavite to (taj nacionalizam), jer je to smrdljivo!', reče on. To je čuo Abdullah b. Ubejj, te reče: 'To su učinili! Tako mi Allaha, kad bismo se vratili u Medinu, sigurno bi jači iz nje istjerao slabijega!' To je doprlo do Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, te je Omer ustao i rekao: 'Allahov Poslaniče, dopusti da ubijem ovog licemjera!'

'Ostavi ga kako ljudi ne bi pričali da Muhammed ubija svoje drugove!',[4] reče mu Vjerovjesnik.

Ensarija je bilo više nego muhadžira u vrijeme njihovog dolaska u Medinu. Kasnije su se i muhadžiri umnožili." Sufjan kaže: "Zapamtio sam ga (ovaj hadis) od Amra", dok Amr kaže: "Čuo sam Džabira kako pripovijeda: "Bili smo s Vjerovjesnikom, sallallahu alejhi ve sellem.."

٤٩٠٥. حَدَّثَنَا عَلِيٌّ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ قَالَ عَمْرٌو سَمِعْتُ جَابِرَ بْنَ عَبْدِاللهِ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا قَالَ كُنَّا فِي غَزَاةٍ قَالَ سُفْيَانُ مَرَّةً فِي جَيْشٍ فَكَسَعَ رَجُلٌ مِنَ الْمُهَاجِرِينَ رَجُلاً مِنَ الْأَنْصَارِ فَقَالَ الْأَنْصَارِيُّ يَا لَلْأَنْصَارِ وَقَالَ الْمُهَاجِرِيُّ يَا لَلْمُهَاجِرِينَ فَسَمِعَ ذَلِكَ رَسُولُ اللهِ ﷺ فَقَالَ مَا بَالُ دَعْوَى الْجَاهِلِيَّةِ قَالُوا يَا رَسُولَ اللهِ كَسَعَ رَجُلٌ مِنَ الْمُهَاجِرِينَ رَجُلاً مِنَ الْأَنْصَارِ فَقَالَ دَعُوهَا فَإِنَّهَا مُنْتِنَةٌ فَسَمِعَ بِذَلِكَ عَبْدُاللهِ بْنُ أُبَيٍّ فَقَالَ فَعَلُوهَا أَمَا وَاللهِ لَئِنْ رَجَعْنَا إِلَى الْمَدِينَةِ لَيُخْرِجَنَّ الْأَعَزُّ مِنْهَا الْأَذَلَّ فَبَلَغَ النَّبِيَّ ﷺ فَقَامَ عُمَرُ فَقَالَ يَا رَسُولَ اللهِ دَعْنِي أَضْرِبْ عُنُقَ هَذَا الْمُنَافِقِ فَقَالَ النَّبِيُّ ﷺ دَعْهُ لَا يَتَحَدَّثُ النَّاسُ أَنَّ مُحَمَّدًا يَقْتُلُ أَصْحَابَهُ وَكَانَتِ الْأَنْصَارُ أَكْثَرَ مِنَ الْمُهَاجِرِينَ حِينَ قَدِمُوا الْمَدِينَةَ ثُمَّ إِنَّ الْمُهَاجِرِينَ كَثُرُوا بَعْدُ قَالَ سُفْيَانُ فَحَفِظْتُهُ مِنْ عَمْرٍو قَالَ عَمْرٌو سَمِعْتُ جَابِرًا كُنَّا مَعَ النَّبِيِّ ﷺ.

---

2 El-Munafikun, 6.

3 U predanju koje bilježi Taberi navodi se, od Džabira, da se muhadžir zvao Džahdžah b. Kajs Gifari, a bio je vodič Omerova, radijallahu anhu, konja, dok se ensarija zvao Sinan b. Vebra Džuheni.

4 Taberi navodi mursel predanje od Ikrime u kojem se navodi da je Abdullah b. Abdullah b. Ubejj, sin ovog licemjera, došao Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, i rekao mu: "Moj otac uznemirava Allaha i Njegovog Poslanika, pa mi dopusti da ga ubijem!" Poslanik mu, sallallahu alejhi ve sellem, reče: "Nemoj ubiti svoga oca!"

RIJEČI UZVIŠENOG: "ONI GOVORE: 'NE UDJELJUJTE NIŠTA ONIMA KOJI SU UZ ALLAHOVOG POSLANIKA, NE BI LI GA NAPUSTILI! A BLAGA NEBESA I ZEMLJE JESU ALLAHOVA, ALI LICEMJERI NEĆE DA SHVATE'"[1]

بَاب قَوْلُهُ
{هُمِ الَّذِينَ يَقُولُونَ لاَ تُنْفِقُوا عَلَى مَنْ عِنْدَ رَسُولِ اللَّهِ حَتَّى يَنْفَضُّوا وَلِلَّهِ خَزَائِنُ السَّمَوَاتِ وَالأَرْضِ وَلَكِنَّ الْمُنَافِقِينَ لاَ يَفْقَهُونَ}

Jenfeddu znači "razišli".

يَنْفَضُّوا يَتَفَرَّقُوا .

4906. PRIČAO NAM JE Isma'il b. Abdullah, a njemu Isma'il b. Ibrahim b. Ukba, prenoseći od Musaa b. Ukbe, a on Abdullaha b. Fadla da je čuo Enesa b. Malika kako kazuje:
"Bio sam ožalošćen zbog onih koji su stradali u El-Harri,[2] pa mi je pisao Zejd b. Erkam, do kojeg je doprla vijest o mojoj velikoj tuzi, spominjući da je čuo Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, kad je rekao: 'Gospodaru naš, oprosti ensarijama i djeci ensarija!'"
Ibn-Fadl nije siguran je li (Poslanik) rekao i: "... djeci djece ensarija!" Neko je upitao Enesa: od onih koji su bili kod njega, pa je on odgovorio: "To je onaj na koga se odnose riječi Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem: 'Ovo je taj kome je Allah upotpunio sluh.'"[3]

٤٩٠٦. حَدَّثَنَا إِسْمَاعِيلُ بْنُ عَبْدِاللهِ قَالَ حَدَّثَنِي إِسْمَاعِيلُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ بْنِ عُقْبَةَ عَنْ مُوسَى بْنِ عُقْبَةَ قَالَ حَدَّثَنِي عَبْدُاللهِ بْنُ الْفَضْلِ أَنَّهُ سَمِعَ أَنَسَ بْنَ مَالِكٍ يَقُولُ حَزِنْتُ عَلَى مَنْ أُصِيبَ بِالْحَرَّةِ فَكَتَبَ إِلَيَّ زَيْدُ بْنُ أَرْقَمَ وَبَلَغَهُ شِدَّةُ حُزْنِي يَذْكُرُ أَنَّهُ سَمِعَ رَسُولَ اللهِ ﷺ يَقُولُ اللَّهُمَّ اغْفِرْ لِلأَنْصَارِ وَلأَبْنَاءِ الأَنْصَارِ وَشَكَّ ابْنُ الْفَضْلِ فِي أَبْنَاءِ أَبْنَاءِ الأَنْصَارِ فَسَأَلَ أَنَسًا بَعْضُ مَنْ كَانَ عِنْدَهُ فَقَالَ هُوَ الَّذِي يَقُولُ رَسُولُ اللهِ ﷺ هَذَا الَّذِي أَوْفَى اللهُ لَهُ بِأُذُنِهِ .

1 El-Munafikun, 7-8.

2 To je mjesto u blizini Medine u kojem se desio nemio događaj 63. godine po Hidžri, kada su stanovnici Medine odbili prisegu na vjernost Jezidu, sinu Muavijinom, nakon što su čuli od glasnika Abdullaha koji je pozivao Abdullahu Ibn Zubejru kompromitujuće optužbe i glasine na račun Jezida zbog natjecanja u vlasti. To im je jasno izložio Abdullah b. Amr i Muhammed b.Ali b. Ebi-Talib i Zejnul-Abidin Ali Ibnul-Husejn, savjetujući im da se ustegnu od toga zato što nosi sa sobom loše posljedice, i obavjestili ih da se to u suprotnosti sa propisima islama i načinom ophođenja. Tada je veliki broj ensarija bio ubijen, a među njima i Abdullah b. Hanzala, radijallahu anhu. Enes, radijallahu anhu, bio je tada u Basri i čuvši za to, pao je u veliku depresiju i tugu. Kad je saznao za ovo, Zejd b. Erkam, radijallahu anhu, koji je tada bio u Kufi, napisao mu je pismo u kojem ga tješi riječima Poslanikovim, sallallahu alejhi ve sellem, koje je izgovorio o ensarijama.

3 Tj. dao mu sluh, kao jamstvo da će tačno govoriti ono što čuje.

RIJEČI UZVIŠENOG: “ONI GOVORE: ‘AKO SE VRATIMO U MEDINU, SIGURNO ĆE JAČI ISTJERATI IZ NJE SLABIJEGA!’ A SNAGA JE U ALLAHA I U POSLANIKA NJEGOVA I U VJERNIKA, ALI LICEMJERI NEĆE DA ZNAJU!”[4]

باب قوله {يقولون لئن رجعنا إلى المدينة ليخرجن الأعز منها الأذل ولله العزة ولرسوله وللمؤمنين ولكن المنافقين لا يعلمون}

4907. PRIČAO NAM JE Humejdi, a njemu Sufjan, koji je čuo od Amra b. Dinara, a ovaj od Džabira b. Abdullaha, radijallahu anhuma, da je kazivao: “Bili smo u jednom vojnom pohodu kad je jedan muhadžir udario (po zadnjici) jednog ensariju, te je ensarija povikao: ‘Upomoć, ensarije!’
‘Upomoć, muhadžiri!’, viknuo je muhadžir. Allah je dao da to čuje Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, pa je upitao: ‘Šta je ovo?’
‘Jedan muhadžir udario (po zadnjici) jednog ensariju’, odgovorili su, ‘te je ensarija uzviknuo: ‘Upomoć, ensarije!’, a muhadžir je također povikao: ‘Upomoć, muhadžiri!”
‘Ostavite to (taj nacionalizam), to je smrdljivo!’, reče Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem.”
Džabir kaže: “Kada je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, došao u Medinu, ensarija je bilo više, ali su se muhadžiri kasnije umnožili.”
“Abdullah b. Ubejj tada reče: ‘Zar su to već učinili?! Ako se vratimo u Medinu, sigurno će jači istjerati iz nje slabijega!’
‘Dopusti mi, Allahov Poslaniče, da odrubim glavu ovom licemjeru!’, uzviknu Omer.
‘Ostavi ga’, reče mu Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, ‘neću da ljudi kažu kako Muhammed ubija svoje drugove.’”

٤٩٠٧. حَدَّثَنَا الْحُمَيْدِيُّ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ قَالَ حَفِظْنَاهُ مِنْ عَمْرِو بْنِ دِينَارٍ قَالَ سَمِعْتُ جَابِرَ بْنَ عَبْدِاللهِ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا يَقُولُ كُنَّا فِي غَزَاةٍ فَكَسَعَ رَجُلٌ مِنَ الْمُهَاجِرِينَ رَجُلاً مِنَ الأَنْصَارِ فَقَالَ الأَنْصَارِيُّ يَا لَلأَنْصَارِ وَقَالَ الْمُهَاجِرِيُّ يَا لَلْمُهَاجِرِينَ فَسَمَّعَهَا اللهُ رَسُولَهُ ﷺ قَالَ مَا هَذَا فَقَالُوا كَسَعَ رَجُلٌ مِنَ الْمُهَاجِرِينَ رَجُلاً مِنَ الأَنْصَارِ فَقَالَ الأَنْصَارِيُّ يَا لَلأَنْصَارِ وَقَالَ الْمُهَاجِرِيُّ يَا لَلْمُهَاجِرِينَ فَقَالَ النَّبِيُّ ﷺ دَعُوهَا فَإِنَّهَا مُنْتِنَةٌ قَالَ جَابِرٌ وَكَانَتِ الأَنْصَارُ حِينَ قَدِمَ النَّبِيُّ ﷺ أَكْثَرَ ثُمَّ كَثُرَ الْمُهَاجِرُونَ بَعْدُ فَقَالَ عَبْدُاللهِ بْنُ أُبَيٍّ أَوَقَدْ فَعَلُوا وَاللهِ لَئِنْ رَجَعْنَا إِلَى الْمَدِينَةِ لَيُخْرِجَنَّ الأَعَزُّ مِنْهَا الأَذَلَّ فَقَالَ عُمَرُ بْنُ الْخَطَّابِ رَضِيَ اللهُ عنه دَعْنِي يَا رَسُولَ اللهِ أَضْرِبْ عُنُقَ هَذَا الْمُنَافِقِ قَالَ النَّبِيُّ ﷺ دَعْهُ لاَ يَتَحَدَّثُ النَّاسُ أَنَّ مُحَمَّدًا يَقْتُلُ أَصْحَابَهُ .

4 El-Munafikun, 8.

U ime Allaha, Svemilosnog, Samilosnog!

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

SURA ET-TEGABUN (OBMANA)

سُورَةُ التَّغَابُنِ

Alkama prenosi od Abdullaha da *ve men ju'min billahi jehdi kalbehu*[1] znači "a On će srce onoga koji u Allaha vjeruje uputiti" (tj. onoga kojeg kakva nevolja zadesi, pa se on zadovolji i zna da je to od Allaha).
Mudžahid je rekao: "Obmana (et-tegabun) se ogleda u tome da će džennetlije *obmanuti* džehenemmlije."

وَقَالَ عَلْقَمَةُ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ (وَمَنْ يُؤْمِنْ بِاللَّهِ يَهْدِ قَلْبَهُ) هُوَ الَّذِي إِذَا أَصَابَتْهُ مُصِيبَةٌ رَضِيَ وَعَرَفَ أَنَّهَا مِنَ اللَّهِ وَقَالَ مُجَاهِدٌ التَّغَابُنُ غَبْنُ أَهْلِ الْجَنَّةِ أَهْلَ النَّارِ .

U ime Allaha, Svemilosnog, Samilosnog!

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

SURA ET-TALAK (RAZVOD BRAKA)

سُورَةُ الطَّلَاقِ

Mudžahid kaže da *ve bale emriha*[2] znači "pogubnost postupaka svojih".

وَقَالَ مُجَاهِدٌ (وَبَالَ أَمْرِهَا) جَزَاءَ أَمْرِهَا .

4908. PRIČAO NAM JE Jahja b. Bukejr, njemu Lejs, a ovom Ukajl, prenoseći od Ibn-Šihaba, kojeg je obavijestio Salim, a njega Abdullah b. Omer, radijallahu anhuma, da se razveo od svoje ženu dok je imala menstruaciju. Omer je to spomenuo Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, na šta se on rasrdio i naredio da je vrati i zadrži dok ne postane čista, a zatim dobije menstruaciju, pa onda opet postane čista. Ako se želi rastaviti od nje, neka to učini kada ona bude čista, prije negoli joj pride. To je period čistoće – onakav kako ga je Allah odredio. Muslimov rivajet ovo pojašnjava 'To je period (čistoće) za koji je Allah naredio da se žene u njemu puštaju'.

٤٩٠٨ - حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ بُكَيْرٍ حَدَّثَنَا اللَّيْثُ قَالَ حَدَّثَنِي عُقَيْلٌ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ قَالَ أَخْبَرَنِي سَالِمٌ أَنَّ عَبْدَ اللَّهِ بْنَ عُمَرَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا أَخْبَرَهُ أَنَّهُ طَلَّقَ امْرَأَتَهُ وَهِيَ حَائِضٌ فَذَكَرَ عُمَرُ لِرَسُولِ اللَّهِ ﷺ فَتَغَيَّظَ فِيهِ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ ثُمَّ قَالَ لِيُرَاجِعْهَا ثُمَّ يُمْسِكْهَا حَتَّى تَطْهُرَ ثُمَّ تَحِيضَ فَتَطْهُرَ فَإِنْ بَدَا لَهُ أَنْ يُطَلِّقَهَا فَلْيُطَلِّقْهَا طَاهِرًا قَبْلَ أَنْ يَمَسَّهَا فَتِلْكَ الْعِدَّةُ كَمَا أَمَرَ اللَّهُ عَزَّ وَجَلَّ .

1 Et-Tegabun, 11. Kaže Mudžahid da se pod obmanom misli da će stanovnici Dženneta zaraditi na račun stanovnika vatre. (tj. džennetlije su primile islam te su zaradili Džennet, a džehennemlije su odbile islam pa su izgubili, pa su upoređeni sa kupcem i prodavcem gdje zaradi jedan na račun drugog u trgovini. (*Fethul Bari,* 8 /520)

2 Et-Talak, 9.

RIJEČI UZVIŠENOG: "TRUDNE ŽENE ČEKAJU SVE DOK NE RODE. A ONOME KO SE ALLAHA BOJI ON ĆE MU U SVEMU LAHKOĆU DATI."[3]

باب
(وأولات الأحمال أجلهن أن يضعن حملهن ومن يتق الله يجعل له من أمره يسرا)

Ulatul-ahmali znači "trudne žene" (to je množina od *zatu hamlin* – "trudna žena").

وَأُولاَتُ الأَحْمَالِ وَاحِدُهَا ذَاتُ حَمْلٍ .

4909. PRIČAO NAM JE Sa'd b. Hafs, a njemu Šejban, prenoseći od Jahjaa, a on od Ebu-Seleme da je kazivao:
"Jedan čovjek došao je Ibn-Abbasu – a kod njega je sjedio Ebu-Hurejra – i rekao mu: 'Daj mi fetvu o ženi koja je rodila nakon svog muža četrdeset noći.'
'Sačekaj duži od ta dva perioda',[4] reče Ibn-Abbas.
'Trudne žene čekaju sve dok ne rode', rekoh mu.
Tada Ebu-Hurejra reče: 'Ja se slažem sa svojim bratićem (tj. Ebu-Selemom).'
Ibn-Abbas poslao je potom dječaka Kurejba Umm-Selemi da je upita (o tome), te mu je odgovorila: 'Ubijen je muž Subejje Eslemijje dok je ona bila trudna, pa je rodila četrdeset dana nakon njegove smrti. Nakon toga je zaprošena, pa ju je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, udao. Ebu-Senabil je bio prosac.'"

٤٩٠٩. حَدَّثَنَا سَعْدُ بْنُ حَفْصٍ حَدَّثَنَا شَيْبَانُ عَنْ يَحْيَى قَالَ أَخْبَرَنِي أَبُو سَلَمَةَ قَالَ جَاءَ رَجُلٌ إِلَى ابْنِ عَبَّاسٍ وَأَبُو هُرَيْرَةَ جَالِسٌ عِنْدَهُ فَقَالَ أَفْتِنِي فِي امْرَأَةٍ وَلَدَتْ بَعْدَ زَوْجِهَا بِأَرْبَعِينَ لَيْلَةً فَقَالَ ابْنُ عَبَّاسٍ آخِرُ الأَجَلَيْنِ قُلْتُ أَنَا (وَأُولاَتُ الأَحْمَالِ أَجَلُهُنَّ أَنْ يَضَعْنَ حَمْلَهُنَّ) قَالَ أَبُو هُرَيْرَةَ أَنَا مَعَ ابْنِ أَخِي يَعْنِي أَبَا سَلَمَةَ فَأَرْسَلَ ابْنُ عَبَّاسٍ غُلاَمَهُ كُرَيْبًا إِلَى أُمِّ سَلَمَةَ يَسْأَلُهَا فَقَالَتْ قُتِلَ زَوْجُ سُبَيْعَةَ الأَسْلَمِيَّةِ وَهِيَ حُبْلَى فَوَضَعَتْ بَعْدَ مَوْتِهِ بِأَرْبَعِينَ لَيْلَةً فَخُطِبَتْ فَأَنْكَحَهَا رَسُولُ اللَّهِ ﷺ وَكَانَ أَبُو السَّنَابِلِ فِيمَنْ خَطَبَهَا .

---

3 Et-Talak, 4.

4 Kada trudna žena ostane iza muževe smrti po stavu koji je imao Ibn-Abbas dužna je da čeka iddet (pričck) jedan od dva duža perioda tj. ili četiri mjeseca i deset dana u slučaju da prije toga rodi ili dok ne rodi, ako porod bude nakon četiri mjeseca i deset dana. Ajet koji govori o iddetu do poroda tumačio je da se odnosi na puštene žene kao što bilježi Ismaili. Međutim, postupak Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, pojašnjava da je njen iddet do poroda kao što je bilo u slučaju Subejje Eslemijje. (prim. rec.)

4910. Sulejman b. Harb i Ebu-Nu'man prenose od Hammada b. Zejda, on od Ejjuba, a ovaj od Muhammeda da je kazivao: "Bio sam u halki (kružoku) društvu u kojem je bio i Abdur-Rahman b. Ebu-Lejla, kojeg su drugovi izuzetno poštovali. Tada je on spomenuo jedan od dva duža pričeka.' Potom sam ja ispričao hadis o Subeji b. Haris, od Abdullaha b. Utbe, ali mi neki njegovi drugovi dadoše znak da ušutim. Kaže Muhammed:
Tada sam se dosjetio, rekavši: 'Ja sam, dakle, odvažan ako lažem na Abdullaha b. Utbu, a on je u jednom dijelu Kufe?!'[1] On se zastidio i rekao: 'Amidža mu, međutim, nije tako rekao!'[2]
Nakon toga sreo sam Ebu-Alijju Malika b. Amira i upitao ga (o tome), a on mi poče kazivati hadis o Subeji, te upitah: 'Jesi li o njoj nešto čuo od Abdullaha?'
'Bili smo kod Abdullaha', reče on, 'kad je rekao: 'Zar joj određujete kada je teže, a ne određujete kada je olakšica? Tada je objavljena mala sura En-Nisa, nakon što je bila objavljena velika: 'Trudne žene čekaju sve dok ne rode'.[3]

٤٩١٠. وَقَالَ سُلَيْمَانُ بْنُ حَرْبٍ وَأَبُو النُّعْمَانِ حَدَّثَنَا حَمَّادُ بْنُ زَيْدٍ عَنْ أَيُّوبَ عَنْ مُحَمَّدٍ قَالَ كُنْتُ فِي حَلْقَةٍ فِيهَا عَبْدُالرَّحْمَنِ بْنُ أَبِي لَيْلَى وَكَانَ أَصْحَابُهُ يُعَظِّمُونَهُ فَذَكَرُوا لَهُ فَذَكَرَ آخِرَ الأَجَلَيْنِ فَحَدَّثْتُ بِحَدِيثِ سُبَيْعَةَ بِنْتِ الْحَارِثِ عَنْ عَبْدِاللهِ بْنِ عُتْبَةَ قَالَ فَضَمَّزَ لِي بَعْضُ أَصْحَابِهِ قَالَ مُحَمَّدٌ فَفَطِنْتُ لَهُ فَقُلْتُ إِنِّي إِذًا لَجَرِيءٌ إِنْ كَذَبْتُ عَلَى عَبْدِاللهِ بْنِ عُتْبَةَ وَهُوَ فِي نَاحِيَةِ الْكُوفَةِ فَاسْتَحْيَا وَقَالَ لَكِنْ عَمُّهُ لَمْ يَقُلْ ذَاكَ فَلَقِيتُ أَبَا عَطِيَّةَ مَالِكَ بْنَ عَامِرٍ فَسَأَلْتُهُ فَذَهَبَ يُحَدِّثُنِي حَدِيثَ سُبَيْعَةَ فَقُلْتُ هَلْ سَمِعْتَ عَنْ عَبْدِاللهِ فِيهَا شَيْئًا فَقَالَ كُنَّا عِنْدَ عَبْدِاللهِ فَقَالَ أَتَجْعَلُونَ عَلَيْهَا التَّغْلِيظَ وَلاَ تَجْعَلُونَ عَلَيْهَا الرُّخْصَةَ لَنَزَلَتْ سُورَةُ النِّسَاءِ الْقُصْرَى بَعْدَ الطُّولَى (وَأُولاَتُ الأَحْمَالِ أَجَلُهُنَّ أَنْ يَضَعْنَ حَمْلَهُنَّ) .

1 Dakle, kako bih mogao lagati na njega dok je on još živ?

2 Tj. Abdullah b. Mes'ud, radijallahu anhu.

3 Tj. sura Et-Talak, nakon sure El-Bekara, koja se bavi ovim pitanjima. Ovim Abdullah, r. a., kori stav kojim žena čeka konac jednog od dva duža pričeka, zato što joj se priček određuje prema porodu kada ga treba duže čekati, što je za nju teže, a ne određuje se prema porodu, kada je za nju lakše, tj. kada je prije četiri mjeseca i deset dana.

U ime Allaha, Svemilosnog, Samilosnog!

بسم الله الرحمن الرحيم

SURA ET-TAHRIM (ZABRANA)

سورة التحريم

RIJEČI UZVIŠENOG: "O VJEROVJESNIČE, ZAŠTO SEBI, U NASTOJANJU DA ŽENE SVOJE ZADOVOLJIŠ, USKRAĆUJEŠ ONO ŠTO TI JE ALLAH DOPUSTIO? A ALLAH PRAŠTA I SAMILOSTAN JE."[4]

باب
(يا أيها النبي لم تحرم ما أحل الله لك تبتغي مرضاة أزواجك والله غفور رحيم)

4911. PRIČAO NAM JE Mu'az b. Fedala, njemu Hišam, prenoseći od Jahjaa, on od Ibn-Hakima, a ovaj od Seida b. Džubejra da je Ibn-Abbas, radijallahu anhuma, kazivao:
"Za izgovor ženi da ti ona nije dopuštena neophodno je iskupljenje (kao ono) za zakletvu."[5] Ibn-Abbas kaže: "Vi u Allahovom Poslaniku imate divan uzor."[6]

٤٩١١. حَدَّثَنَا مُعَاذُ بْنُ فَضَالَةَ حَدَّثَنَا هِشَامٌ عَنْ يَحْيَى عَنِ ابْنِ حَكِيمٍ هُوَ يَعْلَى بْنُ حَكِيمٍ الثَّقَفِيُّ عَنْ سَعِيدِ بْنِ جُبَيْرٍ أَنَّ ابْنَ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا قَالَ فِي الْحَرَامِ يُكَفِّرُ وَقَالَ ابْنُ عَبَّاسٍ (لَقَدْ كَانَ لَكُمْ فِي رَسُولِ اللهِ إِسْوَةٌ حَسَنَةٌ).

4912. PRIČAO NAM JE Ibrahim b. Musa, njemu Hišam b. Jusuf, prenoseći od Ibn-Džurejdža, on od Ataa, ovaj od Ubejda b. Umejra, a on od Aiše, radijallahu anha, da je kazivala:
"Allahov je Poslanik jeo med kod Zejnebe b. Džahš i zadržavao se kod nje, pa smo se ja i Hafsa dogovorile da mu kad bilo kojoj od nas priđe kažemo: 'Jeo si smolu! Osjećam od tebe miris smole!'
'Ne', odgovorio je, 'samo sam jeo med kod Zejnebe b. Džahš, i neću to više činiti!' Već sam se zakleo, a ti o ovome nikome ne govori!"

٤٩١٢. حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ مُوسَى أَخْبَرَنَا هِشَامُ بْنُ يُوسُفَ عَنِ ابْنِ جُرَيْجٍ عَنْ عَطَاءٍ عَنْ عُبَيْدِ بْنِ عُمَيْرٍ عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهَا قَالَتْ كَانَ رَسُولُ اللهِ ﷺ يَشْرَبُ عَسَلاً عِنْدَ زَيْنَبَ بِنْتِ جَحْشٍ وَيَمْكُثُ عِنْدَهَا فَوَاطَيْتُ أَنَا وَحَفْصَةُ عَلَى أَيَّتُنَا دَخَلَ عَلَيْهَا فَلْتَقُلْ لَهُ أَكَلْتَ مَغَافِيرَ إِنِّي أَجِدُ مِنْكَ رِيحَ مَغَافِيرَ قَالَ لاَ وَلَكِنِّي كُنْتُ أَشْرَبُ عَسَلاً عِنْدَ زَيْنَبَ بِنْتِ جَحْشٍ فَلَنْ أَعُودَ لَهُ وَقَدْ حَلَفْتُ لاَ تُخْبِرِي بِذَلِكَ أَحَدًا.

---

4 Et-Tahrim, 1.

5 Kada čovjek kaže ženi: "Ti meni nisi dopuštena!" – to ne znači rastavu braka, nego se za takav postupak treba iskupiti (keffaretom) kao što se iskupljuje za zakletvu. Seid b. Mensur bilježi predanje s vjerodostojnim senedom u kojem se navodi kako Mesruk prenosi da se Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, zakleo da neće prilaziti jednoj od njemu dopuštenih žena (Umm-Ibrahim), pa mu je objavljen otkup za zakletvu i naređeno da ne zabranjuje ono što je Allah dopuštenim učinio.

6 El-Ahzab, 21.

RIJEČI UZVIŠENOG: "... U NASTOJANJU DA ŽENE SVOJE ZADOVOLJIŠ... ALLAH VAM JE PROPISAO KAKO DA SE ZA ZAKLETVE SVOJE ISKUPITE, A ON JE SVEZNAJUĆI I MUDRI."[1]

بَاب
(تَبْتَغِي مَرْضَاةَ أَزْوَاجِكَ)
(قَدْ فَرَضَ اللهُ لَكُمْ تَحِلَّةَ أَيْمَانِكُمْ وَاللهُ مَوْلَاكُمْ وَهُوَ الْعَلِيمُ الْحَكِيمُ)

4913. PRIČAO NAM JE Abdul-Aziz b. Abdullah, njemu Sulejman b. Bilal, prenoseći od Jahjaa, a on od Ubejda b. Hunejna da je čuo Ibn-Abbasa, radijallahu anhuma, kako pripovijeda:

"Proveo sam godinu dana u želji da upitam Omera b. Hattaba o jednom ajetu, ali to nisam mogao učiniti zbog straha koji sam osjećao prema njemu, sve dok nije krenuo na hadždž, te sam krenuo i ja s njim. Dok smo se vraćali i bili na putu, skrenuo je ka misvak drveću da obavi svoju potrebu. Sačekao sam ga dok nije završio, a onda sam ga, idući s njim, (napokon) upitao: 'Zapovjedniče pravovjernih, koje su se dvije Poslanikove, sallallahu alejhi ve sellem, supruge međusobno potpomagale protiv njega?'

'Bile su to Hafsa i Aiša', odgovorio je. 'Tako mi Allaha', rekoh, 'želio sam te o ovome upitati ima godina dana, ali se nisam usudio jer sam te se bojao!'

'Nemoj više tako postupati! Za ono što smatraš da kod mene ima znanja, pitaj me; a ako ga kod mene bude, obavijestit ću te', reče on i nastavi: 'Tako mi Allaha, mi u džahilijetu nismo uvažavali žene sve dok Allah o njima nije objavio ono što je objavio i dodijelio im ono što je dodijelio. Tako, dok sam ja obavljao jedan posao, reče mi žena: 'Kad bi učinio to i to!' 'Šta ti je?! Što se miješaš u moje poslove?', rekoh joj.

'Čudno je, sine Hattabov', reče mi , 'što ti ne želiš da te pitaju, a tvoja je kćerka ispitivala Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, tako da je izgledao čitav dan rasrđen!' Tada je ustao Omer,

٤٩١٣. حَدَّثَنَا عَبْدُالْعَزِيزِ بْنُ عَبْدِاللهِ حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ بِلَالٍ عَنْ يَحْيَى عَنْ عُبَيْدِ بْنِ حُنَيْنٍ أَنَّهُ سَمِعَ ابْنَ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا يُحَدِّثُ أَنَّهُ قَالَ مَكَثْتُ سَنَةً أُرِيدُ أَنْ أَسْأَلَ عُمَرَ بْنَ الْخَطَّابِ عَنْ آيَةٍ فَمَا أَسْتَطِيعُ أَنْ أَسْأَلَهُ هَيْبَةً لَهُ حَتَّى خَرَجَ حَاجًّا فَخَرَجْتُ مَعَهُ فَلَمَّا رَجَعْنَا وَكُنَّا بِبَعْضِ الطَّرِيقِ عَدَلَ إِلَى الْأَرَاكِ لِحَاجَةٍ لَهُ قَالَ فَوَقَفْتُ لَهُ حَتَّى فَرَغَ ثُمَّ سِرْتُ مَعَهُ فَقُلْتُ يَا أَمِيرَ الْمُؤْمِنِينَ مَنِ اللَّتَانِ تَظَاهَرَتَا عَلَى النَّبِيِّ ﷺ مِنْ أَزْوَاجِهِ فَقَالَ تِلْكَ حَفْصَةُ وَعَائِشَةُ قَالَ فَقُلْتُ وَاللهِ إِنْ كُنْتُ لَأُرِيدُ أَنْ أَسْأَلَكَ عَنْ هَذَا مُنْذُ سَنَةٍ فَمَا أَسْتَطِيعُ هَيْبَةً لَكَ قَالَ فَلَا تَفْعَلْ مَا ظَنَنْتَ أَنَّ عِنْدِي مِنْ عِلْمٍ فَاسْأَلْنِي فَإِنْ كَانَ لِي عِلْمٌ خَبَّرْتُكَ بِهِ قَالَ ثُمَّ قَالَ عُمَرُ وَاللهِ إِنْ كُنَّا فِي الْجَاهِلِيَّةِ مَا نَعُدُّ لِلنِّسَاءِ أَمْرًا حَتَّى أَنْزَلَ اللهُ فِيهِنَّ مَا أَنْزَلَ وَقَسَمَ لَهُنَّ مَا قَسَمَ قَالَ فَبَيْنَا أَنَا فِي أَمْرٍ أَتَأَمَّرُهُ إِذْ قَالَتِ امْرَأَتِي لَوْ صَنَعْتَ كَذَا وَكَذَا قَالَ فَقُلْتُ لَهَا مَا لَكِ وَلِمَا هَا هُنَا وَفِيمَ تَكَلُّفُكِ فِي أَمْرٍ أُرِيدُهُ فَقَالَتْ لِي عَجَبًا لَكَ يَا ابْنَ الْخَطَّابِ مَا تُرِيدُ أَنْ تُرَاجَعَ أَنْتَ وَإِنَّ ابْنَتَكَ لَتُرَاجِعُ رَسُولَ اللهِ ﷺ حَتَّى يَظَلَّ يَوْمَهُ غَضْبَانَ فَقَامَ عُمَرُ فَأَخَذَ رِدَاءَهُ

1 Et-Tahrim, 1-2.

مَكَانَهُ حَتَّى دَخَلَ عَلَى حَفْصَةَ فَقَالَ لَهَا يَا بُنَيَّةُ إِنَّكِ لَتُرَاجِعِينَ رَسُولَ اللهِ ﷺ حَتَّى يَظَلَّ يَوْمَهُ غَضْبَانَ فَقَالَتْ حَفْصَةُ وَاللهِ إِنَّا لَنُرَاجِعُهُ فَقُلْتُ تَعْلَمِينَ أَنِّي أُحَذِّرُكِ عُقُوبَةَ اللهِ وَغَضَبَ رَسُولِهِ ﷺ يَا بُنَيَّةُ لاَ يَغُرَّنَّكِ هَذِهِ الَّتِي أَعْجَبَهَا حُسْنُهَا حُبُّ رَسُولِ اللهِ ﷺ إِيَّاهَا يُرِيدُ عَائِشَةَ قَالَ ثُمَّ خَرَجْتُ حَتَّى دَخَلْتُ عَلَى أُمِّ سَلَمَةَ لِقَرَابَتِي مِنْهَا فَكَلَّمْتُهَا فَقَالَتْ أُمُّ سَلَمَةَ عَجَبًا لَكَ يَا ابْنَ الْخَطَّابِ دَخَلْتَ فِي كُلِّ شَيْءٍ حَتَّى تَبْتَغِيَ أَنْ تَدْخُلَ بَيْنَ رَسُولِ اللهِ ﷺ وَأَزْوَاجِهِ فَأَخَذَتْنِي وَاللهِ أَخْذًا كَسَرَتْنِي عَنْ بَعْضِ مَا كُنْتُ أَجِدُ فَخَرَجْتُ مِنْ عِنْدِهَا وَكَانَ لِي صَاحِبٌ مِنَ الأَنْصَارِ إِذَا غِبْتُ أَتَانِي بِالْخَبَرِ وَإِذَا غَابَ كُنْتُ أَنَا آتِيهِ بِالْخَبَرِ وَنَحْنُ نَتَخَوَّفُ مَلِكًا مِنْ مُلُوكِ غَسَّانَ ذُكِرَ لَنَا أَنَّهُ يُرِيدُ أَنْ يَسِيرَ إِلَيْنَا فَقَدِ امْتَلأَتْ صُدُورُنَا مِنْهُ فَإِذَا صَاحِبِي الأَنْصَارِيُّ يَدُقُّ الْبَابَ فَقَالَ افْتَحِ افْتَحْ فَقُلْتُ جَاءَ الْغَسَّانِيُّ فَقَالَ بَلْ أَشَدُّ مِنْ ذَلِكَ اعْتَزَلَ رَسُولُ اللهِ ﷺ أَزْوَاجَهُ فَقُلْتُ رَغِمَ أَنْفُ حَفْصَةَ وَعَائِشَةَ فَأَخَذْتُ ثَوْبِي فَأَخْرُجُ حَتَّى جِئْتُ فَإِذَا رَسُولُ اللهِ ﷺ فِي مَشْرُبَةٍ لَهُ يَرْقَى عَلَيْهَا بِعَجَلَةٍ وَغُلاَمٌ لِرَسُولِ اللهِ ﷺ أَسْوَدُ عَلَى رَأْسِ الدَّرَجَةِ فَقُلْتُ لَهُ قُلْ هَذَا عُمَرُ بْنُ الْخَطَّابِ فَأَذِنَ لِي قَالَ عُمَرُ فَقَصَصْتُ عَلَى رَسُولِ اللهِ ﷺ هَذَا الْحَدِيثَ فَلَمَّا بَلَغْتُ حَدِيثَ أُمِّ سَلَمَةَ تَبَسَّمَ رَسُولُ اللهِ ﷺ وَإِنَّهُ لَعَلَى حَصِيرٍ مَا بَيْنَهُ وَبَيْنَهُ شَيْءٌ وَتَحْتَ رَأْسِهِ وِسَادَةٌ مِنْ أَدَمٍ حَشْوُهَا لِيفٌ وَإِنَّ عِنْدَ رِجْلَيْهِ

obukao se, otišao kod Hafse i rekao joj: ‘Kćeri, ti ispituješ Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, tako da je čitav dan neraspoložen!’

‘Tako mi Allaha’, odgovori ona, ‘mi ga ispitujemo!’

‘Znaj’, rekoh joj, ‘da te upozoravam na Allahovu kaznu i srdžbu Njegovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem! Kćeri moja, nemoj da te zavara ona koju je ljepota njena zadivila, odnosno ljubav Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, prema njoj’, misleći na Aišu!

Zatim sam izašao dok nisam ušao Umm-Selemi, budući da smo u rodbinskim vezama, i to i njoj rekao, ali mi ona reče: ‘Čudim ti se, sine Hattabov! Ušao si u sve poslove, pa se još želiš upetljati između Allahovog Poslanka, sallallahu alejhi ve sellem, i njegovih žena!’

Ona je na mene tako jako djelovala da mi je unekoliko smirila srdžbu koju sam osjećao, pa sam otišao od nje. Imao sam jednog druga ensariju koji bi dolazio da me obavijesti o onome što sam ja bio propustio, a kada bi on bio odsutan, ja bih mu (poslije) prenosio ono što bi Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, govorio. Plašili smo se (u to vrijeme) jednog od gasanskih kraljeva, za kojeg se tvrdilo kako protiv nas želi povesti rat. Svoje smo grudi bili ispunili njime. Taj moj drug ensarija zakucao je na vrata i viknuo: ‘Otvori, otvori!’ ‘Stigao je gasanski kralj?!’, upitah, a on mi odgovori: ‘Ne, već još gore od toga! Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, odvojio se od svojih žena!’

‘Prezrene bile Hafsa i Aiša!’, rekoh.

Uzeo sam svoju odjeću i požurio sve dok nisam stigao, kad tamo Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, u svom čardaku na koji se penje preko isturene stijene, a Poslanikov, sallallahu alejhi ve sellem, sluga crnac na početku stepenica, te mu rekoh: ‘Reci da je došao Omer b. Hattab!’ Dopustio mi je da uđem. Tada sam Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, ispričao onaj slučaj, i kad sam stigao do riječi Umm-Seleme,

Allahov se Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, osmjehnuo. Sjedio je na hasuri. Između njega i nje nije bilo ništa. Pod glavom mu je bio jastuk od kože napunjen palminim vlaknima, kod nogu sakupljeno lišće mimoze na gomili, a kod glave visi neuštavljena koža. Vidio sam tragove hasure na njegovim bokovima, te zaplakah.
'Šta te je rasplakalo?', upita on.
'Allahov Poslaniče', rekoh, 'zaista su perzijski car i bizantijski kralj u onome u čemu jesu (raskoši), a ti si Allahov Poslanik!'
'Zar nisi zadovoljan da njima pripadne dunjaluk, a nama ahiret?!', odgovori on.'"

قَرَظًا مَصْبُوبًا وَعِنْدَ رَأْسِهِ أَهَبٌ مُعَلَّقَةٌ فَرَأَيْتُ أَثَرَ الْحَصِيرِ فِي جَنْبِهِ فَبَكَيْتُ فَقَالَ مَا يُبْكِيكَ فَقُلْتُ يَا رَسُولَ اللهِ إِنَّ كِسْرَى وَقَيْصَرَ فِيمَا هُمَا فِيهِ وَأَنْتَ رَسُولُ اللهِ فَقَالَ أَمَا تَرْضَى أَنْ تَكُونَ لَهُمُ الدُّنْيَا وَلَنَا الْآخِرَةُ .

RIJEČI UZVIŠENOG: "KAD JE VJEROVJESNIK JEDNOJ OD SVOJIH ŽENA JEDNU TAJNU POVJERIO, PA JU JE ONA ODALA, – A ALLAH JE TO NJEMU OTKRIO – ON JOJ JE BIO JEDAN DIO KAZAO, A OSTALO PREŠUTIO. I KAD JU JE ON S TIM UPOZNAO, ONA JE UPITALA: 'A KO TI JE KAZAO?' – 'KAZAO MI JE', REČE ON, 'ONAJ KOJI SVE ZNA I KOME NIŠTA NIJE SKRIVENO.'"[1]

باب
(وَإِذْ أَسَرَّ النَّبِيُّ إِلَى بَعْضِ أَزْوَاجِهِ حَدِيثًا فَلَمَّا نَبَّأَتْ بِهِ وَأَظْهَرَهُ اللهُ عَلَيْهِ عَرَّفَ بَعْضَهُ وَأَعْرَضَ عَنْ بَعْضٍ فَلَمَّا نَبَّأَهَا بِهِ قَالَتْ مَنْ أَنْبَأَكَ هَذَا قَالَ نَبَّأَنِيَ الْعَلِيمُ الْخَبِيرُ)

O tome pripovijeda Aiša, prenoseći od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem.[2]

فِيهِ عَائِشَةُ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ .

4914. PRIČAO NAM JE Ali, njemu Sufjan, ovom Jahja b. Seid, prenoseći od Ubejda b. Hunejna, a on od Ibn-Abbasa, radijallahu anhuma, da je rekao: "Poželio sam upitati Omera b. Hattaba, radijallahu anhu, te mu rekoh: 'Zapovjedniče pravovjernih, koje su se dvije žene međusobno potpomagale protiv Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem?' Nisam bio ni dovršio svoj govor kad mi je odgovorio: 'Aiša i Hafsa!'"

٤٩١٤. حَدَّثَنَا عَلِيٌّ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ سَعِيدٍ قَالَ سَمِعْتُ عُبَيْدَ بْنَ حُنَيْنٍ قَالَ سَمِعْتُ ابْنَ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا يَقُولُ أَرَدْتُ أَنْ أَسْأَلَ عُمَرَ بْنَ الْخَطَّابِ رَضِيَ اللهُ عنه فَقُلْتُ يَا أَمِيرَ الْمُؤْمِنِينَ مَنِ الْمَرْأَتَانِ اللَّتَانِ تَظَاهَرَتَا عَلَى رَسُولِ اللهِ ﷺ فَمَا أَتْمَمْتُ كَلَامِي حَتَّى قَالَ عَائِشَةُ وَحَفْصَةُ .

1 Et-Tahrim, 3.
2 Radi se o hadisu Aiše, radijallahu anha, u prethodnom poglavlju.

"AKO VAS DVIJE UPUTITE POKAJANJE ALLAHU – PA VI STE BILE UČINILE ONO ZBOG ČEGA STE SE TREBALE POKAJATI."[3]

باب
(إِنْ تَتُوبَا إِلَى اللَّهِ فَقَدْ صَغَتْ قُلُوبُكُمَا)

Sagavtu i *asgajtu* znači "nagnuti, nagnuti se prema"; *li tesga* – "da se nagne; da bude naklonjen"; "A ako se protiv njega udružite – pa Allah je zaštitnik njegov, i Džibril, i čestiti vjernici, a najposlije i svi će mu melеci na pomoći biti." *Zahir*[4] – "pomoć"; *tezaherune* – "pomažete".
Mudžahid kaže da *ku enfusekum ve ehlikum*[5] znači "sebe i svoje porodice čuvajte" (tj. oporučite sebi i svojim porodicama bogobojaznost i odgajajte ih).

صَغَوْتُ وَأَصْغَيْتُ مِلْتُ لِتَصْغَى لِتَمِيلَ وَإِنْ تَظَاهَرَا عَلَيْهِ فَإِنَّ اللَّهَ هُوَ مَوْلَاهُ وَجِبْرِيلُ وَصَالِحُ الْمُؤْمِنِينَ وَالْمَلَائِكَةُ بَعْدَ ذَلِكَ ظَهِيرٌ عَوْنٌ تَظَاهَرُونَ تَعَاوَنُونَ وَقَالَ مُجَاهِدٌ قُوا أَنْفُسَكُمْ وَأَهْلِيكُمْ أَوْصُوا أَنْفُسَكُمْ وَأَهْلِيكُمْ بِتَقْوَى اللَّهِ وَأَدِّبُوهُمْ

4915. PRIČAO NAM JE Humejdi, njemu Sufjan, a ovom Jahja b. Seid, prenoseći od Ubejda b. Hunejna, a on od Ibn-Abbasa da je kazivao:
"Želio sam upitati Omera za dvije žene koje su se međusobno udružile protiv Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, pa sam tako proveo godinu dana, a da za to nisam imao priliku, sve dok s njim nisam krenuo na hadždž. Kada smo bili u Zahranu, Omer je otišao obaviti fiziološku potrebu, rekavši mi: 'Pripremi mi vodu za abdest!'
Pripremio sam mu je u kožnoj mješini, a onda mu polijevao. Tada sam osjetio priliku i upitao ga: 'Zapovjedniče pravovjernih, koje su se dvije žene međusobno udružile (protiv Allahovog Poslanika)?' Nisam bio ni završio svoje pitanje kad mi je rekao: 'Aiša i Hafsa!'"

٤٩١٥. حَدَّثَنَا الْحُمَيْدِيُّ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ سَعِيدٍ قَالَ سَمِعْتُ عُبَيْدَ بْنَ حُنَيْنٍ يَقُولُ سَمِعْتُ ابْنَ عَبَّاسٍ يَقُولُ كُنْتُ أُرِيدُ أَنْ أَسْأَلَ عُمَرَ عَنِ الْمَرْأَتَيْنِ اللَّتَيْنِ تَظَاهَرَتَا عَلَى رَسُولِ اللَّهِ ﷺ فَمَكَثْتُ سَنَةً فَلَمْ أَجِدْ لَهُ مَوْضِعًا حَتَّى خَرَجْتُ مَعَهُ حَاجًّا فَلَمَّا كُنَّا بِظَهْرَانَ ذَهَبَ عُمَرُ لِحَاجَتِهِ فَقَالَ أَدْرِكْنِي بِالْوَضُوءِ فَأَدْرَكْتُهُ بِالْإِدَاوَةِ فَجَعَلْتُ أَسْكُبُ عَلَيْهِ الْمَاءَ وَرَأَيْتُ مَوْضِعًا فَقُلْتُ يَا أَمِيرَ الْمُؤْمِنِينَ مَنِ الْمَرْأَتَانِ اللَّتَانِ تَظَاهَرَتَا قَالَ ابْنُ عَبَّاسٍ فَمَا أَتْمَمْتُ كَلَامِي حَتَّى قَالَ عَائِشَةُ وَحَفْصَةُ .

3 Et-Tahrim, 4.

4 Isti ajet.

5 Et-Tahrim, 6.

RIJEČI UZVIŠENOG: "AKO VAS ON PUSTI, GOSPODAR ĆE MU UMJESTO VAS DATI ŽENA BOLJIH OD VAS: ODANIH ALLAHU, VJERNICA, POSLUŠNIH ALLAHU, POKAJNICA, ONIH KOJE SE ALLAHA BOJE, KOJE POSTE – UDOVICA I DJEVOJAKA."[1]

باب قَوْلُهُ
(عسى رَبُّهُ إِنْ طَلَّقَكُنَّ أَنْ يُبْدِلَهُ أَزْواجًا خَيْرًا مِنْكُنَّ مُسْلِمَاتٍ مُؤْمِنَاتٍ قانِتاتٍ تائِباتٍ عابِداتٍ سائِحاتٍ ثَيِّبَاتٍ وَأَبْكارًا)

4916. PRIČAO NAM JE Amr b. Avn, njemu Hušejm, prenoseći od Humejda, a on od Enesa, koji kaže da je Omer, radijallahu anhu, rekao: "Vjerovjesnikove, sallallahu alejhi ve sellem, žene bile su se složile u ljubomori prema njemu, pa sam im rekao: 'Ako vas on pusti, Gospodar će mu umjesto vas dati žene bolje od vas!' Tada je objavljen ovaj ajet."

٤٩١٦. حَدَّثَنَا عَمْرُو بْنُ عَوْنٍ حَدَّثَنَا هُشَيْمٌ عَنْ حُمَيْدٍ عَنْ أَنَسٍ قَالَ قَالَ عُمَرُ رضي الله عنه اجْتَمَعَ نِسَاءُ النَّبِيِّ ﷺ فِي الْغَيْرَةِ عَلَيْهِ فَقُلْتُ لَهُنَّ (عَسَى رَبُّهُ إِنْ طَلَّقَكُنَّ أَنْ يُبَدِّلَهُ أَزْوَاجًا خَيْرًا مِنْكُنَّ) فَنَزَلَتْ هَذِهِ الآيَةُ.

[1] Et-Tahrim, 5

U ime Allaha, Svemilosnog, Samilosnog!

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَٰنِ الرَّحِيمِ

SURA EL-MULK (VLAST)

سُورَةُ الْمُلْكِ

(Tebarekellezi bijedihil-mulk); et-tefavutu[2] znači "nesklad, disharmonija" (*et-tefavut* i *et-tefevvut* imaju istovjetno značenje); *temejjezu*[3] znači "raspasti se"; *menakibiha*[4] – "predjelima njezinim"; *tedde'une*[5] i *ted'une* imaju istovjetno značenje – "ono što ste požurivali" (isto kao *tezzekkerune* i *tezkurune*); *jakbidne*[6] – "sakupljaju ih" (tj. udaraju svojim krilima). Mudžahid kaže da *saffatin*[7] znači "raširenih krila", a *nufurin*[8] – "nevjerovanje, kufr, bježanje od istine".

(تَبَارَكَ الَّذِي بِيَدِهِ الْمُلْكُ) التَّفَاوُتُ الِاخْتِلَافُ وَالتَّفَاوُتُ وَالتَّفَوُّتُ وَاحِدٌ (تَمَيَّزُ) تَقَطَّعُ (مَنَاكِبِهَا) جَوَانِبِهَا (تَدَّعُونَ) وَتَدْعُونَ وَاحِدٌ مِثْلُ تَذَّكَّرُونَ وَتَذْكُرُونَ (وَيَقْبِضْنَ) يَضْرِبْنَ بِأَجْنِحَتِهِنَّ وَقَالَ مُجَاهِدٌ (صَافَّاتٍ) بَسْطُ أَجْنِحَتِهِنَّ وَنُفُورٌ الْكُفُورُ.

U ime Allaha, Svemilosnog, Samilosnog!

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَٰنِ الرَّحِيمِ

SURA EL-KALEM (PERO)

سُورَةُ ن وَالْقَلَمِ

Katada kaže da *hardin*[9] znači "uvjereni u svojim bićima". Ibn-Abbas kaže da *jetehafetune*[10] znači "tiho razgovarajući, šapćući", a *ledallune*[11] – "izgubili smo mjesto naše bašče zalutali smo". Drugi

وَقَالَ قَتَادَةُ (حَرْدٍ) جِدٌّ فِي أَنْفُسِهِمْ وَقَالَ ابْنُ عَبَّاسٍ (يَتَخَافَتُونَ) يَنْتَجُونَ السِّرَارَ وَالْكَلَامَ الْخَفِيَّ وَقَالَ ابْنُ عَبَّاسٍ (لَضَالُّونَ) أَضْلَلْنَا مَكَانَ

---

2 El-Mulk, 3. U onome što Uzvišeni Allah stvara čovjek ne može naći nikakva nesklada niti nedostatka.

3 El-Mulk, 8. Radi se o džehennemskoj vatri koja će ključati i toliko pobjesnjeti da će se gotovo od bijesa raspasti.

4 El-Mulk, 15. Tj. predjelima Zemlje, koju je Uzvišeni Allah stvorio i pogodnom je (za život) učinio.

5 El-Mulk, 27. To će se reći onima koji nisu vjerovali i koji su požurivali kaznu, i to onda kada je ugledaju i prekriju njihova lica jad i tama.

6 El-Mulk, 19. Uzvišeni Allah upozorava na let ptica, koje Allah drži da ne padnu, a koje lete raširenih krila, i skupljajući ih.

7 Isti ajet.

8 El-Mulk, 21. Allah u ovom ajetu postavlja pitanje ko je taj ko će ljude nahraniti ako im On hranu uskrati, a zatim zaključuje da su nevjernici uporni u bahatosti i bježanju od istine.

9 El-Kalem, 25. Katada tvrdi da je ova bašča pripadala jednom starcu iz Abesinije koji je višak njenih plodova dijelio kao sadaku siromasima. Međutim, kada je starac umro, njegovi su sinovi prestali udjeljivati siromasima; bili su uvjereni da će plodove iz svoje bašče samo oni ubrati i da neće nijednom siromahu od njezinih polodova ništa dati. Ali, kada su stigli u bašču, ona je bila uništena, tako da su oni pomislili kako su zalutali i kako to nije njihova bašča.

10 El-Kalem, 23. Šaptali su na putu do bašče kako ih siromasi ne bi čuli i kako im se ne bi pridružili u ubiranju plodova.

11 El-Kalem, 26. Tj. ovo nije naša bašča.

kažu da *kes-sarimi*[1] znači "opustošena; odvojena" (kao što je jutro odvojeno od noći, a noć odvojena od dana, ili kada se jedno pješčano zrno odvoji od gomile pješčanih zrna kao *es-sarim* ima isto značenje i *el-masrum* – "opustošen; odvojen", kao što isto značenje imaju *katil* i *maktul* – "ubijen").

جَنَّتَنَا وَقَالَ غَيْرُهُ (كَالصَّرِيمِ) كَالصُّبْحِ انْصَرَمَ مِنَ اللَّيْلِ وَاللَّيْلِ انْصَرَمَ مِنَ النَّهَارِ وَهُوَ أَيْضًا كُلُّ رَمْلَةٍ انْصَرَمَتْ مِنْ مُعْظَمِ الرَّمْلِ وَالصَّرِيمُ أَيْضًا الْمَصْرُومُ مِثْلُ قَتِيلٍ وَمَقْتُولٍ .

RIJEČI UZVIŠENOG: "... SUROVA I, OSIM TOGA, U TUĐE PLEME ULJEZA..."[2]

بَاب (عُتُلٍّ بَعْدَ ذَلِكَ زَنِيمٍ)

4917. PRIČAO NAM JE Mahmud, njemu Ubjedullah b. Musa, prenoseći od Israila, on od Ebu-Husajna, ovaj od Mudžahida, a on od Ibn-Abbasa, radijallahu anhuma, da je o ajetu:
"... surova i, osim toga, u tuđe pleme uljeza..." – rekao: "To je jedan čovjek iz Kurejša koji je imao resicu kao što ima ovca."

٤٩١٧ . حَدَّثَنَا مَحْمُودٌ حَدَّثَنَا عُبَيْدُ اللَّهِ بْنُ مُوسَى عَنْ إِسْرَائِيلَ عَنْ أَبِي حَصِينٍ عَنْ مُجَاهِدٍ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا (عُتُلٍّ بَعْدَ ذَلِكَ زَنِيمٍ) قَالَ رَجُلٌ مِنْ قُرَيْشٍ لَهُ زَنَمَةٌ مِثْلُ زَنَمَةِ الشَّاةِ .

4918. PRIČAO NAM JE Ebu-Nu'ajm, njemu Sufjan, prenoseći od Ma'beda b. Halida, a on od Harise b. Vehba Huza'ija da je rekao:
"Čuo sam Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, kad je rekao: 'Hoćete li da vas obavijestim o stanovnicima Dženneta? To je svaki slabi i potlačeni. Kad bi se Allahom zakleo, On bi mu to ispunio. A hoćete li da vas obavijestim o stanovnicima Vatre? To je svaki surovi, osioni i oholi.'"

٤٩١٨ . حَدَّثَنَا أَبُو نُعَيْمٍ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ عَنْ مَعْبَدِ بْنِ خَالِدٍ قَالَ سَمِعْتُ حَارِثَةَ بْنَ وَهْبٍ الْخُزَاعِيَّ قَالَ سَمِعْتُ النَّبِيَّ ﷺ يَقُولُ أَلَا أُخْبِرُكُمْ بِأَهْلِ الْجَنَّةِ كُلُّ ضَعِيفٍ مُتَضَعَّفٍ لَوْ أَقْسَمَ عَلَى اللَّهِ لَأَبَرَّهُ أَلَا أُخْبِرُكُمْ بِأَهْلِ النَّارِ كُلُّ عُتُلٍّ جَوَّاظٍ مُسْتَكْبِرٍ .

1 El-Kalem, 20. Tj. bašča je osvanula opustošena, bez plodova.

2 *El-Kalem*, 13. Ebu-Nu'ajm kaže da se po tome prepoznavao. Seid b. Džubejr veli da se prepoznavao po zlu kao što se ovca prepoznaje po zvoncetu na svome vratu. Taberi misli da je na vratu imao resicu po kojoj se prepoznavao, i kada bi se reklo *zenim*, tačno se znalo na koga se to odnosi.

"NA DAN KADA POTKOLJENICA BUDE OTKRIVENA..."[3]

باب (يوم يُكشف عن ساق)

4919. PRIČAO NAM JE Adem, a njemu Lejs, prenoseći od Halida b. Jezida, on od Seida b. Ebu-Hilala, ovaj od Zejda b. Esleme, on od Ataa b. Jesara, a ovaj od Ebu-Seida, radijallahu anhu, da je rekao:
"Čuo sam Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, kad je rekao: 'Naš će Gospodar Potkoljenicu svoju otkriti, pa će Mu sedždu učiniti svaki vjernik i vjernica, a ostat će svaki onaj koji je na dunjaluku licemjerno i da bi drugi vidjeli činio sedždu: otići će da učini sedždu, ali će mu se leđa vratiti u pređašnji položaj.'"[4]

٤٩١٩. حَدَّثَنَا آدَمُ حَدَّثَنَا اللَّيْثُ عَنْ خَالِدِ بْنِ يَزِيدَ عَنْ سَعِيدِ بْنِ أَبِي هِلَالٍ عَنْ زَيْدِ بْنِ أَسْلَمَ عَنْ عَطَاءِ بْنِ يَسَارٍ عَنْ أَبِي سَعِيدٍ رَضِيَ اللهُ عنه قَالَ سَمِعْتُ النَّبِيَّ ﷺ يَقُولُ يَكْشِفُ رَبُّنَا عَنْ سَاقِهِ فَيَسْجُدُ لَهُ كُلُّ مُؤْمِنٍ وَمُؤْمِنَةٍ فَيَبْقَى كُلُّ مَنْ كَانَ يَسْجُدُ فِي الدُّنْيَا رِيَاءً وَسُمْعَةً فَيَذْهَبُ لِيَسْجُدَ فَيَعُودُ ظَهْرُهُ طَبَقًا وَاحِدًا .

U ime Allaha, Svemilosnog, Samilosnog!

بسم الله الرحمن الرحيم

SURA EL-HAKKA (ČAS NEIZBJEŽNI)

سُورَةُ الْحَاقَّةِ

Ibn-Džubejr je rekao da *'išetin radijeh*[5] znači "životom kojim će biti zadovoljan" (želeći u njemu zadovoljstvo); *el-kadijeh*[6] – "smrt prva kojom sam umro, a da nisam zatim proživljen nakon nje"; *min ehadin anhu hadžizin*[7] – "i niko ga od toga ne bi mogao odbraniti". "Ehadun", se upotrebljava i za jedninu i za množinu. Ibn-

قَالَ ابْنُ جُبَيْرٍ (عِيشَةٍ رَاضِيَةٍ) يُرِيدُ فِيهَا الرِّضَا (الْقَاضِيَةَ) الْمَوْتَةَ الْأُولَى الَّتِي مُتُّهَا لَمْ أُحْيَ بَعْدَهَا (مِنْ أَحَدٍ عَنْهُ حَاجِزِينَ) أَحَدٌ يَكُونُ لِلْجَمْعِ وَلِلْوَاحِدِ وَقَالَ ابْنُ عَبَّاسٍ (الْوَتِينَ) نِيَاطُ الْقَلْبِ قَالَ ابْنُ عَبَّاسٍ (طَغَى) كَثُرَ وَيُقَالُ (بِالطَّاغِيَةِ)

3 El-Kalem, 42.

4 Tj. neće moći sedždu učiniti, kao što to nisu mogli učiniti ni na dunjaluku, kada su bili pozvani da je učine; činili su je da ih drugi vide i da na taj način zadovolje vlastite interese. Što se tiče svojstva Potkoljenice Uzvišenog Allaha, to je kao što je on Uzvišeni rekao, ne poredeći ga sa bilo kim i ne niječući Njegovo savršeno svojstvo. (prim. rec.)

5 El-Hakka, 21. Životom kojim će biti zadovoljni u Džennetu će živjeti oni kojima će knjiga njihova biti data u desnu ruku.

6 El-Hakka, 27. Onaj kome će knjiga biti uručena u lijevu ruku zaželjet će da mu je prva dunjalučka smrt bila konačna i da nije proživljen, zbog odgovornosti za svoja djela i svijesti o nezavidnom položaju u kojem će se, budući da je bio neposlušan, naći.

7 El-Hakka, 47. Tj. od Allahove kazne, da nije prenio Allahovu objavu onako kako je On htio.

Abbas kaže da *el-vetin*[1] znači "žila kucavica", a *taga*[2] – "preplavila" (mnoštvo). Kaže se da *bit-tagijeh*[3] znači "njihovim prelaskom svih mjera" (kaže se: prešla je na branu kao što je navalila voda na Nuhov, alejhis-selam, narod).

بِطُغْيَانِهِمْ وَيُقَالُ طَغَتْ عَلَى الْخُزَّانِ كَمَا طَغَى الْمَاءُ عَلَى قَوْمِ نُوحٍ .

U ime Allaha, Svemilosnog, Samilosnog!

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

SURA EL-ME'ARIDŽ (STUPNJEVI)

سُورَةُ سَأَلَ سَائِلٌ (الْمَعَارِجِ)

El-fesile[4] znači "najbliži predak kojem se pripisuje"; *liš-ševa*[5] – "udovi: ruke, noge i dijelovi tijela" (za kožu glave se kaže *ševatun*, a ono što nije ubistvo – to je *ševen)*; *el-'izune*[6], grupa, skupina. Jednina je 'izetun.

الْفَصِيلَةُ أَصْغَرُ آبَائِهِ الْقُرْبَى إِلَيْهِ يَنْتَمِي مَنِ انْتَمَى (لِلشَّوَى) الْيَدَانِ وَالرِّجْلاَنِ وَالأَطْرَافُ وَجِلْدَةُ الرَّأْسِ يُقَالُ لَهَا شَوَاةٌ وَمَا كَانَ غَيْرَ مَقْتَلٍ فَهُوَ شَوًى (عِزِينَ) وَالْعِزُونَ الْحِلَقُ وَالْجَمَاعَاتُ وَوَاحِدُهَا عِزَةٌ .

1 El-Hakka, 46. Plemeniti Allah objavljuje da je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, dostavio Kur'an te da ga je do u detalje prenio, inače bi mu, u suprotnom, Allah presjekao žilu kucavicu, i niko ga od Njega ne bi mogao odbraniti.

2 El-Hakka, 11. Radi se o vodi koja je preplavila sve izuzev Nuhove, alejhis-selam, lađe.

3 El-Hakka, 5. Time je uništen narod Semud.

4 El-Me'aridž, 13. Radi se o nevjerniku koji bi, kada vidi patnje Sudnjega dana, jedva dočekao da se iskupi sinovima svojim, ženom svojom, braćom i porodicom koja ga štiti.

5 El-Me'aridž, 16. Govori se o vatri koja će udove čupati, trgat će kožu s glave, meso će odvajati od kostiju, djelove ruku i nogu i lica.

6 El-Me'aridž, 37. Radi se o nevjernicima koji su se udaljili od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, i postali brojne grupacije iako su živjeli u njegovom vremenu, vidjeli ga i bili upoznati sa nadnaravnim djelima - mu'džizama, kojima ga je Uzvišeni Allah pomogao. Udaljavajući se oni se razilaze na desnu i lijevu stranu od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem.

U ime Allaha, Svemilosnog, Samilosnog!

بسم الله الرحمن الرحيم

SURA NUH

سُورَةُ نُوحٍ (إِنَّا أَرْسَلْنَا)

Atvara[7] znači “postupno ovaj stepen i ovaj stepen, kaže se *ada-tavrehu* prešao je u svoj stepen”; *el-kubbaru*[8] – “ogromne (snuju)” jer je *kubbar* izraženije od *kebir* isto je sa džummal i džemil jer je izraženije jače a kubbar el-kebir i kubaren također bez tešdida; Arapi kažu za čovjeka da je *hussan* i *džummal* – “dobar i lijep”, *hussan* i *džummal*; *dejjaren*[9] od riječi *devr* krug ali je na oblik *fej'al* od riječi *deveran* kruženje kao što je učio Omer *el-hajju el-kajjamu* a to je od riječi *kumtu*, a drugi kažu *dejjaren*, znači “nijednog”, a *tebaren*[10] – “propast”. Ibn-Abbas kaže da *midraren*[11] znači “obilatu, koja će dolaziti jedna za drugom”, a *vekaren*[12] – “veličinom”.

(أَطْوَارًا) طَوْرًا كَذَا وَطَوْرًا كَذَا يُقَالُ عَدَا طَوْرَهُ أَيْ قَدْرَهُ وَالْكُبَّارُ أَشَدُّ مِنَ الْكِبَارِ وَكَذَلِكَ جُمَّالٌ وَجَمِيلٌ لأَنَّهَا أَشَدُّ مُبَالَغَةً وَكُبَّارٌ الْكَبِيرُ وَكُبَارًا أَيْضًا بِالتَّخْفِيفِ وَالْعَرَبُ تَقُولُ رَجُلٌ حُسَّانٌ وَجُمَّالٌ وَحُسَانٌ مُخَفَّفٌ وَجُمَالٌ مُخَفَّفٌ (دَيَّارًا) مِنْ دَوْرٍ وَلَكِنَّهُ فَيْعَالٌ مِنَ الدَّوَرَانِ كَمَا قَرَأَ عُمَرُ الْحَيُّ الْقَيَّامُ وَهِيَ مِنْ قُمْتُ وَقَالَ غَيْرُهُ دَيَّارًا أَحَدًا (تَبَارًا) هَلاَكًا وَقَالَ ابْنُ عَبَّاسٍ (مِدْرَارًا) يَتْبَعُ بَعْضُهَا بَعْضًا (وَقَارًا) عَظَمَةً.

RIJEČI UZVIŠENOG: “... NI VEDDA, NI SUVAA, NI JEGUSA, NI JEUKA...”[13]

باب (ودًّا ولا سواعًا ولا يغوث ويعوق)

4920. PRIČAO NAM JE Ibrahim b. Musa, njemu Hišam, prenoseći od Ibn-Džurejdža, on od Ataa, a ovaj od Ibn-Abbasa, radijallahu anhuma, da je rekao: “Kipovi koji su bili u Nuhovu narodu dospjeli su poslije u Arapa. Što se tiče Vedda, on je pripadao Kelbu, u Devmetul-Džendelu;[14] Suva

٤٩٢٠. حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ مُوسَى أَخْبَرَنَا هِشَامٌ عَنِ ابْنِ جُرَيْجٍ وَقَالَ عَطَاءٌ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا صَارَتِ الأَوْثَانُ الَّتِي كَانَتْ فِي قَوْمِ نُوحٍ فِي الْعَرَبِ بَعْدُ أَمَّا وَدٌّ كَانَتْ لِكَلْبٍ بِدَوْمَةِ الْجَنْدَلِ وَأَمَّا سُوَاعٌ كَانَتْ لِهُذَيْلٍ

---

7 Nuh, 14. Riječ je o stvaranju ljudi postupno.

8 Nuh, 22. Nevjernici iz Nuhova, alejhis-selam, naroda velike su spletke kovali i mnoge ljude u zabludu dovodili.

9 Nuh, 26. Nuh, alejhis-selam, molio je Uzvišenog Allaha da ne ostavi na Zemlji nijednog nevjernika, kako ne bi ljude zavodili i nevjernike rađali.

10 Nuh, 28.

11 Nuh, 11. Radi se o kiši koju će Uzvišeni Allah slati ljudima, ako Mu budu pokorni.

12 Nuh, 13. Uzvišeni Allah postavlja ljudima pitanje kako se ne boje Allahove sile, snage i svemoći.

13 Nuh, 23.

14 To je grad u Iraku u blizini Šama.

Huzejlu;[1] Jegus Muradu, a poslije Benu-Gutajfu, u Džefhuu kod Sabe;[2] Jeuk Hemedanu, dok je Nesr Himjeru, za Ali-Zul-Kela‘.
To su imena dobrih ljudi iz Nuhova, alejhis-selam, naroda. Kada su oni pomrli, šejtan je došapnuo njihovom narodu da postave kipove na mjestima na kojima su oni sjedili te da ih nazovu njihovim imenima, što su i učinili. Oni se nisu obožavali dok nisu nestali i nestalo znanja, pa su se tek tada počeli obožavati."[3]

وَأَمَّا يَغُوثُ فَكَانَتْ لِمُرَادٍ ثُمَّ لِبَنِي غُطَيْفٍ بِالْجَوْفِ عِنْدَ سَبَإٍ وَأَمَّا يَعُوقُ فَكَانَتْ لِهَمْدَانَ وَأَمَّا نَسْرٌ فَكَانَتْ لِحِمْيَرَ لِآلِ ذِي الْكَلَاعِ أَسْمَاءُ رِجَالٍ صَالِحِينَ مِنْ قَوْمِ نُوحٍ فَلَمَّا هَلَكُوا أَوْحَى الشَّيْطَانُ إِلَى قَوْمِهِمْ أَنِ انْصِبُوا إِلَى مَجَالِسِهِمُ الَّتِي كَانُوا يَجْلِسُونَ أَنْصَابًا وَسَمُّوهَا بِأَسْمَائِهِمْ فَفَعَلُوا فَلَمْ تُعْبَدْ حَتَّى إِذَا هَلَكَ أُولَئِكَ وَتَنَسَّخَ الْعِلْمُ عُبِدَتْ .

U ime Allaha, Svemilosnog, Samilosnog!

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

SURA EL-DŽINN (DŽINI)

سُورَةُ قُلْ أُوحِيَ إِلَيَّ (الْجِنّ)

Ibn-Abbas kaže da *libeda*[4] znači "pomagače".

قَالَ ابْنُ عَبَّاسٍ (لِبَدًا) أَعْوَانًا .

POGLAVLJE...

بَاب

4921. PRIČAO NAM JE Musa b. Isma‘il, njemu Ebu-Avana, prenoseći od Ebu-Bišra, on od Seida b. Džubejra, a on od Ibn-Abbasa da je kazivao:
"Uputio se Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, s grupom ashaba prema čaršiji Ukaz. Šejtanima je već bio zatvoren put ka vijestima s nebesa; na njih su bile poslate svjetlice, pa su se oni vratili.
'Šta vam je?', bili su upitani, pa su odgovorili: 'Zapriječen nam je put prema nebeskim vijestima, i na nas su poslate svjetlice!' Rečeno im je: 'Ono što se dogodilo spriječilo je vašu vezu

٤٩٢١. حَدَّثَنَا مُوسَى بْنُ إِسْمَاعِيلَ حَدَّثَنَا أَبُو عَوَانَةَ عَنْ أَبِي بِشْرٍ عَنْ سَعِيدِ بْنِ جُبَيْرٍ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ قَالَ انْطَلَقَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ فِي طَائِفَةٍ مِنْ أَصْحَابِهِ عَامِدِينَ إِلَى سُوقِ عُكَاظٍ وَقَدْ حِيلَ بَيْنَ الشَّيَاطِينِ وَبَيْنَ خَبَرِ السَّمَاءِ وَأُرْسِلَتْ عَلَيْهِمُ الشُّهُبُ فَرَجَعَتِ الشَّيَاطِينُ فَقَالُوا مَا لَكُمْ فَقَالُوا حِيلَ بَيْنَنَا وَبَيْنَ خَبَرِ السَّمَاءِ وَأُرْسِلَتْ عَلَيْنَا الشُّهُبُ قَالَ مَا حَالَ بَيْنَكُمْ وَبَيْنَ خَبَرِ السَّمَاءِ إِلَّا

1 U blizini Mekke. Ibn-Ishak kaže da se mjesto njihovog boravka nalazi u Hidžazu kod obale mora.

2 Katada kaže da je to božanstvo bilo kod Benu-Gutajfa b. Murada, a to je, ustvari, Gutajf b. Abdullah b. Nadžija b. Murad.

3 Nakon nekog vremena, iako su to bili dobri vjernici, šejtan je učinio da njihovi kipovi dospiju do generacija koje su došle poslije njih, a koje su zaključile da se zbog samog postojanja slika radi o božanstvima, a ne o običnim ljudima.

4 El-Džinn, 19.

مَا حَدَثَ فَاضْرِبُوا مَشَارِقَ الأَرْضِ وَمَغَارِبَهَا فَانْظُرُوا مَا هَذَا الأَمْرُ الَّذِي حَدَثَ فَانْطَلَقُوا فَضَرَبُوا مَشَارِقَ الأَرْضِ وَمَغَارِبَهَا يَنْظُرُونَ مَا هَذَا الأَمْرُ الَّذِي حَالَ بَيْنَهُمْ وَبَيْنَ خَبَرِ السَّمَاءِ قَالَ فَانْطَلَقَ الَّذِينَ تَوَجَّهُوا نَحْوَ تِهَامَةَ إِلَى رَسُولِ اللهِ ﷺ بِنَخْلَةَ وَهُوَ عَامِدٌ إِلَى سُوقِ عُكَاظٍ وَهُوَ يُصَلِّي بِأَصْحَابِهِ صَلاَةَ الْفَجْرِ فَلَمَّا سَمِعُوا الْقُرْآنَ تَسَمَّعُوا لَهُ فَقَالُوا هَذَا الَّذِي حَالَ بَيْنَكُمْ وَبَيْنَ خَبَرِ السَّمَاءِ فَهُنَالِكَ رَجَعُوا إِلَى قَوْمِهِمْ فَقَالُوا يَا قَوْمَنَا ﴿إِنَّا سَمِعْنَا قُرْآنًا عَجَبًا يَهْدِي إِلَى الرُّشْدِ فَآمَنَّا بِهِ وَلَنْ نُشْرِكَ بِرَبِّنَا أَحَدًا﴾ وَأَنْزَلَ اللهُ عَزَّ وَجَلَّ عَلَى نَبِيِّهِ ﷺ ﴿قُلْ أُوحِيَ إِلَيَّ أَنَّهُ اسْتَمَعَ نَفَرٌ مِنَ الْجِنِّ﴾ وَإِنَّمَا أُوحِيَ إِلَيْهِ قَوْلُ الْجِنِّ .

s nebeskom viješću, pa obiđite istoke Zemlje i njene zapade i pogledajte šta se dogodilo!' Otišli su, obišli Zemlju, njene istoke i zapade, istražujući šta je to što je učinilo nemogućom njihovu vezu s nebeskom viješću. Krenuli su oni koji su se uputili ka Tihami[5] do Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, u Nahlu.[6] On se već bio uputio ka vašaru u Ukazu. Klanjao je sabah-namaz s ashabima i dok su slušali Kur'an rekli su: 'Ovo je ono što sprečava vezu između nas i nebeske vijesti!'

Odatle su se vratili svome narodu i rekli: 'Narode naš, mi smo, doista, Kur'an, koji izaziva divljenje i koji na pravi put upućuje – slušali, i mi smo u njega povjerovali, te više nikoga nećemo Gospodaru našem ravnim smatrati!'

Tada je Uzvišeni Allah objavio Svome Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem: 'Reci: 'Meni je objavljeno da je nekoliko džina prisluškivalo...'',[7] a bio mu je objavljen i govor džina."

5 Tihama je primorska oblast sjeverno od Hidžaza, u blizini Mekke.

6 Nahla je mjesto između Mekke i Taifa.

7 El-Džinn, 1.

U ime Allaha, Svemilosnog, Samilosnog!

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

SURA EL-MUZZEMMIL (UMOTANI)

سُورَةُ الْمُزَّمِّلِ

Mudžahid kaže da *ve tebettel*[1] znači "i posveti se, predaj se". Hasan kaže da *enkalen*[2] znači "okova", a *munfetirun bihi*[3] – "otežan njim". Ibn-Abbas kaže da *kesiben mehila*[4] znači "tečni pijesak", a *vebila*[5] – "teškom".

وَقَالَ مُجَاهِدٌ (وَتَبَتَّلْ) أَخْلِصْ وَقَالَ الْحَسَنُ (أَنْكَالاً) قُيُودًا (مُنْفَطِرٌ بِهِ) مُثْقَلَةٌ بِهِ وَقَالَ ابْنُ عَبَّاسٍ (كَثِيبًا مَهِيلاً) الرَّمْلُ السَّائِلُ (وَبِيلاً) شَدِيدًا .

U ime Allaha, Svemilosnog, Samilosnog!

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

SURA EL-MUDDESSIR (POKRIVENI)

سُورَةُ الْمُدَّثِّرِ

Ibn-Abbas kaže da *'asir*[6] znači "težak, naporan", a *kasvere*[7] – "oni koji ih progone" (od glasova i zvukova ljudi sve što je žestoko zove se *kasveren*). Ebu-Hurejra kaže da *el-kasvere* znači "jak, snažan lav", *er-rikz* je glas a *mustenfire*[8] – "preplašeni".

قَالَ ابْنُ عَبَّاسٍ (عَسِيرٌ) شَدِيدٌ قَسْوَرَةٌ رِكْزُ النَّاسِ وَأَصْوَاتُهُمْ وَكُلُّ شَدِيدٍ قَسْوَرَةٌ وَقَالَ أَبُو هُرَيْرَةَ الْقَسْوَرَةُ قَسْوَرٌ الأَسَدُ الرِّكْزُ الصَّوْتُ (مُسْتَنْفِرَةٌ) نَافِرَةٌ مَذْعُورَةٌ .

---

1 El-Muzzemmil, 8. Uzvišeni Allah traži da se On spominje i da Mu se potpuno posveti.

2 El-Muzzemmil, 12. Uzvišeni Allah prijeti nevjernicima okovima i ognjem u džehennemskoj vatri.

3 El-Muzzemmil, 18. Radi se o nebu koje će se na Dan kada djeca osijede rascijepiti. Spominje Ibn-Ebi-Hatim od Mudžahida da će se nebo rascijepiti od težine svog Uzvišenog Gospodara, a Ibn-Hadžer kaže da je moguće da se zamjenica odnosi na Sudnji dan, tj. Nebo će se rascijepiti od težine toga dana. Uzvišeni Allah najbolje zna.

4 El-Muzzemmil, 14. Prilikom Kijametskog dana zatrest će se Zemlja i planine, pa će planine tečni pijesak postati.

5 El-Muzzemmil, 16. Radi se o faraonu koji nije poslušao poslanike, pa ga je Allah teškom kaznom kaznio.

6 El-Muddessir, 9. Dan kada se puhne u rog nevjernicima će biti težak i naporan.

7 El-Muddessir, 51. Nevjernici su, u bježanju od Istine i udaljavanju od nje kao divlji magarci koji bježe ispred lavova koji ih se žele domoći.

8 El-Muddessir, 50. Tj. kao da su magarci preplašeni.

POGLAVLJE...

4922. PRIČAO MI JE Jahja, a njemu Veki‘, prenoseći od Alija b. Mubareka, a on od Jahjaa b. Ebu-Kesira da je kazivao:

“Pitao sam Ebu-Selemu b. Abdur-Rahmana o tome šta je prvo objavljeno iz Kur’ana, pa mi je odgovorio: ‘O ti, pokriveni!’[9]

‘Govori se’, rekoh, ‘da je prije objavljeno: ‘Čitaj, u ime Gospodara svoga, koji stvara!”,[10] na što je Ebu-Selema odgovorio da je pitao Džabira b. Abdullaha, radijallahu anhuma, o tome, rekavši mu ono što sam ja rekao, pa mu je on odgovorio: ‘Neću ti reći ništa više od onog što je rekao Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, a rekao je: ‘Boravio sam u (pećini) Hira, i nakon što sam proveo neko vrijeme u samoći, spustio sam se. Tada sam bio pozvan, te sam pogledao desno, ali nisam ništa vidio, i pogledao sam lijevo ali nisam ništa vidio, zatim sam pogledao ispred sebe, i ništa nisam vidio, a onda iza sebe, pa opet ništa nisam vidio. Napokon sam podigao glavu i vidio nešto, a onda došao Hatidži i rekao: ‘Pokrijte me i polijte hladnom vodom!’ Pokrili su me i polili me hladnom vodom. Tada je objavljeno: ‘O ti pokriveni! Ustani i opominji! I Gospodara svoga veličaj!’”[11]

باب

٤٩٢٢. حَدَّثَنَا يَحْيَى حَدَّثَنَا وَكِيعٌ عَنْ عَلِيِّ بْنِ الْمُبَارَكِ عَنْ يَحْيَى بْنِ أَبِي كَثِيرٍ سَأَلْتُ أَبَا سَلَمَةَ بْنَ عَبْدِالرَّحْمَنِ عَنْ أَوَّلِ مَا نَزَلَ مِنَ الْقُرْآنِ قَالَ (يَا أَيُّهَا الْمُدَّثِّرُ) قُلْتُ يَقُولُونَ (اقْرَأْ بِاسْمِ رَبِّكَ الَّذِي خَلَقَ) فَقَالَ أَبُو سَلَمَةَ سَأَلْتُ جَابِرَ بْنَ عَبْدِاللهِ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا عَنْ ذَلِكَ وَقُلْتُ لَهُ مِثْلَ الَّذِي قُلْتَ فَقَالَ جَابِرٌ لاَ أُحَدِّثُكَ إِلاَّ مَا حَدَّثَنَا رَسُولُ اللهِ ﷺ قَالَ جَاوَرْتُ بِحِرَاءٍ فَلَمَّا قَضَيْتُ جِوَارِي هَبَطْتُ فَنُودِيتُ فَنَظَرْتُ عَنْ يَمِينِي فَلَمْ أَرَ شَيْئًا وَنَظَرْتُ عَنْ شِمَالِي فَلَمْ أَرَ شَيْئًا وَنَظَرْتُ أَمَامِي فَلَمْ أَرَ شَيْئًا وَنَظَرْتُ خَلْفِي فَلَمْ أَرَ شَيْئًا فَرَفَعْتُ رَأْسِي فَرَأَيْتُ شَيْئًا فَأَتَيْتُ خَدِيجَةَ فَقُلْتُ دَثِّرُونِي وَصُبُّوا عَلَيَّ مَاءً بَارِدًا قَالَ فَدَثَّرُونِي وَصَبُّوا عَلَيَّ مَاءً بَارِدًا قَالَ فَنَزَلَتْ (يَا أَيُّهَا الْمُدَّثِّرُ قُمْ فَأَنْذِرْ وَرَبَّكَ فَكَبِّرْ) .

---

9 El-Muddessir, 1.

10 El-Alek, 1.

11 El-Muddessir, 1-3.

RIJEČI UZVIŠENOG: “USTANI I OPOMINJI!”[1]

باب (قُمْ فَأَنْذِرْ)

4923. PRIČAO MI JE Muhammed b. Beššar, njemu Abdur-Rahman b. Mehdi i još neko, a njima dvojici Harb b. Šeddad, prenoseći od Jahjaa b. Ebu-Kesira, on od Ebu-Seleme, ovaj od Džabira b. Abdullaha, radijallahu anhuma, a on od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, da je rekao:
“Osamio sam se u (pećini) Hira…” (slično hadisu Usmana b. Umera, koji ga prenosi od Alija b. Mubareka).[2]

٤٩٢٣. حَدَّثَنِي مُحَمَّدُ بْنُ بَشَّارٍ حَدَّثَنَا عَبْدُالرَّحْمَنِ بْنُ مَهْدِيٍّ وَغَيْرُهُ قَالاَ حَدَّثَنَا حَرْبُ بْنُ شَدَّادٍ عَنْ يَحْيَى بْنِ أَبِي كَثِيرٍ عَنْ أَبِي سَلَمَةَ عَنْ جَابِرِ بْنِ عَبْدِاللهِ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ جَاوَرْتُ بِحِرَاءٍ مِثْلَ حَدِيثِ عُثْمَانَ بْنِ عُمَرَ عَنْ عَلِيِّ بْنِ الْمُبَارَكِ .

RIJEČI UZVIŠENOG: “I GOSPODARA SVOGA VELIČAJ!”[3]

باب قَوْلِهِ (وَرَبَّكَ فَكَبِّرْ)

4924. PRIČAO NAM JE Ishak b. Mensur, njemu Abdus-Samed, ovom Harb, a njemu Jahja (kazujući):
“Upitao sam Ebu-Selemu: ‘Šta je od Kur’ana prvo objavljeno?’ – ‘O ti pokriveni!’, odgovorio je. ‘Obaviješten sam da su to bile riječi: ‘Čitaj, u ime Gospodara svoga, koji stvara!”, rekoh mu.”
Tada je Ebu-Selema počeo kazivati:
“Upitao sam Džabira b. Abdullaha: ‘Šta je od Kur’ana prvo bilo objavljeno?’, pa mi je odgovorio: ‘O ti pokriveni!’
‘Obaviješten sam’, rekoh mu, ‘da je to: ‘Čitaj, u ime Gospodara svoga, koji stvara!’
‘Obavijestit ću te samo o onom što je rekao Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, a rekao je: ‘Osamio sam se radi razmišljanja u (pećini) Hira, i nakon što sam proveo neko vrijeme u samoći, spustio sam se i zašao u dolinu, ali bijah pozvan. Pogledao sam ispred sebe, iza sebe, sa svoje desne i svoje lijeve

٤٩٢٤. حَدَّثَنَا إِسْحَاقُ بْنُ مَنْصُورٍ حَدَّثَنَا عَبْدُالصَّمَدِ حَدَّثَنَا حَرْبٌ حَدَّثَنَا يَحْيَى قَالَ سَأَلْتُ أَبَا سَلَمَةَ أَيُّ الْقُرْآنِ أُنْزِلَ أَوَّلُ فَقَالَ (يَا أَيُّهَا الْمُدَّثِّرُ) فَقُلْتُ أُنْبِئْتُ أَنَّهُ (اقْرَأْ بِاسْمِ رَبِّكَ الَّذِي خَلَقَ) فَقَالَ أَبُو سَلَمَةَ سَأَلْتُ جَابِرَ بْنَ عَبْدِاللهِ أَيُّ الْقُرْآنِ أُنْزِلَ أَوَّلُ فَقَالَ (يَا أَيُّهَا الْمُدَّثِّرُ) فَقُلْتُ أُنْبِئْتُ أَنَّهُ (اقْرَأْ بِاسْمِ رَبِّكَ الَّذِي خَلَقَ) فَقَالَ لاَ أُخْبِرُكَ إِلاَّ بِمَا قَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ قَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ جَاوَرْتُ فِي حِرَاءٍ فَلَمَّا قَضَيْتُ جِوَارِي هَبَطْتُ فَاسْتَبْطَنْتُ الْوَادِيَ فَنُودِيتُ فَنَظَرْتُ أَمَامِي وَخَلْفِي وَعَنْ يَمِينِي وَعَنْ شِمَالِي فَإِذَا هُوَ جَالِسٌ عَلَى كُرْسِيٍّ بَيْنَ

1 El-Muddessir, 2.

2 Buhari ne bilježi ovo predanje, već ga bilježi Ebu-Aruba u djelu *Kitabul-evail*, preuzimajući ga od Muhammeda b. Beššara, učitelja Buharijinog.

3 El-Muddessir, 4.

strane, i ugledao (meleka) kako sjedi na prijestolju između nebesa i zemlje. Došao sam Hatidži i rekao: 'Pokrijte me i polijte hladnom vodom!' Tada mi je objavljeno: 'O ti pokriveni! Ustani i opominji! I Gospodara svoga veličaj!", kaže Poslanik.'"

السَّمَاءِ وَالْأَرْضِ فَأَتَيْتُ خَدِيجَةَ فَقُلْتُ دَثِّرُونِي وَصُبُّوا عَلَيَّ مَاءً بَارِدًا وَأُنْزِلَ عَلَيَّ (يَا أَيُّهَا الْمُدَّثِّرُ قُمْ فَأَنْذِرْ وَرَبَّكَ فَكَبِّرْ).

RIJEČI UZVIŠENOG: "I HALJINE SVOJE OČISTI!"[4]

باب (وثيابك فطهر)

4925. PRIČAO NAM JE Jahja b. Bukejr, njemu Lejs, prenoseći od Ukajla, a on od Ibn-Šihaba. Također mi je kazivao Abdullah b. Muhammed, njemu Abdur-Rezzak, a ovom Ma'mer, prenoseći od Zuhrija da ga je obavijestio Ebu-Selema b. Abdur-Rahman, prenoseći od Džabira b. Abdullaha, radijallahu anhuma, da je kazivao: "Čuo sam Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, kako, govoreći o razdoblju prestanka objave, kaže: 'Dok sam išao, čuo sam glas s neba. Podigao sam glavu i ugledao meleka koji mi je došao u (pećinu) Hira kako sjedi na prijestolju između nebesa i zemlje. Osjetio sam strah od njega, te sam se vratio i rekao: 'Umotajte me, umotajte me!', pa su me pokrili. Tada je Uzvišeni Allah objavio: 'O ti pokriveni...' – sve do (riječi): '... i kumira se kloni!'[5] Bilo je to prije nego što je naređen namaz, a radilo se o kipovima.'"

٤٩٢٥. حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ بُكَيْرٍ حَدَّثَنَا اللَّيْثُ عَنْ عُقَيْلٍ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ ح و حَدَّثَنِي عَبْدُاللهِ بْنُ مُحَمَّدٍ حَدَّثَنَا عَبْدُالرَّزَّاقِ أَخْبَرَنَا مَعْمَرٌ قَالَ الزُّهْرِيُّ فَأَخْبَرَنِي أَبُو سَلَمَةَ بْنُ عَبْدِالرَّحْمَنِ عَنْ جَابِرِ بْنِ عَبْدِاللهِ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا قَالَ سَمِعْتُ النَّبِيَّ ﷺ وَهُوَ يُحَدِّثُ عَنْ فَتْرَةِ الْوَحْيِ فَقَالَ فِي حَدِيثِهِ فَبَيْنَا أَنَا أَمْشِي إِذْ سَمِعْتُ صَوْتًا مِنَ السَّمَاءِ فَرَفَعْتُ رَأْسِي فَإِذَا الْمَلَكُ الَّذِي جَاءَنِي بِحِرَاءٍ جَالِسٌ عَلَى كُرْسِيٍّ بَيْنَ السَّمَاءِ وَالْأَرْضِ فَجَئِثْتُ مِنْهُ رُعْبًا فَرَجَعْتُ فَقُلْتُ زَمِّلُونِي زَمِّلُونِي فَدَثَّرُونِي فَأَنْزَلَ اللهُ تَعَالَى (يَا أَيُّهَا الْمُدَّثِّرُ) إِلَى (وَالرُّجْزَ فَاهْجُرْ) قَبْلَ أَنْ تُفْرَضَ الصَّلَاةُ وَهِيَ الْأَوْثَانُ.

---

4 El-Muddessir, 4.

5 El-Muddessir, 1-5. Ovim se traži čišćenje odjeće i prije naređivanja namaza. Ima mišljenja da se to odnosi na čišćenje od grijeha ili čistotu srca.

RIJEČI UZVIŠENOG: "I KUMIRA SE KLONI!"[1]

بَاب قَوْلُهُ (وَالرُّجْزَ فَاهْجُرْ)

Kaže se da *er-ridžzu* i *er-ridžsu* znače "kazna".

يُقَالُ الرِّجْزُ وَالرِّجْسُ الْعَذَابُ .

4926. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Jusuf, a njemu Lejs, prenoseći od Ukajla, kojem je kazivao Ibn-Šihab a njemu Ebu-Selema od Džabira b. Abdullaha da je čuo Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, kako, govoreći o razdoblju objave, kaže:
"Dok sam išao, čuo sam glas s neba. Podigao sam pogled ka nebu i ugledao meleka koji mi je dolazio u (pećinu) Hira kako sjedi na prijestolju između nebesa i zemlje. Uplašio sam se od njega i spustio se na zemlju. Kada sam došao kući, rekoh: 'Umotajte me, umotajte me!' Pa su me umotali. Tada je Uzvišeni Allah objavio: 'O ti pokriveni! Ustani i opominji...' – sve do riječi Uzvišenog: '... i kumira se kloni!'
Ebu-Selema kaže da er-ridžze znači "kipovi". Nakon toga je objava učestala, i nastavljeno je s objavljivanjem."

٤٩٢٦ . حَدَّثَنَا عَبْدُاللهِ بْنُ يُوسُفَ حَدَّثَنَا اللَّيْثُ عَنْ عُقَيْلٍ قَالَ ابْنُ شِهَابٍ سَمِعْتُ أَبَا سَلَمَةَ قَالَ أَخْبَرَنِي جَابِرُ بْنُ عَبْدِاللهِ أَنَّهُ سَمِعَ رَسُولَ اللهِ ﷺ يُحَدِّثُ عَنْ فَتْرَةِ الْوَحْيِ فَبَيْنَا أَنَا أَمْشِي سَمِعْتُ صَوْتًا مِنَ السَّمَاءِ فَرَفَعْتُ بَصَرِي قِبَلَ السَّمَاءِ فَإِذَا الْمَلَكُ الَّذِي جَاءَنِي بِحِرَاءٍ قَاعِدٌ عَلَى كُرْسِيٍّ بَيْنَ السَّمَاءِ وَالْأَرْضِ فَجَئِثْتُ مِنْهُ حَتَّى هَوَيْتُ إِلَى الْأَرْضِ فَجِئْتُ أَهْلِي فَقُلْتُ زَمِّلُونِي زَمِّلُونِي فَزَمَّلُونِي فَأَنْزَلَ اللهُ تَعَالَى (يَا أَيُّهَا الْمُدَّثِّرُ قُمْ فَأَنْذِرْ) إِلَى قَوْلِهِ (فَاهْجُرْ) قَالَ أَبُو سَلَمَةَ وَالرِّجْزَ الْأَوْثَانَ ثُمَّ حَمِيَ الْوَحْيُ وَتَتَابَعَ .

[1] El-Muddessir, 5.

U ime Allaha, Svemilosnog, Samilosnog!

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

SURA EL-KIJAMA (SMAK SVIJETA)

سُورَةُ الْقِيَامَةِ

RIJEČI UZVIŠENOG: "NE POMJERAJ JEZIK SVOJ NJEGOVIM UČENJEM DA BI GA ŠTO PRIJE ZAPAMTIO!"[2]

بَاب وَقَوْلُهُ (لا تُحَرِّكْ بِهِ لِسانَكَ لِتَعْجَلَ بِهِ)

Ibn-Abbas kaže *lijefdžure emamehu*[3] – "pokajat ću se i radit ću", a *la vezere*[4] – "utočišta nema" *suden*[5] znači "napušten biti".

وَقَالَ ابْنُ عَبَّاسٍ (لِيَفْجُرَ أَمَامَهُ) سَوْفَ أَتُوبُ سَوْفَ أَعْمَلُ (لاَ وَزَرَ) لاَ حِصْنَ (سُدًى) هَمَلاً .

4927. PRIČAO NAM JE Humejdi, njemu Sufjan, a ovom Musa b. Ebu-Aiša (koji je bio pouzdan), prenoseći od Seida b. Džubejra, a on od Ibn-Abbasa, radijallahu anhuma, da je rekao:
"Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, izgovarao bi svojim jezikom Objavu dok bi mu ona silazila."
Sufjan objašnjava da je (Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, na taj način) želio da je zapamti, pa je Allah objavio: "Ne izgovaraj Kur'an jezikom svojim da bi ga što prije zapamtio!"

٤٩٢٧. حَدَّثَنَا الْحُمَيْدِيُّ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ حَدَّثَنَا مُوسَى بْنُ أَبِي عَائِشَةَ وَكَانَ ثِقَةً عَنْ سَعِيدِ بْنِ جُبَيْرٍ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا قَالَ كَانَ النَّبِيُّ ﷺ إِذَا نَزَلَ عَلَيْهِ الْوَحْيُ حَرَّكَ بِهِ لِسَانَهُ وَوَصَفَ سُفْيَانُ يُرِيدُ أَنْ يَحْفَظَهُ فَأَنْزَلَ اللهُ (لاَ تُحَرِّكْ بِهِ لِسَانَكَ لِتَعْجَلَ بِهِ) .

2 El-Kijama, 16.

3 El-Kijama, 5. Tj. čovjek je sklon da griješi dok je živ, šta se ovdje odnosi na nevjernika koji poriče Dan proživljenja.

4 El-Kijama, 11. Kada čovjek bude suočen sa Smakom svijeta, povikat će: "Kuda da se bježi?" Tada utočišta niti skrovišta bilo kakve vrste neće biti. Tada će on biti prepušten svome Gospodaru; toga će dana sam čovjek protiv sebe svjedočiti.

5 El-Kijama, 36. Uzvišeni Allah pita: "Zar čovjek misli da će sam sebi prepušten biti, da neće odgovarati?!"

RIJEČI UZVIŠENOG: "NA NAMA JE DA GA SABEREMO, DA BI GA TI ČITAO."[1]

باب (إِنَّ عَلَيْنَا جَمْعَهُ وَقُرْآنَهُ)

4928. PRIČAO NAM JE Ubjedullah b. Musa, prenoseći od Israila, a on od Musaa b. Ebu-Aiše (da je kazivao):
"Upitao sam Seida b. Džubejra o riječima Uzvišenog: 'Ne pomjeraj svoj jezik izgovarajući ga...', pa mi je odgovorio da je Ibn-Abbas rekao: 'Pokretao je (Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem) svoje usne dok mu je objavljivano, pa mu je rečeno: 'Ne pomjeraj svoj jezik izgovarajući ga...' (tj. bojeći se da ti šta od njega ne izmakne).
'Na nama je da ga saberemo, da bi ga ti čitao!' (tj. da ga saberemo u tvojim grudima, da bi ga ti čitao).
'A kada ti ga učimo' (tj. kada ti se objavljuje), 'ti prati čitanje njegovo! A poslije, Na nama je da ga objasnimo!'[2] (tj. da ga objasnimo tvojim riječima).'"

٤٩٢٨. حَدَّثَنَا عُبَيْدُاللهِ بْنُ مُوسَى عَنْ إِسْرَائِيلَ عَنْ مُوسَى بْنِ أَبِي عَائِشَةَ أَنَّهُ سَأَلَ سَعِيدَ بْنَ جُبَيْرٍ عَنْ قَوْلِهِ تَعَالَى (لاَ تُحَرِّكْ بِهِ لِسَانَكَ) قَالَ وَقَالَ ابْنُ عَبَّاسٍ كَانَ يُحَرِّكُ شَفَتَيْهِ إِذَا أُنْزِلَ عَلَيْهِ فَقِيلَ لَهُ (لاَ تُحَرِّكْ بِهِ لِسَانَكَ) يَخْشَى أَنْ يَنْفَلِتَ مِنْهُ (إِنَّ عَلَيْنَا جَمْعَهُ وَقُرْآنَهُ) أَنْ نَجْمَعَهُ فِي صَدْرِكَ وَقُرْآنَهُ أَنْ تَقْرَأَهُ (فَإِذَا قَرَأْنَاهُ) يَقُولُ أُنْزِلَ عَلَيْهِ (فَاتَّبِعْ قُرْآنَهُ ثُمَّ إِنَّ عَلَيْنَا بَيَانَهُ) أَنْ نُبَيِّنَهُ عَلَى لِسَانِكَ .

RIJEČI UZVIŠENOG: "A KADA GA UČIMO, TI PRATI UČENJE NJEGOVO!"[3]

باب قَوْلُهُ (فَإِذَا قَرَأْنَاهُ فَاتَّبِعْ قُرْآنَهُ)

Ibn-Abbas kaže da *kare'nahu* znači "kada ga objasnimo", a *fettebi'* – "radi po njemu".

قَالَ ابْنُ عَبَّاسٍ (قَرَأْنَاهُ) بَيَّنَّاهُ (فَاتَّبِعْ) اعْمَلْ بِهِ .

4929. PRIČAO NAM JE Kutejba b. Seid, njemu Džerir, prenoseći od Musaa b. Ebu-Aiše, on od Seida b. Džubejra, a ovaj od Ibn-Abbasa da je o riječima Uzvišenog: "Ne pomjeraj jezik svoj njegovim učenjem da bi ga što prije zapamtio!" – rekao:
"Kada je Džibril silazio s Objavom, Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, svojim je jezikom izgovarao Kur'an: micao bi usnama, ali bi mu to postalo teško, i to se vidjelo na njemu.

٤٩٢٩. حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ بْنُ سَعِيدٍ حَدَّثَنَا جَرِيرٌ عَنْ مُوسَى بْنِ أَبِي عَائِشَةَ عَنْ سَعِيدِ بْنِ جُبَيْرٍ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ فِي قَوْلِهِ (لاَ تُحَرِّكْ بِهِ لِسَانَكَ لِتَعْجَلَ بِهِ) قَالَ كَانَ رَسُولُ اللهِ ﷺ إِذَا نَزَلَ جِبْرِيلُ بِالْوَحْيِ وَكَانَ مِمَّا يُحَرِّكُ بِهِ لِسَانَهُ وَشَفَتَيْهِ فَيَشْتَدُّ عَلَيْهِ وَكَانَ يُعْرَفُ مِنْهُ فَأَنْزَلَ اللهُ الآيَةَ الَّتِي فِي

1 El-Kijama, 17.
2 El-Kijama, 18-19.
3 El-Kijama, 18.

لاَ أُقْسِمُ بِيَوْمِ الْقِيَامَةِ (لاَ تُحَرِّكْ بِهِ لِسَانَكَ لِتَعْجَلَ بِهِ إِنَّ عَلَيْنَا جَمْعَهُ وَقُرْآنَهُ) قَالَ عَلَيْنَا أَنْ نَجْمَعَهُ فِي صَدْرِكَ وَقُرْآنَهُ (فَإِذَا قَرَأْنَاهُ فَاتَّبِعْ قُرْآنَهُ) فَإِذَا أَنْزَلْنَاهُ فَاسْتَمِعْ (ثُمَّ إِنَّ عَلَيْنَا بَيَانَهُ) عَلَيْنَا أَنْ نُبَيِّنَهُ بِلِسَانِكَ قَالَ فَكَانَ إِذَا أَتَاهُ جِبْرِيلُ أَطْرَقَ فَإِذَا ذَهَبَ قَرَأَهُ كَمَا وَعَدَهُ اللهُ عَزَّ وَجَلَّ (أَوْلَى لَكَ فَأَوْلَى) تَوَعُّدٌ .

Tada je Allah objavio ajet: ‘Kunem se danom kada Smak svijeta nastupi...,[4] ne pomjeraj jezik svoj njegovim učenjem da bi ga što prije zapamtio, na Nama je da ga saberemo, da bi ga ti učio!’[5] (tj. na Nama je zadatak da ga sakupimo u tvojim grudima, da bi ga ti učio).

‘A kada ga učimo, ti prati učenje njegovo!’[6] (tj. kada ga objavljujemo, ti slušaj, a na Nama je da ga pojasnimo tvojim riječima). Nakon toga Poslanik bi, sallallahu alejhi ve sellem, kada bi mu došao Džibril, šutio; a kada bi on otišao, onda bi on učio, kao što mu je Uzvišeni Allah obećao: ‘Preče ti je preče!’,[7] sadrže prijetnju.’”

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَٰنِ الرَّحِيمِ

U ime Allaha, Svemilosnog, Samilosnog!

سُورَةُ هَلْ أَتَى عَلَى الْإِنْسَانِ (الدَّهْرِ)

SURA ED-DEHR (VRIJEME)

يُقَالُ مَعْنَاهُ أَتَى عَلَى الْإِنْسَانِ وَهَلْ تَكُونُ جَحْدًا وَتَكُونُ خَبَرًا وَهَذَا مِنَ الْخَبَرِ يَقُولُ كَانَ شَيْئًا فَلَمْ يَكُنْ مَذْكُورًا وَذَلِكَ مِنْ حِينِ خَلَقَهُ مِنْ طِينٍ إِلَى أَنْ يُنْفَخَ فِيهِ الرُّوحُ (أَمْشَاجٍ) الْأَخْلاَطُ مَاءُ الْمَرْأَةِ وَمَاءُ الرَّجُلِ الدَّمُ وَالْعَلَقَةُ وَيُقَالُ إِذَا خُلِطَ مَشِيجٌ كَقَوْلِكَ خَلِيطٌ وَمَمْشُوجٌ مِثْلُ مَخْلُوطٍ وَيُقَالُ (سَلاَسِلاً وَأَغْلاَلاً) وَلَمْ يُجِزْ بَعْضُهُمْ

Kaže se da *eta 'alel-insani*[8] znači “davno je bilo kad je čovjek” (*hel* u ovom slučaju može biti i nijekanje i u funkciji predikata, ali je ovdje predikat). Kaže se: bio je nešto, ali nije bio spomena vrijedan,[9] i to od trenutka njegovog stvaranja od zemlje do udahnuća duše u njegovo tijelo. *Emšadžin*[10] znači “smjesa čovjekove i ženine sperme, krvi i zakvačka” (za takvo što, kada se pomiješa, kaže se *mešidž* – “smjesa; spolna rasplodna ćelija”, kao kad bi se reklo *halit* – “smjesa, mješavina”; tako *memšudž* ima istovjetno značenje kao i *mahlut*).

4 El-Kijama, 1.

5 El-Kijama, 16-17.

6 El-Kijama, 18.

7 El-Kijama, 34.

8 Ed-Dehr, 1.

9 Ajet u prijevodu glasi: “Zar je to davno bilo kad čovjek nije bio spomena vrijedan?” – jasno ukazuje na neznatnost i bezvrijednost čovjeka.

10 Ed-Dehr, 2. Allah govori da čovjeka stvara od smjese sjemena.

Kaže se da *selasilen ve aglalen*[1] neki učači nisu učili sa tenvinom; *mustetiren*[2] – "svuda prisutna"; *el-kamtariru*[3] – "težak, namrgođen" (kaže se *jevmun kamtarirun* i *jevmun kumatiru* i *el-abusu* – "težak, mračan dan"; najčešći i najteži dan od dana iskušenja i belaja naziva se *el-asiba)*. Hasen kaže: *en-hudretu* blistavost je u licu a *es-surur* radost je u srcu. Kaže Ibn-Abbas *el-eraik* – divani. Kaže El-Bera *ve zullilet kutufuha*, ubiru kako hoće. Ma'mer kaže da *esrehum*[4] znači "čvrstog tijela" (sve što se vezuje naziva se *me'sur*).[5]

(مُسْتَطِيرًا) مُمْتَدًّا الْبَلاَءُ وَالْقَمْطَرِيرُ الشَّدِيدُ يُقَالُ يَوْمٌ قَمْطَرِيرٌ وَيَوْمٌ قُمَاطِرٌ وَالْعَبُوسُ وَالْقَمْطَرِيرُ وَالْقُمَاطِرُ وَالْعَصِيبُ أَشَدُّ مَا يَكُونُ مِنَ الأَيَّامِ فِي الْبَلاَءِ وَقَالَ الْحَسَنُ النُّضْرَةُ فِي الْوَجْهِ وَالسُّرُورُ فِي الْقَلْبِ وَقَالَ ابْنُ عَبَّاسٍ (الأَرَائِكِ) السُّرُرُ وَقَالَ الْبَرَاءُ (وَذُلِّلَتْ قُطُوفُهَا) يَقْطِفُونَ كَيْفَ شَاءُوا وَقَالَ مَعْمَرٌ (أَسْرَهُمْ) شِدَّةُ الْخَلْقِ وَكُلُّ شَيْءٍ شَدَدْتَهُ مِنْ قَتَبٍ وَغَبِيطٍ فَهُوَ مَأْسُورٌ .

U ime Allaha, Svemilosnog, Samilosnog!

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

SURA EL-MURSELAT (POSLANI)

سُورَةُ وَالْمُرْسَلاَتِ

Mudžahid kaže da *džimalat*[6] znači "užeta"; *irke'u*[7] – "klanjajte"; *la jerke'une*[8] – "oni ne klanjaju". Upitan je Ibn-Abbas o riječima: *la jentikun*[9] – "neće prozboriti: 'Gospodaru naš, nismo bili idolopoklonici!'"[10].
"Danas ćemo zapečatiti njihova usta!"[11] pa je rekao: (Bit će različito: nekada će govoriti i pravdati se, a nekada će im govor biti zabranjen, pa neće progovoriti).

وَقَالَ مُجَاهِدٌ (جِمَالاَتٌ) حِبَالٌ (ارْكَعُوا) صَلُّوا (لاَ يَرْكَعُونَ) لاَ يُصَلُّونَ وَسُئِلَ ابْنُ عَبَّاسٍ (لاَ يَنْطِقُونَ) (وَاللَّهِ رَبِّنَا مَا كُنَّا مُشْرِكِينَ) (الْيَوْمَ نَخْتِمُ عَلَى أَفْوَاهِهِمْ) فَقَالَ إِنَّهُ ذُو أَلْوَانٍ مَرَّةً يَنْطِقُونَ وَمَرَّةً يُخْتَمُ عَلَيْهِمْ .

1 Ed-Dehr, 4. Okovi, sindžiri i oganj razbuktali pripremljeni su za nevjernike.

2 Ed-Dehr, 7. Oni koji su se plašili Dana čija će kob svuda prisutna biti.

3 Ed-Dehr, 10. Na Sudnjem danu lica će smrknuta i namrgođena biti, a Allah Uzvišeni će iskrenim vjernicima sigurnost dati i sačuvati ih onoga čega su se pribojavali i plašili.

4 Ed-Dehr, 28. Allah izjavljuje da stvara čovjeka kompletnog i čvrstog tijela i da mu zglobove vezuje.

5 O tefsiru ove sure nijedan hadis nije prenesen merfu predanjem. Jedino što je u vezi s tim jest hadis Ibn-Abbasa o učenju ove sure petkom na sabah-namazu, koji je Buhari spomenuo u poglavlju *O namazu*.

6 El-Murselat, 33. Vatra džehennemska tolike će iskre bacati da će izgledati kako su to kamile riđe.

7 El-Murselat, 48.

8 Isti ajet.

9 El-Murselat, 35. Radi se o poricateljima Istine. Na Sudnjem danu oni neće moći progovoriti, niti će im se pravdanje dopustiti.

10 El-En'am, 23.

11 Ja-sin, 65.

POGLAVLJE...

باب

4930. PRIČAO MI JE Mahmud, njemu Ubejdullah, prenoseći od Israila, on od Mensura, ovaj od Ibrahima, on od Alkame, a ovaj od Abdullaha, radijallahu anhu, da je kazivao:
"Bili smo kod Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, kada mu je objavljena sura El-Murselat; preuzimali smo je iz njegovih usta. Onda se pojavila jedna zmija, te se mi natjecasmo oko nje,[12] ali nas je ona pretekla i utekla u svoju rupu. Tada Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, reče: 'Ona je sačuvana od vašeg kao što ste vi sačuvani od njezinog zla!'"

٤٩٣٠. حَدَّثَنِي مَحْمُودٌ حَدَّثَنَا عُبَيْدُاللهِ عَنْ إِسْرَائِيلَ عَنْ مَنْصُورٍ عَنْ إِبْرَاهِيمَ عَنْ عَلْقَمَةَ عَنْ عَبْدِاللهِ رَضِيَ الله عنه قَالَ كُنَّا مَعَ رَسُولِ اللهِ ﷺ وَأُنْزِلَتْ عَلَيْهِ وَالْمُرْسَلَاتِ وَإِنَّا لَنَتَلَقَّاهَا مِنْ فِيهِ فَخَرَجَتْ حَيَّةٌ فَابْتَدَرْنَاهَا فَسَبَقَتْنَا فَدَخَلَتْ جُحْرَهَا فَقَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ وُقِيَتْ شَرَّكُمْ كَمَا وُقِيتُمْ شَرَّهَا .

4931. PRIČAO NAM JE ovo Abda b. Abdullah, njemu Jahja b. Adem, prenoseći od Israila, on od Mensura, ovaj (slično tome) od Israila, on od A'meša, ovaj od Alkame, a on od Abdullaha. U tome se s njim slaže Esved b. Amir, prenoseći od Israila. Hafs od, Ebu-Mu'avije i Sulejman b. Karma, koji prenose od A'meša, on od Ibrahima, a ovaj od Esveda. Jahja b. Hammad kaže da ga je obavijestio Ebu-Avama, prenoseći od Mugire, on od Ibrahima, ovaj od Alkame, a on od Abdullaha. Ebu-Ishak prenosi od Abdur-Rahmana b. Esveda, on od svoga oca, a ovaj od Abdullaha.
PRIČAO NAM JE Kutejba, njemu Džerir, prenoseći od A'meša, on od Ibrahima, a ovaj od Esveda, koji kaže da je Abdullah rekao:
"Dok smo bili s Allahovim Poslanikom, sallallahu alejhi ve sellem, u pećini[13], objavljena mu je sura El-Murselat. Pa smo je preuzeli iz njegovih usta, koja su još bila vlažna od učenja te sure. Onda se pojavila

٤٩٣١. حَدَّثَنَا عَبْدَةُ بْنُ عَبْدِاللهِ أَخْبَرَنَا يَحْيَى بْنُ آدَمَ عَنْ إِسْرَائِيلَ عَنْ مَنْصُورٍ بِهَذَا وَعَنْ إِسْرَائِيلَ عَنِ الْأَعْمَشِ عَنْ إِبْرَاهِيمَ عَنْ عَلْقَمَةَ عَنْ عَبْدِاللهِ مِثْلَهُ وَتَابَعَهُ أَسْوَدُ بْنُ عَامِرٍ عَنْ إِسْرَائِيلَ وَقَالَ حَفْصٌ وَأَبُو مُعَاوِيَةَ وَسُلَيْمَانُ بْنُ قَرْمٍ عَنِ الْأَعْمَشِ عَنْ إِبْرَاهِيمَ عَنِ الْأَسْوَدِ قَالَ يَحْيَى بْنُ حَمَّادٍ أَخْبَرَنَا أَبُو عَوَانَةَ عَنْ مُغِيرَةَ عَنْ إِبْرَاهِيمَ عَنْ عَلْقَمَةَ عَنْ عَبْدِاللهِ وَقَالَ ابْنُ إِسْحَاقَ عَنْ عَبْدِالرَّحْمَنِ بْنِ الْأَسْوَدِ عَنْ أَبِيهِ عَنْ عَبْدِاللهِ حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ حَدَّثَنَا جَرِيرٌ عَنِ الْأَعْمَشِ عَنْ إِبْرَاهِيمَ عَنِ الْأَسْوَدِ قَالَ قَالَ عَبْدُاللهِ بَيْنَا نَحْنُ مَعَ رَسُولِ اللهِ ﷺ فِي غَارٍ

12 U Esvedovu predanju stoji da je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao ashabima da je ubiju, pa su se oni natjecali da je stignu.

13 U Džerirovu predanju spominje se da je to bilo u pećini, a u predanju Hafsa b. Gajjasa da je to bilo na Mini. Ispravnije je ono što navodi Taberani u *El-Evsatu*, prenoseći od Ibn-Mesuda, radijallahu anhu, da je to bilo u pećini Hira.

jedna zmija, a Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, reče: 'Uzmite, ubijte je!' Navalili smo za njom, ali nam je ona pobjegla. 'Ona je sačuvana od vašeg kao što ste vi sačuvani od njenog zla!', reče Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem."

إِذْ نَزَلَتْ عَلَيْهِ وَالْمُرْسَلاَتِ فَتَلَقَّيْنَاهَا مِنْ فِيهِ وَإِنَّ فَاهُ لَرَطْبٌ بِهَا إِذْ خَرَجَتْ حَيَّةٌ فَقَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ عَلَيْكُمُ اقْتُلُوهَا قَالَ فَابْتَدَرْنَاهَا فَسَبَقَتْنَا قَالَ فَقَالَ وُقِيَتْ شَرَّكُمْ كَمَا وُقِيتُمْ شَرَّهَا .

RIJEČI UZVIŠENOG: "ON ĆE KAO KULE BACATI ISKRE."[1]

باب قوله (إنها ترمي بشرر كالقصر)

4932. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Kesir, njemu Sufjan, a ovom Abdur-Rahman b. Abis, prenoseći od Ibn-Abbasa da je o riječima (Uzvišenog):
"On će kao kule bacati iskre"[2] – rekao: "Podizali smo drva najviše tri podlaktice, ili još manje, i ostavljali ih za zimu. Nazivali smo ih *el-kasar* (trijeska, iver)."[3]

٤٩٣٢. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ كَثِيرٍ أَخْبَرَنَا سُفْيَانُ حَدَّثَنَا عَبْدُالرَّحْمَنِ بْنُ عَابِسٍ قَالَ سَمِعْتُ ابْنَ عَبَّاسٍ إِنَّهَا تَرْمِي بِشَرَرٍ كَالْقَصَرِ قَالَ كُنَّا نَرْفَعُ الْخَشَبَ بِقَصَرٍ ثَلاَثَةَ أَذْرُعٍ أَوْ أَقَلَّ فَنَرْفَعُهُ لِلشِّتَاءِ فَنُسَمِّيهِ الْقَصَرَ .

RIJEČI UZVIŠENOG: "... KAO DA SU KAMILE RIĐE."

باب قوله (كأنه جمالات صفر)

4933. PRIČAO NAM JE Amr b. Ali, njemu Jahja, ovom Sufjan, a njemu Abdur-Rahman b. Abis, prenoseći od Ibn-Abbasa, radijallahu anhuma, da je o riječima (Uzvišenog):
"Bacat će iskre kao kule" – rekao: "Slagali smo drva tri podlaktice, ili više od toga, i ostavljali ih za zimu; to smo nazivali *el-kasar* (trijeska, iver)."
"...kao da su kamile riđe" – kao užad lađe koja se sakupe pa izgledaju kao osrednji ljudi.

٤٩٣٣. حَدَّثَنَا عَمْرُو بْنُ عَلِيٍّ حَدَّثَنَا يَحْيَى أَخْبَرَنَا سُفْيَانُ حَدَّثَنِي عَبْدُالرَّحْمَنِ بْنُ عَابِسٍ سَمِعْتُ ابْنَ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا تَرْمِي بِشَرَرٍ كَالْقَصَرِ قَالَ كُنَّا نَعْمِدُ إِلَى الْخَشَبَةِ ثَلاَثَةَ أَذْرُعٍ أَوْ فَوْقَ ذَلِكَ فَنَرْفَعُهُ لِلشِّتَاءِ فَنُسَمِّيهِ الْقَصَرَ (كَأَنَّهُ جِمَالاَتٌ صُفْرٌ) حِبَالُ السُّفُنِ تُجْمَعُ حَتَّى تَكُونَ كَأَوْسَاطِ الرِّجَالِ .

1 El-Murselat, 32.

2 El-Murselat, 32.

3 Termin *el-kasar* različito se tumači. Ima mišljenja da on znači "kuća, dvorac" kao što kaže Ibn-Kutejbe. Drugi smatraju da znači "korijenje drveća", neki kažu "vrh palme", dok Ibn-Mesud, radijallahu anhu, kaže da to nije ni stablo ni brdo, nego da se radi o gradovima i utvrđenjima.

RIJEČI UZVIŠENOG: "OVO JE DAN U KOME ONI NEĆE NI PROZBORITI."[4]

باب قَوْلُهُ (هَذَا يَوْمُ لاَ يَنْطِقُونَ)

4934. PRIČAO NAM JE Umer b. Hafs b. Gijas, njemu njegov otac, ovom A'meš, a njemu Ibrahim, prenoseći od Esveda, a on od Abdullaha da je kazivao:
"Dok smo bili s Vjerovjesnikom, sallallahu alejhi ve sellem, u pećini, objavljena mu je sura El-Murselat. On ju je proučio, i ja sam je preuzeo iz njegovih usta, koja su bila još vlažna od učenja tih ajeta. Tad odjednom iskoči pred nas zmija, a Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, reče: 'Ubijte je!' Navalili smo na nju, ali nam je pobjegla. 'Ona je sačuvana od vašeg kao što ste vi sačuvani od njenog zla!', reče Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem."
Omer kaže: "Naučio sam to (ovaj hadis) od svoga oca u pećini na Mini."

٤٩٣٤. حَدَّثَنَا عُمَرُ بْنُ حَفْصِ بْنِ غِيَاثٍ حَدَّثَنَا أَبِي حَدَّثَنَا الأَعْمَشُ حَدَّثَنِي إِبْرَاهِيمُ عَنِ الأَسْوَدِ عَنْ عَبْدِاللهِ قَالَ بَيْنَمَا نَحْنُ مَعَ النَّبِيِّ ﷺ فِي غَارٍ إِذْ نَزَلَتْ عَلَيْهِ وَالْمُرْسَلاَتِ فَإِنَّهُ لَيَتْلُوهَا وَإِنِّي لأَتَلَقَّاهَا مِنْ فِيهِ وَإِنَّ فَاهُ لَرَطْبٌ بِهَا إِذْ وَثَبَتْ عَلَيْنَا حَيَّةٌ فَقَالَ النَّبِيُّ ﷺ اقْتُلُوهَا فَابْتَدَرْنَاهَا فَذَهَبَتْ فَقَالَ ﷺ وُقِيَتْ شَرَّكُمْ كَمَا وُقِيتُمْ شَرَّهَا قَالَ عُمَرُ حَفِظْتُهُ مِنْ أَبِي فِي غَارٍ بِمِنًى .

U ime Allaha, Svemilosnog, Samilosnog!

بِسْمِ اللهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

SURA EN-NEBE' (VIJEST)

سُورَةُ عَمَّ يَتَسَاءَلُونَ (النَّبَأ)

Mudžahid kaže da *la jerdžune hisaba*[5] znači "nisu očekivali da će račun polagati" (tj. nisu ga se bojali); *la jemlikune minhu hitaba*[6] znači "neće Mu smjeti niko progovoriti, osim ako im, dozvoli; *savaba* istinu na dunjaluku i radi po njoj."[7] Ibn-Abbas kaže da *vehhadža*[8] znači "svijetlu, plamteću". Drugi kažu da *gassaka*[9] znači "kapljevina".

قَالَ مُجَاهِدٌ (لاَ يَرْجُونَ حِسَابًا) لاَ يَخَافُونَهُ (لاَ يَمْلِكُونَ مِنْهُ خِطَابًا) لاَ يُكَلِّمُونَهُ إِلاَّ أَنْ يَأْذَنَ لَهُمْ (صَوَابًا) حَقًّا فِي الدُّنْيَا وَعَمِلَ بِهِ وَقَالَ ابْنُ عَبَّاسٍ (وَهَّاجًا) مُضِيئًا وَقَالَ غَيْرُهُ (غَسَّاقًا)

4 El-Murselat, 33.

5 En-Nebe', 27. Radi se o stanovnicima Vatre.

6 En-Nebe', 37. Nema govora niti zagovaranja na onome svijetu osim onome kome to Allah dopusti. En-Nebe', 38.

7 En-Nebe', 27. Radi se o stanovnicima vatre.

8 En-Nebe', 13. Allah, uz ostale blagodati, spominje svjetiljku plamteću, što se odnosi na Sunce, koja osvjetljava cijeli dunjaluk.

9 En-Nebe', 25. U Džehennemu nevjernici neće osjetiti svježine niti će okusiti pića, jedino vrelu vodu i kapljevinu, koje su kazni prikladne.

Otuda: *gasekat 'ajnuhu* – "pojaviti se suza, zasuziti oko"; *jagsikul-džurhu* – "curiti rana" (kao da je *gassak* i *gasik* jedno; *'ataen hisaba*[1] znači "obilnim darom" (tj. dovoljnom nagradom, kao, npr., kada se kaže: dao mi je ono što je dovoljno).

غَسَقَتْ عَيْنُهُ وَيَغْسِقُ الْجُرْحُ يَسِيلُ كَأَنَّ الْغَسَاقَ وَالْغَسِيقَ وَاحِدٌ (عَطَاءً حِسَابًا) جَزَاءً كَافِيًا أَعْطَانِي مَا أَحْسَبَنِي أَيْ كَفَانِي .

RIJEČI UZVIŠENOG: "... DAN KADA ĆE SE U ROG PUHNUTI, PA ĆETE VI, SVE SKUPINA PO SKUPINA, DOLAZITI."[2]

باب (يَوْمَ يُنْفَخُ فِي الصُّورِ فَتَأْتُونَ أَفْوَاجًا)

Efvadžen znači *zumeren* (skupine).

زُمَرًا .

4935. PRIČAO NAM JE Muhammed, njemu Ebu-Mu'avija, prenoseći od A'meša, on od Ebu-Saliha, a ovaj od Ebu-Hurejre, radijallahu anhu, da je kazivao:
"Rekao je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem: 'Između dva puhanja u rog jest četrdeset!'"
"Četrdeset dana?", upitao je neko (Ebu-Hurejru).
"Odbijam reći.", odgovorio je.
"Četrdeset mjeseci?", upitao je ovaj.
"Odbijam reći.", odgovorio je.
"Četrdeset godina?", upitao je ovaj.
"Odbijam reći", odgovorio je.
"(Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem) dalje kaže: 'Zatim će Allah spustiti s neba vodu, pa će rasti kao što raste rastinje. Sve će od čovjeka istruhnuti, izuzev jedne kosti, a to je repna kost. Od nje će biti sastavljena stvorenja na Sudnjem danu.'"

٤٩٣٥. حَدَّثَنِي مُحَمَّدٌ أَخْبَرَنَا أَبُو مُعَاوِيَةَ عَنِ الأَعْمَشِ عَنْ أَبِي صَالِحٍ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ الله عنه قَالَ قَالَ رَسُولُ الله ﷺ مَا بَيْنَ النَّفْخَتَيْنِ أَرْبَعُونَ قَالَ أَرْبَعُونَ يَوْمًا قَالَ أَبَيْتُ قَالَ أَرْبَعُونَ شَهْرًا قَالَ أَبَيْتُ قَالَ أَرْبَعُونَ سَنَةً قَالَ أَبَيْتُ قَالَ ثُمَّ يُنْزِلُ الله مِنَ السَّمَاءِ مَاءً فَيَنْبُتُونَ كَمَا يَنْبُتُ الْبَقْلُ لَيْسَ مِنَ الإِنْسَانِ شَيْءٌ إِلاَّ يَبْلَى إِلاَّ عَظْمًا وَاحِدًا وَهُوَ عَجْبُ الذَّنَبِ وَمِنْهُ يُرَكَّبُ الْخَلْقُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ .

1 En-Nebe', 36. Gospodar će one koji su Ga se bojali obilnom nagradom nagraditi.

2 En-Nebe', 18.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

U ime Allaha, Svemilosnog, Samilosnog!

سُورَةُ وَالنَّازِعَاتِ

SURA EN-NAZI'AT (ONI KOJI ČUPAJU)

وَقَالَ مُجَاهِدٌ (الآيَةَ الْكُبْرَى) عَصَاهُ وَيَدُهُ يُقَالُ النَّاخِرَةُ وَالنَّخِرَةُ سَوَاءٌ مِثْلُ الطَّامِعِ وَالطَّمِعِ وَالْبَاخِلِ وَالْبَخِيلِ وَقَالَ بَعْضُهُمْ النَّخِرَةُ الْبَالِيَةُ وَالنَّاخِرَةُ الْعَظْمُ الْمُجَوَّفُ الَّذِي تَمُرُّ فِيهِ الرِّيحُ فَيَنْخَرُ وَقَالَ ابْنُ عَبَّاسٍ (الْحَافِرَةِ) الَّتِي أَمْرُنَا الأَوَّلُ إِلَى الْحَيَاةِ وَقَالَ غَيْرُهُ (أَيَّانَ مُرْسَاهَا) مَتَى مُنْتَهَاهَا وَمُرْسَى السَّفِينَةِ حَيْثُ تَنْتَهِي (الطَّامَّةُ) تَطِمُّ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ.

Mudžahid kaže da *el-ajetel-kubra*[1] znači "najveće čudo" (tj. njegov štap i ruka). Neki kažu da *en-nahire* i *en-nehire* je isto kao i *et-taami'u* i *et-tami'u* i *el-bahilu* i *el-behilu*, neki kažu *en-nehiretu*[2] znači "truhle" a *en-nahiretu* je suha kost kroz koju vjetar prolazi i fijuče. Ibn-Abbas kaže da *el-hafire*[3] znači "prvobitni život", a drugi za *ejjane mursaha*[4] ("kada će se dogoditi") kažu da znači kada će joj kraj doći; *mursa es-sefineti* je pristanište lađe, a *et-tammetu*, je ono što obavije i preplavi sve.[5]

باب

POGLAVLJE...

٤٩٣٦. حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ الْمِقْدَامِ حَدَّثَنَا الْفُضَيْلُ ابْنُ سُلَيْمَانَ حَدَّثَنَا أَبُو حَازِمٍ حَدَّثَنَا سَهْلُ بْنُ سَعْدٍ رَضِي الله عنه قَالَ رَأَيْتُ رَسُولَ اللهِ ﷺ قَالَ بِإِصْبَعَيْهِ هَكَذَا بِالْوُسْطَى وَالَّتِي تَلِي الإِبْهَامَ بُعِثْتُ وَالسَّاعَةُ كَهَاتَيْنِ.

4936. PRIČAO NAM JE Ahmed b. Mikdam, njemu Fudajl b. Sulejman, ovom Ebu-Hazim, a njemu Sehl b. Sa'd, radijallahu anhu, koji kaže: "Vidio sam Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, kako pokazuje svojim srednjim prstom i kažiprstom i kaže: "Ja i Sudnji dan smo poslati kao ova dva prsta!"[6]

1 En-Nazi'at, 20. Radi se o mudžizama koje je Allah dao Musau, alejhis-selam, kada ga je poslao faronu da ga pozove u vjeru.

2 En-Nazi'at, 11. Nevjernici se pitaju kako je moguće da, kada postanu truhle kosti, budu proživljeni.

3 En-Nazi'at, 10. Nevjernici također pitaju zar će ponovo biti vraćeni u prvobitni život, u kojem su nekada živjeli.

4 En-Nazi'at, 42. Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, postavljali su pitanje kada će se dogoditi Smak svijeta, pa je Allah objavio da to samo On zna.

5 En-Nazi'at,34. Jedno od imena sudnjeg dana je Et-tammetul-kubra, tj. nevolja najveća.

6 Ovim je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, jasno aludirao na blizinu Sudnjeg dana, koja je očigledna.

U ime Allaha, Svemilosnog, Samilosnog!

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

SURA ABESE (NAMRŠTIO SE)

سُورَةُ عبس

Abese ve tevella[1] znači "on se namrštio i okrenuo". Neki kažu da *mutahheretin*[2] znači "čistim, očišćenim" (tj. dodiruju ih samo čisti, a to su meleci; to je slično riječima *fel-mudebbirati* emra[3] – "i sređuju ono što nije sređeno"; učinio je meleke i listove (objavu) čistim, jer su listovi čisti, pa je onaj koji ih dodiruje također čist).[4] *Seferetin*[5] znači "meleci"(jednina je *safirun*; *sefertu* – "posredovao sam između, izmirio sam"; meleci su učinjeni kada se spuste sa Objavom i dostavljanjem kao posrednici koji pomiruju u narodu). Drugi kažu da *tesadda*[6] znači "obraćaš, izlažeš". Mudžahid kaže da *lemma jakdi*[7] znači "još nije niko ispunio" (ono što mu je naređeno). Ibn-Abbas kaže da *terhekuha* (*katereh*)[8] znači "prekrivat će ih žestina"; *musfiretun*[9] – "blistava"; *bi ejdi seferetin*[10] kaže Ibn-Abbas "u rukama pisara"; *esfaren* – "knjige" (jednina je od toga *sifr*); *telehha*[11] – "ne osvrćeš se (zabavljen, zaposlen, zauzet)".

(عَبَسَ وَتَوَلَّى) كَلَحَ وَأَعْرَضَ وَقَالَ غَيْرُهُ (مُطَهَّرَةٍ) لاَ يَمَسُّهَا إِلاَّ الْمُطَهَّرُونَ وَهُمُ الْمَلاَئِكَةُ وَهَذَا مِثْلُ قَوْلِهِ (فَالْمُدَبِّرَاتِ أَمْرًا) جَعَلَ الْمَلاَئِكَةَ وَالصُّحُفَ مُطَهَّرَةً لأَنَّ الصُّحُفَ يَقَعُ عَلَيْهَا التَّطْهِيرُ فَجُعِلَ التَّطْهِيرُ لِمَنْ حَمَلَهَا أَيْضًا (سَفَرَةٍ) الْمَلاَئِكَةُ وَاحِدُهُمْ سَافِرٌ سَفَرْتُ أَصْلَحْتُ بَيْنَهُمْ وَجُعِلَتِ الْمَلاَئِكَةُ إِذَا نَزَلَتْ بِوَحْيِ اللَّهِ وَتَأْدِيَتِهِ كَالسَّفِيرِ الَّذِي يُصْلِحُ بَيْنَ الْقَوْمِ وَقَالَ غَيْرُهُ (تَصَدَّى) تَغَافَلَ عَنْهُ وَقَالَ مُجَاهِدٌ (لَمَّا يَقْضِ) لاَ يَقْضِي أَحَدٌ مَا أُمِرَ بِهِ وَقَالَ ابْنُ عَبَّاسٍ (تَرْهَقُهَا) تَغْشَاهَا شِدَّةٌ (مُسْفِرَةٌ) مُشْرِقَةٌ (بِأَيْدِي سَفَرَةٍ) وَقَالَ ابْنُ عَبَّاسٍ كَتَبَةٍ (أَسْفَارًا) كُتُبًا (تَلَهَّى) تَشَاغَلَ يُقَالُ وَاحِدُ الأَسْفَارِ سِفْرٌ.

---

1 Abese, 1. Radi se o Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, koji je razgovarao s uglednicima Kurejša kada mu je prišao Ibn-Umm-Mektum, slijepac, koji ga je zamolio da ga uputi i pouči onome čemu je njega Allah poučio; on je, ne želeći biti prekinut u razgovoru s uglednicima Kurejša, okrenuo od njega glavu i namrštio se, što je bilo povod za objavljivanje ajeta iz ovog poglavlja.

2 Abese, 14.

3 En-Nazi'at, 5.

4 Ovdje se radi o melecima pisarima časnim i čestitim.

5 Abese, 15.

6 Abese, 6. Tj. ti savjetuješ i obraćaš se onome ko je bogat i ugledan.

7 Abese, 23.

8 Abese, 41. Nevjernike će na Sudnjem danu prašina i tama prekrivati.

9 Abese, 38. Blistava će biti lica vjernika na Dan obračuna.

10 Abese, 15. Koji su izaslanici između Uzvišenog Allaha i Njegovog stvorenja.

11 Abese, 10. Tj. ti se ne osvrćeš na onoga koji nije bogat niti ugledan, a prilazi ti, osjećajući strah prema svome Gospodaru.

4937. PRIČAO NAM JE Adem, njemu Šu'ba, ovom Katada, a njemu Zurara b. Evfa, prenoseći od Sa'da b. Hišama, ovaj od Aiše, a ona od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, da je rekao:
"Onaj koji uči Kur'an, a zna ga napamet (i uči ga bez poteškoća), bit će s melecima plemenitim i čestitim, a onaj koji ga uči i brine se o njemu, imajući pritom poteškoća, imat će dvostruku nagradu."[12]

٤٩٣٧ . حَدَّثَنَا آدَمُ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ حَدَّثَنَا قَتَادَةُ قَالَ سَمِعْتُ زُرَارَةَ بْنَ أَوْفَى يُحَدِّثُ عَنْ سَعْدِ بْنِ هِشَامٍ عَنْ عَائِشَةَ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ مَثَلُ الَّذِي يَقْرَأُ الْقُرْآنَ وَهُوَ حَافِظٌ لَهُ مَعَ السَّفَرَةِ الْكِرَامِ الْبَرَرَةِ وَمَثَلُ الَّذِي يَقْرَأُ وَهُوَ يَتَعَاهَدُهُ وَهُوَ عَلَيْهِ شَدِيدٌ فَلَهُ أَجْرَانِ .

U ime Allaha, Svemilosnog, Samilosnog!

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

SURA ET-TEKVIR (PRESTANAK SJAJA)

سُورَةُ إِذَا الشَّمْسُ كُوِّرَتْ (التَّكْوِير)

Inkederet[13] znači "popadaju". Hasan kaže da *sudždžiret*[14] znači "presušiti" (tj. kad vode nestane, i nijedna kap ne ostane). Mudžahid kaže da *el-mesdžur* znači "napunjen".[15] Drugi kažu da *sudždžiret* znači "preliti se jedno u drugo" (i postati jedno more); *el-hunnesu*[16] – "koje se gube iz vida u svom kretanju i vraćaju se"; *el-kunnesu*[17] – "gube se iz vida kao što se gazele gube iz vida i nestaju"[18]; *teneffese*[19] – "kada diše" (tj. kada započne dan); *ez-zanin* – optužen, *ed-danin* – škrtari njime. Omer kaže da *en-nufusu zuvvidžet*[20] znači "kada se duše s tijelima spare" (tj. kada se osobe spare s onima koji im odgovaraju

(انْكَدَرَتْ) انْتَثَرَتْ وَقَالَ الْحَسَنُ (سُجِّرَتْ) ذَهَبَ مَاؤُهَا فَلاَ يَبْقَى قَطْرَةٌ وَقَالَ مُجَاهِدٌ الْمَسْجُورُ الْمَمْلُوءُ وَقَالَ غَيْرُهُ سُجِرَتْ أَفْضَى بَعْضُهَا إِلَى بَعْضٍ فَصَارَتْ بَحْرًا وَاحِدًا وَالْخُنَّسُ تَخْنِسُ فِي مُجْرَاهَا تَرْجِعُ وَتَكْنِسُ تَسْتَتِرُ كَمَا تَكْنِسُ الظِّبَاءُ (تَنَفَّسَ) ارْتَفَعَ النَّهَارُ وَالظَّنِينُ الْمُتَّهَمُ وَالضَّنِينُ يَضَنُّ بِهِ وَقَالَ عُمَرُ (النُّفُوسُ زُوِّجَتْ) يُزَوَّجُ نَظِيرَهُ مِنْ أَهْلِ الْجَنَّةِ وَالنَّارِ

12 Kaže Ibn-Tin: "Ovo znači kao da je sa plemenitim pisarima (melekima) u onome što zaslužuje od sevaba," a kaže Hattabi: "Kao da je rečeno da je svojstvo njegovo dok bdije nad njim je kao da je sa melekima, a njegovo svojstvo, dok ima poteškoća, jeste da on zaslužuje dvostruku nagradu." (*Fethul-bari*, 8/562)

13 Et-Tekvir, 2. Kad Kijametski dan nastupi, pored ostalog i zvijezde će popadati.

14 Et-Tekvir, 6. Radi se o morima, koja će prilikom Smaka svijeta presušiti, i vode će nestati.

15 Besim Korkut prevodi ovaj ajet shodno Mudžahidovom mišljenju: "... i kada se mora vatrom napune..."

16 Et-Tekvir, 15. Radi se o zvijezdama, koje se kreću i iz vida gube.

17 Et-Tekvir, 16.

18 Ovdje se zvijezde porede s gazelama koje se skrivaju u svoje sklonište.

19 Et-Tekvir, 18.

20 Et-Tekvir, 7. U Hakimovu predanju stoji da su to dva čovjeka koji su zbog svojih djela ušli jedan u Džennet, a drugi u Džehennem. Dobar će biti s dobrima, a grešnik s grešnicima.

od stanovnika Dženneta ili Džehennema; a zatim je proučio: "Sakupite nevjernike i njima slične..."[1]; *'as'ase*[2] znači "veo diže" (tj. odlazi).[3]

ثُمَّ قَرَأَ (احْشُرُوا الَّذِينَ ظَلَمُوا وَأَزْوَاجَهُمْ) (عَسْعَسَ) أَدْبَرَ .

U ime Allaha, Svemilosnog, Samilosnog!

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

SURA EL-INFITAR (RASCJEPLJENJE)

سُورَةُ إِذَا السَّمَاءُ انْفَطَرَتْ (الانْفِطَار)

Rebi' b. Husejm kaže da *fudždžiret*[4] znači "izliju". A'meš i Asim uče: *Fe'ade leke*[5] (bez udvostručenja), dok karije Hidžaza uče s udvostručenjem:[6] *Fe'adde leke*, što znači "stvara te u pravilnom liku"; bez udvostručenja ovo označava stvaranje u liku koji On hoće: lijepom ili ružnom, visokom ili niskom.[7]

وَقَالَ الرَّبِيعُ بْنُ خُثَيْمٍ (فُجِّرَتْ) فَاضَتْ وَقَرَأَ الأَعْمَشُ وَعَاصِمٌ (فَعَدَلَكَ) بِالتَّخْفِيفِ وَقَرَأَهُ أَهْلُ الْحِجَازِ بِالتَّشْدِيدِ وَأَرَادَ مُعْتَدِلَ الْخَلْقِ وَمَنْ خَفَّفَ يَعْنِي (فِي أَيِّ صُورَةٍ) شَاءَ إِمَّا حَسَنٌ وَإِمَّا قَبِيحٌ أَوْ طَوِيلٌ أَوْ قَصِيرٌ .

1 Es-Saffat, 22.

2 Et-Tekvir, 17.

3 Treba napomenuti da o suri Et-Tekvir nije zabilježeno nijedno merfu predanje, izuzev predanja Ibn-Omera, radijallahu anhuma, što ga bilježe Ahmed, Tirmizi, Taberani i Hakim, koji ga smatra vjerodostojnim, a u kojem se kaže da onaj koji želi da gleda Kijametski dan kao da gleda u izvor – neka uči suru Et-Tekvir.

4 El-Infitar, 3. Allah govori o danu u kojem će se mora provaliti i izliti iz njih njihova voda.

5 El-Infitar, 7. Allah govori o stvaranju čovjeka, kojeg je učinio skladnim i uspravnim.

6 Bez udvostručenja uče još Hamza, Kesai i ostale karije Kufe, dok ostali uče s udvostručenjem.

7 O ovoj suri nije zabilježen nijedan merfu hadis.

U ime Allaha, Svemilosnog, Samilosnog!

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَٰنِ الرَّحِيمِ

SURA EL-MUTAFFIFUN (ONI KOJI PRI MJERENJU ZAKIDAJU)

سُورَةُ وَيْلٌ لِلْمُطَفِّفِينَ

Mudžahid kaže da rane[8] znači "ono što su radili" (tj. grijesi), *suvvibe*[9] – "kažnjeni". Drugi kažu da *el-mutaffif* znači "onaj koji ne izvrši obavezu prema drugome" (tj. koji drugoga zakida).

وَقَالَ مُجَاهِدٌ (بَلْ رَانَ) ثَبْتُ الْخَطَايَا (ثُوِّبَ) جُوزِيَ وَقَالَ غَيْرُهُ الْمُطَفِّفُ لاَ يُوَفِّي غَيْرَهُ .

RIJEČI UZVIŠENOG: "... NA DAN KADA ĆE SE LJUDI ZBOG GOSPODARA SVJETOVA DIĆI."[10]

بَاب

(يَوْمَ يَقُومُ النَّاسُ لِرَبِّ الْعَالَمِينَ)

4938. PRIČAO NAM JE Ibrahim b. Munzir, njemu Ma'n, ovom Malik, prenoseći od Nafija, a on od Abdullaha b. Omera, radijallahu anhuma, da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Na Dan kada će se ljudi zbog Gospodara svjetova dići, sve dok neki ne budu se gubili u svom znoju do polovine svojih ušiju!"[11]

٤٩٣٨. حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ الْمُنْذِرِ حَدَّثَنَا مَعْنٌ قَالَ حَدَّثَنِي مَالِكٌ عَنْ نَافِعٍ عَنْ عَبْدِاللهِ بْنِ عُمَرَ رَضِيَ الله عَنْهُمَا أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ قَالَ (يَوْمَ يَقُومُ النَّاسُ لِرَبِّ الْعَالَمِينَ) حَتَّى يَغِيبَ أَحَدُهُمْ فِي رَشْحِهِ إِلَى أَنْصَافِ أُذُنَيْهِ .

8 El-Mutaffifun, 14. Zbog grijeha koje su činili grešnici će ući u Vatru i bit će zaklonjeni od Allahove milosti. U predanju Ebu-Hurejre koje bilježe Ibn-Hibban, Hakim, Tirmizi i Nesai, Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, kaže da srce jedne osobe koja se nakon griješenja ne pokaje zahvati *ran* (omotač) i prekrije ga.

9 El-Mutaffifun, 36. Uzvišeni Allah na kraju ovog poglavlja ističe da nevjernici neće biti drugačije kažnjeni nego prema onome kako su postupali!?

10 El-Mutaffifun, 6.

11 U predanju Mikdada b. Esveda koje bilježi Muslim u *Sahihu* spominje se, shodno ovome hadisu, da će se na Sudnjem danu Sunce spustiti i približiti na jednu milju od Allahovih stvorenja, koja će tada biti u velikom znoju, jedna različita od drugih, shodno svojim djelima.

U ime Allaha, Svemilosnog, Samilosnog!

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

SURA EL-INŠIKAK (CIJEPANJE)

سُورَةُ إِذَا السَّمَاءُ انْشَقَّتْ (الإنْشِقَاق)

Mudžahid kaže da *kitabehu bi šimalihi*[1] znači "knjiga koju će čovjeku biti data u lijevu ruku" (tj. uzet će knjigu svojih djela iza leđa); *veseka*[2] – "sakuplja od stvorenja"; *zanne en len jehure*[3] – "mislio je da se nikada neće vratiti" (tj. mislio je da se nikada Nama neće vratiti). Kaže Ibn-Abbas da ju'uun znači "kriju".

قَالَ مُجَاهِدٌ (كِتَابَهُ بِشِمَالِهِ) يَأْخُذُ كِتَابَهُ مِنْ وَرَاءِ ظَهْرِهِ (وَسَقَ) جَمَعَ مِنْ دَابَّةٍ (ظَنَّ أَنْ لَنْ يَحُورَ) لاَ يَرْجِعَ إِلَيْنَا وَقَالَ ابْنُ عَبَّاسٍ (يُوعُونَ) يُسِرُّونَ .

RIJEČI UZVIŠENOG: "LAHKO ĆE RAČUN POLOŽITI."[4]

بَاب (فَسَوْفَ يُحَاسَبُ حِسَابًا يَسِيرًا)

4939. PRIČAO NAM JE Amr b. Ali, njemu Jahja, prenoseći od Usmana b. Esveda, on od Ibn-Ebu-Mulejke, a ovaj od Aiše, radijallahu anha, da je rekla: "Čula sam Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem.."
PRIČAO NAM JE Sulejman b. Harb, njemu Hammad b. Zejd, prenoseći od Ejjuba, on od Ibn-Ebu-Mulejke, ovaj od Aiše, radijallahu anha, a ona od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem..
PRIČAO NAM JE Museddeď, prenoseći od Jahjaa, on od Ebu-Junusa Hatima b. Ebu-Sagire, ovaj od Ibn-Ebu-Mulejke, on od Kasima, a ovaj od Aiše, radijallahu anha, da je rekla: "Allahov je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: 'Svi kojima se bude obračunavalo – propast će!' 'Allahov Poslaniče Allah me učinio tvojim iskupom', upitala sam, 'zar Uzvišeni nije rekao:

٤٩٣٩. حَدَّثَنَا عَمْرُو بْنُ عَلِيٍّ حَدَّثَنَا يَحْيَى عَنْ عُثْمَانَ بْنِ الأَسْوَدِ قَالَ سَمِعْتُ ابْنَ أَبِي مُلَيْكَةَ سَمِعْتُ عَائِشَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهَا قَالَتْ سَمِعْتُ النَّبِيَّ ﷺ ح و حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ حَرْبٍ حَدَّثَنَا حَمَّادُ بْنُ زَيْدٍ عَنْ أَيُّوبَ عَنِ ابْنِ أَبِي مُلَيْكَةَ عَنْ عَائِشَةَ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ ح و حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ عَنْ يَحْيَى عَنْ أَبِي يُونُسَ حَاتِمِ بْنِ أَبِي صَغِيرَةَ عَنِ ابْنِ أَبِي مُلَيْكَةَ عَنِ الْقَاسِمِ عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهَا قَالَتْ قَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ لَيْسَ أَحَدٌ يُحَاسَبُ إِلاَّ هَلَكَ قَالَتْ قُلْتُ يَا رَسُولَ اللهِ جَعَلَنِي اللهُ فِدَاءَكَ أَلَيْسَ يَقُولُ اللهُ عَزَّ وَجَلَّ (فَأَمَّا مَنْ أُوتِيَ كِتَابَهُ

1 El-Inšikak, 10. Naime na Sudnjem će danu lahko račun položiti onaj kome se knjiga preda s desne strane, a nastradat će i u vatru biti bačen onaj kome knjiga njegovih djela bude data iza leđa i s njegove lijeve strane.

2 El-Inšikak, 17. Radi se o zakletvi kojom se kune Gospodar svjetova. On se, naime, zaklinje večernjim rumenilom, noću i onim što ona tamom obavije te punim mjesecom da će ljudi na sve teže i teže neprilike, teškoće i stanja nailaziti.

3 El-Inšikak, 14. Onaj kome knjiga djela bude data iza leđa smatrao je da nikada neće biti odgovornosti za djela i da neće biti proživljen na Sudnjem danu.

4 El-Inšikak, 4.

بِيَمِينِهِ فَسَوْفَ يُحَاسَبُ حِسَابًا يَسِيرًا) قَالَ ذَاكَ الْعَرْضُ يُعْرَضُونَ وَمَنْ نُوقِشَ الْحِسَابَ هَلَكَ .

'Onaj kome knjiga njegova bude u desnu ruku data lahko će račun položiti'?'[5]
'To je predočavanje djela, a onaj ko bude polagao račun – propast će !', odgovorio je."

باب (لَتَرْكَبُنَّ طَبَقًا عَنْ طَبَقٍ)

RIJEČI UZVIŠENOG: "VI ĆETE, SIGURNO, NA SVE TEŽE I TEŽE PRILIKE NAILAZITI!"[6]

٤٩٤٠. حَدَّثَنِي سَعِيدُ بْنُ النَّضْرِ أَخْبَرَنَا هُشَيْمٌ أَخْبَرَنَا أَبُو بِشْرٍ جَعْفَرُ بْنُ إِيَاسٍ عَنْ مُجَاهِدٍ قَالَ قَالَ ابْنُ عَبَّاسٍ (لَتَرْكَبُنَّ طَبَقًا عَنْ طَبَقٍ) حَالاً بَعْدَ حَالٍ قَالَ هَذَا نَبِيُّكُمْ ﷺ .

4940. PRIČAO NAM JE Seid b. Nadr, njemu Hušejm, a ovom Ebu-Bišr Dža'fer b. Ijas, prenoseći od Mudžahida da je rekao:
"Ibn-Abbas kaže: 'Riječi: 'Vi ćete, sigurno, na sve teže i teže prilike nailaziti!' – znače na teže stanje od prethodnoga. To je rekao vaš Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem."

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَٰنِ الرَّحِيمِ

U ime Allaha, Svemilosnog, Samilosnog!

سُورَةُ الْبُرُوجِ

SURA EL-BURUDŽ (SAZVIJEŽĐA)

وَقَالَ مُجَاهِدٌ (الْأُخْدُودِ) شَقٌّ فِي الْأَرْضِ (فَتَنُوا) عَذَّبُوا .

Mudžahid kaže da *el-uhdud*[7] znači "rovovi" (tj. rupe u zemlji); *fetenu*[8] – "na muke stavljali" (tj. kažnjavali ih).

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَٰنِ الرَّحِيمِ

U ime Allaha, Svemilosnog, Samilosnog!

سُورَةُ الطَّارِقِ

SURA ET-TARIK (DANICA)

وَقَالَ مُجَاهِدٌ (ذَاتِ الرَّجْعِ) سَحَابٌ يَرْجِعُ بِالْمَطَرِ (ذَاتِ الصَّدْعِ) تَتَصَدَّعُ بِالنَّبَاتِ .

Mudžahid kaže da *zatir-redž'i*[9] znači "punog kiše" (tj. oblak iz kojeg se spužta kiša), a *zatis-sad'i*[10] – "koja se otvara da rastinje nikne".[11]

---

5 El-Inšikak, 7-8.

6 El-Inšikak, 19.

7 El-Burudž, 4. Radi se o nevjernicima koji su rovove iskopali te ih vatrom i gorivom napunili i vjernike u te rovove bacali i svjedoci tog zločina bili.

8 El-Burudž, 10. Uzvišeni Allah upozorava da će oni koji vjernike i vjernice budu na muke stavljali ukoliko se ne budu pokajali – ući u Vatru.

9 Et-Tarik, 11. Uzvišeni Allah zaklinje se nebom punim kiše i zemljom, koja se otvara da rastinje nikne, da je Kur'an doista govor koji rastavlja istinu od neistine.

10 Et-Tarik, 12. Tj. zemlju je Allah učinio takvom da se otvara i dozvoljava rastinju i biljkama da niču.

11 O ovoj suri nije naveden nijedan merfu hadis, izuzev Džabirovog, radijallahu anhu, hadisa u kojem se

U ime Allaha, Svemilosnog, Samilosnog!

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَٰنِ الرَّحِيمِ

SURA EL-A'LA (SVEVIŠNJI)

سُورَةُ سَبِّحِ اسْمَ رَبِّكَ الأَعْلَى

4941. PRIČAO NAM JE Abdan, a njemu njegov otac, prenoseći od Šu'be, on od Ebu-Ishaka, a ovaj od Beraa, radijallahu anhu, da je kazivao: "Prvi koji su nama došli od drugova Vjerovjesnikovih, sallallahu alejhi ve sellem, bili su Mus'ab b. Umejr i Ibn-Umm-Maktum, koji su nas podučavali Kur'anu. Iza njih su došli Ammar, Bilal i Sa'd, a zatim Omer b. Hattab među dvadesetericom. Nakon toga došao je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem Nisam vidio da su se stanovnici Medine ičemu toliko obradovali kao što su se obradovali njemu; vidio sam čak i djecu (i čuo) kako govore: 'Ovo je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, već je došao!' Došao je kada sam ja učio: 'Hvali ime Gospodara svoga, Svevišnjeg!'[1] – u surama sličnim njoj."

٤٩٤١. حَدَّثَنَا عَبْدَانُ قَالَ أَخْبَرَنِي أَبِي عَنْ شُعْبَةَ عَنْ أَبِي إِسْحَاقَ عَنِ الْبَرَاءِ رَضِيَ الله عنه قَالَ أَوَّلُ مَنْ قَدِمَ عَلَيْنَا مِنْ أَصْحَابِ النَّبِيِّ ﷺ مُصْعَبُ بْنُ عُمَيْرٍ وَابْنُ أُمِّ مَكْتُومٍ فَجَعَلَا يُقْرِئَانِنَا الْقُرْآنَ ثُمَّ جَاءَ عَمَّارٌ وَبِلَالٌ وَسَعْدٌ ثُمَّ جَاءَ عُمَرُ بْنُ الْخَطَّابِ فِي عِشْرِينَ ثُمَّ جَاءَ النَّبِيُّ ﷺ فَمَا رَأَيْتُ أَهْلَ الْمَدِينَةِ فَرِحُوا بِشَيْءٍ فَرَحَهُمْ بِهِ حَتَّى رَأَيْتُ الْوَلَائِدَ وَالصِّبْيَانَ يَقُولُونَ هَذَا رَسُولُ الله ﷺ قَدْ جَاءَ فَمَا جَاءَ حَتَّى قَرَأْتُ سَبِّحِ اسْمَ رَبِّكَ الأَعْلَى فِي سُوَرٍ مِثْلِهَا .

Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, obraća Muazu, radijallahu anhu, i kaže: "Zar ljude navodiš na smutnju? (tj. svojim predugim učenjem). Dovoljno ti je da učiš sure Ve-Sema i Vet-Tarik, Veš-Šems i Ve-Duhaha." Ovaj hadis bilježi Nesai u *Sunenu*, a sa spojenim nizom prenosilaca naveden je u dva *Sahiha*.

1 El-A'la, 1.

U ime Allaha, Svemilosnog, Samilosnog!

SURA EL-GAŠIJA (TEŠKA NEVOLJA)

Ibn-Abbas kaže da *'amiletun nasibetun*[2] znači premorena, napaćena (to se odnosi na kršćane). Mudžahid kaže da *'ajnin anijetin*[3] znači "s vrela uzavrelog piti a vrijeme pijenja je nastupilo. *Hamimin an* – uzavrele vode"[4], a *la tesme'u fiha lagijeten*[5] – "u kome prazne besjede neće slušati" (tj. psovku, proklinjanje). Kaže se da *ed-dari'*[6] znači "trnje" (ono se naziva *eš-šibrik*, a stanovnici Hidžaza nazivaju ga *ed-dari'* kada se osuši; a inače je otrovno); *bi musajtirin*[7] znači "vlast nad nekim" (ova riječ može se učiti i sa sadom i sa sinom). Ibn-Abbas kaže da *ijabehum*[8] znači "oni će se vratiti".

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

سُورَةُ هَلْ أَتَاكَ حَدِيثُ الْغَاشِيَةِ

وَقَالَ ابْنُ عَبَّاسٍ (عَامِلَةٌ نَاصِبَةٌ) النَّصَارَى وَقَالَ مُجَاهِدٌ (عَيْنٍ آنِيَةٍ) بَلَغَ إِنَاهَا وَحَانَ شُرْبُهَا . (حَمِيمٍ آنٍ) بَلَغَ إِنَاهُ (لاَ تَسْمَعُ فِيهَا لاَغِيَةً) شَتْمًا وَيُقَالُ الضَّرِيعُ نَبْتٌ يُقَالُ لَهُ الشِّبْرِقُ يُسَمِّيهِ أَهْلُ الْحِجَازِ الضَّرِيعَ إِذَا يَبِسَ وَهُوَ سُمٌّ (بِمُسَيْطِرٍ) بِمُسَلَّطٍ وَيُقْرَأُ بِالصَّادِ وَالسِّينِ وَقَالَ ابْنُ عَبَّاسٍ (إِيَابَهُمْ) مَرْجِعَهُمْ .

2 El-Gašija, 3. Uzvišeni Allah ovdje govori da će nevjernici, kada budu u velikoj nevolji, biti premoreni i napaćeni prekomjernim radom koji im neće koristiti jer nije bio u skladu sa Allahovim propisima te će biti prženi u Vatri i s uzavrelog vrela će piti.

3 El-Gašija, 5.

4 Er-Rahman, 44.

5 El-Gašija, 11. Tj. u Džennetu, u kome će njegovi stanovnici biti radosni i zadovoljni svojim trudom.

6 El-Gašija, 6.

7 El-Gašija, 22. Uzvišeni Allah traži od Svoga Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, da ljude poučava, jer je to njegova prvotna uloga, s obzirom da on nad njima nema vlasti niti ih može uputiti ukoliko to Plemeniti Allah ne učini. Znači, trud i angažiranje je naša obaveza, a rezultat je kod Allaha Uzvišenog.

8 El-Gašija, 26. Tj. Allahu.

U ime Allaha, Svemilosnog, Samilosnog!

SURA EL-FEDŽR (ZORA)

Mudžahid kaže da *el-vetr*[1] znači "neparan" (tj. Uzvišeni Allah); *Ireme zatil-'imadi*[2] – "sa stanovnicima Irema, puna palača na stupovima" znači drevnih (imad su "vlasnici šatora koji nisu stalno u jednom mjestu"); *sevta 'azab*[3] – "bič patnje" (tj. ono čime su kažnjeni); *eklen lemmen*[4] – "pohlepno"; *džemmen*[5] – "mnogo, pretjerano". Mudžahid također kaže: "Sve što je On stvorio je u paru: nebo je par, a nepar je Uzvišeni Allah."[6] Drugi kažu da je *sevta 'azab* termin koji Arapi upotrebljavaju za svaku vrstu kazne u šta ulazi i bič.

Le bil-mirsad[7] znači "u zasjedi" (tj. Njemu će se sve vratiti); *tehaddune*[8] – "čuvate, držite"; *tehuddune*; potičete na hranjenje siromaha; *el-mutmeinneh* – vjerujući čvrsto da je to sevap.

Hasan kaže da *ja ejjetuhen-nefsul-mutmeinneh*[9] znači "a ti, o smirena dušo". Kada Allah želi uzeti dušu, ona se smiri, te Allah prema njoj bude

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَٰنِ الرَّحِيمِ

سُورَةُ وَالْفَجْرِ

وَقَالَ مُجَاهِدٌ الْوَتْرُ اللَّهُ (إِرَمَ ذَاتِ الْعِمَادِ)
يَعْنِي الْقَدِيمَةَ وَالْعِمَادُ أَهْلُ عَمُودٍ لاَ يُقِيمُونَ
(سَوْطَ عَذَابٍ) الَّذِي عُذِّبُوا بِهِ (أَكْلاً لَمًّا) السَّفُّ
وَ (جَمًّا) الْكَثِيرُ وَقَالَ مُجَاهِدٌ كُلُّ شَيْءٍ خَلَقَهُ
فَهُوَ شَفْعٌ السَّمَاءُ شَفْعٌ وَالْوَتْرُ اللَّهُ تَبَارَكَ وَتَعَالَى
وَقَالَ غَيْرُهُ (سَوْطَ عَذَابٍ) كَلِمَةٌ تَقُولُهَا الْعَرَبُ
لِكُلِّ نَوْعٍ مِنَ الْعَذَابِ يَدْخُلُ فِيهِ السَّوْطُ
(لَبِالْمِرْصَادِ) إِلَيْهِ الْمَصِيرُ (تَحَاضُّونَ) تُحَافِظُونَ
وَتَحُضُّونَ تَأْمُرُونَ بِإِطْعَامِهِ (الْمُطْمَئِنَّةُ) الْمُصَدِّقَةُ
بِالثَّوَابِ وَقَالَ الْحَسَنُ (يَا أَيَّتُهَا النَّفْسُ الْمُطْمَئِنَّةُ)
إِذَا أَرَادَ اللَّهُ عَزَّ وَجَلَّ قَبْضَهَا اطْمَأَنَّتْ إِلَى اللَّهِ

---

1 El-Fedžr, 3. Uzvišeni Allah zaklinje se na početku ove sure zorom, i s deset noći, i s parnim i neparnim i noći kada nastaje.

2 El-Fedžr, 7. Irem je bio sin Samov, a unuk Nuhov, alejhis-selam. Neki kažu da je Irem ime naselja, drugi ime plemena, treći ime Damaska, a četvrti da je to ime nastradalog naroda. Ibn-Hadžer daje prednost mišljenju da je Irem ime plemena koje se veže za Irema, sina Samovog, a unuka Nuhovog, alejhis-selam. Imad su stupovi, a neki tvrde da su to šatori.

3 El-Fedžr, 13. Uzvišeni Allah govori kako je spustio Svoj bič patnje i kaznu Svoju nesnosnu na Ad, stanovnike Irema, Semud, faraona i one koji su zulum provodili na Zemlji, jer je Uzvišeni Allah Taj koji je u zasjedi i sve pomno prati.

4 El-Fedžr, 19. Tj. nasljedstvo pohlepno jedete.

5 El-Fedžr, 20. Tj. bogatstvo pretjerano volite.

6 Tirmizi bilježi predanje od Imrana b. Husajna da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, upitan o riječima *eš-šef'fi* i el-vitru (paru i neparu), pa je rekao: "To je namaz: neki je parni, a neki neparni." *El-vitr* većina karija uči s fethom, tj. *el-vetr*, dok karije Kufe, izuzev Asima, uče to s kesrom, tj. *el-vitr*.

7 El-Fedžr, 14. Uzvišeni Allah objavljuje da je On u zasjedi, naime da On sve vidi, čuje i kontrolira; sve će doći neosporno je Njemu, i On će sa svakom osobom svesti konačni račun.

8 El-Fedžr, 18. Uzvišeni Allah upozorava da ljudi ne ukazuju pažnju siročetu, te ne potiču jedni druge na pažnju prema siromasima i kako bi im osigurali osnovne životne potrebe.

9 El-Fedžr, 27.

blag, a ona zadovoljna Allahom, pa i Allah bude zadovoljan njome. Zatim On naredi da se uzme duša, pa je onda uvede u Džennet i učini da ona bude od Njegovih dobrih robova. Drugi kažu da *džabu*[10] znači "klesali, probijali, udubljivali", a izvedeno je od *džejbel-kamisi* – "rasječen je otvor (džep) na košulji"; *jedžubul felate*, presijeca ga *lemmen*[11] znači "pohlepno" svega ga sakupio, došao mu do kraja.[12]

وَاطْمَأَنَّ اللهُ إِلَيْهَا وَرَضِيَتْ عَنِ اللهِ وَرَضِيَ اللهُ عَنْهَا فَأَمَرَ بِقَبْضِ رُوحِهَا وَأَدْخَلَهَا اللهُ الْجَنَّةَ وَجَعَلَهُ مِنْ عِبَادِهِ الصَّالِحِينَ وَقَالَ غَيْرُهُ (جَابُوا) نَقَبُوا مِنْ جِيبَ الْقَمِيصُ قُطِعَ لَهُ جَيْبٌ يَجُوبُ الْفَلاَةَ يَقْطَعُهَا (لَمًّا) لَمَمْتُهُ أَجْمَعَ أَتَيْتُ عَلَى آخِرِهِ.

U ime Allaha, Svemilosnog, Samilosnog!

بِسْمِ اللهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

SURA EL-BELED (GRAD)

سُورَةُ لاَ أُقْسِمُ (البلد)

Mudžahid kaže da *ve ente hillun bihazel-beledi*[13] a tebi će biti dopušteno u ovom gradu" (tj. Mekki; neće ti biti grijeh ono što je drugim ljudima)[14]; *ve validin*[15] – "i roditeljem Ademom"; *ve ma velede*[16] – "i onim kojeg je rodio"; *lubeden*[17] – "nebrojeno, mnogo"; *en-nedždejni*[18] – "dobro i zlo"; *mesgabetin*[19]

وَقَالَ مُجَاهِدٌ (وَأَنْتَ حِلٌّ بِهَذَا الْبَلَدِ) بِمَكَّةَ لَيْسَ عَلَيْكَ مَا عَلَى النَّاسِ فِيهِ مِنَ الإِثْمِ (وَوَالِدٍ) آدَمَ (وَمَا وَلَدَ) (لُبَدًا) كَثِيرًا وَ (النَّجْدَيْنِ) الْخَيْرُ وَالشَّرُّ (مَسْغَبَةٍ) مَجَاعَةٍ (مَتْرَبَةٍ) السَّاقِطُ فِي التُّرَابِ يُقَالُ

10 El-Fedžr, 9. Radi se o narodu Semud, čiji su pripadnici stijene u dolini klesali.

11 El-Fedžr, 19. Uzvišeni Allah govori o onima koji nasljedstvo pohlepno jedu i troše.

12 O ovoj suri nije zabilježen nijedan merfu hadis. Jedino postoji merfu predanje o dijelu ajeta: "I kad se toga dana primakne Džehennem..." (El-Fedžr, 23). U tom predanju Ibn-Mes'ud, radijallahu anhu, tumačeći Allahove riječi iz ove sure, citira hadis: "Toga će se dana primaknuti Džehennem sa sedamdeset hiljada uzda, a sa svakom uzdom sedamdeset hiljada meleka koji je vuku." (Hadis bilježe Muslim i Tirmizi.)

13 El-Beled, 1. Ova je sura objavljena u Mekki prije iseljenja u Medinu. U ovom se ajetu navješćuje da će se Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, vratiti u Mekku te da će mu biti dopušteno da njene stanovnike kazni, ili da im oprosti.

14 Hakim bilježi od Ibn-Abbasa predanje u kome se navodi da će Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, biti dopušteno od Allaha, dželle šanuhu, da radi u Mekki što želi, a u rivajetu Ibn-Murdevejhovom stoji da će mu biti dozvoljeno da se bori u njoj. Pojašnjenje je u hadisu koji je muttefekun alejhi, a gdje stoji: "Ovaj grad Allah je učinio svetim od onoga dana otkako je stvorio nebesa i Zemlju i tako će ostati sve do Sudnjeg dana. U njemu je zabranjeno sjeći drveće, čupati travu, osim što je meni učinjeno dozvoljenim jedan dio dana. Danas je povraćena njena svetost kao što je bila jučer. Neka prisutni prenese ovo odsutnom."

15 El-Beled, 3.

16 Isti ajet. Ovim se ajetom Uzvišeni Allah, pored ostalog, zaklinje roditeljem i onim koga je rodio.

17 El-Beled, 6. Čovjek prkoseći i oholeći se, izgovara: "Utrošio sam blago nebrojeno!"

18 El-Beled, 10. Uzvišeni Allah kaže da je čovjeku podario dva oka, jezik, dvije usne i da mu je objasnio šta je dobro, a šta zlo.

19 El-Beled, 14. Uzvišeni Allah pojašnjava kako je moguće na blagodatima zahvalan biti: između ostaloga, kad glad hara, potrebnoga nahraniti.

– "glad"; *metrebetin*[1] – "ubogoga, potrebnoga; koji je pao u prašinu".
Kaže se da *felaktehamel-'akabe*[2] znači "pa zašto on nije bio zahvalan na blagodatima?" (tj. zašto nije bio zahvalan na blagodatima na dunjaluku); zatim se pojašnjava šta je *el-'akabe*, pa se kaže: "A šta ti misliš kako se može na blagodatima zahvalan biti? – Roba ropstva osloboditi, ili, kad glad hara, nahraniti!"[3]

(فَلاَ اقْتَحَمَ الْعَقَبَةَ) فَلَمْ يَقْتَحِمِ الْعَقَبَةَ فِي الدُّنْيَا ثُمَّ فَسَّرَ الْعَقَبَةَ فَقَالَ (وَمَا أَدْرَاكَ مَا الْعَقَبَةُ فَكُّ رَقَبَةٍ أَوْ إِطْعَامٌ فِي يَوْمٍ ذِي مَسْغَبَةٍ).

U ime Allaha, Svemilosnog, Samilosnog!

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَٰنِ الرَّحِيمِ

SURA EŠ-ŠEMS (SUNCE)

سُورَةُ وَالشَّمْسِ وَضُحَاهَا

Mudžahid kaže da *bi tagvaha*[4] znači "zbog obijesti svoje; zbog grijeha svojih", a *ve la jehafu 'ukbaha*[5] – "ne strahujući zbog toga od odgovornosti od bilo koga".

وَقَالَ مُجَاهِدٌ (بِطَغْوَاهَا) بِمَعَاصِيهَا (وَلاَ يَخَافُ عُقْبَاهَا) عُقْبَى أَحَدٍ.

POGLAVLJE

باب

4942. PRIČAO NAM JE Musa b. Isma'il, njemu Vuhejb, a ovom Hišam, prenoseći od svoga oca da je Abdullah b. Zem'a kazivao:
"Čuo sam Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, kad je na hutbi, spominjući devu i onoga koji ju je zaklao, rekao: 'Kad se jedan nesretnik između njih podigao...' Tada je ustao jedan snažan i silovit čovjek, najmoćniji u svom narodu, kao što je Ebu-Zem'a, a zatim je spomenuo i žene, i rekao: 'Neko od vas tuče svoju ženu, kao što roba tuče, a onda, možda, krajem dana s njom spava!" Zatim ih je posavjetovao u vezi njihovog smijanja

٤٩٤٢. حَدَّثَنَا مُوسَى بْنُ إِسْمَاعِيلَ حَدَّثَنَا وُهَيْبٌ حَدَّثَنَا هِشَامٌ عَنْ أَبِيهِ أَنَّهُ أَخْبَرَهُ عَبْدُ اللَّهِ بْنُ زَمْعَةَ أَنَّهُ سَمِعَ النَّبِيَّ ﷺ يَخْطُبُ وَذَكَرَ النَّاقَةَ وَالَّذِي عَقَرَ فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ (إِذِ انْبَعَثَ أَشْقَاهَا) انْبَعَثَ لَهَا رَجُلٌ عَزِيزٌ عَارِمٌ مَنِيعٌ فِي رَهْطِهِ مِثْلُ أَبِي زَمْعَةَ وَذَكَرَ النِّسَاءَ فَقَالَ يَعْمِدُ أَحَدُكُمْ فَيَجْلِدُ امْرَأَتَهُ جَلْدَ الْعَبْدِ فَلَعَلَّهُ يُضَاجِعُهَا مِنْ آخِرِ يَوْمِهِ ثُمَّ وَعَظَهُمْ فِي ضَحِكِهِمْ مِنَ الضَّرْطَةِ

1 El-Beled, 16. Jedan od načina zahvale Uzvišenom Allahu na Njegovim blagodatima jest i nahraniti ubogoga nevoljnika.

2 El-Beled, 11. Uzvišeni Allah postavlja pitanje zahvalnosti na Njegovim blagodatima.

3 El-Beled, 12-14. Inače, o ovoj suri nije zabilježeno merfu predanje.

4 Eš-Šems, 11. Uzvišeni Allah govori o Semudu, koji je poricao istinu zbog obijesti svoje.

5 Eš-Šems, 15. Kada su pripadnici Salihova, alejhis-selam, naroda zaklali devu kojom su bili iskušavani i koja ima je bila jasan znak od Allaha, dželle šanuhu, Uzvišeni ih je Allah uništio i do posljednjega istrijebio, kako kaže: "... ne strahujući zbog toga od odgovornosti."

zbog puštanja vjetra i rekao: "Zašto se neko od vas smije onome što sam čini?!'"[6]
Ebu-Mu'avija kaže: "Pričao nam je Hišam, prenoseći od svoga oca, kojem je Abdullah b. Zem'a kazivao: 'Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, kaže...' – da je on sličan Ebu-Zem'i, amidži Zubejra b. Avvama."[7]

وَقَالَ لِمَ يَضْحَكُ أَحَدُكُمْ مِمَّا يَفْعَلُ وَقَالَ أَبُو مُعَاوِيَةَ حَدَّثَنَا هِشَامٌ عَنْ أَبِيهِ عَنْ عَبْدِاللهِ ابْنِ زَمْعَةَ قَالَ النَّبِيُّ ﷺ مِثْلُ أَبِي زَمْعَةَ عَمِّ الزُّبَيْرِ بْنِ الْعَوَّامِ.

U ime Allaha, Svemilosnog, Samilosnog!

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَٰنِ الرَّحِيمِ

SURA EL-LEJL (NOĆ)

سُورَةُ وَاللَّيْلِ إِذَا يَغْشَى

Ibn-Abbas kaže da *ve kezzebe bil-husna*[8] znači "i ono najljepše smatra lažnim"tj. ono što slijedi. Mudžahid kaže da *teredda*[9] znači "strovali" (tj. umre), a *telezza*[10] – "razbuktalom". Ubejd b. Umejr učio je: *Tetelezza*.

وَقَالَ ابْنُ عَبَّاسٍ (وَكَذَّبَ بِالْحُسْنَى) بِالْخَلَفِ وَقَالَ مُجَاهِدٌ (تَرَدَّى) مَاتَ وَ (تَلَظَّى) تَوَهَّجُ وَقَرَأَ عُبَيْدُ بْنُ عُمَيْرٍ تَتَلَظَّى.

RIJEČI UZVIŠENOG: "... I DANA KADA SVANE."[11]

بَاب (وَالنَّهَارِ إِذَا تَجَلَّى)

4943. PRIČAO NAM JE Kabisa b. Ukba, a njemu Sufjan, prenoseći od A'meša, on od Ibrahima, a ovaj od Alkame da je kazivao:
"Ušao sam u Šam u grupi s Abdullahovim drugovima. Kada je za nas čuo Ebu-Derda, došao je i upitao nas: 'Ima li među vama neko ko uči?'[12]
'Da', odgovorili smo.
'Ko među vama najbolje uči?', upitao je. Pokazali su na mene.
'Uči!', reče on, te proučih: 'Tako mi noći kada tmine

٤٩٤٣. حَدَّثَنَا قَبِيصَةُ بْنُ عُقْبَةَ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ عَنِ الأَعْمَشِ عَنْ إِبْرَاهِيمَ عَنْ عَلْقَمَةَ قَالَ دَخَلْتُ فِي نَفَرٍ مِنْ أَصْحَابِ عَبْدِاللهِ الشَّأْمَ فَسَمِعَ بِنَا أَبُو الدَّرْدَاءِ فَأَتَانَا فَقَالَ أَفِيكُمْ مَنْ يَقْرَأُ فَقُلْنَا نَعَمْ قَالَ فَأَيُّكُمْ أَقْرَأُ فَأَشَارُوا إِلَيَّ فَقَالَ اقْرَأْ فَقَرَأْتُ (وَاللَّيْلِ إِذَا يَغْشَى وَالنَّهَارِ إِذَا تَجَلَّى) وَالذَّكَرِ وَالأُنْثَى قَالَ أَنْتَ سَمِعْتَهَا مِنْ فِي صَاحِبِكَ

6 Hadis o ovome dolazi u poglavlju *O edebu*.

7 Ebu Zem'a je, kako konstatuje Ibn-Hadžer, Esved b. Muttalib b. Esed, jedan od onih koji su se ismijavali a umro je u kufru, u Mekki. Njegov sin Zem'a ubijen je na Bedru, također kao kafir. (*Fethul-Bari*, 8/576).

8 El-Lejl, 9. Radi se o nevjernicima koji škrtare, osjećaju se neovisnim i ono što je najljepše, tj. nagradu i kaznu na onom svijetu smatraju lažnim – njima je omogućen put propasti i zla.

9 El-Lejl, 11. Uzvišeni Allah upozorava čovjeka da mu, kada umre, neće koristiti njegovo bogatstvo.

10 El-Lejl, 14. Uzvišeni Allah upozorava i opominje ljude razbuktalom vatrom.

11 El-Lejl, 2.

12 Misli se da je stručnjak u kiraetu, učenju Kur'ana.

razastre, i dana kada svane, i muška i ženska...'[1] 'jesi li zaista to čuo iz usta svoga druga?', upitao je, a ja odgovorih: 'Da.'
'I ja sam to čuo iz usta Vjerovjesnikovih, sallallahu alejhi ve sellem', reče on, 'a ovi to negiraju!'"

قُلْتُ نَعَمْ قَالَ وَأَنَا سَمِعْتُهَا مِنْ فِي النَّبِيِّ ﷺ وَهَؤُلاَءِ يَأْبَوْنَ عَلَيْنَا .

RIJEČI UZVIŠENOG: "... I ONOGA KOJI MUŠKO I ŽENSKO STVARA."[2]

باب (وَمَا خَلَقَ الذَّكَرَ وَالأُنْثَى)

4944. PRIČAO NAM JE Umer, njemu njegov otac, a ovom A'meš, prenoseći od Ibrahima da je kazivao:
"Abdullahovi drugovi došli su Ebu-Derdau, pa ih je on tražio i našao ih, a onda ih upitao: 'Ko od vas uči Abdullahovim kiraetom?'
'Svi mi', odgovorili su.
'Pa ko od vas najbolje pamti?', upitao je. Pokazali su na Alkamu.
'Kako si ga (Ibrahima) čuo da uči *Vel-lejli iza jagša*?', upitao je, a Alkama odgovori: '*Vez-zekeri vel-unsa.*'
'Svjedočim', reče on, 'da sam čuo Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, kako uči ovako, a oni traže od mene da učim: '*Ve ma halekaz-zekere vel-unsa.*' Tako mi Allaha, ne želim ih u tome slijediti!'"

٤٩٤٤. حَدَّثَنَا عُمَرُ بْنُ حَفْصٍ حَدَّثَنَا أَبِي حَدَّثَنَا الأَعْمَشُ عَنْ إِبْرَاهِيمَ قَالَ قَدِمَ أَصْحَابُ عَبْدِاللهِ عَلَى أَبِي الدَّرْدَاءِ فَطَلَبَهُمْ فَوَجَدَهُمْ فَقَالَ أَيُّكُمْ يَقْرَأُ عَلَى قِرَاءَةِ عَبْدِاللهِ قَالَ كُلُّنَا قَالَ فَأَيُّكُمْ أَحْفَظُ فَأَشَارُوا إِلَى عَلْقَمَةَ قَالَ كَيْفَ سَمِعْتَهُ يَقْرَأُ (وَاللَّيْلِ إِذَا يَغْشَى) قَالَ عَلْقَمَةُ وَالذَّكَرِ وَالأُنْثَى قَالَ أَشْهَدُ أَنِّي سَمِعْتُ النَّبِيَّ ﷺ يَقْرَأُ هَكَذَا وَهَؤُلاَءِ يُرِيدُونِي عَلَى أَنْ أَقْرَأَ (وَمَا خَلَقَ الذَّكَرَ وَالأُنْثَى) وَاللهِ لاَ أُتَابِعُهُمْ .

1 El-Lejl, 1-3. Naime, u 3. ajetu, koji je Alkama učio kako ga je čuo od Abdullaha b. Mesu'da, radijallahu anhu, da uči samo *vez-zekeri vel-unsa* (muška i ženska), dok je kod drugih *ve ma halekaz-zekere vel-unsa* (i Onoga koji muško i žensko stvara). Ibn-Mes'udov, radijallahu anhu, kiraet nije prenesen osim od ovdje spomenutih, a njime nije učio niko od stanovnika Kufe, iako su Alkame i Ibn-Mes'ud poučavali njegove stanovnike kiraetu (učenju Kur'ana). Tako su stanovnici Šama preuzeli učenje od Ebu-Derdaa, a niko od njih nije učio po spomenutom kiraetu. To ojačava stav da je takvo učenje mensuh, tj. derogirano, što zastupa Ibn-Hadžer '. (*Fethul-bari*, 8/578)

2 El-Lejl, 3.

RIJEČI UZVIŠENOG:
"ONOME KOJI UDJELJUJE I NE GRIJEŠI..."[3]

باب قوله (فأما من أعطى واتقى)

4945. PRIČAO NAM JE Ebu-Nu'ajm, a njemu Sufjan, prenoseći od A'meša, on od Sa'da b. Ubejde, ovaj od Ebu-Abdur-Rahmana Sulemija, a on od Alije, radijallahu anhu, da je rekao:
"Bili smo s Vjerovjesnikom, sallallahu alejhi ve sellem, na dženazi u Beki'i kada je rekao: 'Svakome je od vas već određeno mjesto u Džennetu i mjesto u Vatri!'
'Allahov Poslaniče', upitali su, 'zar se nećemo na to osloniti?'
'Radite, a svakome je olakšano (ono što mu je određeno)!', odgovorio je, a zatim proučio: 'Onome koji udjeljuje i grijeha se kloni i ono najljepše smatra istinitim...' – sve do Njegovih riječi: '... njemu ćemo Džehennem pripremiti!'"[4]

٤٩٤٥. حَدَّثَنَا أَبُو نُعَيْمٍ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ عَنِ الأَعْمَشِ عَنْ سَعْدِ بْنِ عُبَيْدَةَ عَنْ أَبِي عَبْدِالرَّحْمَنِ السُّلَمِيِّ عَنْ عَلِيٍّ رَضِي الله عنه قَالَ كُنَّا مَعَ النَّبِيِّ ﷺ فِي بَقِيعِ الْغَرْقَدِ فِي جَنَازَةٍ فَقَالَ مَا مِنْكُمْ مِنْ أَحَدٍ إِلاَّ وَقَدْ كُتِبَ مَقْعَدُهُ مِنَ الْجَنَّةِ وَمَقْعَدُهُ مِنَ النَّارِ فَقَالُوا يَا رَسُولَ اللهِ أَفَلاَ نَتَّكِلُ فَقَالَ اعْمَلُوا فَكُلٌّ مُيَسَّرٌ ثُمَّ قَرَأَ (فَأَمَّا مَنْ أَعْطَى وَاتَّقَى وَصَدَّقَ بِالْحُسْنَى) إِلَى قَوْلِهِ (لِلْعُسْرَى).

RIJEČI UZVIŠENOG:
"... I ONO NAJLJEPŠE SMATRA ISTINITIM..."[5]

باب
(فأما من أعطى واتقى وصدق بالحسنى)

PRIČAO NAM JE Museddod, njemu Abdul-Vahid, a ovom A'meš, prenoseći od Sa'da b. Ubejde, on od Ebu-Abdur-Rahmana, a ovaj od Alije, radijallahu anhu, da je rekao:
"Sjedjeli smo kod Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem..", spomenuvši slično citiranom hadisu.[6]

حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ حَدَّثَنَا عَبْدُالْوَاحِدِ حَدَّثَنَا الأَعْمَشُ عَنْ سَعْدِ بْنِ عُبَيْدَةَ عَنْ أَبِي عَبْدِالرَّحْمَنِ عَنْ عَلِيٍّ رَضِي الله عنه قَالَ كُنَّا قُعُودًا عِنْدَ النَّبِيِّ ﷺ فَذَكَرَ الْحَدِيثَ نَحْوَهُ.

3 El-Lejl, 5.
4 El-Lejl, 5-10.
5 El-Lejl, 6.
6 Spomenuo je hadis sličan prethodnom.

RIJEČI UZVIŠENOG: "... NJEMU ĆEMO DŽENNET PRIPREMITI."[1]

باب (فَسَنُيَسِّرُهُ لِلْيُسْرَى)

4946. PRIČAO NAM JE Bišr b. Halid, njemu Muhammed b. Dža'fer, a ovom Šu'ba, prenoseći od Sulejmana, on od Sa'da b. Ubejde, ovaj od Ebu-Abdur-Rahmana Sulemija, on od Alije, radijallahu anhu, (da je kazivao): "Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, uzeo je na jednoj dženazi drvo i, udarajući njime po zemlji, rekao: 'Svakome je od vas određeno mjesto u Vatri ili u Džennetu!'
'Allahov Poslaniče, zar se nećemo osloniti na to?', upitali su.
'Radite, svakome je olakšano (ono što mu je određeno)!', reče on i prouči: 'Onome koji udjeljuje i ne grijeha se kloni i ono najljepše smatra istinitim...'"
Šu'ba kaže: "Ispričao mi ga je (ovaj hadis) i Mensur, a ja ga ne vidim drugačijim od hadisa Sulejmana."

٤٩٤٦. حَدَّثَنَا بِشْرُ بْنُ خَالِدٍ أَخْبَرَنَا مُحَمَّدُ بْنُ جَعْفَرٍ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ عَنْ سُلَيْمَانَ عَنْ سَعْدِ بْنِ عُبَيْدَةَ عَنْ أَبِي عَبْدِالرَّحْمَنِ السُّلَمِيِّ عَنْ عَلِيٍّ رَضِي الله عنه عَنِ النَّبِيِّ ﷺ أَنَّهُ كَانَ فِي جَنَازَةٍ فَأَخَذَ عُودًا يَنْكُتُ فِي الْأَرْضِ فَقَالَ مَا مِنْكُمْ مِنْ أَحَدٍ إِلاَّ وَقَدْ كُتِبَ مَقْعَدُهُ مِنَ النَّارِ أَوْ مِنَ الْجَنَّةِ قَالُوا يَا رَسُولَ اللهِ أَفَلاَ نَتَّكِلُ قَالَ اعْمَلُوا فَكُلٌّ مُيَسَّرٌ (فَأَمَّا مَنْ أَعْطَى وَاتَّقَى وَصَدَّقَ بِالْحُسْنَى) قَالَ شُعْبَةُ وَحَدَّثَنِي بِهِ مَنْصُورٌ فَلَمْ أُنْكِرْهُ مِنْ حَدِيثِ سُلَيْمَانَ .

RIJEČI UZVIŠENOG: "A ONOME KOJI TVRDIČI I OSJEĆA SE NEOVISNIM..."[2]

باب قَوْلِهِ (وَأَمَّا مَنْ بَخِلَ وَاسْتَغْنَى)

4947. PRIČAO NAM JE Jahja, a njemu Veki', prenoseći od A'meša, on od Sa'da b. Ubejde, ovaj od Ebu-Abdur-Rahmana, a on od Alije, radijallahu anhu, da je kazivao:
"Sjedjeli smo kod Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, kada je rekao: 'Svakome je od vas određeno mjesto u Džennetu i mjesto u Vatri!'
'Zar se nećemo osloniti na to, Allahov Poslaniče?', upitali smo. 'Radite, svakome je njegovo olakšano!', odgovorio je, a zatim proučio: 'Onome koji udjeljuje i grijeha se kloni i ono najljepše smatra istinitim...' – sve do Njegovih riječi: '... njemu ćemo put zla olakšati!'"

٤٩٤٧. حَدَّثَنَا يَحْيَى حَدَّثَنَا وَكِيعٌ عَنِ الْأَعْمَشِ عَنْ سَعْدِ بْنِ عُبَيْدَةَ عَنْ أَبِي عَبْدِالرَّحْمَنِ عَنْ عَلِيٍّ عَلَيْهِ السَّلاَمُ قَالَ كُنَّا جُلُوسًا عِنْدَ النَّبِيِّ ﷺ فَقَالَ مَا مِنْكُمْ مِنْ أَحَدٍ إِلاَّ وَقَدْ كُتِبَ مَقْعَدُهُ مِنَ الْجَنَّةِ وَمَقْعَدُهُ مِنَ النَّارِ فَقُلْنَا يَا رَسُولَ اللهِ أَفَلاَ نَتَّكِلُ قَالَ لاَ اعْمَلُوا فَكُلٌّ مُيَسَّرٌ ثُمَّ قَرَأَ (فَأَمَّا مَنْ أَعْطَى وَاتَّقَى وَصَدَّقَ بِالْحُسْنَى فَسَنُيَسِّرُهُ لِلْيُسْرَى) إِلَى قَوْلِهِ (فَسَنُيَسِّرُهُ لِلْعُسْرَى) .

1 El-Lejl, 7.
2 El-Lejl, 8.

RIJEČI UZVIŠENOG: "... I ONO NAJLJEPŠE SMATRA LAŽNIM..."[3]

4948. PRIČAO NAM JE Usman b. Ebu-Šejba, a njemu Džerir, prenoseći od Mensura, on od Sa'da b. Ubejde, ovaj od Ebu-Abdur-Rahmana Sulemija, a on od Alije, radijallahu anhu, da je kazivao: "Bili smo na dženazi u Bekiul-Garkadu. Došao je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, i sjeo, te smo svi mi sjeli oko njega. Držao je štap, koji je okretao, i počeo njime udarati (po zemlji), a zatim rekao: 'Svakome od vas, i svakom živom, određeno je mjesto u Džennetu ili Vatri i propisano mu je da li će biti nesretan ili sretan!' Jedan čovjek upita: 'Zar se (onda) nećemo osloniti na svoju knjigu i ostaviti djela (rad): ko od nas bude od tih sretnika težit će djelima sretnika, a ko od nas bude od nesretnika težit će djelima nesretnika?'
'Što se tiče sretnika', odgovori on, 'bit će mu olakšano da radi djela sretnika, a što se tiče nesretnika, njima će biti olakšano da rade djela nesretnika', a zatim prouči: 'Onome koji udjeljuje i kloni se grijeha i ono najljepše smatra istinitim...'"

باب قَوْلِهِ (وَكَذَّبَ بِالْحُسْنَى)

٤٩٤٨. حَدَّثَنَا عُثْمَانُ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ حَدَّثَنَا جَرِيرٌ عَنْ مَنْصُورٍ عَنْ سَعْدِ بْنِ عُبَيْدَةَ عَنْ أَبِي عَبْدِالرَّحْمَنِ السُّلَمِيِّ عَنْ عَلِيٍّ رَضِي اللهُ عنه قَالَ كُنَّا فِي جَنَازَةٍ فِي بَقِيعِ الْغَرْقَدِ فَأَتَانَا رَسُولُ اللهِ ﷺ فَقَعَدَ وَقَعَدْنَا حَوْلَهُ وَمَعَهُ مِخْصَرَةٌ فَنَكَّسَ فَجَعَلَ يَنْكُتُ بِمِخْصَرَتِهِ ثُمَّ قَالَ مَا مِنْكُمْ مِنْ أَحَدٍ وَمَا مِنْ نَفْسٍ مَنْفُوسَةٍ إِلاَّ كُتِبَ مَكَانُهَا مِنَ الْجَنَّةِ وَالنَّارِ وَإِلاَّ قَدْ كُتِبَتْ شَقِيَّةً أَوْ سَعِيدَةً قَالَ رَجُلٌ يَا رَسُولَ اللهِ أَفَلاَ نَتَّكِلُ عَلَى كِتَابِنَا وَنَدَعُ الْعَمَلَ فَمَنْ كَانَ مِنَّا مِنْ أَهْلِ السَّعَادَةِ فَسَيَصِيرُ إِلَى عَمَلِ أَهْلِ السَّعَادَةِ وَمَنْ كَانَ مِنَّا مِنْ أَهْلِ الشَّقَاءِ فَسَيَصِيرُ إِلَى عَمَلِ أَهْلِ الشَّقَاوَةِ قَالَ أَمَّا أَهْلُ السَّعَادَةِ فَيُيَسَّرُونَ لِعَمَلِ أَهْلِ السَّعَادَةِ وَأَمَّا أَهْلُ الشَّقَاوَةِ فَيُيَسَّرُونَ لِعَمَلِ أَهْلِ الشَّقَاءِ ثُمَّ قَرَأَ (فَأَمَّا مَنْ أَعْطَى وَاتَّقَى وَصَدَّقَ بِالْحُسْنَى).

3 El-Lejl, 9.

RIJEČI UZVIŠENOG: "... NJEMU ĆEMO DŽEHENNEM PRIPREMITI."[1]

باب (فَسَنُيَسِّرُهُ لِلْعُسْرَى)

4949. PRIČAO NAM JE Adem, a njemu Šu'ba, prenoseći od A'meša, koji kaže da je čuo Sa'da b. Ubejde, kako kazuje od od Ebu-Abdur-Rahmana Sulemija, a on od Alije, radijallahu anhu, da je kazivao:
"Vjerovjesnik je bio na jednoj dženazi kada je uzeo nešto i udarao njime po zemlji, rekavši: 'Svakome je od vas propisano mjesto u Vatri i mjesto u Džennetu!'
'Allahov Poslaniče', upitali su, 'zar se (onda) nećemo osloniti na svoju knjigu i ostaviti djela?'
'Radite', odgovori on, 'jer je svakome olakšano ono radi čega je stvoren. Onaj ko bude sretnik – bit će mu olakšano raditi djela sretnika, a onaj ko je nesretan – bit će mu olakšano raditi djela nesretnika, a zatim prouči: 'Onome koji udjeljuje i kloni se grijeha i ono najljepše smatra istinitim…'"

٤٩٤٩. حَدَّثَنَا آدَمُ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ عَنِ الأَعْمَشِ قَالَ سَمِعْتُ سَعْدَ بْنَ عُبَيْدَةَ يُحَدِّثُ عَنْ أَبِي عَبْدِالرَّحْمَنِ السُّلَمِيِّ عَنْ عَلِيٍّ رضي الله عنه قَالَ كَانَ النَّبِيُّ ﷺ فِي جَنَازَةٍ فَأَخَذَ شَيْئًا فَجَعَلَ يَنْكُتُ بِهِ الأَرْضَ فَقَالَ مَا مِنْكُمْ مِنْ أَحَدٍ إِلاَّ وَقَدْ كُتِبَ مَقْعَدُهُ مِنَ النَّارِ وَمَقْعَدُهُ مِنَ الْجَنَّةِ قَالُوا يَا رَسُولَ اللهِ أَفَلاَ نَتَّكِلُ عَلَى كِتَابِنَا وَنَدَعُ الْعَمَلَ قَالَ اعْمَلُوا فَكُلٌّ مُيَسَّرٌ لِمَا خُلِقَ لَهُ أَمَّا مَنْ كَانَ مِنْ أَهْلِ السَّعَادَةِ فَيُيَسَّرُ لِعَمَلِ أَهْلِ السَّعَادَةِ وَأَمَّا مَنْ كَانَ مِنْ أَهْلِ الشَّقَاءِ فَيُيَسَّرُ لِعَمَلِ أَهْلِ الشَّقَاوَةِ ثُمَّ قَرَأَ (فَأَمَّا مَنْ أَعْطَى وَاتَّقَى وَصَدَّقَ بِالْحُسْنَى).

U ime Allaha, Svemilosnog, Samilosnog!

بِسْمِ اللهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

SURA ED-DUHA (JUTRO)

سُورَةُ وَالضُّحَى

Mudžahid kaže da iza *sedža*[2] znači "kada se utiša, tj. zavlada u pola noći", dok drugi kažu da to znači "kada se smrkne i smiri se". *'Ailen*[3] znači "siromah" tj. s puno čeljadi.

وَقَالَ مُجَاهِدٌ (إِذَا سَجَى) اسْتَوَى وَقَالَ غَيْرُهُ (سَجَى) أَظْلَمَ وَسَكَنَ (عَائِلاً) ذُو عِيَالٍ.

1 El-Lejl, 10. U hadisu ovog naslova prenosilac hadisa A'meš kaže da je čuo Sa'da b. Ubejdu kako kazuje od Ebu-Abdur-Rahmana Sulemija čega nema u prije spomenutim rivajetima gdje se spominje samo *'an* tj. od.

2 Ed-Duha, 2. Uzvišeni Allah zaklinje se Svome Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, jutrom i noću kada se utiša, napominjući da ga nije napustio niti omrznuo. Naime, idolopoklonici su se rugali Muhammedu, sallallahu alejhi ve sellem, kada mu nekoliko dana ništa ne bi bilo objavljeno, govoreći da ga je njegov Gospodar napustio i omrznuo. To je bilo povod objave ovoga ajeta i ove zakletve Gospodara svjetova.

3 Ed-Duha, 8. Uzvišeni Allah podsjeća Svoga Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, da ga je uputio na stazu sreće i da ga je od siromaha imućnim učinio.

RIJEČI UZVIŠENOG: "GOSPODAR TVOJ NIJE TE NI NAPUSTIO NI OMRZNUO!"[4]

باب (ما ودَّعك ربُّك وما قلى)

4950. PRIČAO NAM JE Ahmed b. Junus, njemu Zuhejr, a ovom Esved b. Kajs, koji je čuo Džunduba b. Sufjana, radijallahu anhu, kako pripovijeda: "Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, razbolio se i nije ustajao na noćni namaz (tehedždžud) dvije ili tri noći, pa je došla jedna žena i rekla: 'Muhammede, nadam se da te tvoj šejtan napustio, nisam ga vidjela da ti se približava dvije ili tri noći![5] Tada je Uzvišeni Allah objavio: 'Tako mi jutra, i noći kada se utiša – Gospodar tvoj nije te ni napustio ni omrznuo!'"[6]

٤٩٥٠. حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ يُونُسَ حَدَّثَنَا زُهَيْرٌ حَدَّثَنَا الْأَسْوَدُ بْنُ قَيْسٍ قَالَ سَمِعْتُ جُنْدُبَ بْنَ سُفْيَانَ رَضِيَ الله عنه قَالَ اشْتَكَى رَسُولُ اللهِ ﷺ فَلَمْ يَقُمْ لَيْلَتَيْنِ أَوْ ثَلَاثًا فَجَاءَتِ امْرَأَةٌ فَقَالَتْ يَا مُحَمَّدُ إِنِّي لَأَرْجُو أَنْ يَكُونَ شَيْطَانُكَ قَدْ تَرَكَكَ لَمْ أَرَهُ قَرِبَكَ مُنْذُ لَيْلَتَيْنِ أَوْ ثَلَاثَةٍ فَأَنْزَلَ اللهُ عَزَّ وَجَلَّ (وَالضُّحَى وَاللَّيْلِ إِذَا سَجَى مَا وَدَّعَكَ رَبُّكَ وَمَا قَلَى) قَوْلُهُ (مَا وَدَّعَكَ رَبُّكَ وَمَا قَلَى).

RIJEČI UZVIŠENOG: "GOSPODAR TVOJ NIJE TE NI NAPUSTIO NI OMRZNUO!"[7]

باب قَوْلُهُ (ما ودَّعك ربُّك وما قلى)

Uči se s udvostručenjem i bez njega, a značenje je isto, tj. *ma vedde'ake* i *ma vede'ake* – "nije te napustio". Ibn-Abbas kaže da to znači "nije te ostavio i nije te zamrzio".

تُقْرَأُ بِالتَّشْدِيدِ وَالتَّخْفِيفِ بِمَعْنًى وَاحِدٍ مَا تَرَكَكَ رَبُّكَ وَقَالَ ابْنُ عَبَّاسٍ مَا تَرَكَكَ وَمَا أَبْغَضَكَ.

---

4 Ed-Duha, 4.

5 Žena koja mu je to rekla bila je, po svoj prilici, Umm-Džemila bint Harb, supruga Ebu-Lehebova, budući da ga je nazvala imenom, a ne Allahovim Poslanikom i da je, rugajući se, kazala kako ga je šejtan napustio, a radilo se o nedolasku Džibrila.
Postoje predanja, npr. kod Taberanija, da mu Džibril nije dolazio zbog toga što mu se u kući nalazio pas, iako za to Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, nije ni znao. Međutim, ovaj događaj većina učenjaka ne smatra razlogom prestanka objave. Taberi navodi predanje od Ibn-Abbasa da se to desilo kada se Džibril nije izvjesno vrijeme pojavljivao, pa su ljudi počeli govoriti: "Njegov ga je Gospodar ostavio i zamrzio!" Tada je objavljen ovaj ajet. U drugom predanju spominje se zabrinutost Vjerovjesnikova, sallallahu alejhi ve sellem, zbog nedolaska Džibrila, pa mu je Uzvišeni Allah objavio suru Ed-Duha.
Sulejman Tejmi u *Siri* navodi predanje u kojem se navodi da su, nakon prestanka objave, mnogi rekli: "Da je to bilo od Allaha, nastavilo bi se objavljivanje!" Tada je Uzvišeni Allah objavio dvije sure: Ed-Duha i El-Inširah. Ibn-Ishak u svojoj *Siri* spominje da su idolopoklonici pitali Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, o Zul-Karnejnu i duši, pa im je on obećao odgovoriti, ali nije rekao ako Bog da. Čekao je na objavu dvanaest noći i više, da bi nakon toga Uzvišeni Allah objavio suru Ed-Duha i odgovor za ono što su tražili i riječi Uzvišenog: "I ne reci za nešto to ću učiniti sutra osim, ako Allah htjedne." (El-Kehf, 22-23) Ibn-Hadžer kaže da je spominjanje sure Ed-Duha ovdje daleko, ali je moguće da je vrijeme ova dva događaja blisko pa su neki prenosioci spojili jedno kazivanje sa drugim.

6 Ed-Duha, 1-3.

7 Ed-Duha, 3.

4951. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Beššar, njemu Muhammed b. Džafer Gunder, a ovom Šu'ba, prenoseći od Esveda b. Kajsa da je čuo Džunduba Badželija (kako kazuje):
"Jedna je žena rekla: 'Allahov Poslaniče, vidim da je tvoj drug samo zakasnio!',[1] pa je objavljeno: 'Gospodar tvoj nije te ni napustio ni omrznuo!'"

٤٩٥١. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ بَشَّارٍ حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ جَعْفَرٍ غُنْدَرٌ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ عَنِ الْأَسْوَدِ بْنِ قَيْسٍ قَالَ سَمِعْتُ جُنْدُبًا الْبَجَلِيَّ قَالَتِ امْرَأَةٌ يَا رَسُولَ اللهِ مَا أَرَى صَاحِبَكَ إِلاَّ أَبْطَأَكَ فَنَزَلَتْ (مَا وَدَّعَكَ رَبُّكَ وَمَا قَلَى) .

U ime Allaha, Svemilosnog, Samilosnog!

بِسْمِ اللهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

SURA EL-INŠIRAH (ŠIROKOGRUDNOST)

سُورَةُ أَلَمْ نَشْرَحْ لَكَ (الشَّرْح)

Mudžahid kaže da *vizreke*[2] znači "breme tvoje" (tj. iz džahilijeta); *enkada*[3] – "koje je tištilo" (tj. pritiskalo), a *meal-usri jusra* [4] – "s mukom je i last" (tj. nakon teškoća dolazi i olakšanje). Ibn-Ujejna kaže: "S tom mukom je i druga olakšica, kao što su riječi Uzvišenog: "Očekujete li za nas išta drugo osim jedno od dva dobra?"[5] Ne može muka pobijediti dva olakšanja. Mudžahid, dalje, kaže da *fensab*[6] znači "ibadetu se predaj" (tj. obrati se u svojim potrebama svome Gospodaru). Prenosi se od Ibn-Abbasa da riječi *elem nešrah*[7] znače "zar nismo prostranim učinili" (tj. Allah je tvoje grudi učinio prostranim za Islam).

وَقَالَ مُجَاهِدٌ (وِزْرَكَ) فِي الْجَاهِلِيَّةِ (أَنْقَضَ) أَثْقَلَ (مَعَ الْعُسْرِ يُسْرًا) قَالَ ابْنُ عُيَيْنَةَ أَيْ مَعَ ذَلِكَ الْعُسْرِ يُسْرًا آخَرَ كَقَوْلِهِ (هَلْ تَرَبَّصُونَ بِنَا إِلاَّ إِحْدَى الْحُسْنَيَيْنِ) وَلَنْ يَغْلِبَ عُسْرٌ يُسْرَيْنِ وَقَالَ مُجَاهِدٌ (فَانْصَبْ) فِي حَاجَتِكَ إِلَى رَبِّكَ وَيُذْكَرُ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ (أَلَمْ نَشْرَحْ لَكَ صَدْرَكَ) شَرَحَ اللهُ صَدْرَهُ لِلإِسْلاَمِ .

---

1 Ovdje se radi o Hatidži, radijallahu anha, supruzi Poslanikovoj, sallallahu alejhi ve sellem, s obzirom da ga je ona nazvala Allahovim Poslanikom i da je Džibrila nazvala njegovim drugom, i to je rekla iz brige i saosjećanja. Dok je Ummu-Džemil rekla svoje riječi iz zlobe i pakosti.

2 El-Inširah, 2. Uzvišeni Allah govori o skidanju bremena i tereta iz perioda prije poslanstva, dok on još nije znao za Pravi put, tereta koji je tištio Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem.

3 El-Inširah, 3.

4 El-Inširah, 6. Koliko god Allah čovjeku dao iskušenja, doći će i olakšanje.

5 Et-Tevba, 52.

6 El-Inširah, 7. Tj. kada završiš s poslovima, predaj se tada ibadetu, što ukazuje na činjenicu da jedan musliman nije nikada besposlen, ili je u dinskom ili je u dunjalučkom poslu. Ovo ne znači da će čovjek čekati da završi svoje ovosvjetske poslove, pa tek onda činiti ibadet. Dunjaluk ne smije biti na račun ahireta, već su vjerske obaveze najpreče.

7 El-Inširah, 1. Dakle, samo zahvaljujući Allahovoj uputi čovjek prima islam i njegovo srce prihvata istinu.

U ime Allaha, Svemilosnog, Samilosnog!

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

SURA ET-TIN (SMOKVA)

سُورَةُ وَالتِّينِ

Mudžahid kaže da *et-tini vez-zejtuni*[8] znači "smokve i masline" (koje ljudi jedu). Neki drugi kažu da *fema jukezzibuke*[9] znači "šta te u laž ugoni" (šta je to što te može opovrgnuti da će ljudima biti obračun svođen prema njihovim djelima; kao da je rekao: ko može da te u laž utjeruje u pogledu nagrade i kazne?).

وَقَالَ مُجَاهِدٌ هُوَ التِّينُ وَالزَّيْتُونُ الَّذِي يَأْكُلُ النَّاسُ يُقَالُ (فَمَا يُكَذِّبُكَ) فَمَا الَّذِي يُكَذِّبُكَ بِأَنَّ النَّاسَ يُدَانُونَ بِأَعْمَالِهِمْ كَأَنَّهُ قَالَ وَمَنْ يَقْدِرُ عَلَى تَكْذِيبِكَ بِالثَّوَابِ وَالْعِقَابِ .

4952. PRIČAO NAM JE Hadždžadž b. Minhal, a njemu Šu'ba da ga je obavijestio Adi, koji je čuo od Beraa, radijallahu anhu, da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, dok je bio na putu, učio na jednom od rekata jacije-namaza: "*Vet-tini vez-zejtuni...*"[10] *Takvimin*[11] znači "sklad, stvaranje".

٤٩٥٢ . حَدَّثَنَا حَجَّاجُ بْنُ مِنْهَالٍ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ قَالَ أَخْبَرَنِي عَدِيٌّ قَالَ سَمِعْتُ الْبَرَاءَ رَضِي الله عنه أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ كَانَ فِي سَفَرٍ فَقَرَأَ فِي الْعِشَاءِ فِي إِحْدَى الرَّكْعَتَيْنِ بِالتِّينِ وَالزَّيْتُونِ (تَقْوِيمٍ) الْخَلْقِ .

---

8 Et-Tin, 1. Uzvišeni Allah zaklinje se u ovom ajetu smokvom i maslinom.

9 Et-Tin, 7. Tj. onaj svijet.

10 Ebu-Ali b. Seken u djelu *Kitabus-sahaba*, spominjući biografiju Zur'e b. Halife, jednog od ljudi iz Jemame, kaže da je on rekao: "Čuli smo za Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, pa smo došli, a on nam je ponudio islam, u koji smo prešli i dao nam je jedan udio. Tada smo čuli da u namazu uči na prvom rekatu Et-Tin a na drugom El-Kadr."

11 Et-Tin, 4. Uzvišeni Allah objavljuje da je čovjeka stvorio u najljepšem liku i obliku.

U ime Allaha, Svemilosnog, Samilosnog!

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

SURA EL-ALEK (UGRUŠAK)[1]

سُورَةُ اقْرَأْ بِاسْمِ رَبِّكَ الَّذِي خَلَقَ (العلق)

Kutejba kaže: "Pričao nam je Hammad, prenoseći od Jahje b. Atika, a on od Hasana da je rekao: "Napiši u mushafu na početku Fatihe: '*Bismillahir-rahmanir-rahim*! (U ime Allaha, Svemilosnog, Samilosnog!) i načini crtu između dvije sure."(Mudžahid kaže da *nadijehu*[2] znači "društvo svoje"; *Ez-Zebanije*[3] – "meleci"; kaže Ma'mer *er-rudž'a*[4] – "svi će se vratiti"; povratak. *Lenesfe'an*[5] – "dohvatit ćemo" (*lenesfe'an* sa nunom bez tešdida; *safa'tu bijedihi* znači "uzeti, dohvatiti").

حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ حَدَّثَنَا حَمَّادٌ عَنْ يَحْيَى بْنِ عَتِيقٍ عَنِ الْحَسَنِ قَالَ اكْتُبْ فِي الْمُصْحَفِ فِي أَوَّلِ الإِمَامِ بِسْمِ اللهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ وَاجْعَلْ بَيْنَ السُّورَتَيْنِ خَطًّا وَقَالَ مُجَاهِدٌ (نَادِيَهُ) عَشِيرَتَهُ .(الزَّبَانِيَةَ) الْمَلاَئِكَةَ وَقَالَ مَعْمَرٌ (الرُّجْعَى) الْمَرْجِعُ (لَنَسْفَعَنْ) قَالَ لَنَأْخُذَنْ وَلَنَسْفَعَنْ بِالنُّونِ وَهِيَ الْخَفِيفَةُ سَفَعْتُ بِيَدِهِ أَخَذْتُ .

POGLAVLJE...

باب

4953. PRIČAO NAM JE Jahja b. Bukejr, njemu Lejs, prenoseći od Ukajla, a on od Ibn-Šihaba; a PRIČAO MI JE i Seid b. Mervan, njemu Muhammed b. Abdul-Aziz b. Ebu-Rizme, ovom Ebu-Salih Selmevejh, a njemu Abdullah, prenoseći od Junusa b. Jezida, on od Ibn-Šihaba, a ovaj od Urve b. Zubejra da je Aiša, supruga Vjerovjesnikova, sallallahu alejhi ve sellem, rekla:
"Ono čime je počela objava Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, bili su istiniti snovi. Sve što bi vidio u tim snovima dolazilo bi poput zore. Kasnije je zavolio samoću, pa se počeo osamljivati u pećini Hira. Snabdijevao bi se

٤٩٥٣. حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ بُكَيْرٍ حَدَّثَنَا اللَّيْثُ عَنْ عُقَيْلٍ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ ح و حَدَّثَنِي سَعِيدُ بْنُ مَرْوَانَ حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِالْعَزِيزِ بْنِ أَبِي رِزْمَةَ أَخْبَرَنَا أَبُو صَالِحٍ سَلْمَوَيْهِ قَالَ حَدَّثَنِي عَبْدُاللهِ عَنْ يُونُسَ بْنِ يَزِيدَ قَالَ أَخْبَرَنِي ابْنُ شِهَابٍ أَنَّ عُرْوَةَ بْنَ الزُّبَيْرِ أَخْبَرَهُ أَنَّ عَائِشَةَ زَوْجَ النَّبِيِّ ﷺ قَالَتْ كَانَ أَوَّلَ مَا بُدِئَ بِهِ رَسُولُ اللهِ ﷺ الرُّؤْيَا الصَّادِقَةُ فِي النَّوْمِ فَكَانَ لاَ يَرَى رُؤْيَا إِلاَّ جَاءَتْ مِثْلَ فَلَقِ الصُّبْحِ ثُمَّ حُبِّبَ إِلَيْهِ الْخَلاَءُ

1 Većina islamskih učenjaka, među kojima Ibn-Abbas i Mudžahid, smatraju da je ovo prva sura koja je objavljena.

2 El-Alek, 17.

3 El-Alek, 18.

4 El-Alek, 8. Tj. svome Gospodaru.

5 El-Alek, 15. Uzvišeni Allah prijeti nevjernicima da ako ne prestanu prkositi da će ih žestoko kazniti.

فَكَانَ يَلْحَقُ بِغَارِ حِرَاءٍ فَيَتَحَنَّثُ فِيهِ قَالَ وَالتَّحَنُّثُ التَّعَبُّدُ اللَّيَالِيَ ذَوَاتِ الْعَدَدِ قَبْلَ أَنْ يَرْجِعَ إِلَى أَهْلِهِ وَيَتَزَوَّدُ لِذَلِكَ ثُمَّ يَرْجِعُ إِلَى خَدِيجَةَ فَيَتَزَوَّدُ بِمِثْلِهَا حَتَّى فَجِئَهُ الْحَقُّ وَهُوَ فِي غَارِ حِرَاءٍ فَجَاءَهُ الْمَلَكُ فَقَالَ اقْرَأْ فَقَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ مَا أَنَا بِقَارِئٍ قَالَ فَأَخَذَنِي فَغَطَّنِي حَتَّى بَلَغَ مِنِّي الْجُهْدَ ثُمَّ أَرْسَلَنِي فَقَالَ اقْرَأْ قُلْتُ مَا أَنَا بِقَارِئٍ فَأَخَذَنِي فَغَطَّنِي الثَّانِيَةَ حَتَّى بَلَغَ مِنِّي الْجُهْدَ ثُمَّ أَرْسَلَنِي فَقَالَ اقْرَأْ قُلْتُ مَا أَنَا بِقَارِئٍ فَأَخَذَنِي فَغَطَّنِي الثَّالِثَةَ حَتَّى بَلَغَ مِنِّي الْجُهْدَ ثُمَّ أَرْسَلَنِي فَقَالَ (اقْرَأْ بِاسْمِ رَبِّكَ الَّذِي خَلَقَ خَلَقَ الْإِنْسَانَ مِنْ عَلَقٍ اقْرَأْ وَرَبُّكَ الْأَكْرَمُ الَّذِي عَلَّمَ بِالْقَلَمِ) الْآيَاتِ إِلَى قَوْلِهِ (عَلَّمَ الْإِنْسَانَ مَا لَمْ يَعْلَمْ) فَرَجَعَ بِهَا رَسُولُ اللهِ ﷺ تَرْجُفُ بَوَادِرُهُ حَتَّى دَخَلَ عَلَى خَدِيجَةَ فَقَالَ زَمِّلُونِي زَمِّلُونِي فَزَمَّلُوهُ حَتَّى ذَهَبَ عَنْهُ الرَّوْعُ قَالَ لِخَدِيجَةَ أَيْ خَدِيجَةُ مَا لِي لَقَدْ خَشِيتُ عَلَى نَفْسِي فَأَخْبَرَهَا الْخَبَرَ قَالَتْ خَدِيجَةُ كَلَّا أَبْشِرْ فَوَاللهِ لَا يُخْزِيكَ اللهُ أَبَدًا فَوَاللهِ إِنَّكَ لَتَصِلُ الرَّحِمَ وَتَصْدُقُ الْحَدِيثَ وَتَحْمِلُ الْكَلَّ وَتَكْسِبُ الْمَعْدُومَ وَتَقْرِي الضَّيْفَ وَتُعِينُ عَلَى نَوَائِبِ الْحَقِّ فَانْطَلَقَتْ بِهِ خَدِيجَةُ حَتَّى أَتَتْ بِهِ وَرَقَةَ بْنَ نَوْفَلٍ وَهُوَ ابْنُ عَمِّ خَدِيجَةَ أَخِي أَبِيهَا وَكَانَ امْرَأً تَنَصَّرَ فِي الْجَاهِلِيَّةِ وَكَانَ يَكْتُبُ الْكِتَابَ الْعَرَبِيَّ وَيَكْتُبُ مِنَ الْإِنْجِيلِ بِالْعَرَبِيَّةِ مَا شَاءَ اللهُ أَنْ يَكْتُبَ وَكَانَ شَيْخًا كَبِيرًا قَدْ

hranom i u ibadetu i pobožnosti provodio veći dio noći prije nego što bi se vratio porodici. Kad bi se povratio Hatidži, ponovo bi se snabdio kao i ranije i tako sve dok mu u pećini Hira ne stiže Istina. Tada mu dođe melek i reče: 'Uči! Čitaj!'

'Ja ne znam učiti!', odgovorio je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem."

"Zatim me je", kaže on, "uhvatio i stisnuo toliko da me je spopala muka, a potom me pustio i rekao: 'Uči! Čitaj!'

'Ja ne znam učiti!, odgovorih, ali me on uhvati i po drugi put, privinu k sebi i stisnu da me je muka spopala, a onda me pusti i reče: 'Uči! Čitaj!'

'Ja ne znam učiti!', odgovorih. Tada me on uhvati i po treći me put stegnu da me je muka spopala, a onda me pusti i reče: 'Čitaj, u ime Gospodara svoga. Koji sve stvara; stvara čovjeka od zakvačka! Čitaj, plemenit je Gospodar tvoj, koji poučava peru...' – sve do riječi: '... koji čovjeka poučava onome što, ne zna!'"[6]

"Potom se", (kaže Aiša), "Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, povratio i unišao kod Hatidže, a srce mu još lupaše, te reče: 'Pokrijte me, pokrijte me!' Pokrili su ga dok ga strah nije napustio, a onda se on obratio Hatidži: 'Hatidža, šta mi je?! Bojim se za sebe!', pa joj je ispričao cijeli slučaj.

'Ne, budi radostan tako mi Allaha', reče mu Hatidža, 'Allah te nikada neće osramotiti, jer ti, tako mi Allaha, održavaš rodbinske odnose, govoriš istinu, snosiš teret (pomažući siročad), pomažeš iznemoglog, gostoljubiv si i pomažeš one koji zastupaju istinu!'

Tako ga je Hatidža odvela svome amidžiću Vereki b. Nevfelu, čovjeku koji je još u predislamsko doba primio kršćanstvo. Poznavao je arapsko pismo i na arapskom pisao evanđelje, koliko je Allah htio da piše. Bio je oronuli starac i već oslijepio.

6 El-Muddessir, 1-5.

'Amidžiću', reče mu Hatidža, 'saslušaj svoga bratića!'
'Bratiću moj', reče mu Vereka, 'šta je to što si vidio?' Tada je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, ispričao Vereki slučaj koji je doživio. 'To je Džibril', reče mu Vereka, 'kojeg je Allah slao Musau. Kamo sreće da sam mlad i da doživim dan kad te bude izgonio tvoj narod!'
'A zar će me oni izgoniti?!', upitao je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem.
'Da', reče Vereka, 'jer nikada niko nije donio nešto slično tome što si ti donio, a da nije uznemiravan. Ako doživim taj dan, pomoći ću ti svesrdno!' Nije prošlo mnogo vremena poslije toga, a Vereka je umro. Objava za neko vrijeme bijaše zaustavljena, što je Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, bilo rastužilo."

عَمِّي فَقَالَتْ خَدِيجَةُ يَا ابْنَ عَمِّ اسْمَعْ مِنَ ابْنِ أَخِيكَ قَالَ وَرَقَةُ يَا ابْنَ أَخِي مَاذَا تَرَى فَأَخْبَرَهُ النَّبِيُّ ﷺ خَبَرَ مَا رَأَى فَقَالَ وَرَقَةُ هَذَا النَّامُوسُ الَّذِي أُنْزِلَ عَلَى مُوسَى لَيْتَنِي فِيهَا جَذَعًا لَيْتَنِي أَكُونُ حَيًّا ذَكَرَ حَرْفًا قَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ أَوَمُخْرِجِيَّ هُمْ قَالَ وَرَقَةُ نَعَمْ لَمْ يَأْتِ رَجُلٌ بِمَا جِئْتَ بِهِ إِلاَّ أُوذِيَ وَإِنْ يُدْرِكْنِي يَوْمُكَ حَيًّا أَنْصُرْكَ نَصْرًا مُؤَزَّرًا ثُمَّ لَمْ يَنْشَبْ وَرَقَةُ أَنْ تُوُفِّيَ وَفَتَرَ الْوَحْيُ فَتْرَةً حَتَّى حَزِنَ رَسُولُ اللهِ ﷺ .

4954. REKAO JE Muhammed b. Šihab da mu je kazivao Ebu-Selema b. Abdur-Rahman kako je Džabir b. Abdullah Ensari, radijallahu anhuma, rekao:
"Allahov je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, govoreći o prekidu Objave, rekao: 'Dok sam išao, začuo sam s neba jedan glas; podigoh pogled, kad onaj isti melek koji mi je dolazio u (pećinu) Hira: sjedi na prijestolju između neba i Zemlje. Uplašen time, vratio sam se kući i rekao: 'Pokrijte me! Pokrijte me!" Pokrili su ga, pa je Uzvišeni Allah objavio: 'O ti, pokriveni! Ustani i opominji! I Gospodara svoga veličaj! I haljine svoje očisti! I kumira se kloni!' (Ebu-Selema kaže da su to kumiri koje su idolopoklonici obožavali.) Nakon toga Objava je redovno dolazila."

٤٩٥٤. قَالَ مُحَمَّدُ بْنُ شِهَابٍ فَأَخْبَرَنِي أَبُو سَلَمَةَ ابْنُ عَبْدِالرَّحْمَنِ أَنَّ جَابِرَ بْنَ عَبْدِاللهِ الأَنْصَارِيَّ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا قَالَ قَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ وَهُوَ يُحَدِّثُ عَنْ فَتْرَةِ الْوَحْيِ قَالَ فِي حَدِيثِهِ بَيْنَا أَنَا أَمْشِي سَمِعْتُ صَوْتًا مِنَ السَّمَاءِ فَرَفَعْتُ بَصَرِي فَإِذَا الْمَلَكُ الَّذِي جَاءَنِي بِحِرَاءٍ جَالِسٌ عَلَى كُرْسِيٍّ بَيْنَ السَّمَاءِ وَالأَرْضِ فَفَرِقْتُ مِنْهُ فَرَجَعْتُ فَقُلْتُ زَمِّلُونِي زَمِّلُونِي فَدَثَّرُوهُ فَأَنْزَلَ اللهُ تَعَالَى (يَا أَيُّهَا الْمُدَّثِّرُ قُمْ فَأَنْذِرْ وَرَبَّكَ فَكَبِّرْ وَثِيَابَكَ فَطَهِّرْ وَالرِّجْزَ فَاهْجُرْ) قَالَ أَبُو سَلَمَةَ وَهِيَ الأَوْثَانُ الَّتِي كَانَ أَهْلُ الْجَاهِلِيَّةِ يَعْبُدُونَ قَالَ ثُمَّ تَتَابَعَ الْوَحْيُ .

RIJEČI UZVIŠENOG:
"... STVARA ČOVJEKA OD UGRUŠKA!"[1]

باب قوله (خلق الإنسان من علق)

4955. PRIČAO NAM JE Ibn-Bukejr, a njemu Lejs, prenoseći od Ukajla, on od Ibn-Šihaba, a ovaj od Urve da je Aiša, radijallahu anha, rekla:
"Prvo čime je počela Objava Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, bili su istiniti snovi. Došao mu je melek i rekao: 'Uči, u ime Gospodara svoga. Koji sve stvara; stvara čovjeka od zakvačka! Čitaj, plemenit je Gospodar tvoj!'"

٤٩٥٥. حَدَّثَنَا ابْنُ بُكَيْرٍ حَدَّثَنَا اللَّيْثُ عَنْ عُقَيْلٍ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ عَنْ عُرْوَةَ أَنَّ عَائِشَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهَا قَالَتْ أَوَّلُ مَا بُدِئَ بِهِ رَسُولُ اللهِ ﷺ الرُّؤْيَا الصَّالِحَةُ فَجَاءَهُ الْمَلَكُ فَقَالَ (اقْرَأْ بِاسْمِ رَبِّكَ الَّذِي خَلَقَ خَلَقَ الْإِنْسَانَ مِنْ عَلَقٍ اقْرَأْ وَرَبُّكَ الْأَكْرَمُ) .

RIJEČI UZVIŠENOG:
"ČITAJ, PLEMENIT JE GOSPODAR TVOJ!"[2]

باب قوله (اقرأ وربك الأكرم)

4956. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Muhammed, njemu Abdur-Rezzak, a ovom Ma'mer, prenoseći od Zuhrija. Lejs kaže da MU JE PRIČAO Ukajl, njemu Muhammed, a ovom Urva, prenoseći od Aiše, radijallahu anhu, da je rekla:
"Prvo čime je počela Objava Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, bili su istiniti snovi. Došao mu je melek i rekao: 'Čitaj, u ime Gospodara svoga, koji stvara; stvara čovjeka od ugruška! Čitaj, plemenit je Gospodar tvoj!'"

٤٩٥٦. حَدَّثَنَا عَبْدُاللهِ بْنُ مُحَمَّدٍ حَدَّثَنَا عَبْدُالرَّزَّاقِ أَخْبَرَنَا مَعْمَرٌ عَنِ الزُّهْرِيِّ ح وَقَالَ اللَّيْثُ حَدَّثَنِي عُقَيْلٌ قَالَ مُحَمَّدٌ أَخْبَرَنِي عُرْوَةُ عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهَا أَوَّلُ مَا بُدِئَ بِهِ رَسُولُ اللهِ ﷺ الرُّؤْيَا الصَّادِقَةُ جَاءَهُ الْمَلَكُ فَقَالَ (اقْرَأْ بِاسْمِ رَبِّكَ الَّذِي خَلَقَ خَلَقَ الْإِنْسَانَ مِنْ عَلَقٍ اقْرَأْ وَرَبُّكَ الْأَكْرَمُ الَّذِي عَلَّمَ بِالْقَلَمِ) .

RIJEČI UZVIŠENOG:
"... KOJI POUČAVA PERU..."

باب قوله (الذي علم بالقلم)

4957. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Jusuf, njemu Lejs, prenoseći od Ukajla, on od Ibn-Šihaba, ovaj od Urve, a on od Aiše, radijallahu anha, da je rekla:
"Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, vratio se Hatidži i rekao joj: 'Pokrijte me, pokrijte me!', pa je spomenuo hadis."

٤٩٥٧. حَدَّثَنَا عَبْدُاللهِ بْنُ يُوسُفَ حَدَّثَنَا اللَّيْثُ عَنْ عُقَيْلٍ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ قَالَ سَمِعْتُ عُرْوَةَ قَالَتْ عَائِشَةُ رَضِيَ اللهُ عَنْهَا فَرَجَعَ النَّبِيُّ ﷺ إِلَى خَدِيجَةَ فَقَالَ زَمِّلُونِي زَمِّلُونِي فَذَكَرَ الْحَدِيثَ .

1 El-Alek, 2.
2 El-Alek, 3.

RIJEČI UZVIŠENOG: "NE VALJA TO! AKO SE NE OKANI, DOHVATIT ĆEMO GA ZA KIKU, KIKU LAŽNU I GRIJEŠNU!"[1]

باب (كَلاَّ لَئِنْ لَمْ يَنْتَهِ لَنَسْفَعًا بِالنَّاصِيَةِ نَاصِيَةٍ كَاذِبَةٍ خَاطِئَةٍ)

4958. PRIČAO NAM JE Jahja, njemu Abdur-Rezzak, prenoseći od Ma'mera, on od Abdul-Kerima Džezerija, a ovaj od Ikrime da je Ibn-Abbas kazivao:
"Rekao je Ebu-Džehl: 'Da sam vidio Muhammeda kako klanja kod Kabe, stao bih mu na vrat!'[2] Saznavši za to, Vjerovjesnik reče: 'Da je to učinio, zgrabili bi ga meleci!'"[3]
U predanju ga slijedi Amr b. Halid, koji prenosi od Ubjedullaha, a on od Abdul-Kerima.

٤٩٥٨. حَدَّثَنَا يَحْيَى حَدَّثَنَا عَبْدُالرَّزَّاقِ عَنْ مَعْمَرٍ عَنْ عَبْدِالْكَرِيمِ الْجَزَرِيِّ عَنْ عِكْرِمَةَ قَالَ ابْنُ عَبَّاسٍ قَالَ أَبُو جَهْلٍ لَئِنْ رَأَيْتُ مُحَمَّدًا يُصَلِّي عِنْدَ الْكَعْبَةِ لأَطَأَنَّ عَلَى عُنُقِهِ فَبَلَغَ النَّبِيَّ ﷺ فَقَالَ لَوْ فَعَلَهُ لأَخَذَتْهُ الْمَلاَئِكَةُ تَابَعَهُ عَمْرُو بْنُ خَالِدٍ عَنْ عُبَيْدِاللهِ عَنْ عَبْدِالْكَرِيمِ.

U ime Allaha, Svemilosnog, Samilosnog!

بِسْمِ اللهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

SURA EL-KADR (NOĆ KADR)

سُورَةُ إِنَّا أَنْزَلْنَاهُ (القدر)

Neki kažu da *el-matle'u*[4] znači "svanuće", a *el-matli'u* – "mjesto odakle izlazi". *Enzelnahu*[5] znači "Mi smo ga počeli objavljivati" tj. Kur'an; *inna enzelnahu*, Mi smog a objavili, odnosi se na cjelinu; *el-munzilu*[6] – "Onaj koji spušta" (tj. Allah). Arapi potvrđuju rad jednoga pa ga čine izrazom mnoštva da bi bilo čvršće i sigurnije.

يُقَالُ الْمَطْلَعُ هُوَ الطُّلُوعُ وَالْمَطْلِعُ الْمَوْضِعُ الَّذِي يُطْلَعُ مِنْهُ (أَنْزَلْنَاهُ) الْهَاءُ كِنَايَةٌ عَنِ الْقُرْآنِ (إِنَّا أَنْزَلْنَاهُ) خَرَجَ مَخْرَجَ الْجَمِيعِ وَالْمُنْزِلُ هُوَ اللهُ وَالْعَرَبُ تُوَكِّدُ فِعْلَ الْوَاحِدِ فَتَجْعَلُهُ بِلَفْظِ الْجَمِيعِ لِيَكُونَ أَثْبَتَ وَأَوْكَدَ.

---

1 El-Alek, 15-16.

2 Ovdje se radi o prijetnji Ebu-Džehla, koja najbolje ilustrira njegovu mržnju prema Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem. On je to izgovorio nakon što je idolopoklonik Ukba b. Ebu-Mu'ajt bacio iznutricu deve na leđa Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, dok je on klanjao namaz u blizini Kabe.

3 Ovdje se radi o Poslanikovoj, sallallahu alejhi ve sellem, prijetnji da bi odmah reagirali meleci, koji to ne bi dopustili, te bi ga dio po dio zgrabili kao u slučaju Ukbe b. Ebu-Mu'ajta, protiv kojeg je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, dovu učinio, te ga je Uzvišeni Allah kaznio pogibijom na Bedru.

4 El-Kadr, 5. Radi se o sigurnosti koja će trajati u Kaderskoj noći sve do svanuća.

5 El-Kadr, 1.

6 El-Kadr, 4. Radi se o spuštanju meleka i Džibrila na Zemlju u toku ove blagoslovljene noći, u kojoj se donosi odluka svaka. Inače, o ovoj suri nije zabilježen nijedan merfu hadis. U poglavlju o postu govori se o poticanju muslimana da je provedu u ibadetu.

U ime Allaha, Svemilosnog, Samilosnog!

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

SURA EL-BEJJINA (DOKAZ JASNI)

سُورَةُ لَمْ يَكُنْ (البيِّنة)

Munfekkine[7] znači "odvojili, prestali"; *kajjimetun*[8] – "ispravni"; *dinul-kajjimeh*[9] – "ispravna vjera". Ovdje je riječ *ed-din* spojena s pridjevom u ženskom rodu.

(مُنْفَكِّينَ) زَائِلِينَ (قَيِّمَةٌ) الْقَائِمَةُ (دِينُ الْقَيِّمَةِ) أَضَافَ الدِّينَ إِلَى الْمُؤَنَّثِ .

POGLAVLJE...

باب

4960. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Beššar, njemu Gunder, a ovom Šu'ba, prenoseći od Katade, a on od Enesa b. Malika, radijallahu anhu, (da je rekao):
"Vjerovjesnik je, sallallahu alejhi ve sellem, rekao Ubejju: 'Allah mi je naredio da ti proučim (*Lem jekunil-lezine keferu*!)'
'Spomenuo je mene po imenu?!', upitao je.
'Da', odgovori Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, a on zaplaka."[10]

٤٩٦٠. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ بَشَّارٍ حَدَّثَنَا غُنْدَرٌ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ سَمِعْتُ قَتَادَةَ عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ رَضِي الله عنه قَالَ النَّبِيُّ ﷺ لأُبَيٍّ إِنَّ اللهَ أَمَرَنِي أَنْ أَقْرَأَ عَلَيْكَ (لَمْ يَكُنِ الَّذِينَ كَفَرُوا) قَالَ وَسَمَّانِي قَالَ نَعَمْ فَبَكَى .

---

7 El-Bejjina, 1. Nevjernici iz reda sljedbenika Knjige i mnogobošci nisu se odvojili i udaljili od onoga na čemu su bili ostavljajući to sve dok im nije došao jasan dokaz (bejjineh), a to je Allahov poslanik Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, i Jasna Knjiga, pa su se tada odvojili i podijelili tako da su neki uzvjerovali u Poslanika i Knjigu i u Islam, a neki nisu.

8 El-Bejjina, 3. Radi se o Allahovoj Knjizi, u kojoj su propisi ispravni.

9 El-Bejjina, 5. Uzvišeni Allah u ovom ajetu naziva ispravnom vjerom ibadet Njemu, iskreno mu vjeru ispovijedajući, klanjanje namaza i davanje zekata.

10 Ubejj b. Ka'b bio je poznati ashab Muhammeda, sallallahu alejhi ve sellem, koji je vrlo lijepo učio Kur'an. Pokatkad bi Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, tražio da mu on prouči odlomak iz Kur'ana, pa bi Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, zbog ljepote i žalovitosti njegovog glasa plakao. U ovom je hadisu Ubejj zaplakao od iznenenađenja i radosti što je Uzvišeni Allah baš njega lično spomenuo i naredio Muhammedu, sallallahu alejhi ve sellem, da mu prouči suru El-Bejjine iz Kur'ana.

POGLAVLJE...

باب

4960. PRIČAO NAM JE Hassan b. Hassan, njemu Hemmam, prenoseći od Katade, a on od Enesa, radijallahu anhu, da je rekao:
"Vjerovjesnik je, sallallahu alejhi ve sellem, rekao Ubejju: 'Allah mi je naredio da ti učim Kur'an!'
'Zar je mene Allah spomenuo tebi?!', upitao je.
'Allah te je meni spomenuo!', odgovorio je, pa je Ubejj počeo plakati."
Katada kaže: "Obaviješten sam da mu je proučio *Lem jekunil-lezine keferu min ehlil-kitabi*."

٤٩٦٠. حَدَّثَنَا حَسَّانُ بْنُ حَسَّانَ حَدَّثَنَا هَمَّامٌ عَنْ قَتَادَةَ عَنْ أَنَسٍ رَضِي الله عنه قَالَ قَالَ النَّبِيُّ ﷺ لِأُبَيٍّ إِنَّ اللهَ أَمَرَنِي أَنْ أَقْرَأَ عَلَيْكَ الْقُرْآنَ قَالَ أُبَيٌّ أَاللهُ سَمَّانِي لَكَ قَالَ اللهُ سَمَّاكَ لِي فَجَعَلَ أُبَيٌّ يَبْكِي قَالَ قَتَادَةُ فَأُنْبِئْتُ أَنَّهُ قَرَأَ عَلَيْهِ (لَمْ يَكُنِ الَّذِينَ كَفَرُوا مِنْ أَهْلِ الْكِتَابِ) .

POGLAVLJE...

باب

4961. PRIČAO NAM JE Ahmed b. Ebu-Davud Ebu-Dža'fer Munadi, njemu Revh, a ovom Seid b. Ebu-Aruba, prenoseći od Katade, a on od Enesa b. Malika (da je kazivao):
"Vjerovjesnik je, sallallahu alejhi ve sellem, rekao Ubejju b. Ka'bu: 'Allah mi je naredio da ti učim Kur'an!'
'Allah me je spomenuo tebi?!', upitao je.
'Da', odgovorio je.
'Već sam spomenut kod Gospodara svjetova!', reče on.
'Da', odgovorio je (Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem), pa su se njegove oči orosile suzama."[1]

٤٩٦١. حَدَّثَنَا أَبُو جَعْفَرٍ الْمُنَادِي حَدَّثَنَا رَوْحٌ حَدَّثَنَا سَعِيدُ بْنُ أَبِي عَرُوبَةَ عَنْ قَتَادَةَ عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ أَنَّ نَبِيَّ اللهِ ﷺ قَالَ لِأُبَيِّ بْنِ كَعْبٍ إِنَّ اللهَ أَمَرَنِي أَنْ أُقْرِئَكَ الْقُرْآنَ قَالَ أَاللهُ سَمَّانِي لَكَ قَالَ نَعَمْ قَالَ وَقَدْ ذُكِرْتُ عِنْدَ رَبِّ الْعَالَمِينَ قَالَ نَعَمْ فَذَرَفَتْ عَيْنَاهُ .

1 Ubejj b. Ka'b nije mogao suzdržati radost i ushićenje. Zar može biti veće časti za običnog smrtnika od toga da njegovo ime spomene Gospodar svjetova?!

U ime Allaha, Svemilosnog, Samilosnog!

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَٰنِ الرَّحِيمِ

SURA EZ-ZILZAL (ZEMLJOTRES)

سُورَةُ إِذَا زُلْزِلَتِ الْأَرْضُ زِلْزَالَهَا (الزَّلْزَلة)

RIJEČI UZVIŠENOG: "ONAJ KOJI BUDE URADIO KOLIKO TRUN DOBRA – VIDJET ĆE GA!"[2]

باب قَوْلُهُ (فَمَنْ يَعْمَلْ مِثْقَالَ ذَرَّةٍ خَيْرًا يَرَهُ)

Evha leha[3] "naredit će joj". Kaže se da su *evha leha*, *evha ilejha*, *veha leha* i *veha ilejha* isto.

يُقَالُ (أَوْحَى لَهَا) أَوْحَى إِلَيْهَا وَوَحَى لَهَا وَوَحَى إِلَيْهَا وَاحِدٌ.

4962. PRIČAO NAM JE Ismail b. Abdullah, a njemu Malik, prenoseći od Zejda b. Eslema, on od Ebu-Saliha Semmana, a ovaj od Ebu-Hurejre, radijallahu anhu, da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:

"Konji čovjeku mogu biti troje: nagrada, zaštita ili teret. Što se tiče nagrade, to je kada se čovjek njime koristi na Allahovom putu: sveže ga na pašnjaku ili u bašči, i za sve što on pojede za vrijeme tog svog boravka na tom pašnjaku ili u toj bašči ima dobra djela. Kada bi prekinuo taj boravak, pa galopirao milju ili dvije, a iza njega ostali tragovi i balega, i za to će čovjek imati dobra djela. I kada bi prelazio preko rijeke pa se napojio iz nje, makar ga čovjek i ne želio napojiti, i za to ima dobra djela. Sve to je za čovjeka nagrada.

Čovjeku koji se njime koristi da zaradi, nastojeći da časno i pošteno živi, ali pritom ne zaboravi na Allahovo pravo u njenom vratu i leđima (misli se na životinju), ona će mu biti zaštita!

A čovjeku koji se njime koristi iz oholosti, samoljublja i nadmetanja, konj će mu, onda, biti teret."

٤٩٦٢. حَدَّثَنَا إِسْمَاعِيلُ بْنُ عَبْدِاللهِ حَدَّثَنَا مَالِكٌ عَنْ زَيْدِ بْنِ أَسْلَمَ عَنْ أَبِي صَالِحٍ السَّمَّانِ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِي الله عنه أَنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ قَالَ الْخَيْلُ لِثَلَاثَةٍ لِرَجُلٍ أَجْرٌ وَلِرَجُلٍ سِتْرٌ وَعَلَى رَجُلٍ وِزْرٌ فَأَمَّا الَّذِي لَهُ أَجْرٌ فَرَجُلٌ رَبَطَهَا فِي سَبِيلِ اللهِ فَأَطَالَ لَهَا فِي مَرْجٍ أَوْ رَوْضَةٍ فَمَا أَصَابَتْ فِي طِيَلِهَا ذَلِكَ فِي الْمَرْجِ وَالرَّوْضَةِ كَانَ لَهُ حَسَنَاتٍ وَلَوْ أَنَّهَا قَطَعَتْ طِيَلَهَا فَاسْتَنَّتْ شَرَفًا أَوْ شَرَفَيْنِ كَانَتْ آثَارُهَا وَأَرْوَاثُهَا حَسَنَاتٍ لَهُ وَلَوْ أَنَّهَا مَرَّتْ بِنَهَرٍ فَشَرِبَتْ مِنْهُ وَلَمْ يُرِدْ أَنْ يَسْقِيَ بِهِ كَانَ ذَلِكَ حَسَنَاتٍ لَهُ فَهِيَ لِذَلِكَ الرَّجُلِ أَجْرٌ وَرَجُلٌ رَبَطَهَا تَغَنِّيًا وَتَعَفُّفًا وَلَمْ يَنْسَ حَقَّ اللهِ فِي رِقَابِهَا وَلَا ظُهُورِهَا فَهِيَ لَهُ سِتْرٌ وَرَجُلٌ رَبَطَهَا فَخْرًا وَرِئَاءً وَنِوَاءً فَهِيَ عَلَى ذَلِكَ وِزْرٌ فَسُئِلَ رَسُولُ اللهِ ﷺ عَنِ الْحُمُرِ قَالَ مَا أَنْزَلَ اللهُ عَلَيَّ فِيهَا

2 Ez-Zilzal, 7. Čovjeku će na Sudnjem danu biti predočena i dobra i loša djela, makar ona bila sićušna kao atom. Sve je to zapisano i precizno zabilježeno.

3 Ez-Zilzal, 5. Radi se o Zemlji, koja će se potresti, izbaciti svoje terete i kazivati ono što se na njoj dešavalo, budući da će joj to Allah narediti i omogućiti joj da govori.

Nakon toga Allahov je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, upitan o magarcima, pa je rekao: “Allah mi o njima ništa nije objavio, izuzev ovog jedinstvenog, sveobuhvatnog ajeta: ‘Onaj ko bude uradio koliko trun dobra vidjet će ga, a onaj ko bude uradio i koliko trun zla vidjet će ga!’”[1]

إلاَّ هَذِهِ الآيَةَ الْفَاذَّةَ الْجَامِعَةَ (فَمَنْ يَعْمَلْ مِثْقَالَ ذَرَّةٍ خَيْرًا يَرَهُ وَمَنْ يَعْمَلْ مِثْقَالَ ذَرَّةٍ شَرًّا يَرَهُ) .

RIJEČI UZVIŠENOG: “A ONAJ KO BUDE URADIO I KOLIKO TRUN ZLA – VIDJET ĆE GA!”

باب (وَمَنْ يَعْمَلْ مِثْقَالَ ذَرَّةٍ شَرًّا يَرَهُ)

4963. PRIČAO NAM JE Jahja b. Sulejman, njemu Ibn-Vehb, a ovom Malik, prenoseći od Zejda b. Eslema, on od Ebu-Saliha Semmana, a ovaj od Ebu-Hurejre, radijallahu anhu, (da je kazivao):
“Allahov je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, bio upitan o magarcima, pa je rekao: ‘Meni o njima ništa nije objavljeno, izuzev ovog jedinstvenog, sveobuhvatnog ajeta: ‘Onaj ko bude uradio koliko trun dobra – vidjet će ga, a onaj ko bude uradio i koliko trun zla – vidjet će ga!’’”

٤٩٦٣. حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ سُلَيْمَانَ قَالَ حَدَّثَنِي ابْنُ وَهْبٍ قَالَ أَخْبَرَنِي مَالِكٌ عَنْ زَيْدِ بْنِ أَسْلَمَ عَنْ أَبِي صَالِحٍ السَّمَّانِ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللهُ عنه سُئِلَ النَّبِيُّ ﷺ عَنِ الْحُمُرِ فَقَالَ لَمْ يُنْزَلْ عَلَيَّ فِيهَا شَيْءٌ إِلاَّ هَذِهِ الآيَةُ الْجَامِعَةُ الْفَاذَّةُ (فَمَنْ يَعْمَلْ مِثْقَالَ ذَرَّةٍ خَيْرًا يَرَهُ وَمَنْ يَعْمَلْ مِثْقَالَ ذَرَّةٍ شَرًّا يَرَهُ) .

1 Ez-Zilzal, 7-8.

U ime Allaha, Svemilosnog, Samilosnog!

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَٰنِ الرَّحِيمِ

SURA EL-ADIJAT (ONI KOJI JURE)

سُورَةُ وَالْعَادِيَاتِ

Mudžahid kaže da *el-kenudu*[2] znači "nezahvalan". Neki drugi kažu da *fe eserne bihi nak'an*[3] znači "i dižu tada prašinu"; *li hubbil-hajri*[4] – "zato što voli bogatstvo"; *lešedidun*[5] – "pohlepan" (a i za škrticu kažu da je – pohlepan); *hussile*[6] – "i kad iziđe navidjelo, kad se ukaže".

وَقَالَ مُجَاهِدٌ الْكَنُودُ الْكَفُورُ يُقَالُ (فَأَثَرْنَ بِهِ نَقْعًا) رَفَعْنَا بِهِ غُبَارًا (لِحُبِّ الْخَيْرِ) مِنْ أَجْلِ حُبِّ الْخَيْرِ (لَشَدِيدٌ) لَبَخِيلٌ وَيُقَالُ لِلْبَخِيلِ شَدِيدٌ (حُصِّلَ) مُيِّزَ .

U ime Allaha, Svemilosnog, Samilosnog!

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَٰنِ الرَّحِيمِ

SURA EL-KARI'A (SMAK SVIJETA)

سُورَةُ الْقَارِعَةِ

Kel-ferašil-mebsus[7] znači "kao raštrkani skakavci" (jedni će podrugima biti; kao ljudi koji će juriti jedni na druge); *kel-'ihni*[8] znači "kao šarena vuna". Abdullah je učio: *Kes-sufi*... (kao vuna).

(كَالْفَرَاشِ الْمَبْثُوثِ) كَغَوْغَاءِ الْجَرَادِ يَرْكَبُ بَعْضُهُ بَعْضًا كَذَلِكَ النَّاسُ يَجُولُ بَعْضُهُمْ فِي بَعْضٍ (كَالْعِهْنِ) كَأَلْوَانِ الْعِهْنِ وَقَرَأَ عَبْدُاللَّهِ كَالصُّوفِ .

---

2 El-Adijat, 6. Uzvišeni Allah kaže da je čovjek nevjernik i neznalica o svome Gospodaru, doista, Gospodaru svome nezahvalan. Taberani bilježi merfu predanje u kojem se *el-kenud* definira kao "onaj koji jede sam, zabranjuje dobročinstvo i maltretira svoga slugu".

3 El-Adijat, 4. Radi se o konjima, kojima se Uzvišeni Allah zaklinje, koji dahćući jure, od kojih varnice frcaju i zorom napadaju i prašina se diže. To su konji upotrijebljeni u borbi na Allahovom, dželle šanuhu, putu.

4 El-Adijat, 8.

5 Isti ajet. Uzvišeni Allah definira nezahvalnika i kaže da on voli bogatstvo i da je pohlepan.

6 El-Adijat, 10. Uzvišeni Allah govori o tome da će oni koji su u grobovima, kada budu oživljeni i kada se pokaže sve ono što je skriveno duboko u njihovim prsima, biti razotkriveni, pa će prema tome biti nagrađeni ili kažnjeni.

7 El-Kari'a, 4. Kada nastupi Smak svijeta, ljudi će biti zbunjeni i izgledat će kao leptiri i skakavci raštrkani, ne znajući šta da čine.

8 El-Kari'a, 5. Taj dan, kada se ljudi izgube, iznenade i zbune, planine će ličiti na šarenu iščupanu vunu.

U ime Allaha, Svemilosnog, Samilosnog!

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

SURA ET-TEKASUR (NADMETANJE)

سُورَةُ أَلْهَاكُمُ (التَّكَاثُرُ)

Ibn-Abbas kaže da *et-tekasur*[1] znači "da što imućniji budete" (tj. da imate što više imetka i djece).[2]

وَقَالَ ابْنُ عَبَّاسٍ (التَّكَاثُرُ) مِنَ الأَمْوَالِ وَالأَوْلاَدِ .

U ime Allaha, Svemilosnog, Samilosnog!

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

SURA EL-ASR (VRIJEME)

سُورَةُ وَالْعَصْرِ

Jahja[3] kaže da *el-'asr* znači "vrijeme"; njime se zakleo.[4]

وَقَالَ يَحْيَى الْعَصْرُ الدَّهْرُ أَقْسَمَ بِهِ .

U ime Allaha, Svemilosnog, Samilosnog!

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

SURA EL-HUMEZA (KLEVETNIK)

سُورَةُ وَيْلٌ لِكُلِّ هُمَزَةٍ

El-Hutametu[5] znači "vatra, Džehennem"; to je ime Džehennema, kao što su *Sekar* i *Leza*.

(الْحُطَمَةُ) اسْمُ النَّارِ مِثْلُ (سَقَرَ) وَ (لَظَى) .

---

1 Et-Tekasur, 1. Uzvišeni Allah govori o nezajažljivoj čovjekovoj želji za bogatstvom i gomilanjem imetka; ta ga želja neće napustiti sve dok u kabur ne bude položen.

2 O ovoj suri Buhari nije zabilježio nijedno merfu' predanje, izuzev jednog predanja Ubejja b. Ka'ba, radijallahu anhu, koje će biti spomenuto u poglavlju *Er-Rikak*.

3 Radi se o Jahjau b. Zijadu Ferau. On to spominje u svojoj knjizi *Meanil-Kur'an*.

4 O komentaru ove sure ne postoji nijedno vjerodostojno merfu' predanje.

5 Džehennemskom vatrom Uzvišeni Allah prijeti svakom klevetniku – podrugljivcu koji imetak gomila, prebrojava ga i misli da će ga njegovo bogatstvo besmrtnim učiniti.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَٰنِ الرَّحِيمِ

U ime Allaha, Svemilosnog, Samilosnog!

سُورَةُ أَلَمْ تَرَ (الْفِيلِ)

SURA EL-FIL (SLON)

(أَلَمْ تَرَ) أَلَمْ تَعْلَمْ قَالَ مُجَاهِدٌ (أَبَابِيلَ) مُتَتَابِعَةً مُجْتَمِعَةً وَقَالَ ابْنُ عَبَّاسٍ (مِنْ سِجِّيلٍ) هِيَ سَنْكِ وَكِلْ .

Mudžahid kaže da *elem tere*[6] znači "zar nisi vidio" (tj. zar ne znaš), a kaže Mudžahid *ebabile*[7] – "jata jedna iza drugih, sakupljena". Ibn-Abbas kaže da *min sidždžilin*[8] znači "od gline pečene".

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَٰنِ الرَّحِيمِ

U ime Allaha, Svemilosnog, Samilosnog!

سُورَةُ لِإِيلَافِ قُرَيْشٍ

SURA KUREJŠ (KUREJŠ)

وَقَالَ مُجَاهِدٌ (لِإِيلَافِ) أَلِفُوا ذَلِكَ فَلَا يَشُقُّ عَلَيْهِمْ فِي الشِّتَاءِ وَالصَّيْفِ (وَآمَنَهُمْ) مِنْ كُلِّ عَدُوِّهِمْ فِي حَرَمِهِمْ قَالَ ابْنُ عُيَيْنَةَ (لِإِيلَافِ) لِنِعْمَتِي عَلَى قُرَيْشٍ .

Mudžahid kaže da *li ilafi*[9] znači "zbog navike" (tj. oni su se privikli na to, i nije im teško putovanje ni zimi ni ljeti); *amenehum*[10] znači "brani ih" (učinio ih je sigurnim od svakog neprijatelja u njihovom Haremu). Ibn-Ujejna kaže da *li ilafi* znači "zbog Moje blagodati" (prema Kurejšu).

---

6 El-Fil, 1. Uzvišeni Allah postavlja pitanje na početku ovog poglavlja: "Zar nisi čuo šta je s vlasnicima slona Gospodar tvoj uradio?!" Radi se, naime, o pohodu abesinskog vojskovođe na Kabu, pri čemu je koristio slona (da je sruši), pa ga je Uzvišeni Allah žestoko kaznio. Ovako se Plemeniti Allah obraća Svome Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, jer je on rođen one godine kada je abesinski vojskovođa napao Kabu.

7 El-Fil, 3. Uzvišeni je Allah na abesinske napadače poslao jata ptica.

8 El-Fil, 4. Ptice su bacale na njih grumenje od gline pečene, tako da su izgledali kao lišće koje su crvi istočili.

9 Kurejš, 1. Radi se o navici pripadnika plemena Kurejš da putuju i ljeti i zimi.

10 Kurejš, 4. Uzvišeni Allah kaže da On one koji samo Gospodara Hrama obožavaju hrani i od svakog straha brani. Inače, o ovoj suri, kako tvrdi Ibn-Hadžer, nije zabilježen nijedan vjerodostojan hadis.

U ime Allaha, Svemilosnog, Samilosnog!

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

SURA EL-MA'UN (DAVANJE U NARUČ)

سُورَةُ أَرَأَيْتَ (الماعون)

Mudžahid kaže da *jedu'u*[1] znači "grubo ga odbija" (od njegovog prava); *jude'uune*, bivaju odgurani *sahune*[2] – "ne izvršavaju kako treba, nemarni su"; *el-ma'un*[3] – "svako dobročinstvo". Neki Arapi kažu da *el-ma'un* znači "voda". Ikrima kaže da je najveće obavezni zekat, a minimalno – davanje imetka na korištenje bez naknade.[4]

وَقَالَ مُجَاهِدٌ (يَدُعُّ) يَدْفَعُ عَنْ حَقِّهِ يُقَالُ هُوَ مِنْ دَعَعْتُ (يُدَعُّونَ) يُدْفَعُونَ (سَاهُونَ) لاَهُونَ وَ(الْمَاعُونَ) الْمَعْرُوفَ كُلُّهُ وَقَالَ بَعْضُ الْعَرَبِ الْمَاعُونُ الْمَاءُ وَقَالَ عِكْرِمَةُ أَعْلاَهَا الزَّكَاةُ الْمَفْرُوضَةُ وَأَدْنَاهَا عَارِيَّةُ الْمَتَاعِ .

U ime Allaha, Svemilosnog, Samilosnog!

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

SURA EL-KEVSER (MNOGO DOBRO)

سُورَةُ إِنَّا أَعْطَيْنَاكَ الْكَوْثَرَ

Ibn-Abbas kaže da šanieke[5] znači "onaj koji te mrzi" (tj. tvoj neprijatelj).

وَقَالَ ابْنُ عَبَّاسٍ (شَانِئَكَ) عَدُوَّكَ .

POGLAVLJE...

بَاب

4964. PRIČAO NAM JE Adem, njemu Šejban, a ovom Katada, prenoseći od Enesa, radijallahu anhu, da je rekao:
"Nakon što je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, bio uzdignut na nebo, kazivao je: 'Došao sam do jedne rijeke čije su obale bile od izdubljenog bisera, pa sam upitao: 'Šta je ovo Džibrile?'
'Ovo je Kevser!', odgovorio je.'"[6]

٤٩٦٤ . حَدَّثَنَا آدَمُ حَدَّثَنَا شَيْبَانُ حَدَّثَنَا قَتَادَةُ عَنْ أَنَسٍ رَضِيَ اللهُ عنه قَالَ لَمَّا عُرِجَ بِالنَّبِيِّ ﷺ إِلَى السَّمَاءِ قَالَ أَتَيْتُ عَلَى نَهَرٍ حَافَتَاهُ قِبَابُ اللُّؤْلُؤِ مُجَوَّفًا فَقُلْتُ مَا هَذَا يَا جِبْرِيلُ قَالَ هَذَا الْكَوْثَرُ .

---

1 El-Ma'un, 2. Uzvišeni Allah opisuje onoga koji poriče onaj svijet i kaže da je to onaj koji grubo odbija siroče i koji ne potiče da se pomogne siromasima.

2 El-Ma'un, 5. Uzvišeni Allah prijeti onima koji ne obavljaju namaz kako treba i u pogledu njega su nemarni.

3 El-Ma'un, 7.

4 Ibn-Hadžer kaže da Buhari nije zabilježio nijedan merfu hadis o komentaru ove sure.

5 El-Kevser, 3. Arapi su onoga čija muška djeca umiru nazivali *ebter*. Nakon smrti Abdullaha, sina Poslanikovog, sallallahu alejhi ve sellem, u braku s Hatidžom, radijallahu anha, As b. Vail prozvao je Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, ebterom (onim koji će bez spomena ostati), pa je Allah objavio: "Onaj koji tebe mrzi on će sigurno bez spomena ostati!" Na isti je način i Ebu-Džehl prozvao Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, kada mu je umro sin Ibrahim.

6 Ima više mišljenja o tome šta označava termin *kevser*. Među njima se ističe ono po kome je Kevser rijeka

4965. PRIČAO NAM JE Halid b. Jezid Kahili, njemu Israil, prenoseći od Ebu-Ishaka, a on od Ebu-Ubejde (da je kazivao):
"Upitao sam Aišu, radijallahu anha, o riječima Uzvišenog: 'Mi smo ti, uistinu, mnogo dobro dali!', pa mi je odgovorila: 'To je rijeka koja je data vašem Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, na čijim je dvjema obalama izdubljeni biser. Njenih posuda ima koliko i zvijezda. Posuda Kevsera je kao roj zvijezda.'"
Hadis prenose Zekerijja, Ebul-Ahves i Mutarrif od Ebu-Ishaka.

٤٩٦٥. حَدَّثَنَا خَالِدُ بْنُ يَزِيدَ الْكَاهِلِيُّ حَدَّثَنَا إِسْرَائِيلُ عَنْ أَبِي إِسْحَاقَ عَنْ أَبِي عُبَيْدَةَ عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهَا قَالَ سَأَلْتُهَا عَنْ قَوْلِهِ تَعَالَى (إِنَّا أَعْطَيْنَاكَ الْكَوْثَرَ) قَالَتْ نَهَرٌ أُعْطِيَهُ نَبِيُّكُمْ ﷺ شَاطِئَاهُ عَلَيْهِ دُرٌّ مُجَوَّفٌ آنِيَتُهُ كَعَدَدِ النُّجُومِ رَوَاهُ زَكَرِيَّاءُ وَأَبُو الْأَحْوَصِ وَمُطَرِّفٌ عَنْ أَبِي إِسْحَاقَ .

4966. PRIČAO NAM JE Jakub b. Ibrahim, njemu Hušejm, a ovom Ebu-Bišr, prenoseći od Seida b. Džubejra, a on od Ibn-Abbasa, radijallahu anhuma, da je o Kevseru rekao:
"To je dobro koje mu je (Vjerovjesniku) Allah dao!" Ebu-Bišr kaže: "Rekao sam Seidu b. Džubejru: 'Ljudi doista smatraju da je to rijeka u Džennetu!', pa je on odgovorio: 'Rijeka koja je u Džennetu jest od dobra koje mu je Allah dao.'"

٤٩٦٦. حَدَّثَنَا يَعْقُوبُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ حَدَّثَنَا هُشَيْمٌ حَدَّثَنَا أَبُو بِشْرٍ عَنْ سَعِيدِ بْنِ جُبَيْرٍ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا أَنَّهُ قَالَ فِي الْكَوْثَرِ هُوَ الْخَيْرُ الَّذِي أَعْطَاهُ اللهُ إِيَّاهُ قَالَ أَبُو بِشْرٍ قُلْتُ لِسَعِيدِ بْنِ جُبَيْرٍ فَإِنَّ النَّاسَ يَزْعُمُونَ أَنَّهُ نَهَرٌ فِي الْجَنَّةِ فَقَالَ سَعِيدٌ النَّهَرُ الَّذِي فِي الْجَنَّةِ مِنَ الْخَيْرِ الَّذِي أَعْطَاهُ اللهُ إِيَّاهُ .

u Džennetu, odnosno vrelo Poslanikovo, sallallahu alejhi ve sellem. Po Ikriminom predanju, to su poslanstvo i Kur'an. Hasan smatra da je to Kur'an. Mugira drži da je to islam. Husejn b. Fadl napominje da bi se to moglo odnositi na olakšice Kur'ana i šerijata. Ebu-Bekr b. Ajjaš misli da se pod tim podrazumijeva mnoštvo ashaba i ummeta Muhammedova, sallallahu alejhi ve sellem. Hilal b. Jesaf tvrdi da su to riječi La ilahe illallah! Neki smatraju da je to razumijevanje vjere, a drugi da se to odnosi na pet dnevnih namaza. Kurtubi smatra da su najispravnija prva dva mišljenja, s obzirom da su utemeljena na izvornim predanjima od Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem. U predanju Buharija i Tirmizija spominje se da je to džennetska rijeka čiji je miris ljepši od mirisa miska, koja je slađa od meda a bjelja od snijega. U Muslimovu predanju, posredstvom Enesa, radijallahu anhu, navodi se da je to vrelo Poslanikovo, sallallahu alejhi ve sellem, u Džennetu. Ovaj hadis, nedvosmisleno, upućuje na to da mnogo toga iz Kur'ana ne bismo mogli shvatiti i razumjeti bez Poslanikovog, sallallahu alejhi ve sellem, govora (hadisa).

U ime Allaha, Svemilosnog, Samilosnog!

SURA EL-KAFIRUN (NEVJERNICI)[1]

Neki kažu da *lekum dinukum*[2] znači "vama vaša vjera" (tj. vama vaše nevjerstvo), a *ve lije din*[3] – "a meni moja" (tj. meni islam). Ovdje nije rečeno ve lije dini, jer se ajeti završavaju harfom nun, pa je to oduzeto kao u riječima *jehdin*[4] i *ješfin*.[5] Drugi kažu da *la a'budu ma ta'budun*[6] znači "ja se neću klanjati onima kojima se vi klanjate" (tj. sada, niti ikada dokle god sam živ); *ve la entum 'abidune ma a'bud*[7] – "a ni vi se nećete klanjati onome kome se ja klanjam" (to su oni za koje se kaže: "A to što ti objavljuje Gospodar tvoj pojačat će kod mnogih od njih zabludu i nevjerovanje"[8]).

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

سُورَةُ قُلْ يَا أَيُّهَا الْكَافِرُونَ

يُقَالُ (لَكُمْ دِينُكُمْ) الْكُفْرُ (وَلِيَ دِينِ) الإِسْلاَمُ وَلَمْ يَقُلْ دِينِي لأَنَّ الآيَاتِ بِالنُّونِ فَحُذِفَتِ الْيَاءُ كَمَا قَالَ (يَهْدِينِ) وَ (يَشْفِينِ) وَقَالَ غَيْرُهُ (لاَ أَعْبُدُ مَا تَعْبُدُونَ) الآنَ وَلاَ أُجِيبُكُمْ فِيمَا بَقِيَ مِنْ عُمُرِي (وَلاَ أَنْتُمْ عَابِدُونَ مَا أَعْبُدُ) وَهُمُ الَّذِينَ قَالَ (وَلَيَزِيدَنَّ كَثِيرًا مِنْهُمْ مَا أُنْزِلَ إِلَيْكَ مِنْ رَبِّكَ طُغْيَانًا وَكُفْرًا).

1 Po nekim predanjima ovo je poglavlje Poslanik islama, sallallahu alejhi ve sellem, definirao kao četvrtinu Kur'ana. Ebu-Bekr Enbari i drugi bilježe predanje u kojem se navodi kako je jedan čovjek tražio od Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, da mu nešto oporuči, pa mu je on rekao: "Uči, prije nego što zaspiš: 'Kul ja ejjuhel-kafirune...', jer je ona zaštita od širka!" Ibn-Abbas kaže: "Nijedna sura u Kur'anu više ne srdi Iblisa od ove sure, jer je ona zaštita i branik od širka!"

2 El-Kafirun, 6.

3 Isti ajet.

4 Radi se o 78. ajetu sure Eš-Šu'ara: "... koji me je stvorio i na pravi put uputio."

5 Radi se o 79. ajetu iste sure: "... i koji me hrani i poji."

6 El-Kafirun, 2.

7 El-Kafirun, 3.

8 El-Maida, 64.

U ime Allaha, Svemilosnog, Samilosnog!	بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ
SURA EN-NASR (POMOĆ)	سُورَةُ إِذَا جاء نصْرُ اللَّه (النَّصْر)
POGLAVLJE...	باب
4967. PRIČAO NAM JE Hasan b. Ebu-Rebi‘, a njemu Ebu-Ahves, prenoseći od A‘meša, on od Ebu-Duhaa, a on od Mesruka, a ovaj od Aiše, radijallahu anha, da je rekla: “Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, svaki je put, nakon što je objavljena sura En-Nasr, u namazu učio: *Subhaneke rabbena ve bi hamdike Allahumagfir li*. (‘Slava i hvala neka je Tebi, Gospodaru naš! Moj Allahu, oprosti mi!’)”	٤٩٦٧. حَدَّثَنَا الْحَسَنُ بْنُ الرَّبِيعِ حَدَّثَنَا أَبُو الْأَحْوَصِ عَنِ الْأَعْمَشِ عَنْ أَبِي الضُّحَى عَنْ مَسْرُوقٍ عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهَا قَالَتْ مَا صَلَّى النَّبِيُّ ﷺ صَلَاةً بَعْدَ أَنْ نَزَلَتْ عَلَيْهِ إِذَا جَاءَ نَصْرُ اللهِ وَالْفَتْحُ إِلَّا يَقُولُ فِيهَا سُبْحَانَكَ رَبَّنَا وَبِحَمْدِكَ اللَّهُمَّ اغْفِرْ لِي .
POGLAVLJE...	باب
4968. PRIČAO NAM JE Usman b. Ebu-Šejba, a njemu Džerir, prenoseći od Mensura, on od Ebu-Duhaa, ovaj od Mesruka, a on od Aiše, radijallahu anha, da je rekla: “Allahov je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, na rukuu i na sedždi mnogo učio: ‘*Subhaneke, Allahumme rabbena, ve bi hamdike! Allahumagfirli*!’ (Slava i hvala neka je Tebi, Gospodaru naš! Allahu moj, oprosti mi!), u praksi sprovodeći Kur’an.”	٤٩٦٨. حَدَّثَنَا عُثْمَانُ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ حَدَّثَنَا جَرِيرٌ عَنْ مَنْصُورٍ عَنْ أَبِي الضُّحَى عَنْ مَسْرُوقٍ عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهَا قَالَتْ كَانَ رَسُولُ اللهِ ﷺ يُكْثِرُ أَنْ يَقُولَ فِي رُكُوعِهِ وَسُجُودِهِ سُبْحَانَكَ اللَّهُمَّ رَبَّنَا وَبِحَمْدِكَ اللَّهُمَّ اغْفِرْ لِي يَتَأَوَّلُ الْقُرْآنَ .

RIJEČI UZVIŠENOG: "... I VIDIŠ LJUDE KAKO U SKUPINAMA U ALLAHOVU VJERU ULAZE...."

باب قَوْلُهُ
﴿وَرَأَيْتَ النَّاسَ يَدْخُلُونَ فِي دِينِ اللَّهِ أَفْوَاجًا﴾

4969. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Ebu-Šejba, a njemu Abdur-Rahman, prenoseći od Sufjana, on od Habiba b. Ebu-Sabita, ovaj od Seida b. Džubejra, a on od Ibn-Abbasa (da je kazivao):
"Omer, radijallahu anhu, upitao nas je o riječima Uzvišenog: 'Kada Allahova pomoć i pobjeda dođu...', pa smo rekli: 'Osvajanje gradova i dvoraca.'
'Šta reče, sine Abbasov?', upita Omer.
'Kraj života ili primjer naveden Muhammedu, sallallahu alejhi ve sellem, kojim mu se nagovještava smrt', odgovorio sam."[1]

٤٩٦٩. حَدَّثَنَا عَبْدُاللهِ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ حَدَّثَنَا عَبْدُالرَّحْمَنِ قَالَ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ عَنْ حَبِيبِ بْنِ أَبِي ثَابِتٍ عَنْ سَعِيدِ بْنِ جُبَيْرٍ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ أَنَّ عُمَرَ رَضِي الله عنه سَأَلَهُمْ عَنْ قَوْلِهِ تَعَالَى إِذَا جَاءَ نَصْرُ اللهِ وَالْفَتْحُ قَالُوا فَتْحُ الْمَدَائِنِ وَالْقُصُورِ قَالَ مَا تَقُولُ يَا ابْنَ عَبَّاسٍ قَالَ أَجَلٌ أَوْ مَثَلٌ ضُرِبَ لِمُحَمَّدٍ ﷺ نُعِيَتْ لَهُ نَفْسُهُ .

1 Prema Kurtubiju, Poslanik je, sallallahu alejhi ve sellem, umro šezdeset dana nakon objavljivanja ove sure. Neki tvrde da je ova sura objavljena na Mini poslije Kurban-bajrama na Oprosnom hadždžu.

RIJEČI UZVIŠENOG: "TI VELIČAJ GOSPODARA SVOGA, HVALEĆI GA, I MOLI GA DA TI OPROSTI, ON JE UVIJEK POKAJANJE PRIMAO!"[2]

باب قوله
(فسبح بحمد ربك واستغفره إنه كان توابا)

On pokajanje prima od Svojih robova. *Et-tevvab* jest onaj od ljudi koji se kaje za svoje grijehe.

تَوَّابٌ عَلَى الْعِبَادِ وَالتَّوَّابُ مِنَ النَّاسِ التَّائِبُ مِنَ الذَّنْبِ .

4970. PRIČAO NAM JE Musa b. Ismail, njemu Ebu-Avana, prenoseći od Ebu-Bišra, on od Seida b. Džubejra, a ovaj od Ibn-Abbasa da je kazivao: "Uvodio me je Omer zajedno s učesnicima Bedra, ali su neki od njih, u sebi nešto osjetili i rekli: 'Zbog čega uvodi ovoga s nama, a i mi imamo sinove kao što je on?' Tada je Omer odgovorio: 'On je taj kojeg poznajete !' Pozvao ga je, dakle, sedmog dana i uveo zajedno s njima. Ja nisam vidio drugog razloga što me je pozvao izuzev da im nešto pokaže. 'Šta kažete o riječima Uzvišenog: 'Kada Allahova pomoć i pobjeda dođu...'?', upitao je. Neki su od njih odgovorili: 'Naređeno nam je da Allahu zavaljujemo i da od Njega oprost tražimo kada pobijedimo i kada nam pomoć dođe.' Drugi su šutjeli, ne rekavši ništa. Tada se on obrati meni i upita me: 'Da li to i ti tvrdiš? sine Abbasov'
'Ne!', odgovorio sam.
'Šta kažeš ti?', upitao je.
'To je kraj života Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, o kojem ga je obavijestio riječima: 'Kada Allahova pomoć i pobjeda dođu...' – to je znak tvoga kraja, pa (stoga): 'Veličaj Gospodara svoga, hvaleći Ga, i moli Ga da ti oprosti, On je uvijek pokajanje primao!"
'Ja ne znam ništa drugačije od toga osim što ti kažeš!', reče Omer."[3]

٤٩٧٠. حَدَّثَنَا مُوسَى بْنُ إِسْمَاعِيلَ حَدَّثَنَا أَبُو عَوَانَةَ عَنْ أَبِي بِشْرٍ عَنْ سَعِيدِ بْنِ جُبَيْرٍ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ قَالَ كَانَ عُمَرُ يُدْخِلُنِي مَعَ أَشْيَاخِ بَدْرٍ فَكَأَنَّ بَعْضَهُمْ وَجَدَ فِي نَفْسِهِ فَقَالَ لِمَ تُدْخِلُ هَذَا مَعَنَا وَلَنَا أَبْنَاءٌ مِثْلُهُ فَقَالَ عُمَرُ إِنَّهُ مَنْ قَدْ عَلِمْتُمْ فَدَعَاهُ ذَاتَ يَوْمٍ فَأَدْخَلَهُ مَعَهُمْ فَمَا رُئِيتُ أَنَّهُ دَعَانِي يَوْمَئِذٍ إِلاَّ لِيُرِيَهُمْ قَالَ مَا تَقُولُونَ فِي قَوْلِ اللهِ تَعَالَى إِذَا جَاءَ نَصْرُ اللهِ وَالْفَتْحُ فَقَالَ بَعْضُهُمْ أُمِرْنَا أَنْ نَحْمَدَ اللهَ وَنَسْتَغْفِرَهُ إِذَا نُصِرْنَا وَفُتِحَ عَلَيْنَا وَسَكَتَ بَعْضُهُمْ فَلَمْ يَقُلْ شَيْئًا فَقَالَ لِي أَكَذَاكَ تَقُولُ يَا ابْنَ عَبَّاسٍ فَقُلْتُ لاَ قَالَ فَمَا تَقُولُ قُلْتُ هُوَ أَجَلُ رَسُولِ اللهِ ﷺ أَعْلَمَهُ لَهُ قَالَ إِذَا جَاءَ نَصْرُ اللهِ وَالْفَتْحُ وَذَلِكَ عَلاَمَةُ أَجَلِكَ (فَسَبِّحْ بِحَمْدِ رَبِّكَ وَاسْتَغْفِرْهُ إِنَّهُ كَانَ تَوَّابًا) فَقَالَ عُمَرُ مَا أَعْلَمُ مِنْهَا إِلاَّ مَا تَقُولُ .

2 En-Nasr, 3.

3 Omer, radijallahu anhu, kao drugi halifa, primio je zaslužne ljude, učesnike Bedra. S njima je primio i Ibn-

U ime Allaha, Svemilosnog, Samilosnog!

بِسْمِ اللهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيمِ

SURA EL-LEHEB (PLAMEN)

سُورَةُ تَبَّتْ يَدَا أَبِي لَهَبٍ وَتَبَّ (المسد)

Tebab – "propast"; *tetbib* – "rušenje".[1]

(تَبَابٌ) خُسْرَانٌ (تَتْبِيبٌ) تَدْمِيرٌ.

POGLAVLJE...

باب

4971. PRIČAO NAM JE Jusuf b. Musa, njemu Ebu-Usama, ovom A'meš, a njemu Amr b. Murra, prenoseći od Seida b. Džubejra, a on od Ibn-Abbasa, radijallahu anhuma, da je rekao:
"Kada je objavljeno: 'I opominji rodbinu svoju najbližu!'[2] i iskrene ljude od njih, izišao je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, i popeo se na brdo Safa uzvikujući: 'Opasnost!'
'Ko je ovo?!', povikali su i okupili se oko njega, a on ih upita: 'Šta mislite: kada bih vas obavijestio da konjica izlazi iz podnožja ovog brda, da li biste mi povjerovali?'
'Kod tebe nikada nismo zapazili laž!', odgovorili su. 'Ja vas, doista, opominjem pred žestokom kaznom!', reče on.
'Teško tebi! Zar si nas sakupio samo zbog toga?!', reče Ebu-Leheb. Nakon toga je ustao, pa je objavljeno: 'Neka propadne Ebu-Leheb, i propao je!'"[3]
A'meš je tada učio: "... *ve kad tebbe*!"[4]
(a već je propao).

٤٩٧١. حَدَّثَنَا يُوسُفُ بْنُ مُوسَى حَدَّثَنَا أَبُو أُسَامَةَ حَدَّثَنَا الأَعْمَشُ حَدَّثَنَا عَمْرُو بْنُ مُرَّةَ عَنْ سَعِيدِ بْنِ جُبَيْرٍ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا قَالَ لَمَّا نَزَلَتْ (وَأَنْذِرْ عَشِيرَتَكَ الأَقْرَبِينَ) وَرَهْطَكَ مِنْهُمُ الْمُخْلَصِينَ خَرَجَ رَسُولُ اللهِ ﷺ حَتَّى صَعِدَ الصَّفَا فَهَتَفَ يَا صَبَاحَاهْ فَقَالُوا مَنْ هَذَا فَاجْتَمَعُوا إِلَيْهِ فَقَالَ أَرَأَيْتُمْ إِنْ أَخْبَرْتُكُمْ أَنَّ خَيْلاً تَخْرُجُ مِنْ سَفْحِ هَذَا الْجَبَلِ أَكُنْتُمْ مُصَدِّقِيَّ قَالُوا مَا جَرَّبْنَا عَلَيْكَ كَذِبًا قَالَ فَإِنِّي نَذِيرٌ لَكُمْ بَيْنَ يَدَيْ عَذَابٍ شَدِيدٍ قَالَ أَبُو لَهَبٍ تَبًّا لَكَ مَا جَمَعْتَنَا إِلاَّ لِهَذَا ثُمَّ قَامَ فَنَزَلَتْ (تَبَّتْ يَدَا أَبِي لَهَبٍ وَتَبَّ) وَقَدْ تَبَّ هَكَذَا قَرَأَهَا الأَعْمَشُ يَوْمَئِذٍ.

Abbasa, radijallahu anhuma, koji je bio mlad, pa su se učesnici Bedra iznenadili zbog toga. Omer je, radijallahu anhu, to primijetio i postavio im pitanje kako bi im dokazao da Ibn-Abbas, iako mlad, ima više znanja i intelektualne zrelosti od drugih, što je ovaj i dokazao. Inače, Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, molio je Allaha, dželle šanuhu, za njega, da mu da sposobnost razumijevanja vjere i ispravnog tumačenja Kur'ana.

1 Ove termine upotrebljava Buhari pojašnjavajući prvi ajet ove sure: "Neka propadne Ebu-Leheb, i propao je!"

2 Eš-Šu'ara, 214.

3 El-Leheb, 1.

4 Dakle, A'meš je učio: *"Tebbet jeda Ebi-Lehebin ve kad tebbe!"* Međutim, ovaj kiraet nije prenesen mutevatir predanjem.

RIJEČI UZVIŠENOG: "... I PROPAO JE! NEĆE MU OD KORISTI BITI BLAGO NJEGOVO, A NI ONO ŠTO JE STEKAO!"[5]

باب قوله
(وتبَّ ما أغنى عنه مالُه وما كسب)

4972. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Selami, njemu Ebu-Mu'avija, a ovom A'meš, prenoseći od Amra b. Murre, on od Seida b. Džubejra, a ovaj od Ibn-Abbasa (da je kazivao):
"Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, izišao je u dolinu Mekke, popeo se na brežuljak i povikao: 'Opasnost!' Kurejševići su se okupili oko njega, pa ih je on upitao: 'Šta mislite: kada bih vam rekao da će vas neprijatelj napasti ujutro ili navečer, da li biste mi povjerovali?'
'Da', odgovorili su.
'Ja vas, doista, opominjem pred žestoku kaznu!', reče on.
'Teško tebi! Zar si nas zbog toga sakupio?!', viknuo je Ebu-Leheb. Tada je Uzvišeni Allah objavio: 'Neka propadne Ebu-Leheb...'"[6]

٤٩٧٢. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ سَلَامٍ أَخْبَرَنَا أَبُو مُعَاوِيَةَ حَدَّثَنَا الأَعْمَشُ عَنْ عَمْرِو بْنِ مُرَّةَ عَنْ سَعِيدِ بْنِ جُبَيْرٍ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ خَرَجَ إِلَى الْبَطْحَاءِ فَصَعِدَ إِلَى الْجَبَلِ فَنَادَى يَا صَبَاحَاهْ فَاجْتَمَعَتْ إِلَيْهِ قُرَيْشٌ فَقَالَ أَرَأَيْتُمْ إِنْ حَدَّثْتُكُمْ أَنَّ الْعَدُوَّ مُصَبِّحُكُمْ أَوْ مُمَسِّيكُمْ أَكُنْتُمْ تُصَدِّقُونِي قَالُوا نَعَمْ قَالَ فَإِنِّي نَذِيرٌ لَكُمْ بَيْنَ يَدَيْ عَذَابٍ شَدِيدٍ فَقَالَ أَبُو لَهَبٍ أَلِهَذَا جَمَعْتَنَا تَبًّا لَكَ فَأَنْزَلَ اللهُ عَزَّ وَجَلَّ (تَبَّتْ يَدَا أَبِي لَهَبٍ) إِلَى آخِرِهَا.

5 El-Leheb, 1-2.

6 Ebu-Leheb bio je amidža Muhammedov, sallallahu alejhi ve sellem. Njegovo je ime bilo Abdul-Uzza b. Abdul-Muttalib. Kurtubi navodi više mišljenja o nastanku njegovog imena Ebu-Leheb. Jedni smatraju da mu je to ime dato zbog lica koje je bilo crveno kao plamen, drugi daju prednost mišljenju da se radi o Allahovoj volji da ga učini onakvim kakav i jest, tj. ući će u plamen, a i ime mu podsjeća na vatru, u kojoj će boraviti.

RIJEČI UZVIŠENOG: "UĆI ĆE ON, SIGURNO, U VATRU RASPLAMSALU!"[1]

باب قَوْلُهُ (سَيَصْلَى نَارًا ذَاتَ لَهَبٍ)

4973. PRIČAO NAM JE Umer b. Hafs, njemu njegov otac, ovom A'meš, a njemu Amr b. Murra, prenoseći od Seida b. Džubejra, a on od Ibn-Abbasa, radijallahu anhuma, (da je kazivao): "Rekao je Ebu-Leheb: 'Teško tebi! Zar si nas zbog ovoga sakupio?!' Tada je objavljeno: 'Neka propadne Ebu-Leheb...'"

٤٩٧٣ . حَدَّثَنَا عُمَرُ بْنُ حَفْصٍ حَدَّثَنَا أَبِي حَدَّثَنَا الأَعْمَشُ حَدَّثَنِي عَمْرُو بْنُ مُرَّةَ عَنْ سَعِيدِ بْنِ جُبَيْرٍ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا قَالَ أَبُو لَهَبٍ تَبًّا لَكَ أَلِهَذَا جَمَعْتَنَا فَنَزَلَتْ (تَبَّتْ يَدَا أَبِي لَهَبٍ) إِلَى آخِرِهَا .

RIJEČI UZVIŠENOG: "... I ŽENA NJEGOVA KOJA SPLETKARI."[2]

باب قَوْلِهِ (وَامْرَأَتُهُ حَمَّالَةَ الْحَطَبِ)

Mudžahid kaže: "Ova 'koja spletkari' ide s ogovaranjem.[3]
'O vratu njenu bit će uže od ličine usukane.'"[4]
Neki kažu da je ovo "od ličine usukane"
– lanac koji će biti u vatri.[5]

وَقَالَ مُجَاهِدٌ حَمَّالَةُ الْحَطَبِ تَمْشِي بِالنَّمِيمَةِ (فِي جِيدِهَا حَبْلٌ مِنْ مَسَدٍ) يُقَالُ مِنْ مَسَدٍ لِيفِ الْمُقْلِ وَهِيَ السِّلْسِلَةُ الَّتِي فِي النَّارِ .

1 El-Leheb, 3.

2 El-Leheb, 4. Ebu-Lehebova žena Umm-Džemil, sestra Ebu-Sufjana b. Harba, s istom mržnjom i neprijateljstvom odnosila se prema Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem.

3 Ona je, kako bilježi Seid b. Mensur, posredstvom Muhammeda b. Sirina, idolopoklonicima prenosila laži o Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, i njegovim drugovima i trudila se da potpali među njima što veći plamen mržnje i neprijateljstva.

4 El-Leheb, 5.

5 Ebu-Ubejda kaže da će to uže od usukane ličine visiti o njenom vratu u džehennemskoj vatri. Seid b. Musejjib kazuje da je imala skupocjenu ogrlicu i govorila: "Prodat ću je i potrošiti u borbi protiv Muhammeda!", pa će joj Allah umjesto nje u Džehennem dati oko vrata uže od ličine usukane. (*Tefsir Ibn-Kesir*, str. 1546, skraćeno izdanje, 1423-2002 g.)

U ime Allaha, Svemilosnog, Samilosnog!	بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ
SURA EL-IHLAS (ISKRENOST)[6]	سُورَةُ قُلْ هُوَ اللَّهُ أَحَدٌ (الإخلاص)
Neki kažu da nema nunacije na riječima *ehad*, odnosno *vahid*.	يُقَالُ لاَ يُنَوَّنُ (أَحَدٌ) أَيْ وَاحِدٌ .
POGLAVLJE...	باب
4974. PRIČAO NAM JE Ebu-Jeman, njemu Šuajb, a ovom Ebu-Zinad, prenoseći od A'redža, on od Ebu-Hurejre, radijallahu anhu, a ovaj od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, da je rekao: "Allah kaže: 'Čovjek Mi protuslovi, a nema na to pravo i vrijeđa me a nema na to pravo. Ako je riječ o njegovu protivljenju Meni – to su njegove riječi: 'Neće me proživiti onako kao što me je stvorio! Prvo stvaranje nije Meni lakše od ponovljenoga! A kad je riječ o tome da Me on vrijeđa, to su njegove riječi: 'Allah je Sebi uzeo dijete!' Ja sam, međutim, Jedan i Utočište svakom! Nisam rodio, niti sam rođen, i niko Mi ravan nije!'"	٤٩٧٤. حَدَّثَنَا أَبُو الْيَمَانِ حَدَّثَنَا شُعَيْبٌ حَدَّثَنَا أَبُو الزِّنَادِ عَنِ الأَعْرَجِ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللهُ عنه عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ قَالَ اللهُ كَذَّبَنِي ابْنُ آدَمَ وَلَمْ يَكُنْ لَهُ ذَلِكَ وَشَتَمَنِي وَلَمْ يَكُنْ لَهُ ذَلِكَ فَأَمَّا تَكْذِيبُهُ إِيَّايَ فَقَوْلُهُ لَنْ يُعِيدَنِي كَمَا بَدَأَنِي وَلَيْسَ أَوَّلُ الْخَلْقِ بِأَهْوَنَ عَلَيَّ مِنْ إِعَادَتِهِ وَأَمَّا شَتْمُهُ إِيَّايَ فَقَوْلُهُ اتَّخَذَ اللهُ وَلَدًا وَأَنَا الأَحَدُ الصَّمَدُ لَمْ أَلِدْ وَلَمْ أُولَدْ وَلَمْ يَكُنْ لِي كُفْئًا أَحَدٌ .

6 Ovo poglavlje govori o tevhidu čistoj Allahovoj jednoći. Ubejj b. Ka'b, radijallahu anhu, prenosi da su idolopoklonici tražili da im se opiše Uzvišeni Allah, pa je Gospodar svjetova objavio ovo poglavlje.
Po Ebu-Hurejrinom, radijallahu anhu, predanju Allahov je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Sve ima svoje rodoslovlje, a Allahovo je: '*Kul huvallahu ehad! Allahus-samed*...'"
Po mnogim predanjima Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, ovo poglavlje naziva trećinom Kur'ana upravo zbog njegova sadržaja. Ono, ukratko, sadrži temeljne principe islamskog vjerovanja (akaida).
Enes, radijallahu anhu, u hadisu koji bilježi Buhari prenosi da je jedan ensarija u mesdžidu Kuba, uz ostale sure, na svakom rekatu učio i ovu suru, pa su o tome obavijestili Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, koji ga je upitao za razlog takvog postupka, na što je on odgovorio: "Ja volim ovu suru!" Allahov mu Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, reče: "Tvoja ljubav prema njoj uvest će te u Džennet!" Enes, radijallahu anhu, također prenosi hadis koji bilježi Ebu-Ja'la Musili. U njemu se navodi da je Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, klanjao dženazu Mu'aviji b. Mu'aviji Lejsiju, kojoj su prisustvovala i dva safa meleka, a u svakom od njih bilo je po 70000 meleka. Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, upitao je Džibrila šta je on to učinio da je zaslužio ovakvu počast kod Allaha, pa mu je Džibril odgovorio da je to zbog njegove velike ljubavi prema suri El-Ihlas, koju je učio stojeći, sjedeći, ležeći, hodajući i u drugim prilikama.

RIJEČI UZVIŠENOG: "ALLAH JE UTOČIŠTE SVAKOM!"[1]

باب قَوْلُهُ {اللَّهُ الصَّمَدُ}

Arapi nazivaju svoje ugledne ljude *es-samed* (utočište, gospodar, prvak). Ebu-Vail kaže da je to gospodar koji je dostigao vrhunac ugleda.

وَالْعَرَبُ تُسَمِّي أَشْرَافَهَا الصَّمَدَ قَالَ أَبُو وَائِلٍ هُوَ السَّيِّدُ الَّذِي انْتَهَى سُودَدُهُ .

4975. PRIČAO NAM JE Ishak b. Mensur, njemu Abdur-Rezzak, ovom Ma'mer, prenoseći od Hemmama, on od Ebu-Hurejre, radijallahu anhu, a ovaj od Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, da je rekao:
"Allah kaže: 'Čovjek mi protuslovi, a nema na to pravo i vrijeđa me a nema na to pravo. Što se tiče njegovog protivljenja Meni, to su njegove riječi da ga Ja ne mogu proživiti onako kako sam to učinio prvi put. A što se tiče njegovog vrijeđanja Mene, to su njegove riječi da je Allah Sebi uzeo dijete, a Ja sam Utočište svakom, nisam rodio, niti sam rođen, i niko Mi ravan nije!'"
"Nije rodio i rođen nije, i niko Mu ravan nije!" (*Kufuen*, *kefien* i *kifaen* jesu jedno te isto.)

٤٩٧٥ . حَدَّثَنَا إِسْحَاقُ بْنُ مَنْصُورٍ قَالَ وَحَدَّثَنَا عَبْدُ الرَّزَّاقِ أَخْبَرَنَا مَعْمَرٌ عَنْ هَمَّامٍ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ قَالَ اللهُ كَذَّبَنِي ابْنُ آدَمَ وَلَمْ يَكُنْ لَهُ ذَلِكَ وَشَتَمَنِي وَلَمْ يَكُنْ لَهُ ذَلِكَ أَمَّا تَكْذِيبُهُ إِيَّايَ أَنْ يَقُولَ إِنِّي لَنْ أُعِيدَهُ كَمَا بَدَأْتُهُ وَأَمَّا شَتْمُهُ إِيَّايَ أَنْ يَقُولَ اتَّخَذَ اللهُ وَلَدًا وَأَنَا الصَّمَدُ الَّذِي لَمْ أَلِدْ وَلَمْ أُولَدْ وَلَمْ يَكُنْ لِي كُفُوًا أَحَدٌ {لَمْ يَلِدْ وَلَمْ يُولَدْ وَلَمْ يَكُنْ لَهُ كُفُوًا أَحَدٌ} كُفُوًا وَكَفِيئًا وَكِفَاءً وَاحِدٌ .

---

1 El-Ihlas, 2.

U ime Allaha, Svemilosnog, Samilosnog!

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

SURA EL-FELEK (SVITANJE)

سُورَةُ قُلْ أَعُوذُ بِرَبِّ الْفَلَقِ

Mudžahid kaže da *el-felek*[2] znači "svitanje"; gasikin[3] – "mrkle noći"; *iza vekabe*[4] – "kada razastre tmine" (tj. kada Sunce zađe). Kaže se *ebjenu min feleki ve ferekis-subhi* – "jasniji od praskozorja i svitanja". *Vekabe* znači "kada u sve stvari uđe i nastane tmina".

وَقَالَ مُجَاهِدٌ الْفَلَقُ الصُّبْحُ وَ (غَاسِقٍ) اللَّيْلُ (إِذَا وَقَبَ) غُرُوبُ الشَّمْسِ يُقَالُ أَبْيَنُ مِنْ فَرَقِ وَفَلَقِ الصُّبْحِ (وَقَبَ) إِذَا دَخَلَ فِي كُلِّ شَيْءٍ وَأَظْلَمَ .

4976. PRIČAO NAM JE Kutejba b. Seid, njemu Sufjan, prenoseći od Asima i Abde, a njih dvojica od Zirra b. Hubejša da je kazivao:
"Pitao sam Ubejja b. Ka'ba o (surama) Muavvizetejn,[5] pa mi je odgovorio: 'Pitao sam Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, (o tome), pa mi je odgovorio: 'Rečeno mi je, pa sam rekao!' Mi kažemo ono što je rekao Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem.'"[6]

٤٩٧٦ . حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ بْنُ سَعِيدٍ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ عَنْ عَاصِمٍ وَعَبْدَةَ عَنْ زِرِّ بْنِ حُبَيْشٍ قَالَ سَأَلْتُ أُبَيَّ بْنَ كَعْبٍ عَنِ الْمُعَوِّذَتَيْنِ فَقَالَ سَأَلْتُ رَسُولَ اللهِ ﷺ فَقَالَ قِيلَ لِي فَقُلْتُ فَنَحْنُ نَقُولُ كَمَا قَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ .

---

2 El-Felek, 1. Uzvišeni Allah poučava Svoga Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, kako da Ga moli i traži zaštitu od Njega, Gospodara svitanja i svanuća.
Većina učenjaka, među njima i Džabir b. Abdullah, Hasan Basri, Seid b. Džubejr, Mudžahid, Katada i dr., smatraju da je *el-felek* svitanje, osvit zore. Međutim, postoje i druga mišljenja o značenju ovog termina. Tako u jednom predanju Ibn-Abbas smatra da je to zatvor u Džehennemu. Ubejj b. Ka'b smatra da je to soba u Džehennemu: kada se otvore njena vrata, zavrište stanovnici Džehennema od njene vreline. Ebu-Abdur-Rahman drži da je *el-felek* jedno od imena Džehennema, a Kelbi misli da je to jedna od džehennemskih dolina. Abdullah b. Omer, radijallahu anhu, tvrdi da je to stablo u Džehennemu, a u jednom predanju Seida b. Džubejra bilježi se da je to jedna od džehennemskih provalija.

3 El-Felek, 3. Poučava ga da traži od Njega zaštitu od mrkle noći i zla koje ona sadržava u sebi.

4 Isti ajet. Zlo može biti u noći koja razastre i raširi tmine.

5 To je naziv za sure El-Felek i En-Nas.

6 Radi se o tome da je to melek Džibril rekao Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, pa je on to nakon toga izgovorio.
U mnogobrojnim predanjima ova dva poglavlja koja se zovu *El-Muavvizetejn* smatraju se dvama najvažnijim poglavljima kojima se traži zaštita i utočište kod Gospodara svjetova.
Nesai bilježi da je Ukba b. Amir, radijallahu anhu, došao Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, i zamolio ga da mu prouči sure Hud i Jusuf, ali mu je on proučio suru El-Felek i, po drugom predanju, rekao mu: "Ukba, traži zaštitu ovim dvjema surama (El-Felek i En-Nas), jer onaj koji traži zaštitu ne može naći bolju od one koja je u ovim dvjema surama!" U trećem predanju, koje također bilježi Nesai, spominju se tri sure: El-Ihlas, El-Felek i En-Nas, za koje je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao da osiguravaju najbolju zaštitu.
Buharija i Muslim bilježe sahih hadise od Aiše, radijallahu anha, koja kaže da bi Poslanik, sallallahu alejhi

U ime Allaha, Svemilosnog, Samilosnog!

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

SURA EN-NAS (LJUDI)

سُورَةُ قُلْ أَعُوذُ بِرَبِّ النَّاسِ

Prenosi se od Ibn-Abbasa da je rekao: "*El-vesvas*[1] znači 'šejtansko došaptavanje'. Kada se rodi dijete, obuzme ga šejtan: ako se spomene ime Uzvišenog Allaha, on ga napusti, a ako se ne spomene, on se učvrsti u njegovu srcu."[2]

وَيُذْكَرُ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ (الْوَسْوَاسِ) إِذَا وُلِدَ خَنَسَهُ الشَّيْطَانُ فَإِذَا ذُكِرَ اللهُ عَزَّ وَجَلَّ ذَهَبَ وَإِذَا لَمْ يَذْكُرِ اللهَ ثَبَتَ عَلَى قَلْبِهِ .

4977. PRIČAO NAM JE Ali b. Abdullah, njemu Sufjan, a ovom Abda b. Ebu-Lubaba, prenoseći od Zirra b. Hubejša; a PRIČAO NAM JE i Asim, prenoseći od Zirra da je rekao:
"Pitao sam Ubejja b. Ka'ba: 'Ebu-Munzire, tvoj brat (po vjeri) Ibn-Mesud kaže to i to?'[3], pa mi

٤٩٧٧ . حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ عَبْدِاللهِ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ حَدَّثَنَا عَبْدَةُ بْنُ أَبِي لُبَابَةَ عَنْ زِرِّ بْنِ حُبَيْشٍ ح وَحَدَّثَنَا عَاصِمٌ عَنْ زِرٍّ قَالَ سَأَلْتُ أُبَيَّ بْنَ كَعْبٍ قُلْتُ يَا أَبَا الْمُنْذِرِ إِنَّ أَخَاكَ ابْنَ مَسْعُودٍ

ve sellem, kada bi se tužio na nešto, učio ove dvije sure, a kada bi ga nadvladali bolovi, Aiša, radijallahu anha, bi mu ih učila i potirala njegovim rukama po njegovu tijelu.
Također se bilježi da bi Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, kada bi legao u postelju, proučio sure El-Ihlas, El-Felek i En-Nas, puhnuo bi ulaznim zrakom u svoje ruke, a onda potrao rukama svoje tijelo koliko bi mogao dohvatiti i to bi činio tri puta.
Buhari i Muslim bilježe predanje od Aiše, radijallahu anha, koja kaže da je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, bio opsihren tako da su mu se priviđalo: činilo mu se da je nešto uradio ili da nešto radi, a on to uopće nije radio. Došla su mu dva meleka: jedan koji je stao kod njegove glave, a drugi kod nogu, i obavijestila ga da mu je postavljen sihr u jedan obližnji bunar. Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, poslao je Aliju, Zubejra i Ammara b. Jasira, koji su sihr, što mu ga je bio postavio židov Lebid b. Asam, pronašli ispod jednog kamena. Tim su povodom objavljene ove dvije sure, a sihr od Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, bio je otklonjen.
Preporučeno je ove dvije sure učiti svako jutro i svaku večer kao preventivnu mjeru protiv sihra džina, šejtana, zavidnika i zala koja dolaze od ljudi, džina i šejtana.

1 En-Nas, 4.

2 U više predanja navodi se da šejtan pristupa čovjekovom srcu i kola po tijelu svake osobe kao što kola njegova krv. Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, u jednom autentičnom hadisu kaže da je i njemu dodijeljen šejtan, ali ga je on, uz Allahovu pomoć, oplemenio islamom, te mu on naređuje samo dobro. Ostali ljudi dužni su stalno biti obazrivi na šejtana i njegovo došaptavanje. Čovjek se u tom pogledu nikada ne smije zaboraviti, jer svaki zaborav i gaflet jača i učvršćuje šejtana u njemu, a svako prisjećanje na Allaha, dželle šanuhu, i spominjanje Njegovog imena odstranjuje šejtana i udaljuje ga od čovjeka.
Inače, u ovom poglavlju spominju se tri Allahova svojstva: gospodstvo, vlast i božanstvo. Naime, On je Gospodar svega što postoji, Vladar svega i Bog svega; sve što je stvoreno Njemu je potčinjeno i traži od Njega pomoć i zaštitu. U ova dva posljednja kur'anska poglavlja sadržan je najbolji obrazac traženja zaštite od Allaha, Gospodara svega stvorenog i Spasitelja od svega što je stvorio i, kao iskušenje, dao ljudima.

3 Tj. ne piše *Muavvizetejn* u svom *mushafu*. Izgleda da ovo jasno nisu spomenuli neki prenosioci smatrajući ga velikim. U ovome nije slijedio Ibn-Mes'uda niko od ashaba. Sahih predanja govore da ih je Vjerovjesnik sallallahu alejhi ve sellem, učio u namazu. To je u Muslimovom *Sahihu* od Ukbe b. Amira, a Ibn-Hibban

je on odgovorio: 'Pitao sam Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, (o tome), te mi je rekao: 'Rečeno mi je, pa sam rekao!' Mi kažemo isto ono što je rekao Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem.'"

يَقُولُ كَذَا وَكَذَا فَقَالَ أُبَيٌّ سَأَلْتُ رَسُولَ اللهِ ﷺ فَقَالَ لِي قِيلَ لِي فَقُلْتُ قَالَ فَنَحْنُ نَقُولُ كَمَا قَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ.

je u njemu u drugom rivajetu od Ukbe b. Amira dodao: Pa ako možeš da te ne promakne njeno učenje u namazu, onda to učini.
Bilježi Ahmed preko Ebi Ala' b. Šehira od jednog ashaba: "Da ga je naučio Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, *Muavvizetejn* i rekao mu: "Kada budeš klanjao uči ih." Lanac prenosilaca mu je vjerodostojan. Seid b. Mensur u hadisu Mu'az b. Džebela spominje da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, klanjao sabah i učio *Muavvizetejn*. Sve to ukazuje da su Muavvizetejn dio Kur'ana koji je mutevatir.
Što se tiče toga što Ibn-Mes'ud, radijallahu aanhu, ove dvije sure nije napisao u svom mushafu, može biti više objašnjenja za to. Objašnjenje za to, između ostalog, može biti to da Ibn-Mes'ud nije nijekao da su od Kur'ana, već je negirao da ih treba pisati u mushaf jer je za to potrebna dozvola Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, a koja do njega nije doprla, ili kod njega nije tada bila utvrđena da su dio Kur'ana, a nakon toga je utvrđeno i složno potvrđeno. To znači da je bio postignut tevatur (složni konsenzus) svih ashaba osim Ibn-Mes'uda, tada, što do njega nije doprlo, pa je naknadno i u njegovom slučaju potrvrđeno. (*Fethul-bari*, 8/615-616)

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَٰنِ الرَّحِيمِ

U ime Allaha, Svemilosnog, Samilosnog!

كِتَابُ فَضَائِلِ الْقُرْآنِ

VRIJEDNOSTI KUR'ANA

KAKO SE SPUŠTALA OBJAVA I ŠTA JE PRVO OBJAVLJENO

باب كَيْفَ نَزَلَ الْوَحْيُ وَأَوَّلُ مَا نَزَلَ

Ibn-Abbas kaže: "*El-muhejmin je el-emin* (povjerenik). Kur'an je povjerenik za svaku knjigu prije njega objavljenu."[1]

قَالَ ابْنُ عَبَّاسٍ الْمُهَيْمِنُ الأَمِينُ الْقُرْآنُ أَمِينٌ عَلَى كُلِّ كِتَابٍ قَبْلَهُ .

4978, 4979. PRIČAO NAM JE Ubejdullah b. Musa, prenoseći od Šejbana, on od Jahjaa, a ovaj od Ebu-Seleme da je rekao:
"Obavijestili su me Aiša i Ibn-Abbas, radijallahu anhum, da je Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, Kur'an objavljivan deset godina u Meki i deset u Medini."[2]

٤٩٧٨-٤٩٧٩ . حَدَّثَنَا عُبَيْدُاللهِ بْنُ مُوسَى عَنْ شَيْبَانَ عَنْ يَحْيَى عَنْ أَبِي سَلَمَةَ قَالَ أَخْبَرَتْنِي عَائِشَةُ وَابْنُ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُم قَالاَ لَبِثَ النَّبِيُّ ﷺ بِمَكَّةَ عَشْرَ سِنِينَ يُنْزَلُ عَلَيْهِ الْقُرْآنُ وَبِالْمَدِينَةِ عَشْرَ سِنِينَ .

1 Kur'an Časni posljednja je iz niza Allahovih objava, koje je On slao preko Svojih poslanika. U njemu su sadržane sve temeljne istine o kojima govore prijašnje Božije knjige, tako da je Kur'an jamac, i garant - Nadzornik koji bdije nad prije objavljenim Knjigama potvrđujući ispravno i originalno, a ispravljajući iskrivljeno u njima, nakon koje neće biti potrebe za drugim knjigama.

2 U ovom hadisu govori se o dvadeset godina objavljivanja Kur'ana. Postoji mišljenje da je to objavljivanje trajalo 23 godine, i to 13 godina u Meki, a 10 u Medini.
Međutim, prvo je mišljenje dosta rašireno među islamskim učenjacima. Hakim u *Mustedreku*, oslanjajući se na predanje Ibn-Abbasa, radijallahu anhuma, za koje kaže da je vjerodostojno, kaže: "Kur'an je u cijelosti poslan na najbliže nebo, a onda je postupno objavljivan Muhammedu, sallallahu alejhi ve sellem, u toku dvadeset godina." Slično predanje bilježi i Nesai. Razlika u mišljenjima o trajanju objavljivanja Kur'ana može se objasniti činjenicom da je u početku Poslanikove, sallallahu alejhi ve sellem, misije bilo zastoja u objavljivanju, tako da je uzastopno objavljivanje doista trajalo dvadeset godina, kako misli većina učenjaka i kako se navodi u većini predanja.

4980. PRIČAO NAM JE Musa b. Isma‘il, a njemu Mu‘temir da je čuo od svoga oca, a on od Osmana da je rekao:
“Obaviješten sam da je Džibril došao Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, i razgovarao s njim u prisustvu Umm-Seleme, pa ju je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, upitao: ‘Ko je ovo?’ (ili kako je već rekao)
‘Ovo je Dihja’, odgovorila je ona. Kada je otišao, ona je kasnije izjavila: ‘Tako mi Allaha, mislila sam da je to bio on sve dok nisam čula govor u kome Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, obavještava o Džibrilovoj vijesti’ (ili kako je već rekao).”[1]
Moj je otac rekao: “Upitao sam Ebu-Usmana: ‘Od koga si ovo čuo?’
‘Od Usame b. Zejda’, odgovorio je.”

٤٩٨٠. حَدَّثَنَا مُوسَى بْنُ إِسْمَاعِيلَ حَدَّثَنَا مُعْتَمِرٌ قَالَ سَمِعْتُ أَبِي عَنْ أَبِي عُثْمَانَ قَالَ أُنْبِئْتُ أَنَّ جِبْرِيلَ أَتَى النَّبِيَّ ﷺ وَعِنْدَهُ أُمُّ سَلَمَةَ فَجَعَلَ يَتَحَدَّثُ فَقَالَ النَّبِيُّ ﷺ لأُمِّ سَلَمَةَ مَنْ هَذَا أَوْ كَمَا قَالَ قَالَتْ هَذَا دِحْيَةُ فَلَمَّا قَامَ قَالَتْ وَاللهِ مَا حَسِبْتُهُ إِلاَّ إِيَّاهُ حَتَّى سَمِعْتُ خُطْبَةَ النَّبِيِّ ﷺ يُخْبِرُ خَبَرَ جِبْرِيلَ أَوْ كَمَا قَالَ قَالَ أَبِي قُلْتُ لأَبِي عُثْمَانَ مِمَّنْ سَمِعْتَ هَذَا قَالَ مِنْ أُسَامَةَ بْنِ زَيْدٍ .

4981. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Jusuf, njemu Lejs, a ovom Seid Makburi, prenoseći od svoga oca, a on od Ebu-Hurejre, radijallahu anhu, da je rekao:
“Vjerovjesnik je, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: ‘Svim vjerovjesnicima date su mudžize na osnovu kojih su im ljudi povjerovali, a meni je data Objava, koju mi je Allah spustio, pa se nadam da ću ja biti onaj koji će imati najviše sljedbenika na Sudnjem danu!’”[2]

٤٩٨١. حَدَّثَنَا عَبْدُاللهِ بْنُ يُوسُفَ حَدَّثَنَا اللَّيْثُ حَدَّثَنَا سَعِيدٌ الْمَقْبُرِيُّ عَنْ أَبِيهِ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ قَالَ قَالَ النَّبِيُّ ﷺ مَا مِنَ الأَنْبِيَاءِ نَبِيٌّ إِلاَّ أُعْطِيَ مَا مِثْلُهُ آمَنَ عَلَيْهِ الْبَشَرُ وَإِنَّمَا كَانَ الَّذِي أُوتِيتُ وَحْيًا أَوْحَاهُ اللهُ إِلَيَّ فَأَرْجُو أَنْ أَكُونَ أَكْثَرَهُمْ تَابِعًا يَوْمَ الْقِيَامَةِ .

1 Ovdje se radi o Džibrilovu dolasku Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, u liku poznatog ashaba Dihje b. Halife Kelbija, u čijem se liku najčešće i pojavljivao. Umm-Selema, radijallahu anha, Poslanikova, sallallahu alejhi ve sellem, supruga, smatrala je da se doista radilo o ovom ashabu sve dok nije čula hutbu u kojoj je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, spomenuo ono što mu je Džibril saopćio. Kadi Ijad kaže da je to najbolji dokaz da je moguće da se melek utjelovi, s Allahovom dozvolom, u lik i oblik čovjeka. Inače, Džibril se, prema autentičnim predanjima u oba *Sahiha*, ukazao Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, u svom stvarnom liku samo dva puta.
Što se tiče riječi ili kako je već rekao, koju jedan od prenosilaca ovog hadisa upotrebljava, ona jasno upućuje na njegovu preciznost i oprez, tj. pa ukoliko postoji i mali djelić sumnje da se hadis ne navodi toliko precizno od slova do slova, onda prenosilac upotrebljava ove riječi kako bi se ogradio od moguće greške.

2 Svaki je poslanik imao određeno nadnaravno djelo koje ljudi nisu mogli dostići svojim ljudskim sposobnostima. To je bio razlog da su se mnogi sljedbenici ranijih poslanika uvjerili u istinitost i iskrenost poslanika baš tim putem i počeli slijediti učenje koje im se nudilo. Tako je Musa, alejhis-selam, uz Allahovu pomoć, pretvarao štap u zmiju; Sulejman, alejhis-selam, razgovarao je sa životinjama, a Isa, alejhis-selam, s Allahovom dozvolom, liječio je gubavce i oživljavao mrtve. Dakle, radilo se o nečem što je u to vrijeme narodu bilo poznato: poslanik bi to uradio, dok drugi to nisu mogli učiniti.
Budući da su Arapi bili poznati retoričari i pjesnici i da im u tom periodu ljudske historije u govorništvu

4982. PRIČAO NAM JE Amr b. Muhammed, njemu Ja'kub b. Ibrahim, ovom njegov otac, prenoseći od Saliha b. Kejsana, a on od Ibn-Šihaba da je rekao:
"Obavijestio me je Enes b. Malik, radijallahu anhu, da je Uzvišeni Allah redovno slao Objavu Svome Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, tokom njegovog života, a objavljivanje pred smrt bilo je češće nego u prethodnom periodu. Nakon toga Allahov je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, preselio na ahiret."[3]

٤٩٨٢. حَدَّثَنَا عَمْرُو بْنُ مُحَمَّدٍ حَدَّثَنَا يَعْقُوبُ ابْنُ إِبْرَاهِيمَ حَدَّثَنَا أَبِي عَنْ صَالِحِ بْنِ كَيْسَانَ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ قَالَ أَخْبَرَنِي أَنَسُ بْنُ مَالِكٍ رَضِيَ الله عنه أَنَّ اللهَ تَعَالَى تَابَعَ عَلَى رَسُولِهِ ﷺ الْوَحْيَ قَبْلَ وَفَاتِهِ حَتَّى تَوَفَّاهُ أَكْثَرَ مَا كَانَ الْوَحْيُ ثُمَّ تُوُفِّيَ رَسُولُ اللهِ ﷺ بَعْدُ .

4983. PRIČAO NAM JE Ebu-Nu'ajm, njemu Sufjan, prenoseći od Esveda b. Kajsa, a on od Džunduba da je rekao:
"Vjerovjesnik se, sallallahu alejhi ve sellem, razbolio, te noć ili dvije nije ustajao na noćni namaz. Tada mu je došla jedna žena i rekla: 'Muhammede, tvoj te je šejtan napustio!'[4] Nakon toga Uzvišeni je Allah objavio: 'Tako mi jutra, i noći kada se utiša – Gospodar tvoj nije te ni napustio ni omrznuo!'"[5]

٤٩٨٣. حَدَّثَنَا أَبُو نُعَيْمٍ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ عَنِ الْأَسْوَدِ بْنِ قَيْسٍ قَالَ سَمِعْتُ جُنْدَبًا يَقُولُ اشْتَكَى النَّبِيُّ ﷺ فَلَمْ يَقُمْ لَيْلَةً أَوْ لَيْلَتَيْنِ فَأَتَتْهُ امْرَأَةٌ فَقَالَتْ يَا مُحَمَّدُ مَا أُرَى شَيْطَانَكَ إِلاَّ قَدْ تَرَكَكَ فَأَنْزَلَ اللهُ عَزَّ وَجَلَّ (وَالضُّحَى وَاللَّيْلِ إِذَا سَجَى مَا وَدَّعَكَ رَبُّكَ وَمَا قَلَى) .

niko nije bio ravan, Uzvišeni im Allah šalje Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, jednog od njih, s knjigom punom mudrosti i retorike, koju niko nije mogao dostići niti imitirati. Vidjevši nedostižnost takvih riječi, tadašnji Arapi prihvatili su Kur'an i počeli ga slijediti. Kur'an se, zbog svoje svevremenosti, savršenstva i nedostižnosti, smatra najvećom mudžizom Muhammedovom, sallallahu alejhi ve sellem.

3 Naime, pred Poslanikovu, sallallahu alejhi ve sellem, smrt objavljivanje je učestalo. Dijelovi Kur'ana bili su sve duži i duži, jer su govorili o islamskim propisima. U početku objave bivalo je i prekida u dostavljanju, a i poglavlja su bila kraća. Nakon Hidžre poglavlja su počela bivati sve obimnija zbog objavljivanja propisa, da bi pred samu Poslanikovu, sallallahu alejhi ve sellem, smrt objavljivanje postalo češće i intenzivnije. Islamski učenjaci smatraju da je razlog postupnosti u objavljivanju bolje pamćenje ajeta, mogućnost njihove primjene, kao i stavljanje van snage ajeta koji su, nakon nekog vremena, izgubili moć obligatnosti, premda su i dalje ostajali u tekstu.

4 Radi se o Umm-Džemil, koja se, uz ostale idolopoklonike, rugala Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, smatrajući da ga je Uzvišeni Allah omrznuo i napustio.

5 Ed-Duha, 1-3.

KUR'AN JE OBJAVLJEN ARAPSKIM JEZIKOM NA NARJEČJU KUREJŠA

بَاب نَزَلَ الْقُرْآنُ بِلِسَانِ قُرَيْشٍ وَالْعَرَبِ

Uzvišeni Allah kaže: "Objavljujemo ga kao Kur'an na arapskom jeziku",[1] a također i: "Kur'an je na jasnom arapskom jeziku."[2]

وَقَوْلِ اللهِ تَعَالَى (قُرْآنًا عَرَبِيًّا) (بِلِسَانٍ عَرَبِيٍّ مُبِينٍ) .

4984. PRIČAO NAM JE Ebu-Jemam, njemu Šu'ajb, prenoseći od Zuhrija, a on od Enesa b. Malika da je kazivao:
"Osman je naredio Zejdu b. Sabitu, Seidu b. Asu, Abdullahu b. Zubejru i Abdur-Rahmanu b. Harisu b. Hišamu da prepišu Kur'an u mushaf, rekavši im: 'Ako se raziđete sa Zejdom b. Sabitom u nečem arapskom u Kur'anu, onda to pišite jezikom Kurejša, jer je Kur'an objavljen na njihovom narječju!' Tako su i učinili."[3]

٤٩٨٤. حَدَّثَنَا أَبُو الْيَمَانِ حَدَّثَنَا شُعَيْبٌ عَنِ الزُّهْرِيِّ وَأَخْبَرَنِي أَنَسُ بْنُ مَالِكٍ قَالَ فَأَمَرَ عُثْمَانُ زَيْدَ بْنَ ثَابِتٍ وَسَعِيدَ بْنَ الْعَاصِ وَعَبْدَاللهِ بْنَ الزُّبَيْرِ وَعَبْدَالرَّحْمَنِ بْنَ الْحَارِثِ بْنِ هِشَامٍ أَنْ يَنْسَخُوهَا فِي الْمَصَاحِفِ وَقَالَ لَهُمْ إِذَا اخْتَلَفْتُمْ أَنْتُمْ وَزَيْدُ بْنُ ثَابِتٍ فِي عَرَبِيَّةٍ مِنْ عَرَبِيَّةِ الْقُرْآنِ فَاكْتُبُوهَا بِلِسَانِ قُرَيْشٍ فَإِنَّ الْقُرْآنَ أُنْزِلَ بِلِسَانِهِمْ فَفَعَلُوا .

---

1 Jusuf, 2. Vidi još: Ta-Ha, 113; Ez-Zumer, 28; Fussilet, 3; Eš-Šura, 7; Ez-Zuhruf, 3 i El-Ahkaf, 12.

2 En-Nahl, 103 i Eš-Šuara, 195.

3 Poznato je da je Osman, radijallahu anhu, naredio prepisivanje kur'anskog teksta u mushafe. Razlog za ovakvu naredbu bila je činjenica što je u pojedinim novoosvojenim dalekim područjima, kao što su Jermenija, Azerbejdžan i dr., sve više dolazilo do različitog učenja Kur'ana. Osman je zatražio od Hafse, radijallahu anha, supruge Vjerovjesnikove, sallallahu alejhi ve sellem, da mu pošalje onaj primjerak Kur'ana koji je prepisan za vrijeme Ebu Bekra, radijallahu anhu. Nakon toga grupa koja je navedena u ovom hadisu vrlo je savjesno obavila svoj zadatak uz lični nadzor Osmana, radijallahu anhu.
Nakon završenog posla Osman, radijallahu anhu, stari primjerak mushafa vratio je Hafsi, radijallahu anha, a od umnoženih primjeraka jedan je ostavio u Medini, nazvavši ga izvornikom, a po jedan je primjerak poslao u Meku, Basru, Kufu, Šam, Jemen i Bahrejn. Nakon toga prepisivanje mushafa uzelo je maha, tako da je u Bici na Siffinu, kada je Mu'avijina, radijallahu anhu, vojska podigla mushafe na koplja, uzvikujući: "Neka nam Allahova Knjiga sudi!", bilo oko 500 mushafa. Vremenski razmak između prepisivanja mushafa za vrijeme halife Osmana i Bitke na Sifinu bio je samo sedam godina.
Osmanove, radijallahu anhu, upute prepisivačima da se u slučaju različitog mišljenja o pisanju pojedinih riječi one napišu onako kako ih izgovara Kurejš date su zbog toga što je Zejd b. Sabit bio ensarija, a ostala trojica Kurejševići, te je dolazilo do određenih razlika u načinu pisanja pojedinih riječi.

4985. PRIČAO NAM JE Ebu-Nu'ajm, njemu Hemmam, ovom Ata, a Musedded kaže da im je pričao Jahja b. Seid, prenoseći od Ibn-Džurejdža, kojeg je obavijestio Ata' od Safvana b. Ja'la b. Umejja da je Ja'la govorio:
"Kamo sreće da vidim Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, u trenutku kada mu se spušta Objava!" Kada je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, bio na Dži'rani, na sebi je imao odjeću koja mu je pravila hlad. S njim su bili još neki njegovi ashabi, te mu je prišao jedan namirisani čovjek i upitao: "Šta kažeš, Allahov Poslaniče, o čovjeku koji je ušao u ihramu, pod ogrtačem koji je namirisan?" Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, je izvjesno vrijeme šutio, a onda mu je došla objava, pa je Omer dao znak Ja'lau da priđe. Došao je, prinio svoju glavu i primijetio da mu se (Poslaniku) zacrvenilo lice, čuo se glas (poput čovjeka kada hrče) neko vrijeme, zatim mu je završeno objavljivanje i on upita: "Gdje je onaj koji me je ranije pitao o umri?" Potražili su tog čovjeka, i kada je doveden pred Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, on mu reče: "Što se tiče mirisa koji je na tebi, speri ga tri puta, a što se tiče ogrtača, skini ga, a onda izvrši umru onako kako obavljaš hadž!"[4]

٤٩٨٥. حَدَّثَنَا أَبُو نُعَيْمٍ حَدَّثَنَا هَمَّامٌ حَدَّثَنَا عَطَاءٌ وَقَالَ مُسَدَّدٌ حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ سَعِيدٍ عَنِ ابْنِ جُرَيْجٍ قَالَ أَخْبَرَنِي عَطَاءٌ قَالَ أَخْبَرَنِي صَفْوَانُ بْنُ يَعْلَى بْنِ أُمَيَّةَ أَنَّ يَعْلَى كَانَ يَقُولُ لَيْتَنِي أَرَى رَسُولَ اللهِ ﷺ حِينَ يُنْزَلُ عَلَيْهِ الْوَحْيُ فَلَمَّا كَانَ النَّبِيُّ ﷺ بِالْجِعْرَانَةِ عَلَيْهِ ثَوْبٌ قَدْ أُظِلَّ عَلَيْهِ وَمَعَهُ نَاسٌ مِنْ أَصْحَابِهِ إِذْ جَاءَهُ رَجُلٌ مُتَضَمِّخٌ بِطِيبٍ فَقَالَ يَا رَسُولَ اللهِ كَيْفَ تَرَى فِي رَجُلٍ أَحْرَمَ فِي جُبَّةٍ بَعْدَ مَا تَضَمَّخَ بِطِيبٍ فَنَظَرَ النَّبِيُّ ﷺ سَاعَةً فَجَاءَهُ الْوَحْيُ فَأَشَارَ عُمَرُ إِلَى يَعْلَى أَنْ تَعَالَ فَجَاءَ يَعْلَى فَأَدْخَلَ رَأْسَهُ فَإِذَا هُوَ مُحْمَرُّ الْوَجْهِ يَغِطُّ كَذَلِكَ سَاعَةً ثُمَّ سُرِّيَ عَنْهُ فَقَالَ أَيْنَ الَّذِي يَسْأَلُنِي عَنِ الْعُمْرَةِ آنِفًا فَالْتُمِسَ الرَّجُلُ فَجِيءَ بِهِ إِلَى النَّبِيِّ ﷺ فَقَالَ أَمَّا الطِّيبُ الَّذِي بِكَ فَاغْسِلْهُ ثَلَاثَ مَرَّاتٍ وَأَمَّا الْجُبَّةُ فَانْزِعْهَا ثُمَّ اصْنَعْ فِي عُمْرَتِكَ كَمَا تَصْنَعُ فِي حَجِّكَ.

4 U ovom se hadisu jasno govori o naporu koji je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, osjećao prilikom spuštanja Objave. Ako se uzme u obzir da objava znači uspostavljanje kontakta između meleka i čovjeka, višeg i nižeg, onda su opterećenje i napor koje je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, osjećao sasvim razumljivi. Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, ovdje jasno upozorava vjernike koji obavljaju hadždž i umru da se, dok su u ihramima, ne smiju se mirisati.

SAKUPLJANJE KUR'ANA

4986. PRIČAO NAM JE Musa b. Isma'il, prenoseći od Ibrahima b. Sa'da, on od Ibn-Šihaba, a ovaj od Ubejda b. Sebaka da je Zejd b. Sabit, radijallahu anhu, kazivao:
"Poslao mi je Ebu-Bekr Siddik nakon pogibije učesnika Bitke na Jemami – a Omer b. Hattab već je bio kod njega i reče Ebu-Bekr: 'Došao mi je Omer i rekao: 'U Bici na Jemami povećao se broj poginulih učača Kur'ana. Ja se, doista, bojim da se u sljedećim bitkama broj ubijenih hafiza ne poveća, pa da se ne zagubi dosta toga iz Kur'ana. Stoga smatram da bi trebalo narediti sakupljanje Kur'ana!' Na moje riječi: 'Kako da učiniš nešto što Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, nije učinio?!' – odgovorio je: 'Ovo je, tako mi Allaha, dobro!'
Omer mi', kaže dalje Ebu-Bekr, 'nije prestajao ovo napominjati sve dok Allah moje grudi nije za to proširio, pa sam na to počeo gledati onako kako i Omer gleda.
Kaže Zejd: Rekao je Ebu-Bekr: Ti si (Zejde) mlad i pametan, i mi u tvoju sposobnost ne sumnjamo, a zapisivao si Kur'an Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, pa se pobrini i saberi Kur'an u jednu zbirku!'
'Tako mi Allaha da su me zadužili da prenesem jedno od ovih brda, ne bi mi bilo teže od obaveze sabiranja Kur'ana! Ja rekoh kako da učinite nešto što nije činio Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem?!' Odgovorio mi je: 'To je, tako mi Allaha, dobro!'Ebu-Bekr mi je nastavio ponavljati ovu ideju", kaže Zejd, "sve dok mi Allah nije proširio grudi kao što je proširio prsa Ebu-Bekru i Omeru, radijallahu anhuma, te sam počeo sakupljajti Kur'an, nalazeći ga zapisanog na palminim suhim granama, tankim kamenim pločama i u pamćenju ljudi. Dok nisam našao kraj sure Et-Tevba kod

باب جمع القرآن

٤٩٨٦. حَدَّثَنَا مُوسَى بْنُ إِسْمَاعِيلَ عَنْ إِبْرَاهِيمَ
ابْنِ سَعْدٍ حَدَّثَنَا ابْنُ شِهَابٍ عَنْ عُبَيْدِ بْنِ السَّبَّاقِ
أَنَّ زَيْدَ بْنَ ثَابِتٍ رَضِي الله عنه قَالَ أَرْسَلَ إِلَيَّ
أَبُو بَكْرٍ مَقْتَلَ أَهْلِ الْيَمَامَةِ فَإِذَا عُمَرُ بْنُ الْخَطَّابِ
عِنْدَهُ قَالَ أَبُو بَكْرٍ رَضِي الله عنه إِنَّ عُمَرَ أَتَانِي
فَقَالَ إِنَّ الْقَتْلَ قَدِ اسْتَحَرَّ يَوْمَ الْيَمَامَةِ بِقُرَّاءِ
الْقُرْآنِ وَإِنِّي أَخْشَى أَنْ يَسْتَحِرَّ الْقَتْلُ بِالْقُرَّاءِ
بِالْمَوَاطِنِ فَيَذْهَبَ كَثِيرٌ مِنَ الْقُرْآنِ وَإِنِّي أَرَى أَنْ
تَأْمُرَ بِجَمْعِ الْقُرْآنِ قُلْتُ لِعُمَرَ كَيْفَ تَفْعَلُ شَيْئًا لَمْ
يَفْعَلْهُ رَسُولُ اللهِ ﷺ قَالَ عُمَرُ هَذَا وَاللهِ خَيْرٌ فَلَمْ
يَزَلْ عُمَرُ يُرَاجِعُنِي حَتَّى شَرَحَ اللهُ صَدْرِي لِذَلِكَ
وَرَأَيْتُ فِي ذَلِكَ الَّذِي رَأَى عُمَرُ قَالَ زَيْدٌ قَالَ
أَبُو بَكْرٍ إِنَّكَ رَجُلٌ شَابٌّ عَاقِلٌ لاَ نَتَّهِمُكَ وَقَدْ
كُنْتَ تَكْتُبُ الْوَحْيَ لِرَسُولِ اللهِ ﷺ فَتَتَبَّعِ الْقُرْآنَ
فَاجْمَعْهُ فَوَاللهِ لَوْ كَلَّفُونِي نَقْلَ جَبَلٍ مِنَ الْجِبَالِ مَا
كَانَ أَثْقَلَ عَلَيَّ مِمَّا أَمَرَنِي بِهِ مِنْ جَمْعِ الْقُرْآنِ قُلْتُ
كَيْفَ تَفْعَلُونَ شَيْئًا لَمْ يَفْعَلْهُ رَسُولُ اللهِ ﷺ قَالَ هُوَ
وَاللهِ خَيْرٌ فَلَمْ يَزَلْ أَبُو بَكْرٍ يُرَاجِعُنِي حَتَّى شَرَحَ
اللهُ صَدْرِي لِلَّذِي شَرَحَ لَهُ صَدْرَ أَبِي بَكْرٍ وَعُمَرَ
رَضِي الله عَنْهُمَا فَتَتَبَّعْتُ الْقُرْآنَ أَجْمَعُهُ مِنَ الْعُسُبِ
وَاللِّخَافِ وَصُدُورِ الرِّجَالِ حَتَّى وَجَدْتُ آخِرَ
سُورَةِ التَّوْبَةِ مَعَ أَبِي خُزَيْمَةَ الأَنْصَارِيِّ لَمْ أَجِدْهَا
مَعَ أَحَدٍ غَيْرِهِ (لَقَدْ جَاءَكُمْ رَسُولٌ مِنْ أَنْفُسِكُمْ

Ebu-Huzejme Ensarija. Tu je stajalo: 'Došao vam je Poslanik, jedan od vas; teško mu je što ćete na muke udariti...'[1] – do kraja sure Et-Tevba. Te su stranice potom bile pohranjene kod Ebu-Bekra dok nije preselio, zatim kod Omera dok je bio živ, a nakon toga kod Omerove, radijallahu anhu, kćerke Hafse, radijallahu anha."[2]

عَزِيزٌ عَلَيْهِ مَا عَنِتُّمْ) حَتَّى خَاتِمَةِ بَرَاءَةَ فَكَانَتِ الصُّحُفُ عِنْدَ أَبِي بَكْرٍ حَتَّى تَوَفَّاهُ اللهُ ثُمَّ عِنْدَ عُمَرَ حَيَاتَهُ ثُمَّ عِنْدَ حَفْصَةَ بِنْتِ عُمَرَ رَضِيَ الله عنه .

4987. PRIČAO NAM JE Musa, prenoseći od Ibrahima, a on od Ibn-Šihaba da mu je Enes b. Malik kazivao:
"Nakon što je Huzejfa b. Jeman učestvovao, zajedno s muslimanima Šama i Iraka, u osvajanju Armenije i Azerbejdžana, bio je zaprepašten njihovim razilaženjem u učenju Kur'ana, te je došao Osmanu, radijallahu anhu, i rekao: 'Zapovjedniče pravovjernih, preduhitri ovaj ummet prije nego što se raziđe u vezi s Knjigom, kao što su se razišli židovi i kršćani!' Osman je, nakon toga, zatražio od Hafse: "Pošalji nam stranice mushafa da ih prepišemo u mushaf, potom ćemo ti ih vratiti." Hafsa ih je poslala Osmanu, a on je naredio Zejdu b. Sabitu, Abdulahu b. Zubejru, Seidu b. Asu

٤٩٨٧. حَدَّثَنَا مُوسَى حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ حَدَّثَنَا ابْنُ شِهَابٍ أَنَّ أَنَسَ بْنَ مَالِكٍ حَدَّثَهُ أَنَّ حُذَيْفَةَ ابْنَ الْيَمَانِ قَدِمَ عَلَى عُثْمَانَ وَكَانَ يُغَازِي أَهْلَ الشَّأْمِ فِي فَتْحِ إِرْمِينِيَةَ وَأَذْرَبِيجَانَ مَعَ أَهْلِ الْعِرَاقِ فَأَفْزَعَ حُذَيْفَةَ اخْتِلَافُهُمْ فِي الْقِرَاءَةِ فَقَالَ حُذَيْفَةُ لِعُثْمَانَ يَا أَمِيرَ الْمُؤْمِنِينَ أَدْرِكْ هَذِهِ الأُمَّةَ قَبْلَ أَنْ يَخْتَلِفُوا فِي الْكِتَابِ اخْتِلَافَ الْيَهُودِ وَالنَّصَارَى فَأَرْسَلَ عُثْمَانُ إِلَى حَفْصَةَ أَنْ أَرْسِلِي إِلَيْنَا بِالصُّحُفِ نَنْسَخُهَا فِي الْمَصَاحِفِ ثُمَّ نَرُدُّهَا إِلَيْكِ فَأَرْسَلَتْ بِهَا حَفْصَةُ إِلَى عُثْمَانَ فَأَمَرَ زَيْدَ بْنَ ثَابِتٍ

---

1 Et-Tevba, 128 -129.

2 Ovaj hadis govori o pisanju i sabiranju Kur'ana u mushaf. Kur'an je, inače, već u vrijeme Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, bio zapisivan. Kako u to vrijeme nije bilo papira, Kur'an je zapisivan na kori od palme, tankim kamenim pločicama, na kostima i sličnim stvarima na kojima se moglo pisati. Zasigurno se zna da je cijeli Kur'an bio zapisan za vrijeme života Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, ali nije bio sabran u jednu zbirku. Poslanik je davao prednost pamćenju Kur'ana, tako da je za njegovog života bilo mnogo onih koji su pamtili dijelove Kur'ana. Nakon njegove smrti pamćenje Kur'ana izuzetno se razvilo. Međutim, u vrijeme hilafeta Ebu-Bekrova, radijallahu anhu, neka su plemena odbila davanje zekata, a veliki broj odmetnika okupio se oko lažnog poslanika Musejlime Kezzaba. Protiv njih halifa je poslao vojsku pod vodstvom Halida b. Velida, radijallahu anhu. Među borcima je bilo, kako se navodi, oko tri hiljade ljudi koji su znali napamet čitav Kur'an ili veći dio Kur'ana. U ovoj žestokoj borbi poginulo je preko sedam stotina ashaba, a od tog broja, kako se bilježi u nekim kazivanjima, bilo je pet stotina hafiza Kur'ana. Nakon ove bitke, Omer, radijallahu anhu, zahtijevao je od halife Ebu-Bekra, radijallahu anhu, da se nešto poduzme u cilju sabiranja Kur'ana u jednu zbirku, budući da se očekivalo sve više takvih žestokih bitaka u kojima bi mogli i drugi mnogi hafizi i učači izginuti. Na taj bi se način štogod iz Kur'ana moglo zagubiti.
Ovaj potez ubraja se među najveće zasluge prvog halife Ebu-Bekra, radijallahu anhu, koji ne samo da je od raspadanja sačuvao islamsku državu, pokorivši odmetnuta plemena i uzdrmavši dvije velesile Bizant i Perziju, nego je na mudar i pronicljiv način, uz Allahovu, dželle šanuhu, pomoć, sačuvao i glavno vrelo islama Kur'ani-kerim, kako se s njim ne bi dogodilo ono što se dogodilo s drugim objavljenim knjigama prije Kur'ana.
Nad ovim poduhvatom bdjeli su, na neki način, svi ashabi Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, tako da to otklanja svaku sumnju da se iz Kur'ana nešto moglo zagubiti ili nešto što nije njegov dio u njega unijeti.

i Abdur-Rahmanu b. Harisu b. Hišamu da ih prepišu i sačine nove primjerke mushafa. Trojici Kurejševića Osman je kazao: 'Ako se u nečemu iz Kur'ana raziđete sa Zejdom b. Sabitom, onda to napišite na narječju Kurejša, jer je Kur'an na njihovom narječju objavljen!' Oni su tako i učinili. Kada su prepisali taj i sačinili nove primjerke mushafa, Osman je stranice prvog mushafa vratio Hafsi, a u svako je područje poslao po jedan novoprepisani primjerak. Naredio je, nakon toga, da se, izuzev tih napisanih, sve druge stranice i primjerci spale."[1]

وَعَبْدَاللهِ بْنَ الزُّبَيْرِ وَسَعِيدَ بْنَ الْعَاصِ وَعَبْدَالرَّحْمَنِ ابْنَ الْحَارِثِ بْنِ هِشَامٍ فَنَسَخُوهَا فِي الْمَصَاحِفِ وَقَالَ عُثْمَانُ لِلرَّهْطِ الْقُرَشِيِّينَ الثَّلاَثَةِ إِذَا اخْتَلَفْتُمْ أَنْتُمْ وَزَيْدُ بْنُ ثَابِتٍ فِي شَيْءٍ مِنَ الْقُرْآنِ فَاكْتُبُوهُ بِلِسَانِ قُرَيْشٍ فَإِنَّمَا نَزَلَ بِلِسَانِهِمْ فَفَعَلُوا حَتَّى إِذَا نَسَخُوا الصُّحُفَ فِي الْمَصَاحِفِ رَدَّ عُثْمَانُ الصُّحُفَ إِلَى حَفْصَةَ وَأَرْسَلَ إِلَى كُلِّ أُفُقٍ بِمُصْحَفٍ مِمَّا نَسَخُوا وَأَمَرَ بِمَا سِوَاهُ مِنَ الْقُرْآنِ فِي كُلِّ صَحِيفَةٍ أَوْ مُصْحَفٍ أَنْ يُحْرَقَ .

1 Muslimani Šama i Iraka zajedno su učestvovali u bitkama za osvajanje Jermenije i Azerbejdžana. Na čelu muslimanske vojske iz Šama bio je Habib b. Meslem Fehri, a zapovjednik iračkih muslimana bio je Selman b. Rebia Bahili. Kada su se ove dvije vojske sastale, primijetilo se da različito uče Kur'an. Stanovnici Iraka učili su po kiraetu Abdullaha b. Mes'uda, radijallahu anhu, a stanovnici Šama po kiraetu Ubejja b. Ka'ba, radijallahu anhu, tako da je dolazilo do nesuglasica u kojima su ponekada jedni druge nazivali nevjernicima i malo je nedostajalo da dođe do velike smutnje. Huzejfa b. Jeman također je učestvovao u osvajanju ovih područja, i čim je to primijetio, uputio se halifi Osmanu, radijallahu anhu. Upozorio ga je na to da se nešto mora učiniti na objedinjavanju učenja muslimana Iraka i Šama, te da bi bilo dobro da se, na temelju zapisanih stranica Kur'ana koje su bile pohranjene kod Hafse, radijallahu anha, pristupi prepisivanju i umnožavanju mushafa.
Osman je vrlo brzo tu ideju prihvatio, a u praksu su je sprovela spomenuta četverica ashaba pisara. Nakon preciznog usaglašavanja, pri čemu su konsultirani gotovo svi živi ashabi, sačinjeni su ti novi primjerci mushafa, dok su druge stranice spaljene, kako ne bi došlo do zabune i različitog čitanja kur'anskog teksta.
Ibn-Hadžer navodi da se ovo desilo 25. god. po Hidžri, tj. u drugoj, odnosno trećoj godini Osmanovog, radijallahu anhu, hilafeta. Kur'an je, u osnovi, objavljivan na kurejšijskom narječju, ali je Allahov Poslanik sallallahu alejhi ve sellem, molio Uzvišenog Allaha da se proširi objava na druga narječja kao olakšica ljudima, što je Uzvišeni Allah i dao, te je objavljivao Kur'an na sedam harfova koji su obuhvatali najpoznatija arapska narječja. Prestankom objave i učvršćivanjem Arapa u vjeri i učenju Kur'ana, prestala je potreba za tim, posebno kada znamo da su mnogi nearapski narodi primili islam, tako da je raznovrsno učenje predstavljalo uzrok razilaženja i poteškoću, te je pravedni halifa Osman, radijallahu anhu, na pristanak ashaba i njihov konsenzus prepisao primjerak mushafa sakupljen u vrijeme Ebu-Bekra, radijallahu anhu, i dao ga umnožiti u više primjeraka i to po jednom harfu narječja Kurejša kako je u osnovi i objavljeno. Time nije ništa iz Kur'ana izostavljeno i on je sačuvan kao što je to garantovao Uzvišeni Allah.
Do razilaženja među pisarima dolazilo je samo u pogledu pisanja pojedinih riječi. Tako su se, npr., pisari razišli u vezi s pisanjem riječi *et-tabut*. Zejd b. Sabit tražio je da se ova riječ napiše s okruglim t, i tada bi se prilikom stajanja na toj riječi to t izgovaralo kao h, dok su ostala trojica zahtijevala da se ta riječ napiše s dugim t. U tom slučaju dugo t izgovara se i kada se na njemu stane, te tako riječ ne gubi od svoga sadržaja. Stoga su je i napisali s dugim t. Iz ovog se vidi da je do razilaženja dolazilo samo u načinu pisanja pojedinih riječi, a ne u nečem drugom.

4988. PRIČAO NAM JE Ibn-Šihab, prenoseći od Haridže b. Zejda b. Sabita, a on od Zejda b. Sabita da je rekao:
"Kada smo prepisivali mushaf, bio sam izgubio jedan ajet iz sure El-Ahzab, a slušao sam da ga je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, učio. Tražili smo ga i pronašli kod Huzejme b. Sabita Ensarija. On glasi: 'Ima vjernika koji ispunjavaju zavjet dat Allahu...'[2] Pridodali smo ga njegovoj suri u mushafu."[3]

٤٩٨٨. قَالَ ابْنُ شِهَابٍ وَأَخْبَرَنِي خَارِجَةُ بْنُ زَيْدِ بْنِ ثَابِتٍ سَمِعَ زَيْدَ بْنَ ثَابِتٍ قَالَ فَقَدْتُ آيَةً مِنَ الأَحْزَابِ حِينَ نَسَخْنَا الْمُصْحَفَ قَدْ كُنْتُ أَسْمَعُ رَسُولَ اللهِ ﷺ يَقْرَأُ بِهَا فَالْتَمَسْنَاهَا فَوَجَدْنَاهَا مَعَ خُزَيْمَةَ بْنِ ثَابِتٍ الأَنْصَارِيِّ (مِنَ الْمُؤْمِنِينَ رِجَالٌ صَدَقُوا مَا عَاهَدُوا اللهَ عَلَيْهِ) فَأَلْحَقْنَاهَا فِي سُورَتِهَا فِي الْمُصْحَفِ.

VJEROVJESNIKOV, SALLALLAHU ALEJHI VE SELLEM, PISAR

باب كاتب النبي ﷺ

4989. PRIČAO NAM JE Jahja b. Bukejr, njemu Lejs, prenoseći od Junusa, on od Ibn-Šihaba, a ovaj od Ibn-Sebbaka da je kazivao:
"Čuo sam Zejda b. Sabita kako govori: 'Poslao je po mene Ebu-Bekr, radijallahu anhu, rekavši: 'Ti si zapisivao Objavu Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, pa sakupi Kur'an!' Ja sam potom istraživao sve dok kod Ebu-Huzejme Ensarija nisam pronašao dva posljednja ajeta iz sure Et-Tevba, (koja počinju riječima): 'Došao vam je Poslanik, jedan od vas; teško mu je što ćete na muke udariti...'[4] do kraja sure. Jedino sam ih kod njega našao.'"[5]

٤٩٨٩. حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ بُكَيْرٍ حَدَّثَنَا اللَّيْثُ عَنْ يُونُسَ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ أَنَّ ابْنَ السَّبَّاقِ قَالَ إِنَّ زَيْدَ بْنَ ثَابِتٍ قَالَ أَرْسَلَ إِلَيَّ أَبُو بَكْرٍ رَضِيَ الله عنه قَالَ إِنَّكَ كُنْتَ تَكْتُبُ الْوَحْيَ لِرَسُولِ اللهِ ﷺ فَاتَّبِعِ الْقُرْآنَ فَتَتَبَّعْتُ حَتَّى وَجَدْتُ آخِرَ سُورَةِ التَّوْبَةِ آيَتَيْنِ مَعَ أَبِي خُزَيْمَةَ الأَنْصَارِيِّ لَمْ أَجِدْهُمَا مَعَ أَحَدٍ غَيْرِهِ (لَقَدْ جَاءَكُمْ رَسُولٌ مِنْ أَنْفُسِكُمْ عَزِيزٌ عَلَيْهِ مَا عَنِتُّمْ) إِلَى آخِرِهِ.

---

2 El-Ahzab, 23.

3 Zejd b. Sabit znao je napamet ovaj ajet. Međutim, on nije htio napisati nijedan ajet bez konsultacija s drugim ashabima. Osim toga, ni on, a ni drugi pisari ovih ajeta u zasebne primjerke mushafa, nisu pisali ajete na temelju pamćenja, nego su ih, koristeći se i hifzom, obavezno prepisivali sa stranica koje su posjedovali pojedini ashabi. Tako je Zejd b. Sabit ovaj, 23. ajet iz poglavlja El-Ahzab preuzeo u pisanom obliku od Huzejme b. Sabita Ensarija.

4 Et-Tevba, 128-129.

5 Naime, našao je to kod Ebu-Huzejme u pisanom obliku.

4990. PRIČAO NAM JE Ubejdullah b. Musa, prenoseći od Israila, on od Ebu-Ishaka, a ovaj od Beraa da je rekao:
"Kada je objavljeno: "Nisu jednaki oni koji se ne bore među vjernicima i oni koji se bore na Allahovom putu...',[1] Vjerovjesnik je, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: 'Pozovi mi Zejda: neka donese ploču i tintarnicu i plećku ili plećku i tintaricu!', a zatim mu naredio: 'Piši: 'Vjernici koji se ne bore nisu jednaki..." a iza leđa Vjerovjesnikovih, sallallahu alejhi ve sellem, je bio slijepi Amr b. Umm-Mektum, koji je, upitao: 'Allahov Poslaniče, pa šta naređuješ, jer sam ja slijep čovjek?!' Odmah tada je objavljeno: 'Vjernici koji se ne bore – osim onih koji su za borbu nesposobni – nisu jednaki onima koji se na Allahovu putu bore..."'[2]

٤٩٩٠. حَدَّثَنَا عُبَيْدُاللهِ بْنُ مُوسَى عَنْ إِسْرَائِيلَ عَنْ أَبِي إِسْحَاقَ عَنِ الْبَرَاءِ قَالَ لَمَّا نَزَلَتْ (لاَ يَسْتَوِي الْقَاعِدُونَ مِنَ الْمُؤْمِنِينَ) (وَالْمُجَاهِدُونَ فِي سَبِيلِ اللهِ) قَالَ النَّبِيُّ ﷺ ادْعُ لِي زَيْدًا وَلْيَجِئْ بِاللَّوْحِ وَالدَّوَاةِ وَالْكَتِفِ أَوِ الْكَتِفِ وَالدَّوَاةِ ثُمَّ قَالَ اكْتُبْ (لاَ يَسْتَوِي الْقَاعِدُونَ) وَخَلْفَ ظَهْرِ النَّبِيِّ ﷺ عَمْرُو بْنُ أُمِّ مَكْتُومٍ الأَعْمَى قَالَ يَا رَسُولَ اللهِ فَمَا تَأْمُرُنِي فَإِنِّي رَجُلٌ ضَرِيرُ الْبَصَرِ فَنَزَلَتْ مَكَانَهَا (لاَ يَسْتَوِي الْقَاعِدُونَ مِنَ الْمُؤْمِنِينَ) (وَالْمُجَاهِدُونَ فِي سَبِيلِ اللهِ) (غَيْرُ أُولِي الضَّرَرِ) .

KUR'AN JE OBJAVLJEN NA "SEDAM HARFOVA"

بَاب أُنْزِلَ الْقُرْآنُ عَلَى سَبْعَةِ أَحْرُفٍ

4991. PRIČAO NAM JE Seid b. Ufejr, njemu Lejs, a ovom Ukajl, prenoseći od Ibn-Šihaba, on od Ubjedullaha b. Abdullaha, a ovaj od Ibn-Abbasa, radijallahu anhuma, koji kaže da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
"Podučavao me je Džibril učenju Kur'ana na jedan harf, pa sam mu se obraćao te sam tražio povećanje, pa je on to povećavao sve dok nije skončao sa sedam harfova."[3]

٤٩٩١. حَدَّثَنَا سَعِيدُ بْنُ عُفَيْرٍ قَالَ حَدَّثَنِي اللَّيْثُ قَالَ حَدَّثَنِي عُقَيْلٌ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ قَالَ حَدَّثَنِي عُبَيْدُاللهِ بْنُ عَبْدِاللهِ أَنَّ عَبْدَاللهِ بْنَ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا حَدَّثَهُ أَنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ قَالَ أَقْرَأَنِي جِبْرِيلُ عَلَى حَرْفٍ فَرَاجَعْتُهُ فَلَمْ أَزَلْ أَسْتَزِيدُهُ وَيَزِيدُنِي حَتَّى انْتَهَى إِلَى سَبْعَةِ أَحْرُفٍ .

1 En-Nisa, 95.

2 Ovaj hadis izravno upućuje na povod objavljivanja ovog dijela ajeta iz poglavlja En-Nisa. Ovdje je uočljivo da je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, uzeo Zejda b. Sabita kao pisara Objave i da ga je pozivao da zapiše one ajete koji su mu bili objavljeni.

3 Riječ *harf* u arapskom jeziku ima više značenja. Između ostalog, ovaj termin znači: slovo, riječ, način, strana, kraj, obala i dr. Upravo su se zbog toga islamski učenjaci razišli i ponudili više tumačenja, od kojih ističemo najpoznatija i najraširenija.
Pod sedam harfova podrazumijeva se sedam najpoznatijih arapskih narječja, kojima su govorila najpoznatija arapska plemena. Ovo je najzastupljenije mišljenje islamskih učenjaka, posebice filologa. Većina učenjaka smatra da se radi o sedam arapskih plemena unutar Arabijskog poluotoka (u Hidžazu, Nedždu i Tihami). Oni se nisu mnogo miješali s drugim, nearapskim plemenima, pa im je jezik ostao čist i neiskvaren.

4992. PRIČAO NAM JE Seid b. Ufejr, njemu Lejs, a ovom Ukajl, prenoseći od Ibn-Šihaba da mu je kazivao Urva b. Zubejr, njemu Misver b. Mahrema i Abdur-Rahman b. Abd Kari da su čuli Omera b. Hattaba kako kazuje:

"Čuo sam Hišama b. Hakima kako još za života Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, uči suru El-Furkan. Slušao sam njegovo učenje i ustanovio da on uči na više harfova (načina), onako kako me nije poučio Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem Bio sam gotovo skočio na njega u namazu, ali sam se strpio dok nije selam predao. Tada sam ga uhvatio za ogrtač i upitao: 'Ko te je naučio da ovu suru učiš ovako kako sam čuo?'

'Naučio me je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem!', odgovorio je.

'Lažeš! Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, doista me je poučio drugačije nego što si je ti proučio!', rekoh mu. Potom sam krenuo za njim vodeći ga Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, i rekao mu: 'Čuo sam ovoga kako uči suru El-Furkan na različite harfove (načine), onako kako me ti nisi učio!'

'Pusti ga!', reče Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, dodavši: 'Uči, Hišame!' On je učio

٤٩٩٢. حَدَّثَنَا سَعِيدُ بْنُ عُفَيْرٍ قَالَ حَدَّثَنِي اللَّيْثُ قَالَ حَدَّثَنِي عُقَيْلٌ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ قَالَ حَدَّثَنِي عُرْوَةُ بْنُ الزُّبَيْرِ أَنَّ الْمِسْوَرَ بْنَ مَخْرَمَةَ وَعَبْدَالرَّحْمَنِ بْنَ عَبْدِالْقَارِيَّ حَدَّثَاهُ أَنَّهُمَا سَمِعَا عُمَرَ بْنَ الْخَطَّابِ يَقُولُ سَمِعْتُ هِشَامَ بْنَ حَكِيمِ بْنِ حِزَامٍ يَقْرَأُ سُورَةَ الْفُرْقَانِ فِي حَيَاةِ رَسُولِ اللهِ ﷺ فَاسْتَمَعْتُ لِقِرَاءَتِهِ فَإِذَا هُوَ يَقْرَأُ عَلَى حُرُوفٍ كَثِيرَةٍ لَمْ يُقْرِئْنِيهَا رَسُولُ اللهِ ﷺ فَكِدْتُ أُسَاوِرُهُ فِي الصَّلاَةِ فَتَصَبَّرْتُ حَتَّى سَلَّمَ فَلَبَّبْتُهُ بِرِدَائِهِ فَقُلْتُ مَنْ أَقْرَأَكَ هَذِهِ السُّورَةَ الَّتِي سَمِعْتُكَ تَقْرَأُ قَالَ أَقْرَأَنِيهَا رَسُولُ اللهِ ﷺ فَقُلْتُ كَذَبْتَ فَإِنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ قَدْ أَقْرَأَنِيهَا عَلَى غَيْرِ مَا قَرَأْتَ فَانْطَلَقْتُ بِهِ أَقُودُهُ إِلَى رَسُولِ اللهِ ﷺ فَقُلْتُ إِنِّي سَمِعْتُ هَذَا يَقْرَأُ بِسُورَةِ الْفُرْقَانِ عَلَى حُرُوفٍ لَمْ تُقْرِئْنِيهَا فَقَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ أَرْسِلْهُ

Pod sintagmom sedam harfova podrazumijeva se upotreba sinonima neke riječi, ali i to opet jedino prema objavi. To je bila olakšica za narod, jer bi mogao učiti onako kako je to čuo od Poslanika. Međutim, kada je prestao uzrok zbog kojeg je to bilo dozvoljeno, i kada se pismenost raširila, a svijet navikao na pamćenje Kur'ana, prestala je potreba za tim. Ovo mišljenje zagovara glasoviti komentator Kur'ana Ibn-Džerir Taberi.

Poznati učenjak u kiraetu Ibn-Džezeri, govoreći o sedam harfova, kaže: "Ja sam, ima već trideset godina, smatrao ovaj hadis teškim i razmišljao o njegovom sadržaju, dok nisam došao do ovog mišljenja, koje bi, uz Allahovu pomoć, moglo biti ispravno. Analizirao sam sve kiraete, bili oni mutevatir ili ne, pa sam zaključio da se svi ti kiraeti mogu svesti na sedam tipova promjena, i nema nijednog kiraeta koji ne bi spadao u jedan od tih sedam tipova..."

Ima učenjaka koji zastupaju mišljenje da je ovaj termin u hadisu *muškil* i *mutešabih*, tj. vrlo teško razumljiv, te se ne može precizno odrediti šta se time mislilo. Sujuti u komentaru Nesaijeva *Sunena*, govoreći o hadisu u kome se spominje sedam harfova, kaže: "Ja smatram da ovaj hadis spada u skupinu mutešabih hadisa, čije se pravo značenje teško može spoznati."

Osim navedenih, veliki je broj i drugih mišljenja, između kojih se može izdvojiti mišljenje da se brojem sedam, koji je spomenut u ovom hadisu, misli na mnoštvo i veću količinu. U tom smislu Arapi upotrebljavaju brojeve sedam, sedamdeset i sedam stotina.

Treba kazati da islamski učenjaci ipak daju prednost prvom navedenom mišljenju, tj. da se pod ovom sintagmom podrazumijeva sedam glavnih arapskih narječja.

onim kiraetom kojim sam ga čuo da uči, a onda je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: 'Tako je objavljen!' Potom je dodao: 'Uči, Omere!' Učio sam mu onako kako me je on naučio, te Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, reče: 'Tako je objavljen! Doista je ovaj Kur'an objavljen na sedam harfova, pa ga učite kako vam je lakše!'"[1]

اقْرَأْ يَا هِشَامُ فَقَرَأَ عَلَيْهِ الْقِرَاءَةَ الَّتِي سَمِعْتُهُ يَقْرَأُ فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ كَذَلِكَ أُنْزِلَتْ ثُمَّ قَالَ اقْرَأْ يَا عُمَرُ فَقَرَأْتُ الْقِرَاءَةَ الَّتِي أَقْرَأَنِي فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ كَذَلِكَ أُنْزِلَتْ إِنَّ هَذَا الْقُرْآنَ أُنْزِلَ عَلَى سَبْعَةِ أَحْرُفٍ فَاقْرَءُوا مَا تَيَسَّرَ مِنْهُ .

ZAPISIVANJE KUR'ANA

بَاب تَأْلِيفِ الْقُرْآنِ

4993. PRIČAO NAM JE Ibrahim b. Musa, njemu Hišam b. Jusuf, ovom Ibn-Džurejdž, a njemu Jusuf b. Mahek, koji kaže:

"Bio sam kod Aiše, radijallahu anha, majke pravovjernih, kada joj je došao jedan Iračanin i upitao je: 'Koji su ćefini najbolji?'

'Teško tebi! Neće ti naškoditi!',[2] odgovorila mu je.

'Majko pravovjernih, pokaži mi mushaf!', reče on.

'Zašto?', upitala je.

'Možda ću zapisivati Kur'an na temelju toga, jer se on uči, a nije zapisan!', odgovorio je.

'Neće ti štetiti šta god učiš prije.[3] Prvo što je od

٤٩٩٣. حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ مُوسَى أَخْبَرَنَا هِشَامُ بْنُ يُوسُفَ أَنَّ ابْنَ جُرَيْجٍ أَخْبَرَهُمْ قَالَ وَأَخْبَرَنِي يُوسُفُ بْنُ مَاهَكَ قَالَ إِنِّي عِنْدَ عَائِشَةَ أُمِّ الْمُؤْمِنِينَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا إِذْ جَاءَهَا عِرَاقِيٌّ فَقَالَ أَيُّ الْكَفَنِ خَيْرٌ قَالَتْ وَيْحَكَ وَمَا يَضُرُّكَ قَالَ يَا أُمَّ الْمُؤْمِنِينَ أَرِينِي مُصْحَفَكِ قَالَتْ لِمَ قَالَ لَعَلِّي أُوَلِّفُ الْقُرْآنَ عَلَيْهِ فَإِنَّهُ يُقْرَأُ غَيْرَ مُؤَلَّفٍ قَالَتْ وَمَا يَضُرُّكَ أَيَّهُ قَرَأْتَ قَبْلُ إِنَّمَا نَزَلَ أَوَّلَ مَا نَزَلَ

---

1 Ovaj hadis o objavljivanju Kur'ana na sedam harfova prenesen je mutevatir predanjem. Prenijela su ga dvadeset i četiri ashaba, pa, prema tome, u njegovu autentičnost nema nikakve sumnje. Iz njega se jasno vidi da svi ashabi nisu uvijek sve čuli od Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem. Tako je Omer, radijallahu anhu, naknadno saznao i za ovaj način učenja Kur'ana.
Pouka ovog hadisa sastoji se, između ostaloga, i u tome da borba za istinu i ljubomorno čuvanje izvornoga islama mora biti prepoznatljivo svojstvo muslimana. U ovom slučaju Omer, radijallahu anhu, provjerava ono što mu je strano i čudno.

2 Vjerovatno je ovaj Iračanin čuo merfu predanje od Semure, radijallahu anhu, koje kao autentično bilježi Tirmizi u svom Sunenu: "Oblačite bijelu odjeću i umotavajte u nju svoje umrle, jer je ona najčistija i najbolja." Ovo predanje prenosi i Ibn-Abbas, radijallahu anhuma. Postoji mogućnost, kako primjećuje Ibn-Hadžer, da se ovaj Iračanin htio uvjeriti u vjerodostojnost ovog predanja od Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem. S druge strane, Iračani su bili poznati po zapitkivanju, pa je otuda Aiša, radijallahu anha, odgovorila: "Teško tebi! Neće ti naškoditi!", tj. kakav god ćefin upotrijebiš bit će ti dovoljno. Što se tiče Iračana i njihovih pitanja, kao ilustrativan primjer poslužit će nam riječi Abdullaha b. Omera, radijallahu anhuma, koji je, upitan o krvi komaraca, rekao: "Pogledajte Iračane: pitaju o krvi komaraca, a ubili su unuka Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem!"

3 Ovdje se radi o tome da nije obavezno voditi računa o redoslijedu sura po kojem su one poredane u mushafu. Ibn-Bettal kaže da ne zna nikoga ko je smatrao da je redoslijed učenja Kur'ana u namazu ili van njega obaveza, tako da je, npr., dozvoljeno učiti suru El-Kehf prije sure El-Bekare i sl., ali je zabranjeno učiti iz jedne sure zadnji dio, pa onda prednji; to je po mišljenju časnih prethodnika haram. Dakle, obavezno je učiti ajete onim redoslijedom kojim su bili objavljivani Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, a on ih dostavio svome ummetu.

njega objavljeno bila je sura iz grupe mufessal sura (koje počinju od sure Kaf, pa do kraja Kur'ana) u kojoj se spominju Džennet i Džehennem. A kada su ljudi prišli islamu, objavljen je halal i haram. Da je prvo objavljeno: 'Ne pijte alkohol!' – ljudi bi rekli: 'Nećemo nikada ostaviti alkohol!' Da je objavljeno: 'Nemojte blud činiti!' – rekli bi: 'nećemo ostaviti blud nikada! Još dok sam ja bila djevojčica i igrala se, u Meki je Muhammedu, sallallahu alejhi ve sellem, objavljeno: 'Ali, Smak im je svijeta rok, a Smak je svijeta užasniji i gorči!'[4] Sure El-Bekara i En-Nisa objavljene su kada sam ja kod njega bila.' Iznijela mu je mushaf i diktirala mu ajete iz sura."[5]

مِنْهُ سُورَةٌ مِنَ الْمُفَصَّلِ فِيهَا ذِكْرُ الْجَنَّةِ وَالنَّارِ حَتَّى إِذَا ثَابَ النَّاسُ إِلَى الإِسْلاَمِ نَزَلَ الْحَلاَلُ وَالْحَرَامُ وَلَوْ نَزَلَ أَوَّلَ شَيْءٍ لاَ تَشْرَبُوا الْخَمْرَ لَقَالُوا لاَ نَدَعُ الْخَمْرَ أَبَدًا وَلَوْ نَزَلَ لاَ تَزْنُوا لَقَالُوا لاَ نَدَعُ الزِّنَا أَبَدًا لَقَدْ نَزَلَ بِمَكَّةَ عَلَى مُحَمَّدٍ ﷺ وَإِنِّي لَجَارِيَةٌ أَلْعَبُ (بَلِ السَّاعَةُ مَوْعِدُهُمْ وَالسَّاعَةُ أَدْهَى وَأَمَرُّ) وَمَا نَزَلَتْ سُورَةُ الْبَقَرَةِ وَالنِّسَاءِ إِلاَّ وَأَنَا عِنْدَهُ قَالَ فَأَخْرَجَتْ لَهُ الْمُصْحَفَ فَأَمْلَتْ عَلَيْهِ آيَ السُّوَرِ .

4994. PRIČAO NAM JE Adem, a njemu Šu'ba, prenoseći od Ebu-Ishaka da je rekao:
"Čuo sam od Abdur-Rahmana b. Jezida, a on od Ibn-Mes'uda kako kaže da su sure Benu-Israil,[6] El-Kehf, Merjem, Ta-Ha i El-Enbija među prvima objavljene. One su prve koje sam naučio (još u Mekki)."

٤٩٩٤. حَدَّثَنَا آدَمُ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ عَنْ أَبِي إِسْحَاقَ قَالَ سَمِعْتُ عَبْدَالرَّحْمَنِ بْنَ يَزِيدَ بْنِ قَيْسٍ سَمِعْتُ ابْنَ مَسْعُودٍ يَقُولُ فِي بَنِي إِسْرَائِيلَ وَالْكَهْفِ وَمَرْيَمَ وَطه وَالأَنْبِيَاءِ إِنَّهُنَّ مِنَ الْعِتَاقِ الأُوَلِ وَهُنَّ مِنْ تِلاَدِي .

4995. PRIČAO NAM JE Ebu-Velid, njemu Šu'ba, a ovom Ebu-Ishak da je čuo Beraa, radijallahu anhu, kako kaže:
"Naučio sam suru *Sebbihisme rabbikel-a'la* prije nego što joj je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, došao (u Medinu hidžru čineći)."[7]

٤٩٩٥. حَدَّثَنَا أَبُو الْوَلِيدِ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ أَنْبَأَنَا أَبُو إِسْحَاقَ سَمِعَ الْبَرَاءَ بْنَ عَازِبٍ رَضِي الله عنه قَالَ تَعَلَّمْتُ سَبِّحِ اسْمَ رَبِّكَ الأَعْلَى قَبْلَ أَنْ يَقْدَمَ النَّبِيُّ ﷺ .

4 El-Kamer, 46.

5 Ovdje se radi o medinskom periodu, u kojem je Aiša, radijallahu anha, bila udata za Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem. Neki su ajeti, međutim, u poglavljima koja se bave propisima (halal i haram) objavljeni u Meki, ali se ta poglavlja, budući da sadrže veliki broj ajeta koji su objavljeni u Medini, nazivaju medinskim. Aiša, radijallahu anha, očito mu je ukazala na te ajete, s obzirom da je ona bila Poslanikova, sallallahu alejhi ve sellem, supruga nakon Hidžre, naime u vrijeme objavljivanja medinskih ajeta.

6 To je drugi naziv za suru El-Isra.

7 Ovdje se radi o tome da je ova sura objavljena na početku, a naučio ju je Bera' b. Azib od Musab b. Umejra i Ibn-Ummi-Mektuma koji su poučavali ljude Kur'anu prije dolaska Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem u Medinu.

4996. PRIČAO NAM JE Abdan, prenoseći od Ebu-Hamze, on od A'meša, a ovaj od Šekika da je kazivao:
"Abdullah je rekao: 'Naučio sam slične (po značenju i mudrostima) sure *Nazair* koje je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, učio dvije po dvije na svakom rekatu.' Abdullah je nakon toga ustao; s njim je ušao i Alkama, a onda izišao Alkama, te ga mi priupitasmo, pa nam odgovori: 'Dvadeset je sura o početka Mufessala (kraćih sura od Kaf do kraja Kur'ana), prema pisanju Ibn-Mesuda, a posljednje su sure *Ha–Mim* i *Ha-Mim, Ed-Duhan* i *Amme jetesaelun*.'"[1]

٤٩٩٦. حَدَّثَنَا عَبْدَانُ عَنْ أَبِي حَمْزَةَ عَنِ الأَعْمَشِ عَنْ شَقِيقٍ قَالَ قَالَ عَبْدُاللهِ لَقَدْ تَعَلَّمْتُ النَّظَائِرَ الَّتِي كَانَ النَّبِيُّ ﷺ يَقْرَؤُهُنَّ اثْنَيْنِ اثْنَيْنِ فِي كُلِّ رَكْعَةٍ فَقَامَ عَبْدُاللهِ وَدَخَلَ مَعَهُ عَلْقَمَةُ وَخَرَجَ عَلْقَمَةُ فَسَأَلْنَاهُ فَقَالَ عِشْرُونَ سُورَةً مِنْ أَوَّلِ الْمُفَصَّلِ عَلَى تَأْلِيفِ ابْنِ مَسْعُودٍ آخِرُهُنَّ الْحَوَامِيمُ حم الدُّخَانِ وَعَمَّ يَتَسَاءَلُونَ .

DŽIBRIL JE PRESLUŠAVAO VJEROVJESNIKOVO, SALLALLAHU ALEJHI VE SELLEM, UČENJE KUR'ANA

باب كَانَ جِبْرِيلُ يَعْرِضُ الْقُرْآنَ عَلَى النَّبِيِّ ﷺ

Mesruk prenosi od Aiše, radijallahu anha, a ona od Fatime, radijallahu anha, da je rekla: "Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, tajno mi je rekao: 'Džibril me je preslušavao Kur'an svake godine, a ove me je godine preslušavao dva puta. Po tome vidim da mi se približio kraj!'"

وَقَالَ مَسْرُوقٌ عَنْ عَائِشَةَ عَنْ فَاطِمَةَ عَلَيْهَا السَّلَام أَسَرَّ إِلَيَّ النَّبِيُّ ﷺ أَنَّ جِبْرِيلَ كَانَ يُعَارِضُنِي بِالْقُرْآنِ كُلَّ سَنَةٍ وَإِنَّهُ عَارَضَنِي الْعَامَ مَرَّتَيْنِ وَلاَ أُرَاهُ إِلاَّ حَضَرَ أَجَلِي .

4997. PRIČAO NAM JE Jahja b. Kaze'a, njemu Ibrahim b. Sa'd, prenoseći od Zuhrija, on od Ubejdullaha b. Abdullaha, a ovaj od Ibn-Abbasa, radijallahu anhuma, da je rekao:
"Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, bio je najdarežljiviji čovjek, a najdarežljiviji bio je u mjesecu ramazanu. Džibril se susretao s njim svaku ramazansku noć sve do kraja mjeseca. Tada mu je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, učio Kur'an. Kada bi ga Džibril pohodio, on bi bio darežljiviji u dolini od vjetra poslanog."[2]

٤٩٩٧. حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ قَزَعَةَ حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ سَعْدٍ عَنِ الزُّهْرِيِّ عَنْ عُبَيْدِاللهِ بْنِ عَبْدِاللهِ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا قَالَ كَانَ النَّبِيُّ ﷺ أَجْوَدَ النَّاسِ بِالْخَيْرِ وَأَجْوَدُ مَا يَكُونُ فِي شَهْرِ رَمَضَانَ لأَنَّ جِبْرِيلَ كَانَ يَلْقَاهُ فِي كُلِّ لَيْلَةٍ فِي شَهْرِ رَمَضَانَ حَتَّى يَنْسَلِخَ يَعْرِضُ عَلَيْهِ رَسُولُ اللهِ ﷺ الْقُرْآنَ فَإِذَا لَقِيَهُ جِبْرِيلُ كَانَ أَجْوَدَ بِالْخَيْرِ مِنَ الرِّيحِ الْمُرْسَلَةِ .

1 Spominje Ebu Davud u svom rivajetu koje su to sure i to: Er-Rahman i En-Nedžm, *Ikterebe* i El-Hakka, Ez-Zarijati i Et-Tur, El-Vakia i Nun, *Se'ele* i En-Naziat, *Vejlun lil mutaffifin* i Abese, El-Muddesir i El-Muzzemmil, *Hel-eta* i *La uksimu*, *Amme jetesa'elun* i El-Murselati, *Izeš-Šemsu kuvviret* i Ed-Duhan.

2 Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, imao je sva pozitivna svojstva koja mogu nekoga krasiti. Sva ta svojstva mogla su se uočiti kod njega tokom čitave godine. Ipak, u posebnim prilikama, kao što je

4998. PRIČAO NAM JE Halid b. Jezid, njemu Ebu-Bekr, prenoseći od Ebu-Hasina, on od Ebu-Saliha, a ovaj od Ebu-Hurejre, radijallahu anhu, da je rekao:
"Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, bio je preslušavan Kur'an jedanput svake godine, a dva puta one godine u kojoj će preseliti. U itikafu je svake godine provodio deset dana, a u godini u kojoj će preseliti činio je to dvadeset dana."[3]

٤٩٩٨. حَدَّثَنَا خَالِدُ بْنُ يَزِيدَ حَدَّثَنَا أَبُو بَكْرٍ عَنْ أَبِي حَصِينٍ عَنْ أَبِي صَالِحٍ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ قَالَ كَانَ يَعْرِضُ عَلَى النَّبِيِّ ﷺ الْقُرْآنَ كُلَّ عَامٍ مَرَّةً فَعَرَضَ عَلَيْهِ مَرَّتَيْنِ فِي الْعَامِ الَّذِي قُبِضَ فِيهِ وَكَانَ يَعْتَكِفُ كُلَّ عَامٍ عَشْرًا فَاعْتَكَفَ عِشْرِينَ فِي الْعَامِ الَّذِي قُبِضَ فِيهِ .

UČAČI KUR'ANA IZMEĐU VJEROVJESNIKOVIH, SALLALLAHU ALEJHI VE SELLEM, DRUGOVA

باب الْقُرَّاءِ مِنْ أَصْحَابِ النَّبِيِّ ﷺ

4999. PRIČAO NAM JE Hafs b. Umer, njemu Šu'ba, prenoseći od Amra, on od Ibrahima, a ovaj od Mesruka (da je kazivao):
"Abdullah b. Amr spomenuo je Abdullaha b. Mes'uda rekavši: 'Neprestano ga volim, jer sam čuo Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, kako kaže: 'Uzimajte Kur'an od četverice: Abdullaha b. Mes'uda, Salima, Mu'aza b. Džebela i Ubejja b. Ka'ba.''"[4]

٤٩٩٩. حَدَّثَنَا حَفْصُ بْنُ عُمَرَ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ عَنْ عَمْرٍو عَنْ إِبْرَاهِيمَ عَنْ مَسْرُوقٍ ذَكَرَ عَبْدُاللهِ بْنُ عَمْرٍو عَبْدَاللهِ بْنَ مَسْعُودٍ فَقَالَ لاَ أَزَالُ أُحِبُّهُ سَمِعْتُ النَّبِيَّ ﷺ يَقُولُ خُذُوا الْقُرْآنَ مِنْ أَرْبَعَةٍ مِنْ عَبْدِاللهِ بْنِ مَسْعُودٍ وَسَالِمٍ وَمُعَاذِ بْنِ جَبَلٍ وَأُبَيِّ بْنِ كَعْبٍ .

ramazan, lijepa svojstva Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, dolazila su do punog izražaja, a naročito darežljivost. Mjesec ramazan potiče na činjenje dobrih djela, a svakodnevni Poslanikov susret s Džibrilom još ga je više poticao na činjenje dobra. U ovom hadisu Ibn-Abbas, radijallahu anhuma, uspoređuje Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, s vjetrom poslanim, tj. onom vrstom plemenitog vjetra koji svakom čovjeku i svim živim bićima svojim puhanjem i djelovanjem donosi svako dobro.

3 Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, svake je godine pred Džibrilom učio Kur'an kako se ne bi nešto dodalo ili oduzelo od izvorne Allahove, dželle šanuhu, riječi. Ranije je to prakticirano jedanput, zbog toga što je Kur'an sukcesivno objavljivan i što još nije bio cjelovit. One godine u kojoj je Poslanik preselio u vječni svijet dvadeset je dana proveo u itikafu, a Džibril ga je dva puta preslušao Kur'an, kako bi se, s jedne strane, potpuno utvrdila njegova cjelovitost te kako bi se, na taj način, najavio odlazak Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, s ovog svijeta, s druge strane.

4 Radi se o četverici ashaba poznatih po dobrom pamćenju Kur'ana, njegovom razumijevanju i poznavanju različitih načina njegova učenja. Dvojica su bili muhadžiri, a dvojica ensarije.
Abdullah b. Mes'ud i Ubejj b. Ka'b umrli su u vrijeme hilafeta Osmana b. Affana, radijallahu anhu, Muaz b. Džebel, radijallahu anhu, umro je u vrijeme hilafeta Omera b. Hattaba, radijallahu anhu, a Salim b. Ma'kal, štićenik Ebu-Huzejfin, poginuo je u Bici na Jemami.

5000. PRIČAO NAM JE Umer b. Hafs, njemu njegov otac, ovom A'meš, a njemu Šekik b. Selema, koji je kazivao:
"Održao nam je govor Abdullah b. Mes'ud, rekavši: 'Tako mi Allaha preuzeo sam (iz usta Allahovog Poslanika) sedamdeset i nekoliko sura, i, tako mi Allaha, drugovi Vjerovjesnikovi, sallallahu alejhi ve sellem, znaju da sam ja, iako nisam bolji od njih, najučeniji u pogledu Allahove knjige.'"[1]
Šekik kaže: "Sjedio sam u kružocima i slušao šta drugi kažu, ali nisam čuo odgovor koji govori drugačije od ovoga."

٥٠٠٠ . حَدَّثَنَا عُمَرُ بْنُ حَفْصٍ حَدَّثَنَا أَبِي حَدَّثَنَا الأَعْمَشُ حَدَّثَنَا شَقِيقُ بْنُ سَلَمَةَ قَالَ خَطَبَنَا عَبْدُاللهِ بْنُ مَسْعُودٍ فَقَالَ وَاللهِ لَقَدْ أَخَذْتُ مِنْ فِي رَسُولِ اللهِ ﷺ بِضْعًا وَسَبْعِينَ سُورَةً وَاللهِ لَقَدْ عَلِمَ أَصْحَابُ النَّبِيِّ ﷺ أَنِّي مِنْ أَعْلَمِهِمْ بِكِتَابِ اللهِ وَمَا أَنَا بِخَيْرِهِمْ قَالَ شَقِيقٌ فَجَلَسْتُ فِي الحِلَقِ أَسْمَعُ مَا يَقُولُونَ فَمَا سَمِعْتُ رَادًّا يَقُولُ غَيْرَ ذَلِكَ .

5001. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Kesir, njemu Sufjan, prenoseći od A'meša, on od Ibrahima, a ovaj od Alkame da je kazivao:
"Bili smo u Himsu kad nam je Ibn-Mes'ud učio suru Jusuf.
'Nije ovako objavljena!', reče jedan čovjek, a Ibn-Mes'ud odgovori: 'Učio sam je Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, pa mi je rekao: 'Odlično!' Osjetio je potom (Ibn-Mes'ud) zadah alkohola iz usta tog čovjeka, te reče: 'Zar si sastavio to dvoje: da protusloviš Allahovoj Knjizi, i piješ alkohol?!' Onda ga je dao kazniti."[2]

٥٠٠١ . حَدَّثَنِي مُحَمَّدُ بْنُ كَثِيرٍ أَخْبَرَنَا سُفْيَانُ عَنِ الأَعْمَشِ عَنْ إِبْرَاهِيمَ عَنْ عَلْقَمَةَ قَالَ كُنَّا بِحِمْصَ فَقَرَأَ ابْنُ مَسْعُودٍ سُورَةَ يُوسُفَ فَقَالَ رَجُلٌ مَا هَكَذَا أُنْزِلَتْ قَالَ قَرَأْتُ عَلَى رَسُولِ اللهِ ﷺ فَقَالَ أَحْسَنْتَ وَوَجَدَ مِنْهُ رِيحَ الخَمْرِ فَقَالَ أَتَجْمَعُ أَنْ تُكَذِّبَ بِكِتَابِ اللهِ وَتَشْرَبَ الخَمْرَ فَضَرَبَهُ الحَدَّ .

1 Ovdje se radi o njegovom izuzetnom pamćenju Kur'ana, kur'anskih pravila, poznavanju povoda objave pojedinih ajeta, pitanju stavljanja van snage pojedinih ajeta i sl.

2 U ovom hadisu se ne spominje ime čovjeka koji je smatrao Ibn-Mes'udovo učenje neispravnim. Postoji mišljenje, kako navodi Ibn-Hadžer, da se radi o Nuhejku b. Sinanu. U toku razgovora Ibn-Mes'ud osjetio je zadah alkohola iz njegovih usta i dao ga je zbog toga kazniti. Ovdje nije rečeno da li je Ibn-Mes'ud, radijallahu anhu, bio namjesnik, te je imao pravo na takav način sankcionirati ovaj njegov postupak, ili je, pak, to prijavio islamskim vlastima, koje su taj čin (konzumiranja alkohola) dosljedno kaznile.

5002. PRIČAO NAM JE Umer b. Hafs, njemu njegov otac, ovom A'meš, a njemu Muslim, prenoseći od Mesruka da je kazivao:
"Abdullah (b. Me'sud) je, radijallahu anhu, rekao: 'Tako mi Onoga osim kojeg drugog Boga nema, nijedna sura nije objavljena, a da ja ne znam gdje je objavljena, niti je ijedan ajet iz Allahove knjige objavljen, a da ja ne znam povodom čega je objavljen. Kad bih znao nekoga ko bolje poznaje Allahovu Knjigu od mene, do kojeg mogu doći devom, i odjahao bih do njega!'"[3]

٥٠٠٢. حَدَّثَنَا عُمَرُ بْنُ حَفْصٍ حَدَّثَنَا أَبِي حَدَّثَنَا الأَعْمَشُ حَدَّثَنَا مُسْلِمٌ عَنْ مَسْرُوقٍ قَالَ قَالَ عَبْدُاللهِ رَضِيَ الله عنه وَاللهِ الَّذِي لاَ إِلَهَ غَيْرُهُ مَا أُنْزِلَتْ سُورَةٌ مِنْ كِتَابِ اللهِ إِلاَّ أَنَا أَعْلَمُ أَيْنَ أُنْزِلَتْ وَلاَ أُنْزِلَتْ آيَةٌ مِنْ كِتَابِ اللهِ إِلاَّ أَنَا أَعْلَمُ فِيمَ أُنْزِلَتْ وَلَوْ أَعْلَمُ أَحَدًا أَعْلَمَ مِنِّي بِكِتَابِ اللهِ تُبَلِّغُهُ الإِبِلُ لَرَكِبْتُ إِلَيْهِ .

5003. PRIČAO NAM JE Hafs b. Umer, njemu Hemmam, a ovom Katada, koji kaže:
"Upitao sam (o tome) Enesa b. Malika, radijallahu anhu: 'Ko je napamet naučio cijeli Kur'an za vrijeme života Vjerovjesnikova, sallallahu alejhi ve sellem?'
'Četverica, i svi su bili ensarije: Ubejj b. Ka'b, Mu'az b. Džebel, Zejd b. Sabit u Ebu-Zejd', odgovorio mi je."
S ovim se predanjem slaže (i potvrđuje ga) Fadl, prenoseći od Husejna b. Vakida, on od Sumame a ovaj od Enesa.

٥٠٠٣. حَدَّثَنَا حَفْصُ بْنُ عُمَرَ حَدَّثَنَا هَمَّامٌ حَدَّثَنَا قَتَادَةُ قَالَ سَأَلْتُ أَنَسَ بْنَ مَالِكٍ رَضِيَ الله عنه مَنْ جَمَعَ الْقُرْآنَ عَلَى عَهْدِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ أَرْبَعَةٌ كُلُّهُمْ مِنَ الأَنْصَارِ أُبَيُّ بْنُ كَعْبٍ وَمُعَاذُ بْنُ جَبَلٍ وَزَيْدُ بْنُ ثَابِتٍ وَأَبُو زَيْدٍ تَابَعَهُ الْفَضْلُ عَنْ حُسَيْنِ بْنِ وَاقِدٍ عَنْ ثُمَامَةَ عَنْ أَنَسٍ .

5004. PRIČAO NAM JE Mu'alla b. Esed, njemu Abdullah b. Musenna, a ovom Sabit Bunani i Sumama, prenoseći od Enesa b. Malika, radijallahu anhu, da je rekao:
"Do Vjerovjesnikove, sallallahu alejhi ve sellem, smrti samo su četverica naučili napamet cijeli Kur'an: Ebu-Derda, Mu'az b. Džebel, Zejd b. Sabit i Ebu-Zejd. Mi smo ga naslijedili."[4]

٥٠٠٤. حَدَّثَنَا مُعَلَّى بْنُ أَسَدٍ حَدَّثَنَا عَبْدُاللهِ ابْنُ الْمُثَنَّى قَالَ حَدَّثَنِي ثَابِتٌ الْبُنَانِيُّ وَثُمَامَةُ عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ قَالَ مَاتَ النَّبِيُّ ﷺ وَلَمْ يَجْمَعِ الْقُرْآنَ غَيْرُ أَرْبَعَةٍ أَبُو الدَّرْدَاءِ وَمُعَاذُ بْنُ جَبَلٍ وَزَيْدُ بْنُ ثَابِتٍ وَأَبُو زَيْدٍ قَالَ وَنَحْنُ وَرِثْنَاهُ .

3 Radi se, doista, o velikom poznavaocu Kur'ana, koji je, međutim, iz svoje skromnosti, bio spreman slušati i druge ukoliko bi saznao da oni znaju više od njega.

4 Taberi bilježi, prenoseći od Katade, da su se članovi plemena Evs i Hazredž hvalili svojim ljudima, pa su ljudi iz plemena Evs spomenuli četvericu svojih uglednika: Sa'da b. Mu'aza, radijallahu anhu, zbog čije se smrti Allahov Prijesto zatresao; Huzejmu b. Sabita, čije je svjedočenje važilo kao svjedočenje dvojice ljudi; Hanzalu b. Ebu-Amira, kojeg su meleci ogasulili, i Asima b. Sabita, kojeg su čuvali bumbari. Na to su im odgovorili pripadnici Hazredža rekavši da su sakupili Allahovu Objavu za života Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, četverica pripadnika ovog plemena, spominjući im imena koja su spomenuta u ovom hadisu.

5005. PRIČAO NAM JE Sadeka b. Fadl, njemu Jahja, prenoseći od Sufjana, on od Habiba b. Ebu-Sabita, ovaj od Seida b. Džubejra, on od Ibn-Abbasa, a ovaj od Omera da je kazivao:
"Ubejj je najbolji među nama u Kur'anu, ali mi ostavljamo nešto od njegovog kiraeta. On bi nam govorio: 'Preuzeo sam ga od Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, i ništa od njega ne ostavljam!'"[1]
Uzvišeni je Allah rekao: "Mi nijedan propis ne promijenimo, niti ga u zaborav potisnemo, a da bolji od njega ili sličan njemu ne donesemo."[2]

٥٠٠٥. حَدَّثَنَا صَدَقَةُ بْنُ الْفَضْلِ أَخْبَرَنَا يَحْيَى عَنْ سُفْيَانَ عَنْ حَبِيبِ بْنِ أَبِي ثَابِتٍ عَنْ سَعِيدِ ابْنِ جُبَيْرٍ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ قَالَ قَالَ عُمَرُ أُبَيٌّ أَقْرَؤُنَا وَإِنَّا لَنَدَعُ مِنْ لَحَنِ أُبَيٍّ وَأُبَيٌّ يَقُولُ أَخَذْتُهُ مِنْ فِي رَسُولِ اللهِ ﷺ فَلاَ أَتْرُكُهُ لِشَيْءٍ قَالَ اللهُ تَعَالَى (مَا نَنْسَخْ مِنْ آيَةٍ أَوْ نُنْسِهَا نَأْتِ بِخَيْرٍ مِنْهَا أَوْ مِثْلِهَا).

VRIJEDNOSTI SURE EL-FATIHA (OTVARANJE KNJIGE)

بَاب فَضْلِ فَاتِحَةِ الْكِتَابِ

5006. PRIČAO NAM JE Ali b. Abdullah, njemu Jahja b. Seid, ovom Šu'ba, a njemu Hubejb b. Abdur-Rahman, prenoseći od Hafsa b. Asima, a on od Ebu-Seida b. Mu'alle da je rekao:
"Bio sam na namazu kada me je pozvao Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, ali mu se nisam odazvao. (Nakon što sam završio namaz) rekoh mu: 'Allahov Poslaniče, bio sam na namazu!' Tada mi on reče: 'Zar Allah, dželle šanuhu, nije kazao: 'Odazovite se Allahu i Njegovu Poslaniku kada vas pozovu!'? Hoćeš li da te, prije nego što izađeš iz džamije', reče on, 'poučim najvrednijoj suri u Kur'anu?' Uzeo me je zatim za ruku. Kada smo htjeli izići iz džamije, rekoh mu: 'Allahov Poslaniče,

٥٠٠٦. حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ عَبْدِاللهِ حَدَّثَنَا يَحْيَى ابْنُ سَعِيدٍ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ قَالَ حَدَّثَنِي خُبَيْبُ بْنُ عَبْدِالرَّحْمَنِ عَنْ حَفْصِ بْنِ عَاصِمٍ عَنْ أَبِي سَعِيدِ ابْنِ الْمُعَلَّى قَالَ كُنْتُ أُصَلِّي فَدَعَانِي النَّبِيُّ ﷺ فَلَمْ أُجِبْهُ قُلْتُ يَا رَسُولَ اللهِ إِنِّي كُنْتُ أُصَلِّي قَالَ أَلَمْ يَقُلِ اللهُ (اسْتَجِيبُوا لِلَّهِ وَلِلرَّسُولِ إِذَا دَعَاكُمْ) ثُمَّ قَالَ أَلاَ أُعَلِّمُكَ أَعْظَمَ سُورَةٍ فِي الْقُرْآنِ قَبْلَ أَنْ تَخْرُجَ مِنَ الْمَسْجِدِ فَأَخَذَ بِيَدِي فَلَمَّا أَرَدْنَا أَنْ نَخْرُجَ قُلْتُ يَا رَسُولَ اللهِ إِنَّكَ قُلْتَ لَأُعَلِّمَنَّكَ أَعْظَمَ

To ne znači da među muhadžirima nije bilo onih koji su pamtili cijeli Kur'an, jer je ovdje bilo nadmetanje između ensarija, Evsa i Hazredža. Mnogi ashabi pamtili su sure iz Kur'ana, ali je ovdje riječ o onima koji su ga cijelog naučili napamet prije preseljenja Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem na ahiret.
Što se tiče četvrtog ashaba spomenutog u ovom hadisu, postoje razilaženja u pogledu njegovog imena. Ibn-Ebu-Davud spominje da je to Ebu-Zejd Kajs b. Ebu-Sa'sa'a Hazredž, jedan od pisara Objave. Ebu-Davud, međutim, smatra da je njegovo ime Kajs b. Seken. Enes, radijallahu anhu, kaže da je on bio učesnik u Bici na Bedru, da nije ostavio porodicu iza sebe te da su ga ashabi naslijedili.

1 Ubejj b. Ka'b jedan je od najboljih poznavalaca Kur'ana. Pored toga što je dobro pamtio Kur'an, vrlo ga je lijepo učio i druge njemu podučavao. Nije htio ništa od učenja ostaviti iako bi bilo nešto derogirano. Omer, radijallahu anhu, priznaje njegovu vrijednost, ali ajetom dokazuje da nije Ubejj, radijallahu anhu, u pravu u pogledu takvog svog postupka.

2 El-Bekara, 106.

rekao si da ćeš me poučiti najvrednijoj suri u Kur'anu!' Tada on reče: 'Elhamdu lillahi rabbil-alemin jesu sedam ajeta koji se ponavljaju; oni predstavljaju cijeli Kur'an, koji mi je objavljen.'"

سُورَةٍ مِنَ الْقُرْآنِ قَالَ الْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ هِيَ السَّبْعُ الْمَثَانِي وَالْقُرْآنُ الْعَظِيمُ الَّذِي أُوتِيتُهُ .

5007. PRIČAO MI JE Muhammed b. Musenna, njemu Vehb, a ovom Hišam, prenoseći od Muhammeda, on od Ma'beda, a ovaj od Ebu-Seida Hudrija da je kazivao:

"Bili smo na putovanju i odsjeli na jednom mjestu (da se odmorimo). Tada dođe jedna djevojčica i obavijesti nas da je vođu njihovog naselja ujeo (škorpion), a da su muškarci odsutni, te nas upita ima li iko među nama da liječi. S njom je otišao jedan čovjek za koga smo smatrali da ne zna liječiti, liječio ga je, i čovjek je ozdravio. Nakon toga naredio je da mu daju trideset ovaca i da nas napoje mlijekom. Kada se naš čovjek vratio, upitasmo ga: 'Jesi li poznavao liječenje ili si liječio?', a on nam odgovori: 'Ne, ja sam samo liječio Fatihom (*Ummul-Kitab*)!' Rekli smo da ništa ne poduzimamo dok ne dođemo do Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, i njega ne upitamo. Kad smo došli u Medinu, spomenuli smo ovaj slučaj Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, a on reče: 'Kako je on znao da je Fatiha lijek? Podijelite ovce i mene uvrstite u podjelu!'"

Ebu-Ma'mer kaže da mu je ispričao Abdul-Varis, njemu Hišam, ovom Muhammed b. Sirin, a njemu Ma'bed b. Sirin, prenoseći od Ebu-Seida Hudrija isti hadis.

٥٠٠٧ . حَدَّثَنِي مُحَمَّدُ بْنُ الْمُثَنَّى حَدَّثَنَا وَهْبٌ حَدَّثَنَا هِشَامٌ عَنْ مُحَمَّدٍ عَنْ مَعْبَدٍ عَنْ أَبِي سَعِيدٍ الْخُدْرِيِّ قَالَ كُنَّا فِي مَسِيرٍ لَنَا فَنَزَلْنَا فَجَاءَتْ جَارِيَةٌ فَقَالَتْ إِنَّ سَيِّدَ الْحَيِّ سَلِيمٌ وَإِنَّ نَفَرَنَا غَيْبٌ فَهَلْ مِنْكُمْ رَاقٍ فَقَامَ مَعَهَا رَجُلٌ مَا كُنَّا نَأْبُنُهُ بِرُقْيَةٍ فَرَقَاهُ فَبَرَأَ فَأَمَرَ لَهُ بِثَلَاثِينَ شَاةً وَسَقَانَا لَبَنًا فَلَمَّا رَجَعَ قُلْنَا لَهُ أَكُنْتَ تُحْسِنُ رُقْيَةً أَوْ كُنْتَ تَرْقِي قَالَ لَا مَا رَقَيْتُ إِلَّا بِأُمِّ الْكِتَابِ قُلْنَا لَا تُحْدِثُوا شَيْئًا حَتَّى نَأْتِيَ أَوْ نَسْأَلَ النَّبِيَّ ﷺ فَلَمَّا قَدِمْنَا الْمَدِينَةَ ذَكَرْنَاهُ لِلنَّبِيِّ ﷺ فَقَالَ وَمَا كَانَ يُدْرِيهِ أَنَّهَا رُقْيَةٌ اقْسِمُوا وَاضْرِبُوا لِي بِسَهْمٍ وَقَالَ أَبُو مَعْمَرٍ حَدَّثَنَا عَبْدُ الْوَارِثِ حَدَّثَنَا هِشَامٌ حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ سِيرِينَ حَدَّثَنِي مَعْبَدُ بْنُ سِيرِينَ عَنْ أَبِي سَعِيدٍ الْخُدْرِيِّ بِهَذَا .

VRIJEDNOSTI SURE EL-BEKARA (KRAVA)

باب فضل سورة البقرة

5008. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Kesir da ga je obavijestio Šu'ba, prenoseći od Sulejmana, on od Ibrahima, ovaj od Abdur-Rahmana, on od Ebu-Mes'uda, a ovaj od Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, da je rekao: "Ko prouči dva ajeta..."

٥٠٠٨. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ كَثِيرٍ أَخْبَرَنَا شُعْبَةُ عَنْ سُلَيْمَانَ عَنْ إِبْرَاهِيمَ عَنْ عَبْدِالرَّحْمَنِ عَنْ أَبِي مَسْعُودٍ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ مَنْ قَرَأَ بِالآيَتَيْنِ ...

5009. PRIČAO NAM JE Ebu-Nu'ajm, a njemu Sufjan, prenoseći od Mensura, on od Ibrahima, ovaj od Abdur-Rahmana b. Jezida, a on od Ebu-Mes'uda, radijallahu anhu, da je rekao:
"Poslanik je, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: 'Ko navečer prouči dva ajeta s kraja sure El-Bekara, ona će mu biti dovoljna.'"[1]

٥٠٠٩. حَدَّثَنَا أَبُو نُعَيْمٍ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ عَنْ مَنْصُورٍ عَنْ إِبْرَاهِيمَ عَنْ عَبْدِالرَّحْمَنِ بْنِ يَزِيدَ عَنْ أَبِي مَسْعُودٍ رَضِيَ الله عنه قَالَ قَالَ النَّبِيُّ ﷺ مَنْ قَرَأَ بِالآيَتَيْنِ مِنْ آخِرِ سُورَةِ الْبَقَرَةِ فِي لَيْلَةٍ كَفَتَاهُ.

5010. Usman b. Hejsem kaže da MU JE PRIČAO Avf, prenoseći od Muhammeda b. Sirina, a on od Ebu-Hurejre, radijallahu anhu, da je rekao:
"Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, povjerio mi je čuvanje (hrane sakupljene od) zekata za ramazan, ali mi je došao jedan čovjek i počeo uzimati tu hranu. Uhvatio sam ga i rekao mu: 'Tužit ću te Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem!'"
Zatim je ispričao cijeli hadis u kome, između ostaloga, stoji: "Kada legneš u svoju postelju, prouči *Ajetul-kursijju*, neprestano će s tobom od Allaha biti čuvar i neće ti šejtan neće moći prići sve dok ne osvaneš!"
Poslanik je, sallallahu alejhi ve sellem, na to rekao: "Istinu je kazao, iako je lažov, jer je to bio šejtan!"

٥٠١٠. وَقَالَ عُثْمَانُ بْنُ الْهَيْثَمِ حَدَّثَنَا عَوْفٌ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ سِيرِينَ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ الله عنه قَالَ وَكَّلَنِي رَسُولُ اللهِ ﷺ بِحِفْظِ زَكَاةِ رَمَضَانَ فَأَتَانِي آتٍ فَجَعَلَ يَحْثُو مِنَ الطَّعَامِ فَأَخَذْتُهُ فَقُلْتُ لَأَرْفَعَنَّكَ إِلَى رَسُولِ اللهِ ﷺ فَقَصَّ الْحَدِيثَ فَقَالَ إِذَا أَوَيْتَ إِلَى فِرَاشِكَ فَاقْرَأْ آيَةَ الْكُرْسِيِّ لَنْ يَزَالَ مَعَكَ مِنَ اللهِ حَافِظٌ وَلاَ يَقْرَبُكَ شَيْطَانٌ حَتَّى تُصْبِحَ وَقَالَ النَّبِيُّ ﷺ صَدَقَكَ وَهُوَ كَذُوبٌ ذَاكَ شَيْطَانٌ .

---

1 Komentatori ovako tumače značenje ovog hadisa: bit će mu dovoljna kao zamjena za noćni namaz ili učenje Kur'ana; drugi kažu da to znači: bit će mu dovoljna zaštita od svega lošeg, zaštita od šejtana i zla svih ljudi; treći opet kažu: bit će mu dovoljna zbog nagrade koju će za njih dobiti, i neće imati potrebe ništa drugo tražiti; četvrti kažu: bit će mu dovoljna u njegovom vjerovanju, zato što sadrže temelje imana i djela kojima se oni potvrđuju. Nevevi kaže: "Moguće je da sve spomenuto ulazi u značenje ovih riječi." (*Fethul-bari*, 8/673-674)

VRIJEDNOSTI SURE EL-KEHF (PEĆINA)

باب فضل سورة الكهف

5011. PRIČAO NAM JE Amr b. Halid, njemu Zuhejr, a ovom Ebu-Ishak, prenoseći od Beraa da je kazivao:
"Jedan je čovjek učio suru El-Kehf, a pored njega bio je konj čvrsto svezan s dva užeta. Iznenada ga je prekrio oblak koji se sve više i više približavao, a njegov se konj toga plašio. Kada je taj čovjek osvanuo, otišao je do Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, i ispričao mu šta se desilo. Tada mu Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, reče: 'Bila je to smirenost (sekina) koja se spustila zbog Kur'ana!'"

٥٠١١. حَدَّثَنَا عَمْرُو بْنُ خَالِدٍ حَدَّثَنَا زُهَيْرٌ حَدَّثَنَا أَبُو إِسْحَاقَ عَنِ الْبَرَاءِ بْنِ عَازِبٍ قَالَ كَانَ رَجُلٌ يَقْرَأُ سُورَةَ الْكَهْفِ وَإِلَى جَانِبِهِ حِصَانٌ مَرْبُوطٌ بِشَطَنَيْنِ فَتَغَشَّتْهُ سَحَابَةٌ فَجَعَلَتْ تَدْنُو وَتَدْنُو وَجَعَلَ فَرَسُهُ يَنْفِرُ فَلَمَّا أَصْبَحَ أَتَى النَّبِيَّ ﷺ فَذَكَرَ ذَلِكَ لَهُ فَقَالَ تِلْكَ السَّكِينَةُ تَنَزَّلَتْ بِالْقُرْآنِ .

VRIJEDNOSTI SURE EL-FETH (POBJEDA)

باب فضل سورة الفتح

5012. PRIČAO NAM JE Isma'il, a njemu Malik, prenoseći od Zejda b. Eslema, a on od svoga oca (da je kazivao):
"Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, jednom je prilikom putovao noću zajedno s Omerom b. Hattabom. Omer ga je nešto upitao, ali mu Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, nije odgovorio. Potom ga je ponovo upitao, ali mu opet nije odgovorio. Upitao ga je zatim i po treći put, ali mu ponovo nije odgovorio. Tada Omer samom sebi reče: 'Teško tebi! Tri si puta upitao Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, a on ti nije odgovorio!'"
"Potjerao sam svoju devu", kaže Omer, "sve dok nisam izbio na čelo kolone, ispred ostalih ljudi, bojeći se da se u Kur'anu ne objavi (nešto povodom ovog slučaja). Ubrzo zatim čuo sam glasnika kako zove i pobojao se da već nisu objavljeni ajeti o mome slučaju. Otišao sam do Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, i nazvao mu selam, a on mi tada reče: 'Noćas mi je objavljena sura koja mi je draža od svega što sunce obasjava!' Zatim je proučio: '*Inna fetahna leke fethan mubina...*'"

٥٠١٢. حَدَّثَنَا إِسْمَاعِيلُ قَالَ حَدَّثَنِي مَالِكٌ عَنْ زَيْدِ بْنِ أَسْلَمَ عَنْ أَبِيهِ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ كَانَ يَسِيرُ فِي بَعْضِ أَسْفَارِهِ وَعُمَرُ بْنُ الْخَطَّابِ يَسِيرُ مَعَهُ لَيْلاً فَسَأَلَهُ عُمَرُ عَنْ شَيْءٍ فَلَمْ يُجِبْهُ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ ثُمَّ سَأَلَهُ فَلَمْ يُجِبْهُ ثُمَّ سَأَلَهُ فَلَمْ يُجِبْهُ فَقَالَ عُمَرُ ثَكِلَتْكَ أُمُّكَ نَزَرْتَ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ ثَلاَثَ مَرَّاتٍ كُلَّ ذَلِكَ لاَ يُجِيبُكَ قَالَ عُمَرُ فَحَرَّكْتُ بَعِيرِي حَتَّى كُنْتُ أَمَامَ النَّاسِ وَخَشِيتُ أَنْ يَنْزِلَ فِيَّ قُرْآنٌ فَمَا نَشِبْتُ أَنْ سَمِعْتُ صَارِخًا يَصْرُخُ بِي قَالَ فَقُلْتُ لَقَدْ خَشِيتُ أَنْ يَكُونَ نَزَلَ فِيَّ قُرْآنٌ قَالَ فَجِئْتُ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ فَسَلَّمْتُ عَلَيْهِ فَقَالَ لَقَدْ أُنْزِلَتْ عَلَيَّ اللَّيْلَةَ سُورَةٌ لَهِيَ أَحَبُّ إِلَيَّ مِمَّا طَلَعَتْ عَلَيْهِ الشَّمْسُ ثُمَّ قَرَأَ إِنَّا فَتَحْنَا لَكَ فَتْحًا مُبِينًا .

VRIJEDNOSTI SURE EL-IHLAS (ISKRENOST)

باب فضل قُلْ هُوَ اللَّهُ أَحَدٌ

5013. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Jusuf, njemu Malik, prenoseći od Abdur-Rahmana b. Abdullaha b. Abdur-Rahmana b. Ebu-Sa'sa'e, ovaj od svoga oca, a on od Ebu-Seida Hudrija (da je kazivao):
"Jedan je čovjek čuo drugoga kako uči suru El-Ihlas i stalno je ponavlja. Kada je osvanuo, došao je Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, i spomenuo mu taj slučaj, kao da je htio kazati: 'Zar je ova sura toliko vrijedna da se stalno ponavlja?' Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, tada reče: 'Tako mi Onoga u čijoj Ruci je moja duša, ona je (po svojoj vrijednosti) ravna trećini Kur'ana!'"

٥٠١٣. حَدَّثَنَا عَبْدُاللهِ بْنُ يُوسُفَ أَخْبَرَنَا مَالِكٌ عَنْ عَبْدِالرَّحْمَنِ بْنِ عَبْدِاللهِ بْنِ عَبْدِالرَّحْمَنِ بْنِ أَبِي صَعْصَعَةَ عَنْ أَبِيهِ عَنْ أَبِي سَعِيدٍ الْخُدْرِيِّ أَنَّ رَجُلاً سَمِعَ رَجُلاً يَقْرَأُ قُلْ هُوَ اللهُ أَحَدٌ يُرَدِّدُهَا فَلَمَّا أَصْبَحَ جَاءَ إِلَى رَسُولِ اللهِ ﷺ فَذَكَرَ ذَلِكَ لَهُ وَكَأَنَّ الرَّجُلَ يَتَقَالُّهَا فَقَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ وَالَّذِي نَفْسِي بِيَدِهِ إِنَّهَا لَتَعْدِلُ ثُلُثَ الْقُرْآنِ .

5014. Ebu-Ma'mer dodaje da MU JE PRIČAO Ismail b. Dža'fer, prenoseći od Malika b. Enesa, on od Abdur-Rahmana b. Abdullaha b. Abdur-Rahmana b. Ebu-Sa'sa'e, ovaj od svoga oca, a on od Ebu-Seida Hudrija da mu je njegov brat Katada b. Nu'man kazivao:
"Jedan je čovjek za vrijeme Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, klanjao noćni namaz prije sabaha i učio samo suru El-Ihlas, ništa ne dodajući. Kada smo osvanuli, neko je otišao Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem...", spomenuvši hadis slično prethodnom hadisu.

٥٠١٤. وَزَادَ أَبُو مَعْمَرٍ حَدَّثَنَا إِسْمَاعِيلُ بْنُ جَعْفَرٍ عَنْ مَالِكِ بْنِ أَنَسٍ عَنْ عَبْدِالرَّحْمَنِ ابْنِ عَبْدِاللهِ بْنِ عَبْدِالرَّحْمَنِ بْنِ أَبِي صَعْصَعَةَ عَنْ أَبِيهِ عَنْ أَبِي سَعِيدٍ الْخُدْرِيِّ أَخْبَرَنِي أَخِي قَتَادَةُ بْنُ النُّعْمَانِ أَنَّ رَجُلاً قَامَ فِي زَمَنِ النَّبِيِّ ﷺ يَقْرَأُ مِنَ السَّحَرِ قُلْ هُوَ اللهُ أَحَدٌ لاَ يَزِيدُ عَلَيْهَا فَلَمَّا أَصْبَحْنَا أَتَى الرَّجُلُ النَّبِيَّ ﷺ نَحْوَهُ .

5015. PRIČAO NAM JE Umer b. Hafs, njemu njegov otac, prenoseći od A'meša, on od Ibrahima i Dahhaka Mešrikija, a oni od Ebu-Seida Hudrija, radijallahu anhu, da je rekao:

"Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao je svojim ashabima: 'Zar neko od vas nije u stanju svaku noć proučitii trećinu Kur'ana?' To im se učinilo preteškim, pa upitaše: 'A ko je to od nas u stanju, Allahov Poslaniče?' On tada reče: 'Allahul-vahidus-samed trećina je Kur'ana.'"[1]

Ebu-Abdullah veli: "Od Ibrahima je *mursel*, a od Dahhaka Mešrikija *musned*."

٥٠١٥. حَدَّثَنَا عُمَرُ بْنُ حَفْصٍ حَدَّثَنَا أَبِي حَدَّثَنَا الأَعْمَشُ حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ وَالضَّحَّاكُ الْمَشْرِقِيُّ عَنْ أَبِي سَعِيدٍ الْخُدْرِيِّ رَضِي الله عنه قَالَ قَالَ النَّبِيُّ ﷺ لأَصْحَابِهِ أَيَعْجِزُ أَحَدُكُمْ أَنْ يَقْرَأَ ثُلُثَ الْقُرْآنِ فِي لَيْلَةٍ فَشَقَّ ذَلِكَ عَلَيْهِمْ وَقَالُوا أَيُّنَا يُطِيقُ ذَلِكَ يَا رَسُولَ اللهِ فَقَالَ اللهُ الْوَاحِدُ الصَّمَدُ ثُلُثُ الْقُرْآنِ .

VRIJEDNOSTI SURA EL-FELEK (SVITANJE) I EN-NAS (LJUDI)

باب فَضْلِ الْمُعَوِّذَاتِ

5016. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Jusuf, prenoseći od Malika, on od Ibn-Šihaba, ovaj od Urve, a on od Aiše, radijallahu anhu, da je kazivala:

"Allahov je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, kada bi osjetio kakvu bol, učio sebi sure El-Felek i En-Nas i puhao niza se, a kada se jako razbolio, ja sam mu ih učila i potirala ga njegovom rukom, nadajući se blagoslovu u njoj."

٥٠١٦. حَدَّثَنَا عَبْدُاللهِ بْنُ يُوسُفَ أَخْبَرَنَا مَالِكٌ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ عَنْ عُرْوَةَ عَنْ عَائِشَةَ رَضِي الله عَنْهَا أَنَّ رَسُولَ ﷺ كَانَ إِذَا اشْتَكَى يَقْرَأُ عَلَى نَفْسِهِ بِالْمُعَوِّذَاتِ وَيَنْفُثُ فَلَمَّا اشْتَدَّ وَجَعُهُ كُنْتُ أَقْرَأُ عَلَيْهِ وَأَمْسَحُ بِيَدِهِ رَجَاءَ بَرَكَتِهَا .

---

1 Tumačeći ove hadise o vrijednostima sure El-Ihlas, učenjaci kažu da je ona osobito vrijedna zbog svoga značenja. Kur'an se dijeli na tri glavne cjeline: propise, vijesti i vjerovanje (tevhid), a El-Ihlas sadrži suštinu tevhida treće cjeline. Pojedini učenjaci smatraju da se ovi hadisi odnose na nagradu koja se stekne za učenje sure El-Ihlas. (*Fethul-bari*, 8/678-679)
Napomena: Tirmizi bilježi hadis u kome stoji: "Sura Ez-Zilzal ravna je polovini Kur'ana, a El-Kafirun četvrtini." U drugom hadisu koji također bilježi Tirmizi stoji: "Svaka od sura El-Kafirun i En-Nasr odgovara po jednoj četvrtini Kur'ana, a također i Ez-Zilzal odgovara četvrtini Kur'ana." Međutim, oba su ova hadisa slaba. (*Fethul-bari*, 8/679)

5017. PRIČAO NAM JE Kutejba b. Seid, njemu Mufeddal b. Fadala, ovom Ukajl, prenoseći od Ibn-Šihaba, ovaj od Urve, a on od Aiše da je rekla: "Svaku bi noć Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, nakon što legne u postelju, skupio šake i puhnuo u njih, a zatim proučio suru El-Ihlas, suru El-Felek i suru En-Nas, potirući rukama svoje tijelo. Počeo bi od glave i lica i nastavio s ostalim dijelovima tijela, s prednje strane. To bi ponovio tri puta."

٥٠١٧. حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ بْنُ سَعِيدٍ حَدَّثَنَا الْمُفَضَّلُ بْنُ فَضَالَةَ عَنْ عُقَيْلٍ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ عَنْ عُرْوَةَ عَنْ عَائِشَةَ أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ كَانَ إِذَا أَوَى إِلَى فِرَاشِهِ كُلَّ لَيْلَةٍ جَمَعَ كَفَّيْهِ ثُمَّ نَفَثَ فِيهِمَا فَقَرَأَ فِيهِمَا قُلْ هُوَ اللهُ أَحَدٌ وَ قُلْ أَعُوذُ بِرَبِّ الْفَلَقِ وَ قُلْ أَعُوذُ بِرَبِّ النَّاسِ ثُمَّ يَمْسَحُ بِهِمَا مَا اسْتَطَاعَ مِنْ جَسَدِهِ يَبْدَأُ بِهِمَا عَلَى رَأْسِهِ وَوَجْهِهِ وَمَا أَقْبَلَ مِنْ جَسَدِهِ يَفْعَلُ ذَلِكَ ثَلاَثَ مَرَّاتٍ .

SPUŠTANJE SMIRENOSTI I MELEKA PRILIKOM UČENJA KUR'ANA

بَاب نُزُولِ السَّكِينَةِ وَالْمَلاَئِكَةِ عِنْدَ قِرَاءَةِ الْقُرْآنِ

5018. REKAO JE Lejs da mu je pričao Jezid b. Had, prenoseći od Muhammeda b. Ibrahima, a on od Usejda b. Hudajra da je jedne noći učio suru El-Bekara, a pored njega bio mu je svezan konj, koji se najednom uznemirio. Kada je prekinuo učenje, on se odmah smirio. Ponovo je počeo učiti, a on se ponovo uznemirio. Još jednom prestade učiti, a on se odmah smiri, da bi se nakon novog početka (učenja) ponovo uznemirio. On odusta a sin mu Jahja je bio blizu konja, pa se bojao da ga konj ne udari. Nakon što ga je premjestio, podigao je glavu prema nebu i vidio nešto što je već nestajalo. Kada je svanulo, ispričao je Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, šta se desilo, a on mi reče: 'Uči, Ibn-Hudajre, uči, Ibn-Hudajre!'
'Pobojao sam se', rekoh, 'da konj ne udari Jahjaa koji je bio blizu njega, podigao sam glavu i otišao do njega te podigoh glavu ka nebu, vidio sam nešto slično tamnom oblaku na kome su se nalazile svjetiljke. Promatrao sam to sve dok se nije udaljilo toliko daleko da ga više nisam mogao vidjeti.'
'Znaš li šta je to?', upita me (Poslanik).
'Ne', odgovorih.

٥٠١٨. وَقَالَ اللَّيْثُ حَدَّثَنِي يَزِيدُ بْنُ الْهَادِ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ إِبْرَاهِيمَ عَنْ أُسَيْدِ بْنِ حُضَيْرٍ قَالَ بَيْنَمَا هُوَ يَقْرَأُ مِنَ اللَّيْلِ سُورَةَ الْبَقَرَةِ وَفَرَسُهُ مَرْبُوطَةٌ عِنْدَهُ إِذْ جَالَتِ الْفَرَسُ فَسَكَتَ فَسَكَتَتْ فَقَرَأَ فَجَالَتِ الْفَرَسُ فَسَكَتَ وَسَكَتَتِ الْفَرَسُ ثُمَّ قَرَأَ فَجَالَتِ الْفَرَسُ فَانْصَرَفَ وَكَانَ ابْنُهُ يَحْيَى قَرِيبًا مِنْهَا فَأَشْفَقَ أَنْ تُصِيبَهُ فَلَمَّا اجْتَرَّهُ رَفَعَ رَأْسَهُ إِلَى السَّمَاءِ حَتَّى مَا يَرَاهَا فَلَمَّا أَصْبَحَ حَدَّثَ النَّبِيَّ ﷺ فَقَالَ اقْرَأْ يَا ابْنَ حُضَيْرٍ اقْرَأْ يَا ابْنَ حُضَيْرٍ قَالَ فَأَشْفَقْتُ يَا رَسُولَ اللهِ أَنْ تَطَأَ يَحْيَى وَكَانَ مِنْهَا قَرِيبًا فَرَفَعْتُ رَأْسِي فَانْصَرَفْتُ إِلَيْهِ فَرَفَعْتُ رَأْسِي إِلَى السَّمَاءِ فَإِذَا مِثْلُ الظُّلَّةِ فِيهَا أَمْثَالُ الْمَصَابِيحِ فَخَرَجَتْ حَتَّى لاَ أَرَاهَا قَالَ وَتَدْرِي مَا ذَاكَ قَالَ لاَ قَالَ تِلْكَ الْمَلاَئِكَةُ

'To su meleci koji su došli da slušaju tvoj glas. Da si nastavio učiti, oni bi tako ostali do svitanja, i ljudi bi ih gledali, a da se oni uopće ne bi krili od njih', reče on."
Ibn-Had veli da mu je ovaj hadis ispričao Abdullah b. Habbab, prenoseći ga od Ebu-Seida Hudrija, a on od Usejda b. Hudajra.

دَنَتْ لِصَوْتِكَ وَلَوْ قَرَأْتَ لَأَصْبَحَتْ يَنْظُرُ النَّاسُ إِلَيْهَا لاَ تَتَوَارَى مِنْهُمْ قَالَ ابْنُ الْهَادِ وَحَدَّثَنِي هَذَا الْحَدِيثَ عَبْدُاللهِ بْنُ خَبَّابٍ عَنْ أَبِي سَعِيدٍ الْخُدْرِيِّ عَنْ أُسَيْدِ بْنِ حُضَيْرٍ .

O ONIMA KOJI SU REKLI DA POSLANIK, SALLALLAHU ALEJHI VE SELLEM, IZA SEBE NIJE OSTAVIO NIŠTA OSIM KUR'ANA

بَاب مَنْ قَالَ لَمْ يَتْرُكِ النَّبِيُّ ﷺ إِلاَّ مَا بَيْنَ الدَّفَّتَيْنِ

5019. PRIČAO NAM JE Kutejba b. Seid, a njemu Sufjan, prenoseći od Abdul-Aziza b. Rufeja da je rekao: "Šeddad b. Ma'kil zajedno sa mnom posjetio je Ibn-Abbasa, radijallahu anhuma, i upitao ga: 'Je li Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, ostavio nešto iza sebe?'
'Nije ostavio ništa više od onoga što se nalazi među koricama (Kur'ana)', odgovorio je. Otišli smo zatim do Muhammeda b. Hanefije i upitali ga isto to, te nam on reče: 'Poslanik nije ostavio ništa drugo osim onoga što se nalazi među koricama (Kur'ana).'"[1]

٥٠١٩. حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ بْنُ سَعِيدٍ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ عَنْ عَبْدِالْعَزِيزِ بْنِ رُفَيْعٍ قَالَ دَخَلْتُ أَنَا وَشَدَّادُ ابْنُ مَعْقِلٍ عَلَى ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا فَقَالَ لَهُ شَدَّادُ بْنُ مَعْقِلٍ أَتَرَكَ النَّبِيُّ ﷺ مِنْ شَيْءٍ قَالَ مَا تَرَكَ إِلاَّ مَا بَيْنَ الدَّفَّتَيْنِ قَالَ وَدَخَلْنَا عَلَى مُحَمَّدِ بْنِ الْحَنَفِيَّةِ فَسَأَلْنَاهُ فَقَالَ مَا تَرَكَ إِلاَّ مَا بَيْنَ الدَّفَّتَيْنِ .

1 Imam Buhari pomoću ovih hadisa odgovara onima koji tvrde da je s nestankom njegovih prvih hafiza nestao i veliki dio Kur'ana. To su izmislile šiije rafidije, želeći na takav način opravdati svoju tvrdnju da se tekst o Alijinom, radijallahu anhu, imametu i pravu na hilafet nakon Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, nalazio u Kur'anu, pa su ga ashabi prikrili. Ta je tvrdnja potpuno neistinita, jer ashabi nisu prikrili hadise u kojima se govori o vrijednost Alije, radijallahu anhu. Takav je, npr., hadis: "Ti si kod mene kao što je Harun bio kod Musaa." Buhari u ovom poglavlju navodi predanje od Muhammeda b. Hanefije, radijallahu anhu, kojeg šiije smatraju jednim od svojih imama, kako bi razlozi za odbacivanje njihovih tvrdnji još više dobili na težini. (*Fethul-bari*, 8/683)

PREDNOST KUR'ANA NAD OSTALIM GOVOROM

باب فَضْلِ الْقُرْآنِ عَلَى سَائِرِ الْكَلَامِ

5020. PRIČAO NAM JE Hudba b. Halid Ebu-Halid, prenoseći od Hemmama, on od Katade, ovaj od Enesa b. Malika, on od Ebu-Musaa Eš'arija, a on od Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, da je rekao:
"Musliman koji uči Kur'an sličan je narandži:[1] i okus i miris su joj lijepi. Onaj koji ne uči Kur'an sličan je datuli: okus joj je lijep, a mirisa uopće nema. Grešnik koji uči Kur'an sliči bosiljku: miris mu je lijep, a okus gorak, dok grešnik koji ne uči Kur'an sliči divljoj tikvi: okus joj je gorak, a nema nikakva mirisa."

٥٠٢٠. حَدَّثَنَا هُدْبَةُ بْنُ خَالِدٍ أَبُو خَالِدٍ حَدَّثَنَا هَمَّامٌ حَدَّثَنَا قَتَادَةُ حَدَّثَنَا أَنَسُ بْنُ مَالِكٍ عَنْ أَبِي مُوسَى الأَشْعَرِيِّ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ مَثَلُ الَّذِي يَقْرَأُ الْقُرْآنَ كَالأُتْرُجَّةِ طَعْمُهَا طَيِّبٌ وَرِيحُهَا طَيِّبٌ وَالَّذِي لاَ يَقْرَأُ الْقُرْآنَ كَالتَّمْرَةِ طَعْمُهَا طَيِّبٌ وَلاَ رِيحَ لَهَا وَمَثَلُ الْفَاجِرِ الَّذِي يَقْرَأُ الْقُرْآنَ كَمَثَلِ الرَّيْحَانَةِ رِيحُهَا طَيِّبٌ وَطَعْمُهَا مُرٌّ وَمَثَلُ الْفَاجِرِ الَّذِي لاَ يَقْرَأُ الْقُرْآنَ كَمَثَلِ الْحَنْظَلَةِ طَعْمُهَا مُرٌّ وَلاَ رِيحَ لَهَا .

5021. PRIČAO NAM JE Musedded, prenoseći od Jahje, on od Sufjana, a ovaj od Abdullaha b. Dinara da je čuo Ibn-Omera, radijallahu anhuma, koji kaže da je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
"Do vašeg nestanka ostalo je, u odnosu na narode koji su živjeli prije vas, onoliko koliko je između ikindije i zalaska sunca. A vaš primjer i primjer židova i kršćana jest kao primjer čovjeka koji je unajmio radnike rekavši im: 'Ko će mi raditi do podne za jedan kirat (određena mjera)?', pa su se tog posla prihvatili židovi. Potom je (ovaj čovjek) upitao: 'Ko će mi raditi od podneva do ikindije?', pa su se tog posla prihvatili kršćani. Zatim ste prihvatili vi da radite od ikindije do akšama za dva kirata. 'Mi smo više radili, a manje dobili!' reći će židovi i kršćani.
'Jesam li vam šta nepravedno umanjio od vaše nagrade?', (upitat će Allah).

٥٠٢١. حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ عَنْ يَحْيَى عَنْ سُفْيَانَ حَدَّثَنِي عَبْدُاللهِ بْنُ دِينَارٍ قَالَ سَمِعْتُ ابْنَ عُمَرَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا عَنِ ﷺ قَالَ إِنَّمَا أَجَلُكُمْ فِي أَجَلِ مَنْ خَلاَ مِنَ الأُمَمِ كَمَا بَيْنَ صَلاَةِ الْعَصْرِ وَمَغْرِبِ الشَّمْسِ وَمَثَلُكُمْ وَمَثَلُ الْيَهُودِ وَالنَّصَارَى كَمَثَلِ رَجُلٍ اسْتَعْمَلَ عُمَّالاً فَقَالَ مَنْ يَعْمَلُ لِي إِلَى نِصْفِ النَّهَارِ عَلَى قِيرَاطٍ فَعَمِلَتِ الْيَهُودُ فَقَالَ مَنْ يَعْمَلُ لِي مِنْ نِصْفِ النَّهَارِ إِلَى الْعَصْرِ عَلَى قِيرَاطٍ فَعَمِلَتِ النَّصَارَى ثُمَّ أَنْتُمْ تَعْمَلُونَ مِنَ الْعَصْرِ إِلَى الْمَغْرِبِ بِقِيرَاطَيْنِ قِيرَاطَيْنِ قَالُوا نَحْنُ أَكْثَرُ عَمَلاً وَأَقَلُّ عَطَاءً قَالَ هَلْ ظَلَمْتُكُمْ مِنْ حَقِّكُمْ قَالُوا لاَ قَالَ فَذَاكَ فَضْلِي أُوتِيهِ مَنْ شِئْتُ .

1 Arapsku riječ *utrudždže* preveo sam riječju "narandža", iako je to vrsta voćke koja je između narandže i limuna. T. Muftić ovu riječ prevodi kao "vrsta limuna", zato što se to u našem jeziku lakše razumije. Ovdje, međutim, to ne bi bio odgovarajući prijevod, jer okus limuna je kiselkast.

'Ne', odgovorit će oni.
'To je Moja milost; dao sam je kome Ja hoću!', odgovorit će Allah."

OPORUKA DA BRINEMO O KUR'ANU

باب الْوَصِيَّةِ بِكِتَابِ اللَّهِ عزَّ وجلَّ

5022. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Jusuf, njemu Malik b. Migvel, a ovom Talha, koji pripovijeda:
"Pitao sam Abdullaha b. Ebu-Evfaa da li je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, ostavio kakvu oporuku.
'Ne', odgovorio mi je.
'Kako će narediti ljudima da ostavljaju oporuku (vasijet) iza sebe, a sam to nije učinio?', upitao sam.
'Oporučio nam je da pazimo na Allahovu Knjigu', reče on."

٥٠٢٢. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ يُوسُفَ حَدَّثَنَا مَالِكُ بْنُ مِغْوَلٍ حَدَّثَنَا طَلْحَةُ قَالَ سَأَلْتُ عَبْدَاللهِ بْنَ أَبِي أَوْفَى آوْصَى النَّبِيُّ ﷺ فَقَالَ لاَ فَقُلْتُ كَيْفَ كُتِبَ عَلَى النَّاسِ الْوَصِيَّةُ أُمِرُوا بِهَا وَلَمْ يُوصِ قَالَ أَوْصَى بِكِتَابِ اللهِ .

O ONOME KOJEM KUR'AN NE BUDE DOVOLJAN (U VEZI S VIJESTIMA O PROŠLIM NARODIMA)

باب مَنْ لَمْ يَتَغَنَّ بِالْقُرْآنِ

I riječima Uzvišenog: "a zar im nije dosta to što mi tebi objavljujemo knjigu koja im se kazuje?"[2]

وَقَوْلُهُ تَعَالَى (أَوَلَمْ يَكْفِهِمْ أَنَّا أَنْزَلْنَا عَلَيْكَ الْكِتَابَ يُتْلَى عَلَيْهِمْ) .

5023. PRIČAO NAM JE Jahja b. Bukejr, njemu Lejs, ovom Ukajl, prenoseći od Ibn-Šihaba, ovaj od Ebu-Seleme b. Abdur-Rahmana, a on od Ebu-Hurejre, radijallahu anhu, da je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
"Allah nije ništa slušao kao što je slušao Vjerovjesnika: da lijepo uči Kur'an."
Ebu-Selemin drug kaže: "Hoće reći: da glasno uči Kur'an."

٥٠٢٣. حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ بُكَيْرٍ قَالَ حَدَّثَنِي اللَّيْثُ عَنْ عُقَيْلٍ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ قَالَ أَخْبَرَنِي أَبُو سَلَمَةَ ابْنُ عَبْدِالرَّحْمَنِ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضي الله عنه أَنَّهُ كَانَ يَقُولُ قَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ لَمْ يَأْذَنِ اللهُ لِشَيْءٍ مَا أَذِنَ لِلنَّبِيِّ أَنْ يَتَغَنَّى بِالْقُرْآنِ وَقَالَ صَاحِبٌ لَهُ يُرِيدُ يَجْهَرُ بِهِ .

2 El-Ankebut, 51.

5024. PRIČAO NAM JE Ali b. Abdullah, a njemu Sufjan, prenoseći od Zuhrija, on od Ebu-Seleme, ovaj od Ebu-Hurejre, a on od Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, da je rekao:
"Allah nije ništa slušao kao što je slušao Vjerovjesnika: da uči Kur'an."
Sufjan veli da *Jeteganna bihi* (da uči Kur'an) znači *jestagni bihi* (imajući Kur'an, neovisan je o bilo čemu drugom).[1]

٥٠٢٤. حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ عَبْدِاللهِ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ عَنِ الزُّهْرِيِّ عَنْ أَبِي سَلَمَةَ بْنِ عَبْدِالرَّحْمَنِ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ مَا أَذِنَ اللهُ لِشَيْءٍ مَا أَذِنَ لِلنَّبِيِّ أَنْ يَتَغَنَّى بِالْقُرْآنِ قَالَ سُفْيَانُ تَفْسِيرُهُ يَسْتَغْنِي بِهِ .

O OSJEĆAJU ŽELJE ZA POSTIZANJEM DOBRA KOJEG DRUGI IMA[2] PREMA ONOME KOJI ZNA KUR'AN NAPAMET I STALNO GA UČI

باب اغْتِبَاطِ صاحِبِ الْقُرْآنِ

5025. PRIČAO NAM JE Ebu-Jeman, a njemu Šu'ajb, prenoseći od Zuhrija, ovaj od Salima b. Abdullaha, a on od Abdullaha b. Omera, radijallahu anhuma, da je rekao:
"Čuo sam Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, kad je rekao: 'Nije dopuštena zavidnost izuzev u dva slučaja: čovjeku kome je Allah podario Kur'an, pa on provodi noći učeći ga (i postupajući po njemu), i čovjeku kome je Allah podario veliki imetak, pa ga on danonoćno udjeljuje.'"

٥٠٢٥. حَدَّثَنَا أَبُو الْيَمَانِ أَخْبَرَنَا شُعَيْبٌ عَنِ الزُّهْرِيِّ قَالَ حَدَّثَنِي سَالِمُ بْنُ عَبْدِاللهِ أَنَّ عَبْدَاللهِ بْنَ عُمَرَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا قَالَ سَمِعْتُ رَسُولَ اللهِ ﷺ يَقُولُ لاَ حَسَدَ إِلاَّ عَلَى اثْنَتَيْنِ رَجُلٌ آتَاهُ اللهُ الْكِتَابَ وَقَامَ بِهِ آنَاءَ اللَّيْلِ وَرَجُلٌ أَعْطَاهُ اللهُ مَالاً فَهُوَ يَتَصَدَّقُ بِهِ آنَاءَ اللَّيْلِ وَالنَّهَارِ .

1 Imam Buhari podržava ovo tumačenje Sufjana b. Ujejne, te je zbog toga i u naslovu ovog poglavlja naveo kur'anski ajet koji potvrđuje ovo tumačenje. Ova zabrana ne odnosi se na uljepšavanje glasa prilikom učenja Kur'ana, jer je poznato da se prednost u učenju daje onome ko ima ljepši glas. Međutim, učenjaci se razilaze u vezi s pitanjem melodičnog učenja. Dio učenjaka stoji na stanovištu da je to pokuđeno (mekruh), dok to drugi smatraju dopuštenim, zato što melodično učenje izaziva dublji doživljaj, ali pod uvjetom da se zbog melodije ne odstupi od pravila učenja i da se pravilno izgovori svaki harf. (*Fethul-bari*, 8/690)

2 Arapska riječ *igtibat* znači "pozitivna zavidnost", tj. podrazumijeva žudnju da se ima nešto što drugi posjeduje, ali bez želje da to onaj drugi izgubi. S druge strane, postoji i tzv. negativna zavidnost, koja se u arapskom jeziku označava pojmom *hased*.

5026. PRIČAO NAM JE Ali b. Ibrahim, njemu Revh, a ovom Šu'ba, prenoseći od Sulejmana, ovaj od Zekvana, a on od Ebu-Hurejre da je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
"Zavidnost je dopuštena samo u dva slučaja: čovjeku kojeg je Allah poučio Kur'anu, pa ga on danonoćno uči (i po njemu postupa), a njegov ga komšija čuje i kaže: 'Kamo sreće da je i meni dato ono što je dato njemu, pa da i ja činim ono što čini on!', i čovjeku kome je Allah podario (veliki) imetak, pa ga on troši na putu istine, te neko kaže: 'Kamo sreće da je i meni dato ono što je dato njemu, pa da i ja postupam onako kako postupa on!'"

٥٠٢٦. حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ إِبْرَاهِيمَ حَدَّثَنَا رَوْحٌ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ عَنْ سُلَيْمَانَ سَمِعْتُ ذَكْوَانَ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ أَنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ قَالَ لاَ حَسَدَ إِلاَّ فِي اثْنَتَيْنِ رَجُلٌ عَلَّمَهُ اللهُ الْقُرْآنَ فَهُوَ يَتْلُوهُ آنَاءَ اللَّيْلِ وَآنَاءَ النَّهَارِ فَسَمِعَهُ جَارٌ لَهُ فَقَالَ لَيْتَنِي أُوتِيتُ مِثْلَ مَا أُوتِيَ فُلاَنٌ فَعَمِلْتُ مِثْلَ مَا يَعْمَلُ وَرَجُلٌ آتَاهُ اللهُ مَالاً فَهُوَ يُهْلِكُهُ فِي الْحَقِّ فَقَالَ رَجُلٌ لَيْتَنِي أُوتِيتُ مِثْلَ مَا أُوتِيَ فُلاَنٌ فَعَمِلْتُ مِثْلَ مَا يَعْمَلُ .

"NAJBOLJI JE MEĐU VAMA JE ONAJ KOJI NAUČI KUR'AN I NJEMU (DRUGE) POUČAVA."

باب خَيْرُكُمْ مَنْ تَعَلَّمَ الْقُرْآنَ وَعَلَّمَهُ

5027. PRIČAO NAM JE Hadždžadž b. Minhal, njemu Šu'ba, ovom Alkama b. Mersed, prenoseći od Sa'da b. Ubejde, on od Ebu-Abdur-Rahmana Sulemija, a ovaj od Osmana, radijallahu anhu, da je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, govorio: "Nabolji je među vama onaj koji nauči Kur'an i njemu (druge) poučava."
Sa'd b. Ubejda kaže da je Ebu-Abdur-Rahman druge poučavao Kur'anu otkad je Osman, radijallahu anhu, postao halifa pa sve do vremena Hadždžadža, a sam Abdur-Rahman veli da ga je to (ovaj hadis) zadržalo na ovom mjestu (to cijelo vrijeme).

٥٠٢٧. حَدَّثَنَا حَجَّاجُ بْنُ مِنْهَالٍ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ قَالَ أَخْبَرَنِي عَلْقَمَةُ بْنُ مَرْثَدٍ سَمِعْتُ سَعْدَ بْنَ عُبَيْدَةَ عَنْ أَبِي عَبْدِالرَّحْمَنِ السُّلَمِيِّ عَنْ عُثْمَانَ رَضِي الله عنه عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ خَيْرُكُمْ مَنْ تَعَلَّمَ الْقُرْآنَ وَعَلَّمَهُ قَالَ وَأَقْرَأَ أَبُو عَبْدِالرَّحْمَنِ فِي إِمْرَةِ عُثْمَانَ حَتَّى كَانَ الْحَجَّاجُ قَالَ وَذَاكَ الَّذِي أَقْعَدَنِي مَقْعَدِي هَذَا .

5028. PRIČAO NAM JE Ebu-Nu'ajm, a njemu Sufjan, prenoseći od Alkame b. Merseda, ovaj od Ebu-Abdur-Rahmana Sulemija, a on od Osmana b. Affana, koji kaže da je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
"Najbolji je među vama onaj koji nauči Kur'an i njemu (druge) poučava."

٥٠٢٨. حَدَّثَنَا أَبُو نُعَيْمٍ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ عَنْ عَلْقَمَةَ بْنِ مَرْثَدٍ عَنْ أَبِي عَبْدِالرَّحْمَنِ السُّلَمِيِّ عَنْ عُثْمَانَ بْنِ عَفَّانَ قَالَ قَالَ النَّبِيُّ ﷺ إِنَّ أَفْضَلَكُمْ مَنْ تَعَلَّمَ الْقُرْآنَ وَعَلَّمَهُ .

5029. PRIČAO NAM JE Amr b. Avn, njemu Hammad, prenoseći od Ebu-Hazima, a on od Sehla b. Sa'da da je kazivao:
"Jedna je žena došla Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, i rekla da sebe poklanja Allahu i Njegovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem.
'Ja nemam potrebe za ženama!', odgovorio joj je on. Tada neko od prisutnih povika: 'Udaj je za mene!'
'Daj joj odjeću (kao mehr)!', reče mu Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem.
'Nemam odjeće!', odgovori čovjek.
'Daj joj barem gvozdeni prsten!', reče Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem. Nakon što mu se čovjek ponovo ispriča, Poslanik ga, sallallahu alejhi ve sellem, upita: 'Koliko Kur'ana znaš napamet?'
'Toliko i toliko', odgovori on.
'Udajem je za tebe na osnovu tog dijela Kur'ana, koji znaš napamet!', reče Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem."

٥٠٢٩. حَدَّثَنَا عَمْرُو بْنُ عَوْنٍ حَدَّثَنَا حَمَّادٌ عَنْ أَبِي حَازِمٍ عَنْ سَهْلِ بْنِ سَعْدٍ قَالَ أَتَتِ النَّبِيَّ ﷺ امْرَأَةٌ فَقَالَتْ إِنَّهَا قَدْ وَهَبَتْ نَفْسَهَا لِلَّهِ وَلِرَسُولِهِ ﷺ فَقَالَ مَا لِي فِي النِّسَاءِ مِنْ حَاجَةٍ فَقَالَ رَجُلٌ زَوِّجْنِيهَا قَالَ أَعْطِهَا ثَوْبًا قَالَ لاَ أَجِدُ قَالَ أَعْطِهَا وَلَوْ خَاتَمًا مِنْ حَدِيدٍ فَاعْتَلَّ لَهُ فَقَالَ مَا مَعَكَ مِنَ الْقُرْآنِ قَالَ كَذَا وَكَذَا قَالَ فَقَدْ زَوَّجْتُكَهَا بِمَا مَعَكَ مِنَ الْقُرْآنِ.

O UČENJU KUR'ANA NAPAMET

بَاب الْقِرَاءَةِ عَنْ ظَهْرِ الْقَلْبِ

5030. PRIČAO NAM JE Kutejba b. Seid, njemu Jakub b. Abdur-Rahman, prenoseći od Ebu Hazima, a on od Sehla b. Seada (da je kazivao):
"Jedna je žena došla Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, i kazala: 'Allahov Poslaniče, došla sam da ti poklonim sebe!' Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem je podigao pogled prema njoj i dobro ju je pogledao, a zatim oborio glavu. Kada je vidjela da on nije donio odluku o njoj, ona je sjela. Tada jedan od njegovih ashaba ustade i reče: 'Allahov Poslaniče, ako ti nemaš potrebe za njom, udaj je za mene!'
'Imaš li šta sa sobom?', upita ga Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem.
'Ne, tako mi Allaha, nemam ništa, Allahov Poslaniče!', reče on.
'Otiđi i potraži nešto kod svojih!', reče mu Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem. On ode i vrati

٥٠٣٠. حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ بْنُ سَعِيدٍ حَدَّثَنَا يَعْقُوبُ ابْنُ عَبْدِالرَّحْمَنِ عَنْ أَبِي حَازِمٍ عَنْ سَهْلِ بْنِ سَعْدٍ أَنَّ امْرَأَةً جَاءَتْ رَسُولَ اللهِ ﷺ فَقَالَتْ يَا رَسُولَ اللهِ جِئْتُ لأَهَبَ لَكَ نَفْسِي فَنَظَرَ إِلَيْهَا رَسُولُ اللهِ ﷺ فَصَعَّدَ النَّظَرَ إِلَيْهَا وَصَوَّبَهُ ثُمَّ طَأْطَأَ رَأْسَهُ فَلَمَّا رَأَتِ الْمَرْأَةُ أَنَّهُ لَمْ يَقْضِ فِيهَا شَيْئًا جَلَسَتْ فَقَامَ رَجُلٌ مِنْ أَصْحَابِهِ فَقَالَ يَا رَسُولَ اللهِ إِنْ لَمْ يَكُنْ لَكَ بِهَا حَاجَةٌ فَزَوِّجْنِيهَا فَقَالَ هَلْ عِنْدَكَ مِنْ شَيْءٍ فَقَالَ لاَ وَاللهِ يَا رَسُولَ اللهِ قَالَ اذْهَبْ إِلَى أَهْلِكَ فَانْظُرْ هَلْ تَجِدُ شَيْئًا

فَذَهَبَ ثُمَّ رَجَعَ فَقَالَ لاَ وَاللهِ يَا رَسُولَ اللهِ مَا
وَجَدْتُ شَيْئًا قَالَ انْظُرْ وَلَوْ خَاتَمًا مِنْ حَدِيدٍ
فَذَهَبَ ثُمَّ رَجَعَ فَقَالَ لاَ وَاللهِ يَا رَسُولَ اللهِ وَلاَ
خَاتَمًا مِنْ حَدِيدٍ وَلَكِنْ هَذَا إِزَارِي قَالَ سَهْلٌ مَا
لَهُ رِدَاءٌ فَلَهَا نِصْفُهُ فَقَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ مَا تَصْنَعُ
بِإِزَارِكَ إِنْ لَبِسْتَهُ لَمْ يَكُنْ عَلَيْهَا مِنْهُ شَيْءٌ وَإِنْ
لَبِسَتْهُ لَمْ يَكُنْ عَلَيْكَ شَيْءٌ فَجَلَسَ الرَّجُلُ حَتَّى
طَالَ مَجْلِسُهُ ثُمَّ قَامَ فَرَآهُ رَسُولُ اللهِ ﷺ مُوَلِّيًا فَأَمَرَ
بِهِ فَدُعِيَ فَلَمَّا جَاءَ قَالَ مَاذَا مَعَكَ مِنَ الْقُرْآنِ
قَالَ مَعِي سُورَةُ كَذَا وَسُورَةُ كَذَا وَسُورَةُ كَذَا
عَدَّهَا قَالَ أَتَقْرَؤُهُنَّ عَنْ ظَهْرِ قَلْبِكَ قَالَ نَعَمْ
قَالَ اذْهَبْ فَقَدْ مَلَّكْتُكَهَا بِمَا مَعَكَ مِنَ الْقُرْآنِ .

se, rekavši: ‘Tako mi Allaha, Allahov Poslaniče, nisam našao ništa!’
‘Potraži makar gvozdeni prsten!’, reče Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem. On ode i ponovo se vrati, kazavši: ‘Tako mi Allaha, nisam našao ni gvozdeni prsten, ali, evo, moj donji dio odjeće (izar, kojim se prekriva donji dio tijela).’ Na to će Sehl: ‘Ali on nema gornje odjeće (prekrivača ridaa), te joj može dati samo pola izara!’ Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, okrenu se ovom čovjeku i upita ga:
‘Kako ćeš riješiti problem sa svojim donjim pokrivačem? Ako ga obučeš ti, njoj neće ostati ništa, a ako ga obuče ona, tebi onda neće ostati ništa!’ Čovjek je nakon toga sjeo i dugo ostao sjedeći. Zatim je ustao pa je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, vidio da je krenuo da iziđe te je naredio da ga pozovu.
‘Šta znaš od Kur’ana?’, upita ga kada je došao, a on odgovori: ‘Znam tu suru i tu suru i tu suru nabraja ih.’
‘Znaš li ih napamet?’, upita ga Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem.
‘Da, Allahov Poslaniče!’, odgovori on.
‘Idi, udao sam je za tebe na osnovu onoga što znaš napamet iz Kur’ana!’, reče mu Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem.”

O PRISJEĆANJU NA KUR'AN I STALNOM PONAVLJANJU NJEGOVIH RIJEČI

باب اسْتِذْكَارِ الْقُرْآنِ وَتَعَاهُدِهِ

5031. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Jusuf, prenoseći od Malika, ovaj od Nafija, a on od Ibn-Omera, radijallahu anhuma, da je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
"Vlasnik (hafiz) Kur'ana sličan je vlasniku privezanih deva: ako ih bude nadgledao, sačuvat će ih, a ako ih pusti, otići će."[1]

٥٠٣١. حَدَّثَنَا عَبْدُاللهِ بْنُ يُوسُفَ أَخْبَرَنَا مَالِكٌ عَنْ نَافِعٍ عَنِ ابْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا أَنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ قَالَ إِنَّمَا مَثَلُ صَاحِبِ الْقُرْآنِ كَمَثَلِ صَاحِبِ الْإِبِلِ الْمُعَقَّلَةِ إِنْ عَاهَدَ عَلَيْهَا أَمْسَكَهَا وَإِنْ أَطْلَقَهَا ذَهَبَتْ .

5032. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Ar'a'ra, njemu Šu'ba, prenoseći od Mensura, on od Ebu-Vaila, a ovaj od Abdullaha da je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
"Ružno je da neko od vas kaže: 'Zaboravio sam taj i taj ajet (koji sam znao napamet)', već treba kazati učinjeno je da ga zaboravim (tj. šejtan mi je zaborav nametnuo).' Ponavljajte Kur'an, jer se Kur'an izvlači iz prsa ljudi zaboravlja brže nego što deve pobjegnu (ako se ne čuvaju)!"
Isti hadis ispričao nam je i Osman, a njemu Džerir, prenoseći od Mensura. Ovo predanje potvrđuje Bišr, prenoseći ga od Ibn-Mubareka, a on od Šu'be, kao i Ibn-Džurejdž, koji prenosi od Abde, on od Šekika, ovaj od Abdullaha, a on od Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, da je rekao... (ovaj hadis).

٥٠٣٢. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَرْعَرَةَ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ عَنْ مَنْصُورٍ عَنْ أَبِي وَائِلٍ عَنْ عَبْدِاللهِ قَالَ قَالَ النَّبِيُّ ﷺ بِئْسَ مَا لِأَحَدِهِمْ أَنْ يَقُولَ نَسِيتُ آيَةَ كَيْتَ وَكَيْتَ بَلْ نُسِّيَ وَاسْتَذْكِرُوا الْقُرْآنَ فَإِنَّهُ أَشَدُّ تَفَصِّيًا مِنْ صُدُورِ الرِّجَالِ مِنَ النَّعَمِ حَدَّثَنَا عُثْمَانُ حَدَّثَنَا جَرِيرٌ عَنْ مَنْصُورٍ مِثْلَهُ تَابَعَهُ بِشْرٌ عَنِ ابْنِ الْمُبَارَكِ عَنْ شُعْبَةَ وَتَابَعَهُ ابْنُ جُرَيْجٍ عَنْ عَبْدَةَ عَنْ شَقِيقٍ سَمِعْتُ عَبْدَاللهِ سَمِعْتُ النَّبِيَّ ﷺ .

1 Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, u ovom hadisu poredi hafiza s čuvarom stada deva, želeći time ukazati na to da se Kur'an veoma brzo zaboravlja ako se ne obnavlja, kao što se deve veoma lahko gube ukoliko se ne svežu i stalno ne obilaze.

5033. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Ala‘, njemu Ebu-Usama, prenoseći od Burejda, on od Ebu-Burde, ovaj od Ebu-Musaa, a on od Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, da je rekao:
“Ponavljajte Kur‘an! Tako mi Onoga u čijoj ruci je moja duša, on se brže zaboravlja nego što se deve oslobađaju od užeta kojim su privezane.”

٥٠٣٣. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ الْعَلَاءِ حَدَّثَنَا أَبُو أُسَامَةَ عَنْ بُرَيْدٍ عَنْ أَبِي بُرْدَةَ عَنْ أَبِي مُوسَى عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ تَعَاهَدُوا الْقُرْآنَ فَوَالَّذِي نَفْسِي بِيَدِهِ هُوَ أَشَدُّ تَفَصِّيًا مِنَ الْإِبِلِ فِي عُقُلِهَا .

O UČENJU KUR’ANA JAŠUĆI

باب الْقِرَاءَةِ عَلَى الدَّابَّةِ

5034. PRIČAO NAM JE Hadždžadž b. Minhal, njemu Šu‘ba, prenoseći od Ebu-Ijasa, a on od Abdullaha b. Mugaffela da je rekao:
“Vidio sam Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, na dan osvojenja Meke kako, jašući devu, uči suru El-Feth.”[2]

٥٠٣٤. حَدَّثَنَا حَجَّاجُ بْنُ مِنْهَالٍ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ قَالَ أَخْبَرَنِي أَبُو إِيَاسٍ قَالَ سَمِعْتُ عَبْدَاللهِ بْنَ مُغَفَّلٍ قَالَ رَأَيْتُ رَسُولَ اللهِ ﷺ يَوْمَ فَتْحِ مَكَّةَ وَهُوَ يَقْرَأُ عَلَى رَاحِلَتِهِ سُورَةَ الْفَتْحِ .

O POUČAVANJU DJECE KUR’ANU

باب تَعْلِيمِ الصِّبْيَانِ الْقُرْآنَ

5035. PRIČAO MI JE Musa b. Isma‘il, njemu Ebu-Avana, prenoseći od Ebu-Bišra, a on od Seida b. Džubejra da je rekao:
“Sure koje vi nazivate *el-mufessal* [3] jasne su (el-muhkem) i nisu stavljene van snage. Ibn-Abbas kaže: ‘Imao sam deset godina kada je preselio Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, a već sam bio naučio te sure (*el-muhkem*).’”

٥٠٣٥. حَدَّثَنِي مُوسَى بْنُ إِسْمَاعِيلَ حَدَّثَنَا أَبُو عَوَانَةَ عَنْ أَبِي بِشْرٍ عَنْ سَعِيدِ بْنِ جُبَيْرٍ قَالَ إِنَّ الَّذِي تَدْعُونَهُ الْمُفَصَّلَ هُوَ الْمُحْكَمُ قَالَ وَقَالَ ابْنُ عَبَّاسٍ تُوُفِّيَ رَسُولُ اللهِ ﷺ وَأَنَا ابْنُ عَشْرِ سِنِينَ وَقَدْ قَرَأْتُ الْمُحْكَمَ .

5036. PRIČAO NAM JE Ja‘kub b. Ibrahim, a njemu Hušejm da ga je obavijestio Ebu-Bišr, prenoseći od Seida b. Džubejra, a on od Ibn-Abbasa, radijallahu anhuma, da je rekao:
“Sakupio sam *el-muhkem* još za života Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem.” Upitao sam ga: “A šta je to *el-muhkem*?”, a on odgovori: “*El-Mufessal*.”[4]

٥٠٣٦. حَدَّثَنَا يَعْقُوبُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ حَدَّثَنَا هُشَيْمٌ أَخْبَرَنَا أَبُو بِشْرٍ عَنْ سَعِيدِ بْنِ جُبَيْرٍ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا جَمَعْتُ الْمُحْكَمَ فِي عَهْدِ رَسُولِ اللهِ ﷺ فَقُلْتُ لَهُ وَمَا الْمُحْكَمُ قَالَ الْمُفَصَّلُ .

---

2 Ovim hadisom Buhari odgovara onima koji smatraju da je pokuđeno učiti Kur‘an jašući.

3 Ovim nazivom označavaju se sure od sure El-Hudžurat pa do kraja Kur‘ana, a nazvane su el-mufessal zato što su njihovi ajeti kratki, a poglavlja (fusul) mnogobrojna. (Fethul-bari, 8/702)

4 Ovim poglavljem Buhari odgovara onima koji smatraju da je poučavanje djece Kur‘anu pokuđeno (mekruh). To se mišljenje prenosi od pojedinih ashaba, te je on htio otkloniti svaku sumnju o tom pitanju.

O ZABORAVLJANJU KUR'ANA I DA LI ĆE (ČOVJEK) REĆI: "ZABORAVIO SAM TAJ I TAJ AJET!"

بَاب نِسْيَانِ الْقُرْآنِ
وَهَلْ يَقُولُ نَسِيتُ آيَةَ كَذَا وَكَذَا

Uzvišeni kaže: "Poučit ćemo te učenju, pa nećeš zaboraviti, izuzev ono što htjedne Allah!"[1]

وَقَوْلِ اللهِ تَعَالَى :
(سَنُقْرِئُكَ فَلاَ تَنْسَى إِلاَّ مَا شَاءَ اللهُ) .

5037. PRIČAO NAM JE Rebi' b. Jahja, njemu Zaida, ovom Hišam, prenoseći od Urve, a on od Aiše, radijallahu anha, da je rekla:
"Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, čuo je nekog čovjeka kako u džamiji uči Kur'an, pa je rekao: 'Allah mu se smilovao, podsjetio me je na te i te ajete iz te i te sure!'"

٥٠٣٧. حَدَّثَنَا رَبِيعُ بْنُ يَحْيَى حَدَّثَنَا زَائِدَةُ حَدَّثَنَا هِشَامٌ عَنْ عُرْوَةَ عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهَا قَالَتْ سَمِعَ النَّبِيُّ ﷺ رَجُلاً يَقْرَأُ فِي الْمَسْجِدِ فَقَالَ يَرْحَمُهُ اللهُ لَقَدْ أَذْكَرَنِي كَذَا وَكَذَا آيَةً مِنْ سُورَةِ كَذَا .

5037. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Ubejd b. Mejmun, a njemu Isa, prenoseći od Hišama isti hadis, samo u njemu stoji:
"... koje sam bio izostavio iz te i te sure."
Ovo predanje potvrđuju Ali b. Mushir i Abda, prenoseći od Hišama.

٥٠٣٧. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عُبَيْدِ بْنِ مَيْمُونٍ حَدَّثَنَا عِيسَى عَنْ هِشَامٍ وَقَالَ أَسْقَطْتُهُنَّ مِنْ سُورَةِ كَذَا تَابَعَهُ عَلِيُّ بْنُ مُسْهِرٍ وَعَبْدَةُ عَنْ هِشَامٍ .

5038. PRIČAO NAM JE Ahmed b. Ebu-Redža', njemu Ebu-Usama, prenoseći od Hišama b. Urve, on od svoga oca, a ovaj od Aiše da je rekla:
"Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, čuo je kako jedan čovjek noću uči neku suru, pa je rekao: 'Allah mu se smilovao, podsjetio me je na taj i taj ajet iz te i te sure, koji mi je bio u zaborav stavljen.!'"

٥٠٣٨. حَدَّثَنَا أَحْمَدُ ابْنُ أَبِي رَجَاءٍ حَدَّثَنَا أَبُو أُسَامَةَ عَنْ هِشَامِ بْنِ عُرْوَةَ عَنْ أَبِيهِ عَنْ عَائِشَةَ قَالَتْ سَمِعَ رَسُولُ اللهِ ﷺ رَجُلاً يَقْرَأُ فِي سُورَةٍ بِاللَّيْلِ فَقَالَ يَرْحَمُهُ اللهُ لَقَدْ أَذْكَرَنِي كَذَا وَكَذَا آيَةً كُنْتُ أُنْسِيتُهَا مِنْ سُورَةِ كَذَا وَكَذَا .

1 El-A'la, 6-7.

5039. PRIČAO NAM JE Ebu-Nu'ajm, njemu Sufjan, prenoseći od Mensura, on od Ebu-Vaila, a ovaj od Abdullaha da je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
"Ružno je to što neko od njih kaže: 'Zaboravio sam taj i taj ajet!'? Već mu je u zaborav stavljen!"[2]

٥٠٣٩. حَدَّثَنَا أَبُو نُعَيْمٍ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ عَنْ مَنْصُورٍ عَنْ أَبِي وَائِلٍ عَنْ عَبْدِاللهِ قَالَ قَالَ النَّبِيُّ ﷺ بِئْسَ مَا لأَحَدِهِمْ يَقُولُ نَسِيتُ آيَةَ كَيْتَ وَكَيْتَ بَلْ هُوَ نُسِّيَ .

O ONIMA KOJI SMATRAJU DA JE DOPUŠTENO KAZATI "SURETUL-BEKARA" ILI "TA I TA SURA" (PO NJENOM NAZIVU)[3]

باب مَنْ لَمْ يَرَ بَأْسًا أَنْ يَقُولَ سُورَةُ الْبَقَرَةِ وسُورَةُ كَذَا وَكَذَا

5040. PRIČAO NAM JE Umer b. Hafs, njemu njegov otac, ovom A'meš, a njemu Ibrahim, prenoseći od Alkame i Abdur-Rahmana b. Jezida, a oni od Ebu-Mesuda Ensarija da je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
"Ko navečer prouči dva ajeta s kraja sure El-Bekara, bit će mu dovoljna te noći."[4]

٥٠٤٠. حَدَّثَنَا عُمَرُ بْنُ حَفْصٍ حَدَّثَنَا أَبِي حَدَّثَنَا الأَعْمَشُ قَالَ حَدَّثَنِي إِبْرَاهِيمُ عَنْ عَلْقَمَةَ وَعَبْدِالرَّحْمَنِ بْنِ يَزِيدَ عَنْ أَبِي مَسْعُودٍ الأَنْصَارِيِّ قَالَ قَالَ النَّبِيُّ ﷺ الآيَتَانِ مِنْ آخِرِ سُورَةِ الْبَقَرَةِ مَنْ قَرَأَ بِهِمَا فِي لَيْلَةٍ كَفَتَاهُ .

5041. PRIČAO NAM JE Ebu-Jeman da ga je obavijestio Šu'ajb, prenoseći od Zuhrija, koji je kazivao da ga je obavijestio Urva b. Zubejr o hadisu što ga prenose Misver b. Mahrema i Abdur-Rahman b. Abdul-Kari, a u kojem se navodi da su oni čuli Omera b. Hattaba kako kazuje:
"Čuo sam Hišama b. Hakima b. Hizama kako za života Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, uči suru El-Furkan pa sam poslušao njegovo učenje kad ga on uči na više načina kojim me nije učio, Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem. Htio sam ga silom uhvatiti u namazu, ali sam sačekao da preda selam, a onda sam ga uzeo za odjeću i upitao: 'Ko te je poučio ovoj suri koju sam te čuo da učiš?'

٥٠٤١. حَدَّثَنَا أَبُو الْيَمَانِ أَخْبَرَنَا شُعَيْبٌ عَنِ الزُّهْرِيِّ قَالَ أَخْبَرَنِي عُرْوَةُ بْنُ الزُّبَيْرِ عَنْ حَدِيثِ الْمِسْوَرِ بْنِ مَخْرَمَةَ وَعَبْدِالرَّحْمَنِ بْنِ عَبْدِالْقَارِيِّ أَنَّهُمَا سَمِعَا عُمَرَ بْنَ الْخَطَّابِ يَقُولُ سَمِعْتُ هِشَامَ بْنَ حَكِيمِ بْنِ حِزَامٍ يَقْرَأُ سُورَةَ الْفُرْقَانِ فِي حَيَاةِ رَسُولِ اللهِ ﷺ فَاسْتَمَعْتُ لِقِرَاءَتِهِ فَإِذَا هُوَ يَقْرَؤُهَا عَلَى حُرُوفٍ كَثِيرَةٍ لَمْ يُقْرِئْنِيهَا رَسُولُ اللهِ ﷺ فَكِدْتُ أُسَاوِرُهُ فِي الصَّلاَةِ فَانْتَظَرْتُهُ حَتَّى سَلَّمَ فَلَبَبْتُهُ فَقُلْتُ مَنْ أَقْرَأَكَ

2 Ovim hadisima ukazuje se na važnost obnavljanja i održavanja onoga što se iz Kur'ana nauči napamet, te zabranjuje da čovjek tako jednostavno kaže kako je zaboravio nešto iz Kur'ana, već treba reći kako ga je šejtan naveo da to zaboravi.

3 Ovim poglavljem Buhari odgovara onima koji smatraju da prilikom spominjanja sura treba reći "sura u kojoj se spominje krava (bekara)" i sl., a ne sura "Krava".

4 Pogledaj značenje ovog hadisa u poglavlju Kur'an je objavljen na "sedam harfova". Hadis broj 4992.

'Poučio me je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem', odgovori on.
'Lažeš', rekoh mu, 'tako mi Allaha, Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, poučio me je ovoj suri (koju sam od tebe čuo)!' Uputio sam se zatim Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, vodeći ga sa sobom. 'Allahov Poslaniče', rekoh mu, 'čuo sam ovoga kako uči suru El-Furkan onako kako mi to ti nisi naučio, a naučio si me suru el-Furkan!' Tada on reče: 'Prouči je, Hašime!' On je ponovo prouči onako kako sam ga već čuo da uči. 'Ovako je objavljena!', reče Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, i dodade: 'Uči ti, Omere!' Ja sam je proučio onako kako sam je čuo od Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem.
'I ovako je objavljena!', reče Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, i dodade: 'Kur'an je objavljen na sedam harfova (načina učenja); čitajte ga onako kako vam je najlakše!'"

هَذِهِ السُّورَةَ الَّتِي سَمِعْتُكَ تَقْرَأُ قَالَ أَقْرَأَنِيهَا رَسُولُ اللهِ ﷺ فَقُلْتُ لَهُ كَذَبْتَ فَوَاللهِ إِنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ لَهُوَ أَقْرَأَنِي هَذِهِ السُّورَةَ الَّتِي سَمِعْتُكَ فَانْطَلَقْتُ بِهِ إِلَى رَسُولِ اللهِ ﷺ أَقُودُهُ فَقُلْتُ يَا رَسُولَ اللهِ إِنِّي سَمِعْتُ هَذَا يَقْرَأُ سُورَةَ الْفُرْقَانِ عَلَى حُرُوفٍ لَمْ تُقْرِئْنِيهَا وَإِنَّكَ أَقْرَأْتَنِي سُورَةَ الْفُرْقَانِ فَقَالَ يَا هِشَامُ اقْرَأْهَا فَقَرَأَهَا الْقِرَاءَةَ الَّتِي سَمِعْتُهُ فَقَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ هَكَذَا أُنْزِلَتْ ثُمَّ قَالَ اقْرَأْ يَا عُمَرُ فَقَرَأْتُهَا الَّتِي أَقْرَأَنِيهَا فَقَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ هَكَذَا أُنْزِلَتْ ثُمَّ قَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ إِنَّ الْقُرْآنَ أُنْزِلَ عَلَى سَبْعَةِ أَحْرُفٍ فَاقْرَءُوا مَا تَيَسَّرَ مِنْهُ .

5042. PRIČAO NAM JE Bišr b. Adem da ga je obavijestio Ali b. Mushir, a njega Hišam, prenoseći od svoga oca, a on od Aiše, radijallahu anha, da je rekla:
"Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, čuo je (nekog) učača kako noću uči u džamiji, pa je rekao: 'Allah mu se smilovao, podsjetio me je na taj i taj ajet, koji sam bio ispustio iz te i te sure!'"

٥٠٤٢ . حَدَّثَنَا بِشْرُ بْنُ آدَمَ أَخْبَرَنَا عَلِيُّ بْنُ مُسْهِرٍ أَخْبَرَنَا هِشَامٌ عَنْ أَبِيهِ عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهَا قَالَتْ سَمِعَ النَّبِيُّ ﷺ قَارِئًا يَقْرَأُ مِنَ اللَّيْلِ فِي الْمَسْجِدِ فَقَالَ يَرْحَمُهُ اللهُ لَقَدْ أَذْكَرَنِي كَذَا وَكَذَا آيَةً أَسْقَطْتُهَا مِنْ سُورَةِ كَذَا وَكَذَا .

O UČENJU KUR'ANA POLAHKO (TERTIL)

باب التَّرْتِيل في الْقِرَاءَة

I riječima Uzvišenog: "... i izgovaraj Kur'an pažljivo!",[1] a također i: "I kao Kur'an ga sve dio po dio objavljujemo, da bi ga ti ljudima malo-pomalo kazivao...",[2] te pokuđenosti prebrzog učenja, kao što se navode pjesnički stihovi *fiha jufreku*, u njemu se rastavlja kaže Ibn-Abbas *feraknahu* razložili smo ga.

وَقَوْلِهِ تَعَالَى (وَرَتِّلِ الْقُرْآنَ تَرْتِيلاً) وَقَوْلِهِ (وَقُرْآنًا فَرَقْنَاهُ لِتَقْرَأَهُ عَلَى النَّاسِ عَلَى مُكْثٍ) وَمَا يُكْرَهُ أَنْ يُهَذَّ كَهَذِّ الشِّعْرِ (فِيهَا يُفْرَقُ) يُفَصَّلُ قَالَ ابْنُ عَبَّاسٍ (فَرَقْنَاهُ) فَصَّلْنَاهُ .

5043. PRIČAO NAM JE Ebu-Nu'man, njemu Mehdi b. Mejmun, a ovom Vasil, prenoseći od Ebu-Vaila, a on od Abdullaha da je kazivao: "Jednog smo jutra otišli kod Abdullaha (b. Mesuda), te mu jedan čovjek reče: 'Sinoć sam proučio *el-mufessal* (od sure El-Hudžurat do kraja Kur'ana).' Na to on odgovori: 'Prebrzo, kao što se navode stihovi! Slušali smo učenje (Kur'ana), i ja dobro pamtim skupine sura koje je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, zajedno učio: osamnaest sura iz *el-mufessala* i dvije sure od onih koje počinju s *Ha-Mim*.'"

٥٠٤٣. حَدَّثَنَا أَبُو النُّعْمَانِ حَدَّثَنَا مَهْدِيُّ بْنُ مَيْمُونٍ حَدَّثَنَا وَاصِلٌ عَنْ أَبِي وَائِلٍ عَنْ عَبْدِاللهِ قَالَ غَدَوْنَا عَلَى عَبْدِاللهِ فَقَالَ رَجُلٌ قَرَأْتُ الْمُفَصَّلَ الْبَارِحَةَ فَقَالَ هَذًّا كَهَذِّ الشِّعْرِ إِنَّا قَدْ سَمِعْنَا الْقِرَاءَةَ وَإِنِّي لأَحْفَظُ الْقُرَنَاءَ الَّتِي كَانَ يَقْرَأُ بِهِنَّ النَّبِيُّ ﷺ ثَمَانِيَ عَشْرَةَ سُورَةً مِنَ الْمُفَصَّلِ وَسُورَتَيْنِ مِنْ آلِ حم .

5044. PRIČAO NAM JE Kutejba b. Seid, njemu Džerir, prenoseći od Musaa b. Ebu-Aiše, on od Seida b. Džubejra, a ovaj od Ibn-Abbasa, radijallahu anhuma, da je, tumačeći riječi Uzvišenog Allaha: "Ne izgovaraj Kur'an jezikom svojim da bi ga što prije zapamtio!",[3] rekao: "Kada bi Džibril donio određene ajete Objave, Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, neprestano bi pokretao jezik i usne (pokušavajući ih zapamtiti). On je bio poznat po tome, i to mu je predstavljalo veliku poteškoću. Stoga je Uzvišeni Allah objavio ajet iz sure El-Kijama koji glasi:

٥٠٤٤. حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ بْنُ سَعِيدٍ حَدَّثَنَا جَرِيرٌ عَنْ مُوسَى بْنِ أَبِي عَائِشَةَ عَنْ سَعِيدِ بْنِ جُبَيْرٍ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا فِي قَوْلِهِ (لاَ تُحَرِّكْ بِهِ لِسَانَكَ لِتَعْجَلَ بِهِ) قَالَ كَانَ رَسُولُ اللهِ ﷺ إِذَا نَزَلَ جِبْرِيلُ بِالْوَحْيِ وَكَانَ مِمَّا يُحَرِّكُ بِهِ لِسَانَهُ وَشَفَتَيْهِ فَيَشْتَدُّ عَلَيْهِ وَكَانَ يُعْرَفُ مِنْهُ فَأَنْزَلَ اللهُ الآيَةَ الَّتِي فِي لاَ أُقْسِمُ بِيَوْمِ الْقِيَامَةِ (لاَ تُحَرِّكْ بِهِ

1 El-Muzzemmil, 4.

2 El-Kehf, 106.

3 El-Kijama, 16.

'Ne izgovaraj Kur'an jezikom svojim da bi ga što prije zapamtio! Na Nama je da ga sakupimo, da bi ga ti čitao!' Tj. na Nama je je da ga sakupimo u tvojim prsima i njegovo učenje.
'A kada ga učimo, ti prati učenje njegovo!'[1] Znači: kada ga objavljujemo, ti samo slušaj, '... a poslije, na Nama je da ga objasnimo!' Tj.: Na Nama je da ga objasnimo tvojim riječima. Od tada bi Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, kada bi mu došao Džibril, samo sagnuo glavu i zašutio, a kada bi on otišao, sve bi (lahko) proučio, baš kao što mu je Uzvišeni Allah obećao."

لِسَانَكَ لِتَعْجَلَ بِهِ إِنَّ عَلَيْنَا جَمْعَهُ) فَإِنَّ عَلَيْنَا أَنْ نَجْمَعَهُ فِي صَدْرِكَ (وَقُرْآنَهُ فَإِذَا قَرَأْنَاهُ فَاتَّبِعْ قُرْآنَهُ) فَإِذَا أَنْزَلْنَاهُ فَاسْتَمِعْ (ثُمَّ إِنَّ عَلَيْنَا بَيَانَهُ) قَالَ إِنَّ عَلَيْنَا أَنْ نُبَيِّنَهُ بِلِسَانِكَ قَالَ وَكَانَ إِذَا أَتَاهُ جِبْرِيلُ أَطْرَقَ فَإِذَا ذَهَبَ قَرَأَهُ كَمَا وَعَدَهُ اللهُ .

O PRAVLJENJU DUŽINA (EL-MEDD) PRILIKOM UČENJA KUR'ANA

بَاب مَدِّ الْقِرَاءَةِ

5045. PRIČAO NAM JE Muslim b. Ibrahim, njemu Džerir b. Hazim Ezdi, a ovom Katada, koji kaže:
"Pitao sam Enesa b. Malika kako je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, učio Kur'an, pa mi je odgovorio: 'On je izgovarao svaku dužinu (medd).'"

٥٠٤٥. حَدَّثَنَا مُسْلِمُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ حَدَّثَنَا جَرِيرُ بْنُ حَازِمٍ الْأَزْدِيُّ حَدَّثَنَا قَتَادَةُ قَالَ سَأَلْتُ أَنَسَ بْنَ مَالِكٍ عَنْ قِرَاءَةِ النَّبِيِّ ﷺ فَقَالَ كَانَ يَمُدُّ مَدًّا .

5046. PRIČAO NAM JE Amr b. Asim, a njemu Hemmam, prenoseći od Katade da je rekao:
"Upitali su Enesa o tome kako je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, učio (Kur'an), pa je odgovorio da je on (prilikom učenja) izgovarao dužine. Zatim je proučio: *'Bismillahir-rahmanir-rahim!'*, otežući *bismillah*, zatim *er-rahman* i *er-rahim*."[2]

٥٠٤٦. حَدَّثَنَا عَمْرُو بْنُ عَاصِمٍ حَدَّثَنَا هَمَّامٌ عَنْ قَتَادَةَ قَالَ سُئِلَ أَنَسٌ كَيْفَ كَانَتْ قِرَاءَةُ النَّبِيِّ ﷺ فَقَالَ كَانَتْ مَدًّا ثُمَّ قَرَأَ (بِسْمِ اللهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ) يَمُدُّ بِبِسْمِ اللهِ وَيَمُدُّ بِالرَّحْمَنِ وَيَمُدُّ بِالرَّحِيمِ .

1 El-Kijama, 16-18.

2 Ovim hadisima Buhari želi kazati da je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, polahko učio Kur'an otežući u glasu, izgovarajući svaku dužinu (medd).

O TERDŽIU (PRIBLIŽAVAJUĆI IZGOVOR HAREKETA) PRILIKOM UČENJA

بَاب التَّرْجِيعِ

5047. PRIČAO NAM JE Adem b. Ebu-Ijas, njemu Šu'ba, a ovom Ebu-Ijas, kazujući da je čuo Abdullaha b. Mugaffela kada je rekao:
"Vidio sam Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, kako uči Kur'an jašući na svojoj ženskoj ili muškoj devi, koja ga je nosila. Učio je suru El-Feth ili nešto iz sure El-Feth, lahkim učenjem učio je sa terdžiom."[3]

٥٠٤٧. حَدَّثَنَا آدَمُ بْنُ أَبِي إِيَاسٍ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ حَدَّثَنَا أَبُو إِيَاسٍ قَالَ سَمِعْتُ عَبْدَاللهِ بْنَ مُغَفَّلٍ قَالَ رَأَيْتُ النَّبِيَّ ﷺ يَقْرَأُ وَهُوَ عَلَى نَاقَتِهِ أَوْ جَمَلِهِ وَهِيَ تَسِيرُ بِهِ وَهُوَ يَقْرَأُ سُورَةَ الْفَتْحِ أَوْ مِنْ سُورَةِ الْفَتْحِ قِرَاءَةً لَيِّنَةً يَقْرَأُ وَهُوَ يُرَجِّعُ .

O UČENJU KUR'ANA LIJEPIM GLASOM

بَاب حُسْنِ الصَّوْتِ بِالْقِرَاءَةِ لِلْقُرْآنِ

5048. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Halef Ebu-Bekr, njemu Ebu-Jahja Himmani, a ovom Burejd b. Abdullah b. Ebu-Burda, prenoseći od svoga djeda Ebu-Burde, a on od Ebu-Musaa, radijallahu anhu, da mu je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
"O Ebu-Musa, tebi je dat lijep glas od lijepog glasa Davudova, alejhis-selam."[4]

٥٠٤٨. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ خَلَفٍ أَبُو بَكْرٍ حَدَّثَنَا أَبُو يَحْيَى الْحِمَّانِيُّ حَدَّثَنَا بُرَيْدُ بْنُ عَبْدِاللهِ بْنِ أَبِي بُرْدَةَ عَنْ جَدِّهِ أَبِي بُرْدَةَ عَنْ أَبِي مُوسَى رَضِيَ اللهُ عنه عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ لَهُ يَا أَبَا مُوسَى لَقَدْ أُوتِيتَ مِزْمَارًا مِنْ مَزَامِيرِ آلِ دَاوُدَ .

3 Tj. približavajući izgovor hareketa u učenju npr. hemze sa fathom iza njega elif sa sukunom zatim drugo hemze. To zato što je med odužio na svom mjestu, neki kažu da je to posljedica toga što ga je deva tresla prilikom hoda, dok prvo Ibn Hadžer podržava. (*Fethul-bari*, 8/710)

4 Ebu-Musa Eš'ari, radijallahu anhu, imao je vrlo lijep glas. Jedne prilike Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, čuo ga je kako uči, a zatim izgovorio navedeni hadis. U hadisu se spominje "od lijepog glasa porodice Davudove" dočim se to odnosi na Davuda, alejhis-selam, lično jer nije poznato da je neko od njegove porodice imao to svojstvo. (*Fethul-bari*, 8/711)

O ONIMA KOJI SU VOLJELI SLUŠATI DRUGOGA KAD UČI KUR'AN

باب من أحب أن يسمع القرآن من غيره

5049. PRIČAO NAM JE Umer b. Hafs ibn Gijas, a njemu njegov otac, prenoseći od A'meša, on od Ibrahima, ovaj od Abide, a on od Abdullaha, radijallahu anhu, (da je kazivao):
"Rekao mi je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem: 'Uči mi Kur'an!'
'Zar da ti učim a tebi je objavljen?!', odgovorio sam mu.
'Ja ga volim čuti od drugoga!' reče on."

٥٠٤٩. حَدَّثَنَا عُمَرُ بْنُ حَفْصِ بْنِ غِيَاثٍ حَدَّثَنَا أَبِي عَنِ الْأَعْمَشِ قَالَ حَدَّثَنِي إِبْرَاهِيمُ عَنْ عَبِيدَةَ عَنْ عَبْدِاللهِ رَضِي الله عنه قَالَ قَالَ لِي النَّبِيُّ ﷺ اقْرَأْ عَلَيَّ الْقُرْآنَ قُلْتُ آقْرَأُ عَلَيْكَ وَعَلَيْكَ أُنْزِلَ قَالَ إِنِّي أُحِبُّ أَنْ أَسْمَعَهُ مِنْ غَيْرِي .

O TOME DA JE DOPUŠTENO REĆI ONOME KOJI UČI KUR'AN: "DOSTA!"

باب قول المقرئ للقارئ حسبك

5050. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Jusuf, a njemu Sufjan, prenoseći od A'meša, on od Ibrahima, ovaj od Abide, a on od od Abdullaha b. Mes'uda (da je kazivao):
"Poslanik mi je, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: 'Uči mi Kur'an!'
'Allahov Poslaniče, da ja tebi učim Kur'an, a tebi je objavljen?!', rekoh.
'Da', odgovorio je. Ja sam tada počeo učiti suru En-Nisa, sve dok nisam došao do ajeta: 'A šta će biti onog Dana kada protiv svakog naroda dovedemo po jednog svjedoka, od njega samog, i tebe dovedemo kao svjedoka protiv ovih?'[1]
Reče: 'Dosta ti je!' Okrenuo sam se prema njemu kad mu oči plaču."

٥٠٥٠. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ يُوسُفَ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ عَنِ الْأَعْمَشِ عَنْ إِبْرَاهِيمَ عَنْ عَبِيدَةَ عَنْ عَبْدِاللهِ بْنِ مَسْعُودٍ قَالَ قَالَ لِي النَّبِيُّ ﷺ اقْرَأْ عَلَيَّ قُلْتُ يَا رَسُولَ اللهِ آقْرَأُ عَلَيْكَ وَعَلَيْكَ أُنْزِلَ قَالَ نَعَمْ فَقَرَأْتُ سُورَةَ النِّسَاءِ حَتَّى أَتَيْتُ إِلَى هَذِهِ الْآيَةِ (فَكَيْفَ إِذَا جِئْنَا مِنْ كُلِّ أُمَّةٍ بِشَهِيدٍ وَجِئْنَا بِكَ عَلَى هَؤُلَاءِ شَهِيدًا) قَالَ حَسْبُكَ الْآنَ فَالْتَفَتُّ إِلَيْهِ فَإِذَا عَيْنَاهُ تَذْرِفَانِ .

1 En-Nahl 89.

O TOME ZA KOJE VRIJEME SE PROUČI CIJELI KUR'AN

باب في كم يقرأ القرآن

Te riječima Uzvišenog:
"A vi iz Kur'ana učite ono što je lahko..."[2]

وَقَوْلُ اللهِ تَعَالَى (فَاقْرَءُوا مَا تَيَسَّرَ مِنْهُ) .

5051. PRIČAO NAM JE Ali, a njemu Sufjan, prenoseći od Ibn-Šubrume, koji kaže da je razmišljao o tome koliko je potrebno (dnevno) proučiti iz Kur'ana, pa je ustanovio da nema sure manje od tri ajeta. Stoga je smatrao da niko sebi ne bi smio dopustiti da ne prouči barem tri ajeta (dnevno). Kaže Ali kazivao mi je, a Sufjan kaže da ga je obavijestio Mensur, prenoseći od Ibrahima, ovaj od Abdur-Rahmana b. Jezida, obavjestio ga je Alkama, a ovaj od Ebu-Mesuda a susreo sam ga kada je tavaf činio oko Kabe, spomenuo riječi Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem : "Dva su ajeta s kraja sure El-Bekara dovoljna onome koji ih prouči noću."

٥٠٥١. حَدَّثَنَا عَلِيٌّ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ قَالَ لِي ابْنُ شُبْرُمَةَ نَظَرْتُ كَمْ يَكْفِي الرَّجُلَ مِنَ الْقُرْآنِ فَلَمْ أَجِدْ سُورَةً أَقَلَّ مِنْ ثَلاَثِ آيَاتٍ فَقُلْتُ لاَ يَنْبَغِي لأَحَدٍ أَنْ يَقْرَأَ أَقَلَّ مِنْ ثَلاَثِ آيَاتٍ قَالَ عَلِيٌّ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ أَخْبَرَنَا مَنْصُورٌ عَنْ إِبْرَاهِيمَ عَنْ عَبْدِالرَّحْمَنِ بْنِ يَزِيدَ أَخْبَرَهُ عَلْقَمَةُ عَنْ أَبِي مَسْعُودٍ وَلَقِيتُهُ وَهُوَ يَطُوفُ بِالْبَيْتِ فَذَكَرَ قَوْلَ النَّبِيِّ ﷺ أَنَّهُ مَنْ قَرَأَ بِالآيَتَيْنِ مِنْ آخِرِ سُورَةِ الْبَقَرَةِ فِي لَيْلَةٍ كَفَتَاهُ .

5052. PRIČAO NAM JE Musa, a njemu Ebu-Avana, prenoseći od Mugire, ovaj od Mudžahida, a on od Abdullaha b. Amra da je kazivao:
"Otac me je oženio djevojkom iz ugledne porodice, pa ju je povremeno obilazio i raspitivao se o tome kakav joj je muž. Ona bi mu odgovarala da je njen muž divan čovjek, ali da još nijedanput, otkad su u braku, nije legao u našu postelju niti je dodirnuo. To je tako potrajalo jedno vrijeme, spomenuo je Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem. On reče neophodno da se susretne sa mnom. Kada smo se, poslije, sreli, upitao me je: 'Koliko postiš?'
'Svaki dan', odgovorih mu. 'A za koliko vremena proučiš cijeli Kur'an?', upita on.
'Svake noći', odgovorih mu. On mi potom reče: 'Posti tri dana u svakom mjesecu, a Kur'an prouči jedanput mjesečno!' 'Ja mogu više od toga!', rekoh.

٥٠٥٢. حَدَّثَنَا مُوسَى حَدَّثَنَا أَبُو عَوَانَةَ عَنْ مُغِيرَةَ عَنْ مُجَاهِدٍ عَنْ عَبْدِاللهِ بْنِ عَمْرٍو قَالَ أَنْكَحَنِي أَبِي امْرَأَةً ذَاتَ حَسَبٍ فَكَانَ يَتَعَاهَدُ كَنَّتَهُ فَيَسْأَلُهَا عَنْ بَعْلِهَا فَتَقُولُ نِعْمَ الرَّجُلُ مِنْ رَجُلٍ لَمْ يَطَأْ لَنَا فِرَاشًا وَلَمْ يُفَتِّشْ لَنَا كَنَفًا مُنْذُ أَتَيْنَاهُ فَلَمَّا طَالَ ذَلِكَ عَلَيْهِ ذَكَرَ لِلنَّبِيِّ ﷺ فَقَالَ الْقَنِي بِهِ فَلَقِيتُهُ بَعْدُ فَقَالَ كَيْفَ تَصُومُ قَالَ كُلَّ يَوْمٍ قَالَ وَكَيْفَ تَخْتِمُ قَالَ كُلَّ لَيْلَةٍ قَالَ صُمْ فِي كُلِّ شَهْرٍ ثَلاَثَةً وَاقْرَإِ الْقُرْآنَ فِي كُلِّ شَهْرٍ قَالَ قُلْتُ أُطِيقُ أَكْثَرَ مِنْ ذَلِكَ قَالَ صُمْ ثَلاَثَةَ أَيَّامٍ فِي الْجُمُعَةِ قُلْتُ أُطِيقُ أَكْثَرَ مِنْ ذَلِكَ قَالَ أَفْطِرْ يَوْمَيْنِ وَصُمْ يَوْمًا قَالَ قُلْتُ أُطِيقُ أَكْثَرَ مِنْ ذَلِكَ قَالَ صُمْ

2 El-Muzzemmil, 20.

'Onda posti tri dana sedmično!', reče on.
'Mogu više od toga!', rekoh.
'Onda dva dana ne posti a jedan dan posti!', reče on.
'Ja mogu više od toga!', rekoh.
'Onda posti najboljim postom, postom Davudovim, alejhis-selam: posti dan, a ne posti dan, a Kur'an prouči jedanput sedmično!', reče on. Kamo sreće da sam prihvatio olakšicu Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, to zato jer sam ostario i oslabio!" On (Abdullah b. Amr) bi nekome od svoje porodice svakog dana učio sedminu Kur'ana, a ono što uči preslišava se po dani i tako je sebi olakšavao učenje na noćnom namazu. A kada bi želio fizički ojačati, postio bi nekoliko dana, ali bi ih brojao poslije napaštao, ne želeći ostaviti bilo šta od onoga na čemu je ostavio Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem. Ebu-Abdullah (Buhari) veli: "Neki kažu da se Kur'an može proučiti za tri ili pet dana, ali većina ravija od Abdullaha b. Amra smatra da se može učiti za sedam."

أَفْضَلَ الصَّوْمِ صَوْمَ دَاوُدَ صِيَامَ يَوْمٍ وَإِفْطَارَ يَوْمٍ وَاقْرَأْ فِي كُلِّ سَبْعِ لَيَالٍ مَرَّةً فَلَيْتَنِي قَبِلْتُ رُخْصَةَ رَسُولِ اللهِ ﷺ وَذَاكَ أَنِّي كَبِرْتُ وَضَعُفْتُ فَكَانَ يَقْرَأُ عَلَى بَعْضِ أَهْلِهِ السُّبْعَ مِنَ الْقُرْآنِ بِالنَّهَارِ وَالَّذِي يَقْرَؤُهُ يَعْرِضُهُ مِنَ النَّهَارِ لِيَكُونَ أَخَفَّ عَلَيْهِ بِاللَّيْلِ وَإِذَا أَرَادَ أَنْ يَتَقَوَّى أَفْطَرَ أَيَّامًا وَأَحْصَى وَصَامَ مِثْلَهُنَّ كَرَاهِيَةَ أَنْ يَتْرُكَ شَيْئًا فَارَقَ النَّبِيَّ ﷺ عَلَيْهِ قَالَ أَبُو عَبْد اللهِ وَقَالَ بَعْضُهُمْ فِي ثَلاَثٍ وَفِي خَمْسٍ وَأَكْثَرُهُمْ عَلَى سَبْعٍ .

5053. PRIČAO NAM JE Sa'd b. Hafs, a njemu Šejban, prenoseći od Jahje, ovaj od Muhammeda b. Abdur-Rahmana, on od Ebu-Seleme, a ovaj od Abdullaha b. Amra da je rekao:
"Poslanik me je, sallallahu alejhi ve sellem, upitao: 'Za koliko proučiš Kur'an?'"

٥٠٥٣. حَدَّثَنَا سَعْدُ بْنُ حَفْصٍ حَدَّثَنَا شَيْبَانُ عَنْ يَحْيَى عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ عَبْدِالرَّحْمَنِ عَنْ أَبِي سَلَمَةَ عَنْ عَبْدِاللهِ بْنِ عَمْرٍو قَالَ لِي النَّبِيُّ ﷺ فِي كَمْ تَقْرَأُ الْقُرْآنَ .

5054. PRIČAO NAM JE Ishak, a njemu Ubejdullah, prenoseći od Šejbana, ovaj od Jahje, on od Muhammeda b. Abdur-Rahmana, štićenika Benu-Zehre, ovaj od Ebu-Seleme (mislim da je rekao da je čuo od Ebu-Seleme), a on od Abdullaha b. Amra da je kazivao: "Poslanik mi je, sallallahu alejhi ve sellem, jednom prilikom rekao: 'Prouči Kur'an svakog mjeseca!', na što sam mu odgovorio: 'Ja mogu više od toga!' Na kraju mi Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, reče: 'Prouči ga za sedam dana, i nemoj više smanjivati rok!'"[1]

٥٠٥٤. حَدَّثَنِي إِسْحَاقُ أَخْبَرَنَا عُبَيْدُاللهِ بْنُ مُوسَى عَنْ شَيْبَانَ عَنْ يَحْيَى عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ عَبْدِالرَّحْمَنِ مَوْلَى بَنِي زُهْرَةَ عَنْ أَبِي سَلَمَةَ قَالَ وَأَحْسِبُنِي قَالَ سَمِعْتُ أَنَا مِنْ أَبِي سَلَمَةَ عَنْ عَبْدِاللهِ بْنِ عَمْرٍو قَالَ قَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ اقْرَإِ الْقُرْآنَ فِي شَهْرٍ قُلْتُ إِنِّي أَجِدُ قُوَّةً حَتَّى قَالَ فَاقْرَأْهُ فِي سَبْعٍ وَلاَ تَزِدْ عَلَى ذَلِكَ .

1 Ovim hadisma ukazuje se na važnost svakodnevnog učenja Kur'ana. Vjernik ne bi trebao provesti više od četrdeset dana, a da ne prouči cijeli Kur'an. Isto tako, ne bi ga trebao učiti manje od tri dana. Imam Nevevi veli:

O PLAKANJU PRILIKOM UČENJA KUR'ANA

باب الْبُكَاءِ عِنْدَ قِرَاءَةِ الْقُرْآنِ

5055. PRIČAO NAM JE Sadeka, njemu Jahja, a ovom Sufjan, prenoseći od Sulejmana, ovaj od Ibrahima, on od Abide, a ovaj od Abdullaha... Jahja kaže da je čuo dio hadisa od Amra b. Murre, koji kaže da mu je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao... PRIČAO NAM JE Musedded, njemu Jahja, ovom Sufjan, prenoseći od A'meša, on od Ibrahima, ovaj od Abide, a on od Abdullaha... A'meš veli da je čuo dio hadisa od Amra b. Murre, ovaj od Ibrahima, on od svoga oca, ovaj od Ebu-Duhaa, a on od Abdullaha, koji kaže:

"Poslanik mi je, sallallahu alejhi ve sellem, jednom rekao: 'Uči mi!'

'Kako ću ja tebi učiti (Kur'an), a tebi je objavljen?!', odgovorih mu.

'Ja ga volim čuti i od drugoga',reče on. Tada sam počeo učiti suru En-Nisa, i kada sam stigao do riječi: 'A šta će biti onog Dana kada protiv svakog naroda dovedemo po jednog svjedoka, od njega samog, i tebe dovedemo kao svjedoka protiv ovih?', on mi reče: 'Dosta, prestani!' Pogledao sam u njega i vidio kako mu suze liju iz očiju."

٥٠٥٥. حَدَّثَنَا صَدَقَةُ أَخْبَرَنَا يَحْيَى عَنْ سُفْيَانَ عَنْ سُلَيْمَانَ عَنْ إِبْرَاهِيمَ عَنْ عَبِيدَةَ عَنْ عَبْدِاللهِ قَالَ يَحْيَى بَعْضُ الْحَدِيثِ عَنْ عَمْرِو بْنِ مُرَّةَ قَالَ لِي النَّبِيُّ ﷺ حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ عَنْ يَحْيَى عَنْ سُفْيَانَ عَنِ الْأَعْمَشِ عَنْ إِبْرَاهِيمَ عَنْ عَبِيدَةَ عَنْ عَبْدِاللهِ قَالَ الْأَعْمَشُ وَبَعْضُ الْحَدِيثِ حَدَّثَنِي عَمْرُو بْنُ مُرَّةَ عَنْ إِبْرَاهِيمَ وَعَنْ أَبِيهِ عَنْ أَبِي الضُّحَى عَنْ عَبْدِاللهِ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ اقْرَأْ عَلَيَّ قَالَ قُلْتُ أَقْرَأُ عَلَيْكَ وَعَلَيْكَ أُنْزِلَ قَالَ إِنِّي أَشْتَهِي أَنْ أَسْمَعَهُ مِنْ غَيْرِي قَالَ فَقَرَأْتُ النِّسَاءَ حَتَّى إِذَا بَلَغْتُ (فَكَيْفَ إِذَا جِئْنَا مِنْ كُلِّ أُمَّةٍ بِشَهِيدٍ وَجِئْنَا بِكَ عَلَى هَؤُلَاءِ شَهِيدًا) قَالَ لِي كُفَّ أَوْ أَمْسِكْ فَرَأَيْتُ عَيْنَيْهِ تَذْرِفَانِ .

5056. PRIČAO NAM JE Kajs b. Hafs, njemu Abdul-Vahid, a ovom A'meš, prenoseći od Ibrahima, on od Abide Selmanija, a ovaj od Abdullaha, radijallahu anhu, da je kazivao:

"Poslanik mi je, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: 'Uči mi!'

'Da ti ja učim (Kur'an), a tebi je objavljen?!', rekoh, a on odgovori: 'Ja ga volim čuti i od drugoga.'"

٥٠٥٦. حَدَّثَنَا قَيْسُ بْنُ حَفْصٍ حَدَّثَنَا عَبْدُالْوَاحِدِ حَدَّثَنَا الْأَعْمَشُ عَنْ إِبْرَاهِيمَ عَنْ عَبِيدَةَ السَّلْمَانِيِّ عَنْ عَبْدِاللهِ بْنِ مَسْعُودٍ رَضِيَ اللهُ عنه قَالَ قَالَ لِي النَّبِيُّ ﷺ اقْرَأْ عَلَيَّ قُلْتُ أَقْرَأُ عَلَيْكَ وَعَلَيْكَ أُنْزِلَ قَالَ إِنِّي أُحِبُّ أَنْ أَسْمَعَهُ مِنْ غَيْرِي .

"Većina uleme smatra da ne postoji precizna odredba o tom pitanju, nego da to zavisi od aktivnosti i izdržljivosti svakog pojedinca, te da se taj period razlikuje od čovjeka do čovjeka." (Fethul-bari, 8/715)

O GRIJEHU ONIH KOJI UČE KUR'AN DA BI SE SVIJETU POKAZALI, ILI ZARADILI, ILI TIME PONOSILI

باب إثم من راءى بقراءة القرآن أو تأكل به أو فخر به

5057. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Kesir, njemu Sufjan, a ovom A'meš, prenoseći od Hajseme, on od Suvejda b. Gafele, a ovaj od Alije, radijallahu anhu, da je rekao:
"Čuo sam Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, kako govori: 'Pojavit će se u kasnijim vremenima ljudi mladih godina, a besmislenih želja i snova, koji će navoditi kur'anske ajete, a izlazit će iz vjere kao što strijela izlijeće iz lovine. Njihov iman neće prelaziti granicu njihovih grla. Gdje god takve stignete, ubijte ih, jer će ubijanje takvih, onima koji ih budu ubijali, biti nagrada na Sudnjem danu.'"[1]

٥٠٥٧. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ كَثِيرٍ أَخْبَرَنَا سُفْيَانُ حَدَّثَنَا الْأَعْمَشُ عَنْ خَيْثَمَةَ عَنْ سُوَيْدِ بْنِ غَفَلَةَ قَالَ عَلِيٌّ رَضِيَ اللهُ عنه سَمِعْتُ النَّبِيَّ ﷺ يَقُولُ يَأْتِي فِي آخِرِ الزَّمَانِ قَوْمٌ حُدَثَاءُ الْأَسْنَانِ سُفَهَاءُ الْأَحْلَامِ يَقُولُونَ مِنْ خَيْرِ قَوْلِ الْبَرِيَّةِ يَمْرُقُونَ مِنَ الْإِسْلَامِ كَمَا يَمْرُقُ السَّهْمُ مِنَ الرَّمِيَّةِ لَا يُجَاوِزُ إِيمَانُهُمْ حَنَاجِرَهُمْ فَأَيْنَمَا لَقِيتُمُوهُمْ فَاقْتُلُوهُمْ فَإِنَّ قَتْلَهُمْ أَجْرٌ لِمَنْ قَتَلَهُمْ يَوْمَ الْقِيَامَةِ .

5058. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Jusuf, njemu Malik, a ovom Jahja b. Seid, prenoseći od Muhammeda b. Ibrahima b. Harisa Tejmija, on od Ebu-Seleme b. Abdur-Rahmana, a ovaj od Ebu-Seida Hudrija, radijallahu anhu, da je rekao:
"Čuo sam Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, kad je rekao: 'Među vama će se pojaviti ljudi da ćete vi svoj namaz smatrati bezvrijednim u poređenju s njihovim, a, isto tako, i svoj post s njihovim i svoja ostala djela s njihovim. Oni će učiti Kur'an (samo riječima) koji neće prelaziti granice njihovih grla. Izlazit će iz vjere kao što strelica izlazi iz lovine. Lovac pogleda u gvozdeni vrh strelice, ali ne nađe nikakva traga, zatim u tijelo strelice, ali opet ne nađe ništa, potom pogleda u njena krilca, i ponovo ne nađe ništa, te posumnja u ispravnost luka.'"[2]

٥٠٥٨. حَدَّثَنَا عَبْدُاللهِ بْنُ يُوسُفَ أَخْبَرَنَا مَالِكٌ عَنْ يَحْيَى بْنِ سَعِيدٍ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ إِبْرَاهِيمَ بْنِ الْحَارِثِ التَّيْمِيِّ عَنْ أَبِي سَلَمَةَ بْنِ عَبْدِالرَّحْمَنِ عَنْ أَبِي سَعِيدٍ الْخُدْرِيِّ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ أَنَّهُ قَالَ سَمِعْتُ رَسُولَ اللهِ ﷺ يَقُولُ يَخْرُجُ فِيكُمْ قَوْمٌ تَحْقِرُونَ صَلَاتَكُمْ مَعَ صَلَاتِهِمْ وَصِيَامَكُمْ مَعَ صِيَامِهِمْ وَعَمَلَكُمْ مَعَ عَمَلِهِمْ وَيَقْرَءُونَ الْقُرْآنَ لَا يُجَاوِزُ حَنَاجِرَهُمْ يَمْرُقُونَ مِنَ الدِّينِ كَمَا يَمْرُقُ السَّهْمُ مِنَ الرَّمِيَّةِ يَنْظُرُ فِي النَّصْلِ فَلَا يَرَى شَيْئًا وَيَنْظُرُ فِي الْقِدْحِ فَلَا يَرَى شَيْئًا وَيَنْظُرُ فِي الرِّيشِ فَلَا يَرَى شَيْئًا وَيَتَمَارَى فِي الْفُوقِ .

---

1 Ovaj hadis i njegov kraći komentar prethodio je u Knjizi II, str. 1105.

2 Ovim se hadisom ukazuje na to da ima ljudi koji uče Kur'an, ali od tog učenja neće imati nikakve koristi, isto kao što spomenuti lovac nije mogao naći nikakva traga lova na svojoj strelici. (*Umdetul-kari*, 20/62)

5059. PRIČAO NAM JE Musedded, a njemu Jahja, prenoseći od Šu'be, on od Katade, ovaj od Enesa b. Malika, a on od Ebu-Musaa da je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
"Musliman koji uči Kur'an i postupa po njemu sličan je narandži:[3] lijepi su joj i okus i miris. Musliman koji ne uči Kur'an i ne postupa po njemu sliči datuli: okus joj je lijep, a mirisa uopće nema. Licemjer koji uči Kur'an sličan je bosiljku: miris mu je lijep, a okus gorak. A licemjer koji ne uči Kur'an sliči divljoj tikvi: okus joj je neprijatan, a miris ružan."

٥٠٥٩. حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ حَدَّثَنَا يَحْيَى عَنْ شُعْبَةَ عَنْ قَتَادَةَ عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ عَنْ أَبِي مُوسَى عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ الْمُؤْمِنُ الَّذِي يَقْرَأُ الْقُرْآنَ وَيَعْمَلُ بِهِ كَالأُتْرُجَّةِ طَعْمُهَا طَيِّبٌ وَرِيحُهَا طَيِّبٌ وَالْمُؤْمِنُ الَّذِي لاَ يَقْرَأُ الْقُرْآنَ وَيَعْمَلُ بِهِ كَالتَّمْرَةِ طَعْمُهَا طَيِّبٌ وَلاَ رِيحَ لَهَا وَمَثَلُ الْمُنَافِقِ الَّذِي يَقْرَأُ الْقُرْآنَ كَالرَّيْحَانَةِ رِيحُهَا طَيِّبٌ وَطَعْمُهَا مُرٌّ وَمَثَلُ الْمُنَافِقِ الَّذِي لاَ يَقْرَأُ الْقُرْآنَ كَالْحَنْظَلَةِ طَعْمُهَا مُرٌّ أَوْ خَبِيثٌ وَرِيحُهَا مُرٌّ .

"UČITE KUR'AN DOK SU VAM SRCA SLOŽNA!"

باب اقْرَءُوا الْقُرْآنَ ما ائْتَلَفَتْ عَلَيْهِ قُلُوبُكُمْ

5060. PRIČAO NAM JE Ebu-Nu'man, njemu Hammad, prenoseći od Ebu-Imrana Dževnija, a on od Džunduba b. Abdullaha da je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
"Učite Kur'an sve dok se (u njegovom razumijevanju) slažete, a ako se raziđete, onda ustanite!"[4]

٥٠٦٠. حَدَّثَنَا أَبُو النُّعْمَانِ حَدَّثَنَا حَمَّادٌ عَنْ أَبِي عِمْرَانَ الْجَوْنِيِّ عَنْ جُنْدَبِ بْنِ عَبْدِاللهِ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ اقْرَءُوا الْقُرْآنَ مَا ائْتَلَفَتْ قُلُوبُكُمْ فَإِذَا اخْتَلَفْتُمْ فَقُومُوا عَنْهُ .

---

3 Arapsku riječ utrudždže preveo sam riječju "narandža", iako je to jedna vrsta voćke koja je po svojim svojstvima između narandže i limuna. T. Muftić ovu riječ prevodi kao "vrsta limuna", zato što se to u našem jeziku lakše razumije. Ovdje je međutim data prednost "narandži", jer limun ima gorak okus.

4 Ovim hadisom ukazuje se na važnost usredotočenja na učenje Kur'ana i praćenje njegova sadržaja. Kada dođe do razilaženja u njegovom razumijevanju i suprostavljanja (na prvi pogled) različitih ajeta jednih drugima, onda treba ustati i ne ulaziti u rasprave. Drugi, opet, smatraju da se ovaj hadis odnosi na ashabe koji su učili Kur'an, ali su o načinu učenja pojedinih ajeta imali različita mišljenja, pa im Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, naređuje da uče Kur'an dok su složni, a da prestanu čim se raziđu u mišljenju. (*Umdetul-kari*, 20/62)

5061. PRIČAO NAM JE Amr b. Ali, njemu Abdur-Rahman b. Mehdi, ovom Sellam b. Ebu-Muti', prenoseći od Ebu-Imrana Dževnija, a on od Džunduba da je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
"Učite Kur'an dok su vam srca složna, a ako se raziđu, onda ustanite!"
Ovaj hadis potvrđuju Haris b. Ubejd i Seid b. Zejd, prenoseći ga od Ebu-Imrana, dok Hammad b. Selema i Eban ovaj hadis ne pripisuju Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem. Gunder prenosi od Šu'be, a on od Ebu-Imrana da je čuo (ovaj hadis) od Džunduba.
Ibn-Avn, pak, prenosi iste riječi od Ebu-Imrana, ovaj od Abdullaha b. Samita, a on od Omera, ali je predanje Džundubovo ispravnije i poznatije.

٥٠٦١. حَدَّثَنَا عَمْرُو بْنُ عَلِيٍّ حَدَّثَنَا عَبْدُ الرَّحْمَنِ ابْنُ مَهْدِيٍّ حَدَّثَنَا سَلاَّمُ بْنُ أَبِي مُطِيعٍ عَنْ أَبِي عِمْرَانَ الْجَوْنِيِّ عَنْ جُنْدَبٍ قَالَ النَّبِيُّ ﷺ اقْرَءُوا الْقُرْآنَ مَا ائْتَلَفَتْ عَلَيْهِ قُلُوبُكُمْ فَإِذَا اخْتَلَفْتُمْ فَقُومُوا عَنْهُ تَابَعَهُ الْحَارِثُ بْنُ عُبَيْدٍ وَسَعِيدُ بْنُ زَيْدٍ عَنْ أَبِي عِمْرَانَ وَلَمْ يَرْفَعْهُ حَمَّادُ بْنُ سَلَمَةَ وَأَبَانُ وَقَالَ غُنْدَرٌ عَنْ شُعْبَةَ عَنْ أَبِي عِمْرَانَ سَمِعْتُ جُنْدَبًا قَوْلَهُ وَقَالَ ابْنُ عَوْنٍ عَنْ أَبِي عِمْرَانَ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ الصَّامِتِ عَنْ عُمَرَ قَوْلَهُ وَجُنْدَبٌ أَصَحُّ وَأَكْثَرُ .

5062. PRIČAO NAM JE Sulejman b. Harb, a njemu Šu'ba, prenoseći od Abdul-Melika b. Mejsere, ovaj od Nezzala b. Sebre, a on od Abdullaha da je rekao:
"Čuo sam nekog čovjeka kako uči jedan kur'anski ajet, a slušao sam da ga Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, uči sasvim drukčije. Uzeo sam ga za ruku i odveo Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, (ispričavši mu šta se dogodilo).
'Obojica ste u pravu i nastavite učiti!', reče Poslanik."
"Potom je, najvjerovatnije, još kazao:[1] 'Narodi prije vas bili su se razišli, pa ih je Allah uništio.'"

٥٠٦٢. حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ حَرْبٍ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ عَنْ عَبْدِ الْمَلِكِ بْنِ مَيْسَرَةَ عَنِ النَّزَّالِ بْنِ سَبْرَةَ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ أَنَّهُ سَمِعَ رَجُلاً يَقْرَأُ آيَةً سَمِعَ النَّبِيَّ ﷺ خِلاَفَهَا فَأَخَذْتُ بِيَدِهِ فَانْطَلَقْتُ بِهِ إِلَى النَّبِيِّ ﷺ فَقَالَ كِلاَكُمَا مُحْسِنٌ فَاقْرَآ أَكْبَرُ عِلْمِي قَالَ فَإِنَّ مَنْ كَانَ قَبْلَكُمُ اخْتَلَفُوا فَأَهْلَكُوا .

1 Ovo su Šu'bine riječi. (*Umdetul-kari*, 20/64)

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

U ime Allaha, Svemilosnog, Samilosnog!

كِتَابُ النِّكَاحِ

BRAK

O POTICANJU NA SKLAPANJE BRAKA

باب التَّرْغيب في النِّكاح

Ovo se temelji na riječima Uzvišenog: "... Onda se ženite onim ženama koje su vam dopuštene..." [1]

لِقَوْلِهِ تَعَالَى ﴿فَانْكِحُوا مَا طَابَ لَكُمْ مِنَ النِّسَاءِ﴾ .

5063. PRIČAO NAM JE Seid b. Ebu-Merjem, njemu Muhammed b. Dža'fer, a ovom Humejd b. Ebu-Humejd Tavil, prenoseći od Enesa b. Malika, radijallahu anhu, da je kazivao: "Trojica su ljudi došla suprugama Poslanikovim, sallallahu alejhi ve sellem, da pitaju o ibadetu Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, ali im se, kada im je odgovoreno, to učinilo nedovoljnim, te su rekli: 'Gdje smo mi u odnosu na Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem? Njemu su oprošteni svi prošli i budući grijesi!' Tako jedan od njih reče: 'Ja ću stalno noću provoditi u namazu!' 'A ja ću stalno postiti, i nikako neću prekidati!', reče drugi.
'A ja ću potpuno ustegnuti od žena, i nikako se neću ženiti!', reče treći. Nakon toga došao je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, i rekao: 'Vi ste oni koji su rekli tako i tako? Tako mi Allaha, ja sam najbogobojazniji i najpobožniji među vas, ali i ja postim i jedem, klanjam noću i spavam, i ja se ženim. (To je moj sunnet), a ko napusti moj način života (sunnet), taj nije moj (ne pripada mojoj praksi)!'"

٥٠٦٣. حَدَّثَنَا سَعِيدُ بْنُ أَبِي مَرْيَمَ أَخْبَرَنَا مُحَمَّدُ بْنُ جَعْفَرٍ أَخْبَرَنَا حُمَيْدُ بْنُ أَبِي حُمَيْدٍ الطَّوِيلُ أَنَّهُ سَمِعَ أَنَسَ بْنَ مَالِكٍ رَضِي الله عَنْه يَقُولُ جَاءَ ثَلاَثَةُ رَهْطٍ إِلَى بُيُوتِ أَزْوَاجِ النَّبِيِّ ﷺ يَسْأَلُونَ عَنْ عِبَادَةِ النَّبِيِّ ﷺ فَلَمَّا أُخْبِرُوا كَأَنَّهُمْ تَقَالُّوهَا فَقَالُوا وَأَيْنَ نَحْنُ مِنَ النَّبِيِّ ﷺ قَدْ غُفِرَ لَهُ مَا تَقَدَّمَ مِنْ ذَنْبِهِ وَمَا تَأَخَّرَ قَالَ أَحَدُهُمْ أَمَّا أَنَا فَإِنِّي أُصَلِّي اللَّيْلَ أَبَدًا وَقَالَ آخَرُ أَنَا أَصُومُ الدَّهْرَ وَلاَ أُفْطِرُ وَقَالَ آخَرُ أَنَا أَعْتَزِلُ النِّسَاءَ فَلاَ أَتَزَوَّجُ أَبَدًا فَجَاءَ رَسُولُ الله ﷺ إِلَيْهِمْ فَقَالَ أَنْتُمُ الَّذِينَ قُلْتُمْ كَذَا وَكَذَا أَمَا وَالله إِنِّي لأَخْشَاكُمْ لِلَّهِ وَأَتْقَاكُمْ لَهُ لَكِنِّي أَصُومُ وَأُفْطِرُ وَأُصَلِّي وَأَرْقُدُ وَأَتَزَوَّجُ النِّسَاءَ فَمَنْ رَغِبَ عَنْ سُنَّتِي فَلَيْسَ مِنِّي .

1 En-nisa, 3.

5064. PRIČAO NAM JE Ali, a njemu Hasan b. Ibrahim, prenoseći od Junusa b. Jezida, ovaj od Zuhrija, a on od Urve da je kazivao:

"Pitao sam Aišu, radijallahu anha, o značenju riječi Uzvišenog Allaha: 'Ako se bojite da prema ženama sirotim nećete pravedni biti, onda se ženite onim ženama koje su vam dopuštene: dvjema, trima i četirima. A ako strahujete da nećete pravedni biti, onda samo jednom, ili – eto vam onih koje posjedujete. Tako ćete se najlakše nepravde sačuvati!'[1] – pa mi je odgovorila: 'Bratiću moj, često se nađe djevojka jetim u kući svoga staratelja, pa mu se dopadne zbog svoje ljepote. On zaželi i njen imetak, te se odluči njome oženiti, uz mehr koji je manji od uobičajenoga. Zato im je zabranjeno da ih uzimaju, izuzev ako će biti pravedni, pa im isplatiti puni mehr; a naređeno im je da uzimaju druge žene mimo njih.'"

٥٠٦٤ . حَدَّثَنَا عَلِيٌّ سَمِعَ حَسَّانَ بْنَ إِبْرَاهِيمَ عَنْ يُونُسَ بْنِ يَزِيدَ عَنِ الزُّهْرِيِّ قَالَ أَخْبَرَنِي عُرْوَةُ أَنَّهُ سَأَلَ عَائِشَةَ عَنْ قَوْلِهِ تَعَالَى (وَإِنْ خِفْتُمْ أَلاَّ تُقْسِطُوا فِي الْيَتَامَى فَانْكِحُوا مَا طَابَ لَكُمْ مِنَ النِّسَاءِ مَثْنَى وَثُلاَثَ وَرُبَاعَ فَإِنْ خِفْتُمْ أَلاَّ تَعْدِلُوا فَوَاحِدَةً أَوْ مَا مَلَكَتْ أَيْمَانُكُمْ ذَلِكَ أَدْنَى أَلاَّ تَعُولُوا) قَالَتْ يَا ابْنَ أُخْتِي الْيَتِيمَةُ تَكُونُ فِي حَجْرِ وَلِيِّهَا فَيَرْغَبُ فِي مَالِهَا وَجَمَالِهَا يُرِيدُ أَنْ يَتَزَوَّجَهَا بِأَدْنَى مِنْ سُنَّةِ صَدَاقِهَا فَنُهُوا أَنْ يَنْكِحُوهُنَّ إِلاَّ أَنْ يُقْسِطُوا لَهُنَّ فَيُكْمِلُوا الصَّدَاقَ وَأُمِرُوا بِنِكَاحِ مَنْ سِوَاهُنَّ مِنَ النِّسَاءِ .

O RIJEČIMA POSLANIKOVIM, SALLALLAHU ALEJHI VE SELLEM: "KO JE OD VAS U STANJU DA SE OŽENI NEKA TO UČINI, JER ĆE TAKO LAKŠE SAČUVATI SVOJ POGLED I SVOJ SPOLNI ORGAN!" I O TOME DA LI SE TREBA ŽENITI ONAJ KOJI NE OSJEĆA NIKAKVU POTREBU ZA ŽENAMA

باب قَوْلِ النَّبِيِّ ﷺ (مَنِ اسْتَطَاعَ مِنْكُمُ الْبَاءَةَ فَلْيَتَزَوَّجْ لأَنَّهُ أَغَضُّ لِلْبَصَرِ وَأَحْصَنُ لِلْفَرْجِ) وَهَلْ يَتَزَوَّجُ مَنْ لاَ أَرَبَ لَهُ فِي النِّكَاحِ

5065. PRIČAO NAM JE Umer b. Hafs, njemu njegov otac, ovom A'meš, a njemu Ibrahim, prenoseći od Alkame da je kazivao:

"Bio sam s Abdullahom na Mini kada ga je sreo Osman i rekao mu: 'O Ebu-Abdur-Rahmane, ja imam jednu potrebu kod tebe!' Potom su se odvojili, a onda Osman reče: 'O Ebu-Abdur-Rahmane, hoćeš li da te oženim djevojkom koja će te podsjećati na prijašnji život?' Kada je Abdullah uvidio da on nema potrebe za tim, on pokaza na mene i reče: 'O Alkama!' Prišao sam im, i čuh Ebu-Abdur-Rahmana kako govori: 'Kad si već to

٥٠٦٥ . حَدَّثَنَا عُمَرُ بْنُ حَفْصٍ حَدَّثَنَا أَبِي حَدَّثَنَا الأَعْمَشُ قَالَ حَدَّثَنِي إِبْرَاهِيمُ عَنْ عَلْقَمَةَ قَالَ كُنْتُ مَعَ عَبْدِ اللَّهِ فَلَقِيَهُ عُثْمَانُ بِمِنًى فَقَالَ يَا أَبَا عَبْدِ الرَّحْمَنِ إِنَّ لِي إِلَيْكَ حَاجَةً فَخَلَوَا فَقَالَ عُثْمَانُ هَلْ لَكَ يَا أَبَا عَبْدِ الرَّحْمَنِ فِي أَنْ نُزَوِّجَكَ بِكْرًا تُذَكِّرُكَ مَا كُنْتَ تَعْهَدُ فَلَمَّا رَأَى عَبْدُ اللَّهِ أَنْ لَيْسَ لَهُ حَاجَةٌ إِلَى هَذَا أَشَارَ إِلَيَّ فَقَالَ يَا عَلْقَمَةُ فَانْتَهَيْتُ إِلَيْهِ وَهُوَ يَقُولُ أَمَا لَئِنْ قُلْتَ ذَلِكَ لَقَدْ

1 En-Nisa, 3.

spomenuo, ja ću ti kazati da nam je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: 'O omladino, ko je od vas u stanju da se oženi neka to uradi; a ko to nije u stanju neka posti, jer mu je post najbolja zaštita.'"

قَالَ لَنَا النَّبِيُّ ﷺ يَا مَعْشَرَ الشَّبَابِ مَنِ اسْتَطَاعَ مِنْكُمُ الْبَاءَةَ فَلْيَتَزَوَّجْ وَمَنْ لَمْ يَسْتَطِعْ فَعَلَيْهِ بِالصَّوْمِ فَإِنَّهُ لَهُ وِجَاءٌ .

KO NIJE U STANJU DA SE OŽENI NEKA POSTI

باب مَنْ (لمْ يَسْتطع الْبَاءَةَ فَلْيَصُمْ)

5066. PRIČAO NAM JE Umer b. Hafs b. Gijas, njemu njegov otac, ovom A'meš, a njemu Umara, prenoseći od Abdur-Rahmana b. Jezida da je kazivao:
"Alkama, Esved i ja posjetili smo Abdullaha, pa nam je on rekao: 'Bili smo, grupa mladića, s Poslanikom, sallallahu alejhi ve sellem, a nismo posjedovali ništa, te nam Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, reče: 'Mladići, ko je od vas u stanju da se oženi neka to uradi, jer će tako najbolje sačuvati svoj pogled i svoj spolni organ; a ko to nije u stanju neka posti, jer mu je post najbolja zaštita.'"

٥٠٦٦. حَدَّثَنَا عُمَرُ بْنُ حَفْصِ بْنِ غِيَاثٍ حَدَّثَنَا أَبِي حَدَّثَنَا الأَعْمَشُ قَالَ حَدَّثَنِي عُمَارَةُ عَنْ عَبْدِالرَّحْمَنِ بْنِ يَزِيدَ قَالَ دَخَلْتُ مَعَ عَلْقَمَةَ وَالأَسْوَدِ عَلَى عَبْدِاللهِ فَقَالَ عَبْدُاللهِ كُنَّا مَعَ النَّبِيِّ ﷺ شَبَابًا لاَ نَجِدُ شَيْئًا فَقَالَ لَنَا رَسُولُ اللهِ ﷺ يَا مَعْشَرَ الشَّبَابِ مَنِ اسْتَطَاعَ الْبَاءَةَ فَلْيَتَزَوَّجْ فَإِنَّهُ أَغَضُّ لِلْبَصَرِ وَأَحْصَنُ لِلْفَرْجِ وَمَنْ لَمْ يَسْتَطِعْ فَعَلَيْهِ بِالصَّوْمِ فَإِنَّهُ لَهُ وِجَاءٌ .

O VIŠEŽENSTVU

باب كَثْرَةِ النِّسَاءِ

5067. PRIČAO NAM JE Ibrahim b. Musa, njemu Hišam b. Jusuf, ovom Ibn-Džurejdž, a njemu Ata, koji kaže:
"Prisustvovali smo zajedno s Ibn-Abbasom Mejmuninoj dženazi u Serefu,[2] pa je Ibn-Abbas rekao: 'Ovo je supruga Poslanikova, sallallahu alejhi ve sellem: kada podignete njen tabut, nježno to učinite i nemojte ga tresti niti drmati, jer je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, imao devet žena i sve ih ravnomjerno posjećivao izuzev jedne.'"[3]

٥٠٦٧. حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ مُوسَى أَخْبَرَنَا هِشَامُ بْنُ يُوسُفَ أَنَّ ابْنَ جُرَيْجٍ أَخْبَرَهُمْ قَالَ أَخْبَرَنِي عَطَاءٌ قَالَ حَضَرْنَا مَعَ ابْنِ عَبَّاسٍ جِنَازَةَ مَيْمُونَةَ بِسَرِفَ فَقَالَ ابْنُ عَبَّاسٍ هَذِهِ زَوْجَةُ النَّبِيِّ ﷺ فَإِذَا رَفَعْتُمْ نَعْشَهَا فَلاَ تُزَعْزِعُوهَا وَلاَ تُزَلْزِلُوهَا وَارْفُقُوا فَإِنَّهُ كَانَ عِنْدَ النَّبِيِّ ﷺ تِسْعٌ كَانَ يَقْسِمُ لِثَمَانٍ وَلاَ يَقْسِمُ لِوَاحِدَةٍ .

2 Seref je naziv mjesta u predgrađu Mekke. Na tom se mjestu Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, vjenčao s Mejmunom. (*Fethul-bari*, 9/15)

3 Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, imao je pred svoju smrt devet žena: Sevdu, Aišu, Hafsu, Umm-Selemu, Zejnebu bint Džahš, Umm-Habibu, Džuvejriju, Safijju i Mejmunu. Sve ih je ravnomjerno posjećivao izuzev Sevde, koja je svoj udio ustupila Aiši. (*Fethul-bari*, 9/15)

5068. PRIČAO NAM JE Musedded, njemu Jezid b. Zurej', a ovom Seid, prenoseći od Katade, a on od Enesa, radijallahu anhu, koji kaže da je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, obilazio sve svoje žene u jednoj noći, a imao je devet žena.
A Halifa mi je kazivao da mu je pričao Jezid b. Zurej', a njemu Seid, prenoseći od Katade da im je Enes ovaj hadis kazivao od Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem.

٥٠٦٨. حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ حَدَّثَنَا يَزِيدُ بْنُ زُرَيْعٍ حَدَّثَنَا سَعِيدٌ عَنْ قَتَادَةَ عَنْ أَنَسٍ رَضِي الله عنه أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ كَانَ يَطُوفُ عَلَى نِسَائِهِ فِي لَيْلَةٍ وَاحِدَةٍ وَلَهُ تِسْعُ نِسْوَةٍ و قَالَ لِي خَلِيفَةُ حَدَّثَنَا يَزِيدُ بْنُ زُرَيْعٍ حَدَّثَنَا سَعِيدٌ عَنْ قَتَادَةَ أَنَّ أَنَسًا حَدَّثَهُمْ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ .

5069. PRIČAO NAM JE Ali b. Hakem Ensari, a njemu Ebu-Avana, prenoseći od Rekabe, on od Talhe Jamija, a ovaj od Seida b. Džubejra (da je kazivao):
"Upitao me je Ibn-Abbas: 'Jesi li se oženio?'
'Nisam', odgovorih mu, a on reče: 'Ženi se, jer zaista je najbolji u ovom ummetu imao najviše žena.'"[1]

٥٠٦٩. حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ الْحَكَمِ الْأَنْصَارِيُّ حَدَّثَنَا أَبُو عَوَانَةَ عَنْ رَقَبَةَ عَنْ طَلْحَةَ الْيَامِيِّ عَنْ سَعِيدِ ابْنِ جُبَيْرٍ قَالَ قَالَ لِي ابْنُ عَبَّاسٍ هَلْ تَزَوَّجْتَ قُلْتُ لَا قَالَ فَتَزَوَّجْ فَإِنَّ خَيْرَ هَذِهِ الْأُمَّةِ أَكْثَرُهَا نِسَاءً .

KO UČINI HIDŽRU ILI BILO KAKVO DOBRO RADI ŽENE, DA BI SE NJOME OŽENIO, BIT ĆE NAGRAĐEN PREMA SVOJOJ NAMJERI

باب مَنْ هَاجَرَ أَوْ عَمِلَ خَيْرًا لِتَزْوِيجِ امْرَأَةٍ فَلَهُ مَا نَوَى

5070. PRIČAO NAM JE Jahja b. Kaze'a, a njemu Malik, prenoseći od Jahje b. Seida, on od Muhammeda b. Ibrahima b. Harisa, ovaj od Alkame b. Vekkasa, a on od Omera b. Hattaba, radijallahu anhu, da je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
"Djelo se cijeni prema namjeri, i čovjek će biti nagrađen prema svome nijetu. Pa ko učini hidžru radi Allaha i Njegova Poslanika – njegova će hidžra uistinu biti hidžra Allahu i Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem; a ko učini hidžru radi ovodunjalučkog interesa ili žene, kojom se namjerava oženiti – njegova je hidžra za ono za što ju je i namijenio."

٥٠٧٠. حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ قَزَعَةَ حَدَّثَنَا مَالِكٌ عَنْ يَحْيَى بْنِ سَعِيدٍ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ إِبْرَاهِيمَ بْنِ الْحَارِثِ عَنْ عَلْقَمَةَ بْنِ وَقَّاصٍ عَنْ عُمَرَ بْنِ الْخَطَّابِ رَضِي الله عَنْه قَالَ قَالَ النَّبِيُّ ﷺ الْعَمَلُ بِالنِّيَّةِ وَإِنَّمَا لِامْرِئٍ مَا نَوَى فَمَنْ كَانَتْ هِجْرَتُهُ إِلَى اللهِ وَرَسُولِهِ فَهِجْرَتُهُ إِلَى اللهِ وَرَسُولِهِ ﷺ وَمَنْ كَانَتْ هِجْرَتُهُ إِلَى دُنْيَا يُصِيبُهَا أَوِ امْرَأَةٍ يَنْكِحُهَا فَهِجْرَتُهُ إِلَى مَا هَاجَرَ إِلَيْهِ .

1 Misli se na Muhammeda, sallallahu alejhi ve sellem. Neki kažu da hadis znači: "Ženi se, jer bolji je u ovom ummetu onaj ko ima više žena (od drugog u slučaju da su u svemu ostalom isti)."

O ŽENIDBI ONOGA KOJI JE SLABOG IMOVNOG STANJA, ALI JE MUSLIMAN I ZNA PONEŠTO IZ KUR'ANA NAPAMET

باب تزويج المعسر الذي معه القرآن والإسلام

O tome govori hadis koji prenosi Sehl b. Sa'd od Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem.

فِيهِ سَهْلُ بْنُ سَعْدٍ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ.

5071. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Musenna, njemu Jahja, ovom Ismail, a njemu Kajs, prenoseći od Ibn-Mes'uda, radijallahu anhu, da je rekao:
"Bili smo u jednoj bici zajedno s Poslanikom, sallallahu alejhi ve sellem – a s nama nije bilo žena – pa smo ga upitali: 'Hoćemo li se kastrirati?', a on nam je to zabranio."

٥٠٧١. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ الْمُثَنَّى حَدَّثَنَا يَحْيَى حَدَّثَنَا إِسْمَاعِيلُ قَالَ حَدَّثَنِي قَيْسٌ عَنِ ابْنِ مَسْعُودٍ رَضِيَ الله عنه قَالَ كُنَّا نَغْزُو مَعَ النَّبِيِّ ﷺ لَيْسَ لَنَا نِسَاءٌ فَقُلْنَا يَا رَسُولَ اللهِ أَلاَ نَسْتَخْصِي فَنَهَانَا عَنْ ذَلِكَ.

O RIJEČIMA MUSLIMANA SVOME BRATU (MUSLIMANU): "POGLEDAJ KOJA TI SE OD MOJE DVIJE SUPRUGE VIŠE SVIĐA, PA DA JE RASTAVIM, KAKO BI SE TI MOGAO NJOME OŽENITI."

باب قَوْلِ الرَّجُلِ لأخيه
انْظُرْ أَيَّ زَوْجَتَيَّ شِئْتَ حتَّى أَنزل لك عنها

O tome hadis prenosi Abdur-Rahman b. Avf.

رَوَاهُ عَبْدُالرَّحْمَنِ بْنُ عَوْفٍ.

5072. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Kesir, prenoseći od Sufjana, on od Humejda Tavila, a ovaj od Enesa b. Malika da je kazivao:
"Došao je Abdur-Rahman b. Avf, pa ga je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, pobratimio sa Sa'dom b. Rebijem Ensarijem. Sa'd je imao dvije supruge, pa mu je ponudio pola svoga imetka i jednu od supruga.
'Da ti Allah podari bereket u imetku i porodici', odgovori mu on, 'pokažite mi gdje je pijaca.' Otišao je na pijacu i zaradio nešto sira i masla. Nakon nekoliko dana vidio ga je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, osjetivši kod njega trag prskanog mirisa, te ga upita: 'Šta je to Abdur-Rahmane?' 'Oženio sam se jednom ensarijkom (iz Medine)', odgovori mu on.
'A šta si joj dao (kao mehr)?', upita Poslanik.
'Zlata težine košpice', odgovori on.
'Zakolji na ime veselja barem jednu ovcu', reče mu Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem."

٥٠٧٢. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ كَثِيرٍ عَنْ سُفْيَانَ عَنْ حُمَيْدٍ الطَّوِيلِ قَالَ سَمِعْتُ أَنَسَ بْنَ مَالِكٍ قَالَ قَدِمَ عَبْدُالرَّحْمَنِ بْنُ عَوْفٍ فَآخَى النَّبِيُّ ﷺ بَيْنَهُ وَبَيْنَ سَعْدِ بْنِ الرَّبِيعِ الأَنْصَارِيِّ وَعِنْدَ الأَنْصَارِيِّ امْرَأَتَانِ فَعَرَضَ عَلَيْهِ أَنْ يُنَاصِفَهُ أَهْلَهُ وَمَالَهُ فَقَالَ بَارَكَ اللهُ لَكَ فِي أَهْلِكَ وَمَالِكَ دُلُّونِي عَلَى السُّوقِ فَأَتَى السُّوقَ فَرَبِحَ شَيْئًا مِنْ أَقِطٍ وَشَيْئًا مِنْ سَمْنٍ فَرَآهُ النَّبِيُّ ﷺ بَعْدَ أَيَّامٍ وَعَلَيْهِ وَضَرٌ مِنْ صُفْرَةٍ فَقَالَ مَهْيَمْ يَا عَبْدَالرَّحْمَنِ فَقَالَ تَزَوَّجْتُ أَنْصَارِيَّةً قَالَ فَمَا سُقْتَ إِلَيْهَا قَالَ وَزْنَ نَوَاةٍ مِنْ ذَهَبٍ قَالَ أَوْلِمْ وَلَوْ بِشَاةٍ.

O POKUĐENOSTI ODRICANJA OD ŽENIDBE I KASTRIRANJA ZBOG TOGA

باب ما يُكْرَهُ مِن التَّبتُّلِ والْخصاء

5073. PRIČAO NAM JE Ahmed b. Junus, njemu Ibrahim b. Sa'd, a ovom Ibn-Šihab, prenoseći od Seida b. Musejjeba, a on Sa'da b. Ebu-Vekkasa da je rekao: "Poslanik je, sallallahu alejhi ve sellem, Usmanu b. Ma'zunu zabranio neženstvo, a da mu je to dopustio, mi bismo se kastrirali."

٥٠٧٣. حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ يُونُسَ حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ سَعْدٍ أَخْبَرَنَا ابْنُ شِهَابٍ سَمِعَ سَعِيدَ بْنَ الْمُسَيَّبِ يَقُولُ سَمِعْتُ سَعْدَ بْنَ أَبِي وَقَّاصٍ يَقُولُ رَدَّ رَسُولُ اللهِ ﷺ عَلَى عُثْمَانَ بْنِ مَظْعُونٍ التَّبَتُّلَ وَلَوْ أَذِنَ لَهُ لاَخْتَصَيْنَا .

5074. PRIČAO NAM JE Ebu-Jeman, njemu Šu'ajb, prenoseći od Zuhrija, ovaj od Seida b. Musejjeba, a on od Sa'da b. Ebu-Vekkasa da je rekao:
"Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, zabranio je to (neženstvo) Usmanu b. Ma'zunu, a da mu je dopustio, mi bismo se kastrirali."

٥٠٧٤. حَدَّثَنَا أَبُو الْيَمَانِ أَخْبَرَنَا شُعَيْبٌ عَنِ الزُّهْرِيِّ قَالَ أَخْبَرَنِي سَعِيدُ بْنُ الْمُسَيَّبِ أَنَّهُ سَمِعَ سَعْدَ بْنَ أَبِي وَقَّاصٍ يَقُولُ لَقَدْ رَدَّ ذَلِكَ يَعْنِي النَّبِيَّ ﷺ عَلَى عُثْمَانَ بْنِ مَظْعُونٍ وَلَوْ أَجَازَ لَهُ التَّبَتُّلَ لاَخْتَصَيْنَا .

5075. PRIČAO NAM JE Kutejba b. Seid, a njemu Džerir, prenoseći od Isma'ila, ovaj od Kajsa, a on od Abdullaha da je rekao:
"Bili smo u jednoj bici zajedno s Poslanikom, sallallahu alejhi ve sellem, a nismo imali ništa (od imetka) sa sobom pa smo ga upitali da nam dopusti da se kastriramo, ali nam je on to zabranio. Zatim nam je odobrio (dao olakšicu) da oženimo ženu za odjeću (privremeno uz davanje odjeće kao vjenčani dar), proučivši ajet: 'O vjernici, ne uskraćujte sebi lijepe stvari koje vam je Allah dopustio, samo ne prelazite mjeru, jer Allah ne voli one koji pretjeruju!'"[1]

٥٠٧٥. حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ بْنُ سَعِيدٍ حَدَّثَنَا جَرِيرٌ عَنْ إِسْمَاعِيلَ عَنْ قَيْسٍ قَالَ قَالَ عَبْدُاللهِ كُنَّا نَغْزُو مَعَ رَسُولِ اللهِ ﷺ وَلَيْسَ لَنَا شَيْءٌ فَقُلْنَا أَلاَ نَسْتَخْصِي فَنَهَانَا عَنْ ذَلِكَ ثُمَّ رَخَّصَ لَنَا أَنْ نَنْكِحَ الْمَرْأَةَ بِالثَّوْبِ ثُمَّ قَرَأَ عَلَيْنَا (يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لاَ تُحَرِّمُوا طَيِّبَاتِ مَا أَحَلَّ اللهُ لَكُمْ وَلاَ تَعْتَدُوا إِنَّ اللهَ لاَ يُحِبُّ الْمُعْتَدِينَ) .

1 El-Maida, 87. Ashabi nisu imali imovine kako bi se oženili, pa su tražili dopuštenje za privremeni brak. On je u početku bio dozvoljen, ali je kasnije dokinut i zabranjen.

5076. Esbeg veli da MU JE PRIČAO Ibn-Vehb, prenoseći od Junusa b. Jezida, on od Ibn-Šihaba, ovaj od Ebu-Seleme, a on od Ebu-Hurejre, radijallahu anhu, (da je kazivao):
"Rekao sam: 'Allahov Poslaniče, ja sam mladić, i bojim se zinaluka, a nemam ništa (od imetka) čime bi se oženio?' Ništa mi nije odgovorio. Potom sam ponovio isto, ali je on ponovo prešutio odgovor. Zatim sam to ponovio i treći put ali je on opet prešutio odgovor, zatim sam mu rekao isto, a onda mi Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, reče: 'O Ebu-Hurejra, pero kojim je napisano ono što će ti se desiti osušilo se, kastrirao se ti ili ne (ti nećeš (moći promjeniti ono što je već određeno)!'"

٥٠٧٦. وَقَالَ أَصْبَغُ أَخْبَرَنِي ابْنُ وَهْبٍ عَنْ يُونُسَ بْنِ يَزِيدَ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ عَنْ أَبِي سَلَمَةَ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِي الله عنه قَالَ قُلْتُ يَا رَسُولَ اللهِ إِنِّي رَجُلٌ شَابٌّ وَأَنَا أَخَافُ عَلَى نَفْسِي الْعَنَتَ وَلاَ أَجِدُ مَا أَتَزَوَّجُ بِهِ النِّسَاءَ فَسَكَتَ عَنِّي ثُمَّ قُلْتُ مِثْلَ ذَلِكَ فَسَكَتَ عَنِّي ثُمَّ قُلْتُ مِثْلَ ذَلِكَ فَسَكَتَ عَنِّي ثُمَّ قُلْتُ مِثْلَ ذَلِكَ فَقَالَ النَّبِيُّ ﷺ يَا أَبَا هُرَيْرَةَ جَفَّ الْقَلَمُ بِمَا أَنْتَ لاَقٍ فَاخْتَصِ عَلَى ذَلِكَ أَوْ ذَرْ.

O ŽENIDBI DJEVICAMA

باب نِكَاحِ الأَبْكَارِ

Ibn-Ebu-Mulejka kaže da je Ibn-Abbas rekao Aiši: "Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, nije se oženio nijednom djevicom osim tebe."

وَقَالَ ابْنُ أَبِي مُلَيْكَةَ قَالَ ابْنُ عَبَّاسٍ لِعَائِشَةَ لَمْ يَنْكِحِ النَّبِيُّ ﷺ بِكْرًا غَيْرَكِ.

5077. PRIČAO NAM JE Isma'il b. Abdullah, a njemu njegov brat, prenoseći od Sulejmana, on od Hišama b. Urve, ovaj od svoga oca, a on od Aiše, radijallahu anha, da je kazivala:
"Rekla sam: 'Allahov Poslaniče, šta misliš: da si ušao u dolinu u kojoj ima drvo sa kojeg je neko već jeo, a ti našao drvo sa kojeg niko ranije nije jeo sa kojeg od njih bi ti napasao svoju devu?'
'Sa onog sa kojega niko ranije nije jeo koja nije pašena', odgovori on."
Aiša je ovim primjerom htjela kazati kako se Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, nije oženio nijednom djevicom osim nje.

٥٠٧٧. حَدَّثَنَا إِسْمَاعِيلُ بْنُ عَبْدِاللهِ قَالَ حَدَّثَنِي أَخِي عَنْ سُلَيْمَانَ عَنْ هِشَامِ بْنِ عُرْوَةَ عَنْ أَبِيهِ عَنْ عَائِشَةَ رَضِي الله عَنْهَا قَالَتْ قُلْتُ يَا رَسُولَ اللهِ أَرَأَيْتَ لَوْ نَزَلْتَ وَادِيًا وَفِيهِ شَجَرَةٌ قَدْ أُكِلَ مِنْهَا وَوَجَدْتَ شَجَرًا لَمْ يُؤْكَلْ مِنْهَا فِي أَيِّهَا كُنْتَ تُرْتِعُ بَعِيرَكَ قَالَ فِي الَّذِي لَمْ يُرْتَعْ مِنْهَا تَعْنِي أَنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ لَمْ يَتَزَوَّجْ بِكْرًا غَيْرَهَا.

5078. PRIČAO NAM JE Ubejd b. Isma'il, a njemu Ebu-Usama, prenoseći od Hišama, on od svoga oca, a ovaj od Aiše (da je kazivala):
"Poslanik mi je, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: 'Vidio sam te u snu dva puta. Vidio sam čovjeka kako te nosi u komadu platna od najbolje svile i kaže: 'Ovo je tvoja supruga!' Razgrnuo sam platno i ugledao tebe, te rekoh: 'Ako je ovo od Allaha, to će i biti!'"

٥٠٧٨. حَدَّثَنَا عُبَيْدُ بْنُ إِسْمَاعِيلَ حَدَّثَنَا أَبُو أُسَامَةَ عَنْ هِشَامٍ عَنْ أَبِيهِ عَنْ عَائِشَةَ قَالَتْ قَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ أُرِيتُكِ فِي الْمَنَامِ مَرَّتَيْنِ إِذَا رَجُلٌ يَحْمِلُكِ فِي سَرَقَةِ حَرِيرٍ فَيَقُولُ هَذِهِ امْرَأَتُكَ فَأَكْشِفُهَا فَإِذَا هِيَ أَنْتِ فَأَقُولُ إِنْ يَكُنْ هَذَا مِنْ عِنْدِ اللهِ يُمْضِهِ .

O ŽENIDBI UDAVANIM ŽENAMA

بَاب تَزْوِيجِ الثَّيِّبَاتِ

Umm-Habiba veli: "Poslanik mi je, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: 'Nemojte mi nuditi (za brak) svoje kćeri niti svoje sestre!'"

وَقَالَتْ أُمُّ حَبِيبَةَ قَالَ لِي النَّبِيُّ ﷺ لاَ تَعْرِضْنَ عَلَيَّ بَنَاتِكُنَّ وَلاَ أَخَوَاتِكُنَّ .

5079. PRIČAO NAM JE Ebu-Nu'man, njemu Hušejm, a ovom Sejjar, prenoseći od Ša'bija, a on od Džabira b. Abdullaha da je kazivao:
"Vraćali smo se zajedno s Poslanikom, sallallahu alejhi ve sellem, iz jedne bitke, pa sam ja požurio sa svojom devom, koja je bila sitnog koraka i spora. Stigao me je jedan jahač i podbo moju devu štapom koji je držao u ruci; nakon toga moja je deva požurila kao najbolja deva koja se može vidjeti, kad to bješe Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, koji me upita: 'Zašto žuriš?' 'Tek sam se oženio', odgovorih mu.'Djevicom ili udavanom?', upita on.
'Udavanom', odgovorih.
'A što se nisi oženio mladom djevojkom', reče on, 'da se s njom zabavljaš i da se ona s tobom zabavlja?'
Kada smo htjeli ući u Medinu, Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, reče: 'Usporite, i u grad uđite noću, da bi se počešljala ona koja je nepočešljana i uredila ona čiji je muž bio odsutan.'"

٥٠٧٩. حَدَّثَنَا أَبُو النُّعْمَانِ حَدَّثَنَا هُشَيْمٌ حَدَّثَنَا سَيَّارٌ عَنِ الشَّعْبِيِّ عَنْ جَابِرِ بْنِ عَبْدِ اللهِ قَالَ قَفَلْنَا مَعَ النَّبِيِّ ﷺ مِنْ غَزْوَةٍ فَتَعَجَّلْتُ عَلَى بَعِيرٍ لِي قَطُوفٍ فَلَحِقَنِي رَاكِبٌ مِنْ خَلْفِي فَنَخَسَ بَعِيرِي بِعَنَزَةٍ كَانَتْ مَعَهُ فَانْطَلَقَ بَعِيرِي كَأَجْوَدِ مَا أَنْتَ رَاءٍ مِنَ الْإِبِلِ فَإِذَا النَّبِيُّ ﷺ فَقَالَ مَا يُعْجِلُكَ قُلْتُ كُنْتُ حَدِيثَ عَهْدٍ بِعُرْسٍ قَالَ أَبِكْرًا أَمْ ثَيِّبًا قُلْتُ ثَيِّبًا قَالَ فَهَلاَّ جَارِيَةً تُلاَعِبُهَا وَتُلاَعِبُكَ قَالَ فَلَمَّا ذَهَبْنَا لِنَدْخُلَ قَالَ أَمْهِلُوا حَتَّى تَدْخُلُوا لَيْلاً أَيْ عِشَاءً لِكَيْ تَمْتَشِطَ الشَّعِثَةُ وَتَسْتَحِدَّ الْمُغِيبَةُ .

5080. PRIČAO NAM JE Adem, njemu Šu‘ba, a ovom Muharib da je čuo Džabira b. Abdullaha, radijallahu anhuma, kada je rekao:
"Oženio sam se, pa mi je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: 'Kakvom si se oženio?'
'Oženio sam se udavanom', odgovorih mu.
'A gdje su ti djevice i zabavljanje s njima?', reče mi on."
Spomenuo sam to Amru b. Dinaru, pa mi je rekao: "Čuo sam Džabira b. Abdullaha kada je kazivao da mu je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: 'Zašto se nisi oženio mladom devojkom, pa da se s njom zabavljaš, a ona da se s tobom zabavlja?'"

٥٠٨٠. حَدَّثَنَا آدَمُ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ حَدَّثَنَا مُحَارِبٌ قَالَ سَمِعْتُ جَابِرَ بْنَ عَبْدِاللهِ رَضِي الله عَنْهُمَا يَقُولُ تَزَوَّجْتُ فَقَالَ لِي رَسُولُ اللهِ ﷺ مَا تَزَوَّجْتَ فَقُلْتُ تَزَوَّجْتُ ثَيِّبًا فَقَالَ مَا لَكَ وَلِلْعَذَارَى وَلِعَابِهَا فَذَكَرْتُ ذَلِكَ لِعَمْرِو بْنِ دِينَارٍ فَقَالَ عَمْرٌو سَمِعْتُ جَابِرَ بْنَ عَبْدِاللهِ يَقُولُ قَالَ لِي رَسُولُ اللهِ ﷺ هَلاَّ جَارِيَةً تُلاَعِبُهَا وَتُلاَعِبُكَ .

KADA SE STARIJI ŽENE MLADIM (ŽENAMA)

باب تَزْوِيجِ الصِّغَارِ مِنَ الْكِبَارِ

5081. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Jusuf, njemu Lejs, prenoseći od Jezida, on od Iraka, a ovaj od Urve (da je kazivao):
"Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, zatražio je Aišu od Ebu-Bekra, pa mu je on odgovorio: 'Ja sam tvoj brat!'
'Ti si moj brat po Allahovoj vjeri i Njegovoj Knjizi, ali je ona meni dopuštena (halal)!', reče mu Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem."

٥٠٨١. حَدَّثَنَا عَبْدُاللهِ بْنُ يُوسُفَ حَدَّثَنَا اللَّيْثُ عَنْ يَزِيدَ عَنْ عِرَاكٍ عَنْ عُرْوَةَ أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ خَطَبَ عَائِشَةَ إِلَى أَبِي بَكْرٍ فَقَالَ لَهُ أَبُو بَكْرٍ إِنَّمَا أَنَا أَخُوكَ فَقَالَ أَنْتَ أَخِي فِي دِينِ اللهِ وَكِتَابِهِ وَهِيَ لِي حَلاَلٌ .

O TOME KAKVOM SE ŽENOM TREBA OŽENITI, KOJE SU ŽENE NAJBOLJE I ŠTA JE POŽELJNO BIRATI ZA SVOJU BUDUĆU DJECU, BEZ OBAVEZE

بَاب إِلَى مَنْ يَنْكِحُ وَأَيُّ النِّسَاءِ خَيْرٌ وَمَا يُسْتَحَبُّ أَنْ يَتَخَيَّرَ لِنُطَفِهِ مِنْ غَيْرِ إِيجَابٍ

5082. PRIČAO NAM JE Ebu-Jeman, njemu Šu'ajb, ovom Ebu-Zinad, prenoseći od A'redža, on od Ebu-Hurejre, radijallahu anhu, a ovaj od Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, da je rekao:
"Najbolje su žene koje su ikada jahale deve[1] čedne žene Kurejša, jer su one najmilostivije prema djetetu dok je ono malo i najbolje čuvaju imetak svojih muževa."[2]

٥٠٨٢. حَدَّثَنَا أَبُو الْيَمَانِ أَخْبَرَنَا شُعَيْبٌ حَدَّثَنَا أَبُو الزِّنَادِ عَنِ الْأَعْرَجِ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللهُ عَنهُ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ خَيْرُ نِسَاءٍ رَكِبْنَ الْإِبِلَ صَالِحُ نِسَاءِ قُرَيْشٍ أَحْنَاهُ عَلَى وَلَدٍ فِي صِغَرِهِ وَأَرْعَاهُ عَلَى زَوْجٍ فِي ذَاتِ يَدِهِ .

O BRAČNOM ŽIVOTU S ROBINJAMA I ONIMA KOJI SU OSLOBODILI ROBINJU, A ZATIM SE NJOME OŽENILI

بَاب اتِّخَاذِ السَّرَارِيِّ وَمَنْ أَعْتَقَ جَارِيَتَهُ ثُمَّ تَزَوَّجَهَا

5083. PRIČAO NAM JE Musa b. Isma'il, njemu Abdul-Vahid, ovom Salih b. Salih Hemedani, njemu Ša'bi, a ovom Ebu-Burda, prenoseći od svoga oca da je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
"Kod kojeg čovjeka bude robinja pa je podučava (vjeri) i lijepo je poduči, te je odgaja i lijepo je odgoji, a zatim je oslobodi i oženi se njome – on će imati dvostruku nagradu. Koji god čovjek od ehlul-kitaba koji vjeruje u svoga poslanika, a zatim vjeruje u mene imat će, isto tako, dvostruku nagradu. Rob koji izvrši svoje obaveze prema svojim vlasnicima i obaveze prema svome Gospodaru isto će tako imati dvostruku nagradu."
Šabi kaže: "Uzmi ovo (znanje) bez ičega (besplatno); a za još manje (saznanje) išlo se čak u Medinu!"
Ebu-Bekr prenosi od Ebu-Hasina, on od Ebu-Burde, ovaj od svoga oca, a on od Poslanika, sallallahu

٥٠٨٣. حَدَّثَنَا مُوسَى بْنُ إِسْمَاعِيلَ حَدَّثَنَا عَبْدُ الْوَاحِدِ حَدَّثَنَا صَالِحُ بْنُ صَالِحٍ الْهَمْدَانِيُّ حَدَّثَنَا الشَّعْبِيُّ قَالَ حَدَّثَنِي أَبُو بُرْدَةَ عَنْ أَبِيهِ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ أَيُّمَا رَجُلٍ كَانَتْ عِنْدَهُ وَلِيدَةٌ فَعَلَّمَهَا فَأَحْسَنَ تَعْلِيمَهَا وَأَدَّبَهَا فَأَحْسَنَ تَأْدِيبَهَا ثُمَّ أَعْتَقَهَا وَتَزَوَّجَهَا فَلَهُ أَجْرَانِ وَأَيُّمَا رَجُلٍ مِنْ أَهْلِ الْكِتَابِ آمَنَ بِنَبِيِّهِ وَآمَنَ بِي فَلَهُ أَجْرَانِ وَأَيُّمَا مَمْلُوكٍ أَدَّى حَقَّ مَوَالِيهِ وَحَقَّ رَبِّهِ فَلَهُ أَجْرَانِ قَالَ الشَّعْبِيُّ خُذْهَا بِغَيْرِ شَيْءٍ قَدْ كَانَ الرَّجُلُ يَرْحَلُ فِيمَا دُونَهَا إِلَى الْمَدِينَةِ وَقَالَ أَبُو بَكْرٍ عَنْ أَبِي حَصِينٍ عَنْ أَبِي بُرْدَةَ عَنْ أَبِيهِ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ أَعْتَقَهَا ثُمَّ أَصْدَقَهَا .

---

1 Iz ovoga se izuzima Merjem, kći Imranova, koja nikada nije jahala devu, a svakako da je ona bila bolja od mnogih žena Kurejša. U drugim se hadisima, štoviše, navodi da je ona najbolja žena uopće. Međutim, poznat je i hadis u kome se isto to kaže za Hatidžu. Na osnovu toga komentatori hadisa tvrde da je svaka od njih bila najbolja žena u svoje doba, a Allah najbolje zna. (*Fethul-bari*, 9/28)

2 Iz ovog se hadisa zaključuje da je poželjno birati suprugu iz porodice koja ima ugledno porijeklo te da su žene Kurejša najboljeg porijekla i najvrednije u porodičnom životu.

alejhi ve sellem, (da je rekao): "... a zatim je oslobodi i prilikom vjenčanja mehr joj dodijeli..."[3]

5084. PRIČAO NAM JE Seid b. Telid da mu je kazivao Ibn-Vehb, a njemu Džerir b. Hazim, prenoseći od Ejjuba, on od Muhammeda, a ovaj od Ebu-Hurejre da je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao... PRIČAO NAM JE Sulejman, prenoseći od Hammada b. Zejda, on od Ejjuba, ovaj od Muhammeda, a on od Ebu-Hurejre da je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "(Vjerovjesnik) Ibrahim nije slagao izuzev u tri slučaja... Kada je prolazio pored okrutnog vladara, a s njim bijaše Sara... (pa je spomenuo poznati hadis),[4] te joj je poklonio Hadžeru. Ona je tada rekla: 'Allah me je sačuvao od ruke nevjernika i na uslugu mi stavio Hadžeru...'"
Ebu-Hurejra veli: "To je vaša majka, o sinovi nebeske vode!"[5]

٥٠٨٤. حَدَّثَنَا سَعِيدُ بْنُ تَلِيدٍ قَالَ أَخْبَرَنِي ابْنُ وَهْبٍ قَالَ أَخْبَرَنِي جَرِيرُ بْنُ حَازِمٍ عَنْ أَيُّوبَ عَنْ مُحَمَّدٍ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ قَالَ قَالَ النَّبِيُّ ﷺ ح حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ عَنْ حَمَّادِ بْنِ زَيْدٍ عَنْ أَيُّوبَ عَنْ مُحَمَّدٍ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ قَالَ قَالَ النَّبِيُّ ﷺ لَمْ يَكْذِبْ إِبْرَاهِيمُ إِلاَّ ثَلاَثَ كَذَبَاتٍ بَيْنَمَا إِبْرَاهِيمُ مَرَّ بِجَبَّارٍ وَمَعَهُ سَارَةُ فَذَكَرَ الْحَدِيثَ فَأَعْطَاهَا هَاجَرَ قَالَتْ كَفَّ اللهُ يَدَ الْكَافِرِ وَأَخْدَمَنِي آجَرَ قَالَ أَبُو هُرَيْرَةَ فَتِلْكَ أُمُّكُمْ يَا بَنِي مَاءِ السَّمَاءِ.

5085. PRIČAO NAM JE Kutejba, njemu Isma'il b. Džafer, prenoseći od Humejda, a on od Enesa, radijallahu anhu, da je rekao:
"Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, proboravio je tri dana između Hajbera i Medine, započevši svoj brak sa Safijjom b. Hujej. Pozvao sam muslimane na njegovo veselje, na kome nije bilo ni hljeba ni mesa. Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, naredio je da se prostre bošča, pa je na nju bačeno hurmi, sira i masla, i to je bio ručak na dan veselja. Muslimani tada rekoše: 'Je li ona jedna od majki vjernika (Poslanikovih, sallallahu alejhi ve sellem, žena) ili jedna od njegovih robinja?

٥٠٨٥. حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ حَدَّثَنَا إِسْمَاعِيلُ بْنُ جَعْفَرٍ عَنْ حُمَيْدٍ عَنْ أَنَسٍ رَضِيَ اللهُ عنه قَالَ أَقَامَ النَّبِيُّ ﷺ بَيْنَ خَيْبَرَ وَالْمَدِينَةِ ثَلاَثًا يُبْنَى عَلَيْهِ بِصَفِيَّةَ بِنْتِ حُيَيٍّ فَدَعَوْتُ الْمُسْلِمِينَ إِلَى وَلِيمَتِهِ فَمَا كَانَ فِيهَا مِنْ خُبْزٍ وَلاَ لَحْمٍ أُمِرَ بِالأَنْطَاعِ فَأَلْقَى فِيهَا مِنَ التَّمْرِ وَالأَقِطِ وَالسَّمْنِ فَكَانَتْ وَلِيمَتَهُ فَقَالَ الْمُسْلِمُونَ إِحْدَى أُمَّهَاتِ الْمُؤْمِنِينَ أَوْ مِمَّا مَلَكَتْ يَمِينُهُ فَقَالُوا إِنْ حَجَبَهَا فَهِيَ مِنْ أُمَّهَاتِ الْمُؤْمِنِينَ

3 Ovaj hadis Ša'bi je pripovijedao u Horasanu na zahtjev mještana koji su ga o tome pitali.
Iz hadisa se zaključuje:
– Allah, dželle šanuhu, dvostruko nagrađuje za neka djela;
– pri iznošenju naučnih istina i davanju objašnjenja može se upozoriti na njihovu važnost; time se kod slušalaca budi zanimanje za nauku i produbljivanje aktuelnog problema;
– prve generacije muslimana išle su iz grada u grad i prelazile čitave pokrajine da čuju samo jedan hadis ili dobiju pravilan odgovor na samo jedno pitanje;
– Medina je svojevremeno bila središte islamske nauke.

4 Pogledaj ovaj hadis u cijelosti u poglavlju o poslanicima (o Ibrahimu, alejhis-selam).

5 Ovim izrazom Ebu-Hurejra naziva arape koji su ovisni o vodi, koju Allah spušta s neba, da bi preživjeli.

Ako je zakloni od svijeta, onda je ona jedna od majki pravovjernih, a ako je ne zakloni, ona je jedna od njegovih robinja.' Kada je krenuo, Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, smjestio ju je iza sebe i načinio zastor između nje i svijeta."

وَإِنْ لَمْ يَحْجُبْهَا فَهِيَ مِمَّا مَلَكَتْ يَمِينُهُ فَلَمَّا ارْتَحَلَ وَطَّى لَهَا خَلْفَهُ وَمَدَّ الْحِجَابَ بَيْنَهَا وَبَيْنَ النَّاسِ .

O ONIMA KOJI SU OSLOBODILI ROBINJU NA IME NJENOG MEHRA

بَاب مَنْ جَعَلَ عِتْقَ الْأَمَةِ صَدَاقَهَا

5086. PRIČAO NAM JE Kutejba b. Seid, a njemu Hammad, prenoseći od Sabita i Šuajba b. Habhaba, a oni od Enesa b. Malika (da je kazivao):
"Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, oslobodio je Safiju, i to je bio njen mehr."

٥٠٨٦ . حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ بْنُ سَعِيدٍ حَدَّثَنَا حَمَّادٌ عَنْ ثَابِتٍ وَشُعَيْبِ بْنِ الْحَبْحَابِ عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ أَنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ أَعْتَقَ صَفِيَّةَ وَجَعَلَ عِتْقَهَا صَدَاقَهَا .

O ŽENIDBI ONOGA KOJI JE SLABOG MATERIJALNOG STANJA

بَاب تَزْوِيجِ الْمُعْسِرِ

Uzvišeni Allah kaže: "... a ako su siromašni, Allah će im iz obilja Svoga dati..."[1]

لِقَوْلِهِ تَعَالَى (إِنْ يَكُونُوا فُقَرَاءَ يُغْنِهِمُ اللهُ مِنْ فَضْلِهِ) .

5087. PRIČAO NAM JE Kutejba, a njemu Abdul-Aziz b. Ebu-Hazim, prenoseći od svoga oca, a on od Sehla b. Sa'da Saidija (da je kazivao):
"Jedna je žena došla Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, i rekla: 'Allahov Poslaniče, došla sam da ti poklonim sebe!' Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, podigao je pogled u nju i dobro ju je pogledao, a zatim oborio glavu. Kada je uvidjela da on nije donio o njoj odluku, ona je sjela. Jedan od prisutnih ashaba ustade i reče: 'Allahov Poslaniče, ako ti nemaš potrebu za njom, udaj je za mene!'
'Imaš li šta sa sobom?', upita ga Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem.
'Ne, tako mi Allaha, Allahov Poslaniče, nemam ništa!', reče on.

٥٠٨٧ . حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ حَدَّثَنَا عَبْدُالْعَزِيزِ بْنُ أَبِي حَازِمٍ عَنْ أَبِيهِ عَنْ سَهْلِ بْنِ سَعْدٍ السَّاعِدِيِّ قَالَ جَاءَتِ امْرَأَةٌ إِلَى رَسُولِ اللهِ ﷺ فَقَالَتْ يَا رَسُولَ اللهِ جِئْتُ أَهَبُ لَكَ نَفْسِي قَالَ فَنَظَرَ إِلَيْهَا رَسُولُ اللهِ ﷺ فَصَعَّدَ النَّظَرَ فِيهَا وَصَوَّبَهُ ثُمَّ طَأْطَأَ رَسُولُ اللهِ ﷺ رَأْسَهُ فَلَمَّا رَأَتِ الْمَرْأَةُ أَنَّهُ لَمْ يَقْضِ فِيهَا شَيْئًا جَلَسَتْ فَقَامَ رَجُلٌ مِنْ أَصْحَابِهِ فَقَالَ يَا رَسُولَ اللهِ إِنْ لَمْ يَكُنْ لَكَ بِهَا حَاجَةٌ فَزَوِّجْنِيهَا فَقَالَ وَهَلْ عِنْدَكَ مِنْ شَيْءٍ قَالَ لَا وَاللهِ يَا رَسُولَ اللهِ فَقَالَ اذْهَبْ إِلَى أَهْلِكَ فَانْظُرْ

1 En-Nur, 32.

‘Otiđi pa potraži nešto kod svojih!’, reče mu Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem. Čovjek ode i vrati se rekavši: ‘Tako mi Allaha, Allahov Poslaniče, nisam našao ništa!’
‘Potraži makar gvozdeni prsten!’, reče mu Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem. On ode, ali se ponovo vrati govoreći: ‘Tako mi Allaha, Allahov Poslaniče, nisam našao ni gvozdeni prsten, ali, evo, imam ovaj donji prekrivač (izar).’ Tada Sehl reče: ‘Ali on nema gornjeg prekrivača (ridaa), te joj može dati samo pola prekrivača!’ Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, onda reče: ‘Kako ćeš izarom sa svojim izarom: ako ga ti obučeš, njoj neće ostati ništa, a ako ga ona obuče, onda tebi neće ostati ništa!’ Čovjek je nakon toga sjeo i dugo ostao sjedeći, a zatim ustao i krenuo da iziđe. Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, ugledao ga je kako izlazi, te je naredio da ga pozovu. Kada je došao, Poslanik ga, sallallahu alejhi ve sellem, upita: ‘Šta znaš iz Kur’ana?’
‘Znam te i te sure...’, odgovori on.
‘Znaš li ih napamet?’, upita ga Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, a on odgovori: ‘Da.’ Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, tada mu reče: ‘Idi, udao sam je za tebe na osnovu onoga što znaš napamet iz Kur’ana.’”

هَلْ تَجِدُ شَيْئًا فَذَهَبَ ثُمَّ رَجَعَ فَقَالَ لاَ وَاللهِ مَا وَجَدْتُ شَيْئًا فَقَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ انْظُرْ وَلَوْ خَاتَمًا مِنْ حَدِيدٍ فَذَهَبَ ثُمَّ رَجَعَ فَقَالَ لاَ وَاللهِ يَا رَسُولَ اللهِ وَلاَ خَاتَمًا مِنْ حَدِيدٍ وَلَكِنْ هَذَا إِزَارِي قَالَ سَهْلٌ مَا لَهُ رِدَاءٌ فَلَهَا نِصْفُهُ فَقَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ مَا تَصْنَعُ بِإِزَارِكَ إِنْ لَبِسْتَهُ لَمْ يَكُنْ عَلَيْهَا مِنْهُ شَيْءٌ وَإِنْ لَبِسَتْهُ لَمْ يَكُنْ عَلَيْكَ مِنْهُ شَيْءٌ فَجَلَسَ الرَّجُلُ حَتَّى إِذَا طَالَ مَجْلِسُهُ قَامَ فَرَآهُ رَسُولُ اللهِ ﷺ مُوَلِّيًا فَأَمَرَ بِهِ فَدُعِيَ فَلَمَّا جَاءَ قَالَ مَاذَا مَعَكَ مِنَ الْقُرْآنِ قَالَ مَعِي سُورَةُ كَذَا وَسُورَةُ كَذَا عَدَّدَهَا فَقَالَ تَقْرَؤُهُنَّ عَنْ ظَهْرِ قَلْبِكَ قَالَ نَعَمْ قَالَ اذْهَبْ فَقَدْ مَلَّكْتُكَهَا بِمَا مَعَكَ مِنَ الْقُرْآنِ .

O BIRANJU PO VJERI ODGOVARAJUĆEG BRAČNOG DRUGA

بَاب الأَكْفَاءِ فِي الدِّينِ

Uzvišeni Allah kaže: “On od vode stvara ljude i čini da oni budu rod po krvi i po tazbini; Gospodar tvoj kadar je sve!”[2]

وَقَوْلُهُ (وَهُوَ الَّذِي خَلَقَ مِنَ الْمَاءِ بَشَرًا فَجَعَلَهُ نَسَبًا وَصِهْرًا وَكَانَ رَبُّكَ قَدِيرًا) .

5088. PRIČAO NAM JE Ebu-Jeman, njemu Šu‘ajb, prenoseći od Zuhrija, on od Urve b. Zubejra, a on od Aiše, radijallahu anha, (da je kazivala):
“Ebu-Huzejfa b. Utba b. Rebi‘a b. Abdi-Šems, koji je s Poslanikom, sallallahu alejhi ve sellem, učestvovao u Bici na Bedru, usvojio je Salima kao svoga sina i oženio

٥٠٨٨. حَدَّثَنَا أَبُو الْيَمَانِ أَخْبَرَنَا شُعَيْبٌ عَنِ الزُّهْرِيِّ قَالَ أَخْبَرَنِي عُرْوَةُ بْنُ الزُّبَيْرِ عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهَا أَنَّ أَبَا حُذَيْفَةَ بْنَ عُتْبَةَ بْنِ رَبِيعَةَ بْنِ عَبْدِ شَمْسٍ وَكَانَ مِمَّنْ شَهِدَ بَدْرًا مَعَ النَّبِيِّ ﷺ

2 El-Furkan, 54.

ga svojom bratičnom Hindom, kćerkom Velida b. Utbe b. Rebije, koji je bio štićenik jedne žene ensarijke. Isto tako Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, usvojio je Zejda. U džahilijetu su usvojenoga zvali po imenu onoga koji ga je usvojio, i on bi nasljeđivao njegov imetak, sve dok nije objavljeno: 'Zovite ih po očevima njihovim, to je kod Allaha ispravnije. A ako ne znate imena očeva njihovih – pa oni su braća vaša po vjeri i štićenici vaši.'[1] Kada su ih ponovo počeli zvati po njihovim stvarnim očevima – a onaj za čijeg se oca nije znalo postao je štićenikom ili bratom po vjeri – došla je Sehla b. Suhejl b. Amr Kureši-Amiri, žena Ebu-Huzejfina, Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, i rekla: 'Allahov Poslaniče, mi smo Salima smatrali svojim djetetom, a Allah je o njemu objavio ono što ti je poznato...'"
Ispričao je hadis (do kraja).[2]

تَبَنَّى سَالِمًا وَأَنْكَحَهُ بِنْتَ أَخِيهِ هِنْدَ بِنْتَ الْوَلِيدِ بْنِ عُتْبَةَ بْنِ رَبِيعَةَ وَهُوَ مَوْلًى لِامْرَأَةٍ مِنَ الأَنْصَارِ كَمَا تَبَنَّى النَّبِيُّ ﷺ زَيْدًا وَكَانَ مَنْ تَبَنَّى رَجُلاً فِي الْجَاهِلِيَّةِ دَعَاهُ النَّاسُ إِلَيْهِ وَوَرِثَ مِنْ مِيرَاثِهِ حَتَّى أَنْزَلَ اللهُ (ادْعُوهُمْ لِآبَائِهِمْ) إِلَى قَوْلِهِ (وَمَوَالِيكُمْ) فَرُدُّوا إِلَى آبَائِهِمْ فَمَنْ لَمْ يُعْلَمْ لَهُ أَبٌ كَانَ مَوْلًى وَأَخًا فِي الدِّينِ فَجَاءَتْ سَهْلَةُ بِنْتُ سُهَيْلِ بْنِ عَمْرٍو الْقُرَشِيِّ ثُمَّ الْعَامِرِيِّ وَهِيَ امْرَأَةُ أَبِي حُذَيْفَةَ بْنِ عُتْبَةَ النَّبِيَّ ﷺ فَقَالَتْ يَا رَسُولَ اللهِ إِنَّا كُنَّا نَرَى سَالِمًا وَلَدًا وَقَدْ أَنْزَلَ اللهُ فِيهِ مَا قَدْ عَلِمْتَ فَذَكَرَ الْحَدِيثَ .

5089. PRIČAO NAM JE Ubejd b. Isma'il, a njemu Ebu-Usama, prenoseći od Hišama, on od svoga oca, a ovaj od Aiše da je kazivala:
"Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, ušao je kod Dubaje b. Zubejr i rekao joj: 'Vjerovatno si naumila poći na hadždž?'
'Tako mi Allaha, ja se osjećam veoma slabo!', odgovori ona.
'Kreni na hadždž', reče joj on, 'ali prilikom nijeta postavi uvjet i reci: 'Allahu moj, neka mi postane dopušteno prekinuti obrede hadždža tamo gdje me Ti zaustaviš!' Ona je tada bila supruga Mikdada b. Esveda."

٥٠٨٩. حَدَّثَنَا عُبَيْدُ بْنُ إِسْمَاعِيلَ حَدَّثَنَا أَبُو أُسَامَةَ عَنْ هِشَامٍ عَنْ أَبِيهِ عَنْ عَائِشَةَ قَالَتْ دَخَلَ رَسُولُ اللهِ ﷺ عَلَى ضُبَاعَةَ بِنْتِ الزُّبَيْرِ فَقَالَ لَهَا لَعَلَّكِ أَرَدْتِ الْحَجَّ قَالَتْ وَاللهِ لاَ أَجِدُنِي إِلاَّ وَجِعَةً فَقَالَ لَهَا حُجِّي وَاشْتَرِطِي وَقُولِي اللَّهُمَّ مَحِلِّي حَيْثُ حَبَسْتَنِي وَكَانَتْ تَحْتَ الْمِقْدَادِ بْنِ الأَسْوَدِ .

1 El-Ahzab, 5.

2 Dalji tekst hadisa bilježi Ebu-Davud, a on glasi: "... 'Šta nam naređuješ da činimo?' Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, tada joj reče: 'Zadoji ga!' Zadojila ga je pet puta, i on joj je postao sin po mlijeku."
Na osnovu ovog hadisa Aiša, radijallahu anha, naređivala je kćerkama svoje braće i sestara da zadoje pet puta onoga koga one žele sretati i viđati, iako je odrastao. Umm-Selema i ostale supruge Poslanikove, sallallahu alejhi ve sellem, odbijale su da kod njih ulazi bilo ko ko je na taj način postao rođak po mlijeku, izuzev ako je zadojen pet puta dok je bio dijete. One bi Aiši govorile: "Tako nam Allaha, mi nismo sigurne da to, možda, nije olakšica koja se odnosi samo na Salima, a ne i na druge." Opširnije će o ovom pitanju biti riječi u poglavlju o dojenju. (*Fethul-bari*, 9/36)

5090. PRIČAO NAM JE Musedded, a njemu Jahja, prenoseći od Ubejdullaha, on od Seida b. Ebu-Seida, ovaj od svoga oca, on od Ebu Hurejre, radijallahu anhu, a ovaj od Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, da je rekao:
"Žena se uzima imajući na umu četiri stvari: imetak, porijeklo, ljepotu i vjeru. Uzmi onu koja ima vjeru, inače ćeš zažaliti!"

٥٠٩٠. حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ حَدَّثَنَا يَحْيَى عَنْ عُبَيْدِاللهِ قَالَ حَدَّثَنِي سَعِيدُ بْنُ أَبِي سَعِيدٍ عَنْ أَبِيهِ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ تُنْكَحُ الْمَرْأَةُ لِأَرْبَعٍ لِمَالِهَا وَلِحَسَبِهَا وَجَمَالِهَا وَلِدِينِهَا فَاظْفَرْ بِذَاتِ الدِّينِ تَرِبَتْ يَدَاكَ .

5091. PRIČAO NAM JE Ibrahim b. Hamza, njemu Ibn-Ebu-Hazim, prenoseći od svoga oca, a on od Sehla da je kazivao:
"Neki je čovjek prošao pored Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, pa je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: 'Šta kažete za ovog čovjeka?'
'On zaslužuje', rekoše oni, 'da mu se djevojka, ako je zaprosi, da za suprugu, da mu se, ako nešto zatraži, iziđe u susret i da se, kada govori, sasluša.' Poslije tih njihovih riječi Poslanik je, sallallahu alejhi ve sellem, ušutio. Nakon toga pored njih je prošao jedan siromašan musliman, te ih Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, upita: 'A šta kažete za ovoga?'
'On ne zaslužuje', odgovoriše oni, 'da mu se djevojka, ako je zaprosi, da za suprugu, niti da mu se, ako nešto zatraži, iziđe u susret, niti da se, kada govori, sasluša.' Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, tada reče:
'Ovaj je bolji od Zemlje pune onih!'"[3]

٥٠٩١. حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ حَمْزَةَ حَدَّثَنَا ابْنُ أَبِي حَازِمٍ عَنْ أَبِيهِ عَنْ سَهْلٍ قَالَ مَرَّ رَجُلٌ عَلَى رَسُولِ اللهِ ﷺ فَقَالَ مَا تَقُولُونَ فِي هَذَا قَالُوا حَرِيٌّ إِنْ خَطَبَ أَنْ يُنْكَحَ وَإِنْ شَفَعَ أَنْ يُشَفَّعَ وَإِنْ قَالَ أَنْ يُسْتَمَعَ قَالَ ثُمَّ سَكَتَ فَمَرَّ رَجُلٌ مِنْ فُقَرَاءِ الْمُسْلِمِينَ فَقَالَ مَا تَقُولُونَ فِي هَذَا قَالُوا حَرِيٌّ إِنْ خَطَبَ أَنْ لاَ يُنْكَحَ وَإِنْ شَفَعَ أَنْ لاَ يُشَفَّعَ وَإِنْ قَالَ أَنْ لاَ يُسْتَمَعَ فَقَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ هَذَا خَيْرٌ مِنْ مِلْءِ الأَرْضِ مِثْلَ هَذَا .

3 Ovaj hadis upućuje na to da je spomenuti siromah bolji od spomenutog bogataša, što ne znači da je svaki siromah bolji od imućnoga. O ovome će biti govora u dijelu koji govori o vrijednostima siromaštva.

O RAVNOMJERNOSTI U BOGATSTVU I ŽENIDBI SIROMAŠNIJEGA BOGATOM (ŽENOM)

باب الْأَكْفَاءِ فِي الْمَالِ وَتَزْوِيجِ الْمُقِلِّ الْمُثْرِيَةَ

5092. PRIČAO MI JE Jahja b. Bukejr, a njemu Lejs, prenoseći od Ukajla, on od Ibn-Šihaba, a ovaj od Urve (da je kazivao):

"Upitao sam Aišu, radijallahu anha, o značenju Allahovih, dželle šanuhu, riječi: 'Ako se bojite da prema djevojkama jetimima nećete pravedni biti...'[1] – pa mi je odgovorila: 'Bratiću moj, jetim žensko se nađe u kući svoga staratelja, pa mu se ona dopadne zbog svoje ljepote, te on zaželi njen imetak i odluči oženiti se njome, uz mehr koji je manji od uobičajenoga... Zabranjeno im je (starateljima) da ih uzimaju, izuzev ako će biti pravedni i isplatiti im puni mehr, a dopušteno im je da uzimaju druge žene mimo njih. Kasnije su mnogi pitali Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, (o tome), pa je Uzvišeni Allah objavio: 'Oni od tebe traže propise o ženama', do: 'želite da se s njima oženite'[2] pa im je starateljima objavio da djevojka jetim kada je lijepa i ima imetak žele se njom oženiti i biti joj bliski kako bi umanjili mehr ostavljaju je i žene se drugim ženama ukoliko ona nije lijepa i bogata. Kao što je ostavljaju kada nemaju želje za njom, isto je tako ne mogu uzeti ako to zažele, jedino ako će biti pravedni prema njoj i isplatiti joj mehr u njegovoj potpunoj vrijednosti.'"

٥٠٩٢. حَدَّثَنِي يَحْيَى بْنُ بُكَيْرٍ حَدَّثَنَا اللَّيْثُ عَنْ عُقَيْلٍ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ قَالَ أَخْبَرَنِي عُرْوَةُ أَنَّهُ سَأَلَ عَائِشَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهَا (وَإِنْ خِفْتُمْ أَلاَّ تُقْسِطُوا فِي الْيَتَامَى) قَالَتْ يَا ابْنَ أُخْتِي هَذِهِ الْيَتِيمَةُ تَكُونُ فِي حَجْرِ وَلِيِّهَا فَيَرْغَبُ فِي جَمَالِهَا وَمَالِهَا وَيُرِيدُ أَنْ يَنْتَقِصَ صَدَاقَهَا فَنُهُوا عَنْ نِكَاحِهِنَّ إِلاَّ أَنْ يُقْسِطُوا فِي إِكْمَالِ الصَّدَاقِ وَأُمِرُوا بِنِكَاحِ مَنْ سِوَاهُنَّ قَالَتْ وَاسْتَفْتَى النَّاسُ رَسُولَ اللهِ ﷺ بَعْدَ ذَلِكَ فَأَنْزَلَ اللهُ (وَيَسْتَفْتُونَكَ فِي النِّسَاءِ) إِلَى (وَتَرْغَبُونَ أَنْ تَنْكِحُوهُنَّ) فَأَنْزَلَ اللهُ لَهُمْ أَنَّ الْيَتِيمَةَ إِذَا كَانَتْ ذَاتَ جَمَالٍ وَمَالٍ رَغِبُوا فِي نِكَاحِهَا وَنَسَبِهَا وَسُنَّتِهَا فِي إِكْمَالِ الصَّدَاقِ وَإِذَا كَانَتْ مَرْغُوبَةً عَنْهَا فِي قِلَّةِ الْمَالِ وَالْجَمَالِ تَرَكُوهَا وَأَخَذُوا غَيْرَهَا مِنَ النِّسَاءِ قَالَتْ فَكَمَا يَتْرُكُونَهَا حِينَ يَرْغَبُونَ عَنْهَا فَلَيْسَ لَهُمْ أَنْ يَنْكِحُوهَا إِذَا رَغِبُوا فِيهَا إِلاَّ أَنْ يُقْسِطُوا لَهَا وَيُعْطُوهَا حَقَّهَا الْأَوْفَى فِي الصَّدَاقِ .

1 En-Nisa, 3.

2 En-Nisa, 127.

O TOME OD ČEGA SE ČUVA OD ZLOSLUTNOSTI U POGLEDU ŽENE

باب ما يُتَّقى مِنْ شُؤمِ المَرْأَةِ

Uzvišeni Allah kaže: "O vjernici, među ženama vašim i djecom vašom doista imate neprijateljâ, pa ih se pričuvajte!"[3]

وَقَوْلِهِ تَعَالَى (إِنَّ مِنْ أَزْوَاجِكُمْ وَأَوْلَادِكُمْ عَدُوًّا لَكُمْ).

5093. PRIČAO NAM JE Isma'il, njemu Malik, prenoseći od Ibn-Šihaba, a on od Hamze i Salima, sinova Abdullaha b. Omera, radijallahu anhuma, da je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
"Nesreća može biti u ženi, u kući i u konju."[4]

٥٠٩٣. حَدَّثَنَا إِسْمَاعِيلُ قَالَ حَدَّثَنِي مَالِكٌ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ عَنْ حَمْزَةَ وَسَالِمٍ ابْنَيْ عَبْدِاللهِ ابْنِ عُمَرَ عَنْ عَبْدِاللهِ بْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا أَنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ قَالَ الشُّؤْمُ فِي الْمَرْأَةِ وَالدَّارِ وَالْفَرَسِ.

5094. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Minhal, njemu Jezid b. Zurej', ovom Umer b. Muhammed Askalani, prenoseći od svoga oca, a on od Ibn-Omera da je rekao:
"Spomenuli su nesreću (loš predznak) pred Poslanikom, sallallahu alejhi ve sellem, pa je rekao: 'Ako nesreća može biti i u čemu, onda je u kući, u ženi i u konju.'"

٥٠٩٤. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ مِنْهَالٍ حَدَّثَنَا يَزِيدُ بْنُ زُرَيْعٍ حَدَّثَنَا عُمَرُ بْنُ مُحَمَّدٍ الْعَسْقَلَانِيُّ عَنْ أَبِيهِ عَنِ ابْنِ عُمَرَ قَالَ ذَكَرُوا الشُّؤْمَ عِنْدَ النَّبِيِّ ﷺ فَقَالَ النَّبِيُّ ﷺ إِنْ كَانَ الشُّؤْمُ فِي شَيْءٍ فَفِي الدَّارِ وَالْمَرْأَةِ وَالْفَرَسِ.

5095. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Jusuf, njemu Malik, prenoseći od Ebu-Hazima, ovaj od Sehla b. Sa'da, a on od Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, da je rekao:
"Ako je i u čemu (nesreća), onda je u konju, u ženi i u stanu."

٥٠٩٥. حَدَّثَنَا عَبْدُاللهِ بْنُ يُوسُفَ أَخْبَرَنَا مَالِكٌ عَنْ أَبِي حَازِمٍ عَنْ سَهْلِ بْنِ سَعْدٍ أَنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ قَالَ إِنْ كَانَ فِي شَيْءٍ فَفِي الْفَرَسِ وَالْمَرْأَةِ وَالْمَسْكَنِ.

---

3 Et-Tegabun, 14.

4 Imam Ahmed prenosi hadis koji pojašnjava gore navedeni, a u kome stoji: "Sreća je čovjeka u trima stvarima: dobroj ženi, dobroj kući i dobroj jahalici; a njegova je nesreća također u trima stvarima: lošoj ženi, lošoj kući i lošoj jahalici." U Hakimovom predanju ovog hadisa stoji: "Nesreća je u trima stvarima: ženi koja te rasrdi kad je pogledaš i svoj jezik isuče protiv tebe, jahalici koja je spora: ako je udaraš, umori te, a ako je pustiš, ostaneš iza saputnika, i u kući koja je tijesna, s malo dodatnih prostorija." A u predanju Taberanijevu stoji: "Nesreća je kuće u njenoj tjeskobi i lošim komšijama, nesreća je jahalice u tome kad se ne da jahati i u njenoj lošoj naravi, a nesreća je žene u neplodnosti njene materice i lošem ponašanju." (*Fethul-bari*, 9/41)

5096. PRIČAO NAM JE Adem, a njemu Šu'ba, prenoseći od Sulejmana Tejmija, on od Ebu-Usmana Nehdija, ovaj od Usame b. Zejda, radijallahu anhuma, a on od Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, da je rekao: "Ja iza sebe nisam ostavio štetnijeg iskušenja za ljude od žena."

٥٠٩٦. حَدَّثَنَا آدَمُ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ عَنْ سُلَيْمَانَ التَّيْمِيِّ قَالَ سَمِعْتُ أَبَا عُثْمَانَ النَّهْدِيَّ عَنْ أُسَامَةَ بْنِ زَيْدٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ مَا تَرَكْتُ بَعْدِي فِتْنَةً أَضَرَّ عَلَى الرِّجَالِ مِنَ النِّسَاءِ .

O BRAKU ROBA I SLOBODNE ŽENE

باب الْحُرَّةِ تَحْتَ الْعَبْدِ

5097. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Jusuf, a njemu Malik, prenoseći od Rebije b. Ebu-Abdur-Rahmana, on od Kasima b. Muhammeda, a ovaj od Aiše, radijallahu anha, da je rekla:

"Za Beriru je vezano ustanovljenje tri sunneta: oslobođena je i dopušteno joj je da bira da li će ostati sa svojim mužem, koji još nije bio oslobođen, ili će se rastati od njega. Poslanik je, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: 'Štićenost (el-vela') pripada onome koji oslobodi (roba).' Jedne je prilike Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, ušao u kuću i vidio kazan na vatri, a njemu bijaše prinesen hljeb sa umakom koji se otprije nalazio u kući, pa reče: 'Ne vidim meso!'

'Ovo je meso', odgovoriše mu, 'koje je Berira dobila kao sadaku, a ti ne jedeš sadaku.'

'To je njoj sadaka, a nama hedija',[1] reče on."

٥٠٩٧. حَدَّثَنَا عَبْدُاللهِ بْنُ يُوسُفَ أَخْبَرَنَا مَالِكٌ عَنْ رَبِيعَةَ بْنِ أَبِي عَبْدِالرَّحْمَنِ عَنِ الْقَاسِمِ بْنِ مُحَمَّدٍ عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهَا قَالَتْ كَانَ فِي بَرِيرَةَ ثَلاَثُ سُنَنٍ عَتَقَتْ فَخُيِّرَتْ وَقَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ الْوَلاَءُ لِمَنْ أَعْتَقَ وَدَخَلَ رَسُولُ اللهِ ﷺ وَبُرْمَةٌ عَلَى النَّارِ فَقُرِّبَ إِلَيْهِ خُبْزٌ وَأُدْمٌ مِنْ أُدْمِ الْبَيْتِ فَقَالَ أَلَمْ أَرَ الْبُرْمَةَ فَقِيلَ لَحْمٌ تُصُدِّقَ بِهِ عَلَى بَرِيرَةَ وَأَنْتَ لاَ تَأْكُلُ الصَّدَقَةَ قَالَ هُوَ عَلَيْهَا صَدَقَةٌ وَلَنَا هَدِيَّةٌ .

1 Događaj s Berirom i njeno oslobađanje poznati su, a o tome će opširnije inšaAllah biti govora u poglavlju o razvodu braka.

O TOME DA SE NIJE DOPUŠTENO OŽENITI S VIŠE OD ČETIRI ŽENE

باب لا يتزوج أكثر من أربع

Ovo se temelji na riječima Uzvišenog: "... dvjema, trima i četirima."[2]
Ali b. Husejn, radijallahu anhuma, (tumačeći ove riječi) kaže: "Znači: dvije, tri ili četiri – isto kao što se u riječima Uzvišenog Allaha kaže: '... koji meleke s po dva, tri i četiri krila čini izaslanicima...'[3] – znače dva, tri i četiri."

لِقَوْلِهِ تَعَالَى (مَثْنَى وَثُلاَثَ وَرُبَاعَ) وَقَالَ عَلِيُّ بْنُ الْحُسَيْنِ عَلَيْهِمَا السَّلاَم يَعْنِي مَثْنَى أَوْ ثُلاَثَ أَوْ رُبَاعَ وَقَوْلُهُ جَلَّ ذِكْرُهُ (أُولِي أَجْنِحَةٍ مَثْنَى وَثُلاَثَ وَرُبَاعَ) يَعْنِي مَثْنَى أَوْ ثُلاَثَ أَوْ رُبَاعَ .

5098. PRIČAO NAM JE Muhammed, njemu Abda, prenoseći od Hišama, on od svoga oca, a ovaj od Aiše, radijallahu anha, da je rekla:
"(Riječi Uzvišenog:) 'Ako se bojite da prema djevojkama jetimima nećete pravedni biti...' – znače: kad žena jetim bude kod čovjeka koji je njen staratelj, pa se on oženi njome zbog njenog imetka, nepravedno se prema njoj odnoseći i nemarno s njenim imetkom postupajući – takav neka se ženi drugim ženama koje mu se sviđaju, mimo nje, dvjema, trima ili četirima."

٥٠٩٨. حَدَّثَنَا مُحَمَّدٌ أَخْبَرَنَا عَبْدَةُ عَنْ هِشَامٍ عَنْ أَبِيهِ عَنْ عَائِشَةَ (وَإِنْ خِفْتُمْ أَلاَّ تُقْسِطُوا فِي الْيَتَامَى) قَالَتِ الْيَتِيمَةُ تَكُونُ عِنْدَ الرَّجُلِ وَهُوَ وَلِيُّهَا فَيَتَزَوَّجُهَا عَلَى مَالِهَا وَيُسِيءُ صُحْبَتَهَا وَلاَ يَعْدِلُ فِي مَالِهَا فَلْيَتَزَوَّجْ مَا طَابَ لَهُ مِنَ النِّسَاءِ سِوَاهَا مَثْنَى وَثُلاَثَ وَرُبَاعَ .

2 En-Nisa, 3.
3 Fatir, 45.

O RIJEČIMA UZVIŠENOG: "... I MAJKE VAŠE KOJE SU VAS DOJILE..."[1] I PRAVILU PO KOME JE ZABRANJENO PO MLIJEKU SVE ŠTO JE ZABRANJENO PO KRVI

باب ﴿وأمهاتكم اللاتي أرضعنكم﴾ ويحرم من الرضاعة ما يحرم من النسب

5099. PRIČAO NAM JE Isma'il, njemu Malik, prenoseći od Abdullaha b. Ebu-Bekra, a on od Amre, kćerke Abdur-Rahmanove, da joj je Aiša, supruga Poslanikova, sallallahu alejhi ve sellem, kazivala:
"Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, bio je kod nje kada je čula glas nekog čovjeka koji traži dopuštenje da uđe u Hafsinu kuću.
'Allahov Poslaniče', Rekoh mu, 'ovaj čovjek traži dopuštenje za ulazak u tvoju kuću!'
'Ja mislim da je to taj i taj', reče on, 'amidža Hafsin po mlijeku.'
'Da je taj i taj, njen (tj. Aišin) amidža po mlijeku, živ', reče Aiša, 'zar bi ulazio kod mene?'
'Da', odgovori on, 'dojenjem postaje zabranjeno sve što je zabranjeno rođenjem.'"[2]

٥٠٩٩. حَدَّثَنَا إِسْمَاعِيلُ قَالَ حَدَّثَنِي مَالِكٌ عَنْ عَبْدِاللهِ بْنِ أَبِي بَكْرٍ عَنْ عَمْرَةَ بِنْتِ عَبْدِالرَّحْمَٰنِ أَنَّ عَائِشَةَ زَوْجَ النَّبِيِّ ﷺ أَخْبَرَتْهَا أَنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ كَانَ عِنْدَهَا وَأَنَّهَا سَمِعَتْ صَوْتَ رَجُلٍ يَسْتَأْذِنُ فِي بَيْتِ حَفْصَةَ قَالَتْ فَقُلْتُ يَا رَسُولَ اللهِ هَٰذَا رَجُلٌ يَسْتَأْذِنُ فِي بَيْتِكَ فَقَالَ النَّبِيُّ ﷺ أُرَاهُ فُلَانًا لِعَمِّ حَفْصَةَ مِنَ الرَّضَاعَةِ قَالَتْ عَائِشَةُ لَوْ كَانَ فُلَانٌ حَيًّا لِعَمِّهَا مِنَ الرَّضَاعَةِ دَخَلَ عَلَيَّ فَقَالَ نَعَمْ الرَّضَاعَةُ تُحَرِّمُ مَا تُحَرِّمُ الْوِلَادَةُ .

5100. PRIČAO NAM JE Musedded, njemu Jahja, prenoseći od Šu'be, on od Katade, ovaj od Džabira b. Zejda, a on od Ibn-Abbasa da je kazivao:
"Upitali su Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, zašto se ne oženi Hamzinom kćerkom, pa je odgovorio: 'Ona je kćerka moga brata po mlijeku.'"
Bišr b. Umer kaže da mu je pričao Šu'ba, da je čuo Katadu, a ovaj Džabira b. Jezida isti hadis.

٥١٠٠. حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ حَدَّثَنَا يَحْيَى عَنْ شُعْبَةَ عَنْ قَتَادَةَ عَنْ جَابِرِ بْنِ زَيْدٍ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ قَالَ قِيلَ لِلنَّبِيِّ ﷺ أَلَا تَتَزَوَّجُ ابْنَةَ حَمْزَةَ قَالَ إِنَّهَا ابْنَةُ أَخِي مِنَ الرَّضَاعَةِ وَقَالَ بِشْرُ بْنُ عُمَرَ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ سَمِعْتُ قَتَادَةَ سَمِعْتُ جَابِرَ بْنَ زَيْدٍ مِثْلَهُ .

1 En-Nisa, 23.

2 Islamska ulema saglasna je u tome da je srodstvo po mlijeku ravnopravno sa srodstvom po krvi glede zabrane sklapanja braka te da su djeca dojilje rođaci onome koga je ona zadojila. Ovo se također odnosi na druženje, osamu i putovanje. Na dojilje se, međutim, ne odnose ostali propisi vezani za majčinstvo, kao što je nasljedstvo, obaveznost izdržavanja i odricanje od krvne osvete. (*Fethul-bari*, 9/44)

5101. PRIČAO NAM JE Hakem b. Nafi', njemu Šu'ajb, prenoseći od Zuhrija, on od Urve b. Zubejra, ovaj od Zejnebe, kćerke Ebu-Selemine, a ona od Umm-Habibe, kćerke Ebu-Sufjanove, (da je kazivala): "Jedne sam prilike rekla: 'Allahov Poslaniče, oženi se mojom sestrom, kćerkom Ebu-Sufjanovom!'

'Zar bi ti to voljela?', upita me on.

'Da', rekoh, 'ti svakako nisi samo moj, a meni najdraži ko bi sa mnom mogao dijeliti dobro jest moja sestra.'

'To mi nije dopušteno', reče Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem.

'Ali mi čujemo da se hoćeš oženiti kćerkom Ebu-Seleminom?', rekoh mu.

'Kćerkom Umm-Seleme?!', upita on.

'Da', odgovorih. Tada on reče: 'I da ona nije odrasla u mojoj kući, opet mi ne bi bila dopuštena, jer je ona kćerka moga brata po mlijeku. Mene i Ebu-Selemu zadojila je Suvejba, zato mi nemojte nuditi svoje kćeri niti svoje sestre!'"

Urva veli: "Suvejba je bila štićenica Ebu-Leheba; on ju je oslobodio, te je zadojila Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem. A kada je Ebu-Leheb umro, neko od njegove porodice vidio ga je u snu u veoma teškom stanju, pa ga je upitao: 'Šta si tamo zatekao?'

'Ja nisam našao nikakvo dobro poslije vas, osim što dobijem vode u ovom (tj. žljebić na palcu ili između palca i kažiprsta, misleći na nešto neznatno malo) zato što sam oslobodio Suvejbu', odgovori mu Ebu-Leheb."[3]

٥١٠١. حَدَّثَنَا الْحَكَمُ بْنُ نَافِعٍ أَخْبَرَنَا شُعَيْبٌ عَنِ الزُّهْرِيِّ قَالَ أَخْبَرَنِي عُرْوَةُ بْنُ الزُّبَيْرِ أَنَّ زَيْنَبَ بِنْتَ أَبِي سَلَمَةَ أَخْبَرَتْهُ أَنَّ أُمَّ حَبِيبَةَ بِنْتَ أَبِي سُفْيَانَ أَخْبَرَتْهَا أَنَّهَا قَالَتْ يَا رَسُولَ اللهِ انْكِحْ أُخْتِي بِنْتَ أَبِي سُفْيَانَ فَقَالَ أَوَتُحِبِّينَ ذَلِكِ فَقُلْتُ نَعَمْ لَسْتُ لَكَ بِمُخْلِيَةٍ وَأَحَبُّ مَنْ شَارَكَنِي فِي خَيْرٍ أُخْتِي فَقَالَ النَّبِيُّ ﷺ إِنَّ ذَلِكِ لاَ يَحِلُّ لِي قُلْتُ فَإِنَّا نُحَدَّثُ أَنَّكَ تُرِيدُ أَنْ تَنْكِحَ بِنْتَ أَبِي سَلَمَةَ قَالَ بِنْتَ أُمِّ سَلَمَةَ قُلْتُ نَعَمْ فَقَالَ لَوْ أَنَّهَا لَمْ تَكُنْ رَبِيبَتِي فِي حَجْرِي مَا حَلَّتْ لِي إِنَّهَا لاَبْنَةُ أَخِي مِنَ الرَّضَاعَةِ أَرْضَعَتْنِي وَأَبَا سَلَمَةَ ثُوَيْبَةُ فَلاَ تَعْرِضْنَ عَلَيَّ بَنَاتِكُنَّ وَلاَ أَخَوَاتِكُنَّ قَالَ عُرْوَةُ وثُوَيْبَةُ مَوْلاَةٌ لأَبِي لَهَبٍ كَانَ أَبُو لَهَبٍ أَعْتَقَهَا فَأَرْضَعَتِ النَّبِيَّ ﷺ فَلَمَّا مَاتَ أَبُو لَهَبٍ أُرِيَهُ بَعْضُ أَهْلِهِ بِشَرِّ حِيبَةٍ قَالَ لَهُ مَاذَا لَقِيتَ قَالَ أَبُو لَهَبٍ لَمْ أَلْقَ بَعْدَكُمْ غَيْرَ أَنِّي سُقِيتُ فِي هَذِهِ بِعَتَاقَتِي ثُوَيْبَةَ .

3 Suhejli kaže da je Abbas rekao: "Kada je umro Ebu-Leheb, ja sam ga, nakon nekog vremena, u snu vidio u veoma teškom stanju. 'Ja uopće nisam osjetio rahatluk', rekao mi je, 'nakon što sam vas ostavio, izuzev što mi se kazna olakša svakog ponedjeljka.' To je zato što je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rođen u ponedjeljak; Suvejba je obradovala Ebu-Leheba viješću o njegovu rođenju, te ju je zbog toga oslobodio." (*Fethul-bari*, 9/48)

O ONIMA KOJI KAŽU DA DOJENJE NE VAŽI NAKON ŠTO DIJETE NAPUNI DVIJE GODINE, TE O DOJENJU KOJA SE UZIMA U OBZIR.[1]

باب مَنْ قال لا رضاعَ بعْد حوْليْن لِقوْلِه تعالى (حوْليْنِ كامِليْنِ لِمنْ أراد أنْ يُتِمَّ الرَّضاعة) وما يُحَرِّمُ مِنْ قليلِ الرَّضاعِ وكثيرِه

U ovome se oslanjaju na riječi Uzvišenog: “Majke neka doje djecu svoju pune dvije godine, onima koji žele da dojenje potpuno bude...”[2]

5102. PRIČAO NAM JE Ebu-Velid, a njemu Šu‘ba, prenoseći od Eš‘asa, on od svoga oca, ovaj od Mesruka, a on od Aiše, radijallahu anha, da je kazivala:
“Jedne prilike Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, ušao je kod mene i zatekao nekog čovjeka. Primijetila se promjena na njegovu licu, kao da je to osudio, te mu rekoh: ‘On je moj brat!’
‘Gledajte ko su vam braća’, reče on, ‘jer je istinsko dojenje ono koje je bilo zbog gladi.’”[3]

٥١٠٢. حَدَّثَنَا أَبُو الْوَلِيدِ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ عَنِ الأَشْعَثِ عَنْ أَبِيهِ عَنْ مَسْرُوقٍ عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهَا أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ دَخَلَ عَلَيْهَا وَعِنْدَهَا رَجُلٌ فَكَأَنَّهُ تَغَيَّرَ وَجْهُهُ كَأَنَّهُ كَرِهَ ذَلِكَ فَقَالَتْ إِنَّهُ أَخِي فَقَالَ انْظُرْنَ مَنْ إِخْوَانُكُنَّ فَإِنَّمَا الرَّضَاعَةُ مِنَ الْمَجَاعَةِ .

1 Islamska ulema razilazi se u stavovima o pitanju dojenja kojim se stječe srodstvo po mlijeku, jer ih zauzima na osnovu različitih hadisa koji govore o tome. Najutemeljenije je ono mišljenje po kojem se srodstvo po mlijeku stječe ako je žena podojila (nahranila) dijete tri ili više puta, a po čvrstom predanju Aiše, radijallahu anha, pet puta. (*Fethul-bari*, 9/50-51)

2 El-Bekara, 233.

3 Ovim riječima Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, želi ukazati na to da je dojenje koje se smatra važećim za srodstvo po mlijeku ono dojenje kada se nadojilo dijete koje je bilo gladno i čija je hrana bilo mlijeko. (*Fethul-bari*, 9/52)

O MUŽEVU SRODSTVU PO MLIJEKU[4]

باب لبن الفحل

5103. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Jusuf, njemu Malik, prenoseći od Ibn-Šihaba, on od Urve b. Zubejra, a ovaj od Aiše, radijallahu anha, (da je kazivala):
"Efleh, brat Ebu-Kuajsov, došao je i zatražio dopuštenje, nakon što je bila objavljena naredba o hidžabu, da uđe kod mene – a bio mi je amidža po mlijeku – pa mu nisam dopustila. Kada je došao Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, obavijestila sam ga o tome šta sam uradila, pa mi je naredio da mu dopustim (ulazak)."

٥١٠٣. حَدَّثَنَا عَبْدُاللهِ بْنُ يُوسُفَ أَخْبَرَنَا مَالِكٌ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ عَنْ عُرْوَةَ بْنِ الزُّبَيْرِ عَنْ عَائِشَةَ أَنَّ أَفْلَحَ أَخَا أَبِي الْقُعَيْسِ جَاءَ يَسْتَأْذِنُ عَلَيْهَا وَهُوَ عَمُّهَا مِنَ الرَّضَاعَةِ بَعْدَ أَنْ نَزَلَ الْحِجَابُ فَأَبَيْتُ أَنْ آذَنَ لَهُ فَلَمَّا جَاءَ رَسُولُ اللهِ ﷺ أَخْبَرْتُهُ بِالَّذِي صَنَعْتُ فَأَمَرَنِي أَنْ آذَنَ لَهُ .

O SVJEDOČENJU DOJILJE

باب شهادة المرضعة

5104. PRIČAO NAM JE Ali b. Abdullah, njemu Isma'il b. Ibrahim, a ovom Ejjub, prenoseći od Abdullaha b. Ebu-Mulejke, on od Ubjeda b. Ebu-Merjeme, a ovaj od Ukbe b. Harisa (čuo sam ga od Ukbe, ali Ubejdov hadis bolje pamtim) da je kazivao:
"Oženio sam se jednom ženom, pa nam je došla jedna crnkinja i rekla: 'Ja sam vas oboje dojila!' Otišao sam Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, i rekao mu: 'Oženio sam se tom i tom, kćerkom toga i toga; došla nam je jedna crnkinja i rekla kako nas je oboje dojila, ali ona laže!' On se okrenu od mene, a ja ponovo prođoh ispred njega i ponovih da je ona slagala. Tada mi on reče: 'Kako s njom, a ona tvrdi da vas je zadojila, pusti je!'"
Ismail je pokazao sa svoja dva prsta, kažiprstom i srednjakom, kako je postupio Ejjub.[5]

٥١٠٤. حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ عَبْدِاللهِ حَدَّثَنَا إِسْمَاعِيلُ ابْنُ إِبْرَاهِيمَ أَخْبَرَنَا أَيُّوبُ عَنْ عَبْدِاللهِ بْنِ أَبِي مُلَيْكَةَ قَالَ حَدَّثَنِي عُبَيْدُ بْنُ أَبِي مَرْيَمَ عَنْ عُقْبَةَ بْنِ الْحَارِثِ قَالَ وَقَدْ سَمِعْتُهُ مِنْ عُقْبَةَ لَكِنِّي لِحَدِيثِ عُبَيْدٍ أَحْفَظُ قَالَ تَزَوَّجْتُ امْرَأَةً فَجَاءَتْنَا امْرَأَةٌ سَوْدَاءُ فَقَالَتْ أَرْضَعْتُكُمَا فَأَتَيْتُ النَّبِيَّ ﷺ فَقُلْتُ تَزَوَّجْتُ فُلَانَةَ بِنْتَ فُلَانٍ فَجَاءَتْنَا امْرَأَةٌ سَوْدَاءُ فَقَالَتْ لِي إِنِّي قَدْ أَرْضَعْتُكُمَا وَهِيَ كَاذِبَةٌ فَأَعْرَضَ عَنِّي فَأَتَيْتُهُ مِنْ قِبَلِ وَجْهِهِ قُلْتُ إِنَّهَا كَاذِبَةٌ قَالَ كَيْفَ بِهَا وَقَدْ زَعَمَتْ أَنَّهَا قَدْ أَرْضَعَتْكُمَا دَعْهَا عَنْكَ وَأَشَارَ إِسْمَاعِيلُ بِإِصْبَعَيْهِ السَّبَّابَةِ وَالْوُسْطَى يَحْكِي أَيُّوبَ .

---

4 Ovim Buhari misli na to da li u srodstvo po mlijeku ulazi i muška strana, kao što je to pojašnjeno u sljedećem hadisu, u kome se vidi da je brat muža Ebu-Kuajsa, čija je žena zadojila Aišu, radijallahu anha, dobio dopuštenje od Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, da uđe kod Aiše, čime je potvrđeno njegovo srodstvo s Aišom po mlijeku. (*Fethul-bari*, 9/54)

5 U pojedinim predanjima ovog hadisa stoji: "... pa mu je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, naredio da se od nje rastavi." (Vidi dio *Svjedočenja*, poglavlje *Svjedočenje dojilje*, Knjiga 2., str. 522)

KOJE SU ŽENE DOPUŠTENE, A KOJE ZABRANJENE

بَاب مَا يَحِلُّ مِنَ النِّسَاءِ وَمَا يَحْرُمُ

Uzvišeni Allah kaže:
"Zabranjuju vam se matere vaše, i kćeri vaše, i sestre vaše, i sestre očeva vaših, i sestre matera vaših, i bratične vaše, i sestrične vaše..."[1]
Enes kaže da "i udate žene" znači:
"slobodne žene koje imaju muževe također su vam zabranjene", "osim onih koje zarobite" i smatra da je čovjeku dopušteno uzeti svoju robinju od roba koji je, isto tako, u njegovu vlasništvu.[2]
Uzvišeni također kaže:
"Ne ženite se mnogoboškinjama dok ne postanu vjernice!"[3] Ibn-Abbas veli: "Što je preko četiri, to je zabranjeno, isto kao majka, kćerka ili sestra."

وَقَوْلِهِ تَعَالَى (حُرِّمَتْ عَلَيْكُمْ أُمَّهَاتُكُمْ وَبَنَاتُكُمْ وَأَخَوَاتُكُمْ وَعَمَّاتُكُمْ وَخَالاَتُكُمْ وَبَنَاتُ الأَخِ وَبَنَاتُ الأُخْتِ) إِلَى آخِرِ الآيَتَيْنِ إِلَى قَوْلِهِ (إِنَّ اللهَ كَانَ عَلِيمًا حَكِيمًا) وَقَالَ أَنَسٌ (وَالْمُحْصَنَاتُ مِنَ النِّسَاءِ) ذَوَاتُ الأَزْوَاجِ الْحَرَائِرُ حَرَامٌ (إِلاَّ مَا مَلَكَتْ أَيْمَانُكُمْ) لاَ يَرَى بَأْسًا أَنْ يَنْزِعَ الرَّجُلُ جَارِيَتَهُ مِنْ عَبْدِهِ وَقَالَ (وَلاَ تَنْكِحُوا الْمُشْرِكَاتِ حَتَّى يُؤْمِنَّ) وَقَالَ ابْنُ عَبَّاسٍ مَا زَادَ عَلَى أَرْبَعٍ فَهُوَ حَرَامٌ كَأُمِّهِ وَابْنَتِهِ وَأُخْتِهِ .

5105. PRIČAO NAM JE Ahmed b. Hanbel, a njemu Jahja b. Seid, prenoseći od Sufjana, on od Habiba, ovaj od Seida b. Džubejra (da je kazivao):
"Rekao je Ibn-Abbas: 'Po krvnom srodstvu zabranjeno je sedam žena, a isto toliko zabranjeno je i po tazbinstvu', proučivši zatim ajet: 'Zabranjuju vam se matere vaše...'"
Abdullah b. Dža'fer sastavio je kćerku Alijinu i ženu Alijinu. Ibn-Sirin kaže da za to nema nikakve zapreke, dok je Hasan jednom kazao kako to nije poželjno, ali je poslije toga i on rekao da u tome nema ništa loše.
Hasan b. Hasan b. Alija oženio se dvjema amidžičnim u jednoj noći. Džabir b. Zejd smatra to pokuđenim zbog moguće svađe među rodicama, ali se ne može reći da je to zabranjeno, jer je Uzvišeni Allah rekao: "... a ostale su vam dopuštene!"

٥١٠٥. وَقَالَ لَنَا أَحْمَدُ بْنُ حَنْبَلٍ حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ سَعِيدٍ عَنْ سُفْيَانَ حَدَّثَنِي حَبِيبٌ عَنْ سَعِيدِ بْنِ جُبَيْرٍ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ حَرُمَ مِنَ النَّسَبِ سَبْعٌ وَمِنَ الصِّهْرِ سَبْعٌ ثُمَّ قَرَأَ (حُرِّمَتْ عَلَيْكُمْ أُمَّهَاتُكُمْ) وَجَمَعَ عَبْدُاللهِ بْنُ جَعْفَرٍ بَيْنَ ابْنَةِ عَلِيٍّ وَامْرَأَةِ عَلِيٍّ وَقَالَ ابْنُ سِيرِينَ لاَ بَأْسَ بِهِ وَكَرِهَهُ الْحَسَنُ مَرَّةً ثُمَّ قَالَ لاَ بَأْسَ بِهِ وَجَمَعَ الْحَسَنُ بْنُ الْحَسَنِ بْنِ عَلِيٍّ بَيْنَ ابْنَتَيْ عَمٍّ فِي لَيْلَةٍ وَكَرِهَهُ جَابِرُ بْنُ زَيْدٍ لِلْقَطِيعَةِ وَلَيْسَ فِيهِ تَحْرِيمٌ لِقَوْلِهِ تَعَالَى (وَأُحِلَّ لَكُمْ مَا وَرَاءَ ذَلِكُمْ) وَقَالَ عِكْرِمَةُ

1 En-Nisa, 23-24.

2 Ovo je mišljenje Enesa b. Malika, ali većina uleme smatra da se ovaj ajet odnosi na sve žene koje su udate, a da se pod robinjama podrazumijevaju one koje su bile udate, a zatim pale u ropstvo. (*Fethul-bari*, 9/58)

3 El-Bekara, 221.

عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ إِذَا زَنَى بِأُخْتِ امْرَأَتِهِ لَمْ تَحْرُمْ عَلَيْهِ امْرَأَتُهُ وَيُرْوَى عَنْ يَحْيَى الْكِنْدِيِّ عَنِ الشَّعْبِيِّ وَأَبِي جَعْفَرٍ فِيمَنْ يَلْعَبُ بِالصَّبِيِّ إِنْ أَدْخَلَهُ فِيهِ فَلاَ يَتَزَوَّجَنَّ أُمَّهُ وَيَحْيَى هَذَا غَيْرُ مَعْرُوفٍ وَلَمْ يُتَابَعْ عَلَيْهِ وَقَالَ عِكْرِمَةُ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ إِذَا زَنَى بِهَا لَمْ تَحْرُمْ عَلَيْهِ امْرَأَتُهُ وَيُذْكَرُ عَنْ أَبِي نَصْرٍ أَنَّ ابْنَ عَبَّاسٍ حَرَّمَهُ وَأَبُو نَصْرٍ هَذَا لَمْ يُعْرَفْ بِسَمَاعِهِ مِنِ ابْنِ عَبَّاسٍ وَيُرْوَى عَنْ عِمْرَانَ بْنِ حُصَيْنٍ وَجَابِرِ بْنِ زَيْدٍ وَالْحَسَنِ وَبَعْضِ أَهْلِ الْعِرَاقِ تَحْرُمُ عَلَيْهِ وَقَالَ أَبُو هُرَيْرَةَ لاَ تَحْرُمُ حَتَّى يُلْزِقَ بِالأَرْضِ يَعْنِي يُجَامِعَ وَجَوَّزَهُ ابْنُ الْمُسَيَّبِ وَعُرْوَةُ وَالزُّهْرِيُّ وَقَالَ الزُّهْرِيُّ قَالَ عَلِيٌّ لاَ تَحْرُمُ وَهَذَا مُرْسَلٌ .

Ikrima prenosi od Ibn-Abbasa da je rekao: "Ako čovjek učini blud sa sestrom svoje žene, žena mu neće postati haram."

Prenosi se od Jahje Kindija, koji prenosi od Ša'bija i Ebu-Dža'fera da se onaj koji se bude igrao s djetetom (mladićem) i spolno opći s njim ne smije oženiti njegovu majku. A Jahja, koji ovo prenosi, nepoznat je, i niko drugi ne potvrđuje ovo njegovo predanje.

Ikrima prenosi da je Ibn-Abbas rekao: "Ako učini blud s majkom svoje žene, ona mu ne postaje zabranjena." Spominje se, međutim, od Ebu-Nasra da je kazivao kako je Ibn-Abbas rekao da mu ona postaje zabranjenom. No, uopće nije poznato da je Ebu-Nasr izravno slušao Ibn-Abbasa. Prenosi se, također, od Imrana b. Husajna, Džabira b. Zejda, Hasana i pojedinih alima iz Iraka da mu ona postaje zabranjenom zbog toga. Ebu-Hurejra o tome veli: "Ona mu ne postaje zabranjenom sve dok s njenom majkom spolno ne opći."

Ibn-Musejjeb, Urva i Zuhri to dopuštaju (tj. da boravi sa svojom ženom ako bi spomenuto uradio). Zuhri veli da je Alija rekao: "Ne postaje mu zabranjenom", ali je ovo *mursel* predanje.[4]

4 Postoje tri mišljenja o statusu čovjeka koji učini taj ogavni čin bluda s majkom svoje supruge. Prvo je mišljenje većine učenjaka, a oni smatraju da mu supruga postaje zabranjenom samo ako se vjenča snjom i spolno opći s njenom majkom. Drugo mišljenje zastupaju hanefijski pravnici – a s njima se, po jednom predanju, slaže i Šafija – koji smatraju da mu ona postaje zabranjena ukoliko je sa strašću na bilo koji način uživao s njenom majkom, čak i ako nije spolno općio s njom, pod uvjetom da je to bilo uz vjenčanje sa njenom kćerkom. A ako je blud počinjen sa majkom žene s kojom on nije u braku onda to nema utjecaja, kao ni blud. Treće je mišljenje ono po kojem samo spolni odnos prouzrokuje tu zabranu, svejedno bio on oženjen njenom kćerkom ili ne bio oženjen snjom, ali ne i predigra.

O RIJEČIMA UZVIŠENOG: "... I PASTORKE VAŠE KOJE SE NALAZE POD VAŠIM OKRILJEM OD ŽENA VAŠIH S KOJIMA STE IMALI INTIMNE ODNOSE..."[1]

باب
(وربائبكم اللاتي في حجوركم من نسائكم اللاتي دخلتم بهن)

Ibn-Abbas kaže da riječi *duhul*, *mesis* i *limas* znače "spolni odnos". O onima koji kažu da su kćerke ženine djece zabranjene kao i ženine kćerke. Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao je Umm-Habibi: "Nemojte mi nuditi svoje kćeri niti sestre!" Isto su tako zabranjene i supruge djece sinova, kao i njihove supruge.
I o tome da li se ženina kćerka zove pastorkom iako nije u očuhovoj kući, te o tome da je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, predao svoju pastorku drugome koji će se o njoj brinuti.
Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, nazivao je sina svoje kćerke svojim sinom.

وَقَالَ ابْنُ عَبَّاسٍ الدُّخُولُ وَالْمَسِيسُ وَاللِّمَاسُ هُوَ الْجِمَاعُ وَمَنْ قَالَ بَنَاتُ وَلَدِهَا مِنْ بَنَاتِهِ فِي التَّحْرِيمِ لِقَوْلِ النَّبِيِّ ﷺ لأُمِّ حَبِيبَةَ لاَ تَعْرِضْنَ عَلَيَّ بَنَاتِكُنَّ وَلاَ أَخَوَاتِكُنَّ وَكَذَلِكَ حَلاَئِلُ وَلَدِ الأَبْنَاءِ هُنَّ حَلاَئِلُ الأَبْنَاءِ وَهَلْ تُسَمَّى الرَّبِيبَةَ وَإِنْ لَمْ تَكُنْ فِي حَجْرِهِ وَدَفَعَ النَّبِيُّ ﷺ رَبِيبَةً لَهُ إِلَى مَنْ يَكْفُلُهَا وَسَمَّى النَّبِيُّ ﷺ ابْنَ ابْنَتِهِ ابْنًا .

5106. PRIČAO NAM JE Humejdi, njemu Sufjan, ovom Hišam, prenoseći od svoga oca, on od Zejnebe, a ona od Umm-Habibe (da je kazivala):
"Upitala sam: 'Allahov Poslaniče, bi li uzeo kćerku Ebu-Sufjanovu?' 'A šta ću s njom raditi?', upitao je on.
'Da se oženiš njome', rekoh mu.
'A zar bi ti to voljela?', upita on, a ja rekoh: 'Ti svakako nisi samo moj, a meni najdraži ko bi te sa mnom mogao dijeliti jest moja sestra.' Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, tada reče: 'To mi nije dopušteno!'
'Mi čujemo', rekoh mu, 'da namjeravaš zaručiti...?', a on reče: 'Kćerku Umm-Seleme?!'
'Da', odgovorih.
'I da ona nije odrasla u mojoj kući', reče on, 'opet mi ne bi bila dopuštena, jer je mene i njenog oca dojila Suvejba, zato mi nemojte nuditi svoje kćeri niti svoje sestre!'"
Lejs kaže da mu je Hišam ispričao (isti ovaj hadis) te da se radi o Durri, kćerki Ebu-Seleme.

٥١٠٦. حَدَّثَنَا الْحُمَيْدِيُّ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ حَدَّثَنَا هِشَامٌ عَنْ أَبِيهِ عَنْ زَيْنَبَ عَنْ أُمِّ حَبِيبَةَ قَالَتْ قُلْتُ يَا رَسُولَ اللهِ هَلْ لَكَ فِي بِنْتِ أَبِي سُفْيَانَ قَالَ فَأَفْعَلُ مَاذَا قُلْتُ تَنْكِحُ قَالَ أَتُحِبِّينَ قُلْتُ لَسْتُ لَكَ بِمُخْلِيَةٍ وَأَحَبُّ مَنْ شَرِكَنِي فِيكَ أُخْتِي قَالَ إِنَّهَا لاَ تَحِلُّ لِي قُلْتُ بَلَغَنِي أَنَّكَ تَخْطُبُ قَالَ ابْنَةَ أُمِّ سَلَمَةَ قُلْتُ نَعَمْ قَالَ لَوْ لَمْ تَكُنْ رَبِيبَتِي مَا حَلَّتْ لِي أَرْضَعَتْنِي وَأَبَاهَا ثُوَيْبَةُ فَلاَ تَعْرِضْنَ عَلَيَّ بَنَاتِكُنَّ وَلاَ أَخَوَاتِكُنَّ وَقَالَ اللَّيْثُ حَدَّثَنَا هِشَامٌ دُرَّةُ بِنْتُ أَبِي سَلَمَةَ .

[1] En-Nisa, 23.

RIJEČI UZVIŠENOG: "... I DA SASTAVITE DVIJE SESTRE – A ŠTO JE BILO BILO JE."

باب
(وَأَنْ تَجْمَعُوا بَيْنَ الأُخْتَيْنِ إِلَّا مَا قَدْ سَلَفَ)

5107. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Jusuf, njemu Lejs, prenoseći od Ukajla, on od Ibn-Šihaba, ovaj od Urve b. Zubejra, on od Zejnebe, kćeri Ebu-Sufjanove, a ova od Umm-Habibe (da je kazivala):
"Rekla sam (Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem): 'Oženi se mojom sestrom, kćerkom Ebu-Sufjanovom!'
'Zar bi ti to voljela?', upita me on.
'Da', odgovorih, 'jer ti svakako nisi samo moj, a meni najdraži ko bi sa mnom mogao dijeliti dobro jest moja sestra.'
'To mi nije dopušteno!', reče on.
'Allahov poslaniče', rekoh mu.
'Tako mi Allaha mi govorimo da se hoćeš oženiti Durrom kćerkom Ebu-Seleminom!'
'Kćerkom Umm-Seleminom?!', upita on.
'Da', odgovorih, a Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, tada reče: 'I da ona nije odrasla u mojoj kući, opet mi ne bi bila dopuštena, jer je ona kćerka moga brata po mlijeku. Mene i Ebu-Selemu zadojila je Suvejba, zato mi nemojte nuditi svoje kćeri niti svoje sestre!'"

٥١٠٧. حَدَّثَنَا عَبْدُاللهِ بْنُ يُوسُفَ حَدَّثَنَا اللَّيْثُ عَنْ عُقَيْلٍ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ أَنَّ عُرْوَةَ بْنَ الزُّبَيْرِ أَخْبَرَهُ أَنَّ زَيْنَبَ بِنْتَ أَبِي سَلَمَةَ أَخْبَرَتْهُ أَنَّ أُمَّ حَبِيبَةَ قَالَتْ قُلْتُ يَا رَسُولَ اللهِ انْكِحْ أُخْتِي بِنْتَ أَبِي سُفْيَانَ قَالَ وَتُحِبِّينَ قُلْتُ نَعَمْ لَسْتُ لَكَ بِمُخْلِيَةٍ وَأَحَبُّ مَنْ شَارَكَنِي فِي خَيْرٍ أُخْتِي فَقَالَ النَّبِيُّ ﷺ إِنَّ ذَلِكِ لاَ يَحِلُّ لِي قُلْتُ يَا رَسُولَ اللهِ فَوَاللهِ إِنَّا لَنَتَحَدَّثُ أَنَّكَ تُرِيدُ أَنْ تَنْكِحَ دُرَّةَ بِنْتَ أَبِي سَلَمَةَ قَالَ بِنْتَ أُمِّ سَلَمَةَ فَقُلْتُ نَعَمْ قَالَ فَوَاللهِ لَوْ لَمْ تَكُنْ فِي حَجْرِي مَا حَلَّتْ لِي إِنَّهَا لاَبْنَةُ أَخِي مِنَ الرَّضَاعَةِ أَرْضَعَتْنِي وَأَبَا سَلَمَةَ ثُوَيْبَةُ فَلاَ تَعْرِضْنَ عَلَيَّ بَنَاتِكُنَّ وَلاَ أَخَوَاتِكُنَّ .

NIJE DOPUŠTENO OŽENITI SE ŽENOM ČOVJEKU ZA KOJIM JE UDATA NJENA TETKA

باب لاَ تُنْكَحُ الْمَرْأَةُ عَلَى عَمَّتِهَا

5108. PRIČAO NAM JE Abdan, njemu Abdullah, a ovom Asim, prenoseći od Ša'bija da je čuo Džabira, radijallahu anhu, kad je rekao:
"Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, zabranio je čovjeku da se vjenča sa ženom čija je tetka po ocu ili po majci već udata za njega."
Isti hadis prenose Davud i Ibn-Avn od Ša'bija, a on od Ebu-Hurejre.

٥١٠٨. حَدَّثَنَا عَبْدَانُ أَخْبَرَنَا عَبْدُاللهِ أَخْبَرَنَا عَاصِمٌ عَنِ الشَّعْبِيِّ سَمِعَ جَابِرًا رَضِيَ اللهُ عنه قَالَ نَهَى رَسُولُ اللهِ ﷺ أَنْ تُنْكَحَ الْمَرْأَةُ عَلَى عَمَّتِهَا أَوْ خَالَتِهَا وَقَالَ دَاوُدُ وَابْنُ عَوْنٍ عَنِ الشَّعْبِيِّ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ .

5109. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Jusuf, njemu Malik, prenoseći od Ebu-Zinada, on od A'redža, a ovaj od Ebu-Hurejre, radijallahu anhu, da Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
"Ne smije se sastavljati (u braku) žena sa svojom tetkom po ocu ili po majci."

٥١٠٩. حَدَّثَنَا عَبْدُاللهِ بْنُ يُوسُفَ أَخْبَرَنَا مَالِكٌ عَنْ أَبِي الزِّنَادِ عَنِ الأَعْرَجِ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِي الله عنه أَنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ قَالَ لاَ يُجْمَعُ بَيْنَ الْمَرْأَةِ وَعَمَّتِهَا وَلاَ بَيْنَ الْمَرْأَةِ وَخَالَتِهَا .

5110. PRIČAO NAM JE Abdan, njemu Abdullah, a ovom Junus, prenoseći od Zuhrija, on od Kabise b. Zuejba, da je čuo Ebu-Hurejru da je rekao:
"Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, zabranio je da se čovjek oženi ženom, a već je u braku s njenom tetkom po ocu ili po majci."
Mislimo da je i tetka njenog oca na istoj razini,

٥١١٠. حَدَّثَنَا عَبْدَانُ أَخْبَرَنَا عَبْدُاللهِ قَالَ أَخْبَرَنِي يُونُسُ عَنِ الزُّهْرِيِّ قَالَ حَدَّثَنِي قَبِيصَةُ بْنُ ذُؤَيْبٍ أَنَّهُ سَمِعَ أَبَا هُرَيْرَةَ يَقُولُ نَهَى النَّبِيُّ ﷺ أَنْ تُنْكَحَ الْمَرْأَةُ عَلَى عَمَّتِهَا وَالْمَرْأَةُ وَخَالَتُهَا فَنُرَى خَالَةَ أَبِيهَا بِتِلْكَ الْمَنْزِلَةِ .

5111. jer MI JE Urva PRIČAO da je Aiša rekla: "Zabranjivali su po mlijeku ono što je zabranjeno po krvi."

٥١١١. لأَنَّ عُرْوَةَ حَدَّثَنِي عَنْ عَائِشَةَ قَالَتْ حَرِّمُوا مِنَ الرَّضَاعَةِ مَا يَحْرُمُ مِنَ النَّسَبِ .

O POGODBI (ŠIGARU)

باب الشِّغارِ

5112. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Jusuf, njemu Malik, prenoseći od Nafija, a on od Ibn-Omera, radijallahu anhuma, (da je kazivao):
"Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, zabranio je *šigar* (pogodbu), a to znači da čovjek uda svoju kćerku za određenu osobu, ali pod uvjetom da i ovaj uda svoju kćerku za njega, te da uopće ne uzimaju mehr."

٥١١٢. حَدَّثَنَا عَبْدُاللهِ بْنُ يُوسُفَ أَخْبَرَنَا مَالِكٌ عَنْ نَافِعٍ عَنِ ابْنِ عُمَرَ رَضِي الله عَنْهُمَا أَنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ نَهَى عَنِ الشِّغَارِ وَالشِّغَارُ أَنْ يُزَوِّجَ الرَّجُلُ ابْنَتَهُ عَلَى أَنْ يُزَوِّجَهُ الآخَرُ ابْنَتَهُ لَيْسَ بَيْنَهُمَا صَدَاقٌ .

DA LI JE DOPUŠTENO ŽENI DA SAMA SEBE PONUDI ZA UDAJU

باب هل للمرأة أن تهب نفسها لأحد

5113. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Selam, njemu Ibn-Fudajl, a ovom Hišam, prenoseći od svoga oca da je kazivao:
"Havla, kćerka Hakimova, bila je jedna od onih koje su se same ponudile Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, da se udaju za njega. Aiša je tada rekla: 'Kako se ne stidi žena da sama sebe ponudi muškarcu (za udaju)?' Ali kada je Uzvišeni Allah objavio: 'Možeš zanemariti one među njima koje hoćeš i možeš pozvati sebi onu koju hoćeš...'[1], ona je rekla: 'Allahov Poslaniče, ja vidim da tvoj Gospodar žurno želi da ti udovolji!'"
Ovaj hadis prenose i Ebu-Seid Mueddib, Muhammed b. Bišr i Abda od Hišama, on od svoga oca, a ovaj od Aiše, uz određene dodatke.

٥١١٣. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ سَلَامٍ حَدَّثَنَا ابْنُ فُضَيْلٍ حَدَّثَنَا هِشَامٌ عَنْ أَبِيهِ قَالَ كَانَتْ خَوْلَةُ بِنْتُ حَكِيمٍ مِنَ اللَّائِي وَهَبْنَ أَنْفُسَهُنَّ لِلنَّبِيِّ ﷺ فَقَالَتْ عَائِشَةُ أَمَا تَسْتَحِي الْمَرْأَةُ أَنْ تَهَبَ نَفْسَهَا لِلرَّجُلِ فَلَمَّا نَزَلَتْ ﴿تُرْجِئُ مَنْ تَشَاءُ مِنْهُنَّ﴾ قُلْتُ يَا رَسُولَ اللهِ مَا أَرَى رَبَّكَ إِلَّا يُسَارِعُ فِي هَوَاكَ رَوَاهُ أَبُو سَعِيدٍ الْمُؤَدِّبُ وَمُحَمَّدُ بْنُ بِشْرٍ وَعَبْدَةُ عَنْ هِشَامٍ عَنْ أَبِيهِ عَنْ عَائِشَةَ يَزِيدُ بَعْضُهُمْ عَلَى بَعْضٍ.

O ŽENIDBI U IHRAMIMA

باب نكاح المحرم

5114. PRIČAO NAM JE Malik b. Isma'il, njemu Ibn-Ujejna, a ovom Amr, prenoseći od Džabira b. Zejda (da je kazivao):
"Obavijestio me je Ibn-Abbas, radijallahu anhuma, da se Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, oženio dok je bio muhrim (za vrijeme hadža, u ihramima)."[2]

٥١١٤. حَدَّثَنَا مَالِكُ بْنُ إِسْمَاعِيلَ أَخْبَرَنَا ابْنُ عُيَيْنَةَ أَخْبَرَنَا عَمْرٌو حَدَّثَنَا جَابِرُ بْنُ زَيْدٍ قَالَ أَنْبَأَنَا ابْنُ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا تَزَوَّجَ النَّبِيُّ ﷺ وَهُوَ مُحْرِمٌ.

---

1 El-Ahzab, 51.

2 Iz ovog se hadisa zaključuje da je ženidba dopuštena dok je čovjek u ihramu. Međutim, postoje drugi hadisi koji govore suprotno, kao što je hadis koji prenosi Osman, radijallahu anhu, u kome stoji: "Čovjek u ihramu (muhrim) niti se ženi niti drugoga ženi." (Muslim) U isto vrijeme, sama Mejmuna kaže da se Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, njome oženio nakon što je skinuo ihrame. Zato većina daje prednost mišljenju da muhrimu nije dopuštena ženidba. Što se tiče hadisa Ibn-Abbasa on je protumačen da muhrim znači u svetom mjesecu, ili nakon što je označio kurban (hedj) za hadždž, a prije nego obuče ihrame jer je Ebu-Rafia, radijallahu anhu, bio glasnik među njima i kaže da je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, oženio Mejmunu, radijallahu anha, kada je bio halal (bez ihrama) i ušao kod nje kada je bio halal, kako bilježi Tirmizi i Ibn-Huzejme i Ibn-Hibban od Ebu-Rafia. Neki idu na to da je to posebnost Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, a drugima da je zabranjeno, dočim hadisi govore nedvosmisleno da se oženio kada je bio slobodan od ihrama što je navelo neke da kažu da je Ibn-Abbas pogriješio iako je rivajet od njega sahih. (*Fethul-bari*, 9/70)

POSLANIK JE, SALLALLAHU ALEJHI VE SELLEM, NA KRAJU, ZABRANIO PRIVREMENI BRAK (EL-MUT'A)

باب نهي رسول الله ﷺ عن نكاح المتعة آخرا

5115. PRIČAO NAM JE Malik b. Isma'il, a njemu Ibn-Ujejna da je čuo Zuhrija kako kazuje da su ga obavijestili Hasan b. Muhammed b. Ali i njegov brat Abdullah, prenoseći od svoga oca da je Alija, radijallahu anhu, rekao Ibn-Abbasu:
"Zaista je, prilikom Bitke na Hajberu, Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, zabranio privremeni brak i magareće meso."

٥١١٥ . حَدَّثَنَا مَالِكُ بْنُ إِسْمَاعِيلَ حَدَّثَنَا ابْنُ عُيَيْنَةَ أَنَّهُ سَمِعَ الزُّهْرِيَّ يَقُولُ أَخْبَرَنِي الْحَسَنُ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ عَلِيٍّ وَأَخُوهُ عَبْدُاللهِ بْنُ مُحَمَّدٍ عَنْ أَبِيهِمَا أَنَّ عَلِيًّا رَضِيَ اللهُ عنه قَالَ لِابْنِ عَبَّاسٍ إِنَّ النَّبِيَّ ﷺ نَهَى عَنِ الْمُتْعَةِ وَعَنْ لُحُومِ الْحُمُرِ الأَهْلِيَّةِ زَمَنَ خَيْبَرَ .

5116. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Beššar, njemu Gunder, a ovom Šu'ba, prenoseći od Ebu-Džemre da je rekao:
"Čuo sam Ibn-Abbasa kad je, upitan o privremenom braku, dopustio njegovo zaključenje. Jedan njegov štićenik tada reče: 'To se odnosi na posebne prilike, kada je veoma malo žena i slično?'
'Da', odgovori mu Ibn-Abbas."

٥١١٦ . حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ بَشَّارٍ حَدَّثَنَا غُنْدَرٌ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ عَنْ أَبِي جَمْرَةَ قَالَ سَمِعْتُ ابْنَ عَبَّاسٍ سُئِلَ عَنْ مُتْعَةِ النِّسَاءِ فَرَخَّصَ فَقَالَ لَهُ مَوْلًى لَهُ إِنَّمَا ذَلِكَ فِي الْحَالِ الشَّدِيدِ وَفِي النِّسَاءِ قِلَّةٌ أَوْ نَحْوَهُ فَقَالَ ابْنُ عَبَّاسٍ نَعَمْ .

5117, 5118. PRIČAO NAM JE Ali, njemu Sufjan, a ovom Amr, prenoseći od Hasana b. Muhammeda, a on od Džabira b. Abdullaha i Seleme b. Ekve'a da su kazivali:
"Bili smo u jednom vojnom pohodu kad nam je došao izaslanik Poslanikov, sallallahu alejhi ve sellem, i rekao: 'Dopušteno vam je da se privremeno ženite, i zato to slobodno činite!'"

٥١١٧-٥١١٨ . حَدَّثَنَا عَلِيٌّ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ قَالَ عَمْرٌو عَنِ الْحَسَنِ بْنِ مُحَمَّدٍ عَنْ جَابِرِ بْنِ عَبْدِاللهِ وَسَلَمَةَ بْنِ الأَكْوَعِ قَالاَ كُنَّا فِي جَيْشٍ فَأَتَانَا رَسُولُ رَسُولِ اللهِ ﷺ فَقَالَ إِنَّهُ قَدْ أُذِنَ لَكُمْ أَنْ تَسْتَمْتِعُوا فَاسْتَمْتِعُوا .

5119. KAŽE Ibn-Ebu-Zi'b da mu je pričao Ijas b. Selema b. Ekve'a, prenoseći od svoga oca (da je kazivao):
"Poslanik je, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
'Kada se čovjek i žena dogovore, ostaju živjeti zajedno tri dana; ako potom žele (živjeti zajedno), nastavit će, a ako se žele rastati, razići će se.' Ne znam da li se to odnosilo samo na nas, ili na sve ljude."
Ebu-Abdullah (Buhari) kaže: "Alija, radijallahu anhu, pojasnio je to prenoseći od Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, da je to dokinuto."[1]

٥١١٩. وَقَالَ ابْنُ أَبِي ذِئْبٍ حَدَّثَنِي إِيَاسُ بْنُ سَلَمَةَ ابْنِ الْأَكْوَعِ عَنْ أَبِيهِ عَنْ رَسُولِ اللهِ ﷺ أَيُّمَا رَجُلٍ وَامْرَأَةٍ تَوَافَقَا فَعِشْرَةُ مَا بَيْنَهُمَا ثَلَاثُ لَيَالٍ فَإِنْ أَحَبَّا أَنْ يَتَزَايَدَا أَوْ يَتَتَارَكَا تَتَارَكَا فَمَا أَدْرِي أَشَيْءٌ كَانَ لَنَا خَاصَّةً أَمْ لِلنَّاسِ عَامَّةً قَالَ أَبُوعَبْدِ اللهِ وَبَيَّنَهُ عَلِيٌّ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ أَنَّهُ مَنْسُوخٌ .

O TOME KAD ŽENA SAMA SEBE PONUDI DOBROM ČOVJEKU

باب عرض المرأة نفسها على الرجل الصالح

5120. PRIČAO NAM JE Ali b. Abdullah, a njemu Merhum b. Abd, koji kaže da je čuo Sabita Bunanija kada je rekao:
"Bio sam kod Enesa – a kod njega je bila jedna njegova kćerka – kad je rekao: 'Jedna žena došla je Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, i ponudila mu se (za brak) rekavši: 'Allahov Poslaniče, imaš li potrebe za mnom?"
Kćerka Enesova tada reče: 'Kako samo malo stida ima! Ružno li je to! Ružno li je to!'
'Ona je bolja od tebe: poželjela je Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, i ponudila mu sebe (za brak)!', reče joj Enes."

٥١٢٠. حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ عَبْدِاللهِ حَدَّثَنَا مَرْحُومُ بْنُ عَبْدِالْعَزِيزِ بْنِ مِهْرَانَ قَالَ سَمِعْتُ ثَابِتًا الْبُنَانِيَّ قَالَ كُنْتُ عِنْدَ أَنَسٍ وَعِنْدَهُ ابْنَةٌ لَهُ قَالَ أَنَسٌ جَاءَتِ امْرَأَةٌ إِلَى رَسُولِ اللهِ ﷺ تَعْرِضُ عَلَيْهِ نَفْسَهَا قَالَتْ يَا رَسُولَ اللهِ أَلَكَ بِي حَاجَةٌ فَقَالَتْ بِنْتُ أَنَسٍ مَا أَقَلَّ حَيَاءَهَا وَا سَوْأَتَاهْ وَا سَوْأَتَاهْ قَالَ هِيَ خَيْرٌ مِنْكِ رَغِبَتْ فِي النَّبِيِّ ﷺ فَعَرَضَتْ عَلَيْهِ نَفْسَهَا .

---

1 Imam Nevevi kaže: "Tačno je da su se zabrana i dopuštenje privremenog braka desili dva puta. On je bio dopušten prije Hajbera, a zatim je zabranjen za vrijeme Bitke na Hajberu. Nakon toga ponovo je dopušten u godini osvojenja Mekke, a to je godina Evtasa, a zatim je zabranjen zauvijek." (*Fethul-bari*, 9/75)

5121. PRIČAO NAM JE Seid b. Merjem, njemu Ebu-Gassan, a ovom Ebu-Hazim, prenoseći od Sehla (da je kazivao):

"Jedna se žena ponudila Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, za brak, pa mu je jedan od prisutnih rekao: 'Allahov Poslaniče, udaj je za mene!'

'A šta posjeduješ?', upita ga on.

'Ne posjedujem ništa', odgovori ovaj.

'Idi i potraži makar gvozdeni prsten!', reče mu Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem. On ode, a zatim se vrati, govoreći: 'Tako mi Allaha, Allahov Poslaniče, nisam našao ni gvozdeni prsten, ali, evo, imam ovaj donji prekrivač (izar).' Tada Sehl reče: 'Ali on nema gornjeg prekrivača (ridaa), te joj može dati samo pola izara!' Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, onda upita: 'Šta ćeš učiniti sa svojim donjim prekrivačem: ako ga ti obučeš, njoj neće ostati ništa, a ako ga ona obuče, onda tebi neće ostati ništa?' Čovjek je nakon toga sjeo i dugo ostao sjedeći, a zatim ustao i krenuo da iziđe. Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, ugledao ga je kako izlazi, te je naredio da ga pozovu. Kada je došao, Poslanik ga, sallallahu alejhi ve sellem, upita: 'Šta znaš iz Kur'ana?'

'Znam te i te sure', odgovori on, a Poslanik ga, sallallahu alejhi ve sellem, upita: 'Znaš li ih napamet?'

'Da', odgovori on.

'Idi', reče mu Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, 'udao sam je za tebe na osnovu onoga što znaš napamet iz Kur'ana!'"

٥١٢١. حَدَّثَنَا سَعِيدُ بْنُ أَبِي مَرْيَمَ حَدَّثَنَا أَبُو غَسَّانَ قَالَ حَدَّثَنِي أَبُو حَازِمٍ عَنْ سَهْلِ بْنِ سَعْدٍ أَنَّ امْرَأَةً عَرَضَتْ نَفْسَهَا عَلَى النَّبِيِّ ﷺ فَقَالَ لَهُ رَجُلٌ يَا رَسُولَ اللهِ زَوِّجْنِيهَا فَقَالَ مَا عِنْدَكَ قَالَ مَا عِنْدِي شَيْءٌ قَالَ اذْهَبْ فَالْتَمِسْ وَلَوْ خَاتَمًا مِنْ حَدِيدٍ فَذَهَبَ ثُمَّ رَجَعَ فَقَالَ لاَ وَاللهِ مَا وَجَدْتُ شَيْئًا وَلاَ خَاتَمًا مِنْ حَدِيدٍ وَلَكِنْ هَذَا إِزَارِي وَلَهَا نِصْفُهُ قَالَ سَهْلٌ وَمَا لَهُ رِدَاءٌ فَقَالَ النَّبِيُّ ﷺ وَمَا تَصْنَعُ بِإِزَارِكَ إِنْ لَبِسْتَهُ لَمْ يَكُنْ عَلَيْهَا مِنْهُ شَيْءٌ وَإِنْ لَبِسَتْهُ لَمْ يَكُنْ عَلَيْكَ مِنْهُ شَيْءٌ فَجَلَسَ الرَّجُلُ حَتَّى إِذَا طَالَ مَجْلِسُهُ قَامَ فَرَآهُ النَّبِيُّ ﷺ فَدَعَاهُ أَوْ دُعِيَ لَهُ فَقَالَ لَهُ مَاذَا مَعَكَ مِنَ الْقُرْآنِ فَقَالَ مَعِي سُورَةُ كَذَا وَسُورَةُ كَذَا لِسُوَرٍ يُعَدِّدُهَا فَقَالَ النَّبِيُّ ﷺ أَمْلَكْنَاكَهَا بِمَا مَعَكَ مِنَ الْقُرْآنِ .

O TOME KAD SE SVOJA KĆERKA ILI SESTRA PONUDI DOBROM ČOVJEKU

باب عرض الإنسان ابنته أو أخته على أهل الخير

5122. PRIČAO NAM JE Abdul-Aziz b. Abdullah, a njemu Ibrahim b. Sa'd, prenoseći od Saliha b. Kejsana, on od Ibn-Šihaba, a ovaj od Salima b. Abdullah da je čuo Abdullaha b. Omera, radijallahu anhuma, kako kazuje:
"Omer b. Hattab – nakon što mu je kćerka Hafsa ostala udovica, kada joj je u Medini umro muž Hunejs b. Huzafa Sehmi, ashab Poslanikov, sallallahu alejhi ve sellem, kaže Omer, radijallahu anhu, otišao sam Osmanu b. Affanu i ponudio mu svoju kćerku Hafsu, ali je Osman rekao: 'Ja ću porazmisliti o tome.'"
Omer dalje pripovijeda: "Nakon što je prošlo nekoliko dana, sreo me je i rekao mi: 'Ja sam odlučio da se ne ženim ovih dana.' Susreo sam zatim Ebu-Bekra i rekao mu: 'Ako želiš, oženit ću te svojom kćerkom Hafsom.' Ebu-Bekr je ušutio, ništa mi ne odgovorivši, a to mi je bilo teže od njega nego od Osmana. Nakon što je prošlo nekoliko noći, zaprosio ju je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, te sam je udao za njega. Poslije toga susreo me je Ebu-Bekr i rekao mi: 'Sigurno ti je krivo bilo na mene kada si mi ponudio Hafsu, a ja ti nisam ništa rekao!'
'Jeste', rekoh. Tada mi on reče: 'Mene je spriječilo da ti odgovorim na ponudu samo to što sam znao da ju je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, već bio spomenuo, a ja nisam želio odati tajnu Poslanikovu, sallallahu alejhi ve sellem. Da ju je ostavio Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, ja bih je prihvatio.'"

٥١٢٢. حَدَّثَنَا عَبْدُالْعَزِيزِ بْنُ عَبْدِاللهِ حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ سَعْدٍ عَنْ صَالِحِ بْنِ كَيْسَانَ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ قَالَ أَخْبَرَنِي سَالِمُ بْنُ عَبْدِاللهِ أَنَّهُ سَمِعَ عَبْدَاللهِ بْنَ عُمَرَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا يُحَدِّثُ أَنَّ عُمَرَ بْنَ الْخَطَّابِ حِينَ تَأَيَّمَتْ حَفْصَةُ بِنْتُ عُمَرَ مِنْ خُنَيْسِ بْنِ حُذَافَةَ السَّهْمِيِّ وَكَانَ مِنْ أَصْحَابِ رَسُولِ اللهِ ﷺ فَتُوُفِّيَ بِالْمَدِينَةِ فَقَالَ عُمَرُ بْنُ الْخَطَّابِ أَتَيْتُ عُثْمَانَ بْنَ عَفَّانَ فَعَرَضْتُ عَلَيْهِ حَفْصَةَ فَقَالَ سَأَنْظُرُ فِي أَمْرِي فَلَبِثْتُ لَيَالِيَ ثُمَّ لَقِيَنِي فَقَالَ قَدْ بَدَا لِي أَنْ لاَ أَتَزَوَّجَ يَوْمِي هَذَا قَالَ عُمَرُ فَلَقِيتُ أَبَا بَكْرٍ الصِّدِّيقَ فَقُلْتُ إِنْ شِئْتَ زَوَّجْتُكَ حَفْصَةَ بِنْتَ عُمَرَ فَصَمَتَ أَبُو بَكْرٍ فَلَمْ يَرْجِعْ إِلَيَّ شَيْئًا وَكُنْتُ أَوْجَدَ عَلَيْهِ مِنِّي عَلَى عُثْمَانَ فَلَبِثْتُ لَيَالِيَ ثُمَّ خَطَبَهَا رَسُولُ اللهِ ﷺ فَأَنْكَحْتُهَا إِيَّاهُ فَلَقِيَنِي أَبُو بَكْرٍ فَقَالَ لَعَلَّكَ وَجَدْتَ عَلَيَّ حِينَ عَرَضْتَ عَلَيَّ حَفْصَةَ فَلَمْ أَرْجِعْ إِلَيْكَ شَيْئًا قَالَ عُمَرُ قُلْتُ نَعَمْ قَالَ أَبُو بَكْرٍ فَإِنَّهُ لَمْ يَمْنَعْنِي أَنْ أَرْجِعَ إِلَيْكَ فِيمَا عَرَضْتَ عَلَيَّ إِلاَّ أَنِّي كُنْتُ عَلِمْتُ أَنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ قَدْ ذَكَرَهَا فَلَمْ أَكُنْ لأُفْشِيَ سِرَّ رَسُولِ اللهِ ﷺ وَلَوْ تَرَكَهَا رَسُولُ اللهِ ﷺ قَبِلْتُهَا .

5123. PRIČAO NAM JE Kutejba, a njemu Lejs, prenoseći od Jezida b. Ebu-Habiba, a on od Iraka b. Malika da ga je obavijestila Zejneb, kćerka Ebu-Selemina, da je Umm-Habiba (kazivala):
"Rekla sam Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem: 'Priča se da ćeš se oženiti Durrom, kćerkom Ebu-Seleminom!'
'Zar da se oženim njome', reče on, 'a već sam u braku s Umm-Selemom?! I da se nisam oženio Umm-Selemom, ona mi ne bi bila dopuštena, jer je njen otac moj brat po mlijeku!'"

٥١٢٣. حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ حَدَّثَنَا اللَّيْثُ عَنْ يَزِيدَ بْنِ أَبِي حَبِيبٍ عَنْ عِرَاكِ بْنِ مَالِكٍ أَنَّ زَيْنَبَ بِنْتَ أَبِي سَلَمَةَ أَخْبَرَتْهُ أَنَّ أُمَّ حَبِيبَةَ قَالَتْ لِرَسُولِ اللهِ ﷺ إِنَّا قَدْ تَحَدَّثْنَا أَنَّكَ نَاكِحٌ دُرَّةَ بِنْتَ أَبِي سَلَمَةَ فَقَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ أَعَلَى أُمِّ سَلَمَةَ لَوْ لَمْ أَنْكِحْ أُمَّ سَلَمَةَ مَا حَلَّتْ لِي إِنَّ أَبَاهَا أَخِي مِنَ الرَّضَاعَةِ .

RIJEČI UZVIŠENOG: "I NIJE VAM GREHOTA AKO TIM ŽENAMA NA ZNANJE DATE DA ĆETE IH VI ZAPROSITI, ILI AKO TO U DUŠAMA SVOJIM KRIJETE. ALLAH ZNA DA ĆETE O NJIMA MISLITI..."[1]

بَاب قَوْلِ اللهِ جَلَّ وَعَزَّ (وَلاَ جُنَاحَ عَلَيْكُمْ فِيمَا عَرَّضْتُمْ بِهِ مِنْ خِطْبَةِ النِّسَاءِ أَوْ أَكْنَنْتُمْ فِي أَنْفُسِكُمْ عَلِمَ اللهُ) إِلَى قَوْلِهِ (غَفُورٌ حَلِيمٌ)

Ev eknentum, krijete i sve što se čuva ili u sebi nosiš to je sakriveno.

(أَوْ أَكْنَنْتُمْ) أَضْمَرْتُمْ وَكُلُّ شَيْءٍ صُنْتَهُ وَأَضْمَرْتَهُ فَهُوَ مَكْنُونٌ .

5124. REKAO MI JE Talk da mu je pričao Zaida, prenoseći od Mensura, on od Mudžahida (da je kazivao):
"Ibn-Abbas je, tumačeći riječi Uzvišenog: '... na znanje date...'[2] – rekao: 'To znači da neko od vas kaže: 'Ja imam želju da se oženim, samo ako uspijem naći dobru ženu.'"
Kasim veli: "(To znači) da joj kaže: 'Ti si zaista kod mene čedna i vrijedna žena, i ja imam odredene simpatije prema tebi, a Allah će ti sigurno podariti dobro' ili slično."
Ata veli: "On će to njoj na posredan način kazati, a nikako otvoreno, tako što će reći: 'Ja imam potrebu a ti budi radosno. Ti si, Allahu hvala, blagoslovljena

٥١٢٤. وَقَالَ لِي طَلْقٌ حَدَّثَنَا زَائِدَةُ عَنْ مَنْصُورٍ عَنْ مُجَاهِدٍ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ (فِيمَا عَرَّضْتُمْ بِهِ مِنْ خِطْبَةِ النِّسَاءِ) يَقُولُ إِنِّي أُرِيدُ التَّزْوِيجَ وَلَوَدِدْتُ أَنَّهُ تَيَسَّرَ لِي امْرَأَةٌ صَالِحَةٌ وَقَالَ الْقَاسِمُ يَقُولُ إِنَّكِ عَلَيَّ كَرِيمَةٌ وَإِنِّي فِيكِ لَرَاغِبٌ وَإِنَّ اللهَ لَسَائِقٌ إِلَيْكِ خَيْرًا أَوْ نَحْوَ هَذَا وَقَالَ عَطَاءٌ يُعَرِّضُ وَلاَ يَبُوحُ يَقُولُ إِنَّ لِي حَاجَةً وَأَبْشِرِي وَأَنْتِ بِحَمْدِ اللهِ نَافِقَةٌ وَتَقُولُ هِيَ قَدْ أَسْمَعُ مَا تَقُولُ وَلاَ تَعِدُ

---

1 El-Bekara 235.

2 Ibn-Tin veli: "Ovaj ajet sadrži četiri propisa vezana za ženu u stanju pričeka (iddeta); dva su od njih dopuštena: davanje na znanje i posredno ukazivanje, a dva su zabranjena: vjenčanje i obećanje udaje." (*Fethul-bari*, 9/84)

žena.' Ona će mu na to uzvratiti: 'Ja čujem šta ti pričaš', ništa mu ne obećavši, niti će njenu udaju nekome obećati njen staratelj bez njena znanja. A ako obeća nekom čovjeku da će se za njega udati, dok je u stanju pričeka (iddeta), te se poslije isteka pričeka za njega i uda, (brak je važeći) i neće se rastaviti."
Hasan (Basri) smatra da se riječima Uzvišenog:
"... ali im potajno ništa ne obećavajte..." misli na zinaluk.
Od Ibn-Abbasa prenosi se da je rekao: "(Riječi:)
'I ne odlučujte se za brak prije nego što propisano vrijeme za čekanje ne istekne...' znače: prije nego što istekne priček (iddet)."

شَيْئًا وَلاَ يُوَاعِدُ وَلِيُّهَا بِغَيْرِ عِلْمِهَا وَإِنْ وَاعَدَتْ رَجُلاً فِي عِدَّتِهَا ثُمَّ نَكَحَهَا بَعْدُ لَمْ يُفَرَّقْ بَيْنَهُمَا وَقَالَ الْحَسَنُ (لاَ تُوَاعِدُوهُنَّ سِرًّا) الزِّنَا وَيُذْكَرُ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ (حَتَّى يَبْلُغَ الْكِتَابُ أَجَلَهُ) تَنْقَضِيَ الْعِدَّةُ .

O GLEDANJU BUDUĆE SUPRUGE PRIJE VJENČANJA

باب النَّظَرِ إِلَى الْمَرْأَةِ قَبْلَ التَّزْوِيجِ

5125. PRIČAO NAM JE Musedded, njemu Hammad b. Zejd, prenoseći od Hišama, on od svoga oca, a ovaj od Aiše, radijallahu anha, da je rekla:
"Poslanik mi je, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: 'Ja sam te vidio u snu. Vidio sam kako te melek donosi u komadu svile i kaže: 'Ovo je tvoja supruga!' Razgrnuo sam s tvog lica odjeću i ugledao tebe. Tada rekoh: 'Ako je ovo od Allaha, tako će i biti!'"

٥١٢٥ . حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ حَدَّثَنَا حَمَّادُ بْنُ زَيْدٍ عَنْ هِشَامٍ عَنْ أَبِيهِ عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهَا قَالَتْ قَالَ لِي رَسُولُ اللهِ ﷺ رَأَيْتُكِ فِي الْمَنَامِ يَجِيءُ بِكِ الْمَلَكُ فِي سَرَقَةٍ مِنْ حَرِيرٍ فَقَالَ لِي هَذِهِ امْرَأَتُكَ فَكَشَفْتُ عَنْ وَجْهِكِ الثَّوْبَ فَإِذَا أَنْتِ هِيَ فَقُلْتُ إِنْ يَكُ هَذَا مِنْ عِنْدِ اللهِ يُمْضِهِ .

5126. PRIČAO NAM JE Kutejba, njemu Ja'kub, prenoseći od Ebu-Hazima, a on od Sehla b. Sa'da (da je kazivao):
"Jedna je žena došla Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, i rekla mu: 'Allahov Poslaniče, ja sam došla da ti poklonim sebe!' On je podigao pogled prema njoj i dobro se zagledao, a zatim oborio glavu. Kada je vidjela da on nije donio odluku o njoj, ona je sjela. Jedan od prisutnih ustade i reče: 'Allahov Poslaniče, ako ti nemaš potrebe za njom, udaj je za mene!'
'Imaš li šta sa sobom?', upita ga Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, a on odgovori: 'Ne, tako mi Allaha, Allahov Poslaniče, nemam ništa!'

٥١٢٦ . حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ حَدَّثَنَا يَعْقُوبُ عَنْ أَبِي حَازِمٍ عَنْ سَهْلِ بْنِ سَعْدٍ أَنَّ امْرَأَةً جَاءَتْ رَسُولَ اللهِ ﷺ فَقَالَتْ يَا رَسُولَ اللهِ جِئْتُ لأَهَبَ لَكَ نَفْسِي فَنَظَرَ إِلَيْهَا رَسُولُ اللهِ ﷺ فَصَعَّدَ النَّظَرَ إِلَيْهَا وَصَوَّبَهُ ثُمَّ طَأْطَأَ رَأْسَهُ فَلَمَّا رَأَتِ الْمَرْأَةُ أَنَّهُ لَمْ يَقْضِ فِيهَا شَيْئًا جَلَسَتْ فَقَامَ رَجُلٌ مِنْ أَصْحَابِهِ فَقَالَ أَيْ رَسُولَ اللهِ إِنْ لَمْ تَكُنْ لَكَ بِهَا حَاجَةٌ فَزَوِّجْنِيهَا فَقَالَ هَلْ عِنْدَكَ مِنْ شَيْءٍ قَالَ لاَ وَاللهِ

'Otiđi i potraži nešto kod svojih!', reče mu Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem. On ode, ali vrati se rekavši: 'Tako mi Allaha, Allahov Poslaniče, nisam našao ništa!'
'Potraži makar gvozdeni prsten!', reče mu Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem. On ode, ali ponovo se vrati govoreći: 'Tako mi Allaha, Allahov Poslaniče, nisam našao ni gvozdeni prsten, ali, evo, imam ovaj donji prekrivač (izar).' Kaže Sehl: 'Ali on nema gornjeg prekrivača (ridaa), te joj može dati samo pola prekrivača!'
'Šta ćeš učiniti sa svojim donjim prekrivačem: ako ga ti obučeš, njoj neće ostati ništa, a ako ga ona obuče, onda tebi neće ostati ništa?', upita ga Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem. Čovjek je nakon toga sjeo i dugo ostao sjedeći, a zatim ustao i krenuo da iziđe. Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, ugledao ga je kako izlazi, te je naredio da ga pozovu. Kada je došao, Poslanik ga, sallallahu alejhi ve sellem, upita: 'Šta znaš iz Kur'ana?'
'Znam te i te sure', odgovori on.
'Znaš li ih napamet?', upita ga Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem.
'Da', odgovori on.
'Idi', reče mu Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, 'udao sam je za tebe na osnovu onoga što znaš napamet iz Kur'ana!'"[1]

يَا رَسُولَ اللهِ قَالَ اذْهَبْ إِلَى أَهْلِكَ فَانْظُرْ هَلْ تَجِدُ شَيْئًا فَذَهَبَ ثُمَّ رَجَعَ فَقَالَ لاَ وَاللهِ يَا رَسُولَ اللهِ مَا وَجَدْتُ شَيْئًا قَالَ انْظُرْ وَلَوْ خَاتَمًا مِنْ حَدِيدٍ فَذَهَبَ ثُمَّ رَجَعَ فَقَالَ لاَ وَاللهِ يَا رَسُولَ اللهِ وَلاَ خَاتَمًا مِنْ حَدِيدٍ وَلَكِنْ هَذَا إِزَارِي قَالَ سَهْلٌ مَا لَهُ رِدَاءٌ فَلَهَا نِصْفُهُ فَقَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ مَا تَصْنَعُ بِإِزَارِكَ إِنْ لَبِسْتَهُ لَمْ يَكُنْ عَلَيْهَا مِنْهُ شَيْءٌ وَإِنْ لَبِسَتْهُ لَمْ يَكُنْ عَلَيْكَ مِنْهُ شَيْءٌ فَجَلَسَ الرَّجُلُ حَتَّى طَالَ مَجْلِسُهُ ثُمَّ قَامَ فَرَآهُ رَسُولُ اللهِ ﷺ مُوَلِّيًا فَأَمَرَ بِهِ فَدُعِيَ فَلَمَّا جَاءَ قَالَ مَاذَا مَعَكَ مِنَ الْقُرْآنِ قَالَ مَعِي سُورَةُ كَذَا وَسُورَةُ كَذَا وَسُورَةُ كَذَا عَدَّدَهَا قَالَ أَتَقْرَؤُهُنَّ عَنْ ظَهْرِ قَلْبِكَ قَالَ نَعَمْ قَالَ اذْهَبْ فَقَدْ مَلَّكْتُكَهَا بِمَا مَعَكَ مِنَ الْقُرْآنِ .

1 Većina islamske uleme (*džumhur*) smatra da čovjek ima pravo pogledati svoju zaručenicu, ali samo njeno lice i šake. Pojedini učenjaci, međutim, smatraju da on ima pravo pogledati šta god želi, izuzev stidnih mjesta. Po nekima, pak, on ima pravo da vidi ono što je inače otkriveno. Isto se tako učenjaci razilaze u tome da li on mora tražiti dopuštenje od nje, ili to nije uvjet. (*Fethul-bari*, 9/88)

O ONIMA KOJI KAŽU: "NEMA BRAKA BEZ DOPUŠTENJA STARATELJA!"

باب مَنْ قال لا نِكاح إلا بوليٍّ

Uzvišeni Allah kaže: "A kada pustite žene, i one ispune njima propisano vrijeme za čekanje, ne smetajte im da se ponovo udaju..."[2] Ovaj ajet odnosi se na već udavane žene, ali je isti slučaj i s djevicama.[3] U drugom ajetu Uzvišeni kaže: "Ne udajite vjernice za idolopoklonike dok vjernici ne postanu..."[4] , a također i: "Udavajte neudate i ženite neoženjene..."[5]

لِقَوْلِ اللهِ تَعَالَى (فَلاَ تَعْضُلُوهُنَّ) فَدَخَلَ فِيهِ الثَّيِّبُ وَكَذَلِكَ الْبِكْرُ وَقَالَ (وَلاَ تُنْكِحُوا الْمُشْرِكِينَ حَتَّى يُؤْمِنُوا) وَقَالَ (وَأَنْكِحُوا الأَيَامَى مِنْكُمْ).

5127. PRIČAO NAM JE Jahja b. Sulejman, a njemu Ibn-Vehb, prenoseći od Junusa; a PRIČAO NAM JE i Ahmed b. Salih, njemu Anbesa, a ovom Junus, prenoseći od Ibn-Šihaba, a on od Urve b. Zubejra (da je rekao):

"Kazivala mi je Aiša, supruga Poslanikova, sallallahu alejhi ve sellem, da su u predislamsko doba postojale četiri vrste braka. Jedna je od njih ista kao i danas: da čovjek zaprosi štićenicu ili kćerku određenog čovjeka, pa joj da određeni mehr i uzme je za svoju suprugu. Druga je vrsta bila takva da suprug kaže svojoj supruzi, nakon što joj prestane hajz, da ode do toga i toga čovjeka i da s njim ima odnos, a on joj uopće ne prilazi sve dok se ne pokaže njena trudnoća s dotičnim čovjekom; kada se njena trudnoća ustanovi, on joj može prići ako to želi. To su pojedinci radili jer su željeli imati posebno dobru djecu. Ovaj brak je bio brak traženja odnosa. Treća je vrsta bila takva da se sakupi nekolicina ljudi, manje od deset, pa svi spolno opće s jednom ženom; ako ona zanese i rodi dijete pozove ih , nakon što prođe nekoliko dana, sve zajedno – a niko od njih nema pravo da se ne odazove – i zatim im kaže: 'Vi znate šta je bilo, a, evo, ja sam rodila dijete, i ono je tvoje...', prozivajući koga

٥١٢٧. قَالَ يَحْيَى بْنُ سُلَيْمَانَ حَدَّثَنَا ابْنُ وَهْبٍ عَنْ يُونُسَ ح و حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ صَالِحٍ حَدَّثَنَا عَنْبَسَةُ حَدَّثَنَا يُونُسُ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ قَالَ أَخْبَرَنِي عُرْوَةُ بْنُ الزُّبَيْرِ أَنَّ عَائِشَةَ زَوْجَ النَّبِيِّ ﷺ أَخْبَرَتْهُ أَنَّ النِّكَاحَ فِي الْجَاهِلِيَّةِ كَانَ عَلَى أَرْبَعَةِ أَنْحَاءٍ فَنِكَاحٌ مِنْهَا نِكَاحُ النَّاسِ الْيَوْمَ يَخْطُبُ الرَّجُلُ إِلَى الرَّجُلِ وَلِيَّتَهُ أَوِ ابْنَتَهُ فَيُصْدِقُهَا ثُمَّ يَنْكِحُهَا وَنِكَاحٌ آخَرُ كَانَ الرَّجُلُ يَقُولُ لاِمْرَأَتِهِ إِذَا طَهُرَتْ مِنْ طَمْثِهَا أَرْسِلِي إِلَى فُلاَنٍ فَاسْتَبْضِعِي مِنْهُ وَيَعْتَزِلُهَا زَوْجُهَا وَلاَ يَمَسُّهَا أَبَدًا حَتَّى يَتَبَيَّنَ حَمْلُهَا مِنْ ذَلِكَ الرَّجُلِ الَّذِي تَسْتَبْضِعُ مِنْهُ فَإِذَا تَبَيَّنَ حَمْلُهَا أَصَابَهَا زَوْجُهَا إِذَا أَحَبَّ وَإِنَّمَا يَفْعَلُ ذَلِكَ رَغْبَةً فِي نَجَابَةِ الْوَلَدِ فَكَانَ هَذَا النِّكَاحُ نِكَاحَ الاِسْتِبْضَاعِ وَنِكَاحٌ آخَرُ يَجْتَمِعُ الرَّهْطُ مَا دُونَ الْعَشَرَةِ فَيَدْخُلُونَ عَلَى الْمَرْأَةِ كُلُّهُمْ يُصِيبُهَا

2 El-Bekare, 232.

3 Zapovijed koja se spominje u ovom ajetu ("Ne smetajte im da se ponovo udaju!") odnosi se na staratelje.

4 El-Bekare, 221.

5 En-Nur, 32.

želi od njih, te se dijete pripiše njemu, a on to nije imao pravo odbiti. Četvrta je vrsta bila takva da se sakupi veća grupa ljudi, te onda oni uđu kod žene, koja se ne brani nikome od njih. To su bile prostitutke; one su na svoja vrata postavljale zastave koje su bile njihov znak. Ko god je htio, mogao je ući kod njih. A kada bi neka od njih zanijela, a zatim rodila dijete, oni bi se svi sakupili i pozvali vještaka, a dijete bi bilo pripisano onome za koga su smatrali da je njegovo. Ona bi ga njemu dala, tako da bi se smatralo njegovim, a on to nije imao pravo odbiti. Kada je poslan Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, s istinom, srušeni su svi džahilijetski brakovi, izuzev braka koji je danas uobičajen kod ljudi."[1]

فَإِذَا حَمَلَتْ وَوَضَعَتْ وَمَرَّ عَلَيْهَا لَيَالٍ بَعْدَ أَنْ تَضَعَ حَمْلَهَا أَرْسَلَتْ إِلَيْهِمْ فَلَمْ يَسْتَطِعْ رَجُلٌ مِنْهُمْ أَنْ يَمْتَنِعَ حَتَّى يَجْتَمِعُوا عِنْدَهَا تَقُولُ لَهُمْ قَدْ عَرَفْتُمُ الَّذِي كَانَ مِنْ أَمْرِكُمْ وَقَدْ وَلَدْتُ فَهُوَ ابْنُكَ يَا فُلاَنُ تُسَمِّي مَنْ أَحَبَّتْ بِاسْمِهِ فَيَلْحَقُ بِهِ وَلَدُهَا لاَ يَسْتَطِيعُ أَنْ يَمْتَنِعَ بِهِ الرَّجُلُ وَنِكَاحُ الرَّابِعِ يَجْتَمِعُ النَّاسُ الْكَثِيرُ فَيَدْخُلُونَ عَلَى الْمَرْأَةِ لاَ تَمْتَنِعُ مِمَّنْ جَاءَهَا وَهُنَّ الْبَغَايَا كُنَّ يَنْصِبْنَ عَلَى أَبْوَابِهِنَّ رَايَاتٍ تَكُونُ عَلَمًا فَمَنْ أَرَادَهُنَّ دَخَلَ عَلَيْهِنَّ فَإِذَا حَمَلَتْ إِحْدَاهُنَّ وَوَضَعَتْ حَمْلَهَا جُمِعُوا لَهَا وَدَعَوْا لَهُمُ الْقَافَةَ ثُمَّ أَلْحَقُوا وَلَدَهَا بِالَّذِي يَرَوْنَ فَالْتَاطَ بِهِ وَدُعِيَ ابْنَهُ لاَ يَمْتَنِعُ مِنْ ذَلِكَ فَلَمَّا بُعِثَ مُحَمَّدٌ ﷺ بِالْحَقِّ هَدَمَ نِكَاحَ الْجَاهِلِيَّةِ كُلَّهُ إِلاَّ نِكَاحَ النَّاسِ الْيَوْمَ.

1 Većina uleme (*džumhur*) stoji na stanovištu da je saglasnost staratelja uvjet za valjanost braka te da žena ne može sama sebe udati. Za dokaz uzimaju navedene hadise. Ibn-Munzir kaže kako nije poznato da je bilo ko od ashaba imao drugačiji stav o tom pitanju. Međutim, Ebu-Hanifa smatra da saglasnost staratelja uopće nije uvjet za valjanost braka te da se žena može sama vjenčati, čak i bez dopuštenja svojih staratelja, ukoliko se uda za odgovarajuću osobu. Ebu-Hanifa kao dokaz za ovaj svoj stav uzima analogiju, poredeći ovaj slučaj s kupoprodajom, gdje je žena potpuno samostalna. (*Fethul-bari*, 9/94) Slijeđenje dokaza koji su navedeni je preče, a poznato je da nema kijasa (analogije) uz postojanje dokaza i prakse ashaba. Ono na čemu je većina isl. učenjaka, a to je da je nužna saglasnost staratelja je jače mišljenje, s tim što se u hanefijskom mezhebu slažu da ako se žena uda za osobu koja joj nije ravna niti joj odgovara, staratelj može opovrgnuti taj brak, tako da se vraća na osnovu, a to je da je interes žene da odabere sebi ravnoga što treba da zastupa staratelj. (prim. rec.)

5128. PRIČAO NAM JE Jahja, a njemu Veki‘, prenoseći od Hišama b. Urve, on od svoga oca, a ovaj od Aiše da je o ajetu:
“... nešto vam je već kazano u knjizi o ženama sirotim, kojima uskraćujete ono što im je propisano, a ne želite se njima oženiti...”[2] – rekla: “Ovo se odnosi na siroticu koja se nađe kod čovjeka i bude suvlasnik u njegovu imetku: svakako je najpreče da se on oženi njome, ali on ne pokazuje zanimanje za nju, pa je ometa da se uda zbog njenog imetka i ne dopušta da se uda za drugoga, ne želeći da neko drugi s njim dijeli njen imetak.”

٥١٢٨. حَدَّثَنَا يَحْيَى حَدَّثَنَا وَكِيعٌ عَنْ هِشَامِ بْنِ عُرْوَةَ عَنْ أَبِيهِ عَنْ عَائِشَةَ (وَمَا يُتْلَى عَلَيْكُمْ فِي الْكِتَابِ فِي يَتَامَى النِّسَاءِ اللاَّتِي لاَ تُؤْتُونَهُنَّ مَا كُتِبَ لَهُنَّ وَتَرْغَبُونَ أَنْ تَنْكِحُوهُنَّ) قَالَتْ هَذَا فِي الْيَتِيمَةِ الَّتِي تَكُونُ عِنْدَ الرَّجُلِ لَعَلَّهَا أَنْ تَكُونَ شَرِيكَتَهُ فِي مَالِهِ وَهُوَ أَوْلَى بِهَا فَيَرْغَبُ عَنْهَا أَنْ يَنْكِحَهَا فَيَعْضُلَهَا لِمَالِهَا وَلاَ يُنْكِحَهَا غَيْرَهُ كَرَاهِيَةَ أَنْ يَشْرَكَهُ أَحَدٌ فِي مَالِهَا .

5129. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Muhammed, njemu Hišam, ovom Ma‘mer, a njemu Zuhri, prenoseći od Salima, a on od Ibn-Omera (da je kazivao):
“Omer je nakon što mu je Hafsa, poslije smrti Ibn-Huzafe Sehmija, ashaba Poslanikova, sallallahu alejhi ve sellem, jednog od učesnika Bitke na Bedru, koji je umro u Medini, ostala udovica. Kaže Omer: sreo sam Osmana b. Affana i rekao mu: Ako hoćeš oženit ću te svojom kćerkom Hafsom.
“Osman mi reče: ‘Ja ću porazmisliti o tome.’ Nakon što je prošlo nekoliko noći, sreo me je i rekao mi: ‘Ja sam odlučio da se ne ženim ovih dana.’ Sreo sam zatim Ebu-Bekra i rekao mu: ‘Ako želiš, oženit ću te svojom kćerkom Hafsom...’”

٥١٢٩. حَدَّثَنَا عَبْدُاللهِ بْنُ مُحَمَّدٍ حَدَّثَنَا هِشَامٌ أَخْبَرَنَا مَعْمَرٌ حَدَّثَنَا الزُّهْرِيُّ قَالَ أَخْبَرَنِي سَالِمٌ أَنَّ ابْنَ عُمَرَ أَخْبَرَهُ أَنَّ عُمَرَ حِينَ تَأَيَّمَتْ حَفْصَةُ بِنْتُ عُمَرَ مِنِ ابْنِ حُذَافَةَ السَّهْمِيِّ وَكَانَ مِنْ أَصْحَابِ النَّبِيِّ ﷺ مِنْ أَهْلِ بَدْرٍ تُوُفِّيَ بِالْمَدِينَةِ فَقَالَ عُمَرُ لَقِيتُ عُثْمَانَ بْنَ عَفَّانَ فَعَرَضْتُ عَلَيْهِ فَقُلْتُ إِنْ شِئْتَ أَنْكَحْتُكَ حَفْصَةَ فَقَالَ سَأَنْظُرُ فِي أَمْرِي فَلَبِثْتُ لَيَالِيَ ثُمَّ لَقِيَنِي فَقَالَ بَدَا لِي أَنْ لاَ أَتَزَوَّجَ يَوْمِي هَذَا قَالَ عُمَرُ فَلَقِيتُ أَبَا بَكْرٍ فَقُلْتُ إِنْ شِئْتَ أَنْكَحْتُكَ حَفْصَةَ .

5130. PRIČAO NAM JE Ahmed b. Ebu-Amr, njemu njegov otac, a ovom Ibrahim, prenoseći od Junusa, a on od Hasana da mu je kazivao Ma‘kil b. Jesar kako je ajet: “... ne smetajte im da se ponovo udaju...” objavljen povodom njegova slučaja. On pripovijeda:
“Udao sam svoju sestru za jednog čovjeka, pa ju je pustio. Ali kada joj je istekao priček (iddet), on je ponovo došao da je prosi. Ja mu tada rekoh: ‘Ja sam te oženio, svoju ti sestru dao i lijepo te počastio, ali si je ti pustio, a sad si ponovo došao da je prosiš?!

٥١٣٠. حَدَّثَنَا أَحْمَدُ ابْنُ أَبِي عَمْرٍو قَالَ حَدَّثَنِي أَبِي قَالَ حَدَّثَنِي إِبْرَاهِيمُ عَنْ يُونُسَ عَنِ الْحَسَنِ (فَلاَ تَعْضُلُوهُنَّ) قَالَ حَدَّثَنِي مَعْقِلُ بْنُ يَسَارٍ أَنَّهَا نَزَلَتْ فِيهِ قَالَ زَوَّجْتُ أُخْتًا لِي مِنْ رَجُلٍ فَطَلَّقَهَا حَتَّى إِذَا انْقَضَتْ عِدَّتُهَا جَاءَ يَخْطُبُهَا فَقُلْتُ لَهُ زَوَّجْتُكَ وَفَرَشْتُكَ وَأَكْرَمْتُكَ فَطَلَّقْتَهَا ثُمَّ جِئْتَ

2 En-Nisa, 127.

Ne, tako mi Allaha, ona se nikada neće tebi vratiti!' On nije bio loš čovjek, a i ona mu se željela vratiti, pa je Uzvišeni Allah objavio: '... ne smetajte im da se ponovo udaju...' Tada sam rekao: 'Sada ću to ponovo učiniti, Allahov Poslaniče!' I nakon toga sam je ponovo udao za njega."

تَخْطُبُهَا لاَ وَاللهِ لاَ تَعُودُ إِلَيْكَ أَبَدًا وَكَانَ رَجُلاً لاَ بَأْسَ بِهِ وَكَانَتِ الْمَرْأَةُ تُرِيدُ أَنْ تَرْجِعَ إِلَيْهِ فَأَنْزَلَ اللهُ هَذِهِ الآيَةَ (فَلاَ تَعْضُلُوهُنَّ) فَقُلْتُ الآنَ أَفْعَلُ يَا رَسُولَ اللهِ قَالَ فَزَوَّجَهَا إِيَّاهُ .

O TOME AKO STARATELJ ZAPROSI ONU KOJA JE POD NJEGOVIM STARATELJSTVOM

بَاب إِذَا كَانَ الْوَلِيُّ هُوَ الْخَاطِبَ

Mugira b. Šu'ba zaprosio je ženu kojoj je on bio najbliži po starateljstvu, pa je naredio jednom čovjeku da ga vjenča s njom.
Abdur-Rahman b. Avf rekao je Umm-Hakimi, kćerki Karizovoj: "Hoćeš li da ti ja budem staratelj?"
"Hoću", odgovori ona, a on joj reče: "Ja te udajem za sebe."
Ata veli: "Neka (staratelj) pozove svjedoke da sam te oženio, ili neka naredi nekome od njenih da ga vjenča."
Sehl kaže: "Jedna je žena rekla Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem: 'Ja ti nudim brak!' Pa je jedan od prisutnih rekao: 'Allahov Poslaniče, ako ti nemaš potrebe za njom, udaj je za mene!'"

وَخَطَبَ الْمُغِيرَةُ بْنُ شُعْبَةَ امْرَأَةً هُوَ أَوْلَى النَّاسِ بِهَا فَأَمَرَ رَجُلاً فَزَوَّجَهُ وَقَالَ عَبْدُالرَّحْمَنِ بْنُ عَوْفٍ لأُمِّ حَكِيمٍ بِنْتِ قَارِظٍ أَتَجْعَلِينَ أَمْرَكِ إِلَيَّ قَالَتْ نَعَمْ فَقَالَ قَدْ زَوَّجْتُكِ وَقَالَ عَطَاءٌ لِيُشْهِدْ أَنِّي قَدْ نَكَحْتُكِ أَوْ لِيَأْمُرْ رَجُلاً مِنْ عَشِيرَتِهَا وَقَالَ سَهْلٌ قَالَتِ امْرَأَةٌ لِلنَّبِيِّ ﷺ أَهَبُ لَكَ نَفْسِي فَقَالَ رَجُلٌ يَا رَسُولَ اللهِ إِنْ لَمْ تَكُنْ لَكَ بِهَا حَاجَةٌ فَزَوِّجْنِيهَا .

5131. PRIČAO NAM JE Ibn-Selam, njemu Ebu-Mu'avija, a ovom Hišam, prenoseći od svoga oca, a on od Aiše, radijallahu anha, da je, tumačeći riječi Uzvišenog Allaha: "Oni traže od tebe propise o ženama. Reci: 'Allah će vam objasniti propise o njima...'"[1] – rekla: "Ovo se odnosi na siroticu koja se nađe u kući čovjeka i bude suvlasnik u njegovu imetku; on ne pokazuje zanimanje da se njome oženi, a istovremeno prezire da je za drugog uda, ne želeći da neko drugi s njim dijeli njegov imetak, te je tako izolira. Uzvišeni Allah zabranio im je (starateljima) da to čine."

٥١٣١. حَدَّثَنَا ابْنُ سَلاَمٍ أَخْبَرَنَا أَبُو مُعَاوِيَةَ حَدَّثَنَا هِشَامٌ عَنْ أَبِيهِ عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهَا فِي قَوْلِهِ (وَيَسْتَفْتُونَكَ فِي النِّسَاءِ قُلِ اللهُ يُفْتِيكُمْ فِيهِنَّ) إِلَى آخِرِ الآيَةِ قَالَتْ هِيَ الْيَتِيمَةُ تَكُونُ فِي حَجْرِ الرَّجُلِ قَدْ شَرِكَتْهُ فِي مَالِهِ فَيَرْغَبُ عَنْهَا أَنْ يَتَزَوَّجَهَا وَيَكْرَهُ أَنْ يُزَوِّجَهَا غَيْرَهُ فَيَدْخُلَ عَلَيْهِ فِي مَالِهِ فَيَحْبِسُهَا فَنَهَاهُمُ اللهُ عَنْ ذَلِكَ .

1 En-Nisa, 127.

5132. PRIČAO NAM JE Ahmed b. Mikdam, njemu Fudajl b. Sulejman, a ovom Ebu-Hazim, prenoseći od Sehla b. Sa'da (da je kazivao): "Jedne smo prilike sjedili kod Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, kada je došla neka žena i ponudila mu brak. On ju je dobro pogledao, dižući i spuštajući svoj pogled, ali nije prihvatio njenu ponudu. Jedan mu od prisutnih ashaba reče: 'Udaj je za mene, Allahov Poslaniče!' Poslanik ga, sallallahu alejhi ve sellem, upita: 'Imaš li išta sa sobom?' 'Ne.' odgovori on. 'Nemaš čak ni gvozdeni prsten?', upita Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem. 'Nemam ni gvozdeni prsten, ali mogu raspoloviti ovaj svoj ogrtač i dati joj polovicu, a sebi uzeti drugu. 'Ne', reče mu, a Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, ga tada upita: 'Znaš li šta od Kur'ana napamet?' 'Da', odgovori on. 'Idi, udajem je za tebe na osnovu onoga što znaš napamet iz Kur'ana', reče Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem."	٥١٣٢. حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ الْمِقْدَامِ حَدَّثَنَا فُضَيْلُ بْنُ سُلَيْمَانَ حَدَّثَنَا أَبُو حَازِمٍ حَدَّثَنَا سَهْلُ بْنُ سَعْدٍ كُنَّا عِنْدَ النَّبِيِّ ﷺ جُلُوسًا فَجَاءَتْهُ امْرَأَةٌ تَعْرِضُ نَفْسَهَا عَلَيْهِ فَخَفَّضَ فِيهَا النَّظَرَ وَرَفَعَهُ فَلَمْ يُرِدْهَا فَقَالَ رَجُلٌ مِنْ أَصْحَابِهِ زَوِّجْنِيهَا يَا رَسُولَ اللهِ قَالَ أَعِنْدَكَ مِنْ شَيْءٍ قَالَ مَا عِنْدِي مِنْ شَيْءٍ قَالَ وَلاَ خَاتَمٌ مِنْ حَدِيدٍ قَالَ وَلاَ خَاتَمٌ مِنْ حَدِيدٍ وَلَكِنْ أَشُقُّ بُرْدَتِي هَذِهِ فَأُعْطِيهَا النِّصْفَ وَآخُذُ النِّصْفَ قَالَ لاَ هَلْ مَعَكَ مِنَ الْقُرْآنِ شَيْءٌ قَالَ نَعَمْ قَالَ اذْهَبْ فَقَدْ زَوَّجْتُكَهَا بِمَا مَعَكَ مِنَ الْقُرْآنِ .
O TOME KAD ČOVJEK ŽENI I UDAJE SVOJU MALOLJETNU DJECU	**باب إِنْكَاحِ الرَّجُلِ وَلَدَهُ الصِّغَارَ**
Uzvišeni Allah kaže: "... i one koje mjesečno pranje nisu ni dobile..."[2] To znači da je priček (iddet) malodobne žene tri mjeseca.	لِقَوْلِ اللهِ تَعَالَى (وَاللاَّئِي لَمْ يَحِضْنَ) فَجَعَلَ عِدَّتَهَا ثَلاَثَةَ أَشْهُرٍ قَبْلَ الْبُلُوغِ .
5133. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Jusuf, a njemu Sufjan, prenoseći od Hišama, on od svoga oca, a ovaj od Aiše, radijallahu anha, (da je kazivala): "Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, oženio se mnome kada sam imala šest godina, a uvedena sam mu kada sam imala devet godina. S njim sam provela devet godina."	٥١٣٣. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ يُوسُفَ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ عَنْ هِشَامٍ عَنْ أَبِيهِ عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهَا أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ تَزَوَّجَهَا وَهِيَ بِنْتُ سِتِّ سِنِينَ وَأُدْخِلَتْ عَلَيْهِ وَهِيَ بِنْتُ تِسْعٍ وَمَكَثَتْ عِنْدَهُ تِسْعًا .

2 Et-Talak, 4.

O TOME KAD ČOVJEK UDA SVOJU KĆERKU ZA HALIFU

باب تزويج الأب ابنته من الإمام

Omer veli: "Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, zaprosio je od mene Hafsu, pa sam je udao za njega."

وَقَالَ عُمَرُ خَطَبَ النَّبِيُّ ﷺ إِلَيَّ حَفْصَةَ فَأَنْكَحْتُهُ .

5134. PRIČAO NAM JE Mu'alla b. Esed, a njemu Vuhejb, prenoseći od Hišama b. Urve, on od svoga oca, a ovaj od Aiše (da je kazivala) da se Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, oženio njome kada je imala šest godina, a počeo je živjeti sa njom kada je imala devet godina. Hišam veli: "Meni su kazivali da je ona provela kod njega devet godina."

٥١٣٤ . حَدَّثَنَا مُعَلَّى بْنُ أَسَدٍ حَدَّثَنَا وُهَيْبٌ عَنْ هِشَامِ بْنِ عُرْوَةَ عَنْ أَبِيهِ عَنْ عَائِشَةَ أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ تَزَوَّجَهَا وَهِيَ بِنْتُ سِتِّ سِنِينَ وَبَنَى بِهَا وَهِيَ بِنْتُ تِسْعِ سِنِينَ قَالَ هِشَامٌ وَأُنْبِئْتُ أَنَّهَا كَانَتْ عِنْدَهُ تِسْعَ سِنِينَ .

HALIFA JE STARATELJ

باب السلطان ولي

Poslanik je, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Udajem je za tebe na osnovu onoga što znaš napamet iz Kur'ana!"

لِقَوْلِ النَّبِيِّ ﷺ زَوَّجْنَاكَهَا بِمَا مَعَكَ مِنَ الْقُرْآنِ .

5135. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Jusuf, njemu Malik, prenoseći od Ebu-Hazima, a on od Sehla b. Sa'da da je kazivao: "Jedna je žena došla Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, i rekla: 'Ja ti nudim brak!', a nakon toga dugo je ostala stojeći. Jedan od prisutnih reče: 'Udaj je za mene, ako tebi nije potrebna!'
'Imaš li šta da joj daš kao mehr?', upita ga Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem.
'Imam samo svoj donji prekrivač (izar)', odgovori on.
'Ako joj daš prekrivač', reče mu Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, 'ostat ćeš bez odjeće! Potraži bar nešto!'
'Ništa ne nalazim!', odgovori ovaj.
'Potraži bar gvozdeni prsten!', predloži mu Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, ali on ni to ne nađe, te mu Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, reče: 'Znaš li šta (na pamet) iz Kur'ana?'
'Da', reče čovjek, 'znam tu i tu suru', i pobroja ih.
'Udajem je za tebe na osnovu onoga što znaš napamet iz Kur'ana!', reče mu Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem."

٥١٣٥ . حَدَّثَنَا عَبْدُ اللهِ بْنُ يُوسُفَ أَخْبَرَنَا مَالِكٌ عَنْ أَبِي حَازِمٍ عَنْ سَهْلِ بْنِ سَعْدٍ قَالَ جَاءَتِ امْرَأَةٌ إِلَى رَسُولِ اللهِ ﷺ فَقَالَتْ إِنِّي وَهَبْتُ مِنْ نَفْسِي فَقَامَتْ طَوِيلاً فَقَالَ رَجُلٌ زَوِّجْنِيهَا إِنْ لَمْ تَكُنْ لَكَ بِهَا حَاجَةٌ قَالَ هَلْ عِنْدَكَ مِنْ شَيْءٍ تُصْدِقُهَا قَالَ مَا عِنْدِي إِلاَّ إِزَارِي فَقَالَ إِنْ أَعْطَيْتَهَا إِيَّاهُ جَلَسْتَ لاَ إِزَارَ لَكَ فَالْتَمِسْ شَيْئًا فَقَالَ مَا أَجِدُ شَيْئًا فَقَالَ الْتَمِسْ وَلَوْ خَاتَمًا مِنْ حَدِيدٍ فَلَمْ يَجِدْ فَقَالَ أَمَعَكَ مِنَ الْقُرْآنِ شَيْءٌ قَالَ نَعَمْ سُورَةُ كَذَا وَسُورَةُ كَذَا لِسُوَرٍ سَمَّاهَا فَقَالَ قَدْ زَوَّجْنَاكَهَا بِمَا مَعَكَ مِنَ الْقُرْآنِ .

OTAC ILI BILO KO DRUGI UDAT ĆE NEVINU (DJEVOJKU) ILI VEĆ UDAVANU (ŽENU) JEDINO UZ NJEN PRISTANAK

باب لا يُنْكِحُ الأَبُ وغيرُهُ البِكْرَ والثَّيِّبَ إلا برضاها

5136. PRIČAO NAM JE Mu'az b. Fedala, njemu Hišam, prenoseći od Jahje, on od Ebu-Seleme, a ovaj od Ebu-Hurejre (da je kazivao):
"Poslanik je, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: 'Udavana žena neće se vjenčati bez njenog odobrenja, a nevina se neće udati bez njene saglasnosti.'
'A šta je to njena saglasnost, Allahov Poslaniče?', upitaše prisutni.
'Da šuti', odgovori Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem."

٥١٣٦. حَدَّثَنَا مُعَاذُ بْنُ فَضَالَةَ حَدَّثَنَا هِشَامٌ عَنْ يَحْيَى عَنْ أَبِي سَلَمَةَ أَنَّ أَبَا هُرَيْرَةَ حَدَّثَهُمْ أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ قَالَ لاَ تُنْكَحُ الأَيِّمُ حَتَّى تُسْتَأْمَرَ وَلاَ تُنْكَحُ الْبِكْرُ حَتَّى تُسْتَأْذَنَ قَالُوا يَا رَسُولَ اللهِ وَكَيْفَ إِذْنُهَا قَالَ أَنْ تَسْكُتَ .

5137. PRIČAO NAM JE Amr b. Rebi' b. Tarik, a njemu Lejs, prenoseći od Ibn-Ebu-Mulejke, on od Ebu-Amra, štićenika Aišinog, a ovaj od Aiše (da je kazivala):
"Rekla sam: 'Allahov Poslaniče, nevina se djevojka stidi!' 'Njeno je zadovoljstvo njena šutnja', reče on."

٥١٣٧. حَدَّثَنَا عَمْرُو بْنُ الرَّبِيعِ بْنِ طَارِقٍ قَالَ أَخْبَرَنَا اللَّيْثُ عَنِ ابْنِ أَبِي مُلَيْكَةَ عَنْ أَبِي عَمْرٍو مَوْلَى عَائِشَةَ عَنْ عَائِشَةَ أَنَّهَا قَالَتْ يَا رَسُولَ اللهِ إِنَّ الْبِكْرَ تَسْتَحِي قَالَ رِضَاهَا صَمْتُهَا .

AKO ČOVJEK UDA SVOJU KĆERKU, A ONA NE BUDE ZADOVOLJNA, BRAK SE PONIŠTAVA

باب إذا زَوَّجَ ابْنَتَهُ وهِيَ كارِهَةٌ فنِكاحُهُ مَرْدُودٌ

5138. PRIČAO NAM JE Isma'il, a njemu Malik, prenoseći od Abdur-Rahmana b. Kasima, on od svoga oca, ovaj od Abdur-Rahmana i Mudžemmea, sinova Jezida b. Džarije, a oni od Hansae Ensari, kćerke Hizamove, (da je kazivala):
"Da ju je njen otac udao – a već je ranije bila udavana – te nisam bila zadovoljna. Otišla sam do Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, i on je poništio taj brak."

٥١٣٨. حَدَّثَنَا إِسْمَاعِيلُ قَالَ حَدَّثَنِي مَالِكٌ عَنْ عَبْدِالرَّحْمَنِ بْنِ الْقَاسِمِ عَنْ أَبِيهِ عَنْ عَبْدِالرَّحْمَنِ وَمُجَمِّعٍ ابْنَيْ يَزِيدَ بْنِ جَارِيَةَ عَنْ خَنْسَاءَ بِنْتِ خِذَامٍ الأَنْصَارِيَّةِ أَنَّ أَبَاهَا زَوَّجَهَا وَهْيَ ثَيِّبٌ فَكَرِهَتْ ذَلِكَ فَأَتَتْ رَسُولَ اللهِ ﷺ فَرَدَّ نِكَاحَهُ .

5139. PRIČAO NAM JE Ishak, njemu Jezid, ovom Jahja, a njemu Kasim b. Muhammed, prenoseći od Abdur-Rahmana b. Jezida i Mudžemmea b. Jezida da su kazivali kako je čovjek po imenu Hizam udao svoju kćerku... (slično prethodnom hadisu).

٥١٣٩. حَدَّثَنَا إِسْحَاقُ أَخْبَرَنَا يَزِيدُ أَخْبَرَنَا يَحْيَى أَنَّ الْقَاسِمَ بْنَ مُحَمَّدٍ حَدَّثَهُ أَنَّ عَبْدَالرَّحْمَنِ ابْنَ يَزِيدَ وَمُجَمِّعَ بْنَ يَزِيدَ حَدَّثَاهُ أَنَّ رَجُلاً يُدْعَى خِذَامًا أَنْكَحَ ابْنَةً لَهُ نَحْوَهُ .

O UDAJI SIROTICE

باب تَزْوِيجِ الْيَتِيمَةِ

Uzvišeni Allah kaže: "Ako se bojite da prema ženama sirotim nećete pravedni biti, onda se ženite onim ženama koje su vam dopuštene..."[1]
Dopušteno je staratelju – ako mu čovjek rekne: "Udaj za mene tu i tu!" – da ne odgovori odmah, ili da ga upita: "Šta imaš sa sobom?" Ako ovaj odgovori: "Ja imam to i to", može proći neko vrijeme prije nego što staratelj odgovori: "Udajem je za tebe!" (O tome Sehl prenosi hadis od Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem).[2]

لِقَوْلِهِ (وَإِنْ خِفْتُمْ أَلاَّ تُقْسِطُوا فِي الْيَتَامَى فَانْكِحُوا) وَإِذَا قَالَ لِلْوَلِيِّ زَوِّجْنِي فُلاَنَةَ فَمَكُثَ سَاعَةً أَوْ قَالَ مَا مَعَكَ فَقَالَ مَعِي كَذَا وَكَذَا أَوْ لَبِثَا ثُمَّ قَالَ زَوَّجْتُكَهَا فَهُوَ جَائِزٌ فِيهِ سَهْلٌ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ.

5140. PRIČAO NAM JE Ebu-Jeman, njemu Šu'ajb, ovom Zuhri, a njemu Lejs, prenoseći od Ukajla, ovaj od Ibn-Šihaba, a on od Urve b. Zubejra da je kazivao: "Upitao sam Aišu, radijallahu anha: 'O majko naša, šta kažeš o riječima Uzvišenog: 'Ako se bojite da prema ženama sirotim nećete pravedni biti...', sve do riječi: 'ili – eto vam onih koje posjedujete'?', pa mi je ona odgovorila: 'Sestriću moj, to se odnosi na siroticu koja se nađe u kući svoga staratelja, pa se on poželi (oženiti njome zbog) njene ljepote i imetka, ne namjeravajući joj isplatiti puni mehr. Uzvišeni je Allah (takvim stárateljima) zabranio da se njima žene, izuzev ako im potpuno isplate mehr; a mogu se ženiti drugim ženama mimo njih.' Aiša također veli da su mnogi o tome pitali Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, te je Uzvišeni Allah objavio: 'Oni od tebe traže propise o ženama....'do riječi: 'i ne želite da se s njima oženite',[3] pa im je (stárateljima) objavio u ovom ajetu da djevojka jetim ako ima imetak i ljepotu žele se oženiti i biti bliski s njima i imati njihov mehr a odlučuju da je ostave i ožene se drugom ženom ukoliko sirotica nije lijepa i bogata. Dakle, kao što ih ostavljaju kada nemaju

٥١٤٠. حَدَّثَنَا أَبُو الْيَمَانِ أَخْبَرَنَا شُعَيْبٌ عَنِ الزُّهْرِيِّ وَقَالَ اللَّيْثُ حَدَّثَنِي عُقَيْلٌ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ أَخْبَرَنِي عُرْوَةُ بْنُ الزُّبَيْرِ أَنَّهُ سَأَلَ عَائِشَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهَا قَالَ لَهَا يَا أُمَّتَاهْ (وَإِنْ خِفْتُمْ أَلاَّ تُقْسِطُوا فِي الْيَتَامَى) إِلَى قَوْلِهِ (مَا مَلَكَتْ أَيْمَانُكُمْ) قَالَتْ عَائِشَةُ يَا ابْنَ أُخْتِي هَذِهِ الْيَتِيمَةُ تَكُونُ فِي حَجْرِ وَلِيِّهَا فَيَرْغَبُ فِي جَمَالِهَا وَمَالِهَا وَيُرِيدُ أَنْ يَنْتَقِصَ مِنْ صَدَاقِهَا فَنُهُوا عَنْ نِكَاحِهِنَّ إِلاَّ أَنْ يُقْسِطُوا لَهُنَّ فِي إِكْمَالِ الصَّدَاقِ وَأُمِرُوا بِنِكَاحِ مَنْ سِوَاهُنَّ مِنَ النِّسَاءِ قَالَتْ عَائِشَةُ اسْتَفْتَى النَّاسُ رَسُولَ اللهِ ﷺ بَعْدَ ذَلِكَ فَأَنْزَلَ اللهُ (وَيَسْتَفْتُونَكَ فِي النِّسَاءِ) إِلَى قَوْلِهِ (وَتَرْغَبُونَ أَنْ تَنْكِحُوهُنَّ) فَأَنْزَلَ اللهُ عَزَّ وَجَلَّ لَهُمْ فِي هَذِهِ الآيَةِ أَنَّ الْيَتِيمَةَ إِذَا كَانَتْ ذَاتَ مَالٍ وَجَمَالٍ رَغِبُوا فِي نِكَاحِهَا وَنَسَبِهَا وَالصَّدَاقِ وَإِذَا كَانَتْ مَرْغُوبًا عَنْهَا فِي قِلَّةِ الْمَالِ وَالْجَمَالِ تَرَكُوهَا وَأَخَذُوا غَيْرَهَا

1 En-Nisa, 3.

2 Ovim se želi kazati da je, ukoliko prosidba i saglasnost ne budu uslijedili odmah jedno nakon drugog, nego između njih bude drugog govora, ili prođe određeno vrijeme, brak važeći.

3 En-Nisa, 127.

želje prema njima, isto tako ih ne mogu uzeti za žene, ako to zažele, jedino ako će biti pravedni prema njima i isplatiti im mehr u njegovoj potpunoj vrijednosti."

مِنَ النِّسَاءِ قَالَتْ فَكَمَا يَتْرُكُونَهَا حِينَ يَرْغَبُونَ عَنْهَا فَلَيْسَ لَهُمْ أَنْ يَنْكِحُوهَا إِذَا رَغِبُوا فِيهَا إِلاَّ أَنْ يُقْسِطُوا لَهَا وَيُعْطُوهَا حَقَّهَا الأَوْفَى مِنَ الصَّدَاقِ .

O TOME KAD PROSAC KAŽE STARATELJU: "UDAJ ZA MENE TU I TU!", A ON MU ODGOVORI: "UDAJEM JE ZA TEBE ZA TOLIKO I TOLIKO!" U TOM JE SLUČAJU BRAK VAŽEĆI, IAKO NIJE UPITAO PROSCA DA LI JE ZADOVOLJAN I DA LI PRIHVATA

بَاب إِذَا قَالَ الْخَاطِبُ لِلْوَلِيِّ زَوِّجْنِي فُلاَنَةَ فَقَالَ قَدْ زَوَّجْتُكَ بِكَذَا وَكَذَا جَازَ النِّكَاحُ وَإِنْ لَمْ يَقُلْ لِلزَّوْجِ أَرَضِيتَ أَوْ قَبِلْتَ

5141. PRIČAO NAM JE Ebu-Nu'man, a njemu Hammad b. Zejd, prenoseći od Ebu-Hazima, a on od Sehla (da je kazivao):

"Jedna je žena došla Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, i ponudila mu brak, pa je on odgovorio: 'Ja sada nemam potrebe za ženama.'

'Udaj je za mene, Allahov Poslaniče!', reče jedan od prisutnih.

'Šta imaš sa sobom?', upita ga Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem.

'Nemam ništa', odgovori on.

'Daj joj barem gvozdeni prsten!', reče Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem.

'Ja nemam ništa!', ponovi on.

'Znaš li napamet išta iz Kur'ana?', upita Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem.

'Da, to i to', odgovori ovaj. 'Udajem je za tebe na osnovu onoga što znaš napamet iz Kur'ana!', reče mu Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem."

٥١٤١. حَدَّثَنَا أَبُو النُّعْمَانِ حَدَّثَنَا حَمَّادُ بْنُ زَيْدٍ عَنْ أَبِي حَازِمٍ عَنْ سَهْلِ بْنِ سَعْدٍ رَضِي الله عنه أَنَّ امْرَأَةً أَتَتِ النَّبِيَّ ﷺ فَعَرَضَتْ عَلَيْهِ نَفْسَهَا فَقَالَ مَا لِي الْيَوْمَ فِي النِّسَاءِ مِنْ حَاجَةٍ فَقَالَ رَجُلٌ يَا رَسُولَ اللهِ زَوِّجْنِيهَا قَالَ مَا عِنْدَكَ قَالَ مَا عِنْدِي شَيْءٌ قَالَ أَعْطِهَا وَلَوْ خَاتَمًا مِنْ حَدِيدٍ قَالَ مَا عِنْدِي شَيْءٌ قَالَ فَمَا عِنْدَكَ مِنَ الْقُرْآنِ قَالَ كَذَا وَكَذَا قَالَ فَقَدْ مَلَّكْتُكَهَا بِمَا مَعَكَ مِنَ الْقُرْآنِ .

MUSLIMAN NEĆE PROSITI ONU KOJA JE OD NJEGOVOG BRATA (MUSLIMANA) VEĆ ZAPROŠENA, NEGO ĆE SAČEKATI DA SE TAJ OŽENI NJOME ILI DA JE OSTAVI

باب لا يخطب على خطبة اخيه حتى ينكح أو يدع

5142. PRIČAO NAM JE Mekki b. Ibrahim, njemu Ibn-Džurejdž, prenoseći od Nafija, a on Ibn-Omera, radijallahu anhuma, da je rekao:
"Poslanik je, sallallahu alejhi ve sellem, zabranio da se da se jedan drugom namećete u kupoprodaji. I neka niko ne prosi ženu koju je zaprosio njegov brat sve dok on ne odustane, ili mu sam to ne dopusti."

٥١٤٢. حَدَّثَنَا مَكِّيُّ بْنُ إِبْرَاهِيمَ حَدَّثَنَا ابْنُ جُرَيْجٍ قَالَ سَمِعْتُ نَافِعًا يُحَدِّثُ أَنَّ ابْنَ عُمَرَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا كَانَ يَقُولُ نَهَى النَّبِيُّ ﷺ أَنْ يَبِيعَ بَعْضُكُمْ عَلَى بَيْعِ بَعْضٍ وَلاَ يَخْطُبَ الرَّجُلُ عَلَى خِطْبَةِ أَخِيهِ حَتَّى يَتْرُكَ الْخَاطِبُ قَبْلَهُ أَوْ يَأْذَنَ لَهُ الْخَاطِبُ .

5143. PRIČAO NAM JE Jaḥja b. Bukejr, njemu Lejs, prenoseći od Dža'fera b. Rebije, a on od A'redža da je Ebu-Hurejra kazivao:
"Prenosi se da je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: 'Čuvajte se sumnjičenja, jer je sumnjičenje najlažniji govor! I nemojte uhoditi jedni druge, niti jedni drugima istraživati mahane, niti se međusobno mrziti, već budite braća!'"

٥١٤٣. حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ بُكَيْرٍ حَدَّثَنَا اللَّيْثُ عَنْ جَعْفَرِ بْنِ رَبِيعَةَ عَنِ الأَعْرَجِ قَالَ قَالَ أَبُو هُرَيْرَةَ يَأْثُرُ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ إِيَّاكُمْ وَالظَّنَّ فَإِنَّ الظَّنَّ أَكْذَبُ الْحَدِيثِ وَلاَ تَجَسَّسُوا وَلاَ تَحَسَّسُوا وَلاَ تَبَاغَضُوا وَكُونُوا إِخْوَانًا .

5144. "I neka niko od vas ne prosi onu koja je već zaručena od njegova brata (muslimana), sve dok se on njome ne oženi ili ne odustane!"

٥١٤٤. وَلاَ يَخْطُبُ الرَّجُلُ عَلَى خِطْبَةِ أَخِيهِ حَتَّى يَنْكِحَ أَوْ يَتْرُكَ .

O POJAŠNJENJU OSTAVLJANJA ZARUKE

باب تفسير ترك الخطبة

5145. PRIČAO NAM JE Ebu-Jeman, njemu Šu'ajb, prenoseći od Zuhrija, on od Salima b. Abdullaha, ovaj od Abdullaha b. Omera, radijallahu anhuma, a on od Omera, radijallahu anhu, da je kazivao:
"(Kada mi je kćerka Hafsa postala udovica), sreo sam Ebu-Bekra i rekao mu: 'Ako hoćeš, oženit ću te svojom kćerkom Hafsom!' Nakon što je prošlo nekoliko noći, zaprosio ju je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem.

٥١٤٥. حَدَّثَنَا أَبُو الْيَمَانِ أَخْبَرَنَا شُعَيْبٌ عَنِ الزُّهْرِيِّ قَالَ أَخْبَرَنِي سَالِمُ بْنُ عَبْدِاللهِ أَنَّهُ سَمِعَ عَبْدَاللهِ بْنَ عُمَرَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا يُحَدِّثُ أَنَّ عُمَرَ بْنَ الْخَطَّابِ حِينَ تَأَيَّمَتْ حَفْصَةُ قَالَ عُمَرُ لَقِيتُ أَبَا بَكْرٍ فَقُلْتُ إِنْ شِئْتَ أَنْكَحْتُكَ

Poslije toga sreo me je Ebu-Bekr i rekao mi: ‘Mene je spriječilo da ti odgovorim na ponudu samo to što sam znao da ju je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, već bio spomenuo, a ja nisam želio odati tajnu Poslanikovu, sallallahu alejhi ve sellem. A da ju je ostavio Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, ja bih je prihvatio.’”
Ovo predanje potvrđuju Junus, Musa b. Ukba i Ibn-Ebu-Atik, koji ga prenose od Zuhrija.

حَفْصَةَ بِنْتَ عُمَرَ فَلَبِثْتُ لَيَالِيَ ثُمَّ خَطَبَهَا رَسُولُ اللَّهِ ﷺ فَلَقِيَنِي أَبُو بَكْرٍ فَقَالَ إِنَّهُ لَمْ يَمْنَعْنِي أَنْ أَرْجِعَ إِلَيْكَ فِيمَا عَرَضْتَ إِلاَّ أَنِّي قَدْ عَلِمْتُ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ قَدْ ذَكَرَهَا فَلَمْ أَكُنْ لِأُفْشِيَ سِرَّ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ وَلَوْ تَرَكَهَا لَقَبِلْتُهَا تَابَعَهُ يُونُسُ وَمُوسَى ابْنُ عُقْبَةَ وَابْنُ أَبِي عَتِيقٍ عَنِ الزُّهْرِيِّ .

O HUTBI (BESJEDI) PRILIKOM VJENČANJA

باب الْخُطْبَةِ

5146. PRIČAO NAM JE Kabisa, njemu Sufjan, prenoseći od Zejda b. Eslema, koji kaže da je čuo Ibn-Omera kada je rekao:
“Došla su dva čovjeka s istoka i održala hutbu (besjedu), pa je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: ‘Zaista u rječitosti ima sihra!’”[1]

٥١٤٦ . حَدَّثَنَا قَبِيصَةُ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ عَنْ زَيْدِ بْنِ أَسْلَمَ قَالَ سَمِعْتُ ابْنَ عُمَرَ يَقُولُ جَاءَ رَجُلاَنِ مِنَ الْمَشْرِقِ فَخَطَبَا فَقَالَ النَّبِيُّ ﷺ إِنَّ مِنَ الْبَيَانِ لَسِحْرًا .

O UPOTREBI DEFA PRILIKOM VJENČANJA I SVADBENOG VESELJA

باب ضَرْبِ الدُّفِّ فِي النِّكَاحِ وَالْوَلِيمَةِ

5147. PRIČAO NAM JE Musedded, njemu Bišr b. Mufeddal, a ovom Halid b. Zekvan, koji kaže da je Rebi‘, kćerka Mu‘avviza b. Afraa, rekla:
“Došao mi je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, na dan kada sam stupila u brak i sjeo na moju postelju, isto kao što ti sada sjediš, pa su naše robinje počele udarati u def i hvaliti one od mojih predaka koji su ubijeni u Bici na Bedru. Tada jedna od njih reče: ‘I među nama je Poslanik, koji zna šta će se sutra desiti!’ ‘Ostavi se toga’, reče joj on, ‘i govori ono što si malo prije govorila!’”[2]

٥١٤٧ . حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ حَدَّثَنَا بِشْرُ بْنُ الْمُفَضَّلِ حَدَّثَنَا خَالِدُ بْنُ ذَكْوَانَ قَالَ قَالَتِ الرُّبَيِّعُ بِنْتُ مُعَوِّذِ بْنِ عَفْرَاءَ جَاءَ النَّبِيُّ ﷺ فَدَخَلَ حِينَ بُنِيَ عَلَيَّ فَجَلَسَ عَلَى فِرَاشِي كَمَجْلِسِكَ مِنِّي فَجَعَلَتْ جُوَيْرِيَاتٌ لَنَا يَضْرِبْنَ بِالدُّفِّ وَيَنْدُبْنَ مَنْ قُتِلَ مِنْ آبَائِي يَوْمَ بَدْرٍ إِذْ قَالَتْ إِحْدَاهُنَّ وَفِينَا نَبِيٌّ يَعْلَمُ مَا فِي غَدٍ فَقَالَ دَعِي هَذِهِ وَقُولِي بِالَّذِي كُنْتِ تَقُولِينَ .

---

1 Islamska ulema saglasna je da hutba (besjeda) prilikom vjenčanja nije obavezna. Izuzetak čine zahirije, koji smatraju da je hutba obavezna. (*Fethul-bari*, 9/109)

2 Iz ovog hadisa zaključuje se da je dopušteno obznaniti sklapanje braka defom i islamu primjerenom pjesmom te hvaliti čovjeka u njegovu prisustvu ukoliko se ne pretjera granica dopuštenoga. Osim toga, zaključuje se da gajb (skriveno) ne zna niko osim Allaha. (*Fethul-bari*, 9/111)

O RIJEČIMA UZVIŠENOG: "I DRAGA SRCA ŽENAMA VJENČANE DAROVE NJIHOVE DAJTE!"[1] I O VELIKOM MEHRU I NJEGOVU NAJMANJEM IZNOSU

باب قَوْلِ اللَّهِ تعالى (وآتوا النِّساء صدُقَاتهنَّ نِحْلةً وكثرةِ المَهْرِ وأدْنى ما يجُوزُ مِن الصَّداقِ)

te o riječima Uzvišenog: "... i jednoj od njih dali ste mnogo blaga; ne oduzimajte ništa od toga!"[2], a također i: "... ili prije nego što im vjenčani dar odredite..."[3] Sehl b. Sa'd kaže da je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "... barem gvozdeni prsten."

وَقَوْلِهِ تَعَالَى (وَآتَيْتُمْ إِحْدَاهُنَّ قِنْطَارًا فَلاَ تَأْخُذُوا مِنْهُ شَيْئًا) وَقَوْلِهِ جَلَّ ذِكْرُهُ (أَوْ تَفْرِضُوا لَهُنَّ فَرِيضَةً) وَقَالَ سَهْلٌ قَالَ النَّبِيُّ ﷺ وَلَوْ خَاتَمًا مِنْ حَدِيدٍ .

5148. PRIČAO NAM JE Sulejman b. Harb, njemu Šu'ba, prenoseći od Abdul-Aziza b. Suhejba, a on od Enesa (da je kazivao):
"Abdur-Rahman b. Avf oženio se ženom davši joj zlata u težini datuline košpice. Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, primijetio je radost na njegovu licu (zbog ženidbe), pa ga je upitao o tome, a on mu odgovori: 'Oženio sam se ženom davši joj zlata u težini datuline košpice.'"
Katada prenosi od Enesa da se Abdur-Rahman b. Avf oženio ženom davši joj zlata u težini datuline košpice.

٥١٤٨. حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ حَرْبٍ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ عَنْ عَبْدِالْعَزِيزِ بْنِ صُهَيْبٍ عَنْ أَنَسٍ أَنَّ عَبْدَالرَّحْمَنِ بْنَ عَوْفٍ تَزَوَّجَ امْرَأَةً عَلَى وَزْنِ نَوَاةٍ فَرَأَى النَّبِيُّ ﷺ بَشَاشَةَ الْعُرْسِ فَسَأَلَهُ فَقَالَ إِنِّي تَزَوَّجْتُ امْرَأَةً عَلَى وَزْنِ نَوَاةٍ وَعَنْ قَتَادَةَ عَنْ أَنَسٍ أَنَّ عَبْدَالرَّحْمَنِ بْنَ عَوْفٍ تَزَوَّجَ امْرَأَةً عَلَى وَزْنِ نَوَاةٍ مِنْ ذَهَبٍ .

O VJENČANJU NA OSNOVU (POZNAVANJA) KUR'ANA, BEZ MEHRA

باب التَّزْوِيجِ على القُرْآنِ وبِغيْرِ صداقٍ

5149. PRIČAO NAM JE Ali b. Abdullah, a njemu Sufjan, prenoseći on Ebu-Hazima da je čuo Sehla b. Sa'da Sa'idija kada je kazivao:
"Bio sam u jednom društvu kod Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, kada je ustala jedna žena i rekla: 'Allahov Poslaniče, ova ti žena nudi brak, pa vidi šta ćeš!' On joj ništa ne odgovori, ali ona ponovo ustade

٥١٤٩. حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ عَبْدِاللهِ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ سَمِعْتُ أَبَا حَازِمٍ يَقُولُ سَمِعْتُ سَهْلَ بْنَ سَعْدٍ السَّاعِدِيَّ يَقُولُ إِنِّي لَفِي الْقَوْمِ عِنْدَ رَسُولِ اللهِ ﷺ إِذْ قَامَتِ امْرَأَةٌ فَقَالَتْ يَا رَسُولَ اللهِ إِنَّهَا قَدْ وَهَبَتْ نَفْسَهَا لَكَ فَرَ فِيهَا رَأْيَكَ فَلَمْ يُجِبْهَا شَيْئًا ثُمَّ قَامَتْ

1 En-Nisa, 4.
2 En-Nisa, 20.
3 El-Bekara, 236.

i reče: 'Allahov Poslaniče, ova ti žena nudi brak, pa nam reci svoje mišljenje o tome!' On joj ponovo ništa ne odgovori, te ona ustade i po treći put i reče: 'Allahov Poslaniče, ova ti žena nudi brak, pa nam reci svoje mišljenje o tome!' Tada je ustao jedan čovjek i rekao: 'Allahov Poslaniče, udaj je za mene!'
'A šta imaš (da joj daš kao mehr)?', upita ga Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem.
'Nemam ništa', odgovori ovaj.
'Idi i potraži makar gvozdeni prsten!', reče mu Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem. Čovjek ode, a zatim se vrati govoreći: 'Tako mi Allaha, Allahov Poslaniče, nisam našao ni gvozdeni prsten!'
'A šta znaš iz Kur'ana?', upita ga Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem.
'Znam te i te sure', odgovori on.
'Idi', reče mu Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, 'udajem je za tebe na osnovu onoga što znaš napamet iz Kur'ana!'"

فَقَالَتْ يَا رَسُولَ اللهِ إِنَّهَا قَدْ وَهَبَتْ نَفْسَهَا لَكَ فَرَ فِيهَا رَأْيَكَ فَلَمْ يُجِبْهَا شَيْئًا ثُمَّ قَامَتِ الثَّالِثَةَ فَقَالَتْ إِنَّهَا قَدْ وَهَبَتْ نَفْسَهَا لَكَ فَرَ فِيهَا رَأْيَكَ فَقَامَ رَجُلٌ فَقَالَ يَا رَسُولَ اللهِ أَنْكِحْنِيهَا قَالَ هَلْ عِنْدَكَ مِنْ شَيْءٍ قَالَ لاَ قَالَ اذْهَبْ فَاطْلُبْ وَلَوْ خَاتَمًا مِنْ حَدِيدٍ فَذَهَبَ فَطَلَبَ ثُمَّ جَاءَ فَقَالَ مَا وَجَدْتُ شَيْئًا وَلاَ خَاتَمًا مِنْ حَدِيدٍ فَقَالَ هَلْ مَعَكَ مِنَ الْقُرْآنِ شَيْءٌ قَالَ مَعِي سُورَةُ كَذَا وَسُورَةُ كَذَا قَالَ اذْهَبْ فَقَدْ أَنْكَحْتُكَهَا بِمَا مَعَكَ مِنَ الْقُرْآنِ .

O MEHRU U NATURI I U VIDU GVOZDENOG PRSTENA

باب الْمَهْرِ بِالْعُرُوضِ وَخَاتَمٍ مِنْ حَدِيدٍ

5150. PRIČAO NAM JE Jahja, a njemu Veki', prenoseći od Sufjana, ovaj od Ebu-Hazima, a on od Sehla b. Sa'da (da je kazivao):
"Poslanik je, sallallahu alejhi ve sellem, rekao jednom čovjeku: 'Ženi se, pa makar ponudio samo obični gvozdeni prsten!'"

٥١٥٠. حَدَّثَنَا يَحْيَى حَدَّثَنَا وَكِيعٌ عَنْ سُفْيَانَ عَنْ أَبِي حَازِمٍ عَنْ سَهْلِ بْنِ سَعْدٍ أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ قَالَ لِرَجُلٍ تَزَوَّجْ وَلَوْ بِخَاتَمٍ مِنْ حَدِيدٍ .

O UVJETOVANJU PRILIKOM SKLAPANJA BRAKA

باب الشُّرُوطِ فِي النِّكَاحِ

Omer, radijallahu anhu, kaže: "Prava se određuju prilikom postavljanja uvjeta (i dogovora).
Misver veli: "Čuo sam Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, kada je spomenuo jednog svog zeta i lijepo se o njemu izrazio, hvaleći ga. Između ostalog, kazao je: 'Pričao mi je, i istinu kazao; obećao mi je, i ostao dosljedan datom obećanju.'"

وَقَالَ عُمَرُ مَقَاطِعُ الْحُقُوقِ عِنْدَ الشُّرُوطِ وَقَالَ الْمِسْوَرُ بْنُ مَخْرَمَةَ سَمِعْتُ النَّبِيَّ ﷺ ذَكَرَ صِهْرًا لَهُ فَأَثْنَى عَلَيْهِ فِي مُصَاهَرَتِهِ فَأَحْسَنَ قَالَ حَدَّثَنِي فَصَدَقَنِي وَوَعَدَنِي فَوَفَى لِي .

5151. PRIČAO NAM JE Ebu-Velid Hišam b. Abdul-Melik, a njemu Lejs, prenoseći od Jezida b. Ebu-Habiba, on od Ebu-Hajra, ovaj od Ukbe, a on od Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, da je rekao:
"Najpreči uvjeti koje ste dužni ispoštovati jesu oni kojima ste tražili da vam supruge budu halal.."

٥١٥١. حَدَّثَنَا أَبُو الْوَلِيدِ هِشَامُ بْنُ عَبْدِالْمَلِكِ حَدَّثَنَا لَيْثٌ عَنْ يَزِيدَ بْنِ أَبِي حَبِيبٍ عَنْ أَبِي الْخَيْرِ عَنْ عُقْبَةَ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ أَحَقُّ مَا أَوْفَيْتُمْ مِنَ الشُّرُوطِ أَنْ تُوفُوا بِهِ مَا اسْتَحْلَلْتُمْ بِهِ الْفُرُوجَ .

O UVJETIMA KOJI NISU DOPUŠTENI PRILIKOM SKLAPANJA BRAKA

باب الشُّرُوطِ الَّتِي لاَ تَحِلُّ فِي النِّكَاحِ

Ibn-Mes'ud kaže: "Ženi nije dopušteno uvjetovati svoje vjenčanje razvodom (svoga budućeg muža) od njegove postojeće supruge."

وَقَالَ ابْنُ مَسْعُودٍ لاَ تَشْتَرِطِ الْمَرْأَةُ طَلاَقَ أُخْتِهَا .

5152. PRIČAO NAM JE Ubejdullah b. Musa, prenoseći od Zekerijjaa b. Ebu-Zaide, on od Sa'da b. Ibrahima, ovaj od Ebu-Seleme, on od Ebu-Hurejre, radijallahu anhu, a ovaj od Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, da je rekao:
"Nije dopušteno ženi tražiti razvod svoje sestre (muslimanke), kako bi sve imala za sebe; njoj pripada samo ono što joj je već određeno."

٥١٥٢. حَدَّثَنَا عُبَيْدُاللهِ بْنُ مُوسَى عَنْ زَكَرِيَّاءَ هُوَ ابْنُ أَبِي زَائِدَةَ عَنْ سَعْدِ بْنِ إِبْرَاهِيمَ عَنْ أَبِي سَلَمَةَ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِي الله عنه عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ لاَ يَحِلُّ لاِمْرَأَةٍ تَسْأَلُ طَلاَقَ أُخْتِهَا لِتَسْتَفْرِغَ صَحْفَتَهَا فَإِنَّمَا لَهَا مَا قُدِّرَ لَهَا .

O NAMIRISAVANJU MLADOŽENJE

باب الصُّفْرَةِ لِلْمُتَزَوِّجِ

O tome Abdur-Rahman b. Avf prenosi hadis od Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem.

وَرَوَاهُ عَبْدُالرَّحْمَنِ بْنُ عَوْفٍ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ .

5153. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Jusuf, njemu Malik, prenoseći od Humejda Tavila, a on od Enesa b. Malika, radijallahu anhu, (da je kazivao):
"Abdur-Rahman b. Avf došao je Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, a na njemu je bio očit trag prskanog mirisa, te ga je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, upitao o tome. On mu je odgovorio da se oženio jednom ensarijkom (iz Medine). Tada ga Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, upita: 'Šta si joj dao kao mehr?'
'Zlata u težini košpice', odgovori on.
'Priredi gozbu makar tako što ćeš pripremiti jednu ovcu!', reče mu Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem."

٥١٥٣. حَدَّثَنَا عَبْدُاللهِ بْنُ يُوسُفَ أَخْبَرَنَا مَالِكٌ عَنْ حُمَيْدٍ الطَّوِيلِ عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ رَضِي الله عنه أَنَّ عَبْدَالرَّحْمَنِ بْنَ عَوْفٍ جَاءَ إِلَى رَسُولِ اللهِ ﷺ وَبِهِ أَثَرُ صُفْرَةٍ فَسَأَلَهُ رَسُولُ اللهِ ﷺ فَأَخْبَرَهُ أَنَّهُ تَزَوَّجَ امْرَأَةً مِنَ الأَنْصَارِ قَالَ كَمْ سُقْتَ إِلَيْهَا قَالَ زِنَةَ نَوَاةٍ مِنْ ذَهَبٍ قَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ أَوْلِمْ وَلَوْ بِشَاةٍ .

POGLAVLJE...[1]

باب

5154. PRIČAO NAM JE Musedded, njemu Jahja, prenoseći od Humejda, a on od Enesa da je rekao: "Poslanik je, sallallahu alejhi ve sellem, pripremio veselje prilikom vjenčanja sa Zejnebom, ponudivši prisutnima obilje dobra (tj. hrane, hljeba i mesa). Zatim je, kao što je običavao prilikom svakog vjenčanja, obišao sobe svih supruga i dovu im činio, a one su njemu uzvratile dovom. Zatim se on udaljio, ali je vidio dva čovjeka, te se vratio. Ne znam jesam li ga ja obavijestio o njihovu izlasku, ili je već bio obaviješten o tome..."[2]

٥١٥٤. حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ حَدَّثَنَا يَحْيَى عَنْ حُمَيْدٍ عَنْ أَنَسٍ قَالَ أَوْلَمَ النَّبِيُّ ﷺ بِزَيْنَبَ فَأَوْسَعَ الْمُسْلِمِينَ خَيْرًا فَخَرَجَ كَمَا يَصْنَعُ إِذَا تَزَوَّجَ فَأَتَى حُجَرَ أُمَّهَاتِ الْمُؤْمِنِينَ يَدْعُو وَيَدْعُونَ لَهُ ثُمَّ انْصَرَفَ فَرَأَى رَجُلَيْنِ فَرَجَعَ لاَ أَدْرِي آخْبَرْتُهُ أَوْ أُخْبِرَ بِخُرُوجِهِمَا .

O TOME KAKO SE UČI DOVA MLADOŽENJI

باب كَيْفَ يُدْعَى لِلْمُتَزَوِّجِ

5155. PRIČAO NAM JE Sulejman b. Harb, njemu Hammad b. Zejd, prenoseći od Sabita, a on od Enesa, radijallahu anhu, (da je kazivao): "Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, osjetio je trag mirisa na Abdur-Rahmanu b. Avfu, te ga je upitao: 'Šta je to?' 'Oženio sam se davši ženi zlata u težini košpice', odgovori on. Tada mu Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, reče: 'Da ti Allah podari blagoslov (bereket)! Priredi gozbu makar tako što ćeš pripremiti jednu ovcu.'"

٥١٥٥. حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ حَرْبٍ حَدَّثَنَا حَمَّادٌ هُوَ ابْنُ زَيْدٍ عَنْ ثَابِتٍ عَنْ أَنَسٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ رَأَى عَلَى عَبْدِالرَّحْمَنِ بْنِ عَوْفٍ أَثَرَ صُفْرَةٍ قَالَ مَا هَذَا قَالَ إِنِّي تَزَوَّجْتُ امْرَأَةً عَلَى وَزْنِ نَوَاةٍ مِنْ ذَهَبٍ قَالَ بَارَكَ اللهُ لَكَ أَوْلِمْ وَلَوْ بِشَاةٍ .

O DOVI ZA ŽENE KOJE IZVODE MLADU I ZA SAMU MLADU

باب الدُّعَاءِ لِلنِّسَاءِ اللاَّتِي يَهْدِينَ الْعَرُوسَ وَلِلْعَرُوسِ

5156. PRIČAO NAM JE Ferva, a njemu Ali b. Mushir, prenoseći od Hišama, on od svoga oca, a ovaj od Aiše, radijallahu anha, da je kazivala: "Kada se Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, oženio mnome, majka me je dovela u njegovu kuću, a tamo su bile žene ensarija, koje su me dočekale riječima: 'Sa hajrom i bereketom, i sa srećom!'"

٥١٥٦. حَدَّثَنَا فَرْوَةُ بْنُ أَبِي الْمَغْرَاءِ حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ مُسْهِرٍ عَنْ هِشَامٍ عَنْ أَبِيهِ عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهَا تَزَوَّجَنِي النَّبِيُّ ﷺ فَأَتَتْنِي أُمِّي فَأَدْخَلَتْنِي الدَّارَ فَإِذَا نِسْوَةٌ مِنَ الأَنْصَارِ فِي الْبَيْتِ فَقُلْنَ عَلَى الْخَيْرِ وَالْبَرَكَةِ وَعَلَى خَيْرِ طَائِرٍ .

---

1 U većini predanja Buharijevog Sahiha ova se riječ (poglavlje) nalazi na ovom mjestu, bez naziva poglavlja, što predstavlja uobičajen postupak kod autora na arapskom jeziku. Time se želi ukazati na novu cjelinu s istom tematikom. (*Fethul-bari*, 9/129)

2 Ovaj je hadis u opširnijoj verziji spomenut u komentaru sure El-Ahzab.

O ONIMA KOJI SU VOLJELI IMATI SPOLNI ODNOS PRIJE KRETANJA U BOJ

باب مَنْ أحبَّ الْبِناء قبْل الْغزْوِ

5157. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Ala', a njemu Abdullah b. Mubarek, prenoseći od Ma'mera, on od Hemmama, ovaj od Ebu-Hurejre, radijallahu anhu, a on od Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, da je rekao: "Jedan od prijašnjih poslanika krenuo je u boj rekavši: 'Neka me ne slijedi nijedan od vas koji se vjenčao sa ženom, a još nije stupio u odnos s njom!'"[1]

٥١٥٧. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ الْعَلاَءِ حَدَّثَنَا عَبْدُاللهِ بْنُ الْمُبَارَكِ عَنْ مَعْمَرٍ عَنْ هَمَّامٍ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ الله عنه عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ غَزَا نَبِيٌّ مِنَ الأَنْبِيَاءِ فَقَالَ لِقَوْمِهِ لاَ يَتْبَعْنِي رَجُلٌ مَلَكَ بُضْعَ امْرَأَةٍ وَهُوَ يُرِيدُ أَنْ يَبْنِيَ بِهَا وَلَمْ يَبْنِ بِهَا .

O ONOME KO JE (U BRAKU) IMAO SPOLNI ODNOS SA (SVOJOM) DEVETOGODIŠNJOM ŽENOM

بَاب مَنْ بَنَى بِامْرَأَةٍ وَهِيَ بِنْتُ تِسْعِ سِنِينَ

5158. PRIČAO NAM JE Kabisa b. Ukba, a njemu Sufjan, prenoseći od Hišama b. Urve, a ovaj od Urve (da je rekao):
"Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, vjenčao se s Aišom kada je imala šest godina, a s njom stupio u bračni odnos kada je napunila devet godina. Ona je s njim provela devet godina."

٥١٥٨. حَدَّثَنَا قَبِيصَةُ بْنُ عُقْبَةَ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ عَنْ هِشَامِ بْنِ عُرْوَةَ عَنْ عُرْوَةَ تَزَوَّجَ النَّبِيُّ ﷺ عَائِشَةَ وَهِيَ بِنْتُ سِتِّ سِنِينَ وَبَنَى بِهَا وَهِيَ بِنْتُ تِسْعٍ وَمَكَثَتْ عِنْدَهُ تِسْعًا .

O (STUPANJU U BRAK I) SPOLNOM ODNOSU ZA VRIJEME PUTOVANJA

بَاب الْبِنَاءِ فِي السَّفَرِ

5159. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Selam da ga je obavijestio Isma'il b. Dža'fer, prenoseći od Humejda, a on od Enesa da je kazivao:
"Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, proboravio je tri dana između Hajbera i Medine kad je (stupivši u brak) imao spolni odnos sa Safijjom b. Hujej. Pozvao sam muslimane na njegovo veselje, na kojem nije bilo ni hljeba ni mesa. Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, naredio je da se prostre platno za sofru, pa je na njega

٥١٥٩. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ سَلاَمٍ أَخْبَرَنَا إِسْمَاعِيلُ بْنُ جَعْفَرٍ عَنْ حُمَيْدٍ عَنْ أَنَسٍ قَالَ أَقَامَ النَّبِيُّ ﷺ بَيْنَ خَيْبَرَ وَالْمَدِينَةِ ثَلاَثًا يُبْنَى عَلَيْهِ بِصَفِيَّةَ بِنْتِ حُيَيٍّ فَدَعَوْتُ الْمُسْلِمِينَ إِلَى وَلِيمَتِهِ فَمَا كَانَ فِيهَا مِنْ خُبْزٍ وَلاَ لَحْمٍ أَمَرَ بِالأَنْطَاعِ فَأُلْقِيَ فِيهَا مِنَ التَّمْرِ وَالأَقِطِ وَالسَّمْنِ فَكَانَتْ وَلِيمَتَهُ فَقَالَ

1 Jer se tako u boj krene rasterećen i skoncentrisan na izvršenje zadataka; u protivnom, misli su mu vezane za suprugu koju je ostavio. (*Umdetul-kari*, 20/147)

stavljeno nešto hurmi, sira i masla, i to je bio ručak na dan veselja. Muslimani tada rekoše: 'Je li ona jedna od majki vjernika (Poslanikovih, sallallahu alejhi ve sellem, žena) ili je jedna od njegovih robinja? Ako je zakloni, onda je jedna od majki vjernika, a ako je ne zakloni, onda je jedna od njegovih robinja.' Kada je krenuo, Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, smjestio ju je iza sebe i načinio zastor između nje i ostalih."

الْمُسْلِمُونَ إِحْدَى أُمَّهَاتِ الْمُؤْمِنِينَ أَوْ مِمَّا مَلَكَتْ يَمِينُهُ فَقَالُوا إِنْ حَجَبَهَا فَهِيَ مِنْ أُمَّهَاتِ الْمُؤْمِنِينَ وَإِنْ لَمْ يَحْجُبْهَا فَهِيَ مِمَّا مَلَكَتْ يَمِينُهُ فَلَمَّا ارْتَحَلَ وَطَّى لَهَا خَلْفَهُ وَمَدَّ الْحِجَابَ بَيْنَهَا وَبَيْنَ النَّاسِ .

O SPOLNOM ODNOSU (STUPIVŠI U BRAK) DANJU, BEZ SVATOVA I POTPALJIVANJA VATRE

باب الْبِنَاءِ بِالنَّهَارِ بِغَيْرِ مَرْكَبٍ وَلاَ نِيرَانٍ

5160. PRIČAO MI JE Ferva b. Ebu-Magra', a njemu Ali b. Mushir, prenoseći od Hišama, on od svoga oca, a ovaj od Aiše, radijallahu anha, da je rekla:
"Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, oženio se mnome, pa me je tog jutra majka dovela u njegovu kuću, u kojoj sam, na svoje iznenađenje, zatekla samo Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem."

٥١٦٠ . حَدَّثَنِي فَرْوَةُ بْنُ أَبِي الْمَغْرَاءِ حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ مُسْهِرٍ عَنْ هِشَامٍ عَنْ أَبِيهِ عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهَا قَالَتْ تَزَوَّجَنِي النَّبِيُّ ﷺ فَأَتَتْنِي أُمِّي فَأَدْخَلَتْنِي الدَّارَ فَلَمْ يَرُعْنِي إِلاَّ رَسُولُ اللهِ ﷺ ضُحًى .

O UKRASNIM ZASTORIMA ZA ŽENE I TOME SLIČNO

باب الأَنْمَاطِ وَنَحْوِهَا لِلنِّسَاءِ

5161. PRIČAO NAM JE Kutejba b. Seid, njemu Sufjan, a ovom Muhammed b. Munkedir, prenoseći od Džabira b. Abdullaha, radijallahu anhuma, (da je kazivao):
"Poslanik je, sallallahu alejhi ve sellem, upitao:
'Jeste li donijeli ukrasne zastore?'
'Otkud nam ukrasni zastori, Allahov Poslaniče?', upitah ja.
'Doći će!', reče on."[2]

٥١٦١ . حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ بْنُ سَعِيدٍ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ الْمُنْكَدِرِ عَنْ جَابِرِ بْنِ عَبْدِاللهِ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا قَالَ قَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ هَلِ اتَّخَذْتُمْ أَنْمَاطًا قُلْتُ يَا رَسُولَ اللهِ وَأَنَّى لَنَا أَنْمَاطٌ قَالَ إِنَّهَا سَتَكُونُ .

2 Ovaj hadis govori o jednoj od mudžiza Poslanikovih, sallallahu alejhi ve sellem, jer su se ti ukrasni zastori, koje bi žene stavljale na vrata ili zidove kuće, pojavili, te se tako ostvarila njegova najava.

O ŽENAMA KOJE PREDAJU MLADU MLADOŽENJI I NJIHOVOJ DOVI ZA BEREKET[1]

باب النِّسْوَةِ اللاتِي يَهْدِينَ الْمَرْأَةَ إِلَى زَوْجِهَا وَدُعَائِهِنَّ بِالْبَرَكَةِ

5162. PRIČAO NAM JE Fadl b. Ja'kub, njemu Muhammed b. Sabik, a ovom Israil, prenoseći od Hišama b. Urve, a on od svoga oca (da je rekao):
"Čuo sam od Aiše da je ona pripremala za prvu bračnu noć jednu ženu koja se udala za nekog ensariju, pa joj je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
'Aiša, zar niste priredile nikakvu zabavu?
Ensarije vole zabavu.'"[2]

٥١٦٢. حَدَّثَنَا الْفَضْلُ بْنُ يَعْقُوبَ حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ سَابِقٍ حَدَّثَنَا إِسْرَائِيلُ عَنْ هِشَامِ بْنِ عُرْوَةَ عَنْ أَبِيهِ عَنْ عَائِشَةَ أَنَّهَا زَفَّتِ امْرَأَةً إِلَى رَجُلٍ مِنَ الْأَنْصَارِ فَقَالَ نَبِيُّ اللهِ ﷺ يَا عَائِشَةُ مَا كَانَ مَعَكُمْ لَهْوٌ فَإِنَّ الْأَنْصَارَ يُعْجِبُهُمُ اللَّهْوُ.

O DARU ZA MLADOŽENJU

باب الْهَدِيَّةِ لِلْعَرُوسِ

5163. Ibrahim prenosi od Ebu-Usmana, kojem je ime Dža'd, a on od Enesa b. Malika da je kazivao:
"Benu-Rifa'a je jednom prilikom prošao pored nas u džamiji, te sam ga čuo kako govori: 'Poslanik bi, sallallahu alejhi ve sellem, kada bi god prošao pored Umm-Sulejmine kuće, ušao kod nje i nazvao joj selam.'"
Enes dalje pripovijeda: "Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, tek se bio oženio Zejnebom kad mi je Umm-Sulejm rekla: 'Da smo dali kakav dar Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem!'
'Učini to!', rekoh joj. Ona je tada uzela nešto hurmi, masla i sira i od toga načinila hranu koju je stavila u jednu posudu i po meni je poslala Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem. Ja sam je odnio Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem.
'Ostavi je!', reče mi on. Naredio mi je potom da pozovem ljude koje mi je poimence nabrojao i, uz to, koga god

٥١٦٣. وَقَالَ إِبْرَاهِيمُ عَنْ أَبِي عُثْمَانَ وَاسْمُهُ الْجَعْدُ عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ قَالَ مَرَّ بِنَا فِي مَسْجِدِ بَنِي رِفَاعَةَ فَسَمِعْتُهُ يَقُولُ كَانَ النَّبِيُّ ﷺ إِذَا مَرَّ بِجَنَبَاتِ أُمِّ سُلَيْمٍ دَخَلَ عَلَيْهَا فَسَلَّمَ عَلَيْهَا ثُمَّ قَالَ كَانَ النَّبِيُّ ﷺ عَرُوسًا بِزَيْنَبَ فَقَالَتْ لِي أُمُّ سُلَيْمٍ لَوْ أَهْدَيْنَا لِرَسُولِ اللهِ ﷺ هَدِيَّةً فَقُلْتُ لَهَا افْعَلِي فَعَمَدَتْ إِلَى تَمْرٍ وَسَمْنٍ وَأَقِطٍ فَاتَّخَذَتْ حَيْسَةً فِي بُرْمَةٍ فَأَرْسَلَتْ بِهَا مَعِي إِلَيْهِ فَانْطَلَقْتُ بِهَا إِلَيْهِ فَقَالَ لِي ضَعْهَا ثُمَّ أَمَرَنِي فَقَالَ ادْعُ لِي رِجَالًا سَمَّاهُمْ وَادْعُ لِي مَنْ لَقِيتَ قَالَ فَفَعَلْتُ الَّذِي أَمَرَنِي فَرَجَعْتُ فَإِذَا الْبَيْتُ غَاصٌّ بِأَهْلِهِ فَرَأَيْتُ النَّبِيَّ ﷺ وَضَعَ يَدَيْهِ عَلَى تِلْكَ الْحَيْسَةِ

1 U sljedećem hadisu nigdje se ne spominje njihova dova, ali je ona spomenuta u predanju koje bilježi Muslim, a u kojem stoji: "Aiša je udala jednu siroticu koja je bila u njenoj kući za jednog ensariju i otišla s grupom žena koje su je predale njenom mužu. Kada su se vratile Poslanik ih je, sallallahu alejhi ve sellem, upitao: 'Šta ste mu rekle?' – 'Predali smo je i uputili dovu za bereket', odgovori ona."

2 Na temelju ovog hadisa ulema zaključuje da je dopuštena upotreba defova prilikom svadbe, ali samo za žene. (*Fethul-bari*, 9/134)

وَتَكَلَّمَ بِهَا مَا شَاءَ اللهُ ثُمَّ جَعَلَ يَدْعُو عَشَرَةً عَشَرَةً
يَأْكُلُونَ مِنْهُ وَيَقُولُ لَهُمُ اذْكُرُوا اسْمَ اللهِ وَلْيَأْكُلْ
كُلُّ رَجُلٍ مِمَّا يَلِيهِ قَالَ حَتَّى تَصَدَّعُوا كُلُّهُمْ عَنْهَا
فَخَرَجَ مِنْهُمْ مَنْ خَرَجَ وَبَقِيَ نَفَرٌ يَتَحَدَّثُونَ قَالَ
وَجَعَلْتُ أَغْتَمُّ ثُمَّ خَرَجَ النَّبِيُّ ﷺ نَحْوَ الْحُجُرَاتِ
وَخَرَجْتُ فِي إِثْرِهِ فَقُلْتُ إِنَّهُمْ قَدْ ذَهَبُوا فَرَجَعَ
فَدَخَلَ الْبَيْتَ وَأَرْخَى السِّتْرَ وَإِنِّي لَفِي الْحُجْرَةِ
وَهُوَ يَقُولُ ﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لاَ تَدْخُلُوا بُيُوتَ
النَّبِيِّ إِلاَّ أَنْ يُؤْذَنَ لَكُمْ إِلَى طَعَامٍ غَيْرَ نَاظِرِينَ إِنَاهُ
وَلَكِنْ إِذَا دُعِيتُمْ فَادْخُلُوا فَإِذَا طَعِمْتُمْ فَانْتَشِرُوا
وَلاَ مُسْتَأْنِسِينَ لِحَدِيثٍ إِنَّ ذَلِكُمْ كَانَ يُؤْذِي النَّبِيَّ
فَيَسْتَحْيِي مِنْكُمْ وَاللهُ لاَ يَسْتَحْيِي مِنَ الْحَقِّ﴾
قَالَ أَبُو عُثْمَانَ قَالَ أَنَسٌ إِنَّهُ خَدَمَ رَسُولَ اللهِ ﷺ
عَشْرَ سِنِينَ .

sretnem, što sam i uradio. Kada sam se vratio, zatekao sam prepunu kuću ljudi i vidio Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, kada je stavio ruku na tu hranu i proučio ono što je Allah htio (da on prouči), a zatim pozivao desetericu po desetericu da jedu, govoreći im: 'Recite: 'Bismillah!', i neka svako jede ispred sebe!' Tako su radili sve dok se svi nisu zasitili. Poslije toga veliki ih je broj izišao, ali su neki ostali razgovarati, što me je ražalostilo. Zatim je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, izišao i otišao prema sobama svojih supruga. Onda sam za njim izišao ja i rekao mu: 'Oni su otišli!' On se tada vratio i ušao u kuću, spustivši za sobom zastor, a ja ostadoh u sobi. (Nedugo zatim) čuh ga kako uči: 'O vjernici, ne ulazite u sobe Vjerovjesnikove, osim ako vam se dopusti radi jela, ali ne da čekate dok se ono zgotovi; tek kada budete pozvani, onda uđite, i pošto jedete, raziđite se, ne upuštajući se jedni s drugima u razgovor. To smeta Vjerovjesniku, a on se stidi vas (da vam to rekne), a Allah se ne stidi istine!'"[3]

Ebu-Usman veli da je Enes za sebe kazivao kako je bio na usluzi Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, deset godina.[4]

3 El-Ahzab, 53.

2 U ovom hadisu spominje se jedna od poznatih Poslanikovih, sallallahu alejhi ve sellem, mu'džiza koja se ogledala u tome da je, uz njegovu dovu, i mala količina hrane bila dovoljna da se nahrani veliki broj ljudi. U Muslimovom predanju navodi se da je na ovoj gozbi bilo 300 prisutnih. (*Fethul-bari*, 9/135; *Umdetul-kari*, 20/151)

O TOME KAD MLADA POZAJMLJUJE ODJEĆU ILI NAKIT

باب اسْتِعَارَةِ الثِّيَابِ لِلْعَرُوسِ وَغَيْرِهَا

5164. PRIČAO MI JE Ubejd b. Isma'il, njemu Ebu-Usama, prenoseći od Hišama, on od svoga oca (da je rekao):
"Kazivala mi je Aiša, radijallahu anha, da je od Esme pozajmila ogrlicu, koju je izgubila, te je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, poslao jednu grupu svojih ashaba da je traže. Zadesilo ih je namasko vrijeme, te su klanjali bez abdesta. Kada su došli do Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, požalili su mu se na to što se desilo, pa je objavljen ajet o tejemumu. Tada Usejd b. Hudajr reče (Aiši): 'Da te Allah nagradi dobrom! Tako mi Allaha, kada se god tebi nešto desi, Uzvišeni ti Allah dadne iz toga izlaz, a u tome bude bereket za muslimane.'"

٥١٦٤. حَدَّثَنِي عُبَيْدُ بْنُ إِسْمَاعِيلَ حَدَّثَنَا أَبُو أُسَامَةَ عَنْ هِشَامٍ عَنْ أَبِيهِ عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهَا أَنَّهَا اسْتَعَارَتْ مِنْ أَسْمَاءَ قِلاَدَةً فَهَلَكَتْ فَأَرْسَلَ رَسُولُ اللهِ ﷺ نَاسًا مِنْ أَصْحَابِهِ فِي طَلَبِهَا فَأَدْرَكَتْهُمُ الصَّلاَةُ فَصَلَّوْا بِغَيْرِ وُضُوءٍ فَلَمَّا أَتَوُا النَّبِيَّ ﷺ شَكَوْا ذَلِكَ إِلَيْهِ فَنَزَلَتْ آيَةُ التَّيَمُّمِ فَقَالَ أُسَيْدُ بْنُ حُضَيْرٍ جَزَاكِ اللهُ خَيْرًا فَوَاللهِ مَا نَزَلَ بِكِ أَمْرٌ قَطُّ إِلاَّ جَعَلَ اللهُ لَكِ مِنْهُ مَخْرَجًا وَجُعِلَ لِلْمُسْلِمِينَ فِيهِ بَرَكَةٌ .

O TOME ŠTA ČOVJEK TREBA KAZATI PRILIKOM ODNOSA SA SVOJOM SUPRUGOM

باب مَا يَقُولُ الرَّجُلُ إِذَا أَتَى أَهْلَهُ

5165. PRIČAO NAM JE Sa'd b. Hafs, a njemu Šejban, prenoseći od Mensura, on od Salima b. Ebu-Dža'da, ovaj od Kurejba, a on od Ibn-Abbasa, koji kaže da je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
"Kada neko od vas prilikom odnosa sa svojom ženom izgovori: 'Bismillah! Allahumme džennibniš-šejtane ve džennibiš-šejtane ma rezaktena!' (U ime Allaha! Allahu moj, udalji me od šejtana i udalji šejtana od onoga čime nas opskrbljuješ!), i ako bude određeno (ili dosuđeno) da se tada među njima (začne) dijete, tom djetetu šejtan nikada neće moći nauditi."[1]

٥١٦٥. حَدَّثَنَا سَعْدُ بْنُ حَفْصٍ حَدَّثَنَا شَيْبَانُ عَنْ مَنْصُورٍ عَنْ سَالِمِ بْنِ أَبِي الْجَعْدِ عَنْ كُرَيْبٍ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ قَالَ قَالَ النَّبِيُّ ﷺ أَمَا لَوْ أَنَّ أَحَدَهُمْ يَقُولُ حِينَ يَأْتِي أَهْلَهُ بِاسْمِ اللهِ اللَّهُمَّ جَنِّبْنِي الشَّيْطَانَ وَجَنِّبِ الشَّيْطَانَ مَا رَزَقْتَنَا ثُمَّ قُدِّرَ بَيْنَهُمَا فِي ذَلِكَ أَوْ قُضِيَ وَلَدٌ لَمْ يَضُرَّهُ شَيْطَانٌ أَبَدًا .

1 Komentirajući ovaj hadis, Ibn-Hadžer veli: "Prenosi se od Mudžahida da je rekao: 'Onaj koji stupi u odnos sa svojom suprugom, a tom prilikom ne spomene ime Uzvišenog Allaha – s takvim šejtan učestvuje u tom činu.'" Iz ovog hadisa se zaključuje da je velika važnost *Bismille* u svakom poslu, jer šejtan nikada ne napušta čovjeka; on to učini jedino ako čovjek spomene Allahovo ime. (*Fethul-bari*, 9/137)

GOZBA PRILIKOM SVADBE (POTVRĐENA) JE ČINJENICA (U ŠERIJATU)

Abdur-Rahman b. Avf kaže: "Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, mi je rekao: 'Napravi gozbu makar tako što ćeš pripremiti jednu ovcu!'"

5166. PRIČAO NAM JE Jahja b. Bukejr, njemu Lejs, prenoseći od Ukajla, a on od Ibn-Šihaba (da je rekao): "Kazivao mi je Enes b. Malik, radijallahu anhu, da je imao deset godina kada je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, došao u Medinu te da su ga njegova majka i tetke stalno slale da bude na usluzi Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem."

Enes dalje pripovijeda: "Služio sam Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, deset godina, a preselio je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, kada sam ja imao dvadeset godina. Otud sam ja najbolje upućen u pitanje hidžaba, kada je naređen.

Naredba o hidžabu prvi put je objavljena prilikom Poslanikove, sallallahu alejhi ve sellem, ženidbe Zejnebom b. Džahš. Nakon što je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, postao mladoženja s njom, pozvao je ljude, te su zajedno jeli, a zatim se razišli, ali je jedna grupa ostala kod Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, dugo se zadržavši. Poslanik je, sallallahu alejhi ve sellem, ustao i izišao, a s njim sam izišao i ja, ne bi li se i oni razišli. Zatim je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, otišao, a i ja sam krenuo s njim sve do vrata Aišine, radijallahu anha, sobe. Pomislio je da su oni otišli, pa se vratio, a s njim sam se vratio i ja. Ali, kada je ušao kod Zejnebe, zatekao ih je kako i dalje sjede, te se Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, ponovo vratio. Ja sam opet išao s njim sve do praga Aišine, radijallahu anha, sobe. Ponovo je pomislio da su oni ljudi otišli, pa se vratio, a i ja zajedno s njim. Oni su već bili otišli. Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, potom je načinio zastor između mene i sebe. Tada su objavljeni ajeti kojima se naređuje hidžab."

باب الْوليمةُ حقٌّ

وَقَالَ عَبْدُالرَّحْمَنِ بْنُ عَوْفٍ قَالَ لِي النَّبِيُّ ﷺ أَوْلِمْ وَلَوْ بِشَاةٍ .

٥١٦٦ . حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ بُكَيْرٍ قَالَ حَدَّثَنِي اللَّيْثُ عَنْ عُقَيْلٍ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ قَالَ أَخْبَرَنِي أَنَسُ بْنُ مَالِكٍ رَضِي الله عنه أَنَّهُ كَانَ ابْنَ عَشْرِ سِنِينَ مَقْدَمَ رَسُولِ اللهِ ﷺ الْمَدِينَةَ فَكَانَ أُمَّهَاتِي يُوَاظِبْنَنِي عَلَى خِدْمَةِ النَّبِيِّ ﷺ فَخَدَمْتُهُ عَشْرَ سِنِينَ وَتُوُفِّيَ النَّبِيُّ ﷺ وَأَنَا ابْنُ عِشْرِينَ سَنَةً فَكُنْتُ أَعْلَمَ النَّاسِ بِشَأْنِ الْحِجَابِ حِينَ أُنْزِلَ وَكَانَ أَوَّلَ مَا أُنْزِلَ فِي مُبْتَنَى رَسُولِ اللهِ ﷺ بِزَيْنَبَ بِنْتِ جَحْشٍ أَصْبَحَ النَّبِيُّ ﷺ بِهَا عَرُوسًا فَدَعَا الْقَوْمَ فَأَصَابُوا مِنَ الطَّعَامِ ثُمَّ خَرَجُوا وَبَقِيَ رَهْطٌ مِنْهُمْ عِنْدَ النَّبِيِّ ﷺ فَأَطَالُوا الْمُكْثَ فَقَامَ النَّبِيُّ ﷺ فَخَرَجَ وَخَرَجْتُ مَعَهُ لِكَيْ يَخْرُجُوا فَمَشَى النَّبِيُّ ﷺ وَمَشَيْتُ حَتَّى جَاءَ عَتَبَةَ حُجْرَةِ عَائِشَةَ ثُمَّ ظَنَّ أَنَّهُمْ خَرَجُوا فَرَجَعَ وَرَجَعْتُ مَعَهُ حَتَّى إِذَا دَخَلَ عَلَى زَيْنَبَ فَإِذَا هُمْ جُلُوسٌ لَمْ يَقُومُوا فَرَجَعَ النَّبِيُّ ﷺ وَرَجَعْتُ مَعَهُ حَتَّى إِذَا بَلَغَ عَتَبَةَ حُجْرَةِ عَائِشَةَ وَظَنَّ أَنَّهُمْ خَرَجُوا فَرَجَعَ وَرَجَعْتُ مَعَهُ فَإِذَا هُمْ قَدْ خَرَجُوا فَضَرَبَ النَّبِيُّ ﷺ بَيْنِي وَبَيْنَهُ بِالسِّتْرِ وَأُنْزِلَ الْحِجَابُ .

O GOZBI ZA KOJU SE ZAKOLJE MAKAR JEDNA OVCA

باب الْوليمة ولوْ بشاةٍ

5167. PRIČAO NAM JE Ali, njemu Sufjan, a ovom Humejd da je čuo Enesa, radijallahu anhu, kako kazuje:
"Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, upitao je Abdur-Rahmana b. Avfa, koji se bio oženio jednom ensarijkom: 'Koliki si joj mehr dao?'
'Zlata u težini (hurmine) košpice', odgovori on."
Humejd veli da je čuo Enesa kako kazuje:
"Kada su muhadžiri stigli u Medinu, odsjeli su kod ensarija. Tako je Abdur-Rahman b. Avf odsjeo kod Sa'da b. Rebija, koji mu je rekao: 'Dajem ti pola svoga imetka, a razvest ću se i od jedne od svojih dviju supruga, kako bi se ti njome oženio.'
'Allah ti podario bereket u imetku i porodici!', reče mu on, a zatim ode na pijacu i poče trgovati. Zaradio je nešto sira i masla, i odmah se oženio. Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, tada mu reče: 'Priredi gozbu makar tako što ćeš zaklati jednu ovcu!'"

٥١٦٧. حَدَّثَنَا عَلِيٌّ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ قَالَ حَدَّثَنِي حُمَيْدٌ أَنَّهُ سَمِعَ أَنَسًا رَضِي الله عنه قَالَ سَأَلَ النَّبِيُّ ﷺ عَبْدَالرَّحْمَنِ بْنَ عَوْفٍ وَتَزَوَّجَ امْرَأَةً مِنَ الأَنْصَارِ كَمْ أَصْدَقْتَهَا قَالَ وَزْنَ نَوَاةٍ مِنْ ذَهَبٍ وَعَنْ حُمَيْدٍ سَمِعْتُ أَنَسًا قَالَ لَمَّا قَدِمُوا الْمَدِينَةَ نَزَلَ الْمُهَاجِرُونَ عَلَى الأَنْصَارِ فَنَزَلَ عَبْدُالرَّحْمَنِ بْنُ عَوْفٍ عَلَى سَعْدِ بْنِ الرَّبِيعِ فَقَالَ أُقَاسِمُكَ مَالِي وَأَنْزِلُ لَكَ عَنْ إِحْدَى امْرَأَتَيَّ قَالَ بَارَكَ اللهُ لَكَ فِي أَهْلِكَ وَمَالِكَ فَخَرَجَ إِلَى السُّوقِ فَبَاعَ وَاشْتَرَى فَأَصَابَ شَيْئًا مِنْ أَقِطٍ وَسَمْنٍ فَتَزَوَّجَ فَقَالَ النَّبِيُّ ﷺ أَوْلِمْ وَلَوْ بِشَاةٍ .

5168. PRIČAO NAM JE Sulejman b. Harb, njemu Hammad, prenoseći od Sabita, a on od Enesa da je rekao:
"Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, nije priredio svadbenu gozbu nijednoj od svojih supruga kao što je to učinio kada se oženio Zejnebom. Tada je, na ime veselja, zaklao ovcu."

٥١٦٨. حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ حَرْبٍ حَدَّثَنَا حَمَّادٌ عَنْ ثَابِتٍ عَنْ أَنَسٍ قَالَ مَا أَوْلَمَ النَّبِيُّ ﷺ عَلَى شَيْءٍ مِنْ نِسَائِهِ مَا أَوْلَمَ عَلَى زَيْنَبَ أَوْلَمَ بِشَاةٍ .

5169. PRIČAO NAM JE Musedded, prenoseći od Abdul-Varisa, on od Šu'ajba, a ovaj od Enesa (da je kazivao):
"Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, oslobodio je Safijju, a zatim se oženio njome. Mehr joj je bio oslobađanje, a vjenčanje s njom Poslanik je, sallallahu alejhi ve sellem, proslavio uz jelo od datula, masla i sira."

٥١٦٩. حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ حَدَّثَنَا عَبْدُالْوَارِثِ عَنْ شُعَيْبٍ عَنْ أَنَسٍ أَنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ أَعْتَقَ صَفِيَّةَ وَتَزَوَّجَهَا وَجَعَلَ عِتْقَهَا صَدَاقَهَا وَأَوْلَمَ عَلَيْهَا بِحَيْسٍ .

5170. PRIČAO NAM JE Malik b. Isma'il, a njemu Zuhejr, prenoseći od Bejana, koji kaže da je čuo Enesa kad je rekao: "Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, stupio je u brak s jednom ženom, pa me je poslao da pozovem ljude na ručak."

٥١٧٠ . حَدَّثَنَا مَالِكُ بْنُ إِسْمَاعِيلَ حَدَّثَنَا زُهَيْرٌ عَنْ بَيَانٍ قَالَ سَمِعْتُ أَنَسًا يَقُولُ بَنَى النَّبِيُّ ﷺ بِامْرَأَةٍ فَأَرْسَلَنِي فَدَعَوْتُ رِجَالاً إِلَى الطَّعَامِ .

O ONIMA KOJI SU PRILIKOM ŽENIDBE POJEDINIM ŽENAMA NAČINILI VEĆE VESELJE NEGO KAD SU SE ŽENILI DRUGIMA

باب مَنْ أَوْلَمَ عَلَى بَعْضِ نِسَائِهِ أَكْثَرَ مِنْ بَعْضٍ

5171. PRIČAO NAM JE Musedded, a njemu Hammad b. Zejd, prenoseći od Sabita da je kazivao:
"Spomenuli su Enesu vjenčanje Zejnebe bint Džahš, pa je rekao: 'Nisam vidio da je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, pripremio svadbenu gozbu bilo kojoj od svojih žena kao što je pripremio kada se oženio Zejnebom. Tada je, na ime veselja, zaklao ovcu.'"

٥١٧١ . حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ حَدَّثَنَا حَمَّادُ بْنُ زَيْدٍ عَنْ ثَابِتٍ قَالَ ذُكِرَ تَزْوِيجُ زَيْنَبَ بِنْتِ جَحْشٍ عِنْدَ أَنَسٍ فَقَالَ مَا رَأَيْتُ النَّبِيَّ ﷺ أَوْلَمَ عَلَى أَحَدٍ مِنْ نِسَائِهِ مَا أَوْلَمَ عَلَيْهَا أَوْلَمَ بِشَاةٍ .

O ONIMA KOJI SU PRILIKOM ŽENIDBE PRIREDILI GOZBU NA KOJOJ JE BILO MANJE (HRANE) OD JEDNE OVCE

باب مَنْ أَوْلَمَ بِأَقَلَّ مِنْ شَاةٍ

5172. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Jusuf, a njemu Sufjan, prenoseći od Mensura b. Safijje, on od svoje majke Safijje, Šejbine kćerke, da je rekla: "Prilikom vjenčanja s pojedinim svojim suprugama Poslanik bi, sallallahu alejhi ve sellem, priredio gozbu na kojoj bi ponudio dvije pregršti (mudda) ječma."

٥١٧٢ . حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ يُوسُفَ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ عَنْ مَنْصُورِ بْنِ صَفِيَّةَ عَنْ أُمِّهِ صَفِيَّةَ بِنْتِ شَيْبَةَ قَالَتْ أَوْلَمَ النَّبِيُّ ﷺ عَلَى بَعْضِ نِسَائِهِ بِمُدَّيْنِ مِنْ شَعِيرٍ .

O DUŽNOSTI ODZIVA NA POZIV NA SVADBENO VESELJE ILI BILO KOJI DRUGI POZIV, O ONIMA KOJI SU PRIREĐIVALI VESELJE SEDAM DANA I SLIČNO

باب حقِّ إجابة الْوليمة والدَّعْوة ومنْ أوْلم سبْعة أيَّام ونحْوهُ

Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, nije odredio jedan ili dva dana za veselje.

وَلَمْ يُوَقِّتِ النَّبِيُّ ﷺ يَوْمًا وَلاَ يَوْمَيْنِ .

5173. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Jusuf, a njemu Malik, prenoseći od Nafija, on od Abdullaha b. Omera, radijallahu anhuma, a ovaj od Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, da je rekao: "Ako neko od vas bude pozvan na (svadbeno) veselje, neka se odazove."

٥١٧٣. حَدَّثَنَا عَبْدُاللهِ بْنُ يُوسُفَ أَخْبَرَنَا مَالِكٌ عَنْ نَافِعٍ عَنْ عَبْدِاللهِ بْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا أَنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ قَالَ إِذَا دُعِيَ أَحَدُكُمْ إِلَى الْوَلِيمَةِ فَلْيَأْتِهَا .

5174. PRIČAO NAM JE Musedded, a njemu Jahja, prenoseći od Sufjana, on od Mensura, ovaj od Ebu-Vaila, on od Ebu-Musaa, a ovaj od Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, da je rekao: "Oslobodite roba, odazovite se onome koji vas pozove i posjetite bolesnika!"

٥١٧٤. حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ حَدَّثَنَا يَحْيَى عَنْ سُفْيَانَ قَالَ حَدَّثَنِي مَنْصُورٌ عَنْ أَبِي وَائِلٍ عَنْ أَبِي مُوسَى عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ فُكُّوا الْعَانِيَ وَأَجِيبُوا الدَّاعِيَ وَعُودُوا الْمَرِيضَ .

5175. PRIČAO NAM JE Hasan b. Rebi', a njemu Ahves, prenoseći od Eš'asa, a on od Mu'avije b. Suvejda da je Bera' b. Azib, radijallahu anhuma, rekao:
"Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, naredio nam je sedmero, a zabranio sedmero. Naredio nam je: da posjećujemo bolesnika, da pratimo dženazu, da odgovorimo onome koji kihne,[1] da izvršimo ono za što smo se zakleli da ćemo izvršiti, da pružimo pomoć obespravljenome, da širimo selam i da se odazovemo na poziv onoga koji nas pozove. Zabranio nam je: da nosimo zlatno prstenje, da upotrebljavamo srebreno posuđe, da stavljamo svilene podmetače (pod sedla na konjima),

٥١٧٥. حَدَّثَنَا الْحَسَنُ بْنُ الرَّبِيعِ حَدَّثَنَا أَبُو الْأَحْوَصِ عَنِ الْأَشْعَثِ عَنْ مُعَاوِيَةَ بْنِ سُوَيْدٍ قَالَ الْبَرَاءُ بْنُ عَازِبٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا أَمَرَنَا النَّبِيُّ ﷺ بِسَبْعٍ وَنَهَانَا عَنْ سَبْعٍ أَمَرَنَا بِعِيَادَةِ الْمَرِيضِ وَاتِّبَاعِ الْجَنَازَةِ وَتَشْمِيتِ الْعَاطِسِ وَإِبْرَارِ الْقَسَمِ وَنَصْرِ الْمَظْلُومِ وَإِفْشَاءِ السَّلاَمِ وَإِجَابَةِ الدَّاعِي وَنَهَانَا عَنْ خَوَاتِيمِ الذَّهَبِ وَعَنْ آنِيَةِ الْفِضَّةِ وَعَنِ الْمَيَاثِرِ وَالْقَسِّيَّةِ وَالْإِسْتَبْرَقِ وَالدِّيبَاجِ تَابَعَهُ أَبُو عَوَانَةَ وَالشَّيْبَانِيُّ عَنْ أَشْعَثَ فِي إِفْشَاءِ السَّلاَمِ .

1 Sunnet je onome koji kihne da kaže: *Elhamdulillah*! (hvala Allahu!), a onome koji ga čuje da uzvrati riječima: *Jerhamukumullah*! (Allah vam se smilovao!). Prvi će zatim uzvratiti riječima: *Jehdikumullahu ve juslihu balekum*! (Allah vas uputio i vaše stanje popravio!) (op. prev.)

da oblačimo lanenu odjeću pomiješanu sa svilom, grubu svilu (istebrek) i dibadž (svileni brokat)." Ovo predanje, u pogledu širenja selama, potvrđuju Ebu-Avana i Šejbani, koji su ga čuli od Eš'asa.[2]

5176. PRIČAO NAM JE Kutejba b Seid, a njemu Abdul-Aziz b. Ebu-Hazim, prenoseći od Ebu-Hazima, a on od Sehla b. Sa'da da je kazivao: "Ebu-Usejd Saidi pozvao je (na veselje) Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, na dan svoje ženidbe, a služila ih je njegova supruga kao mlada.[3] Znate li", veli Sehl, "čime je napojila Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem? Dan ranije natopila mu je nekoliko hurmi u vodu i, nakon što je jeo, time ga napojila."[4]

٥١٧٦. حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ بْنُ سَعِيدٍ حَدَّثَنَا عَبْدُالْعَزِيزِ بْنُ أَبِي حَازِمٍ عَنْ أَبِي حَازِمٍ عَنْ سَهْلِ بْنِ سَعْدٍ قَالَ دَعَا أَبُو أُسَيْدٍ السَّاعِدِيُّ رَسُولَ اللهِ ﷺ فِي عُرْسِهِ وَكَانَتِ امْرَأَتُهُ يَوْمَئِذٍ خَادِمَهُمْ وَهِيَ الْعَرُوسُ قَالَ سَهْلٌ تَدْرُونَ مَا سَقَتْ رَسُولَ اللهِ ﷺ أَنْقَعَتْ لَهُ تَمَرَاتٍ مِنَ اللَّيْلِ فَلَمَّا أَكَلَ سَقَتْهُ إِيَّاهُ.

ONAJ KOJI SE NE ODAZOVE POZIVU NEPOSLUŠAN JE ALLAHU I NJEGOVU POSLANIKU

باب مَنْ تَرَكَ الدَّعْوَةَ فَقَدْ عَصَى اللَّهَ وَرَسُولَهُ

5177. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Jusuf, njemu Malik, prenoseći od Ibn-Šihaba, on od A'redža, a ovaj od Ebu-Hurejre, radijallahu anhu, da je govorio:
"Najgora hrana je na svadbenom veselju. Na nju se pozivaju bogataši, a zaobilaze se siromasi. Ko se ne odazove na poziv (na svadbeno veselje) neposlušan je Allahu i Njegovu Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem."

٥١٧٧. حَدَّثَنَا عَبْدُاللهِ بْنُ يُوسُفَ أَخْبَرَنَا مَالِكٌ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ عَنِ الأَعْرَجِ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِي الله عنه أَنَّهُ كَانَ يَقُولُ شَرُّ الطَّعَامِ طَعَامُ الْوَلِيمَةِ يُدْعَى لَهَا الأَغْنِيَاءُ وَيُتْرَكُ الْفُقَرَاءُ وَمَنْ تَرَكَ الدَّعْوَةَ فَقَدْ عَصَى اللهَ وَرَسُولَهُ ﷺ.

2 Ovim se hadisom zabranjuje šestoro, a sedmo je svila (za muškarce) uopće. O tome će biti riječi u poglavlju *O odijevanju*. (*Umdetul-kari*, 20/159)

3 Ovo je bilo prije nego što je objavljen ajet kojim se naređuje hidžab. (*Umdetul-kari*, 20/159)

4 Iz ovih se hadisa razumije da je obaveza odazvati se na poziv onome koji pozove na svadbeno veselje. Kada je, međutim, u pitanju bilo koji drugi poziv, Ebu-Hanifa i njegovi učenici; Sevri, Malik i Šafija, i većina njegovih sljedbenika, te hanbelije smatraju da odziv nije obavezan. Odziv na svadbenu svečanost uvjetovan je time da se prilikom nje ne čini ništa što je zabranjeno. U jednom predanju navodi se da su se Ibn-Mesud i Ibn-Omer, radijallahu anhum, vratlili s jednog veselja kada su primijetili slike s likovima. (*Umdetul-kari*, 20/159)

O ONIMA KOJI SU SE ODAZVALI NA GOZBU NA KOJOJ SU PONUĐENE SAMO NOŽNE CJEVANICE

باب مَنْ أَجَابَ إِلَى كُرَاعٍ

5178. PRIČAO NAM JE Abdan, prenoseći od Ebu-Hamze, on od A'meša, ovaj od Ebu-Hazima, on od Ebu-Hurejre, radijallahu anhu, a ovaj od Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, da je rekao: "Kada bih bio pozvan na (gozbu na kojoj bi mi bile ponuđene) obične kosti (ovčijih nogu), ja bih se odazvao, i kada bi mi bila poklonjena potkoljenica, ja bih je primio."[1]

٥١٧٨. حَدَّثَنَا عَبْدَانُ عَنْ أَبِي حَمْزَةَ عَنِ الأَعْمَشِ عَنْ أَبِي حَازِمٍ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ لَوْ دُعِيتُ إِلَى كُرَاعٍ لأَجَبْتُ وَلَوْ أُهْدِيَ إِلَيَّ كُرَاعٌ لَقَبِلْتُ .

O ODZIVU ONOME KOJI POZOVE NA SVADBENO VESELJE ILI NA BILO ŠTA DRUGO

باب إِجَابَةِ الدَّاعِي فِي الْعُرْسِ وَغَيْرِهِ

5179. PRIČAO NAM JE Ali b. Abdullah b. Ibrahim, njemu Hadždžadž b. Muhammed, a ovom Ibn-Džurejdž, koji kaže da mu je kazivao Musa b. Ukba, prenoseći od Nafija, a on od Abdullaha b. Omera, radijallahu anhuma, da je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
"Odazovite se kada budete pozvani!"
(Nafi') veli: "Abdullah (b. Omer) odazivao se na poziv na svadbeno veselje i druge pozive čak i kada je postio."[2]

٥١٧٩. حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ عَبْدِاللهِ بْنِ إِبْرَاهِيمَ حَدَّثَنَا الْحَجَّاجُ بْنُ مُحَمَّدٍ قَالَ قَالَ ابْنُ جُرَيْجٍ أَخْبَرَنِي مُوسَى بْنُ عُقْبَةَ عَنْ نَافِعٍ قَالَ سَمِعْتُ عَبْدَاللهِ بْنَ عُمَرَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا يَقُولُ قَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ أَجِيبُوا هَذِهِ الدَّعْوَةَ إِذَا دُعِيتُمْ لَهَا قَالَ وَكَانَ عَبْدُاللهِ يَأْتِي الدَّعْوَةَ فِي الْعُرْسِ وَغَيْرِ الْعُرْسِ وَهُوَ صَائِمٌ .

---

1 Iz ovog hadisa vidi se skromnost Poslanikova, sallallahu alejhi ve sellem, i njegov istaknuti moral. On se trudio da oraspoloži muslimane i razveseli njihova srca, bez obzira na njihov socijalni i društveni status. Primao je poklon od svakoga, bez obzira koliko je on bio vrijedan i odazivao se svakome ko bi ga pozvao u svoju kuću, iako je znao da neki od njih ne posjeduju mnogo i da su obični ljudi. (*Umdetul-kari*, 20/161)

2 Iz ovog se hadisa zaključuje da se treba odazvati na poziv i da čak ni post nije opravdanje da se ne odazove. Ukoliko posti, čovjek će prisustvovati svečanosti i dovu činiti domaćinu, a ukoliko ne posti, jest će zajedno s ostalima. Po nekima je bolje da prekine post, ako se radi o nafili. (*Umdetul-kari*, 20/163)

O ODLASKU ŽENA I DJECE NA SVADBENO VESELJE

باب ذَهابِ النِّساءِ والصِّبْيانِ إِلى الْعُرْسِ

5180. PRIČAO NAM JE Abdur-Rahman b. Mubareck, njemu Abdul-Varis, a ovom Abdul-Aziz b. Suhejb, prenoseći od Enesa b. Malika, radijallahu anhu, da je rekao:
"Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, vidio je grupu žena i djece kako se vraćaju sa svadbenog veselja, pa je, pohvalivši ih, rekao: 'Allaha mi, vi ste mi među najdražim.'"

٥١٨٠. حَدَّثَنَا عَبْدُالرَّحْمَنِ بْنُ الْمُبَارَكِ حَدَّثَنَا عَبْدُالْوَارِثِ حَدَّثَنَا عَبْدُالْعَزِيزِ بْنُ صُهَيْبٍ عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ رَضِي الله عنه قَالَ أَبْصَرَ النَّبِيُّ ﷺ نِسَاءً وَصِبْيَانًا مُقْبِلِينَ مِنْ عُرْسٍ فَقَامَ مُمْتَنًّا فَقَالَ اللَّهُمَّ أَنْتُمْ مِنْ أَحَبِّ النَّاسِ إِلَيَّ .

O TOME TREBA LI SE VRATITI AKO SE UGLEDA NEŠTO LOŠE (ZABRANJENO)

باب هَلْ يَرْجِعُ إِذَا رَأَى مُنْكَرًا فِي الدَّعْوَةِ

Abdullah b. Mes'ud vidio je sliku u jednoj kući i vratio se.
Ibn-Omer pozvao je Ebu-Ejjuba, koji je (kod njega) vidio u kući prekrivače po zidovima.[3]
"Žene su nas prevladale u tome", rekao mu je Ibn-Omer, na što mu je Ebu-Ejjub odgovorio:
"Bojao sam se da ću ovo naći kod svakog drugog, samo ne kod tebe! Tako mi Allaha, ja neću jesti vašu hranu!", i vratio se.

وَرَأَى أَبُو مَسْعُودٍ صُورَةً فِي الْبَيْتِ فَرَجَعَ وَدَعَا ابْنُ عُمَرَ أَبَا أَيُّوبَ فَرَأَى فِي الْبَيْتِ سِتْرًا عَلَى الْجِدَارِ فَقَالَ ابْنُ عُمَرَ غَلَبَنَا عَلَيْهِ النِّسَاءُ فَقَالَ مَنْ كُنْتُ أَخْشَى عَلَيْهِ فَلَمْ أَكُنْ أَخْشَى عَلَيْكَ وَاللَّهِ لاَ أَطْعَمُ لَكُمْ طَعَامًا فَرَجَعَ .

---

3 Hadis Aiše, radijallahu anha, u Muslimovoj zbirci ukazuje na islamski propis u pogledu zastiranja zidova platnom. U tom hadisu kaže se da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Allah nam, doista, nije naredio da zastiremo kamenje i zemlju." I potegao je prekrivač dok ga nije pocijepao. Nakon spomenutog događaja sa Abdullah b. Omerom prenosi se da je on ušao u kuću čovjeka koji ga je pozvao na vjenčanje, a kuća mu je bila prekrivena platnom, pa reče Ibn-Omer vlasniku kuće: "O ti kada se premjestila Ka'ba u tvoju kuću?!" Zatim je rekao skupini ashaba Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem: "Neka pocijepa svaki čovjek ispred sebe!" što prenosi imam Ahmed u *Kitabuz-Zuhd* (*Fethul-bari*, 9/158-159)

5181. PRIČAO NAM JE Isma'il, a njemu Malik, prenoseći od Nafija, on od Kasima b. Muhammeda (da je kazivao):
"Aiša, supruga Poslanikova, sallallahu alejhi ve sellem, kazivala mi je kako je kupila jastučić na kome su bile slike. Kada ga je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, ugledao, stao je na vratima sobe i nije ušao."
Aiša dalje pripovijeda: "Na njegovom licu prepoznala sam srdžbu, te mu rekoh: 'Allahov Poslaniče, ja molim oprost od Allaha i Njegova Poslanika, u čemu sam to pogriješila?'
'A šta je s ovim jastučićem?', upita Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem.
'Kupila sam ga tebi', rekoh, 'da na njemu sjediš i na njemu spavaš.' Tada Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, reče: 'Zaista će oni koji su ove slike naslikali biti kažnjeni na Sudnjem danu, i reći će im se: 'Oživite ono što ste stvorili!'', a zatim dodade: 'Zaista meleki neće ući u kuću u kojoj se nalaze slike!'"[1]

٥١٨١. حَدَّثَنَا إِسْمَاعِيلُ قَالَ حَدَّثَنِي مَالِكٌ عَنْ نَافِعٍ عَنِ الْقَاسِمِ بْنِ مُحَمَّدٍ عَنْ عَائِشَةَ زَوْجِ النَّبِيِّ ﷺ أَنَّهَا أَخْبَرَتْهُ أَنَّهَا اشْتَرَتْ نُمْرُقَةً فِيهَا تَصَاوِيرُ فَلَمَّا رَآهَا رَسُولُ اللهِ ﷺ قَامَ عَلَى الْبَابِ فَلَمْ يَدْخُلْ فَعَرَفْتُ فِي وَجْهِهِ الْكَرَاهِيَةَ فَقُلْتُ يَا رَسُولَ اللهِ أَتُوبُ إِلَى اللهِ وَإِلَى رَسُولِهِ مَاذَا أَذْنَبْتُ فَقَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ مَا بَالُ هَذِهِ النُّمْرُقَةِ قَالَتْ فَقُلْتُ اشْتَرَيْتُهَا لَكَ لِتَقْعُدَ عَلَيْهَا وَتَوَسَّدَهَا فَقَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ إِنَّ أَصْحَابَ هَذِهِ الصُّوَرِ يُعَذَّبُونَ يَوْمَ الْقِيَامَةِ وَيُقَالُ لَهُمْ أَحْيُوا مَا خَلَقْتُمْ وَقَالَ إِنَّ الْبَيْتَ الَّذِي فِيهِ الصُّوَرُ لاَ تَدْخُلُهُ الْمَلاَئِكَةُ .

[1] Ovaj hadis jasno upućuje na zabranu stavljanja na zid slika živih bića. To se odnosi i na figure živih bića, koje se u nekim kućama stavljaju kao ukras po namještaju. Zato smo dužni voditi računa o izgledu unutrašnjosti svoje kuće, jer od toga zavisi da li će u njemu biti meleci. (op.prev.)

O TOME KAD ŽENA POSLUŽUJE MUŠKARCE PRILIKOM SVADBENOG VESELJA

باب قيام المرأة على الرجال في العرس وخدمتهم بالنفس

5182. PRIČAO NAM JE Seid b. Ebu-Merjem, njemu Ebu-Gassan, a ovom Ebu-Hazim, prenoseći od Sehla da je rekao:
"Kada se Ebu-Usejd Sa'idi oženio, pozvao je Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, i njegove ashabe. Nije spremio hranu, niti ih je njome ponudio. Sve to je učinila njegova supruga Umm-Usejd. Ona je, uoči tog dana stavila nešto datula u kamenu posudu s vodom i, nakon što je završio s jelom, promiješala je to i time počastila Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem."

٥١٨٢. حَدَّثَنَا سَعِيدُ بْنُ أَبِي مَرْيَمَ حَدَّثَنَا أَبُو غَسَّانَ قَالَ حَدَّثَنِي أَبُو حَازِمٍ عَنْ سَهْلٍ قَالَ لَمَّا عَرَّسَ أَبُو أُسَيْدٍ السَّاعِدِيُّ دَعَا النَّبِيَّ ﷺ وَأَصْحَابَهُ فَمَا صَنَعَ لَهُمْ طَعَامًا وَلاَ قَرَّبَهُ إِلَيْهِمْ إِلاَّ امْرَأَتُهُ أُمُّ أُسَيْدٍ بَلَّتْ تَمَرَاتٍ فِي تَوْرٍ مِنْ حِجَارَةٍ مِنَ اللَّيْلِ فَلَمَّا فَرَغَ النَّبِيُّ ﷺ مِنَ الطَّعَامِ أَمَاثَتْهُ لَهُ فَسَقَتْهُ تُتْحِفُهُ بِذَلِكَ .

O UPOTREBI PIĆA OD RAZMUĆENIH DATULA S VODOM TE UPOTREBI DRUGIH BEZALKOHOLNIH NAPITAKA NA SVADBENOM VESELJU

باب النقيع والشراب الذي لا يسكر في العرس

5183. PRIČAO NAM JE Jahja b. Bukejr, njemu Jakub b. Abdur-Rahman Kari, prenoseći od Ebu-Hazima, a on od Sehla b. Sa'da da je kazivao:
"Ebu-Usejd Saidi pozvao je Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, na svoje svadbeno veselje, pa ih je tada služila njegova supruga (mlada). Kasnije je kazivala (ili je on kazivao): 'Znate li šta sam pripremila Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem? Noć ranije stavila sam mu u vodu nekoliko datula u kamenoj posudi.'"

٥١٨٣. حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ بُكَيْرٍ حَدَّثَنَا يَعْقُوبُ بْنُ عَبْدِالرَّحْمَنِ الْقَارِيُّ عَنْ أَبِي حَازِمٍ قَالَ سَمِعْتُ سَهْلَ بْنَ سَعْدٍ أَنَّ أَبَا أُسَيْدٍ السَّاعِدِيَّ دَعَا النَّبِيَّ ﷺ لِعُرْسِهِ فَكَانَتِ امْرَأَتُهُ خَادِمَهُمْ يَوْمَئِذٍ وَهِيَ الْعَرُوسُ فَقَالَتْ أَوْ قَالَ أَتَدْرُونَ مَا أَنْقَعَتْ لِرَسُولِ اللهِ ﷺ أَنْقَعَتْ لَهُ تَمَرَاتٍ مِنَ اللَّيْلِ فِي تَوْرٍ .

O BLAGOM I LJUBAZNOM POSTUPANJU PREMA ŽENAMA

باب المداراة مع النساء

Poslanik je, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Žena je kao (krivo) rebro..."

وَقَوْلِ النَّبِيِّ ﷺ إِنَّمَا الْمَرْأَةُ كَالضِّلَعِ .

5184. PRIČAO NAM JE Abdul-Aziz b. Abdullah, a njemu Malik, prenoseći od Ebu-Zinada, on od A'redža, a ovaj od Ebu-Hurejre da je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
"Žena je kao (krivo) rebro: ako ga uznastojiš ispraviti, slomit ćeš ga a ako se želiš okoristiti njime, okoristićeš se a u njoj je nakrivljenost."

٥١٨٤ . حَدَّثَنَا عَبْدُالْعَزِيزِ بْنُ عَبْدِاللهِ قَالَ حَدَّثَنِي مَالِكٌ عَنْ أَبِي الزِّنَادِ عَنِ الْأَعْرَجِ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ أَنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ قَالَ الْمَرْأَةُ كَالضِّلَعِ إِنْ أَقَمْتَهَا كَسَرْتَهَا وَإِنِ اسْتَمْتَعْتَ بِهَا اسْتَمْتَعْتَ بِهَا وَفِيهَا عِوَجٌ .

O PREPORUČIVANJU POSEBNE PAŽNJE PREMA ŽENAMA

باب الوصاة بالنساء

5185. PRIČAO NAM JE Ishak b. Nasr, a njemu Husejn Džu'fi, prenoseći od Zaide, on od Mejsere, ovaj od Ebu-Hazima, on od Ebu-Hurejre, a ovaj od Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, da je rekao: "Ko vjeruje u Allaha i budući svijet neka ne uznemirava svoga komšiju!"

٥١٨٥ . حَدَّثَنَا إِسْحَاقُ بْنُ نَصْرٍ حَدَّثَنَا حُسَيْنٌ الْجُعْفِيُّ عَنْ زَائِدَةَ عَنْ مَيْسَرَةَ عَنْ أَبِي حَازِمٍ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ مَنْ كَانَ يُؤْمِنُ بِاللهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ فَلَا يُؤْذِي جَارَهُ .

5186. "Pažljivo postupajte sa ženama, jer su one stvorene od rebra. A najiskrivljeniji dio rebra njegov je najviši dio. Ako ga htjedneš ispravljati, slomit ćeš ga; a ako ga ostaviš, ostat će krivo. Zato primite oporuku, pa lijepo postupajte sa ženama!"

٥١٨٦ . وَاسْتَوْصُوا بِالنِّسَاءِ خَيْرًا فَإِنَّهُنَّ خُلِقْنَ مِنْ ضِلَعٍ وَإِنَّ أَعْوَجَ شَيْءٍ فِي الضِّلَعِ أَعْلَاهُ فَإِنْ ذَهَبْتَ تُقِيمُهُ كَسَرْتَهُ وَإِنْ تَرَكْتَهُ لَمْ يَزَلْ أَعْوَجَ فَاسْتَوْصُوا بِالنِّسَاءِ خَيْرًا .

5187. PRIČAO NAM JE Ebu-Nu'ajm, a njemu Sufjan, prenoseći od Abdullaha b. Dinara, a on od Ibn-Omera, radijallahu anhuma, da je rekao:
"Za vrijeme Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, čuvali smo se neprimjerenih riječi i postupaka prema svojim ženama, jer smo se bojali da o nama nešto u Kur'anu ne bude objavljeno. A kada je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, preselio (na onaj svijet), govorili smo bez (ustručavanja) i slobodnije postupali prema svojim ženama."[1]

٥١٨٧. حَدَّثَنَا أَبُو نُعَيْمٍ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ عَنْ عَبْدِاللهِ بْنِ دِينَارٍ عَنِ ابْنِ عُمَرَ رَضِيَ الله عَنْهُمَا قَالَ كُنَّا نَتَّقِي الْكَلَامَ وَالانْبِسَاطَ إِلَى نِسَائِنَا عَلَى عَهْدِ النَّبِيِّ ﷺ هَيْبَةَ أَنْ يَنْزِلَ فِينَا شَيْءٌ فَلَمَّا تُوُفِّيَ النَّبِيُّ ﷺ تَكَلَّمْنَا وَانْبَسَطْنَا .

O RIJEČIMA UZVIŠENOG: "O VJERNICI, SEBE I PORODICE SVOJE ČUVAJTE OD VATRE..."[2]

باب (قُوا أَنْفُسَكُمْ وَأَهْلِيكُمْ نَارًا)

5188. PRIČAO NAM JE Ebu-Nu'man, a njemu Hammad b. Zejd, prenoseći od Ejuba, on od Nafija, a ovaj od Abdullaha da je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, govorio:
"Svi ste vi čuvari, i svi ste odgovorni! Imam (vladar) je čuvar, i snosi odgovornost; domaćin je čuvar svoje porodice, i snosi odgovornost (za nju); žena je čuvar kuće svoga muža, i odgovorna je (za nju); rob je čuvar imetka svoga gospodara, i odgovoran je (za njega). Zaista, ste svi vi pastiri, i odgovorni ste (za svoja stada)!"

٥١٨٨. حَدَّثَنَا أَبُو النُّعْمَانِ حَدَّثَنَا حَمَّادُ بْنُ زَيْدٍ عَنْ أَيُّوبَ عَنْ نَافِعٍ عَنْ عَبْدِاللهِ قَالَ النَّبِيُّ ﷺ كُلُّكُمْ رَاعٍ وَكُلُّكُمْ مَسْئُولٌ فَالإِمَامُ رَاعٍ وَهُوَ مَسْئُولٌ وَالرَّجُلُ رَاعٍ عَلَى أَهْلِهِ وَهُوَ مَسْئُولٌ وَالْمَرْأَةُ رَاعِيَةٌ عَلَى بَيْتِ زَوْجِهَا وَهِيَ مَسْئُولَةٌ وَالْعَبْدُ رَاعٍ عَلَى مَالِ سَيِّدِهِ وَهُوَ مَسْئُولٌ أَلاَ فَكُلُّكُمْ رَاعٍ وَكُلُّكُمْ مَسْئُولٌ .

1 Ovo se odnosi opet na ono što je u okviru dozvoljenog.

2 Et-Tahrim, 6.

O LIJEPOM OPHOĐENJU PREMA SUPRUZI

5189. PRIČALI SU NAM Sulejman b. Abdur-Rahman i Ali b. Hudžr, njima Isa b. Junus, a ovom Hišam b. Urva, prenoseći od Abdullaha b. Urve, on od Urve, a ovaj od Aiše da je kazivala: "Sastalo se jedanaest žena i obećalo da jedna drugoj ništa u vezi sa svojim muževima neće sakriti. Prva reče: 'Moj je muž sličan lošem devinom mesu. Ono se nalazi na vrhu teško pristupačnog brda, na koje se s mukom uspinje, a i kad se do njega dođe, nije vrijedno da se ponese.'[1] Druga reče: 'Ja svoga muža ne smijem ni spomenuti, jer se bojim da ću ostati bez njega. Ako o njemu budem govorila, mogu samo pričati o grbavosti njegovih leđa i napuhanosti njegova stomaka.' Treća reče: 'Moj je muž izuzetno strog: ako progovorim, rastavit će se od mene; a ako ušutim, ostat ću ni na čemu, ni udata ni slobodna.'[2] Četvrta reče: 'Moj je muž (dobar) kao najljepša noć, ni vruća ni hladna. Od njega ne osjećam bojazan, niti će mu dosaditi druženje sa mnom.'[3] Peta reče: 'Moj je muž u kući potpuno nemaran, a kada iziđe iz kuće, hrabar je kao lav. On uopće ne pita za ono što nestane.'[4] Šesta reče: 'Kada moj muž jede, on sve pojede; kada pije, sve iskapi; kada legne, dobro se pokrije i uopće ne pruža ruku da otkrije moju žalost.' Sedma reče: 'Moj muž ni u čemu ne uspijeva i veoma je nesnalažljiv. Sve se postojeće bolesti u njemu nalaze: ili žestoko udari,

باب حُسْنِ الْمُعَاشَرَةِ مَعَ الأَهْلِ

٥١٨٩. حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ عَبْدِالرَّحْمَنِ وَعَلِيُّ بْنُ حُجْرٍ قَالاَ أَخْبَرَنَا عِيسَى بْنُ يُونُسَ حَدَّثَنَا هِشَامُ بْنُ عُرْوَةَ عَنْ عَبْدِاللهِ بْنِ عُرْوَةَ عَنْ عُرْوَةَ عَنْ عَائِشَةَ قَالَتْ جَلَسَ إِحْدَى عَشْرَةَ امْرَأَةً فَتَعَاهَدْنَ وَتَعَاقَدْنَ أَنْ لاَ يَكْتُمْنَ مِنْ أَخْبَارِ أَزْوَاجِهِنَّ شَيْئًا قَالَتِ الأُولَى زَوْجِي لَحْمُ جَمَلٍ غَثٌّ عَلَى رَأْسِ جَبَلٍ لاَ سَهْلٍ فَيُرْتَقَى وَلاَ سَمِينٍ فَيُنْتَقَلُ قَالَتِ الثَّانِيَةُ زَوْجِي لاَ أَبُثُّ خَبَرَهُ إِنِّي أَخَافُ أَنْ لاَ أَذَرَهُ إِنْ أَذْكُرْهُ أَذْكُرْ عُجَرَهُ وَبُجَرَهُ قَالَتِ الثَّالِثَةُ زَوْجِي الْعَشَنَّقُ إِنْ أَنْطِقْ أُطَلَّقْ وَإِنْ أَسْكُتْ أُعَلَّقْ قَالَتِ الرَّابِعَةُ زَوْجِي كَلَيْلِ تِهَامَةَ لاَ حَرٌّ وَلاَ قُرٌّ وَلاَ مَخَافَةَ وَلاَ سَآمَةَ قَالَتِ الْخَامِسَةُ زَوْجِي إِنْ دَخَلَ فَهِدَ وَإِنْ خَرَجَ أَسِدَ وَلاَ يَسْأَلُ عَمَّا عَهِدَ قَالَتِ السَّادِسَةُ زَوْجِي إِنْ أَكَلَ لَفَّ وَإِنْ شَرِبَ اشْتَفَّ وَإِنِ اضْطَجَعَ الْتَفَّ وَلاَ يُولِجُ الْكَفَّ لِيَعْلَمَ الْبَثَّ قَالَتِ السَّابِعَةُ زَوْجِي غَيَايَاءُ أَوْ عَيَايَاءُ طَبَاقَاءُ كُلُّ دَاءٍ لَهُ دَاءٌ شَجَّكِ أَوْ فَلَّكِ أَوْ جَمَعَ كُلاًّ لَكِ قَالَتِ الثَّامِنَةُ زَوْجِي الْمَسُّ

1 Ona želi kazati kako je njen muž bezvrijedan, isto kao što je loše devino meso bezvrijedno u odnosu na ovčije. I ono malo kvaliteta koji posjeduje prigušeno je njegovom škrtošću i lošim ponašanjem. (*Umdetul-kari*, 20/170)

2 Ona želi kazati da je njen muž tako strog i osor da mu ništa ne smije prigovoriti, jer će se, u suprotnom, rastaviti od nje. A ako, pak, ne bude ništa govorila, živjet će u teškom i nepodnošljivom stanju, ni udata ni slobodna da se za drugoga uda. (*Umdetul-kari*, 20/170)

3 Ona svog muža hvali, poredeći ga s tihom proljetnom noći. Ovakve su noći ugodne, nisu vruće, i to je u arapskim predjelima najljepši dio godine. (*Umdetul-kari*, 20/170)

4 Ovim riječima ona želi kazati da je njen muž blag i prijatan prema prijateljima, a oštar i strog prema neprijateljima, te da se ne raspituje o onome što mu od imetka nestane, niti se osvrće na nedostatke koje bi trebalo otkloniti u kući. (*Umdetul-kari*, 20/171)

ili slomi, ili jedno i drugo.'[5] Osma reče: 'Moj je muž nježan. Kada ga dodirneš, kao da si dodirnuo zečiju dlaku; a mirisa je lijepog kao u šafrana.' Deveta reče: 'Moj je muž visoko ugledan, visokog stasa, širokogrudan i uvijek je u društvu.'[6] Deseta reče: 'Moj muž Malik je toliko dobar da je bolji od bilo čega drugog što se može imati. On posjeduje mnogo lijepih deva, koje su najčešće pred kućom, a vrlo rijetko idu na ispašu. Kad god čuju zvuk defa, mogu biti sigurne u svoju propast.'[7] Jedanaesta reče: 'Moj muž je Ebu-Zer', a znate li vi ko je Ebu-Zer'? Moje je uši ukrasio nakitom, a tijelo napunio salom i tako me usrećio da mi je duša vesela. Našao me je pod jednim brdom u siromašnoj porodici, pa me je doveo u dobrostojeću porodicu, koja obiluje konjima, devama i uhranjenim ovcama. Kad mu se obratim, on to lijepo prihvati, a kad legnem da spavam, ne moram žuriti s ustajanjem. Ja pijem dok se ne zadovoljim. A majka Ebu -Zer'ova, znate li vi ko je ona? U njenoj se prostranoj kući nalazi mnogo prepunih sehara. A sin Ebu-Zer'ov, znate li vi ko je on? Njegova je postelja poput prelijepih korica sablje, a hrani se mlijekom mlade ovce. A kćerka Ebu-Zer'ova, znate li vi ko je ona? Ona je poslušna svome ocu i svojoj majci, punačka je tijela, i inoća joj sigurno zavidi. A robinja Ebu-Zer'ova, znate li vi ko je ona? Ona uopće ne prenosi naše razgovore, ništa od naše hrane ne uzima, niti u kući bilo šta od smeća ostavlja. Pa ipak, Ebu-Zer' jednom je prilikom, kad se stapovi prelijevaše, izišao i ugledao neku ženu. S njom bijahu dva njena sinčića kao dva pantera. Igrali su se s dva nara koja su prolazila

مَسُّ أَرْنَبٍ وَالرِّيحُ رِيحُ زَرْنَبٍ قَالَتِ التَّاسِعَةُ زَوْجِي رَفِيعُ الْعِمَادِ طَوِيلُ النِّجَادِ عَظِيمُ الرَّمَادِ قَرِيبُ الْبَيْتِ مِنَ النَّادِ قَالَتِ الْعَاشِرَةُ زَوْجِي مَالِكٌ وَمَا مَالِكٌ مَالِكٌ خَيْرٌ مِنْ ذَلِكِ لَهُ إِبِلٌ كَثِيرَاتُ الْمَبَارِكِ قَلِيلاَتُ الْمَسَارِحِ وَإِذَا سَمِعْنَ صَوْتَ الْمِزْهَرِ أَيْقَنَّ أَنَّهُنَّ هَوَالِكُ قَالَتِ الْحَادِيَةَ عَشْرَةَ زَوْجِي أَبُو زَرْعٍ وَمَا أَبُو زَرْعٍ أَنَاسَ مِنْ حُلِيٍّ أُذُنَيَّ وَمَلأَ مِنْ شَحْمٍ عَضُدَيَّ وَبَجَّحَنِي فَبَجِحَتْ إِلَيَّ نَفْسِي وَجَدَنِي فِي أَهْلِ غُنَيْمَةٍ بِشِقٍّ فَجَعَلَنِي فِي أَهْلِ صَهِيلٍ وَأَطِيطٍ وَدَائِسٍ وَمُنَقٍّ فَعِنْدَهُ أَقُولُ فَلاَ أُقَبَّحُ وَأَرْقُدُ فَأَتَصَبَّحُ وَأَشْرَبُ فَأَتَقَنَّحُ أُمُّ أَبِي زَرْعٍ فَمَا أُمُّ أَبِي زَرْعٍ عُكُومُهَا رَدَاحٌ وَبَيْتُهَا فَسَاحٌ ابْنُ أَبِي زَرْعٍ فَمَا ابْنُ أَبِي زَرْعٍ مَضْجَعُهُ كَمَسَلِّ شَطْبَةٍ وَيُشْبِعُهُ ذِرَاعُ الْجَفْرَةِ بِنْتُ أَبِي زَرْعٍ فَمَا بِنْتُ أَبِي زَرْعٍ طَوْعُ أَبِيهَا وَطَوْعُ أُمِّهَا وَمِلْءُ كِسَائِهَا وَغَيْظُ جَارَتِهَا جَارِيَةُ أَبِي زَرْعٍ فَمَا جَارِيَةُ أَبِي زَرْعٍ لاَ تَبُثُّ حَدِيثَنَا تَبْثِيثًا وَلاَ تُنَقِّثُ مِيرَتَنَا تَنْقِيثًا وَلاَ تَمْلأُ بَيْتَنَا تَعْشِيشًا قَالَتْ خَرَجَ أَبُو زَرْعٍ وَالأَوْطَابُ تُمْخَضُ فَلَقِيَ امْرَأَةً مَعَهَا وَلَدَانِ لَهَا كَالْفَهْدَيْنِ يَلْعَبَانِ مِنْ تَحْتِ خَصْرِهَا

5 Ona kaže kako je njen muž nespretan i ogrezao u svim mogućim negativnostima. Loše se ophodi sa svojom suprugom, tukući je i vrijeđajući, iako nije u stanju da udovolji njenim potrebama. Ako s njim progovori, on je izgrdi, a ako se s njim našali, on joj glavu razbije. A kada se naljuti, ne gleda gdje će je udariti, po glavi ili bilo kojem drugom dijelu tijela.

6 Riječima "uvijek u društvu" ona želi kazati kako je on stalno s ljudima i da ih često sebi zove, a i oni njega, za razliku od škrtice, koji bježi od ljudi kako ih ne bi morao pozvati sebi. (*Umdetul-kari*, 20/172)

7 Ovim riječima ona hvali svoga muža i govori o njegovoj darežljivosti. On ne pušta svoje deve daleko od kuće, kako bi mogao ugostiti goste kad dođu. Prilikom svakog dolaska gostiju, on bi ložio vatru i priređivao veselje uz zvukove defa, tako da se znalo da će deve zaklati i svježe meso gostima primaknuti.

ispod njenih leđa. Nakon toga on se rastavio od mene, a oženio se njome. Ja sam se poslije toga udala za jednog uglednog čovjeka, koji je jahao dobra trkaćeg konja, posjedovao najskuplja koplja, podario mi veliko blago i poklonio od svake vrste stoke po par, rekavši: 'Jedi Umm-Zer' i podmiri svoju porodicu!' Ipak, kada bih sakupila sve što mi je dao, ne bih mogla napuniti ni najmanju posudu koju sam imala kod Ebu-Zer'a.'"

Aiša veli da joj je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Ja sam tebi ono što je Ebu-Zer' bio Ummi-Zer'."

Ebu-Abdullah (Buhari) veli da je Seid b. Seleme, prenoseći od Hišama, rekao: "*Ve la tu'aššiš bejten ta'šišen* (umjesto: *ve la temleu bejten ta'šišen*)."[1]

Ebu-Abdullah, također, veli da su neki rekli: "*Etekammehu* (s mimom) je ispravnije od *etekannehu* ("Ja pijem dok se ne zadovoljim)."

بِرُمَّانَتَيْنِ فَطَلَّقَنِي وَنَكَحَهَا فَنَكَحْتُ بَعْدَهُ رَجُلاً سَرِيًّا رَكِبَ شَرِيًّا وَأَخَذَ خَطِّيًّا وَأَرَاحَ عَلَيَّ نَعَمًا ثَرِيًّا وَأَعْطَانِي مِنْ كُلِّ رَائِحَةٍ زَوْجًا وَقَالَ كُلِي أُمَّ زَرْعٍ وَمِيرِي أَهْلَكِ قَالَتْ فَلَوْ جَمَعْتُ كُلَّ شَيْءٍ أَعْطَانِيهِ مَا بَلَغَ أَصْغَرَ آنِيَةِ أَبِي زَرْعٍ قَالَتْ عَائِشَةُ قَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ كُنْتُ لَكِ كَأَبِي زَرْعٍ لأُمِّ زَرْعٍ قَالَ أَبو عَبْد اللهِ قَالَ سَعِيدُ بْنُ سَلَمَةَ عَنْ هِشَامٍ وَلاَ تُعَشِّشُ بَيْتَنَا تَعْشِيشًا قَالَ أَبو عَبْد اللهِ وَقَالَ بَعْضُهُمْ فَأَتَقَمَّحُ بِالْمِيمِ وَهَذَا أَصَحُّ .

5190. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Muhammed, njemu Hišam, a ovom Ma'mer, prenoseći od Zuhrija, ovaj od Urve, a on od Aiše da je rekla:

"Abesinci su se igrali svojim kopljima; Poslanik me je, sallallahu alejhi ve sellem, zaklonio, a ja sam gledala kako se igraju. Ostala bih tako gledajući sve dok sama ne bih krenula. Zato imajte obzira prema mladoj ženi koja ima želju da osjeti zabavu!"

٥١٩٠. حَدَّثَنَا عَبْدُاللهِ بْنُ مُحَمَّدٍ حَدَّثَنَا هِشَامٌ أَخْبَرَنَا مَعْمَرٌ عَنِ الزُّهْرِيِّ عَنْ عُرْوَةَ عَنْ عَائِشَةَ قَالَتْ كَانَ الْحَبَشُ يَلْعَبُونَ بِحِرَابِهِمْ فَسَتَرَنِي رَسُولُ اللهِ ﷺ وَأَنَا أَنْظُرُ فَمَا زِلْتُ أَنْظُرُ حَتَّى كُنْتُ أَنَا أَنْصَرِفُ فَاقْدُرُوا قَدْرَ الْجَارِيَةِ الْحَدِيثَةِ السِّنِّ تَسْمَعُ اللَّهْوَ .

O TOME KADA ČOVJEK SAVJETUJE SVOJU KĆERKU O PRILIKAMA NJENOG MUŽA

باب موعظة الرَّجُلِ ابْنَتَهُ لِحالِ زوجها

5191. PRIČAO NAM JE Ebu-Jeman, njemu Šu'ajb, prenoseći od Zuhrija, koji kaže da mu je saopćio Ubejdullah b. Abdullah b. Ebu-Sevr, prenoseći od Abdullaha b. Abbasa, radijallahu anhuma, da je kazivao:

"Stalno sam mislio da upitam Omera b. Hattaba o dvjema ženama Poslanikovim, sallallahu alejhi ve

٥١٩١. حَدَّثَنَا أَبُو الْيَمَانِ أَخْبَرَنَا شُعَيْبٌ عَنِ الزُّهْرِيِّ قَالَ أَخْبَرَنِي عُبَيْدُاللهِ بْنُ عَبْدِاللهِ بْنِ أَبِي ثَوْرٍ عَنْ عَبْدِاللهِ بْنِ عَبَّاسٍ رَضِي اللهُ عَنْهُمَا قَالَ لَمْ أَزَلْ حَرِيصًا عَلَى أَنْ أَسْأَلَ عُمَرَ بْنَ الْخَطَّابِ عَنِ الْمَرْأَتَيْنِ مِنْ أَزْوَاجِ النَّبِيِّ ﷺ اللَّتَيْنِ

1 Prvo znači da ne ostavlja smeća u kući, a drugo da kuću ne prlja rađajući djecu iz bluda.

sellem, za koje je Uzvišeni Allah rekao: 'Ako se vas dvije pokajete Allahu – time ste upravile vaša srca prema istini' (Et-Tahrim, 4).

Jednom prilikom on je krenuo na hadždž, te sam i ja pošao s njim. Skrenuo je s puta, a i ja sam skrenuo s njim, noseći posudu za vodu. Obavio je nuždu, a zatim se vratio, te sam mu iz posude polio na ruke, a on je uzeo abdest. Nakon toga sam ga (iskoristivši se prilikom) upitao: 'Vladaru pravovjernih, koje su to dvije žene Poslanikove, sallallahu alejhi ve sellem, za koje je Uzvišeni Allah rekao: 'Ako se vas dvije pokajete Allahu – time ste upravile vaša srca prema istini'?'

'Čudi me da ti to ne znaš, Ibn-Abbase! Bile su to Aiša i Hafsa', odgovori mi on.

Tada je Omer, počevši govoriti o tom slučaju, rekao: 'Ja i moj komšija ensarija iz plemena Benu-Umejja b. Zejd, koje je bilo iz sela blizu Medine, naizmjenično smo silazili do Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem: on jedan dan, a ja drugi. Kada bih ja silazio, prenosio bih mu šta se toga dana desilo (šta je objavljeno i slično), a kada bi silazio on, činio bi isto.

Mi, Kurejševići, bili smo strogi prema svojim ženama, a kada smo došli kod ensarija, vidjeli smo da njih nadvladaju njihove žene. Naše su žene odmah počele prihvaćati njihove postupke, te sam ja viknuo na svoju ženu, a ona mi (na to) uzvrati. Zabranio sam joj da mi uzvraća, ali mi ona reče: 'Zašto mi braniš da ti uzvraćam? Tako mi Allaha, i Poslanikove, sallallahu alejhi ve sellem, žene s njim raspravljaju! Jedna od njih zna ga izbjegavati cijeli dan, sve do noći!' To me je rasrdilo, te rekoh: 'Propala je ona od njih koja to čini!'

Obukao sam se zatim i sišao (u grad). Ušao sam kod Hafse i upitao je: 'Hafso, je li koja od vas naljuti Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, po cijeli dan, sve do noći?'

'Da', odgovorila mi je.

'Teško tebi', rekoh joj, 'nesretna si i propala! Zar se

قَالَ اللهُ تَعَالَى (إِنْ تَتُوبَا إِلَى اللهِ فَقَدْ صَغَتْ قُلُوبُكُمَا) حَتَّى حَجَّ وَحَجَجْتُ مَعَهُ وَعَدَلَ وَعَدَلْتُ مَعَهُ بِإِدَاوَةٍ فَتَبَرَّزَ ثُمَّ جَاءَ فَسَكَبْتُ عَلَى يَدَيْهِ مِنْهَا فَتَوَضَّأَ فَقُلْتُ لَهُ يَا أَمِيرَ الْمُؤْمِنِينَ مَنِ الْمَرْأَتَانِ مِنْ أَزْوَاجِ النَّبِيِّ ﷺ اللَّتَانِ قَالَ اللهُ تَعَالَى (إِنْ تَتُوبَا إِلَى اللهِ فَقَدْ صَغَتْ قُلُوبُكُمَا) قَالَ وَاعَجَبًا لَكَ يَا ابْنَ عَبَّاسٍ هُمَا عَائِشَةُ وَحَفْصَةُ ثُمَّ اسْتَقْبَلَ عُمَرُ الْحَدِيثَ يَسُوقُهُ قَالَ كُنْتُ أَنَا وَجَارٌ لِي مِنَ الأَنْصَارِ فِي بَنِي أُمَيَّةَ ابْنِ زَيْدٍ وَهُمْ مِنْ عَوَالِي الْمَدِينَةِ وَكُنَّا نَتَنَاوَبُ النُّزُولَ عَلَى النَّبِيِّ ﷺ فَيَنْزِلُ يَوْمًا وَأَنْزِلُ يَوْمًا فَإِذَا نَزَلْتُ جِئْتُهُ بِمَا حَدَثَ مِنْ خَبَرِ ذَلِكَ الْيَوْمِ مِنَ الْوَحْيِ أَوْ غَيْرِهِ وَإِذَا نَزَلَ فَعَلَ مِثْلَ ذَلِكَ وَكُنَّا مَعْشَرَ قُرَيْشٍ نَغْلِبُ النِّسَاءَ فَلَمَّا قَدِمْنَا عَلَى الأَنْصَارِ إِذَا قَوْمٌ تَغْلِبُهُمْ نِسَاؤُهُمْ فَطَفِقَ نِسَاؤُنَا يَأْخُذْنَ مِنْ أَدَبِ نِسَاءِ الأَنْصَارِ فَصَخِبْتُ عَلَى امْرَأَتِي فَرَاجَعَتْنِي فَأَنْكَرْتُ أَنْ تُرَاجِعَنِي قَالَتْ وَلِمَ تُنْكِرُ أَنْ أُرَاجِعَكَ فَوَاللهِ إِنَّ أَزْوَاجَ النَّبِيِّ ﷺ لَيُرَاجِعْنَهُ وَإِنَّ إِحْدَاهُنَّ لَتَهْجُرُهُ الْيَوْمَ حَتَّى اللَّيْلِ فَأَفْزَعَنِي ذَلِكَ وَقُلْتُ لَهَا قَدْ خَابَ مَنْ فَعَلَ ذَلِكِ مِنْهُنَّ ثُمَّ جَمَعْتُ عَلَيَّ ثِيَابِي فَنَزَلْتُ فَدَخَلْتُ عَلَى حَفْصَةَ فَقُلْتُ لَهَا أَيْ حَفْصَةُ أَتُغَاضِبُ إِحْدَاكُنَّ النَّبِيَّ ﷺ الْيَوْمَ حَتَّى اللَّيْلِ قَالَتْ نَعَمْ فَقُلْتُ قَدْ خِبْتِ وَخَسِرْتِ أَفَتَأْمَنِينَ أَنْ يَغْضَبَ اللهُ لِغَضَبِ رَسُولِهِ ﷺ فَتَهْلِكِي لاَ تَسْتَكْثِرِي النَّبِيَّ ﷺ وَلاَ تُرَاجِعِيهِ فِي شَيْءٍ وَلاَ تَهْجُرِيهِ وَسَلِينِي مَا بَدَا لَكِ وَلاَ يَغُرَّنَّكِ أَنْ

ne bojiš da se Uzvišeni Allah ne rasrdi zbog ljutnje Poslanikove, sallallahu alejhi ve sellem, pa da to bude razlogom tvoje propasti?! Nemoj mnogo tražiti od Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, nemoj s njim raspravljati i nemoj ga izbjegavati! A od mene traži što god želiš, i neka te ne buni to što je tvoja komšinica ljepša i draža Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, od tebe!', (rekoh, misleći na Aišu).[1]
Razgovarali smo o tome', kaže Omer, 'kako Gasani spremaju svoje konje da nas napadnu.
Moj drug ensarija sišao je (u grad) onoga dana kad je bilo njegov red. Vratio se navečer i jako zalupao na moja vrata, govoreći: 'Je li on tu?' Uplašio sam se i izišao pred njega.
'Danas se desilo nešto krupno!', zavapi on.
'Šta se desilo? Je su li stigli Gasani?', upitao sam, a on odgovori: 'Ne, već gore i strašnije od toga! Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, razveo se od svojih žena!'
Kaže Ubejd b. Hunejn: Čuo je Ibn-Abbas od Omera pa je rekao: Povukao se Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, od svojih žena.
'Nesretna je i propala Hafsa! Ja sam i pretpostavljao da će se to uskoro desiti', rekoh ja.
Obukao sam se i klanjao sabah-namaz s Poslanikom, sallallahu alejhi ve sellem. On je potom ušao u svoju sobu i u njoj se osamio, a ja sam otišao kod Hafse i zatekao je kako plače.
'Zašto plačeš? Zar te nisam upozorio na ovo?!
Je li se Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, razveo od vas?', upitao sam je, a ona odgovori: 'Ne znam! Eno ga u njegovoj sobi.'
Izišao sam i došao do minbera, zatekavši oko njega nekoliko ljudi. Neki su plakali. Malo sam sjeo s njima, ali nisam mogao izdržati taj osjećaj, te sam otišao do sobe u kojoj je bio Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, i rekao jednom njegovom crnom slugi: 'Zatraži dopuštenje za Omera!' Sluga je ušao

كَانَتْ جَارَتُكِ أَوْضَأَ مِنْكِ وَأَحَبَّ إِلَى النَّبِيِّ ﷺ يُرِيدُ عَائِشَةَ قَالَ عُمَرُ وَكُنَّا قَدْ تَحَدَّثْنَا أَنَّ غَسَّانَ تُنْعِلُ الْخَيْلَ لِغَزْوِنَا فَنَزَلَ صَاحِبِي الأَنْصَارِيُّ يَوْمَ نَوْبَتِهِ فَرَجَعَ إِلَيْنَا عِشَاءً فَضَرَبَ بَابِي ضَرْبًا شَدِيدًا وَقَالَ أَثَمَّ هُوَ فَفَزِعْتُ فَخَرَجْتُ إِلَيْهِ فَقَالَ قَدْ حَدَثَ الْيَوْمَ أَمْرٌ عَظِيمٌ قُلْتُ مَا هُوَ أَجَاءَ غَسَّانُ قَالَ لاَ بَلْ أَعْظَمُ مِنْ ذَلِكَ وَأَهْوَلُ طَلَّقَ النَّبِيُّ ﷺ نِسَاءَهُ وَقَالَ عُبَيْدُ بْنُ حُنَيْنٍ سَمِعَ ابْنَ عَبَّاسٍ عَنْ عُمَرَ فَقَالَ اعْتَزَلَ النَّبِيُّ ﷺ أَزْوَاجَهُ فَقُلْتُ خَابَتْ حَفْصَةُ وَخَسِرَتْ قَدْ كُنْتُ أَظُنُّ هَذَا يُوشِكُ أَنْ يَكُونَ فَجَمَعْتُ عَلَيَّ ثِيَابِي فَصَلَّيْتُ صَلاَةَ الْفَجْرِ مَعَ النَّبِيِّ ﷺ فَدَخَلَ النَّبِيُّ ﷺ مَشْرُبَةً لَهُ فَاعْتَزَلَ فِيهَا وَدَخَلْتُ عَلَى حَفْصَةَ فَإِذَا هِيَ تَبْكِي فَقُلْتُ مَا يُبْكِيكِ أَلَمْ أَكُنْ حَذَّرْتُكِ هَذَا أَطَلَّقَكُنَّ النَّبِيُّ ﷺ قَالَتْ لاَ أَدْرِي هَا هُوَ ذَا مُعْتَزِلٌ فِي الْمَشْرُبَةِ فَخَرَجْتُ فَجِئْتُ إِلَى الْمِنْبَرِ فَإِذَا حَوْلَهُ رَهْطٌ يَبْكِي بَعْضُهُمْ فَجَلَسْتُ مَعَهُمْ قَلِيلاً ثُمَّ غَلَبَنِي مَا أَجِدُ فَجِئْتُ الْمَشْرُبَةَ الَّتِي فِيهَا النَّبِيُّ ﷺ فَقُلْتُ لِغُلاَمٍ لَهُ أَسْوَدَ اسْتَأْذِنْ لِعُمَرَ فَدَخَلَ الْغُلاَمُ فَكَلَّمَ النَّبِيَّ ﷺ ثُمَّ رَجَعَ فَقَالَ كَلَّمْتُ النَّبِيَّ ﷺ وَذَكَرْتُكَ لَهُ فَصَمَتَ فَانْصَرَفْتُ حَتَّى جَلَسْتُ مَعَ الرَّهْطِ الَّذِينَ عِنْدَ الْمِنْبَرِ ثُمَّ غَلَبَنِي مَا أَجِدُ فَجِئْتُ فَقُلْتُ لِلْغُلاَمِ اسْتَأْذِنْ لِعُمَرَ فَدَخَلَ ثُمَّ رَجَعَ فَقَالَ قَدْ ذَكَرْتُكَ لَهُ فَصَمَتَ فَرَجَعْتُ فَجَلَسْتُ مَعَ الرَّهْطِ الَّذِينَ عِنْدَ الْمِنْبَرِ ثُمَّ غَلَبَنِي مَا أَجِدُ فَجِئْتُ

1 Ovim on želi kazati: to što Aiša, možda, radi nešto od ovoga što ja tebi zabranjujem, ne čini to i ti. (*Umdetul-kari*, 20/182)

الْغُلاَمَ فَقُلْتُ اسْتَأْذِنْ لِعُمَرَ فَدَخَلَ ثُمَّ رَجَعَ إِلَيَّ فَقَالَ قَدْ ذَكَرْتُكَ لَهُ فَصَمَتَ فَلَمَّا وَلَّيْتُ مُنْصَرِفًا قَالَ إِذَا الْغُلاَمُ يَدْعُونِي فَقَالَ قَدْ أَذِنَ لَكَ النَّبِيُّ ﷺ فَدَخَلْتُ عَلَى رَسُولِ اللهِ ﷺ فَإِذَا هُوَ مُضْطَجِعٌ عَلَى رِمَالِ حَصِيرٍ لَيْسَ بَيْنَهُ وَبَيْنَهُ فِرَاشٌ قَدْ أَثَّرَ الرِّمَالُ بِجَنْبِهِ مُتَّكِئًا عَلَى وِسَادَةٍ مِنْ أَدَمٍ حَشْوُهَا لِيفٌ فَسَلَّمْتُ عَلَيْهِ ثُمَّ قُلْتُ وَأَنَا قَائِمٌ يَا رَسُولَ اللهِ أَطَلَّقْتَ نِسَاءَكَ فَرَفَعَ إِلَيَّ بَصَرَهُ فَقَالَ لاَ فَقُلْتُ اللهُ أَكْبَرُ ثُمَّ قُلْتُ وَأَنَا قَائِمٌ أَسْتَأْنِسُ يَا رَسُولَ اللهِ لَوْ رَأَيْتَنِي وَكُنَّا مَعْشَرَ قُرَيْشٍ نَغْلِبُ النِّسَاءَ فَلَمَّا قَدِمْنَا الْمَدِينَةَ إِذَا قَوْمٌ تَغْلِبُهُمْ نِسَاؤُهُمْ فَتَبَسَّمَ النَّبِيُّ ﷺ ثُمَّ قُلْتُ يَا رَسُولَ اللهِ لَوْ رَأَيْتَنِي وَدَخَلْتُ عَلَى حَفْصَةَ فَقُلْتُ لَهَا لاَ يَغُرَّنَّكِ أَنْ كَانَتْ جَارَتُكِ أَوْضَأَ مِنْكِ وَأَحَبَّ إِلَى النَّبِيِّ ﷺ يُرِيدُ عَائِشَةَ فَتَبَسَّمَ النَّبِيُّ ﷺ تَبَسُّمَةً أُخْرَى فَجَلَسْتُ حِينَ رَأَيْتُهُ تَبَسَّمَ فَرَفَعْتُ بَصَرِي فِي بَيْتِهِ فَوَاللهِ مَا رَأَيْتُ فِي بَيْتِهِ شَيْئًا يَرُدُّ الْبَصَرَ غَيْرَ أَهَبَةٍ ثَلاَثَةٍ فَقُلْتُ يَا رَسُولَ اللهِ ادْعُ اللهَ فَلْيُوَسِّعْ عَلَى أُمَّتِكَ فَإِنَّ فَارِسَ وَالرُّومَ قَدْ وُسِّعَ عَلَيْهِمْ وَأُعْطُوا الدُّنْيَا وَهُمْ لاَ يَعْبُدُونَ اللهَ فَجَلَسَ النَّبِيُّ ﷺ وَكَانَ مُتَّكِئًا فَقَالَ أَوَفِي هَذَا أَنْتَ يَا ابْنَ الْخَطَّابِ إِنَّ أُولَئِكَ قَوْمٌ عُجِّلُوا طَيِّبَاتِهِمْ فِي الْحَيَاةِ الدُّنْيَا فَقُلْتُ يَا رَسُولَ اللهِ اسْتَغْفِرْ لِي فَاعْتَزَلَ النَّبِيُّ ﷺ نِسَاءَهُ مِنْ أَجْلِ ذَلِكَ الْحَدِيثِ حِينَ أَفْشَتْهُ حَفْصَةُ إِلَى عَائِشَةَ تِسْعًا وَعِشْرِينَ لَيْلَةً وَكَانَ قَالَ مَا أَنَا بِدَاخِلٍ عَلَيْهِنَّ شَهْرًا مِنْ شِدَّةِ مَوْجَدَتِهِ عَلَيْهِنَّ حِينَ

i obavijestio (o tome) Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, a zatim se vratio i rekao: 'Obavijestio sam Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, i spomenuo mu tebe, ali je on šutio.'

Ja sam se tada udaljio i sjeo s onom grupom ljudi koji su bili kod minbera, ali me je ponovo nadvladao osjećaj (tegobe), te sam opet otišao i rekao onom slugi: 'Zatraži dopuštenje za Omera!' On je ušao, ali se ubrzo vratio govoreći: 'Spomenuo sam te Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, ali je on samo šutio.' Ja sam se (ponovo) vratio i sjeo s grupom ljudi pored minbera, ali me je (ponovo) nadvladao moj osjećaj, te sam (još jednom) otišao i rekao onom slugi: 'Zatraži dopuštenje za Omera!' On je ušao, ali se opet vratio govoreći: 'Spomenuo sam te Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, ali je on samo šutio.' I kada sam se okrenuo i počeo udaljavati, sluga me je pozvao rekavši: 'Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, dopustio ti je (da uđeš)!' Ušao sam kod Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, i našao ga kako leži na goloj hasuri, bez postelje; tragovi hasure ocrtavali su mu se na koži. Bio je naslonjen na kožni jastuk koji je bio ispunjen vlaknima (palme). Nazvao sam mu selam, a zatim, stojeći na nogama, rekao: 'Allahov Poslaniče, jesi li se razveo od svojih supruga?' On je tada podigao pogled prema meni i rekao: 'Ne!'

'Allah je najveći!', uzviknuh ja, a potom, još stojeći na nogama, otpočeh: 'Allahov Poslaniče! Da si me samo vidio (ranije). Mi, Kurejševići, bili smo strogi prema svojim ženama, ali kada smo došli u Medinu, zatekli smo narod koji nadvladavaju njihove žene!' Poslanik se, sallallahu alejhi ve sellem, na to nasmiješio. 'Allahov Poslaniče', nastavih ja, 'da si me samo vidio kada sam ušao kod Hafse i rekao joj: 'Neka te ne buni to što je tvoja komšinica ljepša i draža Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, od tebe!', (misleći na Aišu).

Na to se Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, ponovo nasmiješio. Kada sam to opazio, sjeo sam i pogledao

po njegovoj kući. Tako mi Allaha, u njegovoj kući nisam vidio ništa što bi privuklo pogled, izuzev tri neuštavljene kože. 'Allahov Poslaniče', rekoh mu, 'moli Uzvišenog Allaha da podari dosta blagodati tvome ummetu, jer je Perzijancima i Rimljanima dato mnogo dunjalučkih blagodati, a oni ne obožavaju Allaha!' Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, tada se uspravio, i dalje, nakon što je bio naslonjen, sjedeći rekao: 'Zar si ti u tome, sine Hattabov? Oni su narod kojem su užici dati već na ovom svijetu!'

'Allahov Poslaniče, zatraži oprost od Allaha za mene!', rekoh ja.

Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, zbog tih se riječi, kada ga je Hafsa odala Aiši,[1] bio odvojio od svojih supruga 29 noći, a bio je rekao da kod njih neće ulaziti mjesec dana. Bio se jako naljutio na njih, kada ga je Uzvišeni Allah ukorio.[2] Kada je prošlo 29 noći, on je ušao kod Aiše, počevši od nje.

'Allahov Poslaniče', rekla mu je ona, 'ti si se zakleo da kod nas nećeš dolaziti mjesec dana, a danas je prošla tek 29. noć; ja ih tačno brojim?' On tada reče: 'Mjesec ima 29 noći!', a taj je mjesec i imao 29 noći.'"Aiša (o tome) pripovijeda: "Zatim je Allah objavio (ajet kojim su žene Poslanikove, sallallahu alejhi ve sellem, stavljene pred) izbor.[3] On je počeo sa mnom, prije ostalih svojih žena, pa sam ja izabrala njega. Zatim je ponudio sve svoje žene da biraju, pa su sve kazale isto ono što sam ja rekla."[4]

عَاتَبَهُ اللهُ فَلَمَّا مَضَتْ تِسْعٌ وَعِشْرُونَ لَيْلَةً دَخَلَ عَلَى عَائِشَةَ فَبَدَأَ بِهَا فَقَالَتْ لَهُ عَائِشَةُ يَا رَسُولَ اللهِ إِنَّكَ كُنْتَ قَدْ أَقْسَمْتَ أَنْ لاَ تَدْخُلَ عَلَيْنَا شَهْرًا وَإِنَّمَا أَصْبَحْتَ مِنْ تِسْعٍ وَعِشْرِينَ لَيْلَةً أَعُدُّهَا عَدًّا فَقَالَ الشَّهْرُ تِسْعٌ وَعِشْرُونَ لَيْلَةً فَكَانَ ذَلِكَ الشَّهْرُ تِسْعًا وَعِشْرِينَ لَيْلَةً قَالَتْ عَائِشَةُ ثُمَّ أَنْزَلَ اللهُ تَعَالَى آيَةَ التَّخَيُّرِ فَبَدَأَ بِي أَوَّلَ امْرَأَةٍ مِنْ نِسَائِهِ فَاخْتَرْتُهُ ثُمَّ خَيَّرَ نِسَاءَهُ كُلَّهُنَّ فَقُلْنَ مِثْلَ مَا قَالَتْ عَائِشَةُ .

---

1 Prenosi se da se Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, osamio s Koptkinjom Marijom u danu koji je bio određen za Aišu, pa ga je Hafsa odala Aiši. On je tada rekao Hafsi da to nikom ne govori i da se više nikada neće vratiti Mariji, jer ju je sam sebi zabranio. (*Umdetul-kari*, 20/183)

2 Uzvišeni Allah ukorio ga je riječima: "Zašto sebi uskraćuješ ono što ti je Allah dopustio, u nastojanju da žene svoje zadovoljiš?" (Et-Tahrim, 1)

3 To je ajet u kojem je Uzvišeni Allah rekao: "O Vjerovjesniče, reci ženama svojim: 'Ako želite život na ovom svijetu i njegov sjaj, onda se odlučite: dat ću vam pristojnu otpremninu i lijepo ću vas otpustiti. A ako želite Allaha, i Poslanika Njegova, i onaj svijet – pa, Allah je, doista, onima među vama koje čine dobra djela pripremio nagradu veliku.'" (El-Ahzab, 28-29)

4 Iz ovog se hadisa zaključuje:
– da je dopušteno upitati učenjaka o onom što spada u nečiju intimu, ako će to postati pravilo i uzor drugima;
– treba poštovati i uvažavati učenjaka i voditi računa o tome da ga ne pitamo o nečemu što će ga uznemiriti; zato treba odabrati pogodan trenutak, kada se on nađe sam, za pitanja koja ne bi trebalo postavljati pred drugima, kao što je to učinio Ibn-Abbas postavljajući pitanje Omeru, radijallahu anhu;

ŽENA JE DUŽNA ZATRAŽITI DOPUŠTENJE OD SVOGA MUŽA AKO ŽELI DOBROVOLJNO POSTITI

باب صوم المرأة بإذن زوجها تطوعا

5192. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Mukatil, njemu Abdullah, a ovom Ma'mer, prenoseći od Hemmama b. Munebbiha, on od Ebu-Hurejre, radijallahu anhu, a ovaj od Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, da je rekao:
"Žena neće postiti kada je muž kod kuće, izuzev s njegovim dopuštenjem."

٥١٩٢. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ مُقَاتِلٍ أَخْبَرَنَا عَبْدُاللهِ أَخْبَرَنَا مَعْمَرٌ عَنْ هَمَّامِ بْنِ مُنَبِّهٍ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ لاَ تَصُومُ الْمَرْأَةُ وَبَعْلُهَا شَاهِدٌ إِلاَّ بِإِذْنِهِ .

O ŽENI KOJA ZANOĆI IZBJEGAVAJUĆI POSTELJU SVOGA MUŽA

باب إذا باتت المرأة مهاجرة فراش زوجها

5193. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Beššar, a njemu Ibn-Ebu-Adijj, prenoseći od Šu'be, on od Sulejmana, ovaj od Ebu-Hazima, on od Ebu-Hurejre, radijallahu anhu, a ovaj od Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, da je rekao:
"Ako muž pozove suprugu u postelju, a ona ga odbije, meleci je proklinju sve dok mu ne dođe."

٥١٩٣. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ بَشَّارٍ حَدَّثَنَا ابْنُ أَبِي عَدِيٍّ عَنْ شُعْبَةَ عَنْ سُلَيْمَانَ عَنْ أَبِي حَازِمٍ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ إِذَا دَعَا الرَّجُلُ امْرَأَتَهُ إِلَى فِرَاشِهِ فَأَبَتْ أَنْ تَجِيءَ لَعَنَتْهَا الْمَلاَئِكَةُ حَتَّى تُصْبِحَ .

– pokuđeno je oštro i osoro se ophoditi prema ženama, jer je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, prihvatio metodu ensarija u lijepom ophođenju prema ženama, a nije ostao pri metodi svojih sunarodnika;
– dopušteno je iskritikovati svoju kćerku ili rodicu, kako bi bila bolja prema svome mužu;
– ashabi su nastojali da se obavijeste o pravom stanju Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, zbog ljubavi i saosjećajnosti prema njemu a željeli su da tu vijest prenesu i drugima;
– dopušteno je pričati o svojim dobrim djelima ukoliko je to radi pouke drugima;
– poželjno je strpjeti se i otrpjeti postupke supruga i oprostiti im greške prema mužu, za razliku od grešaka koje počine prema Allahu;
– dopušteno je vladaru i pretpostavljenima da postave tajnika koji će spriječiti da se kod njega ulazi bez dopuštenja;
– šutnja je ponekad efikasnija nego govor, jer da je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, zabranio Omeru, radijallahu anhu, da uđe, on ne bi imao pravo ponovo pokušati;
– potrebno je zatražiti dopuštenje za ulazak kod nekoga, makar on bio i sam, jer se on može naći u stanju u kome ne želi da ga bilo ko vidi;
– dopušteno je ponoviti traženje dopuštenja za ulazak, ako se čovjek nada da će mu to biti dopušteno, ali ne više od tri puta;
– dopušteno je polijevati na ruke nekome ko se abdesti;
– poželjno je naizmjenično odlaziti na predavanja učenjaka, ukoliko neko nije u stanju da stalno prisustvuje predavanjima;
– dopušteno je razgledati po kući svoga prijatelja ako se zna da mu to ne smeta;
– zabranjeno je nipodaštavati ono što se ima, pa makar to bilo i beznačajno, i poželjno je zatražiti oprost ako se to desi.

5194. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Ar‘a‘ra, a njemu Šu‘ba, prenoseći od Katade, on od Zurare, a ovaj od Ebu-Hurejre da je rekao:
"Ako žena zanoći izbjegavajući postelju svoga muža, meleci je proklinju sve dok ne osvane."[1]

٥١٩٤. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَرْعَرَةَ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ عَنْ قَتَادَةَ عَنْ زُرَارَةَ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ قَالَ قَالَ النَّبِيُّ ﷺ إِذَا بَاتَتِ الْمَرْأَةُ مُهَاجِرَةً فِرَاشَ زَوْجِهَا لَعَنَتْهَا الْمَلاَئِكَةُ حَتَّى تَرْجِعَ.

ŽENA NIKOME NEĆE DOPUSTITI ULAZAK U KUĆU SVOGA MUŽA IZUZEV UZ NJEGOVO DOPUŠTENJE

بَاب لا تَأْذَنِ الْمَرْأَةُ فِي بَيْتِ زَوْجِهَا لأَحَدٍ إِلا بِإِذْنِهِ

5195. PRIČAO NAM JE Ebu-Jeman, njemu Šu‘ajb, a ovom Ebu-Zinad, prenoseći od A‘redža, a on od Ebu-Hurejre, radijallahu anhu, da je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
"Ženi nije dopušteno postiti ako joj je muž kod kuće, izuzev s njegovim dopuštenjem; nije joj dopušteno da bilo koga pusti u kuću, izuzev s njegovim dopuštenjem. Kada god ona, bez njegove naredbe udijeli nešto kao sadaku, on će imati pola nagrade za to."
Ovaj hadis prenosi i Ebu-Zinad od Musaa, on od svoga oca, a ovaj od Ebu-Hurejre (ali samo) o postu.[2]

٥١٩٥. حَدَّثَنَا أَبُو الْيَمَانِ أَخْبَرَنَا شُعَيْبٌ حَدَّثَنَا أَبُو الزِّنَادِ عَنِ الأَعْرَجِ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضي الله عنه أَنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ قَالَ لاَ يَحِلُّ لِلْمَرْأَةِ أَنْ تَصُومَ وَزَوْجُهَا شَاهِدٌ إِلاَّ بِإِذْنِهِ وَلاَ تَأْذَنَ فِي بَيْتِهِ إِلاَّ بِإِذْنِهِ وَمَا أَنْفَقَتْ مِنْ نَفَقَةٍ عَنْ غَيْرِ أَمْرِهِ فَإِنَّهُ يُؤَدَّى إِلَيْهِ شَطْرُهُ وَرَوَاهُ أَبُو الزِّنَادِ أَيْضًا عَنْ مُوسَى عَنْ أَبِيهِ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ فِي الصَّوْمِ.

1 Na temelju ovog hadisa zaključuje se da meleci proklinju počinioce grijeha sve dok ih oni čine. Isto tako, meleci uče dove za one koji su pokorni Uzvišenom Allahu.

2 Ženi nije dopušteno udjeljivati imetak svoga muža bez njegova dopuštenja, izuzev ako to čini od imetka koji je on obavezan izdvajati za njeno izdržavanje. A ako ona iz tog svog dijela udijeli sadaku, pola nagrade pripisuje se njemu. (*Fethul-bari*, 9/208)

POGLAVLJE...[3]

باب

5196. PRIČAO NAM JE Musedded, njemu Isma'il, a ovom Tejmi, prenoseći od Ebu-Usmana, on od Usame, a ovaj od Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, da je rekao:
"Stao sam na džennetska vrata i vidio da su većina onih koji su u njega ušli siromasi. Bogataši su zadržani, a naređeno je već da stanovnici Džehennema budu uvedeni u vatru. Zatim sam stao na džehennemska vrata i vidio da su većina onih koji su u njega ušli – žene."

٥١٩٦. حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ حَدَّثَنَا إِسْمَاعِيلُ أَخْبَرَنَا التَّيْمِيُّ عَنْ أَبِي عُثْمَانَ عَنْ أُسَامَةَ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ قُمْتُ عَلَى بَابِ الْجَنَّةِ فَكَانَ عَامَّةَ مَنْ دَخَلَهَا الْمَسَاكِينُ وَأَصْحَابُ الْجَدِّ مَحْبُوسُونَ غَيْرَ أَنَّ أَصْحَابَ النَّارِ قَدْ أُمِرَ بِهِمْ إِلَى النَّارِ وَقُمْتُ عَلَى بَابِ النَّارِ فَإِذَا عَامَّةُ مَنْ دَخَلَهَا النِّسَاءُ.

O NEZAHVALNOSTI SUPRUGE MUŽU

باب كُفْرَانِ الْعَشِيرِ

Ašir je muž, onaj koji ima udio od zajedničkog života. O tome postoji predanje od Ebu-Seida, koji ga prenosi od Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem.

وَهُوَ الزَّوْجُ وَهُوَ الْخَلِيطُ مِنَ الْمُعَاشَرَةِ. فِيهِ عَنْ أَبِي سَعِيدٍ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ.

5197. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Jusuf, njemu Malik, prenoseći od Zejda b. Eslema, on od Ataa b. Jesara, a ovaj od Abdullaha b. Abbasa da je kazivao: "Za vrijeme Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, pomračilo se Sunce, pa je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, klanjao, a i ljudi su klanjali za njim. Ostao je veoma dugo na kijamu, otprilike toliko koliko je potrebno da se prouči sura El-Bekara. Potom je dugo ostao na rukuu, a onda se (opet) vratio na kijam i tako dugo ostao, ali kraće negoli na prvom kijamu. Zatim je (iznova) učinio ruku i na njemu dugo ostao, ali kraće negoli prvi put. Potom je učinio sedždu, a nakon nje ustao na kijam i na njemu dugo ostao, ali kraće negoli je stajao na prvom kijamu. Zatim je učinio ruku i na njemu dugo ostao, ali kraće negoli prvi put. Potom se (opet) vratio na kijam i na njemu dugo ostao, ali kraće negoli je bio na prvom

٥١٩٧. حَدَّثَنَا عَبْدُ اللهِ بْنُ يُوسُفَ أَخْبَرَنَا مَالِكٌ عَنْ زَيْدِ بْنِ أَسْلَمَ عَنْ عَطَاءِ بْنِ يَسَارٍ عَنْ عَبْدِ اللهِ بْنِ عَبَّاسٍ أَنَّهُ قَالَ خَسَفَتِ الشَّمْسُ عَلَى عَهْدِ رَسُولِ اللهِ ﷺ فَصَلَّى رَسُولُ اللهِ ﷺ وَالنَّاسُ مَعَهُ فَقَامَ قِيَامًا طَوِيلاً نَحْوًا مِنْ سُورَةِ الْبَقَرَةِ ثُمَّ رَكَعَ رُكُوعًا طَوِيلاً ثُمَّ رَفَعَ فَقَامَ قِيَامًا طَوِيلاً وَهُوَ دُونَ الْقِيَامِ الْأَوَّلِ ثُمَّ رَكَعَ رُكُوعًا طَوِيلاً وَهُوَ دُونَ الرُّكُوعِ الْأَوَّلِ ثُمَّ سَجَدَ ثُمَّ قَامَ فَقَامَ قِيَامًا طَوِيلاً وَهُوَ دُونَ الْقِيَامِ الْأَوَّلِ ثُمَّ رَكَعَ رُكُوعًا طَوِيلاً وَهُوَ دُونَ الرُّكُوعِ الْأَوَّلِ ثُمَّ رَفَعَ فَقَامَ قِيَامًا طَوِيلاً وَهُوَ دُونَ الْقِيَامِ الْأَوَّلِ ثُمَّ رَكَعَ

3 U Buharijevim predajama na ovom mjestu stoji naslov "Poglavlje", bez određenog naziva, što se smatra posebnom cjelinom u okviru prethodne teme.

kijamu. Zatim je učinio ruku i na njemu dugo ostao, ali kraće nego prvi put. Potom se uspravio i nakon toga učinio sedždu, a onda se udaljio. Sunce se tada već bilo (ponovo) ukazalo.
'Sunce i mjesec', rekao je potom, 'jesu dva Allahova znamenja; njihovo pomračenje nije u vezi s bilo čijom smrću ili životom. Stoga, kada to (pomračenje njihovo) ugledate, spominjite Allaha!'
'Allahov Poslaniče', rekoše oni, 'vidjeli smo kako si nešto dohvatio na ovom mjestu, a onda smo vidjeli da si se ustegnuo!'
'Ja sam vidio Džennet' ili 'Pokazan mi je Džennet', odgovori on, 'pa sam iz njega bio dohvatio jedan grozd: da sam ga stvarno uzeo, vi biste ga jeli sve do kraja ovoga svijeta. A vidio sam i Džehennem, ali nikada ranije kao danas nisam vidio takav prizor. Vidio sam da većinu njegovih stanovnika čine žene!'
'Zašto, Allahov Poslaniče?', upitaše ashabi, a on odgovori: 'Zbog nijekanja.'
'Zbog nijekanja Allaha?', pripitaše oni, a on reče: 'One se loše odnose prema svojim muževima i niječu dobročinstvo. Kada prema nekoj od njih budeš dobar cijeli svoj život, a ona doživi bilo šta loše od tebe, kaže: 'Ja od tebe nisam vidjela nikakva dobra!'''[1]

رُكُوعًا طَوِيلاً وَهُوَ دُونَ الرُّكُوعِ الأَوَّلِ ثُمَّ رَفَعَ
ثُمَّ سَجَدَ ثُمَّ انْصَرَفَ وَقَدْ تَجَلَّتِ الشَّمْسُ فَقَالَ
إِنَّ الشَّمْسَ وَالْقَمَرَ آيَتَانِ مِنْ آيَاتِ اللهِ لاَ يَخْسِفَانِ
لِمَوْتِ أَحَدٍ وَلاَ لِحَيَاتِهِ فَإِذَا رَأَيْتُمْ ذَلِكَ فَاذْكُرُوا اللهَ
قَالُوا يَا رَسُولَ اللهِ رَأَيْنَاكَ تَنَاوَلْتَ شَيْئًا فِي مَقَامِكَ
هَذَا ثُمَّ رَأَيْنَاكَ تَكَعْكَعْتَ فَقَالَ إِنِّي رَأَيْتُ الْجَنَّةَ أَوْ
أُرِيتُ الْجَنَّةَ فَتَنَاوَلْتُ مِنْهَا عُنْقُودًا وَلَوْ أَخَذْتُهُ
لأَكَلْتُمْ مِنْهُ مَا بَقِيَتِ الدُّنْيَا وَرَأَيْتُ النَّارَ فَلَمْ
أَرَ كَالْيَوْمِ مَنْظَرًا قَطُّ وَرَأَيْتُ أَكْثَرَ أَهْلِهَا النِّسَاءَ
قَالُوا لِمَ يَا رَسُولَ اللهِ قَالَ بِكُفْرِهِنَّ قِيلَ يَكْفُرْنَ
بِاللهِ قَالَ يَكْفُرْنَ الْعَشِيرَ وَيَكْفُرْنَ الإِحْسَانَ لَوْ
أَحْسَنْتَ إِلَى إِحْدَاهُنَّ الدَّهْرَ ثُمَّ رَأَتْ مِنْكَ شَيْئًا
قَالَتْ مَا رَأَيْتُ مِنْكَ خَيْرًا قَطُّ .

5198. PRIČAO NAM JE Usman b. Hejsem, a njemu Avf, prenoseći od Ebu-Redžaa, on od Imrana, a ovaj od Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, da je rekao:
"Ja sam razgledao po Džennetu i vidio da većinu njegovih stanovnika čine siromasi; a razgledao sam i po Džehennemu i vidio da većinu njegovih stanovnika čine žene."
Ovo predanje potvrđuju Ejjub i Selm b. Zerir.

٥١٩٨ . حَدَّثَنَا عُثْمَانُ بْنُ الْهَيْثَمِ حَدَّثَنَا عَوْفٌ عَنْ
أَبِي رَجَاءٍ عَنْ عِمْرَانَ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ اطَّلَعْتُ
فِي الْجَنَّةِ فَرَأَيْتُ أَكْثَرَ أَهْلِهَا الْفُقَرَاءَ وَاطَّلَعْتُ
فِي النَّارِ فَرَأَيْتُ أَكْثَرَ أَهْلِهَا النِّسَاءَ تَابَعَهُ أَيُّوبُ
وَسَلْمُ بْنُ زَرِيرٍ .

1 Ovaj hadis spomenut je u poglavlju o namazu, kad je bilo riječi o namazu koji se klanja prilikom pomračenja Sunca ili Mjeseca, i tamo je prokomentiran.

“TVOJA SUPRUGA IMA SVOJE PRAVO”

باب لِزَوْجِك عليْك حَقٌّ

Ove riječi od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, prenosi Ebu-Džuhajfa.

قَالَهُ أَبُو جُحَيْفَةَ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ .

5199. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Mukatil, njemu Abdullah, ovom Evza‘i, njemu Jahja b. Ebu-Kesir, a ovom Ebu-Selema b. Abdur-Rahman, prenoseći od Abdullaha b. Amra b. Asa (da je kazivao):
“Rekao mi je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem: ‘O Abdullahu, zar ja nisam obaviješten da ti stalno postiš i ne prekidaš post, te da stalno klanjaš (noćnu nafilu)?’
‘Tačno je to, Allahov Poslaniče!’, odgovorih, a on na to reče: ‘Nemoj to činiti! Posti, ali i jedi; klanjaj (noću), ali i spavaj, jer tvoje tijelo ima svoje pravo, tvoje oko ima svoje pravo, i tvoja supruga ima svoje pravo!’”

٥١٩٩. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ مُقَاتِلٍ أَخْبَرَنَا عَبْدُاللهِ أَخْبَرَنَا الْأَوْزَاعِيُّ قَالَ حَدَّثَنِي يَحْيَى بْنُ أَبِي كَثِيرٍ قَالَ حَدَّثَنِي أَبُو سَلَمَةَ بْنُ عَبْدِالرَّحْمَنِ قَالَ حَدَّثَنِي عَبْدُاللهِ بْنُ عَمْرِو بْنِ الْعَاصِ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ يَا عَبْدَاللهِ أَلَمْ أُخْبَرْ أَنَّكَ تَصُومُ النَّهَارَ وَتَقُومُ اللَّيْلَ قُلْتُ بَلَى يَا رَسُولَ اللهِ قَالَ فَلَا تَفْعَلْ صُمْ وَأَفْطِرْ وَقُمْ وَنَمْ فَإِنَّ لِجَسَدِكَ عَلَيْكَ حَقًّا وَإِنَّ لِعَيْنِكَ عَلَيْكَ حَقًّا وَإِنَّ لِزَوْجِكَ عَلَيْكَ حَقًّا .

ŽENA JE ČUVAR U KUĆI SVOGA MUŽA

باب المَرْأَةُ رَاعِيةٌ في بَيْتِ زَوْجِها

5200. PRIČAO NAM JE Abdan, njemu Abdullah, a ovom Musa b. Ukba, prenoseći od Nafija, on od Ibn-Amira, radijallahu anhu, a ovaj od Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, da je rekao:
“Svi ste vi pastiri, i svi ste odgovorni za svoje stado! Vladar (emir) je pastir; čovjek je pastir u svojoj porodici; žena je pastir u kući svoga muža i čuvar njegove djece. Zaista, svi ste vi pastiri, i svi ste odgovorni za svoje stado!”

٥٢٠٠. حَدَّثَنَا عَبْدَانُ أَخْبَرَنَا عَبْدُاللهِ أَخْبَرَنَا مُوسَى بْنُ عُقْبَةَ عَنْ نَافِعٍ عَنِ ابْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ كُلُّكُمْ رَاعٍ وَكُلُّكُمْ مَسْئُولٌ عَنْ رَعِيَّتِهِ وَالْأَمِيرُ رَاعٍ وَالرَّجُلُ رَاعٍ عَلَى أَهْلِ بَيْتِهِ وَالْمَرْأَةُ رَاعِيَةٌ عَلَى بَيْتِ زَوْجِهَا وَوَلَدِهِ فَكُلُّكُمْ رَاعٍ وَكُلُّكُمْ مَسْئُولٌ عَنْ رَعِيَّتِهِ .

O RIJEČIMA UZVIŠENOG: “MUŠKARCI VODE BRIGU O ŽENAMA ZATO ŠTO JE ALLAH DAO PREDNOST JEDNIMA NAD DRUGIMA...” – SVE DO RIJEČI NJEGOVIH: “... ALLAH JE ZAISTA UZVIŠEN I VELIK!”[1]

باب قَوْلِ اللَّهِ تَعَالَى (الرِّجَالُ قَوَّامُونَ عَلَى النِّسَاءِ بِمَا فَضَّلَ اللَّهُ بَعْضَهُمْ عَلَى بَعْضٍ) إِلَى قَوْلِهِ (إِنَّ اللَّهَ كَانَ عَلِيًّا كَبِيرًا)

5201. PRIČAO NAM JE Halid b. Mahled, njemu Sulejman , a ovom Humejd, prenoseći od Enesa, radijallahu anhu, da je kazivao:
“Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, odvojio se od svojih žena mjesec dana i ostao u svojoj sobi. Nakon dvadeset i devet dana došao je (kod njih), pa mu je rečeno: ‘Allahov Poslaniče, ti si rekao da nam nećeš prilaziti mjesec dana!’
‘Mjesec ima dvadeset i devet dana’, odgovori on.”

٥٢٠١. حَدَّثَنَا خَالِدُ بْنُ مَخْلَدٍ حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ قَالَ حَدَّثَنِي حُمَيْدٌ عَنْ أَنَسٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ آلَى رَسُولُ اللهِ ﷺ مِنْ نِسَائِهِ شَهْرًا وَقَعَدَ فِي مَشْرُبَةٍ لَهُ فَنَزَلَ لِتِسْعٍ وَعِشْرِينَ فَقِيلَ يَا رَسُولَ اللهِ إِنَّكَ آلَيْتَ عَلَى شَهْرٍ قَالَ إِنَّ الشَّهْرَ تِسْعٌ وَعِشْرُونَ .

O POSLANIKOVOM, SALLALLAHU ALEJHI VE SELLEM, ODVAJANJU OD SVOJIH ŽENA VAN NJIHOVIH KUĆA

باب هِجْرَةِ النَّبِيِّ ﷺ نِسَاءَهُ فِي غَيْرِ بُيُوتِهِنَّ

O tome hadis od Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, prenosi Mu‘avija b. Hajda, ali u njemu stoji da se od njih odvaja jedino kad su u svojim kućama. Međutim, prvo je predanje ispravnije.

وَيُذْكَرُ عَنْ مُعَاوِيَةَ بْنِ حَيْدَةَ رَفْعُهُ غَيْرَ أَنْ لاَ تُهْجَرَ إِلاَّ فِي الْبَيْتِ وَالأَوَّلُ أَصَحُّ .

5202. PRIČAO NAM JE Ebu-Asim, prenoseći od Ibn-Džurejdža; a PRIČAO NAM JE i Muhammed b. Mukatil, njemu Ibn-Džurejdž, ovom Jahja b. Abdullah b. Sajfi, njemu Ikrima b. Abdur-Rahman b. Haris, prenoseći od Umm-Seleme (da je kazivala):
“Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, bio se zakleo da neće ulaziti kod pojedinih svojih žena mjesec dana. Ali, kada je prošlo dvadeset i devet dana, on im je došao ujutro ili navečer, pa mu je rečeno: ‘Zakleo si se da kod njih nećeš ulaziti mjesec dana!’
‘Ima mjeseci i s dvadeset i devet dana’, reče on.”

٥٢٠٢. حَدَّثَنَا أَبُو عَاصِمٍ عَنِ ابْنِ جُرَيْجٍ ح وحَدَّثَنِي مُحَمَّدُ بْنُ مُقَاتِلٍ أَخْبَرَنَا عَبْدُاللهِ أَخْبَرَنَا ابْنُ جُرَيْجٍ قَالَ أَخْبَرَنِي يَحْيَى بْنُ عَبْدِاللهِ بْنِ صَيْفِيٍّ أَنَّ عِكْرِمَةَ بْنَ عَبْدِالرَّحْمَنِ بْنِ الْحَارِثِ أَخْبَرَهُ أَنَّ أُمَّ سَلَمَةَ أَخْبَرَتْهُ أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ حَلَفَ لاَ يَدْخُلُ عَلَى بَعْضِ أَهْلِهِ شَهْرًا فَلَمَّا مَضَى تِسْعَةٌ وَعِشْرُونَ يَوْمًا غَدَا عَلَيْهِنَّ أَوْ رَاحَ فَقِيلَ لَهُ يَا نَبِيَّ اللهِ حَلَفْتَ أَنْ لاَ تَدْخُلَ عَلَيْهِنَّ شَهْرًا قَالَ إِنَّ الشَّهْرَ يَكُونُ تِسْعَةً وَعِشْرِينَ يَوْمًا .

1 En-Nisa, 34.

5203. PRIČAO NAM JE Ali b. Abdullah, njemu Mervan b. Mu‘avija, a ovom Ebu-Ja‘fur, koji kaže da su spominjali hadise kod Ebu-Duhaa, pa im je on rekao da mu je Ibn-Abbas kazivao:
"Osvanuli smo jednog dana, kad ono: žene Poslanikove, sallallahu alejhi ve sellem, plaču. Kod svake od njih bili su roditelji. Izišao sam do džamije i vidio da je puna. Tada je došao Omer b. Hattab i uspeo se do Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, koji se nalazio u svojoj sobi. Nazvao mu je selam, ali mu niko nije uzvratio. Zatim je ponovo nazvao selam, ali mu (opet) niko nije uzvratio. Još je jednom nazvao selam, ali mu (ponovo) niko nije uzvratio. Zatim ga je (Bilal) pozvao, te je ušao kod Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, i upitao ga: 'Jesi li se razveo od svojih supruga?'
'Ne', odgovori on, 'nego sam se zavjetovao da im neću prilaziti mjesec dana.' Proboravio je dvadeset i devet dana, a onda je prišao svojim ženama."

٥٢٠٣. حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ عَبْدِاللهِ حَدَّثَنَا مَرْوَانُ ابْنُ مُعَاوِيَةَ حَدَّثَنَا أَبُو يَعْفُورٍ قَالَ تَذَاكَرْنَا عِنْدَ أَبِي الضُّحَى فَقَالَ حَدَّثَنَا ابْنُ عَبَّاسٍ قَالَ أَصْبَحْنَا يَوْمًا وَنِسَاءُ النَّبِيِّ ﷺ يَبْكِينَ عِنْدَ كُلِّ امْرَأَةٍ مِنْهُنَّ أَهْلُهَا فَخَرَجْتُ إِلَى الْمَسْجِدِ فَإِذَا هُوَ مَلآنُ مِنَ النَّاسِ فَجَاءَ عُمَرُ بْنُ الْخَطَّابِ فَصَعِدَ إِلَى النَّبِيِّ ﷺ وَهُوَ فِي غُرْفَةٍ لَهُ فَسَلَّمَ فَلَمْ يُجِبْهُ أَحَدٌ ثُمَّ سَلَّمَ فَلَمْ يُجِبْهُ أَحَدٌ ثُمَّ سَلَّمَ فَلَمْ يُجِبْهُ أَحَدٌ فَنَادَاهُ فَدَخَلَ عَلَى النَّبِيِّ ﷺ فَقَالَ أَطَلَّقْتَ نِسَاءَكَ فَقَالَ لاَ وَلَكِنْ آلَيْتُ مِنْهُنَّ شَهْرًا فَمَكَثَ تِسْعًا وَعِشْرِينَ ثُمَّ دَخَلَ عَلَى نِسَائِهِ .

O TOME ŠTA JE POKUĐENO KADA JE U PITANJU FIZIČKO KAŽNJAVANJE ŽENA (SUPRUGA)

باب ما يُكْرَهُ مِنْ ضَرْبِ النِّساءِ

Uzvišeni Allah kaže: "... pa ih i udarite...",[2] tj. udarcima koji ne ostavljaju traga.

وَقَوْلِ اللهِ (وَاضْرِبُوهُنَّ) أَيْ ضَرْبًا غَيْرَ مُبَرِّحٍ .

5204. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Jusuf, a njemu Sufjan, prenoseći od Hišama, on od svoga oca, ovaj od Abdullaha b. Zem‘e, a on od Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, da je rekao: "Neka niko od vas ne udara (ne bičuje) svoju suprugu (grubo) kao što se udara rob, a zatim s njom spava na kraju dana!"[3]

٥٢٠٤. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ يُوسُفَ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ عَنْ هِشَامٍ عَنْ أَبِيهِ عَنْ عَبْدِاللهِ بْنِ زَمْعَةَ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ لاَ يَجْلِدُ أَحَدُكُمُ امْرَأَتَهُ جَلْدَ الْعَبْدِ ثُمَّ يُجَامِعُهَا فِي آخِرِ الْيَوْمِ .

2 En-Nisa, 34.

3 Poznato je da je u Kur'anu Uzvišeni Allah propisao način na koji čovjek treba postupati prema neposlušnoj supruzi. Tu se fizičko kažnjavanje označava kao krajnja metoda, ako prethodne metode ne budu dale rezultata. Uzvišeni Allah kaže: "Muškarci vode brigu o ženama zato što je Allah dao prednost jednima nad drugima i zato što oni troše imetke svoje. Zog toga su čestite žene poslušne i za vrijeme muževljeva odsustva vode brigu o onome o čemu trebaju voditi brigu, jer i Allah njih štiti. A one čije se neposlušnosti pribojavate posavjetujte,

SUPRUGA NE TREBA DA POSLUŠA MUŽA AKO JOJ ON NAREĐUJE DA UČINI GRIJEH

باب لاَ تُطِيعُ الْمَرْأَةُ زَوْجَهَا فِي مَعْصِيَةٍ

5205. PRIČAO NAM JE Hallad b. Jahja, a njemu Ibrahim b. Nafi', prenoseći od Hasana b. Muslima, on od Safijje, a ova od Aiše (da je kazivala): "Jedna je žena ensarijka udala svoju kćerku, kojoj je potom opala kosa s glave. Tada je ona došla Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, i spomenula mu to rekavši: 'Njen muž naredio mi je da u njenu kosu upletem kosu druge žene.' 'Ne! Proklete su one koje to čine!', odgovori joj on."

٥٢٠٥. حَدَّثَنَا خَلاَّدُ بْنُ يَحْيَى حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ نَافِعٍ عَنِ الْحَسَنِ هُوَ ابْنُ مُسْلِمٍ عَنْ صَفِيَّةَ عَنْ عَائِشَةَ أَنَّ امْرَأَةً مِنَ الأَنْصَارِ زَوَّجَتِ ابْنَتَهَا فَتَمَعَّطَ شَعَرُ رَأْسِهَا فَجَاءَتْ إِلَى النَّبِيِّ ﷺ فَذَكَرَتْ ذَلِكَ لَهُ فَقَالَتْ إِنَّ زَوْجَهَا أَمَرَنِي أَنْ أَصِلَ فِي شَعَرِهَا فَقَالَ لاَ إِنَّهُ قَدْ لُعِنَ الْمُوصِلاَتُ .

O RIJEČIMA UZVIŠENOG: "A AKO SE NEKA ŽENA PLAŠI DA ĆE JOJ SE MUŽ POČETI JOGUNITI ILI DA ĆE JE ZANEMARITI..."[1]

باب
(وَإِنِ امْرَأَةٌ خَافَتْ مِنْ بَعْلِهَا نُشُوزًا أَوْ إِعْرَاضًا)

5206. PRIČAO NAM JE Muhamed b. Selam, a njemu Ebu-Muavija, prenoseći od Hišama, ovaj od svoga oca, a on od Aiše, radijallahu anha, da je o riječima Uzvišenog: "A ako se neka žena plaši da će joj se muž početi joguniti ili da će je zanemariti..." – rekla: "Ovo se odnosi na ženu koja živi s čovjekom kojemu se ona ne sviđa, te on riješi da se od nje razvede i oženi se drugom. Ona mu tada može reći: 'zadrži me i nemoj se od mene razvoditi, a oženi se drugom, s tim da se uopće ne moraš brinuti o mom izdržavanju, niti si mi obavezan dolaziti (u postelju) kao njoj.' O tome govore i riječi Uzvišenog: '... onda se oni neće ogriješiti ako se nagode, a nagodba je dobra...'"[2]

٥٢٠٦. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ سَلاَمٍ أَخْبَرَنَا أَبُو مُعَاوِيَةَ عَنْ هِشَامٍ عَنْ أَبِيهِ عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهَا (وَإِنِ امْرَأَةٌ خَافَتْ مِنْ بَعْلِهَا نُشُوزًا أَوْ إِعْرَاضًا) قَالَتْ هِيَ الْمَرْأَةُ تَكُونُ عِنْدَ الرَّجُلِ لاَ يَسْتَكْثِرُ مِنْهَا فَيُرِيدُ طَلاَقَهَا وَيَتَزَوَّجُ غَيْرَهَا تَقُولُ لَهُ أَمْسِكْنِي وَلاَ تُطَلِّقْنِي ثُمَّ تَزَوَّجْ غَيْرِي فَأَنْتَ فِي حِلٍّ مِنَ النَّفَقَةِ عَلَيَّ وَالْقِسْمَةِ لِي فَذَلِكَ قَوْلُهُ تَعَالَى (فَلاَ جُنَاحَ عَلَيْهِمَا أَنْ يَصَّالَحَا بَيْنَهُمَا صُلْحًا وَالصُّلْحُ خَيْرٌ) .

---

a onda se od njih u postelji rastavite, pa ih udarite. Kad vam postanu poslušne, onda im zulum ne činite! Allah je, zaista, uzvišen i velik!" (En-Nisa, 34) Ipak, ukoliko dođe do toga da se mora pribjeći najstrožijoj metodi, onda i to mora biti u skladu s propisima. Prije svega, žena se smije istući samo s namjerom da to odgojno djeluje, a nikako iz srdžbe. Zabranjeno je udarati je po licu, i takvom snagom da joj budu nanesene ozljede.

1 En-Nisa, 128.

2 En- Nisa, 128. Prenosi se da je povod objave ovog ajeta slučaj koji se desio Sevdi, radijallahu anha, kada se Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, htio razvesti od nje. Ona ga je zamolila da to ne čini, složivši se da ona svoj dan pokloni Aiši, što je on i prihvatio.

O IZBACIVANJU SJEMENA IZVAN RODNICE (PRILIKOM SPOLNOG ODNOSA)

باب الْعزْل

5207. PRIČAO NAM JE Museddед, a njemu Jahja b. Seid, prenoseći od Ibn-Džurejdža, on od Ataa, a ovaj od Džabira da je rekao:
"Mi smo za vrijeme Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, (pri spolnom odnosu) uobičavali izbacivati sjeme van rodnice (čuvajući se začeća)."

٥٢٠٧. حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ سَعِيدٍ عَنِ ابْنِ جُرَيْجٍ عَنْ عَطَاءٍ عَنْ جَابِرٍ قَالَ كُنَّا نَعْزِلُ عَلَى عَهْدِ النَّبِيِّ ﷺ.

5208. PRIČAO NAM JE Ali b. Abdullah, njemu Sufjan, a ovom Amr, prenoseći od Ataa da je čuo Džabira, radijallahu anhu, kada je rekao:
"Mi smo (pri spolnom odnosu) uobičavali izbacivati sjeme van rodnice u vrijeme dok je Objava silazila."

٥٢٠٨. حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ عَبْدِاللهِ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ قَالَ عَمْرٌو أَخْبَرَنِي عَطَاءٌ سَمِعَ جَابِرًا رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ كُنَّا نَعْزِلُ وَالْقُرْآنُ يَنْزِلُ.

5209. Amr prenosi od Ataa, a on od Džabira da je rekao: "Mi smo za vrijeme Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, (pri spolnom odnosu) uobičavali izbacivati sjeme van rodnice dok je Kur'an još bio objavljivan."

٥٢٠٩. وَعَنْ عَمْرٍو عَنْ عَطَاءٍ عَنْ جَابِرٍ قَالَ كُنَّا نَعْزِلُ عَلَى عَهْدِ النَّبِيِّ ﷺ وَالْقُرْآنُ يَنْزِلُ.

5210. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Muhammed b. Esma, a njemu Džuvjerija, prenoseći od Malika b. Enesa, on od Zuhrija, ovaj od Ibn-Muhajriza, a on od Ebu-Seida Hudrija da je rekao:
"Mi smo zarobili robinje, pa smo (pri spolnom odnosu) s njima izbacivali sjeme van rodnice. O tome smo upitali Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, pa nam je rekao: 'Zar to činite?!', ponovivši to tri puta, a zatim dodao: 'Svaka osoba kojoj je propisano da će se roditi do Sudnjeg dana sigurno će se roditi!'"[3]

٥٢١٠. حَدَّثَنَا عَبْدُاللهِ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ أَسْمَاءَ حَدَّثَنَا جُوَيْرِيَةُ عَنْ مَالِكِ بْنِ أَنَسٍ عَنِ الزُّهْرِيِّ عَنِ ابْنِ مُحَيْرِيزٍ عَنْ أَبِي سَعِيدٍ الْخُدْرِيِّ قَالَ أَصَبْنَا سَبْيًا فَكُنَّا نَعْزِلُ فَسَأَلْنَا رَسُولَ اللهِ ﷺ فَقَالَ أَوَإِنَّكُمْ لَتَفْعَلُونَ قَالَهَا ثَلاَثًا مَا مِنْ نَسَمَةٍ كَائِنَةٍ إِلَى يَوْمِ الْقِيَامَةِ إِلاَّ هِيَ كَائِنَةٌ.

3 Većina islamskih učenjaka (svih generacija) smatra da je izbjegavanje začeća izbacivanjem sjemena van rodnice dopušteno. Isti je slučaj i s drugim sredstvima za sprečavanje začeća, ukoliko je to privremenog karaktera. Dakle, nije dopušteno upotrebljavati bilo koja sredstva kojima bi se zastalno onemogućilo rađanje i koja su štetna. (*Umdetul-kari*, 20/195; *El-Fikhul-islami ve edilletuhu*, 3/554)

O TOME KAD ČOVJEK ODLUČUJE BACANJEM KOCKE KOJA ĆE SUPRUGA KRENUTI S NJIM NA PUT

باب الْقُرْعَةِ بَيْنَ النِّسَاءِ إِذَا أَرَادَ سَفَرًا

5211. PRIČAO NAM JE Ebu-Nu'ajm, njemu Abdul-Vahid b. Ejmen, a ovom Ibn-Ebu-Mulejka, prenoseći od Kasima (da je rekao):

"Kazivala je Aiša da bi Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, kada bi krenuo na put, bacanjem kocke odlučivao koja će njegova supruga krenuti s njim. Jednom je prilikom kocka pala na Aišu i Hafsu. Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, putovao je noću i razgovarao s Aišom.

'Hoćeš li da večeras ti uzjašeš moju devu, a ja tvoju, pa da vidimo ono što do sada nismo vidjele?',[1] predložila joj je Hafsa.

'Hoću', složila se ona. Hafsa je tada uzjahala devu (onako kako su se dogovorile). Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, došao je do Aišine deve – a na njoj je bila Hafsa – i nazvao selam. Zatim su putovali sve dok nisu zastali da se odmore. Aiši se oduljila Poslanikova, sallallahu alejhi ve sellem, odsutnost, pa je, nakon što su zastali da se odmore, stavila svoje noge među šiblje[2] i rekla: 'Gospodaru moj, pošalji mi akrepa ili zmiju da me ujede, kad mu ništa ne mogu kazati!'"

٥٢١١. حَدَّثَنَا أَبُو نُعَيْمٍ حَدَّثَنَا عَبْدُالْوَاحِدِ بْنُ أَيْمَنَ قَالَ حَدَّثَنِي ابْنُ أَبِي مُلَيْكَةَ عَنِ الْقَاسِمِ عَنْ عَائِشَةَ أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ كَانَ إِذَا خَرَجَ أَقْرَعَ بَيْنَ نِسَائِهِ فَطَارَتِ الْقُرْعَةُ لِعَائِشَةَ وَحَفْصَةَ وَكَانَ النَّبِيُّ ﷺ إِذَا كَانَ بِاللَّيْلِ سَارَ مَعَ عَائِشَةَ يَتَحَدَّثُ فَقَالَتْ حَفْصَةُ أَلاَ تَرْكَبِينَ اللَّيْلَةَ بَعِيرِي وَأَرْكَبُ بَعِيرَكِ تَنْظُرِينَ وَأَنْظُرُ فَقَالَتْ بَلَى فَرَكِبَتْ فَجَاءَ النَّبِيُّ ﷺ إِلَى جَمَلِ عَائِشَةَ وَعَلَيْهِ حَفْصَةُ فَسَلَّمَ عَلَيْهَا ثُمَّ سَارَ حَتَّى نَزَلُوا وَافْتَقَدَتْهُ عَائِشَةُ فَلَمَّا نَزَلُوا جَعَلَتْ رِجْلَيْهَا بَيْنَ الإِذْخِرِ وَتَقُولُ يَا رَبِّ سَلِّطْ عَلَيَّ عَقْرَبًا أَوْ حَيَّةً تَلْدَغُنِي وَلاَ أَسْتَطِيعُ أَنْ أَقُولَ لَهُ شَيْئًا .

---

1 Iz ovog se razumije da su one bile na različitim i udaljenim mjestima u karavani, te su željele zamijeniti svoje deve kako bi svaka od njih vidjela druge prizore. (*Fethul-bari*, 9/221)

2 U tekstu ovog hadisa spominje se *izhir*, a on označava pustinjsko drvenasto bilje u kojem se, obično, kriju akrepi i zmije. (*Umdetul-kari*, 20/197)

O TOME KAD JEDNA SUPRUGA SVOJOJ INOĆI POKLONI SVOJ DAN I KAKO ĆE TO SUPRUG RASPOREDITI

باب الْمَرْأَةِ تَهَبُ يَوْمَهَا مِنْ زَوْجِهَا لِضَرَّتِهَا وَكَيْفَ يَقْسِمُ ذَلِكَ

5212. PRIČAO NAM JE Malik b. Isma'il, a njemu Zuhejr, prenoseći od Hišama, a on od svoga oca (da je rekao):
"Kazivala je Aiša da joj je Sevda b. Zem'a poklonila svoj dan, pa joj je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, dodijelio i njen i Sevdin dan."[3]

٥٢١٢. حَدَّثَنَا مَالِكُ بْنُ إِسْمَاعِيلَ حَدَّثَنَا زُهَيْرٌ عَنْ هِشَامٍ عَنْ أَبِيهِ عَنْ عَائِشَةَ أَنَّ سَوْدَةَ بِنْتَ زَمْعَةَ وَهَبَتْ يَوْمَهَا لِعَائِشَةَ وَكَانَ النَّبِيُّ ﷺ يَقْسِمُ لِعَائِشَةَ بِيَوْمِهَا وَيَوْمِ سَوْدَةَ .

O PRAVEDNOM POSTUPANJU PREMA SUPRUGAMA

باب الْعَدْلِ بَيْنَ النِّسَاءِ

Uzvišeni Allah kaže: "Vi ne možete potpuno jednako postupati prema svojim ženama ma koliko to željeli..." – sve do riječi Njegovih: "... Allah je neizmjerno dobar i mudar!"[4]

(وَلَنْ تَسْتَطِيعُوا أَنْ تَعْدِلُوا بَيْنَ النِّسَاءِ) إِلَى قَوْلِهِ (وَاسِعًا حَكِيمًا) .

---

3 Ukoliko jedna od supruga pokloni svoj dan drugoj, suprug će joj taj dan pridodati, pa ako on bude odmah iza njenog dana, ostat će kod nje dva dana, a ako u rasporedu ne bude odmah iza njenog, već neki drugi dan, on ga neće pomjerati bez dopuštenja ostalih supruga. A ako se neka od njih odrekne svoga dana u korist svoga supruga, a pritom ga ne dodijeli drugoj supruzi, on tada ima pravo taj dan odrediti za koju on hoće. Međutim, u svakom je slučaju dopušteno onoj koja je svoj dan poklonila da poništi svoju odluku i vrati svoj dan, kako bi ubuduće ravnopravno učestvovala u podjeli. Ibn-Bettal ističe da Sevda nije imala pravo da promijeni odluku da pokloni svoj dan Aiši. (*Fethul-bari*, 9/223)

4 Uzvišeni Allah kaže: "Vi ne možete potpuno jednako postupati prema svojim ženama ma koliko to željeli, ali ne dopustite sebi takvu naklonost da jednu ostavite u neizvjesnosti. I ako vi budete odnose popravili i nasilja se klonili, pa Allah će, zaista, oprostiti i samilostan biti." (En-Nisa, 129-130) Iz ovog se ajeta zaključuje da je muž obavezan pravedno postupati prema svojim suprugama, onoliko koliko je to u stanju, u pitanjima koje su vanjske prirode i koja se ispoljavaju kakva su: ravnomjeran boravak kod njih, ishrana, odijevanje, pokućstvo i slično, ne praveći u tome među njima razliku. A što se tiče ljubavi, i unutrašnjeg osjećaja, time čovjek ne vlada niti ima grijeha u tome. Poznato je da je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, volio Aišu više nego ostale supruge. (*Umdetul-kari*, 20/199)

O TOME KAD SE ČOVJEK OŽENI DJEVICOM NAKON ŠTO SE OŽENIO VEĆ UDAVANOM

باب إِذَا تَزَوَّجَ الْبِكْرَ عَلَى الثَّيِّبِ

5213. PRIČAO NAM JE Musedded, njemu Bišr, a ovom Halid, prenoseći od Ebu-Kilabe, a on od Enesa, radijallahu anhu, (da je rekao):
"Da hoću, kazao bih: 'Poslanik je, sallallahu alejhi ve sellem, rekao...', ali kažem: 'Rekao je: 'Sunnet je da čovjek, kada se oženi djevicom, kod nje ostane sedam dana, a kada se oženi već udavanom, da s njom provede tri dana.'"'

٥٢١٣. حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ حَدَّثَنَا بِشْرٌ حَدَّثَنَا خَالِدٌ عَنْ أَبِي قِلاَبَةَ عَنْ أَنَسٍ رَضِيَ الله عنه وَلَوْ شِئْتُ أَنْ أَقُولَ قَالَ النَّبِيُّ ﷺ وَلَكِنْ قَالَ السُّنَّةُ إِذَا تَزَوَّجَ الْبِكْرَ أَقَامَ عِنْدَهَا سَبْعًا وَإِذَا تَزَوَّجَ الثَّيِّبَ أَقَامَ عِنْدَهَا ثَلاَثًا .

O TOME KAD SE ČOVJEK OŽENI VEĆ UDAVANOM, NAKON ŠTO SE OŽENIO DJEVICOM

باب إِذَا تَزَوَّجَ الثَّيِّبَ عَلَى الْبِكْرِ

5214. PRIČAO NAM JE Jusuf b. Rašid, a njemu Ebu-Usama, prenoseći od Sufjana, on od Ejjuba i Halida, oni od Ebu-Kilabe, a ovaj od Enesa da je rekao:
"Sunnet je čovjeku, kada se oženi djevicom, a već se ranije oženio udavanom, da kod nje provede sedam dana, a zatim počne ravnomjerno posjećivati obje. A kada se oženi već udavanom, nakon što se već oženio djevicom, da kod nje provede tri dana, a zatim počne ravnomjerno provoditi vrijeme kod obiju." Ebu-Kilaba veli: "Kada bih htio, mogao bih reći da to Enes prenosi od Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem."
Abdur-Rezzak veli: "Kazivao nam je Sufjan, prenoseći od Ejjuba i Halida, a Halid kaže: 'Kada bih htio, mogao bih reći da on to prenosi od Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem.'"

٥٢١٤. حَدَّثَنَا يُوسُفُ بْنُ رَاشِدٍ حَدَّثَنَا أَبُو أُسَامَةَ عَنْ سُفْيَانَ حَدَّثَنَا أَيُّوبُ وَخَالِدٌ عَنْ أَبِي قِلاَبَةَ . عَنْ أَنَسٍ قَالَ مِنَ السُّنَّةِ إِذَا تَزَوَّجَ الرَّجُلُ الْبِكْرَ عَلَى الثَّيِّبِ أَقَامَ عِنْدَهَا سَبْعًا وَقَسَمَ وَإِذَا تَزَوَّجَ الثَّيِّبَ عَلَى الْبِكْرِ أَقَامَ عِنْدَهَا ثَلاَثًا ثُمَّ قَسَمَ قَالَ أَبُو قِلاَبَةَ وَلَوْ شِئْتُ لَقُلْتُ إِنَّ أَنَسًا رَفَعَهُ إِلَى النَّبِيِّ ﷺ وَقَالَ عَبْدُ الرَّزَّاقِ أَخْبَرَنَا سُفْيَانُ عَنْ أَيُّوبَ وَخَالِدٍ قَالَ خَالِدٌ وَلَوْ شِئْتُ قُلْتُ رَفَعَهُ إِلَى النَّبِيِّ ﷺ .

O ONIMA KOJI SU SVE SVOJE ŽENE OBIŠLI S JEDNIM GUSULOM (KUPANJEM)

باب مَنْ طَافَ عَلَى نِسَائِهِ فِي غُسْلٍ وَاحِدٍ

5215. PRIČAO NAM JE Abdul-A'la b. Hammad, njemu Jezid b. Zurej', a ovom Seid, prenoseći od Katade (da je kazivao):
"Obavijestio nas je Enes b. Malik da je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, za jednu noć znao obići sve svoje supruge, a tada je imao devet supruga."

٥٢١٥. حَدَّثَنَا عَبْدُالأَعْلَى بْنُ حَمَّادٍ حَدَّثَنَا يَزِيدُ بْنُ زُرَيْعٍ حَدَّثَنَا سَعِيدٌ عَنْ قَتَادَةَ أَنَّ أَنَسَ ابْنَ مَالِكٍ حَدَّثَهُمْ أَنَّ نَبِيَّ اللهِ ﷺ كَانَ يَطُوفُ عَلَى نِسَائِهِ فِي اللَّيْلَةِ الْوَاحِدَةِ وَلَهُ يَوْمَئِذٍ تِسْعُ نِسْوَةٍ .

O ULASKU KOD SVOJIH U TOKU DANA

بَاب دُخُولِ الرَّجُلِ عَلَى نِسَائِهِ فِي الْيَوْمِ

5216. PRIČAO NAM JE Ferva, a njemu Ali b. Mushir, prenoseći od Hišama, on od svoga oca, a ovaj od Aiše, radijallahu anha, (da je kazivala):
"Kada bi Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, izišao (iz džamije) poslije ikindijskog namaza, ulazio bi (ponekad) kod svojih žena i nekoj se od njih približavao. Tako je jednom ušao kod Hafse i zadržao se više nego što je to inače činio."[1]

٥٢١٦. حَدَّثَنَا فَرْوَةُ حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ مُسْهِرٍ عَنْ هِشَامٍ عَنْ أَبِيهِ عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهَا كَانَ رَسُولُ اللهِ ﷺ إِذَا انْصَرَفَ مِنَ الْعَصْرِ دَخَلَ عَلَى نِسَائِهِ فَيَدْنُو مِنْ إِحْدَاهُنَّ فَدَخَلَ عَلَى حَفْصَةَ فَاحْتَبَسَ أَكْثَرَ مَا كَانَ يَحْتَبِسُ .

1 Ovaj hadis s komentarom bit će naveden u sljedećem poglavlju.

O TOME KAD MUŽ TRAŽI OD SVOJIH SUPRUGA DOPUŠTENJE DA SE LIJEČI U KUĆI JEDNE OD NJIH, PA MU TO ONE DOPUSTE

باب إذا استأذن الرجل نساءه في أن يمرض في بيت بعضهن فأذن له

5217. **PRIČAO NAM JE** Isma'il, njemu Sulejman b. Bilal, a ovom Hišam b. Urva, prenoseći od svoga oca (da je rekao):
"Kazivala je Aiša, radijallahu anha, da je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, za vrijeme bolesti stalno pitao: 'Gdje sam ja sutra? Gdje sam ja sutra?', želeći biti kod Aiše, pa su mu supruge dopustile da bude kod koje hoće. Tako je ostao kod Aiše sve do smrti." Aiša veli: "Umro je (tačno) u onom danu u kojem je i inače boravio u mojoj kući. Allah ga je uzeo Sebi: njegova je glava bila između moga vrata i mojih prsa, a njegova pljuvačka bila se pomiješala s mojom."[1]

٥٢١٧. حَدَّثَنَا إِسْمَاعِيلُ قَالَ حَدَّثَنِي سُلَيْمَانُ بْنُ بِلَالٍ قَالَ هِشَامُ بْنُ عُرْوَةَ أَخْبَرَنِي أَبِي عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهَا أَنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ كَانَ يَسْأَلُ فِي مَرَضِهِ الَّذِي مَاتَ فِيهِ أَيْنَ أَنَا غَدًا أَيْنَ أَنَا غَدًا يُرِيدُ يَوْمَ عَائِشَةَ فَأَذِنَ لَهُ أَزْوَاجُهُ يَكُونُ حَيْثُ شَاءَ فَكَانَ فِي بَيْتِ عَائِشَةَ حَتَّى مَاتَ عِنْدَهَا قَالَتْ عَائِشَةُ فَمَاتَ فِي الْيَوْمِ الَّذِي كَانَ يَدُورُ عَلَيَّ فِيهِ فِي بَيْتِي فَقَبَضَهُ اللهُ وَإِنَّ رَأْسَهُ لَبَيْنَ نَحْرِي وَسَحْرِي وَخَالَطَ رِيقُهُ رِيقِي.

O VEĆOJ LJUBAVI PREMA NEKIM SUPRUGAMA

باب حب الرجل بعض نسائه أفضل من بعض

5218. **PRIČAO NAM JE** Abdul-Aziz b. Abdullah, a njemu Sulejman, prenoseći od Jahjaa, on od Ubejda b. Hunejna, ovaj od Ibn-Abbasa, a on od Omera, radijallahu anhu, (da je kazivao):
"Ušao sam kod Hafse i rekao joj: 'Moja kćerkice, nemoj biti zaslijepljena onom koja je zadivljena Poslanikovom, sallallahu alejhi ve sellem, ljubavlju prema njoj zbog njene ljepote!', misleći na Aišu. To sam ispričao Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, pa se nasmiješio."

٥٢١٨. حَدَّثَنَا عَبْدُالْعَزِيزِ بْنُ عَبْدِاللهِ حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ عَنْ يَحْيَى عَنْ عُبَيْدِ بْنِ حُنَيْنٍ سَمِعَ ابْنَ عَبَّاسٍ عَنْ عُمَرَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ دَخَلَ عَلَى حَفْصَةَ فَقَالَ يَا بُنَيَّةِ لَا يَغُرَّنَّكِ هَذِهِ الَّتِي أَعْجَبَهَا حُسْنُهَا حُبُّ رَسُولِ اللهِ ﷺ إِيَّاهَا يُرِيدُ عَائِشَةَ فَقَصَصْتُ عَلَى رَسُولِ اللهِ ﷺ فَتَبَسَّمَ.

1 U drugim predanjima ovog hadisa navodi se da je Aiša, radijallahu anha, uzela misvak i omekšala ga u svojim ustima, a zatim ga dala njemu, te je on njime očistio svoje zube prije smrti. Tako se, dakle, njegova pljuvačka pomiješala s njenom. (*Umdetul-kari*, 20/203) Ovaj hadis u opširnijoj verziji naveden je i prokomentiran u poglavlju *O bolesti*.

O ONOME KOJI SE PONOSI ONIM ŠTO NIJE ISTINA I O TOME ČIME SE ZABRANJENO HVALISATI PRED SVOJOM INOĆOM

5219. PRIČAO NAM JE Sulejman b. Harb, a njemu Hammad b. Zejd, prenoseći od Hišama, on od Fatime, ona od Esme, a ova od Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, a PRIČAO MI JE i Muhammed b. Musenna, a njemu Jahja, prenoseći od Hišama, on od Fatime, a ova od Esme (da je kazivala):
"Jedna je žena rekla: 'Allahov Poslaniče, ja imam inoću: jesam li grešna ako se pred njom pohvalim kako mi je muž poklonio nešto što nije?' Poslanik joj je, sallallahu alejhi ve sellem, odgovorio: 'Onaj koji se pohvali nečim što nije dobio isti je kao onaj koji je obukao lažnu odjeću.'"

بَاب الْمُتَشَبِّعِ بِمَا لَمْ يَنَلْ وَمَا يُنْهَى مِنِ افْتِخَارِ الضَّرَّةِ

٥٢١٩. حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ حَرْبٍ حَدَّثَنَا حَمَّادُ بْنُ زَيْدٍ عَنْ هِشَامٍ عَنْ فَاطِمَةَ عَنْ أَسْمَاءَ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ ح حَدَّثَنِي مُحَمَّدُ بْنُ الْمُثَنَّى حَدَّثَنَا يَحْيَى عَنْ هِشَامٍ حَدَّثَتْنِي فَاطِمَةُ عَنْ أَسْمَاءَ أَنَّ امْرَأَةً قَالَتْ يَا رَسُولَ اللهِ إِنَّ لِي ضَرَّةً فَهَلْ عَلَيَّ جُنَاحٌ إِنْ تَشَبَّعْتُ مِنْ زَوْجِي غَيْرَ الَّذِي يُعْطِينِي فَقَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ الْمُتَشَبِّعُ بِمَا لَمْ يُعْطَ كَلَابِسِ ثَوْبَيْ زُورٍ.

O LJUBOMORI

Verrad prenosi od Mugire (da je kazivao):
"Rekao je Sa'd b. Ubada: 'Kada bih sa svojom suprugom vidio nekog čovjeka, ja bih ga udario najoštrijim dijelom sablje!' Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, tada reče: 'Čudite li se ljubomori Sa'dovoj? Ja sam ljubomorniji od njega, a Allah je ljubomorniji od mene!'"

بَاب الْغَيْرَةِ

وَقَالَ وَرَّادٌ عَنِ الْمُغِيرَةِ قَالَ سَعْدُ بْنُ عُبَادَةَ لَوْ رَأَيْتُ رَجُلًا مَعَ امْرَأَتِي لَضَرَبْتُهُ بِالسَّيْفِ غَيْرَ مُصْفَحٍ فَقَالَ النَّبِيُّ ﷺ أَتَعْجَبُونَ مِنْ غَيْرَةِ سَعْدٍ لَأَنَا أَغْيَرُ مِنْهُ وَاللهُ أَغْيَرُ مِنِّي.

5220. PRIČAO NAM JE Umer b. Hafs, njemu njegov otac, a ovom A'meš, prenoseći od Šefika, on od Abdullaha, a ovaj od Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, da je rekao:
"Niko nije ljubomorniji od Allaha
– zato je On zabranio nemoral.
I nikome nije draža hvala nego Allahu."

٥٢٢٠. حَدَّثَنَا عُمَرُ بْنُ حَفْصٍ حَدَّثَنَا أَبِي حَدَّثَنَا الْأَعْمَشُ عَنْ شَقِيقٍ عَنْ عَبْدِاللهِ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ مَا مِنْ أَحَدٍ أَغْيَرُ مِنَ اللهِ مِنْ أَجْلِ ذَلِكَ حَرَّمَ الْفَوَاحِشَ وَمَا أَحَدٌ أَحَبَّ إِلَيْهِ الْمَدْحُ مِنَ اللهِ.

5221. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Meslema, prenoseći od Malika, on od Hišama, ovaj od svoga oca, a on od Aiše, radijallahu anha, da je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
"O ummete Muhammedov, niko nije ljubomorniji od Allaha kada vidi Svoga roba ili robinju da blud čine. O ummete Muhammedov, da znate ono što ja znam, malo biste se smijali, a mnogo plakali!"

٥٢٢١. حَدَّثَنَا عَبْدُاللهِ بْنُ مَسْلَمَةَ عَنْ مَالِكٍ عَنْ هِشَامٍ عَنْ أَبِيهِ عَنْ عَائِشَةَ رَضِي الله عَنْهَا أَنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ قَالَ يَا أُمَّةَ مُحَمَّدٍ مَا أَحَدٌ أَغْيَرَ مِنَ اللهِ أَنْ يَرَى عَبْدَهُ أَوْ أَمَتَهُ تَزْنِي يَا أُمَّةَ مُحَمَّدٍ لَوْ تَعْلَمُونَ مَا أَعْلَمُ لَضَحِكْتُمْ قَلِيلاً وَلَبَكَيْتُمْ كَثِيرًا .

5222. PRIČAO NAM JE Musa b. Isma'il, a njemu Hemmam, prenoseći od Jahjaa, on od Ebu-Seleme, ovaj od Urve b, Zubejra, a on od svoje majke Esme da je čula Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, kada je rekao:
"Niko nije ljubomorniji od Allaha."

٥٢٢٢. حَدَّثَنَا مُوسَى بْنُ إِسْمَاعِيلَ حَدَّثَنَا هَمَّامٌ عَنْ يَحْيَى عَنْ أَبِي سَلَمَةَ أَنَّ عُرْوَةَ بْنَ الزُّبَيْرِ حَدَّثَهُ عَنْ أُمِّهِ أَسْمَاءَ أَنَّهَا سَمِعَتْ رَسُولَ اللهِ ﷺ يَقُولُ لاَ شَيْءَ أَغْيَرُ مِنَ اللهِ .

5223. Jahja prenosi da MU JE PRIČAO Ebu-Selema, a njemu Ebu-Hurejra da je čuo...; a PRIČAO NAM JE i Ebu-Nu'ajm, a njemu Šejban, prenoseći od Jahjaa, a on od Ebu-Seleme da je čuo Ebu-Hurejru, radijallahu anhu, kako prenosi da je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
"Zaista je Allah ljubomoran, a Allahova ljubomora je da vjernik čini ono što je Allah zabranio."

٥٢٢٣. وَعَنْ يَحْيَى أَنَّ أَبَا سَلَمَةَ حَدَّثَهُ أَنَّ أَبَا هُرَيْرَةَ حَدَّثَهُ أَنَّهُ سَمِعَ النَّبِيَّ ﷺ ح حَدَّثَنَا أَبُو نُعَيْمٍ حَدَّثَنَا شَيْبَانُ عَنْ يَحْيَى عَنْ أَبِي سَلَمَةَ أَنَّهُ سَمِعَ أَبَا هُرَيْرَةَ رَضِي الله عنه عَنِ النَّبِيِّ ﷺ أَنَّهُ قَالَ إِنَّ اللهَ يَغَارُ وَغَيْرَةُ اللهِ أَنْ يَأْتِيَ الْمُؤْمِنُ مَا حَرَّمَ اللهُ .

5224. PRIČAO MI JE Mahmud, njemu Ebu-Usama, a ovom Hišam, prenoseći od svoga oca, a on od Esme, kćerke Ebu-Bekrove, radijallahu anhu, da je kazivala:
"Udala sam se za Zubejra, koji nije imao ništa od imetka, niti robova, niti bilo čega drugog. Posjedovao je samo jednu devu koja je izvlačila vodu, i konja. Ja sam hranila njegovog konja, vadila vodu, šila mješine za vodu i mijesila tijesto. Nisam umjela praviti hljeb, pa su mi ga komšinice ensarijke pravile, a bile su dobronamjerne komšinice. Prenosila sam i datuline košpice na glavi sa zemlje koju je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, dodijelio Zubejru. Ona se nalazila dvije trećine *ferseha*[1] daleko od mene.
Jednog sam dana tako išla, a na mojoj glavi su se u zavežljaju nalazile datuline košpice. Susreo me je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, s grupom ensarija i, viknuvši svojoj devi: 'Ih, ih!'[2], pozvao da sjednem iza njega na devu. Bilo me je stid da idem s muškarcima, a sjetila sam se i Zubejra i njegove ljubomore. On bijaše jako ljubomoran čovjek. Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, shvatio je da sam se zastidjela, te je otišao. Ja sam potom došla do Zubejra i rekla mu: 'Sreo me je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, zajedno s grupom svojih ashaba – a na mojoj su glavi bile košpice – pa je zaustavio devu kako bih i ja uzjahala. Zastidjela sam ga se i sjetila se tvoje ljubomore.'
'Tako mi Allaha', reče joj on, 'teže mi je što si nosila košpice nego da si uzjahala s njim.' Nakon toga Ebu-Bekr je poslao slugu koji je umjesto mene vodio brigu o konju, i kao da me je time oslobodio ropstva."

٥٢٢٤. حَدَّثَنَا مَحْمُودٌ حَدَّثَنَا أَبُو أُسَامَةَ حَدَّثَنَا هِشَامٌ قَالَ أَخْبَرَنِي أَبِي عَنْ أَسْمَاءَ بِنْتِ أَبِي بَكْرٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا قَالَتْ تَزَوَّجَنِي الزُّبَيْرُ وَمَا لَهُ فِي الْأَرْضِ مِنْ مَالٍ وَلَا مَمْلُوكٍ وَلَا شَيْءٍ غَيْرَ نَاضِحٍ وَغَيْرَ فَرَسِهِ فَكُنْتُ أَعْلِفُ فَرَسَهُ وَأَسْتَقِي الْمَاءَ وَأَخْرِزُ غَرْبَهُ وَأَعْجِنُ وَلَمْ أَكُنْ أُحْسِنُ أَخْبِزُ وَكَانَ يَخْبِزُ جَارَاتٌ لِي مِنَ الْأَنْصَارِ وَكُنَّ نِسْوَةَ صِدْقٍ وَكُنْتُ أَنْقُلُ النَّوَى مِنْ أَرْضِ الزُّبَيْرِ الَّتِي أَقْطَعَهُ رَسُولُ اللهِ ﷺ عَلَى رَأْسِي وَهِيَ مِنِّي عَلَى ثُلُثَيْ فَرْسَخٍ فَجِئْتُ يَوْمًا وَالنَّوَى عَلَى رَأْسِي فَلَقِيتُ رَسُولَ اللهِ ﷺ وَمَعَهُ نَفَرٌ مِنَ الْأَنْصَارِ فَدَعَانِي ثُمَّ قَالَ إِخْ إِخْ لِيَحْمِلَنِي خَلْفَهُ فَاسْتَحْيَيْتُ أَنْ أَسِيرَ مَعَ الرِّجَالِ وَذَكَرْتُ الزُّبَيْرَ وَغَيْرَتَهُ وَكَانَ أَغْيَرَ النَّاسِ فَعَرَفَ رَسُولُ اللهِ ﷺ أَنِّي قَدِ اسْتَحْيَيْتُ فَمَضَى فَجِئْتُ الزُّبَيْرَ فَقُلْتُ لَقِيَنِي رَسُولُ اللهِ ﷺ وَعَلَى رَأْسِي النَّوَى وَمَعَهُ نَفَرٌ مِنْ أَصْحَابِهِ فَأَنَاخَ لِأَرْكَبَ فَاسْتَحْيَيْتُ مِنْهُ وَعَرَفْتُ غَيْرَتَكَ فَقَالَ وَاللهِ لَحَمْلُكِ النَّوَى كَانَ أَشَدَّ عَلَيَّ مِنْ رُكُوبِكِ مَعَهُ قَالَتْ حَتَّى أَرْسَلَ إِلَيَّ أَبُو بَكْرٍ بَعْدَ ذَلِكَ بِخَادِمٍ تَكْفِينِي سِيَاسَةَ الْفَرَسِ فَكَأَنَّمَا أَعْتَقَنِي.

1 Ferseh je mjera za razdaljinu (7-8 km).

2 Riječi kojima se zaustavlja deva. Ona je iz datih okolnosti shvatila da je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, poziva da sjede zajedno s njim na devu. Međutim, vjerovatnije je da je on mislio da ona sjede na njegovu devu, a da on uzjaše nečiju drugu devu.

5225. PRIČAO NAM JE Ali, a njemu Ibn-Ulejja, prenoseći od Humejda, a on od Enesa da je kazivao:
"Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, bio je kod jedne od svojih supruga kad mu je jedna od majki pravovjernih poslala posudu s hranom. Ona u čijoj je kući bio Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, udarila je po ruci slugu, te mu je posuda ispala i razbila se. Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, pokupio je dijelove posude i počeo sabirati razasutu hranu u nju, govoreći: 'Vaša je majka ljubomorna!' Nakon toga zadržao je slugu sve dok nije donesena posuda od one u čijoj se kući on nalazio. Tada je predao ispravnu posudu onoj čija je posuda razbijena, a razbijenu ostavio u kući one koja ju je razbila."

٥٢٢٥. حَدَّثَنَا عَلِيٌّ حَدَّثَنَا ابْنُ عُلَيَّةَ عَنْ حُمَيْدٍ عَنْ أَنَسٍ قَالَ كَانَ النَّبِيُّ ﷺ عِنْدَ بَعْضِ نِسَائِهِ فَأَرْسَلَتْ إِحْدَى أُمَّهَاتِ الْمُؤْمِنِينَ بِصَحْفَةٍ فِيهَا طَعَامٌ فَضَرَبَتِ الَّتِي النَّبِيُّ ﷺ فِي بَيْتِهَا يَدَ الْخَادِمِ فَسَقَطَتِ الصَّحْفَةُ فَانْفَلَقَتْ فَجَمَعَ النَّبِيُّ ﷺ فِلَقَ الصَّحْفَةِ ثُمَّ جَعَلَ يَجْمَعُ فِيهَا الطَّعَامَ الَّذِي كَانَ فِي الصَّحْفَةِ وَيَقُولُ غَارَتْ أُمُّكُمْ ثُمَّ حَبَسَ الْخَادِمَ حَتَّى أُتِيَ بِصَحْفَةٍ مِنْ عِنْدِ الَّتِي هُوَ فِي بَيْتِهَا فَدَفَعَ الصَّحْفَةَ الصَّحِيحَةَ إِلَى الَّتِي كُسِرَتْ صَحْفَتُهَا وَأَمْسَكَ الْمَكْسُورَةَ فِي بَيْتِ الَّتِي كَسَرَتْ .

5226. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Ebu-Bekr Makdisi, a njemu Mu'temir, prenoseći od Ubejdullaha, on od Muhammeda b. Munkedira, ovaj od Džabira b. Abdullaha, radijallahu anhuma, a on od Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, da je rekao:
"Ušao sam u Džennet (ili došao do Dženneta) i ugledao dvorac.
'Čiji je ovo dvorac?', upitah.
'Omera b. Hattaba', rekoše mi. Htio sam ući u njega, ali me je spriječilo to što znam da si (jako) ljubomoran." Tada Omer b. Hattab reče:
'Na mjestu si mi oca i majke, Allahov Poslaniče, zar da na tebe budem ljubomoran?!'"

٥٢٢٦. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ أَبِي بَكْرٍ الْمُقَدَّمِيُّ حَدَّثَنَا مُعْتَمِرٌ عَنْ عُبَيْدِاللهِ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ الْمُنْكَدِرِ عَنْ جَابِرِ بْنِ عَبْدِاللهِ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ دَخَلْتُ الْجَنَّةَ أَوْ أَتَيْتُ الْجَنَّةَ فَأَبْصَرْتُ قَصْرًا فَقُلْتُ لِمَنْ هَذَا قَالُوا لِعُمَرَ بْنِ الْخَطَّابِ فَأَرَدْتُ أَنْ أَدْخُلَهُ فَلَمْ يَمْنَعْنِي إِلاَّ عِلْمِي بِغَيْرَتِكَ قَالَ عُمَرُ بْنُ الْخَطَّابِ يَا رَسُولَ اللهِ بِأَبِي أَنْتَ وَأُمِّي يَا نَبِيَّ اللهِ أَوَعَلَيْكَ أَغَارُ .

5227. PRIČAO NAM JE Abdan, njemu Abdullah, prenoseći od Junusa, on od Zuhrija, ovaj od Ibn-Musejjeba, a on od Ebu-Hurejre da je kazivao:
"Jednom prilikom sjedili smo kod Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, pa nam on reče: 'Jedanput sam u snu vidio da se nalazim u Džennetu. Ugledao sam jednu ženu kako se abdesti pored jednog dvorca.

٥٢٢٧. حَدَّثَنَا عَبْدَانُ أَخْبَرَنَا عَبْدُاللهِ عَنْ يُونُسَ عَنِ الزُّهْرِيِّ قَالَ أَخْبَرَنِي ابْنُ الْمُسَيَّبِ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ قَالَ بَيْنَمَا نَحْنُ عِنْدَ رَسُولِ اللهِ ﷺ جُلُوسٌ فَقَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ بَيْنَمَا أَنَا نَائِمٌ رَأَيْتُنِي فِي الْجَنَّةِ فَإِذَا امْرَأَةٌ تَتَوَضَّأُ إِلَى جَانِبِ قَصْرٍ فَقُلْتُ لِمَنْ هَذَا

'Čiji je ovo dvorac?', upitah.
'Omerov', bi mi rečeno. Ja sam se tada sjetio tvoje ljubomore, okrenuo se i otišao.' Omer je tada, sjedeći među nama, zaplakao, a onda rekao: 'Zar da budem ljubomoran na tebe, Allahov Poslaniče?!'"

قَالُوا هَذَا لِعُمَرَ فَذَكَرْتُ غَيْرَتَكَ فَوَلَّيْتُ مُدْبِرًا فَبَكَى عُمَرُ وَهُوَ فِي الْمَجْلِسِ ثُمَّ قَالَ أَوَعَلَيْكَ يَا رَسُولَ اللهِ أَغَارُ .

O ŽENSKOJ LJUBOMORI I SRDŽBI

باب غَيْرَةِ النِّسَاءِ وَوَجْدِهِنَّ

5228. PRIČAO NAM JE Ubejd b. Isma'il, a njemu Ebu-Usama, prenoseći od Hišama, on od svoga oca, a ovaj od Aiše, radijallahu anha, da je kazivala:
"Poslanik mi je, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: 'Ja znam kada si ti zadovoljna mnome, a kada si ljuta na mene!'
'Kako to znaš?', upitala sam.
'Kada si zadovoljna mnome', reče on, 'govoriš: 'Ne, tako mi Gospodara Muhammedova!' A kada si ljuta, govoriš: 'Ne, tako mi Gospodara Ibrahimova!'' Ja mu tada rekoh: 'Da, tako je, tako mi Allaha, Allahov Poslaniče, ja samo izbjegavam tvoje ime!'"

٥٢٢٨. حَدَّثَنَا عُبَيْدُ بْنُ إِسْمَاعِيلَ حَدَّثَنَا أَبُو أُسَامَةَ عَنْ هِشَامٍ عَنْ أَبِيهِ عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهَا قَالَتْ قَالَ لِي رَسُولُ اللهِ ﷺ إِنِّي لَأَعْلَمُ إِذَا كُنْتِ عَنِّي رَاضِيَةً وَإِذَا كُنْتِ عَلَيَّ غَضْبَى قَالَتْ فَقُلْتُ مِنْ أَيْنَ تَعْرِفُ ذَلِكَ فَقَالَ أَمَّا إِذَا كُنْتِ عَنِّي رَاضِيَةً فَإِنَّكِ تَقُولِينَ لَا وَرَبِّ مُحَمَّدٍ وَإِذَا كُنْتِ عَلَيَّ غَضْبَى قُلْتِ لَا وَرَبِّ إِبْرَاهِيمَ قَالَتْ قُلْتُ أَجَلْ وَاللهِ يَا رَسُولَ اللهِ مَا أَهْجُرُ إِلَّا اسْمَكَ .

5229. PRIČAO MI JE Ahmed b. Ebu-Redža, njemu Nadr, prenoseći od Hišama, on od svoga oca, a ovaj od Aiše da je rekla:
"Nisam bila ljubomorna ni na jednu od Poslanikovih, sallallahu alejhi ve sellem, supruga kao što sam bila ljubomorna na Hatidžu. Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, često ju je spominjao i hvalio, a objavljeno mu je da je obraduje kućom od šupljeg bisera u Džennetu."

٥٢٢٩. حَدَّثَنِي أَحْمَدُ ابْنُ أَبِي رَجَاءٍ حَدَّثَنَا النَّضْرُ عَنْ هِشَامٍ قَالَ أَخْبَرَنِي أَبِي عَنْ عَائِشَةَ أَنَّهَا قَالَتْ مَا غِرْتُ عَلَى امْرَأَةٍ لِرَسُولِ اللهِ ﷺ كَمَا غِرْتُ عَلَى خَدِيجَةَ لِكَثْرَةِ ذِكْرِ رَسُولِ اللهِ ﷺ إِيَّاهَا وَثَنَائِهِ عَلَيْهَا وَقَدْ أُوحِيَ إِلَى رَسُولِ اللهِ ﷺ أَنْ يُبَشِّرَهَا بِبَيْتٍ لَهَا فِي الْجَنَّةِ مِنْ قَصَبٍ .

O TOME KAD ČOVJEK STANE U ODBRANU SVOJE KĆERKE DA BI ODSTRANIO OD NJE LJUBOMORU TE O TRAŽENJU PRAVDE U POGLEDU NJE

باب ذَبِّ الرَّجُلِ عَنِ ابْنَتِهِ فِي الْغَيْرَةِ وَالإِنْصَافِ

5230. PRIČAO NAM JE Kutejba, njemu Lejs, prenoseći od Ibn-Ebu-Mulejke, a on od Misvera b. Mahzeme da je rekao:
"Čuo sam Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, kada je s minbera rekao: 'Sinovi Hišama b. Mugire zatražili su dopuštenje da svoju kćerku udaju za Aliju b. Ebu-Taliba. Ja to ne dopuštam! Ja to ne dopuštam! Ja to ne dopuštam, jedino ako Ibn-Ebu-Talib želi da se razvede od moje kćerke, a da se oženi njihovom! Ona je dio mene, i mene uznemirava sve ono što nju uznemirava, i šteti mi sve ono što njoj šteti!' Tako je on rekao."

٥٢٣٠. حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ حَدَّثَنَا اللَّيْثُ عَنِ ابْنِ أَبِي مُلَيْكَةَ عَنِ الْمِسْوَرِ بْنِ مَخْرَمَةَ قَالَ سَمِعْتُ رَسُولَ اللهِ ﷺ يَقُولُ وَهُوَ عَلَى الْمِنْبَرِ إِنَّ بَنِي هِشَامِ بْنِ الْمُغِيرَةِ اسْتَأْذَنُوا فِي أَنْ يُنْكِحُوا ابْنَتَهُمْ عَلِيَّ بْنَ أَبِي طَالِبٍ فَلاَ آذَنُ ثُمَّ لاَ آذَنُ ثُمَّ لاَ آذَنُ إِلاَّ أَنْ يُرِيدَ ابْنُ أَبِي طَالِبٍ أَنْ يُطَلِّقَ ابْنَتِي وَيَنْكِحَ ابْنَتَهُمْ فَإِنَّمَا هِيَ بَضْعَةٌ مِنِّي يُرِيبُنِي مَا أَرَابَهَا وَيُؤْذِينِي مَا آذَاهَا هَكَذَا قَالَ .

O TOME DA ĆE SE SMANJITI BROJ MUŠKARACA, A POVEĆATI BROJ ŽENA

باب يَقِلُّ الرِّجَالُ وَيَكْثُرُ النِّسَاءُ

Ebu-Musa prenosi od Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, da je rekao: "Vidjet ćeš kako jednog muškarca slijedi četrdeset žena, pribjegavajući njemu, jer će biti malo muškaraca, a mnoštvo žena."

وَقَالَ أَبُو مُوسَى عَنِ النَّبِيِّ ﷺ وَتَرَى الرَّجُلَ الْوَاحِدَ يَتْبَعُهُ أَرْبَعُونَ امْرَأَةً يَلُذْنَ بِهِ مِنْ قِلَّةِ الرِّجَالِ وَكَثْرَةِ النِّسَاءِ .

5231. PRIČAO NAM JE Hafs b. Umer Havdi, njemu Hišam, prenoseći od Katade, a on od Enesa, radijallahu anhu, da je rekao:
"Ispričat ću vam hadis koji sam čuo od Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, i niko vam ga drugi neće ispričati. Čuo sam Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, kada je rekao: 'Jedan od predznaka Sudnjeg dana jest i to da će nestati znanja, da će se raširiti neznanje, da će se povećati zinaluk i upotreba alkohola te da će se smanjiti broj muškaraca, a povećati broj žena do te mjere da će na pedeset žena biti samo jedan muškarac.'"[1]

٥٢٣١. حَدَّثَنَا حَفْصُ بْنُ عُمَرَ الْحَوْضِيُّ حَدَّثَنَا هِشَامٌ عَنْ قَتَادَةَ عَنْ أَنَسٍ رَضِيَ اللهُ عنه قَالَ لأُحَدِّثَنَّكُمْ حَدِيثًا سَمِعْتُهُ مِنْ رَسُولِ اللهِ ﷺ لاَ يُحَدِّثُكُمْ بِهِ أَحَدٌ غَيْرِي سَمِعْتُ رَسُولَ اللهِ ﷺ يَقُولُ إِنَّ مِنْ أَشْرَاطِ السَّاعَةِ أَنْ يُرْفَعَ الْعِلْمُ وَيَكْثُرَ الْجَهْلُ وَيَكْثُرَ الزِّنَا وَيَكْثُرَ شُرْبُ الْخَمْرِ وَيَقِلَّ الرِّجَالُ وَيَكْثُرَ النِّسَاءُ حَتَّى يَكُونَ لِخَمْسِينَ امْرَأَةً الْقَيِّمُ الْوَاحِدُ .

1 U podnaslovu poglavlja navodi se da će biti 40 žena na jednog muškarca, a u ovom se hadisu navodi da će

O TOME DA SE MUŠKARAC NIPOŠTO NE SMIJE OSAMITI SA ŽENOM, IZUZEV AKO JOJ JE MAHREM,[2] I O ULASKU KOD ŽENE ČIJI JE SUPRUG ODSUTAN

باب لا يخلون رجل بامرأة إلا ذو محرم والدخول على المغيبة

5232. PRIČAO NAM JE Kutejba b. Seid, a njemu Lejs, prenoseći od Jezida b. Ebu-Habiba, on od Ebu-Hajra, a ovaj od Ukbe b. Amira (da je kazivao):
"Poslanik je, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: 'Čuvajte se ulaska kod žena!' Jedan ensarija upita: 'A šta kažeš za muževog brata,[3] Allahov Poslaniče?'
'Mužev je brat smrt!', odgovori on."

٥٢٣٢. حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ بْنُ سَعِيدٍ حَدَّثَنَا لَيْثٌ عَنْ يَزِيدَ بْنِ أَبِي حَبِيبٍ عَنْ أَبِي الْخَيْرِ عَنْ عُقْبَةَ بْنِ عَامِرٍ أَنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ قَالَ إِيَّاكُمْ وَالدُّخُولَ عَلَى النِّسَاءِ فَقَالَ رَجُلٌ مِنَ الْأَنْصَارِ يَا رَسُولَ اللهِ أَفَرَأَيْتَ الْحَمْوَ قَالَ الْحَمْوُ الْمَوْتُ .

5233. PRIČAO NAM JE Ali b. Abdullah, njemu Sufjan, a ovom Amr, prenoseći od Ebu-Ma'beda, on od Ibn-Abbasa (da je kazivao):
"Poslanik je, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: 'Neka se čovjek nipošto ne osamljuje sa ženom, izuzev ako se s njom nalazi njen mahrem!' Tada je ustao jedan čovjek i rekao: 'Allahov Poslaniče, moja je supruga otišla na hadždž, a ja sam se upisao za odlazak u tu i tu bitku?'
'Vrati se', reče mu on, 'i obavi hadždž sa svojom suprugom!'"[4]

٥٢٣٣. حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ عَبْدِاللهِ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ حَدَّثَنَا عَمْرٌو عَنْ أَبِي مَعْبَدٍ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ لَا يَخْلُوَنَّ رَجُلٌ بِامْرَأَةٍ إِلَّا مَعَ ذِي مَحْرَمٍ فَقَامَ رَجُلٌ فَقَالَ يَا رَسُولَ اللهِ امْرَأَتِي خَرَجَتْ حَاجَّةً وَاكْتُتِبْتُ فِي غَزْوَةِ كَذَا وَكَذَا قَالَ ارْجِعْ فَحُجَّ مَعَ امْرَأَتِكَ .

---

ih biti 50. Pa ipak, to nije sporno, jer Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, i nije imao namjeru odrediti tačan broj, nego kazati kako se radi o mnoštvu žena u odnosu na muškarce. (*Umdetul-kari*, 20212)

2 *Mahrem* je ženi onaj muškarac s kojim se, po šerijatskim propisima, ne može vjenčati.

3 U hadisu se spominje termin *el-hamv*, koji, po Neveviju, znači "mužev brat i ostali njegovi rođaci, izuzev njegovog oca i njegove djece". (*Umdetul-kari*, 20/213)

4 Ovaj hadis u opširnijoj verziji naveden je u poglavlju *O hadžu*, kad je bilo riječi o odlasku žena na hadždž.

DOPUŠTENO JE MUŠKARCU DA BUDE SA TUĐOM ŽENOM U PRISUSTVU DRUGIH

باب ما يجوز أن يخلو الرجل بالمرأة عند الناس

5234. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Beššar, njemu Gunder, a ovom Šu'ba, prenoseći od Hišama, koji kaže da je čuo Enesa b. Malika, radijallahu anhu, kad je rekao:
"Jedna je žena ensarijka došla Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, pa se on s njom odvojio, rekavši: 'Zaista ste vi meni najdraži narod!'"[1]

٥٢٣٤. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ بَشَّارٍ حَدَّثَنَا غُنْدَرٌ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ عَنْ هِشَامٍ قَالَ سَمِعْتُ أَنَسَ بْنَ مَالِكٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ جَاءَتِ امْرَأَةٌ مِنَ الْأَنْصَارِ إِلَى النَّبِيِّ ﷺ فَخَلَا بِهَا فَقَالَ وَاللهِ إِنَّكُنَّ لَأَحَبُّ النَّاسِ إِلَيَّ .

O TOME DA MUŠKARCIMA KOJI OPONAŠAJU ŽENE NIJE DOPUŠTENO ULAZITI KOD TUĐE ŽENE[2]

باب ما ينهى من دخول المتشبهين بالنساء على المرأة

5235. PRIČAO NAM JE Usman b. Ebu-Šejba, a njemu Abda, prenoseći od Hišama b. Urve, on od svoga oca, ovaj od Zejnebe b. Umm-Seleme (da je rekla):
"Kazivala mi je Umm-Selema da je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, bio kod nje, a u kući se nalazio jedan muškarac koji svojim (govorom i pokretima) sliči ženama. Taj je čovjek rekao bratu Umm-Seleminom Abdullahu b. Ebu-Umejji: 'Ako vam Uzvišeni Allah omogući da sutra osvojite Taif, ja ću te odvesti do Gajlanove kćerke, jer kada ona prilazi, prilazi s četiri, a kada odlazi, odlazi s osam!'[3] Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, tada reče: 'Neka ovaj nipošto ne ulazi kod vas!'"

٥٢٣٥. حَدَّثَنَا عُثْمَانُ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ حَدَّثَنَا عَبْدَةُ عَنْ هِشَامِ بْنِ عُرْوَةَ عَنْ أَبِيهِ عَنْ زَيْنَبَ بِنْتِ أُمِّ سَلَمَةَ عَنْ أُمِّ سَلَمَةَ أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ كَانَ عِنْدَهَا وَفِي الْبَيْتِ مُخَنَّثٌ فَقَالَ الْمُخَنَّثُ لِأَخِي أُمِّ سَلَمَةَ عَبْدِاللهِ بْنِ أَبِي أُمَيَّةَ إِنْ فَتَحَ اللهُ لَكُمُ الطَّائِفَ غَدًا أَدُلُّكَ عَلَى بِنْتِ غَيْلَانَ فَإِنَّهَا تُقْبِلُ بِأَرْبَعٍ وَتُدْبِرُ بِثَمَانٍ فَقَالَ النَّبِيُّ ﷺ لَا يَدْخُلَنَّ هَذَا عَلَيْكُنَّ .

---

1 Ovaj hadis predstavlja konkretnu Poslanikovu, sallallahu alejhi ve sellem, uputu o tome na koji je način dopušteno nasamo porazgovarati sa ženom kojoj on nije mahrem, dakle: u prisustvu drugih, ali ipak toliko odvojeno da oni ne čuju razgovor. Iz ovog hadisa vidi se i veliki značaj ensarija, koji su pružili pomoć Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, u Medini i za koje je on rekao da su mu najdraži narod.

2 U arapskom se jeziku riječ *muhannes* upotrebljava da označi muškarce koji govorom i pokretima sliče ženama. Za njih se smatralo da nemaju potrebe za ženama, te su slobodno ulazili kod njih. Međutim, ovim hadisom Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, to zabranjuje, nakon što je čuo jednog od njih kako opisuje neku ženu. (*Fethul-bari*, 9/246)

3 On želi kazati da je toliko debela da ima četiri nabora na trbuhu kada se gleda s prednje strane, a osam kada se gleda s leđa, zato što se svaki od ta četiri nabora dijeli na dva. (*Umdetul-kari*, 20/216)

O TOME KAD ŽENA PROMATRA ABESINCE I NJIMA SLIČNE BEZ SMUTNJE

بَاب نَظَرِ الْمَرْأَةِ إِلَى الْحَبَشِ وَنَحْوِهِمْ مِنْ غَيْرِ رِيبَةٍ

5236. PRIČAO NAM JE Ishak b. Ibrahim Hanzali, prenoseći od Isaa b. Evza'ija, on od Zuhrija, ovaj od Urve, a on od Aiše, radijallahu anha, da je rekla:
"Sjećam se (kao da sada gledam) kako me je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, sakrivao svojim ogrtačem dok sam, sve dok mi ne dosadi, gledala Abesince kako se igraju u džamiji. Zato uvažite želju mlade žene koja ima jaku potrebu za zabavom!"[4]

٥٢٣٦ . حَدَّثَنَا إِسْحَاقُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ الْحَنْظَلِيُّ عَنْ عِيسَى عَنِ الْأَوْزَاعِيِّ عَنِ الزُّهْرِيِّ عَنْ عُرْوَةَ عَنْ عَائِشَةَ رَضِي اللهُ عَنْهَا قَالَتْ رَأَيْتُ النَّبِيَّ ﷺ يَسْتُرُنِي بِرِدَائِهِ وَأَنَا أَنْظُرُ إِلَى الْحَبَشَةِ يَلْعَبُونَ فِي الْمَسْجِدِ حَتَّى أَكُونَ أَنَا الَّتِي أَسْأَمُ فَاقْدُرُوا قَدْرَ الْجَارِيَةِ الْحَدِيثَةِ السِّنِّ الْحَرِيصَةِ عَلَى اللَّهْوِ .

O IZLASKU ŽENA (IZ KUĆE) RADI OBAVLJANJA SVOJIH POTREBA

بَاب خُرُوجِ النِّسَاءِ لِحَوَائِجِهِنَّ

5237. PRIČAO NAM JE Ferva b. Ebu-Magra, a njemu Ali b. Mushir, prenoseći od Hišama, on od svoga oca, a ovaj od Aiše da je kazivala:
"Sevda b. Zem'a izišla je jedne noći (iz kuće). Vidio ju je Omer i prepoznao, te joj reče: 'Tako mi Allaha, Sevdo, zaista si ti prepoznatljiva!' Ona se povratila Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, i to mu ispričala – a on je bio u mojoj sobi za večerom, držeći u ruci oglodanu kost. Pa mu je Allah spustio objavu, a kad je završeno (objavljivanje), on reče: 'Dopušteno vam je izići da obavite svoje potrebe!'"[5]

٥٢٣٧ . حَدَّثَنَا فَرْوَةُ بْنُ أَبِي الْمَغْرَاءِ حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ مُسْهِرٍ عَنْ هِشَامٍ عَنْ أَبِيهِ عَنْ عَائِشَةَ قَالَتْ خَرَجَتْ سَوْدَةُ بِنْتُ زَمْعَةَ لَيْلاً فَرَآهَا عُمَرُ فَعَرَفَهَا فَقَالَ إِنَّكِ وَاللهِ يَا سَوْدَةُ مَا تَخْفَيْنَ عَلَيْنَا فَرَجَعَتْ إِلَى النَّبِيِّ ﷺ فَذَكَرَتْ ذَلِكَ لَهُ وَهُوَ فِي حُجْرَتِي يَتَعَشَّى وَإِنَّ فِي يَدِهِ لَعَرْقًا فَأَنْزَلَ اللهُ عَلَيْهِ فَرُفِعَ عَنْهُ وَهُوَ يَقُولُ قَدْ أَذِنَ اللهُ لَكُنَّ أَنْ تَخْرُجْنَ لِحَوَائِجِكُنَّ .

---

4 Aiša, radijallahu anha, je u prisustvu, i zaklonjena iza svog muža - Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, na bajram u džamiji gledala ratnu igru Ahbaša (Abesinaca) što je predstavljalo posebnu priliku i slučaj, jer u tome nije bilo smutnje i iskušenja, i što se ne uzima za generalno pravilo u svakom mjestu i vremenu. Osnova ostaje, a to je da se međusobno obaraju pogledi i da se žene zastiru od muškaraca kako jedni druge ne bi vidjeli. (prim. rec.)

5 Iz ovog se hadisa zaključuje da je ženama dopušteno izići iz kuće radi obavljanja određenih potreba (npr.: posjeta roditeljima, rodbini i slično.) (*Umdetul-kari*, 20/218) svakako, ako je propisno odjevena, uz muževo dopuštenje i ako ne ostaje van kuće bez potrebe.

O TOME KAD SUPRUGA TRAŽI DOPUŠTENJE OD MUŽA ZA IZLAZAK U DŽAMIJU, ILI ZBOG NEKE DRUGE POTREBE

باب اسْتِئْذَانِ الْمَرْأَةِ زَوْجَها فِي الْخُرُوجِ إِلَى الْمَسْجِدِ وَغَيْرِهِ

5238. PRIČAO NAM JE Ali b. Abdullah, njemu Sufjan, a ovom Zuhri, prenoseći od Salima, on od svoga oca, a ovaj od Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, (da je rekao):
"Ako supruga nekoga od vas zatraži dopuštenje za izlazak u džamiju, neka joj on to ne brani."

٥٢٣٨. حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ عَبْدِاللهِ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ حَدَّثَنَا الزُّهْرِيُّ عَنْ سَالِمٍ عَنْ أَبِيهِ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ إِذَا اسْتَأْذَنَتِ امْرَأَةُ أَحَدِكُمْ إِلَى الْمَسْجِدِ فَلاَ يَمْنَعْهَا.

O TOME KADA JE, ZBOG SRODSTVA PO MLIJEKU, DOPUŠTENO ULAZITI KOD ŽENA I GLEDATI IH

باب مَا يَحِلُّ مِنَ الدُّخُولِ وَالنَّظَرِ إِلَى النِّسَاءِ فِي الرَّضَاعِ

5239. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Jusuf, a njemu Malik, prenoseći od Hišama b. Urve, on od svoga oca, a ovaj od Aiše, radijallahu anha, da je kazivala: "Došao mi je amidža po mlijeku i zatražio dopuštenje za ulazak, ali sam mu ja to odbila dopustiti sve dok ne upitam Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem Kada je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, došao, upitala sam ga o tome, te mi je rekao: 'On je tvoj amidža, zato mu dopusti (da uđe)!'
'Allahov Poslaniče', rekoh, 'mene je dojila žena, a ne muškarac!' Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, tada reče: 'On je tvoj amidža, i neka uđe kod tebe!'"
Aiša kaže: "To se desilo nakon što nam je naređen hidžab", i dodaje: "Zabranjuje se po mlijeku isto što se zabranjuje i po rođenju."

٥٢٣٩. حَدَّثَنَا عَبْدُاللهِ بْنُ يُوسُفَ أَخْبَرَنَا مَالِكٌ عَنْ هِشَامِ بْنِ عُرْوَةَ عَنْ أَبِيهِ عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهَا أَنَّهَا قَالَتْ جَاءَ عَمِّي مِنَ الرَّضَاعَةِ فَاسْتَأْذَنَ عَلَيَّ فَأَبَيْتُ أَنْ آذَنَ لَهُ حَتَّى أَسْأَلَ رَسُولَ اللهِ ﷺ فَجَاءَ رَسُولُ اللهِ ﷺ فَسَأَلْتُهُ عَنْ ذَلِكَ فَقَالَ إِنَّهُ عَمُّكِ فَأْذَنِي لَهُ قَالَتْ فَقُلْتُ يَا رَسُولَ اللهِ إِنَّمَا أَرْضَعَتْنِي الْمَرْأَةُ وَلَمْ يُرْضِعْنِي الرَّجُلُ قَالَتْ فَقَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ إِنَّهُ عَمُّكِ فَلْيَلِجْ عَلَيْكِ قَالَتْ عَائِشَةُ وَذَلِكَ بَعْدَ أَنْ ضُرِبَ عَلَيْنَا الْحِجَابُ قَالَتْ عَائِشَةُ يَحْرُمُ مِنَ الرَّضَاعَةِ مَا يَحْرُمُ مِنَ الْوِلاَدَةِ.

ŽENA NE SMIJE MUŽU OPISIVATI INTIMNOSTI DRUGE ŽENE KOJE JE VIDJELA

باب
لاَ تُبَاشِرِ الْمَرْأَةُ الْمَرْأَةَ فَتَنْعَتَهَا لِزَوْجِهَا

5240. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Jusuf, a njemu Sufjan, prenoseći od Mensura, on od Ebu-Vaila, a ovaj od Abdullaha b. Mesuda, radijallahu anhu, da je kazivao:
"Poslanik je, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: 'Ženi nije dopušteno opisivati svome mužu intimnosti druge žene koje je vidjela tako slikovito kao da je on gleda.'"[1]

٥٢٤٠. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ يُوسُفَ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ عَنْ مَنْصُورٍ عَنْ أَبِي وَائِلٍ عَنْ عَبْدِاللهِ بْنِ مَسْعُودٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ قَالَ النَّبِيُّ ﷺ لاَ تُبَاشِرُ الْمَرْأَةُ الْمَرْأَةَ فَتَنْعَتَهَا لِزَوْجِهَا كَأَنَّهُ يَنْظُرُ إِلَيْهَا .

5241. PRIČAO NAM JE Umer b. Hafs b. Gijas, njemu njegov otac, ovom A'meš, a njemu Šefik, prenoseći od Abdullaha da je kazivao:
"Poslanik je, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: 'Ženi nije dopušteno opisivati svome mužu intimnosti druge žene koje je vidjela tako slikovito kao da je on gleda.'"

٥٢٤١. حَدَّثَنَا عُمَرُ بْنُ حَفْصِ بْنِ غِيَاثٍ حَدَّثَنَا أَبِي حَدَّثَنَا الأَعْمَشُ قَالَ حَدَّثَنِي شَقِيقٌ قَالَ سَمِعْتُ عَبْدَاللهِ قَالَ قَالَ النَّبِيُّ ﷺ لاَ تُبَاشِرِ الْمَرْأَةُ الْمَرْأَةَ فَتَنْعَتَهَا لِزَوْجِهَا كَأَنَّهُ يَنْظُرُ إِلَيْهَا .

1 Razlog ove zabrane je jasan: a to je, ako je opiše u njenom stvarnom izgledu, to njenog muža može potaknuti da je poželi i, moguće je da se razvede od svoje supruge kako bi se njom oženio. (*Umdetul-kari*, 20/219) Isto tako, nije dozvoljeno da žene gledaju u stidna mjesta žena, kao ni muškarci u stidna mjesta muškaraca (od pasa do koljena). Ako se radi o gledanju muškaraca u žene i žena u muškarce, to je gora i teže. Ovo treba da imaju na umu svi, a posebno oni koji još uvijek idu na more gdje se svijet razgolićuje. Takođe je zabranjeno da žena dodiruje ženu ili muškarac muškarca, osim preko odjeće, u to ne ulazi rukovanje. (*Fethul-bari*, 9/250)

O MUŽEVIM RIJEČIMA: "NOĆAS ĆU OBIĆI SVE SVOJE ŽENE!"

باب قَوْلِ الرَّجُلِ لأَطُوفَنَّ اللَّيْلَة على نِسَائِي

5242. PRIČAO NAM JE Mahmud, njemu Abdur-Rezzak, a ovom Ma'mer, prenoseći od Ibn-Tavusa, on od svoga oca, a ovaj od Ebu-Hurejre da je kazivao:
"Rekao je Sulejman b. Davud, alejhimas-selam: 'Noćas ću obići stotinu žena, i svaka od njih rodit će muškarca koji će se boriti na Allahovom putu! "Melek mu tada reče: 'Reci: 'Ako Allah da!", ali on to zaboravi i ne reče. Obišao je spomenute žene, ali je samo jedna od njih rodila, i to pola djeteta. Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, kaže:
'Da je rekao: 'Ako Allah da!', ne bi prekršio obećanje, a bilo bi daleko vjerovatnije da će mu se želja ispuniti.'"[1]

٥٢٤٢. حَدَّثَنِي مَحْمُودٌ حَدَّثَنَا عَبْدُالرَّزَّاقِ أَخْبَرَنَا مَعْمَرٌ عَنِ ابْنِ طَاوُسٍ عَنْ أَبِيهِ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ قَالَ قَالَ سُلَيْمَانُ بْنُ دَاوُدَ عَلَيْهِمَا السَّلَامُ لأَطُوفَنَّ اللَّيْلَةَ بِمِائَةِ امْرَأَةٍ تَلِدُ كُلُّ امْرَأَةٍ غُلَامًا يُقَاتِلُ فِي سَبِيلِ اللهِ فَقَالَ لَهُ الْمَلَكُ قُلْ إِنْ شَاءَ اللهُ فَلَمْ يَقُلْ وَنَسِيَ فَأَطَافَ بِهِنَّ وَلَمْ تَلِدْ مِنْهُنَّ إِلاَّ امْرَأَةٌ نِصْفَ إِنْسَانٍ قَالَ النَّبِيُّ ﷺ لَوْ قَالَ إِنْ شَاءَ اللهُ لَمْ يَحْنَثْ وَكَانَ أَرْجَى لِحَاجَتِهِ .

O TOME DA MUŠKARAC, AKO JE BIO DUŽE ODSUTAN, NE TREBA NOĆU (IZNENADA) DOLAZITI KUĆI IZ STRAHA DA ĆE UKUĆANE ZATEĆI U NEPRIMJERNOM STANJU I TAKO OTKRITI NJIHOVE GREŠKE

باب
لاَ يَطْرُقْ أَهْلَهُ لَيْلاً إِذَا أَطَالَ الْغَيْبَةَ
مَخَافَةَ أَنْ يُخَوِّنَهُمْ أَوْ يَلْتَمِسَ عَثَرَاتِهِمْ

5243. PRIČAO NAM JE Adem, njemu Šu'ba, a ovom Muharib b. Disar, koji kaže da je čuo Džabira b. Abdullaha, radijallahu anhuma, kad je rekao: "Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, nije volio da muškarac svojoj kući (iznenada) dolazi noću."

٥٢٤٣. حَدَّثَنَا آدَمُ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ حَدَّثَنَا مُحَارِبُ بْنُ دِثَارٍ قَالَ سَمِعْتُ جَابِرَ بْنَ عَبْدِاللهِ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا قَالَ كَانَ النَّبِيُّ ﷺ يَكْرَهُ أَنْ يَأْتِيَ الرَّجُلُ أَهْلَهُ طُرُوقًا .

1 Ovaj hadis sadrži jasnu potvrdu kur'anske zapovijedi u kojoj stoji: "I nikako za bilo šta ne reci: 'Uradit ću to sigurno sutra!', a da ne dodaš: 'Ako Allah da!'" (El-Kehf, 23-24)

5244. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Mukatil, njemu Abdullah, a ovom Asim b. Sulejman, prenoseći od Ša'bija da je čuo Džabira b. Abdullaha kad je rekao:
"Poslanik je, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: 'Ako neko od vas duže odsustvuje od svoje kuće, neka se ne pojavljuje svojim ukućanima noću.'"

٥٢٤٤. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ مُقَاتِلٍ أَخْبَرَنَا عَبْدُاللهِ أَخْبَرَنَا عَاصِمُ بْنُ سُلَيْمَانَ عَنِ الشَّعْبِيِّ أَنَّهُ سَمِعَ جَابِرَ بْنَ عَبْدِاللهِ يَقُولُ قَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ إِذَا أَطَالَ أَحَدُكُمُ الْغَيْبَةَ فَلاَ يَطْرُقْ أَهْلَهُ لَيْلاً .

O MUŠKARČEVU NASTOJANJU DA IMA ŠTO VIŠE DJECE

باب طلب الولد

5245. PRIČAO NAM JE Musedded, prenoseći od Hušejma, on od Sejjara, a ovaj od Šabija da je čuo Džabira b. Abdullaha kako kazuje:
"Vraćali smo se zajedno s Poslanikom, sallallahu alejhi ve sellem, iz jedne bitke, pa sam ja požurio sa svojom devom, koja je bila sitnog koraka i spora. Stigao me je jedan jahač, a ja opazih da je to Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, koji me upita:
'Zašto žuriš?'
'Tek sam se oženio', odgovorih mu.
'Djevicom ili udavanom?', upita on.
'Udavanom', odgovorih.
'A što nisi mladom ', reče on, 'da se jedno s drugim zabavljate?'
Kada smo htjeli ući u Medinu, Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, reče: 'Sačekajte, i u grad uđite noću, da bi se počešljala ona koja je nepočešljana i uredila ona čiji je muž bio odsutan.'"
Hušejm veli: "Pričao mi je pouzdan čovjek da je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, u ovom hadisu još rekao: 'Dijete, dijete, Džabire!'"[2]

٥٢٤٥. حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ عَنْ هُشَيْمٍ عَنْ سَيَّارٍ عَنِ الشَّعْبِيِّ عَنْ جَابِرٍ قَالَ كُنْتُ مَعَ رَسُولِ اللهِ ﷺ فِي غَزْوَةٍ فَلَمَّا قَفَلْنَا تَعَجَّلْتُ عَلَى بَعِيرٍ قَطُوفٍ فَلَحِقَنِي رَاكِبٌ مِنْ خَلْفِي فَالْتَفَتُّ فَإِذَا أَنَا بِرَسُولِ اللهِ ﷺ قَالَ مَا يُعْجِلُكَ قُلْتُ إِنِّي حَدِيثُ عَهْدٍ بِعُرْسٍ قَالَ فَبِكْرًا تَزَوَّجْتَ أَمْ ثَيِّبًا قُلْتُ بَلْ ثَيِّبًا قَالَ فَهَلاَّ جَارِيَةً تُلاَعِبُهَا وَتُلاَعِبُكَ قَالَ فَلَمَّا قَدِمْنَا ذَهَبْنَا لِنَدْخُلَ فَقَالَ أَمْهِلُوا حَتَّى تَدْخُلُوا لَيْلاً أَيْ عِشَاءً لِكَيْ تَمْتَشِطَ الشَّعِثَةُ وَتَسْتَحِدَّ الْمُغِيبَةُ قَالَ وَحَدَّثَنِي الثِّقَةُ أَنَّهُ قَالَ فِي هَذَا الْحَدِيثِ الْكَيْسَ الْكَيْسَ يَا جَابِرُ يَعْنِي الْوَلَدَ .

2 Ovim hadisom Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, želi uputiti Džabira, radijallahu anhu, a preko njega i sve ostale muslimane, na to da svrha spolnog općenja sa suprugom ne bi trebalo da bude samo zadovoljavanje strasti, nego da spolni odnos sa suprugom ima za cilj rađanje djece. (*Umdetul-kari*, 20/221)

5246. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Velid, njemu Muhammed b. Dža'fer, a ovom Šu'ba, prenoseći od Sejjara, on od Šabija, a ovaj od Džabira b. Abdullaha, radijallahu anhuma, (da je kazivao):
"Poslanik je, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: 'Ako se kući budeš vraćao noću, nemoj ulaziti u kuću sve dok se ne počešlja ona koja je nepočešljana i ne uredi ona čiji je muž bio odsutan', dodavši: 'Traži dijete, traži dijete!'"
Ovaj dodatak o traženju djeteta potvrđuje Ubejdullah, prenoseći ga od Vehba, on od Džabira, a ovaj od Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem.

٥٢٤٦. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ الْوَلِيدِ حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ جَعْفَرٍ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ عَنْ سَيَّارٍ عَنِ الشَّعْبِيِّ عَنْ جَابِرِ بْنِ عَبْدِاللهِ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ قَالَ إِذَا دَخَلْتَ لَيْلاً فَلاَ تَدْخُلْ عَلَى أَهْلِكَ حَتَّى تَسْتَحِدَّ الْمُغِيبَةُ وَتَمْتَشِطَ الشَّعِثَةُ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ فَعَلَيْكَ بِالْكَيْسِ الْكَيْسِ تَابَعَهُ عُبَيْدُاللهِ عَنْ وَهْبٍ عَنْ جَابِرٍ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ فِي الْكَيْسِ .

O PRIPREMI (ZA DOČEK MUŽA) ONE ČIJI JE MUŽ BIO ODSUTAN I ČEŠLJANJU ONE KOJA JE NEPOČEŠLJANA

باب تَسْتَحِدُّ الْمُغِيبَةُ وتَمْتَشِطُ الشَّعِثَةُ

5247. PRIČAO MI JE Ja'kub b. Ibrahim, njemu Hušejm, a ovom Sejjar, prenoseći od Šabija, a on od Džabira b. Abdullaha da je kazivao:
"Bili smo zajedno s Poslanikom, sallallahu alejhi ve sellem, u jednoj bici. Vraćajući se, stigli smo nadomak Medine, te sam ja požurio sa svojom devom, koja je bila sitnog koraka i spora. Stigao me je jedan jahač i podbo moju devu štapom koji je držao u ruci; nakon toga moja je deva požurila kao najbolja deva koja se može vidjeti. Opazih da to bješe Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, koji me upita: 'Zašto žuriš?'
'Tek sam se oženio', odgovorih mu.
'Zar si se oženio?', upita on.
'Jesam', odgovorih.
'Djevicom ili udavanom?', upita on.
'Udavanom', odgovorih.
'A što nisi djevicom', reče on, 'da se jedno s drugim zabavljate?'
Kada smo htjeli ući u Medinu, Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, reče: 'Sačekajte, i u grad uđite noću, da bi se počešljala ona koja je nepočešljana i uredila ona čiji je muž bio odsutan.'"

٥٢٤٧. حَدَّثَنِي يَعْقُوبُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ حَدَّثَنَا هُشَيْمٌ أَخْبَرَنَا سَيَّارٌ عَنِ الشَّعْبِيِّ عَنْ جَابِرِ بْنِ عَبْدِاللهِ قَالَ كُنَّا مَعَ النَّبِيِّ ﷺ فِي غَزْوَةٍ فَلَمَّا قَفَلْنَا كُنَّا قَرِيبًا مِنَ الْمَدِينَةِ تَعَجَّلْتُ عَلَى بَعِيرٍ لِي قَطُوفٍ فَلَحِقَنِي رَاكِبٌ مِنْ خَلْفِي فَنَخَسَ بَعِيرِي بِعَنَزَةٍ كَانَتْ مَعَهُ فَسَارَ بَعِيرِي كَأَحْسَنِ مَا أَنْتَ رَاءٍ مِنَ الْإِبِلِ فَالْتَفَتُّ فَإِذَا أَنَا بِرَسُولِ اللهِ ﷺ فَقُلْتُ يَا رَسُولَ اللهِ إِنِّي حَدِيثُ عَهْدٍ بِعُرْسٍ قَالَ أَتَزَوَّجْتَ قُلْتُ نَعَمْ قَالَ أَبِكْرًا أَمْ ثَيِّبًا قَالَ قُلْتُ بَلْ ثَيِّبًا قَالَ فَهَلاَّ بِكْرًا تُلاَعِبُهَا وَتُلاَعِبُكَ قَالَ فَلَمَّا قَدِمْنَا ذَهَبْنَا لِنَدْخُلَ فَقَالَ أَمْهِلُوا حَتَّى تَدْخُلُوا لَيْلاً أَيْ عِشَاءً لِكَيْ تَمْتَشِطَ الشَّعِثَةُ وَتَسْتَحِدَّ الْمُغِيبَةُ .

O RIJEČIMA UZVIŠENOG: "NEKA UKRASE SVOJE NE POKAZUJU DRUGIMA, TO MOGU SAMO MUŽEVIMA SVOJIM..." – RIJEČI: "... ILI DJECI KOJA JOŠ NE ZNAJU KOJA SU STIDNA MJESTA ŽENA..."[1]

باب (وَلا يُبْدِينَ زِينَتَهُنَّ إلا لِبُعُولَتِهِنَّ) إلى قَوْلِهِ (لَمْ يَظْهَرُوا عَلَى عَوْرَاتِ النِّسَاءِ)

5248. PRIČAO NAM JE Kutejba b. Seid, a njemu Sufjan, prenoseći od Ebu-Hazima da je kazivao: "Ljudi su se razišli u vezi s tim čime je liječena rana Poslanikova, sallallahu alejhi ve sellem, na dan Uhuda, pa su upitali Sehla b. Sa'da Sa'idija, koji je jedini od Poslanikovih, sallallahu alejhi ve sellem, ashaba u Medini još bio živ. On im je odgovorio: 'Nije ostao niko ko to bolje poznaje od mene. Fatima, radijallahu anhu, prala mu je krv s lica, a Alija je donosio vodu u svome štitu. Zatim su uzeli jednu hasuru i zapalili je, a onda mu time ispunili ranu.'"[2]

٥٢٤٨. حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ بْنُ سَعِيدٍ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ عَنْ أَبِي حَازِمٍ قَالَ اخْتَلَفَ النَّاسُ بِأَيِّ شَيْءٍ دُووِيَ جُرْحُ رَسُولِ اللهِ ﷺ يَوْمَ أُحُدٍ فَسَأَلُوا سَهْلَ بْنَ سَعْدٍ السَّاعِدِيَّ وَكَانَ مِنْ آخِرِ مَنْ بَقِيَ مِنْ أَصْحَابِ النَّبِيِّ ﷺ بِالْمَدِينَةِ فَقَالَ وَمَا بَقِيَ مِنَ النَّاسِ أَحَدٌ أَعْلَمُ بِهِ مِنِّي كَانَتْ فَاطِمَةُ عَلَيْهَا السَّلاَمُ تَغْسِلُ الدَّمَ عَنْ وَجْهِهِ وَعَلِيٌّ يَأْتِي بِالْمَاءِ عَلَى تُرْسِهِ فَأُخِذَ حَصِيرٌ فَحُرِّقَ فَحُشِيَ بِهِ جُرْحُهُ .

O RIJEČIMA UZVIŠENOG: "...I KOJI JOŠ NISU SPOLNO ZRELI..."[3]

باب (وَالَّذِينَ لَمْ يَبْلُغُوا الْحُلُمَ مِنْكُمْ)

5249. PRIČAO NAM JE Ahmed b. Muhammed, njemu Abdullah, a ovom Sufjan, prenoseći od Abdur-Rahmana b. Abisa da je kazivao: "Čuo sam kad je jedan čovjek upitao Ibn-Abbasa: 'Da li si proveo bajram, kurbanski ili ramazanski, zajedno s Poslanikom, sallallahu alejhi ve sellem?' 'Da', odgovori on, 'ali da nisam uživao poseban status kod Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, ne bih to doživio jer sam bio mali. Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, izišao je, zatim klanjao,

٥٢٤٩. حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ مُحَمَّدٍ أَخْبَرَنَا عَبْدُاللهِ أَخْبَرَنَا سُفْيَانُ عَنْ عَبْدِالرَّحْمَنِ بْنِ عَابِسٍ سَمِعْتُ ابْنَ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا سَأَلَهُ رَجُلٌ شَهِدْتَ مَعَ رَسُولِ اللهِ ﷺ الْعِيدَ أَضْحًى أَوْ فِطْرًا قَالَ نَعَمْ وَلَوْلاَ مَكَانِي مِنْهُ مَا شَهِدْتُهُ يَعْنِي مِنْ صِغَرِهِ قَالَ خَرَجَ رَسُولُ اللهِ ﷺ فَصَلَّى ثُمَّ خَطَبَ وَلَمْ يَذْكُرْ أَذَانًا وَلاَ إِقَامَةً ثُمَّ أَتَى النِّسَاءَ فَوَعَظَهُنَّ وَذَكَّرَهُنَّ

1 En-Nur, 31.

2 Ovaj hadis spomenut je u poglavlju *O kupanju*, kad je bilo riječi o tome da žena može saprati krv s lica svoga oca, i tamo je detaljnije pojašnjen. Iz njega se jasno zaključuje da je ženi dopušteno previjati rane svojoj bližoj rodbini. (*Sahihul-Buhari*, 1/235)

3 En-Nur, 58.

a onda održao hutbu.’ (Ibn-Abbas) nije spomenuo ezan i ikamet. ‘Zatim je’ kaže on, ‘otišao do žena i njima održao govor, posavjetovavši ih i naredivši im da udjeljuju milostinju. Vidio sam ih kako svoje ruke dižu prema ušima i vratovima, a zatim daju nakit Bilalu. Nakon toga, zajedno s Bilalom, ušao je u svoju kuću.’”[1]

وَأَمَرَهُنَّ بِالصَّدَقَةِ فَرَأَيْتُهُنَّ يَهْوِينَ إِلَى آذَانِهِنَّ وَحُلُوقِهِنَّ يَدْفَعْنَ إِلَى بِلاَلٍ ثُمَّ ارْتَفَعَ هُوَ وَبِلاَلٌ إِلَى بَيْتِهِ .

O TOME KAD ČOVJEK UPITA SVOGA PRIJATELJA DA LI JE SINOĆ PROVEO PRVU BRAČNU NOĆ I O TOME DA JE ČOVJEKU, DOK GRDI SVOJU KĆERKU, DOPUŠTENO UBOSTI JE RUKOM U BEDRO

بَاب قَوْلِ الرَّجُلِ لِصَاحِبِهِ: هَلْ أَعْرَسْتُمُ اللَّيْلَةَ ؟ وَطَعْنِ الرَّجُلِ ابْنَتَهُ فِي الْخَاصِرَةِ عِنْدَ الْعِتَابِ

5250. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Jusuf, a njemu Malik, prenoseći od Abdur-Rahmana b. Kasima, on od svoga oca, a ovaj od Aiše da je rekla:
“Ebu-Bekr jednom prilikom me je korio i rukom ubadao u bedro. Htjela sam se (zbog toga) pomjeriti, ali me je spriječio položaj Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, i njegova glava na mojoj nozi.”

٥٢٥٠. حَدَّثَنَا عَبْدُاللهِ بْنُ يُوسُفَ أَخْبَرَنَا مَالِكٌ عَنْ عَبْدِالرَّحْمَنِ بْنِ الْقَاسِمِ عَنْ أَبِيهِ عَنْ عَائِشَةَ قَالَتْ عَاتَبَنِي أَبُو بَكْرٍ وَجَعَلَ يَطْعُنُنِي بِيَدِهِ فِي خَاصِرَتِي فَلاَ يَمْنَعُنِي مِنَ التَّحَرُّكِ إِلاَّ مَكَانُ رَسُولِ اللهِ ﷺ وَرَأْسُهُ عَلَى فَخِذِي .

1 Na temelju ovog hadisa zaključuje se da je Ibn-Abbas mogao vidjeti žene kako skidaju svoj nakit te da se one nisu ustručavale zbog njega, jer je bio dijete. (*Fethul-bari*, 9/256)

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

U ime Allaha, Svemilosnog, Samilosnog!

كِتَابُ الطَّلَاقِ

RAZVOD BRAKA

O RIJEČIMA UZVIŠENOG: "O VJEROVJESNIČE, KADA HTJEDNETE PUSTITI ŽENE, VI IH U VRIJEME KADA SU ČISTE PUSTITE, A ONDA VRIJEME KOJE TREBA PROĆI BROJTE!"[1]

بَاب قَوْلُ اللَّهِ تعالى (يا أيُّها النَّبِيُّ إذا طلَّقْتُمُ النِّساءَ فطلِّقُوهُنَّ لعِدَّتِهِنَّ وَأَحْصُوا الْعِدَّةَ)

Ahsajnahu - sačuvali smo ga i brojali. Od žene se razvodi, po sunnetu Poslanikovom, sallallahu alejhi ve sellem, kada je čista (od mjesečnog čišćenja ili nifasa nakon poroda), a prije nego što s njom muž bude imao odnos. Za to je potrebno uzeti dva svjedoka.

أَحْصَيْنَاهُ حَفِظْنَاهُ وَعَدَدْنَاهُ وَطَلَاقُ السُّنَّةِ أَنْ يُطَلِّقَهَا طَاهِرًا مِنْ غَيْرِ جِمَاعٍ وَيُشْهِدَ شَاهِدَيْنِ .

5251. PRIČAO NAM JE Isma'il b. Abdullah, njemu Malik, prenoseći od Nafija (da je rekao): "Kazivao je Abdullah b. Omer, radijallahu anhuma, da se, za vrijeme Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, razveo od supruge dok je ona imala menstruaciju. Omer b. Hattab upitao je o tome Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, pa mu je on rekao: 'Naredi mu da je vrati i zadrži sve dok se ne očisti (tj. dok joj ne prestane menstruacija), a zatim ponovo ne dobije menstruaciju i ponovo se ne očisti. Pa ako onda bude htio, neka je zadrži, ili neka je otpusti prije nego što joj priđe. To je vrijeme koje je Uzvišeni Allah odredio za puštanje žena.'"

٥٢٥١ . حَدَّثَنَا إِسْمَاعِيلُ بْنُ عَبْدِاللهِ قَالَ حَدَّثَنِي مَالِكٌ عَنْ نَافِعٍ عَنْ عَبْدِاللهِ بْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا أَنَّهُ طَلَّقَ امْرَأَتَهُ وَهِيَ حَائِضٌ عَلَى عَهْدِ رَسُولِ اللهِ ﷺ فَسَأَلَ عُمَرُ بْنُ الْخَطَّابِ رَسُولَ اللهِ ﷺ عَنْ ذَلِكَ فَقَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ مُرْهُ فَلْيُرَاجِعْهَا ثُمَّ لِيُمْسِكْهَا حَتَّى تَطْهُرَ ثُمَّ تَحِيضَ ثُمَّ تَطْهُرَ ثُمَّ إِنْ شَاءَ أَمْسَكَ بَعْدُ وَإِنْ شَاءَ طَلَّقَ قَبْلَ أَنْ يَمَسَّ فَتِلْكَ الْعِدَّةُ الَّتِي أَمَرَ اللهُ أَنْ تُطَلَّقَ لَهَا النِّسَاءُ .

1 Et-Talak, 1.

UVAŽAVA SE RAZVOD BRAKA U VRIJEME DOK ŽENA IMA MENSTRUACIJU

بَاب إِذَا طُلِّقَتْ الْحَائِضُ تَعْتَدُّ بِذَلِكَ الطَّلَاقِ

5252. PRIČAO NAM JE Sulejman b. Harb, a njemu Šu‘ba, prenoseći od Enesa b. Sirina (da je rekao): "Kazivao je Ibn-Omer da se za vrijeme Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, razveo sa svojom suprugom, a ona je imala menstruaciju. O tome je Omer b. Hattab upitao Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, pa mu je on rekao: 'Neka je vrati.'
'Hoće li se takav razvod braka uzeti u obzir?', upitao ga je (Omer).
'Nego šta?', odgovorio je."
Katada prenosi od Junusa b Džubejra, a on od Ibn-Omera da je (Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem,) rekao (Omeru b. Hattabu): 'Naredi mu da je vrati!'
'A hoće li se uvažiti (takav razvod)?', upitao je.
'A šta misliš, ako ne bi bio u stanju ili izgubi pamet?!', odgovori on."[1]

٥٢٥٢. حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ حَرْبٍ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ عَنْ أَنَسِ بْنِ سِيرِينَ قَالَ سَمِعْتُ ابْنَ عُمَرَ قَالَ طَلَّقَ ابْنُ عُمَرَ امْرَأَتَهُ وَهِيَ حَائِضٌ فَذَكَرَ عُمَرُ لِلنَّبِيِّ ﷺ فَقَالَ لِيُرَاجِعْهَا قُلْتُ تُحْتَسَبُ قَالَ فَمَهْ وَعَنْ قَتَادَةَ عَنْ يُونُسَ بْنِ جُبَيْرٍ عَنِ ابْنِ عُمَرَ قَالَ مُرْهُ فَلْيُرَاجِعْهَا قُلْتُ تُحْتَسَبُ قَالَ أَرَأَيْتَ إِنْ عَجَزَ وَاسْتَحْمَقَ .

5253. PRIČAO NAM JE Ebu-Ma‘mer, njemu Abdul-Varis, a ovom Ejjub, prenoseći od Seida b. Džubejra, a on od Ibn-Omera da je rekao: "To mi se računalo kao jedan razvod braka."

٥٢٥٣. حَدَّثَنَا أَبُو مَعْمَرٍ حَدَّثَنَا عَبْدُالْوَارِثِ حَدَّثَنَا أَيُّوبُ عَنْ سَعِيدِ بْنِ جُبَيْرٍ عَنِ ابْنِ عُمَرَ قَالَ حُسِبَتْ عَلَيَّ بِتَطْلِيقَةٍ .

1 Tj. šta misliš ako čovjek ne bi bio u stanju vratiti suprugu, pa da se ne desi razvod ili izgubi pamet, pa i to bude prepreka da je vrati, hoće li ta žena biti u takvom stanju da nije ni razvedena, a ni udata?! Naravno da neće, nego će se računati da je udata i da ima muža.

O ONIMA KOJI SU SE RAZVELI OD SVOJE SUPRUGE I O TOME HOĆE LI JOJ TO IZRAVNO SAOPĆITI

باب مَنْ طَلَّقَ وَهَلْ يُوَاجِهُ الرَّجُلُ امْرَأَتَهُ بِالطَّلَاقِ

5254. PRIČAO NAM JE Humejdi, njemu Velid, a ovom Evza'i, koji kazuje:
"Pitao sam Zuhrija koja je od žena Poslanikovih, sallallahu alejhi ve sellem, zatražila utočište kod Allaha od njega, pa je on odgovorio: 'Obavijestio me je Urva, prenoseći od Aiše, radijallahu anha, da je kćerka Dževnova, kada je uvedena kod Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, rekla: 'Utječem se Allahu od tebe!' (*Euzu billahi minke!*) 'Zatražila si utočište kod Uzvišenoga! Idi svojima!', reče joj on.'"
Ebu-Abdullah (Buhari) veli da Hadždžadž b. Ebu-Meni' prenosi od svoga djeda, on od Zuhrija, a ovaj od Urve da je Aiša, radijallahu anha, rekla...

٥٢٥٤. حَدَّثَنَا الْحُمَيْدِيُّ حَدَّثَنَا الْوَلِيدُ حَدَّثَنَا الْأَوْزَاعِيُّ قَالَ سَأَلْتُ الزُّهْرِيَّ أَيُّ أَزْوَاجِ النَّبِيِّ ﷺ اسْتَعَاذَتْ مِنْهُ قَالَ أَخْبَرَنِي عُرْوَةُ عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهَا أَنَّ ابْنَةَ الْجَوْنِ لَمَّا أُدْخِلَتْ عَلَى رَسُولِ اللهِ ﷺ وَدَنَا مِنْهَا قَالَتْ أَعُوذُ بِاللهِ مِنْكَ فَقَالَ لَهَا لَقَدْ عُذْتِ بِعَظِيمٍ الْحَقِي بِأَهْلِكِ قَالَ أَبُو عَبْدِ اللهِ رَوَاهُ حَجَّاجُ بْنُ أَبِي مَنِيعٍ عَنْ جَدِّهِ عَنِ الزُّهْرِيِّ أَنَّ عُرْوَةَ أَخْبَرَهُ أَنَّ عَائِشَةَ قَالَتْ .

5255. PRIČAO NAM JE Ebu-Nu'ajm, a njemu Abdur-Rahman b. Gasil, prenoseći od Hamze b. Ebu-Usejda, a on od Ebu-Usejda, radijallahu anhu, da je kazivao:
"Jednom prilikom smo krenuli s Poslanikom, sallallahu alejhi ve sellem, i došli do plantaže zvane Eš-Ševt. Našli smo mjesto između dva zida, na kojem smo odsjeli, pa nam je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: 'Sjedite ovdje!', a zatim otišao. Tom mu je prilikom dovedena Dževnijja, koja bijaše smještena u sobu od palmina lišća u kući Umejme, kćerke Nu'mana b. Šerahila. S njom se nalazila i njena dadilja, koja ju je služila. Kada je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, ušao kod nje, reče joj: 'Pokloni mi sebe!'
'Zar da kraljica pokloni sebe nekome od običnog svijeta?', odgovorila je. On je pružio svoju ruku prema njoj, ne bi li je dodirom ruke umirio, ali je ona povikala: 'Utječem se Allahu od tebe!'(*Euzu billahi minke!*) Na to Poslanik,

٥٢٥٥. حَدَّثَنَا أَبُو نُعَيْمٍ حَدَّثَنَا عَبْدُالرَّحْمَنِ بْنُ غَسِيلٍ عَنْ حَمْزَةَ بْنِ أَبِي أُسَيْدٍ عَنْ أَبِي أُسَيْدٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ خَرَجْنَا مَعَ النَّبِيِّ ﷺ حَتَّى انْطَلَقْنَا إِلَى حَائِطٍ يُقَالُ لَهُ الشَّوْطُ حَتَّى انْتَهَيْنَا إِلَى حَائِطَيْنِ فَجَلَسْنَا بَيْنَهُمَا فَقَالَ النَّبِيُّ ﷺ اجْلِسُوا هَا هُنَا وَدَخَلَ وَقَدْ أُتِيَ بِالْجَوْنِيَّةِ فَأُنْزِلَتْ فِي بَيْتٍ فِي نَخْلٍ فِي بَيْتِ أُمَيْمَةَ بِنْتِ النُّعْمَانِ بْنِ شَرَاحِيلَ وَمَعَهَا دَايَتُهَا حَاضِنَةٌ لَهَا فَلَمَّا دَخَلَ عَلَيْهَا النَّبِيُّ ﷺ قَالَ هَبِي نَفْسَكِ لِي قَالَتْ وَهَلْ تَهَبُ الْمَلِكَةُ نَفْسَهَا لِلسُّوقَةِ قَالَ فَأَهْوَى بِيَدِهِ يَضَعُ يَدَهُ عَلَيْهَا لِتَسْكُنَ فَقَالَتْ أَعُوذُ بِاللهِ مِنْكَ فَقَالَ قَدْ عُذْتِ بِمَعَاذٍ ثُمَّ خَرَجَ عَلَيْنَا فَقَالَ يَا أَبَا أُسَيْدٍ اكْسُهَا رَازِقِيَّتَيْنِ وَأَلْحِقْهَا بِأَهْلِهَا .

sallallahu alejhi ve sellem, reče: 'Zatražila si utočište kod Onoga koji ga daje!' Zatim se vratio nama i rekao: 'Ebu-Usejde, daj joj dvije duge lanene haljine i odvedi je njezinoj porodici.'"[1]

5256, 5257. Husejn b. Velid Nejsaburi prenosi od Abdur-Rahmana, on od Abbasa b. Sehla, a ovaj od svoga oca i Ebu-Usejda da su kazivali:

"Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, oženio se Umejmom, kćerkom Šerahilovom. Kada mu je dovedena, on je pružio svoju ruku prema njoj, a ona kao da je to nerado prihvatila, pa je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, naredio Ebu-Usejdu da je spremi i daruje joj dvije duge lanene haljine."

PRIČAO NAM JE Abdullah b. Muhammed, njemu Ibrahim b. Ebu-Vezir, a ovom Abdur-Rahman, prenoseći od Hamze, on od svoga oca i Abbasa b. Sehla b. Sa'da, a oni od njegovog (Abbasovog) oca isti hadis.

٥٢٥٦-٥٢٥٧. وَقَالَ الْحُسَيْنُ بْنُ الْوَلِيدِ النَّيْسَابُورِيُّ عَنْ عَبْدِالرَّحْمَنِ عَنْ عَبَّاسِ بْنِ سَهْلٍ عَنْ أَبِيهِ وَأَبِي أُسَيْدٍ قَالاَ تَزَوَّجَ النَّبِيُّ ﷺ أُمَيْمَةَ بِنْتَ شَرَاحِيلَ فَلَمَّا أُدْخِلَتْ عَلَيْهِ بَسَطَ يَدَهُ إِلَيْهَا فَكَأَنَّهَا كَرِهَتْ ذَلِكَ فَأَمَرَ أَبَا أُسَيْدٍ أَنْ يُجَهِّزَهَا وَيَكْسُوَهَا ثَوْبَيْنِ رَازِقِيَّيْنِ حَدَّثَنَا عَبْدُاللهِ بْنُ مُحَمَّدٍ حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ أَبِي الْوَزِيرِ حَدَّثَنَا عَبْدُالرَّحْمَنِ عَنْ حَمْزَةَ عَنْ أَبِيهِ وَعَنْ عَبَّاسِ ابْنِ سَهْلِ بْنِ سَعْدٍ عَنْ أَبِيهِ بِهَذَا .

5258. PRIČAO NAM JE Hadždžadž b. Minhal, njemu Hemmam b. Jahja, prenoseći od Katade, a on od Ebu-Galaba Junusa b. Džubejra da je kazivao:

"Upitao sam Ibn-Omera o čovjeku koji se razveo od svoje supruge u vrijeme dok je ona imala menstruaciju, pa mi je rekao: 'Ti znaš Ibn-Omera. On se razveo od svoje žene dok je imala menstruaciju, te je Omer otišao Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, i ispričao mu šta se desilo. On mu je naredio da je vrati, a kada se očisti (tj. kada joj prođe menstruacija), ako se bude htio razvesti od nje, neka to i uradi. Ja sam tada upitao: 'Da li se to računalo kao razvod braka?', pa mi je odgovorio: 'A šta misliš, ako ne bi bio u stanju ili izgubi pamet?!'"

٥٢٥٨. حَدَّثَنَا حَجَّاجُ بْنُ مِنْهَالٍ حَدَّثَنَا هَمَّامُ بْنُ يَحْيَى عَنْ قَتَادَةَ عَنْ أَبِي غَلاَّبٍ يُونُسَ بْنِ جُبَيْرٍ قَالَ قُلْتُ لاِبْنِ عُمَرَ رَجُلٌ طَلَّقَ امْرَأَتَهُ وَهِيَ حَائِضٌ فَقَالَ تَعْرِفُ ابْنَ عُمَرَ إِنَّ ابْنَ عُمَرَ طَلَّقَ امْرَأَتَهُ وَهِيَ حَائِضٌ فَأَتَى عُمَرُ النَّبِيَّ ﷺ فَذَكَرَ ذَلِكَ لَهُ فَأَمَرَهُ أَنْ يُرَاجِعَهَا فَإِذَا طَهُرَتْ فَأَرَادَ أَنْ يُطَلِّقَهَا فَلْيُطَلِّقْهَا قُلْتُ فَهَلْ عَدَّ ذَلِكَ طَلاَقًا قَالَ أَرَأَيْتَ إِنْ عَجَزَ وَاسْتَحْمَقَ .

---

1 Ibn-Hadžer, tumačeći ovaj hadis, kaže da je kod spomenute žene, koja je bila jedna od najljepših žena, bilo ostataka džahilijjeta pa ju je htio Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem smiriti. Međutim, kada je zatražila utočište kod Uzvišenog Allaha on ju je pustio i lijepo otpremio. (*Fethul-bari*, 9/272)

O ONIMA KOJI SU SMATRALI DA JE DOPUŠTEN RAZVOD BRAKA PONAVLJANJEM ODREĐENIH RIJEČI TRI PUTA

باب منْ أجاز طلاق الثَّلاث

Uzvišeni Allah kaže: "Puštanje može biti dvaput: pa ih ili velikodušno zadržite ili im na lijep način razvod dajte[2]."[3]
Ibn-Zubejr kaže da bolesnika koji se (u vrijeme bolesti) razvede, žena s kojom se u tom stanju razveo nema pravo naslijediti, dok Ša'bi smatra da ona ima pravo nasljeđa. Ibn-Šubruma upitao je Ša'bija: "Može li se ona udati nakon isteka pričeka (iddeta)?", pa mu je on odgovorio: "Da."
"A šta misliš ako umre i drugi čovjek?", upitao je Ibn-Šubruma. Nakon toga Ša'bi je promijenio mišljenje.

لِقَوْلِ اللهِ تَعَالَى (الطَّلاَقُ مَرَّتَانِ فَإِمْسَاكٌ بِمَعْرُوفٍ أَوْ تَسْرِيحٌ بِإِحْسَانٍ) وَقَالَ ابْنُ الزُّبَيْرِ فِي مَرِيضٍ طَلَّقَ لاَ أَرَى أَنْ تَرِثَ مَبْتُوتَتُهُ وَقَالَ الشَّعْبِيُّ تَرِثُهُ وَقَالَ ابْنُ شُبْرُمَةَ تَزَوَّجُ إِذَا انْقَضَتِ الْعِدَّةُ قَالَ نَعَمْ قَالَ أَرَأَيْتَ إِنْ مَاتَ الزَّوْجُ الآخَرُ فَرَجَعَ عَنْ ذَلِكَ .

5259. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Jusuf, njemu Malik, prenoseći od Ibn-Šihaba, a ovaj od Sehla b. Sa'da Sa'idija (da je kazivao):
"Došao je Uvejmir Adžlani Asimu b. Adiju Ensariju i rekao mu: 'Asime, šta misliš o tome kad čovjek

٥٢٥٩. حَدَّثَنَا عَبْدُاللهِ بْنُ يُوسُفَ أَخْبَرَنَا مَالِكٌ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ أَنَّ سَهْلَ بْنَ سَعْدٍ السَّاعِدِيَّ أَخْبَرَهُ أَنَّ عُوَيْمِرًا الْعَجْلاَنِيَّ جَاءَ إِلَى عَاصِمِ بْنِ عَدِيٍّ الأَنْصَارِيِّ فَقَالَ لَهُ يَا عَاصِمُ

2 El-Bekara, 229.

3 Postoji više vrsta razvoda braka:
Razvod braka po sunnetu je razvod pri kojem se žena pusti u periodu dok je čista, nakon menstruacije poslije koje muž nije općio s njom.
Bidatski (novotarijski) razvod braka dozvoljava puštanje žene i dok je u periodu menstruacije ili nifasa i dok je u periodu čistoće, u kojem je općio s njom, te izgovaranjem tri puta određene riječi, kao i s tri takve riječi izgovorene odjedanput. Ovakav je razvod braka zabranjen. Većina islamskih učenjaka smatra da je razvod izgovaranjem tri puta određene riječi pravosnažan, te da onome koji izgovori te riječi njegova bivša žena nije više dopuštena dok se ne uda za nekog drugog.
Razvod s pravom povratka je razvod poslije kojeg muž ima pravo vratiti ženu, makar ona to i ne željela, jer Uzvišeni Allah kaže: "Muževi njihovi imaju pravo da ih, dok one čekaju, vrate ako žele dobro djelo učiniti." (El-Bekara, 228)
Razvod bez bezuslovnog i potpunog prava na vraćanje (*talaki-bain*). Ovaj razvod može se provesti na pet načina. Prvi je način da se žena pusti s mogućnošću povratka, ali da ne bude vraćena sve dok joj ne istekne pričck. U tom slučaju potreban je novi mehr i novo zaključenje braka. Drugi je način da se žena pusti na njeno insistiranje, uz materijalnu odštetu s njene strane (*hul'a*). Treći način je da dvojica posrednika razvrgnu brak ako ustanove da je razvod bolji (fesh). Četvrti je način da muž pusti ženu prije nego što je s njom spolno općio. Peti je način da je zastalno otpusti tako što će joj tri puta riječima dati razvod. Razvod je ispravan i bez svjedoka, ali mnogi ashabi i fikhski učenjaci postavljaju svjedoke kao uvjet, isto kao i pri sklapanju braka, uzimajući za dokaz riječi Uzvišenog Allaha: "... i kao svjedoke dvojicu vaših pravednih ljudi uzmite..." (Et-Talak, 2)

sa svojom suprugom zatekne drugog čovjeka: hoće li ga ubiti, pa da i vi njega ubijete, ili će postupiti drugačije? Upitaj o tome (Asime) Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem!' Kada je Asim upitao Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, o tome, on je preuzeo takva pitanja i smatrao ih neispravnim tako da je Asimu bilo teško zbog onoga što je čuo od Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem.
Nakon što se Asim vratio svojoj porodici, došao mu je Uvejmir i upitao ga: 'Kaži mi šta ti je rekao Allahov Poslanik?'
'Nisi mi došao ni s kakvim dobrom! Poslanik se, sallallahu alejhi ve sellem, gnušao od pitanja koje sam mu postavio', odgovori Asim.
'Tako mi Allaha, ja neću odustati sve dok ga lično o tome ne upitam!', reče Uvejmir. Potom je Uvejmir otišao do Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, i našao ga u društvu, te ga je upitao: 'Allahov Poslaniče, šta misliš o tome kad čovjek sa svojom suprugom zatekne drugog čovjeka: hoće li ga ubiti, pa da i vi njega ubijete, ili će postupiti drugačije?' Poslanik mu, sallallahu alejhi ve sellem, reče: 'Uzvišeni je Allah o tebi i tvojoj druzi poslao objavu. Idi i pozovi je!'
(Kad su došli), njih su oboje", pripovijeda dalje Sehl, "zazvali Allahovo prokletstvo na onoga od njih koji laže, dok sam ja zajedno s drugima bio kod Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem. Kada su završili, Uvejmir reče: 'Ja sam, Allahov Poslaniče, ukoliko je i dalje zadržim, slagao na nju!' Zatim ju je, prije nego što mu je to naredio Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, pustio (izgovorivši to) tri puta."
Ibn-Šihab veli: "To je (tj. razvod braka) postao običaj onih koji se zakunu zazivajući Allahovo prokletstvo na onoga od njih ko je slagao na drugoga."[1]

أَرَأَيْتَ رَجُلاً وَجَدَ مَعَ امْرَأَتِهِ رَجُلاً أَيَقْتُلُهُ فَتَقْتُلُونَهُ أَمْ كَيْفَ يَفْعَلُ سَلْ لِي يَا عَاصِمُ عَنْ ذَلِكَ رَسُولَ اللهِ ﷺ فَسَأَلَ عَاصِمٌ عَنْ ذَلِكَ رَسُولَ اللهِ ﷺ فَكَرِهَ رَسُولُ اللهِ ﷺ الْمَسَائِلَ وَعَابَهَا حَتَّى كَبُرَ عَلَى عَاصِمٍ مَا سَمِعَ مِنْ رَسُولِ اللهِ ﷺ فَلَمَّا رَجَعَ عَاصِمٌ إِلَى أَهْلِهِ جَاءَ عُوَيْمِرٌ فَقَالَ يَا عَاصِمُ مَاذَا قَالَ لَكَ رَسُولُ اللهِ ﷺ فَقَالَ عَاصِمٌ لَمْ تَأْتِنِي بِخَيْرٍ قَدْ كَرِهَ رَسُولُ اللهِ ﷺ الْمَسْأَلَةَ الَّتِي سَأَلْتُهُ عَنْهَا قَالَ عُوَيْمِرٌ وَاللهِ لاَ أَنْتَهِي حَتَّى أَسْأَلَهُ عَنْهَا فَأَقْبَلَ عُوَيْمِرٌ حَتَّى أَتَى رَسُولَ اللهِ ﷺ وَسْطَ النَّاسِ فَقَالَ يَا رَسُولَ اللهِ أَرَأَيْتَ رَجُلاً وَجَدَ مَعَ امْرَأَتِهِ رَجُلاً أَيَقْتُلُهُ فَتَقْتُلُونَهُ أَمْ كَيْفَ يَفْعَلُ فَقَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ قَدْ أَنْزَلَ اللهُ فِيكَ وَفِي صَاحِبَتِكَ فَاذْهَبْ فَأْتِ بِهَا قَالَ سَهْلٌ فَتَلاَعَنَا وَأَنَا مَعَ النَّاسِ عِنْدَ رَسُولِ اللهِ ﷺ فَلَمَّا فَرَغَا قَالَ عُوَيْمِرٌ كَذَبْتُ عَلَيْهَا يَا رَسُولَ اللهِ إِنْ أَمْسَكْتُهَا فَطَلَّقَهَا ثَلاَثًا قَبْلَ أَنْ يَأْمُرَهُ رَسُولُ اللهِ ﷺ قَالَ ابْنُ شِهَابٍ فَكَانَتْ تِلْكَ سُنَّةَ الْمُتَلاَعِنَيْنِ .

1 Uzvišeni Allah kaže: "A oni koji okrive svoje žene, a ne budu imali drugih svjedoka, nego samo oni budu svjedoci, potvrdit će svoje svjedočenje zakletvom Allahom, i to četiri puta, da zaista govore istinu, a peti put da ga pogodi Allahovo prokletstvo ako laže. A ona će kazne biti pošteđena ako se četiri puta Allahom zakune da on doista laže, a peti put da je stigne Allahova srdžba ako on govori istinu." (En-Nur, 6-9)

5260. PRIČAO NAM JE Seid b. Ufejr, njemu Lejs, a ovom Ukajl, prenoseći od Ibn-Šihaba, ovaj od Urve b Zubejra, a on od Aiše (da je kazivala):
"Došla je Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, žena Rifaje Kurezija i rekla mu: 'Allahov Poslaniče, s Rifajom sam se razvela bez prava na povratak, pa sam se, nakon toga, udala za Abdur-Rahmana b. Zubejra Kurezija. Međutim, u njega je kao resica (spolni organ).' Na to joj Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, reče: 'Ti kao da se želiš vratiti Rifaji. Ne, sve dok on (Abdur-Rahman) ne osjeti tvoju slast i ti njegovu slast (dok ne budete imali spolni odnos)!'"

٥٢٦٠. حَدَّثَنَا سَعِيدُ بْنُ عُفَيْرٍ قَالَ حَدَّثَنِي اللَّيْثُ قَالَ حَدَّثَنِي عُقَيْلٌ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ قَالَ أَخْبَرَنِي عُرْوَةُ بْنُ الزُّبَيْرِ أَنَّ عَائِشَةَ أَخْبَرَتْهُ أَنَّ امْرَأَةَ رِفَاعَةَ الْقُرَظِيِّ جَاءَتْ إِلَى رَسُولِ اللهِ ﷺ فَقَالَتْ يَا رَسُولَ اللهِ إِنَّ رِفَاعَةَ طَلَّقَنِي فَبَتَّ طَلاَقِي وَإِنِّي نَكَحْتُ بَعْدَهُ عَبْدَالرَّحْمَنِ بْنَ الزُّبَيْرِ الْقُرَظِيَّ وَإِنَّمَا مَعَهُ مِثْلُ الْهُدْبَةِ قَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ لَعَلَّكِ تُرِيدِينَ أَنْ تَرْجِعِي إِلَى رِفَاعَةَ لاَ حَتَّى يَذُوقَ عُسَيْلَتَكِ وَتَذُوقِي عُسَيْلَتَهُ .

5261. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Beššar, a njemu Jahja, prenoseći od Ubejdullaha, on od Kasima b. Muhammeda, a ovaj od Aiše (da je kazivala):
"Jedan se čovjek razveo od svoje supruge tri puta, pa se ona onda udala za drugoga, a zatim se i od ovog razvela. Poslanik je, sallallahu alejhi ve sellem, bio upitan o tome da li je dopušteno prvom čovjeku da se s njom ponovo vjenča, pa je on odgovorio: 'Ne, sve dok on (tj. ovaj drugi) s njom ne osjeti slast (stupi u spolni odnos) kao što je to činio prvi.'"

٥٢٦١. حَدَّثَنِي مُحَمَّدُ بْنُ بَشَّارٍ حَدَّثَنَا يَحْيَى عَنْ عُبَيْدِاللهِ قَالَ حَدَّثَنِي الْقَاسِمُ بْنُ مُحَمَّدٍ عَنْ عَائِشَةَ أَنَّ رَجُلاً طَلَّقَ امْرَأَتَهُ ثَلاَثًا فَتَزَوَّجَتْ فَطَلَّقَ فَسُئِلَ النَّبِيُّ ﷺ أَتَحِلُّ لِلأَوَّلِ قَالَ لاَ حَتَّى يَذُوقَ عُسَيْلَتَهَا كَمَا ذَاقَ الأَوَّلُ .

O ONIMA KOJI SU SVOJIM SUPRUGAMA DALI MOGUĆNOST DA BIRAJU (IZMEĐU OSTANKA S NJIMA ILI RAZVODA BRAKA)

باب من خيّر نساءه

Uzvišeni Allah kaže: "O Vjerovjesniče, reci ženama svojim: 'Ako želite život na ovom svijetu i njegov sjaj, onda se odlučite: dat ću vam pristojnu otpremninu i lijepo ću vas otpustiti.'"[1]

وَقَوْلِ اللهِ تَعَالَى (قُلْ لأَزْوَاجِكَ إِنْ كُنْتُنَّ تُرِدْنَ الْحَيَاةَ الدُّنْيَا وَزِينَتَهَا فَتَعَالَيْنَ أُمَتِّعْكُنَّ وَأُسَرِّحْكُنَّ سَرَاحًا جَمِيلاً) .

5262. PRIČAO NAM JE Umer b. Hafs, njemu njegov otac, a ovom A'meš, prenoseći od Muslima, ovaj od Mesruka, a on od Aiše, radijallahu anha, da je rekla:
"Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, dao nam je priliku da biramo, pa smo izabrale Allaha i Njegova Poslanika, i to nam nije uračunato (kao razvod braka)."

٥٢٦٢. حَدَّثَنَا عُمَرُ بْنُ حَفْصٍ حَدَّثَنَا أَبِي حَدَّثَنَا الأَعْمَشُ حَدَّثَنَا مُسْلِمٌ عَنْ مَسْرُوقٍ عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهَا قَالَتْ خَيَّرَنَا رَسُولُ اللهِ ﷺ فَاخْتَرْنَا اللهَ وَرَسُولَهُ فَلَمْ يَعُدَّ ذَلِكَ عَلَيْنَا شَيْئًا .

5263. PRIČAO NAM JE Musedded, a njemu Jahja, prenoseći od Isma'ila, ovaj od Amira, a on od Mesruka da je rekao:
"Pitao sam Aišu o izboru (koji im je bio ponudio Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem,) pa mi je odgovorila: 'Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, stavio nas je pred izbor. Zar se to može smatrati razvodom braka?!'"
Mesruk dalje veli: 'Meni je svejedno da joj ponudim da bira jedanput ili stotinu puta, ukoliko je odabrala mene.'"

٥٢٦٣. حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ حَدَّثَنَا يَحْيَى عَنْ إِسْمَاعِيلَ حَدَّثَنَا عَامِرٌ عَنْ مَسْرُوقٍ قَالَ سَأَلْتُ عَائِشَةَ عَنِ الْخِيَرَةِ فَقَالَتْ خَيَّرَنَا النَّبِيُّ ﷺ أَفَكَانَ طَلاَقًا قَالَ مَسْرُوقٌ لاَ أُبَالِي أَخَيَّرْتُهَا وَاحِدَةً أَوْ مِائَةً بَعْدَ أَنْ تَخْتَارَنِي .

1 El-Ahzab, 28.

KAD MUŽ SVOJOJ SUPRUZI KAŽE: “PUŠTAM TE!”, ILI “OTPUŠTENA SI!”, ILI “SLOBODNA SI!”, ILI SLIČNIM RIJEČIMA KOJIMA SE MOŽE RAZVRGNUTI BRAK – TO SE, SUKLADNO NJEGOVOJ NAMJERI, UZIMA U OBZIR

باب إذا قال فارقتك أو سرحتك أو الخلية أو البرية أو ما عني به الطلاق فهو على نيته

Uzvišeni Allah kaže: “... ili ih velikodušno otpremite.”[2] “...i lijepo ću vas otpustiti.”[3] “... pa ih ili velikodušno zadržite ili im na lijep način razvod dajte.”[4] “... ili se velikodušno od njih konačno rastavite...”.[5] Aiša veli: “Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, znao je da mi moji roditelji ne sugerišu da se rastavim s njim.”

وَقَوْلُ اللهِ عَزَّ وَجَلَّ (وَسَرِّحُوهُنَّ سَرَاحًا جَمِيلاً) وَقَالَ (وَأُسَرِّحْكُنَّ سَرَاحًا جَمِيلاً) وَقَالَ (فَإِمْسَاكٌ بِمَعْرُوفٍ أَوْ تَسْرِيحٌ بِإِحْسَانٍ) وَقَالَ (أَوْ فَارِقُوهُنَّ بِمَعْرُوفٍ) وَقَالَتْ عَائِشَةُ قَدْ عَلِمَ النَّبِيُّ ﷺ أَنَّ أَبَوَيَّ لَمْ يَكُونَا يَأْمُرَانِي بِفِرَاقِهِ .

O ONOME KOJI KAŽE SVOJOJ ŽENI: “TI SI MENI ZABRANJENA!”

باب مَنْ قال لامرأته أنت عليّ حرام

Hasan veli: “To zavisi od njegove namjere (nijjeta)”, dok (drugi) učenjaci kažu: “Ako se s njom rastavi tri puta, ona mu postaje zabranjena (haram).” Oni, dakle, razvedenu i rastavljenu ženu nazivaju “zabranjenom” (haramom). Ovaj slučaj proglašavanja “nedopuštenim” (haramom) ne može se porediti sa slučajem čovjeka koji za neku vrstu dopuštene hrane rekne da mu je zabranjena (haram). Za dopuštenu (halal) hranu nikada se ne može reći da je zabranjena (haram), dok se za rastavljenu ženu može reći da nije dopuštena (haram). Uzvišeni Allah za onu koja bude (od istog muža) tri puta puštena kaže: “A ako je opet pusti, ona mu nije dozvoljena prije nego što se za drugog muža uda.”[6]

وَقَالَ الْحَسَنُ نِيَّتُهُ وَقَالَ أَهْلُ الْعِلْمِ إِذَا طَلَّقَ ثَلاَثًا فَقَدْ حَرُمَتْ عَلَيْهِ فَسَمَّوْهُ حَرَامًا بِالطَّلاَقِ وَالْفِرَاقِ وَلَيْسَ هَذَا كَالَّذِي يُحَرِّمُ الطَّعَامَ لأَنَّهُ لاَ يُقَالُ لِطَعَامِ الْحِلِّ حَرَامٌ وَيُقَالُ لِلْمُطَلَّقَةِ حَرَامٌ وَقَالَ فِي الطَّلاَقِ ثَلاَثًا لاَ تَحِلُّ لَهُ حَتَّى تَنْكِحَ زَوْجًا غَيْرَهُ .

2 El-Bekara, 231.
3 El-Ahzab, 28.
4 El-Bekara, 229.
5 Et-Talak, 2.
6 El-Bekara, 230.

5264. KAŽE Lejs da mu je pričao Nafi‘ rekavši: “Ibn-Omer bi, kada ga neko upita o onome koji se od svoje supruge rastavio tri puta (jednom riječju), rekao: ‘Da si se rastavio jednom ili dva puta (mogao bi je vratiti)! Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, meni je ovako naredio ako se sa ženom rastaviš tri puta ne možeš je ponovo vjenčati, jer ti postaje zabranjenom, sve dok se ne uda za drugoga.’”

٥٢٦٤. وَقَالَ اللَّيْثُ حَدَّثَنِي نَافِعٌ قَالَ كَانَ ابْنُ عُمَرَ إِذَا سُئِلَ عَمَّنْ طَلَّقَ ثَلاَثًا قَالَ لَوْ طَلَّقْتَ مَرَّةً أَوْ مَرَّتَيْنِ فَإِنَّ النَّبِيَّ ﷺ أَمَرَنِي بِهَذَا فَإِنْ طَلَّقْتَهَا ثَلاَثًا حَرُمَتْ حَتَّى تَنْكِحَ زَوْجًا غَيْرَكَ .

5265. PRIČAO NAM JE Muhammed, njemu Ebu-Mu‘avija, a ovom Hišam b. Urva, prenoseći od svoga oca, a on od Aiše da je rekla:
“Jedan se čovjek rastavio sa svojom ženom, pa se ona vjenčala s drugim, od kojeg se opet razvela. Imao je (spolni organ) kao resicu, i nije ostvarila ono što je željela, te ju je ubrzo pustio. Potom je ona došla Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, i rekla mu: ‘Allahov Poslaniče, razvela sam se od muža, pa sam se onda udala za drugoga, koji je sa mnom stupio u brak, a imao je ono kao resicu. Primakao mi se samo jedanput, ali uopće nije ostvario ono što je želio. Je li mi dopušteno da se vratim svome prvom mužu?’
‘Ti se ne možeš vratiti svome prvom mužu sve dok drugi s tobom ne bude osjetio slast a i ti s drugim dok ne osjetiš slast’, odgovori joj Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem.”

٥٢٦٥. حَدَّثَنَا مُحَمَّدٌ حَدَّثَنَا أَبُو مُعَاوِيَةَ حَدَّثَنَا هِشَامُ بْنُ عُرْوَةَ عَنْ أَبِيهِ عَنْ عَائِشَةَ قَالَتْ طَلَّقَ رَجُلٌ امْرَأَتَهُ فَتَزَوَّجَتْ زَوْجًا غَيْرَهُ فَطَلَّقَهَا وَكَانَتْ مَعَهُ مِثْلُ الْهُدْبَةِ فَلَمْ تَصِلْ مِنْهُ إِلَى شَيْءٍ تُرِيدُهُ فَلَمْ يَلْبَثْ أَنْ طَلَّقَهَا فَأَتَتِ النَّبِيَّ ﷺ فَقَالَتْ يَا رَسُولَ اللهِ إِنَّ زَوْجِي طَلَّقَنِي وَإِنِّي تَزَوَّجْتُ زَوْجًا غَيْرَهُ فَدَخَلَ بِي وَلَمْ يَكُنْ مَعَهُ إِلاَّ مِثْلُ الْهُدْبَةِ فَلَمْ يَقْرَبْنِي إِلاَّ هَنَةً وَاحِدَةً لَمْ يَصِلْ مِنِّي إِلَى شَيْءٍ فَأَحِلُّ لِزَوْجِي الأَوَّلِ فَقَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ لاَ تَحِلِّينَ لِزَوْجِكِ الأَوَّلِ حَتَّى يَذُوقَ الآخَرُ عُسَيْلَتَكِ وَتَذُوقِي عُسَيْلَتَهُ .

O RIJEČIMA UZVIŠENOG: "ZAŠTO SEBI USKRAĆUJEŠ ONO ŠTO TI JE ALLAH DOPUSTIO?"[1]

باب (لم تُحَرِّمُ ما أحلَّ اللّٰه لك)

5266. PRIČAO NAM JE Hasan b. Sabbah, njemu Rebi b Nafi', a ovom Mu'avija, prenoseći od Jahjaa b. Ebu-Kesira, ovaj od Ja'laa b. Hakima, a on od Seida b. Džubejra (da je kazivao):
"Rekao je Ibn-Abbas: 'Ako neko kaže za svoju suprugu da mu je zabranjena (haram), to je neispravno i nevažeće', a potom naveo ajet: 'Vi u Allahovom Poslaniku imate divan uzor...' "[2]

٥٢٦٦. حَدَّثَنِي الْحَسَنُ بْنُ صَبَّاحٍ سَمِعَ الرَّبِيعَ ابْنَ نَافِعٍ حَدَّثَنَا مُعَاوِيَةُ عَنْ يَحْيَى بْنِ أَبِي كَثِيرٍ عَنْ يَعْلَى بْنِ حَكِيمٍ عَنْ سَعِيدِ بْنِ جُبَيْرٍ أَنَّهُ أَخْبَرَهُ أَنَّهُ سَمِعَ ابْنَ عَبَّاسٍ يَقُولُ إِذَا حَرَّمَ امْرَأَتَهُ لَيْسَ بِشَيْءٍ وَقَالَ (لَقَدْ كَانَ لَكُمْ فِي رَسُولِ اللهِ أُسْوَةٌ حَسَنَةٌ) .

5267. PRIČAO MI JE Hasan b. Muhammed Sabbah, a njemu Hadždžadž, prenoseći od Ibn-Džurejdža, on od Ataa, a ovaj od Ubejda b. Umejra da je kazivao:
"Čuo sam Aišu, radijallahu anha, kad je kazivala kako je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, boravio je kod Zejnebe bint Džahš i kod nje jeo med, pa su se Hafsa i ona dogovorile da mu, ukoliko dođe kod bilo koje od njih, reknu: 'Zaista se od tebe osjeća (neugodan) miris smole, kao da si je jeo!' Nakon što je ušao kod jedne od njih, ona mu je to i kazala.
'Ne, već sam jeo med kod Zejnebe bint Džahš, ali to više nikada neću učiniti!', reče joj on. Tada je objavljeno: 'O Vjerovjesniče, zašto sebi uskraćuješ ono što ti je Allah dopustio u nastojanju da žene svoje zadovoljiš...' – sve do riječi: '... Ako se vas dvije pokajete Allahu...'[3], tj. Aiša i Hafsa. 'Kada je Vjerovjesnik jednoj od svojih žena jednu tajnu povjerio...' (tj. kad im je rekao: 'Jeo sam med...')."

٥٢٦٧. حَدَّثَنِي الْحَسَنُ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ صَبَّاحٍ حَدَّثَنَا حَجَّاجٌ عَنِ ابْنِ جُرَيْجٍ قَالَ زَعَمَ عَطَاءٌ أَنَّهُ سَمِعَ عُبَيْدَ بْنَ عُمَيْرٍ يَقُولُ سَمِعْتُ عَائِشَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهَا أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ كَانَ يَمْكُثُ عِنْدَ زَيْنَبَ بِنْتِ جَحْشٍ وَيَشْرَبُ عِنْدَهَا عَسَلاً فَتَوَاصَيْتُ أَنَا وَحَفْصَةُ أَنَّ أَيَّتَنَا دَخَلَ عَلَيْهَا النَّبِيُّ ﷺ فَلْتَقُلْ إِنِّي أَجِدُ مِنْكَ رِيحَ مَغَافِيرَ أَكَلْتَ مَغَافِيرَ فَدَخَلَ عَلَى إِحْدَاهُمَا فَقَالَتْ لَهُ ذَلِكَ فَقَالَ لاَ بَلْ شَرِبْتُ عَسَلاً عِنْدَ زَيْنَبَ بِنْتِ جَحْشٍ وَلَنْ أَعُودَ لَهُ فَنَزَلَتْ (يَا أَيُّهَا النَّبِيُّ لِمَ تُحَرِّمُ مَا أَحَلَّ اللهُ لَكَ) إِلَى (إِنْ تَتُوبَا إِلَى اللهِ) لِعَائِشَةَ وَحَفْصَةَ (وَإِذْ أَسَرَّ النَّبِيُّ إِلَى بَعْضِ أَزْوَاجِهِ) لِقَوْلِهِ بَلْ شَرِبْتُ عَسَلاً .

1 Et-Tahrim, 1.
2 El-Ahzab, 21.
3 Et-Tahrim, 1-4.

5268. PRIČAO NAM JE Ferva b. Ebu-Magra, a njemu Ali b. Mushir, prenoseći od Hišama b. Urve, on od svoga oca, a ovaj od Aiše, radijallahu anha, da je kazivala:
"Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, volio je med i slatko, a imao je običaj, kada završi s ikindijom, ući kod svojih žena i svakoj od njih se približiti.[1] Jednom je prilikom tako ušao kod Hafse, kćerke Omerove, i zadržao se duže nego obično. Ja sam osjetila ljubomoru zbog toga i raspitala se zbog čega se (kod nje) duže zadržao. Rečeno mi je da joj je jedna žena iz njenog plemena poklonila manju posudu meda, pa je ona napojila Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, sokom od njega. Tada sam rekla: 'Tako mi Allaha, mi ćemo mu doskočiti!' Zatim sam rekla Sevdi b. Zem'a: 'On će ti sigurno prići, pa kada ti se približi, ti mu reci: 'Kao da si jeo smolu!' On će ti sigurno odgovoriti da nije, ali mu ti reci: 'Kakav je to miris koji se čuje iz tebe?'
'Hafsa me je napojila medom', odgovorit će ti on, ali mu ti reci: 'Pčele su ga sigurno ubirale s urfuta!'[2] Ja ću mu isto tako kazati, a i ti Hafso reci mu isto!'"
Aiša veli da joj Sevda (kasnije) rekla: "Tako mi Allaha, čim se pomolio na vrata, htjela sam mu, bojeći se tebe, kazati ono što si mi ti rekla", i nastavlja pripovijedati:
"Kad joj se približio, Sevda mu reče: 'Allahov Poslaniče, kao da si jeo smolu!'
'Nisam', reče joj on, a ona upita: 'Kakav je ovo miris koji se čuje iz tebe?'
'Hafsa me je napojila medom', reče joj on.
'Pčele su ga sigurno ubirale s urfuta!', reče mu ona. Kada je (potom) došao kod mene, ja sam mu

٥٢٦٨. حَدَّثَنَا فَرْوَةُ بْنُ أَبِي الْمَغْرَاءِ حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ مُسْهِرٍ عَنْ هِشَامِ بْنِ عُرْوَةَ عَنْ أَبِيهِ عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهَا قَالَتْ كَانَ رَسُولُ اللهِ ﷺ يُحِبُّ الْعَسَلَ وَالْحَلْوَاءَ وَكَانَ إِذَا انْصَرَفَ مِنَ الْعَصْرِ دَخَلَ عَلَى نِسَائِهِ فَيَدْنُو مِنْ إِحْدَاهُنَّ فَدَخَلَ عَلَى حَفْصَةَ بِنْتِ عُمَرَ فَاحْتَبَسَ أَكْثَرَ مَا كَانَ يَحْتَبِسُ فَغِرْتُ فَسَأَلْتُ عَنْ ذَلِكَ فَقِيلَ لِي أَهْدَتْ لَهَا امْرَأَةٌ مِنْ قَوْمِهَا عُكَّةً مِنْ عَسَلٍ فَسَقَتِ النَّبِيَّ ﷺ مِنْهُ شَرْبَةً فَقُلْتُ أَمَا وَاللهِ لَنَحْتَالَنَّ لَهُ فَقُلْتُ لِسَوْدَةَ بِنْتِ زَمْعَةَ إِنَّهُ سَيَدْنُو مِنْكِ فَإِذَا دَنَا مِنْكِ فَقُولِي أَكَلْتَ مَغَافِيرَ فَإِنَّهُ سَيَقُولُ لَكِ لاَ فَقُولِي لَهُ مَا هَذِهِ الرِّيحُ الَّتِي أَجِدُ مِنْكَ فَإِنَّهُ سَيَقُولُ لَكِ سَقَتْنِي حَفْصَةُ شَرْبَةَ عَسَلٍ فَقُولِي لَهُ جَرَسَتْ نَحْلُهُ الْعُرْفُطَ وَسَأَقُولُ ذَلِكِ وَقُولِي أَنْتِ يَا صَفِيَّةُ ذَاكِ قَالَتْ تَقُولُ سَوْدَةُ فَوَاللهِ مَا هُوَ إِلاَّ أَنْ قَامَ عَلَى الْبَابِ فَأَرَدْتُ أَنْ أُبَادِيَهُ بِمَا أَمَرْتِنِي بِهِ فَرَقًا مِنْكِ فَلَمَّا دَنَا مِنْهَا قَالَتْ لَهُ سَوْدَةُ يَا رَسُولَ اللهِ أَكَلْتَ مَغَافِيرَ قَالَ لاَ قَالَتْ فَمَا هَذِهِ الرِّيحُ الَّتِي أَجِدُ مِنْكَ قَالَ سَقَتْنِي حَفْصَةُ شَرْبَةَ عَسَلٍ فَقَالَتْ جَرَسَتْ نَحْلُهُ الْعُرْفُطَ فَلَمَّا دَارَ إِلَيَّ قُلْتُ لَهُ نَحْوَ ذَلِكَ فَلَمَّا دَارَ إِلَى صَفِيَّةَ قَالَتْ لَهُ مِثْلَ ذَلِكَ فَلَمَّا دَارَ إِلَى حَفْصَةَ قَالَتْ يَا رَسُولَ اللهِ أَلاَ أَسْقِيكَ

1 U drugom predanju stoji: "Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, nakon što klanja sabah-namaz, ostajao bi u džamiji zajedno s ashabima, koji bi se okupili oko njega, sve dok ne izide sunce. Zatim bi on ušao kod svojih žena, svakoj od njih pojedinačno, poselamio ih i dovu im proučio. Poslije toga ostao bi kod one čiji je, po redoslijedu, bio taj dan."

2 Urfut je jedna vrsta biljke koja ima cvat među bodljama i vrlo neugodan miris. (*Umdetul-kari*, 20/245)

مِنْهُ قَالَ لاَ حَاجَةَ لِي فِيهِ قَالَتْ تَقُولُ سَوْدَةُ وَاللهِ لَقَدْ حَرَمْنَاهُ قُلْتُ لَهَا اسْكُتِي .

rekla isto, a kada je došao kod Safijje, i ona mu je kazala isto. Potom je ponovo došao kod Hafse, i ona mu reče: 'Allahov Poslaniče, hoćeš li još malo onog meda?'
'Ja nemam potrebe za njim!', odgovorio je on. Sevda tada reče: 'Tako mi Allaha, mi smo mu to uskratile!' 'Šuti!', rekoh joj."

باب لا طلاق قبل النكاح

NEMA RAZVODA BRAKA PRIJE NJEGOVA SKLAPANJA

وَقَوْلُ اللهِ تَعَالَى (يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا إِذَا نَكَحْتُمُ الْمُؤْمِنَاتِ ثُمَّ طَلَّقْتُمُوهُنَّ مِنْ قَبْلِ أَنْ تَمَسُّوهُنَّ فَمَا لَكُمْ عَلَيْهِنَّ مِنْ عِدَّةٍ تَعْتَدُّونَهَا فَمَتِّعُوهُنَّ وَسَرِّحُوهُنَّ سَرَاحًا جَمِيلاً) وَقَالَ ابْنُ عَبَّاسٍ جَعَلَ اللهُ الطَّلاَقَ بَعْدَ النِّكَاحِ وَيُرْوَى فِي ذَلِكَ عَنْ عَلِيٍّ وَسَعِيدِ بْنِ الْمُسَيَّبِ وَعُرْوَةَ بْنِ الزُّبَيْرِ وَأَبِي بَكْرِ بْنِ عَبْدِالرَّحْمَنِ وَعُبَيْدِاللهِ بْنِ عَبْدِاللهِ بْنِ عُتْبَةَ وَأَبَانَ بْنِ عُثْمَانَ وَعَلِيِّ بْنِ حُسَيْنٍ وَشُرَيْحٍ وَسَعِيدِ بْنِ جُبَيْرٍ وَالْقَاسِمِ وَسَالِمٍ وَطَاوُسٍ وَالْحَسَنِ وَعِكْرِمَةَ وَعَطَاءٍ وَعَامِرِ بْنِ سَعْدٍ وَجَابِرِ بْنِ زَيْدٍ وَنَافِعِ بْنِ جُبَيْرٍ وَمُحَمَّدِ بْنِ كَعْبٍ وَسُلَيْمَانَ بْنِ يَسَارٍ وَمُجَاهِدٍ وَالْقَاسِمِ بْنِ عَبْدِالرَّحْمَنِ وَعَمْرِو بْنِ هَرِمٍ وَالشَّعْبِيِّ أَنَّهَا لاَ تَطْلُقُ .

Uzvišeni Allah kaže: "O vjernici, kad se vjernicama oženite, a onda ih, prije stupanja u bračni odnos, pustite, one nisu dužne čekati određeno vrijeme koje ćete vi brojati; darujte ih i lijepo ih otpremite."[3] Ibn-Abbas veli: "Uzvišeni Allah spomenuo je razvod braka nakon što je spomenuo njegovo sklapanje." Prenosi se i od Alije, Seida b. Musejjeba, Urve b. Zubejra, Ebu-Bekra b. Abdur-Rahmana, Ubejdullaha b. Abdullaha b. Utbe, Ebana b. Usmana, Alije b. Husejna, Šurejha, Seida b. Džubejra, Kasima, Salima, Tavusa, Hasana, Ikrime, Ataa, Amira b. Sa'da, Džabira b. Zejda, Nafija b. Džubejra, Muhammeda b. Ka'ba, Sulejmana b. Jesara, Mudžahida, Kasima b. Abdur-Rahmana, Amra b. Herima i Šabija da se (žena) ne može pustiti (prije vjenčanja).[4]

---

3 El-Ahzab, 49.

4 Ovdje se želi kazati da čovjek ne može pustiti ženu prije nego što se s njom vjenča, tj. ne može, naprimjer, reći: "Ako se ta i ta uda za mene, odmah ću je pustiti." Ako se ona stvarno uda za njega, njegova prethodna izjava nema nikakve posljedice. (*Fethul-bari*, 9/294)

AKO (MUŽ) SVOJOJ SUPRUZI U NUŽDI KAŽE: "OVO JE MOJA SESTRA!", TO NEMA NIKAKVIH POSLJEDICA

باب إِذا قَالَ لامْرأَتِه
وهُو مُكْرَهٌ هذِهِ أُخْتِي فلا شيْء عليْهِ

Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, kaže: "Ibrahim, alejhis-selam, rekao je o Sari: 'Ovo je moja sestra.' Mislio je na to da mu je ona sestra u ime Uzvišenog Allaha (tj. po vjeri)."[1]

قَالَ النَّبِيُّ ﷺ قَالَ إِبْرَاهِيمُ لِسَارَةَ هَذِهِ أُخْتِي وَذَلِكَ فِي ذَاتِ اللهِ عَزَّ وَجَلَّ.

O RAZVODU BRAKA U SRDŽBI, U STANJU PRISILE, PIJANSTVA, LUDILA I SL., O GREŠKI I ZABORAVU U VEZI S RAZVODOM BRAKA, ŠIRKOM I SL., TE O TOME DA NIJE DOPUŠTENO UVAŽITI (RAZVOD BRAKA) ONOME KO PRIZNA ONO ŠTO SAMO POMISLI

باب الطَّلاقِ فِي الإِغْلاقِ والْكُرْهِ والسَّكْرانِ والمجْنُونِ وأَمْرِهِمَا والْغلطِ والنِّسْيانِ فِي الطَّلاقِ والشِّرْكِ وغَيْرِهِ

Ovo se temelji na Poslanikovim, sallallahu alejhi ve sellem, riječima: "Djela se cijene prema namjeri, i svaki čovjek zaslužuje ono što je naumio."
Ša'bi je učio: "Gospodaru naš, ne kazni nas ako zaboravimo ili što nehotice učinimo!"[2]
Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao je čovjeku koji je sam protiv sebe posvjedočio: "Jesi li ti lud?"[3]
Alija veli: "Hamza je posjekao moje dvije deve po slabinama, pa je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, počeo koriti Hamzu, ali je vidio da su

لِقَوْلِ النَّبِيِّ ﷺ الأَعْمَالُ بِالنِّيَّةِ وَلِكُلِّ امْرِئٍ مَا نَوَى وَتَلاَ الشَّعْبِيُّ (لاَ تُؤَاخِذْنَا إِنْ نَسِينَا أَوْ أَخْطَأْنَا) وَمَا لاَ يَجُوزُ مِنْ إِقْرَارِ الْمُوَسْوِسِ وَقَالَ النَّبِيُّ ﷺ لِلَّذِي أَقَرَّ عَلَى نَفْسِهِ أَبِكَ جُنُونٌ وَقَالَ عَلِيٌّ بَقَرَ حَمْزَةُ خَوَاصِرَ شَارِفَيَّ فَطَفِقَ النَّبِيُّ ﷺ يَلُومُ حَمْزَةَ فَإِذَا حَمْزَةُ قَدْ ثَمِلَ مُحْمَرَّةٌ عَيْنَاهُ ثُمَّ قَالَ حَمْزَةُ هَلْ أَنْتُمْ إِلاَّ عَبِيدٌ لأَبِي فَعَرَفَ النَّبِيُّ ﷺ أَنَّهُ قَدْ ثَمِلَ

1 U drugom predanju stoji: "Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, prošao je pored jednog čovjeka koji je svojoj supruzi govorio: 'Sestrice moja!', pa ga je ukorio." Pojedini učenjaci ovaj hadis uzimaju kao dokaz da čovjek koji svoju suprugu nazove sestrom biva *muzahir* (onaj koji na taj način želi sebi zabraniti odnos s njom), što je strogo zabranjeno. Zato je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, i upozorio ovog čovjeka da izbjegava te riječi, koje imaju svoje posljedice ukoliko bude imao stvarnu namjeru da to uradi. Međutim, između ovog predanja i gore navedenog ne postoji nesuglasje, jer je Ibrahim, alejhis-selam, mislio na srodstvo po vjeri. Isto tako, nije sporno ako to čovjek kaže ukoliko bude prisiljen na to, kao što se prenosi da se Ibrahim, alejhis-selam, bojao za svoju suprugu od tadašnjeg vladara Egipta, koji je otimao žene od muževa, ali neudate nije uzimao bez vjenčanog dara. (*Fethul-bari*, 9/299-300)

2 El-Bekara, 286.

3 Ovim hadisom želi se kazati kako se razvod braka koji učini lud čovjek ne priznaje, jer je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, upitao čovjeka koji je za sebe četiri puta posvjedočio da je počinio zinaluk da li je lud, što bi bio dovoljan razlog da se nad njim ne izvrši kazna za blud. (*Umdetul-kari*, 20/252)

njegove oči već bile pocrvenjele od pijanstva.[4] Potom je Hamza rekao: ‘Zar vi niste robovi moga oca?’ Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, vidio je da se on već bio opio i izišao (iz njegove kuće), a s njim smo izišli i mi.”

Osman veli: “Razvod braka koji učine ludi i pijani nije važeći.”

Ibn-Abbas veli: “Razvod braka u stanju pijanstva i prisile nije dopušten.”

Ukba b. Amir veli: “Razvod braka koji učini opterećen u vesvesama (lošim mislima) *(muvesvis)* nije dopušten.”

Ata veli: “Ako čovjek pokrene razvod braka i za njega postavi određeni uvjet, to se uvažava.”

Nafi‘ je rekao: “Čovjek je rekao svojoj ženi da je trajno i bez povratka otpuštena ako iziđe iz kuće. Na to Ibn-Omer reče: “Ako iziđe, razvod je važeći, a ako ne iziđe, razvod se ne uzima u obzir.”

Za čovjeka koji kaže: “Ako ne uradim to i to, puštam svoju ženu tri puta!”, Zuhri je rekao da ga treba upitati o onome što je rekao i što je stvarno svojim srcem naumio kada se tako zavjetovao, pa ako spomene određeni cilj koji je imao na umu i svojim srcem nakanio (da ga postigne) kada se zavjetovao, to će se ostaviti između njega i Allaha.

Ibrahim kaže: “Ako (muž svojoj supruzi) kaže: ‘Ja nemam potrebe za tobom!’, mjerodavan je njegov nijet. A razvod braka u svakom narodu obavlja se njegovim jezikom.”Katada kaže: “Ako (muž svojoj supruzi) rekne: ‘Ukoliko zatrudniš, razvedena si tri puta (bespovratno)!’, u svakom će (dopuštenom) razdoblju s njom jednom spolno općiti, pa ako se pokaže njena trudnoća, ona biva puštena.”Hasan veli: “Ako (muž svojoj supruzi) rekne: ‘Idi svojim roditeljima!’, uvažit će se njegova namjera.”

Ibn-Abbas veli: “Razvodu braka pribjegava se samo iz (prijeke) potrebe, a oslobađanje roba

فَخَرَجَ وَخَرَجْنَا مَعَهُ وَقَالَ عُثْمَانُ لَيْسَ لِمَجْنُونٍ وَلاَ لِسَكْرَانَ طَلاَقٌ وَقَالَ ابْنُ عَبَّاسٍ طَلاَقُ السَّكْرَانِ وَالْمُسْتَكْرَهِ لَيْسَ بِجَائِزٍ وَقَالَ عُقْبَةُ بْنُ عَامِرٍ لاَ يَجُوزُ طَلاَقُ الْمُوَسْوِسِ وَقَالَ عَطَاءٌ إِذَا بَدَا بِالطَّلاَقِ فَلَهُ شَرْطُهُ وَقَالَ نَافِعٌ طَلَّقَ رَجُلٌ امْرَأَتَهُ الْبَتَّةَ إِنْ خَرَجَتْ فَقَالَ ابْنُ عُمَرَ إِنْ خَرَجَتْ فَقَدْ بُتَّتْ مِنْهُ وَإِنْ لَمْ تَخْرُجْ فَلَيْسَ بِشَيْءٍ وَقَالَ الزُّهْرِيُّ فِيمَنْ قَالَ إِنْ لَمْ أَفْعَلْ كَذَا وَكَذَا فَامْرَأَتِي طَالِقٌ ثَلاَثًا يُسْأَلُ عَمَّا قَالَ وَعَقَدَ عَلَيْهِ قَلْبُهُ حِينَ حَلَفَ بِتِلْكَ الْيَمِينِ فَإِنْ سَمَّى أَجَلاً أَرَادَهُ وَعَقَدَ عَلَيْهِ قَلْبُهُ حِينَ حَلَفَ جُعِلَ ذَلِكَ فِي دِينِهِ وَأَمَانَتِهِ وَقَالَ إِبْرَاهِيمُ إِنْ قَالَ لاَ حَاجَةَ لِي فِيكِ نِيَّتُهُ وَطَلاَقُ كُلِّ قَوْمٍ بِلِسَانِهِمْ وَقَالَ قَتَادَةُ إِذَا قَالَ إِذَا حَمَلْتِ فَأَنْتِ طَالِقٌ ثَلاَثًا يَغْشَاهَا عِنْدَ كُلِّ طُهْرٍ مَرَّةً فَإِنِ اسْتَبَانَ حَمْلُهَا فَقَدْ بَانَتْ مِنْهُ وَقَالَ الْحَسَنُ إِذَا قَالَ الْحَقِي بِأَهْلِكِ نِيَّتُهُ وَقَالَ ابْنُ عَبَّاسٍ الطَّلاَقُ عَنْ وَطَرٍ وَالْعَتَاقُ مَا أُرِيدَ بِهِ وَجْهُ اللَّهِ وَقَالَ الزُّهْرِيُّ إِنْ قَالَ مَا أَنْتِ بِامْرَأَتِي نِيَّتُهُ وَإِنْ نَوَى طَلاَقًا فَهُوَ مَا نَوَى وَقَالَ عَلِيٌّ أَلَمْ تَعْلَمْ أَنَّ الْقَلَمَ رُفِعَ عَنْ ثَلاَثَةٍ عَنِ الْمَجْنُونِ حَتَّى يُفِيقَ وَعَنِ الصَّبِيِّ حَتَّى يُدْرِكَ وَعَنِ النَّائِمِ حَتَّى يَسْتَيْقِظَ وَقَالَ عَلِيٌّ وَكُلُّ الطَّلاَقِ جَائِزٌ إِلاَّ طَلاَقَ الْمَعْتُوهِ.

4 U to vrijeme alkohol još nije bio zabranjen.

može biti samo zarad lica Allahova."
Zuhri kaže: "Ako (muž svojoj ženi) kaže: 'Ti nisi moja supruga!', mjerodavan je njegov nijjet. Ako je nanijetio razvod braka, onda je tako."Alija kaže: "Zar nisi znao da se ne pišu djela trojice: luđaka dok ne dođe pameti, djeteta dok ne postane punoljetno i spavača dok se ne probudi."Alija (također) kaže: "Svaki je (talak) razvod dopušten izuzev razvoda matuha (maloumna)."

5269. PRIČAO NAM JE Muslim b. Ibrahim, njemu Hišam, a ovom Katada, prenoseći od Zurare b. Evfaa, on od Ebu-Hurejre, radijallahu anhu, a ovaj od Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, da je rekao: "Uzvišeni Allah oprostio je mojim sljedbenicima ono što u sebi pomisle, samo ne ako to (zaista) urade ili jezikom iskažu."
Katada veli: "Ako se (muž od svoje supruge) razvede samo u mislima, to se neće uzeti u obzir."

٥٢٦٩. حَدَّثَنَا مُسْلِمُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ حَدَّثَنَا هِشَامٌ حَدَّثَنَا قَتَادَةُ عَنْ زُرَارَةَ بْنِ أَوْفَى عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ إِنَّ اللهَ تَجَاوَزَ عَنْ أُمَّتِي مَا حَدَّثَتْ بِهِ أَنْفُسَهَا مَا لَمْ تَعْمَلْ أَوْ تَتَكَلَّمْ قَالَ قَتَادَةُ إِذَا طَلَّقَ فِي نَفْسِهِ فَلَيْسَ بِشَيْءٍ .

5270. PRIČAO NAM JE Asbeg, njemu Ibn-Vehb, prenoseći od Junusa, on od Ibn-Šihaba, ovaj od Ebu-Seleme b. Abdur-Rahmana, a on od Džabira (da je kazivao): "Jedan čovjek iz plemena Eslem došao je Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, dok je on bio u džamiji i rekao mu kako je počinio blud. Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, okrenuo se od njega, ali mu se on približi s one strane na koju se bio okrenuo i četiri puta za sebe posvjedoči da je blud učinio. Tada mu se Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, obrati upitavši ga: 'Jesi li ti lud? Jesi li bio oženjen?'
'Jesam (oženjen sam)', odgovori on. Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, naredio je potom da ga kamenuju na musalli (otvorenom mjestu za klanjanje). Kada ga je kamenje ozlijedilo, potrčao je bježeći od smrti. Stigli su ga u Harri,[1] i tu je ubijen."

٥٢٧٠. حَدَّثَنَا أَصْبَغُ أَخْبَرَنَا ابْنُ وَهْبٍ عَنْ يُونُسَ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ قَالَ أَخْبَرَنِي أَبُو سَلَمَةَ بْنُ عَبْدِالرَّحْمَنِ عَنْ جَابِرٍ أَنَّ رَجُلاً مِنْ أَسْلَمَ أَتَى النَّبِيَّ ﷺ وَهُوَ فِي الْمَسْجِدِ فَقَالَ إِنَّهُ قَدْ زَنَى فَأَعْرَضَ عَنْهُ فَتَنَحَّى لِشِقِّهِ الَّذِي أَعْرَضَ فَشَهِدَ عَلَى نَفْسِهِ أَرْبَعَ شَهَادَاتٍ فَدَعَاهُ فَقَالَ هَلْ بِكَ جُنُونٌ هَلْ أَحْصَنْتَ قَالَ نَعَمْ فَأَمَرَ بِهِ أَنْ يُرْجَمَ بِالْمُصَلَّى فَلَمَّا أَذْلَقَتْهُ الْحِجَارَةُ جَمَزَ حَتَّى أُدْرِكَ بِالْحَرَّةِ فَقُتِلَ .

1 Harra je mjesto nadomak Medine. (*Umdetul-kari*, 20/257)

5271. PRIČAO NAM JE Ebu-Jeman, njemu Šu'ajb, prenoseći od Zuhrija, a on od Ebu-Seleme b. Abdur-Rahmana i Seida b. Musejjeba da je Ebu-Hurejra kazivao:
"Jedan čovjek iz plemena Eslem došao je Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, koji je bio u džamiji, i pozvao ga rekavši mu: 'Allahov Poslaniče, zaista je ovaj bijednik', misleći na sebe, 'počinio blud!' Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, okrenuo se od njega, ali se on približio onoj strani lica Poslanikova, sallallahu alejhi ve sellem, koju je on od njega bio zakrenuo i rekao: 'Allahov Poslaniče, zaista je ovaj bijednik počinio blud!' Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, ponovo se okrenuo od njega, ali se on opet približi onoj strani lica Poslanikova, sallallahu alejhi ve sellem, koju je on od njega bio zakrenuo i reče mu isto. Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem se okrenu od njega, pa mu se ovaj primače četvrti put a kada je ovaj četiri puta posvjedočio protiv sebe, Poslanik mu se, sallallahu alejhi ve sellem, obrati upitavši ga: 'Jesi li ti lud?'
'Nisam', odgovori on. Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, tada reče: 'Vodite ga i kamenujte!' – a bio je oženjen."[2]

٥٢٧١. حَدَّثَنَا أَبُو الْيَمَانِ أَخْبَرَنَا شُعَيْبٌ عَنِ الزُّهْرِيِّ قَالَ أَخْبَرَنِي أَبُو سَلَمَةَ بْنُ عَبْدِالرَّحْمَنِ وَسَعِيدُ بْنُ الْمُسَيَّبِ أَنَّ أَبَا هُرَيْرَةَ قَالَ أَتَى رَجُلٌ مِنْ أَسْلَمَ رَسُولَ اللهِ ﷺ وَهُوَ فِي الْمَسْجِدِ فَنَادَاهُ فَقَالَ يَا رَسُولَ اللهِ إِنَّ الأَخِرَ قَدْ زَنَى يَعْنِي نَفْسَهُ فَأَعْرَضَ عَنْهُ فَتَنَحَّى لِشِقِّ وَجْهِهِ الَّذِي أَعْرَضَ قِبَلَهُ فَقَالَ يَا رَسُولَ اللهِ إِنَّ الأَخِرَ قَدْ زَنَى فَأَعْرَضَ عَنْهُ فَتَنَحَّى لِشِقِّ وَجْهِهِ الَّذِي أَعْرَضَ قِبَلَهُ فَقَالَ لَهُ ذَلِكَ فَأَعْرَضَ عَنْهُ فَتَنَحَّى لَهُ الرَّابِعَةَ فَلَمَّا شَهِدَ عَلَى نَفْسِهِ أَرْبَعَ شَهَادَاتٍ دَعَاهُ فَقَالَ هَلْ بِكَ جُنُونٌ قَالَ لاَ فَقَالَ النَّبِيُّ ﷺ اذْهَبُوا بِهِ فَارْجُمُوهُ وَكَانَ قَدْ أُحْصِنَ .

5272. Prenosi se od Zuhrija da je rekao kako ga je obavijestio onaj koji je čuo Džabira b. Abdullaha Ensarija kad je rekao:
"Bio sam među onima koji su ga kamenovali. Kamenovali smo ga na musalli u Medini. Kada ga je kamenje ozlijedilo, on je pohitao bježeći, ali smo ga stigli u Harri i nastavili ga kamenovati sve dok nije umro."

٥٢٧٢. وَعَنِ الزُّهْرِيِّ قَالَ أَخْبَرَنِي مَنْ سَمِعَ جَابِرَ بْنَ عَبْدِاللهِ الأَنْصَارِيَّ قَالَ كُنْتُ فِيمَنْ رَجَمَهُ فَرَجَمْنَاهُ بِالْمُصَلَّى بِالْمَدِينَةِ فَلَمَّا أَذْلَقَتْهُ الْحِجَارَةُ جَمَزَ حَتَّى أَدْرَكْنَاهُ بِالْحَرَّةِ فَرَجَمْنَاهُ حَتَّى مَاتَ .

2 Ovaj ashab zvao se Ma'iz b. Malik Eslemi. On se iskreno pokajao za taj čin, i zato je bio uporan u nastojanju da se nad njim izvrši šerijataka kazna, kako bi se očistio i pred svoga Gospodara došao čist od grijeha. Ashabi su se, glede njegova slučaja, razišli u dvije grupe. Jedni su govorili da je propao i na ovom i na budućem svijetu, a drugi da je spašen zbog iskrene tevbe. Nakon tri dana Poslanik je, sallallahu alejhi ve sellem, rekao da se on pokajao tako iskrenom tevbom koja bi, da se podijelila na jedan ummet, bila dovoljna. (*Fethul-bari*, 12/133)

O RAZVODU BRAKA NA ZAHTJEV ŽENE (HUL'U), UZ MATERIJALNU NADOKNADU MUŽU, I NAČINU NJEGOVA OSTVARENJA

بَاب الْخُلْعِ وَكَيْفَ الطَّلَاقُ فِيهِ

Uzvišeni Allah kaže: "A vama nije dopušteno uzimati bilo šta od onoga što ste im darovali, osim ako se njih dvoje plaše da Allahove propise neće izvršavati. A ako se bojite da njih dvoje Allahove propise neće izvršavati, onda im nije grehota da se ona otkupi. To su Allahovi propisi, pa ih ne narušavajte! A oni koji Allahove propise narušavaju nepravedni su."[1]
Omer je dopustio razvod braka na zahtjev žene, uz materijalnu nadoknadu mužu, bez (odobrenja) vladara. Osman je dopustio takav razvod, pri čemu vrijednost (nadoknade) može biti manja od vrijednosti konca za vezanje pletenica. Tavus veli: "(Riječima:) '... osim ako se njih dvoje plaše da Allahove propise neće izvršavati...' – misli se na propise koji se odnose na obavezu lijepog ophođenja jednih prema drugima. A nije govorio (Tavus) ono što govore maloumnici da mu nije dopušteno (da bilo šta uzme) sve dok mu (žena) ne kaže: 'Ja se neću nikada očistiti od dženabeta s tobom!'"[2]

وَقَوْلِ اللَّهِ تَعَالَى (وَلاَ يَحِلُّ لَكُمْ أَنْ تَأْخُذُوا مِمَّا آتَيْتُمُوهُنَّ شَيْئًا إِلاَّ أَنْ يَخَافَا أَلاَّ يُقِيمَا حُدُودَ اللَّهِ) إِلَى قَوْلِهِ (الظَّالِمُونَ) وَأَجَازَ عُمَرُ الْخُلْعَ دُونَ السُّلْطَانِ وَأَجَازَ عُثْمَانُ الْخُلْعَ دُونَ عِقَاصِ رَأْسِهَا وَقَالَ طَاوُسٌ (إِلاَّ أَنْ يَخَافَا أَلاَّ يُقِيمَا حُدُودَ اللَّهِ) فِيمَا افْتَرَضَ لِكُلِّ وَاحِدٍ مِنْهُمَا عَلَى صَاحِبِهِ فِي الْعِشْرَةِ وَالصُّحْبَةِ وَلَمْ يَقُلْ قَوْلَ السُّفَهَاءِ لاَ يَحِلُّ حَتَّى تَقُولَ لاَ أَغْتَسِلُ لَكَ مِنْ جَنَابَةٍ .

1 El-Bekara, 229.

2 Tj. neće s njim spolno općiti, te će tako postati neposlušna, što bi bio valjan razlog da on može uzeti određeni dio njenog imetka zbog razvoda braka s njene strane. (*Umdetul-kari*, 20/262) Tavus smatra da se pribjegava otkupnini ako se boje da neće moći ispuniti dužnost međusobnog lijepog ophođenja, a ne da čeka dok mu ona postane neposlušna i dok mu kaže riječi koje su spomenute i tome slično, kao što to neki tvrde. (*Fethul-bari*, 9/309)

5273. PRIČAO NAM JE Ezher b. Džemil, njemu Abdul-Vehhab Sekafi, a ovom Halid, prenoseći od Ikrime, a on od Ibn-Abbasa (da je kazivao).
"Supruga Sabita b. Kajsa došla je Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, i rekla: 'Allahov Poslaniče, ja se ne žalim na Sabita b. Kajsa zbog njegova ponašanja ili vjere, ali ne volim doći u priliku da činim djela koja su zabranjena po islamu.'[3]
'Hoćeš li mu vratiti bašču?', upita je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, a ona odgovori: 'Hoću.' Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, tada reče Sabitu: 'Uzmi bašču, a nju pusti!'"
Ebu-Abdullah (Buhari) kaže: "Ovo predanje od Ibn-Abbasa nema potvrdu (u drugim predanjima)."

٥٢٧٣. حَدَّثَنَا أَزْهَرُ بْنُ جَمِيلٍ حَدَّثَنَا عَبْدُ الْوَهَّابِ
الثَّقَفِيُّ حَدَّثَنَا خَالِدٌ عَنْ عِكْرِمَةَ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ
أَنَّ امْرَأَةَ ثَابِتِ بْنِ قَيْسٍ أَتَتِ النَّبِيَّ ﷺ فَقَالَتْ
يَا رَسُولَ اللهِ ثَابِتُ بْنُ قَيْسٍ مَا أَعْتِبُ عَلَيْهِ فِي خُلُقٍ
وَلاَ دِينٍ وَلَكِنِّي أَكْرَهُ الْكُفْرَ فِي الإِسْلاَمِ فَقَالَ
رَسُولُ اللهِ ﷺ أَتَرُدِّينَ عَلَيْهِ حَدِيقَتَهُ قَالَتْ نَعَمْ قَالَ
رَسُولُ اللهِ ﷺ اقْبَلِ الْحَدِيقَةَ وَطَلِّقْهَا تَطْلِيقَةً قَالَ
أَبو عَبْد اللهِ لاَ يُتَابَعُ فِيهِ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ .

5274. PRIČAO MI JE Ishak Vasiti, a njemu Halid, prenoseći od Halida Hazzaa, a on od Ikrime (da je kazivao):
"Sestra Abdullaha b. Ubejja... (hadis). Poslanik ju je, sallallahu alejhi ve sellem, upitao: 'Hoćeš li mu vratiti bašču?'
'Hoću', reče ona. Vratila ju je, a on je naredio Sabitu da je pusti."
Ibrahim b. Tahman prenosi od Halida, on od Ikrime, a ovaj od Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, (da je rekao): "Razvedi se s njom!"

٥٢٧٤. حَدَّثَنَا إِسْحَاقُ الْوَاسِطِيُّ حَدَّثَنَا خَالِدٌ
عَنْ خَالِدٍ الْحَذَّاءِ عَنْ عِكْرِمَةَ أَنَّ أُخْتَ عَبْدِاللهِ بْنِ
أُبَيٍّ بِهَذَا وَقَالَ تَرُدِّينَ حَدِيقَتَهُ قَالَتْ نَعَمْ فَرَدَّتْهَا
وَأَمَرَهُ يُطَلِّقْهَا وَقَالَ إِبْرَاهِيمُ بْنُ طَهْمَانَ عَنْ خَالِدٍ
عَنْ عِكْرِمَةَ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ وَطَلِّقْهَا .

5275. Prenosi se od Ejjuba b. Ebu-Temime, on od Ikrime, a ovaj od Ibn- Abbasa da je kazivao:
"Došla je žena Sabit b. Kajsa Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem pa je rekla: 'Allahov Poslaniče, ja se ne žalim na Sabita zbog njegova ponašanja ili vjere, ali ga ne podnosim!'
'Hoćeš li mu vratiti njegovu bašču?', upita Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, a ona reče: 'Hoću.'"

٥٢٧٥. وَعَنْ أَيُّوبَ بْنِ أَبِي تَمِيمَةَ عَنْ عِكْرِمَةَ عَنِ
ابْنِ عَبَّاسٍ أَنَّهُ قَالَ جَاءَتِ امْرَأَةُ ثَابِتِ بْنِ قَيْسٍ إِلَى
رَسُولِ اللهِ ﷺ فَقَالَتْ يَا رَسُولَ اللهِ إِنِّي لاَ أَعْتِبُ
عَلَى ثَابِتٍ فِي دِينٍ وَلاَ خُلُقٍ وَلَكِنِّي لاَ أُطِيقُهُ فَقَالَ
رَسُولُ اللهِ ﷺ فَتَرُدِّينَ عَلَيْهِ حَدِيقَتَهُ قَالَتْ نَعَمْ .

3 Ona želi kazati kako se boji da će zbog toga što joj se on ne sviđa doći u iskušenje da mu laže i da se prema njemu licemjerno odnosi, što islam zabranjuje. (*Umdetul-kari*, 20/263)

5276. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Abdullah b. Mubarek Mahzumi, njemu Kurad Ebu-Nuh, a ovom Džerir b. Hazim, prenoseći od Ejjuba, on od Ikrime, a ovaj od Ibn-Abbasa, radijallahu anhuma, da je kazivao: "Supruga Sabita b. Kajsa b. Šemmasa došla je Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, i rekla: 'Allahov Poslaniče, ja ne zamjeram Sabitu zbog njegova ponašanja i njegove vjere, ali se bojim nevjerstva!'[1] Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, tada je upita: 'Hoćeš li mu vratiti bašču?', a ona odgovori: 'Hoću.' Vratila mu je (potom bašču), te mu je (Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem) naredio da je pusti, što je on i učinio."

٥٢٧٦. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِاللهِ بْنِ الْمُبَارَكِ الْمُخَرِّمِيُّ حَدَّثَنَا قُرَادٌ أَبُو نُوحٍ حَدَّثَنَا جَرِيرُ بْنُ حَازِمٍ عَنْ أَيُّوبَ عَنْ عِكْرِمَةَ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا قَالَ جَاءَتِ امْرَأَةُ ثَابِتِ بْنِ قَيْسِ بْنِ شَمَّاسٍ إِلَى النَّبِيِّ ﷺ فَقَالَتْ يَا رَسُولَ اللهِ مَا أَنْقِمُ عَلَى ثَابِتٍ فِي دِينٍ وَلاَ خُلُقٍ إِلاَّ أَنِّي أَخَافُ الْكُفْرَ فَقَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ فَتَرُدِّينَ عَلَيْهِ حَدِيقَتَهُ فَقَالَتْ نَعَمْ فَرَدَّتْ عَلَيْهِ وَأَمَرَهُ فَفَارَقَهَا .

5277. PRIČAO NAM JE Sulejman, njemu Hammad, ovom Ejjub, a njemu Ikrima da je Džemila... (navodeći isti hadis).

٥٢٧٧. حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ حَدَّثَنَا حَمَّادٌ عَنْ أَيُّوبَ عَنْ عِكْرِمَةَ أَنَّ جَمِيلَةَ فَذَكَرَ الْحَدِيثَ .

O SPORU (MEĐU SUPRUŽNICIMA) I O TOME DA LI ĆE (POMIRITELJ) PREDLOŽITI RASTAVU U SLUČAJU NUŽDE

باب الشِّقَاقِ وَهَلْ يُشِيرُ بِالْخُلْعِ عِنْدَ الضَّرُورَةِ

Uzvišeni Allah kaže: "A ako se bojite razdora između njih dvoje, onda pošaljite jednog pomiritelja iz njegove, a jednog iz njene porodice. (Ako oni žele izmirenje, Allah će ih pomiriti, jer Allah sve zna,) i o svemu je obaviješten!"[2]

وَقَوْلِهِ تَعَالَى ﴿وَإِنْ خِفْتُمْ شِقَاقَ بَيْنِهِمَا فَابْعَثُوا حَكَمًا مِنْ أَهْلِهِ وَحَكَمًا مِنْ أَهْلِهَا﴾ إِلَى قَوْلِهِ ﴿خَبِيرًا﴾ .

5278. PRIČAO NAM JE Ebu-Velid, a njemu Lejs, prenoseći od Ibn-Ebu-Mulejke, a on od Misvera b. Mahreme Zuhrija da je rekao:
"Čuo sam Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, kad je rekao: 'Mugirini sinovi tražili su dopuštenje da se Alija oženi njihovom kćerkom, ali ja to ne dopuštam!'"[3]

٥٢٧٨. حَدَّثَنَا أَبُو الْوَلِيدِ حَدَّثَنَا اللَّيْثُ عَنِ ابْنِ أَبِي مُلَيْكَةَ عَنِ الْمِسْوَرِ بْنِ مَخْرَمَةَ الزُّهْرِيِّ قَالَ سَمِعْتُ النَّبِيَّ ﷺ يَقُولُ إِنَّ بَنِي الْمُغِيرَةِ اسْتَأْذَنُوا فِي أَنْ يَنْكِحَ عَلِيٌّ ابْنَتَهُمْ فَلاَ آذَنُ .

1 Tj. djela koja će je, možda, izvesti iz islama.

2 Ali-Imran, 35.

3 U pojedinim predanjima ovog hadisa stoji da je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "... izuzev ako se sin Ebu-Talibov želi razvesti od moje kćerke." Na ovaj je način Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, želio ukloniti razlog za nastanak spora između Alije i Fatime, radijallahu anhuma.

PRODAJA ROBINJE NE PODRAZUMIJEVA RAZVOD (NJENOG) BRAKA

باب لا يكون بيع الأمة طلاقا

5279. PRIČAO NAM JE Isma'il b. Abdullah, a njemu Malik, prenoseći od Rebija b. Ebu-Abdur-Rahmana, on od Kasima b. Muhammeda, a ovaj od Aiše, radijallahu anha, supruge Poslanikove, sallallahu alejhi ve sellem, da je kazivala:
"Berira je bila povod da se uvedu tri (nova) sunneta. Prvi je bio taj što je ona oslobođena i dato joj je da bira: da li da ostane sa svojim mužem (koji je bio rob) ili da se od njega razvede.
Poslanik je, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: 'Starateljstvo pripada onome ko oslobodi (roba).' Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, ušao je (u kuću) a lonac s mesom vrije, ali su njemu ponudili hljeb i umak koji se našao u kući.
'Zar nisam vidio lonac s mesom?', upita on, a oni odgovoriše: 'Da, ali to je meso koje je dato kao sadaka Beriri, a ti ne jedeš sadaku.'
'Njoj je sadaka, a nama hedija (poklon)', reče Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem."

٥٢٧٩. حدثنا إسماعيل بن عبد الله قال حدثني مالك عن ربيعة بن أبي عبد الرحمن عن القاسم بن محمد عن عائشة رضي الله عنها زوج النبي ﷺ قالت كان في بريرة ثلاث سنن إحدى السنن أنها أعتقت فخيرت في زوجها وقال رسول الله ﷺ الولاء لمن أعتق ودخل رسول الله ﷺ والبرمة تفور بلحم فقرب إليه خبز وأدم من أدم البيت فقال ألم أر البرمة فيها لحم قالوا بلى ولكن ذلك لحم تصدق به على بريرة وأنت لا تأكل الصدقة قال عليها صدقة ولنا هدية .

OSLOBOĐENA ROBINJA IMA PRAVO BIRATI HOĆE LI OSTATI SA SVOJIM MUŽEM KOJI JE I DALJE OSTAO ROB ILI ĆE SE RAZVESTI

باب خيار الأمة تحت العبد

5280. PRIČAO NAM JE Ebu-Velid, a njemu Šu'ba i Hemmam, prenoseći od Katade, on od Ikrime, a ovaj od Ibn-Abbasa da je rekao:
"Vidio sam ga, a on je bio rob", misleći na Beririnog muža.

٥٢٨٠. حدثنا أبو الوليد حدثنا شعبة وهمام عن قتادة عن عكرمة عن ابن عباس قال رأيته عبدا يعني زوج بريرة .

5281. PRIČAO NAM JE Abdul-A'la b. Hammad, njemu Vehb, a ovom Ejjub, prenoseći od Ikrime, a on od Ibn-Abbasa da je rekao:
"Bio je to Mugis, rob sinova toga i toga", misleći na Beririnog muža, "kao da ga sada gledam kako je prati medinskim puteljcima plačući za njom."

٥٢٨١. حدثنا عبد الأعلى بن حماد حدثنا وهيب حدثنا أيوب عن عكرمة عن ابن عباس قال ذاك مغيث عبد بني فلان يعني زوج بريرة كأني أنظر إليه يتبعها في سكك المدينة يبكي عليها .

5282. PRIČAO NAM JE Kutejba b. Seid, a njemu Abdul-Vehhab, prenoseći od Ejjuba, on od Ikrime, a ovaj od Ibn-Abbasa, radijallahu anhuma, da je rekao: "Beririn muž bio je crni rob koji se zvao Mugis, rob sinova toga i toga. Kao da sada gledam u njega kako za njom kruži medinskim putevima."

٥٢٨٢ - حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ بْنُ سَعِيدٍ حَدَّثَنَا عَبْدُالْوَهَّابِ عَنْ أَيُّوبَ عَنْ عِكْرِمَةَ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا قَالَ كَانَ زَوْجُ بَرِيرَةَ عَبْدًا أَسْوَدَ يُقَالُ لَهُ مُغِيثٌ عَبْدًا لِبَنِي فُلاَنٍ كَأَنِّي أَنْظُرُ إِلَيْهِ يَطُوفُ وَرَاءَهَا فِي سِكَكِ الْمَدِينَةِ .

O POSLANIKOVU, SALLALLAHU ALEJHI VE SELLEM, ZAUZIMANJU ZA BERIRINOG MUŽA

باب شفاعة النبي ﷺ في زوج بريرة

5283. PRIČAO NAM JE Muhammed, njemu Abdul-Vehhab, a ovom Halid, prenoseći od Ikrime, a on od Ibn-Abbasa (da je kazivao):
"Beririn muž bio je rob kome je bilo ime Mugis. Kao da ga sada gledam kako ide za njom plačući toliko jako da su mu suze lile niz bradu. Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, tada je rekao Abbasu: 'Abbase, zar se ne čudiš Mugisovoj ljubavi prema Beriri i Beririnoj mržnji prema njemu?' Potom je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao (Beriri): 'Da si se vratila (svome mužu)!'
'Naređuješ li mi to, Allahov Poslaniče?', upita ona. 'Ne, nego se samo zauzimam za njega!'
'Nemam ja nikave potrebe za njim!', reče ona."

٥٢٨٣ - حَدَّثَنَا مُحَمَّدٌ أَخْبَرَنَا عَبْدُالْوَهَّابِ حَدَّثَنَا خَالِدٌ عَنْ عِكْرِمَةَ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ أَنَّ زَوْجَ بَرِيرَةَ كَانَ عَبْدًا يُقَالُ لَهُ مُغِيثٌ كَأَنِّي أَنْظُرُ إِلَيْهِ يَطُوفُ خَلْفَهَا يَبْكِي وَدُمُوعُهُ تَسِيلُ عَلَى لِحْيَتِهِ فَقَالَ النَّبِيُّ ﷺ لِعَبَّاسٍ يَا عَبَّاسُ أَلاَ تَعْجَبُ مِنْ حُبِّ مُغِيثٍ بَرِيرَةَ وَمِنْ بُغْضِ بَرِيرَةَ مُغِيثًا فَقَالَ النَّبِيُّ ﷺ لَوْ رَاجَعْتِهِ قَالَتْ يَا رَسُولَ اللهِ تَأْمُرُنِي قَالَ إِنَّمَا أَنَا أَشْفَعُ قَالَتْ لاَ حَاجَةَ لِي فِيهِ .

POGLAVLJE...

باب

5284. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Redža, njemu Šu'ba, prenoseći od Hakema, on od Ibrahima, a ovaj od Esveda (da je kazivao):
"Aiša je željela kupiti Beriru, ali su to njeni vlasnici odbili, izuzev pod uvjetom da ona i dalje ostane pod njihovim starateljstvom. Aiša je to prenijela Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, pa je on rekao: 'Kupi je i oslobodi, jer starateljstvo pripada onome koji je oslobodi.'
Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, ponuđeno

٥٢٨٤ - حَدَّثَنَا عَبْدُاللهِ بْنُ رَجَاءٍ أَخْبَرَنَا شُعْبَةُ عَنِ الْحَكَمِ عَنْ إِبْرَاهِيمَ عَنِ الْأَسْوَدِ أَنَّ عَائِشَةَ أَرَادَتْ أَنْ تَشْتَرِيَ بَرِيرَةَ فَأَبَى مَوَالِيهَا إِلاَّ أَنْ يَشْتَرِطُوا الْوَلاَءَ فَذَكَرَتْ ذَلِكَ لِلنَّبِيِّ ﷺ فَقَالَ اشْتَرِيهَا وَأَعْتِقِيهَا فَإِنَّمَا الْوَلاَءُ لِمَنْ أَعْتَقَ وَأُتِيَ النَّبِيُّ ﷺ بِلَحْمٍ فَقِيلَ إِنَّ هَذَا مَا تُصُدِّقَ بِهِ عَلَى بَرِيرَةَ

je meso za koje su mu rekli da je sadaka koja je data Beriri.
'Ono je njoj sadaka, a nama hedija', reče on." Kazivao nam je Adem kaže: Kazivao nam je Šu'be i dodao - pa joj je dato da bira u pogledu njenog muža.

فَقَالَ هُوَ لَهَا صَدَقَةٌ وَلَنَا هَدِيَّةٌ حَدَّثَنَا آدَمُ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ وَزَادَ فَخُيِّرَتْ مِنْ زَوْجِهَا .

O RIJEČIMA UZVIŠENOG: "NE ŽENITE SE MNOGOBOŠKINJAMA DOK VJERNICE NE POSTANU; UISTINU JE ROBINJA VJERNICA BOLJA OD MNOGOBOŠKINJE, MAKAR VAM SE ONA I SVIĐALA."[1]

باب قَوْلِ اللهِ تَعالى (ولا تَنْكِحُوا الْمُشْرِكاتِ حتَّى يُؤْمِنَّ ولأمةٌ مُؤْمِنةٌ خيرٌ مِنْ مُشْرِكةٍ ولوْ أعْجبتْكُمْ)

5285. PRIČAO NAM JE Kutejba, a njemu Lejs, prenoseći od Nafija (da je kazivao):
"Ibn-Omer bi, kada bi ga upitali o ženidbi kršćankom i židovkom, rekao: 'Uzvišeni Allah zabranio je mnogoboškinje vjernicima, a ja ne znam za veći širk od toga da žena kaže kako joj je gospodar Isa, premda je on samo jedan od Allahovih robova."

٥٢٨٥. حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ حَدَّثَنَا لَيْثٌ عَنْ نَافِعٍ أَنَّ ابْنَ عُمَرَ كَانَ إِذَا سُئِلَ عَنْ نِكَاحِ النَّصْرَانِيَّةِ وَالْيَهُودِيَّةِ قَالَ إِنَّ اللهَ حَرَّمَ الْمُشْرِكَاتِ عَلَى الْمُؤْمِنِينَ وَلاَ أَعْلَمُ مِنَ الإِشْرَاكِ شَيْئًا أَكْبَرَ مِنْ أَنْ تَقُولَ الْمَرْأَةُ رَبُّهَا عِيسَى وَهُوَ عَبْدٌ مِنْ عِبَادِ اللهِ .

O ŽENIDBI MNOGOBOŠKINJAMA KOJE SU PRIMILE ISLAM I NJIHOVOM PRIČEKU (IDDETU)

باب نِكاحِ مَنْ أسْلَمَ مِن الْمُشْرِكاتِ وعِدَّتِهِنَّ

5286. PRIČAO MI JE Ibrahim b. Musa, a njemu Hišam, koji prenosi od Ibn-Džurejdža, a Ata prenosi od Ibn-Abbasa (da je kazivao):
"Po svome odnosu prema Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, i vjernicima idolopoklonici dijelili su se u dvije skupine: idolopoklonici s kojima je vođen rat. On se borio protiv njih i oni su se borili protiv njega. I, idolopoklonici s kojima je važio ugovor o primirju, ne bori se protiv njih niti se oni bore protiv njega. Ako bi se desilo da žena učini hidžru (i otiđe) od onih s kojima se bilo

٥٢٨٦. حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ مُوسَى أَخْبَرَنَا هِشَامٌ عَنِ ابْنِ جُرَيْجٍ وَقَالَ عَطَاءٌ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ كَانَ الْمُشْرِكُونَ عَلَى مَنْزِلَتَيْنِ مِنَ النَّبِيِّ ﷺ وَالْمُؤْمِنِينَ كَانُوا مُشْرِكِي أَهْلِ حَرْبٍ يُقَاتِلُهُمْ وَيُقَاتِلُونَهُ وَمُشْرِكِي أَهْلِ عَهْدٍ لاَ يُقَاتِلُهُمْ وَلاَ يُقَاتِلُونَهُ وَكَانَ إِذَا هَاجَرَتِ امْرَأَةٌ مِنْ أَهْلِ الْحَرْبِ لَمْ تُخْطَبْ حَتَّى تَحِيضَ وَتَطْهُرَ فَإِذَا طَهُرَتْ حَلَّ لَهَا

1 El-Bekara, 221.

u ratu, ona se ne bi zaručivala dok ne bi dobila menstruaciju, a potom postala čista. Kada bi bila čista, bilo bi joj dopušteno da se uda. Ako bi hidžru učinio i njen muž (te i on došao) ona bi, prije nego što se uda, bila vraćena svome mužu. A ako bi rob ili robinja učinili hidžru (i pobjegli) od njih (tj. idolopoklonika), postali bi slobodni i uživali bi sva prava kao i ostali muhadžiri."
Zatim je (Ibn-Abbas) spomenuo idolopoklonike koji su se držali ugovora (o primirju) riječima koje su slične onim u hadisu koji prenosi Mudžahid.
"A ako bi rob ili robinja učinili hidžru (i otišli) idolopoklonicima s kojima je sklopljen ugovor, ne bi bili vraćani, ali bi se to nadoknadilo isplatom njihove vrijednosti."

النِّكَاحُ فَإِنْ هَاجَرَ زَوْجُهَا قَبْلَ أَنْ تَنْكِحَ رُدَّتْ إِلَيْهِ وَإِنْ هَاجَرَ عَبْدٌ مِنْهُمْ أَوْ أَمَةٌ فَهُمَا حُرَّانِ وَلَهُمَا مَا لِلْمُهَاجِرِينَ ثُمَّ ذَكَرَ مِنْ أَهْلِ الْعَهْدِ مِثْلَ حَدِيثِ مُجَاهِدٍ وَإِنْ هَاجَرَ عَبْدٌ أَوْ أَمَةٌ لِلْمُشْرِكِينَ أَهْلِ الْعَهْدِ لَمْ يُرَدُّوا وَرُدَّتْ أَثْمَانُهُمْ .

5287. REKAO JE Ata, prenoseći od Ibn-Abbasa (da je kazivao):
"Kariba, kćerka Ebu-Umejjina, bila je udata za Omera b. Hattaba, pa ju je on pustio. Nakon toga njome se oženio Mu'avija b. Ebu-Sufjan. A Umm-Hakem, kćerka Ebu-Sufjanova, bila je udata za Ijadom b. Ganmom Fihrijem, pa ju je pustio. Nakon toga njome se oženio Abdullah b. Usman Sekafi."

٥٢٨٧ . وَقَالَ عَطَاءٌ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ كَانَتْ قَرِيبَةُ بِنْتُ أَبِي أُمَيَّةَ عِنْدَ عُمَرَ بْنِ الْخَطَّابِ فَطَلَّقَهَا فَتَزَوَّجَهَا مُعَاوِيَةُ بْنُ أَبِي سُفْيَانَ وَكَانَتْ أُمُّ الْحَكَمِ بِنْتُ أَبِي سُفْيَانَ تَحْتَ عِيَاضِ بْنِ غَنْمٍ الْفِهْرِيِّ فَطَلَّقَهَا فَتَزَوَّجَهَا عَبْدُاللهِ بْنُ عُثْمَانَ الثَّقَفِيُّ .

O TOME KAD ISLAM PRIMI IDOLOPOKLONICA ILI KRŠĆANKA KOJA JE UDATA ZA ZIMIJU (KRŠĆANINA KOJI JE STANOVNIK U ISLAMSKOJ DRŽAVI) ILI ONOG KOJI JE MEĐU ONIMA S KOJIMA SU MUSLIMANI U RATU

باب إذا أسلمت المشركة أو النصرانية تحت الذمي أو الحربي

Abdul-Varis prenosi od Halida, on od Ikrime, a ovaj od Ibn-Abbasa (da je rekao): "Ako kršćanka pređe na islam samo sat vremena prije svoga muža, ona mu postaje zabranjena."
Davud prenosi od Ibrahima Saiga da su Ataa upitali o ženi iz tabora onih s kojima je sklopljen ugovor (o primirju) koja je prešla na islam, a zatim je to učinio i njen muž dok je ona još bila u stanju pričeka (iddeta): da li se i dalje smatra njegovom ženom, pa im je on odgovorio: "Ne, osim ako to ona bude željela, uz obnovu braka i određivanje mehra."
Mudžahid kaže: "Ako i on pređe na islam za vrijeme njenog pričeka (iddeta), oženit će se njome." Uzvišeni Allah kaže: "... one njima nisu dopuštene, niti su oni njima dopušteni."[1]
Hasan i Katada za muža i njegovu suprugu koji su bili vatropoklonici (medžusije) pa prešli na islam kažu da ostaju u svome braku. A ako neko od njih pređe na islam prije svoga druga, a drugi odbija, smatrat će se trajno razvedenom od njega, i on nema mogućnosti da je ponovo uzme za suprugu.
Ibn-Džurejdž kaže: "Upitao sam Ataa: 'Hoće li se mužu žene idolopoklonice koja je prebjegla muslimanima platiti odšteta za nju, jer Uzvišeni kaže: '... a njima dajte ono što su potrošili...'?', pa mi je odgovorio: 'Ne, to je bilo između Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, i onih s kojima je on sklopio ugovor.'"
Mudžahid kaže: "Sve ovo odnosi se na ugovor između Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, i Kurejševića."

وَقَالَ عَبْدُالْوَارِثِ عَنْ خَالِدٍ عَنْ عِكْرِمَةَ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ إِذَا أَسْلَمَتِ النَّصْرَانِيَّةُ قَبْلَ زَوْجِهَا بِسَاعَةٍ حَرُمَتْ عَلَيْهِ وَقَالَ دَاوُدُ عَنْ إِبْرَاهِيمَ الصَّائِغِ سُئِلَ عَطَاءٌ عَنِ امْرَأَةٍ مِنْ أَهْلِ الْعَهْدِ أَسْلَمَتْ ثُمَّ أَسْلَمَ زَوْجُهَا فِي الْعِدَّةِ أَهِيَ امْرَأَتُهُ قَالَ لاَ إِلاَ أَنْ تَشَاءَ هِيَ بِنِكَاحٍ جَدِيدٍ وَصَدَاقٍ وَقَالَ مُجَاهِدٌ إِذَا أَسْلَمَ فِي الْعِدَّةِ يَتَزَوَّجُهَا وَقَالَ اللهُ تَعَالَى (لاَ هُنَّ حِلٌّ لَهُمْ وَلاَ هُمْ يَحِلُّونَ لَهُنَّ) وَقَالَ الْحَسَنُ وَقَتَادَةُ فِي مَجُوسِيَّيْنِ أَسْلَمَا هُمَا عَلَى نِكَاحِهِمَا وَإِذَا سَبَقَ أَحَدُهُمَا صَاحِبَهُ وَأَبَى الآخَرُ بَانَتْ لاَ سَبِيلَ لَهُ عَلَيْهَا وَقَالَ ابْنُ جُرَيْجٍ قُلْتُ لِعَطَاءٍ امْرَأَةٌ مِنَ الْمُشْرِكِينَ جَاءَتْ إِلَى الْمُسْلِمِينَ أَيُعَاوَضُ زَوْجُهَا مِنْهَا لِقَوْلِهِ تَعَالَى (وَآتُوهُمْ مَا أَنْفَقُوا) قَالَ لاَ إِنَّمَا كَانَ ذَاكَ بَيْنَ النَّبِيِّ ﷺ وَبَيْنَ أَهْلِ الْعَهْدِ وَقَالَ مُجَاهِدٌ هَذَا كُلُّهُ فِي صُلْحٍ بَيْنَ النَّبِيِّ ﷺ وَبَيْنَ قُرَيْشٍ .

1 El-Mumtehina, 10.

5288. PRIČAO NAM JE Jahja b. Bukejr, a njemu Lejs, prenoseći od Ukajla, a on od Ibnu Šihaba…, Ibrahim b. Munzir kaže da mu je pričao Ibn-Vehb, a njemu Junus, a Ibn-Šihab kaže kako ga je obavijestio Urva b. Zubejr da je Aiša, radijallahu anha, supruga Poslanikova, sallallahu alejhi ve sellem, kazivala:

"Poslanik bi, sallallahu alejhi ve sellem, vjernice koje učine hidžru (i dođu) Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, iskušavao riječima Uzvišenog: 'O vjernici, kada vam vjernice kao muhadžirke dođu, ispitajte ih – a Allah dobro zna kakvo je vjerovanje njihovo – pa ako se uvjerite da su vjernice, onda ih ne vraćajte nevjernicima: one njima nisu dopuštene, niti su oni njima dopušteni; a njima dajte ono što su potrošili. Nije vam grijeh da se njima ženite kad im vjenčane darove date. U braku mnogoboškinje ne zadržavajte! Tražite ono što ste potrošili, a neka i oni traže ono što su potrošili! To je Allahov sud; On sudi među vama. A Allah sve zna i mudar je.'[1] Ona od vjernica koja bi prihvatila ovaj uvjet prihvatila bi ispit. Zato bi Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, onima među njima koje bi to prihvatile svojim riječima rekao: 'Idite, ja sam uzeo zavjet od vas!'
Ne, tako mi Allaha, ruka Poslanikova, sallallahu alejhi ve sellem, nije dotakla ruku (njemu strane) žene nikada, s tim što je on prihvatao zavjet od njih riječima. Tako mi Allaha, Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, nije obavezao žene nečim drugim osim onim što je naredio Allah. On bi im prilikom uzimanja zavjeta rekao: 'Uzeo sam zavjet od vas!', (dakle, samo) riječima."

٥٢٨٨ . حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ بُكَيْرٍ حَدَّثَنَا اللَّيْثُ عَنْ عُقَيْلٍ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ وَقَالَ إِبْرَاهِيمُ بْنُ الْمُنْذِرِ حَدَّثَنِي ابْنُ وَهْبٍ حَدَّثَنِي يُونُسُ قَالَ ابْنُ شِهَابٍ أَخْبَرَنِي عُرْوَةُ بْنُ الزُّبَيْرِ أَنَّ عَائِشَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهَا زَوْجَ النَّبِيِّ ﷺ قَالَتْ كَانَتِ الْمُؤْمِنَاتُ إِذَا هَاجَرْنَ إِلَى النَّبِيِّ ﷺ يَمْتَحِنُهُنَّ بِقَوْلِ اللهِ تَعَالَى (يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا إِذَا جَاءَكُمُ الْمُؤْمِنَاتُ مُهَاجِرَاتٍ فَامْتَحِنُوهُنَّ) إِلَى آخِرِ الْآيَةِ قَالَتْ عَائِشَةُ فَمَنْ أَقَرَّ بِهَذَا الشَّرْطِ مِنَ الْمُؤْمِنَاتِ فَقَدْ أَقَرَّ بِالْمِحْنَةِ فَكَانَ رَسُولُ اللهِ ﷺ إِذَا أَقْرَرْنَ بِذَلِكَ مِنْ قَوْلِهِنَّ قَالَ لَهُنَّ رَسُولُ اللهِ ﷺ انْطَلِقْنَ فَقَدْ بَايَعْتُكُنَّ لاَ وَاللهِ مَا مَسَّتْ يَدُ رَسُولِ اللهِ ﷺ يَدَ امْرَأَةٍ قَطُّ غَيْرَ أَنَّهُ بَايَعَهُنَّ بِالْكَلاَمِ وَاللهِ مَا أَخَذَ رَسُولُ اللهِ ﷺ عَلَى النِّسَاءِ إِلاَّ بِمَا أَمَرَهُ اللهُ يَقُولُ لَهُنَّ إِذَا أَخَذَ عَلَيْهِنَّ قَدْ بَايَعْتُكُنَّ كَلاَمًا .

1 El-Mumtehina, 10.

O RIJEČIMA UZVIŠENOG: "ONIMA KOJI SE ZAKUNU DA SE NEĆE PRIBLIŽAVATI ŽENAMA SVOJIM ROK JE SAMO ČETIRI MJESECA; I AKO SE VRATE ŽENAMA – PA, ALLAH ZAISTA PRAŠTA I MILOSTIV JE; A AKO SE ODLUČE RASTAVITI – PA, ALLAH DOISTA SVE ČUJE I ZNA."[2]

باب قَوْلِ اللَّهِ تعالى {لِلَّذِينَ يُؤْلُونَ مِنْ نِسَائِهِمْ تَرَبُّصُ أَرْبَعَةِ أَشْهُرٍ فَإِنْ فَاءُوا فَإِنَّ اللَّهَ غَفُورٌ رَحِيمٌ وَإِنْ عَزَمُوا الطَّلَاقَ فَإِنَّ اللَّهَ سَمِيعٌ عَلِيمٌ}

Fe in fâuu - ako se vrate.

(فَإِنْ فَاءُوا) رَجَعُوا .

5289. PRIČAO NAM JE Isma'il b. Ebu-Uvejs, prenoseći od svoga brata, on od Sulejmana, a ovaj od Humejda Tavila da je čuo Enesa b. Malika kad je kazivao:
"Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, zakleo se da neće prilaziti ženama svojim – a bila mu je noga iščašena – pa je proboravio dvadeset i devet dana u svojoj posebnoj, uzdignutoj sobi. Kad je sišao, rekoše mu: 'Allahov Poslaniče, zakleo si se da im nećeš prilaziti mjesec dana!'
'Mjesec ima dvadeset i devet dana', reče on."

٥٢٨٩ . حَدَّثَنَا إِسْمَاعِيلُ بْنُ أَبِي أُوَيْسٍ عَنْ أَخِيهِ عَنْ سُلَيْمَانَ عَنْ حُمَيْدٍ الطَّوِيلِ أَنَّهُ سَمِعَ أَنَسَ بْنَ مَالِكٍ يَقُولُ آلَى رَسُولُ اللَّهِ ﷺ مِنْ نِسَائِهِ وَكَانَتْ انْفَكَّتْ رِجْلُهُ فَأَقَامَ فِي مَشْرُبَةٍ لَهُ تِسْعًا وَعِشْرِينَ ثُمَّ نَزَلَ فَقَالُوا يَا رَسُولَ اللَّهِ آلَيْتَ شَهْرًا فَقَالَ الشَّهْرُ تِسْعٌ وَعِشْرُونَ .

5290. PRIČAO NAM JE Kutejba, a njemu Lejs, prenoseći od Nafi'a (da je kazivao):
"Ibn-Omer je o čovjekovu zaklinjanju da se svojim ženama neće približavati određeno vrijeme (*ila'*),[3] koje je Uzvišeni Allah spomenuo u Kur'anu, rekao kako nikome nije dopušteno produžavati taj rok. Čovjek će ili na lijep način zadržati svoje supruge, ili će definitivno odlučiti da se s njima razvede, kao što je to Uzvišeni Allah odredio."

٥٢٩٠ . حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ حَدَّثَنَا اللَّيْثُ عَنْ نَافِعٍ أَنَّ ابْنَ عُمَرَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا كَانَ يَقُولُ فِي الْإِيلَاءِ الَّذِي سَمَّى اللَّهُ لَا يَحِلُّ لِأَحَدٍ بَعْدَ الْأَجَلِ إِلَّا أَنْ يُمْسِكَ بِالْمَعْرُوفِ أَوْ يَعْزِمَ بِالطَّلَاقِ كَمَا أَمَرَ اللَّهُ عَزَّ وَجَلَّ .

2 El-Bekara, 226.

3 *Ila'* znači da se čovjek zakune Allahom da neće spolno općiti sa svojom ženom. To je dopušteno radi kažnjavanja žene, ali pod uvjetom da to ne bude duže od četiri mjeseca. Nakon toga žena ima pravo od njega tražiti da s njom spolno opći ili da je pusti, a ako on to odbije, sud će provesti razvod njihova braka. Ako muž odluči ponovo živjeti s njom, prije nego što istekne vrijeme na koje se zakleo, pa spolno opći s njom, dužan se iskupiti kefaretom.

5291. REKAO MI JE Isma'il, a njemu pričao Malik, prenoseći od Nafija, a on od Ibn-Omera (da je rekao):
"Ako prođu četiri mjeseca, taj će se status prekinuti, i on će rezultirati razvodom braka, ali se razvod neće smatrati važećim dok on (muž) to sam ne učini (tj. ne pusti svoje žene)."
Ovo se prenosi i od Osmana, Alije, Ebu-Derdaa, Aiše te dvanaest drugih Poslanikovih, sallallahu alejhi ve sellem, ashaba.

٥٢٩١. وقَالَ لِي إِسْمَاعِيلُ حَدَّثَنِي مَالِكٌ عَنْ نَافِعٍ عَنِ ابْنِ عُمَرَ إِذَا مَضَتْ أَرْبَعَةُ أَشْهُرٍ يُوقَفُ حَتَّى يُطَلِّقَ وَلاَ يَقَعُ عَلَيْهِ الطَّلاَقُ حَتَّى يُطَلِّقَ وَيُذْكَرُ ذَلِكَ عَنْ عُثْمَانَ وَعَلِيٍّ وَأَبِي الدَّرْدَاءِ وَعَائِشَةَ وَاثْنَيْ عَشَرَ رَجُلاً مِنْ أَصْحَابِ النَّبِيِّ ﷺ.

O PROPISIMA U VEZI S IMETKOM I SUPRUGOM NESTALOG

بَاب حُكْمِ الْمَفْقُودِ فِي أَهْلِهِ وَمَالِهِ

Ibn-Musejjeb kaže: "Ako (čovjek) nestane na bojnom polju, njegova će žena čekati godinu dana."
Ibn-Mes'ud kupio je robinju čijeg je vlasnika (koji je negdje nestao ili ju je ostavio) tražio godinu dana, ali ga nije našao i on je nestao. Zatim je počeo dijeliti po dirhem i dva dirhema, govoreći: "Allahu dragi, ovo je na ime toga i toga, pa ako on dođe, onda ću imati (sevapa), a bit ću dužan (platiti odštetu)." Potom je rekao: "Ovako postupajte s izgubljenim stvarima!"
I Ibn-Abbas rekao je slično tome.
Zuhri o zatočeniku čije je mjesto (boravka) poznato kaže: "Njegova se žena neće udavati, niti će imetak dijeliti; a kada nestane vijesti o njemu, onda će se s njom postupiti kao sa suprugom i imetkom nestaloga."

وَقَالَ ابْنُ الْمُسَيَّبِ إِذَا فُقِدَ فِي الصَّفِّ عِنْدَ الْقِتَالِ تَرَبَّصُ امْرَأَتُهُ سَنَةً وَاشْتَرَى ابْنُ مَسْعُودٍ جَارِيَةً وَالْتَمَسَ صَاحِبَهَا سَنَةً فَلَمْ يَجِدْهُ وَفُقِدَ فَأَخَذَ يُعْطِي الدِّرْهَمَ وَالدِّرْهَمَيْنِ وَقَالَ اللَّهُمَّ عَنْ فُلاَنٍ فَإِنْ أَتَى فُلاَنٌ فَلِي وَعَلَيَّ وَقَالَ هَكَذَا فَافْعَلُوا بِاللُّقَطَةِ وَقَالَ ابْنُ عَبَّاسٍ نَحْوَهُ وَقَالَ الزُّهْرِيُّ فِي الأَسِيرِ يُعْلَمُ مَكَانُهُ لاَ تَتَزَوَّجُ امْرَأَتُهُ وَلاَ يُقْسَمُ مَالُهُ فَإِذَا انْقَطَعَ خَبَرُهُ فَسُنَّتُهُ سُنَّةُ الْمَفْقُودِ.

5292. PRIČAO NAM JE Ali b. Abdullah, a njemu Sufjan, prenoseći od Jahjaa b. Seida, a on od Jezida, štićenika Munbeisovog, (da je kazivao):
"Upitali su Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, o izgubljenoj stoci, pa je on rekao: 'Uzmi je, jer je ona tvoja, ili tvoga brata, ili vukova.' Poslije toga upitali su ga o izgubljenim devama, pa se on naljutio do te mjere da su mu se očne jagodice zacrvenjele i rekao: 'Šta ti imaš s njom (devom)?

٥٢٩٢. حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ عَبْدِ اللهِ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ عَنْ يَحْيَى بْنِ سَعِيدٍ عَنْ يَزِيدَ مَوْلَى الْمُنْبَعِثِ أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ سُئِلَ عَنْ ضَالَّةِ الْغَنَمِ فَقَالَ خُذْهَا فَإِنَّمَا هِيَ لَكَ أَوْ لأَخِيكَ أَوْ لِلذِّئْبِ وَسُئِلَ عَنْ ضَالَّةِ الإِبِلِ فَغَضِبَ وَاحْمَرَّتْ وَجْنَتَاهُ وَقَالَ مَا لَكَ وَلَهَا مَعَهَا الْحِذَاءُ وَالسِّقَاءُ تَشْرَبُ الْمَاءَ وَتَأْكُلُ الشَّجَرَ

Ona sa sobom ima kopita i mješinu s vodom: pije vodu i jede drveće dok je ne sretne njen vlasnik.' Potom su ga upitali i o onom što je izgubljeno, pa je rekao: 'Pogledaj u kanap kojim je svezana i kesu u kojoj se nalazi i obznanjuj (da si je našao) godinu dana. Ako dođe onaj koji je prepozna (predaj mu je), a ako ne, onda je pomiješaj sa onim što je tvoje.'"[1]

Sufjan veli: "Sreo sam Rebi'u b. Ebu-Abdur-Rahmana, ali od njega nisam zapamtio ništa drugo osim ovog (hadisa). Upitao sam ga: 'Šta misliš da li je hadis Jezida štićenika Munbeisovog o onom što je izgubljeno prenesen od Jezida b. Halida?', pa mi je odgovorio: 'Da.'"

Jahja veli: "Rebi'a prenosi od Jezida, štićenika Munbeisovog, a on od Jezida b. Halida."

Sufjan veli: "Pa sam sreo Rebi'u i rekao mu..."

حَتَّى يَلْقَاهَا رَبُّهَا وَسُئِلَ عَنِ اللُّقَطَةِ فَقَالَ اعْرِفْ وِكَاءَهَا وَعِفَاصَهَا وَعَرِّفْهَا سَنَةً فَإِنْ جَاءَ مَنْ يَعْرِفُهَا وَإِلاَّ فَاخْلِطْهَا بِمَالِكَ قَالَ سُفْيَانُ فَلَقِيتُ رَبِيعَةَ ابْنَ أَبِي عَبْدِالرَّحْمَنِ قَالَ سُفْيَانُ وَلَمْ أَحْفَظْ عَنْهُ شَيْئًا غَيْرَ هَذَا فَقُلْتُ أَرَأَيْتَ حَدِيثَ يَزِيدَ مَوْلَى الْمُنْبَعِثِ فِي أَمْرِ الضَّالَّةِ هُوَ عَنْ زَيْدِ بْنِ خَالِدٍ قَالَ نَعَمْ قَالَ يَحْيَى وَيَقُولُ رَبِيعَةُ عَنْ يَزِيدَ مَوْلَى الْمُنْبَعِثِ عَنْ زَيْدِ بْنِ خَالِدٍ قَالَ سُفْيَانُ فَلَقِيتُ رَبِيعَةَ فَقُلْتُ لَهُ .

O "ZIHARU"[2]

بَاب الظِّهَارِ

i riječima Uzvišenog: "Allah je čuo riječi one koja se s tobom o mužu svome raspravljala..." – sve do riječi Njegovih: "... a onaj koji ne može dužan je šezdeset siromaha nahraniti..."[3]

REKAO MI JE Isma'il: "Pričao mi je Malik da je pitao Ibn-Šihaba o *ziharu* od strane roba, pa mu je on rekao da je on sličan *ziharu* slobodna čovjeka." Malik veli: "Post roba je dva mjeseca."

Hasan b. Hurr veli: "*Zihar* slobodna čovjeka i *zihar* roba prema slobodnoj ženi ili robinji jesu isti."

Ikrima veli: "Ako (čovjek) učini *zihar* prema svojoj robinji, to se ne uzima u obzir; *zihar* je samo

وَقَوْلِ اللهِ تَعَالَى (قَدْ سَمِعَ اللهُ قَوْلَ الَّتِي تُجَادِلُكَ فِي زَوْجِهَا) إِلَى قَوْلِهِ (فَمَنْ لَمْ يَسْتَطِعْ فَإِطْعَامُ سِتِّينَ مِسْكِينًا) .

وَقَالَ لِي إِسْمَاعِيلُ حَدَّثَنِي مَالِكٌ أَنَّهُ سَأَلَ ابْنَ شِهَابٍ عَنْ ظِهَارِ الْعَبْدِ فَقَالَ نَحْوَ ظِهَارِ الْحُرِّ قَالَ مَالِكٌ وَصِيَامُ الْعَبْدِ شَهْرَانِ وَقَالَ الْحَسَنُ بْنُ الْحُرِّ ظِهَارُ الْحُرِّ وَالْعَبْدِ مِنَ الْحُرَّةِ وَالأَمَةِ سَوَاءٌ وَقَالَ عِكْرِمَةُ إِنْ ظَاهَرَ مِنْ أَمَتِهِ فَلَيْسَ بِشَيْءٍ إِنَّمَا

1 Zahirije ovaj hadis shvataju na način da ono što je izgubljeno prelazi u vlasništvo onoga koji ga je pronašao. Većina učenjaka, međutim, stoji na stanovištu da to treba pridružiti svome imetku ako nakon godinu dana po to ne dođe vlasnik, ali ako se pojavi bilo kada, onaj koji je našao izgubljeno dužan vratiti to. (*Umdetul-kari*, 20/280)

2 *Zihar* je kada čovjek rekne svojoj ženi: "Ti si mi kao majčina leđa (*zahr*)!" Takav je postupak zabranjen (haram). Ko to kaže, a onda se odluči povratiti svojoj ženi, dužan se iskupiti keffaretom. Majka je u ovom smislu isto što i sve druge žene koje su čovjeku zabranjene (npr. kćerka i sestra). A iskupljenje se sastoji u tome da se oslobodi rob, ili, ako se to nije u stanju, da se posti dva mjeseca uzastopno, ili, ako se ni to ne može, da se nahrani šezdeset siromaha, kao što je navedeno u Kur'anu (*El-Mudžadela*, 2-4)

3 El-Mudžadela, 1-4.

prema slobodnim ženama. U arapskom jeziku *li ma kalu* (za ono što kažu) znači: u onom što su rekli, i : u nečemu što su rekli, a to je preče, jer Allah nije naredio loše niti lažne riječi."[1]

الظِّهَارُ مِنَ النِّسَاءِ وَفِي الْعَرَبِيَّةِ لِمَا قَالُوا أَيْ فِيمَا قَالُوا وَفِي بَعْضِ مَا قَالُوا وَهَذَا أَوْلَى لأَنَّ اللهَ لَمْ يَدُلَّ عَلَى الْمُنْكَرِ وَقَوْلِ الزُّورِ .

O RAZVODU BRAKA I DRUGIM POSLOVIMA IŠARETOM[2]

باب الإِشَارَةِ فِي الطَّلاقِ وَالأُمُورِ

KAŽE Ibn-Omer: "Poslanik je, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: 'Uzvišeni Allah ne kažnjava zbog suze iz oka, nego zbog ovoga!', pokazavši na svoj jezik."
Ka'b b. Malik kaže: "Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, išaretom mi je rekao da uzmem polovicu (iznosa duga koji mi je bio dužan Abdullah b. Ebu-Hadred)."
Esma veli: "Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, klanjao je za vrijeme pomračenja Sunca, te sam upitala Aišu: 'Šta je ovo s ljudima?' Ona mi glavom pokaza prema Suncu.
'Znak?', upitah je, a ona mi, još na namazu, svojom glavom potvrdno odgovori."
Enes veli: "Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rukom je pokazao Ebu-Bekru da prođe naprijed."
Ibn-Abbas veli: "Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rukom je pokazao da nema smetnje."
Ebu-Katada kaže: "Poslanik je, sallallahu alejhi ve sellem, o lovu muhrima upitao: 'Je li mu neko od vas naredio da je ulovi, ili mu išaretom pomogao?' 'Ne', odgovoriše oni. 'Onda jedite!', reče on."

وَقَالَ ابْنُ عُمَرَ قَالَ النَّبِيُّ ﷺ لاَ يُعَذِّبُ اللهُ بِدَمْعِ الْعَيْنِ وَلَكِنْ يُعَذِّبُ بِهَذَا فَأَشَارَ إِلَى لِسَانِهِ وَقَالَ كَعْبُ بْنُ مَالِكٍ أَشَارَ النَّبِيُّ ﷺ إِلَيَّ أَيْ خُذِ النِّصْفَ وَقَالَتْ أَسْمَاءُ صَلَّى النَّبِيُّ ﷺ فِي الْكُسُوفِ فَقُلْتُ لِعَائِشَةَ مَا شَأْنُ النَّاسِ وَهِيَ تُصَلِّي فَأَوْمَأَتْ بِرَأْسِهَا إِلَى الشَّمْسِ فَقُلْتُ آيَةٌ فَأَوْمَأَتْ بِرَأْسِهَا أَنْ نَعَمْ وَقَالَ أَنَسٌ أَوْمَأَ النَّبِيُّ ﷺ بِيَدِهِ إِلَى أَبِي بَكْرٍ أَنْ يَتَقَدَّمَ وَقَالَ ابْنُ عَبَّاسٍ أَوْمَأَ النَّبِيُّ ﷺ بِيَدِهِ لاَ حَرَجَ وَقَالَ أَبُو قَتَادَةَ قَالَ النَّبِيُّ ﷺ فِي الصَّيْدِ لِلْمُحْرِمِ آحَدٌ مِنْكُمْ أَمَرَهُ أَنْ يَحْمِلَ عَلَيْهَا أَوْ أَشَارَ إِلَيْهَا قَالُوا لاَ قَالَ فَكُلُوا .

---

1 Jedni kažu da se pod riječju *je'udun* misli na ponovno izgovaranje zihara što je neispravan stav. Imam Buhari želi ovim odgovoriti onima koji smatraju da je uslov vraćanja da bude riječima, tj. ponovnim izgovaranjem *zihara*, što je odbačeno iako se to može pomisliti iz ajeta na prvi pogled, a što zastupaju Zahirije. Kako se može reći da se ovdje misli na to da kada čovjek ponovi ružne i neutemeljene riječi mora da učini keffaret pa će mu žena biti dozvoljena, kada Uzvišeni Allah zabranjuje ružne i loše riječi, a i *zihar* je u to svrstao?!

2 Ukoliko je išaret razumljiv, po njemu će se postupiti. Najbolji dokaz za to je Poslanikov, sallallahu alejhi ve sellem, postupak s robinjom koju je upitao: "Gdje je Allah?", pa je ona svojom rukom pokazala prema nebu. Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, tada reče: "Oslobodi je, jer je ona vjernica!" Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, u ovom je slučaju, dakle, prihvatio njen islam išaretom. Zaključio je da je ona vjernica, isto kao što bi zaključio da je to ona svojim riječima iskazala.
Imam Malik veli: "Ako nijem čovjek išaretom pokaže na razvod braka, on postaje obavezujući." (*Umdetul-kari*, 20/284-285)

5293. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Muhammed, njemu Ebu-Amir Abdul-Melik b. Amr, a ovom Ibrahim, prenoseći od Halida, on od Ikrime, a ovaj od Ibn-Abbasa da je kazivao:
"Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, tavafio je na svojoj devi. Kada bi god došao do rukna (kuta Ka'be na kojem se nalazi Hadžerul-esved), pokazao bi (rukom) prema njemu i izgovorio tekbir."
Zejneba veli: "Od brane Je'džudža i Me'džudža danas je otvoreno ovoliko"(I kružno spoji palac i onaj koji ga slijedi) sastavivši broj devedeset."[3]

٥٢٩٣. حَدَّثَنَا عَبْدُاللهِ بْنُ مُحَمَّدٍ حَدَّثَنَا أَبُو عَامِرٍ عَبْدُالْمَلِكِ بْنُ عَمْرٍو حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ عَنْ خَالِدٍ عَنْ عِكْرِمَةَ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ قَالَ طَافَ رَسُولُ اللهِ ﷺ عَلَى بَعِيرِهِ وَكَانَ كُلَّمَا أَتَى عَلَى الرُّكْنِ أَشَارَ إِلَيْهِ وَكَبَّرَ وَقَالَتْ زَيْنَبُ قَالَ النَّبِيُّ ﷺ فُتِحَ مِنْ رَدْمِ يَأْجُوجَ وَمَأْجُوجَ مِثْلُ هَذِهِ وَعَقَدَ تِسْعِينَ .

5294. PRIČAO NAM JE Musedded, njemu Bišr b. Mufeddal, a ovom Selema b. Alkama, prenoseći od Muhammeda b. Sirina, a on od Ebu-Hurejre da je kazivao:
"Ebul-Kasim, sallallahu alejhi ve sellem, je rekao: 'Petkom ima jedan trenutak; koji god se musliman u tom trenutku nađe na namazu i zamoli Uzvišenog Allaha za bilo kakvo dobro, Allah će mu ga dati.' On pokaza rukom i vrh jagodica svoga prsta stavi na sredinu srednjeg i malog prsta.[4]
'Hoće da kaže koliko je taj trenutak kratak', rekosmo mi."

٥٢٩٤. حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ حَدَّثَنَا بِشْرُ بْنُ الْمُفَضَّلِ حَدَّثَنَا سَلَمَةُ بْنُ عَلْقَمَةَ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ سِيرِينَ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ قَالَ قَالَ أَبُو الْقَاسِمِ ﷺ فِي الْجُمُعَةِ سَاعَةٌ لاَ يُوَافِقُهَا عَبْدٌ مُسْلِمٌ قَائِمٌ يُصَلِّي فَسَأَلَ اللهَ خَيْرًا إِلاَّ أَعْطَاهُ وَقَالَ بِيَدِهِ وَوَضَعَ أُنْمُلَتَهُ عَلَى بَطْنِ الْوُسْطَى وَالْخِنْصِرِ قُلْنَا يُزَهِّدُهَا .

5295. KAŽE Uvejsi da mu je pričao Ibrahim b. Sa'd, prenoseći od Šu'be b. Hadždžadža, on od Hišama b. Zejda, a ovaj od Enesa b. Malika da je kazivao:
"Jedan je židov za vrijeme Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, napao jednu djevojčicu; skinuo je (srebreni) nakit s nje i glavu joj (kamenom) smrskao. Njeni su je doveli Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, a bila je već na samrti i izgubila

٥٢٩٥. وَقَالَ الْأُوَيْسِيُّ حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ سَعْدٍ عَنْ شُعْبَةَ بْنِ الْحَجَّاجِ عَنْ هِشَامِ بْنِ زَيْدٍ عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ قَالَ عَدَا يَهُودِيٌّ فِي عَهْدِ رَسُولِ اللهِ ﷺ عَلَى جَارِيَةٍ فَأَخَذَ أَوْضَاحًا كَانَتْ عَلَيْهَا وَرَضَخَ رَأْسَهَا فَأَتَى بِهَا أَهْلُهَا رَسُولَ اللهِ ﷺ وَهِيَ فِي آخِرِ رَمَقٍ وَقَدْ أُصْمِتَتْ فَقَالَ لَهَا

---

3 Napravila je halku od kažiprsta i prsta pored njega.

4 Na temelju ovog Poslanikova, sallallahu alejhi ve sellem, postupka učenjaci zaključuju da je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, time ukazao kako se taj trenutak nalazi u sredini dana, ili na njegovom kraju. O tome je bilo riječi u poglavlju *O džumi*. (*Fethul-bari*, 9/347)

moć govora. Poslanik je, sallallahu alejhi ve sellem, upita: 'Ko te je napao? Je li taj?', spomenuvši drugog čovjeka (a ne onog koji je to bio učinio). Ona je pokretom svoje glave negativno odgovorila. Zatim je on spomenuo drugog čovjeka, ali ne onog koji ju je napao, pa je ona ponovo pokretom glave kazala da nije. Zatim je rekao: 'Je li taj?', spomenuvši onoga koji ju je napao, pa je ona potvrdno klimnula glavom. Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, tada je naredio da mu glavu smrskaju između dva kamena, što je i učinjeno."

رَسُولُ اللهِ ﷺ مَنْ قَتَلَكِ فُلاَنٌ لِغَيْرِ الَّذِي قَتَلَهَا فَأَشَارَتْ بِرَأْسِهَا أَنْ لاَ قَالَ فَقَالَ لِرَجُلٍ آخَرَ غَيْرِ الَّذِي قَتَلَهَا فَأَشَارَتْ أَنْ لاَ فَقَالَ فَفُلاَنٌ لِقَاتِلِهَا فَأَشَارَتْ أَنْ نَعَمْ فَأَمَرَ بِهِ رَسُولُ اللهِ ﷺ فَرُضِخَ رَأْسُهُ بَيْنَ حَجَرَيْنِ .

5296. PRIČAO NAM JE Kabisa, njemu Sufjan, prenoseći od Abdullaha b. Dinara, a on od Ibn-Omera, radijallahu anhuma, da je rekao:
"Čuo sam Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, kad je rekao: 'Neredi (smutnje) dolaze odovuda!', pokazavši na istok."[1]

٥٢٩٦. حَدَّثَنَا قَبِيصَةُ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ عَنْ عَبْدِاللهِ بْنِ دِينَارٍ عَنِ ابْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا قَالَ سَمِعْتُ النَّبِيَّ ﷺ يَقُولُ الْفِتْنَةُ مِنْ هَا هُنَا وَأَشَارَ إِلَى الْمَشْرِقِ .

5297. PRIČAO NAM JE Ali b. Abdullah, a njemu Džerir b. Abdul-Hamid, prenoseći od Ebu-Ishaka Šejbanija, a on od Abdullaha b. Ebu-Evfaa da je kazivao:
"Bili smo na putavanju s Poslanikom, sallallahu alejhi ve sellem, pa je on, kada je zašlo sunce, jednom čovjeku rekao: 'Siđi i zamiješaj mi ono jelo!'
'Allahov Poslaniče', reče mu ovaj, 'da si sačekao noć!'
'Siđi', reče mu on opet, 'i zamiješaj mi ono jelo!'
'Allahov Poslaniče', ponovo reče ovaj, 'da si sačekao noć, jer još je dan!'
'Siđi i zamiješaj mi ono jelo!', ponovi mu on.
Na treći poziv čovjek siđe i zamiješa mu jelo.
Poslanik se, sallallahu alejhi ve sellem, napio (te supe), a zatim svojom rukom pokazao prema istoku i rekao: 'Kada vidite da se noć pojavila s ove strane, znajte da je vrijeme da postač iftari.'"

٥٢٩٧. حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ عَبْدِاللهِ حَدَّثَنَا جَرِيرُ ابْنُ عَبْدِالْحَمِيدِ عَنْ أَبِي إِسْحَاقَ الشَّيْبَانِيِّ عَنْ عَبْدِاللهِ بْنِ أَبِي أَوْفَى قَالَ كُنَّا فِي سَفَرٍ مَعَ رَسُولِ اللهِ ﷺ فَلَمَّا غَرَبَتِ الشَّمْسُ قَالَ لِرَجُلٍ انْزِلْ فَاجْدَحْ لِي قَالَ يَا رَسُولَ اللهِ لَوْ أَمْسَيْتَ ثُمَّ قَالَ انْزِلْ فَاجْدَحْ قَالَ يَا رَسُولَ اللهِ لَوْ أَمْسَيْتَ إِنَّ عَلَيْكَ نَهَارًا ثُمَّ قَالَ انْزِلْ فَاجْدَحْ فَنَزَلَ فَجَدَحَ لَهُ فِي الثَّالِثَةِ فَشَرِبَ رَسُولُ اللهِ ﷺ ثُمَّ أَوْمَأَ بِيَدِهِ إِلَى الْمَشْرِقِ فَقَالَ إِذَا رَأَيْتُمُ اللَّيْلَ قَدْ أَقْبَلَ مِنْ هَا هُنَا فَقَدْ أَفْطَرَ الصَّائِمُ .

1 Komentar ovoga naveden je kod hadisa broj 7092. Ovaj hadis se inače ponavlja i pod brojevima 1037, 3104, 3279, 3511, 7093 i 7094.

5298. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Meslema, a njemu Jezid b. Zurej‘, prenoseći od Sulejmana Tejmija, on od Ebu-Usmana, a ovaj od Abdullaha b. Mes‘uda, radijallahu anhuma, da je rekao:
“Poslanik je, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: ‘Nemojte da bilo koga od vas spriječi od njegovog sehura poziv Bilalov - ili je rekao - Bilalov ezan, jer on poziva - ili je rekao - uči ezan da bi obavijestio one koji noćni namaz klanjaju da se malo odmore prije sabaha, a ne da oglasi nastupanje sabaha ili zore.’”
Jezid (prenosilac hadisa) pružio je ruke jednu preko druge, a zatim ih rastavio.[2]

٥٢٩٨. حَدَّثَنَا عَبْدُاللهِ بْنُ مَسْلَمَةَ حَدَّثَنَا يَزِيدُ بْنُ زُرَيْعٍ عَنْ سُلَيْمَانَ التَّيْمِيِّ عَنْ أَبِي عُثْمَانَ عَنْ عَبْدِاللهِ بْنِ مَسْعُودٍ رَضِي الله عنه قَالَ قَالَ النَّبِيُّ ﷺ لاَ يَمْنَعَنَّ أَحَدًا مِنْكُمْ نِدَاءُ بِلاَلٍ أَوْ قَالَ أَذَانُهُ مِنْ سَحُورِهِ فَإِنَّمَا يُنَادِي أَوْ قَالَ يُؤَذِّنُ لِيَرْجِعَ قَائِمَكُمْ وَلَيْسَ أَنْ يَقُولَ كَأَنَّهُ يَعْنِي الصُّبْحَ أَوِ الْفَجْرَ وَأَظْهَرَ يَزِيدُ يَدَيْهِ ثُمَّ مَدَّ إِحْدَاهُمَا مِنَ الأُخْرَى .

5299. Lejs kaže da MU JE PRIČAO Dža‘fer b. Rebi‘a, prenoseći od Abdur-Rahmana b. Hurmuza, a on od Ebu-Hurejre (da je kazivao).
“Poslanik je, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: ‘Škrtac i onaj koji udjeljuje slični su dvojici ljudi na kojima su dva gvozdena pancira od grudi do grla. Onaj koji udjeljuje neće ništa udijeliti, a da mu se ogrtač neće produžiti i proširiti na njemu toliko da će mu konačno pokriti i jagodice (na prstima ruku) i brisati mu trag stopa (po zemlji). A što se tiče škrte osobe, ona neće podijeliti ništa, a da joj se svaka karika ogrtača neće prilijepiti na svoje mjesto na tijelu, pa će nastojati da ga proširi, ali se ono neće proširiti.’ Pokazao je svojim prstom prema grlu.”[3]

٥٢٩٩. وَقَالَ اللَّيْثُ حَدَّثَنِي جَعْفَرُ بْنُ رَبِيعَةَ عَنْ عَبْدِالرَّحْمَنِ بْنِ هُرْمُزَ سَمِعْتُ أَبَا هُرَيْرَةَ قَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ مَثَلُ الْبَخِيلِ وَالْمُنْفِقِ كَمَثَلِ رَجُلَيْنِ عَلَيْهِمَا جُبَّتَانِ مِنْ حَدِيدٍ مِنْ لَدُنْ ثَدْيَيْهِمَا إِلَى تَرَاقِيهِمَا فَأَمَّا الْمُنْفِقُ فَلاَ يُنْفِقُ شَيْئًا إِلاَّ مَادَّتْ عَلَى جِلْدِهِ حَتَّى تُجِنَّ بَنَانَهُ وَتَعْفُوَ أَثَرَهُ وَأَمَّا الْبَخِيلُ فَلاَ يُرِيدُ يُنْفِقُ إِلاَّ لَزِمَتْ كُلُّ حَلْقَةٍ مَوْضِعَهَا فَهُوَ يُوسِعُهَا فَلاَ تَتَّسِعُ وَيُشِيرُ بِإِصْبَعِهِ إِلَى حَلْقِهِ .

2 Ovim činom prenosilac je htio objasniti razliku između lažne zore i stvarne. (*Umdetul-kari*, 20/289) Muslimov rivajet pojašnjava što znači spomenuti išaret, a to je “nije uspravna zora već široka,” tj. kada se pojavi svjetlost širinom horizonta. (*Fethul-bari*, 9/347)

3 Komentar ovog hadisa naveden je u drugoj knjizi Buharijevog *Sahiha*, str. 451-452.

O ZAKLINJANJU ZAZIVANJEM PROKLETSTVA (LI'AN)[1]

بَابُ اللِّعَانِ

i riječima Uzvišenog: "A oni koji okrive svoje žene, a ne budu imali drugih svjedoka, nego su samo oni svjedoci, potvrdit će svoje svjedočenje zakletvom Allahom, i to četiri puta, da zaista govore istinu, a peti put da ga pogodi Allahovo prokletstvo ako laže. A ona će kazne pošteđena biti ako se četiri puta Allahom zakune da on doista laže, a peti put da je stigne Allahova srdžba ako on govori istinu."[2]
Ako nijem čovjek optuži svoju suprugu pismeno, išaretom (pokazivanjem) ili razumljivim znakom, to se uzima u obzir isto kao da je i izgovorio, jer je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, uvažio išaret u faraidima (podjeli imetka). To je mišljenje pojedinih stanovnika iz Hidžaza i nekih učenjaka. Uzvišeni Allah kaže: "A ona im na njega pokaza. 'Kako da govorimo djetetu u bešici?', rekoše."[3] Dahhak, tumačeći riječi Uzvišenog: "... osim znakovima",[4] veli (da to znači) "išaretima". Neki (učenjaci), međutim, kažu da se ni kazna (had) ni proklinjanje (li'an) neće izvršiti na osnovu išareta, ali tvrde da je razvod braka pismeno ili išaretom ili pokretom džaiz (dozvoljen). Između razvoda braka i potvore (u ovom smislu) nema razlike. A ako neko kaže da se potvora može izvršiti samo riječima, reći će mu se da, isto tako, ni razvod braka nije dopušten (drukčije) nego (samo) riječima. Tako bi bili ništavni i razvod braka i potvora, a isti

وَقَوْلِ اللهِ تَعَالَى (وَالَّذِينَ يَرْمُونَ أَزْوَاجَهُمْ وَلَمْ يَكُنْ لَهُمْ شُهَدَاءُ إِلاَّ أَنْفُسُهُمْ) إِلَى قَوْلِهِ (إِنْ كَانَ مِنَ الصَّادِقِينَ) فَإِذَا قَذَفَ الأَخْرَسُ امْرَأَتَهُ بِكِتَابَةٍ أَوْ إِشَارَةٍ أَوْ بِإِيمَاءٍ مَعْرُوفٍ فَهُوَ كَالْمُتَكَلِّمِ لأَنَّ النَّبِيَّ ﷺ قَدْ أَجَازَ الإِشَارَةَ فِي الْفَرَائِضِ وَهُوَ قَوْلُ بَعْضِ أَهْلِ الْحِجَازِ وَأَهْلِ الْعِلْمِ وَقَالَ اللهُ تَعَالَى (فَأَشَارَتْ إِلَيْهِ قَالُوا كَيْفَ نُكَلِّمُ مَنْ كَانَ فِي الْمَهْدِ صَبِيًّا) وَقَالَ الضَّحَّاكُ (إِلاَّ رَمْزًا) إِلاَّ إِشَارَةً وَقَالَ بَعْضُ النَّاسِ لاَ حَدَّ وَلاَ لِعَانَ ثُمَّ زَعَمَ أَنَّ الطَّلاَقَ بِكِتَابٍ أَوْ إِشَارَةٍ أَوْ إِيمَاءٍ جَائِزٌ وَلَيْسَ بَيْنَ الطَّلاَقِ وَالْقَذْفِ فَرْقٌ فَإِنْ قَالَ الْقَذْفُ لاَ يَكُونُ إِلاَّ بِكَلاَمٍ قِيلَ لَهُ كَذَلِكَ الطَّلاَقُ لاَ يَجُوزُ إِلاَّ بِكَلاَمٍ وَإِلاَّ بَطَلَ الطَّلاَقُ وَالْقَذْفُ وَكَذَلِكَ الْعِتْقُ وَكَذَلِكَ الأَصَمُّ يُلاَعِنُ وَقَالَ الشَّعْبِيُّ وَقَتَادَةُ إِذَا قَالَ أَنْتِ طَالِقٌ فَأَشَارَ بِأَصَابِعِهِ تَبِينُ مِنْهُ بِإِشَارَتِهِ وَقَالَ إِبْرَاهِيمُ الأَخْرَسُ إِذَا كَتَبَ الطَّلاَقَ بِيَدِهِ لَزِمَهُ وَقَالَ حَمَّادٌ الأَخْرَسُ وَالأَصَمُّ إِنْ قَالَ بِرَأْسِهِ جَازَ .

---

1 *Li'an* je kada čovjek optuži svoju ženu za blud, a nema dokaza za to, pa podnese tužbu šerijatskom sudu. On će se zakleti četiri puta govoreći: "Zaklinjem se Allahom da sam je vidio kako blud čini, a ja istinu govorim!", a peti će put reći: "Neka je Allahovo prokletstvo na mene ako lažem!" Nakon toga oni se zauvijek razdvajaju, a nad njom se izvršava kazna za preljubu. Međutim, žena će biti oslobođena kazne ako se četiri puta zakune Allahom da je njen muž slagao, a peti put kaže: "Neka je Allahova srdžba na mene ako je on istinu rekao!" I poslije njenih zakletvi oni se zauvijek razdvajaju, ali se nad njom ne izvršava kazna.

2 En-Nur, 6-9.

3 Merjem, 29.

4 Ali-Imran, 41.

je slučaj i s oslobađanjem roba. Zato i gluhonijem može učestvovati u proklinjanju. Ša'bi i Katada kažu: "Ako (muž ženi) kaže: 'Ti si puštena!', i pokaže to prstima, ona biva rastavljena njegovim išaretom. Ibrahim veli: "Ako nijem čovjek napiše izjavu o razvodu braka, to je obavezujuće za njega." Hammad veli: "Ako nijem i gluh pokažu glavom (na razvod braka), to je mjerodavno."

٥٣٠٠. حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ حَدَّثَنَا لَيْثٌ عَنْ يَحْيَى ابْنِ سَعِيدٍ الأَنْصَارِيِّ أَنَّهُ سَمِعَ أَنَسَ بْنَ مَالِكٍ يَقُولُ قَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ أَلاَ أُخْبِرُكُمْ بِخَيْرِ دُورِ الأَنْصَارِ قَالُوا بَلَى يَا رَسُولَ اللهِ قَالَ بَنُو النَّجَّارِ ثُمَّ الَّذِينَ يَلُونَهُمْ بَنُو عَبْدِ الأَشْهَلِ ثُمَّ الَّذِينَ يَلُونَهُمْ بَنُو الْحَارِثِ بْنِ الْخَزْرَجِ ثُمَّ الَّذِينَ يَلُونَهُمْ بَنُو سَاعِدَةَ ثُمَّ قَالَ بِيَدِهِ فَقَبَضَ أَصَابِعَهُ ثُمَّ بَسَطَهُنَّ كَالرَّامِي بِيَدِهِ ثُمَّ قَالَ وَفِي كُلِّ دُورِ الأَنْصَارِ خَيْرٌ .

5300. PRIČAO NAM JE Kutejba, a njemu Lejs, prenoseći od Jahjaa b. Seida Ensarija da je čuo Enesa b. Malika kad je rekao:
"Poslanik je, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: 'Hoćete li da vas obavijestim o najboljim kućama ensarija?'
'Svakako, Allahov Poslaniče!', odgovoriše.
'To su kuće Benu-Nedždžara, a zatim oni koji ih slijede Benu-Abdul-Ešhel, zatim oni koji ih slijede Benu-Haris b. Hazredž, a onda oni koji ih slijede Benu-Saida', zatim je pokazao rukom, zatvorivši šaku svojim prstima. Potom je ispružio prste kao onaj koji nešto hoće baciti rukom, pa rekao: 'A u svim je kućama ensarija dobro.'"

٥٣٠١. حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ عَبْدِ اللهِ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ قَالَ أَبُو حَازِمٍ سَمِعْتُهُ مِنْ سَهْلِ بْنِ سَعْدٍ السَّاعِدِيِّ صَاحِبِ رَسُولِ اللهِ ﷺ يَقُولُ قَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ بُعِثْتُ أَنَا وَالسَّاعَةَ كَهَذِهِ مِنْ هَذِهِ أَوْ كَهَاتَيْنِ وَقَرَنَ بَيْنَ السَّبَّابَةِ وَالْوُسْطَى .

5301. PRIČAO NAM JE Ali b. Abdullah, njemu Sufjan, a Ebu-Hazim kaže da je čuo Sehla b. Sa'da Saidija, ashaba Poslanikovog, sallallahu alejhi ve sellem, kad je rekao:
"Poslanik je, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: 'Ja sam poslan, a između mene i Sudnjeg dana je koliko od ovog do ovoga – ili je rekao – kao ova dva!', usporedivši kažiprst sa srednjakom."

5302. PRIČAO NAM JE Adem, njemu Šu‘ba, a ovom Džebela b. Suhajm, koji kaže da je čuo Omera kad je rekao:
“Poslanik je, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: ‘Mjesec je ovoliko i ovoliko i ovoliko!’, tj. trideset dana. Potom je dodao: ‘I ovoliko i ovoliko i ovoliko!’, pokazujući na dvadeset i devet. Jednom je rekao trideset, a drugi put dvadest i devet.”

٥٣٠٢. حَدَّثَنَا آدَمُ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ حَدَّثَنَا جَبَلَةُ بْنُ سُحَيْمٍ سَمِعْتُ ابْنَ عُمَرَ يَقُولُ قَالَ النَّبِيُّ ﷺ الشَّهْرُ هَكَذَا وَهَكَذَا وَهَكَذَا يَعْنِي ثَلاَثِينَ ثُمَّ قَالَ وَهَكَذَا وَهَكَذَا وَهَكَذَا يَعْنِي تِسْعًا وَعِشْرِينَ يَقُولُ مَرَّةً ثَلاَثِينَ وَمَرَّةً تِسْعًا وَعِشْرِينَ .

5303. PRIČAO MI JE Muhammed b. Musenna, a njemu Jahja b. Seid, prenoseći od Isma‘ila, on od Kajsa, a ovaj od Ebu-Mes‘uda da je rekao:
“Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rukom je pokazao prema Jemenu (i rekao): ‘Iman je otuda! (dva puta). A zaista su surovost i nemilosrdnost kod ljudi jakog glasa iz mjesta iz kojeg izlaze,[1] dva šejtanska roga! Rebi‘a i Mudar’”

٥٣٠٣. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ الْمُثَنَّى حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ سَعِيدٍ عَنْ إِسْمَاعِيلَ عَنْ قَيْسٍ عَنْ أَبِي مَسْعُودٍ قَالَ وَأَشَارَ النَّبِيُّ ﷺ بِيَدِهِ نَحْوَ الْيَمَنِ الإِيمَانُ هَا هُنَا مَرَّتَيْنِ أَلاَ وَإِنَّ الْقَسْوَةَ وَغِلَظَ الْقُلُوبِ فِي الْفَدَّادِينَ حَيْثُ يَطْلُعُ قَرْنَا الشَّيْطَانِ رَبِيعَةَ وَمُضَرَ .

5304. PRIČAO NAM JE Amr b. Zurara, njemu Abdul-Aziz b. Ebu-Hazim, prenoseći od svoga oca, a on od Sehla da je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
“Ja i skrbnik jetima bit ćemo zajedno u Džennetu ovako!’ Ispružio je kažiprst i srednji prst i malo ih razmaknuo.”

٥٣٠٤. حَدَّثَنَا عَمْرُو بْنُ زُرَارَةَ أَخْبَرَنَا عَبْدُ الْعَزِيزِ بْنُ أَبِي حَازِمٍ عَنْ أَبِيهِ عَنْ سَهْلٍ قَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ وَأَنَا وَكَافِلُ الْيَتِيمِ فِي الْجَنَّةِ هَكَذَا وَأَشَارَ بِالسَّبَّابَةِ وَالْوُسْطَى وَفَرَّجَ بَيْنَهُمَا شَيْئًا .

O TOME AKO ČOVJEK UKAŽE NA TO DA DIJETE NIJE NJEGOVO

باب إِذَا عَرَّضَ بِنَفْيِ الْوَلَدِ

5305. PRIČAO NAM JE Jahja b. Kaze‘a, a njemu Malik, prenoseći od Ibn-Šihaba, on od Seida b. Musejjeba, a ovaj od Ebu-Hurejre (da je kazivao).
“Neki je čovjek došao Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, i rekao: ‘Allahov Poslaniče, meni se rodio crn sin!’
‘Imaš li ti deve?’, upita ga on.
‘Da’, odgovori ovaj.

٥٣٠٥. حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ قَزَعَةَ حَدَّثَنَا مَالِكٌ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ عَنْ سَعِيدِ بْنِ الْمُسَيَّبِ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ أَنَّ رَجُلاً أَتَى النَّبِيَّ ﷺ فَقَالَ يَا رَسُولَ اللهِ وُلِدَ لِي غُلاَمٌ أَسْوَدُ فَقَالَ هَلْ لَكَ مِنْ إِبِلٍ قَالَ نَعَمْ قَالَ مَا أَلْوَانُهَا قَالَ حُمْرٌ قَالَ هَلْ فِيهَا مِنْ أَوْرَقَ قَالَ نَعَمْ قَالَ فَأَنَّى ذَلِكَ قَالَ لَعَلَّهُ نَزَعَهُ عِرْقٌ قَالَ فَلَعَلَّ ابْنَكَ هَذَا نَزَعَهُ .

1 Rebi‘a i Mudar su dva poznata arapska plemena. (prim. prev.)

'A koje su boje?', upita ga Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem. 'Crvene', reče on.
'Ima li među njima crnkastih?', ponovo upita Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem.
'Ima', reče ovaj.
'A otkud to?', upita Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem.
'Valjda među njihovim precima ima onih koje su bile crne, pa su poprimile njihovu boju', objasni čovjek. Tada mu Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, reče: 'Možda je i tvoj sin zbog toga crn.'"[2]

باب إحلاف الملاعن

O TRAŽENJU ZAKLETVE OD ONOGA KOJI OPTUŽUJE SVOJU ŽENU ZA BLUD

٥٣٠٦. حَدَّثَنَا مُوسَى بْنُ إِسْمَاعِيلَ حَدَّثَنَا جُوَيْرِيَةُ عَنْ نَافِعٍ عَنْ عَبْدِاللهِ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ أَنَّ رَجُلاً مِنَ الأَنْصَارِ قَذَفَ امْرَأَتَهُ فَأَحْلَفَهُمَا النَّبِيُّ ﷺ ثُمَّ فَرَّقَ بَيْنَهُمَا.

5306. PRIČAO NAM JE Musa b. Isma'il, a njemu Džuvejrija, prenoseći od Nafi'a, a on od Abdullaha, radijallahu anhu, (da je kazivao):
"Jedan je ensarija optužio svoju ženu za blud, pa je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, tražio od njih da se zakunu i rastavio ih."

باب يبدأ الرجل بالتلاعن

MUŽ PRVI POČINJE SA ZAKLETVOM I PROKLINJANJEM

٥٣٠٧. حَدَّثَنِي مُحَمَّدُ بْنُ بَشَّارٍ حَدَّثَنَا ابْنُ أَبِي عَدِيٍّ عَنْ هِشَامِ بْنِ حَسَّانَ حَدَّثَنَا عِكْرِمَةُ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا أَنَّ هِلاَلَ بْنَ أُمَيَّةَ قَذَفَ امْرَأَتَهُ فَجَاءَ فَشَهِدَ وَالنَّبِيُّ ﷺ يَقُولُ إِنَّ اللهَ يَعْلَمُ أَنَّ أَحَدَكُمَا كَاذِبٌ فَهَلْ مِنْكُمَا تَائِبٌ ثُمَّ قَامَتْ فَشَهِدَتْ.

5307. PRIČAO MI JE Muhammed b. Beššar, a njemu Ibn-Ebu-Adijj, prenoseći od Hišama b. Hassana da mu je pričao Ikrima, prenoseći od Ibn-Abbasa, radijallahu anhuma, (da je kazivao):
"Hilal b. Umejja optužio je svoju ženu za blud, pa je došao i to posvjedočio. Tada im Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, reče: 'Zaista Allah zna da neko od vas laže. Ima li ko od vas da se kaje?' Zatim je i ona ustala i posvjedočila."[3]

---

2 Iz ovog se hadisa zaključuje da nije opravdano nijekati dijete zbog različite boje. To se može uzeti u obzir samo ako je čovjek optužio svoju ženu za blud s nekim čovjekom, a zatim ona rodila dijete čija boja odgovara boji tog čovjeka. (*Fethul-bari*, 9/353)

3 U pojedinim predanjima navodi se da bi Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, naređivao da im stave ruku na usta prilikom pete zakletve i govorio: "Ona je obavezujuća!"

O ZAKLINJANJU ZAZIVANJEM PROKLETSTVA (LI'AN) I ONIMA KOJI SU SE RAZVELI NAKON TOGA

باب اللّعان ومن طلّق بعد اللّعان

5308. PRIČAO NAM JE Isma'il, a njemu Malik, prenoseći od Ibn-Šihaba, a on od Sehla b. Sa'da Sa'idija (da je kazivao):
"Došao je Uvejmir Adžlani Asimu b. Adiju Ensariju i rekao mu: 'Asime, šta misliš o tome kad čovjek sa svojom suprugom zatekne drugog čovjeka: hoće li ga ubiti, pa da i vi njega ubijete, ili će postupiti drugačije? Upitaj o tome (Asime) Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem!' Kada je Asim upitao Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, o tome, on ga je ukorio, označavajući mrskim takva pitanja. Ukorio ga je do te mjere da je Asimu bilo teško zbog riječi koje je čuo od Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem.
Nakon što se Asim vratio svojoj porodici, došao mu je Uvejmir i upitao ga: 'Kaži mi šta ti je rekao Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem?'
'Nisi mi došao ni s kakvim dobrom! Poslanik se, sallallahu alejhi ve sellem, gnušao pitanja koje sam mu postavio', odgovori Asim.
'Tako mi Allaha, ja neću odustati sve dok ga lično o tome ne upitam!', reče Uvejmir. Potom je Uvejmir otišao do Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, i našao ga u društvu (nekih ljudi), te ga je upitao: 'Allahov Poslaniče, šta misliš o tome kad čovjek sa svojom suprugom zatekne drugog čovjeka: hoće li ga ubiti, pa da i vi njega ubijete, ili će postupiti drugačije?' Poslanik mu, sallallahu alejhi ve sellem, reče: 'Uzvišeni je Allah o tebi i tvojoj ženi poslao objavu. Idi i pozovi je!'
(Kad su došli), njih su oboje", pripovijeda dalje Sehl, "zazvali Allahovo prokletstvo na onoga od njih koji laže, dok sam ja zajedno s drugima bio kod Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem. Kada su završili, Uvejmir reče: 'Ja sam, Allahov Poslaniče,

٥٣٠٨. حَدَّثَنَا إِسْمَاعِيلُ قَالَ حَدَّثَنِي مَالِكٌ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ أَنَّ سَهْلَ بْنَ سَعْدٍ السَّاعِدِيَّ أَخْبَرَهُ أَنَّ عُوَيْمِرًا الْعَجْلاَنِيَّ جَاءَ إِلَى عَاصِمِ بْنِ عَدِيٍّ الأَنْصَارِيِّ فَقَالَ لَهُ يَا عَاصِمُ أَرَأَيْتَ رَجُلاً وَجَدَ مَعَ امْرَأَتِهِ رَجُلاً أَيَقْتُلُهُ فَتَقْتُلُونَهُ أَمْ كَيْفَ يَفْعَلُ سَلْ لِي يَا عَاصِمُ عَنْ ذَلِكَ رَسُولَ اللهِ ﷺ فَسَأَلَ عَاصِمٌ رَسُولَ اللهِ ﷺ عَنْ ذَلِكَ فَكَرِهَ رَسُولُ اللهِ ﷺ الْمَسَائِلَ وَعَابَهَا حَتَّى كَبُرَ عَلَى عَاصِمٍ مَا سَمِعَ مِنْ رَسُولِ اللهِ ﷺ فَلَمَّا رَجَعَ عَاصِمٌ إِلَى أَهْلِهِ جَاءَهُ عُوَيْمِرٌ فَقَالَ يَا عَاصِمُ مَاذَا قَالَ لَكَ رَسُولُ اللهِ ﷺ فَقَالَ عَاصِمٌ لِعُوَيْمِرٍ لَمْ تَأْتِنِي بِخَيْرٍ قَدْ كَرِهَ رَسُولُ اللهِ ﷺ الْمَسْأَلَةَ الَّتِي سَأَلْتُهُ عَنْهَا فَقَالَ عُوَيْمِرٌ وَاللهِ لاَ أَنْتَهِي حَتَّى أَسْأَلَهُ عَنْهَا فَأَقْبَلَ عُوَيْمِرٌ حَتَّى جَاءَ رَسُولَ اللهِ ﷺ وَسَطَ النَّاسِ فَقَالَ يَا رَسُولَ اللهِ أَرَأَيْتَ رَجُلاً وَجَدَ مَعَ امْرَأَتِهِ رَجُلاً أَيَقْتُلُهُ فَتَقْتُلُونَهُ أَمْ كَيْفَ يَفْعَلُ فَقَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ قَدْ أُنْزِلَ فِيكَ وَفِي صَاحِبَتِكَ فَاذْهَبْ فَأْتِ بِهَا قَالَ سَهْلٌ فَتَلاَعَنَا وَأَنَا مَعَ النَّاسِ عِنْدَ رَسُولِ اللهِ ﷺ فَلَمَّا فَرَغَا مِنْ تَلاَعُنِهِمَا قَالَ عُوَيْمِرٌ كَذَبْتُ عَلَيْهَا يَا رَسُولَ اللهِ إِنْ أَمْسَكْتُهَا فَطَلَّقَهَا ثَلاَثًا قَبْلَ أَنْ يَأْمُرَهُ رَسُولُ اللهِ ﷺ قَالَ ابْنُ شِهَابٍ فَكَانَتْ سُنَّةَ الْمُتَلاَعِنَيْنِ .

ukoliko je i dalje zadržim, slagao na nju!' Zatim ju je, prije nego što mu je to naredio Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, pustio (izgovorivši to) tri puta." Ibn-Šihab veli: "To je (tj. razvod braka) postao običaj onih koji se zakunu zazivajući Allahovo prokletstvo na onoga od njih ko je slagao na drugoga."

باب التَّلاَعُنِ فِي الْمَسْجِدِ

O (MEĐUSOBNOM) PROKLINJANJU U DŽAMIJI

٥٣٠٩. حَدَّثَنَا يَحْيَى أَخْبَرَنَا عَبْدُالرَّزَّاقِ أَخْبَرَنَا ابْنُ جُرَيْجٍ قَالَ أَخْبَرَنِي ابْنُ شِهَابٍ عَنِ الْمُلاَعَنَةِ وَعَنِ السُّنَّةِ فِيهَا عَنْ حَدِيثِ سَهْلِ بْنِ سَعْدٍ أَخِي بَنِي سَاعِدَةَ أَنَّ رَجُلاً مِنَ الأَنْصَارِ جَاءَ إِلَى رَسُولِ اللهِ ﷺ فَقَالَ يَا رَسُولَ اللهِ أَرَأَيْتَ رَجُلاً وَجَدَ مَعَ امْرَأَتِهِ رَجُلاً أَيَقْتُلُهُ أَمْ كَيْفَ يَفْعَلُ فَأَنْزَلَ اللهُ فِي شَأْنِهِ مَا ذَكَرَ فِي الْقُرْآنِ مِنْ أَمْرِ الْمُتَلاَعِنَيْنِ فَقَالَ النَّبِيُّ ﷺ قَدْ قَضَى اللهُ فِيكَ وَفِي امْرَأَتِكَ قَالَ فَتَلاَعَنَا فِي الْمَسْجِدِ وَأَنَا شَاهِدٌ فَلَمَّا فَرَغَا قَالَ كَذَبْتُ عَلَيْهَا يَا رَسُولَ اللهِ إِنْ أَمْسَكْتُهَا فَطَلَّقَهَا ثَلاَثًا قَبْلَ أَنْ يَأْمُرَهُ رَسُولُ اللهِ ﷺ حِينَ فَرَغَا مِنَ التَّلاَعُنِ فَفَارَقَهَا عِنْدَ النَّبِيِّ ﷺ فَقَالَ ذَاكَ تَفْرِيقٌ بَيْنَ كُلِّ مُتَلاَعِنَيْنِ قَالَ ابْنُ جُرَيْجٍ قَالَ ابْنُ شِهَابٍ فَكَانَتِ السُّنَّةُ بَعْدَهُمَا أَنْ يُفَرَّقَ بَيْنَ الْمُتَلاَعِنَيْنِ وَكَانَتْ حَامِلاً وَكَانَ ابْنُهَا يُدْعَى لأُمِّهِ قَالَ ثُمَّ جَرَتِ السُّنَّةُ فِي مِيرَاثِهَا أَنَّهَا تَرِثُهُ وَيَرِثُ مِنْهَا مَا فَرَضَ اللهُ لَهُ قَالَ ابْنُ جُرَيْجٍ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ عَنْ سَهْلِ بْنِ سَعْدٍ السَّاعِدِيِّ فِي هَذَا الْحَدِيثِ إِنَّ النَّبِيَّ ﷺ قَالَ إِنْ جَاءَتْ بِهِ أَحْمَرَ قَصِيرًا كَأَنَّهُ وَحَرَةٌ

5309. PRIČAO NAM JE Jahja, njemu Abdur-Rezzak, a ovom Ibn-Džurejdž, koji kaže da mu je Ibn-Šihab kazivao o međusobnom proklinjanju i sunnetu u vezi s tim, prenoseći od Sehla b. Sa'da, brata Benu-Saide, (da je kazivao):
"Jedan je ensarija došao Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, i rekao mu: 'Allahov Poslaniče, šta misliš o tome kad čovjek sa svojom suprugom zatekne drugog čovjeka: hoće li ga ubiti, pa da i vi njega ubijete, ili će postupiti drugačije?' Potom je Uzvišeni Allah povodom toga objavio kur'anske ajete koji govore o međusobnom proklinjanju. Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, tada mu reče: 'Allah je presudio između tebe i tvoje supruge!' Zatim su se (njih dvoje) međusobno prokleli unutar džamije, a ja sam to lično promatrao. Kada su završili, čovjek reče: 'Ja sam, ukoliko je i dalje zadržim, slagao na nju, Allahov Poslaniče!' Nakon toga, prije nego što mu je, po okončanju proklinjanja, to naredio Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, pustio ju je (izgovorivši to) tri puta. On se, dakle, razveo od nje pred Poslanikom, sallallahu alejhi ve sellem, koji je na to rekao: 'To je razvod svih onih koji dođu u priliku da zazovu Allahovo prokletstvo na onoga među njima koji je slagao na drugoga.'"
Ibn-Džurejdž veli da je Ibn-Šihab rekao: "Svima koji poslije njih prokunu jedni druge postao je sunnet da se rastave."
"Ona je bila trudna, i njen je sin pripisan majci.

Zatim je u sunnet ušlo da ga ona nasljeđuje te da on nasljeđuje od nje ono što mu je Allah odredio."
Ibn-Džurejdž prenosi od Ibn-Šihaba, a on od Sehla b. Sa'da Sa'idija (da je kazivao): "Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, u ovom je hadisu još rekao: 'Ako rodi bijelo i debelo dijete, onda je ona istinu kazala, a on slagao na nju. A ako rodi crno dijete krupnih očiju i velike stražnjice, on je o njoj kazao istinu.' Rodila ga je s onim osobinama koje su ukazivale na to da ona nije bila u pravu."

فَلاَ أُرَاهَا إِلاَّ قَدْ صَدَقَتْ وَكَذَبَ عَلَيْهَا وَإِنْ جَاءَتْ بِهِ أَسْوَدَ أَعْيَنَ ذَا أَلْيَتَيْنِ فَلاَ أُرَاهُ إِلاَّ قَدْ صَدَقَ عَلَيْهَا فَجَاءَتْ بِهِ عَلَى الْمَكْرُوهِ مِنْ ذَلِكَ .

O RIJEČIMA VJEROVJESNIKOVIM, SALLALLAHU ALEJHI VE SELLEM: "KADA BIH KAMENOVAO BEZ DOKAZA..."

باب قَوْلِ النَّبِيِّ ﷺ لَوْ كُنْتُ رَاجِمًا بِغَيْرِ بَيِّنَةٍ

5310. PRIČAO NAM JE Seid b. Ufejr, a njemu Lejs, prenoseći od Jahjaa b. Seida, on od Abdur-Rahmana b. Kasima, ovaj od Kasima b. Muhammeda, a on od Ibn-Abbasa (da je kazivao): "Spomenuli su međusobno proklinjanje pred Poslanikom, sallallahu alejhi ve sellem, pa je Asim b. Adi o tome nešto rekao i otišao. Nakon toga došao mu je sunarodnik i požalio se da je sa svojom suprugom našao nekog čovjeka.
'Ja sam ovim iskušan samo zbog svojih riječi!', reče mu Asim i otiđe s njim do Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, te ga obavijesti o tome da je ovaj našao nekog čovjeka sa svojom ženom. Taj čovjek bio je plav, vitak i nježne kose, a ovaj koji je tvrdio da je onog prvog našao kod svoje žene bio je crn, krupan i veoma debeo.
'Allahu dragi, razjasni (ovaj slučaj)!', zamoli Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem. Nakon toga rodilo se dijete koje je bilo slično onome za kojeg je njen muž rekao kako ga je zatekao kod nje, nakon čega je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, zatražio (od njih) da se međusobno prokunu."
Jedan čovjek koji se nalazio među prisutnima upitao je Ibn-Abbasa: "Je li to ona za koju je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:

٥٣١٠. حَدَّثَنَا سَعِيدُ بْنُ عُفَيْرٍ قَالَ حَدَّثَنِي اللَّيْثُ عَنْ يَحْيَى بْنِ سَعِيدٍ عَنْ عَبْدِالرَّحْمَنِ بْنِ الْقَاسِمِ عَنِ الْقَاسِمِ بْنِ مُحَمَّدٍ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ أَنَّهُ ذُكِرَ التَّلاَعُنُ عِنْدَ النَّبِيِّ ﷺ فَقَالَ عَاصِمُ بْنُ عَدِيٍّ فِي ذَلِكَ قَوْلاً ثُمَّ انْصَرَفَ فَأَتَاهُ رَجُلٌ مِنْ قَوْمِهِ يَشْكُو إِلَيْهِ أَنَّهُ قَدْ وَجَدَ مَعَ امْرَأَتِهِ رَجُلاً فَقَالَ عَاصِمٌ مَا ابْتُلِيتُ بِهَذَا الأَمْرِ إِلاَّ لِقَوْلِي فَذَهَبَ بِهِ إِلَى النَّبِيِّ ﷺ فَأَخْبَرَهُ بِالَّذِي وَجَدَ عَلَيْهِ امْرَأَتَهُ وَكَانَ ذَلِكَ الرَّجُلُ مُصْفَرًّا قَلِيلَ اللَّحْمِ سَبْطَ الشَّعَرِ وَكَانَ الَّذِي ادَّعَى عَلَيْهِ أَنَّهُ وَجَدَهُ عِنْدَ أَهْلِهِ خَدْلاً آدَمَ كَثِيرَ اللَّحْمِ فَقَالَ النَّبِيُّ ﷺ اللَّهُمَّ بَيِّنْ فَجَاءَتْ شَبِيهًا بِالرَّجُلِ الَّذِي ذَكَرَ زَوْجُهَا أَنَّهُ وَجَدَهُ فَلاَعَنَ النَّبِيُّ ﷺ بَيْنَهُمَا قَالَ رَجُلٌ لاِبْنِ عَبَّاسٍ فِي الْمَجْلِسِ هِيَ الَّتِي قَالَ النَّبِيُّ ﷺ لَوْ رَجَمْتُ أَحَدًا بِغَيْرِ بَيِّنَةٍ رَجَمْتُ هَذِهِ

فَقَالَ لاَ تِلْكَ امْرَأَةٌ كَانَتْ تُظْهِرُ فِي الإِسْلاَمِ السُّوءَ قَالَ أَبُو صَالِحٍ وَعَبْدُاللهِ بْنُ يُوسُفَ آدَمَ خَدِلاً .

'Da sam bilo koga kamenovao bez dokaza, kamenovao bih ovu!'"
"Ne", odgovorio mu je, "to je žena koja je obznanjivala da je činila ružna djela (tj. blud, ali joj to nije dokazano) iako je bila u islamu."
Ebu-Salih i Abdullah b. Jusuf kažu:
"... crn krupan..." (bez riječi "i veoma debeo").

باب صداق الملاعنة

O MEHRU ONE KOJA JE RAZVEDENA NAKON ZAKLETVE ZAZIVANJEM PROKLETSTVA (LI'AN)

٥٣١١ . حَدَّثَنِي عَمْرُو بْنُ زُرَارَةَ أَخْبَرَنَا إِسْمَاعِيلُ عَنْ أَيُّوبَ عَنْ سَعِيدِ بْنِ جُبَيْرٍ قَالَ قُلْتُ لاِبْنِ عُمَرَ رَجُلٌ قَذَفَ امْرَأَتَهُ فَقَالَ فَرَّقَ النَّبِيُّ ﷺ بَيْنَ أَخَوَيْ بَنِي الْعَجْلاَنِ وَقَالَ اللهُ يَعْلَمُ أَنَّ أَحَدَكُمَا كَاذِبٌ فَهَلْ مِنْكُمَا تَائِبٌ فَأَبَيَا وَقَالَ اللهُ يَعْلَمُ أَنَّ أَحَدَكُمَا كَاذِبٌ فَهَلْ مِنْكُمَا تَائِبٌ فَأَبَيَا فَقَالَ اللهُ يَعْلَمُ أَنَّ أَحَدَكُمَا كَاذِبٌ فَهَلْ مِنْكُمَا تَائِبٌ فَأَبَيَا فَفَرَّقَ بَيْنَهُمَا قَالَ أَيُّوبُ فَقَالَ لِي عَمْرُو بْنُ دِينَارٍ إِنَّ فِي الْحَدِيثِ شَيْئًا لاَ أَرَاكَ تُحَدِّثُهُ قَالَ قَالَ الرَّجُلُ مَالِي قَالَ قِيلَ لاَ مَالَ لَكَ إِنْ كُنْتَ صَادِقًا فَقَدْ دَخَلْتَ بِهَا وَإِنْ كُنْتَ كَاذِبًا فَهُوَ أَبْعَدُ مِنْكَ .

5311. PRIČAO MI JE Amr b. Zurara, a njemu Isma'il, prenoseći od Ejjuba, a on od Seida b. Džubejra da je kazivao:
"Upitao sam Ibn-Omera o čovjeku koji je optužio svoju ženu za blud, pa mi je odgovorio: 'Poslanik je, sallallahu alejhi ve sellem, (na takav način) rastavio bračni par Benu-Adžlana, rekavši: 'Allah zna da jedno od vas dvoje laže! Ima li ko od vas da se kaje?' Oni su odbili priznati, te je on opet rekao: 'Allah zna da jedno od vas dvoje laže! Ima li ko od vas da se kaje?' Oni su opet odbili (priznati laž), a on ponovo upita: 'Allah zna da jedno od vas dvoje laže! Ima li ko od vas da se kaje?' Odbili su i po treći put (priznati), te ih on rastavi.'"
Ejjub veli: "Meni je Amr b. Dinar rekao: 'Zaista u tom hadisu ima nešto što ti nisi kazao. On (čovjek) je upitao: 'Moj imetak (mehr)?'
'Ti nemaš imetka: ako istinu govoriš, ti si s njom već živio, a ako lažeš, on je još dalje od tebe!', rečeno mu je.'"

O VLADAROVIM RIJEČIMA UPUĆENIM ONIMA KOJI SE MEĐUSOBNO PROKLINJU: “NEKO OD VAS LAŽE! IMA LI KO DA BI SE POKAJAO?”

باب قَوْلِ الإِمَامِ لِلْمُتَلاَعِنَيْنِ إِنَّ أَحَدَكُمَا كَاذِبٌ فَهَلْ مِنْكُمَا تَائِبٌ

5312. PRIČAO NAM JE Ali b. Abdullah, njemu Sufjan, a Amr kaže da je čuo Seida b. Džubejra kad je rekao:
“Upitao sam Ibn-Omera o onima koji se međusobno prokunu, pa mi je odgovorio: ‘Poslanik im je, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: ‘Allah će vam (konačno) presuditi! Jedno od vas dvoga laže, a ti nemaš načina da joj bilo šta učiniš!’
‘A moj imetak?’, upita on.
‘Ti nemaš imetka: ako si istinu kazao o njoj, onda je taj (mehr) za tvoj spolni odnos s njom, a ako si slagao na nju, on je još dalje od tebe!’, reče mu Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem.’”
Sufjan veli: “To sam zapamtio od Amra.”
Ejjub kaže: “Čuo sam Seida b Džubejra kad je rekao: ‘Upitao sam Ibn-Omera o čovjeku koji se sa svojom suprugom međusobno prokleo, pa je pokazao sa svoja dva prsta.’”
Sufjan je, rastavivši svoj kažiprst i srednji prst, rekao: “Poslanik je, sallallahu alejhi ve sellem, (na takav način) rastavio bračni par iz Benu-Adžlana i tri puta rekao: ‘Allah zna da jedno od vas dvoje laže! Ima li ko od vas da se kaje?’”
Sufjan dodaje: “Zapamtio sam to od Amra i Ejjuba ovako kako sam ti prenio.”

٥٣١٢. حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ عَبْدِاللهِ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ قَالَ عَمْرٌو سَمِعْتُ سَعِيدَ بْنَ جُبَيْرٍ قَالَ سَأَلْتُ ابْنَ عُمَرَ عَنْ حَدِيثِ الْمُتَلاَعِنَيْنِ فَقَالَ قَالَ النَّبِيُّ ﷺ لِلْمُتَلاَعِنَيْنِ حِسَابُكُمَا عَلَى اللهِ أَحَدُكُمَا كَاذِبٌ لاَ سَبِيلَ لَكَ عَلَيْهَا قَالَ مَالِي قَالَ لاَ مَالَ لَكَ إِنْ كُنْتَ صَدَقْتَ عَلَيْهَا فَهُوَ بِمَا اسْتَحْلَلْتَ مِنْ فَرْجِهَا وَإِنْ كُنْتَ كَذَبْتَ عَلَيْهَا فَذَاكَ أَبْعَدُ لَكَ قَالَ سُفْيَانُ حَفِظْتُهُ مِنْ عَمْرٍو وَقَالَ أَيُّوبُ سَمِعْتُ سَعِيدَ بْنَ جُبَيْرٍ قَالَ قُلْتُ لاِبْنِ عُمَرَ رَجُلٌ لاَعَنَ امْرَأَتَهُ فَقَالَ بِإِصْبَعَيْهِ وَفَرَّقَ سُفْيَانُ بَيْنَ إِصْبَعَيْهِ السَّبَّابَةِ وَالْوُسْطَى فَرَّقَ النَّبِيُّ ﷺ بَيْنَ أَخَوَيْ بَنِي الْعَجْلاَنِ وَقَالَ اللهُ يَعْلَمُ إِنَّ أَحَدَكُمَا كَاذِبٌ فَهَلْ مِنْكُمَا تَائِبٌ ثَلاَثَ مَرَّاتٍ قَالَ سُفْيَانُ حَفِظْتُهُ مِنْ عَمْرٍو وَأَيُّوبَ كَمَا أَخْبَرْتُكَ .

باب التَّفْرِيقِ بَيْنَ الْمُتَلَاعِنَيْنِ

O RAZDVAJANJU ONIH KOJI SE MEĐUSOBNO PROKUNU

٥٣١٣. حَدَّثَنِي إِبْرَاهِيمُ بْنُ الْمُنْذِرِ حَدَّثَنَا أَنَسُ بْنُ عِيَاضٍ عَنْ عُبَيْدِاللهِ عَنْ نَافِعٍ أَنَّ ابْنَ عُمَرَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا أَخْبَرَهُ أَنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ فَرَّقَ بَيْنَ رَجُلٍ وَامْرَأَةٍ قَذَفَهَا وَأَحْلَفَهُمَا .

5313. PRIČAO MI JE Ibrahim b. Munzir, a njemu Enes b. Ijad, prenoseći od Ubejdullaha, on od Nafija, a ovaj od Ibn-Omera, radijallahu anhuma, (da je rekao):

"Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, razdvojio je čovjeka od žene koju je ovaj optužio za blud, nakon što je od njih tražio da se zakunu."

٥٣١٤. حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ حَدَّثَنَا يَحْيَى عَنْ عُبَيْدِاللهِ أَخْبَرَنِي نَافِعٌ عَنِ ابْنِ عُمَرَ قَالَ لَاعَنَ النَّبِيُّ ﷺ بَيْنَ رَجُلٍ وَامْرَأَةٍ مِنَ الْأَنْصَارِ وَفَرَّقَ بَيْنَهُمَا .

5314. PRIČAO MI JE Museddded, a njemu Jahja, prenoseći od Ubejdullaha, on od Nafija, a ovaj od Ibn-Omera da je rekao:

"Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, tražio je od jednog ensarije i njegove žene da se zakunu i jedno drugo prokunu, a zatim ih je rastavio."

باب يُلْحَقُ الْوَلَدُ بِالْمُلَاعِنَةِ

NAKON ZAKLETVE ZAZIVANJEM PROKLETSTVA (LI'AN) DIJETE PRIPADA ŽENI KOJA JE RAZVEDENA

٥٣١٥. حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ بُكَيْرٍ حَدَّثَنَا مَالِكٌ قَالَ حَدَّثَنِي نَافِعٌ عَنِ ابْنِ عُمَرَ أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ لَاعَنَ بَيْنَ رَجُلٍ وَامْرَأَتِهِ فَانْتَفَى مِنْ وَلَدِهَا فَفَرَّقَ بَيْنَهُمَا وَأَلْحَقَ الْوَلَدَ بِالْمَرْأَةِ .

5315. PRIČAO NAM JE Jahja b. Bukejr, njemu Malik, a njemu Nafi, prenoseći od Ibn-Omera da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, tražio je od jednog čovjeka i njegove žene da se zakunu i jedno drugo prokunu, pa čovjek nije priznao kao svoje dijete koje je imao s njom, te ih je zatim rastavio.

باب قَوْلِ الإِمَامِ اللَّهُمَّ بَيِّنْ

RIJEČI IMAMA (SUDIJE): "ALLAHU RAZJASNI"

٥٣١٦. حَدَّثَنَا إِسْمَاعِيلُ قَالَ حَدَّثَنِي سُلَيْمَانُ بْنُ بِلَالٍ عَنْ يَحْيَى بْنِ سَعِيدٍ قَالَ أَخْبَرَنِي عَبْدُالرَّحْمَنِ ابْنُ الْقَاسِمِ عَنِ الْقَاسِمِ بْنِ مُحَمَّدٍ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ أَنَّهُ قَالَ ذُكِرَ الْمُتَلَاعِنَانِ عِنْدَ رَسُولِ اللهِ ﷺ

5316. PRIČAO NAM JE Isma'il, a njemu Sulejman b. Bilal, prenoseći od Jahjaa b. Seida, koji kaže da ga je obavijestio Abdur-Rahmana b. Kasim, ovaj od Kasima b. Muhammeda, a on od Ibn-Abbasa da je rekao:

"Spomenuli su međusobno proklinjanje pred

Poslanikom, sallallahu alejhi ve sellem, pa je Asim b. Adi o tome nešto rekao i otišao. Nakon toga došao mu je jedan čovjek i požalio se da je sa svojom suprugom našao nekog čovjeka.

'Ja sam ovim iskušan samo zbog svojih riječi!', reče mu Asim i otiđe s njim do Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, te ga obavijesti o tome da je ovaj našao nekog čovjeka sa svojom ženom. Taj čovjek bio je plav, vitak i nježne kose, a ovaj koji je tvrdio da je onog prvog našao kod svoje žene bio je crn, krupan i veoma debeo.

'Allahu dragi, razjasni (ovaj slučaj)!', zamoli Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem. Nakon toga rodilo se dijete koje je bilo slično onome za kojeg je njen muž rekao kako ga je zatekao kod nje, nakon čega je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, zatražio (od njih) da se međusobno prokunu."

Jedan čovjek koji se nalazio među prisutnima upitao je Ibn-Abbasa: "Je li to ona za koju je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: 'Da sam bilo koga kamenovao bez dokaza, kamenovao bih ovu!'?"

"Ne", odgovorio mu je, "to je žena koja je obznanjivala da je činila ružna djela (tj. blud, ali joj to nije dokazano), iako je bila u islamu."[1]

فَقَالَ عَاصِمُ بْنُ عَدِيٍّ فِي ذَلِكَ قَوْلاً ثُمَّ انْصَرَفَ فَأَتَاهُ رَجُلٌ مِنْ قَوْمِهِ فَذَكَرَ لَهُ أَنَّهُ وَجَدَ مَعَ امْرَأَتِهِ رَجُلاً فَقَالَ عَاصِمٌ مَا ابْتُلِيتُ بِهَذَا الأَمْرِ إِلاَّ لِقَوْلِي فَذَهَبَ بِهِ إِلَى رَسُولِ اللهِ ﷺ فَأَخْبَرَهُ بِالَّذِي وَجَدَ عَلَيْهِ امْرَأَتَهُ وَكَانَ ذَلِكَ الرَّجُلُ مُصْفَرًّا قَلِيلَ اللَّحْمِ سَبْطَ الشَّعَرِ وَكَانَ الَّذِي وَجَدَ عِنْدَ أَهْلِهِ آدَمَ خَدْلاً كَثِيرَ اللَّحْمِ جَعْدًا قَطَطًا فَقَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ اللَّهُمَّ بَيِّنْ فَوَضَعَتْ شَبِيهًا بِالرَّجُلِ الَّذِي ذَكَرَ زَوْجُهَا أَنَّهُ وَجَدَ عِنْدَهَا فَلاَعَنَ رَسُولُ اللهِ ﷺ بَيْنَهُمَا فَقَالَ رَجُلٌ لابْنِ عَبَّاسٍ فِي الْمَجْلِسِ هِيَ الَّتِي قَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ لَوْ رَجَمْتُ أَحَدًا بِغَيْرِ بَيِّنَةٍ لَرَجَمْتُ هَذِهِ فَقَالَ ابْنُ عَبَّاسٍ لاَ تِلْكَ امْرَأَةٌ كَانَتْ تُظْهِرُ السُّوءَ فِي الإِسْلاَمِ.

---

1 Iz ovog se hadisa zaključuje da je dopušteno govoriti o onome koji javno čini loša djela, jer je to žena o kojoj je ovdje riječ javno činila, ali se nije imao jasan dokaz protiv nje niti je to ona htjela priznati.
Inače, iz ovih hadisa koji govore o *li'anu* zaključujemo koliko su ashabi bili spremni žrtvovati se na putu stjecanja znanja. Seid b. Džubejr otputovao je iz Iraka u Mekku samo da bi se obavijestio o ovom pitanju. Osim toga, iz ovog se hadisa mogu izvući i brojni drugi zaključci:
– treba uvažavati učenjake i spominjati njima drage nadimke;
– da je sunnet izgovoriti: 'Subhanallah!', prilikom čuđenja;
– da je vladar dužan upozoriti svoje podanike na opasne posljedice ustrajnosti u grijehu;
– da će se izabrati manje od dva zla, ako se jedno od njih ne može izbjeći;
– da se postupa na osnovu vijesti koju je prenio jedan čovjek, ukoliko je on pouzdan;
– da je pokuđeno pitati o onome što dovodi u pitanje život muslimana;
– da je pokuđeno previše pitati, kako stoji u hadisu: "Najveći zločinac među muslimanima jest onaj koji upita o nečemu što nije zabranjeno, pa se to zbog njegovog pitanja zabrani";
– da je učenjaku dopušteno iskritikovati onoga koji je postavio neumjesno pitanje;
– da je pitanje o onome što je potrebno u vjeri dopušteno i javno i tajno;
– da učenjakov ukor i njegova ljutnja ne treba da spriječe onoga koji pita, te da on treba nastaviti na najljepši način postavljati svoje pitanje dok ne dobije odgovor;
– da se presuda donosi na osnovu vidljivih dokaza, a da se ono što se ne može ocijeniti ostavlja Allahu, da On presudi. (*Fethul-bari*, 9/372-373)

O TOME KAD SE MUŽ OD SVOJE SUPRUGE RAZVEDE (IZGOVORIVŠI TO) TRI PUTA, PA SE NAKON ISTEKA PRIČEKA ONA UDA ZA DRUGOGA, ALI JOJ ON NE PRIĐE

باب إذا طلقها ثلاثا ثم تزوجت بعد العدة زوجا غيره فلم يمسها

5317. PRIČAO MI JE Amr b. Ali, njemu Jahja, ovom Hišam, a njemu njegov otac, prenoseći od Aiše, a ona od Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem...; a PRIČAO NAM JE i Usman b. Ebu-Šejba, a njemu Abde, prenoseći od Hišama, on od svoga oca, a ovaj od Aiše, radijallahu anha, (da je kazivala):
"Rifaa Kurezi vjenčao se sa ženom, a zatim se od nje razveo. Ona se (onda) udala za drugoga, ali je (potom) došla Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, i požalila mu se da joj on nikako ne prilazi te da je kod njega kao resica. On joj reče: 'Ne, dok ne osjetiš njegovu slast i dok on ne osjeti tvoju slast (dok ne budete imali istinski spolni odnos)!'"[2]

٥٣١٧. حَدَّثَنَا عَمْرُو بْنُ عَلِيٍّ حَدَّثَنَا يَحْيَى حَدَّثَنَا هِشَامٌ قَالَ حَدَّثَنِي أَبِي عَنْ عَائِشَةَ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ ح حَدَّثَنَا عُثْمَانُ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ حَدَّثَنَا عَبْدَةُ عَنْ هِشَامٍ عَنْ أَبِيهِ عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهَا أَنَّ رِفَاعَةَ الْقُرَظِيَّ تَزَوَّجَ امْرَأَةً ثُمَّ طَلَّقَهَا فَتَزَوَّجَتْ آخَرَ فَأَتَتِ النَّبِيَّ ﷺ فَذَكَرَتْ لَهُ أَنَّهُ لاَ يَأْتِيهَا وَأَنَّهُ لَيْسَ مَعَهُ إِلاَّ مِثْلُ هُدْبَةٍ فَقَالَ لاَ حَتَّى تَذُوقِي عُسَيْلَتَهُ وَيَذُوقَ عُسَيْلَتَكِ .

---

2 U drugim predanjima ovog hadisa spominje se kako je Halid b. Velid tražio od Ebu-Bekra da tu ženu spriječi da govori o tome pred Poslanikom, sallallahu alejhi ve sellem, ali da to Ebu-Bekr, kada je vidio Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, kako se osmijehnuo na njeno pitanje, nije učinio. Zatim je njen čovjek došao i rekao Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, kako ona ne govori istinu te da on s njom normalno živi, ali mu je ona neposlušna i želi se vratiti prvom mužu, te ga zbog toga optužuje. (*Fethul-bari*, 9/376)

O RIJEČIMA UZVIŠENOG: "A ONE ŽENE VAŠE KOJE SU NADU U MJESEČNO PRANJE IZGUBILE (I ONE KOJE GA NISU NI DOBILE, ONE TREBA DA ČEKAJU TRI MJESECA, AKO NISTE ZNALI)"[1]

باب
(واللائي يئسن من المحيض
من نسائكم إن ارتبتم)

Mudžahid veli: "Ako ne budete znali da li dobivaju menstruaciju ili ne, i one kojima je menstruacija zastalno prestala, i one koje ju nisu ni dobile – njihov je priček (iddet) tri mjeseca."

قَالَ مُجَاهِدٌ إِنْ لَمْ تَعْلَمُوا يَحِضْنَ أَوْ لاَ يَحِضْنَ وَاللاَّئِي قَعَدْنَ عَنِ الْمَحِيضِ (وَاللاَّئِي لَمْ يَحِضْنَ) (فَعِدَّتُهُنَّ ثَلاَثَةُ أَشْهُرٍ) .

O RIJEČIMA UZVIŠENOG: "A TRUDNE ŽENE ČEKAJU SVE DOK NE RODE."[2]

باب (وأولات الأحمال
أجلهن أن يضعن حملهن)

5318. PRIČAO NAM JE Jahja b. Bukejr, a njemu Lejs, prenoseći od Džafera b. Rebije, on od Abdur-Rahmana b. Hurmuza A'redža, ovaj od Ebu-Seleme b. Abdur-Rahmana, on od Zejnebe, kćerke Ibn-Ebu-Selemine, a ova od svoje majke Umm-Seleme, supruge Poslanikove, sallallahu alejhi ve sellem, (da je kazivala):
"Žena iz plemena Eslem kojoj je ime Subej'a bila je udata za jednog čovjeka, koji je umro, a ona ostala trudna.[3] Zaručio se njom (potom) Ebu-Senabil b. Ba'kek, ali je ona odbila udati se za njega. Tada joj on reče: 'Tako mi Allaha, ti se ne možeš udati za njega[4] sve dok ne istekne onaj duži period od dva razdoblja (određenih) za čekanje!' Ona je provela blizu deset noći, a zatim otišla Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem.
'Udaj se!', rekao joj je on."

٥٣١٨ . حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ بُكَيْرٍ حَدَّثَنَا اللَّيْثُ عَنْ جَعْفَرِ بْنِ رَبِيعَةَ عَنْ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ هُرْمُزَ الأَعْرَجِ قَالَ أَخْبَرَنِي أَبُو سَلَمَةَ بْنُ عَبْدِ الرَّحْمَنِ أَنَّ زَيْنَبَ بِنْتَ أَبِي سَلَمَةَ أَخْبَرَتْهُ عَنْ أُمِّهَا أُمِّ سَلَمَةَ زَوْجِ النَّبِيِّ ﷺ أَنَّ امْرَأَةً مِنْ أَسْلَمَ يُقَالُ لَهَا سُبَيْعَةُ كَانَتْ تَحْتَ زَوْجِهَا تُوُفِّيَ عَنْهَا وَهِيَ حُبْلَى فَخَطَبَهَا أَبُو السَّنَابِلِ بْنُ بَعْكَكٍ فَأَبَتْ أَنْ تَنْكِحَهُ فَقَالَ وَاللَّهِ مَا يَصْلُحُ أَنْ تَنْكِحِيهِ حَتَّى تَعْتَدِّي آخِرَ الأَجَلَيْنِ فَمَكُثَتْ قَرِيبًا مِنْ عَشْرِ لَيَالٍ ثُمَّ جَاءَتِ النَّبِيَّ ﷺ فَقَالَ انْكِحِي .

1 Et-Talak, 4.

2 Et-Talak, 4.

3 U drugim predanjima ovog hadisa stoji da je ona rodila dijete nekoliko dana nakon njegove smrti. (*Fethul-bari*, 9/383)

4 U drugim predanjima navodi se da su je zaprosila dva čovjeka: jedan stariji - Ebu-Senabil, o kome je ovdje riječ, i drugi - mladić iz njenog plemena. Ona je odbila starijega, a on joj nakon toga rekao navedene riječi. (*Fethul-bari*, 9/382)

5319. PRIČAO NAM JE Jahja b. Bukejr, prenoseći od Lejsa, a on od Jezida da mu je Ibn-Šihab napisao kako mu je Ubejdullah b. Abdullah rekao:
"Kazivao mi je otac da je pisao Ibn-Erkamu da upita Subej'u Eslemijju o tome kako joj Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, dao fetvu, te je ona kazala: 'On mi je rekao da se udam nakon što rodim.'"

٥٣١٩. حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ بُكَيْرٍ عَنِ اللَّيْثِ عَنْ يَزِيدَ أَنَّ ابْنَ شِهَابٍ كَتَبَ إِلَيْهِ أَنَّ عُبَيْدَاللهِ بْنَ عَبْدِاللهِ أَخْبَرَهُ عَنْ أَبِيهِ أَنَّهُ كَتَبَ إِلَى ابْنِ الأَرْقَمِ أَنْ يَسْأَلَ سُبَيْعَةَ الأَسْلَمِيَّةَ كَيْفَ أَفْتَاهَا النَّبِيُّ ﷺ فَقَالَتْ أَفْتَانِي إِذَا وَضَعْتُ أَنْ أَنْكِحَ .

5320. PRIČAO NAM JE Jahja b. Kaze'a, a njemu Malik, prenoseći od Hišama b. Urve, on od svoga oca, a ovaj od Misvera b. Mahreme (da je kazivao): "Subeja Eslemijja rodila je nekoliko dana nakon smrti svoga muža, pa je došla Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, i zatražila dopuštenje za udaju. On joj ga je dao, te se ona udala."[5]

٥٣٢٠. حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ قَزَعَةَ حَدَّثَنَا مَالِكٌ عَنْ هِشَامِ بْنِ عُرْوَةَ عَنْ أَبِيهِ عَنِ الْمِسْوَرِ بْنِ مَخْرَمَةَ أَنَّ سُبَيْعَةَ الأَسْلَمِيَّةَ نُفِسَتْ بَعْدَ وَفَاةِ زَوْجِهَا بِلَيَالٍ فَجَاءَتِ النَّبِيَّ ﷺ فَاسْتَأْذَنَتْهُ أَنْ تَنْكِحَ فَأَذِنَ لَهَا فَنَكَحَتْ .

O RIJEČIMA UZVIŠENOG: "RASPUŠTENICE NEKA ČEKAJU TRI MJESEČNA PRANJA..."[6]

بَاب قَوْلِ اللهِ تَعَالَى (وَالْمُطَلَّقَاتُ يَتَرَبَّصْنَ بِأَنْفُسِهِنَّ ثَلاثَةَ قُرُوءٍ)

Ibrahim (Neha'i) kaže za ženu koja se udala za drugoga dok je još bila u iddetu i kod njega dobila tri menstruacije – da prestaje biti supruga prvoga te da joj se iddet ponovo računa otpočetka (ukoliko bi se rastavila i od drugoga). Zuhri, međutim, veli da će se uzeti u obzir ta njena menstruacija, a i Sufjan je naklonjeniji ovom stavu.
Ma'mer veli da se pod kur'anski termin *kuru'* upotrebljava kada se želi reći da se ženi približio mjesečni ciklus (*dena hajduha*), ili kada joj se

وَقَالَ إِبْرَاهِيمُ فِيمَنْ تَزَوَّجَ فِي الْعِدَّةِ فَحَاضَتْ عِنْدَهُ ثَلاثَ حِيَضٍ بَانَتْ مِنَ الأَوَّلِ وَلا تَحْتَسِبُ بِهِ لِمَنْ بَعْدَهُ وَقَالَ الزُّهْرِيُّ تَحْتَسِبُ وَهَذَا أَحَبُّ إِلَى سُفْيَانَ يَعْنِي قَوْلَ الزُّهْرِيِّ وَقَالَ مَعْمَرٌ يُقَالُ أَقْرَأَتِ الْمَرْأَةُ إِذَا دَنَا حَيْضُهَا وَأَقْرَأَتْ إِذَا دَنَا طُهْرُهَا وَيُقَالُ مَا قَرَأَتْ بِسَلًى قَطُّ إِذَا لَمْ تَجْمَعْ وَلَدًا فِي بَطْنِهَا .

---

5 Većina islamskih učenjaka smatra da rok čekanja za trudnu ženu čiji je muž preselio istječe njenim porodom. Međutim, Alija, radijallahu anhu, smatra da je ona dužna čekati sve dok ne istekne onaj duži period od dva roka za čekanje: porod ili četiri mjeseca i deset dana. Pa ako se porodi prije nego što isteknu četiri mjeseca i deset dana, dužna je čekati taj rok, a ako četiri mjeseca i deset dana istekne prije poroda, dužna je čekati dok se ne porodi. (*Fethul-bari*, 9/384)
Iz ovog hadisa mogu se izvući važni zaključci:
– ashabi su davali fetve i za vrijeme Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem;
– muftija ne bi trebalo da daje fetvu o pitanju u kojem on ima određeni interes, kako ga to ne bi navelo da dâ prednost mišljenju koje njemu više odgovara, kao što je to bilo u ovom slučaju, kada je spomenuti ashab dao fetvu da je ona dužna čekati, nadajući se da će u međuvremenu stići njeni roditelji, koji su ga poznavali, i utjecati na nju da se uda za njega;
– onaj koji je posumnjao u fetvu treba je provjeriti kod učenijeg, ili tražiti dokaz za to pitanje, kao što je to učinila ova žena.

6 El-Bekara, 228.

približi period kada će biti čista (*dena tuhruha*). On kaže da se još kaže: *Ma kare'et bi selen kattu,* kada uopće ne nosi dijete u stomaku (kada nije trudna).[1]

O DOGAĐAJU KOJI SE ZBIO S FATIMOM, KAJSOVOM KĆERKOM

باب قِصَّةِ فاطِمَةَ بِنْتِ قَيْسٍ

Uzvišeni Allah kaže: "I Allaha, Gospodara svoga, bojte se! Ne tjerajte ih iz stanova njihovih – a ni one neka ne izlaze – osim ako očito sramno djelo učine. To su Allahovi propisi; a onaj koji Allahove propise krši sam sebi nepravdu čini. Ti ne znaš, Allah može poslije toga priliku pružiti"[2], a također i: "Njih ostavite da stanuju tamo gdje i vi stanujete, prema svojim mogućnostima, i ne činite im teškoće zato da biste ih stijesnili. Ako su trudne, osigurajte im izdržavanje sve dok se ne porode; a ako vam djecu doje, onda im dajte zasluženu nagradu, sporazumjevši se međusobno na lijep način. A ako nastanu razmirice, neka mu onda druga doji dijete. Neka imućan prema bogatstvu svome troši, a onaj koji je u oskudici – prema tome koliko mu je Allah dao, jer Allah nikoga ne zadužuje više nego što mu je dao; Allah će, sigurno, poslije tegobe, last dati."[3]

وَقَوْلِ اللهِ (وَاتَّقُوا اللهَ رَبَّكُمْ لاَ تُخْرِجُوهُنَّ مِنْ بُيُوتِهِنَّ وَلاَ يَخْرُجْنَ إِلاَّ أَنْ يَأْتِينَ بِفَاحِشَةٍ مُبَيِّنَةٍ وَتِلْكَ حُدُودُ اللهِ وَمَنْ يَتَعَدَّ حُدُودَ اللهِ فَقَدْ ظَلَمَ نَفْسَهُ لاَ تَدْرِي لَعَلَّ اللهَ يُحْدِثُ بَعْدَ ذَلِكَ أَمْرًا) (أَسْكِنُوهُنَّ مِنْ حَيْثُ سَكَنْتُمْ مِنْ وُجْدِكُمْ وَلاَ تُضَارُّوهُنَّ لِتُضَيِّقُوا عَلَيْهِنَّ وَإِنْ كُنَّ أُولاَتِ حَمْلٍ فَأَنْفِقُوا عَلَيْهِنَّ حَتَّى يَضَعْنَ حَمْلَهُنَّ) إِلَى قَوْلِهِ (بَعْدَ عُسْرٍ يُسْرًا) .

5321, 5322. PRIČAO NAM JE Isma'il, njemu Malik, prenoseći od Jahjaa b. Seida, on od Kasima b. Muhammeda i Sulejmana b. Jesara (da su kazivali): "Čuli smo kad su kazivali da se Jahja b. Seid b. As razveo od kćerke Abdur-Rahmana b. Hakema, pa ju je (njen otac) Abdur-Rahman odveo (iz kuće iz koje je puštena). Tada je Aiša, majka vjernika, poručila Mervanu, koji je u to vrijeme bio namjesnik

٥٣٢١-٥٣٢٢. حَدَّثَنَا إِسْمَاعِيلُ حَدَّثَنَا مَالِكٌ عَنْ يَحْيَى بْنِ سَعِيدٍ عَنِ الْقَاسِمِ بْنِ مُحَمَّدٍ وَسُلَيْمَانَ ابْنِ يَسَارٍ أَنَّهُ سَمِعَهُمَا يَذْكُرَانِ أَنَّ يَحْيَى بْنَ سَعِيدِ بْنِ الْعَاصِ طَلَّقَ بِنْتَ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ الْحَكَمِ فَانْتَقَلَهَا عَبْدُ الرَّحْمَنِ فَأَرْسَلَتْ عَائِشَةُ أُمُّ الْمُؤْمِنِينَ إِلَى مَرْوَانَ بْنِ الْحَكَمِ وَهُوَ أَمِيرُ الْمَدِينَةِ اتَّقِ اللهَ

1 Islamska ulema saglasna je da se brak sklopljen sa ženom dok je ona u iddetu (periodu obaveznog čekanja) poništava i da se supružnici razdvajaju. Ali ako se to desi, i ona ostane kod njega tokom perioda u kome je dobila tri mjesečna pranja, ona prestaje biti supruga prvoga i uvažava se drugi brak. A ako je bila u periodu čekanja i dobila dva mjesečna pranja, onda se udala za drugoga i kod njega dobila treće, a potom se i od njega razvela, njen iddet od drugog čovjeka počinje iznova.

2 Et-Talak, 1.

3 Et-Talak, 6-7.

Medine: 'Boj se Allaha, i vrati je njenoj kući!'"
Po Sulejmanovu predanju, Mervan je rekao: "Pobijedio me je Abdur-Rahman b. Hakem!",[4] a, po predanju Kasima b. Muhammeda, on je rekao (Aiši): "Zar do tebe nije doprla vijest o događaju koji se zbio s Fatimom, Kajsovom kćerkom?" – "Uopće nije važno da spominješ Fatimin slučaj!", odgovorila mu je. Mervan b. Hakem tada reče: "Ako smatraš lošim to da Fatima ostane u kući, dosta ti je lošeg koje se nalazi između to dvoje."[5]

وَارْدُدْهَا إِلَى بَيْتِهَا قَالَ مَرْوَانُ فِي حَدِيثِ سُلَيْمَانَ إِنَّ عَبْدَالرَّحْمَنِ بْنَ الْحَكَمِ غَلَبَنِي وَقَالَ الْقَاسِمُ ابْنُ مُحَمَّدٍ أَوَمَا بَلَغَكِ شَأْنُ فَاطِمَةَ بِنْتِ قَيْسٍ قَالَتْ لاَ يَضُرُّكَ أَنْ لاَ تَذْكُرَ حَدِيثَ فَاطِمَةَ فَقَالَ مَرْوَانُ بْنُ الحَكَمِ إِنْ كَانَ بِكِ شَرٌّ فَحَسْبُكِ مَا بَيْنَ هَذَيْنِ مِنَ الشَّرِّ .

5323, 5324. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Beššar, njemu Gunder, a ovom Šu'ba, prenoseći od Abdur-Rahmana b. Kasima, a on od svoga oca (da je kazivao):
"Aiša je rekla: 'Šta je Fatimi, zar se ne boji Allaha?!', tj. u vezi s njenim riječima da nema pravo ni na stan ni na izdržavanje."

٥٣٢٣-٥٣٢٤. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ بَشَّارٍ حَدَّثَنَا غُنْدَرٌ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ عَنْ عَبْدِالرَّحْمَنِ بْنِ الْقَاسِمِ عَنْ أَبِيهِ عَنْ عَائِشَةَ أَنَّهَا قَالَتْ مَا لِفَاطِمَةَ أَلاَ تَتَّقِي اللهَ يَعْنِي فِي قَوْلِهَا لاَ سُكْنَى وَلاَ نَفَقَةَ .

5325, 5326. PRIČAO NAM JE Amr b. Abbas, njemu Ibn-Mehdi, a ovom Sufjan, prenoseći od Abdur-Rahmana b. Kasima, a on od svoga oca da je kazivao:
"Urva b. Zubejr rekao je Aiši: 'Zar se ne sjećaš te i te, kćerke Hakemove, koju je muž (trajno) pustio, pa je ona (odmah) izišla iz njegove kuće?'
'Ružno li je to što je ona uradila!', reče ona.
'A zar nisi čula šta je Fatima rekla?', upita on.
'Ona nema nikakve koristi od spominjanja ovog hadisa', odgovori Aiša."
Ibn-Ebu-Zinad, prenoseći od Hišama, a on od svoga oca, dodaje: "Aiša je na to uputila oštar prijekor i rekla: 'Fatima se nalazila na pustom

٥٣٢٥-٥٣٢٦. حَدَّثَنَا عَمْرُو بْنُ عَبَّاسٍ حَدَّثَنَا ابْنُ مَهْدِيٍّ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ عَنْ عَبْدِالرَّحْمَنِ بْنِ الْقَاسِمِ عَنْ أَبِيهِ قَالَ عُرْوَةُ بْنُ الزُّبَيْرِ لِعَائِشَةَ أَلَمْ تَرَيْ إِلَى فُلاَنَةَ بِنْتِ الحَكَمِ طَلَّقَهَا زَوْجُهَا الْبَتَّةَ فَخَرَجَتْ فَقَالَتْ بِئْسَ مَا صَنَعَتْ قَالَ أَلَمْ تَسْمَعِي فِي قَوْلِ فَاطِمَةَ قَالَتْ أَمَا إِنَّهُ لَيْسَ لَهَا خَيْرٌ فِي ذِكْرِ هَذَا الْحَدِيثِ وَزَادَ ابْنُ أَبِي الزِّنَادِ عَنْ هِشَامٍ عَنْ أَبِيهِ عَابَتْ عَائِشَةُ أَشَدَّ الْعَيْبِ وَقَالَتْ إِنَّ فَاطِمَةَ كَانَتْ فِي مَكَانٍ وَحْشٍ فَخِيفَ عَلَى نَاحِيَتِهَا فَلِذَلِكَ أَرْخَصَ لَهَا النَّبِيُّ ﷺ .

4 On želi kazati kako nije bio u stanju zabraniti mu da je odvede iz kuće u kojoj je bila. (*Umdetul-kari*, 20/310)

5 Iz svega ovoga zaključuje se da Aiša nije uvažavala spomenuti Fatimin slučaj, nego se držala jasnog kur'anskog teksta u kome se naređuje da se one u periodu iddeta ne smiju tjerati niti izlaziti iz stanova u kojima su bile sa svojim muževima te da su ih oni dužni izdržavati. To je i mišljenje Omera, Usame, Seida b. Musejjeba i drugih. (Vidi: *Umdetul-kari*, 20/310) Spomenuto, ako je kod tebe, znači da je uzrok Fatiminog izlaska to što se desilo između nje i bližnjih njenog muža od lošeg postupka taj isti uzrok je prisutan ovdje. Mervan je kritikovao izlazak uopće, a zatim se vratio na dozvoljavanje pod uslovom da ima nešto što čini dozvoljenim njen izlazak iz kuće gdje je puštena. (*Fethul-bari*, 9/389)

mjestu, pa su se bojali za nju, zato joj je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, dopustio (da ode).'"

UKOLIKO POSTOJI OPASNOST ZA RASPUŠTENICU KOJA OSTANE U KUĆI SVOGA MUŽA DA ĆE BITI NAPASTVOVANA ILI DA ONA RUŽNE RIJEČI KAŽE NJEGOVOJ RODBINI...

باب المُطلَّقةِ إذا خُشِيَ عليْها في مسْكَنِ زوْجِها أنْ يُقْتحم عليْها أوْ تبْذُو على أهْلِها بِفاحِشةٍ

5327, 5328. PRIČAO MI JE Hibban, njemu Abdullah, a ovom Ibn-Džurejdž, prenoseći od Ibn-Šihaba, a on od Urve (da je rekao):
"Aiša je osudila takav Fatimin postupak i nije ga opravdala."[1]

٥٣٢٧-٥٣٢٨. حَدَّثَنِي حِبَّانُ أَخْبَرَنَا عَبْدُاللهِ أَخْبَرَنَا ابْنُ جُرَيْجٍ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ عَنْ عُرْوَةَ أَنَّ عَائِشَةَ أَنْكَرَتْ ذَلِكَ عَلَى فَاطِمَةَ .

O RIJEČIMA UZVIŠENOG: "... I NIJE IM DOPUŠTENO KRITI ONO ŠTO JE ALLAH STVORIO U MATERICAMA NJIHOVIM..."[2]

باب قوْلِ اللهِ تعالى (ولا يحِلُّ لهُنَّ أنْ يكْتُمْن ما خلق اللهُ في أرْحامِهِنَّ)

Ovdje se misli na menstruaciju i zametak..

مِنَ الْحَيْضِ وَالْحَبَلِ .

5329. PRIČAO NAM JE Sulejman b. Harb, a njemu Šu'ba, prenoseći od Hakema, on od Ibrahima, ovaj od Esveda, a on od Aiše, radijallahu anha, da je kazivala:
"Kada je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, namjeravao krenuti, vraćajući se s hadždža, ugledao je Safijju na vratima svoga šatora potištenu, te joj je rekao: 'Nije te valjda zadesilo? Ti ćeš nas zadržati. Zar nisi obavila tavaf na dan Bajrama?'
'Jesam', reče ona.
'Onda kreći (s nama)!', doviknu joj on."[3]

٥٣٢٩. حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ حَرْبٍ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ عَنِ الْحَكَمِ عَنْ إِبْرَاهِيمَ عَنِ الْأَسْوَدِ عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهَا قَالَتْ لَمَّا أَرَادَ رَسُولُ اللهِ ﷺ أَنْ يَنْفِرَ إِذَا صَفِيَّةُ عَلَى بَابِ خِبَائِهَا كَئِيبَةً فَقَالَ لَهَا عَقْرَى أَوْ حَلْقَى إِنَّكِ لَحَابِسَتُنَا أَكُنْتِ أَفَضْتِ يَوْمَ النَّحْرِ قَالَتْ نَعَمْ قَالَ فَانْفِرِي إِذًا .

1 Pravo i obaveza ostanka žene u kući muža koji je pustio ženu nije palo samo po sebi već zbog toga što se bojalo za nju i od nje. (*Fethul-bari*, 9/390)

2 El-Bekara, 228.

3 Iz ovog se hadisa zaključuje da je Safijja dobila menstruaciju kada su završili s obredima hadždža i namjeravali krenuti iz Mekke. Ostalo je još samo da obave oprosni tavaf. Pošto je ona već bila obavila glavni tavaf hadždža, Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao joj je da može krenuti, jer obaveza oprosnog tavafa spada sa žene koja dobije menstruaciju. (*Umdetul-kari*, 20/313)
Isto tako, žena je povjerenica u pogledu svog stidnog mjesta, pa joj se vjeruje u onome što kaže. Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, htio se zadržati zbog Safijjinih riječi.

O RIJEČIMA UZVIŠENOG: "MUŽEVI NJIHOVI NAJPREČI SU DA IH, DOK ONE ČEKAJU, VRATE"[4], I O TOME NA KOJI ĆE NAČIN (MUŽ) VRATITI ŽENU KOJU JE PUSTIO JEDANPUT ILI DVA PUTA

باب (وبُعُولَتُهُنَّ أحَقُّ بِرَدِّهِنَّ) في العِدَّة وكيف يُراجِعُ المَرْأة إذا طَلَّقها واحدةً أوْ ثنْتيْن .

5330. PRIČAO MI JE Muhammed, njemu Abdul-Vehhab, a ovom Junus, prenoseći od Hasana da je rekao:
"Ma'kil je udao svoju sestru, a zatim ju je (njen muž) pustio jedanput."

٥٣٣٠. حَدَّثَنِي مُحَمَّدٌ أَخْبَرَنَا عَبْدُالْوَهَّابِ حَدَّثَنَا يُونُسُ عَنِ الْحَسَنِ قَالَ زَوَّجَ مَعْقِلٌ أُخْتَهُ فَطَلَّقَهَا تَطْلِيقَةً .

5331. PRIČAO MI JE Muhammed b. Musenna, njemu Abdul-A'la, a ovom Seid, prenoseći od Katade, a on od Hasana (da je kazivao):
"Sestra Ma'kila b. Jesara bila je udata za jednog čovjeka, pa ju je on pustio i ostavio je dok joj nije istekao pričck (iddet), a onda je ponovo zaprosio. Makil se na to naljutio i rekao: 'Napustio ju je kad ju je bio u stanju vratiti, a sada je ponovo traži?', ne dopustivši da se (opet) uzmu. Tada je Uzvišeni Allah objavio: 'A kada pustite žene, i one ispune propisano im vrijeme za čekanje, ne smetajte im da se ponovo udaju za svoje muževe, kada se slože da lijepo žive'[5]. Nakon toga pozvao ga je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, i proučio mu objavljeni ajet, te je on odustao od svoje ljutnje i pokorio se odredbi Uzvišenog Allaha."[6]

٥٣٣١. وحَدَّثَنِي مُحَمَّدُ بْنُ الْمُثَنَّى حَدَّثَنَا عَبْدُالأَعْلَى حَدَّثَنَا سَعِيدٌ عَنْ قَتَادَةَ حَدَّثَنَا الْحَسَنُ أَنَّ مَعْقِلَ بْنَ يَسَارٍ كَانَتْ أُخْتُهُ تَحْتَ رَجُلٍ فَطَلَّقَهَا ثُمَّ خَلَّى عَنْهَا حَتَّى انْقَضَتْ عِدَّتُهَا ثُمَّ خَطَبَهَا فَحَمِيَ مَعْقِلٌ مِنْ ذَلِكَ أَنَفًا فَقَالَ خَلَّى عَنْهَا وَهُوَ يَقْدِرُ عَلَيْهَا ثُمَّ يَخْطُبُهَا فَحَالَ بَيْنَهُ وَبَيْنَهَا فَأَنْزَلَ اللهُ (وَإِذَا طَلَّقْتُمُ النِّسَاءَ فَبَلَغْنَ أَجَلَهُنَّ فَلَا تَعْضُلُوهُنَّ) إِلَى آخِرِ الآيَةِ فَدَعَاهُ رَسُولُ اللهِ ﷺ فَقَرَأَ عَلَيْهِ فَتَرَكَ الْحَمِيَّةَ وَاسْتَقَادَ لأَمْرِ اللهِ .

---

4 El-Bekara, 228.

5 El-Bekara, 232.

6 Iz ovog i mnogih sličnih događaja iz vremena Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, i ashaba jasno se vidi njihova privrženost Allahu i Njegovim naredbama. Zato su, kada je u pitanju islam i bilo šta od islamskih propisa, sebe i svoje interese stavljali u drugi plan. Oni su nam najbolji uzor kako vjernik treba shvatiti riječi Svevišnjeg: "Kada Allah i Poslanik Njegov nešto odrede, onda ni vjernik ni vjernica nemaju pravo po svom nahođenju postupiti! A ko Allaha i Njegova Posalnika ne posluša, taj je sigurno skrenuo s pravoga puta!" (El-Ahzab, 36)

5332. PRIČAO NAM JE Kutejba, a njemu Lejs, prenoseći od Nafi'a (da je kazivao):
"Sin Omera b. Hattaba, radijallahu anhu, razveo se prvi put od jedne svoje žene dok je ona imala menstruaciju, pa mu je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, naredio da je vrati i zadrži dok postane čista, zatim ponovo ne dobije menstruaciju (kod njega), a onda postane čista; pa ako je bude želio pustiti, pustit će je dok je u periodu bez menstruacije, prije nego što bude imao odnos s njom. To je period za koji je Uzvišeni Allah naredio da se u njemu supruge puštaju."
Kada bi Abdullah bio upitan o tome, rekao bi: "Ako si se razveo od nje (izgovorivši to) tri puta, ona ti više nije dopuštena dok se ne uda za drugog čovjeka."
Drugi ovom hadisu dodaju: "Pričao mi je Nafi' da je Ibn-Omer rekao: 'A ako je pustiš jednom ili dva puta, jer mi je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, naredio da ovako postupim.'"

٥٣٣٢. حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ حَدَّثَنَا اللَّيْثُ عَنْ نَافِعٍ أَنَّ ابْنَ عُمَرَ بْنِ الْخَطَّابِ رَضِي الله عَنْهُمَا طَلَّقَ امْرَأَةً لَهُ وَهِيَ حَائِضٌ تَطْلِيقَةً وَاحِدَةً فَأَمَرَهُ رَسُولُ الله ﷺ أَنْ يُرَاجِعَهَا ثُمَّ يُمْسِكَهَا حَتَّى تَطْهُرَ ثُمَّ تَحِيضَ عِنْدَهُ حَيْضَةً أُخْرَى ثُمَّ يُمْهِلَهَا حَتَّى تَطْهُرَ مِنْ حَيْضِهَا فَإِنْ أَرَادَ أَنْ يُطَلِّقَهَا فَلْيُطَلِّقْهَا حِينَ تَطْهُرُ مِنْ قَبْلِ أَنْ يُجَامِعَهَا فَتِلْكَ الْعِدَّةُ الَّتِي أَمَرَ اللهُ أَنْ تُطَلَّقَ لَهَا النِّسَاءُ وَكَانَ عَبْدُاللهِ إِذَا سُئِلَ عَنْ ذَلِكَ قَالَ لأَحَدِهِمْ إِنْ كُنْتَ طَلَّقْتَهَا ثَلاَثًا فَقَدْ حَرُمَتْ عَلَيْكَ حَتَّى تَنْكِحَ زَوْجًا غَيْرَكَ وَزَادَ فِيهِ غَيْرُهُ عَنِ اللَّيْثِ حَدَّثَنِي نَافِعٌ قَالَ ابْنُ عُمَرَ لَوْ طَلَّقْتَ مَرَّةً أَوْ مَرَّتَيْنِ فَإِنَّ النَّبِيَّ ﷺ أَمَرَنِي بِهَذَا .

O VRAĆANJU ŽENE DOK IMA MENSTRUACIJU

باب مُرَاجَعَةِ الْحَائِضِ

5333. PRIČAO NAM JE Hadždžadž, njemu Jezid b. Ibrahim, ovom Muhammed b. Sirin, a njemu Junus b. Džubejr (da je kazivao):
"Upitao sam Ibn-Omera, pa mi je odgovorio: 'Ibn-Omer se razveo od svoje žene dok je ona imala menstruaciju. O tome je Omer upitao Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, pa mu je rekao: 'Reci mu neka je vrati, a zatim je pusti u pravom roku!' 'A hoće li ona računati taj razvod?', upita on. 'Nije, zar, dijete ili nenormalan (pa da se njegov razvod ne uvaži)!', reče on."[1]

٥٣٣٣. حَدَّثَنَا حَجَّاجٌ حَدَّثَنَا يَزِيدُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ سِيرِينَ حَدَّثَنِي يُونُسُ بْنُ جُبَيْرٍ سَأَلْتُ ابْنَ عُمَرَ فَقَالَ طَلَّقَ ابْنُ عُمَرَ امْرَأَتَهُ وَهِيَ حَائِضٌ فَسَأَلَ عُمَرُ النَّبِيَّ ﷺ فَأَمَرَهُ أَنْ يُرَاجِعَهَا ثُمَّ يُطَلِّقَ مِنْ قُبُلِ عِدَّتِهَا قُلْتُ فَتَعْتَدُّ بِتِلْكَ التَّطْلِيقَةِ قَالَ أَرَأَيْتَ إِنْ عَجَزَ وَاسْتَحْمَقَ .

1 Ovaj hadis detaljnije je pojašnjen na početku poglavlja *O razvodu braka*, hadis br. 5252.

ŽENA KOJOJ JE MUŽ UMRO OSTAJE ČEKATI (U ŽALOSTI) ČETIRI MJESECA I DESET DANA[2]

باب تُحِدُّ الْمُتَوَفَّى عَنْهَا زَوْجُهَا أَرْبَعَةَ أَشْهُرٍ وَعَشْرًا

Zuhri kaže: "Smatram da žena koja je u iddetu ne bi trebalo da upotrebljava miris."
Pričao nam je Abdullah b. Jusuf, a njemu Malik, prenoseći od Abdullaha b. Ebu-Bekra b. Muhammed b. Amra b. Hazma, on od Humejda b. Nafi'a, a ovaj od Zejnebe, kćerke Ebu-Selemine, da ga je obavijestila o sljedeća tri hadisa.

وَقَالَ الزُّهْرِيُّ لاَ أَرَى أَنْ تَقْرَبَ الصَّبِيَّةُ الْمُتَوَفَّى عَنْهَا الطِّيبَ لأَنَّ عَلَيْهَا الْعِدَّةَ حَدَّثَنَا عَبْدُاللهِ بْنُ يُوسُفَ أَخْبَرَنَا مَالِكٌ عَنْ عَبْدِاللهِ بْنِ أَبِي بَكْرِ بْنِ مُحَمَّدِ بْنِ عَمْرِو بْنِ حَزْمٍ عَنْ حُمَيْدِ بْنِ نَافِعٍ عَنْ زَيْنَبَ بِنْتِ أَبِي سَلَمَةَ أَنَّهَا أَخْبَرَتْهُ هَذِهِ الأَحَادِيثَ الثَّلاَثَةَ .

5334. KAŽE Zejneb: "Ušla sam kod Umm-Habibe, supruge Poslanikove, sallallahu alejhi ve sellem, kada je umro njen otac Ebu-Sufjan b. Harb, pa je Umm-Habiba zatražila miris u kojem je bilo žutila, parfem od šafrana ili nešto drugo, i njime namirisala jednu robinju, a zatim namirisala svoje lice i rekla: 'Tako mi Allaha, ja nemam nikakve želje za mirisom, ali sam čula Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, kad je rekao: 'Ženi koja vjeruje u Allaha i budući svijet nije dopušteno da tuguje za bilo kim umrlim više od tri dana, izuzev za svojim mužem - četiri mjeseca i deset dana.'''"

٥٣٣٤. قَالَتْ زَيْنَبُ دَخَلْتُ عَلَى أُمِّ حَبِيبَةَ زَوْجِ النَّبِيِّ ﷺ حِينَ تُوُفِّيَ أَبُوهَا أَبُو سُفْيَانَ بْنُ حَرْبٍ فَدَعَتْ أُمُّ حَبِيبَةَ بِطِيبٍ فِيهِ صُفْرَةٌ خَلُوقٌ أَوْ غَيْرُهُ فَدَهَنَتْ مِنْهُ جَارِيَةً ثُمَّ مَسَّتْ بِعَارِضَيْهَا ثُمَّ قَالَتْ وَاللهِ مَا لِي بِالطِّيبِ مِنْ حَاجَةٍ غَيْرَ أَنِّي سَمِعْتُ رَسُولَ اللهِ ﷺ يَقُولُ لاَ يَحِلُّ لاِمْرَأَةٍ تُؤْمِنُ بِاللهِ وَالْيَوْمِ الآخِرِ أَنْ تُحِدَّ عَلَى مَيِّتٍ فَوْقَ ثَلاَثِ لَيَالٍ إِلاَّ عَلَى زَوْجٍ أَرْبَعَةَ أَشْهُرٍ وَعَشْرًا .

5335. Zejneb veli: "Ušla sam kod Zejnebe b. Džahš kada je umro njen brat. Ona je zatražila miris i malo se namirisala, a zatim rekla: 'Tako mi Allaha, ja nemam nikakve želje za mirisom, ali sam čula Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, kako s minbera govori: 'Ženi koja vjeruje u Allaha i budući svijet nije dopušteno da tuguje za bilo kim više od tri dana, izuzev za svojim mužem - četiri mjeseca i deset dana. '''"

٥٣٣٥. قَالَتْ زَيْنَبُ فَدَخَلْتُ عَلَى زَيْنَبَ بِنْتِ جَحْشٍ حِينَ تُوُفِّيَ أَخُوهَا فَدَعَتْ بِطِيبٍ فَمَسَّتْ مِنْهُ ثُمَّ قَالَتْ أَمَا وَاللهِ مَا لِي بِالطِّيبِ مِنْ حَاجَةٍ غَيْرَ أَنِّي سَمِعْتُ رَسُولَ اللهِ ﷺ يَقُولُ عَلَى الْمِنْبَرِ لاَ يَحِلُّ لاِمْرَأَةٍ تُؤْمِنُ بِاللهِ وَالْيَوْمِ الآخِرِ أَنْ تُحِدَّ عَلَى مَيِّتٍ فَوْقَ ثَلاَثِ لَيَالٍ إِلاَّ عَلَى زَوْجٍ أَرْبَعَةَ أَشْهُرٍ وَعَشْرًا .

2 Žena čiji je muž umro obavezna je "biti u žalosti", tj. ne nositi nakit u onom vremenu koje joj je Kur'an odredio za čekanje.

5336. Zejneb veli: "Čula sam Umm-Selemu kad je kazivala kako je jedna žena došla Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, i rekla: 'Umro je muž moje kćeri, a žali se da je boli oko. Hoće li upotrijebiti surmu?'
'Ne', reče joj Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, dva ili tri puta sve govoreći ne, a potom dodade: 'Vrijeme je žalosti i čekanja (samo) četiri mjeseca i deset dana, a u džahilijetu ste bacale balegu kada se napunila godina dana.'"

٥٣٣٦. قَالَتْ زَيْنَبُ وَسَمِعْتُ أُمَّ سَلَمَةَ تَقُولُ جَاءَتِ امْرَأَةٌ إِلَى رَسُولِ اللهِ ﷺ فَقَالَتْ يَا رَسُولَ اللهِ إِنَّ ابْنَتِي تُوُفِّيَ عَنْهَا زَوْجُهَا وَقَدِ اشْتَكَتْ عَيْنَهَا أَفَتَكْحُلُهَا فَقَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ لاَ مَرَّتَيْنِ أَوْ ثَلاَثًا كُلَّ ذَلِكَ يَقُولُ لاَ ثُمَّ قَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ إِنَّمَا هِيَ أَرْبَعَةُ أَشْهُرٍ وَعَشْرٌ وَقَدْ كَانَتْ إِحْدَاكُنَّ فِي الْجَاهِلِيَّةِ تَرْمِي بِالْبَعْرَةِ عَلَى رَأْسِ الْحَوْلِ .

5337. Humejd veli: "Upitao sam Zejnebu šta znači 'bacale balegu kada se napunila godina dana', pa mi je ona odgovorila: 'Kada bi umro suprug određene žene, ona bi obukla najružniju odjeću, nastanila se u najgoroj odaji i ne bi smjela dotaknuti miris cijelu godinu dana. Zatim bi joj doveli neku životinju, magarca, ovcu ili kokoš, pa bi je ona potrla po koži, i rijetko bi se desilo da ta životinja poslije ostane živa. Zatim bi ona izišla i bila bi joj data balega, koju bi ona bacila, i tek nakon toga ona bi mogla upotrebljavati miris i bilo šta drugo.'"[1]
Bio je pitan Malik: Šta znači da potare njime, pa je odgovorio: "Potare njime svoju kožu."

٥٣٣٧. قَالَ حُمَيْدٌ فَقُلْتُ لِزَيْنَبَ وَمَا تَرْمِي بِالْبَعْرَةِ عَلَى رَأْسِ الْحَوْلِ فَقَالَتْ زَيْنَبُ كَانَتِ الْمَرْأَةُ إِذَا تُوُفِّيَ عَنْهَا زَوْجُهَا دَخَلَتْ حِفْشًا وَلَبِسَتْ شَرَّ ثِيَابِهَا وَلَمْ تَمَسَّ طِيبًا حَتَّى تَمُرَّ بِهَا سَنَةٌ ثُمَّ تُؤْتَى بِدَابَّةٍ حِمَارٍ أَوْ شَاةٍ أَوْ طَائِرٍ فَتَفْتَضُّ بِهِ فَقَلَّمَا تَفْتَضُّ بِشَيْءٍ إِلاَّ مَاتَ ثُمَّ تَخْرُجُ فَتُعْطَى بَعَرَةً فَتَرْمِي ثُمَّ تُرَاجِعُ بَعْدُ مَا شَاءَتْ مِنْ طِيبٍ أَوْ غَيْرِهِ سُئِلَ مَالِكٌ مَا تَفْتَضُّ بِهِ قَالَ تَمْسَحُ بِهِ جِلْدَهَا .

ŽENA KOJA JE U ŽALOSTI I KORIŠTENJE SURME

باب الْكُحْلِ لِلْحَادَّةِ

5338. PRIČAO NAM JE Adem b. Ibn-Ebu-Ijas, njemu Šu'ba, a ovom Hamid b. Nafi', prenoseći od Zejnebe, kćerke Umm-Selemine, a ona od svoje majke (da je kazivala):
"Jednoj je ženi umro muž, pa su se pobojali za zdravlje njenih očiju, te su došli Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, i zatražili dopuštenje da (ona) upotrijebi

٥٣٣٨. حَدَّثَنَا آدَمُ بْنُ أَبِي إِيَاسٍ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ حَدَّثَنَا حُمَيْدُ بْنُ نَافِعٍ عَنْ زَيْنَبَ بِنْتِ أُمِّ سَلَمَةَ عَنْ أُمِّهَا أَنَّ امْرَأَةً تُوُفِّيَ زَوْجُهَا فَخَشُوا عَلَى عَيْنَيْهَا فَأَتَوْا رَسُولَ اللهِ ﷺ فَاسْتَأْذَنُوهُ فِي الْكُحْلِ فَقَالَ لاَ تَكَحَّلْ قَدْ كَانَتْ إِحْدَاكُنَّ تَمْكُثُ فِي شَرِّ أَحْلاَسِهَا

1 U drugim predanjima ovog hadisa stoji da bi žena kojoj umre muž obukla najlošiju odjeću i nastanila se u najlošijem dijelu kuće te se godinu dana ne bi prala niti bi nokte rezala. Kada bi se navršila godina dana, ona bi izišla i dotakla neku od životinja pa bi se potrala po ženskom stidnom mjestu, a zatim bi joj bila data balega, koju bi ona bacila iza psa, kad bi on prošao pored nje, pa bi tek onda imala pravo okupati se i vratiti u normalni život. (*Fethul-bari*, 9/400)

surmu, ali im on reče: 'Neće upotrijebiti surmu! Prije su (žene nakon muža) u najlošijoj kući i odjeći provodile godinu dana; a kada bi se napunila godina, bacale bi balegu, kada bi pored njih prošao pas. Ne, sve dok ne prođu četiri mjeseca i deset dana!'"

أَوْ شَرِّ بَيْتِهَا فَإِذَا كَانَ حَوْلٌ فَمَرَّ كَلْبٌ رَمَتْ بِبَعَرَةٍ فَلاَ حَتَّى تَمْضِيَ أَرْبَعَةُ أَشْهُرٍ وَعَشْرٌ .

5339. Čuo sam Zejnebu, kćerku Umm-Seleminu, kako prenosi od Umm-Habibe, da je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
"Ženi muslimanki koja vjeruje u Allaha i budući svijet nije dopušteno tugovati za bilo kim više od tri dana, izuzev za svojim mužem četiri mjeseca i deset dana."

٥٣٣٩. وَسَمِعْتُ زَيْنَبَ بِنْتَ أُمِّ سَلَمَةَ تُحَدِّثُ عَنْ أُمِّ حَبِيبَةَ أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ قَالَ لاَ يَحِلُّ لاِمْرَأَةٍ مُسْلِمَةٍ تُؤْمِنُ بِاللهِ وَالْيَوْمِ الآخِرِ أَنْ تُحِدَّ فَوْقَ ثَلاَثَةِ أَيَّامٍ إِلاَّ عَلَى زَوْجِهَا أَرْبَعَةَ أَشْهُرٍ وَعَشْرًا .

5340. PRIČAO NAM JE Musedded, njemu Bišr, radijallahu anhu, a ovom Selema b. Alkama, prenoseći od Muhammeda b. Sirina (da je kazivao):
"Umm-Atijja je rekla: 'Zabranjeno nam je žaliti za bilo kim više od tri dana, izuzev za mužem."

٥٣٤٠. حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ حَدَّثَنَا بِشْرٌ حَدَّثَنَا سَلَمَةُ بْنُ عَلْقَمَةَ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ سِيرِينَ قَالَتْ أُمُّ عَطِيَّةَ نُهِينَا أَنْ نُحِدَّ أَكْثَرَ مِنْ ثَلاَثٍ إِلاَّ بِزَوْجٍ .

O TOME DA ŽENA KOJA JE U PERIODU ŽALOSTI PRILIKOM KUPANJA, POSLIJE MENSTRUACIJE, KORISTI KUST

باب الْقُسْطِ لِلْحَادَّةِ عِنْدَ الطُّهْرِ

5341. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Abdul-Vehhab, a njemu Hammad b. Zejd, prenoseći od Hafse, a ona od Umm-Atijje da je kazivala:
"Bilo nam je zabranjeno žaliti za umrlim više od tri dana, osim za mužem četiri mjeseca i deset dana. Bilo nam je zabranjeno upotrebljavati surmu i miris te oblačiti obojenu (ukrasnu) odjeću, izuzev (jemenskog) ogrtača prošaranog bijelim (što nije ukras). Jedino nam je bilo dopušteno upotrijebiti malo *kusta* i *ezfara*.[2] I bilo nam je zabranjeno slijediti dženazu."

٥٣٤١. حَدَّثَنِي عَبْدُاللهِ بْنُ عَبْدِالْوَهَّابِ حَدَّثَنَا حَمَّادُ بْنُ زَيْدٍ عَنْ أَيُّوبَ عَنْ حَفْصَةَ عَنْ أُمِّ عَطِيَّةَ قَالَتْ كُنَّا نُنْهَى أَنْ نُحِدَّ عَلَى مَيِّتٍ فَوْقَ ثَلاَثٍ إِلاَّ عَلَى زَوْجٍ أَرْبَعَةَ أَشْهُرٍ وَعَشْرًا وَلاَ نَكْتَحِلَ وَلاَ نَطَّيَّبَ وَلاَ نَلْبَسَ ثَوْبًا مَصْبُوغًا إِلاَّ ثَوْبَ عَصْبٍ وَقَدْ رُخِّصَ لَنَا عِنْدَ الطُّهْرِ إِذَا اغْتَسَلَتْ إِحْدَانَا مِنْ مَحِيضِهَا فِي نُبْذَةٍ مِنْ كُسْتِ أَظْفَارٍ وَكُنَّا نُنْهَى عَنِ اتِّبَاعِ الْجَنَائِزِ .

2 *Kust* i *ezfar* jesu mirisne biljke, a korišteni su za otklanjanje neugodnih mirisa. Tako se i u ovom hadisu navodi da je ženi u periodu žalosti bilo dopušteno upotrijebiti tu vrstu tamjana, nakon što se okupa poslije menstruacije, kako bi uklonila mogući neugodan miris. (*Fethul-bari*, 9/402)

ŽENA U PERIODU ŽALOSTI MOŽE OBLAČITI JEMENSKI OGRTAČ OD ASBA[1]

باب تلبس الحادة ثياب العصب

5342. PRIČAO NAM JE Fadl b. Dukejn da mu je kazivao Abdus-Selam b. Harb, prenoseći od Hišama, a on od Hafse da je Umm-Atijja rekla: "Vjerovjesnik je, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: 'Nije dozvoljeno ženi koja vjeruje u Allaha i Sudnji dan da žali za umrlim više od tri dana, osim za mužem; ona u periodu žalosti ne podvlači surmu i ne nosi obojenu (ukrašenu) odjeću izuzev jemenskog ogrtača od asba.'"

٥٣٤٢. حَدَّثَنَا الْفَضْلُ بْنُ دُكَيْنٍ حَدَّثَنَا عَبْدُالسَّلاَمِ بْنُ حَرْبٍ عَنْ هِشَامٍ عَنْ حَفْصَةَ عَنْ أُمِّ عَطِيَّةَ قَالَتْ قَالَ لِي النَّبِيُّ ﷺ لاَ يَحِلُّ لاِمْرَأَةٍ تُؤْمِنُ بِاللهِ وَالْيَوْمِ الآخِرِ أَنْ تُحِدَّ فَوْقَ ثَلاَثٍ إِلاَّ عَلَى زَوْجٍ فَإِنَّهَا لاَ تَكْتَحِلُ وَلاَ تَلْبَسُ ثَوْبًا مَصْبُوغًا إِلاَّ ثَوْبَ عَصْبٍ .

5343. PRIČAO NAM JE, veli Ensari, Hišam da im je kazivala Hafsa, a njoj Umm-Atijja da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, izrekao zabranu: "Neka se ne miriše, osim na početku perioda poslije menstruacije; kada se očisti, može upotrijebiti malo *kusta* i *ezfara* (mirisnih tvari kojima će odstraniti miris krvi)."[2]

٥٣٤٣. وَقَالَ الأَنْصَارِيُّ حَدَّثَنَا هِشَامٌ حَدَّثَتْنَا حَفْصَةُ حَدَّثَتْنِي أُمُّ عَطِيَّةَ نَهَى النَّبِيُّ ﷺ وَلاَ تَمَسَّ طِيبًا إِلاَّ أَدْنَى طُهْرِهَا إِذَا طَهُرَتْ نُبْذَةً مِنْ قُسْطٍ وَأَظْفَارٍ .

1 El-asb – vrsta jemenskog ogrtača napravljenog od platna izatkanog od tkiva koje je svezano u čvor, zatim stavljeno u boju i onda upotrijebljeno za tkanje; tako je dobiveno platno bilo prošarano zbog vezanja tkiva prilikom bojenja.

2 Iz dva prethodna hadisa mogu se izvući sljedeći zaključci:
– ženi nije dozvoljeno da žali za umrlom osobom više od tri dana, osim za mužem, kada period žalosti traje četiri mjeseca i deset dana;
– u periodu žalosti (hidad) ženi nije dozvoljeno da se dotjeruje, uljepšava, miriše, upotrebljava surmu i nosi obojenu, ukrašenu odjeću. Izuzetak je crno obojena odjeća, ako nije od svile, te odjeća od asba, koji je spomenut u hadisu i pojašnjen u prethodnoj podnožnoj napomeni. Ibn-Munzir veli: "Pravnici se slažu da nije dozvoljeno ženi nositi obojenu odjeću osim one koja je obojena crnom bojom";
– dozvoljeno je ženi nakon menstruacije, kada se očisti, upotrijebiti malo mirisa kako bi odstranila neugodan miris.

"ŽENE SU DUŽNE ČEKATI ČETIRI MJESECA I DESET DANA POSLIJE SMRTI SVOJIH MUŽEVA..." – DO KRAJA AJETA: "... A ALLAH DOBRO ZNA ONO ŠTO VI RADITE."[3]

باب (وَالَّذِينَ يُتَوَفَّوْنَ مِنْكُمْ وَيَذَرُونَ أَزْوَاجًا) إِلَى قَوْلِهِ (بِمَا تَعْمَلُونَ خَبِيرٌ)

5344. PRIČAO MI JE Ishak b. Mensur da mu je kazivao Revh b. Ubada, njemu Šibl, prenoseći od Ibn-Ebu-Nedžiha, a on od Mudžahida da je, komentirajući ajet: "Žene su dužne čekati četiri mjeseca i deset dana poslije smrti svojih muževa", rekao:

"Ovaj priček (iddet), koji je žena provodila u kući svog muža, bio je obavezan (vadžib), pa je Allah objavio: 'Oni među vama kojima se primiče smrt a koji ostavljaju iza sebe žene treba da im oporukom unaprijed za godinu dana osiguraju izdržavanje, i da se one ne udaljuju iz kuće; a ako je same napuste, vi niste odgovorni za ono što one sa sobom, po zakonu, urade.'[4] Kaže: "Allah je odredio za nju da je puna godina sedam mjeseci i dvadeset noći po oporuci; ako hoće, ima pravo stanovati prema oporuci, a ako želi, može izići. Na to upućuju riječi Uzvišenog: '... i da se one ne udaljuju iz kuće; a ako je same napuste, vi niste odgovorni...' Priček (iddet) je – takav kakav je – obavezan (vadžib) za ženu." Prenosilac hadisa tvrdi da je to rekao Mudžahid.

Ata' veli da je Ibn-Abbas rekao: "Ovaj ajet (spomenut u naslovu) stavio je van snage obavezu pričeka kod njene porodice, pa to (žena) može izvršiti gdje hoće, a također i riječi Uzvišenog Allaha: '... i da se one ne udaljuju iz kuće.'"

Ata' veli: "Ako hoće, priček će provesti u kući muževoj, sukladno oporuci, a ako želi, može izići i provesti priček na drugom mjestu, sukladno Allahovim riječima: 'Vi niste odgovorni za ono što one sa sobom, po zakonu, urade.'"

٥٣٤٤. حَدَّثَنِي إِسْحَاقُ بْنُ مَنْصُورٍ أَخْبَرَنَا رَوْحُ بْنُ عُبَادَةَ حَدَّثَنَا شِبْلٌ عَنِ ابْنِ أَبِي نَجِيحٍ عَنْ مُجَاهِدٍ (وَالَّذِينَ يُتَوَفَّوْنَ مِنْكُمْ وَيَذَرُونَ أَزْوَاجًا) قَالَ كَانَتْ هَذِهِ الْعِدَّةُ تَعْتَدُّ عِنْدَ أَهْلِ زَوْجِهَا وَاجِبًا فَأَنْزَلَ اللهُ (وَالَّذِينَ يُتَوَفَّوْنَ مِنْكُمْ وَيَذَرُونَ أَزْوَاجًا وَصِيَّةً لأَزْوَاجِهِمْ مَتَاعًا إِلَى الْحَوْلِ غَيْرَ إِخْرَاجٍ فَإِنْ خَرَجْنَ فَلاَ جُنَاحَ عَلَيْكُمْ فِيمَا فَعَلْنَ فِي أَنْفُسِهِنَّ مِنْ مَعْرُوفٍ) قَالَ جَعَلَ اللهُ لَهَا تَمَامَ السَّنَةِ سَبْعَةَ أَشْهُرٍ وَعِشْرِينَ لَيْلَةً وَصِيَّةً إِنْ شَاءَتْ سَكَنَتْ فِي وَصِيَّتِهَا وَإِنْ شَاءَتْ خَرَجَتْ وَهُوَ قَوْلُ اللهِ تَعَالَى (غَيْرَ إِخْرَاجٍ فَإِنْ خَرَجْنَ فَلاَ جُنَاحَ عَلَيْكُمْ) فَالْعِدَّةُ كَمَا هِيَ وَاجِبٌ عَلَيْهَا زَعَمَ ذَلِكَ عَنْ مُجَاهِدٍ وَقَالَ عَطَاءٌ قَالَ ابْنُ عَبَّاسٍ نَسَخَتْ هَذِهِ الآيَةُ عِدَّتَهَا عِنْدَ أَهْلِهَا فَتَعْتَدُّ حَيْثُ شَاءَتْ وَقَوْلُ اللهِ تَعَالَى (غَيْرَ إِخْرَاجٍ) وَقَالَ عَطَاءٌ إِنْ شَاءَتِ اعْتَدَّتْ عِنْدَ أَهْلِهَا وَسَكَنَتْ فِي وَصِيَّتِهَا وَإِنْ شَاءَتْ خَرَجَتْ لِقَوْلِ اللهِ (فَلاَ جُنَاحَ عَلَيْكُمْ فِيمَا فَعَلْنَ فِي أَنْفُسِهِنَّ) قَالَ عَطَاءٌ ثُمَّ جَاءَ الْمِيرَاثُ فَنَسَخَ السُّكْنَى فَتَعْتَدُّ حَيْثُ شَاءَتْ وَلاَ سُكْنَى لَهَا .

3 El-Bekara, 234.

4 El-Bekara, 240.

Ata' dalje veli: "Zatim su došli ajeti o nasljeđivanju (mirasu) i stavili van snage propis o stanovanju, pa udovica može izvršiti priček gdje želi i nema pravo na stanovanje."

5345. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Kesir, prenoseći od Sufjana, ovaj od Abdullaha b. Ebu-Bekra b. Amra b. Hazma, kojem je kazivao Humejd b. Nafi', prenoseći od Zejnebe b. Umm-Seleme, a ona od Umm-Habibe b. Ebu-Sufjan da je ona, kada joj je došla vijest o očevoj smrti, zatražila da joj donesu miris, a zatim je namirisala ruke do laktova i rekla:
"Nemam potrebu za mirisom, ali sam čula Vjerovjesnika da je rekao: 'Nije dozvoljeno ženi koja vjeruje u Allaha i Sudnji dan da žali za umrlim više od tri dana, osim za mužem – četiri mjeseca i deset dana.'"

٥٣٤٥. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ كَثِيرٍ عَنْ سُفْيَانَ عَنْ عَبْدِاللهِ بْنِ أَبِي بَكْرِ بْنِ عَمْرِو بْنِ حَزْمٍ حَدَّثَنِي حُمَيْدُ بْنُ نَافِعٍ عَنْ زَيْنَبَ بِنْتِ أُمِّ سَلَمَةَ عَنْ أُمِّ حَبِيبَةَ بِنْتِ أَبِي سُفْيَانَ لَمَّا جَاءَهَا نَعِيُّ أَبِيهَا دَعَتْ بِطِيبٍ فَمَسَحَتْ ذِرَاعَيْهَا وَقَالَتْ مَا لِي بِالطِّيبِ مِنْ حَاجَةٍ لَوْلاَ أَنِّي سَمِعْتُ النَّبِيَّ ﷺ يَقُولُ لاَ يَحِلُّ لاِمْرَأَةٍ تُؤْمِنُ بِاللهِ وَالْيَوْمِ الآخِرِ تُحِدُّ عَلَى مَيِّتٍ فَوْقَ ثَلاَثٍ إِلاَّ عَلَى زَوْجٍ أَرْبَعَةَ أَشْهُرٍ وَعَشْرًا.

VJENČANI DAR (MEHR) BLUDNICI I RELATIVNO NIŠTAVAN BRAK

بَاب مَهْرِ الْبَغِيِّ وَالنِّكَاحِ الْفَاسِدِ

Hasan veli: "Ako se neko oženi ženom s kojom mu je zabranjeno stupiti u brak, ne znajući za to, rastavit će se, a njoj pripada ono što je uzela, ništa drugo."
Poslije je rekao: "Ima pravo na mehr (vjenčani dar)."

وَقَالَ الْحَسَنُ إِذَا تَزَوَّجَ مُحَرَّمَةً وَهُوَ لاَ يَشْعُرُ فُرِّقَ بَيْنَهُمَا وَلَهَا مَا أَخَذَتْ وَلَيْسَ لَهَا غَيْرُهُ ثُمَّ قَالَ بَعْدُ لَهَا صَدَاقُهَا.

5346. PRIČAO NAM JE Ali b. Abdullah, a njemu Sufjan, prenoseći od Zuhrija, ovaj od Ebu-Bekra b. Abdur-Rahmana, a ovaj od Ebu-Mesuda, radijallahu anhu, da je rekao:
"Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, zabranio je naknadu za prodaju psa, nagradu vračaru i zaradu bludnice."[1]

٥٣٤٦. حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ عَبْدِاللهِ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ عَنِ الزُّهْرِيِّ عَنْ أَبِي بَكْرِ بْنِ عَبْدِالرَّحْمَنِ عَنْ أَبِي مَسْعُودٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُم قَالَ نَهَى النَّبِيُّ ﷺ عَنْ ثَمَنِ الْكَلْبِ وَحُلْوَانِ الْكَاهِنِ وَمَهْرِ الْبَغِيِّ.

1 Naknada koja se daje bludnici za bludni čin nazvana je u hadisu mehrom, a mehr je vjenčani dar, zato što su međusobno slični. Ovaj je hadis ranije spomenut u poglavlju o cijeni za prodatog psa. Što se tiče naknade za prodaju psa, ona je zabranjena (haram) prema mišljenju Hasana Basrija, Rebije, Hammada b. Ebu-Sulejmana, Evzaija, Šafija, Ahmeda, Davuda i Malika (jedno od njegova dva mišljenja). Dokaz im je ovaj

5347. PRIČAO NAM JE Adem, njemu Šu'ba, prenoseći od Avna b. Ebu-Džuhajfe, a on od svoga oca da je rekao:
"Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, prokleo je ženu koja tetovira, onu koja traži da se tetovira, onog ko uzima kamatu i onog ko daje kamatu; zabranio je naknadu za prodaju psa, zaradu bludnice i prokleo je vajare (slikare)."

٥٣٤٧. حَدَّثَنَا آدَمُ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ حَدَّثَنَا عَوْنُ بْنُ أَبِي جُحَيْفَةَ عَنْ أَبِيهِ قَالَ لَعَنَ النَّبِيُّ ﷺ الْوَاشِمَةَ وَالْمُسْتَوْشِمَةَ وَآكِلَ الرِّبَا وَمُوكِلَهُ وَنَهَى عَنْ ثَمَنِ الْكَلْبِ وَكَسْبِ الْبَغِيِّ وَلَعَنَ الْمُصَوِّرِينَ .

5348. PRIČAO NAM JE Ali b. Dža'd, njemu Šu'ba, prenoseći od Muhammeda b. Džuhade, on od Ebu-Hazima, a ovaj od Ebu-Hurejre da je rekao:
"Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, zabranio je zaradu koju robinje stječu (bludom)."[2]

٥٣٤٨. حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ الْجَعْدِ أَخْبَرَنَا شُعْبَةُ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ جُحَادَةَ عَنْ أَبِي حَازِمٍ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ نَهَى النَّبِيُّ ﷺ عَنْ كَسْبِ الْإِمَاءِ .

---

hadis. Ata', Ibrahim Nehai, Ebu-Hanifa, Ebu-Jusuf, Muhammed, Ibn-Kinana i Sehnun vele: "Dozvoljeno je prodati pse koji se koriste i dozvoljeno je uzeti naknadu za njih." Zabranu u hadisu obrazlažu činjenicom da je ona izrečena onda kada je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, naredio ubijanje pasa. Kad je dozvolio da se koriste u lovu i slično te zabranio njihovo ubijanje, zabrana spomenuta u hadisu stavljena je van snage. Napojnica koja se daje vračaru i gataru smatra se mitom koji dotična osoba uzima za činjenje nedozvoljenog djela (batil). Dar bludnici koji se daje u zabranjenom spolnom odnosu također je haram (zabranjen). Kadi veli: "Ulema je saglasna u vezi sa zabranom nadoknade bludnici, jer je to cijena za zabranjeno djelo. Allah je zabranio blud." Na osnovu ovoga smatraju ništavnom nadoknadu pjevačici i narikači i u tome su saglasni.

2 Ibn-Bettal, veli: "Većina (poznate) uleme kaže: 'Ko sklopi brak s osobom s kojom mu je to zabranjeno, znajući za zabranu, bit će kažnjen haddom (kaznom za blud), jer postoji konsenzus o zabrani ugovora, pa ne postoji sumnja (šubha) koja obara hadd (kaznu).'" Od Ebu-Hanife prenosi se da je takav ugovor sumnjiv.

VJENČANI DAR (MEHR) ŽENI NAKON SPOLNOG ODNOSA I KAKO SE ON OSTVARUJE,[1] ILI AKO JE ČOVJEK PUSTI PRIJE SPOLNOG ODNOSA I DODIRA."[2]

بَابُ الْمَهْرِ لِلْمَدْخُولِ عَلَيْهَا وَكَيْفَ الدُّخُولُ أَوْ طَلَّقَهَا قَبْلَ الدُّخُولِ وَالْمَسِيسِ

5349. PRIČAO NAM JE Amr b. Zurara da ga je obavijestio Isma'il, prenoseći od Ejjuba, a on od Seida b. Džubejra da je rekao:
"Pitao sam Ibn-Omera za čovjeka koji potvori svoju ženu, pa je odgovorio: 'Allahov Poslanik rastavio je dvoje (supružnika) iz plemena Benu-Adžlan rekavši: 'Allah zna da jedno od vas dvoje laže. Je li se neko od vas pokajao?' Oboje su odbili priznati. Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, ponovo reče: 'Allah zna da jedno od vas laže. Kaje li se neko od vas?' Oboje su odbili priznati, pa ih je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, razdvojio.'"
Ejjub veli: "Amr b. Dinar rekao mi je: 'U hadisu ima nešto što ti ne spominješ. Čovjek je', kaže, 'rekao: 'A šta je s mojim imetkom (mehrom)?' On mu odgovori: 'Nemaš pravo na povrat imetka

٥٣٤٩. حَدَّثَنَا عَمْرُو بْنُ زُرَارَةَ أَخْبَرَنَا إِسْمَاعِيلُ عَنْ أَيُّوبَ عَنْ سَعِيدِ بْنِ جُبَيْرٍ قَالَ قُلْتُ لِابْنِ عُمَرَ رَجُلٌ قَذَفَ امْرَأَتَهُ فَقَالَ فَرَّقَ نَبِيُّ اللهِ ﷺ بَيْنَ أَخَوَيْ بَنِي الْعَجْلَانِ وَقَالَ اللهُ يَعْلَمُ أَنَّ أَحَدَكُمَا كَاذِبٌ فَهَلْ مِنْكُمَا تَائِبٌ فَأَبَيَا فَقَالَ اللهُ يَعْلَمُ أَنَّ أَحَدَكُمَا كَاذِبٌ فَهَلْ مِنْكُمَا تَائِبٌ فَأَبَيَا فَفَرَّقَ بَيْنَهُمَا قَالَ أَيُّوبُ فَقَالَ لِي عَمْرُو ابْنُ دِينَارٍ فِي الْحَدِيثِ شَيْءٌ لَا أَرَاكَ تُحَدِّثُهُ قَالَ قَالَ الرَّجُلُ مَالِي قَالَ لَا مَالَ لَكَ إِنْ كُنْتَ صَادِقًا فَقَدْ دَخَلْتَ بِهَا وَإِنْ كُنْتَ كَاذِبًا فَهُوَ أَبْعَدُ مِنْكَ .

---

1 Riječi: "... i kako se on ostvaruje" odnose se na prethodnu rečenicu i pojašnjenje su načina spolnog odnosa u braku, tj. čime se on utvrđuje. Buhari ovim riječima aludira na postojanje razmimoilaženja među pravnicima glede ovoga.
Jedna grupa pravnika kaže: "Ako (žena) zatvori vrata i spusti zavjesu, mehr je postao obavezan (vadžib) u punom obimu kao i priček (iddet)." To je mišljenje Lejsa, Evzaija, pravnika Kufe i Ahmeda, a prenosi se i od Omera, Alije, Zejda b. Sabita, Mu'aza b. Džebela i Ibn-Omera. Kufski pravnici kažu: "Ako dođe do prihvatljivog osamljivanja, obavezan je mehr u punom iznosu, bez obzira da li je došlo do spolnog odnosa ili ne, osim u slučaju da jedno od njih dvoje bude bolesno, postač, u ihramu ili da žena ima menstruaciju. Tada žena ima pravo na pola mehra i obavezna je na iddet (priček) u punom obimu." Svoj stav argumentiraju činjenicom da se, pretežno, nakon zatvaranja vrata i spuštanja zavjese dogodi i spolni odnos, pa se ovo pretežno mišljenje i pretpostavka uvažavaju kao izvjesna činjenica, s obzirom da se osobe zbog snažnog prirodnog nagona uglavnom ne mogu uzdržati od spolnog odnosa u takvoj situaciji, te se pretpostavlja da je i stvarno došlo do spolnog odnosa.
Druga grupa pravnika kaže: "Mehr u punom obimu nije obavezan, osim u slučaju stvarnog spolnog odnosa u braku." Ovo je mišljenje Šurejha, Šabija, Šafija i Ebu-Sevra, a prenosi se i od Ibn-Mesuda te Ibn-Abbasa. Svoje mišljenje oni argumentiraju ajetom: "A ako ih pustite prije nego što ste u odnos s njima stupili, a već ste im vjenčani dar odredili, one će zadržati polovinu od onoga što ste odredili." (El-Bekara, 237) te ajetom: "... a onda ih, prije stupanja u bračni odnos, pustite; one nisu dužne čekati određeno vrijeme koje ćete vi brojati." (El-Ahzab, 49).

2 Ibn-Bettal, kako njegove riječi prenosi Ibn-Hadžer u *Fethul-bariju* (9/405), veli: "Smisao je ovih riječi: kako se ona razvodi." Ibn-Hadžer kaže (9/405): "Moguće je i da znače: kakav je propis ako je otpusti prije spolnog odnosa?"

(mehra koji si dao). Ako si istinu rekao, spavao si s njom, a ako si slagao, još manje imaš pravo na njega."'

OTPREMNINA[3] ONOJ ŽENI KOJOJ NIJE ODREĐEN VJENČANI DAR

باب الْمُتْعَةِ لِلَّتِي لَمْ يُفْرَضْ لَهَا

Ovo se temelji na riječima Uzvišenog Allaha: "Nije vam grijeh ako žene pustite prije nego što u odnos s njima stupite..." [4] – sve do Njegovih riječi: "... ta Allah zaista vidi šta radite."[5] Kao i Njegove riječi: "Raspuštenicama pripada pristojna otpremnina; dužnost je da im to daju oni koji se Allaha boje! Allah vam tako objašnjava propise Svoje da biste razmislili."[6]
Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, nije spomenuo da žena koju je muž optužio za blud i otpustio je nakon optužbe ima pravo na otpremninu.

لِقَوْلِهِ تَعَالَى (لاَ جُنَاحَ عَلَيْكُمْ إِنْ طَلَّقْتُمُ النِّسَاءَ مَا لَمْ تَمَسُّوهُنَّ أَوْ تَفْرِضُوا لَهُنَّ فَرِيضَةً) إِلَى قَوْلِهِ (إِنَّ اللَّهَ بِمَا تَعْمَلُونَ بَصِيرٌ) وَقَوْلِهِ (وَلِلْمُطَلَّقَاتِ مَتَاعٌ بِالْمَعْرُوفِ حَقًّا عَلَى الْمُتَّقِينَ كَذَلِكَ يُبَيِّنُ اللَّهُ لَكُمْ آيَاتِهِ لَعَلَّكُمْ تَعْقِلُونَ) وَلَمْ يَذْكُرِ النَّبِيُّ ﷺ فِي الْمُلاَعَنَةِ مُتْعَةً حِينَ طَلَّقَهَا زَوْجُهَا.

---

3 Islamski pravnici imaju različito mišljenje glede otpremnine (mut'a). Neki pravnici smatraju da je ona obavezna raspuštenici s kojom nije došlo do spolnog odnosa i kojoj nije preciziran mehr. Ovo se mišljenje prenosi od Ibn-Abbasa i Ibn-Omera, a zastupaju ga i Ata', Šabi, Nehai, Zuhri te kufski pravnici. Prema njihovom mišljenju ne mogu se spojiti mehr i otpremnina. Ebu-Hanife smatra da je, ukoliko dođe do spolnog odnosa, a potom žena bude otpuštena, potrebno dati otpremninu, ali muž na to ne može biti prisiljen. Druga grupa pravnika smatra da svaka raspuštenica ima pravo na otpremninu (mut'a), svejedno da li je došlo do spolnog odnosa s njom ili ne, ako je do razvoda došlo muževom krivicom (s njegove strane), osim žene koja je otpuštena prije spolnog odnosa, a određen joj je mehr. Ovo je mišljenje Šafije i Ebu-Sevra. Od Alije, radijallahu anhu, prenosi se mišljenje da svaka raspuštenica ima pravo na otpremninu, a slično se prenosi i od Hasana, Seida b. Džubejra i Ebu-Kilabe. Neki pravnici zastupaju mišljenje da otpremninu nije obavezno dati nijednoj raspuštenici. Ovo je mišljenje Ibn-Ebu-Lejle, Rebije, Malika, Lejsa i Ibn-Ebu-Seleme.

4 Imam Buhari ovim ajetom argumentira stav da je davanje otpremnine svakoj raspuštenici obavezno. Preostali dio ovog ajeta glasi: "... ili prije nego što im vjenčani dar odredite. I velikodušno ih darujte darom zakonom propisanim: imućan prema svom stanju, a siromah prema svome; to je dužnost za one koji žele da dobro djelo učine." Riječi Uzvišenog: "I velikodušno ih darujte darom..." – sadrže naredbu davanja otpremnine, a to je neka vrsta nadoknade za ono što neće dobiti. Visina ove otpremnine nije precizirana, već zavisi od imovnog stanja muža: bogatiji će dati prema svojim mogućnostima, a siromašni prema svojim. Spominje se da je citirani ajet objavljen povodom jednog ensarije koji se oženio nekom ženom iz plemena Benu-Hanifa ne odredivši joj mehr, a zatim ju je otpustio prije spolnog odnosa. Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao mu je: "Daruj je otpremninom, makar i jednom kapom." (*Umdetul-kari*, 21/11)

5 El-Bekara, 236, 237.

6 El-Bekara, 241, 242.

5350. PRIČAO NAM JE Kutejba b. Seid, njemu Sufjan, prenoseći od Amra, ovaj od Seida b. Džubejra, a on od Ibn-Omera da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao sudionicima optužbe za blud:
"Pred Allahom ćete polagati račun. Jedno od vas dvoga laže. Nemaš pravo protiv nje više ništa poduzimati."
"A moj imetak (koji sam joj dao), Allahov Poslaniče?", priupita čovjek.
"Nemaš pravo na njega. Ako si istinu rekao o njoj, mehr je za odnos koji si imao s njom. A ako si slagao na nju, onda još manje imaš pravo na njega i na nju", reče Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem.

٥٣٥٠. حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ بْنُ سَعِيدٍ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ عَنْ عَمْرٍو عَنْ سَعِيدِ بْنِ جُبَيْرٍ عَنِ ابْنِ عُمَرَ أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ قَالَ لِلْمُتَلاَعِنَيْنِ حِسَابُكُمَا عَلَى اللهِ أَحَدُكُمَا كَاذِبٌ لاَ سَبِيلَ لَكَ عَلَيْهَا قَالَ يَا رَسُولَ اللهِ مَالِي قَالَ لاَ مَالَ لَكَ إِنْ كُنْتَ صَدَقْتَ عَلَيْهَا فَهُوَ بِمَا اسْتَحْلَلْتَ مِنْ فَرْجِهَا وَإِنْ كُنْتَ كَذَبْتَ عَلَيْهَا فَذَاكَ أَبْعَدُ وَأَبْعَدُ لَكَ مِنْهَا .

SADRŽAJ:

TUMAČENJE KUR'ANA

VRIJEDNOSTI KUR'ANA

BRAK

RAZVOD BRAKA

صَحِيحُ الْبُخَارِيِّ

SAHIHU-L-BUHARI

BUHARIJEVA zbirka hadisa

4

صحيح البخاري

SAHIHU-L-BUHARI

Buharijeva zbirka hadisa

Naslov originala:
صحيح البخاري
Naslov prijevoda:
SAHIHU-L-BUHARI
Buharijeva zbirka hadisa
Autor:
Muhammed b. Ismail el-Buhari
Prijevod:
dr. Enes Ljevaković
Haso Popara, hfz.
mr. Muhamed Mehanović
dr. Šukrija Ramić
Halil Mehanović, prof.
mr. Ahmed Adilović
Redaktura:
mr. Safet Kuduzović
mr. Senad Ćeman
Izdavač: Visoki saudijski komitet za pomoć BiH
Tiraž: 6.000

Lektura i korektura:
dr. Senahid Halilović
Samija Halilović
Redakcija:
mr. Muhamed Mehanović
mr. Senad Ćeman
mr. Abdulmedžid Šemsudin
Teufik Mešić
Dtp:
Teufik Mešić
Dizajn korice:
Sead Bećović
Štampa:
Amos Graf, Sarajevo
Za štampariju:
Fahrudin Korjenić

CIP - Katalogizacija u publikaciji
Nacionalna i univerzitetska biblioteka
Bosne i Hercegovine, Sarajevo

28-725-4/-5

al-BUHARI, Muhammad ibn Ismail
Buharijeva zbirka hadisa = Sahihu-l-Buhari
/ Muhammed b. Ismail El-Buhari;
(prijevod Hasan Škapur i grupa prevodilaca).
- Sarajevo: Visoki saudijski komitet, 2008. - 4 sv.; 24cm

Izv. stv. nasl. na arap. jeziku. - Tekst na bos. i arap. jeziku

ISBN 978-9958-880-32-2

COBISS.BH-ID 16982278

صحيح البخاري

SAHIHU-L-BUHARI

Buharijeva zbirka hadisa

Autor:
Muhammed b. Ismail el-Buhari

Prvo cjelovito izdanje

4.

Sarajevo, 1430. h.g./2009. godine

بسم الله الرحمن الرحيم

بِسْمِ اللهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيمِ

U ime Allaha, Svemilosnog, Samilosnog!

كِتَابُ النَّفَقَاتِ

IZDRŽAVANJE

VRIJEDNOST IZDRŽAVANJA PORODICE

بَاب فَضْلِ النَّفَقَةِ عَلَى الأَهْلِ

O tome govore riječi Uzvišenog: "I pitaju te koliko da udjeljuju. Reci: 'Višak!' Eto, tako vam Allah objašnjava propise da biste razmislili i o ovome i o onome svijetu."[1]
Hasan (Basri) veli: "Višak jest ono što prelazi potrebu."

وَقَوْلِ اللهِ تَعَالَى (وَيَسْأَلُونَكَ مَاذَا يُنْفِقُونَ قُلِ الْعَفْوَ كَذَلِكَ يُبَيِّنُ اللهُ لَكُمُ الآيَاتِ لَعَلَّكُمْ تَتَفَكَّرُونَ فِي الدُّنْيَا وَالآخِرَةِ) وَقَالَ الْحَسَنُ الْعَفْوُ الْفَضْلُ .

5351. PRIČAO NAM JE Adem b. Ebu-Ijas, njemu Šu'ba, prenoseći od Adija b. Sabita da je rekao: "Čuo sam Abdullaha b. Jezida Ensarija kako kazuje, prenoseći od Ebu-Mes'uda Ensarija, pa sam ga upitao: 'Je li to od Vjerovjesnika?', a on je rekao: 'Od Vjerovjesnika je. Rekao je, sallallahu alejhi ve sellem: 'Kada musliman troši na svoju porodicu očekujući za to nagradu od Allaha, računat će mu se kao sadaka.'"[2]

٥٣٥١. حَدَّثَنَا آدَمُ بْنُ أَبِي إِيَاسٍ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ عَنْ عَدِيِّ بْنِ ثَابِتٍ قَالَ سَمِعْتُ عَبْدَاللهِ بْنَ يَزِيدَ الأَنْصَارِيَّ عَنْ أَبِي مَسْعُودٍ الأَنْصَارِيِّ فَقُلْتُ عَنِ النَّبِيِّ فَقَالَ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ إِذَا أَنْفَقَ الْمُسْلِمُ نَفَقَةً عَلَى أَهْلِهِ وَهُوَ يَحْتَسِبُهَا كَانَتْ لَهُ صَدَقَةً .

1 El-Bekara, 219-220.

2 Izdržavanje porodice je obaveza (vadžib). Onaj koji je izvršava imat će za to nagradu prema svojoj namjeri. Nema proturječnosti između činjenice da je ovo izdržavanje obaveza i njegova nazivanja sadakom. Ima mišljenja da je Zakonodavac nazvao obavezno izdržavanje sadakom da ne pomisle pravni obveznici da neće imati nagradu za izvršenje vadžiba. Porodicu čovjeku čine supruga, njegova djeca i oni koji su pod njegovim izdržavanjem. Imam Taberi veli: "Dužnost je izdržavati djecu sve dok su maloljetna." Ibn-Munzir kaže: "Pravnici se spore u vezi s izdržavanjem punoljetnih sinova koji nemaju imetka niti zarade. Jedna grupa pravnika smatra da je otac dužan izdržavati svoju mušku djecu do biološkog punoljestva (*ihtilama*), a žensku djecu do udaje. Ako bi (kćeri) bile otpuštene prije nego što su imale spolni odnos u braku, ostaje prethodna obaveza izdržavanja, a ako bi bile otpuštene nakon toga, ili ostale udovice, nemaju pravo na izdržavanje od strane oca. (Ukoliko ne bi imale nekih drugih izvora za život, obaveza izdržavanja ne bi prestala.) Djed nije

5352. PRIČAO NAM JE Isma'il, njemu Malik, prenoseći od Ebu-Zinada, on od A'redža, a ovaj od Ebu-Hurejre, radijallahu anhu, da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao (u hadisi-kudsiju):
"Allah je rekao: 'Udjeljuj, sine Ademov, pa ću i Ja tebi udijeliti.'"

٥٣٥٢. حَدَّثَنَا إِسْمَاعِيلُ قَالَ حَدَّثَنِي مَالِكٌ عَنْ أَبِي الزِّنَادِ عَنِ الْأَعْرَجِ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ أَنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ قَالَ قَالَ اللهُ أَنْفِقْ يَا ابْنَ آدَمَ أُنْفِقْ عَلَيْكَ .

5353. PRIČAO NAM JE Jahja b. Kaze'a, njemu Malik, prenoseći od Sevra b. Zejda, on od Ebu-Gajsa, a ovaj od Ebu-Hurejre da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
"Onaj koji pomaže udovici i bijedniku jest kao borac na Allahovom putu ili kao onaj koji noću klanja, a danju posti."

٥٣٥٣. حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ قَزَعَةَ حَدَّثَنَا مَالِكٌ عَنْ ثَوْرِ بْنِ زَيْدٍ عَنْ أَبِي الْغَيْثِ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ قَالَ قَالَ النَّبِيُّ ﷺ السَّاعِي عَلَى الْأَرْمَلَةِ وَالْمِسْكِينِ كَالْمُجَاهِدِ فِي سَبِيلِ اللهِ أَوِ الْقَائِمِ اللَّيْلَ الصَّائِمِ النَّهَارَ .

5354. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Kesir, njemu Sufjan, prenoseći od Sa'da b. Ibrahima, on od Amira b. Sa'da, a ovaj od Sa'da, radijallahu anhu, da je rekao:
"Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, obilazio me je kad sam bio bolestan u Mekki. Rekao sam mu: 'Imam imetka, da li da uvasijetim cijeli imetak?'
'Ne', reče Poslanik.
'Onda pola?', priupitao sam.
'Ne', odgovori on.
'Onda trećinu?', rekoh mu.
'Možeš trećinu, a i to je mnogo. Da ostaviš svoje nasljednike bogatim, bolje je nego da ih ostaviš siromašnim, pa da prose iz tuđih ruku. Koliko god potrošiš, brojat će ti se kao sadaka, pa čak i zalogaj koji podigneš do usta svoje supruge. Možda će Allah dati da ozdraviš, pa da budeš od koristi nekim ljudima, a drugima na štetu.'"[1]

٥٣٥٤. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ كَثِيرٍ أَخْبَرَنَا سُفْيَانُ عَنْ سَعْدِ بْنِ إِبْرَاهِيمَ عَنْ عَامِرِ بْنِ سَعْدٍ عَنْ سَعْدٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ كَانَ النَّبِيُّ ﷺ يَعُودُنِي وَأَنَا مَرِيضٌ بِمَكَّةَ فَقُلْتُ لِي مَالٌ أُوصِي بِمَالِي كُلِّهِ قَالَ لاَ قُلْتُ فَالشَّطْرِ قَالَ لاَ قُلْتُ فَالثُّلُثِ قَالَ الثُّلُثُ وَالثُّلُثُ كَثِيرٌ أَنْ تَدَعَ وَرَثَتَكَ أَغْنِيَاءَ خَيْرٌ مِنْ أَنْ تَدَعَهُمْ عَالَةً يَتَكَفَّفُونَ النَّاسَ فِي أَيْدِيهِمْ وَمَهْمَا أَنْفَقْتَ فَهُوَ لَكَ صَدَقَةٌ حَتَّى اللُّقْمَةَ تَرْفَعُهَا فِي فِي امْرَأَتِكَ وَلَعَلَّ اللهَ يَرْفَعُكَ يَنْتَفِعُ بِكَ نَاسٌ وَيُضَرُّ بِكَ آخَرُونَ .

dužan izdržavati unučad. Ovo je mišljenje imama Malika." Imam Ajni, komentator Buharijevog *Sahiha*, veli: "Kod nas (hanefijskih pravnika) izdržavanje braće, sestara, amidža, strina, tetaka i tetki obaveza je (vadžib) uz uvjet da su nemoćni da se sami izdržavaju i da su u potrebi." (*Umdetul-kari*, 21/13)

1 Muslim bilježi od Ebu-Hurejre, da je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Od dinara koji udijeliš siromahu, dinara koji udijeliš za oslobađanje roba, dinara koji udijeliš na Allahovom putu i dinara koji potrošiš

DUŽNOST IZDRŽAVANJA SUPRUGE I DJECE

بَاب وُجُوبِ النَّفَقَةِ عَلَى الأَهْلِ وَالْعِيَالِ

5355. PRIČAO NAM JE Umer b. Hafs, njemu otac, prenoseći od A‘meša, on od Ebu-Saliha, a ovaj od Ebu-Hurejre, radijallahu anhu, da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: “Najbolja je sadaka ona koja ne opterećuje davaoca (ostavlja ga bogatim).[2] Gornja ruka (ona koja dijeli) bolja je od donje ruke (koja prima). Pođi od onoga koga izdržavaš – supruga kaže: ‘Ili me hrani, ili me pusti!’; sluga kaže: ‘Nahrani me, pa me onda uposli!’; sin kaže: ‘Nahrani me, kome me prepuštaš!’”
Upitali su Ebu-Hurejru: “Jesi li ovo čuo od Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem?”, a on im odgovori: “Ne, ovo je iz Ebu-Hurejrine kese.”[3]

٥٣٥٥. حَدَّثَنَا عُمَرُ بْنُ حَفْصٍ حَدَّثَنَا أَبِي حَدَّثَنَا الأَعْمَشُ حَدَّثَنَا أَبُو صَالِحٍ قَالَ حَدَّثَنِي أَبُو هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ قَالَ النَّبِيُّ ﷺ أَفْضَلُ الصَّدَقَةِ مَا تَرَكَ غِنًى وَالْيَدُ الْعُلْيَا خَيْرٌ مِنَ الْيَدِ السُّفْلَى وَابْدَأْ بِمَنْ تَعُولُ تَقُولُ الْمَرْأَةُ إِمَّا أَنْ تُطْعِمَنِي وَإِمَّا أَنْ تُطَلِّقَنِي وَيَقُولُ الْعَبْدُ أَطْعِمْنِي وَاسْتَعْمِلْنِي وَيَقُولُ الِابْنُ أَطْعِمْنِي إِلَى مَنْ تَدَعُنِي فَقَالُوا يَا أَبَا هُرَيْرَةَ سَمِعْتَ هَذَا مِنْ رَسُولِ اللهِ ﷺ قَالَ لاَ هَذَا مِنْ كِيسِ أَبِي هُرَيْرَةَ.

---

na svoju porodicu – najveću nagradu imaš za dinar koji si potrošio na svoju porodicu.” Ajni u svom komentaru Buharijevog *Sahiha* veli: “Hadis sadrži mudžizu, jer je spomenuti ashab Sa‘d ozdravio i živio sve do vremena zauzimanja Iraka, te je bio od koristi mnogim ljudima u vjerskom i dunjalučkom pogledu, a naštetio je nevjernicima.” (*Umdetul-kari*, 21/14)

2 Neki kažu da Poslanikove, sallallahu alejhi ve sellem, riječi “ma tereke ginen” znače: “sadaka koja čini primaoca bogatim”, ali je značenje spomenuto u prijevodu hadisa pretežnije, kako veli Ajni u svom komentaru. (*Umdetul-kari*, 21/14)

3 Kermani kaže: “Ovim posljednjim riječima Ebu-Hurejra želi demantirati one koji su ga pitali, tj. to nije ni od koga drugog osim od Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem. Radi se o negaciji čiji je cilj potvrda i potvrdi čiji je cilj negacija.” Postoji i mogućnost da su riječi: “Supruga kaže...” pa do kraja ove rečenice Ebu-Hurejrine riječi. Ima nekih predanja ovog hadisa u kojima je slovo “k” u riječi “kis” s fethom, pa je u tom slučaju značenje: iz uma Ebu-Hurejre. Tejmi veli: “Buhari aludira na to da je dio hadisa ubačeni govor Ebu-Hurejre.”
Ovaj hadis sadrži nekoliko propisa:
– čovjek treba prvo poći od sebe, svoga prava i potreba;
– izdržavanje djeteta i supruge je obaveza;
– izdržavanje posluge također je obaveza.
Na osnovu riječi u hadisu: “Ili me hrani, ili me pusti” većina pravnika smatra da žena ima pravo na raskid braka ako muž nije u mogućnosti da je izdržava a ona želi rastavu. Svoje mišljenje potkrepljuju i ajetom: “I ne zadržavajte ih da biste im učinili nasilje” (El-Bekara, 231).
Kufski (hanefijski) pravnici smatraju da je žena u ovoj situaciji dužna strpjeti se, a sredstva koja je bio muž dužan izdvojiti za njeno izdržavanje pretvaraju se u njegov dug prema njoj. (*Umdetul-kari*, 21/14-15)

5356. PRIČAO NAM JE Seid b. Ufejr, njemu Lejs, prenoseći od Abdur-Rahmana b. Halida b. Musafira, on od Ibn-Šihaba, ovaj od Ibn-Musejjeba, a oni od Ebu-Hurejre da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Najvrednija je ona sadaka koja izvire iz bogatstva, a pođi od onih koje si dužan izdržavati."

٥٣٥٦. حَدَّثَنَا سَعِيدُ بْنُ عُفَيْرٍ قَالَ حَدَّثَنِي اللَّيْثُ قَالَ حَدَّثَنِي عَبْدُالرَّحْمَنِ بْنُ خَالِدِ بْنِ مُسَافِرٍ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ عَنِ ابْنِ الْمُسَيَّبِ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ أَنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ قَالَ خَيْرُ الصَّدَقَةِ مَا كَانَ عَنْ ظَهْرِ غِنًى وَابْدَأْ بِمَنْ تَعُولُ .

SKLADIŠTENJE HRANE (PORODICI) ZA VRIJEME OD GODINU DANA I NAČIN IZDRŽAVANJA PORODICE

باب حَبْسِ نفقَةِ الرَّجُلِ قُوتَ سَنَةٍ عَلَى أَهْلِهِ وكَيْفَ نَفَقاتُ الْعِيالِ

5357. PRIČAO MI JE Muhammed b. Selam da ih je obavijestio Veki', prenoseći od Ibn-Ujejne da je njemu prenio Ma'mer, koga je Sevri pitao: "Jesi li čuo šta o čovjeku koji skuplja hranu svojoj porodici za period od godinu dana, ili neki dio godine?"
Ma'mer kaže: "Nisam se mogao tada ničega prisjetiti, a onda sam se sjetio hadisa koji mi je kazivao Ibn-Šihab Zuhri, prenoseći od Malika b. Evsa, a on od Omera, radijallahu anhu, da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, prodavao hurme (datule) Benu-Nadira i zadržavao dio za svoju porodicu za period od godinu dana."[1]

٥٣٥٧. حَدَّثَنِي مُحَمَّدُ بْنُ سَلَامٍ أَخْبَرَنَا وَكِيعٌ عَنِ ابْنِ عُيَيْنَةَ قَالَ قَالَ لِي مَعْمَرٌ قَالَ لِي الثَّوْرِيُّ هَلْ سَمِعْتَ فِي الرَّجُلِ يَجْمَعُ لِأَهْلِهِ قُوتَ سَنَتِهِمْ أَوْ بَعْضِ السَّنَةِ قَالَ مَعْمَرٌ فَلَمْ يَحْضُرْنِي ثُمَّ ذَكَرْتُ حَدِيثًا حَدَّثَنَاهُ ابْنُ شِهَابٍ الزُّهْرِيُّ عَنْ مَالِكِ بْنِ أَوْسٍ عَنْ عُمَرَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ كَانَ يَبِيعُ نَخْلَ بَنِي النَّضِيرِ وَيَحْبِسُ لِأَهْلِهِ قُوتَ سَنَتِهِمْ .

1 Hadis ukazuje na to da je dozvoljeno skladištenje i čuvanje hrane za porodicu za period od godinu dana. Ovaj hadis moguće je uskladiti s hadisom u kojem se navodi da "Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, nije pohranjivao ništa za sutra" tako što se ovaj hadis odnosi na pohranjivanje za sebe, dok se spomenuti hadis odnosi na pohranjivanje za porodicu, pa makar i on imao u tome učešća, jer je porodica osnovni razlog pohranjivanja, i da nje nije bilo, ne bi ni pohranjivao. Imam Taberi veli: "Hadis je dokaz protiv onih sufija koji smatraju da onaj ko skladišti danas za sutra griješi, jer se ne oslanja istinski na svoga Gospodara." (*Umdetul-kari*, 21/16) Ibn-Hadžer veli: "Među pravnicima je sporna dozvola pohranjivanja hrane onome ko je kupi na pijaci." Kadija Ijad kaže: "Neki to dozvoljavaju oslanjajući se na ovaj hadis, a on nije dokaz, jer se u njemu govori o pohranjivanju prihoda sa zemlje. Drugi to zabranjuju osim ako ne utječe na cijene, što je prihvatljivo iz obzira prema potrebama ljudi. Spor se odnosi na normalnu situaciju, kada nema oskudice; u slučaju postojanja oskudice, pohranjivanje i skladištenje u osnovi nije dozvoljeno." (*Fethul-bari*, 8/914)

5358. PRIČAO NAM JE Seid b. Ufejr, njemu Lejs, prenoseći od Ukajla, ovaj od Ibn-Šihaba, koji je rekao:

"Obavijestio me je Malik b. Evs b. Hadesan, a Muhammed b. Džubejr b. Mut'im naveo mi je citat iz svoga hadisa, pa sam se uputio do Malika b. Evsa i pitao ga, te mi je on rekao: 'Krenuo sam da uđem kod Omera kad mu dođe vratar Jerfa i reče mu: 'Osman, Abdur-Rahman, Zubejr i Sa'd traže dozvolu za ulazak, hoću li ih pustiti?', pa im je dozvolio.'

Kaže dalje: 'Ušli su, nazvali selam i sjeli. Jerfa se zatim malo zadržao, a onda reče: 'Hoću li pustiti Aliju i Abbasa?'

'Da', reče on i dozvoli im ulazak. Kada su ušli, nazvali su selam i sjeli. Abbas potom reče: 'Vladaru pravovjernih, presudi između mene i ovog!' Grupa u kojoj je bio Osman i njegovi drugovi reče: 'Vladaru pravovjernih, presudi među njima i rastereti ih.' Omer reče: 'Polahko, s imenom Allahovim, s čijom dozvolom opstoje nebo i zemlja, pitam vas: znate li da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: 'Mi se (poslanici) ne nasljeđujemo, ono što ostavimo smatra se sadakom', misleći na sebe?' Grupa (Osmanova) reče: 'Rekao je to.' Omer se okrenu Aliji i Abbasu i reče: 'S Allahovim vas imenom pitam: znate li da je to Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao?'

'Rekao je to', odgovoriše njih dvojica. Omer tada reče: 'Ja ću vam sada reći o tome. Allah je Svome Poslaniku posebno odredio dio imovine koju nije dao nikome drugom. Allah kaže: 'A vi niste kasom tjerali ni konje ni kamile zbog onoga što je Allah od njih kao plijen darovao Poslaniku Svome; Allah prepušta vlast poslanicima Svojim nad onima nad kojim On hoće; Allah sve može.'[2] Ovo je bilo samo za Poslanika.

٥٣٥٨. حَدَّثَنَا سَعِيدُ بْنُ عُفَيْرٍ قَالَ حَدَّثَنِي اللَّيْثُ قَالَ حَدَّثَنِي عُقَيْلٌ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ قَالَ أَخْبَرَنِي مَالِكُ بْنُ أَوْسِ بْنِ الْحَدَثَانِ وَكَانَ مُحَمَّدُ بْنُ جُبَيْرِ بْنِ مُطْعِمٍ ذَكَرَ لِي ذِكْرًا مِنْ حَدِيثِهِ فَانْطَلَقْتُ حَتَّى دَخَلْتُ عَلَى مَالِكِ بْنِ أَوْسٍ فَسَأَلْتُهُ فَقَالَ مَالِكٌ انْطَلَقْتُ حَتَّى أَدْخُلَ عَلَى عُمَرَ إِذْ أَتَاهُ حَاجِبُهُ يَرْفَا فَقَالَ هَلْ لَكَ فِي عُثْمَانَ وَعَبْدِالرَّحْمَنِ وَالزُّبَيْرِ وَسَعْدٍ يَسْتَأْذِنُونَ قَالَ نَعَمْ فَأَذِنَ لَهُمْ قَالَ فَدَخَلُوا وَسَلَّمُوا فَجَلَسُوا ثُمَّ لَبِثَ يَرْفَا قَلِيلاً فَقَالَ لِعُمَرَ هَلْ لَكَ فِي عَلِيٍّ وَعَبَّاسٍ قَالَ نَعَمْ فَأَذِنَ لَهُمَا فَلَمَّا دَخَلاَ سَلَّمَا وَجَلَسَا فَقَالَ عَبَّاسٌ يَا أَمِيرَ الْمُؤْمِنِينَ اقْضِ بَيْنِي وَبَيْنَ هَذَا فَقَالَ الرَّهْطُ عُثْمَانُ وَأَصْحَابُهُ يَا أَمِيرَ الْمُؤْمِنِينَ اقْضِ بَيْنَهُمَا وَأَرِحْ أَحَدَهُمَا مِنَ الآخَرِ فَقَالَ عُمَرُ اتَّئِدُوا أَنْشُدُكُمْ بِاللَّهِ الَّذِي بِهِ تَقُومُ السَّمَاءُ وَالأَرْضُ هَلْ تَعْلَمُونَ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ قَالَ لاَ نُورَثُ مَا تَرَكْنَا صَدَقَةٌ يُرِيدُ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ نَفْسَهُ قَالَ الرَّهْطُ قَدْ قَالَ ذَلِكَ فَأَقْبَلَ عُمَرُ عَلَى عَلِيٍّ وَعَبَّاسٍ فَقَالَ أَنْشُدُكُمَا بِاللَّهِ هَلْ تَعْلَمَانِ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ قَالَ ذَلِكَ قَالاَ قَدْ قَالَ ذَلِكَ قَالَ عُمَرُ فَإِنِّي أُحَدِّثُكُمْ عَنْ هَذَا الأَمْرِ إِنَّ اللَّهَ كَانَ قَدْ خَصَّ رَسُولَهُ ﷺ فِي هَذَا الْمَالِ بِشَيْءٍ لَمْ يُعْطِهِ أَحَدًا غَيْرَهُ قَالَ اللَّهُ (مَا أَفَاءَ اللَّهُ عَلَى رَسُولِهِ مِنْهُمْ فَمَا أَوْجَفْتُمْ عَلَيْهِ مِنْ خَيْلٍ) إِلَى قَوْلِهِ (قَدِيرٌ) فَكَانَتْ هَذِهِ خَالِصَةً لِرَسُولِ اللَّهِ ﷺ وَاللَّهِ مَا احْتَازَهَا دُونَكُمْ

2 El-Hašr, 6.

Tako mi Allaha, nije to zadržao samo za sebe, mimo vas, niti je od vas šta zakidao; davao vam je od toga i udjeljivao. Ovaj je imetak ostajao; Poslanik bi iz njega trošio tokom godine na svoju porodicu, a ono što preostane trošio bi na Allahovom putu. Tako je Poslanik radio cijelog svog života. S Allahovim vas imenom pitam: znate li to?'

'Da', rekoše. Omer se potom obrati Aliji i Abbasu: 'S Allahovim vas imenom pitam: znate li to?'

'Da', rekoše njih dvojica.

'Onda je Allah uzeo Sebi Svoga Poslanika, i Ebu Bekr reče: 'Ja sam nasljednik (velijj) Allahova Poslanika', pa je preuzeo tu imovinu i postupio s njom onako kako je radio i Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem. A vas dvojica', okrenu se prema Aliji i Abbasu, 'tvrdite da je Ebu-Bekr takav i takav. Allah zna da je on u tome iskren, da čestito i pravilno postupa i da slijedi istinu.

Zatim je Allah usmrtio Ebu-Bekra, i ja sam rekao: 'Ja sam nasljednik (*velijj*) Allahovog Poslanika i Ebu-Bekra.' Preuzimao sam ga (imetak) dvije godine i postupao s njim kao što je postupao Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, i Ebu-Bekr. Zatim ste došli kod mene sa zajedničkom riječju i stavom; došao si da tražiš dio svog nasljedstva od bratića, a ovaj je došao da traži od ženinog oca dio koji njoj pripada. Ja sam rekao: 'Ako hoćete, predat ću vam to, ali pod uvjetom da uzmete pred Allahom obavezu da ćete postupati s njim (imetkom) onako kako je postupao Allahov Poslanik, Ebu-Bekr i kako sam ja radio s njim otkako sam ga preuzeo. U protivnom, nemojte mi o njemu govoriti.' Rekli ste tada: 'Predaj nam ga pod tim uvjetom', i predao sam vam ga (pod tim uvjetom). S Allahovim vas imenom pitam: jesam li im ga predao pod tim uvjetom?'

'Da', reče grupa (Osmanova).

'Onda se okrenuo Aliji i Abbasu i rekao: 'S Allahovim vas imenom pitam: jesam li vam to predao pod tim uvjetom?'

'Da', rekoše njih dvojica.

وَلاَ اسْتَأْثَرَ بِهَا عَلَيْكُمْ لَقَدْ أَعْطَاكُمُوهَا وَبَثَّهَا فِيكُمْ
حَتَّى بَقِيَ مِنْهَا هَذَا الْمَالُ فَكَانَ رَسُولُ اللهِ ﷺ يُنْفِقُ
عَلَى أَهْلِهِ نَفَقَةَ سَنَتِهِمْ مِنْ هَذَا الْمَالِ ثُمَّ يَأْخُذُ مَا بَقِيَ
فَيَجْعَلُهُ مَجْعَلَ مَالِ اللهِ فَعَمِلَ بِذَلِكَ رَسُولُ اللهِ ﷺ
حَيَاتَهُ أَنْشُدُكُمْ بِاللهِ هَلْ تَعْلَمُونَ ذَلِكَ قَالُوا نَعَمْ
قَالَ لِعَلِيٍّ وَعَبَّاسٍ أَنْشُدُكُمَا بِاللهِ هَلْ تَعْلَمَانِ ذَلِكَ
قَالاَ نَعَمْ ثُمَّ تَوَفَّى اللهُ نَبِيَّهُ ﷺ فَقَالَ أَبُو بَكْرٍ أَنَا وَلِيُّ
رَسُولِ اللهِ فَقَبَضَهَا أَبُو بَكْرٍ يَعْمَلُ فِيهَا بِمَا عَمِلَ بِهِ
فِيهَا رَسُولُ اللهِ ﷺ وَأَنْتُمَا حِينَئِذٍ وَأَقْبَلَ عَلَى عَلِيٍّ
وَعَبَّاسٍ تَزْعُمَانِ أَنَّ أَبَا بَكْرٍ كَذَا وَكَذَا وَاللهُ يَعْلَمُ
أَنَّهُ فِيهَا صَادِقٌ بَارٌّ رَاشِدٌ تَابِعٌ لِلْحَقِّ ثُمَّ تَوَفَّى اللهُ
أَبَا بَكْرٍ فَقُلْتُ أَنَا وَلِيُّ رَسُولِ اللهِ ﷺ وَأَبِي بَكْرٍ
فَقَبَضْتُهَا سَنَتَيْنِ أَعْمَلُ فِيهَا بِمَا عَمِلَ رَسُولُ اللهِ
ﷺ وَأَبُو بَكْرٍ ثُمَّ جِئْتُمَانِي وَكَلِمَتُكُمَا وَاحِدَةٌ وَأَمْرُكُمَا
جَمِيعٌ جِئْتَنِي تَسْأَلُنِي نَصِيبَكَ مِنِ ابْنِ أَخِيكَ وَأَتَى
هَذَا يَسْأَلُنِي نَصِيبَ امْرَأَتِهِ مِنْ أَبِيهَا فَقُلْتُ إِنْ
شِئْتُمَا دَفَعْتُهُ إِلَيْكُمَا عَلَى أَنَّ عَلَيْكُمَا عَهْدَ اللهِ وَمِيثَاقَهُ
لَتَعْمَلاَنِ فِيهَا بِمَا عَمِلَ بِهِ رَسُولُ اللهِ ﷺ وَبِمَا عَمِلَ
بِهِ فِيهَا أَبُو بَكْرٍ وَبِمَا عَمِلْتُ بِهِ فِيهَا مُنْذُ وُلِّيتُهَا وَإِلاَّ
فَلاَ تُكَلِّمَانِي فِيهَا فَقُلْتُمَا ادْفَعْهَا إِلَيْنَا بِذَلِكَ فَدَفَعْتُهَا
إِلَيْكُمَا بِذَلِكَ أَنْشُدُكُمْ بِاللهِ هَلْ دَفَعْتُهَا إِلَيْهِمَا بِذَلِكَ
فَقَالَ الرَّهْطُ نَعَمْ قَالَ فَأَقْبَلَ عَلَى عَلِيٍّ وَعَبَّاسٍ فَقَالَ
أَنْشُدُكُمَا بِاللهِ هَلْ دَفَعْتُهَا إِلَيْكُمَا بِذَلِكَ قَالاَ نَعَمْ قَالَ
أَفَتَلْتَمِسَانِ مِنِّي قَضَاءً غَيْرَ ذَلِكَ فَوَالَّذِي بِإِذْنِهِ

تَقُومُ السَّمَاءُ وَالأَرْضُ لاَ أَقْضِي فِيهَا قَضَاءً غَيْرَ ذَلِكَ حَتَّى تَقُومَ السَّاعَةُ فَإِنْ عَجَزْتُمَا عَنْهَا فَادْفَعَاهَا فَأَنَا أَكْفِيكُمَاهَا .

'Pa zar tražite od mene drugačiju presudu?', reče im Omer. 'Tako mi Onog s čijom dozvolom opstoje nebo i zemlja, drugačiju presudu o tome neću donijeti do Kijametskog dana. Ako niste u stanju tako postupiti, predajte mi je (tu imovinu) i ja ću vas u tome zamijeniti.'"[1]

باب نفقة المرأة إذا غاب عنها زوجها ونفقة الولد

IZDRŽAVANJE ŽENE U SLUČAJU ODSUTNOSTI NJENOG MUŽA, I IZDRŽAVANJE DJETETA[2]

٥٣٥٩. حَدَّثَنَا ابْنُ مُقَاتِلٍ أَخْبَرَنَا عَبْدُاللهِ أَخْبَرَنَا يُونُسُ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ أَخْبَرَنِي عُرْوَةُ أَنَّ عَائِشَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهَا قَالَتْ جَاءَتْ هِنْدٌ بِنْتُ عُتْبَةَ فَقَالَتْ يَا رَسُولَ اللهِ إِنَّ أَبَا سُفْيَانَ رَجُلٌ مِسِّيكٌ فَهَلْ عَلَيَّ حَرَجٌ أَنْ أُطْعِمَ مِنَ الَّذِي لَهُ عِيَالَنَا قَالَ لاَ إِلاَّ بِالْمَعْرُوفِ .

5359. PRIČAO NAM JE Ibn-Mukatil, njemu Abdullah, prenoseći od Junusa, on od Ibn-Šihaba, a ovi od Urvea, koji prenosi od Aiše, radijallahu anha, da je rekla: "Došla je Hind bint Utba i rekla: 'Allahov Poslaniče, Ebu-Sufjan je škrt čovjek; mogu li ja uzeti iz njegovog imetka da nahranim našu porodicu?'
'Ne, osim u okviru uobičajenog', odgovori on."[3]

٥٣٦٠. حَدَّثَنَا يَحْيَى حَدَّثَنَا عَبْدُالرَّزَّاقِ عَنْ مَعْمَرٍ عَنْ هَمَّامٍ قَالَ سَمِعْتُ أَبَا هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ إِذَا أَنْفَقَتِ الْمَرْأَةُ مِنْ كَسْبِ زَوْجِهَا عَنْ غَيْرِ أَمْرِهِ فَلَهُ نِصْفُ أَجْرِهِ .

5360. PRIČAO NAM JE Jahja, njemu Abdur-Rezzak, prenoseći od Ma'mera, a ovaj od Hemmama, koji je čuo od Ebu-Hurejrea da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Ako žena udijeli i potroši iz zarade svoga muža bez njegove dozvole, on će imati pola nagrade za to."[4]

---

1 Hattabi veli: "Ovaj je zamršen slučaj. Njih dvojica preuzeli su ovu imovinu od Omera pod uvjetom i priznali su da je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: 'Ono što ostane iza nas je sadaka.' Šta ih je onda ponukalo da se spore o tome? Vjerovatno im je zajedničko raspolaganje predstavljalo poteškoću, pa su zatražili da se ona podijeli među njima kako bi svaki od njih raspolagao svojim dijelom samostalno. Omer je zabranio tu podjelu jer se taj imetak ne zove vlasništvom; dijeliti se može samo imetak u vlasništvu, pa bi protokom vremena postojala opasnost da taj imetak bude tretiran kao vlasništvo." (*Umdetul-kari*, 21/17)

2 Napomena: Ovo je poglavlje u Nesefijevoj verziji došlo poslije sljedećeg poglavlja.

3 Poslanikove riječi: "Ne, osim u okviru uobičajenog" – znače: "nije ti dozvoljeno da uzimaš opskrbu osim onoliko koliko je uobičajeno". Neki smatraju da te riječi znače: "ne, ne smeta da uzmeš, ali ne troši osim u okviru uobičajenog", a moguće je i da znače: "ne pretjeruj, već troši uobičajeno". Hadis ukazuje na obavezu izdržavanja djece.

4 Neki osporavaju opravdanost navođenja ovog hadisa u ovom poglavlju jer ne govori izričito o izdržavanju supruge i djece. Međutim, na tu primjedbu odgovoreno je na sljedeći način. Ako žena može dati sadaku iz imetka muža bez njegove dozvole, onoliko koliko misli da on dozvoljava, a u pitanju je neobavezna sadaka, onda je logičnije da ima pravo uzeti iz njegovog imetka ono što je i inače obaveza trošiti na svoje izdržavanje. Pola nagrade o kojoj se govori u hadisu, a koja pripada mužu, obrazlaže se činjenicom da je hrana koja je udijeljena bila namijenjena oboma. (*Umdetul-kari*, 21/19)

REKAO JE UZVIŠENI ALLAH: "MAJKE NEKA DOJE DJECU SVOJU PUNE DVIJE GODINE – ZA ONE KOJI ŽELE DA DOJENJE POTPUNO BUDE..." – SVE DO NJEGOVIH RIJEČI: "... ALLAH DOBRO VIDI ONO ŠTO RADITE"[1]

باب وَقال اللّهُ تَعالى
(والْوالِداتُ يُرْضِعْنَ أوْلادهُنّ
حَوْلَيْنِ كامِلَيْنِ لِمَنْ أراد أنْ يُتِمّ الرّضاعَة)
إلى قوْلِهِ (بِما تعْمَلُون بَصِيرٌ)

On kaže: "Nosi ga i doji trideset mjeseci,"[2] a također i: "A ako nastanu razmirice, neka mu onda druga doji dijete. Neka imućan prema bogatstvu svome troši, a onaj koji je u oskudici..." – sve do Njegovih riječi: "... poslije tegobe last će dati."[3] Junus veli, prenoseći od Zuhrija: "Allah zabranjuje da majka nanese štetu svome djetetu time što će reći: 'Neću ga dojiti!'; njena je hrana najprikladnija za njega a ona je i milostivija i pažljivija prema njemu od druge žene. Zato ona nema pravo odbiti dojenje nakon što joj otac djeteta da ono što joj je Allah odredio. Otac djeteta također nema pravo naštetiti djetetu i majci tako što bi joj zabranio da ga doji, potraživši drugu dojilju kako bi naštetio majci. A ako se slože i otac i majka da potraže drugu dojilju, neće biti grešni. Ako njih dvoje na lijep način i sporazumno odluče da dijete prestane s dojenjem, to nije grijeh. Njegovo odvajanje jest odbijanje od dojenja."[4]

وَقَالَ (وَحَمْلُهُ وَفِصَالُهُ ثَلاَثُونَ شَهْرًا) وَقَالَ (وَإِنْ تَعَاسَرْتُمْ فَسَتُرْضِعُ لَهُ أُخْرَى) (لِيُنْفِقْ ذُو سَعَةٍ مِنْ سَعَتِهِ وَمَنْ قُدِرَ عَلَيْهِ رِزْقُهُ) إِلَى قَوْلِهِ (بَعْدَ عُسْرٍ يُسْرًا) وَقَالَ يُونُسُ عَنِ الزُّهْرِيِّ نَهَى اللهُ أَنْ تُضَارَّ وَالِدَةٌ بِوَلَدِهَا وَذَلِكَ أَنْ تَقُولَ الْوَالِدَةُ لَسْتُ مُرْضِعَتَهُ وَهِيَ أَمْثَلُ لَهُ غِذَاءً وَأَشْفَقُ عَلَيْهِ وَأَرْفَقُ بِهِ مِنْ غَيْرِهَا فَلَيْسَ لَهَا أَنْ تَأْبَى بَعْدَ أَنْ يُعْطِيَهَا مِنْ نَفْسِهِ مَا جَعَلَ اللهُ عَلَيْهِ وَلَيْسَ لِلْمَوْلُودِ لَهُ أَنْ يُضَارَّ بِوَلَدِهِ وَالِدَتَهُ فَيَمْنَعَهَا أَنْ تُرْضِعَهُ ضِرَارًا لَهَا إِلَى غَيْرِهَا فَلاَ جُنَاحَ عَلَيْهِمَا أَنْ يَسْتَرْضِعَا عَنْ طِيبِ نَفْسِ الْوَالِدِ وَالْوَالِدَةِ (فَإِنْ أَرَادَا فِصَالاً عَنْ تَرَاضٍ مِنْهُمَا وَتَشَاوُرٍ فَلاَ جُنَاحَ عَلَيْهِمَا) بَعْدَ أَنْ يَكُونَ ذَلِكَ عَنْ تَرَاضٍ مِنْهُمَا وَتَشَاوُرٍ . (فِصَالُهُ) فِطَامُهُ .

1 El-Bekara, 233.

2 El-Ahkaf, 15.

3 Et-Talak, 7-6.

4 Prvi ajet u ovoj cjelini ukazuje na dužnost izdržavanja dojilje zbog dojenja djeteta bez obzira da li je ona u braku sa ocem djeteta ili ne. Drugi ajet govori o dužini perioda ove obaveze, a treći govori o troškovima izdržavanja te da se uzima u obzir materijalno stanje obveznika. Ovaj ajet sadrži i naznaku da dojenje nije izričita dužnost majke. Na osnovu prvog i drugog ajeta pravnici su ustvrdili da se dijete koje se rodi šest mjeseci nakon sklapanja braka i više pripisuje mužu žene koja je rodila dijete. Zapovijed u ajetu: "Majke neka doje djecu svoju..." – nije obavezna ako je otac djeteta živ i imućan. Na to upućuje 6. ajet iz sure Et-Talak: "Ako vam djecu doje, onda im dajte zasluženu nagradu sporazumijevši se međusobno na lijep način, a ako nastanu razmirice, neka mu onda druga doji dijete." Većina komentatora Kur'ana smatra da se pod pojmom "majke" u ajetu misli na žene razvedene neopozivim razvodom. Pravnici su saglasni da je nadoknada za dojenje obaveza muža kada se razvedenoj ženi okonča priček (*iddet*). Međutim, pravnici se spore kada je u pitanju žena u braku – da li se može primorati na dojenje svoga djeteta. Ibn-Ebu-Lejla smatra da se može prisiliti na dojenje ako mu je supruga. To je mišljenje i imama Malika i Ebu-Sevra. Sevri, kufski pravnici i Šafija smatraju da ona nije obavezna dojiti svoje dijete, već muž mora da riješi to pitanje. Ibn-Kasim smatra da je žena dužna dojiti svoje dijete, osim ako žene njenog društvenog statusa ne doje svoju djecu. U tom slučaju obaveza prelazi na muža. Posljednja rečenica u

ŽENIN RAD U MUŽEVOJ KUĆI

5361. PRIČAO NAM JE Museddeed, njemu Jahja, prenoseći od Šu'be, kojemu je kazivao Hakem da mu je Ibn-Ebu-Lejla prenio da mu je Alija kazivao kako je Fatima, radijallahu anha, došla kod Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, žaleći se na bol u rukama od okretanja žrvnja. Čula je da mu je došlo roblje, i nije mu željela otvoreno kazati šta želi. Rekla je to Aiši. Kada je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, došao, Aiša ga je obavijestila o tome. Kaže (Alija): "Došao je kod nas, a već smo bili legli. Počeli smo ustajati, a on je rekao: 'Ostanite na svome mjestu!' Sjeo je između mene i nje, tako da sam osjetio hladnoću njegovih stopala na svome stomaku, i rekao: 'Hoćete li da vas uputim na nešto što je vrednije i bolje od onoga što ste tražili? Kada legnete, ili kada odete u postelju, recite 33 puta 'subhanallah', 33 puta 'elhamdulillah' i 34 puta 'Allahu ekber' to vam je bolje od sluge.'"

باب عمل المرأة في بيت زوجها

٥٣٦١. حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ حَدَّثَنَا يَحْيَى عَنْ شُعْبَةَ قَالَ حَدَّثَنِي الْحَكَمُ عَنِ ابْنِ أَبِي لَيْلَى حَدَّثَنَا عَلِيٌّ أَنَّ فَاطِمَةَ عَلَيْهَا السَّلاَمُ أَتَتِ النَّبِيَّ ﷺ تَشْكُو إِلَيْهِ مَا تَلْقَى فِي يَدِهَا مِنَ الرَّحَى وَبَلَغَهَا أَنَّهُ جَاءَهُ رَقِيقٌ فَلَمْ تُصَادِفْهُ فَذَكَرَتْ ذَلِكَ لِعَائِشَةَ فَلَمَّا جَاءَ أَخْبَرَتْهُ عَائِشَةُ قَالَ فَجَاءَنَا وَقَدْ أَخَذْنَا مَضَاجِعَنَا فَذَهَبْنَا نَقُومُ فَقَالَ عَلَى مَكَانِكُمَا فَجَاءَ فَقَعَدَ بَيْنِي وَبَيْنَهَا حَتَّى وَجَدْتُ بَرْدَ قَدَمَيْهِ عَلَى بَطْنِي فَقَالَ أَلاَ أَدُلُّكُمَا عَلَى خَيْرٍ مِمَّا سَأَلْتُمَا إِذَا أَخَذْتُمَا مَضَاجِعَكُمَا أَوْ أَوَيْتُمَا إِلَى فِرَاشِكُمَا فَسَبِّحَا ثَلاَثًا وَثَلاَثِينَ وَاحْمَدَا ثَلاَثًا وَثَلاَثِينَ وَكَبِّرَا أَرْبَعًا وَثَلاَثِينَ فَهُوَ خَيْرٌ لَكُمَا مِنْ خَادِمٍ .

ŽENIN SLUGA

5362. PRIČAO NAM JE Humejdi, njemu Sufjan, prenoseći od Ubejdullaha b. Ebu-Jezida da je čuo Mudžahida, a on Abdur-Rahmana b. Ebu-Lejlu da je Alija b. Ebu-Talib, radijallahu anhu, rekao:
"Fatima, radijallahu anha, došla je Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, i zatražila slugu, a on joj reče: 'Hoćeš li da ti kažem šta je bolje za tebe od sluge? Prije spavanja reci 33 puta 'subhanallah', 33 puta 'elhamdulillah' i 34 puta 'Allahu ekber'.'"
Sufjan veli: "Jedno je od navedenog 34 puta. Nisam to poslije nikada izostavio." Rečeno mu je: "Čak ni za vrijeme bitke na Siffinu?!"
"Pa ni tada", reče on.[5]

باب خادم المرأة

٥٣٦٢. حَدَّثَنَا الْحُمَيْدِيُّ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ حَدَّثَنَا عُبَيْدُاللهِ بْنُ أَبِي يَزِيدَ سَمِعَ مُجَاهِدًا سَمِعْتُ عَبْدَالرَّحْمَنِ بْنَ أَبِي لَيْلَى يُحَدِّثُ عَنْ عَلِيِّ بْنِ أَبِي طَالِبٍ أَنَّ فَاطِمَةَ عَلَيْهَا السَّلاَمُ أَتَتِ النَّبِيَّ ﷺ تَسْأَلُهُ خَادِمًا فَقَالَ أَلاَ أُخْبِرُكِ مَا هُوَ خَيْرٌ لَكِ مِنْهُ تُسَبِّحِينَ اللهَ عِنْدَ مَنَامِكِ ثَلاَثًا وَثَلاَثِينَ وَتَحْمَدِينَ اللهَ ثَلاَثًا وَثَلاَثِينَ وَتُكَبِّرِينَ اللهَ أَرْبَعًا وَثَلاَثِينَ ثُمَّ قَالَ سُفْيَانُ إِحْدَاهُنَّ أَرْبَعٌ وَثَلاَثُونَ فَمَا تَرَكْتُهَا بَعْدُ قِيلَ وَلاَ لَيْلَةَ صِفِّينَ قَالَ وَلاَ لَيْلَةَ صِفِّينَ .

---

posljednjoj cjelini: "Fisaluhu..." – komentar je Ibn-Abbasov, radijallahu anhuma, koji bilježi Taberi.

5 Ovo je skraćena verzija prethodnog hadisa. Imam Taberi veli: "Na osnovu ovog hadisa zaključuje se da ukoliko u kući ima žena koja je kadra služiti (kuhati, mljeti i sl.), i ako je uobičajeno da žene sličnog statusa rade takve

MUŽEVLJEVO SLUŽENJE SVOJE PORODICE

باب خِدْمة الرَّجُلِ في أهْلِه

5363. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Ar'ara, njemu Šu'ba, prenoseći od Hakema b. Utejbe, on od Ibrahima, a ovaj od Esveda b. Jezida da je rekao: "Pitao sam Aišu, radijallahu anha, šta je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, radio u kući. 'Pomagao je svojoj porodici, a kada bi čuo ezan, izišao bi', odgovorila je ona."[1]

٥٣٦٣. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَرْعَرَةَ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ عَنِ الْحَكَمِ بْنِ عُتَيْبَةَ عَنْ إِبْرَاهِيمَ عَنِ الأَسْوَدِ بْنِ يَزِيدَ سَأَلْتُ عَائِشَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهَا مَا كَانَ النَّبِيُّ ﷺ يَصْنَعُ فِي الْبَيْتِ قَالَتْ كَانَ يَكُونُ فِي مِهْنَةِ أَهْلِهِ فَإِذَا سَمِعَ الأَذَانَ خَرَجَ .

AKO ČOVJEK NE TROŠI NA IZDRŽAVANJE, ŽENA IMA PRAVO UZETI, BEZ NJEGOVA ZNANJA, ONOLIKO KOLIKO TREBA NJOJ I DJECI, PREMA OBIČAJU

باب إذا لمْ يُنْفِق الرَّجُلُ فلِلْمَرْأةِ أنْ تأخُذ بغَيْرِ عِلْمِه مَا يَكْفِيها ووَلَدها بالْمَعْرُوف

5364. PRIČAO MI JE Muhammed b. Musenna, njemu Jahja, prenoseći od Hišama, on od svoga oca, a ovaj od Aiše, radijallahu anha, da je Hind bint Utbe rekla Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem: "Doista je Ebu-Sufjan škrt čovjek; ne daje dovoljno meni i mome djetetu, osim ako uzmem bez njegovog znanja." "Uzmi koliko treba tebi i tvome djetetu po običaju (umjereno)", reče joj Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem.[2]

٥٣٦٤. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ الْمُثَنَّى حَدَّثَنَا يَحْيَى عَنْ هِشَامٍ قَالَ أَخْبَرَنِي أَبِي عَنْ عَائِشَةَ أَنَّ هِنْدَ بِنْتَ عُتْبَةَ قَالَتْ يَا رَسُولَ اللهِ إِنَّ أَبَا سُفْيَانَ رَجُلٌ شَحِيحٌ وَلَيْسَ يُعْطِينِي مَا يَكْفِينِي وَوَلَدِي إِلاَّ مَا أَخَذْتُ مِنْهُ وَهُوَ لاَ يَعْلَمُ فَقَالَ خُذِي مَا يَكْفِيكِ وَوَلَدَكِ بِالْمَعْرُوفِ .

poslove, s muža spada ta obaveza. Na to ukazuje činjenica da je Fatima tražila od oca slugu, a on nije naredio njenom mužu da je oslobodi takvih poslova angažovanjem sluge, unajmljivanjem radnika, ili tako što će sam raditi te poslove. Da je to bila Alijina, radijallahu anhu, obaveza, Poslanik bi mu to naredio, kao što mu je naredio da joj da vjenčani dar (mehr) prije spolnog odnosa, uz opasku da predaja vjenčanog dara prije toga nije obavezna ako se žena složi s njenim odlaganjem. Kako bi onda bilo moguće da mu naredi nešto što nije dužnost, a da mu propusti narediti nešto što je dužan učiniti?" Od imama Malika prenosi se mišljenje da je žena obavezna služiti u kući, makar bila i iz ugledne porodice, ako je njen muž u materijalnoj oskudici. On kaže: "Zato je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, naredio Fatimi da radi u kući, a Aliji da radi poslove van kuće." Imam Tahavi spominje konsenzus pravnika da muž nema pravo izbaciti ženinog slugu iz kuće, što upućuje da je on obavezan izdržavati slugu shodno potrebi za njim. Kufski pravnici i Šafija kažu: "Izdržavanje žene i njenog sluge obaveza je ako ona potječe iz takve porodice gdje se slično postupa." Malik, Lejs i Muhammed b. Hasan vele: "Dužnost je izdržavati suprugu i njenog slugu ako se radi o ženi visokog društvenog statusa." Zahirijski pravnici kažu: "Muž nije obavezan da je služi i ženi plaća slugu makar se radilo i o kćerci halife." (*Fethul-bari*, 9/417)

1 Hadis upućuje na to da je hizmet u kući i porodici sunnet Allahovih dobrih robova, a ukazuje i na vrijednost klanjanja namaza u džematu.

2 Ovaj hadis sadrži nekoliko propisa:
– dozvoljeno je reći o nekome nešto što on ne voli, u povodu traženja fetve (pravne odluke) ili upućivanja žalbe i sl.; to je jedan od slučajeva kada je dozvoljeno ogovaranje;

ŽENINO ČUVANJE MUŽEVOG IMETKA I BRIGA ZA OPSKRBU

باب حِفْظِ الْمَرْأَةِ زَوْجَهَا فِي ذَاتِ يَدِهِ وَالنَّفَقَةِ

5365. PRIČAO NAM JE Ali b. Abdullah, njemu Sufjan, prenoseći od Ibn-Tavusa, on od svoga oca, a Ebu-Zinad od A'redža, a ovaj od Ebu-Hurejre da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Najbolje žene koje su jahale deve jesu one iz plemena Kurejš."
Drugi prenosilac kaže (da je Poslanik rekao): "Dobre i čestite žene iz plemena Kurejš najnježnije su prema svojoj djeci u djetinjstvu i najbolje čuvaju imetak svojih muževa." Prenosi se i od Mu'avije te Ibn-Abbasa, radijallahu anhuma, od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem.[3]

٥٣٦٥. حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ عَبْدِاللهِ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ حَدَّثَنَا ابْنُ طَاوُسٍ عَنْ أَبِيهِ وَأَبُو الزِّنَادِ عَنِ الأَعْرَجِ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ أَنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ قَالَ خَيْرُ نِسَاءٍ رَكِبْنَ الإِبِلَ نِسَاءُ قُرَيْشٍ وَقَالَ الآخَرُ صَالِحُ نِسَاءِ قُرَيْشٍ أَحْنَاهُ عَلَى وَلَدٍ فِي صِغَرِهِ وَأَرْعَاهُ عَلَى زَوْجٍ فِي ذَاتِ يَدِهِ وَيُذْكَرُ عَنْ مُعَاوِيَةَ وَابْنِ عَبَّاسٍ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ.

– dozvoljeno je spomenuti imena kojima se veliča neka osoba, kao kakav nadimak i sl., ali je to pitanje sporno s obzirom da je Ebu-Sufjan bio poznat po svome nadimku (kun'je), a ne po svome imenu, te stoga njene riječi: "Doista je Ebu-Sufjan..." – ne ukazuju na namjeru veličanja;
– dozvoljeno je saslušati stranku u parnici ukoliko druga stranka nije tu;
– ko sebi pripiše nešto što kalja njegov ugled treba spomenuti i razlog koji ga je na to naveo;
– dozvoljeno je muškarcu slušati govor "strane" žene (kojoj on nije mahrem) u sudskom procesu i prilikom davanja fetvi pred pravnicima koji smatraju da je ženski glas avret. Oni kažu da je to u ovakvim situacijama dozvoljeno iz nužde;
– uvažava se i prihvata izjava žene u pogledu prihvata opskrbe, jer da se prihvata izjava muža da daje opskrbu, žena bi u tom slučaju morala imati dokaz koji potvrđuje nedovoljnost opskrbe;
– obaveza je muža da izdržava suprugu, a troškovi tog izdržavanja određuju se prema dovoljnosti i potrebi;
– opskrba se određuje prema stanju žene i njenim potrebama. To je mišljenje hanefijskih pravnika. Hassaf (hanefijski pravnik) smatra da se ona određuje prema stanju oba supružnika. Imam Merginani, autor *Hidaje*, kaže: "Prema tome se daje fetva (u hanefijskom mezhebu)." Argument za ovo mišljenje dobije se kada se spomenutom hadisu pridoda i ajet: "Neka imućan prema bogatstvu svome troši." (Et-Talak, 7) Šafijski pravnici drže da se u obzir uzima stanje muža shodno spomenutom ajetu, a to je i mišljenje nekih hanefijskih pravnika;
– obavezno je i izdržavanje djece uz uvjet postojanja potrebe;
– hadis je argument onima koji kažu da je osobi koja nije u stanju povratiti svoje pravo (stvar) od druge osobe dozvoljeno uzeti to pravo (stvar) ili njegovu protivvrijednost bez dozvole druge osobe. To je mišljenje Šafija i još nekih pravnika. U njihovom slučaju preovladava mišljenje da nije dozvoljeno uzeti stvar druge vrste osim ako je nemoguće uzeti stvar iste vrste. Od Ebu-Hanife prenose se dva mišljenja glede ovog pitanja: (1) zabrana uzimanja bez dozvole i (2) dozvola uzimanja ako se radi o istoj vrsti, a zabrana ako je vrsta različita, osim različitosti u vrsti novca. Od Malika se prenose tri mišljenja glede ovog pitanja, a od Ahmeda apsolutna zabrana;
– žena ima upliva kada je u pitanju briga o djeci te njihovo izdržavanje i opskrba;
– uvažavaju se običaji u pravnim normama. (Opširnije o ovome vidi u: *Fethul-bari*, 9/419-421.)

3 Iz hadisa se zaključuje: čestite i vrijedne žene jesu one koje vode računa o svojoj djeci, posebno dok su još mala: zaslužuju pohvalu i vrijedne su one žene koje štite i čuvaju imetak svojih muževa.

ODIJEVANJE ŽENE U GRANICAMA UOBIČAJENOG

باب كِسْوَةِ الْمَرْأَةِ بِالْمَعْرُوفِ

5366. PRIČAO NAM JE Hadždžadž b. Minhal, njemu Šu'ba, prenoseći od Abdul-Melika b. Mejsere, a on od Zejda b. Vehba da je Alija, radijallahu anhu, rekao:
"Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, poklonjen je svileni, zlatom protkani ogrtač; obukao sam ga, ali sam primijetio srdžbu na njegovom licu, pa sam ga razrezao i podijelio među svojim ženama."[1]

٥٣٦٦. حَدَّثَنَا حَجَّاجُ بْنُ مِنْهَالٍ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ قَالَ أَخْبَرَنِي عَبْدُالْمَلِكِ بْنُ مَيْسَرَةَ قَالَ سَمِعْتُ زَيْدَ بْنَ وَهْبٍ عَنْ عَلِيٍّ رَضِي اللهُ عَنْهُ قَالَ آتَى إِلَيَّ النَّبِيُّ ﷺ حُلَّةَ سِيَرَاءَ فَلَبِسْتُهَا فَرَأَيْتُ الْغَضَبَ فِي وَجْهِهِ فَشَقَّقْتُهَا بَيْنَ نِسَائِي .

ŽENINO POMAGANJE MUŽU U IZDRŽAVANJU I BRIZI O NJEGOVOJ DJECI

باب عَوْنِ الْمَرْأَةِ زَوْجَها في وَلَدِهِ

5367. PRIČAO NAM JE Museddcd, njemu Hammad b. Zejd, prenoseći od Amra, a on od Džabira b. Abdullaha, radijallahu anhuma, da je rekao:
"Moj je otac umro i ostavio iza sebe sedam kćeri (ili devet kćeri), pa sam se oženio raspuštenicom (ili udovicom). Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao mi je: 'Oženio si se, Džabire?'
'Da', odgovorio sam mu.
'Neudavanom, ili onom koja je već bila u braku?', upita me.
'Udavanom', odgovorio sam mu.
'Što se nisi oženio neudavanom da se jedno s drugim igrate i smijete?', reče mi.
'Abdullah je umro i ostavio iza sebe kćeri; bilo mi je neprijatno da im dovedem sličnu njima, pa sam se oženio ženom koja će ih služiti i odgajati', odgovorih mu.
'Neka te Allah blagoslovi (ili dobro)', reče na to Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem."[2]

٥٣٦٧. حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ حَدَّثَنَا حَمَّادُ بْنُ زَيْدٍ عَنْ عَمْرٍو عَنْ جَابِرِ بْنِ عَبْدِاللهِ رَضِي اللهُ عَنْهُمَا قَالَ هَلَكَ أَبِي وَتَرَكَ سَبْعَ بَنَاتٍ أَوْ تِسْعَ بَنَاتٍ فَتَزَوَّجْتُ امْرَأَةً ثَيِّبًا فَقَالَ لِي رَسُولُ اللهِ ﷺ تَزَوَّجْتَ يَا جَابِرُ فَقُلْتُ نَعَمْ فَقَالَ بِكْرًا أَمْ ثَيِّبًا قُلْتُ بَلْ ثَيِّبًا قَالَ فَهَلاَّ جَارِيَةً تُلاَعِبُهَا وَتُلاَعِبُكَ وَتُضَاحِكُهَا وَتُضَاحِكُكَ قَالَ فَقُلْتُ لَهُ إِنَّ عَبْدَاللهِ هَلَكَ وَتَرَكَ بَنَاتٍ وَإِنِّي كَرِهْتُ أَنْ أَجِيئَهُنَّ بِمِثْلِهِنَّ فَتَزَوَّجْتُ امْرَأَةً تَقُومُ عَلَيْهِنَّ وَتُصْلِحُهُنَّ فَقَالَ بَارَكَ اللهُ لَكَ أَوْ قَالَ خَيْرًا .

---

1 Misli se na Fatimu, radijallahu anha, i njegove rodice, jer tada nije imao više supruga osim nje. Ibn-Bettal veli: "Islamski pravnici saglasni su da je muž dužan, osim hranjenja, izdvajati i za odijevanje svoje supruge. Neki spominju i vrstu odjeće koju je muž dužan nabaviti, ali je ispravno mišljenje da stanovnici različitih krajeva nisu obavezni nabavljati iste modele; u svakom se mjestu uvažava običaj tog mjesta, shodno materijalnim mogućnostima muža i potrebama žene." (*Fethul-bari*, 9/423)

2 Hadis u kome se spominje ženidba Džabira, radijallahu anhu, udavanom ženom s ciljem da odgaja i

IZDRŽAVANJE PORODICE OD STRANE OSOBE U OSKUDICI

باب نفقة المعسر على أهله

5368. PRIČAO NAM JE Ahmed b. Junus, njemu Ibrahim b. Sa'd, prenoseći od Ibn-Šihaba, on od Humejda b. Abdur-Rahmana, a ovaj od Ebu-Hurejre da je rekao:
"Došao je Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, neki čovjek i rekao: 'Propao sam.'
'A zašto?', priupita ga on.
'Imao sam odnos sa suprugom u toku ramazana (dok sam postio)', reče čovjek.
'Oslobodi roba', reče Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem.
'Nemam', reče čovjek.
'Onda posti neprestano dva mjeseca', reče Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem.
'Ne mogu', reče čovjek.
'Nahrani šezdeset siromaha', reče Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem.
'Nemam čime', reče čovjek. Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, tada je donio posudu s datulama i rekao: 'Gdje je onaj što je pitao?'
'Tu sam', reče čovjek.
'Podijeli ovo kao sadaku', reče mu Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem.
'Je li potrebnijima od nas, Allahov Poslaniče?', reče čovjek i dodade: 'Tako mi Onog koji te je poslao s istinom, nema u Medini kuće koja je u većoj potrebi od naše!' Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, nasmijao se tako da su mu se ukazali očnjaci i rekao: 'Onda vama.'"[3]

٥٣٦٨. حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ يُونُسَ حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ ابْنُ سَعْدٍ حَدَّثَنَا ابْنُ شِهَابٍ عَنْ حُمَيْدِ بْنِ عَبْدِالرَّحْمَنِ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ أَتَى النَّبِيَّ ﷺ رَجُلٌ فَقَالَ هَلَكْتُ قَالَ وَلِمَ قَالَ وَقَعْتُ عَلَى أَهْلِي فِي رَمَضَانَ قَالَ فَأَعْتِقْ رَقَبَةً قَالَ لَيْسَ عِنْدِي قَالَ فَصُمْ شَهْرَيْنِ مُتَتَابِعَيْنِ قَالَ لاَ أَسْتَطِيعُ قَالَ فَأَطْعِمْ سِتِّينَ مِسْكِينًا قَالَ لاَ أَجِدُ فَأُتِيَ النَّبِيُّ ﷺ بِعَرَقٍ فِيهِ تَمْرٌ فَقَالَ أَيْنَ السَّائِلُ قَالَ هَا أَنَا ذَا قَالَ تَصَدَّقْ بِهَذَا قَالَ عَلَى أَحْوَجَ مِنَّا يَا رَسُولَ اللهِ فَوَالَّذِي بَعَثَكَ بِالْحَقِّ مَا بَيْنَ لاَبَتَيْهَا أَهْلُ بَيْتٍ أَحْوَجُ مِنَّا فَضَحِكَ النَّبِيُّ ﷺ حَتَّى بَدَتْ أَنْيَابُهُ قَالَ فَأَنْتُمْ إِذًا .

---

hizmeti njegove sestre, naveden je kao dokaz pohvalnosti služenja i hizmeta koji žena čini muževoj djeci. Ibn-Bettal veli: "Pomoć koju žena pruža brinući o njegovoj (muževoj) djeci nije obaveza, već spada u lijepo ophođenje i ponašanje u braku, a osobina je čestitih žena."

3 Cilj navođenja ovog hadisa na ovom mjestu jest da se ukaže na čovjekovu brigu za opskrbu svoje porodice. Da nije te brige, čovjek bi požurio da podijeli hranu kao sadaku. Iz hadisa se da zaključiti da izdržavanje porodice ima prednost nad kaznom (kefaretom).

"I NASLJEDNIK JE DUŽAN SVE TO"[1] I DA LI JE ŽENA DUŽNA ŠTO OD TOGA?

بَاب (وعلى الْوَارِث مثْلُ ذلك) وهلْ على الْمرْأة منْهُ شيْءٌ

(Uzvišeni kaže:) "Allah vam navodi kao primjer dvojicu ljudi od kojih je jedan gluhonijem..." sve do Njegovih riječi: "... na Pravome putu."[2]

(وَضَرَبَ اللهُ مَثَلاً رَجُلَيْنِ أَحَدُهُمَا أَبْكَمُ) إِلَى قَوْلِهِ (صِرَاطٍ مُسْتَقِيمٍ) .

5369. PRIČAO NAM JE Musa b. Isma'il, njemu Vuhejb, prenoseći od Hišama, on od svoga oca, ovaj od Zejnebe bint Ebu-Seleme, a ona od Ummu-Seleme da je rekla: "Kazala sam: 'Allahov Poslaniče, hoću li imati nagradu ako budem trošila na izdržavanje djece Ebu-Seleme? Ne mogu ih ostaviti tek tako, to su moja djeca!'
'Da, imat ćeš nagradu za to što utrošiš na njih', odgovori Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem."[3]

٥٣٦٩. حَدَّثَنَا مُوسَى بْنُ إِسْمَاعِيلَ حَدَّثَنَا وُهَيْبٌ أَخْبَرَنَا هِشَامٌ عَنْ أَبِيهِ عَنْ زَيْنَبَ بِنْتِ أَبِي سَلَمَةَ عَنْ أُمِّ سَلَمَةَ قُلْتُ يَا رَسُولَ اللهِ هَلْ لِي مِنْ أَجْرٍ فِي بَنِي أَبِي سَلَمَةَ أَنْ أُنْفِقَ عَلَيْهِمْ وَلَسْتُ بِتَارِكَتِهِمْ هَكَذَا وَهَكَذَا إِنَّمَا هُمْ بَنِيَّ قَالَ نَعَمْ لَكِ أَجْرُ مَا أَنْفَقْتِ عَلَيْهِمْ .

5370. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Jusuf, njemu Sufjan, prenoseći od Hišama b. Urve, on od svoga oca, a ovaj od Aiše, radijallahu anha, da je rekla: "Hind je kazala: 'Allahov Poslaniče, doista je Ebu-Sufjan škrt čovjek; jesam li grešna ako (bez njegovog znanja) uzmem iz njegovog imetka koliko treba meni i mojoj djeci?'

٥٣٧٠. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ يُوسُفَ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ عَنْ هِشَامِ بْنِ عُرْوَةَ عَنْ أَبِيهِ عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهَا قَالَتْ هِنْدٌ يَا رَسُولَ اللهِ إِنَّ أَبَا سُفْيَانَ رَجُلٌ شَحِيحٌ فَهَلْ عَلَيَّ جُنَاحٌ أَنْ آخُذَ مِنْ مَالِهِ مَا يَكْفِينِي وَبَنِيَّ قَالَ خُذِي بِالْمَعْرُوفِ .

---

1 El-Bekare, 233.

2 En-Nahl, 76. Islamski pravnici i komentatori Kur'ana spore se o značenju Allahovih riječi: "I nasljednik je dužan sve to." Ibn-Abbas kaže: "Ne smije štetiti." To je i mišljenje Mudžahida, Šabija i Dahhaka. Većina pravnika smatra da nijedan nasljednik nije obavezan izdržavati dijete ostavitelja. Neki pravnici kažu da onaj koji nasljeđuje oca preuzima obaveze koje je on imao u vezi s nadoknadom za dojenje ako dojenče nema svoje imovine. Navođenjem drugog ajeta u naslovu Buhari aludira na to da je položaj žene u odnosu na ostavitelja kao položaj gluhonijeme osobe u odnosu na osobu koja govori, odgovarajući onima koji tvrde da je majka dužna izdržavati i dojiti svoje dijete nakon smrti njegova oca jer se i na nju odnosi pojam "nasljednik". Buhari obrazlaže svoj stav spomenutim poređenjem, objašnjavajući da je majka bila pod skrbništvom djetetovog oca, da je on bio dužan da je izdržava. Ko je u osnovi zavisan od drugoga obično nije u stanju ništa učiniti, pa kako mu se onda može narediti da izdržava drugoga? (*Fethul-bari*, 9/424-425)

3 Iz hadisa se zaključuje:
– majka nije obavezna izdržavati svoju djecu; zato Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, nije naredio Ummu-Selemi da ih izdržava, već je rekao: "Imat ćeš nagradu za ono što potrošiš na njih";
– majka brine o svojoj djeci iz prethodnog braka i pohvalno je da svoju želju da ih izdržava saopći drugom mužu;
– razumijevanje očuha za potrebe supruginc djece iz prethodnog braka lijep je odnos prema njima.

'Uzmi koliko je uobičajeno', reče Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem."[4]

VJEROVJESNIKOVE, SALLALLAHU ALEJHI VE SELLEM, RIJEČI: "KO OSTAVI (NAKON SVOJE SMRTI) TERET (DUG) ILI NESPOSOBNU DJECU – TO PADA NA MOJ TERET (POSTAJE MOJA OBAVEZA)."

باب قول النبي ﷺ
من ترك كلاًّ أو ضياعًا فاليَّ

5371. PRIČAO NAM JE Jahja b. Bukejr, njemu Lejs, prenoseći od Ukajla, on od Ibn-Šihaba, ovaj od Ebu-Seleme, a on od Ebu-Hurejre, radijallahu anhu: da je pred Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, donesena umrla osoba koja je bila pod dugom, pa je on pitao: "Je li ostavio šta za vraćanje duga?" Ako bi mu bilo rečeno da je ostavio, klanjao bi joj dženazu; u protivnom, rekao bi muslimanima: "Klanjajte (dženazu) svome drugu."
Nakon što mu je Allah omogućio osvajanje mnogih područja (ratnog plijena) rekao je: "Ja sam preči vjernicima nego što su oni sami sebi. Ko od vjernika umre i ostavi iza sebe dug ja ću ga vratiti, a ko ostavi iza sebe imetak, on pripada njegovim nasljednicima."[5]

٥٣٧١. حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ بُكَيْرٍ حَدَّثَنَا اللَّيْثُ عَنْ عُقَيْلٍ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ عَنْ أَبِي سَلَمَةَ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ أَنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ كَانَ يُؤْتَى بِالرَّجُلِ الْمُتَوَفَّى عَلَيْهِ الدَّيْنُ فَيَسْأَلُ هَلْ تَرَكَ لِدَيْنِهِ فَضْلاً فَإِنْ حُدِّثَ أَنَّهُ تَرَكَ وَفَاءً صَلَّى وَإِلاَّ قَالَ لِلْمُسْلِمِينَ صَلُّوا عَلَى صَاحِبِكُمْ فَلَمَّا فَتَحَ اللهُ عَلَيْهِ الْفُتُوحَ قَالَ أَنَا أَوْلَى بِالْمُؤْمِنِينَ مِنْ أَنْفُسِهِمْ فَمَنْ تُوُفِّيَ مِنَ الْمُؤْمِنِينَ فَتَرَكَ دَيْنًا فَعَلَيَّ قَضَاؤُهُ وَمَنْ تَرَكَ مَالاً فَلِوَرَثَتِهِ .

---

4 Hadis je već ranije navođen, a ukazuje na to da žena nije dužna izdržavati svoju djecu za života njihova oca, jer Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, nije naredio Hindi da troši iz svojih sredstava. Ovaj osnovni propis primjenjuje se i u slučaju smrti oca. Međutim, kako kaže Ibn-Hadžer, postoji primjedba da nepostojanje ove obaveze za vrijeme života oca ne povlači nužno za sobom i njeno nepostojanje poslije smrti oca, jer to može dovesti do potpunog odsustva brige za djecu nakon smrti oca, pa je moguće da je Buhari, navodeći hadis Ummu-Seleme i primjer njenog izdržavanje svoje djece, imao na umu prvi dio naslova poglavlja, a to je nasljednik oca, kao što majka, naprimjer, ima obavezu izdržavati dijete nakon smrti njegova oca, a da je, navodeći drugi hadis, mislio na drugi dio naslova poglavlja, a to je da žena nema nikakvih obaveza u pogledu izdržavanja djece za vrijeme života njihova oca, bez spominjanja propisa koji važe nakon očeve smrti. Allah najbolje zna. (*Fethul-bari*, 9/425)

5 Cilj navođenja ovog hadisa u poglavljima o izdržavanju jest aluzija na obavezu izdržavanja iz državne blagajne djece koju umrli iza sebe ostavi bez opskrbe.

DOJILJE IZ REDA OSLOBOĐENIH ROBINJA I DRUGE

باب الْمَرَاضِعِ مِنَ الْمَوَالِيَاتِ وَغَيْرِهِنَّ

5372. PRIČAO NAM JE Jahja b. Bukejr, njemu Lejs, prenoseći od Ukajla, on od Ibn-Šihaba, ovaj od Urve da ga je obavijestila Zejneb bint Ebu-Seleme da je Ummu-Habiba, supruga Vjerovjesnikova, sallallahu alejhi ve sellem, rekla:
"Kazala sam: 'Allahov Poslaniče, oženi se mojom sestrom, kćerkom Ebu-Sufjana.'
'I voljela bi to?', reče on.
'Da', rekoh, 'ne želim da me druga zamijeni, ali bih najviše voljela da dobro dijelim sa svojom sestrom.'
'To mi nije dozvoljeno', reče on.
'Allahov Poslaniče, tako mi Allaha, mi čujemo da se želiš oženiti Durrom bint Ebu-Seleme', rekoh mu.
'Kćerkom Ummu-Seleme?', reče on.
'Da', rekoh.
'Tako mi Allaha, i da nije odgajana u mome okrilju, ne bi mi bila dozvoljena; ona je kćerka moga brata po mlijeku. Mene i Ebu-Selemu dojila je Suvejba, pa mi nemojte nuditi vaše kćeri niti vaše sestre', reče on."
Šu'ajb prenosi od Zuhrija da je Urva rekao: "Suvejbu je oslobodio Ebu-Leheb."[1]

٥٣٧٢. حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ بُكَيْرٍ حَدَّثَنَا اللَّيْثُ عَنْ عُقَيْلٍ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ أَخْبَرَنِي عُرْوَةُ أَنَّ زَيْنَبَ بِنْتَ أَبِي سَلَمَةَ أَخْبَرَتْهُ أَنَّ أُمَّ حَبِيبَةَ زَوْجَ النَّبِيِّ ﷺ قَالَتْ قُلْتُ يَا رَسُولَ اللهِ انْكِحْ أُخْتِي بِنْتَ أَبِي سُفْيَانَ قَالَ وَتُحِبِّينَ ذَلِكِ قُلْتُ نَعَمْ لَسْتُ لَكَ بِمُخْلِيَةٍ وَأَحَبُّ مَنْ شَارَكَنِي فِي الْخَيْرِ أُخْتِي فَقَالَ إِنَّ ذَلِكِ لاَ يَحِلُّ لِي فَقُلْتُ يَا رَسُولَ اللهِ فَوَاللهِ إِنَّا نَتَحَدَّثُ أَنَّكَ تُرِيدُ أَنْ تَنْكِحَ دُرَّةَ بِنْتَ أَبِي سَلَمَةَ فَقَالَ بِنْتَ أُمِّ سَلَمَةَ فَقُلْتُ نَعَمْ قَالَ فَوَاللهِ لَوْ لَمْ تَكُنْ رَبِيبَتِي فِي حَجْرِي مَا حَلَّتْ لِي إِنَّهَا بِنْتُ أَخِي مِنَ الرَّضَاعَةِ أَرْضَعَتْنِي وَأَبَا سَلَمَةَ ثُوَيْبَةُ فَلاَ تَعْرِضْنَ عَلَيَّ بَنَاتِكُنَّ وَلاَ أَخَوَاتِكُنَّ وَقَالَ شُعَيْبٌ عَنِ الزُّهْرِيِّ قَالَ عُرْوَةُ ثُوَيْبَةُ أَعْتَقَهَا أَبُو لَهَبٍ.

1 Ovaj hadis već je ranije naveden u poglavlju o braku. Ovdje je naveden s ciljem potvrde da majka nema obavezu dojiti dijete izuzev ako dojenče ne prihvata drugu dojilju, pa postoji opasnost po njegov život. Ukoliko majka odbije dojiti svoje dijete, otac ili staratelj potražit će drugu dojilju, slobodnu ženu ili robinju, dobrovoljno ili uz naknadu. Ova naknada dio je obaveze izdržavanja djece. Ibn-Bettal veli: "Arapi su prezirali da im robinje doje djecu i voljeli su da im to čine Arapkinje radi plemenitosti djeteta, pa ih je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, obavijestio da je njega dojila nearapkinja, pa je opet plemenit, te im je dao do znanja da dojenje robinja nije prezreno." (*Fethul-bari*, 9/426)

بِسْمِ اللهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيمِ

U ime Allaha, Svemilosnog, Samilosnog!

كِتَابُ الأَطْعِمَةِ

HRANA

RIJEČI UZVIŠENOG: "JEDITE LIJEPA JELA KOJIMA VAS OPSKRBLJUJEMO!"[1]

باب قَوْلِ اللهِ تَعالى (كُلُوا مِنْ طَيِّبَاتِ مَا رَزَقْنَاكُمْ)

Uzvišeni kaže: "Udjeljujte od lijepih stvari koje stječete!"[2]
I kaže: "Dozvoljenim i lijepim jelima hranite se i dobra djela činite, jer Ja dobro znam što vi radite!"[3]

وَقَوْلِهِ (أَنْفِقُوا مِنْ طَيِّبَاتِ مَا كَسَبْتُمْ) وَقَوْلِهِ (كُلُوا مِنَ الطَّيِّبَاتِ وَاعْمَلُوا صَالِحًا إِنِّي بِمَا تَعْمَلُونَ عَلِيمٌ).

5373. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Kesir, njemu Sufjan, prenoseći od Mensura, on od Ebu-Vaila, ovaj od Ebu-Musaa Eš'arija, radijallahu anhu, da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Nahranite gladnoga, posjetite bolesnoga i oslobodite zarobljenika!"
Sufjan veli: "*El-'ani* znači *zarobljenik.*"

٥٣٧٣. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ كَثِيرٍ أَخْبَرَنَا سُفْيَانُ عَنْ مَنْصُورٍ عَنْ أَبِي وَائِلٍ عَنْ أَبِي مُوسَى الأَشْعَرِيِّ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ أَطْعِمُوا الْجَائِعَ وَعُودُوا الْمَرِيضَ وَفُكُّوا الْعَانِيَ قَالَ سُفْيَانُ وَالْعَانِي الأَسِيرُ.

5374. PRIČAO NAM JE Jusuf b. Isa, njemu Muhammed b. Fudajl, prenoseći od svoga oca, on od Ebu-Hazima da je Ebu-Hurejra rekao:
"Porodica Muhammedova, sallallahu alejhi ve sellem, nije se zasitila hranom tri dana uzastopce sve do njegove smrti."[4]

٥٣٧٤. حَدَّثَنَا يُوسُفُ بْنُ عِيسَى حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ ابْنُ فُضَيْلٍ عَنْ أَبِيهِ عَنْ أَبِي حَازِمٍ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ قَالَ مَا شَبِعَ آلُ مُحَمَّدٍ ﷺ مِنْ طَعَامٍ ثَلاَثَةَ أَيَّامٍ حَتَّى قُبِضَ.

---

1 El-Bekare, 57.

2 El-Bekare, 267.

3 El-Mu'minun, 51.

4 Iz hadisa se razumije da je dozvoljeno najesti se do sitosti, jer to Poslanikova, sallallahu alejhi ve sellem, porodica nije radila uglavnom zbog nestašice, ili zato što je davala prednost drugima, ili što je to pokuđeno.

5375. Ebu-Hazim prenosi od Ebu-Hurejre da je rekao:

"Pogodila me je velika nestašica (glad). Sreo sam Omera b. Hattaba pa sam zatražio da mi prouči ajet iz Allahove Knjige. On je ušao u svoju kuću i proučio mi to. Krenuo sam, ali ne daleko, i pao na lice od nemoći i gladi. Tada sam ugledao Allahovog Poslanika, koji je stajao iznad moje glave, pa mi reče: 'Ebu-Hurejra!' Rekao sam: 'Evo me, Poslaniče, tebi sam na raspolaganju.' Uzeo me je za ruku i podigao. Vidio je šta me je spopalo, i poveo me do svoje kuće. Naredio da mi donesu veliku posudu s mlijekom. Napio sam se, a on mi reče: 'Vrati se i još pij, Ebu-Hirre!' Napio sam se još jednom, a on mi opet reče: 'Još pij!' Napio sam se još jednom, tako da mi je stomak narastao i postao veličine posude. Sreo sam poslije Omera", kaže Ebu-Hurejra, "i spomenuo mu onaj svoj slučaj rekavši: 'Allah je odredio da to uradi (nahrani me) onaj koji je preči od tebe, Omere. Tako mi Allaha, tražio sam da me podsjetiš na ajet, a ja sam ga znao bolje proučiti od tebe.' Omer reče: 'Više bih volio da sam te bio uveo u kuću nego da imam najskuplje deve.'"[1]

٥٣٧٥. وَعَنْ أَبِي حَازِمٍ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ أَصَابَنِي جَهْدٌ شَدِيدٌ فَلَقِيتُ عُمَرَ بْنَ الْخَطَّابِ فَاسْتَقْرَأْتُهُ آيَةً مِنْ كِتَابِ اللهِ فَدَخَلَ دَارَهُ وَفَتَحَهَا عَلَيَّ فَمَشَيْتُ غَيْرَ بَعِيدٍ فَخَرَرْتُ لِوَجْهِي مِنَ الْجَهْدِ وَالْجُوعِ فَإِذَا رَسُولُ اللهِ ﷺ قَائِمٌ عَلَى رَأْسِي فَقَالَ يَا أَبَا هُرَيْرَةَ فَقُلْتُ لَبَّيْكَ رَسُولَ اللهِ وَسَعْدَيْكَ فَأَخَذَ بِيَدِي فَأَقَامَنِي وَعَرَفَ الَّذِي بِي فَانْطَلَقَ بِي إِلَى رَحْلِهِ فَأَمَرَ لِي بِعُسٍّ مِنْ لَبَنٍ فَشَرِبْتُ مِنْهُ ثُمَّ قَالَ عُدْ يَا أَبَا هِرٍّ فَعُدْتُ فَشَرِبْتُ ثُمَّ قَالَ عُدْ فَعُدْتُ فَشَرِبْتُ حَتَّى اسْتَوَى بَطْنِي فَصَارَ كَالْقِدْحِ قَالَ فَلَقِيتُ عُمَرَ وَذَكَرْتُ لَهُ الَّذِي كَانَ مِنْ أَمْرِي وَقُلْتُ لَهُ فَوَلَّى اللهُ ذَلِكَ مَنْ كَانَ أَحَقَّ بِهِ مِنْكَ يَا عُمَرُ وَاللهِ لَقَدِ اسْتَقْرَأْتُكَ الْآيَةَ وَلَأَنَا أَقْرَأُ لَهَا مِنْكَ قَالَ عُمَرُ وَاللهِ لَأَنْ أَكُونَ أَدْخَلْتُكَ أَحَبُّ إِلَيَّ مِنْ أَنْ يَكُونَ لِي مِثْلُ حُمْرِ النَّعَمِ .

---

1 Iz hadisa se zaključuje:
- pohvalno je imati stida i izbjegavati otvoreno traženje hrane od drugog; u slučaju potrebe, to treba činiti prikriveno;
- dozvoljeno je spomenuti drugom svoju nestašicu i glad;
- dozvoljeno je najesti se do sitosti u slučaju gladi;
- prve generacije muslimana (es-selefus-salih) strpljivo su podnosile oskudicu i težak život i bile su zadovoljne i s malo dunjalučkih dobara;
- otvoreno prikrivanje pokušaja brata vjernika da se nađe u slučaju potrebe, bez raspitivanja o tome;
- ako neko zatraži od poznavaoca Kur'ana da mu prouči nešto iz njega, bio je običaj da ga taj odvede u svoju kuću i nahrani onim što ima.

UČENJE BISMILLE (SPOMINJANJE ALLAHOVOG IMENA) PRIJE JELA I JEDENJE DESNOM RUKOM

باب التسمية على الطعام والأكل باليمين

5376. PRIČAO NAM JE Ali b. Abdullah, njemu Sufjan, prenoseći od Velida b. Kesira, on od Vehba b. Kejsana, a ovaj od Omera b. Ebu-Seleme da je rekao:
"Bio sam kao dječak pod skrbništvom Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, i moja je ruka kružila po sahanu, pa mi je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: 'Dijete, reci: 'Bismillah!', jedi desnom rukom i jedi ono što je ispred tebe.' Od tada uvijek tako radim kada jedem."[2]

٥٣٧٦ . حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ عَبْدِ اللهِ أَخْبَرَنَا سُفْيَانُ قَالَ الْوَلِيدُ بْنُ كَثِيرٍ أَخْبَرَنِي أَنَّهُ سَمِعَ وَهْبَ بْنَ كَيْسَانَ أَنَّهُ سَمِعَ عُمَرَ بْنَ أَبِي سَلَمَةَ يَقُولُ كُنْتُ غُلَامًا فِي حَجْرِ رَسُولِ اللهِ ﷺ وَكَانَتْ يَدِي تَطِيشُ فِي الصَّحْفَةِ فَقَالَ لِي رَسُولُ اللهِ ﷺ يَا غُلَامُ سَمِّ اللهَ وَكُلْ بِيَمِينِكَ وَكُلْ مِمَّا يَلِيكَ فَمَا زَالَتْ تِلْكَ طِعْمَتِي بَعْدُ .

2 Najizričitiji hadis koji govori o načinu spominjanja Allaha prilikom jela jest hadis koji prenose Ebu-Davud i Tirmizi od Aiše, radijallahu anha, da je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Kada neko od vas želi da jede, neka kaže: 'Bismillah!' (u ime Allaha!). Ako to zaboravi reći u početku, neka kaže kada se sjeti: 'Bismillahi evvelehu ve ahirehu!' (u ime Allaha, na početku i na kraju!)."
Prema mišljenju većine pravnika, učenje je *Bismille* na početku jela pohvalno (mendub), a ne obavezno djelo (vadžib). Neki pravnici smatraju da zapovijed u hadisu podrazumijeva obaveznost. Imam Nevevi veli: "Pohvalno je učenje *Bismille* prilikom jela – jednoglasno je mišljenje uleme. Također je pohvalno na kraju jela zahvaliti Allahu riječima: 'Elhamdulillah!'."
Lijepo je glasno proučiti *Bismillu* da se podsjete i drugi učesnici u jelu.
Neki pravnici smatraju da je jedenje desnom rukom pohvalno djelo (mendub). To je mišljenje nekih hanefijskih pravnika, Gazalija, Nevevija, Kurtubija i dr. Imam Šafija smatra da je to obavezno zbog naredbe u hadisu a i zbog prijetnje koja se navodi u nekim hadisima osobama koje jedu lijevom rukom. U Muslimovom *Sahihu* navodi se hadis Seleme b. Ekve da je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, vidio nekog čovjeka kako jede lijevom rukom pa mu je rekao: "Jedi svojom desnom rukom!" On mu reče: "Ne mogu!", a samo ga je oholost sprečavala da tako postupi, pa mu je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "I ne mogao!" Poslije toga nikada je nije mogao podići do usta. Ahmed prenosi hadis (čiji je sened hasen) od Aiše da je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Ko jede lijevom rukom – s njim jede i šejtan." Muslim prenosi hadis od Džabira da je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Ne jedite lijevom rukom, jer i šejtan jede lijevom rukom." Imam Nevevi veli: "Ovi hadisi ukazuju na pohvalnost jedenja i pijenja desnom rukom i pokuđenost činjenja toga lijevom rukom. Takav je slučaj i sa svakim uzimanjem i davanjem, kao što se to navodi u nekim verzijama hadisa Ibn-Omera. To nije pokuđeno ako postoji opravdan razlog (uzur) kao što je bolest, rana i sl." Ibnul-Arebi izričito kaže da je grešan onaj koji jede lijevom rukom argumentirajući to stavom da je svako djelo koje se pripisuje šejtanu zabranjeno (haram). Hadis ukazuje na to da treba izbjegavati djela koja sliče djelima šejtana i nevjernika, da treba naređivati dobro, a zabranjivati zlo, čak i prilikom jela. Hadis također ukazuje na pohvalnost učenja i usvajanja islamske kulture i etike pri jelu i piću. (*Fethul-bari*, 9/433-434)

JEDENJE ISPRED SEBE

باب الأكل ممّا يليه

Enes veli: “Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, kaže: ‘Spomenite Allahovo ime i neka svaki čovjek jede ispred sebe!’”

وَقَالَ أَنَسٌ قَالَ النَّبِيُّ ﷺ اذْكُرُوا اسْمَ اللهِ وَلْيَأْكُلْ كُلُّ رَجُلٍ مِمَّا يَلِيهِ .

5377. PRIČAO MI JE Abdul-Aziz b. Abdullah, njemu Muhammed b. Dža‘fer, prenoseći od Muhammeda b. Amra b. Halhale Dejlija, on od Vehba b. Kejsana Ebu-Nu‘ajma, a ovaj od Umera b. Ebu-Seleme – koji je sin Ummu-Seleme, supruge Vjerovjesnikove, sallallahu alejhi ve sellem – da je rekao: “Jeo sam jednoga dana s Poslanikom, sallallahu alejhi ve sellem. Dohvatao sam hranu sa svih strana sahana, pa mi je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: ‘Jedi ispred sebe!’”

٥٣٧٧. حَدَّثَنِي عَبْدُالْعَزِيزِ بْنُ عَبْدِاللهِ قَالَ حَدَّثَنِي مُحَمَّدُ بْنُ جَعْفَرٍ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ عَمْرِو ابْنِ حَلْحَلَةَ الدِّيلِيِّ عَنْ وَهْبِ بْنِ كَيْسَانَ أَبِي نُعَيْمٍ عَنْ عُمَرَ بْنِ أَبِي سَلَمَةَ وَهُوَ ابْنُ أُمِّ سَلَمَةَ زَوْجِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ أَكَلْتُ يَوْمًا مَعَ رَسُولِ اللهِ ﷺ طَعَامًا فَجَعَلْتُ آكُلُ مِنْ نَوَاحِي الصَّحْفَةِ فَقَالَ لِي رَسُولُ اللهِ ﷺ كُلْ مِمَّا يَلِيكَ .

5378. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Jusuf, njemu Malik, prenoseći od Vehba b. Kejsana Ebu-Nu‘ajma da je Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, donesena hrana, a s njim je bio njegov štićenik (pastorak) Umer b. Ebu-Selema, pa mu je rekao:
“Spomeni Allahovo ime (prouči *Bismillu*) i jedi ispred sebe!”

٥٣٧٨. حَدَّثَنَا عَبْدُاللهِ بْنُ يُوسُفَ أَخْبَرَنَا مَالِكٌ عَنْ وَهْبِ بْنِ كَيْسَانَ أَبِي نُعَيْمٍ قَالَ أُتِيَ رَسُولُ اللهِ ﷺ بِطَعَامٍ وَمَعَهُ رَبِيبُهُ عُمَرُ بْنُ أَبِي سَلَمَةَ فَقَالَ سَمِّ اللهَ وَكُلْ مِمَّا يَلِيكَ .

O ONOME KOJI JEDE S RAZNIH STRANA POSUDE S PRIJATELJEM ZA KOJEG ZNA DA MU TO NE SMETA

باب مَنْ تتبَّعَ حوَالي الْقَصْعَة مَع صاحبِهِ إذا لَمْ يعْرِفْ منْهُ كَراهِيَةً

5379. PRIČAO NAM JE Kutejba, njemu Malik, prenoseći od Ishaka b. Ebu-Talhe da je čuo od Enesa b. Malika kako je neki krojač pripremio hranu i pozvao Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem. Enes veli:
"Otišao sam i ja s Poslanikom, sallallahu alejhi ve sellem, i vidio sam kako dohvata tikvice s raznih strana posude. Od tada ne prestajem voljeti tikvice."[1]

٥٣٧٩. حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ عَنْ مَالِكٍ عَنْ إِسْحَاقَ بْنِ عَبْدِاللهِ بْنِ أَبِي طَلْحَةَ أَنَّهُ سَمِعَ أَنَسَ بْنَ مَالِكٍ يَقُولُ إِنَّ خَيَّاطًا دَعَا رَسُولَ اللهِ ﷺ لِطَعَامٍ صَنَعَهُ قَالَ أَنَسٌ فَذَهَبْتُ مَعَ رَسُولِ اللهِ ﷺ فَرَأَيْتُهُ يَتَتَبَّعُ الدُّبَّاءَ مِنْ حَوَالَيِ الْقَصْعَةِ قَالَ فَلَمْ أَزَلْ أُحِبُّ الدُّبَّاءَ مِنْ يَوْمِئِذٍ.

DAVANJE PREDNOSTI DESNOJ STRANI (RUCI) PRI JELU I U DRUGIM PRILIKAMA

باب التَّيمُّنِ في الأكْلِ وَغيْرِهِ

Umer b. Ebu-Selema kaže: "Rekao mi je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem: 'Jedi svojom desnom rukom!'"

قَالَ عُمَرُ بْنُ أَبِي سَلَمَةَ قَالَ لِي النَّبِيُّ ﷺ كُلْ بِيَمِينِكَ.

5380. PRIČAO NAM JE Abdan, njemu Abdullah, prenoseći od Šu'be, on od Eš'asa, ovaj od svog oca, a on od Mesruka da je Aiša, radijallahu anha, rekla:
"Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, volio je desnu stranu koliko god je to mogao: prilikom čišćenja (abdesta i kupanja), obuvanja i češljanja."
Prije ovoga u Vasitu je govorio: "U svakoj svojoj stvari."[2]

٥٣٨٠. حَدَّثَنَا عَبْدَانُ أَخْبَرَنَا عَبْدُاللهِ أَخْبَرَنَا شُعْبَةُ عَنْ أَشْعَثَ عَنْ أَبِيهِ عَنْ مَسْرُوقٍ عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهَا قَالَتْ كَانَ النَّبِيُّ ﷺ يُحِبُّ التَّيَمُّنَ مَا اسْتَطَاعَ فِي طُهُورِهِ وَتَنَعُّلِهِ وَتَرَجُّلِهِ وَكَانَ قَالَ بِوَاسِطٍ قَبْلَ هَذَا فِي شَأْنِهِ كُلِّهِ.

---

1 Hadis je već spominjan u poglavlju o kupoprodaji. Ovaj hadis, naizgled, proturječi prethodnom hadisu, pa je Buhari usaglasio njihova značenja tako što je dozvolu reducirao na slučaj kada je saučesnik u jelu zadovoljan takvim postupkom. Imam Malik veli: "Ko jede sa svojom porodicom i poslugom – dozvoljeno mu je dohvatati hranu koja mu se dopada gdje je ugleda, ako zna da to drugima ne smeta, a ako zna da im to smeta, jest će samo ispred sebe." On također veli: "Poslanikova, sallallahu alejhi ve sellem, ruka kružila je po sahanu jer je znao da nikome od prisutnih to ne smeta niti mu se gadi." (*Fethul-bari*, 9/435)

2 Hadis je ranije spominjan u poglavlju o abdestu. Posljednja rečenica odnosi se na Šu'bu, tj. on je ranije spominjao navedenu sintagmu.

O ONOME KOJI JEDE SVE DOK SE NE ZASITI

5381. PRIČAO NAM JE Isma'il, njemu Malik, prenoseći od Ishaka b. Abdullaha b. Ebu-Talhe, on od Enesa b. Malika da je Ebu-Talha kazivao: "Rekao sam Ummu-Sulejm: 'Čuo sam slabi glas Poslanikov, sallallahu alejhi ve sellem; znam da je to zbog gladi. Imaš li išta?' Iznijela je pogače od ječma, a zatim je uzela svoj pokrivač, zamotala jednim njegovim dijelom hljeb i stavila ga pod moju odjeću, a drugim dijelom zaogrnula me i poslala Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem."
On dalje kaže: "Ponio sam ga i našao Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, u džamiji (mesdžidu) u društvu nekih ljudi. Stao sam kod njih, a Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, upita me: 'Je li te poslao Ebu-Talha?' Rekao sam: 'Da.'
'S hranom?', reče Poslanik.
'Da' rekoh. Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, tada reče onima koji su bili s njim: 'Ustanite!' Krenuo je, a i ja sam krenuo s njima. Došao sam do Ebu-Talhe, a on reče: 'Ummu-Sulejm, došao je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, i doveo ljude, a mi nemamo hrane kojom bismo ih nahranili.'
'Allah i Njegov Poslanik najbolje znaju', reče ona. Ebu-Talha potom se zaputi u susret Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem. Onda su se obojica zaputila ka kući i ušla u nju. Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, tada reče: 'Donesi ono što imaš, Ummu-Sulejm!' Donijela je hljeb, a on naredi da se razdrobi. Ummu-Sulejm nacijedila je iz posude za maslo (nešto masla) i začinila ga. Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, tada je rekao ono što je Allah htio da kaže, a onda reče: 'Dozvoli deseterici!' On (Ebu-Talha) im dozvoli i oni jedoše sve dok se nisu zasitili, a potom izišli. On (Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem) ponovo

باب مَنْ أكَلَ حتَّى شبِعَ

٥٣٨١. حَدَّثَنَا إِسْمَاعِيلُ قَالَ حَدَّثَنِي مَالِكٌ عَنْ إِسْحَاقَ بْنِ عَبْدِاللهِ بْنِ أَبِي طَلْحَةَ أَنَّهُ سَمِعَ أَنَسَ بْنَ مَالِكٍ يَقُولُ قَالَ أَبُو طَلْحَةَ لأُمِّ سُلَيْمٍ لَقَدْ سَمِعْتُ صَوْتَ رَسُولِ اللهِ ﷺ ضَعِيفًا أَعْرِفُ فِيهِ الْجُوعَ فَهَلْ عِنْدَكِ مِنْ شَيْءٍ فَأَخْرَجَتْ أَقْرَاصًا مِنْ شَعِيرٍ ثُمَّ أَخْرَجَتْ خِمَارًا لَهَا فَلَفَّتِ الْخُبْزَ بِبَعْضِهِ ثُمَّ دَسَّتْهُ تَحْتَ ثَوْبِي وَرَدَّتْنِي بِبَعْضِهِ ثُمَّ أَرْسَلَتْنِي إِلَى رَسُولِ اللهِ ﷺ قَالَ فَذَهَبْتُ بِهِ فَوَجَدْتُ رَسُولَ اللهِ ﷺ فِي الْمَسْجِدِ وَمَعَهُ النَّاسُ فَقُمْتُ عَلَيْهِمْ فَقَالَ لِي رَسُولُ اللهِ ﷺ أَرْسَلَكَ أَبُو طَلْحَةَ فَقُلْتُ نَعَمْ قَالَ بِطَعَامٍ قَالَ فَقُلْتُ نَعَمْ فَقَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ لِمَنْ مَعَهُ قُومُوا فَانْطَلَقَ وَانْطَلَقْتُ بَيْنَ أَيْدِيهِمْ حَتَّى جِئْتُ أَبَا طَلْحَةَ فَقَالَ أَبُو طَلْحَةَ يَا أُمَّ سُلَيْمٍ قَدْ جَاءَ رَسُولُ اللهِ ﷺ بِالنَّاسِ وَلَيْسَ عِنْدَنَا مِنَ الطَّعَامِ مَا نُطْعِمُهُمْ فَقَالَتِ اللهُ وَرَسُولُهُ أَعْلَمُ قَالَ فَانْطَلَقَ أَبُو طَلْحَةَ حَتَّى لَقِيَ رَسُولَ اللهِ ﷺ فَأَقْبَلَ أَبُو طَلْحَةَ وَرَسُولُ اللهِ ﷺ حَتَّى دَخَلاَ فَقَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ هَلُمِّي يَا أُمَّ سُلَيْمٍ مَا عِنْدَكِ فَأَتَتْ بِذَلِكَ الْخُبْزِ فَأَمَرَ بِهِ فَفُتَّ وَعَصَرَتْ أُمُّ سُلَيْمٍ عُكَّةً لَهَا فَأَدَمَتْهُ ثُمَّ قَالَ فِيهِ رَسُولُ اللهِ ﷺ مَا شَاءَ اللهُ أَنْ يَقُولَ ثُمَّ قَالَ ائْذَنْ لِعَشَرَةٍ فَأَذِنَ لَهُمْ فَأَكَلُوا حَتَّى شَبِعُوا

reče: ‘Dozvoli deseterici!’ Dozvolio je, i oni su jeli sve dok se nisu zasitili, a potom izišli.
‘Dozvoli deseterici!’, ponovo reče Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem. On je dozvolio, i oni su jeli sve dok se nisu zasitili i izišli. Zatim je dozvolio još deseterici. Tako su svi ljudi jeli i najeli se, a bilo je ukupno osamdeset ljudi.”

ثُمَّ خَرَجُوا ثُمَّ قَالَ ائْذَنْ لِعَشَرَةٍ فَأَذِنَ لَهُمْ فَأَكَلُوا حَتَّى شَبِعُوا ثُمَّ خَرَجُوا ثُمَّ قَالَ ائْذَنْ لِعَشَرَةٍ فَأَذِنَ لَهُمْ فَأَكَلُوا حَتَّى شَبِعُوا ثُمَّ خَرَجُوا ثُمَّ أَذِنَ لِعَشَرَةٍ فَأَكَلَ الْقَوْمُ كُلُّهُمْ وَشَبِعُوا وَالْقَوْمُ ثَمَانُونَ رَجُلاً .

5382. PRIČAO NAM JE Musa, njemu Mu‘temir, prenoseći od svoga oca, koji veli da Ebu-Usman također prenosi od Abdur-Rahmana b. Ebu-Bekra, radijallahu anhuma, da je rekao:
“Bilo nas je stotinu i trideset s Poslanikom, sallallahu alejhi ve sellem, i on reče: ‘Ima li iko od vas hrane?’ Kod jednog čovjeka bio je sa‘ hrane, ili otprilike toliko. Zamiješeno je tijesto, a uto dođe neki čovjek – idolopoklonik (mušrik), raščupane kose, visok, tjerajući ovce. Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, mu reče: ‘Prodaješ li ili daješ (ili reče: poklanjaš)?’
‘Ne poklanjam, nego prodajem’, reče čovjek. Kupio je od njega ovcu, i ona je pripremljena, a Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, je naredio da se džigerica posebno ispeče. Tako mi Allaha, nema nijednog od stotinu i trideset, a da mu nije odsjekao komadić džigerice: ako je bio prisutan, dao mu ga je, a ako je bio odsutan, ostavio je za njega. Zatim je hranu podijelio u dvije zdjele, svi smo jeli i najeli se. U obje zdjele još je ostalo hrane, i ja sam to stavio na devu i ponio” (ili kako je već rekao).

٥٣٨٢. حَدَّثَنَا مُوسَى حَدَّثَنَا مُعْتَمِرٌ عَنْ أَبِيهِ قَالَ وَحَدَّثَ أَبُو عُثْمَانَ أَيْضًا عَنْ عَبْدِالرَّحْمَنِ ابْنِ أَبِي بَكْرٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا قَالَ كُنَّا مَعَ النَّبِيِّ ﷺ ثَلاَثِينَ وَمِائَةً فَقَالَ النَّبِيُّ ﷺ هَلْ مَعَ أَحَدٍ مِنْكُمْ طَعَامٌ فَإِذَا مَعَ رَجُلٍ صَاعٌ مِنْ طَعَامٍ أَوْ نَحْوُهُ فَعُجِنَ ثُمَّ جَاءَ رَجُلٌ مُشْرِكٌ مُشْعَانٌّ طَوِيلٌ بِغَنَمٍ يَسُوقُهَا فَقَالَ النَّبِيُّ ﷺ أَبَيْعٌ أَمْ عَطِيَّةٌ أَوْ قَالَ هِبَةٌ قَالَ لاَ بَلْ بَيْعٌ قَالَ فَاشْتَرَى مِنْهُ شَاةً فَصُنِعَتْ فَأَمَرَ نَبِيُّ اللهِ ﷺ بِسَوَادِ الْبَطْنِ يُشْوَى وَايْمُ اللهِ مَا مِنَ الثَّلاَثِينَ وَمِائَةٍ إِلاَّ قَدْ حَزَّ لَهُ حُزَّةً مِنْ سَوَادِ بَطْنِهَا إِنْ كَانَ شَاهِدًا أَعْطَاهَا إِيَّاهُ وَإِنْ كَانَ غَائِبًا خَبَأَهَا لَهُ ثُمَّ جَعَلَ فِيهَا قَصْعَتَيْنِ فَأَكَلْنَا أَجْمَعُونَ وَشَبِعْنَا وَفَضَلَ فِي الْقَصْعَتَيْنِ فَحَمَلْتُهُ عَلَى الْبَعِيرِ أَوْ كَمَا قَالَ .

5383. PRIČAO NAM JE Muslim, njemu Vuhejb, prenoseći od Mensura, on od svoje majke, a ova od Aiše, radijallahu anha, da je rekla: "Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, preselio je na ahiret onda kada smo se počeli najedati datulama i vodom."[1]

٥٣٨٣. حَدَّثَنَا مُسْلِمٌ حَدَّثَنَا وُهَيْبٌ حَدَّثَنَا مَنْصُورٌ عَنْ أُمِّهِ عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهَا تُوُفِّيَ النَّبِيُّ ﷺ حِينَ شَبِعْنَا مِنَ الأَسْوَدَيْنِ التَّمْرِ وَالْمَاءِ .

"NIJE GRIJEH SLIJEPCU ... DA BISTE SE OPAMETILI."[2]

بَاب (لَيْسَ عَلَى الأَعْمَى حَرَجٌ وَلَا عَلَى الأَعْرَجِ حَرَجٌ وَلَا عَلَى الْمَرِيضِ حَرَجٌ) إِلَى قَوْلِهِ (لَعَلَّكُمْ تَعْقِلُونَ)

5384. PRIČAO NAM JE Ali b. Abdullah, njemu Sufjan, prenoseći od Jahje b. Seida, on od Busejra b. Jesara da mu je Suvejd b. Nu'man rekao: "Izišli smo s Poslanikom, sallallahu alejhi ve sellem, na Hajber. Kada smo došli u Sahbau, nadomak Hajbera", kaže Jahja, "Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, pozvao je da se iznese hrana. Iznesena je samo prekrupa; prezalogajili smo i jeli, a onda je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, zatražio vodu, izaprao usta, a i mi smo to učinili. Potom je s nama klanjao akšamski namaz, a nije se abdestio."
Sufjan veli: "Čuo sam to od njega prije i poslije."[3]

٥٣٨٤. حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ عَبْدِاللهِ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ قَالَ يَحْيَى بْنُ سَعِيدٍ سَمِعْتُ بُشَيْرَ بْنَ يَسَارٍ يَقُولُ حَدَّثَنَا سُوَيْدُ بْنُ النُّعْمَانِ قَالَ خَرَجْنَا مَعَ رَسُولِ اللهِ ﷺ إِلَى خَيْبَرَ فَلَمَّا كُنَّا بِالصَّهْبَاءِ قَالَ يَحْيَى وَهِيَ مِنْ خَيْبَرَ عَلَى رَوْحَةٍ دَعَا رَسُولُ اللهِ ﷺ بِطَعَامٍ فَمَا أُتِيَ إِلَّا بِسَوِيقٍ فَلُكْنَاهُ فَأَكَلْنَا مِنْهُ ثُمَّ دَعَا بِمَاءٍ فَمَضْمَضَ وَمَضْمَضْنَا فَصَلَّى بِنَا الْمَغْرِبَ وَلَمْ يَتَوَضَّأْ قَالَ سُفْيَانُ سَمِعْتُهُ مِنْهُ عَوْدًا وَبَدْءًا .

---

1 Ibn-Bettal veli: "Ovi hadisi ukazuju da je dozvoljeno najesti se do sitosti, premda je povremeno izbjegavanje toga vrednije." Prenosi se od Selmana i Ebu-Džuhejfe da je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Ko od ljudi najviše bude sit na dunjaluku bit će najduže gladan na ahiretu." Imam Taberi veli: "Sitost, iako je dozvoljena, ima svoju granicu. Ako prijeđe tu svoju granicu, prerasta u rasipništvo. Općenito, dozvoljena je sitost koja pomaže u izvršavanju obaveza ibadeta, a ne ometa ih i ne otežava." Kermani, povodeći se za Ibn-Munirom, veli: "Spomenuto najedanje do sitosti odnosi se na njihovo uobičajeno najedanje, a to je trećina stomaka za hranu, trećina za piće, a trećina prazna za normalno disanje." Ibn-Hadžer kaže: "Tvrdnja da je to njihov običaj zahtijeva posebnu potvrdu (novo predanje)." U tom se smislu navodi hasen hadis koji prenose Tirmizi, Nesai i Ibn-Madža, a Hakim smatra da je vjerodostojan (sahih), od Mikdada b. Ma'dikerib: "Čuo sam Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, kako kaže: 'Čovjek ne može napuniti posudu goru od stomaka. Dovoljno je čovjeku toliko zalogaja koliko će mu omogućiti da hoda uspravno, pa ako ga strast nadvlada, onda neka bude trećina stomaka za hranu, trećina za piće, a trećina za normalno disanje (prazna).'"

2 En-Nur, 61. Prijevod ajeta u cjelosti glasi: "Nije grijeh slijepom, niti je grijeh hromom, niti je grijeh bolesnom, a niti vama samima da jedete u kućama vašim, ili u kućama očeva vaših, ili u kućama majki vaših ili u kućama braće vaše, ili u kućama sestara vaših, ili u kućama amidža vaših, ili u kućama tetaka vaših po ocu, ili u kućama daidža vaših, ili u kućama tetaka vaših po majci, ili onih čiji su ključevi u vas ili u prijatelja vašeg; nije vam grijeh da jedete zajednički ili pojedinačno. A kad ulazite u kuće, vi ukućane njene pozdravite pozdravom od Allaha propisanim, blagoslovljenim i lijepim. Tako vam Allah objašnjava propise, da biste razmišljali!" U verziji Mustemlija, koju navodi Ibn-Hadžer u *Fethul-bariju*, spominje se i sljedeći dodatak: "... zajedničko učešće u pripravljanju i jedenju hrane."

3 Razlog za navođenje ovog hadisa u ovom poglavlju jest činjenica da se u njemu spominje okupljanje uz

SOMUN I JEDENJE SA SINIJE I SOFRE

باب الْخُبْزِ الْمُرَقَّقِ وَالأَكْلِ على الْخِوانِ والسُّفْرَةِ

5385. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Sinan, njemu Hemmam, prenoseći od Katade da je rekao: "Bili smo kod Enesa, a imao je svoga pekara, pa je rekao: 'Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, nije jeo somun niti ošurenu pa ispečenu ovcu sve do svoje smrti.'"[4]

٥٣٨٥. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ سِنَانٍ حَدَّثَنَا هَمَّامٌ عَنْ قَتَادَةَ قَالَ كُنَّا عِنْدَ أَنَسٍ وَعِنْدَهُ خَبَّازٌ لَهُ فَقَالَ مَا أَكَلَ النَّبِيُّ ﷺ خُبْزًا مُرَقَّقًا وَلاَ شَاةً مَسْمُوطَةً حَتَّى لَقِيَ اللهَ.

5386. PRIČAO NAM JE Ali b. Abdullah, njemu Mu'az b. Hišam, prenoseći od svoga oca, on od Junusa Iskafa, kako kaže Ali, a ovaj od Katade da je Enes, radijallahu anhu, rekao:
"Ne znam da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, ikada jeo iz tanjirića, niti da mu je ikada pravljen somun, niti da je jeo sa sinije."
Katada je upitan: "S čega su onda jeli?"
"Sa sofre", odgovori on.[5]

٥٣٨٦. حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ عَبْدِاللهِ حَدَّثَنَا مُعَاذُ بْنُ هِشَامٍ قَالَ حَدَّثَنِي أَبِي عَنْ يُونُسَ قَالَ عَلِيٌّ هُوَ الإِسْكَافُ عَنْ قَتَادَةَ عَنْ أَنَسٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ مَا عَلِمْتُ النَّبِيَّ ﷺ أَكَلَ عَلَى سُكْرُجَةٍ قَطُّ وَلاَ خُبِزَ لَهُ مُرَقَّقٌ قَطُّ وَلاَ أَكَلَ عَلَى خِوَانٍ قَطُّ قِيلَ لِقَتَادَةَ فَعَلاَمَ كَانُوا يَأْكُلُونَ قَالَ عَلَى السُّفَرِ.

---

hranu i zajedničko jedenje prekrupe, bez razdvajanja slijepog i onog koji vidi, zdravog i bolesnog. Veza između ajeta i Suvejdovog hadisa je u tome što bi se, kako navode komentatori Kur'ana, kada se okupe oko hrane, izdvajao slijepac zasebno, hrom zasebno, bolesnik zasebno, jer nisu mogli pri jelu pratiti one koji su bili zdravi, pa im je bilo neprijatno da više pojedu od njih. Ovo je tvrdnja Ibn-Kelbija. Ata' b. Jezid kaže: "Slijepom je bilo neprijatno da jede hranu ispred drugog jer nije vidio gdje stavlja svoju ruku, hromom je bilo neprijatno zato što bi zauzimao mnogo mjesta prilikom sjedenja, a bolesniku je nezgodno zbog neprijatnog mirisa, pa je tim povodom objavljen ovaj ajet koji dozvoljava tim osobama da jedu s drugima." (*Fethul-bari*, 9/440) Hadis ukazuje na to da jedenje prekrupe ne kvari abdest.

4 *Hubzun murekkak* je mehki hljeb (somun) ili je to tanak i širok hljeb. Ibn-Bettal veli: "Dozvoljeno je jesti somun. Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, izbjegavao je to zbog svoje skromnosti, kako bi se što više udaljio od dunjalučkih uživanja, dajući prednost onome što se nalazi kod Allaha. Također je dozvoljeno jesti sa sinije (stola). Enesovo negiranje da je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, jeo sa sinije i na taj način pripremljenu ovcu ne znači odbacivanje riječi onog koji prenosi da je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, jeo sa sinije i da je jeo pečeno meso jer svako od njih prenosi ono što je znao, a onaj koji nešto poznaje dokaz je protiv onoga koji ne zna." (*Umdetul-kari*, 21/35)

5 Nije jeo iz tanjirića zato što im takva posuda nije bila poznata u to vrijeme, ili zato što se radilo o maloj posudi, a oni su se obično iskupljali i zajedno jeli, ili stoga što su se u takvu posudu stavljalo ono što je pomagalo u varenju hrane, a oni se, uglavnom nisu najedali do sitosti, pa nisu ni bili u potrebi za mirođijama koje bi pomagale u varenju hrane. (*Fethul-bari*, 9/442)

5387. PRIČAO NAM JE Ibn-Ebu-Merjem, njemu Muhammed b. Dža'fer, prenoseći od Humejda da je Enes rekao:
"Kada je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, imao intimni odnos sa Safijjom, radijallahu anha, pozvao sam muslimane na svadbenu svečanost; on je naredio da se prostru kožne sofre i na njih su stavljene datule, sir i maslo."
Amr prenosi od Enesa da je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, imao s njome intimni odnos, a da je potom pripremio jelo hais (datule s maslom) te da je posluženo na kožnim soframa.

٥٣٨٧. حَدَّثَنَا ابْنُ أَبِي مَرْيَمَ أَخْبَرَنَا مُحَمَّدُ بْنُ جَعْفَرٍ أَخْبَرَنِي حُمَيْدٌ أَنَّهُ سَمِعَ أَنَسًا يَقُولُ قَامَ النَّبِيُّ ﷺ يَبْنِي بِصَفِيَّةَ فَدَعَوْتُ الْمُسْلِمِينَ إِلَى وَلِيمَتِهِ أَمَرَ بِالْأَنْطَاعِ فَبُسِطَتْ فَأُلْقِيَ عَلَيْهَا التَّمْرُ وَالْأَقِطُ وَالسَّمْنُ وَقَالَ عَمْرٌو عَنْ أَنَسٍ بَنَى بِهَا النَّبِيُّ ﷺ ثُمَّ صَنَعَ حَيْسًا فِي نِطَعٍ.

5388. PRIČAO NAM JE Muhammed, njemu Ebu-Mu'avija, prenoseći od Hišama, a on od svoga oca da je Vehb b. Kejsan rekao:
"Stanovnici Šama[1] su Ibn-Zubejra izvrgavali poruzi govoreći mu: 'Sine vlasnice dvaju pojasa!' Esma mu reče: 'Sine moj, oni ti se izruguju zbog dvaju pojasa, a znaš li ti šta su to bila dva pojasa? To je bio moj pojas koji sam ja prepolovila: jednom sam polovinom svezala Poslanikovu, sallallahu alejhi ve sellem, mješinu za vodu, a od druge sam mu polovine načinila sofru.'"
Kaže: "Kada bi ga stanovnici Šama grdili i sramotili spominjući 'dva pojasa', govorio bi: 'Samo vi nastavite, to je tužba čija sramota ne pogađa!'"[2]

٥٣٨٨. حَدَّثَنَا مُحَمَّدٌ أَخْبَرَنَا أَبُو مُعَاوِيَةَ حَدَّثَنَا هِشَامٌ عَنْ أَبِيهِ وَعَنْ وَهْبِ بْنِ كَيْسَانَ قَالَ كَانَ أَهْلُ الشَّأْمِ يُعَيِّرُونَ ابْنَ الزُّبَيْرِ يَقُولُونَ يَا ابْنَ ذَاتِ النِّطَاقَيْنِ فَقَالَتْ لَهُ أَسْمَاءُ يَا بُنَيَّ إِنَّهُمْ يُعَيِّرُونَكَ بِالنِّطَاقَيْنِ هَلْ تَدْرِي مَا كَانَ النِّطَاقَانِ إِنَّمَا كَانَ نِطَاقِي شَقَقْتُهُ نِصْفَيْنِ فَأَوْكَيْتُ قِرْبَةَ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ بِأَحَدِهِمَا وَجَعَلْتُ فِي سُفْرَتِهِ آخَرَ قَالَ فَكَانَ أَهْلُ الشَّأْمِ إِذَا عَيَّرُوهُ بِالنِّطَاقَيْنِ يَقُولُ إِيهًا وَالْإِلَهِ تِلْكَ شَكَاةٌ ظَاهِرٌ عَنْكَ عَارُهَا.

1 Misli se na vojsku Hadždžadža b. Jusufa koja se borila protiv njega, na strani Abdul-Melika b. Mervana, ili vojsku Husajna b. Numejra koja se borila protiv njega ranije, a na strani Jezida b. Mu'avije.

2 Drugi dio stiha iz kaside Ebu-Zu'jeba; prvi dio stiha glasi: "Klevetnici je sramote da je ja volim." Hadis je naveden zbog njenih riječi: "... a od druge sam mu polovine načinila sofru."

٥٣٨٩. حَدَّثَنَا أَبُو النُّعْمَانِ حَدَّثَنَا أَبُو عَوَانَةَ عَنْ أَبِي بِشْرٍ عَنْ سَعِيدِ بْنِ جُبَيْرٍ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ أَنَّ أُمَّ حُفَيْدٍ بِنْتَ الْحَارِثِ بْنِ حَزْنٍ خَالَةَ ابْنِ عَبَّاسٍ أَهْدَتْ إِلَى النَّبِيِّ ﷺ سَمْنًا وَأَقِطًا وَأَضُبًّا فَدَعَا بِهِنَّ فَأُكِلْنَ عَلَى مَائِدَتِهِ وَتَرَكَهُنَّ النَّبِيُّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ كَالْمُسْتَقْذِرِ لَهُنَّ وَلَوْ كُنَّ حَرَامًا مَا أُكِلْنَ عَلَى مَائِدَةِ النَّبِيِّ ﷺ وَلاَ أَمَرَ بِأَكْلِهِنَّ .

5389. PRIČAO NAM JE Ebu-Nu‘man, njemu Ebu-Avana, prenoseći od Ebu-Bisra, on od Seida b. Džubejra, a ovaj od Ibn-Abbasa da je Umm-Hufejd b. Haris b. Hazn, tetka Ibn-Abbasova, poklonila Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, masla, sira i nekoliko bodljorepih guštera. Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, pozvao je da se (gušteri) pojedu, i pojedeni su na njegovoj sofri, a on ih je izbjegao jesti kao nešto odvratno i gadljivo. Ali da je njihovo jedenje bilo zabranjeno, ne bi bili pojedeni na Poslanikovoj, sallallahu alejhi ve sellem, sofri niti bi on naredio da se jedu.

باب السَّوِيقِ

PREKRUPA

٥٣٩٠. حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ حَرْبٍ حَدَّثَنَا حَمَّادٌ عَنْ يَحْيَى عَنْ بُشَيْرِ بْنِ يَسَارٍ عَنْ سُوَيْدِ بْنِ النُّعْمَانِ أَنَّهُ أَخْبَرَهُ أَنَّهُمْ كَانُوا مَعَ النَّبِيِّ ﷺ بِالصَّهْبَاءِ وَهِيَ عَلَى رَوْحَةٍ مِنْ خَيْبَرَ فَحَضَرَتِ الصَّلاَةُ فَدَعَا بِطَعَامٍ فَلَمْ يَجِدْهُ إِلاَّ سَوِيقًا فَلاَكَ مِنْهُ فَلُكْنَا مَعَهُ ثُمَّ دَعَا بِمَاءٍ فَمَضْمَضَ ثُمَّ صَلَّى وَصَلَّيْنَا وَلَمْ يَتَوَضَّأْ .

5390. PRIČAO NAM JE Sulejman b. Harb, njemu Hammad, prenoseći od Jahjaa, a on od Busejra b. Jesara da mu je Suvejd b. Nu‘man kazivao kako su bili s Poslanikom, sallallahu alejhi ve sellem, u Sahbau, mjestu nadomak Hajbera, kada je došlo vrijeme namaza. Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, zatražio je hranu. Nije našao ništa osim prekrupe, pa je malo prezalogajio, a i oni su prezalogajili s njim. Zatim je zatražio vodu, izaprao usta, a potom klanjao – a i oni su klanjali – i nije se abdestio (obnovio abdest).[3]

باب مَا كَانَ النَّبِيُّ ﷺ لاَ يَأْكُلُ حَتَّى يُسَمَّى لَهُ فَيَعْلَمُ مَا هُوَ

O TOME ŠTA POSLANIK, SALLALLAHU ALEJHI VE SELLEM, NIJE JEO DOK MU SE NE KAŽE IME TOG JELA, PA DA ZNA ŠTA JE TO

٥٣٩١. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ مُقَاتِلٍ أَبُو الْحَسَنِ أَخْبَرَنَا عَبْدُ اللهِ أَخْبَرَنَا يُونُسُ عَنِ الزُّهْرِيِّ قَالَ أَخْبَرَنِي أَبُو أُمَامَةَ بْنُ سَهْلِ بْنِ حُنَيْفٍ الأَنْصَارِيُّ أَنَّ ابْنَ عَبَّاسٍ أَخْبَرَهُ أَنَّ خَالِدَ بْنَ الْوَلِيدِ الَّذِي

5391. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Mukatil Ebul-Hasen, njemu Abdullah, prenoseći od Junusa, on od Zuhrija, a ovaj od Ebu-Umame b. Sehla b. Hunejfa Ensarija da ga je obavijestio Ibn-Abbas, a njega Halid b. Velid – kojeg zovu Sejfullah (Allahova sablja) da je on jednoga dana

3 Hadis ukazuje na to da jedenje ove vrste jela ne kvari abdest.

s Poslanikom, sallallahu alejhi ve sellem, ušao kod Mejmune, njegove i Ibn-Abbasove tetke, i zatekao pečenog bodljprepog guštera (*dabba*) kojeg je donijela njena sestra Hufejda bint Haris iz Nedžda. Ponudila je guštera Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem. Iako je rijetko pružao ruku prema hrani prije nego što mu se kaže ime hrane, on je pružio ruku prema gušteru. Neka od prisutnih žena reče: "Recite Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, šta ste mu pripremile, to je bodljorepi gušter." On je podigao ruku s guštera, a Halid b. Velid reče: "Je li zabranjeno (haram) jesti guštera (*dabba*), Allahov Poslaniče?"
"Ne", reče on, "ali ga nije bilo u zemlji moga naroda, pa mi se gadi."
Halid veli: "Isjeckao sam ga i pojeo, a Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, gledao je u mene."[1]

يُقَالُ لَهُ سَيْفُ اللهِ أَخْبَرَهُ أَنَّهُ دَخَلَ مَعَ رَسُولِ اللهِ ﷺ عَلَى مَيْمُونَةَ وَهِيَ خَالَتُهُ وَخَالَةُ ابْنِ عَبَّاسٍ فَوَجَدَ عِنْدَهَا ضَبًّا مَحْنُوذًا قَدْ قَدِمَتْ بِهِ أُخْتُهَا حُفَيْدَةُ بِنْتُ الْحَارِثِ مِنْ نَجْدٍ فَقَدَّمَتِ الضَّبَّ لِرَسُولِ اللهِ ﷺ وَكَانَ قَلَّمَا يُقَدِّمُ يَدَهُ لِطَعَامٍ حَتَّى يُحَدَّثَ بِهِ وَيُسَمَّى لَهُ فَأَهْوَى رَسُولُ اللهِ ﷺ يَدَهُ إِلَى الضَّبِّ فَقَالَتِ امْرَأَةٌ مِنَ النِّسْوَةِ الْحُضُورِ أَخْبِرْنَ رَسُولَ اللهِ ﷺ مَا قَدَّمْتُنَّ لَهُ هُوَ الضَّبُّ يَا رَسُولَ اللهِ فَرَفَعَ رَسُولُ اللهِ ﷺ يَدَهُ عَنِ الضَّبِّ فَقَالَ خَالِدُ بْنُ الْوَلِيدِ أَحَرَامٌ الضَّبُّ يَا رَسُولَ اللهِ قَالَ لاَ وَلَكِنْ لَمْ يَكُنْ بِأَرْضِ قَوْمِي فَأَجِدُنِي أَعَافُهُ قَالَ خَالِدٌ فَاجْتَرَرْتُهُ فَأَكَلْتُهُ وَرَسُولُ اللهِ ﷺ يَنْظُرُ إِلَيَّ .

1 Imam Ajni veli: "Ovaj je hadis dokaz Abdur-Rahmanu b. Ebu-Lejli, Seidu b. Džubejru, Ibrahimu Nehaiju, Maliku, Šafiju, Ahmedu i Ishaku, koji kažu da je dozvoljeno jesti meso ovog guštera, a to mišljenje zastupaju i pravnici zahirijskog mezheba." Autor *Hidaje* (Merginani) kaže: "Mekruh je jesti meso ovog guštera, jer je to Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, zabranio Aiši, radijallahu anha, kada ga je ona pitala o jedenju mesa te životinje. Međutim, hanefijski pravnik Tahavi u svom djelu *Šerh me'ani el-asar* daje prednost dozvoli i kaže da je to naše mišljenje, ali dodaje: 'Neki pravnici smatraju da je to mekruh, a među njima i Ebu-Hanifa, Ebu-Jusuf i Muhammed.'" Ajni zatim veli: "Preovladava mišljenje naših pravnika (hanefijskih) da je u pitanju 'kerahetu tenzih', a ne 'kerahetu tahrim', zbog brojnih hadisa koji ukazuju na to da jedenje mesa ove životinje nije haram." (*Umdetul-kari*, 21/39)
Ibn-Tin veli: "Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, raspitivao se za ime hrane jer se Arapima ništa nije gadilo jesti zbog oskudice u hrani, dok se njemu ponešto od toga gadilo jesti." Ibn-Hadžer veli: "Moguće je da je razlog pitanja bio u tome što je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, malo boravio u pustinji, i nije imao dovoljno iskustva u poznavanju mnogih vrsta životinja, ili stoga što je jedenje mesa nekih životinjskih vrsta zabranjeno, a nekih dozvoljeno, a Arapi nisu ranije zabranjivali ništa od hrane; možda su ga (guštera) donijeli prženog ili skuhanog, pa je nemoguće razlikovati ga od druge hrane osim raspitivanjem." (*Fethul-bari*, 9/445)

HRANA ZA JEDNU OSOBU DOVOLJNA JE DVJEMA

باب طعام الواحد يكفي الاثنين

5392. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Jusuf, njemu Malik; a PRIČAO NAM JE i Isma'il, prenoseći od Malika, on od Ebu-Zinada, ovaj od A'redža, a on od Ebu-Hurejre da je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
"Hrana dvojice dovoljna je za trojicu, a trojice za četvericu."[2]

٥٣٩٢. حَدَّثَنَا عَبْدُاللهِ بْنُ يُوسُفَ أَخْبَرَنَا مَالِكٌ ح و حَدَّثَنَا إِسْمَاعِيلُ قَالَ حَدَّثَنِي مَالِكٌ عَنْ أَبِي الزِّنَادِ عَنِ الأَعْرَجِ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ أَنَّهُ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ طَعَامُ الاِثْنَيْنِ كَافِي الثَّلاَثَةِ وَطَعَامُ الثَّلاَثَةِ كَافِي الأَرْبَعَةِ .

VJERNIK HRANOM PUNI JEDAN STOMAK

باب المؤمن يأكل في معى واحد

O ovome Ebu-Hurejre prenosi od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem.

فِيهِ أَبُو هُرَيْرَةَ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ .

5393. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Beššar, njemu Abdus-Samed, prenoseći od Šu'be, a on od Vakida b. Muhammeda da je Nafi' rekao:
"Ibn-Omer nije jeo sve dok ne bi bio doveden neki siromah da jede s njim. Uveo sam jednom nekog čovjeka da jede s njim, pa je mnogo pojeo, te mi je on rekao: 'Nafi', ne dovodi mi više ovog čovjeka! Čuo sam Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, kada je rekao: 'Vjernik hranom puni jedan stomak, a nevjernik sedam.'"[3]

٥٣٩٣. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ بَشَّارٍ حَدَّثَنَا عَبْدُالصَّمَدِ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ عَنْ وَاقِدِ بْنِ مُحَمَّدٍ عَنْ نَافِعٍ قَالَ كَانَ ابْنُ عُمَرَ لاَ يَأْكُلُ حَتَّى يُؤْتَى بِمِسْكِينٍ يَأْكُلُ مَعَهُ فَأَدْخَلْتُ رَجُلاً يَأْكُلُ مَعَهُ فَأَكَلَ كَثِيرًا فَقَالَ يَا نَافِعُ لاَ تُدْخِلْ هَذَا عَلَيَّ سَمِعْتُ النَّبِيَّ ﷺ يَقُولُ الْمُؤْمِنُ يَأْكُلُ فِي مِعًى وَاحِدٍ وَالْكَافِرُ يَأْكُلُ فِي سَبْعَةِ أَمْعَاءٍ .

---

2 Smisao hadisa je poticanje na plemenitost, darežljivost i skromnost, a ne preciziranje količine hrane koja je dovoljna jednoj osobi, dvjema, trima itd. Muslimani moraju biti solidarni: dvojica treba da uključe i trećeg, četvrtog – prema tome koliko ih je prisutno – da s njima jede. Ibn-Munzir veli: "Hadis Ebu-Hurejre ukazuje da je pohvalno zajednički jesti hranu, a ne da čovjek sam jede. On također ukazuje da pomoć drugima i solidarnost s njima donosi bereket koji obuhvata sve prisutne. Čovjek ne treba potcjenjivati ono što ima, pa da ga to spriječi da to ponudi i drugima. I s malo hrane može se postići minimalna dovoljnost i utoliti glad, ali ne i stvarna sitost."

3 Hrana koju jede vjernik berićetnija je; vjerniku je dovoljno da napuni jedan od organa za varenje (želudac), dok nevjernik želi što više pojesti i napuniti sve organe za varenje (sedam crijeva, kako se navodi u hadisu).

5394. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Selam, njemu Abda, prenoseći od Ubejdullaha, on od Nafi‘a, a ovaj od Ibn-Omera, radijallahu anhuma, da je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: “Doista vjernik hranom puni jedna crijeva (stomak), a nevjernik (ili licemjer ne znam šta je rekao Ubejdullah) sedmera (sedam stomaka).”

٥٣٩٤. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ سَلَامٍ أَخْبَرَنَا عَبْدَةُ عَنْ
عُبَيْدِاللهِ عَنْ نَافِعٍ عَنِ ابْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا
قَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ إِنَّ الْمُؤْمِنَ يَأْكُلُ فِي مِعًى وَاحِدٍ
وَإِنَّ الْكَافِرَ أَوِ الْمُنَافِقَ فَلَا أَدْرِي أَيَّهُمَا قَالَ عُبَيْدُاللهِ
يَأْكُلُ فِي سَبْعَةِ أَمْعَاءٍ وَقَالَ ابْنُ بُكَيْرٍ حَدَّثَنَا مَالِكٌ
عَنْ نَافِعٍ عَنِ ابْنِ عُمَرَ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ بِمِثْلِهِ .

5395. PRIČAO NAM JE Ali b. Abdullah, njemu Sufjan, prenoseći od Amra da je rekao: “Ebu-Nehik bio je velika izjelica, pa mu je Ibn-Omer rekao: ‘Poslanik je, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: ‘Nevjernik hranom puni sedmera crijeva (sedam stomaka)’, na što on reče: ‘Ja vjerujem u Allaha i Njegova Poslanika!’”

٥٣٩٥. حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ عَبْدِاللهِ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ عَنْ
عَمْرٍو قَالَ كَانَ أَبُو نَهِيكٍ رَجُلاً أَكُولاً فَقَالَ لَهُ
ابْنُ عُمَرَ إِنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ قَالَ إِنَّ الْكَافِرَ يَأْكُلُ فِي
سَبْعَةِ أَمْعَاءٍ فَقَالَ فَأَنَا أُومِنُ بِاللهِ وَرَسُولِهِ .

5396. PRIČAO NAM JE Isma‘il, njemu Malik, prenoseći od Ebu-Zinada, on od A‘redža, a ovaj od Ebu-Hurejre, radijallahu anhu, da je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:“Musliman hranom puni jedna crijeva (stomak), a nevjernik sedmera (sedam stomaka).”

٥٣٩٦. حَدَّثَنَا إِسْمَاعِيلُ قَالَ حَدَّثَنِي مَالِكٌ عَنْ
أَبِي الزِّنَادِ عَنِ الْأَعْرَجِ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللهُ
عَنْهُ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ يَأْكُلُ الْمُسْلِمُ فِي مِعًى
وَاحِدٍ وَالْكَافِرُ يَأْكُلُ فِي سَبْعَةِ أَمْعَاءٍ .

5397. PRIČAO NAM JE Sulejman b. Harb, njemu Šu‘ba, prenoseći od Adijja b. Sabita, on od Ebu-Hazima, a ovaj od Ebu-Hurejre da je neki čovjek mnogo jeo, pa je primio islam i počeo malo jesti. To je spomenuto Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, pa je on rekao: “Vjernik hranom puni jedna crijeva (stomak), a nevjernik sedmera (sedam stomaka).”[1]

٥٣٩٧. حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ حَرْبٍ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ عَنْ
عَدِيِّ بْنِ ثَابِتٍ عَنْ أَبِي حَازِمٍ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ أَنَّ
رَجُلاً كَانَ يَأْكُلُ أَكْلاً كَثِيرًا فَأَسْلَمَ فَكَانَ يَأْكُلُ أَكْلاً
قَلِيلاً فَذُكِرَ ذَلِكَ لِلنَّبِيِّ ﷺ فَقَالَ إِنَّ الْمُؤْمِنَ يَأْكُلُ فِي
مِعًى وَاحِدٍ وَالْكَافِرَ يَأْكُلُ فِي سَبْعَةِ أَمْعَاءٍ .

1 Postoje različita shvatanja značenja ovog hadisa. Neki komentatori smatraju da se u njemu ne cilja na vanjski smisao, nego da se radi o navođenju primjera koji odslikava vjernika i njegovu skromnost i suzdržljivosti prema dunjalučkim uživanjima te primjera koji odslikava stanje nevjernika i njegovu pohlepu za dunjalukom – kao da hranom puni sedmera crijeva (sedam stomaka). Ne misli se u hadisu na stvarna crijeva niti posebno na jedenje, već se misli na skromnost i grabežljivost u odnosu prema dunjaluku.
Neki komentatori kažu da je cilj hadisa poticanje vjernika na jedenje manjih količina hrane, jer je jedenje velikih količina hrane osobina nevjernika. Ima komentatora hadisa koji kažu da hadis treba shvatiti doslovno,

NASLANJANJE PRI JELU

باب الأكل متكئا

5398. PRIČAO NAM JE Ebu-Nu'ajm, njemu Mis'ar, prenoseći od Alija b. Akmera, on od Ebu-Džuhejfe da je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
"Ja se ne naslanjam pri jelu."

٥٣٩٨. حَدَّثَنَا أَبُو نُعَيْمٍ حَدَّثَنَا مِسْعَرٌ عَنْ عَلِيِّ بْنِ الأَقْمَرِ سَمِعْتُ أَبَا جُحَيْفَةَ يَقُولُ قَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ لاَ آكُلُ مُتَّكِئًا.

5399. PRIČAO NAM JE Usman b. Ebu-Šejba, njemu Džerir, prenoseći od Mensura, on od Alija b. Akmera, da je Ebu-Džuhajfa rekao:
"Bio sam kod Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, kada je rekao čovjeku koji je bio kod njega: 'Ne naslanjam se pri jelu.'"[2]

٥٣٩٩. حَدَّثَنِي عُثْمَانُ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ أَخْبَرَنَا جَرِيرٌ عَنْ مَنْصُورٍ عَنْ عَلِيِّ بْنِ الأَقْمَرِ عَنْ أَبِي جُحَيْفَةَ قَالَ كُنْتُ عِنْدَ النَّبِيِّ ﷺ فَقَالَ لِرَجُلٍ عِنْدَهُ لاَ آكُلُ وَأَنَا مُتَّكِئٌ.

u njegovom vanjskom značenju, ali se oni razilaze u načinu shvatanja vanjskog značenja. Ibn-Abdul-Berr smatra da se hadis odnosi na konkretnu osobu te da nema opće značenje, jer ga realnost pobija. Koliko ima samo nevjernika koji jedu manje od vjernika i obratno – koliko ima nevjernika koji su primili islam, a nisu smanjili količinu hrane koju jedu. (Vidi opširnije: *Fethul-bari*, 9/449-450 i *Umdetul-kari*, 21/41.)

2 Različita su mišljenja komentatora hadisa o načinu naslanjanja o kojem se govori u hadisu. Neki od njih kažu da je to čvrsto prijanjanje za tlo prilikom jela na bilo koji način, drugi kažu da je to naginjanje na jednu stranu, a ima i onih koji smatraju da to znači nasloniti lijevu ruku na zemlju. Hattabi kaže: "Obični svijet misli da riječ 'mutteki' označava onog koji jede nagnut na jednu stranu, a nije tako, već je to onaj koji se oslanja na prostirku ispod sebe. Hadis znači: ja ne sjedim oslonjen na prostirku prilikom objeda kao što to radi onaj koji jede mnogo hrane; ja jedem samo koliko je dostatno za život, i zato sjedam uvijek pripravan da ustanem."
Ibn-Dževzi kategorički tvrdi da se u hadisu misli na naginjanje na jednu stranu.
Neki pravnici smatraju da je mekruh nasloniti se pri jelu jer je to bio običaj velikaša i stranih kraljeva. Neki pravnici apsolutno dozvoljavaju jedenje uz takav način sjedenja. Pohvalan način sjedenja prilikom objeda jest sjedenje na koljenima i vanjskim dijelovima stopala, ili držanje desne noge uspravno, a sjedenje na lijevoj nozi. (*Fethul-bari*, 9/452)

PEČENJE

باب الشِّوَاءِ

Uzvišeni kaže: “I donese pečeno (prženo) tele.”[1]

وَقَوْلِ اللهِ تَعَالَى فَجَاءَ ﴿ بِعِجْلٍ حَنِيذٍ ﴾ أَيْ مَشْوِيٍّ.

5400. PRIČAO NAM JE Ali b. Abdullah, njemu Hišam b. Jusuf, prenoseći od Ma‘mera, on od Zuhrija, ovaj od Ebu-Umame b. Sehla, a on od Ibn-Abbasa da je Halid b. Velid rekao:
“Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, donesen je pečen bodljorepi gušter, i taman kada je htio da jede, rečeno mu je da je to gušter, pa se on sustegao od jela. Halid reče: ‘Je li to zabranjeno?’
‘Ne’, reče on, ‘ali ga nema u zemlji moga naroda, pa osjećam gađenje prema njemu.’
Halid je jeo, a Poslanik je, sallallahu alejhi ve sellem, gledao.”
Malik prenosi od Ibn-Šihaba: “... pržen gušter.”

٥٤٠٠. حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ عَبْدِاللهِ حَدَّثَنَا هِشَامُ بْنُ يُوسُفَ أَخْبَرَنَا مَعْمَرٌ عَنِ الزُّهْرِيِّ عَنْ أَبِي أُمَامَةَ ابْنِ سَهْلٍ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ عَنْ خَالِدِ بْنِ الْوَلِيدِ قَالَ أُتِيَ النَّبِيُّ ﷺ بِضَبٍّ مَشْوِيٍّ فَأَهْوَى إِلَيْهِ لِيَأْكُلَ فَقِيلَ لَهُ إِنَّهُ ضَبٌّ فَأَمْسَكَ يَدَهُ فَقَالَ خَالِدٌ أَحَرَامٌ هُوَ قَالَ لاَ وَلَكِنَّهُ لاَ يَكُونُ بِأَرْضِ قَوْمِي فَأَجِدُنِي أَعَافُهُ فَأَكَلَ خَالِدٌ وَرَسُولُ اللهِ ﷺ يَنْظُرُ قَالَ مَالِكٌ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ بِضَبٍّ مَحْنُوذٍ.

MESNA KAŠA (*HAZIRA*)

باب الْخَزِيرَةِ

Nadr veli: “Hazira se pravi od osjevina, a harira (vrsta juhe) od mlijeka.”

قَالَ النَّضْرُ الْخَزِيرَةُ مِنَ النُّخَالَةِ وَالْحَرِيرَةُ مِنَ اللَّبَنِ.

5401. PRIČAO NAM JE Jahja b. Bukejr, njemu Lejs, prenoseći od Ukajla, on od Ibn-Šihaba, a ovaj od Mahmuda b. Rebija Ensarija da je Itban b. Malik, jedan od ashaba, ensarija koji je učestvovao u Bici na Bedru, došao kod Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, i rekao:
“Allahov Poslaniče, oslabio mi je vid (ili oslijepio sam), a predvodim svoj narod u namazu. I kada padne kiše, bujica poteče dolinom koja se nalazi između mene i njih, pa ne mogu doći u njihov mesdžid da im klanjam. Volio bih stoga, Allahov Poslaniče, da dođeš i klanjaš u mojoj odaji koju ću koristiti kao musalu (mjesto klanjanja).”

٥٤٠١. حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ بُكَيْرٍ حَدَّثَنَا اللَّيْثُ عَنْ عُقَيْلٍ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ قَالَ أَخْبَرَنِي مَحْمُودُ بْنُ الرَّبِيعِ الأَنْصَارِيُّ أَنَّ عِتْبَانَ بْنَ مَالِكٍ وَكَانَ مِنْ أَصْحَابِ النَّبِيِّ ﷺ مِمَّنْ شَهِدَ بَدْرًا مِنَ الأَنْصَارِ أَنَّهُ أَتَى رَسُولَ اللهِ ﷺ فَقَالَ يَا رَسُولَ اللهِ إِنِّي أَنْكَرْتُ بَصَرِي وَأَنَا أُصَلِّي لِقَوْمِي فَإِذَا كَانَتِ الأَمْطَارُ سَالَ الْوَادِي الَّذِي بَيْنِي وَبَيْنَهُمْ لَمْ أَسْتَطِعْ أَنْ آتِيَ مَسْجِدَهُمْ فَأُصَلِّيَ لَهُمْ فَوَدِدْتُ يَا رَسُولَ اللهِ أَنَّكَ

1 Ez-Zarijat, 26.

"Učinit ću to, ako Allah da", reče Poslanik.
Itban veli: "Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, i Ebu-Bekr krenuli su kada je dan poodmakao. Kada su došli, Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, zatražio je dozvolu za ulazak, i ja sam mu dozvolio. Nije ni sjeo, već je ušao u odaju i upitao me: 'Gdje želiš da klanjam u tvojoj odaji?' Pokazao sam na stranu odaje, i on prouči tekbir, a mi se poredasmo u saff. Klanjao je dva rekata i predao selam. Zadržali smo ga na mesnoj kaši (haziri), koju smo pripremili. U odaju su se slili mnogobrojni muški članovi domaćinstva. Kada su se okupili, neko reče: 'Gdje je to Malik b. Duhsun?'
'To je licemjer (munafik) koji ne voli Allaha i Njegova Poslanika', reče neko od prisutnih. Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, reče: 'Ne govori tako! Zar nije rekao: 'Nema Boga osim Allaha!' (la ilahe illallah!), žudeći time za licem Allahovim?!'
'Allah i Njegov Poslanik najbolje znaju', reče čovjek."
Kaže: "Rekosmo mu: 'Vidimo da se njegovo lice i savjeti upućuju licemjerima (munaficima).' Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, reče: 'Allah je zabranio vatru za svakoga ko kaže: 'Nema Boga osim Allaha!' (la ilahe illallah!), žudeći time za licem Allahovim (tj. iskreno).'"
Ibn-Šihab veli: "Poslije sam pitao Husajna b. Muhammeda Ensarija, jednog od sinova Salimovih, i jednog od njihovih uglednika, o Mahmudovom hadisu, pa ga je on potvrdio."[2]

تَأْتِي فَتُصَلِّيَ فِي بَيْتِي فَأَتَّخِذَهُ مُصَلًّى فَقَالَ سَأَفْعَلُ إِنْ شَاءَ اللهُ قَالَ عِتْبَانُ فَغَدَا رَسُولُ اللهِ ﷺ وَأَبُو بَكْرٍ حِينَ ارْتَفَعَ النَّهَارُ فَاسْتَأْذَنَ النَّبِيُّ ﷺ فَأَذِنْتُ لَهُ فَلَمْ يَجْلِسْ حَتَّى دَخَلَ الْبَيْتَ ثُمَّ قَالَ لِي أَيْنَ تُحِبُّ أَنْ أُصَلِّيَ مِنْ بَيْتِكَ فَأَشَرْتُ إِلَى نَاحِيَةٍ مِنَ الْبَيْتِ فَقَامَ النَّبِيُّ ﷺ فَكَبَّرَ فَصَفَفْنَا فَصَلَّى رَكْعَتَيْنِ ثُمَّ سَلَّمَ وَحَبَسْنَاهُ عَلَى خَزِيرٍ صَنَعْنَاهُ فَثَابَ فِي الْبَيْتِ رِجَالٌ مِنْ أَهْلِ الدَّارِ ذَوُو عَدَدٍ فَاجْتَمَعُوا فَقَالَ قَائِلٌ مِنْهُمْ أَيْنَ مَالِكُ بْنُ الدُّخْشُنِ فَقَالَ بَعْضُهُمْ ذَلِكَ مُنَافِقٌ لاَ يُحِبُّ اللهَ وَرَسُولَهُ قَالَ النَّبِيُّ ﷺ لاَ تَقُلْ أَلاَ تَرَاهُ قَالَ لاَ إِلَهَ إِلاَّ اللهُ يُرِيدُ بِذَلِكَ وَجْهَ اللهِ قَالَ اللهُ وَرَسُولُهُ أَعْلَمُ قَالَ قُلْنَا فَإِنَّا نَرَى وَجْهَهُ وَنَصِيحَتَهُ إِلَى الْمُنَافِقِينَ فَقَالَ فَإِنَّ اللهَ حَرَّمَ عَلَى النَّارِ مَنْ قَالَ لاَ إِلَهَ إِلاَّ اللهُ يَبْتَغِي بِذَلِكَ وَجْهَ اللهِ قَالَ ابْنُ شِهَابٍ ثُمَّ سَأَلْتُ الْحُصَيْنَ بْنَ مُحَمَّدٍ الأَنْصَارِيَّ أَحَدَ بَنِي سَالِمٍ وَكَانَ مِنْ سَرَاتِهِمْ عَنْ حَدِيثِ مَحْمُودٍ فَصَدَّقَهُ .

2 Hadis je spomenut kad je bilo riječi o namazu u poglavlju *Mesdžidi u kućama*, Knjiga 1., hadis broj 2574, gdje je i prokomentiran.

SIR

Humejd veli: "Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, povodom prvog intimnog odnosa sa Safijom, radijallahu anha, priredio je datule, sir i maslo."
Amr b. Ebu-Amr prenosi od Enesa da je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, pripremio datule s maslom (*hajs*).

باب الأقط

وَقَالَ حُمَيْدٌ سَمِعْتُ أَنَسًا بَنَى النَّبِيُّ ﷺ بِصَفِيَّةَ فَأَلْقَى التَّمْرَ وَالأَقِطَ وَالسَّمْنَ وَقَالَ عَمْرُو بْنُ أَبِي عَمْرٍو عَنْ أَنَسٍ صَنَعَ النَّبِيُّ ﷺ حَيْسًا .

5402. PRIČAO NAM JE Muslim b. Ibrahim, njemu Šu'ba, prenoseći od Ebu-Bisra, a on od Seida da je Ibn-Abbas, radijallahu anhuma, rekao:
"Moja je tetka poklonila Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, guštera, sira i mlijeka. Bodljikavi gušter je serviran na njegovu sofru, a da je bio zabranjen, ne bi ni bio serviran. On, sallallahu alejhi ve sellem, popio je mlijeko i pojeo sir."[1]

٥٤٠٢. حَدَّثَنَا مُسْلِمُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ عَنْ أَبِي بِشْرٍ عَنْ سَعِيدٍ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا قَالَ أَهْدَتْ خَالَتِي إِلَى النَّبِيِّ ﷺ ضِبَابًا وَأَقِطًا وَلَبَنًا فَوُضِعَ الضَّبُّ عَلَى مَائِدَتِهِ فَلَوْ كَانَ حَرَامًا لَمْ يُوضَعْ وَشَرِبَ اللَّبَنَ وَأَكَلَ الأَقِطَ .

REPA I JEČAM

باب السلق والشعير

5403. PRIČAO NAM JE Jahja b. Bukejr, njemu Jakub b. Abdur-Rahman, prenoseći od Ebu-Hazima, on od Sehla b. Sa'da da je rekao:
"Radovali smo se petku; imali smo staricu koja bi uzimala korijenje repe, stavljala ga u lonac, a onda u to stavljala zrna ječma. Kada bismo završili namaz, svraćali bismo kod nje i ona bi nam to nudila. Radovali smo se petku zbog toga. Ručavali bismo i odmarali se tek nakon džuma-namaza. Tako mi Allaha, u njoj (toj hrani) nije bilo ni loja ni masti."[2]

٥٤٠٣. حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ بُكَيْرٍ حَدَّثَنَا يَعْقُوبُ بْنُ عَبْدِالرَّحْمَنِ عَنْ أَبِي حَازِمٍ عَنْ سَهْلِ بْنِ سَعْدٍ قَالَ إِنْ كُنَّا لَنَفْرَحُ بِيَوْمِ الْجُمُعَةِ كَانَتْ لَنَا عَجُوزٌ تَأْخُذُ أُصُولَ السِّلْقِ فَتَجْعَلُهُ فِي قِدْرٍ لَهَا فَتَجْعَلُ فِيهِ حَبَّاتٍ مِنْ شَعِيرٍ إِذَا صَلَّيْنَا زُرْنَاهَا فَقَرَّبَتْهُ إِلَيْنَا وَكُنَّا نَفْرَحُ بِيَوْمِ الْجُمُعَةِ مِنْ أَجْلِ ذَلِكَ وَمَا كُنَّا نَتَغَدَّى وَلاَ نَقِيلُ إِلاَّ بَعْدَ الْجُمُعَةِ وَاللهِ مَا فِيهِ شَحْمٌ وَلاَ وَدَكٌ .

---

1 Hadis je ranije spomenut kad je bilo riječi o poklonu u poglavlju Primanje poklona, Knjiga 2., str. 471, gdje je i prokomentiran.

2 Hadis je ranije spomenut u dijelu *Džuma-namaz*, broj 938.

VAĐENJE I GLODANJE MESA ZUBIMA

باب النَّهْسِ وانْتِشالِ اللَّحْمِ

5404. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Abdul-Vehhab, njemu Hammad, prenoseći od Ejjuba, a on od Muhammeda da je Ibn-Abbas, radijallahu anhuma, rekao:
"Oglodao je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, plećku, a potom je ustao i klanjao ne abdestivši se (ne obnovivši abdest)."

٥٤٠٤. حَدَّثَنَا عَبْدُاللهِ بْنُ عَبْدِالْوَهَّابِ حَدَّثَنَا حَمَّادٌ حَدَّثَنَا أَيُّوبُ عَنْ مُحَمَّدٍ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا قَالَ تَعَرَّقَ رَسُولُ اللهِ ﷺ كَتِفًا ثُمَّ قَامَ فَصَلَّى وَلَمْ يَتَوَضَّأْ .

5405. PRENOSI SE od Ejjuba, koji prenosi od Asima, a ovaj od Ikrime da je Ibn-Abbas rekao:
"Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, izvadio je kost iz lonca, jeo, a potom je klanjao ne abdestivši se (ponovo)."[3]

٥٤٠٥. وَعَنْ أَيُّوبَ وَعَاصِمٍ عَنْ عِكْرِمَةَ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ قَالَ انْتَشَلَ النَّبِيُّ ﷺ عَرْقًا مِنْ قِدْرٍ فَأَكَلَ ثُمَّ صَلَّى وَلَمْ يَتَوَضَّأْ .

GLODANJE NADLAKTICE

باب تَعَرُّقِ الْعَضُدِ

5406. PRIČAO MI JE Muhammed b. Musenna, njemu Usman b. Umer, prenoseći od Fulejha, on od Ebu-Hazima Medenija, a ovaj od Abdullaha b. Ebu-Katade da je njegov otac rekao:
"Izišli smo s Vjerovjesnikom, sallallahu alejhi ve sellem, prema Mekki..."

٥٤٠٦. حَدَّثَنِي مُحَمَّدُ بْنُ الْمُثَنَّى قَالَ حَدَّثَنِي عُثْمَانُ بْنُ عُمَرَ حَدَّثَنَا فُلَيْحٌ حَدَّثَنَا أَبُو حَازِمٍ الْمَدَنِيُّ حَدَّثَنَا عَبْدُاللهِ بْنُ أَبِي قَتَادَةَ عَنْ أَبِيهِ قَالَ خَرَجْنَا مَعَ النَّبِيِّ ﷺ نَحْوَ مَكَّةَ .

5407. PRIČAO MI JE Abdul-Aziz b. Abdullah, njemu Muhammed b. Dža'fer, prenoseći od Ebu-Hazima, a on od Abdullaha b. Ebu-Katade Selemija da je njegov otac rekao:
"Sjedio sam jednoga dana s Vjerovjesnikovim, sallallahu alejhi ve sellem, ashabima u kući na putu za Mekku. Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, silazio je ispred nas. Ljudi su bili u ihramima, a ja nisam. Ugledali su divljeg magarca, dok sam ja bio zauzet popravljanjem papuča, pa me nisu obavijestili

٥٤٠٧. حَدَّثَنَا عَبْدُالْعَزِيزِ بْنُ عَبْدِاللهِ حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ جَعْفَرٍ عَنْ أَبِي حَازِمٍ عَنْ عَبْدِاللهِ بْنِ أَبِي قَتَادَةَ السَّلَمِيِّ عَنْ أَبِيهِ أَنَّهُ قَالَ كُنْتُ يَوْمًا جَالِسًا مَعَ رِجَالٍ مِنْ أَصْحَابِ النَّبِيِّ ﷺ فِي مَنْزِلٍ فِي طَرِيقِ مَكَّةَ وَرَسُولُ اللهِ ﷺ نَازِلٌ أَمَامَنَا وَالْقَوْمُ مُحْرِمُونَ وَأَنَا غَيْرُ مُحْرِمٍ فَأَبْصَرُوا حِمَارًا وَحْشِيًّا وَأَنَا مَشْغُولٌ أَخْصِفُ نَعْلِي فَلَمْ يُؤْذِنُونِي

3 Iz hadisa se zaključuje da jedenje pečenja, odnosno onoga što dotakne vatra, ne kvari abdest.

o tome. Željeli su ipak da ga i ja vidim, pa sam se okrenuo i ugledao ga. Otišao sam do konja, osedlao ga i uzjahao, zaboravivši uzeti bič i koplje. Rekao sam im: 'Dodajte mi bič i koplje!' Rekoše: 'Ne, tako nam Allaha, nećemo ti ničim pomoći.' Naljutio sam se, sjahao, uzeo ih (bič i koplje) i ponovo uzjahao. Jurnuo sam za divljim magarcem, ubo ga i dovukao. Već je bio mrtav. Navalili su da ga jedu (nakon što je pripravljen za jelo), sumnjajući je li im to dozvoljeno u ihramu. Potom smo krenuli, a ja sam sakrio i ponio nadlakticu. Pristigli smo Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, pa smo ga pitali o tom slučaju. On reče: 'Je li vam šta preostalo od njega?' Dao sam mu cijelu nadlakticu, i on je pojeo meso s nje, oglodavši je potpuno, a bio je u ihramu."[1]
Muhammed b. Dža'fer govori da mu je pričao Zejd b. Eslem, prenoseći od Ataa b. Jesara, a on od svoga oca poput ovog hadisa.

لَهُ وَأَحَبُّوا لَوْ أَنِّي أَبْصَرْتُهُ فَالْتَفَتُّ فَأَبْصَرْتُهُ فَقُمْتُ إِلَى الْفَرَسِ فَأَسْرَجْتُهُ ثُمَّ رَكِبْتُ وَنَسِيتُ السَّوْطَ وَالرُّمْحَ فَقُلْتُ لَهُمْ نَاوِلُونِي السَّوْطَ وَالرُّمْحَ فَقَالُوا لاَ وَاللهِ لاَ نُعِينُكَ عَلَيْهِ بِشَيْءٍ فَغَضِبْتُ فَنَزَلْتُ فَأَخَذْتُهُمَا ثُمَّ رَكِبْتُ فَشَدَدْتُ عَلَى الْحِمَارِ فَعَقَرْتُهُ ثُمَّ جِئْتُ بِهِ وَقَدْ مَاتَ فَوَقَعُوا فِيهِ يَأْكُلُونَهُ ثُمَّ إِنَّهُمْ شَكُّوا فِي أَكْلِهِمْ إِيَّاهُ وَهُمْ حُرُمٌ فَرُحْنَا وَخَبَأْتُ الْعَضُدَ مَعِي فَأَدْرَكْنَا رَسُولَ اللهِ ﷺ فَسَأَلْنَاهُ عَنْ ذَلِكَ فَقَالَ مَعَكُمْ مِنْهُ شَيْءٌ فَنَاوَلْتُهُ الْعَضُدَ فَأَكَلَهَا حَتَّى تَعَرَّقَهَا وَهُوَ مُحْرِمٌ قَالَ مُحَمَّدُ بْنُ جَعْفَرٍ وَحَدَّثَنِي زَيْدُ بْنُ أَسْلَمَ عَنْ عَطَاءِ بْنِ يَسَارٍ عَنْ أَبِي قَتَادَةَ مِثْلَهُ .

SJEČENJE MESA NOŽEM

بَاب قَطْعِ اللَّحْمِ بِالسِّكِّينِ

5408. PRIČAO NAM JE Ebu-Jeman, njemu Šu'ajb, prenoseći od Zuhrija, a ovaj od Dža'fera b. Amra b. Umejje da mu je njegov otac Amr b. Umejja rekao da je vidio Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, kako siječe meso s ovčije plećke koju je držao u ruci. Pozvan je na namaz, pa ju je ostavio, kao i nož kojim je sjekao meso. Ustao je i klanjao, a nije obnovio abdest.[2]

٥٤٠٨. حَدَّثَنَا أَبُو الْيَمَانِ أَخْبَرَنَا شُعَيْبٌ عَنِ الزُّهْرِيِّ قَالَ أَخْبَرَنِي جَعْفَرُ بْنُ عَمْرِو بْنِ أُمَيَّةَ أَنَّ أَبَاهُ عَمْرَو بْنَ أُمَيَّةَ أَخْبَرَهُ أَنَّهُ رَأَى النَّبِيَّ ﷺ يَحْتَزُّ مِنْ كَتِفِ شَاةٍ فِي يَدِهِ فَدُعِيَ إِلَى الصَّلاَةِ فَأَلْقَاهَا وَالسِّكِّينَ الَّتِي يَحْتَزُّ بِهَا ثُمَّ قَامَ فَصَلَّى وَلَمْ يَتَوَضَّأْ .

---

1 Hadis je ranije spomenut u dijelu *Hadždž*.

2 Hadis je ranije spomenut u dijelu *Čistoća*. Iz njega se zaključuje da je dozvoljeno sjeći meso nožem te da jedenje mesa koje je prženo na vatri ne kvari abdest.

VJEROVJESNIK, SALLALLAHU ALEJHI VE SELLEM, NIJE NALAZIO MAHANE HRANI

باب ما عاب النَّبيُّ ﷺ طعامًا

5409. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Kesir, njemu Sufjan, prenoseći od A'meša, a on od Ebu-Hazima da je Ebu-Hurejra rekao:
"Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, nikada nije nalazio mahane hrani; ako mu se sviđala, jeo je, a ako mu se nije svidala, ostavljao bi je."[3]

٥٤٠٩. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ كَثِيرٍ أَخْبَرَنَا سُفْيَانُ عَنِ الْأَعْمَشِ عَنْ أَبِي حَازِمٍ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ قَالَ مَا عَابَ النَّبِيُّ ﷺ طَعَامًا قَطُّ إِنِ اشْتَهَاهُ أَكَلَهُ وَإِنْ كَرِهَهُ تَرَكَهُ .

OPUHIVANJE JEČMA

باب النَّفْخِ في الشَّعِيرِ

5410. PRIČAO NAM JE Seid b. Ebu-Merjem, njemu Ebu-Gassan, prenoseći od Ebu-Hazima da je on pitao Sehla:
"Jeste li vidjeli u vrijeme Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, bijelo brašno?"
"Ne", reče on.
"Jeste li prosijavali ječam?" upitao je.
"Ne", reče on, "ali smo ga opuhivali."

٥٤١٠. حَدَّثَنَا سَعِيدُ بْنُ أَبِي مَرْيَمَ حَدَّثَنَا أَبُو غَسَّانَ قَالَ حَدَّثَنِي أَبُو حَازِمٍ أَنَّهُ سَأَلَ سَهْلاً هَلْ رَأَيْتُمْ فِي زَمَانِ النَّبِيِّ ﷺ النَّقِيَّ قَالَ لاَ فَقُلْتُ فَهَلْ كُنْتُمْ تَنْخُلُونَ الشَّعِيرَ قَالَ لاَ وَلَكِنْ كُنَّا نَنْفُخُهُ .

O TOME ŠTA SU VJEROVJESNIK, SALLALLAHU ALEJHI VE SELLEM, I NJEGOVI ASHABI JELI

باب ما كان النَّبيُّ ﷺ وأَصْحَابُهُ يأكُلُون

5411. PRIČAO NAM JE Ebu-Nu'man, njemu Hammad b. Zejd, prenoseći od Abbasa Džurejrija, a on od Ebu-Usmana Nehdija da je Ebu-Hurejra rekao:
"Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, podijelio je jednoga dana datule ashabima, davši svakom čovjeku sedam datula. I meni je dao sedam datula, od kojih je jedna bila suha i loše vrste, ali mi je ona bila najdraža: bila je tvrda prilikom žvakanja (pa je to dugo trajalo)."

٥٤١١. حَدَّثَنَا أَبُو النُّعْمَانِ حَدَّثَنَا حَمَّادُ بْنُ زَيْدٍ عَنْ عَبَّاسٍ الْجُرَيْرِيِّ عَنْ أَبِي عُثْمَانَ النَّهْدِيِّ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ قَالَ قَسَمَ النَّبِيُّ ﷺ يَوْمًا بَيْنَ أَصْحَابِهِ تَمْرًا فَأَعْطَى كُلَّ إِنْسَانٍ سَبْعَ تَمَرَاتٍ فَأَعْطَانِي سَبْعَ تَمَرَاتٍ إِحْدَاهُنَّ حَشَفَةٌ فَلَمْ يَكُنْ فِيهِنَّ تَمْرَةٌ أَعْجَبَ إِلَيَّ مِنْهَا شَدَّتْ فِي مَضَاغِي .

3 Imam Nevevi veli: "Jedno od pritvrđenih pravila (adaba) pri jelu jest neiznalaženje mahane hrani, kao npr.: slano, kiselo, neslano, tvrdo, mehko, nepečeno, nevareno i sl." (*Fethul-bari*, 9/458)

5412. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Muhammed, njemu Vehb b. Džerir, prenoseći od Šu'be, on od Isma'ila, ovaj od Kajsa, a on od Sa'da da je rekao: "Bio sam jedan od sedmerice s Vjerovjesnikom, sallallahu alejhi ve sellem. Nismo imali hrane osim lišća (plodova) akacije, tako da nam je izmet sličio ovčijem. A onda dolaze ljudi iz Benu-Eseda i ispravljaju me i uče islamu. U tom slučaju ja sam propao, i moj je trud uzalud."[1]

٥٤١٢. حَدَّثَنَا عَبْدُاللهِ بْنُ مُحَمَّدٍ حَدَّثَنَا وَهْبُ بْنُ جَرِيرٍ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ عَنْ إِسْمَاعِيلَ عَنْ قَيْسٍ عَنْ سَعْدٍ قَالَ رَأَيْتُنِي سَابِعَ سَبْعَةٍ مَعَ النَّبِيِّ ﷺ مَا لَنَا طَعَامٌ إِلاَّ وَرَقُ الْحُبْلَةِ أَوِ الْحَبَلَةِ حَتَّى يَضَعَ أَحَدُنَا مَا تَضَعُ الشَّاةُ ثُمَّ أَصْبَحَتْ بَنُو أَسَدٍ تُعَزِّرُنِي عَلَى الإِسْلاَمِ خَسِرْتُ إِذًا وَضَلَّ سَعْيِي .

5413. PRIČAO NAM JE Kutejba b. Seid, njemu Ja'kub, prenoseći od Ebu-Hazima da je rekao: "Pitao sam Sehla b. Sa'da: 'Je li Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, jeo bijeli hljeb?' Sehl reče: 'Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, nije vidio bijeli hljeb otkada ga je Allah poslao pa do smrti.'"
Kaže: "Pitao sam ga: 'Jeste li u vrijeme Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, imali sita?'
'Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, nije vidio sito otkada ga mu je Allah dao poslanstvo pa do smrti.'"
Kaže: "Pitao sam: 'Kako ste jeli neprosijan ječam?' On reče: 'Mljeli smo ga i opuhivali: odletjelo bi ono što bi odletjelo, a ono što ostane poprskali bismo vodom i jeli.'"

٥٤١٣. حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ بْنُ سَعِيدٍ حَدَّثَنَا يَعْقُوبُ عَنْ أَبِي حَازِمٍ قَالَ سَأَلْتُ سَهْلَ بْنَ سَعْدٍ فَقُلْتُ هَلْ أَكَلَ رَسُولُ اللهِ ﷺ النَّقِيَّ فَقَالَ سَهْلٌ مَا رَأَى رَسُولُ اللهِ ﷺ النَّقِيَّ مِنْ حِينَ ابْتَعَثَهُ اللهُ حَتَّى قَبَضَهُ اللهُ قَالَ فَقُلْتُ هَلْ كَانَتْ لَكُمْ فِي عَهْدِ رَسُولِ اللهِ ﷺ مَنَاخِلُ قَالَ مَا رَأَى رَسُولُ اللهِ ﷺ مُنْخُلاً مِنْ حِينَ ابْتَعَثَهُ اللهُ حَتَّى قَبَضَهُ اللهُ قَالَ قُلْتُ كَيْفَ كُنْتُمْ تَأْكُلُونَ الشَّعِيرَ غَيْرَ مَنْخُولٍ قَالَ كُنَّا نَطْحَنُهُ وَنَنْفُخُهُ فَيَطِيرُ مَا طَارَ وَمَا بَقِيَ ثَرَّيْنَاهُ فَأَكَلْنَاهُ .

5414. PRIČAO MI JE Ishak b. Ibrahim, njemu Revh b. Ubada, prenoseći od Ibn-Ebu-Zi'ba, on od Seida Makburija, a ovaj od Ebu-Hurejre, radijallahu anhu, da je on prošao pored ljudi okupljenih oko pečene ovce. Pozvali su ga, ali je on odbio jesti rekavši:
"Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, napustio je dunjaluk, a da se nije najeo ječmenog hljeba."

٥٤١٤. حَدَّثَنِي إِسْحَاقُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ أَخْبَرَنَا رَوْحُ بْنُ عُبَادَةَ حَدَّثَنَا ابْنُ أَبِي ذِئْبٍ عَنْ سَعِيدٍ الْمَقْبُرِيِّ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ أَنَّهُ مَرَّ بِقَوْمٍ بَيْنَ أَيْدِيهِمْ شَاةٌ مَصْلِيَّةٌ فَدَعَوْهُ فَأَبَى أَنْ يَأْكُلَ وَقَالَ خَرَجَ رَسُولُ اللهِ ﷺ مِنَ الدُّنْيَا وَلَمْ يَشْبَعْ مِنْ خُبْزِ الشَّعِيرِ .

1 Hadis je naveden u ovom poglavlju jer ukazuje na skromnost Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, i njegovih ashaba u ishrani te na oskudicu hrane, uz zadovoljstvo onim što je Allah odredio. Ajni veli: "Ako pitaš: 'Kako je dozvoljeno Sa'du da hvali sam sebe, a vjernik treba biti skroman?', kažem da je to prihvatljivo u slučaju kada je čovjek prisiljen da upozna druge sa sobom. Allah, dželle šanuhu, prenosi u Kur'anu riječi Jusufa, sallallahu alejhi ve sellem, koje je on izrekao o sebi: 'Ja sam zaista čuvar i znan' (Jusuf, 55)." (*Umdetul-kari*, 21/52)

5415. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Ebu-Esved, njemu Mu‘az, prenoseći od svoga oca, on od Junusa, a ovaj od Katade da je Enes b. Malik rekao:
“Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, nije jeo sa sinije (stola), niti iz tanjirića, niti mu je pravljen somun.”
“Rekao sam Katadi: ‘Na čemu su onda jeli?’
‘Na soframa’, odgovori on.”

٥٤١٥. حَدَّثَنَا عَبْدُاللهِ بْنُ أَبِي الأَسْوَدِ حَدَّثَنَا مُعَاذٌ حَدَّثَنِي أَبِي عَنْ يُونُسَ عَنْ قَتَادَةَ عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ قَالَ مَا أَكَلَ النَّبِيُّ ﷺ عَلَى خِوَانٍ وَلاَ فِي سُكْرُجَةٍ وَلاَ خُبِزَ لَهُ مُرَقَّقٌ قُلْتُ لِقَتَادَةَ عَلاَمَ يَأْكُلُونَ قَالَ عَلَى السُّفَرِ .

5416. PRIČAO NAM JE Kutejba, njemu Džerir, prenoseći od Mensura, on od Ibrahima, a ovaj od Esveda da je Aiša, radijallahu anha, rekla:
“Porodica Muhammedova, sallallahu alejhi ve sellem, nije se najela pšenične hrane tri noći uzastopce otkad je došla u Medinu pa sve do njegove smrti.”

٥٤١٦. حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ حَدَّثَنَا جَرِيرٌ عَنْ مَنْصُورٍ عَنْ إِبْرَاهِيمَ عَنِ الأَسْوَدِ عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهَا قَالَتْ مَا شَبِعَ آلُ مُحَمَّدٍ ﷺ مُنْذُ قَدِمَ الْمَدِينَةَ مِنْ طَعَامِ الْبُرِّ ثَلاَثَ لَيَالٍ تِبَاعًا حَتَّى قُبِضَ .

TELBINA (JELO OD MLIJEKA, MEKINJA I MEDA)

باب التَّلْبِينَةِ

5417. PRIČAO NAM JE Jahja b. Bukejr, njemu Lejs, prenoseći od Ukajla, on od Ibn-Šihaba, ovaj od Urve, a on od Aiše, supruge Poslanikove, sallallahu alejhi ve sellem, da bi ona – kada umre neko iz njene porodice, pa se zbog toga okupe žene i potom raziđu, osim njene rodbine i uže pratnje – naredila da se skuha ćup telbine. Napravljena je popara i zalivena telbinom. Tada je (ona) rekla:
“Jedite to, ja sam čula Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, kada je rekao: ‘Telbina smiruje srce bolesnika i ublažava žalost.’”

٥٤١٧. حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ بُكَيْرٍ حَدَّثَنَا اللَّيْثُ عَنْ عُقَيْلٍ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ عَنْ عُرْوَةَ عَنْ عَائِشَةَ زَوْجِ النَّبِيِّ ﷺ أَنَّهَا كَانَتْ إِذَا مَاتَ الْمَيِّتُ مِنْ أَهْلِهَا فَاجْتَمَعَ لِذَلِكَ النِّسَاءُ ثُمَّ تَفَرَّقْنَ إِلاَّ أَهْلَهَا وَخَاصَّتَهَا أَمَرَتْ بِبُرْمَةٍ مِنْ تَلْبِينَةٍ فَطُبِخَتْ ثُمَّ صُنِعَ ثَرِيدٌ فَصُبَّتِ التَّلْبِينَةُ عَلَيْهَا ثُمَّ قَالَتْ كُلْنَ مِنْهَا فَإِنِّي سَمِعْتُ رَسُولَ اللهِ ﷺ يَقُولُ التَّلْبِينَةُ مُجِمَّةٌ لِفُؤَادِ الْمَرِيضِ تَذْهَبُ بِبَعْضِ الْحُزْنِ .

POPARA

باب الثَّرِيدِ

5418. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Beššar, njemu Gunder, prenoseći od Šu'be, on od Amra b. Murre Džemelija, ovaj od Murre Hemedanija, a on od Ebu-Musaa Eš'arija da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
"Mnogi su ljudi postigli savršenstvo, a od žena samo Merjem bint Imran i Asija, žena Firavnova; vrijednost je Aiše u odnosu na ostale žene kao vrijednost popare u odnosu na ostalu hranu."[1]

٥٤١٨. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ بَشَّارٍ حَدَّثَنَا غُنْدَرٌ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ عَنْ عَمْرِو بْنِ مُرَّةَ الْجَمَلِيِّ عَنْ مُرَّةَ الْهَمْدَانِيِّ عَنْ أَبِي مُوسَى الأَشْعَرِيِّ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ كَمَلَ مِنَ الرِّجَالِ كَثِيرٌ وَلَمْ يَكْمُلْ مِنَ النِّسَاءِ إِلاَّ مَرْيَمُ بِنْتُ عِمْرَانَ وَآسِيَةُ امْرَأَةُ فِرْعَوْنَ وَفَضْلُ عَائِشَةَ عَلَى النِّسَاءِ كَفَضْلِ الثَّرِيدِ عَلَى سَائِرِ الطَّعَامِ .

5419. PRIČAO NAM JE Amr b. Avn, njemu Halid b. Abdullah, prenoseći od Ebu-Tuvale, a on od Enesa da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
"Vrijednost je Aiše u odnosu na ostale žene kao vrijednost popare u odnosu na ostalu hranu."

٥٤١٩. حَدَّثَنَا عَمْرُو بْنُ عَوْنٍ حَدَّثَنَا خَالِدُ بْنُ عَبْدِاللهِ عَنْ أَبِي طُوَالَةَ عَنْ أَنَسٍ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ فَضْلُ عَائِشَةَ عَلَى النِّسَاءِ كَفَضْلِ الثَّرِيدِ عَلَى سَائِرِ الطَّعَامِ .

5420. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Munir, koji je čuo Ebu-Hatima Eshela b. Hatima da mu je kazivao Ibn-Avn, prenoseći od Sumame b. Enesa da je Enes, radijallahu anhu, rekao:
"Ušao sam s Vjerovjesnikom, sallallahu alejhi ve sellem, kod njegovog sluge krojača, i on (sluga) je stavio pred njega posudu u kojoj je bila popara, pa se okrenuo svome poslu, a Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, sabirao je tikvice. Ja sam ih kupio i stavljao pred njega, i od tada nisam prestajao voljeti tikvice."

٥٤٢٠. حَدَّثَنَا عَبْدُاللهِ بْنُ مُنِيرٍ سَمِعَ أَبَا حَاتِمٍ الْأَشْهَلَ بْنَ حَاتِمٍ حَدَّثَنَا ابْنُ عَوْنٍ عَنْ ثُمَامَةَ بْنِ أَنَسٍ عَنْ أَنَسٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ دَخَلْتُ مَعَ النَّبِيِّ ﷺ عَلَى غُلاَمٍ لَهُ خَيَّاطٍ فَقَدَّمَ إِلَيْهِ قَصْعَةً فِيهَا ثَرِيدٌ قَالَ وَأَقْبَلَ عَلَى عَمَلِهِ قَالَ فَجَعَلَ النَّبِيُّ ﷺ يَتَتَبَّعُ الدُّبَّاءَ قَالَ فَجَعَلْتُ أَتَتَبَّعُهُ فَأَضَعُهُ بَيْنَ يَدَيْهِ قَالَ فَمَا زِلْتُ بَعْدُ أُحِبُّ الدُّبَّاءَ .

1 Ibn-Esir veli: "Ne misli se u hadisu na samu poparu, već na hranu sastavljenu od popare i mesa zajedno. Iz hadisa se da zaključiti da je Aiša vrednija od Fatime." Ajni veli: "Smatram da je Fatima vrednija jer je ona dio Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, a njegovu dijelu ništa nije ravno." (*Umdetul-kari*, 21/54)

OŠURENA PA ISPEČENA OVCA, PLEĆKA I POREBRICA

باب شاة مسموطة والكتف والجنب

5421. PRIČAO NAM JE Hudba b. Halid, njemu Hemmam b. Jahja, prenoseći od Katade da je rekao: "Dolazili smo kod Enesa, a njegov bi pekar stajao i rekao: 'Jedite, ne znam da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, vidio somun sve do svoje smrti, niti je ikada svojim očima vidio ošurenu pa ispečenu ovcu.'"

٥٤٢١. حَدَّثَنَا هُدْبَةُ بْنُ خَالِدٍ حَدَّثَنَا هَمَّامُ بْنُ يَحْيَى عَنْ قَتَادَةَ قَالَ كُنَّا نَأْتِي أَنَسَ بْنَ مَالِكٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ وَخَبَّازُهُ قَائِمٌ قَالَ كُلُوا فَمَا أَعْلَمُ النَّبِيَّ ﷺ رَأَى رَغِيفًا مُرَقَّقًا حَتَّى لَحِقَ بِاللهِ وَلاَ رَأَى شَاةً سَمِيطًا بِعَيْنِهِ قَطُّ.

5422. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Mukatil, njemu Abdullah, prenoseći od Ma'mera, on od Zuhrija, ovaj od Dža'fera b. Amra b. Umejje Damrija da je njegov otac rekao:
"Vidio sam Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, kako odsijeca meso s ovčije plećke i jede ga. Potom je pozvan na namaz. Ustao je, ostavio nož i klanjao, a nije se abdestio (obnovio abdest)."

٥٤٢٢. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ مُقَاتِلٍ أَخْبَرَنَا عَبْدُاللهِ أَخْبَرَنَا مَعْمَرٌ عَنِ الزُّهْرِيِّ عَنْ جَعْفَرِ بْنِ عَمْرِو ابْنِ أُمَيَّةَ الضَّمْرِيِّ عَنْ أَبِيهِ قَالَ رَأَيْتُ رَسُولَ اللهِ ﷺ يَحْتَزُّ مِنْ كَتِفِ شَاةٍ فَأَكَلَ مِنْهَا فَدُعِيَ إِلَى الصَّلاَةِ فَقَامَ فَطَرَحَ السِّكِّينَ فَصَلَّى وَلَمْ يَتَوَضَّأْ.

O TOME ŠTA SU OD HRANE, MESA I DRUGOG ČASNI PRETHODNICI (SELEF) ČUVALI (USKLADIŠTAVALI) U SVOJIM KUĆAMA I NA PUTOVANJIMA

باب ما كان السلف يدخرون في بيوتهم وأسفارهم من الطعام واللحم وغيره

Aiša i Esma, radijallahu anhuma, vele:
"Spremile smo Vjerovjesniku i Ebu-Bekru sofru."

وَقَالَتْ عَائِشَةُ وَأَسْمَاءُ صَنَعْنَا لِلنَّبِيِّ ﷺ وَأَبِي بَكْرٍ سُفْرَةً.

5423. PRIČAO NAM JE Hallad b. Jahja, njemu Sufjan, prenoseći od Abdur-Rahmana b. Abisa da je njegov otac ispričao:
"Upitao sam Aišu: 'Je li Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, zabranio da se jede kurbansko meso duže od tri dana?' Rekla je: 'Nije to učinio osim u godini u kojoj su ljudi bili gladni, kada je želio da bogati nahrani siromašnoga. Dizali

٥٤٢٣. حَدَّثَنَا خَلاَّدُ بْنُ يَحْيَى حَدَّثَنَا سُفْيَانُ عَنْ عَبْدِالرَّحْمَنِ بْنِ عَابِسٍ عَنْ أَبِيهِ قَالَ قُلْتُ لِعَائِشَةَ أَنَهَى النَّبِيُّ ﷺ أَنْ تُؤْكَلَ لُحُومُ الأَضَاحِيِّ فَوْقَ ثَلاَثٍ قَالَتْ مَا فَعَلَهُ إِلاَّ فِي عَامٍ جَاعَ النَّاسُ فِيهِ فَأَرَادَ أَنْ يُطْعِمَ الْغَنِيُّ الْفَقِيرَ وَإِنْ كُنَّا لَنَرْفَعُ الْكُرَاعَ

smo cjevanice (kurbana) i jeli ih i nakon petnaest dana.' Upitana je: 'Šta vas je nagnalo na to?' Ona se nasmija i reče: 'Porodica Muhammedova, sallallahu alejhi ve sellem, nije se najela začinjenog pšeničnog hljeba tri dana (uzastopce) sve do njegove smrti.'"[1]
Ibn-Kesir veli: "Ovako nam je pričao Sufjan, a njemu Abdur-Rahman b. Abis."

فَنَأْكُلُهُ بَعْدَ خَمْسَ عَشْرَةَ قِيلَ مَا اضْطَرَّكُمْ إِلَيْهِ فَضَحِكَتْ قَالَتْ مَا شَبِعَ آلُ مُحَمَّدٍ ﷺ مِنْ خُبْزِ بُرٍّ مَأْدُومٍ ثَلَاثَةَ أَيَّامٍ حَتَّى لَحِقَ بِاللهِ وَقَالَ ابْنُ كَثِيرٍ أَخْبَرَنَا سُفْيَانُ حَدَّثَنَا عَبْدُالرَّحْمَنِ بْنُ عَابِسٍ بِهَذَا .

5424. PRIČAO MI JE Abdullah b. Muhammed, njemu Sufjan, prenoseći od Amra, on od Ataa da je Džabir, radijallahu anhu, rekao:
"Opskrbljivali smo se kurbanskim mesom u vrijeme Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, za putovanje u Medinu."[2]
Slijedi ga u predanju i Muhammed (b. Selam), prenoseći od Ibn-Ujejne. Ibn-Džurejdž kaže: "Upitao sam Ataa: 'Je li rekao – do dolaska u Medinu?'
'Ne', odgovorio je."

٥٤٢٤. حَدَّثَنِي عَبْدُاللهِ بْنُ مُحَمَّدٍ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ عَنْ عَمْرٍو عَنْ عَطَاءٍ عَنْ جَابِرٍ قَالَ كُنَّا نَتَزَوَّدُ لُحُومَ الْهَدْيِ عَلَى عَهْدِ النَّبِيِّ ﷺ إِلَى الْمَدِينَةِ تَابَعَهُ مُحَمَّدٌ عَنِ ابْنِ عُيَيْنَةَ وَقَالَ ابْنُ جُرَيْجٍ قُلْتُ لِعَطَاءٍ أَقَالَ حَتَّى جِئْنَا الْمَدِينَةَ قَالَ لَا .

HAJS (JELO OD DATULA S MASLOM I GRUŠALINOM)

بَاب الْحَيْسِ

5425. PRIČAO NAM JE Kutejba, njemu Isma'il b. Džafer, prenoseći od Amra b. Ebu-Amra, štićenika (mevla) Muttaliba b. Abdullaha b. Hantaba, a on od Enesa b. Malika da je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao Ebu-Talhi:
"Potraži mi jednog od vaših dječaka da me služi."
"Ebu-Talha me je poveo", kaže Enes b. Malik, "stavljajući me iza sebe na jahalicu. Služio sam Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, kad god bi gdje odsjeo; slušah ga kako često izgovara: 'Bože, utječem Ti se od brige i žalosti, nemoći i lijenosti, škrtosti i strašljivosti, tereta duga i nadmoći ljudi!' Služio sam ga sve dok se nismo vratili s Hajbera.

٥٤٢٥. حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ حَدَّثَنَا إِسْمَاعِيلُ بْنُ جَعْفَرٍ عَنْ عَمْرِو بْنِ أَبِي عَمْرٍو مَوْلَى الْمُطَّلِبِ بْنِ عَبْدِاللهِ ابْنِ حَنْطَبٍ أَنَّهُ سَمِعَ أَنَسَ بْنَ مَالِكٍ يَقُولُ قَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ لِأَبِي طَلْحَةَ الْتَمِسْ غُلَامًا مِنْ غِلْمَانِكُمْ يَخْدُمُنِي فَخَرَجَ بِي أَبُو طَلْحَةَ يُرْدِفُنِي وَرَاءَهُ فَكُنْتُ أَخْدُمُ رَسُولَ اللهِ ﷺ كُلَّمَا نَزَلَ فَكُنْتُ أَسْمَعُهُ يُكْثِرُ أَنْ يَقُولَ اللَّهُمَّ إِنِّي أَعُوذُ بِكَ مِنَ الْهَمِّ وَالْحَزَنِ وَالْعَجْزِ وَالْكَسَلِ وَالْبُخْلِ وَالْجُبْنِ وَضَلَعِ

1 Hadis je spomenut u dijelu *Zakletve i zavjeti* pod brojem 6687.
2 Hadis je ranije spomenut u dijelu *Džihadu*. Iz hadisa se zaključuje da je dozvoljeno putnicima opskrbiti se za putovanje, a ta opskrba podrazumijeva osiguranje zaliha.

On se, sallallahu alejhi ve sellem, vratio sa Safijjom b. Hujej, koju je dobio kao ratni plijen. Gledao sam ga kako pravi jastučić za sjedenje od ogrtača ili neke haljinke iza sebe, a potom je (Safijju) stavlja na jahalicu iza sebe. Kada smo stigli u Sahbu, pripremio je hajs na kožnoj sofri. Zatim me je poslao da pozovem ljude, i oni su jeli. To je bila svadbena svečanost povodom njegovog prvog intimnog sastanka s njom.
Nastavio je potom putovanje, i kada je ugledao Uhud, rekao je: 'Ovo je brdo koje nas voli i koje mi volimo', a kad je bio nadomak Medine, reče: 'Gospodaru, proglašavam haremom[3] područje između njena dva brda kao što je Ibrahim učinio s Mekom! Bože, podari im bereket u onome što mjere muddom i sa'om!'"[4]

الدِّيْنِ وَغَلَبَةِ الرِّجَالِ فَلَمْ أَزَلْ أَخْدُمُهُ حَتَّى أَقْبَلْنَا مِنْ خَيْبَرَ وَأَقْبَلَ بِصَفِيَّةَ بِنْتِ حُيَيٍّ قَدْ حَازَهَا فَكُنْتُ أَرَاهُ يُحَوِّي لَهَا وَرَاءَهُ بِعَبَاءَةٍ أَوْ بِكِسَاءٍ ثُمَّ يُرْدِفُهَا وَرَاءَهُ حَتَّى إِذَا كُنَّا بِالصَّهْبَاءِ صَنَعَ حَيْسًا فِي نِطَعٍ ثُمَّ أَرْسَلَنِي فَدَعَوْتُ رِجَالاً فَأَكَلُوا وَكَانَ ذَلِكَ بِنَاءَهُ بِهَا ثُمَّ أَقْبَلَ حَتَّى إِذَا بَدَا لَهُ أُحُدٌ قَالَ هَذَا جُبَيْلٌ يُحِبُّنَا وَنُحِبُّهُ فَلَمَّا أَشْرَفَ عَلَى الْمَدِينَةِ قَالَ اللَّهُمَّ إِنِّي أُحَرِّمُ مَا بَيْنَ جَبَلَيْهَا مِثْلَ مَا حَرَّمَ بِهِ إِبْرَاهِيمُ مَكَّةَ اللَّهُمَّ بَارِكْ لَهُمْ فِي مُدِّهِمْ وَصَاعِهِمْ .

JEDENJE IZ POSREBRENE POSUDE

باب الأَكْلِ فِي إِنَاءٍ مُفَضَّضٍ

5426. PRIČAO NAM JE Ebu-Nu'ajm, njemu Sejf b. Ebu-Sulejman, prenoseći od Mudžahida, a on od Abdur-Rahmana b. Ebu-Lejle da su bili kod Huzejfe, pa je on zatražio vode. Donio mu ju je vatropoklonik.[5] Kada mu je stavio čašu u ruku, on ju je bacio na njega rekavši: "Da mu to nisam već zabranjivao ne jedanput, ili dvaput" kao da je želio reći: "Ne bih to uradio, ali sam čuo Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, da kaže: 'Ne oblačite svilu niti brokat (svileni), ne pijte iz zlatnih niti srebrenih posuda i ne jedite iz njih jer su one za njih (nevjernike) na dunjaluku, a za nas na ahiretu.'"[6]

٥٤٢٦. حَدَّثَنَا أَبُو نُعَيْمٍ حَدَّثَنَا سَيْفُ بْنُ أَبِي سُلَيْمَانَ قَالَ سَمِعْتُ مُجَاهِدًا يَقُولُ حَدَّثَنِي عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ أَبِي لَيْلَى أَنَّهُمْ كَانُوا عِنْدَ حُذَيْفَةَ فَاسْتَسْقَى فَسَقَاهُ مَجُوسِيٌّ فَلَمَّا وَضَعَ الْقَدَحَ فِي يَدِهِ رَمَاهُ بِهِ وَقَالَ لَوْلاَ أَنِّي نَهَيْتُهُ غَيْرَ مَرَّةٍ وَلاَ مَرَّتَيْنِ كَأَنَّهُ يَقُولُ لَمْ أَفْعَلْ هَذَا وَلَكِنِّي سَمِعْتُ النَّبِيَّ ﷺ يَقُولُ لاَ تَلْبَسُوا الْحَرِيرَ وَلاَ الدِّيبَاجَ وَلاَ تَشْرَبُوا فِي آنِيَةِ الذَّهَبِ وَالْفِضَّةِ وَلاَ تَأْكُلُوا فِي صِحَافِهَا فَإِنَّهَا لَهُمْ فِي الدُّنْيَا وَلَنَا فِي الآخِرَةِ .

---

3 Područje s posebnim statusom i normama ponašanja u odnosu na druga područja. Takav status ima i harem u Mekki.

4 Hadis je ranije spomenut u dijelu *Kupoprodaja*. Mudd i sa' jesu mjere za težinu kojim su (Arapi) mjerili hranu, pa se na nju upućuje i ovim Poslanikovim, sallallahu alejhi ve sellem, riječima.

5 U hadisu koji prenosi Muslim navodi se da su bili s Huzejfom u Medainu (nekadašnjoj prijestolnici Perzijskog carstva), pa je Huzejfa zatražio vode. Vodu mu je donio poglavar grada u srebrenoj posudi, ali ju je on bacio.

6 Hadis ukazuje na zabranu upotrebe svile i brokata (ljudima) te zabranu pijenja i jedenja iz zlatne i srebrene posude. Zabrana koja je spomenuta u hadisu proizvodi hurmet (*nehj tahrim*) kod većine ranijih pravnika, a među njima i četverice imama. Šafija smatra, prema svome starom mišljenju, da ova zabrana znači pokuđenost

O HRANI

باب ذِكْرِ الطَّعَامِ

5427. PRIČAO NAM JE Kutejba, njemu Ebu-Avana, prenoseći od Katade, on od Enesa, a ovaj od Ebu-Musaa Eš‘arija da je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
“Vjernik koji uči Kur’an nalik je cedratu: ima lijep miris, a i okus mu je lijep; vjernik koji ne uči Kur’an nalik je hurmi: nema mirisa, ali ima sladak okus. Primjer je licemjera (munafika) koji uči Kur’an kao primjer bosiljka: ima lijep miris, a okus mu je gorak; licemjer (munafik) koji ne uči Kur’an nalik je gorkoj tikvici: nema mirisa, a okus joj je gorak.”[1]

٥٤٢٧ . حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ حَدَّثَنَا أَبُو عَوَانَةَ عَنْ قَتَادَةَ عَنْ أَنَسٍ عَنْ أَبِي مُوسَى الأَشْعَرِيِّ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ مَثَلُ الْمُؤْمِنِ الَّذِي يَقْرَأُ الْقُرْآنَ كَمَثَلِ الأُتْرُجَّةِ رِيحُهَا طَيِّبٌ وَطَعْمُهَا طَيِّبٌ وَمَثَلُ الْمُؤْمِنِ الَّذِي لاَ يَقْرَأُ الْقُرْآنَ كَمَثَلِ التَّمْرَةِ لاَ رِيحَ لَهَا وَطَعْمُهَا حُلْوٌ وَمَثَلُ الْمُنَافِقِ الَّذِي يَقْرَأُ الْقُرْآنَ مَثَلُ الرَّيْحَانَةِ رِيحُهَا طَيِّبٌ وَطَعْمُهَا مُرٌّ وَمَثَلُ الْمُنَافِقِ الَّذِي لاَ يَقْرَأُ الْقُرْآنَ كَمَثَلِ الْحَنْظَلَةِ لَيْسَ لَهَا رِيحٌ وَطَعْمُهَا مُرٌّ .

5428. PRIČAO NAM JE Musedded, njemu Halid, prenoseći od Abdullaha b. Abdur-Rahmana, a on od Enesa da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
“Vrijednost je Aiše u odnosu na ostale žene kao vrijednost popare u odnosu na ostalu hranu.”

٥٤٢٨ . حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ حَدَّثَنَا خَالِدٌ حَدَّثَنَا عَبْدُاللهِ بْنُ عَبْدِالرَّحْمَنِ عَنْ أَنَسٍ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ فَضْلُ عَائِشَةَ عَلَى النِّسَاءِ كَفَضْلِ الثَّرِيدِ عَلَى سَائِرِ الطَّعَامِ .

5429. PRIČAO NAM JE Ebu-Nu‘ajm, njemu Malik, prenoseći od Sumejja, on od Ebu-Saliha, a ovaj od Ebu-Hurejre da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
“Putovanje je djelić patnje: uskraćuje nekome od vas san i hranu. I kada neko od vas ostvari cilj svoga putovanja (ono radi čega je putovao), neka požuri svojoj porodici.”[2]

٥٤٢٩ . حَدَّثَنَا أَبُو نُعَيْمٍ حَدَّثَنَا مَالِكٌ عَنْ سُمَيٍّ عَنْ أَبِي صَالِحٍ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ السَّفَرُ قِطْعَةٌ مِنَ الْعَذَابِ يَمْنَعُ أَحَدَكُمْ نَوْمَهُ وَطَعَامَهُ فَإِذَا قَضَى نَهْمَتَهُ مِنْ وَجْهِهِ فَلْيُعَجِّلْ إِلَى أَهْلِهِ .

(*kerahetu tenzih*). (*Umdetul-kari*, 21/60)

1 Hadis je ranije spomenut u dijelu *Vrijednosti Kur’ana*. Smisao navođenja ovog hadisa ovdje jest ukazivanje na dozvolu lijepe i ukusne hrane, što se razumije iz poređenja vjernika s voćem koje ima lijep okus. Ibn-Bettal veli: “Časni prethodnici (selef) smatrali su pokuđenim odavanje uživanju u lijepim i ukusnim jelima iz bojazni da to ne preraste u naviku bez koje bi se duša teško strpjela.” (*Fethul-bari*, 9/466)

2 Hadis ukazuje na to da je hrana neophodna čovjeku na dunjaluku kako bi održavao svoje tijelo i ojačao ga za činjenje ibadeta Allahu. On je stvorio čovjeka prirodno sklonog za hranu kako bi on (čovjek) održao svoj život. Međutim, vjernik uzima od toga u mjeri u kojoj daje prednost ahiretu nad dunjalukom.
Hadis ukazuje i na to da čovjek ne treba bez potrebe poduzimati putovanje, niti ga odugovlačiti bez potrebe, već se treba vratiti kući čim ispuni potrebu zbog koje je poduzeo putovanje.

PRISMAKA

5430. PRIČAO NAM JE Kutejba b. Seid, njemu Isma'il b. Dža'fer, prenoseći od Rebija da je Kasim b. Muhammed rekao:

"Za Beriru su vezana tri sunneta (propisa). Aiša ju je željela otkupiti i osloboditi, pa su njeni vlasnici rekli: '... a da nama pripadne patronat nad njom.' Spomenula je to Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, pa je on rekao: 'Ako hoćeš, prihvati taj uvjet, jer patronat pripada onome ko oslobodi (roba).' Oslobođena je", kaže, "i dato joj je pravo izbora: da ostane u braku sa svojim mužem, ako to želi, ili da ga napusti, ako hoće. Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, jednog je dana ušao u Aišinu sobu, a na vatri je vrio ćup. Zatražio je hranu, pa mu je donesen hljeb i prismaka iz kuće, te on reče: 'Zar to nisam vidio meso?'

'Dakako, Allahov Poslaniče', rekoše mu, 'ali je to meso dato Beriri kao sadaka, a ona nam ga je poklonila.'

'Ono je sadaka za nju, a za nas je to poklon', reče Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem"[3]

بابُ الأُدْمِ

٥٤٣٠ . حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ بْنُ سَعِيدٍ حَدَّثَنَا إِسْمَاعِيلُ ابْنُ جَعْفَرٍ عَنْ رَبِيعَةَ أَنَّهُ سَمِعَ الْقَاسِمَ بْنَ مُحَمَّدٍ يَقُولُ كَانَ فِي بَرِيرَةَ ثَلاَثُ سُنَنٍ أَرَادَتْ عَائِشَةُ أَنْ تَشْتَرِيَهَا فَتُعْتِقَهَا فَقَالَ أَهْلُهَا وَلَنَا الْوَلاَءُ فَذَكَرَتْ ذَلِكَ لِرَسُولِ اللهِ ﷺ فَقَالَ لَوْ شِئْتِ شَرَطْتِيهِ لَهُمْ فَإِنَّمَا الْوَلاَءُ لِمَنْ أَعْتَقَ قَالَ وَأُعْتِقَتْ فَخُيِّرَتْ فِي أَنْ تَقِرَّ تَحْتَ زَوْجِهَا أَوْ تُفَارِقَهُ وَدَخَلَ رَسُولُ اللهِ ﷺ يَوْمًا بَيْتَ عَائِشَةَ وَعَلَى النَّارِ بُرْمَةٌ تَفُورُ فَدَعَا بِالْغَدَاءِ فَأُتِيَ بِخُبْزٍ وَأُدْمٍ مِنْ أُدْمِ الْبَيْتِ فَقَالَ أَلَمْ أَرَ لَحْمًا قَالُوا بَلَى يَا رَسُولَ اللهِ وَلَكِنَّهُ لَحْمٌ تُصُدِّقَ بِهِ عَلَى بَرِيرَةَ فَأَهْدَتْهُ لَنَا فَقَالَ هُوَ صَدَقَةٌ عَلَيْهَا وَهَدِيَّةٌ لَنَا .

---

3 Hadis je ranije spomenut u poglavljima o braku i razvodu braka, a poznato je da Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, nije primao sadaku (milostinju), ali jeste primao poklone.

SLATKO (HALVA) I MED

باب الْحلْواء والْعسل

5431. PRIČAO NAM JE Ishak b. Ibrahim Hanzali, njemu Ebu-Usama, prenoseći od Hišama, a on od svoga oca da je Aiša, radijallahu anha, rekla: "Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, volio je slatko jelo (halvu) i med."[1]

٥٤٣١. حَدَّثَنِي إِسْحَاقُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ الْحَنْظَلِيُّ عَنْ أَبِي أُسَامَةَ عَنْ هِشَامٍ قَالَ أَخْبَرَنِي أَبِي عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهَا قَالَتْ كَانَ رَسُولُ اللهِ ﷺ يُحِبُّ الْحَلْوَاءَ وَالْعَسَلَ .

5432. PRIČAO NAM JE Abdur-Rahman b. Šejba, njemu Ibn-Ebu-Fudejk, prenoseći od Ibn-Ebu-Zi'ba, a on od Makburija da je Ebu-Hurejra rekao: "Pratio sam Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, da bih (makar) napunio stomak[2] onda kada nisam jeo hljeb s kvascem niti nosio svilu (*damast*)[3] niti me je služio sluga ni sluškinja, kada sam stomak priljubljivao uz šljunak (od gladi) i kada sam tražio od čovjeka da mi prouči ajet, a znao sam ga, ne bi li me pozvao kod sebe i nahranio. Najbolji čovjek prema siromašnima bio je Dža'fer b. Ebu-Talib. Vratio bi se s nama i nahranio nas onim što bi se zateklo u njegovoj kući; čak bi nam iznosio i mješinu za med u kojoj nema ništa, pa bismo je mi rasporili i lizali ono što je preostalo u njoj."[4]

٥٤٣٢. حَدَّثَنَا عَبْدُالرَّحْمَنِ بْنُ شَيْبَةَ قَالَ أَخْبَرَنِي ابْنُ أَبِي الْفُدَيْكِ عَنِ ابْنِ أَبِي ذِئْبٍ عَنِ الْمَقْبُرِيِّ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ قَالَ كُنْتُ أَلْزَمُ النَّبِيَّ ﷺ لِشِبَعِ بَطْنِي حِينَ لاَ آكُلُ الْخَمِيرَ وَلاَ أَلْبَسُ الْحَرِيرَ وَلاَ يَخْدُمُنِي فُلاَنٌ وَلاَ فُلاَنَةُ وَأُلْصِقُ بَطْنِي بِالْحَصْبَاءِ وَأَسْتَقْرِئُ الرَّجُلَ الآيَةَ وَهِيَ مَعِي كَيْ يَنْقَلِبَ بِي فَيُطْعِمَنِي وَخَيْرُ النَّاسِ لِلْمَسَاكِينِ جَعْفَرُ بْنُ أَبِي طَالِبٍ يَنْقَلِبُ بِنَا فَيُطْعِمُنَا مَا كَانَ فِي بَيْتِهِ حَتَّى إِنْ كَانَ لَيُخْرِجُ إِلَيْنَا الْعُكَّةَ لَيْسَ فِيهَا شَيْءٌ فَنَشْتَقُّهَا فَنَلْعَقُ مَا فِيهَا .

---

1 Hadis je ranije spomenut u poglavlju o razvodu braka. Hadis ukazuje na dozvolu jedenja različitih vrsta hrane. Neki su to držali pokuđenim, i nisu dozvoljavali jedenje slatkih jela osim onoga što je prirodno slatko, kao što su hurme, med i sl. Hadis opovrgava takvo mišljenje. Hattabi veli: "To što je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, volio slatko i med ne znači preveliku želju i žudnju za tom vrstom hrane, već da je to jeo, kada bi mu bilo ponuđeno, tako da se razumije da mu se to dopada." (*Umdetul-kari*, 21/62)

2 U ovom se predanju navodi: "... *li šebe'i batni*" (radi punog stomaka), a u predanju Kušmihenija stoji: "... *bi šebe'i batni*" (zbog punog stomaka). Ebu-Hurejre je bio zadovoljan; samo neka nije gladan.

3 U ovom se predanju spominje: "... *ve la elbesul-harir*" (niti sam nosio svilu), a u nekim se drugim spominje: "... *ve la elbesul-habir*" (niti sam nosio šarenu i novu odjeću). Ijad daje prednost drugoj verziji jer kontekst sugerira da je Ebu-Hurejra radio sve to nakon što to nije bio radio, a on nije nosio svilenu odjeću, koja je zabranjena muškarcima, ni prije ni poslije, za razliku od jedenja hljeba napravljenog s kvascem i oblačenja nove i ukrašene odjeće, jer je to počeo činiti nakon što to ranije nije bio radio. (*Fethul-bari*, 9/469)

4 Ibn-Sa'd i Ibn-Madža bilježe hadis u kojem Ebu-Hurejra kaže o sebi: "Odrastao sam kao jetim (siroče), učinio hidžru (preseljenje) kao miskin (siromašan) i bio najamnik kod Busre b. Gazvana." (Ovaj hadis Albani ocjenjuje kao slab). Hadis koji je ovdje spomenut ukazuje na dozvolu i nepokuđenost jedenja lijepih i slatkih jela, nošenja lijepe i ukrašene odjeće te na vrijednost poklanjanja pažnje siromasima, u čemu se posebno isticao Dža'fer b. Ebu-Talib, radijallahu anhu.

TIKVICE

5433. PRIČAO NAM JE Amr b. Ali, njemu Ezher b. Sa‘d, prenoseći od Ibn-Avna, on od Sumame b. Enesa, a ovaj od Enesa da je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, došao kod svoga oslobođenog roba (*mevla*) krojača, pa su mu donesene tikvice i on ih je jeo. "Nisam prestajao voljeti ih", kaže Enes, "otkada sam vidio Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, da ih jede."

باب الدُّبَّاء

٥٤٣٣. حَدَّثَنَا عَمْرُو بْنُ عَلِيٍّ حَدَّثَنَا أَزْهَرُ بْنُ سَعْدٍ عَنِ ابْنِ عَوْنٍ عَنْ ثُمَامَةَ بْنِ أَنَسٍ عَنْ أَنَسٍ أَنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ أَتَى مَوْلًى لَهُ خَيَّاطًا فَأُتِيَ بِدُبَّاءٍ فَجَعَلَ يَأْكُلُهُ فَلَمْ أَزَلْ أُحِبُّهُ مُنْذُ رَأَيْتُ رَسُولَ اللهِ ﷺ يَأْكُلُهُ .

O ČOVJEKU KOJI SE OBAVEZUJE I OPTEREĆUJE PRIPREMAJUĆI SVOJOJ BRAĆI HRANU

5434. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Jusuf, njemu Sufjan, prenoseći od A‘meša, on od Ebu-Vaila da je Ebu-Mes‘ud Ensari rekao:
"Među ensarijama bio je čovjek po imenu Ebu-Šu‘ajb, koji je imao slugu mesara. Jednom mu je rekao: 'Pripremi mi hranu na koju ću pozvati Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, kao jednog od peterice.' Pozvao je Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, kao jednog (petog) od peterice. S njima je došao još jedan čovjek. Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, reče domaćinu: 'Pozvao si nas petericu, a ovaj je čovjek došao s nama, pa ako hoćeš, dozvoli i njemu, a ako hoćeš, ostavi ga.' 'Svakako, dozvoljavam mu', reče domaćin."[5]

باب الرَّجُل يتكلَّفُ الطَّعام لإخوانه

٥٤٣٤. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ يُوسُفَ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ عَنِ الْأَعْمَشِ عَنْ أَبِي وَائِلٍ عَنْ أَبِي مَسْعُودٍ الْأَنْصَارِيِّ قَالَ كَانَ مِنَ الْأَنْصَارِ رَجُلٌ يُقَالُ لَهُ أَبُو شُعَيْبٍ وَكَانَ لَهُ غُلَامٌ لَحَّامٌ فَقَالَ اصْنَعْ لِي طَعَامًا أَدْعُو رَسُولَ اللهِ ﷺ خَامِسَ خَمْسَةٍ فَدَعَا رَسُولَ اللهِ ﷺ خَامِسَ خَمْسَةٍ فَتَبِعَهُمْ رَجُلٌ فَقَالَ النَّبِيُّ ﷺ إِنَّكَ دَعَوْتَنَا خَامِسَ خَمْسَةٍ وَهَذَا رَجُلٌ قَدْ تَبِعَنَا فَإِنْ شِئْتَ أَذِنْتَ لَهُ وَإِنْ شِئْتَ تَرَكْتَهُ قَالَ بَلْ أَذِنْتُ لَهُ قَالَ مُحَمَّدُ بْنُ يُوسُفَ سَمِعْتُ مُحَمَّدَ ابْنَ إِسْمَاعِيلَ يَقُولُ إِذَا كَانَ الْقَوْمُ عَلَى الْمَائِدَةِ لَيْسَ لَهُمْ أَنْ يُنَاوِلُوا مِنْ مَائِدَةٍ إِلَى مَائِدَةٍ أُخْرَى وَلَكِنْ يُنَاوِلُ بَعْضُهُمْ بَعْضًا فِي تِلْكَ الْمَائِدَةِ أَوْ يَدَعُ .

---

5 Hadis je ranije spomenut u dijelu *Kupoprodaja*. Obavezivanje i opterećivanje izvodi se iz činjenice da je čovjek pozvao Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, u grupi od pet ljudi. Preciziranjem i ograničavanjem broja on se na neki način opteretio. Iz hadisa se zaključuje:
– dozvoljeno je sticanje zarade mesarskim poslom;
– šerijatskopravno, utemeljeno je ugošćivanje i učinjeno pohvalnim u slučaju potrebe;
– onaj koji spremi hranu drugome ima izbor: ili da mu je pošalje ili da ga pozove sebi;
– pohvalno je da čovjek, kada pozove nekoga na gozbu, pozove još koga od njegovih prisnih prijatelja;
– pohvalno je da se imam i ugledník odazovu pozivu, ali i osobe koje su na nižem društvenom stupnju. Hadis sadrži i druge korisne upute i propise u vezi s ugošćavanjem. Vidi opširnije u: *Fethul-bari*, 9/471-472.

O ONOME KOJI POZOVE ČOVJEKA NA HRANU, A ZAPOČNE SE BAVITI SVOJIM POSLOM

بَاب مَنْ أَضَافَ رَجُلًا إِلَى طَعَامٍ وَأَقْبَلَ هُوَ عَلَى عَمَلِهِ

5435. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Munir, njemu Nadr, prenoseći od Ibn-Avna, a on od Sumame b. Abdullaha b. Enesa da je Enes, radijallahu anhu, rekao:

"Bio sam dječak (sluga) i išao s Poslanikom, sallallahu alejhi ve sellem. Jednom je ušao kod svoga sluge krojača, i on mu je donio čanak s hranom u kojoj su se nalazile tikvice. Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, sabirao je tikvice. Kada sam to primijetio", kaže (Enes), "počeo sam ih sabirati i stavljati pred njega, a sluga je otišao za svojim poslom. Nakon što sam vidio šta je činio Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem", veli Enes, "ne prestajem voljeti tikvice."[1]

٥٤٣٥. حَدَّثَنِي عَبْدُاللهِ بْنُ مُنِيرٍ سَمِعَ النَّضْرَ أَخْبَرَنَا ابْنُ عَوْنٍ قَالَ أَخْبَرَنِي ثُمَامَةُ بْنُ عَبْدِاللهِ ابْنِ أَنَسٍ عَنْ أَنَسٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ كُنْتُ غُلاَمًا أَمْشِي مَعَ رَسُولِ اللهِ ﷺ فَدَخَلَ رَسُولُ اللهِ ﷺ عَلَى غُلاَمٍ لَهُ خَيَّاطٍ فَأَتَاهُ بِقَصْعَةٍ فِيهَا طَعَامٌ وَعَلَيْهِ دُبَّاءٌ فَجَعَلَ رَسُولُ اللهِ ﷺ يَتَتَبَّعُ الدُّبَّاءَ قَالَ فَلَمَّا رَأَيْتُ ذَلِكَ جَعَلْتُ أَجْمَعُهُ بَيْنَ يَدَيْهِ قَالَ فَأَقْبَلَ الْغُلاَمُ عَلَى عَمَلِهِ قَالَ أَنَسٌ لاَ أَزَالُ أُحِبُّ الدُّبَّاءَ بَعْدَ مَا رَأَيْتُ رَسُولَ اللهِ ﷺ صَنَعَ مَا صَنَعَ .

SOS

بَاب الْمَرَقِ

5436. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Meslema, njemu Malik, prenoseći od Ishaka b. Abdullaha b. Ebu-Talhe da je čuo od Enesa b. Malika kako je krojač pozvao Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, na hranu koju je spremio. Kaže (Enes):

"Krenuo sam s njim. Servirao je (krojač) ječmeni hljeb i sos u kome su bile tikvice i suho meso. Pimijetio sam da Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, sabira tikvice po čanku, i otada ne prestajem voljeti tikvice."

٥٤٣٦. حَدَّثَنَا عَبْدُاللهِ بْنُ مَسْلَمَةَ عَنْ مَالِكٍ عَنْ إِسْحَاقَ بْنِ عَبْدِاللهِ بْنِ أَبِي طَلْحَةَ أَنَّهُ سَمِعَ أَنَسَ بْنَ مَالِكٍ أَنَّ خَيَّاطًا دَعَا النَّبِيَّ ﷺ لِطَعَامٍ صَنَعَهُ فَذَهَبْتُ مَعَ النَّبِيِّ ﷺ فَقَرَّبَ خُبْزَ شَعِيرٍ وَمَرَقًا فِيهِ دُبَّاءٌ وَقَدِيدٌ رَأَيْتُ النَّبِيَّ ﷺ يَتَتَبَّعُ الدُّبَّاءَ مِنْ حَوَالَيِ الْقَصْعَةِ فَلَمْ أَزَلْ أُحِبُّ الدُّبَّاءَ بَعْدَ يَوْمِئِذٍ .

---

1 Hadis ukazuje na to da je dozvoljeno domaćinu da ne jede s gostom, ali je primjerenije da jede s njim, kako se gost ne bi ustručavao prilikom jela.

SUHO MESO (PASTRMA)

باب القديد

5437. PRIČAO NAM JE Ebu-Nu'ajm, njemu Malik b. Enes, prenoseći od Ishaka b. Abdullaha da je Enes rekao:
"Vidio sam kada je Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, serviran sos u kojem su bile tikvice i suho meso. Primijetio sam da on sabira tikvice i jede ih."

٥٤٣٧. حَدَّثَنَا أَبُو نُعَيْمٍ حَدَّثَنَا مَالِكُ بْنُ أَنَسٍ عَنْ إِسْحَاقَ بْنِ عَبْدِاللهِ عَنْ أَنَسٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ رَأَيْتُ النَّبِيَّ ﷺ أُتِيَ بِمَرَقَةٍ فِيهَا دُبَّاءٌ وَقَدِيدٌ فَرَأَيْتُهُ يَتَتَبَّعُ الدُّبَّاءَ يَأْكُلُهَا .

5438. PRIČAO NAM JE Kabisa, njemu Sufjan, prenoseći od Abdur-Rahmana b. Abisa, a on od svoga oca da je Aiša, radijallahu anha, rekla:
"Nije to radio osim u godini gladi,[2] želeći da bogati nahrani siromašnoga. Uzimali smo potkoljenice (od kurbanskog mesa) i nakon petnaest dana. Porodica Poslanikova, sallallahu alejhi ve sellem, nije se najela začinjenog pšeničnog hljeba tri dana uzastopce."

٥٤٣٨. حَدَّثَنَا قَبِيصَةُ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ عَنْ عَبْدِالرَّحْمَنِ بْنِ عَابِسٍ عَنْ أَبِيهِ عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهَا قَالَتْ مَا فَعَلَهُ إِلاَّ فِي عَامٍ جَاعَ النَّاسُ أَرَادَ أَنْ يُطْعِمَ الْغَنِيُّ الْفَقِيرَ وَإِنْ كُنَّا لَنَرْفَعُ الْكُرَاعَ بَعْدَ خَمْسَ عَشْرَةَ وَمَا شَبِعَ آلُ مُحَمَّدٍ ﷺ مِنْ خُبْزِ بُرٍّ مَأْدُومٍ ثَلاَثًا .

O ONOME KOJI DODA ILI PONUDI NEŠTO SVOME PRIJATELJU (UČESNIKU) ZA SOFROM

باب مَنْ نَاوَلَ أَوْ قَدَّمَ إِلَى صَاحِبِهِ عَلَى الْمَائِدَةِ شَيْئًا

Kaže Buhari da je Ibn-Mubarek rekao: "Ne smeta da jedan drugome dodaju, ali neće dodavati s jedne sofre na drugu."

قَالَ وَقَالَ ابْنُ الْمُبَارَكِ لاَ بَأْسَ أَنْ يُنَاوِلَ بَعْضُهُمْ بَعْضًا وَلاَ يُنَاوِلُ مِنْ هَذِهِ الْمَائِدَةِ إِلَى مَائِدَةٍ أُخْرَى .

5439. PRIČAO NAM JE Isma'il, njemu Malik, prenoseći od Ishaka b. Abdullaha b. Ebu-Talhe da je Enes b. Malik rekao:
"Krojač je pozvao Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, na hranu koju je spremio. Krenuo sam s Poslanikom, sallallahu alejhi ve sellem", kaže Enes, "na taj objed. Servirao je Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, ječmeni hljeb i sos u

٥٤٣٩. حَدَّثَنَا إِسْمَاعِيلُ قَالَ حَدَّثَنِي مَالِكٌ عَنْ إِسْحَاقَ بْنِ عَبْدِاللهِ بْنِ أَبِي طَلْحَةَ أَنَّهُ سَمِعَ أَنَسَ بْنَ مَالِكٍ يَقُولُ إِنَّ خَيَّاطًا دَعَا رَسُولَ اللهِ ﷺ لِطَعَامٍ صَنَعَهُ قَالَ أَنَسٌ فَذَهَبْتُ مَعَ رَسُولِ اللهِ ﷺ إِلَى ذَلِكَ الطَّعَامِ فَقَرَّبَ إِلَى رَسُولِ اللهِ ﷺ خُبْزًا

2 Misli se na Poslanikovu, sallallahu alejhi ve sellem, zabranu da se kurbansko meso drži u zalihi duže od tri dana.

kome su se nalazile tikvice i suho meso. Vidio sam Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem", veli on, "kako sabira tikvice po sahanu, i otada ih ne prestajem voljeti."[1]
Sumama prenosi od Enesa da je rekao: "... pa sam počeo skupljati ih i stavljati pred njega."

مِنْ شَعِيرٍ وَمَرَقًا فِيهِ دُبَّاءٌ وَقَدِيدٌ قَالَ أَنَسٌ فَرَأَيْتُ رَسُولَ اللهِ ﷺ يَتَتَبَّعُ الدُّبَّاءَ مِنْ حَوْلِ الصَّحْفَةِ فَلَمْ أَزَلْ أُحِبُّ الدُّبَّاءَ مِنْ يَوْمِئِذٍ وَقَالَ ثُمَامَةُ عَنْ أَنَسٍ فَجَعَلْتُ أَجْمَعُ الدُّبَّاءَ بَيْنَ يَدَيْهِ .

SVJEŽE DATULE S KRASTAVCIMA

باب الرُّطَبِ بِالْقِثَّاءِ

5440. PRIČAO NAM JE Abdul-Aziz b. Abdullah, njemu Ibrahim b. Sa'd, prenoseći od svoga oca da je Abdullah b. Dža'fer b. Ebu-Talib, radijallahu anhuma, rekao:
"Vidio sam Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, da jede svježe datule s krastavcima."

٥٤٤٠. حَدَّثَنَا عَبْدُ الْعَزِيزِ بْنُ عَبْدِ اللهِ قَالَ حَدَّثَنِي إِبْرَاهِيمُ بْنُ سَعْدٍ عَنْ أَبِيهِ عَنْ عَبْدِ اللهِ بْنِ جَعْفَرِ بْنِ أَبِي طَالِبٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا قَالَ رَأَيْتُ النَّبِيَّ ﷺ يَأْكُلُ الرُّطَبَ بِالْقِثَّاءِ .

POGLAVLJE

باب

5441. PRIČAO NAM JE Musedded, njemu Hammad b. Zejd, prenoseći od Abbasa Džurejrija da je Ebu-Usman rekao:
"Bio sam Ebu-Hurejrin gost sedam noći. On, njegova žena i sluga smjenjivali su se tokom noći poslije svake trećine: jedno od njih klanja, a potom budi sljedeće. Čuo sam ga kada je rekao: 'Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, podijelio je ashabima datule. Ja sam dobio sedam datula, od kojih je jedna bila loše vrste.'"

٥٤٤١. حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ حَدَّثَنَا حَمَّادُ بْنُ زَيْدٍ عَنْ عَبَّاسٍ الْجُرَيْرِيِّ عَنْ أَبِي عُثْمَانَ قَالَ تَضَيَّفْتُ أَبَا هُرَيْرَةَ سَبْعًا فَكَانَ هُوَ وَامْرَأَتُهُ وَخَادِمُهُ يَعْتَقِبُونَ اللَّيْلَ أَثْلَاثًا يُصَلِّي هَذَا ثُمَّ يُوقِظُ هَذَا وَسَمِعْتُهُ يَقُولُ قَسَمَ رَسُولُ اللهِ ﷺ بَيْنَ أَصْحَابِهِ تَمْرًا فَأَصَابَنِي سَبْعُ تَمَرَاتٍ إِحْدَاهُنَّ حَشَفَةٌ .

1 Ibn-Bettal veli: "Dozvoljeno je da jedan drugome dodaju za istom sofrom jer je ta hrana servirana posebno njima; oni je mogu svu pojesti i smatraju se ortacima u tome, a ranije je spomenuta naredba u hadisu da svako jede ispred sebe. Kada jedan drugome doda nešto što je ispred njega, kao da mu je dao prednost u svome dijelu, pored postojanja ortakluka u njemu. Različit je slučaj kada neko sjedi za drugom sofrom, jer onaj koji sjedi za drugom sofrom nema pravo da uzme ono što mu neko dodaje, iako taj što dodaje ima pravo na ono što je ispred njega, jer nema ortakluka u njemu." (*Fethul-bari*, 9/475)

5441. (ponovljen) PRIČAO NAM JE Muhammed b. Sabah, njemu Isma'il b. Zekerijja, prenoseći od Asima, a on od Ebu-Usmana da je Ebu-Hurejra, radijallahu anhu, rekao:
"Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, podijelio nam je datule. Meni je dopalo pet datula: četiri dobre i jedna vrlo loše vrste. Poslije sam vidio da je ova loša najtvrđa za moje zube."[2]

٥٤٤١. (م) حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ الصَّبَّاحِ حَدَّثَنَا إِسْمَاعِيلُ بْنُ زَكَرِيَّاءَ عَنْ عَاصِمٍ عَنْ أَبِي عُثْمَانَ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَسَمَ النَّبِيُّ ﷺ بَيْنَنَا تَمْرًا فَأَصَابَنِي مِنْهُ خَمْسٌ أَرْبَعُ تَمَرَاتٍ وَحَشَفَةٌ ثُمَّ رَأَيْتُ الْحَشَفَةَ هِيَ أَشَدُّهُنَّ لِضِرْسِي.

SVJEŽE, JOŠ POTPUNO NEDOZRELE DATULE I ZRELE DATULE

باب الرُّطَبِ والتَّمْرِ

Uzvišeni kaže: "Zatresi palmino stablo, prosut će se po tebi datule svježe."[3]

وَقَوْلِ اللهِ تَعَالَى ﴿ وَهُزِّي إِلَيْكِ بِجِذْعِ النَّخْلَةِ تَسَّاقَطْ عَلَيْكِ رُطَبًا جَنِيًّا ﴾.

5442. Muhammed b. Jusuf prenosi od Sufjana, on od Mensura b. Safijje, a ovaj od svoje majke da je Aiša, radijallahu anha, rekla:
"Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, umro je, a ljudi su se već bili zasitili datula i vode."

٥٤٤٢. وَقَالَ مُحَمَّدُ بْنُ يُوسُفَ عَنْ سُفْيَانَ عَنْ مَنْصُورِ بْنِ صَفِيَّةَ حَدَّثَتْنِي أُمِّي عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهَا قَالَتْ تُوُفِّيَ رَسُولُ اللهِ ﷺ وَقَدْ شَبِعْنَا مِنَ الأَسْوَدَيْنِ التَّمْرِ وَالْمَاءِ.

2 Ova dva hadisa na prvi pogled izgledaju protivrječno jer se u jednom navodi da je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, podijelio sedam datula, a u drugom se kaže da ih je podijelio pet. Ibn-Tin veli: "Ili je jedno predanje netačno, ili se to desilo dva puta." Kermani veli: "Nema među njima protivrječnosti, jer specificiranje nekog broja ne poništava veći broj." Ibn-Hadžer veli: "To je sporno, jer ne bi bilo nikakve koristi od njegova spominjanja. Ispravnije je reći: prvo je bilo podijeljeno po pet datula, ali ih je nešto preteklo, pa su onda od tog ostatka podijeljene još po dvije datule. Tako je u jednom predanju spomenuta prva podjela, a u drugom konačna podjela." (*Fethul-bari*, 9/476)

3 Merjem, 25.

5443. PRIČAO NAM JE Seid b. Ebu-Merjem, njemu Ebu-Gassan, prenoseći od Ebu-Hazima, ovaj od Ibrahima b. Abdur-Rahmana b. Abdullaha b. Ebu-Rebije da je Džabir b. Abdullah rekao: "U Medini je bio jedan židov koji mi je davao predujam do branja mojih datula. Posjedovao sam zemlju kraj puta za Rumu. Datule nisu bile rodile. Prošla je godina dana, i u vrijeme berbe došao mi je židov, a ja ništa od njih nisam bio ubrao. Tražio sam od njega da mi produži rok do sljedeće godine, ali je on to odbijao. O tome je obaviješten i Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, pa je rekao svojim ashabima: 'Hajdemo tražiti od židova da produži rok Džabiru.' Došli su u moj palmik, i Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, počeo je govoriti židovu, ali je on odgovarao: 'Ebul-Kasime, neću mu odgoditi.' Kada je to čuo, Poslanik je, sallallahu alejhi ve sellem, ustao i počeo kružiti po palmiku. Zatim je ponovo došao, razgovarao s njim, ali je on opet odbio. Ustao sam, donio malo svježih datula i stavio ih pred Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem. Jeo je, a zatim upita: 'Gdje ti je koliba, Džabire?' Obavijestio sam ga, a on mi reče: 'Prostri mi u njoj!' Prostro sam mu, i on je ušao i legao. Zatim se probudio, a ja sam mu donio drugi pregršt (svježih datula). Pojeo je malo, a potom ustao i ponovo govorio sa židovom, ali je ovaj opet odbio. Ponovo je otišao u palmik, a onda rekao: 'Džabire, beri i vrati dug!' Ostao je dok je trajalo branje. Ubrao sam koliko mi je bilo potrebno da vratim dug, a nešto je i preostalo. Izišao sam do Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, da ga obradujem, a on reče: 'Svjedočim da sam ja Allahov Poslanik!'"[1]

Arušun i *arišun* znače isto, a to je nešto izdignuto, izgrađeno; građevina.

٥٤٤٣. حَدَّثَنَا سَعِيدُ بْنُ أَبِي مَرْيَمَ حَدَّثَنَا أَبُو غَسَّانَ قَالَ حَدَّثَنِي أَبُو حَازِمٍ عَنْ إِبْرَاهِيمَ بْنِ عَبْدِالرَّحْمَنِ بْنِ عَبْدِاللهِ بْنِ أَبِي رَبِيعَةَ عَنْ جَابِرِ بْنِ عَبْدِاللهِ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا قَالَ كَانَ بِالْمَدِينَةِ يَهُودِيٌّ وَكَانَ يُسْلِفُنِي فِي تَمْرِي إِلَى الْجِدَادِ وَكَانَتْ لِجَابِرٍ الأَرْضُ الَّتِي بِطَرِيقِ رُومَةَ فَجَلَسَتْ فَخَلاَ عَامًا فَجَاءَنِي الْيَهُودِيُّ عِنْدَ الْجَدَادِ وَلَمْ أَجُدَّ مِنْهَا شَيْئًا فَجَعَلْتُ أَسْتَنْظِرُهُ إِلَى قَابِلٍ فَيَأْبَى فَأُخْبِرَ بِذَلِكَ النَّبِيُّ ﷺ فَقَالَ لأَصْحَابِهِ امْشُوا نَسْتَنْظِرْ لِجَابِرٍ مِنَ الْيَهُودِيِّ فَجَاءُونِي فِي نَخْلِي فَجَعَلَ النَّبِيُّ ﷺ يُكَلِّمُ الْيَهُودِيَّ فَيَقُولُ أَبَا الْقَاسِمِ لاَ أُنْظِرُهُ فَلَمَّا رَأَى النَّبِيُّ ﷺ قَامَ فَطَافَ فِي النَّخْلِ ثُمَّ جَاءَهُ فَكَلَّمَهُ فَأَبَى فَقُمْتُ فَجِئْتُ بِقَلِيلِ رُطَبٍ فَوَضَعْتُهُ بَيْنَ يَدَيِ النَّبِيِّ ﷺ فَأَكَلَ ثُمَّ قَالَ أَيْنَ عَرِيشُكَ يَا جَابِرُ فَأَخْبَرْتُهُ فَقَالَ افْرُشْ لِي فِيهِ فَفَرَشْتُهُ فَدَخَلَ فَرَقَدَ ثُمَّ اسْتَيْقَظَ فَجِئْتُهُ بِقَبْضَةٍ أُخْرَى فَأَكَلَ مِنْهَا ثُمَّ قَامَ فَكَلَّمَ الْيَهُودِيَّ فَأَبَى عَلَيْهِ فَقَامَ فِي الرِّطَابِ فِي النَّخْلِ الثَّانِيَةَ ثُمَّ قَالَ يَا جَابِرُ جُدَّ وَاقْضِ فَوَقَفَ فِي الْجَدَادِ فَجَدَدْتُ مِنْهَا مَا قَضَيْتُهُ وَفَضَلَ مِنْهُ فَخَرَجْتُ حَتَّى جِئْتُ النَّبِيَّ ﷺ فَبَشَّرْتُهُ فَقَالَ أَشْهَدُ أَنِّي رَسُولُ اللهِ عُرُوشٌ وَعَرِيشٌ بِنَاءٌ وَقَالَ ابْنُ عَبَّاسٍ (مَعْرُوشَاتٍ) مَا يُعَرَّشُ مِنَ الْكُرُومِ وَغَيْرِ ذَلِكَ يُقَالُ عُرُوشُهَا أَبْنِيَتُهَا .

1 Događaj o kojem se govori u ovom hadisu predstavlja jednu od Poslanikovih, sallallahu alejhi ve sellem, mudžiza. Iz hadisa se zaključuje da je pohvalno dužniku odgoditi vraćanje duga ukoliko on nije u stanju na vrijeme vratiti dug.

Tumačeći riječ *ma'rušat* (u 141. ajetu iz sure El-En'am) Ibn-Abbas je rekao da je to ono na šta se podigne vinova loza i slično.
(U arapskom jeziku) kaže se: *Urušuha*, a znači građevine nečega.

JEDENJE SRČIKE (S VRHA PALME)

باب أَكْلِ الْجُمَّارِ

5444. PRIČAO NAM JE Umer b. Hafs b. Gijas, njemu njegov otac, prenoseći od A'meša, a on od Mudžahida da je Abdullah b. Omer rekao:
"Sjedili smo kod Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, kada su donesene srčike palme, a on reče: 'Postoji drvo koje je blagoslovljeno kao što je blagoslovljen musliman.' Pomislio sam da on misli na palmu, pa sam želio kazati: 'To je palma, Allahov Poslaniče.' Onda sam se osvrnuo i vidio da sam ja jedan od deseterice, i to najmlađi među njima, pa sam odšutio. 'To je palma', reče Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem."[2]

٥٤٤٤. حَدَّثَنَا عُمَرُ بْنُ حَفْصِ بْنِ غِيَاثٍ حَدَّثَنَا أَبِي حَدَّثَنَا الْأَعْمَشُ قَالَ حَدَّثَنِي مُجَاهِدٌ عَنْ عَبْدِاللهِ بْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا قَالَ بَيْنَا نَحْنُ عِنْدَ النَّبِيِّ ﷺ جُلُوسٌ إِذَا أُتِيَ بِجُمَّارِ نَخْلَةٍ فَقَالَ النَّبِيُّ ﷺ إِنَّ مِنَ الشَّجَرِ لَمَا بَرَكَتُهُ كَبَرَكَةِ الْمُسْلِمِ فَظَنَنْتُ أَنَّهُ يَعْنِي النَّخْلَةَ فَأَرَدْتُ أَنْ أَقُولَ هِيَ النَّخْلَةُ يَا رَسُولَ اللهِ ثُمَّ الْتَفَتُّ فَإِذَا أَنَا عَاشِرُ عَشَرَةٍ أَنَا أَحْدَثُهُمْ فَسَكَتُّ فَقَالَ النَّبِيُّ ﷺ هِيَ النَّخْلَةُ .

DATULE (ZVANE) ADŽVA

باب الْعَجْوَةِ

5445. PRIČAO NAM JE Džumu'a b. Abdullah, njemu Mervan, prenoseći od Hašima b. Hašima, on od Amira b. Sa'da, a ovaj od svoga oca da je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
"Ko svaki dan ujutro pojede sedam datula (vrste *adžva*) – neće mu taj dan moći naškoditi ni otrov ni sihir."[3]

٥٤٤٥. حَدَّثَنَا جُمْعَةُ بْنُ عَبْدِاللهِ حَدَّثَنَا مَرْوَانُ أَخْبَرَنَا هَاشِمُ بْنُ هَاشِمٍ أَخْبَرَنَا عَامِرُ بْنُ سَعْدٍ عَنْ أَبِيهِ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ مَنْ تَصَبَّحَ كُلَّ يَوْمٍ سَبْعَ تَمَرَاتٍ عَجْوَةً لَمْ يَضُرَّهُ فِي ذَلِكَ الْيَوْمِ سُمٌّ وَلاَ سِحْرٌ .

2 Hadis je ranije spomenut u poglavlju o znanju te u poglavlju o kupoprodaji.

3 Kada opisuju *adžva-datule*, komentatori hadisa uglavnom kažu one spadaju u najbolje datule, a Ibnul-Kajjim veli da je to plemenita vrsta datula, da su to jedre i čvrste datule, ali istovremenu i jedna od najslađih vrsta datula. Hattabi kaže: "Ova vrsta datula štiti od sihira i otrova zahvaljujući bereketu dove koju je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, učio za nju, a ne znači da je ona po svojoj prirodi takva." Nevevi kaže: "Posebno spominjanje medinske adžve i broja sedam spada u stvari koje zna samo Zakonodavac (Šari'). Njegova je mudrost nama nepoznata, pa je dužnost vjerovati u to, kao i u broj namaza te nisabe u zekatu." (*Umdetul-kari*, 21/71)

SPAJANJE DATULA (PRILIKOM JELA U DRUŠTVU)

باب الْقِرَانِ فِي التَّمْرِ

5446. PRIČAO NAM JE Adem, a njemu Šu'ba da je Džebela b. Suhejm rekao:
"Pogodila nas je gladna godina za vrijeme Ibn-Zubejra, pa nas je opskrbio hurmama. Abdullah b. Omer prolazio je pored nas – a mi smo jeli – pa nam je rekao: 'Nemojte spajati, jer je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, zabranio spajanje.'
Potom je dodao: '... osim ako čovjek zatraži dozvolu od svoga brata.'"
Šu'ba veli: "Ovo o dozvoli jesu Ibn-Omerove riječi."[1]

٥٤٤٦. حَدَّثَنَا آدَمُ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ حَدَّثَنَا جَبَلَةُ بْنُ سُحَيْمٍ قَالَ أَصَابَنَا عَامُ سَنَةٍ مَعَ ابْنِ الزُّبَيْرِ فَرَزَقَنَا تَمْرًا فَكَانَ عَبْدُاللهِ بْنُ عُمَرَ يَمُرُّ بِنَا وَنَحْنُ نَأْكُلُ وَيَقُولُ لاَ تُقَارِنُوا فَإِنَّ النَّبِيَّ ﷺ نَهَى عَنِ الْقِرَانِ ثُمَّ يَقُولُ إِلاَّ أَنْ يَسْتَأْذِنَ الرَّجُلُ أَخَاهُ قَالَ شُعْبَةُ الإِذْنُ مِنْ قَوْلِ ابْنِ عُمَرَ .

KRASTAVCI

باب الْقِثَّاءِ

5447. PRIČAO NAM JE Isma'il b. Abdullah, njemu Ibrahim b. Sa'd, prenoseći od svoga oca da je Abdullah b. Dža'fer rekao:
"Vidio sam Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, kako jede svježe datule s krastavcima."[2]

٥٤٤٧. حَدَّثَنِي إِسْمَاعِيلُ بْنُ عَبْدِاللهِ قَالَ حَدَّثَنِي إِبْرَاهِيمُ بْنُ سَعْدٍ عَنْ أَبِيهِ قَالَ سَمِعْتُ عَبْدَاللهِ بْنَ جَعْفَرٍ قَالَ رَأَيْتُ النَّبِيَّ ﷺ يَأْكُلُ الرُّطَبَ بِالْقِثَّاءِ .

---

1 Imam Nevevi veli: "Pravnici se spore u pogledu ove zabrane: da li ona znači tahrim ili kerahet. Ispravno je raščlanjenje ovog pitanja. Ako je hrana zajednička za više osoba, spajanje (datula prilikom jela) je haram, osim s njihovom dozvolom; ako hrana pripada drugome, spajanje je haram, a ako hrana pripada jednome od njih i on im dozvoli da jedu, dozvola spajanja uvjetovana je dozvolom vlasnika. Vlasniku je dozvoljeno spajanje, ali je lijepo i poželjno da traži dozvolu od onih koji s njim učestvuju u jelu. Lijepo je da ni domaćin ne spaja (datule prilikom jela) kako bi bio jednak s gostom, osim ako ih (datula) ima mnogo, više nego što im treba. Međutim, općenito uzevši, u islamski način ponašanja prilikom jela spada izbjegavanje svega onoga što ukazuje na proždrljivost i pohlepu, osim u slučaju žurbe radi nekog drugog posla." Hattabi veli: "Uvjetovanje traženja dozvole u vezi je s njihovim vremenom jer je tada vladala oskudica, a danas, nakon popravljanja materijalnog stanja, nema potrebe za traženjem dozvole." Nevevi odgovara na takvu tvrdnju riječima: "Ispravno je raščlaniti pitanje, jer se uzima u obzir općenitost izraza, a ne posebnost povoda." (*Fethul-bari*, 9/484)

2 Nevevi veli: "Hadis ukazuje na dozvolu jedenja dviju vrsta voća i druge hrane u isto vrijeme." (*Fethul-bari*, 9/70)

BLAGOSLOV PALME

5448. PRIČAO NAM JE Ebu-Nu'ajm, njemu Muhammed b. Talha, prenoseći od Zubejda, on od Mudžahida, a ovaj od Ibn-Omera da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
"Među drvećem ima drvo koje je poput muslimana, a to je palma."

باب بركة النخل

٥٤٤٨. حَدَّثَنَا أَبُو نُعَيْمٍ حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ طَلْحَةَ عَنْ زُبَيْدٍ عَنْ مُجَاهِدٍ قَالَ سَمِعْتُ بْنَ عُمَرَ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ إِنَّ مِنَ الشَّجَرِ شَجَرَةً تَكُونُ مِثْلَ الْمُسْلِمِ وَهِيَ النَّخْلَةُ .

SPAJANJE DVIJU VRSTA ILI DVAJU OKUSA U ISTO VRIJEME

5449. PRIČAO NAM JE Ibn-Mukatil, njemu Abdullah, prenoseći od Ibrahima b. Sa'da, a on od svoga oca da je Abdullah b. Dža'fer, radijallahu anhuma, rekao:
"Vidio sam Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, kako jede svježe datule s krastavcima."

باب جمع اللونين أو الطعامين بمرة

٥٤٤٩. حَدَّثَنَا ابْنُ مُقَاتِلٍ أَخْبَرَنَا عَبْدُاللهِ أَخْبَرَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ سَعْدٍ عَنْ أَبِيهِ عَنْ عَبْدِاللهِ بْنِ جَعْفَرٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا قَالَ رَأَيْتُ رَسُولَ اللهِ ﷺ يَأْكُلُ الرُّطَبَ بِالْقِثَّاءِ .

O ONOME KOJI UVEDE GOSTE DESET PO DESET I SJEDENJU ZA SOFROM (HRANOM) DESET PO DESET

5450. PRIČAO NAM JE Salt b. Muhammed, njemu Hammad b. Zejd, prenoseći od Dža'da Ebu-Usmana, a on od Enesa i od Hišama, ovaj od Muhammeda, on od Enesa i od Sinana Ebu-Rebije, a ovaj od Enesa da je Umm-Sulejm, njegova majka, uzela pregršt (mudd) ječma, samljela ga nakrupno, napravila od njega brašnenu kašu i iscijedila mješinu za maslo koja je bila kod nje.
"Zatim me", kaže, "poslala do Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem. Došao sam kod njega i našao ga u društvu s njegovim ashabima, pa sam ga pozvao.
'I ovi što su sa mnom', reče Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem. Vratio sam se i rekao:

باب من أدخل الضيفان عشرة عشرة والجلوس على الطعام عشرة عشرة

٥٤٥٠. حَدَّثَنَا الصَّلْتُ بْنُ مُحَمَّدٍ حَدَّثَنَا حَمَّادُ بْنُ زَيْدٍ عَنِ الْجَعْدِ أَبِي عُثْمَانَ عَنْ أَنَسٍ ح وَعَنْ هِشَامٍ عَنْ مُحَمَّدٍ عَنْ أَنَسٍ وَعَنْ سِنَانٍ أَبِي رَبِيعَةَ عَنْ أَنَسٍ أَنَّ أُمَّ سُلَيْمٍ أُمَّهُ عَمَدَتْ إِلَى مُدٍّ مِنْ شَعِيرٍ جَشَّتْهُ وَجَعَلَتْ مِنْهُ خَطِيفَةً وَعَصَرَتْ عُكَّةً عِنْدَهَا ثُمَّ بَعَثَتْنِي إِلَى النَّبِيِّ ﷺ فَأَتَيْتُهُ وَهُوَ فِي أَصْحَابِهِ فَدَعَوْتُهُ قَالَ وَمَنْ مَعِي فَجِئْتُ فَقُلْتُ إِنَّهُ يَقُولُ وَمَنْ مَعِي فَخَرَجَ إِلَيْهِ أَبُو طَلْحَةَ قَالَ

'On kaže: 'I ovi što su sa mnom'."
Ebu-Talha izišao je pred Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, i rekao: 'Allahov Poslaniče, to je nešto što je pripremila Umm-Sulejm.' Ušao je i donio to rekavši: 'Uvedi kod mene desetericu!' Ušli su i jeli sve dok se nisu najeli. Zatim je ponovo rekao: 'Uvedi mi desetericu!' Ušli su i jeli sve dok se nisu zasitili, a on opet reče: 'Uvedi mi desetericu!' Tako je izbrojio četrdeset. Potom je jeo i Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, a onda ustao. Ja sam otišao pogledati je li se išta umanjila (količina spremljene hrane)."[1]

يَا رَسُولَ اللهِ إِنَّمَا هُوَ شَيْءٌ صَنَعَتْهُ أُمُّ سُلَيْمٍ فَدَخَلَ فَجِيءَ بِهِ وَقَالَ أَدْخِلْ عَلَيَّ عَشَرَةً فَدَخَلُوا فَأَكَلُوا حَتَّى شَبِعُوا ثُمَّ قَالَ أَدْخِلْ عَلَيَّ عَشَرَةً فَدَخَلُوا فَأَكَلُوا حَتَّى شَبِعُوا ثُمَّ قَالَ أَدْخِلْ عَلَيَّ عَشَرَةً حَتَّى عَدَّ أَرْبَعِينَ ثُمَّ أَكَلَ النَّبِيُّ ﷺ ثُمَّ قَامَ فَجَعَلْتُ أَنْظُرُ هَلْ نَقَصَ مِنْهَا شَيْءٌ .

LUK I POVRĆE KOJE JE POKUĐENO (ZA JELO)

باب مَا يُكْرَهُ مِنَ الثُّومِ وَالْبُقُولِ

O tome postoji hadis koji prenosi Ibn-Omer od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem.

فِيهِ عَنِ ابْنِ عُمَرَ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ .

5451. PRIČAO NAM JE Musedded, njemu Abdul-Varis, prenoseći od Abdul-Aziza da je Enesu rečeno:
"Šta si čuo od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, o bijelom luku?"
"Ko ga pojede neka se ne približava našem mesdžidu", odgovori on.[2]

٥٤٥١ . حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ حَدَّثَنَا عَبْدُالْوَارِثِ عَنْ عَبْدِالْعَزِيزِ قَالَ قِيلَ لأَنَسٍ مَا سَمِعْتَ النَّبِيَّ ﷺ يَقُولُ فِي الثُّومِ فَقَالَ مَنْ أَكَلَ فَلاَ يَقْرَبَنَّ مَسْجِدَنَا .

5452. PRIČAO NAM JE Ali b. Abdullah, njemu Ebu-Safvan Abdullah b. Seid, prenoseći od Junusa, on od Ibn-Šihaba, a ovaj od Ataa kako je Džabir b. Abdullah, radijallahu anhuma, tvrdio da je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
"Ko pojede bijeli ili crveni luk neka se udalji od nas i od našeg mesdžida."[3]

٥٤٥٢ . حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ عَبْدِاللهِ حَدَّثَنَا أَبُو صَفْوَانَ عَبْدُاللهِ بْنُ سَعِيدٍ أَخْبَرَنَا يُونُسُ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ قَالَ حَدَّثَنِي عَطَاءٌ أَنَّ جَابِرَ بْنَ عَبْدِاللهِ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا زَعَمَ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ مَنْ أَكَلَ ثُومًا أَوْ بَصَلاً فَلْيَعْتَزِلْنَا أَوْ لِيَعْتَزِلْ مَسْجِدَنَا .

1 Ibn-Bettal veli: "Zajedničko jedenje hrane (okupljanje uz hranu) jedan je od razloga bereketa." Događaj o kojem govori hadis predstavlja Poslanikovu, sallallahu alejhi ve sellem, mudžizu, jer se četrdeset osoba najelo od jedne pregršti hrane.

2 Hadis je ranije spomenut u dijelu *O namazu*. On ukazuje na to da je jedenje bijelog luka isprika i razlog izostanka od klanjanja namaza u džematu, jer njegov neprijatni miris uznemirava ostale klanjače i meleke.

3 Ibn-Hadžer veli: "Ovi hadisi ukazuju na to da je dozvoljeno jesti bijeli i crveni luk te prasu, ali je onome

PLOD DRVETA ERAK (MISVAK DRVETA)

باب الْكَبَاثِ وَهُوَ ثَمَرُ الأَرَاكِ

5453. PRIČAO NAM JE Seid b. Ufejr, njemu Ibn-Vehb, prenoseći od Junusa, on od Ibn-Šihaba, a ovaj od Ebu-Seleme da je Džabir b. Abdullah rekao: “Bili smo s Poslanikom, sallallahu alejhi ve sellem, u Merriz-Zahranu i brali plodove ‘kebas’ (plodovi drveta erak – misvak drveta), pa je on rekao: ‘Berite crne (plodove), oni su slađi!’ Upitan je: ‘Jesi li čuvao ovce?’
‘Zar ima ijedan vjerovjesnik, a da ih nije čuvao?’, reče on.”[4]

٥٤٥٣. حَدَّثَنَا سَعِيدُ بْنُ عُفَيْرٍ حَدَّثَنَا ابْنُ وَهْبٍ عَنْ يُونُسَ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ قَالَ أَخْبَرَنِي أَبُو سَلَمَةَ قَالَ أَخْبَرَنِي جَابِرُ بْنُ عَبْدِاللهِ قَالَ كُنَّا مَعَ رَسُولِ اللهِ ﷺ بِمَرِّ الظَّهْرَانِ نَجْنِي الْكَبَاثَ فَقَالَ عَلَيْكُمْ بِالأَسْوَدِ مِنْهُ فَإِنَّهُ أَيْطَبُ فَقَالَ أَكُنْتَ تَرْعَى الْغَنَمَ قَالَ نَعَمْ وَهَلْ مِنْ نَبِيٍّ إِلاَّ رَعَاهَا .

IZAPIRANJE USTA NAKON JELA

بَاب الْمَضْمَضَةِ بَعْدَ الطَّعَامِ

5454. PRIČAO NAM JE Ali b. Abdullah, njemu Sufjan, prenoseći od Jahjaa b. Seida, on od Busejra b. Jesara, a ovaj od Suvejda b. Nu‘mana da je rekao:
“Izišli smo s Poslanikom, sallallahu alejhi ve sellem, i zaputili se ka Hajberu. Kada smo stigli do Sahbe, zatražio je hranu. Donesena mu je samo prekrupa, pa smo to jeli. Zatim je ustao da klanja namaz i izaprao usta, a i mi smo ih izaprali.”

٥٤٥٤. حَدَّثَنَا عَلِيٌّ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ سَمِعْتُ يَحْيَى بْنَ سَعِيدٍ عَنْ بُشَيْرِ بْنِ يَسَارٍ عَنْ سُوَيْدِ بْنِ النُّعْمَانِ قَالَ خَرَجْنَا مَعَ رَسُولِ اللهِ ﷺ إِلَى خَيْبَرَ فَلَمَّا كُنَّا بِالصَّهْبَاءِ دَعَا بِطَعَامٍ فَمَا أُتِيَ إِلاَّ بِسَوِيقٍ فَأَكَلْنَا فَقَامَ إِلَى الصَّلاَةِ فَتَمَضْمَضَ وَمَضْمَضْنَا .

5455. Jahja veli: “Čuo sam od Bušejra da je Suvejd rekao: ‘Izišli smo s Poslanikom, sallallahu alejhi ve sellem, i zaputili se ka Hajberu. Kada smo stigli u Sahbu (nadomak Hajbera – veli Jahja), on je zatražio hranu. Donesena mu je samo prekrupa. Izžvakali smo je i pojeli. On je potom zatražio vode

٥٤٥٥. قَالَ يَحْيَى سَمِعْتُ بُشَيْرًا يَقُولُ حَدَّثَنَا سُوَيْدٌ خَرَجْنَا مَعَ رَسُولِ اللهِ ﷺ إِلَى خَيْبَرَ فَلَمَّا كُنَّا بِالصَّهْبَاءِ قَالَ يَحْيَى وَهِيَ مِنْ خَيْبَرَ عَلَى رَوْحَةٍ دَعَا بِطَعَامٍ فَمَا أُتِيَ إِلاَّ بِسَوِيقٍ فَلُكْنَاهُ فَأَكَلْنَا مَعَهُ ثُمَّ دَعَا

---

ko ih pojede pokuđeno (*mekruh*) doći u mesdžid.” Pravnici dodaju ovome još neke vrste povrća koje imaju neprijatan miris, kao što je rodakva.
Postoje različita mišljenja o stepenu ove pokuđenosti (*keraheta*). Većina pravnika (*džumhur*) smatra da je u pitanju *kerahetu-tenzih*. Zahirijski pravnici tvrde da je u pitanju *kerahetu-tahrim*. (*Fethul-bari*, 9/488)

4 Pitanje upućeno Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, skraćeno je, a njegov je smisao: “Jesi li čuvao ovce, pa znaš koja je vrsta plodova slađa, jer se čoban često nalazi među ovakvim drvećem?” Hadis ukazuje da je dozvoljeno jesti plodove koji nisu ni u čijem vlasništvu.

i izaprao usta, a i mi smo to učinili s njim. Zatim je klanjao s nama akšamski namaz, a nije se abdestio (obnovio abdest).'"
Sufjan veli: "Kao da ga slušaš od Jahjaa."

بِمَاءٍ فَمَضْمَضَ وَمَضْمَضْنَا مَعَهُ ثُمَّ صَلَّى بِنَا الْمَغْرِبَ وَلَمْ يَتَوَضَّأْ وَقَالَ سُفْيَانُ كَأَنَّكَ تَسْمَعُهُ مِنْ يَحْيَى .

OBLIZIVANJE PRSTIJU PRIJE NEGO ŠTO SE OBRIŠU SALVETOM

باب لعْق الْأصابع ومصّها قبْل أنْ تُمْسح بِالْمنْديل

5456. PRIČAO NAM JE Ali b. Abdullah, njemu Sufjan, prenoseći od Amra b. Dinara, on od Ataa, a ovaj od Ibn-Abbasa da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
"Kada neko od vas jede neka ne briše ruku prije nego što je obliže, ili mu je neko obliže."[1]

٥٤٥٦. حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ عَبْدِاللهِ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ عَنْ عَمْرِو بْنِ دِينَارٍ عَنْ عَطَاءٍ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ قَالَ إِذَا أَكَلَ أَحَدُكُمْ فَلاَ يَمْسَحْ يَدَهُ حَتَّى يَلْعَقَهَا أَوْ يُلْعِقَهَا .

MARAMICA (SALVETA)

باب الْمنْديل

5457. PRIČAO NAM JE Ibrahim b. Munzir, njemu Muhammed b. Fulejh, prenoseći od svoga oca, a on od Seida b. Harisa da je ovaj pitao Džabira b. Abdullaha, radijallahu anhuma, o uzimanju abdesta nakon jedenja onog što je dohvatila vatra (prilikom pečenja), pa je on rekao:
"Ne, u vrijeme Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, takvu smo hranu rijetko nalazili, a kada bismo je našli, nismo imali salveta, jedino svoje šake, ruke i noge. Potom bismo klanjali, a ne bismo se abdestili (obnovili abdest)."

٥٤٥٧. حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ الْمُنْذِرِ قَالَ حَدَّثَنِي مُحَمَّدُ بْنُ فُلَيْحٍ قَالَ حَدَّثَنِي أَبِي عَنْ سَعِيدِ بْنِ الْحَارِثِ عَنْ جَابِرِ بْنِ عَبْدِاللهِ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا أَنَّهُ سَأَلَهُ عَنِ الْوُضُوءِ مِمَّا مَسَّتِ النَّارُ فَقَالَ لاَ قَدْ كُنَّا زَمَانَ النَّبِيِّ ﷺ لاَ نَجِدُ مِثْلَ ذَلِكَ مِنَ الطَّعَامِ إِلاَّ قَلِيلاً فَإِذَا نَحْنُ وَجَدْنَاهُ لَمْ يَكُنْ لَنَا مَنَادِيلُ إِلاَّ أَكُفَّنَا وَسَوَاعِدَنَا وَأَقْدَامَنَا ثُمَّ نُصَلِّي وَلاَ نَتَوَضَّأُ .

---

1 Imam Ajni veli: "Oblizivanje prstiju je pohvalno (*mustehab*) radi čišćenja ruke i odbacivanja oholosti i umišljenosti. Sama naredba ovdje znači preporuku (*nedb*), a po zahirijskim pravnicima znači obavezu (vudžub)." Hattabi veli: "Neki ljudi smatraju da je oblizivanje prstiju neprimjereno, jer su raskoš i izobilje izopačili njihove umove, a prezasićenost promijenila njihove prirode. Oni tvrde da je oblizivanje prstiju ogavno i odurno djelo. Zar ne znaju da je to što se nalazi na njihovim prstima samo dio onoga što su jeli?! To izbjegava samo onaj koji je ohol i razmažen i koji ostavlja sunnet." Mudrost i smisao ovog čina naznačena je u hadisu koji prenosi Ebu-Hurejra, a bilježi ga Tirmizi, u kojem se navodi da je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Kada neko od vas jede, neka obliže svoje prste, jer on ne zna u kojem je dijelu hrane bereket." (*Umdetul-kari*, 21/76) U hadisu koji bilježi Muslim navodi se da je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, jeo s tri prsta, pa kada bi završio, oblizao bi ih.

O TOME ŠTA SE KAŽE KADA SE ZAVRŠI JELO

باب ما يقول إذا فرغ من طعامه

5458. PRIČAO NAM JE Ebu-Nu'ajm, njemu Sufjan, prenoseći od Sevra, on od Halida b. Ma'dana, a ovaj od Ebu-Umame da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, kada bi podigao svoju sofru (završio objed) govorio: "Hvala Allahu neizmjerno, iskreno i blagoslovljeno! Neka ova Tvoja blagodat ne prestane, i neka ne bude naša posljednja hrana, jer nam je ona, Gospodaru naš, potrebna!"

٥٤٥٨. حَدَّثَنَا أَبُو نُعَيْمٍ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ عَنْ ثَوْرٍ عَنْ خَالِدِ بْنِ مَعْدَانَ عَنْ أَبِي أُمَامَةَ أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ كَانَ إِذَا رَفَعَ مَائِدَتَهُ قَالَ الْحَمْدُ لِلَّهِ كَثِيرًا طَيِّبًا مُبَارَكًا فِيهِ غَيْرَ مَكْفِيٍّ وَلاَ مُوَدَّعٍ وَلاَ مُسْتَغْنًى عَنْهُ رَبَّنَا .

5459. PRIČAO NAM JE Ebu-Asim, njemu Sevr b. Jezid, prenoseći od Halida b. Ma'dana, a on od Ebu-Umame da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, kada bi završio objed – a jednom je rekao: kada bi podigao sofru – govorio:
"Hvala Allahu, koji nas je nahranio i napojio ne posljednji put i ne bez zahvalnosti Njemu!" Jednom je rekao: "Hvala Allahu, Gospodaru našem! Neka ova Tvoja blagodat ne prestane i neka ne bude naša posljednja hrana, jer nam je ona, Gospodaru naš, potrebna!"[2]

٥٤٥٩. حَدَّثَنَا أَبُو عَاصِمٍ عَنْ ثَوْرِ بْنِ يَزِيدَ عَنْ خَالِدِ بْنِ مَعْدَانَ عَنْ أَبِي أُمَامَةَ أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ كَانَ إِذَا فَرَغَ مِنْ طَعَامِهِ وَقَالَ مَرَّةً إِذَا رَفَعَ مَائِدَتَهُ قَالَ الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِي كَفَانَا وَأَرْوَانَا غَيْرَ مَكْفِيٍّ وَلاَ مَكْفُورٍ وَقَالَ مَرَّةً الْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّنَا غَيْرَ مَكْفِيٍّ وَلاَ مُوَدَّعٍ وَلاَ مُسْتَغْنًى رَبَّنَا .

OBJEDOVANJE SA SLUGOM

باب الأكل مع الخادم

5460. PRIČAO NAM JE Hafs b. Umer, njemu Šu'ba, prenoseći od Muhammeda b. Zijada, a on od Ebu-Hurejre da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
"Kada nekome od vas njegov sluga donese hranu, ako ga ne pozovete da sjedne s vama, dajte mu zalogaj ili dva, jer je on trpio njenu vrelinu i pripremao je."[3]

٥٤٦٠. حَدَّثَنَا حَفْصُ بْنُ عُمَرَ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ عَنْ مُحَمَّدٍ هُوَ ابْنُ زِيَادٍ قَالَ سَمِعْتُ أَبَا هُرَيْرَةَ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ إِذَا أَتَى أَحَدَكُمْ خَادِمُهُ بِطَعَامِهِ فَإِنْ لَمْ يُجْلِسْهُ مَعَهُ فَلْيُنَاوِلْهُ أُكْلَةً أَوْ أُكْلَتَيْنِ أَوْ لُقْمَةً أَوْ لُقْمَتَيْنِ فَإِنَّهُ وَلِيَ حَرَّهُ وَعِلاَجَهُ .

2 Komentatori hadisa poprilično se razilaze u tumačenju značenja riječi u dovi koju je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, učio nakon jela. Ovaj je prijevod uglavnom usklađen sa značenjem koje je odabrao imam Ajni u svom komentaru Buharijevog *Sahiha*. (*Umdetul-kari,* 21/78)

3 Pravnici se spore o ovoj zapovijedi. Ajni veli: "Zapovijed ima smisao preporuke." Šafija kaže: "Ona za nas

ONAJ KOJI JEDE I ZAHVALI (ALLAHU) IMA NAGRADU KAO I STRPLJIVI POSTAČ[1]

باب الطَّاعِمُ الشَّاكِرُ مِثْلُ الصَّائِمِ الصَّابِرِ

O ovome Ebu-Hurejre prenosi od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem.

فِيهِ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ .

KADA ČOVJEK BUDE POZVAN NA OBJED (HRANU) PA KAŽE: "I OVAJ JE SA MNOM."

باب الرَّجُلِ يُدْعَى إِلَى طعامٍ فيقولُ وهذا معي

Enes veli: "Kada uđeš kod muslimana u koga (tj. u njegovu vjeru i imetak) ne postoji sumnja, jedi njegovu hranu i pij njegovo piće."

وَقَالَ أَنَسٌ إِذَا دَخَلْتَ عَلَى مُسْلِمٍ لاَ يُتَّهَمُ فَكُلْ مِنْ طَعَامِهِ وَاشْرَبْ مِنْ شَرَابِهِ .

5461. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Ebu-Esved, njemu Ebu-Usama, prenoseći od A'meša, a on od Šekika da je Ebu-Mes'ud Ensari rekao:
"Među ensarijama bio je neki čovjek koji je imao roba mesara i koga su zvali Ebu-Šu'ajb. Došao je kod Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, dok je on bio sa ashabima; uočio je glad na njegovu licu i otišao kod svoga roba mesara te mu rekao: 'Spremi mi hranu dovoljnu za petericu, možda ću među njima pozvati Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem.' Spremio mu je nešto hrane, a zatim je (Ebu-Šu'ajb) došao kod njega (Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem) i pozvao ga. Za njima je krenuo neki čovjek, a Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, reče: 'Ebu-Šu'ajbe, čovjek ide za nama: ako hoćeš, možeš mu dozvoliti, a ako hoćeš, možeš ga ostaviti.' 'Dozvoljavam mu', reče (Ebu-Šu'ajb)."[2]

٥٤٦١. حَدَّثَنَا عَبْدُاللهِ بْنُ أَبِي الأَسْوَدِ حَدَّثَنَا أَبُو أُسَامَةَ حَدَّثَنَا الأَعْمَشُ حَدَّثَنَا شَقِيقٌ حَدَّثَنَا أَبُو مَسْعُودٍ الأَنْصَارِيُّ قَالَ كَانَ رَجُلٌ مِنَ الأَنْصَارِ يُكْنَى أَبَا شُعَيْبٍ وَكَانَ لَهُ غُلاَمٌ لَحَّامٌ فَأَتَى النَّبِيَّ ﷺ وَهُوَ فِي أَصْحَابِهِ فَعَرَفَ الْجُوعَ فِي وَجْهِ النَّبِيِّ ﷺ فَذَهَبَ إِلَى غُلاَمِهِ اللَّحَّامِ فَقَالَ اصْنَعْ لِي طَعَامًا يَكْفِي خَمْسَةً لَعَلِّي أَدْعُو النَّبِيَّ ﷺ خَامِسَ خَمْسَةٍ فَصَنَعَ لَهُ طُعَيِّمًا ثُمَّ أَتَاهُ فَدَعَاهُ فَتَبِعَهُمْ رَجُلٌ فَقَالَ النَّبِيُّ ﷺ يَا أَبَا شُعَيْبٍ إِنَّ رَجُلاً تَبِعَنَا فَإِنْ شِئْتَ أَذِنْتَ لَهُ وَإِنْ شِئْتَ تَرَكْتَهُ قَالَ لاَ بَلْ أَذِنْتُ لَهُ .

---

ima dva značenja: prvo, bolje je pozvati slugu da sjedne s njim, a ako to ne uradi, nije izostavio vadžib, ili ima izbor da ga pozove da sjedne ili da mu da hrane, a moguće je da ovdje zapovijed podrazumijeva dobrovoljnost; drugo, zapovijed ovdje u svakom slučaju ima smisao preporuke." (*Umdetul-kari*, 21/79 i *Fethul-bari*, 9/495)

1 Ovaj je hadis kod Buharija *mu'allek*, bez lanca prenosilaca (seneda). Imam Tirmizi, Ibn- Huzejme i drugi hadiski učenjaci ovaj hadis navode sa potpunim lancem prenosilaca. Imam Tirmizi ga smatra dobrim, a imam Busiri vjerodostojnim.

2 Hadis je ranije spomenut u poglavljima o hrani.

KADA DOĐE VRIJEME VEČERE, NEKA SE NE ŽURI SA NAMAZOM

باب إذا حضر العشاء فلا يعجل عن عشائه

5462. PRIČAO NAM JE Ebu-Jeman, njemu Šu'ajb, prenoseći od Zuhrija... (A u drugom senedu) Lejs veli da mu je pričao Junus, prenoseći od Ibn-Šihaba, on od Dža'fera b. Amra b. Umejje da je njegov otac Amr b. Umejja vidio Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, kako siječe meso s ovčije plećke, koju je držao u ruci, pa je pozvan na namaz, i on ju je ostavio, kao i nož kojim je sjekao, a onda ustao i klanjao, a da se nije abdestio (promijenio abdest).

٥٤٦٢. حَدَّثَنَا أَبُو الْيَمَانِ أَخْبَرَنَا شُعَيْبٌ عَنِ الزُّهْرِيِّ وَقَالَ اللَّيْثُ حَدَّثَنِي يُونُسُ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ قَالَ أَخْبَرَنِي جَعْفَرُ بْنُ عَمْرِو بْنِ أُمَيَّةَ أَنَّ أَبَاهُ عَمْرَو بْنَ أُمَيَّةَ أَخْبَرَهُ أَنَّهُ رَأَى رَسُولَ اللهِ ﷺ يَحْتَزُّ مِنْ كَتِفِ شَاةٍ فِي يَدِهِ فَدُعِيَ إِلَى الصَّلَاةِ فَأَلْقَاهَا وَالسِّكِّينَ الَّتِي كَانَ يَحْتَزُّ بِهَا ثُمَّ قَامَ فَصَلَّى وَلَمْ يَتَوَضَّأْ.

5463. PRIČAO NAM JE Mu'alla b. Esed, njemu Vuhejb, prenoseći od Ejjuba, on od Ebu-Kilabe, a ovaj od Enesa b. Malika da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
"Ako se stavi večera i prouči ikamet za namaz, prvo večerajte."
Ejjub prenosi od Nafi'a, on od Ibn-Omera, a ovaj od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, slično.

٥٤٦٣. حَدَّثَنَا مُعَلَّى بْنُ أَسَدٍ حَدَّثَنَا وُهَيْبٌ عَنْ أَيُّوبَ عَنْ أَبِي قِلَابَةَ عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ إِذَا وُضِعَ الْعَشَاءُ وَأُقِيمَتِ الصَّلَاةُ فَابْدَءُوا بِالْعَشَاءِ وَعَنْ أَيُّوبَ عَنْ نَافِعٍ عَنِ ابْنِ عُمَرَ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ نَحْوَهُ.

5464. Ejjub prenosi od Nafi'a: da je Ibn-Omer jednom prilikom večerao slušajući imamovo učenje u namazu.

٥٤٦٤. وَعَنْ أَيُّوبَ عَنْ نَافِعٍ عَنِ ابْنِ عُمَرَ أَنَّهُ تَعَشَّى مَرَّةً وَهُوَ يَسْمَعُ قِرَاءَةَ الْإِمَامِ.

5465. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Jusuf, njemu Sufjan, prenoseći od Hišama b. Urve, on od svoga oca, a ovaj od Aiše da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
"Ako se prouči ikamet za namaz i postavi večera, prvo večerajte."
Vuhejb veli: "Jahja b. Seid prenosi od Hišama: 'Kada se postavi večera...'"[3]

٥٤٦٥. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ يُوسُفَ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ عَنْ هِشَامِ بْنِ عُرْوَةَ عَنْ أَبِيهِ عَنْ عَائِشَةَ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ إِذَا أُقِيمَتِ الصَّلَاةُ وَحَضَرَ الْعَشَاءُ فَابْدَءُوا بِالْعَشَاءِ قَالَ وُهَيْبٌ وَيَحْيَى بْنُ سَعِيدٍ عَنْ هِشَامٍ إِذَا وُضِعَ الْعَشَاءُ.

3 Smisao je odlaganja klanjanja namaza za vrijeme nakon večere odstranjivanje iz srca svega onog što bi misao moglo udaljiti od razmišljanja o namazu, kao što je postavljena hrana.

UZVIŠENI ALLAH KAŽE: "I POŠTO JEDETE, RAZIĐITE SE."[1]

باب قول الله تعالى (فإذا طعمتم فانتشروا)

5466. PRIČAO MI JE Abdullah b. Muhammed, njemu Ja'kub b. Ibrahim, prenoseći od svoga oca, on od Saliha, a ovaj od Ibn-Šihaba da je Enes rekao:

"Ja najbolje poznajem povod objave ajeta o zastiranju (*hidžabu*). Ubejj b. Ka'b pitao me je o njemu. Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, oženio se Zejnebom bint Džahš, a bilo je to u Medini, pa je, nakon što je dan poodmakao, pozvao ljude na svadbenu svečanost. Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, je sjeo, a, nakon što su bili ustali, s njim su sjeli i prisutni. Potom je ustao i krenuo – a i ja sam krenuo s njim – i došao do vrata Aišine sobe. Mislio je da su oni otišli, pa sam se i ja vratio s njim, ali su oni još uvijek sjedili na svojim mjestima. Vratio se, a i ja sam se po drugi put vratio s njim. Kada je došao do Aišine sobe, vratio se, a i ja sam se vratio s njim. Ljudi su već bili ustali. Postavio je između mene i sebe zastor, i objavljen je ajet o zastiranju (*hidžabu*)."

٥٤٦٦. حَدَّثَنِي عَبْدُاللهِ بْنُ مُحَمَّدٍ حَدَّثَنَا يَعْقُوبُ ابْنُ إِبْرَاهِيمَ قَالَ حَدَّثَنِي أَبِي عَنْ صَالِحٍ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ أَنَّ أَنَسًا قَالَ أَنَا أَعْلَمُ النَّاسِ بِالْحِجَابِ كَانَ أُبَيُّ بْنُ كَعْبٍ يَسْأَلُنِي عَنْهُ أَصْبَحَ رَسُولُ اللهِ ﷺ عَرُوسًا بِزَيْنَبَ بِنْتِ جَحْشٍ وَكَانَ تَزَوَّجَهَا بِالْمَدِينَةِ فَدَعَا النَّاسَ لِلطَّعَامِ بَعْدَ ارْتِفَاعِ النَّهَارِ فَجَلَسَ رَسُولُ اللهِ ﷺ وَجَلَسَ مَعَهُ رِجَالٌ بَعْدَ مَا قَامَ الْقَوْمُ حَتَّى قَامَ رَسُولُ اللهِ ﷺ فَمَشَى وَمَشَيْتُ مَعَهُ حَتَّى بَلَغَ بَابَ حُجْرَةِ عَائِشَةَ ثُمَّ ظَنَّ أَنَّهُمْ خَرَجُوا فَرَجَعْتُ مَعَهُ فَإِذَا هُمْ جُلُوسٌ مَكَانَهُمْ فَرَجَعَ وَرَجَعْتُ مَعَهُ الثَّانِيَةَ حَتَّى بَلَغَ بَابَ حُجْرَةِ عَائِشَةَ فَرَجَعَ وَرَجَعْتُ مَعَهُ فَإِذَا هُمْ قَدْ قَامُوا فَضَرَبَ بَيْنِي وَبَيْنَهُ سِتْرًا وَأُنْزِلَ الْحِجَابُ .

1 El-Ahzab, 53.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَٰنِ الرَّحِيمِ

U ime Allaha, Svemilosnog, Samilosnog!

كِتَابُ الْعَقِيقَةِ

AKIKA[1]

DAVANJE IMENA NOVOROĐENČETU ODMAH PO ROĐENJU I TAHNIK[2] PRIJE KLANJA AKIKE

بَاب تَسْمِيَةِ الْمَوْلُودِ غَدَاةَ يُولَدُ لِمَنْ لَمْ يَعُقَّ عَنْهُ وَتَحْنِيكِهِ

5467. PRIČAO MI JE Ishak b. Nasr, njemu Ebu-Usama, prenoseći od Burejda, a on od Ebu-Burde da je Ebu-Musa rekao:
"Kada se moja žena porodila, dijete sam odnio do Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem. On mu je dao ime Ibrahim, učinio tahnik datulom i blagoslovio ga, a potom ga predao meni."[3] (Bilo je to prvo Ebu-Musaovo dijete)

٥٤٦٧. حَدَّثَنِي إِسْحَاقُ بْنُ نَصْرٍ حَدَّثَنَا أَبُو أُسَامَةَ قَالَ حَدَّثَنِي بُرَيْدٌ عَنْ أَبِي بُرْدَةَ عَنْ أَبِي مُوسَى رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ وُلِدَ لِي غُلَامٌ فَأَتَيْتُ بِهِ النَّبِيَّ ﷺ فَسَمَّاهُ إِبْرَاهِيمَ فَحَنَّكَهُ بِتَمْرَةٍ وَدَعَا لَهُ بِالْبَرَكَةِ وَدَفَعَهُ إِلَيَّ وَكَانَ أَكْبَرَ وَلَدِ أَبِي مُوسَى .

5468. PRIČAO NAM JE Musedded, njemu Jahja, prenoseći od Hišama, a on od svoga oca da je Aiša, radijallahu anha, rekla:
"Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, doneseno je dijete da mu učini tahnik, pa se (dijete) pomokrilo, a on je posuo vodu na mjesto gdje je došla mokraća."

٥٤٦٨. حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ حَدَّثَنَا يَحْيَى عَنْ هِشَامٍ عَنْ أَبِيهِ عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهَا قَالَتْ أُتِيَ النَّبِيُّ ﷺ وَسَلَّمَ بِصَبِيٍّ يُحَنِّكُهُ فَبَالَ عَلَيْهِ فَأَتْبَعَهُ الْمَاءَ .

---

1 Hattabi veli: "Akika je naziv za ovcu koja se zakolje za novorođenče. Nazvana je tako jer ona prosijeca mjesto na kojem se kolje. Neki kažu da je to ime za kosu koja se obrije s glave novorođenčeta." Ibn-Faris veli: "I ovca koja se kolje i kosa nazivaju se akikom." Imam Šafija veli: "Dvojica pretjeruju kada je u pitanju akika: onaj koji kaže da je to dužnost (vadžib) i onaj koji kaže da je novotarija (bidat)." Većina pravnika smatra da je akika sunnet, a to mišljenje potvrđuju i hadisi u ovom poglavlju.

2 Tahnik je trljanje desni i nepca novorođenčetu sažvakanom hranom. Najpogodnija hrana za to je datula, a ako nje nema, onda med.

3 Iz hadisa se zaključuje:
– treba požuriti s nadijevanjem imena djetetu, i ne treba čekati sedmi dan od njegovog rođenja;
– tahnik dolazi nakon nadijevanja imena.

5469. PRIČAO NAM JE Ishak b. Nasr, njemu Ebu-Usama, prenoseći od Hišama b. Urve, a on od svoga oca da je Esma bint Ebu-Bekr, koja je u Mekki bila noseća Abdullahom b. Zubejrom, rekla:
"Izišla sam (iz Mekke), a bila sam pred sami porođaj. Došla sam u Medinu i odsjela u Kubau, gdje sam se i porodila. Zatim sam ga (dijete) odnijela Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, i stavila ga u njegovo krilo. Zatražio je datulu, sažvakao je i puhnuo u njegova usta. Prvo što je ušlo u njegova (Abdullahova) usta bila je pljuvačka Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem. Potom mu je datulom učinio tahnik i proučio dovu blagoslovivši ga. Bilo je to prvo novorođenče koje je rođeno u islamu (nakon Hidžre). Veoma su se obradovali njegovom rođenju, jer im je bilo rečeno: 'Židovi su vas opsihrili, pa vam se neće rađati djeca.'"[1]

٥٤٦٩. حَدَّثَنَا إِسْحَاقُ بْنُ نَصْرٍ حَدَّثَنَا أَبُو أُسَامَةَ حَدَّثَنَا هِشَامُ بْنُ عُرْوَةَ عَنْ أَبِيهِ عَنْ أَسْمَاءَ بِنْتِ أَبِي بَكْرٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا أَنَّهَا حَمَلَتْ بِعَبْدِاللهِ بْنِ الزُّبَيْرِ بِمَكَّةَ قَالَتْ فَخَرَجْتُ وَأَنَا مُتِمٌّ فَأَتَيْتُ الْمَدِينَةَ فَنَزَلْتُ قُبَاءً فَوَلَدْتُ بِقُبَاءٍ ثُمَّ أَتَيْتُ بِهِ رَسُولَ اللهِ ﷺ فَوَضَعْتُهُ فِي حَجْرِهِ ثُمَّ دَعَا بِتَمْرَةٍ فَمَضَغَهَا ثُمَّ تَفَلَ فِي فِيهِ فَكَانَ أَوَّلَ شَيْءٍ دَخَلَ جَوْفَهُ رِيقُ رَسُولِ اللهِ ﷺ ثُمَّ حَنَّكَهُ بِالتَّمْرَةِ ثُمَّ دَعَا لَهُ فَبَرَّكَ عَلَيْهِ وَكَانَ أَوَّلَ مَوْلُودٍ وُلِدَ فِي الْإِسْلَامِ فَفَرِحُوا بِهِ فَرَحًا شَدِيدًا لِأَنَّهُمْ قِيلَ لَهُمْ إِنَّ الْيَهُودَ قَدْ سَحَرَتْكُمْ فَلَا يُولَدُ لَكُمْ.

5470. PRIČAO NAM JE Metar b. Fadl, njemu Jezid b. Harun, prenoseći od Abdullaha b. Avna, a on od Enesa b. Sirina da je Enes b. Malik rekao: "Ebu-Talha imao je dijete koje je bilo bolesno. Otišao je na put i dijete je umrlo. Kada se vratio s puta, pitao je: 'Šta je s mojim sinom?' Umm-Sulejm mu reče: 'Najmirnije što može biti.' Ponudila mu je večeru, i on je večerao, a potom spavao s njom. Kada je završio (spolni odnos), rekla mu je: 'Ukopaj dijete.' Ujutro je Ebu-Talha otišao kod Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, i obavijestio ga o tom slučaju, a on reče: 'Jeste li sinoć spavali (imali odnos)?'
'Da', odgovori Talha. Poslanik tada reče: 'Bože, blagoslovi im!' Rodila je sina. Ebu-Talha mi je rekao: 'Čuvaj ga dok ga ne doneseš do Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem.' Donio ga je do njega, a ona (Umm-Sulejm) poslala je s njim i datula. Vjerovjesnik, sallallahu alejhi

٥٤٧٠. حَدَّثَنَا مَطَرُ بْنُ الْفَضْلِ حَدَّثَنَا يَزِيدُ بْنُ هَارُونَ أَخْبَرَنَا عَبْدُاللهِ بْنُ عَوْنٍ عَنْ أَنَسِ بْنِ سِيرِينَ عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ كَانَ ابْنٌ لِأَبِي طَلْحَةَ يَشْتَكِي فَخَرَجَ أَبُو طَلْحَةَ فَقُبِضَ الصَّبِيُّ فَلَمَّا رَجَعَ أَبُو طَلْحَةَ قَالَ مَا فَعَلَ ابْنِي قَالَتْ أُمُّ سُلَيْمٍ هُوَ أَسْكَنُ مَا كَانَ فَقَرَّبَتْ إِلَيْهِ الْعَشَاءَ فَتَعَشَّى ثُمَّ أَصَابَ مِنْهَا فَلَمَّا فَرَغَ قَالَتْ وَارُوا الصَّبِيَّ فَلَمَّا أَصْبَحَ أَبُو طَلْحَةَ أَتَى رَسُولَ اللهِ ﷺ فَأَخْبَرَهُ فَقَالَ أَعْرَسْتُمُ اللَّيْلَةَ قَالَ نَعَمْ قَالَ اللَّهُمَّ بَارِكْ لَهُمَا فَوَلَدَتْ غُلَامًا قَالَ لِي أَبُو طَلْحَةَ احْفَظْهُ حَتَّى تَأْتِيَ بِهِ النَّبِيَّ ﷺ فَأَتَى بِهِ النَّبِيَّ ﷺ وَأَرْسَلَتْ مَعَهُ بِتَمَرَاتٍ فَأَخَذَهُ النَّبِيُّ ﷺ فَقَالَ أَمَعَهُ شَيْءٌ قَالُوا نَعَمْ تَمَرَاتٌ فَأَخَذَهَا النَّبِيُّ ﷺ فَمَضَغَهَا ثُمَّ أَخَذَ

1 Hadis je ranije spomenut u poglavlju *O iseljenju (Hidžri) Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, i njegovih drugova u Medinu.*

مِنْ فِيهِ فَجَعَلَهَا فِي فِي الصَّبِيِّ وَحَنَّكَهُ بِهِ وَسَمَّاهُ عَبْدَاللهِ حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ الْمُثَنَّى حَدَّثَنَا ابْنُ أَبِي عَدِيٍّ عَنِ ابْنِ عَوْنٍ عَنْ مُحَمَّدٍ عَنْ أَنَسٍ وَسَاقَ الْحَدِيثَ .

ve sellem, uzeo ga je rekavši: 'Ima li šta s njim?' 'Da, datule', rekoše oni. Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, uzeo ih je, sažvakao, a potom ih izvadio iz svojih usta i stavio ih u dječija usta učinivši tahnik. Dao mu je ime Abdullah."[2]

باب إماطة الأذى عن الصبيّ في العقيقة

OTKLANJANJE (NEČISTOĆE, KOSE I) ONOG ŠTO DJETETU SMETA (PRILIKOM AKIKE)

٥٤٧١. حَدَّثَنَا أَبُو النُّعْمَانِ حَدَّثَنَا حَمَّادُ بْنُ زَيْدٍ عَنْ أَيُّوبَ عَنْ مُحَمَّدٍ عَنْ سَلْمَانَ بْنِ عَامِرٍ قَالَ مَعَ الْغُلَامِ عَقِيقَةٌ وَقَالَ حَجَّاجٌ حَدَّثَنَا حَمَّادٌ أَخْبَرَنَا أَيُّوبُ وَقَتَادَةُ وَهِشَامٌ وَحَبِيبٌ عَنِ ابْنِ سِيرِينَ عَنْ سَلْمَانَ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ وَقَالَ غَيْرُ وَاحِدٍ عَنْ عَاصِمٍ وَهِشَامٍ عَنْ حَفْصَةَ بِنْتِ سِيرِينَ عَنِ الرَّبَابِ عَنْ سَلْمَانَ بْنِ عَامِرٍ الضَّبِّيِّ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ وَرَوَاهُ يَزِيدُ ابْنُ إِبْرَاهِيمَ عَنِ ابْنِ سِيرِينَ عَنْ سَلْمَانَ قَوْلَهُ .

5471. PRIČAO NAM JE Ebu-Nu'man, njemu Hammad b Zejd, prenoseći od Ejjuba, a on od Muhammeda da je Selman b. Amir rekao:
"Muškom djetetu kolje se akika."
Hadždžadž veli: "PRIČAO NAM JE Hammad, njemu Ejjub, Katada, Hišam i Habib, prenoseći od Ibn-Sirina, ovaj od Selmana, a on od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem."
Većina ih veli: "Od Asima i Hišama, oni od Hafse bint Sirin, ona od Rebabe, ova od Selmana b. Amira Dabbija, a on od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem.."

2 Hadis je ranije spomenut u poglavljima o dženazi i zekatu.

5472. KAŽE Asbeg da mu je pričao Ibn-Vehb, njemu Džerir b. Hazim, prenoseći od Ejjuba Sahtijanija, on od Muhammeda b. Sirina, a ovaj od Selmana b. Amira Dabbija da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
"Muškom djetetu treba zaklati akiku, pa prolijte za njega krv (zakoljite akiku) i otklonite ono što mu smeta."
PRIČAO MI JE Abdullah b. Ebu-Esved, njemu Kurejš b. Enes, prenoseći od Habiba b. Šehida da je rekao:
"Naredio mi je Ibn-Sirin da pitam Hasana od koga je čuo hadis o akiki, pa sam ga pitao, a on reče: 'Od Semure b. Džundeba.'"[1]

٥٤٧٢. وَقَالَ أَصْبَغُ أَخْبَرَنِي ابْنُ وَهْبٍ عَنْ جَرِيرِ بْنِ حَازِمٍ عَنْ أَيُّوبَ السَّخْتِيَانِيِّ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ سِيرِينَ حَدَّثَنَا سَلْمَانُ بْنُ عَامِرٍ الضَّبِّيُّ قَالَ سَمِعْتُ رَسُولَ اللهِ ﷺ يَقُولُ مَعَ الْغُلَامِ عَقِيقَةٌ فَأَهْرِيقُوا عَنْهُ دَمًا وَأَمِيطُوا عَنْهُ الْأَذَى .
حَدَّثَنِي عَبْدُ اللهِ بْنُ أَبِي الْأَسْوَدِ حَدَّثَنَا قُرَيْشُ بْنُ أَنَسٍ عَنْ حَبِيبِ بْنِ الشَّهِيدِ قَالَ أَمَرَنِي ابْنُ سِيرِينَ أَنْ أَسْأَلَ الْحَسَنَ مِمَّنْ سَمِعَ حَدِيثَ الْعَقِيقَةِ فَسَأَلْتُهُ فَقَالَ مِنْ سَمُرَةَ بْنِ جُنْدَبٍ .

PRINOŠENJE ŽRTVE PRI OKOTU DEVE (FER')

باب الْفَرَع

5473. PRIČAO NAM JE Abdan, njemu Abdullah, prenoseći od Ma'mera, on od Zuhrija, ovaj od Ibn-Musejjeba, a on od Ebu-Hurejre da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
"Nema klanja žrtve prilikom okota deve (*fer'*) niti one povodom mjeseca redžeba (atira)."
El-fer' je prvi plod (deve) koji su oni (idolopoklonici) žrtvovali svojim idolima, dok je *atira* žrtva koja je prinošena u redžebu.

٥٤٧٣. حَدَّثَنَا عَبْدَانُ حَدَّثَنَا عَبْدُ اللهِ أَخْبَرَنَا مَعْمَرٌ أَخْبَرَنَا الزُّهْرِيُّ عَنِ ابْنِ الْمُسَيَّبِ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ لَا فَرَعَ وَلَا عَتِيرَةَ وَالْفَرَعُ أَوَّلُ النِّتَاجِ كَانُوا يَذْبَحُونَهُ لِطَوَاغِيتِهِمْ وَالْعَتِيرَةُ فِي رَجَبٍ .

---

1 Oslanjajući se na ovaj hadis Hasan i Katada kažu: "Kolje se (akika) za muško dijete, ali ne i za žensko." Većina pravnika smatra da se kolje (akika) i za žensko dijete. Dokaz su im hadisi koji izričito spominju žensko dijete. Autori sunena bilježe i hadis od Ummu-Kereze da je ona pitala Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, o akiki, pa je on rekao: "Za muško dijete dvije ovce, a za žensko jedna, svejedno muška ili ženska ovca bila." Autori sunena također bilježe hadis od Semure da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Dječak je zalog svoje akike; kolje se za njega sedmoga dana, brije mu se glava i nadijeva ime." Tirmizi veli: "Hadis je hasen-sahih. Prema njemu postupaju učenjaci. Kažu da je preporučljivo (mustehab) zaklati (akiku) sedmi dan od rođenja djeteta, a ako ne može tada, onda četrnaesti dan, ili dvadest i prvi." Tirmizi bilježi i hadis od Alije b. Ebu-Taliba da je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, zaklao ovcu za Hasana, rekavši tom prilikom: "Fatima, obrij mu glavu i podijeli sadaku u srebru kolika je težina kose." – "Izvagali smo kosu", kaže Alija, radijallahu anhu, "i bila je teška jedan dirhem ili dio dirhema." Tirmizi veli: "Ovaj je hadis hasen-garib."

"ATIRA" (ŽRTVA PRINOŠENA U REDŽEBU)

بَاب الْعَتِيرَةِ

5474. PRIČAO NAM JE Ali b. Abdullah, njemu Sufjan, prenoseći od Zuhrija, on od Seida b. Musejjeba, a ovaj od Ebu-Hurejre da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Nema klanja žrtve prilikom okota deve (*fer'*) niti one povodom mjeseca redžeba."
El-fer' je prvi plod (deve) koji su oni (idolopoklonici) žrtvovali svojim idolima, dok je *atira* žrtva koja je prinošena u redžebu.[2]

٥٤٧٤. حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ عَبْدِاللهِ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ قَالَ الزُّهْرِيُّ حَدَّثَنَا عَنْ سَعِيدِ بْنِ الْمُسَيَّبِ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ لاَ فَرَعَ وَلاَ عَتِيرَةَ قَالَ وَالْفَرَعُ أَوَّلُ نِتَاجٍ كَانَ يُنْتَجُ لَهُمْ كَانُوا يَذْبَحُونَهُ لِطَوَاغِيَتِهِمْ وَالْعَتِيرَةُ فِي رَجَبٍ .

2 Imam Šafija kaže da ovi hadisi znače kako *fer'* nije obavezan (vadžib), kao ni *atira*. Međutim, ovo tumačenje nije u skladu s hadisom koji bilježi Nesai, a u kome se navodi da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, zabranio *fer'* i *atiru*. Spomenuti su hadisi u obliku negacije, a imaju smisao zabrane. Međutim, ima hadisa iz kojih se razumije da je dozvoljeno klanje *fer'a* i *atire*. Nesai bilježi hadis u kome Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, na upit jednog čovjeka o ovim vrstama žrtava, kaže: "Ko hoće neka kolje *atiru*, a ko neće neka to ne čini; ko hoće neka kolje *fer'*, a ko neće neka to ne čini." Imam Nevevi veli: "Ispravno mišljenje kod nas (šafijskih pravnika) – a to izričito kaže i Šafija – jest da su *fer'* i *atira* preporučljive (*mustehab*)." Kadi Ijad i Hazimi vele da hadis koji zabranjuje to dvoje stavlja van snage hadise koji sadrže dozvolu, te smatraju da je to mišljenje većine pravnika. Ibn-Munzir veli: "Poznato je da nema zabrane nečega osim ukoliko je to ranije činjeno. Nije nam poznato da je ijedan učenjak rekao kako je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, zabranio *fer'* i *atiru*, a zatim ih dozvolio."

بِسۡمِ ٱللَّهِ ٱلرَّحۡمَٰنِ ٱلرَّحِيمِ

U ime Allaha, Svemilosnog, Samilosnog!

كِتَابُ الذَّبَائِحِ وَالصَّيْدِ

ZAKLANE ŽIVOTINJE I DIVLJAČ (KOJA SE LOVI)[1]

SPOMINJANJE ALLAHOVOG IMENA

بابُ التَّسْمِيَةِ على الصَّيْدِ

Uzvišeni kaže: "O vjernici, Allah će vas dovoditi u iskušenje pomoću divljači..." – do Njegovih riječi: "... bolna patnja",[2] a također i: "Dozvoljava vam se stoka, ali ne ona koja će vam se navesti..." – do Njegovih riječi: "... zato se ne bojte njih, već se Mene bojte."[3]
Ibn-Abbas veli: "*El-ukud* jesu ugovori; oni koji su dozvoljeni, a i oni koji su zabranjeni. *Illa ma jutla alejkum* ('ali ne ono što će vam se navesti') je svinja. *Jedžrimennekum* znači navede,

وَقَوْلِهِ تَعَالَى (يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لَيَبْلُوَنَّكُمُ اللهُ بِشَيْءٍ مِنَ الصَّيْدِ تَنَالُهُ أَيْدِيكُمْ وَرِمَاحُكُمْ) إِلَى قَوْلِهِ (عَذَابٌ أَلِيمٌ) وَقَوْلِهِ جَلَّ ذِكْرُهُ (أُحِلَّتْ لَكُمْ بَهِيمَةُ الأَنْعَامِ إِلاَّ مَا يُتْلَى عَلَيْكُمْ) إِلَى قَوْلِهِ (فَلاَ تَخْشَوْهُمْ وَاخْشَوْنِ) وَقَالَ ابْنُ عَبَّاسٍ الْعُقُودُ الْعُهُودُ مَا أُحِلَّ وَحُرِّمَ (إِلاَّ مَا يُتْلَى عَلَيْكُمْ) الْخِنْزِيرُ

1 Komentatori hadisa kažu da se ovaj naslov može shvatiti i kao Klanje životinja i lov. Oni kažu da se ovim naslovom misli na propise koji se odnose na zaklane i ulovljene životinje ili se misli na propise klanja i lova.

2 El-Maida, 94. prijevod ajeta u cjelosti glasi: "O vi koji vjerujete, Allah će vas dovoditi u iskušenje sa divljači koja će biti nadohvat ruku vaših i kopalja vaših – da bi Allah znao onoga koji Ga se boji kad ga niko ne vidi. A onoga ko i poslije toga nasilje učini, bolna patnja čeka."

3 El-Maida, 1-3. Cijeli prijevod ovih ajeta glasi: "O vi koji vjerujete, ispunjavajte preuzete obaveze! Dozvoljava vam se stoka, ali ne ona koja će vam biti spomenuta; dok obrede hadža obavljate, nije vam dozvoljeno da lovite. Uistinu, Allah propisuje što On hoće. O vi koji vjerujete, ne skrnavite Allahove obrede hadža, ni sveti mjeseci, ni kurbane, naročito one ogrlicama obilježene, ni one ljude koji su krenuli ka časnoj Kabi želeći od Gospodara svoga obilje i zadovoljstvo. A kada obrede hadža obavite, onda loviti možete. I neka vas mržnja koju prema nekim ljudima nosite, zato što su vam spriječili pristup Mesdžidi-haramu, nikako ne navede da prestupite! Potpomažite se u dobročinstvu i bogobojaznosti, a ne potpomažite se u grijehu i prestupanju; i bojte se Allaha, Allah, doista, strašno kažnjava. Zabranjena vam je strv, i krv, i svinjsko meso, i ona životinja koja je zaklana u nečije drugo a ne u Allahovo ime, i koja je udavljena i ubijena; i koja je strmoglavljena, i rogom ubodena, ili od zvijeri načeta – osim ako ste je preklali – i koja je na žrtvenicima žrtvovana, i zabranjuje vam se gatanje strelicama. To je neposluh! Danas su nevjernici izgubili svaku nadu da ćete vi otpasti od svoje vjere, zato se ne bojte njih, već se bojte Mene. Danas sam vam vjeru vašu usavršio i blagodat Svoju prema vama upotpunio i zadovoljan sam da vam islam bude vjera. A ko god bude primoran, kada hara glad, bez namjere da učini grijeh, pa Allah je, zaista, Oprostitelj grijeha, Milostivi."

potakne vas; *šeneanu* znači *adavetun* (mržnja); *el-munhanika* je životinja koja je zadavljena i krepala; *el-mevkuze* je štapom smrtno premlaćena i od toga krepala životinja; *el-mutereddijetu* je životinja koja se strmoglavi s litice i krepa, a *en-netiha* ('ono što je rogom ubodeno'), kao što je ovca koja bude probodena rogom, 'ako je nađeš da mrda repom ili okom, zakolji je i jedi'."

(يَجْرِمَنَّكُمْ) يَحْمِلَنَّكُمْ (شَنَآنُ) عَدَاوَةُ (الْمُنْخَنِقَةُ) تُخْنَقُ فَتَمُوتُ (الْمَوْقُوذَةُ) تُضْرَبُ بِالْخَشَبِ يُوقِذُهَا فَتَمُوتُ (وَالْمُتَرَدِّيَةُ) تَتَرَدَّى مِنَ الْجَبَلِ (وَالنَّطِيحَةُ) تُنْطَحُ الشَّاةُ فَمَا أَدْرَكْتَهُ يَتَحَرَّكُ بِذَنَبِهِ أَوْ بِعَيْنِهِ فَاذْبَحْ وَكُلْ .

5475. PRIČAO NAM JE Ebu-Nu'ajm, njemu Zekerijja, prenoseći od Amira, on od Adija b. Hatima da je rekao:
"Pitao sam Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, o divljači koja se lovi pomoću topuza (koji udara pljoštimice, a ne šiljkom), pa je on rekao: 'Što pogodi svojom oštricom – jedi, a što pogodi pljoštimice – to se smatra ubijenim.' Pitao sam ga i o lovu uz pomoć psa, pa je on odgovorio: 'Ono što je uhvatio za tebe jedi, jer je hvatanje (divljači) od strane psa klanje; ako nađeš sa svojim psom ili sa svojim psima drugog psa, i bojiš se da je i on učestvovao u hvatanju, a žrtva je već ubijena – nemoj to jesti, jer si spomenuo Allahovo ime prilikom slanja svoga psa, a nisi to uradio za drugog psa.'"[1]

٥٤٧٥ ـ حَدَّثَنَا أَبُو نُعَيْمٍ حَدَّثَنَا زَكَرِيَّاءُ عَنْ عَامِرٍ عَنْ عَدِيِّ بْنِ حَاتِمٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ سَأَلْتُ النَّبِيَّ ﷺ عَنْ صَيْدِ الْمِعْرَاضِ قَالَ مَا أَصَابَ بِحَدِّهِ فَكُلْهُ وَمَا أَصَابَ بِعَرْضِهِ فَهُوَ وَقِيذٌ وَسَأَلْتُهُ عَنْ صَيْدِ الْكَلْبِ فَقَالَ مَا أَمْسَكَ عَلَيْكَ فَكُلْ فَإِنَّ أَخْذَ الْكَلْبِ ذَكَاةٌ وَإِنْ وَجَدْتَ مَعَ كَلْبِكَ أَوْ كِلَابِكَ كَلْبًا غَيْرَهُ فَخَشِيتَ أَنْ يَكُونَ أَخَذَهُ مَعَهُ وَقَدْ قَتَلَهُ فَلَا تَأْكُلْ فَإِنَّمَا ذَكَرْتَ اسْمَ اللهِ عَلَى كَلْبِكَ وَلَمْ تَذْكُرْهُ عَلَى غَيْرِهِ .

1 Hadis sadrži nekoliko propisa:
– lov je dozvoljen. Kadi Ijad veli: "Lov je dozvoljen onome koji lovi zbog potrebe, zbog zarade i koristi od jela ili prodaje. Lov je radi zabave, bez namjere klanja, zabranjen, jer je to činjenje nereda na zemlji i bespotrebno uništavanje života, a Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, zabranio je ubijanje životinje, osim zbog ishrane, kao što je zabranio i prekomjeran lov";
– nije dozvoljeno jesti meso životinje ulovljene sredstvom koje ne ubija životinju oštricom, već snagom udarca pljoštimice;
– klanje životinje od strane obučena psa smatra se šerijatski valjanim klanjem. To je mišljenje Ebu-Hanife i Šafija. Pas se smatra dresiranim ako ne jede od ulovljene divljači, i to je neizostavni uvjet (šart) ove dvojice pravnika. Isto misle i imam Ahmed, Ebu-Sevr, Ibn-Munzir i Davud. Malik smatra da to nije uvjet, oslanjajući se na ajet: "Jedite ono što vam one uhvate." (El-Maida, 4) Zastupnici prvog mišljenja odgovaraju da ako (psi) pojedu od ulovljenog, to znači da su ulovili za sebe, a ne za onoga koji ih je poslao. Na to upućuje i hadis Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, u kome se navodi: "Ako (pas) nešto počne jesti, ne jedi od toga, jer nije ulovio za tebe, već za sebe";
– hadis ukazuje na obavezu spominjanja Allahovog imena (*Bismille*) prilikom lova divljači. Pravnici se spore o tome je li to uvjet za dozvolu jedenja ulovljene divljači ili ne. Ebu-Hanifa, Malik, Sevri i drugi pravnici smatraju da je to dozvoljeno onome koji je izostavi iz zaborava, a haram je onome koji je izostavi namjerno. Šafija smatra da je spominjanje Allahovog imena, u ovom slučaju, sunnet. To je i jedno od mišljenja Malika i Ahmeda. Preferirajuće mišljenje Ahmeda, Ebu-Sevra i grupe pravnika jest da je spominjanje Allahovog

LOV POMOĆU STRIJELE KOJA UDARI PLJOŠTIMICE

باب صيد المعراض

Ibn-Omer o divljači ubijenoj kuglicom veli: "To je ubijena životinja." Salim, Kasim, Mudžahid, Ibrahim, Ata' i Hasan smatrali su to pokuđenim (mekruh). Hasan je smatrao da je gađanje kuglicom (kuršumom) pokuđeno u naseljenim mjestima, a dozvoljeno u ostalim mjestima.

وَقَالَ ابْنُ عُمَرَ فِي الْمَقْتُولَةِ بِالْبُنْدُقَةِ تِلْكَ الْمَوْقُوذَةُ وَكَرِهَهُ سَالِمٌ وَالْقَاسِمُ وَمُجَاهِدٌ وَإِبْرَاهِيمُ وَعَطَاءٌ وَالْحَسَنُ وَكَرِهَ الْحَسَنُ رَمْيَ الْبُنْدُقَةِ فِي الْقُرَى وَالْأَمْصَارِ وَلَا يَرَى بَأْسًا فِيمَا سِوَاهُ .

5476. PRIČAO NAM JE Sulejman b. Harb, njemu Šu'ba, prenoseći od Abdullaha b. Ebu-Sefera, a ovaj od Ša'bija da je Adi b. Hatim, radijallahu anhu, pitao Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, o lovu pomoću strijele koja udari pljoštimice, pa je on rekao:
"Ako pogodiš njenom oštricom – jedi, a ako pogodiš pljoštimice, pa je to ubije – to je ubijeno, i ne jedi to!"
Adijj dalje kaže: "Rekao sam: 'Šaljem svoga psa.'
'Ako pošalješ psa i proučiš Bismillu', reče (Poslanik), 'jedi!'
'A ako pas pojede nešto od lova?', upitah.
'Onda ne jedi, jer nije ulovio za tebe već za sebe', reče Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem.
'Ako pošaljem svoga psa', rekoh opet, 'i s njim nađem drugog psa?'
'Ne jedi to', reče, 'jer si ti proučio Bismillu prilikom slanja svoga psa, a nisi to učinio za drugog psa.'"

٥٤٧٦. حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ حَرْبٍ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ عَنْ عَبْدِاللهِ بْنِ أَبِي السَّفَرِ عَنِ الشَّعْبِيِّ قَالَ سَمِعْتُ عَدِيَّ بْنَ حَاتِمٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ سَأَلْتُ رَسُولَ اللهِ ﷺ عَنِ الْمِعْرَاضِ فَقَالَ إِذَا أَصَبْتَ بِحَدِّهِ فَكُلْ فَإِذَا أَصَابَ بِعَرْضِهِ فَقَتَلَ فَإِنَّهُ وَقِيذٌ فَلَا تَأْكُلْ فَقُلْتُ أُرْسِلُ كَلْبِي قَالَ إِذَا أَرْسَلْتَ كَلْبَكَ وَسَمَّيْتَ فَكُلْ قُلْتُ فَإِنْ أَكَلَ قَالَ فَلَا تَأْكُلْ فَإِنَّهُ لَمْ يُمْسِكْ عَلَيْكَ إِنَّمَا أَمْسَكَ عَلَى نَفْسِهِ قُلْتُ أُرْسِلُ كَلْبِي فَأَجِدُ مَعَهُ كَلْبًا آخَرَ قَالَ لَا تَأْكُلْ فَإِنَّكَ إِنَّمَا سَمَّيْتَ عَلَى كَلْبِكَ وَلَمْ تُسَمِّ عَلَى آخَرَ .

---

imena obavezno jer je u hadisu spomenuto u obliku uvjeta. Osnovni je propis zabrana jedenja krepane životinje. Ono što je dozvoljeno od toga mora ispunjavati predviđeni uvjet, a to je spominjanje Allahovog imena prilikom slanja životinje pomoću koje se lovi;
– nije dozvoljeno meso životinje u čijem je lovu učestvovao drugi pas, i to onda kada sam krene u lov, ili ako se prilikom njegova slanja ne prouči *Bismilla*;
– hadis ukazuje na dozvolu držanja dresiranih pasa radi lova te na čistoću sura dresiranog lovačkog psa. (*Fethul-bari*, 9/516)

O ONOME ŠTO PLJOŠTIMICE POGODI STRIJELA

باب ما أصاب المعراض بعرضه

5477. PRIČAO NAM JE Kabisa, njemu Sufjan, prenoseći od Mensura, on od Ibrahima, a ovaj od Hemmama b. Harisa da je Adijj b. Hatim, radijallahu anhu, rekao:
"Allahov Poslaniče, mi šaljemo dresirane pse."
Poslanik reče: "Jedi ono što uhvate za tebe."
"I ako ubiju?", reče (Adijj).
"I ako ubiju", odgovori (Poslanik).
"Mi gađamo i strijelom pljoštimice", reče (Adijj).
"Jedi ono što probode oštricom, a ne jedi ono što bude pogođeno pljoštimice", odgovori (Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem).

٥٤٧٧. حَدَّثَنَا قَبِيصَةُ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ عَنْ مَنْصُورٍ عَنْ إِبْرَاهِيمَ عَنْ هَمَّامِ بْنِ الْحَارِثِ عَنْ عَدِيِّ بْنِ حَاتِمٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ قُلْتُ يَا رَسُولَ اللهِ إِنَّا نُرْسِلُ الْكِلاَبَ الْمُعَلَّمَةَ قَالَ كُلْ مَا أَمْسَكْنَ عَلَيْكَ قُلْتُ وَإِنْ قَتَلْنَ قَالَ وَإِنْ قَتَلْنَ قُلْتُ وَإِنَّا نَرْمِي بِالْمِعْرَاضِ قَالَ كُلْ مَا خَزَقَ وَمَا أَصَابَ بِعَرْضِهِ فَلاَ تَأْكُلْ.

LOV POMOĆU LUKA (I STRIJELE)

باب صيد القوس

Hasan i Ibrahim vele: "Ako (strijela) udari divljač, pa se odvoji prednja ili zadnja noga, ne jedi ono što se odvojilo, a jedi ono što je preostalo."
Ibrahim veli: "Ako je (divljač) pogodiš u vrat ili sredinu tijela, jedi je (cijelu)."
A'meš prenosi od Zejda da je rekao: "Neki čovjek iz Abdullahove porodice imao je dosta teškoća prilikom ulova magarca (divljeg), pa je naredio da ga udare gdje mogu. "Ostavite ono što se odvoji, a ostalo jedite", rekao im je.

وَقَالَ الْحَسَنُ وَإِبْرَاهِيمُ إِذَا ضَرَبَ صَيْدًا فَبَانَ مِنْهُ يَدٌ أَوْ رِجْلٌ لاَ تَأْكُلِ الَّذِي بَانَ وَكُلْ سَائِرَهُ وَقَالَ إِبْرَاهِيمُ إِذَا ضَرَبْتَ عُنُقَهُ أَوْ وَسَطَهُ فَكُلْهُ وَقَالَ الأَعْمَشُ عَنْ زَيْدٍ اسْتَعْصَى عَلَى رَجُلٍ مِنْ آلِ عَبْدِاللهِ حِمَارٌ فَأَمَرَهُمْ أَنْ يَضْرِبُوهُ حَيْثُ تَيَسَّرَ دَعُوا مَا سَقَطَ مِنْهُ وَكُلُوهُ.

5478. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Jezid, njemu Hajva, prenoseći od Rebija b. Jezida Dimeškija, on od Idrisa, a ovaj od Ebu-Sa'lebe Hušenija da je ispričao:
"Rekao sam: 'Allahov Poslaniče, mi živimo u zemlji kitabija, pa možemo li jesti iz njihovih posuda? Živimo također i u lovnim područjima. Ja lovim pomoću luka (i strijele) i svoga psa koji nije dresiran za lov i onog koji je dresiran. Šta mi je od toga ispravno i valjano?'

٥٤٧٨. حَدَّثَنَا عَبْدُاللهِ بْنُ يَزِيدَ حَدَّثَنَا حَيْوَةُ قَالَ أَخْبَرَنِي رَبِيعَةُ بْنُ يَزِيدَ الدِّمَشْقِيُّ عَنْ أَبِي إِدْرِيسَ عَنْ أَبِي ثَعْلَبَةَ الْخُشَنِيِّ قَالَ قُلْتُ يَا نَبِيَّ اللهِ إِنَّا بِأَرْضِ قَوْمٍ مِنْ أَهْلِ الْكِتَابِ أَفَنَأْكُلُ فِي آنِيَتِهِمْ وَبِأَرْضِ صَيْدٍ أَصِيدُ بِقَوْسِي وَبِكَلْبِي الَّذِي لَيْسَ بِمُعَلَّمٍ وَبِكَلْبِي الْمُعَلَّمِ فَمَا يَصْلُحُ لِي قَالَ

أَمَّا مَا ذَكَرْتَ مِنْ أَهْلِ الْكِتَابِ فَإِنْ وَجَدْتُمْ غَيْرَهَا فَلاَ تَأْكُلُوا فِيهَا وَإِنْ لَمْ تَجِدُوا فَاغْسِلُوهَا وَكُلُوا فِيهَا وَمَا صِدْتَ بِقَوْسِكَ فَذَكَرْتَ اسْمَ اللهِ فَكُلْ وَمَا صِدْتَ بِكَلْبِكَ الْمُعَلَّمِ فَذَكَرْتَ اسْمَ اللهِ فَكُلْ وَمَا صِدْتَ بِكَلْبِكَ غَيْرِ مُعَلَّمٍ فَأَدْرَكْتَ ذَكَاتَهُ فَكُلْ.

'Što se tiče kitabija, koje si spomenuo', reče (Poslanik), 'ako imate druge posude, ne jedite iz njihovih, a ako nemate drugih, operite ih i jedite iz njih. Ono što uloviš svojim lukom i spomeneš Allahovo ime pri tome (proučiš *Bismillu*) – jedi to; ono što uloviš pomoću svoga dresiranog psa, a spomenuo si Allahovo ime prilikom njegova slanja – jedi; ono što uloviš pomoću svoga nedresiranog psa, ali si uspio preklati žrtvu (prije nego je uginula), jedi.'"[1]

بَاب الْخَذْفِ وَالْبُنْدُقَةِ

GAĐANJE KAMENČIĆIMA I KUGLICAMA (IZ PRAĆKE)

٥٤٧٩. حَدَّثَنَا يُوسُفُ بْنُ رَاشِدٍ حَدَّثَنَا وَكِيعٌ وَيَزِيدُ بْنُ هَارُونَ وَاللَّفْظُ لِيَزِيدَ عَنْ كَهْمَسِ ابْنِ الْحَسَنِ عَنْ عَبْدِاللهِ بْنِ بُرَيْدَةَ عَنْ عَبْدِاللهِ بْنِ مُغَفَّلٍ أَنَّهُ رَأَى رَجُلاً يَخْذِفُ فَقَالَ لَهُ لاَ تَخْذِفْ فَإِنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ نَهَى عَنِ الْخَذْفِ أَوْ كَانَ يَكْرَهُ الْخَذْفَ وَقَالَ إِنَّهُ لاَ يُصَادُ بِهِ صَيْدٌ وَلاَ يُنْكَى بِهِ عَدُوٌّ وَلَكِنَّهَا قَدْ تَكْسِرُ السِّنَّ وَتَفْقَأُ الْعَيْنَ ثُمَّ رَآهُ بَعْدَ ذَلِكَ يَخْذِفُ فَقَالَ لَهُ أُحَدِّثُكَ عَنْ رَسُولِ اللهِ ﷺ أَنَّهُ نَهَى عَنِ الْخَذْفِ أَوْ كَرِهَ الْخَذْفَ وَأَنْتَ تَخْذِفُ لاَ أُكَلِّمُكَ كَذَا وَكَذَا.

5479. PRIČAO NAM JE Jusuf b. Rašid, njemu Veki' i Jezid b. Harun (izraz je Jezidov), prenoseći od Kehmesa b. Hasana, a on od Abdullaha b. Burejde da je Abdullah b. Mugaffel vidio čovjeka kako gađa (divljač) kamenčićima, pa mu je rekao: "Ne gađaj kamenčićima, jer je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, zabranio gađanje kamenčićima, ili je to prezirao govoreći: 'Ne lovi se time divljač, niti se neprijatelju zadaje veliki udarac, ali se time može slomiti zub ili izbiti oko.'" Zatim ga je ponovo vidio kako gađa (divljač) kamenčićima, pa mu je rekao: "Prenosim ti od Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, da je on zabranio gađanje (divljači) kamenčićima, ili je to prezirao, a ti to radiš. Neću s tobom pričati toliko i toliko."[2]

---

1 Imam Nevevi veli: "Posude kitabija o kojima govori hadis Ebu-Sa'lebe jesu one u kojima se kuha svinjsko meso ili iz kojih se pije alkoholno piće." Pravnici smatraju da se to odnosi na posuđe nevjernika, općenito koje nije upotrebljavano za držanje nečistih stvari. Takvo posuđe dozvoljeno je upotrebljavati i bez prethodnog pranja, premda je bolje oprati ga. Moguće je ipak da je njihova upotreba prije pranja svakako pokuđena. Ovaj hadis ukazuje na nekoliko propisa:
– dozvoljeno je loviti lukom i strijelom ako se prilikom odapinjanja strijele prouči *Bismilla*;
– obavezno je učenje *Bismille* prilikom lova;
– pas koji lovi mora biti dresiran za lov, u protivnom divljač koju ulovi nije dozvoljeno jesti.

2 Iz hadisa se zaključuje:
– dozvoljeno je napustiti onoga koji postupa protivno sunnetu i zapostavlja Poslanikov, sallallahu alejhi ve sellem, govor. To ne potpada pod zabranu napuštanja (muslimana) više od tri dana, jer se ona odnosi na onoga koji to čini zbog sebe;
– potrebno je ukloniti nedozvoljeni dio;
– zabranjeno je loviti praćkom, jer ako Zakonodavac zabranjuje da se njome lovi, onda ni gađanje nema

O ONOME KOJI DRŽI PSA KOJI NIJE LOVAČKI, NITI JE ZA ČUVANJE STOKE

باب من اقتنى كلبا ليس بكلب صيد أو ماشية

5480. PRIČAO NAM JE Musa b. Isma'il, njemu Abdul-Aziz b. Muslim, prenoseći od Abdullaha b. Dinara, a on od Ibn-Omera da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
"Ko drži psa koji nije čuvar stoke niti je vičan lovu – svaki mu se dan umanjuje djelo za dva kirata."

٥٤٨٠. حَدَّثَنَا مُوسَى بْنُ إِسْمَاعِيلَ حَدَّثَنَا عَبْدُالْعَزِيزِ بْنُ مُسْلِمٍ حَدَّثَنَا عَبْدُاللهِ بْنُ دِينَارٍ قَالَ سَمِعْتُ ابْنَ عُمَرَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ مَنِ اقْتَنَى كَلْبًا لَيْسَ بِكَلْبِ مَاشِيَةٍ أَوْ ضَارِيَةٍ نَقَصَ كُلَّ يَوْمٍ مِنْ عَمَلِهِ قِيرَاطَانِ .

5481. PRIČAO NAM JE Mekki b. Ibrahim, njemu Hanzala b. Ebu-Sufjan, prenoseći od Salima, a on od Abdullaha b. Omera da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
"Ko drži psa osim onog za lov ili čuvanje stoke – svaki mu se dan umanjuje nagrada za dva kirata."

٥٤٨١. حَدَّثَنَا الْمَكِّيُّ بْنُ إِبْرَاهِيمَ أَخْبَرَنَا حَنْظَلَةُ ابْنُ أَبِي سُفْيَانَ قَالَ سَمِعْتُ سَالِمًا يَقُولُ سَمِعْتُ عَبْدَاللهِ بْنَ عُمَرَ يَقُولُ سَمِعْتُ النَّبِيَّ ﷺ يَقُولُ مَنِ اقْتَنَى كَلْبًا إِلاَّ كَلْبًا ضَارِيًا لِصَيْدٍ أَوْ كَلْبَ مَاشِيَةٍ فَإِنَّهُ يَنْقُصُ مِنْ أَجْرِهِ كُلَّ يَوْمٍ قِيرَاطَانِ .

5482. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Jusuf, njemu Malik, prenoseći od Nafija, a on od Abdullaha b. Omera da je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
"Ko drži psa osim onog za čuvanje stoke ili lov – svaki mu dan nagrada bude umanjena za dva kirata."[1]

٥٤٨٢. حَدَّثَنَا عَبْدُاللهِ بْنُ يُوسُفَ أَخْبَرَنَا مَالِكٌ عَنْ نَافِعٍ عَنْ عَبْدِاللهِ بْنِ عُمَرَ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ مَنِ اقْتَنَى كَلْبًا إِلاَّ كَلْبَ مَاشِيَةٍ أَوْ ضَارِيًا نَقَصَ مِنْ عَمَلِهِ كُلَّ يَوْمٍ قِيرَاطَانِ .

---

smisla. Naprotiv, ono izlaže opasnosti od nanošenja štete tuđoj životinji, a o tome postoji zabrana. Međutim, moguće je da onaj koji lovi na taj način stigne zaklati žrtvu prije nego što ona ugine, pa bi tada bilo dozvoljeno jesti to meso. Pravnici se spore u vezi s tom dozvolom. Ibn-Abdus-Selam smatra da nije dozvoljeno jesti takvo meso, dok Nevevi, naprotiv, kategorički smatra da je to dozvoljeno, jer je to jedan od načina lova. Ibn-Hadžer veli: "Ako je pretežnije, u slučaju gađanja, ono što se spominje u hadisu, zabranjeno je jesti takvo meso, u suprotnom, dozvoljeno je, naročito ako je meta toliko daleko da se ne može gađati na drugi način, a, uglavnom, takav udarac neće ubiti životinju." (*Fethul-bari*, 9/523)

1 Ovi hadisi ukazuju na pokuđenost držanja psa, osim onog koji se koristi za čuvanje stoke ili za lov. Već ranije su spomenuti u poglavlju o napoličarstvu.

KADA PAS POJEDE (NEŠTO OD ULOVA)

O tome se govori u riječima Uzvišenog: "Pitaju te šta im se dozvoljava. Reci: 'Dozvoljavaju vam se lijepa jela i ono što vam ulove životinje koje ste lovu podučili[2] onako kako je Allah vas naučio. Jedite ono što vam one uhvate...'" – do Njegovih riječi: "... brzo sviđa račune."[3]
Ibn-Abbas veli: "Ako pas pojede (nešto od ulova), pokvario ga je. To znači da ga je ulovio za sebe. Allah kaže: '... koje ste lovu podučili onako kako je Allah vas naučio." Stoga se (pas) udara i podučava sve dok ne bude ostavljao (ulov)."
Ibn-Omer smatrao je da je to (jedenje ulova koji je jeo pas) pokuđeno (mekruh).
Ata' veli: "Ako popije krvi, a ne jede – jedi!"

باب إذا أكل الكلب

وَقَوْلُهُ تَعَالَى (يَسْأَلُونَكَ مَاذَا أُحِلَّ لَهُمْ قُلْ أُحِلَّ لَكُمُ الطَّيِّبَاتُ وَمَا عَلَّمْتُمْ مِنَ الْجَوَارِحِ مُكَلِّبِينَ) الصَّوَائِدُ وَالْكَوَاسِبُ (اجْتَرَحُوا) اكْتَسَبُوا (تُعَلِّمُونَهُنَّ مِمَّا عَلَّمَكُمُ اللهُ فَكُلُوا مِمَّا أَمْسَكْنَ عَلَيْكُمْ) إِلَى قَوْلِهِ (سَرِيعُ الْحِسَابِ) وَقَالَ ابْنُ عَبَّاسٍ إِنْ أَكَلَ الْكَلْبُ فَقَدْ أَفْسَدَهُ إِنَّمَا أَمْسَكَ عَلَى نَفْسِهِ وَاللهُ يَقُولُ (تُعَلِّمُونَهُنَّ مِمَّا عَلَّمَكُمُ اللهُ) فَتُضْرَبُ وَتُعَلَّمُ حَتَّى يَتْرُكَ وَكَرِهَهُ ابْنُ عُمَرَ وَقَالَ عَطَاءٌ إِنْ شَرِبَ الدَّمَ وَلَمْ يَأْكُلْ فَكُلْ .

5483. PRIČAO NAM JE Kutejba b. Seid, njemu Muhammed b. Fudajl, prenoseći od Bejana, a on od Ša'bija da je Adijj b. Hatim ispričao:
"Pitao sam Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, rekavši: 'Mi smo narod koji lovi pomoću ovih pasa', pa je on rekao: 'Kada pošalješ svoje lovu podučene pse i spomeneš Allahovo ime, jedi ono što za tebe ulove i ako ubiju (žrtvu), osim ako pas nije jeo (od žrtve) jer se bojim da ju je tada ulovio za sebe. Ako im se u lovu pridruže drugi psi (koji nisu podučeni lovu), nemoj jesti (ulov).'"

٥٤٨٣ . حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ بْنُ سَعِيدٍ حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ فُضَيْلٍ عَنْ بَيَانٍ عَنِ الشَّعْبِيِّ عَنْ عَدِيِّ بْنِ حَاتِمٍ قَالَ سَأَلْتُ رَسُولَ اللهِ ﷺ قُلْتُ إِنَّا قَوْمٌ نَصِيدُ بِهَذِهِ الْكِلاَبِ فَقَالَ إِذَا أَرْسَلْتَ كِلاَبَكَ الْمُعَلَّمَةَ وَذَكَرْتَ اسْمَ اللهِ فَكُلْ مِمَّا أَمْسَكْنَ عَلَيْكُمْ وَإِنْ قَتَلْنَ إِلاَّ أَنْ يَأْكُلَ الْكَلْبُ فَإِنِّي أَخَافُ أَنْ يَكُونَ إِنَّمَا أَمْسَكَهُ عَلَى نَفْسِهِ وَإِنْ خَالَطَهَا كِلاَبٌ مِنْ غَيْرِهَا فَلاَ تَأْكُلْ .

---

2 Poslije ovih riječi Buhari u izvornom tekstu umeće komentar nekih riječi, pa kaže: "One koje ste lovu podučili (*es-sava'id vel-kevasib*, tj. one životinje koje stječu, tj. love)." Dalje Buhari kaže: "*Idžterehu-iktesebu*", želeći pojasniti kako se riječ *idžtirah* upotrebljava u značenju *iktisab*, tj. stjecanje. Poslije ovog komentara Buhari nastavlja navoditi ajet koji smo naveli bez umetanja ovog komentara usred ajeta.

3 Prijevod ajeta u cjelosti glasi: "Pitaju te šta im je dozvoljeno. Reci: 'Dozvoljena su vam se lijepa jela i ono što ulove životinje koje ste lovu podučili, od onoga čime je Allah vas naučio. Jedite ono što vam one uhvate i spomenite Allahovo ime pri tome, i bojte se Allaha, Allah, zaista, brzo sviđa račune.'"

KADA SE LOVLJENA ŽIVOTINJA ZAGUBI DVA ILI TRI DANA

باب الصَّيْدِ إِذَا غَابَ عَنْهُ يَوْمَيْنِ أَوْ ثَلاَثَةً

5484. PRIČAO NAM JE Musa b. Isma'il, njemu Sabit b. Jezid, prenoseći od Asima, on od Ša'bija, a ovaj od Adijja b. Hatima, radijallahu anhu, da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Kada pošalješ svoga psa i spomeneš Allahovo ime, pa on ulovi i ubije – jedi! Ako pojede nešto od žrtve – tada nemoj jesti, jer ju je ulovio za sebe. Ako se pomiješa s psima prilikom čijeg slanja nije spomenuto Allahovo ime, pa ulove i ubiju – nemoj jesti, jer ne znaš koji je od njih ubio. Ako odapneš strijelu na životinju, pa je pronađeš nakon dan ili dva, a na njoj bude samo trag tvoje strijele – jedi! Ako padne u vodu, nemoj jesti!"[1]

٥٤٨٤. حَدَّثَنَا مُوسَى بْنُ إِسْمَاعِيلَ حَدَّثَنَا ثَابِتُ بْنُ يَزِيدَ حَدَّثَنَا عَاصِمٌ عَنِ الشَّعْبِيِّ عَنْ عَدِيِّ بْنِ حَاتِمٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ إِذَا أَرْسَلْتَ كَلْبَكَ وَسَمَّيْتَ فَأَمْسَكَ وَقَتَلَ فَكُلْ وَإِنْ أَكَلَ فَلاَ تَأْكُلْ فَإِنَّمَا أَمْسَكَ عَلَى نَفْسِهِ وَإِذَا خَالَطَ كِلاَبًا لَمْ يُذْكَرِ اسْمُ اللهِ عَلَيْهَا فَأَمْسَكْنَ وَقَتَلْنَ فَلاَ تَأْكُلْ فَإِنَّكَ لاَ تَدْرِي أَيُّهَا قَتَلَ وَإِنْ رَمَيْتَ الصَّيْدَ فَوَجَدْتَهُ بَعْدَ يَوْمٍ أَوْ يَوْمَيْنِ لَيْسَ بِهِ إِلاَّ أَثَرُ سَهْمِكَ فَكُلْ وَإِنْ وَقَعَ فِي الْمَاءِ فَلاَ تَأْكُلْ .

5485. Abdul-A'la prenosi od Davuda, a on od Amira da je Adijj upitao Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem: "Čovjek gađa životinju, pa traga za njom dva-tri dana, a zatim je nađe uginulu, i u njoj svoju strijelu?"
"Neka jede ako hoće", reče (Poslanik).[2]

٥٤٨٥. وَقَالَ عَبْدُ الأَعْلَى عَنْ دَاوُدَ عَنْ عَامِرٍ عَنْ عَدِيٍّ أَنَّهُ قَالَ لِلنَّبِيِّ ﷺ يَرْمِي الصَّيْدَ فَيَقْتَفِرُ أَثَرَهُ الْيَوْمَيْنِ وَالثَّلاَثَةَ ثُمَّ يَجِدُهُ مَيِّتًا وَفِيهِ سَهْمُهُ قَالَ يَأْكُلُ إِنْ شَاءَ .

---

1 Hadis sadrži nekoliko propisa:
– ako pošalje psa, prouči *Bismillu*, pa pas ulovi, vlasniku je dozvoljeno jesti;
– ako pas pojede nešto od ulova, to nije dozvoljeno jesti;
– ako se s njegovim psom pomiješaju drugi psi prilikom čijeg slanja nije spomenuto Allahovo ime (nije proučena *Bismilla*), pa skupa ulove i ubiju žrtvu, vlasniku nije dozvoljeno jesti to meso jer se ne zna koji je pas ubio žrtvu;
– ako čovjek odapne strijelu i pogođenu životinju nađe nakon dan-dva samo s tragom svoje strijele, može jesti to meso (Ebu-Hanifa smatra da je to mekruh);
– ako pogođena životinja padne u vodu, nije dozvoljeno jesti njeno meso zbog mogućnosti da je nastradala gušenjem u vodi; ako se potvrdi da je strijela smrtno pogodila životinju prije pada u vodu, većina pravnika smatra da je to meso dozvoljeno jesti. Ibn-Vehb prenosi od Malika da je pokuđeno jesti meso takve životinje. (*Umdetul-kari*, 21/101)

2 Muslim navodi hadis sa sličnom sadržinom u kome se kaže: "Jedi ako se nije usmrdjelo." Nevevi veli da se zabrana jedenja (mesa) ako se uščuje, odnosi na pokuđenost (*tenzih*). Ebu-Hanifa kaže: "Ako (lovac) provede neko vrijeme ne slijedeći i ne tražeći pogođenu životinju, njeno meso nije dozvoljeno jesti; ako slijedi njen trag nakon gađanja, pa je nađe uginulu, dozvoljeno je." Šafijski pravnici također vele da je slijeđenje neophodno. (*Fethul-bari*, 9/527)

KADA ČOVJEK UZ ULOVLJENU ŽIVOTINJU NAĐE DRUGOG PSA

باب إذا وجد مع الصَّيْد كَلْبًا اخر

5486. PRIČAO NAM JE Adem, njemu Šu'ba, prenoseći od Abdullaha b. Ebu-Sefera, a on od Šabija da je Adijj b. Hatim ispričao:
"Rekao sam: 'Allahov Poslaniče, ja pošaljem svoga psa i proučim *Bismillu* (spomenem Allahovo ime).' Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, reče mi: 'Kada pošalješ svoga psa i spomeneš Allahovo ime, pa ulovi, zatim ubije i jede – nemoj jesti jer je ulovio za sebe.' Rekao sam: 'Ako pošaljem svoga psa i nađem s njim drugog psa, a ne znam koji od njih je ulovio?'
'Nemoj jesti' reče (Poslanik), 'jer si proučio *Bismillu* (spomenuo Allahovo ime) kada si poslao svoga psa, a nisi je proučio za drugoga.' Upitao sam ga potom o lovu pomoću strijele, pa je rekao: 'Ako pogodiš oštricom – jedi, a ako pogodiš pljoštimice, pa (strijela) ubije – to je ubijeno, i nemoj jesti.'"

٥٤٨٦. حَدَّثَنَا آدَمُ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ عَنْ عَبْدِاللهِ بْنِ أَبِي السَّفَرِ عَنِ الشَّعْبِيِّ عَنْ عَدِيِّ بْنِ حَاتِمٍ قَالَ قُلْتُ يَا رَسُولَ اللهِ إِنِّي أُرْسِلُ كَلْبِي وَأُسَمِّي فَقَالَ النَّبِيُّ ﷺ إِذَا أَرْسَلْتَ كَلْبَكَ وَسَمَّيْتَ فَأَخَذَ فَقَتَلَ فَأَكَلَ فَلاَ تَأْكُلْ فَإِنَّمَا أَمْسَكَ عَلَى نَفْسِهِ قُلْتُ إِنِّي أُرْسِلُ كَلْبِي أَجِدُ مَعَهُ كَلْبًا آخَرَ لاَ أَدْرِي أَيُّهُمَا أَخَذَهُ فَقَالَ لاَ تَأْكُلْ فَإِنَّمَا سَمَّيْتَ عَلَى كَلْبِكَ وَلَمْ تُسَمِّ عَلَى غَيْرِهِ وَسَأَلْتُهُ عَنْ صَيْدِ الْمِعْرَاضِ فَقَالَ إِذَا أَصَبْتَ بِحَدِّهِ فَكُلْ وَإِذَا أَصَبْتَ بِعَرْضِهِ فَقَتَلَ فَإِنَّهُ وَقِيذٌ فَلاَ تَأْكُلْ .

O LOVU

باب ما جاء في التَّصَيُّد

5487. PRIČAO MI JE Muhammed, njemu Ibn-Fudajl, prenoseći od Bejana, a on od Amira da je Adijj b. Hatim, radijallahu anhu, rekao:
"Pitao sam Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, rekavši: 'Mi smo narod koji lovi pomoću pasa', pa je rekao: 'Kada pošalješ svoje pse koji su podučeni lovu i spomeneš Allahovo ime – jedi ono što su ulovili za tebe, osim ako je pas jeo (od žrtve) – tada nemoj jesti, jer se bojim da ju je ulovio za sebe. Ako se s njima (tvojim psima) pomiješa drugi pas, nemoj jesti.'"

٥٤٨٧. حَدَّثَنِي مُحَمَّدٌ أَخْبَرَنِي ابْنُ فُضَيْلٍ عَنْ بَيَانٍ عَنْ عَامِرٍ عَنْ عَدِيِّ بْنِ حَاتِمٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ سَأَلْتُ رَسُولَ اللهِ ﷺ فَقُلْتُ إِنَّا قَوْمٌ نَتَصَيَّدُ بِهَذِهِ الْكِلاَبِ فَقَالَ إِذَا أَرْسَلْتَ كِلاَبَكَ الْمُعَلَّمَةَ وَذَكَرْتَ اسْمَ اللهِ فَكُلْ مِمَّا أَمْسَكْنَ عَلَيْكَ إِلاَّ أَنْ يَأْكُلَ الْكَلْبُ فَلاَ تَأْكُلْ فَإِنِّي أَخَافُ أَنْ يَكُونَ إِنَّمَا أَمْسَكَ عَلَى نَفْسِهِ وَإِنْ خَالَطَهَا كَلْبٌ مِنْ غَيْرِهَا فَلاَ تَأْكُلْ .

5488. PRIČAO NAM JE Ebu-Asim, njemu Hajva, prenoseći od Ahmeda b. Ebu-Redžaa, on od Seleme b. Sulejmana, ovaj od Ibn-Mubareka, a on od Hajve b. Šurejha da je čuo od Rebija b. Jezida Dimeškija kako ga je obavijestio Ebu-Idris Aizullah da je Ebu-Sa'leba Hušeni, radijallahu anhu, rekao:
"Došao sam kod Allahova Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, i rekao: 'Allahov Poslaniče, mi živimo u zemlji gdje ima kitabija, jedemo iz njihovih posuda, i u zemlji gdje ima divljači. Ja lovim svojim lukom i uz pomoć svoga psa podučena lovu te onoga koji nije podučen, pa mi reci šta nam je dozvoljeno od toga.'
'Što se tiče onoga što si spomenuo da se nalaziš u zemlji kitabija i da jedeš iz njihovih posuda', reče (Poslanik), 'ako nađete druge mimo njihovih posuda, nemojte jesti iz njih, a ako ne nađete, operite ih i jedite iz njih. A što se tiče onoga što si spomenuo da živiš u zemlji u kojoj se lovi, kada loviš svojim lukom, spomeni Allahovo ime i jedi, kada loviš uz pomoć podučena psa, spomeni Allahovo ime i jedi, a što uloviš uz pomoć nepodučena psa pa stigneš preklati (prije nego što ugine), jedi.'"

٥٤٨٨. حَدَّثَنَا أَبُو عَاصِمٍ عَنْ حَيْوَةَ بْنِ شُرَيْحٍ ح و حَدَّثَنِي أَحْمَدُ ابْنُ أَبِي رَجَاءٍ حَدَّثَنَا سَلَمَةُ ابْنُ سُلَيْمَانَ عَنِ ابْنِ الْمُبَارَكِ عَنْ حَيْوَةَ بْنِ شُرَيْحٍ قَالَ سَمِعْتُ رَبِيعَةَ بْنَ يَزِيدَ الدِّمَشْقِيَّ قَالَ أَخْبَرَنِي أَبُو إِدْرِيسَ عَائِذُ اللهِ قَالَ سَمِعْتُ أَبَا ثَعْلَبَةَ الْخُشَنِيَّ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ يَقُولُ أَتَيْتُ رَسُولَ اللهِ ﷺ فَقُلْتُ يَا رَسُولَ اللهِ إِنَّا بِأَرْضِ قَوْمٍ أَهْلِ الْكِتَابِ نَأْكُلُ فِي آنِيَتِهِمْ وَأَرْضِ صَيْدٍ أَصِيدُ بِقَوْسِي وَأَصِيدُ بِكَلْبِي الْمُعَلَّمِ وَالَّذِي لَيْسَ مُعَلَّمًا فَأَخْبِرْنِي مَا الَّذِي يَحِلُّ لَنَا مِنْ ذَلِكَ فَقَالَ أَمَّا مَا ذَكَرْتَ أَنَّكَ بِأَرْضِ قَوْمٍ أَهْلِ الْكِتَابِ تَأْكُلُ فِي آنِيَتِهِمْ فَإِنْ وَجَدْتُمْ غَيْرَ آنِيَتِهِمْ فَلَا تَأْكُلُوا فِيهَا وَإِنْ لَمْ تَجِدُوا فَاغْسِلُوهَا ثُمَّ كُلُوا فِيهَا وَأَمَّا مَا ذَكَرْتَ أَنَّكَ بِأَرْضِ صَيْدٍ فَمَا صِدْتَ بِقَوْسِكَ فَاذْكُرِ اسْمَ اللهِ ثُمَّ كُلْ وَمَا صِدْتَ بِكَلْبِكَ الْمُعَلَّمِ فَاذْكُرِ اسْمَ اللهِ ثُمَّ كُلْ وَمَا صِدْتَ بِكَلْبِكَ الَّذِي لَيْسَ مُعَلَّمًا فَأَدْرَكْتَ ذَكَاتَهُ فَكُلْ .

5489. PRIČAO NAM JE Museddeđ, njemu Jahja, prenoseći od Šu'be, a on od Hišama b. Zejda da je Enes b. Malik, radijallahu anhu, rekao:
"Naišli smo na zeca u Merriz-Zahranu, pa su ga tjerali sve dok se nisu umorili. Onda sam ga ja tjerao dok ga nisam uhvatio. Donio sam ga Ebu-Talhi, a on je poslao Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, bok i dva buta i on je to primio."

٥٤٨٩. حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ حَدَّثَنَا يَحْيَى عَنْ شُعْبَةَ قَالَ حَدَّثَنِي هِشَامُ بْنُ زَيْدٍ عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ أَنْفَجْنَا أَرْنَبًا بِمَرِّ الظَّهْرَانِ فَسَعَوْا عَلَيْهَا حَتَّى لَغِبُوا فَسَعَيْتُ عَلَيْهَا حَتَّى أَخَذْتُهَا فَجِئْتُ بِهَا إِلَى أَبِي طَلْحَةَ فَبَعَثَ إِلَى النَّبِيِّ ﷺ بِوَرِكَيْهَا أَوْ فَخِذَيْهَا فَقَبِلَهُ .

5490. PRIČAO NAM JE Isma'il, njemu Malik, prenoseći od Ebu-Nadra, oslobođenog roba (*mevla*) Umera b. Ubejdullaha, on od Nafija, oslobođenog roba (*mevla*) Ebu-Katade: da je Ebu-Katada bio s Poslanikom, sallallahu alejhi ve sellem, pa je na putu za Mekku izostao s grupom svojih drugova koji su bili u ihramima, ali on nije bio. Ugledao je divljeg magarca, uzjahao na konja i zatražio od drugova da mu dodaju bič, ali su oni odbili. Zatražio je potom da mu dodaju koplje, ali su oni i to odbili. Onda je to uzeo sam, nasrnuo na magarca i ubio ga. Neki su od ashaba Poslanikovih, sallallahu alejhi ve sellem, jeli to meso, a neki nisu. Kada su stigli Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, pitali su ga o tome, pa je rekao: "To je hrana kojom vas je nahranio Allah."

٥٤٩٠. حَدَّثَنَا إِسْمَاعِيلُ قَالَ حَدَّثَنِي مَالِكٌ عَنْ أَبِي النَّضْرِ مَوْلَى عُمَرَ بْنِ عُبَيْدِاللهِ عَنْ نَافِعٍ مَوْلَى أَبِي قَتَادَةَ عَنْ أَبِي قَتَادَةَ أَنَّهُ كَانَ مَعَ رَسُولِ اللهِ ﷺ حَتَّى إِذَا كَانَ بِبَعْضِ طَرِيقِ مَكَّةَ تَخَلَّفَ مَعَ أَصْحَابٍ لَهُ مُحْرِمِينَ وَهُوَ غَيْرُ مُحْرِمٍ فَرَأَى حِمَارًا وَحْشِيًّا فَاسْتَوَى عَلَى فَرَسِهِ ثُمَّ سَأَلَ أَصْحَابَهُ أَنْ يُنَاوِلُوهُ سَوْطًا فَأَبَوْا فَسَأَلَهُمْ رُمْحَهُ فَأَبَوْا فَأَخَذَهُ ثُمَّ شَدَّ عَلَى الْحِمَارِ فَقَتَلَهُ فَأَكَلَ مِنْهُ بَعْضُ أَصْحَابِ رَسُولِ اللهِ ﷺ وَأَبَى بَعْضُهُمْ فَلَمَّا أَدْرَكُوا رَسُولَ اللهِ ﷺ سَأَلُوهُ عَنْ ذَلِكَ فَقَالَ إِنَّمَا هِيَ طُعْمَةٌ أَطْعَمَكُمُوهَا اللهُ .

5491. PRIČAO NAM JE Isma'il, njemu Malik, prenoseći od Zejda b. Esleme, on od Ataa b. Jesara, a ovaj od Ebu-Katade slično (prethodno spomenutom), osim što je (Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem) rekao:
"Je li kod vas ostalo šta od njegova mesa?"[1]

٥٤٩١. حَدَّثَنَا إِسْمَاعِيلُ قَالَ حَدَّثَنِي مَالِكٌ عَنْ زَيْدِ بْنِ أَسْلَمَ عَنْ عَطَاءِ بْنِ يَسَارٍ عَنْ أَبِي قَتَادَةَ مِثْلَهُ إِلاَّ أَنَّهُ قَالَ هَلْ مَعَكُمْ مِنْ لَحْمِهِ شَيْءٌ .

1 Cilj spominjanja ovog poglavlja i hadisa u njemu je ukazivanje na prihvatljivost bavljenja lovom kao izvorom sredstava za život, a također i na dozvolu povremenog lova radi ishrane. Lov je iz razonode i zabave sporan.

LOV U BRDIMA I PLANINAMA

5492. PRIČAO NAM JE Jahja b. Sulejman, njemu Ibn-Vehb, prenoseći od Amra, on od Ebu-Nadra, ovaj od Nafija, sluge (mevla) Ebu-Katade, i Ebu-Saliha, sluge (mevla) Tev'eme, da je Ebu-Katada rekao: "Bio sam s Vjerovjesnikom, sallallahu alejhi ve sellem, na putu između Mekke i Medine. Oni su bili u ihramu, a ja sam bio slobodan (bez ihrama), jašući na konju. Mnogo sam se peo po brdima, i dok sam jednom tako bio na brdu, vidio sam da ljudi gledaju u nešto. Otišao sam i ja pogledati, kad ono divlji magarac.
'Šta je ovo?', rekoh im.
'Ne znamo', odgovoriše.
'To je divlji magarac', rekoh.
'To je ono što si vidio', odgovoriše. Bio sam zaboravio uzeti svoj bič, pa im rekoh:
'Dodajte mi bič!'
'Nećemo ti pomoći u tome', odgovoriše. Sišao sam s konja, uzeo ga i pojurio za njim. Nije bilo ništa drugo do to (divlji magarac); probo sam ga, došao kod njih i rekao: 'Ustanite i donesite! 'Nećemo ga ni dotaći', rekoše. Onda sam otišao i donio ga do njih. Neki su odbili jesti, a neki su jeli.
'Zatražit ću od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem', rekoh, 'da zastane.' Sustigao sam ga i ispričao mu taj slučaj, pa me on upita: 'Je li ostalo išta od tog mesa?'
'Jeste', odgovorih.
'Jedite', reče on, 'to je hrana kojom vas je Allah nahranio.'"[1]

باب التَّصَيُّدِ عَلَى الْجِبَالِ

٥٤٩٢. حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ سُلَيْمَانَ الْجُعْفِيُّ قَالَ حَدَّثَنِي ابْنُ وَهْبٍ أَخْبَرَنَا عَمْرٌو أَنَّ أَبَا النَّضْرِ حَدَّثَهُ عَنْ نَافِعٍ مَوْلَى أَبِي قَتَادَةَ وَأَبِي صَالِحٍ مَوْلَى التَّوْأَمَةِ سَمِعْتُ أَبَا قَتَادَةَ قَالَ كُنْتُ مَعَ النَّبِيِّ ﷺ فِيمَا بَيْنَ مَكَّةَ وَالْمَدِينَةِ وَهُمْ مُحْرِمُونَ وَأَنَا رَجُلٌ حِلٌّ عَلَى فَرَسٍ وَكُنْتُ رَقَّاءً عَلَى الْجِبَالِ فَبَيْنَا أَنَا عَلَى ذَلِكَ إِذْ رَأَيْتُ النَّاسَ مُتَشَوِّفِينَ لِشَيْءٍ فَذَهَبْتُ أَنْظُرُ فَإِذَا هُوَ حِمَارُ وَحْشٍ فَقُلْتُ لَهُمْ مَا هَذَا قَالُوا لاَ نَدْرِي قُلْتُ هُوَ حِمَارٌ وَحْشِيٌّ فَقَالُوا هُوَ مَا رَأَيْتَ وَكُنْتُ نَسِيتُ سَوْطِي فَقُلْتُ لَهُمْ نَاوِلُونِي سَوْطِي فَقَالُوا لاَ نُعِينُكَ عَلَيْهِ فَنَزَلْتُ فَأَخَذْتُهُ ثُمَّ ضَرَبْتُ فِي أَثَرِهِ فَلَمْ يَكُنْ إِلاَّ ذَاكَ حَتَّى عَقَرْتُهُ فَأَتَيْتُ إِلَيْهِمْ فَقُلْتُ لَهُمْ قُومُوا فَاحْتَمِلُوا قَالُوا لاَ نَمَسُّهُ فَحَمَلْتُهُ حَتَّى جِئْتُهُمْ بِهِ فَأَبَى بَعْضُهُمْ وَأَكَلَ بَعْضُهُمْ فَقُلْتُ لَهُمْ أَنَا أَسْتَوْقِفُ لَكُمُ النَّبِيَّ ﷺ فَأَدْرَكْتُهُ فَحَدَّثْتُهُ الْحَدِيثَ فَقَالَ لِي أَبَقِيَ مَعَكُمْ شَيْءٌ مِنْهُ قُلْتُ نَعَمْ فَقَالَ كُلُوا فَهُوَ طُعْمٌ أَطْعَمَكُمُوهُ اللَّهُ.

1 Hadis ukazuje na to da osobe u ihramu ne smiju loviti niti pomagati drugima u lovu, ali smiju jesti ono što ulove osobe koje nisu u ihramu.

RIJEČI UZVIŠENOG ALLAHA: “DOPUŠTA VAM SE DA U MORU LOVITE I DA ULOV JEDETE.”[2]

باب قَوْلِ اللَّهِ تعالَى
(أُحِلَّ لَكُمْ صَيْدُ الْبَحْرِ)

Omer veli: “Njegov je ulov ono što se ulovi, a hrana ono što (voda) izbaci (na površinu).”
Ebu-Bekr veli: “Ono što pliva po površini (uginulo) dozvoljeno je jesti.”
Ibn-Abbas kaže: “Njegova je (morska) hrana uginula morska životinja, izuzev onog što ti se gadi jesti. Jegulju ne jedu židovi, a mi je jedemo.”
Šurejh, jedan od Poslanikovih ashaba, veli: “Sve što živi u moru smatra se kao da je zaklano.”
Ata’ kaže: “Što se tiče morske ptice, smatram da je treba zaklati.”
Ibn-Džurejdž veli: “Rekao sam Atau: ‘Je li lov u rijekama i vodi koja ostane u udubinama od bujica kao i lov u moru?’ ‘Da’, reče, a potom prouči ajet: ‘Jedno je slatko i prijatno – voda mu se lahko pije – a drugo je slano i gorko; vi iz svakog jedete svježe meso.’”[3] Hasan, radijallahu anhu, jahao je na sedlu od kože morskih pasa. Ša‘bi veli: “Da moji ukućani jedu žabe, nahranio bih ih njima.” Hasan je smatrao da nema smetnji jesti kornjače.[4] Ibn-Abbas kaže: “Jedi što ulovi u moru kršćanin, ili židov, ili vatropoklonik.” Ebu-Derda o sirćetnom umaku veli: “Ribe i sunce ‘ubile’ su vino.”[5]

وَقَالَ عُمَرُ صَيْدُهُ مَا اصْطِيدَ (وَطَعَامُهُ) مَا رَمَى بِهِ وَقَالَ أَبُو بَكْرٍ الطَّافِي حَلاَلٌ وَقَالَ ابْنُ عَبَّاسٍ (طَعَامُهُ) مَيْتَتُهُ إِلاَّ مَا قَذِرْتَ مِنْهَا وَالْجِرِّيُّ لاَ تَأْكُلُهُ الْيَهُودُ وَنَحْنُ نَأْكُلُهُ وَقَالَ شُرَيْحٌ صَاحِبُ النَّبِيِّ ﷺ كُلُّ شَيْءٍ فِي الْبَحْرِ مَذْبُوحٌ وَقَالَ عَطَاءٌ أَمَّا الطَّيْرُ فَأَرَى أَنْ يَذْبَحَهُ وَقَالَ ابْنُ جُرَيْجٍ قُلْتُ لِعَطَاءٍ صَيْدُ الأَنْهَارِ وَقِلاَتِ السَّيْلِ أَصَيْدُ بَحْرٍ هُوَ قَالَ نَعَمْ ثُمَّ تَلاَ (هَذَا عَذْبٌ فُرَاتٌ سَائِغٌ شَرَابُهُ وَهَذَا مِلْحٌ أُجَاجٌ وَمِنْ كُلٍّ تَأْكُلُونَ لَحْمًا طَرِيًّا) وَرَكِبَ الْحَسَنُ عَلَيْهِ السَّلاَمُ عَلَى سَرْجٍ مِنْ جُلُودِ كِلاَبِ الْمَاءِ وَقَالَ الشَّعْبِيُّ لَوْ أَنَّ أَهْلِي أَكَلُوا الضَّفَادِعَ لأَطْعَمْتُهُمْ وَلَمْ يَرَ الْحَسَنُ بِالسُّلَحْفَاةِ بَأْسًا وَقَالَ ابْنُ عَبَّاسٍ كُلْ مِنْ صَيْدِ الْبَحْرِ نَصْرَانِيٍّ أَوْ يَهُودِيٍّ أَوْ مَجُوسِيٍّ وَقَالَ أَبُو الدَّرْدَاءِ فِي الْمُرِي ذَبَحَ الْخَمْرَ النِّينَانُ وَالشَّمْسُ .

---

2 El-Maida, 96.

3 Fatir, 12.

4 Imam Ajni u svom komentaru Buharijevog *Sahiha* (21/107) veli: “U malikijskom mezhebu postoji podvojenost mišljenja o ovom pitanju. Ibn-Kasim u *Mudevveni* prenosi od Malika mišljenje da je žabu, raka i kornjaču dozvoljeno jesti bez klanja. Od Ibn-Kasima također se prenosi da je rekao: ‘Ono što živi u vodi jede se bez klanja, a ono što živi na kopnu (od vodenih životinja) ne jede se bez klanja.’ Muhammed b. Ibrahim veli: ‘Niti jedna od ovih dviju vrsta ne jede se osim poslije klanja.’ Ibn-Tin veli: ‘To je mišljenje Ebu-Hanife i Šafija. Ša‘bijevo mišljenje (o dozvoli jedenja žabe) pobija hadis koji prenosi Darimi s prihvatljivim senedom, a u kojem se navodi da je Ibn-Omer, radijallahu anhuma, pitao Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, o stavljanju žabe u lijek, pa mu je on zabranio da je ubije.’ Ebu-Seid veli: ‘Pokuđeno ju je jesti jer je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, zabranio njeno ubijanje, a nemoguće ju je jesti bez ubijanja.’ Ibn-Hazm tvrdi da ju je u osnovi zabranjeno jesti. “Kod nas je, hanefijskih pravnika”, veli Ajni, “pokuđeno jesti sve morske životinje osim riba, kao što su: rak, kornjača, žaba, vodena svinja.” Svoje mišljenje argumentiraju ajetom: “... a ružna im (jela) zabranjuje” (El-A‘raf, 157). “Sve osim riba ružno je”, vele oni.

5 Ebu-Derda, radijallahu anhu, smatrao je dozvoljenim umak koji se spravlja od riba, soli i vina koje bi se

5493. PRIČAO NAM JE Musedded, njemu Jahja, prenoseći od Ibn-Džurejdža, a on od Amra da je Džabir, radijallahu anhu, rekao:
"Bili smo u pohodu zvanom 'džejšul-habet' i Ebu-Ubejda je postavljen za zapovjednika (emira). Zadesila nas je velika glad. More je izbacilo uginulog kita kakav ranije nije viđen, za takvog kita kaže se 'anber'.[1] Jeli smo ga pola mjeseca. Ebu-Ubejda uzeo je jednu njegovu kost, i ispod nje je prošao jahač na jahalici."

٥٤٩٣. حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ حَدَّثَنَا يَحْيَى عَنِ ابْنِ جُرَيْجٍ
قَالَ أَخْبَرَنِي عَمْرٌو أَنَّهُ سَمِعَ جَابِرًا رَضِيَ اللهُ عَنْهُ
يَقُولُ غَزَوْنَا جَيْشَ الْخَبَطِ وَأُمِّرَ أَبُو عُبَيْدَةَ فَجُعْنَا
جُوعًا شَدِيدًا فَأَلْقَى الْبَحْرُ حُوتًا مَيِّتًا لَمْ يُرَ مِثْلُهُ
يُقَالُ لَهُ الْعَنْبَرُ فَأَكَلْنَا مِنْهُ نِصْفَ شَهْرٍ فَأَخَذَ
أَبُو عُبَيْدَةَ عَظْمًا مِنْ عِظَامِهِ فَمَرَّ الرَّاكِبُ تَحْتَهُ .

5494. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Muhammed, njemu Sufjan, prenoseći od Amra da je Džabir, radijallahu anhu, rekao:
"Poslao je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, nas trista jahača pod zapovjedništvom Ebu-Ubejde da pratimo karavanu Kurejša. Zadesila nas je tako velika glad da smo jeli čak i lišće, pa je po tome ovaj pohod nazvan 'džejšul-habet' (vojska lišća). Tada je more izbacilo kita, za takvog kita kaže se 'anber'. Jeli smo ga pola mjeseca i mazali se njegovim salom, tako da su nam se tijela popravila. Ebu-Ubejda je (kaže prenosilac) uzeo jedno njegovo rebro i postavio ga, a jahač je prošao ispod njega. S nama je bio i jedan čovjek koji je, kada je glad postala teška, zaklao tri deve, a potom opet tri, pa mu je Ebu-Ubejda to zabranio."[2]

٥٤٩٤. حَدَّثَنَا عَبْدُاللهِ بْنُ مُحَمَّدٍ أَخْبَرَنَا سُفْيَانُ
عَنْ عَمْرٍو قَالَ سَمِعْتُ جَابِرًا يَقُولُ بَعَثَنَا النَّبِيُّ
ﷺ ثَلاَثَ مِائَةِ رَاكِبٍ وَأَمِيرُنَا أَبُو عُبَيْدَةَ نَرْصُدُ
عِيرًا لِقُرَيْشٍ فَأَصَابَنَا جُوعٌ شَدِيدٌ حَتَّى أَكَلْنَا
الْخَبَطَ فَسُمِّيَ جَيْشَ الْخَبَطِ وَأَلْقَى الْبَحْرُ حُوتًا
يُقَالُ لَهُ الْعَنْبَرُ فَأَكَلْنَا نِصْفَ شَهْرٍ وَادَّهَنَّا بِوَدَكِهِ
حَتَّى صَلَحَتْ أَجْسَامُنَا قَالَ فَأَخَذَ أَبُو عُبَيْدَةَ
ضِلَعًا مِنْ أَضْلاَعِهِ فَنَصَبَهُ فَمَرَّ الرَّاكِبُ تَحْتَهُ
وَكَانَ فِينَا رَجُلٌ فَلَمَّا اشْتَدَّ الْجُوعُ نَحَرَ ثَلاَثَ
جَزَائِرَ ثُمَّ ثَلاَثَ جَزَائِرَ ثُمَّ نَهَاهُ أَبُو عُبَيْدَةَ .

djelovanjem sunca i ostalih sastavnih elemenata ovog umaka pretvaralo u sirće, što upućuje na zaključak da je on smatrao kako vino prelaskom u sirće postaje čisto i upotrebljivo u jelu; to je i mišljenje pravnika hanefijskog mezheba. (*Umdetul-kari*, 21/108)

1 Moguće je da se radilo o glavatoj ulješuri.

2 U nekim predanjima ovih hadisa navodi se da su oni, kada su se vratili u Medinu, spomenuli taj slučaj Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, na što je on rekao: "Jedite opskrbu koju vam je Allah dao, a nahranite i nas ako ste šta od toga ponijeli sa sobom." Neko mu je dao komad i on ga je pojeo. – Hadis s ovom završnicom ukazuje na to da je dozvoljeno jesti uginulu morsku životinju bez obzira da li je uginula sama od sebe ili nakon ulova. To je mišljenje većine pravnika.

JEDENJE SKAKAVACA

باب أَكْلِ الْجَرَادِ

5495. PRIČAO NAM JE Ebu-Velid, njemu Šu'ba, prenoseći od Ebu-Ja'fura da je Ibn-Ebu-Evfa, radijallahu anhu, rekao:
"Bili smo s Vjerovjesnikom, sallallahu alejhi ve sellem, u sedam vojnih pohoda, ili šest, i jeli smo s njime skakavce."[3]
Sufjan, Ebu-Avana i Israil kažu, prenoseći od Ebu-Ja'fura, a on od Ibn-Ebu-Evfaa: "... sedam vojnih pohoda."

٥٤٩٥. حَدَّثَنَا أَبُو الْوَلِيدِ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ عَنْ أَبِي يَعْفُورٍ قَالَ سَمِعْتُ ابْنَ أَبِي أَوْفَى رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا قَالَ غَزَوْنَا مَعَ النَّبِيِّ ﷺ سَبْعَ غَزَوَاتٍ أَوْ سِتًّا كُنَّا نَأْكُلُ مَعَهُ الْجَرَادَ قَالَ سُفْيَانُ وَأَبُو عَوَانَةَ وَإِسْرَائِيلُ عَنْ أَبِي يَعْفُورٍ عَنِ ابْنِ أَبِي أَوْفَى سَبْعَ غَزَوَاتٍ .

POSUDA VATROPOKLONIKA I POSUDA U KOJOJ JE BILA UGINULA ŽIVOTINJA

باب آنِيَةِ الْمَجُوسِ وَالْمَيْتَةِ

5496. PRIČAO NAM JE Ebu-Asim, a njemu Hajva b. Šurejh da je čuo od Rebija b. Jezida Dimeškija, a on od Ebu-Idrisa Havlemija da je Ebu-Sa'leba Hušeni rekao:
"Došao sam kod Allahova Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, i rekao: 'Allahov Poslaniče, mi živimo u zemlji gdje ima kitabija, jedemo iz njihovih posuda, i u zemlji gdje ima divljači. Ja lovim svojim lukom i uz pomoć svoga psa podučena lovu te onoga koji nije podučen, pa mi reci šta nam je dozvoljeno od toga.'
'Što se tiče onoga što si spomenuo da se nalaziš u zemlji kitabija i da jedeš iz njihovih posuda', reče (Poslanik), 'ako nađete druge mimo njihovih posuda, nemojte jesti iz njih, a ako ne nađete, operite ih i jedite iz njih. A što se tiče onoga što si spomenuo da živiš u zemlji u kojoj se lovi, kada loviš svojim lukom, spomeni Allahovo ime i jedi, kada loviš uz pomoć podučena psa, spomeni Allahovo ime i jedi, a što uloviš uz pomoć nepodučena psa pa stigneš preklati (prije nego što ugine), jedi.'"

٥٤٩٦. حَدَّثَنَا أَبُو عَاصِمٍ عَنْ حَيْوَةَ بْنِ شُرَيْحٍ قَالَ حَدَّثَنِي رَبِيعَةُ بْنُ يَزِيدَ الدِّمَشْقِيُّ قَالَ حَدَّثَنِي أَبُو إِدْرِيسَ الْخَوْلاَنِيُّ قَالَ حَدَّثَنِي أَبُو ثَعْلَبَةَ الْخُشَنِيُّ قَالَ أَتَيْتُ النَّبِيَّ ﷺ فَقُلْتُ يَا رَسُولَ اللهِ إِنَّا بِأَرْضِ أَهْلِ الْكِتَابِ فَنَأْكُلُ فِي آنِيَتِهِمْ وَبِأَرْضِ صَيْدٍ أَصِيدُ بِقَوْسِي وَأَصِيدُ بِكَلْبِي الْمُعَلَّمِ وَبِكَلْبِي الَّذِي لَيْسَ بِمُعَلَّمٍ فَقَالَ النَّبِيُّ ﷺ أَمَّا مَا ذَكَرْتَ أَنَّكَ بِأَرْضِ أَهْلِ كِتَابٍ فَلاَ تَأْكُلُوا فِي آنِيَتِهِمْ إِلاَّ أَنْ لاَ تَجِدُوا بُدًّا فَإِنْ لَمْ تَجِدُوا بُدًّا فَاغْسِلُوهَا وَكُلُوا وَأَمَّا مَا ذَكَرْتَ أَنَّكُمْ بِأَرْضِ صَيْدٍ فَمَا صِدْتَ بِقَوْسِكَ فَاذْكُرِ اسْمَ اللهِ وَكُلْ وَمَا صِدْتَ بِكَلْبِكَ الْمُعَلَّمِ فَاذْكُرِ اسْمَ اللهِ وَكُلْ وَمَا صِدْتَ بِكَلْبِكَ الَّذِي لَيْسَ بِمُعَلَّمٍ فَأَدْرَكْتَ ذَكَاتَهُ فَكُلْهُ .

---

3 Nevevi spominje konsenzus pravnika o dozvoljenosti jedenja skakavaca. (*Fethul-bari*, 9/537) Međutim, malikijski pravnik Ibnul-Arebi u djelu *Aridatul-ahvezi*, 4/253, pravi razliku između hidžaskih i andaluzijskih skakavaca. Za ove potonje kaže: "Ne jedu se jer su štetni."

5497. PRIČAO NAM JE Mekki b. Ibrahim, a njemu Jezid b. Ebu-Ubejd da je Selema b. Ekve‘a rekao:
“Kada su zanoćili onoga dana kad su osvojili Hajber, potpalili su vatre. Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, reče: ‘Pod šta ste potpalili ove vatre (šta kuhate na njima)?’
‘Pod meso domaćih magaraca’, odgovoriše.
‘Prospite to iz njih (lonaca) i polupajte ih’, reče Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem. Tada ustade jedan čovjek i reče: ‘Da prospemo ono što se nalazi u njima i operemo ih?’
‘Ili to’, reče Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem.[1]

٥٤٩٧. حَدَّثَنَا الْمَكِّيُّ بْنُ إِبْرَاهِيمَ قَالَ حَدَّثَنِي يَزِيدُ بْنُ أَبِي عُبَيْدٍ عَنْ سَلَمَةَ بْنِ الأَكْوَعِ قَالَ لَمَّا أَمْسَوْا يَوْمَ فَتَحُوا خَيْبَرَ أَوْقَدُوا النِّيرَانَ قَالَ النَّبِيُّ ﷺ عَلاَمَ أَوْقَدْتُمْ هَذِهِ النِّيرَانَ قَالُوا لُحُومِ الْحُمُرِ الإِنْسِيَّةِ قَالَ أَهْرِيقُوا مَا فِيهَا وَاكْسِرُوا قُدُورَهَا فَقَامَ رَجُلٌ مِنَ الْقَوْمِ فَقَالَ نُهَرِيقُ مَا فِيهَا وَنَغْسِلُهَا فَقَالَ النَّبِيُّ ﷺ أَوْ ذَاكَ .

UČENJE BISMILLE (SPOMINJANJE ALLAHOVA IMENA) PRILIKOM KLANJA, I KO TO NAMJERNO IZOSTAVI

بَاب التَّسْمِيَةِ عَلَى الذَّبِيحَةِ وَمَنْ تَرَكَ مُتَعَمِّدًا

Ibn-Abbas veli: “Ko zaboravi (proučiti *Bismillu*), ne smeta.”
Uzvišeni Allah kaže: “Ne jedite ono pri čijem klanju nije spomenuto Allahovo ime, to je, uistinu, grijeh.” Onaj koji zaboravlja ne naziva se grešnikom (fasikom).
Uzvišeni (dalje) kaže: “A šejtani navode štićenike svoje da se s vama raspravljaju, pa ako biste im se pokorili, i vi biste, sigurno, mnogobošci postali.”[2]

قَالَ ابْنُ عَبَّاسٍ مَنْ نَسِيَ فَلاَ بَأْسَ وَقَالَ اللَّهُ تَعَالَى (وَلاَ تَأْكُلُوا مِمَّا لَمْ يُذْكَرِ اسْمُ اللَّهِ عَلَيْهِ وَإِنَّهُ لَفِسْقٌ) وَالنَّاسِي لاَ يُسَمَّى فَاسِقًا وَقَوْلُهُ (وَإِنَّ الشَّيَاطِينَ لَيُوحُونَ إِلَى أَوْلِيَائِهِمْ لِيُجَادِلُوكُمْ وَإِنْ أَطَعْتُمُوهُمْ إِنَّكُمْ لَمُشْرِكُونَ) .

1 Hadis ukazuje na to da je zabranjeno jesti meso domaćih magaraca.

2 El-En‘am, 121.

5498. PRIČAO NAM JE Musa b. Isma'il, njemu Ebu-Avana, prenoseći od Seida b. Mesruka, a on od Abaje b. Rifa'a b. Rafija da je njegov djed Rafi' b. Hadidž rekao:

"Bili smo s Vjerovjesnikom, sallallahu alejhi ve sellem, u Zul-Hulejfi. Ljude je zadesila glad, pa smo zarobili deve i ovce. Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, bio je među posljednjim u grupi. Požurili su i postavili lonce. Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, stigao je i naredio da se lonci prevrnu. Potom je podijelio plijen, računajući deset ovaca za jednu devu. Odbjegla im je jedna deva. Imali su malo konja. Tražili su devu, pa ih je to smorilo, a nisu je mogli uhvatiti. Neki čovjek odapeo je na nju strijelu (koja ju je pogodila), pa ju je (devu) Allah zaustavio. Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, reče: 'Među stokom ima one koja je divlja kao i divlje zvijeri. Što vam odbjegne, uradite s njime ovako.'

Moj je djed (kaže Rafi') rekao: 'Očekujemo, ili bojimo se da se sutra ne sukobimo s neprijateljem, a nemamo mesarskih noževa; možemo li klati trstikom?'

'Što prolije krv, ali ne zub i ne zufur,[3] a spomene se pritom Allahovo ime', reče Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem – 'jedi! O tome ću vam reći: što se tiče zuba, zato što je to kost, a što se tiče *zufura*, zato što je to mesarski nož Abesinaca.'"[4]

٥٤٩٨. حَدَّثَنِي مُوسَى بْنُ إِسْمَاعِيلَ حَدَّثَنَا أَبُو عَوَانَةَ عَنْ سَعِيدِ بْنِ مَسْرُوقٍ عَنْ عَبَايَةَ بْنِ رِفَاعَةَ بْنِ رَافِعٍ عَنْ جَدِّهِ رَافِعِ بْنِ خَدِيجٍ قَالَ كُنَّا مَعَ النَّبِيِّ ﷺ بِذِي الْحُلَيْفَةِ فَأَصَابَ النَّاسَ جُوعٌ فَأَصَبْنَا إِبِلاً وَغَنَمًا وَكَانَ النَّبِيُّ ﷺ فِي أُخْرَيَاتِ النَّاسِ فَعَجِلُوا فَنَصَبُوا الْقُدُورَ فَدُفِعَ إِلَيْهِمُ النَّبِيُّ ﷺ فَأَمَرَ بِالْقُدُورِ فَأُكْفِئَتْ ثُمَّ قَسَمَ فَعَدَلَ عَشَرَةً مِنَ الْغَنَمِ بِبَعِيرٍ فَنَدَّ مِنْهَا بَعِيرٌ وَكَانَ فِي الْقَوْمِ خَيْلٌ يَسِيرَةٌ فَطَلَبُوهُ فَأَعْيَاهُمْ فَأَهْوَى إِلَيْهِ رَجُلٌ بِسَهْمٍ فَحَبَسَهُ اللهُ فَقَالَ النَّبِيُّ ﷺ إِنَّ لِهَذِهِ الْبَهَائِمِ أَوَابِدَ كَأَوَابِدِ الْوَحْشِ فَمَا نَدَّ عَلَيْكُمْ مِنْهَا فَاصْنَعُوا بِهِ هَكَذَا قَالَ وَقَالَ جَدِّي إِنَّا لَنَرْجُو أَوْ نَخَافُ أَنْ نَلْقَى الْعَدُوَّ غَدًا وَلَيْسَ مَعَنَا مُدًى أَفَنَذْبَحُ بِالْقَصَبِ فَقَالَ مَا أَنْهَرَ الدَّمَ وَذُكِرَ اسْمُ اللهِ عَلَيْهِ فَكُلْ لَيْسَ السِّنَّ وَالظُّفُرَ وَسَأُخْبِرُكُمْ عَنْهُ أَمَّا السِّنُّ فَعَظْمٌ وَأَمَّا الظُّفُرُ فَمُدَى الْحَبَشَةِ .

3 Vrsta mirisnog drveta koje raste u Abesiniji. Njime su Abesinci klali životinje, ali ono ustvari ne siječe.

4 Hadis je prethodio pod brojem 2488. Iz hadisa se zaključuje :
– zabranjeno je raspolagati zajedničkom imovinom bez dozvole;
– ashabi su se bespogovorno pokoravali Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, čak i u situaciji kada su bili u velikoj potrebi;
– vladar može kazniti potčinjene uništenjem neke koristi ukoliko to zahtijeva opći šerijatski interes;
– dozvoljena je procjena prilikom podjele ratnog plijena;
– domaća životinja koja podivlja ima status divljači, i obratno;
– dozvoljeno je klanje sredstvom kojim se postiže cilj, bilo ono željezno ili ne;
– dozvoljeno je probosti odbjegle životinje u slučaju nemogućnosti njihova klanja;
– zabranjeno je klanje zubima i zufurom.

O ONOM ŠTO SE ZAKOLJE NA STATUAMA I KIPOVIMA

باب ما ذُبِح على النُّصُب والأصنام

5499. PRIČAO NAM JE Mu'alla b. Esed, njemu Abdul-Aziz (misli: Ibn-Muhtar), prenoseći od Musaa b. Ukbe, a on od Salima da je čuo Abdullaha kako kazuje da je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, sreo Zejda b. Amra b. Nufejla u podnožju Beldeha – a to je bilo prije dolaska Objave Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem – pa mu je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, ponudio sofru na kojoj je bilo meso, a on je to odbio rekavši: "Ja ne jedem ono što vi zakoljete na svojim statuama, niti jedem išta drugo osim onog prilikom čijeg je klanja spomenuto Allahovo ime."

٥٤٩٩. حَدَّثَنَا مُعَلَّى بْنُ أَسَدٍ حَدَّثَنَا عَبْدُالْعَزِيزِ يَعْنِي ابْنَ الْمُخْتَارِ أَخْبَرَنَا مُوسَى بْنُ عُقْبَةَ قَالَ أَخْبَرَنِي سَالِمٌ أَنَّهُ سَمِعَ عَبْدَاللهِ يُحَدِّثُ عَنْ رَسُولِ اللهِ ﷺ أَنَّهُ لَقِيَ زَيْدَ بْنَ عَمْرِو بْنِ نُفَيْلٍ بِأَسْفَلِ بَلْدَحٍ وَذَاكَ قَبْلَ أَنْ يُنْزَلَ عَلَى رَسُولِ اللهِ ﷺ الْوَحْيُ فَقَدَّمَ إِلَيْهِ رَسُولُ اللهِ ﷺ سُفْرَةً فِيهَا لَحْمٌ فَأَبَى أَنْ يَأْكُلَ مِنْهَا ثُمَّ قَالَ إِنِّي لاَ آكُلُ مِمَّا تَذْبَحُونَ عَلَى أَنْصَابِكُمْ وَلاَ آكُلُ إِلاَّ مِمَّا ذُكِرَ اسْمُ اللهِ عَلَيْهِ .

RIJEČI VJEROVJESNIKOVE, SALLALLAHU ALEJHI VE SELLEM: "NEKA ZAKOLJE U IME ALLAHA!"

باب قَوْلِ النَّبِيِّ ﷺ فَلْيَذْبَحْ على اسم الله

5500. PRIČAO NAM JE Kutejba, njemu Ebu-Avana, prenoseći od Esveda b. Kajsa da je Džundeb b. Sufjan Bedželi rekao: "Jednom smo s Poslanikom, sallallahu alejhi ve sellem, zaklali kurban, ali su neki ljudi svoje kurbane zaklali prije namaza. Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, reče: 'Ko je zaklao (kurban) prije namaza neka umjesto tog kurbana zakolje drugi, a ko nije zaklao prije nego što smo klanjali, neka zakolje u ime Allaha.'"[1]

٥٥٠٠. حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ حَدَّثَنَا أَبُو عَوَانَةَ عَنِ الأَسْوَدِ ابْنِ قَيْسٍ عَنْ جُنْدَبِ بْنِ سُفْيَانَ الْبَجَلِيِّ قَالَ ضَحَّيْنَا مَعَ رَسُولِ اللهِ ﷺ أُضْحِيَةً ذَاتَ يَوْمٍ فَإِذَا أُنَاسٌ قَدْ ذَبَحُوا ضَحَايَاهُمْ قَبْلَ الصَّلاَةِ فَلَمَّا انْصَرَفَ رَآهُمُ النَّبِيُّ ﷺ أَنَّهُمْ قَدْ ذَبَحُوا قَبْلَ الصَّلاَةِ فَقَالَ مَنْ ذَبَحَ قَبْلَ الصَّلاَةِ فَلْيَذْبَحْ مَكَانَهَا أُخْرَى وَمَنْ كَانَ لَمْ يَذْبَحْ حَتَّى صَلَّيْنَا فَلْيَذْبَحْ عَلَى اسْمِ اللهِ .

1 Komentar hadisa bit će naveden u dijelu *Kurbani*.

KOME SE PROLIJE KRV TRSTIKOM, KREMENOM I ŽELJEZOM

باب ما أنهر الدم من القصب والمروة والحديد

5501. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Ebu-Bekr, njemu Mu'temir, prenoseći od Ubejdullaha, a on od Nafija: da je čuo Ka'ba b. Malika kako obavještava Ibn-Omera da mu je rekao njegov otac kako je neka njihova ropkinja (služavka) čuvala ovce na brdu Sel'. Primijetila je kako jedna od njenih ovaca krepaje; razbila je kamen i zaklala je tim kamenom, a potom rekla svojim ukućanima: "Nemojte jesti dok ne odem kod Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, i upitam ga, ili dok ne pošaljem nekoga ko će ga upitati (o tome)."
Došla je kod Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, ili je poslala nekoga, pa je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, naredio da se to jede.

٥٥٠١. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ أَبِي بَكْرٍ الْمُقَدَّمِيُّ حَدَّثَنَا مُعْتَمِرٌ عَنْ عُبَيْدِاللهِ عَنْ نَافِعٍ سَمِعَ ابْنَ كَعْبِ بْنِ مَالِكٍ يُخْبِرُ ابْنَ عُمَرَ أَنَّ أَبَاهُ أَخْبَرَهُ أَنَّ جَارِيَةً لَهُمْ كَانَتْ تَرْعَى غَنَمًا بِسَلْعٍ فَأَبْصَرَتْ بِشَاةٍ مِنْ غَنَمِهَا مَوْتًا فَكَسَرَتْ حَجَرًا فَذَبَحَتْهَا فَقَالَ لِأَهْلِهِ لَا تَأْكُلُوا حَتَّى آتِيَ النَّبِيَّ ﷺ فَأَسْأَلَهُ أَوْ حَتَّى أُرْسِلَ إِلَيْهِ مَنْ يَسْأَلُهُ فَأَتَى النَّبِيَّ ﷺ أَوْ بَعَثَ إِلَيْهِ فَأَمَرَ النَّبِيُّ ﷺ بِأَكْلِهَا .

5502. PRIČAO NAM JE Musa, njemu Džuvejrija, prenoseći od Nafija, on od čovjeka iz plemena Benu-Selema, a ovaj od Abdullaha da je ropkinja (služavka) Ka'ba b. Malika čuvala njegove ovce na brdašcu kod pijace – a ona je na brdu Sel' – pa je jedna ovca nastradala. Razbila je kamen i njime zaklala ovcu. Spomenuli su to Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, pa im je naredio da je jedu.

٥٥٠٢. حَدَّثَنَا مُوسَى حَدَّثَنَا جُوَيْرِيَةُ عَنْ نَافِعٍ عَنْ رَجُلٍ مِنْ بَنِي سَلِمَةَ أَخْبَرَ عَبْدَاللهِ أَنَّ جَارِيَةً لِكَعْبِ بْنِ مَالِكٍ تَرْعَى غَنَمًا لَهُ بِالْجُبَيْلِ الَّذِي بِالسُّوقِ وَهُوَ بِسَلْعٍ فَأُصِيبَتْ شَاةٌ فَكَسَرَتْ حَجَرًا فَذَبَحَتْهَا بِهِ فَذَكَرُوا لِلنَّبِيِّ ﷺ فَأَمَرَهُمْ بِأَكْلِهَا .

5503. PRIČAO NAM JE Abdan, njemu njegov otac, prenoseći od Šu'be, on od Seida b. Mesruka, a ovaj od Abaje b. Rafija da je njegov djed rekao: "Allahov Poslaniče, nemamo mesarskih noževa." "Čime se god prolije krv i pritom spomene Allahovo ime – to jedi, samo ne ako je to (čime se kolje) zufur ili zub", reče Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem. Zufur je sredstvo kojim kolju Abesinci, a zub je kost. Jedna je deva odbjegla, pa ju je zaustavio (jedan od ashaba). Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, tada reče: "Među ovim devama ima divljih, kao što su divlje zvijeri, pa ako vas koja od njih nadvlada, uradite ovako (kao što ste uradili s ovom koja je odbjegla)."

٥٥٠٣. حَدَّثَنَا عَبْدَانُ قَالَ أَخْبَرَنِي أَبِي عَنْ شُعْبَةَ عَنْ سَعِيدِ بْنِ مَسْرُوقٍ عَنْ عَبَايَةَ بْنِ رِفَاعَةَ عَنْ جَدِّهِ أَنَّهُ قَالَ يَا رَسُولَ اللهِ لَيْسَ لَنَا مُدًى فَقَالَ مَا أَنْهَرَ الدَّمَ وَذُكِرَ اسْمُ اللهِ فَكُلْ لَيْسَ الظُّفُرَ وَالسِّنَّ أَمَّا الظُّفُرُ فَمُدَى الْحَبَشَةِ وَأَمَّا السِّنُّ فَعَظْمٌ وَنَدَّ بَعِيرٌ فَحَبَسَهُ فَقَالَ إِنَّ لِهَذِهِ الْإِبِلِ أَوَابِدَ كَأَوَابِدِ الْوَحْشِ فَمَا غَلَبَكُمْ مِنْهَا فَاصْنَعُوا بِهِ هَكَذَا .

AKO ZAKOLJE (ŽIVOTINJU) ŽENA ILI SLUŽAVKA (ROBINJA)

باب ذَبِيحَةِ الْمَرْأَةِ وَالْأَمَةِ

5504. PRIČAO NAM JE Sadeka, njemu Abde, prenoseći od Ubejdullaha, on od Nafija, ovaj od sina Ka'ba b. Malika, a on od svoga oca da je žena zaklala ovcu kamenom, pa je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, nakon što je upitan o tome, naredio da se jede.
Lejs veli: "PRIČAO NAM JE Nafi' da je čuo čovjeka, ensariju, kako kazuje Abdullahu, prenoseći od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, da je robinja (služavka) Ka'ba..."

٥٥٠٤. حَدَّثَنَا صَدَقَةُ أَخْبَرَنَا عَبْدَةُ عَنْ عُبَيْدِاللهِ عَنْ نَافِعٍ عَنِ ابْنِ كَعْبِ بْنِ مَالِكٍ عَنْ أَبِيهِ أَنَّ امْرَأَةً ذَبَحَتْ شَاةً بِحَجَرٍ فَسُئِلَ النَّبِيُّ ﷺ عَنْ ذَلِكَ فَأَمَرَ بِأَكْلِهَا وَقَالَ اللَّيْثُ حَدَّثَنَا نَافِعٌ أَنَّهُ سَمِعَ رَجُلاً مِنَ الْأَنْصَارِ يُخْبِرُ عَبْدَاللهِ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ أَنَّ جَارِيَةً لِكَعْبٍ بِهَذَا .

5505. PRIČAO NAM JE Isma'il, njemu Malik, prenoseći od Nafija, a on od nekog ensarije da ga je Mu'az b. Sa'd, ili Sa'd b. Mu'az, obavijestio: kako je robinja (služavka) Ka'ba b. Malika čuvala ovce na brdu Sel'. Jedna je ovca nastradala, ali je ona uspjela da je prekolje kamenom. Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, upitan je o tome, pa je rekao: "Jedite je!"[1]

٥٥٠٥. حَدَّثَنَا إِسْمَاعِيلُ قَالَ حَدَّثَنِي مَالِكٌ عَنْ نَافِعٍ عَنْ رَجُلٍ مِنَ الْأَنْصَارِ عَنْ مُعَاذِ بْنِ سَعْدٍ أَوْ سَعْدِ بْنِ مُعَاذٍ أَخْبَرَهُ أَنَّ جَارِيَةً لِكَعْبِ بْنِ مَالِكٍ كَانَتْ تَرْعَى غَنَمًا بِسَلْعٍ فَأُصِيبَتْ شَاةٌ مِنْهَا فَأَدْرَكَتْهَا فَذَبَحَتْهَا بِحَجَرٍ فَسُئِلَ النَّبِيُّ ﷺ فَقَالَ كُلُوهَا .

1 Ovi hadisi ukazuju na to da je dozvoljeno jesti meso životinje koja je zaklana oštrim kamenom. Valjano je da klanje (životinje) obavi žena. Dozvoljeno je osobi kojoj je nešto povjereno na čuvanje da raspolaže time ako je to u interesu vlasnika.

NE KOLJE SE ZUBOM, KOŠĆU NITI ZUFUROM

باب لا يُذَكَّى بالسِّنِّ والعَظْمِ والظُّفُر

5506. PRIČAO NAM JE Kabisa, njemu Sufjan, prenoseći od svoga oca, on od Abaje b. Rifa'a, a ovaj od Rafija b. Hadidža da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Jedi, dakle, čime se god prolije krv, samo ne (ako je to učinjeno) zubom ili *zufurom*."

٥٥٠٦. حَدَّثَنَا قَبِيصَةُ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ عَنْ أَبِيهِ عَنْ عَبَايَةَ بْنِ رِفَاعَةَ عَنْ رَافِعِ بْنِ خَدِيجٍ قَالَ قَالَ النَّبِيُّ ﷺ كُلْ يَعْنِي مَا أَنْهَرَ الدَّمَ إِلاَّ السِّنَّ وَالظُّفُرَ .

AKO ZAKOLJE (ŽIVOTINJU) BEDUIN

باب ذَبِيحَةِ الأَعْرَابِ وَنَحْوِهِمْ

5507. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Ubejdullah, njemu Usama b. Hafs Medeni, prenoseći od Hišama b. Urve, on od svoga oca, a ovaj od Aiše, radijallahu anha, da su neki ljudi rekli Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem: "Ljudi nam donose meso, a ne znamo da li je spomenuto Allahovo ime (*Bismilla*) prilikom klanja."
"Proučite (*Bismillu*) vi i jedite", reče Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem. Kaže (Aiša): "Nema mnogo vremena kako su prihvatili islam."
Ovaj hadis prenosi i Ali od Deraverdija, slijedeći predanje (Usame b. Hafsa), a to čini i Ebu-Halid te Tufavi.[2]

٥٥٠٧. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عُبَيْدِاللهِ حَدَّثَنَا أُسَامَةُ ابْنُ حَفْصٍ الْمَدَنِيُّ عَنْ هِشَامِ بْنِ عُرْوَةَ عَنْ أَبِيهِ عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهَا أَنَّ قَوْمًا قَالُوا لِلنَّبِيِّ ﷺ إِنَّ قَوْمًا يَأْتُونَا بِاللَّحْمِ لاَ نَدْرِي أَذُكِرَ اسْمُ اللهِ عَلَيْهِ أَمْ لاَ فَقَالَ سَمُّوا عَلَيْهِ أَنْتُمْ وَكُلُوهُ قَالَتْ وَكَانُوا حَدِيثِي عَهْدٍ بِالْكُفْرِ تَابَعَهُ عَلِيٌّ عَنِ الدَّرَاوَرْدِيِّ وَتَابَعَهُ أَبُو خَالِدٍ وَالطُّفَاوِيُّ .

2 Neki pravnici argumentiraju ovim hadisom svoje mišljenje da *Bismilla* (spominjanje Allahovog imena) prilikom klanja nije obavezna (vadžib), jer kad bi bilo tako ne bi im (Poslanik) naredio da jedu ono što zakolju beduini. Ibn-Hadžer veli: "Pravnici se slažu u tome da *Bismilla* prilikom jela nije obavezna (vadžib), a pošto je u ovom slučaju nadomjestila *Bismillu* prilikom klanja, to ukazuje da je ona sunnet, jer sunnet ne može zamijeniti farz... Iz hadisa se zaključuje", veli dalje Ibn-Hadžer, "da se ono što se nalazi na muslimanskim pijacama uzima kao ispravno, a također i ono što zakolju seljaci, jer oni, uglavnom, znaju za propis o učenju *Bismille* prilikom klanja. Hadis također upućuje na to da je dozvoljeno jesti ono što zakolje musliman pod pretpostavkom da je on prilikom klanja proučio *Bismillu*, jer o muslimanu treba imati dobro mišljenje dok se ne potvrdi suprotno." Imam Ajni, odgovarajući na ovu argumentaciju, kaže: "To je bilo u početku islama. Potvrda je tome i dodatak u predanju imama Malika: 'To je bilo u početku islama.' Međutim, pravnici se slažu da se ovaj slučaj desio u Medini, a ajet o *Bismilli* u suri El-En'am objavljen je u Mekki, kao i ova sura u cjelini." (Vidi opširnije o ovome u: *Fethul-bari*, 9/551-552 i *Umdetul-kari*, 21/118)

MESO I LOJ ŽIVOTINJA KOJE ZAKOLJU KITABIJE (KRŠĆANI I ŽIDOVI), ONI S KOJIMA SE RATUJE I DRUGI

باب ذبائح أهل الكتاب وشحومها من أهل الحرب وغيرهم

Uzvišeni kaže: "Od sada vam se dozvoljavaju sva lijepa jela; dozvoljavaju vam se i jela onih kojima je data Knjiga, a i vaša su jela njima dozvoljena."[1]
Zuhri veli: "Ne smeta jesti meso životinja koje zakolju Arapi kršćani. Ako čuješ da spomene nečije drugo ime mimo Allahovog, nemoj jesti, a ako ne čuješ, Allah ga je dozvolio znajući za njihovo krivovjerstvo (kufr)." Slično se prenosi i od Alije, radijallahu anhu.
Hasan i Ibrahim vele: "Ne smeta jesti meso životinje koju je zaklala neobrezana osoba."
Ibn-Abbas veli: "Njihova hrana – to je meso životinja koje oni (kitabije) kolju."[2]

وَقَوْلِهِ تَعَالَى (الْيَوْمَ أُحِلَّ لَكُمُ الطَّيِّبَاتُ وَطَعَامُ الَّذِينَ أُوتُوا الْكِتَابَ حِلٌّ لَكُمْ وَطَعَامُكُمْ حِلٌّ لَهُمْ) وَقَالَ الزُّهْرِيُّ لاَ بَأْسَ بِذَبِيحَةِ نَصَارَى الْعَرَبِ وَإِنْ سَمِعْتَهُ يُسَمِّي لِغَيْرِ اللهِ فَلاَ تَأْكُلْ وَإِنْ لَمْ تَسْمَعْهُ فَقَدْ أَحَلَّهُ اللهُ لَكَ وَعَلِمَ كُفْرَهُمْ وَيُذْكَرُ عَنْ عَلِيٍّ نَحْوُهُ وَقَالَ الْحَسَنُ وَإِبْرَاهِيمُ لاَ بَأْسَ بِذَبِيحَةِ الأَقْلَفِ وَقَالَ ابْنُ عَبَّاسٍ طَعَامُهُمْ ذَبَائِحُهُمْ .

5508. PRIČAO NAM JE Ebu-Velid, njemu Šu'ba, prenoseći od Humejda b. Hilala, on od Abdullaha b. Mugaffela, radijallahu anhu, da je rekao:
"Opsjedali smo jedan dvorac u Hajberu, pa je neki čovjek bacio torbu u kojoj se nalazio loj. Skočio sam da je uzmem, ali sam se okrenuo, vidio Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, kod sebe, i zastidio ga se."

٥٥٠٨ . حَدَّثَنَا أَبُو الْوَلِيدِ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ عَنْ حُمَيْدِ بْنِ هِلاَلٍ عَنْ عَبْدِاللهِ بْنِ مُغَفَّلٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ كُنَّا مُحَاصِرِينَ قَصْرَ خَيْبَرَ فَرَمَى إِنْسَانٌ بِجِرَابٍ فِيهِ شَحْمٌ فَنَزَوْتُ لآخُذَهُ فَالْتَفَتُّ فَإِذَا النَّبِيُّ ﷺ فَاسْتَحْيَيْتُ مِنْهُ .

1 El-Maida, 5.

2 Hadis ukazuje na to da je dozvoljeno jesti loj od onoga što kolju kitabije, makar oni bili i ratni protivnici.

ODBJEGLA JE STOKA KAO I DIVLJAČ[3]

باب مَا نَدَّ مِنَ الْبَهَائِمِ فَهُوَ بِمَنْزِلَةِ الْوَحْشِ

Dozvolio je to Ibn-Mes'ud, a Ibn-Abbas veli: "Stoka je koja ti se otme kontroli kao i divljač koja se lovi", a o devi koja se strovalila u bunar kaže: "Zakolji je (probodi) na koji god način možeš." Slično se prenosi i od Alije, Ibn-Omera i Aiše.

وَأَجَازَهُ ابْنُ مَسْعُودٍ وَقَالَ ابْنُ عَبَّاسٍ مَا أَعْجَزَكَ مِنَ الْبَهَائِمِ مِمَّا فِي يَدَيْكَ فَهُوَ كَالصَّيْدِ وَفِي بَعِيرٍ تَرَدَّى فِي بِئْرٍ مِنْ حَيْثُ قَدَرْتَ عَلَيْهِ فَذَكِّهِ وَرَأَى ذَلِكَ عَلِيٌّ وَابْنُ عُمَرَ وَعَائِشَةُ .

5509. PRIČAO NAM JE Amr b. Ali, njemu Jahja, prenoseći od Sufjana, on od svoga oca, a ovaj od Abaje b. Rifa'a b. Rafija b. Hadidža da je Rafi' b. Hadidž ispričao:
"Rekao sam: 'Allahov Poslaniče, sutra se susrećemo s neprijateljem, a nemamo mesarskih noževa.'
'Budi hitar, ili požuri (s klanjem)', reče (Poslanik), 'čime se god prolije krv i pritom spomene Allahovo ime – to jedi, samo ne (kolji) zubom niti zufurom. Reći ću ti: ne zubom jer je to kost, i ne zufurom jer je to sredstvo za klanje koje upotrebljavaju Abesinci.' Osvojili smo ratni plijen, deve i ovce, pa je jedna deva odbjegla. Jedan ju je čovjek pogodio strijelom i zaustavio. Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, tada reče: 'Među ovim devama ima divljih, kao što su divlje zvijeri, pa ako vas koja od njih nadvlada, uradite ovako (kao što ste uradili s ovom koja je odbjegla).'"

٥٥٠٩. حَدَّثَنَا عَمْرُو بْنُ عَلِيٍّ حَدَّثَنَا يَحْيَى حَدَّثَنَا سُفْيَانُ حَدَّثَنَا أَبِي عَنْ عَبَايَةَ بْنِ رِفَاعَةَ بْنِ رَافِعِ بْنِ خَدِيجٍ عَنْ رَافِعِ بْنِ خَدِيجٍ قَالَ قُلْتُ يَا رَسُولَ اللهِ إِنَّا لَاقُو الْعَدُوِّ غَدًا وَلَيْسَتْ مَعَنَا مُدًى فَقَالَ اعْجَلْ أَوْ أَرِنْ مَا أَنْهَرَ الدَّمَ وَذُكِرَ اسْمُ اللهِ فَكُلْ لَيْسَ السِّنَّ وَالظُّفُرَ وَسَأُحَدِّثُكَ أَمَّا السِّنُّ فَعَظْمٌ وَأَمَّا الظُّفُرُ فَمُدَى الْحَبَشَةِ وَأَصَبْنَا نَهْبَ إِبِلٍ وَغَنَمٍ فَنَدَّ مِنْهَا بَعِيرٌ فَرَمَاهُ رَجُلٌ بِسَهْمٍ فَحَبَسَهُ فَقَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ إِنَّ لِهَذِهِ الْإِبِلِ أَوَابِدَ كَأَوَابِدِ الْوَحْشِ فَإِذَا غَلَبَكُمْ مِنْهَا شَيْءٌ فَافْعَلُوا بِهِ هَكَذَا .

3 Misli se na dozvolu probadanja i ubijanja takve životinje na bilo koji mogući način, kao što je slučaj i s divljači.

PROBADANJE (POSEBAN POSTUPAK PRI KLANJU DEVA) I KLANJE

باب النَّحْرِ وَالذَّبْحِ

Ibn-Džurejdž prenosi od Ataa da je rekao: "Nema probadanja niti klanja osim na predviđeni način." "Rekao sam: 'Valja li ako ono što se kolje probodem (onako kako se kolju deve)?' 'Da', reče on, 'Allah je spomenuo klanje krave, pa ako zakolješ nešto što se probada, dozvoljeno je. Probadanje mi je u ovom slučaju draže (ispravnije). Klanje je presijecanje vratnih žila.'[1] 'Treba li pored vratnih žila presjeći i vratnu moždinu?', upitah. 'Ne mislim da treba', reče on, 'Nafi' mi je rekao da je Ibn-Omer zabranio (presijecanje) moždine rekavši: 'Neka presiječe do kostiju (ali ne i kosti), a onda neka ostavi životinju da umre.''" Uzvišeni kaže: "A kada je Musa rekao narodu svome: 'Allah vam naređuje da zakoljete kravu...'",[2] a također i: "... pa je zaklaše, i jedva to učiniše."[3] Seid prenosi od Ibn-Abbasa da je rekao: "Mjesto je klanja grkljan i grlo." Ibn-Omer, Ibn-Abbas i Enes vele: "Ako (čovjek životinji) odsiječe glavu, ne smeta."

وَقَالَ ابْنُ جُرَيْجٍ عَنْ عَطَاءٍ لاَ ذَبْحَ وَلاَ مَنْحَرَ إِلاَّ فِي الْمَذْبَحِ وَالْمَنْحَرِ قُلْتُ أَيَجْزِي مَا يُذْبَحُ أَنْ أَنْحَرَهُ قَالَ نَعَمْ ذَكَرَ اللهُ ذَبْحَ الْبَقَرَةِ فَإِنْ ذَبَحْتَ شَيْئًا يُنْحَرُ جَازَ وَالنَّحْرُ أَحَبُّ إِلَيَّ وَالذَّبْحُ قَطْعُ الأَوْدَاجِ قُلْتُ فَيُخَلِّفُ الأَوْدَاجَ حَتَّى يَقْطَعَ النِّخَاعَ قَالَ لاَ إِخَالُ وَأَخْبَرَنِي نَافِعٌ أَنَّ ابْنَ عُمَرَ نَهَى عَنِ النَّخْعِ يَقُولُ يَقْطَعُ مَا دُونَ الْعَظْمِ ثُمَّ يَدَعُ حَتَّى تَمُوتَ وَقَوْلِ اللهِ تَعَالَى (وَإِذْ قَالَ مُوسَى لِقَوْمِهِ إِنَّ اللهَ يَأْمُرُكُمْ أَنْ تَذْبَحُوا بَقَرَةً) وَقَالَ (فَذَبَحُوهَا وَمَا كَادُوا يَفْعَلُونَ) وَقَالَ سَعِيدٌ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ الذَّكَاةُ فِي الْحَلْقِ وَاللَّبَّةِ وَقَالَ ابْنُ عُمَرَ وَابْنُ عَبَّاسٍ وَأَنَسٌ إِذَا قَطَعَ الرَّأْسَ فَلاَ بَأْسَ .

---

1 Potpuno klanje postiže se presijecanjem grkljana, dušnika i dviju vratnih žila. Ukoliko bi neko presjekao troje od ovo četvero, klanje bi bilo valjano prema mišljenju Ebu-Hanife. Šafija smatra da je klanje valjano i ako se presijeku samo grkljan i dušnik. Sevri smatra da je dovoljno presjeći samo dvije vratne žile, pa makar i ne bili presječeni grkljan i dušnik. Malik smatra da se moraju presjeći dvije vratne žile i grkljan.

2 Prijevod ajeta u cjelosti glasi: "I kada Musa reče narodu svome: 'Allah vam doista naređuje da zakoljete kravu', oni upitaše: 'Zbijaš li to ti s nama šalu?', a on reče: 'Allahu se utječem od toga da neznalica budem!"

3 Prijevod ajeta u cjelosti glasi: "On kaže, reče on, 'da krava ne smije biti iscrpljena oranjem zemlje i natapanjem usjeva; treba biti bez ikakve mahane i biljega.' 'E, sad si kazao istinu!', rekoše oni, pa je zaklaše, i jedva to učiniše."

5510. PRIČAO NAM JE Hallad b. Jahja, njemu Sufjan, prenoseći od Hišama b. Urve, on od Fatime bint Munzir, svoje supruge, a ona od Esme bint Ebu-Bekr, radijallahu anhuma, da je rekla:
"Zaklali smo, za života Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, konja i pojeli ga."[4]

٥٥١٠. حَدَّثَنَا خَلَّادُ بْنُ يَحْيَى حَدَّثَنَا سُفْيَانُ حَدَّثَنَا هِشَامُ بْنُ عُرْوَةَ قَالَ أَخْبَرَتْنِي فَاطِمَةُ بِنْتُ الْمُنْذِرِ امْرَأَتِي عَنْ أَسْمَاءَ بِنْتِ أَبِي بَكْرٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا قَالَتْ نَحَرْنَا عَلَى عَهْدِ النَّبِيِّ ﷺ فَرَسًا فَأَكَلْنَاهُ .

5511. PRIČAO NAM JE Ishak, njemu Abda, prenoseći od Hišama, on od Fatime, a ova od Esme da je rekla:
"Zaklali smo u vrijeme Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, u Medini konja i pojeli ga."

٥٥١١. حَدَّثَنَا إِسْحَاقُ سَمِعَ عَبْدَةَ عَنْ هِشَامٍ عَنْ فَاطِمَةَ عَنْ أَسْمَاءَ قَالَتْ ذَبَحْنَا عَلَى عَهْدِ رَسُولِ اللهِ ﷺ فَرَسًا وَنَحْنُ بِالْمَدِينَةِ فَأَكَلْنَاهُ .

5512. PRIČAO NAM JE Kutejba, njemu Džerir, prenoseći od Hišama, a on od Fatime bint Munzir da je Esma bint Ebu-Bekr rekla:
"Zaklali smo u vrijeme Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, konja i pojeli ga."

٥٥١٢. حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ حَدَّثَنَا جَرِيرٌ عَنْ هِشَامٍ عَنْ فَاطِمَةَ بِنْتِ الْمُنْذِرِ أَنَّ أَسْمَاءَ بِنْتَ أَبِي بَكْرٍ قَالَتْ نَحَرْنَا عَلَى عَهْدِ رَسُولِ اللهِ ﷺ فَرَسًا فَأَكَلْنَاهُ تَابَعَهُ وَكِيعٌ وَابْنُ عُيَيْنَةَ عَنْ هِشَامٍ فِي النَّحْرِ .

POKUĐENOST MRCVARENJA I VEZIVANJA ŽIVOTINJA I NJIHOVOG PRETVARANJA U METU

بَاب مَا يُكْرَهُ مِنَ الْمُثْلَةِ وَالْمَصْبُورَةِ وَالْمُجَثَّمَةِ

5513. PRIČAO NAM JE Ebu-Velid, njemu Šu'ba, prenoseći od Hišama b. Zejda da je rekao:
"Ušao sam s Enesom kod Hakema b. Ejjuba, pa je ugledao djecu, ili dječake, kako gađaju kokošku koju su postavili kao metu. Enes je rekao: 'Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, zabranio je da se životinje postavljaju kao mete.'"

٥٥١٣. حَدَّثَنَا أَبُو الْوَلِيدِ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ عَنْ هِشَامِ بْنِ زَيْدٍ قَالَ دَخَلْتُ مَعَ أَنَسٍ عَلَى الْحَكَمِ بْنِ أَيُّوبَ فَرَأَى غِلْمَانًا أَوْ فِتْيَانًا نَصَبُوا دَجَاجَةً يَرْمُونَهَا فَقَالَ أَنَسٌ نَهَى النَّبِيُّ ﷺ أَنْ تُصْبَرَ الْبَهَائِمُ.

4 Ovaj hadis je dokaz Šafiju, Ebu-Jusufu i Muhammedu b. Hasanu, koji smatraju da je dozvoljeno jesti konjsko meso. Ebu-Hanifa i Malik smatraju da je to vrlo pokuđeno (kerahetu-tahrim), dok drugi kažu da je to kerahetu-tenzih. (*Umdetul-kari*, 21/123)

5514. PRIČAO NAM JE Ahmed b. Ja‘kub, njemu Ishak b. Seid b. Amr, prenoseći od svoga oca, koji mu je kazivao da je Ibn-Omer, radijallahu anhuma, ušao kod Jahjaa b. Seida, a jedan od njegovih sinova bio je svezao kokošku i gađao je. Ibn-Omer je prišao kokoški i odvezao je; zatim je došao s dječakom, noseći kokošku, i rekao:
“Izgrdite svoje dijete da ne veže ovu pticu i ne drži je kao metu. Čuo sam Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, kako zabranjuje vezivanje stoke ili drugih životinja i njihovo pretvaranje u mete za gađanje i ubijanje.”

٥٥١٤. حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ يَعْقُوبَ أَخْبَرَنَا إِسْحَاقُ ابْنُ سَعِيدِ بْنِ عَمْرٍو عَنْ أَبِيهِ أَنَّهُ سَمِعَهُ يُحَدِّثُ عَنِ ابْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا أَنَّهُ دَخَلَ عَلَى يَحْيَى ابْنِ سَعِيدٍ وَغُلَامٌ مِنْ بَنِي يَحْيَى رَابِطٌ دَجَاجَةً يَرْمِيهَا فَمَشَى إِلَيْهَا ابْنُ عُمَرَ حَتَّى حَلَّهَا ثُمَّ أَقْبَلَ بِهَا وَبِالْغُلَامِ مَعَهُ فَقَالَ ازْجُرُوا غُلَامَكُمْ عَنْ أَنْ يَصْبِرَ هَذَا الطَّيْرَ لِلْقَتْلِ فَإِنِّي سَمِعْتُ النَّبِيَّ ﷺ نَهَى أَنْ تُصْبَرَ بَهِيمَةٌ أَوْ غَيْرُهَا لِلْقَتْلِ .

5515. PRIČAO NAM JE Ebu-Nu‘man, njemu Ebu-Avana, prenoseći od Ebu-Bisra da je Seid b. Džubejr rekao:
“Bio sam kod Ibn-Omera kad su naišli pored dječaka, ili grupe, koji su postavili kokošku kao metu i gađali je. Kada su ugledali Ibn-Omera, razbježali su se. Ibn-Omer tada reče: ‘Ko je ovo uradio?! Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, prokleo je onog koji ovo radi!’”
Slijedi ga u predanju Sulejman, prenoseći od Šu‘be.
PRIČAO NAM JE Minhal, prenoseći od Seida, on od Ibn-Omera da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, prokleo onoga ko masakrira životinje. Adijj ovo prenosi od Seida, on od Ibn-Abbasa, a on od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem.

٥٥١٥. حَدَّثَنَا أَبُو النُّعْمَانِ حَدَّثَنَا أَبُو عَوَانَةَ عَنْ أَبِي بِشْرٍ عَنْ سَعِيدِ بْنِ جُبَيْرٍ قَالَ كُنْتُ عِنْدَ ابْنِ عُمَرَ فَمَرُّوا بِفِتْيَةٍ أَوْ بِنَفَرٍ نَصَبُوا دَجَاجَةً يَرْمُونَهَا فَلَمَّا رَأَوُا ابْنَ عُمَرَ تَفَرَّقُوا عَنْهَا وَقَالَ ابْنُ عُمَرَ مَنْ فَعَلَ هَذَا إِنَّ النَّبِيَّ ﷺ لَعَنَ مَنْ فَعَلَ هَذَا تَابَعَهُ سُلَيْمَانُ عَنْ شُعْبَةَ حَدَّثَنَا الْمِنْهَالُ عَنْ سَعِيدٍ عَنِ ابْنِ عُمَرَ لَعَنَ النَّبِيُّ ﷺ مَنْ مَثَّلَ بِالْحَيَوَانِ وَقَالَ عَدِيٌّ عَنْ سَعِيدٍ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ .

5516. PRIČAO NAM JE Minhal, prenoseći od Seida, a on od Ibn-Omera da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, prokleo onog koji mrcvari životinju. Adijj prenosi (isto) od Seida, on od Ibn-Abbasa, a ovaj od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, da je on zabranio pljačku i masakriranje.[1]

٥٥١٦. حَدَّثَنَا حَجَّاجُ بْنُ مِنْهَالٍ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ قَالَ أَخْبَرَنِي عَدِيُّ بْنُ ثَابِتٍ قَالَ سَمِعْتُ عَبْدَ اللهِ ابْنَ يَزِيدَ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ أَنَّهُ نَهَى عَنِ النُّهْبَةِ وَالْمُثْلَةِ .

1 Iz navedenih se hadisa zaključuje:
- zabranjeno je mučiti životinju;
- zabranjeno je učiniti životinju metom za gađanje;

KOKOŠIJE MESO

باب لَحْمِ الدَّجَاجِ

5517. PRIČAO NAM JE Jahja, njemu Veki', prenoseći od Sufjana, on od Ejjuba, ovaj od Ebu-Kilabe, on od Zehdema Džermija da je Ebu-Musa Eš'ari, radijallahu anhu, rekao:
"Vidio sam Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, da jede kokošije meso."

٥٥١٧. حَدَّثَنَا يَحْيَى حَدَّثَنَا وَكِيعٌ عَنْ سُفْيَانَ عَنْ أَيُّوبَ عَنْ أَبِي قِلاَبَةَ عَنْ زَهْدَمٍ الْجَرْمِيِّ عَنْ أَبِي مُوسَى يَعْنِي الأَشْعَرِيَّ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ رَأَيْتُ النَّبِيَّ ﷺ يَأْكُلُ دَجَاجًا.

5518. PRIČAO NAM JE Ebu-Ma'mer, njemu Abdul-Varis, prenoseći od Ejjuba b. Ebu-Temime, a on od Kasima da je Zehdem rekao:
"Bili smo kod Ebu-Musaa Eš'arija – a između nas i ovog ogranka plemena Džerm postoji pobratimstvo – pa mu je donesena hrana s kokošijim mesom. Među ljudima sjedio je i jedan bjeloput čovjek, koji nije prinosio ruku hrani.
'Primakni se (i jedi)', reče (Ebu-Musa), 'vidio sam Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, kako ga (kokošije meso) jede.'
'Vidio sam (kokoš) da jede nešto, pa mi se gadi. Zakleo sam se da je neću jesti', odgovori (čovjek).
'Približi se da te obavijestim', reče (Ebu-Musa), 'ili da ti kažem. Došao sam kod Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, s grupom Eš'arija – a desilo se da je on bio ljutit; dijeljaše deve iz fonda zekjata. Tražili smo da nam da deve koje nas mogu nositi, ali se on zakleo da nam neće dati takve deve i dodao: 'Nemam ono na čemu bih vas nosio.' Potom su Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, dotjerane deve iz ratnog plijena, pa je upitao: 'Gdje su Eš'arije, gdje su Eš'arije?' Dao nam je', reče (Ebu-Musa), 'pet bijelih grbavih deva.[2] Zastali smo potom nedaleko odatle, i ja rekoh svojim drugovima: 'Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, zaboravio je

٥٥١٨. حَدَّثَنَا أَبُو مَعْمَرٍ حَدَّثَنَا عَبْدُ الْوَارِثِ حَدَّثَنَا أَيُّوبُ بْنُ أَبِي تَمِيمَةَ عَنِ الْقَاسِمِ عَنْ زَهْدَمٍ قَالَ كُنَّا عِنْدَ أَبِي مُوسَى الأَشْعَرِيِّ وَكَانَ بَيْنَنَا وَبَيْنَ هَذَا الْحَيِّ مِنْ جَرْمٍ إِخَاءٌ فَأُتِيَ بِطَعَامٍ فِيهِ لَحْمُ دَجَاجٍ وَفِي الْقَوْمِ رَجُلٌ جَالِسٌ أَحْمَرُ فَلَمْ يَدْنُ مِنْ طَعَامِهِ قَالَ ادْنُ فَقَدْ رَأَيْتُ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ يَأْكُلُ مِنْهُ قَالَ إِنِّي رَأَيْتُهُ أَكَلَ شَيْئًا فَقَذِرْتُهُ فَحَلَفْتُ أَنْ لاَ آكُلَهُ فَقَالَ ادْنُ أُخْبِرْكَ أَوْ أُحَدِّثْكَ إِنِّي أَتَيْتُ النَّبِيَّ ﷺ فِي نَفَرٍ مِنَ الأَشْعَرِيِّينَ فَوَافَقْتُهُ وَهُوَ غَضْبَانُ وَهُوَ يَقْسِمُ نَعَمًا مِنْ نَعَمِ الصَّدَقَةِ فَاسْتَحْمَلْنَاهُ فَحَلَفَ أَنْ لاَ يَحْمِلَنَا قَالَ مَا عِنْدِي مَا أَحْمِلُكُمْ عَلَيْهِ ثُمَّ أُتِيَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ بِنَهْبٍ مِنْ إِبِلٍ فَقَالَ أَيْنَ الأَشْعَرِيُّونَ أَيْنَ الأَشْعَرِيُّونَ قَالَ فَأَعْطَانَا خَمْسَ ذَوْدٍ غُرَّ الذُّرَى فَلَبِثْنَا غَيْرَ بَعِيدٍ فَقُلْتُ لأَصْحَابِي نَسِيَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ يَمِينَهُ فَوَاللَّهِ لَئِنْ تَغَفَّلْنَا رَسُولَ اللَّهِ ﷺ يَمِينَهُ لاَ نُفْلِحُ أَبَدًا فَرَجَعْنَا

– zabranjeno je masakrirati životinju odsijecanjem udova i dijelova tijela;
– islam traži da se životinja zakolje na najprimjereniji način.

2 U hadisu je upotrijebljena sintagma 'hamse zevdin'. To može značiti, kako veli Ajni, i petnaest deva, jer riječ *zevd* znači broj između tri i deset. (*Umdetul-kari*, 21/127)

svoju zakletvu. Tako mi Allaha, ako budemo željeli da Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, zaboravi svoju zakletvu, nećemo nikada uspjeti!'
Vratili smo se kod Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, i rekli mu: 'Allahov Poslaniče, tražili smo da nam daš deve koje će nas nositi, pa si se zakleo da nam ih nećeš dati; pomislili smo da si zaboravio svoju zakletvu.' On reče: 'Allah vas je ponio (snabdio takvim devama). Ja se, tako mi Allaha, nikad ne zakunem nekom zakletvom, pa kad nakon toga vidim da je nešto drugo bolje, ne uradim ono što je bolje, iskupivši se potom od zakletve.'"[1]

إِلَى النَّبِيِّ ﷺ فَقُلْنَا يَا رَسُولَ اللهِ إِنَّا اسْتَحْمَلْنَاكَ فَحَلَفْتَ أَنْ لاَ تَحْمِلَنَا فَظَنَنَّا أَنَّكَ نَسِيتَ يَمِينَكَ فَقَالَ إِنَّ اللهَ هُوَ حَمَلَكُمْ إِنِّي وَاللهِ إِنْ شَاءَ اللهُ لاَ أَحْلِفُ عَلَى يَمِينٍ فَأَرَى غَيْرَهَا خَيْرًا مِنْهَا إِلاَّ أَتَيْتُ الَّذِي هُوَ خَيْرٌ وَتَحَلَّلْتُهَا .

KONJSKO MESO

باب لُحُوم الْخَيْل

5519. PRIČAO NAM JE Humejdi, njemu Sufjan, prenoseći od Hišama, a on od Fatime da je Esma rekla:"Zaklali smo u vrijeme Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, konja i pojeli ga."

٥٥١٩. حَدَّثَنَا الْحُمَيْدِيُّ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ حَدَّثَنَا هِشَامٌ عَنْ فَاطِمَةَ عَنْ أَسْمَاءَ قَالَتْ نَحَرْنَا فَرَسًا عَلَى عَهْدِ رَسُولِ اللهِ ﷺ فَأَكَلْنَاهُ .

5520. PRIČAO NAM JE Musedded, njemu Hammad b. Zejd, prenoseći od Amra b. Dinara, a on od Muhammeda b. Alija da je Džabir b. Abdullah, radijallahu anhuma, rekao: "Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, zabranio je na dan Hajbera meso pitomih (domaćih) magaraca, a dozvolio konjsko meso."[2]

٥٥٢٠. حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ حَدَّثَنَا حَمَّادُ بْنُ زَيْدٍ عَنْ عَمْرِو بْنِ دِينَارٍ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ عَلِيٍّ عَنْ جَابِرِ بْنِ عَبْدِاللهِ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ نَهَى النَّبِيُّ ﷺ يَوْمَ خَيْبَرَ عَنْ لُحُومِ الْحُمُرِ وَرَخَّصَ فِي لُحُومِ الْخَيْلِ .

---

1 Iz hadisa se zaključuje da je dozvoljeno jesti kokošije meso. Neki pravnici izuzimaju iz ove dozvole kokoš koja jede nečistoće (džillala). Od Ibn-Omera prenosi se da je on takvu kokoš zatvarao tri dana (prije klanja). Od Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, navodi se predanje da je zabranio jedenje mesa životinje koja se hrani izmetom (džillala). Šafijski pravnici smatraju da je pokuđeno jesti takvo meso ako ono promijeni okus. Hanbelijski pravnici drže da zabrana u hadisu znači da nije dozvoljeno (tahrim) jesti meso 'džillale'.

2 Ova dva hadisa ukazuju na dozvolu jedenja konjskog mesa. Jedenje konjskog mesa smatraju dozvoljenim imami: Šafija, Ebu-Jusuf, Muhammed b. Hasan, Ahmed, Ebu-Sevr i drugi. Ebu-Hanifa, Evzai, Malik, Ebu-Ubejd i drugi smatraju da je to pokuđeno (mekruh). Svoje mišljenje argumentiraju hadisom koji bilježe Ebu-Davud, Nesai, Ibn-Madža i Tahavi, a u kojem se navodi da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, zabranio jedenje konjskog mesa, mesa mazgi i magaraca. Nakon navođenja ovog hadisa Tahavi kaže: "Hadiski učenjaci smatraju Ikrimu b. Ammara, jednog od prenosilaca ovog hadisa, slabim prenosiocem." Ajni veli da je ovdje riječ o protivrječnosti između hadisa koji dozvoljava i hadisa koji zabranjuje, pa u tom slučaju prednost ima onaj koji zabranjuje. Međutim, moguće je prigovoriti ovoj argumentaciji tvrdeći da nema protivrječnosti između hadisa različitog stepena autentičnosti. Hadis koji bilježi Buhari je jači, pa prema tome i preferirajući. (Vidi opširnije o ovom pitanju u: *Fethul-bari*, 9/566-659 i *Umdetul-kari*, 21/138.)

MESO DOMAĆIH MAGARACA

باب لحوم الحمر الإنسية

O tome pripovijeda Selema od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem.

فيه عن سلمة عن النبي ﷺ.

5521. PRIČAO NAM JE Sadeka, njemu Abda, prenoseći od Ubejdullaha, a on od Salima i Nafija da je Ibn-Omer rekao: "Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, zabranio je meso domaćih magaraca na dan Hajbera (oslobađanja Hajbera)."

٥٥٢١. حدثنا صدقة أخبرنا عبدة عن عبيدالله عن سالم ونافع عن ابن عمر رضي الله عنهما نهى النبي ﷺ عن لحوم الحمر الأهلية يوم خيبر.

5522. PRIČAO NAM JE Musedded, njemu Jahja, prenoseći od Ubejdullaha, a on od Nafija da je Abdullah rekao: "Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, zabranio je meso domaćih magaraca." Slijedi ga (u predanju) Ibn-Mubarek, prenoseći od Ubejdullaha, a on od Nafija.
Ebu-Usama veli: "... od Ubejdullaha, on od Salima."

٥٥٢٢. حدثنا مسدد حدثنا يحيى عن عبيدالله حدثني نافع عن عبدالله قال نهى النبي ﷺ عن لحوم الحمر الأهلية تابعه ابن المبارك عن عبيدالله عن نافع وقال أبو أسامة عن عبيدالله عن سالم.

5523. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Jusuf, njemu Malik, prenoseći od Ibn-Šihaba, on od Abdullaha i Hasana, sinova Muhammeda b. Alija, a oni od svoga oca da je Alija, radijallahu anhum, rekao: "Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, zabranio je privremeni brak u godini kada je oslobođen Hajber, kao i meso domaćih magaraca."

٥٥٢٣. حدثنا عبدالله بن يوسف أخبرنا مالك عن ابن شهاب عن عبدالله والحسن ابني محمد بن علي عن أبيهما عن علي رضي الله عنهم قال نهى رسول الله ﷺ عن المتعة عام خيبر وعن لحوم حمر الإنسية.

5524. PRIČAO NAM JE Sulejman b. Harb, njemu Hammad, prenoseći od Amra, a on od Muhammeda b. Alija da je Džabir b. Abdullah, radijallahu anhuma, rekao: "Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, zabranio je na dan oslobođenja Hajbera meso magaraca, a dozvolio konjsko meso."

٥٥٢٤. حدثنا سليمان بن حرب حدثنا حماد عن عمرو عن محمد بن علي عن جابر بن عبدالله قال نهى النبي ﷺ يوم خيبر عن لحوم الحمر ورخص في لحوم الخيل.

5525, 5526. PRIČAO NAM JE Musedded, njemu Jahja, prenoseći od Šu'be, a on od Adijja da su Bera' i Ibn-Ebu-Evfa, radijallahu anhum, rekli: "Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, zabranio je (jesti) meso magaraca."

٥٥٢٥-٥٥٢٦. حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ حَدَّثَنَا يَحْيَى عَنْ شُعْبَةَ قَالَ حَدَّثَنِي عَدِيٌّ عَنِ الْبَرَاءِ وَابْنِ أَبِي أَوْفَى رَضِيَ اللهُ عَنْهُمْ قَالاَ نَهَى النَّبِيُّ ﷺ عَنْ لُحُومِ الْحُمُرِ .

5527. PRIČAO NAM JE Ishak, njemu Ja'kub b. Ibrahim, prenoseći od svoga oca, on Saliha, ovaj od Ibn-Šihaba, a on od Ebu-Idrisa da je Ebu-Sa'leba rekao: "Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, zabranio je meso domaćih magaraca."

Slijede ga (u predanju) Zubejdi i Ukajl, prenoseći od Ibn-Šihaba. Malik, Ma'mer, Madžišun, Junus i Ibn-Ishak vele da je Zuhri rekao: "Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, zabranio je meso svake životinje koja ima očnjake (mesoždera)."

٥٥٢٧. حَدَّثَنَا إِسْحَاقُ أَخْبَرَنَا يَعْقُوبُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ حَدَّثَنَا أَبِي عَنْ صَالِحٍ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ أَنَّ أَبَا إِدْرِيسَ أَخْبَرَهُ أَنَّ أَبَا ثَعْلَبَةَ قَالَ حَرَّمَ رَسُولُ اللهِ ﷺ لُحُومَ الْحُمُرِ الأَهْلِيَّةِ تَابَعَهُ الزُّبَيْدِيُّ وَعُقَيْلٌ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ وَقَالَ مَالِكٌ وَمَعْمَرٌ وَالْمَاجِشُونُ وَيُونُسُ وَابْنُ إِسْحَاقَ عَنِ الزُّهْرِيِّ نَهَى النَّبِيُّ ﷺ عَنْ كُلِّ ذِي نَابٍ مِنَ السِّبَاعِ .

5528. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Selam, njemu Abdul-Vehhab Sekafi, prenoseći od Ejjuba, on od Muhammeda, a ovaj od Enesa b. Malika, radijallahu anhu, da je Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, došao neki čovjek i rekao: "Pojedeni su magarci!"

Potom mu je došao drugi čovjek i rekao: "Pojedeni su magarci!" Zatim je došao čovjek i rekao: "Uništeni su magarci!" Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, naredio je glasniku da saopći ljudima: "Allah i Njegov Poslanik zabranjuju vam meso domaćih magaraca jer je ono nečisto!" Lonci su tada prevrnuti, a meso je vrilo u njima.

٥٥٢٨. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ سَلاَمٍ أَخْبَرَنَا عَبْدُالْوَهَّابِ الثَّقَفِيُّ عَنْ أَيُّوبَ عَنْ مُحَمَّدٍ عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ أَنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ جَاءَهُ جَاءٍ فَقَالَ أُكِلَتِ الْحُمُرُ ثُمَّ جَاءَهُ جَاءٍ فَقَالَ أُكِلَتِ الْحُمُرُ ثُمَّ جَاءَهُ جَاءٍ فَقَالَ أُفْنِيَتِ الْحُمُرُ فَأَمَرَ مُنَادِيًا فَنَادَى فِي النَّاسِ إِنَّ اللهَ وَرَسُولَهُ يَنْهَيَانِكُمْ عَنْ لُحُومِ الْحُمُرِ الأَهْلِيَّةِ فَإِنَّهَا رِجْسٌ فَأُكْفِئَتِ الْقُدُورُ وَإِنَّهَا لَتَفُورُ بِاللَّحْمِ .

5529. PRIČAO NAM JE Ali b. Abdullah, a njemu Sufjan, prenoseći od Amra da je ispričao: "Rekao sam Džabiru b. Zejdu: 'Tvrde da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, zabranio meso domaćih magaraca!' On odgovori: 'To je govorio Hakem b. Amr Gifari kod nas u Basri, ali to 'more znanja' (veliki znalac) Ibn-Abbas odbija navodeći ajet: 'Reci: 'Ja ne vidim u ovome što mi se objavljuje da je ikome zabranjeno...'"[1]

٥٥٢٩. حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ عَبْدِ اللهِ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ قَالَ عَمْرٌو قُلْتُ لِجَابِرِ بْنِ زَيْدٍ يَزْعُمُونَ أَنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ نَهَى عَنْ حُمُرِ الأَهْلِيَّةِ فَقَالَ قَدْ كَانَ يَقُولُ ذَاكَ الْحَكَمُ بْنُ عَمْرٍو الْغِفَارِيُّ عِنْدَنَا بِالْبَصْرَةِ وَلَكِنْ أَبَى ذَاكَ الْبَحْرُ ابْنُ عَبَّاسٍ وَقَرَأَ (قُلْ لاَ أَجِدُ فِيمَا أُوحِيَ إِلَيَّ مُحَرَّمًا) .

JEDENJE MESA ZVIJERI KOJE IMAJU OČNJAKE (MESOŽDERA)

باب أَكْلِ كُلِّ ذِي نَابٍ مِنَ السِّبَاعِ

5530. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Jusuf, njemu Malik, prenoseći od Ibn-Šihaba, on od Ebu-Idrisa Havelanija, a ovaj od Ebu-Sa'lebe da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, zabranio jedenje mesa svake zvijeri koja ima očnjake (mesožder).

Slijede ga (u predanju) Junus, Ma'mer, Ibn-Ujejna i Madžišun, prenoseći od Zuhrija.[2]

٥٥٣٠. حَدَّثَنَا عَبْدُ اللهِ بْنُ يُوسُفَ أَخْبَرَنَا مَالِكٌ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ عَنْ أَبِي إِدْرِيسَ الْخَوْلاَنِيِّ عَنْ أَبِي ثَعْلَبَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ أَنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ نَهَى عَنْ أَكْلِ كُلِّ ذِي نَابٍ مِنَ السِّبَاعِ تَابَعَهُ يُونُسُ وَمَعْمَرٌ وَابْنُ عُيَيْنَةَ وَالْمَاجِشُونُ عَنِ الزُّهْرِيِّ .

1 Navedeni prijevod ajeta je prijevod 145. ajeta iz sure El-En'am. Ibn-Hadžer veli: "Argumentacija ovim ajetom bila bi valjana da ne postoji od Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, izričit tekst koji zabranjuje jedenje mesa domaćih magaraca. Brojni su hadisi zabilježeni o tome. Izričita je zabrana jača od općenite dozvole (u ajetu) i analogije (kijas) prema konjskom mesu." Imam Nevevi veli: "Većina uleme, među ashabima a i kasnije, smatra da je zabranjeno meso domaćih magaraca. Samo Ibn-Abbas ima drugačije mišljenje." Malikijski pravnici imaju tri mišljenja o ovom pitanju, a treće je da je jedenje tog mesa pokuđeno.

2 Većina pravnika smatra da je zabranjeno jesti meso svake zvijeri (mesoždera). Hanefijski i šafijski pravnici smatraju da ova zabrana podrazumijeva 'tahrim', pa je, shodno tome, zabranjeno meso zvijeri (koje imaju očnjake) i ptica grabljivica (koje imaju kandže). Imam Šafija izuzima iz zabrane hijenu i lisicu, jer su njihovi očnjaci slabi. Ajni veli da je to obrazloženje suprotno tekstu pa je nevažeće. Imam Malik smatra da se zabrana u hadisu odnosi na pokuđenost (*kerahet*), jer je ona među ashabima sporna.

O KOŽI UGINULE ŽIVOTINJE

باب جُلُودِ الْمَيْتَةِ

5531. PRIČAO NAM JE Zuhejr b. Harb, njemu Ja'kub b. Ibrahim, prenoseći od svoga oca, on od Saliha, ovaj od Ibn-Šihaba, a on od Ubejdullaha b. Abdullaha da mu je Abdullah b. Abbas, radijallahu anhuma, rekao: "Naišao je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, pored krepane ovce, pa je rekao: 'Zašto ne iskoristite njenu kožu?'
'To je krepala ovca', odgovoriše. 'Samo je zabranjeno jesti je', reče Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem."[1]

٥٥٣١. حَدَّثَنَا زُهَيْرُ بْنُ حَرْبٍ حَدَّثَنَا يَعْقُوبُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ حَدَّثَنَا أَبِي عَنْ صَالِحٍ قَالَ حَدَّثَنِي ابْنُ شِهَابٍ أَنَّ عُبَيْدَاللهِ بْنَ عَبْدِاللهِ أَخْبَرَهُ أَنَّ عَبْدَاللهِ بْنَ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا أَخْبَرَهُ أَنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ مَرَّ بِشَاةٍ مَيِّتَةٍ فَقَالَ هَلَّا اسْتَمْتَعْتُمْ بِإِهَابِهَا قَالُوا إِنَّهَا مَيِّتَةٌ قَالَ إِنَّمَا حَرُمَ أَكْلُهَا .

5532. PRIČAO NAM JE Hattab b. Usman, njemu Muhammed b. Himjer, prenoseći od Sabita b. Adžlana, a on od Seida b. Džubejra da je Ibn-Abbas, radijallahu anhuma, rekao:
"Naišao je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, pored kože krepale životinje, pa je rekao: 'Ne bi ništa smetalo da je njen vlasnik iskoristio njenu kožu.'"

٥٥٣٢. حَدَّثَنَا خَطَّابُ بْنُ عُثْمَانَ حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ حِمْيَرٍ عَنْ ثَابِتِ بْنِ عَجْلَانَ قَالَ سَمِعْتُ سَعِيدَ ابْنَ جُبَيْرٍ قَالَ سَمِعْتُ ابْنَ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا يَقُولُ مَرَّ النَّبِيُّ ﷺ بِعَنْزٍ مَيِّتَةٍ فَقَالَ مَا عَلَى أَهْلِهَا لَوِ انْتَفَعُوا بِإِهَابِهَا .

1 Većina pravnika (džumhur) argumentira ovim hadisom mišljenje da je dozvoljena upotreba kože uginule životinje nakon njenog štavljenja. To je mišljenje Ebu-Hanife, Malika i Šafije. Imam Šafija izuzima kožu psa i svinje, dok Ebu-Jusuf i Davud ne izuzimaju nijednu kožu, jer hadis ima opće značenje. Ibn-Šihab dozvoljava njenu upotrebu čak i prije štavljenja, jer se štavljenje ne spominje u ovom hadisu. Međutim, Muslim bilježi hadis od Ibn-Abbasa, koji prenosi od Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem: "Kada se koža uštavi, postaje čista ." Iz ovog se hadisa razumije da prije štavljenja koža nije čista. Imam Ahmed smatra da uopće nije dozvoljeno upotrebljavati kožu uginule životinje argumentirajući svoje mišljenje hadisom koji prenosi Abdullah b. Ukejm, a bilježe ga Ebu-Davud, Nesai, Tirmizi, Ibn-Madža, Ahmed i drugi, u kojem se navodi: "Došla nam je knjiga od Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, prije njegove smrti: 'Ne koristite kožu uginule životinje niti njene žile (tetive).'" Međutim, sened je ovog hadisa sporan, jer postoji spor među stručnjacima o tome da li je Ibn-Ukejm ashab ili ne. Bejheki veli da on nije ashab, pa je hadis 'mursel'. I drugi hadisi sa sličnim sadržajem također posjeduju slabosti u senedu, te ne mogu biti suprotstavljeni hadisu koji bilježi Buhari. (*Fethul-bari*, 9/576; *Umdetul-kari*, 21/133)

O MISKU

باب المسك

5533. PRIČAO NAM JE Museddded, njemu Abdul-Vahid, prenoseći od Umare b. Ka'ka'a, on od Ebu-Zur'e b. Amra b. Džerira, a ovaj od Ebu-Hurejre da je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
"Nema ranjenika koji bude ranjen na Allahovom putu, a da neće doći na Sudnji dan sa svojom ranom iz koje teče krv; boja joj je boja krvi, a miris miris miska."[2]

٥٥٣٣. حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ حَدَّثَنَا عَبْدُالْوَاحِدِ حَدَّثَنَا عُمَارَةُ بْنُ الْقَعْقَاعِ عَنْ أَبِي زُرْعَةَ بْنِ عَمْرِو بْنِ جَرِيرٍ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ مَا مِنْ مَكْلُومٍ يُكْلَمُ فِي سَبِيلِ اللهِ إِلاَّ جَاءَ يَوْمَ الْقِيَامَةِ وَكَلْمُهُ يَدْمَى اللَّوْنُ لَوْنُ دَمٍ وَالرِّيحُ رِيحُ مِسْكٍ .

5534. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Ala', njemu Ebu-Usama, prenoseći od Burejda, on od Ebu-Burde, a ovaj od Ebu-Musaa, radijallahu anhu, da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
"Primjer dobrog druga i lošeg druga je kao primjer prodavca miska i onoga koji puše u kovački mijeh; prodavac miska ili će ti ga pokloniti, ili ćeš ga od njega kupiti, ili ćeš barem od njega osjetiti lijep miris, a onaj koji puše u kovački mijeh ili će ti spaliti odjeću, ili ćeš od njega osjetiti ružan miris."[3]

٥٥٣٤. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ الْعَلاَءِ حَدَّثَنَا أَبُو أُسَامَةَ عَنْ بُرَيْدٍ عَنْ أَبِي بُرْدَةَ عَنْ أَبِي مُوسَى رَضِيَ اللهُ عَنْهُ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ مَثَلُ الْجَلِيسِ الصَّالِحِ وَالسَّوْءِ كَحَامِلِ الْمِسْكِ وَنَافِخِ الْكِيرِ فَحَامِلُ الْمِسْكِ إِمَّا أَنْ يُحْذِيَكَ وَإِمَّا أَنْ تَبْتَاعَ مِنْهُ وَإِمَّا أَنْ تَجِدَ مِنْهُ رِيحًا طَيِّبَةً وَنَافِخُ الْكِيرِ إِمَّا أَنْ يُحْرِقَ ثِيَابَكَ وَإِمَّا أَنْ تَجِدَ رِيحًا خَبِيثَةً .

2 Hadis je ranije spomenut u poglavljima o džihadu. Misk je odvojeni dio posebne vrste gazele i smatra se čistim, a i koža, koja je dio životinje, kada se odvoji od nje i uštavi, postaje čistom. Zbog ove sličnosti među njima je u ovom poglavlju naveden i hadis o misku.

3 Hadis je ranije spomenut u poglavljima o kupoprodaji.

O ZECU

بَاب الْأَرْنَبِ

5535. PRIČAO NAM JE Ebu-Velid, a njemu Šu'ba, prenoseći od Hišama b. Zejda da je Enes, radijallahu anhu, rekao:
"Poplašili smo zeca u Merriz-Zahranu, pa su neki ljudi potrčali za njim, ali su posustali. Ja sam ga uzeo i donio Ebu-Talhi; on ga je zaklao i poslao dva kuka, ili dva buta, Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, i on je to primio."[1]

٥٥٣٥. حَدَّثَنَا أَبُو الْوَلِيدِ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ عَنْ
هِشَامِ بْنِ زَيْدٍ عَنْ أَنَسٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ أَنْفَجْنَا
أَرْنَبًا وَنَحْنُ بِمَرِّ الظَّهْرَانِ فَسَعَى الْقَوْمُ فَلَغِبُوا
فَأَخَذْتُهَا فَجِئْتُ بِهَا إِلَى أَبِي طَلْحَةَ فَذَبَحَهَا فَبَعَثَ
بِوَرِكَيْهَا أَوْ قَالَ بِفَخِذَيْهَا إِلَى النَّبِيِّ ﷺ فَقَبِلَهَا .

O BODLJOREPOM GUŠTERU

بَاب الضَّبِّ

5536. PRIČAO NAM JE Musa b. Isma'il, njemu Abdul-Aziz b. Muslim, prenoseći od Abdullaha b. Dinara, a on od Ibn-Omera, radijallahu anhuma, da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
"Meso bodljorepog guštera ne jedem, ali ga ne zabranjujem."

٥٥٣٦. حَدَّثَنَا مُوسَى بْنُ إِسْمَاعِيلَ حَدَّثَنَا
عَبْدُ الْعَزِيزِ بْنُ مُسْلِمٍ حَدَّثَنَا عَبْدُ اللهِ بْنُ دِينَارٍ قَالَ
سَمِعْتُ ابْنَ عُمَرَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا قَالَ النَّبِيُّ ﷺ
الضَّبُّ لَسْتُ آكُلُهُ وَلَا أُحَرِّمُهُ .

5537. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Meslema, njemu Malik, prenoseći od Ibn-Šihaba, on od Ebu-Umame b. Sehla, a ovaj od Abdullaha b. Abbasa, radijallahu anhuma, koji prenosi od Halida b. Velida da je on ušao s Poslanikom, sallallahu alejhi ve sellem, u Mejmuninu kuću, pa mu je serviran pečen bodljorepi gušter. Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, pružio je ruku k njemu, ali je jedna žena rekla: "Obavijestite Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, šta jede!"
Rekli su: "To je gušter, Allahov Poslaniče." Podigao je ruku s njega. "Je li ga zabranjeno jesti, Allahov Poslaniče?", upitah.

٥٥٣٧. حَدَّثَنَا عَبْدُ اللهِ بْنُ مَسْلَمَةَ عَنْ مَالِكٍ
عَنِ ابْنِ شِهَابٍ عَنْ أَبِي أُمَامَةَ بْنِ سَهْلٍ عَنْ
عَبْدِ اللهِ بْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا عَنْ خَالِدِ بْنِ
الْوَلِيدِ أَنَّهُ دَخَلَ مَعَ رَسُولِ اللهِ ﷺ بَيْتَ مَيْمُونَةَ
فَأُتِيَ بِضَبٍّ مَحْنُوذٍ فَأَهْوَى إِلَيْهِ رَسُولُ اللهِ ﷺ بِيَدِهِ
فَقَالَ بَعْضُ النِّسْوَةِ أَخْبِرُوا رَسُولَ اللهِ ﷺ بِمَا يُرِيدُ
أَنْ يَأْكُلَ فَقَالُوا هُوَ ضَبٌّ يَا رَسُولَ اللهِ فَرَفَعَ يَدَهُ
فَقُلْتُ أَحَرَامٌ هُوَ يَا رَسُولَ اللهِ فَقَالَ لَا وَلَكِنْ

1 Hadis je ranije spomenut u poglavljima o poklonu. Iz sadržaja hadisa se zaključuje da je dozvoljeno loviti zeca te da je dozvoljeno lovljenje ove životinje, da vlasništvo nad ulovljenom životinjom pripada onome ko je uzme (ulovi), a ne onome ko je samo poplaši, da skrbnik djeteta ima pravo raspolagati njegovom imovinom, ako je to u interesu djeteta, te da je Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, dozvoljeno primiti poklon.

"Ne", reče on, "ali ga nije bilo u zemlji moga naroda, pa mi se gadi."
Kaže Halid: "Isjekao sam ga i pojeo, a Poslanik je, sallallahu alejhi ve sellem, gledao."[2]

لَمْ يَكُنْ بِأَرْضِ قَوْمِي فَأَجِدُنِي أَعَافُهُ قَالَ خَالِدٌ فَاجْتَرَرْتُهُ فَأَكَلْتُهُ وَرَسُولُ اللهِ ﷺ يَنْظُرُ .

AKO MIŠ UPADNE U ČVRSTO ILI TEČNO MASLO

باب إذا وقعت الفأرة في السمن الجامد أو الذائب

5538. PRIČAO NAM JE Humejdi, njemu Sufjan, prenoseći od Zuhrija, on od Ubejdullaha b. Abdullaha b. Utbe, a ovaj od Ibn-Abbasa da mu je Mejmuna kazivala kako je miš upao u maslo i krepao, pa je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, upitan o tome. "Izbacite ga, i ono što je oko njega, a ostalo jedite", odgovori on. Sufjanu je rečeno: "Ma'mer ga (hadis) prenosi od Zuhrija, on od Seida b. Musejjeba, a ovaj od Ebu-Hurejre."
"Nisam čuo", kaže on, "da Zuhri kaže drugo osim: '... od Ubejdullaha, on od Ibn-Abbasa, ovaj od Mejmune, a ona od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem..' Čuo sam ga od njega više puta."

٥٥٣٨. حَدَّثَنَا الْحُمَيْدِيُّ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ حَدَّثَنَا الزُّهْرِيُّ قَالَ أَخْبَرَنِي عُبَيْدُاللهِ بْنُ عَبْدِاللهِ بْنِ عُتْبَةَ أَنَّهُ سَمِعَ ابْنَ عَبَّاسٍ يُحَدِّثُهُ عَنْ مَيْمُونَةَ أَنَّ فَأْرَةً وَقَعَتْ فِي سَمْنٍ فَمَاتَتْ فَسُئِلَ النَّبِيُّ ﷺ عَنْهَا فَقَالَ أَلْقُوهَا وَمَا حَوْلَهَا وَكُلُوهُ قِيلَ لِسُفْيَانَ فَإِنَّ مَعْمَرًا يُحَدِّثُهُ عَنِ الزُّهْرِيِّ عَنْ سَعِيدِ بْنِ الْمُسَيَّبِ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ قَالَ مَا سَمِعْتُ الزُّهْرِيَّ يَقُولُ إِلاَّ عَنْ عُبَيْدِاللهِ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ عَنْ مَيْمُونَةَ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ وَلَقَدْ سَمِعْتُهُ مِنْهُ مِرَارًا .

5539. PRIČAO NAM JE Abdan, njemu Abdullah, prenoseći od Junusa, a on od Zuhrija da je o životinji koja krepa u ulju i maslu, čvrstom ili tečnom, bilo da se radi o mišu ili nečemu drugom rekao: "Čuli smo kako je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, naredio da se miš koji je krepao u maslu izbaci, zajedno s onim oko njega, a da je ostalo pojedeno" (iz hadisa koji prenosi Ubejdullah b. Abdullah).

٥٥٣٩. حَدَّثَنَا عَبْدَانُ أَخْبَرَنَا عَبْدُاللهِ عَنْ يُونُسَ عَنِ الزُّهْرِيِّ عَنِ الدَّابَّةِ تَمُوتُ فِي الزَّيْتِ وَالسَّمْنِ وَهُوَ جَامِدٌ أَوْ غَيْرُ جَامِدٍ الْفَأْرَةِ أَوْ غَيْرِهَا قَالَ بَلَغَنَا أَنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ أَمَرَ بِفَأْرَةٍ مَاتَتْ فِي سَمْنٍ فَأَمَرَ بِمَا قَرُبَ مِنْهَا فَطُرِحَ ثُمَّ أُكِلَ عَنْ حَدِيثِ عُبَيْدِاللهِ بْنِ عَبْدِاللهِ .

---

2 Hadis je ranije spomenut u poglavljima o hrani. Hadis ukazuje na dozvolu jedenja mesa bodljorepog guštera. Kadi Ijad prenosi od nekih pravnika zabranu, a od Ebu-Hanife pokuđenost (jedenja ovog mesa). (*Fethul-bari*, 9/582-585)

5540. PRIČAO NAM JE Abdul-Aziz b. Abdullah, njemu Malik, prenoseći od Ibn-Šihaba, on od Ubejdullaha b. Abdullaha, on od Ibn-Abbasa, a on od Mejmune, radijallahu anhum, koja je rekla: "Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, upitan je o mišu koji upadne u maslo, pa je rekao: 'Izbacite ga, i ono oko njega, a ostalo jedite!'"[1]

٥٥٤٠. حَدَّثَنَا عَبْدُالْعَزِيزِ بْنُ عَبْدِاللهِ حَدَّثَنَا مَالِكٌ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ عَنْ عُبَيْدِاللهِ بْنِ عَبْدِاللهِ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ عَنْ مَيْمُونَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمْ قَالَتْ سُئِلَ النَّبِيُّ ﷺ عَنْ فَأْرَةٍ سَقَطَتْ فِي سَمْنٍ فَقَالَ أَلْقُوهَا وَمَا حَوْلَهَا وَكُلُوهُ.

STAVLJANJE ŽIGA I ZNAKA NA LICE (ŽIVOTINJE)

بَابُ الْوَسْمِ وَالْعَلَمِ فِي الصُّورَةِ

5541. PRIČAO NAM JE Ubejdullah b. Musa, njemu Hanzala, prenoseći od Salima da je Ibn-Omer prezirao stavljanje biljega na lice.
Ibn-Omer kaže: "Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, zabranio je da se (životinja) udara (po licu)." Slijedi ga (u predanju) Kutejba, koji prenosi od Ankazija, a on od Hanzale: "... da se udara po licu."[2]

٥٥٤١. حَدَّثَنَا عُبَيْدُاللهِ بْنُ مُوسَى عَنْ حَنْظَلَةَ عَنْ سَالِمٍ عَنِ ابْنِ عُمَرَ أَنَّهُ كَرِهَ أَنْ تُعْلَمَ الصُّورَةُ وَقَالَ ابْنُ عُمَرَ نَهَى النَّبِيُّ ﷺ أَنْ تُضْرَبَ تَابَعَهُ قُتَيْبَةُ حَدَّثَنَا الْعَنْقَزِيُّ عَنْ حَنْظَلَةَ وَقَالَ تُضْرَبُ الصُّورَةُ.

5542. PRIČAO NAM JE Ebu-Velid, a njemu Šu'ba, prenoseći od Hišama b. Zejda da je Enes rekao: "Donio sam svoga brata kod Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, da mu učini *tahnik*;[3] on se nalazio u toru i vidio sam da obilježava ovcu. Mislim da je rekao: '... na njenim ušima.'"[4]

٥٥٤٢. حَدَّثَنَا أَبُو الْوَلِيدِ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ عَنْ هِشَامِ بْنِ زَيْدٍ عَنْ أَنَسٍ قَالَ دَخَلْتُ عَلَى النَّبِيِّ ﷺ بِأَخٍ لِي يُحَنِّكُهُ وَهُوَ فِي مِرْبَدٍ لَهُ فَرَأَيْتُهُ يَسِمُ شَاةً حَسِبْتُهُ قَالَ فِي آذَانِهَا.

1 Hadis je ranije spomenut u poglavlju o čistoći. Imam Ajni veli: "Postoji konsenzus islamskih pravnika da se ovaj propis odnosi na maslo koje je u čvrstom stanju. Što se tiče onog što je u tečnom stanju, ako u njega upadne miš, nema spora u tome da se takvo maslo ne jede. Spor postoji samo u tome može li se koristiti u čemu drugom." Sevri, Malik i Šafija vele: "Dozvoljeno je koristiti ga za rasvjetu, pravljenje sapuna i sl., ali nije dozvoljeno prodati ga i uzeti novac za to." Ebu-Hanifa, Lejs i još neki pravnici smatraju da je dozvoljeno koristiti ga u svemu osim za jelo, te da je dozvoljeno prodati ga, uz uvjet da se objasni o čemu se radi. (*Umdetul-kari*, 21/138)

2 Hadis je ranije spomenut u poglavlju o zabrani mučenja i masakriranja životinja. Iz hadisa se zaključuje da je pokuđeno žigosati životinju po licu i udarati je po licu.

3 Premazivanje desni novorođenčeta razmekšanim datulama.

4 Ovaj hadis je dokaz većini pravnika koji smatraju da je dozvoljeno žigosati stoku užarenim gvožđem. Hanefijski pravnici to ne dozvoljavaju, uvažavajući opću zabranu mučenja vatrom. Drugi pravnici iz ove zabrane izuzimaju žigosanje stoke.

KADA GRUPA LJUDI OSVOJI RATNI PLIJEN, PA NEKI OD NJIH ZAKOLJU OVCE ILI DEVE BEZ DOZVOLE OSTALIH (VLASNIKA), TO SE MESO NEĆE JESTI

باب إذا أصاب قومٌ غنيمةً فذبح بعضُهُم غنمًا أو إبلًا بغيرِ أمرِ أصحابِهِم لم تؤكل

O tome govori hadis Rafija od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem. Tavus i Ikrima o životinji koju je zaklao kradljivac kažu: "Bacite je!"

لِحَدِيثِ رَافِعٍ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ وَقَالَ طَاوُسٌ وَعِكْرِمَةُ فِي ذَبِيحَةِ السَّارِقِ اطْرَحُوهُ .

5543. PRIČAO NAM JE Musedded, njemu Ebu-Ahves, prenoseći od Seida b. Mesruka, on od Abaje b. Rifa'a, a ovaj od svoga oca da je njegov djed Rafi' b. Hadidž ispričao: "Rekao sam Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem: 'Mi se sutra sukobljavamo s neprijateljem, a nemamo mesarskih noževa.' On reče: 'Što prolije krv, ali ne zub i ne zufur, a spomene se pritom Allahovo ime – jedi! O tome ću vam reći: što se tiče zuba, zato što je to kost, a što se tiče zufura, zato što je to sredstvo za klanje kojim se koriste Abesinci.' Oni koji su bili brži otišli su naprijed i zarobili plijen. Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, bio je među posljednjima u grupi. Požurili su i postavili lonce. Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, stigao je i naredio da se lonci prevrnu. Potom je podijelio plijen računajući deset ovaca za jednu devu. Onima koji su prvi došli odbjegla je jedna deva, a nisu imali konja. Neki čovjek odapeo je na nju strijelu (koja ju je pogodila), pa ju je (devu) Allah zaustavio. Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, reče: 'Među stokom ima i one koja je divlja kao što su divlje zvijeri; što vam odbjegne – uradite s njime ovako.'"[5]

٥٥٤٣. حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ حَدَّثَنَا أَبُو الْأَحْوَصِ حَدَّثَنَا سَعِيدُ بْنُ مَسْرُوقٍ عَنْ عَبَايَةَ بْنِ رِفَاعَةَ عَنْ أَبِيهِ عَنْ جَدِّهِ رَافِعِ بْنِ خَدِيجٍ قَالَ قُلْتُ لِلنَّبِيِّ ﷺ إِنَّا نَلْقَى الْعَدُوَّ غَدًا وَلَيْسَ مَعَنَا مُدًى فَقَالَ مَا أَنْهَرَ الدَّمَ وَذُكِرَ اسْمُ اللهِ فَكُلُوهُ مَا لَمْ يَكُنْ سِنٌّ وَلَا ظُفُرٌ وَسَأُحَدِّثُكُمْ عَنْ ذَلِكَ أَمَّا السِّنُّ فَعَظْمٌ وَأَمَّا الظُّفُرُ فَمُدَى الْحَبَشَةِ وَتَقَدَّمَ سَرَعَانُ النَّاسِ فَأَصَابُوا مِنَ الْغَنَائِمِ وَالنَّبِيُّ ﷺ فِي آخِرِ النَّاسِ فَنَصَبُوا قُدُورًا فَأَمَرَ بِهَا فَأُكْفِئَتْ وَقَسَمَ بَيْنَهُمْ وَعَدَلَ بَعِيرًا بِعَشْرِ شِيَاهٍ ثُمَّ نَدَّ بَعِيرٌ مِنْ أَوَائِلِ الْقَوْمِ وَلَمْ يَكُنْ مَعَهُمْ خَيْلٌ فَرَمَاهُ رَجُلٌ بِسَهْمٍ فَحَبَسَهُ اللهُ فَقَالَ إِنَّ هَذِهِ الْبَهَائِمِ أَوَابِدَ كَأَوَابِدِ الْوَحْشِ فَمَا فَعَلَ مِنْهَا هَذَا فَافْعَلُوا مِثْلَ هَذَا .

---

5 Hadis sa sličnim sadržajem ranije je spomenut u poglavlju o spominjanju Allahova imena (*Bismilli*). Iz hadisa se zaključuje:
– dozvoljeno je jesti meso životinje koja se zakolje predmetom koji joj prolije krv i pritom se spomene Allahovo ime; taj predmet ne smije biti zub (kost) niti zufur (vrsta trstike), kojim se pri klanju koriste Abesinci;
– nije dozvoljeno klati zaplijenjene životinje prije podjele ratnog plijena;
– odbjeglu životinju dozvoljeno je zaklati na bilo koji mogući način, makar i strijelom, kao i ostalu divljač.

KADA (OD LJUDI) ODBJEGNE DEVA, PA NEKO ODAPNE STRIJELU NA NJU I UBIJE JE ŽELEĆI TIME PRISKRBITI KORIST ZA SVE – TAKAV JE POSTUPAK DOZVOLJEN

باب إذا نَدَّ بعيرٌ لِقَوْمٍ فرماهُ بعضُهُمْ بسهْمٍ فقتلَهُ فأراد إصلاحهُمْ فهُوَ جائزٌ

O tome govori hadis koji prenosi Rafi‘ od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem.

لِخَبَرِ رَافِعٍ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ.

5544. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Selam, njemu Umer b. Ubejd Tanafisi, prenoseći od Seida b. Mesruka, on od Abaje b. Rifa‘a, a ovaj od svoga djeda Rafija b. Hadidža, radijallahu anhu, da je rekao:
"Bili smo s Vjerovjesnikom, sallallahu alejhi ve sellem, na putovanju, pa je jedna deva odbjegla. Neki je čovjek odapeo strijelu na nju i zaustavio je. Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, tada reče: 'Ima među njima divljih kao što su divlje zvijeri, pa koja vam umakne – učinite s njome ovako!'
'Allahov Poslaniče', rekoh, 'budemo u ratnim pohodima i na putovanjima pa želimo zaklati (životinju), a nemamo pri ruci mesarski nož?'
'Budi brz', reče (Poslanik), 'što prolije krv i pritom se spomene Allahovo ime – jedi, samo ne ako je to učinjeno zubom i zufurom; zub je kost, a zufur je sredstvo za klanje koje upotrebljavaju Abesinci.'"[1]

٥٥٤٤. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ سَلَامٍ أَخْبَرَنَا عُمَرُ ابْنُ عُبَيْدٍ الطَّنَافِسِيُّ عَنْ سَعِيدِ بْنِ مَسْرُوقٍ عَنْ عَبَايَةَ بْنِ رِفَاعَةَ عَنْ جَدِّهِ رَافِعِ بْنِ خَدِيجٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ كُنَّا مَعَ النَّبِيِّ ﷺ فِي سَفَرٍ فَنَدَّ بَعِيرٌ مِنَ الْإِبِلِ قَالَ فَرَمَاهُ رَجُلٌ بِسَهْمٍ فَحَبَسَهُ قَالَ ثُمَّ قَالَ إِنَّ لَهَا أَوَابِدَ كَأَوَابِدِ الْوَحْشِ فَمَا غَلَبَكُمْ مِنْهَا فَاصْنَعُوا بِهِ هَكَذَا قَالَ قُلْتُ يَا رَسُولَ اللهِ إِنَّا نَكُونُ فِي الْمَغَازِي وَالْأَسْفَارِ فَنُرِيدُ أَنْ نَذْبَحَ فَلَا تَكُونُ مُدًى قَالَ أَرِنْ مَا نَهَرَ أَوْ أَنْهَرَ الدَّمَ وَذُكِرَ اسْمُ اللهِ فَكُلْ غَيْرَ السِّنِّ وَالظُّفُرِ فَإِنَّ السِّنَّ عَظْمٌ وَالظُّفُرَ مُدَى الْحَبَشَةِ.

HRANA OSOBE U NUŽDI

باب إذا أكل المُضْطَرُّ

Allah kaže: "O vjernici, jedite ukusna jela, koja smo vam podarili, i budite Allahu zahvalni, ta vi se samo Njemu klanjate! On vam jedino zabranjuje strv i krv i svinjsko meso, i ono što je zaklano u nečije drugo ime, a ne u Allahovo. A onome ko bude primoran, ali ne iz želje, tek toliko da glad utoli – njemu grijeh

لِقَوْلِ اللهِ تَعَالَى (يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا كُلُوا مِنْ طَيِّبَاتِ مَا رَزَقْنَاكُمْ وَاشْكُرُوا لِلَّهِ إِنْ كُنْتُمْ إِيَّاهُ تَعْبُدُونَ إِنَّمَا حَرَّمَ عَلَيْكُمُ الْمَيْتَةَ وَالدَّمَ وَلَحْمَ الْخِنْزِيرِ وَمَا أُهِلَّ بِهِ لِغَيْرِ اللهِ فَمَنِ اضْطُرَّ غَيْرَ

1 U prvom slučaju, oni koji su zaklali zaplijenjene (životinje) učinili su to iz vlastitog interesa, pa su kažnjeni zabranom jedenja njihovog mesa, a u drugom slučaju, osoba koja nije vlasnik zaklala je životinju u interesu samog vlasnika, pa je dozvoljeno jesti njeno meso.

بَاغٍ وَلاَ عَادٍ فَلاَ إِثْمَ عَلَيْهِ) وَقَالَ (فَمَنِ اضْطُرَّ فِي مَخْمَصَةٍ غَيْرَ مُتَجَانِفٍ لإِثْمٍ) وَقَوْلِهِ (فَكُلُوا مِمَّا ذُكِرَ اسْمُ اللهِ عَلَيْهِ إِنْ كُنْتُمْ بِآيَاتِهِ مُؤْمِنِينَ وَمَا لَكُمْ أَنْ لاَ تَأْكُلُوا مِمَّا ذُكِرَ اسْمُ اللهِ عَلَيْهِ وَقَدْ فَصَّلَ لَكُمْ مَا حُرِّمَ عَلَيْكُمْ إِلاَّ مَا اضْطُرِرْتُمْ إِلَيْهِ) (وَإِنَّ كَثِيرًا لَيُضِلُّونَ بِأَهْوَائِهِمْ بِغَيْرِ عِلْمٍ إِنَّ رَبَّكَ هُوَ أَعْلَمُ بِالْمُعْتَدِينَ) وَقَوْلِهِ جَلَّ وَعَلاَ (قُلْ لاَ أَجِدُ فِيمَا أُوحِيَ إِلَيَّ مُحَرَّمًا عَلَى طَاعِمٍ يَطْعَمُهُ إِلاَّ أَنْ يَكُونَ مَيْتَةً أَوْ دَمًا مَسْفُوحًا) قَالَ ابْنُ عَبَّاسٍ مُهْرَاقًا (أَوْ لَحْمَ خِنْزِيرٍ فَإِنَّهُ رِجْسٌ أَوْ فِسْقًا أُهِلَّ لِغَيْرِ اللهِ بِهِ فَمَنِ اضْطُرَّ غَيْرَ بَاغٍ وَلاَ عَادٍ فَإِنَّ رَبَّكَ غَفُورٌ رَحِيمٌ) وَقَالَ (فَكُلُوا مِمَّا رَزَقَكُمُ اللهُ حَلاَلاً طَيِّبًا وَاشْكُرُوا نِعْمَةَ اللهِ إِنْ كُنْتُمْ إِيَّاهُ تَعْبُدُونَ إِنَّمَا حَرَّمَ عَلَيْكُمُ الْمَيْتَةَ وَالدَّمَ وَلَحْمَ الْخِنْزِيرِ وَمَا أُهِلَّ لِغَيْرِ اللهِ بِهِ فَمَنِ اضْطُرَّ غَيْرَ بَاغٍ وَلاَ عَادٍ فَإِنَّ اللهَ غَفُورٌ رَحِيمٌ) .

nije”,[2] a također i: “A onome ko bude primoran, kad hara glad, bez namjere da učini grijeh...”[3]
Njegove su riječi: “Zato jedite ono pri čijem je klanju spomenuto Allahovo ime, ako vjerujete u Njegove ajete! A zašto da ne jedete ono pri čijem je klanju spomenuto Allahovo ime kad vam je On objasnio šta vam je zabranio – osim kad ste u nevolji. Mnogi, prema prohtjevima svojim, nemajući za to nikakva dokaza, dovode druge u zabludu; a Gospodar tvoj dobro zna one koji u zlu prelaze svaku mjeru”,[4] a također i: “Reci: ‘Ja ne vidim u ovome što mi se objavljuje da je ikome zabranjeno jesti ma šta drugo osim strvi ili krvi koja istječe ili svinjskog mesa – to je doista pogano – ili što je kao grijeh zaklano u nečije drugo ime, a ne u Allahovo.’ A onome ko bude primoran, ali ne iz želje, samo toliko da glad utoli, Gospodar tvoj doista će oprostiti i milostiv biti.”[5]
Uzvišeni također kaže: “Hranite se dopuštenim i lijepim jelima, koja vam Allah daruje, i budite Mu zahvalni na blagodatima, ako se samo Njemu klanjate! On vam zabranjuje jedino strv i krv i svinjsko meso, i ono što je zaklano u nečije drugo ime, a ne u Allahovo. A onome ko bude primoran, ali ne iz želje, samo toliko da glad utoli, Gospodar tvoj doista će oprostiti i milostiv biti.”[6]

2 El-Bekare, 173-172.

3 El-Maide, 3.

4 El-En‘am, 118-119.

5 El-En‘am, 145.

6 En-Nahl, 114-115. Naslov ovog poglavlja odnosi se na osobu koja meso krepale životinje jede u nuždi, kao onog što je zabranjeno i što se spominje u navedenim ajetima. Ibn-Hadžer veli: “Kao da se ovim ukazuje na postojanje razmimoilaženja u dva pitanja: prvo se odnosi na stanje koje se može opisati kao nužda u kojoj je dozvoljeno jedenje zabranjenog, dok se drugo odnosi na količinu hrane koju je dozvoljeno jesti u tom slučaju. Što se tiče prvog pitanja, to je stanje kada glad prijeti smrću ili bolešću koja vodi u smrt. Ovo je mišljenje većine pravnika. Što se tiče drugog pitanja, ono je spomenuto u Allahovim riječima: ‘... ali ne iz želje’ (za grijehom).” Neki komentatori kažu kako je grijeh da (čovjek) jede više od onoga čime bi utolio glad, dok drugi vele kako je grijeh jesti iznad uobičajenog, što je i preferirajuće mišljenje, jer se ajetom uopćava. Dozvoljeno je i zasititi se ukoliko se ne očekuje da bi se u blizini moglo doći do neke druge hrane. Ebu-Meali Džuvejni, Imamul-Haremejn, veli: “Pod sitošću se ovdje misli na otklanjanje gladi, a ne na punjenje stomaka, tako da u njemu ne bude mjesta za drugu hranu, što je zabranjeno.” (*Fethul-bari*, 9/591)

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَٰنِ الرَّحِيمِ

U ime Allaha, Svemilosnog, Samilosnog!

كِتَابُ الْأَضَاحِيِّ

KURBANI

SUNNET KURBANA

بَاب سُنَّةِ الْأُضْحِيَّةِ

Ibn-Omer veli: "Kurban je sunnet i nešto općepoznato."[1]

وَقَالَ ابْنُ عُمَرَ هِيَ سُنَّةٌ وَمَعْرُوفٌ .

5545. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Beššar, njemu Gunder, prenoseći od Šu'be, on od Zubejda Ijamija, ovaj od Ša'bija, a on od Beraa, radijallahu anhu, da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
"Prvo što činimo u ovom našem današnjem danu (Kurban-bajramu) jeste klanjanje bajram-namaza; potom se vraćamo i koljemo (kurbane). Ko tako postupi postupio je po našem sunnetu, a ko zakolje ranije – to je obično meso koje je hrana za porodicu, i nema veze s obredom."
Tada je ustao Ebu-Burda b. Nijar, koji je ranije

٥٥٤٥. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ بَشَّارٍ حَدَّثَنَا غُنْدَرٌ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ عَنْ زُبَيْدٍ الْإِيَامِيِّ عَنِ الشَّعْبِيِّ عَنِ الْبَرَاءِ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ قَالَ النَّبِيُّ ﷺ إِنَّ أَوَّلَ مَا نَبْدَأُ بِهِ فِي يَوْمِنَا هَذَا أَنْ نُصَلِّيَ ثُمَّ نَرْجِعَ فَنَنْحَرَ مَنْ فَعَلَهُ فَقَدْ أَصَابَ سُنَّتَنَا وَمَنْ ذَبَحَ قَبْلُ فَإِنَّمَا هُوَ لَحْمٌ قَدَّمَهُ لِأَهْلِهِ لَيْسَ مِنَ النُّسُكِ فِي شَيْءٍ فَقَامَ أَبُو بُرْدَةَ بْنُ نِيَارٍ وَقَدْ ذَبَحَ فَقَالَ إِنَّ عِنْدِي جَذَعَةً فَقَالَ اذْبَحْهَا وَلَنْ تَجْزِيَ عَنْ أَحَدٍ بَعْدَكَ

1 Ovim naslovom Buhari kao da je želio da ukaže na to da je kurban sunnet, a ne vadžib. Većina pravnika smatra da je klanje kurbana (na dan Kurban-bajrama) kolektivni pritvrđeni sunnet (*sunnetun muekkedetun alel-kifaje*). Ebu-Hanifa smatra da je to vadžib imućnom čovjeku koji boravi kod svoje kuće (koji nije na putu). Slično mišljenje zastupa i Malik, ali ga ne veže s boravištem. Ahmed kaže da je to sunnet koji je pokuđeno izostaviti ako postoji mogućnost klanja. Prenosi se od njega mišljenje da je klanje kurbana obavezna dužnost (vadžib). Muhammed b. Hasan veli: "To je sunnet koji nije dozvoljeno izostaviti." Dokaz onima koji smatraju da je klanje kurbana sunnet je hadis koji prenose svi osim Buharije, a u kome Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, kaže: "Ko od vas vidi mladi mjesec zul-hidždžeta i želi zaklati kurban neka se sustegne od uzimanja (kraćenja ili brijanja) dlaka sa svoga tijela i kraćenja noktiju." Uvjetovanje voljom i željom protivno je principu obaveze. Dokaz onima koji smatraju da je klanja kurbana vadžib je hadis koji bilježe Ibn-Madža, Ahmed i Hakim od Ebu-Hurejre, a u kome Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, kaže: "Ko je imao mogućnosti, a nije zaklao kurban, neka se ne približava našoj musalli (mjestu za klanjanje bajram-namaza)!" Ovako oštro upozorenje može se vezati samo za izostavljanje vadžiba. Hakim kaže da je ovaj hadis vjerodostojan. Ibn-Hadžer veli: "Izglednije je da je ovaj hadis 'mevkuf'." Isto misle Tahavi i drugi. Usto, nije ni izričit u pitanju obaveznosti ovog propisa. (*Fethul-bari*, 10/5-6; *Umdetul-kari*, 21/144)

zaklao, i rekao: "Imam mladu kozu (koja ima šest ili sedam mjeseci, ili je ušla u drugu godinu)."
"Zakolji je, ali nakon tebe neće moći nikome drugom poslužiti kao kurban", reče mu Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem. Mutarrif prenosi od Amira, a on od Beraa da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Ko zakolje (kurban) nakon bajram-namaza upotpunio je svoj obred i postupio je po sunnetu muslimana."[1]

قَالَ مُطَرِّفٌ عَنْ عَامِرٍ عَنِ الْبَرَاءِ قَالَ النَّبِيُّ ﷺ مَنْ ذَبَحَ بَعْدَ الصَّلَاةِ تَمَّ نُسُكُهُ وَأَصَابَ سُنَّةَ الْمُسْلِمِينَ .

5546. PRIČAO NAM JE Musedded, njemu Isma'il, prenoseći od Ejjuba, on od Muhammeda, a ovaj od Enesa b. Malika da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
"Ko zakolje (kurban) prije namaza (bajramskog) zaklao je za sebe, a ko zakolje poslije namaza upotpunio je svoj obred (žrtvovanja) i postupio prema sunnetu muslimana."

٥٥٤٦. حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ حَدَّثَنَا إِسْمَاعِيلُ عَنْ أَيُّوبَ عَنْ مُحَمَّدٍ عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ قَالَ النَّبِيُّ ﷺ مَنْ ذَبَحَ قَبْلَ الصَّلَاةِ فَإِنَّمَا ذَبَحَ لِنَفْسِهِ وَمَنْ ذَبَحَ بَعْدَ الصَّلَاةِ فَقَدْ تَمَّ نُسُكُهُ وَأَصَابَ سُنَّةَ الْمُسْلِمِينَ .

KADA IMAM (VLADAR) DIJELI KURBANE ZA KLANJE

باب قِسْمَةِ الْإِمَامِ الْأَضَاحِيَّ بَيْنَ النَّاسِ

5547. PRIČAO NAM JE Mu'az b. Fedala, njemu Hišam, prenoseći od Jahjaa, on od Ba'dže Džuhenija da je Ukba b. Amir Džuheni rekao:
"Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, podijelio je svojim ashabima kurbane, pa sam ja dobio mlado bravče.
'Allahov Poslaniče', rekoh, 'dobio sam nedoraslo bravče.'
'Zakolji ga kao kurbana', reče on."[2]

٥٥٤٧. حَدَّثَنَا مُعَاذُ بْنُ فَضَالَةَ حَدَّثَنَا هِشَامٌ عَنْ يَحْيَى عَنْ بَعْجَةَ الْجُهَنِيِّ عَنْ عُقْبَةَ بْنِ عَامِرٍ الْجُهَنِيِّ قَالَ قَسَمَ النَّبِيُّ ﷺ بَيْنَ أَصْحَابِهِ ضَحَايَا فَصَارَتْ لِعُقْبَةَ جَذَعَةٌ فَقُلْتُ يَا رَسُولَ اللهِ صَارَتْ لِي جَذَعَةٌ قَالَ ضَحِّ بِهَا .

---

1 Pod pojmom *sunnet* u ova dva hadisa misli se na praksu općenito, a ne na "sunnet" u terminološkom smislu, koji stoji nasuprot *vadžibu*. Zapovijed u hadisu o ponavljanju klanja dokaz je onima koji kažu da je klanje kurbana vadžib. Međutim, druga strana odgovara da je cilj ovog hadisa pojašnjenje uvjeta valjanosti klanja kurbana.
Hadis ukazuje na to da kao kurban ne može poslužiti *džeze'a*, tj. ovca koja nije napunila sedam mjeseci (ako se radi o krupnijoj ovci), a neki kažu šest mjeseci, ili godinu dana ako je u pitanju sitnija i mršavija ovca. *Džeze'a*, u slučaju koze jest ona koja nije napunila godinu dana i ona ne može poslužiti kao kurban. Hadis ukazuje na to da vrijeme klanja kurbana započinje poslije klanjanja bajram-namaza. (*Fethul-bari*, 10/6; *Umdetul-kari*, 21/144-145)

2 Imam Ajni prenosi mišljenje Bejhekija i drugih učenjaka koji smatraju da je dozvola žrtvovanja nedoraslog bravčeta (džeze'a) bila olakšica (ruhsa) posebno za Ukbu, kao što je to bio slučaj i s Ebu-Burdom u hadisu

OBAVEZA PUTNIKA I ŽENE U VEZI S KLANJEM KURBANA

باب الأضحية للمسافر والنساء

5548. PRIČAO NAM JE Musedded, njemu Sufjan, prenoseći od Abdur-Rahmana b. Kasima, on od svoga oca, a ovaj od Aiše, radijallahu anha, da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, ušao kod nje – a bila je dobila mjesečnicu u Serifu, prije ulaska u Mekku – i zatekao je uplakanu, pa joj je rekao:
"Šta je bilo s tobom? Dobila si mjesečnicu?"
"Da", rekla je.
"To je nešto što je Allah odredio kćerima Ademovim. Čini sve ono što čini hadžija, ali nemoj obavljati tavaf oko Kabe."
"Kada smo bili na Mini", kaže Aiša, radijallahu anha, "doneseno mi je goveđe meso.
'Šta je ovo?', rekla sam.
'Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, zaklao je kravu kao kurbana za svoje supruge', odgovorili su mi."[3]

٥٥٤٨. حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ عَنْ عَبْدِالرَّحْمَنِ بْنِ الْقَاسِمِ عَنْ أَبِيهِ عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهَا أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ دَخَلَ عَلَيْهَا وَحَاضَتْ بِسَرِفَ قَبْلَ أَنْ تَدْخُلَ مَكَّةَ وَهِيَ تَبْكِي فَقَالَ مَا لَكِ أَنَفِسْتِ قَالَتْ نَعَمْ قَالَ إِنَّ هَذَا أَمْرٌ كَتَبَهُ اللهُ عَلَى بَنَاتِ آدَمَ فَاقْضِي مَا يَقْضِي الْحَاجُّ غَيْرَ أَنْ لاَ تَطُوفِي بِالْبَيْتِ فَلَمَّا كُنَّا بِمِنًى أُتِيتُ بِلَحْمِ بَقَرٍ فَقُلْتُ مَا هَذَا قَالُوا ضَحَّى رَسُولُ اللهِ ﷺ عَنْ أَزْوَاجِهِ بِالْبَقَرِ.

koji prenosi Bera'. "Kaže se", veli Ajni, "da je *džeze'a* opis određene dobi starosti stoke. U slučaju ovaca je to ona koja je napunila jednu godinu; to je mišljenje većine pravnika. Neki kažu da se radi o mladoj dobi, a potom se spore u vezi s konkretizacijom: neki vele da je to ona koja je napunila šest mjeseci, drugi kažu da je to ona koja je napunila osam mjeseci, a treći – deset mjeseci. U slučaju koza, *džeze'a* je koza koja je napunila godinu i ušla u drugu, u slučaju krava – krava koja je napunila tri godine, a u slučaju deva – deva koja je ušla u petu godinu." (*Umdetul-kari*, 21/146)

3 Većina pravnika ovim hadisom podupire svoje mišljenje da je jedan kurban dovoljan za jednu porodicu (muža i ženu). Hanefijski pravnici smatraju da je i žena, ukoliko je imućna, dužna za sebe zaklati kurban, kao i muž za sebe. Oni, međutim, smatraju da putnik nije dužan klati kurban. Imam Šafija smatra da je klanje kurbana sunnet za sve ljude, pa i za musafira (putnika).
Iz hadisa se zaključuje da žena koja ima menstruaciju ne može obavljati tavaf. Hadis je u nešto kraćoj verziji ranije spomenut u poglavljima o hadžu.

MESO KOJE SE POŽELI NA DAN KURBAN-BAJRAMA

باب ما يُشْتهى مِن اللَّحْم يوْم النَّحْرِ

5549. PRIČAO NAM JE Sadeka, njemu Ibn-Ulejja, prenoseći od Ejjuba, on od Ibn-Sirina, a on od Enesa b. Malika da je ispričao:
"Na dan Kurban-bajrama Vjerovjesnik je, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: 'Ko je zaklao prije namaza, neka ponovi!' Ustao je neki čovjek i rekao: 'Allahov Poslaniče, doista je ovo dan kada se traži i želi meso' – spomenuo je i svoje susjede – 'a ja imam mladu ovcu koja je bolja od dvije ovce.' On (Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem) dozvolio mu je da je zakolje. Ne znam da li se ova olakšica odnosi i na druge osim njega. Potom je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, otišao i zaklao dva ovna, a ljudi su se zaputili do ovaca i podijelili ih (ili razdijelili ih) među sobom."

٥٥٤٩. حَدَّثَنَا صَدَقَةُ أَخْبَرَنَا ابْنُ عُلَيَّةَ عَنْ أَيُّوبَ عَنِ ابْنِ سِيرِينَ عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ قَالَ قَالَ النَّبِيُّ ﷺ يَوْمَ النَّحْرِ مَنْ كَانَ ذَبَحَ قَبْلَ الصَّلاَةِ فَلْيُعِدْ فَقَامَ رَجُلٌ فَقَالَ يَا رَسُولَ اللهِ إِنَّ هَذَا يَوْمٌ يُشْتَهَى فِيهِ اللَّحْمُ وَذَكَرَ جِيرَانَهُ وَعِنْدِي جَذَعَةٌ خَيْرٌ مِنْ شَاتَيْ لَحْمٍ فَرَخَّصَ لَهُ فِي ذَلِكَ فَلاَ أَدْرِي بَلَغَتِ الرُّخْصَةُ مَنْ سِوَاهُ أَمْ لاَ ثُمَّ انْكَفَأَ النَّبِيُّ ﷺ إِلَى كَبْشَيْنِ فَذَبَحَهُمَا وَقَامَ النَّاسُ إِلَى غُنَيْمَةٍ فَتَوَزَّعُوهَا أَوْ قَالَ فَتَجَزَّعُوهَا .

O ONOME KOJI KAŽE DA JE KURBAN-BAJRAM SAMO ONAJ DAN KADA SE KOLJU KURBANI (JEDAN DAN)

باب مَنْ قال الْأضحى يوْمُ النَّحْر

5550. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Selam, njemu Abdul-Vehhab, prenoseći od Ejjuba, on od Muhammeda, ovaj od Ibn-Ebu-Bekre, a on od Ebu-Bekre, radijallahu anhu, da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
"Vrijeme se zaokružilo kao onog dana kada je Allah stvorio nebesa i Zemlju. Godina se sastoji od dvanaest mjeseci, od kojih su četiri sveta; tri su jedan iza drugog: zul-ka'de, zul-hidždže i muharrem, i (četvrti) redžeb (mudar), koji dolazi između džumade (el-uhra) i ša'bana. Koji je ovo mjesec?"
"Allah i Njegov Poslanik najbolje znaju", rekosmo. Zašutio je tako da smo pomislili kako će ga nazvati drugim imenom, a onda rekao: "Zar ovo nije zul-hidždže?"

٥٥٥٠. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ سَلاَمٍ حَدَّثَنَا عَبْدُ الْوَهَّابِ حَدَّثَنَا أَيُّوبُ عَنْ مُحَمَّدٍ عَنِ ابْنِ أَبِي بَكْرَةَ عَنْ أَبِي بَكْرَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ إِنَّ الزَّمَانَ قَدِ اسْتَدَارَ كَهَيْئَتِهِ يَوْمَ خَلَقَ اللهُ السَّمَوَاتِ وَالأَرْضَ السَّنَةُ اثْنَا عَشَرَ شَهْرًا مِنْهَا أَرْبَعَةٌ حُرُمٌ ثَلاَثٌ مُتَوَالِيَاتٌ ذُو الْقَعْدَةِ وَذُو الْحِجَّةِ وَالْمُحَرَّمُ وَرَجَبُ مُضَرَ الَّذِي بَيْنَ جُمَادَى وَشَعْبَانَ أَيُّ شَهْرٍ هَذَا قُلْنَا اللهُ وَرَسُولُهُ أَعْلَمُ فَسَكَتَ حَتَّى

ظَنَنَّا أَنَّهُ سَيُسَمِّيهِ بِغَيْرِ اسْمِهِ قَالَ أَلَيْسَ ذَا الْحِجَّةِ قُلْنَا بَلَى قَالَ أَيُّ بَلَدٍ هَذَا قُلْنَا اللهُ وَرَسُولُهُ أَعْلَمُ فَسَكَتَ حَتَّى ظَنَنَّا أَنَّهُ سَيُسَمِّيهِ بِغَيْرِ اسْمِهِ قَالَ أَلَيْسَ الْبَلْدَةَ قُلْنَا بَلَى قَالَ فَأَيُّ يَوْمٍ هَذَا قُلْنَا اللهُ وَرَسُولُهُ أَعْلَمُ فَسَكَتَ حَتَّى ظَنَنَّا أَنَّهُ سَيُسَمِّيهِ بِغَيْرِ اسْمِهِ قَالَ أَلَيْسَ يَوْمَ النَّحْرِ قُلْنَا بَلَى قَالَ فَإِنَّ دِمَاءَكُمْ وَأَمْوَالَكُمْ قَالَ مُحَمَّدٌ وَأَحْسِبُهُ قَالَ وَأَعْرَاضَكُمْ عَلَيْكُمْ حَرَامٌ كَحُرْمَةِ يَوْمِكُمْ هَذَا فِي بَلَدِكُمْ هَذَا فِي شَهْرِكُمْ هَذَا وَسَتَلْقَوْنَ رَبَّكُمْ فَيَسْأَلُكُمْ عَنْ أَعْمَالِكُمْ أَلاَ فَلاَ تَرْجِعُوا بَعْدِي ضُلاَّلاً يَضْرِبُ بَعْضُكُمْ رِقَابَ بَعْضٍ أَلاَ لِيُبَلِّغِ الشَّاهِدُ الْغَائِبَ فَلَعَلَّ بَعْضَ مَنْ يَبْلُغُهُ أَنْ يَكُونَ أَوْعَى لَهُ مِنْ بَعْضِ مَنْ سَمِعَهُ وَكَانَ مُحَمَّدٌ إِذَا ذَكَرَهُ قَالَ صَدَقَ النَّبِيُّ ﷺ ثُمَّ قَالَ أَلاَ هَلْ بَلَّغْتُ أَلاَ هَلْ بَلَّغْتُ مَرَّتَيْنِ.

"Dakako", rekosmo. "Koje je ovo mjesto (grad)?", upitao je.
"Allah i Njegov Poslanik najbolje znaju", rekosmo. Zašutio je tako da smo pomislili kako će ga nazvati drugim imenom, a onda rekao: "Zar ovo nije poznato mjesto (Mekka)?"
"Dakako", rekosmo.
"Koji je ovo dan?", upitao je.
"Allah i Njegov Poslanik najbolje znaju", rekosmo. Zašutio je tako da smo pomislili kako će ga nazvati drugim imenom, a onda rekao: "Zar ovo nije dan klanja (kurbana)?"
"Dakako", rekosmo. On tada reče: "Doista su vaši životi i imeci (Muhammed veli: "Mislim da je rekao: '...i vaša čast...'") vama zabranjeni, kao što vam je zabranjen ovaj vaš dan, u ovom vašem mjestu, u ovom vašem mjesecu. Srest ćete svoga Gospodara, pa će vas pitati o vašim djelima. Nemojte se poslije mene vratiti u zabludu, pa da jedni drugima vratove odsijecate. Neka prisutni saopći odsutnome, možda će neko kome se ovo saopći biti razboritiji i bolje to shvatiti od onoga koji to čuje."
Muhammed (b. Sirin) bi, kada bi ovo spomenuo, kazao: "Istinu je rekao Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem", a onda dodao: "Jesam li saopćio, jesam li saopćio?!"[1]

1 Hadis je ranije spomenut u poglavlju o nauci, u poglavlju o hadžu te još nekim poglavljima. Cilj njegovog navođenja ovdje jest ukazivanje na broj dana u kojima se može klati kurban. Buhari kao da naginje mišljenju da je to samo prvi dan Kurban-bajrama, a to je i mišljenje Ibn-Sirina. O ovom pitanju ima više mišljenja. Ebu-Hanifa, Malik i Ahmed smatraju da je to prvi dan i još dva dana poslije njega, dok Šafija smatra da je to prvi dan i još tri dana poslije njega. (*Umdetul-kari*, 21/148)

BAJRAM-NAMAZ I KLANJE KURBANA NA MUSALLI

باب الأضحى والمنحر بالمصلى

5551. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Ebu-Bekr Mukaddemi, njemu Halid b. Haris, a ovome Ubejdullah da je Nafi‘ rekao:
"Abdullah (b. Omer) klao je kurban na mjestu klanja."
Ubejdullah veli: "To znači na mjestu gdje je klao Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem."[1]

٥٥٥١. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ أَبِي بَكْرٍ الْمُقَدَّمِيُّ حَدَّثَنَا خَالِدُ بْنُ الْحَارِثِ حَدَّثَنَا عُبَيْدُاللهِ عَنْ نَافِعٍ قَالَ كَانَ عَبْدُاللهِ يَنْحَرُ فِي الْمَنْحَرِ قَالَ عُبَيْدُاللهِ يَعْنِي مَنْحَرَ النَّبِيِّ ﷺ.

5552. PRIČAO NAM JE Jahja b. Bukejr, njemu Lejs, a ovome Kesir b. Ferkad, prenoseći od Nafija da je Ibn-Omer, radijallahu anhuma, rekao:
"Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, klao je (kurban) na musalli."

٥٥٥٢. حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ بُكَيْرٍ حَدَّثَنَا اللَّيْثُ عَنْ كَثِيرِ بْنِ فَرْقَدٍ عَنْ نَافِعٍ أَنَّ ابْنَ عُمَرَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا أَخْبَرَهُ قَالَ كَانَ رَسُولُ اللهِ ﷺ يَذْبَحُ وَيَنْحَرُ بِالْمُصَلَّى.

O DVA ROGATA OVNA (A SPOMINJE SE I DEBELA) KOJA JE ŽRTVOVAO VJEROVJESNIK, SALLALLAHU ALEJHI VE SELLEM

باب في أضحية النبي ﷺ بكبشين أقرنين ويذكر سمينين

Jahja b. Seid veli: "Čuo sam Umamu b. Sehla da kaže: 'Tovili smo kurbane u Medini, a i (ostali) muslimani su ih tovili.'"

وَقَالَ يَحْيَى بْنُ سَعِيدٍ سَمِعْتُ أَبَا أُمَامَةَ بْنَ سَهْلٍ قَالَ كُنَّا نُسَمِّنُ الْأُضْحِيَّةَ بِالْمَدِينَةِ وَكَانَ الْمُسْلِمُونَ يُسَمِّنُونَ.

5553. PRIČAO NAM JE Adem b. Ebu-Ijas, njemu Šu‘ba, a ovome Abdul-Aziz b. Suhejb da je Enes b. Malik, radijallahu anhu, rekao:
"Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, klao je kao kurban dva ovna, a i ja koljem dva."

٥٥٥٣. حَدَّثَنَا آدَمُ بْنُ أَبِي إِيَاسٍ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ حَدَّثَنَا عَبْدُالْعَزِيزِ بْنُ صُهَيْبٍ قَالَ سَمِعْتُ أَنَسَ بْنَ مَالِكٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ كَانَ النَّبِيُّ ﷺ يُضَحِّي بِكَبْشَيْنِ وَأَنَا أُضَحِّي بِكَبْشَيْنِ.

---

1 Cilj navođenja ovog predanja (*esera*) jest pojašnjenje sunneta u vezi s imamovim klanjem kurbana, a to je da imam kolje svoj kurban na musalli kako bi on bio prvi koji to čini, tako da svi ostali, pouzdano, kolju poslije njega (i poslije namaza). Cilj imamovog klanja kurbana na musalli je i podučavanje ostalih načinu pravilnog klanja te poticanje na izvršavanje tog važnog islamskog propisa.

5554. PRIČAO NAM JE Kutejba b. Seid, njemu Abdul-Vehhab, a ovome Ejjub, prenoseći od Ebu-Kilabe, a on od Enesa da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, otišao po dva rogata crno-bijela ovna, a potom ih zaklao svojom rukom. Slijedi ga (u predanju) Vuhejb, prenoseći od Ejjuba. Isma'il i Hatim b. Verdan vele: "... od Ejjuba, on od Ibn-Sirina, a ovaj od Enesa..."[2]

٥٥٥٤ . حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ بْنُ سَعِيدٍ حَدَّثَنَا عَبْدُ الْوَهَّابِ حَدَّثَنَا أَيُّوبُ عَنْ أَبِي قِلَابَةَ عَنْ أَنَسٍ أَنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ انْكَفَأَ إِلَى كَبْشَيْنِ أَقْرَنَيْنِ أَمْلَحَيْنِ فَذَبَحَهُمَا بِيَدِهِ تَابَعَهُ وُهَيْبٌ عَنْ أَيُّوبَ وَقَالَ إِسْمَاعِيلُ وَحَاتِمُ بْنُ وَرْدَانَ عَنْ أَيُّوبَ عَنِ ابْنِ سِيرِينَ عَنْ أَنَسٍ .

5555. PRIČAO NAM JE Umer b. Halid, njemu Lejs, ovome Jezid, prenoseći od Ebu-Hajra, a on od Ukbe b. Amira, radijallahu anhu:
da mu je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, dao ovce i koze da ih podijeli svojim drugovima za kurbane. Ostalo je mladunče koze koje je ojačalo (i samo pase), pa je to spomenuo Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, a on reče: "Zakolji je ti kao kurbana."[3]

٥٥٥٥ . حَدَّثَنَا عَمْرُو بْنُ خَالِدٍ حَدَّثَنَا اللَّيْثُ عَنْ يَزِيدَ عَنْ أَبِي الْخَيْرِ عَنْ عُقْبَةَ بْنِ عَامِرٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ أَعْطَاهُ غَنَمًا يَقْسِمُهَا عَلَى صَحَابَتِهِ ضَحَايَا فَبَقِيَ عَتُودٌ فَذَكَرَهُ لِلنَّبِيِّ ﷺ فَقَالَ ضَحِّ أَنْتَ بِهِ .

---

2 Iz ova dva hadisa se zaključuje:
– vrednije je zaklati dva kurbana;
– bolje je zaklati ovna nego ovcu; također je bolje zaklati rogata ovna nego šukavog. Po usaglašenom mišljenju, dozvoljeno je zaklati i šukavog ovna ili ovcu; sporno je da li je dopušteno klanje ovna ili ovce (za kurban) sa slomljenim rogom;
– pohvalno je da čovjek sam kolje svoj kurban (ako umije raditi taj posao);
– poželjno je da kurban bude što ljepšeg izgleda i da ima što kvalitetnije meso. (*Fethul-bari,* 10/13)

3 Neki kažu da je atud mladunče koje je napunilo godinu dana, a drugi da je to mladunče koje ima pet mjeseci. Cilj navođenja ovog hadisa je ukazivanje da je dovoljno zaklati i samo jedan kurban, a da je Poslanikovo, sallallahu alejhi ve sellem, žrtvovanje dvaju kurbana pohvalno, a ne obavezno djelo.

VJEROVJESNIKOVE, SALLALLAHU ALEJHI VE SELLEM, RIJEČI UPUĆENE EBU-BURDI: "ZAKOLJI MLADU KOZU (OD ŠEST ILI SEDAM MJESECI, ILI OD GODINU DANA), ALI NIKOME POSLIJE TEBE TO NEĆE BITI VALJANO."

باب قَوْلِ النَّبِيِّ ﷺ لِأَبِي بُرْدَةَ ضَحِّ بِالْجَذَعِ مِنَ الْمَعَزِ وَلَنْ تَجْزِيَ عَنْ أَحَدٍ بَعْدَكَ

5556. PRIČAO NAM JE Museddded, njemu Halid b. Abdullah, ovome Mutarrif, prenoseći od Amira da je Bera' b. Azib, radijallahu anhu, rekao:
"Moj tetak koji se zove Ebu-Burda zaklao je kurban prije bajram-namaza, pa mu je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: 'Tvoja je ovca samo radi mesa (nije kurban).'
'Allahov Poslaniče, imam pitomu mladu kozu (od šest ili sedam mjeseci, ili od godinu dana)', reče on.
'Zakolji je', reče Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, 'ali nikome poslije tebe to neće valjati', a potom dodade: 'Ko zakolje prije namaza, zaklao je radi sebe (a ne kao kurban), a ko zakolje poslije bajram-namaza upotpunio je obred klanja i postupio prema sunnetu muslimana.'"[1]
Slijedi ga (u predanju) Ubejda, prenoseći od Ša'bija i Ibrahima, a također i Veki', prenoseći od Hurejsa, a on od Šabija.
Asim i Davud prenose od Ša'bija: "Imam mlado žensko jare koje je skoro prestalo dojiti (*'anaku leben*)."
Zubejd i Firas prenose od Ša'bija: "Imam mladu kozu (od šest ili sedam mjeseci, ili godinu dana – *džeze'a*)."
Ebu-Ahves kaže da mu je kazivao Mensur: "... mladu ženku koze (*'anakun džeze'a*)."

٥٥٥٦ . حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ حَدَّثَنَا خَالِدُ بْنُ عَبْدِاللهِ حَدَّثَنَا مُطَرِّفٌ عَنْ عَامِرٍ عَنِ الْبَرَاءِ بْنِ عَازِبٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا قَالَ ضَحَّى خَالٌ لِي يُقَالُ لَهُ أَبُو بُرْدَةَ قَبْلَ الصَّلَاةِ فَقَالَ لَهُ رَسُولُ اللهِ ﷺ شَاتُكَ شَاةُ لَحْمٍ فَقَالَ يَا رَسُولَ اللهِ إِنَّ عِنْدِي دَاجِنًا جَذَعَةً مِنَ الْمَعَزِ قَالَ اذْبَحْهَا وَلَنْ تَصْلُحَ لِغَيْرِكَ ثُمَّ قَالَ مَنْ ذَبَحَ قَبْلَ الصَّلَاةِ فَإِنَّمَا يَذْبَحُ لِنَفْسِهِ وَمَنْ ذَبَحَ بَعْدَ الصَّلَاةِ فَقَدْ تَمَّ نُسُكُهُ وَأَصَابَ سُنَّةَ الْمُسْلِمِينَ تَابَعَهُ عُبَيْدَةُ عَنِ الشَّعْبِيِّ وَإِبْرَاهِيمَ وَتَابَعَهُ وَكِيعٌ عَنْ حُرَيْثٍ عَنِ الشَّعْبِيِّ وَقَالَ عَاصِمٌ وَدَاوُدُ عَنِ الشَّعْبِيِّ عِنْدِي عَنَاقُ لَبَنٍ وَقَالَ زُبَيْدٌ وَفِرَاسٌ عَنِ الشَّعْبِيِّ عِنْدِي جَذَعَةٌ وَقَالَ أَبُو الْأَحْوَصِ حَدَّثَنَا مَنْصُورٌ عَنَاقٌ جَذَعَةٌ وَقَالَ ابْنُ عَوْنٍ عَنَاقٌ جَذَعٌ عَنَاقُ لَبَنٍ .

1 Hadis je ranije spomenut na početku poglavlja o kurbanima. Iz njega se zaključuje da nije valjano klanje nedoraslog mladunčeta koze (*džeze'a* – koje nije napunilo godinu dana i zašlo u drugu) kao kurbana te da su spomenute olakšice odnose na određenu osobu. To je mišljenje većine pravnika. Većina pravnika također smatra da može poslužiti kao kurban ovca koja je napunila šest mjeseci, ako je krupnija i deblja. (Vidi detaljnije raspravu o tome u: *Fethul-bari*, 10/16-18.)

Ibn-Avn veli: "... mlada kozu (*'anakun džeze'a*) je žensko mladunče koze koje je skoro prestalo dojiti (*'anaku leben*)."[2]

5557. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Beššar, njemu Muhammed b. Dža'fer, a ovome Šu'ba, prenoseći od Seleme, a on od Ebu-Džuhejfe da je Bera' rekao:
"Ebu-Burda zaklao je (kurban) prije namaza, pa mu je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: 'Zamijeni to novim kurbanom.'
'Imam samo mladu kozu (*džeze'a*)', odgovori Ebu-Burda.
Šu'ba veli: "Mislim da je još rekao: 'Ona je bolja od one koja je napunila godinu dana.'"
'Neka ta bude umjesto one, ali to neće valjati nikome poslije tebe', reče mu Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem."[3]
Hatim b. Verdan prenosi od Ejjuba, ovaj od Muhammeda, on od Enesa, a ovaj od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, i dodaje: " ... nedoraslu kozu (*'anakun džeze'a*)."

٥٥٥٧. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ بَشَّارٍ حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ جَعْفَرٍ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ عَنْ سَلَمَةَ عَنْ أَبِي جُحَيْفَةَ عَنِ الْبَرَاءِ قَالَ ذَبَحَ أَبُو بُرْدَةَ قَبْلَ الصَّلاَةِ فَقَالَ لَهُ النَّبِيُّ ﷺ أَبْدِلْهَا قَالَ لَيْسَ عِنْدِي إِلاَّ جَذَعَةٌ قَالَ شُعْبَةُ وَأَحْسِبُهُ قَالَ هِيَ خَيْرٌ مِنْ مُسِنَّةٍ قَالَ اجْعَلْهَا مَكَانَهَا وَلَنْ تَجْزِيَ عَنْ أَحَدٍ بَعْدَكَ وَقَالَ حَاتِمُ بْنُ وَرْدَانَ عَنْ أَيُّوبَ عَنْ مُحَمَّدٍ عَنْ أَنَسٍ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ وَقَالَ عَنَاقٌ جَذَعَةٌ .

O ONOME KOJI ZAKOLJE KURBAN SVOJOM RUKOM

باب مَنْ ذَبَحَ الأَضَاحِيَّ بِيَدِهِ

5558. PRIČAO NAM JE Adem b. Ebu-Ijas, njemu Šu'ba, a ovome Katada da je Enes rekao:
"Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, žrtvovao je dva crno-bijela ovna; vidio sam kako je stavio svoju nogu na njihove strane, proučio *Bismillu* i tekbir, a potom ih zaklao svojom rukom."[4]

٥٥٥٨. حَدَّثَنَا آدَمُ بْنُ أَبِي إِيَاسٍ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ حَدَّثَنَا قَتَادَةُ عَنْ أَنَسٍ قَالَ ضَحَّى النَّبِيُّ ﷺ بِكَبْشَيْنِ أَمْلَحَيْنِ فَرَأَيْتُهُ وَاضِعًا قَدَمَهُ عَلَى صِفَاحِهِمَا يُسَمِّي وَيُكَبِّرُ فَذَبَحَهُمَا بِيَدِهِ .

---

2 Radi se o različitim jezičkim finesama, pa su stoga navedeni izvorni izrazi. Ranije je već spomenuto značenje riječi *džeze'a*, o kojoj se ovdje najviše govori; *'anak* je žensko mladunče koze.

3 Zapovijed u hadisu koju je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, uputio Ebu-Burdi da ponovi klanje kurbana dokaz je hanefijskim pravnicima koji zastupaju mišljenje da je klanje kurbana imućnom muslimanu obaveza (*vadžib*). Šafija smatra da je ta obaveza obuhvatnija od toga da se njome dokazuje kako je klanje kurbana u osnovi obavezno (*vadžib*) ili pohvalno (*mendub*), jer je moguće da se njome želi samo ukazati na to da klanje kurbana prije namaza ne predstavlja izvršenje obreda klanja kurbana, već obično klanje. (*Fethul-bari*, 10/20)

4 Iz hadisa se zaključuje:
– prilikom klanja životinje potrebno je proučiti *Bismillu* i *tekbir*;

O ONOME KOJI ZAKOLJE KURBAN ZA DRUGOGA

باب من ذبح ضحية غيره

Neki čovjek pomagao je Ibn-Omeru prilikom klanja deve. Ebu-Musa naredio je svojim kćerima da same zakolju svoje kurbane.

وَأَعَانَ رَجُلٌ ابْنَ عُمَرَ فِي بَدَنَتِهِ وَأَمَرَ أَبُو مُوسَى بَنَاتِهِ أَنْ يُضَحِّينَ بِأَيْدِيهِنَّ .

5559. PRIČAO NAM JE Kutejba, njemu Sufjan, a ovome Abdur-Rahman b. Kasim, prenoseći od svoga oca da je Aiša, radijallahu anha, rekla:
"Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, ušao je kod mene u mjestu Serif i zatekao me uplakanu, pa je upitao: 'Šta je bilo s tobom? Dobila si mjesečnicu?'
'Da', rekla sam.
'To je nešto što je Allah odredio kćerima Ademovim. Čini sve ono što čini hadžija, ali nemoj obavljati tavaf oko Ka'be', reče Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem. On je tada za svoje žene zaklao kravu."

٥٥٥٩. حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ عَنْ عَبْدِالرَّحْمَنِ بْنِ الْقَاسِمِ عَنْ أَبِيهِ عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهَا قَالَتْ دَخَلَ عَلَيَّ رَسُولُ اللهِ ﷺ بِسَرِفَ وَأَنَا أَبْكِي فَقَالَ مَا لَكِ أَنَفِسْتِ قُلْتُ نَعَمْ قَالَ هَذَا أَمْرٌ كَتَبَهُ اللهُ عَلَى بَنَاتِ آدَمَ اقْضِي مَا يَقْضِي الْحَاجُّ غَيْرَ أَنْ لاَ تَطُوفِي بِالْبَيْتِ وَضَحَّى رَسُولُ اللهِ ﷺ عَنْ نِسَائِهِ بِالْبَقَرِ .

KLANJE (KURBANA) NAKON NAMAZA

باب الذبح بعد الصلاة

5560. PRIČAO NAM JE Hadždžadž b. Minhal, njemu Šu'ba, a njega je obavijestio Zejd, da je čuo Ša'bija da prenosi od Beraa, radijallahu anhu, koji je rekao:
"Čuo sam Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, da je, kada je držao hutbu (govor), rekao: 'Prvo što činimo u ovom našem današnjem danu (Kurban-bajramu) jeste klanjanje bajram-namaza; potom se vraćamo i koljemo (kurbane). Ko ovako postupi postupio je po našem sunnetu, a ko zakolje ranije – to je obično meso koje je hrana za porodicu i nema veze s obredom.'
Ebu-Burda tada reče: 'Allahov Poslaniče, zaklao

٥٥٦٠. حَدَّثَنَا حَجَّاجُ بْنُ الْمِنْهَالِ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ قَالَ أَخْبَرَنِي زُبَيْدٌ قَالَ سَمِعْتُ الشَّعْبِيَّ عَنِ الْبَرَاءِ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ سَمِعْتُ النَّبِيَّ ﷺ يَخْطُبُ فَقَالَ إِنَّ أَوَّلَ مَا نَبْدَأُ بِهِ مِنْ يَوْمِنَا هَذَا أَنْ نُصَلِّيَ ثُمَّ نَرْجِعَ فَنَنْحَرَ فَمَنْ فَعَلَ هَذَا فَقَدْ أَصَابَ سُنَّتَنَا وَمَنْ نَحَرَ فَإِنَّمَا هُوَ لَحْمٌ يُقَدِّمُهُ لأَهْلِهِ لَيْسَ مِنَ النُّسُكِ فِي شَيْءٍ فَقَالَ أَبُو بُرْدَةَ يَا رَسُولَ اللهِ ذَبَحْتُ قَبْلَ أَنْ أُصَلِّيَ وَعِنْدِي جَذَعَةٌ خَيْرٌ مِنْ

– prilikom klanja stavi se noga na desnu stranu vrata životinje, a ona se položi na lijevu stranu; nož se drži u desnoj ruci, dok se lijevom rukom životinja drži za glavu;
– pohvalno je da čovjek sam zakolje kurban, ako umije raditi taj posao.

sam prije namaza, a imam mladu kozu (koja još nije narasla za kurbana); bolja je od one koja je napunila godinu dana.'
'Učini to (zakolji je) umjesto one, ali to neće vrijedjeti više nikome poslije tebe', reče mu Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem."

مُسِنَّةٍ فَقَالَ اجْعَلْهَا مَكَانَهَا وَلَنْ تَجْزِيَ أَوْ تُوفِيَ عَنْ أَحَدٍ بَعْدَكَ .

KO ZAKOLJE (KURBANA) PRIJE BAJRAM-NAMAZA PONOVIT ĆE KLANJE

باب مَنْ ذَبَحَ قَبْلَ الصَّلاَةِ أَعَادَ

5561. PRIČAO NAM JE Ali b. Abdullah, njemu Isma'il b. Ibrahim, ovome Ejjub, prenoseći od Muhammeda, a on od Enesa da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
"Ko je zaklao (kurban) prije namaza, neka ponovi!" Neki čovjek reče: "Ovo je dan u kome se želi meso" – spomenuo je pritom i svoje susjede – a Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, kao da je primio njegovu ispriku.[1]
"Imam", nastavi dalje čovjek, "mladu ovcu koja je bolja od dvije ovce." On (Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem) dozvolio mu je da je zakolje. "Ne znam", kaže Enes, "da li ta olakšica važi i dalje." Potom je (Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem) otišao do (svoja) dva ovna i zaklao ih, a i ostali su ljudi otišli do bravčadi i zaklali ih."

٥٥٦١. حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ عَبْدِاللهِ حَدَّثَنَا إِسْمَاعِيلُ ابْنُ إِبْرَاهِيمَ عَنْ أَيُّوبَ عَنْ مُحَمَّدٍ عَنْ أَنَسٍ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ مَنْ ذَبَحَ قَبْلَ الصَّلاَةِ فَلْيُعِدْ فَقَالَ رَجُلٌ هَذَا يَوْمٌ يُشْتَهَى فِيهِ اللَّحْمُ وَذَكَرَ هَنَةً مِنْ جِيرَانِهِ فَكَأَنَّ النَّبِيَّ ﷺ عَذَرَهُ وَعِنْدِي جَذَعَةٌ خَيْرٌ مِنْ شَاتَيْنِ فَرَخَّصَ لَهُ النَّبِيُّ ﷺ فَلاَ أَدْرِي بَلَغَتِ الرُّخْصَةُ أَمْ لاَ ثُمَّ انْكَفَأَ إِلَى كَبْشَيْنِ يَعْنِي فَذَبَحَهُمَا ثُمَّ انْكَفَأَ النَّاسُ إِلَى غُنَيْمَةٍ فَذَبَحُوهَا .

5562. PRIČAO NAM JE Adem, njemu Šu'ba, ovome Esved b. Kajsa, prenoseći od Džundeba b. Sufjana Bedželija, koji je rekao:
"Bio sam s Poslanikom, sallallahu alejhi ve sellem, na dan klanja (kurbana) i on je rekao: 'Ko je zaklao (kurban) prije klanjanja, neka zakolje drugi, a ko nije zaklao, neka zakolje.'"

٥٥٦٢. حَدَّثَنَا آدَمُ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ حَدَّثَنَا الأَسْوَدُ ابْنُ قَيْسٍ سَمِعْتُ جُنْدَبَ بْنَ سُفْيَانَ الْبَجَلِيَّ قَالَ شَهِدْتُ النَّبِيَّ ﷺ يَوْمَ النَّحْرِ فَقَالَ مَنْ ذَبَحَ قَبْلَ أَنْ يُصَلِّيَ فَلْيُعِدْ مَكَانَهَا أُخْرَى وَمَنْ لَمْ يَذْبَحْ فَلْيَذْبَحْ .

---

1 Ibn-Dekik Id veli: "Ovdje imamo dokaz da neznanje nije isprika ukoliko se zapovjeđeno izvrši protivno zapovijedi. Razlika između zapovjeđenog i zabranjenog jest u tome što je cilj zapovijedi ostvarenje određenih interesa koje nije moguće ostvariti osim izvršavanjem zapovijedi, a cilj zabrana je sustezanje od činjenja tih djela zbog njihove štetnosti, a uz neznanje i zaborav pravni obveznik nije ih namjeravao učiniti, pa ima opravdanje." (*Fethul-bari*, 10/22-23)

5563. PRIČAO NAM JE Musa b. Isma'il, njemu Ebu-Avana, a ovome Firas, prenoseći od Amira da je Bera' rekao: "Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, klanjao je jednog dana, a onda rekao: 'Ko klanja naš namaz i okreće se prema našoj kibli neka ne kolje (kurban) dok se ne vrati (poslije namaza).' Tada ustade Ebu-Burda b. Nijar i reče: 'Allahov Poslaniče, uradio sam to.'
'Požurio si', reče mu on.
'Imam bravče mlađe od godinu dana; bolje je od dva bravčeta koja su napunila godinu dana, pa mogu li ga zaklati?', upita čovjek.
'Da', reče Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, 'ali to neće valjati nikome poslije tebe.'"
Amir veli: "To je bila njegova bolja žrtva (kurban)."[1]

٥٥٦٣. حَدَّثَنَا مُوسَى بْنُ إِسْمَاعِيلَ حَدَّثَنَا أَبُو عَوَانَةَ عَنْ فِرَاسٍ عَنْ عَامِرٍ عَنِ الْبَرَاءِ قَالَ صَلَّى رَسُولُ اللهِ ﷺ ذَاتَ يَوْمٍ فَقَالَ مَنْ صَلَّى صَلاَتَنَا وَاسْتَقْبَلَ قِبْلَتَنَا فَلاَ يَذْبَحْ حَتَّى يَنْصَرِفَ فَقَامَ أَبُو بُرْدَةَ بْنُ نِيَارٍ فَقَالَ يَا رَسُولَ اللهِ فَعَلْتُ فَقَالَ هُوَ شَيْءٌ عَجَّلْتَهُ قَالَ فَإِنَّ عِنْدِي جَذَعَةً هِيَ خَيْرٌ مِنْ مُسِنَّتَيْنِ آذْبَحُهَا قَالَ نَعَمْ ثُمَّ لاَ تَجْزِي عَنْ أَحَدٍ بَعْدَكَ قَالَ عَامِرٌ هِيَ خَيْرُ نَسِيكَتَيْهِ.

STAVLJANJE NOGE NA BOK ŽIVOTINJE PRILIKOM KLANJA

باب وضع القدم على صفح الذبيحة

5564. PRIČAO NAM JE Hadždžadž b. Minhal, njemu Hemmam, a ovome Katada da je Enes, radijallahu anhu, ispričao kako je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, zaklao dva crno-bijela rogata ovna, stavivši svoju nogu na njihove bokove. Klao ih je svojom rukom.[2]

٥٥٦٤. حَدَّثَنَا حَجَّاجُ بْنُ مِنْهَالٍ حَدَّثَنَا هَمَّامٌ عَنْ قَتَادَةَ حَدَّثَنَا أَنَسٌ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ كَانَ يُضَحِّي بِكَبْشَيْنِ أَمْلَحَيْنِ أَقْرَنَيْنِ وَيَضَعُ رِجْلَهُ عَلَى صَفْحَتِهِمَا وَيَذْبَحُهُمَا بِيَدِهِ.

1 Imam Ajni veli: "Ko zakolje (kurban) prije namaza dužan ga je ponovo zaklati - prema usaglašenom mišljenju islamskih pravnika, jer je zaklao prije vremena. Sporno je među islamskim pravnicima pitanje valjanosti klanja nakon namaza, a prije klanja imama. Ebu-Hanifa, Sevri i Lejs smatraju da je to dozvoljeno, dok Malik, Šafija i Evzai smatraju da nikome nije dozvoljeno zaklati (kurban) prije imama, tj. prije vremena koje je potrebno za klanjanje namaza i držanje hutbe." (*Umdetul-kari*, 21/157)

2 Hadis je ranije spomenut u ovom dijelu.

UČENJE TEKBIRA PRILIKOM KLANJA

باب التَّكْبِيرِ عِنْدَ الذَّبْحِ

5565. PRIČAO NAM JE Kutejba, njemu Ebu-Avana, a ovome Katada da je Enes rekao:
"Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, zaklao je dva crno-bijela rogata ovna svojom rukom i pritom proučio *Bismillu* i *tekbir*, stavivši nogu na njihov bok."[3]

٥٥٦٥. حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ حَدَّثَنَا أَبُو عَوَانَةَ عَنْ قَتَادَةَ عَنْ أَنَسٍ قَالَ ضَحَّى النَّبِيُّ ﷺ بِكَبْشَيْنِ أَمْلَحَيْنِ أَقْرَنَيْنِ ذَبَحَهُمَا بِيَدِهِ وَسَمَّى وَكَبَّرَ وَوَضَعَ رِجْلَهُ عَلَى صِفَاحِهِمَا .

KO POŠALJE KURBAN KOJI JE U VEZI S HADŽSKIM OBREDIMA (HEDJ) DA BUDE ZAKLAN (U MEKANSKOM HAREMU) – NEĆE MU BITI ZABRANJENO ONO ŠTO JE ZABRANJENO OSOBI U IHRAMU

باب إِذَا بَعَثَ بِهَدْيِهِ لِيُذْبَحَ لَمْ يَحْرُمْ عَلَيْهِ شَيْءٌ

5566. PRIČAO NAM JE Ahmed b. Muhammed, njemu Abdullah, ovome Isma'il, prenoseći od Ša'bija, a ovaj od Mesruka da je on došao kod Aiše i rekao joj:
"Majko pravovjernih, ako čovjek pošalje hedj Ka'bi (da bude zaklan u haremu), a ostane u svome mjestu, oporučivši da njegovu devu obilježi, i od tog se dana pridržava ihramskih stega sve dok hadžije ne skinu ihrame i ne riješe se ihramskih obaveza...?"
Kaže: "Čuo sam njeno pljeskanje rukama iza zastora. Rekla je: 'Usukivala sam ogrlice i vrpce na hedj Poslanikov, sallallahu alejhi ve sellem, koji je on slao Ka'bi (da bude zaklan), i nije mu bilo zabranjeno ništa od onoga što je inače dozvoljeno čovjeku da radi sa svojom suprugom u vremenu do povratka ljudi (hadžija).'"[4]

٥٥٦٦. حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ مُحَمَّدٍ أَخْبَرَنَا عَبْدُاللهِ أَخْبَرَنَا إِسْمَاعِيلُ عَنِ الشَّعْبِيِّ عَنْ مَسْرُوقٍ أَنَّهُ أَتَى عَائِشَةَ فَقَالَ لَهَا يَا أُمَّ الْمُؤْمِنِينَ إِنَّ رَجُلاً يَبْعَثُ بِالْهَدْيِ إِلَى الْكَعْبَةِ وَيَجْلِسُ فِي الْمِصْرِ فَيُوصِي أَنْ تُقَلَّدَ بَدَنَتُهُ فَلاَ يَزَالُ مِنْ ذَلِكَ الْيَوْمِ مُحْرِمًا حَتَّى يَحِلَّ النَّاسُ قَالَ فَسَمِعْتُ تَصْفِيقَهَا مِنْ وَرَاءِ الْحِجَابِ فَقَالَتْ لَقَدْ كُنْتُ أَفْتِلُ قَلاَئِدَ هَدْيِ رَسُولِ اللهِ ﷺ فَيَبْعَثُ هَدْيَهُ إِلَى الْكَعْبَةِ فَمَا يَحْرُمُ عَلَيْهِ مِمَّا حَلَّ لِلرِّجَالِ مِنْ أَهْلِهِ حَتَّى يَرْجِعَ النَّاسُ .

---

3 Hadis je ranije spomenut u ovom dijelu.

4 Hadis je ranije spomenut u poglavljima o hadždžu. On ukazuje na to da čovjeku koji pošalje hedj (kurban) da bude zaklan u Haremu, nije ništa zabranjeno što je inače zabranjeno hadžiji dok je u ihramima.

O TOME ŠTA SE JEDE OD KURBANSKOG MESA, A ŠTA OSTAVLJA ZA KASNIJE

باب ما يُؤكل مِنْ لُحومِ الأضَاحيِّ وَما يُتزوَّدُ منْها

5567. PRIČAO NAM JE Ali b. Abdullah, njemu Sufjan, a ovome Amr, prenoseći od Ataa da je Džabir b. Abdullah, radijallahu anhuma, rekao: "Snabdijevali smo se kurbanskim mesom u vrijeme Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, da nam posluži kao hrana na putu do Medine." Više puta govorio je: "... mesom hedja."[1]

٥٥٦٧. حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ عَبْدِاللهِ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ قَالَ عَمْرٌو أَخْبَرَنِي عَطَاءٌ سَمِعَ جَابِرَ بْنَ عَبْدِاللهِ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا قَالَ كُنَّا نَتَزَوَّدُ لُحُومَ الْأَضَاحِيِّ عَلَى عَهْدِ النَّبِيِّ ﷺ إِلَى الْمَدِينَةِ وَقَالَ غَيْرَ مَرَّةٍ لُحُومَ الْهَدْيِ .

5568. PRIČAO NAM JE Isma'il, njemu Sulejman, ovome Jahja b. Seid, prenoseći od Kasima, a on od Habbaba da je čuo Ebu-Seida kada je ispričao kako je bio odsutan i kada se vratio, servirano mu je meso. Rekli su: "Ovo je meso naših kurbana." "Sklonite ga", rekao je, "neću ga jesti!"
Kaže (Habbab): "Ustao sam i otišao kod svoga brata Ebu-Katade" – bio mu je brat po majci i bio je učesnik u Bici na Bedru – "i spomenuo mu slučaj (Ebu-Seida), pa je rekao: 'Nakon tebe nešto se desilo.'"[2]

٥٥٦٨. حَدَّثَنَا إِسْمَاعِيلُ قَالَ حَدَّثَنِي سُلَيْمَانُ عَنْ يَحْيَى بْنِ سَعِيدٍ عَنِ الْقَاسِمِ أَنَّ ابْنَ خَبَّابٍ أَخْبَرَهُ أَنَّهُ سَمِعَ أَبَا سَعِيدٍ يُحَدِّثُ أَنَّهُ كَانَ غَائِبًا فَقَدِمَ فَقُدِّمَ إِلَيْهِ لَحْمٌ قَالُوا هَذَا مِنْ لَحْمِ ضَحَايَانَا فَقَالَ أَخِّرُوهُ لَا أَذُوقُهُ قَالَ ثُمَّ قُمْتُ فَخَرَجْتُ حَتَّى آتِيَ أَخِي أَبَا قَتَادَةَ وَكَانَ أَخَاهُ لِأُمِّهِ وَكَانَ بَدْرِيًّا فَذَكَرْتُ ذَلِكَ لَهُ فَقَالَ إِنَّهُ قَدْ حَدَثَ بَعْدَكَ أَمْرٌ .

5569. PRIČAO NAM JE Ebu-Asim, njemu Jezid b. Ebu-Ubejd, prenoseći od Seleme b. Ekvea da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Ko je od vas zaklao kurbana ne smije osvanuti nakon tri dana, a da se u njegovoj kući nalazi išta od kurbanskog mesa."
Sljedeće su godine rekli: "Allahov Poslaniče, hoćemo li postupiti onako kako smo postupili prošle godine?" "Jedite, nahranite druge, ali i pohranite (uskladištite)! Ono je bila godina velike gladi, pa sam želio da kurbanskim mesom pomognete drugima."

٥٥٦٩. حَدَّثَنَا أَبُو عَاصِمٍ عَنْ يَزِيدَ بْنِ أَبِي عُبَيْدٍ عَنْ سَلَمَةَ بْنِ الْأَكْوَعِ قَالَ قَالَ النَّبِيُّ ﷺ مَنْ ضَحَّى مِنْكُمْ فَلَا يُصْبِحَنَّ بَعْدَ ثَالِثَةٍ وَبَقِيَ فِي بَيْتِهِ مِنْهُ شَيْءٌ فَلَمَّا كَانَ الْعَامُ الْمُقْبِلُ قَالُوا يَا رَسُولَ اللهِ نَفْعَلُ كَمَا فَعَلْنَا عَامَ الْمَاضِي قَالَ كُلُوا وَأَطْعِمُوا وَادَّخِرُوا فَإِنَّ ذَلِكَ الْعَامَ كَانَ بِالنَّاسِ جَهْدٌ فَأَرَدْتُ أَنْ تُعِينُوا فِيهَا .

---

1 Hadis ukazuje na dozvolu snabdijevanja kurbanskim mesom za duže vrijeme (više od tri dana). Mišljenja pravnika o ovom pitanju navest ćemo nakon prijevoda svih hadisa u ovom potpoglavlju.

2 Misli se na stavljanje van snage zabrane jedenja kurbanskog mesa tri dana nakon klanja.

5570. PRIČAO NAM JE Isma'il b. Abdullah, njemu njegov brat, ovom Sulejman, prenoseći od Jahjaa b. Seida, a on od Amre bint Abdur-Rahman da je Aiša, radijallahu anha, rekla:
"Solili smo kurbansko meso i donosili ga Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, u Medinu, pa je on rekao: 'Nemojte ga jesti duže od tri dana!' Nije to bila odredba, već je druge želio nahraniti kurbanskim mesom; Allah najbolje zna."

٥٥٧٠. حَدَّثَنَا إِسْمَاعِيلُ بْنُ عَبْدِاللهِ قَالَ حَدَّثَنِي أَخِي عَنْ سُلَيْمَانَ عَنْ يَحْيَى بْنِ سَعِيدٍ عَنْ عَمْرَةَ بِنْتِ عَبْدِالرَّحْمَنِ عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهَا قَالَتِ الضَّحِيَّةُ كُنَّا نُمَلِّحُ مِنْهُ فَنَقْدَمُ بِهِ إِلَى النَّبِيِّ ﷺ بِالْمَدِينَةِ فَقَالَ لَا تَأْكُلُوا إِلَّا ثَلَاثَةَ أَيَّامٍ وَلَيْسَتْ بِعَزِيمَةٍ وَلَكِنْ أَرَادَ أَنْ يُطْعِمَ مِنْهُ وَاللهُ أَعْلَمُ .

5571. PRIČAO NAM JE Hibban b. Musa, njemu Abdullah, ovome Junus, prenoseći od Zuhrija da je Ebu-Ubejd, Ibn-Ezherov oslobođeni rob (*mevla*), prisustvovao kurbanbajramskom namazu s Omerom b. Hattabom, radijallahu anhu. Klanjao je (Omer, radijallahu anhu) bajram-namaz prije hutbe, a potom je održao hutbu i rekao:
"O ljudi, Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, zabranio vam je da postite u danima ova dva bajrama. Jedan od njih je dan vašeg mršenja nakon posta, a drugi je dan kada jedete svoje kurbane."

٥٥٧١. حَدَّثَنَا حِبَّانُ بْنُ مُوسَى أَخْبَرَنَا عَبْدُاللهِ قَالَ أَخْبَرَنِي يُونُسُ عَنِ الزُّهْرِيِّ قَالَ حَدَّثَنِي أَبُو عُبَيْدٍ مَوْلَى ابْنِ أَزْهَرَ أَنَّهُ شَهِدَ الْعِيدَ يَوْمَ الْأَضْحَى مَعَ عُمَرَ بْنِ الْخَطَّابِ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ فَصَلَّى قَبْلَ الْخُطْبَةِ ثُمَّ خَطَبَ النَّاسَ فَقَالَ يَا أَيُّهَا النَّاسُ إِنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ قَدْ نَهَاكُمْ عَنْ صِيَامِ هَذَيْنِ الْعِيدَيْنِ أَمَّا أَحَدُهُمَا فَيَوْمُ فِطْرِكُمْ مِنْ صِيَامِكُمْ وَأَمَّا الْآخَرُ فَيَوْمٌ تَأْكُلُونَ مِنْ نُسُكِكُمْ .

5572. Ebu-Ubejd VELI:
"Potom sam prisustvovao (tom namazu) s Osmanom b. Affanom – a bio je petak – pa je klanjao namaz prije hutbe, a potom održao hutbu i rekao: 'O ljudi, ovo je dan u kome su se spojila dva blagdana (Bajram i džuma), pa ko hoće od stanovnika Avalija sačekati džuma-namaz, neka sačeka, a ko hoće da se vrati – dozvoljavam mu to.'"[3]

٥٥٧٢. قَالَ أَبُو عُبَيْدٍ ثُمَّ شَهِدْتُ الْعِيدَ مَعَ عُثْمَانَ ابْنِ عَفَّانَ فَكَانَ ذَلِكَ يَوْمَ الْجُمُعَةِ فَصَلَّى قَبْلَ الْخُطْبَةِ ثُمَّ خَطَبَ فَقَالَ يَا أَيُّهَا النَّاسُ إِنَّ هَذَا يَوْمٌ قَدِ اجْتَمَعَ لَكُمْ فِيهِ عِيدَانِ فَمَنْ أَحَبَّ أَنْ يَنْتَظِرَ الْجُمُعَةَ مِنْ أَهْلِ الْعَوَالِي فَلْيَنْتَظِرْ وَمَنْ أَحَبَّ أَنْ يَرْجِعَ فَقَدْ أَذِنْتُ لَهُ .

3 Ovim hadisom argumentiraju svoje mišljenje oni koji kažu da onaj koji klanja bajram-namaz nije obavezan klanjati džuma-namaz, ako je Bajram u petak. Međutim, odgovara im se kako u hadisu nije izričito navedeno da se oni ne moraju vratiti na džuma-namaz. Također, iz samog je hadisa jasno da se radi o stanovnicima udaljenih sela kojima i nije obaveza klanjati džuma-namaz. (*Fethul-bari*, 10/30)

5573. Ebu-Ubejd veli: "Potom sam prisustvovao (tom namazu) s Alijom b. Ebu-Talibom, pa je klanjao namaz prije hutbe, a potom je održao hutbu i rekao: 'Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, zabranio vam je da jedete meso svojih kurbana više od tri dana.'"
Slično se prenosi od Ma'merija, koji prenosi od Zuhrija, a ovaj od Ebu-Ubejda.

٥٥٧٣. قَالَ أَبُو عُبَيْدٍ ثُمَّ شَهِدْتُهُ مَعَ عَلِيِّ بْنِ أَبِي طَالِبٍ فَصَلَّى قَبْلَ الْخُطْبَةِ ثُمَّ خَطَبَ النَّاسَ فَقَالَ إِنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ نَهَاكُمْ أَنْ تَأْكُلُوا لُحُومَ نُسُكِكُمْ فَوْقَ ثَلَاثٍ وَعَنْ مَعْمَرٍ عَنِ الزُّهْرِيِّ عَنْ أَبِي عُبَيْدٍ نَحْوَهُ.

5574. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Abdur-Rahim, njemu Ja'kub b. Ibrahim b. Sa'd, ovome bratić Ibn-Šihabov, prenoseći od svoga amidže Ibn-Šihaba, on od Salima, a ovaj od Abdullaha b. Omera da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
"Jedite kurbansko meso tri dana."[1]
Kada bi silazio s Mine, Abdullah bi jeo (hljeb) s uljem čuvajući se da ne jede kurbansko meso (nakon tri dana).

٥٥٧٤. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِالرَّحِيمِ أَخْبَرَنَا يَعْقُوبُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ بْنِ سَعْدٍ عَنِ ابْنِ أَخِي ابْنِ شِهَابٍ عَنْ عَمِّهِ ابْنِ شِهَابٍ عَنْ سَالِمٍ عَنْ عَبْدِاللهِ ابْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا قَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ كُلُوا مِنَ الْأَضَاحِيِّ ثَلَاثًا وَكَانَ عَبْدُاللهِ يَأْكُلُ بِالزَّيْتِ حِينَ يَنْفِرُ مِنْ مِنًى مِنْ أَجْلِ لُحُومِ الْهَدْيِ.

1 Iz navedenih se hadisa zaključuje:
- pohvalno je kurbansko meso podijeliti na tri dijela: jedan dio pojesti, drugi dio podijeliti kao sadaku, a trećim dijelom nahraniti druge;
- dozvoljeno je uskladištiti dio kurbanskog mesa i kasnije ga jesti;
- zabrana skladištenja i jedenja kurbanskog mesa stavljena je van snage, a bila je motivirana velikom glađu koja je te godine pogodila pogotovo siromašnije ljude, pa je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, želio da se sve kurbansko meso podijeli stanovništvu te da se ništa ne zadržava za kasnije. U slučaju potrebe, muslimanske vlasti mogu poduzeti sličnu mjeru i zabraniti skladištenje kurbanskog mesa;
- pohvalno je što više kurbanskog mesa podijeliti siromašnima i potrebnima;
- zabrana jedenja kurbanskog mesa više od tri dana nakon klanja odnosila se na vlasnika kurbana, ali ne i na onog kome je kurbansko meso poklonjeno. (*Fethul-bari*, 10/29-32; *Umdetul-kari*, 21/159-162) Što se tiče Abdullaha b. Omera i ovog njegovog postupka, Kastalani kaže da zabrana jedenja kurbanskog mesa ili je derogirana, ili Abdullah b. Omer tada još nije bio čuo za dozvolu jedenja tog mesa nakon što je bilo zabranjeno.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

U ime Allaha, Svemilosnog, Samilosnog!

كِتَابُ الأَشْرِبَةِ

PIĆA

RIJEČI UZVIŠENOG ALLAHA: "VINO, KOCKA, KUMIRI I STRELICE ZA GATANJE ODVRATNE SU STVARI, ŠEJTANOVO DJELO – ZATO SE TOGA KLONITE DA BISTE USPJELI."[1]

بَاب قَوْلِ اللَّهِ تَعَالَى
(إِنَّمَا الْخَمْرُ وَالْمَيْسِرُ وَالْأَنْصَابُ وَالْأَزْلَامُ رِجْسٌ مِنْ عَمَلِ الشَّيْطَانِ فَاجْتَنِبُوهُ لَعَلَّكُمْ تُفْلِحُونَ)

5575. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Jusuf, njemu Malik, ovome Nafi', prenoseći od Abdullaha b. Omera, radijallahu anhuma, da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Ko pije vino na dunjaluku i ne pokaje se zbog toga – ono će mu biti zabranjeno na ahiretu."[2]

٥٥٧٥. حَدَّثَنَا عَبْدُاللهِ بْنُ يُوسُفَ أَخْبَرَنَا مَالِكٌ عَنْ نَافِعٍ عَنْ عَبْدِاللهِ بْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا أَنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ قَالَ مَنْ شَرِبَ الْخَمْرَ فِي الدُّنْيَا ثُمَّ لَمْ يَتُبْ مِنْهَا حُرِمَهَا فِي الْآخِرَةِ.

---

1 El-Maida, 90.

2 Hadis, kao i prethodni ajeti i hadisi koji se spominju u ovom poglavlju, ukazuje na zabranu pijenja vina (i drugih alkoholnih pića, kako se navodi u hadisu: "Sve što opija haram je."). Onaj ko ga bude pio na ovom svijetu, pa umre a ne pokaje se zbog toga, neće ga piti na onome svijetu. Begavi u svom djelu *Šerhus-sunne* veli: "Smisao hadisa je da takva osoba neće ući u Džennet jer je vino piće stanovnika Dženneta." Ibn-Abdul-Berr veli: "Ovo je oštro upozorenje i prijetnja koja ukazuje na zabranu ulaska u Džennet, jer nas Uzvišeni Allah obavještava u Kur'anu da u Džennetu postoje rijeke od vina koje je slatko onima što ga piju, te da ono ne opija niti od njega glava boli." (*Fethul-bari*, 10/35) Treba napomenuti da je, prema učenju ehlisunetske akaidske škole, smisao ovog hadisa da takva osoba neće ući u Džennet osim, ako joj Allah oprosti taj veliki grijeh, kao što je slučaj i sa ostalim velikim grijesima izuzev idolopoklonstva (širka), koji Allah neće oprostiti ako se sama osoba ne pokaje i ne primi islam. Moguće je da je značenje hadisa da će (onaj koji pije vino) ući u Džennet ako mu Allah oprosti, ali da tamo neće piti vino niti će ga poželjeti iako će znati da ono tamo postoji. U svakom slučaju, sve što je u Džennetu, pa i vino, razlikuje se od onoga što postoji na ovome svijetu, jedino su imena ista. Neki kasniji učenjaci prave razliku između onoga koji pije alkohol, smatrajući da je to dozvoljeno, i između onoga koji ga pije znajući i vjerujući da je zabranjen. U prvom slučaju takva se osoba smatra nevjernikom, i neće ući u Džennet, a u drugom slučaju radi se o velikom grešniku koji će biti kažnjen zabranom pijenja toga pića u Džennetu, neko vrijeme ili trajno, ukoliko mu Allah ne oprosti.
Hadis ukazuje na to da tevba briše kako male tako i velike grijehe. Iskrenu tevbu Allah prima, a ona ima svoje uvjete.

5576. PRIČAO NAM JE Ebu-Jeman, njemu Šu'ajb, ovome Zuhri, prenoseći od Seida b. Musejjeba, a on od Ebu-Hurejre, radijallahu anhu da su Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, u Noći putovanja (Isra') u Bejtul-Makdisu, gdje je prenesen (iz Mekke), donesene dvije čaše: u jednoj je bilo vino, a u drugoj mlijeko. Pogledao je u njih i uzeo onu s mlijekom. Džibril tada reče: "Hvala Allahu, koji te je uputio prirodi! Da si uzeo vino, tvoj bi ummet zalutao."
Slijede ga (u predanju) Ma'mer, Ibn-Had, Usman b. Umer i Zubejdi, prenoseći od Zuhrija.[1]

٥٥٧٦. حَدَّثَنَا أَبُو الْيَمَانِ أَخْبَرَنَا شُعَيْبٌ عَنِ الزُّهْرِيِّ أَخْبَرَنِي سَعِيدُ بْنُ الْمُسَيَّبِ أَنَّهُ سَمِعَ أَبَا هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ أَنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ أُتِيَ لَيْلَةَ أُسْرِيَ بِهِ بِإِيلِيَاءَ بِقَدَحَيْنِ مِنْ خَمْرٍ وَلَبَنٍ فَنَظَرَ إِلَيْهِمَا ثُمَّ أَخَذَ اللَّبَنَ فَقَالَ جِبْرِيلُ الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِي هَدَاكَ لِلْفِطْرَةِ وَلَوْ أَخَذْتَ الْخَمْرَ غَوَتْ أُمَّتُكَ تَابَعَهُ مَعْمَرٌ وَابْنُ الْهَادِ وَعُثْمَانُ بْنُ عُمَرَ وَالزُّبَيْدِيُّ عَنِ الزُّهْرِيِّ.

5577. PRIČAO NAM JE Muslim b. Ibrahim, njemu Hišam, ovome Katada, prenoseći od Enesa, radijallahu anhu, da je rekao:
"Čuo sam od Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, hadis koji vam niko osim mene neće reći: 'Jedan je od predznaka Sudnjeg dana', kaže (Poslanik), 'širenje neznanja, pomanjkanje znanja, širenje bluda, pijenje vina, smanjenje broja muškaraca i povećanje broja žena, tako da će na pedeset žena biti jedan skrbnik.'"[2]

٥٥٧٧. حَدَّثَنَا مُسْلِمُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ حَدَّثَنَا هِشَامٌ حَدَّثَنَا قَتَادَةُ عَنْ أَنَسٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ سَمِعْتُ مِنْ رَسُولِ اللهِ ﷺ حَدِيثًا لاَ يُحَدِّثُكُمْ بِهِ غَيْرِي قَالَ مِنْ أَشْرَاطِ السَّاعَةِ أَنْ يَظْهَرَ الْجَهْلُ وَيَقِلَّ الْعِلْمُ وَيَظْهَرَ الزِّنَا وَتُشْرَبَ الْخَمْرُ وَيَقِلَّ الرِّجَالُ وَيَكْثُرَ النِّسَاءُ حَتَّى يَكُونَ لِخَمْسِينَ امْرَأَةً قَيِّمُهُنَّ رَجُلٌ وَاحِدٌ.

1 Pod pojmom priroda u hadisu se misli na ustrajnost na putu prave vjere. Hadis ukazuje na pohvalnost zahvaljivanja Allahu na Njegovoj blagodati u vidu ostvarivanja onoga što je korisno i dobro, a odustajanja od onoga što je štetno i loše.

2 Hadis je ranije spomenut u poglavlju o nauci, a ovdje je naveden radi pojašnjenja da je rasprostranjenost pijenja vina (alkohola) jedan od preznaka Sudnjeg dana.

5578. PRIČAO NAM JE Ahmed b. Salih, njemu Ibn-Vehb, ovome Junus, prenoseći od Ibn-Šihaba, on od Ebu-Seleme b. Abdur-Rahmana i Ibn-Musejjeba, a oni od Ebu-Hurejre, radijallahu anhu, da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Kada neko čini blud, ne čini ga kao vjernik, kada pije vino, ne pije ga kao vjernik, a kada krade, ne krade kao vjernik."

Ibn-Šihab veli: "Rekao mi je Abdul-Melik b. Ebu-Bekr b. Abdur-Rahman b. Haris b. Hišam da mu je ovaj hadis kazivao Ebu-Bekr, prenoseći od Ebu-Hurejre", a zatim je rekao: "Ebu-Bekr je ovome pridodavao: '... i kada otima i pljačka nešto što je vrijedno i za čim ljudi upiru svoje poglede, ne čini to kao vjernik.'"[3]

٥٥٧٨. حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ صَالِحٍ حَدَّثَنَا ابْنُ وَهْبٍ قَالَ أَخْبَرَنِي يُونُسُ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ قَالَ سَمِعْتُ أَبَا سَلَمَةَ بْنَ عَبْدِالرَّحْمَنِ وَابْنَ الْمُسَيَّبِ يَقُولاَنِ قَالَ أَبُو هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ إِنَّ النَّبِيَّ ﷺ قَالَ لاَ يَزْنِي الزَّانِي حِينَ يَزْنِي وَهُوَ مُؤْمِنٌ وَلاَ يَشْرَبُ الْخَمْرَ حِينَ يَشْرَبُهَا وَهُوَ مُؤْمِنٌ وَلاَ يَسْرِقُ السَّارِقُ حِينَ يَسْرِقُ وَهُوَ مُؤْمِنٌ قَالَ ابْنُ شِهَابٍ وَأَخْبَرَنِي عَبْدُالْمَلِكِ بْنُ أَبِي بَكْرِ بْنِ عَبْدِالرَّحْمَنِ ابْنِ الْحَارِثِ بْنِ هِشَامٍ أَنَّ أَبَا بَكْرٍ كَانَ يُحَدِّثُهُ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ ثُمَّ يَقُولُ كَانَ أَبُو بَكْرٍ يُلْحِقُ مَعَهُنَّ وَلاَ يَنْتَهِبُ نُهْبَةً ذَاتَ شَرَفٍ يَرْفَعُ النَّاسُ إِلَيْهِ أَبْصَارَهُمْ فِيهَا حِينَ يَنْتَهِبُهَا وَهُوَ مُؤْمِنٌ.

3 Ibn-Bettal veli: "Ovo je najteža osuda i prijetnja zbog pijenja alkoholnih pića." Haridžije ovim hadisom argumentiraju svoje mišljenje da onaj koji svjesno, znajući, čini veliki grijeh, izlazi iz vjere. Ehlisunetski učenjaci smatraju da se pod pojmom *iman* ovdje misli na potpuno vjerovanje, jer se vjerovanje onoga koji griješi smanjuje. Moguće je također da je smisao rečenog da onaj koji čini ove grijehe ostaje bez imana, kao što se navodi u jednom hadisu koji prenosi Bejheki, a Ibn-Hibban smatra da je vjerodostojan (sahih): "Klonite se vina jer je to majka zala." Dalje se navodi: "On (alkohol) i iman se ne spajaju, a da brzo jedan ne napusti drugoga." (*Fethul-bari*, 10/37)

VINO SE PROIZVODI OD GROŽĐA, (ALI I NA DRUGE NAČINE)

باب الْخَمْرُ مِنَ الْعِنَبِ

5579. PRIČAO NAM JE Hasan b. Sabbah, njemu Muhammed b. Sabik, ovome Malik, tj. Ibn-Migvel, prenoseći od Nafija da je Ibn-Omer, radijallahu anhuma, rekao:
"Zabranjeno je vino, a u Medini ga tada nije ni bilo."[1]

٥٥٧٩. حَدَّثَنَا الْحَسَنُ بْنُ صَبَّاحٍ حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ سَابِقٍ حَدَّثَنَا مَالِكٌ هُوَ ابْنُ مِغْوَلٍ عَنْ نَافِعٍ عَنِ ابْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا قَالَ لَقَدْ حُرِّمَتِ الْخَمْرُ وَمَا بِالْمَدِينَةِ مِنْهَا شَيْءٌ .

5580. PRIČAO NAM JE Ahmed b. Junus, njemu Ebu-Šihab Abdu-Rabbih b. Nafi', ovome Junus, prenoseći od Sabita Bunanija da je Enes rekao:
"Onda kada nam je zabranjeno vino u Medini je bilo sasvim malo vina od grožđa; većina našeg vina bila je od nezrelih i zrelih datula."[2]

٥٥٨٠. حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ يُونُسَ حَدَّثَنَا أَبُو شِهَابٍ عَبْدُرَبِّهِ بْنُ نَافِعٍ عَنْ يُونُسَ عَنْ ثَابِتٍ الْبُنَانِيِّ عَنْ أَنَسٍ قَالَ حُرِّمَتْ عَلَيْنَا الْخَمْرُ حِينَ حُرِّمَتْ وَمَا نَجِدُ يَعْنِي بِالْمَدِينَةِ خَمْرَ الْأَعْنَابِ إِلاَّ قَلِيلاً وَعَامَّةُ خَمْرِنَا الْبُسْرُ وَالتَّمْرُ .

5581. PRIČAO NAM JE Musedded, njemu Jahja, ovome Ebu-Hajjan, prenoseći od Amira, a on od Ibn-Omera, radijallahu anhuma, da je Omer ustao na minberu i rekao:
"A poslije je došla zabrana vina, a ono se proizvodi od petero: grožđa, datula, meda, pšenice i ječma. Vino je ono što opija um."

٥٥٨١. حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ حَدَّثَنَا يَحْيَى عَنْ أَبِي حَيَّانَ حَدَّثَنَا عَامِرٌ عَنِ ابْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا قَامَ عُمَرُ عَلَى الْمِنْبَرِ فَقَالَ أَمَّا بَعْدُ نَزَلَ تَحْرِيمُ الْخَمْرِ وَهِيَ مِنْ خَمْسَةٍ الْعِنَبِ وَالتَّمْرِ وَالْعَسَلِ وَالْحِنْطَةِ وَالشَّعِيرِ وَالْخَمْرُ مَا خَامَرَ الْعَقْلَ .

---

1 Ibn-Hadžer veli: "Moguće je da Ibn-Omer ovo govori na osnovu onoga što je njemu bilo poznato, ili time ukazuje na to da ga je tada u Medini bilo sasvim malo, ili da nisu u tom trenutku imali šta cijediti za vino." (*Fethul-bari*, 10/39)

2 Namjera Enesova, radijallahu anhu, je da ovim hadisom odgovori onima koji koriste ime vino samo za ono što se proizvodi od grožđa, ili istakne da se zabrana ne odnosi isključivo na ono što se proizvodi od grožđa, već da ona obuhvaća svako opojno piće, što je i vjerovatnije. (*Fethul-bari*, 10/39)

DOŠLA JE ZABRANA VINA, A ONO SE PROIZVODI OD NEZRELIH I ZRELIH DATULA

باب نَزَلَ تَحْرِيمُ الْخَمْرِ وَهِيَ مِنَ الْبُسْرِ وَالتَّمْرِ

5582. PRIČAO NAM JE Isma'il b. Abdullah, njemu Malik b. Enes, ovome Ishak b. Abdullah b. Ebu-Talha da je Enes b. Malik, radijallahu anhu, rekao: "Pojio sam Ebu-Ubejdu, Ebu-Talhu i Ubejja b. Ka'ba pićem od nedozrelih i dozrelih datula, pa je došao glasnik i rekao: 'Vino je zabranjeno!' 'Ustani, Enese, i prolij ga!', reče Ebu-Talha, i ja sam ga prolio."

٥٥٨٢. حَدَّثَنَا إِسْمَاعِيلُ بْنُ عَبْدِاللهِ قَالَ حَدَّثَنِي مَالِكُ بْنُ أَنَسٍ عَنْ إِسْحَاقَ بْنِ عَبْدِاللهِ بْنِ أَبِي طَلْحَةَ عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ كُنْتُ أَسْقِي أَبَا عُبَيْدَةَ وَأَبَا طَلْحَةَ وَأُبَيَّ بْنَ كَعْبٍ مِنْ فَضِيخِ زَهْوٍ وَتَمْرٍ فَجَاءَهُمْ آتٍ فَقَالَ إِنَّ الْخَمْرَ قَدْ حُرِّمَتْ فَقَالَ أَبُو طَلْحَةَ قُمْ يَا أَنَسُ فَأَهْرِقْهَا فَأَهْرَقْتُهَا .

5583. PRIČAO NAM JE Musedded, njemu Mu'temir, ovome njegov otac, prenoseći od Enesa, radijallahu anhu, da je rekao:
"Bio sam najmlađi u mahali, pa sam služio svoje amidže pićem. Tada je rečeno: 'Zabranjeno je vino!'
'Prolij ga!', rekoše, pa smo ga prolili. Upitao sam Enesa: 'Od čega im je bilo piće?', a on reče: 'Od nedozrelih i poludozrelih datula.'
Ebu-Bekr b. Enes (na to) reče: 'I to im je bilo vino?!' Na te riječi Enes nije reagovao (osudom)."
Neki od mojih drugova kazivao mi je da je čuo kako je Enes rekao: "Tada je to bilo njihovo vino."

٥٥٨٣. حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ حَدَّثَنَا مُعْتَمِرٌ عَنْ أَبِيهِ قَالَ سَمِعْتُ أَنَسًا قَالَ كُنْتُ قَائِمًا عَلَى الْحَيِّ أَسْقِيهِمْ عُمُومَتِي وَأَنَا أَصْغَرُهُمُ الْفَضِيخَ فَقِيلَ حُرِّمَتِ الْخَمْرُ فَقَالُوا أَكْفِئْهَا فَكَفَأْتُهَا قُلْتُ لِأَنَسٍ مَا شَرَابُهُمْ قَالَ رُطَبٌ وَبُسْرٌ فَقَالَ أَبُو بَكْرِ بْنُ أَنَسٍ وَكَانَتْ خَمْرَهُمْ فَلَمْ يُنْكِرْ أَنَسٌ وَحَدَّثَنِي بَعْضُ أَصْحَابِي أَنَّهُ سَمِعَ أَنَسَ بْنَ مَالِكٍ يَقُولُ كَانَتْ خَمْرَهُمْ يَوْمَئِذٍ .

5584. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Ebu-Bekr Mukaddimi, njemu Jusuf Ebu-Ma'šer Bera', ovome Seid b. Ubejdullah, prenoseći od Bekra b. Abdullaha: da je Enes b. Malik rekao kako je vino, kada je zabranjeno, pravljeno od nezrelih i zrelih datula.[1]

٥٥٨٤. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ أَبِي بَكْرٍ الْمُقَدَّمِيُّ حَدَّثَنَا يُوسُفُ أَبُو مَعْشَرٍ الْبَرَّاءُ قَالَ سَمِعْتُ سَعِيدَ بْنَ عُبَيْدِ اللهِ قَالَ حَدَّثَنِي بَكْرُ بْنُ عَبْدِ اللهِ أَنَّ أَنَسَ بْنَ مَالِكٍ حَدَّثَهُمْ أَنَّ الْخَمْرَ حُرِّمَتْ وَالْخَمْرُ يَوْمَئِذٍ الْبُسْرُ وَالتَّمْرُ .

VINO OD MEDA

بَاب الْخَمْرُ مِنَ الْعَسَلِ وَهُوَ الْبِتْعُ

Ma'n veli: "Pitao sam Malika b. Enesa o ječmenom pivu, pa je rekao: "Ako nije opojno, ne smeta." Ibn-Deraverdi veli: "Pitali smo za njega, pa su rekli: 'Ne opija, pa ne smeta.'"

وَقَالَ مَعْنٌ سَأَلْتُ مَالِكَ بْنَ أَنَسٍ عَنِ الْفُقَّاعِ فَقَالَ إِذَا لَمْ يُسْكِرْ فَلاَ بَأْسَ وَقَالَ ابْنُ الدَّرَاوَرْدِيِّ سَأَلْنَا عَنْهُ فَقَالُوا لاَ يُسْكِرُ لاَ بَأْسَ بِهِ .

5585. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Jusuf, njemu Malik, ovome Ibn-Šihab, prenoseći od Ebu-Seleme b. Abdur-Rahmana da je Aiša rekla:
"Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, upitan je o vinu od meda (medovini), pa je rekao: 'Svako je opojno piće zabranjeno (haram).'"

٥٥٨٥. حَدَّثَنَا عَبْدُ اللهِ بْنُ يُوسُفَ أَخْبَرَنَا مَالِكٌ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ عَنْ أَبِي سَلَمَةَ بْنِ عَبْدِ الرَّحْمَنِ أَنَّ عَائِشَةَ قَالَتْ سُئِلَ رَسُولُ اللهِ ﷺ عَنِ الْبِتْعِ فَقَالَ كُلُّ شَرَابٍ أَسْكَرَ فَهُوَ حَرَامٌ .

5586. PRIČAO NAM JE Ebu-Jeman, njemu Šu'ajb, ovome Zuhri, prenoseći od Ebu-Seleme b. Abdur-Rahmana da je Aiša, radijallahu anha, rekla:
"Upitan je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, o medovini, a to je pivo od meda koje su pili stanovnici Jemena, pa je rekao: 'Svako je opojno piće zabranjeno (haram).'"[2]

٥٥٨٦. حَدَّثَنَا أَبُو الْيَمَانِ أَخْبَرَنَا شُعَيْبٌ عَنِ الزُّهْرِيِّ قَالَ أَخْبَرَنِي أَبُو سَلَمَةَ بْنُ عَبْدِ الرَّحْمَنِ أَنَّ عَائِشَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهَا قَالَتْ سُئِلَ رَسُولُ اللهِ ﷺ عَنِ الْبِتْعِ وَهُوَ نَبِيذُ الْعَسَلِ وَكَانَ أَهْلُ الْيَمَنِ يَشْرَبُونَهُ فَقَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ كُلُّ شَرَابٍ أَسْكَرَ فَهُوَ حَرَامٌ .

1 Iz navedenih hadisa zaključuje se da se vinom naziva i piće koje je proizvedeno od drugih tvari, a ne samo od grožđa. Zabranjenio je piti i najmanju količinu pića ako veće količine tog pića opijaju. Drugim riječima, zabranjeno je piti svako piće koje opija u bilo kojim količinama.

2 Iz hadisa se zaključuje da je svako opojno piće zabranjeno, bez obzira na tvar od koje je ono proizvedeno, te da zabrana nije svedena samo na vino proizvedeno od grožđa.

5587. Zuhri veli: “Pričao mi je Enes b. Malik da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
“Ne spravljajte turšiju u posudi od tikve (hrgu) niti u smolavoj posudi!”
Ebu-Hurejra ovome pridodaje: “... zelenom krčagu i kaci od palmina panja.”[3]

٥٥٨٧. وَعَنِ الزُّهْرِيِّ قَالَ حَدَّثَنِي أَنَسُ بْنُ مَالِكٍ أَنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ قَالَ لاَ تَنْتَبِذُوا فِي الدُّبَّاءِ وَلاَ فِي الْمُزَفَّتِ وَكَانَ أَبُو هُرَيْرَةَ يُلْحِقُ مَعَهَا الْحَنْتَمَ وَالنَّقِيرَ.

O TOME DA JE VINO ONO ŠTO KOJE OPIJA I PREKRIVA UM

بَاب مَا جَاءَ فِي أَنَّ الْخَمْرَ مَا خَامَرَ الْعَقْلَ مِنَ الشَّرَابِ

5588. PRIČAO NAM JE Ahmed b. Ebu-Redža’, njemu Jahja, ovome Ebu-Hajjan Tejmi, prenoseći od Ša‘bija da je Ibn-Omer, radijallahu anhuma, rekao:
“Omer je držao govor (hutbu) na minberu Allahova Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, i rekao: ‘Objavljena je zabrana vina, a ono je proizvođeno od petero: grožđa, datula, pšenice, ječma i meda. Vino je ono što opije razum. Volio bih da nam je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, precizirao troje prije nego što nas je napustio: djedov nasljedni dio, nasljeđivanje osobe koja nema ni djece ni roditelja živih i neke vrste kamate.’
Upitao sam: ‘Ebu-Amr, a šta kažeš o onome što se u Sindu proizvodi od riže?’, a on odgovori: ‘To nije bilo u vrijeme Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem’, ili je rekao: ‘... u vrijeme Omera.’”
Hadždžadž prenosi od Hammada, a ovaj od Ebu-Hajjana umjesto riječi *grožđe* riječ *suho grožđe*.

٥٥٨٨. حَدَّثَنَا أَحْمَدُ ابْنُ أَبِي رَجَاءٍ حَدَّثَنَا يَحْيَى عَنْ أَبِي حَيَّانَ التَّيْمِيِّ عَنِ الشَّعْبِيِّ عَنِ ابْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا قَالَ خَطَبَ عُمَرُ عَلَى مِنْبَرِ رَسُولِ اللهِ ﷺ فَقَالَ إِنَّهُ قَدْ نَزَلَ تَحْرِيمُ الْخَمْرِ وَهِيَ مِنْ خَمْسَةِ أَشْيَاءَ الْعِنَبِ وَالتَّمْرِ وَالْحِنْطَةِ وَالشَّعِيرِ وَالْعَسَلِ وَالْخَمْرُ مَا خَامَرَ الْعَقْلَ وَثَلاَثٌ وَدِدْتُ أَنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ لَمْ يُفَارِقْنَا حَتَّى يَعْهَدَ إِلَيْنَا عَهْدًا الْجَدُّ وَالْكَلاَلَةُ وَأَبْوَابٌ مِنْ أَبْوَابِ الرِّبَا قَالَ قُلْتُ يَا أَبَا عَمْرٍو فَشَيْءٌ يُصْنَعُ بِالسِّنْدِ مِنَ الأَرُزِّ قَالَ ذَاكَ لَمْ يَكُنْ عَلَى عَهْدِ النَّبِيِّ ﷺ أَوْ قَالَ عَلَى عَهْدِ عُمَرَ وَقَالَ حَجَّاجٌ عَنْ حَمَّادٍ عَنْ أَبِي حَيَّانَ مَكَانَ الْعِنَبِ الزَّبِيبَ.

3 Zabranjeno je držati ili proizvoditi piće (koje je inače dozvoljeno) u takvim posudama jer one brzo pretvaraju tvar od koje se pravi piće u vino, pa postoji opasnost da se te tvari pretvore u opojno sredstvo, a da to osoba koja u njima drži piće (sok) i ne zna.

5589. PRIČAO NAM JE Hafs b. Umer, njemu Šu'ba, ovome Abdullah b. Ebu-Sefer, prenoseći od Ša'bija, a on od Ibn-Omera da je Omer, radijallahu anhu, rekao:
"Vino se proizvodi od pet tvari: suhog grožđa, datula, pšenice, ječma i meda."[1]

٥٥٨٩. حَدَّثَنَا حَفْصُ بْنُ عُمَرَ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ عَنْ عَبْدِاللهِ بْنِ أَبِي السَّفَرِ عَنِ الشَّعْبِيِّ عَنِ ابْنِ عُمَرَ عَنْ عُمَرَ قَالَ الْخَمْرُ يُصْنَعُ مِنْ خَمْسَةٍ مِنَ الزَّبِيبِ وَالتَّمْرِ وَالْحِنْطَةِ وَالشَّعِيرِ وَالْعَسَلِ .

O OSOBI KOJA DOPUŠTA PIJENJE VINA I NAZIVA GA DRUGIM IMENOM

باب ما جاء فيمن يستحل الخمر ويسميه بغير اسمه

5590. Hišam b. Ammar veli da MU JE PRIČAO Sadeka b. Halid, njemu Abdur-Rahman b. Jezid b. Džabir, ovome Atijja b. Kajs Kilabi, prenoseći od Abdur-Rahmana b. Ganma Eš'arija da je rekao:
"Pričao mi je Ebu-Amir, ili Ebu-Malik Eš'ari – tako mi Allaha, nije mi slagao – da je čuo Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, kada je rekao: 'U mome ummetu bit će onih koji dozvoljavaju nezakonit spolni odnos, svilu, vino i muziku; penjat će se svijet na visoka brda; dolazit će im čobanin sa stokom; navraćat će kod njih siromah radi svoje potrebe, a oni će mu govoriti: 'Dođi sutra!' Allah će ih iznenada noću uništiti, i brdo na njih svaliti, a druge će pretvoriti u majmune i svinje do Dana sudnjega.'"[2]

٥٥٩٠. وَقَالَ هِشَامُ بْنُ عَمَّارٍ حَدَّثَنَا صَدَقَةُ بْنُ خَالِدٍ حَدَّثَنَا عَبْدُالرَّحْمَنِ بْنُ يَزِيدَ بْنِ جَابِرٍ حَدَّثَنَا عَطِيَّةُ بْنُ قَيْسٍ الْكِلَابِيُّ حَدَّثَنَا عَبْدُالرَّحْمَنِ بْنُ غَنْمٍ الْأَشْعَرِيُّ قَالَ حَدَّثَنِي أَبُو عَامِرٍ أَوْ أَبُو مَالِكٍ الْأَشْعَرِيُّ وَاللهِ مَا كَذَبَنِي سَمِعَ النَّبِيَّ ﷺ يَقُولُ لَيَكُونَنَّ مِنْ أُمَّتِي أَقْوَامٌ يَسْتَحِلُّونَ الْحِرَ وَالْحَرِيرَ وَالْخَمْرَ وَالْمَعَازِفَ وَلَيَنْزِلَنَّ أَقْوَامٌ إِلَى جَنْبِ عَلَمٍ يَرُوحُ عَلَيْهِمْ بِسَارِحَةٍ لَهُمْ يَأْتِيهِمْ يَعْنِي الْفَقِيرَ لِحَاجَةٍ فَيَقُولُونَ ارْجِعْ إِلَيْنَا غَدًا فَيُبَيِّتُهُمُ اللهُ وَيَضَعُ الْعَلَمَ وَيَمْسَخُ آخَرِينَ قِرَدَةً وَخَنَازِيرَ إِلَى يَوْمِ الْقِيَامَةِ .

1 Ovi hadisi ukazuju na to da se, u šerijatskom pravu, vinom, čija je zabrana izričito spomenuta u Kur'anu, smatra svako piće koje ima svojstvo opijanja uma, te je, po tom osnovu, obuhvaćeno zabranom konzumiranja vina.

2 Ovaj hadis sadrži tešku prijetnju onima koji smišljaju lukavstva pokušavajući ono što je zabranjeno učiniti dozvoljenim promjenom njegova imena. Propis ima svoj razlog, a razlog zabrane vina je njegovo svojstvo opijanja. Gdje god postoji to svojstvo, postoji i zabrana, makar ime bilo i drugačije. Ibnul-Arebi veli: "Osnova principa je da su propisi u vezi sa smislom i sadržajem pojmova, a ne za same pojmove, kao odgovor onima koji propise dovode u vezu sa samim pojmovima." (*Fethul-bari*, 10/58)

SPRAVLJANJE TURŠIJE U POSUDAMA I ZEMLJANOM ĆUPU

بَابُ الْاِنْتِبَاذِ فِي الْأَوْعِيَةِ وَالتَّوْرِ

5591. PRIČAO NAM JE Kutejba b. Seid, njemu Ja'kub b. Abdur-Rahman, a ovome Ebu-Hazim, prenoseći od Sehla da je rekao:
"Došao je Ebu-Usejd Sa'idi i pozvao Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, na svoju svadbu. Njegova žena, mlâda, služila ih je.
'Znate li', kaže (Ebu-Usejd), 'čime sam napojio Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem? Navečer sam mu u zemljani ćup pokiselio datula.'"[3]

٥٥٩١. حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ بْنُ سَعِيدٍ حَدَّثَنَا يَعْقُوبُ ابْنُ عَبْدِالرَّحْمَنِ عَنْ أَبِي حَازِمٍ قَالَ سَمِعْتُ سَهْلاً يَقُولُ أَتَى أَبُو أُسَيْدٍ السَّاعِدِيُّ فَدَعَا رَسُولَ اللهِ ﷺ فِي عُرْسِهِ فَكَانَتِ امْرَأَتُهُ خَادِمَهُمْ وَهِيَ الْعَرُوسُ قَالَ أَتَدْرُونَ مَا سَقَيْتُ رَسُولَ اللهِ ﷺ أَنْقَعْتُ لَهُ تَمَرَاتٍ مِنَ اللَّيْلِ فِي تَوْرٍ .

VJEROVJESNIKOVA, SALLALLAHU ALEJHI VE SELLEM, DOZVOLA UPOTREBE POSUDA I ZDJELA NAKON ZABRANE

بَابُ تَرْخِيصِ النَّبِيِّ ﷺ فِي الْأَوْعِيَةِ وَالظُّرُوفِ بَعْدَ النَّهْيِ

5592. PRIČAO NAM JE Jusuf b. Musa, njemu Muhammed b. Abdullah Ebu-Ahmed Zubejri, ovome Sufjan, prenoseći od Mensura, a on od Salima da je Džabir, radijallahu anhu, rekao:
"Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, bio je zabranio zdjele (kiseljenje turšije u njima), pa su ensarije rekle: 'One su nam neophodne!'
'Onda može', reče im Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem."
Rekao mi je Halifa: "PRIČAO NAM JE Jahja b. Seid, njemu Sufjan, ovome Mensur, prenoseći od Salima b. Ebu-Dža'da ovakav hadis."
PRIČAO NAM JE Abdullah b. Muhammed, a njemu Sufjan ovaj hadis, rekavši: "Pošto je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, zabranio posude..."

٥٥٩٢. حَدَّثَنَا يُوسُفُ بْنُ مُوسَى حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ ابْنُ عَبْدِاللهِ أَبُو أَحْمَدَ الزُّبَيْرِيُّ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ عَنْ مَنْصُورٍ عَنْ سَالِمٍ عَنْ جَابِرٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ نَهَى رَسُولُ اللهِ ﷺ عَنِ الظُّرُوفِ فَقَالَتِ الْأَنْصَارُ إِنَّهُ لَا بُدَّ لَنَا مِنْهَا قَالَ فَلَا إِذًا وَقَالَ خَلِيفَةُ حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ سَعِيدٍ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ عَنْ مَنْصُورٍ عَنْ سَالِمِ بْنِ أَبِي الْجَعْدِ عَنْ جَابِرٍ بِهَذَا حَدَّثَنَا عَبْدُاللهِ ابْنُ مُحَمَّدٍ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ بِهَذَا وَقَالَ فِيهِ لَمَّا نَهَى النَّبِيُّ ﷺ عَنِ الْأَوْعِيَةِ .

---

3 Hadis je ranije spomenut u poglavlju o svadbenoj svečanosti (*velima*) pod brojem 5176. Hadis ukazuje na to da je dozvoljeno jesti kompot. Ali, ukoliko bi se on ukiselio i bio u fazi vrenja, bilo bi ga zabranjeno jesti.

5593. PRIČAO NAM JE Ali b. Abdullah, njemu Sufjan, ovome Sulejman b. Ebu-Muslim Ahvel, prenoseći od Mudžahida, a on od Ebu-Ijada da je Abdullah b. Amr, radijallahu anhu, rekao:
"Kada je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, zabranio zdjele (pravljenje turšije u njima), rečeno mu je: 'Ne može svako naći mješinu!', pa im je dozvolio upotrebu nenasmoljena vrča."

٥٥٩٣. حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ عَبْدِاللهِ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ عَنْ سُلَيْمَانَ بْنِ أَبِي مُسْلِمٍ الْأَحْوَلِ عَنْ مُجَاهِدٍ عَنْ أَبِي عِيَاضٍ عَنْ عَبْدِاللهِ بْنِ عَمْرٍو رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا قَالَ لَمَّا نَهَى النَّبِيُّ ﷺ عَنِ الْأَسْقِيَةِ قِيلَ لِلنَّبِيِّ ﷺ لَيْسَ كُلُّ النَّاسِ يَجِدُ سِقَاءً فَرَخَّصَ لَهُمْ فِي الْجَرِّ غَيْرِ الْمُزَفَّتِ .

5594. PRIČAO NAM JE Musedded, njemu Jahja, ovome Sufjan, prenoseći od Sulejmana, on od Ibrahima Tejmija, a ovaj od Harisa b. Suvejda da je Alija, radijallahu anhu, rekao:
"Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, zabranio je upotrebu hrga i nasmoljene posude (pri kiseljenju turšije)."
PRIČAO NAM JE Usman, njemu Džerir, prenoseći od A'meša ovako.

٥٥٩٤. حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ حَدَّثَنَا يَحْيَى عَنْ سُفْيَانَ حَدَّثَنِي سُلَيْمَانُ عَنْ إِبْرَاهِيمَ التَّيْمِيِّ عَنِ الْحَارِثِ بْنِ سُوَيْدٍ عَنْ عَلِيٍّ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ نَهَى النَّبِيُّ ﷺ عَنِ الدُّبَّاءِ وَالْمُزَفَّتِ حَدَّثَنَا عُثْمَانُ حَدَّثَنَا جَرِيرٌ عَنِ الْأَعْمَشِ بِهَذَا .

5595. PRIČAO MI JE Usman, njemu Džerir, a ovome Mensur, prenoseći od Ibrahima da je ispričao: "Rekao sam Esvedu: 'Jesi li pitao Aišu, majku pravovjernih, o tome u čemu je pokuđeno kiseliti turšiju?'
'Da', kazao je, 'rekao sam joj: 'Majko pravovjernih, u čemu je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, zabranio kiseliti turšiju?'
'Zabranio je nama, svojoj porodici, da kiselimo turšiju u posudi od tikve (hrgu) i nasmoljenoj posudi', rekla je.
'Zar nisi spominjala i zeleni krčag te kacu od palmina panja?', upitah.
'Govorim ono što sam čula. Hoću li govoriti ono što nisam čula?!', reče ona.'"

٥٥٩٥. حَدَّثَنِي عُثْمَانُ حَدَّثَنَا جَرِيرٌ عَنْ مَنْصُورٍ عَنْ إِبْرَاهِيمَ قُلْتُ لِلْأَسْوَدِ هَلْ سَأَلْتَ عَائِشَةَ أُمَّ الْمُؤْمِنِينَ عَمَّا يُكْرَهُ أَنْ يُنْتَبَذَ فِيهِ فَقَالَ نَعَمْ قُلْتُ يَا أُمَّ الْمُؤْمِنِينَ عَمَّ نَهَى النَّبِيُّ ﷺ أَنْ يُنْتَبَذَ فِيهِ قَالَتْ نَهَانَا فِي ذَلِكَ أَهْلَ الْبَيْتِ أَنْ نَنْتَبِذَ فِي الدُّبَّاءِ وَالْمُزَفَّتِ قُلْتُ أَمَا ذَكَرَتِ الْجَرَّ وَالْحَنْتَمَ قَالَ إِنَّمَا أُحَدِّثُكَ مَا سَمِعْتُ أَفَأُحَدِّثُ مَا لَمْ أَسْمَعْ .

5596. PRIČAO NAM JE Musa b. Isma'il, njemu Abdul-Vahid, a ovome Šejbani da je Abdullah b. Ebu-Evfa, radijallahu anhu, rekao: "Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, zabranio je zeleni krčag (tj. kiseljenje turšije u njemu)." – "Upitao sam: 'Možemo li piti iz bijeloga?' 'Ne', odgovorio je."[1]

٥٥٩٦. حَدَّثَنَا مُوسَى بْنُ إِسْمَاعِيلَ حَدَّثَنَا عَبْدُالْوَاحِدِ حَدَّثَنَا الشَّيْبَانِيُّ قَالَ سَمِعْتُ عَبْدَاللهِ ابْنَ أَبِي أَوْفَى رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا قَالَ نَهَى النَّبِيُّ ﷺ عَنِ الْجَرِّ الْأَخْضَرِ قُلْتُ أَنَشْرَبُ فِي الْأَبْيَضِ قَالَ لَا .

PIJENJE TURŠIJE OD DATULA, AKO NE OPIJA

باب نقيع التمر ما لم يسكر

5597. PRIČAO NAM JE Jahja b. Bukejr, njemu Jakub b. Adur-Rahman Kari, ovome Ebu-Hazim, prenoseći od Sehla b. Sa'da da je Ebu-Usejd Sa'idi pozvao Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, na svadbenu svečanost. Toga dana služila ih je njegova žena, tj. mlâda, koja je rekla: "Znate li šta sam pripremila Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem? Nakiselila sam mu svečeri u zdjelicu datula."[2]

٥٥٩٧. حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ بُكَيْرٍ حَدَّثَنَا يَعْقُوبُ بْنُ عَبْدِالرَّحْمَنِ الْقَارِيُّ عَنْ أَبِي حَازِمٍ قَالَ سَمِعْتُ سَهْلَ بْنَ سَعْدٍ السَّاعِدِيَّ أَنَّ أَبَا أُسَيْدٍ السَّاعِدِيَّ دَعَا النَّبِيَّ ﷺ لِعُرْسِهِ فَكَانَتِ امْرَأَتُهُ خَادِمَهُمْ يَوْمَئِذٍ وَهِيَ الْعَرُوسُ فَقَالَتْ مَا تَدْرُونَ مَا أَنْقَعْتُ لِرَسُولِ اللهِ ﷺ أَنْقَعْتُ لَهُ تَمَرَاتٍ مِنَ اللَّيْلِ فِي تَوْرٍ .

O UKUHANOM VOĆNOM SIRUPU I TOME KO JE ZABRANIO PIJENJE SVAKOG OPOJNOG PIĆA

باب الباذق ومن نهى عن كل مسكر من الأشربة

Omer, Ebu-Ubejda i Mu'az, radijallahu anhum, smatraju da je dozvoljeno pijenje voćnog sirupa ako ga, nakon ukuhavanja, ostane jedna trećina; Bera' i Ebu-Džuhajfa pili su ga ako bi ostala jedna polovina. Ibn-Abbas veli: "Pij sok sve dok je svjež!" Omer veli: "Osjetio sam kod Ubejdullaha miris pića; raspitat ću se o tome, pa ako bude u pitanju opojno piće, izbičevat ću ga!"

وَرَأَى عُمَرُ وَأَبُو عُبَيْدَةَ وَمُعَاذٌ شُرْبَ الطِّلَاءِ عَلَى الثُّلُثِ وَشَرِبَ الْبَرَاءُ وَأَبُو جُحَيْفَةَ عَلَى النِّصْفِ وَقَالَ ابْنُ عَبَّاسٍ اشْرَبِ الْعَصِيرَ مَا دَامَ طَرِيًّا وَقَالَ عُمَرُ وَجَدْتُ مِنْ عُبَيْدِاللهِ رِيحَ شَرَابٍ وَأَنَا سَائِلٌ عَنْهُ فَإِنْ كَانَ يُسْكِرُ جَلَدْتُهُ .

1 Ovi hadisi ukazuju na zabranu upotrebe tih vrsta posuda u kojima turšija brzo prelazi u fazu vrenja, te tako postaje opojna. Burejdin hadis koji je Buhari naveo u poglavlju "Vjerovjesnikova, sallallahu alejhi ve sellem, dozvola..." (broj 5592) ukazuje na dozvolu upotrebe posuda bez izuzetaka, što upućuje na to da je zabranjeno piti iz takvih posuda prije nego što se provjeri da li je turšija fermentirala ili nije. Ta se provjera ne mora vršiti samo pijenjem, već se može izvršiti i promatranjem da li je došlo do vrenja i izbacivanja pjene ili ne. (*Fethul-bari*, 10/63)

2 Hadis je ranije spomenut u poglavlju o svadbenoj svečanosti (*velima*). Vidi također hadis broj 5591.

5598. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Kesir, njemu Sufjan, a ovome Ebu-Džuvejrija da je rekao:
"Pitao sam Ibn-Abbasa o voćnom sirupu (*šira*), pa je rekao: 'Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, ih je preduhitrio (s propisom to što su vino nazivali *šira* (*mošt*)! Ono što opija, zabranjeno je!' (Šira je) dozvoljeno i lijepo piće', kaže, 'a osim dozvoljenog i lijepog pića postoji samo zabranjeno i ružno piće.'"[1]

٥٥٩٨. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ كَثِيرٍ أَخْبَرَنَا سُفْيَانُ عَنْ
أَبِي الْجُوَيْرِيَةِ قَالَ سَأَلْتُ ابْنَ عَبَّاسٍ عَنِ الْبَاذَقِ
فَقَالَ سَبَقَ مُحَمَّدٌ ﷺ الْبَاذَقَ فَمَا أَسْكَرَ فَهُوَ حَرَامٌ
قَالَ الشَّرَابُ الْحَلاَلُ الطَّيِّبُ قَالَ لَيْسَ بَعْدَ
الْحَلاَلِ الطَّيِّبِ إِلاَّ الْحَرَامُ الْخَبِيثُ .

5599. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Ebu-Šejba, njemu Ebu-Usama, ovome Hišam b. Urva, prenoseći od svoga oca da je Aiša, radijallahu anha, rekla:
"Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, volio je slatko i med."

٥٥٩٩. حَدَّثَنَا عَبْدُاللهِ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ أَبِي شَيْبَةَ
حَدَّثَنَا أَبُو أُسَامَةَ حَدَّثَنَا هِشَامُ بْنُ عُرْوَةَ عَنْ أَبِيهِ
عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهَا قَالَتْ كَانَ النَّبِيُّ ﷺ
يُحِبُّ الْحَلْوَاءَ وَالْعَسَلَ .

O ONOME KOJI SMATRA DA NIJE DOZVOLJENA MJEŠAVINA NEDOZRELIH I ZRELIH DATULA, AKO TO OPIJA, I MJEŠAVINA DVIJU PRISMAKA

باب مَنْ رَأَى أَنْ لاَ يَخْلِطَ الْبُسْرَ وَالتَّمْرَ إِذَا كَانَ مُسْكِرًا وَأَنْ لاَ يَجْعَلَ إِدَامَيْنِ فِي إِدَامٍ

5600. PRIČAO NAM JE Muslim, njemu Hišam, a ovome Katada da je Enes, radijallahu anhu, rekao:
"Opsluživao sam Ebu-Talhu, Ebu-Dudžanu i Suhejla b. Bejdaa pićem spravljenim od mješavine datula kada je došla zabrana pijenja vina, pa sam to piće bacio. Opsluživao sam ih, i bio sam najmlađi. To smo piće tada smatrali vinom."
Amr b. Haris veli: "PRIČAO NAM JE Katada da je čuo Enesa..."

٥٦٠٠. حَدَّثَنَا مُسْلِمٌ حَدَّثَنَا هِشَامٌ حَدَّثَنَا
قَتَادَةُ عَنْ أَنَسٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ إِنِّي لأَسْقِي
أَبَا طَلْحَةَ وَأَبَا دُجَانَةَ وَسُهَيْلَ بْنَ الْبَيْضَاءِ خَلِيطَ
بُسْرٍ وَتَمْرٍ إِذْ حُرِّمَتِ الْخَمْرُ فَقَذَفْتُهَا وَأَنَا سَاقِيهِمْ
وَأَصْغَرُهُمْ وَإِنَّا نَعُدُّهَا يَوْمَئِذٍ الْخَمْرَ وَقَالَ
عَمْرُو بْنُ الْحَارِثِ حَدَّثَنَا قَتَادَةُ سَمِعَ أَنَسًا .

1 Ebu-Lejs Semerkandi veli: "Onaj koji pije kuhano vino, ako ono opija, veći je grešnik od onoga koji pije obično vino, jer onaj koji pije obično vino zna da griješi pijući ono što je zabranjeno piti, a onaj koji pije kuhano vino pije, ustvari, opojno piće smatrajući to dozvoljenim (*halal*). Postoji konsenzus islamskih pravnika o tome da je mala kao i velika količina vina (alkoholnog pića) zabranjena. Vjerodostojan je hadis Poslanikov, sallallahu alejhi ve sellem: 'Sve što opija zabranjeno je', a ko dozvoljava ono što je po usaglašenom mišljenju zabranjeno – taj izlazi iz vjere." (*Fethul-bari,* 10/68)

5601. PRIČAO NAM JE Ebu-Asim, njemu Ibn-Džurejdž, a ovome Ata' da je Džabir, radijallahu anhu, rekao:
"Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, zabranio je (da se pomiješaju) suho grožđe, zrele, nezrele i poluzrele datule."

٥٦٠١. حَدَّثَنَا أَبُو عَاصِمٍ عَنِ ابْنِ جُرَيْجٍ أَخْبَرَنِي عَطَاءٌ أَنَّهُ سَمِعَ جَابِرًا رَضِيَ اللهُ عَنْهُ يَقُولُ نَهَى النَّبِيُّ ﷺ عَنِ الزَّبِيبِ وَالتَّمْرِ وَالْبُسْرِ وَالرُّطَبِ .

5602. PRIČAO NAM JE Muslim, njemu Hišam, ovome Jahja b. Ebu-Kesir, prenoseći od Abdullaha b. Ebu-Katade da je njegov otac rekao:
"Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, zabranio je da se pomiješaju zrele i tek zarudjele datule te zrele datule i suho grožđe. Sve to treba posebno kiseliti (za turšiju)."[2]

٥٦٠٢. حَدَّثَنَا مُسْلِمٌ حَدَّثَنَا هِشَامٌ أَخْبَرَنَا يَحْيَى بْنُ أَبِي كَثِيرٍ عَنْ عَبْدِاللهِ بْنِ أَبِي قَتَادَةَ عَنْ أَبِيهِ قَالَ نَهَى النَّبِيُّ ﷺ أَنْ يُجْمَعَ بَيْنَ التَّمْرِ وَالزَّهْوِ وَالتَّمْرِ وَالزَّبِيبِ وَلْيُنْبَذْ كُلُّ وَاحِدٍ مِنْهُمَا عَلَى حِدَةٍ .

---

2 Ibn-Bettal veli: "Riječi u hadisu *ako opija* jesu greška jer je zabrana miješanja spomenutog suhog voća opća, makar velike količine takvog pića ne opijale, zbog brzine pretvaranja takve mješavine u opojno sredstvo, tako da to vlasnik i ne osjeti. Zabrana spomenute mješavine nije donesena stoga što je u tom trenutku opojna, već stoga što će to ubrzo postati, jer ako nešto trenutno opija, uopće nije sporna njegova zabrana." Kermani veli: "Shodno tome, ovdje se ne radi o grešci, već o upotrebi metafore, a ta je upotreba česta." Ibn-Munzir veli: "To se ne može prigovoriti Buhariju, ili zato što on smatra dozvoljenim takvu mješavinu prije nego što postane opojna, ili zato što je dao naslov ovom poglavlju na osnovu prvog hadisa u njemu (5600), jer nema sumnje da je piće kojim je Enes opsluživao te ljude bilo opojno. Zato je kod njih obuhvaćeno zabranom pijenja vina. Enes, radijallahu anhu, izričito kaže: 'Smatrali smo ga tada vinom.' To ukazuje da je bilo opojno. A što se tiče zabrane miješanja dviju vrsta prismake, to se uzima iz Džabirovog i Ebu-Katadinog hadisa. Zabrana je ovdje motivirana neovisnim razlogom: ili zato što velike količine te mješavine opijaju, ili zato što se takva mješavina brzo pretvara u opojnu, ili zbog pretjerivanja i luksuza." (*Fethul-bari,* 10/69)
Imam Nevevi veli: "Šafijski i drugi pravnici smatraju da je razlog zabrane ove mješavine to što se ona brzo pretvara u opojno sredstvo, čak i prije nego što fermentira, pa onaj koji je pije misli da nije postala opojna, a ona je već takva." Većina pravnika smatra da je zabrana, u ovom slučaju, na nivou pokuđenosti (mekruh-tenzihen). Neki malikijski pravnici smatraju da je zabrana na nivou kategoričke zabrane. Pravnici se spore o mješavini turšije od nedozrelih datula koja nije fermentirala i turšije od zrelih datula koja nije fermentirala. Većina pravnika smatra da nema razlike između ta dva slučaja. Ona je, dakle, pokuđena (mekruh-tenzihen). Hanefijski pravnici smatraju da je takva mješavina (prije fermentacije) dozvoljena. Hattabi veli: "Grupa pravnika smatra da je takva mješavina zabranjena, makar i ne bila opojna, shodno vanjskom smislu hadisa." To je mišljenje imama Malika, Ahmeda, Ishaka i sljedbenika šafijskog mezheba. Oni kažu da onaj koji pije mješavinu spomenutih tvari griješi u jednom, a onaj koji to radi nakon vrenja – dvaput. Lejs dovodi ovu zabranu u vezi sa slučajem kada obje tvari fermentiraju istovremeno. Ibnul-Arebi veli: "Nema spora u tome da se zabrana ne odnosi na mješavinu meda i mlijeka jer se mlijeko ne pretvara u turšiju." (*Fethul-bari,* 10/69-71)

PIJENJE MLIJEKA

باب شُرْبِ اللَّبَنِ

Uzvišeni kaže: "... koje nastaje od grizina u buragu i od krvi – ukusno onima koji ga piju."[1]

وَقَوْلِ اللهِ تَعَالَى (مِنْ بَيْنِ فَرْثٍ وَدَمٍ لَبَنًا خَالِصًا سَائِغًا لِلشَّارِبِينَ) .

5603. PRIČAO NAM JE Abdan, njemu Abdullah, ovome Junus, prenoseći od Zuhrija, a on od Seida b. Musejjeba da je Ebu-Hurejra, radijallahu anhu, rekao:
"Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, one je noći kada je Noćno putovanje obavio (bio prenesen iz Mekke u Bejtul-Makdis) donesena jedna posuda s mlijekom i druga s vinom."[2]

٥٦٠٣. حَدَّثَنَا عَبْدَانُ أَخْبَرَنَا عَبْدُاللهِ أَخْبَرَنَا يُونُسُ عَنِ الزُّهْرِيِّ عَنْ سَعِيدِ بْنِ الْمُسَيَّبِ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ أُتِيَ رَسُولُ اللهِ ﷺ لَيْلَةَ أُسْرِيَ بِهِ بِقَدَحِ لَبَنٍ وَقَدَحِ خَمْرٍ .

5604. PRIČAO NAM JE Humejdi, njemu Sufjan, ovome Salim Ebu-Nadr, prenoseći od Umejra, sluga (mevla) Umm-Fadl, da je Umm-Fadl rekla:
"Ljudi su bili u nedoumici da li Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, posti na Dan Arefata, pa sam mu poslala posudu s mlijekom, i on ga je popio."[3]
Sufjan je, možda, rekao: "Ljudi su bili u nedoumici da li Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, posti na Dan Arefata, pa mu je Umm-Fadl poslala..." Kada je upitan o hadisu, rekao je: "On se prenosi od Umm-Fadl."

٥٦٠٤. حَدَّثَنَا الْحُمَيْدِيُّ سَمِعَ سُفْيَانَ أَخْبَرَنَا سَالِمٌ أَبُو النَّضْرِ أَنَّهُ سَمِعَ عُمَيْرًا مَوْلَى أُمِّ الْفَضْلِ يُحَدِّثُ عَنْ أُمِّ الْفَضْلِ قَالَتْ شَكَّ النَّاسُ فِي صِيَامِ رَسُولِ اللهِ ﷺ يَوْمَ عَرَفَةَ فَأَرْسَلْتُ إِلَيْهِ بِإِنَاءٍ فِيهِ لَبَنٌ فَشَرِبَ فَكَانَ سُفْيَانُ رُبَّمَا قَالَ شَكَّ النَّاسُ فِي صِيَامِ رَسُولِ اللهِ ﷺ يَوْمَ عَرَفَةَ فَأَرْسَلَتْ إِلَيْهِ أُمُّ الْفَضْلِ فَإِذَا وُقِفَ عَلَيْهِ قَالَ هُوَ عَنْ أُمِّ الْفَضْلِ .

1 En-Nahl, 66. Prijevod ajeta u cjelosti glasi: Vi imate pouku i u stoci: "Mi vam dajemo da pijete ono što iz njene utrobe dolazi, što nastaje između grizina i krvi; mlijeko je to, čisto i ukusno onima koji ga piju."

2 Ibn-Hadžer veli: "Izbor je između vina koje je zabranjeno i mlijeka koje je dozvoljeno ili zato što tada vino nije bilo zabranjeno ili zato što je u pitanju džennetsko vino, koje nije zabranjeno." Hadis je ranije spomenut u tumačenju sure El-Isra. (*Fethul-bari,* 10/74; *Umdetul-kari,* 21/185)

3 Hadis je ranije spomenut u poglavljima o postu i hadždžu.

5605. PRIČAO NAM JE Kutejba, njemu Džerir, ovome A‘meš, prenoseći od Ebu-Saliha i Ebu-Sufjana da je Džabir b. Abdullah, radijallahu anhuma, rekao:
“Ebu-Humejd donio je lonac s mlijekom iz doline Neki‘, pa mu je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: ‘Trebalo je da ga prekriješ makar štapom (drvcetom).’”[4]

٥٦٠٥. حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ حَدَّثَنَا جَرِيرٌ عَنِ الأَعْمَشِ عَنْ أَبِي صَالِحٍ وَأَبِي سُفْيَانَ عَنْ جَابِرِ بْنِ عَبْدِ اللهِ قَالَ جَاءَ أَبُو حُمَيْدٍ بِقَدَحٍ مِنْ لَبَنٍ مِنَ النَّقِيعِ فَقَالَ لَهُ رَسُولُ اللهِ ﷺ أَلاَ خَمَّرْتَهُ وَلَوْ أَنْ تَعْرُضَ عَلَيْهِ عُودًا .

5606. PRIČAO NAM JE Umer b. Hafs, njemu njegov otac, ovome A‘meš, prenoseći od Ebu-Saliha, koji, kako mislim, spominje da ovaj prenosi od Džabira, radijallahu anhu, da je rekao:
“Ebu-Humejd, jedan od ensarija, donio je Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, čašu mlijeka iz doline Neki‘, pa je on rekao: ‘Trebalo je da ovo prekriješ makar štapom.’.”

٥٦٠٦. حَدَّثَنَا عُمَرُ بْنُ حَفْصٍ حَدَّثَنَا أَبِي حَدَّثَنَا الأَعْمَشُ قَالَ سَمِعْتُ أَبَا صَالِحٍ يَذْكُرُ أُرَاهُ عَنْ جَابِرٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ جَاءَ أَبُو حُمَيْدٍ رَجُلٌ مِنَ الأَنْصَارِ مِنَ النَّقِيعِ بِإِنَاءٍ مِنْ لَبَنٍ إِلَى النَّبِيِّ ﷺ فَقَالَ النَّبِيُّ ﷺ أَلاَ خَمَّرْتَهُ وَلَوْ أَنْ تَعْرُضَ عَلَيْهِ عُودًا وَحَدَّثَنِي أَبُو سُفْيَانَ عَنْ جَابِرٍ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ بِهَذَا .

5607. PRIČAO MI JE Mahmud, njemu Nadr, ovome Šu‘ba, prenoseći od Ebu-Ishaka da je Bera’, radijallahu anhu, rekao:
“Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, došao je iz Mekke, a s njim je bio Ebu-Bekr, koji je ispričao: ‘Naišli smo pored čobana, a Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, bio je žedan. Namuzao sam malo mlijeka u vrč, pa je on pio toliko da sam bio zadovoljan. Došao je kod nas Suraka b. Džu‘šum na konju, pa je on (Vjerovjesnik) učio dovu protiv njega. Suraka je zatražio da ne uči dovu (protiv njega), a on će se zauzvrat vratiti. Vjerovjesnik je, sallallahu alejhi ve sellem, tako uradio.’”[5]

٥٦٠٧. حَدَّثَنِي مَحْمُودٌ أَخْبَرَنَا النَّضْرُ أَخْبَرَنَا شُعْبَةُ عَنْ أَبِي إِسْحَاقَ قَالَ سَمِعْتُ الْبَرَاءَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ قَدِمَ النَّبِيُّ ﷺ مِنْ مَكَّةَ وَأَبُو بَكْرٍ مَعَهُ قَالَ أَبُو بَكْرٍ مَرَرْنَا بِرَاعٍ وَقَدْ عَطِشَ رَسُولُ اللهِ ﷺ قَالَ أَبُو بَكْرٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ فَحَلَبْتُ كُثْبَةً مِنْ لَبَنٍ فِي قَدَحٍ فَشَرِبَ حَتَّى رَضِيتُ وَأَتَانَا سُرَاقَةُ بْنُ جُعْشُمٍ عَلَى فَرَسٍ فَدَعَا عَلَيْهِ فَطَلَبَ إِلَيْهِ سُرَاقَةُ أَنْ لاَ يَدْعُوَ عَلَيْهِ وَأَنْ يَرْجِعَ فَفَعَلَ النَّبِيُّ ﷺ .

---

4 Hadis ukazuje na pohvalnost prekrivanja hrane i pića. U slučaju nedostatka prekrivača, može se upotrijebiti i drvce koje će se staviti preko posude. Ibn-Hadžer veli: “Mislim da je tajna dovoljnosti stavljanja šipke preko posude u tome što je stavljanje prekrivača ili šipke spojeno s učenjem *Bismille*; to stavljanje je znak koji ukazuje na *Bismillu*, te se šejtani ne primiču toj posudi.” (*Fethul-bari*, 10/74)

5 Hadis je ranije spomenut u poglavljima o vrlinama.

5608. PRIČAO NAM JE Ebu-Jeman, njemu Šu'ajb, ovome Ebu-Zinad, prenoseći od Abdur-Rahmana, a on od Ebu-Hurejre, radijallahu anhu, da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Divna li je sadaka odabrana obilno mliječna deva data nekome da se koristi njenim mlijekom, i divna li je sadaka ovca koja daje mnogo mlijeka data nekome da se koristi njenim mlijekom: ujutro ode s posudom, navečer se vrati s drugom!"[1]

٥٦٠٨. حَدَّثَنَا أَبُو الْيَمَانِ أَخْبَرَنَا شُعَيْبٌ حَدَّثَنَا أَبُو الزِّنَادِ عَنْ عَبْدِالرَّحْمَنِ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ أَنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ قَالَ نِعْمَ الصَّدَقَةُ اللِّقْحَةُ الصَّفِيُّ مِنْحَةً وَالشَّاةُ الصَّفِيُّ مِنْحَةً تَغْدُو بِإِنَاءٍ وَتَرُوحُ بِآخَرَ .

5609. PRIČAO NAM JE Ebu-Asim, njemu Evza'i, ovome Ibn-Šihab, prenoseći od Ubejdullaha b. Abdullaha, a on od Ibn-Abbasa, radijallahu anhuma, da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, popio mlijeka i, izapravši usta, rekao: "U njemu ima masnoće."[2]

٥٦٠٩. حَدَّثَنَا أَبُو عَاصِمٍ عَنِ الْأَوْزَاعِيِّ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ عَنْ عُبَيْدِاللهِ بْنِ عَبْدِاللهِ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا أَنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ شَرِبَ لَبَنًا فَمَضْمَضَ وَقَالَ إِنَّ لَهُ دَسَمًا .

5610. Ibrahim b. Tahman prenosi od Šu'be, on od Katade, a ovaj od Enesa b. Malika, radijallahu anhu, da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:

"Uzdignut sam do Sidre, kad tamo četiri rijeke: dvije vanjske, a dvije unutrašnje; vanjske su Nil i Eufrat, a unutrašnje dvije rijeke u Džennetu. Donesena su mi tri pehara: pehar u kome je bilo mlijeko, pehar u kome je bio med i pehar u kome je bilo vino; uzeo sam pehar u kome je bilo mlijeko, pa mi je rečeno: 'Odabrao si prirodu, ti i tvoj ummet (sljedbenici)!'"[3]

Hišam, Seid, i Hemmam, prenoseći od Enesa b. Malika, on od Malika b. Sa'saa, a on od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, rekli su o rijekama slično kao u prethodnom hadisu, ali nisu spomenuli tri pehara.

٥٦١٠. وَقَالَ إِبْرَاهِيمُ بْنُ طَهْمَانَ عَنْ شُعْبَةَ عَنْ قَتَادَةَ عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ رُفِعْتُ إِلَى السِّدْرَةِ فَإِذَا أَرْبَعَةُ أَنْهَارٍ نَهَرَانِ ظَاهِرَانِ وَنَهَرَانِ بَاطِنَانِ فَأَمَّا الظَّاهِرَانِ النِّيلُ وَالْفُرَاتُ وَأَمَّا الْبَاطِنَانِ فَنَهَرَانِ فِي الْجَنَّةِ فَأُتِيتُ بِثَلَاثَةِ أَقْدَاحٍ قَدَحٌ فِيهِ لَبَنٌ وَقَدَحٌ فِيهِ عَسَلٌ وَقَدَحٌ فِيهِ خَمْرٌ فَأَخَذْتُ الَّذِي فِيهِ اللَّبَنُ فَشَرِبْتُ فَقِيلَ لِي أَصَبْتَ الْفِطْرَةَ أَنْتَ وَأُمَّتُكَ قَالَ هِشَامٌ وَسَعِيدٌ وَهَمَّامٌ عَنْ قَتَادَةَ عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ عَنْ مَالِكِ بْنِ صَعْصَعَةَ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ فِي الْأَنْهَارِ نَحْوَهُ وَلَمْ يَذْكُرُوا ثَلَاثَةَ أَقْدَاحٍ .

---

1 Hadis je ranije spomenut u poglavlju o posudbi.

2 Hadis je ranije spomenut u poglavlju o čistoći.

3 Hadis je ranije spomenut u poglavlju o Vjerovjesnikovu, sallallahu alejhi ve sellem, Noćnom putovanju (*isra'*).

TRAŽENJE PITKE VODE

باب استعذاب الماء

5611. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Meslema, njemu Malik, ovome Ishak b. Abdullah, prenoseći od Enesa b. Malika da je rekao:
"Ebu-Talha bio je po broju palmi koje je imao najbogatiji ensarija u Medini. Najdraži imetak bio mu je vrt Bejruha', koji se nalazio nasuprot Mesdžidu. Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, ulazio je u taj vrt i pio njegovu lijepu pitku vodu. Kada je objavljen ajet: 'Nećete zaslužiti nagradu sve dok ne udijelite dio od onoga što vam je najdraže!'",[4] kaže Enes, "Ebu-Talha ustao je i rekao: 'Allahov Poslaniče, Allah kaže: 'Nećete zaslužiti nagradu sve dok ne udijelite dio od onoga što vam je najdraže!', a meni je najdraži imetak Bejruha'; činim ga sadakom u ime Allaha, želeći od Njega nagradu za to i da mi to bude zaliha kod Njega. Čini s njim onako kako ti pokaže Allah!' Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, reče: 'Izvrsno, to je koristan i plodonosan imetak (ili: '... čija je nagrada neprolazna' – u nedoumici je bio Abdullah). Čuo sam ono što si rekao; ja mislim da je najbolje da ga podijeliš svojim rođacima.'
'Učinit ću to, Allahov Poslaniče', reče Ebu-Talha. Podijelio je taj imetak svojim bližnjima i amidžićima."
Ismail i Jahja b. Jahja vele: "... čija je nagrada neprolazna."[5]

٥٦١١. حَدَّثَنَا عَبْدُاللهِ بْنُ مَسْلَمَةَ عَنْ مَالِكٍ
عَنْ إِسْحَاقَ بْنِ عَبْدِاللهِ أَنَّهُ سَمِعَ أَنَسَ بْنَ مَالِكٍ
يَقُولُ كَانَ أَبُو طَلْحَةَ أَكْثَرَ أَنْصَارِيٍّ بِالْمَدِينَةِ مَالاً
مِنْ نَخْلٍ وَكَانَ أَحَبُّ مَالِهِ إِلَيْهِ بَيْرُحَاءَ وَكَانَتْ
مُسْتَقْبِلَ الْمَسْجِدِ وَكَانَ رَسُولُ اللهِ ﷺ يَدْخُلُهَا
وَيَشْرَبُ مِنْ مَاءٍ فِيهَا طَيِّبٍ قَالَ أَنَسٌ فَلَمَّا نَزَلَتْ
(لَنْ تَنَالُوا الْبِرَّ حَتَّى تُنْفِقُوا مِمَّا تُحِبُّونَ) قَامَ
أَبُو طَلْحَةَ فَقَالَ يَا رَسُولَ اللهِ إِنَّ اللهَ يَقُولُ
(لَنْ تَنَالُوا الْبِرَّ حَتَّى تُنْفِقُوا مِمَّا تُحِبُّونَ) وَإِنَّ
أَحَبَّ مَالِي إِلَيَّ بَيْرُحَاءَ وَإِنَّهَا صَدَقَةٌ للهِ أَرْجُو بِرَّهَا
وَذُخْرَهَا عِنْدَ اللهِ فَضَعْهَا يَا رَسُولَ اللهِ حَيْثُ
أَرَاكَ اللهُ فَقَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ بَخٍ ذَلِكَ مَالٌ رَابِحٌ
أَوْ رَايِحٌ شَكَّ عَبْدُاللهِ وَقَدْ سَمِعْتُ مَا قُلْتَ وَإِنِّي
أَرَى أَنْ تَجْعَلَهَا فِي الأَقْرَبِينَ فَقَالَ أَبُو طَلْحَةَ أَفْعَلُ
يَا رَسُولَ اللهِ فَقَسَمَهَا أَبُو طَلْحَةَ فِي أَقَارِبِهِ وَفِي
بَنِي عَمِّهِ وَقَالَ إِسْمَاعِيلُ وَيَحْيَى بْنُ يَحْيَى رَايِحٌ .

---

4 Ali-Imran, 92.

5 Hadis je ranije spomenut u poglavlju o davanju zekata rodbini i u poglavlju o opunomoćenju. Hadis ukazuje na to da traženje pitke i čiste vode nije protivno umjerenosti, skromnosti i isposništvu te da ne ulazi u pokuđenu raskoš. Ibn-Tin veli: "Ovaj hadis osnova je dozvole pijenja vode iz vrta bez protunaknade." Ibn-Hadžer veli: "Nesporan je slučaj osobe kojoj je dozvoljen ulazak u vrt, a dozvola pijenja drugim osobama temelji se na običajnoj velikodušnosti u tom pogledu; utvrđivanje je te dozvole spomenutim (Poslanikovim, sallallahu alejhi ve sellem) djelom diskutabilno." (*Fethul-bari*, 10/77)

MIJEŠANJE MLIJEKA S VODOM[1]

بَابُ شُرْبِ اللَّبَنِ بِالْمَاءِ

5612. PRIČAO NAM JE Abdan, njemu Abdullah, ovome Junus, prenoseći od Zuhrija, a on od Enesa b. Malika, radijallahu anhu, da je vidio Allahova Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, kako je popio mlijeko, a potom došao njegovoj kući.
"Pomuzao sam ovcu", kaže Enes, "i pomiješao mlijeko s vodom iz bunara za Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem. Uzeo je vrč i napio se. S njegove lijeve strane bio je Ebu-Bekr, a s desne neki beduin. Ostatak mlijeka dodao je beduinu rekavši pritom: 'Zdesna nadesno!'"[2]

٥٦١٢. حَدَّثَنَا عَبْدَانُ أَخْبَرَنَا عَبْدُاللهِ أَخْبَرَنَا يُونُسُ عَنِ الزُّهْرِيِّ قَالَ أَخْبَرَنِي أَنَسُ بْنُ مَالِكٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ أَنَّهُ رَأَى رَسُولَ اللهِ ﷺ شَرِبَ لَبَنًا وَأَتَى دَارَهُ فَحَلَبْتُ شَاةً فَشُبْتُ لِرَسُولِ اللهِ ﷺ مِنَ الْبِئْرِ فَتَنَاوَلَ الْقَدَحَ فَشَرِبَ وَعَنْ يَسَارِهِ أَبُو بَكْرٍ وَعَنْ يَمِينِهِ أَعْرَابِيٌّ فَأَعْطَى الأَعْرَابِيَّ فَضْلَهُ ثُمَّ قَالَ الأَيْمَنَ فَالأَيْمَنَ .

5613. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Muhammed, njemu Ebu-Amir, ovome Fulejh b. Sulejman, prenoseći od Seida b. Harisa, a on od Džabira b. Abdullaha, radijallahu anhuma, da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, došao kod nekog čovjeka ensarije s jednim od svojih drugova – a ovaj je usmjeravao vodu u svome vrtu – i upitao ga: "Imaš li vode koja je prenoćila u staroj mješini, ili ćemo ustima piti iz bunara?"
Čovjek reče: "Allahov Poslaniče, imam vode koja je prenoćila. Otiđi do nadstrešnice." Krenuo je i on s njima dvojicom, nasuo vode u vrč, a onda pomuzao ovcu i pomiješao mlijeko s vodom. Potom je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, to pio, a pio je i čovjek koji je došao s njim.

٥٦١٣. حَدَّثَنَا عَبْدُاللهِ بْنُ مُحَمَّدٍ حَدَّثَنَا أَبُو عَامِرٍ حَدَّثَنَا فُلَيْحُ بْنُ سُلَيْمَانَ عَنْ سَعِيدِ بْنِ الْحَارِثِ عَنْ جَابِرِ بْنِ عَبْدِاللهِ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ دَخَلَ عَلَى رَجُلٍ مِنَ الأَنْصَارِ وَمَعَهُ صَاحِبٌ لَهُ فَقَالَ لَهُ النَّبِيُّ ﷺ إِنْ كَانَ عِنْدَكَ مَاءٌ بَاتَ هَذِهِ اللَّيْلَةَ فِي شَنَّةٍ وَإِلاَّ كَرَعْنَا قَالَ وَالرَّجُلُ يُحَوِّلُ الْمَاءَ فِي حَائِطِهِ قَالَ فَقَالَ الرَّجُلُ يَا رَسُولَ اللهِ عِنْدِي مَاءٌ بَائِتٌ فَانْطَلِقْ إِلَى الْعَرِيشِ قَالَ فَانْطَلَقَ بِهِمَا فَسَكَبَ فِي قَدَحٍ ثُمَّ حَلَبَ عَلَيْهِ مِنْ دَاجِنٍ لَهُ قَالَ فَشَرِبَ رَسُولُ اللهِ ﷺ ثُمَّ شَرِبَ الرَّجُلُ الَّذِي جَاءَ مَعَهُ .

1 Misli se na pijenje spomenute mješavine u svjetlu ranije spomenute zabrane pijenja mješavine dviju tvari, a ne na miješanje mlijeka s vodom radi prodaje, jer je to prijevara.

2 Hadis je ranije spomenut u poglavlju o poklanjanju. Hadis ukazuje na to da je dozvoljeno piti mješavinu vode i mlijeka, te da se u društvu daje prednost desnoj strani.

PIĆE OD SLATKA I MEDA

باب شراب الحلواء والعسل

Zuhri veli: "Nije dozvoljeno piti ljudsku mokraću u nuždi jer je to nečist." Uzvišeni Allah kaže: "Dozvoljavaju vam se lijepa jela."[3] Ibn-Mes'ud o alkoholu kaže: "Allah vam nije dao lijek u onome što vam je zabranio."[4]

وَقَالَ الزُّهْرِيُّ لاَ يَحِلُّ شُرْبُ بَوْلِ النَّاسِ لِشِدَّةٍ تَنْزِلُ لأَنَّهُ رِجْسٌ قَالَ اللهُ تَعَالَى (أُحِلَّ لَكُمُ الطَّيِّبَاتُ) وَقَالَ ابْنُ مَسْعُودٍ فِي السَّكَرِ إِنَّ اللهَ لَمْ يَجْعَلْ شِفَاءَكُمْ فِيمَا حَرَّمَ عَلَيْكُمْ .

5614. PRIČAO NAM JE Ali b. Abdullah, njemu Ebu-Usama, a ovome Hišam, prenoseći od svoga oca da je Aiša, radijallahu anha, rekla: "Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, volio je slatko i med."

٥٦١٤. حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ عَبْدِاللهِ حَدَّثَنَا أَبُو أُسَامَةَ قَالَ أَخْبَرَنِي هِشَامٌ عَنْ أَبِيهِ عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهَا قَالَتْ كَانَ النَّبِيُّ ﷺ يُعْجِبُهُ الْحَلْوَاءُ وَالْعَسَلُ .

PIJENJE STOJEĆI

باب الشرب قائما

5615. PRIČAO NAM JE Ebu-Nu'ajm, njemu Mis'ar, a ovome Abdul-Melik b. Mejsera da je Nezzal rekao:
"Došao je Alija, radijallahu anhu, na trg i napio se (vode) stojeći, a potom rekao: 'Ima ljudi koji preziru da neko od njih pije stojeći, a ja sam vidio Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, da radi ovako kako ste vi vidjeli mene da radim.'"

٥٦١٥. حَدَّثَنَا أَبُو نُعَيْمٍ حَدَّثَنَا مِسْعَرٌ عَنْ عَبْدِالْمَلِكِ بْنِ مَيْسَرَةَ عَنِ النَّزَّالِ قَالَ أَتَى عَلِيٌّ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ عَلَى بَابِ الرَّحَبَةِ فَشَرِبَ قَائِمًا فَقَالَ إِنَّ نَاسًا يَكْرَهُ أَحَدُهُمْ أَنْ يَشْرَبَ وَهُوَ قَائِمٌ وَإِنِّي رَأَيْتُ النَّبِيَّ ﷺ فَعَلَ كَمَا رَأَيْتُمُونِي فَعَلْتُ .

---

3 El-Maida, 4.

4 Argumentaciju Zuhrija slabi činjenica da je dozvoljeno jedenja strvine u slučaju nužde, a i ona je nečist. Stoga Ibn-Bettal veli: "Pravnici zastupaju mišljenje suprotno Zuhrijevu, i nema spora među njima da je to dozvoljeno u nuždi." Riječi Ibn-Mes'uda, radijallahu anhu, ukazuju da nije dozvoljeno liječiti se alkoholnim pićima.

5616. PRIČAO NAM JE Adem, njemu Šu'ba, a ovome Abdul-Melik b. Mejsera, prenoseći od Nezzala b. Sebre, da je Alija, radijallahu anhu, klanjao podne, a potom odsjeo na trgu u Kufi da rješava razne potrebe ljudi, sve do ikindijskog namaza. Donesena mu je voda, i on se napio, oprao lice i ruke – a spomenuo je: i glavu i noge – a onda je ustao, popio ostatak vode stojeći i rekao:
"Neki ljudi preziru pijenje stojeći, a doista je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, radio ono što sam i ja uradio."

٥٦١٦. حَدَّثَنَا آدَمُ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ حَدَّثَنَا عَبْدُالْمَلِكِ ابْنُ مَيْسَرَةَ سَمِعْتُ النَّزَّالَ بْنَ سَبْرَةَ يُحَدِّثُ عَنْ عَلِيٍّ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ أَنَّهُ صَلَّى الظُّهْرَ ثُمَّ قَعَدَ فِي حَوَائِجِ النَّاسِ فِي رَحَبَةِ الْكُوفَةِ حَتَّى حَضَرَتْ صَلَاةُ الْعَصْرِ ثُمَّ أُتِيَ بِمَاءٍ فَشَرِبَ وَغَسَلَ وَجْهَهُ وَيَدَيْهِ وَذَكَرَ رَأْسَهُ وَرِجْلَيْهِ ثُمَّ قَامَ فَشَرِبَ فَضْلَهُ وَهُوَ قَائِمٌ ثُمَّ قَالَ إِنَّ نَاسًا يَكْرَهُونَ الشُّرْبَ قِيَامًا وَإِنَّ النَّبِيَّ ﷺ صَنَعَ مِثْلَ مَا صَنَعْتُ .

5617. PRIČAO NAM JE Ebu-Nu'ajm, njemu Sufjan, a ovome Asim Ahvel, prenoseći od Ša'bija da je Ibn-Abbas, radijallahu anhuma, rekao:
"Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, pio je s vrela Zemzem stojeći."[1]

٥٦١٧. حَدَّثَنَا أَبُو نُعَيْمٍ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ عَنْ عَاصِمٍ الْأَحْوَلِ عَنِ الشَّعْبِيِّ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ قَالَ شَرِبَ النَّبِيُّ ﷺ قَائِمًا مِنْ زَمْزَمَ .

O ONOME KOJI PIJE SJEDEĆI NA DEVI

باب مَنْ شرِبَ وَهُوَ وَاقِفٌ على بعيرِهِ

5618. PRIČAO NAM JE Malik b. Isma'il, njemu Abdul-Aziz b. Ebu-Selema, a ovome Ebu-Nadr, prenoseći od Umejra, sluga (mevla) Ibn-Abbasovog, da je Umm-Fadl b. Haris poslala Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, krčag s mlijekom – a on je sjedio na devi predvečer na Arefatu – pa ga je uzeo u ruku i napio se.
Malik je, prenoseći od Ebu-Nadra, dodao: "... na svojoj devi."[2]

٥٦١٨. حَدَّثَنَا مَالِكُ بْنُ إِسْمَاعِيلَ حَدَّثَنَا عَبْدُالْعَزِيزِ بْنُ أَبِي سَلَمَةَ أَخْبَرَنَا أَبُو النَّضْرِ عَنْ عُمَيْرٍ مَوْلَى ابْنِ عَبَّاسٍ عَنْ أُمِّ الْفَضْلِ بِنْتِ الْحَارِثِ أَنَّهَا أَرْسَلَتْ إِلَى النَّبِيِّ ﷺ بِقَدَحِ لَبَنٍ وَهُوَ وَاقِفٌ عَشِيَّةَ عَرَفَةَ فَأَخَذَ بِيَدِهِ فَشَرِبَهُ زَادَ مَالِكٌ عَنْ أَبِي النَّضْرِ عَلَى بَعِيرِهِ .

1 Hadisi ukazuju na dozvolu pijenja vode stojeći. Postoje hadisi koji ovo zabranjuju. Mazeri veli: "Učenjaci se razilaze u ovom pitanju: većina smatra da je to dozvoljeno, dok neki misle da je to pokuđeno. Meni se čini da hadisi koji govore o tome kako je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, pio stojeći ukazuju na dozvolu, a hadisi koji govore o zabrani ukazuju na preporučljivost i poticanje na ono što je bolje i potpunije." Nevevi veli: "Nema nejasnoće u ovim hadisima niti slabosti. Zabrana se odnosi na malu pokuđenost, a pijenje (Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, i ashaba) stojeći ukazuje na dozvolu toga." (*Fethul-bari*, 10/85-86)

2 Hadis je ranije spomenut u poglavljima o postu.

PIJENJE ZDESNA NADESNO

باب الأيمن فالأيمن في الشرب

5619. PRIČAO NAM JE Isma'il, njemu Malik, a ovome Ibn-Šihab, prenoseći od Enesa b. Malika, radijallahu anhu, da je Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, donesno mlijeko pomiješano s vodom. S njegove desne strane bio je neki beduin, a s lijeve Ebu-Bekr. On se napio, a onda dodao beduinu rekavši: "Desno, pa opet desno!"

٥٦١٩. حَدَّثَنَا إِسْمَاعِيلُ قَالَ حَدَّثَنِي مَالِكٌ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ أَنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ أُتِيَ بِلَبَنٍ قَدْ شِيبَ بِمَاءٍ وَعَنْ يَمِينِهِ أَعْرَابِيٌّ وَعَنْ شِمَالِهِ أَبُو بَكْرٍ فَشَرِبَ ثُمَّ أَعْطَى الْأَعْرَابِيَّ وَقَالَ الْأَيْمَنَ فَالْأَيْمَنَ .

O TOME HOĆE LI OSOBA KOJA PIJE ZATRAŽITI DOZVOLU OSOBE KOJA SE NALAZI S NJENE DESNE STRANE DA DODA PIĆE ONOME KOJI JE STARIJI

باب هل يستأذن الرجل من عن يمينه في الشرب ليعطي الأكبر

5620. PRIČAO NAM JE Isma'il, njemu Malik, ovome Ebu-Hazim b. Dinar, prenoseći od Sehla b. Sa'da, radijallahu anhu, da je Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, donesno piće, pa je on pio; s njegove desne strane nalazio se dječak, a s lijeve su bili stariji ljudi, pa je on upitao dječaka:
"Dozvoljavaš li mi da dadnem ovima?"
Dječak reče: "Tako mi Allaha, Allahov Poslaniče, nikome ne dajem prednost u mome dijelu do tebi." Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, tada stavi piće u njegovu ruku.[3]

٥٦٢٠. حَدَّثَنَا إِسْمَاعِيلُ قَالَ حَدَّثَنِي مَالِكٌ عَنْ أَبِي حَازِمِ بْنِ دِينَارٍ عَنْ سَهْلِ بْنِ سَعْدٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ أَنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ أُتِيَ بِشَرَابٍ فَشَرِبَ مِنْهُ وَعَنْ يَمِينِهِ غُلَامٌ وَعَنْ يَسَارِهِ الْأَشْيَاخُ فَقَالَ لِلْغُلَامِ أَتَأْذَنُ لِي أَنْ أُعْطِيَ هَؤُلَاءِ فَقَالَ الْغُلَامُ وَاللهِ يَا رَسُولَ اللهِ لَا أُوثِرُ بِنَصِيبِي مِنْكَ أَحَدًا قَالَ فَتَلَّهُ رَسُولُ اللهِ ﷺ فِي يَدِهِ .

3 Hadis je ranije spomenut u početku poglavljima o pićima. On ukazuje na opće pravilo prilikom pijenja (dozvoljenih pića), a to je davanje prednosti onima koji su na desnoj strani, ne zbog njih samih, već zbog prednosti desne strane nad lijevom.

SRKANJE VODE IZ BUNARA

5621. PRIČAO NAM JE Jahja b. Salih, njemu Fulejh b. Sulejman, ovome Seid b. Haris, prenoseći od Džabira b. Abdullaha, radijallahu anhuma, da je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, došao kod nekog čovjeka ensarije sa svojim drugom; Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, i njegov drug nazvali su selam, a čovjek je uzvratio selamom i rekao: "Allahov Poslaniče, ti si mi kao otac i majka!" Vrijeme je bilo vrlo toplo, i čovjek je navodnjavao vrt. Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, reče mu: "Imaš li vode koja je prenoćila u mješini, ili ćemo se napiti srčući iz bunara?"
Čovjek je raspoređivao vodu u vrtu, pa reče: "Allahov Poslaniče, imam vode koja je prenoćila u mješini!"
Otišao je u kolibu, nalio vode u krčag, a onda namuzao u tu vodu ovčijeg mlijeka. Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, napio se jednom, pa još jednom, a onda se napio i čovjek koji je bio s njim.[1]

باب الْكَرْعِ فِي الْحَوْضِ

٥٦٢١. حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ صَالِحٍ حَدَّثَنَا فُلَيْحُ ابْنُ سُلَيْمَانَ عَنْ سَعِيدِ بْنِ الْحَارِثِ عَنْ جَابِرِ ابْنِ عَبْدِاللهِ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ دَخَلَ عَلَى رَجُلٍ مِنَ الْأَنْصَارِ وَمَعَهُ صَاحِبٌ لَهُ فَسَلَّمَ النَّبِيُّ ﷺ وَصَاحِبُهُ فَرَدَّ الرَّجُلُ فَقَالَ يَا رَسُولَ اللهِ بِأَبِي أَنْتَ وَأُمِّي وَهِيَ سَاعَةٌ حَارَّةٌ وَهُوَ يُحَوِّلُ فِي حَائِطٍ لَهُ يَعْنِي الْمَاءَ فَقَالَ النَّبِيُّ ﷺ إِنْ كَانَ عِنْدَكَ مَاءٌ بَاتَ فِي شَنَّةٍ وَإِلَّا كَرَعْنَا وَالرَّجُلُ يُحَوِّلُ الْمَاءَ فِي حَائِطٍ فَقَالَ الرَّجُلُ يَا رَسُولَ اللهِ عِنْدِي مَاءٌ بَاتَ فِي شَنَّةٍ فَانْطَلَقَ إِلَى الْعَرِيشِ فَسَكَبَ فِي قَدَحٍ مَاءً ثُمَّ حَلَبَ عَلَيْهِ مِنْ دَاجِنٍ لَهُ فَشَرِبَ النَّبِيُّ ﷺ ثُمَّ أَعَادَ فَشَرِبَ الرَّجُلُ الَّذِي جَاءَ مَعَهُ .

---

1 Hadis je ranije spomenut u poglavlju o miješanju mlijeka s vodom. On ukazuje na dozvolu pijenja vode srkanjem iz bunara.

O SLUŽENJU MALE DJECE ODRASLIMA

باب خدمة الصغار الكبار

5622. PRIČAO NAM JE Museddedd, njemu Mu'temir, a ovome njegov otac, prenoseći od Enesa, radijallahu anhu, da je rekao: "Bio sam najmlađi u mahali, pa sam služio svoje amidže pićem. Tada je rečeno: 'Zabranjeno je vino!'
'Prolij ga!', rekoše, pa smo ga prolili. Upitao sam Enesa: 'Od čega im je bilo piće?', a on reče: 'Od nedozrelih i poludozrelih datula.'
Ebu-Bekr b. Enes (na to) reče: 'I to im je bilo vino?!' Na te riječi Enes nije reagovao (osudom)."
Jedan od mojih drugova kazivao mi je da je čuo kako je Enes rekao: "Tada je to bilo njihovo vino."[2]

٥٦٢٢. حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ حَدَّثَنَا مُعْتَمِرٌ عَنْ أَبِيهِ قَالَ سَمِعْتُ أَنَسًا رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ كُنْتُ قَائِمًا عَلَى الْحَيِّ أَسْقِيهِمْ عُمُومَتِي وَأَنَا أَصْغَرُهُمُ الْفَضِيخَ فَقِيلَ حُرِّمَتِ الْخَمْرُ فَقَالَ اكْفِئْهَا فَكَفَأْنَا قُلْتُ لأَنَسٍ مَا شَرَابُهُمْ قَالَ رُطَبٌ وَبُسْرٌ فَقَالَ أَبُو بَكْرِ ابْنُ أَنَسٍ وَكَانَتْ خَمْرَهُمْ فَلَمْ يُنْكِرْ أَنَسٌ وَحَدَّثَنِي بَعْضُ أَصْحَابِي أَنَّهُ سَمِعَ أَنَسًا يَقُولُ كَانَتْ خَمْرَهُمْ يَوْمَئِذٍ .

POKRIVANJE POSUDE

باب تغطية الإناء

5623. PRIČAO NAM JE Ishak b. Mensur, njemu Revh b. Ubada, ovome Ibn-Džurejdž, prenoseći od Ataa, a on od Džabira b. Abdullaha, radijallahu anhuma, da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
"Kada dođe noć ili padne sumrak, zabranite izlazak (iz kuća) svojoj djeci, jer se tada razilaze šejtani, a kada prođe dio noći, pustite ih i zatvorite vrata, spominjući Allahovo ime, jer šejtan ne otvara zatvorena vrata; svežite svoje mješine, spominjući Allahovo ime; pokrijte svoje posude, spominjući Allahovo ime, pa makar popriječili nešto iznad njih i ugasite svoje svjetiljke!"

٥٦٢٣. حَدَّثَنَا إِسْحَاقُ بْنُ مَنْصُورٍ أَخْبَرَنَا رَوْحُ ابْنُ عُبَادَةَ أَخْبَرَنَا ابْنُ جُرَيْجٍ قَالَ أَخْبَرَنِي عَطَاءٌ أَنَّهُ سَمِعَ جَابِرَ بْنَ عَبْدِاللهِ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا يَقُولُ قَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ إِذَا كَانَ جُنْحُ اللَّيْلِ أَوْ أَمْسَيْتُمْ فَكُفُّوا صِبْيَانَكُمْ فَإِنَّ الشَّيَاطِينَ تَنْتَشِرُ حِينَئِذٍ فَإِذَا ذَهَبَ سَاعَةٌ مِنَ اللَّيْلِ فَخَلُّوهُمْ فَأَغْلِقُوا الأَبْوَابَ وَاذْكُرُوا اسْمَ اللهِ فَإِنَّ الشَّيْطَانَ لاَ يَفْتَحُ بَابًا مُغْلَقًا وَأَوْكُوا قِرَبَكُمْ وَاذْكُرُوا اسْمَ اللهِ وَخَمِّرُوا آنِيَتَكُمْ وَاذْكُرُوا اسْمَ اللهِ وَلَوْ أَنْ تَعْرُضُوا عَلَيْهَا شَيْئًا وَأَطْفِئُوا مَصَابِيحَكُمْ .

2 Hadis je ranije spomenut na početku dijela o pićima.

5624. PRIČAO NAM JE Musa b. Isma'il, njemu Hemmam, a ovome Ata', prenoseći od Džabira, radijallahu anhu, da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
"Ugasite svjetiljke kada legnete, zatvorite vrata, povežite mješine i pokrijte hranu i piće!"
Džabir kaže: "Mislim da je još rekao: '... makar poprijećili drvce preko njih.'"[1]

٥٦٢٤. حَدَّثَنَا مُوسَى بْنُ إِسْمَاعِيلَ حَدَّثَنَا هَمَّامٌ عَنْ عَطَاءٍ عَنْ جَابِرٍ أَنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ قَالَ أَطْفِئُوا الْمَصَابِيحَ إِذَا رَقَدْتُمْ وَغَلِّقُوا الْأَبْوَابَ وَأَوْكُوا الْأَسْقِيَةَ وَخَمِّرُوا الطَّعَامَ وَالشَّرَابَ وَأَحْسِبُهُ قَالَ وَلَوْ بِعُودٍ تَعْرُضُهُ عَلَيْهِ .

STAVLJANJE OTVORA MJEŠINA NAIZVRAT

باب اخْتِنَاثِ الْأَسْقِيَةِ

5625. PRIČAO NAM JE Adem, njemu Ibn-Ebu-Zi'b, a ovome Zuhri, prenoseći od Ubejdullaha b. Abdullaha b. Utbe da je Ebu-Seid Hudri, radijallahu anhu, rekao:
"Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, zabranio je da se otvori mješina izvraćaju, tj. da se otvori mješina okreću ka vani, a potom pije iz njih."

٥٦٢٥. حَدَّثَنَا آدَمُ حَدَّثَنَا ابْنُ أَبِي ذِئْبٍ عَنِ الزُّهْرِيِّ عَنْ عُبَيْدِاللهِ بْنِ عَبْدِاللهِ بْنِ عُتْبَةَ عَنْ أَبِي سَعِيدٍ الْخُدْرِيِّ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ نَهَى رَسُولُ اللهِ ﷺ عَنِ اخْتِنَاثِ الْأَسْقِيَةِ يَعْنِي أَنْ تُكْسَرَ أَفْوَاهُهَا فَيُشْرَبَ مِنْهَا .

5626. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Mukatil, njemu Abdullah, ovome Junus, prenoseći od Zuhrija, a on od Ubejdullaha b. Abdullaha da je Ebu-Seid Hudri, radijallahu anhu, rekao:
"Čuo sam Allahova Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, da zabranjuje izvraćanje otvora mješine."
Abdullah veli: "Ma'mer, ili drugi, veli: 'To je pijenje s otvora (usta) mješine.'"

٥٦٢٦. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ مُقَاتِلٍ أَخْبَرَنَا عَبْدُاللهِ أَخْبَرَنَا يُونُسُ عَنِ الزُّهْرِيِّ قَالَ حَدَّثَنِي عُبَيْدُاللهِ ابْنُ عَبْدِاللهِ أَنَّهُ سَمِعَ أَبَا سَعِيدٍ الْخُدْرِيَّ يَقُولُ سَمِعْتُ رَسُولَ اللهِ ﷺ يَنْهَى عَنِ اخْتِنَاثِ الْأَسْقِيَةِ قَالَ عَبْدُاللهِ قَالَ مَعْمَرٌ أَوْ غَيْرُهُ هُوَ الشُّرْبُ مِنْ أَفْوَاهِهَا .

---

1 Hadis je ranije spomenut u poglavlju o početku stvaranja te u poglavlju o pijenju mlijeka. Iz njega se zaključuje:
– kada se približi noć i padne sumrak, djecu treba uvesti u kuću i ne dozvoljavati im izlazak bez potrebe, jer su ona u ovo doba najnezaštićenija od šejtanskih djelovanja;
– noć je doba najjačeg djelovanja šejtana;
– navečer treba pozatvarati kućna vrata, prekriti hranu i piće i pogasiti svetiljke, spominjući pritom Allahovo ime (učeći *Bismillu*), kako bi se spriječilo šejtanovo djelovanje i nanošenja štete ljudima.

PIJENJE S OTVORA (USTA) MJEŠINE

باب الشُّرْبِ مِنْ فَمِ السِّقَاءِ

5627. PRIČAO NAM JE Ali b. Abdullah, njemu Sufjan, a ovome Ejjub da im je Ikrima rekao: "Hoćete li da vas obavijestim o sitnicama o kojima nam je pripovijedao Ebu-Hurejra? Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, zabranio je pijenje s otvora (usta) mješine te da komšija nasloni (zabode) svoju gredu u komšijinu kuću."

٥٦٢٧. حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ عَبْدِاللهِ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ حَدَّثَنَا أَيُّوبُ قَالَ لَنَا عِكْرِمَةُ أَلاَ أُخْبِرُكُمْ بِأَشْيَاءَ قِصَارٍ حَدَّثَنَا بِهَا أَبُو هُرَيْرَةَ نَهَى رَسُولُ اللهِ ﷺ عَنِ الشُّرْبِ مِنْ فَمِ الْقِرْبَةِ أَوِ السِّقَاءِ وَأَنْ يَمْنَعَ جَارَهُ أَنْ يَغْرِزَ خَشَبَهُ فِي دَارِهِ .

5628. PRIČAO NAM JE Musedded, njemu Isma'il, ovome Ejjub, prenoseći od Ikrime, a on od Ebu-Hurejre da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, zabranio pijenje s otvora (usta) mješine.

٥٦٢٨. حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ حَدَّثَنَا إِسْمَاعِيلُ أَخْبَرَنَا أَيُّوبُ عَنْ عِكْرِمَةَ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ نَهَى النَّبِيُّ ﷺ أَنْ يُشْرَبَ مِنْ فِي السِّقَاءِ .

5629. PRIČAO NAM JE Musedded, njemu Jezid b. Zurej', a ovome Halid, prenoseći od Ikrime da je Ibn-Abbas, radijallahu anhuma, rekao: "Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, zabranio je pijenje s otvora (usta) mješine."[2]

٥٦٢٩. حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ حَدَّثَنَا يَزِيدُ بْنُ زُرَيْعٍ حَدَّثَنَا خَالِدٌ عَنْ عِكْرِمَةَ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا قَالَ نَهَى النَّبِيُّ ﷺ عَنِ الشُّرْبِ مِنْ فِي السِّقَاءِ .

ISPUŠTANJE DAHA U POSUDU

باب النَّهْيِ عَنِ التَّنَفُّسِ فِي الْإِنَاءِ

5630. PRIČAO NAM JE Ebu-Nu'ajm, njemu Šejban, ovome Jahja, prenoseći od Abdullaha b. Ebu-Katade, a on od svoga oca da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Kada neko od vas pije, neka ne ispušta dah u posudu, a kada neko od vas mokri, neka ne briše svoj spolni organ desnom rukom!"[3]

٥٦٣٠. حَدَّثَنَا أَبُو نُعَيْمٍ حَدَّثَنَا شَيْبَانُ عَنْ يَحْيَى عَنْ عَبْدِاللهِ بْنِ أَبِي قَتَادَةَ عَنْ أَبِيهِ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ إِذَا شَرِبَ أَحَدُكُمْ فَلاَ يَتَنَفَّسْ فِي الْإِنَاءِ وَإِذَا بَالَ أَحَدُكُمْ فَلاَ يَمْسَحْ ذَكَرَهُ بِيَمِينِهِ وَإِذَا تَمَسَّحَ أَحَدُكُمْ فَلاَ يَتَمَسَّحْ بِيَمِينِهِ .

---

2 Imam Nevevi o zabrani pijenja s otvora mješine veli: "Pravnici se slažu da zabrana ovdje znači pokudenost (*tenzih*), a ne nedozvoljenost (*tahrim*)." Dva su razloga ove zabrane: 1. mogućnost da u mješini bude kakav insekt, trunka ili slično, a da onaj koji pije izravno iz mješine ne zna za to, 2. mogućnost prenošenja zaraze na druge osobe. Ovo je važna smjernica o higijenskom ponašanju.

3 Hadis je ranije spomenut u poglavljima o čistoći. Nekoliko hadisa govori o zabrani ispuštanja daha, a također i puhanja u posudu. Ovo je, kao i ranija zabrana pijenja s otvora mješine (ili boce), važna smjernica u domenu higijene.

PIJENJE NA DVA ILI TRI DUŠKA

باب الشُّرْب بِنَفَسَيْنِ أَوْ ثَلاثَة

5631. PRIČALI SU NAM Ebu-Asim i Ebu-Nu'ajm, njima Azra b. Sabit, a ovome Sumama b. Abdullah da je Enes, radijallahu anhu, prilikom pijenja udahnuo vazduh dva ili tri puta, spominjući da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, otpuhivao tri puta.[1]

٥٦٣١. حَدَّثَنَا أَبُو عَاصِمٍ وَأَبُو نُعَيْمٍ قَالاَ حَدَّثَنَا عَزْرَةُ بْنُ ثَابِتٍ قَالَ أَخْبَرَنِي ثُمَامَةُ بْنُ عَبْدِاللهِ قَالَ كَانَ أَنَسٌ يَتَنَفَّسُ فِي الإِنَاءِ مَرَّتَيْنِ أَوْ ثَلاَثًا وَزَعَمَ أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ كَانَ يَتَنَفَّسُ ثَلاَثًا .

PIJENJE IZ ZLATNIH POSUDA

باب الشُّرْب فِي آنِيَة الذَّهَب

5632. PRIČAO NAM JE Hafs b. Umer, njemu Šu'ba, a ovome Hakem, prenoseći od Ibn-Ebu-Lejle da je rekao:

"Huzejfa je bio u Medainu, pa je jednom prilikom zatražio vode, i predstojnik mu je donio srebreni pehar; Huzejfa ga je bacio na njega i rekao: 'Gađao sam ga samo zato što sam mu zabranio (da donosi srebreni pehar), a on to nije poslušao. Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, zabranio nam je svilu i brokat te da pijemo iz zlatnih i srebrenih posuda, rekavši: 'One su za njih (nevjernike) na dunjaluku, a za vas na ahiretu.'"[2]

٥٦٣٢. حَدَّثَنَا حَفْصُ بْنُ عُمَرَ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ عَنِ الْحَكَمِ عَنِ ابْنِ أَبِي لَيْلَى قَالَ كَانَ حُذَيْفَةُ بِالْمَدَايِنِ فَاسْتَسْقَى فَأَتَاهُ دِهْقَانٌ بِقَدَحٍ فِضَّةٍ فَرَمَاهُ بِهِ فَقَالَ إِنِّي لَمْ أَرْمِهِ إِلاَّ أَنِّي نَهَيْتُهُ فَلَمْ يَنْتَهِ وَإِنَّ النَّبِيَّ ﷺ نَهَانَا عَنِ الْحَرِيرِ وَالدِّيبَاجِ وَالشُّرْبِ فِي آنِيَةِ الذَّهَبِ وَالْفِضَّةِ وَقَالَ هُنَّ لَهُمْ فِي الدُّنْيَا وَهِيَ لَكُمْ فِي الآخِرَةِ .

1 Hadis ukazuje na to da je preporučljivo piti vodu ili drugo dozvoljeno piće na dva ili tri duška, a ne na jedan. Mihleb veli: "Zabranjeno je ispuštanje daha u piće, kao i puhanje u hranu i piće, zato što tom prilikom djelić pljuvačke može pasti u vodu ili hranu, te je na taj način zgaditi drugome, jer kod većine ljudi obično postoji gađenje prema takvim stvarima. Ovo, dakle, imamo u slučaju kada neko jede zajedno s drugom osobom. A ako bi jeo sam, ili sa svojom porodicom, ili s onim za koga zna da mu se to ne bi gadilo, onda to ne bi smetalo." Ibn-Hadžer veli: "Poopćenje je zabrane preče." Ibnul-Arebi veli: "To spada u lijepi islamski bonton (edeb)." (*Fethul-bari*, 10/96)

2 Hadis ukazuje na zabranu upotrebe zlatnih posuda, kao i srebrenih, a također i na zabranu nošenja svile i brokata. Dvije posljednje stvari, međutim, odnose se samo na muškarce, ne i žene, jer je njima dozvoljeno nošenje svile i brokata. Što se tiče razloga zabrane pijenja iz zlatnih posuda (i jedenja iz njih), islamski ih pravnici spominju nekoliko:
– povođenje za nemuslimanima;
– lomljenje srca siromašnih;
– oholost, luksuz i rasipništvo;
– isključivanje sredstva plaćanja iz prometa. (*Fethul-bari*, 10/97)

SREBRENE POSUDE

باب آنية الفضة

5633. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Musenna, njemu Ibn-Ebu-Adijj, a ovome Ibn-Avn, prenoseći od Mudžahida da je Ibn-Ebu-Lejla rekao:
"Izišli smo s Huzejfom, pa je on spomenuo da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: 'Ne pijte iz zlatnih i srebrenih posuda i ne oblačite svilu i brokat! One su za njih (nevjernike) na dunjaluku, a za vas na ahiretu.'"

٥٦٣٣. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ الْمُثَنَّى حَدَّثَنَا ابْنُ أَبِي عَدِيٍّ عَنِ ابْنِ عَوْنٍ عَنْ مُجَاهِدٍ عَنِ ابْنِ أَبِي لَيْلَى قَالَ خَرَجْنَا مَعَ حُذَيْفَةَ وَذَكَرَ النَّبِيَّ ﷺ قَالَ لاَ تَشْرَبُوا فِي آنِيَةِ الذَّهَبِ وَالْفِضَّةِ وَلاَ تَلْبَسُوا الْحَرِيرَ وَالدِّيبَاجَ فَإِنَّهَا لَهُمْ فِي الدُّنْيَا وَلَكُمْ فِي الآخِرَةِ .

5634. PRIČAO NAM JE Isma'il, njemu Malik b. Enes, ovome Nafi', prenoseći od Zejda b. Abdullaha b. Omera, on od Abdullaha b. Abdur-Rahmana b. Ebu-Bekra Siddika, a ovaj od Umm-Seleme, supruge Poslanikove, sallallahu alejhi ve sellem, da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
"Onaj koji pije iz srebrene posude u svoj stomak ustvari trpa džehennemsku vatru."

٥٦٣٤. حَدَّثَنَا إِسْمَاعِيلُ قَالَ حَدَّثَنِي مَالِكُ بْنُ أَنَسٍ عَنْ نَافِعٍ عَنْ زَيْدِ بْنِ عَبْدِاللهِ بْنِ عُمَرَ عَنْ عَبْدِاللهِ بْنِ عَبْدِالرَّحْمَنِ بْنِ أَبِي بَكْرٍ الصِّدِّيقِ عَنْ أُمِّ سَلَمَةَ زَوْجِ النَّبِيِّ ﷺ أَنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ قَالَ الَّذِي يَشْرَبُ فِي إِنَاءِ الْفِضَّةِ إِنَّمَا يُجَرْجِرُ فِي بَطْنِهِ نَارَ جَهَنَّمَ .

5635. PRIČAO NAM JE Musa b. Isma'il, njemu Ebu-Avana, ovome Eš'as b. Sulejm, prenoseći od Mu'avije b. Suvejda b. Mukarrina da je Bera' b. Azib rekao:
"Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, naredio nam je sedmero, a zabranio sedmero: naredio nam je da obilazimo bolesnike, da slijedimo dženazu, da onome koji kihne kažemo: 'Allah ti se smilovao!' (*jerhamukellah!*) nakon što on kaže: 'Hvala Allahu!' (*elhamdulillah!*), da se odazovemo pozivu, da širimo selam, da pomognemo onome kome je nasilje učinjeno i da ispunjavamo svoje zakletve; zabranio nam je da nosimo prstenje od zlata, da pijemo iz srebra (ili je rekao: posuda od srebra), nosiljke od svile i brokata, odjeću od pamuka pomiješanog sa svilom iz Kassa[1] te da nosimo odjeću od svile, brokata i grubog brokata."[2]

٥٦٣٥. حَدَّثَنَا مُوسَى بْنُ إِسْمَاعِيلَ حَدَّثَنَا أَبُو عَوَانَةَ عَنِ الْأَشْعَثِ بْنِ سُلَيْمٍ عَنْ مُعَاوِيَةَ بْنِ سُوَيْدِ بْنِ مُقَرِّنٍ عَنِ الْبَرَاءِ بْنِ عَازِبٍ قَالَ أَمَرَنَا رَسُولُ اللهِ ﷺ بِسَبْعٍ وَنَهَانَا عَنْ سَبْعٍ أَمَرَنَا بِعِيَادَةِ الْمَرِيضِ وَاتِّبَاعِ الْجَنَازَةِ وَتَشْمِيتِ الْعَاطِسِ وَإِجَابَةِ الدَّاعِي وَإِفْشَاءِ السَّلَامِ وَنَصْرِ الْمَظْلُومِ وَإِبْرَارِ الْمُقْسِمِ وَنَهَانَا عَنْ خَوَاتِيمِ الذَّهَبِ وَعَنِ الشُّرْبِ فِي الْفِضَّةِ أَوْ قَالَ آنِيَةِ الْفِضَّةِ وَعَنِ الْمَيَاثِرِ وَالْقَسِّيِّ وَعَنْ لُبْسِ الْحَرِيرِ وَالدِّيبَاجِ وَالْإِسْتَبْرَقِ .

PIJENJE IZ ČAŠA

بَاب الشُّرْبِ فِي الْأَقْدَاحِ

5636. PRIČAO MI JE Amr b. Abbas, njemu Abdur-Rahman, ovome Sufjan, prenoseći od Salima Ebu-Nadra, on od Umejra, oslobođenog roba (*mevla*) Ummu-Fadl, a on od Ummu-Fadl da su bili u nedoumici u vezi s Vjerovjesnikovim, sallallahu alejhi ve sellem, postom na Dan Arefata, pa mu je poslana čaša mlijeka, i on ga je popio.

٥٦٣٦. حَدَّثَنِي عَمْرُو بْنُ عَبَّاسٍ حَدَّثَنَا عَبْدُ الرَّحْمَنِ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ عَنْ سَالِمٍ أَبِي النَّضْرِ عَنْ عُمَيْرٍ مَوْلَى أُمِّ الْفَضْلِ عَنْ أُمِّ الْفَضْلِ أَنَّهُمْ شَكُّوا فِي صَوْمِ النَّبِيِّ ﷺ يَوْمَ عَرَفَةَ فَبُعِثَ إِلَيْهِ بِقَدَحٍ مِنْ لَبَنٍ فَشَرِبَهُ .

---

1 Po verziji *Fethul-barija*, Kass je grad u Egiptu na obali Crvenog mora blizu Damjata. Ovaj je grad uništen, kako to veli Ajni. (*Umdetul-kari*, 21/204)

2 Nakon navođenja ovih hadisa Ibn-Hadžer veli: "Ovi hadisi sadrže zabranu jedenja i pijenja iz zlatnih i srebrenih posuda svakom punoljetnom i uračunljivom muškarcu i ženi. Ovo se ne može porediti s nakitom za žene jer ne spada u ukrašavanje koje je ženama dozvoljeno." Kurtubi veli: "Hadis sadrži zabranu upotrebe posuda od zlata i srebra prilikom jela i pića, a tome se pridodaje sve što je slično tome, kao, naprimjer, prilikom mirisanja, nanošenja surme te ostale vrste upotrebe." To je mišljenje većine pravnika. Sporan je među pravnicima razlog zabrane. Neki smatraju da razlog zabrane treba tražiti u samoj supstanciji ovih stvari, dok drugi kažu da je razlog u tome što ova dva plemenita metala prestavljaju cijenu za robe i nadoknadu za uništene stvari, pa je pravljenje posuda od njih njihovo isključivanje iz prometa, a time i oduzimanje stvarne koristi koju one donose ljudima. Ima i drugih mišljenja o ovom pitanju. (*Fethul-bari*, 10/100)

PIJENJE IZ VJEROVJESNIKOVE, SALLALLAHU ALEJHI VE SELLEM, ČAŠE I NJEGOVIH POSUDA

باب الشُّرْبِ مِنْ قَدَحِ النَّبِيِّ ﷺ وآنِيَتِهِ

Ebu-Burda vcli: "Rckao mi jc Abdullah b. Sclam: 'Hoćeš li da te napojim iz čaše iz koje je pio Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem?'"

وَقَالَ أَبُو بُرْدَةَ قَالَ لِي عَبْدُاللهِ ابْنُ سَلاَمٍ أَلاَ أَسْقِيكَ فِي قَدَحٍ شَرِبَ النَّبِيُّ ﷺ فِيهِ .

5637. PRIČAO NAM JE Scid b. Ebu-Mcrjcm, njemu Ebu-Gassan, a ovome Ebu-Hazim, prenoseći od Sehla b. Sa'da, radijallahu anhu, da je ispričao:

"Poslaniku, sallallahu alcjhi vc sellcm, spomcnuta je neka žena – Arapkinja, pa je naredio Ebu-Usejdu Saidiju da je pozove. On ju je pozvao; ona je došla i odsjela u tvrđavi Benu-Saida. Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, izišao je i uputio se k njoj. Ušao jc kod njc i zatckao jc pognutc glavc, pa joj ncšto reče, a ona odgovori: 'Utječem se Allahu od tebe!' Poslanik na to reče: 'Dao sam ti utočište od sebe!' Upitali su je (nakon toga): 'Znaš li ko je to bio?'

'Ne', rekla je.

'Bio jc to Allahov Poslanik, sallallahu alcjhi vc sellem; došao je bio da te zaprosi', rekoše joj. 'Bila sam nesretna zbog toga', rekla je. Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, tada je izišao i sa svojim drugovima odsjeo na nadstrešnici Benu-Saida, rekavši: 'Napoj nas, Schlc!' Iznio sam im ovu čašu i napojio ih iz nje." Sehl nam je iznio tu čašu i iz nje smo se napili. Omer b. Abdul-Aziz tražio je poslije od njega da mu je pokloni i on mu ju jc poklonio.

٥٦٣٧. حَدَّثَنَا سَعِيدُ بْنُ أَبِي مَرْيَمَ حَدَّثَنَا أَبُو غَسَّانَ قَالَ حَدَّثَنِي أَبُو حَازِمٍ عَنْ سَهْلِ بْنِ سَعْدٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ ذُكِرَ لِلنَّبِيِّ ﷺ امْرَأَةٌ مِنَ الْعَرَبِ فَأَمَرَ أَبَا أُسَيْدٍ السَّاعِدِيَّ أَنْ يُرْسِلَ إِلَيْهَا فَأَرْسَلَ إِلَيْهَا فَقَدِمَتْ فَنَزَلَتْ فِي أُجُمِ بَنِي سَاعِدَةَ فَخَرَجَ النَّبِيُّ ﷺ حَتَّى جَاءَهَا فَدَخَلَ عَلَيْهَا فَإِذَا امْرَأَةٌ مُنَكِّسَةٌ رَأْسَهَا فَلَمَّا كَلَّمَهَا النَّبِيُّ ﷺ قَالَتْ أَعُوذُ بِاللهِ مِنْكَ فَقَالَ قَدْ أَعَذْتُكِ مِنِّي فَقَالُوا لَهَا أَتَدْرِينَ مَنْ هَذَا قَالَتْ لاَ قَالُوا هَذَا رَسُولُ اللهِ ﷺ جَاءَ لِيَخْطُبَكِ قَالَتْ كُنْتُ أَنَا أَشْقَى مِنْ ذَلِكَ فَأَقْبَلَ النَّبِيُّ ﷺ يَوْمَئِذٍ حَتَّى جَلَسَ فِي سَقِيفَةِ بَنِي سَاعِدَةَ هُوَ وَأَصْحَابُهُ ثُمَّ قَالَ اسْقِنَا يَا سَهْلُ فَخَرَجْتُ لَهُمْ بِهَذَا الْقَدَحِ فَأَسْقَيْتُهُمْ فِيهِ فَأَخْرَجَ لَنَا سَهْلٌ ذَلِكَ الْقَدَحَ فَشَرِبْنَا مِنْهُ قَالَ ثُمَّ اسْتَوْهَبَهُ عُمَرُ بْنُ عَبْدِالْعَزِيزِ بَعْدَ ذَلِكَ فَوَهَبَهُ لَهُ .

5638. PRIČAO NAM JE Hasan b. Mudrik, njemu Jahja b. Hammad, a ovome Ebu-Avana, prenoseći od Asima Ahvela da je rekao:
"Vidio sam Vjerovjesnikovu, sallallahu alejhi ve sellem, čašu kod Enesa b. Malika. Bila je naprsla, pa ju je on povezao srebrom. Bila je to lijepa široka čaša od tamariske. Enes kaže: 'Napojio sam Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, iz ove čaše toliko i toliko puta.'"
Ibn-Sirin veli: "Na njoj je bio gvozdeni obruč, a Enes je htio da umjesto njega stavi zlatni ili srebreni, pa mu je Ebu-Talha rekao: 'Ne mijenjaj ništa što je napravio Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem!', i on je to ostavio."

٥٦٣٨. حَدَّثَنَا الْحَسَنُ بْنُ مُدْرِكٍ قَالَ حَدَّثَنِي يَحْيَى ابْنُ حَمَّادٍ أَخْبَرَنَا أَبُو عَوَانَةَ عَنْ عَاصِمٍ الأَحْوَلِ قَالَ رَأَيْتُ قَدَحَ النَّبِيِّ ﷺ عِنْدَ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ وَكَانَ قَدِ انْصَدَعَ فَسَلْسَلَهُ بِفِضَّةٍ قَالَ وَهُوَ قَدَحٌ جَيِّدٌ عَرِيضٌ مِنْ نُضَارٍ قَالَ قَالَ أَنَسٌ لَقَدْ سَقَيْتُ رَسُولَ اللهِ ﷺ فِي هَذَا الْقَدَحِ أَكْثَرَ مِنْ كَذَا وَكَذَا قَالَ وَقَالَ ابْنُ سِيرِينَ إِنَّهُ كَانَ فِيهِ حَلْقَةٌ مِنْ حَدِيدٍ فَأَرَادَ أَنَسٌ أَنْ يَجْعَلَ مَكَانَهَا حَلْقَةً مِنْ ذَهَبٍ أَوْ فِضَّةٍ فَقَالَ لَهُ أَبُو طَلْحَةَ لاَ تُغَيِّرَنَّ شَيْئًا صَنَعَهُ رَسُولُ اللهِ ﷺ فَتَرَكَهُ .

PIJENJE BEREKETA[1] I BLAGOSLOVLJENE VODE

بَاب شُرْبِ الْبَرَكَةِ وَالْمَاءِ الْمُبَارَكِ

5639. PRIČAO NAM JE Kutejba b. Seid, njemu Džerir, ovome A'meš, prenoseći od Salima b. Ebu-Dža'da, a on od Džabira b. Abdullaha, radijallahu anhuma, da je ispričao: "Bio sam s Vjerovjesnikom, sallallahu alejhi ve sellem, kada je nastupilo vrijeme ikindijskog namaza. Nismo imali vode osim ostataka, pa su oni saliveni u posudu koja je donesena Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem. On je stavio svoju ruku u nju i raširio prste, a potom rekao: 'Požurite na abdest, blagoslov je od Allaha!' Vidio sam vodu kako izvire između njegovih prstiju. Ljudi su se abdestili i napili. Nisam gledao na to koliko ću popiti te vode jer sam znao da je ona blagoslovljena." Pitao sam Džabira: "Koliko vas je bilo tada?" "Hiljadu i četiri stotine", odgovorio je. Slijedi ga (u predanju) Amr, prenoseći od Džabira. Husajn i Amr b. Murra, prenoseći od Salima, a on od Džabira, vele: "... petnaest stotina." Slijedi ih (u predanju) Seid b. Musejjeb, prenoseći od Džabira.[2]

٥٦٣٩. حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ بْنُ سَعِيدٍ حَدَّثَنَا جَرِيرٌ عَنِ الأَعْمَشِ قَالَ حَدَّثَنِي سَالِمُ بْنُ أَبِي الْجَعْدِ عَنْ جَابِرِ بْنِ عَبْدِاللهِ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا هَذَا الْحَدِيثَ قَالَ قَدْ رَأَيْتُنِي مَعَ النَّبِيِّ ﷺ وَقَدْ حَضَرَتِ الْعَصْرُ وَلَيْسَ مَعَنَا مَاءٌ غَيْرَ فَضْلَةٍ فَجُعِلَ فِي إِنَاءٍ فَأُتِيَ النَّبِيُّ ﷺ بِهِ فَأَدْخَلَ يَدَهُ فِيهِ وَفَرَّجَ أَصَابِعَهُ ثُمَّ قَالَ حَيَّ عَلَى أَهْلِ الْوُضُوءِ الْبَرَكَةُ مِنَ اللهِ فَلَقَدْ رَأَيْتُ الْمَاءَ يَتَفَجَّرُ مِنْ بَيْنِ أَصَابِعِهِ فَتَوَضَّأَ النَّاسُ وَشَرِبُوا فَجَعَلْتُ لاَ آلُوا مَا جَعَلْتُ فِي بَطْنِي مِنْهُ فَعَلِمْتُ أَنَّهُ بَرَكَةٌ قُلْتُ لِجَابِرٍ كَمْ كُنْتُمْ يَوْمَئِذٍ قَالَ أَلْفًا وَأَرْبَعَ مِائَةٍ تَابَعَهُ عَمْرُو بْنُ دِينَارٍ عَنْ جَابِرٍ وَقَالَ حُصَيْنٌ وَعَمْرُو ابْنُ مُرَّةَ عَنْ سَالِمٍ عَنْ جَابِرٍ خَمْسَ عَشْرَةَ مِائَةً وَتَابَعَهُ سَعِيدُ بْنُ الْمُسَيَّبِ عَنْ جَابِرٍ .

1 Pod bereketom se misli na vodu.

2 Hadis ukazuje na to da je zbog blagoslova dozvoljeno piti vodu i ako se nije žedno, pa i količinu veću od one koja je potrebna da se popuni jedna trećina stomaka, koliko je inače preporučljivo ostaviti za piće .

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

U ime Allaha, Svemilosnog, Samilosnog!

كِتَابُ الْمَرْضَى

BOLESNICI

O TOME DA BOLEST BRIŠE GRIJEHE

باب ما جاء في كَفَّارة المَرض

Uzvišeni Allah kaže: "Onaj koji čini zlo bit će kažnjen!"[1]

وَقَوْلِ اللهِ تَعَالَى (مَنْ يَعْمَلْ سُوءًا يُجْزَ بِهِ) .

5640. PRIČAO NAM JE Ebu-Jeman Hakem b. Nafi', njemu Šu'ajb, a ovome Zuhri, prenoseći od Urve b. Zubejra, a on od Aiše, radijallahu anha, supruge Poslanikove, sallallahu alejhi ve sellem, da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
"Nema nevolje niti nedaće koja zadesi muslimana, uključujući i trn koji ga ubode, a da mu Allah time ne pobriše dio grijeha."

٥٦٤٠ . حَدَّثَنَا أَبُو الْيَمَانِ الْحَكَمُ بْنُ نَافِعٍ أَخْبَرَنَا شُعَيْبٌ عَنِ الزُّهْرِيِّ قَالَ أَخْبَرَنِي عُرْوَةُ ابْنُ الزُّبَيْرِ أَنَّ عَائِشَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهَا زَوْجَ النَّبِيِّ ﷺ قَالَتْ قَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ ما مِنْ مُصِيبَةٍ تُصِيبُ الْمُسْلِمَ إِلاَّ كَفَّرَ اللهُ بِهَا عَنْهُ حَتَّى الشَّوْكَةِ يُشَاكُهَا .

5641, 5642. PRIČAO MI JE Abdullah b. Muhammed, njemu Abdul-Melik b. Amr, ovome Zuhejr b. Muhammed, prenoseći od Muhammeda b. Amra b. Halhale, on od Ataa b. Jesara, a ovaj od Ebu-Seida Hudrija i Ebu-Hurejre da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
"Muslimana neće pogoditi klonulost, bolest, briga, žalost, neprijatnost, jad, pa čak ni trn koji ga ubode, a da mu Allah time neće pobrisati dio grijeha."[2]

٥٦٤١-٥٦٤٢ . حَدَّثَنِي عَبْدُاللهِ بْنُ مُحَمَّدٍ حَدَّثَنَا عَبْدُالْمَلِكِ بْنُ عَمْرٍو حَدَّثَنَا زُهَيْرُ بْنُ مُحَمَّدٍ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ عَمْرِو بْنِ حَلْحَلَةَ عَنْ عَطَاءِ بْنِ يَسَارٍ عَنْ أَبِي سَعِيدٍ الْخُدْرِيِّ وَعَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ مَا يُصِيبُ الْمُسْلِمَ مِنْ نَصَبٍ وَلاَ وَصَبٍ وَلاَ هَمٍّ وَلاَ حُزْنٍ وَلاَ أَذًى وَلاَ غَمٍّ حَتَّى الشَّوْكَةِ يُشَاكُهَا إِلاَّ كَفَّرَ اللهُ بِهَا مِنْ خَطَايَاهُ .

1 En-Nisa, 123.

2 Ibn-Munir, komentirajući navedeni ajet na početku ovog poglavlja, veli: "Kao što bolest briše grijehe, ona također može biti i kazna zbog njih." Ibn-Bettal veli: "Većina komentatora smatra da je smisao ajeta da se musliman kažnjava zbog svojih grijeha na dunjaluku raznim nedaćama i nevoljama koje mu se dešavaju i na taj mu način brišu grijehe."
Ahmed i Ibn-Hibban bilježe hadis od Aiše, radijallahu anha, da je neki čovjek proučio ajet: "Onaj koji čini zlo bit će kažnjen!" (En-Nisa, 123), i rekao: "Bit ćemo kažnjeni za sve što učinimo?! Onda smo propali!"

5643. PRIČAO NAM JE Musedded, njemu Jahja, ovome Sufjan, prenoseći od Sa'da b. Abdullaha b. Ka'ba, a on od svoga oca da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
"Primjer vjernika je kao primjer sirove mlade stabljike – nekada je vjetar povije, drugi put ispravi, a primjer je licemjera kao primjer kedra – ne pomjera se dok se jednim potezom ne iščupa!"
Zekerijja kaže da mu je (ovaj hadis) pričao Sa'd, njemu Ibn-Ka'b, prenoseći od svoga oca Ka'ba, a on od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem.

٥٦٤٣. حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ حَدَّثَنَا يَحْيَى عَنْ سُفْيَانَ عَنْ سَعْدٍ عَنْ عَبْدِاللهِ بْنِ كَعْبٍ عَنْ أَبِيهِ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ مَثَلُ الْمُؤْمِنِ كَالْخَامَةِ مِنَ الزَّرْعِ تُفَيِّئُهَا الرِّيحُ مَرَّةً وَتَعْدِلُهَا مَرَّةً وَمَثَلُ الْمُنَافِقِ كَالأَرْزَةِ لاَ تَزَالُ حَتَّى يَكُونَ انْجِعَافُهَا مَرَّةً وَاحِدَةً وَقَالَ زَكَرِيَّاءُ حَدَّثَنِي سَعْدٌ حَدَّثَنَا ابْنُ كَعْبٍ عَنْ أَبِيهِ كَعْبٍ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ.

5644. PRIČAO NAM JE Ibrahim b. Munzir, njemu Muhammed b. Fulejh, ovome njegov otac, prenoseći od Hilala b. Alija iz Benu-Amira b. Luejja, on od Ataa b. Jesara, a ovaj od Ebu-Hurejre da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
"Primjer vjernika je kao primjer sirove mlade stabljike – kada puhne vjetar povije je, a kada se (vjetar) smiri, ispravi se; i on se ispravi kroz iskušenje. A pokvarenjak je kao kedar – čvrst i nesavitljiv dok ga Allah ne polomi kada htjedne."[1]

٥٦٤٤. حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ الْمُنْذِرِ قَالَ حَدَّثَنِي مُحَمَّدُ بْنُ فُلَيْحٍ قَالَ حَدَّثَنِي أَبِي عَنْ هِلاَلِ بْنِ عَلِيٍّ مِنْ بَنِي عَامِرِ بْنِ لُؤَيٍّ عَنْ عَطَاءِ بْنِ يَسَارٍ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ مَثَلُ الْمُؤْمِنِ كَمَثَلِ الْخَامَةِ مِنَ الزَّرْعِ مِنْ حَيْثُ أَتَتْهَا الرِّيحُ كَفَأَتْهَا فَإِذَا اعْتَدَلَتْ تَكَفَّأُ بِالْبَلاَءِ وَالْفَاجِرُ كَالأَرْزَةِ صَمَّاءَ مُعْتَدِلَةً حَتَّى يَقْصِمَهَا اللهُ إِذَا شَاءَ.

To je doprlo do Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, pa je on rekao: "Da, bit će zbog toga kažnjen na dunjaluku kroz nesreću i nedaću koja će zadesiti njegovo tijelo i uznemirivati ga."
Ahmed i Ibn-Hibban također prenose od Ebu-Bekra es-Siddika da je rekao: "Allahov Poslaniče, kako se spasiti nakon ovog ajeta: "To neće biti niti po našim željama niti po željama sljedbenika Knjige: 'Onaj koji čini zlo bit će kažnjen za to!' (En-Nisa, 123)." On mu reče: "Allah ti oprostio, Ebu-Bekre! Zar ne budeš bolestan, zar ne budeš žalostan?!" – "Svakako", reče on. "To je kazna za zlo koje činite", reče mu Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem.
Muslim bilježi hadis od Ebu-Hurejre u kome se kaže da je objava ajeta: "Onaj koji čini zlo bit će kažnjen za to!" (En-Nisa, 123) – jako zabrinula muslimane, pa je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Približavajte se i popravljajte! Muslimanu se brišu grijesi svime što ga zadesi, pa čak i ogrebotinom koja ga pogodi ili trnom koji ga ubode."
Onome koji ne bude imao grijeha povećat će se stepen (*deredža*) shodno težini bolesti. Allahova je dobrota velika i prostrana. (*Fethul-bari*, 10/108-109)

1 Mihleb veli: "Smisao je hadisa da se vjernik, kada mu dođe Allahova odredba, pokori i povinuje zadovoljan njome, za razliku od nevjernika, kojeg Allah ne izlaže ispitima niti kušnjama na ovome svijetu, već ga ostavlja u zdravlju i olakšava mu na dunjaluku kako bi mu otežao na drugome svijetu; kada Allah hoće da ga uništi, slomi ga kao što slomi nesavitljivi kedar, da mu smrt bude što teža i bolnija." (*Umdetul-kari*, 21/210)

5645. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Jusuf, njemu Malik, ovome Muhammed b. Abdullah b. Abdur-Rahman b. Ebu-Sa'saa, prenoseći od Seida b. Jesara Ebu-Hubaba, a on od Ebu-Hurejre da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Kome Allah želi dobro, iskuša ga nedaćama."[2]

٥٦٤٥. حَدَّثَنَا عَبْدُاللهِ بْنُ يُوسُفَ أَخْبَرَنَا مَالِكٌ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ عَبْدِاللهِ بْنِ عَبْدِالرَّحْمَنِ بْنِ أَبِي صَعْصَعَةَ أَنَّهُ قَالَ سَمِعْتُ سَعِيدَ بْنَ يَسَارٍ أَبَا الْحُبَابِ يَقُولُ سَمِعْتُ أَبَا هُرَيْرَةَ يَقُولُ قَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ مَنْ يُرِدِ اللهُ بِهِ خَيْرًا يُصِبْ مِنْهُ .

TEŠKOĆA BOLESTI

باب شِدَّةِ الْمَرَضِ

5646. PRIČAO NAM JE Kabisa, njemu Sufjan, a ovome A'meš; a PRIČAO MI JE i Bišr b. Muhammed, njemu Abdullah, ovome Šu'ba, prenoseći od A'meša, on od Ebu-Vaila, a ovaj od Mesruka da je Aiša, radijallahu anha, rekla: "Nisam vidjela nikoga da je podnosio težu bol od Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem."

٥٦٤٦. حَدَّثَنَا قَبِيصَةُ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ عَنِ الْأَعْمَشِ ح حَدَّثَنِي بِشْرُ بْنُ مُحَمَّدٍ أَخْبَرَنَا عَبْدُاللهِ أَخْبَرَنَا شُعْبَةُ عَنِ الْأَعْمَشِ عَنْ أَبِي وَائِلٍ عَنْ مَسْرُوقٍ عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهَا قَالَتْ مَا رَأَيْتُ أَحَدًا أَشَدَّ عَلَيْهِ الْوَجَعُ مِنْ رَسُولِ اللهِ ﷺ .

5647. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Jusuf, njemu Sufjan, ovome A'meš, prenoseći od Ibrahima Tejmija, a on od Harisa b. Suvejda da je Abdullah, radijallahu anhu, rekao:
"Došao sam kod Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, u vrijeme njegove bolesti i zatekao ga veoma iscrpljena groznicom, pa mu rekoh: 'Imaš velike bolove. To je zato što imaš dvije nagrade', dodah.
'Da', reče on, 'nema muslimana kojega zadesi neka neprijatnost, a da mu Allah zbog toga ne oprosti dio grijeha – kao što opada lišće s drveća.'"[3]

٥٦٤٧. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ يُوسُفَ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ عَنِ الْأَعْمَشِ عَنْ إِبْرَاهِيمَ التَّيْمِيِّ عَنِ الْحَارِثِ بْنِ سُوَيْدٍ عَنْ عَبْدِاللهِ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ أَتَيْتُ النَّبِيَّ ﷺ فِي مَرَضِهِ وَهُوَ يُوعَكُ وَعْكًا شَدِيدًا وَقُلْتُ إِنَّكَ لَتُوعَكُ وَعْكًا شَدِيدًا قُلْتُ إِنَّ ذَاكَ بِأَنَّ لَكَ أَجْرَيْنِ قَالَ أَجَلْ مَا مِنْ مُسْلِمٍ يُصِيبُهُ أَذًى إِلَّا حَاتَّ اللهُ عَنْهُ خَطَايَاهُ كَمَا تَحَاتُّ وَرَقُ الشَّجَرِ .

---

2 Ovi hadisi sadrže veliku radosnu vijest za svakog vjernika, jer čovjek obično ne može izbjeći bol zbog bolesti, brige, tuge i sl., a bolesti i bolovi, kako oni tjelesni tako i oni psihičke prirode, brišu grijehe onome koga pogode. Većina učenjaka smatra da se brisanje grijeha odnosi na male grijehe, shodno hadisu koji je spomenut na početku poglavlja o namazu: "Pet dnevnih namaza, džuma do sljedeće džume i post u ramazanu do sljedećeg ramazana brišu grijehe koji se počine u međuvremenu ako se izbjegavaju veliki grijesi."
Neki učenjaci prethodnim hadisima argumentiraju mišljenje da je sama bolest ili neka druga nevolja dovoljna za brisanje grijeha, bez obzira da li se tome priključila strpljivost u podnošenju bola ili ne. Imam Kurtubi veli: "To je samo u slučaju ako se unesrećeni strpi očekujući nagradu od Allaha." Ahmed i Ebu-Davud bilježe hadis u kome Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, kaže: "Kada Allah nekom robu odredi njegovo mjesto i stepen, ali ga ovaj svojim djelom ne dostigne, Allah ga iskuša putem njegovog tijela, djeteta ili imetka, pa se on strpi u toj nevolji dok ne dostigne taj stepen." (*Fethul-bari,* 10/114)

3 Hadis ukazuje na to da bolest koja zadesi vjernika briše njegove grijehe. Vjerovjesnici, alejhimus-selam, podnose veće napore i iskušenja od običnih grešnika, ali zato imaju i veću nagradu od njih.

ISKUŠENJU SU NAJVIŠE IZLOŽENI VJEROVJESNICI, POTOM NAJBOLJI MEĐU LJUDIMA, PA ONI KOJI DOLAZE IZA NJIH

باب أَشَدُّ النَّاسِ بَلاَءً الأَنْبِيَاءُ ثُمَّ الأَمْثَلُ فَالأَمْثَلُ

5648. PRIČAO NAM JE Abdan, njemu Ebu-Hamza, ovome A'meš, prenoseći od Ibrahima Tejmija, a on od Harisa b. Suvejda da je Abdullah, radijallahu anhu, rekao:
"Ušao sam kod Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, u trenucima kada je imao napad groznice, pa mu rekoh: 'Imaš jaku groznicu!'
'Da', odgovori on, 'imam bolove kakve imaju dvojica od vas.'
'To je zato što imaš dvije nagrade', rekoh mu.
'Da', reče on, 'to je tako. Nema muslimana kojeg zadesi neka neprijatnost, od uboda trna do onoga što je teže od toga, a da mu Allah zbog toga ne oprosti dio grijeha – kao što drveće sa sebe stresa svoje lišće.'"[1]

٥٦٤٨. حَدَّثَنَا عَبْدَانُ عَنْ أَبِي حَمْزَةَ عَنِ الأَعْمَشِ عَنْ إِبْرَاهِيمَ التَّيْمِيِّ عَنِ الْحَارِثِ بْنِ سُوَيْدٍ عَنْ عَبْدِاللهِ قَالَ دَخَلْتُ عَلَى رَسُولِ اللهِ ﷺ وَهُوَ يُوعَكُ فَقُلْتُ يَا رَسُولَ اللهِ إِنَّكَ لَتُوعَكُ وَعْكًا شَدِيدًا قَالَ أَجَلْ إِنِّي أُوعَكُ كَمَا يُوعَكُ رَجُلاَنِ مِنْكُمْ قُلْتُ ذَلِكَ أَنَّ لَكَ أَجْرَيْنِ قَالَ أَجَلْ ذَلِكَ كَذَلِكَ مَا مِنْ مُسْلِمٍ يُصِيبُهُ أَذًى شَوْكَةٌ فَمَا فَوْقَهَا إِلاَّ كَفَّرَ اللهُ بِهَا سَيِّئَاتِهِ كَمَا تَحُطُّ الشَّجَرَةُ وَرَقَهَا .

DUŽNOST POSJEĆIVANJA I OBILASKA BOLESNIKA

باب وُجُوبِ عِيَادَةِ الْمَرِيضِ

5649. PRIČAO NAM JE Kutejba b Seid, njemu Ebu-Avana, ovome Mensur, prenoseći od Ebu-Vaila, a on od Ebu-Musaa Eš'arija da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
"Nahranite gladnoga, obiđite bolesnoga i oslobodite zarobljenoga!"[2]

٥٦٤٩. حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ بْنُ سَعِيدٍ حَدَّثَنَا أَبُو عَوَانَةَ عَنْ مَنْصُورٍ عَنْ أَبِي وَائِلٍ عَنْ أَبِي مُوسَى الأَشْعَرِيِّ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ أَطْعِمُوا الْجَائِعَ وَعُودُوا الْمَرِيضَ وَفُكُّوا الْعَانِيَ .

1 Ibn-Hadžer veli: "Tajna je ovog povećanja u tome što kušnja dolazi nasuprot blagodati: ako je Allahova blagodat prema nekome veća, veća je i kušnja koja ga pogađa. Zato je kazna za slobodnog čovjeka dvostruko teža od kazne za roba. I majkama pravovjernih rečeno je: 'Ako bi koja od vas očit grijeh učinila, kazna bi joj udvostručena bila!' (El-Ahzab, 33)."
Smisao je ovih hadisa da se nagrada povećava srazmjerno povećanju bolesti, tako da se to povećanje završava brisanjem svih grijeha, kao što se navodi u jednom hadisu koji prenosi Ebu-Hurejra: "Vjernik se neprestano stavlja na kušnju kako bi pred Allaha došao bez ijednog grijeha." (*Fethul-bari*, 10/117; *Umdetul-kari*, 21/212)

2 Ibn-Bettal veli: "Moguće je da se riječ 'dužnost' (*vudžub*) u naslovu poglavlja odnosi na kolektivnu dužnost (*vadžib kifaje*) kakva je nahraniti gladnoga i osloboditi zarobljenoga, a moguće je da se odnosi i na pohvalnu (*nedb*) radnju radi poticanja na potpomaganje i prijateljstvo. Većina učenjaka smatra da je u

5650. PRIČAO NAM JE Hafs b. Umer, njemu Šu'ba, ovome Eš'as b. Sulejm, prenoseći od Mu'avije b. Suvejda b. Mukarrina da je Bera' b. Azib, radijallahu anhuma, rekao:
"Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, naredio nam je sedmero, a zabranio sedmero: zabranio nam je da nosimo zlatni prsten, da oblačimo odjeću od svile, brokata, grubog brokata i pamuka pomiješanog sa svilom iz Kassa te da upotrebljavamo nosiljke od svile i brokata; naredio nam je da pratimo dženaze, obilazimo bolesne i širimo selam."[3]

٥٦٥٠. حَدَّثَنَا حَفْصُ بْنُ عُمَرَ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ قَالَ أَخْبَرَنِي أَشْعَثُ بْنُ سُلَيْمٍ قَالَ سَمِعْتُ مُعَاوِيَةَ ابْنَ سُوَيْدِ بْنِ مُقَرِّنٍ عَنِ الْبَرَاءِ بْنِ عَازِبٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا قَالَ أَمَرَنَا رَسُولُ اللهِ ﷺ بِسَبْعٍ وَنَهَانَا عَنْ سَبْعٍ نَهَانَا عَنْ خَاتَمِ الذَّهَبِ وَلُبْسِ الْحَرِيرِ وَالدِّيبَاجِ وَالْإِسْتَبْرَقِ وَعَنِ الْقَسِّيِّ وَالْمِيثَرَةِ وَأَمَرَنَا أَنْ نَتْبَعَ الْجَنَائِزَ وَنَعُودَ الْمَرِيضَ وَنُفْشِيَ السَّلَامَ .

POSJEĆIVANJE ONESVIJEŠTENOG

باب عِيَادَةِ الْمُغْمَى عَلَيْهِ

5651. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Muhammed, njemu Sufjan, a ovome Ibn-Munkedir da je Džabir, radijallahu anhu, rekao:
"Razbolio sam se, pa mi je došao Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, da me obiđe zajedno s Ebu-Bekrom, a došli su pješice. Našli su me onesviještenog; Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, uzeo je abdest i posuo na mene vodu kojom se abdestio. Došao sam svijesti i vidio da je to Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, pa mu rekoh: 'Allahov Poslaniče, šta da radim sa svojim imetkom, kako da postupim s njim?' Nije mi odgovorio ništa sve dok nije objavljen ajet o nasljeđivanju."[4]

٥٦٥١. حَدَّثَنَا عَبْدُاللهِ بْنُ مُحَمَّدٍ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ عَنِ ابْنِ الْمُنْكَدِرِ سَمِعَ جَابِرَ بْنَ عَبْدِاللهِ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا يَقُولُ مَرِضْتُ مَرَضًا فَأَتَانِي النَّبِيُّ ﷺ يَعُودُنِي وَأَبُو بَكْرٍ وَهُمَا مَاشِيَانِ فَوَجَدَانِي أُغْمِيَ عَلَيَّ فَتَوَضَّأَ النَّبِيُّ ﷺ ثُمَّ صَبَّ وَضُوءَهُ عَلَيَّ فَأَفَقْتُ فَإِذَا النَّبِيُّ ﷺ فَقُلْتُ يَا رَسُولَ اللهِ كَيْفَ أَصْنَعُ فِي مَالِي كَيْفَ أَقْضِي فِي مَالِي فَلَمْ يُجِبْنِي بِشَيْءٍ حَتَّى نَزَلَتْ آيَةُ الْمِيرَاثِ .

---

pitanju pohvalna radnja, a ne obaveza za svakog muslimana."
Hadis je ranije spomenut u dijelu *Džihad,* te poglavlju *O svadbenoj gozbi.*

3 Hadis je ovdje spomenut zbog zapovijedi o posjećivanju bolesnika. Iz općenitosti izraza zaključuje se da nije precizirano kada posjetu treba obaviti, tj. koliko dana nakon početka bolesti. To je mišljenje većine učenjaka. Imam Gazali u *Ihjau* tvrdi da se posjeta bolesniku ne čini prije nego što prođu tri dana od početka bolesti. U lijepe manire i uljudnost prilikom posjete bolesniku spada i raspitivanje o njegovom stanju te nježnost prema njemu. Posjetu treba činiti u vrijeme koje odgovara bolesniku; ne treba je duljiti, osim ako za to postoji potreba.

4 Iz hadisa se zaključuje da je pohvalno posjetiti bolesnika makar on i ne znao za posjetu, ako je, npr., u besvjesnom stanju, jer ta posjeta pozitivno djeluje na njegovu porodicu, a tu je i blagoslov dove posjetitelja, stavljanja ruke na bolesnika i njegovog potiranja te puhanja prilikom učenja *ta'viza* (*isti'aze*). Hadis je ranije spomenut u poglavljima o čistoći.

VRIJEDNOST ONOGA KOJI IMA PADAVICU (EPILEPSIJU)

باب فضْلِ مَنْ يُصْرَعُ مِنَ الرِّيحِ

5652. PRIČAO NAM JE Musedded, njemu Jahja, a ovome Imran Ebu-Bekr, prenoseći od Ataa b. Ebu-Rebaha da mu je Ibn-Abbas rekao:
“Hoćeš li da ti pokažem ženu koja će ući u Džennet?”
“Svakako”, odgovori Ata’.
“Ova crna žena”, reče Ibn-Abbas, “došla je kod Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, i rekla: ‘Ja dobivam padavicu i otkrivam se u takvom stanju, pa moli Allaha za mene!’ On joj na to reče: ‘Ako hoćeš, strpi se i ući ćeš u Džennet, a ako hoćeš, ja ću uputiti dovu Allahu da ozdraviš.’‘Strpit ću se, ali moli Allaha da se ne otkrivam prilikom napada padavice’, reče žena. Poslanik je, sallallahu alejhi ve sellem, za to Allahu uputio dovu.”[1]
Pričao nam je Muhammed, a njega je obavijestio Mahled, prenoseći od Ibn-Džurejdža, da ga je obavijestio Ata, da je vidio Ummu-Zufer – tu visoku, crnu ženu (da sjedi na) ogrtaču Ka‘be.

٥٦٥٢. حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ حَدَّثَنَا يَحْيَى عَنْ عِمْرَانَ أَبِي بَكْرٍ قَالَ حَدَّثَنِي عَطَاءُ بْنُ أَبِي رَبَاحٍ قَالَ قَالَ لِي ابْنُ عَبَّاسٍ أَلاَ أُرِيكَ امْرَأَةً مِنْ أَهْلِ الْجَنَّةِ قُلْتُ بَلَى قَالَ هَذِهِ الْمَرْأَةُ السَّوْدَاءُ أَتَتِ النَّبِيَّ ﷺ فَقَالَتْ إِنِّي أُصْرَعُ وَإِنِّي أَتَكَشَّفُ فَادْعُ اللهَ لِي قَالَ إِنْ شِئْتِ صَبَرْتِ وَلَكِ الْجَنَّةُ وَإِنْ شِئْتِ دَعَوْتُ اللهَ أَنْ يُعَافِيَكِ فَقَالَتْ أَصْبِرُ فَقَالَتْ إِنِّي أَتَكَشَّفُ فَادْعُ اللهَ لِي أَنْ لاَ أَتَكَشَّفَ فَدَعَا لَهَا حَدَّثَنَا مُحَمَّدٌ أَخْبَرَنَا مَخْلَدٌ عَنِ ابْنِ جُرَيْجٍ أَخْبَرَنِي عَطَاءٌ أَنَّهُ رَأَى أُمَّ زُفَرَ تِلْكَ امْرَأَةً طَوِيلَةً سَوْدَاءَ عَلَى سِتْرِ الْكَعْبَةِ.

---

1 Ibn-Hadžer veli: “Uzrok epilepsije može biti blokada kiseonika u moždanim otvorima ili para koja se iz nekih organa podiže u mozak. Ovu pojavu može pratiti grčenje nekih dijelova tijela, pa takva osoba ne ostaje uspravno, već pada i izbacuje pjenu. Padavica može nastupiti i djelovanjem džina, i to samo onih zlih, pokvarenih duša među njima, ili zbog toga što im se dopadaju neki ljudski likovi, ili zbog želje da im napakoste. Prvi uzrok potvrđuju svi ljekari i spominju lijek za njega, dok drugi mnogi od njih poriču, ali ga neki potvrđuju. Jedini je lijek za taj uzrok suprotstavljanje dobrih, uzvišenih duša zlim dušama, kako bi se uklonile posljedice njihovih djela. Jedan od onih koji je govorio o ovome bio je Hipokrat. Nakon spominjanja lijeka za epilepsiju, on kaže: ‘Ovo koristi ako je uzrok epilepsije mješavina (hemijske prirode), ali ne koristi ako su (zle) duše taj uzrok.’”
Hadis ukazuje na vrijednost onoga koji ima padavicu, te da strpljivo podnošenje dunjalučkih iskušenja vodi u Džennet.
Postupanje u skladu s izvornom, težom normom bolje je od postupanja prema olakšici za onoga koji zna da ima snage i da može podnijeti iskušenje.
Hadis ukazuje da je dopušteno odustati od liječenja. Ne treba, međutim, izgubiti iz vida da se u nekim hadisima muslimanima naređuje da se liječe.
Dova i iskreno posvećenje Allahu najbolji su lijek za mnoge bolesti, ali uz dva uvjeta: jedan se odnosi na bolesnika, a to je iskrenost namjere, dok je drugi vezan za onoga koji liječi, a to je snaga njegova usmjerenja te snaga bogobojaznosti i oslanjanja na Allaha u njegovom srcu; Allah najbolje zna. (*Fethul-bari*, 10/119-120)

VRIJEDNOST ONOGA KOJI IZGUBI VID

باب فضل من ذهب بصره

5653. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Jusuf, njemu Lejs, ovome Ibn-Had, prenoseći od Amra, oslobođenog roba (mevla) Muttalibovog, a on od Enesa b. Malika da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
"Allah je rekao: 'Ako iskušam Svoga roba gubitkom vida, pa se on strpi, za to mu je nadoknada Džennet.' Misli se na oba oka."
Slijede ga, u predanju ovog hadisa, Eš'as b. Džabir i Ebu-Zilal, koji ga prenose od Enesa, a on od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem.[2]

٥٦٥٣. حَدَّثَنَا عَبْدُاللهِ بْنُ يُوسُفَ حَدَّثَنَا اللَّيْثُ قَالَ حَدَّثَنِي ابْنُ الْهَادِ عَنْ عَمْرٍو مَوْلَى الْمُطَّلِبِ عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ سَمِعْتُ النَّبِيَّ ﷺ يَقُولُ إِنَّ اللهَ قَالَ إِذَا ابْتَلَيْتُ عَبْدِي بِحَبِيبَتَيْهِ فَصَبَرَ عَوَّضْتُهُ مِنْهُمَا الْجَنَّةَ يُرِيدُ عَيْنَيْهِ تَابَعَهُ أَشْعَثُ بْنُ جَابِرٍ وَأَبُو ظِلَالٍ بْنُ هِلَالٍ عَنْ أَنَسٍ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ .

KADA ŽENE POSJEĆUJU BOLESNE MUŠKARCE

باب عيادة النساء الرجال

Umm-Derda posjetila je nekog ensariju koji je boravio u mesdžidu.

وَعَادَتْ أُمُّ الدَّرْدَاءِ رَجُلاً مِنْ أَهْلِ الْمَسْجِدِ مِنَ الأَنْصَارِ .

5654. PRIČAO NAM JE Kutejba, njemu Malik, a ovome Hišam b. Urva, prenoseći od svoga oca da je Aiša, radijallahu anha, rekla:
"Kada je došao Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, u Medinu, razboljeli su se Ebu-Bekr i Bilal, radijallahu anhuma. Ušla sam kod njih i rekla: 'Oče moj, kako se osjećaš? Bilale, kako se ti osjećaš?' Ebu-Bekr bi, kada bi ga uhvatila groznica, govorio: 'Svakom čovjeku kojem njegova porodica dobar početak dana poželi, smrt je bliža od vezice na njegovoj obući!' Bilal bi, kada bi groznica prošla, govorio: 'Da mi je znati da li ću ovu noć zanoćiti u dolini, a oko mene izhir i dželil![3] Hoću li ikada više vodu Midženne crpiti, hoće li mi se ikada više ukazati Šama i Tafil?'

٥٦٥٤. حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ عَنْ مَالِكٍ عَنْ هِشَامِ بْنِ عُرْوَةَ عَنْ أَبِيهِ عَنْ عَائِشَةَ أَنَّهَا قَالَتْ لَمَّا قَدِمَ رَسُولُ اللهِ ﷺ الْمَدِينَةَ وُعِكَ أَبُو بَكْرٍ وَبِلَالٌ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا قَالَتْ فَدَخَلْتُ عَلَيْهِمَا قُلْتُ يَا أَبَتِ كَيْفَ تَجِدُكَ وَيَا بِلَالُ كَيْفَ تَجِدُكَ قَالَتْ وَكَانَ أَبُو بَكْرٍ إِذَا أَخَذَتْهُ الْحُمَّى يَقُولُ كُلُّ امْرِئٍ مُصَبَّحٌ فِي أَهْلِهِ وَالْمَوْتُ أَدْنَى مِنْ شِرَاكِ نَعْلِهِ وَكَانَ بِلَالٌ إِذَا أَقْلَعَتْ عَنْهُ يَقُولُ أَلَا لَيْتَ شِعْرِي هَلْ أَبِيتَنَّ لَيْلَةً بِوَادٍ وَحَوْلِي إِذْخِرٌ وَجَلِيلُ وَهَلْ أَرِدَنْ يَوْمًا مِيَاهَ مَجَنَّةٍ وَهَلْ تَبْدُوَنْ لِي شَامَةٌ وَطَفِيلُ

---

2 Hadis je ranije spomenut u poglavljima o dženazama. Smisao je iskazivanja strpljenja u ovakvom slučaju da se čovjek ne žali, da se ne uznemirava i da ne pokazuje nezadovoljstvo sudbinom.

3 Vrste biljaka u Arabiji.

Došla sam kod Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem", kaže Aiša, "i obavijestila ga o tome, a on reče: 'Gospodaru naš, učini nam dragom Medinu kao što nam je draga Mekka, ili još dražom! Gospodaru, učini je zdravom, njenu hranu[1] blagoslovljenom, a njene bolesti (groznicu) prenesi u Džuhfu!'"[2]

قَالَتْ عَائِشَةُ فَجِئْتُ إِلَى رَسُولِ اللهِ ﷺ فَأَخْبَرْتُهُ فَقَالَ اللَّهُمَّ حَبِّبْ إِلَيْنَا الْمَدِينَةَ كَحُبِّنَا مَكَّةَ أَوْ أَشَدَّ اللَّهُمَّ وَصَحِّحْهَا وَبَارِكْ لَنَا فِي مُدِّهَا وَصَاعِهَا وَانْقُلْ حُمَّاهَا فَاجْعَلْهَا بِالْجُحْفَةِ .

POSJEĆIVANJE BOLESNE DJECE

بَاب عِيَادَةِ الصِّبْيَانِ

5655. PRIČAO NAM JE Hadždžadž b. Minhal, njemu Šu'aba, a njega je obavijestio Asim koji je čuo Ebu-Usmana koji prenosi od Usame b. Zijada, radijallahu anhuma, da mu je Poslanikova, sallallahu alejhi ve sellem, kći – a on je, mislimo, bio s Poslanikom, sallallahu alejhi ve sellem, Sa'dom i Ubejjom – poručila: "Moja je kći umrla, pa dođi kod nas." On joj je poslao selam i rekao: "Allahovo je ono što je uzeo i što je dao! Sve je kod Njega određeno, pa se nadaj Njegovoj nagradi i budi strpljiva!" Ona mu je ponovo poslala poruku i zaklela se pritom. Poslanik je, sallallahu alejhi ve sellem, tada ustao, a i mi smo ustali. Dijete je podignuto u krilo Poslanikovo; Njegova je duša ječala, a iz očiju su mu potekle suze. Tada mu je Sa'd rekao: "Šta je to Allahov Poslaniče?"
"Ovo je milost koju je Allah stavio u srca Svojih robova, onih koje je za to odabrao. Allah se neće smilovati nikome izuzev onih koji su milostivi među Njegovim robovima", reče on.[3]

٥٦٥٥. حَدَّثَنَا حَجَّاجُ بْنُ مِنْهَالٍ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ قَالَ أَخْبَرَنِي عَاصِمٌ قَالَ سَمِعْتُ أَبَا عُثْمَانَ عَنْ أُسَامَةَ بْنِ زَيْدٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا أَنَّ ابْنَةً لِلنَّبِيِّ ﷺ أَرْسَلَتْ إِلَيْهِ وَهُوَ مَعَ النَّبِيِّ ﷺ وَسَعْدٌ وَأُبَيٌّ نَحْسِبُ أَنَّ ابْنَتِي قَدْ حُضِرَتْ فَاشْهَدْنَا فَأَرْسَلَ إِلَيْهَا السَّلَامَ وَيَقُولُ إِنَّ لِلَّهِ مَا أَخَذَ وَمَا أَعْطَى وَكُلُّ شَيْءٍ عِنْدَهُ مُسَمًّى فَلْتَحْتَسِبْ وَلْتَصْبِرْ فَأَرْسَلَتْ تُقْسِمُ عَلَيْهِ فَقَامَ النَّبِيُّ ﷺ وَقُمْنَا فَرُفِعَ الصَّبِيُّ فِي حَجْرِ النَّبِيِّ ﷺ وَنَفْسُهُ تُقَعْقِعُ فَفَاضَتْ عَيْنَا النَّبِيِّ ﷺ فَقَالَ لَهُ سَعْدٌ مَا هَذَا يَا رَسُولَ اللهِ قَالَ هَذِهِ رَحْمَةٌ وَضَعَهَا اللهُ فِي قُلُوبِ مَنْ شَاءَ مِنْ عِبَادِهِ وَلَا يَرْحَمُ اللهُ مِنْ عِبَادِهِ إِلَّا الرُّحَمَاءَ .

1 U hadisu su upotrijebljene riječi *muddiha* i *sa'iha*, a to su mjere kojima su se mjerile namirnice u to vrijeme. Dakle, u hadisu su spomenute mjere, a misli se na namirnice koje se mjere tim mjerama.

2 Hadis je ranije spomenut u poglavljima o Hidžri. Iz njega se zaključuje da je ženi dozvoljeno posjetiti bolesnog muškarca, pa makar on za nju bio i stranac, pod uvjetom da se prilikom te posjete pridržava islamskog bontona (*edeba*) u nošnji, ophođenju i svemu drugom te da je sigurna od iskušenja.
Hadis ukazuje i na dozvolu upućivanja dove protiv neprijatelja, kao što je to uradio Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, upućujući dovu protiv stanovnika Džuhfe, koji su se isticali u neprijateljstvu i mržnji prema muslimanima, a bili su židovi.

3 Hadis je ranije spomenut u dijelu o dženazama.

POSJEĆIVANJE BEDUINA

باب عيادة الأعراب

5656. PRIČAO NAM JE Mu'alla b. Esed, njemu Abdul-Aziz b. Muhtar, ovome Halid, prenoseći od Ikrime, a on od Ibn-Abbasa, radijallahu anhuma, da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, došao u posjetu jednom beduinu.
"Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, kada bi, posjećivao bolesnika", kaže Ibn-Abbas, "govorio bi: 'Ne smeta, to je pročišćenje od grijeha, ako Allah htjedne.'
'Rekao si pročišćenje', reče mu beduin, 'naprotiv, to je groznica koja plamti ili je ustala protiv oronulog starca pozivajući ga da posjeti kabure!'
'Onda je tako', reče mu Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem."[4]

٥٦٥٦. حَدَّثَنَا مُعَلًّى بْنُ أَسَدٍ حَدَّثَنَا عَبْدُ الْعَزِيزِ ابْنُ مُخْتَارٍ حَدَّثَنَا خَالِدٌ عَنْ عِكْرِمَةَ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ دَخَلَ عَلَى أَعْرَابِيٍّ يَعُودُهُ قَالَ وَكَانَ النَّبِيُّ ﷺ إِذَا دَخَلَ عَلَى مَرِيضٍ يَعُودُهُ فَقَالَ لَهُ لَا بَأْسَ طَهُورٌ إِنْ شَاءَ اللهُ قَالَ قُلْتَ طَهُورٌ كَلَّا بَلْ هِيَ حُمَّى تَفُورُ أَوْ تَثُورُ عَلَى شَيْخٍ كَبِيرٍ تُزِيرُهُ الْقُبُورَ فَقَالَ النَّبِيُّ ﷺ فَنَعَمْ إِذًا.

POSJEĆIVANJE (BOLESNOG) IDOLOPOKLONIKA

باب عيادة المشرك

5657. PRIČAO NAM JE Sulejman b. Harb, njemu Hammad b. Zejd, a ovome Sabit prenoseći od Enesa, radijallahu anhu, da je dječak židov koji je služio Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, obolio. Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, došao je da ga obiđe, pa mu je rekao: "Prihvati islam!", a on je to i učinio.
Seid b. Musejjeb prenosi od svoga oca da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, došao kod Ebu-Taliba kada je on bio na samrti.[5]

٥٦٥٧. حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ حَرْبٍ حَدَّثَنَا حَمَّادُ بْنُ زَيْدٍ عَنْ ثَابِتٍ عَنْ أَنَسٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ أَنَّ غُلَامًا لِيَهُودَ كَانَ يَخْدُمُ النَّبِيَّ ﷺ فَمَرِضَ فَأَتَاهُ النَّبِيُّ ﷺ يَعُودُهُ فَقَالَ أَسْلِمْ فَأَسْلَمَ وَقَالَ سَعِيدُ بْنُ الْمُسَيَّبِ عَنْ أَبِيهِ لَمَّا حُضِرَ أَبُو طَالِبٍ جَاءَهُ النَّبِيُّ ﷺ.

4 Hadis je ranije spomenut u dijelu o znakovima vjerovjesništva. On ukazuje na to, kako veli Mihleb, da nema smetnje u tome da imam obiđe bolesnog člana svoje zajednice, pa makar se radilo i o grubom beduinu, a također i da alim obiđe neznalicu i poduči ga i podsjeti na ono što mu je od koristi, da mu preporuči strpljivost kako ne bi bio mrzovoljan prema Allahovoj odredbi, pa da se Allah rasrdi na njega, da mu olakša bol i razvedri ga. Hadis ukazuje na to da bolesnik treba lijepo primiti savjet i lijepo na njega odgovoriti.

5 Ibn-Bettal veli: "Dozvoljeno je posjetiti bolesnog idolopoklonika ako postoji nada da će se odazvati pozivu u islam; ako takva nada ne postoji, ni posjeta nije dozvoljena." Ibn-Hadžer veli: "Izgleda tačno da se to razlikuje s obzirom na namjere, jer se njegovom posjetom može ostvariti i neka druga korist." Hadis je ranije spomenut u dijelu o dženazama.

O TOME KADA NEKO BUDE OBILAZIO BOLESNIKA U VRIJEME NAMAZA I KLANJANJU S NJIM U DŽEMATU

باب إذا عاد مريضا فحضرت الصلاة فصلى بهم جماعة

5658. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Musenna, njemu Jahja, ovome Hišam, prenoseći od svoga oca, a on od Aiše, radijallahu anha, da su Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, kada je bio bolestan, došli u posjetu neki ljudi, pa im je klanjao (kao imam) sjedeći, a oni su klanjali stojeći. Išaretom im je pokazao da sjednu, a kada se završio namaz, rekao je:
"Povodite se za imamom, pa kada on učini ruku', učinite to i vi, a kada se digne sa ruku'a, dignite se i vi; kada klanja sjedeći, klanjajte i vi sjedeći."
Ebu-Abdullah (Buhari) veli: "Humejdi kaže: 'Ovaj je hadis stavljen van snage, jer je posljednje što je radio Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, bilo da je klanjao sjedeći, a prisutni su za njim klanjali stojeći.'"[1]

٥٦٥٨. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ الْمُثَنَّى حَدَّثَنَا يَحْيَى حَدَّثَنَا هِشَامٌ قَالَ أَخْبَرَنِي أَبِي عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهَا أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ دَخَلَ عَلَيْهِ نَاسٌ يَعُودُونَهُ فِي مَرَضِهِ فَصَلَّى بِهِمْ جَالِسًا فَجَعَلُوا يُصَلُّونَ قِيَامًا فَأَشَارَ إِلَيْهِمُ اجْلِسُوا فَلَمَّا فَرَغَ قَالَ إِنَّ الإِمَامَ لَيُؤْتَمُّ بِهِ فَإِذَا رَكَعَ فَارْكَعُوا وَإِذَا رَفَعَ فَارْفَعُوا وَإِنْ صَلَّى جَالِسًا فَصَلُّوا جُلُوسًا قَالَ أَبُو عَبْدِ اللهِ قَالَ الْحُمَيْدِيُّ هَذَا الْحَدِيثُ مَنْسُوخٌ لأَنَّ النَّبِيَّ ﷺ آخِرَ مَا صَلَّى صَلَّى قَاعِدًا وَالنَّاسُ خَلْفَهُ قِيَامٌ.

STAVLJANJE RUKE NA BOLESNIKA

باب وَضْعِ الْيَدِ عَلَى الْمَرِيضِ

5659. PRIČAO NAM JE Mekki b. Ibrahim, njemu Džu'ajd, a ovome Aiša bint Sa'd da je njen otac rekao:
"Razbolio sam se teško u Mekki, pa mi je došao Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, u posjetu. Rekoh mu: 'Allahov Poslaniče, ostavljam iza sebe imetak, a imam samo jednu kćerku. Hoću li uvasijetiti dvije trećine imetka, a ostaviti jednu trećinu?'
'Ne', reče Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem.
'Da uvasijetim pola, a ostavim pola?', rekoh. 'Ne', reče on.
'A da uvasijetim trećinu, a ostavim njoj dvije trećine?', rekoh.

٥٦٥٩. حَدَّثَنَا الْمَكِّيُّ بْنُ إِبْرَاهِيمَ أَخْبَرَنَا الْجُعَيْدُ عَنْ عَائِشَةَ بِنْتِ سَعْدٍ أَنَّ أَبَاهَا قَالَ تَشَكَّيْتُ بِمَكَّةَ شَكْوًا شَدِيدًا فَجَاءَنِي النَّبِيُّ ﷺ يَعُودُنِي فَقُلْتُ يَا نَبِيَّ اللهِ إِنِّي أَتْرُكُ مَالاً وَإِنِّي لَمْ أَتْرُكْ إِلاَّ ابْنَةً وَاحِدَةً فَأُوصِي بِثُلُثَيْ مَالِي وَأَتْرُكُ الثُّلُثَ فَقَالَ لاَ قُلْتُ فَأُوصِي بِالنِّصْفِ وَأَتْرُكُ النِّصْفَ قَالَ لاَ قُلْتُ فَأُوصِي بِالثُّلُثِ وَأَتْرُكُ لَهَا الثُّلُثَيْنِ قَالَ الثُّلُثُ وَالثُّلُثُ كَثِيرٌ ثُمَّ وَضَعَ يَدَهُ عَلَى جَبْهَتِهِ ثُمَّ مَسَحَ يَدَهُ عَلَى وَجْهِي وَبَطْنِي ثُمَّ قَالَ اللَّهُمَّ اشْفِ

1 Hadis je ranije spomenut u poglavlju o imametu, u dijelu o namazu.

‘Trećinu, a i trećina je mnogo’, odgovorio je. Potom je stavio svoju ruku na moje čelo, a onda potro njome moje lice i stomak i rekao: ‘Bože, podari zdravlje Sa‘du i upotpuni njegovu hidžru (preseljenje)!’ Sve dosad neprestano osjećam, kako mi se čini, njegovu studen na svojoj džigerici.”[2]

سَعْدًا وَأَتْمِمْ لَهُ هِجْرَتَهُ فَمَا زِلْتُ أَجِدُ بَرْدَهُ عَلَى كَبِدِي فِيمَا يُخَالُ إِلَيَّ حَتَّى السَّاعَةِ .

5660. PRIČAO NAM JE Kutejba, njemu Džerir, ovome A‘meš, prenoseći od Ibrahima Tejmija, a on od Harisa b. Suvejdija da je Abdullah b. Mes‘ud rekao:
“Ušao sam kod Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, a on je imao groznicu. Dotakao sam ga rukom i rekao: ‘Allahov Poslaniče, imaš velike bolove!’
‘Da, ja imam bolove kao dvojica među vama’, reče Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem.
‘To je zato što imaš dvije nagrade’, dodah.
‘Da’, reče on, ‘nema muslimana kojega zadesi neka neprijatnost, bolest ili što drugo mimo toga, a da mu Allah zbog toga ne oprosti dio grijeha – kao što opada lišće s drveća.’”[3]

٥٦٦٠. حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ حَدَّثَنَا جَرِيرٌ عَنِ الْأَعْمَشِ عَنْ إِبْرَاهِيمَ التَّيْمِيِّ عَنِ الْحَارِثِ بْنِ سُوَيْدٍ قَالَ قَالَ عَبْدُاللهِ بْنُ مَسْعُودٍ دَخَلْتُ عَلَى رَسُولِ اللهِ ﷺ وَهُوَ يُوعَكُ وَعْكًا شَدِيدًا فَمَسِسْتُهُ بِيَدِي فَقُلْتُ يَا رَسُولَ اللهِ إِنَّكَ لَتُوعَكُ وَعْكًا شَدِيدًا فَقَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ أَجَلْ إِنِّي أُوعَكُ كَمَا يُوعَكُ رَجُلَانِ مِنْكُمْ فَقُلْتُ ذَلِكَ أَنَّ لَكَ أَجْرَيْنِ فَقَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ أَجَلْ ثُمَّ قَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ مَا مِنْ مُسْلِمٍ يُصِيبُهُ أَذًى مَرَضٌ فَمَا سِوَاهُ إِلَّا حَطَّ اللهُ لَهُ سَيِّئَاتِهِ كَمَا تَحُطُّ الشَّجَرَةُ وَرَقَهَا .

O TOME ŠTA SE KAŽE BOLESNIKU I ŠTA ON ODGOVARA

باب ما يُقالُ لِلْمَرِيضِ وما يُجِيبُ

5661. PRIČAO NAM JE Kabisa, njemu Sufjan, ovome A‘meš, prenoseći od Ibrahima Tejmija, a on od Harisa b. Suvejda da je Abdullah, radijallahu anhu, rekao:
“Došao sam kod Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, kada je bio bolestan. Dotakao sam ga, a tresla ga je jaka groznica. Rekoh mu: ‘Imaš velike bolove! To je zato što imaš dvije nagrade.’
‘Da’, reče on, ‘nema muslimana kojega zadesi neka neprijatnost, a da mu ona ne pobriše dio grijeha – kao što opada lišće s drveća.’”

٥٦٦١. حَدَّثَنَا قَبِيصَةُ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ عَنِ الْأَعْمَشِ عَنْ إِبْرَاهِيمَ التَّيْمِيِّ عَنِ الْحَارِثِ بْنِ سُوَيْدٍ عَنْ عَبْدِاللهِ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ أَتَيْتُ النَّبِيَّ ﷺ فِي مَرَضِهِ فَمَسِسْتُهُ وَهُوَ يُوعَكُ وَعْكًا شَدِيدًا فَقُلْتُ إِنَّكَ لَتُوعَكُ وَعْكًا شَدِيدًا وَذَلِكَ أَنَّ لَكَ أَجْرَيْنِ قَالَ أَجَلْ وَمَا مِنْ مُسْلِمٍ يُصِيبُهُ أَذًى إِلَّا حَاتَّتْ عَنْهُ خَطَايَاهُ كَمَا تَحَاتُّ وَرَقُ الشَّجَرِ .

---

2 Hadis je ranije spomenut u poglavljima o testamentu (*vasijetu*).

3 Hadis je ranije spomenut u početku poglavlja o medicini (hadis broj 5647).

5662. PRIČAO NAM JE Ishak, njemu Halid b. Abdullah, ovome Halid, prenoseći od Ikrime, a on od Ibn-Abbasa, radijallahu anhuma, da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, došao u posjetu nekom bolesniku, pa mu je rekao: "Ne smeta, to je pročišćenje od grijeha, ako Allah htjedne."
"Nikako, to je groznica koja se ustremila na oronulog starca da ga odvede u posjetu mezarju!", reče čovjek. "Onda je tako", reče mu Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem.[1]

٥٦٦٢. حَدَّثَنَا إِسْحَاقُ حَدَّثَنَا خَالِدُ بْنُ عَبْدِاللهِ عَنْ خَالِدٍ عَنْ عِكْرِمَةَ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا أَنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ دَخَلَ عَلَى رَجُلٍ يَعُودُهُ فَقَالَ لاَ بَأْسَ طَهُورٌ إِنْ شَاءَ اللهُ فَقَالَ كَلاَّ بَلْ حُمَّى تَفُورُ عَلَى شَيْخٍ كَبِيرٍ كَيْمَا تُزِيرَهُ الْقُبُورَ قَالَ النَّبِيُّ ﷺ فَنَعَمْ إِذًا.

ODLAZAK U POSJETU BOLESNIKU JAŠUĆI, PJEŠICE I SJEDEĆI IZA JAHAČA NA MAGARCU

بَاب عِيَادَةِ الْمَرِيضِ رَاكِبًا وَمَاشِيًا وَرِدْفًا عَلَى الْحِمَارِ

5663. PRIČAO NAM JE Jahja b. Bukejr, njemu Lejs, ovome Ukajl, prenoseći od Ibn-Šihaba, on od Urve, a ovaj od Usame b. Zejda da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, uzjahao na magarca na kome je bio samar prekriven kadifom iz Fedeka, a iza sebe je stavio Usamu; želio je posjetiti Sa'da b. Ubadu prije Bitke na Bedru. Na putu je prošao pored sijela kojem je pristvovao Abdullah b. Ubejj b. Selul – a bilo je to prije nego što je on očitovao islam (a nije ga nikad istinski ni prihvatio). Sijelo je bilo mješovito: bili su tu muslimani, mnogobošci i židovi. Tu je bio i Abdullah b. Revaha. Prašina koju je podigla životinja obavila je prisutne, pa je Abdullah b. Ubejj prekrio nos košuljom, rekavši: "Ne dižite prašinu na nas!"Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, nazvao je selam, zastao, sjahao i pozvao ih u islam, proučivši im nešto iz Kur'ana. Abdullah b. Ubejj reče mu: "Nije najbolje to što kažeš. Ako je istina, ne uznemiruj nas time dok sijelimo, vrati se svojoj jahalici i pričaj to onome koji dođe kod tebe." Ibn-Revaha reče: "Svakako, Allahov Poslaniče, pričaj nam o tome na našim sijelima, jer mi to

٥٦٦٣. حَدَّثَنِي يَحْيَى بْنُ بُكَيْرٍ حَدَّثَنَا اللَّيْثُ عَنْ عُقَيْلٍ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ عَنْ عُرْوَةَ أَنَّ أُسَامَةَ بْنَ زَيْدٍ أَخْبَرَهُ أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ رَكِبَ عَلَى حِمَارٍ عَلَى إِكَافٍ عَلَى قَطِيفَةٍ فَدَكِيَّةٍ وَأَرْدَفَ أُسَامَةَ وَرَاءَهُ يَعُودُ سَعْدَ بْنَ عُبَادَةَ قَبْلَ وَقْعَةِ بَدْرٍ فَسَارَ حَتَّى مَرَّ بِمَجْلِسٍ فِيهِ عَبْدُاللهِ بْنُ أُبَيٍّ ابْنُ سَلُولَ وَذَلِكَ قَبْلَ أَنْ يُسْلِمَ عَبْدُاللهِ وَفِي الْمَجْلِسِ أَخْلاَطٌ مِنَ الْمُسْلِمِينَ وَالْمُشْرِكِينَ عَبَدَةِ الأَوْثَانِ وَالْيَهُودِ وَفِي الْمَجْلِسِ عَبْدُاللهِ بْنُ رَوَاحَةَ فَلَمَّا غَشِيَتِ الْمَجْلِسَ عَجَاجَةُ الدَّابَّةِ خَمَّرَ عَبْدُاللهِ بْنُ أُبَيٍّ أَنْفَهُ بِرِدَائِهِ قَالَ لاَ تُغَبِّرُوا عَلَيْنَا فَسَلَّمَ النَّبِيُّ ﷺ وَوَقَفَ وَنَزَلَ فَدَعَاهُمْ إِلَى اللهِ فَقَرَأَ عَلَيْهِمُ الْقُرْآنَ فَقَالَ لَهُ عَبْدُاللهِ بْنُ أُبَيٍّ يَا أَيُّهَا الْمَرْءُ إِنَّهُ لاَ أَحْسَنَ مِمَّا تَقُولُ إِنْ كَانَ حَقًّا فَلاَ تُؤْذِنَا بِهِ فِي مَجْلِسِنَا وَارْجِعْ إِلَى رَحْلِكَ فَمَنْ جَاءَكَ فَاقْصُصْ عَلَيْهِ

1 Hadis je ranije spomenut pod brojem 3616, a potom u poglavlju pod naslovom *Posjećivanje beduina*, broj hadisa 5656.

volimo."Muslimani, mnogobošci i židovi počeše se tada međusobno grditi i psovati, i gotovo da se potukoše. Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, bio je tu sve dok nisu ušutjeli. Onda je uzjahao na svoju jahalicu i otišao kod Sa'da b. Ubade. Kada je došao kod njega, rekao mu je: "Sa'de, zar nisi čuo šta je rekao Ebu-Hubab (mislio je na Abdullaha b. Ubejja)?"Sa'd reče: "Allahov Poslaniče, oprosti mu i prijeđi preko toga; Allah ti je dao to što ti je dao. Stanovnici ovog mjesta bili su se složili da ga krunišu i izaberu za vođu. I pošto je on, s pravom koje ti je dao (Allah), odbijen, zastala mu je knedla u grlu zbog toga, pa ga je to navelo da uradi to."[2]

قَالَ ابْنُ رَوَاحَةَ بَلَى يَا رَسُولَ اللهِ فَاغْشَنَا بِهِ فِي مَجَالِسِنَا فَإِنَّا نُحِبُّ ذَلِكَ فَاسْتَبَّ الْمُسْلِمُونَ وَالْمُشْرِكُونَ وَالْيَهُودُ حَتَّى كَادُوا يَتَثَاوَرُونَ فَلَمْ يَزَلِ النَّبِيُّ ﷺ حَتَّى سَكَتُوا فَرَكِبَ النَّبِيُّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ دَابَّتَهُ حَتَّى دَخَلَ عَلَى سَعْدِ بْنِ عُبَادَةَ فَقَالَ لَهُ أَيْ سَعْدُ أَلَمْ تَسْمَعْ مَا قَالَ أَبُو حُبَابٍ يُرِيدُ عَبْدَاللهِ بْنَ أُبَيٍّ قَالَ سَعْدٌ يَا رَسُولَ اللهِ اعْفُ عَنْهُ وَاصْفَحْ فَلَقَدْ أَعْطَاكَ اللهُ مَا أَعْطَاكَ وَلَقَدِ اجْتَمَعَ أَهْلُ هَذِهِ الْبَحْرَةِ عَلَى أَنْ يُتَوِّجُوهُ فَيُعَصِّبُوهُ فَلَمَّا رَدَّ ذَلِكَ بِالْحَقِّ الَّذِي أَعْطَاكَ شَرِقَ بِذَلِكَ فَذَلِكَ الَّذِي فَعَلَ بِهِ مَا رَأَيْتَ .

5664. PRIČAO NAM JE Amr b. Abbas, njemu Abdur-Rahman, ovome Sufjan, prenoseći od Muhammeda, a to je Ibn-Munkedir, da je Džabir, radijallahu anhu, rekao:
"Došao je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, da me obiđe, a nije jahao niti na mazgi niti na konju."

٥٦٦٤. حَدَّثَنَا عَمْرُو بْنُ عَبَّاسٍ حَدَّثَنَا عَبْدُالرَّحْمَنِ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ عَنْ مُحَمَّدٍ هُوَ ابْنُ الْمُنْكَدِرِ عَنْ جَابِرٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ جَاءَنِي النَّبِيُّ ﷺ يَعُودُنِي لَيْسَ بِرَاكِبِ بَغْلٍ وَلاَ بِرْذَوْنٍ .

DOZVOLJENO JE BOLESNIKU DA KAŽE: "BOLI ME!", ILI: "BOLI ME GLAVA!", ILI: "BOL MI JE POSTALA ŽESTOKA!"

بَاب قَوْلِ الْمَرِيضِ إِنِّي وَجِعٌ أَوْ وَا رَأْسَاهْ أَوِ اشْتَدَّ بِي الْوَجَعُ

i riječi Ejjubove, alejhis-selam: "Mene je nevolja snašla, a Ti si od milostivih najmilostiviji!"[3]

وَقَوْلِ أَيُّوبَ عَلَيْهِ السَّلاَمِ (أَنِّي مَسَّنِيَ الضُّرُّ وَأَنْتَ أَرْحَمُ الرَّاحِمِينَ) .

5665. PRIČAO NAM JE Kabisa, njemu Sufjan, ovome Ibn-Ebu-Nedžih i Ejjub, prenoseći od Mudžahida, a on od Abdur-Rahmana b. Ebu-Lejle da je Ka'b b. Udžra, radijallahu anhu, rekao:

٥٦٦٥. حَدَّثَنَا قَبِيصَةُ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ عَنِ ابْنِ أَبِي نَجِيحٍ وَأَيُّوبَ عَنْ مُجَاهِدٍ عَنْ عَبْدِالرَّحْمَنِ ابْنِ أَبِي لَيْلَى عَنْ كَعْبِ بْنِ عُجْرَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ

2 Hadis je ranije spomenut pri kraju komentara sure Ali-Imran.

3 El-Enbija, 83.

"Naišao je pored mene Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, dok sam potpaljivao vatru ispod lonca, pa mi reče: 'Je li te to uznemiravaju uši?' 'Da', odgovorio sam. Pozvao je bricu, i on me je obrijao. Naredio mi je potom (Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem) da platim fidju."[1]

مَرَّ بِيَ النَّبِيُّ ﷺ وَأَنَا أُوقِدُ تَحْتَ الْقِدْرِ فَقَالَ أَيُؤْذِيكَ هَوَامُّ رَأْسِكَ قُلْتُ نَعَمْ فَدَعَا الْحَلاَّقَ فَحَلَقَهُ ثُمَّ أَمَرَنِي بِالْفِدَاءِ .

5666. PRIČAO NAM JE Jahja b. Jahja Ebu-Zekerijja, njemu Sulejman b. Bilal, a ovome Jahja b. Seid, prenoseći od Kasima b. Muhammeda da je Aiša rekla:

"Ah, kako me boli glava!" Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, reče joj: "Da ti se to desi[2] dok sam ja još u životu, pa da molim oprost i uputim dovu za tebe!"

"Jadna ti sam", reče Aiša, "Allaha mi, mislim da bi volio da umrem, a da se to i desi, ti bi do svog posljednjeg dana spavao s nekom od svojih žena." Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, na to reče: "Naprotiv, ja sam taj koji kaže: 'Ah, kako me boli glava!' Namjeravao sam (ili želio sam) pozvati Ebu-Bekra i njegovog sina i preporučiti ih (za hilafet), da ne bi neko rekao: 'Hilafet pripada tom i tom', ili da ga (hilafet) neko od njih ne bi priželjkivao. Zatim sam rekao: 'Allah to ne želi, a i vjernici odbijaju (ili Allah odbija, a ni vjernici ne žele).'"[3]

٥٦٦٦. حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ يَحْيَى أَبُو زَكَرِيَّاءَ أَخْبَرَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ بِلاَلٍ عَنْ يَحْيَى بْنِ سَعِيدٍ قَالَ سَمِعْتُ الْقَاسِمَ بْنَ مُحَمَّدٍ قَالَ قَالَتْ عَائِشَةُ وَا رَأْسَاهْ فَقَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ ذَاكِ لَوْ كَانَ وَأَنَا حَيٌّ فَأَسْتَغْفِرَ لَكِ وَأَدْعُوَ لَكِ فَقَالَتْ عَائِشَةُ وَا ثُكْلِيَاهْ وَاللهِ إِنِّي لأَظُنُّكَ تُحِبُّ مَوْتِي وَلَوْ كَانَ ذَاكَ لَظَلِلْتَ آخِرَ يَوْمِكَ مُعَرِّسًا بِبَعْضِ أَزْوَاجِكَ فَقَالَ النَّبِيُّ ﷺ بَلْ أَنَا وَا رَأْسَاهْ لَقَدْ هَمَمْتُ أَوْ أَرَدْتُ أَنْ أُرْسِلَ إِلَى أَبِي بَكْرٍ وَابْنِهِ وَأَعْهَدَ أَنْ يَقُولَ الْقَائِلُونَ أَوْ يَتَمَنَّى الْمُتَمَنُّونَ ثُمَّ قُلْتُ يَأْبَى اللهُ وَيَدْفَعُ الْمُؤْمِنُونَ أَوْ يَدْفَعُ اللهُ وَيَأْبَى الْمُؤْمِنُونَ .

---

1 Hadis je ranije spomenut u poglavljima o hadždžu.

2 Mislio je na njenu smrt, šaleći se s njom.

3 Iz hadisa se zaključuje :
– žena je po svojoj prirodi ljubomorna;
– dozvoljeno je (ili preporučljivo) da se čovjek šali sa svojom suprugom u cilju stvaranja vedrog raspoloženja;
– spominjanje bola nije pritužba na sudbinu i Allahovu odredbu, jer koliko ima onih koji šute, a ljutiti su i srditi, i koliko ima onih koji se žale, a zadovoljni su. U obzir se uzima namjera srca, a ne izgovor jezika, a Allah najbolje zna. (*Fethul-bari*, 10/131)

5667. PRIČAO NAM JE Musa, njemu Abdul-Aziz b. Muslim, ovome Sulejman, prenoseći od Ibrahima Tejmija, a on od Harisa b. Suvejda da je Ibn-Mes'ud, radijallahu anhu, rekao:

"Ušao sam kod Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, a on je imao groznicu. Dotakao sam ga rukom i rekao: 'Imaš velike bolove!'

'Da, ja imam bolove kao dvojica među vama', reče Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem.

'To je zato što imaš dvije nagrade', dodah.

'Da', reče on, 'nema muslimana kojega zadesi neka neprijatnost, bolest i ili što drugo mimo toga, a da mu Allah zbog toga ne oprosti dio grijeha – kao što opada lišće s drveća.'"[4]

٥٦٦٧. حَدَّثَنَا مُوسَى حَدَّثَنَا عَبْدُالْعَزِيزِ بْنُ مُسْلِمٍ حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ عَنْ إِبْرَاهِيمَ التَّيْمِيِّ عَنِ الْحَارِثِ بْنِ سُوَيْدٍ عَنِ ابْنِ مَسْعُودٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ دَخَلْتُ عَلَى النَّبِيِّ ﷺ وَهُوَ يُوعَكُ فَمَسِسْتُهُ بِيَدِي فَقُلْتُ إِنَّكَ لَتُوعَكُ وَعْكًا شَدِيدًا قَالَ أَجَلْ كَمَا يُوعَكُ رَجُلاَنِ مِنْكُمْ قَالَ لَكَ أَجْرَانِ قَالَ نَعَمْ مَا مِنْ مُسْلِمٍ يُصِيبُهُ أَذًى مَرَضٌ فَمَا سِوَاهُ إِلاَّ حَطَّ اللهُ سَيِّئَاتِهِ كَمَا تَحُطُّ الشَّجَرَةُ وَرَقَهَا .

5668. PRIČAO NAM JE Musa b. Isma'il, njemu Abdul-Aziz b. Abdullah b. Ebu-Selema, a ovome Zuhri, prenoseći od Amira b. Sa'da da je njegov otac rekao:

"Došao nam je u vrijeme Oprosnog hadža Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, da me obiđe, a moja se bolest bila pogoršala, pa mu rekoh: 'Kao što vidiš, bolest je dostigla ovaj stupanj. Ja sam bogat čovjek, a nasljeđuje me samo kćerka. Mogu li dvije trećine imetka udijeliti (oporučiti) drugima kao sadaku?'

'Ne', reče on.

'Onda pola?', rekoh.

'Ne', reče on.

'Onda trećinu?', rekoh.

'I trećina je mnogo. Da ostaviš iza sebe bogate nasljednike, bolje je nego da ih ostaviš siromašnima, pa da prose i mole od ljudi. Nećeš ništa udijeliti iž želje za livem Allahovim, a da za to nećeš biti nagrađen, pa čak i za zalogaj koji staviš u usta svoje supruge', reče Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem."[5]

٥٦٦٨. حَدَّثَنَا مُوسَى بْنُ إِسْمَاعِيلَ حَدَّثَنَا عَبْدُالْعَزِيزِ بْنُ عَبْدِاللهِ بْنِ أَبِي سَلَمَةَ أَخْبَرَنَا الزُّهْرِيُّ عَنْ عَامِرِ بْنِ سَعْدٍ عَنْ أَبِيهِ قَالَ جَاءَنَا رَسُولُ اللهِ ﷺ يَعُودُنِي مِنْ وَجَعٍ اشْتَدَّ بِي زَمَنَ حَجَّةِ الْوَدَاعِ فَقُلْتُ بَلَغَ بِي مَا تَرَى وَأَنَا ذُو مَالٍ وَلاَ يَرِثُنِي إِلاَّ ابْنَةٌ لِي أَفَأَتَصَدَّقُ بِثُلُثَيْ مَالِي قَالَ لاَ قُلْتُ بِالشَّطْرِ قَالَ لاَ قُلْتُ الثُّلُثُ قَالَ الثُّلُثُ كَثِيرٌ أَنْ تَدَعَ وَرَثَتَكَ أَغْنِيَاءَ خَيْرٌ مِنْ أَنْ تَذَرَهُمْ عَالَةً يَتَكَفَّفُونَ النَّاسَ وَلَنْ تُنْفِقَ نَفَقَةً تَبْتَغِي بِهَا وَجْهَ اللهِ إِلاَّ أُجِرْتَ عَلَيْهَا حَتَّى مَا تَجْعَلُ فِي فِي امْرَأَتِكَ .

4 Hadis je ranije spomenut u poglavlju *Stavljanje ruke na bolesnika* (broj hadisa 5660).

5 Hadis je ranije spomenut u poglavljima o testamentu.

RIJEČI BOLESNIKOVE: "IDITE OD MENE!"

باب قول المريض قوموا عني

5669. PRIČAO NAM JE Ibrahim b. Musa, njemu Hišam, ovome Ma'mer; a PRIČAO MI JE i Abdullah b. Muhammed, njemu Abdur-Rezzak, ovome Ma'mer, prenoseći od Zuhrija, a on od Ubejdullaha b. Abdullaha da je Ibn-Abbas, radijallahu anhuma, rekao:

"Kada je Allahov Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, bio na samrti – a u kući su bili neki ljudi među kojima i Omer b. Hattab – rekao je: 'Dođite da vam napišem knjigu (oporuku) poslije koje nećete zalutati!' Omer, radijallahu anhu, tada reče: 'Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, savladala je bolest, a vi imate Kur'an. Allahova nam je Knjiga dovoljna.' Oni koji su bili prisutni u kući podijelili su se i počeli prepirati. Neki od njih govorili su: 'Primaknite se Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, da vam napiše oporuku poslije koje nećete zalutati!' Drugi su govorili ono što je rekao Omer. Kada se pojačalo naklapanje i razmimoilaženje u blizini Vjerovjesnikovoj, sallallahu alejhi ve sellem, on reče: 'Ustanite (i idite)!'"

Ubejdullah veli: "Ibn-Abbas je govorio: 'Nesreća je, sva nesreća, u njihovom razmimoilaženju i halabuci koja je spriječila Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, da im napiše tu knjigu (oporuku).'"[1]

٥٦٦٩. حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ مُوسَى حَدَّثَنَا هِشَامٌ عَنْ مَعْمَرٍ و حَدَّثَنِي عَبْدُاللهِ بْنُ مُحَمَّدٍ حَدَّثَنَا عَبْدُالرَّزَّاقِ أَخْبَرَنَا مَعْمَرٌ عَنِ الزُّهْرِيِّ عَنْ عُبَيْدِاللهِ بْنِ عَبْدِاللهِ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا قَالَ لَمَّا حُضِرَ رَسُولُ اللهِ ﷺ وَفِي الْبَيْتِ رِجَالٌ فِيهِمْ عُمَرُ ابْنُ الْخَطَّابِ قَالَ النَّبِيُّ ﷺ هَلُمَّ أَكْتُبْ لَكُمْ كِتَابًا لاَ تَضِلُّوا بَعْدَهُ فَقَالَ عُمَرُ إِنَّ النَّبِيَّ ﷺ قَدْ غَلَبَ عَلَيْهِ الْوَجَعُ وَعِنْدَكُمُ الْقُرْآنُ حَسْبُنَا كِتَابُ اللهِ فَاخْتَلَفَ أَهْلُ الْبَيْتِ فَاخْتَصَمُوا مِنْهُمْ مَنْ يَقُولُ قَرِّبُوا يَكْتُبْ لَكُمُ النَّبِيُّ ﷺ كِتَابًا لَنْ تَضِلُّوا بَعْدَهُ وَمِنْهُمْ مَنْ يَقُولُ مَا قَالَ عُمَرُ فَلَمَّا أَكْثَرُوا اللَّغْوَ وَالاِخْتِلاَفَ عِنْدَ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ قُومُوا قَالَ عُبَيْدُاللهِ فَكَانَ ابْنُ عَبَّاسٍ يَقُولُ إِنَّ الرَّزِيَّةَ كُلَّ الرَّزِيَّةِ مَا حَالَ بَيْنَ رَسُولِ اللهِ ﷺ وَبَيْنَ أَنْ يَكْتُبَ لَهُمْ ذَلِكَ الْكِتَابَ مِنِ اخْتِلاَفِهِمْ وَلَغَطِهِمْ.

---

1 Hadis je ranije spomenut u poglavljima o nauci. Ibn-Hadžer veli: "Hadis ukazuje na to da je preporučljivo da posjetilac ne ostaje predugo kod bolesnika, pa da mu postane dosadno i nelagodno, te da ne govori u njegovoj blizini ono što će ga uznemiriti. U lijepo ponašanje prilikom pojete bolesniku spada ukupno deset radnji, od kojih neke nisu isključivo vezane za posjetu bolesniku:
– da se prilikom kucanja i traženja dozvole ne stoji tačno ispred vrata;
– da se kuca na vrata pažljivo (ne jako);
– da se se ne predstavlja neodređeno, npr.: "Ja!";
– da se ne dolazi u posjetu u neprimjereno vrijeme, npr. u vrijeme kada bolesnik pije lijek;
– da posjeta bude kratka;
– da se spusti pogled (da se ne razgleda unaokolo);
– da se ne pita previše;
– da se pokaže nježnost i osjećajnost;

O ONOME KOJI ODNESE BOLESNO DIJETE DA SE ALLAHU UPUTI DOVA ZA NJEGOVO ZDRAVLJE

باب مَنْ ذهب بالصَّبيِّ المريض ليُدعى له

5670. PRIČAO NAM JE Ibrahim b. Hamza, njemu Hatim, a on je Ibn-Ismail, ovome Džu'ajd da je Saib rekao:
"Moja tetka odvela me je kod Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, i rekla mu: 'Allahov Poslaniče, moj je sestrić bolestan.' On je potro moju glavu i proučio dovu za blagoslov. Zatim se abdestio i ja sam se napio vode koja je ostala od abdesta. Stao sam iza njegovih leđa i pogledao u pečat vjerovjesništva između njegovih plećki, koji je bio kao (ukrasno) dugme na šatoru (ili poput jajeta jarebice)."[2]

٥٦٧٠. حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ حَمْزَةَ حَدَّثَنَا حَاتِمٌ هُوَ ابْنُ إِسْمَاعِيلَ عَنِ الْجُعَيْدِ قَالَ سَمِعْتُ السَّائِبَ يَقُولُ ذَهَبَتْ بِي خَالَتِي إِلَى رَسُولِ اللهِ ﷺ فَقَالَتْ يَا رَسُولَ اللهِ إِنَّ ابْنَ أُخْتِي وَجِعٌ فَمَسَحَ رَأْسِي وَدَعَا لِي بِالْبَرَكَةِ ثُمَّ تَوَضَّأَ فَشَرِبْتُ مِنْ وَضُوئِهِ وَقُمْتُ خَلْفَ ظَهْرِهِ فَنَظَرْتُ إِلَى خَاتَمِ النُّبُوَّةِ بَيْنَ كَتِفَيْهِ مِثْلَ زِرِّ الْحَجَلَةِ .

BOLESNIKOVO PRIŽELJKIVANJE SMRTI

باب تمنّي المريض الموت

5671. PRIČAO NAM JE Adem, njemu Šu'ba, a ovome Sabit Bunani, prenoseći od Enesa b. Malika da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
"Neka niko od vas ne priželjkuje smrt zbog nevolje koja ga je zadesila. Ako već mora, neka kaže: 'Gospodaru, poživi me sve dok je život bolji za mene, a usmrti me ako je smrt bolja za mene!'"[3]

٥٦٧١. حَدَّثَنَا آدَمُ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ حَدَّثَنَا ثَابِتٌ الْبُنَانِيُّ عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ النَّبِيُّ ﷺ لَا يَتَمَنَّيَنَّ أَحَدُكُمُ الْمَوْتَ مِنْ ضُرٍّ أَصَابَهُ فَإِنْ كَانَ لَا بُدَّ فَاعِلًا فَلْيَقُلِ اللَّهُمَّ أَحْيِنِي مَا كَانَتِ الْحَيَاةُ خَيْرًا لِي وَتَوَفَّنِي إِذَا كَانَتِ الْوَفَاةُ خَيْرًا لِي .

– da se iskreno dova uči;
– da se bolesniku poveća nada, da mu se ukaže na ustrajnost i strpljivost, u kojoj se krije velika nagrada, i da ga se upozori na opasnost od gubitka nade, zbog grijeha koji gubitak nade sa sobom nosi. (*Fethul-bari*, 10/132)

2 Hadis je ranije spomenut u poglavlju o upotrebi vode preostale od abdesta i u biografiji Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem.

3 Hadis ukazuje na zabranu priželjkivanja smrti zbog neke dunjalučke nevolje. Dozvoljeno je to učiniti ograđujući se riječima: "Ako je to bolje za mene", što podrazumijeva predanost i prihvatanje Allahove odredbe.

5672. PRIČAO NAM JE Adem, njemu Šu'ba, a ovome Isma'il b. Ebu-Halid, prenoseći od Kajsa b. Ebu-Hazima da je rekao:
"Ušli smo kod Habbaba da ga obiđemo – a već je bio kauteriziran sedam puta – pa je rekao: 'Naši drugovi koji su ranije bili otišli su, i nije im dunjaluk umanjio (nagradu), a mi smo dobili toliko imetka da ga nemamo gdje trošiti osim u prašinu (podizanje građevina). Da nam Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, nije zabranio da molimo od Allaha smrt, molio bih i učio dovu za to.'
Potom smo kod njega došli drugi put i zatekli ga kako podiže zid, pa je rekao: 'Musliman će zaraditi nagradu za sve što utroši, osim za ono što utroši u prašinu (građevine).'"[1]

٥٦٧٢. حَدَّثَنَا آدَمُ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ عَنْ إِسْمَاعِيلَ ابْنِ أَبِي خَالِدٍ عَنْ قَيْسِ بْنِ أَبِي حَازِمٍ قَالَ دَخَلْنَا عَلَى خَبَّابٍ نَعُودُهُ وَقَدِ اكْتَوَى سَبْعَ كَيَّاتٍ فَقَالَ إِنَّ أَصْحَابَنَا الَّذِينَ سَلَفُوا مَضَوْا وَلَمْ تَنْقُصْهُمُ الدُّنْيَا وَإِنَّا أَصَبْنَا مَا لاَ نَجِدُ لَهُ مَوْضِعًا إِلاَّ التُّرَابَ وَلَوْلاَ أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ نَهَانَا أَنْ نَدْعُوَ بِالْمَوْتِ لَدَعَوْتُ بِهِ ثُمَّ أَتَيْنَاهُ مَرَّةً أُخْرَى وَهُوَ يَبْنِي حَائِطًا لَهُ فَقَالَ إِنَّ الْمُسْلِمَ لَيُؤْجَرُ فِي كُلِّ شَيْءٍ يُنْفِقُهُ إِلاَّ فِي شَيْءٍ يَجْعَلُهُ فِي هَذَا التُّرَابِ .

5673. PRIČAO NAM JE Ebu-Jeman, njemu Šu'ajb, ovome Zuhri, prenoseći od Ebu-Ubejda, oslobođenog roba (mevla) Abdur-Rahmana b. Avfa, a on od Ebu-Hurejre da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
"Nikoga neće uvesti u Džennet njegovo djelo."
"Zar ni tebe, Allahov Poslaniče?", rekoše.
"Ne, ni mene, jedino ako me Allah obaspe Svojom neizmjernom milošću. Tražite sredinu i približujte joj se,[2] i neka niko od vas ne priželjkuje smrt! Ili je dobročinitelj, pa će mu se, možda, povećati dobra djela, ili je grešnik, pa će se, možda, pokajati."[3]

٥٦٧٣. حَدَّثَنَا أَبُو الْيَمَانِ أَخْبَرَنَا شُعَيْبٌ عَنِ الزُّهْرِيِّ قَالَ أَخْبَرَنِي أَبُو عُبَيْدٍ مَوْلَى عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ عَوْفٍ أَنَّ أَبَا هُرَيْرَةَ قَالَ سَمِعْتُ رَسُولَ اللهِ ﷺ يَقُولُ لَنْ يُدْخِلَ أَحَدًا عَمَلُهُ الْجَنَّةَ قَالُوا وَلاَ أَنْتَ يَا رَسُولَ اللهِ قَالَ لاَ وَلاَ أَنَا إِلاَّ أَنْ يَتَغَمَّدَنِي اللهُ بِفَضْلٍ وَرَحْمَةٍ فَسَدِّدُوا وَقَارِبُوا وَلاَ يَتَمَنَّيَنَّ أَحَدُكُمُ الْمَوْتَ إِمَّا مُحْسِنًا فَلَعَلَّهُ أَنْ يَزْدَادَ خَيْرًا وَإِمَّا مُسِيئًا فَلَعَلَّهُ أَنْ يَسْتَعْتِبَ .

1 Iz hadisa se zaključuje da je pokuđeno trošiti sredstva u podizanje građevina, ali se ta pokuđenost odnosi na ono što prelazi potrebe, pa nije neophodno. Ako bi se podizale građevine preko potrebe, ne bi bilo za to nagrade, jer je to zabranjeno nadmetanje i umnožavanje. Gradnja u granicama potrebe nije pokuđena.

2 Ajni veli: "*Seddidu* znači 'tražite ispravan put, on je između pretjerivanja i nemara, a ako ne mognete to postići, onda se približujte tom idealu'." Postoji također predanje: *karribu*, tj. "približujte druge tom putu". Neki učenjaci kažu kako *seddidu* znači "učinite svoja djela ispravnim", a *karibu* "tražite preko njih (svojih djela) približavanje Allahu".

3 Smisao je navedene zabrane priželjkivanja smrti u tome što se smrću prekidaju i dobra djela (osim u tri slučaja, kako se navodi u drugom hadisu). Nastavak života rezultira dobrim djelima, a time se povećavaju i sevapi. Da nema ništa drugo osim nastavka tevhida, i to bi bilo dobro, jer je tevhid najvrednije djelo.

5674. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Ebu-Šejba, njemu Ebu-Usama, a ovome Hišam, prenoseći od Abbada b. Abdullaha b. Zubejra da je Aiša, radijallahu anha, rekla:
"Čula sam Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, da, naslonjen na mene, govori: 'Gospodaru, oprosti mi, smiluj mi se i uključi me u uzvišeno društvo!'"[4]

٥٦٧٤. حَدَّثَنَا عَبْدُاللهِ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ حَدَّثَنَا أَبُو أُسَامَةَ عَنْ هِشَامٍ عَنْ عَبَّادِ بْنِ عَبْدِاللهِ بْنِ الزُّبَيْرِ قَالَ سَمِعْتُ عَائِشَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهَا قَالَتْ سَمِعْتُ النَّبِيَّ ﷺ وَهُوَ مُسْتَنِدٌ إِلَيَّ يَقُولُ اللَّهُمَّ اغْفِرْ لِي وَارْحَمْنِي وَأَلْحِقْنِي بِالرَّفِيقِ .

DOVA KOJU ZA BOLESNIKA UPUĆUJE POSJETILAC

باب دُعاءِ الْعائِدِ لِلْمَرِيضِ

Aiša bint Sa'd prenosi od svoga oca da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, u svojoj dovi rekao: "Gospodaru, podari ozdravljenje Sa'du!"

وَقَالَتْ عَائِشَةُ بِنْتُ سَعْدٍ عَنْ أَبِيهَا قَالَ النَّبِيُّ ﷺ اللَّهُمَّ اشْفِ سَعْدًا .

5675. PRIČAO NAM JE Musa b. Isma'il, njemu Ebu-Avana, ovome Mensur, prenoseći od Ibrahima, a on od Mesruka da je Aiša, radijallahu anha, rekla:
"Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, kada bi obilazio bolesnika, ili kada bi mu bio doveden, učio bi dovu: '*Ezhibil-be'se, Rabben-nasi, enteš-šafi, la šifae illa šifauke, šifaen la jugadiru sekama* (Otkloni bolest, Gospodaru ljudi, i izliječi – Ti si Onaj koji daje izlječenje! Nema lijeka osim Tvoga lijeka! – izlječenjem poslije kojeg nema bolesti!)'"
Amr b. Ebu-Kajs i Ibrahim b. Tahman prenose od Mensura, a on od Ibrahima i Ebu-Duhe: "Kada mu bude doveden bolesnik..."
Džerir prenosi od Mensura, a on sam od Ebu-Duhe da je rekao: "Kada dođe kod bolesnika..."

٥٦٧٥. حَدَّثَنَا مُوسَى بْنُ إِسْمَاعِيلَ حَدَّثَنَا أَبُو عَوَانَةَ عَنْ مَنْصُورٍ عَنْ إِبْرَاهِيمَ عَنْ مَسْرُوقٍ عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهَا أَنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ كَانَ إِذَا أَتَى مَرِيضًا أَوْ أُتِيَ بِهِ قَالَ أَذْهِبِ الْبَاسَ رَبَّ النَّاسِ اشْفِ وَأَنْتَ الشَّافِي لاَ شِفَاءَ إِلاَّ شِفَاؤُكَ شِفَاءً لاَ يُغَادِرُ سَقَمًا قَالَ عَمْرُو بْنُ أَبِي قَيْسٍ وَإِبْرَاهِيمُ بْنُ طَهْمَانَ عَنْ مَنْصُورٍ عَنْ إِبْرَاهِيمَ وَأَبِي الضُّحَى إِذَا أُتِيَ بِالْمَرِيضِ وَقَالَ جَرِيرٌ عَنْ مَنْصُورٍ عَنْ أَبِي الضُّحَى وَحْدَهُ وَقَالَ إِذَا أَتَى مَرِيضًا .

4 Hadis je ranije spomenut u poglavlju *O bolesti Vjerovjesnikovoj, sallallahu alejhi ve sellem.*

KADA SE ONAJ KO DOĐE U POSJETU BOLESNIKU ABDESTI I TOM VODOM POLIJE BOLESNIKA

باب وُضُوءِ الْعائِدِ لِلْمَرِيضِ

5676. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Beššar, njemu Gunder, a ovome Šu'ba, prenoseći od Muhammeda b. Munkedira da je Džabir b. Abdullah, radijallahu anhuma, rekao:
"Ušao je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, kod mene – a bio sam bolestan – pa se abdestio i polio me abdestnom vodom, ili je rekao: 'Polijte ga!' Došao sam sebi i rekao: 'Nasljeđuje me samo dalja rodbina (nemam roditelja ni djece), pa kako da se izvrši raspodjela nasljedstva?' Tada je objavljen ajet o nasljednim dijelovima."[1]

٥٦٧٦. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ بَشَّارٍ حَدَّثَنَا غُنْدَرٌ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ الْمُنْكَدِرِ قَالَ سَمِعْتُ جَابِرَ بْنَ عَبْدِاللهِ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا قَالَ دَخَلَ عَلَيَّ النَّبِيُّ ﷺ وَأَنَا مَرِيضٌ فَتَوَضَّأَ فَصَبَّ عَلَيَّ أَوْ قَالَ صُبُّوا عَلَيْهِ فَعَقَلْتُ فَقُلْتُ لاَ يَرِثُنِي إِلاَّ كَلاَلَةٌ فَكَيْفَ الْمِيرَاثُ فَنَزَلَتْ آيَةُ الْفَرَائِضِ .

O ONOME KOJI UČI DOVU ZA OTKLANJANJE EPIDEMIJE I GROZNICE

باب مَنْ دعا بِرفْعِ الْوَبَاءِ وَالْحُمَّى

5677. PRIČAO NAM JE Isma'il, njemu Malik, a ovome Hišam b. Urva, prenoseći od svoga oca da je Aiša, radijallahu anha, rekla:
"Kada je došao Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, u Medinu, razboljeli su se Ebu-Bekr i Bilal, radijallahu anhuma. Ušla sam kod njih i rekla: 'Oče moj, kako se osjećaš? Bilale, kako se ti osjećaš?' Ebu-Bekr bi, kada bi ga uhvatila groznica, govorio: 'Svakom čovjeku kojem njegova porodica dobar početak dana poželi, smrt je bliža od vezice na njegovoj obući!' Bilal bi, kada bi groznica prošla, podigao glas govoreći: 'Da mi je znati da li ću ovu noć zanoćiti u dolini, a oko mene izhir i dželil![2] Hoću li ikada više vodu Midženne crpiti, hoće li mi se ikada više ukazati Šama i Tafil?'

٥٦٧٧. حَدَّثَنَا إِسْمَاعِيلُ حَدَّثَنِي مَالِكٌ عَنْ هِشَامِ بْنِ عُرْوَةَ عَنْ أَبِيهِ عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهَا أَنَّهَا قَالَتْ لَمَّا قَدِمَ رَسُولُ اللهِ ﷺ وُعِكَ أَبُو بَكْرٍ وَبِلاَلٌ قَالَتْ فَدَخَلْتُ عَلَيْهِمَا فَقُلْتُ يَا أَبَتِ كَيْفَ تَجِدُكَ وَيَا بِلاَلُ كَيْفَ تَجِدُكَ قَالَتْ وَكَانَ أَبُو بَكْرٍ إِذَا أَخَذَتْهُ الْحُمَّى يَقُولُ كُلُّ امْرِئٍ مُصَبَّحٌ فِي أَهْلِهِ وَالْمَوْتُ أَدْنَى مِنْ شِرَاكِ نَعْلِهِ وَكَانَ بِلاَلٌ إِذَا أُقْلِعَ عَنْهُ يَرْفَعُ عَقِيرَتَهُ فَيَقُولُ أَلاَ لَيْتَ شِعْرِي هَلْ أَبِيتَنَّ لَيْلَةً بِوَادٍ وَحَوْلِي إِذْخِرٌ وَجَلِيلُ وَهَلْ أَرِدَنْ يَوْمًا مِيَاهَ مَجَنَّةٍ وَهَلْ تَبْدُوَنْ لِي

1 Hadis je, s nešto malo izmijenjenim sadržajem, spomenut u poglavlju o posjećivanju onesviještenog (hadis broj 5651). Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, je bio predvodnik u dobru i najbogobojazniji čovjek i ljudi su se nadali izlječenju preko njegovog bereketa. Prema tome, iz hadisa ne treba shvatiti to da se bilo ko ko posjeti bolesnika može kod njega abdestiti i tom ga vodom politi.

2 Vrsta biljke u Arabiji.

شَامَةٌ وَطَفِيلٌ قَالَ قَالَتْ عَائِشَةُ فَجِئْتُ رَسُولَ اللهِ ﷺ فَأَخْبَرْتُهُ فَقَالَ اللَّهُمَّ حَبِّبْ إِلَيْنَا الْمَدِينَةَ كَحُبِّنَا مَكَّةَ أَوْ أَشَدَّ وَصَحِّحْهَا وَبَارِكْ لَنَا فِي صَاعِهَا وَمُدِّهَا وَانْقُلْ حُمَّاهَا فَاجْعَلْهَا بِالْجُحْفَةِ.

Došla sam kod Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem", kaže Aiša, "i obavijestila ga o tome, a on reče: 'Gospodaru naš, učini nam dragom Medinu kao što nam je draga Mekka, ili još dražom! Gospodaru, učini je zdravom, njenu hranu[3] blagoslovljenom, a njene bolesti (groznicu) prenesi u Džuhfu!'"[4]

3 U hadisu su upotrijebljene riječi *muddiha* i *sa'iha*, a to su mjere kojima su se mjerile namirnice u to vrijeme. Dakle, u hadisu su spomenute mjere, a misli se na namirnice koje se mjere tim mjerama.

4 Hadis je ranije spomenut u poglavljima o Hidžri, a i prije nekoliko poglavlja u poglavlju *Kada žene posjećuju bolesne muškarce*.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

U ime Allaha, Svemilosnog, Samilosnog!

كِتَابُ الطِّبِّ

MEDICINA

ALLAH NIJE DAO NIJEDNU BOLEST, A DA NIJE DAO I LIJEK ZA NJU

بَاب مَا أَنْزَلَ اللَّهُ دَاءً إِلَّا أَنْزَلَ لَهُ شِفَاءً

5678. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Musenna, njemu Ebu-Ahmed Zubejri, ovome Umer b. Seid b. Ebu-Husejn, prenoseći od Ataa b. Ebu-Rebaha, a on od Ebu-Hurejre, radijallahu anhu, da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Allah nije dao nijednu bolest, a da nije dao i lijek za nju."[1]

٥٦٧٨. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ الْمُثَنَّى حَدَّثَنَا أَبُو أَحْمَدَ الزُّبَيْرِيُّ حَدَّثَنَا عُمَرُ بْنُ سَعِيدِ بْنِ أَبِي حُسَيْنٍ قَالَ حَدَّثَنِي عَطَاءُ بْنُ أَبِي رَبَاحٍ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ مَا أَنْزَلَ اللَّهُ دَاءً إِلَّا أَنْزَلَ لَهُ شِفَاءً.

---

1 U predanju Talhe b. Amra na početku ovog hadisa navodi se: "O ljudi, liječite se!", a u predanju Tarika b. Šihaba od Ibn-Mes'uda stoji: "Allah nije spustio nijednu bolest, a da nije spustio i lijek za nju, pa se liječite!" Hadis prenosi Nesai i smatra da je vjerodostojan, a također ga prenose Ibn-Hibban i Hakim. U hadisu koji prenosi Usama b. Šurejk, a koji bilježe Ahmed, Buhari u *El-Edebul-mufredu*, autori *Sunena*, a smatraju ga autentičnim Tirmizi, Ibn-Huzejma i Hakim, navodi se: "Liječite se, Allahovi robovi, jer Allah doista nije dao bolest, a da za nju nije dao i lijek, osim za jednu – starost." (U jednoj predaji navodi se: "... osim za smrt.")
Muslim od Džabira bilježi hadis: "Za svaku bolest postoji lijek, pa ako lijek 'pogodi' bolest, čovjek će ozdraviti s Allahovom dozvolom." Ebu-Davud bilježi hadis od Ebu-Derdaa: "Allah je za svaku bolest odredio lijek, pa se liječite, ali nemojte se liječiti onim što je zabranjeno (haram)."
Ibn-Hadžer veli: "Zbir ovih hadisa određuje pojam 'spuštanja', koji je upotrijebljen u naslovnom hadisu, a to je spuštanje znanja posredstvom meleka Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, ili je taj pojam upotrijebljen u smislu određivanja." Hadisi također sadrže klauzulu kojom se ograničava liječenje na upotrebu samo dozvoljenih (halal) sredstava. Oni također potvrđuju postojanje uzroka, te da to ne proturječi oslanjanju na Allaha (tevekkul) ako onaj koji ih (lijekove) upotrebljava vjeruje da izlječenje biva s Allahovom dozvolom i odredbom, te da lijekovi ne liječe sami po sebi, već zbog toga što ih je Allah učinio takvima. Lijek se nekada može pretvoriti u izvor nove bolesti, ako to Allah odredi. Liječenje ne proturječi oslanjanju na Allaha, kao što je to slučaj i s otklanjanjem gladi i žeđi jelom i pićem. (*Fethul-bari*, 10/141-142)

O TOME MOŽE LI MUŠKARAC LIJEČITI ŽENU ILI ŽENA MUŠKARCA

بَاب هَلْ يُدَاوِي الرَّجُلُ الْمَرْأَةَ أَوِ الْمَرْأَةُ الرَّجُلَ

5679. PRIČAO NAM JE Kutejba b. Seid, njemu Bišr b. Mufeddal, a ovome Halid b. Zekvan da je Rubejja bint Mu'avviz bint Afra rekla:
"Išle smo u borbu s Allahovim Poslanikom, sallallahu alejhi ve sellem; pojile smo borce, služile ih i vraćale poginule i ranjene u Medinu."[1]

٥٦٧٩. حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ بْنُ سَعِيدٍ حَدَّثَنَا بِشْرُ بْنُ الْمُفَضَّلِ عَنْ خَالِدِ بْنِ ذَكْوَانَ عَنْ رُبَيِّعَ بِنْتِ مُعَوِّذِ ابْنِ عَفْرَاءَ قَالَتْ كُنَّا نَغْزُو مَعَ رَسُولِ اللهِ ﷺ نَسْقِي الْقَوْمَ وَنَخْدُمُهُمْ وَنَرُدُّ الْقَتْلَى وَالْجَرْحَى إِلَى الْمَدِينَةِ .

LIJEK JE U TROJE

بَاب الشِّفَاءُ فِي ثَلَاثٍ

5680. PRIČAO MI JE Husejn, njemu Ahmed b. Meni', ovome Mervan b. Šudža', prenoseći od Salima Eftasa, on od Seida b. Džubejra da je Ibn-Abbas, radijallahu anhuma, oslanjajući se na izjavu Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
"Lijek se nalazi u troje: šerbetu od meda, zasijecanju sredstvom kojim se pušta krv (*hidžama*) i kauterizaciji vatrom. Svome ummetu zabranjujem kauterizaciju."
Hadis prenosi i Kummi od Lejsa, on od Mudžahida, ovaj od Ibn-Abbasa, a on od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem: "... u medu i puštanju krvi."

٥٦٨٠. حَدَّثَنِي الْحُسَيْنُ حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ مَنِيعٍ حَدَّثَنَا مَرْوَانُ بْنُ شُجَاعٍ حَدَّثَنَا سَالِمٌ الْأَفْطَسُ عَنْ سَعِيدِ بْنِ جُبَيْرٍ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا قَالَ الشِّفَاءُ فِي ثَلَاثَةٍ شَرْبَةِ عَسَلٍ وَشَرْطَةِ مِحْجَمٍ وَكَيَّةِ نَارٍ وَأَنْهَى أُمَّتِي عَنِ الْكَيِّ رَفَعَ الْحَدِيثَ وَرَوَاهُ الْقُمِّيُّ عَنْ لَيْثٍ عَنْ مُجَاهِدٍ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ فِي الْعَسَلِ وَالْحَجْمِ .

1 Hadis je ranije spomenut u poglavlju o liječenju ranjenika u borbi od strane žena (*Kitabul-džihad*, broj hadisa 2882). Ibn-Hadžer veli: "Propis o liječenju muškarca od strane žene uzima se iz hadisa posredstvom analogije. Buhari nije kategorički precizirao propis zbog mogućnosti da je spomenuti slučaj bio prije propisa o hidžabu, ili da je to žena radila svome mužu ili mahremu. Što se tiče propisa u spomenutom pitanju, dozvoljeno je liječenje stranih osoba (onih koje nisu mahremi) u nuždi, a ona se procjenjuje prema svome stvarnom obimu. (*Fethul-bari*, 10/142-143)

5681. PRIČAO MI JE Muhammed b. Abdur-Rahim, njemu Surejdž b. Junus Ebu-Haris, ovome Mervan b. Šudža', prenoseći od Salima Eftasa, on od Seida b. Džubejra, a ovaj od Ibn-Abbasa da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Lijek se nalazi u trima stvarima: zasijecanju sredstvom kojim se pušta krv, šerbetu (piću) od meda i kauterizaciji vatrom. Svome ummetu zabranjujem kauterizaciju."[2]	٥٦٨١. حَدَّثَنِي مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِالرَّحِيمِ أَخْبَرَنَا سُرَيْجُ بْنُ يُونُسَ أَبُو الْحَارِثِ حَدَّثَنَا مَرْوَانُ بْنُ شُجَاعٍ عَنْ سَالِمٍ الأَفْطَسِ عَنْ سَعِيدِ بْنِ جُبَيْرٍ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ الشِّفَاءُ فِي ثَلاَثَةٍ فِي شَرْطَةِ مِحْجَمٍ أَوْ شَرْبَةِ عَسَلٍ أَوْ كَيَّةٍ بِنَارٍ وَأَنَا أَنْهَى أُمَّتِي عَنِ الْكَيِّ .

LIJEČENJE MEDOM

باب الدَّوَاءِ بِالْعَسَلِ

Uzvišeni Allah kaže: "... u njemu je lijek ljudima."[3]

وَقَوْلِ اللهِ تَعَالَى (فِيهِ شِفَاءٌ لِلنَّاسِ) .

5682. PRIČAO NAM JE Ali b. Abdullah, njemu Ebu-Usama, a ovome Hišam, prenoseći od svoga oca da je Aiša, radijallahu anha, rekla: "Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, volio je slatko i med."[4]	٥٦٨٢. حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ عَبْدِاللهِ حَدَّثَنَا أَبُو أُسَامَةَ قَالَ أَخْبَرَنِي هِشَامٌ عَنْ أَبِيهِ عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهَا قَالَتْ كَانَ النَّبِيُّ ﷺ يُعْجِبُهُ الْحَلْوَاءُ وَالْعَسَلُ .

2 Imam Hattabi veli: "Ovaj hadis ukazuje na skupinu lijekova kojima se ljudi liječe. Puštanje krvi najbolji je lijek u slučaju navale krvi (krvnog udara); med olakšava odstranjivanje sluznih mješavina, a kauterizacija se koristi u slučaju kada se materija koja uzrokuje neku bolest na tijelu ne može otkloniti na drugi način osim vatrom (usijanim željezom). Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, spomenuo je ovaj (treći) lijek, ali ga je zabranio proglasivši ga pokuđenim zbog velikog bola koji izaziva i velikog rizika koji prati tu operaciju. Poznata je arapska poslovica: "Zadnji je lijek kauterizacija." Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, kauterizirao je Sa'da b. Mu'aza i druge. Mnogi su se od ashaba kauterizirali. Ibn-Hadžer veli: "Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, nije imao namjeru reducirati lijekove na ove tri vrste, jer se lijek nekada nalazi i u drugim stvarima, već je time želio ukazati na principe liječenja. Činjenica da je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, zabranjivao kauterizaciju i da ju je nekada upotrebljavao ukazuje na to da se ovaj način liječenja (kao posljednji lijek) ne koristi bezuvjetno, niti se ostavlja bezuvjetno, već se koristi u slučaju kada drugog lijeka nema, uz uvjerenje da se ozdravljenje postiže Allahovom odredbom." (*Fethul-bari*, 10/145)

3 En-Nahl, 69. Prijevod 68. i 69. ajeta u cjelosti glasi: "Gospodar tvoj pčelu je nadahnuo: 'Pravi sebi kuće u brdima, na drveću i u onome što naprave ljudi, zatim, hrani se svakovrsnim plodovima, pa onda idi stazama Gospodara svoga, poslušno!' Iz utroba njihovih izlazi piće različitih boja, u njemu je lijek ljudima. Tu je, uistinu, dokaz za ljude koji razmišljaju."

4 Hadis je ranije spomenut u poglavljima o hrani (*Kitabul-at'ime*, hadis broj 5431).

5683. PRIČAO NAM JE Ebu-Nu'ajm, njemu Abdur-Rahman b. Gasil,[1] ovome Asim b. Umer b. Katada, prenoseći od Džabira b. Abdullaha, radijallahu anhuma, da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
"Ako ima ikakva dobra u vašim lijekovima, onda je to u zarezivanju predmetom kojim se isisava krv, ili u šerbetu od meda, ili u kauterizaciji vatrom koja odgovara bolesti (podudari se s bolešću). Ali ne volim kauterizaciju."

٥٦٨٣. حَدَّثَنَا أَبُو نُعَيْمٍ حَدَّثَنَا عَبْدُالرَّحْمَنِ ابْنُ الْغَسِيلِ عَنْ عَاصِمِ بْنِ عُمَرَ بْنِ قَتَادَةَ قَالَ سَمِعْتُ جَابِرَ بْنَ عَبْدِاللهِ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا قَالَ سَمِعْتُ النَّبِيَّ ﷺ يَقُولُ إِنْ كَانَ فِي شَيْءٍ مِنْ أَدْوِيَتِكُمْ أَوْ يَكُونُ فِي شَيْءٍ مِنْ أَدْوِيَتِكُمْ خَيْرٌ فَفِي شَرْطَةِ مِحْجَمٍ أَوْ شَرْبَةِ عَسَلٍ أَوْ لَذْعَةٍ بِنَارٍ تُوَافِقُ الدَّاءَ وَمَا أُحِبُّ أَنْ أَكْتَوِيَ .

5684. PRIČAO NAM JE Ajjaš b. Velid, njemu Abdul-A'la, ovome Seid, prenoseći od Katade, on od Ebu-Mutevekkila, a ovaj od Ebu-Seida da je neki čovjek došao kod Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, i rekao: "Moj brat žali se na bol u stomaku." On mu reče: "Daj mu da se napije meda!" Došao je i po drugi put, a on mu reče: "Napoj ga medom!" Ponovo je došao i rekao: "Učinio sam to!" Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, tada mu reče: "Istinu je rekao Allah, a slagao je stomak tvoga brata! Napoj ga medom!" Napojio ga je, pa je ozdravio.

٥٦٨٤. حَدَّثَنَا عَيَّاشُ بْنُ الْوَلِيدِ حَدَّثَنَا عَبْدُالْأَعْلَى حَدَّثَنَا سَعِيدٌ عَنْ قَتَادَةَ عَنْ أَبِي الْمُتَوَكِّلِ عَنْ أَبِي سَعِيدٍ أَنَّ رَجُلاً أَتَى النَّبِيَّ ﷺ فَقَالَ أَخِي يَشْتَكِي بَطْنَهُ فَقَالَ اسْقِهِ عَسَلاً ثُمَّ أَتَى الثَّانِيَةَ فَقَالَ اسْقِهِ عَسَلاً ثُمَّ أَتَاهُ الثَّالِثَةَ فَقَالَ اسْقِهِ عَسَلاً ثُمَّ أَتَاهُ فَقَالَ قَدْ فَعَلْتُ فَقَالَ صَدَقَ اللهُ وَكَذَبَ بَطْنُ أَخِيكَ اسْقِهِ عَسَلاً فَسَقَاهُ فَبَرَأَ .

LIJEČENJE DEVINIM MLIJEKOM

باب الدَّوَاءِ بِأَلْبَانِ الإِبِلِ

5685. PRIČAO NAM JE Muslim b. Ibrahim, njemu Sellam b. Miskin, a ovome Sabit, prenoseći od Enesa da su neki ljudi bolovali od određene bolesti, pa su rekli: "Allahov Poslaniče, primi nas i nahrani!" Kada su ozdravili, rekoše: "Medina je nezdrava." Smjestio ih je u kamenjar gdje se nalazila skupina njegovih deva i rekao im: "Pijte njihovo mlijeko!"
Kada su ozdravili, ubili su Vjerovjesnikovog, sallallahu alejhi ve sellem, čobanina i potjerali sa sobom deve. Poslanik, sallallahu alejhi

٥٦٨٥. حَدَّثَنَا مُسْلِمُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ حَدَّثَنَا سَلاَّمُ ابْنُ مِسْكِينٍ حَدَّثَنَا ثَابِتٌ عَنْ أَنَسٍ أَنَّ نَاسًا كَانَ بِهِمْ سَقَمٌ قَالُوا يَا رَسُولَ اللهِ آوِنَا وَأَطْعِمْنَا فَلَمَّا صَحُّوا قَالُوا إِنَّ الْمَدِينَةَ وَخِمَةٌ فَأَنْزَلَهُمُ الْحَرَّةَ فِي ذَوْدٍ لَهُ فَقَالَ اشْرَبُوا أَلْبَانَهَا فَلَمَّا صَحُّوا قَتَلُوا رَاعِيَ النَّبِيِّ ﷺ وَاسْتَاقُوا ذَوْدَهُ فَبَعَثَ فِي آثَارِهِمْ فَقَطَعَ أَيْدِيَهُمْ وَأَرْجُلَهُمْ وَسَمَرَ أَعْيُنَهُمْ فَرَأَيْتُ

1 Gasil nije ime, nego nadimak. Radi se o Hanzali b. Amiru kojeg su okupali meleki.

الرَّجُلَ مِنْهُمْ يَكْدِمُ الْأَرْضَ بِلِسَانِهِ حَتَّى يَمُوتَ قَالَ سَلَّامٌ فَبَلَغَنِي أَنَّ الْحَجَّاجَ قَالَ لِأَنَسٍ حَدِّثْنِي بِأَشَدِّ عُقُوبَةٍ عَاقَبَهُ النَّبِيُّ ﷺ فَحَدَّثَهُ بِهَذَا فَبَلَغَ الْحَسَنَ فَقَالَ وَدِدْتُ أَنَّهُ لَمْ يُحَدِّثْهُ بِهَذَا .

ve sellem, poslao je za njima potjeru i kaznio ih je odsijecanjem ruku i nogu i osljepljivanjem. "Vidio sam", kaže Enes, "kako jedan od njih liže jezikom zemlju sve dok nije umro."
Selam veli: "Čuo sam da je Hadždžadž rekao Enesu: 'Kazuj mi o najtežoj kazni kojom je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, kaznio', a on mu je prenio ovaj hadis. Kada je čuo za to, Hasan je rekao: 'Volio bih da mi to nisi kazivao.'"[2]

باب الدَّوَاءِ بِأَبْوَالِ الْإِبِلِ

LIJEČENJE DEVINOM MOKRAĆOM

٥٦٨٦ . حَدَّثَنَا مُوسَى بْنُ إِسْمَاعِيلَ حَدَّثَنَا هَمَّامٌ عَنْ قَتَادَةَ عَنْ أَنَسٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ أَنَّ نَاسًا اجْتَوَوْا فِي الْمَدِينَةِ فَأَمَرَهُمُ النَّبِيُّ ﷺ أَنْ يَلْحَقُوا بِرَاعِيهِ يَعْنِي الْإِبِلَ فَيَشْرَبُوا مِنْ أَلْبَانِهَا وَأَبْوَالِهَا فَلَحِقُوا بِرَاعِيهِ فَشَرِبُوا مِنْ أَلْبَانِهَا وَأَبْوَالِهَا حَتَّى صَلَحَتْ أَبْدَانُهُمْ فَقَتَلُوا الرَّاعِيَ وَسَاقُوا الْإِبِلَ فَبَلَغَ النَّبِيَّ ﷺ فَبَعَثَ فِي طَلَبِهِمْ فَجِيءَ بِهِمْ فَقَطَعَ أَيْدِيَهُمْ وَأَرْجُلَهُمْ وَسَمَرَ أَعْيُنَهُمْ قَالَ قَتَادَةُ فَحَدَّثَنِي مُحَمَّدُ بْنُ سِيرِينَ أَنَّ ذَلِكَ كَانَ قَبْلَ أَنْ تَنْزِلَ الْحُدُودُ .

5686. PRIČAO NAM JE Musa b. Isma'il, njemu Hemmam, a ovome Katada, prenoseći od Enesa, radijallahu anhu, da su neki ljudi u Medini dobili sušicu, pa im je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, naredio da se pridruže njegovom čobaninu – mislio je na deve – te piju njihovo mlijeko i mokraću. Pridružili su se njegovom čobaninu i pili mlijeko i mokraću deva dok nisu ozdravili. Onda su ubili čobanina i potjerali deve sa sobom. Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, doznao je za to i poslao potjeru za njima. Dovedeni su i kažnjeni odsijecanjem ruku i nogu te osljepljivanjem.
Katada veli: "PRIČAO MI JE Muhammed b. Sirin da je to bilo prije ustanovljenja strogo određenih kazni (*hudud*)."

2 Hadis je ranije spomenut u poglavlju o mokraći deva i drugih životinja, u dijelu pod naslovom *Čistoća*. Ibn-Hadžer veli: "U nekim predanjima izričito se kaže da su oni napustili islam. Taj slučaj desio se također prije ustanovljenja Šerijatom strogo određenih kazni (*hududa*) i prije zabrane masakriranja." (*Fethul-bari*, 10/149)

ČUREKOT

باب الْحبَّة السَّوْداء

5687. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Ebu-Šejba, njemu Ubejdullah, a ovome Israil, prenoseći od Mensura da je Halid b. Sa'd rekao:
"Izišli smo (na put), a s nama je bio Galib b. Ebdžer, koji se razbolio na putu. Stigli smo u Medinu, a on je i dalje bio bolestan. Obišao ga je Ibn-Ebu-Atik, pa nam je rekao: 'Upotrebljavajte ovo crno zrnce (čurekot); uzmite pet ili sedam bobica, istucajte ih, a zatim ih nakapajte s kapljicama ulja u njegov nos, u jednu i u drugu nosnicu. Jer, Aiša mi je govorila da je čula Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, da kaže: 'Ovaj čurekot lijek je od svake bolesti osim od *sama*.'
'A šta je to *sam*?', rekoh.
'Smrt', odgovorio je.'"

٥٦٨٧ . حَدَّثَنَا عَبْدُاللهِ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ حَدَّثَنَا عُبَيْدُاللهِ حَدَّثَنَا إِسْرَائِيلُ عَنْ مَنْصُورٍ عَنْ خَالِدِ بْنِ سَعْدٍ قَالَ خَرَجْنَا وَمَعَنَا غَالِبُ بْنُ أَبْجَرَ فَمَرِضَ فِي الطَّرِيقِ فَقَدِمْنَا الْمَدِينَةَ وَهُوَ مَرِيضٌ فَعَادَهُ ابْنُ أَبِي عَتِيقٍ فَقَالَ لَنَا عَلَيْكُمْ بِهَذِهِ الْحُبَيْبَةِ السَّوْدَاءِ فَخُذُوا مِنْهَا خَمْسًا أَوْ سَبْعًا فَاسْحَقُوهَا ثُمَّ اقْطُرُوهَا فِي أَنْفِهِ بِقَطَرَاتِ زَيْتٍ فِي هَذَا الْجَانِبِ وَفِي هَذَا الْجَانِبِ فَإِنَّ عَائِشَةَ حَدَّثَتْنِي أَنَّهَا سَمِعَتِ النَّبِيَّ ﷺ يَقُولُ إِنَّ هَذِهِ الْحَبَّةَ السَّوْدَاءَ شِفَاءٌ مِنْ كُلِّ دَاءٍ إِلاَّ مِنَ السَّامِ قُلْتُ وَمَا السَّامُ قَالَ الْمَوْتُ .

5688. PRIČAO NAM JE Jahja b. Bukejr, njemu Lejs, ovome Ukajl, prenoseći od Ibn-Šihaba, on od Ebu-Seleme i Seida b. Musejjeba, a ovi od Ebu-Hurejre da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
"Čurekot je lijek od svake bolesti, osim od 'sama' (smrti)."[1]
Ibn-Šihab veli: "*Sam* znači smrt, a *el-habbetus-sevda'* jest *šuniz* (čurekot)."

٥٦٨٨ . حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ بُكَيْرٍ حَدَّثَنَا اللَّيْثُ عَنْ عُقَيْلٍ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ قَالَ أَخْبَرَنِي أَبُو سَلَمَةَ وَسَعِيدُ بْنُ الْمُسَيَّبِ أَنَّ أَبَا هُرَيْرَةَ أَخْبَرَهُمَا أَنَّهُ سَمِعَ رَسُولَ اللهِ ﷺ يَقُولُ فِي الْحَبَّةِ السَّوْدَاءِ شِفَاءٌ مِنْ كُلِّ دَاءٍ إِلاَّ السَّامَ قَالَ ابْنُ شِهَابٍ وَالسَّامُ الْمَوْتُ وَالْحَبَّةُ السَّوْدَاءُ الشُّونِيزُ .

1 Hattabi veli: "Poslanikove, sallallahu alejhi ve sellem, riječi: '... od svake bolesti' – općenite su, ali ovdje imaju posebni smisao, jer po svojoj prirodi nijedna biljka ne sadrži sve elemente koji odgovaraju različitim prirodama u liječenju bolesti. Ovdje se misli na određene vrste bolesti koje liječi ovaj lijek."

JELO OD MLIJEKA, MEKINJA I MEDA (TELBINA) ZA BOLESNIKA

باب التَّلْبِينَةِ لِلْمَرِيضِ

5689. PRIČAO NAM JE Hibban b. Musa, njemu Abdullah, ovome Junus b. Jezid, prenoseći od Ukajla, on od Ibn-Šihaba, a ovaj od Urve da je Aiša, radijallahu anha, naređivala da se bolesniku i ožalošćenom zbog smrti neke osobe da mješavina mlijeka, mekinja i meda (telbina). Govorila je: "Čula sam Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, da kaže: 'Telbina (spomenuta mješavina) blagotvorno i opuštajuće djeluje na bolesnikov želudac i djelimično otklanja (ublažava) žalost.'"[2]

٥٦٨٩. حَدَّثَنَا حِبَّانُ بْنُ مُوسَى أَخْبَرَنَا عَبْدُاللهِ أَخْبَرَنَا يُونُسُ بْنُ يَزِيدَ عَنْ عُقَيْلٍ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ عَنْ عُرْوَةَ عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهَا أَنَّهَا كَانَتْ تَأْمُرُ بِالتَّلْبِينِ لِلْمَرِيضِ وَلِلْمَحْزُونِ عَلَى الْهَالِكِ وَكَانَتْ تَقُولُ إِنِّي سَمِعْتُ رَسُولَ اللهِ ﷺ يَقُولُ إِنَّ التَّلْبِينَةَ تُجِمُّ فُؤَادَ الْمَرِيضِ وَتَذْهَبُ بِبَعْضِ الْحُزْنِ .

5690. PRIČAO NAM JE Ferva b. Ebu-Magra, njemu Ali b. Mushir, ovome Hišam, prenoseći od svoga oca da je Aiša naređivala da se jede telbina (mješavina mekinja, mlijeka i meda), govoreći pritom: "To je nepoželjno, ali korisno."

٥٦٩٠. حَدَّثَنَا فَرْوَةُ بْنُ أَبِي الْمَغْرَاءِ حَدَّثَنَا عَلِيُّ ابْنُ مُسْهِرٍ حَدَّثَنَا هِشَامٌ عَنْ أَبِيهِ عَنْ عَائِشَةَ أَنَّهَا كَانَتْ تَأْمُرُ بِالتَّلْبِينَةِ وَتَقُولُ هُوَ الْبَغِيضُ النَّافِعُ .

UŠMRKIVANJE LIJEKA (STAVLJANJE LJEKA U NOS)

باب السَّعُوطِ

5691. PRIČAO NAM JE Mu'alla b. Esed, njemu Vuhejb, ovome Ibn-Tavus, prenoseći od svoga oca, a on od Ibn-Abbasa, radijallahu anhuma, da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, pustio krv, dao nagradu osobi koja je izvršila tu operaciju, a potom ušmrkao lijek.

٥٦٩١. حَدَّثَنَا مُعَلَّى بْنُ أَسَدٍ حَدَّثَنَا وُهَيْبٌ عَنِ ابْنِ طَاوُسٍ عَنْ أَبِيهِ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا عَنِ النَّبِيِّ ﷺ احْتَجَمَ وَأَعْطَى الْحَجَّامَ أَجْرَهُ وَاسْتَعَطَ .

2 Asmei veli: "Telbina je jelo od mekinja; pravi se od brašna ili mekinja u koje se doda meda, a neki kažu – mlijeka." (*Fethul-bari*, 10/153)

UŠMRKIVANJE INDIJSKE ILI MORSKE ALOJE

باب السَّعُوطِ بِالْقُسْطِ الْهِنْدِيِّ وَالْبَحْرِيِّ

El-Qust je ustvari *el-kust*,[1] a to je poput "el-kafur" (s harfom kjafom) i "el-qafur" (s qafom), ili kao što je "kušitat" (s kjafom) i *qušitat* (s harfom qaf) u značenju "iščupan"; Abdullah je učio "qušitat" s harfom qaf.[2]

وَهُوَ الْكُسْتُ مِثْلُ الْكَافُورِ وَالْقَافُورِ مِثْلُ (كُشِطَتْ) وَقُشِطَتْ نُزِعَتْ وَقَرَأَ عَبْدُاللهِ قُشِطَتْ .

5692. PRIČAO NAM JE Sadeka b. Fadl, njemu Ibn-Ujejna, ovome Zuhri, prenoseći od Ubejdullaha, a on od Umm-Kajs bint Mihsan da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
"Koristite se ovim indijskim drvetom, ono sadrži sedam lijekova; zakapava se u nos protiv grlobolje i ulijeva cjevčicom u usta protiv bolesti koja pogađa jednu stranu usta."

٥٦٩٢. حَدَّثَنَا صَدَقَةُ بْنُ الْفَضْلِ أَخْبَرَنَا ابْنُ عُيَيْنَةَ قَالَ سَمِعْتُ الزُّهْرِيَّ عَنْ عُبَيْدِاللهِ عَنْ أُمِّ قَيْسٍ بِنْتِ مِحْصَنٍ قَالَتْ سَمِعْتُ النَّبِيَّ ﷺ يَقُولُ عَلَيْكُمْ بِهَذَا الْعُودِ الْهِنْدِيِّ فَإِنَّ فِيهِ سَبْعَةَ أَشْفِيَةٍ يُسْتَعَطُ بِهِ مِنَ الْعُذْرَةِ وَيُلَدُّ بِهِ مِنْ ذَاتِ الْجَنْبِ .

5693. "Ušla sam", kaže Umm-Kajs, "kod Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, sa svojim sinčićem koji još nije bio jeo hranu (osim mlijeka), pa se pomokrio, a Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, zatražio je vodu i poprskao mjesto gdje je doprla mokraća."[3]

٥٦٩٣. وَدَخَلْتُ عَلَى النَّبِيِّ ﷺ بِابْنٍ لِي لَمْ يَأْكُلِ الطَّعَامَ فَبَالَ عَلَيْهِ فَدَعَا بِمَاءٍ فَرَشَّ عَلَيْهِ .

---

1 U hadisu je upotrebljen izraz *kust*. T. Muftić u svom Rječniku, str. 1289., kaže kako *kust* znači *kar* (botanički: costus speciosus).

2 Misli se na Abdullaha b. Mes'uda, koji je učio: *ve izes-semau qušitat* s kafom. Značenje ostaje nepromijenjeno.

3 U hadisu je spomenuto da to indijsko drvo sadrži sedam lijekova, ali se dalje spominju samo dva: protiv grlobolje i protiv neke vrste bolesti usta. Ibnul-Arebi veli: "Naznačio je samo dva lijeka, a ostale je prepustio istraživanju i eksperimentu, možda i zato što su općepoznata." (*Fethul-bari*, 10/239)
Hadis je ranije spomenut u poglavlju o mokraći male muške djece (o čistoći).

O TOME U KOJE SE VRIJEME PUŠTA KRV (HIDŽAMA)

باب أيّ ساعة يحتجم

Ebu-Musa je pustio krv (uradio hidžamu) noću.

وَاحْتَجَمَ أَبُو مُوسَى لَيْلاً .

5694. PRIČAO NAM JE Ebu-Ma'mer, njemu Abdul-Varis, a ovome Ejjub, prenoseći od Ikrime da je Ibn-Abbas, radijallahu anhuma, rekao: "Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, pustio je krv, a postio je."[4]

٥٦٩٤. حَدَّثَنَا أَبُو مَعْمَرٍ حَدَّثَنَا عَبْدُالْوَارِثِ حَدَّثَنَا أَيُّوبُ عَنْ عِكْرِمَةَ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ قَالَ احْتَجَمَ النَّبِيُّ ﷺ وَهُوَ صَائِمٌ .

PUŠTANJE KRVI ZA VRIJEME PUTOVANJA I U IHRAMU

باب الحجم في السفر والإحرام

O tome govori Ibn-Buhajna prenoseći od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem.

قَالَهُ ابْنُ بُحَيْنَةَ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ .

5695. PRIČAO NAM JE Musedded, njemu Sufjan, a ovome Amr, prenoseći od Tavusa i Ataa da je Ibn-Abbas, radijallahu anhuma, rekao:
"Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, pustio je krv, a bio je u ihramu."[5]

٥٦٩٥. حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ عَنْ عَمْرٍو عَنْ طَاوُسٍ وَعَطَاءٍ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ قَالَ احْتَجَمَ النَّبِيُّ ﷺ وَهُوَ مُحْرِمٌ .

PUŠTANJE KRVI ZBOG BOLESTI

باب الحجامة من الداء

5696. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Mukatil, njemu Abdullah, a ovome Humejd Tavil da je Enes, radijallahu anhu, upitan o nadoknadi kupičaru (osobi koja isisava krv kupicom), pa je rekao:
"Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, pustio je krv; učinio je to Ebu-Tajba, i on mu je dao dva *sa'a* hrane (pšenice). Potom je govorio s njegovim vlasnicima (jer je bio rob), pa su mu smanjili

٥٦٩٦. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ مُقَاتِلٍ أَخْبَرَنَا عَبْدُاللهِ أَخْبَرَنَا حُمَيْدٌ الطَّوِيلُ عَنْ أَنَسٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ أَنَّهُ سُئِلَ عَنْ أَجْرِ الْحَجَّامِ فَقَالَ احْتَجَمَ رَسُولُ اللهِ ﷺ حَجَمَهُ أَبُو طَيْبَةَ وَأَعْطَاهُ صَاعَيْنِ مِنْ طَعَامٍ وَكَلَّمَ مَوَالِيَهُ فَخَفَّفُوا عَنْهُ وَقَالَ إِنَّ أَمْثَلَ مَا تَدَاوَيْتُمْ

4 Hadis je ranije spomenut u poglavljima o postu. Čini se da Buhari želi ukazati na to da se isisavanje krvi vrši prema potrebi, i da nije vezano za neko određeno vrijeme. Hadis Ibn-Abbasa ukazuje da je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, isisao krv za vrijeme posta, dakle danju, dok je Ebu-Musa to činio noću.

5 Hadis je ranije spomenut u poglavljima o hadždžu.

(porez koji im je davao za svoj otkup), a onda je rekao: 'Najbolje čime se možete liječiti jest puštanje krvi i morska aloja.'
Također je rekao: 'Ne mučite svoju djecu istiskivanjem zagnojenja na nepcu. Koristite se alojom.'"[1]

بِهِ الْحِجَامَةُ وَالْقُسْطُ الْبَحْرِيُّ وَقَالَ لَا تُعَذِّبُوا صِبْيَانَكُمْ بِالْغَمْزِ مِنَ الْعُذْرَةِ وَعَلَيْكُمْ بِالْقُسْطِ .

5697. PRIČAO NAM JE Seid b. Telid, njemu Ibn-Vehb, ovome Amr i drugi, prenoseći od Bukejra, a on od Asima b. Umera b. Katade da je Džabir b. Abdullah, radijallahu anhuma, posjetio Mukannea i kazao (mu):
"Ne napuštam ovo mjesto dok ne pustiš krv. Čuo sam Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, da kaže: 'Lijek je u njemu (puštanju krvi).'"

٥٦٩٧. حَدَّثَنَا سَعِيدُ بْنُ تَلِيدٍ قَالَ حَدَّثَنِي ابْنُ وَهْبٍ قَالَ أَخْبَرَنِي عَمْرٌو وَغَيْرُهُ أَنَّ بُكَيْرًا حَدَّثَهُ أَنَّ عَاصِمَ بْنَ عُمَرَ بْنِ قَتَادَةَ حَدَّثَهُ أَنَّ جَابِرَ بْنَ عَبْدِاللهِ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا عَادَ الْمُقَنَّعَ ثُمَّ قَالَ لَا أَبْرَحُ حَتَّى تَحْتَجِمَ فَإِنِّي سَمِعْتُ رَسُولَ اللهِ ﷺ يَقُولُ إِنَّ فِيهِ شِفَاءً .

PUŠTANJE KRVI IZ GLAVE

بَاب الْحِجَامَةِ عَلَى الرَّأْسِ

5698. PRIČAO NAM JE Isma'il, njemu Sulejman, ovome Alkama, prenoseći od Abdur-Rahmana A'redža, a on od Abdullaha b. Buhajne da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, pustio krv iz sredine glave u mjestu Lahj Džemel na putu za Mekku, a bio je u ihramu.[2]

٥٦٩٨. حَدَّثَنَا إِسْمَاعِيلُ قَالَ حَدَّثَنِي سُلَيْمَانُ عَنْ عَلْقَمَةَ أَنَّهُ سَمِعَ عَبْدَالرَّحْمَنِ الْأَعْرَجَ أَنَّهُ سَمِعَ عَبْدَاللهِ بْنَ بُحَيْنَةَ يُحَدِّثُ أَنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ احْتَجَمَ بِلَحْيِ جَمَلٍ مِنْ طَرِيقِ مَكَّةَ وَهُوَ مُحْرِمٌ فِي وَسَطِ رَأْسِهِ .

5699. Ensari veli: "PRIČAO NAM JE Hišam b. Hassan, a njemu Ikrima, prenoseći od Ibn-Abbasa, radijallahu anhuma, da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, pustio krv iz glave."

٥٦٩٩. وَقَالَ الْأَنْصَارِيُّ أَخْبَرَنَا هِشَامُ بْنُ حَسَّانَ حَدَّثَنَا عِكْرِمَةُ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا أَنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ احْتَجَمَ فِي رَأْسِهِ .

1 Hadis ukazuje na šerijatsku utemeljenost isisavanja krvi te preporuku liječenja na ovaj način, naročito onome koji ima potrebu za takvim načinom liječenja. Hadis također ukazuje da je dozvoljena nadoknada koju uzima osoba koja se bavi takvim poslom. U njemu je sadržana i preporuka liječenja kustom.

2 Ibn-Hadžer veli: "Ljekari tvrde da je isisavanje krvi iz glave vrlo korisno, te da je potvrđeno da je to radio i Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem." (*Fethul-bari*, 10/161)

PUŠTANJE KRVI ZBOG MIGRENE I GLAVOBOLJE

باب الْحِجامةِ مِن الشَّقِيقةِ والصُّداعِ

5700. PRIČAO MI JE Muhammed b. Beššar, njemu Ibn-Ebu-Adijj, ovome Hišam, prenoseći od Ikrime, a on od Ibn-Abbasa, radijallahu anhuma, da je rekao: "Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, pustio je krv iz glave kod vode u mjestu Lahj Džemel – a bio je u ihramu – zbog bola koji je osjećao u glavi."

٥٧٠٠. حَدَّثَنِي مُحَمَّدُ بْنُ بَشَّارٍ حَدَّثَنَا ابْنُ أَبِي عَدِيٍّ عَنْ هِشَامٍ عَنْ عِكْرِمَةَ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ احْتَجَمَ النَّبِيُّ ﷺ فِي رَأْسِهِ وَهُوَ مُحْرِمٌ مِنْ وَجَعٍ كَانَ بِهِ بِمَاءٍ يُقَالُ لَهُ لَحْيُ جَمَلٍ .

5701. VELI Muhammed b. Seva': "Pričao nam je Hišam, prenoseći od Ikrime, a on od Ibn-Abbasa, radijallahu anhuma, da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, isisao krv iz glave zbog migrene, a bio je u ihramu."[3]

٥٧٠١. وَقَالَ مُحَمَّدُ بْنُ سَوَاءٍ أَخْبَرَنَا هِشَامٌ عَنْ عِكْرِمَةَ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ أَنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ احْتَجَمَ وَهُوَ مُحْرِمٌ فِي رَأْسِهِ مِنْ شَقِيقَةٍ كَانَتْ بِهِ .

5702. PRIČAO NAM JE Isma'il b. Eban, njemu Ibn-Gasil, ovome Asim b. Umer, prenoseći od Džabira b. Abdullaha da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
"Ako u nečemu od vaših lijekova ima koristi (dobra), onda je to u šerbetu od meda, ili u puštanju krvi kupicom, ili u kauterizaciji; a ja ne volim kauterizaciju."[4]

٥٧٠٢. حَدَّثَنَا إِسْمَاعِيلُ بْنُ أَبَانَ حَدَّثَنَا ابْنُ الْغَسِيلِ قَالَ حَدَّثَنِي عَاصِمُ بْنُ عُمَرَ عَنْ جَابِرِ ابْنِ عَبْدِاللهِ قَالَ سَمِعْتُ النَّبِيَّ ﷺ يَقُولُ إِنْ كَانَ فِي شَيْءٍ مِنْ أَدْوِيَتِكُمْ خَيْرٌ فَفِي شَرْبَةِ عَسَلٍ أَوْ شَرْطَةِ مِحْجَمٍ أَوْ لَذْعَةٍ مِنْ نَارٍ وَمَا أُحِبُّ أَنْ أَكْتَوِيَ .

BRIJANJE (KOSE OSOBI U IHRAMU) ZBOG VAŠKI

باب الْحلقِ مِن الأذى

5703. PRIČAO NAM JE Musedded, njemu Hammad, ovome Ejjub, prenoseći od Mudžahida, on od Ibn-Ebu-Lejle da je Ka'b – a on je Ibn-Udžra – rekao: "Naišao je pored mene Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, u vrijeme događaja na Hudejbiji, a ja sam ispod zemljanog ćupa ložio vatru; po mojoj glavi bile su se razmilile uši.

٥٧٠٣. حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ حَدَّثَنَا حَمَّادٌ عَنْ أَيُّوبَ قَالَ سَمِعْتُ مُجَاهِدًا عَنِ ابْنِ أَبِي لَيْلَى عَنْ كَعْبٍ هُوَ ابْنُ عُجْرَةَ قَالَ أَتَى عَلَيَّ النَّبِيُّ ﷺ زَمَنَ الْحُدَيْبِيَةِ وَأَنَا أُوقِدُ تَحْتَ بُرْمَةٍ وَالْقَمْلُ يَتَنَاثَرُ عَنْ رَأْسِي فَقَالَ أَيُؤْذِيكَ هَوَامُّكَ قُلْتُ نَعَمْ قَالَ فَاحْلِقْ

3 Hadis je ranije spomenut u poglavljima o hadždžu.

4 Hadis je ranije spomenut u poglavlju o liječenju medom (hadis broj 5683).

Rekao mi je: 'Uznemiravaju li te uši?'
'Da', odgovorio sam, a on reče: 'Obrij glavu i posti tri dana, ili nahrani šest siromaha, ili zakolji kurban.'"[1]
Ejjub veli: "Ne znam šta je od toga prvo spomenuo."

وَصُمْ ثَلاَثَةَ أَيَّامٍ أَوْ أَطْعِمْ سِتَّةً أَوِ انْسُكْ نَسِيكَةً
قَالَ أَيُّوبُ لاَ أَدْرِي بِأَيَّتِهِنَّ بَدَأَ .

O ONOME KOJI SE KAUTERIZIRA ILI KAUTERIZIRA DRUGOGA TE O VRIJEDNOSTI ONOGA KOJI TO NE RADI[2]

باب مَنِ اكْتَوَى أَوْ كَوَى غَيْرَهُ
وفَضْل مَنْ لَمْ يكْتوِ

5704. PRIČAO NAM JE Ebu-Velid Hišam b. Abdul-Melik, njemu Abdur-Rahman b. Sulejman b. Gasil, a ovome Asim b. Umer b. Katada, prenoseći od Džabira da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
"Ako u nečemu od vaših lijekova ima lijeka, onda je to u puštanju krvi kupicom, ili u kauterizaciji; a ja ne volim kauterizaciju."

٥٧٠٤. حَدَّثَنَا أَبُو الْوَلِيدِ هِشَامُ بْنُ عَبْدِالْمَلِكِ حَدَّثَنَا عَبْدُالرَّحْمَنِ بْنُ سُلَيْمَانَ بْنِ الْغَسِيلِ حَدَّثَنَا عَاصِمُ بْنُ عُمَرَ بْنِ قَتَادَةَ قَالَ سَمِعْتُ جَابِرًا عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ إِنْ كَانَ فِي شَيْءٍ مِنْ أَدْوِيَتِكُمْ شِفَاءٌ فَفِي شَرْطَةِ مِحْجَمٍ أَوْ لَذْعَةٍ بِنَارٍ وَمَا أُحِبُّ أَنْ أَكْتَوِيَ .

5705. PRIČAO NAM JE Imran b. Mejsera, njemu Ibn-Fudajl, a ovome Husajn, prenoseći od Amira da je Imran b. Husajn, radijallahu anhuma, rekao: "Nema rukje[3] osim protiv uroka i uboda škorpiona."[4] Spomenuo sam ga (ovaj hadis) Seidu b. Džubejru, pa je rekao: "Pričao nam je Ibn-Abbas, radijallahu anhuma, da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: 'Predočeni su mi narodi i zajednice, pa (sam vidio) kako prolazi vjerovjesnik, ili dvojica vjerovjesnika, a s njima grupa do desetak ljudi, ali prođe i vjerovjesnik, a da s njim nije bilo nikoga. Potom se preda mnom ukazala velika masa ljudi. Rekao sam: 'Šta je ovo? Je li to moj ummet?'

٥٧٠٥. حَدَّثَنَا عِمْرَانُ بْنُ مَيْسَرَةَ حَدَّثَنَا ابْنُ فُضَيْلٍ حَدَّثَنَا حُصَيْنٌ عَنْ عَامِرٍ عَنْ عِمْرَانَ بْنِ حُصَيْنٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا قَالَ لاَ رُقْيَةَ إِلاَّ مِنْ عَيْنٍ أَوْ حُمَةٍ فَذَكَرْتُهُ لِسَعِيدِ بْنِ جُبَيْرٍ فَقَالَ حَدَّثَنَا ابْنُ عَبَّاسٍ قَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ عُرِضَتْ عَلَيَّ الأُمَمُ فَجَعَلَ النَّبِيُّ وَالنَّبِيَّانِ يَمُرُّونَ مَعَهُمُ الرَّهْطُ وَالنَّبِيُّ لَيْسَ مَعَهُ أَحَدٌ حَتَّى رُفِعَ لِي سَوَادٌ عَظِيمٌ قُلْتُ مَا هَذَا أُمَّتِي هَذِهِ قِيلَ بَلْ هَذَا مُوسَى وَقَوْمُهُ

1 Hadis je ranije spomenut u poglavljima o hadždžu.
2 Čini se da Buhari ovim naslovom želi istaknuti kako je kauterizacija (liječenje usijanim gvožđem) dozvoljena iz potrebe, ali da je bolje izbjegavati je ako to nije jedini lijek za neku bolest.
3 Rukja je poseban način liječenja bolesne osobe učenjem Kur'ana ili hadiskih dova.
4 Hattabi veli: "On nije želio svesti dozvoljenu rukju na ova dva slučaja; u hadisu se želi reći: nema preče rukje od one protiv uroka i ujeda akrepa, zbog velike opasnosti i štete koju oni nanose." (*Umdetul-kari*, 21/245)

قِيلَ انْظُرْ إِلَى الأُفُقِ فَإِذَا سَوَادٌ يَمْلأُ الأُفُقَ ثُمَّ قِيلَ لِي انْظُرْ هَا هُنَا وَهَا هُنَا فِي آفَاقِ السَّمَاءِ فَإِذَا سَوَادٌ قَدْ مَلأَ الأُفُقَ قِيلَ هَذِهِ أُمَّتُكَ وَيَدْخُلُ الْجَنَّةَ مِنْ هَؤُلاَءِ سَبْعُونَ أَلْفًا بِغَيْرِ حِسَابٍ ثُمَّ دَخَلَ وَلَمْ يُبَيِّنْ لَهُمْ فَأَفَاضَ الْقَوْمُ وَقَالُوا نَحْنُ الَّذِينَ آمَنَّا بِاللهِ وَاتَّبَعْنَا رَسُولَهُ فَنَحْنُ هُمْ أَوْ أَوْلاَدُنَا الَّذِينَ وُلِدُوا فِي الإِسْلاَمِ فَإِنَّا وُلِدْنَا فِي الْجَاهِلِيَّةِ فَبَلَغَ النَّبِيَّ ﷺ فَخَرَجَ فَقَالَ هُمُ الَّذِينَ لاَ يَسْتَرْقُونَ وَلاَ يَتَطَيَّرُونَ وَلاَ يَكْتَوُونَ وَعَلَى رَبِّهِمْ يَتَوَكَّلُونَ فَقَالَ عُكَاشَةُ بْنُ مِحْصَنٍ أَمِنْهُمْ أَنَا يَا رَسُولَ اللهِ قَالَ نَعَمْ فَقَامَ آخَرُ فَقَالَ أَمِنْهُمْ أَنَا قَالَ سَبَقَكَ بِهَا عُكَّاشَةُ .

Rečeno mi je: 'To je Musa sa svojim narodom', a potom: 'Pogledaj prema horizontu!' – kad ono masa koja ispunjava horizont. Onda mi je rečeno: 'Gledaj ovdje i ovdje na horizontima neba!' – kad ono masa koja je ispunila horizont.
'Ovo je tvoj ummet. Od njih će sedamdeset hiljada ljudi ući u Džennet bez polaganja računa i obračunavanja', bi mi rečeno.' Zatim je (Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem) ušao (u sobu), a nije im pojasnio (ko su oni). Ljudi su počeli raspravljati govoreći: 'Mi smo povjerovali u Allaha i slijedili Njegova Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem; mi smo ti (sretnici), ili naša djeca koja su rođena u islamu, jer smo mi rođeni u džahilijetu.' To je doprlo do Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, pa je on izišao i rekao: 'To su oni koji ne traže da im se odučava, niti su zloslutni i sujevjerni, niti se kauteriziraju, već se na Gospodara svoga oslanjaju i u Njega uzdaju.' Ukaša b. Mihsan reče: 'Jesam li i ja jedan od njih, Allahov Poslaniče?'
'Da', reče on.
Drugi reče: 'Jesam li i ja jedan od njih?'
'Ukaša te je pretekao', reče Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem."

باب الإِثْمِدِ وَالْكُحْلِ مِنَ الرَّمَدِ

ANTIMON I SURMA KAO LIJEK PROTIV UPALE OČIJU

فِيهِ عَنْ أُمِّ عَطِيَّةَ .

O tome postoji hadis koji se prenosi od Umm-Atijje.

٥٧٠٦. حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ حَدَّثَنَا يَحْيَى عَنْ شُعْبَةَ قَالَ حَدَّثَنِي حُمَيْدُ بْنُ نَافِعٍ عَنْ زَيْنَبَ عَنْ أُمِّ سَلَمَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهَا أَنَّ امْرَأَةً تُوُفِّيَ زَوْجُهَا فَاشْتَكَتْ عَيْنَهَا فَذَكَرُوهَا لِلنَّبِيِّ ﷺ وَذَكَرُوا لَهُ الْكُحْلَ وَأَنَّهُ يُخَافُ عَلَى عَيْنِهَا فَقَالَ لَقَدْ كَانَتْ إِحْدَاكُنَّ تَمْكُثُ فِي بَيْتِهَا فِي شَرِّ أَحْلاَسِهَا أَوْ فِي أَحْلاَسِهَا فِي شَرِّ

5706. PRIČAO NAM JE Museddeed, njemu Jahja, ovome Šu'ba, prenoseći od Humejda b. Nafija, on od Zejnebe, a ova od Ummu-Seleme, radijallahu anha, da se neka žena kojoj je muž umro žalila na bol u oku. Spomenuli su je Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, a spomenuli su i surmu, te da postoji bojazan za njeno oko, pa je on rekao: "Neka bi od vas (ranije, nakon smrti muža) ostajala u kući u najgoroj odjeći, ili u svojoj

odjeći u najgoroj kući, pa kada bi naišao pas, bacila bi balegu. Ne, (nema upotrebe surme) četiri mjeseca i deset dana."[1]

بَيْتِهَا فَإِذَا مَرَّ كَلْبٌ رَمَتْ بِبَعْرَةٍ فَهَلاَّ أَرْبَعَةَ أَشْهُرٍ وَعَشْرًا .

O GUBI (LEPRI)

بَاب الْجُذَامِ

5707. KAŽE Affan da mu je pričao Selim b. Hajjan, a njemu Seid b. Mina, prenoseći od Ebu-Hurejre da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Nema zaraze (bez Allahove odredbe), niti ima mjesta za zloslutnju i praznovjerje vezano za noćnu pticu i zmiju u stomaku; a bježi od gubavoga kao što bježiš od lava."[2]

٥٧٠٧ . وَقَالَ عَفَّانُ حَدَّثَنَا سَلِيمُ بْنُ حَيَّانَ حَدَّثَنَا سَعِيدُ بْنُ مِينَاءَ قَالَ سَمِعْتُ أَبَا هُرَيْرَةَ يَقُولُ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ لاَ عَدْوَى وَلاَ طِيَرَةَ وَلاَ هَامَةَ وَلاَ صَفَرَ وَفِرَّ مِنَ الْمَجْذُومِ كَمَا تَفِرُّ مِنَ الأَسَدِ .

MANIN JE LIJEK ZA BOLESTI OKA[3]

بَاب الْمَنُّ شِفَاءٌ لِلْعَيْنِ

5708. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Musenna, njemu Gunder, ovome Šu'ba, prenoseći od Abdul-Melika, on od Amra b. Hurejsa, a ovaj od Seida b. Zejda da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Gomoljika[4] je od manina; njena voda (sok) lijek je za oko."[5]

٥٧٠٨ . حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ الْمُثَنَّى حَدَّثَنَا غُنْدَرٌ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ عَنْ عَبْدِالْمَلِكِ سَمِعْتُ عَمْرَو بْنَ حُرَيْثٍ قَالَ سَمِعْتُ سَعِيدَ بْنَ زَيْدٍ قَالَ سَمِعْتُ النَّبِيَّ ﷺ يَقُولُ الْكَمْأَةُ مِنَ الْمَنِّ وَمَاؤُهَا شِفَاءٌ

---

1 Hadis je ranije spomenut u poglavljima o razvodu braka pod brojem 5337, i tamo je ukratko prokomentarisan i može se vidjeti smisao bacanja brabonjka ili komada balege.

2 Hadis dokida praznovjerja koja su bila raširena u džahilijetsko doba kao što je vjerovanje da se duša ubijenog, ako nije izvršena osveta za njega, nastanjuje u sovi, ili da se u stomaku nalazi zmija koja uznemirava čovjeka kada je gladan i slična praznovjerja koja je islam razotkrio i zabranio. Hadis ukazuje i na to da se zaraza ne širi po zakonitosti automatizma – bez Allahove odredbe koja je povezana s postojanjem uzroka i njihovog djelovanja – već Allahovom odredbom.
Zapovijed da se izbjegava gubava osoba očito je izrečena zbog mogućeg širenja te zarazne bolesti. Stoga prvi dio hadisa i njegov posljednji dio čine se kontradiktornim. Postoje različita predanja vezana za gubavu osobu. Od Džabira, radijallahu anhu, prenosi se da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, jeo s gubavom osobom, rekavši: "S pouzdanjem u Allaha i oslanjanjem na Njega!" Omer, radijallahu anhu, i grupa odabranih ashaba smatraju da nema smetnje jesti s takvom osobom, te da je zapovijed o izbjegavanju takve osobe stavljena van snage. Kadi Ijad veli: "Ispravno je mišljenje većine učenjaka da ovdje nema poništavanja, već se moraju uvažiti oba hadisa tako što će se zapovijed o izbjegavanju shvatiti kao preporuka i opreznost, a jedenje s takvom osobom kao dozvola." (*Fethul-bari*, 10/168-169)
Ibn-Hadžer veoma opširno raspravlja o sadržaju ovog hadisa u svom komentaru Buharijevog *Sahiha* na stranicama 168-172, pa se ta rasprava može vidjeti tamo.

3 Manin ili mana – bot. Lecanora esculenta; vidi: T. Muftić, Arapsko-bosanski rječnik, 2/3363.

4 Kem'a: bot Tuber album – gomoljka, ili jelengljiva. Vidi: Ibid, 2/ 3055-3056.

5 Ibn-Hadžer veli: "Postoje tri mišljenja o značenju riječi *menn* u hadisu:
1- To je mana koja je spuštana Izraelćanima, a to je medna rosa koja pada na drveće, pa se skuplja i jede.

Šu'ba veli: "Pričao nam je Hakem b. Utejba, njemu Hasan Ureni, ovome Amr b. Hurejs, prenoseći od Seida b. Zejda, a on od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem. Kada mi ga je kazivao Hakem, nije mi bio nepoznat iz Abdul-Melikovog kazivanja."

لِلْعَيْنِ قَالَ شُعْبَةُ وَأَخْبَرَنِي الْحَكَمُ بْنُ عُتَيْبَةَ عَنِ الْحَسَنِ الْعُرَنِيِّ عَنْ عَمْرِو بْنِ حُرَيْثٍ عَنْ سَعِيدِ بْنِ زَيْدٍ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ شُعْبَةُ لَمَّا حَدَّثَنِي بِهِ الْحَكَمُ لَمْ أُنْكِرْهُ مِنْ حَدِيثِ عَبْدِ الْمَلِكِ .

LIJEK KOJI SE SIPA U JEDNU STRANU BOLESNIKOVIH USTA

باب اللَّدُود

5709, 5710, 5711. PRIČAO NAM JE Ali b. Abdullah, njemu Jahja b. Seid, ovome Sufjan, prenoseći od Musaa b. Ebu-Aiše, on od Ubejdullaha b. Abdullaha, a ovaj od Ibn-Abbasa i Aiše, radijallahu anha, da je Ebu-Bekr, radijallahu anhu, poljubio mrtvog Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem.

٥٧٠٩-٥٧١٠-٥٧١١. حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ عَبْدِ اللهِ حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ سَعِيدٍ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ قَالَ حَدَّثَنِي مُوسَى ابْنُ أَبِي عَائِشَةَ عَنْ عُبَيْدِ اللهِ بْنِ عَبْدِ اللهِ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ وَعَائِشَةَ أَنَّ أَبَا بَكْرٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَبَّلَ النَّبِيَّ ﷺ وَهُوَ مَيِّتٌ .

5712. Prenoslilac (Ubejdullah) je rekao:
– Aiša kaže: "Tokom njegove bolesti sipali smo mu lijek u jednu stranu usta, pa nam je išaretom rekao: 'Nemojte mi sipati lijek u usta!' Rekli smo: 'To je odbojnost bolesnika prema lijeku.' Kada je došao sebi, rekao je: 'Zar vam nisam zabranio da mi sipate lijek u usta?'
'To je iz razloga odbojnosti koju bolesnik osjeća prema lijeku', odgovorismo, a on reče: 'Niko neće ostati u kući, a da neće biti podvrgnut istom tretmanu (sipanju lijeka u usta), osim Abbasa, jer on nije bio prisutan (kada ste vi meni sipali lijek u usta).'"[6]

٥٧١٢. قَالَ وَقَالَتْ عَائِشَةُ لَدَدْنَاهُ فِي مَرَضِهِ فَجَعَلَ يُشِيرُ إِلَيْنَا أَنْ لاَ تَلُدُّونِي فَقُلْنَا كَرَاهِيَةُ الْمَرِيضِ لِلدَّوَاءِ فَلَمَّا أَفَاقَ قَالَ أَلَمْ أَنْهَكُمْ أَنْ تَلُدُّونِي قُلْنَا كَرَاهِيَةَ الْمَرِيضِ لِلدَّوَاءِ فَقَالَ لاَ يَبْقَى فِي الْبَيْتِ أَحَدٌ إِلاَّ لُدَّ وَأَنَا أَنْظُرُ إِلاَّ الْعَبَّاسَ فَإِنَّهُ لَمْ يَشْهَدْكُمْ .

Kem'e poredi sa manom, zato što i jedno i drugo nastaje bez ljudskog truda i učešća.
2- To je od blagodati koju je Allah dao svojim robovima, kao samonikle biljke, bez sijanja i uzgajanja. Hattabi veli: 'Ne misli se ovdje na vrstu mane koja je spuštana Izraelćanima.'
3- Moguće je da je ono što je spuštano Izraelćanima bilo viševrsno, a ne jedne vrste. Nešto od toga je padalo na drveće, a nešto od toga je nicalo iz zemlje. Kem'a je od ove druge vrste." Zatim Ibn-Hadžer navodi različita mišljenja ljekara i travara o tome na koji način se spravlja lijek od ove vrste ljekovitog bilja. (*Fethul-bari*, 10/173-174)

6 Hadis je ranije spomenut u poglavlju *O Vjerovjesnikovoj, sallallahu alejhi ve sellem bolesti i smrti*, broj hadisa 4458.

5713. PRIČAO NAM JE Ali b. Abdullah, njemu Sufjan, a ovome Zuhri, prenoseći od Ubejdullaha da je Ummu-Kajs rekla:

"Ušla sam kod Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, sa svojim sinčićem – a bila sam mu rukom (gnječenjem) odstranila oteklinu na nepcu – pa je rekao: 'Zašto prstima gurate nepce i istiskujete zagnojenje, te tako mučite svoju djecu? Držite se ove indijske aloje, u njoj ima sedam lijekova; jedan je od njih protiv upale porebrice (pluća); ušmrkuje se protiv zagnojenja ne nepcu, a sipa u jednu stranu usta protiv upale porebrice (pluća)."[1]

Čuo sam Zuhrija da kaže: "Objasnio nam je dva lijeka, a nije objasnio preostalih pet."

Rekao sam Sufjanu: "Ma'mer kaže: 'A'lektu alejhi', a on reče: 'Nije zapamtio, već je rekao: 'A'lektu anhu (Zapamtio sam to iz Zuhrijevih usta).'"[2]

Sufjan je opisao kako se dječaku prstom trljaju krajnici, uvukavši prst i stavivši ga na krajnike. On, ustvari, smjera na podizanje krajnika, a nije rekao: "Stavite nešto na njih."

٥٧١٣. حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ عَبْدِاللهِ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ عَنِ
الزُّهْرِيِّ أَخْبَرَنِي عُبَيْدُاللهِ بْنُ عَبْدِاللهِ عَنْ أُمِّ قَيْسٍ
قَالَتْ دَخَلْتُ بِابْنٍ لِي عَلَى رَسُولِ اللهِ ﷺ وَقَدْ
أَعْلَقْتُ عَلَيْهِ مِنَ الْعُذْرَةِ فَقَالَ عَلَى مَا تَدْغَرْنَ
أَوْلاَدَكُنَّ بِهَذَا الْعِلاَقِ عَلَيْكُنَّ بِهَذَا الْعُودِ الْهِنْدِيِّ
فَإِنَّ فِيهِ سَبْعَةَ أَشْفِيَةٍ مِنْهَا ذَاتُ الْجَنْبِ يُسْعَطُ مِنَ
الْعُذْرَةِ وَيُلَدُّ مِنْ ذَاتِ الْجَنْبِ فَسَمِعْتُ الزُّهْرِيَّ
يَقُولُ بَيَّنَ لَنَا اثْنَيْنِ وَلَمْ يُبَيِّنْ لَنَا خَمْسَةً قُلْتُ لِسُفْيَانَ
فَإِنَّ مَعْمَرًا يَقُولُ أَعْلَقْتُ عَلَيْهِ قَالَ لَمْ يَحْفَظْ إِنَّمَا
قَالَ أَعْلَقْتُ عَنْهُ حَفِظْتُهُ مِنْ فِي الزُّهْرِيِّ وَوَصَفَ
سُفْيَانُ الْغُلاَمَ يُحَنَّكُ بِالإِصْبَعِ وَأَدْخَلَ سُفْيَانُ
فِي حَنَكِهِ إِنَّمَا يَعْنِي رَفْعَ حَنَكِهِ بِإِصْبَعِهِ وَلَمْ يَقُلْ
أَعْلِقُوا عَنْهُ شَيْئًا.

1 Hadis je ranije spomenut u poglavlju *O ušmrkivanju lijeka.*

2 Hattabi veli: "Tačno je ono što je zapamtio Sufjan. Nekada prijedlog 'ala' može doći u značenju prijedloga 'an'." Ibn-Bettal veli: "Ispravno je 'a'lektu anhu'." Nevevi veli: "'A'lektu anhu' i 'a'lektu alejhi' dva su jezika – dijalekta." (*Umdetul-kari,* 21/249)

POGLAVLJE

5714. PRIČAO NAM JE Bišr b. Muhammed, njemu Abdullah, ovome Ma'mer i Junus, prenoseći od Zuhrija, a on od Ubejdullaha b. Abdullaha b. Utbe da je Aiša, radijallahu anha, supruga Vjerovjesnikova, sallallahu alejhi ve sellem, rekla:
"Kada je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, oslabio i bolest mu se pogoršala, zatražio je od svojih supruga dozvolu da bude njegovan u mojoj sobi, pa su mu dozvolile. Izišao je oslanjajući se na dva čovjeka i vukući noge po zemlji između Abbasa i drugog čovjeka."
Obavijestio sam (o tome) Ibn-Abbasa, pa mi je rekao: "Znaš li ko je taj drugi čovjek što ga Aiša nije imenovala?"
"Ne", odgovorih, a on reče: "To je Alija."
Aiša (dalje) kaže da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, nakon što je ušao u njenu sobu, a bolest mu se bila pogoršala, rekao: "Polijte me (vodom) iz sedam neodvezanih mješina, možda ću (nešto) oporučiti ljudima."
"Stavile smo ga", kaže Aiša, "u tekne njegove supruge Hafse, a onda smo počele prolijevati (vodu) iz tih mješina na njega sve dok nam išaretom nije rekao: 'Uradile ste!' Izišao je (potom) među ljude, klanjao im (kao imam) i održao hutbu."[3]

باب

٥٧١٤. حَدَّثَنَا بِشْرُ بْنُ مُحَمَّدٍ أَخْبَرَنَا عَبْدُاللهِ أَخْبَرَنَا مَعْمَرٌ وَيُونُسُ قَالَ الزُّهْرِيُّ أَخْبَرَنِي عُبَيْدُاللهِ بْنُ عَبْدِاللهِ بْنِ عُتْبَةَ أَنَّ عَائِشَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهَا زَوْجَ النَّبِيِّ ﷺ قَالَتْ لَمَّا ثَقُلَ رَسُولُ اللهِ ﷺ وَاشْتَدَّ وَجَعُهُ اسْتَأْذَنَ أَزْوَاجَهُ فِي أَنْ يُمَرَّضَ فِي بَيْتِي فَأَذِنَّ لَهُ فَخَرَجَ بَيْنَ رَجُلَيْنِ تَخُطُّ رِجْلَاهُ فِي الأَرْضِ بَيْنَ عَبَّاسٍ وَآخَرَ فَأَخْبَرْتُ ابْنَ عَبَّاسٍ قَالَ هَلْ تَدْرِي مَنِ الرَّجُلُ الآخَرُ الَّذِي لَمْ تُسَمِّ عَائِشَةُ قُلْتُ لاَ قَالَ هُوَ عَلِيٌّ قَالَتْ عَائِشَةُ فَقَالَ النَّبِيُّ ﷺ بَعْدَ مَا دَخَلَ بَيْتَهَا وَاشْتَدَّ بِهِ وَجَعُهُ هَرِيقُوا عَلَيَّ مِنْ سَبْعِ قِرَبٍ لَمْ تُحْلَلْ أَوْكِيَتُهُنَّ لَعَلِّي أَعْهَدُ إِلَى النَّاسِ قَالَتْ فَأَجْلَسْنَاهُ فِي مِخْضَبٍ لِحَفْصَةَ زَوْجِ النَّبِيِّ ﷺ ثُمَّ طَفِقْنَا نَصُبُّ عَلَيْهِ مِنْ تِلْكَ الْقِرَبِ حَتَّى جَعَلَ يُشِيرُ إِلَيْنَا أَنْ قَدْ فَعَلْتُنَّ قَالَتْ وَخَرَجَ إِلَى النَّاسِ فَصَلَّى لَهُمْ وَخَطَبَهُمْ .

3 Hadis je ranije spomenut u poglavljima o čistoći i smrti Vjerovjesnikovoj, sallallahu alejhi ve sellem. Iz ovog i prethodnog hadisa razumije se da se bolesnik ne može prisiliti na uzimanje lijeka ako on to zabranjuje, pod uvjetom da je svjestan, niti mu se može šta zabraniti ako naredi da mu se to da (osim ako je to štetno po njega i njegovo zdravlje prema ocjeni pouzdanog ljekara).

ZAGNOJENJE NA NEPCU

باب الْعُذْرَةِ

5715. PRIČAO NAM JE Ebu-Jeman, njemu Šu'ajb, a ovome Zuhri, prenoseći od Ubejdullaha b. Abdullaha da mu je Umm-Kajs bint Mihsan Esedijja iz Esedi Huzejme – bila je među prvim muhadžirkama koje su dale prisegu Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, a i sestra je Ukaše – ispričala kako je ona došla kod Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, sa svojim sinčićem – a bila mu je rukom (gnječenjem) odstranila zagnojenje na nepcu – pa je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
"Zašto prstima gurate nepce i istiskujete zagnojenje, te tako mučite svoju djecu? Držite se ove indijske aloje, u njemu ima sedam lijekova; jedan je od njih protiv upale porebrice (pluća)."
Mislio je na Costus (kust), a to je indijska aloja. Junus i Ishak b. Rašid, prenoseći od Zuhrija, kažu: "Allekat alejhi."[1]

٥٧١٥. حَدَّثَنَا أَبُو الْيَمَانِ أَخْبَرَنَا شُعَيْبٌ عَنِ الزُّهْرِيِّ قَالَ أَخْبَرَنِي عُبَيْدُاللهِ بْنُ عَبْدِاللهِ أَنَّ أُمَّ قَيْسٍ بِنْتَ مِحْصَنٍ الأَسَدِيَّةَ أَسَدَ خُزَيْمَةَ وَكَانَتْ مِنَ الْمُهَاجِرَاتِ الأُوَلِ اللاَّتِي بَايَعْنَ النَّبِيَّ ﷺ وَهِيَ أُخْتُ عُكَاشَةَ أَخْبَرَتْهُ أَنَّهَا أَتَتْ رَسُولَ اللهِ ﷺ بِابْنٍ لَهَا قَدْ أَعْلَقَتْ عَلَيْهِ مِنَ الْعُذْرَةِ فَقَالَ النَّبِيُّ ﷺ عَلَى مَا تَدْغَرْنَ أَوْلاَدَكُنَّ بِهَذَا الْعِلاَقِ عَلَيْكُمْ بِهَذَا الْعُودِ الْهِنْدِيِّ فَإِنَّ فِيهِ سَبْعَةَ أَشْفِيَةٍ مِنْهَا ذَاتُ الْجَنْبِ يُرِيدُ الْكُسْتَ وَهُوَ الْعُودُ الْهِنْدِيُّ وَقَالَ يُونُسُ وَإِسْحَاقُ بْنُ رَاشِدٍ عَنِ الزُّهْرِيِّ عَلَّقَتْ عَلَيْهِ .

LIJEK PROTIV STOMAČNIH BOLESTI

باب دَوَاءِ الْمَبْطُونِ

5716. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Beššar, njemu Muhammed b. Dža'fer, ovome Šu'aba, prenoseći od Katade, a on od Ebu-Mutevekkila da je Ebu Seid rekao: "Došao je neki čovjek kod Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, i rekao: 'Moj je brat dobio proliv.' On mu reče: 'Napoj ga medom!' Napojio ga je, a zatim opet (došao) i rekao: 'Napojio sam ga, ali mu je to samo povećalo proliv.' On mu na to reče: 'Allah je istinu rekao, a slagao je stomak tvoga brata.'"[2]
Slijedi ga (u predanju) Nadr, prenoseći od Šu'be.

٥٧١٦. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ بَشَّارٍ حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ جَعْفَرٍ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ عَنْ قَتَادَةَ عَنْ أَبِي الْمُتَوَكِّلِ عَنْ أَبِي سَعِيدٍ قَالَ جَاءَ رَجُلٌ إِلَى النَّبِيِّ ﷺ فَقَالَ إِنَّ أَخِي اسْتَطْلَقَ بَطْنُهُ فَقَالَ اسْقِهِ عَسَلاً فَسَقَاهُ فَقَالَ إِنِّي سَقَيْتُهُ فَلَمْ يَزِدْهُ إِلاَّ اسْتِطْلاَقًا فَقَالَ صَدَقَ اللهُ وَكَذَبَ بَطْنُ أَخِيكَ تَابَعَهُ النَّضْرُ عَنْ شُعْبَةَ .

---

1 Hadis je spomenut u poglavlju neposredno prije prethodnog poglavlja (hadis broj 5712).

2 Hadis je ranije spomenut u poglavlju o liječenju medom.

NEMA STOMAČNOG CRVA, TO JE BOLEST KOJA POGAĐA STOMAK[3]

باب لا صفر وهو داء يأخذ البطن

5717. PRIČAO NAM JE Abdul-Aziz b. Abdullah, njemu Ibrahim b. Sa'd, ovome Salih, prenoseći od Ibn-Šihaba, a on od Ebu-Seleme b. Abdur-Rahmana i drugih da je Ebu-Hurejra, radijallahu anhu, rekao:
"Allahov je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: 'Nema zaraze, niti stomačnog crva, niti noćne ptice (sove).'[4]
Neki beduin reče: 'Allahov Poslaniče, kako to da moje deve na pješčanim brežuljcima budu kao gazele, pa se među njih umiješa šugav mužjak i prenese šugu na njih?'
'A ko je zarazio prvoga?', reče mu Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem."
Hadis prenosi i Zuhri od Ebu-Seleme i Sinana b. Ebu-Sinana.

٥٧١٧. حَدَّثَنَا عَبْدُالْعَزِيزِ بْنُ عَبْدِاللهِ حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ سَعْدٍ عَنْ صَالِحٍ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ قَالَ أَخْبَرَنِي أَبُو سَلَمَةَ بْنُ عَبْدِالرَّحْمَنِ وَغَيْرُهُ أَنَّ أَبَا هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ إِنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ قَالَ لاَ عَدْوَى وَلاَ صَفَرَ وَلاَ هَامَةَ فَقَالَ أَعْرَابِيٌّ يَا رَسُولَ اللهِ فَمَا بَالُ إِبِلِي تَكُونُ فِي الرَّمْلِ كَأَنَّهَا الظِّبَاءُ فَيَأْتِي الْبَعِيرُ الأَجْرَبُ فَيَدْخُلُ بَيْنَهَا فَيُجْرِبُهَا فَقَالَ فَمَنْ أَعْدَى الأَوَّلَ رَوَاهُ الزُّهْرِيُّ عَنْ أَبِي سَلَمَةَ وَسِنَانِ بْنِ أَبِي سِنَانٍ .

---

3 Postoje različiti komentari i mišljenja o ovoj vrsti bolesti te samom značenju ovog naslova: "Nema stomačnog crva..." (*la safere*). Ibn-Hadžer navodi nekoliko mišljenja:
– to je zmijica koja živi u stomaku stoke i ljudi, a, prema vjerovanju Arapa, zaraznija je od same šuge. Prema ovom mišljenju, nijekanje postojanja ove bolesti odnosi se na njihovo vjerovanje da je ta bolest zarazna. Buhari daje prednost ovom mišljenju jer se u hadisu koji navodi u ovom poglavlju spominje zaraza;
– pod "saferom" se misli na zmiju, ali se nijekanjem njenog postojanja želi zanijekati njihovo vjerovanje da ta bolest donosi smrt ubijajući onoga koga pogodi. Stoga Zakonodavac niječe takvo vjerovanje konstatacijom da smrt nastupa onda kada dođe određeni trenutak (edžel);
– pod pojmom "safer" misli se na mjesec safer, zato što su Arapi zabranjivali safer, a dozvoljavali muharem, pa islam odbacuje i niječe takav postupak;
– safer je također bol u stomaku koji nastaje usljed gladi ili skupljanja vode; od toga nastaje stomačna vodena bolest. (*Fethul-bari*, 10/181)

4 Komentar ovih izraza ranije je dat u poglavlju o kugi.

UPALA POREBRICE (PLUĆA)

باب ذَاتِ الْجَنْبِ

5718. PRIČAO NAM JE Muhammed, njemu Attab b. Bešir, ovome Ishak, prenoseći od Zuhrija, a on od Ubejdullaha b. Abdullaha da ga je Ummu-Kajs b. Mihsan – bila je jedna od prvih muhadžirki koje su dale prisegu Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, a i sestra je Ukaše b. Mihsana – obavijestila da je došla kod Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, sa svojim sinčićem – a bila mu je rukom (gnječenjem) odstranila zagnojenje na nepcu – pa je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Bojte se Allaha! Zašto prstima gurate nepce i istiskujete zagnojenje, te tako mučite svoju djecu? Držite se ove indijske aloje, u njoj ima sedam lijekova; jedan je od njih protiv upale porebrice (pluća)."[1]
Mislio je na Costus (kust). To je jezik (dijalekt).

٥٧١٨. حَدَّثَنِي مُحَمَّدٌ أَخْبَرَنَا عَتَّابُ بْنُ بَشِيرٍ عَنْ إِسْحَاقَ عَنِ الزُّهْرِيِّ قَالَ أَخْبَرَنِي عُبَيْدُاللهِ ابْنُ عَبْدِاللهِ أَنَّ أُمَّ قَيْسٍ بِنْتَ مِحْصَنٍ وَكَانَتْ مِنَ الْمُهَاجِرَاتِ الأُوَلِ اللاَّتِي بَايَعْنَ رَسُولَ اللهِ ﷺ وَهِيَ أُخْتُ عُكَاشَةَ بْنِ مِحْصَنٍ أَخْبَرَتْهُ أَنَّهَا أَتَتْ رَسُولَ اللهِ ﷺ بِابْنٍ لَهَا قَدْ عَلَّقَتْ عَلَيْهِ مِنَ الْعُذْرَةِ فَقَالَ اتَّقُوا اللهَ عَلَى مَا تَدْغَرُونَ أَوْلاَدَكُمْ بِهَذِهِ الأَعْلاَقِ عَلَيْكُمْ بِهَذَا الْعُودِ الْهِنْدِيِّ فَإِنَّ فِيهِ سَبْعَةَ أَشْفِيَةٍ مِنْهَا ذَاتُ الْجَنْبِ يُرِيدُ الْكُسْتَ يَعْنِي الْقُسْطَ قَالَ وَهِيَ لُغَةٌ .

5719, 5720, 5721. PRIČAO NAM JE Arim da mu je Hammad rekao:
"Pred Ejjubom se čitalo iz knjiga Ebu-Kilabe – nešto je on kazivao, a nešto se čitalo pred njim. U predanjima od Enesa navodi se da su ga Ebu-Talha i Enes b. Nadr kauterizirali, te da ga je Ebu-Talha lično kauterizirao."
Abbad b. Mensur prenosi od Ejjuba, a on od Ebu-Kilabe da je Enes b. Malik rekao: "Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, dozvolio je jednoj porodici među ensarijama da liječi rukjom ujed akrepa i bol u uhu."[2]

٥٧١٩-٥٧٢٠-٥٧٢١. حَدَّثَنَا عَارِمٌ حَدَّثَنَا حَمَّادٌ قَالَ قُرِيءَ عَلَى أَيُّوبَ مِنْ كُتُبِ أَبِي قِلاَبَةَ مِنْهُ مَا حَدَّثَ بِهِ وَمِنْهُ مَا قُرِئَ عَلَيْهِ وَكَانَ هَذَا فِي الْكِتَابِ عَنْ أَنَسٍ أَنَّ أَبَا طَلْحَةَ وَأَنَسَ ابْنَ النَّضْرِ كَوَيَاهُ وَكَوَاهُ أَبُو طَلْحَةَ بِيَدِهِ وَقَالَ عَبَّادُ بْنُ مَنْصُورٍ عَنْ أَيُّوبَ عَنْ أَبِي قِلاَبَةَ عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ قَالَ أَذِنَ رَسُولُ اللهِ ﷺ لأَهْلِ بَيْتٍ مِنَ الأَنْصَارِ أَنْ يَرْقُوا مِنَ الْحُمَةِ وَالأُذُنِ

1 Hadis je ranije spomenut pod brojem 5715.

2 Ovaj hadis pojašnjava hadis spomenut u poglavlju *O onome koji se kauterizira* (hadis broj 5705), gdje se dozvola rukje svodi na rukju zbog uroka i ujeda akrepa. Moguće je da je dozvola došla nakon zabrane, a moguće je i da prethodni hadis znači kako nema korisnije rukje od one protiv uroka i ujeda akrepa, a da se ne misli na nijekanje i zabranu rukje u slučaju drugih bolesti. Porodica kojoj je dozvoljena rukja u slučaju spomenutih bolesti jest porodica Amra b. Hazma. (*Fethul-bari*, 10/183)

Enes veli: "Kauteriziran sam zbog upale porebrice, a Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, još uvijek je bio živ. Ebu-Talha, Enes b. Nadr i Zejd b. Sabit bili su prisutni, a kauterizirao me je Ebu-Talha."[3]

قَالَ أَنَسٌ كُوِيتُ مِنْ ذَاتِ الْجَنْبِ وَرَسُولُ اللهِ ﷺ حَيٌّ وَشَهِدَنِي أَبُو طَلْحَةَ وَأَنَسُ بْنُ النَّضْرِ وَزَيْدُ ابْنُ ثَابِتٍ وَأَبُو طَلْحَةَ كَوَانِي .

SPALJIVANJE HASURE DA BI SE ZAUSTAVILA KRV (LUGOM)

باب حرْقِ الْحصيرِ لِيُسدَّ بِهِ الدَّمُ

5722. PRIČAO MI JE Seid b. Ufejr, njemu Ja'kub b. Abdur-Rahman Kari, a ovome Ebu-Hazim da je Sehl b. Sa'd Sa'idi rekao: "Kada je razbijena kaciga na glavi Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, lice mu je bilo okrvavljeno, a bio mu je slomljen i sjekutić. Alija je tada donosio vodu u štitu, a Fatima je s njegovog lica prala krv. Kada je Fatima, sallallahu alejhi ve sellem, vidjela da krv nadvladava vodu, uzela je hasuru, spalila je i prislonila (pepeo) na Poslanikovu, sallallahu alejhi ve sellem, ranu, i krv je prestala teći."[4]

٥٧٢٢. حَدَّثَنِي سَعِيدُ بْنُ عُفَيْرٍ حَدَّثَنَا يَعْقُوبُ بْنُ عَبْدِالرَّحْمَنِ الْقَارِيُّ عَنْ أَبِي حَازِمٍ عَنْ سَهْلِ بْنِ سَعْدٍ السَّاعِدِيِّ قَالَ لَمَّا كُسِرَتْ عَلَى رَأْسِ رَسُولِ اللهِ ﷺ الْبَيْضَةُ وَأُدْمِيَ وَجْهُهُ وَكُسِرَتْ رَبَاعِيَتُهُ وَكَانَ عَلِيٌّ يَخْتَلِفُ بِالْمَاءِ فِي الْمِجَنِّ وَجَاءَتْ فَاطِمَةُ تَغْسِلُ عَنْ وَجْهِهِ الدَّمَ فَلَمَّا رَأَتْ فَاطِمَةُ عَلَيْهَا السَّلَامُ الدَّمَ يَزِيدُ عَلَى الْمَاءِ كَثْرَةً عَمَدَتْ إِلَى حَصِيرٍ فَأَحْرَقَتْهَا وَأَلْصَقَتْهَا عَلَى جُرْحِ رَسُولِ اللهِ ﷺ فَرَقَأَ الدَّمُ .

3 Hadis ukazuje na dozvolu rukje u spomenutim slučajevima te na dozvolu kauterizacije.

4 Hadis je ranije spomenut u poglavlju *O Fatiminom pranju Vjerovjesnikovog, sallallahu alejhi ve sellem, lica*, dio *Džihad*), a ovdje je naveden zbog toga što se u njemu spominje zaustavljanje krvi lugom.

GROZNICA JE ZAPAH DŽEHENNEMSKE VRUĆINE[1]

بَاب الْحُمَّى مِنْ فَيْحِ جَهَنَّمَ

5723. PRIČAO MI JE Jahja b. Sulejman, njemu Ibn-Vehb, ovome Malik, prenoseći od Nafija, a on od Ibn-Omera, radijallahu anhuma, da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Groznica je zapah džehennemske vatre, pa je ugasite vodom!"
Nafi' veli: "Abdullah bi govorio: 'Otkloni od nas kaznu!'"

٥٧٢٣. حَدَّثَنِي يَحْيَى بْنُ سُلَيْمَانَ حَدَّثَنِي ابْنُ وَهْبٍ قَالَ حَدَّثَنِي مَالِكٌ عَنْ نَافِعٍ عَنِ ابْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ الْحُمَّى مِنْ فَيْحِ جَهَنَّمَ فَأَطْفِئُوهَا بِالْمَاءِ قَالَ نَافِعٌ وَكَانَ عَبْدُاللهِ يَقُولُ اكْشِفْ عَنَّا الرِّجْزَ .

5724. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Meslema, njemu Malik, a ovome Hišam, prenoseći od Fatime b. Munzir da je Esma bint Ebu-Bekr, radijallahu anhuma, kada bi joj bila dovedena žena koja ima groznicu, učila dovu za nju; uzela bi vode i sasula bi joj je u otvor na grudima. Govorila je: "Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, naređivao nam je da je ohladimo (snizimo temperaturu) vodom."

٥٧٢٤. حَدَّثَنَا عَبْدُاللهِ بْنُ مَسْلَمَةَ عَنْ مَالِكٍ عَنْ هِشَامٍ عَنْ فَاطِمَةَ بِنْتِ الْمُنْذِرِ أَنَّ أَسْمَاءَ بِنْتَ أَبِي بَكْرٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا كَانَتْ إِذَا أُتِيَتْ بِالْمَرْأَةِ قَدْ حُمَّتْ تَدْعُو لَهَا أَخَذَتِ الْمَاءَ فَصَبَّتْهُ بَيْنَهَا وَبَيْنَ جَيْبِهَا قَالَتْ وَكَانَ رَسُولُ اللهِ ﷺ يَأْمُرُنَا أَنْ نَبْرُدَهَا بِالْمَاءِ .

5725. PRIČAO MI JE Muhammed b. Musenna, njemu Jahja, ovome Hišam, prenoseći od svoga oca, a on od Aiše, radijallahu anha, da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Groznica je zapah džehennemske vatre, pa je ohladite vodom!"

٥٧٢٥. حَدَّثَنِي مُحَمَّدُ بْنُ الْمُثَنَّى حَدَّثَنَا يَحْيَى حَدَّثَنَا هِشَامٌ أَخْبَرَنِي أَبِي عَنْ عَائِشَةَ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ الْحُمَّى مِنْ فَيْحِ جَهَنَّمَ فَابْرُدُوهَا بِالْمَاءِ .

1 Učenjaci se razilaze u pitanju ove odnosne veze među njima. Postoje dva mišljenja:
1. ta je veza stvarna; vrućica koja nastaje u tijelu osobe koja ima groznicu dio je Džehennema, a Allah je odredio da se on pojavi usljed pojave određenih uzroka;
2. u pitanju je poređenje, pa je smisao hadisa da vrelina groznice sliči vrelini Džehennema; cilj je tog poređenja podsjećanje duša na džehennemsku vatru i njenu vrelinu. (*Fethul-bari*, 10/185)

5726. PRIČAO NAM JE Musedded, njemu Ebu-Ahves, ovome Seid b. Mesruk, prenoseći od Abaje b. Rifaja, a on od svoga djeda Rafija b. Hadidža da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Groznica je zapah džehenemske vatre, pa je ohladite vodom!"[2]

٥٧٢٦. حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ حَدَّثَنَا أَبُو الْأَحْوَصِ حَدَّثَنَا سَعِيدُ بْنُ مَسْرُوقٍ عَنْ عَبَايَةَ بْنِ رِفَاعَةَ عَنْ جَدِّهِ رَافِعِ بْنِ خَدِيجٍ قَالَ سَمِعْتُ النَّبِيَّ ﷺ يَقُولُ الْحُمَّى مِنْ فَوْحِ جَهَنَّمَ فَابْرُدُوهَا بِالْمَاءِ .

O ONOME KOJI NAPUSTI ZEMLJU KOJA MU NE ODGOVARA

باب مَنْ خَرَجَ مِنْ أَرْضٍ لاَ تُلاَيِمُهُ

5727. PRIČAO NAM JE Abdul-A'la b. Hammad, njemu Jezid b. Zurej', ovome Seid, prenoseći od Katade da im je Enes b. Malik kazivao kako su neki ljudi iz Ukla i Urejne došli kod Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, izjavivši pred njim prihvatanje i pripadnost islamu. Rekli su mu:
"Allahov Poslaniče, mi smo nomadsko, a ne sjedilačko, zemljoradničko stanovništvo."
Osjećali su odbojnost prema Medini, pa je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, naredio da im se da skupina deva i čobanin s njima, da iziđu izvan Medine i piju njihovo mlijeko i mokraću. Krenuli su i kada su bili u blizini Harre, napustili su islam, ubili čobanina Vjerovjesnikova, sallallahu alejhi ve sellem, i poveli sa sobom deve. Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, saznao je za to, pa je poslao za njima potjeru. Naredio je da ih oslijepe i odsijeku im ruke, pa su tako ostavljeni u Harri dok nisu umrli.[3]

٥٧٢٧. حَدَّثَنَا عَبْدُ الْأَعْلَى بْنُ حَمَّادٍ حَدَّثَنَا يَزِيدُ بْنُ زُرَيْعٍ حَدَّثَنَا سَعِيدٌ حَدَّثَنَا قَتَادَةُ أَنَّ أَنَسَ بْنَ مَالِكٍ حَدَّثَهُمْ أَنَّ نَاسًا أَوْ رِجَالاً مِنْ عُكْلٍ وَعُرَيْنَةَ قَدِمُوا عَلَى رَسُولِ اللهِ ﷺ وَتَكَلَّمُوا بِالْإِسْلاَمِ وَقَالُوا يَا نَبِيَّ اللهِ إِنَّا كُنَّا أَهْلَ ضَرْعٍ وَلَمْ نَكُنْ أَهْلَ رِيفٍ وَاسْتَوْخَمُوا الْمَدِينَةَ فَأَمَرَ لَهُمْ رَسُولُ اللهِ ﷺ بِذَوْدٍ وَبِرَاعٍ وَأَمَرَهُمْ أَنْ يَخْرُجُوا فِيهِ فَيَشْرَبُوا مِنْ أَلْبَانِهَا وَأَبْوَالِهَا فَانْطَلَقُوا حَتَّى كَانُوا نَاحِيَةَ الْحَرَّةِ كَفَرُوا بَعْدَ إِسْلاَمِهِمْ وَقَتَلُوا رَاعِيَ رَسُولِ اللهِ ﷺ وَاسْتَاقُوا الذَّوْدَ فَبَلَغَ النَّبِيَّ ﷺ فَبَعَثَ الطَّلَبَ فِي آثَارِهِمْ وَأَمَرَ بِهِمْ فَسَمَرُوا أَعْيُنَهُمْ وَقَطَعُوا أَيْدِيَهُمْ وَتُرِكُوا فِي نَاحِيَةِ الْحَرَّةِ حَتَّى مَاتُوا عَلَى حَالِهِمْ .

2 Hadis ukazuje da je moguće smanjiti temperaturu tijela rashlađivanjem hladnom vodom. Ova se metoda i danas koristi u nekim slučajevima groznice i visoke temperature. Ibn-Hadžer nadugo raspravlja o ovom pitanju u *Fethul-bariju* (10/186-187).

3 Hadis je ranije spomenut u poglavljima o bojevima (slučaj Ukla i Ujejne) i džihadu.

O KUGI

باب ما يُذْكَرُ في الطّاعُونِ

5728. PRIČAO NAM JE Hafs b. Umer, njemu Šu'ba, ovome Habib b. Ebu-Sabit, prenoseći od Ibrahima b. Sa'da da je rekao:
"Čuo sam Usamu b. Zejda kada je govorio Sa'du da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: 'Kada čujete da u nekoj zemlji ima kuge, nemojte ulaziti u nju, a ako se ona pojavi u zemlji u kojoj se nalazite, nemojte izlaziti iz nje.'"
Rekao sam: "Ti si ga čuo da govori Sa'du i ne poriče ga?"[1]

٥٧٢٨. حَدَّثَنَا حَفْصُ بْنُ عُمَرَ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ قَالَ أَخْبَرَنِي حَبِيبُ بْنُ أَبِي ثَابِتٍ قَالَ سَمِعْتُ إِبْرَاهِيمَ بْنَ سَعْدٍ قَالَ سَمِعْتُ أُسَامَةَ بْنَ زَيْدٍ يُحَدِّثُ سَعْدًا عَنِ النَّبِيِّ ﷺ أَنَّهُ قَالَ إِذَا سَمِعْتُمْ بِالطَّاعُونِ بِأَرْضٍ فَلاَ تَدْخُلُوهَا وَإِذَا وَقَعَ بِأَرْضٍ وَأَنْتُمْ بِهَا فَلاَ تَخْرُجُوا مِنْهَا فَقُلْتُ أَنْتَ سَمِعْتَهُ يُحَدِّثُ سَعْدًا وَلاَ يُنْكِرُهُ قَالَ نَعَمْ .

5729. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Jusuf, njemu Malik, ovome Ibn-Šihab, prenoseći od Abdul-Hamida b. Abdur-Rahmana b. Zejda b. Hattaba, on od Abdullaha b. Abdullaha b. Harisa b. Nevfela, a ovaj od Ibn-Abbasa da je Omer b. Hattab, radijallahu anhu, krenuo prema Šamu. Kada je došao u Sergu, dočekali su ga zapovjednici vojske – Ebu-Ubejda b. Džerrah i njegovi drugovi i obavijestili ga da se u Šamu pojavila kuga.
Ibn-Abbas veli: "Omer je tada rekao: 'Pozovi mi prve muhadžire!' On ih je pozvao, pa se Omer s njima posavjetovao, obavijestivši ih da se u Šamu pojavila kuga. Razišli su se u mišljenju. Neki od njih rekoše: 'Izišao si radi određenog zadatka, i mislimo da ne bi trebao odustati od njega.' Drugi rekoše: 'S tobom su preostali ljudi (odličnici) i ashabi Allahova Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, i mislimo da ih ne bi trebalo uvesti u ovu epidemiju i zlo.'
'Idite od mene!', reče im on. Onda je rekao: 'Pozovite mi ensarije!' Pozvali su ih pa se i s njima posavjetovao. I oni su postupili poput muhadžira i razišli se u mišljenju kao i oni.
'Idite od mene!', reče im Omer i dodade: 'Pozovite

٥٧٢٩. حَدَّثَنَا عَبْدُاللهِ بْنُ يُوسُفَ أَخْبَرَنَا مَالِكٌ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ عَنْ عَبْدِالْحَمِيدِ بْنِ عَبْدِالرَّحْمَنِ ابْنِ زَيْدِ بْنِ الْخَطَّابِ عَنْ عَبْدِاللهِ بْنِ عَبْدِاللهِ ابْنِ الْحَارِثِ بْنِ نَوْفَلٍ عَنْ عَبْدِاللهِ بْنِ عَبَّاسٍ أَنَّ عُمَرَ بْنَ الْخَطَّابِ رَضِي اللهُ عَنْهُ خَرَجَ إِلَى الشَّأْمِ حَتَّى إِذَا كَانَ بِسَرْغَ لَقِيَهُ أُمَرَاءُ الأَجْنَادِ أَبُو عُبَيْدَةَ بْنُ الْجَرَّاحِ وَأَصْحَابُهُ فَأَخْبَرُوهُ أَنَّ الْوَبَاءَ قَدْ وَقَعَ بِأَرْضِ الشَّأْمِ قَالَ ابْنُ عَبَّاسٍ فَقَالَ عُمَرُ ادْعُ لِي الْمُهَاجِرِينَ الأَوَّلِينَ فَدَعَاهُمْ فَاسْتَشَارَهُمْ وَأَخْبَرَهُمْ أَنَّ الْوَبَاءَ قَدْ وَقَعَ بِالشَّأْمِ فَاخْتَلَفُوا فَقَالَ بَعْضُهُمْ قَدْ خَرَجْتَ لأَمْرٍ وَلاَ نَرَى أَنْ تَرْجِعَ عَنْهُ وَقَالَ بَعْضُهُمْ مَعَكَ بَقِيَّةُ النَّاسِ وَأَصْحَابُ رَسُولِ اللهِ ﷺ وَلاَ نَرَى أَنْ تُقْدِمَهُمْ عَلَى هَذَا الْوَبَاءِ فَقَالَ ارْتَفِعُوا عَنِّي ثُمَّ قَالَ ادْعُوا لِي الأَنْصَارَ فَدَعَوْتُهُمْ فَاسْتَشَارَهُمْ فَسَلَكُوا سَبِيلَ الْمُهَاجِرِينَ

1 U nekim predajama navodi se odgovor "da" na ovo pitanje.

وَاخْتَلَفُوا كَاخْتِلَافِهِمْ فَقَالَ ارْتَفِعُوا عَنِّي ثُمَّ قَالَ ادْعُ لِي مَنْ كَانَ هَا هُنَا مِنْ مَشْيَخَةِ قُرَيْشٍ مِنْ مُهَاجِرَةِ الْفَتْحِ فَدَعَوْتُهُمْ فَلَمْ يَخْتَلِفْ مِنْهُمْ عَلَيْهِ رَجُلَانِ فَقَالُوا نَرَى أَنْ تَرْجِعَ بِالنَّاسِ وَلَا تُقْدِمَهُمْ عَلَى هَذَا الْوَبَاءِ فَنَادَى عُمَرُ فِي النَّاسِ إِنِّي مُصَبِّحٌ عَلَى ظَهْرٍ فَأَصْبِحُوا عَلَيْهِ قَالَ أَبُو عُبَيْدَةَ بْنُ الْجَرَّاحِ أَفِرَارًا مِنْ قَدَرِ اللهِ فَقَالَ عُمَرُ لَوْ غَيْرُكَ قَالَهَا يَا أَبَا عُبَيْدَةَ نَعَمْ نَفِرُّ مِنْ قَدَرِ اللهِ إِلَى قَدَرِ اللهِ أَرَأَيْتَ لَوْ كَانَ لَكَ إِبِلٌ هَبَطَتْ وَادِيًا لَهُ عُدْوَتَانِ إِحْدَاهُمَا خَصِبَةٌ وَالْأُخْرَى جَدْبَةٌ أَلَيْسَ إِنْ رَعَيْتَ الْخَصْبَةَ رَعَيْتَهَا بِقَدَرِ اللهِ وَإِنْ رَعَيْتَ الْجَدْبَةَ رَعَيْتَهَا بِقَدَرِ اللهِ قَالَ فَجَاءَ عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ عَوْفٍ وَكَانَ مُتَغَيِّبًا فِي بَعْضِ حَاجَتِهِ فَقَالَ إِنَّ عِنْدِي فِي هَذَا عِلْمًا سَمِعْتُ رَسُولَ اللهِ ﷺ يَقُولُ إِذَا سَمِعْتُمْ بِهِ بِأَرْضٍ فَلَا تَقْدَمُوا عَلَيْهِ وَإِذَا وَقَعَ بِأَرْضٍ وَأَنْتُمْ بِهَا فَلَا تَخْرُجُوا فِرَارًا مِنْهُ قَالَ فَحَمِدَ اللهَ عُمَرُ ثُمَّ انْصَرَفَ .

mi uglednike iz Kurejša koji su hidžru učinili one godine kada je oslobođena Mekka!' Pozvali su ih, i među njima nije bilo neslaganja. Rekli su: 'Mislimo da treba da se vratiš nazad s ljudima i ne vodiš ih u mjesto gdje vlada epidemija.'

Omer se (tada) obratio ljudima rekavši: 'Ja sam ujutro na jahalici (vraćam se nazad), pa i vi tako učinite (i budite spremni)!' Ebu-Ubejda b. Džerrah reče: 'Je li to bježanje od Allahove odredbe?', a Omer odgovori: 'Da je to bar neko drugi rekao, Ebu-Ubejda! Da, bježimo od Allahove odredbe ka Allahovoj odredbi. Reci mi, kada bi ti imao deva koje su ušle u jednu dolinu koja ima dvije padine – jedna je od njih plodna, a druga neplodna – zar to ne bi, ako bi ih napasao u plodnoj, činio s Allahovom odredbom? A ako bi ih napasao u neplodnoj, zar to opet ne bi činio s Allahovom odredbom?' Utom je došao Abdur-Rahman b. Avf, koji je bio odsutan zbog neke svoje potrebe, pa je rekao: 'Ja posjedujem znanje o ovome. Čuo sam Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, da kaže: 'Kada čujete da se u nekoj zemlji pojavila (epidemija), ne ulazite u nju! A ako se ona pojavi u zemlji u kojoj se nalazite, ne izlazite iz nje bježeći od epidemije!' Omer je zahvalio Allahu i vratio se."[2]

2 Hadis sadrži sasvim jasno pravilo o ponašanju u slučaju pojave epidemije i zarazne bolesti. Nije dozvoljeno (osim u nuždi) ići u zemlju u kojoj se pojavi epidemija zarazne bolesti. Također nije dozvoljeno izići onima koji se zateknu u zemlji u kojoj se pojavi epidemija, kako se ona ne bi dalje širila i na druge zemlje i područja, a sve je to opet prema Allahovoj odredbi, jer se ništa i ne može desiti bez Njegove odredbe. Ibn-Hadžer vrlo opširno govori o kugi i zaraznim bolestima te o ponašanju muslimana u takvim prilikama (*Fethul-bari*, 10/190-194).

5730. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Jusuf, njemu Malik, a ovome Ibn-Šihab, prenoseći od Abdullaha b. Amira da je Omer krenuo u Šam i kada je bio u Sergu, obaviješten je da se u Šamu pojavila kuga. Abdur-Rahman b. Avf kazao mu je da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Kada čujete da se u nekoj zemlji pojavila (epidemija), ne ulazite u nju! A ako se ona pojavi u zemlji u kojoj se nalazite, ne izlazite iz nje bježeći od epidemije!"

٥٧٣٠. حَدَّثَنَا عَبْدُاللهِ بْنُ يُوسُفَ أَخْبَرَنَا مَالِكٌ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ عَنْ عَبْدِاللهِ بْنِ عَامِرٍ أَنَّ عُمَرَ خَرَجَ إِلَى الشَّأْمِ فَلَمَّا كَانَ بِسَرْغَ بَلَغَهُ أَنَّ الْوَبَاءَ قَدْ وَقَعَ بِالشَّأْمِ فَأَخْبَرَهُ عَبْدُالرَّحْمَنِ بْنُ عَوْفٍ أَنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ قَالَ إِذَا سَمِعْتُمْ بِهِ بِأَرْضٍ فَلاَ تَقْدَمُوا عَلَيْهِ وَإِذَا وَقَعَ بِأَرْضٍ وَأَنْتُمْ بِهَا فَلاَ تَخْرُجُوا فِرَارًا مِنْهُ .

5731. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Jusuf, njemu Malik, a ovome Nu'ajm Mudžmir, prenoseći od Ebu-Hurejre da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "U Medinu neće ući Mesih (Dedžal) niti kuga."[1]

٥٧٣١. حَدَّثَنَا عَبْدُاللهِ بْنُ يُوسُفَ أَخْبَرَنَا مَالِكٌ عَنْ نُعَيْمٍ الْمُجْمِرِ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ لاَ يَدْخُلُ الْمَدِينَةَ الْمَسِيحُ وَلاَ الطَّاعُونُ .

5732. PRIČAO NAM JE Musa b. Isma'il, njemu Abdul-Vahid, a ovome Asim, prenoseći od Hafse bint Sirin da ju je Enes b. Malik, radijallahu anhu, upitao: "Od čega je umro Jahja?"
"Od kuge", rekla je. Allahov je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Kuga je šehadet svakog muslimana."[2]

٥٧٣٢. حَدَّثَنَا مُوسَى بْنُ إِسْمَاعِيلَ حَدَّثَنَا عَبْدُالْوَاحِدِ حَدَّثَنَا عَاصِمٌ حَدَّثَتْنِي حَفْصَةُ بِنْتُ سِيرِينَ قَالَتْ قَالَ لِي أَنَسُ بْنُ مَالِكٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ يَحْيَى بِمَ مَاتَ قُلْتُ مِنَ الطَّاعُونِ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ الطَّاعُونُ شَهَادَةٌ لِكُلِّ مُسْلِمٍ .

5733. PRIČAO NAM JE Ebu-Asim, njemu Malik, ovome Sumejj, prenoseći od Ebu-Saliha, a on od Ebu-Hurejre da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
"Onaj koji umre od stomačne bolesti – šehid je, i onaj koji umre od kuge – šehid je."[3]

٥٧٣٣. حَدَّثَنَا أَبُو عَاصِمٍ عَنْ مَالِكٍ عَنْ سُمَيٍّ عَنْ أَبِي صَالِحٍ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ الْمَبْطُونُ شَهِيدٌ وَالْمَطْعُونُ شَهِيدٌ .

---

1 Postoje različita mišljenja učenjaka o značenju ovog hadisa. Ibn-Hadžer raspravlja o ovome u *Fethul-bariju* na dvije stranice (201-202).

2 To znači da je onaj koji umre od kuge umro kao šehid. Međutim, u sljedećem poglavlju, u hadisu koji prenosi Aiša, radijallahu anha, spominju se tri uvjeta za to.

3 Ovo je skraćeni dio hadisa koji je ranije spomenut u poglavljima o džihadu.

NAGRADA ONOME KOJI SE STRPI U EPIDEMIJI KUGE

5734. PRIČAO NAM JE Ishak, njemu Habban, ovome Davud b. Ebu-Furat, prenoseći od Abdullaha b. Burejde, a on od Jahje b. Ja'mera da mu je Aiša, supruga Poslanikova, sallallahu alejhi ve sellem, rekla kako je ona pitala Allahova Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, o kugi, pa joj je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
"To je bila kazna koju je Allah slao kome je htio. Allah ju je učinio milošću za vjernike. Nema roba koji se nađe u zemlji u kojoj se pojavi kuga, pa on ostane u toj zemlji i pokaže strpljivost, znajući da ga neće zadesiti ništa osim onog što je Allah odredio, a da za to neće imati nagradu kao što je nagrada šehidu."[4]

باب أجر الصابر في الطاعون

٥٧٣٤. حَدَّثَنَا إِسْحَاقُ أَخْبَرَنَا حَبَّانُ حَدَّثَنَا دَاوُدُ بْنُ أَبِي الْفُرَاتِ حَدَّثَنَا عَبْدُاللهِ بْنُ بُرَيْدَةَ عَنْ يَحْيَى بْنِ يَعْمَرَ عَنْ عَائِشَةَ زَوْجِ النَّبِيِّ ﷺ أَنَّهَا أَخْبَرَتْنَا أَنَّهَا سَأَلَتْ رَسُولَ اللهِ ﷺ عَنِ الطَّاعُونِ فَأَخْبَرَهَا نَبِيُّ اللهِ ﷺ أَنَّهُ كَانَ عَذَابًا يَبْعَثُهُ اللهُ عَلَى مَنْ يَشَاءُ فَجَعَلَهُ اللهُ رَحْمَةً لِلْمُؤْمِنِينَ فَلَيْسَ مِنْ عَبْدٍ يَقَعُ الطَّاعُونُ فَيَمْكُثُ فِي بَلَدِهِ صَابِرًا يَعْلَمُ أَنَّهُ لَنْ يُصِيبَهُ إِلاَّ مَا كَتَبَ اللهُ لَهُ إِلاَّ كَانَ لَهُ مِثْلُ أَجْرِ الشَّهِيدِ تَابَعَهُ النَّضْرُ عَنْ دَاوُدَ .

4 U nekim hadisima spominje se da je širenje nemorala i bluda jedan od razloga širenja kuge i drugih bolesti koje ranije nisu postojale. Brojne bolesti koje se pojavljuju u ovo doba najbolja su potvrda tome. Hadis ukazuje na to da će onaj koji strpljivo podnese ovu epidemiju i ne umre od nje, imati nagradu kao i šehid, a onaj koji umre u toj epidemiji smatra se šehidom.

RUKJA (LIJEČENJE) KUR'ANOM I UČENJEM SURA MU'AVVIZAT (EL-IHLAS, EL-FELEK I EN-NAS)

باب الرُّقى بالْقُرآن والْمعوِّذات

5735. PRIČAO MI JE Ibrahim b. Musa, njemu Hišam, ovome Ma'mer, prenoseći od Zuhrija, on od Urve, a ovaj od Aiše, radijallahu anha, da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, u bolesti u kojoj je umro, puhao na sebe učeći sure Mu'avvizat.

"Kada mu je to postalo teško", kaže Aiša, "ja sam to radila i potirala ga njegovom rukom zbog njenog blagoslova."

Pitao sam Zuhrija: "Kako je puhao?"

"Puhao je u svoje ruke, pa je onda potirao njima svoje lice", odgovorio je.[1]

٥٧٣٥ . حَدَّثَنِي إِبْرَاهِيمُ بْنُ مُوسَى أَخْبَرَنَا هِشَامٌ
عَنْ مَعْمَرٍ عَنِ الزُّهْرِيِّ عَنْ عُرْوَةَ عَنْ عَائِشَةَ
رَضِيَ اللهُ عَنْهَا أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ كَانَ يَنْفُثُ عَلَى نَفْسِهِ
فِي الْمَرَضِ الَّذِي مَاتَ فِيهِ بِالْمُعَوِّذَاتِ فَلَمَّا ثَقُلَ
كُنْتُ أَنْفِثُ عَلَيْهِ بِهِنَّ وَأَمْسَحُ بِيَدِ نَفْسِهِ لِبَرَكَتِهَا
فَسَأَلْتُ الزُّهْرِيَّ كَيْفَ يَنْفِثُ قَالَ كَانَ يَنْفِثُ عَلَى
يَدَيْهِ ثُمَّ يَمْسَحُ بِهِمَا وَجْهَهُ .

RUKJA UČENJEM SURE FATIHATUL-KITAB

باب الرُّقى بفاتحة الْكتاب

Spominje se (hadis) koji prenosi Ibn-Abbas od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem.

وَيُذْكَرُ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ .

5736. PRIČAO MI JE Muhammed b. Beššar, njemu Gunder, ovome Šu'ba, prenoseći od Ebu-Bisra, on od Ebu-Mutevekkila, a ovaj od Ebu-Seida Hudrija, radijallahu anhu, da su neki ashabi Vjerovjesnikovi, sallallahu alejhi ve sellem, naišli pored nekog arapskog plemena, ali ih ovi nisu primili niti ugostili. I dok su oni bili u neizvjesnosti, vođu tog plemena ujeo je akrep, pa su ih upitali:

"Imate li kakva lijeka ili liječnika?"

"Niste nas ugostili, pa vam nećemo pomoći dok nam ne date nagradu", rekoše oni. Dali su im stado ovaca, pa je neki od njih učio suru

٥٧٣٦ . حَدَّثَنِي مُحَمَّدُ بْنُ بَشَّارٍ حَدَّثَنَا غُنْدَرٌ حَدَّثَنَا
شُعْبَةُ عَنْ أَبِي بِشْرٍ عَنْ أَبِي الْمُتَوَكِّلِ عَنْ أَبِي سَعِيدٍ
الْخُدْرِيِّ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ أَنَّ نَاسًا مِنْ أَصْحَابِ النَّبِيِّ
ﷺ أَتَوْا عَلَى حَيٍّ مِنْ أَحْيَاءِ الْعَرَبِ فَلَمْ يَقْرُوهُمْ
فَبَيْنَمَا هُمْ كَذَلِكَ إِذْ لُدِغَ سَيِّدُ أُولَئِكَ فَقَالُوا هَلْ
مَعَكُمْ مِنْ دَوَاءٍ أَوْ رَاقٍ فَقَالُوا إِنَّكُمْ لَمْ تَقْرُونَا وَلَا
نَفْعَلُ حَتَّى تَجْعَلُوا لَنَا جُعْلًا فَجَعَلُوا لَهُمْ قَطِيعًا مِنَ
الشَّاءِ فَجَعَلَ يَقْرَأُ بِأُمِّ الْقُرْآنِ وَيَجْمَعُ بُزَاقَهُ وَيَتْفِلُ

1 Ibn-Hadžer veli: "Ulema je saglasna da je rukja dozvoljena ako se ispune tri uvjeta: da se čini pomoću Allahovog govora ili Njegovih imena i svojstava, da je na arapskom jeziku ili na drugom jeziku ako je smisao poznat i da se čini uz uvjerenje da rukja ne djeluje sama po sebi, već s Allahovom odredbom. (Vidi opširnu raspravu o ovome u: *Fethul-bari*, 10/205-208.)

Ummul-Kur'an (Fatihu), skupljajući pljuvačku i pušući na ujedenoga, i on je ozdravio. Poveli su sa sobom ovce, rekavši: "Nećemo ih uzimati (niti koristiti) dok ne upitamo Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem. Pitali su ga, pa se on nasmijao i rekao: "Kako si znao da je ona (Fatiha) rukja?! Uzmite ih (ovce) i meni ostavite dio."[2]

فَبَرَأَ فَأَتَوْا بِالشَّاءِ فَقَالُوا لاَ نَأْخُذُهُ حَتَّى نَسْأَلَ النَّبِيَّ ﷺ فَسَأَلُوهُ فَضَحِكَ وَقَالَ وَمَا أَدْرَاكَ أَنَّهَا رُقْيَةٌ خُذُوهَا وَاضْرِبُوا لِي بِسَهْمٍ .

UVJETOVANJE RUKJE DAVANJEM STADA OVACA

بَاب الشَّرْطِ فِي الرُّقْيَةِ بِقَطِيعٍ مِنَ الْغَنَمِ

5737. PRIČAO MI JE Sidan b. Mudarib Ebu-Muhammed Bahili, njemu Ebu-Ma'šer Basri Jusuf b. Jezid Berra' – a on je prilično pouzdan – ovome Ubejdullah b. Ahnes Ebu-Malik, prenoseći od Ibn-Ebu-Mulejke, a on od Ibn-Abbasa da je grupa ashaba Vjerovjesnikovih, sallallahu alejhi ve sellem, naišla pored ljudi koji su bili kod vode, a među njima se nalazila osoba koju je ujeo akrep, pa je jedan od tih ljudi izišao pred njih i upitao ih: "Ima li među vama neko ko zna liječiti rukjom? Kod vode se nalazi čovjek kojeg je ujeo akrep." Krenuo je s njim jedan od ashaba i učio *Fatihatul-Kitab*, a dobio je za to ovce. Čovjek je ozdravio, a ovaj je dotjerao ovce do svojih drugova. Njima se to nije dopalo, pa mu rekoše: "Uzeo si za Allahovu Knjigu nagradu!"
Kada su došli u Medinu, rekli su Vjerovjesniku: "Allahov Poslaniče, on je uzeo nagradu za Allahovu Knjigu!" Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, reče im: "Najpreče za šta možete uzeti jeste Allahova Knjiga."[3]

٥٧٣٧ . حَدَّثَنِي سِيدَانُ بْنُ مُضَارِبٍ أَبُو مُحَمَّدٍ الْبَاهِلِيُّ حَدَّثَنَا أَبُو مَعْشَرٍ الْبَصْرِيُّ هُوَ صَدُوقٌ يُوسُفُ بْنُ يَزِيدَ الْبَرَّاءُ قَالَ حَدَّثَنِي عُبَيْدُاللهِ ابْنُ الأَخْنَسِ أَبُو مَالِكٍ عَنِ ابْنِ أَبِي مُلَيْكَةَ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ أَنَّ نَفَرًا مِنْ أَصْحَابِ النَّبِيِّ ﷺ مَرُّوا بِمَاءٍ فِيهِمْ لَدِيغٌ أَوْ سَلِيمٌ فَعَرَضَ لَهُمْ رَجُلٌ مِنْ أَهْلِ الْمَاءِ فَقَالَ هَلْ فِيكُمْ مِنْ رَاقٍ إِنَّ فِي الْمَاءِ رَجُلاً لَدِيغًا أَوْ سَلِيمًا فَانْطَلَقَ رَجُلٌ مِنْهُمْ فَقَرَأَ بِفَاتِحَةِ الْكِتَابِ عَلَى شَاءٍ فَبَرَأَ فَجَاءَ بِالشَّاءِ إِلَى أَصْحَابِهِ فَكَرِهُوا ذَلِكَ وَقَالُوا أَخَذْتَ عَلَى كِتَابِ اللهِ أَجْرًا حَتَّى قَدِمُوا الْمَدِينَةَ فَقَالُوا يَا رَسُولَ اللهِ أَخَذَ عَلَى كِتَابِ اللهِ أَجْرًا فَقَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ إِنَّ أَحَقَّ مَا أَخَذْتُمْ عَلَيْهِ أَجْرًا كِتَابُ اللهِ .

2 Hadis je ranije spomenut u poglavlju o nagrađivanju.

3 Hadis je ranije spomenut u poglavlju o nagrađivanju. Ovaj hadis ukazuje na dozvolu uzimanja nadoknade za podučavanje Kur'anu.

RUKJA PROTIV UROKA

باب رُقْيَةِ الْعَيْنِ

5738. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Kesir, njemu Sufjan, a ovome Ma'bed b. Halid, prenoseći od Abdullaha b. Seddada da je Aiša, radijallahu anha, rekla: "Naredio mi je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, ili naredio je da se uči rukja protiv uroka."

٥٧٣٨. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ كَثِيرٍ أَخْبَرَنَا سُفْيَانُ قَالَ حَدَّثَنِي مَعْبَدُ بْنُ خَالِدٍ قَالَ سَمِعْتُ عَبْدَاللهِ بْنَ شَدَّادٍ عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهَا قَالَتْ أَمَرَنِي رَسُولُ اللهِ ﷺ أَوْ أَمَرَ أَنْ يُسْتَرْقَى مِنَ الْعَيْنِ .

5739. PRIČAO MI JE Muhammed b. Halid, njemu Muhammed b. Vehb b. Atijja Dimeški, ovome Muhammed b. Harb, prenoseći od Muhammeda b. Velida Zubejdija, on od Zuhrija, ovaj od Urve b. Zubejra, on od Zejnebe bint Ebu-Seleme, a ona od Umm-Seleme, radijallahu anha, da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, vidio u njenoj sobi djevojku na čijem je licu bilo crnilo (ili crvenilo), pa je rekao:
"Učite joj rukju, urečena je pogledom!"
Slijedi ga (u predanju) Abdullah b. Salim, prenoseći od Zubejdija.
Ukajl prenosi od Zuhrija, on od Urve, a ovaj od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem [1]

٥٧٣٩. حَدَّثَنِي مُحَمَّدُ بْنُ خَالِدٍ حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ وَهْبِ بْنِ عَطِيَّةَ الدِّمَشْقِيُّ حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ ابْنُ حَرْبٍ حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ الْوَلِيدِ الزُّبَيْدِيُّ أَخْبَرَنَا الزُّهْرِيُّ عَنْ عُرْوَةَ بْنِ الزُّبَيْرِ عَنْ زَيْنَبَ ابْنَةِ أَبِي سَلَمَةَ عَنْ أُمِّ سَلَمَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهَا أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ رَأَى فِي بَيْتِهَا جَارِيَةً فِي وَجْهِهَا سَفْعَةٌ فَقَالَ اسْتَرْقُوا لَهَا فَإِنَّ بِهَا النَّظْرَةَ تَابَعَهُ عَبْدُاللهِ بْنُ سَالِمٍ عَنِ الزُّبَيْدِيِّ وَقَالَ عُقَيْلٌ عَنِ الزُّهْرِيِّ أَخْبَرَنِي عُرْوَةُ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ .

UROKLJIV JE POGLED ISTINA

باب الْعَيْنُ حَقٌّ

5740. PRIČAO NAM JE Ishak b. Nasr, njemu Abdur-Rezzak, ovome Ma'mer, prenoseći od Hemmama, a on od Ebu-Hurejre, radijallahu anhu, da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Urokljiv pogled je istina." A zabranio je tetoviranje.[2]

٥٧٤٠. حَدَّثَنَا إِسْحَاقُ بْنُ نَصْرٍ حَدَّثَنَا عَبْدُالرَّزَّاقِ عَنْ مَعْمَرٍ عَنْ هَمَّامٍ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ الْعَيْنُ حَقٌّ وَنَهَى عَنِ الْوَشْمِ .

---

1 Hadisi ukazuju na to da je urok istina te da je dozvoljeno učiti rukju protiv njega. Među učenjacima vodila se velika rasprava o tome na koji način djeluje urokljiv pogled te šta je suština i istina u tom pogledu. (Vidi raspravu o tome u: *Fethul-bari*, 10/210-211, 214-216.)

2 Hadis je izričit u potvrdi štetnog djelovanja urokljiva pogleda, s Allahovom odredbom. Zavist i želja da neko izgubi blagodat koju mu je Allah dao glavni je uzrok djelovanja urokljiva pogleda. Ibn-Hadžer veli: "Kada se nekome neko (ili nešto) dopada, neka prouči dovu i kaže: '*Mašallah, la kuvvete illa billah*',

RUKJA PROTIV UJEDA ZMIJE I AKREPA (ŠKORPIJE)

باب رُقْيَةِ الْحَيَّةِ وَالْعَقْرَبِ

5741. PRIČAO NAM JE Musa b. Isma'il, njemu Abdul-Vahid, ovome Sulejman Šejbani, prenoseći od Abdur-Rahmana b. Esveda, a on od svoga oca da je ovaj pitao Aišu, radijallahu anha, o rukji protiv ujeda, pa je ona rekla:"Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, dozvolio je rukju protiv svega što ujeda."

٥٧٤١. حَدَّثَنَا مُوسَى بْنُ إِسْمَاعِيلَ حَدَّثَنَا عَبْدُ الْوَاحِدِ حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ الشَّيْبَانِيُّ حَدَّثَنَا عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ الْأَسْوَدِ عَنْ أَبِيهِ قَالَ سَأَلْتُ عَائِشَةَ عَنِ الرُّقْيَةِ مِنَ الْحُمَةِ فَقَالَتْ رَخَّصَ النَّبِيُّ ﷺ الرُّقْيَةَ مِنْ كُلِّ ذِي حُمَةٍ .

VJEROVJESNIKOVO, SALLALLAHU ALEJHI VE SELLEM, LIJEČENJE DOVOM

باب رُقْيَةِ النَّبِيِّ ﷺ

5742. PRIČAO NAM JE Museddeđ, a njemu Abdul-Varis da je od Abdul-Aziza čuo da je rekao: "Ušao sam sa Sabitom kod Enesa b. Malika, pa je Sabit rekao: 'O Ebu-Hamza,[3] bolestan sam!' Enes ga je upitao: 'Hoćeš li da ti proučim dovu za ozdravljenje koju je učio Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem?', pa je odgovorio: 'Hoću.' Tada je on proučio: 'Bože, Gospodaru ljudi, koji otklanjaš nevolju, podari (mu) ozdravljenje poslije kojeg neće ostati nikakve bolesti! Ti si Iscjelitelj[4], nema iscjelitelja osim Tebe!'"

٥٧٤٢. حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ حَدَّثَنَا عَبْدُ الْوَارِثِ عَنْ عَبْدِ الْعَزِيزِ قَالَ دَخَلْتُ أَنَا وَثَابِتٌ عَلَى أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ فَقَالَ ثَابِتٌ يَا أَبَا حَمْزَةَ اشْتَكَيْتُ فَقَالَ أَنَسٌ أَلَا أَرْقِيكَ بِرُقْيَةِ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ قَالَ بَلَى قَالَ اللَّهُمَّ رَبَّ النَّاسِ مُذْهِبَ الْبَاسِ اشْفِ أَنْتَ الشَّافِي لَا شَافِيَ إِلَّا أَنْتَ شِفَاءً لَا يُغَادِرُ سَقَمًا .

---

ili neka zatraži Allahov blagoslov, i to će biti rukja protiv uroka." (Vidi o ovome opširnije u: *Fethul-bari*, 10/214-216.)

3 Ebu-Hamza je nadimak Enesa b. Malika.

4 Iz ovoga se može zaključiti da je Uzvišenog Allaha dozvoljeno nazivati imenom koje nije doslovno spomenuto u Kur'anu, i to pod dva uvjeta:
– da u tome nema ništa što bi ukazivalo na bilo kakav nedostatak i
– da je osnovno značenje riječi iz koje je izvedeno ime spomenuto u Kur'anu, kao što je slučaj s riječima Uzvišenog: "... i koji me, kad se razbolim, liječi." (Eš-Šu'ara, 80)

5743. PRIČAO NAM JE Amr b. Ali, njemu Jahja, a ovome Sufjan da je čuo od Sulejmana, on od Muslima, a ovaj od Mesruka da je rekao: "Od Aiše, radijallahu anha, prenosi se da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, za neke svoje ukućane tražio zaštitu potirući ih svojom desnom rukom i izgovarajući: 'Bože, Gospodaru ljudi, otkloni nevolju i daj mu ozdravljenje poslije kojeg neće ostati nikakve bolesti! Ti si Iscjelitelj, i nema lijeka mimo Tvoga lijeka.'" Sufjan kaže: "Naveo sam ga (hadis) Mensuru, pa je i on meni naveo sličnu verziju koju je čuo od Ibrahima, on od Mesruka, a ovaj od Aiše."

٥٧٤٣. حَدَّثَنَا عَمْرُو بْنُ عَلِيٍّ حَدَّثَنَا يَحْيَى حَدَّثَنَا سُفْيَانُ حَدَّثَنِي سُلَيْمَانُ عَنْ مُسْلِمٍ عَنْ مَسْرُوقٍ عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهَا أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ كَانَ يُعَوِّذُ بَعْضَ أَهْلِهِ يَمْسَحُ بِيَدِهِ الْيُمْنَى وَيَقُولُ اللَّهُمَّ رَبَّ النَّاسِ أَذْهِبِ الْبَاسَ اشْفِهِ وَأَنْتَ الشَّافِي لاَ شِفَاءَ إِلاَّ شِفَاؤُكَ شِفَاءً لاَ يُغَادِرُ سَقَمًا قَالَ سُفْيَانُ حَدَّثْتُ بِهِ مَنْصُورًا فَحَدَّثَنِي عَنْ إِبْرَاهِيمَ عَنْ مَسْرُوقٍ عَنْ عَائِشَةَ نَحْوَهُ .

5744. PRIČAO MI JE Ahmed b. Ebu-Redža, a njemu Nadr da je čuo od Hišama b. Urve, a ovaj od svoga oca da je rekao: "Od Aiše se prenosi da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, za ozdravljenje učio: 'Otkloni nevolju,Gospodaru ljudi! U Tvojoj je ruci ozdravljenje. Nema Iscjelitelja osim Tebe!'"

٥٧٤٤. حَدَّثَنِي أَحْمَدُ ابْنُ أَبِي رَجَاءٍ حَدَّثَنَا النَّضْرُ عَنْ هِشَامِ بْنِ عُرْوَةَ قَالَ أَخْبَرَنِي أَبِي عَنْ عَائِشَةَ أَنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ كَانَ يَرْقِي يَقُولُ امْسَحِ الْبَاسَ رَبَّ النَّاسِ بِيَدِكَ الشِّفَاءُ لاَ كَاشِفَ لَهُ إِلاَّ أَنْتَ .

5745. PRIČAO NAM JE Ali b. Abdullah, a njemu Sufjan da je čuo od Abdu-Rabbihi b. Seida, a ovaj od Amre da je rekao:
"Od Aiše, radijallahu anha, prenosi se da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, bolesniku učio: 'U ime Allaha, prašina[1] s ove zemlje s pljuvačkom[2] nekih od nas,[3] s dozvolom našeg Gospodara, iscijelit će našeg bolesnika.'"

٥٧٤٥. حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ عَبْدِاللهِ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ قَالَ حَدَّثَنِي عَبْدُرَبِّهِ بْنُ سَعِيدٍ عَنْ عَمْرَةَ عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهَا أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ كَانَ يَقُولُ لِلْمَرِيضِ بِسْمِ اللهِ تُرْبَةُ أَرْضِنَا بِرِيقَةِ بَعْضِنَا يُشْفَى سَقِيمُنَا بِإِذْنِ رَبِّنَا .

---

1 Iz hadisa se da zaključiti da je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, na kažiprst uzeo svoju pljuvačku i njime dodirnuo tlo, usljed čega je za kažiprst prionulo nešto prašine, a onda njime potro predio bola ili povrede, učeći istovremeno navedenu dovu. Na osnovu ovog hadisa Kurtubi zaključuje da je dozvoljeno učenje dove za iscjeljenje od svih vrsta bolova i dodaje da je to među prvom generacijom muslimana bilo općepoznato i redovno prakticirano. To što je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, kažiprstom dodirnuo tlo, a onda njime potro bolno mjesto samo po sebi dovoljno govori da je to poželjno prilikom učenja dove za iscjeljenje.

2 Kurtubi kaže da pljuvačka pospješuje razgradnju i varenje hrane te da pomaže zacjeljivanju povreda i suzbijanju izraslina, posebno ako je u pitanju pljuvačka gladnog postača. Bejdavi smatra da pljuvačka pored svoje uloge u varenju ima i funkciju reguliranju čovjekova raspoloženja.
Turbešti kaže: "Prašinom se aludira na Ademovo, alejhis-selam, stvaranje od zemlje, a pljuvačkom na spermu, kao da se htjelo reći: 'Tebi, koji si prvog čovjeka stvorio od zemlje, a iza njega ostale, od neznatne kapi tekućine, lahko je onoga koji vodi ovakvo porijeklo i izliječiti.'"

3 Pod izrazom "neki od nas" misli se na Allahova Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, i posebnu vrijednost njegove pljuvačke (Nevevi).

5746. PRIČAO MI JE Sadeka b. Fadl da je čuo od Ibn-Ujejne, on od Abdu-Rabbihi b. Seida, a ovaj od Amre, a ona od Aiše koja je rekla: "Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, u dovi je za iscjeljenje učio: 'Prašina s ove zemlje s pljuvačkom nekih od nas iscijelit će našeg bolesnika, s dozvolom našeg Gospodara.'"

٥٧٤٦. حَدَّثَنِي صَدَقَةُ بْنُ الْفَضْلِ أَخْبَرَنَا ابْنُ عُيَيْنَةَ عَنْ عَبْدِرَبِّهِ بْنِ سَعِيدٍ عَنْ عَمْرَةَ عَنْ عَائِشَةَ قَالَتْ كَانَ النَّبِيُّ ﷺ يَقُولُ فِي الرُّقْيَةِ تُرْبَةُ أَرْضِنَا وَرِيقَةُ بَعْضِنَا يُشْفَى سَقِيمُنَا بِإِذْنِ رَبِّنَا .

PUHANJE PRI UČENJU RUKJE[4]

باب النَّفْثِ فِي الرُّقْيَةِ

5747. PRIČAO NAM JE Halid b. Mahled, a njemu Sulejman da je čuo od Jahjaa b. Seida, on od Ebu-Seleme, a ovaj od Ebu-Katade da je rekao: "Čuo sam Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, da je rekao:
'Istiniti su snovi od Allaha, a zbrkani od šejtana. Zato, kada neko od vas usnije nešto što mu nije drago, neka, kada se probudi, puhne tri puta i zatraži zaštitu od zla, pa mu neće naškoditi.'"
Ebu-Selema kaže: "Sanjao sam snove teže nego da me je planina pritisla, ali čim sam čuo ovaj hadis, na njih se više nisam obazirao."

٥٧٤٧. حَدَّثَنَا خَالِدُ بْنُ مَخْلَدٍ حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ عَنْ يَحْيَى بْنِ سَعِيدٍ قَالَ سَمِعْتُ أَبَا سَلَمَةَ قَالَ سَمِعْتُ أَبَا قَتَادَةَ يَقُولُ سَمِعْتُ النَّبِيَّ ﷺ يَقُولُ الرُّؤْيَا مِنَ اللهِ وَالْحُلْمُ مِنَ الشَّيْطَانِ فَإِذَا رَأَى أَحَدُكُمْ شَيْئًا يَكْرَهُهُ فَلْيَنْفِثْ حِينَ يَسْتَيْقِظُ ثَلاَثَ مَرَّاتٍ وَيَتَعَوَّذْ مِنْ شَرِّهَا فَإِنَّهَا لاَ تَضُرُّهُ وَقَالَ أَبُو سَلَمَةَ وَإِنْ كُنْتُ لأَرَى الرُّؤْيَا أَثْقَلَ عَلَيَّ مِنَ الْجَبَلِ فَمَا هُوَ إِلاَّ أَنْ سَمِعْتُ هَذَا الْحَدِيثَ فَمَا أُبَالِيهَا .

4 Ovo je dokaz da nisu u pravu oni koji potpuno odbacuju puhanje poput Esveda b. Jezida iz generacije tabiina, pozivajući se na riječi Uzvišenog: "I od zla onih koji pušu u uzlove!"(El-Felek, 4) Među one koji ne odobravaju puhanje, naročito prilikom učenja Kur'ana, spada i Ibrahim Neha'i.
Esved za svoje mišljenje nema valjanog argumenta, jer osuda puhanja vračara ne podrazumijeva, nužno, osudu puhanja u drugim slučajevima, tim prije što je ono potvrđeno u vjerodostojnim hadisima. S druge strane, mišljenje Ibrahima Neha'ija pobija hadis koji navodi Ebu-Seid Hudri (treći hadis iz ovog poglavlja), iz kojega se vidi da Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, nije pobio učenje Fatihe puhanjem, čak i ako uz puhanje ima pomalo pljuvačke.

5748. PRIČAO NAM JE Abdul-Aziz b. Abdullah Uvejsi, a njemu Sulejman da je čuo od Junusa, on od Ibn-Šihaba, a ovaj od Urve b. Zubejra da je rekao: "Od Aiše, radijallahu anha, prenosi se da je rekla: 'Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, kad bi lijegao u postelju, u dlanove bi proučio zajedno: *'Kul huvallahu ehad...'*, *'Kul euzu birabbil-felek...'* i *'Kul euzu birabbin-nas...'*, puhnuo u njih, a zatim njima potro lice i tijelo dokle bi mu ruke dohvatile.'"
Aiša dodaje: "Kada se ne bi osjećao dobro, tražio bi od mene da mu to ja učinim."
Junus kaže: "Gledao sam da je to, kada bi lijegao u postelju, činio i Ibn-Šihab."

٥٧٤٨. حَدَّثَنَا عَبْدُالْعَزِيزِ بْنُ عَبْدِاللهِ الأُوَيْسِيُّ حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ عَنْ يُونُسَ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ عَنْ عُرْوَةَ بْنِ الزُّبَيْرِ عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهَا قَالَتْ كَانَ رَسُولُ اللهِ ﷺ إِذَا أَوَى إِلَى فِرَاشِهِ نَفَثَ فِي كَفَّيْهِ بِقُلْ هُوَ اللهُ أَحَدٌ وَبِالْمُعَوِّذَتَيْنِ جَمِيعًا ثُمَّ يَمْسَحُ بِهِمَا وَجْهَهُ وَمَا بَلَغَتْ يَدَاهُ مِنْ جَسَدِهِ قَالَتْ عَائِشَةُ فَلَمَّا اشْتَكَى كَانَ يَأْمُرُنِي أَنْ أَفْعَلَ ذَلِكَ بِهِ قَالَ يُونُسُ كُنْتُ أَرَى ابْنَ شِهَابٍ يَصْنَعُ ذَلِكَ إِذَا أَتَى إِلَى فِرَاشِهِ .

5749. PRIČAO NAM JE Musa b. Isma'il, a njemu Ebu-Avana da je čuo od Ebu-Bišra, a ovaj od Ebu-Mutevekkila da je rekao: "Od Ebu-Seida prenosi se da je jedna grupa ashaba Allahova Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, krenula na put i putovala dok nije došla do jednog naselja nastanjenog beduinima koje su zamolili da im pruže gostoprimstvo, pa su to ovi odbili učiniti. Potom je poglavicu naselja nešto ujelo, pa su mu sve (što su znali i umjeli) provodili, ali mu ništa od toga nije pomagalo. Zatim je neko od njih rekao: 'Kako bi bilo da odete do one grupe što je došla, možda neko od njih zna kakav lijek?' Tada su otišli do njih i rekli: 'O družino, našeg je poglavicu nešto ujelo, pa smo mu (sve što smo znali i umjeli) proveli, ali mu ništa od toga nije pomoglo. Ima li neko od vas da zna kakva lijeka?'
'Ima', odgovorio je jedan od njih, 'tako mi Allaha, ja sam vidar, ali smo vas mi, tako nam Allaha, zamolili za gostomprimstvo, pa ste nas vi odbili ugostiti.' Potom su se nagodili da im daju stado stoke, pa je ovaj počeo pljuckati i učiti: *'El-hamdu lillahi rabbil-alemin!'* (Tebe, Allaha, Gospodara svjetova hvalimo!) – sve dok (bolesnik), kao da su mu okovi skinuti, nije ustao i bez muke počeo hodati."

٥٧٤٩. حَدَّثَنَا مُوسَى بْنُ إِسْمَاعِيلَ حَدَّثَنَا أَبُو عَوَانَةَ عَنْ أَبِي بِشْرٍ عَنْ أَبِي الْمُتَوَكِّلِ عَنْ أَبِي سَعِيدٍ أَنَّ رَهْطًا مِنْ أَصْحَابِ رَسُولِ اللهِ ﷺ انْطَلَقُوا فِي سَفْرَةٍ سَافَرُوهَا حَتَّى نَزَلُوا بِحَيٍّ مِنْ أَحْيَاءِ الْعَرَبِ فَاسْتَضَافُوهُمْ فَأَبَوْا أَنْ يُضَيِّفُوهُمْ فَلُدِغَ سَيِّدُ ذَلِكَ الْحَيِّ فَسَعَوْا لَهُ بِكُلِّ شَيْءٍ لاَ يَنْفَعُهُ شَيْءٌ فَقَالَ بَعْضُهُمْ لَوْ أَتَيْتُمْ هَؤُلاَءِ الرَّهْطَ الَّذِينَ قَدْ نَزَلُوا بِكُمْ لَعَلَّهُ أَنْ يَكُونَ عِنْدَ بَعْضِهِمْ شَيْءٌ فَأَتَوْهُمْ فَقَالُوا يَا أَيُّهَا الرَّهْطُ إِنَّ سَيِّدَنَا لُدِغَ فَسَعَيْنَا لَهُ بِكُلِّ شَيْءٍ لاَ يَنْفَعُهُ شَيْءٌ فَهَلْ عِنْدَ أَحَدٍ مِنْكُمْ شَيْءٌ فَقَالَ بَعْضُهُمْ نَعَمْ وَاللهِ إِنِّي لَرَاقٍ وَلَكِنْ وَاللهِ لَقَدِ اسْتَضَفْنَاكُمْ فَلَمْ تُضَيِّفُونَا فَمَا أَنَا بِرَاقٍ لَكُمْ حَتَّى تَجْعَلُوا لَنَا جُعْلًا فَصَالَحُوهُمْ عَلَى قَطِيعٍ مِنَ الْغَنَمِ فَانْطَلَقَ فَجَعَلَ يَتْفُلُ وَيَقْرَأُ الْحَمْدُ للهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ حَتَّى لَكَأَنَّمَا نُشِطَ مِنْ عِقَالٍ فَانْطَلَقَ يَمْشِي مَا بِهِ قَلَبَةٌ

On (dalje) dodaje: "Pošto su im dali dogovorenu nagradu, jedan je od njih rekao: 'Podijelite!', ali je onaj koji je vidao rekao: 'Nemojte dok ne dođemo Allahovu Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, ne ispričamo mu kako je bilo i dok ne vidimo šta će nam on narediti.' Došavši Allahovu Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, ispričali su mu kako je bilo, pa je rekao: 'Znaš li da je ona[1] zaštita? Pogodili ste, i, pored sebe, odvojite dio i za mene!'"

قَالَ فَأَوْفَوْهُمْ جُعْلَهُمُ الَّذِي صَالَحُوهُمْ عَلَيْهِ فَقَالَ بَعْضُهُمُ اقْسِمُوا فَقَالَ الَّذِي رَقَى لاَ تَفْعَلُوا حَتَّى نَأْتِيَ رَسُولَ اللهِ ﷺ فَنَذْكُرَ لَهُ الَّذِي كَانَ فَنَنْظُرَ مَا يَأْمُرُنَا فَقَدِمُوا عَلَى رَسُولِ اللهِ ﷺ فَذَكَرُوا لَهُ فَقَالَ وَمَا يُدْرِيكَ أَنَّهَا رُقْيَةٌ أَصَبْتُمُ اقْسِمُوا وَاضْرِبُوا لِي مَعَكُمْ بِسَهْمٍ .

VIDAREVO POTIRANJE PREDJELA BOLA DESNOM RUKOM

باب مسح الرَّاقِي الْوَجعَ بِيَدِهِ الْيُمْنَى

5750. PRIČAO MI JE Abdullah b. Ebu-Šejba, a njemu Jahja da je čuo od Sufjana, on od A'meša, a ovaj od Muslima da je Mesruk rekao:
"Od Aiše, radijallahu anha, prenosi se da je rekla: 'Vjerovjesnik je, sallallahu alejhi ve sellem, neke (ljude), tražeći za njih zaštitu, desnom rukom potirao po predjelu bola i učio: 'Otkloni nevolju, Gospodaru ljudi i daj (mu) ozdravljenje, Ti si iscjelitelj! Nema lijeka mimo Tvoga lijeka! Daj ozdravljenje poslije kojeg neće ostati nikakve bolesti!'" "Spomenuo sam ga (hadis)" – kaže Sufjan – "Mensuru, pa mi je on pričao prenoseći od Ibrahima, on od Mesruka, a on od Aiše, radijallahu anha, slično ovom (hadisu)."

٥٧٥٠ . حَدَّثَنِي عَبْدُاللهِ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ حَدَّثَنَا يَحْيَى عَنْ سُفْيَانَ عَنِ الأَعْمَشِ عَنْ مُسْلِمٍ عَنْ مَسْرُوقٍ عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهَا قَالَتْ كَانَ النَّبِيُّ ﷺ يُعَوِّذُ بَعْضَهُمْ يَمْسَحُهُ بِيَمِينِهِ أَذْهِبِ الْبَاسَ رَبَّ النَّاسِ وَاشْفِ أَنْتَ الشَّافِي لاَ شِفَاءَ إِلاَّ شِفَاؤُكَ شِفَاءً لاَ يُغَادِرُ سَقَمًا فَذَكَرْتُهُ لِمَنْصُورٍ فَحَدَّثَنِي عَنْ إِبْرَاهِيمَ عَنْ مَسْرُوقٍ عَنْ عَائِشَةَ بِنَحْوِهِ .

ŽENA MOŽE UČITI RUKJU ZA ČOVJEKA

باب في الْمَرْأَةِ تَرْقِي الرَّجُلَ

5751. PRIČAO MI JE Abdullah b. Muhammed Džu'fi, a njemu Hišam da je čuo od Ma'mera, on od Zuhrija, a ovaj od Urve da je rekao:
"Od Aiše, radijallahu anha, prenosi se da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, tokom bolesti u kojoj je umro, sam sebi puhao učeći dove za zaštitu. Kada se bolest pogoršala, ja sam mu

٥٧٥١ . حَدَّثَنِي عَبْدُاللهِ بْنُ مُحَمَّدٍ الْجُعْفِيُّ حَدَّثَنَا هِشَامٌ أَخْبَرَنَا مَعْمَرٌ عَنِ الزُّهْرِيِّ عَنْ عُرْوَةَ عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهَا أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ كَانَ يَنْفُثُ عَلَى نَفْسِهِ فِي مَرَضِهِ الَّذِي قُبِضَ فِيهِ بِالْمُعَوِّذَاتِ فَلَمَّا ثَقُلَ كُنْتُ أَنَا أَنْفِثُ عَلَيْهِ بِهِنَّ فَأَمْسَحُ بِيَدِ نَفْسِهِ

1 Tj. sura El-Fatiha.

ih učila, pušući u njega i potirući (predio bola) njegovom blagoslovljenom rukom."
Pitao sam Ibn-Šihaba: "Kako je on puhao?", pa mi je rekao da bi "puhnuo u ruke, a onda njima potro lice.

لِبَرَكَتِهَا فَسَأَلْتُ ابْنَ شِهَابٍ كَيْفَ كَانَ يَنْفِثُ قَالَ يَنْفِثُ عَلَى يَدَيْهِ ثُمَّ يَمْسَحُ بِهِمَا وَجْهَهُ.

KO NE ODUČAVA (TRAŽEĆI U TOME LIJEKA)[1]

بَاب مَنْ لَمْ يَرْقِ

5752. PRIČAO NAM JE Museddcd, a njemu Husajn b. Numejr da je čuo od Husajna b. Abdur-Rahmana, a ovaj od Seida b. Džubejra, koji je rekao:
"Od Ibn-Abbasa, radijallahu anhuma, prenosi se da je rekao: 'Jednoga dana pred nas je izišao Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, i rekao: 'Pokazani su mi sljedbenici (svih) vjerovjesnika. Neki su vjerovjesnici prolazili s jednim, neki s dva čovjeka, neki s grupom, a neki sami, bez ijednog sljedbenika. Zatim sam ugledao nepreglednu masu

٥٧٥٢. حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ حَدَّثَنَا حُصَيْنُ بْنُ نُمَيْرٍ عَنْ حُصَيْنِ بْنِ عَبْدِ الرَّحْمَنِ عَنْ سَعِيدِ بْنِ جُبَيْرٍ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا قَالَ خَرَجَ عَلَيْنَا النَّبِيُّ ﷺ يَوْمًا فَقَالَ عُرِضَتْ عَلَيَّ الْأُمَمُ فَجَعَلَ يَمُرُّ النَّبِيُّ مَعَهُ الرَّجُلُ وَالنَّبِيُّ مَعَهُ الرَّجُلَانِ وَالنَّبِيُّ مَعَهُ الرَّهْطُ وَالنَّبِيُّ لَيْسَ مَعَهُ أَحَدٌ وَرَأَيْتُ سَوَادًا كَثِيرًا سَدَّ الْأُفُقَ فَرَجَوْتُ أَنْ تَكُونَ أُمَّتِي فَقِيلَ

1 Ovoga hadisa naročito se drže oni koji kao sredstvo liječenja izbjegavaju rukju (odučavanje Kur'anom) i kauterizaciju, smatrajući da to umanjuje pouzdanje u Allaha. Oni rukju shvataju u smislu učenja Kur'ana u svrhu liječenja, ali neki učenjaci smatraju da se ovdje misli na odučavanje nedozvoljenim riječima, odnosno bajanje i čaranje. Na ovo učenjaci imaju više odgovora:
– Za razliku od traženja zaštite učenjem dova, čaranje kakvo je bilo prije islama ili ono pri kome se izgovaraju nerazumljive riječi iz bojazni da u sebi sadrže nevjerstvo – najbolje je ostaviti. Komentirajući ovaj hadis Ijad kaže da će spomenutih "sedamdeset hiljada" pored ostalih imati i ovu vrlinu te dodaje da onaj koji se koristi predislamskim čaranjem i sl. nije musliman.
– Davudi i još neki učenjaci smatraju da se u navedenom hadisu misli na one koji navedeno izbjegavaju dok su zdravi, iz bojazni da se ne razbole, ali ne i na one koji se time služe kada se razbole. Međutim, ovo je mišljenje u suprotnosti s traženjem zaštite prije bolesti, o čemu u hadisu postoje nepobitni dokazi.
– Neučenjem rukje (odučavanje Kur'anom, ako se misli na to) i izbjegavanjem kauterizacije htjelo se ukazati na potpuno oslanjanje na Allaha u borbi s bolešću te na zadovoljstvo Njegovom odredbom, a nikako na pobijanje dozvole da se to čini, potvrđene u vjerodostojnim hadisima i praksi čestitih predaka, sljedbenika zdrave tradicije, s tim što se prepuštanjem Allahovoj odredbi i zadovoljstvom njome postiže viši stupanj (Hattabi).
– Potpuno pouzdanje u Allaha (*tevekkul*) zaslužuju samo oni u čijem srcu nema ni tračka straha od bilo čega drugoga – niti od zvijeri, niti od ljutog neprijatelja – niti brige kako će doći do nafake ili lijeka od bolesti. Zapravo, onome koji se potpuno preda Allahu, uvjeren da se tok sudbine ne može izbjeći, oslanjanje na Allaha ne smeta da, povodeći se za Poslanikom, sallallahu alejhi ve sellem, i postupajući po njegovu sunnetu, preduzme mjere opreza, jer je i Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, u borbi nosio pancir i kacigu, u planinskom klancu postavio strijelce i oko Medine napravio opkop. Osim toga, dozvolio je da se neki muslimani isele u Abesiniju, a kasnije naredio preseljenje u Medinu (Hidžru) i sam je učinivši. Jeo je i pio te svojim ukućanima nabavljao i pravio zalihe hrane, ne čekajući da mu one padnu s neba; a ako je iko bio zaslužan da mu se to desi, bio je on. I konačno, upitan: "Da li da svežem svoju kamilu, ili da je ostavim (nesvezanu)?", odgovorio je: 'Sveži je i osloni se na Allaha!" (Taberi).

koja je zakrčila horizont. Poželio sam da to budu moji sljedbenici, pa mi je rečeno: ‘Ovo je Musa sa svojim narodom.’ Zatim mi je rečeno: ‘Pogledaj!’, pa sam (pogledao i) ugledao nepreglednu masu koja je zakrčila horizont. Potom mi je rečeno: ‘Pogledaj na tu i tu stranu!’, pa sam (pogledao i) ugledao nepreglednu masu koja je (sa svih strana) zakrčila horizont. ‘Ovo su tvoji sljedbenici. S njima je sedamdeset hiljada onih koji će bez polaganja računa ući u Džennet’, rečeno mi je.’ Svijet se razišao prije nego mu je objasnio (ko su oni). Kasnije su Vjerovjesnikovi, sallallahu alejhi ve sellem, drugovi, raspravljajući o tome, rekli: ‘Što se nas tiče, mi smo rođeni u višeboštvu, ali smo ipak povjerovali u Allaha i Njegova Poslanika. No, to će biti naši potomci.’ To je doprlo do Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, pa je rekao: ‘To su oni koji ne zloslute, koji ne traže da im se odučava i koji se ne kauteriziraju, nego se na Gospodara svoga oslanjaju.’ Na to je Ukaša b. Mihsan ustao i upitao: ‘Allahov Poslaniče, hoću li ja biti među njima?’ ‘Hoćeš’, odgovorio je. Potom je ustao drugi i upitao: ‘Hoću li i ja biti među njima?’ ‘Prestigao te je Ukaša’, odgovorio mu je (Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem).’”

هَذَا مُوسَى وَقَوْمُهُ ثُمَّ قِيلَ لِي انْظُرْ فَرَأَيْتُ سَوَادًا كَثِيرًا سَدَّ الأُفُقَ فَقِيلَ لِي انْظُرْ هَكَذَا وَهَكَذَا فَرَأَيْتُ سَوَادًا كَثِيرًا سَدَّ الأُفُقَ فَقِيلَ هَؤُلاَءِ أُمَّتُكَ وَمَعَ هَؤُلاَءِ سَبْعُونَ أَلْفًا يَدْخُلُونَ الْجَنَّةَ بِغَيْرِ حِسَابٍ فَتَفَرَّقَ النَّاسُ وَلَمْ يُبَيَّنْ لَهُمْ فَتَذَاكَرَ أَصْحَابُ النَّبِيِّ ﷺ فَقَالُوا أَمَّا نَحْنُ فَوُلِدْنَا فِي الشِّرْكِ وَلَكِنَّا آمَنَّا بِاللَّهِ وَرَسُولِهِ وَلَكِنْ هَؤُلاَءِ هُمْ أَبْنَاؤُنَا فَبَلَغَ النَّبِيَّ ﷺ فَقَالَ هُمُ الَّذِينَ لاَ يَتَطَيَّرُونَ وَلاَ يَسْتَرْقُونَ وَلاَ يَكْتَوُونَ وَعَلَى رَبِّهِمْ يَتَوَكَّلُونَ فَقَامَ عُكَّاشَةُ ابْنُ مِحْصَنٍ فَقَالَ أَمِنْهُمْ أَنَا يَا رَسُولَ اللَّهِ قَالَ نَعَمْ فَقَامَ آخَرُ فَقَالَ أَمِنْهُمْ أَنَا فَقَالَ سَبَقَكَ بِهَا عُكَّاشَةُ .

ZLOSLUTNJA

باب الطيرة

5753. PRIČAO MI JE Abdullah b. Muhammed, a njemu Usman b. Umer da je čuo od Junusa, on od Zuhrija, a ovaj od Salima, koji je rekao:
"Od Ibn-Omera, radijallahu anhuma, prenosi se da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: 'Nema zaraze[1] (od svake bolesti), niti zloslutnje[2] (s pticama). Nesreća je samo u troma: ženi, kući i životinji.'"[3]

٥٧٥٣. حَدَّثَنِي عَبْدُاللهِ بْنُ مُحَمَّدٍ حَدَّثَنَا عُثْمَانُ بْنُ عُمَرَ حَدَّثَنَا يُونُسُ عَنِ الزُّهْرِيِّ عَنْ سَالِمٍ عَنِ ابْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا أَنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ قَالَ لاَ عَدْوَى وَلاَ طِيَرَةَ وَالشُّؤْمُ فِي ثَلاَثٍ فِي الْمَرْأَةِ وَالدَّارِ وَالدَّابَّةِ .

5754. PRIČAO NAM JE Ebu-Jeman, njemu Šu'ajb, a ovome Zuhri da je čuo od Ubejdullah b. Abdullaha b. Utbe, koji je rekao: "Ebu-Hurejra pričao je da je čuo kako je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
'Nema zloslutnje, a od slutnji je najbolja ona s dobrim predznakom.'
'A šta je dobar predznak?', upitali su.
'Kada neko od vas čuje lijepu riječ', odgovorio je."

٥٧٥٤. حَدَّثَنَا أَبُو الْيَمَانِ أَخْبَرَنَا شُعَيْبٌ عَنِ الزُّهْرِيِّ قَالَ أَخْبَرَنِي عُبَيْدُاللهِ بْنُ عَبْدِاللهِ ابْنِ عُتْبَةَ أَنَّ أَبَا هُرَيْرَةَ قَالَ سَمِعْتُ رَسُولَ اللهِ ﷺ يَقُولُ لاَ طِيَرَةَ وَخَيْرُهَا الْفَأْلُ قَالُوا وَمَا الْفَأْلُ قَالَ الْكَلِمَةُ الصَّالِحَةُ يَسْمَعُهَا أَحَدُكُمْ .

SLUTNJA NA DOBRO

باب الفأل

5755. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Muhammed, a njemu Hišam da je čuo od Ma'mera, on od Zuhrija, a ovaj od Ubejdullah b. Abdullaha, koji je rekao: "Od Ebu-Hurejre prenosi se da je rekao: 'Allahov je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: 'Nema zloslutnje, a od slutnji je najbolja ona s dobrim predznakom.' 'Allahov Poslaniče, a šta je dobar predznak?', upitali su.
'Kada neko od vas čuje lijepu riječ', odgovorio je.'"

٥٧٥٥. حَدَّثَنَا عَبْدُاللهِ بْنُ مُحَمَّدٍ أَخْبَرَنَا هِشَامٌ أَخْبَرَنَا مَعْمَرٌ عَنِ الزُّهْرِيِّ عَنْ عُبَيْدِاللهِ بْنِ عَبْدِاللهِ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ قَالَ النَّبِيُّ ﷺ لاَ طِيَرَةَ وَخَيْرُهَا الْفَأْلُ قَالَ وَمَا الْفَأْلُ يَا رَسُولَ اللهِ قَالَ الْكَلِمَةُ الصَّالِحَةُ يَسْمَعُهَا أَحَدُكُمْ .

---

1 O ovome će malo kasnije, u zasebnom poglavlju, biti više riječi.

2 Predislamski Arapi bili su jako sujevjeran narod. Islam je sujevjerje postepeno nastojao iskorijeniti. Tako su predislamski Arapi, kada bi polazili na put, gledali kuda će prva ptica koju ugledaju poletjeti. Ako bi poletjela desno, bio im je to dobar predznak, pa bi nastavili put, a ako bi poletjela lijevo, bio im je to loš predznak, pa su odustajali od puta i vraćali se kući. Islam je to zabranio. Ebu-Davud i Tirmizi, od Ibn-Abbasa, navode da je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Zloslutnja je širk..."

3 U hadisu spomenute tri stvari u suštini nisu nesretne. Nesreća je u ženi ako je loše naravi, neuka, slabih živaca, sklona raskoši, nemoralu i sl., u kući ako je tijesna, vlažna, slabo osvijetljenja, dotrajala i sl., i u konju ako je jogunast ili oštar

5756. PRIČAO NAM JE Muslim b. Ibrahim, a njemu Hišam da je čuo Katadu, koji je rekao: "Od Enesa, radijallahu anhu, prenosi se da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: 'Nema zaraze (od svake bolesti), niti zloslutnje (s pticama). Sviđa mi se slutnja na dobro – lijepa riječ.'"[4]

٥٧٥٦. حَدَّثَنَا مُسْلِمُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ حَدَّثَنَا هِشَامٌ
حَدَّثَنَا قَتَادَةُ عَنْ أَنَسٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ
قَالَ لاَ عَدْوَى وَلاَ طِيَرَةَ وَيُعْجِبُنِي الْفَأْلُ الصَّالِحُ
الْكَلِمَةُ الْحَسَنَةُ.

NEMA SOVE[5]

باب لا هامة

5757. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Hakem, a njemu Nadr da je čuo od Israila, on od Ebu-Hasina, a ovaj od Ebu-Saliha, koji je rekao: "Od Ebu-Hurejre, radijallahu anhu, prenosi se da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: 'Nema zaraze (od svake bolesti), niti zloslutnje (s pticama), niti sove, niti trbušne zmije.'"

٥٧٥٧. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ الْحَكَمِ حَدَّثَنَا النَّضْرُ
أَخْبَرَنَا إِسْرَائِيلُ أَخْبَرَنَا أَبُو حَصِينٍ عَنْ أَبِي صَالِحٍ
عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ لاَ
عَدْوَى وَلاَ طِيَرَةَ وَلاَ هَامَةَ وَلاَ صَفَرَ.

PREDSKAZIVANJE

باب الكهانة

5758. PRIČAO NAM JE Seid b. Ufejr da mu je pričao Lejs, a ovome Abdur-Rahman b. Halid da je čuo od Ibn-Šihaba, a on od Ebu-Seleme, koji je rekao: "Od Ebu-Hurejre prenosi se da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, presudio dvjema ženama iz (plemena) Huzejl koje

٥٧٥٨. حَدَّثَنَا سَعِيدُ بْنُ عُفَيْرٍ حَدَّثَنَا اللَّيْثُ
قَالَ حَدَّثَنِي عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ خَالِدٍ عَنِ ابْنِ
شِهَابٍ عَنْ أَبِي سَلَمَةَ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ أَنَّ
رَسُولَ اللهِ ﷺ قَضَى فِي امْرَأَتَيْنِ مِنْ هُذَيْلٍ اقْتَتَلَتَا

---

4 U drugom hadisu koji prenosi Urva b. Amir, a bilježi ga Ebu-Davud, stoji: "Pred Allahovim Poslanikom, sallallahu alejhi ve sellem, spomenuo sam slutnju, pa (mi) je rekao: 'Najbolja je ona s dobrim predznakom. Ona ne smije odvratiti (obeshrabriti) muslimana. Kada neko od vas vidi nešto što mu nije drago, neka prouči: 'Bože, od Tebe dolazi samo dobro, a zlo otklanjaš samo Ti! Nema snage ni moći osim u Allaha!'''"
Iz gore navedenog hadisa vidi se da slutnja na dobro nije zabranjena, kao što je to slučaj sa zloslutnjom i sujevjernim zaključivanjem po letu ptica. Taberi navodi da mu je Ikrima pričao kako je, dok je bio s Ibn-Abbasom, naletjela ptica i zapjevala, pa je neko povikao: "Sluti na dobro", na što je Ibn-Abbas rekao: "Ona ne donosi ni dobro ni zlo." Hatabi dodaje: "Razlika između slutnje na dobro i zloslutnje jest u tome što slutnja na dobro proizilazi iz lijepog mišljenja o Allahu, a zloslutnja iz lošega. Zato je i zabranjena."
Enes b. Malik, radijallahu anhu, pripovijeda kako je Allahovu poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, kad bi kakvim poslom krenuo na put, bilo drago čuti da mu se kaže: "S dobrom, s uspjehom i na pravome putu!" Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, ni u čemu nije bio sujevjeran. Kada bi kakvim poslom slao izaslanika, pitao bi ga za ime, i bilo bi mu drago ako bi mu se svidjelo, a ne bi odustajao ako mu se ne bi svidjelo, iako mu se na licu moglo vidjeti da mu nije drago to mu ime nije lijepo. U jednom hadisu stoji da je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Onaj koji predskazuje budućnost ili ga s puta vrati zloslutnja – nije naš."

5 Vidjeti komentar hadisa br. 5770.

su se potukle. Jedna od njih bacila je kamen na drugu koja je bila trudna, pogodila je u stomak i usmrtila joj dijete u stomaku. Spor su iznijeli pred Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, da on presudi, pa je presudio da je krvarina za ono što je bilo u njenom stomaku rob ili robinja najbolje vrste. Tada je staratelj žene obavezane na isplatu krvarine upitao: 'Kako, Allahov Poslaniče, mogu biti obavezan na isplatu krvarine za ono što nije ni jelo ni pilo, ni progovorilo ni zaplakalo?[1]
U takvom se slučaju (prolivena krv) ne osvećuje.' 'Ovaj je, zaista, vračarski brat (sličan im je)', rekao je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem."

فَرَمَتْ إِحْدَاهُمَا الْأُخْرَى بِحَجَرٍ فَأَصَابَ بَطْنَهَا وَهِيَ حَامِلٌ فَقَتَلَتْ وَلَدَهَا الَّذِي فِي بَطْنِهَا فَاخْتَصَمُوا إِلَى النَّبِيِّ ﷺ فَقَضَى أَنَّ دِيَةَ مَا فِي بَطْنِهَا غُرَّةٌ عَبْدٌ أَوْ أَمَةٌ فَقَالَ وَلِيُّ الْمَرْأَةِ الَّتِي غَرِمَتْ كَيْفَ أَغْرَمُ يَا رَسُولَ اللهِ مَنْ لَا شَرِبَ وَلَا أَكَلَ وَلَا نَطَقَ وَلَا اسْتَهَلَّ فَمِثْلُ ذَلِكَ يُطَلُّ فَقَالَ النَّبِيُّ ﷺ إِنَّمَا هَذَا مِنْ إِخْوَانِ الْكُهَّانِ .

5759. PRIČAO NAM JE Kutejba, a njemu Malik da je čuo od Ibn-Šihaba, a ovaj Ebu-Seleme da je rekao: "Od Ebu-Hurejre, radijallahu anhu, prenosi se da su se dvije žene posvađale, pa je jedna drugu gađala (i pogodila) kamenom, usljed čega je ona pobacila dijete. Tada je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, toj presudio da je za to krvarina rob ili robinja najbolje vrste."

٥٧٥٩ . حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ عَنْ مَالِكٍ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ عَنْ أَبِي سَلَمَةَ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ أَنَّ امْرَأَتَيْنِ رَمَتْ إِحْدَاهُمَا الْأُخْرَى بِحَجَرٍ فَطَرَحَتْ جَنِينَهَا فَقَضَى فِيهِ النَّبِيُّ ﷺ بِغُرَّةٍ عَبْدٍ أَوْ وَلِيدَةٍ .

---

1 Proricanje budućnosti u predislamsko doba, naročito među Arapima, usljed dužeg prekida objave, bilo je uzelo maha. Proricanja je bilo više vrsta:
– u dosluhu s džinima i šejtanima koji su se peli prema nebu i prisluškivali razgovor meleka, a onda u njega dodavali i došaptavali vračarima. Kada je došao islam, s objavljivanjem Kur'ana, nebo je dodatno zaštićeno, kako šejtani ne bi prisluškivali Objavu. Na to se aludira u riječima Uzvišenog: "Čuvamo ga od svakog šejtana prkosnog da ne prisluškuje meleke uzvišene; njih sa svih strana gađaju da ih otjeraju; njih čeka patnja neprekidna, a onoga koji što ugrabi stigne svjetlica blistava." (Es-Saffat,7-10) Proroci su prije islama u svojim predskazanjima često pogađali, ali je s dolaskom islama to postala prava rijetkost, tako da je proricanje, hvala Allahu, gotovo izumrlo;
– proricanje zloslutnjom, gatanje po letu ptica, praćenje položaja zvijezda i nagađanje – sve je to bilo prisutno kod predislamskih Arapa.
Iz više vjerodostojnih hadisa vidi se da islam najstrožije osuđuje proricanje. Navodimo samo dva:
"Ko ode vračaru ili astrologu – namaz mu neće biti primljen četerdeset dana."
"Ko ode vračaru i povjeruje u ono što on govori – taj s onim što je objavljeno Muhammedu nema ništa, a ko mu ode i ne povjerovavši u ono što govori – namaz mu neće biti primljen četrdeset dana."
Riječima: "Ovaj je, zaista, vračarski drug" – Allahov je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, osudio način na koji se izrazio staratelj žene, jer je upotrijebio riječi slične onima kojima se služe vračari i sihirbazi. On je naime, umjesto da kaže: "... za ono što se nije ni rodilo" – počeo nabrajati i govoriti u rimovnoj prozi: "... za ono što nije ni jelo ni pilo, ni progovorilo ni zaplakalo."

5760. PRENOSI SE od Ibn-Šihaba da je Seid b. Musejjeb rekao:"Allahov je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, za ubijeno dijete u utrobi majke kao krvarinu odredio roba ili robinju najbolje vrste, pa je onaj protiv koga je presudio upitao: 'Kako mogu biti obavezan na isplatu krvarine za ono što nije ni jelo ni pilo, ni progovorilo ni zaplakalo?' U takvom se slučaju (prolivena krv) ne osvećuje.' Tada je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: 'Ovaj je, zaista, vračarski brat (sličan im je).'"

٥٧٦٠. وَعَنِ ابْنِ شِهَابٍ عَنْ سَعِيدِ بْنِ الْمُسَيَّبِ أَنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ قَضَى فِي الْجَنِينِ يُقْتَلُ فِي بَطْنِ أُمِّهِ بِغُرَّةٍ عَبْدٍ أَوْ وَلِيدَةٍ فَقَالَ الَّذِي قُضِيَ عَلَيْهِ كَيْفَ أَغْرَمُ مَا لاَ أَكَلَ وَلاَ شَرِبَ وَلاَ نَطَقَ وَلاَ اسْتَهَلَّ وَمِثْلُ ذَلِكَ يُطَلُّ فَقَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ إِنَّمَا هَذَا مِنْ إِخْوَانِ الْكُهَّانِ .

5761. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Muhammed, njemu Ibn-Ujejna, ovome Zuhri, a njemu Ebu-Bekr b. Abdur-Rahman b. Haris, koji je čuo od Ebu-Mes'uda da je rekao: "Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, zabranio je (da se koristi) vrijednost (uzeta za) psa, nadoknada bludnici i nagradu vračaru."

٥٧٦١. حَدَّثَنَا عَبْدُاللهِ بْنُ مُحَمَّدٍ حَدَّثَنَا ابْنُ عُيَيْنَةَ عَنِ الزُّهْرِيِّ عَنْ أَبِي بَكْرِ بْنِ عَبْدِالرَّحْمَنِ بْنِ الْحَارِثِ عَنْ أَبِي مَسْعُودٍ قَالَ نَهَى النَّبِيُّ ﷺ عَنْ ثَمَنِ الْكَلْبِ وَمَهْرِ الْبَغِيِّ وَحُلْوَانِ الْكَاهِنِ .

5762. PRIČAO NAM JE Ali b. Abdullah, njemu Hišam b. Jusuf, a ovome Ma'mer da je čuo od Zuhrija, a ovaj od Jahjaa b. Urve b. Zubejra, koji je rekao: "Od Urve se prenosi da je Aiša, radijallahu anha, rekla: 'Allahova Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, ljudi su upitali o vračarima, pa je rekao: 'Nije to ništa (tačno).'

'Allahov Poslaniče, oni nam ponekad pričaju o nečemu što zaista tako i bude', rekoše.

'To je riječ istine koju ugrabi džin i došapne je u uho svoga druga, ubacujući s njom stotinu laži', reče Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem." Ali mi je pričao da je Abdur-Rezzak govorio kako su riječi "riječ istine" *mursel* (nisu prenesene neprekinutim nizom prenosilaca). Kasnije sam čuo da je za njih našao prenosioca.

٥٧٦٢. حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ عَبْدِاللهِ حَدَّثَنَا هِشَامُ بْنُ يُوسُفَ أَخْبَرَنَا مَعْمَرٌ عَنِ الزُّهْرِيِّ عَنْ يَحْيَى بْنِ عُرْوَةَ بْنِ الزُّبَيْرِ عَنْ عُرْوَةَ بْنِ الزُّبَيْرِ عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهَا قَالَتْ سَأَلَ رَسُولَ اللهِ ﷺ نَاسٌ عَنِ الْكُهَّانِ فَقَالَ لَيْسَ بِشَيْءٍ فَقَالُوا يَا رَسُولَ اللهِ إِنَّهُمْ يُحَدِّثُونَا أَحْيَانًا بِشَيْءٍ فَيَكُونُ حَقًّا فَقَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ تِلْكَ الْكَلِمَةُ مِنَ الْحَقِّ يَخْطَفُهَا مِنَ الْجِنِّيِّ فَيَقُرُّهَا فِي أُذُنِ وَلِيِّهِ فَيَخْلِطُونَ مَعَهَا مِائَةَ كَذْبَةٍ قَالَ عَلِيٌّ قَالَ عَبْدُالرَّزَّاقِ مُرْسَلٌ الْكَلِمَةُ مِنَ الْحَقِّ ثُمَّ بَلَغَنِي أَنَّهُ أَسْنَدَهُ بَعْدَهُ .

SIHR

باب السحر

O tome se govori u riječima Uzvišenog Allaha: "Šejtani su nevjernici jer uče ljude vradžbini i onome što je bilo nadahnuto dvojici meleka Harutu i Marutu u Babilonu. A njih dvojica nisu nikoga učili dok mu nisu rekli: 'Mi samo iskušavamo, i ti ne budi nevjernik!' A ljudi su od njih dvojice učili kako će muža od žene rastaviti, ali nisu mogli time nikome bez Allahove volje nauditi. Učili su ono što će im nauditi i od čega nikakve koristi neće imati iako su znali da onaj koji tom vještinom vlada neće nikakve sreće na onom svijetu imati."[1]
"A sihirbaz neće, ma gdje došao, uspjeti."[2]
"Zar ćete slijediti vradžbinu, a vidite da jeste?"[3]
"I odjednom mu se pričini da se, zbog vradžbine njihove, oni (tj. konopi o štapovi) kreću."[4]
"... i od zla onih koje pušu u uzlove."[5] *En-Neffasatu* – sihirbazice; *tusharune* – zaslijepljeni.

وَقَوْلِ اللهِ تَعَالَى (وَلَكِنَّ الشَّيَاطِينَ كَفَرُوا يُعَلِّمُونَ النَّاسَ السِّحْرَ وَمَا أُنْزِلَ عَلَى الْمَلَكَيْنِ بِبَابِلَ هَارُوتَ وَمَارُوتَ وَمَا يُعَلِّمَانِ مِنْ أَحَدٍ حَتَّى يَقُولاَ إِنَّمَا نَحْنُ فِتْنَةٌ فَلاَ تَكْفُرْ فَيَتَعَلَّمُونَ مِنْهُمَا مَا يُفَرِّقُونَ بِهِ بَيْنَ الْمَرْءِ وَزَوْجِهِ وَمَا هُمْ بِضَارِّينَ بِهِ مِنْ أَحَدٍ إِلاَّ بِإِذْنِ اللهِ وَيَتَعَلَّمُونَ مَا يَضُرُّهُمْ وَلاَ يَنْفَعُهُمْ وَلَقَدْ عَلِمُوا لَمَنِ اشْتَرَاهُ مَا لَهُ فِي الآخِرَةِ مِنْ خَلاَقٍ) وَقَوْلِهِ تَعَالَى (وَلاَ يُفْلِحُ السَّاحِرُ حَيْثُ أَتَى) وَقَوْلِهِ (أَفَتَأْتُونَ السِّحْرَ وَأَنْتُمْ تُبْصِرُونَ) وَقَوْلِهِ (يُخَيَّلُ إِلَيْهِ مِنْ سِحْرِهِمْ أَنَّهَا تَسْعَى) وَقَوْلِهِ (وَمِنْ شَرِّ النَّفَّاثَاتِ فِي الْعُقَدِ) وَالنَّفَّاثَاتُ السَّوَاحِرُ (تُسْحَرُونَ) تُعَمَّوْنَ .

5763. PRIČAO NAM JE Ibrahim b. Musa, njemu Isa b. Junus da je čuo od Hišama, a ovaj od svoga oca, koji je rekao:
"Od Aiše, radijallahu anha, prenosi se da je rekla: 'Allahova Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, opsihrio je jedan Zurejćanin po imenu Lebid b. A'sam, tako da se Allahovu Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, pričinjavalo da čini nešto što nije činio (tj. da prilazi svojim suprugama), dok jednoga dana, ili jedne noći, dok je bio kod mene, dugo predan dovi, nije upitao: 'Aiša, znaš

٥٧٦٣. حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ مُوسَى أَخْبَرَنَا عِيسَى بْنُ يُونُسَ عَنْ هِشَامٍ عَنْ أَبِيهِ عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهَا قَالَتْ سَحَرَ رَسُولَ اللهِ ﷺ رَجُلٌ مِنْ بَنِي زُرَيْقٍ يُقَالُ لَهُ لَبِيدُ بْنُ الأَعْصَمِ حَتَّى كَانَ رَسُولُ اللهِ ﷺ يُخَيَّلُ إِلَيْهِ أَنَّهُ كَانَ يَفْعَلُ الشَّيْءَ وَمَا فَعَلَهُ حَتَّى إِذَا كَانَ ذَاتَ يَوْمٍ أَوْ ذَاتَ لَيْلَةٍ وَهُوَ عِنْدِي لَكِنَّهُ دَعَا وَدَعَا ثُمَّ قَالَ يَا عَائِشَةُ أَشَعَرْتِ

1 El-Bekare, 102.

2 Ta-Ha, 69.

3 El-Enbija, 3.

4 Ta-Ha, 66.

5 El-Felek, 4.

li da mi je Allah uslišao dovu za ono za što sam Ga molio? Došla su mi dva meleka, od kojih je jedan sjeo pored moje glave, a drugi pored mojih nogu, pa je jedan od njih upitao drugoga: 'Šta čovjeka muči?'
'Opsihren je', odgovorio je.
'A ko ga je opsihrio?', upitao je.
'Lebid b. A'sam', odgovorio je.
'Čime?', upitao je.
'Češljem, dlakama i prahom čaške od muškog cvijeta palme', odgovorio je.
'A gdje je to?', upitao je.
'U bunaru Zervan', odgovorio je.'
Potom je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, s nekim svojim drugovima otišao tamo, i, vrativši se, rekao: 'Aiša, voda mu je (crvena) kao da je rastvor od kne, a vršci su njegovih palmi kao glave šejtana.' Rekla sam: 'Allahov Poslaniče, zar ih nisi izvadio?'
'Allah me je izliječio', odgovorio je, 'pa nisam htio da o tome među svijetom potpirujem zlo.' Zatim je naredio (da se to zakopa), pa je to zakopano.'"[6]

أَنَّ اللهَ أَفْتَانِي فِيمَا اسْتَفْتَيْتُهُ فِيهِ أَتَانِي رَجُلاَنِ فَقَعَدَ أَحَدُهُمَا عِنْدَ رَأْسِي وَالآخَرُ عِنْدَ رِجْلَيَّ فَقَالَ أَحَدُهُمَا لِصَاحِبِهِ مَا وَجَعُ الرَّجُلِ فَقَالَ مَطْبُوبٌ قَالَ مَنْ طَبَّهُ قَالَ لَبِيدُ بْنُ الأَعْصَمِ قَالَ فِي أَيِّ شَيْءٍ قَالَ فِي مُشْطٍ وَمُشَاطَةٍ وَجُفِّ طَلْعِ نَخْلَةٍ ذَكَرٍ قَالَ وَأَيْنَ هُوَ قَالَ فِي بِئْرِ ذَرْوَانَ فَأَتَاهَا رَسُولُ اللهِ ﷺ فِي نَاسٍ مِنْ أَصْحَابِهِ فَجَاءَ فَقَالَ يَا عَائِشَةُ كَأَنَّ مَاءَهَا نُقَاعَةُ الْحِنَّاءِ أَوْ كَأَنَّ رُءُوسَ نَخْلِهَا رُءُوسُ الشَّيَاطِينِ قُلْتُ يَا رَسُولَ اللهِ أَفَلاَ اسْتَخْرَجْتَهُ قَالَ قَدْ عَافَانِي اللهُ فَكَرِهْتُ أَنْ أُثَوِّرَ عَلَى النَّاسِ فِيهِ شَرًّا فَأَمَرَ بِهَا فَدُفِنَتْ تَابَعَهُ أَبُو أُسَامَةَ وَأَبُو ضَمْرَةَ وَابْنُ أَبِي الزِّنَادِ عَنْ هِشَامٍ وَقَالَ اللَّيْثُ وَابْنُ عُيَيْنَةَ عَنْ هِشَامٍ فِي مُشْطٍ وَمُشَاقَةٍ يُقَالُ الْمُشَاطَةُ مَا يَخْرُجُ مِنَ الشَّعَرِ إِذَا مُشِطَ وَالْمُشَاقَةُ مِنْ مُشَاقَةِ الْكَتَّانِ .

6 Benu-Zurejk (Zurejćani), od kojih potječe i Lebid b. A'sam, ogranak je plemena Hazredž. Ensarije iz ovog plemena i židovi iz Medine bili su prije islama u prijateljskim i savezničkim odnosima, ali su ovi odnosi prekinuti kada su ensarije primile islam. Lebid b. A'sam po porijeklu nije bio židov, već ga neki tako nazivaju zato što je samo prividno bio primio islam, ali je i dalje ostao odan židovima.
Vakidi navodi da su u muharremu sedme godine po Hidžri, nakon što se Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, s ashabima vratio s Hudejbije u Medinu, židovi potplatili Lebida b. A'sama, vještog sihirbaza iz toga vremena, da opsihri Allahova Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, nakon čega je on, kako navodi Zuhri, oko šest mjeseci osjećao teškoće. Učenjaci hadisa su jednoglasnog mišljenja da se ove teškoće nisu ogledale u stvarima vezanim za primanje i dostavu Objave (pričinjavanju da vidi Džibrila tamo gdje on nije bio, da mu se objavljuje ono što se nije objavljivalo, da ne može zapamtiti ili prenijeti primljenu Objavu i sl.), već u stvarima vezanim za fizičke aktivnosti kao što su: jelo, piće, prilazak ženama i sl. Tako se u više verzija ovog hadisa (Humejdi, Ibn-Ujejna, Aiša i Seid b. Musejjeb) navodi da se Allahovu Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, pričinjavalo da prilazi svojim ženama, a zapravo im nije prilazio. Ijad smatra kako je moguće da se spomenutim pričinjavanjem misli na to da se Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, u tom periodu činilo da kao i ranije može prilaziti ženama, ali kad bi to pokušao uvidio bi da ne može.
U vjerodostojnom (sahih) hadisu stoji da je šejtan pokušao u namazu pomesti Allahova Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, ali mu je (Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem) Allah pomogao da ga se oslobodi i onemogućio šejtanu da se domogne bilo čega što je vezano za vjeru i propise vjere. Slično je bilo i sa spomenutim slučajem, kada je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, bio opsihren. Za vrijeme trajanja sihra šejtan mu nije uspio nauditi, pogotovo ne u stvarima vezanim za primanje i dostavu Objave, premda je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, povremeno osjećao teškoće u vidu govora, nemoći da ponešto što je ranije činio učini ili pričinjavanje koje se s vremena na vrijeme pojavljivalo, ali opet s Allahovom pomoći nestajalo.

Slijede ga u predanju od Hišama Ebu-Usama, Ebu-Damra i Ebu-Zinad. Lejs i Ibn-Ujejna od Hišama prenose da je rečeno: "... u češlju i dlakama" (*fi muštin ve mušatatin*).
"Mušatatun" su, kažu, češljom iščešljane dlake kose. Isti se izraz koristi i za niti konoplje.

ŠIRK I SIHR SPADAJU U UPROPAŠTAJUĆE (SMRTNE) GRIJEHE

باب الشِّرْكُ والسِّحْرُ من المُوبِقات

5764. PRIČAO MI JE Abdul-Aziz b. Abdullah, njemu Sulejman, a ovome Sevr b. Zejd da je čuo od Ebu-Gajsa da je rekao: "Od Ebu-Hurejre, radijallahu anhu, prenosi se da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
'Klonite se upropaštavajućih (smrtnih) grijeha: višeboštva (pripisivanja Allahu sudruga) i sihra!'"[1]

٥٧٦٤. حَدَّثَنِي عَبْدُالْعَزِيزِ بْنُ عَبْدِاللهِ قَالَ
حَدَّثَنِي سُلَيْمَانُ عَنْ ثَوْرِ بْنِ زَيْدٍ عَنْ أَبِي الْغَيْثِ
عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ أَنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ
قَالَ اجْتَنِبُوا الْمُوبِقَاتِ الشِّرْكُ بِاللهِ وَالسِّحْرُ .

DA LI ĆE SE IZVADITI (NEŠTO ČIME JE NAPRAVLJEN) SIHRA (IZ MJESTA GDJE JE STAVLJEN)?

باب هلْ يَسْتَخْرِجُ السِّحْرَ

Katada kaže: "Pitao sam Seida b. Musejjeba da li će se s opsihrenog čovjeka, ili čovjeka koji ne može da prilazi supruzi, skinuti sihr ili će ga se liječiti *nušrom* (smjesom od biljaka i vode, te učenjem na to).
'Ne smeta, jer oni (koji liječe tako) time žele popraviti stanje (izliječiti bolesnika), a sve što je korisno nije zabranjeno', odgovorio je."

وَقَالَ قَتَادَةُ قُلْتُ لِسَعِيدِ بْنِ الْمُسَيَّبِ رَجُلٌ بِهِ
طِبٌّ أَوْ يُؤَخَّذُ عَنِ امْرَأَتِهِ أَيُحَلُّ عَنْهُ أَوْ يُنَشَّرُ قَالَ
لاَ بَأْسَ بِهِ إِنَّمَا يُرِيدُونَ بِهِ الإِصْلاَحَ فَأَمَّا مَا يَنْفَعُ
النَّاسَ فَلَمْ يُنْهَ عَنْهُ .

Dakle, teškoće Allahova Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, u periodu dok je bio opsihren ogledale su se u njegovim tjelesnim (fizičkim), ali ne i u duhovno-misaonim sposobnostima.
Otuda ćemo, ako analiziramo i riječi sestre Lebida b. A'sama: "Ako je zaista vjerovjesnik, saznat će, a ako nije, ovaj će mu sihr pomutiti razum" – vidjeti da se dokazala istinitom prva pretpostavka, jer su ga, kao što se vidi iz gore navedenog hadisa, o svemu podrobno obavijestila dvojica meleka.

1 Ovo je skraćena verzija hadisa: "Klonite se sedam teških (smrtnih) grijeha..." – spomenutog u poglavljima o savjetima. Navodeći ga ovdje u skraćenoj verziji, s istim lancem prenosilaca, Buhari je htio istaknuti pogubnost naročito ova dva teška grijeha.

5765. PRIČAO MI JE Abdullah b. Muhammed da je čuo od Ibn-Ujejne da je rekao:
"Prvi koji nam je to ispričao bio je Ibn-Džurejdž, koji je rekao: 'Pričali su mi Urvini ukućani da su (to) čuli od Urve, pa sam upitao Hišama, koji nam je rekao da je čuo od svoga oca, a on od Aiše, radijallahu anha, da je rekla: 'Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, bio je opsihren do te mjere da mu se činilo da prilazi (svojim) ženama, a nije im prilazio."
Sufjan kaže: "Kada se to događa, to je najteži oblik sihra."
On je (Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem) upitao: "Aiša, znaš li da mi je Allah uslišao dovu za ono što sam ga molio? Došla su mi dva čovjeka, od kojih je jedan sjeo pored moje glave, a drugi pored mojih nogu, pa je onaj (što je bio) kod moje glave upitao ovog drugog: 'Šta je (ovom) čovjeku?'
'Opsihren je', odgovorio je.
'A ko ga je opsihrio?', upitao je.
'Lebid b. A'sam, čovjek iz plemena Benu-Zurejk (Zurejćanin), licemjer (munafik) i saveznik židova', odgovorio je.
'Čime?', upitao je.
'Češljem i dlakama', odgovorio je.
'A gdje (je to)?', upitao je.
'U čaški muškog cvijeta palme ispod ploče u bunaru Zervan', odgovorio je."
Ona (Aiša, radijallahu anha) kaže: "Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, otišao je do bunara da to izvadi, pa je rekao: 'Ovo je bunar koji mi je pokazan; voda mu je (crvena) kao da je rastvor od kne, a palme kao glave šejtana', dodavši da je to izvađeno." Ona (dalje) kaže da je upitala: "A da si to (tj. razotkrio ili liječio *nušrom*)?", pa joj je rekao: "Allah me je izliječio, pa nisam htio ni prema kome od ljudi da potpirujem zlo."

٥٧٦٥. حَدَّثَنِي عَبْدُاللهِ بْنُ مُحَمَّدٍ قَالَ سَمِعْتُ ابْنَ عُيَيْنَةَ يَقُولُ أَوَّلُ مَنْ حَدَّثَنَا بِهِ ابْنُ جُرَيْجٍ يَقُولُ حَدَّثَنِي آلُ عُرْوَةَ عَنْ عُرْوَةَ فَسَأَلْتُ هِشَامًا عَنْهُ فَحَدَّثَنَا عَنْ أَبِيهِ عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهَا قَالَتْ كَانَ رَسُولُ اللهِ ﷺ سُحِرَ حَتَّى كَانَ يَرَى أَنَّهُ يَأْتِي النِّسَاءَ وَلاَ يَأْتِيهِنَّ قَالَ سُفْيَانُ وَهَذَا أَشَدُّ مَا يَكُونُ مِنَ السِّحْرِ إِذَا كَانَ كَذَا فَقَالَ يَا عَائِشَةُ أَعَلِمْتِ أَنَّ اللهَ قَدْ أَفْتَانِي فِيمَا اسْتَفْتَيْتُهُ فِيهِ أَتَانِي رَجُلاَنِ فَقَعَدَ أَحَدُهُمَا عِنْدَ رَأْسِي وَالآخَرُ عِنْدَ رِجْلَيَّ فَقَالَ الَّذِي عِنْدَ رَأْسِي لِلآخَرِ مَا بَالُ الرَّجُلِ قَالَ مَطْبُوبٌ قَالَ وَمَنْ طَبَّهُ قَالَ لَبِيدُ بْنُ أَعْصَمَ رَجُلٌ مِنْ بَنِي زُرَيْقٍ حَلِيفٌ لِيَهُودَ كَانَ مُنَافِقًا قَالَ وَفِيمَ قَالَ فِي مُشْطٍ وَمُشَاقَةٍ قَالَ وَأَيْنَ قَالَ فِي جُفِّ طَلْعَةٍ ذَكَرٍ تَحْتَ رَاعُوفَةٍ فِي بِئْرِ ذَرْوَانَ قَالَتْ فَأَتَى النَّبِيُّ ﷺ الْبِئْرَ حَتَّى اسْتَخْرَجَهُ فَقَالَ هَذِهِ الْبِئْرُ الَّتِي أُرِيتُهَا وَكَأَنَّ مَاءَهَا نُقَاعَةُ الْحِنَّاءِ وَكَأَنَّ نَخْلَهَا رُءُوسُ الشَّيَاطِينِ قَالَ فَاسْتُخْرِجَ قَالَتْ فَقُلْتُ أَفَلاَ أَيْ تَنَشَّرْتَ فَقَالَ أَمَّا اللهُ فَقَدْ شَفَانِي وَأَكْرَهُ أَنْ أُثِيرَ عَلَى أَحَدٍ مِنَ النَّاسِ شَرًّا .

SIHR[1]

5766. PRIČAO NAM JE Ubejd b. Isma‘il, njemu Ebu-Usama, a ovome Hišam da je čuo od svoga oca da je Aiša rekla: “Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, bio je opsihren do te mjere da mu se pričinjavalo kako čini nešto što nije činio, sve dok me jednoga dana, dok je bio kod mene, nakon dugog obraćanja Allahu dovom, nije upitao:
‘Aiša, znaš li da mi je Allah uslišao dovu za ono za šta sam molio?’
‘A šta je to bilo Allahov Poslaniče?’, upitala sam.
‘Došla su mi’, odgovorio je, ‘dva čovjeka, od kojih je jedan sjeo pored moje glave, a drugi pored mojih nogu, pa je jedan od njih upitao drugoga: ‘Šta čovjeka muči?’ ‘Opsihren je’, odgovorio je.
‘A ko ga je opsihrio?’, upitao je.
‘Lebid b. A‘sam, Židov iz (plemena) Benu-Zurejk.’ – odgovorio je. ‘Čime?’, upitao je.
‘Češljem, dlakama i prahom čaške od muškog cvijeta palme’, odgovorio je.
‘A gdje je to?’, upitao je. ‘U bunaru Zu-Ervan’, odgovorio je.’
Potom je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, s jednom grupom svojih drugova otišao do bunara, pogledao ga, i palme iznad njega, a zatim mi je, vrativši se, rekao: ‘Tako mi Allaha, voda mu je (crvena) kao da je rastvor od kne, a palme kao glave šejtana.’ Rekla sam: ‘Allahov Poslaniče, zar ih nisi izvadio?’
‘Allah me je izliječio’, odgovorio je, ‘pa nisam htio da o tome među svijetom potpaljujem zlo.’ Zatim je naredio (da se to zakopa), pa je to zakopano.”

باب السِّحْرِ

٥٧٦٦. حَدَّثَنَا عُبَيْدُ بْنُ إِسْمَاعِيلَ حَدَّثَنَا أَبُو أُسَامَةَ عَنْ هِشَامٍ عَنْ أَبِيهِ عَنْ عَائِشَةَ قَالَتْ سُحِرَ النَّبِيُّ ﷺ حَتَّى إِنَّهُ لَيُخَيَّلُ إِلَيْهِ أَنَّهُ يَفْعَلُ الشَّيْءَ وَمَا فَعَلَهُ حَتَّى إِذَا كَانَ ذَاتَ يَوْمٍ وَهُوَ عِنْدِي دَعَا اللهَ وَدَعَاهُ ثُمَّ قَالَ أَشَعَرْتِ يَا عَائِشَةُ أَنَّ اللهَ قَدْ أَفْتَانِي فِيمَا اسْتَفْتَيْتُهُ فِيهِ قُلْتُ وَمَا ذَاكَ يَا رَسُولَ اللهِ قَالَ جَاءَنِي رَجُلاَنِ فَجَلَسَ أَحَدُهُمَا عِنْدَ رَأْسِي وَالآخَرُ عِنْدَ رِجْلَيَّ ثُمَّ قَالَ أَحَدُهُمَا لِصَاحِبِهِ مَا وَجَعُ الرَّجُلِ قَالَ مَطْبُوبٌ قَالَ وَمَنْ طَبَّهُ قَالَ لَبِيدُ بْنُ الأَعْصَمِ الْيَهُودِيُّ مِنْ بَنِي زُرَيْقٍ قَالَ فِيمَا ذَا قَالَ فِي مُشْطٍ وَمُشَاطَةٍ وَجُفِّ طَلْعَةٍ ذَكَرٍ قَالَ فَأَيْنَ هُوَ قَالَ فِي بِئْرِ ذِي أَرْوَانَ قَالَ فَذَهَبَ النَّبِيُّ ﷺ فِي أُنَاسٍ مِنْ أَصْحَابِهِ إِلَى الْبِئْرِ فَنَظَرَ إِلَيْهَا وَعَلَيْهَا نَخْلٌ ثُمَّ رَجَعَ إِلَى عَائِشَةَ فَقَالَ وَاللهِ لَكَأَنَّ مَاءَهَا نُقَاعَةُ الْحِنَّاءِ وَلَكَأَنَّ نَخْلَهَا رُءُوسُ الشَّيَاطِينِ قُلْتُ يَا رَسُولَ اللهِ أَفَأَخْرَجْتَهُ قَالَ لاَ أَمَّا أَنَا فَقَدْ عَافَانِيَ اللهُ وَشَفَانِي وَخَشِيتُ أَنْ أُثَوِّرَ عَلَى النَّاسِ مِنْهُ شَرًّا وَأَمَرَ بِهَا فَدُفِنَتْ .

1 Poglavlje sa istim naslovom navedeno je i maloprije, a tako je navedeno u mnogim verzijama Buharijevog Sahiha, dok u nekim verzijama to nije slučaj. Moguće je da se radi o grešci, a samo neki to pripisuju Buhariju.

I UMIJEĆE GOVORA IMA SVOJU MAGIJU

باب إنَّ مِنَ الْبَيَانِ سِحْرًا

5767. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Jusuf, njemu Malik, a ovome Zejd b. Eslem da je čuo od Abdullaha b. Omera, radijallahu anhuma, da je rekao: "S istoka[2] su došla dva čovjeka, pa su prisutne, kad su počeli govoriti, oduševili svojom rječitošću. Tada je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "I umijeće govora ima svoju magiju', ili: 'I neka je vrsta govora magija.'[3]

٥٧٦٧. حَدَّثَنَا عَبْدُاللهِ بْنُ يُوسُفَ أَخْبَرَنَا مَالِكٌ عَنْ زَيْدِ بْنِ أَسْلَمَ عَنْ عَبْدِاللهِ بْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا أَنَّهُ قَدِمَ رَجُلاَنِ مِنَ الْمَشْرِقِ فَخَطَبَا فَعَجِبَ النَّاسُ لِبَيَانِهِمَا فَقَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ إِنَّ مِنَ الْبَيَانِ لَسِحْرًا أَوْ إِنَّ بَعْضَ الْبَيَانِ لَسِحْرٌ.

ADŽVA-DATULE LIJEK SU PROTIV SIHRA

بَاب الدَّوَاءِ بِالْعَجْوَةِ لِلسِّحْرِ

5768. PRIČAO NAM JE Ali, njemu Mervan, a ovome Hašim da je čuo od Amira b. Sa'da, a on od svoga oca, radijallahu anhu, da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Ko svako jutro pojede po nekoliko medinskih datula (adžve) – taj mu dan od jutra do noći neće (moći) nauditi ni otrov ni sihr." Drugi kažu: "... sedam datula."[4]

٥٧٦٨. حَدَّثَنَا عَلِيٌّ حَدَّثَنَا مَرْوَانُ أَخْبَرَنَا هَاشِمٌ أَخْبَرَنَا عَامِرُ بْنُ سَعْدٍ عَنْ أَبِيهِ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ قَالَ النَّبِيُّ ﷺ مَنِ اصْطَبَحَ كُلَّ يَوْمٍ تَمَرَاتٍ عَجْوَةً لَمْ يَضُرَّهُ سُمٌّ وَلاَ سِحْرٌ ذَلِكَ الْيَوْمَ إِلَى اللَّيْلِ وَقَالَ غَيْرُهُ سَبْعَ تَمَرَاتٍ.

5769. PRIČAO NAM JE Ishak b. Mensur, njemu Ebu-Usama, a ovome Hašim b. Hašim da je čuo Amira b. Sa'da da je rekao: "Čuo sam da je Sa'd, radijallahu anhu, rekao: 'Čuo sam Allahova Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, kad je rekao:
'Ko ujutro pojede sedam medinskih datula adžve – taj mu dan neće nauditi ni otrov ni sihr.'"

٥٧٦٩. حَدَّثَنَا إِسْحَاقُ بْنُ مَنْصُورٍ أَخْبَرَنَا أَبُو أُسَامَةَ حَدَّثَنَا هَاشِمُ بْنُ هَاشِمٍ قَالَ سَمِعْتُ عَامِرَ بْنَ سَعْدٍ سَمِعْتُ سَعْدًا رَضِيَ اللهُ عَنْهُ يَقُولُ سَمِعْتُ رَسُولَ اللهِ ﷺ يَقُولُ مَنْ تَصَبَّحَ سَبْعَ تَمَرَاتٍ عَجْوَةً لَمْ يَضُرَّهُ ذَلِكَ الْيَوْمَ سُمٌّ وَلاَ سِحْرٌ.

---

2 Riječ je o dvojici ljudi iz plemena Benu-Temim, koje je nastanjivalo predjele prema Iraku, dakle istočno od Medine.

3 Hattabi vještinu govora dijeli na dvije vrste: jednu koja odiše umijećem dokazivanja cilja, ma o čemu se radilo, i drugu koju karakterizira vještina pridobivanja slušalaca i njihove pažnje, te kao takva predstavlja neku vrstu magije, budući da plijeni srce, pomućuje razum i stvari prikazuje drugačijima nego što one po svojoj prirodi uistinu jesu. Stoga vještina govora koja graniči s magijom i jeste pokuđena, pa se ona s pravom naziva sihrom.

4 Riječ je o najboljoj vrsti mehkih medinskih datula srednje veličine, krupnijih od datula sajhani. Ibn-Kesir kaže da one potječu od palme koju je svojom rukom posadio Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem.

NEMA SOVE

باب لا هامةَ

5770. PRIČAO MI JE Abdullah b. Muhammed, njemu Hišam b. Jusuf, a ovome Ma'mer da je čuo od Zuhrija, on od Ebu-Seleme, a ovaj od Ebu-Hurejre, radijallahu anhu, da je rekao: "Allahov je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
'Nema zaraze (od svake bolesti), niti zloslutnje (s pticama), niti sove' – pa je jedan beduin upitao:
'Allahov Poslaniče, a kako to da se deve u pustinji (zdrave) poput gazela, kad se s njima pomiješa šugava deva, zaraze?'
'A ko je zarazio ovu prvu?', upitao je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem."

٥٧٧٠. حَدَّثَنِي عَبْدُاللهِ بْنُ مُحَمَّدٍ حَدَّثَنَا هِشَامُ بْنُ يُوسُفَ أَخْبَرَنَا مَعْمَرٌ عَنِ الزُّهْرِيِّ عَنْ أَبِي سَلَمَةَ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِي اللهُ عَنْهُ قَالَ قَالَ النَّبِيُّ ﷺ لاَ عَدْوَى وَلاَ صَفَرَ وَلاَ هَامَةَ فَقَالَ أَعْرَابِيٌّ يَا رَسُولَ اللهِ فَمَا بَالُ الإِبِلِ تَكُونُ فِي الرَّمْلِ كَأَنَّهَا الظِّبَاءُ فَيُخَالِطُهَا الْبَعِيرُ الأَجْرَبُ فَيُجْرِبُهَا فَقَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ فَمَنْ أَعْدَى الأَوَّلَ .

5771. Od Ebu-Seleme prenosi se da je čuo kako je Ebu-Hurejra kasnije govorio: "Allahov je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
'Neka onaj koji ima bolesne deve svoje deve nipošto ne miješa sa zdravim devama!'"
Ebu-Hurejra porekao je prvi hadis, pa smo mu rekli: "Zar nam ti nisi kazivao da nema zaraze?"
Tada je on nešto smrsio na abesinskom. Ebu-Usama kaže: "Nisam vidio da je zaboravio neki drugi hadis do ovaj."[1]

٥٧٧١. وَعَنْ أَبِي سَلَمَةَ سَمِعَ أَبَا هُرَيْرَةَ بَعْدُ يَقُولُ قَالَ النَّبِيُّ ﷺ لاَ يُورِدَنَّ مُمْرِضٌ عَلَى مُصِحٍّ وَأَنْكَرَ أَبُو هُرَيْرَةَ حَدِيثَ الأَوَّلِ قُلْنَا أَلَمْ تُحَدِّثْ أَنَّهُ لاَ عَدْوَى فَرَطَنَ بِالْحَبَشِيَّةِ قَالَ أَبُو سَلَمَةَ فَمَا رَأَيْتُهُ نَسِيَ حَدِيثًا غَيْرَهُ .

1 Predislamski Arapi vjerovali su da iz glave ubijenog, ako se njegova krv ne osveti, izide crv koji obilazi oko njegova groba i govori: "Napojte me, napojte me!" – sve dok neko ubijenog ne osveti. S druge strane, židovi su vjerovali da on sedam dana obilazi grob ubijenog prije nego što ode.
Kazzaz kaže da su vjerovali da se ne radi o crvu, nego o noćnoj ptici – kao da je htio reći sovi – čije su spuštanje i krečanje na kući uzimali za loš predznak i nagovještenje smrti nekog od ukućana, dok Ebu-Ubejd kaže da su vjerovali da se kosti umrloga pretvaraju u sovu koja leti, te da navedeni hadis treba shvatiti u tom smislu, tj. da to nije tačno.

NEMA ZARAZE

باب لا عدوى

5772. PRIČAO NAM JE Seid b. Ufejr, njemu Ibn-Vehb, a ovome Junus da je čuo od Ibn-Šihaba, on od Salima b. Abdullaha i Hamze da je Abdullah b. Omer, radijallahu anhuma, rekao: "Allahov je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: 'Nema zaraze (od svake bolesti), niti zloslutnje (s pticama). Nesreća je u troje: konju, ženi i kući.'"

٥٧٧٢. حَدَّثَنَا سَعِيدُ بْنُ عُفَيْرٍ قَالَ حَدَّثَنِي ابْنُ وَهْبٍ عَنْ يُونُسَ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ قَالَ أَخْبَرَنِي سَالِمُ بْنُ عَبْدِاللهِ وَحَمْزَةُ أَنَّ عَبْدَاللهِ بْنَ عُمَرَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا قَالَ قَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ لاَ عَدْوَى وَلاَ طِيَرَةَ إِنَّمَا الشُّؤْمُ فِي ثَلاَثٍ فِي الْفَرَسِ وَالْمَرْأَةِ وَالدَّارِ .

5773. PRIČAO NAM JE Ebu-Jeman, njemu Šu'ajb, a ovome Zuhri da je čuo od Ebu-Seleme b. Abdur-Rahmana da je Ebu-Hurejra rekao:
"Allahov je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, govorio: 'Nema zaraze.'"

٥٧٧٣. حَدَّثَنَا أَبُو الْيَمَانِ أَخْبَرَنَا شُعَيْبٌ عَنِ الزُّهْرِيِّ قَالَ حَدَّثَنِي أَبُو سَلَمَةَ بْنُ عَبْدِالرَّحْمَنِ أَنَّ أَبَا هُرَيْرَةَ قَالَ سَمِعْتُ رَسُولَ اللهِ ﷺ يَقُولُ لاَ عَدْوَى .

5774. Ebu-Selema b. Abdur-Rahman kaže: "Čuo sam Ebu-Hurejru kad je rekao da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, govorio: 'Ne miješajte šugave (bolesne) deve sa zdravima!'"

٥٧٧٤. قَالَ أَبُو سَلَمَةَ بْنُ عَبْدِالرَّحْمَنِ سَمِعْتُ أَبَا هُرَيْرَةَ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ لاَ تُورِدُوا الْمُمْرِضَ عَلَى الْمُصِحِّ .

5775. KAŽE Zuhri da mu je pričao Sinan b.Ebu-Sinan Dueli da je Ebu-Hurejra, radijallahu anhu, rekao: "Allahov je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao da nema zaraze, pa je jedan beduin ustao i upitao: 'Jesi li vidio kako se deve u pustinji (zdrave) kao gazele, kad im dođe šugava deva, zaraze se?' Tada je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, upitao: 'A ko je zarazio ovu prvu?'"

٥٧٧٥. وَعَنِ الزُّهْرِيِّ قَالَ أَخْبَرَنِي سِنَانُ بْنُ أَبِي سِنَانٍ الدُّؤَلِيُّ أَنَّ أَبَا هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ إِنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ قَالَ لاَ عَدْوَى فَقَامَ أَعْرَابِيٌّ فَقَالَ أَرَأَيْتَ الإِبِلَ تَكُونُ فِي الرِّمَالِ أَمْثَالَ الظِّبَاءِ فَيَأْتِيهَا الْبَعِيرُ الأَجْرَبُ فَتَجْرَبُ قَالَ النَّبِيُّ ﷺ فَمَنْ أَعْدَى الأَوَّلَ .

5776. PRIČAO MI JE Muhammed b. Beššar, njemu Muhammed b. Dža'fer, a ovome Šu'ba da je Katada rekao: "Čuo sam od Enesa b. Malika, radijallahu anhu, a on od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, da je rekao:
'Nema zaraze (bez Allahovog određenja, koja prelazi samo od sebe), niti zloslutnje (s pticama); sviđa mi se slutnja na dobro.'
'A šta je slutnja na dobro?', upitali su.
'Lijepa riječ', odgovorio (im) je."

٥٧٧٦. حَدَّثَنِي مُحَمَّدُ بْنُ بَشَّارٍ حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ جَعْفَرٍ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ قَالَ سَمِعْتُ قَتَادَةَ عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ رَضِي الله عَنْه عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ لاَ عَدْوَى وَلاَ طِيَرَةَ وَيُعْجِبُنِي الْفَأْلُ قَالُوا وَمَا الْفَأْلُ قَالَ كَلِمَةٌ طَيِّبَةٌ.

POKUŠAJ TROVANJA VJEROVJESNIKA, SALLALLAHU ALEJHI VE SELLEM

باب مَا يُذْكَرُ فِي سُمِّ النَّبِيِّ ﷺ

O tome od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, preko Aiše, prenosi Urva.

رَوَاهُ عُرْوَةُ عَنْ عَائِشَةَ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ.

5777. PRIČAO NAM JE Kutejba, njemu Lejs, a ovome Seid b. Ebu-Seid da je čuo kad je Ebu-Hurejra rekao: "Kada je oslobođen Hajber, Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, poklonjena je zatrovana ovca, pa je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
'Sakupite mi Židove koji su ovdje bili!' Kada su ih sakupili, Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao im je: 'Upitat ću vas nešto, pa hoćete li mi reći istinu?'
'Hoćemo, Ebu-Kasime', odgovorili su. Tada ih je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, upitao: 'Ko je vaš otac?'
'Naš je otac taj i taj', odgovorili su. Tada im Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, reče: 'Lažete, vaš je otac taj i taj.'
'Jeste, istinu si rekao', odgovorili su. Zatim ih je upitao: 'Hoćete li mi reći istinu ako vas još nešto upitam?'
'Hoćemo, Ebu-Kasime', odgovorili su, 'ako ti ne kažemo pravo, znat ćeš da lažemo, kao što si saznao kad smo ti slagali za svoga oca.' Zatim ih je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem,

٥٧٧٧. حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ حَدَّثَنَا اللَّيْثُ عَنْ سَعِيدِ بْنِ أَبِي سَعِيدٍ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ أَنَّهُ قَالَ لَمَّا فُتِحَتْ خَيْبَرُ أُهْدِيَتْ لِرَسُولِ اللهِ ﷺ شَاةٌ فِيهَا سَمٌّ فَقَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ اجْمَعُوا لِي مَنْ كَانَ هَا هُنَا مِنَ الْيَهُودِ فَجُمِعُوا لَهُ فَقَالَ لَهُمْ رَسُولُ اللهِ ﷺ إِنِّي سَائِلُكُمْ عَنْ شَيْءٍ فَهَلْ أَنْتُمْ صَادِقِيَّ عَنْهُ فَقَالُوا نَعَمْ يَا أَبَا الْقَاسِمِ فَقَالَ لَهُمْ رَسُولُ اللهِ ﷺ مَنْ أَبُوكُمْ قَالُوا أَبُونَا فُلاَنٌ فَقَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ كَذَبْتُمْ بَلْ أَبُوكُمْ فُلاَنٌ فَقَالُوا صَدَقْتَ وَبَرِرْتَ فَقَالَ هَلْ أَنْتُمْ صَادِقِيَّ عَنْ شَيْءٍ إِنْ سَأَلْتُكُمْ عَنْهُ فَقَالُوا نَعَمْ يَا أَبَا الْقَاسِمِ وَإِنْ كَذَبْنَاكَ عَرَفْتَ كَذِبَنَا كَمَا عَرَفْتَهُ فِي أَبِينَا قَالَ لَهُمْ رَسُولُ اللهِ ﷺ مَنْ أَهْلُ النَّارِ فَقَالُوا نَكُونُ فِيهَا يَسِيرًا ثُمَّ تَخْلُفُونَنَا فِيهَا فَقَالَ لَهُمْ رَسُولُ اللهِ ﷺ اخْسَئُوا فِيهَا وَاللهِ لاَ نَخْلُفُكُمْ فِيهَا أَبَدًا ثُمَّ قَالَ لَهُمْ فَهَلْ أَنْتُمْ صَادِقِيَّ

عَنْ شَيْءٍ إِنْ سَأَلْتُكُمْ عَنْهُ قَالُوا نَعَمْ فَقَالَ هَلْ
جَعَلْتُمْ فِي هَذِهِ الشَّاةِ سُمًّا فَقَالُوا نَعَمْ فَقَالَ مَا
حَمَلَكُمْ عَلَى ذَلِكَ فَقَالُوا أَرَدْنَا إِنْ كُنْتَ كَذَّابًا
نَسْتَرِيحُ مِنْكَ وَإِنْ كُنْتَ نَبِيًّا لَمْ يَضُرَّكَ .

upitao: 'Ko će biti stanovnici Vatre?' – pa su rekli: 'Mi ćemo biti u njoj kratko, a onda ćete nas vi u njoj zamijeniti.'[1] Tada im je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: 'Ostanite u njoj prezreni! Tako mi Allaha, mi vas u njoj nikada nećemo zamijeniti!' Zatim ih je upitao: 'Hoćete li mi reći istinu ako vas još nešto upitam?'
'Hoćemo', odgovorili su, pa ih je upitao: 'Jeste li u ovu ovcu podmetnuli otrov?'
'Jesmo', odgovorili su.
'A šta vas je na to navelo?', upitao je. 'Htjeli smo da te se, ako si lagao, riješimo, a (znali smo) ako si vjerovjesnik, da ti neće nauditi', odgovorili su."[2]

---

1 U drugoj verziji ovog hadisa, koju, prenoseći je od Ikrime, navodi Taberi, stoji da su židovi Allahovu Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, odgovorili kako u vatri neće biti više od četrdeset noći (aludirajući na vrijeme u kome su, u Musaovom, sallallahu alejhi ve sellem, odsustvu, obožavali tele) te da će ih poslije toga zamijeniti drugi (misleći na Muhammeda, sallallahu alejhi ve sellem, i njegove sljedbenike), na što im je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, odgovorio da će u njoj vječno ostati. Kao potvrda Poslanikovih, sallallahu alejhi ve sellem, riječi stigla je objava kur'anskih ajeta: "Oni govore: 'Vatra će nas doticati samo neko vrijeme...', a nije tako! Oni koji budu zlo činili i grijesi njihovi budu ih sa svih strana stigli – oni će stanovnici Džehennema biti i u njemu će vječno boraviti."(El-Bekara, 80-81)
I Abdur-Rahman b. Zejd b. Eslem također od svoga oca prenosi da su židovi, kada ih je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, upitao koga Tevrat kao stanovnike vatre spominje, odgovorili da će oni u njoj boraviti četrdeset dana, nakon čega će oni izići, a u njoj će ih zamijeniti drugi (misleći na Muhammeda, sallallahu alejhi ve sellem, i njegove sljedbenike). Tada je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Lažete! Tako mi Allaha, mi vas u njoj nikada nećemo zamijeniti!" Kao potvrda njegovih riječi objavljeni su gore navedeni kur'anski ajeti.

2 U predanju koje od Enesa prenosi Hišam b. Zejd stoji da je otrov podmetnula židovka za koju Ibn-Ishak kaže da se zvala Zejneb bint Haris (žena Selama b. Muškima). U mursel predanju od Zuhrija stoji da je najviše otrova podmetnula u plećku i but jer je prethodno čula da upravo te dijelove najviše voli Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, te da je on odabrao plećku i osjetio otrov čim ju je zagrizao.
U više se predanja od Aiše, radijallahu anha, prenosi da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, na samrtničkoj postelji rekao: "Aiša, još uvijek osjećam gorčinu zalogaja koji sam pojeo u Hajberu. Ovo je vrijeme kada mi od toga otrova puca vratna žila."

UZIMANJE OTROVA I LIJEČENJE NJIME TE NJEMU SLIČNIM ŠTETNIM I ODVRATNIM STVARIMA[1]

باب شُرْبِ السُّمِّ وَالدَّوَاءِ بِهِ وَبِمَا يُخَافُ مِنْهُ وَالْخَبِيثِ

5778. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Abdul-Vehhab, njemu Halid b. Haris, a ovome Šu'ba da je čuo od Sulejmana, on od Zekvana, a ovaj od Ebu-Hurejre, radijallahu anhu, da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
"Ko se baci s brda i (tako) izvrši samoubistvo – ući će pravo u džehennemsku vatru, kroz koju će vječno propadati. Ko popije otrov i (tako) izvrši samoubistvo – pravo će u džehennemsku vatru, u kojoj će vječno boraviti, svojom rukom držeći i pijući otrov. Ko nožem (željeznim predmetom) izvrši samoubistvo – pravo će u džehennemsku vatru, u kojoj će vječno ostati, svojom rukom, nožem, sam sebi probadajući stomak."

٥٧٧٨. حَدَّثَنَا عَبْدُاللهِ بْنُ عَبْدِالْوَهَّابِ حَدَّثَنَا خَالِدُ بْنُ الْحَارِثِ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ عَنْ سُلَيْمَانَ قَالَ سَمِعْتُ ذَكْوَانَ يُحَدِّثُ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ مَنْ تَرَدَّى مِنْ جَبَلٍ فَقَتَلَ نَفْسَهُ فَهُوَ فِي نَارِ جَهَنَّمَ يَتَرَدَّى فِيهِ خَالِدًا مُخَلَّدًا فِيهَا أَبَدًا وَمَنْ تَحَسَّى سُمًّا فَقَتَلَ نَفْسَهُ فَسُمُّهُ فِي يَدِهِ يَتَحَسَّاهُ فِي نَارِ جَهَنَّمَ خَالِدًا مُخَلَّدًا فِيهَا أَبَدًا وَمَنْ قَتَلَ نَفْسَهُ بِحَدِيدَةٍ فَحَدِيدَتُهُ فِي يَدِهِ يَجَأُ بِهَا فِي بَطْنِهِ فِي نَارِ جَهَنَّمَ خَالِدًا مُخَلَّدًا فِيهَا أَبَدًا .

5779. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Selam, njemu Ahmed b. Bešir Ebu-Bekr, a ovome Hašim b. Hašim da je čuo od Amira b. Sa'da, a on od svoga oca, koji je rekao: "Čuo sam Allahova Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, kad je rekao:
'Ko ujutro pojede sedam medinskih hurmi (*adžve*) – taj mu dan neće nauditi ni otrov ni sihr.'"

٥٧٧٩. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ سَلَامٍ حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ بَشِيرٍ أَبُو بَكْرٍ أَخْبَرَنَا هَاشِمُ بْنُ هَاشِمٍ قَالَ أَخْبَرَنِي عَامِرُ بْنُ سَعْدٍ قَالَ سَمِعْتُ أَبِي يَقُولُ سَمِعْتُ رَسُولَ اللهِ ﷺ يَقُولُ مَنِ اصْطَبَحَ بِسَبْعِ تَمَرَاتٍ عَجْوَةٍ لَمْ يَضُرَّهُ ذَلِكَ الْيَوْمَ سُمٌّ وَلَا سِحْرٌ .

1 Ovim se aludira na Poslanikovu, sallallahu alejhi ve sellem, zabranu liječenja haram stvarima, kako je u komentaru hadisa: "Allah vam u onome što je zabranio nije dao lijek" – navedeno u dijelu o pićima. O nedvosmislenoj Poslanikovoj, sallallahu alejhi ve sellem, zabrani liječenja haram stvarima govore i hadisi koje u svojim zbirkama navode Ebu-Davud, Tirmizi i drugi. Međutim, Ibn-Bettal navodi da uzimanje otrova u izuzetnim slučajevima nije zabranjeno te da ga je dozvoljeno uzeti u sasvim maloj količini pod uvjetom da pomiješan s drugim stvarima koristi, a ne šteti. Hattabi kaže: "Odvratnost je ovakvih lijekova dvostruka: u pogledu njihove nečistoće (kao što su vino /alkohol/ i meso zabranjenih životinja) i u pogledu gađenja. Međutim, većinu je lijekova neprijatno uzimati, ali su neki manje, a neki više neprijatni."

MAGAREĆE MLIJEKO

باب ألبان الأتن

5780. PRIČAO MI JE Abdullah b. Muhammed, njemu Sufjan, a ovome Zuhri da je čuo od Ebu-Idrisa Havlanija, a on od Ebu-Sa'leba Hušenija, radijallahu anhu, da je rekao:
"Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, zabranio je da se jedu sve zvijeri s očnjacima."
Zuhri kaže: "Nisam ga (hadis) čuo sve dok nisam došao u Šam."

٥٧٨٠. حَدَّثَنِي عَبْدُاللهِ بْنُ مُحَمَّدٍ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ عَنِ الزُّهْرِيِّ عَنْ أَبِي إِدْرِيسَ الْخَوْلَانِيِّ عَنْ أَبِي ثَعْلَبَةَ الْخُشَنِيِّ رَضِي الله عَنْه قَالَ نَهَى النَّبِيُّ ﷺ عَنْ أَكْلِ كُلِّ ذِي نَابٍ مِنَ السَّبُعِ قَالَ الزُّهْرِيُّ وَلَمْ أَسْمَعْهُ حَتَّى أَتَيْتُ الشَّأْمَ.

5781. Lejs dodaje: "Pričao mi je Junus da je pitao Ibn-Šihaba: 'Možemo li uzimati abdest ili piti magareće mlijeko, žuč od zvijeri i mokraću od deva?', pa mu je odgovorio: 'Muslimani su se njima liječili i u tome nisu vidjeli ništa loše. Što se tiče magarećeg mesa, čuli smo da ga je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, zabranio, ali nismo čuli niti da je dozvolio niti da je zabranio magareće mlijeko.' Što se, pak, tiče žuči od zvijeri, Ibn-Šihab je rekao: 'Ebu-Idris Havlani pričao mi je da mu je Ebu-Sa'leba Hušeni rekao kako je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, zabranio da se jedu sve zvijeri koje imaju očnjake.'"[2]

٥٧٨١. وَزَادَ اللَّيْثُ قَالَ حَدَّثَنِي يُونُسُ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ قَالَ وَسَأَلْتُهُ هَلْ نَتَوَضَّأُ أَوْ نَشْرَبُ أَلْبَانَ الْأُتُنِ أَوْ مَرَارَةَ السَّبُعِ أَوْ أَبْوَالَ الْإِبِلِ قَالَ قَدْ كَانَ الْمُسْلِمُونَ يَتَدَاوَوْنَ بِهَا فَلَا يَرَوْنَ بِذَلِكَ بَأْسًا فَأَمَّا أَلْبَانُ الْأُتُنِ فَقَدْ بَلَغَنَا أَنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ نَهَى عَنْ لُحُومِهَا وَلَمْ يَبْلُغْنَا عَنْ أَلْبَانِهَا أَمْرٌ وَلَا نَهْيٌ وَأَمَّا مَرَارَةُ السَّبُعِ قَالَ ابْنُ شِهَابٍ أَخْبَرَنِي أَبُو إِدْرِيسَ الْخَوْلَانِيُّ أَنَّ أَبَا ثَعْلَبَةَ الْخُشَنِيَّ أَخْبَرَهُ أَنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ نَهَى عَنْ أَكْلِ كُلِّ ذِي نَابٍ مِنَ السَّبُعِ.

2 Ibn-Bettal kaže da je Zuhri na osnovu Poslanikove, sallallahu alejhi ve sellem, zabrane da se jede meso svake zvijeri koja ima očnjake izveo i zaključak o zabrani korištenje njihove žuči.

AKO MUHA PADNE U POSUDU

بَاب إِذَا وَقَعَ الذُّبَابُ فِي الْإِنَاءِ

5782. PRIČAO NAM JE Kutejba, njemu Isma'il b. Dža'fer, a ovome Utba b. Muslim, oslobođeni rob plemena Benu-Temim, da je čuo od Ubejda b. Hunejna, oslobođenog roba plemena Benu-Zurejk, da je rekao: Od Ebu Hurejre, radijallahu anhu, se prenosi da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
"Kada u posudu nekog od vas padne muha, neka je svu zamoči, pa onda izvadi i baci, jer je na jednom njenom krilu bolest, a na drugom lijek."[1]

٥٧٨٢. حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ حَدَّثَنَا إِسْمَاعِيلُ بْنُ جَعْفَرٍ عَنْ عُتْبَةَ بْنِ مُسْلِمٍ مَوْلَى بَنِي تَيْمٍ عَنْ عُبَيْدِ بْنِ حُنَيْنٍ مَوْلَى بَنِي زُرَيْقٍ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ أَنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ قَالَ إِذَا وَقَعَ الذُّبَابُ فِي إِنَاءِ أَحَدِكُمْ فَلْيَغْمِسْهُ كُلَّهُ ثُمَّ لِيَطْرَحْهُ فَإِنَّ فِي أَحَدِ جَنَاحَيْهِ شِفَاءً وَفِي الْآخَرِ دَاءً .

1 Ebu-Ja'la u merfu' predanju od Ibn-Omera navodi da će "svi insekti osim pčele biti u Džehennemu", a Džahiz dodaje da "one u Džehennemu neće biti zato da bi bile kažnjene, već da bi se njima kažnjavali stanovnici Džehennema".
Ibn-Dževzi smatra da se ne treba čuditi tome što su u navedenom hadisu, vezano za muhe, spomenuti i bolest i lijek. Tako pčela istovremeno luči med kao lijek, s jedne, i otrov s druge strane, slično zmiji, čiji je otrov smrtonosan, a čije se opet meso koristi za spravljanje protuotrova.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

U ime Allaha, Svemilosnog, Samilosnog!

كِتَابُ اللِّبَاسِ

ODJEĆA

O RIJEČIMA UZVIŠENOG ALLAHA: "RECI: 'KO JE ZABRANIO ALLAHOVE UKRASE, KOJE JE ON ZA ROBOVE SVOJE STVORIO?'"[1]

باب قَوْلِ اللَّهِ تعالى
(قُلْ مَنْ حَرَّمَ زِينَةَ اللَّهِ الَّتِي أَخْرَجَ لِعِبَادِهِ)

Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, kaže: "Jedite, pijte, oblačite se i milostinju dijelite, ali bez pretjerivanja i gordosti."[2]
Ibn-Abbas kaže: "Jedi što želiš i oblači što želiš ukoliko možeš izbjeći dvije stvari: pretjerivanje i gordost."

وَقَالَ النَّبِيُّ ﷺ كُلُوا وَاشْرَبُوا وَالْبَسُوا وَتَصَدَّقُوا فِي غَيْرِ إِسْرَافٍ وَلاَ مَخِيلَةٍ وَقَالَ ابْنُ عَبَّاسٍ كُلْ مَا شِئْتَ وَالْبَسْ مَا شِئْتَ مَا أَخْطَأَتْكَ اثْنَتَانِ سَرَفٌ أَوْ مَخِيلَةٌ .

5783. PRIČAO NAM JE Isma'il, koji kaže da je njemu pričao Malik, prenoseći od Nafija, Abdullaha b. Dinara i Zejda b. Esleme, koji su ga obavijestili da Ibn-Omer, radijallahu anhu, prenosi od Allahova Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, da je rekao:
"Uzvišeni Allah neće (po)gledati onoga koji iz gordosti vuče svoju odjeću."[3]

٥٧٨٣ . حَدَّثَنَا إِسْمَاعِيلُ قَالَ حَدَّثَنِي مَالِكٌ عَنْ نَافِعٍ وَعَبْدِاللهِ بْنِ دِينَارٍ وَزَيْدِ بْنِ أَسْلَمَ يُخْبِرُونَهُ عَنِ ابْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا أَنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ قَالَ لاَ يَنْظُرُ اللهُ إِلَى مَنْ جَرَّ ثَوْبَهُ خُيَلاَءَ .

---

1 Kur'an, El-A'raf, 32. Taberi posredstvom Džafera b. Ebu-Mugire prenosi od Seida b. Džubejra, koji prenosi da je Ibn-Abbas kazivao: "Pripadnici Kurejša imali su običaj hodati po kući goli, zviždeći i klepećući, tako da je Uzvišeni Allah tim povodom objavio navedeni ajet." Ovo se predanje prenosi vjerodostojnim lancem prenosilaca, a prenosi se i preko drugih lanaca prenosilaca u istome ili sličnom obliku.

2 Razlog navođenja ovoga hadisa te Ibn-Abbasovog predanja jest ranije navedeni ajet, jer se u ajetu koji prethodi ovome navodi: "I jedite i pijte, samo ne pretjerujte; On ne voli one koji pretjeruju." (El-A'raf, 31) Pretjerivanje, inače, znači prelazak granice u nečemu što se djelom ili govorom manifestira, dok gordost proizilazi iz neke osobine koju čovjek sam sebi umišlja, a označava oholost koja se iskazuje prilikom objedovanja, oblačenja i slično. Tako ovaj hadis čini zbir ljudskih osobina koje su za čovjeka, njegovu dušu i tijelo korisne i na ovome svijetu i na Sudnjem danu.

3 Ovim se u metaforičkom smilu aludira na samilost i milosrđe koje Uzvišeni Allah neće pokazati prema takvim osobama, i na ovome svijetu, sve do Sudnjeg dana. Međutim, postavlja se pitanje da li se to odnosi i na

POVLAČENJE IZARA[1] BEZ GORDOSTI

باب مَنْ جَرَّ إِزَارَهُ مِنْ غَيْرِ خُيَلاَءَ

5784. PRIČAO NAM JE Ahmed b. Junus da je njemu pričao Zuhejr, kome je pričao Musa b. Ukba, prenoseći od Salima b. Abdullaha, a ovaj od svoga oca, radijallahu anhu, koji prenosi da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Ko iz gordosti povlači svoju odjeću – Uzvišeni Allah neće ga (po)gledati na Sudnjemu danu." Tada Ebu-Bekr upita: "Allahov Poslaniče, jedna strana moga izara, i pored moje pažnje popusti?". Na to mu Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, odgovori: "Nisi od onih koji to čine zbog gordosti."[2]

٥٧٨٤. حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ يُونُسَ حَدَّثَنَا زُهَيْرٌ حَدَّثَنَا مُوسَى بْنُ عُقْبَةَ عَنْ سَالِمِ بْنِ عَبْدِاللهِ عَنْ أَبِيهِ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ مَنْ جَرَّ ثَوْبَهُ خُيَلاَءَ لَمْ يَنْظُرِ اللهُ إِلَيْهِ يَوْمَ الْقِيَامَةِ قَالَ أَبُو بَكْرٍ يَا رَسُولَ اللهِ إِنَّ أَحَدَ شِقَّيْ إِزَارِي يَسْتَرْخِي إِلاَّ أَنْ أَتَعَاهَدَ ذَلِكَ مِنْهُ فَقَالَ النَّبِيُّ ﷺ لَسْتَ مِمَّنْ يَصْنَعُهُ خُيَلاَءَ .

5785. PRIČAO MI JE Muhammed da je njega obavijestio Abdul-A'la, prenoseći od Junusa, koji prenosi od Hasana da je Ebu-Bekra, radijallahu anhu, rekao: "Dok smo jednom bili s Vjerovjesnikom, sallallahu alejhi ve sellem, nastalo je pomračenje Sunca. On je odmah ustao, žurno vukući svoju odjeću dok nije stigao do džamije.[3] Narod se ponovo okupio (pred džamijom), a on je klanjao dva rekata namaza, nakon čega je pomračenje prestalo. Tada nam se obratio rekavši: 'Sunce i Mjesec jesu dva znaka među Allahovim znacima. Tako, kada vidite nešto slično, klanjajte namaz i molite Allaha dok to ne otkloni.'"[4]

٥٧٨٥. حَدَّثَنِي مُحَمَّدٌ أَخْبَرَنَا عَبْدُالأَعْلَى عَنْ يُونُسَ عَنِ الْحَسَنِ عَنْ أَبِي بَكْرَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ خَسَفَتِ الشَّمْسُ وَنَحْنُ عِنْدَ النَّبِيِّ ﷺ فَقَامَ يَجُرُّ ثَوْبَهُ مُسْتَعْجِلاً حَتَّى أَتَى الْمَسْجِدَ وَثَابَ النَّاسُ فَصَلَّى رَكْعَتَيْنِ فَجُلِّيَ عَنْهَا ثُمَّ أَقْبَلَ عَلَيْنَا وَقَالَ إِنَّ الشَّمْسَ وَالْقَمَرَ آيَتَانِ مِنْ آيَاتِ اللهِ فَإِذَا رَأَيْتُمْ مِنْهَا شَيْئًا فَصَلُّوا وَادْعُوا اللهَ حَتَّى يَكْشِفَهَا .

muškarce i na žene. Tako Nesai i Taberi, posredstvom Ejjuba, koji prenosi od Nafija, a ovaj od Ibn-Omera, u vezi sa spomenutim hadisom prenose da je Umm-Selema upitala: "Šta da rade žene s donjim rubom svoje odjeće?", na što je (Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem) odgovorio: "Neka spuste za jedan pedalj" (šibr = 22,5 cm.). Ali ona je i dalje pitala: "A ako im i dalje budu noge otkrivene?" On na to odgovori: "Neka ih spuste do članaka, ali da ne prelaze dalje" (Tirmizijevo predanje). O ovome postoje još neka slična predanja. Na temelju više različitih izvora i verzija predanja o ovom pitanju neki učenjaci izvode zaključak da u vezi sa spuštanjem donje odjeće postoje po dva slučaja i za muškarce i za žene. Tako prema ovome mišljenju za muškarce postoji prvi, općeprihvaćeni, koji dužinu izara (donje odjeće) ograničava do polovine potkoljenice, i drugi, dopušteni – do članaka. Za žene općeprihvaćeni (slučaj) znači da (donja odjeća) ne prelazi dopušteni (slučaj) kod muškaraca više od jednog pedlja, a dopušteni – do članaka.

1 Dio odjeće koji pokriva donji dio tijela.

2 Povlačenje izara u ovome slučaju, dakle, nije grijeh.

3 Vučenje odjeće zbog žurbe nije, prema tome, zabranjeno. Zabrana se odnosi samo na situaciju kada se to čini iz oholosti, odnosno iz gordosti.

4 O pomračenju Sunca i Mjeseca i tome šta treba činiti u tom slučaju opširno se govori u poglavlju o namazu.

ZASUKIVANJE ODJEĆE

باب التشمير في الثياب

5786. PRIČAO MI JE Ishak, kojeg je obavijestio Ibn-Šumejl, njega Umer b. Ebu-Zaida, a ovoga Avn Ebu-Džuhajfa, prenoseći od svoga oca Ebu-Džuhajfe, koji je kazivao:
"Vidio sam Bilala kako dolazi s kopljem, zabada ga u zemlju, a zatim uči ikamet za namaz. Potom sam vidio Allahova Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, kako izlazi, a ogrtač mu je bio zasukan. Zatim je klanjao dva rekata namaza okrenut prema koplju. A vidio sam i ljude i životinje kako prolaze ispred njega, a iza koplja."

٥٧٨٦. حَدَّثَنِي إِسْحَاقُ أَخْبَرَنَا ابْنُ شُمَيْلٍ أَخْبَرَنَا عُمَرُ بْنُ أَبِي زَائِدَةَ أَخْبَرَنَا عَوْنُ بْنُ أَبِي جُحَيْفَةَ عَنْ أَبِيهِ أَبِي جُحَيْفَةَ قَالَ فَرَأَيْتُ بِلَالًا جَاءَ بِعَنَزَةٍ فَرَكَزَهَا ثُمَّ أَقَامَ الصَّلَاةَ فَرَأَيْتُ رَسُولَ اللهِ ﷺ خَرَجَ فِي حُلَّةٍ مُشَمِّرًا فَصَلَّى رَكْعَتَيْنِ إِلَى الْعَنَزَةِ وَرَأَيْتُ النَّاسَ وَالدَّوَابَّ يَمُرُّونَ بَيْنَ يَدَيْهِ مِنْ وَرَاءِ الْعَنَزَةِ .

SVE ŠTO JE ISPOD ČLANAKA (ODJEĆA ILI DIO TIJELA) GORJET ĆE U VATRI

باب ما أسفل من الكعبين فهو في النار

5787. PRIČAO NAM JE Adem, kome je pričao Šu'ba, a ovome Seid b. Ebu-Seid Makburi, koji prenosi od Ebu-Hurejre, radijallahu anhu, da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
"Ono što je ispod članaka; dio *izara* (ili dio tijela ispod njih) bit će u Vatri."[5]

٥٧٨٧. حَدَّثَنَا آدَمُ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ حَدَّثَنَا سَعِيدُ بْنُ أَبِي سَعِيدٍ الْمَقْبُرِيُّ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ مَا أَسْفَلَ مِنَ الْكَعْبَيْنِ مِنَ الْإِزَارِ فَفِي النَّارِ .

5 Vanjski smisao hadisa, a ujedno i naslova poglavlja, jeste da će odjeća koja prelazi članke nogu gorjeti u Vatri. Drugi mogući smisao jeste da će dio tijela ispod članaka, a preko koga prelazi odjeća, gorjeti u Vatri. Treće značenje koje navode komentatori jeste da se misli da će osoba koja oblači takvu odjeću gorjeti u Vatri, i četvrto tumačenje glasi da je smisao hadisa da taj postupak spada u nešto što rade ljudi koji će biti u Džehennemu, a Allah najbolje zna. No, ako se uzmu u obzir dolje navedeni hadisi, onda se hadisi u cjelini mogu shvatiti u smislu da će gorjeti dio odjeće koji prelazi članke nogu, a time i dio nogu ispod članaka. Naime, Taberi bilježi hadis posredstvom Abdullaha b. Muhammeda b. Ukajla, a ovaj prenosi od Ibn-Omera, koji kazuje: "Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, jednom je vidio kako sam spustio svoj izar, pa me je upozorio: 'O Ibn-Omere! Sve od odjeće što dotiče zemlju gorjet će u vatri.'" Taberi od Ibn-Abbasa bilježi hadis: "Sve će od izara što prelazi članke gorjeti." Navode se i drugi vjerodostojni hadisi koji govore o ovome, a Ebu-Davud i Nesefi bilježe hadise u kojima se kaže da izar treba držati podignutim do polovine potkoljenica, a najniže do članaka. Spuštanje niže, kako se navodi u ovome hadisu, može biti samo iz oholosti, što je zabranjeno.

NAVLAČENJE ODJEĆE IZ GORDOSTI

بَاب مَنْ جَرَّ ثَوْبَهُ مِنَ الْخُيَلاَءِ

5788. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Jusuf, kojeg je obavijestio Malik, njega Ebu-Zinad, prenoseći od A'redža, a ovaj od Ebu-Hurejre da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
"Allah na Sudnjemu danu neće (po)gledati u onoga koji iz oholosti spušta svoj izar."

٥٧٨٨. حَدَّثَنَا عَبْدُاللهِ بْنُ يُوسُفَ أَخْبَرَنَا مَالِكٌ عَنْ أَبِي الزِّنَادِ عَنِ الأَعْرَجِ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ أَنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ قَالَ لاَ يَنْظُرُ اللهُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ إِلَى مَنْ جَرَّ إِزَارَهُ بَطَرًا .

5789. PRIČAO NAM JE Adem, njemu Šu'ba, a ovome Muhamed b. Zijad, koji kaže da je čuo Ebu-Hurejru kako govori: "Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, ili Ebul-Kasim, sallallahu alejhi ve sellem, rekao je:[1]
'Dok je čovjek uznosito hodao u odijelu,[2] sam mu se diveći,[3] i usto počešljane i namazane bujne kose, Allah učini da on u zemlju propadne i tako tone sve do Sudnjega dana.'"
Ovaj hadis slijedi i Junus, prenoseći od Zuhrija, s istim lancem (prenosilaca) unatrag do njegova izvora. Međutim, Šu'ajb ga ne prenosi od Zuhrija.

٥٧٨٩. حَدَّثَنَا آدَمُ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ زِيَادٍ قَالَ سَمِعْتُ أَبَا هُرَيْرَةَ يَقُولُ قَالَ النَّبِيُّ ﷺ أَوْ قَالَ أَبُو الْقَاسِمِ ﷺ بَيْنَمَا رَجُلٌ يَمْشِي فِي حُلَّةٍ تُعْجِبُهُ نَفْسُهُ مُرَجِّلٌ جُمَّتَهُ إِذْ خَسَفَ اللهُ بِهِ فَهُوَ يَتَجَلْجَلُ إِلَى يَوْمِ الْقِيَامَةِ .

1 Ova nedoumica (da li je rečeno Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, ili Ebul-Kasim) je od Buharijevog učitelja Adema.

2 Odnosi se na kombinaciju dvaju odjevnih predmeta, jednog preko drugog, najčešće izara i ridaa.

3 Tj. diveći se svojoj odjeći.

5790. PRIČAO NAM JE Seid b. Ufejr, koji kazuje da je njemu pričao Lejs, ovome Abdur-Rahman b. Halid, prenoseći od Ibn-Šihaba, a ovaj od Salima b. Abdullaha da je njemu njegov otac pričao da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Dok je čovjek vukao (po zemlji) svoj izar, prevrnuta je na njega zemlja i on propada u nju sve do Sudnjeg dana." Junus u prenošenju hadisa slijedi Abdur-Rahmana b. Halida, prenoseći od Zuhrija, a Šu'ajb prenoseći preko Zuhrija, ne podiže hadis do Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem.
PRIČAO MI JE Abdullah b. Muhammed da je njemu pričao Vehb b. Džerir, kojeg je obavijestio njegov otac, prenoseći od svoga amidže Džerira b. Zejda, koji je rekao: "Bio sam sa Salimom b. Abdullahom b. Omerom na vratima njegove kuće kada je rekao: 'Čuo sam od Ebu-Hurejre da je on čuo Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, kako govori slično gore navedenom.'"[4]

٥٧٩٠. حَدَّثَنَا سَعِيدُ بْنُ عُفَيْرٍ قَالَ حَدَّثَنِي اللَّيْثُ قَالَ حَدَّثَنِي عَبْدُالرَّحْمَنِ بْنُ خَالِدٍ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ عَنْ سَالِمِ بْنِ عَبْدِاللهِ أَنَّ أَبَاهُ حَدَّثَهُ أَنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ قَالَ بَيْنَا رَجُلٌ يَجُرُّ إِزَارَهُ إِذْ خُسِفَ بِهِ فَهُوَ يَتَجَلَّلُ فِي الْأَرْضِ إِلَى يَوْمِ الْقِيَامَةِ تَابَعَهُ يُونُسُ عَنِ الزُّهْرِيِّ وَلَمْ يَرْفَعْهُ شُعَيْبٌ عَنِ الزُّهْرِيِّ . حَدَّثَنِي عَبْدُاللهِ بْنُ مُحَمَّدٍ حَدَّثَنَا وَهْبُ بْنُ جَرِيرٍ أَخْبَرَنَا أَبِي عَنْ عَمِّهِ جَرِيرِ بْنِ زَيْدٍ قَالَ كُنْتُ مَعَ سَالِمِ بْنِ عَبْدِاللهِ بْنِ عُمَرَ عَلَى بَابِ دَارِهِ فَقَالَ سَمِعْتُ أَبَا هُرَيْرَةَ سَمِعَ النَّبِيَّ ﷺ نَحْوَهُ .

5791. PRIČAO NAM JE Metar b. Fadl da je njemu pričao Šebaba, a ovome Šu'ba, koji je rekao da je sreo Muhariba b. Disara kako na konju dolazi u mjesto gdje radi kao sudac,[5] pa ga je upitao za ovaj događaj. On mu je tada ispričao sljedeće:
"Čuo sam Abdullaha b. Omera, radijallahu anhu, kako govori da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: 'Ko iz gordosti vuče svoju odjeću – Allah neće u njega ni (po)gledati na Sudnjemu danu.'"
Na to je upitao Muhariba: "Da li je spomenuo svoj izar?", pa mu je ovaj odgovorio: "Nije isticao niti izar niti košulju."[6]
Ovaj hadis u istome lancu (prenosilaca) unatrag do njegova izvora prenose Džebela b. Suhajm,

٥٧٩١. حَدَّثَنَا مَطَرُ بْنُ الْفَضْلِ حَدَّثَنَا شَبَابَةُ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ قَالَ لَقِيتُ مُحَارِبَ بْنَ دِثَارٍ عَلَى فَرَسٍ وَهُوَ يَأْتِي مَكَانَهُ الَّذِي يَقْضِي فِيهِ فَسَأَلْتُهُ عَنْ هَذَا الْحَدِيثِ فَحَدَّثَنِي فَقَالَ سَمِعْتُ عَبْدَاللهِ بْنَ عُمَرَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا يَقُولُ قَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ مَنْ جَرَّ ثَوْبَهُ مَخِيلَةً لَمْ يَنْظُرِ اللهُ إِلَيْهِ يَوْمَ الْقِيَامَةِ فَقُلْتُ لِمُحَارِبٍ أَذَكَرَ إِزَارَهُ قَالَ مَا خَصَّ إِزَارًا وَلَا قَمِيصًا تَابَعَهُ جَبَلَةُ بْنُ سُحَيْمٍ وَزَيْدُ بْنُ أَسْلَمَ وَزَيْدُ بْنُ عَبْدِاللهِ عَنِ ابْنِ عُمَرَ

4 U predanju Ebu-Nu'ajma stoji: "Čuo sam Allahova Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, kako govori da Allah čini da čovjek koji uznosito hoda u odjeći, sam joj se diveći, u zemlju propadne i tone u njoj sve do Sudnjega dana."

5 Obavljao je dužnost kadije u kadiluku Kufa.

6 Znači da se podrazumijeva i izar kao i svaka druga vrsta odjeće.

Zejd b. Eslem i Zejd b. Abdullah od Ibn-Omera, a on od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem. Isti hadis prenosi i Lejs od Nafija, znači od Ibn-Omera. Hadis u istom slijedu lanca (prenosilaca) do njegova izvora prenose i Musa b. Ukba, Umer b. Muhammed i Kudama b. Musa od Salima, ovaj od Ibn-Omera, a on od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem: "Ko navlači svoju odjeću iz gordosti..."

عَنِ النَّبِيِّ ﷺ وَقَالَ اللَّيْثُ عَنْ نَافِعٍ عَنِ ابْنِ عُمَرَ مِثْلَهُ وَتَابَعَهُ مُوسَى بْنُ عُقْبَةَ وَعُمَرُ بْنُ مُحَمَّدٍ وَقُدَامَةُ بْنُ مُوسَى عَنْ سَالِمٍ عَنِ ابْنِ عُمَرَ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ مَنْ جَرَّ ثَوْبَهُ .

OBLAČENJE ROJTAVOG IZARA[1]

بَاب الْإِزَارِ الْمُهَدَّبِ

Spominje se da su Zuhri, Ebu-Bekr b. Muhammed, Hamza b. Ebu-Usajd i Mu'avija b. Abdullah b. Džafer nosili rojtavu odjeću.[2]

وَيُذْكَرُ عَنِ الزُّهْرِيِّ وَأَبِي بَكْرِ بْنِ مُحَمَّدٍ وَحَمْزَةَ بْنِ أَبِي أُسَيْدٍ وَمُعَاوِيَةَ بْنِ عَبْدِاللهِ بْنِ جَعْفَرٍ أَنَّهُمْ لَبِسُوا ثِيَابًا مُهَدَّبَةً .

5792. PRIČAO NAM JE Ebu-Jeman da ga je obavijestio Šu'ajb, prenoseći od Zuhrija, kojeg je obavijestio Urva b. Zubejr da je Aiša, radijallahu anhu, supruga Vjerovjesnikova, sallallahu alejhi ve sellem, rekla:
"Žena Rifaje Kurejza došla je do Allahova Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, dok sam ja sjedila, a bio je tu i Ebu-Bekr. Rekla je: 'O Allahov Poslaniče! Bila sam udata za Rifaju i on me je neopozivo pustio. Poslije sam se udala za Abdur-Rahmana b. Zubejra, koji je, tako mi Allaha, Allahov Poslaniče, na sebi od odjeće imao samo nešto slično rojticama', pokazujući na rojtice svoga džilbaba.[3] Njene riječi čuo je Halid b. Seid, koji se nalazio na vratima, nemajući dozvolu za to." Aiša je dalje nastavila: "Tada Halid reče:

٥٧٩٢. حَدَّثَنَا أَبُو الْيَمَانِ أَخْبَرَنَا شُعَيْبٌ عَنِ الزُّهْرِيِّ أَخْبَرَنِي عُرْوَةُ بْنُ الزُّبَيْرِ أَنَّ عَائِشَةَ رَضِي الله عَنْهَا زَوْجَ النَّبِيِّ ﷺ قَالَتْ جَاءَتِ امْرَأَةُ رِفَاعَةَ الْقُرَظِيِّ رَسُولَ اللهِ ﷺ وَأَنَا جَالِسَةٌ وَعِنْدَهُ أَبُو بَكْرٍ فَقَالَتْ يَا رَسُولَ اللهِ إِنِّي كُنْتُ تَحْتَ رِفَاعَةَ فَطَلَّقَنِي فَبَتَّ طَلَاقِي فَتَزَوَّجْتُ بَعْدَهُ عَبْدَالرَّحْمَنِ بْنَ الزَّبِيرِ وَإِنَّهُ وَاللهِ مَا مَعَهُ يَا رَسُولَ اللهِ إِلاَّ مِثْلُ هَذِهِ الْهُدْبَةِ وَأَخَذَتْ هُدْبَةً مِنْ جِلْبَابِهَا فَسَمِعَ خَالِدُ بْنُ سَعِيدٍ قَوْلَهَا وَهُوَ بِالْبَابِ لَمْ يُؤْذَنْ لَهُ قَالَتْ فَقَالَ خَالِدٌ يَا أَبَا بَكْرٍ أَلاَ تَنْهَى هَذِهِ عَمَّا تَجْهَرُ بِهِ عِنْدَ رَسُولِ اللهِ ﷺ

1 Izar kod kojega su ostavljene resice od potke da vise, možda iz razloga njegova ukrašavanja.

2 U vezi s nošenjem rojtave odjeće i Ebu-Davud bilježi hadis što ga prenosi Ebu-Džerr Džabir b. Selam, koji kazuje: "Došao sam do Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, a on je bio ogrnut šemlom čije rojtice (resice) padaju po njegovim nogama." Navode se još neka predanja u kojima se spominje da je rojtava odjeća dopuštena za oblačenje.

3 Vrsta košulje.

‘Ebu-Bekre! Zar je nećeš prekinuti u ovome što priča pred Allahovim Poslanikom, sallallahu alejhi ve sellem?!’ – ‘Neću, tako mi Allaha, jer ni sam Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, ništa više ne kaže na to, nego se samo osmjehuje.’ Potom se Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, obratio toj ženi: ‘Možda bi se ti željela vratiti Rifaji, ali je to nemoguće osim ako niste imali spolni odnos.’ Poslije toga ovo je postalo pravilo.”

فَلاَ وَاللهِ مَا يَزِيدُ رَسُولُ اللهِ ﷺ عَلَى التَّبَسُّمِ فَقَالَ لَهَا رَسُولُ اللهِ ﷺ لَعَلَّكِ تُرِيدِينَ أَنْ تَرْجِعِي إِلَى رِفَاعَةَ لاَ حَتَّى يَذُوقَ عُسَيْلَتَكِ وَتَذُوقِي عُسَيْلَتَهُ فَصَارَ سُنَّةً بَعْدُ .

RIDA’[4]

بَاب الْأَرْدِيَةِ

Enes prenosi da je neki beduin povukao Vjerovjsnika, sallallahu alejhi ve sellem, za njegov *rida’*.[5]

وَقَالَ أَنَسٌ جَبَذَ أَعْرَابِيٌّ رِدَاءَ النَّبِيِّ ﷺ .

5793. PRIČAO NAM JE Abdan da je njega obavijestio Abdullah, a ovoga Junus, prenoseći od Zuhrija, kojeg je obavijestio Ali b. Husejn, a ovoga Husejn b. Ali da je Alija, radijallahu anhu, rekao:
“Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, zatražio je svoj rida’, ogrnuo se njime i izišao da prošeta. U društvu s njim šetali smo ja i Zejd b. Harisa dok nismo stigli do kuće u kojoj je bio Hamza.[6] Pošto je upitao za dozvolu da uđe, oni su mu dozvolili.”[7]

٥٧٩٣. حَدَّثَنَا عَبْدَانُ أَخْبَرَنَا عَبْدُاللهِ أَخْبَرَنَا يُونُسُ عَنِ الزُّهْرِيِّ أَخْبَرَنِي عَلِيُّ بْنُ حُسَيْنٍ أَنَّ حُسَيْنَ بْنَ عَلِيٍّ أَخْبَرَهُ أَنَّ عَلِيًّا رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ فَدَعَا النَّبِيُّ ﷺ بِرِدَائِهِ ثُمَّ انْطَلَقَ يَمْشِي وَاتَّبَعْتُهُ أَنَا وَزَيْدُ بْنُ حَارِثَةَ حَتَّى جَاءَ الْبَيْتَ الَّذِي فِيهِ حَمْزَةُ فَاسْتَأْذَنَ فَأَذِنُوا لَهُمْ .

4 Svaka vrsta odjevnog predmeta koji pokriva ramena i gornju polovinu tijela.
5 Ovo je samo dio hadisa koji se spominje u poglavlju o burdi, hiberi i šemli.
6 Hamza b. Abdul-Muttalib.
7 Misli se na Hamzu i druge koji su bili s njim u kući (ukućane). I ovo je, također, dio hadisa.

NOŠENJE KOŠULJE

باب لُبْسِ القَمِيصِ

Uzvišeni Allah u pripovijesti o Jusufu kaže: "Ovu košulju moju odnesite i na lice je moga oca stavite, on će progledati."[1]

وَقَوْلِ اللهِ تَعَالَى حِكَايَةً عَنْ يُوسُفَ (اذْهَبُوا بِقَمِيصِي هَذَا فَأَلْقُوهُ عَلَى وَجْهِ أَبِي يَأْتِ بَصِيرًا) .

5794. PRIČAO NAM JE Kutejba, njemu Hammad, prenoseći od Ejjuba, a ovaj od Nafija, koji prenosi od Ibn-Omera, radijallahu anhu, da je jednom jedan čovjek upitao: "O Allahov Poslaniče! Koju vrstu odjeće da obuče muhrim (hadžija u ihramima)?" Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, na to mu odgovori: "Muhrim ne oblači košulju, hlače, burnus,[2] niti kožnu šivenu obuću (huff). Ukoliko nije u mogućnosti da nabavi papuče, može obuti nešto što je ispod članaka."[3]

٥٧٩٤ . حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ حَدَّثَنَا حَمَّادٌ عَنْ أَيُّوبَ عَنْ نَافِعٍ عَنِ ابْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا أَنَّ رَجُلاً قَالَ يَا رَسُولَ اللهِ مَا يَلْبَسُ الْمُحْرِمُ مِنَ الثِّيَابِ فَقَالَ النَّبِيُّ ﷺ لاَ يَلْبَسُ الْمُحْرِمُ الْقَمِيصَ وَلاَ السَّرَاوِيلَ وَلاَ الْبُرْنُسَ وَلاَ الْخُفَّيْنِ إِلاَّ أَنْ لاَ يَجِدَ النَّعْلَيْنِ فَلْيَلْبَسْ مَا هُوَ أَسْفَلُ مِنَ الْكَعْبَيْنِ .

5795. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Usman da je čuo od Ibn-Ujejne, a on od Amra, koji prenosi od Džabira b. Abdullaha, radijallahu anhu, da je rekao:

"Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, došao je da posjeti Abdullaha b. Ubejja (b. Selula), nakon što je ovaj spušten u mezar. Naredio je zatim da ga izvade iz mezara. Pošto je izvađen, stavili su ga na njegova koljena. Potom je na njega (Abdullaha) uz puhkanje pljucnuo svoje pljuvačke i obukao mu svoju košulju. Ipak, Allah zna najviše."[4]

٥٧٩٥ . حَدَّثَنَا عَبْدُاللهِ بْنُ عُثْمَانَ أَخْبَرَنَا ابْنُ عُيَيْنَةَ عَنْ عَمْرٍو سَمِعَ جَابِرَ بْنَ عَبْدِاللهِ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا قَالَ أَتَى النَّبِيُّ ﷺ عَبْدَاللهِ بْنَ أُبَيٍّ بَعْدَ مَا أُدْخِلَ قَبْرَهُ فَأَمَرَ بِهِ فَأُخْرِجَ وَوُضِعَ عَلَى رُكْبَتَيْهِ وَنَفَثَ عَلَيْهِ مِنْ رِيقِهِ وَأَلْبَسَهُ قَمِيصَهُ فَاللهُ أَعْلَمُ .

---

1 Jusuf, 93. Ovim se želi istaknuti da nošenje košulje nije bio rijedak slučaj iako je oblačenje izara i rida'a bilo prilično rašireno među Arapima. To se vidi i iz hadisa koji slijede u ovome poglavlju, a u kojima se govori da hadžija u ihramima, između ostaloga, ne može oblačiti ni košulju, te iz slučaja sa smrću Abdullah b. Ubejja. Sve to ukazuje da je košulja kao odjevni predmet u to vrijeme bila raširena među Arapima.

2 Ogrtač s kapuljačom.

3 Sličan hadis nalazi se u poglavljima o hadždžu, a govori šta hadžiji muhrimu nije dozvoljeno oblačiti kao i hadis koji govori o tome šta je hadžiji muhrimu dozvoljeno oblačiti.

4 Abdullah b. Ubejj je bio predvodnik munafika. Komentarišući 2773. hadis u Muslimovom Sahihu, Nevevi kaže da je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, uradio ovo iz počasti prema njegovom sinu koji je bio dobar musliman i koji je tražio da mu on klanja dženazu. Ovakav postupak ujedno spada u lijep Poslanikovo, sallallahu alejhi ve sellem, lijepo ophođenje sa svojim ashabima. Isto tako, to što je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, klanjao dženazu munafiku bilo je prije objavljivanja ajeta kojim mu se zabranjuje da to čini. Neki kažu da je ovo oblačenje košulje vođi munafika bilo zbog toga što je on jednom ubukao košulju

5796. PRIČAO NAM JE Sadaka da ga je obavijestio Jahja b. Seid, njega Ubejdullah, a ovoga od Nafi', koji prenosi da je Abdullah b. Omer rekao:
"Pošto je umro Abdullah b. Ubejj (b. Selul), njegov je sin došao Allahovu Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, i obratio mu se riječima: 'O Allahov Poslaniče! Daj mi svoju košulju da umotam u nju svoga oca, a zatim mu klanjaj dženazu i zatraži oprost njegovih grijeha!' Pošto mu je dao svoju košulju, rekao mu je: 'Pozovi nas kad završiš! Nakon što je on to završio, pozvao ga je, i on je došao da klanja dženazu. Međutim, Omer ga je zadržao rekavši: 'Zar ti Allah nije zabranio da klanjaš dženazu licemjerima u vjeri (munaficima) kada je rekao: 'Molio ti oprosta za njih ili ne molio, molio čak i sedamdest puta, Allah im neće oprostiti!'"[5] Zatim je objavljeno: 'I nijednom od njih, kad umre, nemoj molitvu obaviti, niti sahrani njegovoj prisustvovati!'[6] Otada nije klanjao dženaze munaficima."[7]

٥٧٩٦. حَدَّثَنَا صَدَقَةُ أَخْبَرَنَا يَحْيَى بْنُ سَعِيدٍ عَنْ عُبَيْدِاللهِ قَالَ أَخْبَرَنِي نَافِعٌ عَنْ عَبْدِاللهِ قَالَ لَمَّا تُوُفِّيَ عَبْدُاللهِ بْنُ أُبَيٍّ جَاءَ ابْنُهُ إِلَى رَسُولِ اللهِ ﷺ فَقَالَ يَا رَسُولَ اللهِ أَعْطِنِي قَمِيصَكَ أُكَفِّنْهُ فِيهِ وَصَلِّ عَلَيْهِ وَاسْتَغْفِرْ لَهُ فَأَعْطَاهُ قَمِيصَهُ وَقَالَ إِذَا فَرَغْتَ مِنْهُ فَآذِنَّا فَلَمَّا فَرَغَ آذَنَهُ بِهِ فَجَاءَ لِيُصَلِّيَ عَلَيْهِ فَجَذَبَهُ عُمَرُ فَقَالَ أَلَيْسَ قَدْ نَهَاكَ اللهُ أَنْ تُصَلِّيَ عَلَى الْمُنَافِقِينَ فَقَالَ (اسْتَغْفِرْ لَهُمْ أَوْ لاَ تَسْتَغْفِرْ لَهُمْ إِنْ تَسْتَغْفِرْ لَهُمْ سَبْعِينَ مَرَّةً فَلَنْ يَغْفِرَ اللهُ لَهُمْ) فَنَزَلَتْ (وَلاَ تُصَلِّ عَلَى أَحَدٍ مِنْهُمْ مَاتَ أَبَدًا وَلاَ تَقُمْ عَلَى قَبْرِهِ) فَتَرَكَ الصَّلاَةَ عَلَيْهِمْ.

RAZREZ NA KOŠULJI NA GRUDIMA I NA DRUGIM MJESTIMA

باب جَيْبِ الْقَمِيصِ مِنْ عِنْدِ الصَّدْرِ وَغَيْرِهِ

5797. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Muhammed, njemu Ebu-Amir, a ovome Ibrahim b. Nafi', koji prenosi od Hasana, a ovaj od Tavusa da je Ebu-Hurejra rekao:
"Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, naveo je primjer škrtice i darežljivca, uporeođujući ih s dva čovjeka ogrnuta (svaki posebno) željeznim ogrtačem, s rukama uzdignutim prema grudima i vratu. Kad god darežljivac pokuša udijeliti sadaku, njegov se ogrtač raširi, tako da prekrije vrhove njegovih prstiju i izbriše trag njegovih stopa. A kada škrtica poželi

٥٧٩٧. حَدَّثَنَا عَبْدُاللهِ بْنُ مُحَمَّدٍ حَدَّثَنَا أَبُو عَامِرٍ حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ نَافِعٍ عَنِ الْحَسَنِ عَنْ طَاوُسٍ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ قَالَ ضَرَبَ رَسُولُ اللهِ ﷺ مَثَلَ الْبَخِيلِ وَالْمُتَصَدِّقِ كَمَثَلِ رَجُلَيْنِ عَلَيْهِمَا جُبَّتَانِ مِنْ حَدِيدٍ قَدِ اضْطُرَّتْ أَيْدِيهِمَا إِلَى ثُدِيِّهِمَا وَتَرَاقِيهِمَا فَجَعَلَ الْمُتَصَدِّقُ كُلَّمَا تَصَدَّقَ بِصَدَقَةٍ انْبَسَطَتْ عَنْهُ حَتَّى تَغْشَى أَنَامِلَهُ وَتَعْفُوَ أَثَرَهُ وَجَعَلَ الْبَخِيلُ كُلَّمَا

Abbasu. Zbog čega je to tako bilo Allah najbolje zna, kako to na kraju kaže prenosilac. Hadis je prethodio pod brojem 1270 i 1350.

5 Et-Tevba, 80.

6 Et-Tevba, 84.

7 O pokudenosti klanjanja dženaze licemjerima (munaficima) opširnije se govori u poglavljima o dženaza-namazu.

udijeliti sadaku, njegov se ogrtač skupi, i svaka halka dođe na svoje mjesto."
Ebu-Hurejra još dodaje: "Vidio sam Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, kako ovako stavlja prste u razrez svoje košulje. I kad bi vidio da ga širi (razrez na košulji), on se ipak ne bi raširivao."[1]
Ovaj hadis u istom lancu (prenosilaca), unatrag do njegova izvora, prenosi i Ibn-Tavus od svoga oca, kao i Ebu-Zinad od A'redža, s tim što ovaj prenosi: "... u dva ogrtača (*fil-džubbetejni*)." Hanzala opet prenosi da je čuo od Tavusa kako prenosi da je Ebu-Hurejra rekao: "... dva ogrtača (*džubbetani*)." Džafer b. Hajjan, prenoseći od A'redža, također kaže: "... dva štitinika (*džunnetani*)."

هَمَّ بِصَدَقَةٍ قَلَصَتْ وَأَخَذَتْ كُلُّ حَلْقَةٍ بِمَكَانِهَا قَالَ أَبُو هُرَيْرَةَ فَأَنَا رَأَيْتُ رَسُولَ اللهِ ﷺ يَقُولُ بِإِصْبَعِهِ هَكَذَا فِي جَيْبِهِ فَلَوْ رَأَيْتَهُ يُوَسِّعُهَا وَلاَ تَتَوَسَّعُ تَابَعَهُ ابْنُ طَاوُسٍ عَنْ أَبِيهِ وَأَبُو الزِّنَادِ عَنِ الأَعْرَجِ فِي الْجُبَّتَيْنِ وَقَالَ حَنْظَلَةُ سَمِعْتُ طَاوُسًا سَمِعْتُ أَبَا هُرَيْرَةَ يَقُولُ جُبَّتَانِ وَقَالَ جَعْفَرُ بْنُ حَيَّانَ عَنِ الأَعْرَجِ جُنَّتَانِ .

NOŠENJE OGRTAČA (DŽUBBE) USKIH RUKAVA[2] NA PUTU

بَاب مَنْ لَبِسَ جُبَّةً ضَيِّقَةَ الْكُمَّيْنِ فِي السَّفَرِ

5798. PRIČAO NAM JE Kajs b. Hafs, njemu Abdul-Vahid, ovome A'meš, njemu Ebu-Duha, a ovome Mesruk, koji kaže:
"Pričao mi je Mugira b. Šu'ba da je jednom Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, izišao da obavi prirodnu nuždu. Kada se vratio, pripremio sam mu vodu, pa je uzeo abdest, a na sebi je imao šamski ogrtač. Izaprao je usta i nos, oprao lice i onda pokušao izvući ruke iz rukava. Pošto su rukavi bili tijesni, izvukao je ruke ispod donje strane tijela, oprao ih i potro mokrim rukama po glavi i obući (mestvama)."[3]

٥٧٩٨ - حَدَّثَنَا قَيْسُ بْنُ حَفْصٍ حَدَّثَنَا عَبْدُ الْوَاحِدِ حَدَّثَنَا الأَعْمَشُ قَالَ حَدَّثَنِي أَبُو الضُّحَى قَالَ حَدَّثَنِي مَسْرُوقٌ قَالَ حَدَّثَنِي الْمُغِيرَةُ بْنُ شُعْبَةَ قَالَ انْطَلَقَ النَّبِيُّ ﷺ لِحَاجَتِهِ ثُمَّ أَقْبَلَ فَتَلَقَّيْتُهُ بِمَاءٍ فَتَوَضَّأَ وَعَلَيْهِ جُبَّةٌ شَأْمِيَّةٌ فَمَضْمَضَ وَاسْتَنْشَقَ وَغَسَلَ وَجْهَهُ فَذَهَبَ يُخْرِجُ يَدَيْهِ مِنْ كُمَّيْهِ فَكَانَا ضَيِّقَيْنِ فَأَخْرَجَ يَدَيْهِ مِنْ تَحْتِ الْجُبَّةِ فَغَسَلَهُمَا وَمَسَحَ بِرَأْسِهِ وَعَلَى خُفَّيْهِ .

---

1 Kada se govori o odjeći i košulji kao odjevnom predmetu, pod pojmom džep podrazumijeva se izrez na odjeći za glavu i ruke. Time se želi ukazati na to da je dopušteno praviti izreze na košulji za glavu, ruke i slično. Iz ovakvoga tumačenja ovoga hadisa može se, također, izvući i pouka o dijeljenju sadake od strane darežljivca i škrtice. Tako, kada škrtica poželi udijeliti sadaku i pokuša izvući ruke ispod košulje, one se zaustave na grudima, odnosno vratu, gdje je najtješnje, dok se darežljivcu košulja širom otvara i on izvlači svoju ruku bez problema kroz izrez za glavu. Međutim, u kontekstu ovoga hadisa navodi se i drugo tumačenje izreza, odnosno džepa na košulji. Prema tom tumačenju, izrezom na košulji želi se ukazati na mogućnost pravljenja džepa na takvome izrezu u koji se mogu stavljati razne stvari. Takvi džepovi uglavnom se prave na grudima. Sličan hadis nalazi se i u poglavlju o zekatu.

2 Džubba je, inače, vrsta ogrtača sa širokim rukavima.

3 Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, dakle, nosio je tijesnu odjeću u vrijeme kada bi bio na putu ili u vojnom pohodu, kada okolnosti putovanja ili borbe traže takvu vrstu odjeće. Prema tome, dopušteno je u

NOŠENJE VUNENOG OGRTAČA U TOKU VOJNOG POHODA

باب لُبْس جُبَّةِ الصُّوفِ فِي الْغَزْوِ

5799. PRIČAO NAM JE Ebu-Nu'ajm da je njemu pričao Zekerijja, prenoseći od Amira, ovaj od Urve b. Mugire, a on od svoga oca, radijallahu anhu, koji je kazivao:

"Bio sam s Vjerovjesnikom, sallallahu alejhi ve sellem, jedne noći na putovanju, kad me upita: 'Imaš li sa sobom vode?' Odgovorio sam: 'Imam.' Zatim je sišao sa svoje deve i udaljio se, tako da je nestao u mraku. Nakon što se vratio, polio sam mu iz (kožne) posude. Oprao je lice i ruke, i, pošto je imao na sebi ogrtač od vune (uskih rukava), nije mogao iz njega izvući ruke, pa ih je izvukao naniže, ispod ogrtača, i tako ih oprao, a zatim mokrim rukama potro glavu. Htio sam tada da mu skinem huffe (kožnu šivenu obuću), ali mi on reče: 'Pusti ih, ionako sam ih na čiste (oprane) noge obuo' – pa je samo po njima mokrom rukom potro."[4]

٥٧٩٩. حَدَّثَنَا أَبُو نُعَيْمٍ حَدَّثَنَا زَكَرِيَّاءُ عَنْ عَامِرٍ عَنْ عُرْوَةَ بْنِ الْمُغِيرَةِ عَنْ أَبِيهِ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ كُنْتُ مَعَ النَّبِيِّ ﷺ ذَاتَ لَيْلَةٍ فِي سَفَرٍ فَقَالَ أَمَعَكَ مَاءٌ قُلْتُ نَعَمْ فَنَزَلَ عَنْ رَاحِلَتِهِ فَمَشَى حَتَّى تَوَارَى عَنِّي فِي سَوَادِ اللَّيْلِ ثُمَّ جَاءَ فَأَفْرَغْتُ عَلَيْهِ الْإِدَاوَةَ فَغَسَلَ وَجْهَهُ وَيَدَيْهِ وَعَلَيْهِ جُبَّةٌ مِنْ صُوفٍ فَلَمْ يَسْتَطِعْ أَنْ يُخْرِجَ ذِرَاعَيْهِ مِنْهَا حَتَّى أَخْرَجَهُمَا مِنْ أَسْفَلِ الْجُبَّةِ فَغَسَلَ ذِرَاعَيْهِ ثُمَّ مَسَحَ بِرَأْسِهِ ثُمَّ أَهْوَيْتُ لِأَنْزِعَ خُفَّيْهِ فَقَالَ دَعْهُمَا فَإِنِّي أَدْخَلْتُهُمَا طَاهِرَتَيْنِ فَمَسَحَ عَلَيْهِمَا.

---

takvim prilikama, oblačiti se i na način neuobičajen za normalne prilike. U takvim prilikama, koje uvjetuju i takvu vrstu odjeće, propisane su i druge olakšice, kao što su način uzimanja abdesta izvlačenjem ruku iz tijesnih rukava ispod donje strane tijela i mesh po obući.

4 Osim navedenog, u vezi s prethodnim hadisom, a što se odnosi i na ovaj hadis, može se dodati da Ibn-Bettal navodi kako je Malik preporučivao izbjegavanje vunene odjeće onima koji mogu naći drugu zbog toga što je vunena odjeća javni simbol asketizma, a poznato je da je neisticanje činjenja dobrih djela elementarni zahtjev.

KABA' I SVILENI FERRUDŽ[1]

باب الْقَبَاءِ وفرُّوج حرير

A *ferrudž* je posebna vrsta *kabaa* za koji se još kaže da ima razrez pozadi.

وَهُوَ الْقَبَاءُ وَيُقَالُ هُوَ الَّذِي لَهُ شَقٌّ مِنْ خَلْفِهِ .

5800. PRIČAO NAM JE Kutejba b. Seid, njemu Lejs, prenoseći od Ibn-Ebu-Mulejke, a ovaj od Misvera b. Mahrema, koji kazuje: "Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, razdijelio je nekoliko *kabaa*, ali Mahremi nije dao ništa, pa mi je Mahrema rekao: 'Sine, hajdemo do Allahovog Poslanika!' Pošao sam tako s njim i (kada smo došli do Vjerovjesnikove, sallallahu alejhi ve sellem, kuće) on mi reče: 'Uđi i zamoli i za mene!' Tako sam zamolio i za njega. Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, potom iziđe pred njega, a na njemu jedna od tih *kabaa*, pa mu reče: 'Ovu sam za tebe sačuvao.' Mahrema pogleda u Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, i reče: 'Mahrema je sada zadovoljan.'"[2]

٥٨٠٠ . حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ بْنُ سَعِيدٍ حَدَّثَنَا اللَّيْثُ عَنِ ابْنِ أَبِي مُلَيْكَةَ عَنِ الْمِسْوَرِ بْنِ مَخْرَمَةَ قَالَ قَسَمَ رَسُولُ اللهِ ﷺ أَقْبِيَةً وَلَمْ يُعْطِ مَخْرَمَةَ شَيْئًا فَقَالَ مَخْرَمَةُ يَا بُنَيَّ انْطَلِقْ بِنَا إِلَى رَسُولِ اللهِ ﷺ فَانْطَلَقْتُ مَعَهُ فَقَالَ ادْخُلْ فَادْعُهُ لِي قَالَ فَدَعَوْتُهُ لَهُ فَخَرَجَ إِلَيْهِ وَعَلَيْهِ قَبَاءٌ مِنْهَا فَقَالَ خَبَأْتُ هَذَا لَكَ قَالَ فَنَظَرَ إِلَيْهِ فَقَالَ رَضِيَ مَخْرَمَةُ .

5801. PRIČAO NAM JE Kutejba b. Seid, njemu Lejs, prenoseći od Jezida b. Ebu-Habiba, a ovaj od Ebul-Hajra, koji prenosi od Ukbe b. Amira, radijallahu anhu, da je kazivao:
"Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, bio je poklonjen *ferrudž* od svile. On ga je obukao i klanjao u njemu. Čim je završio namaz, naglo ga je svukao sa sebe – kao da ga prezire[3] – i rekao: 'Ovo ne treba bogobojaznima!'"[4]

٥٨٠١ . حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ بْنُ سَعِيدٍ حَدَّثَنَا اللَّيْثُ عَنْ يَزِيدَ بْنِ أَبِي حَبِيبٍ عَنْ أَبِي الْخَيْرِ عَنْ عُقْبَةَ بْنِ عَامِرٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ أَنَّهُ قَالَ أُهْدِيَ لِرَسُولِ اللهِ ﷺ فَرُّوجُ حَرِيرٍ فَلَبِسَهُ ثُمَّ صَلَّى فِيهِ ثُمَّ انْصَرَفَ فَنَزَعَهُ نَزْعًا شَدِيدًا كَالْكَارِهِ لَهُ ثُمَّ قَالَ لاَ يَنْبَغِي هَذَا لِلْمُتَّقِينَ تَابَعَهُ عَبْدُ اللهِ بْنُ يُوسُفَ عَنِ اللَّيْثِ وَقَالَ غَيْرُهُ فَرُّوجٌ حَرِيرٌ .

---

1 *Kaba'* i *ferrudž* vrste su odjevnih predmeta uskih rukava i struka, koji pozadi imaju razrez. Obično se nose u borbi jer omogućuju slobodan pokret.

2 Iz hadisa se vidi da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, u tom trenutku nosio svilu. Međutim, postoje tumačenja koja kažu kako je moguće da se to desilo prije zabrane nošenja svilene odjeće. Kao drugo moguće tumačenje navodi se da je on, u tom trenutku, samo ogrnuo ovaj odjevni predmet da bi ga pokazao Mahremi, bez namjere da ga nosi, tj. oblači. Moguće je i to da ga je samo držao na ruci, budući da se u predanju ovoga hadisa od Hatima b. Verdana kaže: "...izišao je, a sa sobom je imao (*me'ahu*) *kaba'*."

3 Budući da ga je baš u tome trenutku na ovakav način odbacio, tvrdi se da je Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, upravo tada objavljena zabrana oblačenja svilene odjeće.

4 Postoje neka tumačenja u vezi s navedenim da se zabrana svilene odjeće, navodno, odnosi samo na bogobojazne, za koje je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao da su to oni koji Allahu robuju kao da ga vide. Međutim, po drugom shvatanju, svaki je vjernik u isto vrijeme i bogobojazan čovjek. U svakom

Ovaj hadis, u istome lancu (prenosilaca) do njegova izvora, prenosi i Abdullah b. Jusuf od Lejsa, s tim što se u njegovu predanju kaže: "... svileni *ferrudž*".

BURNUS[5]

باب البرانس

5802. KAZIVAO MI JE Museddded da je njemu pričao Mu'temir, koji kaže:
"Čuo sam svoga oca kako govori: 'Vidio sam na Enesu žuti *burnus* od *hazza*.'"[6]

٥٨٠٢. وَقَالَ لِي مُسَدَّدٌ حَدَّثَنَا مُعْتَمِرٌ سَمِعْتُ أَبِي قَالَ رَأَيْتُ عَلَى أَنَسٍ بُرْنُسًا أَصْفَرَ مِنْ خَزٍّ.

5803. PRIČAO NAM JE Isma'il, njemu Malik, prenoseći od Nafija, a ovaj od Abdullah b. Omera da je neki čovjek upitao:
"O Allahov Poslaniče! Šta od odjeće može obući hadžija u ihramima?" Allahov mu je Poslanik na to odgovorio: "Ne oblačite košulje, turbane, hlače, kapuljače (*burnuse*),[7] niti šivenu obuću (*huffe*), osim kada neko od vas ne može naći papuče – u tom slučaju može obuti *huffe* (kožnu šivenu obuću) pošto ih skrati do ispod članaka. I ne oblačite ništa od odjeće što je došlo u dodir sa šafranom (*za'feran)* ili *versom*."[8]

٥٨٠٣. حَدَّثَنَا إِسْمَاعِيلُ قَالَ حَدَّثَنِي مَالِكٌ عَنْ نَافِعٍ عَنْ عَبْدِاللهِ بْنِ عُمَرَ أَنَّ رَجُلاً قَالَ يَا رَسُولَ اللهِ مَا يَلْبَسُ الْمُحْرِمُ مِنَ الثِّيَابِ قَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ لاَ تَلْبَسُوا الْقُمُصَ وَلاَ الْعَمَائِمَ وَلاَ السَّرَاوِيلاَتِ وَلاَ الْبَرَانِسَ وَلاَ الْخِفَافَ إِلاَّ أَحَدٌ لاَ يَجِدُ النَّعْلَيْنِ فَلْيَلْبَسْ خُفَّيْنِ وَلْيَقْطَعْهُمَا أَسْفَلَ مِنَ الْكَعْبَيْنِ وَلاَ تَلْبَسُوا مِنَ الثِّيَابِ شَيْئًا مَسَّهُ زَعْفَرَانٌ وَلاَ الْوَرْسُ.

slučaju, iz hadisa se razumije da muškarcima nije dozvoljeno oblačenje svile, osim u slučaju nužde.

5 Kapuljača ili ogrtač s kukuljicom.

6 Svilena tkanina koja se dobiva od zečije dlake.

7 Neki muslimani nisu voljeli nositi kapuljače (*burnuse*) jer je to bila monaška odjeća. Kada je Malik bio upitan o tome, odgovorio je da u tome nema ništa loše, a kada su mu napomenuli da ih nose i kršćani, odgovorio je da se muslimani nosili takve kapuljače.

8 *Za'feran* (šafran) i *vers* (zerdećaf) biljke koje služe za bojenje.

HLAČE

باب السَّراويل

5804. PRIČAO NAM JE Ebu-Nu'ajm, njemu Sufjan, prenoseći od Amra, ovaj od Džabira, on od Zejda, a ovaj od Ibn-Abbasa, koji prenosi da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Ko ne može naći izar neka oblači hlače, a ko ne može naći papuče neka nosi *huffe* (šivenu kožnu obuću)."

٥٨٠٤. حَدَّثَنَا أَبُو نُعَيْمٍ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ عَنْ عَمْرٍو عَنْ جَابِرِ بْنِ زَيْدٍ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ مَنْ لَمْ يَجِدْ إِزَارًا فَلْيَلْبَسْ سَرَاوِيلَ وَمَنْ لَمْ يَجِدْ نَعْلَيْنِ فَلْيَلْبَسْ خُفَّيْنِ .

5805. PRIČAO NAM JE Musa b. Isma'il, njemu Džuvejrija, prenoseći od Nafija, a ovaj od Abdullaha, koji je upitao:
"O Allahov Poslaniče! Šta nam naređuješ da oblačimo kada smo u ihramima?"
"Ne oblačite košulje, hlače, turbane, kapuljače (*burnuse*), niti šivenu obuću (*huffe*), osim ako neko nema papuče – tada neka obuje *huffe*, ali niže od članaka. I ne oblačite ništa od odjeće što je došlo u dodir sa šafranom ili *versom*", odgovorio mu je.

٥٨٠٥. حَدَّثَنَا مُوسَى بْنُ إِسْمَاعِيلَ حَدَّثَنَا جُوَيْرِيَةُ عَنْ نَافِعٍ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ قَالَ قَامَ رَجُلٌ فَقَالَ يَا رَسُولَ اللَّهِ مَا تَأْمُرُنَا أَنْ نَلْبَسَ إِذَا أَحْرَمْنَا قَالَ لاَ تَلْبَسُوا الْقَمِيصَ وَالسَّرَاوِيلَ وَالْعَمَائِمَ وَالْبَرَانِسَ وَالْخِفَافَ إِلاَّ أَنْ يَكُونَ رَجُلٌ لَيْسَ لَهُ نَعْلاَنِ فَلْيَلْبَسِ الْخُفَّيْنِ أَسْفَلَ مِنَ الْكَعْبَيْنِ وَلاَ تَلْبَسُوا شَيْئًا مِنَ الثِّيَابِ مَسَّهُ زَعْفَرَانٌ وَلاَ وَرْسٌ .

TURBAN

باب في العمائم

5806. PRIČAO NAM JE Ali b. Abdullah, njemu Sufjan, koji je kazivao da je čuo Zuhrija kako kaže da ga je obavijestio Salim, koji prenosi od svoga oca da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
"Hadžija u ihramima ne oblači košulju, turban,[1] hlače, *burnus*, niti bilo koju drugu vrstu odjeće koja je došla u dodir sa šafranom ili *versom*, kao ni šivenu obuću (*huffe*), osim kada se ne mogu naći papuče; u tom slučaju treba ih (*huffe*) skratiti do ispod članaka."

٥٨٠٦. حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ قَالَ سَمِعْتُ الزُّهْرِيَّ قَالَ أَخْبَرَنِي سَالِمٌ عَنْ أَبِيهِ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ لاَ يَلْبَسُ الْمُحْرِمُ الْقَمِيصَ وَلاَ الْعِمَامَةَ وَلاَ السَّرَاوِيلَ وَلاَ الْبُرْنُسَ وَلاَ ثَوْبًا مَسَّهُ زَعْفَرَانٌ وَلاَ وَرْسٌ وَلاَ الْخُفَّيْنِ إِلاَّ لِمَنْ لَمْ يَجِدِ النَّعْلَيْنِ فَإِنْ لَمْ يَجِدْهُمَا فَلْيَقْطَعْهُمَا أَسْفَلَ مِنَ الْكَعْبَيْنِ .

---

1 O nošenju turbana postoji više hadisa, među kojima je i onaj koji prenosi Amir b. Haris, koji kazuje: "Kao da sad gledam u Allahova Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem: na njemu crni turban s jednom stranom (sarukom) spuštenom niz leđa." (Muslim) Ebu-Davud i Tirmizi bilježe hadis: "Jedna od razlika između nas i mnogobožaca (mušrika) jesu turbani." Tirmizi bilježi i hadis koji prenosi Ibn-Omer: "Kada bi Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, nosio turban, pustio bi saruk niz leđa."

PREKRIVANJE ODJEĆOM GLAVE I VEĆEG DIJELA LICA

باب التَّقَنُّع

Ibn-Abbas kazuje: "Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, je jednom izišao napolje, a na glavi je imao omotani crni šal."
Enes kazuje: "Vjerovjesnik je jednom umotao glavu krajem burde."[2]

وَقَالَ ابْنُ عَبَّاسٍ خَرَجَ النَّبِيُّ ﷺ وَعَلَيْهِ عِصَابَةٌ دَسْمَاءُ وَقَالَ أَنَسٌ عَصَبَ النَّبِيُّ ﷺ عَلَى رَأْسِهِ حَاشِيَةَ بُرْدٍ.

5807. PRIČAO NAM JE Ibrahim b. Musa da ga je obavijestio Hišam, prenoseći od Ma'mera, on od Zuhrija, a ovaj od Urve da je Aiša jednom kazivala: "Jedna skupina ljudi odselila je u Etiopiju. I dok se Ebu-Bekr pripremao za selidbu, Vjerovjesnik mu se sallallahu alejhi ve sellem, obratio: 'Polahko, nadam se da će i meni (Allah) dopustiti (da selim).' Ebu-Bekr mu na to reče: 'Da li se ti – i oca bih svojega žrtvovao za tebe – tome (selidbi) nadaš?' Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, reče: 'Da!' Tako Ebu-Bekr pričeka da mu se Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, pridruži. U međuvremenu opskrbio (nahranio) je dvije deve koje je imao lišćem od samurova stabla za četiri mjeseca."
Urva dalje prenosi da je Aiša kazivala: "Jednog dana dok smo sjedili u svojoj kući, neko u podne reče Ebu-Bekru: 'Evo Allahova Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem; glava i dio lica pokriveni su mu platnom; dolazi u vrijeme kada nam nikada nije dolazio.' Ebu-Bekr na to reče: 'I oca i majku bih žrtvovao umjesto tebe – mora da te je hitna stvar u ovo vrijeme dovela ovamo.' Kada je stigao, Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, upitao je za dozvolu da uđe. Nakon što mu je dopušteno, ušao je i rekao Ebu-Bekru: 'Neka iziđu napolje oni koji se nalaze kod tebe!' Ebu-Bekr mu odgovori: 'Ovdje je, Allahov Poslaniče – i oca bih svojega žrtvovao za tebe – samo tvoja porodica.'

٥٨٠٧ - حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ مُوسَى أَخْبَرَنَا هِشَامٌ عَنْ مَعْمَرٍ عَنِ الزُّهْرِيِّ عَنْ عُرْوَةَ عَنْ عَائِشَةَ رَضِي اللهُ عَنْهَا قَالَتْ هَاجَرَ نَاسٌ إِلَى الْحَبَشَةِ مِنَ الْمُسْلِمِينَ وَتَجَهَّزَ أَبُو بَكْرٍ مُهَاجِرًا فَقَالَ النَّبِيُّ ﷺ عَلَى رِسْلِكَ فَإِنِّي أَرْجُو أَنْ يُؤْذَنَ لِي فَقَالَ أَبُو بَكْرٍ أَوَ تَرْجُوهُ بِأَبِي أَنْتَ قَالَ نَعَمْ فَحَبَسَ أَبُو بَكْرٍ نَفْسَهُ عَلَى النَّبِيِّ ﷺ لِصُحْبَتِهِ وَعَلَفَ رَاحِلَتَيْنِ كَانَتَا عِنْدَهُ وَرَقَ السَّمُرِ أَرْبَعَةَ أَشْهُرٍ قَالَ عُرْوَةُ قَالَتْ عَائِشَةُ فَبَيْنَا نَحْنُ يَوْمًا جُلُوسٌ فِي بَيْتِنَا فِي نَحْرِ الظَّهِيرَةِ فَقَالَ قَائِلٌ لأَبِي بَكْرٍ هَذَا رَسُولُ اللهِ ﷺ مُقْبِلاً مُتَقَنِّعًا فِي سَاعَةٍ لَمْ يَكُنْ يَأْتِينَا فِيهَا قَالَ أَبُو بَكْرٍ فِدًا لَكَ أَبِي وَأُمِّي وَاللهِ إِنْ جَاءَ بِهِ فِي هَذِهِ السَّاعَةِ إِلاَّ لأَمْرٍ فَجَاءَ النَّبِيُّ ﷺ فَاسْتَأْذَنَ فَأَذِنَ لَهُ فَدَخَلَ فَقَالَ حِينَ دَخَلَ لأَبِي بَكْرٍ أَخْرِجْ مَنْ عِنْدَكَ قَالَ إِنَّمَا هُمْ أَهْلُكَ بِأَبِي أَنْتَ يَا رَسُولَ اللهِ قَالَ فَإِنِّي قَدْ أُذِنَ لِي فِي الْخُرُوجِ قَالَ فَالصُّحْبَةُ بِأَبِي أَنْتَ وَأُمِّي

2 Vrsta crnog prugastog ogrtača koji nose beduini.

Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, tada reče: 'Dopušteno mi je da napustim (Mekku).'
'Allahov Poslaniče – i oca bih svojega žrtvovao za tebe – hoću li i ja s tobom?', reče Ebu-Bekr.
'Da', reče Vjerovjesnik.
'Uzmi, Allahov Poslaniče – i oca bih svojega žrtvovao za tebe – jednu od ove moje dvije deve', reče Ebu-Bekr. Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, reče: 'Samo da platim.' Tako smo ih opremili prtljagom", nastavlja dalje Aiša, "i u kožnu torbu stavili hrane za put. Esma, kćerka Ebu-Bekrova, tada je odsjekla dio od svojega pojasa i njime zavezala torbu, zbog čega je i nazvana 'Zatun-Nitakajn' (žena sa dva pojasa). Potom su Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, i Ebu-Bekr otišli u pećinu na brdu koje se zove Sevr i tamo ostali tri noći. Abdullah b. Ebu-Bekr, mlad pametan i razborit dječak, omrknuo bi kod njih dvojice, a ujutro bi zorom osvanuo s Kurejšijama u Mekki, kao da je s njima noć provodio. I kada bi čuo da Kurejšije neku zavjeru protiv njih dvojice kuju, on bi to razumio i o tome ih obavijestio čim bi došao kod njih kada padne noć. Amir b. Fuhejra, oslobođeni rob Ebu-Bekrov, zbog njih bi gonio na pašu stado ovaca muzara i uvečer, jedan sat po jaciji, pomuzao bi ih za njih. Oni bi potom spavali mirno sve dok ih Amir b. Fuhejra ne bi probudio, tjerajući ovce još za mraka, prije zore. Tako je radio sve tri ove noći."

يَا رَسُولَ اللهِ قَالَ نَعَمْ قَالَ فَخُذْ بِأَبِي أَنْتَ يَا رَسُولَ اللهِ إِحْدَى رَاحِلَتَيَّ هَاتَيْنِ قَالَ النَّبِيُّ ﷺ بِالثَّمَنِ قَالَتْ فَجَهَّزْنَاهُمَا أَحَثَّ الْجِهَازِ وَصَنَعْنَا لَهُمَا سُفْرَةً فِي جِرَابٍ فَقَطَعَتْ أَسْمَاءُ بِنْتُ أَبِي بَكْرٍ قِطْعَةً مِنْ نِطَاقِهَا فَأَوْكَأَتْ بِهِ الْجِرَابَ وَلِذَلِكَ كَانَتْ تُسَمَّى ذَاتَ النِّطَاقِ ثُمَّ لَحِقَ النَّبِيُّ ﷺ وَأَبُو بَكْرٍ بِغَارٍ فِي جَبَلٍ يُقَالُ لَهُ ثَوْرٌ فَمَكُثَ فِيهِ ثَلاَثَ لَيَالٍ يَبِيتُ عِنْدَهُمَا عَبْدُاللهِ بْنُ أَبِي بَكْرٍ وَهُوَ غُلاَمٌ شَابٌّ لَقِنٌ ثَقِفٌ فَيَرْحَلُ مِنْ عِنْدِهِمَا سَحَرًا فَيُصْبِحُ مَعَ قُرَيْشٍ بِمَكَّةَ كَبَائِتٍ فَلاَ يَسْمَعُ أَمْرًا يُكَادَانِ بِهِ إِلاَّ وَعَاهُ حَتَّى يَأْتِيَهُمَا بِخَبَرِ ذَلِكَ حِينَ يَخْتَلِطُ الظَّلاَمُ وَيَرْعَى عَلَيْهِمَا عَامِرُ بْنُ فُهَيْرَةَ مَوْلَى أَبِي بَكْرٍ مِنْحَةً مِنْ غَنَمٍ فَيُرِيحُهَا عَلَيْهِمَا حِينَ تَذْهَبُ سَاعَةٌ مِنَ الْعِشَاءِ فَيَبِيتَانِ فِي رِسْلِهِمَا حَتَّى يَنْعِقَ بِهَا عَامِرُ بْنُ فُهَيْرَةَ بِغَلَسٍ يَفْعَلُ ذَلِكَ كُلَّ لَيْلَةٍ مِنْ تِلْكَ اللَّيَالِي الثَّلاَثِ .

KACIGA

باب المغفر

5808. PRIČAO NAM JE Ebu-Velid, njemu Malik, a ovome Zuhri, prenoseći od Enesa, radijallahu anhu, da je u godini osvojenja Mekke Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, ušao u Mekku s kacigom na glavi.

٥٨٠٨. حَدَّثَنَا أَبُو الْوَلِيدِ حَدَّثَنَا مَالِكٌ عَنِ الزُّهْرِيِّ عَنْ أَنَسٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ دَخَلَ مَكَّةَ عَامَ الْفَتْحِ وَعَلَى رَأْسِهِ الْمِغْفَرُ .

BURDA[1], HIBERA[2] I ŠEMLA[3]

باب الْبُرُودِ وَالْحِبَرَةِ وَالشَّمْلَةِ

Habbab pripovijeda: "Žalili smo se Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, dok je on bio naslonjen na svoju burdu."

وَقَالَ خَبَّابٌ شَكَوْنَا إِلَى النَّبِيِّ ﷺ وَهُوَ مُتَوَسِّدٌ بُرْدَةً لَهُ .

5809. PRIČAO NAM JE Isma'il b. Abdullah, a njemu Malik, prenoseći od Ishaka b. Abdullaha b. Ebu-Talhe da je Enes b. Malik rekao:
"Jednom sam išao s Allahovim Poslanikom, sallallahu alejhi ve sellem, a on je na sebi nosio nedžranijsku burdu s debelim rubovima. Uto ga je sustigao jedan beduin i povukao ga za njegovu burdu tako jako da sam na vratu Allahova Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, primijetio trag ruba burde od siline njegova potezanja. Potom je rekao: 'O Muhammede, opskrbi me dijelom Allahova bogatstva koje se kod tebe nalazi!' Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, okrenu se prema njemu, nasmija se i naredi da mu se dâ nešto."

٥٨٠٩. حَدَّثَنَا إِسْمَاعِيلُ بْنُ عَبْدِاللهِ قَالَ حَدَّثَنِي مَالِكٌ عَنْ إِسْحَاقَ بْنِ عَبْدِاللهِ بْنِ أَبِي طَلْحَةَ عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ قَالَ كُنْتُ أَمْشِي مَعَ رَسُولِ اللهِ ﷺ وَعَلَيْهِ بُرْدٌ نَجْرَانِيٌّ غَلِيظُ الْحَاشِيَةِ فَأَدْرَكَهُ أَعْرَابِيٌّ فَجَبَذَهُ بِرِدَائِهِ جَبْذَةً شَدِيدَةً حَتَّى نَظَرْتُ إِلَى صَفْحَةِ عَاتِقِ رَسُولِ اللهِ ﷺ قَدْ أَثَّرَتْ بِهَا حَاشِيَةُ الْبُرْدِ مِنْ شِدَّةِ جَبْذَتِهِ ثُمَّ قَالَ يَا مُحَمَّدُ مُرْ لِي مِنْ مَالِ اللهِ الَّذِي عِنْدَكَ فَالْتَفَتَ إِلَيْهِ رَسُولُ اللهِ ﷺ ثُمَّ ضَحِكَ ثُمَّ أَمَرَ لَهُ بِعَطَاءٍ .

1 Vrsta prugastog ogrtača koji nose pustinjaci.
2 Zeleni prugasti ukrašeni ogrtač koji se izrađuje od pamuka u Jemenu.
3 Odjevni predmet koji se omotava oko tijela.

5810. PRIČAO NAM JE Kutejba b. Seid, njemu Jakub b. Abdur-Rahman a ovome Ebu Hazim, koji prenosi da je Sehl b. Sa'd rekao:
"Jednom je došla neka žena s burdom." (Sehl potom upita: "Znate li šta je to burda?" Jedan (od prisutnih) reče: "Da. To je šemla s izatkanim ivicama.")
"Žena reče: 'Allahov Poslaniče, izatkala sam svojom rukom ovu burdu za tebe da je nosiš.' Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, uze burdu jer mu je ionako trebala, a potom iziđe pred nas noseći je kao izar. Jedan od ljudi opipa je i reče: 'Allahov Poslaniče, daj mi je da je ja obučem!' Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, reče: 'Da.' Sjedio je zatim neko vrijeme s društvom pa se vratio (svojoj kući), smotao (burdu) i poslao je ovome. Narod tada reče tome čovjeku: 'Nisi lijepo uradio! Tražio si je od njega znajući da ne odbija nikoga kada traži nešto od njega.'
'Tako mi Allaha, tražio sam je samo da mi bude mrtvački pokrivač kada umrem', reče čovjek."
Sehl kaže: "Na kraju, i bila mu je mrtvački pokrivač."

٥٨١٠. حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ بْنُ سَعِيدٍ حَدَّثَنَا يَعْقُوبُ بْنُ عَبْدِ الرَّحْمَنِ عَنْ أَبِي حَازِمٍ عَنْ سَهْلِ بْنِ سَعْدٍ قَالَ جَاءَتِ امْرَأَةٌ بِبُرْدَةٍ قَالَ سَهْلٌ هَلْ تَدْرِي مَا الْبُرْدَةُ قَالَ نَعَمْ هِيَ الشَّمْلَةُ مَنْسُوجٌ فِي حَاشِيَتِهَا قَالَتْ يَا رَسُولَ اللهِ إِنِّي نَسَجْتُ هَذِهِ بِيَدِي أَكْسُوكَهَا فَأَخَذَهَا رَسُولُ اللهِ ﷺ مُحْتَاجًا إِلَيْهَا فَخَرَجَ إِلَيْنَا وَإِنَّهَا لإِزَارُهُ فَجَسَّهَا رَجُلٌ مِنَ الْقَوْمِ فَقَالَ يَا رَسُولَ اللهِ اكْسُنِيهَا قَالَ نَعَمْ فَجَلَسَ مَا شَاءَ اللهُ فِي الْمَجْلِسِ ثُمَّ رَجَعَ فَطَوَاهَا ثُمَّ أَرْسَلَ بِهَا إِلَيْهِ فَقَالَ لَهُ الْقَوْمُ مَا أَحْسَنْتَ سَأَلْتَهَا إِيَّاهُ وَقَدْ عَرَفْتَ أَنَّهُ لاَ يَرُدُّ سَائِلاً فَقَالَ الرَّجُلُ وَاللهِ مَا سَأَلْتُهَا إِلاَّ لِتَكُونَ كَفَنِي يَوْمَ أَمُوتُ قَالَ سَهْلٌ فَكَانَتْ كَفَنَهُ .

5811. PRIČAO NAM JE Ebu-Jeman, njemu Šu'ajb, ovome Zuhri, prenoseći od Seida b. Musejjeba da je Ebu-Hurejra, radijallahu anhu, kazivao:
"Čuo sam Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, kako govori: 'Ući će u Džennet (bez polaganja računa) jedna skupina od sedamdeset hiljada ljudi. Lica će im svijetliti mjesečevom svjetlošću.' Ustade potom Ukaša b. Muhsin Esedi, podižući svoj ogrtač, i reče: 'Zamoli Allaha za mene, Allahov Poslaniče, da budem jedan od njih!' Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, tada reče: 'O moj Allahu, učini ga jednim od njih!' Tada ustade jedan od ensarija i reče: 'O Allahov Poslaniče, zamoli Allaha za mene, da i ja budem jedan od njih!' Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, tada reče: 'Predusreo te je Ukaša.'"

٥٨١١. حَدَّثَنَا أَبُو الْيَمَانِ أَخْبَرَنَا شُعَيْبٌ عَنِ الزُّهْرِيِّ قَالَ حَدَّثَنِي سَعِيدُ بْنُ الْمُسَيَّبِ أَنَّ أَبَا هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ سَمِعْتُ رَسُولَ اللهِ ﷺ يَقُولُ يَدْخُلُ الْجَنَّةَ مِنْ أُمَّتِي زُمْرَةٌ هِيَ سَبْعُونَ أَلْفًا تُضِيءُ وُجُوهُهُمْ إِضَاءَةَ الْقَمَرِ فَقَامَ عُكَاشَةُ بْنُ مِحْصَنٍ الأَسَدِيُّ يَرْفَعُ نَمِرَةً عَلَيْهِ قَالَ ادْعُ اللهَ لِي يَا رَسُولَ اللهِ أَنْ يَجْعَلَنِي مِنْهُمْ فَقَالَ اللَّهُمَّ اجْعَلْهُ مِنْهُمْ ثُمَّ قَامَ رَجُلٌ مِنَ الأَنْصَارِ فَقَالَ يَا رَسُولَ اللهِ ادْعُ اللهَ أَنْ يَجْعَلَنِي مِنْهُمْ فَقَالَ رَسُولُ اللهِ سَبَقَكَ عُكَاشَةُ .

5812. PRIČAO NAM JE Amr b. Asim, a njemu Hemam, koji prenosi od Katade da je ovaj upitao Enesa: "Koja je odjeća bila najdraža Vjerovjesniku?" On mu je odgovorio: "*Hibera*."[1]

٥٨١٢. حَدَّثَنَا عَمْرُو بْنُ عَاصِمٍ حَدَّثَنَا هَمَّامٌ عَنْ قَتَادَةَ عَنْ أَنَسٍ قَالَ قُلْتُ لَهُ أَيُّ الثِّيَابِ كَانَ أَحَبَّ إِلَى النَّبِيِّ ﷺ أَنْ يَلْبَسَهَا قَالَ الْحِبَرَةُ.

5813. PRIČAO MI JE Abdullah b. Ebu-Esved, njemu Mu'az, a ovome njegov otac, prenoseći od Katade da je Enes b. Malik, radijallahu anhu, rekao:
"Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, najviše je volio oblačiti *hiberu*."[2]

٥٨١٣. حَدَّثَنِي عَبْدُاللهِ بْنُ أَبِي الأَسْوَدِ حَدَّثَنَا مُعَاذٌ قَالَ حَدَّثَنِي أَبِي عَنْ قَتَادَةَ عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ كَانَ أَحَبُّ الثِّيَابِ إِلَى النَّبِيِّ ﷺ أَنْ يَلْبَسَهَا الْحِبَرَةَ.

5814. PRIČAO NAM JE Ebu-Jeman, njemu Šu'ajb, ovome Zuhri, koji kaže da ga je obavijestio Ebu-Selema b. Abdur-Rahman b. Avf, a njega Aiša, radijallahu anha, supruga Vjerovjesnikova, sallallahu alejhi ve sellem, da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, kada je umro, prekriven *hiberom*.[3]

٥٨١٤. حَدَّثَنَا أَبُو الْيَمَانِ أَخْبَرَنَا شُعَيْبٌ عَنِ الزُّهْرِيِّ قَالَ أَخْبَرَنِي أَبُو سَلَمَةَ بْنُ عَبْدِالرَّحْمَنِ بْنِ عَوْفٍ أَنَّ عَائِشَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهَا زَوْجَ النَّبِيِّ ﷺ أَخْبَرَتْهُ أَنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ حِينَ تُوُفِّيَ سُجِّيَ بِبُرْدٍ حِبَرَةٍ.

1 Hibera je smatrana najcjenjenijom odjećom. Korijen glagola od kojeg je izvedeno ime ovog ogrtača znači ukrasiti, uljepšati, nakititi. Još se za ovaj ogrtač kaže da je, s obzirom na svoju zelenu boju, džennetska odjeća. Vjerovatno je i to razlog što je ovaj ogrtač Allahovu Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, bio najdraža odjeća.

2 Ovaj hadis, zajedno s prethodnim, čini tematsku cjelinu.

3 Ahmed bilježi predanje koje ide preko Hasana Basrija, da je Omer b. Hattab, radijallahu anhu, želio dokinuti dozvolu nošenja hibere zbog toga što se, navodno, boji mokraćom. Ubejj mu je na to, međutim, rekao: "Nije ti to tako! Nosio ju je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, a i mi smo je nosili u njegovo vrijeme." Hasan, međutim, nije to čuo izravno od Omera, radijallahu anhu.

KISA'[1] I HAMISA[2]

باب الأكسية والخمائص

5815, 5816. PRIČAO MI JE Jahja b. Bukejr, njemu Lejs, a ovome Ukajl, prenoseći od od Ibn-Šihaba, koji kaže da ga je obavijestio Abdullah b. Abdullah b. Utba da su Aiša i Abdullah b. Abbas, radijallahu anhu, kazivali:
"Kada je Allahovo Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, zadesila smrtna bolest, on se *hamisom* pokrio po licu, ali čim bi počeo gubiti dah (ubrzano disati), sklonio bi je s lica, govoreći: 'Tako je to! Neka je Allahovo prokletsvo na židove i kršćane! Oni grobove svojih vjerovjesnika pretvaraju u bogomolje!' (Ovo je rekao) upozorivši na ono što oni čine."[3]

٥٨١٥-٥٨١٦. حدثني يحيى بن بكير حدثنا الليث عن عقيل عن ابن شهاب قال أخبرني عبيدالله بن عبدالله بن عتبة أن عائشة وعبدالله بن عباس رضي الله عنهم قالا لما نزل برسول الله ﷺ طفق يطرح خميصة له على وجهه فإذا اغتم كشفها عن وجهه فقال وهو كذلك لعنة الله على اليهود والنصارى اتخذوا قبور أنبيائهم مساجد يحذر ما صنعوا .

5817. PRIČAO MI JE Musa b. Isma'il, njemu Ibrahim b. Sa'd, ovome Ibn-Šihab, prenoseći od Urve da je Aiša kazivala:
"Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, obavljao je namaz u *hamisi* koja je na sebi imala neke znake, tako da je (dok je klanjao) bacio pogled na te znake, a kada je namaz završio, rekao je: 'Nosite ovu moju *hamisu* Ebu-Džehmu, jer mi ona odvraća pažnju od namaza, a donesite mi *enbidžaniju*[4] Ebu-Džehma b. Huzejfe b. Ganima iz (plemena) Benu-Adijj b. Ka'b.'"[5]

٥٨١٧. حدثنا موسى بن إسماعيل حدثنا إبراهيم بن سعد حدثنا ابن شهاب عن عروة عن عائشة قالت صلى رسول الله ﷺ في خميصة له لها أعلام فنظر إلى أعلامها نظرة فلما سلم قال اذهبوا بخميصتي هذه إلى أبي جهم فإنها ألهتني آنفا عن صلاتي وأتوني بأنبجانية أبي جهم بن حذيفة بن غانم من بني عدي بن كعب .

---

1 Četvrtasti crni komad odjeće izrađen od vune ili krzna.

2 Dizajnirani *kisa'* koji se pravi od crne vune ili puplina.

3 Osim što se u ovome kontekstu spominje zbog hamise kao dopuštenog odjevnog predmeta koji je oblačio i Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, ovaj je hadis zanimljiv i zbog toga što se u njemu ističe proklinjanje Muhammedovo, sallallahu alejhi ve sellem, onih koji od grobova svojih vjerovjesnika prave bogomolje.

4 Jednostavna debela plahta.

5 Dozvoljeno je, dakle, klanjati i u šarenoj, dizajniranoj odjeći, s tim da nije dobro imati na sebi ili ispred sebe bilo šta što može odvraćati pažnju od namaza, pa makar to bila i odjeća. Razlog je u tome što je potrebno u namazu nastojati zadržati što veću koncentraciju na sam namaz i njegovu suštinu.

5818. PRIČAO MI JE Musedded, njemu Isma'il, ovome Ejjub, a njemu Humejd b. Hilal, prenoseći od Ebu-Burde da je ovaj kazivao:
"Iznijela nam je Aiša, radijallahu anhu, kisa' i izar, govoreći: 'U ovome je dvome Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, ispustio dušu.'"[6]

٥٨١٨. حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ حَدَّثَنَا إِسْمَاعِيلُ حَدَّثَنَا أَيُّوبُ عَنْ حُمَيْدِ بْنِ هِلاَلٍ عَنْ أَبِي بُرْدَةَ قَالَ أَخْرَجَتْ إِلَيْنَا عَائِشَةُ كِسَاءً وَإِزَارًا غَلِيظًا فَقَالَتْ قُبِضَ رُوحُ النَّبِيِّ ﷺ فِي هَذَيْنِ .

UMOTAVANJE U TIJESAN OGRTAČ BEZ PROREZA IZ KOJEG SE RUKE NE MOGU VADITI

باب اشْتِمال الصَّمَّاء

5819. PRIČAO MI JE Muhammed b. Beššar, njemu Abdul-Vehhab, ovome Ubejdullah, prenoseći od Hubejbe, a ovaj od Hafsa b. Asima da je Ebu-Hurejra kazivao:
"Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, zabranio je *mulamesu*,[7] zatim *munabezu*,[8] zatim obavljanje dvaju namaza – jednog poslije zore dok se sunce ne uzdigne i drugog poslije ikindije dok sunce ne zađe – zatim *ihtiba'*[9] i *ištimalus-samma'*."[10]

٥٨١٩. حَدَّثَنِي مُحَمَّدُ بْنُ بَشَّارٍ حَدَّثَنَا عَبْدُالْوَهَّابِ حَدَّثَنَا عُبَيْدُاللهِ عَنْ خُبَيْبٍ عَنْ حَفْصِ ابْنِ عَاصِمٍ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِي اللهُ عَنْهُ قَالَ نَهَى النَّبِيُّ ﷺ عَنِ الْمُلاَمَسَةِ وَالْمُنَابَذَةِ وَعَنْ صَلاَتَيْنِ بَعْدَ الْفَجْرِ حَتَّى تَرْتَفِعَ الشَّمْسُ وَبَعْدَ الْعَصْرِ حَتَّى تَغِيبَ وَأَنْ يَحْتَبِيَ بِالثَّوْبِ الْوَاحِدِ لَيْسَ عَلَى فَرْجِهِ مِنْهُ شَيْءٌ بَيْنَهُ وَبَيْنَ السَّمَاءِ وَأَنْ يَشْتَمِلَ الصَّمَّاءَ .

6 *Izar* i *kisa'*, kao odjevni predmeti, uglavnom se nose u kombinaciji, što je, kako vidimo, nosio i Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem.

7 Prodaja raširena među Arapima po kojoj je trgovina obavljena ukoliko kupac dotakne stvar, a da je nije dobro pregledao niti prekontrolirao.

8 Prodaja, također raširena među Arapima, gdje je trgovina obavljena kada prodavač baci stvar pred kupca, ne dopuštajući mu da je pogleda, dotakne ili prekontrolira.

9 Sjedenje uspravljenih potkoljenica s jednim odjevnim predmetom na sebi bez ičega što bi pokrilo genitalije.

10 Umotavanje u tijesan ogrtač iz kojeg se ruke ne mogu vaditi vani.

5820. PRIČAO NAM JE Jahja b. Bukejr, njemu Lejs, ovome Junus, prenoseći od Ibn-Šihaba, koji kazuje da ga je Amir b. Sa'd obavijestio da je Ebu-Seid Hudri rekao:

"Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, zabranio je dvije vrste oblačenja i dvije vrste prodaje. Zabranio je *mulamesu* i *munabezu* u prodaji. *Mulamesa* prodaja jest ona koja se obavi čim kupac rukom dotakne odjeću koju želi kupiti, bilo danju ili noću, bez ikakva drugog pregledanja. *Munabeza* prodaja jest ona pri kojoj čovjek drugome baci odjeću koju prodaje i tako se obavi prodaja bez gledanja ili želje za kupovinom. Dvije vrste (zabranjenog) oblačenja jesu *ištimalus-samma'* – a to je pokrivanje jednog ramena, tako da drugo ostane bez odjeće – i *ihtiba'* – a to je umotavanje jednim komadom odjeće, dok se sjedi, bez ičega što bi pokrivalo genitalije."

٥٨٢٠. حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ بُكَيْرٍ حَدَّثَنَا اللَّيْثُ عَنْ يُونُسَ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ قَالَ أَخْبَرَنِي عَامِرُ بْنُ سَعْدٍ أَنَّ أَبَا سَعِيدٍ الْخُدْرِيَّ قَالَ نَهَى رَسُولُ اللهِ ﷺ عَنْ لِبْسَتَيْنِ وَعَنْ بَيْعَتَيْنِ نَهَى عَنِ الْمُلاَمَسَةِ وَالْمُنَابَذَةِ فِي الْبَيْعِ وَالْمُلاَمَسَةُ لَمْسُ الرَّجُلِ ثَوْبَ الآخَرِ بِيَدِهِ بِاللَّيْلِ أَوْ بِالنَّهَارِ وَلاَ يُقَلِّبُهُ إِلاَّ بِذَلِكَ وَالْمُنَابَذَةُ أَنْ يَنْبِذَ الرَّجُلُ إِلَى الرَّجُلِ بِثَوْبِهِ وَيَنْبِذَ الآخَرُ ثَوْبَهُ وَيَكُونَ ذَلِكَ بَيْعَهُمَا عَنْ غَيْرِ نَظَرٍ وَلاَ تَرَاضٍ وَاللِّبْسَتَيْنِ اشْتِمَالُ الصَّمَّاءِ وَالصَّمَّاءُ أَنْ يَجْعَلَ ثَوْبَهُ عَلَى أَحَدِ عَاتِقَيْهِ فَيَبْدُو أَحَدُ شِقَّيْهِ لَيْسَ عَلَيْهِ ثَوْبٌ وَاللِّبْسَةُ الأُخْرَى احْتِبَاؤُهُ بِثَوْبِهِ وَهُوَ جَالِسٌ لَيْسَ عَلَى فَرْجِهِ مِنْهُ شَيْءٌ .

UMOTAVANJE, U SJEDEĆEM POLOŽAJU, JEDNIM KOMADOM ODJEĆE

باب الاِحْتِبَاءِ فِي ثَوْبٍ وَاحِدٍ

5821. PRIČAO NAM JE Isma'il, njemu Malik, prenoseći od Ebu-Zinada, a ovaj od A'redža, koji prenosi od Ebu-Hurejre, radijallahu anhu, da je kazivao:

"Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, zabranio je dvije vrste oblačenja: da čovjek (u sjedećem položaju) obuče jedan komad odjeće bez ičega što bi mu pokrivalo genitalije i da se pokrije jednim komadom odjeće tako da mu jedna strana ostane gola. Zabranio je još *mulamesu* i *munabezu*."

٥٨٢١. حَدَّثَنَا إِسْمَاعِيلُ قَالَ حَدَّثَنِي مَالِكٌ عَنْ أَبِي الزِّنَادِ عَنِ الأَعْرَجِ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِي الله عَنْه قَالَ نَهَى رَسُولُ اللهِ ﷺ عَنْ لِبْسَتَيْنِ أَنْ يَحْتَبِيَ الرَّجُلُ فِي الثَّوْبِ الْوَاحِدِ لَيْسَ عَلَى فَرْجِهِ مِنْهُ شَيْءٌ وَأَنْ يَشْتَمِلَ بِالثَّوْبِ الْوَاحِدِ لَيْسَ عَلَى أَحَدِ شِقَّيْهِ وَعَنِ الْمُلاَمَسَةِ وَالْمُنَابَذَةِ .

5822. PRIČAO MI JE Muhammed, njemu Mahled, ovome Ibn-Džurejdž, kazujući da ga je obavijestio Ibn-Šihab, koji prenosi od Ubejdullaha b. Abdullaha, a on od Ebu-Seida Hudrija, radijallahu anhu, da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, zabranio *ištimalus-samma'*, te da čovjek (u sjedećem položaju) obuče jedan komad odjeće, bez ičega što bi mu pokrivalo genitalije.[1]

٥٨٢٢. حَدَّثَنِي مُحَمَّدٌ قَالَ أَخْبَرَنِي مَخْلَدٌ أَخْبَرَنَا ابْنُ جُرَيْجٍ قَالَ أَخْبَرَنِي ابْنُ شِهَابٍ عَنْ عُبَيْدِاللهِ بْنِ عَبْدِاللهِ عَنْ أَبِي سَعِيدٍ الْخُدْرِيِّ رَضِي اللهُ عَنْهُ أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ نَهَى عَنِ اشْتِمَالِ الصَّمَّاءِ وَأَنْ يَحْتَبِيَ الرَّجُلُ فِي ثَوْبٍ وَاحِدٍ لَيْسَ عَلَى فَرْجِهِ مِنْهُ شَيْءٌ.

CRNA HAMISA

باب الْخَمِيصَةِ السَّوْدَاءِ

5823. PRIČAO NAM JE Ebu-Nu'ajm, njemu Ishak b. Seid, prenoseći od svoga oca Seida b. Fulana, tj. Amra b. Seid b. Asa, koji prenosi da je Umm-Halid kći Halidova kazivala:

"Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, jednom je donesena odjeća među kojom je bila i mala crna hamisa.[2] Tada je on upitao: 'Šta mislite, kome da damo ovo da oblači?' Svi su zašutjeli dok Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, ne reče: 'Dajte meni za Umm-Halid' – pa mi je data da je nosim (s obzirom da sam bila mlada u to vrijeme). Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, uzeo je hamisu u ruke i dao mi je da je obučem, rekavši: 'Nanosala je se i promijenila!' Na njoj je bio nekakav zeleni ili žuti znak. Potom mi reče: 'O Umm-Halid! Ovo je *senah*. *Senah* je etiopska riječ (koja znači lijep).'"

٥٨٢٣. حَدَّثَنَا أَبُو نُعَيْمٍ حَدَّثَنَا إِسْحَاقُ بْنُ سَعِيدٍ عَنْ أَبِيهِ سَعِيدِ بْنِ فُلَانٍ هُوَ عَمْرُو بْنُ سَعِيدِ بْنِ الْعَاصِ عَنْ أُمِّ خَالِدٍ بِنْتِ خَالِدٍ أُتِيَ النَّبِيُّ ﷺ بِثِيَابٍ فِيهَا خَمِيصَةٌ سَوْدَاءُ صَغِيرَةٌ فَقَالَ مَنْ تَرَوْنَ أَنْ نَكْسُوَ هَذِهِ فَسَكَتَ الْقَوْمُ قَالَ ائْتُونِي بِأُمِّ خَالِدٍ فَأُتِيَ بِهَا تُحْمَلُ فَأَخَذَ الْخَمِيصَةَ بِيَدِهِ فَأَلْبَسَهَا وَقَالَ أَبْلِي وَأَخْلِقِي وَكَانَ فِيهَا عَلَمٌ أَخْضَرُ أَوْ أَصْفَرُ فَقَالَ يَا أُمَّ خَالِدٍ هَذَا سَنَاهْ وَسَنَاهْ بِالْحَبَشِيَّةِ حَسَنٌ.

---

1 Pogledati prethodni hadis.

2 Već je ranije bilo govora o *hamisi* kao vrsti odjeće koja se proizvodi od puplina ili crne vune. Ponegdje se govori da je to, ustvari, fini tanki *kisa'* bilo koje boje ili samo crni.

5824. PRIČAO MI JE Muhammed b. Musenna, njemu Ibn-Ebu-Adi, ovome Ibn-Avn, a njemu Muhammed, prenoseći od Enesa, radijallahu anhu, da je kazivao:
"Nakon što se porodila, Umm-Sulejm mi je rekla: 'O Enese! Pripazi ovo dijete! Ne daj mu ništa da jede i pije sve dok sutra rano ne dođeš s njim do Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, radi *tahnika*.'[1] Tako sam sljedećeg jutra otišao s njim (do Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem) i našao ga u vrtu – a na njemu *hamisa hurejsijja*[2] – kako obilježava (stavlja žigove na) deve pristigle u toku osvojenja Mekke."

٥٨٢٤. حَدَّثَنِي مُحَمَّدُ بْنُ الْمُثَنَّى قَالَ حَدَّثَنِي
ابْنُ أَبِي عَدِيٍّ عَنِ ابْنِ عَوْنٍ عَنْ مُحَمَّدٍ عَنْ أَنَسٍ
رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ لَمَّا وَلَدَتْ أُمُّ سُلَيْمٍ قَالَتْ لِي
يَا أَنَسُ انْظُرْ هَذَا الْغُلاَمَ فَلاَ يُصِيبَنَّ شَيْئًا حَتَّى
تَغْدُوَ بِهِ إِلَى النَّبِيِّ ﷺ يُحَنِّكُهُ فَغَدَوْتُ بِهِ فَإِذَا هُوَ
فِي حَائِطٍ وَعَلَيْهِ خَمِيصَةٌ حُرَيْثِيَّةٌ وَهُوَ يَسِمُ الظَّهْرَ
الَّذِي قَدِمَ عَلَيْهِ فِي الْفَتْحِ .

ZELENA ODJEĆA

باب ثِيَابِ الْخُضْرِ

5825. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Beššar, njemu Abdul-Vehhab, ovome Ejjub, prenoseći od Ikrime da se Rifa'a razveo od svoje žene, nakon čega se njome oženio Abdur-Rahman b. Zubejr Kurezi. Aiša kazuje kako je žena došla noseći na sebi zeleni veo[3] i požalila joj se (na svoga muža), pokazujući masnice na koži (od udaranja). Čim je došao Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem – a pošto žene jedna drugoj pomažu[4] – Aiša je rekla: "Nisam vidjela ženu da podnosi kao ova žena. Pogledaj! Koža joj je tamnija od odjeće!"
Kada je Abdur-Rahman čuo da mu je žena išla Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, dođe i on sa dvojicom sinova od druge žene. Ona tada reče: "Tako mi Allaha, nisam mu ništa skrivila, osim što je nesposoban za bilo šta drugo

٥٨٢٥. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ بَشَّارٍ حَدَّثَنَا عَبْدُالْوَهَّابِ
أَخْبَرَنَا أَيُّوبُ عَنْ عِكْرِمَةَ أَنَّ رِفَاعَةَ طَلَّقَ امْرَأَتَهُ
فَتَزَوَّجَهَا عَبْدُالرَّحْمَنِ بْنُ الزَّبِيرِ الْقُرَظِيُّ قَالَتْ
عَائِشَةُ وَعَلَيْهَا خِمَارٌ أَخْضَرُ فَشَكَتْ إِلَيْهَا وَأَرَتْهَا
خُضْرَةً بِجِلْدِهَا فَلَمَّا جَاءَ رَسُولُ اللهِ ﷺ وَالنِّسَاءُ
يَنْصُرُ بَعْضُهُنَّ بَعْضًا قَالَتْ عَائِشَةُ مَا رَأَيْتُ مِثْلَ مَا
يَلْقَى الْمُؤْمِنَاتُ لَجِلْدُهَا أَشَدُّ خُضْرَةً مِنْ ثَوْبِهَا قَالَ
وَسَمِعَ أَنَّهَا قَدْ أَتَتْ رَسُولَ اللهِ ﷺ فَجَاءَ وَمَعَهُ
ابْنَانِ لَهُ مِنْ غَيْرِهَا قَالَتْ وَاللهِ مَا لِي إِلَيْهِ مِنْ ذَنْبٍ
إِلاَّ أَنَّ مَا مَعَهُ لَيْسَ بِأَغْنَى عَنِّي مِنْ هَذِهِ وَأَخَذَتْ

1 *Tahnik* je postupak sažvakivanja (mljevenja) slatkog voća, npr. datula ili meda, i stavljanja toga u usta djetetu, kojem se onda trlja vilice i nepce da se ono navikne jesti.

2 Vrsta *hamise* koja se pripisuje skupini kudaijskih plemena. U nekim predanjima naziva se i drugačijim imenom, npr. hajbejrija i sl.

3 Ibn-Bettal je govorio: "Zelena je odjeća džennetska odjeća i to je dovoljno za počast koju ima (ova odjeća). Ebu-Davud bilježi da je i Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, nosio zelenu odjeću.

4 Ovaj je dio rečenice umetnuta rečenica koju je izrekao Ikrima, prenosilac ovoga hadisa od Aiše, radijallahu anha.

osim ovoga" – pokazujući dio svoje odjeće. Abdur-Rahman na to reče: "Slagala je, Allahov Poslaniče! Ja sam dosta jak i mogu je zadovoljiti, ali je ona nepokorna i želi se vratiti Rifaji." Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, tada reče ženi: "Ako je ovo tvoja želja, onda (znaj da) ti to nije dopušteno, (da se ponovo udaš za Rifaju) sve dok (Abdur-Rahman) s tobom ne imadne spolni odnos." Zatim je (Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem) ugledao dvojicu dječaka s njim i upitao ga: "Jesu li ovo tvoji sinovi?"
"Jesu", odgovori (Abdurrahman), a Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, tada reče: "Ti tvrdiš to što tvrdiš, ali, tako mi Allaha, oni liče na njega kao vrana na vranu."

هُدْبَةٌ مِنْ ثَوْبِهَا فَقَالَ كَذَبَتْ وَاللهِ يَا رَسُولَ اللهِ إِنِّي لَأَنْفُضُهَا نَفْضَ الْأَدِيمِ وَلَكِنَّهَا نَاشِزٌ تُرِيدُ رِفَاعَةَ فَقَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ فَإِنْ كَانَ ذَلِكِ لَمْ تَحِلِّي لَهُ أَوْ لَمْ تَصْلُحِي لَهُ حَتَّى يَذُوقَ مِنْ عُسَيْلَتِكِ قَالَ وَأَبْصَرَ مَعَهُ ابْنَيْنِ لَهُ فَقَالَ بَنُوكَ هَؤُلَاءِ قَالَ نَعَمْ قَالَ هَذَا الَّذِي تَزْعُمِينَ مَا تَزْعُمِينَ فَوَاللهِ لَهُمْ أَشْبَهُ بِهِ مِنَ الْغُرَابِ بِالْغُرَابِ .

BIJELA ODJEĆA

باب الثِّيَابِ الْبِيضِ

5826. PRIČAO NAM JE Ishak b. Ibrahim Hanzali, njemu Muhammed b. Bišr, ovome Mis'ar, njemu Sa'd b. Ibrahim, a ovome njegov otac, koji prenosi od Sa'da da je kazivao:
"Vidio sam na dan Uhuda na lijevoj i na desnoj strani Vjerovjesnikovoj, sallallahu alejhi ve sellem, dva čovjeka u bijeloj odjeći. Nikada ih ni prije ni poslije nisam vidio."

٥٨٢٦. حَدَّثَنَا إِسْحَاقُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ الْحَنْظَلِيُّ أَخْبَرَنَا مُحَمَّدُ بْنُ بِشْرٍ حَدَّثَنَا مِسْعَرٌ عَنْ سَعْدِ بْنِ إِبْرَاهِيمَ عَنْ أَبِيهِ عَنْ سَعْدٍ قَالَ رَأَيْتُ بِشِمَالِ النَّبِيِّ ﷺ وَيَمِينِهِ رَجُلَيْنِ عَلَيْهِمَا ثِيَابٌ بِيضٌ يَوْمَ أُحُدٍ مَا رَأَيْتُهُمَا قَبْلُ وَلَا بَعْدُ .

5827. PRIČAO NAM JE Ebu-Ma'mer, njemu Abdul-Varis, prenoseći od Husejna, on od Abdullaha b. Burejda, ovaj od Jahjaa b. Ja'mera, kome je pričao Ebu-Esved Dueli, prenoseći od Ebu-Zerra, radijallahu anhu, da je pričao:
"Došao sam kod Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, a on je spavao u bijeloj odjeći.[5] Poslije sam opet došao, nakon što se probudio, pa mi je rekao: 'Nema toga koji izgovori: La ilahe illallah! – i tada umre, a da neće ući u Džennet.'

٥٨٢٧. حَدَّثَنَا أَبُو مَعْمَرٍ حَدَّثَنَا عَبْدُالْوَارِثِ عَنِ الْحُسَيْنِ عَنْ عَبْدِاللهِ بْنِ بُرَيْدَةَ عَنْ يَحْيَى ابْنِ يَعْمَرَ حَدَّثَهُ أَنَّ أَبَا الْأَسْوَدِ الدُّؤَلِيَّ حَدَّثَهُ أَنَّ أَبَا ذَرٍّ رَضِيَ اللهُ عَنْه حَدَّثَهُ قَالَ أَتَيْتُ النَّبِيَّ ﷺ وَعَلَيْهِ ثَوْبٌ أَبْيَضُ وَهُوَ نَائِمٌ ثُمَّ أَتَيْتُهُ وَقَدِ اسْتَيْقَظَ فَقَالَ مَا مِنْ عَبْدٍ قَالَ لَا إِلَهَ إِلَّا اللهُ ثُمَّ مَاتَ عَلَى ذَلِكَ

---

5 Iz hadisa se, dakle, može zaključiti da je i Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, nosio bijelu odjeću, te ju je stoga muslimanima dopušteno oblačiti.

'Čak i onaj koji blud učini ili ukrade?!', upitao sam ga.
'Čak i onaj koji blud učini ili ukrade!', odgovorio mi je.
'Čak i onaj koji blud učini ili ukrade?!', ponovo sam ga upitao.
'Čak i onaj koji blud učini ili ukrade!', odgovorio mi je.
'Čak i onaj koji blud učini ili ukrade?!', upitao sam ga opet.
'Čak i onaj koji blud učini ili ukrade, usprkos Ebu-Zerru!', odgovorio mi je."
Kazujući ovo, Ebu-Zerr je rekao: "Čak ako se to Ebu-Zerru i ne sviđa!"
Ebu-Abdullah (Buhari) o ovome je rekao: "To je u trenutku umiranja ili prije smrti ako se čovjek pokaje i zamoli za oprost izgovorivši: La ilahe illallah! Takvome će onda biti oprošteno."[1]

إِلاَّ دَخَلَ الْجَنَّةَ قُلْتُ وَإِنْ زَنَى وَإِنْ سَرَقَ قَالَ وَإِنْ
زَنَى وَإِنْ سَرَقَ قُلْتُ وَإِنْ زَنَى وَإِنْ سَرَقَ قَالَ
وَإِنْ زَنَى وَإِنْ سَرَقَ قُلْتُ وَإِنْ زَنَى وَإِنْ سَرَقَ
قَالَ وَإِنْ زَنَى وَإِنْ سَرَقَ عَلَى رَغْمِ أَنْفِ أَبِي ذَرٍّ
وَكَانَ أَبُو ذَرٍّ إِذَا حَدَّثَ بِهَذَا قَالَ وَإِنْ رَغِمَ أَنْفُ
أَبِي ذَرٍّ قَالَ أَبُو عَبْدِ اللهِ هَذَا عِنْدَ الْمَوْتِ أَوْ قَبْلَهُ إِذَا
تَابَ وَنَدِمَ وَقَالَ لاَ إِلَهَ إِلاَّ اللهُ غُفِرَ لَهُ .

1 Osim navedenog, u vezi s ovim hadisom, a o oblačenju bijele odjeće, iz hadisa se razumije i to da svako ko očituje Allahovo jedinstvo, tražeći uz to od Uzvišenoga Allaha i oprost za nevjerstvo, i potom umre, ulazi u Džennet prije ili kasnije. To je, dakle, obaveza koju je na sebe preuzeo Uzvišeni Allah. Međutim, Uzvišeni Allah vjerniku muslimanu, ukoliko se ovaj i ne pokaje za učinjene grijehe, može oprostiti ako hoće, jer on nagrađuje onoga koga on hoće. Iz hadisa se razumije da će i takav ući u Džennet, ali to prema ehlisunetskom učenju ipak zavisi od Allahove volje. Tako Ubada b. Samit prenosi da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Ko od vas ispuni obavezu – nagrada mu je kod Allaha, dok će onaj koji nešto od toga prekrši biti kažnjen na ovome svijetu, i to mu je otkupljenje. Onaj koji nešto od toga prekrši, ali mu Allah to pokrije, a to je u Allahovoj volji, ako bude htio, oprostit će mu, a ako bude htio, kaznit će ga. Mi smo se na to obavezali."

O OBLAČENJU SVILENE ODJEĆE, KORIŠTENJE SVILENE POSTELJINE I ONOME ŠTO JE MUŠKARCU DOZVOLJENO U VEZI S TIM[2]

باب لُبْسِ الْحَرِيرِ وافْتِرَاشِهِ لِلرِّجَالِ وقَدْرِ ما يَجُوزُ مِنْهُ

5828. PRIČAO NAM JE Adem, njemu Šu'ba, a ovome Katada, prenoseći da je čuo Ebu-Usmana Nehdija kako kazuje:
"Dok smo bili s Utbom b. Ferkadom u Azerbejdžanu, došlo nam je od Omera pismo da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, zabranio svilu izuzev ovako, pokazujući sa svoja dva prsta kojima se pokazuje nejasnoća.[3] Prema onome što mi znamo to znači obrubljivanje i vezenje."

٥٨٢٨. حَدَّثَنَا آدَمُ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ حَدَّثَنَا قَتَادَةُ قَالَ سَمِعْتُ أَبَا عُثْمَانَ النَّهْدِيَّ أَتَانَا كِتَابُ عُمَرَ وَنَحْنُ مَعَ عُتْبَةَ بْنِ فَرْقَدٍ بِأَذْرَبِيجَانَ أَنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ نَهَى عَنِ الْحَرِيرِ إِلاَّ هَكَذَا وَأَشَارَ بِإِصْبَعَيْهِ اللَّتَيْنِ تَلِيَانِ الإِبْهَامَ قَالَ فِيمَا عَلِمْنَا أَنَّهُ يَعْنِي الأَعْلاَمَ .

5829. PRIČAO NAM JE Ahmed b. Junus, njemu Zuhejr, a ovome Asim, prenoseći od Ebu-Usmana, koji je kazivao:
"Dok smo bili u Azerbejdžanu, pisao nam je Omer da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, zabranio oblačenje svile izuzev ovako, raširivši svoja dva prsta (da nam to pokaže)."
Zuhejr (prenosilac u lancu) podigao je srednjak i kažiprst.[4]

٥٨٢٩. حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ يُونُسَ حَدَّثَنَا زُهَيْرٌ حَدَّثَنَا عَاصِمٌ عَنْ أَبِي عُثْمَانَ قَالَ كَتَبَ إِلَيْنَا عُمَرُ وَنَحْنُ بِأَذْرَبِيجَانَ أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ نَهَى عَنْ لُبْسِ الْحَرِيرِ إِلاَّ هَكَذَا وَصَفَ لَنَا النَّبِيُّ ﷺ إِصْبَعَيْهِ وَرَفَعَ زُهَيْرٌ الْوُسْطَى وَالسَّبَّابَةَ .

2 Misli se na to koliki dio svile na odjeći muškarac može nositi.

3 Iz drugih predanja ovoga hadisa, kao i drugih hadisa, razumije se da se radi o srednjaku i kažiprstu, što se vidi i u narednom hadisu.

4 U Muslimovom predanju ovoga hadisa stoji: "Zuhejr je podigao srednjak i kažiprst i sastavio ih." To ukazuje na dozvoljenu veličinu odjeće sa svilenom tkaninom, tj. u širini dva prsta.

5830. PRIČAO NAM JE Musedded, njemu Jahja, prenoseći Tejmija, a ovaj od Ebu-Usmana, koji je kazivao:
"Bili smo s Utbom kada nam je pisao Omer, radijallahu anhu, da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: 'Svila se ne oblači na ovome svijetu, u suprotnom neće se oblačiti na ahiretu.'"
Pričao nam je Hasan b. Umer da je njemu pričao Mu'temir, a ovome njegov otac, kome je pričao Ebu-Usman. Ebu-Usman zatim je pokazao svoja dva prsta: kažiprst i srednjak.[1]

٥٨٣٠. حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ حَدَّثَنَا يَحْيَى عَنِ التَّيْمِيِّ
عَنْ أَبِي عُثْمَانَ قَالَ كُنَّا مَعَ عُتْبَةَ فَكَتَبَ إِلَيْهِ عُمَرُ
رَضِيَ اللهُ عَنْهُ أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ قَالَ لَا يُلْبَسُ الْحَرِيرُ فِي
الدُّنْيَا إِلَّا لَمْ يُلْبَسْ فِي الْآخِرَةِ مِنْهُ حَدَّثَنَا الْحَسَنُ
بْنُ عُمَرَ حَدَّثَنَا مُعْتَمِرٌ حَدَّثَنَا أَبِي حَدَّثَنَا أَبُو عُثْمَانَ
وَأَشَارَ أَبُو عُثْمَانَ بِإِصْبَعَيْهِ الْمُسَبِّحَةِ وَالْوُسْطَى.

5831. PRIČAO NAM JE Sulejman b. Harb, njemu Šu'ba, prenoseći od Hakema, a ovaj od Ibn-Ebu-Lejle, koji kazuje:
"Za boravka u Medainu Huzejfa je jednom zatražio da pije vode. Nakon što mu je starješina sela donio vode u srebrenoj posudi, on ju je odmah bacio rekavši: 'Bacio sam je samo zato što sam zabranio da se njome koristi, a on to nije učinio. Allahov je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: 'Zlato, srebro, svila i dibadž (vrsta svile) za njih su (nevjernike) na ovome svijetu, a za vas na ahiretu.'"[2]

٥٨٣١. حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ حَرْبٍ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ
عَنِ الْحَكَمِ عَنِ ابْنِ أَبِي لَيْلَى قَالَ كَانَ حُذَيْفَةُ
بِالْمَدَايِنِ فَاسْتَسْقَى فَأَتَاهُ دِهْقَانٌ بِمَاءٍ فِي إِنَاءٍ مِنْ
فِضَّةٍ فَرَمَاهُ بِهِ وَقَالَ إِنِّي لَمْ أَرْمِهِ إِلَّا أَنِّي نَهَيْتُهُ فَلَمْ
يَنْتَهِ قَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ الذَّهَبُ وَالْفِضَّةُ وَالْحَرِيرُ
وَالدِّيبَاجُ هِيَ لَهُمْ فِي الدُّنْيَا وَلَكُمْ فِي الْآخِرَةِ.

1 Iz ovoga, kao i prethodnih hadisa, vidi se da postoji više predanja ovoga hadisa od Ebu-Usmana te da se u ovom hadisu dodaje da je Ebu-Usman pokazao svoja dva prsta: srednjak i kažiprst. U vezi s ovim navode se na drugim mjestima i predanja u kojima se dva prsta uporeduju s dugmadima na tajlesanu (perzijskom plaštu) da bi se pokazalo koliko to izgleda. Navode se, osim toga, još i predanja u kojima se spominje dozvoljena veličina tkanine od svile za muškarce - od tri i četiri prsta (Muslim i Ebu-Davud). U tom smislu navodi se da je dopušteno na odjeći nositi svileni znak u veličini četiri prsta (šafijski mezheb) ili čak i veći od četiri prsta (malikijski mezheb), ali se isto tako spominje i zabrana i najmanje veličine svilenog znaka (Sabit od Hasana i Ibn-Sirina). Navodi se, također, i dozvola oblačenja odjeće s izvezenom svilom nakon tkanja platna, ili nošenja odjeće u čijem sastavu ima svile veličine jednoga znaka. Ovo se, međutim, odnosi na svilu izdvojenu samu za sebe, dok se tkanina pomiješana sa svilom dozvoljava ako ne premašuje drugu vrstu sastava tkanine.

2 Iz ovog hadisa želi se izvesti zabrana nošenja svile i dibadža i za žene, budući da je Huzejfa na temelju ovoga hadisa izveo zabranu korištenja srebrenog posuđa i muškarcima i ženama. Međutim, u hadisu se zabrana korištenja zlata, srebra i dibadža izražava u muškome rodu. Da li se pod time podrazumijeva i ženski rod, o tome postoje različita mišljenja. Međutim, preferirajuće je mišljenje među pravnicima da se ne podrazumijeva. Osim toga, u drugim hadisima izraženo je jasno dopuštanje korištenja svile i dibadža ženama.

5832. PRIČAO NAM JE Adem, njemu Šu'ba, a ovome Abdul-Aziz b. Suhejb, koji je kazivao: "Čuo sam Enesa b. Malika, pa sam (ga) upitao: 'Je li to od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem?'
'Sigurno,[3] od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, je: 'Ko oblači svilu na ovome svijetu neće je oblačiti na ahiretu', reče mi on.'"

٥٨٣٢. حَدَّثَنَا آدَمُ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ حَدَّثَنَا عَبْدُالْعَزِيزِ بْنُ صُهَيْبٍ قَالَ سَمِعْتُ أَنَسَ بْنَ مَالِكٍ قَالَ شُعْبَةُ فَقُلْتُ أَعَنِ النَّبِيِّ ﷺ فَقَالَ شَدِيدًا عَنِ النَّبِيِّ ﷺ فَقَالَ مَنْ لَبِسَ الْحَرِيرَ فِي الدُّنْيَا فَلَنْ يَلْبَسَهُ فِي الْآخِرَةِ.

5833. PRIČAO NAM JE Sulejman b. Harb, njemu Hammad b. Zejd, prenoseći od Sabita, koji je govorio da je čuo Ibn-Zubejra kako u toku hutbe kaže:[4]
"Muhammed je, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: 'Ko oblači svilu na ovome svijetu neće je oblačiti na ahiretu.'"

٥٨٣٣. حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ حَرْبٍ حَدَّثَنَا حَمَّادُ بْنُ زَيْدٍ عَنْ ثَابِتٍ قَالَ سَمِعْتُ ابْنَ الزُّبَيْرِ يَخْطُبُ يَقُولُ قَالَ مُحَمَّدٌ ﷺ مَنْ لَبِسَ الْحَرِيرَ فِي الدُّنْيَا لَمْ يَلْبَسْهُ فِي الْآخِرَةِ.

5834. PRIČAO NAM JE Ali b. Dža'd, njemu Šu'ba, prenoseći od Ebu-Zibjana Halife b. Ka'ba, koji priča da je čuo Ibn-Zubejra kako govori da je čuo Omera da kazuje:
"Vjerovjesnik je, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: 'Ko oblači svilu na ovome svijetu neće je oblačiti na ahiretu.'"
Ebu-Ma'mer nam je govorio da je njemu pričao Abdul-Varis, prenoseći od Jezida da je njemu Mu'aza kazivala: "Obavijestila me je Umm-Amr b. Abdullah da je čula Abdullaha b. Zubejra, koji je čuo od Omera da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, govorio slično gore navedenom."

٥٨٣٤. حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ الْجَعْدِ أَخْبَرَنَا شُعْبَةُ عَنْ أَبِي ذِبْيَانَ خَلِيفَةَ بْنِ كَعْبٍ قَالَ سَمِعْتُ ابْنَ الزُّبَيْرِ يَقُولُ سَمِعْتُ عُمَرَ يَقُولُ قَالَ النَّبِيُّ ﷺ مَنْ لَبِسَ الْحَرِيرَ فِي الدُّنْيَا لَمْ يَلْبَسْهُ فِي الْآخِرَةِ وَقَالَ أَبُو مَعْمَرٍ حَدَّثَنَا عَبْدُالْوَارِثِ عَنْ يَزِيدَ قَالَتْ مُعَاذَةُ أَخْبَرَتْنِي أُمُّ عَمْرٍو بِنْتُ عَبْدِاللهِ سَمِعْتُ عَبْدَاللهِ بْنَ الزُّبَيْرِ سَمِعَ عُمَرَ سَمِعَ النَّبِيَّ ﷺ نَحْوَهُ.

3 Prema većini komentara, to znači da je to što prenosi Enes b. Malik on sigurno prenio od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem.

4 Iz dva naredna hadisa jasno se razumije da Ibn-Zubejr ovo prenosi od Omera, radijallahu anhu.

5835. PRIČAO MI JE Muhammed b. Beššar, njemu Usman b. Umer, a ovome Ali b. Mubarek, prenoseći od Jahjaa b. Ebu-Kesira da je Imran b. Hittan kazivao:
"Pitao sam Aišu o svili, pa mi je rekla: 'Idi Ibn-Abbasu pa pitaj njega.' (Otišao sam) i upitao ga, a on mi je rekao: 'Pitaj Ibn-Omera.' Onda sam upitao Ibn-Omera, a on mi reče: 'Obavijestio me je Ebu-Hafs – znači Omer b. Hattab – da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: 'Svilu oblače na ovome svijetu oni koji neće imati udjela (u dobru) na ahiretu." Na to sam rekao: 'Istinu je rekao Ebu-Hafs, nije, dakle, slagao na Allahova Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem!'"[1]
Abdullah b. Redža' kaže da mu je pričao Harb, prenoseći od Jahjaa, kojemu je pričao Imran... i pripovijeda (ovaj) hadis.[2]

٥٨٣٥. حَدَّثَنِي مُحَمَّدُ بْنُ بَشَّارٍ حَدَّثَنَا عُثْمَانُ بْنُ عُمَرَ حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ الْمُبَارَكِ عَنْ يَحْيَى ابْنِ أَبِي كَثِيرٍ عَنْ عِمْرَانَ بْنِ حِطَّانَ قَالَ سَأَلْتُ عَائِشَةَ عَنِ الْحَرِيرِ فَقَالَتِ ائْتِ ابْنَ عَبَّاسٍ فَسَلْهُ قَالَ فَسَأَلْتُهُ فَقَالَ سَلِ ابْنَ عُمَرَ قَالَ فَسَأَلْتُ ابْنَ عُمَرَ فَقَالَ أَخْبَرَنِي أَبُو حَفْصٍ يَعْنِي عُمَرَ بْنَ الْخَطَّابِ أَنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ قَالَ إِنَّمَا يَلْبَسُ الْحَرِيرَ فِي الدُّنْيَا مَنْ لاَ خَلاَقَ لَهُ فِي الآخِرَةِ فَقُلْتُ صَدَقَ وَمَا كَذَبَ أَبُو حَفْصٍ عَلَى رَسُولِ اللهِ ﷺ وَقَالَ عَبْدُاللهِ بْنُ رَجَاءٍ حَدَّثَنَا حَرْبٌ عَنْ يَحْيَى حَدَّثَنِي عِمْرَانُ وَقَصَّ الْحَدِيثَ .

1 Ibn-Bettal navodi da postoje različita mišljenja o oblačenju svilene odjeće. Po jednome mišljenju svila je potpuno zabranjena, čak i ženama. Takvo mišljenje izvedeno je iz predanja od Alije, Ibn-Omera, Huzejfe, Ebu-Mensura i Ibn-Zubejra te nekih tabiina. Prema drugom mišljenju, oblačenja svilene odjeće apsolutno je dozvoljeno, a hadisi u kojima se spominje zabrana oblačenja svilene odjeće odnose se, prema ovome mišljenju, na zabranu oblačenja iz gordosti, oholosti ili zabave, odnosno uživanja u oblačenju takve odjeće. Askelani, međutim, odbacuje takvo tumačenje zbog toga što postoje jasno utvrđene prijetnje kaznom onima koji nose takvu odjeću, kakav je slučaj, naprimjer, u hadisu koji bilježi Nesai od Amra b. Mensura, a prenosi ga od Abdullaha b. Redžaa, a ovaj od Harba b. Šeddada: "Ko oblači svilu na ovome svijetu neće imati udjela (u nagradi) na ahiretu."
Neki, opet, zabranu oblačenja svilene odjeće svode na pokuđenost (mekruh), isključujući zabranu (haram). Ipak, smatra se da se, nakon Ibn-Zubejra u pogledu oblačenja svilene odjeće došlo do konsenzusa po kome je oblačenje svilene odjeće muškarcima zabranjeno, a ženama dopušteno. Neki su učenjaci, međutim, i poslije tog konsenzusa na temelju nekih predanja nastojali dokazati da ne postoji zabrana oblačenja svilene odjeće ni muškarcima.
Navodi se više razloga donošenja zabrane oblačenja svilene odjeće muškarcima. Dva su od njih najpoznatija i spominju se kao najvjerovatniji pravi razlozi. Prvi je da se oblačenjem takve odjeće izražavaju i pokazuju ljudska (muška) ponositost i oholost kao negativna i zabranjena ljudska svojstva, dok je drugi raskoš i nakićenost kao osobine koje više odgovaraju ženama, a ne muškoj hrabrosti. Kao razlozi spominju se još i oponašanje mnogobožaca (mušrika) ili pretjerivanje kao ono što je muslimanima zabranjeno.

2 U ovom predanju, za razliku od prethodnog, navodi se da je o tome upitan Ibn-Abbas i da je rekao: "Pitaj Aišu" – a kada je ona upitana, rekla je: "Pitaj Ibn-Omera."

KO DOTAKNE SVILU, A NE OBUČE JE

باب مَسِّ الْحَرِيرِ مِنْ غَيْرِ لُبْسٍ

O ovome se prenosi od Zubejdija, koji prenosi od Zuhrija, ovaj od Enesa, a on od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem.

وَيُرْوَى فِيهِ عَنِ الزُّبَيْدِيِّ عَنِ الزُّهْرِيِّ عَنْ أَنَسٍ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ .

5836. PRIČAO NAM JE Ubejdullah b. Musa, njemu Israil, koji prenosi od Ebu-Ishaka, a ovaj od Beraa, radijallahu anhu, da je kazivao:
"Vjerovjesniku je jednom poklonjena svilena odjeća, pa smo je počeli pipkati i diviti joj se. Tada nas je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, upitao: 'Vi se ovome divite?'
'Da', odgovorili smo, a on nam na to reče: 'Maramice Sa'da b. Mu'aza u Džennetu bolje su od ovoga.'"[3]

٥٨٣٦. حَدَّثَنَا عُبَيْدُاللهِ بْنُ مُوسَى عَنْ إِسْرَائِيلَ عَنْ أَبِي إِسْحَاقَ عَنِ الْبَرَاءِ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ أُهْدِيَ لِلنَّبِيِّ ﷺ ثَوْبُ حَرِيرٍ فَجَعَلْنَا نَلْمُسُهُ وَنَتَعَجَّبُ مِنْهُ فَقَالَ النَّبِيُّ ﷺ أَتَعْجَبُونَ مِنْ هَذَا قُلْنَا نَعَمْ قَالَ مَنَادِيلُ سَعْدِ بْنِ مُعَاذٍ فِي الْجَنَّةِ خَيْرٌ مِنْ هَذَا .

SVILENA POSTELJINA

باب افْتِرَاشِ الْحَرِيرِ

Ubejda je rekao: "To je isto kao i njeno oblačenje."

وَقَالَ عَبِيدَةُ هُوَ كَلُبْسِهِ .

5837. PRIČAO NAM JE Ali, njemu Vehb b. Džerir, ovome njegov otac, prenoseći od Ibn-Ebu-Nedžiha, on od Mudžahida, a ovaj od Ibn-Ebu-Lejle, koja prenosi da je Huzejfa, radijallahu anhu, kazivao:
"Vjerovjesnik nam je zabranio da pijemo iz zlatne i srebrene posude i da jedemo iz njih, da oblačimo svilu i *dibadž* (vrstu svile) i da sjedimo na njima."[4]

٥٨٣٧. حَدَّثَنَا عَلِيٌّ حَدَّثَنَا وَهْبُ بْنُ جَرِيرٍ حَدَّثَنَا أَبِي قَالَ سَمِعْتُ ابْنَ أَبِي نَجِيحٍ عَنْ مُجَاهِدٍ عَنِ ابْنِ أَبِي لَيْلَى عَنْ حُذَيْفَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ نَهَانَا النَّبِيُّ ﷺ أَنْ نَشْرَبَ فِي آنِيَةِ الذَّهَبِ وَالْفِضَّةِ وَأَنْ نَأْكُلَ فِيهَا وَعَنْ لُبْسِ الْحَرِيرِ وَالدِّيبَاجِ وَأَنْ نَجْلِسَ عَلَيْهِ .

---

3 Doticanje svile, njeno prodavanje i korištenje novcem zarađenim od njene prodaje je dopušteno. Međutim, Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, i na ovaj način ističe njenu bezvrijednost za muslimane.

4 To znači da je zabranjena svila za sjedenje, odnosno svilena posteljina, isto kao i svilena odjeća, tj. na isti način kako je zabranjena i svilena odjeća, o čemu je naprijed bilo riječi. Buhari i Muslim prenose ovaj hadis od Huzejfe u više varijanti u kojim se, izuzev ove, ne spominje i zabrana sjedanja na svilenu tkaninu. Tako se, prema većini učenjaka, zabrana sjedanja na svilu, odnosno korištenje svilene posteljine, izvodi iz ovoga hadisa. Suprotnog su mišljenja kufski pravnici i neki šafijski. Oni ne prihvataju zabranu korištenja svile za sjedenje. Neki hanefijski pravnici, opet, tvrde da izraz zabrana (*nehj*) ne znači isto što i haram. Osim ovoga, vođene su i rasprave o tome da li je isto sjedenje na svili i oblačenje svile. Većina smatra

OBLAČENJE KASSIJJE

باب لُبْس الْقَسِّيِّ

Asim je pričao, prenoseći od Burde, koji je kazivao da je upitao Aliju: "Šta je to *kassijja*?" On mu je odgovorio: "Odjeća koja je do nas stigla iz Šama ili iz Egipta; ima rebraste linije i ima u sebi svile, a rebra joj izgledaju savijena kao limuni."
Misera je jastuk koji su žene spremale za svoje muževe, a oni ga koristili kao i kadifu. Džerir u svome hadisu kaže, prenoseći od Jezida, da je *kassijja* odjeća s rebrastim prugama koja je donesena iz Egipta, a u sebi ima svile,[1] dok je *misera* od lavlje kože.[2]
Ebu-Abdullah (Buhari) kaže da Asim (prenosilac navedenog predanja) prenosi više predaja koje su i tačnije u tumačenju *misere* (suprotno Džerirovom tumačenju).

وَقَالَ عَاصِمٌ عَنْ أَبِي بُرْدَةَ قَالَ قُلْتُ لِعَلِيٍّ مَا الْقَسِّيَّةُ قَالَ ثِيَابٌ أَتَتْنَا مِنَ الشَّأْمِ أَوْ مِنْ مِصْرَ مُضَلَّعَةٌ فِيهَا حَرِيرٌ وَفِيهَا أَمْثَالُ الأُتْرُنْجِ وَالْمِيثَرَةُ كَانَتِ النِّسَاءُ تَصْنَعُهُ لِبُعُولَتِهِنَّ مِثْلَ الْقَطَائِفِ يُصَفِّرْنَهَا وَقَالَ جَرِيرٌ عَنْ يَزِيدَ فِي حَدِيثِهِ الْقَسِّيَّةُ ثِيَابٌ مُضَلَّعَةٌ يُجَاءُ بِهَا مِنْ مِصْرَ فِيهَا الْحَرِيرُ وَالْمِيثَرَةُ جُلُودُ السِّبَاعِ قَالَ أَبو عَبْدِ اللهِ عَاصِمٌ أَكْثَرُ وَأَصَحُّ فِي الْمِيثَرَةِ .

5838. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Mukatil, njemu Abdullah, ovome Sufjan, prenoseći od Eš'asa b. Ebu-Ša'sa, on od Mu'avije b. Suvejda b. Mukarrina, ovaj od Beraa b. Aziba, koji je kazivao:
"Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, zabranio nam je crvene *misere* i *kassijju*."[3]

٥٨٣٨ . حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ مُقَاتِلٍ أَخْبَرَنَا عَبْدُاللهِ أَخْبَرَنَا سُفْيَانُ عَنْ أَشْعَثَ بْنِ أَبِي الشَّعْثَاءِ حَدَّثَنَا مُعَاوِيَةُ بْنُ سُوَيْدِ بْنِ مُقَرِّنٍ عَنِ الْبَرَاءِ بْنِ عَازِبٍ قَالَ نَهَانَا النَّبِيُّ ﷺ عَنِ الْمَيَاثِرِ الْحُمْرِ وَالْقَسِّيِّ .

---

da sjedenje na svili znači isto što i oblačenje svile, a to izvode iz hadisa Enesa b. Malika: "Uputio sam se prema našoj hasuri, koja je pocrnjela od dugog sjedenja na njoj" – koji je upotrijebio glagol oblačiti (*lebise*). Na temelju ovakvog zaključka Nevevi ističe i zabranu korištenja ženine svilene posteljine muškarcu. Malikijski pravnici, međutim, dopuštaju muškarcima da spavaju sa svojim ženama u njihovim svilenim posteljinama te da sjede s njima na svili, isto kao što im je dozvoljeno da spavaju sa svojim ženama koje nose zlatni nakit i svilene spavaćice.

1 I Muslim je zabilježio hadis koji prenosi Ibn-Ebu-Musa Ešari od Alije: "Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, zabranio nam je oblačenje kassijje i misere. Što se tiče kassijje, to je prugasta odjeća." Ona je zabranjena zato što u sebi ima svile.

2 *Misera* je posebna vrsta jastuka – deblji i puniji komad posteljine, kao jastuk, na koji se može sjesti ili nasloniti; žene su ih spremale svojim muževima da bi ih oni stavljali na sedla na konjima ili devama ili se njima koristili umjesto sedla. Pravljena je od crvenog purpura i dibadža, pa je zbog toga i zabranjena za korištenje.

3 Navodi se više razloga zabrane *misere* i *kassijje*. Najčešće se navodi da je do zabrane došlo zbog toga što se prva pravi od svile, a druga od lavlje kože, koja je također zabranjena.

SVILA JE DOPUŠTENA ONIMA KOJI PATE OD SVRABA

باب ما يرخص للرجال من الحرير للحكة

5839. PRIČAO MI JE Muhammed, kojega je obavijestio Veki‘, a ovog Šu‘ba, koji prenosi od Katade da je Enes rekao:
“Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, dozvolio je Zubejru i Abdur-Rahmanu da nose svilu zbog toga što su patili od svraba.”[4]

٥٨٣٩. حدثني محمد أخبرنا وكيع أخبرنا شعبة عن قتادة عن أنس قال رخص النبي ﷺ للزبير وعبد الرحمن في لبس الحرير لحكة بهما.

ŽENSKA SVILENA ODJEĆA

باب الحرير للنساء

5840. PRIČAO NAM JE Sulejman b. Harb, a njemu Šu‘ba... Pričao mi je Muhammed b. Beššar, njemu Gunder, ovome Šu‘ba, prenoseći od Abdul-Melika b. Mejsere, a on od Zejda b. Vehba da je Alija, radijallahu anhu, ispričao: “Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, dao mi je dvodijelno svileno odijelo. Odmah sam ga obukao i u njemu izišao vani, ali sam primijetio ljutnju na njegovu licu, pa sam ga izrezao i razdijelio ženama iz svoje rodbine (za velove).”[5]

٥٨٤٠. حدثنا سليمان بن حرب حدثنا شعبة ح وحدثني محمد بن بشار حدثنا غندر حدثنا شعبة عن عبد الملك بن ميسرة عن زيد بن وهب عن علي بن أبي طالب رضي الله عنه قال كساني النبي ﷺ حلة سيراء فخرجت فيها فرأيت الغضب في وجهه فشققتها بين نسائي.

5841. PRIČAO NAM JE Musa b. Isma‘il, njemu Džuvejrija, prenoseći od Nafija, a on od Abdullaha da je Omer, radijallahu anhu, vidio kako se prodaje dvodijelno svileno odijelo, pa je rekao: “O Allahov Poslaniče! Kada bi ga (ti) kupio, mogao bi ga oblačiti kada ti dolaze izaslanstva,[6]

٥٨٤١. حدثنا موسى بن إسماعيل قال حدثني جويرية عن نافع عن عبد الله أن عمر رضي الله عنه رأى حلة سيراء تباع فقال يا رسول الله لو ابتعتها تلبسها للوفد إذا أتوك والجمعة قال إنما

4 Oblačenje svilene odjeće može, dakle, biti dozvoljeno iz medicinskih razloga.

5 Muslim u predanju ovoga hadisa od Ebu-Saliha bilježi da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: “Nisam ti ga poslao da ga ti oblačiš, već da ga (izrežeš i) razdijeliš ženama kao velove.”
O tome da je ženama dopušteno oblačiti svilenu odjeću bilo je dosta riječi u poglavlju o zabrani nošenja svile muškarcima. Zabilježeno je nekoliko hadisa u kojima Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, izričito govori da su zlato i svila zabranjeni muškarcima, a dozvoljeni ženama. Mudrost takve odredbe Uzvišenog Allaha teško je dokučiti. Možda je jedan od razloga i sklonost žena da se dotjeruju, oblače i nose nakit. I o tome je također bilo riječi u poglavlju o stavu islama prema tome mogu li muškarci nositi svilenu odjeću.

6 Pošto je nakon oslobađanja Mekke narod masovno prihvatao islam, Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, često su dolazila izaslanstva plemena koja bi prelazila na islam da mu iskažu svoju lojalnost i nauče osnove vjere kako bi dalje, u svojim plemenima, pozivali u islam i podučavali islamu.

kao i petkom.[1]" Na to mu je on odgovorio: "Ovo oblače samo oni koji nemaju udjela (u nagradi) na ahiretu." Nakon toga Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, poslao je Omeru dvodijelno svileno odijelo prikladno za nošnju. Omer je tada rekao: "Dao si mi ga da ga oblačim a ja sam te čuo da si rekao to što si rekao!"
"Poslao sam ti ga da ga prodaš ili da da dadneš nekome (od žena) da ga nosi", reče (Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem).

يَلْبَسُ هَذِهِ مَنْ لاَ خَلاَقَ لَهُ وَأَنَّ النَّبِيَّ ﷺ بَعَثَ بَعْدَ ذَلِكَ إِلَى عُمَرَ حُلَّةَ سِيَرَاءَ حَرِيرٍ كَسَاهَا إِيَّاهُ فَقَالَ عُمَرُ كَسَوْتَنِيهَا وَقَدْ سَمِعْتُكَ تَقُولُ فِيهَا مَا قُلْتَ فَقَالَ إِنَّمَا بَعَثْتُ إِلَيْكَ لِتَبِيعَهَا أَوْ تَكْسُوَهَا .

5842. PRIČAO NAM JE Ebu-Jeman, njemu Šu'ajb, prenoseći od Zuhrija, a on od Enesa b. Malika da je vidio Ummu-Kulsum, alejhas-selam, kćer Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, kako nosi crvenu svilenu burdu.

٥٨٤٢. حَدَّثَنَا أَبُو الْيَمَانِ أَخْبَرَنَا شُعَيْبٌ عَنِ الزُّهْرِيِّ قَالَ أَخْبَرَنِي أَنَسُ بْنُ مَالِكٍ أَنَّهُ رَأَى عَلَى أُمِّ كُلْثُومٍ عَلَيْهَا السَّلاَم بِنْتِ رَسُولِ اللهِ ﷺ بُرْدَ حَرِيرٍ سِيَرَاءَ .

VJEROVJESNIK,SALLALLAHU ALEJHI VE SELLEM, NIJE BIO IZBIRLJIV U ODJEĆI I PROSTIRCI

باب ما كان النَّبِيُّ ﷺ يَتجوَّزُ مِن اللِّباسِ وَالْبُسْطِ

5843. PRIČAO NAM JE Sulejman b. Harb, njemu, Hammad b. Zejd, prenoseći od Jahjaa b. Seida, ovaj od Ubejda b. Hunejna, koji prenosi da je Ibn-Abbas, radijallahu anhuma, kazivao:
"Oklijevao sam godinu dana da upitam Omera o dvjema ženama koje pomažu jedna drugoj protiv Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, jer sam ga se bojao. Pa ipak, jednoga dana – kada je sjahao i ušao među misvak-drveće (da obavi prirodnu nuždu), i pošto je izišao – upitao sam ga za to, a on mi odgovori: 'Aiša i Hafsa!'
Dalje je dodao: 'Mi u predislamsko doba ženama nismo pridavali nikakav značaj. Ali, pošto je došao islam i Allah spomenuo njihova prava, mi im dajemo njihova prava, ali im ne dopuštamo da se miješaju u naše poslove. Jednom se tako dogodila

٥٨٤٣. حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ حَرْبٍ حَدَّثَنَا حَمَّادُ بْنُ زَيْدٍ عَنْ يَحْيَى بْنِ سَعِيدٍ عَنْ عُبَيْدِ بْنِ حُنَيْنٍ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِي اللهُ عَنْهُمَا قَالَ لَبِثْتُ سَنَةً وَأَنَا أُرِيدُ أَنْ أَسْأَلَ عُمَرَ عَنِ الْمَرْأَتَيْنِ اللَّتَيْنِ تَظَاهَرَتَا عَلَى النَّبِيِّ ﷺ فَجَعَلْتُ أَهَابُهُ فَنَزَلَ يَوْمًا مَنْزِلاً فَدَخَلَ الأَرَاكَ فَلَمَّا خَرَجَ سَأَلْتُهُ فَقَالَ عَائِشَةُ وَحَفْصَةُ ثُمَّ قَالَ كُنَّا فِي الْجَاهِلِيَّةِ لاَ نَعُدُّ النِّسَاءَ شَيْئًا فَلَمَّا جَاءَ الإِسْلاَمُ وَذَكَرَهُنَّ اللهُ رَأَيْنَا لَهُنَّ بِذَلِكَ عَلَيْنَا حَقًّا مِنْ غَيْرِ أَنْ نُدْخِلَهُنَّ فِي شَيْءٍ مِنْ أُمُورِنَا وَكَانَ بَيْنِي وَبَيْنَ امْرَأَتِي كَلاَمٌ فَأَغْلَظَتْ لِي

1 Zbog hutbe i džuma-namaza.

فَقُلْتُ لَهَا وَإِنَّكِ هُنَاكِ قَالَتْ تَقُولُ هَذَا لِي وَابْنَتُكَ تُؤْذِي النَّبِيَّ ﷺ فَأَتَيْتُ حَفْصَةَ فَقُلْتُ لَهَا إِنِّي أُحَذِّرُكِ أَنْ تَعْصِي اللهَ وَرَسُولَهُ وَتَقَدَّمْتُ إِلَيْهَا فِي أَذَاهُ فَأَتَيْتُ أُمَّ سَلَمَةَ فَقُلْتُ لَهَا فَقَالَتْ أَعْجَبُ مِنْكَ يَا عُمَرُ قَدْ دَخَلْتَ فِي أُمُورِنَا فَلَمْ يَبْقَ إِلاَّ أَنْ تَدْخُلَ بَيْنَ رَسُولِ اللهِ ﷺ وَأَزْوَاجِهِ فَرَدَّدَتْ وَكَانَ رَجُلٌ مِنَ الأَنْصَارِ إِذَا غَابَ عَنْ رَسُولِ اللهِ ﷺ وَشَهِدْتُهُ أَتَيْتُهُ بِمَا يَكُونُ وَإِذَا غِبْتُ عَنْ رَسُولِ اللهِ ﷺ وَشَهِدَ أَتَانِي بِمَا يَكُونُ مِنْ رَسُولِ اللهِ ﷺ وَكَانَ مَنْ حَوْلَ رَسُولِ اللهِ ﷺ قَدِ اسْتَقَامَ لَهُ فَلَمْ يَبْقَ إِلاَّ مَلِكُ غَسَّانَ بِالشَّأْمِ كُنَّا نَخَافُ أَنْ يَأْتِيَنَا فَمَا شَعَرْتُ إِلاَّ بِالأَنْصَارِيِّ وَهُوَ يَقُولُ إِنَّهُ قَدْ حَدَثَ أَمْرٌ قُلْتُ لَهُ وَمَا هُوَ أَجَاءَ الْغَسَّانِيُّ قَالَ أَعْظَمُ مِنْ ذَاكَ طَلَّقَ رَسُولُ اللهِ ﷺ نِسَاءَهُ فَجِئْتُ فَإِذَا الْبُكَاءُ مِنْ حُجَرِهِنَّ كُلِّهَا وَإِذَا النَّبِيُّ ﷺ قَدْ صَعِدَ فِي مَشْرُبَةٍ لَهُ وَعَلَى بَابِ الْمَشْرُبَةِ وَصِيفٌ فَأَتَيْتُهُ فَقُلْتُ اسْتَأْذِنْ لِي فَأَذِنَ لِي فَدَخَلْتُ فَإِذَا النَّبِيُّ ﷺ عَلَى حَصِيرٍ قَدْ أَثَّرَ فِي جَنْبِهِ وَتَحْتَ رَأْسِهِ مِرْفَقَةٌ مِنْ أَدَمٍ حَشْوُهَا لِيفٌ وَإِذَا أُهُبٌ مُعَلَّقَةٌ وَقَرَظٌ فَذَكَرْتُ الَّذِي قُلْتُ لِحَفْصَةَ وَأُمِّ سَلَمَةَ وَالَّذِي رَدَّتْ عَلَيَّ أُمُّ سَلَمَةَ فَضَحِكَ رَسُولُ اللهِ ﷺ فَلَبِثَ تِسْعًا وَعِشْرِينَ لَيْلَةً ثُمَّ نَزَلَ .

svađa (rasprava) između mene i moje žene, i ona mi u jednom trenutku grubo odgovori. Ja joj na to rekoh: 'Čudno! Uzvraćaš istom mjerom!' Ona odgovori: 'To mi govoriš dok tvoja kćerka uznemirava Allahova Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem!' Otišao sam potom do Hafse i rekao joj: 'Upozoravam te da ne odbijaš poslušnost Allahu i Njegovu Poslaniku!' Prvo sam otišao kod Hafse, a potom kod Ummu-Seleme pa sam i njoj rekao isto, a ona mi odgovori: 'Začuđuješ me, Omere! Baviš se našim problemima tako što se miješaš između Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, i njegovih žena!' Time je odbacila moje upozorenje.

Tu je bio jedan ensarija kojega bih – kada on ne bi bio s Allahovim Poslanikom, sallallahu alejhi ve sellem – izvještavao o svemu što bi se desilo (u to vrijeme), a kada bih ja bio odsutan, on bi bio prisutan i prenosio mi što bi se dogodilo u vezi s Allahovim Poslanikom, sallallahu alejhi ve sellem. U to vrijeme svi vladari okolnih zemalja bili su izrazili lojalnost Allahovu Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, izuzev kralja Gassana u Šamu, pa smo se bojali da nas ne napadne. I tako jednom, prije nego što sam i primijetio toga ensariju, on mi reče: 'Dogodilo se nešto!'

'Šta se dogodilo? Je li Gassan došao?', upitao sam ga, a on mi reče: 'Veće od toga! Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, razveo se od svojih žena.' Otišao sam do njih i našao ih kako plaču u svojim sobama, a Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, popeo se u svoju sobu na spratu. Na sobnim vratima stajao je sluga do koga sam došao i rekao mu: 'Traži dozvolu da uđem!' Pošto mi je dozvolio, ušao sam i vidio Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, kako leži na hasuri koja mu je po strani ostavila trag. Pod glavom je imao kožni jastuk napunjen palminim vlaknima.[2] Tu je

2 Cilj navođenja ovog hadisa, na ovom mjestu, jeste pokazati Vjerovjesnikovu, sallallahu alejhi ve sellem,

bila obješena neuštavljena koža i trava za štavljenje kože. Potom sam spomenuo što sam rekao Hafsi i Umm-Selemi kao i ono što mi je Umm-Selema odgovorila. Allahov se Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, nasmijao. Tu je ostao dvadeset i devet noći, a onda sišao."

5844. PRIČAO MI JE Abdullah b. Muhammed, njemu Hišam, ovome Ma'mer, prenoseći od Zuhrija, kojeg je obavijestila Hind bint Haris, prenoseći da je Ummu-Selema, radijallahu anha, kazivala:
"Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, probudio se jedne noći govoreći: 'La ilahe illallah! Koliko je nesreće spušteno noćas! Koliko je bogatstva spušteno noćas! Ko budi (na namaz) stanovnice ovih soba? Prema koliko će se (dobro) obučenih na ovome svijetu na Sudnjemu danu odnositi kao prema golima!'"[1]
Zuhri kaže: "Hind[2] je imala dugmad na rukavima ispred prstiju."

٥٨٤٤. حَدَّثَنَا عَبْدُاللهِ بْنُ مُحَمَّدٍ حَدَّثَنَا هِشَامٌ أَخْبَرَنَا مَعْمَرٌ عَنِ الزُّهْرِيِّ أَخْبَرَتْنِي هِنْدُ بِنْتُ الْحَارِثِ عَنْ أُمِّ سَلَمَةَ قَالَتِ اسْتَيْقَظَ النَّبِيُّ ﷺ مِنَ اللَّيْلِ وَهُوَ يَقُولُ لاَ إِلَهَ إِلاَّ اللهُ مَاذَا أُنْزِلَ اللَّيْلَةَ مِنَ الْفِتْنَةِ مَاذَا أُنْزِلَ مِنَ الْخَزَائِنِ مَنْ يُوقِظُ صَوَاحِبَ الْحُجُرَاتِ كَمْ مِنْ كَاسِيَةٍ فِي الدُّنْيَا عَارِيَةٍ يَوْمَ الْقِيَامَةِ قَالَ الزُّهْرِيُّ وَكَانَتْ هِنْدٌ لَهَا أَزْرَارٌ فِي كُمَّيْهَا بَيْنَ أَصَابِعِهَا .

skromnost, budući da je ležao i spavao na hasuri s kožnim jastukom pod glavom napunjenim palminim vlaknom. Očito je da Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, nije bio nimalo izbirljiv u vezi s odjećom i prostirkom. Nije se ograničavao samo na jednu vrstu odjeće ili prostirke, a pogotovo nije imao nimalo visoke zahtjeve u tom pogledu da bi, naprimjer, tražio nešto posebno ili skupocjeno. Koristio se onim do čega se moglo lahko doći. Sve to, podjednako, odnosilo se i na odjeću i na prostirku. Što se tiče priče o dvjema ženama koje su se udružile protiv Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, to je tema koja je opširno obrađena u poglavljima o razvodu.

1 Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, u ovom hadisu, prvo uspoređuje spuštanje (otkrivanje) bogatstva s nesrećom, pokazujući da drugo proistječe iz prvoga te da je umjerenost bolja od gomilanja bogatstva, a usto ne prati je nesreća. Međutim, cilj navođenja ovog hadisa, na ovom mjestu, jest u tome što Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, na kraju hadisa upozorava na takozvane lahko obučene, odnosno obučene, a gole žene, u prozirnoj odjeći koja pada po tijelu, tako da se ocrtavaju linije tijela. Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, upozorava da će se prema takvim na Sudnjemu danu odnositi kao da su hodale gole. Sam Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, inače, nije nikada oblačio prozirnu odjeću.

2 Hind bint Haris, od koje Zuhri prenosi prethodni hadis.

ŠTA SE KAŽE ONOME KOJI OBUČE NOVU ODJEĆU

5845. PRIČAO NAM JE Ebu-Velid, njemu Ishak b. Seid b. Amr b. Seid b. As, ovome njegov otac, kome je Ummu-Halid bint Halid kazivala:
"Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, dato je na poklon nešto odjeće među kojom je bila i crna *hamisa*. Potom je on upitao: 'Šta predlažete? Kome da damo ovu hamisu?' Narod je šutio. Tada on reče: 'Dajte je meni za Ummu-Halid.' I tako mi je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, dade i obuče mi je svojom rukom, a zatim mi dva puta reče: 'Da ih mnogo promijeniš!'[3] Potom poče gledati znak na hamisi, pokazujući rukom na mene i govoreći: 'O Umm-Halid! Ovo je *sena*, a *senu* na abesinskom jeziku znači lijepa.'
Ishak je kazivao: "Pričala mi je jedna žena iz moje porodice da je ovu *hamisu* vidjela na Ummu-Halid."

باب ما يُدْعى لِمَنْ لبس ثوْبًا جديدًا

٥٨٤٥. حَدَّثَنَا أَبُو الْوَلِيدِ حَدَّثَنَا إِسْحَاقُ بْنُ سَعِيدِ بْنِ عَمْرِو بْنِ سَعِيدِ بْنِ الْعَاصِ قَالَ حَدَّثَنِي أَبِي قَالَ حَدَّثَتْنِي أُمُّ خَالِدٍ بِنْتُ خَالِدٍ قَالَتْ أُتِيَ رَسُولُ اللهِ ﷺ بِثِيَابٍ فِيهَا خَمِيصَةٌ سَوْدَاءُ قَالَ مَنْ تَرَوْنَ نَكْسُوهَا هَذِهِ الْخَمِيصَةَ فَأُسْكِتَ الْقَوْمُ قَالَ ائْتُونِي بِأُمِّ خَالِدٍ فَأُتِيَ بِي النَّبِيُّ ﷺ فَأَلْبَسَنِيهَا بِيَدِهِ وَقَالَ أَبْلِي وَأَخْلِقِي مَرَّتَيْنِ فَجَعَلَ يَنْظُرُ إِلَى عَلَمِ الْخَمِيصَةِ وَيُشِيرُ بِيَدِهِ إِلَيَّ وَيَقُولُ يَا أُمَّ خَالِدٍ هَذَا سَنَا وَيَا أُمَّ خَالِدٍ هَذَا سَنَا وَالسَّنَا بِلِسَانِ الْحَبَشِيَّةِ الْحَسَنُ قَالَ إِسْحَاقُ حَدَّثَتْنِي امْرَأَةٌ مِنْ أَهْلِي أَنَّهَا رَأَتْهُ عَلَى أُمِّ خَالِدٍ .

---

3 Poznato je više hadisa u kojima se govori o tome šta treba izreći kao lijepu želju nekome ko obuče novu odjeću. U tom smislu Ibn-Omer prenosi: "Vjerovjesnik je, sallallahu alejhi ve sellem, kada je vidio novu odjeću na Omeru, rekao: 'Oblačio ponovo! Živio hvaljeno! Umro kao šehid!'" (Nesai i Ibn-Madža). Zabilježene su još i dove koje je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, učio prilikom oblačenja nove odjeće.

ZABRANA KORIŠTENJA ŠAFRANA MUŠKARCIMA[1]

باب النَّهْيِ عن التَّزَعْفُرِ لِلرِّجَالِ

5846. PRIČAO NAM JE Musedded, njemu Abdul-Varis, prenoseći od Abdul-Aziza da je Enes rekao: "Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, zabranio je muškarcima da se koriste šafranom."[2]

٥٨٤٦. حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ حَدَّثَنَا عَبْدُالْوَارِثِ عَنْ عَبْدِالْعَزِيزِ عَنْ أَنَسٍ قَالَ نَهَى النَّبِيُّ ﷺ أَنْ يَتَزَعْفَرَ الرَّجُلُ .

ODJEĆA OBOJENA ŠAFRANOM

باب الثَّوْبِ الْمُزَعْفَرِ

5847. PRIČAO NAM JE Ebu-Nu'ajm, njemu Sufjan, ovome Abdullah b. Dinar, koji prenosi da je Ibn-Omer, radijallahu anhu, rekao: "Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, zabranio je hadžiji u ihramima odjeću obojenu *versom* i šafranom."[3]

٥٨٤٧. حَدَّثَنَا أَبُو نُعَيْمٍ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ عَنْ عَبْدِاللهِ بْنِ دِينَارٍ عَنِ ابْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا قَالَ نَهَى النَّبِيُّ ﷺ أَنْ يَلْبَسَ الْمُحْرِمُ ثَوْبًا مَصْبُوغًا بِوَرْسٍ أَوْ بِزَعْفَرَانٍ .

CRVENA ODJEĆA

باب الثَّوْبِ الْأَحْمَرِ

5848. PRIČAO NAM JE Ebu-Velid, a njemu Šu'ba, prenoseći od Ebu-Ishaka, koji je čuo Beraa, radijallahu anhu, da je rekao:
"Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, bio je srednjeg rasta. Vidio sam ga u crvenom odijelu. Nisam vidio ništa ljepše od njega."[4]

٥٨٤٨. حَدَّثَنَا أَبُو الْوَلِيدِ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ عَنْ أَبِي إِسْحَاقَ سَمِعَ الْبَرَاءَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ يَقُولُ كَانَ النَّبِيُّ ﷺ مَرْبُوعًا وَقَدْ رَأَيْتُهُ فِي حُلَّةٍ حَمْرَاءَ مَا رَأَيْتُ شَيْئًا أَحْسَنَ مِنْهُ .

---

1 Odnosi se na korištenje šafrana po tijelu.

2 Ovaj je hadis zabilježen u više predanja, ali ipak nisu jasni razlozi zabrane. Postoji više mišljenja o razlogu zabrane korištenja šafrana muškarcima. Da li je to zbog njegova mirisa, što bi značilo da se tretira kao ženski parfem, ili zbog njegove boje, što bi opet značilo da je zabranjena i svaka druga žuta boja? Bejheki prenosi da je Šafi tvrdio kako je šafran muškarcima zabranjen u svakoj varijanti, kao i svakoj prilici. Tako Muslim bilježi hadis od Abdullaha b. Omera: "Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, vidio je na meni dva odjevna predmeta obojena šafranovom bojom, pa mi je rekao: 'Ovo je odjeća nevjernika, pa je zato ne oblači!' – 'Da ih operem?', rekao sam mu. 'Ne', reče mi, 'nego ih zapali.'" Pa i pored toga postoje mišljenja koja dopuštaju upotrebu šafrana bez ograničenja kao i mišljenja prema kojima je šafran dopušten u određenim situacijama. Neki opet zabranu korištenja šafrana svode na pokuđenost (mekruh), iako se iz izloženog može izvesti jasna i očigledna zabrana njegova korištenja muškarcima na oba načina.

3 Iz ovoga hadisa neki učenjaci izvode zaključak da je odjeća obojena šafranom muškarcima zabranjena samo u toku nošenja ihrama. U tom se smislu navode i neka predanja po kojima je, navodno, i Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, nosio odjeću obojenu šafranom. Međutim, imajući u vidu naprijed izneseno o korištenju šafrana po tijelu, teško je ustvrditi da je upotreba šafrana uopće dopuštena muškarcima.

4 U vezi s oblačenjem crvene odjeće poznato je sedam različitih mišljenja koja se kreću od potpune zabrane do potpune dozvole. Treće od njih jest ono po kojemu je pokuđeno (mekruh) nošenje samo jake crvene

CRVENA MISERA[5]

باب المِيثَرة الحمراء

5849. PRIČAO NAM JE Kabisa, njemu Sufjan, ovome Eš'as, prenoseći od Mu'avije b. Suvejda b. Mukarrina, koji prenosi da je Bera', radijallahu anhu, kazivao:
"Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, naredio je sedamero (u to se ubraja): obilazak bolesnika, prisustvovanje dženazi, izgovaranje riječi: 'Smilovao ti se Allah!' – onome koji kad kihne rekne: 'Hvala Allahu!' Zabranio nam je oblačenje svile, *dibadža* (vrsta svile), *kassijje* (vrsta svile) i *istebreka*[6] te crvene svilene jastuke."[7]

٥٨٤٩. حَدَّثَنَا قَبِيصَةُ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ عَنْ أَشْعَثَ عَنْ مُعَاوِيَةَ بْنِ سُوَيْدِ بْنِ مُقَرِّنٍ عَنِ الْبَرَاءِ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ أَمَرَنَا النَّبِيُّ ﷺ بِسَبْعٍ عِيَادَةِ الْمَرِيضِ وَاتِّبَاعِ الْجَنَائِزِ وَتَشْمِيتِ الْعَاطِسِ وَنَهَانَا عَنْ سَبْعٍ عَنْ لُبْسِ الْحَرِيرِ وَالدِّيبَاجِ وَالْقَسِّيِّ وَالْإِسْتَبْرَقِ وَالْمَيَاثِرِ الْحُمْرِ.

OBUĆA NAPRAVLJENA OD UŠTAVLJENE MEHKE KOŽE BEZ DLAKA[8] I DRUGA VRSTA OBUĆE

باب النِّعال السِّبْتِيَّة وغيرها

5850. PRIČAO NAM JE Sulejman b. Harb, njemu Hammad b. Zejd, prenoseći od Seida Ebu-Mesleme, koji je kazivao:
"Pitao sam Enesa: 'Da li je Vjerovjesnik klanjao u obući?'
'Da', odgovorio mi je."

٥٨٥٠. حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ حَرْبٍ حَدَّثَنَا حَمَّادُ بْنُ زَيْدٍ عَنْ سَعِيدٍ أَبِي مَسْلَمَةَ قَالَ سَأَلْتُ أَنَسًا أَكَانَ النَّبِيُّ ﷺ يُصَلِّي فِي نَعْلَيْهِ قَالَ نَعَمْ.

---

boje, a četvrto da je pokuđeno nositi odjeću crvene boje bilo koje vrste. Prema petom mišljenju dopušteno je nošenje odjeće obojene crvenom bojom prije tkanja, dok je prema šestom mišljenju zabranjena samo crvena šafranova boja. Prema sedmom mišljenju, zabranjeno je oblačenje samo jednobojne crvene odjeće. Međutim, prvo mišljenje prema kojemu je dopuštena crvena odjeća u svakoj varijanti preferirajuće je među ashabima i tabiinima.

5 Vrsta svilenog jastuka. O tome je bilo riječi u poglavlju o oblačenju *kassijje.*

6 Više različitih vrsta svilene odjeće.

7 Što se tiče svile, već je bilo riječi o tome, dok su dibadž i istebrek također posebne vrste svile. Pošto se i u miseri nalazi svila, ona je također zabranjena za korištenje. Kao što vidimo, u ovom je hadisu navedeno samo nešto od sedmero što je spomenuto. Buhari, međutim, bilježi drugi hadis u poglavlju o traženju dozvole za ulazak u kojemu Bera' b. Azib, radijallahu anhu, prenosi svih sedam naredbi i svih sedam zabrana: "Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, naredio nam je sedmero: da obiđemo bolesnika, da prisustvujemo dženazi, da kažemo: 'Smilovao ti se Allah!' – onome koji kad kihne rekne: 'Hvala Allahu!, da pomažemo slabima, da pomažemo potlačenima, da širimo selam i da ispunjavamo zakletve. Zabranio nam je da pijemo iz srebrene posude, da nosimo zlatni prsten, da jašemo na zlatnom sedlu, da oblačimo svilu, *dibadž*, *kassijju* i *istebrek*."

8 Obuća od uštavljene mehke kože s koje su odstranjene dlake; nju su u predislamsko doba nosili samo bogatiji ljudi. Prema navedenom opisu odgovara današnjim mestvama.

5851. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Meslema, a njemu Malik, prenoseći od od Seida Makburija da je Ubejda b. Džurejdž govorio Abdullahu b. Omeru, radijallahu anhu:

"Vidio sam te da radiš četvero što nisam vidio da čini ijedan od tvojih drugova." Ibn-Omer upita: "Šta je to, o Ibn-Džurejdž?", a on odgovori: "Vidio sam da ne dotičeš druge uglove (Ka'be) osim dva jemenska. Vidio sam da obuvaš sibtijja obuću. Vidio sam da bojiš kosu sufrom (žutom bojom). Vidio sam da je narod, kad si bio u Mekki, oblačio ihrame čim bi ugledao mlađak (prvi dan zul-hidžeta), a ti nisi sve do Jevmut-tervije (8. zul-hidžeta).' Na to Abdullah b. Omer odgovori: 'Što se tiče uglova (Ka'be), nisam vidio Allahova Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, da dotiče druge osim jemenskih. Što se tiče sibtijja obuće, vidio sam Allahova Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, da obuva obuću na kojoj nema dlaka i uzima abdest u njoj, pa je i ja volim obuvati. Što se tiče korištenja sufre, vidio sam također Allahova Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, da se boji njome, pa i ja to činim. A što se tiče oblačenja ihrama, nisam vidio Allahova Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, da oblači ihrame sve dok njegova deva ne krene na put (8. zul-hidžeta).'"[1]

٥٨٥١. حَدَّثَنَا عَبْدُاللهِ بْنُ مَسْلَمَةَ عَنْ مَالِكٍ عَنْ سَعِيدٍ الْمَقْبُرِيِّ عَنْ عُبَيْدِ بْنِ جُرَيْجٍ أَنَّهُ قَالَ لِعَبْدِاللهِ بْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا رَأَيْتُكَ تَصْنَعُ أَرْبَعًا لَمْ أَرَ أَحَدًا مِنْ أَصْحَابِكَ يَصْنَعُهَا قَالَ مَا هِيَ يَا ابْنَ جُرَيْجٍ قَالَ رَأَيْتُكَ لاَ تَمَسُّ مِنَ الأَرْكَانِ إِلاَّ الْيَمَانِيَّيْنِ وَرَأَيْتُكَ تَلْبَسُ النِّعَالَ السِّبْتِيَّةَ وَرَأَيْتُكَ تَصْبُغُ بِالصُّفْرَةِ وَرَأَيْتُكَ إِذَا كُنْتَ بِمَكَّةَ أَهَلَّ النَّاسُ إِذَا رَأَوُا الْهِلاَلَ وَلَمْ تُهِلَّ أَنْتَ حَتَّى كَانَ يَوْمُ التَّرْوِيَةِ فَقَالَ لَهُ عَبْدُاللهِ بْنُ عُمَرَ أَمَّا الأَرْكَانُ فَإِنِّي لَمْ أَرَ رَسُولَ اللهِ ﷺ يَمَسُّ إِلاَّ الْيَمَانِيَّيْنِ وَأَمَّا النِّعَالُ السِّبْتِيَّةُ فَإِنِّي رَأَيْتُ رَسُولَ اللهِ ﷺ يَلْبَسُ النِّعَالَ الَّتِي لَيْسَ فِيهَا شَعَرٌ وَيَتَوَضَّأُ فِيهَا فَأَنَا أُحِبُّ أَنْ أَلْبَسَهَا وَأَمَّا الصُّفْرَةُ فَإِنِّي رَأَيْتُ رَسُولَ اللهِ ﷺ يَصْبُغُ بِهَا فَأَنَا أُحِبُّ أَنْ أَصْبُغَ بِهَا وَأَمَّا الإِهْلاَلُ فَإِنِّي لَمْ أَرَ رَسُولَ اللهِ ﷺ يُهِلُّ حَتَّى تَنْبَعِثَ بِهِ رَاحِلَتُهُ.

---

1 Što se tiče doticanja jemenskih uglova Ka'be i vremena stupanja u ihrame, to su teme koje se obrađuju u poglavljima o hadždžu, dok se pitanje bojenja kose sufrom obrađuje u ovom poglavlju u potpoglavlju o šafranu.
Cilj je navođenja ovog hadisa u ovom poglavlju, međutim, da se uputi na obuću sibtijja te na drugu vrstu obuće. Koža od koje se pravi ta obuća štavi se mimozinim lišćem, tako da se time odstranjuje i njena dlaka. Iz činjenice da je ova vrsta obuće bila draga Allahovu Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, kako ističe i Abdullah b. Omer u ovome hadisu, izvodi se zaključak da je ona dopuštena za nošenje u svakoj prilici. Međutim, Ahmed i Ebu-Davud bilježe hadis koji prenosi Bešr b. Hasasija: "Dok sam u obući hodao po groblju, jedan se čovjek iza mene oglasi: 'O ti u sibtijja obući! Kada si na ovome mjestu, izuj obuću!'" Pa ipak, preferirajuće je mišljenje da je dopušteno u obući hodati po groblju. Zabilježeno je da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, klanjao u obući, iz čega proizilazi da je – kada je dopušteno u obući ulaziti u džamiju – to onda dopušteno i hodati po groblju. Moguće je da se ne dopušta hodanje u obući po groblju jedino iz razloga iskazivanja poštovanja prema umrlome, isto kao što se ne dopušta ni sjedenje na mezaru, ali se ni u ovom slučaju ne spominje sibtijja obuća, nego obuća uopće.

5852. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Jusuf, njemu Malik, prenoseći od Abdullaha b. Dinara da je Abdullah b. Omer, radijallahu anhu, rekao:
"Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, zabranio je da hadžija u ihramima oblači odjeću obojenu šafranom ili versom."
Još je dodao: "Ko ne mogne naći papuče neka obuje huffe, ali pošto ih skrati tako da budu ispod članaka."

٥٨٥٢ . حَدَّثَنَا عَبْدُاللهِ بْنُ يُوسُفَ أَخْبَرَنَا مَالِكٌ عَنْ عَبْدِاللهِ بْنِ دِينَارٍ عَنْ عَبْدِاللهِ بْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا قَالَ نَهَى رَسُولُ اللهِ ﷺ أَنْ يَلْبَسَ الْمُحْرِمُ ثَوْبًا مَصْبُوغًا بِزَعْفَرَانٍ أَوْ وَرْسٍ وَقَالَ مَنْ لَمْ يَجِدْ نَعْلَيْنِ فَلْيَلْبَسْ خُفَّيْنِ وَلْيَقْطَعْهُمَا أَسْفَلَ مِنَ الْكَعْبَيْنِ .

5853. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Jusuf, njemu Sufjan, prenoseći od Amra b. Dinara, a ovaj od Džabira b. Zejda, koji prenosi da je Ibn-Abbas, radijallahu anhu, kazivao:
"Vjerovjesnik je, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: 'Ko nema izar neka obuče hlače, a ko nema papuče neka obuje *huffe*.'"[2]

٥٨٥٣ . حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ يُوسُفَ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ عَنْ عَمْرِو بْنِ دِينَارٍ عَنْ جَابِرِ بْنِ زَيْدٍ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا قَالَ قَالَ النَّبِيُّ ﷺ مَنْ لَمْ يَكُنْ لَهُ إِزَارٌ فَلْيَلْبَسِ السَّرَاوِيلَ وَمَنْ لَمْ يَكُنْ لَهُ نَعْلَانِ فَلْيَلْبَسْ خُفَّيْنِ .

PRVO SE OBUVA DESNA NOGA

باب يَبْدَأُ بِالنَّعْلِ الْيُمْنَى

5854. PRIČAO NAM JE Hadždžadž b. Minhal, njemu Šu'ba, kazujući da ga je obavijestio Eš'as b. Sulejm, njega njegov otac, a ovoga Mesruk, koji prenosi da je Aiša, radijallahu anhu, rekla:
"Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, volio je počinjati od desne strane kada bi se prao, češljao kosu i obuvao."[3]

٥٨٥٤ . حَدَّثَنَا حَجَّاجُ بْنُ مِنْهَالٍ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ قَالَ أَخْبَرَنِي أَشْعَثُ بْنُ سُلَيْمٍ سَمِعْتُ أَبِي يُحَدِّثُ عَنْ مَسْرُوقٍ عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهَا قَالَتْ كَانَ النَّبِيُّ ﷺ يُحِبُّ التَّيَمُّنَ فِي طُهُورِهِ وَتَرَجُّلِهِ وَتَنَعُّلِهِ .

2 U ovom, kao i prethodnom hadisu, tema koja se obrađuje obrađena je i u poglavlju o hadžu, tj. šta hadžija u ihramima može nositi na nogama. Međutim, potrebno je kazati da se u oba navedena hadisa preporučuju cipele, odnosno tvrđa obuća, u kojoj je lakše putovati, manje se umara i u svakom slučaju sigurnija je za putovanje. O tome Muslim bilježi poseban hadis u kojem Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, upravo iz navedenih razloga, preporučuje spomenutu vrstu obuće.

3 Poznato je da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, davao prednost desnoj strani u vršenju dobrih djela, pa i prilikom kupanja, češljanja i obuvanja, o čemu se opširnije govori u poglavljima o kupanju.

PRVO SE IZUVA LIJEVA NOGA

باب يَنْزِعُ نَعْلَهُ الْيُسْرَى

5855. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Meslema, njemu Malik, ovome Ebu-Zinad, prenoseći od A'redža, a on od Ebu-Hurejre da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Kada se obuvate, počnite s desnom, a kada se izuvate, počnite s lijevom (nogom), da bi desna bila prva koja se obuva, a posljednja koja se izuva."[1]

٥٨٥٥. حَدَّثَنَا عَبْدُاللهِ بْنُ مَسْلَمَةَ عَنْ مَالِكٍ عَنْ أَبِي الزِّنَادِ عَنِ الْأَعْرَجِ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ أَنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ قَالَ إِذَا انْتَعَلَ أَحَدُكُمْ فَلْيَبْدَأْ بِالْيَمِينِ وَإِذَا نَزَعَ فَلْيَبْدَأْ بِالشِّمَالِ لِيَكُنِ الْيُمْنَى أَوَّلَهُمَا تُنْعَلُ وَآخِرَهُمَا تُنْزَعُ .

NE TREBA HODATI U JEDNOJ CIPELI

باب لاَ يَمْشِي فِي نَعْلٍ وَاحِدَةٍ

5856. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Meslema, njemu Malik, ovome Ebu-Zinad, prenoseći od A'redža, a on od Ebu-Hurejre da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Neka niko od vas ne hoda u jednoj cipeli; (bolje je) neka ide bos ili neka obuje obje noge."[2]

٥٨٥٦. حَدَّثَنَا عَبْدُاللهِ بْنُ مَسْلَمَةَ عَنْ مَالِكٍ عَنْ أَبِي الزِّنَادِ عَنِ الْأَعْرَجِ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ أَنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ قَالَ لاَ يَمْشِي أَحَدُكُمْ فِي نَعْلٍ وَاحِدَةٍ لِيُحْفِهِمَا جَمِيعًا أَوْ لِيُنْعِلْهُمَا جَمِيعًا .

SANDALE TREBA DA BUDU S DVA KAIŠA ILI, KAKO NEKI MISLE, S JEDNIM ŠIROKIM

باب قِبَالاَنِ فِي نَعْلٍ
وَمَنْ رَأَى قِبَالاً وَاحِدًا وَاسِعًا

5857. PRIČAO NAM JE Hadždžadž b. Minhal, njemu Hemmam, prenoseći od Katade, koji kaže: "Pričao nam je Enes, radijallahu anhu, da su sandale Vjerovjesnikove, sallallahu alejhi ve sellem, imale dva kaiša."

٥٨٥٧. حَدَّثَنَا حَجَّاجُ بْنُ مِنْهَالٍ حَدَّثَنَا هَمَّامٌ عَنْ قَتَادَةَ حَدَّثَنَا أَنَسٌ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ أَنَّ نَعْلَ النَّبِيِّ ﷺ كَانَ لَهَا قِبَالاَنِ .

---

1 Već smo napomenuli da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, u činjenju dobrih djela davao prednost desnoj strani kao načinu izražavanja počasti onome što se čini ili pokazivanja ljepote u tome što se radi, dok se otpočinjanjem s lijeve strane iskazuje suprotnost tome, npr. ulazak u zahod, skidanje obuće, izlazak iz džamije ili pranje poslije obavljene nužde.

2 Spominje se više mogućih razloga za takav stav Allahova Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, prema obuvanju samo jedne noge. Tako je s objema obuvenim nogama mnogo sigurnije i udobnije, pa čak i bos, nego s jednom obuvenom, a drugom bosom nogom. U prvom slučaju postiže se određena simetričnost i skladnost, kako u hodu tako i u samom pogledu na onoga koji hoda tako obuven. U suprotnom, skreće se pažnja na sebe, a navodi se čak i mišljenje da je takvo hodanje šejtanski posao. Naravno, u određenim situacijama, kada je to neophodno, dopušteno je i hodanje s jednom obuvenom nogom (medicinski razlozi ili dok se ne popravi cipela koja se oštetila u toku puta i sl.), o čemu su, također, zabilježena predanja.

5858. PRIČAO MI JE Muhammed, kojega je obavijestio Abdullah, a ovoga Isa b. Tahman, koji je kazivao:
"Izišao je pred nas Enes b. Malik u sandalama s dva kaiša. Sabit Bunani tada reče: 'Ovo su sandale Vjerovjesnikove, sallallahu alejhi ve sellem.'"[3]

٥٨٥٨. حَدَّثَنِي مُحَمَّدٌ أَخْبَرَنَا عَبْدُاللهِ أَخْبَرَنَا عِيسَى بْنُ طَهْمَانَ قَالَ خَرَجَ إِلَيْنَا أَنَسُ بْنُ مَالِكٍ بِنَعْلَيْنِ لَهُمَا قِبَالاَنِ فَقَالَ ثَابِتٌ الْبُنَانِيُّ هَذِهِ نَعْلُ النَّبِيِّ ﷺ.

CRVENI KOŽNI ŠATOR

باب الْقُبَّةِ الْحَمْرَاءِ مِنْ أَدَمٍ

5859. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Ar'ara, njemu Umer b. Ebu-Zaida, ovome Avn b. Ebu-Džuhajfa, koji prenosi da je njegov otac kazivao:
"Došao sam kod Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, a on je bio u crvenom kožnom šatoru. Vidio sam Bilala kako uzima ostatak vode kojom se abdestio Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, kao i ljude kako se natječu za tu vodu. Tako, koga zapadne, on bi se umivao njome, a koga ne zapadne, on bi uzimao s mokre ruke svoga druga (i time brisao svoje lice)."

٥٨٥٩. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَرْعَرَةَ قَالَ حَدَّثَنِي عُمَرُ بْنُ أَبِي زَائِدَةَ عَنْ عَوْنِ بْنِ أَبِي جُحَيْفَةَ عَنْ أَبِيهِ قَالَ أَتَيْتُ النَّبِيَّ ﷺ وَهُوَ فِي قُبَّةٍ حَمْرَاءَ مِنْ أَدَمٍ وَرَأَيْتُ بِلاَلاً أَخَذَ وَضُوءَ النَّبِيِّ ﷺ وَالنَّاسُ يَبْتَدِرُونَ الْوَضُوءَ فَمَنْ أَصَابَ مِنْهُ شَيْئًا تَمَسَّحَ بِهِ وَمَنْ لَمْ يُصِبْ مِنْهُ شَيْئًا أَخَذَ مِنْ بَلَلِ يَدِ صَاحِبِهِ.

5860. PRIČAO NAM JE Ebu-Jeman, njemu Šu'ajb, ovome Zuhri, koji prenosi da ga je obavijestio Enes b. Malik... Lejs je kazivao da mu je pričao Junus, prenoseći od Ibn-Šihaba, koji je kazivao da ga je obavijestio Enes b. Malik, radijallahu anhu, da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, poslao po ensarije i sakupio ih u crvenom kožnom šatoru.[4]

٥٨٦٠. حَدَّثَنَا أَبُو الْيَمَانِ أَخْبَرَنَا شُعَيْبٌ عَنِ الزُّهْرِيِّ أَخْبَرَنِي أَنَسُ بْنُ مَالِكٍ وَقَالَ اللَّيْثُ حَدَّثَنِي يُونُسُ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ قَالَ أَخْبَرَنِي أَنَسُ بْنُ مَالِكٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ أَرْسَلَ النَّبِيُّ ﷺ إِلَى الأَنْصَارِ وَجَمَعَهُمْ فِي قُبَّةٍ مِنْ أَدَمٍ.

3 Navodi se više hadisa i u drugim zbirkama u kojima se bilježi da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, hodao u takvoj obući.

4 Šator u kojemu se nalazio Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, bio je od uštavljene kože i, vjerovatno, prije štavljenja kože obojen crvenom bojom. O ovome se govori i u poglavljima o namazu, a na njega se, u pogledu crvenog kubeta, odnosi ono što je rečeno u poglavlju o crvenoj odjeći.

SJEDENJE NA HASURI ILI NEČEMU SLIČNOM HASURI

باب الجلوس على الحصير ونحوه

5861. PRIČAO MI JE Muhammed b. Ebu-Bekr, njemu Mu'temir, ovome Ubejdullah, prenoseći od Seida b. Ebu-Seida, ovaj od Ebu-Seleme b. Abdur-Rahmana, a on od Aiše, radijallahu anha, da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, zastirao sobu hasurom i klanjao na njoj, a danju bi je prostirao i sjedio na njoj. Ljudi bi se noću skupljali kod Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, i klanjali za njim. Kada se njihov broj uvećao, obratio im se (Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem):

"O ljudi! Činite ona (dobra) djela koja ste u stanju činiti. Allahu doista neće dosaditi (da vas nagrađuje) sve dok vama ne dosadi (vršenje dobrih djela). Allahu su najdraža (dobra) djela koja se čine (u Njegovo ime) ustrajno, pa makar bila i mala."[1]

٥٨٦١. حدثني محمد بن أبي بكر حدثنا معتمر عن عبيدالله عن سعيد بن أبي سعيد عن أبي سلمة بن عبدالرحمن عن عائشة رضي الله عنها أن النبي ﷺ كان يحتجر حصيرا بالليل فيصلي عليه ويبسطه بالنهار فيجلس عليه فجعل الناس يثوبون إلى النبي ﷺ فيصلون بصلاته حتى كثروا فأقبل فقال يا أيها الناس خذوا من الأعمال ما تطيقون فإن الله لا يمل حتى تملوا وإن أحب الأعمال إلى الله ما دام وإن قل .

ZLATNA DUGMAD

باب المزرر بالذهب

5862. KAZIVAO JE Lejs da mu je pričao Ibn-Ebu-Mulejka, prenoseći od Misvera b. Mahrema da je ispričao:

"Moj otac Mahrema rekao mi je: 'Sine, saznao sam da je Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, stiglo nekoliko ogrtača i da ih on dijeli. Hajde pođi sa mnom do njega.' Tako smo otišli i našli Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, u njegovoj kući. Otac mi tada reče: 'Sine, zovni mi Vjerovjesnika.' Pošto sam to smatrao veoma ozbiljnim, upitao sam: 'Da ti pozovem Allahova Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem?' On mi reče: 'Sine, nije to toliko ozbiljno.' Onda sam ga pozvao, a on je izišao s ogrtačem od

٥٨٦٢. وقال الليث حدثني ابن أبي مليكة عن المسور بن مخرمة أن أباه مخرمة قال له يا بني إنه بلغني أن النبي ﷺ قدمت عليه أقبية فهو يقسمها فاذهب بنا إليه فذهبنا فوجدنا النبي ﷺ في منزله فقال لي يا بني ادع لي النبي ﷺ فأعظمت ذلك فقلت أدعو لك رسول الله ﷺ فقال يا بني إنه ليس بجبار فدعوته فخرج وعليه قباء من ديباج مزرر بالذهب فقال يا مخرمة هذا خبأناه لك فأعطاه إياه .

1 Hasure o kojima je riječ obično su pravljene od palmina lišća i druge rogozine izrasle iz zemlje. Iz hadisa vidimo da Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, ne samo da je sjedio na hasuri, što i jest cilj navođenja ovog hadisa na ovom mjestu, nego je i klanjao na njoj. Iz sličnog hadisa, koji se spominje u poglavlju o namazu, vidi se da je čak preporučljivo klanjati na hasuri.

dibadža na sebi zakopčanim zlatnim dugmadima[2] i rekao: 'Mahrema, ovo sam sačuvao za tebe.' Zatim mu ga je dao."

ZLATNO PRSTENJE

باب خواتيم الذهب

5863. PRIČAO NAM JE Adem, njemu Šu'ba, a ovome Eš'as b. Sulejm, koji je kazivao da je čuo Mu'aviju b. Suvejda b. Mukarrina, a ovaj Beraa b. Aziba, radijallahu anhu, kako govori:
"Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, zabranio nam je sedmero: (da nosimo) zlatni prsten, ili je rekao zlatnu halku, zatim svilu, *istebrek*,[3] *dibadž*[4], crvenu *miseru*,[5] *kassijju*[6] i srebreno posuđe. Naredio nam je (također) sedmero: da obilazimo bolesnika, da prisustvujemo dženazi, da kažemo: 'Allah ti se smilovao!' – kada neko kihne i rekne: 'Hvala Allahu!' – da odgovorimo na pozdrav, da se odazovemo na poziv, da pomognemo drugome da izvrši zakletvu te da pomognemo onome kome je učinjena nepravda (mazlum)."

٥٨٦٣. حَدَّثَنَا آدَمُ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ حَدَّثَنَا أَشْعَثُ ابْنُ سُلَيْمٍ قَالَ سَمِعْتُ مُعَاوِيَةَ بْنَ سُوَيْدِ بْنِ مُقَرِّنٍ قَالَ سَمِعْتُ الْبَرَاءَ بْنَ عَازِبٍ رَضِي الله عَنْهُمَا يَقُولُ نَهَانَا النَّبِيُّ ﷺ عَنْ سَبْعٍ نَهَانَا عَنْ خَاتَمِ الذَّهَبِ أَوْ قَالَ حَلْقَةِ الذَّهَبِ وَعَنِ الْحَرِيرِ وَالْإِسْتَبْرَقِ وَالدِّيبَاجِ وَالْمِيثَرَةِ الْحَمْرَاءِ وَالْقَسِّيِّ وَآنِيَةِ الْفِضَّةِ وَأَمَرَنَا بِسَبْعٍ بِعِيَادَةِ الْمَرِيضِ وَاتِّبَاعِ الْجَنَائِزِ وَتَشْمِيتِ الْعَاطِسِ وَرَدِّ السَّلَامِ وَإِجَابَةِ الدَّاعِي وَإِبْرَارِ الْمُقْسِمِ وَنَصْرِ الْمَظْلُومِ .

5864. PRIČAO MI JE Muhammed b. Beššar, njemu Gunder, a ovome Šu'ba, prenoseći od Katade, on od Nadra b. Enesa, ovaj od Bešira b. Nehka, a on od Ebu-Hurejre, radijallahu anhu, da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, zabranio (da se nosi) zlatni prsten. Amr je kazivao da ga je obavijestio Šu'ba, prenoseći od Katade, koji je čuo od Nadra, a ovaj od Bešira.

٥٨٦٤. حَدَّثَنِي مُحَمَّدُ بْنُ بَشَّارٍ حَدَّثَنَا غُنْدَرٌ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ عَنْ قَتَادَةَ عَنِ النَّضْرِ بْنِ أَنَسٍ عَنْ بَشِيرِ بْنِ نَهِيكٍ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِي الله عَنْه عَنِ النَّبِيِّ ﷺ أَنَّهُ نَهَى عَنْ خَاتَمِ الذَّهَبِ وَقَالَ عَمْرٌو أَخْبَرَنَا شُعْبَةُ عَنْ قَتَادَةَ سَمِعَ النَّضْرَ سَمِعَ بَشِيرًا مِثْلَهُ .

2 Ovaj hadis spominje se i u poglavlju o *kaba'* ogrtaču i *ferrudžu* od svile, s tim što se u tom slučaju spominje da je ogrtač sa zlatnim dugmadima bio zakopčan. Tako se sve što je kazano o svilenom ogrtaču odnosi i na zlatnu dugmad. To bi moglo značiti da se navedeno desilo prije zabrane nošenja svile i zlata muškarcima, ili da mu ga je dao da ga dâ ženama ili da ga proda. Moguće je, također, da ga je držao prebačenog preko ruke, a ne da se njime bio ogrnuo.

3 Vrsta svile.

4 Vrsta svile.

5 Luksuzni jastuk.

6 Dekorativna odjeća koja u svome sastavu ima i svile.

5865. PRIČAO NAM JE Musedded, njemu Jahja, prenoseći od Ubejdullaha, koji je kazivao da mu je pričao Nafi‘, prenoseći od Abdullaha, radijallahu anhu, da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, nosio zlatni prsten okrenuvši kamen prema dlanu, pa ga je i narod počeo tako nositi. (Kada je vidio da ga i narod tako nosi) bacio ga je i počeo nositi srebreni prsten.[1]

٥٨٦٥. حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ حَدَّثَنَا يَحْيَى عَنْ عُبَيْدِاللهِ قَالَ حَدَّثَنِي نَافِعٌ عَنْ عَبْدِاللهِ رَضِي اللهُ عَنْهُ أَنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ اتَّخَذَ خَاتَمًا مِنْ ذَهَبٍ وَجَعَلَ فَصَّهُ مِمَّا يَلِي كَفَّهُ فَاتَّخَذَهُ النَّاسُ فَرَمَى بِهِ وَاتَّخَذَ خَاتَمًا مِنْ وَرِقٍ أَوْ فِضَّةٍ .

SREBRENI PRSTEN

بَاب خَاتَمِ الْفِضَّةِ

5866. PRIČAO NAM JE Jusuf b. Musa, njemu Ebu-Usama, a ovome Ubejdullah, prenoseći od Nafija, a on od Ibn-Omera, radijallahu anhu, da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, dao da mu naprave zlatni ili srebreni prsten, koji je nosio okrenuvši kamen prema dlanu. Dao je da na njemu ugraviraju: "Muhammed, Allahov Poslanik."
Potom je i narod počeo to raditi.[2] Kada je vidio da i narod to radi, bacio je svoj prsten rekavši: "Nikada ga više neću nositi!" Zatim je uzeo prsten od srebra, pa je i narod počeo nositi srebrene prstenove.
Ibn-Omer je kazivao: "Prsten su nakon Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, nosili Ebu-Bekr, zatim Omer, pa Osman dok mu nije pao u bunar Eris."[3]

٥٨٦٦. حَدَّثَنَا يُوسُفُ بْنُ مُوسَى حَدَّثَنَا أَبُو أُسَامَةَ حَدَّثَنَا عُبَيْدُاللهِ عَنْ نَافِعٍ عَنِ ابْنِ عُمَرَ رَضِي اللهُ عَنْهُمَا أَنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ اتَّخَذَ خَاتَمًا مِنْ ذَهَبٍ أَوْ فِضَّةٍ وَجَعَلَ فَصَّهُ مِمَّا يَلِي كَفَّهُ وَنَقَشَ فِيهِ مُحَمَّدٌ رَسُولُ اللهِ فَاتَّخَذَ النَّاسُ مِثْلَهُ فَلَمَّا رَآهُمْ قَدِ اتَّخَذُوهَا رَمَى بِهِ وَقَالَ لاَ أَلْبَسُهُ أَبَدًا ثُمَّ اتَّخَذَ خَاتَمًا مِنْ فِضَّةٍ فَاتَّخَذَ النَّاسُ خَوَاتِيمَ الْفِضَّةِ قَالَ ابْنُ عُمَرَ فَلَبِسَ الْخَاتَمَ بَعْدَ النَّبِيِّ ﷺ أَبُو بَكْرٍ ثُمَّ عُمَرُ ثُمَّ عُثْمَانُ حَتَّى وَقَعَ مِنْ عُثْمَانَ فِي بِئْرِ أَرِيسَ .

1 Prema nekim mišljenjima nošenje zlatnog prstena pokuđeno je (mekruh), i ne spada u strogo zabranjeno (haram). Pitanje težine zabrane nošenja zlatnog prstena značajno je iz razloga što su zabilježena predanja da je i značajan broj ashaba nosio zlatne prstenove, među kojima se spominju Sa‘d b. Ebu-Vekas, Talha b. Abdullah, Suhejb i drugi. U tom smislu navodi se i predanje koje bilježi Ahmed od Muhammeda b. Malika, koji je kazivao: "Vidio sam u Beraa zlatni prsten. 'Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, dijelio je (razne stvari), pa je i meni dao rekavši: 'Nosi ono čime te obuku Allah i Njegov Poslanik', rekao je (Bera')."' Bilježi se, međutim, i drugo predanje koje prenosi Junus od Zuhrija, ovaj od Ebu-Idrisa, a on od čovjeka s kojim je bio u društvu i koji je kazivao: "Sjedio je neki čovjek pored Allahova Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, a imao je zlatni prsten na ruci. Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, udario ga je šipkom po ruci i rekao mu: 'Baci to!'" Prema hadisu Abdullaha b. Amra, koji bilježe Ahmed i Taberani, Allahov je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, također rekao: "Ko od moga ummeta umre sa zlatom na sebi – Allah mu je zabranio ulazak u Džennet."

2 Moguće je da se pod tim podrazumijeva da su i oni pravili prstenove i nosili ih tako što su kamenje okretali prema dlanu šake i, čak, gravirali isti tekst koji je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, dao da se ispiše na njegov prsten. Osim toga, moguće je da se to događalo i prije zabrane nošenja zlatnog nakita muškarcima, što bi se moglo zaključiti iz navednog hadisa.

3 Navodi se da ga je Osman, radijallahu anhu, nosio šest godina prije nego što mu je pao u bunar. O ovome će, inače, još biti riječi.

POGLAVLJE

باب

5867. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Meslema, njemu Malik, prenoseći od Abdullaha b. Dinara da je Abdullah b. Omer, radijallahu anhu, kazivao: “Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, nosio je zlatni prsten (neko vrijeme). Potom ga je odbacio rekavši: ‘Nikada ga više neću nositi!’ Zatim je i narod odbacio svoje zlatne prstenove.”

٥٨٦٧. حَدَّثَنَا عَبْدُ اللهِ بْنُ مَسْلَمَةَ عَنْ مَالِكٍ عَنْ عَبْدِ اللهِ بْنِ دِينَارٍ عَنْ عَبْدِ اللهِ بْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا قَالَ كَانَ رَسُولُ اللهِ ﷺ يَلْبَسُ خَاتَمًا مِنْ ذَهَبٍ فَنَبَذَهُ فَقَالَ لَا أَلْبَسُهُ أَبَدًا فَنَبَذَ النَّاسُ خَوَاتِيمَهُمْ .

5868. PRIČAO MI JE Jahja b. Bukejr, njemu Lejs, prenoseći od Junusa, a ovaj od Ibn-Šihaba, koji je kazivao:
“Pričao mi je Enes b. Malik, radijallahu anhu, da je jednog dana na ruci Allahova Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, vidio srebreni prsten. Potom su i drugi ljudi izradili srebrene prstenove i nosili ih. Onda je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, odbacio svoj prsten, pa su i drugi ljudi odbacili svoje prstenove.”
Ovaj hadis istim lancem (prenosilaca) unatrag do njegova izvora prenose Ibrahim b. Sa‘d, Zijad i Šu‘ajb od Zuhrija.
Ibn-Musafir prenosi od Zuhrija: “... vidio prsten od srebra.”[4]

٥٨٦٨. حَدَّثَنِي يَحْيَى بْنُ بُكَيْرٍ حَدَّثَنَا اللَّيْثُ عَنْ يُونُسَ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ قَالَ حَدَّثَنِي أَنَسُ بْنُ مَالِكٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ أَنَّهُ رَأَى فِي يَدِ رَسُولِ اللهِ ﷺ خَاتَمًا مِنْ وَرِقٍ يَوْمًا وَاحِدًا ثُمَّ إِنَّ النَّاسَ اصْطَنَعُوا الْخَوَاتِيمَ مِنْ وَرِقٍ وَلَبِسُوهَا فَطَرَحَ رَسُولُ اللهِ ﷺ خَاتَمَهُ فَطَرَحَ النَّاسُ خَوَاتِيمَهُمْ تَابَعَهُ إِبْرَاهِيمُ ابْنُ سَعْدٍ وَزِيَادٌ وَشُعَيْبٌ عَنِ الزُّهْرِيِّ وَقَالَ ابْنُ مُسَافِرٍ عَنِ الزُّهْرِيِّ أُرَى خَاتَمًا مِنْ وَرِقٍ .

4 U vezi s ovim hadisom nastala je stanovita zbrka, s obzirom da je jasno kako je zabranjeno nositi zlatni prsten, a srebreni dopušteno. Tako se, između ostalog, smatra da je u ovom pitanju greška, ali ovaj slučaj pokušava objasniti i na druge načine. Poznato je, međutim, da je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, bacio zlatni prsten, a poslije toga je nosio srebreni prsten i to je njegov sunnet. U vezi s gornjim hadisom, Kastalani kaže da je on odbacio svoj prsten kada je vidio da su ljudi nosili prstenje samo kao ukras ili zato što su na svoje prstenje ugravirali isto što je ugravirao i on, te je ovo uradio iz ljutnje što su tako postupili. Zna se da je on na svome prstenu uradio gravuru koja mu je služila kao pečat pri korespondenciji s drugim vladarima.

KAMEN NA PRSTENU

باب فصّ الخاتم

5869. PRIČAO NAM JE Abdan, a njemu Jezid b. Zurej', prenoseći da je Humejd kazivao:
"Upitali su Enesa: 'Da li je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, nosio prsten?', pa je on odgovorio: 'Jednom je kasnio na jacijski namaz do ponoći. Zatim se (poslije namaza) okrenuo prema nama, i kao da sad gledam u sjaj njegova prstena. 'Narod je već klanjao i zaspao, a vi ste još u namazu, sve otkada čekate (da ga klanjate)', rekao nam je.'"

٥٨٦٩. حَدَّثَنَا عَبْدَانُ أَخْبَرَنَا يَزِيدُ بْنُ زُرَيْعٍ أَخْبَرَنَا حُمَيْدٌ قَالَ سُئِلَ أَنَسٌ هَلِ اتَّخَذَ النَّبِيُّ ﷺ خَاتَمًا قَالَ أَخَّرَ لَيْلَةً صَلَاةَ الْعِشَاءِ إِلَى شَطْرِ اللَّيْلِ ثُمَّ أَقْبَلَ عَلَيْنَا بِوَجْهِهِ فَكَأَنِّي أَنْظُرُ إِلَى وَبِيصِ خَاتَمِهِ قَالَ إِنَّ النَّاسَ قَدْ صَلَّوْا وَنَامُوا وَإِنَّكُمْ لَمْ تَزَالُوا فِي صَلَاةٍ مَا انْتَظَرْتُمُوهَا .

5870. PRIČAO NAM JE Ishak, a njemu Mu'temir, koji je kazivao da je čuo Humejda kako od Enesa, radijallahu anhu, prenosi da je Vjerovjesnikov, sallallahu alejhi ve sellem, prsten bio od srebra kao i kamen na njemu.
Jahja b. Ejjub kaže: "Pričao mi je Humejd da je on čuo od Enesa, koji prenosi od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, isti hadis."[1]

٥٨٧٠. حَدَّثَنَا إِسْحَاقُ أَخْبَرَنَا مُعْتَمِرٌ قَالَ سَمِعْتُ حُمَيْدًا يُحَدِّثُ عَنْ أَنَسٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ كَانَ خَاتَمُهُ مِنْ فِضَّةٍ وَكَانَ فَصُّهُ مِنْهُ وَقَالَ يَحْيَى بْنُ أَيُّوبَ حَدَّثَنِي حُمَيْدٌ سَمِعَ أَنَسًا عَنِ النَّبِيِّ ﷺ .

OBIČNI METALNI PRSTEN

باب خاتم الحديد

5871. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Meslema, a njemu Abdul-Aziz b. Ebu-Hazim, prenoseći od svoga oca, koji je čuo Sehla kako govori:
"Jedna je žena došla kod Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, i rekla mu: 'Došla sam da ti se ponudim (za suprugu).' Pošto je ostala dugo vremena, Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, pažljivo ju je promatrao, ali kad se to isuviše oduljilo, jedan čovjek reče Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem: 'Oženi me njome ako tebi ne treba.' Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, tada ga

٥٨٧١. حَدَّثَنَا عَبْدُ اللهِ بْنُ مَسْلَمَةَ حَدَّثَنَا عَبْدُ الْعَزِيزِ بْنُ أَبِي حَازِمٍ عَنْ أَبِيهِ أَنَّهُ سَمِعَ سَهْلًا يَقُولُ جَاءَتِ امْرَأَةٌ إِلَى النَّبِيِّ ﷺ فَقَالَتْ جِئْتُ أَهَبُ نَفْسِي فَقَامَتْ طَوِيلًا فَنَظَرَ وَصَوَّبَ فَلَمَّا طَالَ مُقَامُهَا فَقَالَ رَجُلٌ زَوِّجْنِيهَا إِنْ لَمْ يَكُنْ لَكَ بِهَا حَاجَةٌ قَالَ عِنْدَكَ شَيْءٌ تُصْدِقُهَا قَالَ لَا قَالَ انْظُرْ فَذَهَبَ ثُمَّ رَجَعَ فَقَالَ وَاللهِ إِنْ وَجَدْتُ شَيْئًا

1 Zabilježeno je više predanja u kojima se navodi da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, nosio prsten od srebra.

upita: 'Imaš li išta da joj daš (kao mehr)?'
'Ne', odgovori on.
'Potraži', reče mu Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem. Čovjek zatim ode, ali se (nakon nekog vremena) vrati govoreći: 'Tako mi Allaha, nisam našao ništa.' Vjerovjesnik mu reče: 'Idi potraži nešto, makar i metalni prsten.' Čovjek ode i opet se vrati rekavši: 'Tako mi Allaha, nemam ništa, čak ni metalni prsten.' Pošto je imao na sebi izar[2] bez ridaa,[3] on reče: 'Dat ću joj izar (kao mehr). Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, na to reče: 'Tvoj izar?! Ako ga ona bude nosila, na tebi od toga neće ostati ništa, a ako ga ti budeš nosio, na njoj od toga neće ostati ništa.' Čovjek potom ode ustranu i sjede. Pošto Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, vidje da on odlazi, pozva ga da se vrati i upita ga: 'Koliko znaš Kur'ana (napamet)?' On mu odgovori da zna te i te sure, navodeći ih nekoliko. Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, tada reče: 'Oženit ću te njome za sure iz Kur'ana (kao mehr) koje znaš (napamet).'"[4]

قَالَ اذْهَبْ فَالْتَمِسْ وَلَوْ خَاتَمًا مِنْ حَدِيدٍ فَذَهَبَ ثُمَّ رَجَعَ قَالَ لاَ وَاللهِ وَلاَ خَاتَمًا مِنْ حَدِيدٍ وَعَلَيْهِ إِزَارٌ مَا عَلَيْهِ رِدَاءٌ فَقَالَ أُصْدِقُهَا إِزَارِي فَقَالَ النَّبِيُّ ﷺ إِزَارُكَ إِنْ لَبِسَتْهُ لَمْ يَكُنْ عَلَيْكَ مِنْهُ شَيْءٌ وَإِنْ لَبِسْتَهُ لَمْ يَكُنْ عَلَيْهَا مِنْهُ شَيْءٌ فَتَنَحَّى الرَّجُلُ فَجَلَسَ فَرَآهُ النَّبِيُّ ﷺ مُوَلِّيًا فَأَمَرَ بِهِ فَدُعِيَ فَقَالَ مَا مَعَكَ مِنَ الْقُرْآنِ قَالَ سُورَةُ كَذَا وَكَذَا لِسُوَرٍ عَدَّدَهَا قَالَ قَدْ مَلَّكْتُكَهَا بِمَا مَعَكَ مِنَ الْقُرْآنِ .

GRAVIRANJE NA PRSTENU

بَاب نَقْشِ الْخَاتَمِ

5872. PRIČAO NAM JE Abdul-A'la, njemu Jezid b. Zurej', a ovome Seid, koji prenosi od Katade da je Enes b. Malik, radijallahu anhu, kazivao:
"Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, želio je napisati pismo jednoj grupi ili skupini nearapa, pa mu je rečeno da oni ne primaju pisma koja na sebi nemaju pečat. Tada Vjerovjesnik dade da se izradi za njega srebrni prsten na kome će biti ugravirano: 'Muhammed, Allahov Poslanik.' Kao da sad gledam sjaj prstena na prstu Vjerovjesnikovu, sallallahu alejhi ve sellem, ili na njegovoj šaci."

٥٨٧٢ . حَدَّثَنَا عَبْدُ الأَعْلَى حَدَّثَنَا يَزِيدُ بْنُ زُرَيْعٍ حَدَّثَنَا سَعِيدٌ عَنْ قَتَادَةَ عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ أَنَّ نَبِيَّ اللهِ ﷺ أَرَادَ أَنْ يَكْتُبَ إِلَى رَهْطٍ أَوْ أُنَاسٍ مِنَ الأَعَاجِمِ فَقِيلَ لَهُ إِنَّهُمْ لاَ يَقْبَلُونَ كِتَابًا إِلاَّ عَلَيْهِ خَاتَمٌ فَاتَّخَذَ النَّبِيُّ ﷺ خَاتَمًا مِنْ فِضَّةٍ نَقْشُهُ مُحَمَّدٌ رَسُولُ اللهِ فَكَأَنِّي بِوَبِيصِ أَوْ بِبَصِيصِ الْخَاتَمِ فِي إِصْبَعِ النَّبِيِّ ﷺ أَوْ فِي كَفِّهِ .

2 Gornji dio odjeće.

3 Donji dio odjeće.

4 Iz hadisa se, dakle, razumije da je dopušteno nošenje običnog metalnog prstena. Hadis je naveden i prokomentarisan pod brojem 2310.

5873. PRIČAO MI JE Muhammed b. Selam, njemu Abdullah b. Numejr, ovome Ubejdullah, prenoseći od Nafija, a ovaj od Ibn-Omera, radijallahu anhu, da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, izradio prsten od srebra i nosio ga na svojoj ruci. Poslije je bio na ruci Ebu-Bekrovoj, zatim na Omerovoj, a potom na Osmanovoj dok nije pao u bunar Eris. Na prstenu je bilo ugravirano: “Muhammed, Allahov Poslanik.”

٥٨٧٣. حَدَّثَنِي مُحَمَّدُ بْنُ سَلاَمٍ أَخْبَرَنَا عَبْدُاللهِ بْنُ نُمَيْرٍ عَنْ عُبَيْدِاللهِ عَنْ نَافِعٍ عَنِ ابْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا قَالَ اتَّخَذَ رَسُولُ اللهِ ﷺ خَاتَمًا مِنْ وَرِقٍ وَكَانَ فِي يَدِهِ ثُمَّ كَانَ بَعْدُ فِي يَدِ أَبِي بَكْرٍ ثُمَّ كَانَ بَعْدُ فِي يَدِ عُمَرَ ثُمَّ كَانَ بَعْدُ فِي يَدِ عُثْمَانَ حَتَّى وَقَعَ بَعْدُ فِي بِئْرِ أَرِيسَ نَقْشُهُ مُحَمَّدٌ رَسُولُ اللهِ .

NOŠENJE PRSTENA NA MALOM PRSTU

باب الْخَاتَمِ فِي الْخِنْصَرِ

5874. PRIČAO NAM JE Ebu-Ma‘mer, njemu Abdul-Varis, a ovome Abdul-Aziz b. Suhejb, prenoseći od Enesa, radijallahu anhu, koji je kazivao:
“Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, napravio je za sebe prsten i rekao: ‘Izradio sam prsten za sebe i dao da se na njemu ugravira određena gravura koju niko drugi ne treba da gravira na svojemu prstenu.’[1] Doista, kao da i sada vidim sjaj prstena na njegovom malom prstu.”[2]

٥٨٧٤. حَدَّثَنَا أَبُو مَعْمَرٍ حَدَّثَنَا عَبْدُالْوَارِثِ حَدَّثَنَا عَبْدُالْعَزِيزِ بْنُ صُهَيْبٍ عَنْ أَنَسٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ صَنَعَ النَّبِيُّ ﷺ خَاتَمًا قَالَ إِنَّا اتَّخَذْنَا خَاتَمًا وَنَقَشْنَا فِيهِ نَقْشًا فَلاَ يَنْقُشَنَّ عَلَيْهِ أَحَدٌ قَالَ فَإِنِّي لأَرَى بَرِيقَهُ فِي خِنْصَرِهِ .

1 Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, zabranio je da drugi prave istu gravuru na svojim prstenovima zato što je na njegovu prstenu bilo ugravirano njegovo ime s dodatkom “Allahov Poslanik”. U suprotnom, izgubila bi se i svrha samoga graviranja, jer je on tim prstenom ovjeravao pisma koja je slao susjednim vladarima, kao i druga dokumenta, kao što se vidi i iz navedenog hadisa.

2 Jasno je, dakle, da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, nosio prsten i na malom prstu.

IZRADA PRSTENA RADI PEČAĆENJA PISAMA I DRUGIH DOKUMENATA NAPISANIH SLJEDBENICIMA KNJIGE I DRUGIMA

باب اتِّخاذِ الْخاتمِ لِيُخْتمَ بِهِ الشَّيْءُ أوْ لِيُكْتَبَ بِهِ إلى أهْلِ الْكِتابِ وغيْرِهِمْ

5875. PRIČAO NAM JE Adem b. Ebu-Ijas, njemu Šu'ba, prenoseći od Katade da je Enes b. Malik, radijallahu anhu, kazivao:
"Pošto je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, želio napisati pismo Bizantijcima, rečeno mu je: 'Oni ti neće pročitati pismo ukoliko ne bude opečaćeno.' Tada je dao da se izradi prsten od srebra s gravurom: 'Muhammed, Allahov Poslanik.' Kao da (sada) gledam sjaj prstena na njegovoj ruci."[3]

٥٨٧٥. حَدَّثَنَا آدَمُ بْنُ أَبِي إِيَاسٍ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ عَنْ قَتَادَةَ عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ لَمَّا أَرَادَ النَّبِيُّ ﷺ أَنْ يَكْتُبَ إِلَى الرُّومِ قِيلَ لَهُ إِنَّهُمْ لَنْ يَقْرَءُوا كِتَابَكَ إِذَا لَمْ يَكُنْ مَخْتُومًا فَاتَّخَذَ خَاتَمًا مِنْ فِضَّةٍ وَنَقْشُهُ مُحَمَّدٌ رَسُولُ اللهِ فَكَأَنَّمَا أَنْظُرُ إِلَى بَيَاضِهِ فِي يَدِهِ .

OKRETANJE KAMENA NA PRSTENU PREMA DLANU

باب مَنْ جَعلَ فَصَّ الْخاتمِ في بطْنِ كفِّهِ

5876. PRIČAO NAM JE Musa b. Isma'il, njemu Džuvejrija, prenoseći od Nafija da mu je Abdullah pričao kako je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, imao prsten izrađen od zlata, i kada bi ga nosio, okretao bi kamen prema dlanu. Tako su i drugi ljudi za sebe izradili prestenove od zlata. Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, potom se ispeo na minber i, nakon iskazane slave i zahvale Allahu, rekao:
"Ja sam ga napravio za sebe, ali ga više nikada neću nositi!" Odbacio je zatim svoj prsten, pa su i svi ostali odbacili svoje prstenove.[4]

٥٨٧٦. حَدَّثَنَا مُوسَى بْنُ إِسْمَاعِيلَ حَدَّثَنَا جُوَيْرِيَةُ عَنْ نَافِعٍ أَنَّ عَبْدَاللهِ حَدَّثَهُ أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ اصْطَنَعَ خَاتَمًا مِنْ ذَهَبٍ وَجَعَلَ فَصَّهُ فِي بَطْنِ كَفِّهِ إِذَا لَبِسَهُ فَاصْطَنَعَ النَّاسُ خَوَاتِيمَ مِنْ ذَهَبٍ فَرَقِيَ الْمِنْبَرَ فَحَمِدَ اللهَ وَأَثْنَى عَلَيْهِ فَقَالَ إِنِّي كُنْتُ اصْطَنَعْتُهُ وَإِنِّي لاَ أَلْبَسُهُ فَنَبَذَهُ فَنَبَذَ النَّاسُ قَالَ جُوَيْرِيَةُ وَلاَ أَحْسِبُهُ إِلاَّ قَالَ فِي يَدِهِ الْيُمْنَى .

---

3 Hattabi prenosi da nošenje prstena nije bio običaj u Arapa. Ali, pošto je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, želio pisati susjednim vladarima, dao je da se izradi prsten od zlata koji će služiti kao pečat. Međutim, ubrzo je odustao od toga bojeći se da ne dođe do kakvih zabuna, pošto bi takav prsten mogao djelovati i kao nakit, pa je kamen prstena okretao prema dlanu da bi to izbjegao.
Prema suprotnom mišljenju, nošenje je prstena i otprije bio arapski običaj.
Prema nekim predanjima nošenje prstena s gravurom bilo je dozvoljeno samo onima koji su imali neku vlast u rukama. Međutim, poznato je da su i neki ashabi i tabiini nosili takve prstenove. Prstenovi od srebra koji su nošeni kao nakit u ovom su kontekstu izvan diskusije o eventualnoj zabrani nošenja.

4 O okretanju kamena prema dlanu ili prema gore ne postoje nikakve zabrane ili zapovijedi. Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, okretao je kamen prema dlanu ne zbog toga da bi se pomislilo da to čini iz estetskih razloga. Ebu-Davud bilježi od Ibn-Abbasa hadis u kome se kaže da ga je okretao i prema gore.

Džuvejrija kaže: "Mislim samo da je Enes još rekao kako ga je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, nosio na svojoj desnoj ruci."[1]

VJEROVJESNIK JE GOVORIO: "NIKO NE TREBA NA SVOME PRSTENU GRAVIRATI ONO ŠTO SAM JA UGRAVIRAO NA SVOME."

باب قَوْلِ النَّبِيِّ ﷺ
لا يَنْقُشُ عَلَى نَقْشِ خاتِمِهِ

5877. PRIČAO NAM JE Musedded, njemu Hammad, prenoseći od Abdul-Aziza b. Suhejba, a ovaj od Enesa b. Malika, radijallahu anhu, da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, izradio prsten od srebra i dao da se na njemu uzgravira: "Muhammed, Allahov Poslanik." Potom je rekao da niko drugi ne treba gravirati isto na svome prstenu.[2]

٥٨٧٧. حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ حَدَّثَنَا حَمَّادٌ عَنْ عَبْدِالْعَزِيزِ بْنِ صُهَيْبٍ عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ أَنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ اتَّخَذَ خَاتَمًا مِنْ فِضَّةٍ وَنَقَشَ فِيهِ مُحَمَّدٌ رَسُولُ اللهِ وَقَالَ إِنِّي اتَّخَذْتُ خَاتَمًا مِنْ وَرِقٍ وَنَقَشْتُ فِيهِ مُحَمَّدٌ رَسُولُ اللهِ فَلاَ يَنْقُشَنَّ أَحَدٌ عَلَى نَقْشِهِ .

MOŽE LI GRAVURA NA PRSTENU BITI U TRI REDA

باب هَلْ يُجْعَلُ نَقْشُ الْخاتِمِ ثَلاثَةَ أَسْطُرٍ

5878, 5879. PRIČAO MI JE Muhammed b. Abdullah Ensari, njemu njegov otac, a ovome, Sumama, prenoseći od Enesa da je Ebu-Bekr, radijallahu anhu, pošto je postao halifa, napisao njemu (Enesu) pismo (i opečatio ga Vjerovjesnikovim, sallallahu alejhi ve sellem, pečatom). Na pečatu je bila gravura u tri reda: u prvome "Muhammed", u drugome "Poslanik" i u trećem redu "Allahov".[3]

Ebu Abdullah (Buhari) kaže: "Ahmed dodaje da mu je pričao Ensari, koji je kazivao da je njemu pričao njegov otac, prenoseći od Sumame da je Enes rekao: "Vjerovjesnikov, sallallahu alejhi ve sellem,

٥٨٧٩-٥٨٧٨. حَدَّثَنِي مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِاللهِ الْأَنْصَارِيُّ قَالَ حَدَّثَنِي أَبِي عَنْ ثُمَامَةَ عَنْ أَنَسٍ أَنَّ أَبَا بَكْرٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ لَمَّا اسْتُخْلِفَ كَتَبَ لَهُ وَكَانَ نَقْشُ الْخَاتَمِ ثَلاَثَةَ أَسْطُرٍ مُحَمَّدٌ سَطْرٌ وَرَسُولُ سَطْرٌ وَاللهِ سَطْرٌ قَالَ أَبُو عَبْدِ اللهِ وَزَادَنِي أَحْمَدُ حَدَّثَنَا الْأَنْصَارِيُّ قَالَ حَدَّثَنِي أَبِي عَنْ ثُمَامَةَ عَنْ أَنَسٍ قَالَ كَانَ خَاتَمُ النَّبِيِّ ﷺ فِي يَدِهِ وَفِي يَدِ

1 Prema većini predanja Vjerovjesnik je, sallallahu alejhi ve sellem, prsten kojim je pečatio pisma i druga dokumenta nosio na desnoj ruci, mada se bilježi i predanje u kome se navodi da ga je nosio i na lijevoj ruci.

2 O tome je već bilo riječi u poglavlju o srebrenom prstenu. Ovdje možemo navesti da su mnogi ashabi, a kasnije i drugi, nosili prstenove s ugraviranim izrekama kojima se veliča Uzvišeni Allah, a halife i kadije s ugraviranim svojim imenima, u čemu nema ništa loše što bi moglo dovesti u pitanje taj čin.

3 Ovdje se ne radi o tome da li je bolje da gravura bude u jednom, dva ili tri reda. Radi se samo o tome da kamen, ukoliko je gravura u jednom redu, mora biti duži, a ako je u više redova, onda može biti četvrtast ili okrugao.

prsten bio je na njegovoj ruci, poslije njega na Ebu-Bekrovoj ruci, a poslije Ebu-Bekra na Omerovoj ruci. Nakon što je Osman postao halifa, jednom je sjedio na vrelu Eris, skinuo prsten s ruke i igrao se njime dok mu nije pao u bunar. Tri smo dana neprestano s Osmanom išli na bunar i tražili prsten. Bunar smo skoro iscrpili, ali ga nismo našli."[4]

أَبِي بَكْرٍ بَعْدَهُ وَفِي يَدِ عُمَرَ بَعْدَ أَبِي بَكْرٍ فَلَمَّا كَانَ عُثْمَانُ جَلَسَ عَلَى بِئْرِ أَرِيسَ قَالَ فَأَخْرَجَ الْخَاتَمَ فَجَعَلَ يَعْبَثُ بِهِ فَسَقَطَ قَالَ فَاخْتَلَفْنَا ثَلاَثَةَ أَيَّامٍ مَعَ عُثْمَانَ فَنَزَحَ الْبِئْرَ فَلَمْ يَجِدْهُ .

ŽENSKI PRSTEN

باب الْخَاتَمِ لِلنِّسَاءِ

Aiša je nosila zlatno prstenje.

وَكَانَ عَلَى عَائِشَةَ خَوَاتِيمُ ذَهَبٍ .

5880. PRIČAO NAM JE Ebu-Asim da ga je obavijestio Ibn-Džurejdž, a njega Hasan b. Muslim, koji prenosi od Tavusa da je Ibn-Abbas, radijallahu anhu, kazivao:
"Prisustvovao sam bajramskom namazu s Vjerovjesnikom, sallallahu alejhi ve sellem. Namaz je klanjao prije hutbe."
Ebu Abdullah (Buhari) kaže:
– Ibn-Vehb dodaje, prenoseći od Ibn-Džurejdža: "Potom je došao ženama, a one su stavljale burme i prstenje u Bilalovu odjeću."[5]

٥٨٨٠. حَدَّثَنَا أَبُو عَاصِمٍ أَخْبَرَنَا ابْنُ جُرَيْجٍ أَخْبَرَنَا الْحَسَنُ بْنُ مُسْلِمٍ عَنْ طَاوُسٍ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا شَهِدْتُ الْعِيدَ مَعَ النَّبِيِّ ﷺ فَصَلَّى قَبْلَ الْخُطْبَةِ قَالَ أَبو عَبْدِ اللهِ وَزَادَ ابْنُ وَهْبٍ عَنِ ابْنِ جُرَيْجٍ فَأَتَى النِّسَاءَ فَجَعَلْنَ يُلْقِينَ الْفَتَخَ وَالْخَوَاتِيمَ فِي ثَوْبِ بِلاَلٍ .

4 Vjerovjesnikov, sallallahu alejhi ve sellem, prsten bio je na Osmanovoj, radijallahu anhu, ruci šest godina prije nego što je pao u bunar Eris. Međutim, pored osnovnog cilja navođenja ovog hadisa na ovom mjestu, što smo objasnili u prethodnoj bilješci, iz hadisa se može izvesti više pouka. Jedna grupa učenjaka tvrdi da je Vjerovjesnikov, sallallahu alejhi ve sellem, prsten imao u sebi jednu vrstu tajne, slično prstenu Sulejmanovu, alejhis-selam. Tako, prema tom mišljenju, čim je izgubio prsten, Sulejman, alejhis-selam, izgubio je i vlast. Pošto je Osman, radijallahu anhu, izgubio Vjerovjesnikov, sallallahu alejhi ve sellem, prsten, sve se okrenulo protiv njega. Haridžije su mu otkazale poslušnost, što je bio početak nesreće koja je dovela do njegova smaknuća.
Ibn-Bettal iz ovoga hadisa izvodi drugu pouku: kada se izgubi vrijedna stvar, treba uložiti sve napore da se ona pronađe, kao što je to bio slučaj s ogrlicom Aiše, radijallahu anhu, u čije je traženje bila uključena i vojska sve dok ogrlica nije pronađena. Međutim, traženje Aišine ogrlice, pored toga što je pronađena, proizvelo je i drugu veliku korist za muslimane koja se ogleda u dozvoli uzimanja tejemmuma kao olakšice, zbog čega je ovaj slučaj, prema drugome mišljenju, teško usporediv s Osmanovim, radijallahu anhu, gubljenjem Vjerovjesnikova, sallallahu alejhi ve sellem, prstena. Slučaj s gubljenjem Aišine, radijallahu anhu, ogrlice, ustvari ogrlice koju je ona posudila od Esme, radijallahu anhu, i dozvola uzimanja tejemmuma spominju se u narednom hadisu, gdje je tema posuđivanje ogrlica.
Ibn-Bettal izvodi iz ovoga hadisa i drugu pouku, a ona se ogleda u tome da, analogno potrebi traženja izgubljene stvari tri dana, isto toliko treba razmišljati i o nekom iskrslom problemu ili pitanju prije nego što se donese odluka o tome. Osim toga, Ibn-Bettal zaključuje da, ukoliko se izgubljena stvar ne nađe za tri dana, treba odustati od daljeg traženja.

5 Radi se o prstenju koje je ženama dopušteno nositi. O tome postoji i više predanja.

ŽENSKE OGRLICE I SIHABE[1]

Misli se na ogrlice od aromatičnog drveća.

باب القلائد والسخاب للنساء

يعني قلادة من طيب وسك .

5881. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Ar'ara, njemu Šu'ba, ovome Adi b. Sabit, prenoseći od Seida b. Džubejra, a ovaj od Ibn-Abbasa, radijallahu anhu, da je kazivao:
"Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, izišao je na Bajram i klanjao dva rekata, a da nije ni prije ni poslije ništa više klanjao. Zatim je došao ženama i preporučio im da podijele sadaku, pa su počele dijeliti svoje menđuše i ogrlice."

٥٨٨١. حدثنا محمد بن عرعرة حدثنا شعبة عن عدي بن ثابت عن سعيد بن جبير عن ابن عباس رضي الله عنهما قال خرج النبي ﷺ يوم عيد فصلى ركعتين لم يصل قبل ولا بعد ثم أتى النساء فأمرهن بالصدقة فجعلت المرأة تصدق بخرصها وسخابها .

POSUĐIVANJE OGRLICA

5882. PRIČAO NAM JE Ishak b. Ibrahim, njemu Abda, a ovome Hišam b. Urva, koji prenosi od svoga oca, da je Aiša, radijallahu anha, kazivala:
"Izgubljena je ogrlica koja je pripadala Esmi, pa je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, poslao nekoliko ljudi da je traže. Nastupilo je (u međuvremenu) namasko vrijeme; oni su bili bez abdesta, a vode nisu mogli naći, pa su klanjali bez abdesta. Spomenuli su to Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, pa je Allah objavio ajet o tejemmumu."Ibn-Numejr dodaje, prenoseći od Hišama, a ovaj od svoga oca, koji prenosi od Aiše da je ona (ogrlicu) posudila od Esme.[2]

باب استعارة القلائد

٥٨٨٢. حدثنا إسحاق بن إبراهيم حدثنا عبدة حدثنا هشام بن عروة عن أبيه عن عائشة رضي الله عنها قالت هلكت قلادة لأسماء فبعث النبي ﷺ في طلبها رجالا فحضرت الصلاة وليسوا على وضوء ولم يجدوا ماء فصلوا وهم على غير وضوء فذكروا ذلك للنبي ﷺ فأنزل الله آية التيمم زاد ابن نمير عن هشام عن أبيه عن عائشة استعارت من أسماء .

---

1 Posebna vrsta ogrlica koje se prave od određene vrste aromatičnog drveta ili karanfila. Ako se pogledaju svi hadisa i njihovi komentari, vidjet će se da se tumačenje riječi es-sihab unekoliko razlikuje i kreće se od shvatanja da je to ogrlica od perli, pa do toga da je to ogrlica od aromatičnog drveća, među kojim se spominje i karanfil. Ova riječ, između ostalog, spomenuta je i u hadisu broj 2122 i tek smo prilikom završnog čitanja zadnjeg toma primijetili da je prevedena kao košulja, što je pogrešan prijevod. Tačan prijevod može glasiti ogrlica od perli ili od aromatičnog drveta. (prim. M.M.)

2 Iz hadisa je jasno da je posuđivanje nakita dozvoljeno, budući da je, kako vidimo, tu ogrlicu koju je bila izgubila, Aiša, radijallahu anhu, posudila od Esme, kćerke Ebu-Bekrove, o čemu je bilo riječi u poglavlju o graviranju prstena u tri reda.

ŽENSKE MENĐUŠE

باب الْقُرْطِ لِلنِّسَاءِ

Ibn-Abbas je kazivao: “Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, naredio je ženama da dijele milostinju. Poslije sam ih vidio kako pružaju svoje ruke prema ušima (menđušama) i ogrlicama.”

وَقَالَ ابْنُ عَبَّاسٍ أَمَرَهُنَّ النَّبِيُّ ﷺ بِالصَّدَقَةِ فَرَأَيْتُهُنَّ يَهْوِينَ إِلَى آذَانِهِنَّ وَحُلُوقِهِنَّ .

5883. PRIČAO NAM JE Hadždžadž b. Minhal, njemu Šu'ba, a ovome Adijj, koji je kazivao da je čuo Seida kako prenosi od Ibn-Abbasa, radijallahu anhu, da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, klanjao na Bajram dva rekata, a da nije klanjao ništa više ni prije ni poslije. Zatim je s Bilalom došao ženama (svojim). Naredio im je da dijele milostinju, pa su počele davati svoje menđuše.[3]

٥٨٨٣. حَدَّثَنَا حَجَّاجُ بْنُ مِنْهَالٍ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ قَالَ أَخْبَرَنِي عَدِيٌّ قَالَ سَمِعْتُ سَعِيدًا عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ صَلَّى يَوْمَ الْعِيدِ رَكْعَتَيْنِ لَمْ يُصَلِّ قَبْلَهَا وَلاَ بَعْدَهَا ثُمَّ أَتَى النِّسَاءَ وَمَعَهُ بِلاَلٌ فَأَمَرَهُنَّ بِالصَّدَقَةِ فَجَعَلَتِ الْمَرْأَةُ تُلْقِي قُرْطَهَا .

DJEČIJE OGRLICE

باب السِّخَابِ لِلصِّبْيَانِ

5884. PRIČAO MI JE Ishak b. Ibrahim Hanzali, njemu Jahja b. Adem, ovome Verka' b. Umer, prenoseći od Ubejdullaha b. Ebu-Jezida, a on od Nafija b. Džubejra da je Ebu-Hurejra, radijallahu anhu, kazivao:

“Bio sam s Allahovim Poslanikom, sallallahu alejhi ve sellem, na jednoj od medinskih pijaca (trgova), pa (kada) ju je on napustio, i ja sam to učinio. Zatim je tri puta upitao: ‘Gdje je malo (dijete)?’ Potom je rekao: ‘Zovni Hasana b. Aliju!’

Hasan je ustao i počeo hodati, noseći na vratu ogrlicu. Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, ispružio je svoje ruke ovako. To isto učinio je i Hasan. Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, zagrli ga i reče: ‘O Allahu, ja ga volim! Zato Te molim: voli ga i Ti, i voli sve one koji vole njega!’”

٥٨٨٤. حَدَّثَنِي إِسْحَاقُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ الْحَنْظَلِيُّ أَخْبَرَنَا يَحْيَى بْنُ آدَمَ حَدَّثَنَا وَرْقَاءُ بْنُ عُمَرَ عَنْ عُبَيْدِاللهِ بْنِ أَبِي يَزِيدَ عَنْ نَافِعِ بْنِ جُبَيْرٍ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ كُنْتُ مَعَ رَسُولِ اللهِ ﷺ فِي سُوقٍ مِنْ أَسْوَاقِ الْمَدِينَةِ فَانْصَرَفَ فَانْصَرَفْتُ فَقَالَ أَيْنَ لُكَعُ ثَلاَثًا ادْعُ الْحَسَنَ بْنَ عَلِيٍّ فَقَامَ الْحَسَنُ بْنُ عَلِيٍّ يَمْشِي وَفِي عُنُقِهِ السِّخَابُ فَقَالَ النَّبِيُّ ﷺ بِيَدِهِ هَكَذَا فَقَالَ الْحَسَنُ بِيَدِهِ هَكَذَا فَالْتَزَمَهُ فَقَالَ اللَّهُمَّ إِنِّي أُحِبُّهُ فَأَحِبَّهُ وَأَحِبَّ مَنْ يُحِبُّهُ وَقَالَ أَبُو هُرَيْرَةَ فَمَا كَانَ أَحَدٌ أَحَبَّ إِلَيَّ مِنَ الْحَسَنِ بْنِ عَلِيٍّ بَعْدَ مَا قَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ مَا قَالَ .

3 Iz ovoga hadisa izvodi se zaključak da je ženama, s ciljem uljepšavanja, dopušteno radi stavljanja menđuša bušiti uši, mada ima i oprečnih mišljenja. Djevojčicama se bušenje ušiju preporučuje tek poslije sedme godine, dok im je prije toga pokuđeno bušiti uši.

Ebu-Hurejra (kasnije) je rekao: “Nakon što je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, ovo rekao, niko mi nije bio draži od Hasana b. Alije.”[1]

MUŠKARCI KOJI OPONAŠAJU ŽENE I ŽENE KOJE OPONAŠAJU MUŠKARCE

باب المتشبهون بالنساء والمتشبهات بالرجال

5885. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Beššar, njemu Gunder, a ovome Šu‘ba, prenoseći od Katade, a on od Ikrime da je Ibn-Abbas, radijallahu anhuma, govorio:
“Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, prokleo je muškarce koji oponašaju žene i žene koje oponašaju muškarce.
Ovaj hadis istim lancem (prenosilaca) unatrag do njegova izvora slijedi Amr, kojega je obavijestio Šu‘ba.

٥٨٨٥. حدثنا محمد بن بشار حدثنا غندر حدثنا شعبة عن قتادة عن عكرمة عن ابن عباس رضي الله عنهما قال لعن رسول الله ﷺ المتشبهين من الرجال بالنساء والمتشبهات من النساء بالرجال تابعه عمرو أخبرنا شعبة .

IZBACIVANJE IZ KUĆE MUŠKARACA KOJI OPONAŠAJU ŽENE

باب إخراج المتشبهين بالنساء من البيوت

5886. PRIČAO NAM JE Mu‘az b. Fudala, njemu Hišam, prenoseći od Jahjaa, a on od Ikrime da je Ibn-Abbas rekao:
“Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, prokleo je muškarce koji sliče ženama (po govoru i kretnjama), kao i žene koje sliče muškarcima. Još je rekao: ‘Izbacite ih iz svojih kuća!’ Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, izbacio je toga i toga, dok je Omer izbacio toga i toga.”

٥٨٨٦. حدثنا معاذ بن فضالة حدثنا هشام عن يحيى عن عكرمة عن ابن عباس قال لعن النبي ﷺ المخنثين من الرجال والمترجلات من النساء وقال أخرجوهم من بيوتكم قال فأخرج النبي ﷺ فلانا وأخرج عمر فلانا .

5887. PRIČAO NAM JE Malik b. Isma‘il, njemu Zuhejr, a ovome Hišam b. Urva, prenoseći od Urve, on od Zejnebe bint Ebu-Seleme, a ova od Umm-Seleme da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, jednom bio kod njih, a u kući se bio zadesio jedan muškarac koji sliči ženama.

٥٨٨٧. حدثنا مالك بن إسماعيل حدثنا زهير حدثنا هشام بن عروة أن عروة أخبره أن زينب بنت أبي سلمة أخبرته أن أم سلمة أخبرتها أن النبي ﷺ كان عندها وفي البيت مخنث فقال لعبد الله أخي

1 Kontekst u kojem je spomenut ovaj hadis pokazuje da je djeci, bez obzira na spol, dozvoljeno kupovati ogrlice i kititi ih njima. O drugim porukama ovoga hadisa više se govori u poglavljima o kupoprodaji (o trgovini).

On je Abdullahu, bratu Ummu-Seleme, rekao: "O Abdullahu! Ako vam Allah sutra dâ da osvojite Taif, preporučujem ti Gejlanovu kćerku. Ona kada dolazi, dolazi s četiri (nabora na stomaku), a kada odlazi, odlazi s osam."[2] Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, tada reče: "Ovi muškarci koji sliče ženama ne treba da vam ulaze (u kuće)!" Ebu-Abdullah (Buhari) je kazivao: "... četiri širine naprijed – znači da je za četiri opsega njen stomak širi, a pozadina osam – znači da je potrebna dvostruka širina njena stomaka da bi se opasala pozadina. Rekao je osam u ženskom rodu, a ne u muškome, jer je jedna od strana muškog roda, i zato nije rekao osam strana u muškom rodu."[3]

أُمِّ سَلَمَةَ يَا عَبْدَاللهِ إِنْ فَتَحَ اللهُ لَكُمْ غَدًا الطَّائِفَ
فَإِنِّي أَدُلُّكَ عَلَى بِنْتِ غَيْلاَنَ فَإِنَّهَا تُقْبِلُ بِأَرْبَعٍ وَتُدْبِرُ
بِثَمَانٍ فَقَالَ النَّبِيُّ ﷺ لاَ يَدْخُلَنَّ هَؤُلاَءِ عَلَيْكُنَّ قَالَ
أَبُو عَبْدِ اللهِ تُقْبِلُ بِأَرْبَعٍ وَتُدْبِرُ يَعْنِي أَرْبَعَ عُكَنِ
بَطْنِهَا فَهِيَ تُقْبِلُ بِهِنَّ وَقَوْلُهُ وَتُدْبِرُ بِثَمَانٍ يَعْنِي
أَطْرَافَ هَذِهِ الْعُكَنِ الأَرْبَعِ لأَنَّهَا مُحِيطَةٌ بِالْجَنْبَيْنِ
حَتَّى لَحِقَتْ وَإِنَّمَا قَالَ بِثَمَانٍ وَلَمْ يَقُلْ بِثَمَانِيَةٍ وَوَاحِدُ
الأَطْرَافِ وَهُوَ ذَكَرٌ لأَنَّهُ لَمْ يَقُلْ ثَمَانِيَةَ أَطْرَافٍ .

POTKRESIVANJE BRKOVA

باب قَصِّ الشَّارِبِ

Ibn-Omer imao je običaj tako dobro potkresivati svoje brkove da se mogla vidjeti bjelina kože, a kratio je i prostor između brkova i brade.

وَكَانَ ابْنُ عُمَرَ يُحْفِي شَارِبَهُ حَتَّى يُنْظَرَ إِلَى بَيَاضِ
الْجِلْدِ وَيَأْخُذُ هَذَيْنِ يَعْنِي بَيْنَ الشَّارِبِ وَاللِّحْيَةِ .

5888. PRIČAO NAM JE Mekki b. Ibrahim, prenoseći od Hanzale, a ovaj od Nafija... Naši (moji, tj. Buharijevi) drugovi prenose od Mekkija, a on od Ibn-Omera, radijallahu anhu, da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:[4] "Potkresivanje brkova osobina je fitre."[5]

٥٨٨٨ . حَدَّثَنَا الْمَكِّيُّ بْنُ إِبْرَاهِيمَ عَنْ حَنْظَلَةَ عَنْ
نَافِعٍ ح قَالَ أَصْحَابُنَا عَنِ الْمَكِّيِّ عَنِ ابْنِ عُمَرَ
رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ مِنَ الْفِطْرَةِ
قَصُّ الشَّارِبِ .

---

2 Objašnjenje ovih njegovih riječi navedeno je prilikom kometarisanja hadisa broj 4324.

3 Prva pouka koja se može izvesti iz ovog hadisa jest zabrana međusobnog oponašanja muškaraca i žena u oblačenju i nakitu. S obzirom na to da se način oblačenja razlikuje od mjesta do mjesta, neophodno je, prije svega, voditi računa o poznatom propisu koji se odnosi na oblačenje žena. Što se tiče samog grijeha pri oponašanju u govoru i hodanju, odnosno njegove težine, to zavisi od cilja takvoga ponašanja. Ukoliko je takvo ponašanje rezultat urođene osobine, ta je osoba dužna postepeno se toga oslobađati. Ukoliko to ne radi, onda čini grijeh, naročito ako to čini iz zadovoljstva. Kada su u pitanju hermafroditi (dvospolne osobe), slično je prethodnom slučaju. Ukoliko se ova osobina razvila poslije rođenja, dužnost je da se osoba koja je posjeduje liječi. Ukoliko se u tome uspije, nema nikakva grijeha za prethodno stanje.

4 Ovaj hadis od Mekkija prenose i drugi, samo što se lanac prenosilaca veže za Ibn-Omera, radijallahu anhu, od kojega Mekki prenosi ovaj hadis. Zbog toga Buhari i kaže: "Naši drugovi (tj. drugi osim njega) prenose od Mekkija..."

5 Fitra, prema većini islamskih učenjaka znači "primjer" ili "običaj iz života Allahova Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem". Literarno, fitra znači "ljudska priroda", dok u religijskom smislu to znači "čista islamska priroda", tj. "pokornost Uzvišenom Allahu". Fitra kao glagol znači "stvoriti, načiniti" (pogledati: Kur'an, Er-Rum, 30).

5889. PRIČAO NAM JE Ali, njemu Sufjan, a ovome Zuhri, kojega je obavijestio Seid b. Musejjeb, a njega Ebu-Hurejra o sljedećem predanju: "Fitra se sastoji od petero:[1] obrezivanja,[2] brijanja stidnog mjesta,[3]

٥٨٨٩. حَدَّثَنَا عَلِيٌّ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ قَالَ الزُّهْرِيُّ حَدَّثَنَا عَنْ سَعِيدِ بْنِ الْمُسَيَّبِ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رِوَايَةً الْفِطْرَةُ خَمْسٌ أَوْ خَمْسٌ مِنَ الْفِطْرَةِ الْخِتَانُ وَالاسْتِحْدَادُ وَنَتْفُ الإِبْطِ وَتَقْلِيمُ الأَظْفَارِ وَقَصُّ الشَّارِبِ.

1 U predanju ovoga hadisa postoji nedoumica prenosioca o tome da li je rečeno "fitra je pet postupaka", ili "petero spada u fitru", pa se zbog toga navodi alternativa. Tako se jedna ili druga mogućnost pojavljuju i u drugim predanjima. Ovo je važno zbog toga što se u prvoj varijanti fitra kao primjer ljudskoga ponašanja koje je prakticirao Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, svodi ili ograničava na petero što je navedeno u ovom hadisu. U drugoj varijanti značilo bi da se radi o petero, iz većeg izbora onog što spada u fitru kao primjer prakticiranja načina života i rada Allahova Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem. Zbog toga o ovoj dilemi postoji više mšljenja, pa onda i tumačenja ovoga hadisa. Tako se među zastupnicima drugog mišljenja napominje da postoji čak više od trideset karakteristika koje spadaju u osobinu fitre.

2 Obrezivanje muškaraca znači odsijecanje kožice koja prekriva glavić penisa, a vrši se, uglavnom, iz higijensko-medicinskih razloga kao fitra (sunnet) Allahova Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem. Preporučljivo je da se kožica potpuno odsiječe s mjesta odakle nastaje glavić, tako da ne ostaje nimalo kožice koja bi visila. U slučaju obrezivanja žena odsijeca se dio kožice koja se nalazi iznad stidnice, ali se ne odsijeca u korijenu. Neki učenjaci smatraju da je, ukoliko se muško dijete rodi djelimično obrezano, potrebno upotpuniti obrezivanje. Imam Šafija preporučuje da se u slučaju djece koja se rode potpuno obrezana izvrši simbolično obrezivanje tako što će se preko mjesta koje se obrezuje prijeći britvom (skalpelom) bez zasijecanja kože. Što se tiče djevojčica rođenih kao da su obrezane, među učenjacima nema jedinstvenog mišljenja.
Kada je u pitanju stupanj obaveze obrezivanja, prema imamu Šafiji i većini njegovih sljedbenika, obrezivanje muškaraca je vadžib. Prema nekima od njih, odrasla osoba koja primi islam ne postaje potpunim muslimanom sve dok ne izvrši obrezivanje. Međutim, prema većini učenjaka obrezivanje nije vadžib. Takvu odredbu oni, između ostalog, temelje i na hadisu koji prenosi Seddad b. Avs: "Obrezivanje muškaraca je sunnet, a žena - pohvalno djelo." Učenjaci se razilaze kad je riječ o vremenu nastanka obaveze obrezivanja. Tako Maverdi navodi da postoje dva vremenska doba: vrijeme kada nastaje obaveza obrezivanja i vrijeme kada je preporučljivo obrezivanje. Obaveza obrezivanja nastaje s punoljetstvom, dok je preporučljivo obrezivanje i prije toga vremena. Vrijeme prije punoljetstva može biti sedam dana nakon rođenja, prema nekima i na dan rođenja, zatim četrdeset dana nakon rođenja i nakon navršene sedme godine života. Kadi Husejn, međutim, smatra nedozvoljenim obrezivanje djeteta prije desete godine života, objašnjavajući to time što se tek nakon navršene desete godine života dijete može i treba fizički kazniti za propuštanje namaza. Pošto je bol pri obrezivanju jači od takve kazne, ne može se onda, prema njemu, prije toga dijete obrezivati. Imamul-Haremejn smatra da se dijete ne treba obrezivati prije punoljetstva zbog toga što prije toga vremena nije obavezno izvršavati vjerske obaveze, a teže se podnosi i bol. Drugi učenjaci opet smatraju da obrezivanje djeteta još dok je malo ima i svoje prednosti, a jedna je od njih i ta što je u djeteta tada mekša i tanja koža, te ga je stoga lakše i obrezati. Malik smatra da je dijete najbolje obrezati nakon što mu ispadnu mliječni zubi, što znači otprilike nakon navršene sedme godine života. Postoje još neka mišljenja, ali se i ona, uglavnom, kreću u navedenim okvirima.

3 Odstranjivanje dlaka sa stidnih dijelova tijela preporučuje se kao fitra (sunnet) Allahova Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, i to najviše iz higijenskih razloga, budući da se na tim dijelovima tijela stvara najveća koncentracija prljavštine. Odstranjivanje dlaka može se vršiti brijanjem, potkresivanjem makazama, čupanjem ili upotrebom sredstava za uništavanje dlaka. Najpreporučljivije je brijanje, što je, prema nekim učenjacima (Nevevi), i Vjerovjesnikov, sallallahu alejhi ve sellem, sunnet i za muškarce i za žene. Tako je zabilježen i pritvrđeni hadis koji prenosi Džabir o zabrani prilaska ženi dok se ne počešlja, to jest dok ne sredi kosu, i ne odstrani dlake sa stidnoga mjesta, o čemu se više govori u poglavljima o braku. Uglavnom, odstranjivanje dlaka sa stidnoga mjesta bilo kojim sredstvom i na bilo koji način sunnet je Allahova Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem.

uklanjanja dlaka ispod pazuha,[4] rezanja noktiju[5] i potkresivanja brkova."[6]

REZANJE NOKTIJU

باب تقليم الأظفار

5890. PRIČAO NAM JE Ahmed b. Ebu-Redža', njemu Ishak b. Sulejman, ovome Hanzala, prenoseći od Nafija, a on od Ibn-Omera, radijallahu anhuma, da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
"U fitru spada brijanje stidnoga mjesta, rezanje noktiju i potkresivanje brkova."

٥٨٩٠. حَدَّثَنَا أَحْمَدُ ابْنُ أَبِي رَجَاءٍ حَدَّثَنَا إِسْحَاقُ بْنُ سُلَيْمَانَ قَالَ سَمِعْتُ حَنْظَلَةَ عَنْ نَافِعٍ عَنِ ابْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا أَنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ قَالَ مِنَ الْفِطْرَةِ حَلْقُ الْعَانَةِ وَتَقْلِيمُ الأَظْفَارِ وَقَصُّ الشَّارِبِ.

4 Ostranjivanje dlaka ispod pazuha sunnet je koji se također vrši iz higijenskih razloga, budući da je to mjesto gdje se stvaraju neugodni mirisi usljed znoja koji se skuplja na tom mjestu. Odstranjivanje dlaka ispod pazuha dopušteno je svim sredstvima i na isti način kao pri uklanjanju dlaka sa stidnih mjesta, ali je najbolje čupanje.

5 Rezanje noktiju vrši se uglavnom iz higijenskih razloga, da bi se odstranila prljavština koja se skuplja ispod njih. Čak se smatra da, u slučaju zadržavanja veće količine prljavštine ispod noktiju ni abdest nije ispravan, te stoga namaz s takvim abdestom treba ponoviti. Bejheki bilježi hadis u kome se navodi da je jednom Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, klanjao namaz i posumnjao u njegovu ispravnost. Nakon što je upitan zašto sumnja odgovorio je: "Kako da ne posumnjam kad vidim prljavštinu između noktiju i jagodica prstiju u jednoga od vas!" Iz hadisa se razumije da spomenuti nije sjekao nokte, te da se zbog toga skupila prljavština ispod njih. Preporučuje se da se nokti pažljivo sijeku, tako da se ne povrijede prsti, a Ahmed preporučuje da se i na put ponese nešto čime se nokti mogu odsjeći.
Što se tiče redoslijeda sječenja noktiju, ne postoji propis u vezi s tim, osim što se, na temelju ranije navedenih hadisa izvodi potreba počinjanja od desne ruke i desne noge. Tako ne postoji tačno utvrđen ni dan kada treba sjeći nokte. Po jednom nesigurnom predanju to je četvrtak. Drugo, sigurnije predanje kaže da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, volio sjeći nokte i potkresivati brkove petkom. Međutim, najpreporučljivije je da se to radi onda kada to potreba zahtijeva. Muslim bilježi hadis koji prenosi Enes: "Vrijeme u kome treba obaviti potkresivanje brkova, odsijecanje noktiju, odstranjivanje dlaka ispod pazuha i sa stidnih mjesta ne bi trebalo prelaziti četrdeset dana." Prema drugom predanju, odstranjivanje dlaka sa stidnoga mjesta treba vršiti svakih četrdeset dana, a ispod pazuha kada se pojave; brkove treba potkresivati kad se povećaju za jednu dužine, a nokte sjeći od petka do petka. Kada je Ahmed upitan šta raditi s odsječenim noktima i kosom, odgovorio je da ih treba zakopati u zemlju, jer je to činio i Ibn-Omer. Prenosi se da je i Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, naredio da se kosa i nokti zakopavaju u zemlju kako se njima ne bi koristili vračari u svojim čarolijama.

6 Potkresivanje brkova podrazumijeva njihovo skraćivanje tako da se vidi, tj. da je slobodna gornja usna od njihovih dlaka. Međutim, navode se i predanja u kojima se spominje brijanje brkova (Nesai), zatim njihovo šišanje, tj. kresanje dotle dok se ne ukaže koža (Muslim) ili temeljito potkresivanje, odnosno brijanje (Ibn-Omer). Ebu-Hanifa i još neki učenjaci smatraju da je bolje temeljito šišanje brkova od njihova potkresivanja. Prenosi se, također, da je Malik brijanje brkova, koje se u njegovo vrijeme pojavilo među ljudima, smatrao novotarijom. Prema jednom predanju, imam Šafija preporučivao je brijanje brkova. Ahmed je, međutim, preporučivao njihovo temeljito potkresivanje. Kurtubi je preporučivao potkresivanje brkova do iznad usne, tako da ne smetaju prilikom jela te da se u njima ne bi skupljala prljavština. U većini se predanja, međutim, navodi da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, kao i većina ashaba, potkresivao svoje brkove te da je preporučivao i drugima da to rade.
U svakom slučaju, iz navedenih kao i nenavedenih komentara i tumačenja ovog hadisa, te drugih predanja, jasno se vidi da brkovi onih koji ih nose ne smiju prelaziti usne. To je njihova krajnja dopuštena dužina.

5891. PRIČAO NAM JE Ahmed b. Junus, njemu Ibrahim b. Sa'd, a ovome Ibn-Šihab, prenoseći od Seida b. Musejjeba da je Ebu-Hurejra čuo Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, kad je rekao:
"Fitra je (činiti) petero: obrezivanje, brijanje stidnog mjesta, potkresivanje brkova, rezanje noktiju i uklanjanje dlaka ispod pazuha."

٥٨٩١. حدثنا أحمد بن يونس حدثنا إبراهيم بن سعد حدثنا ابن شهاب عن سعيد بن المسيب عن أبي هريرة رضي الله عنه سمعت النبي ﷺ يقول الفطرة خمس الختان والاستحداد وقص الشارب وتقليم الأظفار ونتف الآباط .

5892. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Minhal, njemu Jezid b. Zurej', a ovome Umer b. Muhammed b. Zejd, prenoseći od Nafija, a on od Ibn-Omera, radijallahu anhuma, da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
"Radite suprotno paganima (mušricima): čuvajte brade,[1] a temeljito potkresujte brkove."[2]
Ibn-Omer bi, kada bi bio na hadždžu ili umri, običavao rukom dohvatiti bradu, i ono što je prelazilo preko ruke odrezati.

٥٨٩٢. حدثنا محمد بن منهال حدثنا يزيد بن زريع حدثنا عمر بن محمد بن زيد عن نافع عن ابن عمر عن النبي ﷺ قال خالفوا المشركين وفروا اللحى وأحفوا الشوارب وكان ابن عمر إذا حج أو اعتمر قبض على لحيته فما فضل أخذه .

PUŠTANJE BRADE

باب إعفاء اللحى

Afev (u 95. ajetu iz sure El-A'raf) znači: "umnožili su se i uvećali su im se imeci".

(عفوا) كثروا وكثرت أموالهم .

5893. PRIČAO MI JE Muhammed, njemu Abda, a ovom Ubejdullah b. Umer, prenoseći od Nafija, a on od Ibn-Omera, radijallahu anhuma, da je kazivao:
"Allahov je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: 'Podrezujte brkove, a puštajte brade!'"

٥٨٩٣. حدثني محمد أخبرنا عبدة أخبرنا عبيد الله بن عمر عن نافع عن ابن عمر رضي الله عنهما قال قال رسول الله ﷺ انهكوا الشوارب وأعفوا اللحى .

1 Tj. puštajte i održavajte brade. Na taj se način preporučuje puštanje brade.

2 Prema nekim jezičkim tumačenjima riječi koja je u ovom hadisu upotrijebljena, ovdje se misli na odstranjivanje brkova do kože, tj. njihovo brijanje.

ŠTA SE PRENOSI O SIJEDOJ KOSI

باب ما يُذكَرُ في الشَّيْبِ

5894. PRIČAO NAM JE Mu'alla b. Esed, a njemu Vuhejb, prenoseći od Ejjuba, a on od Muhammeda b. Sirina, koji kazuje:
"Upitao sam Enesa: 'Da li je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, bojio kosu?', pa mi je on odgovorio: 'Imao je veoma malo sijedih vlasi.'"

٥٨٩٤. حَدَّثَنَا مُعَلَّى بْنُ أَسَدٍ حَدَّثَنَا وُهَيْبٌ عَنْ أَيُّوبَ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ سِيرِينَ قَالَ سَأَلْتُ أَنَسًا أَخَضَبَ النَّبِيُّ ﷺ قَالَ لَمْ يَبْلُغِ الشَّيْبَ إِلاَّ قَلِيلاً.

5895. PRIČAO NAM JE Sulejman b. Harb, a njemu Hammad b. Zejd, prenoseći od Sabita, koji je kazivao:
"Jednom su pitali Enesa: 'Da li je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, bojio kosu?', pa je on odgovorio: 'Nije imao dovoljno sijede kose za bojenje. Da sam htio, mogao sam izbrojiti sijede dlake na njegovoj bradi.'"

٥٨٩٥. حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ حَرْبٍ حَدَّثَنَا حَمَّادُ بْنُ زَيْدٍ عَنْ ثَابِتٍ قَالَ سُئِلَ أَنَسٌ عَنْ خِضَابِ النَّبِيِّ ﷺ فَقَالَ إِنَّهُ لَمْ يَبْلُغْ مَا يَخْضِبُ لَوْ شِئْتُ أَنْ أَعُدَّ شَمَطَاتِهِ فِي لِحْيَتِهِ.

5896. PRIČAO NAM JE Malik b. Isma'il, a njemu Israil, prenoseći od Usmana b. Abdullaha b. Mevheba, koji je kazivao:
"Poslala me moja porodica do Ummu-Seleme, supruge Vjerovjesnikove, sallallahu alejhi ve sellem, s posudom vode (Israil ju je procijenio na tri prsta[3]) u kojoj se nalazilo nešto Vjerovjesnikove, sallallahu alejhi ve sellem, kose."
Usman dalje dodaje: "Kada bi se neko razbolio ili ga pogodila kakva druga nesreća, poslao bi posudu s vodom do Umm-Seleme.[4] Gledao sam u nju[5] i vidio nekoliko crvenih dlaka."[6]

٥٨٩٦. حَدَّثَنَا مَالِكُ بْنُ إِسْمَاعِيلَ حَدَّثَنَا إِسْرَائِيلُ عَنْ عُثْمَانَ بْنِ عَبْدِاللهِ بْنِ مَوْهَبٍ قَالَ أَرْسَلَنِي أَهْلِي إِلَى أُمِّ سَلَمَةَ زَوْجِ النَّبِيِّ ﷺ بِقَدَحٍ مِنْ مَاءٍ وَقَبَضَ إِسْرَائِيلُ ثَلاَثَ أَصَابِعَ مِنْ قُصَّةٍ فِيهِ شَعَرٌ مِنْ شَعَرِ النَّبِيِّ ﷺ وَكَانَ إِذَا أَصَابَ الإِنْسَانَ عَيْنٌ أَوْ شَيْءٌ بَعَثَ إِلَيْهَا مِخْضَبَهُ فَاطَّلَعْتُ فِي الْجُلْجُلِ فَرَأَيْتُ شَعَرَاتٍ حُمْرًا.

3 Pokazujući koliko je bila mala.

4 Ummu-Selema stavila bi nešto kose u tu posudu i vratila je bolesniku da pije tako blagoslovljenu vodu ili da se njome okupa, moleći za ozdravljenje.

5 Posudu s Vjerovjesnikovom, sallallahu alejhi ve sellem, kosom.

6 Imajući u vidu hadis prije ovoga, u kojemu Enes prenosi da Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, nije bojio svoju kosu, te hadis u poglavlju o kovrdžavoj kosi, u kojem Enes daje opis Allahova Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, Ismail tvrdi kako to ne znači da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, ipak bojio svoju kosu; on odlučno tvrdi da se ona crvenila od mirisa koje je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, upotrebljavao, a među njima je bila i sufra. U suprotnom, hadis koji prenosi Enes bio bi doveden u pitanje. Osim toga, Askelani tvrdi da kosa, kada se odstrani s glave, tokom vremena promijeni boju od

5897, 5898. PRIČAO NAM JE Musa b. Isma'il, a njemu Selam, prenoseći od Usmana b. Abdullaha b. Mevheba, koji je kazivao:
"Ušao sam kod Umm-Seleme, pa nam je iznijela nešto Vjerovjesnikove, sallallahu alejhi ve sellem, obojene kose."
Kazivao nam je Ebu-Nu'ajm da mu je pričao Nusajr b. Ebu-Eš'as, prenoseći od Ibn-Mevheba da mu je Umm-Selema pokazala crvenu Vjerovjesnikovu, sallallahu alejhi ve sellem, kosu.[1]

٥٨٩٧-٥٨٩٨. حَدَّثَنَا مُوسَى بْنُ إِسْمَاعِيلَ حَدَّثَنَا سَلاَمٌ عَنْ عُثْمَانَ بْنِ عَبْدِاللهِ بْنِ مَوْهَبٍ قَالَ دَخَلْتُ عَلَى أُمِّ سَلَمَةَ فَأَخْرَجَتْ إِلَيْنَا شَعَرًا مِنْ شَعَرِ النَّبِيِّ مَخْضُوبًا وَ قَالَ لَنَا أَبُو نُعَيْمٍ حَدَّثَنَا نُصَيْرُ بْنُ أَبِي الأَشْعَثِ عَنِ ابْنِ مَوْهَبٍ أَنَّ أُمَّ سَلَمَةَ أَرَتْهُ شَعَرَ النَّبِيِّ ﷺ أَحْمَرَ.

BOJENJE SIJEDE KOSE (KANOM ILI KUTMOM)

بَاب الْخِضَابِ

5899. PRIČAO NAM JE Humejdi, njemu Sufjan, a ovome Zuhri, prenoseći od Ebu-Seleme i Sulejmana b. Jesara da je Ebu-Hurejra, radijallahu anhu, kazivao:
"Vjerovjesnik je, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: 'Židovi i kršćani ne boje (knom ili kutmom svoju kosu). Vi radite suprotno njima.'"[2]

٥٨٩٩. حَدَّثَنَا الْحُمَيْدِيُّ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ حَدَّثَنَا الزُّهْرِيُّ عَنْ أَبِي سَلَمَةَ وَسُلَيْمَانَ بْنِ يَسَارٍ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ النَّبِيُّ ﷺ إِنَّ الْيَهُودَ وَالنَّصَارَى لاَ يَصْبُغُونَ فَخَالِفُوهُمْ.

crne u crvenu, tako da se i time može tumačiti prividna protivrječnost između ovih hadisa. Osim toga, Muslim, Ahmed, Tirmizi i Nesai bilježe hadis Džabira b. Sumre u kojem on prenosi da je na glavi i bradi Vjerovjesnikovoj, sallallahu alejhi ve sellem, bilo svega nekoliko sijedih dlaka koje su se vidjele kada bi se namazao po kosi, zbog čega se mogao stvoriti dojam da su obojene.

1 Pogledati bilješku u vezi s tumačenjem prethodnog hadisa.

2 Navodi se više hadisa od različitih prenosilaca u kojima Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, preporučuje bojenje sijede kose knom ili kutmom, i to uglavnom zbog toga što to ne rade drugi (židovi i kršćani). Međutim, neki su učenjaci, imajući u vidu hadis koji od Ibn-Abbasa prenose Džabir i drugi, u kojem se spominju Israilci koji se boje u crno, smatrali da je muslimanima zabranjeno bojenje crnom bojom. Neki su učenjaci, opet, dozvoljavali bojenje crnom bojom u borbama, dok su drugi, bezuvjetno, dozvoljavali korištenje te boje. Većina ashaba, među kojima i Ebu-Bekr i Omer, bojila se knom i kutmom (indijskom indigomodrom bojom).

KOVRDŽAVA KOSA

باب الجعد

5900. PRIČAO NAM JE Isma'il, a njemu Malik b. Enes, prenoseći od Rebija b. Ebu-Abdur-Rahmana, a on od Enesa b. Malika, radijallahu anhu, da je kazivao:
"Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, nije bio posebno visok niti posebno nizak; nije bio izrazito bijel niti izrazito smeđ. Kosa mu nije bila osobito kovrdžava, a ni ispružena. Allah mu je dao poslanstvo u četrdesetoj godini. Od tada je boravio u Mekki deset godina i u Medini još deset. Allah ga je uzeo s napunjenih šezdeset, a da na glavi i u bradi nije imao ni dvadeset bijelih (dlaka)."

٥٩٠٠. حَدَّثَنَا إِسْمَاعِيلُ قَالَ حَدَّثَنِي مَالِكُ بْنُ أَنَسٍ عَنْ رَبِيعَةَ بْنِ أَبِي عَبْدِالرَّحْمَنِ عَنْ أَنَسِ ابْنِ مَالِكٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ أَنَّهُ سَمِعَهُ يَقُولُ كَانَ رَسُولُ اللهِ ﷺ لَيْسَ بِالطَّوِيلِ الْبَائِنِ وَلاَ بِالْقَصِيرِ وَلَيْسَ بِالأَبْيَضِ الأَمْهَقِ وَلَيْسَ بِالآدَمِ وَلَيْسَ بِالْجَعْدِ الْقَطَطِ وَلاَ بِالسَّبْطِ بَعَثَهُ اللهُ عَلَى رَأْسِ أَرْبَعِينَ سَنَةً فَأَقَامَ بِمَكَّةَ عَشْرَ سِنِينَ وَبِالْمَدِينَةِ عَشْرَ سِنِينَ وَتَوَفَّاهُ اللهُ عَلَى رَأْسِ سِتِّينَ سَنَةً وَلَيْسَ فِي رَأْسِهِ وَلِحْيَتِهِ عِشْرُونَ شَعَرَةً بَيْضَاءَ .

5901. PRIČAO NAM JE Malik b. Isma'il, a njemu Israil, prenoseći od Ebu-Ishaka da je kazivao kako je čuo od Beraa da govori:
"Nisam vidio nikog ljepšeg u crvenom ogrtaču od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem." Neki moji drugovi prenose od Malika da mu je bujna kosa padala blizu ramena.
Ebu-Ishak je govorio: "Slušao sam ga (Beraa) da mu to priča ne jednom, i nikada to ne bi pričao, a da se ne bi nasmijao."
Ovaj hadis u istom lancu (prenosilaca) od njegova izvora prenosi i Šu'ba, koji je rekao: "Kosa mu je dosezala do ušnih resica."

٥٩٠١. حَدَّثَنَا مَالِكُ بْنُ إِسْمَاعِيلَ حَدَّثَنَا إِسْرَائِيلُ عَنْ أَبِي إِسْحَاقَ سَمِعْتُ الْبَرَاءَ يَقُولُ مَا رَأَيْتُ أَحَدًا أَحْسَنَ فِي حُلَّةٍ حَمْرَاءَ مِنَ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ بَعْضُ أَصْحَابِي عَنْ مَالِكٍ إِنَّ جُمَّتَهُ لَتَضْرِبُ قَرِيبًا مِنْ مَنْكِبَيْهِ قَالَ أَبُو إِسْحَاقَ سَمِعْتُهُ يُحَدِّثُهُ غَيْرَ مَرَّةٍ مَا حَدَّثَ بِهِ قَطُّ إِلاَّ ضَحِكَ قَالَ شُعْبَةُ شَعَرُهُ يَبْلُغُ شَحْمَةَ أُذُنَيْهِ .

5902. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Jusuf, njemu Malik, prenoseći od Nafija, a on od Abdullaha b. Omera, radijallahu anhu, da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
"Sanjao sam sinoć da sam kod Ka'be. Vidio sam smeđeg čovjeka da ljepšeg među ljudima ne možeš vidjeti. Imao je pramenove kose da ljepše ne možeš vidjeti. Sređivao ih je tako što ih je kvasio vodom. Obavljao je tavaf oko Kabe tako što se naslanjao na dva čovjeka ili na pleća dvojice ljudi. Upitao sam: 'Ko je on?' Rečeno mi je: 'Mesih b. Merjem.' Potom sam iznenada vidio čovjeka kovrdžave kose i slijepog na desno oko kao da mu grožđica (iz njega) promalja napolje. Pitao sam. 'Ko je on?' Rečeno mi je: 'Mesih Dedždžal.'"

٥٩٠٢. حَدَّثَنَا عَبْدُاللهِ بْنُ يُوسُفَ أَخْبَرَنَا مَالِكٌ عَنْ نَافِعٍ عَنْ عَبْدِاللهِ بْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا أَنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ قَالَ أَرَانِي اللَّيْلَةَ عِنْدَ الْكَعْبَةِ فَرَأَيْتُ رَجُلاً آدَمَ كَأَحْسَنِ مَا أَنْتَ رَاءٍ مِنْ أُدْمِ الرِّجَالِ لَهُ لِمَّةٌ كَأَحْسَنِ مَا أَنْتَ رَاءٍ مِنَ اللِّمَمِ قَدْ رَجَّلَهَا فَهِيَ تَقْطُرُ مَاءً مُتَّكِئًا عَلَى رَجُلَيْنِ أَوْ عَلَى عَوَاتِقِ رَجُلَيْنِ يَطُوفُ بِالْبَيْتِ فَسَأَلْتُ مَنْ هَذَا فَقِيلَ الْمَسِيحُ ابْنُ مَرْيَمَ وَإِذَا أَنَا بِرَجُلٍ جَعْدٍ قَطَطٍ أَعْوَرِ الْعَيْنِ الْيُمْنَى كَأَنَّهَا عِنَبَةٌ طَافِيَةٌ فَسَأَلْتُ مَنْ هَذَا فَقِيلَ الْمَسِيحُ الدَّجَّالُ .

5903. PRIČAO NAM JE Ishak, njemu Hibban, ovome Hemmam, a njemu Katada, prenoseći od Enesa da je Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, kosa padala na ušne resice.

٥٩٠٣. حَدَّثَنَا إِسْحَاقُ أَخْبَرَنَا حَبَّانُ حَدَّثَنَا هَمَّامٌ حَدَّثَنَا قَتَادَةُ حَدَّثَنَا أَنَسٌ أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ كَانَ يَضْرِبُ شَعَرُهُ مَنْكِبَيْهِ .

5904. PRIČAO NAM JE Musa b. Isma'il, njemu Hemmam, a ovome Katada, prenoseći od Enesa da je rekao:
"Vjerovjesnikova, sallallahu alejhi ve sellem, kosa padala mu je na ramena."

٥٩٠٤. حَدَّثَنَا مُوسَى بْنُ إِسْمَاعِيلَ حَدَّثَنَا هَمَّامٌ عَنْ قَتَادَةَ عَنْ أَنَسٍ كَانَ يَضْرِبُ شَعَرُ النَّبِيِّ ﷺ مَنْكِبَيْهِ .

5905. PRIČAO MI JE Amr b. Ali, njemu Vehb b. Džerir, a ovome njegov otac, prenoseći od Katade, koji je kazivao:
"Pitao sam Enesa b. Malika, radijallahu anhu, o kosi Allahova Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, pa mi je rekao: 'Kosa Allahova Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, bila je napola kovrdžava, ni ravna ni kovrdžava, (dužine) između ušiju i ramena.'"

٥٩٠٥. حَدَّثَنِي عَمْرُو بْنُ عَلِيٍّ حَدَّثَنَا وَهْبُ ابْنُ جَرِيرٍ قَالَ حَدَّثَنِي أَبِي عَنْ قَتَادَةَ قَالَ سَأَلْتُ أَنَسَ بْنَ مَالِكٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ عَنْ شَعَرِ رَسُولِ اللهِ ﷺ فَقَالَ كَانَ شَعَرُ رَسُولِ اللهِ ﷺ رَجِلاً لَيْسَ بِالسَّبِطِ وَلاَ الْجَعْدِ بَيْنَ أُذُنَيْهِ وَعَاتِقِهِ .

5906. PRIČAO NAM JE Muslim, njemu Džerir, prenoseći od Katade, a on od Enesa, koji je kazivao:
“Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, bio je krupnih ruku. Nikada poslije njega nisam vidio nekoga sličnog njemu. Kosa Vjerovjesnikova, sallallahu alejhi ve sellem, bila je valovita, ni kovrdžava ni ispružena.”

٥٩٠٦. حَدَّثَنَا مُسْلِمٌ حَدَّثَنَا جَرِيرٌ عَنْ قَتَادَةَ عَنْ أَنَسٍ قَالَ كَانَ النَّبِيُّ ﷺ ضَخْمَ الْيَدَيْنِ لَمْ أَرَ بَعْدَهُ مِثْلَهُ وَكَانَ شَعَرُ النَّبِيِّ ﷺ رَجِلاً لاَ جَعْدَ وَلاَ سَبِطَ.

5907. PRIČAO NAM JE Ebu-Nu‘man, njemu Džerir b. Hazim, prenoseći od Katade da je Enes, radijallahu anhu, kazivao:
“Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, bio je krupnih ruku i nogu i lijepa lica. Nikada prije niti poslije nisam vidio nikoga njemu slična. Imao je i široke šake.”

٥٩٠٧. حَدَّثَنَا أَبُو النُّعْمَانِ حَدَّثَنَا جَرِيرُ بْنُ حَازِمٍ عَنْ قَتَادَةَ عَنْ أَنَسٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ كَانَ النَّبِيُّ ﷺ ضَخْمَ الْيَدَيْنِ وَالْقَدَمَيْنِ حَسَنَ الْوَجْهِ لَمْ أَرَ بَعْدَهُ وَلاَ قَبْلَهُ مِثْلَهُ وَكَانَ بَسِطَ الْكَفَّيْنِ.

5908, 5909. PRIČAO MI JE Amr b. Ali, njemu Mu‘az b. Hani’, a ovome Hemmam, prenoseći od Katade, a on od Enesa b. Malika, ili nekog drugog čovjeka koji prenosi da je Ebu-Hurejra kazivao:
“Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, bio je krupnih nogu i lijepa lica. Poslije njega njemu slična nisam vidio.”

٥٩٠٨-٥٩٠٩. حَدَّثَنِي عَمْرُو بْنُ عَلِيٍّ حَدَّثَنَا مُعَاذُ بْنُ هَانِئٍ حَدَّثَنَا هَمَّامٌ حَدَّثَنَا قَتَادَةُ عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ أَوْ عَنْ رَجُلٍ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ قَالَ كَانَ النَّبِيُّ ﷺ ضَخْمَ الْقَدَمَيْنِ حَسَنَ الْوَجْهِ لَمْ أَرَ بَعْدَهُ مِثْلَهُ.

5910. Hišam je kazivao, prenoseći od Ma‘mera, on od Katade, a ovaj od Enesa da je rekao: “Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, imao je velike noge i ruke.”

٥٩١٠. وَقَالَ هِشَامٌ عَنْ مَعْمَرٍ عَنْ قَتَادَةَ عَنْ أَنَسٍ كَانَ النَّبِيُّ ﷺ شَثْنَ الْقَدَمَيْنِ وَالْكَفَّيْنِ.

5911, 5912. Ebu-Hilal je kazivao da mu je pričao Katada, prenoseći od Enesa, ili Džabira b. Abdullaha: “Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, imao je krupne ruke i noge. Poslije njega nisam vidio nikoga ko bi mu bio sličan.”

٥٩١١-٥٩١٢. وَقَالَ أَبُو هِلاَلٍ حَدَّثَنَا قَتَادَةُ عَنْ أَنَسٍ أَوْ جَابِرِ بْنِ عَبْدِاللهِ كَانَ النَّبِيُّ ﷺ ضَخْمَ الْكَفَّيْنِ وَالْقَدَمَيْنِ لَمْ أَرَ بَعْدَهُ شَبَهًا لَهُ.

5913. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Musenna, njemu Ibn-Ebu-Adijj, prenoseći od Ibn-Avna, a on od Mudžahida da je kazivao:
"Bili smo kod Ibn-Abbasa, radijallahu anhu, kada su neki spomenuli Dedždžala. Neko je rekao: 'Riječ nevjernik napisana je između njegovih očiju.' Ibn-Abbas tada reče: 'Nisam čuo da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao to, ali je rekao: 'Što se tiče Ibrahima, pogledajte u svoga druga (Allahova Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem), a što se tiče Musaa, on je bio čovjek smeđe boje, kovrdžave kose, na crvenoj devi s povocem na nosu deve, kao da ga gledam kako silazi u dolinu govoreći: 'Lebbejk!' (odazivam ti se, Allahu!).'"

٥٩١٣. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ الْمُثَنَّى قَالَ حَدَّثَنِي ابْنُ أَبِي عَدِيٍّ عَنِ ابْنِ عَوْنٍ عَنْ مُجَاهِدٍ قَالَ كُنَّا عِنْدَ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِي اللهُ عَنْهُمَا فَذَكَرُوا الدَّجَّالَ فَقَالَ إِنَّهُ مَكْتُوبٌ بَيْنَ عَيْنَيْهِ كَافِرٌ وَقَالَ ابْنُ عَبَّاسٍ لَمْ أَسْمَعْهُ قَالَ ذَاكَ وَلَكِنَّهُ قَالَ أَمَّا إِبْرَاهِيمُ فَانْظُرُوا إِلَى صَاحِبِكُمْ وَأَمَّا مُوسَى فَرَجُلٌ آدَمُ جَعْدٌ عَلَى جَمَلٍ أَحْمَرَ مَخْطُومٍ بِخُلْبَةٍ كَأَنِّي أَنْظُرُ إِلَيْهِ إِذِ انْحَدَرَ فِي الْوَادِي يُلَبِّي .

MAZANJE KOSE LJEPLJIVOM TVARI (TELBID)

بَاب التَّلْبِيدِ

5914. PRIČAO NAM JE Ebu-Jeman, njemu Šu'ajb, a ovome Zuhri, prenoseći od Salima b. Abdullaha da je Abdullah b. Omer rekao:
"Slušao sam Omera, radijallahu anhu, kako govori: 'Ko pravi pletenice od svoje kose neka je obrije (na kraju nošenja ihrama). Ne radite ništa slično sljepljivanju kose (na hadždžu).'"
Ibn-Omer kaže: "Vidio sam Allahova Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, slijepljene namazane kose."[1]

٥٩١٤. حَدَّثَنَا أَبُو الْيَمَانِ أَخْبَرَنَا شُعَيْبٌ عَنِ الزُّهْرِيِّ قَالَ أَخْبَرَنِي سَالِمُ بْنُ عَبْدِاللهِ أَنَّ عَبْدَاللهِ بْنَ عُمَرَ قَالَ سَمِعْتُ عُمَرَ رَضِي اللهُ عَنْهُ يَقُولُ مَنْ ضَفَّرَ فَلْيَحْلِقْ وَلاَ تَشَبَّهُوا بِالتَّلْبِيدِ وَكَانَ ابْنُ عُمَرَ يَقُولُ لَقَدْ رَأَيْتُ رَسُولَ اللهِ ﷺ مُلَبِّدًا .

1 Ovaj hadis odnosi se na obred hadždža, ali se na ovome mjestu želi istaknuti da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, mazao svoju kosu, tako da je bila slijepljena, i to pri stupanju u ihrame. Poznat je propis da je onaj koji splete kosu ili je umaže tako da se slijepi dužan obrijati kosu poslije skidanja ihrama, a prema nekima umjesto brijanja dužan je potkratiti kosu. Ovim se hadisom, kako ističe Ibn-Bettal, na ovome mjestu želi istaknuti da onome koji splete kosu pri oblačenju ihrama, da ne bi bila razbarušena, nije dopušteno da je samo skrati, jer je učinio nešto slično sljepljivanju kose mazanjem, pa ju je obavezan obrijati nakon skidanja ihrama. O ovome se posebno i više govori u poglavljima o hadždžu.

5915. PRIČALI SU MI Hibban b. Musa i Ahmed b. Muhammed, njima Abdullah, a njemu Junus, prenoseći od Zuhrija, a on od Salima da je Ibn-Omer, radijallahu anhu, rekao:
"Slušao sam Allahova Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, dok je još bio u ihramima, a slijepljene kose, kako govori: '*Lebbejke Allahumme, lebbejke! Lebbejke la šerike leke lebbejke! Innel-hamde ven-ni'mete leke vel-mulk! La šerike leke!*'[2] – ne dodajući ništa na ove riječi."[3]

٥٩١٥. حَدَّثَنِي حِبَّانُ بْنُ مُوسَى وَأَحْمَدُ بْنُ مُحَمَّدٍ قَالاَ أَخْبَرَنَا عَبْدُاللهِ أَخْبَرَنَا يُونُسُ عَنِ الزُّهْرِيِّ عَنْ سَالِمٍ عَنِ ابْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا قَالَ سَمِعْتُ رَسُولَ اللهِ ﷺ يُهِلُّ مُلَبِّدًا يَقُولُ لَبَّيْكَ اللَّهُمَّ لَبَّيْكَ لَبَّيْكَ لاَ شَرِيكَ لَكَ لَبَّيْكَ إِنَّ الْحَمْدَ وَالنِّعْمَةَ لَكَ وَالْمُلْكَ لاَ شَرِيكَ لَكَ لاَ يَزِيدُ عَلَى هَؤُلاَءِ الْكَلِمَاتِ .

5916. PRIČAO MI JE Isma'il, njemu Malik, prenoseći od Nafija, a on od Abdullaha b. Omera da je Hafsa, radijallahu anha, supruga Vjerovjesnikova, sallallahu alejhi ve sellem, kazivala:
"Rekla sam: 'O Allahov Poslaniče! Šta je narodu pa se oslobodio ihrama nakon obavljene umre, a ti se još nisi oslobodio ihrama poslije svoje umre?'
'Ja sam slijepio kosu i svome kurbanu stavio ogrlicu, i zato ne mogu završiti s ihramima dok ne zakoljem kurbana', odgovorio je."[4]

٥٩١٦. حَدَّثَنِي إِسْمَاعِيلُ قَالَ حَدَّثَنِي مَالِكٌ عَنْ نَافِعٍ عَنْ عَبْدِاللهِ بْنِ عُمَرَ عَنْ حَفْصَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهَا زَوْجِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَتْ قُلْتُ يَا رَسُولَ اللهِ مَا شَأْنُ النَّاسِ حَلُّوا بِعُمْرَةٍ وَلَمْ تَحْلِلْ أَنْتَ مِنْ عُمْرَتِكَ قَالَ إِنِّي لَبَّدْتُ رَأْسِي وَقَلَّدْتُ هَدْيِي فَلاَ أَحِلُّ حَتَّى أَنْحَرَ .

2 Odazivam Ti se, o moj Allahu, odazivam! Odazivam Ti se – Ti nemaš sudruga! – odazivam! Zahvala, dijeljenje blagodati i vlast samo Tebi pripadaju! Ti nemaš sudruga!

3 Pogledati bilješku koja se odnosi na prethodni hadis.

4 I ovaj hadis odnosi se na kazano u prethodna dva hadisa.

RAZDJELJIVANJE KOSE

باب الْفَرْقِ

5917. PRIČAO NAM JE Ahmed b. Junus, njemu Ibrahim b. Sa'd, a ovome Ibn-Šihab, prenoseći od Ubejdullah b. Abdullaha da je Ibn-Abbas, radijallahu anhu, rekao:
"Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, volio je prihvaćati od sljedbenika Knjige ono što Allah nije propisao.[1] Tako su sljedbenici Knjige češljali kosu pravo, dok su je pagani (mušrici) razdjeljivali. Zato je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, svoju kosu upočetku češljao pravo, a kasnije je razdjeljivao."[2]

٥٩١٧. حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ يُونُسَ حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ سَعْدٍ حَدَّثَنَا ابْنُ شِهَابٍ عَنْ عُبَيْدِاللهِ بْنِ عَبْدِاللهِ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا قَالَ كَانَ النَّبِيُّ ﷺ يُحِبُّ مُوَافَقَةَ أَهْلِ الْكِتَابِ فِيمَا لَمْ يُؤْمَرْ فِيهِ وَكَانَ أَهْلُ الْكِتَابِ يَسْدِلُونَ أَشْعَارَهُمْ وَكَانَ الْمُشْرِكُونَ يَفْرُقُونَ رُءُوسَهُمْ فَسَدَلَ النَّبِيُّ ﷺ نَاصِيَتَهُ ثُمَّ فَرَقَ بَعْدُ.

5918. PRIČALI SU NAM Ebu-Velid i Abdullah b. Redža', a njima Šu'ba, prenoseći od Hakema, on od Ibrahima, a ovaj od Esveda da je Aiša, radijallahu anhu, kazivala:
"Kao da sada gledam u sjaj mirisa na razdjeljku Vjerovjesnikove, sallallahu alejhi ve sellem, kose dok je još u ihramima."
Abdullah je kazivao: "...u razdjeljak Vjerovjesnikov, sallallahu alejhi ve sellem."[3]

٥٩١٨. حَدَّثَنَا أَبُو الْوَلِيدِ وَعَبْدُاللهِ بْنُ رَجَاءٍ قَالاَ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ عَنِ الْحَكَمِ عَنْ إِبْرَاهِيمَ عَنِ الأَسْوَدِ عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهَا قَالَتْ كَأَنِّي أَنْظُرُ إِلَى وَبِيصِ الطِّيبِ فِي مَفَارِقِ النَّبِيِّ ﷺ وَهُوَ مُحْرِمٌ قَالَ عَبْدُاللهِ فِي مَفْرِقِ النَّبِيِّ.

1 U predanju koje se bilježi od Ma'mera stoji da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, kada bi sumnjao u nešto o čemu mu ništa nije objavljeno, činio ono što rade sljedbenici Knjige. To je radio zbog toga što su oni, za razliku od idolopoklonika, ipak sljedbenici objave. Međutim, pošto su idolopoklonici prihvatili islam, te je time nestalo razloga za suprotno ponašanje u odnosu na njih, Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, počeo je raditi i preporučivati drugima da rade suprotno sljedbenicima Knjige.

2 Iz činjenice da je, kako stoji na početku hadisa, Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, volio, u slučaju onog o čemu mu ništa nije bilo objavljeno, činiti onako kao to rade sljedbenici Knjige, da bi kasnije, pošto su idolopoklonici prihvatili islam, počeo i on praviti razdjeljak, Ijad izvodi zaključak da je češljanje na taj način sunnet. Pošto je promijenio način češljanja, napuštajući prethodni, koji je bio oponašanje sljedbenika Knjige, izvodi se zaključak da je to moralo biti objavljeno, pa je zbog toga i sunnet. Takvo tumačenje podržavaju još neki učenjaci. Međutim, može biti da se to dogodilo nakon što su svi idolopoklonici prešli na islam, pa je Allahov Polsanik, sallallahu alejhi ve sellem, onda, praveći razdjeljak, počeo raditi suprotno sljedbenicima Knjige.

3 Iz hadisa se razumije da se hadžija u ihramima može namirisati, ali ne jakim mirisom kao što je, naprimjer, šafran. O ovome pogledati više u poglavlju o hadždžu kao i u bilješci u vezi sa prethodnim hadisom.

UVOJCI KOSE

باب الذَّوائِب

5919. PRIČAO NAM JE Ali b. Abdullah, njemu Fadl b. Anbesa, ovome Hušejm, prenoseći od Ebu-Bišra... PRIČAO NAM JE Kutejba, njemu Hušejm, a ovome Ebu-Bišr, prenoseći od Seida b. Džubejra da je Ibn-Abbas, radijallahu anhu, kazivao:
"Zanoćio sam jednom u kući svoje tetke Mejmune bint Haris. Allahov je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, tu noć također bio kod nje. Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, ustao je u noći da klanja, pa sam ustao i ja i stao s njegove lijeve strane. Dohvatio me je za uvojak kose[4] i premjestio me na desnu stranu."
Pričao mi je također Amr b. Muhammed, a njemu Hušejm, kojega je o ovome obavijestio Ebu-Bišr, samo što je rekao: "... za uvojak ili za glavu."

٥٩١٩. حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ عَبْدِاللهِ حَدَّثَنَا الْفَضْلُ ابْنُ عَنْبَسَةَ أَخْبَرَنَا هُشَيْمٌ أَخْبَرَنَا أَبُو بِشْرٍ ح و حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ حَدَّثَنَا هُشَيْمٌ عَنْ أَبِي بِشْرٍ عَنْ سَعِيدِ بْنِ جُبَيْرٍ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا قَالَ بِتُّ لَيْلَةً عِنْدَ مَيْمُونَةَ بِنْتِ الْحَارِثِ خَالَتِي وَكَانَ رَسُولُ اللهِ ﷺ عِنْدَهَا فِي لَيْلَتِهَا قَالَ فَقَامَ رَسُولُ اللهِ ﷺ يُصَلِّي مِنَ اللَّيْلِ فَقُمْتُ عَنْ يَسَارِهِ قَالَ فَأَخَذَ بِذُؤَابَتِي فَجَعَلَنِي عَنْ يَمِينِهِ حَدَّثَنَا عَمْرُو بْنُ مُحَمَّدٍ حَدَّثَنَا هُشَيْمٌ أَخْبَرَنَا أَبُو بِشْرٍ بِهَذَا وَقَالَ بِذُؤَابَتِي أَوْ بِرَأْسِي .

OSTAVLJANJE PRAMENOVA KOSE NA GLAVI NAKON BRIJANJA (EL-KAZE')

باب الْقَزَعِ

5920. PRIČAO MI JE Muhammed, njemu Mahled, a ovome Ibn-Džurejdž, prenoseći od Ubejdullaha b. Hafsa, on od Umera b. Nafija, a ovaj od Ibn-Nafija, Abdullahova oslobođenog roba, koji je čuo Ibn-Omera, radijallahu anhu, kako govori:
"Čuo sam Allahova Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, kad je zabranio (šišanje zvano) *kaze'*.[5] Ubejdullah je rekao: 'Pitao sam: 'A šta je to *kaza'*?'"
Ubejdullah nam je pokazao na svoju glavu, a Umer b. Nafi' je dodao: 'To je kada se dijete obrije pa mu se ostavi kose tu, tu i tu. Ubejdullah tada pokaza

٥٩٢٠. حَدَّثَنِي مُحَمَّدٌ قَالَ أَخْبَرَنِي مَخْلَدٌ قَالَ أَخْبَرَنِي ابْنُ جُرَيْجٍ قَالَ أَخْبَرَنِي عُبَيْدُاللهِ بْنُ حَفْصٍ أَنَّ عُمَرَ بْنَ نَافِعٍ أَخْبَرَهُ عَنْ نَافِعٍ مَوْلَى عَبْدِاللهِ أَنَّهُ سَمِعَ ابْنَ عُمَرَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا يَقُولُ سَمِعْتُ رَسُولَ اللهِ ﷺ يَنْهَى عَنِ الْقَزَعِ قَالَ عُبَيْدُاللهِ قُلْتُ وَمَا الْقَزَعُ فَأَشَارَ لَنَا عُبَيْدُاللهِ قَالَ إِذَا حَلَقَ الصَّبِيَّ وَتَرَكَ هَا هُنَا شَعَرَةً وَهَا هُنَا وَهَا

4 Sličan hadis spominje se i u poglavljima o namazu, s tim što je naglasak, u tom slučaju na tome da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, dohvatio Ibn-Abbasa za uvojak kose iznad ušiju, iz čega se razumije da je Ibn-Abbas imao duže uvojke kose na tom mjestu, te da je to dopušteno, što i jest cilj navođenja ovog hadisa u ovom poglavlju.

5 Ostavljanje pramenova kose na glavi poslije brijanja.

na prednji dio iznad čela te dvije strane svoje glave. Onda su upitali Ubejdullaha: 'Da li se to odnosi i na djevojke i na momke?' On odgovori: 'Ne znam', ali Nafi' reče: 'Dječake.' Ubejdullah dodade: 'Pitao sam Nafija ponovo i on mi odgovori: 'Što se tiče podrezanog uvojka na sljepoočnici (solufa) i uvojka na zatiljku kod dječaka, u tome nema ničega lošeg.[1] Međutim, *kaza'* je ostavljanje čuperaka na prednjem dijelu glave, a da na drugim dijelovima nema nimalo kose, kao i jedna polovina glave ovako, (druga) onako.'"[2]

هُنَا فَأَشَارَ لَنَا عُبَيْدُاللهِ إِلَى نَاصِيَتِهِ وَجَانِبَيْ رَأْسِهِ
قِيلَ لِعُبَيْدِاللهِ فَالْجَارِيَةُ وَالْغُلَامُ قَالَ لَا أَدْرِي
هَكَذَا قَالَ الصَّبِيُّ قَالَ عُبَيْدُاللهِ وَعَاوَدْتُهُ فَقَالَ أَمَّا
الْقُصَّةُ وَالْقَفَا لِلْغُلَامِ فَلَا بَأْسَ بِهِمَا وَلَكِنَّ الْقَزَعَ
أَنْ يُتْرَكَ بِنَاصِيَتِهِ شَعَرٌ وَلَيْسَ فِي رَأْسِهِ غَيْرُهُ
وَكَذَلِكَ شَقُّ رَأْسِهِ هَذَا وَهَذَا .

5921. PRIČAO NAM JE Muslim b. Ibrahim, njemu Abdullah b. Musenna b. Abdullah b. Enes b. Malik, a ovome Abdullah b. Dinar, prenoseći od Ibn-Omera da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, zabranio *kaza'* (ostavljanje pramenova kose na glavi nakon brijanja).

٥٩٢١. حَدَّثَنَا مُسْلِمُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ حَدَّثَنَا
عَبْدُاللهِ بْنُ الْمُثَنَّى بْنِ عَبْدِاللهِ بْنِ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ
حَدَّثَنَا عَبْدُاللهِ بْنُ دِينَارٍ عَنِ ابْنِ عُمَرَ أَنَّ
رَسُولَ اللهِ ﷺ نَهَى عَنِ الْقَزَعِ .

KADA ŽENA SVOJOM RUKOM NAMIRIŠE MUŽA

باب تَطْيِيبِ الْمَرْأَةِ زَوْجَهَا بِيَدَيْهَا

5922. PRIČAO MI JE Ahmed b. Muhammed, njemu Abdullah, a ovome Jahja b. Seid, prenoseći od Abdur-Rahmana b. Kasima, a on od svoga oca da je Aiša, radijallahu anhu, kazivala:
"Mirisala sam Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, svojim rukama prije oblačenja ihrama. Namirisala sam ga i na Mini prije tavaful-ifade."[3]

٥٩٢٢. حَدَّثَنِي أَحْمَدُ بْنُ مُحَمَّدٍ أَخْبَرَنَا عَبْدُاللهِ
أَخْبَرَنَا يَحْيَى بْنُ سَعِيدٍ أَخْبَرَنَا عَبْدُالرَّحْمَنِ بْنُ
الْقَاسِمِ عَنْ أَبِيهِ عَنْ عَائِشَةَ قَالَتْ طَيَّبْتُ النَّبِيَّ
ﷺ بِيَدِي لِحُرْمِهِ وَطَيَّبْتُهُ بِمِنًى قَبْلَ أَنْ يُفِيضَ .

---

1 Puštanje kose na sljepoočnici, po ušima i na zatiljku nije, prema tome, zabranjeno, s tim što se ne misli samo na kosu iznad ušiju, a da ostala kosa na glavi bude obrijana.

2 Ebu-Davud i Nesai bilježe hadis u kome se kaže kako je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, vidio dječaka koji je obrijao dio glave, a dio ostavio neobrijan, pa je to zabranio rekavši: "Obrijte sve ili ostavite sve!"
Postoji nekoliko mišljenja o razlozima zabrane ovakvoga šišanja, npr. da je to unakazivanje ljudskoga lika, šejtanska moda ili židovski običaj (Ebu-Davud).

3 Tavaful-ifada ili tavafuz-zijara jest farz i vrši se nakon povratka s Arefata, prvog dana Kurban-bajrama. O tome se opširno govori u poglavljima o hadždžu.

MIRISANJE GLAVE I BRADE

باب الطِّيبِ فِي الرَّأْسِ وَاللِّحْيَةِ

5923. PRIČAO NAM JE Ishak b. Nasr, njemu Jahja b. Adem, a ovome Israil, prenoseći od Ebu-Ishaka, on od Abdur-Rahmana b. Esveda, a ovaj od svoga oca da je Aiša kazivala: "Mirisala bih Allahova Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, najboljim mirisom koji sam mogla naći sve dok ne bih vidjela sjaj mirisa na njegovoj glavi i bradi."[4]

٥٩٢٣. حَدَّثَنَا إِسْحَاقُ بْنُ نَصْرٍ حَدَّثَنَا يَحْيَى ابْنُ آدَمَ حَدَّثَنَا إِسْرَائِيلُ عَنْ أَبِي إِسْحَاقَ عَنْ عَبْدِالرَّحْمَنِ بْنِ الأَسْوَدِ عَنْ أَبِيهِ عَنْ عَائِشَةَ قَالَتْ كُنْتُ أُطَيِّبُ النَّبِيَّ ﷺ بِأَطْيَبِ مَا يَجِدُ حَتَّى أَجِدَ وَبِيصَ الطِّيبِ فِي رَأْسِهِ وَلِحْيَتِهِ .

ČEŠLJANJE

باب الامْتِشَاطِ

5924. PRIČAO NAM JE Adem b. Ebu-Ijas, njemu Ibn-Ebu-Zi'b, prenoseći od Zuhrija, a on od Sehla b. Sa'da da je neki čovjek virio kroz otvor (na vratima) u Vjerovjesnikovoj, sallallahu alejhi ve sellem, kući dok se Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, češljao po glavi midrom.[5] Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, reče mu: "Kad bih znao da gledaš, probo bih ti oči ovim, jer je traženje dozvole određeno i za gledanje (da se ne bi moglo gledati nedozvoljeno)."[6]

٥٩٢٤. حَدَّثَنَا آدَمُ بْنُ أَبِي إِيَاسٍ حَدَّثَنَا ابْنُ أَبِي ذِئْبٍ عَنِ الزُّهْرِيِّ عَنْ سَهْلِ بْنِ سَعْدٍ أَنَّ رَجُلاً اطَّلَعَ مِنْ جُحْرٍ فِي دَارِ النَّبِيِّ ﷺ وَالنَّبِيُّ ﷺ يَحُكُّ رَأْسَهُ بِالْمِدْرَى فَقَالَ لَوْ عَلِمْتُ أَنَّكَ تَنْظُرُ لَطَعَنْتُ بِهَا فِي عَيْنِكَ إِنَّمَا جُعِلَ الإِذْنُ مِنْ قِبَلِ الأَبْصَارِ .

MOŽE LI ŽENA, U TOKU MENSTRUACIJE, ČEŠLJATI KOSU SVOME MUŽU

باب تَرْجِيلِ الحَائِضِ زَوْجَهَا

5925. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Jusuf, njemu Malik, prenoseći od Ibn-Šihaba, a on od Urve b. Zubejra, da je Aiša, radijallahu anhu, kazivala: "Češljala bih Allahova Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, i u toku menstrualnog ciklusa."

٥٩٢٥. حَدَّثَنَا عَبْدُاللهِ بْنُ يُوسُفَ أَخْبَرَنَا مَالِكٌ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ عَنْ عُرْوَةَ بْنِ الزُّبَيْرِ عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهَا قَالَتْ كُنْتُ أُرَجِّلُ رَأْسَ رَسُولِ اللهِ ﷺ وَأَنَا حَائِضٌ حَدَّثَنَا عَبْدُاللهِ بْنُ يُوسُفَ أَخْبَرَنَا مَالِكٌ عَنْ هِشَامٍ عَنْ أَبِيهِ عَنْ عَائِشَةَ مِثْلَهُ .

---

4 Pogledati u poglavljima o hadždžu; poglavlje *O namirisavanju pri oblačenju ihrama i onom što hadžija oblači kada hoće da stupi u ihram, začešlja se i namiriše.*

5 Vrsta češlja.

6 Kao što je zabranjeno ulaženje u kuću bez dozvole domaćina zbog toga što se, između ostaloga, u slučaju takvoga ulaska može vidjeti ono što je zabranjeno ili pokuđeno drugome da gleda, isto je tako zabranjeno i gledanje kroz ključanicu ili drugi otvor na vratima bez dozvole domaćina. O ovome se više govori u poglavlju o traženju dozvole za ulazak.

PRIČAO NAM JE Abdullah b. Jusuf da ga je obavijestio Malik, koji prenosi od Hišama, a on od svoga oca da je Aiša kazivala slično ovome.[1]

ČEŠLJANJE KOSE S DESNE STRANE

باب التَّرْجِيلِ والتَّيَمُّنِ

5926. PRIČAO NAM JE Ebu-Velid, a njemu Šu'ba, prenoseći od Eš'asa b. Sulejme, on od svoga oca, ovaj od Mesruka, a on od Aiša, koja je kazivala da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, volio, kad god bi mogao, pri češljanju i uzimanju abdesta početi s desne strane.[2]

٥٩٢٦. حَدَّثَنَا أَبُو الْوَلِيدِ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ عَنْ أَشْعَثَ بْنِ سُلَيْمٍ عَنْ أَبِيهِ عَنْ مَسْرُوقٍ عَنْ عَائِشَةَ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ أَنَّهُ كَانَ يُعْجِبُهُ التَّيَمُّنُ مَا اسْتَطَاعَ فِي تَرَجُّلِهِ وَوُضُوئِهِ.

ŠTA SE PRENOSI O MISKU (MOŠUSU)

باب ما يُذْكَرُ في المِسْكِ

5927. PRIČAO MI JE Abdullah b. Muhammed, njemu Hišam, a ovome Ma'mer, prenoseći od Zuhrija, on od Ibn-Musejjeba, a ovaj od Ebu-Hurejre, radijallahu anhu, koji prenosi od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem (da je Allah rekao):
"Svako je ljudsko djelo radi čovjeka samog – osim posta, koji je radi Mene, i Ja nagrađujem (postača) za njega.[3] Zadah iz usta postača Allahu je prijatniji od mirisa mošusa."

٥٩٢٧. حَدَّثَنِي عَبْدُاللهِ بْنُ مُحَمَّدٍ حَدَّثَنَا هِشَامٌ أَخْبَرَنَا مَعْمَرٌ عَنِ الزُّهْرِيِّ عَنِ ابْنِ الْمُسَيَّبِ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ كُلُّ عَمَلِ ابْنِ آدَمَ لَهُ إِلاَّ الصَّوْمَ فَإِنَّهُ لِي وَأَنَا أَجْزِي بِهِ وَلَخُلُوفُ فَمِ الصَّائِمِ أَطْيَبُ عِنْدَ اللهِ مِنْ رِيحِ الْمِسْكِ.

1 Ovaj hadis prenosi više prenosilaca i zabilježen je u više hadiskih zbirki.

2 Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, volio je svaki dobar posao počinjati s desne strane, tako da je i sređivanje frizure češljanjem počinjao s desne strane i češljao se desnom rukom. Pod češljanjem se, u ovom slučaju, podrazumijeva raščešljavanje i mazanje kose. Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, međutim, zabranjuje pretjerano i učestalo friziranje, ističući zabranu pretjerivanja svake vrste, pa i u friziranju i oblačenju. O tome govore mnogi hadisi u kojima se preporučuje skromnost i sredina u svemu, a zabranjuje pretjeranost u svim vrstama uživanja.

3 Ovdje se radi o govoru Uzvišenog Allaha, tako da Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, samo prenosi ono što je Uzvišeni Allah rekao o postu. Isti hadis zabilježen je i u drugim hadiskim zbirkama u sličnom obliku.

KOJI SE MIRIS PREPORUČUJE[4]

باب ما يُسْتحبُّ مِن الطِّيب

5928. PRIČAO NAM JE Musa, njemu Vuhejb, a ovome Hišam, prenoseći od Usmana b. Urve, a on od svoga oca da je Aiša, radijallahu anha, kazivala:
"Namirisala bih Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, prije oblačenja ihrama najboljim mirisom koji bih mogla naći."

٥٩٢٨. حَدَّثَنَا مُوسَى حَدَّثَنَا وُهَيْبٌ حَدَّثَنَا هِشَامٌ عَنْ عُثْمَانَ بْنِ عُرْوَةَ عَنْ أَبِيهِ عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهَا قَالَتْ كُنْتُ أُطَيِّبُ النَّبِيَّ ﷺ عِنْدَ إِحْرَامِهِ بِأَطْيَبِ مَا أَجِدُ .

KO NE ODBIJA MIRIS

باب مَنْ لمْ يَرُدَّ الطِّيب

5929. PRIČAO NAM JE Ebu-Nu'ajm, a njemu Azre b. Sabit Ensari, koji je kazivao kako mu je pričao Sumama b. Abdullah da Enes, radijallahu anhu, nikada nije odbijao miris (koji bi mu se darovao), a istovremeno je tvrdio da ni Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, nikada nije odbijao miris (kao dar).[5]

٥٩٢٩. حَدَّثَنَا أَبُو نُعَيْمٍ حَدَّثَنَا عَزْرَةُ بْنُ ثَابِتٍ الْأَنْصَارِيُّ قَالَ حَدَّثَنِي ثُمَامَةُ بْنُ عَبْدِاللهِ عَنْ أَنَسٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ أَنَّهُ كَانَ لَا يَرُدُّ الطِّيبَ وَزَعَمَ أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ وَسَلَّمَ كَانَ لَا يَرُدُّ الطِّيبَ .

MIRIS ZERIRA

باب الذَّرِيرة

5930. PRIČAO NAM JE Usman b. Hejsem (ili Muhammed), njemu Ibn-Džurejdž, ovome Omer b. Abdullah b. Urva, prenoseći od Urve i Kasima, a oni od Aiše, radijallahu anhu, da je kazivala:
"Namirisala sam Allahova Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, svojom rukom mirisom zerira na Oprosnom hadžu dok je bio bez ihrama i u ihramima."[6]

٥٩٣٠. حَدَّثَنَا عُثْمَانُ بْنُ الْهَيْثَمِ أَوْ مُحَمَّدٌ عَنْهُ عَنِ ابْنِ جُرَيْجٍ أَخْبَرَنِي عُمَرُ بْنُ عَبْدِاللهِ بْنِ عُرْوَةَ سَمِعَ عُرْوَةَ وَالْقَاسِمَ يُخْبِرَانِ عَنْ عَائِشَةَ قَالَتْ طَيَّبْتُ رَسُولَ اللهِ ﷺ بِيَدَيَّ بِذَرِيرَةٍ فِي حَجَّةِ الْوَدَاعِ لِلْحِلِّ وَالْإِحْرَامِ .

4 Možda se ovim misli na mirise koji se preporučuju posebno muškarcima, a posebno ženama.

5 Postoji više predanja u kojima se sugerira da se ne odbija ponuđeni miris. Poznato je, također, da je većina ashaba voljela blaže mirise i da su se njima mirisali. Ponegdje se čak navodi da je miris izišao iz Dženneta, te ga i zbog toga treba voljeti.

6 Za miris zvani zerira Nevevi kaže da je to miris od mirisne trske koja potiče iz Indije. Pogledati u poglavlju o hadždžu, gdje se opširno govori o ovome.

ŽENE KOJE PRAVE UMJETNE RAZMAKE IZMEĐU ZUBA RADI LJEPŠEG IZGLEDA

باب الْمُتَفَلِّجَاتِ لِلْحُسْنِ

5931. PRIČAO NAM JE Usman, a njemu Džerir, prenoseći od Mensura, on od Ibrahima, a ovaj od Alkame da je Abdullah rekao:
"Allah je prokleo one žene koje se bave tetoviranjem i one koje traže da se tetoviraju, zatim one koje čupaju sebi dlake s lica[1] te one koje prave umjetne razmake među zubima radi ljepšeg izgleda,[2] dakle one koje mijenjaju lik koji je stvorio Uzvišeni Allah. Pa zašto onda da ja ne proklinjem one koje je prokleo Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem?! To se nalazi i u Allahovoj Knjizi: 'Ono što vam Poslanik dadne (ili naredi) – to uzmite!'"[3]

٥٩٣١. حَدَّثَنَا عُثْمَانُ حَدَّثَنَا جَرِيرٌ عَنْ مَنْصُورٍ عَنْ إِبْرَاهِيمَ عَنْ عَلْقَمَةَ قَالَ عَبْدُاللهِ لَعَنَ اللهُ الْوَاشِمَاتِ وَالْمُسْتَوْشِمَاتِ وَالْمُتَنَمِّصَاتِ وَالْمُتَفَلِّجَاتِ لِلْحُسْنِ الْمُغَيِّرَاتِ خَلْقَ اللهِ تَعَالَى مَالِي لاَ أَلْعَنُ مَنْ لَعَنَ النَّبِيُّ ﷺ وَهُوَ فِي كِتَابِ اللهِ (وَمَا آتَاكُمُ الرَّسُولُ فَخُذُوهُ).

UPLITANJE TUĐE ILI LAŽNE KOSE

باب الْوَصْلِ فِي الشَّعَرِ

5932, 5933. PRIČAO NAM JE Isma'il, njemu Malik, ovome Ibn-Šihab, a njemu Humejd b. Abdur-Rahman b. Avf, koji prenosi da je slušao Mu'aviju b. Ebu-Sufjana u godini u kojoj je obavio hadž kako s minbera, dok uzima pramen kose koji je bio u ruci jednog njegovog čuvara, govori:
"Gdje su vam učenjaci?![4] Čuo sam Allahova

٥٩٣٢-٥٩٣٣. حَدَّثَنَا إِسْمَاعِيلُ قَالَ حَدَّثَنِي مَالِكٌ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ عَنْ حُمَيْدِ بْنِ عَبْدِالرَّحْمَنِ ابْنِ عَوْفٍ أَنَّهُ سَمِعَ مُعَاوِيَةَ بْنَ أَبِي سُفْيَانَ عَامَ حَجَّ وَهُوَ عَلَى الْمِنْبَرِ وَهُوَ يَقُولُ وَتَنَاوَلَ قُصَّةً مِنْ

---

1 Ovdje se misli na čupanje dlaka iz obrva kod žene radi ljepšega izgleda i da bi se mužu više dopala. To nije dozvoljeno jer se time mijenja lik koji je Uzvišeni Allah stvorio. To može biti dozvoljeno samo ukoliko postoje medicinski ili neki drugi objektivni razlozi, kao što je, naprimjer, višak uvojaka dlaka na obrvi ili njihova veća dužina koja objektivno smeta. U tom slučaju ono što je višak može biti uklonjeno čupanjem ili odrezivanjem. Isto važi za bradu i brkove muškaraca. Ženama kojima izrasta brada, brkovi ili dlake na nekom drugom mjestu na licu gdje ne bi trebalo da rastu – u tom slučaju njihovo uklanjanje nije zabranjeno, čak je preporučljivo, ali uz znanje i saglasnost muža. Ponegdje se navodi da je ženama dopušteno još i potkresivanje, bojenje, crtanje i manikiranje ukoliko se to radi uz saglasnost muža, budući da se takvo što smatra dotjerivanjem žene. Dakle, zabranjeno je samo ono čime se mijenja ljudski lik koji je Uzvišeni Allah stvorio.

2 Ukoliko se ovo čini iz zdravstvenih razloga, onda je, naravno, dopušteno, a zabranjeno je iz istih razloga kao i čupanje dlaka s lica.

3 El-Hašr, 7. Ovaj se ajet jednako odnosi i na muškarce i na žene. Njime Uzvišeni Allah upozorava da je sve ono što Njegov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, dozvoljava da se radi kao i ono što on zabranjuje – isto kao da je od Uzvišenog Alaha, te sukladno tome treba i postupati. Tako sve dozvole i zabrane koje se spominju u navedenim hadisima treba uzimati kao da su od Uzvišenog Allaha.

4 Prema nekim predanjima, Mu'avija je ovim želio ukazati na nedostatak učenih ljudi u Medini u to vrijeme.

Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, kad je zabranio ovako nešto (lažnu kosu)', nastavljajući dalje, 'Israilci su, kada su njihove žene počele raditi ovo, propali!"[5]
Ibn-Ebu-Šejba kazivao je da mu je pričao Junus b. Muhammed, a njemu Fulejh, prenoseći od Zejda b. Eslema, on od Ata b. Jesara, a ovaj od Ebu-Hurejre da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Allah je prokleo onu koja upliće tuđu kosu[6] i onu koja traži da joj se upliće tuđa kosa, zatim onu koja tetovira i onu koja traži da se tetovira."

شَعَرٍ كَانَتْ بِيَدِ حَرَسِيٍّ أَيْنَ عُلَمَاؤُكُمْ سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ يَنْهَى عَنْ مِثْلِ هَذِهِ وَيَقُولُ إِنَّمَا هَلَكَتْ بَنُو إِسْرَائِيلَ حِينَ اتَّخَذَ هَذِهِ نِسَاؤُهُمْ
وَقَالَ ابْنُ أَبِي شَيْبَةَ حَدَّثَنَا يُونُسُ بْنُ مُحَمَّدٍ حَدَّثَنَا فُلَيْحٌ عَنْ زَيْدِ بْنِ أَسْلَمَ عَنْ عَطَاءِ بْنِ يَسَارٍ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ لَعَنَ اللَّهُ الْوَاصِلَةَ وَالْمُسْتَوْصِلَةَ وَالْوَاشِمَةَ وَالْمُسْتَوْشِمَةَ .

5934. PRIČAO NAM JE Adem, njemu Šu'ba, a ovome, Amr b. Murra, prenoseći od Hasana b. Muslima b. Jennaka, on od Safijje bint Šejbe, a ona od Aiše, radijallahu anha, da se jedna djevoka ensarijka udala, a zatim razboljela tako da joj je sva kosa opala. Želeći joj staviti tuđu kosu, upitali su Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, o tome, pa im je on rekao: "Allah je prokleo onu koja stavlja ili upliće tuđu kosu i onu koja traži da joj se stavlja ili upliće takva kosa."
Ibn-Ishak u prenošenu hadisa slijedi Šu'bu, prenoseći od Ebana b. Saliha, on od Hasana, on od Safijje, a ona od Aiše.

٥٩٣٤ . حَدَّثَنَا آدَمُ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ عَنْ عَمْرِو بْنِ مُرَّةَ قَالَ سَمِعْتُ الْحَسَنَ بْنَ مُسْلِمِ بْنِ يَنَّاقٍ يُحَدِّثُ عَنْ صَفِيَّةَ بِنْتِ شَيْبَةَ عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا أَنَّ جَارِيَةً مِنَ الْأَنْصَارِ تَزَوَّجَتْ وَأَنَّهَا مَرِضَتْ فَتَمَعَّطَ شَعَرُهَا فَأَرَادُوا أَنْ يَصِلُوهَا فَسَأَلُوا النَّبِيَّ ﷺ فَقَالَ لَعَنَ اللَّهُ الْوَاصِلَةَ وَالْمُسْتَوْصِلَةَ تَابَعَهُ ابْنُ إِسْحَاقَ عَنْ أَبَانَ بْنِ صَالِحٍ عَنِ الْحَسَنِ عَنْ صَفِيَّةَ عَنْ عَائِشَةَ .

Prema drugima, moguće je da je time želio sakupiti učene ljude i upozoriti ih na taj problem te zatražiti njihovu pomoć u borbi protiv toga, ili ih možda ukoriti zato što šute o tom problemu.

5 U Ma'merovu predanju koje je zabilježio Muslim stoji da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, čuo za ovaj slučaj s Israilcima i to nazvao obmanom, a potom, na temelju drugog predanja koje također bilježi Muslim, zabranio obmanjivanje. Tako većina učenjaka iz ovoga kao i drugih ovdje navedenih hadisa izvodi zaključak da je uvezivanje tuđe kose zabranjeno. Kao potvrdu tome navodi se i hadis koji prenosi Džabir, a bilježi Muslim, da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, prekorio ženu koja bilo što upliće u svoju kosu. Međutim, veliki broj muslimanskih pravnika zabranjuje uplitanje tuđe kose, ali dopušta uplitanje drugog stvari radi obogaćivanja ili produžavanja kose. Sličan hadis bilježi i Ebu-Davud. Ima, međutim, i takvih mišljenja koja dopuštaju uplitanje svake vrste materijala, pa i tuđe kose, ukoliko se to čini s dozvolom muža.
Isto tako, ženama je zabranjeno i šišanje do kože osim u slučaju potrebe. Tako Taberi bilježi hadis u kome se navodi da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, zabranio ženama da briju svoje glave, a Ebu-Davud također bilježi: "Nije za žene brijanje, nego skraćivanje."

6 Ona koja upliće tuđu ili lažnu kosu sebi ili drugima.

5935. PRIČAO MI JE Ahmed b. Mikdam, njemu Fudajl b. Sulejman, ovome Mensur b. Abdur-Rahman, prenoseći da je njemu pričala njegova majka, koja prenosi od Esme, radijallahu anha, da je jedna žena došla kod Allahova Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, i rekla:
"Udala sam svoju kćerku, ali ju je zadesila takva bolest da joj je sva kosa opala, pa mi njen muž prigovara (da je više ne voli). Mogu li joj staviti tuđu kosu?" Tada je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, prokleo onu koja stavlja tuđu kosu i onu koja traži da joj se stavi takva kosa.

٥٩٣٥. حَدَّثَنِي أَحْمَدُ بْنُ الْمِقْدَامِ حَدَّثَنَا فُضَيْلُ ابْنُ سُلَيْمَانَ حَدَّثَنَا مَنْصُورُ بْنُ عَبْدِالرَّحْمَنِ قَالَ حَدَّثَتْنِي أُمِّي عَنْ أَسْمَاءَ بِنْتِ أَبِي بَكْرٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا أَنَّ امْرَأَةً جَاءَتْ إِلَى رَسُولِ اللهِ ﷺ فَقَالَتْ إِنِّي أَنْكَحْتُ ابْنَتِي ثُمَّ أَصَابَهَا شَكْوَى فَتَمَرَّقَ رَأْسُهَا وَزَوْجُهَا يَسْتَحِثُّنِي بِهَا أَفَأَصِلُ رَأْسَهَا فَسَبَّ رَسُولُ اللهِ ﷺ الْوَاصِلَةَ وَالْمُسْتَوْصِلَةَ .

5936. PRIČAO NAM JE Adem, njemu Šu'ba, prenoseći od Hišama b. Urve, a ovaj od svoje žene Fatime da je Esma bint Ebu-Bekr rekla:
"Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, prokleo je onu koja stavlja ili upliće tuđu kosu i onu koja traži da joj se stavlja ili upliće tuđa kosa."

٥٩٣٦. حَدَّثَنَا آدَمُ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ عَنْ هِشَامِ بْنِ عُرْوَةَ عَنِ امْرَأَتِهِ فَاطِمَةَ عَنْ أَسْمَاءَ بِنْتِ أَبِي بَكْرٍ قَالَتْ لَعَنَ النَّبِيُّ ﷺ الْوَاصِلَةَ وَالْمُسْتَوْصِلَةَ .

5937. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Mukatil, njemu Abdullah, a ovome Ubejdullah, prenoseći od Nafija, on od Ibn-Omera, radijallahu anhuma, da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
"Allah je prokleo onu koja stavlja ili upliće tuđu kosu i onu koja traži da joj se stavlja ili upliće takva kosa, zatim onu koja tetovira i onu koja traži da se tetovira."
Nafi' još dodaje: "Tetoviranje je prljavština."

٥٩٣٧. حَدَّثَنِي مُحَمَّدُ بْنُ مُقَاتِلٍ أَخْبَرَنَا عَبْدُاللهِ أَخْبَرَنَا عُبَيْدُاللهِ عَنْ نَافِعٍ عَنِ ابْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا أَنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ قَالَ لَعَنَ اللهُ الْوَاصِلَةَ وَالْمُسْتَوْصِلَةَ وَالْوَاشِمَةَ وَالْمُسْتَوْشِمَةَ وَقَالَ نَافِعٌ الْوَشْمُ فِي اللِّثَةِ .

5938. PRIČAO NAM JE Adem, njemu Šu'ba, ovome Amr b. Murra, prenoseći od Seida b. Musejjeba da je rekao:
"Mu'avija je došao na umru posljednji put, pa nam je održao govor (hutbu). Izvadio je pramen kose govoreći: 'Ne mislim da iko ovo radi osim židova. Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, ovo je nazvao obmanom (*ez-zur*).'"
Mu'avija je ovim mislio na ženu koja upliće tuđu kosu.

٥٩٣٨. حَدَّثَنَا آدَمُ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ حَدَّثَنَا عَمْرُو بْنُ مُرَّةَ سَمِعْتُ سَعِيدَ بْنَ الْمُسَيَّبِ قَالَ قَدِمَ مُعَاوِيَةُ الْمَدِينَةَ آخِرَ قَدْمَةٍ قَدِمَهَا فَخَطَبَنَا فَأَخْرَجَ كُبَّةً مِنْ شَعَرٍ قَالَ مَا كُنْتُ أَرَى أَحَدًا يَفْعَلُ هَذَا غَيْرَ الْيَهُودِ إِنَّ النَّبِيَّ ﷺ سَمَّاهُ الزُّورَ يَعْنِي الْوَاصِلَةَ فِي الشَّعَرِ .

ŽENE KOJE UKLANJAJU DLAKE S LICA

باب المتنمصات

5939. PRIČAO NAM JE Ishak b. Ibrahim, njemu Džerir, koji prenosi od Mensura, on od Ibrahima, a ovaj od Alkame da je kazivao:
"Abdullah je prokleo one žene koje se tetoviraju, one koje uklanjaju dlake s lica i one koje prave umjetne razmake između zuba radi ljepšeg izgleda, dakle one koje mijenjaju lik koji je Allah stvorio. Umm-Jakub potom je upitala: 'Šta je ovo?', a Abdullah je odgovorio: 'A šta je meni pa da ne proklinjem onoga koga je prokleo Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem?! To se nalazi i u Allahovoj Knjizi.' Ona mu potom reče: 'Tako mi Allaha, pročitala sam cijeli Kur'an, ali to nisam našla.' Abdullah tada reče: 'Tako mi Allaha, da si ga pročitala (pažljivo), našla bi to sigurno: 'Ono što vam Poslanik dadne (ili naredi) – to uzmite, a ono što vam zabrani ostavite!'"[1]

٥٩٣٩. حدثنا إسحاق بن إبراهيم أخبرنا جرير عن منصور عن إبراهيم عن علقمة قال لعن عبدالله الواشمات والمتنمصات والمتفلجات للحسن المغيرات خلق الله فقالت أم يعقوب ما هذا قال عبدالله وما لي لا ألعن من لعن رسول الله وفي كتاب الله قالت والله لقد قرأت ما بين اللوحين فما وجدته قال والله لئن قرأتيه لقد وجدتيه (وما آتاكم الرسول فخذوه وما نهاكم عنه فانتهوا) .

ŽENE KOJE UPLIĆU TUĐU KOSU

باب الموصولة

5940. PRIČAO MI JE Muhammed, njemu Abda, prenoseći od Ubejdullaha, a on od Nafija da je Ibn-Omer, radijallahu anhuma, kazivao:
"Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, prokleo je one koje upleću tuđu kosu i one koje traže da im se uplete tuđa kosa, zatim one koje tetoviraju i one koje traže da se tetoviraju."

٥٩٤٠. حدثني محمد حدثنا عبدة عن عبيدالله عن نافع عن ابن عمر رضي الله عنهما قال لعن النبي ﷺ الواصلة والمستوصلة والواشمة والمستوشمة .

5941. PRIČAO NAM JE Humejdi, njemu Sufjan, a ovome Hišam da je čuo Fatimu bint Munzir kako govori:
"Slušala sam Esmu kako kazuje: 'Jednom je jedna žena upitala Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem: 'O Allahov Poslaniče! Kćerka mi je dobila ospice, pa joj je kosa opala. U međuvremenu ja sam

٥٩٤١. حدثنا الحميدي حدثنا سفيان حدثنا هشام أنه سمع فاطمة بنت المنذر تقول سمعت أسماء قالت سألت امرأة النبي ﷺ فقالت يا رسول الله إن ابنتي أصابتها الحصبة فامرق شعرها وإني زوجتها أفأصل فيه فقال لعن الله الواصلة والموصولة .

1 El-Hašr, 7.

je udala. Mogu li joj uplesti tuđu kosu?'
'Allah je prokleo one koje upleću tuđu kosu i one koje traže da im se upleće tuđa kosa', odgovorio joj je on.'"

5942. PRIČAO MI JE Jusuf b. Musa, njemu Fadl b. Dukejn, ovome Sahr b. Džuvejrija, prenoseći od Nafija da je Abdullah b. Omer, radijallahu anhuma, rekao:
"Čuo sam Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem (ili rekao je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem):[1] 'Allah je prokleo one koje tetoviraju i one koje traže da se tetoviraju, zatim one koje upleću tuđu kosu i one koje traže da im se uplete tuđa kosa.' To znači da je i Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, prokleo (takve žene)."[2]

٥٩٤٢. حَدَّثَنِي يُوسُفُ بْنُ مُوسَى حَدَّثَنَا الْفَضْلُ بْنُ دُكَيْنٍ حَدَّثَنَا صَخْرُ بْنُ جُوَيْرِيَةَ عَنْ نَافِعٍ عَنْ عَبْدِاللهِ بْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا سَمِعْتُ النَّبِيَّ ﷺ أَوْ قَالَ النَّبِيُّ ﷺ الْوَاشِمَةُ وَالْمُوتَشِمَةُ وَالْوَاصِلَةُ وَالْمُسْتَوْصِلَةُ يَعْنِي لَعَنَ النَّبِيُّ ﷺ.

5943. PRIČAO MI JE Muhammed b. Mukatil da ga je obavijestio Abdullah, a njega Sufjan, prenoseći od Mensura, on od Ibrahima, a ovaj od Alkame da je Ibn-Mes'ud, radijallahu anhu, rekao:
"Allah je prokleo one koje tetoviraju i one koje traže da se tetoviraju, one koje uklanjaju dlake sa svoga lica i one koje prave vještačke razmake između zuba radi ljepšeg izgleda, dakle takve (žene) koje mijenjaju lik koji je Allah stvorio. Zašto onda da i ja ne proklinjem onoga koga je prokleo Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, i koji je proklet u Allahovoj Knjizi?!"

٥٩٤٣. حَدَّثَنِي مُحَمَّدُ بْنُ مُقَاتِلٍ أَخْبَرَنَا عَبْدُاللهِ أَخْبَرَنَا سُفْيَانُ عَنْ مَنْصُورٍ عَنْ إِبْرَاهِيمَ عَنْ عَلْقَمَةَ عَنِ ابْنِ مَسْعُودٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ لَعَنَ اللهُ الْوَاشِمَاتِ وَالْمُسْتَوْشِمَاتِ وَالْمُتَنَمِّصَاتِ وَالْمُتَفَلِّجَاتِ لِلْحُسْنِ الْمُغَيِّرَاتِ خَلْقَ اللهِ مَا لِي لاَ أَلْعَنُ مَنْ لَعَنَهُ رَسُولُ اللهِ ﷺ وَهُوَ فِي كِتَابِ اللهِ.

1 Prenosilac nije siguran koju je od ove dvije formulacije čuo.

2 Ovdje je među komentatorima hadisa sporno da li je Uzvišeni Allah prokleo ovakve osobe preko svoga Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, ili ih je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, prokleo zato što ih je Uzvišeni Allah prokleo.

ŽENE KOJE SE BAVE TETOVIRANJEM

باب الْواشمة

5944. PRIČAO MI JE Jahja, njemu Abdur-Rezzak, prenoseći od Ma'mera, a on od Hemmama da je Ebu-Hurejra rekao:
"Allahov je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: 'Urokljivo oko je istina!' – a zabranio je i tetoviranje."
PRIČAO MI JE Ibn-Beššar, njemu Ibn-Mehdi, a ovome Sufjan da je spomenuo Abdur-Rahmanu b. Abisu hadis koji prenosi Mensur od Ibrahima, on od Alkame, a ovaj od Abdullaha, koji je govorio da je i on čuo od Umm-Ja'kub, koja prenosi od Abdullaha hadis sličan Mensurovom.

٥٩٤٤. حَدَّثَنِي يَحْيَى حَدَّثَنَا عَبْدُالرَّزَّاقِ عَنْ مَعْمَرٍ عَنْ هَمَّامٍ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ الْعَيْنُ حَقٌّ وَنَهَى عَنِ الْوَشْمِ حَدَّثَنِي ابْنُ بَشَّارٍ حَدَّثَنَا ابْنُ مَهْدِيٍّ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ قَالَ ذَكَرْتُ لِعَبْدِالرَّحْمَنِ بْنِ عَابِسٍ حَدِيثَ مَنْصُورٍ عَنْ إِبْرَاهِيمَ عَنْ عَلْقَمَةَ عَنْ عَبْدِاللهِ فَقَالَ سَمِعْتُهُ مِنْ أُمِّ يَعْقُوبَ عَنْ عَبْدِاللهِ مِثْلَ حَدِيثِ مَنْصُورٍ .

5945. PRIČAO NAM JE Sulejman b. Harb, njemu Šu'ba, prenoseći od Avna b. Ebu-Džuhajfe, koji je govorio da je vidio svoga oca, koji mu je rekao:
"Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, zabranio je uzimanje novca od prodane krvi, uzimanje novca od prodanog psa,[3] uzimanja kamate (lihve), davanja kamate (lihve), tetoviranje sebe ili drugoga i traženje da se tetovira."

٥٩٤٥. حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ حَرْبٍ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ عَنْ عَوْنِ بْنِ أَبِي جُحَيْفَةَ قَالَ رَأَيْتُ أَبِي فَقَالَ إِنَّ النَّبِيَّ ﷺ نَهَى عَنْ ثَمَنِ الدَّمِ وَثَمَنِ الْكَلْبِ وَآكِلِ الرِّبَا وَمُوكِلِهِ وَالْوَاشِمَةِ وَالْمُسْتَوْشِمَةِ .

3 Navode se, međutim, i mišljenja prema kojima je dopuštena prodaja pasa (Muhammed b. Sirin i još neki). Prema Ebu-Hurejri i Maliku, pokuđeno je prodavati pse, dok Ebu-Hanifa i još neki dozvoljavaju kupoprodaju lovačkih pasa. O ovome se više govori u poglavljima o kupoprodaji.

ŽENE KOJE TRAŽE DA SE TETOVIRAJU

باب الْمُسْتَوْشِمَة

5946. PRIČAO NAM JE Zuhejr b. Harb, njemu Džerir, ovome Umara, a njemu Ebu-Zur'a da je Ebu-Hurejra, radijallahu anhu, kazivao kako je žena koja tetovira dovedena do Omera, pa je on ustao i rekao:
"Zaklinjem vas Allahom, (recite mi) ko je od vas čuo nešto od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, o tetoviranju?"
Ebu-Hurejra kaže: "Ustao sam i rekao: 'O vladaru pravovjernih, ja sam čuo.' On upita: 'Šta si čuo?'
'Čuo sam Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, kako (obraćajući se ženama) govori: 'Ne bavite se tetoviranjem i ne tražite da vas tetoviraju!', rekoh."

٥٩٤٦. حَدَّثَنَا زُهَيْرُ بْنُ حَرْبٍ حَدَّثَنَا جَرِيرٌ عَنْ عُمَارَةَ عَنْ أَبِي زُرْعَةَ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ قَالَ أُتِيَ عُمَرُ بِامْرَأَةٍ تَشِمُ فَقَامَ فَقَالَ أَنْشُدُكُمْ بِاللهِ مَنْ سَمِعَ مِنَ النَّبِيِّ ﷺ فِي الْوَشْمِ فَقَالَ أَبُو هُرَيْرَةَ فَقُمْتُ فَقُلْتُ يَا أَمِيرَ الْمُؤْمِنِينَ أَنَا سَمِعْتُ قَالَ مَا سَمِعْتَ قَالَ سَمِعْتُ النَّبِيَّ ﷺ يَقُولُ لاَ تَشِمْنَ وَلاَ تَسْتَوْشِمْنَ .

5947. PRIČAO NAM JE Musedded, njemu Jahja b. Seid, prenoseći od Ubejdullaha, koji kaže da ga je obavijestio Nafi' da je Ibn-Omer kazivao:
"Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, proklеo je onu koja upliće tuđu kosu, onu koja traži da joj se uplete tuđa kosa, onu koja vrši tetoviranje i onu koja se tetovira."

٥٩٤٧. حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ سَعِيدٍ عَنْ عُبَيْدِاللهِ أَخْبَرَنِي نَافِعٌ عَنِ ابْنِ عُمَرَ قَالَ لَعَنَ النَّبِيُّ ﷺ الْوَاصِلَةَ وَالْمُسْتَوْصِلَةَ وَالْوَاشِمَةَ وَالْمُسْتَوْشِمَةَ .

5948. PRIČAO NAM JE Muhammd b. Musenna, njemu Abdur-Rahman, prenoseći od Sufjana, on od Mensura, ovaj od Ibrahima, a on od Alkame da je Abdullah, radijallahu anhu, kazivao:
"Allah je proklеo one koje tetoviraju, one koje traže da se tetoviraju, one koje uklanjaju dlake s lica i one koje prave vještačke razmake među zubima radi ljepšega izgleda, dakle takve (žene) koje mijenjaju lik koji je Allah stvorio. Zašto onda da i ja ne proklinjem onoga koga je proklеo Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem?! To se nalazi i u Allahovoj Knjizi."

٥٩٤٨. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ الْمُثَنَّى حَدَّثَنَا عَبْدُالرَّحْمَنِ عَنْ سُفْيَانَ عَنْ مَنْصُورٍ عَنْ إِبْرَاهِيمَ عَنْ عَلْقَمَةَ عَنْ عَبْدِاللهِ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ لَعَنَ اللهُ الْوَاشِمَاتِ وَالْمُسْتَوْشِمَاتِ وَالْمُتَنَمِّصَاتِ وَالْمُتَفَلِّجَاتِ لِلْحُسْنِ الْمُغَيِّرَاتِ خَلْقَ اللهِ مَا لِي لاَ أَلْعَنُ مَنْ لَعَنَ رَسُولُ اللهِ ﷺ وَهُوَ فِي كِتَابِ اللهِ .

SLIKE

باب التصاوير

5949. PRIČAO NAM JE Adem, njemu Ibn-Ebu-Zi'b, prenoseći od Zuhrija, on od Ubejdullaha b. Abdullaha b. Utbe, ovaj od Ibn-Abbasa, a on od Ebu-Talhe, radijallahu anhu, da je kazivao da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
"Meleki ne ulaze u onu kuću u kojoj ima pas[1] niti u onu u kojoj se nalaze slike."[2]
Lejs je kazivao da mu je pričao Junus, prenoseći od Ibn-Šihaba, kojega je obavijestio Ubejdullah da je čuo od Ibn-Abbasa, on od Ebu-Talhe, a ovaj od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem (gore navedeni hadis).

٥٩٤٩. حَدَّثَنَا آدَمُ حَدَّثَنَا ابْنُ أَبِي ذِئْبٍ عَنِ الزُّهْرِيِّ عَنْ عُبَيْدِاللهِ بْنِ عَبْدِاللهِ بْنِ عُتْبَةَ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ عَنْ أَبِي طَلْحَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمْ قَالَ قَالَ النَّبِيُّ ﷺ لاَ تَدْخُلُ الْمَلاَئِكَةُ بَيْتًا فِيهِ كَلْبٌ وَلاَ تَصَاوِيرُ وَقَالَ اللَّيْثُ حَدَّثَنِي يُونُسُ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ أَخْبَرَنِي عُبَيْدُاللهِ سَمِعَ ابْنَ عَبَّاسٍ سَمِعْتُ أَبَا طَلْحَةَ سَمِعْتُ النَّبِيَّ ﷺ .

KAZNA ZA SLIKARE NA SUDNJEM DANU

باب عذاب المصورين يوم القيامة

5950. PRIČAO NAM JE Humejdi, njemu Sufjan, a ovome A'meš, prenoseći od Muslima, koji je kazivao:
"Bili smo s Mesrukom u kući Jesara b. Numejra. Kada je Mesruk ugledao slike na njegovoj sofi, rekao je: 'Slušao sam Abdullaha kako kazuje da je čuo Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, da je rekao: 'Oni koji će dobiti najtežu kaznu na Sudnjem danu jesu slikari.'"[3]

٥٩٥٠. حَدَّثَنَا الْحُمَيْدِيُّ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ حَدَّثَنَا الأَعْمَشُ عَنْ مُسْلِمٍ قَالَ كُنَّا مَعَ مَسْرُوقٍ فِي دَارِ يَسَارِ بْنِ نُمَيْرٍ فَرَأَى فِي صُفَّتِهِ تَمَاثِيلَ فَقَالَ سَمِعْتُ عَبْدَاللهِ قَالَ سَمِعْتُ النَّبِيَّ ﷺ يَقُولُ إِنَّ أَشَدَّ النَّاسِ عَذَابًا عِنْدَ اللهِ يَوْمَ الْقِيَامَةِ الْمُصَوِّرُونَ .

---

1 Hattabi i njegovi sljedbenici smatraju da se ovo ne odnosi na lovačke pse i pse čuvare, ali se ni njima ne dopušta da ulaze u kuću, nego samo do kućnih vrata. Drugi, kao što su Kurtubi i Nevevi, generaliziraju, međutim, ovu zabranu, a kao glavni razlog zabrane najčešće se spominje pseća nečistoća.

2 U ovome slučaju upotrijebljena je dvostruka negacija koja ima za cilj otkloniti svaku sumnju u to da se neulaženje meleka u takvu kuću eventualno odnosi samo na slučaj kada su u njoj zajedno i pas i slika, tako da se jedno od njih uvijek može nalaziti u kući. Dvostrukom negacijom želi se, dakle, potvrditi da meleci ne ulaze u kuću u kojoj se nalaze slike. O tome šta se sve pod pojmom slike podrazumijeva bit će više riječi kasnije.

3 Taberi smatra da se ovakva kazna odnosi samo na one slikare koji prave slike da bi se obožavale, što spada u nevjerstvo. Oni, međutim, koji prave slike bez ovakve namjere smatraju se samo grešnicima. Druga grupa učenjaka smatra da je u riječima Allahova Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, sadržan zamišljeni prijedlog "min", koji se pretpostavlja u razumijevanju ovoga hadisa, tako da se u tom slučaju hadis razumijeva kao da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao kako će među onima koji će dobiti najtežu kaznu na Sudnjem danu biti i slikari. Pa ipak, ovim se nimalo ne umanjuje veličina grijeha onih koji slikaju, jer se takvi u ovome slučaju svrstavaju među najveće grešnike.

5951. PRIČAO NAM JE Ibrahim b. Munzir, njemu Enes b. Ijad, prenoseći od Ubejdullaha, a on od Nafija, kojega je Abdullah b. Omer, radijallahu anhuma, obavijestio da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
"Oni koji prave ove slike bit će kažnjeni na Sudnjemu danu i bit će im rečeno: 'Oživite to što ste napravili!'"[1]

٥٩٥١ . حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ الْمُنْذِرِ حَدَّثَنَا أَنَسُ بْنُ عِيَاضٍ عَنْ عُبَيْدِ اللهِ عَنْ نَافِعٍ أَنَّ عَبْدَ اللهِ بْنَ عُمَرَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا أَخْبَرَهُ أَنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ قَالَ إِنَّ الَّذِينَ يَصْنَعُونَ هَذِهِ الصُّوَرَ يُعَذَّبُونَ يَوْمَ الْقِيَامَةِ يُقَالُ لَهُمْ أَحْيُوا مَا خَلَقْتُمْ .

UKLANJANJE SLIKA

باب نَقْضِ الصُّوَرِ

5952. PRIČAO NAM JE Mu'az b. Fudala, njemu Hišam, prenoseći od Jahjaa, a on od Imrana b. Hittana da mu je Aiša, radijallahu anha, pričala kako Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, nije u kući ostavljao ništa što je na sebi imalo sliku krsta, nego je to odmah uklanjao.[2]

٥٩٥٢ . حَدَّثَنَا مُعَاذُ بْنُ فَضَالَةَ حَدَّثَنَا هِشَامٌ عَنْ يَحْيَى عَنْ عِمْرَانَ بْنِ حِطَّانَ أَنَّ عَائِشَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهَا حَدَّثَتْهُ أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ لَمْ يَكُنْ يَتْرُكُ فِي بَيْتِهِ شَيْئًا فِيهِ تَصَالِيبُ إِلاَّ نَقَضَهُ .

5953. PRIČAO NAM JE Musa, njemu Abdul-Vahid, ovome Umara, a njemu Ebu-Zur'a:
"Ušao sam s Ebu-Hurejrom u jednu kuću u Medini,[3] i kada je ugledao na kući slikara kako slika (Ebu-Hurejra) reče: 'Čuo sam Allahova Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, kako govori: (Uzvišeni je Allah rekao:) 'Ko bi mogao biti veći grešnik od

٥٩٥٣ . حَدَّثَنَا مُوسَى حَدَّثَنَا عَبْدُ الْوَاحِدِ حَدَّثَنَا عُمَارَةُ حَدَّثَنَا أَبُو زُرْعَةَ قَالَ دَخَلْتُ مَعَ أَبِي هُرَيْرَةَ دَارًا بِالْمَدِينَةِ فَرَأَى أَعْلاَهَا مُصَوِّرًا يُصَوِّرُ قَالَ سَمِعْتُ رَسُولَ اللهِ ﷺ يَقُولُ وَمَنْ أَظْلَمُ مِمَّنْ

Nevevi i još neki učenjaci smatraju da je slikanje živih bića strogo zabranjeno (haram) te da takvo djelo spada u velike grijehe. Slikanje onoga što nije živo, prema tom mišljenju nije haram. Postoji, međutim, i mišljenje prema kojem se zabrana slikanja kao haram odnosi na svaku vrstu slikanja. Prema ovakvom mišljenju svaka slika na svoj način predstavlja obožavanje (nekoga/nečega) mimo Allaha, budući da pogled na nju zavodi čovjeka te da prema nekima čovjek osjeća ljubav i naklonost. Prema drugom mišljenju (Murteda) pod pojmom slike u ovom hadisu misli se na slike koje predstavljaju živa bića koja imaju dušu i za čije je slikanje predviđena najteža kazna (azab) za razliku od blažeg stupnja kazni (ukubat).

Navodi se i mišljenje prema kojem se pod pojmom "slikari" misli na one koji vjeruju i tvrde da je Allah slika. Oni, prema tome, prave slike uspoređujući ih s Allahom, što je nevjerstvo i za što slijedi najteža kazna. Oni koji slike prave iz drugih razloga, kako je naprijed navedeno, smatraju se samo grešnicima.

1 Ovo predstavlja jedan od oblika kazne na Sudnjem danu, budući da to oni sigurno neće moći učiniti.

2 Vjerovjesnik je, prema tome, samo uklanjao (brisao) slike s predmeta na kojima su se nalazile, a predmete i stvari zadržavao je za dalje korištenje. Što se tiče pojma "krst", on u sebi ima značenje koje je šire od pojma slike jer apsolutno i u svakom slučaju znači obožavanje drugoga mimo Uzvišenog Allaha, za razliku od slika, među kojima postoji razlika koja je naprijed navedena.

3 U kuću Mervana b. Hakema.

onoga koji pokušava stvarati nešto nalik Mojim stvorenjima? Neka stvore makar jedno zrno,[4] ili makar jednu trunčicu!"[5] Zatim je zatražio posudu vode, pa je potom oprao ruke do pazuha. Ja sam ga upitao: 'O Ebu-Hurejra! Je li to (pranje do pazuha) ono što si čuo od Allahova Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem)?', a on odgovori: 'Granica je pranja do mjesta do kojega će dosezati ukrasi (nakit) na Sudnjem danu.'"[6]

ذَهَبَ يَخْلُقُ كَخَلْقِي فَلْيَخْلُقُوا حَبَّةً وَلْيَخْلُقُوا ذَرَّةً ثُمَّ دَعَا بِتَوْرٍ مِنْ مَاءٍ فَغَسَلَ يَدَيْهِ حَتَّى بَلَغَ إِبْطَهُ فَقُلْتُ يَا أَبَا هُرَيْرَةَ أَشَيْءٌ سَمِعْتَهُ مِنْ رَسُولِ اللهِ ﷺ قَالَ مُنْتَهَى الْحِلْيَةِ .

ŠTA ČINITI SA SLIKAMA NA ONOME PO ČEMU SE HODA

بَاب مَا وُطِئَ مِنَ التَّصَاوِيرِ

5954. PRIČAO NAM JE Ali b. Abdullah, njemu Sufjan, koji je kazivao da je slušao Abdur-Rahmana b. Kasima – od njega boljeg u Medini u njegovo vrijeme nije bilo – kako govori da je slušao svoga oca, koji je pričao:
"Slušao sam Aišu, radijallahu anha (kako kazuje): 'Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, jednom se vratio s puta, a ja sam zavjesom sa slikama koju sam imala bila zastrla vrata svoje sobe. Kada ju je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, ugledao, strgnuo ju je i rekao: 'Oni koji će dobiti najtežu kaznu na Sudnjem danu jesu oni koji prave likove slične Allahovim stvorenjima.'
'Pa smo od toga napravili jedan ili dva jastuka', rekla je.'"

٥٩٥٤. حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ عَبْدِاللهِ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ قَالَ سَمِعْتُ عَبْدَالرَّحْمَنِ بْنَ الْقَاسِمِ وَمَا بِالْمَدِينَةِ يَوْمَئِذٍ أَفْضَلُ مِنْهُ قَالَ سَمِعْتُ أَبِي قَالَ سَمِعْتُ عَائِشَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهَا قَدِمَ رَسُولُ اللهِ ﷺ مِنْ سَفَرٍ وَقَدْ سَتَرْتُ بِقِرَامٍ لِي عَلَى سَهْوَةٍ لِي فِيهَا تَمَاثِيلُ فَلَمَّا رَآهُ رَسُولُ اللهِ ﷺ هَتَكَهُ وَقَالَ أَشَدُّ النَّاسِ عَذَابًا يَوْمَ الْقِيَامَةِ الَّذِينَ يُضَاهُونَ بِخَلْقِ اللهِ قَالَتْ فَجَعَلْنَاهُ وِسَادَةً أَوْ وِسَادَتَيْنِ .

4 Misli se na zrno pšenice.

5 Misli se na mrava. Ove Allahove riječi dokazuju nemoć ljudi da stvore nešto što je je tvar, kao što je pšenica, kao i nemoć da stvore nešto je je živo stvorenje, kao što je mrav.

6 Ovo potvrđuje hadis u kojem se kaže da će ruke vjernika biti ukrašene na Sudnjem danu dokle je dosezalo pranje ruku prilikom uzimanja abdesta, čime se želi ukazati na vrijednost temeljitog uzimanja abdesta. O tome se više govori u poglavljima o abdestu.

5955, 5956. PRIČAO NAM JE Musedded, njemu Abdullah b. Davud, prenoseći od Hišama, a on od svoga oca da je Aiša kazivala:
"Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, jednom se vratio s puta, a ja sam bila objesila (ispred vrata) platno na kome su se nalazile slike. (Kada ga je ugledao) naredio mi je da ga uklonim, i ja sam ga uklonila."[1]
Aiša je još dodala: "Ja i Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, kupali bismo se iz jednoga suda."[2]

٥٩٥٥-٥٩٥٦. حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ حَدَّثَنَا عَبْدُاللهِ بْنُ دَاوُدَ عَنْ هِشَامٍ عَنْ أَبِيهِ عَنْ عَائِشَةَ قَالَتْ قَدِمَ النَّبِيُّ ﷺ مِنْ سَفَرٍ وَعَلَّقْتُ دُرْنُوكًا فِيهِ تَمَاثِيلُ فَأَمَرَنِي أَنْ أَنْزِعَهُ فَنَزَعْتُهُ وَكُنْتُ أَغْتَسِلُ أَنَا وَالنَّبِيُّ ﷺ مِنْ إِنَاءٍ وَاحِدٍ.

PREZIRANJE SJEDENJA NA SLIKAMA

باب مَنْ كَرِهَ الْقُعُودَ عَلَى الصُّورَةِ

5957. PRIČAO NAM JE Hadždžadž b. Minhal, njemu Džuvejrija, prenoseći od Nafija, a on od Kasima da je Aiša, radijallahu anha, kupila jastuk sa slikama na njemu. Kada je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, (došao), stao je na vratima, ali nije ulazio.[3] (Aiša kaže:) "Ja sam tada rekla: 'Molim oprost od Allaha za ono u čemu sam pogriješila', a on reče: 'Šta je s ovim jastukom?' 'Da sjediš na njemu i da ga stavljaš pod glavu',

٥٩٥٧. حَدَّثَنَا حَجَّاجُ بْنُ مِنْهَالٍ حَدَّثَنَا جُوَيْرِيَةُ عَنْ نَافِعٍ عَنِ الْقَاسِمِ عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهَا أَنَّهَا اشْتَرَتْ نُمْرُقَةً فِيهَا تَصَاوِيرُ فَقَامَ النَّبِيُّ ﷺ بِالْبَابِ فَلَمْ يَدْخُلْ فَقُلْتُ أَتُوبُ إِلَى اللهِ مِمَّا أَذْنَبْتُ قَالَ مَا هَذِهِ النُّمْرُقَةُ قُلْتُ لِتَجْلِسَ عَلَيْهَا وَتَوَسَّدَهَا قَالَ إِنَّ أَصْحَابَ هَذِهِ الصُّوَرِ يُعَذَّبُونَ

---

1 O upotrebi predmeta i stvari na kojima se nalaze slike postoji više različitih mišljenja. U predanju ovoga hadisa od Ebu-Usame, koje bilježi Muslim, još stoji: "... a na njoj (slici) konji s krilima" – iz čega neki učenjaci izvode zaključak da je dopuštena upotreba slika u jednoj dimenziji (tj. fotografije, crteži, gravure), s tim da se po takvim stvarima hoda ili sjedi ili da se one omalovažavaju, odnosno da se korištenjem na takav način degradiraju. Ovdje se misli na slike na jastucima za sjedenje i naslanjanje, šilteta i druge slične stvari. Nevevi navodi da je ovo mišljenje većine učenjaka među ashabima i tabiinima. Ovo je ujedno i mišljenje Malika, Ebu-Hanife i Šafija. Međutim, ukoliko su slike obješene na zidu ili se nose na odjeći i tome slično, onda su zabranjene (za nošenje) jer se na taj način ne degradiraju. Ibnul-Arebi, međutim, smatra da su slike s likovima apsolutno zabranjene jednako kao i slike bez likova, ali koje imaju određenu fizionomiju i oblik, bez obzira da li se degradiraju na spomenuti način. Jedino ukoliko se takvim slikama, prema mišljenju Zuhrija, koje podržava i Nevevi, ukloni glava, odnosno razloži njihov oblik, onda se one mogu nositi na predmetima i stvarima koje se svakodnevno koriste.
Hanbelijska pravna škola na temelju Ebu-Talhinog predanja dozvoljava slike na odjeći, čak i kada je takva odjeća izvješena, ali je zabranjeno njeno vješanje po zidu. Prema jednom mišljenju, koje se oslanja na hadis držanje odjeće sa slikama na zidu je pokuđeno.
Ibn-Sirin, Salih b. Abdullah, Ikrima b. Halid i Seid b. Džubejr tvrde da nema ništa loše u tome da se slike drže na predmetima i stvarima koje se gaze, tj. po kojima se hoda. U prilog ovakvom mišljenju navodi se da je Urva, naprimjer, upotrebljavao jastuk sa slikama ptica i ljudi.

2 Ovo je, ustvari, poseban hadis koji se navodi i opširnije tumači u poglavljima o kupanju, po predanju od Zuhrija, koji ga prenosi od Urve.

3 Malik u svome predanju dodaje njene riječi: "Vidjela sam prijezir na njegovu licu."

يَوْمَ الْقِيَامَةِ يُقَالُ لَهُمْ أَحْيُوا مَا خَلَقْتُمْ وَإِنَّ الْمَلاَئِكَةَ لاَ تَدْخُلُ بَيْتًا فِيهِ الصُّورَةُ .

odgovorila sam, a on tada reče: 'Oni koji su pravili ove slike bit će kažnjeni na Sudnjem danu i bit će im rečeno: 'Oživite to što ste pravili!' Osim toga, meleki ne ulaze u kuću u kojoj se nalaze slike.'"[4]

٥٩٥٨ . حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ حَدَّثَنَا اللَّيْثُ عَنْ بُكَيْرٍ عَنْ بُسْرِ بْنِ سَعِيدٍ عَنْ زَيْدِ بْنِ خَالِدٍ عَنْ أَبِي طَلْحَةَ صَاحِبِ رَسُولِ اللهِ ﷺ قَالَ إِنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ قَالَ إِنَّ الْمَلاَئِكَةَ لاَ تَدْخُلُ بَيْتًا فِيهِ الصُّورَةُ قَالَ بُسْرٌ ثُمَّ اشْتَكَى زَيْدٌ فَعُدْنَاهُ فَإِذَا عَلَى بَابِهِ سِتْرٌ فِيهِ صُورَةٌ فَقُلْتُ لِعُبَيْدِاللهِ رَبِيبِ مَيْمُونَةَ زَوْجِ النَّبِيِّ ﷺ أَلَمْ يُخْبِرْنَا زَيْدٌ عَنِ الصُّوَرِ يَوْمَ الأَوَّلِ فَقَالَ عُبَيْدُاللهِ أَلَمْ تَسْمَعْهُ حِينَ قَالَ إِلاَّ رَقْمًا فِي ثَوْبٍ وَقَالَ ابْنُ وَهْبٍ أَخْبَرَنَا عَمْرٌو هُوَ ابْنُ الْحَارِثِ حَدَّثَهُ بُكَيْرٌ حَدَّثَهُ بُسْرٌ حَدَّثَهُ زَيْدٌ حَدَّثَهُ أَبُو طَلْحَةَ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ .

5958. PRIČAO NAM JE Kutejba, njemu Lejs, prenoseći od Bukejra, on od Busra b. Seida, a ovaj od Zejda b. Halida da je Ebu-Talha, drug Allahova Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Allahov je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:

'Meleki ne ulaze u kuću u kojoj se nalazi slika.'"

Busr je zatim dodao: "Potom se razbolio Zejd, pa smo ga posjetili; na njegovim vratima bio je obješen zastor sa slikom, pa sam Ubejdullahu (Havlaniju), posinku Mejmune, supruge Vjerovjesnikove, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: 'Zar nas nije Zejd prekjučer obavijestio o slikama?' Ubejdullah tada reče: 'Zar ga niste čuli kada je rekao: '... izuzev prugastih šara na odjeći'?"[5]

Ibn-Vehb je kazivao da ga je obavijestio Amr, a to je Ibn-Haris, da je njemu pričao Bukejr, ovome Busr, njemu Zejd, a ovome Ebu-Talha, koji prenosi (gore navedeni hadis) od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem.

4 Iz hadisa se jasno razaznaje da su slike zabranjene, bez obzira na kakvom materijalu bile rađene, gdje se nalazile, u koje se svrhe upotrebljavale te da li su u jednoj dimenziji (fotografije, crteži, gravure) ili se radi o kipovima i statuama. Pored toga, posebno se izriče prijetnja onima koji slikaju i upozorava se da meleci ne ulaze u kuće u kojima se nalaze slike.

5 Nevevi navodi da se prugaste šare izuzimaju jer ne spadaju u živa bića.

NIJE LIJEPO KLANJATI U ODJEĆI SA SLIKAMA

باب كَرَاهِيَةِ الصَّلاةِ فِي التَّصَاوِيرِ

5959. PRIČAO NAM JE Imran b. Mejsera, njemu Abdul-Varis, ovome Abdul-Aziz b. Suhejb, prenoseći da je Enes, radijallahu anhu, kazivao: "Aiša, radijallahu anha, imala je tanju tkaninu (sa slikama na njoj) kojom je zastrla jednu stranu svoje sobe. Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, tada joj je rekao: 'Skloni je od mog pogleda, jer mi se njene slike još uvijek u namazu pojavljuju.'"[1]

٥٩٥٩. حَدَّثَنَا عِمْرَانُ بْنُ مَيْسَرَةَ حَدَّثَنَا عَبْدُالْوَارِثِ حَدَّثَنَا عَبْدُالْعَزِيزِ بْنُ صُهَيْبٍ عَنْ أَنَسٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ كَانَ قِرَامٌ لِعَائِشَةَ سَتَرَتْ بِهِ جَانِبَ بَيْتِهَا فَقَالَ لَهَا النَّبِيُّ ﷺ أَمِيطِي عَنِّي فَإِنَّهُ لاَ تَزَالُ تَصَاوِيرُهُ تَعْرِضُ لِي فِي صَلاَتِي .

MELEKI NE ULAZE U KUĆU U KOJOJ SE NALAZI SLIKA[2]

باب لا تَدْخُلُ الْمَلائِكَةُ بَيْتًا فِيهِ صُورَةٌ

5960. PRIČAO NAM JE Jahja b. Sulejman, njemu Ibn-Vehb, ovome Umer, a to je Ibn-Muhammed, prenoseći od Salima, a on od svoga oca da je kazivao:
"Jednom je Džibril obećao Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, (da će ga posjetiti), ali je kasnio, pa se Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, zabrinuo zbog toga. Na kraju je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, izišao i pošto ga je našao, požalio mu se na to što kasni. On (Džibril) mu reče: 'Mi ne ulazimo u kuću u kojoj se nalazi slika ili pas.'"[3]

٥٩٦٠. حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ سُلَيْمَانَ قَالَ حَدَّثَنِي ابْنُ وَهْبٍ قَالَ حَدَّثَنِي عُمَرُ هُوَ ابْنُ مُحَمَّدٍ عَنْ سَالِمٍ عَنْ أَبِيهِ قَالَ وَعَدَ النَّبِيَّ ﷺ جِبْرِيلُ فَرَاثَ عَلَيْهِ حَتَّى اشْتَدَّ عَلَى النَّبِيِّ ﷺ فَخَرَجَ النَّبِيُّ ﷺ فَلَقِيَهُ فَشَكَا إِلَيْهِ مَا وَجَدَ فَقَالَ لَهُ إِنَّا لاَ نَدْخُلُ بَيْتًا فِيهِ صُورَةٌ وَلاَ كَلْبٌ .

---

1 Muslim bilježi hadis koji prenosi Aiša i u kome se navodi da je ona imala odjeću sa slikama obješenu na niši te da joj je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, pošto se u namazu okretao prema njoj, rekao da je skloni ispred njega. Dakle, sve što stoji ispred klanjača i odvraća mu pažnju od namaza, treba ukloniti. Međutim, hanefijska pravna škola ne zabranjuje da se klanja okrenut prema malim slikama i slikama bez glave, što je protivrječno navedenom hadisu kao i hadisima koje prenosi Aiša, radijallahu anha, u kojima stoji da Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, nije htio ući u kuću sve dok ona nije sklonila zavjesu sa slikama koja je bila obješena o zid kuće. Moguće je jedino da se u prvom slučaju, po hanefijskim pravnicima radi o malim slikama nečeg neživog.

2 Oni koji drže slike u kućama slični su nevjernicima, odnosno mušricima, jer time veličaju i slave ono što predstavljaju te slike, čime se praktično klanjaju nekome/nečemu drugom mimo Uzvišenog Allaha, te zbog toga meleci ne ulaze u kuće u kojima se nalaze slike.

3 U hadisu koji prenosi Aiša potpunije se opisuje ovaj događaj. Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, još dok je bio u kući, ugledao štene ispod svoje postelje, a potom se obratio Aiši, radijallahu anha, riječima: "Aiša, kada je ušao ovaj pas?" Ona mu je odgovorila: "Tako mi Allaha, ne znam." Zatim je naredio da

KO NE ULAZI U KUĆU U KOJOJ SE NALAZI SLIKA

باب مَنْ لَمْ يَدْخُلْ بَيْتًا فِيهِ صُورَةٌ

5961. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Meslema, prenoseći od Malika, on od Nafija, a ovaj od Kasima b. Muhammeda da mu je Aiša, radijallahu anha, supruga Vjerovjesnikova, sallallahu alejhi ve sellem, kazivala da je jednom kupila jastuk na kome su bile slike. Kada ga je vidio, Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, stao je na vratima, ne ulazeći unutra. Ona je primijetila na njegovu licu izraz prezira, pa mu je rekla: "O Allahov Poslaniče! Tražim oprost od Allaha i Njegova Poslanika. U čemu sam pogriješila?" On je upitao: "Šta je s ovim jastukom?", a ona reče: "Kupila sam ga da sjediš na njemu i da ga stavljaš pod glavu." Tada je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Oni koji prave ove slike bit će kažnjeni na Sudnjem danu i bit će im rečeno: 'Oživite ono što ste pravili!'" Još je dodao: "U kuću u kojoj se nalaze slike ne ulaze meleki."

٥٩٦١. حَدَّثَنَا عَبْدُاللهِ بْنُ مَسْلَمَةَ عَنْ مَالِكٍ عَنْ نَافِعٍ عَنِ الْقَاسِمِ بْنِ مُحَمَّدٍ عَنْ عَائِشَةَ رَضِي اللهُ عَنْهَا زَوْجِ النَّبِيِّ ﷺ أَنَّهَا أَخْبَرَتْهُ أَنَّهَا اشْتَرَتْ نُمْرُقَةً فِيهَا تَصَاوِيرُ فَلَمَّا رَآهَا رَسُولُ اللهِ ﷺ قَامَ عَلَى الْبَابِ فَلَمْ يَدْخُلْ فَعَرَفَتْ فِي وَجْهِهِ الْكَرَاهِيَةَ قَالَتْ يَا رَسُولَ اللهِ أَتُوبُ إِلَى اللهِ وَإِلَى رَسُولِهِ مَاذَا أَذْنَبْتُ قَالَ مَا بَالُ هَذِهِ النُّمْرُقَةِ فَقَالَتِ اشْتَرَيْتُهَا لِتَقْعُدَ عَلَيْهَا وَتَوَسَّدَهَا فَقَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ إِنَّ أَصْحَابَ هَذِهِ الصُّوَرِ يُعَذَّبُونَ يَوْمَ الْقِيَامَةِ وَيُقَالُ لَهُمْ أَحْيُوا مَا خَلَقْتُمْ وَقَالَ إِنَّ الْبَيْتَ الَّذِي فِيهِ الصُّوَرُ لاَ تَدْخُلُهُ الْمَلاَئِكَةُ .

---

se pas istjera iz kuće. Tek je tada došao Džibril, i Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, obratio mu se riječima: "Dogovorili smo se da ćeš mi doći u posjetu, ali ti nisi došao." Džibril mu je na to odgovorio: "Nije mi dao pas koji je bio u tvojoj kući."

U hadisu koji se odnosi na ovaj događaj, a koji prenosi Mejmuna, navodi se, između ostaloga, i to da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, pošto je istjerao psa iz kuće, poprskao vodom mjesto gdje se on nalazio i onda to prebrisao, pa je tek onda Džibril ušao u kuću.

U hadisu koji prenosi Ebu-Hurejra, a bilježe ga Tirmizi i Ibn-Hibban, navodi se još i to da je Džibril, kada je ušao u kuću, rekao Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem: "Jučer sam ti dolazio, ali mi samo slike na vratima, platnena zavjesa sa slikama u kući i pas koji se također nalazio tu, u kući, nisu dali da uđem.

KO JE PROKLEO SLIKARA

باب مَنْ لعن المُصوِّرَ

5962. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Musenna, njemu Gunder, ovome Šu'ba, prenoseći od Avna b. Ebu-Džuhajfe da je njegov otac kupio roba koji se bavio puštanjem krvi kupicom. Kazivao je: "Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, zabranio je (korištenje) nadoknade za (puštanje) krvi, nadoknadu od prodaje psa, zaradu prostitutke (od prostitucije), a prokleo je i onoga koji uzima kamatu i onoga koji je daje, onu koja tetovira i onu koja traži da se tetovira te (na kraju) slikara."[1]

٥٩٦٢. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ الْمُثَنَّى قَالَ حَدَّثَنِي غُنْدَرٌ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ عَنْ عَوْنِ بْنِ أَبِي جُحَيْفَةَ عَنْ أَبِيهِ أَنَّهُ اشْتَرَى غُلاَمًا حَجَّامًا فَقَالَ إِنَّ النَّبِيَّ ﷺ نَهَى عَنْ ثَمَنِ الدَّمِ وَثَمَنِ الْكَلْبِ وَكَسْبِ الْبَغِيِّ وَلَعَنَ آكِلَ الرِّبَا وَمُوكِلَهُ وَالْوَاشِمَةَ وَالْمُسْتَوْشِمَةَ وَالْمُصَوِّرَ .

ONOME KO PRAVI SLIKE BIT ĆE NAREĐENO NA SUDNJEM DANU DA UDAHNE U NJIH DUŠU, ALI ON TO NEĆE MOĆI

باب مَنْ صَوَّرَ صُورةً كُلِّفَ يَوْمَ الْقِيامةِ أَنْ يَنْفُخَ فِيها الرُّوحَ وَلَيْس بِنافِخٍ

5963. PRIČAO NAM JE Ajjaš b. Velid, njemu Abdul-A'la, ovome Seid, kazujući da je čuo Nadra b. Enesa b. Malika kako priča Katadi:
"Bio sam kod Ibn-Abbasa kad su ga ljudi pitali (a on im odgovarao), ne spominjući Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem,[2] dok nije upitan (za slikanje);[3] tada je rekao: 'Čuo sam Muhammeda, sallallahu alejhi ve sellem, da kaže: 'Onome koji pravi slike na ovome svijetu bit će naređeno na Sudnjem danu da u njih udahne dušu, ali on to neće moći.'"[4]

٥٩٦٣. حَدَّثَنَا عَيَّاشُ بْنُ الْوَلِيدِ حَدَّثَنَا عَبْدُالأَعْلَى حَدَّثَنَا سَعِيدٌ قَالَ سَمِعْتُ النَّضْرَ بْنَ أَنَسِ ابْنِ مَالِكٍ يُحَدِّثُ قَتَادَةَ قَالَ كُنْتُ عِنْدَ ابْنِ عَبَّاسٍ وَهُمْ يَسْأَلُونَهُ وَلاَ يَذْكُرُ النَّبِيَّ ﷺ حَتَّى سُئِلَ فَقَالَ سَمِعْتُ مُحَمَّدًا ﷺ يَقُولُ مَنْ صَوَّرَ صُورَةً فِي الدُّنْيَا كُلِّفَ يَوْمَ الْقِيَامَةِ أَنْ يَنْفُخَ فِيهَا الرُّوحَ وَلَيْسَ بِنَافِخٍ .

1 Hadis i njegov komentar naveden je pod brojem 2086.

2 Oni su ga pitali o mnogo čemu, a on im je odgovarao, ne spominjući kao dokaze u svojim odgovorima sunnet Muhammeda, sallallahu alejhi ve sellem, da bi potvrdio to o čemu im govori.

3 U drugim se predanjima kaže da im je on odgovarao, ne spominjući Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, dok mu nije pristupio jedan čovjek iz Iraka, koji ga je, nakon što je za sebe rekao da izrađuje slike i tako zarađuje za život, upitao o tome. Ibn-Abbas mu je tada odgovorio navedenim riječima Allahova Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem. Usto, preporučio mu je da se bavi slikanjem drveća, što je, dakle, dopušteno.

4 U drugim se predanjima navodi da će takve Uzvišeni Allah na Sudnjemu danu mučiti sve dok ne udahnu dušu u svoje slike, a oni to, naravno, neće moći. Time se želi istaknuti kako je slikanje živih bića veliki grijeh te

JAHANJE IZA JAHAČA NA JAHAĆOJ ŽIVOTINJI

باب الارتداف على الدابة

5964. PRIČAO NAM JE Kutejba b. Seid, njemu Ebu-Safvan, prenoseći od Junusa b. Jezida, on od Ibn-Šihaba, ovaj od Urve, a on od Usame b. Zejda, radijallahu anhu, da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, jahao na magarcu; pod njim je bilo sedlo prekriveno fedekijskim (plišanim) prekrivačem (iz sela Fedek u Hajberu), a Usamu je stavio iza sebe.

٥٩٦٤. حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ حَدَّثَنَا أَبُو صَفْوَانَ عَنْ يُونُسَ بْنِ يَزِيدَ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ عَنْ عُرْوَةَ عَنْ أُسَامَةَ بْنِ زَيْدٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا أَنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ رَكِبَ عَلَى حِمَارٍ عَلَى إِكَافٍ عَلَيْهِ قَطِيفَةٌ فَدَكِيَّةٌ وَأَرْدَفَ أُسَامَةَ وَرَاءَهُ .

TRI JAHAČA NA JEDNOJ ŽIVOTINJI

باب الثلاثة على الدابة

5965. PRIČAO NAM JE Museddded, njemu Jezid b. Zurej', a ovome Halid, prenoseći od Ikrime da je Ibn-Abbas, radijallahu anhuma, kazivao:
"Kada je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, stigao u Mekku,[5] dočekala su ga djeca Benu-Abdul-Muttalibova. Jednoga je (dječaka) stavio (da jaše) ispred sebe, a drugoga iza sebe."[6]

٥٩٦٥. حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ حَدَّثَنَا يَزِيدُ بْنُ زُرَيْعٍ حَدَّثَنَا خَالِدٌ عَنْ عِكْرِمَةَ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا قَالَ لَمَّا قَدِمَ النَّبِيُّ ﷺ مَكَّةَ اسْتَقْبَلَهُ أُغَيْلِمَةُ بَنِي عَبْدِ الْمُطَّلِبِ فَحَمَلَ وَاحِدًا بَيْنَ يَدَيْهِ وَالْآخَرَ خَلْفَهُ .

---

kakva kazna slijedi onima koji takve slike izrađuju.

5 U vrijeme oslobođnja Mekke.

6 Zabilježena su još neka slična predanja u kojima se navodi da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, jahao s još dvojicom na isti način, a nekada i sa svojim unucima Hasanom i Husejnom.

KADA VLASNIK ŽIVOTINJE JAŠE NAPRIJED, A DRUGI IZA NJEGA

باب حمل صاحب الدابة غيره بين يديه

Neki kažu: “Vlasnik životinje ima pravo da jaše naprijed izuzev kada dozvoli drugome da jaše ispred njega.”

وَقَالَ بَعْضُهُمْ صَاحِبُ الدَّابَّةِ أَحَقُّ بِصَدْرِ الدَّابَّةِ إِلاَّ أَنْ يَأْذَنَ لَهُ .

5966. PRIČAO MI JE Muhammed b. Beššar, njemu Abdul-Vehhab, a ovome Ejjub da je pred Ikrimom spomenut najlošiji od trojice (koji jašu). Ikrima je tada rekao:
“Ibn-Abbas je kazivao: ‘(U godini osvojenja Mekke) Allahov je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, došao (jašući na životinji); Kusem je bio ispred njega, a Fadl iza njega (na istoj životinji), ili je Kusem bio iza njega, a Fadl ispred njega.’[1] Koji je sad od njih trojice najlošiji, a koji najbolji?”[2]

٥٩٦٦ . حَدَّثَنِي مُحَمَّدُ بْنُ بَشَّارٍ حَدَّثَنَا عَبْدُ الْوَهَّابِ حَدَّثَنَا أَيُّوبُ ذُكِرَ شَرُّ الثَّلاَثَةِ عِنْدَ عِكْرِمَةَ فَقَالَ قَالَ ابْنُ عَبَّاسٍ أَتَى رَسُولُ اللَّهِ ﷺ وَقَدْ حَمَلَ قُثَمَ بَيْنَ يَدَيْهِ وَالْفَضْلَ خَلْفَهُ أَوْ قُثَمَ خَلْفَهُ وَالْفَضْلَ بَيْنَ يَدَيْهِ فَأَيُّهُمْ شَرٌّ أَوْ أَيُّهُمْ خَيْرٌ .

KADA JEDAN ČOVJEK JAŠE IZA DRUGOGA

باب إرداف الرجل خلف الرجل

5967. PRIČAO NAM JE Hudba b. Halid, njemu Hemmam, ovome Katada, a njemu Enes b. Malik, prenoseći od Mu‘aza b. Džebela, radijallahu anhu, koji je kazivao:
“Jahao sam iza Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, na istoj životinji, tako da je između nas bio samo kraj sedla. Tada mi on reče: ‘O Mu‘aze!’
‘Odazivam ti se i pokoravam, Allahov Poslaniče!’, odgovorih. Putovao je potom jedan sat, pa mi je onda rekao: ‘O Mu’aze!’
‘Odazivam ti se i pokoravam, Allahov Poslaniče!’, odgovorih. Putovao je potom još jedan sat, pa mi je ponovo rekao: ‘O Mu‘aze!’
‘Odazivam ti se i pokoravam, Allahov Poslaniče!’,

٥٩٦٧ . حَدَّثَنَا هُدْبَةُ بْنُ خَالِدٍ حَدَّثَنَا هَمَّامٌ حَدَّثَنَا قَتَادَةُ حَدَّثَنَا أَنَسُ بْنُ مَالِكٍ عَنْ مُعَاذِ بْنِ جَبَلٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ بَيْنَا أَنَا رَدِيفُ النَّبِيِّ ﷺ لَيْسَ بَيْنِي وَبَيْنَهُ إِلاَّ أَخِرَةُ الرَّحْلِ فَقَالَ يَا مُعَاذُ بْنَ جَبَلٍ قُلْتُ لَبَّيْكَ رَسُولَ اللَّهِ وَسَعْدَيْكَ ثُمَّ سَارَ سَاعَةً ثُمَّ قَالَ يَا مُعَاذُ قُلْتُ لَبَّيْكَ رَسُولَ اللَّهِ وَسَعْدَيْكَ ثُمَّ سَارَ سَاعَةً ثُمَّ قَالَ يَا مُعَاذُ قُلْتُ لَبَّيْكَ رَسُولَ اللَّهِ وَسَعْدَيْكَ قَالَ هَلْ تَدْرِي مَا حَقُّ اللَّهِ عَلَى عِبَادِهِ قُلْتُ اللَّهُ وَرَسُولُهُ أَعْلَمُ قَالَ حَقُّ اللَّهِ

1 Prenosilac hadisa u ovom slučaju nije siguran u redoslijed jahača.

2 Ikrima je, naravno, ovim htio demantirati one koji su tvrdili da nije dobro, nego, naprotiv, da je loše, tj. grijeh, da tri osobe jašu na jednoj životinji.

odgovorih. Tada me je upitao: 'Znaš li ti kakva je dužnost robova prema Allahu?'
'Allah i Njegov Poslanik to najbolje znaju', odgovorih. Tada mi on reče: 'Dužnost je robova prema Allahu da Mu robuju i nikoga Mu kao sudruga ne pridružuju.' Potom je putovao još jedan sat, a onda mi se (ponovo) obratio: 'O Mu'aze b. Džebel!'
'Odazivam ti se i pokoravam, Allahov Poslaniče!', odgovorih. Tada me je upitao: 'A znaš li kakva je dužnost Allaha prema Njegovim robovima kada oni tako čine?'[3]
'Allah i Njegov Poslanik to najbolje znaju!', odgovorih. Tada mi on reče: 'Dužnost je Allaha prema (takvim) robovima da ih ne kažnjava.'"[4]

عَلَى عِبَادِهِ أَنْ يَعْبُدُوهُ وَلاَ يُشْرِكُوا بِهِ شَيْئًا ثُمَّ سَارَ سَاعَةً ثُمَّ قَالَ يَا مُعَاذُ ابْنَ جَبَلٍ قُلْتُ لَبَّيْكَ رَسُولَ اللهِ وَسَعْدَيْكَ فَقَالَ هَلْ تَدْرِي مَا حَقُّ الْعِبَادِ عَلَى اللهِ إِذَا فَعَلُوهُ قُلْتُ اللهُ وَرَسُولُهُ أَعْلَمُ قَالَ حَقُّ الْعِبَادِ عَلَى اللهِ أَنْ لاَ يُعَذِّبَهُمْ .

KADA ŽENA JAŠE IZA MUŠKARCA S KOJIM SE NE MOŽE VJENČATI ZBOG SRODSTVA

باب إِرْدَافِ الْمَرْأَةِ خَلْفَ الرَّجُلِ

5968. PRIČAO NAM JE Hasan b. Muhammed b. Sabbah, njemu Jahja b. Abbad, a ovome Šu'ba da ga je obavijestio Jahja b. Ebu-Ishak, koji je kazivao:
"Slušao sam Enesa b. Malika, radijallahu anhu, kako kazuje: 'Stigli smo s Allahovim Poslanikom, sallallahu alejhi ve sellem, iz Hajbera; ja sam jahao iza Ebu-Talhe, a on naprijed na istoj životinji. Jedna od supruga Allahova Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem,[5] jahala je skupa s njim, ali iza njega na drugoj životinji. Odjednom deva (Vjerovjesnikova, sallallahu alejhi ve sellem) posrnu, a ja[6] rekoh: 'Žena!' – i (brzo) sjahah. Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, tada reče: 'One su vaše

٥٩٦٨. حَدَّثَنَا الْحَسَنُ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ صَبَّاحٍ حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ عَبَّادٍ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ أَخْبَرَنِي يَحْيَى بْنُ أَبِي إِسْحَاقَ قَالَ سَمِعْتُ أَنَسَ بْنَ مَالِكٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ أَقْبَلْنَا مَعَ رَسُولِ اللهِ ﷺ مِنْ خَيْبَرَ وَإِنِّي لَرَدِيفُ أَبِي طَلْحَةَ وَهُوَ يَسِيرُ وَبَعْضُ نِسَاءِ رَسُولِ اللهِ ﷺ رَدِيفُ رَسُولِ اللهِ ﷺ إِذْ عَثَرَتِ النَّاقَةُ فَقُلْتُ الْمَرْأَةَ فَنَزَلْتُ فَقَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ إِنَّهَا أُمُّكُمْ فَشَدَدْتُ الرَّحْلَ وَرَكِبَ رَسُولُ اللهِ ﷺ فَلَمَّا دَنَا أَوْ رَأَى الْمَدِينَةَ قَالَ آيِبُونَ تَائِبُونَ عَابِدُونَ لِرَبِّنَا حَامِدُونَ .

3 Kada samo Njemu robuju i nikoga Mu kao sudruga ne pridružuju.

4 Jedna od jasnih poruka koje nosi ovaj hadis je i to da je dopušteno jahati jedan iza drugoga na istoj jahaćoj životinji, što jeste i razlog navođenja ovog hadisa na ovom mjestu.

5 Prema drugom predanju u kome se ovaj događaj detaljnije opisuje, to je bila Safijja, radijallahu anha.

6 Prema nekim predanjima Ebu-Talha.

majke!' Potom sam učvrstio sedlo, a Allahov je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, (ponovo) uzjahao. Pošto se približio Medini (ili pošto ju je ugledao), (Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem) reče: 'Povratnici, pokajnici! Allahu robujemo! Svome se Gospodaru zahvaljujemo!'"[1]

STAVLJANJE JEDNE NOGE NA DRUGU DOK SE LEŽI

بَاب الِاسْتِلْقَاءِ وَوَضْعِ الرِّجْلِ عَلَى الْأُخْرَى

5969. PRIČAO NAM JE Ahmed b. Junus, njemu Ibrahim b. Sa'd, a ovome Ibn-Šihab, prenoseći od Abbada b. Temima, a on od svoga amidže, koji prenosi da je vidio Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, kako leži na boku, stavivši jednu nogu na drugu.[2]

٥٩٦٩. حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ يُونُسَ حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ سَعْدٍ حَدَّثَنَا ابْنُ شِهَابٍ عَنْ عَبَّادِ بْنِ تَمِيمٍ عَنْ عَمِّهِ أَنَّهُ أَبْصَرَ النَّبِيَّ ﷺ يَضْطَجِعُ فِي الْمَسْجِدِ رَافِعًا إِحْدَى رِجْلَيْهِ عَلَى الْأُخْرَى.

1 Razlog spominjanja ovog hadisa na ovom mjestu je u tome da se pokaže kako nije zabranjeno pomoći i drugim ženama da bi se one spasile od pada ili kakve druge prijeteće nesreće.

2 Razlog spominjanja ovog hadisa na ovom mjestu je u tome da se objasni kako onaj koji tako leži nije siguran da se neće osramotiti, naročito zbog toga što takav način ležanja uspavljuje čovjeka, a čovjek se ne zna čuvati dok spava. Čini se da se ovim želi reći kako se čovjek koji tako leži treba čuvati da se ne bi osramotio. Međutim, spominju se i druga predanja u kojima se prenosi da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, ovako ležao, a isto tako i Ebu-Bekr, Omer i Alija, vodeći, naravno, računa o navedenome. Čini se da se također želi reći kako nije utvrđena zabrana ovakvog načina ležanja.
Muslim bilježi hadis za koji se smatra da je stavljen van snage: "Neka niko od vas ne leži prebacivši jednu nogu preko druge."

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

U ime Allaha, Svemilosnog, Samilosnog!

كِتَابُ الأَدَبِ

ETIKA (EDEB)[1]

O DOBROČINSTVU I ČUVANJU RODBINSKIH VEZA

باب البِرِّ و الصِّلَةِ

Uzvišeni Allah kaže: "Mi smo svakog čovjeka zadužili da bude dobar prema roditeljima svojim."[2]

وَ قَوْلِ اللهِ تَعَالَى (وَوَصَّيْنَا الْإِنْسَانَ بِوَالِدَيْهِ حُسْنًا).

5970. PRIČAO NAM JE Ebu-Velid, njemu Šu'ba, a ovome Velid b. Ajzar da je čuo Ebu-Amra Šejbanija kada je rekao:
"Domaćin ove kuće" – pokazavši rukom na kuću Abdullaha (b. Mes'uda) – "pričao nam je da je Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, upitao koje je Allahu najdraže djelo, pa mu je on odgovorio: 'Namaz (obavljen) na vrijeme.'
'A koje onda?', upitao je. 'Dobročinstvo prema roditeljima',[3] odgovorio mu je.

٥٩٧٠. حَدَّثَنَا أَبُو الْوَلِيدِ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ قَالَ الْوَلِيدُ بْنُ عَيْزَارٍ أَخْبَرَنِي قَالَ سَمِعْتُ أَبَا عَمْرٍو الشَّيْبَانِيَّ يَقُولُ أَخْبَرَنَا صَاحِبُ هَذِهِ الدَّارِ وَأَوْمَأَ بِيَدِهِ إِلَى دَارِ عَبْدِاللهِ قَالَ سَأَلْتُ النَّبِيَّ ﷺ أَيُّ الْعَمَلِ أَحَبُّ إِلَى اللهِ قَالَ الصَّلَاةُ عَلَى وَقْتِهَا قَالَ ثُمَّ أَيٌّ قَالَ بِرُّ الْوَالِدَيْنِ قَالَ ثُمَّ أَيٌّ قَالَ الْجِهَادُ فِي سَبِيلِ اللهِ قَالَ حَدَّثَنِي بِهِنَّ وَلَوِ اسْتَزَدْتُهُ لَزَادَنِي.

---

1 Neki islamski učenjaci edeb su definisali kao "upotrebljavanje pohvalnih (lijepih) riječi i djela", drugi kao "pridržavanje normi lijepog vladanja (ahlaka)", treći kao "poštovanje i uvažavanje onih koji su iznad i samilost prema onima koji su ispod" itd.

2 Navedeni ajet nalazi se u suri El-Ankebut, 8, premda je u sličnom obliku spomenut još dva puta: jednom u suri El-Ahkaf, 15, i drugi put u suri Lukman, 14. Objavljen je, kako u svome *Sahihu* navodi Muslim, nakon što je majka Sa'da b. Vekkasa, kada je ovaj primio islam, rekla da s njim neće progovoriti dok se on ne odrekne svoje vjere, dodavši: "Tvrdiš da ti je Allah naredio da budeš poslušan prema roditeljima svojim. Ja sam tvoja majka, i ja ti naređujem!" Tada je Uzvišeni objavio: "Mi smo svakog čovjeka zadužili da bude dobar prema roditeljima svojim. A ako te oni budu nagovarali da Meni ravnim smatraš nekoga o kome ti ništa ne znaš, onda ih ne slušaj!" (El-Ankebut, 8) Slično ovome, u 15. ajetu sure Lukman kaže se: "A ako te budu nagovarali da drugog Meni ravnim smatraš – onoga o kome ništa ne znaš – ti ih ne slušaj i prema njima se na ovom svijetu velikodušno ponašaj!" Prema tome, dobročinstvo i velikodušnost prema roditeljima stroga su obaveza, čak i onda kada oni nisu muslimani.

3 Dobročinstvo prema roditeljima spomenuto je prije same borbe na Allahovu putu. Otuda je, čak i za borbu na Allahovu putu, potrebna prethodna saglasnost roditelja, o čemu će nešto kasnije biti više riječi.

'A koje onda?', upitao je. 'Borba na Allahovu putu', odgovorio je."
On (Abdullah) dodaje: "Odgovarao mi je, i da sam ga nastavio dalje pitati, on bi mi nastavio odgovarati."

PREMA KOME SE NAJPREČE LIJEPO ODNOSITI

بَاب مَنْ أَحَقُّ النَّاسِ بِحُسْنِ الصُّحْبَةِ

5971. PRIČAO NAM JE Kutejba b. Seid, njemu Džerir, a ovome Umara b. Ka'ka' b. Šubruma da je Ebu-Zur'a čuo Ebu-Hurejru, radijallahu anhu, kad je kazivao:
"Jedan čovjek došao je kod Allahova Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, i upitao ga: 'Allahov Poslaniče, ko je najpreči da se prema njemu lijepo odnosim?'
'Tvoja majka', odgovorio je.
'A ko onda?', upitao je.
'Tvoja majka', odgovorio je.
'A ko onda?', upitao je.
'Tvoja majka', odgovorio je.
'A ko onda?', upitao je.
'Tvoj otac', odgovorio je."[1]
Ibn-Šubruma i Jahja b. Ejjub kažu: "Slično nam je pričao i Ebu-Zur'a."

٥٩٧١. حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ بْنُ سَعِيدٍ حَدَّثَنَا جَرِيرٌ عَنْ عُمَارَةَ بْنِ الْقَعْقَاعِ بْنِ شُبْرُمَةَ عَنْ أَبِي زُرْعَةَ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ جَاءَ رَجُلٌ إِلَى رَسُولِ اللهِ ﷺ فَقَالَ يَا رَسُولَ اللهِ مَنْ أَحَقُّ النَّاسِ بِحُسْنِ صَحَابَتِي قَالَ أُمُّكَ قَالَ ثُمَّ مَنْ قَالَ ثُمَّ أُمُّكَ قَالَ ثُمَّ مَنْ قَالَ ثُمَّ أُمُّكَ قَالَ ثُمَّ مَنْ قَالَ ثُمَّ أَبُوكَ وَقَالَ ابْنُ شُبْرُمَةَ وَيَحْيَى بْنُ أَيُّوبَ حَدَّثَنَا أَبُو زُرْعَةَ مِثْلَهُ.

1 Apsolutnu prednost majke i njenu zaslugu zbog koje se prema njoj pokazuje najveća pažnja nedvosmisleno potvrđuju još dva hadisa. Prvi od njih, koji posredstvom Aiše, radijallahu anha, u svojim zbirkama navode Ahmed, Nesai i Hakim, glasi: "Pitala sam Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, ko prema ženi ima najveće pravo, pa mi je on odgovorio: 'Njen muž.' – 'A prema muškarcu?', upitala sam. 'Njegova majka', odgovorio je." U drugom hadisu u kojem se ističe prednost majke, a koji prenosi Amr b. Šuajb od svog oca, a ovaj od djeda, stoji da je jedna žena upitala: "Allahov Poslaniče, ovom je mom sinu moj stomak bio posuda, moja dojka pojilo, a krilo nosiljka. Njegov me je otac otjerao da ga od mene otrgne." Tada je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Ti na njega imaš veće pravo, jedino ne ako se preudaš."

SAMO SE S DOZVOLOM RODITELJA (NEKO) MOŽE IĆI U BORBU NA ALLAHOVOM PUTU

باب لا يُجاهِدُ إلاَّ بإذْنِ الأبَوَيْن

5972. PRIČAO NAM JE Musedded, njemu Jahja, a ovome Sufjan i Šu'ba, da su čuli od Habiba... PRIČAO NAM JE Muhammed b. Kesir, njemu Sufjan, a ovome Habib da je čuo od Ebu-Abbasa, a on od Abdullaha b. Amra da je rekao: "Jedan je čovjek upitao Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, da li da se i on bori, pa ga je (Vjerovjesnik) upitao: 'Imaš li roditelje?' 'Imam', odgovorio je. 'Onda ostani s njima i pazi ih! To je tvoja borba', odgovorio mu je (Vjerovjesnik)."[2]

٥٩٧٢. حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ حَدَّثَنَا يَحْيَى عَنْ سُفْيَانَ وَشُعْبَةَ قَالاَ حَدَّثَنَا حَبِيبٌ قَالَ ح و حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ كَثِيرٍ أَخْبَرَنَا سُفْيَانُ عَنْ حَبِيبٍ عَنْ أَبِي الْعَبَّاسِ عَنْ عَبْدِاللهِ بْنِ عَمْرٍو قَالَ قَالَ رَجُلٌ لِلنَّبِيِّ ﷺ أُجَاهِدُ قَالَ لَكَ أَبَوَانِ قَالَ نَعَمْ قَالَ فَفِيهِمَا فَجَاهِدْ .

ČOVJEK NE SMIJE POGRDNO SPOMINJATI SVOJE RODITELJE

باب لا يَسُبُّ الرَّجُلُ وَالِدَيْه

5973. PRIČAO NAM JE Ahmed b. Junus, njemu Ibrahim b. Sa'd, a ovome njegov otac da je čuo od Humejda b. Abdur-Rahmana, a on od Abdullaha b. Amra da je rekao:
"Allahov je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, kazao da u najteže grijehe spada proklinjanje svojih roditelja.
'Allahov Poslaniče', upitao je neko, 'kako čovjek može proklinjati svoje roditelje?'
'Tako što pogrno spomene oca drugog čovjeka, pa i ovaj pogrdno spomene njegova oca, i što mu pogrdno spomene majku, pa i ovaj pogrdno spomene njegovu majku', odgovorio je."[3]

٥٩٧٣. حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ يُونُسَ حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ سَعْدٍ عَنْ أَبِيهِ عَنْ حُمَيْدِ بْنِ عَبْدِالرَّحْمَنِ عَنْ عَبْدِاللهِ بْنِ عَمْرٍو رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا قَالَ قَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ إِنَّ مِنْ أَكْبَرِ الْكَبَائِرِ أَنْ يَلْعَنَ الرَّجُلُ وَالِدَيْهِ قِيلَ يَا رَسُولَ اللهِ وَكَيْفَ يَلْعَنُ الرَّجُلُ وَالِدَيْهِ قَالَ يَسُبُّ الرَّجُلُ أَبَا الرَّجُلِ فَيَسُبُّ أَبَاهُ وَيَسُبُّ أُمَّهُ .

---

2 Ahmed u svojoj zbirci od Ebu-Seida bilježi hadis u kome stoji: "Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, upitao je jednog čovjeka koji je učinio hidžru: 'Imaš li u Jemenu roditelje?' – 'Imam', odgovorio je. 'Jesu li ti dozvolili?', upitao je. 'Nisu', odgovorio je ovaj. 'Vrati se i od njih zatraži dozvolu, pa ako ti dozvole, uredu, a ako ti ne dozvole, (ostani kod njih) pazi ih i čini im dobro', reče mu Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem." Većina islamskih učenjaka kaže da je zabranjeno da čovjek ide u borbu ako mu ne dozvole roditelji ili jedan od njih, pod uslovom da su muslimani. Međutim, ako se radi o situaciji kada je borba pojedinačna obaveza svakom muslimana, onda ta dozvola nije potrebna.

3 Smisao navedenog hadisa nalazi se i u riječima Uzvišenoga: "Ne grdite one kojima se oni pored Allaha klanjaju da ne bi i oni nepravedno i ne misleći šta govore Allaha grdili" (El-En'am,108). Dakle, u hadisu se

USLIŠAVANJE DOVE ONOME KOJI PREMA SVOJIM RODITELJIMA ČINI DOBRO

باب إجابة دعاء من بر والديه

5974. PRIČAO NAM JE Seid b. Ebu-Merjem, njemu Isma'il b. Ibrahim b. Ukba, a ovome Nafi' da je čuo od Ibn-Omera, radijallahu anhuma, da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:

"Dok su trojica (ljudi) putovala, počela je da pada kiša, pa su se sklonili u jednu pećinu u planini. Na ulaz u njihovu pećinu s brda se obrušio jedan kamen i zatvorio ih, pa je jedan od njih (drugoj dvojici) rekao: 'Prisjetite se (svojih) dobrih djela koja ste u ime Allaha učinili, pa u njihovo ime zamolite Allaha, možda će ga (kamen) ukloniti!'

Jedan je od njih rekao: 'Allahu moj, imao sam roditelje, oronule, u dubokoj starosti, i sitnu djecu. Izdržavao sam ih čuvajući stoku. Kad bih im se navečer vratio, namuzao bih mlijeka i njime, prije svoga djeteta, počeo napajati roditelje. Jednoga dana potraga za pašnjakom odvela me je daleko, pa sam se kasno vratio kući i njih dvoje zatekao da spavaju. Namuzao sam mlijeka kao i obično, donio ga dok je još bilo svježe i stao pored njihovih glava. Bilo mi je žao da ih iz sna budim, a nisam htio ni da, prije njih, prvo počnem s djecom, koja su se od gladi previjala oko mojih nogu. Tako smo i ja i oni ostali sve dok nije svanula zora. Ako je ono što znaš (Allahu) da sam učinio bilo (samo) zarad Tvoga lica, načini nam otvor da kroz njega vidimo nebo!' Tada im je Allah načinio otvor da kroz njega vide nebo.

٥٩٧٤. حدثنا سعيد بن أبي مريم حدثنا إسماعيل بن إبراهيم بن عقبة قال أخبرني نافع عن ابن عمر رضي الله عنهما عن رسول الله ﷺ قال بينما ثلاثة نفر يتماشون أخذهم المطر فمالوا إلى غار في الجبل فانحطت على فم غارهم صخرة من الجبل فأطبقت عليهم فقال بعضهم لبعض انظروا أعمالا عملتموها لله صالحة فادعوا الله بها لعله يفرجها فقال أحدهم اللهم إنه كان لي والدان شيخان كبيران ولي صبية صغار كنت أرعى عليهم فإذا رحت عليهم فحلبت بدأت بوالدي أسقيهما قبل ولدي وإنه ناء بي الشجر فما أتيت حتى أمسيت فوجدتهما قد ناما فحلبت كما كنت أحلب فجئت بالحلاب فقمت عند رؤوسهما أكره أن أوقظهما من نومهما وأكره أن أبدأ بالصبية قبلهما والصبية يتضاغون عند قدمي فلم يزل ذلك دأبي ودأبهم حتى طلع الفجر فإن كنت تعلم أني فعلت ذلك ابتغاء وجهك فافرج لنا فرجة نرى منها السماء ففرج الله لهم فرجة

ne misli samo na vrijeđanje svojih roditelja, već i na izbjegavanje vrijeđanja tuđih, jer će u najviše slučajeva onaj čiji se roditelji vrijeđaju uzvratiti istom mjerom onome koji ih vrijeđa. Na osnovu toga Maverdi izvlači zaključak da nije dozvoljeno prodati sok onome za koga se nije sigurno da od njega neće napraviti vino, ili mladiću svilenu odjeću ako se nije sigurno da je neće obući. Iz navedenog hadisa jasno se vidi koliku pažnju islam poklanja poštovanju roditelja, pa čak i roditelja onih koji nisu muslimani, ubrajajući i takvu vrstu vrijeđanja u najveće grijehe.

حَتَّى يَرَوْنَ مِنْهَا السَّمَاءَ وَقَالَ الثَّانِي اللَّهُمَّ إِنَّهُ كَانَتْ لِي ابْنَةُ عَمٍّ أُحِبُّهَا كَأَشَدِّ مَا يُحِبُّ الرِّجَالُ النِّسَاءَ فَطَلَبْتُ إِلَيْهَا نَفْسَهَا فَأَبَتْ حَتَّى آتِيَهَا بِمِائَةِ دِينَارٍ فَسَعَيْتُ حَتَّى جَمَعْتُ مِائَةَ دِينَارٍ فَلَقِيتُهَا بِهَا فَلَمَّا قَعَدْتُ بَيْنَ رِجْلَيْهَا قَالَتْ يَا عَبْدَ اللهِ اتَّقِ اللهَ وَلاَ تَفْتَحِ الْخَاتَمَ فَقُمْتُ عَنْهَا اللَّهُمَّ فَإِنْ كُنْتَ تَعْلَمُ أَنِّي قَدْ فَعَلْتُ ذَلِكَ ابْتِغَاءَ وَجْهِكَ فَافْرُجْ لَنَا مِنْهَا فَفَرَجَ لَهُمْ فُرْجَةً وَقَالَ الآخَرُ اللَّهُمَّ إِنِّي كُنْتُ اسْتَأْجَرْتُ أَجِيرًا بِفَرَقِ أَرُزٍّ فَلَمَّا قَضَى عَمَلَهُ قَالَ أَعْطِنِي حَقِّي فَعَرَضْتُ عَلَيْهِ حَقَّهُ فَتَرَكَهُ وَرَغِبَ عَنْهُ فَلَمْ أَزَلْ أَزْرَعُهُ حَتَّى جَمَعْتُ مِنْهُ بَقَرًا وَرَاعِيَهَا فَجَاءَنِي فَقَالَ اتَّقِ اللهَ وَلاَ تَظْلِمْنِي وَأَعْطِنِي حَقِّي فَقُلْتُ اذْهَبْ إِلَى ذَلِكَ الْبَقَرِ وَرَاعِيهَا فَقَالَ اتَّقِ اللهَ وَلاَ تَهْزَأْ بِي فَقُلْتُ إِنِّي لاَ أَهْزَأُ بِكَ فَخُذْ ذَلِكَ الْبَقَرَ وَرَاعِيَهَا فَأَخَذَهُ فَانْطَلَقَ بِهَا فَإِنْ كُنْتَ تَعْلَمُ أَنِّي فَعَلْتُ ذَلِكَ ابْتِغَاءَ وَجْهِكَ فَافْرُجْ مَا بَقِيَ فَفَرَجَ اللهُ عَنْهُمْ.

Drugi je rekao: ‘Allahu moj, ja sam imao amidžičnu koju sam jako volio, kako samo muškarac može voljeti ženu. Molio sam je da mi se prepusti, ali je to ona odbila dok joj ne donesem stotinu zlatnika. Radio sam dok nisam skupio stotinu zlatnika i odnio ih njoj, pa mi je, kada sam se namjestio između njenih nogu, rekla: ‘O Allahov robe, boj se Allaha i nemoj bespravno raskidati himen nevinosti!’ Tada sam s nje ustao. Allahu moj, ako je ono što znaš da sam učinio bilo (samo) zarad Tvoga lica, proširi nam otvor!’ Tada im je otvor proširen. Posljednji je rekao: ‘Allahu moj, jednom sam bio unajmio radnika uz naknadu za jedan *ferek* (mjeru) riže koji mi je, kad je završio posao, rekao: ‘Daj mi ono što je moje pravo!’ – pa sam mu ga ponudio, ali ga je on ostavio, ne htijući ga uzeti. Ja sam ga (taj dio) nastavio sijati dok od njega nisam skupio toliko da sam nabavio goveda i čobanina. Zatim mi je (ponovo) došao (taj čovjek) i rekao: ‘Boj se Allaha i ne čini mi nepravdu, već mi daj moj dio!’
‘Idi do onih goveda i čobanina!’, odgovorio sam.
‘Boj se Allaha i ne rugaj mi se!’, reče on.
‘Ne rugam ti se’, rekoh, ‘nego (idi i) uzmi ona goveda i čobanina!’ Uzeo ih je i otišao. Ako je ono što znaš (Allahu) da sam učinio bilo (samo) zarad Tvoga lica, oslobodi i preostali dio otvora!’ Tada im je Allah potpuno oslobodio otvor.”

NEPOSLUŠNOST PREMA RODITELJIMA VELIKI JE GRIJEH[1]

باب عُقُوقُ الْوَالِدَيْنِ مِنَ الْكَبَائِرِ

Ovo je rekao Abdullah b. Amr, prenijevši to od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem.

قَالَهُ عَبْدُاللهِ بْنُ عَمْرٍو عَنِ النَّبِيِّ ﷺ.

5975. PRIČAO NAM JE Sa'd b. Hafs, njemu Šejban, a ovome Mensur da je čuo od Musejjeba, on od Verrada, a ovaj od Mugire b. Šu'be da je kazivao: "Vjerovjesnik je, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: 'Allah vam je zabranio neposlušnost prema majci,[2] uskraćivanje onoga što je naređeno da se daje i traženje onoga na što se nema pravo te zakopavanje žive ženske djece,[3] a omrznuo vam prepričavanje tuđih riječi, prečesto zapitkivanje[4] i rasipanje imetka.'"[5]

٥٩٧٥. حَدَّثَنَا سَعْدُ بْنُ حَفْصٍ حَدَّثَنَا شَيْبَانُ عَنْ مَنْصُورٍ عَنِ الْمُسَيَّبِ عَنْ وَرَّادٍ عَنِ الْمُغِيرَةِ بْنِ شُعْبَةَ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ إِنَّ اللهَ حَرَّمَ عَلَيْكُمْ عُقُوقَ الأُمَّهَاتِ وَمَنْعًا وَهَاتِ وَوَأْدَ الْبَنَاتِ وَكَرِهَ لَكُمْ قِيلَ وَقَالَ وَكَثْرَةَ السُّؤَالِ وَإِضَاعَةَ الْمَالِ.

---

1 Ibn-Amr ovo prenosi kao Vjerovjesnikove, sallallahu alejhi ve sellem, riječi.

2 Ovim je kao težak grijeh posebno naglašena neposlušnost prema majci, što, samo po sebi, ne umanjuje težinu grijeha zbog neposlušnosti prema ocu.

3 Predislamski Arapi često su to činili iz prijezira prema ženskoj djeci. Prvi koji je to uradio bio je Kajs b. Asim Temimi, kojeg je iznenada napao neprijatelj, zarobio mu kćerku i uzeo je sebi za ženu. Kada su se pomirili, Kajs je kćerku natjerao da izabere: ili da se vrati njemu ili da ostane sa svojim mužem, pa je ona odabrala muža, a on se zakleo da će svako žensko dijete koje mu se ubuduće rodi živo zakopati u zemlju. Ubrzo su se na njega počeli ugledati i drugi Arapi i zakopavati živu žensku djecu, što iz straha da ih ne osramote, što iz straha od siromaštva. Zakopavanje se obavljalo na dva načina. U prvom bi slučaju žena, kad bi joj se približio porod, otišla do iskopane rupe i tamo rodila. Ako bi dijete bilo muško, ostavila bi ga, a ako bi bilo žensko, bacila bi ga u rupu. U drugom slučaju otac bi čekao dok djevojčica ne napuni šest godina, pa bi onda naredio njenoj majci da mu je lijepo spremi i namiriše pod izgovorom da je želi odvesti u posjetu rodacima, a zatim bi je odveo u pustinju, doveo do nekog bunara, rekao joj da pogleda u njega, a onda je gurnuo i zatrpao. O ovome se na više mjesta govori i u Kur'anu. (Vidjeti: Et-Tekvir, 8-9; Ez-Zuhruf, 17-18; En-Nahl, 58-59.)
Prvi koji je takve djevojčice počeo otkupljivati prije pogubljenja bio je Hemmam b. Galib b. Sa'sa'a, djed pjesnika Ferezdeka, o kome će on kasnije s ponosom pjevati.

4 Islamski učenjaci nisu saglasni u tome o kakvom se ovdje zapitkivanju radi: prosjačenju , ili zapitkivanju o svakodnevnim problemima. Neki učenjaci smatraju da se pod "prečestim zapitkivanjem" podrazumijeva pretjerano raspitivanje o ljudima, događajima, detaljima o pojedinim osobama i sl., što upitanoga najčešće dovodi u nezgodan položaj. Sve u svemu, Allahov je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, to označio pokuđenim rekavši: "Među najveće grešnike kod Allaha spada onaj koji upita za nešto što nije zabranjeno, pa to zbog njega i njegova pitanja (kasnije) bude zabranjeno." U tom su smislu i kur'anske riječi: "O vjernici, ne zapitkujte o onome što će vam pričiniti neprijatnost ako vam se objasni!" (El-Maida,101)
S druge strane, prosjačenje je pokuđeno (premda je ono dozvoljeno ako se ispune tri uvjeta: da se ne preklinje i ne dosađuje, da se ne ponižava te da se onaj od koga se traži ne uznemirava), jer je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Kada moliš, moli Allaha!", a također i: "Ako već moraš prositi, prosi od čestitih!" U Kur'anu se, pak, siromašni koji zbog svoje skromnosti izgledaju imućni hvale riječima: "Poznat ćeš ih po izgledu njihovu, oni proseći ne dosađuju ljudima." (El-Bekara, 273)

5 Osnovu za ovu zabranu nalazimo i u Kur'anu: "Daj bližnjemu svome pravo njegovo, i siromahu,

5976. PRIČAO NAM JE Ishak, njemu Halid Vasiti, a ovome Džurejri da je čuo od Abdur-Rahmana b. Ebu-Bekrea, a on od svog oca, radijallahu anhu, da je rekao: "Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, jednom je prilikom upitao: 'Hoćete li da vam kažem koji su najveći grijesi?'[6]
'Hoćemo, Allahov Poslaniče!', rekli smo. Potom je tri[7] puta rekao: 'Pripisivanje Allahu sudruga i neposlušnost prema roditeljima.' Bio se naslonio, pa je sjeo i nastavio: 'Zar ne i laž i lažno svjedočenje?! Zar ne i laž i lažno svjedočenje?!, nastavio je ponavljati da sam pomislio da neće prestati."[8]

٥٩٧٦. حَدَّثَنِي إِسْحَاقُ حَدَّثَنَا خَالِدٌ الْوَاسِطِيُّ عَنِ الْجُرَيْرِيِّ عَنْ عَبْدِالرَّحْمَنِ بْنِ أَبِي بَكْرَةَ عَنْ أَبِيهِ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ أَلاَ أُنَبِّئُكُمْ بِأَكْبَرِ الْكَبَائِرِ قُلْنَا بَلَى يَا رَسُولَ اللهِ قَالَ الإِشْرَاكُ بِاللهِ وَعُقُوقُ الْوَالِدَيْنِ وَكَانَ مُتَّكِئًا فَجَلَسَ فَقَالَ أَلاَ وَقَوْلُ الزُّورِ وَشَهَادَةُ الزُّورِ أَلاَ وَقَوْلُ الزُّورِ وَشَهَادَةُ الزُّورِ فَمَا زَالَ يَقُولُهَا حَتَّى قُلْتُ لاَ يَسْكُتُ .

5977. PRIČAO MI JE Muhammed b. Velid, njemu Muhammed b. Dža'fer, a ovome Šu'ba, prenoseći da je čuo Ubejdullaha b. Ebu-Bekra kad je kazivao:
"Čuo sam kada je Enes b. Malik, radijallahu anhu, rekao: 'Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, spomenuo je velike grijehe – ili je kazao da je upitan o velikim grijesima – pa je rekao: 'Pripisivanje Allahu sudruga, ubistvo čovjeka i neposlušnost prema roditeljima', a zatim dodao: 'Hoćete li da vam kažem šta je najveći grijeh?[9]

٥٩٧٧. حَدَّثَنِي مُحَمَّدُ بْنُ الْوَلِيدِ حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ جَعْفَرٍ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ قَالَ حَدَّثَنِي عُبَيْدُاللهِ بْنُ أَبِي بَكْرٍ قَالَ سَمِعْتُ أَنَسَ بْنَ مَالِكٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ ذَكَرَ رَسُولُ اللهِ ﷺ الْكَبَائِرَ أَوْ سُئِلَ عَنِ الْكَبَائِرِ فَقَالَ الشِّرْكُ بِاللهِ وَقَتْلُ النَّفْسِ وَعُقُوقُ الْوَالِدَيْنِ فَقَالَ أَلاَ أُنَبِّئُكُمْ بِأَكْبَرِ الْكَبَائِرِ قَالَ قَوْلُ الزُّورِ أَوْ قَالَ شَهَادَةُ الزُّورِ قَالَ شُعْبَةُ وَأَكْثَرُ ظَنِّي أَنَّهُ قَالَ شَهَادَةُ الزُّورِ .

---

i putniku namjerniku, ali ne razasipaj mnogo, jer su rasipnici braća šejtanova, a šejtan je Gospodaru svome nezahvalan." (El-Isra, 26-27) U opisu vrlina kojima se odlikuju vjernici, na drugom se mjestu u Kur'anu kaže: "I oni koji, kad udjeljuju, ne razasipaju i ne škrtare, već se u tome drže sredine." (El-Furkan, 67) Što se, pak, trošenja imetka u pokuđene i u strogo zabranjene stvari tiče, ono je po jednoglasnom mišljenju islamskih učenjaka bez ikakve sumnje strogo zabranjeno.

6 Većina islamskih učenjaka – na osnovu riječi Uzvišenoga: "Ako se budete klonili velikih grijeha, onih koji su vam zabranjeni, Mi ćemo prijeći preko manjih ispada vaših i uvest ćemo vas u divno mjesto" (En-Nisa, 31); "... i oni koji se klone velikih grijeha i razvrata" (Eš-Šura, 37); "... one koji se klone velikih grijeha, i naročito razvrata, a one bezazlene On će oprostiti" (En-Nedžm, 32) – grijehe dijeli na velike (kebair) i male (sagair). Ima, međutim, islamskih učenjaka, poput Ebu-Bekra b. Tajjiba, koji kažu: "Svaka je nepokornost Allahu veliki grijeh. To što se za neke grijehe kaže da su mali ne znači da su oni bezazleni, nego da su manji od drugih, kao što se, npr., za nedozvoljeni poljubac kaže da je mali grijeh u odnosu na blud, iako su, u suštini, i jedno i drugo veliki grijesi."

7 Neki iz konteksta ovog hadisa razumiju da se ovdje željelo navesti tri teška grijeha. Ipak, većina učenjaka smatra da je ove riječi, po običaju, kad se radi o važnim pitanjima, Vjerovjesnik ponovio tri puta, kako bi se dublje dojmile slušalaca.

8 Tj. poželio sam da što prije prestane iz saosjećanja s njim, kad sam vidio koliko ga to muči.

9 U drugim hadisima kao najveći grijesi navode se: ubistvo (nedužna čovjeka), blud s komšijinom ženom, lažna zakletva, povreda časti muslimana, sumnja u Allahovu milost itd., iako je na osnovu

Laž ili lažno svjedočenje', rekao je.'"
Šu'ba kaže: "Mislim da je rekao: 'Lažno svjedočenje.'"

DOBROČINSTVO PREMA RODITELJU MUŠRIKU (IDOLOPOKLONIKU)

بَاب صِلَةِ الْوَالِدِ الْمُشْرِكِ

5978. PRIČAO NAM JE Humejdi, njemu Sufjan, a ovome Hišam b. Urva da je čuo svoga oca kad je rekao:
"Kazivala mi je Esma, kći Ebu-Bekrova, radijallahu anha: 'U doba Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, došla mi je majka mrzovoljna[1] (prema islamu), pa sam upitala Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem: 'Mogu li se s njom prijateljski družiti?'
'Možeš', odgovorio je.'"
Ibn-Ujejna kaže: "O tome je Uzvišeni Allah objavio: 'Allah vam ne zabranjuje da činite dobro i da budete pravedni prema onima koji ne ratuju protiv vas zbog vjere...'"[2]

٥٩٧٨ . حَدَّثَنَا الْحُمَيْدِيُّ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ حَدَّثَنَا هِشَامُ بْنُ عُرْوَةَ أَخْبَرَنِي أَبِي أَخْبَرَتْنِي أَسْمَاءُ بِنْتُ أَبِي بَكْرٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا قَالَتْ أَتَتْنِي أُمِّي رَاغِبَةً فِي عَهْدِ النَّبِيِّ ﷺ فَسَأَلْتُ النَّبِيَّ ﷺ آصِلُهَا قَالَ نَعَمْ قَالَ ابْنُ عُيَيْنَةَ فَأَنْزَلَ اللهُ تَعَالَى فِيهَا ﴿ لَا يَنْهَاكُمُ اللهُ عَنِ الَّذِينَ لَمْ يُقَاتِلُوكُمْ فِي الدِّينِ ﴾ .

---

kur'anskog teksta općepoznato da je pripisivanje Allahu sudruga najteži grijeh: "Allah sigurno neće oprostiti da Njemu druge smatraju ravnim, a oprostit će, kome hoće, ono što je manje od toga." (En-Nisa, 116) Kurtubi smatra da se ovdje pod sintagmom "lažno svjedočenje" podrazumijeva ono svjedočenje kojim se želi promaknuti neistina, ubistvo nedužna čovjeka, prisvajanje tuđeg imetka, dozvoljavanje zabranjenog, zabrana dozvoljenog i sl., od čega, poslije pripisivanja Allahu sudruga, zaista i nema težeg i opasnijeg grijeha.
Neki, pak, tvrde da se ovim misli na nevjerstvo (kufr), jer svaki nevjernik lažno svjedoči. Međutim, za takvu tvrdnju nedostaje dovoljno jak dokaz, jer se iz vanjskog smisla hadisa vidi da se nije ciljalo na to.

1 U arapskom izvorniku upotrijebljen je participski oblik "ragibeten" od glagola "regibe – jergabu", koji s prijedlogom "fi" znači "voljeti, željeti", a s prijedlogom "an" – "ne voljeti, mrzjeti". Budući da je uz upotrijebljeni participski oblik prijedlog izostavljen, Esmine, radijallahu anha, riječi mogle bi se dvojako shvatiti: da je njena majka došla u želji da primi islam, ili da je došla osjećajući mržnju prema islamu. Međutim, iz njenog pitanja (tj. može li se s njom prijateljski družiti) i Poslanikova, sallallahu alejhi ve sellem, odgovora (da može) da se razumjeti kako njena majka još nije bila spremna prihvatiti islam, jer u suprotnom nije bilo potrebe da se Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, obraća ovakvim pitanjem.

2 El-Mumtehine, 8.

PAŽNJA UDATE ŽENE PREMA SVOJOJ MAJCI

باب صلة المرأة أمها ولها زوج

5979. Lejs kaže da je čuo od Hišama, on od Urve, a ovaj od Esme da je rekla kako je u doba dok su Kurejševići s njenim ocem progonili Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, njoj došla majka višeboškinja, pa je ona upitala Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem: “Došla mi je majka mrzovoljna (prema islamu). Mogu li prema njoj biti pažljiva?”
“Možeš, budi pažljiva prema svojoj majci!”, odgovorio je.[3]

٥٩٧٩. وَقَالَ اللَّيْثُ حَدَّثَنِي هِشَامٌ عَنْ عُرْوَةَ عَنْ أَسْمَاءَ قَالَ قَدِمَتْ أُمِّي وَهِيَ مُشْرِكَةٌ فِي عَهْدِ قُرَيْشٍ وَمُدَّتِهِمْ إِذْ عَاهَدُوا النَّبِيَّ ﷺ مَعَ ابْنِهَا فَاسْتَفْتَيْتُ النَّبِيَّ ﷺ فَقُلْتُ إِنَّ أُمِّي قَدِمَتْ وَهِيَ رَاغِبَةٌ أَفَأَصِلُهَا قَالَ نَعَمْ صِلِي أُمَّكِ .

5980. PRIČAO NAM JE Jahja, njemu Lejs, a ovome Ukajl da je čuo od Ibn-Šihaba, a ovaj od Ubejdullaha b. Abdullaha, koji mu je rekao:
“Pričao mi je Abdullah b. Abbas da mu je Ebu-Sufjan kazivao kako je po njega poslao Herakle i pitao ga: ‘Šta vam on – tj. Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem – naređuje?’
‘Naređuje nam da klanjamo, da milostinju dijelimo, da pošteni budemo i da rodbinske veze održavamo’, odgovorio mu je.”

٥٩٨٠. حَدَّثَنَا يَحْيَى حَدَّثَنَا اللَّيْثُ عَنْ عُقَيْلٍ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ عَنْ عُبَيْدِ اللَّهِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ أَنَّ عَبْدَ اللَّهِ بْنَ عَبَّاسٍ أَخْبَرَهُ أَنَّ أَبَا سُفْيَانَ أَخْبَرَهُ أَنَّ هِرَقْلَ أَرْسَلَ إِلَيْهِ فَقَالَ يَعْنِي النَّبِيَّ ﷺ يَأْمُرُنَا بِالصَّلَاةِ وَالصَّدَقَةِ وَالْعَفَافِ وَالصِّلَةِ .

---

3 Ibn-Bettal kaže kako se iz ovoga može zaključiti da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, dozvolio Esmi da pazi svoju majku i čini joj dobročinstvo, ne postavljajući joj uvjet da se o tome prethodno posavjetuje sa svojim mužem. Oni koji tvrde da je žena slobodna u raspolaganju svojim imetkom, i bez dozvole svoga muža, u ovom primjeru imaju jak dokaz.

PAŽNJA PREMA BRATU MUŠRIKU (IDOLOPOKLONIKU)

باب صِلَةِ الأخِ المُشْرِكِ

5981. PRIČAO NAM JE Musa b. Isma‘il, njemu Abdul-Aziz b. Muslim, a ovome Abdullah b. Dinar da je čuo Ibn-Omera, radijallahu anhuma, kad je kazivao:
“Ugledavši da se prodaje prugasti (zlatom protkani) ogrtač, Omer je rekao: ‘Allahov Poslaniče, kupi ovaj (ogrtač) i oblači ga petkom i kad ti dođu delegacije.’ Tada mu Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, reče: “Ovakav (ogrtač) oblači onaj ko nema udjela (u vjeri ili na Sudnjem danu).’ Kasnije je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, donio ogrtače i jedan poslao Omeru, pa mu je (Omer) rekao: ‘Kako ću ga obući kad si o njemu onako rekao?’
‘Nisam ti ga dao da ga oblačiš‘, odgovorio je, ‘nego da ga prodaš ili se njime pokrivaš!’ Potom ga je Omer poslao svome bratu u Mekku prije nego što je on primio islam.”

٥٩٨١. حَدَّثَنَا مُوسَى بْنُ إِسْمَاعِيلَ حَدَّثَنَا عَبْدُالْعَزِيزِ بْنُ مُسْلِمٍ حَدَّثَنَا عَبْدُاللهِ بْنُ دِينَارٍ قَالَ سَمِعْتُ ابْنَ عُمَرَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا يَقُولُ رَأَى عُمَرُ حُلَّةَ سِيَرَاءَ تُبَاعُ فَقَالَ يَا رَسُولَ اللهِ ابْتَعْ هَذِهِ وَالْبَسْهَا يَوْمَ الْجُمُعَةِ وَإِذَا جَاءَكَ الْوُفُودُ قَالَ إِنَّمَا يَلْبَسُ هَذِهِ مَنْ لاَ خَلاَقَ لَهُ فَأُتِيَ النَّبِيُّ ﷺ مِنْهَا بِحُلَلٍ فَأَرْسَلَ إِلَى عُمَرَ بِحُلَّةٍ فَقَالَ كَيْفَ أَلْبَسُهَا وَقَدْ قُلْتَ فِيهَا مَا قُلْتَ قَالَ إِنِّي لَمْ أُعْطِكَهَا لِتَلْبَسَهَا وَلَكِنْ تَبِيعُهَا أَوْ تَكْسُوهَا فَأَرْسَلَ بِهَا عُمَرُ إِلَى أَخٍ لَهُ مِنْ أَهْلِ مَكَّةَ قَبْلَ أَنْ يُسْلِمَ .

ZNAČAJ ODRŽAVANJA RODBINSKIH VEZA

باب فَضْلِ صِلَةِ الرَّحِمِ

5982. PRIČAO NAM JE Ebu-Velid, njemu Šu‘ba, a ovome Ibn-Usman da je čuo od Musaa b. Talhe, a on od Ebu-Ejjuba da je rekao:
“Neko je upitao: ‘Allahov Poslaniče, navedi mi djelo koje će me uvesti u Džennet...’”

٥٩٨٢. حَدَّثَنَا أَبُو الْوَلِيدِ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ قَالَ أَخْبَرَنِي ابْنُ عُثْمَانَ قَالَ سَمِعْتُ مُوسَى بْنَ طَلْحَةَ عَنْ أَبِي أَيُّوبَ قَالَ قِيلَ يَا رَسُولَ اللهِ أَخْبِرْنِي بِعَمَلٍ يُدْخِلُنِي الْجَنَّةَ .

5983. PRIČAO MI JE Abdur-Rahman b. Bišr, njemu Behz, a ovome Šu'ba da je čuo od Ibn-Usmana b. Abdullaha b. Mevheba i njegova oca Usmana b. Abdullaha, a njih dvojica od Musaa b. Talhe da je kazivao:
"Od Ebu-Ejjuba Ensarija, radijallahu anhu, čuo sam da je jedan čovjek rekao: 'Allahov Poslaniče, navedi mi djelo koje će me uvesti u Džennet!' – pa je svijet povikao: 'Šta mu je, šta mu je?' Tada mu je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: 'Obožavaj samo Allaha i nemoj Mu nikoga (i ništa) ravnim smatrati, klanjaj, daji zekat i održavaj rodbinske veze. Pusti je (sada)!'
'Kao da je bio na svojoj devi' – rekao je (Ejjub)."[1]

٥٩٨٣. و حَدَّثَنِي عَبْدُالرَّحْمَنِ بْنُ بِشْرٍ حَدَّثَنَا بَهْزُ بْنُ أَسَدٍ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ حَدَّثَنَا ابْنُ عُثْمَانَ بْنِ عَبْدِاللهِ بْنِ مَوْهَبٍ وَأَبُوهُ عُثْمَانُ بْنُ عَبْدِاللهِ أَنَّهُمَا سَمِعَا مُوسَى بْنَ طَلْحَةَ عَنْ أَبِي أَيُّوبَ الْأَنْصَارِيِّ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ أَنَّ رَجُلاً قَالَ يَا رَسُولَ اللهِ أَخْبِرْنِي بِعَمَلٍ يُدْخِلُنِي الْجَنَّةَ فَقَالَ الْقَوْمُ مَا لَهُ مَا لَهُ فَقَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ أَرَبٌ مَا لَهُ فَقَالَ النَّبِيُّ ﷺ تَعْبُدُ اللهَ لاَ تُشْرِكُ بِهِ شَيْئًا وَتُقِيمُ الصَّلاَةَ وَتُؤْتِي الزَّكَاةَ وَتَصِلُ الرَّحِمَ ذَرْهَا قَالَ كَأَنَّهُ كَانَ عَلَى رَاحِلَتِهِ .

GRIJEH ONOGA KO KIDA RODBINSKE VEZE

باب إِثْمِ الْقَاطِعِ

5984. PRIČAO NAM JE Jahja b. Bukejr, njemu Lejs, a ovome Ukajl da je čuo od Ibn-Šihaba da je Muhammed b. Džubejr b. Mut'im rekao:
"Kazivao mi je Džubejr b. Mut'im da je čuo Allahova Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, kad je rekao: 'U Džennet neće ući onaj koji kida rodbinske veze.'"[2]

٥٩٨٤. حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ بُكَيْرٍ حَدَّثَنَا اللَّيْثُ عَنْ عُقَيْلٍ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ أَنَّ مُحَمَّدَ بْنَ جُبَيْرِ بْنِ مُطْعِمٍ قَالَ إِنَّ جُبَيْرَ بْنَ مُطْعِمٍ أَخْبَرَهُ أَنَّهُ سَمِعَ النَّبِيَّ ﷺ يَقُولُ لاَ يَدْخُلُ الْجَنَّةَ قَاطِعٌ .

---

1 Iz druge verzija ovog hadisa koju bilježi Muslim u svom *Sahihu*, broj hadisa 13, saznajemo da je čovjek uhvatio za povodac deve kako bi postavio pitanje Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem. Iz samog konteksta nije baš jasno za povodac čije deve je uhvatio taj čovjek. Moguće je da je on bio na devi pa ju je zaustavio i kada je dobio odgovor, rečeno mu je da pusti devu da ga odnese do kuće jer je dobio odgovor. Druga mogućnost jeste da je uhvatio za povodac Poslanikove, sallallahu alejhi ve sellenm deve, pa kada je dobio odgovor, on mu je rekao da pusti povodac kako bi išao dalje.

2 U *merfu'* predaji od Ebu-Musaa stoji: "U Džennet neće ući onaj koji je sklon vinu, koji vjeruje da je čarolija istina i koji kida rodbinske veze." U drugom predanju od Ibn-Ebu-Evfaa stoji da se "milost (kiša) ne spušta na ljude među kojima ima onih koji kidaju rodbinske veze".

ODRŽAVANJE RODBINSKIH VEZA UVEĆAVA IMETAK

باب من بُسِطَ لهُ في الرِّزْقِ بِصِلَةِ الرَّحِمِ

5985. PRIČAO MI JE Ibrahim b. Munzir, njemu Muhammed b. Ma'n, a ovome njegov otac da je čuo od Seida b. Ebu-Seida da je Ebu-Hurejre, radijallahu anhu, rekao:
"Čuo sam Allahova Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, kad je rekao: 'Ko hoće da mu se poveća imetak (nafaka) i produži život neka održava rodbinske veze.'"

٥٩٨٥. حَدَّثَنِي إِبْرَاهِيمُ بْنُ الْمُنْذِرِ حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ مَعْنٍ قَالَ حَدَّثَنِي أَبِي عَنْ سَعِيدِ بْنِ أَبِي سَعِيدٍ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ سَمِعْتُ رَسُولَ اللهِ ﷺ يَقُولُ مَنْ سَرَّهُ أَنْ يُبْسَطَ لَهُ فِي رِزْقِهِ وَأَنْ يُنْسَأَ لَهُ فِي أَثَرِهِ فَلْيَصِلْ رَحِمَهُ .

5986. PRIČAO NAM JE Jahja b. Bekr, njemu Lejs, a ovome Ukajl da je čuo od Ibn-Šihaba , a on od Enesa b. Malika da je rekao:
"Allahov je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: 'Ko hoće da mu se poveća imetak (nafaka) i produži život neka održava rodbinske veze.'"[1]

٥٩٨٦. حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ بُكَيْرٍ حَدَّثَنَا اللَّيْثُ عَنْ عُقَيْلٍ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ قَالَ أَخْبَرَنِي أَنَسُ بْنُ مَالِكٍ أَنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ قَالَ مَنْ أَحَبَّ أَنْ يُبْسَطَ لَهُ فِي رِزْقِهِ وَيُنْسَأَ لَهُ فِي أَثَرِهِ فَلْيَصِلْ رَحِمَهُ .

1 U merfu' predaji od Enesa također se kaže: "Zbog sadake i održavanja rodbinskih veza Allah produžava život i čuva od zle smrti." U drugom se hadisu koji prenosi Ibn-Omer kaže: "Ko se boji Gospodara i čuva rodbinske veze – bit će mu produžen život, uvećan imetak i zavoljet će ga njegovi."
Na prvi pogled, smisao gore navedenog hadisa može se učiniti oprečnim riječima Uzvišenoga: "A kad konac njegov dođe – ni za tren ga neće moći niti odložiti niti ubrzati" (Junus, 49), a također i: "Reci: "Dan vam je već određen – ne možete ga ni za čas jedan zaustaviti niti ubrzati."(Sebe', 30) Pa ipak, smisao ovog hadisa i navedenih kur'anskih ajeta može se dvostruko povezati. Najprije, pod u hadisu spomenutim produženjem života, može se podrazumijevati sreća u životu kao rezultat pokornosti Uzvišenom, zatim provođenje vremena u činjenju djela korisnih za onaj svijet i, na koncu, pošteđenost od uzaludnog trošenja dragocjenog vremena u kratkom životu na ovom svijetu, pogotovo kad se zna da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao kako je životni vijek njegovih sljedbenika kraći od životnog vijeka ranijih naroda, te mu je zato Uzvišeni, mimo ostale narode, dao Lejletul-kadr, noć koja je vrednija od hiljadu mjeseci. Drugim riječima, to znači kako i održavanje rodbinskih veza može biti uzrokom sretnog života provedenog u pokornosti i Allahovu zadovoljstvu. Rezultat takvog života je hairli porod koji čovjek ostavlja iza sebe, dobra djela od opće koristi te naraštaj podučen islamu i znanju, naraštaj koji će ga se lijepim spomenom sjećati i nakon njegove smrti.
Drugo, Uzvišeni Allah meleku smrti može, npr., kazati: "Život toga i toga roba, ako bude održavao rodbinske veze dug je stotinu godina, a ako ne bude, šezdeset" – budući da Allah unaprijed zna hoće li taj i taj rob održavati rodbinske veze ili neće. U Njegovom znanju o životnom vijeku Njegovog roba nema nikakve promjene (niti zaustavljanja niti ubrzavanja), dok se u znanju meleka život toga i toga roba može povećavati ili smanjivati, na što se aludira i u riječima Uzvišenoga: "Svako doba imalo je svoju Knjigu; Allah je dokidao što je htio, a ostavljao što je htio; u Njega je Glavna knjiga." (Er-Ra'd, 38-39) Dokidanje i ostavljanje, prema tome, odnosi se na znanje meleka smrti, a ne na znanje u Glavnoj knjizi (Allahovo znanje), u kome nema apsolutno nikakve promjene.

ALLAH UKAZUJE PAŽNJU ONOME KOJI JE PAŽLJIV PREMA RODBINI

باب مَنْ وصل وَصَلَهُ اللَّهُ

5987. PRIČAO MI JE Bišr b. Muhammed, njemu Abdullah, a ovome Mu'avija b. Ebu-Muzerrid da je čuo od svoga amidže Seida b. Jesara, a on od Ebu-Hurejre, radijallahu anhu, da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
"Allah je stvorio stvorenja (ljude), i kad je završio s njihovim stvaranjem, rodbinska je veza[2] rekla: 'Ovo je mjesto gdje Ti se utječem od prekidanja (rodbinskih veza)!' 'Jeste', rekao je (Allah), 'hoćeš li biti zadovoljna ako budem ukazivao pažnju onome koji bude na tebe pazio, a da prekinem s onim koji tebe bude prekidao?'
'Hoću, Gospodaru!', odgovorila je.
'Neka ti bude!', rekao je (Allah)."
Allahov je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Pročitajte, ako želite: 'Zar i vi ne biste, kad biste se vlasti dočepali, nered na zemlji činili i rodbinske veze kidali?'"[3]

٥٩٨٧. حَدَّثَنِي بِشْرُ بْنُ مُحَمَّدٍ أَخْبَرَنَا عَبْدُاللهِ أَخْبَرَنَا مُعَاوِيَةُ بْنُ أَبِي مُزَرِّدٍ قَالَ سَمِعْتُ عَمِّي سَعِيدَ بْنَ يَسَارٍ يُحَدِّثُ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ إِنَّ اللهَ خَلَقَ الْخَلْقَ حَتَّى إِذَا فَرَغَ مِنْ خَلْقِهِ قَالَتِ الرَّحِمُ هَذَا مَقَامُ الْعَائِذِ بِكَ مِنَ الْقَطِيعَةِ قَالَ نَعَمْ أَمَا تَرْضَيْنَ أَنْ أَصِلَ مَنْ وَصَلَكِ وَأَقْطَعَ مَنْ قَطَعَكِ قَالَتْ بَلَى يَا رَبِّ قَالَ فَهُوَ لَكِ قَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ فَاقْرَءُوا إِنْ شِئْتُمْ (فَهَلْ عَسَيْتُمْ إِنْ تَوَلَّيْتُمْ أَنْ تُفْسِدُوا فِي الْأَرْضِ وَتُقَطِّعُوا أَرْحَامَكُمْ) .

5988. PRIČAO NAM JE Halid b. Mahled, njemu Sulejman, a ovome Abdullah b. Dinar da je čuo od Ebu-Saliha, a on od Ebu-Hurejre, radijallahu anhu, da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
"Rodbinska veza (er-rahim)[4] ima korijen u imenu Milostivi (Er-Rahman), pa (joj) je Allah rekao: 'Ko na tebe bude pazio – pazit ću i Ja na njega, a ko te bude prekidao – i Ja ću s njim prekinuti!'"

٥٩٨٨. حَدَّثَنَا خَالِدُ بْنُ مَخْلَدٍ حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ حَدَّثَنَا عَبْدُاللهِ بْنُ دِينَارٍ عَنْ أَبِي صَالِحٍ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ إِنَّ الرَّحِمَ شِجْنَةٌ مِنَ الرَّحْمَنِ فَقَالَ اللهُ مَنْ وَصَلَكِ وَصَلْتُهُ وَمَنْ قَطَعَكِ قَطَعْتُهُ .

---

2 U arapskom izvorniku upotrijebljena je riječ *er-rahim*, koja ima više značenja: materica; majčina utroba; fig. njedra; nutrina; krvna veza, rodbinska veza, srodstvo.

3 Muhammed, 22.

4 U hadisi-kudsiju koji prenosi Abdur-Rahman b. Avf stoji: "Ja sam Milostivi (Er-Rahman); stvorio sam rodbinsku vezu (er-rahim - majčinu utrobu; matericu) i ime joj izveo od Svoga imena."
Iz istog korijena izvedena je i riječ "er-rahmeh" (milost), što znači da onaj koji kida rodbinske veze kida vezu milosti s Milostivim.

5989. PRIČAO NAM JE Seid b. Ebu-Merjem, njemu Sulejman b. Bilal, a ovome Mu‘avija b. Ebu-Muzerrid da je čuo od Jezida b. Rumana, on od Urvea, a ovaj od Aiše, radijallahu anha, supruge Vjerovjesnikove, sallallahu alejhi ve sellem, da je on (Vjerovjesnik) rekao:
“Rodbinska je veza (*er-rahim*) korijen: ko na nju bude pazio – i ja ću na njega paziti, a ko je bude prekidao – i ja ću s njim prekinuti!”

٥٩٨٩. حَدَّثَنَا سَعِيدُ بْنُ أَبِي مَرْيَمَ حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ ابْنُ بِلَالٍ قَالَ أَخْبَرَنِي مُعَاوِيَةُ بْنُ أَبِي مُزَرِّدٍ عَنْ يَزِيدَ بْنِ رُومَانَ عَنْ عُرْوَةَ عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهَا زَوْجِ النَّبِيِّ ﷺ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ الرَّحِمُ شِجْنَةٌ فَمَنْ وَصَلَهَا وَصَلْتُهُ وَمَنْ قَطَعَهَا قَطَعْتُهُ .

UKAZIVANJE PAŽNJE SVOJOJ RODBINI

بَاب تُبَلُّ الرَّحِمُ بِبَلَالِهَا

5990. PRIČAO MI JE Amr b. Abbas, njemu Muhammed b. Dža‘fer, a ovome Šu‘ba da je čuo od Isma‘ila b. Ebu-Halida, on od Kajsa b. Ebu-Hazima, a ovaj od Amra b. Asa da je rekao:
“Čuo sam Allahova Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, kad je, ne skrivajući, glasno rekao: ‘Porodica Ebu... nije moj zaštitnik! Moji su zaštitnici Allah i čestiti vjernici!”
(Amr kaže: “U knjizi Muhammeda b. Dža‘fera poslije riječi Ebu nema ništa.”)
Anbesa b. Abdul-Vahid dodaje da je čuo od Bejana, on od Kajsa, a ovaj od Amra b. Asa da je rekao: “Čuo sam Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, kad je rekao: ‘... ali sam prema njima pažljiv’[1] (tj. prema rodbini činim dobročinstvo).”[2]

٥٩٩٠. حَدَّثَنَا عَمْرُو بْنُ عَبَّاسٍ حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ جَعْفَرٍ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ عَنْ إِسْمَاعِيلَ بْنِ أَبِي خَالِدٍ عَنْ قَيْسِ بْنِ أَبِي حَازِمٍ أَنَّ عَمْرَو بْنَ الْعَاصِ قَالَ سَمِعْتُ النَّبِيَّ ﷺ جِهَارًا غَيْرَ سِرٍّ يَقُولُ إِنَّ آلَ أَبِي قَالَ عَمْرٌو فِي كِتَابِ مُحَمَّدِ بْنِ جَعْفَرٍ بَيَاضٌ لَيْسُوا بِأَوْلِيَائِي إِنَّمَا وَلِيِّيَ اللهُ وَصَالِحُ الْمُؤْمِنِينَ زَادَ عَنْبَسَةُ بْنُ عَبْدِ الْوَاحِدِ عَنْ بَيَانٍ عَنْ قَيْسٍ عَنْ عَمْرِو بْنِ الْعَاصِ قَالَ سَمِعْتُ النَّبِيَّ ﷺ وَلَكِنْ لَهُمْ رَحِمٌ أَبُلُّهَا بِبَلَاهَا يَعْنِي أَصِلُهَا بِصِلَتِهَا قَالَ أَبُو عَبْد اللهِ بِبَلَاهَا كَذَا وَقَعَ وَبِبَلَالِهَا أَجْوَدُ وَأَصَحُّ وَبِبَلَاهَا لَا أَعْرِفُ لَهُ وَجْهًا .

1 Osnovno značenje riječi “belle – jebullu”, koja je upotrijebljena u navedenom hadisu jest “nakvasiti, natopiti, navlažiti”, a figurativno, “činiti dobro, paziti, biti ljubazan prema svojoj rodbini”. U drugom hadisu, u kome stoji: “Osvježite svoju rodbinu, makar selamom!” – to je još očitije. Tu se kidanje rodbinskih veza uspoređuje s vatrom, a održavanje s vodom, koja je svojom hladnoćom gasi, ili sa suhom, žednom i ispucalom zemljom, bez igdje ičega zelenog, na jednoj, i obilnom kišom poslije koje, kad na obamrlu zemlju padne, odjednom sve počne rasti, cvjetati i bujati, na drugoj strani. Tako je i s rodbinom koju, kad se zapostavi, karakteriše otuđenost, pakost i mržnja, a kad joj se ukazuje pažnja, – ljubav, čistota i privrženost.

2 Nevevi kaže da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, ovim želio reći: “Moji su prijatelji čestiti vjernici, iako su mi po srodstvu daleko, a nisu mi prijatelji nevaljali nevjernici, makar mi po srodstvu bili i bliski.” Kurtubi kaže da je smisao hadisa da ukaže na potrebu prekidanja prijateljstva u vjeri između vjernika i nevjernika, pa makar bili i najbliži rodaci. Drugim riječima, kao da je rečeno: “Ja se ne prijateljim ni s kim zbog srodstva; Uzvišenog Allaha, zbog Njegove neizmjerne blagodati prema Svojim robovima, volim; radi Allahova zadovoljstva volim i sve čestite vjernike; prijateljim se sa svim vjernicima i čestitim ljudima bez obzira da li su mi oni rod ili nisu.”
U istom se smislu od Ebu-Hurejre, radijallahu anhu, prenosi da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem – kada su objavljene riječi Uzvišenoga: “I opominji rodbinu svoju najbližu i budi ljubazan prema

Ebu-Abdullah (Buhari) kaže: "*Bi belaha* (spomenuta riječ hadisu) tako se navodi. Međutim, *bi belaliha* je bolje i ispravnije, dok za *bi belaha* ne znam da je ispravno."

UKAZIVANJE PAŽNJE RODBINI NIJE UZVRAĆANJE ISTOM MJEROM[3]

باب لَيْسَ الْوَاصِلُ بِالْمُكَافِئِ

5991. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Kesir, njemu Sufjan, a ovome A'meš da je čuo od Hasana b. Amra i Fitra, oni od Mudžahida, a on od Abdullaha b. Amra (Sufjan kaže da A'meš ne navodi, a Hasan i Fitr navode prenosioca do Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem) da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Rodbini pažnju ne ukazuje onaj koji na pažnju uzvraća pažnjom, nego onaj koji na nju pazi i onda kad mu je ona (pažnja) od drugih uskraćena."

٥٩٩١. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ كَثِيرٍ أَخْبَرَنَا سُفْيَانُ عَنِ الْأَعْمَشِ وَالْحَسَنِ بْنِ عَمْرٍو وَفِطْرٍ عَنْ مُجَاهِدٍ عَنْ عَبْدِاللهِ بْنِ عَمْرٍو قَالَ سُفْيَانُ لَمْ يَرْفَعْهُ الْأَعْمَشُ إِلَى النَّبِيِّ ﷺ وَرَفَعَهُ حَسَنٌ وَفِطْرٌ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ لَيْسَ الْوَاصِلُ بِالْمُكَافِئِ وَلَكِنِ الْوَاصِلُ الَّذِي إِذَا قُطِعَتْ رَحِمُهُ وَصَلَهَا .

O MUŠRIKU (IDOLOPOKLONIKU) KOJI RODBINI UKAZUJE PAŽNJU, A ZATIM PRIMI ISLAM

باب مَنْ وَصَلَ رَحِمَهُ فِي الشِّرْكِ ثُمَّ أَسْلَمَ

5992. PRIČAO NAM JE Ebu-Jeman, njemu Šu'ajb, a ovome Zuhri da je čuo od Urvea b. Zubejra, a ovaj od Hakima b. Hizama, koji mu je kazivao da je upitao (Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem): "Allahov Poslaniče, šta misliš hoću li za ono čemu sam vodio računa u doba neznanja (džahilijeta) – pažnju prema rodbini, oslobađanje robova i milostinju – imati nagradu?" Hakim (dalje) kaže da mu je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, odgovorio: "Primajući islam, zadržao si ranije učinjena dobra djela."

٥٩٩٢. حَدَّثَنَا أَبُو الْيَمَانِ أَخْبَرَنَا شُعَيْبٌ عَنِ الزُّهْرِيِّ قَالَ أَخْبَرَنِي عُرْوَةُ بْنُ الزُّبَيْرِ أَنَّ حَكِيمَ بْنَ حِزَامٍ أَخْبَرَهُ أَنَّهُ قَالَ يَا رَسُولَ اللهِ أَرَأَيْتَ أُمُورًا كُنْتُ أَتَحَنَّثُ بِهَا فِي الْجَاهِلِيَّةِ مِنْ صِلَةٍ وَعَتَاقَةٍ وَصَدَقَةٍ هَلْ لِي فِيهَا مِنْ أَجْرٍ قَالَ حَكِيمٌ قَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ أَسْلَمْتَ عَلَى مَا سَلَفَ مِنْ خَيْرٍ وَيُقَالُ أَيْضًا عَنْ أَبِي الْيَمَانِ أَتَحَنَّتُ وَقَالَ مَعْمَرٌ وَصَالِحٌ وَابْنُ الْمُسَافِرِ أَتَحَنَّثُ

vjernicima koji te slijede!" (Eš-Šuara, 214-215) – pozvao Kurejševiće i redom ih, i bliže i dalje, opomenuo, obrativši se na kraju svojoj kćerci Fatimi riječima: "Fatima, spašavaj se od vatre, jer vam ja kod Allaha neću moći nimalo pomoći, osim što ste mi vi rodbina, pa vas pazim!"

3 Tri su oblika ukazivanja pažnje rodbini: pažnja, uzvraćanje na pažnju i uskraćivanje pažnje. Prvom se vrstom koristi onaj koji uvijek pruža više nego što dobiva, drugom onaj koji pruža onoliko koliko i dobiva, a trećom onaj koji uopće ne uzvraća pažnju, ili uvijek nudi manje nego što dobiva.

Od Ebu-Jemana također se prenosi da je rekao: *"Etehannesu"* (čuvao sam se). Ma'mer, Salih i Ibn-Musafir također kažu da je rekao: *"Etehannesu"* (čuvao sam se), dok Ibn-Ishak[1] kaže da riječ "et-tehannus" znači "et-teberrur" (dobrostivost). Takvo mišljenje prenosi i Hišam od svoga oca.[2]

وَقَالَ ابْنُ إِسْحَاقَ التَّحَنُّثُ التَّبَرُّرُ وَتَابَعَهُمْ هِشَامٌ عَنْ أَبِيهِ .

O ONOME KO JE TUĐOJ DJEVOJČICI DOPUSTIO DA SE IGRA S NJIM, POLJUBIO JE I S NJOM SE ŠALIO

باب مَنْ تَرَكَ صَبِيَّةَ غَيْرِهِ حَتَّى تَلْعَبَ بِهِ أَوْ قَبَّلَهَا أَوْ مَازَحَهَا

5993. PRIČAO NAM JE Hibban, njemu Abdullah, a ovome Halid b. Seid kako je čuo od svoga oca da mu je Umm-Halid bint Halid b. Seid pričala:
"Došla sam, u žutoj košulji, sa svojim ocem kod Allahova Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, pa (mi) je on rekao: *'Seneh, seneh!'*
Abdullah kaže da to na abesinskom znači "hasene" (ah, što je lijepa!) Počela sam se igrati s madežom - pečatom vjerovjesništva, zbog čega me je otac naružio, ali mu je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: 'Pusti je!', a zatim se obratio meni: 'Nosi i deri! Nosi i deri! Nosi i deri!'"[3]
Ove su riječi, kaže Abdullah, prešle u izreku.[4]

٥٩٩٣. حَدَّثَنَا حِبَّانُ أَخْبَرَنَا عَبْدُاللهِ عَنْ خَالِدِ بْنِ سَعِيدٍ عَنْ أَبِيهِ عَنْ أُمِّ خَالِدٍ بِنْتِ خَالِدِ بْنِ سَعِيدٍ قَالَتْ أَتَيْتُ رَسُولَ اللهِ ﷺ مَعَ أَبِي وَعَلَيَّ قَمِيصٌ أَصْفَرُ قَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ سَنَهْ سَنَهْ قَالَ عَبْدُاللهِ وَهِيَ بِالْحَبَشِيَّةِ حَسَنَةٌ قَالَتْ فَذَهَبْتُ أَلْعَبُ بِخَاتَمِ النُّبُوَّةِ فَزَبَرَنِي أَبِي قَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ دَعْهَا ثُمَّ قَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ أَبْلِي وَأَخْلِقِي ثُمَّ أَبْلِي وَأَخْلِقِي ثُمَّ أَبْلِي وَأَخْلِقِي قَالَ عَبْدُاللهِ فَبَقِيَتْ حَتَّى ذَكَرَ يَعْنِي مِنْ بَقَائِهَا .

---

1 Ibn-Ishak u svome djelu *"Životopis Vjerovjesnikov"* kaže: "Pričao mi je Vehb b. Kejsan da je čuo kad je Abdullah b. Zubejr rekao Ubejdu b. Umejru: 'Ispričaj mi kako su izgledali prvi znaci vjerovjesništva' – pa je Ubejd, u mome prisustvu, rekao: 'Allahov se Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, svake godine osamljivao po jedan mjesec u pećini na brdu Hira i tamo se predavao razmišljanju. To je bio način kurejševićkog izražavanja pobožnosti u predislamsko doba.'" Na te znake vjerovjesništva ukazuje se i u hadisu koji prenosi Aiša, radijallahu anha, a u kome je riječ "jetehannesu" upotrijebljena u značenju " jeteabbedu".

2 Ovim se misli da je riječ "et-tehannus" protumačena kao"et-teberrur" (dobrostivost).

3 U smislu: "Dao Bog, pa ih još mnogo, boljiih i ljepših obukla i u zdravlju i rahatluku poderala!"

4 Tj. vremenom su ove riječi među svijetom prešle u izreku i postale izraz blagoslova onome koji kupi ili obuče novu odjeću ili dio odjeće.

ISKAZIVANJE MILOSTI PREMA DJETETU TE GRLJENJE I LJUBLJENJE DJETETA

باب رَحْمَةِ الْوَلَدِ وَتَقْبِيلِه وَمُعَانَقَتِه

Sabit prenosi od Enesa da je rekao: "Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, uzeo je Ibrahima, poljubio ga i pomirisao."

وَقَالَ ثَابِتٌ عَنْ أَنَسٍ أَخَذَ النَّبِيُّ ﷺ إِبْرَاهِيمَ فَقَبَّلَهُ وَشَمَّهُ .

5994.PRIČAO NAM JE Musa b. Isma'il, njemu Mehdi, a ovome Ibn-Ebu-Ja'kub da je čuo od Ebu-Nu'ma, koji je kazivao:
"Bio sam (osobno) svjedok kad je Ibn-Omera jedan čovjek pitao za krv komarca, pa ga je (Ibn-Omer) upitao: 'Odakle si ti?'
'Iz Iraka', odgovorio je. Tada je (Ibn-Omer) rekao: 'Pogledajte ovoga![5] Pita me za krv komarca, a ubili su Vjerovjesnikova, sallallahu alejhi ve sellem, sina (tj. unuka Husejna)! Svojim sam ušima čuo kad je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: 'Njih su dvojica[6] na ovome svijetu moja dva (cvijeta) bosiljka.'"[7]

٥٩٩٤ . حَدَّثَنَا مُوسَى بْنُ إِسْمَاعِيلَ حَدَّثَنَا مَهْدِيٌّ حَدَّثَنَا ابْنُ أَبِي يَعْقُوبَ عَنِ ابْنِ أَبِي نُعْمٍ قَالَ كُنْتُ شَاهِدًا لِابْنِ عُمَرَ وَسَأَلَهُ رَجُلٌ عَنْ دَمِ الْبَعُوضِ فَقَالَ مِمَّنْ أَنْتَ فَقَالَ مِنْ أَهْلِ الْعِرَاقِ قَالَ انْظُرُوا إِلَى هَذَا يَسْأَلُنِي عَنْ دَمِ الْبَعُوضِ وَقَدْ قَتَلُوا ابْنَ النَّبِيِّ ﷺ وَسَمِعْتُ النَّبِيَّ ﷺ يَقُولُ هُمَا رَيْحَانَتَايَ مِنَ الدُّنْيَا .

5995. PRIČAO NAM JE Ebu-Jeman, njemu Šu'ajb, a ovome Zuhri da je čuo od Abdullaha b. Ebu-Bekra, on od Urve b. Zubejra, a ovaj od Aiše, supruge Vjerovjesnikove, sallallahu alejhi ve sellem, koja mu je kazivala: "Došla mi je prosjačeći jedna žena s dvjema djevojčicama. Kod mene se zatekla samo jedna jedina hurma, pa sam

٥٩٩٥ . حَدَّثَنَا أَبُو الْيَمَانِ أَخْبَرَنَا شُعَيْبٌ عَنِ الزُّهْرِيِّ قَالَ حَدَّثَنِي عَبْدُ اللهِ بْنُ أَبِي بَكْرٍ أَنَّ عُرْوَةَ بْنَ الزُّبَيْرِ أَخْبَرَهُ أَنَّ عَائِشَةَ زَوْجَ النَّبِيِّ ﷺ حَدَّثَتْهُ قَالَتْ جَاءَتْنِي امْرَأَةٌ مَعَهَا ابْنَتَانِ تَسْأَلُنِي

---

5 Govoreći to, Ibn-Omer, radijallahu anhuma, nije mislio konkretno na spomenutog čovjeka, nego je htio ukazati na nemilosrdnost Iračana općenito i njihovu nedoraslost u poređenju sa stanovnicima Hidžaza u iskazivanju poštovanja prema Ehli-bejtu. Moguće je da je Ibn-Omer kasnije i odgovorio na postavljeno pitanje, tj. o krvi komarca, jer mu kao uglednom ashabu nije dolikovalo da znanje, ma o čemu se radilo, pritaji i ne kaže ono što zna, pogotovo što ništa ne ukazuje na to da je spomenuti čovjek, bilo izbliza bilo izdaleka, imao ikakva učešća u Husejnovu, radijallahu anhu, ubistvu.

6 Tj. njegovi unuci Hasan i Husejn, radijallahu anhuma. Za Hasana se sumnja da je otrovan u Medini 50. g. po Hidžri (670. g.), dok je Husejn ubijen na Kerbeli u Iraku 10. muharrema 61. god. po Hidžri (10. decembra 680. g.), gdje je i ukopan.

7 Nazvao ih je cvjetovima bosiljka jer se djeca ljube i mirišu poput buketa cvijeća. Oni su mu bili najdraža ovosvjetska blagodat kojom ga je Allah počastio i prema njima mu ljubav ulio.

joj je dala, ali ju je ona popolovila djevojčicama, a zatim ustala i izišla. Domalo je ušao Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, pa sam mu to ispričala, a on reče: 'Ko bilo čime opskrbi ove djevojčice i prema njima lijepo postupi – one će mu biti zaštita od vatre.'"[1]

فَلَمْ تَجِدْ عِنْدِي غَيْرَ تَمْرَةٍ وَاحِدَةٍ فَأَعْطَيْتُهَا فَقَسَمَتْهَا بَيْنَ ابْنَتَيْهَا ثُمَّ قَامَتْ فَخَرَجَتْ فَدَخَلَ النَّبِيُّ ﷺ فَحَدَّثْتُهُ فَقَالَ مَنْ يَلِي مِنْ هَذِهِ الْبَنَاتِ شَيْئًا فَأَحْسَنَ إِلَيْهِنَّ كُنَّ لَهُ سِتْرًا مِنَ النَّارِ .

5996. PRIČAO NAM JE Ebu-Velid, njemu Lejs, a ovome Seid Makburi da je čuo od Amra b. Sulejma, a on od Ebu-Katade da je kazivao:
"Izišao je pred nas Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, s Umamom bint Ebu-As[2] na ramenima i tako (s njom) klanjao, spuštajući je kad bi bio na ruku'u, a dižući je kad bi se on dizao."[3]

٥٩٩٦. حَدَّثَنَا أَبُو الْوَلِيدِ حَدَّثَنَا اللَّيْثُ حَدَّثَنَا سَعِيدٌ الْمَقْبُرِيُّ حَدَّثَنَا عَمْرُو بْنُ سُلَيْمٍ حَدَّثَنَا أَبُو قَتَادَةَ قَالَ خَرَجَ عَلَيْنَا النَّبِيُّ ﷺ وَأُمَامَةُ بِنْتُ أَبِي الْعَاصِ عَلَى عَاتِقِهِ فَصَلَّى فَإِذَا رَكَعَ وَضَعَ وَإِذَا رَفَعَ رَفَعَهَا .

5997. PRIČAO NAM JE Ebu-Jeman, njemu Šu'ajb, a ovome Zuhri da je čuo od Ebu-Seleme b. Abdur-Rahmana, a on od Ebu-Hurejrea, radijallahu anhu, da je kazivao:
"Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, poljubio je Hasana, sina Alijinog, u prisustvu Akre'a b. Habisa Temimija, koji je kod njega sjedio, pa je Akre' rekao: 'Ja imam desetero djece, ali nikada nijedno nisam poljubio!' Tada

٥٩٩٧. حَدَّثَنَا أَبُو الْيَمَانِ أَخْبَرَنَا شُعَيْبٌ عَنِ الزُّهْرِيِّ حَدَّثَنَا أَبُو سَلَمَةَ بْنُ عَبْدِالرَّحْمَنِ أَنَّ أَبَا هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ قَبَّلَ رَسُولُ اللهِ ﷺ الْحَسَنَ بْنَ عَلِيٍّ وَعِنْدَهُ الْأَقْرَعُ بْنُ حَابِسٍ التَّمِيمِيُّ جَالِسًا فَقَالَ الْأَقْرَعُ إِنَّ لِي عَشَرَةً مِنَ

1 U nekoliko drugih verzija ovog hadisa stoji: "Kome ove djevojčice budu kušnja, pa prema njima lijepo postupi – one će mu biti zaštita od vatre." U hadisu koji prenosi Ibn-Abbas, a bilježi ga Taberi, dodaje se: "... pa ih odgoji, njima se oženi i lijepo prema njima postupi..." – dok u hadisu koji bilježi Ibn-Madždže stoji: "... pa ih nahrani, napoji i obuče..." Iz ovih hadisa da se zaključiti kako se obećana nagrada postiže ako se one nastave pomagati sve dok udajom ili na neki drugi način ne iziđu nakraj sa siromaštvom. Upitan da li se obećana nagrada postiže ako se tako postupi i prema samo jednoj djevojčici, Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, potvrdno je odgovorio riječima: "Ko ima djevojčicu, pa je lijepo odgoji, poduči i obaspe je blagodatima kojima je Allah njega obasuo..."

2 Tj. kćerkom Poslanikove, sallallahu alejhi ve sellem, kćerke Zejneb.

3 Možda ovaj primjer najbolje potvrđuje kolika je bila Poslanikova, sallallahu alejhi ve sellem, milost prema djetetu te objašnjava naslov koji nosi ovo poglavlje, jer je i dijete djetetovo dijete. Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, nije sebi mogao dozvoliti da ucvijeli Umamu, pa ju je, bojeći se da ne padne, kad bi bio na rukuu i sedždi, skidao na zemlju, a kad bi se digao, ponovo je stavljao na ramena, jer je primijetio da dijete izgara od radosti kad će je ponovo uzeti i podići. Neki iz ovog slučaja izvlače zaključak da pokazivanje milosti prema djetetu može čak ići i nauštrb skrušenosti, kojom treba da odiše namaz. S druge strane, možda je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, tako postupio kako bi praktično pokazao drugima da je to dozvoljeno.

je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, pogledao u njega i rekao mu: 'Ko prema drugima nije milostiv[4] – neće ni drugi biti (milostivi) prema njemu.'"[5]

الْوَلَدِ مَا قَبَّلْتُ مِنْهُمْ أَحَدًا فَنَظَرَ إِلَيْهِ رَسُولُ اللهِ ﷺ ثُمَّ قَالَ مَنْ لاَ يَرْحَمُ لاَ يُرْحَمُ .

5998. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Jusuf, njemu Sufjan, a ovome Hišam da je čuo od Urvea, a on od Aiše, radijallahu anha, da je kazivala:
"Jedan beduin[6] došao je kod Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, i rekao mu: 'Vi ljubite djecu, a mi ne ljubimo!'
'Ja nisam kriv što ti je Allah iz srca uklonio milost', rekao mu je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem."[7]

٥٩٩٨. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ يُوسُفَ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ عَنْ هِشَامٍ عَنْ عُرْوَةَ عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهَا قَالَتْ جَاءَ أَعْرَابِيٌّ إِلَى النَّبِيِّ ﷺ فَقَالَ تُقَبِّلُونَ الصِّبْيَانَ فَمَا نُقَبِّلُهُمْ فَقَالَ النَّبِيُّ ﷺ أَوَأَمْلِكُ لَكَ أَنْ نَزَعَ اللهُ مِنْ قَلْبِكَ الرَّحْمَةَ .

5999. PRIČAO NAM JE Ibn-Ebu-Merjem, njemu Ebu-Gassan, a ovome Zejd b. Eslem da je čuo od svoga oca, a on od Omera b. Hattaba, radijallahu anhu, da je kazivao:
"Allahovu Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, dovedeno je zarobljeno roblje[8] među kojima je bila i jedna žena. Ona je među robljem tražila i dojila djecu,[9] a kad je pronašla (svoje dijete), priljubila ga je uza stomak i podojila. Tada je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, upitao: 'Šta mislite da li bi ova svoje dijete bacila u vatru?'

٥٩٩٩. حَدَّثَنَا ابْنُ أَبِي مَرْيَمَ حَدَّثَنَا أَبُو غَسَّانَ قَالَ حَدَّثَنِي زَيْدُ بْنُ أَسْلَمَ عَنْ أَبِيهِ عَنْ عُمَرَ بْنِ الْخَطَّابِ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَدِمَ عَلَى النَّبِيِّ ﷺ سَبْيٌ فَإِذَا امْرَأَةٌ مِنَ السَّبْيِ قَدْ تَحْلُبُ ثَدْيَهَا تَسْقِي إِذَا وَجَدَتْ صَبِيًّا فِي السَّبْيِ أَخَذَتْهُ فَأَلْصَقَتْهُ بِبَطْنِهَا وَأَرْضَعَتْهُ فَقَالَ لَنَا النَّبِيُّ ﷺ أَتُرَوْنَ هَذِهِ طَارِحَةً وَلَدَهَا فِي النَّارِ قُلْنَا لاَ وَهِيَ تَقْدِرُ عَلَى أَنْ لاَ تَطْرَحَهُ فَقَالَ لَلَّهُ أَرْحَمُ بِعِبَادِهِ مِنْ هَذِهِ بِوَلَدِهَا .

---

4 Ovim je odgovorom Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, želio ukazati Akre'u da ljubljenje djece i drugih, bez obzira jesu li oni ukućani i bliža rodbina ili nisu, nije znak neodoljive strasti, nego izraz ljubavi i milosti koja se osjeća prema njima.

5 O Akre'u b. Habisu Temimiju bilo je više govora kad je tumačeno kur'ansko poglavlje El-Hudžurat (Sobe). Bio je jedan od onih čije je srce pridobiveno, pa je primio islam i kasnije bio čestit vjernik.

6 Moguće je da se radi o u prethodnom hadisu spomenutom Akre'u, ali i o sasvim drugom slučaju; njih je, po svoj prilici, bilo više.

7 Tj. ako je iz tvoga srca Allah uklonio milost, ja ti je ne mogu vratiti.

8 Zarobljenici iz plemena Hevazin.

9 U drugim verzijama ovog hadisa umjesto glagola "teski" (napojiti, dati da pije) upotrijebljen je glagol "tesa" (tražiti, žuriti). U verziji ovog hadisa koji kazuje Ismaili stoji: "Kako bi na koje dijete nailazila, zadojila bi ga, a kad je našla (svoje) dijete, uzela ga je, priljubila uza stomak i podojila." Iz konteksta hadisa razumije se da je svoje dijete bila izgubila, pa joj je mlijeko u dojkama počelo navirati i mučiti je. Zato bi, kada bi naišla na kakvo dijete, uzela ga i zadojila, kako bi ublažila bol, a kada je našla svoje dijete, uzela ga je i prigrlila kako bi ga podojila.

'Ne bi',[1] odgovorili smo, 'ako bi mogla (izbjeći) da ga ne baci.' Potom je (Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem) rekao: 'Allah je milostiviji prema Svojim robovima[2] nego što je ova prema svome djetetu!'"

ALLAH JE MILOST DAO U STOTINU DIJELOVA

باب جعل الله الرَّحمة مائة جُزْءٍ

6000. PRIČAO NAM JE Ebu-Jeman Hakem b. Nafi' Behrani, njemu Šu'ajb, a ovome Zuhri da je čuo od Seida b. Musejjeba, a on od Ebu-Hurejre da je kazivao:
"Čuo sam Allahova Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, kad je rekao: 'Allah je milost dao u stotinu dijelova: kod Sebe je zadržao devedeset i devet dijelova, a na Zemlju je spustio (samo) jedan. Od tog je (jednog) dijela samilost stvorenja jednih prema drugima, pa i to što kobila diže svoje kopito sa ždrebeta, bojeći se da ga ne povrijedi.'"

٦٠٠٠. حَدَّثَنَا أَبُو الْيَمَانِ الْحَكَمُ بْنُ نَافِعٍ الْبَهْرَانِيُّ أَخْبَرَنَا شُعَيْبٌ عَنِ الزُّهْرِيِّ أَخْبَرَنَا سَعِيدُ بْنُ الْمُسَيَّبِ أَنَّ أَبَا هُرَيْرَةَ قَالَ سَمِعْتُ رَسُولَ اللهِ ﷺ يَقُولُ جَعَلَ اللهُ الرَّحْمَةَ مِائَةَ جُزْءٍ فَأَمْسَكَ عِنْدَهُ تِسْعَةً وَتِسْعِينَ جُزْءًا وَأَنْزَلَ فِي الْأَرْضِ جُزْءًا وَاحِدًا فَمِنْ ذَلِكَ الْجُزْءِ يَتَرَاحَمُ الْخَلْقُ حَتَّى تَرْفَعَ الْفَرَسُ حَافِرَهَا عَنْ وَلَدِهَا خَشْيَةَ أَنْ تُصِيبَهُ .

1 Tj. nikada ga dobrovoljno ne bi bacila.

2 U hadisu koji od Enesa bilježe Ahmed i Hakim stoji: "Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, s grupom ashaba naišao je putem na kome je bilo dijete, pa se njegova majka, kada je ugledala ljude, pobojala da joj ga ne zgaze, te je, trčeći da ga uzme i skloni s puta, počela vikati: 'Moje dijete! Moje dijete!' Vidjevši to, ashabi su rekli: 'Ova svoje dijete ne bi mogla baciti u vatru' – na što je (Allahov Poslanik) dodao: 'Ni Allah Svoga prijatelja neće baciti u vatru!'"
Riječi "bi ibadihi" (prema Svojim robovima), koje su upotrijebljene u hadisu, iako imaju opće značenje, isključivo se odnose na robove vjernike, kao što stoji i u riječima Uzvišenog: "A milost Moja obuhvaća sve; dat ću je onima koji se budu grijeha klonili i zekat davali, i onima koji u dokaze Naše budu vjerovali." (El-A'raf, 156)

UBISTVO DJETETA IZ STRAHA OD SIROMAŠTVA

باب قتل الولد خشية أن يأكل معه

6001. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Kesir, njemu Sufjan, a ovome Mensur da je čuo od Ebu-Vaila, on od Amra b. Šurahbila, a ovaj od Abdullaha da je kazivao:
"Upitao sam (Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem): 'Allahov Poslaniče, koji je grijeh najteži?', pa mi je rekao: 'Da Allahu, koji te je stvorio, pripišeš sudruga.'
'A koji onda?', upitao sam.
'Da ubiješ svoje dijete iz straha da će jesti s tobom', odgovorio je.
'A koji onda?', upitao sam.
'Da počiniš blud sa ženom svoga komšije', odgovorio je. Potom je Allah potvrdio istinitost Vjerovjesnikovih, sallallahu alejhi ve sellem, riječi objavivši: 'I oni koji se mimo Allaha drugom bogu ne klanjaju...'"[3]

٦٠٠١. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ كَثِيرٍ أَخْبَرَنَا سُفْيَانُ عَنْ مَنْصُورٍ عَنْ أَبِي وَائِلٍ عَنْ عَمْرِو بْنِ شُرَحْبِيلَ عَنْ عَبْدِاللهِ قَالَ قُلْتُ يَا رَسُولَ اللهِ أَيُّ الذَّنْبِ أَعْظَمُ قَالَ أَنْ تَجْعَلَ لِلَّهِ نِدًّا وَهُوَ خَلَقَكَ قُلْتُ ثُمَّ أَيُّ قَالَ أَنْ تَقْتُلَ وَلَدَكَ خَشْيَةَ أَنْ يَأْكُلَ مَعَكَ قَالَ ثُمَّ أَيُّ قَالَ أَنْ تُزَانِيَ حَلِيلَةَ جَارِكَ وَأَنْزَلَ اللهُ تَصْدِيقَ قَوْلِ النَّبِيِّ ﷺ (وَالَّذِينَ لاَ يَدْعُونَ مَعَ اللهِ إِلَهًا آخَرَ) .

STAVLJANJE DJETETA U KRILO

باب وضع الصبي في الحجر

6002. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Musenna, njemu Jahja b. Seid, a ovome Hišam da je čuo od svoga oca, a on od Aiše da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, uzeo u svoje krilo dijete da mu protrlja nepce, pa ga je ono pomokrilo. Tada je on zatražio da mu donesu vode, pa je (pomokreno mjesto) polio vodom.

٦٠٠٢. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ الْمُثَنَّى حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ سَعِيدٍ عَنْ هِشَامٍ قَالَ أَخْبَرَنِي أَبِي عَنْ عَائِشَةَ أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ وَضَعَ صَبِيًّا فِي حَجْرِهِ يُحَنِّكُهُ فَبَالَ عَلَيْهِ فَدَعَا بِمَاءٍ فَأَتْبَعَهُ .

3 Prijevod ajeta u cjelosti glasi: "I oni koji mimo Allaha drugog boga ne mole, i koji, one koje je Allah zabranio, ne ubijaju, osim kad se na to ima pravo, i koji ne bludniče; a ko to radi, iskusit će kaznu." (El-Furkan, 68)

STAVLJANJE DJETETA NA BEDRO

6003. PRIČAO MI JE Abdullah b. Muhammed, njemu Arim, a ovome Mu'temir b. Sulejman da je čuo od svoga oca, on od Ebu-Temime, ovaj od Ebu-Usmana Nehdija, a on od Usame b. Zejda, radijallahu anhuma, da je kazivao:
"Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, uzeo me je i stavio da sjedim na jednom njegovom bedru, a Hasana (sina Alijinog) stavio je na drugo. Potom ih sastavio i rekao: 'Bože, smiluj im se, ja sam im se smilovao!'"[1]
Od Alije[2] se prenosi da je kazivao: "Pričao nam je Jahja, a njemu Sulejman, kako je čuo od Ebu-Usmana, da je Tejmi rekao: 'Nešto me je obuzela sumnja da sam pričao to i to, što od Ebu-Usmana nisam čuo, pa sam pogledao i vidio da imam zapisano to što sam čuo.'"[3]

باب وضع الصَّبيِّ على الفَخِذِ

٦٠٠٣. حَدَّثَنَا عَبْدُاللهِ بْنُ مُحَمَّدٍ حَدَّثَنَا عَارِمٌ حَدَّثَنَا الْمُعْتَمِرُ بْنُ سُلَيْمَانَ يُحَدِّثُ عَنْ أَبِيهِ قَالَ سَمِعْتُ أَبَا تَمِيمَةَ يُحَدِّثُ عَنْ أَبِي عُثْمَانَ النَّهْدِيِّ يُحَدِّثُهُ أَبُو عُثْمَانَ عَنْ أُسَامَةَ بْنِ زَيْدٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا كَانَ رَسُولُ اللهِ ﷺ يَأْخُذُنِي فَيُقْعِدُنِي عَلَى فَخِذِهِ وَيُقْعِدُ الْحَسَنَ عَلَى فَخِذِهِ الْأُخْرَى ثُمَّ يَضُمُّهُمَا ثُمَّ يَقُولُ اللَّهُمَّ ارْحَمْهُمَا فَإِنِّي أَرْحَمُهُمَا
وَعَنْ عَلِيٍّ قَالَ حَدَّثَنَا يَحْيَى حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ عَنْ أَبِي عُثْمَانَ قَالَ التَّيْمِيُّ فَوَقَعَ فِي قَلْبِي مِنْهُ شَيْءٌ قُلْتُ حَدَّثْتُ بِهِ كَذَا وَكَذَا فَلَمْ أَسْمَعْهُ مِنْ أَبِي عُثْمَانَ فَنَظَرْتُ فَوَجَدْتُهُ عِنْدِي مَكْتُوبًا فِيمَا سَمِعْتُ.

---

1 Davudi, kako prenosi Ibn-Tin, o navedenom slučaju kaže: "Ne znam da li se to desilo u isto vrijeme, jer je Usama stariji od Hasana..." To da je Usama b. Zejd dosta stariji od Hasana sasvim je jasno, jer je Hasan, kada je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, preselio na ahiret, imao osam godina, a Usama devetnaest, po jednima, ili dvadeset, po drugima. Zasigurno se zna da ga je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, za života bio postavio za zapovjednika (emira) velike vojske koju je namjeravao, pod njegovim zapovjedništvom, poslati prema Šamu, vojske u čijem sastavu je bilo i znamenitih ashaba, poput Omera i dr. Moguće je da se to desilo kada je Usama bio dječak od četrnaestak, a Hasan dijete od dvije godine, ili da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, iz nekog naročitog razloga (bolesti ili slično) Usamu, kojeg je izuzetno volio i prema njemu bio jako nježan, uzeo u krilo da ga utješi te da mu je, u tom trenutku, prišao Hasan, pa je i njega uzeo, stavivši jednog na jedno, a drugog na drugo svoje bedro.

2 Riječ je o Aliji b. Abdullahu Mediniju.

3 Tj. posumnjao je da je to čuo od Ebu-Temime, a on od Ebu-Usmana, ili da je čuo od Ebu-Usmana izravno, bez posrednika. Iz konteksta se da razumjeti kako je moguće da mu je prvo pričao Ebu-Temima kako je čuo ovaj hadis od Ebu-Usmana, pa je poslije sreo Ebu-Usmana, koji mu je to potvrdio, ili da mu ga je prvo ispričao Ebu-Usman, pa je poslije sreo Ebu-Temimu, koji mu je potvrdio da je Ebu-Usman to isto i njemu pričao.

ČUVANJE OBAVEZE DIO JE IMANA

باب حسن العهد من الإيمان

6004. PRIČAO NAM JE Ubejd b. Isma'il, njemu Ebu-Usama, a ovome Hišam da je čuo od svoga oca, a on od Aiše, radijallahu anha, da je rekla:
"Nisam bila ljubomorna ni na jednu ženu kao što sam bila ljubomorna na Hatidžu, kada sam slušala da je (Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem) spominje – a umrla je tri godine prije nego što se on mnome oženio. Njegov Gospodar naredio mu je da je obraduje dvorcem od dragulja u Džennetu. Znao je zaklati ovcu i (meso) od nje podijeliti njenim prijateljicama."[4]

٦٠٠٤. حَدَّثَنَا عُبَيْدُ بْنُ إِسْمَاعِيلَ حَدَّثَنَا أَبُو أُسَامَةَ عَنْ هِشَامٍ عَنْ أَبِيهِ عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهَا قَالَتْ مَا غِرْتُ عَلَى امْرَأَةٍ مَا غِرْتُ عَلَى خَدِيجَةَ وَلَقَدْ هَلَكَتْ قَبْلَ أَنْ يَتَزَوَّجَنِي بِثَلَاثِ سِنِينَ لِمَا كُنْتُ أَسْمَعُهُ يَذْكُرُهَا وَلَقَدْ أَمَرَهُ رَبُّهُ أَنْ يُبَشِّرَهَا بِبَيْتٍ فِي الْجَنَّةِ مِنْ قَصَبٍ وَإِنْ كَانَ رَسُولُ اللهِ ﷺ لَيَذْبَحُ الشَّاةَ ثُمَّ يُهْدِي فِي خُلَّتِهَا مِنْهَا.

ZASLUGA ONOGA KOJI IZDRŽAVA SIROČE

باب فضل من يعول يتيما

6005. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Abdul-Vehhab, njemu Abdul-Aziz b. Ebu-Hazim, a ovome njegov otac da je čuo od Sehla b. Sa'da da je kazivao:
"Vjerovjesnik je, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: 'Ja i skrbnik siročeta ovako smo u Džennetu' – pokazavši svojim kažiprstom i srednjim prstom.'"[5]

٦٠٠٥. حَدَّثَنَا عَبْدُ اللهِ بْنُ عَبْدِ الْوَهَّابِ قَالَ حَدَّثَنِي عَبْدُ الْعَزِيزِ بْنُ أَبِي حَازِمٍ قَالَ حَدَّثَنِي أَبِي قَالَ سَمِعْتُ سَهْلَ بْنَ سَعْدٍ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ أَنَا وَكَافِلُ الْيَتِيمِ فِي الْجَنَّةِ هَكَذَا وَقَالَ بِإِصْبَعَيْهِ السَّبَّابَةِ وَالْوُسْطَى.

---

4 Enes b. Malik, radijallahu anhu, prenosi da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, kada bi nešto donio, znao reći: "Odnesite ovo toj i toj jer je bila Hatidžina prijateljica." U drugom hadisu od Aiše se prenosi: "Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, jednom je prilikom došla jedna starica, pa ju je upitao: 'Kako ste? U kakvom ste stanju? Kako ste bili poslije nas?' – 'Dobro, Allahov Poslaniče, ti si mi preči i od oca i od majke.' Kada je izišla, upitala sam ga: 'Allahov Poslaniče, otkuda ovoliko zanimanje za ovu staricu?' , pa mi je rekao: 'Aiša, ona nam je dolazila još dok je Hatidža bila živa, a čuvanje obaveze je dio imana.'"

5 Siročetom se smatra dijete ostalo bez jednog ili oba roditelja do navršene godine punoljetstva (sinnur-rušd), a skrbnikom onaj koji preuzme brigu o njegovu odgoju, izdržavanju i školovanju, svejedno da li se radi o nekom od rodbine: djedu, amidži, bratu i sl. ili ne. To što je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, sebe i skrbnika siročeta usporedio s kažiprstom i srednjim prstom skrbniku siročeta obećava dvije velike nagrade na ahiretu: brz ulazak u Džennet s Allahovim Poslanikom, sallallahu alejhi ve sellem, i u njemu visok položaj pored Allahova Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem. Isti položaj Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, obećao je uglednoj i lijepoj ženi koja ostane bez svoga muža, pa se, umjesto da se preuda, posveti svojoj siročadi dok ih ne odgoji. U merfu' hadisu koji prenosi Ebu-Hurejra, radijallahu anhu, stoji da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Ja sam prvi koji će otvoriti džennetska vrata. Tada ću ugledati jednu ženu pored sebe, pa ću je upitati: 'Ko si ti?', a ona će mi odgovoriti: 'Ja sam žena udovica koja se posvetila odgoju svoje siročadi.'"

O ONOME KOJI SE BRINE O UDOVICI

باب السَّاعي على الأرملة

6006. PRIČAO NAM JE Isma‘il b. Abdullah, a njemu Malik da je čuo od Safvana b. Sulejma, koji kaže da je čuo Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, kad je rekao:
"Onaj koji se brine o udovici i siromahu jest kao borac na Allahovu putu, ili kao onaj koji danju posti, a noć provodi u ibadetu."
Pričao nam je Isma‘il, njemu Malik, a ovome Sevr b. Zejd Dejli da je čuo od Ebu-Gajsa, oslobođenog roba Ibn-Muti‘ovog, a on od Ebu-Hurejre da je od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, čuo hadis sličan ovome.

٦٠٠٦. حَدَّثَنَا إِسْمَاعِيلُ بْنُ عَبْدِاللهِ قَالَ حَدَّثَنِي مَالِكٌ عَنْ صَفْوَانَ بْنِ سُلَيْمٍ يَرْفَعُهُ إِلَى النَّبِيِّ ﷺ قَالَ السَّاعِي عَلَى الْأَرْمَلَةِ وَالْمِسْكِينِ كَالْمُجَاهِدِ فِي سَبِيلِ اللهِ أَوْ كَالَّذِي يَصُومُ النَّهَارَ وَيَقُومُ اللَّيْلَ
حَدَّثَنَا إِسْمَاعِيلُ قَالَ حَدَّثَنِي مَالِكٌ عَنْ ثَوْرِ بْنِ زَيْدٍ الدِّيلِيِّ عَنْ أَبِي الْغَيْثِ مَوْلَى ابْنِ مُطِيعٍ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ مِثْلَهُ .

O ONOME KO BRINE O SIROMAHU

باب السَّاعي على المسكين

6007. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Meslema, njemu Malik, a ovome Sevr b. Zejd da je čuo od Ebu-Gajsa, a on od Ebu-Hurejrea, radijallahu anhu, da je kazivao: "Allahov je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: 'Onaj koji se brine o udovici i siromahu jest kao borac na Allahovu putu' – a mislim da je rekao – dvoumi se Ka‘nebi – 'kao onaj koji stalno (noću) bdije u ibadetu i kao postač koji ne mrsi.'"

٦٠٠٧. حَدَّثَنَا عَبْدُاللهِ بْنُ مَسْلَمَةَ حَدَّثَنَا مَالِكٌ عَنْ ثَوْرِ بْنِ زَيْدٍ عَنْ أَبِي الْغَيْثِ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ السَّاعِي عَلَى الْأَرْمَلَةِ وَالْمِسْكِينِ كَالْمُجَاهِدِ فِي سَبِيلِ اللهِ وَأَحْسِبُهُ قَالَ يَشُكُّ الْقَعْنَبِيُّ كَالْقَائِمِ لَا يَفْتُرُ وَكَالصَّائِمِ لَا يُفْطِرُ .

MILOST PREMA LJUDIMA I ŽIVOTINJAMA[1]

باب رَحْمَةِ النَّاسِ وَالْبَهَائِمِ

6008. PRIČAO NAM JE Musedded, njemu Isma'il, a ovome Ejjub da je čuo od Ebu-Kilabe, a on od Ebu-Sulejmana Malika b. Huvejrisa da je kazivao: "Kao mladići približno istih godina došli smo Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, i kod njega ostali dvadeset noći, pa je, pomislivši da smo poželjeli svoje najbliže, upitao koga smo sve od svojih ukućana ostavili, te smo mu ispričali. Bio je nježan i milostiv, pa nam je rekao: 'Vratite se svojima,[2] poučavajte ih (islamu), naređujte im i klanjajte onako kako ste mene vidjeli da klanjam. Kada nastupi vrijeme namaza, neka jedan od vas prouči ezan i neka najstariji među vama bude imam.'"

٦٠٠٨. حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ حَدَّثَنَا إِسْمَاعِيلُ حَدَّثَنَا أَيُّوبُ عَنْ أَبِي قِلَابَةَ عَنْ أَبِي سُلَيْمَانَ مَالِكِ بْنِ الْحُوَيْرِثِ قَالَ أَتَيْنَا النَّبِيَّ ﷺ وَنَحْنُ شَبَبَةٌ مُتَقَارِبُونَ فَأَقَمْنَا عِنْدَهُ عِشْرِينَ لَيْلَةً فَظَنَّ أَنَّا اشْتَقْنَا أَهْلَنَا وَسَأَلَنَا عَمَّنْ تَرَكْنَا فِي أَهْلِنَا فَأَخْبَرْنَاهُ وَكَانَ رَفِيقًا رَحِيمًا فَقَالَ ارْجِعُوا إِلَى أَهْلِيكُمْ فَعَلِّمُوهُمْ وَمُرُوهُمْ وَصَلُّوا كَمَا رَأَيْتُمُونِي أُصَلِّي وَإِذَا حَضَرَتِ الصَّلَاةُ فَلْيُؤَذِّنْ لَكُمْ أَحَدُكُمْ ثُمَّ لِيَؤُمَّكُمْ أَكْبَرُكُمْ.

6009. PRIČAO NAM JE Isma'il, njemu Malik, a ovome Sumejj, oslobođeni rob Ebu-Bekrov, da je čuo od Ebu-Saliha Semmana, a on od Ebu-Hurejre da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
"Dok je jedan čovjek bio na putu, obuzela ga je jaka žeđ, pa je pronašao bunar, spustio se u njega i napio se. Zatim je izišao i zatekao psa kako dašće i od žeđi liže zemlju. Čovjek je pomislio: ovaj je pas ožednio kao što sam i ja bio, pa se spustio u bunar, napunio papuču (vodom), uhvatio je ustima i napojio psa, pa ga je Allah pohvalio i oprostio mu."
"Allahov Poslaniče", upitali su, "zar ćemo i za životinje imati nagradu?"
"Za sve živo što ima džigericu ima i nagrada", odgovorio je.

٦٠٠٩. حَدَّثَنَا إِسْمَاعِيلُ حَدَّثَنِي مَالِكٌ عَنْ سُمَيٍّ مَوْلَى أَبِي بَكْرٍ عَنْ أَبِي صَالِحٍ السَّمَّانِ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ أَنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ قَالَ بَيْنَمَا رَجُلٌ يَمْشِي بِطَرِيقٍ اشْتَدَّ عَلَيْهِ الْعَطَشُ فَوَجَدَ بِئْرًا فَنَزَلَ فِيهَا فَشَرِبَ ثُمَّ خَرَجَ فَإِذَا كَلْبٌ يَلْهَثُ يَأْكُلُ الثَّرَى مِنَ الْعَطَشِ فَقَالَ الرَّجُلُ لَقَدْ بَلَغَ هَذَا الْكَلْبَ مِنَ الْعَطَشِ مِثْلُ الَّذِي كَانَ بَلَغَ بِي فَنَزَلَ الْبِئْرَ فَمَلَأَ خُفَّهُ ثُمَّ أَمْسَكَهُ بِفِيهِ فَسَقَى الْكَلْبَ فَشَكَرَ اللهُ لَهُ فَغَفَرَ لَهُ قَالُوا يَا رَسُولَ اللهِ وَإِنَّ لَنَا فِي الْبَهَائِمِ أَجْرًا فَقَالَ نَعَمْ فِي كُلِّ ذَاتِ كَبِدٍ رَطْبَةٍ أَجْرٌ.

1 U hadisu koji prenosi Ibn-Mes'ud, radijallahu anhu, stoji: "Nećete vjerovati dok ne budete samilosni!" Rekli su: "Allahov Poslaniče, svi smo mi samilosni." – "Nije samilost (u tome) da neko od vas bude samilostan prema svome drugu, nego (u tome) da se bude samilostan prema svim ljudima", reče Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem.

2 U drugoj verziji ovog hadisa stoji: "Kako bi bilo da se vratite svojima pa da ih poučavate?..."

6010. PRIČAO NAM JE Ebu-Jeman, njemu Šu'ajb, a ovome Zuhri da je čuo od Ebu-Seleme b. Abdur-Rahmana, a on od Ebu-Hurejre da je kazivao:
"Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, stao je da klanja namaz, a mi za njim, pa je jedan beduin, dok je bio u namazu, zamolio: 'Bože, smiluj se Ti meni i Muhammedu, a nemoj više nikome osim nas!' Kada je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, predao selam, rekao je beduinu: 'Suzio si ono što je široko!' – misleći na Allahovu milost."[1]

٦٠١٠. حَدَّثَنَا أَبُو الْيَمَانِ أَخْبَرَنَا شُعَيْبٌ عَنِ الزُّهْرِيِّ قَالَ أَخْبَرَنِي أَبُو سَلَمَةَ بْنُ عَبْدِالرَّحْمَنِ أَنَّ أَبَا هُرَيْرَةَ قَالَ قَامَ رَسُولُ اللهِ ﷺ فِي صَلاَةٍ وَقُمْنَا مَعَهُ فَقَالَ أَعْرَابِيٌّ وَهُوَ فِي الصَّلاَةِ اللَّهُمَّ ارْحَمْنِي وَمُحَمَّدًا وَلاَ تَرْحَمْ مَعَنَا أَحَدًا فَلَمَّا سَلَّمَ النَّبِيُّ ﷺ قَالَ لِلأَعْرَابِيِّ لَقَدْ حَجَّرْتَ وَاسِعًا يُرِيدُ رَحْمَةَ اللهِ .

6011. PRIČAO NAM JE Ebu-Nu'ajm, njemu Zekerijja, a ovome Amir da je čuo od Nu'mana b. Beširа, a on od Allahova Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, da je rekao: "Vjernike ćeš, u njihovoj međusobnoj samilosti, ljubavi i suosjećanju, vidjeti da su kao jedno tijelo: kad oboli jedan njegov organ, cijelo tijelo obuzme nesanica i groznica."[2]

٦٠١١. حَدَّثَنَا أَبُو نُعَيْمٍ حَدَّثَنَا زَكَرِيَّاءُ عَنْ عَامِرٍ قَالَ سَمِعْتُهُ يَقُولُ سَمِعْتُ النُّعْمَانَ بْنَ بَشِيرٍ يَقُولُ قَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ تَرَى الْمُؤْمِنِينَ فِي تَرَاحُمِهِمْ وَتَوَادِّهِمْ وَتَعَاطُفِهِمْ كَمَثَلِ الْجَسَدِ إِذَا اشْتَكَى عُضْوًا تَدَاعَى لَهُ سَائِرُ جَسَدِهِ بِالسَّهَرِ وَالْحُمَّى .

6012. PRIČAO NAM JE Ebu-Velid, njemu Ebu-Avana, a ovome Katada da je čuo od Enesa b. Malika, a on od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, da je rekao:
"Nema muslimana koji posadi voćku (sadnicu), pa njen plod okusi čovjek ili životinja, a da mu to neće biti sadaka."

٦٠١٢. حَدَّثَنَا أَبُو الْوَلِيدِ حَدَّثَنَا أَبُو عَوَانَةَ عَنْ قَتَادَةَ عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ مَا مِنْ مُسْلِمٍ غَرَسَ غَرْسًا فَأَكَلَ مِنْهُ إِنْسَانٌ أَوْ دَابَّةٌ إِلاَّ كَانَ لَهُ بِهِ صَدَقَةٌ .

1 Iz Poslanikova, sallallahu alejhi ve sellem, odgovora vidi se da on nije spomenutom beduinu odobrio ovakvu dovu, jer je bio škrt prema ostalima, čak i kada se radi o Allahovoj milosti. Za razliku od ovoga, Uzvišeni Allah ističe one primjere u kojima se Njegova milost i oprost traže za sve vjernike: "Oni koji poslije njih dolaze govore: 'Gospodaru naš, oprosti nama i braći našoj koja su nas u vjeri pretekla, i ne dopusti da u srcima našim bude imalo zlobe prema vjernicima!" (El-Hašr,10)

2 Tijelo obuzima nesanica jer se od bola ne može zaspati, a groznica jer cijelo tijelo zahvati povišena temperatura, a ne samo oboljeli organ. Ibn-Ebu-Džemra kaže da je u ovom hadisu iman uspoređen s tijelom, a vjernici s njegovim organima. Slično je poređenje imana sa stablom plodonosnog drveta, a vjernika s njegovim granama..

6013. PRIČAO NAM JE Umer b. Hafs, njemu njegov otac, a ovome A'meš da je čuo od Zejda b. Vehba, on od Džerira b. Abdullaha, a ovaj od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, da je rekao:
"Ko nije samilostan prema drugima – neće se ni prema njemu biti samilosno."[3]

٦٠١٣. حَدَّثَنَا عُمَرُ بْنُ حَفْصٍ حَدَّثَنَا أَبِي حَدَّثَنَا الْأَعْمَشُ قَالَ حَدَّثَنِي زَيْدُ بْنُ وَهْبٍ قَالَ سَمِعْتُ جَرِيرَ بْنَ عَبْدِاللهِ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ مَنْ لَا يَرْحَمُ لَا يُرْحَمُ.

PAŽNJA PREMA KOMŠIJI

باب الْوَصَاةِ بِالْجَارِ

Uzvišeni Allah kaže: "I Allahu se klanjajte, i nikoga Njemu ravnim ne smatrajte, a roditeljima dobročinstvo činite..." – sve do riječi Njegovih: "... ohole se i hvališu."[4]

وَقَوْلِ اللهِ تَعَالَى (وَاعْبُدُوا اللهَ وَلَا تُشْرِكُوا بِهِ شَيْئًا وَبِالْوَالِدَيْنِ إِحْسَانًا) إِلَى قَوْلِهِ (مُخْتَالًا فَخُورًا).

6014. PRIČAO NAM JE Isma'il b. Ebu-Uvejs, njemu Malik, a ovome Jahja b. Seid da je čuo od Ebu-Bekra b. Muhammeda, on od Amre, a ovaj od Aiše, radijallahu anha, da je kazivala:
"Vjerovjesnik je, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: 'Džibril mi je neprestano preporučivao komšiju (pažnju prema komšiji) da sam pomislio kako će ga učiniti nasljednikom.'"[5]

٦٠١٤. حَدَّثَنَا إِسْمَاعِيلُ بْنُ أَبِي أُوَيْسٍ قَالَ حَدَّثَنِي مَالِكٌ عَنْ يَحْيَى بْنِ سَعِيدٍ قَالَ أَخْبَرَنِي أَبُو بَكْرِ بْنُ مُحَمَّدٍ عَنْ عَمْرَةَ عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهَا عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ مَا زَالَ يُوصِينِي جِبْرِيلُ بِالْجَارِ حَتَّى ظَنَنْتُ أَنَّهُ سَيُوَرِّثُهُ.

---

3 U istom smislu navodi se više Poslanikovih, sallallahu alejhi ve sellem, hadisa, npr.: "Ko ne bude samilostan prema ljudima – ni Allah neće prema njemu (biti samilostan)!"; "Ko ne bude samilostan prema onima na Zemlji – neće ni Onaj koji je na nebu prema njemu (biti samilostan)!"; "Budi samilostan prema onima koji su na Zemlji, pa će i Onaj koji je na nebu prema tebi biti (samilostan)!" U hadisu koji bilježi Taberani, a prenosi ga Eš'as b. Kajs, stoji: "Ko ne bude samilostan prema muslimanima – ni Allah neće (biti samilostan) prema njemu!" Ibn-Bettal kaže kako se samilost koja se ovdje traži proteže na sve ljude, vjernike i nevjernike, kao i životinje, u smislu da se gladan nahrani, žedan napoji, ugroženom u nevolji pomogne itd.

4 En-Nisa, 36. Prijevod ajeta u cjelosti glasi: "I Allahu ibadet činite i ništa Mu ne pridružujte, a roditeljima činite dobro, i rođacima, i siročadima, i siromasima, i komšiji bližnjem, i komšiji daljnjem, i drugu pored sebe, i putniku, i onome koji je u vašem posjedu. Allah, doista, ne voli one koji se ohole i hvališu."

5 Pod pojmom "komšija" podrazumijeva se i musliman i nemusliman, i pobožan i onaj koji to nije, i prijatelj i neprijatelj, i rođak i onaj koji ništa nije u rodu. Svako od njih, u ovisnosti o tome ko je i kakav je, ima određena prava i dužnosti prema ostalim komšijama. U merfu predaji koju bilježi Taberani, a prenosi Džabir, stoji: "Tri su vrste komšija: komšija koji ima jedno pravo – to je višebožac, koji ima pravo komšijske pažnje, komšija koji ima dva prava – to je musliman, koji ima pravo komšijske pažnje i pažnje koja mu pripada po islamu i komšija koji ima tri prava – to je rođak musliman, koji ima pravo pažnje koja mu pripada po islamu, pažnje po rodbinskoj vezi i pažnje po komšiliku." Allahov je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, također rekao da "nije vjernik onaj od čijeg zla nije pošteđen njegov komšija." Sve u svemu, prema komšiji, ma o kome se radilo, ostaje obaveza da mu se želi dobro, da mu se pruži lijep savjet, da se pozove na Pravi put i da mu se ne čini zlo.

6015. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Minhal, njemu Jezid b. Zurej', a ovome Umer b. Muhammed da je čuo od svoga oca, on od Ibn-Omera, radijallahu anhuma, a ovaj od Allahova Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, da je rekao: "Džibril mi je neprestano preporučivao komšiju (pažnju prema komšiji) da sam pomislio kako će ga učiniti nasljednikom."

٦٠١٥. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ مِنْهَالٍ حَدَّثَنَا يَزِيدُ بْنُ زُرَيْعٍ حَدَّثَنَا عُمَرُ بْنُ مُحَمَّدٍ عَنْ أَبِيهِ عَنِ ابْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا قَالَ قَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ مَا زَالَ جِبْرِيلُ يُوصِينِي بِالْجَارِ حَتَّى ظَنَنْتُ أَنَّهُ سَيُوَرِّثُهُ .

O GRIJEHU ONOGA OD ČIJEG ZLA NIJE POŠTEĐEN KOMŠIJA

باب إِثْم مَنْ لا يَأْمَنُ جَارُهُ بَوَائِقَهُ

Jubikhunne znači *juhlikhunne*, a *mevbikan* znači *mehliken*.

(يُوبِقْهُنَّ) يُهْلِكْهُنَّ (مَوْبِقًا) مَهْلِكًا .

6016. PRIČAO NAM JE Asim b. Ali, njemu Ibn-Ebu-Zi'b, a ovome Seid, prenoseći od Ebu-Šurejha da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
"Tako mi Allaha, ne vjeruje! Tako mi Allaha, ne vjeruje! Tako mi Allaha, ne vjeruje!"
"A ko to, Allahov Poslaniče?", upitali su.
"Onaj od čijeg zla nije pošteđen njegov komšija", odgovorio je.
Ispred njega (Ibn-Ebu-Zi'ba) kao prenosioci unazad (od Ebu-Šurejha) slijede Šebaba i Esed b. Musa. Humejd b. Esved, Usman b. Umer, Ebu-Bekr b. Ajjaš i Šu'ajb b. Ishak prenose od Ibn-Ebu-Zi'ba, on od Makburija, a ovaj od Ebu-Hurejre.

٦٠١٦. حَدَّثَنَا عَاصِمُ بْنُ عَلِيٍّ حَدَّثَنَا ابْنُ أَبِي ذِئْبٍ عَنْ سَعِيدٍ عَنْ أَبِي شُرَيْحٍ أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ قَالَ وَاللهِ لاَ يُؤْمِنُ وَاللهِ لاَ يُؤْمِنُ وَاللهِ لاَ يُؤْمِنُ قِيلَ وَمَنْ يَا رَسُولَ اللهِ قَالَ الَّذِي لاَ يَأْمَنُ جَارُهُ بَوَايِقَهُ تَابَعَهُ شَبَابَةُ وَأَسَدُ بْنُ مُوسَى وَقَالَ حُمَيْدُ بْنُ الأَسْوَدِ وَعُثْمَانُ بْنُ عُمَرَ وَأَبُو بَكْرِ بْنُ عَيَّاشٍ وَشُعَيْبُ بْنُ إِسْحَاقَ عَنِ ابْنِ أَبِي ذِئْبٍ عَنِ الْمَقْبُرِيِّ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ .

NEKA KOMŠINICA NIPOŠTO NE POTCJENJUJE KOMŠINICU

باب لا تحقرنّ جارةٌ لجارتها

6017. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Jusuf, njemu Lejs, a ovome Seid (Makburi), prenoseći od svoga oca, a on od Ebu-Hurejre da je kazivao: “Allahov je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, govorio: ‘O žene muslimanke, neka komšinica nipošto ne potcjenjuje komšinicu, ni za ovčiji papak!’”[1]

٦٠١٧. حَدَّثَنَا عَبْدُاللهِ بْنُ يُوسُفَ حَدَّثَنَا اللَّيْثُ حَدَّثَنَا سَعِيدٌ هُوَ الْمَقْبُرِيُّ عَنْ أَبِيهِ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ قَالَ كَانَ النَّبِيُّ ﷺ يَقُولُ يَا نِسَاءَ الْمُسْلِمَاتِ لاَ تَحْقِرَنَّ جَارَةٌ لِجَارَتِهَا وَلَوْ فِرْسِنَ شَاةٍ .

KO VJERUJE U ALLAHA I SUDNJI DAN NEKA NE UZNEMIRAVA SVOGA KOMŠIJU

باب مَنْ كان يُؤْمِنُ بالله واليوم الآخر فلا يُؤْذِ جارَهُ

6018. PRIČAO NAM JE Kutejba b. Seid, njemu Ebu-Ahves, a ovome Ebu-Hasin, prenoseći od Ebu-Saliha, a ovaj od Ebu-Hurejre da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: “Ko vjeruje[2] u Allaha i Sudnji dan[3] neka ne uznemirava svoga komšiju![4] Ko vjeruje u Allaha i Sudnji dan neka počasti svoga gosta! Ko vjeruje u Allaha i Sudnji dan neka govori dobro ili neka šuti!”

٦٠١٨. حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ بْنُ سَعِيدٍ حَدَّثَنَا أَبُو الْأَحْوَصِ عَنْ أَبِي حَصِينٍ عَنْ أَبِي صَالِحٍ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ مَنْ كَانَ يُؤْمِنُ بِاللهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ فَلَا يُؤْذِ جَارَهُ وَمَنْ كَانَ يُؤْمِنُ بِاللهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ فَلْيُكْرِمْ ضَيْفَهُ وَمَنْ كَانَ يُؤْمِنُ بِاللهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ فَلْيَقُلْ خَيْرًا أَوْ لِيَصْمُتْ .

---

1 Ove riječi mogu imati dvojako značenje: tj. nemojte smatrati beznačajnim da komšinica komšinici pokloni nešto što nije vrijedno, od čega nema neke značajnije koristi, ili komšinica komšinici može kao znak pažnje pokloniti i nešto što je sitno i beznačajno.
Ovo je upozorenje upućeno prvenstveno ženama zato što su one, po prirodi, sklonije izlivu osjećanja ljubavi i mržnje nego muškarci.

2 Pod vjerovanjem se ovdje podrazumijeva potpuno vjerovanje.

3 Tj. onaj koji vjeruje u Allaha, Koji ga je stvorio, i Sudnji dan, kada će za sva svoja djela odgovarati i biti kažnjen ili nagrađen, neka čini navedeno.

4 Ebu-Šejh u “Kitabut-tevbihu” navodi hadis koji prenosi Mu‘az b. Džebel, a u kome se kaže: “Upitali su: ‘Allahov Poslaniče, koje su dužnosti komšije prema komšiji?’, pa je on odgovorio: ‘Da mu pozajmiš ako od tebe zatraži pozajmicu, da mu pomogneš ako od tebe zatraži pomoć, da ga obiđeš ako se razboli, da mu daš ako mu šta zatreba, da ga pripaziš ako osiromaši, da mu čestitaš ako ga kakvo dobro zadesi, da mu izraziš saučešće ako ga kakva nesreća zadesi, da mu odeš na dženazu ako umre, da bez njegove dozvole ne podižeš visoko zgradu i ne zatvaraš mu pogled, da ga ne uznemiravaš mirisom (jela) iz svoga lonca osim ako ćeš i njemu zahvatiti, da i njemu daš kada kupiš voća, a ako to ne učiniš, onda ga krišom unesi i neka tvoje dijete s njim ne izlazi (napolje) i time izaziva njegovo dijete.’”

6019. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Jusuf, njemu Lejs, a ovome Seid Makburi, prenoseći od Ebu-Šurejha Adevija da je rekao:
"Svojim sam ušima čuo i očima vidio Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, kada je rekao: 'Ko vjeruje u Allaha i Sudnji dan neka počasti svoga komšiju! Ko vjeruje u Allaha i Sudnji dan neka svome gostu pruži njegovu popudbinu!'
'A šta je njegova popudbina, Allahov Poslaniče?', upitali su, pa je rekao: '(Popudbina je) dan i noć, gostoprimstvo je tri dana, a preko toga je sadaka.[1] Ko vjeruje u Allaha i Sudnji dan neka govori dobro ili neka šuti!'"

٦٠١٩. حَدَّثَنَا عَبْدُاللهِ بْنُ يُوسُفَ حَدَّثَنَا اللَّيْثُ قَالَ حَدَّثَنِي سَعِيدٌ الْمَقْبُرِيُّ عَنْ أَبِي شُرَيْحٍ الْعَدَوِيِّ قَالَ سَمِعَتْ أُذُنَايَ وَأَبْصَرَتْ عَيْنَايَ حِينَ تَكَلَّمَ النَّبِيُّ ﷺ فَقَالَ مَنْ كَانَ يُؤْمِنُ بِاللهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ فَلْيُكْرِمْ جَارَهُ وَمَنْ كَانَ يُؤْمِنُ بِاللهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ فَلْيُكْرِمْ ضَيْفَهُ جَائِزَتَهُ قَالَ وَمَا جَائِزَتُهُ يَا رَسُولَ اللهِ قَالَ يَوْمٌ وَلَيْلَةٌ وَالضِّيَافَةُ ثَلَاثَةُ أَيَّامٍ فَمَا كَانَ وَرَاءَ ذَلِكَ فَهُوَ صَدَقَةٌ عَلَيْهِ وَمَنْ كَانَ يُؤْمِنُ بِاللهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ فَلْيَقُلْ خَيْرًا أَوْ لِيَصْمُتْ .

ŠTO SU KOMŠIJSKA VRATA BLIŽE, TO JE OBAVEZA PREMA KOMŠIJAMA VEĆA

باب حَقِّ الْجِوَارِ فِي قُرْبِ الْأَبْوَابِ

6020. PRIČAO NAM JE Hadždžadž b. Minhal, njemu Šu'ba, a ovome Ebu-Imran, prenoseći od Talhe, a on od Aiše, radijallahu anha, da je rekla:
"Upitala sam: 'Allahov Poslaniče, imam dvojicu komšija, pa ne znam kome bih prije nešto poklonila!'
'Onome čija su ti vrata bliže',[2] odgovorio je."

٦٠٢٠. حَدَّثَنَا حَجَّاجُ بْنُ مِنْهَالٍ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ قَالَ أَخْبَرَنِي أَبُو عِمْرَانَ قَالَ سَمِعْتُ طَلْحَةَ عَنْ عَائِشَةَ قَالَتْ قُلْتُ يَا رَسُولَ اللهِ إِنَّ لِي جَارَيْنِ فَإِلَى أَيِّهِمَا أُهْدِي قَالَ إِلَى أَقْرَبِهِمَا مِنْكِ بَابًا .

1 Ibn-Bettal navodi da je Malik, upitan šta to znači, odgovorio: "Častiti i paziti ga dan i noć i tri mu dana pružiti gostoprimstvo." Međutim, o tome da li ovaj prvi dan ulazi u spomenuta tri ili ne ima nekoliko mišljenja. Ebu-Ubejd kaže kako to znači da prema gostu prvi dan treba biti posebno pažljiv i dobrostiv, a drugi i treći dan ukazivati mu uobičajenu pažnju, časteći ga onim što se zatekne, te ga nakon toga otpremiti i opskrbiti za put koliko mu je potrebno do sljedećeg mjesta. Hattabi kaže kako to znači da gosta, kada tek odsjedne, jedan dan i jednu noć treba posebno paziti i prema njemu pokazati dobrostivost, a preostala dva dana častiti ga onim što se zatekne. Kada prođu tri dana pružanja gostoprimstva čovjek je skinuo sa sebe obavezu, i sve što nakon toga učini jest sadaka.

2 Smisao je ovog hadisa u tome da je najbliži komšija najpreči jer on, za razliku od daljih komšija, najbolje vidi šta u kuću ulazi i iz kuće izlazi, s jedne, i jer će on, u slučaju potrebe, najprije pritrčati, s druge strane. Postoji nekoliko shvatanja o tome dokle se proteže komšiluk. Alija, radijallahu anhu, kaže: "Ko čuje glas kada se zovne, komšija je." Aiša, radijallahu anha, kaže: "Granica je komšiluka četrdeset kuća sa svake strane." Drugi kažu: "Ko s tobom klanja sabah-namaz u džamiji komšija ti je."

SVAKO DOBRO DJELO JE SADAKA

باب كُلُّ مَعْرُوفٍ صَدَقَةٌ

6021. PRIČAO NAM JE Ali b. Ajjaš, njemu Ibn-Gassan, a ovome Muhammed b. Munkedir da je čuo od Džabira b. Abdullaha, radijallahu anhuma, a on od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, da je rekao:
"Svako dobro djelo je sadaka."[3]

٦٠٢١. حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ عَيَّاشٍ حَدَّثَنَا أَبُو غَسَّانَ قَالَ حَدَّثَنِي مُحَمَّدُ بْنُ الْمُنْكَدِرِ عَنْ جَابِرِ بْنِ عَبْدِ اللهِ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ كُلُّ مَعْرُوفٍ صَدَقَةٌ.

6022. PRIČAO NAM JE Adem, njemu Šu'ba, a ovome Seid b. Ebu-Burda b. Ebu-Musa Eš'ari da je čuo od svoga oca, a ovaj od svoga djeda da je kazivao:
"Vjerovjesnik je, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: 'Svakom je muslimanu obaveza sadaka.'
'A šta ako nema (nije imućan)?', upitali su.
'Radit će svojim rukama,[4] te će tako pomoći i sebi i drugima', odgovorio je.
'A šta ako ne može, ili to ne učini?', upitali su.
'Pomoći će onome kome je potrebno', odgovorio je.
'A šta ako ni to ne učini?, upitali su.
'Neka onda naređuje dobro', odgovorio je.
'A šta ako ni to ne učini?', upitali su.
'Neka se onda suzdrži od zla,[5] i to će mu biti sadaka', odgovorio je."

٦٠٢٢. حَدَّثَنَا آدَمُ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ حَدَّثَنَا سَعِيدُ بْنُ أَبِي بُرْدَةَ بْنِ أَبِي مُوسَى الأَشْعَرِيِّ عَنْ أَبِيهِ عَنْ جَدِّهِ قَالَ قَالَ النَّبِيُّ ﷺ عَلَى كُلِّ مُسْلِمٍ صَدَقَةٌ قَالُوا فَإِنْ لَمْ يَجِدْ قَالَ فَيَعْمَلُ بِيَدَيْهِ فَيَنْفَعُ نَفْسَهُ وَيَتَصَدَّقُ قَالُوا فَإِنْ لَمْ يَسْتَطِعْ أَوْ لَمْ يَفْعَلْ قَالَ فَيُعِينُ ذَا الْحَاجَةِ الْمَلْهُوفَ قَالُوا فَإِنْ لَمْ يَفْعَلْ قَالَ فَيَأْمُرُ بِالْخَيْرِ أَوْ قَالَ بِالْمَعْرُوفِ قَالَ فَإِنْ لَمْ يَفْعَلْ قَالَ فَيُمْسِكُ عَنِ الشَّرِّ فَإِنَّهُ لَهُ صَدَقَةٌ.

---

3 U nekoliko drugih verzija ovog hadisa dodaje se: "Sve što čovjek potroši na svoju čeljad bit će mu upisano kao sadaka, i (sve) čime čovjek čuva svoj obraz jest sadaka"; a zatim: "Dobro je djelo (i to) da svoga brata sretneš vedra lica te da iz svoje kofe naliješ u posudu svoga brata"; i napokon: "Suzdržavanje od zla jest sadaka."

4 Ibn-Bettal kaže: "Ovim se riječima čovjek potiče na rad i privređivanje, kako bi se zaradila sredstva za vlastite potrebe te pomaganje drugih, s jedne, i izbjeglo prosjačenje, s druge strane. Njima se čovjek potiče na dobročinstvo, što više može, a kada god ne bude mogao postići nešto od navedenog, može prijeći na drugo, lakše."

5 Ovo je najbolji dokaz da i nečinjenje nečega može biti sevap i dobro djelo, za razliku od shvatanja nekih apologetičara koji tvrde da nečinjenje nečega nije djelo. Ovakvih primjera ima još mnogo, kao što je slučaj s hadisima: "Ko naumi učiniti neko loše djelo, pa se predomisli i ne učini ga – bit će mu upisano dobro djelo"; a također i: "Dobro djelo bit će upisano i onome koji naumi učiniti neko loše djelo, pa se predomisli i ne učini ga, Allahova zadovoljstva radi..."

LIJEPA RIJEČ

باب طِيبِ الْكَلامِ

Ebu-Hurejre od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, prenosi da je rekao: “Lijepa je riječ sadaka.”[1]

وَقَالَ أَبُو هُرَيْرَةَ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ الْكَلِمَةُ الطَّيِّبَةُ صَدَقَةٌ .

6023. PRIČAO NAM JE Ebu-Velid, njemu Šu‘ba, a ovome Amr da je čuo od Hajseme, a on od Adija b. Hatima da je rekao:
“Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, spomenuo je Vatru, pa je zamolio Allaha da ga od nje sačuva i okrenuo lice. Zatim je (ponovo) spomenuo Vatru, pa je zamolio Allaha da ga od nje sačuva i okrenuo lice.”
(Šu‘ba kaže: “Ne sumnjam da je to kazao dva puta.”)
“Zatim je rekao: ‘Čuvajte se Vatre, makar i polovicom hurme, a ako ni to nema, onda bar lijepom riječju!’”

٦٠٢٣. حَدَّثَنَا أَبُو الْوَلِيدِ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ قَالَ أَخْبَرَنِي عَمْرٌو عَنْ خَيْثَمَةَ عَنْ عَدِيِّ بْنِ حَاتِمٍ قَالَ ذَكَرَ النَّبِيُّ ﷺ النَّارَ فَتَعَوَّذَ مِنْهَا وَأَشَاحَ بِوَجْهِهِ ثُمَّ ذَكَرَ النَّارَ فَتَعَوَّذَ مِنْهَا وَأَشَاحَ بِوَجْهِهِ قَالَ شُعْبَةُ أَمَّا مَرَّتَيْنِ فَلاَ أَشُكُّ ثُمَّ قَالَ اتَّقُوا النَّارَ وَلَوْ بِشِقِّ تَمْرَةٍ فَإِنْ لَمْ تَجِدْ فَبِكَلِمَةٍ طَيِّبَةٍ .

BLAGOST U SVEMU

باب الرِّفْقِ فِي الأَمْرِ كُلِّهِ

6024. PRIČAO NAM JE Abdul-Aziz b. Abdullah, njemu Ibrahim b. Sa‘d, a ovome Salih da je čuo od Ibn-Šihaba, on od Urve b. Zubejra, a ovaj od Aiše, radijallahu anha, supruge Vjerovjesnikove, sallallahu alejhi ve sellem, da je kazivala:
“Jedna grupa Židova ušla je kod Allahova Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, pa su rekli: ‘Es-samu alejkum!’ (Smrt vama!).” Aiša dalje kaže: “Razumjela sam šta su kazali, pa sam i ja rekla: ‘Neka je na vas otrov i prokletstvo!’ Tada je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: ‘Aiša, polahko! Allah, zaista, u svemu voli blagost!’
‘Allahov Poslaniče’, rekla sam, ‘zar nisi čuo šta su rekli?’
‘(Jesam i) već sam rekao: ‘I vama!’, odgovorio je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem.”

٦٠٢٤. حَدَّثَنَا عَبْدُالْعَزِيزِ بْنُ عَبْدِاللهِ حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ سَعْدٍ عَنْ صَالِحٍ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ عَنْ عُرْوَةَ بْنِ الزُّبَيْرِ أَنَّ عَائِشَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهَا زَوْجَ النَّبِيِّ ﷺ قَالَتْ دَخَلَ رَهْطٌ مِنَ الْيَهُودِ عَلَى رَسُولِ اللهِ ﷺ فَقَالُوا السَّامُ عَلَيْكُمْ قَالَتْ عَائِشَةُ فَفَهِمْتُهَا فَقُلْتُ وَعَلَيْكُمُ السَّامُ وَاللَّعْنَةُ قَالَتْ فَقَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ مَهْلاً يَا عَائِشَةُ إِنَّ اللهَ يُحِبُّ الرِّفْقَ فِي الأَمْرِ كُلِّهِ فَقُلْتُ يَا رَسُولَ اللهِ أَوَلَمْ تَسْمَعْ مَا قَالُوا قَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ قَدْ قُلْتُ وَعَلَيْكُمْ .

1 Imetak plijeni srce onoga kome se daje. Slično je i s lijepom riječju, koja je zbog toga i nazvana sadakom.

6025. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Abdul-Vehhab, njemu Hammad b. Zejd, a ovome Sabit da je čuo od Enesa b. Malika kako se jedan beduin pomokrio u džamiji, pa su se oni prema njemu uputili, ali je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
"Nemojte ga prekidati!" Zatim je naredio da se donese kanta vode, pa je poliveno (to mjesto).[2]

٦٠٢٥. حَدَّثَنَا عَبْدُاللهِ بْنُ عَبْدِالْوَهَّابِ حَدَّثَنَا حَمَّادُ بْنُ زَيْدٍ قَالَ حَدَّثَنَا ثَابِتٌ عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ أَنَّ أَعْرَابِيًّا بَالَ فِي الْمَسْجِدِ فَقَامُوا إِلَيْهِ فَقَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ لَا تُزْرِمُوهُ ثُمَّ دَعَا بِدَلْوٍ مِنْ مَاءٍ فَصُبَّ عَلَيْهِ.

VJERNICI MEĐUSOBNO POTPOMAŽU JEDNI DRUGE

باب تعاون المؤمنين بعضهم بعضا

6026. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Jusuf, njemu Sufjan, a ovome Ebu-Burda Burejd b. Ebu-Burda da je čuo od svoga djeda Ebu-Burde, a ovaj od svoga oca Ebu-Musaa da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
"Vjernici su kao međusobno čvrsto povezani dijelovi zgrade." Zatim je isprepleo svoje prste.

٦٠٢٦. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ يُوسُفَ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ عَنْ أَبِي بُرْدَةَ بُرَيْدِ بْنِ أَبِي بُرْدَةَ قَالَ أَخْبَرَنِي جَدِّي أَبُو بُرْدَةَ عَنْ أَبِيهِ أَبِي مُوسَى عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ الْمُؤْمِنُ لِلْمُؤْمِنِ كَالْبُنْيَانِ يَشُدُّ بَعْضُهُ بَعْضًا ثُمَّ شَبَّكَ بَيْنَ أَصَابِعِهِ.

6027. Vjerovjesnik je, sallallahu alejhi ve sellem, sjedio kad je došao jedan čovjek da nešto upita ili zatraži, pa se prema nama okrenuo licem i rekao:
"Zauzmite se, bit ćete nagrađeni, a Allah će preko jezika Svoga Vjerovjesnika odrediti ono što On hoće!"[3]

٦٠٢٧. وَكَانَ النَّبِيُّ ﷺ جَالِسًا إِذْ جَاءَ رَجُلٌ يَسْأَلُ أَوْ طَالِبُ حَاجَةٍ أَقْبَلَ عَلَيْنَا بِوَجْهِهِ فَقَالَ اشْفَعُوا فَلْتُؤْجَرُوا وَلْيَقْضِ اللهُ عَلَى لِسَانِ نَبِيِّهِ مَا شَاءَ.

---

2 Muslim bilježi i sljedeći hadis koji prenosi Aiša, radijallahu anha: "Allah je blag i voli blagost; naspram blagosti daje ono što ne daje naspram strogosti."

3 U drugim verzijama ovog hadisa formulacija je nešto drugačija: "Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, kada bi mu neko došao da ga nešto upita ili zatraži, okrenuo bi se prema nama i..." (hadis posredstvom Furjabija prenosi Ibn-Ishak, a bilježi ga Ebu-Nu'ajm), ili: "On bi, kada bi mu neko došao da ga nešto upita ili zatraži...", ili: "On bi, kada bi sjedio i kada bi mu došao kakav čovjek..." Po Ibn-Hadžeru Askalaniju, moguće je da je sam autor dao sažetu verziju, ili je prenosilac ispustio riječi "iza kane" (kada bi). (*Fethul-bari*, 10/465)

O RIJEČIMA UZVIŠENOGA "ONAJ KOJI SE BUDE ZALAGAO ZA DOBRO – BIT ĆE I NJEMU UDIO U NAGRADI, A ONAJ KOJI SE BUDE ZAUZIMAO ZA ZLO - BIT ĆE I NJEMU UDIO U KAZNI.[1] A ALLAH NAD SVIM BDI."[2]

باب قَوْلِ اللهِ تعالى
(مَنْ يَشْفَعْ شَفَاعَةً حَسَنَةً يَكُنْ لَهُ نَصِيبٌ مِنْهَا
وَمَنْ يَشْفَعْ شَفَاعَةً سَيِّئَةً يَكُنْ لَهُ كِفْلٌ مِنْهَا
وَكَانَ اللهُ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ مُقِيتًا)

Kiflun znači *nesibun* (udio). Ebu-Musa kaže da riječ *"kiflejni"* na abesinskom znači *"dvije nagrade"*.

(كِفْلٌ) نَصِيبٌ قَالَ أَبُو مُوسَى (كِفْلَيْنِ) أَجْرَيْنِ بِالْحَبَشِيَّةِ .

6028. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Ala', njemu Ebu-Usama, a ovome Burejd da je čuo od Ebu-Burde, a ovaj od Ebu-Musaa da bi Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, kada bi mu neko došao da ga nešto upita ili nešto od njega zatraži, rekao:
"Zauzimajte se, bit ćete nagrađeni, a Allah će preko jezika Svoga Poslanika odrediti ono što On hoće!"

٦٠٢٨. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ الْعَلَاءِ حَدَّثَنَا أَبُو أُسَامَةَ عَنْ بُرَيْدٍ عَنْ أَبِي بُرْدَةَ عَنْ أَبِي مُوسَى عَنِ النَّبِيِّ ﷺ أَنَّهُ كَانَ إِذَا أَتَاهُ السَّائِلُ أَوْ صَاحِبُ الْحَاجَةِ قَالَ اشْفَعُوا فَلْتُؤْجَرُوا وَلْيَقْضِ اللهُ عَلَى لِسَانِ رَسُولِهِ مَا شَاءَ .

VJEROVJESNIK, SALLALLAHU ALEJHI VE SELLEM, NIJE BIO NI NEPRISTOJAN NI BESTIDAN

باب لَمْ يَكُنِ النَّبِيُّ ﷺ فَاحِشًا ولا مُتَفَحِّشًا

6029. PRIČAO NAM JE Hafs b. Umer, njemu Šu'ba, a ovome Sulejman da je čuo od Ebu-Vaila, on od Mesruka, a ovaj od Abdullaha b. Amra...
PRIČAO NAM JE i Kutejba, njemu Džerir, a ovome A'meš da je čuo od Šekika b. Seleme, a on od Mesruka da je kazivao:
"Ušli smo kod Abdullaha b. Amra kada je s Mu'avijom došao u Kufu, pa je on, spomenuvši

٦٠٢٩. حَدَّثَنَا حَفْصُ بْنُ عُمَرَ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ عَنْ سُلَيْمَانَ سَمِعْتُ أَبَا وَائِلٍ سَمِعْتُ مَسْرُوقًا قَالَ قَالَ عَبْدُاللهِ بْنُ عَمْرٍو ح و حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ حَدَّثَنَا جَرِيرٌ عَنِ الْأَعْمَشِ عَنْ شَقِيقِ بْنِ سَلَمَةَ عَنْ مَسْرُوقٍ قَالَ دَخَلْنَا عَلَى عَبْدِاللهِ بْنِ عَمْرٍو حِينَ

1 Taberi u predanju s vjerodostojnim lancem prenosilaca navodi od Mudžahida da je rekao: "Ovdje se radi o zauzimanju ljudi jednih za druge, tj. ko se za nekoga zauzme u dobru i on će imati udjela u nagradi, i obrnuto: ko se za nekoga zauzme u nečemu što je loše i on će imati udjela u grijehu. Otuda se za zauzimanje u dobru i kaže da je dova za vjernika, a za zauzimanje u zlu – kletva."

2 En-Nisa, 85.

Allahova Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: 'Nije bio ni nepristojan ni bestidan', dodavši da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: 'U najbolje od vas spadaju oni koji su najljepšeg vladanja.'"

قَدِمَ مَعَ مُعَاوِيَةَ إِلَى الْكُوفَةِ فَذَكَرَ رَسُولَ اللهِ ﷺ فَقَالَ لَمْ يَكُنْ فَاحِشًا وَلاَ مُتَفَحِّشًا وَقَالَ قَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ إِنَّ مِنْ أَخْيَرِكُمْ أَحْسَنَكُمْ خُلُقًا .

6030. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Selam, njemu Abdul-Vehhab, a ovome Ejjub da je čuo od Abdullaha b. Ebu-Mulejke, a on od Aiše, radijallahu anha, da su Židovi došli Allahovu Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, i rekli: "Es-samu alejkum!" (Smrt vama!), pa je Aiša rekla: "Na vas! Allah vas prokleo i rasrdio se na vas!"
Tada je (Poslanik) rekao: "Aiša, polahko! Budi blaga i čuvaj se grubosti i nepristojnosti!"
"Zar nisi čuo šta su rekli?", upitala je.
"A zar ti nisi čula šta sam ja rekao? Odgovorio sam im, pa će meni biti uslišano ono što sam im rekao, a njima neće ono što su oni meni (rekli)", odgovorio je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem).

٦٠٣٠. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ سَلاَمٍ أَخْبَرَنَا عَبْدُالْوَهَّابِ عَنْ أَيُّوبَ عَنْ عَبْدِاللهِ بْنِ أَبِي مُلَيْكَةَ عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهَا أَنَّ يَهُودَ أَتَوُا النَّبِيَّ ﷺ فَقَالُوا السَّامُ عَلَيْكُمْ فَقَالَتْ عَائِشَةُ عَلَيْكُمْ وَلَعَنَكُمُ اللهُ وَغَضِبَ اللهُ عَلَيْكُمْ قَالَ مَهْلاً يَا عَائِشَةُ عَلَيْكِ بِالرِّفْقِ وَإِيَّاكِ وَالْعُنْفَ وَالْفُحْشَ قَالَتْ أَوَلَمْ تَسْمَعْ مَا قَالُوا قَالَ أَوَلَمْ تَسْمَعِي مَا قُلْتُ رَدَدْتُ عَلَيْهِمْ فَيُسْتَجَابُ لِي فِيهِمْ وَلاَ يُسْتَجَابُ لَهُمْ فِيَّ .

6031. PRIČAO NAM JE Asbeg, njemu Ibn-Vehb, a ovome Ebu-Jahja – tj. Fulejh b. Sulejman – da je čuo od Hilala b. Usame, a on od Enesa b. Malika, radijallahu anhu, da je rekao:
"Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, nije vrijeđao, nije bio bestidan i nije proklinjao, nego je, kada bi nekog od nas ukoravao, govorio: 'Šta mu je, čelo mu palo na zemlju!'"[3]

٦٠٣١. حَدَّثَنَا أَصْبَغُ قَالَ أَخْبَرَنِي ابْنُ وَهْبٍ أَخْبَرَنَا أَبُو يَحْيَى هُوَ فُلَيْحُ بْنُ سُلَيْمَانَ عَنْ هِلاَلِ بْنِ أُسَامَةَ عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ لَمْ يَكُنِ النَّبِيُّ ﷺ سَبَّابًا وَلاَ فَحَّاشًا وَلاَ لَعَّانًا كَانَ يَقُولُ لِأَحَدِنَا عِنْدَ الْمَعْتِبَةِ مَا لَهُ تَرِبَ جَبِينُهُ .

3 Tj. pao na lice, pa mu je prašina prionula za čelo! Malo je vjerovatno da se ovim htjelo reći: pao čelom na zemlju u namazu, pa za njega prionula prašina jer su za ovu uzrečicu znali i predislamski Arapi, prije nego su znali za položaj čela u namazu. Prije će biti da je to izraz skretanja pažnje na potrebnu poniznost i skromnost.

6032. PRIČAO NAM JE Amr b. Isa, njemu Muhammed b. Seva', a ovome Revh b. Kasim da je čuo od Muhammeda b. Munkedira, on od Urve, a ovaj od Aiše da je jedan čovjek[1] zamolio da ga primi Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, pa je (Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem), kada ga je ugledao, rekao: "Nevaljala li brata plemena! Nevaljala li sina plemena!" (Ali) kada je ovaj sjeo, Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, opustio se (u odnosu) prema njemu i razvedrio. Kada je čovjek otišao, Aiša mu je rekla: "Allahov Poslaniče, kada si čovjeka ugledao, za njega si rekao to i to, a onda si se (u odnosu) prema njemu opustio i razvedrio!" Tada Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, reče: "Aiša, jesi li ikada vidjela da sam nepristojan? Kod Allaha će na Sudnjem danu najgori čovjek biti onaj kojeg su ljudi izbjegavali, čuvajući se njegova zla."[2]

٦٠٣٢. حَدَّثَنَا عَمْرُو بْنُ عِيسَى حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ سَوَاءٍ حَدَّثَنَا رَوْحُ بْنُ الْقَاسِمِ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ الْمُنْكَدِرِ عَنْ عُرْوَةَ عَنْ عَائِشَةَ أَنَّ رَجُلًا اسْتَأْذَنَ عَلَى النَّبِيِّ ﷺ فَلَمَّا رَآهُ قَالَ بِئْسَ أَخُو الْعَشِيرَةِ وَبِئْسَ ابْنُ الْعَشِيرَةِ فَلَمَّا جَلَسَ تَطَلَّقَ النَّبِيُّ ﷺ فِي وَجْهِهِ وَانْبَسَطَ إِلَيْهِ فَلَمَّا انْطَلَقَ الرَّجُلُ قَالَتْ لَهُ عَائِشَةُ يَا رَسُولَ اللهِ حِينَ رَأَيْتَ الرَّجُلَ قُلْتَ لَهُ كَذَا وَكَذَا ثُمَّ تَطَلَّقْتَ فِي وَجْهِهِ وَانْبَسَطْتَ إِلَيْهِ فَقَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ يَا عَائِشَةُ مَتَى عَهِدْتِنِي فَحَّاشًا إِنَّ شَرَّ النَّاسِ عِنْدَ اللهِ مَنْزِلَةً يَوْمَ الْقِيَامَةِ مَنْ تَرَكَهُ النَّاسُ اتِّقَاءَ شَرِّهِ.

1 Ibn-Bettal kaže da je riječ o Ujejni b. Hasinu b. Huzejfi b. Bedru Fezzariju, plemenskom poglavici koga su, usprkos njegovoj urođenoj gluposti, njegovi sunarodnjaci slušali i pokoravali mu se. Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, lijepo ga je primio kako bi njega i njegovo pleme pridobio za islam.

2 Ijad kaže da Ujejna u to doba vjerovatno nije bio primio islam, te ono što je za njega rečeno nije bilo ogovaranje (gibet), ili ,čak, ako je i bio primio islam, to je bilo samo prividno, pa je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, to želio obznaniti kako se drugi koji ga dobro ne poznaju, kada je on u pitanju, ne bi prevarili. Kasnije, još za života Allahova Poslanika, a pogotovo poslije njega, Ujejna je pokazivao znake slabog vjernika, pa se Vjerovjesnikov, sallallahu alejhi ve sellem, sud o njemu može shvatiti i kao dokaz da zaista nije govorio bez osnova, već da je i to bio znak vjerovjesništva. To što se kasnije Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, u razgovoru s Ujejnom bio opustio treba shvatiti kao znak njegove učtivosti i mudrosti kako bi Ujejnino pleme pridobio za islam. I ovaj je hadis dokaz da nevjernici, bestidnici i otvoreni razvratnici, koji se svojih djela ne stide, ne podliježu zabrani ogovaranja. Naprotiv, na njih je potrebno upozoriti.
Osvrćući se na spomenutog Ujejnu, Kurtubi ide još dalje i kaže kako se u navedenom hadisu predskazuje da će Ujejna "neslavno" završiti. Međutim, Ibn-Hadžer Askalani ne slaže se s njim i pita se: "Odakle mu (tj. Kurtubiju) dokaz da je Ujejna tako i umro? Po izrečenom, on je mogao takav ostati, ali se mogao i pokajati. Ujejna se u doba Ebu-Bekra zaista bio odmetnuo od islama i protiv njega borio, ali se ponovo vratio, primio islam i u doba Omera učestvovao u nekim pohodima. U njegovu slučaju s Omerom mogu se naslutiti neki znaci surovosti." O tome je bilo više govora pri tumačenju poglavlja El-A'raf.

LIJEPA NARAV DAREŽLJIVOSTI I POKUĐENOST ŠKRTOSTI

باب حُسْنِ الْخُلُقِ والسَّخَاءِ وما يُكْرَهُ من الْبُخْلِ

Ibn-Abbas kaže: "Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, bio je najdarežljiviji čovjek, a najdarežljiviji, opet, bio je u ramazanu."
Ebu-Zerr kaže da je, kada je čuo za poslanstvo Vjerovjesnikovo, sallallahu alejhi ve sellem, svome bratu rekao: "Jaši prema ovoj dolini i čuj šta govori!" – pa mu je ovaj, kada se vratio, rekao: "Vidio sam ga kako preporučuje plemenita svojstva."

وَقَالَ ابْنُ عَبَّاسٍ كَانَ النَّبِيُّ ﷺ أَجْوَدَ النَّاسِ وَأَجْوَدُ مَا يَكُونُ فِي رَمَضَانَ وَقَالَ أَبُو ذَرٍّ لَمَّا بَلَغَهُ مَبْعَثُ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ لأَخِيهِ ارْكَبْ إِلَى هَذَا الْوَادِي فَاسْمَعْ مِنْ قَوْلِهِ فَرَجَعَ فَقَالَ رَأَيْتُهُ يَأْمُرُ بِمَكَارِمِ الأَخْلاَقِ .

6033. PRIČAO NAM JE Amr b. Avn, njemu Hammad – tj. Ibn-Zejd – a ovome Sabit kako je čuo od Enesa da je kazivao:
"Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, bio je najbolji, najdarežljiviji i najhrabriji čovjek. Jedne noći Medinelije su se uplašili, pa su ljudi potrčali prema glasu (koji se čuo). Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, koji je prije drugih bio otrčao (prema glasu), dočekao ih je riječima: 'Ne bojte se? Ne bojte se?', a bio je na golom konju Ebu-Talhinom, bez sedla, i sa sabljom o vratu, dodavši: 'Vidio sam da je (konj brz kao more)' (ili je rekao: 'On je, zaista, (brz kao more.')."[3]

٦٠٣٣. حَدَّثَنَا عَمْرُو بْنُ عَوْنٍ حَدَّثَنَا حَمَّادٌ هُوَ ابْنُ زَيْدٍ عَنْ ثَابِتٍ عَنْ أَنَسٍ قَالَ كَانَ النَّبِيُّ ﷺ أَحْسَنَ النَّاسِ وَأَجْوَدَ النَّاسِ وَأَشْجَعَ النَّاسِ وَلَقَدْ فَزِعَ أَهْلُ الْمَدِينَةِ ذَاتَ لَيْلَةٍ فَانْطَلَقَ النَّاسُ قِبَلَ الصَّوْتِ فَاسْتَقْبَلَهُمُ النَّبِيُّ ﷺ قَدْ سَبَقَ النَّاسَ إِلَى الصَّوْتِ وَهُوَ يَقُولُ لَنْ تُرَاعُوا لَنْ تُرَاعُوا وَهُوَ عَلَى فَرَسٍ لأَبِي طَلْحَةَ عُرْيٍ مَا عَلَيْهِ سَرْجٌ فِي عُنُقِهِ سَيْفٌ فَقَالَ لَقَدْ وَجَدْتُهُ بَحْرًا أَوْ إِنَّهُ لَبَحْرٌ .

3 Medinelije su u noći čuli neobičan glas, pa su, pobojavši se da ih neprijatelj iznenada ne napadne, izišli da izvide o čemu se radi. Na putu su susreli Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, koji je sve prije njih sam izvidio i, uvjerivši se da ne prijeti nikakva opasnost, počeo ih spomenutim riječima smirivati.

6034. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Kesir, njemu Sufjan, a ovome Ibn-Munkedir da je čuo Džabira, radijallahu anhu, kad je rekao:
"Od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, nikada nije zatraženo nešto, pa da je rekao: 'Ne!'"[1]

٦٠٣٤. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ كَثِيرٍ أَخْبَرَنَا سُفْيَانُ عَنِ ابْنِ الْمُنْكَدِرِ قَالَ سَمِعْتُ جَابِرًا رَضِيَ اللهُ عَنْهُ يَقُولُ مَا سُئِلَ النَّبِيُّ ﷺ عَنْ شَيْءٍ قَطُّ فَقَالَ لاَ .

6035. PRIČAO NAM JE Umer b. Hafs, njemu njegov otac, a ovome A'meš da je čuo od Šekika, a ovaj od Mesruka da je kazivao:
"Sjedili smo kod Abdullaha b. Amra kada je on, dok nam je pričao, (između ostaloga) rekao: 'Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, nije bio ni nepristojan ni bestidan, već je govorio: 'Među vama je najbolji onaj s najljepšom naravi.'"[2]

٦٠٣٥. حَدَّثَنَا عُمَرُ بْنُ حَفْصٍ حَدَّثَنَا أَبِي حَدَّثَنَا الأَعْمَشُ قَالَ حَدَّثَنِي شَقِيقٌ عَنْ مَسْرُوقٍ قَالَ كُنَّا جُلُوسًا مَعَ عَبْدِاللهِ بْنِ عَمْرٍو يُحَدِّثُنَا إِذْ قَالَ لَمْ يَكُنْ رَسُولُ اللهِ ﷺ فَاحِشًا وَلاَ مُتَفَحِّشًا وَإِنَّهُ كَانَ يَقُولُ إِنَّ خِيَارَكُمْ أَحَاسِنُكُمْ أَخْلاَقًا .

---

1 Kermani kaže: "To znači da od njega ništa ovosvjetsko stvari nikada nije zatraženo, pa da je on to uskratio." Ibn-Hadžer, pak, kaže kako to ne znači da je on apsolutno uvijek i dao ono što se od njega tražilo, nego da nije nikada rekao: "Ne!" – već je, ako je imao a to nije bilo za davanje, dao, a ako nije imao, prešutio bi. Ovaj je hadis po smislu veoma sličan hadisu o jelima koji prenosi Ebu-Hurejre, a u kome se kaže: "Nikada nijednom jelu nije pronalazio mahanu, nego, ako bi mu se svidjelo, jeo bi, a ako mu se ne bi svidjelo, ostavio bi ga." Šejh Izzuddin b. Abdus-Selam kaže da se pod ovim "ne!" podrazumijeva kako nikada nije rekao: "Ne dam!" – što ne znači da negaciju "ne!" nije upotrebljavao kada bi govorio da nema, kao što je slučaj u riječima Uzvišenoga: "Ni onima kojima si rekao, kad su ti došli da im daš životinje za jahanje: 'Ne mogu naći za vas životinje za jahanje!' – pa su se vratili suznih očiju, tužni što ih ne mogu kupiti."(Et-Tevba, 92)

2 Mnogo je hadisa sličnog sadržaja. Od Ebu-Hurejre, radijallahu anhu, prenosi se da je rekao: "Upitan šta će ljude najčešće uvesti u Džennet, Vjerovjesnik je, sallallahu alejhi ve sellem, odgovorio: 'Bogobojaznost i lijepa narav.'" Ebu-Hurejre, radijallahu anhu, u drugom hadisu prenosi da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Vi ljude nećete moći osvojiti svojim imecima, ali ih možete osvojiti vedrim licem i lijepom naravi." O tome da li je lijepa narav urođena osobina, ili se ona stječe, postoje dva mišljenja. Oni koji tvrde da je ona urođena pozivaju se na hadis koji prenosi Ibn-Mes'ud, a u kome se kaže: "Allah je odredio vaše naravi kao što je odredio i vaše nafake." S druge strane, Ešedž Asri prenosi, a bilježe Ahmed, Nesai i Buhari u *El-Edebul-mufredu*, da mu je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Ti imaš dvije vrline koje voli Allah: blagost i trpeljivost." – "Allahov Poslaniče", upitao je, "jesu li one u meni oduvijek ili su odnedavno (stečene)?" – "Oduvijek", odgovorio je. Potom je ovaj rekao: "Hvala Allahu, koji me je stvorio s dvjema vrlinama što ih On voli!"

6036. PRIČAO NAM JE Seid b. Ebu-Merjem, njemu Ebu-Gassan, a ovome Ebu-Hazim da je čuo od Sehla b. Sa'da da je kazivao:
"Jedna žena donijela je Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, burdu (prugasti ogrtač).
Sehl je upitao (okupljene) ljude: "Znate li šta je to burda?"
"To je plašt (šemla)", odgovorili su, pa je on rekao: "To je plašt s protkanim rubovima."
'Allahov Poslaniče', rekla je, 'da ti ga dam da ga obučeš?' Vjerovjesnik ga je, sallallahu alejhi ve sellem, uzeo, jer mu je trebao, i obukao, pa ga je jedan ashab vidio i rekao mu: 'Allahov Poslaniče, kako je samo lijep! Kad bi mi dao da ga obučem!'
'Hoću!', odgovorio je. Kada je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, ustao, ashabi su izružili ovoga, rekavši mu: 'Nisi lijepo postupio kada si vidio da ga je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, uzeo, zato što mu je trebao, a onda ga ti upitao da ti ga da, prethodno znajući da on neće odbiti ništa što od njeg zatraži!'
'Poželio sam njegov blagoslov kada ga je obukao Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem. Možda ću u njega biti zamotan (kada umrem)', odgovorio je."

٦٠٣٦. حَدَّثَنَا سَعِيدُ بْنُ أَبِي مَرْيَمَ حَدَّثَنَا أَبُو غَسَّانَ قَالَ حَدَّثَنِي أَبُو حَازِمٍ عَنْ سَهْلِ بْنِ سَعْدٍ قَالَ جَاءَتِ امْرَأَةٌ إِلَى النَّبِيِّ ﷺ بِبُرْدَةٍ فَقَالَ سَهْلٌ لِلْقَوْمِ أَتَدْرُونَ مَا الْبُرْدَةُ فَقَالَ الْقَوْمُ هِيَ الشَّمْلَةُ فَقَالَ سَهْلٌ هِيَ شَمْلَةٌ مَنْسُوجَةٌ فِيهَا حَاشِيَتُهَا فَقَالَتْ يَا رَسُولَ اللهِ أَكْسُوكَ هَذِهِ فَأَخَذَهَا النَّبِيُّ ﷺ مُحْتَاجًا إِلَيْهَا فَلَبِسَهَا فَرَآهَا عَلَيْهِ رَجُلٌ مِنَ الصَّحَابَةِ فَقَالَ يَا رَسُولَ اللهِ مَا أَحْسَنَ هَذِهِ فَاكْسُنِيهَا فَقَالَ نَعَمْ فَلَمَّا قَامَ النَّبِيُّ ﷺ لاَمَهُ أَصْحَابُهُ قَالُوا مَا أَحْسَنْتَ حِينَ رَأَيْتَ النَّبِيَّ ﷺ أَخَذَهَا مُحْتَاجًا إِلَيْهَا ثُمَّ سَأَلْتَهُ إِيَّاهَا وَقَدْ عَرَفْتَ أَنَّهُ لاَ يُسْأَلُ شَيْئًا فَيَمْنَعَهُ فَقَالَ رَجَوْتُ بَرَكَتَهَا حِينَ لَبِسَهَا النَّبِيُّ ﷺ لَعَلِّي أُكَفَّنُ فِيهَا .

6037. PRIČAO NAM JE Ebu-Jeman, njemu Šu'ajb, a ovome Zuhri da je čuo od Humejda b. Abdur-Rahmana, a on od Ebu-Hurejre da je kazivao: "Allahov je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
'Vrijeme će biti sve kraće,[1] djela će biti sve manje,[2] škrtost će uzimati maha,[3] a nered sve više harati.'[4]
'A šta je nered?', upitali su.
'Ubistva, ubistva!', odgovorio je."

٦٠٣٧. حَدَّثَنَا أَبُو الْيَمَانِ أَخْبَرَنَا شُعَيْبٌ عَنِ الزُّهْرِيِّ قَالَ أَخْبَرَنِي حُمَيْدُ بْنُ عَبْدِالرَّحْمَنِ أَنَّ أَبَا هُرَيْرَةَ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ يَتَقَارَبُ الزَّمَانُ وَيَنْقُصُ الْعَمَلُ وَيُلْقَى الشُّحُّ وَيَكْثُرُ الْهَرْجُ قَالُوا وَمَا الْهَرْجُ قَالَ الْقَتْلُ الْقَتْلُ .

6038. PRIČAO NAM JE Musa b. Isma'il, njemu Selam b. Miskin, a ovome Sabit, prenoseći od Enesa, radijallahu anhu, da je rekao:
"Deset sam godina služio Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, i nikada mi nije rekao ni: 'Uh!' – ni: 'Zašto si (to) uradio?' – ni: 'Da si to uradio!'"[5]

٦٠٣٨. حَدَّثَنَا مُوسَى بْنُ إِسْمَاعِيلَ سَمِعَ سَلاَمَ بْنَ مِسْكِينٍ قَالَ سَمِعْتُ ثَابِتًا يَقُولُ حَدَّثَنَا أَنَسٌ رَضِي اللهُ عَنْهُ قَالَ خَدَمْتُ النَّبِيَّ ﷺ عَشْرَ سِنِينَ فَمَا قَالَ لِي أُفٍّ وَلاَ لِمَ صَنَعْتَ وَلاَ أَلاَّ صَنَعْتَ .

---

1 Postoji više hadisa koji govore o skraćivanju ili tzv. "spljoštenosti" vremena. Tako se u merfu' predaji koje bilježi Tirmizi, a prenosi Ebu-Hurejre, radijallahu anhu, kaže: "Smak svijeta neće nastupiti sve dok se vrijeme ne počne skraćivati i dok godina ne bude kao mjesec, mjesec kao sedmica, sedmica kao dan, dan kao sat, a sat kao trenutak u kojem izgori palmin list." Komentirišući ovaj hadis, Ibn-Hadžer Askalani veli: "To je zato što nam se, u naše vrijeme, čini kako dani prolaze brže nego što su prolazili ranije... Htjelo se, zapravo, reći da će u svemu, pa i vremenu, doći do pomanjkanja bereketa, što je znak približavanja Smaka svijeta." (Fethul-bari, 13/19) Nevevi također smatra da se pod skraćivanjem vremena podrazumijeva postepeno pomanjkanje bereketa, tako da se ni cijeli dan neće moći iskoristiti kao što se nekada koristio jedan sat. To je zato što će doći do pomanjkanja imana i opće zaslijepljenosti, koja, kako je rečeno, dolazi od nemilosrdnosti, nemilosrdnost od haram zalogaja, haram zalogaj od zaborava na smrt. Na smrt se zaboravlja zbog nade u dug život, a u dug život nada se opet zbog pretjerane ljubavi prema dunjaluku, a ljubav prema dunjaluku uzrok je svih grijeha.

2 U drugim verzijama ovog hadisa stoji: "A znanja će biti sve manje!" – tj. izumirat će učeni ljudi, a neće ih, od novijih generacija, imati ko naslijediti.

3 Ovdje se misli na sve vrste škrtosti, tako da ni učeni svoje znanje neće htjeti prenositi na druge, npr. majstor svome šegrtu, niti će bogati svojim imetkom pomagati siromašnome.

4 Ovim se misli da ljudski život, kao dar Božiji, neće biti poštivan niti pošteđivan, već će kroz razne nerede, ratove, kriminal i sl. doći do masovnih ubistava.

5 Ovim se misli na svakodnevne poslove, gdje se može birati ovako ili onako, ali ne i na stvari obavezne u vjeri, jer, naređivati dobro i zabranjivati zlo ostaje trajna obaveza svakog vjernika.

KAKAV ČOVJEK TREBA MEĐU SVOJIM UKUĆANIMA BITI

باب كيف يكون الرَّجُلُ في أهله

6039. PRIČAO NAM JE Hafs b. Umer, njemu Šu'ba, a ovome Hakem, prenoseći od Ibrahima, a on od Esveda da je rekao:
"Upitao sam Aišu šta je (sve) Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, među svojim ukućanima radio, pa mi je rekla: 'Bio je na usluzi ukućanima, a kada bi nastupilo vrijeme namaza, otišao bi da klanja.'"[6]

٦٠٣٩. حَدَّثَنَا حَفْصُ بْنُ عُمَرَ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ عَنِ الْحَكَمِ عَنْ إِبْرَاهِيمَ عَنِ الْأَسْوَدِ قَالَ سَأَلْتُ عَائِشَةَ مَا كَانَ النَّبِيُّ ﷺ يَصْنَعُ فِي أَهْلِهِ قَالَتْ كَانَ فِي مِهْنَةِ أَهْلِهِ فَإِذَا حَضَرَتِ الصَّلَاةُ قَامَ إِلَى الصَّلَاةِ .

LJUBAV DOLAZI OD UZVIŠENOG ALLAHA

باب المِقَةِ مِنَ اللهِ تعالى

6040. PRIČAO NAM JE Amr b. Ali, njemu Ebu-Asim, a ovome Ibn-Džurejdž da je čuo od Musaa b. Ukbe, on od Nafija, a ovaj od Ebu-Hurejre da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Kada Allah zavoli nekog roba, dovikne Džibrilu: 'Allah voli toga i toga, pa ga i ti voli!' – tada ga i Džibril zavoli. Zatim Džibril dovikne onima na nebu: 'Allah voli toga i toga, pa ga i vi volite!' – i tada ga zavole stanovnici neba. Zatim se ljubav prema njemu ulije onima što su na Zemlji."[7]

٦٠٤٠. حَدَّثَنَا عَمْرُو بْنُ عَلِيٍّ حَدَّثَنَا أَبُو عَاصِمٍ عَنِ ابْنِ جُرَيْجٍ قَالَ أَخْبَرَنِي مُوسَى بْنُ عُقْبَةَ عَنْ نَافِعٍ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ إِذَا أَحَبَّ اللهُ عَبْدًا نَادَى جِبْرِيلَ إِنَّ اللهَ يُحِبُّ فُلَانًا فَأَحِبَّهُ فَيُحِبُّهُ جِبْرِيلُ فَيُنَادِي جِبْرِيلُ فِي أَهْلِ السَّمَاءِ إِنَّ اللهَ يُحِبُّ فُلَانًا فَأَحِبُّوهُ فَيُحِبُّهُ أَهْلُ السَّمَاءِ ثُمَّ يُوضَعُ لَهُ الْقَبُولُ فِي أَهْلِ الْأَرْضِ .

---

6 Hišam b. Urve od svoga oca prenosi da je i on pitao Aišu, radijallahu anha, šta je sve Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, u svojoj kući radio, pa da mu je odgovorila: "Sam je sebi šio odjeću, pomoću šila krpio opanke i radio sve što i drugi ljudi rade u kući." Na isto je pitanje Amri, kako prenosi Jahja b. Seid, odgovorila: "Bio je samo običan čovjek. Sam je čistio svoju odjeću, muzao stoku i posluživao sam sebe" – dok je Ebu-Sa'du rekla: "Bio je najnježniji i najplemenitiji čovjek; bio je običan čovjek kao i vi, samo što je (uvijek) bio nasmijan."
Ibn-Bettal kaže: "Skromnost i izbjegavanje raskoši bila je vrlina svih vjerovjesnika. Na pokuđenost raskošna života ukazuje se i u riječima Uzvišenoga: 'A Mene ostavi onima koji te u laž ugone i koji raskošno žive, i daj im malo vremena!'" (El-Muzzemmil, 11)

7 U hadisu koji posredstvom Sevbana bilježi Taberani stoji da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, kao potvrdu ovome na kraju naveo i riječi Uzvišenog: "One koji su vjerovali i dobra djela činili Milostivi će zasigurno voljenim učiniti." (Merjem, 96)
Ibn-Bettal, na osnovu ovog hadisa, kaže da se pod Allahovom ljubavlju prema Svome robu podrazumijeva Njegova želja za dobrobit čovjeka i volja da ga za pokornost i dobra djela nagradi, pod ljubavlju meleka – njihovo traženje oprosta za vjernika te želja za njegovu dobrobit i na ovom i na budućem svijetu, a pod ljubavlju ljudi prema njemu – njihova dobronamjernost i spremnost da mu u dobru pomognu, a da ga od zla odvrate.

LJUBAV U IME ALLAHA

باب الحب في الله

6041. PRIČAO NAM JE Adem, njemu Šu‘ba, a ovome Katada, prenoseći od Enesa b. Malika, radijallahu anhu, da je kazivao: “Vjerovjesnik je, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
‘Niko neće osjetiti slast imana dok samo u ime Allaha ne bude volio drugoga, dok mu ne bude draže da bude bačen u Vatru nego da se ponovo vrati u nevjerstvo nakon što ga je Allah iz njega izbavio, te dok mu Allah i Njegov Poslanik ne budu draži od svakoga drugog.’”[1]

٦٠٤١. حَدَّثَنَا آدَمُ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ عَنْ قَتَادَةَ عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ قَالَ النَّبِيُّ ﷺ لاَ يَجِدُ أَحَدٌ حَلاَوَةَ الإِيمَانِ حَتَّى يُحِبَّ الْمَرْءَ لاَ يُحِبُّهُ إِلاَّ لِلَّهِ وَحَتَّى أَنْ يُقْذَفَ فِي النَّارِ أَحَبُّ إِلَيْهِ مِنْ أَنْ يَرْجِعَ إِلَى الْكُفْرِ بَعْدَ إِذْ أَنْقَذَهُ اللهُ وَحَتَّى يَكُونَ اللهُ وَرَسُولُهُ أَحَبَّ إِلَيْهِ مِمَّا سِوَاهُمَا .

RIJEČI UZVIŠENOG: “O VJERNICI, NEKA SE MUŠKARCI JEDNI DRUGIMA NE RUGAJU, MOŽDA SU ONI BOLJI OD NJIH...” – SVE DO NJEGOVIH RIJEČI: “...ONI KOJI SE NE POKAJU – ZULUMĆARI SU.”[2]

باب قول الله تعالى
(يا أيها الذين آمنوا لا يسخر قوم من قوم عسى أن يكونوا خيرا منهم)
إلى قوله (فأولئك هم الظالمون)

6042. PRIČAO NAM JE Ali b. Abdullah, njemu Sufjan, a ovome Hišam, prenoseći od svoga oca, kojemu je Abdullah b. Zem‘a kazivao:
“Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, zabranio je da se čovjek smije puštanju vjetra. On je (također) rekao: ‘Zašto neki od vas svoju ženu udaraju kao pastuha ili kao roba, a možda će je domalo (zatim) privući i zagrliti?!’”
Sevri, Vuhejb i Ebu-Mu‘avija od Hišama prenose da je (Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem) rekao: “... kao roba”.

٦٠٤٢. حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ عَبْدِاللهِ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ عَنْ هِشَامٍ عَنْ أَبِيهِ عَنْ عَبْدِاللهِ بْنِ زَمْعَةَ قَالَ نَهَى النَّبِيُّ ﷺ أَنْ يَضْحَكَ الرَّجُلُ مِمَّا يَخْرُجُ مِنَ الأَنْفُسِ وَقَالَ بِمَ يَضْرِبُ أَحَدُكُمُ امْرَأَتَهُ ضَرْبَ الْفَحْلِ أَوِ الْعَبْدِ ثُمَّ لَعَلَّهُ يُعَانِقُهَا وَقَالَ الثَّوْرِيُّ وَوُهَيْبٌ وَأَبُو مُعَاوِيَةَ عَنْ هِشَامٍ جَلْدَ الْعَبْدِ .

---

1 To znači da svaki pravi vjernik mora znati da su mu Allah i Njegov Poslanik preči i od oca i od majke, i od djeteta i od žene, i svakog drugog, jer su uputa i spas od džehenemske vatre došli od Allaha preko Njegova Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem. Osim toga, ljubav prema Allahu i Njegovu Poslaniku ne znači samo voljeti ono što vole Allah i Njegov Poslanik, već, istovremeno, i mrziti ono što mrze Allah i Njegov Poslanik, jer se u drugom hadisu veli: “Ljubav u ime Allaha i mržnja u ime Allaha sastavni su dio imana.”

2 El-Hudžurat, 11. Prijevod ajeta u cjelosti glasi: “O vi koji vjerujete, neka se muškarci jedni drugima ne rugaju, možda su oni bolji od njih, a ni žene drugim ženama, možda su one bolje od njih. I ne kudite jedni druge i ne zovite jedni druge ružnim nadimcima! O kako je ružna osobina neposluha nakon vjerovanja! A oni koji se ne pokaju – zulumćari su.”

6043. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Musenna, njemu Jezid b. Harun, a ovome Asim b. Muhammed b. Zejd, prenoseći od svoga oca, a on od Ibn-Omera, radijallahu anhuma, da je kazivao: "Vjerovjesnik je, sallallahu alejhi ve sellem, na Mini rekao:
'Znate li vi koji je ovo dan?'
'Allah i Njegov Poslanik najbolje znaju', odgovorili su. Tada je on rekao: 'Ovo je, uistinu, Sveti dan! A znate li vi koji je ovo grad?'
'Allah i Njegov Poslanik najbolje znaju', odgovorili su, pa je on rekao: 'Sveti grad! A znate li vi koji je ovo mjesec?'
'Allah i Njegov Poslanik najbolje znaju', odgovorili su. Tada je on rekao: 'Sveti mjesec!', i dodao: 'Allah je, uistinu, vašu krv, vaše imetke i vašu čast učinio nepovredivim kao što je (nepovrediv) ovaj dan u ovom mjesecu i u ovom gradu.'"

٦٠٤٣ . حَدَّثَنِي مُحَمَّدُ بْنُ الْمُثَنَّى حَدَّثَنَا يَزِيدُ بْنُ هَارُونَ أَخْبَرَنَا عَاصِمُ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ زَيْدٍ عَنْ أَبِيهِ عَنِ ابْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا قَالَ قَالَ النَّبِيُّ ﷺ بِمِنًى أَتَدْرُونَ أَيُّ يَوْمٍ هَذَا قَالُوا اللهُ وَرَسُولُهُ أَعْلَمُ قَالَ فَإِنَّ هَذَا يَوْمٌ حَرَامٌ أَفَتَدْرُونَ أَيُّ بَلَدٍ هَذَا قَالُوا اللهُ وَرَسُولُهُ أَعْلَمُ قَالَ بَلَدٌ حَرَامٌ أَتَدْرُونَ أَيُّ شَهْرٍ هَذَا قَالُوا اللهُ وَرَسُولُهُ أَعْلَمُ قَالَ شَهْرٌ حَرَامٌ قَالَ فَإِنَّ اللهَ حَرَّمَ عَلَيْكُمْ دِمَاءَكُمْ وَأَمْوَالَكُمْ وَأَعْرَاضَكُمْ كَحُرْمَةِ يَوْمِكُمْ هَذَا فِي شَهْرِكُمْ هَذَا فِي بَلَدِكُمْ هَذَا .

PSOVKA I KLETVA SU ZABRANJENE

باب ما يُنْهَى من السِّبابِ واللَّعْنِ

6044. PRIČAO NAM JE Sulejman b. Harb, njemu Šu'ba, a ovome Mensur, prenoseći od Ebu-Vaila, a on od Abdullaha da je kazivao: "Allahov je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
'Psovati muslimana je grijeh, a boriti se protiv njega nevjerstvo.'"[3]
Sulejmana b. Harba u prenošenju ovog hadisa slijedi Gunder, prenoseći od Šu'be.

٦٠٤٤ . حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ حَرْبٍ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ عَنْ مَنْصُورٍ قَالَ سَمِعْتُ أَبَا وَائِلٍ يُحَدِّثُ عَنْ عَبْدِاللهِ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ سِبَابُ الْمُسْلِمِ فُسُوقٌ وَقِتَالُهُ كُفْرٌ تَابَعَهُ غُنْدَرٌ عَنْ شُعْبَةَ .

---

3 U drugom hadisu koji prenosi Irbad b. Sarija, a za koji Ibn-Hibban kaže da je vjerodostojan, stoji da su dvojica koji se međusobno psuju zapravo dva šejtana koji jedan drugoga vrijeđaju i u laž ugone.
Pogrdno govoriti o muslimanu (u hadisu je upotrijebljena riječ *sebab*), tako što će se zadirati u njegovu čast i dostojanstvo i govoriti o njemu ono što nije tačno, spada u *fisk* ili *fusuk*. Ovaj termin koji se spominje i u Kur'anu jezički označava izlazak (*hurudž*), dok u terminologiji Šerijata znači izlazak iz pokornosti Allahu i Njegovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, i jačeg je značenja od riječi *'isjan* (griješenje, neposlušnost). Ajni ('Umda, 1/319.) kaže da je riječ *fisk* u značenju *fudžur*, a znači izlazak, skretanje s istine. Za svježu datulu koja se raspukne kaže se *fesekatir-rutbetu*. Lejs veli da riječ *fisk* znači ostavljanje Allahove naredbe, te naginjanje, sklonost ka neposlušnosti. Ebul-Hejsem je, pak, rekao da *fusuk* može biti širk, a može biti grijeh. S druge strane, hadis je (oružanu) borbu s drugim muslimanom (*kital*) nazvao kufrom. Ajni kaže da je moguće da je svada nazvana kufrom, s obzirom da Arapi za nju upotrebljavaju riječ borba (*mukatele*). Hattabi smatra da se u hadisu misli na pravi kufr, ali se radi o onom muslimanu koji smatra da je borba protiv drugom muslimana dozvoljena. Bilo kako bilo, Ajni zaključuje da su grdnja muslimana i borba protiv njega jednaki u tome da počinitelj toga ne čini kufr, nego fisk, tj. neposluh. A to što je jedno nazvano fiskom, a drugo kufrom je zbog toga što je drugo (tj. borba) opasnije ili zato što je bliže ponašanju nevjernika. (prim.: M.M.)

6045. PRIČAO NAM JE Ebu-Ma'mer, njemu Abdul-Varis, a ovome Husejn da je čuo od Abdullaha b. Burejde, on od Jahje b. Ja'mera, a ovaj od Ebu-Esveda Dilija da je rekao: "Pričao mi je Ebu-Zerr, radijallahu anhu, da je čuo Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, kad je rekao:
'Nijedan čovjek drugoga ne potvori za grijeh ili nevjerstvo, a da se to, ako njegov drug nije takav, ne vrati njemu.'"[1]

٦٠٤٥. حَدَّثَنَا أَبُو مَعْمَرٍ حَدَّثَنَا عَبْدُالْوَارِثِ عَنِ الْحُسَيْنِ عَنْ عَبْدِاللهِ بْنِ بُرَيْدَةَ حَدَّثَنِي يَحْيَى بْنُ يَعْمَرَ أَنَّ أَبَا الأَسْوَدِ الدِّيلِيَّ حَدَّثَهُ عَنْ أَبِي ذَرٍّ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ أَنَّهُ سَمِعَ النَّبِيَّ ﷺ يَقُولُ لاَ يَرْمِي رَجُلٌ رَجُلاً بِالْفُسُوقِ وَلاَ يَرْمِيهِ بِالْكُفْرِ إِلاَّ ارْتَدَّتْ عَلَيْهِ إِنْ لَمْ يَكُنْ صَاحِبُهُ كَذَلِكَ.

6046. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Sinan, njemu Fulejh b. Sulejman, a ovome Hilal b. Ali, prenoseći od Enesa da je rekao:
"Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, nije bio nepristojan, nije proklinjao i nije psovao, već je, kad bi korio, govorio: 'Šta mu je, čelo mu palo na zemlju!'"

٦٠٤٦. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ سِنَانٍ حَدَّثَنَا فُلَيْحُ بْنُ سُلَيْمَانَ حَدَّثَنَا هِلاَلُ بْنُ عَلِيٍّ عَنْ أَنَسٍ قَالَ لَمْ يَكُنْ رَسُولُ اللهِ ﷺ فَاحِشًا وَلاَ لَعَّانًا وَلاَ سَبَّابًا كَانَ يَقُولُ عِنْدَ الْمَعْتَبَةِ مَا لَهُ تَرِبَ جَبِينُهُ.

6047. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Beššar, njemu Usman b. Umer, a ovome Ali b. Mubarek, prenoseći od Jahjaa b. Ebu-Kesira, on od Ebu-Kilabe, a ovaj od Sabita b. Dahhaka, koji je bio sudionik Prisege pod drvetom, da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
"Ko se lažno, mimo islama, zakune drugom vjerom – onakav je kao što je i rekao;[2] čovjek se ne može zavjetovati onim što nema. Ko se nečim ubije na ovome svijetu – njime će biti mučen na Sudnjem

٦٠٤٧. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ بَشَّارٍ حَدَّثَنَا عُثْمَانُ بْنُ عُمَرَ حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ الْمُبَارَكِ عَنْ يَحْيَى ابْنِ أَبِي كَثِيرٍ عَنْ أَبِي قِلاَبَةَ أَنَّ ثَابِتَ بْنَ الضَّحَّاكِ وَكَانَ مِنْ أَصْحَابِ الشَّجَرَةِ حَدَّثَهُ أَنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ قَالَ مَنْ حَلَفَ عَلَى مِلَّةٍ غَيْرِ الإِسْلاَمِ فَهُوَ كَمَا قَالَ وَلَيْسَ عَلَى ابْنِ آدَمَ نَذْرٌ فِيمَا لاَ يَمْلِكُ وَمَنْ قَتَلَ نَفْسَهُ بِشَيْءٍ فِي الدُّنْيَا

1 To znači da onaj koji nekome kaže da je bezbožnik ili nevjernik, ako to ovaj zaista nije, sam zaslužuje to što je rekao, a ako jeste, i ako je istinu rekao, ne zaslužuje ništa od toga. Međutim, to što ne postaje bezbožnik ili nevjernik ne znači da ne postaje grešnik, jer se od njega kao vjernika traži da tuđe mahane prikriva i drugoga, koliko god može, lijepom riječju i savjetom pokuša pridobiti i vjeri podučiti; u suprotnom, drzak i grub nastup može imati protivučinak, a to je zabranjeno riječima Uzvišenog: "I ne grdite one kojima se oni pored Allaha klanjaju da ne bi i oni nepravedno i ne misleći šta govore Allaha grdili!" (El-En'am, 108) Smisao hadisa je da se vjernik odvrati od optuživanja vjernika za bezboštvo i nevjerstvo, kako su činile, recimo, haridžije, koje su i mnoge ashabe optužile za bezboštvo, čak i one kojima je sam Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, potvrdio vjerovanje i još za života obećao im Džennet. Ebu-Davud bilježi sljedeću merfu predaju koju, s dobrim senedom, prenosi Ebu-Derda: "Kada rob nešto (ili nekoga) prokune, kletva se diže prema nebu, ali se pred njom zatvaraju nebeske kapije. Ona se zatim spušta prema Zemlji i tumara desno-lijevo. Ako ne nađe izlaza, ona se, ukoliko je takav, smiri kod onoga koji je njome proklet, a ako on nije takav, onda se vrati onome koji ju je izrekao."

2 Tj. slagao je, a nije porekao islam. Međutim, ako se poslije namjerne lažne zakletve bude pridržavao vjere (mimo islama) kojom se zakleo, postaje kao što je i rekao.

danu; ko prokune vjernika – isto je kao da ga je i ubio; ko vjernika potvori za nevjerstvo – isto je kao da ga je i ubio."

عُذِّبَ بِهِ يَوْمَ الْقِيَامَةِ وَمَنْ لَعَنَ مُؤْمِنًا فَهُوَ كَقَتْلِهِ وَمَنْ قَذَفَ مُؤْمِنًا بِكُفْرٍ فَهُوَ كَقَتْلِهِ .

6048. PRIČAO NAM JE Umer b. Hafs, njemu njegov otac, a ovome A'meš, prenoseći od Adija b. Sabita, a on od Sulejmana b. Sureda, jednog od Vjerovjesnikovih, sallallahu alejhi ve sellem, drugova, da je rekao:
"Dvojica su se ljudi pred Vjerovjesnikom, sallallahu alejhi ve sellem, počela vrijeđati, pa se jedan tako žestoko naljutio da mu se lice promijenilo i stalo pucati od bijesa. Tada je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: 'Ja znam riječ[3] od koje bi mu, kada bi je izgovorio, prošlo ono što ga je snašlo.' Potom mu je jedan čovjek[4] prišao, prenio mu šta je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, kazao i rekao mu: 'Zatraži utočište kod Allaha od šejtana!', ali mu je ovaj odgovorio: 'Misliš da me je nešto snašlo? Da sam lud? Gubi se!'"[5]

٦٠٤٨. حَدَّثَنَا عُمَرُ بْنُ حَفْصٍ حَدَّثَنَا أَبِي حَدَّثَنَا الْأَعْمَشُ قَالَ حَدَّثَنِي عَدِيُّ بْنُ ثَابِتٍ قَالَ سَمِعْتُ سُلَيْمَانَ بْنَ صُرَدٍ رَجُلًا مِنْ أَصْحَابِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ اسْتَبَّ رَجُلَانِ عِنْدَ النَّبِيِّ ﷺ فَغَضِبَ أَحَدُهُمَا فَاشْتَدَّ غَضَبُهُ حَتَّى انْتَفَخَ وَجْهُهُ وَتَغَيَّرَ فَقَالَ النَّبِيُّ ﷺ إِنِّي لَأَعْلَمُ كَلِمَةً لَوْ قَالَهَا لَذَهَبَ عَنْهُ الَّذِي يَجِدُ فَانْطَلَقَ إِلَيْهِ الرَّجُلُ فَأَخْبَرَهُ بِقَوْلِ النَّبِيِّ ﷺ وَقَالَ تَعَوَّذْ بِاللَّهِ مِنَ الشَّيْطَانِ فَقَالَ أَتُرَى بِي بَأْسٌ أَمَجْنُونٌ أَنَا اذْهَبْ .

6049. PRIČAO NAM JE Musedded, njemu Bišr b. Mufeddal, a ovome Humejd, prenoseći od Enesa, a on od Ubade b. Samita da je rekao:
"Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, bio je pošao da ljudima kaže kada je noć Kadr, pa su se dvojica muslimana počela prepirati, na što je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: 'Bio sam pošao da vam kažem, pa su se taj i taj počeli prepirati, te je dignuta. A može biti da je (to) za vas i bolje. Tražite je u (dvadeset) devetoj, (dvadeset) sedmoj i (dvadeset) petoj (noći)!'"

٦٠٤٩. حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ حَدَّثَنَا بِشْرُ بْنُ الْمُفَضَّلِ عَنْ حُمَيْدٍ قَالَ قَالَ أَنَسٌ حَدَّثَنِي عُبَادَةُ بْنُ الصَّامِتِ قَالَ خَرَجَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ لِيُخْبِرَ النَّاسَ بِلَيْلَةِ الْقَدْرِ فَتَلَاحَى رَجُلَانِ مِنَ الْمُسْلِمِينَ قَالَ النَّبِيُّ ﷺ خَرَجْتُ لِأُخْبِرَكُمْ فَتَلَاحَى فُلَانٌ وَفُلَانٌ وَإِنَّهَا رُفِعَتْ وَعَسَى أَنْ يَكُونَ خَيْرًا لَكُمْ فَالْتَمِسُوهَا فِي التَّاسِعَةِ وَالسَّابِعَةِ وَالْخَامِسَةِ .

---

3 Tj. riječi *Euzubille*.

4 Mu'az b. Džebel.

5 Primjer krajnje neodgojenosti i nezahvalnosti prema čovjeku koji mu je htio pomoći i prenijeti mu Poslanikov, sallallahu alejhi ve sellem, savjet. Po jednima, radi se ili o nevjerniku ili o licemjeru, ili pak o čovjeku kojeg je ljutnja izbezumila da ne zna šta govori. Po drugima, radilo se o grubom beduinu po kome samo lud čovjek traži Allahovu zaštitu od šejtana, ne znajući da je i ljutnja od šejtana.

6050. PRIČAO MI JE Umer b. Hafs, njemu njegov otac, a ovome A'meš, prenoseći od Ma'rura, tj. Ibn-Suvejda, a ovaj od Ebu-Zerra da je kazivao: "Vidio sam na njemu (Ebu-Zerru) prugasti ogrtač i na njegovom slugi (robu) prugasti ogrtač, pa sam rekao: 'Kada bi uzeo ovaj i obukao ga, pristajao bi ti, a njemu bi mogao dati drugu haljinku.' Ja sam se s čovjekom[1] sporječkao", dodao je, "majka mu je bila tuđinka, pa sam je uvrijedio, te se on požalio Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, koji me je upitao: 'Jesi li se sporječkao s tim i tim?'
'Jesam, odgovorio sam.
'Jesi li mu uvrijedio majku?', upitao je.
'Jesam', odgovorio sam.
'Ti si čovjek u kome još ima džahilijjeta',[2] rekao je, pa sam upitao: 'Zar i sada, u ovako dubokim godinama?'
'Da', odgovorio je, 'oni (sluge, bili robovi ili ne) su vaša braća[3] koju je Allah stavio pod vašu vlast, a kome Allah brata stavi pod vlast – neka i njega nahrani od onoga što on jede, neka ga obuče od onoga što on oblači i neka ga ne zadužuje poslom koji ne može obaviti, a ako ga ipak zaduži, neka mu pomogne!'"

٦٠٥٠. حَدَّثَنِي عُمَرُ بْنُ حَفْصٍ حَدَّثَنَا أَبِي حَدَّثَنَا الأَعْمَشُ عَنِ الْمَعْرُورِ هُوَ ابْنُ سُوَيْدٍ عَنْ أَبِي ذَرٍّ قَالَ رَأَيْتُ عَلَيْهِ بُرْدًا وَعَلَى غُلاَمِهِ بُرْدًا فَقُلْتُ لَوْ أَخَذْتَ هَذَا فَلَبِسْتَهُ كَانَتْ حُلَّةً وَأَعْطَيْتَهُ ثَوْبًا آخَرَ فَقَالَ كَانَ بَيْنِي وَبَيْنَ رَجُلٍ كَلاَمٌ وَكَانَتْ أُمُّهُ أَعْجَمِيَّةً فَنِلْتُ مِنْهَا فَذَكَرَنِي إِلَى النَّبِيِّ ﷺ فَقَالَ لِي أَسَابَبْتَ فُلاَنًا قُلْتُ نَعَمْ قَالَ أَفَنِلْتَ مِنْ أُمِّهِ قُلْتُ نَعَمْ قَالَ إِنَّكَ امْرُؤٌ فِيكَ جَاهِلِيَّةٌ قُلْتُ عَلَى حِينِ سَاعَتِي هَذِهِ مِنْ كِبَرِ السِّنِّ قَالَ نَعَمْ هُمْ إِخْوَانُكُمْ جَعَلَهُمُ اللهُ تَحْتَ أَيْدِيكُمْ فَمَنْ جَعَلَ اللهُ أَخَاهُ تَحْتَ يَدِهِ فَلْيُطْعِمْهُ مِمَّا يَأْكُلُ وَلْيُلْبِسْهُ مِمَّا يَلْبَسُ وَلاَ يُكَلِّفُهُ مِنَ الْعَمَلِ مَا يَغْلِبُهُ فَإِنْ كَلَّفَهُ مَا يَغْلِبُهُ فَلْيُعِنْهُ عَلَيْهِ .

1 Riječ je o Bilalu Habešiju, prvom mujezinu u islamu, čija se majka zvala Hamama. O tome je više govora bilo u dijelu pod naslovom *Vjerovanje (Iman)*.

2 Tj. postupaka ljudi iz predislamskog doba. Moguće je i da misli na neznanje (džehl), a ne na ostatke paganstva iz predislamskog perioda.

3 I iz ovoga se jasno vidi da su svi muslimani, bez obzira na njihov društveni status, isti i pred Uzvišenim Allahom jednako odgovorni, te da je jedina razlika među njima u bogobojaznosti, kako se u kur'anskom ajetu kaže: "Najugledniji je kod Allaha onaj koji Ga se najviše boji." (El-Hudžurat, 13)

KOJE JE OSOBINE LJUDI DOZVOLJENO SPOMINJATI, POPUT "VISOK" I "ZDEPAST"

باب ما يجوزُ مِنْ ذِكْرِ النَّاسِ
نحْوِ قَوْلِهِمُ الطَّوِيلُ والْقَصِيرُ

Vjerovjesnik je, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Šta kaže Dvoruki?" Šta se ne podrazumijeva pod čovjekovom mahanom?[4]

وَقَالَ النَّبِيُّ ﷺ مَا يَقُولُ ذُو الْيَدَيْنِ وَمَا لاَ يُرَادُ بِهِ شَيْنُ الرَّجُلِ .

6051. PRIČAO NAM JE Hafs b. Umer, njemu Jezid b. Ibrahim, a ovome Muhammed da je čuo od Ebu-Hurejrea, koji je rekao:
"Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, klanjao nam je kao imam podne. Nakon dva rekata predao je selam, a zatim prišao do drvenog stupa u pročelju džamije i na njega stavio ruku. Među prisutnim (ljudima) taj su se dan zatekli Ebu-Bekr i Omer, koji iz poštovanja prema njemu ništa nisu progovorili. Najbrži od prisutnih (ljudi) izišli su i rekli: 'Je li to namaz skraćen!' Među prisutnim (ljudima) bio je i čovjek kojeg je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, zvao "Dvoruki", pa je upitao: 'Allahov Vjerovjesniče, jesi li zaboravio ili je skraćen?'
'Nisam zaboravio, a nije ni skraćen', reče.
'Naprotiv, zaboravio si, Allahov Poslaniče', rekoše prisutni, a on reče: 'Istinu je rekao "Dvoruki".' Onda je ustao, klanjao (još) dva rekata i predao selam, a zatim proučio tekbir i pao na sedždu kao i obično, ili duže. Potom je digao glavu i proučio tekbir, pa se opet spustio na sedždu kao i obično, ili duže. Zatim je digao glavu i proučio tekbir."

٦٠٥١. حَدَّثَنَا حَفْصُ بْنُ عُمَرَ حَدَّثَنَا يَزِيدُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ حَدَّثَنَا مُحَمَّدٌ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ صَلَّى بِنَا النَّبِيُّ ﷺ الظُّهْرَ رَكْعَتَيْنِ ثُمَّ سَلَّمَ ثُمَّ قَامَ إِلَى خَشَبَةٍ فِي مُقَدَّمِ الْمَسْجِدِ وَوَضَعَ يَدَهُ عَلَيْهَا وَفِي الْقَوْمِ يَوْمَئِذٍ أَبُو بَكْرٍ وَعُمَرُ فَهَابَا أَنْ يُكَلِّمَاهُ وَخَرَجَ سَرَعَانُ النَّاسِ فَقَالُوا قَصُرَتِ الصَّلاَةُ وَفِي الْقَوْمِ رَجُلٌ كَانَ النَّبِيُّ ﷺ يَدْعُوهُ ذَا الْيَدَيْنِ فَقَالَ يَا نَبِيَّ اللهِ أَنَسِيتَ أَمْ قَصُرَتْ فَقَالَ لَمْ أَنْسَ وَلَمْ تَقْصُرْ قَالُوا بَلْ نَسِيتَ يَا رَسُولَ اللهِ قَالَ صَدَقَ ذُو الْيَدَيْنِ فَقَامَ فَصَلَّى رَكْعَتَيْنِ ثُمَّ سَلَّمَ ثُمَّ كَبَّرَ فَسَجَدَ مِثْلَ سُجُودِهِ أَوْ أَطْوَلَ ثُمَّ رَفَعَ رَأْسَهُ وَكَبَّرَ ثُمَّ وَضَعَ مِثْلَ سُجُودِهِ أَوْ أَطْوَلَ ثُمَّ رَفَعَ رَأْسَهُ وَكَبَّرَ .

---

4 Ako se nadimak sviđa osobi na koju se odnosi, i ako u njemu nema pretjeranog hvalisanja, koje bi se kosilo s vjerom, njega je dozvoljeno i pohvalno koristiti. Međutim, ako se nadimak ne sviđa osobi na koju se odnosi, njega je zabranjeno (haram) ili pokuđeno (mekruh) koristiti. Od ovoga se izuzima slučaj u kome se jedino na taj način može ukazati na osobu na koju se misli. Otuda se tako često i neki prenosioci hadisa spominju po takvim nadimcima kao što su: El-A'meš (Krmeljivi), El-A'redž (Šepavi), Arim (Prgavi), Gunder (Debeli) i sl., za što osnovu nalazimo i u Vjerovjesnikovim, sallallahu alejhi ve sellem, riječima: "Šta kaže Dvoruki?" – upućenim jednom od prisutnih ashaba, nakon što je u džamiji predao selam poslije dva rekata podne-namaza. Ukratko, nadimkom je nekoga dozvoljeno nazivati ukoliko mu se nadimak sviđa i ukoliko se njime želi pohvaliti ili istaknuti. U suprotnom, ako se nadimkom neko želi poniziti ili uvrijediti, to nije dozvoljeno. U hadisu koji prenosi Aiša, radijallahu anha, stoji da je kod nje došla jedna žena niskog rasta, pa je ona, Aiša, Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, rukom pokazala kako je ova zdepasta. Tada joj je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao da ju je ogovorila, jer to nije pokazala tako da i ona vidi, već joj je iza leđa htjela reći kako je niska rasta. Navedeni hadis navodi Ibn-Ebu-Dun'ja u poglavlju *O ogovaranju*.

OGOVARANJE

باب الْغِيبَةِ

Uzvišeni Allah veli: "... I ne ogovarajte[1] jedni druge! Zar bi nekom od vas bilo drago da jede meso umrlog brata svoga – a vama je to odvratno! Zato se bojte Allaha; Allah zaista prima pokajanje i Samilostan je."[2]

وَقَوْلِ اللهِ تَعَالَى (وَلاَ يَغْتَبْ بَعْضُكُمْ بَعْضًا أَيُحِبُّ أَحَدُكُمْ أَنْ يَأْكُلَ لَحْمَ أَخِيهِ مَيْتًا فَكَرِهْتُمُوهُ وَاتَّقُوا اللهَ إِنَّ اللهَ تَوَّابٌ رَحِيمٌ) .

6052. PRIČAO NAM JE Jahja, njemu Veki', a ovome A'meš da je čuo od Mudžahida, on od Tavusa, a ovaj od Ibn-Abbasa, radijallahu anhuma, koji je kazivao: "Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, naišao je pored dva kabura i rekao: 'Njih dvojica izložena su mučenju, a ne muče se zbog velikog grijeha. Što se tiče ovoga, nije se čuvao svoje mokraće,[3] a što se tiče ovoga, išao je i prenosio tuđe riječi.' Zatim je zatražio da mu donesu sirovu granu, pa ju je rascijepio na dva dijela: jedan je zabo na ovaj, a drugi na onaj (kabur) i rekao: 'Možda će im olakšati, dok se ne osuše.'"

٦٠٥٢. حَدَّثَنَا يَحْيَى حَدَّثَنَا وَكِيعٌ عَنِ الأَعْمَشِ قَالَ سَمِعْتُ مُجَاهِدًا يُحَدِّثُ عَنْ طَاوُسٍ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا قَالَ مَرَّ رَسُولُ اللهِ ﷺ عَلَى قَبْرَيْنِ فَقَالَ إِنَّهُمَا لَيُعَذَّبَانِ وَمَا يُعَذَّبَانِ فِي كَبِيرٍ أَمَّا هَذَا فَكَانَ لاَ يَسْتَتِرُ مِنْ بَوْلِهِ وَأَمَّا هَذَا فَكَانَ يَمْشِي بِالنَّمِيمَةِ ثُمَّ دَعَا بِعَسِيبٍ رَطْبٍ فَشَقَّهُ بِاثْنَيْنِ فَغَرَسَ عَلَى هَذَا وَاحِدًا وَعَلَى هَذَا وَاحِدًا ثُمَّ قَالَ لَعَلَّهُ يُخَفَّفُ عَنْهُمَا مَا لَمْ يَيْبَسَا .

1 O tome šta je ogovaranje i klevetanje (gibet) postoji više mišljenja. Gazali kaže: "Ogovaranje je spominjanje svoga brata (vjernika) po onome što mu, kad bi bio prisutan, ne bi bilo drago." Ibn-Esir u djelu *En-Nihaje* kaže: "Ogovaranje je spominjanje po nečemu lošem čovjeka u odsustvu, čak i ako on to posjeduje." Nevevi kaže: "Ogovaranje je spominjanje čovjeka u odsustvu onako kako mu ne bi bilo drago da je prisutan, svejedno odnosilo se to na njegovo tijelo, vjeru, odgoj, imetak, roditelje, djecu, ženu, slugu, odjeću i sl., bilo da se to čini riječima ili mimikom." Nevevi ide čak dotle da u ogovaranje ubraja i riječi poput: "Allah nam dao zdravlje!", "Neka nam Allah oprosti!" i sl. ako te riječi neko izgovori kada se neko u odsustvu spomene te ako bi se iz konteksta moglo razumjeti da se na njega aludira.
Muslim u *merfu'* predaji od Ebu-Hurejre, radijallahu anhu, bilježi da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, prisutne upitao: "Znate li šta je ogovaranje?" – pa su mu rekli da to Allah i Njegov Poslanik najbolje znaju, na što je on odgovorio: "Spominjanje svoga brata (vjernika) po onome što mu nije drago." – "A šta ako je istina ono što za svoga brata kažem?", upitao je neko. Tada mu je (Vjerovjesnik) odgovorio: "Ako je istina ono što si za svoga brata rekao, ogovorio si ga, a ako nije, onda si ga potvorio."U drugoj merfu' predaji koju navodi Nevevi, a prenosi Enes, stoji da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Kada sam bio na Miradžu, prošao sam pored ljudi koji su bakarnim noktima svojim parali svoja lica i prsa, pa sam upitao: 'Džibrile, a ko su ovi?', pa mi je rekao: 'Oni koji jedu meso ljudi i nasrću na njihov obraz.'" Ebu-Hurejre, radijallahu anhu, također prenosi slučaj s Maizovim kamenovanjem zbog bluda, kada je "jedan čovjek svome prijatelju rekao: 'Pogledaj na ovoga čiju je sramotu Allah (bio) pokrio, ali se on nije okanio dok nije kamenovan kao pas', na što im je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: 'Jedite lešinu ovoga magarca – mrtvoga magarca! Uvreda koju ste nanijeli ovom čovjeku teža je od jedenja ove lešine.'" Džabir pak prenosi: "Bili smo s Vjerovjesnikom, sallallahu alejhi ve sellem, kada je naišao vjetar koji je donio smrad, pa je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: 'Ovo je vjetar onih koji ogovaraju vjernike.'"

2 El-Hudžurat, 12.

3 Tj. nije pazio prilikom mokrenja na odjeću, pa se prskao.

VJEROVJESNIKOVE, SALLALLAHU ALEJHI VE SELLEM, RIJEČI: “NAJBOLJE KUĆE ENSARIJA...”

بَاب قَوْلِ النَّبِيِّ ﷺ خَيْرُ دُورِ الْأَنْصَارِ

6053. PRIČAO NAM JE Kabisa, njemu Sufjan, a ovome Ebu-Zinad da je čuo od Ebu-Seleme, a on od Ebu-Usejda Sa‘idija da je rekao:
“Vjerovjesnik je, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: ‘Benu-Neddždžar su najbolje kuće ensarija.’”[4]

٦٠٥٣. حَدَّثَنَا قَبِيصَةُ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ عَنْ أَبِي الزِّنَادِ عَنْ أَبِي سَلَمَةَ عَنْ أَبِي أُسَيْدٍ السَّاعِدِيِّ قَالَ قَالَ النَّبِيُّ ﷺ خَيْرُ دُورِ الأَنْصَارِ بَنُو النَّجَّارِ .

ŠTA JE U SLUČAJU POKVARENIH I PODOZRIVIH OSOBA DOZVOLJENO SPOMINJATI

بَاب مَا يَجُوزُ مِنِ اغْتِيَابِ أَهْلِ الْفَسَادِ وَالرِّيَبِ

6054. PRIČAO NAM JE Sadeka b. Fadl, njemu Ibn-Ujejne, a ovome Ibn-Munkedir da je čuo od Urvea b. Zubejra, a on od Aiše, radijallahu anha, da je rekla:
“Jedan čovjek zamolio je da ga primi Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, pa je (Poslanik) rekao: ‘Dopustite mu! Nevaljala li brata plemena! Nevaljala li sina plemena!’ Kada je (ovaj) ušao, (Poslanik) je prema njemu bio blag na riječima, pa sam rekla: ‘Allahov Poslaniče, rekao si to što si rekao, a onda si prema njemu bio blag na riječima?’ Tada je on rekao: ‘Aiša, zaista je najgori onaj čovjek kojeg drugi (ljudi) napuste – ili je rekao ostave – čuvajući se njegove neuljudnosti.’”[5]

٦٠٥٤. حَدَّثَنَا صَدَقَةُ بْنُ الْفَضْلِ أَخْبَرَنَا ابْنُ عُيَيْنَةَ سَمِعْتُ ابْنَ الْمُنْكَدِرِ سَمِعَ عُرْوَةَ بْنَ الزُّبَيْرِ أَنَّ عَائِشَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهَا أَخْبَرَتْهُ قَالَتِ اسْتَأْذَنَ رَجُلٌ عَلَى رَسُولِ اللهِ ﷺ فَقَالَ ائْذَنُوا لَهُ بِئْسَ أَخُو الْعَشِيرَةِ أَوِ ابْنُ الْعَشِيرَةِ فَلَمَّا دَخَلَ أَلَانَ لَهُ الْكَلَامَ قُلْتُ يَا رَسُولَ اللهِ قُلْتَ الَّذِي قُلْتَ ثُمَّ أَلَنْتَ لَهُ الْكَلَامَ قَالَ أَيْ عَائِشَةُ إِنَّ شَرَّ النَّاسِ مَنْ تَرَكَهُ النَّاسُ أَوْ وَدَعَهُ النَّاسُ اتِّقَاءَ فُحْشِهِ .

---

4 Ovo je najbolji dokaz da isticanje vrlina jednih ljudi pored drugih ne spada u kategoriju ogovaranja, čak ni u slučaju kada to ovim drugim, koji su izuzeti, nije drago.

5 I pored svega navedenog, u pojedinim slučajevima, kada se radi o osobama koje otvoreno i ne stideći se siju nered, kada treba upozoriti na zlo koje od njih prijeti, na opasnost uvođenja novotarija u vjeru i sl., istini se mora dati prednost makar to podrazumijevalo i njihovo ogovaranje. To je takozvano dozvoljeno ogovaranje (*el-gibetul-mubaha*). Slično je sa svjedocima, pri provjeri odanosti namještenika, raspitivanju o budućem bračnom drugu itd., gdje se istina ne smije zatajiti. O tome je bilo više govora u komentaru hadisa br. 6032.

PRENOŠENJE TUĐIH RIJEČI SPADA U VELIKE GRIJEHE

باب النَّمِيمَةُ مِنَ الْكَبائِرِ

6055. PRIČAO NAM JE Ibn-Selam, njemu Ubejda b. Humejd Ebu-Abdur-Rahman, ovome Mensur da je čuo od Mudžahida, a on od Ibn-Abbasa da je rekao:

"Izišavši na jednu medinsku gradinu, Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, čuo je glas dvojice ljudi kako se muče u svojim kaburima, pa je rekao: 'Njih se dvojica muče zbog grijeha koji se ne čini velikim, a veliki je. Jedan od njih nije se čuvao mokraće, a drugi je išao i prenosio tuđe riječi.' Zatim je zatražio da mu se donese palmina grana, pa ju je prelomio nadvoje – ili na dva dijela: jedan je zabo u ovaj, a drugi u onaj kabur i rekao: 'Možda će im olakšati, dok se ne osuše.'"[1]

٦٠٥٥. حَدَّثَنَا ابْنُ سَلاَمٍ أَخْبَرَنَا عَبِيدَةُ بْنُ حُمَيْدٍ أَبُو عَبْدِالرَّحْمَنِ عَنْ مَنْصُورٍ عَنْ مُجَاهِدٍ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ قَالَ خَرَجَ النَّبِيُّ ﷺ مِنْ بَعْضِ حِيطَانِ الْمَدِينَةِ فَسَمِعَ صَوْتَ إِنْسَانَيْنِ يُعَذَّبَانِ فِي قُبُورِهِمَا فَقَالَ يُعَذَّبَانِ وَمَا يُعَذَّبَانِ فِي كَبِيرٍ وَإِنَّهُ لَكَبِيرٌ كَانَ أَحَدُهُمَا لاَ يَسْتَتِرُ مِنَ الْبَوْلِ وَكَانَ الآخَرُ يَمْشِي بِالنَّمِيمَةِ ثُمَّ دَعَا بِجَرِيدَةٍ فَكَسَرَهَا بِكِسْرَتَيْنِ أَوْ ثِنْتَيْنِ فَجَعَلَ كِسْرَةً فِي قَبْرِ هَذَا وَكِسْرَةً فِي قَبْرِ هَذَا فَقَالَ لَعَلَّهُ يُخَفَّفُ عَنْهُمَا مَا لَمْ يَيْبَسَا.

---

1 Ove dvije osobine mogu se povezati sljedećim objašnjenjem: vječnom životu na ahiretu prethodi život u berzehu. Prvo za šta će, od svojih dužnosti prema Uzvišenom Allahu, čovjek na Sudnjem danu odgovarati bit će njegov namaz, a prvo za šta će, od svojih dužnosti prema drugima, odgovarati bit će nepovredivost njihove krvi. Ključ je namaza da se bude čisto od mokraće i izmeta, a ključ neprolijevanja krvi jest uspostavljanje reda i mira među ljudima. S druge strane, njihovo ogovaranje i prenošenje tuđih riječi prvi je korak u sijanju nereda i zametanju kavge među ljudima, a time i prolijevanja njihove krvi.

ŠTA JE (SVE) OD PRENOŠENJA TUĐIH RIJEČI POKUĐENO[2]

باب ما يُكْرَهُ مِنَ النَّمِيمَةِ

Uzvišeni Allah veli: "... klevetnika, onoga koji tuđe riječi prenosi..."[3] – a također i: "Teško svakom klevetniku – podrugljivcu!"[4]
Glagoli: "jehmizu", "jelmizu" i "jeibu" imaju slično značenje.

وَقَوْلِهِ ﴿هَمَّازٍ مَشَّاءٍ بِنَمِيمٍ﴾ ﴿وَيْلٌ لِكُلِّ هُمَزَةٍ لُمَزَةٍ﴾ يَهْمِزُ وَيَلْمِزُ وَيَعِيبُ وَاحِدٌ .

6056. PRIČAO NAM JE Ebu-Nu'ajm, njemu Sufjan, a ovome Mensur da je čuo od Ibrahima, a on od Hemmama da je kazivao:
"Bili smo s Huzejfom kada mu je rečeno da jedan čovjek prenosi razgovor Osmanu.[5] Tada je Huzejfa rekao: 'Čuo sam Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, kada je rekao: 'U Džennet neće ući klevetnik.'"[6]

٦٠٥٦. حَدَّثَنَا أَبُو نُعَيْمٍ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ عَنْ مَنْصُورٍ عَنْ إِبْرَاهِيمَ عَنْ هَمَّامٍ قَالَ كُنَّا مَعَ حُذَيْفَةَ فَقِيلَ لَهُ إِنَّ رَجُلاً يَرْفَعُ الْحَدِيثَ إِلَى عُثْمَانَ فَقَالَ لَهُ حُذَيْفَةُ سَمِعْتُ النَّبِيَّ ﷺ يَقُولُ لاَ يَدْخُلُ الْجَنَّةَ قَتَّاتٌ .

---

2 Kao da se davanjem ovakvog naslova ovom poglavlju htjelo reći da je, u nekim slučajevima, prenošenje tuđih riječi dozvoljeno (npr. riječi nevjernika ili špijuniranje i kontraobavještajna djelatnost u neprijateljskoj zemlji).

3 El-Kalem, 11.

4 El-Humeza, 1.

5 Riječ je o Osmanu b. Affanu, trećem od četverice "Pravednih vladara" (Hulefair-rašidin).

6 Ovdje je umjesto riječi "nemmam" upotrijebljena riječ "kattat". "Nemmam" je osoba koja prisustvuje događaju pa onda tuđe riječi prenosi drugima, dok je "kattat" ona osoba koja neprimjetno prisluškuje razgovor i kasnije prenosi drugima ono što je čula. Gazali kaže: "Onaj kome se pokušaju prenijeti tuđe riječi ne smije onome koji ih prenosi povjerovati, niti posumnjati u onoga na koga se kleveta iznosi, niti se raspitivati o onome što mu je rečeno. On je, dalje, dužan prekinuti klevetnika, objasniti mu da ne valja to što radi, otjerati ga, ili ga barem srcem osuditi i ne dozvoliti sebi da o njemu drugima priča, jer bi tako i sam postao klevetnik." Međutim, Nevevi kaže da, u pojedinim slučajevima, prenošenje tuđih riječi ne samo da nije zabranjeno nego je i potrebno, kao što je, recimo, izvještavanje vladara ili namjesnika o namjerama i ponašanju njihovih zamjenika i pomoćnika i sl.
Iako se ponekad čini da su ogovaranje (*el-gibe*) i prenošenje tuđih riječi (*en-nemime*) jedno te isto, između njih, ipak, postoji velika razlika, i to zato što je prenošenje tuđih riječi uvijek zlonamjerno i mimo volje osobe koje se to tiče, dok je ogovaranje spominjanje osobe u odsustvu onako kako joj ne bi bilo drago da je prisutna. Prema tome, iza prenošenja tuđih riječi i klevete uvijek se krije neko zlo, što s ogovaranjem ne mora biti slučaj.

RIJEČI UZVIŠENOG ALLAHA: "I IZBJEGAVAJTE ŠTO VIŠE GOVOR NEISTINITI!"[1]

باب قَوْلِ اللَّهِ تعالى (واجْتَنِبُوا قَوْلَ الزُّورِ)

6057. PRIČAO NAM JE Ahmed b. Junus, njemu Ibn-Ebu-Zi'b, a ovome Makburi da je čuo od svoga oca, a on od Ebu-Hurejre da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
"Ko se ne okani govora neistinita, postupanja po njemu i neznanja – Allahu ne treba ni njegovo ostavljanje jela i pića!"[2]
Ahmed[3] kaže: "Jedan mi je čovjek razjasnio lanac njegovih prenosilaca."

٦٠٥٧. حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ يُونُسَ حَدَّثَنَا ابْنُ أَبِي ذِئْبٍ عَنِ الْمَقْبُرِيِّ عَنْ أَبِيهِ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ مَنْ لَمْ يَدَعْ قَوْلَ الزُّورِ وَالْعَمَلَ بِهِ وَالْجَهْلَ فَلَيْسَ لِلَّهِ حَاجَةٌ أَنْ يَدَعَ طَعَامَهُ وَشَرَابَهُ قَالَ أَحْمَدُ أَفْهَمَنِي رَجُلٌ إِسْنَادَهُ .

ŠTA SE KAŽE O DVOLIČNJACIMA

باب مَا قِيلَ فِي ذِي الْوَجْهَيْنِ

6058. PRIČAO NAM JE Umer b. Hafs, njemu njegov otac, a ovome A'meš da je čuo od Ebu-Saliha, a on od Ebu-Hurejre, radijallahu anhu, da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
"Naći ćeš da je na Sudnjem danu kod Allaha najgori čovjek dvoličnjak, koji ovima dolazi s jednim, a onima s drugim licem."[4]

٦٠٥٨. حَدَّثَنَا عُمَرُ بْنُ حَفْصٍ حَدَّثَنَا أَبِي حَدَّثَنَا الْأَعْمَشُ حَدَّثَنَا أَبُو صَالِحٍ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ قَالَ النَّبِيُّ ﷺ تَجِدُ مِنْ شَرِّ النَّاسِ يَوْمَ الْقِيَامَةِ عِنْدَ اللهِ ذَا الْوَجْهَيْنِ الَّذِي يَأْتِي هَؤُلَاءِ بِوَجْهٍ وَهَؤُلَاءِ بِوَجْهٍ .

1 El-Hadždž, 30.

2 Iz hadisa se da zaključiti da ogovaranje drugoga kvari post onome koji to čini dok posti. Drugi, pak, ovo razumiju u smislu da je grijeh ogovaranja jači nego sevap od posta, tako da onaj koji posti i drugoga ogovara od svoga posta nema ništa.

3 Riječ je o spomenutom Ahmedu b. Junusu, koji je hadis čuo od Ibn-Ebu-Zi'ba, ali nije bio siguran u lanac njegovih prenosilaca, pa mu ga je razjasnio čovjek koji je s njim zajedno sjedio.

4 Dvoličnjak je ona osoba koja se svakoj od strana predstavlja kao da se s njom slaže, govori joj da je u pravu i da je podržava, a da je protiv drugih. Zato što se temelji na laži, prevari, izdaji i obmani, u cilju uvida u tajne svake od strana i sijanju razdora među njima, dvoličnjaštvo je u islamu najstrožije zabranjeno, a onima koji to čine prijeti se najtežom kaznom – boravkom u Džehennemu zajedno s nevjernicima: "Allah će, sigurno, zajedno sastaviti u Džehennemu licemjere i nevjernike." (En-Nisa, 140) Na drugom mjestu u Kur'anu za njih se kaže: "Licemjeri će na samom dnu Džehennema biti, i ti im nećeš zaštitnika naći." (En-Nisa, 145) Vjerovjesnik je, sallallahu alejhi ve sellem, za dvoličnjake rekao: "Ko na ovome svijetu bude imao dva lica na Sudnjem će danu imati dva jezika od vatre." (Hadis prenosi Ammar b. Jasir, a navodi ga Ebu-Davud.)
Međutim, pored ove vrste dvoličnjaštva, koje ima za cilj sijanje razdora i nereda među ljudima, postoji i dvoličnjaštvo čiji je cilj izmirenje zavađenih i zavođenje reda i mira među ljudima. Ova je druga vrsta dvoličnjaštva dozvoljena. Ona se sastoji u tome da se svakoj od strana prenose lijepe vijesti o drugoj, a zataji nevaljalo, sve s ciljem njihovog izmirenja.

O ONOME KOJI SVOGA DRUGA OBAVJEŠTAVA O TOME ŠTA SE O NJEMU GOVORI

باب مَنْ أَخْبَرَ صاحِبَهُ بِما يُقالُ فيهِ

6059. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Jusuf, njemu Sufjan, a ovome A‘meš da je čuo od Ebu-Vaila, a on od Ibn-Mes‘uda, radijallahu anhu, da je kazivao:
“Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, podijelio je ratni plijen, pa je jedan ensarija rekao: ‘Tako mi Allaha, Muhammed ovo nije htio (podijeliti) zarad lica Allahova!’ Tada sam prišao Allahovu Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, i ispričao mu (šta je ovaj rekao); lice mu se od ljutine promijenilo, pa mi je rekao: ‘Allah se smilovao Musau! Učinjeno mu je nažao više od ovoga, pa se strpio!’”[5]

٦٠٥٩. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ يُوسُفَ أَخْبَرَنَا سُفْيَانُ عَنِ الأَعْمَشِ عَنْ أَبِي وَائِلٍ عَنِ ابْنِ مَسْعُودٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ قَسَمَ رَسُولُ اللهِ ﷺ قِسْمَةً فَقَالَ رَجُلٌ مِنَ الأَنْصَارِ وَاللهِ مَا أَرَادَ مُحَمَّدٌ بِهَذَا وَجْهَ اللهِ فَأَتَيْتُ رَسُولَ اللهِ ﷺ فَأَخْبَرْتُهُ فَتَمَعَّرَ وَجْهُهُ وَقَالَ رَحِمَ اللهُ مُوسَى لَقَدْ أُوذِيَ بِأَكْثَرَ مِنْ هَذَا فَصَبَرَ.

ŠTA JE U MEĐUSOBNOM HVALJENJU POKUĐENO

باب ما يُكْرَهُ مِنَ التَّمادُحِ

6060. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Sabbah, njemu Isma‘il b. Zekerijja, a ovome Burejd b. Abdullah b. Ebu-Burda da je čuo od Ebu-Burde, a on od Ebu-Musaa da je kazivao:
“Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, čuo je kako jedan čovjek hvali drugog čovjeka i u tome pretjeruje, pa je rekao: ‘Satrli ste – ili (je rekao) slomili ste – leđa čovjeku!’”

٦٠٦٠. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ صَبَّاحٍ حَدَّثَنَا إِسْمَاعِيلُ بْنُ زَكَرِيَّاءَ حَدَّثَنَا بُرَيْدُ بْنُ عَبْدِاللهِ بْنِ أَبِي بُرْدَةَ عَنْ أَبِي بُرْدَةَ بْنِ أَبِي مُوسَى عَنْ أَبِي مُوسَى قَالَ سَمِعَ النَّبِيُّ ﷺ رَجُلاً يُثْنِي عَلَى رَجُلٍ وَيُطْرِيهِ فِي الْمِدْحَةِ فَقَالَ أَهْلَكْتُمْ أَوْ قَطَعْتُمْ ظَهْرَ الرَّجُلِ.

---

5 Već je ranije bilo govora o pokuđenosti prenošenja tuđih riječi ako se time želi unijeti razdor i nered među ljude. Ako se, međutim, na taj način želi posavjetovati i spriječiti razdor, to nije zabranjeno. U ovom slučaju Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, nije ukorio Ibn-Mes‘uda zbog onoga što mu je prenio, već se naljutio na onoga koji mu je prigovorio, ali se čak i prema njemu smilovao i otrpio, ugledajući se na Musaa, alejhis-selam, i postupajući po riječima Uzvišenog: “Njih je Allah uputio, zato slijedi njihov pravi put!” (El-En‘am, 90) O ovome će biti više riječi u poglavlju *O strpljivosti* (saburu).

6061. PRIČAO NAM JE Adem, njemu Šu‘ba, a ovome Halid da je čuo od Abdur-Rahmana b. Ebu-Bekrea, a on od svoga oca da je jedan čovjek spomenut kod Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, pa ga je drugi čovjek pohvalio,[1] na što (mu) je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: “Teško tebi![2] Prejekao si vrat svome drugu!”, ponovivši to više puta (i dodavši): “Ako već neko od vas mora (drugoga) pohvaliti, neka kaže: ‘Mislim[3] da je takav i takav’ – ako zaista smatra da je takav – ‘pred Allahom će polagati račun, a Allahu se ni za koga ne može tvrditi da je besprijekoran.’”
Vuhejb od Halida prenosi da je rečeno “vejleke” (teško tebi!) umjesto “vejhake”.

٦٠٦١. حَدَّثَنَا آدَمُ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ عَنْ خَالِدٍ عَنْ عَبْدِالرَّحْمَنِ بْنِ أَبِي بَكْرَةَ عَنْ أَبِيهِ أَنَّ رَجُلاً ذُكِرَ عِنْدَ النَّبِيِّ ﷺ فَأَثْنَى عَلَيْهِ رَجُلٌ خَيْرًا فَقَالَ النَّبِيُّ ﷺ وَيْحَكَ قَطَعْتَ عُنُقَ صَاحِبِكَ يَقُولُهُ مِرَارًا إِنْ كَانَ أَحَدُكُمْ مَادِحًا لاَ مَحَالَةَ فَلْيَقُلْ أَحْسِبُ كَذَا وَكَذَا إِنْ كَانَ يُرَى أَنَّهُ كَذَلِكَ وَحَسِيبُهُ اللهُ وَلاَ يُزَكِّي عَلَى اللهِ أَحَدًا قَالَ وُهَيْبٌ عَنْ خَالِدٍ وَيْلَكَ .

O ONOME KOJI SVOGA BRATA HVALI ONOLIKO KOLIKO O NJEMU ZNA

باب مَنْ أَثْنَى على أخيهِ بِمَا يعْلَمُ

Sa‘d[4] kaže: “Nisam čuo da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, ikome ko hodi po Zemlji rekao da je Džennetlija osim Abdullahu b. Selamu.”[5]

وَقَالَ سَعْدٌ مَا سَمِعْتُ النَّبِيَّ ﷺ يَقُولُ لأَحَدٍ يَمْشِي عَلَى الأَرْضِ إِنَّهُ مِنْ أَهْلِ الْجَنَّةِ إِلاَّ لِعَبْدِاللهِ بْنِ سَلاَمٍ .

1 Ibn-Bettal kaže da pretjerano hvaljenje može onoga na koga se ono odnosi dovesti da pomisli kako je on zaista takav, izazvati u njemu uobraženost i sputati njegov trud da bude bolji. Zato je Omer, radijallahu anhu, za hvaljenje drugoga i rekao da je to njegovo klanje (*el-medhu huve ez-zebhu*). S druge strane, nema govora da se veliki grešnik, tiranin ili razvratnik na bilo koji način smiju pohvaliti, jer je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, kako prenosi Enes, rekao: “Hvaljenje razvratnika izaziva srdžbu Gospodara.” Zato su čestiti preci, kako navodi Bejheki, kada bi ih neko u lice pred drugima pohvalio, učili sljedeću dovu: “Gospodaru moj, Ti meni oprosti ono što oni ne znaju, ne kazni me za ono što oni govore i daj mi da budem bolji nego što oni misle!”
U vezi s tim, ne zaboravimo ni riječi Allahova Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, koji je sam za sebe rekao: “Ne pretjerujte s mojim hvaljenjem kao što su kršćani pretjerali u hvaljenju Isaa, sina Merjemina!”, aludirajući time na činjenicu da su kršćani tako skrenuli s pravog puta i zalutali, proglasivši Allahova poslanika Isaa, sina Merjemina, sinom Božijim.

2 Riječi “vejhake” (teško tebi!) nisu ovdje izrečene kao kletva, nego kao izraz sažaljenja i samilosti.

3 Tj. mislim, ali nisam siguran, niti mogu tvrditi da je neko takav. Uzvišeni Allah najbolje zna kakav je ko. Svako će pred Njim polagati račun i za svoja djela, zavisno od toga kakva su, biti nagrađen ili kažnjen.

4 Riječ je o Sa‘du b. Ebu-Vekasu.

5 I o mnogim drugim ashabima Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, lijepo je govorio. Tako je, npr., za Omera, radijallahu anhu, rekao: “Nikada te šejtan nije sreo da ideš jednim putem, a da se nije sklonio i krenuo drugim.”

6062. PRIČAO NAM JE Ali b. Abdullah, njemu Sufjan, a ovome Musa b. Ukba da je čuo od Salima, a on od svoga oca da je Allahova Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, kada je o ogrtaču rekao to što je rekao, upitao Ebu-Bekr: "Allahov Poslaniče, meni ogrtač spada s jedne strane?", pa je odgovorio: "Ti se ne ubrajaš u njih."[6]

٦٠٦٢. حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ عَبْدِاللهِ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ حَدَّثَنَا مُوسَى بْنُ عُقْبَةَ عَنْ سَالِمٍ عَنْ أَبِيهِ أَنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ حِينَ ذَكَرَ فِي الْإِزَارِ مَا ذَكَرَ قَالَ أَبُو بَكْرٍ يَا رَسُولَ اللهِ إِنَّ إِزَارِي يَسْقُطُ مِنْ أَحَدِ شِقَّيْهِ قَالَ إِنَّكَ لَسْتَ مِنْهُمْ .

O RIJEČIMA UZVIŠENOG ALLAHA: "ALLAH ZAHTIJEVA DA SE SVAČIJE PRAVO POŠTUJE, DA SE DOBRO ČINI I DA SE BLIŽNJIMA UDJELJUJE, A RAZVRAT I SVE ŠTO JE ODVRATNO I NASILJE ZABRANJUJE; DA POUKU PRIMITE, ON VAS SAVJETUJE!"[7];

باب قول الله تعالى (إِنَّ اللَّهَ يَأْمُرُ بِالْعَدْلِ وَالْإِحْسَانِ وَإِيتَاءِ ذِي الْقُرْبَى وَيَنْهَى عَنِ الْفَحْشَاءِ وَالْمُنْكَرِ وَالْبَغْيِ يَعِظُكُمْ لَعَلَّكُمْ تَذَكَّرُونَ)

"Nepravda koju činite samo vama šteti."[8]; "Kome opet nepravda bude učinjena – Allah će mu, sigurno, pomoći!"[9], i o izbjegavanju potpirivanja zla protiv muslimana i nevjernika.

وَقَوْلِهِ (إِنَّمَا بَغْيُكُمْ عَلَى أَنْفُسِكُمْ) (ثُمَّ بُغِيَ عَلَيْهِ لَيَنْصُرَنَّهُ اللهُ) وَتَرْكِ إِثَارَةِ الشَّرِّ عَلَى مُسْلِمٍ أَوْ كَافِرٍ .

6063. PRIČAO NAM JE Humejdi, njemu Sufjan, a ovome Hišam b. Urva da je čuo od svoga oca, a on od Aiše, radijallahu anha, da je kazivala: "Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, ostao je (pod utjecajem sihra) toliko i toliko, a da mu se pričinjavalo da prilazi svojoj supruzi, a nije prilazio."
Aiša (dalje) kaže: "Jednog mi je dana rekao: 'Aiša, Allah mi je uslišao dovu za ono za što sam Ga molio. Došla su mi dva čovjeka, od kojih je jedan sjeo pored mojih nogu, a drugi pored moje glave, pa je onaj (što je bio) kod nogu upitao onoga

٦٠٦٣. حَدَّثَنَا الْحُمَيْدِيُّ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ حَدَّثَنَا هِشَامُ بْنُ عُرْوَةَ عَنْ أَبِيهِ عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهَا قَالَتْ مَكَثَ النَّبِيُّ ﷺ كَذَا وَكَذَا يُخَيَّلُ إِلَيْهِ أَنَّهُ يَأْتِي أَهْلَهُ وَلَا يَأْتِي قَالَتْ عَائِشَةُ فَقَالَ لِي ذَاتَ يَوْمٍ يَا عَائِشَةُ إِنَّ اللهَ أَفْتَانِي فِي أَمْرٍ اسْتَفْتَيْتُهُ فِيهِ أَتَانِي رَجُلَانِ فَجَلَسَ أَحَدُهُمَا عِنْدَ رِجْلَيَّ وَالْآخَرُ عِنْدَ رَأْسِي فَقَالَ الَّذِي عِنْدَ رِجْلَيَّ لِلَّذِي عِنْدَ رَأْسِي مَا بَالُ الرَّجُلِ قَالَ مَطْبُوبٌ يَعْنِي مَسْحُورًا

6 Tj. ti nisi onaj koji namjerno, iz oholosti, pušta da se ogrtač za njim vuče. O ovome je bilo više riječi u poglavlju *O oblačenju*.

7 En-Nahl, 90.

8 Junus, 23.

9 El-Hadždž, 60.

(što je bio) kod glave: ‘Šta je čovjeku?’
‘Opsihren je’, odgovorio je.
‘A ko ga je opsihrio?’, upitao je.
‘Lebid b. A‘sam’, odgovorio je.
‘Čime?’, upitao je.
‘Čaškom od muškog cvijeta palme, češljem i dlakama (što su) pod pločom u bunaru Zervan’, odgovorio je.’ Potom je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, došao i rekao: ‘Ovo je bunar koji mi je (u snu) pokazan: kao da su vršci njegovih palmi glave šejtana, a njegova voda rastvor od kne.’ Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, naredio je (da se to izvadi), pa je izvađeno.”
Aiša kaže: “Rekla sam: ‘Allahov Poslaniče, A da si to (tj. razotkrio ili liječio *nušrom*, smjesom od biljaka i vode na koju se uči)?’, pa je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, odgovorio: ‘Allah me je već izliječio, a što se mene tiče, nije mi drago među svijetom potpirivati zlo.’”
Ona (tj. Aiša) kaže: “Lebid b. A‘sam jest čovjek iz (plemena) Benu-Zurejk(a), koje je saveznik Židova.”[1]

قَالَ وَمَنْ طَبَّهُ قَالَ لَبِيدُ بْنُ أَعْصَمَ قَالَ وَفِيمَ قَالَ فِي جُفِّ طَلْعَةٍ ذَكَرٍ فِي مُشْطٍ وَمُشَاقَةٍ تَحْتَ رَعُوفَةٍ فِي بِئْرِ ذَرْوَانَ فَجَاءَ النَّبِيُّ ﷺ فَقَالَ هَذِهِ الْبِئْرُ الَّتِي أُرِيتُهَا كَأَنَّ رُءُوسَ نَخْلِهَا رُءُوسُ الشَّيَاطِينِ وَكَأَنَّ مَاءَهَا نُقَاعَةُ الْحِنَّاءِ فَأَمَرَ بِهِ النَّبِيُّ ﷺ فَأُخْرِجَ قَالَتْ عَائِشَةُ فَقُلْتُ يَا رَسُولَ اللهِ فَهَلاَّ تَعْنِي تَنَشَّرْتَ فَقَالَ النَّبِيُّ ﷺ أَمَّا اللهُ فَقَدْ شَفَانِي وَأَمَّا أَنَا فَأَكْرَهُ أَنْ أُثِيرَ عَلَى النَّاسِ شَرًّا قَالَتْ وَلَبِيدُ بْنُ أَعْصَمَ رَجُلٌ مِنْ بَنِي زُرَيْقٍ حَلِيفٌ لِيَهُودَ .

1 U navedenim ajetima govori se o dobročinstvu, s jedne, i nepravdi, s druge strane. Iza toga je naveden hadis čija je poruka u skladu sa spomenutim kur’anskim ajetima. Iz ajeta i hadisa vidi se da će se zlo i nepravda kad-tad razotkriti i obiti o glavu onima koji ih čine, a da će plodove dobročinstva, ne samo za učinjeno dobro već i za oproštenu nepravdu, uživati jedino dobročinitelji. Najbolji primjer takvog dobročinstva pružio je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, koji je oprostio i ne samo da nije kaznio Lebida b. Asama, iako je to bio zaslužio, nego to nije htio ni širiti, bojeći se da među ljudima ne potpiri zlo. O ovome slučaju bilo je više govora u komentaru hadisa br. 5763.

ŠTA JE U SLUČAJU ZAVIDNOSTI I MEĐUSOBNOG OKRETANJA LEĐA ZABRANJENO

باب ما يُنهى عن التَّحاسُدِ والتَّدابُرِ

Uzvišeni veli: "... i od zla zavidljivca kad zavist ne krije!"[2]

وَقَوْلِهِ تَعَالَى (وَمِنْ شَرِّ حَاسِدٍ إِذَا حَسَدَ) .

6064. PRIČAO NAM JE Bišr b. Muhammed, njemu Abdullah, ovome Ma'mer da je čuo od Hemmama b. Munebbiha, a on od Ebu-Hurejre da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Čuvajte se sumnjičenja,[3] jer je sumnjičenje, zaista, najlažniji govor! Nemojte prisluškivati i (jedni druge) uhoditi! Nemojte jedni drugima zavidjeti[4] i jedni druge mrziti! Nemojte jedni drugima leđa okretati! Budite braća, o Allahovi robovi!"

٦٠٦٤. حَدَّثَنَا بِشْرُ بْنُ مُحَمَّدٍ أَخْبَرَنَا عَبْدُاللهِ أَخْبَرَنَا مَعْمَرٌ عَنْ هَمَّامِ بْنِ مُنَبِّهٍ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ إِيَّاكُمْ وَالظَّنَّ فَإِنَّ الظَّنَّ أَكْذَبُ الْحَدِيثِ وَلاَ تَحَسَّسُوا وَلاَ تَجَسَّسُوا وَلاَ تَحَاسَدُوا وَلاَ تَدَابَرُوا وَلاَ تَبَاغَضُوا وَكُونُوا عِبَادَ اللهِ إِخْوَانًا .

6065. PRIČAO NAM JE Ebu-Jeman, njemu Šu'ajb, a ovome Zuhri da je čuo od Enesa b. Malika, radijallahu anhu, da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
"Nemojte jedni druge mrziti! Nemojte jedni drugima zavidjeti! Nemojte jedni drugima

٦٠٦٥. حَدَّثَنَا أَبُو الْيَمَانِ أَخْبَرَنَا شُعَيْبٌ عَنِ الزُّهْرِيِّ قَالَ حَدَّثَنِي أَنَسُ بْنُ مَالِكٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ أَنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ قَالَ لاَ تَبَاغَضُوا وَلاَ تَحَاسَدُوا وَلاَ تَدَابَرُوا وَكُونُوا عِبَادَ اللهِ إِخْوَانًا وَلاَ يَحِلُّ لِمُسْلِمٍ أَنْ يَهْجُرَ أَخَاهُ فَوْقَ ثَلاَثَةِ أَيَّامٍ .

---

2 El-Felek, 5.

3 Ovdje se ne misli na sumnju koja kao misao čovjeka okupira, jer ju je nemoguće odagnati, već na optuživanje drugoga na osnovu sumnje i bez ikakva valjana dokaza. Za sumnju kao misao čovjek neće odgovarati, jer u hadisu stoji: "Allah će oprostiti ummetu za ono što u sebi misli", ali će odgovarati za neosnovano optuživanje drugoga. Ne može se, recimo, neko na osnovu sumnje optuživati za razvrat ukoliko za to nema dokaza. Zato je u hadisu dalje rečeno: "Nemojte prisluškivati i (jedni druge) uhoditi!", tj. nemojte dozvoliti da vas vaše misli obavijene sumnjom navedu pa da jedni druge tajno prisluškujete i uhodite, jer je to grijeh. U tome su smislu i riječi Uzvišenog: "O vjernici, klonite se mnogih sumnjičenja, neka su sumnjičenja zaista grijeh. I ne uhodite jedni druge i ne ogovarajte jedni druge!" (El-Hudžurat, 12)

4 Zavidnost o kojoj je ovdje riječ jest priželjkivanje da nečije blagostanje prestane. Onaj koji nastoji da tu svoju želju ostvari i u tom pravcu u praksi djeluje jest zlikovac. Onaj, pak, kome njegova bogobojaznost ne dopušta da se u takvo što upusti - nije grešan, jer ne može svoje misli odagnati. Međutim, on je dužan boriti se protiv njih i ne dozvoliti da one prijeđu u djelo ili u namjeru. U tom smislu, u merfu predaji stoji: "Od troje niko nije pošteđen: od zloslutnje, sumnjičavosti i zavidnosti." – "Allahov Poslaniče, a kako se od njih (čovjek) može sačuvati?", upitao je neko, pa je (Poslanik) odgovorio: "Kada na zlo slutiš, nemoj odustajati, kada sumnjaš, nemoj sumnju provjeravati, a kada zavidiš, nemoj nepravdu činiti!" U tome je smislu Hasan Basri rekao: "Nema čovjeka koji pri sebi nema zavidnosti. Kod koga to ne prijeđe u namjeru i nanošenje nepravde – nije za nju odgovoran."

leđa okretati![1] Budite braća, o Allahovi robovi![2] Nijednom muslimanu nije dozvoljeno izbjegavati svoga brata više od tri dana."

باب (يا أيها الذين آمنوا اجتنبوا كثيرا من الظن إن بعض الظن إثم ولا تجسسوا)

UZVIŠENI ALLAH KAŽE: "O VJERNICI, KLONITE SE MNOGIH SUMNJIČENJA, NEKA SU SUMNJIČENJA, ZAISTA, GRIJEH. I NE UHODITE JEDNI DRUGE!"[3]

٦٠٦٦. حَدَّثَنَا عَبْدُاللهِ بْنُ يُوسُفَ أَخْبَرَنَا مَالِكٌ عَنْ أَبِي الزِّنَادِ عَنِ الأَعْرَجِ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ أَنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ قَالَ إِيَّاكُمْ وَالظَّنَّ فَإِنَّ الظَّنَّ أَكْذَبُ الْحَدِيثِ وَلاَ تَحَسَّسُوا وَلاَ تَجَسَّسُوا وَلاَ تَنَاجَشُوا وَلاَ تَحَاسَدُوا وَلاَ تَبَاغَضُوا وَلاَ تَدَابَرُوا وَكُونُوا عِبَادَ اللهِ إِخْوَانًا .

6066. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Jusuf, njemu Malik, a ovome Ebu-Zinad da je čuo od A'redža, a on od Ebu-Hurejre, radijallahu anhu, da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Čuvajte se sumnjičenja, jer je sumnjičenje, zaista, najlažljiviji govor! Nemojte prisluškivati i (jedni druge) uhoditi! Nemojte se (pri kupovini, bez namjere da kupite) jedni drugima nametati![4] Nemojte jedni drugima zavidjeti i nemojte jedni druge mrziti! Nemojte jedni drugima leđa okretati! Budite braća, o Allahovi robovi!"

1 O ovome će biti više riječi u poglavlju o Hidžri.

2 Kao da se htjelo reći: ako ostavite gore zabranjeno, bit ćete braća, a ako to ne ostavite, postat ćete neprijatelji jedni drugima. Ovim se aludira i na riječi Uzvišenog: "Vjernici su samo braća..." (El-Hudžurat, 10) Gore navedenim hadisima zabranjuje se muslimanu da mrzi svoga brata muslimana, da mu, nakon prijateljstva i prirodne ljubavi, bez opravdana razloga okreće leđa i ostavlja ga. Dalje mu se zabranjuje da zavidi svome bratu muslimanu, da kopka po njegovim mahanama, bez obzira bio on prisutan ili odsutan, te mu se naređuje da se prema njemu odnosi kao prema pravom, rođenom bratu. U mnogim slučajevima obaveza prema vjerniku ostaje čak i nakon njegove smrti. U nekim drugim verzijama navedeni hadis ima i svoj nastavak, koji glasi: "Musliman je muslimanu brat i kao takav ne smije mu činiti nepravdu niti ga ponižavati, jer je čovjeku dovoljno zlo da mrzi svoga brata muslimana. Muslimanu je svetinja (tj. nepovredivo) sve što pripada njegovom bratu muslimanu: njegova krv, njegov imetak i njegov obraz."

3 El-Hudžurat, 12.

4 O ovome je bilo više riječi u poglavljima o kupoprodaji.

OKO ČEGA JE DOZVOLJENO BITI SUMNJIČAV

باب ما يكون من الظن

6067. PRIČAO NAM JE Seid b. Ufejr, njemu Lejs, a ovome Ukajl da je čuo od Ibn-Šihaba, on od Urve, a ovaj od Aiše da je kazivala:
"Vjerovjesnik je, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: 'Ne mislim da taj i taj o našoj vjeri išta znaju.'"[5]
Lejs kaže: "Obojica su bili licemjeri."

٦٠٦٧. حَدَّثَنَا سَعِيدُ بْنُ عُفَيْرٍ حَدَّثَنَا اللَّيْثُ عَنْ عُقَيْلٍ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ عَنْ عُرْوَةَ عَنْ عَائِشَةَ قَالَتْ قَالَ النَّبِيُّ ﷺ مَا أَظُنُّ فُلاَنًا وَفُلاَنًا يَعْرِفَانِ مِنْ دِينِنَا شَيْئًا قَالَ اللَّيْثُ كَانَا رَجُلَيْنِ مِنَ الْمُنَافِقِينَ .

6068. PRIČAO NAM JE Jahja b. Bukejr da im je Lejs rekao i ovo: "I rekla je: 'Jednoga dana došao mi je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, i rekao:
'Aiša, mislim da taj i taj ne poznaju vjeru koju mi ispovijedamo.'"

٦٠٦٨. حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ بُكَيْرٍ حَدَّثَنَا اللَّيْثُ بِهَذَا وَقَالَتْ دَخَلَ عَلَيَّ النَّبِيُّ ﷺ يَوْمًا وَقَالَ يَا عَائِشَةُ مَا أَظُنُّ فُلاَنًا وَفُلاَنًا يَعْرِفَانِ دِينَنَا الَّذِي نَحْنُ عَلَيْهِ.

VJERNIK NE OTKRIVA SVOJE GRIJEHE

باب ستر المؤمن على نفسه

6069. PRIČAO NAM JE Abdul-Aziz b. Abdullah, njemu Ibrahim b. Sa'd, a ovome Ibn-Šihabov bratić da je čuo od Ibn-Šihaba, on od Salima b. Abdullaha, a ovaj od Ebu-Hurejre da je kazivao:
"Čuo sam Allahova Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, da je rekao: 'Svim će mojim sljedbenicima biti oprošteno, samo ne onima koji (svoje) grijehe javno čine. U razotkrivanje spada (to) da čovjek preko noći nešto uradi, a ujutro, nakon što mu je to Allah pokrio, nekoga zovne i kaže: 'Sinoć sam uradio to i to' – tako da zanoći prekriven zaštitom svoga Gospodara, a osvane skidajući Allahovu zaštitu sa sebe.'"[6]

٦٠٦٩. حَدَّثَنَا عَبْدُالْعَزِيزِ بْنُ عَبْدِاللهِ حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ سَعْدٍ عَنِ ابْنِ أَخِي ابْنِ شِهَابٍ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ عَنْ سَالِمِ بْنِ عَبْدِاللهِ قَالَ سَمِعْتُ أَبَا هُرَيْرَةَ يَقُولُ سَمِعْتُ رَسُولَ اللهِ ﷺ يَقُولُ كُلُّ أُمَّتِي مُعَافًى إِلاَّ الْمُجَاهِرِينَ وَإِنَّ مِنَ الْمُجَاهَرَةِ أَنْ يَعْمَلَ الرَّجُلُ بِاللَّيْلِ عَمَلاً ثُمَّ يُصْبِحَ وَقَدْ سَتَرَهُ اللهُ عَلَيْهِ فَيَقُولَ يَا فُلاَنُ عَمِلْتُ الْبَارِحَةَ كَذَا وَكَذَا وَقَدْ بَاتَ يَسْتُرُهُ رَبُّهُ وَيُصْبِحُ يَكْشِفُ سِتْرَ اللهِ عَنْهُ .

5 Ovdje se ne radi o zabranjenom sumnjičenju, jer nije riječ o iskrenim muslimanima, odanim svojoj vjeri, već o dvojici licemjera. U tom smislu Ibn-Omer veli da su u njegovo vrijeme u onoga ko ne bi došao na jaciju sumnjali da je ili slaba zdravlja ili slabe vjere.

6 Smisao je hadisa u tome da će muslimanima biti oprošteni njihovi grijesi, samo ne onima koji ih javno budu činili i sami otkrivali ono što je Uzvišeni pokrio..

6070. PRIČAO NAM JE Musedded, njemu Ebu-Avana, a ovome Katada da je čuo od Safvana b. Muhriza da je jedan čovjek upitao Ibn-Omera: "Šta si čuo da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao o tihom razgovoru (između Allaha i vjernika na Sudnjem danu)?", (pa mu je odgovorio:) "Rekao je: 'Poneko će se od vas toliko primaknuti svome Gospodaru da će ga On staviti pod svoje okrilje i upitati: 'Uradio si to i to?'
'Jesam', odgovorit će. Zatim će ga opet upitati: 'Uradio si to i to?', pa će opet odgovoriti: 'Jesam.' Potom će to potvrditi i reći: 'Ja sam ti to na dunjaluku pokrio, a danas ću ti ga oprostiti!'"

٦٠٧٠. حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ حَدَّثَنَا أَبُو عَوَانَةَ عَنْ قَتَادَةَ عَنْ صَفْوَانَ بْنِ مُحْرِزٍ أَنَّ رَجُلاً سَأَلَ ابْنَ عُمَرَ كَيْفَ سَمِعْتَ رَسُولَ اللهِ ﷺ يَقُولُ فِي النَّجْوَى قَالَ يَدْنُو أَحَدُكُمْ مِنْ رَبِّهِ حَتَّى يَضَعَ كَنَفَهُ عَلَيْهِ فَيَقُولُ عَمِلْتَ كَذَا وَكَذَا فَيَقُولُ نَعَمْ وَيَقُولُ عَمِلْتَ كَذَا وَكَذَا فَيَقُولُ نَعَمْ فَيُقَرِّرُهُ ثُمَّ يَقُولُ إِنِّي سَتَرْتُ عَلَيْكَ فِي الدُّنْيَا فَأَنَا أَغْفِرُهَا لَكَ الْيَوْمَ .

OHOLOST

باب الْكِبْرِ

Mudžahid kaže da "sanije itfihi" znači hodati nadmeno ("itfun" znači vrat).

وَقَالَ مُجَاهِدٌ (ثَانِيَ عِطْفِهِ) مُسْتَكْبِرٌ فِي نَفْسِهِ عِطْفُهُ رَقَبَتُهُ .

6071. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Kesir, njemu Sufjan, a ovome Ma'bed b. Halid Kajsi da je čuo od Harisa b. Vehba Huzaija, a on od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, da je rekao:
"Hoćete li da vam kažem ko su stanovnici Dženneta? Svaki slabi i obespravljeni koji, kad se Allahom zakune, On mu to ispuni. Hoćete li da vam kažem ko su stanovnici Vatre? Svaki nadmeni i uobraženi silnik."[1]

٦٠٧١. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ كَثِيرٍ أَخْبَرَنَا سُفْيَانُ حَدَّثَنَا مَعْبَدُ بْنُ خَالِدٍ الْقَيْسِيُّ عَنْ حَارِثَةَ بْنِ وَهْبٍ الْخُزَاعِيِّ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ أَلاَ أُخْبِرُكُمْ بِأَهْلِ الْجَنَّةِ كُلُّ ضَعِيفٍ مُتَضَاعِفٍ لَوْ أَقْسَمَ عَلَى اللهِ لأَبَرَّهُ أَلاَ أُخْبِرُكُمْ بِأَهْلِ النَّارِ كُلُّ عُتُلٍّ جَوَّاظٍ مُسْتَكْبِرٍ .

1 Uobraženost je umišljenost da je neko bolji od ostalog svijeta u bilo kojem pogledu: izgledu, odijevanju, držanju i sl. Najteži vid uobraženosti čovjeka jest neprihvatanje istine i nepokornost Gospodaru, koji ga je stvorio. Pokazatelj je da je neko uobražen njegovo izbjegavanje običnog svijeta, okretanje glave od siromašnih i jadnih, izbjegavanje da se s njima druži, sjedi i sl. Allahov je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "U Džennet neće ući onaj u čijem srcu postoji i koliko trun oholosti."

6072. REKAO JE Muhammed b. Isa, da mu je pričao Hušejm, a ovome Humejd Tavil da je čuo od Enesa b. Malika da je rekao:
"Među medinskim robinjama bila je jedna koja je Allahova Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, uzimala za ruku i vodila ga kud je htjela."[2]

٦٠٧٢. وَقَالَ مُحَمَّدُ بْنُ عِيسَى حَدَّثَنَا هُشَيْمٌ أَخْبَرَنَا حُمَيْدٌ الطَّوِيلُ حَدَّثَنَا أَنَسُ بْنُ مَالِكٍ قَالَ إِنْ كَانَتِ الأَمَةُ مِنْ إِمَاءِ أَهْلِ الْمَدِينَةِ لَتَأْخُذُ بِيَدِ رَسُولِ اللهِ ﷺ فَتَنْطَلِقُ بِهِ حَيْثُ شَاءَتْ .

IZBJEGAVANJE

باب الْهِجْرَةِ

Allahov je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Čovjeku nije dozvoljeno izbjegavati svoga brata više od tri noći."[3]

وَقَوْلِ رَسُولِ اللهِ ﷺ لاَ يَحِلُّ لِرَجُلٍ أَنْ يَهْجُرَ أَخَاهُ فَوْقَ ثَلاَثِ لَيَالٍ .

6073, 6074, 6075. PRIČAO NAM JE Ebu-Jeman, njemu Šu'ajb, a ovome Zuhri da je čuo od Avfa b. Malika b. Tufejla, tj. Ibn-Harisa, bratića po majci Vjerovjesnikove, sallallahu alejhi ve sellem, supruge Aiše, da je kazivao:
"Čuvši da je Abdullah b. Zubejr o prodaji ili poklonu koji je Aiša bila dala rekao: 'Tako mi Allaha, ili će Aiša prestati, ili ću je staviti pod starateljstvo (ograničiti njenu poslovnu sposobnost)' – Aiša je upitala: 'Je li to on zaista rekao?', pa su joj rekli da jeste, na što je ona rekla: 'Zavjetujem se Allahu da nikada neću progovoriti s Ibn-Zubejrom!'[4]
Kada se izbjegavanje oduljilo, Ibn-Zubejr je zamolio da se kod nje posreduje, pa je rekla: 'Tako mi Allaha, nikada mu neću prihvatiti posredovanje niti ću svoj zavjet prekršiti!' Kada se to Ibn-Zubejru oduljilo, obratio se Misveru b. Mahremeu i Abdur-Rahmanu b. Esvedu b. Abdu Jegusu – a obojica su bili iz porodice Benu-Zuhra – i zamolio ih: 'Zaklinjem vas Allahom, kad bi me (kako)

٦٠٧٣-٦٠٧٤-٦٠٧٥. حَدَّثَنَا أَبُو الْيَمَانِ أَخْبَرَنَا شُعَيْبٌ عَنِ الزُّهْرِيِّ قَالَ حَدَّثَنِي عَوْفُ بْنُ مَالِكِ بْنِ الطُّفَيْلِ هُوَ ابْنُ الْحَارِثِ وَهُوَ ابْنُ أَخِي عَائِشَةَ زَوْجِ النَّبِيِّ ﷺ لأُمِّهَا أَنَّ عَائِشَةَ حُدِّثَتْ أَنَّ عَبْدَاللهِ بْنَ الزُّبَيْرِ قَالَ فِي بَيْعٍ أَوْ عَطَاءٍ أَعْطَتْهُ عَائِشَةُ وَاللهِ لَتَنْتَهِيَنَّ عَائِشَةُ أَوْ لأَحْجُرَنَّ عَلَيْهَا فَقَالَتْ أَهُوَ قَالَ هَذَا قَالُوا نَعَمْ قَالَتْ هُوَ لِلَّهِ عَلَيَّ نَذْرٌ أَنْ لاَ أُكَلِّمَ ابْنَ الزُّبَيْرِ أَبَدًا فَاسْتَشْفَعَ ابْنُ الزُّبَيْرِ إِلَيْهَا حِينَ طَالَتِ الْهِجْرَةُ فَقَالَتْ لاَ وَاللهِ لاَ أُشَفِّعُ فِيهِ أَبَدًا وَلاَ أَتَحَنَّثُ إِلَى نَذْرِي فَلَمَّا طَالَ ذَلِكَ عَلَى ابْنِ الزُّبَيْرِ كَلَّمَ الْمِسْوَرَ بْنَ مَخْرَمَةَ وَعَبْدَالرَّحْمَنِ بْنَ الأَسْوَدِ بْنِ عَبْدِيَغُوثَ وَهُمَا مِنْ بَنِي زُهْرَةَ وَقَالَ لَهُمَا أَنْشُدُكُمَا بِاللهِ لَمَّا

---

2 I iz ovoga se primjera vidi koliko je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, bio skroman, da ga je i robinja mogla uzeti za ruku i odvesti ga bilo kuda, kako bi joj pomogao u nečemu što joj je trebalo, što samo po sebi govori da pri sebi nije imao nimalo oholosti.

3 Ovdje se misli na tri dana s noćima.

4 Aiša se, kao Poslanikova, sallallahu alejhi ve sellem, supruga i majka pravovjernih, našla uvrijeđenom što joj je sestrić kojeg je jako voljela, zaprijetio da će je staviti pod svoje starateljstvo kako bi joj na taj način zabranio da raspolaže imetkom koji joj je Allah dao i da ga troši gdje i kako ona hoće.

uveli kod Aiše! Više joj nije dozvoljeno da me pod zavjetom izbjegava!'[1] Na to su se Misver i Abdur-Rahman, ogrnuti svojim ogrtačima, s njim zaputili do Aiše i riječima: 'Neka je na tebe Allahov mir, milost i blagoslov, možemo li ući?' – zamolili da ih primi.
'Uđite!', odgovorila je Aiša.
'Je li svi?', upitali su.
'Da, uđite svi!', rekla je, ne znajući da je s njima dvojicom i Ibn-Zubejr. Kada su ušli unutra, Ibn-Zubejr je ušao u zastrti dio (sobe), zagrlio Aišu i počeo plakati, preklinjući je (da mu oprosti). Misver i Abdur-Rahman također su je počeli preklinjati (i moliti) da se pomire i da ona primi njegovo izvinjenje, govoreći joj da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, kao što i sama zna, riječima: 'Muslimanu nije dozvoljeno izbjegavati svoga brata više od tri noći' – zabranio izbjegavanje. Nakon što su Aiši dugo govorili, savjetovali je i opominjali (o obavezama prema rodbini), i ona je, plačući, počela opominjati i njih dvojicu, govoreći im: 'Zavjetovala sam se, a zavjet je težak!' Njih dvojica nisu prestali insisirati sve dok se nije pomirila (dok nije progovorila) s Ibn-Zubejrom. Za prekršaj svoga zavjeta oslobodila je četrdeset robova.[2] Kasnije je svoj zavjet (često) spominjala i toliko plakala da bi joj se vala nakvasila od suza."[3]

أَدْخَلْتُمَانِي عَلَى عَائِشَةَ فَإِنَّهَا لاَ يَحِلُّ لَهَا أَنْ تَنْذِرَ
قَطِيعَتِي فَأَقْبَلَ بِهِ الْمِسْوَرُ وَعَبْدُ الرَّحْمَنِ مُشْتَمِلَيْنِ
بِأَرْدِيَتِهِمَا حَتَّى اسْتَأْذَنَا عَلَى عَائِشَةَ فَقَالاَ السَّلاَمُ
عَلَيْكِ وَرَحْمَةُ اللهِ وَبَرَكَاتُهُ أَنَدْخُلُ قَالَتْ عَائِشَةُ
ادْخُلُوا قَالُوا كُلُّنَا قَالَتْ نَعَمِ ادْخُلُوا كُلُّكُمْ وَلاَ
تَعْلَمُ أَنَّ مَعَهُمَا ابْنَ الزُّبَيْرِ فَلَمَّا دَخَلُوا دَخَلَ ابْنُ
الزُّبَيْرِ الْحِجَابَ فَاعْتَنَقَ عَائِشَةَ وَطَفِقَ يُنَاشِدُهَا
وَيَبْكِي وَطَفِقَ الْمِسْوَرُ وَعَبْدُ الرَّحْمَنِ يُنَاشِدَانِهَا
إِلاَّ مَا كَلَّمَتْهُ وَقَبِلَتْ مِنْهُ وَيَقُولاَنِ إِنَّ النَّبِيَّ ﷺ
نَهَى عَمَّا قَدْ عَلِمْتِ مِنَ الْهِجْرَةِ فَإِنَّهُ لاَ يَحِلُّ لِمُسْلِمٍ
أَنْ يَهْجُرَ أَخَاهُ فَوْقَ ثَلاَثِ لَيَالٍ فَلَمَّا أَكْثَرُوا عَلَى
عَائِشَةَ مِنَ التَّذْكِرَةِ وَالتَّحْرِيجِ طَفِقَتْ تُذَكِّرُهُمَا
نَذْرَهَا وَتَبْكِي وَتَقُولُ إِنِّي نَذَرْتُ وَالنَّذْرُ شَدِيدٌ
فَلَمْ يَزَالاَ بِهَا حَتَّى كَلَّمَتِ ابْنَ الزُّبَيْرِ وَأَعْتَقَتْ فِي
نَذْرِهَا ذَلِكَ أَرْبَعِينَ رَقَبَةً وَكَانَتْ تَذْكُرُ نَذْرَهَا بَعْدَ
ذَلِكَ فَتَبْكِي حَتَّى تَبُلَّ دُمُوعُهَا خِمَارَهَا .

1 Jer joj je bio sestrić kojeg je ona najviše odgajala.

2 U Evza'ijevoj verziji ovoga hadisa stoji da je Aiša u Jemen poslala da joj se kupi četerdeset robova koje je oslobodila i tako se otkupila za prekršeni zavjet.

3 Taberi smatra da zabranjeno izbjegavanje (o kome je ovdje riječ) podrazumijeva i međusobno nepozdravljanje dviju osoba koje su ljute jedna na drugu. Samim tim što je odgovorila na selam, Aiša je smatrala da je prekršila zavjet.

6076. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Jusuf, njemu Malik, a ovome Ibn-Šihab da je čuo od Enesa b. Malika da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
"Nemojte jedni druge mrziti! Nemojte jedni drugima zavidjeti i nemojte jedni drugima leđa okretati! Budite braća, Allahovi robovi! Muslimanu nije dozvoljeno izbjegavati svoga brata[4] više od tri noći."

٦٠٧٦. حَدَّثَنَا عَبْدُاللهِ بْنُ يُوسُفَ أَخْبَرَنَا مَالِكٌ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ أَنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ قَالَ لاَ تَبَاغَضُوا وَلاَ تَحَاسَدُوا وَلاَ تَدَابَرُوا وَكُونُوا عِبَادَ اللهِ إِخْوَانًا وَلاَ يَحِلُّ لِمُسْلِمٍ أَنْ يَهْجُرَ أَخَاهُ فَوْقَ ثَلاَثِ لَيَالٍ .

6077. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Jusuf, njemu Malik, a ovome Ibn-Šihab da je čuo od Ataa b. Jezida Lejsija, a on od Ebu-Ejjuba Ensarija da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
"Čovjeku nije dozvoljeno izbjegavati svoga brata više od tri noći: da se sretnu i da se ovaj okreće od onoga, a onaj od ovoga. Od njih dvojice bolji je onaj koji prvi nazove selam."[5]

٦٠٧٧. حَدَّثَنَا عَبْدُاللهِ بْنُ يُوسُفَ أَخْبَرَنَا مَالِكٌ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ عَنْ عَطَاءِ بْنِ يَزِيدَ اللَّيْثِيِّ عَنْ أَبِي أَيُّوبَ الأَنْصَارِيِّ أَنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ قَالَ لاَ يَحِلُّ لِرَجُلٍ أَنْ يَهْجُرَ أَخَاهُ فَوْقَ ثَلاَثِ لَيَالٍ يَلْتَقِيَانِ فَيُعْرِضُ هَذَا وَيُعْرِضُ هَذَا وَخَيْرُهُمَا الَّذِي يَبْدَأُ بِالسَّلاَمِ .

4 Iz Poslanikovih, sallallahu alejhi ve sellem, riječi "svoga brata" može se zaključiti da se ovdje misli na vjernika te da se ograničenje od tri dana ne odnosi na nevjernike.

5 Hattabi smatra da se rok od tri dana, ukoliko se radi o odgojnoj mjeri, ne odnosi na roditeljevo izbjegavanje djeteta niti muževo izbjegavanje žene i kao argument za svoju tvrdnju navodi primjer da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, neke od svojih žena izbjegavao i po mjesec dana.

KAKO I KOLIKO JE DOZVOLJENO IZBJEGAVATI ONOGA KOJI JE NEPOSLUŠAN[1]

باب ما يجوز من الهجران لمن عصى

Kada je izostao iza Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, Ka‘b[2] je rekao: “Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, zabranio je muslimanima da s nama razgovaraju”, spomenuvši (da je to trajalo) pedeset noći.[3]

وَقَالَ كَعْبٌ حِينَ تَخَلَّفَ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ وَنَهَى النَّبِيُّ ﷺ الْمُسْلِمِينَ عَنْ كَلاَمِنَا وَذَكَرَ خَمْسِينَ لَيْلَةً .

6078. PRIČAO NAM JE Muhammed, njemu Abda, a ovome Hišam b. Urva da je čuo od svoga oca, a on od Aiše da joj je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
“Ja zaista znam kada si ljuta, a kada si zadovoljna.”
Kaže Aiša: “Upitala sam: ‘Allahov Poslaniče, a kako to znaš?’, pa je rekao: ‘Kada si zadovoljna, kažeš: ‘Jeste, Muhammedova mi Gospodara!’, a kada si ljuta, kažeš: ‘Nije, Ibrahimova mi Gospodara!’”
Aiša (dalje) kaže: “Rekla sam: ‘Da, izbjegavam samo tvoje ime.’”[4]

٦٠٧٨ . حَدَّثَنَا مُحَمَّدٌ أَخْبَرَنَا عَبْدَةُ عَنْ هِشَامِ بْنِ عُرْوَةَ عَنْ أَبِيهِ عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهَا قَالَتْ قَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ إِنِّي لأَعْرِفُ غَضَبَكِ وَرِضَاكِ قَالَتْ قُلْتُ وَكَيْفَ تَعْرِفُ ذَاكَ يَا رَسُولَ اللهِ قَالَ إِنَّكِ إِذَا كُنْتِ رَاضِيَةً قُلْتِ بَلَى وَرَبِّ مُحَمَّدٍ وَإِذَا كُنْتِ سَاخِطَةً قُلْتِ لاَ وَرَبِّ إِبْرَاهِيمَ قَالَتْ قُلْتُ أَجَلْ لَسْتُ أُهَاجِرُ إِلاَّ اسْمَكَ .

1 Izbjegavanje nekoga može se ispoljavati dvostruko: kao izbjegavanje srcem i kao izbjegavanje jezikom. Srcem se izbjegavaju nevjernici. Ova se vrsta izbjegavanja ogleda u nepokazivanju ljubavi i naklonosti, nepružanju pomoći i slično, naročito ako se radi o neprijatelju, iako ne podrazumijeva prekidanje veza s njim kako bi se odvratio od nevjerstva i pridobio za islam.

2 Riječ je o Ka‘bu b. Maliku, koji je bio među osamdeset i nekoliko muškaraca iz Medine koji su izostali iz pohoda na Tebuk s Allahovim Poslanikom, sallallahu alejhi ve sellem. Njemu i još dvojici (Mirari b. Rebiju Amiriju i Hilalu b. Umejji Vakifiju) objavom riječi Uzvišenog: “A i onoj trojici koja su bila izostala...” (Et-Tevba, 118) kasnije je bilo oprošteno.

3 Tj. pedeset dana i pedeset noći.

4 Aišu je na ovo navodila njena ljubomora na druge žene, što opet samo po sebi govori da je previše voljela Allahova Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem. Pošto njena ljutnja nije podrazumijevala mržnju koja vodi u neposlušnost i nevjerstvo, nije joj uzeto za zlo, i bilo joj je oprošteno.

باب هل يزور صاحبه كل يوم أو بكرة وعشيا

DA LI JE (POSLANIK, SALLALLAHU ALEJHI VE SELLEM) SVOGA PRIJATELJA POSJEĆIVAO SVAKI DAN, ILI UJUTRO I NAVEČER

٦٠٧٩. حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ مُوسَى أَخْبَرَنَا هِشَامٌ عَنْ مَعْمَرٍ وَقَالَ اللَّيْثُ حَدَّثَنِي عُقَيْلٌ قَالَ ابْنُ شِهَابٍ فَأَخْبَرَنِي عُرْوَةُ بْنُ الزُّبَيْرِ أَنَّ عَائِشَةَ زَوْجَ النَّبِيِّ ﷺ قَالَتْ لَمْ أَعْقِلْ أَبَوَيَّ إِلاَّ وَهُمَا يَدِينَانِ الدِّينَ وَلَمْ يَمُرَّ عَلَيْهِمَا يَوْمٌ إِلاَّ يَأْتِينَا فِيهِ رَسُولُ اللهِ ﷺ طَرَفَيِ النَّهَارِ بُكْرَةً وَعَشِيَّةً فَبَيْنَمَا نَحْنُ جُلُوسٌ فِي بَيْتِ أَبِي بَكْرٍ فِي نَحْرِ الظَّهِيرَةِ قَالَ قَائِلٌ هَذَا رَسُولُ اللهِ ﷺ فِي سَاعَةٍ لَمْ يَكُنْ يَأْتِينَا فِيهَا قَالَ أَبُو بَكْرٍ مَا جَاءَ بِهِ فِي هَذِهِ السَّاعَةِ إِلاَّ أَمْرٌ قَالَ إِنِّي قَدْ أُذِنَ لِي بِالْخُرُوجِ .

6079. PRIČAO NAM JE Ibrahim b. Musa, njemu Hišam, a ovome Ma'mer, dok Lejs kaže: "Pričao mi je Ukajl da je čuo od Ibn-Šihaba, on od Urve b. Zubejra, a ovaj od Vjerovjesnikove, sallallahu alejhi ve sellem, supruge, Aiše da je rekla:
'Ne pamtim svoje roditelje, a da nisu ispovijedali vjeru. Ne bi im prošao nijedan dan, a da nam ne bi početkom i krajem dana – ujutro i navečer – došao Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem.[5] Dok smo jednom, na početku popodneva, sjedili u Ebu-Bekrovoj kući, neko je povikao: 'Ovo je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, (dolazi) u vrijeme u kome nam ranije nije dolazio!' Ebu-Bekr reče: 'Mora da je zbog nečega (važnog) došao u ovo vrijeme!'
'Dozvoljeno mi je da iziđem (iz Mekke i učinim Hidžru u Medinu)', rekao je.'"[6]

5 I ovo je dokaz da se ljubav među prijateljima više razvija što prijatelj prijatelja više obilazi.

6 O tome zašto je Ebu-Bekr dopuštao da se Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, dva puta na dan muči dolazeći mu kući i zašto umjesto toga on nije odlazio kod njega – postoji više mišljenja. Najvjerovatnije je to bilo zbog toga što je bilo sigurnije da Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, odlazi kod Ebu-Bekra nego da Ebu-Bekr odlazi kod njega. Tako su se mogla izbjeći provociranja od strane mušrika.

POSJETA I ONOME KOJI NEKOGA POSJETI I KOD NJEGA JEDE[1]

باب الزِّيارة ومَنْ زار قومًا فطعِم عندهم

U doba Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, Selman je posjetio Ebu-Derdaa i kod njega jeo.

وَزَارَ سَلْمَانُ أَبَا الدَّرْدَاءِ فِي عَهْدِ النَّبِيِّ ﷺ فَأَكَلَ عِنْدَهُ.

6080. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Selam, njemu Abdul-Vehhab, a ovome Halid Hazza da je čuo od Enesa b. Sirina, a on od Enesa b. Malika, radijallahu anhu, da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, posjetio jednu kuću ensarija i kod njih jeo, pa je, kada je htio da izići, naredio da mu se u jednom uglu kuće pospe po prostirci. Potom je klanjao i uputio za njih dovu (Allahu).[2]

٦٠٨٠. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ سَلَامٍ أَخْبَرَنَا عَبْدُ الْوَهَّابِ عَنْ خَالِدٍ الْحَذَّاءِ عَنْ أَنَسِ بْنِ سِيرِينَ عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ أَنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ زَارَ أَهْلَ بَيْتٍ مِنَ الْأَنْصَارِ فَطَعِمَ عِنْدَهُمْ طَعَامًا فَلَمَّا أَرَادَ أَنْ يَخْرُجَ أَمَرَ بِمَكَانٍ مِنَ الْبَيْتِ فَنُضِحَ لَهُ عَلَى بِسَاطٍ فَصَلَّى عَلَيْهِ وَدَعَا لَهُمْ.

O ONOME KOJI SE DOTJERUJE ZA DOČEK DELEGACIJA

باب مَنْ تجمَّل للوفود

6081. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Muhammed, njemu Abdus-Samed, a ovome njegov otac da je čuo od Jahje b. Ebu-Ishaka da je pričao:
"Salim b. Abdullah upitao me je: 'Šta je brokat?', pa sam mu odgovorio: 'Što je od svile teže i grublje (tj. teška svila).' Na to je on rekao: 'Čuo sam Abdullaha da priča kako je Omer na jednom čovjeku vidio ogrtač od brokata, pa ga je donio Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, i rekao: 'Allahov Poslaniče, kupi ovaj (ogrtač) pa ga oblači kad ti budu dolazile delegacije!'[3]
'Svilu oblači onaj koji nema obraza!', reče on. Zatim mu je, kada je od toga prošlo neko vrijeme,

٦٠٨١. حَدَّثَنَا عَبْدُ اللهِ بْنُ مُحَمَّدٍ حَدَّثَنَا عَبْدُ الصَّمَدِ قَالَ حَدَّثَنِي أَبِي قَالَ حَدَّثَنِي يَحْيَى بْنُ أَبِي إِسْحَاقَ قَالَ قَالَ لِي سَالِمُ بْنُ عَبْدِ اللهِ مَا الْإِسْتَبْرَقُ قُلْتُ مَا غَلُظَ مِنَ الدِّيبَاجِ وَخَشُنَ مِنْهُ قَالَ سَمِعْتُ عَبْدَ اللهِ يَقُولُ رَأَى عُمَرُ عَلَى رَجُلٍ حُلَّةً مِنْ إِسْتَبْرَقٍ فَأَتَى بِهَا النَّبِيَّ ﷺ فَقَالَ يَا رَسُولَ اللهِ اشْتَرِ هَذِهِ فَالْبَسْهَا لِوَفْدِ النَّاسِ إِذَا قَدِمُوا عَلَيْكَ فَقَالَ إِنَّمَا يَلْبَسُ الْحَرِيرَ مَنْ لَا خَلَاقَ لَهُ فَمَضَى مِنْ ذَلِكَ مَا مَضَى

1 To znači: da bi posjeta bila potpuna, posjetioca je potrebno počastiti jelom, od onoga što se zatekne.

2 U predanju koje bilježi Hakim, a prenosi ga Abdullah b. Ubejd b. Umejr, stoji da je kod Džabira svratila jedna grupa drugova Allahova Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, pa im je iznio da jedu hljeba i sirćeta, rekavši: "Jedite!" Od Allahova Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, čuo sam da je rekao: "Divan li je umak sirće! Prokletstvo je čovjeku da, kad mu neko od njegove braće svrati, potcijeni ono što se u kući zateklo, pa im ne iznese (da jedu), a ovima je prokletstvo da potcijene ono čime su ponuđeni."

3 Tj. predstavnici koje su brojna plemena slala da se upoznaju s islamom i poduče se propisima islama.

Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, poslao jedan ogrtač, pa ga je (Omer) donio Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, i rekao mu: 'Poslao si mi ovaj, a o ovakvome si već rekao što si rekao?!' 'Poslao sam ti ga da na njemu zaradiš', odgovorio mu je on.'[4] Zbog ovoga hadisa Ibn-Omer mrzio je borduru na haljini."

ثُمَّ إِنَّ النَّبِيَّ ﷺ بَعَثَ إِلَيْهِ بِحُلَّةٍ فَأَتَى بِهَا النَّبِيَّ ﷺ فَقَالَ بَعَثْتَ إِلَيَّ بِهَذِهِ وَقَدْ قُلْتَ فِي مِثْلِهَا مَا قُلْتَ قَالَ إِنَّمَا بَعَثْتُ إِلَيْكَ لِتُصِيبَ بِهَا مَالاً فَكَانَ ابْنُ عُمَرَ يَكْرَهُ الْعَلَمَ فِي الثَّوْبِ لِهَذَا الْحَدِيثِ .

BRATIMLJENJE I SAVEZNIŠTVO

بَاب الْإِخَاءِ وَالْحِلْفِ

Ebu-Džuhajfa kaže: "Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, pobratimio je Selmana i Ebu-Derdaa."
Abdur-Rahman b. Avf kaže: "Kada smo došli u Medinu, Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, pobratimio je mene i Sa'da b. Rebija."[5]

وَقَالَ أَبُو جُحَيْفَةَ آخَى النَّبِيُّ ﷺ بَيْنَ سَلْمَانَ وَأَبِي الدَّرْدَاءِ وَقَالَ عَبْدُالرَّحْمَنِ بْنُ عَوْفٍ لَمَّا قَدِمْنَا الْمَدِينَةَ آخَى النَّبِيُّ ﷺ بَيْنِي وَبَيْنَ سَعْدِ بْنِ الرَّبِيعِ .

6082. PRIČAO NAM JE Museddeed, njemu Jahja, a ovome Humejd, prenoseći od Enesa da je kazivao:
"Kada nam je došao Abdur-Rahman, Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, pobratimio je njega i Sa'da b. Rebija i rekao mu: 'Priredi gozbu makar s jednom ovcom!'"

٦٠٨٢. حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ حَدَّثَنَا يَحْيَى عَنْ حُمَيْدٍ عَنْ أَنَسٍ قَالَ لَمَّا قَدِمَ عَلَيْنَا عَبْدُالرَّحْمَنِ فَآخَى النَّبِيُّ ﷺ بَيْنَهُ وَبَيْنَ سَعْدِ بْنِ الرَّبِيعِ فَقَالَ النَّبِيُّ ﷺ أَوْلِمْ وَلَوْ بِشَاةٍ .

6083. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Sabbah, njemu Ismail b. Zekerijja, a ovome Asim da je upitao Enesa b. Malika:
"Jesi li čuo da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: 'Nema savezništva u islamu'?", pa (mu) je (Enes) odgovorio: "Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, u mojoj je kući zaključio savez između pripadnika Kurejša i ensarija."[6]

٦٠٨٣. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ صَبَّاحٍ حَدَّثَنَا إِسْمَاعِيلُ بْنُ زَكَرِيَّاءَ حَدَّثَنَا عَاصِمٌ قَالَ قُلْتُ لِأَنَسِ ابْنِ مَالِكٍ أَبَلَغَكَ أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ قَالَ لاَ حِلْفَ فِي الْإِسْلَامِ فَقَالَ قَدْ حَالَفَ النَّبِيُّ ﷺ بَيْنَ قُرَيْشٍ وَالْأَنْصَارِ فِي دَارِي .

---

4 Tj. ako hoćeš, prodaj ga i na njemu zaradi.

5 O bratimljenju ashaba ima mnogo hadisa. U više njih navodi se da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, vršio dvostruko bratimljenje: muhadžira s muhadžirima i muhadžira s ensarijama.

6 Pripadnici Kurejša između sebe su i prije islama imali neku vrstu savezništva. Ono je, između ostaloga, podrazumijevalo nasljeđivanje saveznika, njegovu zaštitu, čak i ako je kriv, te osvetu za njega ukoliko je bio ubijen od pripadnika nekog drugog plemena. Enes b. Malik u svome je odgovoru htio reći da su se sve pozitivne strane savezništva kao što su: pomaganje potlačenima, bratimljenje i sve što je u skladu s islamskim propisima i u islamu nastavile primjenjivati.

OSMJEHIVANJE I SMIJANJE

باب التبسم والضحك

Fatima, neka je s njom Allahova milost, je rekla: "Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, došapnuo mi je, pa sam se nasmijala."[1]
Ibn-Abbas je rekao: "Allah je Onaj koji na smijeh i na plač navodi."[2]

وَقَالَتْ فَاطِمَةُ عَلَيْهَا السَّلاَم أَسَرَّ إِلَيَّ النَّبِيُّ ﷺ فَضَحِكْتُ وَقَالَ ابْنُ عَبَّاسٍ إِنَّ اللهَ هُوَ أَضْحَكَ وَأَبْكَى .

6084. PRIČAO NAM JE Hibban b. Musa, njemu Abdullah, a ovome Ma'mer da je čuo od Zuhrija, on od Urve, a ovaj od Aiše, radijallahu anha, da je Rifaja Kurezi neopozivo pustio svoju ženu, nakon čega se njome oženio Abdur-Rahman b. Zubejr. Potom je ona došla Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, i rekla: "Allahov Poslaniče, ona je bila udata za Rifaju, pa ju je on neopozivo pustio tri puta, nakon čega se njome oženio Abdur-Rahman b. Zubejr. Tako mi Allaha, Allahov Poslaniče, on nema ništa do ovakvih resa", uhvativši i pokazavši na rese njene košulje. U to su se vrijeme zatekli da sjede Ebu-Bekr, kod Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, a Ibn-Seid b. As, na vratima sobe, čekajući dozvolu da uđe, pa je Halid počeo dozivati Ebu-Bekra i govoriti mu: "Ebu-Bekre, zar nećeš ovu prekinuti da (o tome) naglas govori pred Allahovim Poslanikom, sallallahu alejhi ve sellem?!" Na to se Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, samo osmjehnuo, a zatim (spomenutoj ženi) rekao: "Možda bi se htjela vratiti Rifaji? Ne, (to ne može) dok ti ne okusiš njegovo,[3] a on tvoje sjeme."

٦٠٨٤. حَدَّثَنَا حِبَّانُ بْنُ مُوسَى أَخْبَرَنَا عَبْدُاللهِ أَخْبَرَنَا مَعْمَرٌ عَنِ الزُّهْرِيِّ عَنْ عُرْوَةَ عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهَا أَنَّ رِفَاعَةَ الْقُرَظِيَّ طَلَّقَ امْرَأَتَهُ فَبَتَّ طَلاَقَهَا فَتَزَوَّجَهَا بَعْدَهُ عَبْدُالرَّحْمَنِ بْنُ الزَّبِيرِ فَجَاءَتِ النَّبِيَّ ﷺ فَقَالَتْ يَا رَسُولَ اللهِ إِنَّهَا كَانَتْ عِنْدَ رِفَاعَةَ فَطَلَّقَهَا آخِرَ ثَلاَثِ تَطْلِيقَاتٍ فَتَزَوَّجَهَا بَعْدَهُ عَبْدُالرَّحْمَنِ بْنُ الزَّبِيرِ وَإِنَّهُ وَاللهِ مَا مَعَهُ يَا رَسُولَ اللهِ إِلاَّ مِثْلُ هَذِهِ الْهُدْبَةِ لِهُدْبَةٍ أَخَذَتْهَا مِنْ جِلْبَابِهَا قَالَ وَأَبُو بَكْرٍ جَالِسٌ عِنْدَ النَّبِيِّ ﷺ وَابْنُ سَعِيدِ بْنِ الْعَاصِ جَالِسٌ بِبَابِ الْحُجْرَةِ لِيُؤْذَنَ لَهُ فَطَفِقَ خَالِدٌ يُنَادِي أَبَا بَكْرٍ يَا أَبَا بَكْرٍ أَلاَ تَزْجُرُ هَذِهِ عَمَّا تَجْهَرُ بِهِ عِنْدَ رَسُولِ اللهِ ﷺ وَمَا يَزِيدُ رَسُولُ اللهِ ﷺ عَلَى التَّبَسُّمِ ثُمَّ قَالَ لَعَلَّكِ تُرِيدِينَ أَنْ تَرْجِعِي إِلَى رِفَاعَةَ لاَ حَتَّى تَذُوقِي عُسَيْلَتَهُ وَيَذُوقَ عُسَيْلَتَكِ .

1 Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, svojoj je kćerci Fatimi, radijallahu anha, pred smrt otkrio da mu se približio rastanak s ovim svijetom, pa je ona zaplakala. Na to joj je došapnuo da će ona biti prva koja će mu se pridružiti, pa se ona nasmijala. Aiši, radijallahu anha, koja ju je pitala šta joj je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, otkrio, pa se nasmijala, Fatima, radijallahu anha, nije htjela reći sve dok Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, nije preselio na ahiret.

2 Tj. Allah je Onaj koji je stvorio čovjeka i dao mu osobinu smijeha i plača. Ovo je samo dio hadisa koji je u cijelosti naveden u poglavljima o dženazi, gdje Ibn-Abbas kaže da plač kao takav nije zabranjen pod uvjetom da on ne prijeđe u naricanje i nabrajanje. Na ovo se aludira i u riječima Uzvišenog iz sure En-Nedžm, gdje stoji: "... i da On na smijeh i na plač navodi."

3 Tj. sjeme Abdur-Rahmana b. Zubejra.

6085. PRIČAO NAM JE Isma'il, njemu Ibrahim, a ovome Salih b. Kejsan da je čuo od Ibn-Šihaba, on od Abdul-Hamida b. Abdur-Rahmana b. Zejda b. Hattaba, a ovaj od Muhammeda b. Sa'da, koji je od svoga oca čuo da je kazivao:
"Omer b. Hattab, radijallahu anhu, zamolio je da ga primi Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, dok su kod njega bile žene iz plemena Kurejš koje su ga pitale i zapitkivale, dižući svoj glas iznad njegova. Kada je Omer zamolio da uđe, nabrzinu su se sklonile iza zastora. Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, dopustio mu je, pa je ušao. Vjerovjesnik se, sallallahu alejhi ve sellem, (potom) nasmijao, pa mu (Omer) reče: 'Allah ti život učinio veselim, Allahov Poslaniče! Ti si mi preči od oca i majke!', na što mu on odgovori: 'Začudio sam se ovima koje su bile kod mene kako su, kada su čule tvoj glas, požurile iza zastora.'
'Ti si, Allahov Poslaniče, preči da te se ustručavaju', odgovorio je, a zatim se okrenuo prema njima i rekao im: 'O neprijateljice same sebi, zar se ustručavate mene, a ne ustručavate se Allahova Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem?!'
'Ti si strožiji i grublji od Allahova Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem', rekoše one. Tada Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, reče: 'Čuj, Hattabov sine, tako mi Onoga u čijoj je ruci moj život, nikada te šejtan ne sretne da ideš jednim putem, a da ti se ne skloni i ne krene drugim.'"

٦٠٨٥. حَدَّثَنَا إِسْمَاعِيلُ حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ عَنْ صَالِحِ بْنِ كَيْسَانَ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ عَنْ عَبْدِالْحَمِيدِ بْنِ عَبْدِالرَّحْمَنِ بْنِ زَيْدِ بْنِ الْخَطَّابِ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ سَعْدٍ عَنْ أَبِيهِ قَالَ اسْتَأْذَنَ عُمَرُ بْنُ الْخَطَّابِ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ عَلَى رَسُولِ اللهِ ﷺ وَعِنْدَهُ نِسْوَةٌ مِنْ قُرَيْشٍ يَسْأَلْنَهُ وَيَسْتَكْثِرْنَهُ عَالِيَةً أَصْوَاتُهُنَّ عَلَى صَوْتِهِ فَلَمَّا اسْتَأْذَنَ عُمَرُ تَبَادَرْنَ الْحِجَابَ فَأَذِنَ لَهُ النَّبِيُّ ﷺ فَدَخَلَ وَالنَّبِيُّ ﷺ يَضْحَكُ فَقَالَ أَضْحَكَ اللهُ سِنَّكَ يَا رَسُولَ اللهِ بِأَبِي أَنْتَ وَأُمِّي فَقَالَ عَجِبْتُ مِنْ هَؤُلَاءِ اللَّاتِي كُنَّ عِنْدِي لَمَّا سَمِعْنَ صَوْتَكَ تَبَادَرْنَ الْحِجَابَ فَقَالَ أَنْتَ أَحَقُّ أَنْ يَهَبْنَ يَا رَسُولَ اللهِ ثُمَّ أَقْبَلَ عَلَيْهِنَّ فَقَالَ يَا عَدُوَّاتِ أَنْفُسِهِنَّ أَتَهَبْنَنِي وَلَمْ تَهَبْنَ رَسُولَ اللهِ ﷺ فَقُلْنَ إِنَّكَ أَفَظُّ وَأَغْلَظُ مِنْ رَسُولِ اللهِ ﷺ قَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ إِيهٍ يَا ابْنَ الْخَطَّابِ وَالَّذِي نَفْسِي بِيَدِهِ مَا لَقِيَكَ الشَّيْطَانُ سَالِكًا فَجًّا إِلَّا سَلَكَ فَجًّا غَيْرَ فَجِّكَ.

6086. PRIČAO NAM JE Kutejba b. Seid, njemu Sufjan, a ovome Amr da je čuo od Ebu-Abbasa, a on od Abdullaha b. Amra da je kazivao:
"Kada je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, bio u pohodu na Taif, rekao je: 'Sutra se, ako Bog da, vraćamo.' Tada neki od drugova Allahova Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, rekoše: 'Nećemo odustati dok ga ne osvojimo!'
'Ustanite (onda) i borite se!', reče Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, pa su krenuli, žestoko

٦٠٨٦. حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ بْنُ سَعِيدٍ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ عَنْ عَمْرٍو عَنْ أَبِي الْعَبَّاسِ عَنِ ابْنِ عُمَرَ قَالَ لَمَّا كَانَ رَسُولُ اللهِ ﷺ بِالطَّائِفِ قَالَ إِنَّا قَافِلُونَ غَدًا إِنْ شَاءَ اللهُ فَقَالَ نَاسٌ مِنْ أَصْحَابِ رَسُولِ اللهِ ﷺ لَا نَبْرَحُ أَوْ نَفْتَحَهَا فَقَالَ النَّبِيُّ ﷺ فَاغْدُوا عَلَى الْقِتَالِ قَالَ فَغَدَوْا فَقَاتَلُوهُمْ قِتَالًا شَدِيدًا وَكَثُرَ

se protiv njih borili i mnogi zadobili rane. Tada Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, reče: 'Sutra se, ako Bog da, vraćamo.'"
On (tj. prenosilac) kaže: "Prešutjeli su, pa se Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, nasmijao."
Humejdi veli: "Sufjan nam je ispričao cijelo predanje."[1]

فِيهِمُ الْجِرَاحَاتُ فَقَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ إِنَّا قَافِلُونَ غَدًا إِنْ شَاءَ اللهُ قَالَ فَسَكَتُوا فَضَحِكَ رَسُولُ اللهِ ﷺ قَالَ الْحُمَيْدِيُّ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ بِالْخَبَرِ كُلِّهِ .

6087. PRIČAO NAM JE Musa, njemu Ibrahim, a ovome Ibn-Šihab da je čuo od Humejda b. Abdur-Rahmana, a on od Ebu-Hurejre, radijallahu anhu, da je kazivao:
"Jedan čovjek došao je Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, i rekao: 'Propao sam! Imao sam intimni odnos sa svojom ženom u ramazanu (tokom posta).'
'Oslobodi roba!', reče mu (Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem).
'Nemam ga', odgovorio je.
'Onda posti dva mjeseca uzastopno!', reče mu.
'Ne mogu', odgovorio je.
'Onda nahrani šezdeset siromaha!', reče (Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem).
'Nemam čime', odgovorio je. Potom je (Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem) donio korpu hurmi (Ibrahim kaže da "arek" znači isto što i "miktel") i rekao: 'Gdje je onaj što je pitao? Podijeli ih!' Tada (ovaj) upita: 'Siromašnijim od mene? Tako mi Allaha, u Medini nema siromašnije kuće od naše!' Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, nasmija se tako da su mu se vidjeli i umnjaci[2] i reče: 'Onda sebi!'"

٦٠٨٧. حَدَّثَنَا مُوسَى حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ أَخْبَرَنَا ابْنُ شِهَابٍ عَنْ حُمَيْدِ بْنِ عَبْدِالرَّحْمَنِ أَنَّ أَبَا هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ أَتَى رَجُلٌ النَّبِيَّ ﷺ فَقَالَ هَلَكْتُ وَقَعْتُ عَلَى أَهْلِي فِي رَمَضَانَ قَالَ أَعْتِقْ رَقَبَةً قَالَ لَيْسَ لِي قَالَ فَصُمْ شَهْرَيْنِ مُتَتَابِعَيْنِ قَالَ لاَ أَسْتَطِيعُ قَالَ فَأَطْعِمْ سِتِّينَ مِسْكِينًا قَالَ لاَ أَجِدُ فَأُتِيَ بِعَرَقٍ فِيهِ تَمْرٌ قَالَ إِبْرَاهِيمُ الْعَرَقُ الْمِكْتَلُ فَقَالَ أَيْنَ السَّائِلُ تَصَدَّقْ بِهَا قَالَ عَلَى أَفْقَرَ مِنِّي وَاللهِ مَا بَيْنَ لاَبَتَيْهَا أَهْلُ بَيْتٍ أَفْقَرُ مِنَّا فَضَحِكَ النَّبِيُّ ﷺ حَتَّى بَدَتْ نَوَاجِذُهُ قَالَ فَأَنْتُمْ إِذًا .

---

1 Više o ovome vidjeti u poglavlju o pohodu na Taif.

2 Iz većine drugih hadisa da se zaključiti da se Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, blago osmjehivao, mada se, istina rijetko, znao i nasmijati da mu se vide očnjaci. U merfu' predanju koje prenosi Ebu-Hurejra, radijallahu anhu, stoji da je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Nemoj se mnogo smijati, jer često smijanje umrtvljuje srce."

6088. PRIČAO NAM JE Abdul-Aziz b. Abdullah Uvejsi, njemu Malik, a ovome Ishak b. Abdullah b. Ebu-Talha, prenoseći od Enesa b. Malika da je rekao: "Išao sam s Allahovim Poslanikom, sallallahu alejhi ve sellem, a na njemu je bio nedžranski ogrtač s debelim porubom. Tada ga je sustigao jedan beduin, uhvatio ga za ogrtač i snažno potegao. Pogledao sam", kaže Enes, "i vidio da je, koliko ga je bio snažno potegao, Vjerovjesnikovo, sallallahu alejhi ve sellem, rame nažuljio porub ogrtača. Zatim je rekao: 'Muhammede, reci da mi daju nešto od tvoga imetka!' Vjerovjesnik se okrenuo prema njemu, nasmijao se i naredio da mu daju."[3]

٦٠٨٨. حَدَّثَنَا عَبْدُالْعَزِيزِ بْنُ عَبْدِاللهِ الْأُوَيْسِيُّ حَدَّثَنَا مَالِكٌ عَنْ إِسْحَاقَ بْنِ عَبْدِاللهِ بْنِ أَبِي طَلْحَةَ عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ قَالَ كُنْتُ أَمْشِي مَعَ رَسُولِ اللهِ ﷺ وَعَلَيْهِ بُرْدٌ نَجْرَانِيٌّ غَلِيظُ الْحَاشِيَةِ فَأَدْرَكَهُ أَعْرَابِيٌّ فَجَبَذَ بِرِدَائِهِ جَبْذَةً شَدِيدَةً قَالَ أَنَسٌ فَنَظَرْتُ إِلَى صَفْحَةِ عَاتِقِ النَّبِيِّ ﷺ وَقَدْ أَثَّرَتْ بِهَا حَاشِيَةُ الرِّدَاءِ مِنْ شِدَّةِ جَبْذَتِهِ ثُمَّ قَالَ يَا مُحَمَّدُ مُرْ لِي مِنْ مَالِ اللهِ الَّذِي عِنْدَكَ فَالْتَفَتَ إِلَيْهِ فَضَحِكَ ثُمَّ أَمَرَ لَهُ بِعَطَاءٍ .

6089. PRIČAO NAM JE Ibn-Numejr, njemu Ibn-Idris, a ovome Isma'il da je čuo od Kajsa, a on od Džerira da je rekao: "Otkako sam primio islam, Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, nikada me nije spriječio (da uđem kod njega), i nije me ugledao, a da mi se u lice nije osmjehnuo."

٦٠٨٩. حَدَّثَنَا ابْنُ نُمَيْرٍ حَدَّثَنَا ابْنُ إِدْرِيسَ عَنْ إِسْمَاعِيلَ عَنْ قَيْسٍ عَنْ جَرِيرٍ قَالَ مَا حَجَبَنِي النَّبِيُّ ﷺ مُنْذُ أَسْلَمْتُ وَلَا رَآنِي إِلَّا تَبَسَّمَ فِي وَجْهِي .

6090. "Požalio sam mu se da nisam čvrst na konju, pa me je rukom potapšao po prsima i zamolio: 'Allahu moj, učvrsti ga i učini ga da upućuje druge i da sam bude na pravom putu!'"

٦٠٩٠. وَلَقَدْ شَكَوْتُ إِلَيْهِ أَنِّي لَا أَثْبُتُ عَلَى الْخَيْلِ فَضَرَبَ بِيَدِهِ فِي صَدْرِي وَقَالَ اللَّهُمَّ ثَبِّتْهُ وَاجْعَلْهُ هَادِيًا مَهْدِيًّا .

6091. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Musenna, njemu Jahja, a ovome Hišam da je čuo od svoga oca, on od Zejnebe bint Umm-Seleme, a ova od Umm-Seleme da je Umm-Sulejm rekla:
"Allahov Poslaniče, Allah se ne stidi istine. Da li se žena dužna okupati kada u snu polucira?"
"Jeste ako primijeti tragove tečnosti", odgovorio je. Tada se Umm-Selema nasmijala i upitala: "Zar i žena polucira?!" Na to Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, reče: "Po čemu je onda sličnost djeteta?"[4]

٦٠٩١. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ الْمُثَنَّى حَدَّثَنَا يَحْيَى عَنْ هِشَامٍ قَالَ أَخْبَرَنِي أَبِي عَنْ زَيْنَبَ بِنْتِ أُمِّ سَلَمَةَ عَنْ أُمِّ سَلَمَةَ أَنَّ أُمَّ سُلَيْمٍ قَالَتْ يَا رَسُولَ اللهِ إِنَّ اللهَ لَا يَسْتَحْيِي مِنَ الْحَقِّ هَلْ عَلَى الْمَرْأَةِ غُسْلٌ إِذَا احْتَلَمَتْ قَالَ نَعَمْ إِذَا رَأَتِ الْمَاءَ فَضَحِكَتْ أُمُّ سَلَمَةَ فَقَالَتْ أَتَحْتَلِمُ الْمَرْأَةُ فَقَالَ النَّبِيُّ ﷺ فَبِمَ شَبَهُ الْوَلَدِ .

---

3 I ovaj slučaj sam po sebi dovoljno govori koliko je samo Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, bio strpljiv, obazriv i pažljiv, naročito prema onima koje je trebalo pridobiti za islam.

4 O ovome je bilo više govora u poglavlju o poluciranju žene u snu.

6092. PRIČAO NAM JE Jahja b. Sulejman, njemu Ibn-Vehb, a ovome Amr da je čuo od Ebu-Nadra, on od Sulejmana b. Jesara, a ovaj od Aiše, radijallahu anha, da je rekla:
"Nikada nisam vidjela Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, da se grohotom nasmijao tako da bi mu se vidjela resica; samo se osmjehivao."

٦٠٩٢. حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ سُلَيْمَانَ قَالَ حَدَّثَنِي ابْنُ وَهْبٍ أَخْبَرَنَا عَمْرٌو أَنَّ أَبَا النَّضْرِ حَدَّثَهُ عَنْ سُلَيْمَانَ بْنِ يَسَارٍ عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهَا قَالَتْ مَا رَأَيْتُ النَّبِيَّ ﷺ مُسْتَجْمِعًا قَطُّ ضَاحِكًا حَتَّى أَرَى مِنْهُ لَهَوَاتِهِ إِنَّمَا كَانَ يَتَبَسَّمُ .

6093. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Mahbub, njemu Ebu-Avana, a ovome Katada da je čuo od Enesa, a pričao mi je i Halifa, njemu Jezid b. Zurej, a ovome Seid da je čuo od Katade, a on od Enesa, radijallahu anhu, da je jedan čovjek prišao Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, dok je u petak u Medini držao govor (hutbu) i rekao mu: "Suša je, nema kiše, pa zamoli Gospodara svoga da dâ kišu!" Tada je (Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem) pogledao prema nebu na kome nismo vidjeli oblačka i zamolio za kišu, pa su se oblaci počeli uobličavati. Potom je udarila kiša da su Medinom tekli potoci i neprestano lila sve do sljedećeg petka. Tada je onaj, ili neki drugi čovjek, dok je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, govorio, ustao i rekao: "Potopismo se, zamoli Gospodara svoga da nam prestane kiša!", na što se (Vjerovjesnik) nasmijao i zamolio:[1] "Bože oko nas, a ne na nas!", izgovorivši to dva ili tri puta, a oblaci se, lijevo i desno, počeše odbijati od Medine i liti kišu okolo, a da u njoj (Medini) nikako nije padala. Tako im je Allah pokazao počast Svoga Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, (koju ima kod Njega) i uslišavanje njegove dove.

٦٠٩٣. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ مَحْبُوبٍ حَدَّثَنَا أَبُو عَوَانَةَ عَنْ قَتَادَةَ عَنْ أَنَسٍ ح و قَالَ لِي خَلِيفَةُ حَدَّثَنَا يَزِيدُ بْنُ زُرَيْعٍ حَدَّثَنَا سَعِيدٌ عَنْ قَتَادَةَ عَنْ أَنَسٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ أَنَّ رَجُلاً جَاءَ إِلَى النَّبِيِّ ﷺ يَوْمَ الْجُمُعَةِ وَهُوَ يَخْطُبُ بِالْمَدِينَةِ فَقَالَ قَحَطَ الْمَطَرُ فَاسْتَسْقِ رَبَّكَ فَنَظَرَ إِلَى السَّمَاءِ وَمَا نَرَى مِنْ سَحَابٍ فَاسْتَسْقَى فَنَشَأَ السَّحَابُ بَعْضُهُ إِلَى بَعْضٍ ثُمَّ مُطِرُوا حَتَّى سَالَتْ مَثَاعِبُ الْمَدِينَةِ فَمَا زَالَتْ إِلَى الْجُمُعَةِ الْمُقْبِلَةِ مَا تُقْلِعُ ثُمَّ قَامَ ذَلِكَ الرَّجُلُ أَوْ غَيْرُهُ وَالنَّبِيُّ ﷺ يَخْطُبُ فَقَالَ غَرِقْنَا فَادْعُ رَبَّكَ يَحْبِسْهَا عَنَّا فَضَحِكَ ثُمَّ قَالَ اللَّهُمَّ حَوَالَيْنَا وَلاَ عَلَيْنَا مَرَّتَيْنِ أَوْ ثَلاَثًا فَجَعَلَ السَّحَابُ يَتَصَدَّعُ عَنِ الْمَدِينَةِ يَمِينًا وَشِمَالاً يُمْطَرُ مَا حَوَالَيْنَا وَلاَ يُمْطِرُ مِنْهَا شَيْءٌ يُرِيهِمُ اللهُ كَرَامَةَ نَبِيِّهِ ﷺ وَإِجَابَةَ دَعْوَتِهِ .

1 Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, nasmijao se nečijim riječima: "Potopismo se!"

RIJEČI UZVIŠENOG ALLAHA: "O VJERNICI, BOJTE SE ALLAHA I BUDITE S ONIMA KOJI SU ISKRENI!"[2] I KOJA JE LAŽ ZABRANJENA

باب قوْل الله تعالى
(يا أيُّها الَّذِين امنُوا اتَّقُوا الله
وكُونُوا مع الصَّادِقِين) وما يُنْهى عن الْكذِب

6094. PRIČAO NAM JE Usman b. Ebu-Šejba, njemu Džerir, a ovome Mensur da je čuo od Ebu-Vaila, a on od Abdullaha, radijallahu anhu, da je kazivao:
"Vjerovjesnik je, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: 'Istinitost vodi u dobročinstvo, a dobročinstvo u Džennet. Govoreći istinu, čovjek postaje istinoljubivim. Laž vodi u razvrat, a razvrat vodi u Vatru. Lažući, čovjek kod Allaha postaje lažov.'"

٦٠٩٤. حَدَّثَنَا عُثْمَانُ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ حَدَّثَنَا جَرِيرٌ عَنْ مَنْصُورٍ عَنْ أَبِي وَائِلٍ عَنْ عَبْدِاللهِ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ إِنَّ الصِّدْقَ يَهْدِي إِلَى الْبِرِّ وَإِنَّ الْبِرَّ يَهْدِي إِلَى الْجَنَّةِ وَإِنَّ الرَّجُلَ لَيَصْدُقُ حَتَّى يَكُونَ صِدِّيقًا وَإِنَّ الْكَذِبَ يَهْدِي إِلَى الْفُجُورِ وَإِنَّ الْفُجُورَ يَهْدِي إِلَى النَّارِ وَإِنَّ الرَّجُلَ لَيَكْذِبُ حَتَّى يُكْتَبَ عِنْدَ اللهِ كَذَّابًا .

6095. PRIČAO NAM JE Ibn-Selam, njemu Isma'il b. Dža'fer, a ovome Ebu-Suhejl Nafi b. Malik b. Ebu-Amir da je čuo od svoga oca, a on od Ebu-Hurejre da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
"Tri su znaka licemjera: kada govori, laže; kada obeća, prevari; kada mu se povjeri, iznevjeri!"

٦٠٩٥. حَدَّثَنِي مُحَمَّدُ بْنُ سَلَامٍ حَدَّثَنَا إِسْمَاعِيلُ ابْنُ جَعْفَرٍ عَنْ أَبِي سُهَيْلٍ نَافِعِ بْنِ مَالِكِ ابْنِ أَبِي عَامِرٍ عَنْ أَبِيهِ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ أَنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ قَالَ آيَةُ الْمُنَافِقِ ثَلَاثٌ إِذَا حَدَّثَ كَذَبَ وَإِذَا وَعَدَ أَخْلَفَ وَإِذَا اؤْتُمِنَ خَانَ .

6096. PRIČAO NAM JE Musa b. Isma'il, njemu Džerir, a ovome Ebu-Redža, prenoseći od Semure b. Džundeba, radijallahu anhu, da je kazivao kako je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
"Usnio sam da su mi došla dva čovjeka i rekla: 'Onaj kojeg si vidio da mu se probada vilica lažov je koji izmisli laž što se od njega prenosi do nakraj svijeta, zbog čega će mu se (ovo) činiti sve do Sudnjeg dana.'"

٦٠٩٦. حَدَّثَنَا مُوسَى بْنُ إِسْمَاعِيلَ حَدَّثَنَا جَرِيرٌ حَدَّثَنَا أَبُو رَجَاءٍ عَنْ سَمُرَةَ بْنِ جُنْدُبٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ قَالَ النَّبِيُّ ﷺ رَأَيْتُ اللَّيْلَةَ رَجُلَيْنِ أَتَيَانِي قَالَا الَّذِي رَأَيْتَهُ يُشَقُّ شِدْقُهُ فَكَذَّابٌ يَكْذِبُ بِالْكَذْبَةِ تُحْمَلُ عَنْهُ حَتَّى تَبْلُغَ الْآفَاقَ فَيُصْنَعُ بِهِ إِلَى يَوْمِ الْقِيَامَةِ .

2 Et-Tevba, 119.

LIJEPO VLADANJE

باب فِي الْهَدْيِ الصَّالِحِ

6097. PRIČAO MI JE Ishak b. Ibrahim da je pitao Ebu-Usamu da li im je A'meš pričao da je čuo od Šekika, pa je rekao da je čuo od Huzejfe, koji je rekao:
"Allahovu je Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, po držanju, izgledu i vladanju, otkako iziđe iz svoje kuće dok se ne vrati,[1] najsličniji čovjek Ibn-Umm-Abd.[2] Ne znamo kako se, kada je u kući, prema svojima odnosi."

٦٠٩٧. حَدَّثَنَا إِسْحَاقُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ قَالَ قُلْتُ لأَبِي أُسَامَةَ أَحَدَّثَكُمُ الأَعْمَشُ سَمِعْتُ شَقِيقًا قَالَ سَمِعْتُ حُذَيْفَةَ يَقُولُ إِنَّ أَشْبَهَ النَّاسِ دَلاًّ وَسَمْتًا وَهَدْيًا بِرَسُولِ اللهِ ﷺ لاَبْنُ أُمِّ عَبْدٍ مِنْ حِينِ يَخْرُجُ مِنْ بَيْتِهِ إِلَى أَنْ يَرْجِعَ إِلَيْهِ لاَ نَدْرِي مَا يَصْنَعُ فِي أَهْلِهِ إِذَا خَلاَ .

STRPLJIVOST PRI UVREDI

باب الصَّبْرِ عَلَى الأَذَى

i riječi Uzvišenog Allaha: "Samo oni koji budu strpljivi bit će bez računa nagrađeni."[3]

وَقَوْلِ اللهِ تَعَالَى (إِنَّمَا يُوَفَّى الصَّابِرُونَ أَجْرَهُمْ بِغَيْرِ حِسَابٍ)

6098. PRIČAO NAM JE Ebu-Velid, njemu Šu'ba, a ovome Muharik da je čuo od Tarika, a on od Abdullaha da je rekao:
"Najbolji je govor Allahova Knjiga, a najbolji je put put Muhammedov, sallallahu alejhi ve sellem."

٦٠٩٨. حَدَّثَنَا أَبُو الْوَلِيدِ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ عَنْ مُخَارِقٍ سَمِعْتُ طَارِقًا قَالَ قَالَ عَبْدُ اللهِ إِنَّ أَحْسَنَ الْحَدِيثِ كِتَابُ اللهِ وَأَحْسَنَ الْهَدْيِ هَدْيُ مُحَمَّدٍ ﷺ .

---

1 Ovim se Huzejfa u svome svjedočenju htio ograničiti samo na ono što je svojim očima kod Abdullaha b. Mes'uda vidio van kuće, čime je ostavio mogućnost da je u kući, među svojom čeljadi, manje ili više bio drugačiji.

2 Riječ je o Abdullahu b. Mes'udu.

3 Ez-Zumer, 10.
Neki islamski učenjaci tvrde da je strpljivost pri nanesenoj uvredi i nepravdi svojevrsni vid borbe sa samim sobom (džihadun-nefs). Allahovu Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, jako je teško palo kada mu je prilikom podjele ratnog plijena prigovoreno da je nepravedan, ali se ipak strpio i prema onome koji je to rekao pokazao samilost i širokogrudnost, imajući na umu upravo gore navedeni ajet. Dobro se djelo, u osnovi, nagrađuje deseterostrukom nagradom, dok se za dobro djelo za koje je potrebno strpljenje nagrada uvećava i za sedam stotina puta.

6099. PRIČAO NAM JE Musedded, njemu Jahja b. Seid, a ovome Sufjan da je čuo od A'meša, on od Seida b. Džubejra, a ovaj od Ebu-Abdur-Rahmana Sulemija da je Ebu-Musa, radijallahu anhu, kazivao:
"Vjerovjesnik je, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: 'Nema niko (ili je rekao – ništa)[4] da je na uvredu koju čuje strpljiviji od Allaha. Oni Mu pripisuju da ima dijete, a On im (i dalje) daje zdravlje i opskrbljuje ih!'"[5]

٦٠٩٩. حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ سَعِيدٍ عَنْ سُفْيَانَ قَالَ حَدَّثَنِي الأَعْمَشُ عَنْ سَعِيدِ بْنِ جُبَيْرٍ عَنْ أَبِي عَبْدِالرَّحْمَنِ السُّلَمِيِّ عَنْ أَبِي مُوسَى رَضِيَ اللهُ عَنْهُ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ لَيْسَ أَحَدٌ أَوْ لَيْسَ شَيْءٌ أَصْبَرَ عَلَى أَذًى سَمِعَهُ مِنَ اللهِ إِنَّهُمْ لَيَدْعُونَ لَهُ وَلَدًا وَإِنَّهُ لَيُعَافِيهِمْ وَيَرْزُقُهُمْ .

6100. PRIČAO NAM JE Umer b. Hafs, njemu njegov otac, a ovome A'meš, prenoseći od Šekika, a on od Abdullaha da je rekao:
"Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, podijelio je ratni plijen – kao što je i ranije dijelio – pa je jedan čovjek ensarija rekao: 'Tako mi Allaha, to je podjela koja nije bila zarad Allahova lica!' Rekao sam: 'Reći ću to Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem!', pa sam mu, dok je sa svojim drugovima bio, prišao i krišom ispričao. To je Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, teško pogodilo, pa mu se lice promijenilo i naljutio se da sam zaželio da mu to uopće nisam bio ispričao. Potom je rekao: 'Musa je uvrijeđen i više od toga, pa se strpio!'"[6]

٦١٠٠. حَدَّثَنَا عُمَرُ بْنُ حَفْصٍ حَدَّثَنَا أَبِي حَدَّثَنَا الأَعْمَشُ قَالَ سَمِعْتُ شَقِيقًا يَقُولُ قَالَ عَبْدُاللهِ قَسَمَ النَّبِيُّ ﷺ قِسْمَةً كَبَعْضِ مَا كَانَ يَقْسِمُ فَقَالَ رَجُلٌ مِنَ الأَنْصَارِ وَاللهِ إِنَّهَا لَقِسْمَةٌ مَا أُرِيدَ بِهَا وَجْهُ اللهِ قُلْتُ أَمَّا أَنَا لأَقُولَنَّ لِلنَّبِيِّ ﷺ فَأَتَيْتُهُ وَهُوَ فِي أَصْحَابِهِ فَسَارَرْتُهُ فَشَقَّ ذَلِكَ عَلَى النَّبِيِّ ﷺ وَتَغَيَّرَ وَجْهُهُ وَغَضِبَ حَتَّى وَدِدْتُ أَنِّي لَمْ أَكُنْ أَخْبَرْتُهُ ثُمَّ قَالَ قَدْ أُوذِيَ مُوسَى بِأَكْثَرَ مِنْ ذَلِكَ فَصَبَرَ .

---

4 Prenosilac nije bio sasvim siguran da li je rekao "niko" ili "ništa".

5 O ovome će biti opširnije govora u poglavljima o tevhidu (monoteizmu).

6 Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, ovdje nije osudio postupak Abdullaha b. Mes'uda jer je znao da mu je iz najbolje namjere prenio riječi spomenutog ensarije, kako bi ga upoznao da pojedini ljudi još uvijek taje licemjerstvo, već se, u prvi mah, naljutio na onoga koji je to rekao, ali se ubrzo nakon toga prisjetio Musaa, alejhis-selam, i uvreda koje su njemu nanošene, pa se strpio. Naime, Musa, alejhis-selam, najmanje je u tri slučaja bio teško uvrijeđen. Prvo, kada su mu rekli da je kilav, o čemu je bilo više govora u hadisima vezanim za Musaa, alejhis-selam, navedenim u poglavlju o Musau. Drugi su ga put uvrijedili u vezi s Harunovom smrću. O tome smo također opširno govorili u poglavlju o Musau. Treći je put uvrijeđen u slučaju s Karunom. I o tome je bilo više riječi u poglavlju o Musau. Međutim, Musa, alejhis-selam, svaki se put strpio, pa se i Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, ugledao na njega.

KO LJUDE NIJE UKORAVAO U LICE

باب مَنْ لَمْ يُواجِهِ النَّاسَ بِالْعِتابِ

6101. PRIČAO NAM JE Umer b. Hafs, njemu njegov otac, a ovome A'meš da je čuo od Muslima, on od Mesruka, a ovaj od Aiše da je rekla:
"Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, učinio je (jednom prilikom) nešto što je sebi dopustio, a ljudi su se toga ustručavali. Čuvši za to, Vjerovjesnik je, sallallahu alejhi ve sellem, na hutbi, prethodno se zahvalivši Allahu, rekao: 'Šta je (nekim) ljudima pa se ustručavaju onoga što sam ja učinio? Tako mi Allaha, ja Allaha poznajem najbolje i više Ga se od njih bojim!'"[1]

٦١٠١. حَدَّثَنَا عُمَرُ بْنُ حَفْصٍ حَدَّثَنَا أَبِي حَدَّثَنَا الأَعْمَشُ حَدَّثَنَا مُسْلِمٌ عَنْ مَسْرُوقٍ قَالَتْ عَائِشَةُ صَنَعَ النَّبِيُّ ﷺ شَيْئًا فَرَخَّصَ فِيهِ فَتَنَزَّهَ عَنْهُ قَوْمٌ فَبَلَغَ ذَلِكَ النَّبِيَّ ﷺ فَخَطَبَ فَحَمِدَ اللهَ ثُمَّ قَالَ مَا بَالُ أَقْوَامٍ يَتَنَزَّهُونَ عَنِ الشَّيْءِ أَصْنَعُهُ فَوَاللهِ إِنِّي لأَعْلَمُهُمْ بِاللهِ وَأَشَدُّهُمْ لَهُ خَشْيَةً .

6102. PRIČAO NAM JE Abdan, njemu Abdullah, a ovome Šu'ba da je čuo od Katade, on od Abdullaha b. Ebu-Utbe, Enesovog oslobođenog roba, a ovaj od Seida Hudrija da je rekao:
"Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, bio je stidljiviji od djevice u njenom zastrtom dijelu kuće. Kada bi vidio nešto što mu nije drago, prepoznali bismo to po izrazu njegova lica."

٦١٠٢. حَدَّثَنَا عَبْدَانُ أَخْبَرَنَا عَبْدُاللهِ أَخْبَرَنَا شُعْبَةُ عَنْ قَتَادَةَ سَمِعْتُ عَبْدَاللهِ هُوَ ابْنُ أَبِي عُتْبَةَ مَوْلَى أَنَسٍ عَنْ أَبِي سَعِيدٍ الْخُدْرِيِّ قَالَ كَانَ النَّبِيُّ ﷺ أَشَدَّ حَيَاءً مِنَ الْعَذْرَاءِ فِي خِدْرِهَا فَإِذَا رَأَى شَيْئًا يَكْرَهُهُ عَرَفْنَاهُ فِي وَجْهِهِ .

1 Ibn-Bettal kaže: "Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, bio je blag prema svojim sljedbenicima... Čak je i ukor koji im je ovom prilikom bez sumnje uputio ublažen time što nije nikoga pojedinačno imenovao." O ovom slučaju Ibn-Hadžer Askalani kaže: "Ovim se hadisom potiče ugledanje na Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, i osuđuje cjepidlačenje u vjeri te izbjegavanje dozvoljenog... Nigdje nisam naišao na imena ljudi na koje se u ovom hadisu aludira, niti šta bi konkretno moglo biti to što je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, sebi dozvolio. Kasnije sam naišao na hadis koji bi ovo, možda, mogao razjasniti. Radi se, naime, o hadisu koji u poglavlju o postu bilježi Muslim, a prenosi ga Aiša. U njemu se kaže da je jedan čovjek rekao: "Allahov Poslaniče, mene (ponekad) zatekne sabah nečista (budem džunup), a hoću da postim, pa se okupam i zapostim", na što je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "I mene (ponekad) zatekne sabah nečista (budem džunup), pa (tako) zapostim." Tada je ovaj rekao: "Allahov Poslaniče, ti nisi kao mi, jer je tebi Allah oprostio i ranije i kasnije grijehe", pa se Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, naljutio i rekao: "Ja se nadam da se od svih vas Allaha najviše bojim i da najbolje znam šta je bogobojaznost!"

KO BEZ OPRAVDANA RAZLOGA SVOME BRATU KAŽE DA JE NEVJERNIK – SAM JE ONO ŠTO JE REKAO

باب مَنْ كَفَّرَ أَخَاهُ بِغَيْرِ تَأْوِيلٍ فَهُوَ كَمَا قَالَ

6103. PRIČALI SU NAM Muhammed i Ahmed b. Seid, njima Usman b. Umer, a ovome Ali b. Mubarek da su čuli od Jahje b. Ebu-Kesira, on od Ebu-Seleme, a ovaj od Ebu-Hurejre, radijallahu anhu, da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Kad čovjek svome bratu kaže: 'Nevjerniče!' – jedan je od njih dvojice takav."[2]
Ikrime je pričao ovaj hadis, prenoseći od Ibn-Ammara, on od Jahje, a on od Abdullaha b. Jezida, koji ga je čuo od Seleme, on od Ebu-Hurejre, a on od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem.

٦١٠٣. حَدَّثَنَا مُحَمَّدٌ وَأَحْمَدُ بْنُ سَعِيدٍ قَالاَ حَدَّثَنَا عُثْمَانُ بْنُ عُمَرَ أَخْبَرَنَا عَلِيُّ بْنُ الْمُبَارَكِ عَنْ يَحْيَى بْنِ أَبِي كَثِيرٍ عَنْ أَبِي سَلَمَةَ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ أَنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ قَالَ إِذَا قَالَ الرَّجُلُ لأَخِيهِ يَا كَافِرُ فَقَدْ بَاءَ بِهِ أَحَدُهُمَا وَقَالَ عِكْرِمَةُ بْنُ عَمَّارٍ عَنْ يَحْيَى عَنْ عَبْدِاللهِ بْنِ يَزِيدَ سَمِعَ أَبَا سَلَمَةَ سَمِعَ أَبَا هُرَيْرَةَ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ .

6104. PRIČAO NAM JE Isma'il, njemu Malik, a ovome Abdullah b. Dinar da je čuo od Abdullaha b. Omera, radijallahu anhuma, da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
"Koji god čovjek svome bratu kaže: 'Nevjerniče!' – jedan je od njih dvojice takav."[3]

٦١٠٤. حَدَّثَنَا إِسْمَاعِيلُ قَالَ حَدَّثَنِي مَالِكٌ عَنْ عَبْدِاللهِ بْنِ دِينَارٍ عَنْ عَبْدِاللهِ بْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا أَنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ قَالَ أَيُّمَا رَجُلٍ قَالَ لأَخِيهِ يَا كَافِرُ فَقَدْ بَاءَ بِهَا أَحَدُهُمَا .

6105. PRIČAO NAM JE Musa b. Isma'il, njemu Vuhejb, a ovome Ejjub da je čuo od Ebu-Kilabe, a on od Sabita b. Dahhaka da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
"Ko se lažno zakune drugom vjerom mimo islama – takav je kao što je i rekao. Čime se ko ubije – time će biti i mučen u džehennemskoj vatri. Proklinjanje je vjernika kao i ubijanje. Ko vjernika potvori za nevjerstvo – kao da ga je i ubio!"

٦١٠٥. حَدَّثَنَا مُوسَى بْنُ إِسْمَاعِيلَ حَدَّثَنَا وُهَيْبٌ حَدَّثَنَا أَيُّوبُ عَنْ أَبِي قِلاَبَةَ عَنْ ثَابِتِ بْنِ الضَّحَّاكِ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ مَنْ حَلَفَ بِمِلَّةٍ غَيْرِ الإِسْلاَمِ كَاذِبًا فَهُوَ كَمَا قَالَ وَمَنْ قَتَلَ نَفْسَهُ بِشَيْءٍ عُذِّبَ بِهِ فِي نَارِ جَهَنَّمَ وَلَعْنُ الْمُؤْمِنِ كَقَتْلِهِ وَمَنْ رَمَى مُؤْمِنًا بِكُفْرٍ فَهُوَ كَقَتْلِهِ .

2 Ibn-Hadžer Askalani kaže da se ne misli kako se time postaje nevjernik, nego kao nevjernik, naročito ako se zakune.

3 Ibn-Bettal kaže: "Znači lažov, a ne nevjernik."

O TOME KO NIJE SMATRAO NEVJERNIKOM ONOGA KOJI BI TAKO REKAO (NAZVAO DRUGOG NEVJERNIKOM) S OPRAVDANIM RAZLOGOM ILI IZ NEZNANJA

باب من لم ير إكفار من قال ذلك متأولا أو جاهلا

Omer je Hatibu b. Ebu-Beltai rekao da je licemjer, pa (ga) je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, upitao: “Odakle znaš da Allah nije pogledao na učesnike u bici na Bedru i rekao im: ‘Već sam vam oprostio!’?”

وَقَالَ عُمَرُ لِحَاطِبِ بْنِ أَبِي بَلْتَعَةَ إِنَّهُ مُنَافِقٌ فَقَالَ النَّبِيُّ ﷺ وَمَا يُدْرِيكَ لَعَلَّ اللهَ قَدِ اطَّلَعَ إِلَى أَهْلِ بَدْرٍ فَقَالَ قَدْ غَفَرْتُ لَكُمْ .

6106. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Abada, njemu Jezid, a ovome Sulejm da je čuo od Amra b. Dinara, a on od Džabira b. Abdullaha da je Mu‘az b. Džebel, radijallahu anhu, klanjao za Vjerovjesnikom, sallallahu alejhi ve sellem, a zatim bi odlazio svom narodu i klanjao im kao imam. Jednom im je prilikom učio (poglavlje) El-Bekara, pa je jedan čovjek istupio i namaz (sam) klanjao kraće. Za to je saznao Mu‘az i rekao mu da je licemjer. Čovjek je to čuo, pa je došao Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, i rekao: “Allahov Poslaniče, mi smo ljudi koji radimo fizičke poslove i na devama gonimo vodu. Jučer smo klanjali za Mu‘azom, pa je počeo učiti (poglavlje) El-Bekara, nakon čega sam ja istupio, pa je on ustvrdio da sam licemjer.” Tada je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, tri puta rekao: “Mu‘aze, zar ti u iskušenje dovodiš?! Uči (poglavlja) ‘Tako mi Sunca i svjetla njegova’ ,[1] ‘Hvali ime Gospodara svoga, Svevišnjeg’[2] i sl.!”

٦١٠٦. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَبَادَةَ أَخْبَرَنَا يَزِيدُ أَخْبَرَنَا سَلِيمٌ حَدَّثَنَا عَمْرُو بْنُ دِينَارٍ حَدَّثَنَا جَابِرُ بْنُ عَبْدِاللهِ أَنَّ مُعَاذَ بْنَ جَبَلٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ كَانَ يُصَلِّي مَعَ النَّبِيِّ ﷺ ثُمَّ يَأْتِي قَوْمَهُ فَيُصَلِّي بِهِمُ الصَّلاَةَ فَقَرَأَ بِهِمُ الْبَقَرَةَ قَالَ فَتَجَوَّزَ رَجُلٌ فَصَلَّى صَلاَةً خَفِيفَةً فَبَلَغَ ذَلِكَ مُعَاذًا فَقَالَ إِنَّهُ مُنَافِقٌ فَبَلَغَ ذَلِكَ الرَّجُلَ فَأَتَى النَّبِيَّ ﷺ فَقَالَ يَا رَسُولَ اللهِ إِنَّا قَوْمٌ نَعْمَلُ بِأَيْدِينَا وَنَسْقِي بِنَوَاضِحِنَا وَإِنَّ مُعَاذًا صَلَّى بِنَا الْبَارِحَةَ فَقَرَأَ الْبَقَرَةَ فَتَجَوَّزْتُ فَزَعَمَ أَنِّي مُنَافِقٌ فَقَالَ النَّبِيُّ ﷺ يَا مُعَاذُ أَفَتَّانٌ أَنْتَ ثَلاَثًا اقْرَأْ وَالشَّمْسِ وَضُحَاهَا وَسَبِّحِ اسْمَ رَبِّكَ الأَعْلَى وَنَحْوَهَا .

1 *Veš-šemsi ve duhaha* (poglavlje “Eš-Šems” (Sunce).

2 *Sebbihisme rabbikel-a‘la* (poglavlje “El-A‘la” (Svevišnji).

6107. PRIČAO MI JE Ishak, njemu Ebu-Mugira, a ovome Evza'i da je čuo od Zuhrija, on od Humejda, a ovaj od Ebu-Hurejre da je kazivao: "Allahov je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: 'Ko se od vas zakune pa u zakletvi kaže: 'Tako mi Lata i Uzzaa!' – neka kaže: 'Nema Boga osim Allaha!' Ko svome drugu kaže: 'Hajde da se kockamo!' – neka podijeli sadaku.'"

٦١٠٧. حَدَّثَنِي إِسْحَاقُ أَخْبَرَنَا أَبُو الْمُغِيرَةِ حَدَّثَنَا الأَوْزَاعِيُّ حَدَّثَنَا الزُّهْرِيُّ عَنْ حُمَيْدٍ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ مَنْ حَلَفَ مِنْكُمْ فَقَالَ فِي حَلِفِهِ بِاللاَّتِ وَالْعُزَّى فَلْيَقُلْ لاَ إِلَهَ إِلاَّ اللهُ وَمَنْ قَالَ لِصَاحِبِهِ تَعَالَ أُقَامِرْكَ فَلْيَتَصَدَّقْ .

6108. PRIČAO NAM JE Kutejba, njemu Lejs, a ovome Nafi', prenoseći od Ibn-Omera, radijallahu anhuma, da je Omera b. Hattaba sustigao u grupi jahača kada se zakleo svojim ocem, pa ih je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, dozvao (i rekao im): "Zar vam Allah nije zabranio da se zaklinjete svojim očevima? Ko se zaklinje neka se zakune Allahom ili neka šuti!"

٦١٠٨. حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ حَدَّثَنَا لَيْثٌ عَنْ نَافِعٍ عَنِ ابْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا أَنَّهُ أَدْرَكَ عُمَرَ بْنَ الْخَطَّابِ فِي رَكْبٍ وَهُوَ يَحْلِفُ بِأَبِيهِ فَنَادَاهُمْ رَسُولُ اللهِ ﷺ أَلاَ إِنَّ اللهَ يَنْهَاكُمْ أَنْ تَحْلِفُوا بِآبَائِكُمْ فَمَنْ كَانَ حَالِفًا فَلْيَحْلِفْ بِاللهِ وَإِلاَّ فَلْيَصْمُتْ .

KAKVA JE LJUTNJA I STROGOST, KADA SU U PITANJU ALLAHOVE ZAPOVIJEDI, DOZVOLJENA[3]

بَاب مَا يَجُوزُ مِنَ الْغَضَبِ وَالشِّدَّةِ لأَمْرِ اللهِ

Uzvišeni Allah veli: "O Vjerovjesniče, bori se protiv nevjernika i licemjera i budi strog prema njima!"[4]

وَقَالَ اللهُ ﴿جَاهِدِ الْكُفَّارَ وَالْمُنَافِقِينَ وَاغْلُظْ عَلَيْهِمْ﴾ .

6109. PRIČAO NAM JE Jesera b. Safvan, njemu Ibrahim, a ovome Zuhri da je čuo od Kasima, a on od Aiše, radijallahu anha, da je rekla: "Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, ušao je kod mene, a u sobi je bila zavjesa sa slikama, pa mu se lice (od ljutnje) promijenilo; uzeo je zavjesu i poderao je. Vjerovjesnik je, sallallahu alejhi ve sellem.", kaže ona, "rekao: 'Među onima koji će na Sudnjem danu biti najstrožije kažnjeni jesu i ljudi koji slikaju ovakve slike!'"

٦١٠٩. حَدَّثَنَا يَسَرَةُ بْنُ صَفْوَانَ حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ عَنِ الزُّهْرِيِّ عَنِ الْقَاسِمِ عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهَا قَالَتْ دَخَلَ عَلَيَّ النَّبِيُّ ﷺ وَفِي الْبَيْتِ قِرَامٌ فِيهِ صُوَرٌ فَتَلَوَّنَ وَجْهُهُ ثُمَّ تَنَاوَلَ السِّتْرَ فَهَتَكَهُ وَقَالَتْ قَالَ النَّبِيُّ ﷺ إِنَّ مِنْ أَشَدِّ النَّاسِ عَذَابًا يَوْمَ الْقِيَامَةِ الَّذِينَ يُصَوِّرُونَ هَذِهِ الصُّوَرَ .

3 Kao da se ovim htjelo reći kako je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, bio blag i strpljiv na uvredu kada se o njemu radilo, a strog kada se radilo o Allahovim odredbama.

4 Et-Tahrim, 9.

6110. PRIČAO NAM JE Musedded, njemu Jahja, a ovome Isma‘il b. Ebu-Halid da je čuo od Kajsa b. Ebu-Hazima, a on od Ebu-Mes‘uda, radijallahu anhu, da je kazivao:
“Jedan je čovjek došao i Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: ‘Ja na sabah kasnim zbog toga i toga (čovjeka), zato što nam previše oduljuje!’”
On (Ebu-Mes‘ud) dalje veli: “Nikada Allahova Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, kada je savjetovao, nisam vidio ljućeg nego što je bio tada”, dodavši da je (tom prilikom) rekao: “O ljudi, među vama ima onih koji (druge) ljude odbijaju! Zato, ko god od vas prolazi pred džemat neka klanja kraće, jer među njima ima bolesnih, starih i onih koji imaju nekakvu potrebu.”

٦١١٠. حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ حَدَّثَنَا يَحْيَى عَنْ إِسْمَاعِيلَ ابْنِ أَبِي خَالِدٍ حَدَّثَنَا قَيْسُ بْنُ أَبِي حَازِمٍ عَنْ أَبِي مَسْعُودٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ أَتَى رَجُلٌ النَّبِيَّ ﷺ فَقَالَ إِنِّي لَأَتَأَخَّرُ عَنْ صَلَاةِ الْغَدَاةِ مِنْ أَجْلِ فُلَانٍ مِمَّا يُطِيلُ بِنَا قَالَ فَمَا رَأَيْتُ رَسُولَ اللهِ ﷺ قَطُّ أَشَدَّ غَضَبًا فِي مَوْعِظَةٍ مِنْهُ يَوْمَئِذٍ قَالَ فَقَالَ يَا أَيُّهَا النَّاسُ إِنَّ مِنْكُمْ مُنَفِّرِينَ فَأَيُّكُمْ مَا صَلَّى بِالنَّاسِ فَلْيَتَجَوَّزْ فَإِنَّ فِيهِمُ الْمَرِيضَ وَالْكَبِيرَ وَذَا الْحَاجَةِ .

6111. PRIČAO NAM JE Musa b. Isma‘il, njemu Džuvejrija, a ovome Nafi‘, prenoseći od Abdullaha b. Omera, radijallahu anhuma, da je kazivao:
“Dok je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, klanjao, u mihrabu džamije vidio je slinu, pa ju je sastrugao svojom rukom, naljutio se i rekao: ‘Kada je neko od vas u namazu, neka zna da je pred Allahom, pa neka se u namazu, pred Njim, ne oseče!’”

٦١١١. حَدَّثَنَا مُوسَى بْنُ إِسْمَاعِيلَ حَدَّثَنَا جُوَيْرِيَةُ عَنْ نَافِعٍ عَنْ عَبْدِاللهِ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ بَيْنَا النَّبِيُّ ﷺ يُصَلِّي رَأَى فِي قِبْلَةِ الْمَسْجِدِ نُخَامَةً فَحَكَّهَا بِيَدِهِ فَتَغَيَّظَ ثُمَّ قَالَ إِنَّ أَحَدَكُمْ إِذَا كَانَ فِي الصَّلَاةِ فَإِنَّ اللهَ حِيَالَ وَجْهِهِ فَلَا يَتَنَخَّمَنَّ حِيَالَ وَجْهِهِ فِي الصَّلَاةِ .

6112. PRIČAO NAM JE Muhammed, njemu Isma‘il b. Dža‘fer, a ovome Rebi‘a b. Ebu-Abdur-Rahman da je čuo od Jezida, Munbe‘isovog oslobođenog roba, a on od Zejda b. Halida Džuhenija da je jedan čovjek upitao Allahova Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, o (tuđoj) nađenoj stvari, pa mu je rekao: “Obznanjuj[1] je godinu dana, zatim pokazuj njenu uzicu[2] i torbu,[3] pa je tek onda koristi! Ako se pojavi njen vlasnik, vrati mu je!”

٦١١٢. حَدَّثَنَا مُحَمَّدٌ حَدَّثَنَا إِسْمَاعِيلُ بْنُ جَعْفَرٍ أَخْبَرَنَا رَبِيعَةُ بْنُ أَبِي عَبْدِالرَّحْمَنِ عَنْ يَزِيدَ مَوْلَى الْمُنْبَعِثِ عَنْ زَيْدِ بْنِ خَالِدٍ الْجُهَنِيِّ أَنَّ رَجُلًا سَأَلَ رَسُولَ اللهِ ﷺ عَنِ اللُّقَطَةِ فَقَالَ عَرِّفْهَا سَنَةً ثُمَّ اعْرِفْ وِكَاءَهَا وَعِفَاصَهَا ثُمَّ اسْتَنْفِقْ بِهَا فَإِنْ جَاءَ

1 Tj. svuda pričaj da si našao tuđu izgubljenu stvar.
2 Tj. uzicu u kojoj je bila zavezana.
3 Tj. torbu u kojoj je pronađena.

Ovaj je, zatim, upitao: "Allahov Poslaniče, a šta je s izgubljenim (odlutalim) bravčetom?", pa mu je odgovorio: "Uzmi ga, jer je ono ili tvoje ili tvoga brata ili vukovo."[4]
"Allahov Poslaniče, a šta je s izgubljenom (odlutalom) devom?", upitao je. Tada se Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, toliko naljutio da su mu se zacrvenjeli obrazi (ili je rekao: da mu se zacrvenjelo lice), upitavši ga: "Šta ti imaš s njom?! Ona ima svoje papke i mješinu dok ne dođe svome vlasniku!"[5]

رَبُّهَا فَأَدِّهَا إِلَيْهِ قَالَ يَا رَسُولَ اللهِ فَضَالَّةُ الْغَنَمِ قَالَ خُذْهَا فَإِنَّمَا هِيَ لَكَ أَوْ لأَخِيكَ أَوْ لِلذِّئْبِ قَالَ يَا رَسُولَ اللهِ فَضَالَّةُ الإِبِلِ قَالَ فَغَضِبَ رَسُولُ اللهِ ﷺ حَتَّى احْمَرَّتْ وَجْنَتَاهُ أَوِ احْمَرَّ وَجْهُهُ ثُمَّ قَالَ مَا لَكَ وَلَهَا مَعَهَا حِذَاؤُهَا وَسِقَاؤُهَا حَتَّى يَلْقَاهَا رَبُّهَا .

6113. A KAŽE Mekki da mu je pričao Abdullah b. Seid, njemu Muhammed b. Zijad, a ovome Muhammed b. Dža'fer da je čuo od Abdullaha b. Seida, on od Salima Ebu-Nadra, oslobođenog roba Umera b. Ubejdullaha b. Busra b. Seida, a ovaj od Zejda b. Sabita, radijallahu anhu, da je kazivao:
"Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, napravio je (sebi) sobicu od palminog granja i lišća (ili je rekao: hasura), pa je pošao da u njoj klanja. Krenuli su potom i neki ljudi da za njim klanjaju. Tako su se jedne večeri okupili i došli, ali se Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, zadržao i nije odmah izišao, na što su oni počeli dizati glasove i bacati kamenčiće na vrata, pa je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, pred njih ljut izišao i rekao im: 'Toliko ste u svome postupku bili uporni da sam pomislio da će vam biti propisan kao obaveza! Držite se namaza u svojim kućama, jer je, izuzimajući obavezni (farz) namaz, najbolji namaz koji neko obavi u svojoj kući!'"[6]

٦١١٣. وَقَالَ الْمَكِّيُّ حَدَّثَنَا عَبْدُاللهِ بْنُ سَعِيدٍ ح و حَدَّثَنِي مُحَمَّدُ بْنُ زِيَادٍ حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ جَعْفَرٍ حَدَّثَنَا عَبْدُاللهِ بْنُ سَعِيدٍ قَالَ حَدَّثَنِي سَالِمٌ أَبُو النَّضْرِ مَوْلَى عُمَرَ بْنِ عُبَيْدِاللهِ عَنْ بُسْرِ بْنِ سَعِيدٍ عَنْ زَيْدِ بْنِ ثَابِتٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ احْتَجَرَ رَسُولُ اللهِ ﷺ حُجَيْرَةً مُخَصَّفَةً أَوْ حَصِيرًا فَخَرَجَ رَسُولُ اللهِ ﷺ يُصَلِّي فِيهَا فَتَتَبَّعَ إِلَيْهِ رِجَالٌ وَجَاءُوا يُصَلُّونَ بِصَلاَتِهِ ثُمَّ جَاءُوا لَيْلَةً فَحَضَرُوا وَأَبْطَأَ رَسُولُ اللهِ ﷺ عَنْهُمْ فَلَمْ يَخْرُجْ إِلَيْهِمْ فَرَفَعُوا أَصْوَاتَهُمْ وَحَصَبُوا الْبَابَ فَخَرَجَ إِلَيْهِمْ مُغْضَبًا فَقَالَ لَهُمْ رَسُولُ اللهِ ﷺ مَا زَالَ بِكُمْ صَنِيعُكُمْ حَتَّى ظَنَنْتُ أَنَّهُ سَيُكْتَبُ عَلَيْكُمْ فَعَلَيْكُمْ بِالصَّلاَةِ فِي بُيُوتِكُمْ فَإِنَّ خَيْرَ صَلاَةِ الْمَرْءِ فِي بَيْتِهِ إِلاَّ الصَّلاَةَ الْمَكْتُوبَةَ .

---

4 To je zato što je bravče (ovca ili koza) izloženo opasnosti od zvijeri, pa će ga, ako ga niko ne uzme, zvijeri satrti.

5 To je zato što je deva krupna i snažna životinja, pa joj ne prijeti opasnost od zvijeri. Osim toga, njoj ne prijeti ni opasnost da ugine od gladi ili žeđi, jer u svojoj grbi ima zalihe i vode i hrane, a u međuvremenu je sposobna, čak i ako je daleko, pronaći pašnjak i izvor vode. Zato, ono što vrijedi za odbjeglo bravče ne vrijedi za odbjeglu devu.

6 Po jednima, Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, naljutio se zato što su se bez njegova naređenja

OPREZNOST PRI LJUTNJI I ČUVANJE OD NJE

باب الْحَذَرِ مِنَ الْغَضَبِ

Na to upućuju riječi Uzvišenog Allaha: "... i oni koji se klone velikih grijeha i razvrata i koji, kad ih ko rasrdi, opraštaju"[1] – a također i: "... za one koji, i kad su u obilju i kad su u oskudici, udjeljuju, koji srdžbu savlađuju i ljudima praštaju – a Allah voli one koji dobra djela čine!"[2]

لِقَوْلِ اللهِ تَعَالَى (وَالَّذِينَ يَجْتَنِبُونَ كَبَائِرَ الإِثْمِ وَالْفَوَاحِشَ وَإِذَا مَا غَضِبُوا هُمْ يَغْفِرُونَ) وَقَوْلِهِ (الَّذِينَ يُنْفِقُونَ فِي السَّرَّاءِ وَالضَّرَّاءِ وَالْكَاظِمِينَ الْغَيْظَ وَالْعَافِينَ عَنِ النَّاسِ وَاللهُ يُحِبُّ الْمُحْسِنِينَ) .

6114. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Jusuf, njemu Malik, a ovome Ibn-Šihab da je čuo od Seida b. Musejjeba, a on od Ebu-Hurejre, radijallahu anhu, da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
"Nije snažan onaj koji (u hrvanju) sve obara, već je snažan onaj koji se u srdžbi zna savladati.[3]

٦١١٤. حَدَّثَنَا عَبْدُاللهِ بْنُ يُوسُفَ أَخْبَرَنَا مَالِكٌ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ عَنْ سَعِيدِ بْنِ الْمُسَيَّبِ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ أَنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ قَالَ لَيْسَ الشَّدِيدُ بِالصُّرَعَةِ إِنَّمَا الشَّدِيدُ الَّذِي يَمْلِكُ نَفْسَهُ عِنْدَ الْغَضَبِ .

6115. PRIČAO NAM JE Usman b. Ebu-Šejba, njemu Džerir, a ovome A'meš da je čuo od Adija b. Sabita, a ovaj od Sulejmana b. Sureda da je rekao:
"Pred Vjerovjesnikom, sallallahu alejhi ve sellem, gdje smo i mi sjedili, posvađala su se dva čovjeka razmjenjujući pogrdne riječi, pa je jedan od njih, sav ljutit, počeo vrijeđati drugoga, tako da mu se sve lice zacrvenjelo. Tada Vjerovjesnik, sallallahu

٦١١٥. حَدَّثَنَا عُثْمَانُ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ حَدَّثَنَا جَرِيرٌ عَنِ الأَعْمَشِ عَنْ عَدِيِّ بْنِ ثَابِتٍ حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ صُرَدٍ قَالَ اسْتَبَّ رَجُلاَنِ عِنْدَ النَّبِيِّ ﷺ وَنَحْنُ عِنْدَهُ جُلُوسٌ وَأَحَدُهُمَا يَسُبُّ صَاحِبَهُ مُغْضَبًا قَدِ احْمَرَّ وَجْهُهُ فَقَالَ النَّبِيُّ ﷺ إِنِّي لأَعْلَمُ

---

okupili i što im njegov neizlazak nije bio dovoljan znak da se raziđu, nego su počeli galamiti i bacati kamenčiće na vrata. Po drugima, naljutio se zato što ga nisu dobro razumjeli, zbog čega im nije odmah otvorio vrata i izišao, a učinio je to iz sažaljenja prema njima, da im to ne bi bilo propisano kao obaveza. Njegove riječi: "Držite se namaza u svojim kućama!" najbolji su dokaz da je potajno obavljena nafila u kući bolja od one koja se obavlja javno, u džamiji, te da se sve prednosti namaza obavljenog u džematu odnose samo na farz-namaze. S druge strane, nužno je da se neki namazi klanjaju i u kući, kako se ona ne bi pretvorila u mezarja, u smislu drugog hadisa u kome se kaže: "Neke od svojih namaza klanjajte u kući i ne pretvarajte ih (tj. kuće) u mezarje!"

1 Eš-Šura, 37.

2 Ali-Imran, 134.

3 U jednom drugom hadisu koji prenosi Enes kaže se da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, naišao pored jedne grupe ljudi koji su gledali hrvanje, pa je upitao: "Šta je ovo?" "Ima jedan čovjek koji svakoga s kim se pohrve odmah obori", odgovorili su. Tada im je rekao: "Hoćete li da vam kažem ko je jači od njega? Čovjek kojeg drugi čovjek uvrijedi, a ovaj svoju srdžbu savlada i ne odgovori mu, pa tako pobijedi i sebe i protivnika, i svoga i protivnikova šejtana."

alejhi ve sellem, reče: 'Ja znam riječi od kojih bi ga, kada bi ih izgovorio, prošla srdžba – kada bi proučio: 'Utječem se Allahu od prokletog šejtana!' Potom su čovjeku rekli: 'Zar nisi čuo šta je rekao Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem?!', pa je odgovorio: 'Ja nisam budala!'"

كَلِمَةً لَوْ قَالَهَا لَذَهَبَ عَنْهُ مَا يَجِدُ لَوْ قَالَ أَعُوذُ بِاللهِ مِنَ الشَّيْطَانِ الرَّجِيمِ فَقَالُوا لِلرَّجُلِ أَلاَ تَسْمَعُ مَا يَقُولُ النَّبِيُّ ﷺ قَالَ إِنِّي لَسْتُ بِمَجْنُونٍ .

6116. PRIČAO MI JE Jahja b. Jusuf, njemu Ebu-Bekr, tj. Ibn-Ajjaš, a ovome Ebu-Hasin da je čuo od Ebu-Saliha, a on od Ebu-Hurejre, radijallahu anhu, da je jedan čovjek rekao Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem: "Posavjetuj me!", pa mu je rekao: "Nemoj se ljutiti!" To je (čovjek) ponovio više puta, a on bi mu (svaki put) rekao: "Nemoj se ljutiti!"[4]

٦١١٦. حَدَّثَنِي يَحْيَى بْنُ يُوسُفَ أَخْبَرَنَا أَبُو بَكْرٍ هُوَ ابْنُ عَيَّاشٍ عَنْ أَبِي حَصِينٍ عَنْ أَبِي صَالِحٍ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ أَنَّ رَجُلاً قَالَ لِلنَّبِيِّ ﷺ أَوْصِنِي قَالَ لاَ تَغْضَبْ فَرَدَّدَ مِرَارًا قَالَ لاَ تَغْضَبْ .

STID

باب الحياء

6117. PRIČAO NAM JE Adem, njemu Šu'ba, a ovome Katada da je čuo od Ebu-Sevara Adevija da je kazivao: "Od Imrana b. Husajna čuo sam da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, kazao: 'Stid donosi samo dobro!'"
Tada (mu) je Bušejr b. Ka'b rekao: "U mudrim izrekama stoji zapisano: 'Dostojanstvenost je od stida, i smirenost je od stida!'", pa mu je Imran odgovorio: "Ja ti pričam ono što sam čuo da je rekao Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, a ti meni pričaš šta u tvojoj knjizi piše!"[5]

٦١١٧. حَدَّثَنَا آدَمُ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ عَنْ قَتَادَةَ عَنْ أَبِي السَّوَّارِ الْعَدَوِيِّ قَالَ سَمِعْتُ عِمْرَانَ بْنَ حُصَيْنٍ قَالَ قَالَ النَّبِيُّ ﷺ الْحَيَاءُ لاَ يَأْتِي إِلاَّ بِخَيْرٍ فَقَالَ بُشَيْرُ بْنُ كَعْبٍ مَكْتُوبٌ فِي الْحِكْمَةِ إِنَّ مِنَ الْحَيَاءِ وَقَارًا وَإِنَّ مِنَ الْحَيَاءِ سَكِينَةً فَقَالَ لَهُ عِمْرَانُ أُحَدِّثُكَ عَنْ رَسُولِ اللهِ ﷺ وَتُحَدِّثُنِي عَنْ صَحِيفَتِكَ .

4 Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, nije slučajno izabrao baš ovaj savjet. Naprotiv, on je dobro znao da su čovjekovi najveći neprijatelji njegov vlastiti šejtan i zla narav koju u sebi krije te da ga upravo oni navode na srdžbu.

5 Imran Bušejru nije osporio mudrost navedene izreke, već mu je osporio kontekst u kome ju je naveo, i to iz najmanje dva razloga: zato što je izreku naveo dok se govorilo o Poslanikovim, sallallahu alejhi ve sellem, riječima i nečije druge riječi usporedio s njegovim te što se pobojao da ne dođe do miješanja Poslanikovih, sallallahu alejhi ve sellem, riječi s izrekama.

6118. PRIČAO NAM JE Ahmed b. Junus, njemu Abdul-Aziz b. Ebu-Selema, a ovome Ibn-Šihab da je čuo od Salima, a on od Abdullaha b. Omera, radijallahu anhuma, da je rekao:
"Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, naišao je pored jednog čovjeka koji je zbog stida ružio svoga brata, govoreći mu: 'Ti si stidljiv!' – tako da je ispalo da je htio kazati: 'Stid ti šteti!' – pa mu je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: 'Pusti ga, stid je dio imana!'"[1]

٦١١٨. حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ يُونُسَ حَدَّثَنَا عَبْدُالْعَزِيزِ ابْنُ أَبِي سَلَمَةَ حَدَّثَنَا ابْنُ شِهَابٍ عَنْ سَالِمٍ عَنْ عَبْدِاللهِ بْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا مَرَّ النَّبِيُّ ﷺ عَلَى رَجُلٍ وَهُوَ يُعَاتِبُ أَخَاهُ فِي الْحَيَاءِ يَقُولُ إِنَّكَ لَتَسْتَحْيِي حَتَّى كَأَنَّهُ يَقُولُ قَدْ أَضَرَّ بِكَ فَقَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ دَعْهُ فَإِنَّ الْحَيَاءَ مِنَ الْإِيمَانِ .

6119. PRIČAO NAM JE Ali b. Dža'd, njemu Šu'ba, a ovome Katada da je čuo od Enesova oslobođenog roba za kojeg Ebu-Abdullah (Buhari) kaže da se zvao Abdullah b. Ebu-Utba, a on od Ebu-Seida da je rekao: "Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, bio je stidljiviji od djevice u svom zastrtom dijelu kuće."

٦١١٩. حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ الْجَعْدِ أَخْبَرَنَا شُعْبَةُ عَنْ قَتَادَةَ عَنْ مَوْلَى أَنَسٍ قَالَ أَبو عَبْد الله اسْمُهُ عَبْدُاللهِ بْنُ أَبِي عُتْبَةَ سَمِعْتُ أَبَا سَعِيدٍ يَقُولُ كَانَ النَّبِيُّ ﷺ أَشَدَّ حَيَاءً مِنَ الْعَذْرَاءِ فِي خِدْرِهَا .

AKO TE NIJE STID, ČINI ŠTA ŽELIŠ

باب إذا لَمْ تَسْتحْيِ فاصْنَعْ مَا شِئْت

6120. PRIČAO NAM JE Ahmed b. Junus, njemu Zuhejr, a ovome Mensur da je čuo od Rib'ija b. Hiraša, a on od Ebu-Mes'uda da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
"U ono što je svijet od ranijeg vjerovjesništva zapamtio spadaju i riječi: 'Ako te nije stid, čini šta želiš!'"[2]

٦١٢٠. حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ يُونُسَ حَدَّثَنَا زُهَيْرٌ حَدَّثَنَا مَنْصُورٌ عَنْ رِبْعِيِّ بْنِ حِرَاشٍ حَدَّثَنَا أَبُو مَسْعُودٍ قَالَ قَالَ النَّبِيُّ ﷺ إِنَّ مِمَّا أَدْرَكَ النَّاسُ مِنْ كَلَامِ النُّبُوَّةِ الْأُولَى إِذَا لَمْ تَسْتَحْيِ فَاصْنَعْ مَا شِئْتَ .

1 Stidljivu čovjeku, čak i ako nije naročito bogobojazan, njegov stid ne dopušta razvrat, pa ga, barem u tom pogledu, čuva od grijeha.

2 U drugoj verziji ovog hadisa koju bilježe Ahmed i Bezzar, a prenosi je Huzejfa, stoji da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Posljednje što su od prvobitnog vjerovjesništva u predislamsko doba (doba džahilijeta) zapamtili bile su riječi..."

NEMA STIDA OD ISTINE KADA SE RADI O VJERSKIM PROPISIMA

باب ما لا يُستحيا من الحقّ للتفقّه في الدّين

6121. PRIČAO NAM JE Isma‘il, njemu Malik, a ovome Hišam b. Urva da je čuo od svoga oca, on od Zejnebe, Ebu-Seleminc kćeri, a ona od Ummu-Seleme, radijallahu anha, da je kazivala: “Umm-Sulejm došla je Allahovu Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, i rekla: ‘Allahov Poslaniče, Allah se ne stidi istine, (pa mi reci) da li se žena dužna okupati nakon polucije u snu?’ ‘Jeste, ako primijeti tragove tečnosti’, odgovorio je.”

٦١٢١. حَدَّثَنَا إِسْمَاعِيلُ قَالَ حَدَّثَنِي مَالِكٌ عَنْ هِشَامِ بْنِ عُرْوَةَ عَنْ أَبِيهِ عَنْ زَيْنَبَ بِنْتِ أَبِي سَلَمَةَ عَنْ أُمِّ سَلَمَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهَا قَالَتْ جَاءَتْ أُمُّ سُلَيْمٍ إِلَى رَسُولِ اللهِ ﷺ فَقَالَتْ يَا رَسُولَ اللهِ إِنَّ اللهَ لاَ يَسْتَحِي مِنَ الْحَقِّ فَهَلْ عَلَى الْمَرْأَةِ غُسْلٌ إِذَا احْتَلَمَتْ فَقَالَ نَعَمْ إِذَا رَأَتِ الْمَاءَ .

6122. PRIČAO NAM JE Adem, njemu Šu‘ba, a ovome Muharib b. Disar, prenoseći od Ibn-Omera da je rekao: “Vjerovjesnik je, sallallahu alejhi ve sellem, kazao: ‘Vjernik je poput zelena drveta s kojeg niti spada lišće niti ogolijeva’, pa su ljudi počeli pogađati: ‘To je to i to drvo, to je to i to drvo’, a ja sam htio kazati: ‘To je palma’, ali sam bio dječak, pa sam se postidio. ‘To je palma’, rekao je.” A od Šu‘be se prenosi da je rekao: “Pričao nam je Hubejb b. Abdur-Rahman, njemu Hafs b. Asim, a ovome Ibn-Omer da je čuo slično ovome, s tim što on (tj. Ibn-Omer) ovdje dodaje: ‘Ispričao sam to Omeru, pa je rekao: ‘Da si rekao (koje je to drvo), bilo bi mi draže nego to i to.’”

٦١٢٢. حَدَّثَنَا آدَمُ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ حَدَّثَنَا مُحَارِبُ بْنُ دِثَارٍ قَالَ سَمِعْتُ ابْنَ عُمَرَ يَقُولُ قَالَ النَّبِيُّ ﷺ مَثَلُ الْمُؤْمِنِ كَمَثَلِ شَجَرَةٍ خَضْرَاءَ لاَ يَسْقُطُ وَرَقُهَا وَلاَ يَتَحَاتُّ فَقَالَ الْقَوْمُ هِيَ شَجَرَةُ كَذَا هِيَ شَجَرَةُ كَذَا فَأَرَدْتُ أَنْ أَقُولَ هِيَ النَّخْلَةُ وَأَنَا غُلاَمٌ شَابٌّ فَاسْتَحْيَيْتُ فَقَالَ هِيَ النَّخْلَةُ وَعَنْ شُعْبَةَ حَدَّثَنَا خُبَيْبُ بْنُ عَبْدِ الرَّحْمَنِ عَنْ حَفْصِ بْنِ عَاصِمٍ عَنِ ابْنِ عُمَرَ مِثْلَهُ وَزَادَ فَحَدَّثْتُ بِهِ عُمَرَ فَقَالَ لَوْ كُنْتَ قُلْتَهَا لَكَانَ أَحَبَّ إِلَيَّ مِنْ كَذَا وَكَذَا .

6123. PRIČAO NAM JE Musedded, njemu Merhum, a ovome Sabit, prenoseći od Enesa, radijallahu anhu, da je rekao: “Jedna je žena došla Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, da mu se ponudi, pa ga je upitala: ‘Imaš li kakve potrebe za mnom?’ Na to je njegova (Enesova) kćerka rekla: ‘Kako si samo neobrazli!’ Tada joj je (Poslanik) rekao: ‘Ona je bolja od tebe; ponudila se Allahovu Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem.’”[3]

٦١٢٣. حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ حَدَّثَنَا مَرْحُومٌ سَمِعْتُ ثَابِتًا أَنَّهُ سَمِعَ أَنَسًا رَضِيَ اللهُ عَنْهُ يَقُولُ جَاءَتِ امْرَأَةٌ إِلَى النَّبِيِّ ﷺ تَعْرِضُ عَلَيْهِ نَفْسَهَا فَقَالَتْ هَلْ لَكَ حَاجَةٌ فِيَّ فَقَالَتِ ابْنَتُهُ مَا أَقَلَّ حَيَاءَهَا فَقَالَ هِيَ خَيْرٌ مِنْكِ عَرَضَتْ عَلَى رَسُولِ اللهِ ﷺ نَفْسَهَا .

3 O ovome je opširnije bilo govora u poglavljima o braku.

VJEROVJESNIKOVE, SALLALLAHU ALEJHI VE SELLEM, RIJEČI: "OLAKŠAVAJTE, A NE OTEŽAVAJTE!"

بَاب قَوْلِ النَّبِيِّ ﷺ يَسِّرُوا وَلَا تُعَسِّرُوا

Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, volio je ljudima olakšati i pokazati im svoju velikodušnost.

وَكَانَ يُحِبُّ التَّخْفِيفَ وَالْيُسْرَ عَلَى النَّاسِ .

6124. PRIČAO MI JE Ishak, njemu Nadr, a ovome Šu'ba da je čuo od Seida b. Ebu-Burde, on od svoga oca, a ovaj od djeda da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, kada ih je poslao,[1] njemu i Mu'azu b. Džebelu rekao: "Olakšavajte, a ne otežavajte! Obveseljujte, a ne odbijajte! Posvetite se zadatku!" Tada je Ebu-Musa rekao: "Allahov Poslaniče, mi idemo u zemlju u kojoj se od meda pravi vino zvano 'el-bit' i pivo od ječma zvano 'el-mizr'?", pa je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Sve što opija zabranjeno je."

٦١٢٤. حَدَّثَنِي إِسْحَاقُ حَدَّثَنَا النَّضْرُ أَخْبَرَنَا شُعْبَةُ عَنْ سَعِيدِ بْنِ أَبِي بُرْدَةَ عَنْ أَبِيهِ عَنْ جَدِّهِ قَالَ لَمَّا بَعَثَهُ رَسُولُ اللهِ ﷺ وَمُعَاذَ بْنَ جَبَلٍ قَالَ لَهُمَا يَسِّرَا وَلَا تُعَسِّرَا وَبَشِّرَا وَلَا تُنَفِّرَا وَتَطَاوَعَا قَالَ أَبُو مُوسَى يَا رَسُولَ اللهِ إِنَّا بِأَرْضٍ يُصْنَعُ فِيهَا شَرَابٌ مِنَ الْعَسَلِ يُقَالُ لَهُ الْبِتْعُ وَشَرَابٌ مِنَ الشَّعِيرِ يُقَالُ لَهُ الْمِزْرُ فَقَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ كُلُّ مُسْكِرٍ حَرَامٌ .

6125. PRIČAO NAM JE Adem, njemu Šu'ba, a ovome Ebu-Tejjah kako je od Enesa b. Malika, radijallahu anhu, čuo da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Olakšavajte, a ne otežavajte! Ublažujte, a ne odbijajte!"

٦١٢٥. حَدَّثَنَا آدَمُ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ عَنْ أَبِي التَّيَّاحِ قَالَ سَمِعْتُ أَنَسَ بْنَ مَالِكٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ قَالَ النَّبِيُّ ﷺ يَسِّرُوا وَلَا تُعَسِّرُوا وَسَكِّنُوا وَلَا تُنَفِّرُوا .

6126. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Meslema, njemu Malik, a ovome Ibn-Šihab da je čuo od Urve, a on od Aiše, radijallahu anha, da je kazivala: "Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, nikada nije birao između dvije stvari, a da nije odabrao lakšu, osim ako je to bio grijeh: ako je bio grijeh, on ga se najviše od svih klonio. Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, nikada nije kažnjavao radi sebe (nije se svetio), osim ako je bila povrijeđena (neka od) Allahovih svetinja, pa je zbog nje kažnjavao, ali samo zarad Allaha."

٦١٢٦. حَدَّثَنَا عَبْدُ اللهِ بْنُ مَسْلَمَةَ عَنْ مَالِكٍ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ عَنْ عُرْوَةَ عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهَا أَنَّهَا قَالَتْ مَا خُيِّرَ رَسُولُ اللهِ ﷺ بَيْنَ أَمْرَيْنِ قَطُّ إِلَّا أَخَذَ أَيْسَرَهُمَا مَا لَمْ يَكُنْ إِثْمًا فَإِنْ كَانَ إِثْمًا كَانَ أَبْعَدَ النَّاسِ مِنْهُ وَمَا انْتَقَمَ رَسُولُ اللهِ ﷺ لِنَفْسِهِ فِي شَيْءٍ قَطُّ إِلَّا أَنْ تُنْتَهَكَ حُرْمَةُ اللهِ فَيَنْتَقِمَ بِهَا لِلَّهِ .

1 Bili su poslani u Jemen da novopridošle u islam podučavaju vjerskim propisima.

6127. PRIČAO NAM JE Ebu-Nu'man, a njemu Hammad b. Zejd, prenoseći od Ezreka b. Kajsa da je rekao:
"Bili smo u Ahvazu na obali jedne presahle rijeke, kamo je na kobili dojahao Ebu-Bereza Eslemi. Ostavivši je nesvezanu, počeo je klanjati, pa je kobila krenula da bježi, na što je on prekinuo namaz i potrčao za njom dok je nije stigao i uhvatio; zatim je ponovo klanjao. Jedan čovjek među nama koji je imao (neispravno) mišljenje[2] reče: 'Pogledajte ovog starca! Zbog kobile je prekinuo namaz!' Tada je ovaj prišao i rekao: 'Otkako sam se rastao s Vjerovjesnikom, sallallahu alejhi ve sellem, niko me nije (ovako) oštro prekorio', dodavši: 'Kuća mi je daleko: da sam klanjao, a nju (kobilu) pustio da pobjegne, svojima se ne bih vratio do noći.' Zatim je kazao da se družio s Vjerovjesnikom, sallallahu alejhi ve sellem, te ga je vidio da bira ono što je lakše."

٦١٢٧. حَدَّثَنَا أَبُو النُّعْمَانِ حَدَّثَنَا حَمَّادُ بْنُ زَيْدٍ عَنِ الْأَزْرَقِ بْنِ قَيْسٍ قَالَ كُنَّا عَلَى شَاطِئِ نَهَرٍ بِالْأَهْوَازِ قَدْ نَضَبَ عَنْهُ الْمَاءُ فَجَاءَ أَبُو بَرْزَةَ الْأَسْلَمِيُّ عَلَى فَرَسٍ فَصَلَّى وَخَلَّى فَرَسَهُ فَانْطَلَقَتِ الْفَرَسُ فَتَرَكَ صَلَاتَهُ وَتَبِعَهَا حَتَّى أَدْرَكَهَا فَأَخَذَهَا ثُمَّ جَاءَ فَقَضَى صَلَاتَهُ وَفِينَا رَجُلٌ لَهُ رَأْيٌ فَأَقْبَلَ يَقُولُ انْظُرُوا إِلَى هَذَا الشَّيْخِ تَرَكَ صَلَاتَهُ مِنْ أَجْلِ فَرَسٍ فَأَقْبَلَ فَقَالَ مَا عَنَّفَنِي أَحَدٌ مُنْذُ فَارَقْتُ رَسُولَ اللهِ ﷺ وَقَالَ إِنَّ مَنْزِلِي مُتَرَاخٍ فَلَوْ صَلَّيْتُ وَتَرَكْتُهُ لَمْ آتِ أَهْلِي إِلَى اللَّيْلِ وَذَكَرَ أَنَّهُ قَدْ صَحِبَ النَّبِيَّ ﷺ فَرَأَى مِنْ تَيْسِيرِهِ.

6128. PRIČAO NAM JE Ebu-Jeman, njemu Šu'ajb, a ovome Zuhri; a, po drugom predanju, PRIČAO MI JE Junus, njemu Ibn-Šihab, a ovome Abdullah b. Abdullah b. Utba da je čuo od Ebu-Hurejre kako se jedan beduin pomokrio u džamiji, pa su se ljudi pobunili i digli se da ga napadnu, na što je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Pustite ga, a na mjesto gdje se pomokrio prolijte kofu vode (ili je rekao: veliku kofu vode), jer ste poslani da olakšavate, a ne da otežavate!"

٦١٢٨. حَدَّثَنَا أَبُو الْيَمَانِ أَخْبَرَنَا شُعَيْبٌ عَنِ الزُّهْرِيِّ وَقَالَ اللَّيْثُ حَدَّثَنِي يُونُسُ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ أَخْبَرَنِي عُبَيْدُاللهِ بْنُ عَبْدِاللهِ بْنِ عُتْبَةَ أَنَّ أَبَا هُرَيْرَةَ أَخْبَرَهُ أَنَّ أَعْرَابِيًّا بَالَ فِي الْمَسْجِدِ فَثَارَ إِلَيْهِ النَّاسُ لِيَقَعُوا بِهِ فَقَالَ لَهُمْ رَسُولُ اللهِ ﷺ دَعُوهُ وَأَهْرِيقُوا عَلَى بَوْلِهِ ذَنُوبًا مِنْ مَاءٍ أَوْ سَجْلًا مِنْ مَاءٍ فَإِنَّمَا بُعِثْتُمْ مُيَسِّرِينَ وَلَمْ تُبْعَثُوا مُعَسِّرِينَ.

2 Tj. zastupao je mišljenje haridžija.

OPUŠTENOST PREMA DRUGIMA

باب الانبساط إلى الناس

Ibn-Mes'ud je rekao: "Druži se s ljudima, ali ne vrijeđaj svoju vjeru! Šala je i zabava za ukućane."[1]

وَقَالَ ابْنُ مَسْعُودٍ خَالِطِ النَّاسَ وَدِينَكَ لاَ تَكْلِمَنَّهُ وَالدُّعَابَةِ مَعَ الأَهْلِ .

6129. PRIČAO NAM JE Adem, njemu Šu'ba, a ovome Ebu-Tejjah, prenoseći od Enesa b. Malika, radijallahu anhu, da je rekao:
"Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, toliko se s nama igrao i zabavljao da je mome malom bratu[2] govorio: 'O Ebu-Umejre, šta je bilo sa slavujčićem?'"[3]

٦١٢٩ . حَدَّثَنَا آدَمُ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ حَدَّثَنَا أَبُو التَّيَّاحِ قَالَ سَمِعْتُ أَنَسَ بْنَ مَالِكٍ رَضِي الله عَنْه يَقُولُ إِنْ كَانَ النَّبِيُّ ﷺ لَيُخَالِطُنَا حَتَّى يَقُولَ لأَخٍ لِي صَغِيرٍ يَا أَبَا عُمَيْرٍ مَا فَعَلَ النُّغَيْرُ .

6130. PRIČAO NAM JE Muhammed, njemu Ebu-Mu'avija, a ovome Hišam da je čuo od svoga oca, a on od Aiše, radijallahu anha, da je kazivala: "Pred Vjerovjesnikom, sallallahu alejhi ve sellem, igrala sam se lutkama. Imala sam i drugarice koje su se sa mnom igrale. Kada bi ušao Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, one bi se posakrivale iza zastora, pa mi ih je slao da se sa mnom igraju."[4]

٦١٣٠ . حَدَّثَنَا مُحَمَّدٌ أَخْبَرَنَا أَبُو مُعَاوِيَةَ حَدَّثَنَا هِشَامٌ عَنْ أَبِيهِ عَنْ عَائِشَةَ رَضِي الله عَنْهَا قَالَتْ كُنْتُ أَلْعَبُ بِالْبَنَاتِ عِنْدَ النَّبِيِّ ﷺ وَكَانَ لِي صَوَاحِبُ يَلْعَبْنَ مَعِي فَكَانَ رَسُولُ الله ﷺ إِذَا دَخَلَ يَتَقَمَّعْنَ مِنْهُ فَيُسَرِّبُهُنَّ إِلَيَّ فَيَلْعَبْنَ مَعِي .

---

1 Tirmizi bilježi da je Ebu-Hurejra, radijallahu anhu, rekao: "Allahovu su Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, rekli: 'Allahov Poslaniče, ti se s nama šališ i zabavljaš?', pa im je rekao: 'Ne, ja govorim samo istinu!'"

2 Riječ je o bratu po majci Enesa b. Malika Ebu-Umejru, čiji je otac bio Ebu-Talha.

3 Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, često je navraćao kod njegove majke Umm-Sulejme da se s njim poigra i našali. Jednom prilikom zatekao ga je tužna i žalosna, pa je upitao njegovu majku šta mu je. Odgovorila mu je da mu je uginuo slavuj, pa mu je prišao, pomilovao ga po glavi i upitao: "A šta je bilo s tvojim slavujčićem?"

4 Ovaj hadis neki uzimaju kao dokaz da su lutke za djevojčice izuzete iz zabrane o slikanju i pravljenju likova, te na osnovu njega dozvoljavaju da se djevojčicama kupuju lutke i još od djetinjstva pripremaju za poslove u kući i odgoj djece. Iz jednog drugog hadisa koji bilježe Ebu-Davud i Nesai vidi se da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, kada se vratio s Pohoda na Tebuk ili Hajber, Aišu (radijallahu anha) zatekao da se igra lutkama, pa ju je upitao: "Aiša, šta je ovo?" - "Moje djevojčice", odgovorila je. Onda je ugledao svezanog konja s dva krila, pa ju je upitao: "A šta je ovo?" - "Konj", odgovorila je. "Konj s krilima?", upitao je, a ona mu reče: "Zar nisi čuo da je Sulejman imao konje s krilima?", na što se Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, nasmijao.
Oni koji tvrde da je Aiši, radijallahu anha, Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, dozvolio da se igra lutkama jer još nije bila punodobna nisu u pravu, budući da je tada imala najmanje četrnaest godina.

LJUBAZNOST PREMA DRUGIMA

باب المداراة مع الناس

Od Ebu-Derdaa prenosi se da je rekao: "Mi se nekim ljudima smijemo u lice,[5] a naša ih srca proklinju."

وَيُذْكَرُ عَنْ أَبِي الدَّرْدَاءِ إِنَّا لَنَكْشِرُ فِي وُجُوهِ أَقْوَامٍ وَإِنَّ قُلُوبَنَا لَتَلْعَنُهُمْ .

6131. PRIČAO NAM JE Kutejba b. Seid, njemu Sufjan, ovome Ibn-Munkedir da je čuo od Urve b. Zubejra, a on od Aiše da je kazivala:
"Jedan je čovjek zamolio da ga primi Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, pa je (Vjerovjesnik) rekao: 'Pustite ga neka uđe. Nevaljala li sina plemena! Nevaljala li brata plemena!' Kada je ušao, govorio mu je blagim riječima, pa sam rekla: 'Allahov Poslaniče, rekao si što si rekao, a onda si mu govorio blagim riječima.
'Aiša', reče on, 'kod Allaha je najgori onaj čovjek kojeg drugi napuste, ili ga drugi napuste čuvajući se njegove nepristojnosti.'"

٦١٣١. حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ بْنُ سَعِيدٍ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ عَنِ ابْنِ الْمُنْكَدِرِ حَدَّثَهُ عَنْ عُرْوَةَ بْنِ الزُّبَيْرِ أَنَّ عَائِشَةَ أَخْبَرَتْهُ أَنَّهُ اسْتَأْذَنَ عَلَى النَّبِيِّ ﷺ رَجُلٌ فَقَالَ ائْذَنُوا لَهُ فَبِئْسَ ابْنُ الْعَشِيرَةِ أَوْ بِئْسَ أَخُو الْعَشِيرَةِ فَلَمَّا دَخَلَ أَلَانَ لَهُ الْكَلَامَ فَقُلْتُ لَهُ يَا رَسُولَ اللهِ قُلْتَ مَا قُلْتَ ثُمَّ أَلَنْتَ لَهُ فِي الْقَوْلِ فَقَالَ أَيْ عَائِشَةُ إِنَّ شَرَّ النَّاسِ مَنْزِلَةً عِنْدَ اللهِ مَنْ تَرَكَهُ أَوْ وَدَعَهُ النَّاسُ اتِّقَاءَ فُحْشِهِ .

6132. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Abdul-Vehhab, njemu Ibn-Ulejja, a ovome Ejjub, prenoseći od Abdullaha b. Ebu-Mulejke da je rekao:
"Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, poklonjeni su ogrtači od svilenog brokata sa zlatnim kopčama, pa ih je podijelio svojim drugovima, a jedan ostavio za Mahremu.[6] Kada je (Mahrema) došao, reče mu (Vjerovjesnik): 'Ovo sam ostavio za tebe.'
Ejjub je (prisutnima) svojom haljinom pokazao kako mu ga je dao i kako je bio grube naravi."
Hadis od Ejjuba prenosi Hammad b. Zejd, a Hatim b. Verdan kaže da mu je pričao Ejjub, prenoseći od Ibn-Ebu-mulejke, a on od Misvera: "Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, došli su (tj. doneseni su) ogrtači..."

٦١٣٢. حَدَّثَنَا عَبْدُاللهِ بْنُ عَبْدِالْوَهَّابِ أَخْبَرَنَا ابْنُ عُلَيَّةَ أَخْبَرَنَا أَيُّوبُ عَنْ عَبْدِاللهِ بْنِ أَبِي مُلَيْكَةَ أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ أُهْدِيَتْ لَهُ أَقْبِيَةٌ مِنْ دِيبَاجٍ مُزَرَّرَةٌ بِالذَّهَبِ فَقَسَمَهَا فِي نَاسٍ مِنْ أَصْحَابِهِ وَعَزَلَ مِنْهَا وَاحِدًا لِمَخْرَمَةَ فَلَمَّا جَاءَ قَالَ قَدْ خَبَأْتُ هَذَا لَكَ قَالَ أَيُّوبُ بِثَوْبِهِ وَأَنَّهُ يُرِيهِ إِيَّاهُ وَكَانَ فِي خُلُقِهِ شَيْءٌ رَوَاهُ حَمَّادُ بْنُ زَيْدٍ عَنْ أَيُّوبَ وَقَالَ حَاتِمُ بْنُ وَرْدَانَ حَدَّثَنَا أَيُّوبُ عَنِ ابْنِ أَبِي مُلَيْكَةَ عَنِ الْمِسْوَرِ قَدِمَتْ عَلَى النَّبِيِّ ﷺ أَقْبِيَةٌ .

5 Učtivost i ljubaznost jesu vrline vjernika. Između ostaloga, sastoje se u poniznosti prema drugima, blagosti u razgovoru i izbjegavanju surovosti; time onaj koji zna može pridobiti druge više nego na bilo koji drugi način.

6 Riječ je o Mahremi b. Nevfelu, poznatom po svojoj surovosti i bestidnosti na jeziku.

VJERNIK NE SMIJE DOZVOLITI DA IZ ISTE RUPE BUDE UJEDEN DVA PUTA[1]

باب لاَ يُلْدَغُ الْمُؤْمِنُ مِنْ جُحْرٍ مَرَّتَيْنِ

Mu'avija je rekao: "Mudar može biti samo iskusan čovjek."

وَقَالَ مُعَاوِيَةُ لاَ حَكِيمَ إِلاَّ ذُو تَجْرِبَةٍ .

6133. PRIČAO NAM JE Kutejba, njemu Lejs, a ovome Ukajl da je čuo od Zuhrija, on od Ibn-Musejjeba, a ovaj od Ebu-Hurejre, radijallahu anhu, da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
"Vjernik ne smije dozvoliti da dva puta bude ujeden iz iste rupe."

٦١٣٣. حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ حَدَّثَنَا اللَّيْثُ عَنْ عُقَيْلٍ عَنِ الزُّهْرِيِّ عَنِ ابْنِ الْمُسَيَّبِ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ أَنَّهُ قَالَ لاَ يُلْدَغُ الْمُؤْمِنُ مِنْ جُحْرٍ وَاحِدٍ مَرَّتَيْنِ .

NA ŠTA GOST IMA PRAVO

باب حَقِّ الضَّيْفِ

6134. PRIČAO NAM JE Ishak b. Mensur, njemu Revh b. Ubada, a ovome Husejn da je čuo od Jahje b. Ebu-Kesira, on od Ebu-Seleme b. Abdur-Rahmana, a ovaj od Abdullaha b. Amra da je kazivao:
"Došao mi je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, i upitao me da li je tačno što je čuo: da noć(i) provodim u ibadetu, a dan(e) u postu, pa sam rekao da jeste. Tada je on rekao: 'Nemoj to više činiti, nego i ustaj i spavaj, i posti i mrsi, jer ti imaš obaveze i prema svome tijelu, i prema svojim očima, i prema svojim gostima, i prema svojoj ženi! Ti ćeš, nadam se, dugo poživjeti i dovoljno ti je da od svakog mjeseca postiš po tri dana – a svako dobro djelo nagrađuje se deseterostruko – pa

٦١٣٤. حَدَّثَنَا إِسْحَاقُ بْنُ مَنْصُورٍ حَدَّثَنَا رَوْحُ بْنُ عُبَادَةَ حَدَّثَنَا حُسَيْنٌ عَنْ يَحْيَى بْنِ أَبِي كَثِيرٍ عَنْ أَبِي سَلَمَةَ بْنِ عَبْدِ الرَّحْمَنِ عَنْ عَبْدِ اللهِ ابْنِ عَمْرٍو قَالَ دَخَلَ عَلَيَّ رَسُولُ اللهِ ﷺ فَقَالَ أَلَمْ أُخْبَرْ أَنَّكَ تَقُومُ اللَّيْلَ وَتَصُومُ النَّهَارَ قُلْتُ بَلَى قَالَ فَلاَ تَفْعَلْ قُمْ وَنَمْ وَصُمْ وَأَفْطِرْ فَإِنَّ لِجَسَدِكَ عَلَيْكَ حَقًّا وَإِنَّ لِعَيْنِكَ عَلَيْكَ حَقًّا وَإِنَّ لِزَوْرِكَ عَلَيْكَ حَقًّا وَإِنَّ لِزَوْجِكَ عَلَيْكَ حَقًّا وَإِنَّكَ عَسَى أَنْ يَطُولَ بِكَ عُمُرٌ وَإِنَّ مِنْ حَسْبِكَ أَنْ تَصُومَ مِنْ كُلِّ شَهْرٍ ثَلاَثَةَ أَيَّامٍ فَإِنَّ بِكُلِّ حَسَنَةٍ عَشْرَ أَمْثَالِهَا

1 Ovo je dovoljan primjer kako je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, svoje sljedbenike učio da budu oprezni. Prvi kome je ove riječi rekao bio je Ebu-Izza Džehami, pjesnik iz Mekke, zarobljen u Bici na Bedru. Tom prilikom požalio se Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, na siromaštvo i mnogo djece, pa se Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, smilovao i oslobodio ga bez otkupa. Međutim, ponovo je bio zarobljen u Bici na Uhudu i ponovo zamolio Allahova Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, da ga oslobodi žaleći se na siromaštvo i mnogo djece, pa mu je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao da mu neće dozvoliti da se vrati u Mekku i hvali kako je dva puta ismijao Muhammeda, pa je naredio da ga pogube.

je to kao da postiš sve vrijeme.' Bio sam uporan", kaže (Abdullah b. Amr), "a i on uporan, pa rekoh: 'Ja mogu više.'
'Onda od svake sedmice posti tri dana', reče on. Opet sam bio uporan, a i on uporan, pa rekoh: 'Ja mogu više.'
'Onda posti kao što je postio Allahov vjerovjesnik Davud', reče on.
'A kako je postio Allahov vjerovjesnik Davud?', upitah.
'Pola vremena', odgovorio je."[2]

فَذَلِكَ الدَّهْرُ كُلُّهُ قَالَ فَشَدَّدْتُ فَشُدِّدَ عَلَيَّ فَقُلْتُ فَإِنِّي أُطِيقُ غَيْرَ ذَلِكَ قَالَ فَصُمْ مِنْ كُلِّ جُمُعَةٍ ثَلاَثَةَ أَيَّامٍ قَالَ فَشَدَّدْتُ فَشُدِّدَ عَلَيَّ قُلْتُ أُطِيقُ غَيْرَ ذَلِكَ قَالَ فَصُمْ صَوْمَ نَبِيِّ اللهِ دَاوُدَ قُلْتُ وَمَا صَوْمُ نَبِيِّ اللهِ دَاوُدَ قَالَ نِصْفُ الدَّهْرِ .

UKAZIVANJE POČASTI GOSTU, SLUŽENJE GOSTA

باب إِكْرَامِ الضَّيْفِ وخِدْمَتِهِ إِيَّاهُ بِنَفْسِهِ

i riječi uzvišenog: "O uvaženim gostima Ibrahimovim."

وَقَوْلِهِ (ضَيْفِ إِبْرَاهِيمَ الْمُكْرَمِينَ) .

6135. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Jusuf, njemu Malik, a ovome Seid b. Ebu- Seid Makburi, prenoseći od Ebu-Šurejha Ka'bija da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
"Ko vjeruje u Allaha i Sudnji dan neka počasti svoga gosta. Njegova je popudbina dan i noć, a gostoprimstvo tri dana. Sve što je preko toga jest sadaka. Nije dozvoljeno da se kod njega ostaje toliko da bi se uznemiravao."
Isma'il nam je pričao da je od Malika čuo verziju sličnu ovoj, s tim što se u njegovoj verziji dodaje: "Ko vjeruje u Allaha i Sudnji dan neka govori samo dobro ili neka šuti!"

٦١٣٥. حَدَّثَنَا عَبْدُاللهِ بْنُ يُوسُفَ أَخْبَرَنَا مَالِكٌ عَنْ سَعِيدِ بْنِ أَبِي سَعِيدٍ الْمَقْبُرِيِّ عَنْ أَبِي شُرَيْحٍ الْكَعْبِيِّ أَنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ قَالَ مَنْ كَانَ يُؤْمِنُ بِاللهِ وَالْيَوْمِ الآخِرِ فَلْيُكْرِمْ ضَيْفَهُ جَائِزَتُهُ يَوْمٌ وَلَيْلَةٌ وَالضِّيَافَةُ ثَلاَثَةُ أَيَّامٍ فَمَا بَعْدَ ذَلِكَ فَهُوَ صَدَقَةٌ وَلاَ يَحِلُّ لَهُ أَنْ يَثْوِيَ عِنْدَهُ حَتَّى يُحْرِجَهُ حَدَّثَنَا إِسْمَاعِيلُ قَالَ حَدَّثَنِي مَالِكٌ مِثْلَهُ وَزَادَ مَنْ كَانَ يُؤْمِنُ بِاللهِ وَالْيَوْمِ الآخِرِ فَلْيَقُلْ خَيْرًا أَوْ لِيَصْمُتْ.

2 Tj. jedan je dan postio, a drugi mrsio.

6136. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Muhammed, njemu Ibn-Mehdi, a ovome Sufjan da je čuo od Ebu-Hasina, on od Ebu-Saliha, a ovaj od Ebu-Hurejre da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
"Ko vjeruje u Allaha i Sudnji dan neka ne uznemirava svoga komšiju! Ko vjeruje u Allaha i Sudnji dan neka počasti svoga gosta! Ko vjeruje u Allaha i Sudnji dan neka govori samo istinu ili neka šuti!"

٦١٣٦. حَدَّثَنَا عَبْدُاللهِ بْنُ مُحَمَّدٍ حَدَّثَنَا ابْنُ مَهْدِيٍّ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ عَنْ أَبِي حَصِينٍ عَنْ أَبِي صَالِحٍ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ مَنْ كَانَ يُؤْمِنُ بِاللهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ فَلَا يُؤْذِ جَارَهُ وَمَنْ كَانَ يُؤْمِنُ بِاللهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ فَلْيُكْرِمْ ضَيْفَهُ وَمَنْ كَانَ يُؤْمِنُ بِاللهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ فَلْيَقُلْ خَيْرًا أَوْ لِيَصْمُتْ .

6137. PRIČAO NAM JE Kutejba, njemu Lejs, a ovome Jezid b. Ebu-Habib, prenoseći od Ebu-Hajra, a on od Ukbe b. Amira, radijallahu anhu, da je kazivao: "Rekli smo: 'Allahov Poslaniče, ti nas pošalješ nekim ljudima, pa im mi dođemo, a oni neće da nam pruže gostoprimstvo. Šta ti o tome misliš?' Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, reče nam: 'Ako kod koga dođete, pa narede da vam se pruži što je potrebno gostu, prihvatite, a ako to ne učine, uzmite od njih ono što gostu pripada!'"

٦١٣٧. حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ حَدَّثَنَا اللَّيْثُ عَنْ يَزِيدَ ابْنِ أَبِي حَبِيبٍ عَنْ أَبِي الْخَيْرِ عَنْ عُقْبَةَ بْنِ عَامِرٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ أَنَّهُ قَالَ قُلْنَا يَا رَسُولَ اللهِ إِنَّكَ تَبْعَثُنَا فَنَنْزِلُ بِقَوْمٍ فَلَا يَقْرُونَنَا فَمَا تَرَى فَقَالَ لَنَا رَسُولُ اللهِ ﷺ إِنْ نَزَلْتُمْ بِقَوْمٍ فَأَمَرُوا لَكُمْ بِمَا يَنْبَغِي لِلضَّيْفِ فَاقْبَلُوا فَإِنْ لَمْ يَفْعَلُوا فَخُذُوا مِنْهُمْ حَقَّ الضَّيْفِ الَّذِي يَنْبَغِي لَهُمْ .

6138. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Muhammed, njemu Hišam, a ovome Ma'mer da je čuo od Zuhrija, on od Ebu-Seleme, a ovaj od Ebu-Hurejre, radijallahu anhu, da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
"Ko vjeruje u Allaha i Sudnji dan neka počasti svoga gosta! Ko vjeruje u Allaha i Sudnji dan neka pazi na svoju rodbinu! Ko vjeruje u Allaha i Sudnji dan neka govori samo dobro ili neka šuti!"

٦١٣٨. حَدَّثَنَا عَبْدُاللهِ بْنُ مُحَمَّدٍ حَدَّثَنَا هِشَامٌ أَخْبَرَنَا مَعْمَرٌ عَنِ الزُّهْرِيِّ عَنْ أَبِي سَلَمَةَ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ مَنْ كَانَ يُؤْمِنُ بِاللهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ فَلْيُكْرِمْ ضَيْفَهُ وَمَنْ كَانَ يُؤْمِنُ بِاللهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ فَلْيَصِلْ رَحِمَهُ وَمَنْ كَانَ يُؤْمِنُ بِاللهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ فَلْيَقُلْ خَيْرًا أَوْ لِيَصْمُتْ.

SPRAVLJANJE JELA GOSTU I ULAGANJE MAKSIMALNOG TRUDA OKO TOGA

باب صُنْعِ الطَّعَامِ وَالتَّكَلُّفِ لِلضَّيْفِ

6139. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Beššar, njemu Dža'fer b. Avn, a ovome Ebu-Umejs da je čuo od Avna b. Ebu-Džuhajfe, a ovaj od svoga oca da je rekao:

"Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, pobratimio je Selmana i Ebu-Derdaa, pa je Selman došao u goste kod Ebu-Derdaa i vidio da je Ummu-Derda neuređena (u otrcanoj odjeći),[1] te ju je upitao: 'Šta ti je?', na što mu je ona odgovorila: 'Tvoj brat Ebu-Derda nema potrebe za dunjalučkim stvarima!' Zatim je došao Ebu-Derda, spravio mu jelo i rekao: 'Ti jedi, ja postim (nafilu)!'

'Neću, dok i ti sa mnom ne budeš jeo!', odgovorio mu je, pa je (Ebu-Derda) jeo. Kada je došla noć, Ebu-Derda pošao je da klanja, ali mu je (Selman) rekao: 'Lezi i spavaj!, pa je legao. Zatim je (Ebu-Derda) ustao i pošao da klanja, ali mu je (Selman) opet rekao: 'Lezi i spavaj!' Kada je bilo pred kraj noći, Selman mu reče: 'Ustani i sada klanjaj!', pa su klanjali. Potom mu Selman reče: 'Ti imaš obaveze prema svome Gospodaru, prema sebi i prema svojoj porodici, pa gledaj da prema svakome ispuniš svoje obaveze.' Zatim je (Ebu-Derda) otišao Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, i ispričao mu šta mu je ovaj rekao, te mu Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, reče: 'Selman je rekao istinu.'"

Ebu-Džuhajfa je Vehb Suvani, kojeg su još zvali i Vehbul-Hajr.

٦١٣٩. حَدَّثَنِي مُحَمَّدُ بْنُ بَشَّارٍ حَدَّثَنَا جَعْفَرُ بْنُ عَوْنٍ حَدَّثَنَا أَبُو الْعُمَيْسِ عَنْ عَوْنِ بْنِ أَبِي جُحَيْفَةَ عَنْ أَبِيهِ قَالَ آخَى النَّبِيُّ ﷺ بَيْنَ سَلْمَانَ وَأَبِي الدَّرْدَاءِ فَزَارَ سَلْمَانُ أَبَا الدَّرْدَاءِ فَرَأَى أُمَّ الدَّرْدَاءِ مُتَبَذِّلَةً فَقَالَ لَهَا مَا شَأْنُكِ قَالَتْ أَخُوكَ أَبُو الدَّرْدَاءِ لَيْسَ لَهُ حَاجَةٌ فِي الدُّنْيَا فَجَاءَ أَبُو الدَّرْدَاءِ فَصَنَعَ لَهُ طَعَامًا فَقَالَ كُلْ فَإِنِّي صَائِمٌ قَالَ مَا أَنَا بِآكِلٍ حَتَّى تَأْكُلَ فَأَكَلَ فَلَمَّا كَانَ اللَّيْلُ ذَهَبَ أَبُو الدَّرْدَاءِ يَقُومُ فَقَالَ نَمْ فَنَامَ ثُمَّ ذَهَبَ يَقُومُ فَقَالَ نَمْ فَلَمَّا كَانَ آخِرُ اللَّيْلِ قَالَ سَلْمَانُ قُمِ الْآنَ قَالَ فَصَلَّيَا فَقَالَ لَهُ سَلْمَانُ إِنَّ لِرَبِّكَ عَلَيْكَ حَقًّا وَلِنَفْسِكَ عَلَيْكَ حَقًّا وَلِأَهْلِكَ عَلَيْكَ حَقًّا فَأَعْطِ كُلَّ ذِي حَقٍّ حَقَّهُ فَأَتَى النَّبِيَّ ﷺ فَذَكَرَ ذَلِكَ لَهُ فَقَالَ النَّبِيُّ ﷺ صَدَقَ سَلْمَانُ أَبُو جُحَيْفَةَ وَهْبٌ السُّوَائِيُّ يُقَالُ وَهْبُ الْخَيْرِ.

1 Bila je u skromnoj odjeći koju je koristila u svakodnevnim poslovima, tj. nije bila dotjerana kako bi žene trebale biti kada muževi dolaze kući. Ona nije bila takva zato što Ebu-Derda nije mario za dunjalučkim užicima, pa tako ni za ženom. Ovaj hadis i njegov komentar naveden je pod brojem 1968, s tim da je tamo prevedeno da je Selman vidio Ummu-Derda potištenu, što nije sasvim precizan prijevod. (prim.: M.M.)

KOJU VRSTU LJUTNJE I UZRUJANOSTI NE VALJA POKAZIVATI PRED GOSTOM

6140. PRIČAO NAM JE Ajjaš b. Velid, njemu Abdul-A'la, a ovome Seid Džurejri da je čuo od Ebu-Usmana, a on od Abdur-Rahmana b. Ebu-Bekra, radijallahu anhuma, da je Ebu-Bekr primio u goste jednu grupu ljudi i Abdur-Rahmanu rekao:
"Ti se pobrini o gostima, a ja idem kod Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, pa gledaj da ih ugostiš prije nego što se ja vratim." Abdur-Rahman je požurio, iznio im što je imao i rekao: "Jedite!""Gdje je domaćin kuće?", upitali su, ali im je on opet rekao: "Jedite!" Tada su rekli da neće jesti dok ne dođe domaćin kuće. Na to im (Abdur-Rahman) reče: "Prihvatite gostoprimstvo, jer ako se vrati prije nego što jedete, zapamtit ćemo od njega", ali su opet odbili.
"Znao sam da će se na mene naljutiti", (kaže Abdur-Rahman), "pa sam se, kada je došao, od njega sklonio. 'Šta ste učinili?', upitao je, pa su mu ispričali. Zatim me je počeo dozivati: 'O Abdur-Rahmane!' Ja sam šutio i nisam se odazivao, pa je opet zovnuo: 'O Abdur-Rahmane!' Ja sam opet šutio, pa je ponovo zovnuo: 'O nevaljalče, ako čuješ moj glas, kunem ti se da ćeš vidjeti kad dođeš!' Tada sam izišao i rekao: 'Pitaj svoje goste (kako je bilo)!', pa su rekli: 'Istinu govori, donosio nam je.' Na to (Ebu-Bekr) reče: 'Znači čekali ste mene. Tako mi Allaha, noćas ga (jela) neću okusiti!', ali i ovi rekoše: 'Tako nam Allaha, nećemo ni mi jesti dok ti ne jedeš!'
'Nisam zapamtio goru noć od ove', reče (Ebu-Bekr), 'teško vama, kakvi ste vi (ljudi)? Zašto nećete da prihvatite gostoprimstvo?', dodavši: 'Iznesi jelo!' Tada je jelo izneseno, te je on (prvi) pružio svoju ruku i rekao: 'U ime Allaha – ono je prvo šejtanovo!',[1] pa je počeo jesti, a i oni za njim."

بَاب مَا يُكْرَهُ مِنَ الْغَضَبِ وَالْجَزَعِ عِنْدَ الضَّيْفِ

٦١٤٠. حَدَّثَنَا عَيَّاشُ بْنُ الْوَلِيدِ حَدَّثَنَا عَبْدُالأَعْلَى حَدَّثَنَا سَعِيدٌ الْجُرَيْرِيُّ عَنْ أَبِي عُثْمَانَ عَنْ عَبْدِالرَّحْمَنِ بْنِ أَبِي بَكْرٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا أَنَّ أَبَا بَكْرٍ تَضَيَّفَ رَهْطًا فَقَالَ لِعَبْدِالرَّحْمَنِ دُونَكَ أَضْيَافَكَ فَإِنِّي مُنْطَلِقٌ إِلَى النَّبِيِّ ﷺ فَافْرُغْ مِنْ قِرَاهُمْ قَبْلَ أَنْ أَجِيءَ فَانْطَلَقَ عَبْدُالرَّحْمَنِ فَأَتَاهُمْ بِمَا عِنْدَهُ فَقَالَ اطْعَمُوا فَقَالُوا أَيْنَ رَبُّ مَنْزِلِنَا قَالَ اطْعَمُوا قَالُوا مَا نَحْنُ بِآكِلِينَ حَتَّى يَجِيءَ رَبُّ مَنْزِلِنَا قَالَ اقْبَلُوا عَنَّا قِرَاكُمْ فَإِنَّهُ إِنْ جَاءَ وَلَمْ تَطْعَمُوا لَنَلْقَيَنَّ مِنْهُ فَأَبَوْا فَعَرَفْتُ أَنَّهُ يَجِدُ عَلَيَّ فَلَمَّا جَاءَ تَنَحَّيْتُ عَنْهُ فَقَالَ مَا صَنَعْتُمْ فَأَخْبَرُوهُ فَقَالَ يَا عَبْدَالرَّحْمَنِ فَسَكَتُّ ثُمَّ قَالَ يَا عَبْدَالرَّحْمَنِ فَسَكَتُّ فَقَالَ يَا غُنْثَرُ أَقْسَمْتُ عَلَيْكَ إِنْ كُنْتَ تَسْمَعُ صَوْتِي لَمَّا جِئْتَ فَخَرَجْتُ فَقُلْتُ سَلْ أَضْيَافَكَ فَقَالُوا صَدَقَ أَتَانَا بِهِ قَالَ فَإِنَّمَا انْتَظَرْتُمُونِي وَاللهِ لاَ أَطْعَمُهُ اللَّيْلَةَ فَقَالَ الآخَرُونَ وَاللهِ لاَ نَطْعَمُهُ حَتَّى تَطْعَمَهُ قَالَ لَمْ أَرَ فِي الشَّرِّ كَاللَّيْلَةِ وَيْلَكُمْ مَا أَنْتُمْ لِمَ لاَ تَقْبَلُونَ عَنَّا قِرَاكُمْ هَاتِ طَعَامَكَ فَجَاءَهُ فَوَضَعَ يَدَهُ فَقَالَ بِاسْمِ اللهِ الأُولَى لِلشَّيْطَانِ فَأَكَلَ وَأَكَلُوا.

1 Tj. kada se naljutio i zakleo da neće jesti.

KADA GOST SVOME DOMAĆINU KAŽE: "TAKO MI ALLAHA, NEĆU JESTI DOK I TI NE POČNEŠ JESTI!"

باب قَوْلِ الضَّيْفِ لِصَاحِبِهِ لا آكُلُ حَتَّى تَأكُلَ

O ovome govori i hadis koji od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, prenosi Ebu-Džuhajfa.

فِيهِ حَدِيثُ أَبِي جُحَيْفَةَ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ .

6141. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Musenna, njemu Ibn-Ebu-Adijj, a ovome Sulejman da je čuo od Ebu-Usmana, a ovaj od Abdur-Rahmana b. Ebu-Bekra, radijallahu anhuma, da je kazivao: "Ebu-Bekr je doveo svoga gosta (ili svoje goste), pa je (otišao i) zanoćio kod Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem. Kada je došao, moja mu majka reče: 'Sinoć si napustio svoga gosta (ili svoje goste)!'
'Šta je? Zar niste večerali?', upita on.
'Ponudili smo ga (ili njih), pa je odbio (ili su odbili).' Tada se Ebu-Bekr naljutio, počeo ružiti, grditi i zaklinjati se da ni on neće jesti. Ja sam se sakrio, a on me stao (tražiti i) dozivati: 'O nevaljalče!' Žena (Ebu-Bekrova supruga) se zaklela da neće jesti dok on ne jede, pa se i gost (ili gosti) zakleo (ili zakleli) da ni oni neće jesti dok on ne počne jesti. Tada je Ebu-Bekr – rekavši: 'Ovo je bilo od šejtana!' – naredio da se iznese jelo i počeo jesti, a i on (ili oni) za njim, tako da bi, kad god bi neko od njih digao zalogaj, iza njega ostalo više nego što je bilo, pa je (Ebu-Bekr) upitao: 'Šta je ovo, sestro Benu-Firasa?'
'Na moju radost, sada ga je (jela) više nego što je bilo kada smo počeli jesti', reče ona. Jeli su i od njega je (potom) poslao (dio) Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, pa je", kaže, "i on od njega jeo."

٦١٤١. حَدَّثَنِي مُحَمَّدُ بْنُ الْمُثَنَّى حَدَّثَنَا ابْنُ أَبِي عَدِيٍّ عَنْ سُلَيْمَانَ عَنْ أَبِي عُثْمَانَ قَالَ عَبْدُالرَّحْمَنِ بْنُ أَبِي بَكْرٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا جَاءَ أَبُو بَكْرٍ بِضَيْفٍ لَهُ أَوْ بِأَضْيَافٍ لَهُ فَأَمْسَى عِنْدَ النَّبِيِّ ﷺ فَلَمَّا جَاءَ قَالَتْ لَهُ أُمِّي احْتَبَسْتَ عَنْ ضَيْفِكَ أَوْ عَنْ أَضْيَافِكَ اللَّيْلَةَ قَالَ مَا عَشَّيْتِهِمْ فَقَالَتْ عَرَضْنَا عَلَيْهِ أَوْ عَلَيْهِمْ فَأَبَوْا أَوْ فَأَبَى فَغَضِبَ أَبُو بَكْرٍ فَسَبَّ وَجَدَّعَ وَحَلَفَ لاَ يَطْعَمُهُ فَاخْتَبَأْتُ أَنَا فَقَالَ يَا غُنْثَرُ فَحَلَفَتِ الْمَرْأَةُ لاَ تَطْعَمُهُ حَتَّى يَطْعَمَهُ فَحَلَفَ الضَّيْفُ أَوِ الأَضْيَافُ أَنْ لاَ يَطْعَمَهُ أَوْ يَطْعَمُوهُ حَتَّى يَطْعَمَهُ فَقَالَ أَبُو بَكْرٍ كَأَنَّ هَذِهِ مِنَ الشَّيْطَانِ فَدَعَا بِالطَّعَامِ فَأَكَلَ وَأَكَلُوا فَجَعَلُوا لاَ يَرْفَعُونَ لُقْمَةً إِلاَّ رَبَا مِنْ أَسْفَلِهَا أَكْثَرُ مِنْهَا فَقَالَ يَا أُخْتَ بَنِي فِرَاسٍ مَا هَذَا فَقَالَتْ وَقُرَّةِ عَيْنِي إِنَّهَا الآنَ لأَكْثَرُ قَبْلَ أَنْ نَأْكُلَ فَأَكَلُوا وَبَعَثَ بِهَا إِلَى النَّبِيِّ ﷺ فَذَكَرَ أَنَّهُ أَكَلَ مِنْهَا .

POŠTOVANJE PREMA STARIJEM PRVO STARIJI POČINJE GOVORITI I PITATI

6142, 6143. PRIČAO NAM JE Sulejman b. Harb, njemu Hammad, tj. Ibn-Zejd, a ovome Jahja b. Seid da je čuo od Bušejra b. Jesara, ensarijskog oslobođenog roba, a on od Rafija b. Hadidža i Sehla b. Ebu-Hasme da su Abdullah b. Sehl i Muhajjisa b. Mes'ud otišli na Hajber i tamo se razišli po palmiku, gdje je Abdullah b. Sehl poginuo. Potom su Abdur-Rahman b. Sehl i Mes'udovi sinovi Huvejjisa i Muhajjisa došli Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, i počeli pričati šta je bilo s njihovim drugom. Abdur-Rahman, najmlađi među njima, prvi je počeo govoriti, ali Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, reče: "Neka prvo govori najstariji!" Jahja kaže (da je rekao): "Neka nastavi najstariji!" Ispričali su šta je bilo s njihovim drugom, a onda Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, reče: "Može li se za vašeg ubijenog (ili je rekao: druga) zakleti vas pedeset da ga vi niste ubili?"

"Allahov Poslaniče", rekoše, "takvo što nismo vidjeli."

"Onda će vas židovi osloboditi zakletvom pedeset njihovih", reče on.

"Allahov Poslaniče, oni su nevjernici", rekli su, pa je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, od sebe za njih platio odštetu za krvni delikt. Sehl kaže: "Stigao sam jednu od tih deva i ušao u njihov tor, pa me je udarila svojom nogom." Lejs kaže: "Pričao mi je Jahja, njemu Bušejr, a ovome Sehl." Jahja kaže: "Mislio sam da je rekao s Rafijem b. Hadidžom."

Ibn-Ujejna kaže: "Pričao nam je Jahja, a njemu Bušejr da je čuo samo od Sehla."

باب إِكْرامِ الْكَبيرِ ويَبْدَأُ الأَكْبَرُ بِالْكَلامِ وَالسُّؤالِ

٦١٤٢-٦١٤٣. حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ حَرْبٍ حَدَّثَنَا حَمَّادٌ هُوَ ابْنُ زَيْدٍ عَنْ يَحْيَى بْنِ سَعِيدٍ عَنْ بُشَيْرِ بْنِ يَسَارٍ مَوْلَى الأَنْصَارِ عَنْ رَافِعِ بْنِ خَدِيجٍ وَسَهْلِ بْنِ أَبِي حَثْمَةَ أَنَّهُمَا حَدَّثَاهُ أَنَّ عَبْدَاللهِ بْنَ سَهْلٍ وَمُحَيِّصَةَ بْنَ مَسْعُودٍ أَتَيَا خَيْبَرَ فَتَفَرَّقَا فِي النَّخْلِ فَقُتِلَ عَبْدُاللهِ ابْنُ سَهْلٍ فَجَاءَ عَبْدُالرَّحْمَنِ بْنُ سَهْلٍ وَحُوَيِّصَةُ وَمُحَيِّصَةُ ابْنَا مَسْعُودٍ إِلَى النَّبِيِّ ﷺ فَتَكَلَّمُوا فِي أَمْرِ صَاحِبِهِمْ فَبَدَأَ عَبْدُالرَّحْمَنِ وَكَانَ أَصْغَرَ الْقَوْمِ فَقَالَ لَهُ النَّبِيُّ ﷺ كَبِّرِ الْكُبْرَ قَالَ يَحْيَى يَعْنِي لِيَلِيَ الْكَلاَمَ الأَكْبَرُ فَتَكَلَّمُوا فِي أَمْرِ صَاحِبِهِمْ فَقَالَ النَّبِيُّ ﷺ أَتَسْتَحِقُّونَ قَتِيلَكُمْ أَوْ قَالَ صَاحِبَكُمْ بِأَيْمَانِ خَمْسِينَ مِنْكُمْ قَالُوا يَا رَسُولَ اللهِ أَمْرٌ لَمْ نَرَهُ قَالَ فَتُبْرِئُكُمْ يَهُودُ فِي أَيْمَانِ خَمْسِينَ مِنْهُمْ قَالُوا يَا رَسُولَ اللهِ قَوْمٌ كُفَّارٌ فَوَدَاهُمْ رَسُولُ اللهِ ﷺ مِنْ قِبَلِهِ قَالَ سَهْلٌ فَأَدْرَكْتُ نَاقَةً مِنْ تِلْكَ الإِبِلِ فَدَخَلَتْ مِرْبَدًا لَهُمْ فَرَكَضَتْنِي بِرِجْلِهَا قَالَ اللَّيْثُ حَدَّثَنِي يَحْيَى عَنْ بُشَيْرٍ عَنْ سَهْلٍ قَالَ يَحْيَى حَسِبْتُ أَنَّهُ قَالَ مَعَ رَافِعِ بْنِ خَدِيجٍ وَقَالَ ابْنُ عُيَيْنَةَ حَدَّثَنَا يَحْيَى عَنْ بُشَيْرٍ عَنْ سَهْلٍ وَحْدَهُ.

6144. PRIČAO NAM JE Musedded, njemu Jahja, a ovome Ubejdullah da je čuo od Nafija, a ovaj od Ibn-Omera, radijallahu anhuma, da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: “Recite mi koje je drvo poput muslimana: s dozvolom Gospodara svoga ono daje plodove u svako doba i ne opada mu lišće!” “Pomislio sam da je to palma”, (kaže Ibn-Omer), “ali nisam volio govoriti pred Ebu-Bekrom i Omerom. Kada njih dvojica nisu ništa rekli, Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, reče: ‘To je palma.’ Kada sam izišao sa svojim ocem, rekoh mu: ‘Oče, pomislio sam da je to palma.’
‘Šta te je omelo da to ne kažeš?’, upitao me je (i dodao): ‘Da si rekao, bilo bi mi draže nego to i to.’ ‘Omelo me je samo to što sam vidio da ni ti ni Ebu-Bekr ne progovarate, pa nisam htio ni ja’, odgovorih.”

٦١٤٤. حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ حَدَّثَنَا يَحْيَى عَنْ عُبَيْدِاللهِ حَدَّثَنِي نَافِعٌ عَنِ ابْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا قَالَ قَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ أَخْبِرُونِي بِشَجَرَةٍ مَثَلُهَا مَثَلُ الْمُسْلِمِ تُؤْتِي أُكُلَهَا كُلَّ حِينٍ بِإِذْنِ رَبِّهَا وَلاَ تَحُتُّ وَرَقَهَا فَوَقَعَ فِي نَفْسِي أَنَّهَا النَّخْلَةُ فَكَرِهْتُ أَنْ أَتَكَلَّمَ وَثَمَّ أَبُو بَكْرٍ وَعُمَرُ فَلَمَّا لَمْ يَتَكَلَّمَا قَالَ النَّبِيُّ ﷺ هِيَ النَّخْلَةُ فَلَمَّا خَرَجْتُ مَعَ أَبِي قُلْتُ يَا أَبَتَاهُ وَقَعَ فِي نَفْسِي أَنَّهَا النَّخْلَةُ قَالَ مَا مَنَعَكَ أَنْ تَقُولَهَا لَوْ كُنْتَ قُلْتَهَا كَانَ أَحَبَّ إِلَيَّ مِنْ كَذَا وَكَذَا قَالَ مَا مَنَعَنِي إِلاَّ أَنِّي لَمْ أَرَكَ وَلاَ أَبَا بَكْرٍ تَكَلَّمْتُمَا فَكَرِهْتُ .

ŠTA JE OD POEZIJE, PJESNIČKK FORME ZVANE *REDŽEZ* I PJEVUŠENJA PRI TJERANJU DEVA (*HADA’*)DOZVOLJENO, A ŠTA POKUĐENO

باب ما يجوزُ مِن الشِّعْرِ والرَّجزِ والْحُداءِ وما يُكرهُ مِنْهُ

Uzvišeni kaže: “A zavedeni slijede pjesnike! Zar ne znaš da oni svakom dolinom blude i da govore ono što ne rade? Tako ne govore samo oni koji vjeruju i dobra djela čine, i koji Allaha često spominju, i koji uzvraćaju kad ih ismijavaju. A mnogobošci će sigurno saznati u kakvu će se muku uvaliti.”[1]
Ibn-Abbas kaže: “Kako se u svaku besposlicu upuštaju!”

وَقَوْلِهِ (وَالشُّعَرَاءُ يَتَّبِعُهُمُ الْغَاوُونَ أَلَمْ تَرَ أَنَّهُمْ فِي كُلِّ وَادٍ يَهِيمُونَ وَأَنَّهُمْ يَقُولُونَ مَا لاَ يَفْعَلُونَ إِلاَّ الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ وَذَكَرُوا اللهَ كَثِيرًا وَانْتَصَرُوا مِنْ بَعْدِ مَا ظُلِمُوا وَسَيَعْلَمُ الَّذِينَ ظَلَمُوا أَيَّ مُنْقَلَبٍ يَنْقَلِبُونَ) قَالَ ابْنُ عَبَّاسٍ فِي كُلِّ لَغْوٍ يَخُوضُونَ .

6145. PRIČAO NAM JE Ebu-Jeman, njemu Šu‘ajb, a ovome Zuhri da je čuo od Ebu-Bekra b. Abdur-Rahmana, on od Mervana b. Hakema, a ovaj od Abdur-Rahmana b. Esveda b. Abda Jegusa da mu je Ubejj b. Ka‘b pričao da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
“U poeziji ima i mudrosti.”

٦١٤٥. حَدَّثَنَا أَبُو الْيَمَانِ أَخْبَرَنَا شُعَيْبٌ عَنِ الزُّهْرِيِّ قَالَ أَخْبَرَنِي أَبُو بَكْرِ بْنُ عَبْدِالرَّحْمَنِ أَنَّ مَرْوَانَ بْنَ الْحَكَمِ أَخْبَرَهُ أَنَّ عَبْدَالرَّحْمَنِ بْنَ الْأَسْوَدِ بْنِ عَبْدِيَغُوثَ أَخْبَرَهُ أَنَّ أُبَيَّ بْنَ كَعْبٍ أَخْبَرَهُ أَنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ قَالَ إِنَّ مِنَ الشِّعْرِ حِكْمَةً .

1 Eš-Šu‘ara, 224-227.

6146. PRIČAO NAM JE Ebu-Nu'ajm, njemu Sufjan, a ovome Esved b. Kajs, prenoseći od Džundeba da je rekao:
"Dok je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, putovao, zapeo je za kamen i spotakao se, pa mu je prokrvario prst. Tada je (u stihu) rekao: 'Jesi li ti išta do prst što je prokrvario, a na Allahovu se putu nisi borio?'"

٦١٤٦. حَدَّثَنَا أَبُو نُعَيْمٍ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ عَنِ الأَسْوَدِ بْنِ قَيْسٍ سَمِعْتُ جُنْدَبًا يَقُولُ بَيْنَمَا النَّبِيُّ ﷺ يَمْشِي إِذْ أَصَابَهُ حَجَرٌ فَعَثَرَ فَدَمِيَتْ إِصْبَعُهُ فَقَالَ هَلْ أَنْتِ إِلاَّ إِصْبَعٌ دَمِيتِ وَفِي سَبِيلِ اللهِ مَا لَقِيتِ .

6147. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Beššar, njemu Ibn-Mehdi, a ovome Sufjan da je čuo od Abdul-Melika, on od Ebu-Seleme, a ovaj od Ebu-Hurejre, radijallahu anhu, da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Najistinitije što je pjesnik kazao jesu Lebidove riječi: 'Zar nije sve što je mimo Allaha neistina?!' Umejji b. Ebu-Saltu malo je nedostajalo da primi islam."

٦١٤٧. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ بَشَّارٍ حَدَّثَنَا ابْنُ مَهْدِيٍّ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ عَنْ عَبْدِ الْمَلِكِ حَدَّثَنَا أَبُو سَلَمَةَ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِي اللهُ عَنْه قَالَ النَّبِيُّ ﷺ أَصْدَقُ كَلِمَةٍ قَالَهَا الشَّاعِرُ كَلِمَةُ لَبِيدٍ أَلاَ كُلُّ شَيْءٍ مَا خَلاَ اللهَ بَاطِلُ وَكَادَ أُمَيَّةُ بْنُ أَبِي الصَّلْتِ أَنْ يُسْلِمَ .

6148. PRIČAO NAM JE Kutejba b. Seid, njemu Hatim b. Isma'il, a ovome Jezid b. Ebu-Ubejd, prenoseći od Seleme b. Ekve'a da je kazivao:
"Krenuli smo s Allahovim Poslanikom, sallallahu alejhi ve sellem, na Hajber. Putovali smo noću, pa je neko od družine rekao Amiru b. Ekve'u (za koga on, tj. Selema b. Ekve'a, kaže da je bio pjesnik): 'Hajde nam otpjevuši neku od svojih pjesama!' Tada je on družini počeo pjevušiti:

Allahu, da nije Tebe,
mi ne bismo bili na pravom putu
Niti bismo davali milostinju
niti klanjali
Oprosti, mi Ti se iskupljujemo
za ono što smo slijedili
Učvrsti (naše) noge, ako se sukobimo
i ulij (nam) pouzdanje
Mi se, kad budemo pozvani (na megdan),
odazovemo i dođemo
A onda zapomažući
protiv nas pomoć traže

٦١٤٨. حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ بْنُ سَعِيدٍ حَدَّثَنَا حَاتِمُ بْنُ إِسْمَاعِيلَ عَنْ يَزِيدَ بْنِ أَبِي عُبَيْدٍ عَنْ سَلَمَةَ بْنِ الأَكْوَعِ قَالَ خَرَجْنَا مَعَ رَسُولِ اللهِ ﷺ إِلَى خَيْبَرَ فَسِرْنَا لَيْلاً فَقَالَ رَجُلٌ مِنَ الْقَوْمِ لِعَامِرِ بْنِ الأَكْوَعِ أَلاَ تُسْمِعُنَا مِنْ هُنَيْهَاتِكَ قَالَ وَكَانَ عَامِرٌ رَجُلاً شَاعِرًا فَنَزَلَ يَحْدُو بِالْقَوْمِ يَقُولُ اللَّهُمَّ لَوْلاَ أَنْتَ مَا اهْتَدَيْنَا وَلاَ تَصَدَّقْنَا وَلاَ صَلَّيْنَا فَاغْفِرْ فِدَاءٌ لَكَ مَا اقْتَفَيْنَا وَثَبِّتِ الأَقْدَامَ إِنْ لاَقَيْنَا وَأَلْقِيَنْ سَكِينَةً عَلَيْنَا إِنَّا إِذَا صِيحَ بِنَا أَتَيْنَا وَبِالصِّيَاحِ عَوَّلُوا عَلَيْنَا فَقَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ مَنْ هَذَا السَّائِقُ قَالُوا عَامِرُ بْنُ الأَكْوَعِ فَقَالَ يَرْحَمُهُ اللهُ فَقَالَ رَجُلٌ مِنَ الْقَوْمِ وَجَبَتْ يَا نَبِيَّ اللهِ لَوْلاَ أَمْتَعْتَنَا بِهِ قَالَ فَأَتَيْنَا خَيْبَرَ فَحَاصَرْنَاهُمْ حَتَّى أَصَابَتْنَا مَخْمَصَةٌ شَدِيدَةٌ ثُمَّ إِنَّ اللهَ فَتَحَهَا عَلَيْهِمْ

Potom je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, upitao: 'Ko je ovaj gonič?', pa su mu rekli: 'Amir b. Ekvea.'
'Allah mu se smilovao!', reče on. Tada jedan čovjek iz družine reče: 'Jeste, Allahov Poslaniče, kada bi nas samo i ti počastio!' Zatim smo došli do Hajbera", kaže on (Selema b. Ekve'a), "i nametnuli im opsadu. Tu nas je pogodila teška nestašica (glad), ali je Allah pomogao da ga osvojimo. Kada su, nakon osvajanja zanoćili prvu noć, ljudi su potpalili mnogo vatri, pa je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, upitao: 'Kakve su ovo vatre? Zašto se potpaljuju?'
'Radi mesa', odgovorili su.
'Kakva mesa?', upitao je.
'Mesa domaćih magaraca', rekli su. Tada je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: 'Prolijte ih (kazane) i polupajte!'
'Allahov Poslaniče, ili da ih prolijemo i operemo?', reče jedan čovjek.
'Može i tako', odgovori (Poslanik). Kada su ljudi stali u borbeni raspored, Amirova sablja bila je kratka, pa se, kada je zamahnuo da udari jednog židova, vršak njegove sablje odbio i povrijedio Amirovo koljeno, od čega je umro. Kada su se vratili, Selema je rekao: 'Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, vidio je da sam blijed, pa me je upitao: 'Šta ti je?'
'Za tebe bih dao oca i majku! – oni tvrde da je Amir poništio svoje djelo', rekoh mu.
'Ko kaže?', upitao je.
'Taj i taj i taj i taj te Usejd b. Hudajr Ensari', rekao sam, a Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, reče: 'Laže ko to kaže! On će imati dvostruku nagradu' – pokazavši to s dva prsta – 'bio je marljiv borac kakav je rijetko koji Arap bio!'"

فَلَمَّا أَمْسَى النَّاسُ الْيَوْمَ الَّذِي فُتِحَتْ عَلَيْهِمْ أَوْقَدُوا نِيرَانًا كَثِيرَةً فَقَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ مَا هَذِهِ النِّيرَانُ عَلَى أَيِّ شَيْءٍ تُوقِدُونَ قَالُوا عَلَى لَحْمٍ قَالَ عَلَى أَيِّ لَحْمٍ قَالُوا عَلَى لَحْمِ حُمُرٍ إِنْسِيَّةٍ فَقَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ أَهْرِقُوهَا وَاكْسِرُوهَا فَقَالَ رَجُلٌ يَا رَسُولَ اللهِ أَوْ نُهَرِيقُهَا وَنَغْسِلُهَا قَالَ أَوْ ذَاكَ فَلَمَّا تَصَافَّ الْقَوْمُ كَانَ سَيْفُ عَامِرٍ فِيهِ قِصَرٌ فَتَنَاوَلَ بِهِ يَهُودِيًّا لِيَضْرِبَهُ وَيَرْجِعُ ذُبَابُ سَيْفِهِ فَأَصَابَ رُكْبَةَ عَامِرٍ فَمَاتَ مِنْهُ فَلَمَّا قَفَلُوا قَالَ سَلَمَةُ رَآنِي رَسُولُ اللهِ ﷺ شَاحِبًا فَقَالَ لِي مَا لَكَ فَقُلْتُ فِدًى لَكَ أَبِي وَأُمِّي زَعَمُوا أَنَّ عَامِرًا حَبِطَ عَمَلُهُ قَالَ مَنْ قَالَهُ قُلْتُ قَالَهُ فُلاَنٌ وَفُلاَنٌ وَفُلاَنٌ وَأُسَيْدُ بْنُ الْحُضَيْرِ الأَنْصَارِيُّ فَقَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ كَذَبَ مَنْ قَالَهُ إِنَّ لَهُ لأَجْرَيْنِ وَجَمَعَ بَيْنَ إِصْبَعَيْهِ إِنَّهُ لَجَاهِدٌ مُجَاهِدٌ قَلَّ عَرَبِيٌّ نَشَأَ بِهَا مِثْلَهُ .

6149. PRIČAO NAM JE Musedded, njemu Isma'il, a ovome Ejjub da je čuo od Ebu-Kilabe, a on od Enesa b. Malika, radijallahu anhu, da je rekao: "Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, došao je nekim od svojih žena, kod kojih se zatekla Umm-Sulejm, i rekao: 'Endžeša[1] – teško tebi! – polahko tjeraj te *boce*!'"
Ebu-Kilaba kaže: "Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, izgovorio je riječi za koje biste, da ih je neko od vas rekao, rekli da su neprimjerene. To su riječi: 'Kako tjeraš *boce*?'"[2]

٦١٤٩. حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ حَدَّثَنَا إِسْمَاعِيلُ حَدَّثَنَا أَيُّوبُ عَنْ أَبِي قِلاَبَةَ عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ أَتَى النَّبِيُّ ﷺ عَلَى بَعْضِ نِسَائِهِ وَمَعَهُنَّ أُمُّ سُلَيْمٍ فَقَالَ وَيْحَكَ يَا أَنْجَشَةُ رُوَيْدَكَ سَوْقًا بِالْقَوَارِيرِ قَالَ أَبُو قِلاَبَةَ فَتَكَلَّمَ النَّبِيُّ ﷺ بِكَلِمَةٍ لَوْ تَكَلَّمَ بِهَا بَعْضُكُمْ لَعِبْتُمُوهَا عَلَيْهِ قَوْلُهُ سَوْقَكَ بِالْقَوَارِيرِ.

ISMIJAVANJE VIŠEBOŽACA (U PJESMI)

باب هِجَاءِ الْمُشْرِكِينَ

6150. PRIČAO NAM JE Muhammed, njemu Abda, a ovome Hišam b. Urva da je čuo od svoga oca, a on od Aiše, radijallahu anha, da je kazivala:
"Hassan b. Sabit zamolio je Allahova Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, da mu dozvoli da ismijava višebošce, pa mu je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: 'A šta ćeš s mojim porijeklom?' Na to je Hassan odgovorio: 'Izvući ću te iz njih kao što se dlaka izvlači iz tijesta.'"
Hišam b. Urva od svoga oca prenosi da je rekao: "Pošao sam kod Aiše da izgrdim Hassana, ali mi je ona rekla: 'Nemoj ga ružiti! On brani Allahova Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem.'"

٦١٥٠. حَدَّثَنَا مُحَمَّدٌ حَدَّثَنَا عَبْدَةُ أَخْبَرَنَا هِشَامُ بْنُ عُرْوَةَ عَنْ أَبِيهِ عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهَا قَالَتِ اسْتَأْذَنَ حَسَّانُ بْنُ ثَابِتٍ رَسُولَ اللهِ ﷺ فِي هِجَاءِ الْمُشْرِكِينَ فَقَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ فَكَيْفَ بِنَسَبِي فَقَالَ حَسَّانُ لأَسُلَّنَّكَ مِنْهُمْ كَمَا تُسَلُّ الشَّعَرَةُ مِنَ الْعَجِينِ وَعَنْ هِشَامِ بْنِ عُرْوَةَ عَنْ أَبِيهِ قَالَ ذَهَبْتُ أَسُبُّ حَسَّانَ عِنْدَ عَائِشَةَ فَقَالَتْ لاَ تَسُبُّهُ فَإِنَّهُ كَانَ يُنَافِحُ عَنْ رَسُولِ اللهِ ﷺ.

---

1 Balazuri kaže da je Andžeša bio Abesinac kojeg je jedno vrijeme Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, držao kao slugu i koji je na putu vodio deve što su na njima jahale njegove supruge, te da ga je kasnije Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, izuzeo iz onih muškaraca koji ne raspoznaju šta su draži žene (tj. koji su slovili kao dvospolni - muhannes).

2 Svi učenjaci hadisa jednoglasno se slažu da je ovim riječima Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, mislio na žene koje su jahale na kamilama. O tome zašto ih je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, tako nazvao postoji nekoliko mišljenja. Jedni kažu da ih je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, nazvao bocama zato što su žene jako osjetljive, pa brzo mijenjaju narav, što iz stanja smirenosti i zadovoljstva lahko prelaze u stanje srdžbe i eksplozivnosti i što, po svojoj prirodi, ne podnose prisilu, pa su lomljive kao staklo. Drugi smatraju da je to učinio zato što je Andžeša bio grub, pa je naredio da bude pažljiv prema njima i da polahko tjera kamile kako ne bi s njih popadale. Treći smatraju da je time htio reći kako su osjetljive te da ih lahko ponese pjevušenje koje se često uobičavalo dok su se tjerale deve, a one na njima jahale. Bez obzira da li je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, imao na umu sve gore navedeno, ili samo ponešto od toga, nepobitno je da je poređenje bilo upečatljivo, stilski lijepo dotjerano i misaono duboko.

6151. PRIČAO NAM JE Asbag, njemu Abdullah b. Vehb, a ovome Junus da je čuo od Ibn-Šihaba, on od Hejseme b. Ebu-Sinana, a ovaj od Ebu-Hurejre da je u svome kazivanju spomenuo da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Vaš brat ne govori ništa nepristojno", misleći time na Ibn-Revahu, koji je izrekao stihove:

Među nama je Allahov Poslanik,
koji čita Njegovu Knjigu
Kad se od blistave zore pojavi dobro
On nam je poslije sljepila pokazao pravi put
Naša su srca sigurna da će se
što on kaže desiti
On noći provodi prevrćući se u postelji
Dok se višebošci ne mogu razdvojiti od ležaja

Njega unazad od Zuhrija (u predanju) slijedi Ukajl. Zubejdi prenosi od Zuhrija, on od Seida i A'redža, a oni od Ebu-Hurejre.

٦١٥١. حَدَّثَنَا أَصْبَغُ قَالَ أَخْبَرَنِي عَبْدُاللهِ بْنُ وَهْبٍ قَالَ أَخْبَرَنِي يُونُسُ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ أَنَّ الْهَيْثَمَ بْنَ أَبِي سِنَانٍ أَخْبَرَهُ أَنَّهُ سَمِعَ أَبَا هُرَيْرَةَ فِي قَصَصِهِ يَذْكُرُ النَّبِيَّ ﷺ يَقُولُ إِنَّ أَخًا لَكُمْ لاَ يَقُولُ الرَّفَثَ يَعْنِي بِذَاكَ ابْنَ رَوَاحَةَ قَالَ وَفِينَا رَسُولُ اللهِ يَتْلُو كِتَابَهُ إِذَا انْشَقَّ مَعْرُوفٌ مِنَ الْفَجْرِ سَاطِعُ أَرَانَا الْهُدَى بَعْدَ الْعَمَى فَقُلُوبُنَا بِهِ مُوقِنَاتٌ أَنَّ مَا قَالَ وَاقِعُ يَبِيتُ يُجَافِي جَنْبَهُ عَنْ فِرَاشِهِ إِذَا اسْتَثْقَلَتْ بِالْكَافِرِينَ الْمَضَاجِعُ تَابَعَهُ عُقَيْلٌ عَنِ الزُّهْرِيِّ وَقَالَ الزُّبَيْدِيُّ عَنِ الزُّهْرِيِّ عَنْ سَعِيدٍ وَالأَعْرَجِ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ .

6152. PRIČAO NAM JE Ebu-Jeman, njemu Šu'ajb, a ovome Zuhri; s druge strane, pričao nam je Isma'il, njemu njegov brat, a ovome Sulejman da je čuo od Muhammeda b. Ebu-Atika, on od Ibn-Šihaba, a ovaj od Ebu-Seleme b. Abdur-Rahmana b. Avfa da je čuo Hassana b. Sabita Ensarija kada je upitao Ebu-Hurejru: "Ebu-Hurejra, zaklinjem te Allahom, reci mi jesi li čuo Allahova Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, kada je rekao: 'Hassane, odgovori (za) Allahova Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem![3] Bože, pomozi ga Džibrilom!'?" Ebu-Hurejra rekao mu je da jeste.

٦١٥٢. حَدَّثَنَا أَبُو الْيَمَانِ أَخْبَرَنَا شُعَيْبٌ عَنِ الزُّهْرِيِّ ح و حَدَّثَنَا إِسْمَاعِيلُ قَالَ حَدَّثَنِي أَخِي عَنْ سُلَيْمَانَ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ أَبِي عَتِيقٍ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ عَنْ أَبِي سَلَمَةَ بْنِ عَبْدِالرَّحْمَنِ بْنِ عَوْفٍ أَنَّهُ سَمِعَ حَسَّانَ بْنَ ثَابِتٍ الأَنْصَارِيَّ يَسْتَشْهِدُ أَبَا هُرَيْرَةَ فَيَقُولُ يَا أَبَا هُرَيْرَةَ نَشَدْتُكَ بِاللهِ هَلْ سَمِعْتَ رَسُولَ اللهِ ﷺ يَقُولُ يَا حَسَّانُ أَجِبْ عَنْ رَسُولِ اللهِ اللَّهُمَّ أَيِّدْهُ بِرُوحِ الْقُدُسِ قَالَ أَبُو هُرَيْرَةَ نَعَمْ .

3 Tj. odgovori svojom poezijom višebošcima koji ismijavaju Allahova Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem.

6153. PRIČAO NAM JE Sulejman b. Harb, njemu Šu'ba, a ovome Adijj b. Sabit da je čuo od Beraa, radijallahu anhu, da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao Hassanu: "Ismij ih!" (ili je rekao: "Ismijavaj ih, Džibril je s tobom!")

٦١٥٣. حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ حَرْبٍ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ عَنْ عَدِيِّ بْنِ ثَابِتٍ عَنِ الْبَرَاءِ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ قَالَ لِحَسَّانَ اهْجُهُمْ أَوْ قَالَ هَاجِهِمْ وَجِبْرِيلُ مَعَكَ .

NIJE POŽELJNO DA KOD ČOVJEKA PREOVLADAVA POEZIJA, TAKO DA GA ODVRATI OD SPOMINJANJA ALLAHA, NAUKE I KUR'ANA

بَاب مَا يُكْرَهُ أَنْ يَكُونَ الْغَالِبَ عَلَى الْإِنْسَانِ الشِّعْرُ حَتَّى يَصُدَّهُ عَنْ ذِكْرِ اللهِ وَالْعِلْمِ وَالْقُرْآنِ

6154. PRIČAO NAM JE Ubejdullah b. Musa da ga je obavijestio Hanzala, prenoseći od Salima, on od Ibn-Omera, radijallahu anhuma, a ovaj od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, da je rekao: "Da se srce (utroba) nekoga od vas napuni gnojem, bolje mu je nego da se napuni poezijom."[1]

٦١٥٤. حَدَّثَنَا عُبَيْدُاللهِ بْنُ مُوسَى أَخْبَرَنَا حَنْظَلَةُ عَنْ سَالِمٍ عَنِ ابْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ لَأَنْ يَمْتَلِئَ جَوْفُ أَحَدِكُمْ قَيْحًا خَيْرٌ لَهُ مِنْ أَنْ يَمْتَلِئَ شِعْرًا .

6155. PRIČAO NAM JE Umer b. Hafs, njemu njegov otac, a ovome A'meš, koji kaže da je čuo od Ebu-Saliha, a on od Ebu-Hurejre, radijallahu anhu, da je kazivao: "Allahov je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
'Da se srce (utroba) nekog čovjeka napuni gnojem tako da ga razori, bolje je nego da se napuni poezijom.'"

٦١٥٥. حَدَّثَنَا عُمَرُ بْنُ حَفْصٍ حَدَّثَنَا أَبِي حَدَّثَنَا الْأَعْمَشُ قَالَ سَمِعْتُ أَبَا صَالِحٍ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ لَأَنْ يَمْتَلِئَ جَوْفُ رَجُلٍ قَيْحًا يَرِيهِ خَيْرٌ مِنْ أَنْ يَمْتَلِئَ شِعْرًا .

---

1 Moguće je da se pod riječju "dževf" misli na utrobu čovjeka, u što spade i srce, a moguće je da se ova riječ odnosi samo na srce, jer, kako kaže Ibn-Ebu-Džemra: "Ljekari smatraju da ako makar mala količina gnoja dospije u srce, to prouzrokuje smrt kod čovjeka, za razliku od drugih organa, kao npr. pluća i jetre."
Pod poezijom se ovdje ne podrazumijevaju sve vrste poezije, već samo ona poezija koja čovjeka odvraća od učenja Kur'ana i sjećanja (zikra) na Uzvišenog Allaha. Ako Kur'an i nauka u srcu čovjekovu budu preovladavali nad poezijom, tada se ne može za tog čovjeka reći da mu je srce "napunjeno poezijom". Ljudi na koje se odnosi ovaj hadis jesu oni ljudi kod kojih preovladava poezija, pa se stoga upozoravaju da se okrenu Kur'anu, zikru (sjećanju na Uzvišenog Allaha) i ibadetu, jer onom ko izvršava ono što mu je naređeno od ibadeta neće štetiti ako u svom srcu ima nešto od poezije; a Allah najbolje zna!

RIJEČI VJEROVJESNIKOVE, SALLALLAHU ALEJHI VE SELLEM: “TERIBET JEMINUKI!” I “AKRA HALKA!”[2]

باب قول النبي ﷺ تربت يمينك وعقرى حلقى

6156. PRIČAO NAM JE Jahja b. Bukejr, njemu Lejs, prenoseći od Ukajla, on od Ibn-Šihaba, ovaj od Urve, a on od Aiše da je kazivala:

“Efleh, brat Ebu-Ku‘ajsa, zatražio je dopuštenje da uđe kod mene nakon što je stupio na snagu (objavljeni) propis o hidžabu, pa sam rekla: ‘Tako mi Allaha, neću mu dopustiti da uđe sve dok ne zatraži dopuštenje od Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, jer brat Ebu-Ku‘ajsa nije taj koji me je zadojio, već me zadojila žena Ebu-Ku‘ajsa.’ Zatim je kod mene ušao Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, i ja rekoh: ‘Allahov Poslaniče, ovaj čovjek nije taj koji me je zadojio, već me je zadojila njegova žena (supruga Ebu-Ku‘ajsa)!’, a on mi reče: ‘Dopusti mu da uđe kod tebe jer je on doista tvoj amidža po mlijeku, *teribet jeminuki*!’”

Urva priča: “Zbog toga je Aiša govorila: ‘Smatrajte (držite) zabranjenim po mlijeku ono što je zabranjeno po srodstvu!’”

٦١٥٦. حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ بُكَيْرٍ حَدَّثَنَا اللَّيْثُ عَنْ عُقَيْلٍ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ عَنْ عُرْوَةَ عَنْ عَائِشَةَ قَالَتْ إِنَّ أَفْلَحَ أَخَا أَبِي الْقُعَيْسِ اسْتَأْذَنَ عَلَيَّ بَعْدَ مَا نَزَلَ الْحِجَابُ فَقُلْتُ وَاللهِ لَا آذَنُ لَهُ حَتَّى أَسْتَأْذِنَ رَسُولَ اللهِ ﷺ فَإِنَّ أَخَا أَبِي الْقُعَيْسِ لَيْسَ هُوَ أَرْضَعَنِي وَلَكِنْ أَرْضَعَتْنِي امْرَأَةُ أَبِي الْقُعَيْسِ فَدَخَلَ عَلَيَّ رَسُولُ اللهِ ﷺ فَقُلْتُ يَا رَسُولَ اللهِ إِنَّ الرَّجُلَ لَيْسَ هُوَ أَرْضَعَنِي وَلَكِنْ أَرْضَعَتْنِي امْرَأَتُهُ قَالَ ائْذَنِي لَهُ فَإِنَّهُ عَمُّكِ تَرِبَتْ يَمِينُكِ قَالَ عُرْوَةُ فَبِذَلِكَ كَانَتْ عَائِشَةُ تَقُولُ حَرِّمُوا مِنَ الرَّضَاعَةِ مَا يَحْرُمُ مِنَ النَّسَبِ .

---

2 Ovo su dvije uzrečice kojima su se koristili Arapi. Postoji više tumačenja tih uzrečica, a spomenut ćemo samo neke. Što se tiče uzrečice “teribet jeminuki!” Ibn-Sekit kaže da ona u osnovi znači: “Osiromašila ti desnica!”, ali se tom uzrečicom ne upućuje kletva, nego se želi potaknuti na neku određenu radnju. Tako, ako dotična osoba uradi suprotno, loše je postupila...

Nehas kaže: “Ovo znači: ako ne uradiš (šta treba), u tvojim će se rukama naći samo prašina!”

Ibn-Kejsan o značenju ove konstrukcije, međutim, kaže: “Ako ne učiniš ono što sam ti naredio, bit ćeš ovisan o tome (to će ti trebati)!”

Davudi, pak, kaže da ona znači: “Osiromašit ćeš u pogledu nauke.”

Što se tiče uzrečice “akra halka!”, i o njoj je izrečeno više mišljenja:

– da znači: “Da Bog da je zaboljelo grlo!”;
– da se kaže kada se čovjek nečemu začudi;
– da se kaže ženi koja uznemirava druge i sl.

6157. PRIČAO NAM JE Adem, njemu Šu‘ba, ovome Hakem, prenoseći od Ibrahima, on od Esveda, a ovaj od Aiše, radijallahu anha, da je kazivala:
“Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, htio se s hadždža vratiti kući, pa je vidio Safijju na vratima njenog šatora tužnu i snuždenu jer je imala mjesečnicu, te joj je rekao: ‘Ti ćeš nas zadržati, *akra halka*!” (uzrečica na dijalektu plemena Kurejš). Potom ju je upitao: ‘Jesi li učinila *ifadu*?’, misleći na *tavaful-ifadu*.
‘Jesam’, odgovori ona, a on joj na to reče: ‘U tom slučaju, idi (kući)!’”

٦١٥٧. حَدَّثَنَا آدَمُ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ حَدَّثَنَا الْحَكَمُ
عَنْ إِبْرَاهِيمَ عَنِ الْأَسْوَدِ عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللهُ
عَنْهَا قَالَتْ أَرَادَ النَّبِيُّ ﷺ أَنْ يَنْفِرَ فَرَأَى صَفِيَّةَ
عَلَى بَابِ خِبَائِهَا كَئِيبَةً حَزِينَةً لأَنَّهَا حَاضَتْ فَقَالَ
عَقْرَى حَلْقَى لُغَةٌ لِقُرَيْشٍ إِنَّكِ لَحَابِسَتُنَا ثُمَّ قَالَ
أَكُنْتِ أَفَضْتِ يَوْمَ النَّحْرِ يَعْنِي الطَّوَافَ قَالَتْ
نَعَمْ قَالَ فَانْفِرِي إِذًا .

ONO ŠTO JE PRENESENO O RIJEČIMA “ONI MISLE”[1]

باب مَا جَاءَ فِي زَعَمُوا

6158. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Meslema, prenoseći od Malika, on od Ebu-Nadra, oslobođenog roba Umera b. Ubejdullaha, da ga je Ebu-Murra, oslobođeni rob Ummu-Hani’, kćeri Ebu-Talibove, obavijestio da je čuo Ummu-Hani’, kći Ebu-Talibovu, kako kaže:
“U godini oslobođenja Mekke otišla sam kod Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, i zatekla ga da se kupa, a njegova kći Fatima zaklanjala ga je. Nazvala sam mu selam, a on je upitao: ‘Ko je ova?’
‘Ja sam Ummu-Hani’, odgovorila sam, a on na to reče: ‘Dobro došla, Ummu-Hani’!’ Nakon što je završio s kupanjem, stao je da klanja, pa je klanjao osam rekata zaogrnut u jedno odijelo. Kada je završio, rekla sam: ‘Allahov Poslaniče, sin moje majke (brat po majci) misli da će ubiti čovjeka – a on je Ibn-Hubejra, kojeg sam ja stavila pod svoju zaštitu.’ Na to je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, odgovorio: ‘Mi stavljamo pod

٦١٥٨. حَدَّثَنَا عَبْدُ اللهِ بْنُ مَسْلَمَةَ عَنْ مَالِكٍ عَنْ
أَبِي النَّضْرِ مَوْلَى عُمَرَ بْنِ عُبَيْدِ اللهِ أَنَّ أَبَا مُرَّةَ مَوْلَى
أُمِّ هَانِئٍ بِنْتِ أَبِي طَالِبٍ أَخْبَرَهُ أَنَّهُ سَمِعَ أُمَّ هَانِئٍ
بِنْتَ أَبِي طَالِبٍ تَقُولُ ذَهَبْتُ إِلَى رَسُولِ اللهِ ﷺ
عَامَ الْفَتْحِ فَوَجَدْتُهُ يَغْتَسِلُ وَفَاطِمَةُ ابْنَتُهُ تَسْتُرُهُ
فَسَلَّمْتُ عَلَيْهِ فَقَالَ مَنْ هَذِهِ فَقُلْتُ أَنَا أُمُّ هَانِئٍ
بِنْتُ أَبِي طَالِبٍ فَقَالَ مَرْحَبًا بِأُمِّ هَانِئٍ فَلَمَّا فَرَغَ
مِنْ غُسْلِهِ قَامَ فَصَلَّى ثَمَانِيَ رَكَعَاتٍ مُلْتَحِفًا فِي
ثَوْبٍ وَاحِدٍ فَلَمَّا انْصَرَفَ قُلْتُ يَا رَسُولَ اللهِ زَعَمَ
ابْنُ أُمِّي أَنَّهُ قَاتِلٌ رَجُلاً قَدْ أَجَرْتُهُ فُلاَنُ بْنُ هُبَيْرَةَ
فَقَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ قَدْ أَجَرْنَا مَنْ أَجَرْتِ يَا أُمَّ
هَانِئٍ قَالَتْ أُمُّ هَانِئٍ وَذَاكَ ضُحًى .

1 U osnovi glagol “ze‘ame” (misliti, tvrditi, smatrati), kako to kaže Ibn-Bettal, upotrebljava se kada neko prenese neku vijest, ali nije siguran da li je ona tačna ili ne. Ibn-Esir kaže da se ova riječ upotrebljava kada neko nešto govori bez osnove, i nije siguran u istinitost toga, već samo da bi to prenio.

zaštitu onoga koga si ti stavila pod (svoju) zaštitu, o Ummu-Hani'!'"
Ummu-Hani' kaže: "To je bilo u prijepodnevno vrijeme (*duha*)."

KAD NEKI ČOVJEK KAŽE: "TEŠKO TEBI!"[2]

باب ما جاء في قَوْلِ الرَّجُلِ وَيْلَكَ

6159. PRIČAO NAM JE Musa b. Isma'il, a njemu Hemmam, prenoseći od Katade, a on od Enesa, radijallahu anhu, da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, vidio nekog čovjeka da vodi devu, pa mu je rekao:
"Uzjaši je!"
"Ovo je deva!", odgovori mu on.
"Uzjaši je!", ponovo mu reče Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, a on opet odgovori: "Ovo je deva!" Tada Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, reče: "Uzjaši je, teško tebi!"

٦١٥٩. حَدَّثَنَا مُوسَى بْنُ إِسْمَاعِيلَ حَدَّثَنَا هَمَّامٌ عَنْ قَتَادَةَ عَنْ أَنَسٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ رَأَى رَجُلاً يَسُوقُ بَدَنَةً فَقَالَ ارْكَبْهَا قَالَ إِنَّهَا بَدَنَةٌ قَالَ ارْكَبْهَا قَالَ إِنَّهَا بَدَنَةٌ قَالَ ارْكَبْهَا وَيْلَكَ .

6160. PRIČAO NAM JE Kutejba b. Seid, prenoseći od Malika, on od Ebu-Zinada, ovaj A'redža, a on od Ebu-Hurejre, radijallahu anhu, da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, vidio čovjeka da vodi devu, pa mu je rekao:
"Uzjaši je!"
"Ovo je deva, Allahov Poslaniče!", odgovori mu čovjek.
"Uzjaši je, teško tebi!", reče Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, kod druge ili treće zapovijedi.

٦١٦٠. حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ بْنُ سَعِيدٍ عَنْ مَالِكٍ عَنْ أَبِي الزِّنَادِ عَنِ الأَعْرَجِ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ أَنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ رَأَى رَجُلاً يَسُوقُ بَدَنَةً فَقَالَ لَهُ ارْكَبْهَا قَالَ يَا رَسُولَ اللهِ إِنَّهَا بَدَنَةٌ قَالَ ارْكَبْهَا وَيْلَكَ فِي الثَّانِيَةِ أَوْ فِي الثَّالِثَةِ .

2 Misli se kada neki čovjek kaže drugom čovjeku: "Teško tebi!" Sibevejh kaže da se "vejleke" upotrebljava za nekoga ko je pao u propast, dok "vejhake" označava iskazivanje samilosti. Tirmizi smatra da ove dvije fraze imaju isto značenje, ali većina lingvista smatra da se riječju "vejleke" izražava kazna, a riječju "vejhake" milost. Moguće je da je Buhari smatrao da obje fraze imaju isto značenje, s obzirom da je hadis u kojem se spominje fraza "vejhake", stavio pod ovaj naslov.

6161. PRIČAO NAM JE Musedded, a njemu Hammad, prenoseći od Sabita Bunanija, on od Enesa b. Malika..; a PRIČAO NAM JE i Ejjub, prenoseći od Ebu-Kilabe, a ovaj od Enesa b. Malika, koji je rekao:
"Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, bio je na nekom putovanju, a s njim je bio i njegov rob crne puti zvani Endžeša, koji je tjerao deve pjevajući. Allahov mu Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, (na to) reče: "Teško tebi, Endžeša! Polahko s tim bocama!"[1]

٦١٦١. حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ حَدَّثَنَا حَمَّادٌ عَنْ ثَابِتٍ
الْبُنَانِيِّ عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ وَأَيُّوبَ عَنْ أَبِي قِلاَبَةَ
عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ قَالَ كَانَ رَسُولُ اللهِ ﷺ
فِي سَفَرٍ وَكَانَ مَعَهُ غُلاَمٌ لَهُ أَسْوَدُ يُقَالُ لَهُ أَنْجَشَةُ
يَحْدُو فَقَالَ لَهُ رَسُولُ اللهِ ﷺ وَيْحَكَ يَا أَنْجَشَةُ
رُوَيْدَكَ بِالْقَوَارِيرِ .

6162. PRIČAO NAM JE Musa b. Isma'il, njemu Vuhejb, prenoseći od Halida, on od Abdur-Rahmana b. Ebu-Bekre, a ovaj od svoga oca, koji je kazivao:
"Neki je čovjek pred Allahovim Poslanikom, sallallahu alejhi ve sellem, pohvalio drugog čovjeka, pa mu Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, reče: 'Teško tebi, prerezao si vrat svoga brata!', ponovivši to tri puta (i dodavši): 'Ako je nužno da neko od vas pohvali nekoga, neka kaže: 'Smatram ga takvim i takvim' – ako ga zna kao takvog – 'Allah će s njim svesti račune, a ni za koga pred Allahom ne garantiram.'"[2]

٦١٦٢. حَدَّثَنَا مُوسَى بْنُ إِسْمَاعِيلَ حَدَّثَنَا
وُهَيْبٌ عَنْ خَالِدٍ عَنْ عَبْدِالرَّحْمَنِ بْنِ أَبِي بَكْرَةَ
عَنْ أَبِيهِ قَالَ أَثْنَى رَجُلٌ عَلَى رَجُلٍ عِنْدَ النَّبِيِّ ﷺ
فَقَالَ وَيْلَكَ قَطَعْتَ عُنُقَ أَخِيكَ ثَلاَثًا مَنْ كَانَ
مِنْكُمْ مَادِحًا لاَ مَحَالَةَ فَلْيَقُلْ أَحْسِبُ فُلاَنًا وَاللهُ
حَسِيبُهُ وَلاَ أُزَكِّي عَلَى اللهِ أَحَدًا إِنْ كَانَ يَعْلَمُ .

---

1 Ako bi frazu *vejhake* shvatali u smislu dove, tj. prizivanja nekome Allahove milosti, onda bi prijevod glasio: "Allah ti se smilovao, Endžeša!" U predanju koje prenosi Hišam od Katade stoji: "Polahko tjeraj (deve) da ne polupaš *boce*!"
Hammad u svome predanju od Ejjuba dodaje: "Ebu-Kilaba je rekao: 'Misli se na žene.'"
O tome zašto su žene uspoređene s bocama postoje dva tumačenja:
– da su *boce* metafora za žene koje su jahale na devama i koje je ovaj mladić tjerao; njemu je naređeno da uspori, jer ako deve budu brzo trčale, nije sigurno da žene neće spasti s njih;
– da su žene usporedene s bocamam zbog slabosti te da se Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, bojao da na njih ne utječe pjesma koju je pjevao ovaj mladić, pa mu je to zabranio. Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, tako je usporedio brzinu utjecaja glasa na žene s brzinom kojom se razbijaju boce.

2 Tj. ne svjedočim i ne garantujem da je neko kod Allaha, džellc šanuhu, takakv i takav, jer ne znam njegovu unutrašnjost i ne mogu ništa sa sigurnošću tvrditi, a samo Allah, džellc šanuhu, to zna.

6163. PRIČAO MI JE Abdur-Rahman b. Ibrahim, njemu Velid, prenoseći od Evzaija, on od Zuhrija, ovaj od Ebu-Seleme i Dahaka, a oni od Ebu-Seida Hudrija da je rekao:
"Jednog dana, dok je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, dijelio (ratni plijen), Zul-Huvejsira, čovjek tankog struka[3] iz plemena Benu-Temim, reče: "Budi pravičan, Allahov Poslaniče!"
"Teško tebi, a ko će biti pravičan ako neću ja?!", odgovori mu Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem. Tada Omer reče: "Dopusti mi da mu odsiječem glavu!", ali mu Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, odgovori: "On ima takve prijatelje da bi neko od vas omalovažio svoj namaz i post u poređenju s njihovim.[4] Izlaze iz vjere[5] poput strijele koja prođe kroz metu (ili lovinu). Ako se pogleda u njen šiljak, neće se na njemu ništa naći, a ako se pogleda i u tetivu kojom je pričvršćen vrh strijele, neće se ništa naći. Ako se pogleda u dio strijele između vrška i perja, neće se ništa naći i ako se pogleda u perje na strijeli, neće se ništa naći. Brzo prođe kroz krv i burag i ne umrlja se. Oni će se odvojiti od najbolje skupine (muslimana).[6] Znak po kojem će biti raspoznavani jest čovjek[7] čija će jedna ruka biti poput ženine dojke ili poput komada mesa koji se trese."
Ebu-Seid kaže: "Svjedočim da sam ovo čuo od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, i svjedočim da sam bio s Alijom kada se borio protiv njih. Taj je čovjek tražen među poginulima, pa su ga (našli i) donijeli onakvog kako ga je opisao Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem."[8]

٦١٦٣. حَدَّثَنِي عَبْدُالرَّحْمَنِ بْنُ إِبْرَاهِيمَ حَدَّثَنَا الْوَلِيدُ عَنِ الْأَوْزَاعِيِّ عَنِ الزُّهْرِيِّ عَنْ أَبِي سَلَمَةَ وَالضَّحَّاكِ عَنْ أَبِي سَعِيدٍ الْخُدْرِيِّ قَالَ بَيْنَا النَّبِيُّ يَقْسِمُ ذَاتَ يَوْمٍ قِسْمًا فَقَالَ ذُو الْخُوَيْصِرَةِ رَجُلٌ مِنْ بَنِي تَمِيمٍ يَا رَسُولَ اللهِ اعْدِلْ قَالَ وَيْلَكَ مَنْ يَعْدِلُ إِذَا لَمْ أَعْدِلْ فَقَالَ عُمَرُ ائْذَنْ لِي فَلأَضْرِبْ عُنُقَهُ قَالَ لاَ إِنَّ لَهُ أَصْحَابًا يَحْقِرُ أَحَدُكُمْ صَلاَتَهُ مَعَ صَلاَتِهِمْ وَصِيَامَهُ مَعَ صِيَامِهِمْ يَمْرُقُونَ مِنَ الدِّينِ كَمُرُوقِ السَّهْمِ مِنَ الرَّمِيَّةِ يُنْظَرُ إِلَى نَصْلِهِ فَلاَ يُوجَدُ فِيهِ شَيْءٌ ثُمَّ يُنْظَرُ إِلَى رِصَافِهِ فَلاَ يُوجَدُ فِيهِ شَيْءٌ ثُمَّ يُنْظَرُ إِلَى نَضِيِّهِ فَلاَ يُوجَدُ فِيهِ شَيْءٌ ثُمَّ يُنْظَرُ إِلَى قُذَذِهِ فَلاَ يُوجَدُ فِيهِ شَيْءٌ قَدْ سَبَقَ الْفَرْثَ وَالدَّمَ يَخْرُجُونَ عَلَى حِينِ فُرْقَةٍ مِنَ النَّاسِ آيَتُهُمْ رَجُلٌ إِحْدَى يَدَيْهِ مِثْلُ ثَدْيِ الْمَرْأَةِ أَوْ مِثْلُ الْبَضْعَةِ تَدَرْدَرُ قَالَ أَبُو سَعِيدٍ أَشْهَدُ لَسَمِعْتُهُ مِنَ النَّبِيِّ ﷺ وَأَشْهَدُ أَنِّي كُنْتُ مَعَ عَلِيٍّ حِينَ قَاتَلَهُمْ فَالْتُمِسَ فِي الْقَتْلَى فَأُتِيَ بِهِ عَلَى النَّعْتِ الَّذِي نَعَتَ النَّبِيُّ ﷺ.

3 *Huvejsire* je deminutiv od riječi "hasire", a znači struk. Taj čovjek je bio upalih očiju, istaknutih očnih jagodica, guste brade i obrijane glave.

4 Tj. Mnogo su klanjali i postili.

5 Nema koristi od njihovog ibadeta jer oni izlaze iz vjere zbog svojih uvjerenja. Neki kažu da se ovdje pod riječju "din" (vjera) podrazumijeva pokornost imamu (vladaru), a oni koji izlaze iz nje jesu haridžije.

6 U drugom predanju stoji: "Izići će (pojavit će se) u vrijeme nesuglasica."

7 Ovaj čovjek ili je njihov vođa ili je jedan od onih koji su ustali protiv Alije, radijallahu anhu.

8 Iz drugih predaja se saznaje da je ovom čovjeku bila odsječena ruka iznad nadlaktice tako da je na njoj ostao komad mesa i kože koji je ličio na ovo što je prenosilac spomenuo. Ovo je jedna od mudžiza Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, i jedna od pohvalnih stvari vezanih za Aliju, radijallahu anhu.

6164. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Mukatil Ebu-Hasan, kojeg je obavijestio Abdullah, prenoseći od Evza'ija, koji je kazivao:
"PRIČAO MI JE Ibn-Šihab, prenoseći od Humejda b. Abdur-Rahmana, a on od Ebu-Hurejre, radijallahu anhu, da je neki čovjek došao Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, i rekao: 'Propao sam, Allahov Poslaniče!'
'Zašto, Allah ti se smilovao?!, upita ga Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem.
'Imao sam snošaj sa svojom ženom (za vrijeme posta) u ramazanu!', odgovori on.
'Oslobodi roba!', reče mu Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem.
'Nisam to u stanju!', odgovori on.
'Onda posti dva mjeseca uzastopno!', reče on.
'Nisam to u stanju!', odgovori on.
'Onda nahrani šezdeset siromaha', reče Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem.
'Nisam to u stanju!', odgovori čovjek. Potom je donesena korpa s datulama, pa Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, reče čovjeku: 'Uzmi je i podijeli!'. Tada čovjek upita: 'Da to podijelim nekome drugom mimo svoje porodice? Tako mi Onog u čijoj je ruci moja duša, nema nikog siromašnijeg od mene u cijeloj Medini!' Na to se Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, nasmijao tako da su mu se ukazali očnjaci i rekao: 'Uzmi je!'." Evza'ija u ovom predanju slijedi Junus, prenoseći od Zuhrija, dok Abdur-Rahman b. Halid prenosi od Zuhrija da je (u hadisu) rečeno "vejleke" umjesto "vejhake".

٦١٦٤. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ مُقَاتِلٍ أَبُو الْحَسَنِ أَخْبَرَنَا عَبْدُاللهِ أَخْبَرَنَا الأَوْزَاعِيُّ قَالَ حَدَّثَنِي ابْنُ شِهَابٍ عَنْ حُمَيْدِ بْنِ عَبْدِالرَّحْمَنِ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ أَنَّ رَجُلاً أَتَى رَسُولَ اللهِ ﷺ فَقَالَ يَا رَسُولَ اللهِ هَلَكْتُ قَالَ وَيْحَكَ قَالَ وَقَعْتُ عَلَى أَهْلِي فِي رَمَضَانَ قَالَ أَعْتِقْ رَقَبَةً قَالَ مَا أَجِدُهَا قَالَ فَصُمْ شَهْرَيْنِ مُتَتَابِعَيْنِ قَالَ لاَ أَسْتَطِيعُ قَالَ فَأَطْعِمْ سِتِّينَ مِسْكِينًا قَالَ مَا أَجِدُ فَأُتِيَ بِعَرَقٍ فَقَالَ خُذْهُ فَتَصَدَّقْ بِهِ فَقَالَ يَا رَسُولَ اللهِ أَعَلَى غَيْرِ أَهْلِي فَوَالَّذِي نَفْسِي بِيَدِهِ مَا بَيْنَ طُنُبَيِ الْمَدِينَةِ أَحْوَجُ مِنِّي فَضَحِكَ النَّبِيُّ ﷺ حَتَّى بَدَتْ أَنْيَابُهُ قَالَ خُذْهُ تَابَعَهُ يُونُسُ عَنِ الزُّهْرِيِّ وَقَالَ عَبْدُالرَّحْمَنِ بْنُ خَالِدٍ عَنِ الزُّهْرِيِّ وَيْلَكَ .

6165. PRIČAO NAM JE Sulejman b. Abdur-Rahman, njemu Velid, a ovome Ebu-Amr Evza'i, koji kaže da mu je pričao Ibn-Šihab Zuhri, prenoseći od Ataa b. Jezida Lejsija, a on od Ebu-Seida Hudrija, radijallahu anhu, da je neki beduin rekao:
"Allahov Poslaniče, obavijesti me o Hidžri!"
"Allah ti se smilovao, Hidžra je teška!", odgovori Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, a zatim upita: "Imaš li ti deva?"
"Da", reče čovjek, a Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, opet upita: "Da li od njih izdvajaš za zekat?"
"Da", odgovori on.
"Idi i radi to izvan selâ, a Allah ti zaista neće umanjiti djela", reče Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem.[1]

٦١٦٥. حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ عَبْدِالرَّحْمَنِ حَدَّثَنَا الْوَلِيدُ حَدَّثَنَا أَبُو عَمْرٍو الأَوْزَاعِيُّ قَالَ حَدَّثَنِي ابْنُ شِهَابٍ الزُّهْرِيُّ عَنْ عَطَاءِ بْنِ يَزِيدَ اللَّيْثِيِّ عَنْ أَبِي سَعِيدٍ الْخُدْرِيِّ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ أَنَّ أَعْرَابِيًّا قَالَ يَا رَسُولَ اللهِ أَخْبِرْنِي عَنِ الْهِجْرَةِ فَقَالَ وَيْحَكَ إِنَّ شَأْنَ الْهِجْرَةِ شَدِيدٌ فَهَلْ لَكَ مِنْ إِبِلٍ قَالَ نَعَمْ قَالَ فَهَلْ تُؤَدِّي صَدَقَتَهَا قَالَ نَعَمْ قَالَ فَاعْمَلْ مِنْ وَرَاءِ الْبِحَارِ فَإِنَّ اللهَ لَنْ يَتِرَكَ مِنْ عَمَلِكَ شَيْئًا .

6166. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Abdul-Vehhab, ovome Halid b. Haris, a njemu Šu'ba, prenoseći od Vakida b. Muhammeda b. Zejda, koji je čuo svoga oca kako prenosi od Ibn-Omera, radijallahu anhuma, a on od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, da je rekao:
"*Vejlekum*!" (ili: "*Vejhakum*!" – Šu'ba kaže da njegov učitelj Vakid b. Muhammed nije siguran u jednu od ove dvije riječi.)
"Nemojte poslije mene ponovo postati nevjernici, sijekući jedni drugima glave!"[2]
U Nadrovu predanju od Šu'be stoji: "Vejhakum!", a Umer b. Muhammed prenosi od svoga oca: "*Vejlekum* ili *vejhakum*!"

٦١٦٦. حَدَّثَنَا عَبْدُاللهِ بْنُ عَبْدِالْوَهَّابِ حَدَّثَنَا خَالِدُ بْنُ الْحَارِثِ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ عَنْ وَاقِدِ بْنِ مُحَمَّدِ بْنِ زَيْدٍ سَمِعْتُ أَبِي عَنِ ابْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ وَيْلَكُمْ أَوْ وَيْحَكُمْ قَالَ شُعْبَةُ شَكَّ هُوَ لاَ تَرْجِعُوا بَعْدِي كُفَّارًا يَضْرِبُ بَعْضُكُمْ رِقَابَ بَعْضٍ وَقَالَ النَّضْرُ عَنْ شُعْبَةَ وَيْحَكُمْ وَقَالَ عُمَرُ بْنُ مُحَمَّدٍ عَنْ أَبِيهِ وَيْلَكُمْ أَوْ وَيْحَكُمْ .

1 Hidžra je bila obavezna (vadžib) mekanskim muslimanima prije oslobođenja Mekke. Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, upozorava na teškoću hidžre i napuštanja porodice i domovine. Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, naređuje ovom čovjeku da radi gdje god bio, i ako bude izvršavao Allahove, dželle šanuhu, naredbe, bez obzira koliko je njegova kuća udaljena od Medine, Allah neće uskratiti nagradu za njegova djela.

2 Tj. nemojte postati nevjernici tako što ćete druge smatrati nevjernicima, kao što su bile haridžije. Moguće je da se misli i na "otpadnike od vjere" u vrijeme Ebu-Bekra, radijallahu anhu.

6167. PRIČAO NAM JE Amr b. Asim, njemu Hemmam, prenoseći od Katade, a on od Enesa da je neki čovjek iz pustinje (beduin) došao kod Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, i rekao: "Allahov Poslaniče, kada će smak svijeta?"
"Teško tebi (vejleke!), a šta si pripremio za njega?!", upita ga Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem.
"Za njega sam pripremio samo to što volim Allaha i Njegova Poslanika", odgovori čovjek.
"Ti ćeš biti s onim koga voliš", reče na to Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem.
"A također i mi?", rekosmo mi.
"Da", reče Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, te se silno obradovasmo toga dana. Potom je prošao rob koji je pripadao Mugiri, a bio je moj vršnjak, pa je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Ako ovaj (rob) poživi dugo, neće ga zahvatiti oronulost, a da ne nastupi Čas."[1]
Šu'ba navodi, prenoseći od Katade u skraćenom obliku, pa kaže: "Čuo sam Enesa da prenosi od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem..."

٦١٦٧. حَدَّثَنَا عَمْرُو بْنُ عَاصِمٍ حَدَّثَنَا هَمَّامٌ عَنْ قَتَادَةَ عَنْ أَنَسٍ أَنَّ رَجُلاً مِنْ أَهْلِ الْبَادِيَةِ أَتَى النَّبِيَّ ﷺ فَقَالَ يَا رَسُولَ اللهِ مَتَى السَّاعَةُ قَائِمَةٌ قَالَ وَيْلَكَ وَمَا أَعْدَدْتَ لَهَا قَالَ مَا أَعْدَدْتُ لَهَا إِلاَّ أَنِّي أُحِبُّ اللهَ وَرَسُولَهُ قَالَ إِنَّكَ مَعَ مَنْ أَحْبَبْتَ فَقُلْنَا وَنَحْنُ كَذَلِكَ قَالَ نَعَمْ فَفَرِحْنَا يَوْمَئِذٍ فَرَحًا شَدِيدًا فَمَرَّ غُلاَمٌ لِلْمُغِيرَةِ وَكَانَ مِنْ أَقْرَانِي فَقَالَ إِنْ أُخِّرَ هَذَا فَلَنْ يُدْرِكَهُ الْهَرَمُ حَتَّى تَقُومَ السَّاعَةُ وَاخْتَصَرَهُ شُعْبَةُ عَنْ قَتَادَةَ سَمِعْتُ أَنَسًا عَنِ النَّبِيِّ ﷺ.

ZNAK ALLAHOVE LJUBAVI (ILI LJUBAVI PREMA UZVIŠENOM ALLAHU)[2]

باب علامة حُبِّ اللهِ عَزَّ وَجَلَّ

Ovo se temelj na Njegovim riječima: "Reci: 'Ako Allaha volite, mene slijedite, i vas će Allah voljeti...'"

لِقَوْلِهِ (إِنْ كُنْتُمْ تُحِبُّونَ اللهَ فَاتَّبِعُونِي يُحْبِبْكُمُ اللهُ).

1 Beduini bi, kada bi dolazili kod Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, pitali za smak svijeta. On bi pogledao u najmlađeg od njih i govorio: "Ako ovaj čovjek poživi do duboke starosti, doživjet ćete Čas", misleći na čas njihove smrti. On im nije htio kazati da ne zna kada će nastupiti Sudnji dan, kako ih ne bi obuzela sumnja u vjeri, te im je neizravno govorio.

2 Ali-Imran, 31. U drugom predanju stoji: "Znak ljubavi radi Allaha" (*hubb fillah*), dok je ovdje rečeno: "Znak Allahove ljubavi (ili znak ljubavi prema Allahu)" (*hubbillah*), što je izazvalo nedoumicu. Kermani kaže: "Moguće je da se naslovom mislilo na Allahovu, dželle šanuhu, ljubav prema robu (čovjeku), ljubav roba (čovjeka) prema Allahu, dželle šanuhu, ili na međusobnu ljubav među ljudima radi Allaha, dželle šanuhu, bez imalo licemjerstva. Navedeni ajet ukazuje na prve dvije mogućnosti, a slijeđenje Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, jest znak za prvu mogućnost, jer je ona uzročnik slijeđenja Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, dok je druga mogućnost – ljubav roba prema Allahu, dželle šanuhu – posljedica slijeđenja." Kermani, međutim, nije pokušao dovesti u sklad hadise iz poglavlja s naslovom poglavlja. Ono što je najmanje vjerovatno i nedovoljno jasno jeste da se radi o ljubavi u ime Allaha, dželle šanuhu, a najvjerovatnije je da se naslov poglavlja odnosi na drugu mogućnost koju je spomenuo Kermani, tj. ljubav čovjeka prema Allahu, dželle šanuhu, a ajet ukazuje da se ta ljubav postiže samo slijeđenjem Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem. Ajni kaže da se usklađenost naslova i sadržaja određuje na osnovu hadisa, a hadisi u ovom poglavlju govore da se radi o ljubavi u ime (radi) Allaha.

6168. PRIČAO NAM JE Bišr b. Halid, njemu Muhammed b. Dža'fer, prenoseći od Šu'be, on od Sulejmana, ovaj od Ebu-Vaila, on od Abdullaha, a ovaj od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, da je rekao: "Čovjek će biti s onim koga je volio."

٦١٦٨. حَدَّثَنَا بِشْرُ بْنُ خَالِدٍ حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ جَعْفَرٍ عَنْ شُعْبَةَ عَنْ سُلَيْمَانَ عَنْ أَبِي وَائِلٍ عَنْ عَبْدِاللهِ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ أَنَّهُ قَالَ الْمَرْءُ مَعَ مَنْ أَحَبَّ .

6169. PRIČAO NAM JE Kutejba b. Seid, njemu Džerir, prenoseći od A'meša, a on od Ebu-Vaila, koji kaže:
"Kazivao je Abdullah b. Mes'ud, radijallahu anhu: 'Došao je neki čovjek kod Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, i rekao: 'Allahov Poslaniče, šta kažeš za čovjeka koji voli neke ljude, ali ih ne može dostići (po svojim djelima)?'[3]
'Čovjek će biti s onim koga je volio', odgovori Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem.'"
Džerira u ovom predanju slijede drugim senedom Džerir b. Hazim, Sulejman b. Karm i Ebu-Avana, prenoseći od A'meša, on od Ebu-Vaila, ovaj od Abdullaha, a on od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem.

٦١٦٩. حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ بْنُ سَعِيدٍ حَدَّثَنَا جَرِيرٌ عَنِ الْأَعْمَشِ عَنْ أَبِي وَائِلٍ قَالَ قَالَ عَبْدُاللهِ ابْنُ مَسْعُودٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ جَاءَ رَجُلٌ إِلَى رَسُولِ اللهِ ﷺ فَقَالَ يَا رَسُولَ اللهِ كَيْفَ تَقُولُ فِي رَجُلٍ أَحَبَّ قَوْمًا وَلَمْ يَلْحَقْ بِهِمْ فَقَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ الْمَرْءُ مَعَ مَنْ أَحَبَّ تَابَعَهُ جَرِيرُ بْنُ حَازِمٍ وَسُلَيْمَانُ بْنُ قَرْمٍ وَأَبُو عَوَانَةَ عَنِ الْأَعْمَشِ عَنْ أَبِي وَائِلٍ عَنْ عَبْدِاللهِ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ .

6170. PRIČAO NAM JE Ebu-Nu'ajm, njemu Sufjan, prenoseći od A'meša, on od Ebu-Vaila, a ovaj od Ebu-Musaa, koji je kazivao:
"Rečeno je Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem: 'Čovjek voli neke ljude, ali ih ne može dostići djelima.' On odgovori: 'Čovjek će biti s onim koga je volio.'"
Sufjana u ovom predanju od A'meša drugim senedom slijede Ebu-Mu'avija i Muhammed b. Ubejd.

٦١٧٠. حَدَّثَنَا أَبُو نُعَيْمٍ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ حَدَّثَنَا الْأَعْمَشُ عَنْ أَبِي وَائِلٍ عَنْ أَبِي مُوسَى قَالَ قِيلَ لِلنَّبِيِّ ﷺ الرَّجُلُ يُحِبُّ الْقَوْمَ وَلَمَّا يَلْحَقْ بِهِمْ قَالَ الْمَرْءُ مَعَ مَنْ أَحَبَّ تَابَعَهُ أَبُو مُعَاوِيَةَ وَمُحَمَّدُ بْنُ عُبَيْدٍ .

---

3 U predanju od Enesa, kod Muslima, stoji: "... a nije postigao njihova djela", a u hadisu koji prenosi Ebu-Zerr stoji: "... a ne može činiti djela koja oni čine."
U hadisu koji bilježi Ebu-Nu'ajm od Safvana b. Asala stoji: "... a nije radio djela poput njihovih", što pojašnjava ono što je ovaj čovjek htio pitati Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, kada je rekao: "... ali ih ne može dostići."

6171. PRIČAO NAM JE Abdan, koji kaže da ga je obavijestio njegov otac, prenoseći od Šu'be, on od Amra b. Murre, ovaj od Salima b. Ebu-Dža'da, a on od Enesa b. Malika da je neki čovjek upitao Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem:
"Kada će nastupiti smak svijeta, Allahov Poslaniče?"
"A šta si za njega pripremio?", priupita ga on.
"Nisam za njega pripremio mnogo ni namaza ni posta, a niti milostinje,[1] ali ja volim Allaha i Njegova Poslanika", odgovori čovjek.
"Ti ćeš biti s onim koga si volio", reče na to Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem.

٦١٧١. حَدَّثَنَا عَبْدَانُ أَخْبَرَنَا أَبِي عَنْ شُعْبَةَ عَنْ عَمْرِو بْنِ مُرَّةَ عَنْ سَالِمِ بْنِ أَبِي الْجَعْدِ عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ أَنَّ رَجُلاً سَأَلَ النَّبِيَّ ﷺ مَتَى السَّاعَةُ يَا رَسُولَ اللهِ قَالَ مَا أَعْدَدْتَ لَهَا قَالَ مَا أَعْدَدْتُ لَهَا مِنْ كَثِيرِ صَلاَةٍ وَلاَ صَوْمٍ وَلاَ صَدَقَةٍ وَلَكِنِّي أُحِبُّ اللهَ وَرَسُولَهُ قَالَ أَنْتَ مَعَ مَنْ أَحْبَبْتَ .

RIJEČI JEDNOG ČOVJEKA DRUGOME: "PREZREN BIO!"[2]

باب قَوْلِ الرَّجُلِ لِلرَّجُلِ اخْسَأْ

6172. PRIČAO NAM JE Ebu-Velid, njemu Selm b. Zerir, koji je čuo od Ebu-Redžaa, a on od Ibn-Abbasa, radijallahu anhuma, da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao Ibn-Saidu: "Ja sam za tebe nešto sakrio! Šta misliš šta je to?"
"*Ed-duhhu*...(di..)",[3] odgovori Ibn-Said, a Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, reče: "Prezren bio!"

٦١٧٢. حَدَّثَنَا أَبُو الْوَلِيدِ حَدَّثَنَا سَلْمُ بْنُ زَرِيرٍ سَمِعْتُ أَبَا رَجَاءٍ سَمِعْتُ ابْنَ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا قَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ لاِبْنِ صَائِدٍ قَدْ خَبَأْتُ لَكَ خَبِيئًا فَمَا هُوَ قَالَ الدُّخُّ قَالَ اخْسَأْ .

6173, 6175. PRIČAO NAM JE Ebu-Jeman, kojeg je obavijestio Šu'ajb, prenoseći od Zuhrija, koji kaže da ga je obavijestio Salim b. Abdullah, a njega Abdullah b. Omer da se Omer b. Hattab, radijallahu anhu, zaputio s Allahovim Poslanikom, sallallahu alejhi ve sellem, u grupi njegovih ashaba ka Ibn-Sajjadu. Našli su ga kako se igra s djećacima na tvrđavi (ili blizu brežuljka) Benu-Megale, a bio je tada u dobi pred pubertet. Nije osjetio da mu se Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem,

٦١٧٣. حَدَّثَنَا أَبُو الْيَمَانِ أَخْبَرَنَا شُعَيْبٌ عَنِ الزُّهْرِيِّ قَالَ أَخْبَرَنِي سَالِمُ بْنُ عَبْدِاللهِ أَنَّ عَبْدَاللهِ بْنَ عُمَرَ أَخْبَرَهُ أَنَّ عُمَرَ بْنَ الْخَطَّابِ انْطَلَقَ مَعَ رَسُولِ اللهِ ﷺ فِي رَهْطٍ مِنْ أَصْحَابِهِ قِبَلَ ابْنِ صَيَّادٍ حَتَّى وَجَدَهُ يَلْعَبُ مَعَ الْغِلْمَانِ فِي أُطُمِ بَنِي مَغَالَةَ وَقَدْ قَارَبَ ابْنُ صَيَّادٍ يَوْمَئِذٍ الْحُلُمَ فَلَمْ

1 Misli se na dobrovoljni namaz, post i milostinju (sadaku).

2 U osnovi se riječ "*ihse*", koja je ovdje prevedena "prezren bio!", upotrebljava kada se želi otjerati pas, a Arapi su je govorili svakome ko bi rekao ili uradio nešto čime Allah, dželle šanuhu, nije zadovoljan. Ibn-Tin kaže da ovdje riječ "*ihse*" znači: "Šuti, prezren i ponižen bio!"

3 Htio je da kaže ed-duhhan (dim), ali nije uspio izgovoriti riječ u cjelosti.

يَشْعُرْ حَتَّى ضَرَبَ رَسُولُ اللهِ ﷺ ظَهْرَهُ بِيَدِهِ ثُمَّ قَالَ أَتَشْهَدُ أَنِّي رَسُولُ اللهِ فَنَظَرَ إِلَيْهِ فَقَالَ أَشْهَدُ أَنَّكَ رَسُولُ الأُمِّيِّينَ ثُمَّ قَالَ ابْنُ صَيَّادٍ أَتَشْهَدُ أَنِّي رَسُولُ اللهِ فَرَضَّهُ النَّبِيُّ ﷺ ثُمَّ قَالَ آمَنْتُ بِاللهِ وَرُسُلِهِ ثُمَّ قَالَ لابْنِ صَيَّادٍ مَاذَا تَرَى قَالَ يَأْتِينِي صَادِقٌ وَكَاذِبٌ قَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ خُلِّطَ عَلَيْكَ الأَمْرُ قَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ إِنِّي خَبَأْتُ لَكَ خَبِيئًا قَالَ هُوَ الدُّخُّ قَالَ اخْسَأْ فَلَنْ تَعْدُوَ قَدْرَكَ قَالَ عُمَرُ يَا رَسُولَ اللهِ أَتَأْذَنُ لِي فِيهِ أَضْرِبْ عُنُقَهُ قَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ إِنْ يَكُنْ هُوَ لاَ تُسَلَّطُ عَلَيْهِ وَإِنْ لَمْ يَكُنْ هُوَ فَلاَ خَيْرَ لَكَ فِي قَتْلِهِ .

približio sve dok ga nije udario rukom po leđima, a zatim rekao:
"Svjedočiš li da sam ja Allahov poslanik?" On ga je pogledao i rekao: "Svjedočim da si ti poslanik nepismenih (Arapa)!", priupitavši ga zatim: "Svjedočiš li ti da sam ja Allahov poslanik?" Tada ga je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, odgurnuo i rekao: "Ja vjerujem u Allaha i Njegove poslanike!", a potom ga upitao: "Šta ti misliš?"
"Meni dolaze i iskreni i lažljivci", odgovori mu on. Allahov poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, reče: "Tebi su se pobrkale stvari", i nastavi: "Ja sam za tebe sakrio jednu stvar!" Ibn-Sajjad reče: "To je dim!", a Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, na to reče: "Prezren bio! Ti nećeš prijeći svoju granicu!" Omer tada reče: "Allahov Poslaniče, dopuštaš li mi da mu odsiječem glavu?"
"Ako je on Dedždžal, nećeš ga moći svladati, a ako nije, nemaš koristi da ga ubiješ!", reče Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem.

٦١٧٤. قَالَ سَالِمٌ فَسَمِعْتُ عَبْدَاللهِ بْنَ عُمَرَ يَقُولُ انْطَلَقَ بَعْدَ ذَلِكَ رَسُولُ اللهِ ﷺ وَأُبَيُّ بْنُ كَعْبٍ الأَنْصَارِيُّ يَؤُمَّانِ النَّخْلَ الَّتِي فِيهَا ابْنُ صَيَّادٍ حَتَّى إِذَا دَخَلَ رَسُولُ اللهِ ﷺ طَفِقَ رَسُولُ اللهِ ﷺ يَتَّقِي بِجُذُوعِ النَّخْلِ وَهُوَ يَخْتِلُ أَنْ يَسْمَعَ مِنِ ابْنِ صَيَّادٍ شَيْئًا قَبْلَ أَنْ يَرَاهُ وَابْنُ صَيَّادٍ مُضْطَجِعٌ عَلَى فِرَاشِهِ فِي قَطِيفَةٍ لَهُ فِيهَا رَمْرَمَةٌ أَوْ زَمْزَمَةٌ فَرَأَتْ أُمُّ ابْنِ صَيَّادٍ النَّبِيَّ ﷺ وَهُوَ يَتَّقِي بِجُذُوعِ النَّخْلِ فَقَالَتْ لابْنِ صَيَّادٍ أَيْ صَافِ وَهُوَ اسْمُهُ هَذَا مُحَمَّدٌ فَتَنَاهَى ابْنُ صَيَّادٍ قَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ لَوْ تَرَكَتْهُ بَيَّنَ .

6174. KAŽE Salim: "Čuo sam Abdullaha b. Omera da kaže: 'Poslije toga zaputili su se Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, i Ubejj b. Ka'b Ensari prema palmiku u kojem je bio Ibn-Sajjad. Kada je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, ušao u palmik, počeo se kriti iza stabala palmi namjeravajući da čuje nešto od Ibn-Sajjada prije nego što ga ovaj spazi. Ibn-Sajjad ležao je u svom ležaju na prekrivaču od kadife i u njemu mrmljao. Ibn-Sajjadova majka spazila je Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, kako se krije iza palminih debala, pa je rekla Ibn-Sajjadu: 'O Saf' – a to mu je bilo ime – 'evo Muhammeda!' Ibn-Sajjad prestao je mrmljati.
'Da ga je pustila, saznao bih više o njemu', reče Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem.'"

6175. KAŽE Salim: "Kazivao je Abdullah: 'Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, ustao je među ljudima držeći govor, pa se zahvalio Allahu, dželle šanuhu, onako kako Mu to dolikuje, a potom je spomenuo Dedždžala: 'Ja vas upozoravam na njega, a nije bilo nijednog poslanika da nije svoj narod upozoravao na njega. I Nuh je upozoravao svoj narod na njega, ali ću vam ja o njemu reći ono što nijedan poslanik nije rekao svome narodu. Znajte da je on ćorav, a, zaista, Allah nije ćorav!', reče.'"

٦١٧٥. قَالَ سَالِمٌ قَالَ عَبْدُاللهِ قَامَ رَسُولُ اللهِ ﷺ فِي النَّاسِ فَأَثْنَى عَلَى اللهِ بِمَا هُوَ أَهْلُهُ ثُمَّ ذَكَرَ الدَّجَّالَ فَقَالَ إِنِّي أُنْذِرُكُمُوهُ وَمَا مِنْ نَبِيٍّ إِلاَّ وَقَدْ أَنْذَرَهُ قَوْمَهُ لَقَدْ أَنْذَرَهُ نُوحٌ قَوْمَهُ وَلَكِنِّي سَأَقُولُ لَكُمْ فِيهِ قَوْلاً لَمْ يَقُلْهُ نَبِيٌّ لِقَوْمِهِ تَعْلَمُونَ أَنَّهُ أَعْوَرُ وَأَنَّ اللهَ لَيْسَ بِأَعْوَرَ قَالَ أبو عَبْد اللهِ خَسَأْتُ الْكَلْبَ بَعَّدْتُهُ (خَاسِئِينَ) مُبْعَدِينَ .

ČOVJEKOVE RIJEČI "DOBRO DOŠAO!" (*MERHABA!*)

باب قَوْلِ الرَّجُلِ مَرْحَبًا

Aiša kaže: "Rekao je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, Fatimi: 'Dobro došla, kćeri moja!'"
Ummu-Hani' kaže: "Došla sam kod Allahova Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, pa je rekao: 'Dobro došla, Ummu-Hani'!'"

وَقَالَتْ عَائِشَةُ قَالَ النَّبِيُّ ﷺ لِفَاطِمَةَ عَلَيْهَا السَّلاَم مَرْحَبًا بِابْنَتِي وَقَالَتْ أُمُّ هَانِئٍ جِئْتُ إِلَى النَّبِيِّ ﷺ فَقَالَ مَرْحَبًا بِأُمِّ هَانِئٍ .

6176. PRIČAO NAM JE Imran b. Mejsera, njemu Abdul-Varis, a ovome Ebu-Tejjah, prenoseći od Ebu-Džemre, a on od Ibn-Abbasa, radijallahu anhuma, da je rekao: "Kada je izaslanstvo Abdul-Kajsa došlo Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, on im je rekao: 'Dobro došli, izaslanici koji su došli neosramoćeni i neožalošćeni!'
'Allahov Poslaniče', rekli su, 'mi smo rod iz plemena Rebi'a, a između tebe i nas pleme je Mudar, i mi ti ne možemo doći osim u svetom mjesecu. Zato nam naredi nešto jasno, nešto pomoću čega ćemo ući u Džennet i u što ćemo pozivati one koji su ostali iza nas kod kuće.' Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, odgovori im: 'Naređujem vam četiri, a zabranjujem četiri stvari: obavljajte namaz, dajite zekat, postite ramazan i dajite petinu iz svoga ratnog plijena; nemojte piti iz tikve za vodu (susaka), testije, kadnja i bukare podmazane smolom.'"

٦١٧٦. حَدَّثَنَا عِمْرَانُ بْنُ مَيْسَرَةَ حَدَّثَنَا عَبْدُالْوَارِثِ حَدَّثَنَا أَبُو التَّيَّاحِ عَنْ أَبِي جَمْرَةَ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا قَالَ لَمَّا قَدِمَ وَفْدُ عَبْدِالْقَيْسِ عَلَى النَّبِيِّ ﷺ قَالَ مَرْحَبًا بِالْوَفْدِ الَّذِينَ جَاءُوا غَيْرَ خَزَايَا وَلاَ نَدَامَى فَقَالُوا يَا رَسُولَ اللهِ إِنَّا حَيٌّ مِنْ رَبِيعَةَ وَبَيْنَنَا وَبَيْنَكَ مُضَرُ وَإِنَّا لاَ نَصِلُ إِلَيْكَ إِلاَّ فِي الشَّهْرِ الْحَرَامِ فَمُرْنَا بِأَمْرٍ فَصْلٍ نَدْخُلُ بِهِ الْجَنَّةَ وَنَدْعُو بِهِ مَنْ وَرَاءَنَا فَقَالَ أَرْبَعٌ وَأَرْبَعٌ أَقِيمُوا الصَّلاَةَ وَآتُوا الزَّكَاةَ وَصُومُوا رَمَضَانَ وَأَعْطُوا خُمُسَ مَا غَنِمْتُمْ وَلاَ تَشْرَبُوا فِي الدُّبَّاءِ وَالْحَنْتَمِ وَالنَّقِيرِ وَالْمُزَفَّتِ .

PROZIVANJE LJUDI PO IMENIMA NJIHOVIH OČEVA

باب ما يُدْعى النَّاسُ بِآبائِهِمْ

6177. PRIČAO NAM JE Musedded, njemu Jahja, prenoseći od Ubejdullaha, on od Nafija, ovaj od Ibn-Omera, radijallahu anhuma, a on od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, da je rekao:
"Zaista će se prevarantu (izdajniku) na Sudnjem danu podići zastava i reći će se: 'Ovo je izdaja sina toga i toga!'"

٦١٧٧. حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ حَدَّثَنَا يَحْيَى عَنْ عُبَيْدِاللهِ عَنْ نَافِعٍ عَنِ ابْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ إِنَّ الْغَادِرَ يُرْفَعُ لَهُ لِوَاءٌ يَوْمَ الْقِيَامَةِ يُقَالُ هَذِهِ غَدْرَةُ فُلَانِ بْنِ فُلَانٍ .

6178. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Meslema, prenoseći od Malika, on od Abdullaha b. Dinara, a ovaj od Ibn-Omera da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
"Zaista će prevarantu (izdajniku) biti postavljena zastava na Sudnjem danu, pa će se reći: 'Ovo je izdaja sina toga i toga!'"[1]

٦١٧٨. حَدَّثَنَا عَبْدُاللهِ بْنُ مَسْلَمَةَ عَنْ مَالِكٍ عَنْ عَبْدِاللهِ بْنِ دِينَارٍ عَنِ ابْنِ عُمَرَ أَنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ قَالَ إِنَّ الْغَادِرَ يُنْصَبُ لَهُ لِوَاءٌ يَوْمَ الْقِيَامَةِ فَيُقَالُ هَذِهِ غَدْرَةُ فُلَانِ بْنِ فُلَانٍ .

NEKA NIKO NE KAŽE: "ZLO MI JE!" (HABUSET NEFSI!)

بَاب لا يَقُلْ خَبُثَتْ نَفْسِي

6179. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Jusuf, njemu Sufjan, prenoseći od Hišama, on od svoga oca, a ovaj od Aiše, radijallahu anha, a ona od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, da je rekao:
"Neka niko od vas ne kaže: 'Zlo mi je!' (*habuset nefsi!*), već neka kaže: 'Muka mi je!' (*lekiset nefsi!*)."[2]

٦١٧٩. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ يُوسُفَ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ عَنْ هِشَامٍ عَنْ أَبِيهِ عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهَا عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ لَا يَقُولَنَّ أَحَدُكُمْ خَبُثَتْ نَفْسِي وَلَكِنْ لِيَقُلْ لَقِسَتْ نَفْسِي .

---

1 Ibn-Bettal kaže: "U ovom hadisu sadržan je odgovor onima koji misle da će ljudi na Sudnjem danu biti prozivani po imenima svojih majki, kako bi se prekrili (sakrili) njihovi očevi." Ibn-Ebu-Džemra smatra da se u hadisu misli na prijevaru i izdaju uopće, bila ona mala ili velika. Iz hadisa se može zaključiti:
–da će svaki grešnik čije grijehe Allah, dželle šanuhu, želi otkriti imati obilježje po kojem će se on raspoznavati; to podupiru Allahove, dželle šanuhu, riječi: "...a grešnici će se po obilježjima svojim poznati..." (Er-Rahman, 41);
– da će za svaku izdaju biti istaknuta zastava; stoga će neke osobe imati više zastava, shodno broju prijevara. Svrha postavljanja zastava jeste to što kazna uglavnom bude suprotna učinjenom grijehu, pa pošto izdaja spada u skrivene i tajne stvari, podesno je da kazna izdajniku bude to što će biti obznanjen, a postavljanje zastave, inače je veoma poznata stvar kod Arapa.

2 "El-hubs" (zlo) u arapskom jeziku upotrebljava se za neispravno uvjerenje (vjerovanje), laž u govoru, loše postupke, zabranjene stvari (harame) te pokudene riječi i djela.

6180. PRIČAO NAM JE Abdan da ga je obavijestio Abdullah, prenoseći od Junusa, on od Zuhrija, ovaj od Ebu-Umame b. Sehla, on od svoga oca, a ovaj od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, da je rekao:
"Neka niko od vas ne kaže: 'Zlo mi je!', već neka kaže: 'Muka mi je!'"Ukajl u prenošenju ovog hadisa slijedi Junusa b. Jezida.

٦١٨٠. حَدَّثَنَا عَبْدَانُ أَخْبَرَنَا عَبْدُاللهِ عَنْ يُونُسَ عَنِ الزُّهْرِيِّ عَنْ أَبِي أُمَامَةَ بْنِ سَهْلٍ عَنْ أَبِيهِ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ لاَ يَقُولَنَّ أَحَدُكُمْ خَبُثَتْ نَفْسِي وَلَكِنْ لِيَقُلْ لَقِسَتْ نَفْسِي تَابَعَهُ عُقَيْلٌ.

NE HULITE VRIJEME

باب لا تسُبُّوا الدَّهْر

6181. PRIČAO NAM JE Jahja b. Bukejr, njemu Lejs, prenoseći od Junusa, a on od Ibn-Šihaba, kojeg je obavijestio Ebu-Selema, prenoseći od Ebu-Hurejre, radijallahu anhu, da je rekao kako je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, kazao:
"Uzvišeni Allah kaže: 'Ljudi hule vrijeme, a Ja sam (stvorio) vrijeme![1] U Mojoj su ruci dan i noć!'"

٦١٨١. حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ بُكَيْرٍ حَدَّثَنَا اللَّيْثُ عَنْ يُونُسَ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ أَخْبَرَنِي أَبُو سَلَمَةَ قَالَ قَالَ أَبُو هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ قَالَ اللهُ يَسُبُّ بَنُو آدَمَ الدَّهْرَ وَأَنَا الدَّهْرُ بِيَدِي اللَّيْلُ وَالنَّهَارُ.

Hattabi, slijedeći Ebu-Ubejda smatra da riječi *habuset* i *lekiset* imaju isto značenje, ali je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, prezirao izraz *el-hubs*, pa je odabrao drugi izraz. Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, inače je imao običaj da loše ime ili naziv zamijeni za bolji. Neki kažu da *lekiset* znači "osjećati mučninu, nelagodnost", što se opet vraća na značenje riječi *habuset*. Drugi kažu da *lekiset nefsi* znači: "Duša mi je loše ćudi".
Iz hadisa se zaključuje:
– da je poželjno i pohvalo izbjegavati ružne izraze i imena i upotrebljavati one koji nisu ružni;
– iako ova dva izraza imaju slično značenje, izraz *el-hubs* jači je u značenju nečeg lošeg, dok se izraz *el-laks* posebno upotrebljava kada se stomak napuni (hranom);
– čovjek sebi treba pripisivati dobro, a odstranjivati od sebe zlo koliko je to moguće, kao što treba kidati veze između sebe i zlih ljudi, pa čak i u pogledu izraza. U ovo spada i to da čovjek koji je slab (bolestan), kada bude upitan o svome stanju, neće reći: "Nisam dobar!", već će reći: "Slab sam!", jer tako neće sebe izdvojiti iz dobrih i pridružiti zlim.

1 Ovo se može protumačiti na jedan od sljedeća tri načina:
– da je Allah, dželle šanuhu, upravitelj svih stvari;
– da je On vlasnik vremena;
– da On mijenja vrijeme.

6182. PRIČAO NAM JE Ajjaš b. Velid, njemu Abdul-A'la, ovome Ma'mer, prenoseći od Zuhrija, on od Ebu-Seleme, ovaj od Ebu-Hurejre, a on od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, da je rekao: "Ne zovite grožđe imenom 'el-kerm' i ne govorite: 'Propalo vrijeme!',[2] jer je Allaha, zaista, vrijeme."

٦١٨٢. حَدَّثَنَا عَيَّاشُ بْنُ الْوَلِيدِ حَدَّثَنَا عَبْدُ الأَعْلَى حَدَّثَنَا مَعْمَرٌ عَنِ الزُّهْرِيِّ عَنْ أَبِي سَلَمَةَ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ لاَ تُسَمُّوا الْعِنَبَ الْكَرْمَ وَلاَ تَقُولُوا خَيْبَةَ الدَّهْرِ فَإِنَّ اللهَ هُوَ الدَّهْرُ .

RIJEČI VJEROVJESNIKOVE, SALLALLAHU ALEJHI VE SELLEM: "ZAISTA JE 'EL-KERM'[3] SRCE VJERNIKOVO."

بَاب قَوْلِ النَّبِيِّ ﷺ إِنَّمَا الْكَرْمُ قَلْبُ الْمُؤْمِنِ

Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, kaže: "Zaista je propao onaj koji propadne na Sudnjem danu!" – a također i: "Snažan je onaj čovjek koji se suzdrži prilikom srdžbe!" – te: "Vlast pripada samo Allahu", pa Ga je opisao kao istinitog i apsolutnog vladara. Potom je, također, spomenuo kraljeve (vladare) i naveo (kur'anske riječi): "Kad carevi osvoje neki grad", reče ona, "oni ga razore..."[4]

وَقَدْ قَالَ إِنَّمَا الْمُفْلِسُ الَّذِي يُفْلِسُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ كَقَوْلِهِ إِنَّمَا الصُّرَعَةُ الَّذِي يَمْلِكُ نَفْسَهُ عِنْدَ الْغَضَبِ كَقَوْلِهِ لاَ مُلْكَ إِلاَّ لِلَّهِ فَوَصَفَهُ بِانْتِهَاءِ الْمُلْكِ ثُمَّ ذَكَرَ الْمُلُوكَ أَيْضًا فَقَالَ (إِنَّ الْمُلُوكَ إِذَا دَخَلُوا قَرْيَةً أَفْسَدُوهَا) .

6183. PRIČAO NAM JE Ali b. Abdullah, njemu Sufjan, prenoseći od Zuhrija, on od Seida b. Musejjeba, a ovaj od Ebu-Hurejre, radijallahu anhu, koji kaže:
"Rekao je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem: 'Oni govore 'el-kerm',[5] a zaista je plemenito srce vjernika.'"

٦١٨٣. حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ عَبْدِ اللهِ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ عَنِ الزُّهْرِيِّ عَنْ سَعِيدِ بْنِ الْمُسَيَّبِ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ وَيَقُولُونَ الْكَرْمُ إِنَّمَا الْكَرْمُ قَلْبُ الْمُؤْمِنِ .

---

2 Kod Nesefija stoji: "O propalo vrijeme!" Davudi kaže da je ovo kletva da propadne vrijeme, kao što su predislamski Arapi upućivali kletve da zemlja bude suha i neplodna.

3 *El-kerm* znači plemenitost.

4 En-Neml, 34. Buhari ovim naslovom želi kazati kako je srce vjernika najpreče da se zove imenom "*el-kerm*", što ne znači da se i druge stvari ne mogu zvati tim imenom. Također, propao je i onaj koji propadne na dunjaluku, i nije jak samo onaj koji se savlada u srdžbi. Isto je tako dopušteno i da se za nekog drugog mimo Allaha kaže "kralj", ali Apsolutni Kralj i Vladar samo je Allah, dželle šanuhu.

5 Tj. oni govore: "El-kerm je vinova loza." Arapi su grožđe nazivali imenom "*el-kerm*", a to Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, zabranjuje želeći potvrditi zabranu vina time što zabranjuje upotrebu ovog naziva, jer bi to u protivnom značilo odobravanje onoga što su Arapi mislili, a to je da je onaj koji pije vino velikodušan i plemenit.
Od Ibn-Enbarija prenosi se da su Arapi grožđe zvali imenom "*el-kerm*" jer su smatrali da vino, koje se od njega pravi, potiče čovjeka na plemenitost, lijep moral i ćud.

ČOVJEKOVE RIJEČI: “ŽRTVOVAO BIH I OCA I MAJKU ZA TEBE!”[1]

باب قَوْلِ الرَّجُلِ فَدَاكَ أَبِي وَأُمِّي

To prenosi Zubejr od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem.

فِيهِ الزُّبَيْرُ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ .

6184. PRIČAO NAM JE Museddded, a njemu Jahja, prenoseći od Sufjana, kome je pričao Sa‘d b. Ibrahim, prenoseći od Abdullaha b. Šeddada, a on od Alije, radijallahu anhu, koji kaže:
“Nisam čuo Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, da nekome kaže kako bi za njega žrtvovao svoga oca i majku, osim Sa‘du. Čuo sam ga da kaže: ‘Gađaj, žrtvovao bih svoga oca i majku za tebe!’, a mislim da je to bilo na dan Bitke na Uhudu.”

٦١٨٤. حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ حَدَّثَنَا يَحْيَى عَنْ سُفْيَانَ حَدَّثَنِي سَعْدُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ عَنْ عَبْدِاللهِ بْنِ شَدَّادٍ عَنْ عَلِيٍّ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ مَا سَمِعْتُ رَسُولَ اللهِ ﷺ يُفَدِّي أَحَدًا غَيْرَ سَعْدٍ سَمِعْتُهُ يَقُولُ ارْمِ فَدَاكَ أَبِي وَأُمِّي أَظُنُّهُ يَوْمَ أُحُدٍ .

ČOVJEKOVE RIJEČI: “ALLAH ME UČINIO OTKUPOM ZA TEBE!”[2]

باب قَوْلِ الرَّجُلِ جَعَلَنِي اللَّهُ فِدَاكَ

Ebu-Bekr rekao je Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem: “Žrtvovali bismo svoje očeve i majke za tebe!”

وَقَالَ أَبُو بَكْرٍ لِلنَّبِيِّ ﷺ فَدَيْنَاكَ بِآبَائِنَا وَأُمَّهَاتِنَا .

6185. PRIČAO NAM JE Ali b. Abdullah, njemu Bišr b. Mufeddal, a ovome Jahja b. Ebu-Ishak, prenoseći od Enesa b. Malika da su se on i Ebu-Talha s Vjerovjesnikom, sallallahu alejhi ve sellem, vraćali (s puta), a s njim je bila i Safijja, koja je sjedila iza njega na devi. Kada su bili na jednoj

٦١٨٥. حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ عَبْدِاللهِ حَدَّثَنَا بِشْرُ بْنُ الْمُفَضَّلِ حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ أَبِي إِسْحَاقَ عَنْ أَنَسِ ابْنِ مَالِكٍ أَنَّهُ أَقْبَلَ هُوَ وَأَبُو طَلْحَةَ مَعَ النَّبِيِّ ﷺ وَمَعَ النَّبِيِّ ﷺ صَفِيَّةُ مُرْدِفُهَا عَلَى رَاحِلَتِهِ فَلَمَّا

---

1 Ovo bi se doslovno moglo prevesti kao: “Otkup su za tebe moj otac i majka!”, a *el-fida’* u osnovi znači otkup zarobljenika.

2 Ebu-Bekr b. Ebu-Asim tvrdi da je dopuštena ova izreka i kaže da to čovjek, ako hoće, može reći vladaru, velikodostojniku, učenjaku ili bilo kome drugom, a da u tome nema nikakva grijeha; čak će za to čovjek imati i sevape ako to kaže nekome iz poštovanja i veličanja. Da je to zabranjeno, Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, bio bi to zabranio onome koji je to izrekao i poučio ga da to nije dopušteno reći nikom drugom osim njemu. Ibn-Ebu-Asim bilježi hadis što ga prenosi Ibn-Omer u kome se navodi da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao Fatimi: “Tvoj je otac otkup za tebe”, kao i hadis što ga prenosi Ibn-Mes‘ud u kojem se kaže da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao svojim ashabima: “Otkup su za vas moj otac i majka”, a takvo što slično rekao je i ensarijama.

dionici puta, deva je posrnula, pa su Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, i njegova žena pali s nje. Ebu-Talha je priskočio – mislim da je sletio sa svoje deve – došao do Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, i rekao: “Allahov Vjerovjesniče – Allah me učinio otkupom za tebe! – je li ti se išta desilo?” (Jesi li se povrijedio?) “Ne, ali se pobrini za (moju) ženu!”, odgovori mu on. Tada je Ebu-Talha pokrio svoje lice dijelom svoje odjeće, uputio se prema ženi i bacio svoju odjeću na nju. Žena je ustala, a Ebu-Talha njima je dvoma (njoj i Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem) pritegao sedlo na njihovoj devi, pa su uzjahali. Potom su krenuli i kada su bili u blizini Medine (ili je rekao: kada su se približili Medini), Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, reče: “Vratili smo se! Kajem se! Robujemo i zahvaljujemo svome Gospodaru!”, i to je ponavljao sve dok nije ušao u Medinu.

كَانُوا بِبَعْضِ الطَّرِيقِ عَثَرَتِ النَّاقَةُ فَصُرِعَ النَّبِيُّ ﷺ وَالْمَرْأَةُ وَأَنَّ أَبَا طَلْحَةَ قَالَ أَحْسِبُ اقْتَحَمَ عَنْ بَعِيرِهِ فَأَتَى رَسُولَ اللهِ ﷺ فَقَالَ يَا نَبِيَّ اللهِ جَعَلَنِي اللهُ فِدَاكَ هَلْ أَصَابَكَ مِنْ شَيْءٍ قَالَ لاَ وَلَكِنْ عَلَيْكَ بِالْمَرْأَةِ فَأَلْقَى أَبُو طَلْحَةَ ثَوْبَهُ عَلَى وَجْهِهِ فَقَصَدَ قَصْدَهَا فَأَلْقَى ثَوْبَهُ عَلَيْهَا فَقَامَتِ الْمَرْأَةُ فَشَدَّ لَهُمَا عَلَى رَاحِلَتِهِمَا فَرَكِبَا فَسَارُوا حَتَّى إِذَا كَانُوا بِظَهْرِ الْمَدِينَةِ أَوْ قَالَ أَشْرَفُوا عَلَى الْمَدِينَةِ قَالَ النَّبِيُّ ﷺ آيِبُونَ تَائِبُونَ عَابِدُونَ لِرَبِّنَا حَامِدُونَ فَلَمْ يَزَلْ يَقُولُهَا حَتَّى دَخَلَ الْمَدِينَةَ .

UZVIŠENOM ALLAHU NAJDRAŽA IMENA[3]

بَاب أَحَبِّ الْأَسْمَاءِ إِلَى اللهِ عَزَّ وَجَلَّ

6186. PRIČAO NAM JE Sadeka b. Fadl, njemu Ibn-Ujejna, a ovom Ibn-Munkedir, prenoseći od Džabira, radijallahu anhu, koji je rekao:
“Jednom od nas rodio se dječak, pa mu je dao ime Kasim. Mi smo mu rekli: ‘Nećemo te zvati Ebu-Kasim, niti ćemo te poštovati zbog toga!’ On je o tome obavijestio Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, pa mu je on rekao: ‘Daj svome sinu ime Abdur-Rahman!’”

٦١٨٦. حَدَّثَنَا صَدَقَةُ بْنُ الْفَضْلِ أَخْبَرَنَا ابْنُ عُيَيْنَةَ حَدَّثَنَا ابْنُ الْمُنْكَدِرِ عَنْ جَابِرٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ وُلِدَ لِرَجُلٍ مِنَّا غُلاَمٌ فَسَمَّاهُ الْقَاسِمَ فَقُلْنَا لاَ نَكْنِيكَ أَبَا الْقَاسِمِ وَلاَ كَرَامَةَ فَأَخْبَرَ النَّبِيَّ ﷺ فَقَالَ سَمِّ ابْنَكَ عَبْدَالرَّحْمَنِ .

---

3 Muslim bilježi hadis od Ibn-Omera u kome se navodi da je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: “Allahu su najdraža vaša imena Abdullah i Abdur-Rahman.” Kurtubi kaže da se ovim imenima mogu dodati još i druga imena kao Abdur-Rahim, Abdul-Melik, Abdus-Samed i sl. Ta su imena Allahu najdraža zato što sadrže jedno od Njegovih svojstava i opis čovjeka kao roba Allahovog. Drugi kažu da su ova dva imena Allahu najdraža zato što je dodatak “abd” (rob) samo uz imena Allah i Rahman. “A kad je Allahov rob (Abdullah) ustao da mu se pokori...” (El-Džinn, 19); “Reci: ‘Zovite: ‘Allah’, ili zovite: ‘Milostivi’ ’” (El-Isra, 110); “A robovi su Milostivoga oni koji po zemlji mirno hodaju...” (El-Furkan, 63)

RIJEČI VJEROVJESNIKOVE, SALLALLAHU ALEJHI VE SELLEM: "NADIJEVAJTE MOJE IME, A NEMOJTE SEBI DAVATI MOJU 'KUN'JU'!"[1]

باب قَوْلِ النَّبِيِّ ﷺ
سَمُّوا بِاسْمِي وَلاَ تَكْتَنُوا بِكُنْيَتِي

Ovo prenosi Enes od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem.

قَالَهُ أَنَسٌ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ.

6187. PRIČAO NAM JE Musedded, njemu Halid, a ovom Husajn, prenoseći od Salima, a on od Džabira, radijallahu anhu, koji kaže:
"Jednom od nas rodio se dječak, pa mu je dao ime Kasim. Ljudi su rekli: 'Nećemo ga zvati po djetetu (tj. Ebu-Kasim) dok o tome ne upitamo Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem!' Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao im je: 'Nadijevajte moje ime, a ne nadijevajte sebi moju *kun'ju*!'"

٦١٨٧. حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ حَدَّثَنَا خَالِدٌ حَدَّثَنَا حُصَيْنٌ عَنْ سَالِمٍ عَنْ جَابِرٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ وُلِدَ لِرَجُلٍ مِنَّا غُلاَمٌ فَسَمَّاهُ الْقَاسِمَ فَقَالُوا لاَ نَكْنِيهِ حَتَّى نَسْأَلَ النَّبِيَّ ﷺ فَقَالَ سَمُّوا بِاسْمِي وَلاَ تَكْتَنُوا بِكُنْيَتِي.

6188. PRIČAO NAM JE Ali b. Abdullah, njemu Sufjan, prenoseći od Ejjuba, a on od Ibn-Sirina, koji je čuo Ebu-Hurejru da kaže: "Rekao je Ebu-Kasim, sallallahu alejhi ve sellem:
'Nadijevajte moje ime, a ne dajite sebi moju *kun'ju*!'"

٦١٨٨. حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ عَبْدِاللهِ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ عَنْ أَيُّوبَ عَنِ ابْنِ سِيرِينَ سَمِعْتُ أَبَا هُرَيْرَةَ قَالَ أَبُو الْقَاسِمِ ﷺ سَمُّوا بِاسْمِي وَلاَ تَكْتَنُوا بِكُنْيَتِي.

---

1 *Kun'ja* je takva konstrukcija u kojoj se ispred nekog imena dodaje riječ "otac" (*eb*) ili "majka" (*umm*), te se tako za nekoga kaže: "Otac toga i toga" (*Ebu*...) ili: "Majka toga i toga" (*Ummu*...).
Iz hadisa se razumije da je dopušteno djetetu davati ime Muhammed, ali nije dopušteno davati ime Kasim, jer bi tog čovjeka zvali Ebu-Kasim, što je bila *kun'ja* Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem. Međutim, u tom pogledu postoje tri mišljenja:
– nije dopušteno uopće imati tu *kun'ju*, pa bilo tom čovjeku (pravo) ime Muhammed ili ne;
– dopušteno ju je imati, a ta zabrana odnosila se samo na vrijeme u kojem je živio Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem;
– dopušteno je onome čije ime nije Muhammed, a nije dopušteno onome čije je ime Muhammed.
Rafi'i kaže da bi ovo posljednje mišljenje moglo biti najispravnije, jer su to ljudi stoljećima činili, a da im nije na tome zamjerano; a Allah najbolje zna.

6189. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Muhammed, a njemu Sufjan, koji kaže da je čuo Ibn-Munkedira kako pripovijeda:
"Čuo sam Džabira b. Abdullaha da kaže: 'Jednom čovjeku među nama rodio se sin, pa mu je dao ime Kasim. Ljudi su rekli: 'Nećemo te zvati Ebu-Kasim, niti ćemo ti pružiti to zadovoljstvo!' Čovjek je potom otišao kod Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, i to mu spomenuo. 'Daj svome sinu ime Abdur-Rahman!', rekao (mu) je on.'"

٦١٨٩. حَدَّثَنَا عَبْدُاللهِ بْنُ مُحَمَّدٍ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ قَالَ سَمِعْتُ ابْنَ الْمُنْكَدِرِ قَالَ سَمِعْتُ جَابِرَ بْنَ عَبْدِاللهِ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا وُلِدَ لِرَجُلٍ مِنَّا غُلاَمٌ فَسَمَّاهُ الْقَاسِمَ فَقَالُوا لاَ نَكْنِيكَ بِأَبِي الْقَاسِمِ وَلاَ نُنْعِمُكَ عَيْنًا فَأَتَى النَّبِيَّ ﷺ فَذَكَرَ ذَلِكَ لَهُ فَقَالَ أَسْمِ ابْنَكَ عَبْدَالرَّحْمَنِ .

O IMENU "HAZN"[2]

باب اسْمِ الْحَزْنِ

6190. PRIČAO NAM JE Ishak b. Nasr, a njemu Abdur-Rezzak, kojeg je obavijestio Ma'mer, prenoseći od Zuhrija, ovaj od Ibn-Musejjeba, a on od svoga oca da je došao kod Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, te ga je on upitao:
"Kako ti je ime?" Čovjek odgovori: "Hazn", a Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, reče: "Ti si Sehl."[3] Na to čovjek reče: "Neću promijeniti ime kojim me je nazvao moj otac!"
Ibn-Musejjeb kaže: "Još uvijek je u našem ponašanju osorost (nastala iz ovog imena koje nosi to značenje) nakon što je ovo rekao."
Pričali su nam Ali b. Abdullah i Mahmud b. Gajlan, njima Abdur-Razzak, a ovom Ma'mer, prenoseći od Zuhrija, on od Ibn-Musejjeba, ovaj od svoga oca, a on od svoga djeda ovaj hadis.

٦١٩٠. حَدَّثَنَا إِسْحَاقُ بْنُ نَصْرٍ حَدَّثَنَا عَبْدُالرَّزَّاقِ أَخْبَرَنَا مَعْمَرٌ عَنِ الزُّهْرِيِّ عَنِ ابْنِ الْمُسَيَّبِ عَنْ أَبِيهِ أَنَّ أَبَاهُ جَاءَ إِلَى النَّبِيِّ ﷺ فَقَالَ مَا اسْمُكَ قَالَ حَزْنٌ قَالَ أَنْتَ سَهْلٌ قَالَ لاَ أُغَيِّرُ اسْمًا سَمَّانِيهِ أَبِي قَالَ ابْنُ الْمُسَيَّبِ فَمَا زَالَتِ الْحُزُونَةُ فِينَا بَعْدُ حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ عَبْدِاللهِ وَمَحْمُودٌ هُوَ ابْنُ غَيْلاَنَ قَالاَ حَدَّثَنَا عَبْدُالرَّزَّاقِ أَخْبَرَنَا مَعْمَرٌ عَنِ الزُّهْرِيِّ عَنِ ابْنِ الْمُسَيَّبِ عَنْ أَبِيهِ عَنْ جَدِّهِ بِهَذَا .

2 U osnovi ova riječ označava tvrdu zemlju, ali se ona upotrebljava i za označavanje grubosti i osorosti u ponašanju.
Ibn-Musejjeb u stvari je Seid b. Musejjeb, poznati tabiin, a njegovom je djedu bilo ime Hazn i o njemu se ovdje radi.

3 Opozit imenu Hazn.

PREDIJEVANJE IMENA U LJEPŠE OD NJEGA

بَاب تَحْوِيلِ الِاسْمِ إِلَى اسْمٍ أَحْسَنَ مِنْهُ

6191. PRIČAO NAM JE Seid b. Ebu-Merjem, njemu Ebu-Gassan, a ovom Ebu-Hazim, prenoseći od Sehla, koji kaže:
"Kada je rođen Munzir b. Ebu-Usejd, donesen je Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, pa ga je stavio na svoje bedro, a otac je Usejdov (Ebu-Usejd) sjedio. Zatim su Vjerovjesnikove, sallallahu alejhi ve sellem, ruke nečim bile zauzete, pa je naredio Ebu-Usejdu da uzme svoga sina, te je dijete uzeto s Vjerovjesnikova, sallallahu alejhi ve sellem, bedra. Kada je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, završio s onim čime je bio zauzet, upitao je: 'Gdje je dijete?' Ebu-Usejd reče: 'Odnijeli smo ga kući.'
'Kako mu je ime?', upita Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem.
'Ime mu je tako i tako', odgovori Ebu-Usejd.
'Ne! Njegovo je ime Munzir', reče Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, i tada mu dade ime Munzir."[1]

٦١٩١. حَدَّثَنَا سَعِيدُ بْنُ أَبِي مَرْيَمَ حَدَّثَنَا أَبُو غَسَّانَ قَالَ حَدَّثَنِي أَبُو حَازِمٍ عَنْ سَهْلٍ قَالَ أُتِيَ بِالْمُنْذِرِ بْنِ أَبِي أُسَيْدٍ إِلَى النَّبِيِّ ﷺ حِينَ وُلِدَ فَوَضَعَهُ عَلَى فَخِذِهِ وَأَبُو أُسَيْدٍ جَالِسٌ فَلَهَا النَّبِيُّ ﷺ بِشَيْءٍ بَيْنَ يَدَيْهِ فَأَمَرَ أَبُو أُسَيْدٍ بِابْنِهِ فَاحْتُمِلَ مِنْ فَخِذِ النَّبِيِّ ﷺ فَاسْتَفَاقَ النَّبِيُّ ﷺ فَقَالَ أَيْنَ الصَّبِيُّ فَقَالَ أَبُو أُسَيْدٍ قَلَبْنَاهُ يَا رَسُولَ اللهِ قَالَ مَا اسْمُهُ قَالَ فُلَانٌ قَالَ وَلَكِنْ أَسْمِهِ الْمُنْذِرَ فَسَمَّاهُ يَوْمَئِذٍ الْمُنْذِرَ.

6192. PRIČAO NAM JE Sadeka b. Fadl, kojeg je obavijestio Muhammed b. Dža'fer, prenoseći od Šu'be, on od Ataa b. Ebu-Mejmune, ovaj od Ebu-Rafija, a on od Ebu-Hurejre da je Zejnebi bilo ime Berra,[2] pa je rečeno: "Ona hvali sebe!", te joj je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, dao ime Zejneb.

٦١٩٢. حَدَّثَنَا صَدَقَةُ بْنُ الْفَضْلِ أَخْبَرَنَا مُحَمَّدُ ابْنُ جَعْفَرٍ عَنْ شُعْبَةَ عَنْ عَطَاءِ بْنِ أَبِي مَيْمُونَةَ عَنْ أَبِي رَافِعٍ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ أَنَّ زَيْنَبَ كَانَ اسْمُهَا بَرَّةَ فَقِيلَ تُزَكِّي نَفْسَهَا فَسَمَّاهَا رَسُولُ اللهِ ﷺ زَيْنَبَ.

---

1 Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, kada bi čuo da neko ima koje ima ružno značenje, predijevao bi to ime u ljepše od njega. Kada bi se nekom od ashaba rodilo dijete, nosio ga je Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, da ga blagoslovi, a o tome se govori i u ovom hadisu.
U hadisu se navodi kako je Ebu-Usejd već bio dao ime djetetu, a u vezi s tim postoje dvije mogućnosti: ili je djetetu bilo ružno ime, pa nije htio da ga spomene, ili ga je spomenuo, ali je to neki od prenosilaca hadisa zaboravio.

2 Berra znači pobožna, poslušna, čestita.
Taberi kaže da ne treba nadijevati imena ružnog značenja, imena koja hvale i uzdižu nekoga niti imena koja sadržavaju značenja grdnje i pogrde. To je nepoželjno zato da ne bi neko ko čuje to ime pomislio kako je to osobina te osobe.
Zna se da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, promijenio imena nekoliko osoba.

6193. PRIČAO NAM JE Ibrahim b. Musa, a njemu Hišam da je Ibn-Džurejdža obavijestio Abdul-Hamid b. Džubejr b. Šejba, koji kaže:
"Sjedio sam sa Seidom b. Musejjebom, pa mi je pričao da je njegov djed Hazn došao Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, te ga je on upitao: 'Kako ti je ime?' On mu je odgovorio: 'Moje je ime Hazn.'
'Ne, nego si ti Sehl', uzvrati mu Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, a Hazn reče: 'Ja neću promijeniti ime koje mi je dao moj otac!'"
Ibn-Musejjeb kaže: "Još uvijek je u našem ponašanju osorost nakon što je ovo rekao."

٦١٩٣. حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ مُوسَى حَدَّثَنَا هِشَامٌ أَنَّ ابْنَ جُرَيْجٍ أَخْبَرَهُمْ قَالَ أَخْبَرَنِي عَبْدُالْحَمِيدِ ابْنُ جُبَيْرِ بْنِ شَيْبَةَ قَالَ جَلَسْتُ إِلَى سَعِيدِ بْنِ الْمُسَيَّبِ فَحَدَّثَنِي أَنَّ جَدَّهُ حَزْنًا قَدِمَ عَلَى النَّبِيِّ ﷺ فَقَالَ مَا اسْمُكَ قَالَ اسْمِي حَزْنٌ قَالَ بَلْ أَنْتَ سَهْلٌ قَالَ مَا أَنَا بِمُغَيِّرٍ اسْمًا سَمَّانِيهِ أَبِي قَالَ ابْنُ الْمُسَيَّبِ فَمَا زَالَتْ فِينَا الْحُزُونَةُ بَعْدُ .

O ONOME KOJI SVOME DJETETU NADIJE IME JEDNOG OD POSLANIKA.[3]

بَاب مَنْ سَمَّى بِأَسْمَاءِ الْأَنْبِيَاءِ

Enes kaže: "Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, poljubio je svoga sina (tj. Ibrahima)."

وَقَالَ أَنَسٌ قَبَّلَ النَّبِيُّ ﷺ إِبْرَاهِيمَ يَعْنِي ابْنَهُ .

6194. PRIČAO NAM JE Ibn-Numejr, njemu Muhammed b. Bišr, a ovom Isma'il, koji je pitao Ibn-Ebu-Evfaa: "Jesi li vidio Ibrahima, sina Vjerovjesnikova, sallallahu alejhi ve sellem?" On mu odgovori: "Umro je u ranom djetinjstvu, a da je određeno da poslije Muhammeda, sallallahu alejhi ve sellem, bude vjerovjesnik, poživio bi njegov sin, ali nema vjerovjesnika poslije njega."[4]

٦١٩٤. حَدَّثَنَا ابْنُ نُمَيْرٍ حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ بِشْرٍ حَدَّثَنَا إِسْمَاعِيلُ قُلْتُ لِابْنِ أَبِي أَوْفَى رَأَيْتَ إِبْرَاهِيمَ ابْنَ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ مَاتَ صَغِيرًا وَلَوْ قُضِيَ أَنْ يَكُونَ بَعْدَ مُحَمَّدٍ ﷺ نَبِيٌّ عَاشَ ابْنُهُ وَلَكِنْ لَا نَبِيَّ بَعْدَهُ .

---

3 Dopušteno je djetetu dati ime jednog od poslanika. Seid b. Musejjeb kaže: "Najdraža imena Allahu jesu imena poslanika, alejhimus-selam." Allahov je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Nadijevajte moje ime!"

4 U drugom predanju Muhammed b. Bišr kaže: "Umro je u ranom djetinjstvu; kada je umro, imao je 18 mjeseci. Umro je u zul-hidždžetu desete godine po Hidžri i ukopan je u Bekiji."

6195. PRIČAO NAM JE Sulejman b. Harb da ga je obavijesto Šu'ba, prenoseći od Adija b. Sabita, koji je rekao kako je čuo Beraa da kaže:
"Kada je umro Ibrahim – neka mu Allah podari mir i spas! – Allahov je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: 'On zaista ima dojilju u Džennetu!'"[1]

٦١٩٥. حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ حَرْبٍ أَخْبَرَنَا شُعْبَةُ عَنْ عَدِيِّ بْنِ ثَابِتٍ قَالَ سَمِعْتُ الْبَرَاءَ قَالَ لَمَّا مَاتَ إِبْرَاهِيمُ عَلَيْهِ السَّلَامُ قَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ إِنَّ لَهُ مُرْضِعًا فِي الْجَنَّةِ.

6196. PRIČAO NAM JE Adem, njemu Šu'ba, prenoseći od Husajna b. Abdur-Rahmana, on od Salima b. Ebu-Dža'da, a ovaj od Džabira b. Abdullaha Ensarija, koji kaže:
"Rekao je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem: 'Dajite (djeci) moje ime, a nemojte sebi davati moju *kun'ju*! Ja sam Kasim (onaj koji dijeli), dijelim među vama!'"[2]
I Enes prenosi ovaj hadis od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem.

٦١٩٦. حَدَّثَنَا آدَمُ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ عَنْ حُصَيْنِ بْنِ عَبْدِ الرَّحْمَنِ عَنْ سَالِمِ بْنِ أَبِي الْجَعْدِ عَنْ جَابِرِ بْنِ عَبْدِ اللهِ الْأَنْصَارِيِّ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ سَمُّوا بِاسْمِي وَلَا تَكْتَنُوا بِكُنْيَتِي فَإِنَّمَا أَنَا قَاسِمٌ أَقْسِمُ بَيْنَكُمْ وَرَوَاهُ أَنَسٌ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ.

6197. PRIČAO NAM JE Musa b. Isma'il, njemu Ebu-Avana, ovom Ebu-Husajn, prenoseći od Ebu-Saliha, a on od Ebu-Hurejre, radijallahu anhu, da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
"Nadijevajte moje ime, a ne dajite sebi moju *kun'ju*! Onaj koji me vidi u snu, doista me je vidio,[3] jer se šejtan ne može prikazati u mome liku. Ko slaže na mene namjerno neka pripremi sebi mjesto u Vatri!"

٦١٩٧. حَدَّثَنَا مُوسَى بْنُ إِسْمَاعِيلَ حَدَّثَنَا أَبُو عَوَانَةَ حَدَّثَنَا أَبُو حَصِينٍ عَنْ أَبِي صَالِحٍ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ سَمُّوا بِاسْمِي وَلَا تَكْتَنُوا بِكُنْيَتِي وَمَنْ رَآنِي فِي الْمَنَامِ فَقَدْ رَآنِي فَإِنَّ الشَّيْطَانَ لَا يَتَمَثَّلُ فِي صُورَتِي وَمَنْ كَذَبَ عَلَيَّ مُتَعَمِّدًا فَلْيَتَبَوَّأْ مَقْعَدَهُ مِنَ النَّارِ.

---

1 Dojilja koja će mu upotpuniti dojenje.

2 Poslanikove, sallallahu alejhi ve sellem, riječi: "Ja sam Kasim (onaj koji dijeli)..." – ukazuju na to da se samo na njega istinski odnosi ova *kun'ja*, jer on dijeli Allahov imetak među muslimanima.

3 Kako će onaj koji u snu vidi Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, znati da je to Poslanik? Znat će tako što Allah, dželle šanuhu, dadne neki znak po kome se zna da je to Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, odnosno tako što će se opisi Poslanikova, sallallahu alejhi ve sellem, izgleda koji se navode u hadisima podudariti sa onim što je vidio u snu.

6198. PRIČAO NAM JE Muhammed b. A'la, njemu Ebu-Usama, prenoseći od Burejda b. Abdullaha b. Ebu-Burde, on od Ebu-Burde, a ovaj od Ebu-Musaa, koji kaže:
"Rodio mi se dječak, pa sam ga odnio Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, te mu je on dao ime Ibrahim. Natrljao je njegove desni datulom, blagoslovio ga i dao mi ga."
Ibrahim je bio Ebu-Musaovo najstarije dijete.[4]

٦١٩٨. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ الْعَلَاءِ حَدَّثَنَا أَبُو أُسَامَةَ
عَنْ بُرَيْدِ بْنِ عَبْدِاللهِ بْنِ أَبِي بُرْدَةَ عَنْ أَبِي بُرْدَةَ عَنْ
أَبِي مُوسَى قَالَ وُلِدَ لِي غُلَامٌ فَأَتَيْتُ بِهِ النَّبِيَّ ﷺ
فَسَمَّاهُ إِبْرَاهِيمَ فَحَنَّكَهُ بِتَمْرَةٍ وَدَعَا لَهُ بِالْبَرَكَةِ
وَدَفَعَهُ إِلَيَّ وَكَانَ أَكْبَرَ وَلَدِ أَبِي مُوسَى .

6199. PRIČAO NAM JE Ebu-Velid, njemu Zaida, a ovom Zijad b. Ilaka, koji je čuo Mugiru b. Šu'bu da je rekao:
"Na dan kada je umro Ibrahim pomračilo se sunce."
To prenosi i Ebu-Bekra od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem.

٦١٩٩. حَدَّثَنَا أَبُو الْوَلِيدِ حَدَّثَنَا زَائِدَةُ حَدَّثَنَا
زِيَادُ بْنُ عِلَاقَةَ سَمِعْتُ الْمُغِيرَةَ بْنَ شُعْبَةَ قَالَ
انْكَسَفَتِ الشَّمْسُ يَوْمَ مَاتَ إِبْرَاهِيمُ رَوَاهُ
أَبُو بَكْرَةَ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ .

NADIJEVANJE IMENA "VELID"[5]

باب تَسْمِيَةِ الْوَلِيدِ

6200. PRIČAO NAM JE Ebu-Nu'ajm Fadl b. Dukejn, njemu Ibn-Ujejna, prenoseći od Zuhrija, on od Seida, a ovaj od Ebu-Hurejre, koji kaže:
"Kada je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, podigao glavu sa ruku'a, rekao je: 'Allahu, spasi Velida b. Velida, Selemu b. Hišama, Ajjaša b. Ebu-Rebiju i bespomoćne (muslimane) u Mekki! Allahu, žestoko kazni pleme Mudar! Allahu, učini da budu u oskudici kao što su bile gladne godine u vrijeme Jusufa, alejhis-selam!'"

٦٢٠٠. أَخْبَرَنَا أَبُو نُعَيْمٍ الْفَضْلُ بْنُ دُكَيْنٍ حَدَّثَنَا
ابْنُ عُيَيْنَةَ عَنِ الزُّهْرِيِّ عَنْ سَعِيدٍ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ
قَالَ لَمَّا رَفَعَ النَّبِيُّ ﷺ رَأْسَهُ مِنَ الرَّكْعَةِ قَالَ اللَّهُمَّ
أَنْجِ الْوَلِيدَ بْنَ الْوَلِيدِ وَسَلَمَةَ بْنَ هِشَامٍ وَعَيَّاشَ
بْنَ أَبِي رَبِيعَةَ وَالْمُسْتَضْعَفِينَ بِمَكَّةَ اللَّهُمَّ اشْدُدْ
وَطْأَتَكَ عَلَى مُضَرَ اللَّهُمَّ اجْعَلْهَا عَلَيْهِمْ سِنِينَ
كَسِنِي يُوسُفَ .

4 Ovo ukazuje na to da je Ebu-Musa imao *kun'ju* prije nego što mu se rodilo dijete. Inače, da nije tako, onda bi on imao *kun'ju* po najstarijem djetetu Ibrahimu, pa bi se zvao Ebu-Ibrahim. Međutim, ne prenosi se da se on tako zvao.

5 Buhari želi ovim naslovom odgovoriti na hadis što ga bilježi Taberi od Ibn-Mes'uda, radijallahu anhu, u kome se navodi da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, zabranio da čovjek zove svoga roba imenima: Harb, Murra i Velid, jer je taj hadis veoma slab. On također želi odgovoriti i na hadis koji bilježi Abdullah b. Ahmed (sin Ahmeda b. Hanbela) od Omera b. Hattaba, radijallahu anhu, koji kaže: "Rodio se bratu Ummu-Seleme, žene Poslanikove, sallallahu alejhi ve sellem, dječak, pa su mu dali ime Velid. Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, (tada) reče: "Dali ste mu ime Velid, a to je ime vaših faraona! Bit će u mome ummetu čovjek po imenu Velid koji će biti gori za ovaj ummet nego faraon za svoj narod." Ebu-Hatim b. Hibban kaže da je ovaj hadis lažan te da ga nije izrekao Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, niti ga je prenio Omer, niti Zuhri, niti ostali.

O ONOME KOJI ZOVE SVOGA DRUGA, PA IZ NJEGOVA IMENA IZOSTAVI JEDNO SLOVO

باب مَنْ دعَا صَاحِبَهُ فَنَقَصَ مِنِ اسْمِهِ حَرْفًا

Ebu-Hazim prenosi od Ebu-Hurejre: "Rekao mi je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem: 'O Ebu-Hirre!'"[1]

وَقَالَ أَبُو حَازِمٍ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ قَالَ لِي النَّبِيُّ ﷺ يَا أَبَا هِرٍّ.

6201. PRIČAO NAM JE Ebu-Jeman da ga je obavijestio Šu'ajb, prenoseći od Zuhrija, a on od Ebu-Seleme b. Abdur-Rahmana da je Aiša, radijallahu anha, supruga Vjerovjesnikova, sallallahu alejhi ve sellem, rekla:
"Kazao mi je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem: 'O Aiš, ovo je Džibril! Šalje ti selam!' 'Neka je i njemu selam i Allahova milost!', rekoh."
Aiša kaže: "A Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, vidi ono što mi ne vidimo."

٦٢٠١. حَدَّثَنَا أَبُو الْيَمَانِ أَخْبَرَنَا شُعَيْبٌ عَنِ الزُّهْرِيِّ قَالَ حَدَّثَنِي أَبُو سَلَمَةَ بْنُ عَبْدِالرَّحْمَنِ أَنَّ عَائِشَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهَا زَوْجَ النَّبِيِّ ﷺ قَالَتْ قَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ يَا عَائِشَ هَذَا جِبْرِيلُ يُقْرِئُكِ السَّلَامَ قُلْتُ وَعَلَيْهِ السَّلَامُ وَرَحْمَةُ اللهِ قَالَتْ وَهُوَ يَرَى مَا لَا نَرَى.

6202. PRIČAO NAM JE Musa b. Isma'il, njemu Vuhejb, a ovom Ejjub, prenoseći od Ebu-Kilabe, a on od Enesa, radijallahu anhu, koji kaže:
"Ummu-Sulejm bila je u prtljagu (na devi), dok je Endžeša tjerao deve. Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, reče mu: 'O Endžeš, polahko tjeraj te *boce*!'"

٦٢٠٢. حَدَّثَنَا مُوسَى بْنُ إِسْمَاعِيلَ حَدَّثَنَا وُهَيْبٌ حَدَّثَنَا أَيُّوبُ عَنْ أَبِي قِلَابَةَ عَنْ أَنَسٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ كَانَتْ أُمُّ سُلَيْمٍ فِي الثَّقَلِ وَأَنْجَشَةُ غُلَامُ النَّبِيِّ ﷺ يَسُوقُ بِهِنَّ فَقَالَ النَّبِيُّ ﷺ يَا أَنْجَشُ رُوَيْدَكَ سَوْقَكَ بِالْقَوَارِيرِ.

1 Ibn-Bettal niječe da ovaj hadis odgovara ovom poglavlju, jer se ovdje, kako kaže, ne radi o oduzimanju jednog slova. Po njemu se ovdje radi o vraćanju imena iz deminutiva i ženskog roda (Hurejra) u stanje prije deminutiva u muški rod (Hirr). Međutim, Buhari je uzeo u obzir ime u normalnom stanju Hirra, i kada toj riječi oduzme posljednje slovo, onda je to Hirr. Iako u komentarima ne nalazimo razlog zbog čega je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, nekada iz imena izostavljao jedno slovo, čini se da je to bilo odmilja, a Allah najbolje zna.

DAVANJE "KUN'JE" DJETETU I ČOVJEKU PRIJE NEGO ŠTO MU SE RODI DIJETE[2]

بَاب الْكُنْيَةِ لِلصَّبِيِّ وَقَبْلَ أَنْ يُولَدَ لِلرَّجُلِ

6203. PRIČAO NAM JE Musedded, njemu Abdul-Varis, prenoseći od Ebu-Tejjaha, a on od Enesa, koji kaže:
"Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, bio je čovjek s najboljim ponašanjem (ahlakom). Ja sam imao brata kojeg su zvali Ebu-Umejr; mislim da je bio prestao s dojenjem. Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, kada bi dolazio, govorio bi: 'O Ebu-Umejre, šta je uradio Nugajr?' – slavujčić s kojim se igrao. Može biti da bi nastupilo i vrijeme namaza, a Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, bio bi u našoj kući. Tada bi naredio da se prostirka (hasura) ispod njega pomete i popršće vodom, zatim bi ustao – a mi bismo stali iza njega – pa bi nas predvodio u namazu."[3]

٦٢٠٣. حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ حَدَّثَنَا عَبْدُالْوَارِثِ عَنْ أَبِي التَّيَّاحِ عَنْ أَنَسٍ قَالَ كَانَ النَّبِيُّ ﷺ أَحْسَنَ النَّاسِ خُلُقًا وَكَانَ لِي أَخٌ يُقَالُ لَهُ أَبُو عُمَيْرٍ قَالَ أَحْسِبُهُ فَطِيمًا وَكَانَ إِذَا جَاءَ قَالَ يَا أَبَا عُمَيْرٍ مَا فَعَلَ النُّغَيْرُ نُغَرٌ كَانَ يَلْعَبُ بِهِ فَرُبَّمَا حَضَرَ الصَّلَاةَ وَهُوَ فِي بَيْتِنَا فَيَأْمُرُ بِالْبِسَاطِ الَّذِي تَحْتَهُ فَيُكْنَسُ وَيُنْضَحُ ثُمَّ يَقُومُ وَنَقُومُ خَلْفَهُ فَيُصَلِّي بِنَا .

2 Ovim Buhari odbacuje stav onih koji smatraju da čovjeku nije dopušteno imati *kun'ju* prije nego što mu se rodi dijete, jer je to suprotno stvarnosti koja je bila u doba Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem. Tako Ibn-Madže, Ahmed i Tahavi bilježe hadis od Suhejba, koji Hakim smatra vjerodostojnim, u kome se navodi da mu je (Suhejbu) Omer rekao: "Zašto ti imaš *kun'ju* Ebu-Jahja, a nemaš djece?" – "Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, dao mi je tu *kun'ju*", odgovori Suhejb.

3 Ebu-Umejr brat je Enesa b. Malika po majci. On je imao pticu s kojom se igrao, ali je ona uginula. Kada je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, jednom prilikom posjetio Ebu-Talhu i Ummu-Sulejm, vidio je ovog dječaka tužnog, pa ga je upitao o ptici.
Iz hadisa se mogu izvući mnogobrojne koristi, a neke su od njih sljedeće:
– pohvalno je posjećivati druge muslimane;
– pohvalno je da vladar (imam) posjećuje neke sljedbenike;
– pohvalno je da posjetitelj predvodi ukućane u namazu, pogotovo ako je od onih koji su učeni;
– dopušteno je klanjati na hasuri;
– dopušteno je da se dijete igra s pticom i dr.

DAVANJE "KUN'JE" "EBU-TURAB" MAKAR ČOVJEK IMAO I DRUGU "KUN'JU"

باب التَّكَنِّي بِأَبِي تُرَابٍ وَإِنْ كَانَتْ لَهُ كُنْيَةٌ أُخْرَى

6204. **PRIČAO NAM JE** Halid b. Mahled, njemu Sulejman, a ovom Ebu-Hazim, prenoseći od Sehla b. Sa'da, koji kaže:

"Najdraže ime Aliji, radijallahu anhu, bilo je Ebu-Turab, i radovao se da ga zovu tim imenom. Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, bio je taj koji ga je nazvao Ebu-Turab. Jednog dana naljutio se na (svoju ženu) Fatimu, pa je izišao iz kuće i legao uza zid džamije. Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, došao je njegovoj kući tražeći ga, pa mu je neko rekao: 'On leži uza zid džamije.' Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, otišao je potom kod njega, a leđa su mu bila prekrivena prašinom. Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, brisao mu je prašinu s leđa govoreći: 'Ustani, o Ebu-Turabe!'"[1]

٦٢٠٤. حَدَّثَنَا خَالِدُ بْنُ مَخْلَدٍ حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ قَالَ حَدَّثَنِي أَبُو حَازِمٍ عَنْ سَهْلِ بْنِ سَعْدٍ قَالَ إِنْ كَانَتْ أَحَبَّ أَسْمَاءِ عَلِيٍّ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ إِلَيْهِ لَأَبُو تُرَابٍ وَإِنْ كَانَ لَيَفْرَحُ أَنْ يُدْعَى بِهَا وَمَا سَمَّاهُ أَبُو تُرَابٍ إِلاَّ النَّبِيُّ ﷺ غَاضَبَ يَوْمًا فَاطِمَةَ فَخَرَجَ فَاضْطَجَعَ إِلَى الْجِدَارِ إِلَى الْمَسْجِدِ فَجَاءَهُ النَّبِيُّ ﷺ يَتْبَعُهُ فَقَالَ هُوَ ذَا مُضْطَجِعٌ فِي الْجِدَارِ فَجَاءَهُ النَّبِيُّ ﷺ وَامْتَلأَ ظَهْرُهُ تُرَابًا فَجَعَلَ النَّبِيُّ ﷺ يَمْسَحُ التُّرَابَ عَنْ ظَهْرِهِ وَيَقُولُ اجْلِسْ يَا أَبَا تُرَابٍ .

ALLAHU NAJMRŽA IMENA

باب أَبْغَضِ الأَسْمَاءِ إِلَى اللَّهِ

6205. **PRIČAO NAM JE** Ebu-Jeman, njemu Šu'ajb, a ovom Ebu-Zinad, prenoseći od A'redža, a on od Ebu-Hurejre, koji kaže:

"Allahov je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: 'Allahu će na Sudnjem danu najmrže ime biti ime čovjeka koji se nazove *Melikul-Emlak* (Kralj Kraljeva).'"[2]

٦٢٠٥. حَدَّثَنَا أَبُو الْيَمَانِ أَخْبَرَنَا شُعَيْبٌ حَدَّثَنَا أَبُو الزِّنَادِ عَنِ الأَعْرَجِ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ أَخْنَى الأَسْمَاءِ يَوْمَ الْقِيَامَةِ عِنْدَ اللهِ رَجُلٌ تَسَمَّى مَلِكَ الأَمْلاكِ .

---

1 Ibn-Ishak navodi predanje od Ammara da su on i Alija bili u bici Ašira, pa je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, našao Aliju kako spava, a po njemu je bila prašina. Probudio ga je i rekao: "Šta ti je, Ebu-Turabe?" Ova je bitka bila prije Bitke na Bedru i prije nego što se Alija bio oženio, što znači da se ovaj slučaj ponovio više puta. Ibn-Ishak dalje priča kako su mu neki učeni ljudi pričali da Alija, kada bi se naljutio na Fatimu, ne bi s njom pričao i stavljao bi prašinu po glavi. Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, kada bi to vidio, znao je o čemu se radi, pa bi rekao: "Šta ti je, Ebu-Turabe?"
Iz hadisa se zaključuje:
– da je dopušteno čovjeku davati više "kun'ji";
– da je dopušteno davati "kun'ju" po osobini čovjeka;
– ako nadimak dadne neko ko je stariji mlađem od sebe, prihvatit će se taj nadimak.

2 Isto je i kada bi tog čovjeka neko drugi nazvao tim imenom, a on bio zadovoljan time.

6206. PRIČAO NAM JE Ali b. Abdullah, njemu Sufjan, prenoseći od Ebu-Zinada, on od A'redža, a ovaj od Ebu-Hurejre da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
"Allahu najprezrenije ime" – a Sufjan je to više puta ponovio – "Allahu najprezrenije ime jest ime čovjeka koji sebe nazove *Kralj kraljeva*."
Sufjan kaže: "Drugi, osim Ebu-Zinada, kažu: 'Značenje je tog naziva kao *Šahan-Šah*.'"[3]

٦٢٠٦. حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ عَبْدِ اللهِ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ عَنْ أَبِي الزِّنَادِ عَنِ الأَعْرَجِ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رِوَايَةً قَالَ أَخْنَعُ اسْمٍ عِنْدَ اللهِ وَقَالَ سُفْيَانُ غَيْرَ مَرَّةٍ أَخْنَعُ الأَسْمَاءِ عِنْدَ اللهِ رَجُلٌ تَسَمَّى بِمَلِكِ الأَمْلاَكِ قَالَ سُفْيَانُ يَقُولُ غَيْرُهُ تَفْسِيرُهُ شَاهَانْ شَاهْ.

"KUN'JA" MUŠRIKA

باب كُنْيَةِ الْمُشْرِكِ

Misver kaže: "Čuo sam Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, da kaže: '... osim da želi Ibn-Ebu-Talib.'"[4]

وَقَالَ مِسْوَرٌ سَمِعْتُ النَّبِيَّ ﷺ يَقُولُ إِلاَّ أَنْ يُرِيدَ ابْنُ أَبِي طَالِبٍ.

6207. PRIČAO NAM JE Ebu-Jeman, njemu Šu'ajb, prenoseći od Zuhrija, on od Isma'ila, ovaj od svoga brata, on od Sulejmana, ovaj od Muhammeda b. Ebi-Atika, on od Ibn-Šihaba, a ovaj od Urve b. Zubejra da mu je Usama b. Zejd, radijallahu anhuma, pričao kako je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, jahao na magarcu na kojem je bio prekrivač iz Fedeka, a iza njega je bio Usama. Htio je obići Sa'da b. Ubadu u mjestu gdje je stanovalo pleme Benu-Haris b. Hazredž – a to je bilo prije Bitke na Bedru. Njih

٦٢٠٧. حَدَّثَنَا أَبُو الْيَمَانِ أَخْبَرَنَا شُعَيْبٌ عَنِ الزُّهْرِيِّ ح حَدَّثَنَا إِسْمَاعِيلُ قَالَ حَدَّثَنِي أَخِي عَنْ سُلَيْمَانَ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ أَبِي عَتِيقٍ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ عَنْ عُرْوَةَ بْنِ الزُّبَيْرِ أَنَّ أُسَامَةَ بْنَ زَيْدٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا أَخْبَرَهُ أَنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ رَكِبَ عَلَى حِمَارٍ عَلَيْهِ قَطِيفَةٌ فَدَكِيَّةٌ وَأُسَامَةُ وَرَاءَهُ يَعُودُ سَعْدَ بْنَ عُبَادَةَ فِي بَنِي حَارِثِ بْنِ الْخَزْرَجِ قَبْلَ وَقْعَةِ بَدْرٍ فَسَارَا حَتَّى مَرَّا

3 "Šahan-Šah" perzijska je konstrukcija i ima isto značenje kao i "Melikul-Emlak".
Sufjan b. Ujejja arapski je termin protumačio stranim (perzijskim) terminom, jer je ovaj termin u njegovo doba bio veoma mnogo u upotrebi, te je Sufjan htio ukazati da nije samo ime "Melikul-Emlak" prezreno, nego i druga imena koja imaju slično značenje, bez obzira na kojem jeziku bila.
Iz hadisa se zaključuje da je zabranjeno (haram) imati ovo ime ili titulu, a isto je i kad bi neki čovjek imao ime "Halikul-Halki" (Stvoritelj Stvorenja), "Ahkemul-Hakimin" (Najpravedniji Sudija), "Sultanus-Salatin" (Car Careva), "Emirul-Umera" (Zapovjednik Zapovjednika) i sl. Neki kažu da isti tretman ima i onaj koji sebi da neko od Allahovih imena, kao: "Er-Rahman", "El-Kuddus", "El-Džebbar" i sl.
Neki, pak, ne dopuštaju ni titulu "kadil-kudat" (sudija svih sudija), dok drugi smatraju da je dozvoljena, jer je Ebu-Jusuf imao tu titulu, ali nije dozovoljeno imati titulu "Akda-Kudat" i "Ahkemul-Hukkam", tj. u superlativu, što znači "Najpravedniji Sudija"; a Allah najbolje zna.

4 Tj. da li je u osnovi dopušteno mušriku davati *kun'ju*, da li je dopušteno obraćati se mušriku *kun'jom* ako je već ima i da li ga je dopušteno spominjati po *kun'ji*. Hadisi koje je Buhari naveo u poglavlju odnose se na ovo treće, dok se drugo smatra kao i treće. To Buhari potkrepljuje time što navodi riječi Misvera, koji je čuo Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, kako spominje Ebu-Taliba, a on je bio mušrik, i ovo mu je *kun'ja*, a ne pravo ime.

dvojica išli su sve dok nisu naišli na skupinu ljudi među kojima je bio i Abdullah b. Ubejj b. Selul – a bilo je to prije nego što je Abdullah b. Ubejj izjavio pripadnost islamu. U skupu su zajedno bili muslimani, mušrici (idolopoklonici) i židovi, a među muslimanima bio je Abdullah b. Revaha. Kada je oblak prašine koji je podigla životinja prekrio skup, Ibn-Ubejj pokrio je nos svojim ogrtačem i rekao: "Ne podižite prašinu na nas!" Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, nazva im selam, zaustavi se, siđe s magarca, pozva ih da vjeruju u Allaha i prouči im nešto iz Kur'ana. Abdullah b. Ubejj b. Selul reče mu: "Čovječe, nema ništa bolje od toga što kažeš, samo ako je istina! Zato nas time ne uznemiravaj na našim skupovima! Ko tebi dođe – njemu to kazuj!" Abdullah b. Revaha reče: "Naprotiv, Allahov Poslaniče! Posjećuj nas na našim skupovima, jer mi to volimo!"

Tada su se muslimani, mušrici i židovi počeli međusobno grditi, tako da su umalo skočili jedni na druge. Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, umirivao ih je sve dok se nisu smirili. Potom je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, uzjahao svoju životinju i išao dok nije došao kod Sa'da b. Ubade. "Sa'de", reče, "nisi li čuo šta je rekao Ebu-Hubab?", misleći na Abdullaha b. Ubejja (i dodade): "Rekao je to i to."

"Allahov Poslaniče – i oca bih svoga žrtvovao za tebe!", reče Sa'd b. Ubada, "prijeđi preko toga i oprosti mu! Tako mi Onoga koji ti je objavio Knjigu, Allah je poslao Istinu, koju je objavio tebi. Stanovnici ovoga grada bili su se složili da ga učine prvakom i da ga krunišu. Kada je to Allah spriječio Istinom, on se gušio od zavisti, i to je s njim učinilo ono što si vidio." Allahov mu je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, oprostio, a on i njegovi ashabi praštali su mušricima i sljedbenicima Knjige onako kako im je naredio Allah i strpljivo su podnosili njihova uznemiravanja. Uzvišeni Allah kaže: "… i slušat ćete, doista, mnoge uvrede

بِمَجْلِسٍ فِيهِ عَبْدُ اللهِ بْنُ أُبَيٍّ ابْنُ سَلُولَ وَذَلِكَ قَبْلَ أَنْ يُسْلِمَ عَبْدُ اللهِ ابْنُ أُبَيٍّ فَإِذَا فِي الْمَجْلِسِ أَخْلاَطٌ مِنَ الْمُسْلِمِينَ وَالْمُشْرِكِينَ عَبَدَةِ الأَوْثَانِ وَالْيَهُودِ وَفِي الْمُسْلِمِينَ عَبْدُ اللهِ بْنُ رَوَاحَةَ فَلَمَّا غَشِيَتِ الْمَجْلِسَ عَجَاجَةُ الدَّابَّةِ خَمَّرَ ابْنُ أُبَيٍّ أَنْفَهُ بِرِدَائِهِ وَقَالَ لاَ تُغَبِّرُوا عَلَيْنَا فَسَلَّمَ رَسُولُ اللهِ ﷺ عَلَيْهِمْ ثُمَّ وَقَفَ فَنَزَلَ فَدَعَاهُمْ إِلَى اللهِ وَقَرَأَ عَلَيْهِمُ الْقُرْآنَ فَقَالَ لَهُ عَبْدُ اللهِ بْنُ أُبَيٍّ ابْنُ سَلُولَ أَيُّهَا الْمَرْءُ لاَ أَحْسَنَ مِمَّا تَقُولُ إِنْ كَانَ حَقًّا فَلاَ تُؤْذِنَا بِهِ فِي مَجَالِسِنَا فَمَنْ جَاءَكَ فَاقْصُصْ عَلَيْهِ قَالَ عَبْدُ اللهِ بْنُ رَوَاحَةَ بَلَى يَا رَسُولَ اللهِ فَاغْشَنَا فِي مَجَالِسِنَا فَإِنَّا نُحِبُّ ذَلِكَ فَاسْتَبَّ الْمُسْلِمُونَ وَالْمُشْرِكُونَ وَالْيَهُودُ حَتَّى كَادُوا يَتَثَاوَرُونَ فَلَمْ يَزَلْ رَسُولُ اللهِ ﷺ يُخَفِّضُهُمْ حَتَّى سَكَتُوا ثُمَّ رَكِبَ رَسُولُ اللهِ ﷺ دَابَّتَهُ فَسَارَ حَتَّى دَخَلَ عَلَى سَعْدِ بْنِ عُبَادَةَ فَقَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ أَيْ سَعْدُ أَلَمْ تَسْمَعْ مَا قَالَ أَبُو حُبَابٍ يُرِيدُ عَبْدَ اللهِ بْنَ أُبَيٍّ قَالَ كَذَا وَكَذَا فَقَالَ سَعْدُ بْنُ عُبَادَةَ أَيْ رَسُولَ اللهِ بِأَبِي أَنْتَ اعْفُ عَنْهُ وَاصْفَحْ فَوَالَّذِي أَنْزَلَ عَلَيْكَ الْكِتَابَ لَقَدْ جَاءَ اللهُ بِالْحَقِّ الَّذِي أَنْزَلَ عَلَيْكَ وَلَقَدِ اصْطَلَحَ أَهْلُ هَذِهِ الْبَحْرَةِ عَلَى أَنْ يُتَوِّجُوهُ وَيُعَصِّبُوهُ بِالْعِصَابَةِ فَلَمَّا رَدَّ اللهُ ذَلِكَ بِالْحَقِّ الَّذِي أَعْطَاكَ شَرِقَ بِذَلِكَ فَذَلِكَ فَعَلَ بِهِ مَا رَأَيْتَ فَعَفَا عَنْهُ رَسُولُ اللهِ ﷺ وَكَانَ رَسُولُ اللهِ ﷺ وَأَصْحَابُهُ يَعْفُونَ عَنِ الْمُشْرِكِينَ وَأَهْلِ الْكِتَابِ كَمَا أَمَرَهُمُ اللهُ وَيَصْبِرُونَ عَلَى الأَذَى قَالَ اللهُ تَعَالَى

od onih kojima je data Knjiga ...",[1] a također i: "Mnogi sjedbenici Knjige jedva bi dočekali..."[2] Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, tražio je od Allaha da im oprosti onoliko dugo koliko je Allah bio naredio, sve dok mu nije dopustio da se bori protiv njih. Kada je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, vodio Bitku na Bedru, Allah je usmrtio glavešine nevjerstva (kufra) i plemiće Kurejša, te su se Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, i njegovi ashabi vratili kao pobjednici s ratnim plijenom. S njima su bili zarobljenici, glavešine kufra i plemići Kurejša. Ibn-Ubejj b. Selul i oni mušrici (idolopoklonici) koji su bili s njim rekli su: "Ova je stvar (islam) ojačala, i zato dajte prisegu Allahovu Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem.", te su primili islam.

(وَلَتَسْمَعُنَّ مِنَ الَّذِينَ أُوتُوا الْكِتَابَ) وَقَالَ (وَدَّ كَثِيرٌ مِنْ أَهْلِ الْكِتَابِ) فَكَانَ رَسُولُ اللهِ ﷺ يَتَأَوَّلُ فِي الْعَفْوِ عَنْهُمْ مَا أَمَرَهُ اللهُ بِهِ حَتَّى أَذِنَ لَهُ فِيهِمْ فَلَمَّا غَزَا رَسُولُ اللهِ ﷺ بَدْرًا فَقَتَلَ اللهُ بِهَا مَنْ قَتَلَ مِنْ صَنَادِيدِ الْكُفَّارِ وَسَادَةِ قُرَيْشٍ فَقَفَلَ رَسُولُ اللهِ ﷺ وَأَصْحَابُهُ مَنْصُورِينَ غَانِمِينَ مَعَهُمْ أُسَارَى مِنْ صَنَادِيدِ الْكُفَّارِ وَسَادَةِ قُرَيْشٍ قَالَ ابْنُ أُبَيِّ ابْنُ سَلُولَ وَمَنْ مَعَهُ مِنَ الْمُشْرِكِينَ عَبَدَةِ الْأَوْثَانِ هَذَا أَمْرٌ قَدْ تَوَجَّهَ فَبَايِعُوا رَسُولَ اللهِ ﷺ عَلَى الْإِسْلَامِ فَأَسْلَمُوا.

6208. PRIČAO NAM JE Musa b. Isma'il, njemu Ebu-Avane, ovom Abdul-Melik, prenoseći od Abdullaha b. Harisa b. Nevfela, a on od Abbasa b. Abdul-Muttaliba da je rekao:

"Allahov Poslaniče, jesi li čime pomogao Ebu-Talibu? On te je branio, pazio i srdio se (na druge) zbog tebe!"

"Da, on je u plićaku Džehennema, a da nije bilo mene, bio bi u najvećim dubinama Džehennema", odgovori on.

٦٢٠٨. حَدَّثَنَا مُوسَى بْنُ إِسْمَاعِيلَ حَدَّثَنَا أَبُو عَوَانَةَ حَدَّثَنَا عَبْدُ الْمَلِكِ عَنْ عَبْدِ اللهِ بْنِ الْحَارِثِ بْنِ نَوْفَلٍ عَنْ عَبَّاسِ بْنِ عَبْدِ الْمُطَّلِبِ قَالَ يَا رَسُولَ اللهِ هَلْ نَفَعْتَ أَبَا طَالِبٍ بِشَيْءٍ فَإِنَّهُ كَانَ يَحُوطُكَ وَيَغْضَبُ لَكَ قَالَ نَعَمْ هُوَ فِي ضَحْضَاحٍ مِنْ نَارٍ لَوْلَا أَنَا لَكَانَ فِي الدَّرْكِ الْأَسْفَلِ مِنَ النَّارِ.

1 Ali-Imran, 186. Prijevod ajeta u cjelosti glasi: "Vi ćete sigurno biti iskušavani u imecima vašim, i životima vašim, a slušat ćete od onih kojima je prije vas data Knjiga i od mušrika mnoge neugodnosti. Ako budete izdržali i Allaha se bojali, to, doista, u istinske postupke spada."

2 El-Bekare, 109. Prijevod ajeta u cjelosti glasi: "Mnogi sljedbenici Knjige voljeli bi, iz lične zlobe svoje, da vas, nakon vašeg vjerovanja, vrate u nevjernike, nakon što im je Istina jasnom postala. Ali, vi oprostite i preko toga pređite, dok Allah Svoju odluku ne donese. Allah, doista, nad svime ima moć."

INDIREKTNI GOVOR KOJIM SE IZBJEGAVA LAŽ

باب الْمعاريض مَنْدُوحةٌ عن الْكَذِب

Ishak kaže: “Čuo sam Enesa kad je rekao: ‘Ebu-Talhi umro je sin, a on je upitao (svoju ženu): ‘Kako je dječak?’ Ummu-Sulejm je odgovorila: ‘Dah mu se smirio i nadam se da se odmorio.’ Ebu-Talha mislio je da ona govori istinu.”[1]

وَقَالَ إِسْحَاقُ سَمِعْتُ أَنَسًا مَاتَ ابْنٌ لأَبِي طَلْحَةَ فَقَالَ كَيْفَ الْغُلاَمُ قَالَتْ أُمُّ سُلَيْمٍ هَدَأَ نَفَسُهُ وَأَرْجُو أَنْ يَكُونَ قَدِ اسْتَرَاحَ وَظَنَّ أَنَّهَا صَادِقَةٌ .

6209. PRIČAO NAM JE Adem, njemu Šu‘ba, prenoseći od Sabita Bunanija, a on od Enesa b. Malika da je rekao:
“Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, bio je na putu. Gonič deva pjevao je (kako bi deve išle brže), a Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, reče mu: ‘Pažljivo s *bocama*,[2] o Endžeša, teško tebi!’”

٦٢٠٩. حَدَّثَنَا آدم حَدَّثَنَا شُعْبَةُ عَنْ ثَابِتٍ الْبُنَانِيِّ عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ قَالَ كَانَ النَّبِيُّ ﷺ فِي مَسِيرٍ لَهُ فَحَدَا الْحَادِي فَقَالَ النَّبِيُّ ﷺ ارْفُقْ يَا أَنْجَشَةُ وَيْحَكَ بِالْقَوَارِيرِ .

6210. PRIČAO NAM JE Sulejman b. Harb, njemu Hammad, prenoseći od Sabita, on od Enesa i od Ejjuba,[3] oni od Ebu-Kilabe, a ovaj od Enesa, radijallahu anhu, da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, bio na putu, a dječak zvani Endžeša pjevao je tjerajući deve na kojima su jahale žene. Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, reče: “Polahko tjeraj te *boce*, o Endžeša!”
Ebu-Kilabe je rekao: “Misli se na žene.”

٦٢١٠. حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ حَرْبٍ حَدَّثَنَا حَمَّادٌ عَنْ ثَابِتٍ عَنْ أَنَسٍ وَأَيُّوبَ عَنْ أَبِي قِلاَبَةَ عَنْ أَنَسٍ رَضِي الله عَنْه أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ كَانَ فِي سَفَرٍ وَكَانَ غُلاَمٌ يَحْدُو بِهِنَّ يُقَالُ لَهُ أَنْجَشَةُ فَقَالَ النَّبِيُّ ﷺ رُوَيْدَكَ يَا أَنْجَشَةُ سَوْقَكَ بِالْقَوَارِيرِ قَالَ أَبُو قِلاَبَةَ يَعْنِي النِّسَاءَ .

6211. PRIČAO NAM JE Ishak, njemu Habban, ovom Hemman, njemu Katade, a ovom Enes b. Malik, koji kaže: “Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, imao je goniča deva zvanog Endžeša, koji je imao lijep glas, pa mu je rekao: ‘Lakše, o Endžeša, nemoj razbiti *boce*!’”
Katade je rekao: “Mislio je na krhkost žena.”

٦٢١١. حَدَّثَنَا إِسْحَاقُ أَخْبَرَنَا حَبَّانُ حَدَّثَنَا هَمَّامٌ حَدَّثَنَا قَتَادَةُ حَدَّثَنَا أَنَسُ بْنُ مَالِكٍ قَالَ كَانَ لِلنَّبِيِّ ﷺ حَادٍ يُقَالُ لَهُ أَنْجَشَةُ وَكَانَ حَسَنَ الصَّوْتِ فَقَالَ لَهُ النَّبِيُّ ﷺ رُوَيْدَكَ يَا أَنْجَشَةُ لاَ تَكْسِرِ الْقَوَارِيرَ قَالَ قَتَادَةُ يَعْنِي ضَعَفَةَ النِّسَاءِ .

---

1 Ebu-Talha iz odgovora svoje žene razumio je da je dijete koje je bilo bolesno ozdravilo; razumio je da je dijete zaspalo, a kada bolesnik zaspi, znači da je počeo da ozdravlja.

2 Tj. sa ženama koje su bile na devama.

3 Ovdje se radi o dvama lancima prenosilaca. Prvi je: Sulejman b. Harb od Hammada b. Zejda, on od Sabita Bunanija, a on od Enesa, dok je drugi: Sulejman b. Harb od Hammada, on od Ejjuba Sahtijanija, on od Ebu-Kilabe, a on od Enesa.

6212. PRIČAO NAM JE Musedded, njemu Jahja, prenoseći od Šu'be, on od Katade, a ovaj od Enesa b. Malika, koji kaže:
"U Medini je jednom zavladao strah (od upada neprijatelja), te je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, uzjahao Ebu-Talhinog konja (i uputio se ka mjestu odakle je dolazio glasan poziv za pomoć). Potom je rekao: 'Nismo vidjeli ništa, a vidjeli smo da je ovaj konj more.'"[4]

٦٢١٢. حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ حَدَّثَنَا يَحْيَى عَنْ شُعْبَةَ قَالَ حَدَّثَنِي قَتَادَةُ عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ قَالَ كَانَ بِالْمَدِينَةِ فَزَعٌ فَرَكِبَ رَسُولُ اللهِ ﷺ فَرَسًا لأَبِي طَلْحَةَ فَقَالَ مَا رَأَيْنَا مِنْ شَيْءٍ وَإِنْ وَجَدْنَاهُ لَبَحْرًا .

ČOVJEKOVE RIJEČI O NEČEMU: "NIJE TO NIŠTA!", ŽELEĆI TIME KAZATI DA TO NIJE ISTINA

باب قَوْلِ الرَّجُلِ لِلشَّيْءِ لَيْسَ بِشَيْءٍ وَهُوَ يَنْوِي أَنَّهُ لَيْسَ بِحَقٍّ

Rekao je Ibn-Abbas da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, u vezi s dva kabura rekao: "Ova dvojica su u patnji ne zbog nečeg velikog (čega se bilo teško sačuvati), ali je to u suštini veliko."[5]

وَقَالَ ابْنُ عَبَّاسٍ قَالَ النَّبِيُّ ﷺ لِلْقَبْرَيْنِ يُعَذَّبَانِ بِلاَ كَبِيرٍ وَإِنَّهُ لَكَبِيرٌ .

6213. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Selam da ga je obavijestio Mahled b. Jezid, a njega Ibn-Džurejdž, kojem je Ibn-Šihab rekao da ga je obavijestio Jahja b. Urva da je čuo Urvu kako kazuje: "Pričala je Aiša: 'Neki su ljudi pitali Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, o prorocima (vračevima), pa im je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, odgovorio: 'Oni nisu ništa!' 'Ali, Allahov Poslaniče', rekoše ljudi, 'oni ponekad govore nešto što se uistinu desi!' 'Tu riječ koja je istina ukrade džin i šapne je u uho svoga prijatelja (čovjeka) kao što kvoče kokoš, i ti proroci s tom istinom pomiješaju više od stotinu laži!', reče Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem.'"[6]

٦٢١٣. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ سَلاَمٍ أَخْبَرَنَا مَخْلَدُ بْنُ يَزِيدَ أَخْبَرَنَا ابْنُ جُرَيْجٍ قَالَ ابْنُ شِهَابٍ أَخْبَرَنِي يَحْيَى بْنُ عُرْوَةَ أَنَّهُ سَمِعَ عُرْوَةَ يَقُولُ قَالَتْ عَائِشَةُ سَأَلَ أُنَاسٌ رَسُولَ اللهِ ﷺ عَنِ الْكُهَّانِ فَقَالَ لَهُمْ رَسُولُ اللهِ ﷺ لَيْسُوا بِشَيْءٍ قَالُوا يَا رَسُولَ اللهِ فَإِنَّهُمْ يُحَدِّثُونَ أَحْيَانًا بِالشَّيْءِ يَكُونُ حَقًّا فَقَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ تِلْكَ الْكَلِمَةُ مِنَ الْحَقِّ يَخْطَفُهَا الْجِنِّيُّ فَيَقُرُّهَا فِي أُذُنِ وَلِيِّهِ قَرَّ الدَّجَاجَةِ فَيَخْلِطُونَ فِيهَا أَكْثَرَ مِنْ مِائَةِ كَذْبَةٍ .

---

4 Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, uspoređuje konja s morem zbog izuzetne brzne. Ibn-Munir kaže da ovaj hadis te hadisi u kojima se žene uspoređuju s bocama ne spadaju u indirektni govor, već u metaforu. On kaže: "Pošto je Buhari smatrao da je metafora dopuštena, htio je kazati kako je preče da indirektni govor koji je istinit bude dopušten." Verzije ovog hadisa navedene su pod brojevima: 2627, 2820, 2857, 2862, 2908, 2968, 2969 i 3040.

5 Hadis u cjelini i njegov komentar naveden je pod brojem 216.

6 Poslanikove, sallallahu alejhi ve sellem, riječi o vračevima: "Oni nisu ništa!" – znače da njihove tvrdnje o poznavanju tajni i budućnosti nisu istinite niti punovažne, kao što su to riječi Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, koji govori iz objave.

UPIRANJE POGLEDA U NEBO

باب رفع البصر إلى السماء

I riječi Uzvišenog Allaha: "Pa zašto oni ne pogledaju kamile – kako su stvorene, i nebo – kako je uzdignuto?!"[1] Ejjub je rekao da je prenio od Ibn-Ebu-Mulejke, a on od Aiše: "Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, podigao je glavu prema nebu."[2]

وَقَوْلِهِ تَعَالَى (أَفَلَا يَنْظُرُونَ إِلَى الْإِبِلِ كَيْفَ خُلِقَتْ وَإِلَى السَّمَاءِ كَيْفَ رُفِعَتْ) وَقَالَ أَيُّوبُ عَنِ ابْنِ أَبِي مُلَيْكَةَ عَنْ عَائِشَةَ رَفَعَ النَّبِيُّ ﷺ رَأْسَهُ إِلَى السَّمَاءِ .

6214. PRIČAO NAM JE Ibn-Bukejr, njemu Lejs, prenoseći od Ukajla, a on od Ibn-Šihaba, koji kaže: "Čuo sam od Ebu-Seleme b. Abdur-Rahmana da ga je obavijestio Džabir b. Abdullah kako je čuo Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, (da kaže): '… zatim mi je prestala dolaziti objava. I dok sam jednom išao, čuo sam glas s neba, pa sam podigao svoj pogled ka nebu, kad ono melek koji mi je dolazio u pećinu Hira sjedi na stolici između neba i zemlje!'"

٦٢١٤. حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ بُكَيْرٍ حَدَّثَنَا اللَّيْثُ عَنْ عُقَيْلٍ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ قَالَ سَمِعْتُ أَبَا سَلَمَةَ بْنَ عَبْدِالرَّحْمَنِ يَقُولُ أَخْبَرَنِي جَابِرُ بْنُ عَبْدِاللهِ أَنَّهُ سَمِعَ رَسُولَ اللهِ ﷺ يَقُولُ ثُمَّ فَتَرَ عَنِّي الْوَحْيُ فَبَيْنَا أَنَا أَمْشِي سَمِعْتُ صَوْتًا مِنَ السَّمَاءِ فَرَفَعْتُ بَصَرِي إِلَى السَّمَاءِ فَإِذَا الْمَلَكُ الَّذِي جَاءَنِي بِحِرَاءٍ قَاعِدٌ عَلَى كُرْسِيٍّ بَيْنَ السَّمَاءِ وَالْأَرْضِ .

6215. PRIČAO NAM JE Ibn-Ebu-Merjem, njemu Muhammed b. Džafer, kojeg je obavijestio Šurejk, prenoseći od Kurejba, a on od Ibn-Abbasa, radijallahu anhuma, koji kaže:
"Jedne noći spavao sam u kući Mejmuninoj, a Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, bio je tada kod nje. Kada je nastupila posljednja trećina noći (ili jedan dio noći), Vjerovjesnik je, sallallahu alejhi ve sellem, ustao, gledao u nebo i učio: 'U stvaranju nebesa i zemlje i u izmjeni noći i dana zaista su znamenja za razumom obdarene!'"[3]

٦٢١٥. حَدَّثَنَا ابْنُ أَبِي مَرْيَمَ حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ جَعْفَرٍ قَالَ أَخْبَرَنِي شَرِيكٌ عَنْ كُرَيْبٍ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا قَالَ بِتُّ فِي بَيْتِ مَيْمُونَةَ وَالنَّبِيُّ ﷺ عِنْدَهَا فَلَمَّا كَانَ ثُلُثُ اللَّيْلِ الْآخِرُ أَوْ بَعْضُهُ قَعَدَ فَنَظَرَ إِلَى السَّمَاءِ فَقَرَأَ (إِنَّ فِي خَلْقِ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ وَاخْتِلَافِ اللَّيْلِ وَالنَّهَارِ لَآيَاتٍ لِأُولِي الْأَلْبَابِ) .

---

1 El-Gašija, 17-18.

2 Ibn-Tin kaže: "Buhari želi odgovoriti onima koji smatraju pokuđenim upiranje pogleda ka nebu. Tako Taberi bilježi da Ata' Sulemi četrdeset godina nije pogledao u nebo.
Postoje pouzdana predanja od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, da nije dizao pogled ka nebu dok je bio u namazu, ali da je dizao pogled u nebo kada ne bi bio u namazu.

3 Ali-Imran, 190.

O ONOME KOJI ČEPRKA ŠTAPOM PO VODI ILI BLATU[4]

باب نَكْتِ الْعُودِ فِي الْمَاءِ وَالطِّينِ

6216. PRIČAO NAM JE Musedded, njemu Jahja, prenoseći od Usmana b. Gijasa, on od Ebu-Usmana, a ovaj od Ebu-Musaa, (koji kaže):
"Bio sam s Vjerovjesnikom, sallallahu alejhi ve sellem, u jednoj od medinskih bašči. U Vjerovjesnikovoj, sallallahu alejhi ve sellem, ruci bio je štap kojim je čeprkao po vodi i blatu. Potom je na kapiju bašče došao neki čovjek tražeći da mu se otvori. Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, reče: 'Otvori mu i obraduj ga Džennetom!' Otišao sam da otvorim, a na kapiji je bio Ebu-Bekr. Otvorio sam mu i obradovao ga Džennetom. Zatim je drugi čovjek zatražio da mu se otvori, i Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, reče: 'Otvori mu i obraduj ga Džennetom!' Na kapiji je sada bio Omer. Otvorio sam mu i obradovao ga Džennetom. Zatim je i treći čovjek zatražio da mu se otvori. Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, bio se naslonio, pa je sjeo i rekao: 'Otvori mu i obraduj ga Džennetom, uz nesreću koja će ga zadesiti (ili koja će biti)!' Otišao sam do kapije, a tamo je bio Osman. Otvorio sam mu, obradovao ga Džennetom i obavijestio ga o onome što je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao. On na to reče: 'Allah je Onaj od kojeg se pomoć traži!'"

٦٢١٦. حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ حَدَّثَنَا يَحْيَى عَنْ عُثْمَانَ بْنِ غِيَاثٍ حَدَّثَنَا أَبُو عُثْمَانَ عَنْ أَبِي مُوسَى أَنَّهُ كَانَ مَعَ النَّبِيِّ ﷺ فِي حَائِطٍ مِنْ حِيطَانِ الْمَدِينَةِ وَفِي يَدِ النَّبِيِّ ﷺ عُودٌ يَضْرِبُ بِهِ بَيْنَ الْمَاءِ وَالطِّينِ فَجَاءَ رَجُلٌ يَسْتَفْتِحُ فَقَالَ النَّبِيُّ ﷺ افْتَحْ لَهُ وَبَشِّرْهُ بِالْجَنَّةِ فَذَهَبْتُ فَإِذَا أَبُو بَكْرٍ فَفَتَحْتُ لَهُ وَبَشَّرْتُهُ بِالْجَنَّةِ ثُمَّ اسْتَفْتَحَ رَجُلٌ آخَرُ فَقَالَ افْتَحْ لَهُ وَبَشِّرْهُ بِالْجَنَّةِ فَإِذَا عُمَرُ فَفَتَحْتُ لَهُ وَبَشَّرْتُهُ بِالْجَنَّةِ ثُمَّ اسْتَفْتَحَ رَجُلٌ آخَرُ وَكَانَ مُتَّكِئًا فَجَلَسَ فَقَالَ افْتَحْ لَهُ وَبَشِّرْهُ بِالْجَنَّةِ عَلَى بَلْوَى تُصِيبُهُ أَوْ تَكُونُ فَذَهَبْتُ فَإِذَا عُثْمَانُ فَقُمْتُ فَفَتَحْتُ لَهُ وَبَشَّرْتُهُ بِالْجَنَّةِ فَأَخْبَرْتُهُ بِالَّذِي قَالَ قَالَ اللَّهُ الْمُسْتَعَانُ .

4 Ibn-Bettal kaže da su Arapi imali običaj nositi štap i na njega se oslanjati prilikom govora i sl. Neki ljudi koji su ushićeni kulturom nearapa, ovo smatraju mahanom, ali se zna da je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, upotrebljavao štap, i njegov je postupak mjerodavan. U ovom hadisu spomenuta je riječ "ud", što znači prut, motka, štap, i vjerovatno se time misli na štap na koji se Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, oslanjao. Iz Buharijevog naslova razumije se da ovakav postupak nije zabranjen, jer to čovjek radi kada o nečemu razmišlja i time ne čini nikakvu štetu, za razliku od čovjeka koji drži nož pa njime siječe drvo i sl.

O ČOVJEKU KOJI NEČIM ŠTO DRŽI U RUCI PARA PO ZEMLJI

باب الرَّجُل يَنْكُتُ الشَّيْءَ بِيَدِهِ فِي الْأَرْضِ

6217. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Beššar, njemu Ibn-Ebu-Adi, prenoseći od Šu'be, on od Sulejmana i Mensura, oni od Sa'da b. Ubade, on od Ebu-Abdur-Rahmana Sulemija, a ovaj od Alije, radijallahu anhu, koji kaže:
"Bili smo s Vjerovjesnikom, sallallahu alejhi ve sellem, na dženazi, pa je parao po zemlji štapom i rekao: 'Nema nikog od vas, a da mu nije određeno mjesto u Džennetu ili u Džehennemu.' Prisutni upitaše: 'Hoćemo li se osloniti na to?', a on reče: 'Radite, a svakome je olakšano (da čini) ono što mu je određeno: '... onome koji udjeljuje i ne griješi (i ono najljepše smatra istinitim – njemu ćemo Džennet pripremiti!)'"[1]

٦٢١٧. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ بَشَّارٍ حَدَّثَنَا ابْنُ أَبِي عَدِيٍّ عَنْ شُعْبَةَ عَنْ سُلَيْمَانَ وَمَنْصُورٍ عَنْ سَعْدِ بْنِ عُبَيْدَةَ عَنْ أَبِي عَبْدِالرَّحْمَنِ السُّلَمِيِّ عَنْ عَلِيٍّ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ كُنَّا مَعَ النَّبِيِّ ﷺ فِي جَنَازَةٍ فَجَعَلَ يَنْكُتُ الْأَرْضَ بِعُودٍ فَقَالَ لَيْسَ مِنْكُمْ مِنْ أَحَدٍ إِلاَّ وَقَدْ فُرِغَ مِنْ مَقْعَدِهِ مِنَ الْجَنَّةِ وَالنَّارِ فَقَالُوا أَفَلاَ نَتَّكِلُ قَالَ اعْمَلُوا فَكُلٌّ مُيَسَّرٌ ﴿ فَأَمَّا مَنْ أَعْطَى وَاتَّقَى ﴾ .

IZGOVARANJE TEKBIRA[2] I TESBIHA[3] PRI ČUĐENJU[4]

باب التَّكْبِيرِ وَالتَّسْبِيحِ عِنْدَ التَّعَجُّبِ

6218. PRIČAO NAM JE Ebu-Jeman da ga je obavijestio Šu'ajb, prenoseći od Zuhrija, kojem je pričala Hind bintu Haris da je Ummu-Selema, radijallahu anhu, kazivala:
"Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, ustao je (jedne noći) iz sna i rekao: 'Subhanallah! Koliko je spušteno riznica! Koliko je spušteno smutnji![5] Ko će probuditi žene iz soba?!' – misleći na svoje supruge, kako bi klanjale – (dodavši): 'Možda će

٦٢١٨. حَدَّثَنَا أَبُو الْيَمَانِ أَخْبَرَنَا شُعَيْبٌ عَنِ الزُّهْرِيِّ حَدَّثَتْنِي هِنْدُ بِنْتُ الْحَارِثِ أَنَّ أُمَّ سَلَمَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهَا قَالَتِ اسْتَيْقَظَ النَّبِيُّ ﷺ فَقَالَ سُبْحَانَ اللهِ مَاذَا أُنْزِلَ مِنَ الْخَزَائِنِ وَمَاذَا أُنْزِلَ مِنَ الْفِتَنِ مَنْ يُوقِظُ صَوَاحِبَ الْحُجَرِ يُرِيدُ بِهِ

1 El-Lejl, 5-7. U skladu s ovim hadisom, možda bi prijevod posljednjeg ajeta trebao glasiti ovako: " ... njemu ćemo put dobra olakšati!", ili: "... njemu ćemo put ka Džennetu olakšati!"

2 Tj. izgovaranje riječi: "*Allahu ekber* (Allah je najveći!)"

3 Tj. izgovaranje riječi: "*Subhanallah* (Slavljen neka je Allah!)"

4 Misli se na poželjno izgovaranje tekbira: "*Allahu ekber*!" i tesbiha: "*Subhanallah!*" – prilikom čuđenja i divljenja. Buhari ovim naslovom odgovara onima koji ne dopuštaju da se ovo izgovara.
Ibn-Bettal kaže da tekbir i tesbih znače veličanje Allaha i izjavu da je On čist od bilo čega lošeg.

5 Misli se na riznice Allahove milosti, kao što je spomenuto u ajetu: "Reci: 'Da vi posjedujete riznice milosti Gospodara moga...'" (El-Isra, 100) i na kaznu, jer je smutnja jedan od uzroka Allahove, dželle šanuhu, kazne. Može biti da se ovdje radi i o Poslanikovom, sallallahu alejhi ve sellem, predskazanju da će osvojiti riznice Perzijanaca i Bizantinaca te da će nastupiti smutnja.

one koje oblače prozirnu odjeću na ovom svijetu biti gole na onom svijetu!'"[6] Ibn-Ebu-Sevr prenosi od Ibn-Abbasa, a on od Omera da je pričao: "Rekao sam Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem: 'Jesi li se razveo od svojih žena?' 'Ne', odgovori mi on, a ja rekoh: 'Allahu ekber!'"

أَزْوَاجَهُ حَتَّى يُصَلِّينَ رُبَّ كَاسِيَةٍ فِي الدُّنْيَا عَارِيَةٌ فِي الْآخِرَةِ وَقَالَ ابْنُ أَبِي ثَوْرٍ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ عَنْ عُمَرَ قَالَ قُلْتُ لِلنَّبِيِّ ﷺ طَلَّقْتَ نِسَاءَكَ قَالَ لَا قُلْتُ اللهُ أَكْبَرُ.

6219. PRIČAO NAM JE Ebu-Jeman da ga je obavijestio Šu'ajb, prenoseći od Zuhrija;
a PRIČAO NAM JE i Isma'il, njemu njegov brat, prenoseći od Sulejmana, on od Muhammeda b. Ebu-Atika, ovaj od Ibn-Šihaba, a on od Alija b. Husejna da ga je Safijja bintu Hujejj, supruga Vjerovjesnikova, sallallahu alejhi ve sellem, obavijestila kako je otišla da obiđe Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, koji je posljednjih deset dana ramazana bio u itikafu u džamiji. Razgovarala je s njim jedan kraći dio noći, a zatim je ustala da se vrati kući. S njom je ustao i Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, da je isprati. Kada je došla do džamijskih vrata, koja su bila u blizini stana Ummu-Seleme, supruge Vjerovjesnikove, sallallahu alejhi ve sellem, pored njih su prošla dvojica ljudi ensarija. Nazvali su selam Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, i nastavili žureći. Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, reče im: "Ne žurite! Ovo je Safijja bintu Hujejj!"
"Subhanallah! Allahov Poslaniče!", rekoše oni, a to što je rekao teško im je palo. Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, reče: "Zaista šejtan kola po ljudskom tijelu na mjestima krvotoka, a ja sam se plašio da u vaša srca ne ubaci zlo."[7]

٦٢١٩. حَدَّثَنَا أَبُو الْيَمَانِ أَخْبَرَنَا شُعَيْبٌ عَنِ الزُّهْرِيِّ ح و حَدَّثَنَا إِسْمَاعِيلُ قَالَ حَدَّثَنِي أَخِي عَنْ سُلَيْمَانَ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ أَبِي عَتِيقٍ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ عَنْ عَلِيِّ بْنِ الْحُسَيْنِ أَنَّ صَفِيَّةَ بِنْتَ حُيَيٍّ زَوْجَ النَّبِيِّ ﷺ أَخْبَرَتْهُ أَنَّهَا جَاءَتْ رَسُولَ اللهِ ﷺ تَزُورُهُ وَهُوَ مُعْتَكِفٌ فِي الْمَسْجِدِ فِي الْعَشْرِ الْغَوَابِرِ مِنْ رَمَضَانَ فَتَحَدَّثَتْ عِنْدَهُ سَاعَةً مِنَ الْعِشَاءِ ثُمَّ قَامَتْ تَنْقَلِبُ فَقَامَ مَعَهَا النَّبِيُّ ﷺ يَقْلِبُهَا حَتَّى إِذَا بَلَغَتْ بَابَ الْمَسْجِدِ الَّذِي عِنْدَ مَسْكَنِ أُمِّ سَلَمَةَ زَوْجِ النَّبِيِّ ﷺ مَرَّ بِهِمَا رَجُلَانِ مِنَ الْأَنْصَارِ فَسَلَّمَا عَلَى رَسُولِ اللهِ ﷺ ثُمَّ نَفَذَا فَقَالَ لَهُمَا رَسُولُ اللهِ ﷺ عَلَى رِسْلِكُمَا إِنَّمَا هِيَ صَفِيَّةُ بِنْتُ حُيَيٍّ قَالَا سُبْحَانَ اللهِ يَا رَسُولَ اللهِ وَكَبُرَ عَلَيْهِمَا مَا قَالَ إِنَّ الشَّيْطَانَ يَجْرِي مِنِ ابْنِ آدَمَ مَبْلَغَ الدَّمِ وَإِنِّي خَشِيتُ أَنْ يَقْذِفَ فِي قُلُوبِكُمَا.

6 One žene koje oblače prozirnu odjeću bit će kažnjene na Sudnjem danu.

7 Ovoj dvojici ensarija teško su pale riječi Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, pa su se začudili i rekli: "*Subhanallah!*" Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao im je da šejtan kola kroz ljudsku krv i uvijek nastoji navratiti čovjeka na neko zlo i donijeti mu ružne misli. Ovdje Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, nije rekao šta je to za što se plašio da ga šejtan ne ubaci u njihova srca, ali u poglavlju o itikafu navodi se da im je rekao kako se plaši da šejtan u njihova srca ne ubaci zlo.

ZABRANA GAĐANJA KAMENČIĆIMA

باب النَّهْيِ عَنِ الْخَذْفِ

6220. PRIČAO NAM JE Adem, njemu Šu'ba, prenoseći od Katade, koji je čuo Ukbu b. Suhbana Ezdija kako priča, prenoseći od Abdullaha b. Mugaffela Muzenija da je rekao:
"Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, zabranio je gađanje kamenčićima i rekao: 'To ne ubija lovinu niti (teže) može raniti neprijatelja; to samo izbija oči i razbija zube.'"[1]

٦٢٢٠. حَدَّثَنَا آدَمُ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ عَنْ قَتَادَةَ قَالَ سَمِعْتُ عُقْبَةَ بْنَ صُهْبَانَ الأَزْدِيَّ يُحَدِّثُ عَنْ عَبْدِاللهِ بْنِ مُغَفَّلٍ الْمُزَنِيِّ قَالَ نَهَى النَّبِيُّ ﷺ عَنِ الْخَذْفِ وَقَالَ إِنَّهُ لاَ يَقْتُلُ الصَّيْدَ وَلاَ يَنْكَأُ الْعَدُوَّ وَإِنَّهُ يَفْقَأُ الْعَيْنَ وَيَكْسِرُ السِّنَّ .

IZGOVARANJE RIJEČI: "ELHAMDULILLAH!" OD ONOGA KOJI KIHNE

باب الْحَمْدِ لِلْعَاطِسِ

6221. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Kesir, njemu Sufjan, a ovom Sulejman, prenoseći od Enesa b. Malika, radijallahu anhu, da je rekao:
"Neka su dva čovjeka kihnula u prisustvu Vjerovjesnikovu, sallallahu alejhi ve sellem, pa je jednom od njih rekao: 'Allah ti se smilovao!' (jerhamukellah!), a drugome to nije rekao. To mu je spomenuto, pa je rekao: 'Ovaj je zahvalio Allahu (kada je kihnuo), a ovaj drugi nije!'"[2]

٦٢٢١. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ كَثِيرٍ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ عَطَسَ رَجُلاَنِ عِنْدَ النَّبِيِّ ﷺ فَشَمَّتَ أَحَدَهُمَا وَلَمْ يُشَمِّتِ الآخَرَ فَقِيلَ لَهُ فَقَالَ هَذَا حَمِدَ اللهَ وَهَذَا لَمْ يَحْمَدِ اللهَ .

---

1 Muhelleb kaže: "Allah je dopustio lov na određeni način i rekao: 'O vjernici, Allah će vas dovoditi u iskušenje pomoću divljači koja će biti na dohvat ruku vaših i kopalja vaših!' (El-Maida, 94). Gađanje stvrdnutom glinom i sl. ne spada u taj dopušteni način, te se životinja smatra premlaćenom. Zakonodavac je objavio da se kamenom, stvrdnutom glinom i sl. ne može loviti, jer takvim načinom lova kod životinje ne nastupa brza smrt. Učenjaci su se, uglavnom, složili da je zabranjeno jesti meso životinje ulovljene pogotkom kamena ili stvrdnute gline." To je stoga što se životinja ubija snagom hica, a ne oštricom.

2 Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, nije rekao: "Allah ti se smilovao!" čovjeku koji nije zahvalio Allahu, dželle šanuhu, tj. čovjeku koji nije rekao: "Elhamdulillah!"
Ibn-Bettal prenosi od Taberanija da onaj koji kihne može reći: "Elhamdulilah!" (hvala Allahu!), ili: "Elhamdulillahi rabbil-alemin!" (hvala Allahu, Gospodaru svih svjetova !), ili: "Elhamdulillahi ala kulli hal!" (hvala Allahu za svako stanje!). Svaka od ovih izreka dopuštena je, a što god se više hvali Allah, to je bolje, pod uvjetom da se ta izjava pouzdano prenosi od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem.
Što se tiče pravne norme (*hukma*) izgovaranja zahvale Allahu, dželle šanuhu, nakon kihanja, Ibn-Hadžer kaže da se iz hadisa razumije kako je to vadžib, ali Nevevi prenosi da se učenjaci slažu kako je to poželjno.
Hakim kaže da čovjek kihanjem izbacuje neke neugodnosti iz svoje glave (mozga), u kojoj je smještena moć čovjekova rasuđivanja, što je velika Allahova, dželle šanuhu, blagodat, te je potpuno prikladno da čovjek zahvali Allahu, dželle šanuhu, na tome.

NAZDRAVLJANJE RIJEČIMA: "JERHAMUKELLAH!" ONOME KOJI ZAHVALI ALLAHU[3]

باب تشميت العاطس إذا حمد الله

6222. PRIČAO NAM JE Sulejman b. Harb, njemu Šu'ba, prenoseći od Eš'asa b. Sulejma, koji kaže da je čuo Muaviju b. Suvejda b. Mukarrina kako prenosi od Beraa, radijallahu anhu, da je rekao: "Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, naredio nam je sedmero, a zabranio sedmero. Naredio nam je: posjećivanje bolesnika, slijeđenje dženaze, nazdravljanje onome koji kihne riječima: 'Allah ti se smilovao!' (*jerhamukellah!*), odazivanje onome koji pozove u posjetu, uzvraćanje na selam, pomaganje onome kome je nepravda učinjena te pomaganje drugome u ispunjenju njegove zakletve. Zabranio nam je sedmero: nošenje zlatnog prstena (ili je rekao zlatne burme), nošenje svile, brokata (*dibadža*), dibe (*sundusa*) te svilene jastuke napunjene pamukom."[4]

٦٢٢٢. حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ حَرْبٍ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ عَنِ الْأَشْعَثِ بْنِ سُلَيْمٍ قَالَ سَمِعْتُ مُعَاوِيَةَ بْنَ سُوَيْدِ بْنِ مُقَرِّنٍ عَنِ الْبَرَاءِ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ أَمَرَنَا النَّبِيُّ ﷺ بِسَبْعٍ وَنَهَانَا عَنْ سَبْعٍ أَمَرَنَا بِعِيَادَةِ الْمَرِيضِ وَاتِّبَاعِ الْجِنَازَةِ وَتَشْمِيتِ الْعَاطِسِ وَإِجَابَةِ الدَّاعِي وَرَدِّ السَّلَامِ وَنَصْرِ الْمَظْلُومِ وَإِبْرَارِ الْمُقْسِمِ وَنَهَانَا عَنْ سَبْعٍ عَنْ خَاتَمِ الذَّهَبِ أَوْ قَالَ حَلْقَةِ الذَّهَبِ وَعَنْ لُبْسِ الْحَرِيرِ وَالدِّيبَاجِ وَالسُّنْدُسِ وَالْمَيَاثِرِ.

3 Buhari ovim naslovom nije pojasnio kakavo je propis (*hukm*) ovoga sa stanovišta Šerijata. O tome kakav je tretman nazdravljanja riječima: "Allah ti se smilovao!" onome koji zahvali Allahu, dželle šanuhu, postoji nekoliko mišljenja:
– da je to vadžib svakome koji čuje da je neka osoba zahvalila Allahu, dželle šanuhu, (nakon kihanja);
– da je to fardi-kifaja, što znači: ako neko od ljudi koji su prisutni nazdravi čovjeku koji je kihnuo, tada spada obaveza s ostalih;
– da je to mustehab (poželjno).

4 "Dibadž" (brokat) i "sundus" (diba) jesu dvije vrste svilene tkanine, a "mejasir" su svileni jastuci napunjeni pamukom koje su žene pravile svojim muževima, a oni su ih stavljali na sedla.
Ovdje je spomenuto pet stvari koje je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, zabranio, a u poglavlju o odjeći spominju se još dvije stvari, i to: prugasta odjeća u kojoj ima svile (*el-kasijj*), a porijeklom je iz Egipta ili Šama i srebreno posuđe.

ŠTA JE POHVALNO U VEZI S KIHANJEM, A ŠTA POKUĐENO U VEZI SA ZIJEVANJEM[1]

باب ما يستحب من العطاس وما يكره من التثاؤب

6223. PRIČAO NAM JE Adem b. Ebu-Ijas, njemu Ibn-Ebu-Zi'b, ovom Seid Makburi, prenoseći od svoga oca, on od Ebu-Hurejre, radijallahu anhu, a ovaj od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, da je rekao: "Zaista Allah voli kihanje, a ne voli zijevanje. Pa ako neko kihne i zahvali Allahu, dužnost je svakog muslimana koji je to čuo da mu nazdravi riječima: 'Allah ti se smilovao!' (*jerhamukellah!*). Zijevanje je, pak, od šejtana, pa neka ga (onaj koji zijeva) zaustavi koliko može! A ako kaže: 'Aaah!', šejtan mu se smije."[2]

٦٢٢٣. حَدَّثَنَا آدَمُ بْنُ أَبِي إِيَاسٍ حَدَّثَنَا ابْنُ أَبِي ذِئْبٍ حَدَّثَنَا سَعِيدٌ الْمَقْبُرِيُّ عَنْ أَبِيهِ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ إِنَّ اللهَ يُحِبُّ الْعُطَاسَ وَيَكْرَهُ التَّثَاؤُبَ فَإِذَا عَطَسَ فَحَمِدَ اللهَ فَحَقٌّ عَلَى كُلِّ مُسْلِمٍ سَمِعَهُ أَنْ يُشَمِّتَهُ وَأَمَّا التَّثَاؤُبُ فَإِنَّمَا هُوَ مِنَ الشَّيْطَانِ فَلْيَرُدَّهُ مَا اسْتَطَاعَ فَإِذَا قَالَ هَا ضَحِكَ مِنْهُ الشَّيْطَانُ .

KAKO SE NAZDRAVLJA ONOME KOJI KIHNE

باب إذا عطس كيف يشمت

6224. PRIČAO NAM JE Malik b. Ismail, njemu Abdul-Aziz b. Ebu-Selema, kojeg je obavijestio Abdullah b. Dinar, prenoseći od Ebu-Saliha, a on od Ebu-Hurejre, radijallahu anhu, da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Kada neko od vas kihne, neka kaže: '*Elhamdulillah!*' (hvala Allahu!), a neka mu brat njegov ili drug[3] kaže: '*Jerhamukellah!*' (Allah ti se smilovao!).
A kada mu kaže: 'Allah ti se smilovao!', neka mu uzvrati: 'Allah vas uputio i popravio vaše stanje!' (*jehdikumullah ve juslihu balekum!*)."[4]

٦٢٢٤. حَدَّثَنَا مَالِكُ بْنُ إِسْمَاعِيلَ حَدَّثَنَا عَبْدُالْعَزِيزِ بْنُ أَبِي سَلَمَةَ أَخْبَرَنَا عَبْدُاللهِ بْنُ دِينَارٍ عَنْ أَبِي صَالِحٍ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ إِذَا عَطَسَ أَحَدُكُمْ فَلْيَقُلِ الْحَمْدُ لِلهِ وَلْيَقُلْ لَهُ أَخُوهُ أَوْ صَاحِبُهُ يَرْحَمُكَ اللهُ فَإِذَا قَالَ لَهُ يَرْحَمُكَ اللهُ فَلْيَقُلْ يَهْدِيكُمُ اللهُ وَيُصْلِحُ بَالَكُمْ .

1 Hattabi kaže da se pohvalnost i pokuđenost kod kihanja i zijevanja vraća na njihov uzrok. Zijevanje nastaje, za razliku od kihanja, zbog toga što se stomak napuni jelom, i tada tijelo postane teško.

2 Iz hadisa se zaključuje da Allah, dželle šanuhu, voli kihanje uopće, ali se iz toga izdvaja onaj koji kihne više od tri puta. Što se tiče zijevanja, ono je ovdje pripisano šejtanu, jer on duši uljepšava prohtjeve, a zijevanje nastaje usljed prepunog stomaka. Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, u ovom hadisu naređuje čovjeku da zaustavi zijevanje koliko može. To će uraditi tako što će staviti ruku na usta ili će pokušati održati usne spojenim, kako šejtan ne bi postigao svoj cilj, a to je da mu se smije iskrivljujući njegov izraz lica ili da mu uđe u usta. U adabe zijevanja spada i to da čovjek pokuša što više umanjiti glas, jer ako prilikom zijevanja ispusti jak glas, šejtan mu se, iz radosti zbog toga, smije. Što se tiče kihanja i ponašanja prilikom kihanja, čovjek treba umanjiti glas, zahvaliti Allahu, pokriti nos (lice) i ne naginjati se desno ili lijevo.

3 Ovdje je prenosilac u nedoumici da li je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao "brat" ili "drug". Međutim, u predanju Asima b. Alija stoji: "Neka mu brat njegov kaže...", a misli se na brata muslimana.

4 Čovjek koji je kihnuo i zahvalio Allahu, dželle šanuhu, uzvraća riječima:

NE NAZDRAVLJA SE RIJEČIMA: "ALLAH TI SE SMILOVAO!" ONOME KOJI NE ZAHVALI ALLAHU[5]

باب لا يشمت العاطس إذا لم يحمد الله

6225. PRIČAO NAM JE Adem b. Ebu-Ijas, njemu Šu'ba, a ovom Sulejman Tejmi, koji kaže da je čuo Enesa, radijallahu anhu, kako kazuje:
"Neka su dva čovjeka kihnula u prisustvu Vjerovjesnikovu, sallallahu alejhi ve sellem, pa je jednome nazdravio riječima: 'Allah ti se smilovao!' (jerhamukellah!), a drugome nije. Ovaj (drugi) čovjek reče: 'Allahov Poslaniče, ovome si rekao: 'Allah ti se smilovao!', a meni nisi?'
'On je zahvalio Allahu, a ti nisi!', odgovori mu on."

٦٢٢٥. حَدَّثَنَا آدَمُ بْنُ أَبِي إِيَاسٍ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ التَّيْمِيُّ قَالَ سَمِعْتُ أَنَسًا رَضِيَ اللهُ عَنْهُ يَقُولُ عَطَسَ رَجُلَانِ عِنْدَ النَّبِيِّ ﷺ فَشَمَّتَ أَحَدَهُمَا وَلَمْ يُشَمِّتِ الآخَرَ فَقَالَ الرَّجُلُ يَا رَسُولَ اللهِ شَمَّتَّ هَذَا وَلَمْ تُشَمِّتْنِي قَالَ إِنَّ هَذَا حَمِدَ اللهَ وَلَمْ تَحْمَدِ اللهَ .

"Allah vas uputio i popravio vaše stanje!", samo onome koji mu je nazdravio riječima: "Allah ti se smilovao!" Također, razumije se da su ovo riječi kojima se uzvraća onome koji je nazdravio riječima: "Allah ti se smilovao!" Pa ipak se oko ovoga učenjaci razilaze. Ibn-Bettal kaže da većina (*džumhur*) smatra kako treba uzvraćati ovim riječima. Kufski pravnici, pak, smatraju da treba reći: "Allah oprostio i nama i vama!", a Malik i Šafija smatraju da čovjek može odabrati jedno od ovog dvoga.

5 Buhari ovim naslovom ukazuje na to da je propis o nenazdravljanju riječima: "Allah ti se smilovao!" onome koji kihne opći. Zabrana o nenazdravljanju navodi se u hadisu što ga prenosi Ebu-Musa Eš'ari, a bilježi ga Muslim, u kome Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, kaže: "Kada neko od vas kihne i zahvali Allahu, nazdravite mu riječima: "Allah ti se smilovao!", a ako ne zahvali Allahu, ne govorite mu: "Allah ti se smilovao!"
Postavlja se, međutim, pitanje da li je zabranjeno (haram) govoriti: "Allah ti se smilovao!" čovjeku koji nije zahvalio Allahu, dželle šanuhu, nakon što je kihnuo ili nije, ili je to bolje. Većina je učenjaka na stanovištu da ovo nije haram, ali je bolje. Lijepo je da čovjeku koji je kihnuo nazdravi čovjek koji ga je čuo makar bio i udaljen od njega. Ibn-Abdul-Berr prenosi da je Ebu-Davud bio na lađi i čuo kako je neki čovjek na obali kihnuo i zahvalio Allahu, dželle šanuhu. Potom je unajmio čamac, došao do čovjeka koji je kihnuo i rekao mu: "Allah ti se smilovao!", a zatim se vratio na lađu. Ljudi su ga upitali o tome, a on je rekao: "Možda se tom čovjeku prima dova!" A kada su se umirili, čuli su glas: "O putnici na lađi, Ebu-Davud od Allaha je kupio Džennet za jedan dirhem!"

بَاب إِذَا تَثَاءَبَ فَلْيَضَعْ يَدَهُ عَلَى فِيهِ

KADA NEKO ZIJEVA, NEKA STAVI RUKU NA USTA

٦٢٢٦. حَدَّثَنَا عَاصِمُ بْنُ عَلِيٍّ حَدَّثَنَا ابْنُ أَبِي ذِئْبٍ عَنْ سَعِيدٍ الْمَقْبُرِيِّ عَنْ أَبِيهِ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ إِنَّ اللهَ يُحِبُّ الْعُطَاسَ وَيَكْرَهُ التَّثَاؤُبَ فَإِذَا عَطَسَ أَحَدُكُمْ وَحَمِدَ اللهَ كَانَ حَقًّا عَلَى كُلِّ مُسْلِمٍ سَمِعَهُ أَنْ يَقُولَ لَهُ يَرْحَمُكَ اللهُ وَأَمَّا التَّثَاؤُبُ فَإِنَّمَا هُوَ مِنَ الشَّيْطَانِ فَإِذَا تَثَاءَبَ أَحَدُكُمْ فَلْيَرُدَّهُ مَا اسْتَطَاعَ فَإِنَّ أَحَدَكُمْ إِذَا تَثَاءَبَ ضَحِكَ مِنْهُ الشَّيْطَانُ.

6226. PRIČAO NAM JE Asim b. Ali, njemu Ibn-Ebu-Zi'b, prenoseći od Seida Makburija, on od svoga oca, a ovaj od Ebu-Hurejre da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Allah zaista voli kihanje, a ne voli zijevanje. Pa kada neko od vas kihne i zahvali Allahu, svaki musliman koji ga je čuo dužan je kazati: 'Allah ti se smilovao!' Zijevanje je, pak, od šejtana, pa kada neko od vas zijeva, neka to zaustavi koliko može, jer kad zijeva, šejtan mu se smije."[1]

---

1 Ibn-Bettal kaže da se pod pripisivanjem zijevanja šejtanu podrazumijeva to da on voli vidjeti čovjeka kako zijeva, a ne da je šejtan taj koji izaziva zijevanje.
Ibnul-Arebi kaže da se u Šerijatu svako loše djelo pripisuje šejtanu, jer je on posrednik tog djela, dok se svako dobro djelo pripisuje meleku, jer je on posrednik dobrog djela.
U nekim se predanjima zapovijed o zaustavljanju zijevanja ograničava na stanje dok je čovjek u namazu. Pa ipak, ona se odnosi na sve situacije, a u namazu je najpreče da se zaustavi zijevanje, jer se zijevanjem mijenja izgled ljudskog lica. Čovjek kojeg spopadne zijevanje u toku namaza treba prestati s učenjem (Kur'ana) dok zijevanje ne prođe, jer bi u suprotnom njegovo učenje bilo nepravilno.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

U ime Allaha, Svemilosnog, Samilosnog!

كِتَابُ الِاسْتِئْذَانِ

TRAŽENJE DOPUŠTENJA ZA ULAZAK[1]

NASTANAK SELAMA[2]

بابُ بَدْءِ السَّلَامِ

6227. PRIČAO NAM JE Jahja b. Dža'fer, njemu Abdur-Rezzak, prenoseći od Ma'mera, on od Hemmama, a ovaj od Ebu-Hurejre da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
"Allah je stvorio Adema prema Njegovoj slici (liku ili obliku):[3] visina mu je bila šezdeset aršina.

٦٢٢٧. حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ جَعْفَرٍ حَدَّثَنَا عَبْدُ الرَّزَّاقِ عَنْ مَعْمَرٍ عَنْ هَمَّامٍ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ خَلَقَ اللهُ آدَمَ عَلَى صُورَتِهِ طُولُهُ سِتُّونَ ذِرَاعًا فَلَمَّا خَلَقَهُ قَالَ اذْهَبْ فَسَلِّمْ عَلَى أُولَئِكَ النَّفَرِ

---

1 Ar. *el-isti'zan* znači traženje dopuštenja za ulazak u mjesto koje ne posjeduje onaj koji traži dopuštenje.

2 Misli se na to kako je prvi put nazvan selam.

3 Neki islamski učenjaci smatraju da se spojena zamjenica u riječi *suretihi*, odnosi na Adema, koji je bliže spomenut u rečenici. U tom slučaju, veoma je lahko shvatiti smisao hadisa, a to je da Allah, dželle šanuhu, stvorio Adema kao potpuno uobličenog čovjeka čija je dužina bila šezdeset aršina. Dakle, Uzvišeni Allah je čovjeka stvorio u slici, liku i obliku kakvom je htio. Međutim, zbog ukupnog zbira tekstova, najvjerovatnije je da se zamjenica odnosi na Allaha, dželle šanuhu, i u tom slučaju ovaj hadis možemo shvatiti na sljedeći način: Ovaj hadis spada u hadise o Allahovim atributima, a najsigurniji i najpredostrožniji metod u njihovom slučaju, a koji je ujedno i metod prvih generacija, jeste da u njih vjerujemo onako kako su navedena u kur'anskim i hadiskim tekstovima i da ih shvatamo u njihovom jezičkom smislu, bez bilo kakvog negiranja, poređenja s ljudskim atributima ili davanja tim atributima nekog određenog oblika. Ipak, smatramo prikladnim da ovdje parafraziramo komentar Muhammeda b. Saliha El-Usejmina, koji navodi u djelu *Komentar vasitijske akide*, I tom, str. 107-111. On kaže: "Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, je rekao: 'Zaista je Allah stvorio Adema prema Njegovoj slici (*ala suretihi*)', a *sura* (slika) je nešto što samo sliči drugoj slici i ne može se pojmiti nikakva slika, a da nije slična drugoj. Tako, naprimjer, ako bih ti poslao pismo i ti ga slikaš (kopiraš ili skeniraš), dobit ćeš drugo pismo za koje se kaže da je slika (kopija) prvog pisma (originala)..." On dalje kaže: "Što se tiče općenitog odgovora na ovo pitanje, ovaj hadis nije oprečan riječima Uzvišenog: 'Ništa nije kao On', (Eš-Šura, 11) pa ako ti Allah olakša da uskladiš ova dva teksta, ti ih uskladi. Usuprotnom, ti reci: 'Mi vjerujemo u to, sve je od našeg Gospodara. Naše uvjerenje (akida) jeste da Allahu ništa i niko nije sličan'. Na taj način, bit ćeš pred Allahom spašen..." Šejh El-Usejmin dalje veli: "Jedna od ove dvije izreke je izreka Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, a drugo su riječi Uzvišenog Allaha. Prema tome, sve je istina i vjerujemo da je od našeg Gospodara i tu ćemo zastati..." Nastavljajući dalje, on kaže: "Što se tiče detaljnog odgovora, kažemo da je ovaj hadis izrekao Allahov poslanik, a on ne govori ono što će u laž ugoniti Onoga Koji ga je poslao. Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, koji je rekao ovaj hadis, rekao je i ovo: 'Prva grupa ljudi koji će ući u Džennet bit će u obliku Mjeseca (*ala suretil-kamer*). Misliš li, dakle,

Kada ga je stvorio, rekao mu je: 'Idi i poselami onu skupinu meleka koji sjede i slušaj šta će ti odgovoriti, jer je to tvoj pozdrav i pozdrav tvoga potomstva.' Adem im reče: 'Es-selamu alejkum!', pa su dodali: 'Ve rahmetullah!' – Svako ko uđe u Džennet bit će u liku Ademovu, a obličje čovjekovo u kojem je stvoren neprestano se smanjivalo sve dosada."

مِنَ الْمَلاَئِكَةِ جُلُوسٌ فَاسْتَمِعْ مَا يُحَيُّونَكَ فَإِنَّهَا تَحِيَّتُكَ وَتَحِيَّةُ ذُرِّيَّتِكَ فَقَالَ السَّلاَمُ عَلَيْكُمْ فَقَالُوا السَّلاَمُ عَلَيْكَ وَرَحْمَةُ اللهِ فَزَادُوهُ وَرَحْمَةُ اللهِ فَكُلُّ مَنْ يَدْخُلُ الْجَنَّةَ عَلَى صُورَةِ آدَمَ فَلَمْ يَزَلِ الْخَلْقُ يَنْقُصُ بَعْدُ حَتَّى الآنَ .

RIJEČI UZVIŠENOG ALLAHA: "O VJERNICI, U TUĐE KUĆE NE ULAZITE DOK DOPUŠTENJE NE DOBIJETE I DOK UKUĆANE NE POZDRAVITE, TO VAM JE BOLJE, POUČITE SE! A AKO U NJIMA NIKOGA NE NAĐETE, NE ULAZITE U NJIH DOK VAM SE NE DOPUSTI! A AKO VAM SE REKNE: 'VRATITE SE!', VI SE VRATITE, BOLJE VAM JE, A ALLAH ZNA ONO ŠTO RADITE! NIJE VAM GRIJEH DA ULAZITE U NENASTANJENE ZGRADE U KOJIMA SE NALAZE STVARI VAŠE, A ALLAH ZNA ONO ŠTO JAVNO POKAZUJETE I ONO ŠTO KRIJETE!"[1]

باب قوْلِ اللهِ تَعالى
(يا أيُّها الَّذين آمَنُوا لا تَدْخُلوا بُيُوتًا غيْرَ بُيُوتِكُمْ حتَّى تَسْتَأْنِسُوا وتُسلِّمُوا على أهْلِهَا ذلِكُمْ خيْرٌ لكُمْ لعلَّكُمْ تَذَكَّرُون فإنْ لمْ تجِدُوا فِيهَا أحدًا فلاَ تَدْخُلُوها حتَّى يُؤْذَنَ لكُمْ وإنْ قِيلَ لكُمُ ارْجِعُوا فارْجِعُوا هُوَ أزْكى لكُمْ واللهُ بِمَا تَعْمَلُون علِيمٌ ليْس عليْكُمْ جُناحٌ أنْ تَدْخُلُوا بُيُوتًا غيْرَ مَسْكُونَةٍ فِيهَا مَتَاعٌ لكُمْ واللهُ يَعْلَمُ ما تُبْدُون وما تَكْتُمُون)

da će ova grupa ljudi biti u potpuno istom obliku kao što je Mjesec, ili misliš da će ući u Džennet u ljudskom obliku, ali slični Mjesecu po ljepoti, blistavosti, okruglosti lica i slično...?!" On još kaže: "Postoji i drugi mogući odgovor u vezi s ovim hadisom, a to je da je genitiva veza *ala suretihi* (prema Njegovoj slici), takva veza u kojoj je stvorenje pridodato Stvoritelju..." Zatim nastavlja dalje, pa veli: "To pridodavanje je pridodavanje iz počasti i ono ima svoju sličnost u riječima: *Bejtullah* (Allahova kuća), *Nakatullah* (Allahova deva), *Abdullah* (Allahov rob). Sve što Allah pridoda Sebi, od Njega je odvojeno i spada u Njegova stvorenja. Ali, ako bi neko upitao: 'Koje od ova dva tumačenja je tačnije', reći ćemo da je to prvo tumačenje. Naime, sve dok je ono ispravno sa stanovišta arapskog jezika i sve dok je pojmljivo razumu, obaveza nam je tako to i shvatati. Mi smo uvidjeli da riječ *sura* (slika) ne podrazumijeva identičnost s drugom slikom ("originalom") i zato je najsigurnija metoda da ovaj hadis shvatamo u njegovom vanjskom smislu. A ako bi upitao: kakva je to *sura* (slika) koju ima Allah, a prema kojoj je Adem stvoren, rekli bismo ti: Uzvišeni Allah ima lice, oko, ruku, nogu.., ali to ne znači identičnost s čovjekovim organima. Naravno, između toga postoji jedan vid sličnosti sa stanovišta jezika, ali nikako identičnost, baš kao što postoji sličnost između one grupe ljudi koji će ući u Džennet i Mjeseca, ali ne i identičnost. Ovim se može potvrditi ispravnost i istinitost ehlisunnetskog mišljenja da ništa od Allahovih svojstava nije identično svojstvima stvorenja, s tim da se Allahova svojstva ne smiju negirati (*ta'til*), ne smije im se izvrtati smisao (*tahrif*), ne smije im se davati neka određena forma (*tekjif*), i ne smiju se smatrati identičnim sa svojstvima stvorenja (*temsil*)."

1 En-Nur, 29-26.

Seid b. Ebu-Hasan rekao je Hasanu: “Žene nearapa otkrivaju svoja prsa i glave”, a on mu odgovori: “Ne gledaj u njih!”
Uzvišeni Allah kaže: “Reci vjernicima neka obore poglede svoje i neka vode brigu o stidniim mjestima svojim!”[2]
Katada kaže: “Neka čuvaju stidna mjesta od onoga što im nije dopušteno.”
“A reci vjernicama neka obore poglede svoje i neka vode brigu o stidnim mjestima svojim!”[3]
Nepoštenje očiju je pogled u ono što je Allah, dželle šanuhu, zabranio.[4]
Što se tiče gledanja u žensku osobu koja još nije dobila mjesečnicu, Zuhri kaže: “Nije dopušteno gledati niti u jednu takvu osobu koja pobuđuje (strastvene) poglede, makar ona bila i mala.”
Ata je smatrao pokuđenim da se gleda u robinje koje su prodavane u Mekki, izuzev u slučaju da ih je (čovjek) htio kupiti.

وَقَالَ سَعِيدُ بْنُ أَبِي الْحَسَنِ لِلْحَسَنِ إِنَّ نِسَاءَ الْعَجَمِ يَكْشِفْنَ صُدُورَهُنَّ وَرُءُوسَهُنَّ قَالَ اصْرِفْ بَصَرَكَ عَنْهُنَّ قَوْلُ اللهِ عَزَّ وَجَلَّ (قُلْ لِلْمُؤْمِنِينَ يَغُضُّوا مِنْ أَبْصَارِهِمْ وَيَحْفَظُوا فُرُوجَهُمْ) وَقَالَ قَتَادَةُ عَمَّا لاَ يَحِلُّ لَهُمْ (وَقُلْ لِلْمُؤْمِنَاتِ يَغْضُضْنَ مِنْ أَبْصَارِهِنَّ وَيَحْفَظْنَ فُرُوجَهُنَّ) (خَائِنَةَ الأَعْيُنِ) مِنَ النَّظَرِ إِلَى مَا نُهِيَ عَنْهُ وَقَالَ الزُّهْرِيُّ فِي النَّظَرِ إِلَى الَّتِي لَمْ تَحِضْ مِنَ النِّسَاءِ لاَ يَصْلُحُ النَّظَرُ إِلَى شَيْءٍ مِنْهُنَّ مِمَّنْ يُشْتَهَى النَّظَرُ إِلَيْهِ وَإِنْ كَانَتْ صَغِيرَةً وَكَرِهَ عَطَاءٌ النَّظَرَ إِلَى الْجَوَارِي الَّتِي يُبَعْنَ بِمَكَّةَ إِلاَّ أَنْ يُرِيدَ أَنْ يَشْتَرِيَ .

6228. PRIČAO NAM JE Ebu-Jeman, kojeg je obavijestio Šu‘ajb, prenoseći od Zuhrija, on od Sulejmana b. Jesara, a ovaj od Abdullaha b. Abbasa, radijallahu anhuma, koji kaže:
“Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, na prvi dan Kurban-bajrama stavio je iza sebe na sapi deve Fadla b. Abbasa. Fadl b. Abbas bio je lijep čovjek. Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, stao je ljudima odgovarati na pitanja, kada je prišla lijepa žena iz plemena Has‘am tražeći od njega odgovor na neko pitanje. Fadl je počeo gledati u nju, pa mu se dopala njena ljepota. Vjerovjesnik se, sallallahu alejhi ve sellem, okrenuo, a Fadl je gledao u nju. Tada je pružio svoju ruku, uhvatio Fadla za bradu i okrenuo njegovu glavu kako ne

٦٢٢٨. حَدَّثَنَا أَبُو الْيَمَانِ أَخْبَرَنَا شُعَيْبٌ عَنِ الزُّهْرِيِّ قَالَ أَخْبَرَنِي سُلَيْمَانُ بْنُ يَسَارٍ أَخْبَرَنِي عَبْدُاللهِ بْنُ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا قَالَ أَرْدَفَ رَسُولُ اللهِ ﷺ الْفَضْلَ بْنَ عَبَّاسٍ يَوْمَ النَّحْرِ خَلْفَهُ عَلَى عَجُزِ رَاحِلَتِهِ وَكَانَ الْفَضْلُ رَجُلاً وَضِيئًا فَوَقَفَ النَّبِيُّ ﷺ لِلنَّاسِ يُفْتِيهِمْ وَأَقْبَلَتِ امْرَأَةٌ مِنْ خَثْعَمَ وَضِيئَةٌ تَسْتَفْتِي رَسُولَ اللهِ ﷺ فَطَفِقَ الْفَضْلُ يَنْظُرُ إِلَيْهَا وَأَعْجَبَهُ حُسْنُهَا فَالْتَفَتَ النَّبِيُّ ﷺ وَالْفَضْلُ يَنْظُرُ إِلَيْهَا فَأَخْلَفَ بِيَدِهِ فَأَخَذَ بِذَقَنِ الْفَضْلِ فَعَدَلَ وَجْهَهُ عَنِ النَّظَرِ إِلَيْهَا فَقَالَتْ

2 En-Nur, 30.

3 En-Nur, 31. Buhari je ova dva ajeta koji govore o spuštanju pogleda naveo u naslovu da bi ukazao na to kako je traženje dopuštenja za ulazak u tuđu kuću u osnovi zato da se spriječi pogled u nešto što domaćin ne želi.

4 Nepoštenje očiju (*hainetul-a'jun*) jest gledanje i zagledanje kriomice u ono što nije dopušteno da se gleda.

bi gledao u nju. Ona reče: "Allahov Poslaniče, došla je Allahova zapovijed robovima Njegovim o obavljanju hadždža, a moj je otac star čovjek, i ne može da sjedi čvrsto niti da jaše životinju (jahalicu). Da li s njega spada obaveza ako ja obavim hadždž za njega?"
"Da", odgovori on.[1]

يَا رَسُولَ اللهِ إِنَّ فَرِيضَةَ اللهِ فِي الْحَجِّ عَلَى عِبَادِهِ أَدْرَكَتْ أَبِي شَيْخًا كَبِيرًا لاَ يَسْتَطِيعُ أَنْ يَسْتَوِيَ عَلَى الرَّاحِلَةِ فَهَلْ يَقْضِي عَنْهُ أَنْ أَحُجَّ عَنْهُ قَالَ نَعَمْ .

6229. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Muhammed da ga je obavijestio Ebu-Amir, njega Zuhejr, prenoseći od Zejda b. Eslema, on od Ataa b. Jesara, a ovaj od Ebu-Seida Hudrija, radijallahu anhu, da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Klonite se sjedenja po putevima!" Ashabi rekoše: "Allahov Poslaniče, ne možemo se rastaviti od svojih sjedeljki! Mi na njima pričamo!"
"Ako odbijate da ne sjedite (na putevima), onda dajte putu njegovo pravo!", reče on.
"A šta je pravo puta, Allahov Poslaniče?", upitaše oni.
"Spuštanje pogleda, neuznemiravanje drugih, uzvraćanje na selam, naređivanje dobra i odvraćanje od zla", odgovori on.[2]

٦٢٢٩. حَدَّثَنَا عَبْدُاللهِ بْنُ مُحَمَّدٍ أَخْبَرَنَا أَبُو عَامِرٍ حَدَّثَنَا زُهَيْرٌ عَنْ زَيْدِ بْنِ أَسْلَمَ عَنْ عَطَاءِ بْنِ يَسَارٍ عَنْ أَبِي سَعِيدٍ الْخُدْرِيِّ رَضِي اللهُ عَنْهُ أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ قَالَ إِيَّاكُمْ وَالْجُلُوسَ بِالطُّرُقَاتِ فَقَالُوا يَا رَسُولَ اللهِ مَا لَنَا مِنْ مَجَالِسِنَا بُدٌّ نَتَحَدَّثُ فِيهَا فَقَالَ إِذْ أَبَيْتُمْ إِلاَّ الْمَجْلِسَ فَأَعْطُوا الطَّرِيقَ حَقَّهُ قَالُوا وَمَا حَقُّ الطَّرِيقِ يَا رَسُولَ اللهِ قَالَ غَضُّ الْبَصَرِ وَكَفُّ الأَذَى وَرَدُّ السَّلاَمِ وَالأَمْرُ بِالْمَعْرُوفِ وَالنَّهْيُ عَنِ الْمُنْكَرِ .

1 Ovim se hadisom naređuje spuštanje pogleda iz bojazni od smutnje. Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, bojeći se smutnje, okrenuo je glavu Fadlu kada je vidio da je on zurio u ženu čija mu se ljepota dopala. Iz hadisa se vidi kakva je ljudska ćud i narav, kao i to da je muškarac po svojoj naravi sklon da osjeća privlačnost prema ženama.

2 Neki učenjaci smatraju kako je u riječima ashaba da se ne mogu odvojiti od sjedeljki na putevima dokaz da zapovjedni oblik koji je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, upotrijebio nema status dužnosti (vadžiba), jer da su ashabi razumjeli kako im je dužnost (vadžib) kloniti se sjedenja po putevima, ne bi Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, objašnjavali zašto se ne mogu odreći tog sjedenja.
U ovom je hadisu navedeno petero što spada u lijepo ponašanje na putu ili, kako je rečeno, "pravo puta". U drugm hadisima spomenuto je drugo, ukupno četrnaest naznaka, kao što su, npr.: širenje selama, pomaganje onome kome je učinjena nepravda, spominjanje Allaha, dželle šanuhu, i dr.
Neki od razloga zabrane sjedenja po putevima su:
– mogućnost izlaganja smutnjama, kao što je gledanje u mlade i lijepe žene koje prolaze putem;
– mogućnost da čovjek vidi nevaljala djela, a musliman je dužan naređivati dobro, a odvraćati od zla; ako to ne bi učinio, izložio bi se grijehu;
– mogućnost da se nekome ne odgovori na selam zbog velikog broja prolaznika i sl.

ES-SELAM JE JEDNO OD IMENA UZVIŠENOG ALLAHA[3]

باب السَّلامُ اسْمٌ مِنْ أسْماءِ اللّٰهِ تعالى

"Kada pozdravom pozdravljeni budete, ljepšim od njega otpozdravite, ili ga uzvratite!"[4]

(وَإِذَا حُيِّيتُم بِتَحِيَّةٍ فَحَيُّوا بِأَحْسَنَ مِنْهَا أَوْ رُدُّوهَا).

6230. PRIČAO NAM JE Umer b. Hafs, njemu A'meš, a ovom Šekik, prenoseći od Abdullaha, koji kaže:
"Kada bismo klanjali s Vjerovjesnikom, sallallahu alejhi ve sellem, govorili bismo: 'Selam Allahu prije negoli robovima Njegovim, selam Džibrilu, selam Mikailu, selam tome i tome!' Kada je (jednom) Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, završio namaz, okrenuo se prema nama i rekao: 'Zaista je Allah Es-Selam, pa kada neko od vas bude na sjedenju u namazu, neka kaže: 'Najbolji pozdravi, salavati i pohvale (riječi) pripadaju Allahu! Selam tebi, Vjerovjesniče, Allahova milost i Njegovi blagoslovi! Selam nama i Allahovim dobrim robovima!' (*Et-tehijjatu lillahi ves-salavatu vet-tajjibatu es-selamu alejke ejjuhen-nebijju ve rahmetullahi ve berekatuhu, es-selamu alejna ve ala ibadillahis-salihin!*), jer kada to kaže, to dođe do svakog pobožnog (dobrog) roba na nebu i na zemlji. (Zatim, neka dalje kaže:) 'Vjerujem i izjavljujem da nema drugog Boga osim Allaha te da je Muhammed Allahov rob i Allahov poslanik!' (*Ešhedu en la ilahe illallah ve ešhedu enne Muhammeden abduhu ve resuluhu!*) Poslije toga neka odabere dovu koju hoće.'"

٦٢٣٠. حَدَّثَنَا عُمَرُ بْنُ حَفْصٍ حَدَّثَنَا أَبِي حَدَّثَنَا الْأَعْمَشُ قَالَ حَدَّثَنِي شَقِيقٌ عَنْ عَبْدِاللهِ قَالَ كُنَّا إِذَا صَلَّيْنَا مَعَ النَّبِيِّ ﷺ قُلْنَا السَّلَامُ عَلَى اللهِ قَبْلَ عِبَادِهِ السَّلَامُ عَلَى جِبْرِيلَ السَّلَامُ عَلَى مِيكَائِيلَ السَّلَامُ عَلَى فُلَانٍ وَفُلَانٍ فَلَمَّا انْصَرَفَ النَّبِيُّ ﷺ أَقْبَلَ عَلَيْنَا بِوَجْهِهِ فَقَالَ إِنَّ اللهَ هُوَ السَّلَامُ فَإِذَا جَلَسَ أَحَدُكُمْ فِي الصَّلَاةِ فَلْيَقُلِ التَّحِيَّاتُ لِلهِ وَالصَّلَوَاتُ وَالطَّيِّبَاتُ السَّلَامُ عَلَيْكَ أَيُّهَا النَّبِيُّ وَرَحْمَةُ اللهِ وَبَرَكَاتُهُ السَّلَامُ عَلَيْنَا وَعَلَى عِبَادِ اللهِ الصَّالِحِينَ فَإِنَّهُ إِذَا قَالَ ذَلِكَ أَصَابَ كُلَّ عَبْدٍ صَالِحٍ فِي السَّمَاءِ وَالْأَرْضِ أَشْهَدُ أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا اللهُ وَأَشْهَدُ أَنَّ مُحَمَّدًا عَبْدُهُ وَرَسُولُهُ ثُمَّ يَتَخَيَّرْ بَعْدُ مِنَ الْكَلَامِ مَا شَاءَ.

---

3 Ovo Allahovo, dželle šanuhu, ime spominje se i u Kur'anu u suri El-Hašr, 23: "On je Allah – nema drugog Boga osim Njega! – Vladar, Blagoslovljeni i Štovani, Onaj koji je bez nedostataka (Es-Selam)..."

4 En-Nisa, 86. Nema razilaženja niti dvojbe među učenjacima o tome da se onome koji nazove selam treba odgovoriti selamom. Na selam se ne može odgovoriti išaretom, osim u slučaju kada neko to nije u mogućnosti, bilo da se radi o jezičkim ili šerijatskim zaprekama.

MANJA SKUPINA NAZIVA SELAM VEĆOJ

بَاب تَسْلِيمِ الْقَلِيلِ على الْكَثِيرِ

6231. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Mukatil Ebu-Hasan, kojeg je obavijestio Abdullah, a njega Ma'mer, prenoseći od Hemmama b. Munebbiha, on od Ebu-Hurejre, a ovaj od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, da je rekao:
"Mlađi naziva[1] selam starijem, onaj koji prolazi onome koji sjedi, a manja skupina ljudi većoj."

٦٢٣١. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ مُقَاتِلٍ أَبُو الْحَسَنِ أَخْبَرَنَا عَبْدُاللهِ أَخْبَرَنَا مَعْمَرٌ عَنْ هَمَّامِ بْنِ مُنَبِّهٍ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ يُسَلِّمُ الصَّغِيرُ عَلَى الْكَبِيرِ وَالْمَارُّ عَلَى الْقَاعِدِ وَالْقَلِيلُ عَلَى الْكَثِيرِ .

ONAJ KOJI JAŠE NAZIVASELAM PJEŠAKU

بَاب تَسْلِيمِ الرَّاكِبِ عَلَى الْمَاشِي

6232. PRIČAO NAM JE Muhammed, kojeg je obavijestio Mahled, njega Ibn-Džurejdž, a ovog Zijad da je čuo od Sabita, roba Abdur-Rahmana b. Zejda, a on od Ebu-Hurejre da je rekao:
"Allahov je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: 'Onaj koji jaše naziva selam pješaku, pješak onome koji sjedi, a manja skupina ljudi većoj.'"[2]

٦٢٣٢. حَدَّثَنِي مُحَمَّدُ بْنُ سَلَامٍ أَخْبَرَنَا مَخْلَدٌ أَخْبَرَنَا ابْنُ جُرَيْجٍ قَالَ أَخْبَرَنِي زِيَادٌ أَنَّهُ سَمِعَ ثَابِتًا مَوْلَى عَبْدِالرَّحْمَنِ بْنِ زَيْدٍ أَنَّهُ سَمِعَ أَبَا هُرَيْرَةَ يَقُولُ قَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ يُسَلِّمُ الرَّاكِبُ عَلَى الْمَاشِي وَالْمَاشِي عَلَى الْقَاعِدِ وَالْقَلِيلُ عَلَى الْكَثِيرِ .

1 Ovdje je glagol "nazivati" upotrijebljen u sadašnjem vremenu i u obavijesnom obliku, ali je on u značenju zapovijedi, tj. "neka nazove".
Ako bi čovjek došao na skup ili sijelo na kojem je prisutan određeni broj ljudi, dovoljno je da jednome nazove selam. Ako bi posebno poselamio neke među njima, to ne bi smetalo; dovoljno je da samo jedan od njih uzvrati selamom, a može to učiniti i više njih.

2 U ovom hadisu spominje se da onaj koji jaše naziva selam pješaku, a to nije spomenuto u prethodnom hadisu, kao što u ovom hadisu nije spomenuto ni da mlađi naziva selam starijem. Tako se stječe dojam da su prenosioci ovih hadisa zapamtili različito u odnosu na ono što je spomenuo Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem.

ONAJ KOJI IDE PJEŠICE NAZIVA SELAM ONOME KOJI SJEDI

باب تسليم الماشي على القاعد

6233. PRIČAO NAM JE Ishak b. Ibrahim, kojeg je obavijestio Revh b. Ubada, prenoseći od Džurejdža, on od Zijada, ovaj od Sabita, oslobođenog roba Abdur-Rahmana b. Zejda, a on od Ebu-Hurejre, radijallahu anhu, da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
"Onaj koji jaše naziva selam pješaku, pješak onome koji sjedi, a manja skupina ljudi većoj."[3]

٦٢٣٣. حَدَّثَنَا إِسْحَاقُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ أَخْبَرَنَا رَوْحُ بْنُ عُبَادَةَ حَدَّثَنَا ابْنُ جُرَيْجٍ قَالَ أَخْبَرَنِي زِيَادٌ أَنَّ ثَابِتًا أَخْبَرَهُ وَهُوَ مَوْلَى عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ زَيْدٍ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ عَنْ رَسُولِ اللهِ ﷺ أَنَّهُ قَالَ يُسَلِّمُ الرَّاكِبُ عَلَى الْمَاشِي وَالْمَاشِي عَلَى الْقَاعِدِ وَالْقَلِيلُ عَلَى الْكَثِيرِ .

MLAĐA OSOBA NAZIVA SELAM STARIJOJ

باب تسليم الصغير على الكبير

6234. Ibrahim prenosi od Musaa b. Ukbe, on od Safvana b. Sulejma, ovaj od Ataa b. Jesara, a on od Ebu-Hurejre da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
"Mlađi naziva selam starijem, onaj koji prolazi[4] onome koji sjedi, a manja skupina ljudi većoj."

٦٢٣٤. وَقَالَ إِبْرَاهِيمُ بْنُ طَهْمَانَ عَنْ مُوسَى بْنِ عُقْبَةَ عَنْ صَفْوَانَ بْنِ سُلَيْمٍ عَنْ عَطَاءِ بْنِ يَسَارٍ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ يُسَلِّمُ الصَّغِيرُ عَلَى الْكَبِيرِ وَالْمَارُّ عَلَى الْقَاعِدِ وَالْقَلِيلُ عَلَى الْكَثِيرِ .

---

3 Ovaj je hadis potpuno jednak prethodnom, s tim što ga Zuhri navodi s drugim lancem prenosilaca.

4 Ovo je općenitije od onoga što je spomenuto u prethodnom hadisu, jer prolaznik može biti i onaj koji jaše i onaj koji ide pješice.
U ovim hadisima nije spomenuta jedna mogućnost, a to je kada se sretnu dva pješaka, dva jahača ili dva prolaznika. O tome je govorio Mazeri i rekao da u tom slučaju selam prvi treba nazvati onaj koji je na nižem stupnju u vjeri, ili onaj koji je na nižoj jahalici onome koji je na višoj, kao što je slučaj s onim koji jaše na konju i onim koji jaše na devi. Ako bi oba bila u svemu izjednačena, onda je svaki od njih dužan prvi nazvati selam, a od njih dvojice bolji je onaj koji prvi nazove selam.
U slučaju da veći broj osoba prođe pored manjeg, ili mlađa osoba pored starije, Nevevi smatra da oni koji prolaze treba da prvi nazovu selam, pa makar njihov broj bio veći ili makar bili mladi.

ŠIRENJE SELAMA[1]

باب إفشاء السلام

6235. PRIČAO NAM JE Kutejba, njemu Džerir, prenoseći od Šejbanija, on od Eš'asa b. Ebu-Ša'saa, ovaj od Mu'avije b. Suvejda b. Mukarrina, a on od Beraa b. Aziba, radijallahu anhuma, koji kaže:
"Naredio nam je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, sedmero: obilazak bolesnika, slijeđenje dženaza, nazdravljanje riječima: 'Allah ti se smilovao!' onome koji kihne i zahvali Allahu, pomaganje slabome, pružanje pomoći onome kome je nepravda učinjena, širenje selama i pomaganje drugom u ispunjenju njegove zakletve. Zabranio je: pijenje iz srebrenog posuđa, nošenje zlatnog prstenja, jahanje na svilenim podsedlicama, oblačenje svile, brokata, prugaste svilene odjeće i kadife."

٦٢٣٥. حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ حَدَّثَنَا جَرِيرٌ عَنِ الشَّيْبَانِيِّ عَنْ أَشْعَثَ بْنِ أَبِي الشَّعْثَاءِ عَنْ مُعَاوِيَةَ بْنِ سُوَيْدِ بْنِ مُقَرِّنٍ عَنِ الْبَرَاءِ بْنِ عَازِبٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا قَالَ أَمَرَنَا رَسُولُ اللهِ ﷺ بِسَبْعٍ بِعِيَادَةِ الْمَرِيضِ وَاتِّبَاعِ الْجَنَائِزِ وَتَشْمِيتِ الْعَاطِسِ وَنَصْرِ الضَّعِيفِ وَعَوْنِ الْمَظْلُومِ وَإِفْشَاءِ السَّلاَمِ وَإِبْرَارِ الْمُقْسِمِ وَنَهَى عَنِ الشُّرْبِ فِي الْفِضَّةِ وَنَهَانَا عَنْ تَخَتُّمِ الذَّهَبِ وَعَنْ رُكُوبِ الْمَيَاثِرِ وَعَنْ لُبْسِ الْحَرِيرِ وَالدِّيبَاجِ وَالْقَسِّيِّ وَالإِسْتَبْرَقِ.

NAZIVANJE SELAMA ZNANOM I NEZNANOM[2]

باب السلام للمعرفة وغير المعرفة

6236. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Jusuf, njemu Lejs, a ovom Jezid, prenoseći od Ebu-Hajra, a on od Abdullaha b. Amra da je neki čovjek upitao Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem:
"Koja je islamska osobina najbolja?"
"Da nahraniš (gladne) ljude i nazivaš selam onome koga znaš i koga ne znaš", odgovorio je.[3]

٦٢٣٦. حَدَّثَنَا عَبْدُ اللهِ بْنُ يُوسُفَ حَدَّثَنَا اللَّيْثُ قَالَ حَدَّثَنِي يَزِيدُ عَنْ أَبِي الْخَيْرِ عَنْ عَبْدِ اللهِ بْنِ عَمْرٍو أَنَّ رَجُلاً سَأَلَ النَّبِيَّ ﷺ أَيُّ الإِسْلاَمِ خَيْرٌ قَالَ تُطْعِمُ الطَّعَامَ وَتَقْرَأُ السَّلاَمَ عَلَى مَنْ عَرَفْتَ وَعَلَى مَنْ لَمْ تَعْرِفْ.

1 Ovo ukazuje na općenitost nazivanja selama. Međutim, postoji razilaženje među učenjacima o nazivanju selama grešniku (fasiku), djetetu, nazivanju selama ženama od strane muškaraca i obrnuto, kao i o nazivanju selama skupu na kojem su prisutni muslimani i nemuslimani. O svemu ovome Buhari navodi odgovarajuće naslove i hadise, pa će o tome biti govora kasnije. Nevevi kaže da se od nazivanja selama izuzimaju osobe koje su zauzete nekim poslovima, kao što je zauzetost jelom, pićem, kupanjem, obavljanjem nužde, namazom, učenjem ezana, ili kada neko bude pospan ili pak bude u snu i sl. Ako zalogaj ne bi bio u ustima, kaže Nevevi, tada treba nazvati selam tom čovjeku, kao što treba nazvati selam ljudima dok vrše kupoprodaju i druge međuljudske aktivnosti. Odgovarajući na to, Ibn-Dekik Id kaže da ljudi najčešće bivaju zaokupljeni nekim poslovima, i ako bi se radilo po onome što smatra Nevevi, onda ne bi bilo širenja selama.
Što se tiče onoga što je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, naredio i zabranio, to je spomenuto u drugim poglavljima ovog djela, a ovdje se radi o širenju selama, te je zato o tome i bilo govora.

2 Misli se na to da musliman nazove selam onome koga zna i koga ne zna, tj. da ne naziva selam samo onima koje poznaje već i onima koje ne poznaje. U nekim hadisima navodi se da je nazivanje selama samo poznanicima jedan od predznaka Sudnjeg dana.

3 Nevevi kaže: "Riječi (u hadisu): '... i da nazoveš selam onome koga znaš i koga ne znaš' – znače da nazoveš

6237. PRIČAO NAM JE Abdullah, njemu Sufjan, prenoseći od Zuhrija, on od Ataa b. Jezida Lejsija, a ovaj od Ebu-Ejjuba, radijallahu anhu, da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Muslimanu nije dopušteno da ne priča sa svojim bratom (muslimanom) više od tri dana: sretnu se, pa se okrene ovaj i ovaj, a od njih dvojice bolji onaj koji prvi nazove selam."[4]
Sufjan je spomenuo da ga je od njega (Zuhrija) čuo tri puta.

٦٢٣٧. حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ عَبْدِ اللهِ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ عَنِ الزُّهْرِيِّ عَنْ عَطَاءِ بْنِ يَزِيدَ اللَّيْثِيِّ عَنْ أَبِي أَيُّوبَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ لَا يَحِلُّ لِمُسْلِمٍ أَنْ يَهْجُرَ أَخَاهُ فَوْقَ ثَلَاثٍ يَلْتَقِيَانِ فَيَصُدُّ هَذَا وَيَصُدُّ هَذَا وَخَيْرُهُمَا الَّذِي يَبْدَأُ بِالسَّلَامِ وَذَكَرَ سُفْيَانُ أَنَّهُ سَمِعَهُ مِنْهُ ثَلَاثَ مَرَّاتٍ.

AJET O HIDŽABU[5]

باب آيَةِ الْحِجَابِ

6238. PRIČAO NAM JE Jahja b. Sulejman, njemu Ibn-Vehb, kojeg je obavijestio Junus, prenoseći od Ibn-Šihaba, a on od Enesa b. Malika da je imao deset godina kada je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, došao u Medinu. Enes kaže:
"Služio sam Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, posljednjih deset godina njegovog života, i najbolje sam znao povod zbog kojeg je objavljena zapovijed o hidžabu.[6] Ubejj b. Ka'b pitao me je o tome.[7]
Zapovijed o hidžabu objavljena je prvi put za vrijeme ženidbe Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, Zejnebom bint Džahš. Ujutro, kada je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, osvanuo

٦٢٣٨. حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ سُلَيْمَانَ حَدَّثَنَا ابْنُ وَهْبٍ أَخْبَرَنِي يُونُسُ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ قَالَ أَخْبَرَنِي أَنَسُ بْنُ مَالِكٍ أَنَّهُ كَانَ ابْنَ عَشْرِ سِنِينَ مَقْدَمَ رَسُولِ اللهِ ﷺ الْمَدِينَةَ فَخَدَمْتُ رَسُولَ اللهِ ﷺ عَشْرًا حَيَاتَهُ وَكُنْتُ أَعْلَمَ النَّاسِ بِشَأْنِ الْحِجَابِ حِينَ أُنْزِلَ وَقَدْ كَانَ أُبَيُّ بْنُ كَعْبٍ يَسْأَلُنِي عَنْهُ وَكَانَ أَوَّلَ مَا نَزَلَ فِي مُبْتَنَى رَسُولِ اللهِ ﷺ بِزَيْنَبَ بِنْتِ جَحْشٍ أَصْبَحَ النَّبِيُّ ﷺ بِهَا عَرُوسًا فَدَعَا الْقَوْمَ فَأَصَابُوا مِنَ الطَّعَامِ ثُمَّ خَرَجُوا وَبَقِيَ مِنْهُمْ

selam onima koje sretneš, a da time ne izdvajaš one koje znaš. U takvom se postupku ogleda iskrenost (ihlas) u djelima, skromnost i širenje selama, koji je prepoznatljivi znak ovoga ummeta. Ove su riječi općenitije, ali su određene nazivanjem selama muslimanima, jer se selam ne naziva nevjerniku..."
Oni koji nazivanje selama nevjernicima smatraju dopuštenim uzimaju ovaj dio hadisa kao dokaz za takav stav. Međutim, oni o tome nemaju nikakvih valjanih dokaza, jer je selam u osnovi propisan muslimanima..

4 Ovaj hadis naveden je prethodno u poglavlju o ponašanju (bontonu), a u vezi je s prvim dijelom naslova koji je Buhari naveo ovdje, tj. nazivanje selama onome koga čovjek poznaje. Očito je da se ovdje radi o dva muslimana koji se poznaju, ali zbog nekih nesuglasica prestanu govoriti jedan s drugim. U tom slučaju bolji je od njih dvojice onaj koji prvi progovori i nazove selam.

5 Tj. ajet koji je objavljen; njime se Poslanikovim, sallallahu alejhi ve sellem, suprugama naređuje zastiranje i zaklanjanje od muškaraca, a i ostale muslimanke su obuhvaćene ovom naredbom.

6 Dopušteno je da čovjek izrekne nešto slično ovome, ali samo radi obznanjivanja i obavještavanja, a ne iz oholosti.

7 Ibn-Hadžer kaže kako ovo ukazuje na to da je prvo samo Enesu bio poznat povod objave ovog ajeta, jer se zna da je Ubejj bio učeniji i stariji od njega.

kao njen mladoženja, pozvao je ljude, pa su jeli, a zatim izišli. Jedna je skupina ostala kod Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, i dugo se zadržala. Allahov je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, ustao i izišao – a za njim sam izišao i ja – ne bi li i oni izišli. Allahov je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, hodao – a s njim sam hodao i ja – pa je došao do praga Aišine sobe, pomislivši da su (možda) izišli. Potom se vratio, a i ja sam se s njim vratio. Ušao je kod Zejnebe, a ljudi su još uvijek sjedili, i nisu se bili razišli. Allahov se Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, vratio – a s njim sam se vratio i ja – pa je došao do praga Aišine sobe, pomislivši da su ljudi izišli. Potom se vratio – i ja sam se s njim vratio – a ljudi su bili izišli. Tada je objavljen ajet o hidžabu, i on je stavio zastor između mene i sebe (svoje porodice)."

رَهْطٌ عِنْدَ رَسُولِ اللهِ ﷺ فَأَطَالُوا الْمُكْثَ فَقَامَ رَسُولُ اللهِ ﷺ فَخَرَجَ وَخَرَجْتُ مَعَهُ كَيْ يَخْرُجُوا فَمَشَى رَسُولُ اللهِ ﷺ وَمَشَيْتُ مَعَهُ حَتَّى جَاءَ عَتَبَةَ حُجْرَةِ عَائِشَةَ ثُمَّ ظَنَّ رَسُولُ اللهِ ﷺ أَنَّهُمْ خَرَجُوا فَرَجَعَ وَرَجَعْتُ مَعَهُ حَتَّى دَخَلَ عَلَى زَيْنَبَ فَإِذَا هُمْ جُلُوسٌ لَمْ يَتَفَرَّقُوا فَرَجَعَ رَسُولُ اللهِ ﷺ وَرَجَعْتُ مَعَهُ حَتَّى بَلَغَ عَتَبَةَ حُجْرَةِ عَائِشَةَ فَظَنَّ أَنْ قَدْ خَرَجُوا فَرَجَعَ وَرَجَعْتُ مَعَهُ فَإِذَا هُمْ قَدْ خَرَجُوا فَأُنْزِلَ آيَةُ الْحِجَابِ فَضَرَبَ بَيْنِي وَبَيْنَهُ سِتْرًا .

6239. PRIČAO NAM JE Ebu-Nu'man, njemu Mu'temir, kojem je njegov otac rekao da mu je pričao Ebu-Midžlez, prenoseći od Enesa, radijallahu anhu, koji kaže:

"Kada se Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, oženio Zejnebom, kod njega su ušli ljudi, pa su jeli, a zatim sjedili i pričali. On se počeo spremati kao da želi ustati, ali oni nisu ustajali. Kada je vidio to (da neće ustati), ustao je, a kada je on ustao, ustali su i neki ljudi, ali su ostali nastavili sjediti. Potom se Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, ponovo vratio da uđe u sobu, ali je našao ljude kako još uvijek sjede. Potom su oni ustali i otišli, a ja sam ga (o tome) obavijestio, te je on došao i ušao u sobu. Krenuo sam da uđem za njim, ali je on stavio paravan između mene i sebe, a Uzvišeni je Allah objavio: 'O vjernici, ne ulazite u Vjerovjesnikove sobe…'"[1]

٦٢٣٩. حَدَّثَنَا أَبُو النُّعْمَانِ حَدَّثَنَا مُعْتَمِرٌ قَالَ أَبِي حَدَّثَنَا أَبُو مِجْلَزٍ عَنْ أَنَسٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ لَمَّا تَزَوَّجَ النَّبِيُّ ﷺ زَيْنَبَ دَخَلَ الْقَوْمُ فَطَعِمُوا ثُمَّ جَلَسُوا يَتَحَدَّثُونَ فَأَخَذَ كَأَنَّهُ يَتَهَيَّأُ لِلْقِيَامِ فَلَمْ يَقُومُوا فَلَمَّا رَأَى ذَلِكَ قَامَ فَلَمَّا قَامَ قَامَ مَنْ قَامَ مِنَ الْقَوْمِ وَقَعَدَ بَقِيَّةُ الْقَوْمِ وَإِنَّ النَّبِيَّ ﷺ جَاءَ لِيَدْخُلَ فَإِذَا الْقَوْمُ جُلُوسٌ ثُمَّ إِنَّهُمْ قَامُوا فَانْطَلَقُوا فَأَخْبَرْتُ النَّبِيَّ ﷺ فَجَاءَ حَتَّى دَخَلَ فَذَهَبْتُ أَدْخُلُ فَأَلْقَى الْحِجَابَ بَيْنِي وَبَيْنَهُ وَأَنْزَلَ اللهُ تَعَالَى (يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لاَ تَدْخُلُوا بُيُوتَ النَّبِيِّ) .

1 El-Ahzab, 53. Prijevod ajeta u cjelosti glasi: "O vi koji vjerujete, ne ulazite u sobe Vjerovjesnikove, osim ako vam se dopusti radi jela, ali ne da čekate dok se ono zgotovi; tek kad budete pozvani, onda uđite, i pošto jedete, raziđite se ne upuštajući se jedni s drugima u razgovor. To smeta Vjerovjesniku, a on se stidi da vam to rekne, a Allah se ne stidi istine. A ako od njih, supruga njegovih, nešto tražite, tražite to od njih iza zastora.

6240. PRIČAO NAM JE Ishak, njemu Ja'kub, a ovom njegov otac, prenoseći od Saliha, a on od Ibn-Šihaba, kojeg je obavijestio Urva b. Zubejr da je Aiša, radijallahu anha, supruga Vjerovjesnikova, sallallahu alejhi ve sellem, rekla:
"Omer b. Hattab govorio je Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem: 'Zakloni[2] svoje žene!', ali on to nije učinio. Vjerovjesnikove, sallallahu alejhi ve sellem, supruge samo su noću, radi prirodne potrebe, izlazile do mjesta Menasi'. Tako je Sevda kćerka Zem'atova izišla – a bila je visoka žena – pa ju je vidio Omer b. Hattab, koji je bio u jednom skupu ljudi, i rekao: 'Poznao sam te, Sevdo!', želeći da bude objavljena zapovijed o hidžabu. Potom je (kaže Aiša) Uzvišeni Allah objavio ajet o hidžabu."[3]

٦٢٤٠. حَدَّثَنَا إِسْحَاقُ أَخْبَرَنَا يَعْقُوبُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ حَدَّثَنَا أَبِي عَنْ صَالِحٍ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ قَالَ أَخْبَرَنِي عُرْوَةُ بْنُ الزُّبَيْرِ أَنَّ عَائِشَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهَا زَوْجَ النَّبِيِّ ﷺ قَالَتْ كَانَ عُمَرُ بْنُ الْخَطَّابِ يَقُولُ لِرَسُولِ اللهِ ﷺ احْجُبْ نِسَاءَكَ قَالَتْ فَلَمْ يَفْعَلْ وَكَانَ أَزْوَاجُ النَّبِيِّ ﷺ يَخْرُجْنَ لَيْلاً إِلَى لَيْلٍ قِبَلَ الْمَنَاصِعِ فَخَرَجَتْ سَوْدَةُ بِنْتُ زَمْعَةَ وَكَانَتِ امْرَأَةً طَوِيلَةً فَرَآهَا عُمَرُ بْنُ الْخَطَّابِ وَهُوَ فِي الْمَجْلِسِ فَقَالَ عَرَفْتُكِ يَا سَوْدَةُ حِرْصًا عَلَى أَنْ يُنْزَلَ الْحِجَابُ قَالَتْ فَأَنْزَلَ اللهُ عَزَّ وَجَلَّ آيَةَ الْحِجَابِ .

To je čistije i za vaša i za njihova srca. Vama nije dopušteno da Allahova Poslanika uznemiravate niti da se suprugama njegovim poslije smrti njegove ikada oženite. To bi, uistinu, kod Allaha bio veliki grijeh."

2 Ibn-Hadžer veli da je Omer ovom riječju mislio na to da Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, zabrani svojim suprugama izlazak iz kuće, na što ukazuje ono što je Omer rekao Sevdi nakon objavljivanja ajeta o hidžabu. Moguće je, također, da je Omer u početku mislio na to da one pokriju svoja lica, pa kad se desilo onako kako je želio, htio je da se Poslanikove supruge pokriju tako da se njihove prilike uopće ne raspoznaju, iz želje da to pokrivanje bude što bolje. Međutim, Omerovoj želji nije udovoljeno zbog postojanja situacija kada tako nešto nije moguće. Na kraju, Ibn-Hadžer kaže da je ovakva mogućnost najočitija, a Allah najbolje zna.

2 Kada je u pitanju povod objave ajeta o hidžabu, ovaj i prethodni hadis mogu se uskladiti i objasniti time što su se oba događaja desila istodobno, te je svaki od njih bio povod za objavu ovog ajeta. I iz ovog hadisa vidi se kolika je bila vrijednost (fadilet) Omera b. Hattaba, jer je objavljeni propis (ajet) u skladu s njegovim mišljenjem i željom, a ovo nije bio jedini takav primjer.

TRAŽENJE DOPUŠTENJA ZA ULAZAK (U TUĐU KUĆU) JE ZBOG POGLEDA[1]

بَاب الِاسْتِئْذَانُ مِنْ أَجْلِ الْبَصَرِ

6241. PRIČAO NAM JE Ali b. Abdullah, a njemu Sufjan da je Zuhri rekao: "Zapamtio sam ga (hadis), kao što si ti ovdje prisutan", prenoseći od Sehla b. Sa'da, koji kaže:
"Provirio je neki čovjek kroz rupu u Vjerovjesnikovu, sallallahu alejhi ve sellem, sobu, a u Vjerovjesnikovoj, sallallahu alejhi ve sellem, ruci bio je gvozdeni češalj kojim je češljao svoju kosu. 'Da sam znao da gledaš', rekao je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, 'probo bih ti njime oči! Doista je traženje dopuštenja za ulazak u tuđu kuću ustanovljeno zbog pogleda!'"

٦٢٤١. حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ عَبْدِاللهِ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ قَالَ الزُّهْرِيُّ حَفِظْتُهُ كَمَا أَنَّكَ هَا هُنَا عَنْ سَهْلِ بْنِ سَعْدٍ قَالَ اطَّلَعَ رَجُلٌ مِنْ جُحْرٍ فِي حُجَرِ النَّبِيِّ ﷺ وَمَعَ النَّبِيِّ ﷺ مِدْرًى يَحُكُّ بِهِ رَأْسَهُ فَقَالَ لَوْ أَعْلَمُ أَنَّكَ تَنْظُرُ لَطَعَنْتُ بِهِ فِي عَيْنِكَ إِنَّمَا جُعِلَ الِاسْتِئْذَانُ مِنْ أَجْلِ الْبَصَرِ.

6242. PRIČAO NAM JE Musedded, njemu Hammad b. Zejd, prenoseći od Ubejdullaha b. Ebu-Bekra, a on od Enesa b. Malika (koji kaže):
"Neki je čovjek provirio u jednu od Vjerovjesnikovih, sallallahu alejhi ve sellem, soba, pa je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, ustao (krenuo) prema njemu, držeći u ruci vrh strijele: kao da gledam u njega kako pokušava da ubode čovjeka."[2]

٦٢٤٢. حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ حَدَّثَنَا حَمَّادُ بْنُ زَيْدٍ عَنْ عُبَيْدِاللهِ بْنِ أَبِي بَكْرٍ عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ أَنَّ رَجُلًا اطَّلَعَ مِنْ بَعْضِ حُجَرِ النَّبِيِّ ﷺ فَقَامَ إِلَيْهِ النَّبِيُّ ﷺ بِمِشْقَصٍ أَوْ بِمَشَاقِصَ فَكَأَنِّي أَنْظُرُ إِلَيْهِ يَخْتِلُ الرَّجُلَ لِيَطْعُنَهُ.

---

1 Tj. traženje dopuštenja za ulazak propisano je zbog pogleda, jer ako čovjek uđe bez dopuštenja, može vidjeti ono što onaj u čiju se kuću ulazi ne želi da bude viđeno. O tome govori hadis koji bilježi Buhari u djelu *El-Edebul-mufred*, kao i Tirmizi i Ebu-Davud, a u kojem Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, kaže: "Čovjeku muslimanu nije dopušteno gledati u unutrašnjost (tuđe) kuće sve dok ne zatraži dopuštenje za ulazak (pa ga dobije). Ako to uradi, kao da je i ušao."

2 Ovo se odnosi na čovjeka koji namjerno gleda u unutrašnjost tuđe kuće, a nema nikakvog grijeha ako bi čovjekov pogled nenamjerno pao na unutrašnjost tuđe kuće. Ovaj hadis uzimaju kao dokaz oni učenjaci koji smatraju da nema odmazde (kisasa) nad onim čovjekom koji izbije oko čovjeku koji namjerno gleda u tuđu kuću.

BLUD DRUGIM DIJELOVIMA TIJELA OSIM SPOLNOG ORGANA[3]

باب زنا الجوارح دون الفرج

6243. PRIČAO NAM JE Humejdi, njemu Sufjan, prenoseći od Ibn-Tavusa, on od svoga oca, a ovaj od Ibn-Abbasa, radijallahu anhuma, da je rekao: "Nisam vidio ništa sličnije malim grijesima od onoga što se spominje u riječima Ebu-Hurejre..."
A PRIČAO MI JE Mahmud, njega obavijestio Abdur-Rezzak, a njega Ma'mer, prenoseći od Ibn-Tavusa, on od svoga oca, a on od Ibn-Abbasa koji je rekao:
"Nisam vidio ništa sličnije malim grijesima od onoga što se spominje u riječima koje prenosi Ebu-Hurejra od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, da je rekao: 'Zaista je Allah, džellc šanuhu, propisao čovjeku njegov udio u bludu koji će neizbježno počiniti. Blud je očiju gledanje, a blud jezika – govor. Duša želi i žudi, a spolni organ sve to potvrđuje ili poriče (odbija).'"[4]

٦٢٤٣. حَدَّثَنَا الْحُمَيْدِيُّ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ عَنِ ابْنِ طَاوُسٍ عَنْ أَبِيهِ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا قَالَ لَمْ أَرَ شَيْئًا أَشْبَهَ بِاللَّمَمِ مِنْ قَوْلِ أَبِي هُرَيْرَةَ ح حَدَّثَنِي مَحْمُودٌ أَخْبَرَنَا عَبْدُالرَّزَّاقِ أَخْبَرَنَا مَعْمَرٌ عَنِ ابْنِ طَاوُسٍ عَنْ أَبِيهِ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ قَالَ مَا رَأَيْتُ شَيْئًا أَشْبَهَ بِاللَّمَمِ مِمَّا قَالَ أَبُو هُرَيْرَةَ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ إِنَّ اللهَ كَتَبَ عَلَى ابْنِ آدَمَ حَظَّهُ مِنَ الزِّنَا أَدْرَكَ ذَلِكَ لَا مَحَالَةَ فَزِنَا الْعَيْنِ النَّظَرُ وَزِنَا اللِّسَانِ الْمَنْطِقُ وَالنَّفْسُ تَمَنَّى وَتَشْتَهِي وَالْفَرْجُ يُصَدِّقُ ذَلِكَ كُلَّهُ وَيُكَذِّبُهُ .

TRI PUTA SE NAZIVA SELAM I TRAŽI DOPUŠTENJE ZA ULAZAK

باب التَّسْلِيمِ وَالِاسْتِئْذَانِ ثَلَاثًا

6244. PRIČAO NAM JE Ishak, njemu Abdus-Samed, ovom Abdullah b. Musenna, a njemu Sumama b. Abdullah, prenoseći od Enesa, radijallahu anhu, da bi Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, kada bi nazivao selam, činio to tri puta, i kada bi govorio, ponovio bi rečenicu tri puta.[5]

٦٢٤٤. حَدَّثَنَا إِسْحَاقُ أَخْبَرَنَا عَبْدُالصَّمَدِ حَدَّثَنَا عَبْدُاللهِ بْنُ الْمُثَنَّى حَدَّثَنَا ثُمَامَةُ بْنُ عَبْدِاللهِ عَنْ أَنَسٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ أَنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ كَانَ إِذَا سَلَّمَ سَلَّمَ ثَلَاثًا وَإِذَا تَكَلَّمَ بِكَلِمَةٍ أَعَادَهَا ثَلَاثًا .

---

3 Ovim se naslovom misli na to da se riječ "blud" ne odnosi samo na postupak koji se učini spolnim organom, već da postoji i blud drugih tjelesnih organa. Ovakvim se naslovom ukazuje i na mudrost zabrane gledanja u tuđe kuće bez dopuštenja, i u tome se vidi povezanost ovog i prethodnog naslova.

4 Ibn-Bettal kaže: "Pogled i govor nazvani su bludom jer oni vode u stvarni blud. Zato je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "... a spolni organ sve to potvrđuje ili poriče (odbija)."

5 Ovim se naslovom želi pojasniti da se tri puta naziva selam i traži dopuštenje za ulazak, svejedno da li su te dvije radnje odvojene ili spojene. Mahled kaže da je takav propis donesen iz razloga isticanja (onoga što se želi reći), urazumijevanja sugovornika te stoga da sugovornik čuje to što mu se kaže. Allah, džellc šanuhu, takvu je metodu upotrijebio u Časnom Kur'anu, pa je ponovio kazivanja, vijesti i zapovijedi kako bi to Njegovi robovi

6245. PRIČAO NAM JE Ali b. Abdullah, njemu Sufjan, ovom Jezid b. Husajfa, prenoseći od Busra b. Seida, a on od Ebu-Seida Hudrija, koji kaže: "Bio sam na jednom sijelu ensarija kad je došao Ebu-Musa, kao preplašen, i rekao: 'Tražio sam tri puta dopuštenje za ulazak kod Omera, ali mi nije dopustio, pa sam se vratio.

'Šta te je spriječilo da uđeš?', upitao me Omer, pa sam odgovorio: 'Tražio sam dopuštenje za ulazak tri puta, ali mi nije dopušteno, pa sam se vratio, jer je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: 'Kada neko od vas zatraži dopuštenje za ulazak tri puta, pa mu ne bude dopušteno, neka se vrati!" Na to Omer reče: 'Tako mi Allaha, donijet ćeš mi dokaz za to![1] Je li neko od vas ovo čuo od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem?' Ubejj b. Ka'b reče: 'Tako mi Allaha, neće ići s tobom niko osim najmlađi među ljudima!' Ja sam bio najmlađi, pa sam otišao s njim i obavijestio Omera da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, to rekao." Ibn-Mubareka obavijestio je Ibn-Ujejna da mu je pričao Jezid, prenoseći od Busraa, koji kaže: "Čuo sam Ebu-Seida da priča ovo."

٦٢٤٥ . حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ عَبْدِاللهِ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ حَدَّثَنَا يَزِيدُ بْنُ خُصَيْفَةَ عَنْ بُسْرِ بْنِ سَعِيدٍ عَنْ أَبِي سَعِيدٍ الْخُدْرِيِّ قَالَ كُنْتُ فِي مَجْلِسٍ مِنْ مَجَالِسِ الأَنْصَارِ إِذْ جَاءَ أَبُو مُوسَى كَأَنَّهُ مَذْعُورٌ فَقَالَ اسْتَأْذَنْتُ عَلَى عُمَرَ ثَلاَثًا فَلَمْ يُؤْذَنْ لِي فَرَجَعْتُ فَقَالَ مَا مَنَعَكَ قُلْتُ اسْتَأْذَنْتُ ثَلاَثًا فَلَمْ يُؤْذَنْ لِي فَرَجَعْتُ وَقَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ إِذَا اسْتَأْذَنَ أَحَدُكُمْ ثَلاَثًا فَلَمْ يُؤْذَنْ لَهُ فَلْيَرْجِعْ فَقَالَ وَاللهِ لَتُقِيمَنَّ عَلَيْهِ بِبَيِّنَةٍ أَمِنْكُمْ أَحَدٌ سَمِعَهُ مِنَ النَّبِيِّ ﷺ فَقَالَ أُبَيُّ بْنُ كَعْبٍ وَاللهِ لاَ يَقُومُ مَعَكَ إِلاَّ أَصْغَرُ الْقَوْمِ فَكُنْتُ أَصْغَرَ الْقَوْمِ فَقُمْتُ مَعَهُ فَأَخْبَرْتُ عُمَرَ أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ قَالَ ذَلِكَ وَقَالَ ابْنُ الْمُبَارَكِ أَخْبَرَنِي ابْنُ عُيَيْنَةَ حَدَّثَنِي يَزِيدُ بْنُ خُصَيْفَةَ عَنْ بُسْرِ ابْنِ سَعِيدٍ سَمِعْتُ أَبَا سَعِيدٍ بِهَذَا .

što bolje razumjeli. Prilikom slušanja ponovljene riječi ili rečenice slušalac razumije bolje nego prvi put. Zapamćivanje nečega postiže se ponavljanjem više puta onoga što se želi zapamtiti i naučiti. Moguće je da je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, ponavljao govor da bi ga utvrdio i istaknuo, ili je znao, ili pak sumnjao, da njegov govor nije shvaćen, pa bi ga ponovio drugi put, a zatim i treći put, jer je volio nepar u svemu. Nevevi smatra da se selam treba ponavljati kada se nazove velikom skupu i kada ga neki od prisutnih ne čuju.

1 U Muslimovoj predaji stoji: "... u protivnom, nanijet ću ti bol!", u predaji od Bukejra b. Ešdže'a: "... tako mi Allaha, nanijet ću ti bol po leđima i stomaku, ili ćeš dovesti nekoga ko će potvrditi ovo (što kažeš)!", dok u predanju Ebu-Nadre stoji: "... u protivnom, učinit ću te poukom za ljude!"
Iz ovog hadisa može se zaključiti da vlasnik kuće može da ne pusti u kuću osobu koja traži dopuštenje za ulazak, pa makar i tri puta, ako je zauzet nekim valjanim razlogom.
Iz hadisa se također može vidjeti da ponekad veliki učenjak može previdjeti nešto (u ovom slučaju Omer nije znao za ovaj hadis) koji zna neko ko je manje učen, ali da to ne ospori njegovu učenost. "Ako je to moguće u slučaju Omera", kaže Ibn-Bettal, "šta onda misliš o onima koji su ispod njegovog nivoa!"

AKO ČOVJEK BUDE POZVAN, PA DOĐE, DA LI ĆE TRAŽITI DOPUŠTENJE ZA ULAZAK?[2]

باب إذا دُعِيَ الرَّجُلُ فجاء هَلْ يستأذِنُ

Seid prenosi od Katade, on od Ebu-Rafi‘a, ovaj od Ebu-Hurejre, a on od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, da je rekao: “To mu je dopuštenje.”[3]

قَالَ سَعِيدٌ عَنْ قَتَادَةَ عَنْ أَبِي رَافِعٍ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ هُوَ إِذْنُهُ .

6246. PRIČAO NAM JE Ebu-Nu‘ajm, njemu Umer b. Zerr; a PRIČAO NAM JE i Muhammed b. Mukatil, prenoseći od Abdullaha, on od Umera b. Zerra, ovaj od Mudžahida, a on od Ebu-Hurejre, radijallahu anhu, koji kaže:
“Ušao sam s Allahovim Poslanikom, sallallahu alejhi ve sellem, u kuću, pa je našao mlijeka u zdjeli i rekao mi: ‘O Ebu-Hirre, idi do ljudi sa Sofe i zovi ih da mi dođu!’ Otišao sam do njih i pozvao ih, pa su oni došli i zatražili dopuštenje za ulazak. Dopustio im je, i oni su ušli.”[4]

٦٢٤٦ . حَدَّثَنَا أَبُو نُعَيْمٍ حَدَّثَنَا عُمَرُ بْنُ ذَرٍّ وحَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ مُقَاتِلٍ أَخْبَرَنَا عَبْدُاللهِ أَخْبَرَنَا عُمَرُ بْنُ ذَرٍّ أَخْبَرَنَا مُجَاهِدٌ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِي الله عَنْه قَالَ دَخَلْتُ مَعَ رَسُولِ اللهِ ﷺ فَوَجَدَ لَبَنًا فِي قَدَحٍ فَقَالَ أَبَا هِرٍّ الْحَقْ أَهْلَ الصُّفَّةِ فَادْعُهُمْ إِلَيَّ قَالَ فَأَتَيْتُهُمْ فَدَعَوْتُهُمْ فَأَقْبَلُوا فَاسْتَأْذَنُوا فَأَذِنَ لَهُمْ فَدَخَلُوا .

2 Tj. ako čovjek bude pozvan kod nekoga u kuću, da li će tražiti dopuštenje za ulazak ili je dovoljno to što je pozvan? Buhari je ovaj naslov sačinio u obliku pitanja, a kao odgovorom zadovoljio se hadisom koji je naveo.

3 Tj. sam mu je poziv dopuštenje za ulazak, pa nema potrebe da to ponavlja.

4 Postoji prividan nesklad između ovog hadisa i hadisa navedenog u naslovu, jer se iz prvog hadisa razumije da nije potrebno da traži dopuštenje čovjek koji je pozvan kod nekoga u kuću, dok se iz drugog hadisa razumije suprotno, budući da su ljudi sa Sofe (nadstrešnice koja je bila u Poslanikovoj, sallallahu alejhi ve sellem, džamiji) tražili dopuštenje za ulazak iako su bili pozvani. Pa ipak, hadise je moguće uskladiti na sljedeći način:
– ako prođe veći vremenski razmak između poziva i dolaska, onda je potrebno zatražiti dopuštenje za ulazak;
– ako i nije prošao veći vremenski razmak, ali se onaj koji je pozvao nekoga k sebi nalazi na mjestu za koje je i inače potrebno tražiti dopuštenje za ulazak, treba tražiti dopuštenje;
– ako onaj koji je pozvao nekoga pošalje dijete ili slugu i sl. po tog čovjeka, pa on dođe zajedno s njim, nije potrebno da traži dopuštenje, a ako ne dođe zajedno s njim, onda treba tražiti dopuštenje za ulazak.

NAZIVANJE SELAMA DJECI[1]

باب التَّسْلِيمِ عَلَى الصِّبْيَانِ

6247. PRIČAO NAM JE Ali Dža'd, njemu Šu'ba, prenoseći od Sejjara, on od Sabita Bunanija, a ovaj od Enesa b. Malika, radijallahu anhu, da je prošao pored djece, nazvao im selam i rekao: "Ovako je radio Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem."

٦٢٤٧. حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ الْجَعْدِ أَخْبَرَنَا شُعْبَةُ عَنْ سَيَّارٍ عَنْ ثَابِتٍ الْبُنَانِيِّ عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ أَنَّهُ مَرَّ عَلَى صِبْيَانٍ فَسَلَّمَ عَلَيْهِمْ وَقَالَ كَانَ النَّبِيُّ ﷺ يَفْعَلُهُ .

NAZIVANJE SELAMA MUŠKARACA ŽENAMA I ŽENA MUŠKARCIMA[2]

باب تَسْلِيمِ الرِّجَالِ عَلَى النِّسَاءِ وَالنِّسَاءِ عَلَى الرِّجَالِ

6248. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Meslema, njemu Ibn-Ebu-Hazim, prenoseći od svoga oca, a on od Sehla, koji je rekao: "Radovali smo se petku!" "A zašto?", upitao sam, a on mi odgovori: "Bila je neka starica koju smo poznavali i koja je nekoga slala do Budae."
(Ibn-Meslema kaže: "To je palmik u Medini.") "Čupala bi korijenje repe, stavljala ga u lonac i dodavala nekoliko samljevenih zrna ječma. Kada bismo klanjali džuma-namaz, otišli bismo i poselamili je, a ona bi nam davala to jelo, pa bismo se zbog toga radovali; ne bismo spavali u popodnevno vrijeme (*kajlula*) niti ručali, jedino poslije džuma-namaza."[3]

٦٢٤٨. حَدَّثَنَا عَبْدُاللهِ بْنُ مَسْلَمَةَ حَدَّثَنَا ابْنُ أَبِي حَازِمٍ عَنْ أَبِيهِ عَنْ سَهْلٍ قَالَ كُنَّا نَفْرَحُ يَوْمَ الْجُمُعَةِ قُلْتُ وَلِمَ قَالَ كَانَتْ لَنَا عَجُوزٌ تُرْسِلُ إِلَى بُضَاعَةَ قَالَ ابْنُ مَسْلَمَةَ نَخْلٍ بِالْمَدِينَةِ فَتَأْخُذُ مِنْ أُصُولِ السِّلْقِ فَتَطْرَحُهُ فِي قِدْرٍ وَتُكَرْكِرُ حَبَّاتٍ مِنْ شَعِيرٍ فَإِذَا صَلَّيْنَا الْجُمُعَةَ انْصَرَفْنَا وَنُسَلِّمُ عَلَيْهَا فَتُقَدِّمُهُ إِلَيْنَا فَنَفْرَحُ مِنْ أَجْلِهِ وَمَا كُنَّا نَقِيلُ وَلاَ نَتَغَدَّى إِلاَّ بَعْدَ الْجُمُعَةِ .

1 Buhari kao da želi ovim naslovom odgovoriti onima koji su smatrali kako nije propisano da se selam naziva djeci, jer je uzvraćanje na selam dužnost (farz), a djeca nisu dužna izvršavati vjerske dužnosti. Nazivanjem selama djeca se navikavaju na šerijatske propise i ponašanje. Odrasli se nazivanjem selama djeci oslobađaju oholosti te poprimaju blagost i skromnost.

2 Ovim naslovom Buhari pojašnjava da je dozvoljeno da muškarci nazivaju selam ženama i obratno, ali pod uslovom da ne postoji opasnost od fitneta. On ovim odgovara na izreku Jahjaa b. Ebi-Kesira koju bilježi Abdur-Rezzak, u kojoj kaže: "Obavješten sam da je pokuđeno da muškarci nazivaju selam ženama i žene muškarcima."Halimi kaže: "Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, je zbog toga što je *ma'sum* bio sačuvan od fitneta, pa onaj ko je siguran u sebe da će se sačuvat od toga, neka naziva selam. U protivnom, bolje je da šuti (tj. da ne naziva selam)."

3 Ibn-Ebi-Šejbe kaže da se iz ovoga vidi da su ljudi u to vrijeme petkom bili zauzeti pripremama za džumu-namaz, pa ne bi spavali, niti ručali, osim poslije namaza.
Zejn b. Munir tvrdi da se iz ovoga razumije da je džuma-namaz poslije zevala, jer je bio običaj da kajlula bude prije zevala. Tako je ovaj ashab obavijestio da su bili zauzeti pripremama za džuma-namaz, a kajlulu su odlagali poslije namaza.

6249. PRIČAO NAM JE Ibn-Mukatil, njemu Abdullah, ovom Ma'mer, prenoseći od Zuhrija, on od Ebu-Seleme b. Abdur-Rahmana, a ovaj od Aiše, radijallahu anha, koja kaže:
"Allahov je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: 'O Aiša, ovo je Džibril, koji ti šalje selam!'[4], te rekoh: 'Neka je i na njega selam i Allahova milost! Ti vidiš ono što mi ne vidimo!', govoreći to Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem." Ma'mera u predanju ovog hadisa slijedi Šu'ajb, a Junus i Nu'man prenose od Zuhrija da je Aiša rekla: "... i njegov blagoslov!"

٥٢٤٩. حَدَّثَنَا ابْنُ مُقَاتِلٍ أَخْبَرَنَا عَبْدُاللهِ أَخْبَرَنَا مَعْمَرٌ عَنِ الزُّهْرِيِّ عَنْ أَبِي سَلَمَةَ بْنِ عَبْدِالرَّحْمَنِ عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهَا قَالَتْ قَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ يَا عَائِشَةُ هَذَا جِبْرِيلُ يَقْرَأُ عَلَيْكِ السَّلاَمَ قَالَتْ قُلْتُ وَعَلَيْهِ السَّلاَمُ وَرَحْمَةُ اللهِ تَرَى مَا لاَ نَرَى تُرِيدُ رَسُولَ اللهِ ﷺ تَابَعَهُ شُعَيْبٌ وَقَالَ يُونُسُ وَالنُّعْمَانُ عَنِ الزُّهْرِيِّ وَبَرَكَاتُهُ .

4 Buhari ovaj hadis navodi kao dokaz da je dozvoljeno da muškarci nazivaju selam ženama i obratno, uz već spomenuti uvjet. Ibn-Tin priča da se Davudi usprotivio ovom Buharijevom dokazu, rekavši da se za meleke ne kaže da su muškarci. Međutim, njemu se može odgovoriti tako što je Džibril, alejhis-selam, dolazio Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, u liku muškarca, kao što je spomenuto u poglavlju o početku objave. Malikije, u pogledu nazivanja selama muškaraca ženama i obratno, prave razliku između mlade žene (djevojke) i starice, dok Rebi'a, koji je također malikija, smatra da nije dozvoljeno nazivanje selama ni u kom slučaju. Kufljani kažu: "Ženama nije propisano da (prve) nazivaju selam muškarcima, jer je njima zabranjeno da naglas uče ezan, ikamet i Kur'an. Od toga se izuzima mahrem, te je ženi dozvoljeno da naziva selam svome mahremu. Mahleb kaže: "Dokaz Maliku je hadis koji prenosi Sehl (o starici), jer muškarci koji su je obilazili, a koje je ona hranila, nisu bili njeni mahremi." U pogledu ovog pitanja Mutevelli kaže: "Ako se radi o supruzi, ženi koja je zabranjena da se njome oženi ili robinji, u tom slučaju postupit će se kao što postupa muškarac prema muškarcu (tj. nazivaće selam). A ako se radi o ženi koja muškarcu nije u srodstvu (tako da se on može njome oženiti), onda će se gledati sljedeće:
- ako je žena lijepa i postoji bojazan od fitneta, nije propisano da u tom slučaju jedno drugome nazivaju ili uzvraćaju selam. Ako bi jedno nazvalo selam, pokuđeno je drugome da uzvrati.
- ako se radi o starici i ne postoji bojazan od fitneta, dozvoljeno je nazivanje selama.
Razlika između ovog stava i stava malikija je u pogledu mlade žene, jer oni ne prave razliku između lijepe i one koja nije lijepa. Mutevelli pravi razliku jer je ljepota uzrok fitneluka. U slučaju da skupu prisustvuju muškarci i žene, dozvoljeno je nazivanje selama sa obje strane, jer tada ne postoji bojazan od fitneluka.

KADA NEKO UPITA: "KO JE TO?", PA DOBIJE ODGOVOR: "JA!"[1]

باب إذا قال مَنْ ذا فقال أنا

6250. PRIČAO NAM JE Ebu-Velid Hišam b. Abdul-Melik, njemu Šu'ba, prenoseći od Muhammeda b. Munkedira, koji je čuo Džabira, radijallahu anhu, da kazuje:
"Otišao sam kod Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, povodom duga koji je imao moj otac; pokucao sam na vrata, a on je upitao: 'Ko je?'
'Ja', odgovorio sam.
'Ja, ja!', reče on, kao da mu se to nije svidjelo."[2]

٦٢٥٠. حَدَّثَنَا أَبُو الْوَلِيدِ هِشَامُ بْنُ عَبْدِالْمَلِكِ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ الْمُنْكَدِرِ قَالَ سَمِعْتُ جَابِرَ بْنَ عَبْدِاللهِ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا يَقُولُ أَتَيْتُ النَّبِيَّ ﷺ فِي دَيْنٍ كَانَ عَلَى أَبِي فَدَقَقْتُ الْبَابَ فَقَالَ مَنْ ذَا فَقُلْتُ أَنَا فَقَالَ أَنَا أَنَا كَأَنَّهُ كَرِهَهَا .

ONAJ KOJI UZVRATI NA SELAM KAŽE: "ALEJKES-SELAM!"

باب مَنْ رَدَّ فقال عَلَيْكَ السَّلَامُ

Aiša je rekla: "Ve alejhis-selam ve rahmetullahi ve berekatuhu!", a Vjerovjesnik je, sallallahu alejhi ve sellem, kazao: "Meleki su uzvratili Ademu: 'Es-selamu alejke ve rahmetullah!'"[3]

وَقَالَتْ عَائِشَةُ وَعَلَيْهِ السَّلَامُ وَرَحْمَةُ اللهِ وَبَرَكَاتُهُ وَقَالَ النَّبِيُّ ﷺ رَدَّ الْمَلَائِكَةُ عَلَى آدَمَ السَّلَامُ عَلَيْكَ وَرَحْمَةُ اللهِ .

---

1 Radi se o situaciji kada neko nekome zakuca na vrata, pa ga domaćin upita: "Ko je na vratima?", ili "Ko kuca?", pa onaj ko kuca kaže: "Ja". Buhari naslovom nije ukazao na tretman ovakve situacije s aspekta šeri'ata, zadovoljavajući se hadisom koji je naveo.

2 U Muslimovoj predaji stoji: "Pa je izašao (Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem) govoreći: "Ja! Ja!", a u drugoj: "Kao da mu se to nije dopalo."
U *Musnedu* Ebu Davuda Tajalisija, u predaji Šu'be, stoji: "To mu se nije dopalo."
Mahleb kaže: "Pokuđeno je odgovoriti sa "Ja", jer to ne pojašnjava o kome se radi, osim da glas, onoga ko traži dozvolu za ulazak, bude poznat onome od koga se traži dozvola i da ga ne zamijeni sa drugim."

3 Postoji više načina uzvraćanja na selam (osim ovih koje je Buhari naveo u naslovu). Ti načini su sljedeći:
- da se odgovori sa "*esselamu 'alejke*", kao što se i naziva selam,
- da se odgovori samo sa "*alejke*",
- da se odgovori sa "*alejkes-selam ve rahmetullah*" i
- da se odgovori sa "*ve 'alejkes-selam*".

6251. PRIČAO NAM JE Ishak b. Mensur da ga je obavijestio Abdullah b. Numejr, a njemu je pričao Ubejdullah, prenoseći od Seida b. Ebu-Seida Makburija, a on od Ebu-Hurejre, radijallahu anhu, da je neki čovjek ušao u džamiju, a Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, sjedio je u jednom kraju džamije. Potom je (taj čovjek) klanjao, a zatim došao do Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, i nazvao mu selam. Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, uzvratio mu je (riječima):
"Ve alejkes-selam! Vrati se i klanjaj, jer ti zaista nisi klanjao!" Prilikom drugog ili sljedećeg vraćanja, čovjek reče: "Pouči me, Allahov Poslaniče!" On mu reče: "Kada hoćeš ustati na namaz, potpuno abdest uzmi, zatim se okreni prema kibli i donesi tekbir. Potom prouči ono što znaš iz Kur'ana, pa idi na ruku' tako da se na ruku'u smiriš, a potom se ispravi tako da se stojeći potpuno uspraviš. Zatim idi na sedždu tako da se na sedždi smiriš, a zatim se ispravi tako da se smiriš u sjedećem položaju. Zatim ponovo idi na sedždu tako da se na sedždi smiriš, a onda se ispravi tako da se smiriš u sjedećem položaju. Onda tako radi u svim svojim namazima."
Ebu-Usama, u slučaju posljednje zapovijedi umjesto: "... a onda se ispravi tako da se smiriš u sjedećem položaju" – kaže: "... a onda se uspravi tako da se ispraviš u stojećem položaju."

٦٢٥١. حَدَّثَنَا إِسْحَاقُ بْنُ مَنْصُورٍ أَخْبَرَنَا عَبْدُاللهِ بْنُ نُمَيْرٍ حَدَّثَنَا عُبَيْدُاللهِ عَنْ سَعِيدِ بْنِ أَبِي سَعِيدٍ الْمَقْبُرِيِّ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ أَنَّ رَجُلاً دَخَلَ الْمَسْجِدَ وَرَسُولُ اللهِ ﷺ جَالِسٌ فِي نَاحِيَةِ الْمَسْجِدِ فَصَلَّى ثُمَّ جَاءَ فَسَلَّمَ عَلَيْهِ فَقَالَ لَهُ رَسُولُ اللهِ ﷺ وَعَلَيْكَ السَّلاَمُ ارْجِعْ فَصَلِّ فَإِنَّكَ لَمْ تُصَلِّ فَرَجَعَ فَصَلَّى ثُمَّ جَاءَ فَسَلَّمَ فَقَالَ وَعَلَيْكَ السَّلاَمُ فَارْجِعْ فَصَلِّ فَإِنَّكَ لَمْ تُصَلِّ فَقَالَ فِي الثَّانِيَةِ أَوْ فِي الَّتِي بَعْدَهَا عَلِّمْنِي يَا رَسُولَ اللهِ فَقَالَ إِذَا قُمْتَ إِلَى الصَّلاَةِ فَأَسْبِغِ الْوُضُوءَ ثُمَّ اسْتَقْبِلِ الْقِبْلَةَ فَكَبِّرْ ثُمَّ اقْرَأْ بِمَا تَيَسَّرَ مَعَكَ مِنَ الْقُرْآنِ ثُمَّ ارْكَعْ حَتَّى تَطْمَئِنَّ رَاكِعًا ثُمَّ ارْفَعْ حَتَّى تَسْتَوِيَ قَائِمًا ثُمَّ اسْجُدْ حَتَّى تَطْمَئِنَّ سَاجِدًا ثُمَّ ارْفَعْ حَتَّى تَطْمَئِنَّ جَالِسًا ثُمَّ اسْجُدْ حَتَّى تَطْمَئِنَّ سَاجِدًا ثُمَّ ارْفَعْ حَتَّى تَطْمَئِنَّ جَالِسًا ثُمَّ افْعَلْ ذَلِكَ فِي صَلاَتِكَ كُلِّهَا وَقَالَ أَبُو أُسَامَةَ فِي الأَخِيرِ حَتَّى تَسْتَوِيَ قَائِمًا .

6252. PRIČAO NAM JE Ibn-Beššar, njemu Jahja, prenoseći od Ubejdullaha da mu je pričao Seid, prenoseći od svoga oca, a on od Ebu-Hurejre, koji kaže: "Rekao je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem: 'Zatim se ispravi tako da se smiriš u sjedećem položaju.'"

٦٢٥٢. حَدَّثَنَا ابْنُ بَشَّارٍ قَالَ حَدَّثَنِي يَحْيَى عَنْ عُبَيْدِاللهِ حَدَّثَنِي سَعِيدٌ عَنْ أَبِيهِ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ قَالَ قَالَ النَّبِيُّ ﷺ ثُمَّ ارْفَعْ حَتَّى تَطْمَئِنَّ جَالِسًا .

KADA (NEKO NEKOME) KAŽE: "TAJ I TAJ TI ŠALJE SELAM!"

باب إذا قال فلان يقرئك السلام

6253. PRIČAO NAM JE Ebu-Nu'ajm, njemu Zekerijja, koji je čuo od Amira da mu je pričao Ebu-Selema b. Abdur-Rahman, a njemu Aiša, radijallahu anha, da joj je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
"Džibril ti šalje selam!", pa je ona odgovorila: "Ve alejhis-selam ve rahmetullah!"[1]

٦٢٥٣. حَدَّثَنَا أَبُو نُعَيْمٍ حَدَّثَنَا زَكَرِيَّاءُ قَالَ سَمِعْتُ عَامِرًا يَقُولُ حَدَّثَنِي أَبُو سَلَمَةَ بْنُ عَبْدِالرَّحْمَنِ أَنَّ عَائِشَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهَا حَدَّثَتْهُ أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ قَالَ لَهَا إِنَّ جِبْرِيلَ يُقْرِئُكِ السَّلَامَ قَالَتْ وَعَلَيْهِ السَّلَامُ وَرَحْمَةُ اللهِ .

NAZIVANJE SELAMA DRUŠTVU U KOJEM SU ZAJEDNO MUSLIMANI I MUŠRICI[2]

باب التسليم في مجلس فيه أخلاط من المسلمين والمشركين

6254. PRIČAO NAM JE Ibrahim b. Musa, kojeg je obavijestio Hišam, prenoseći od Ma'mera, on od Zuhrija, a ovaj od Urve b. Zubejra, kojeg je obavijestio Usama b. Zejd da je Allahov Poslanik,

٦٢٥٤. حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ مُوسَى أَخْبَرَنَا هِشَامٌ عَنْ مَعْمَرٍ عَنِ الزُّهْرِيِّ عَنْ عُرْوَةَ بْنِ الزُّبَيْرِ قَالَ أَخْبَرَنِي أُسَامَةُ بْنُ زَيْدٍ أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ رَكِبَ حِمَارًا

1 Nevevi kaže: "Ovaj hadis ukazuje na legalitet slanja selama sa aspekta šerijata, a onaj, po kome je selam poslat, dužan je da ga dostavi, jer je to emanet." Međutim, preciznije je i potpunije da se kaže: "Ako se onaj po kome se šalje selam obaveže da će ga dostaviti, onda je emanet i dužnost uručiti ga. U protivnom, to više liči na ono što se daje nekome na čuvanje, a ako čovjek ne primi to, nije ništa dužan u vezi s tim. Nevevi dalje kaže: "Iz ovog hadisa se vidi da ako neko nekome prenese selam od treće osobe, ili donese na papiru, dužnost je da se odmah uzvrati na selam, a lijepo je i da se uzvrati na selam onom čovjeku koji je uručio selam. Tako, Nesai bilježi da je neki čovjek iz Benu Temima Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, prenio selam svoga oca, pa mu je (Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem,) uzvratio riječima: "I tebi i tvome ocu selam." Ibn-Hadžer kaže da ni u jednoj predaji hadisa, koji prenosi Aiša, radijallahu anha, a koji je spomenut pod br. 6251, nije našao da su ona i Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, uzvratili selam, što ukazuje da to nije vadžib.

2 Nevevi kaže: "Ako čovjek prođe pored skupa u kojem su muslimani i nemuslimani, sunnet je da ih poselami izrazom koji je uopćen a time da misli samo na muslimane." Što se tiče nazivanja selama nevjernicima, a o tome se navodi izričita zabrana u hadisu koji bilježe Muslim i Buhari u djelu *El-Edebul-mufred*, od Ebu-Hurejre, a koji glasi: "Ne nazivajte (prvi) selam židovima i kršćanima...".
Međutim, postoji mišljenje da im je dozvoljeno nazivati selam, a jedan od dokaza za to su riječi Ibrahima, sallallahu alejhi ve sellem, upućene njegovom ocu: "Mir (selam) tebi!" (Merjem, 47), kao i ajet: "...Ti se oprosti od njih i reci: "Ostajte u miru..." (Ez-Zuhruf, 89) Bejheki bilježi da je Ebu-Umame nazivao selam svakome koga god bi sreo, pa kad je upitan o tome, odgovorio je: "Allah je selam učinio pozdravom našeg ummeta, a emanetom prema našim zimmijama." Poslije ovih riječi Bejheki kaže: "Ovo je mišljenje Ebu-Umame, a hadis koji prenosi Ebu-Hurejre i koji govori o zabrani nazivanja selama židovima i kršćanima, preči je."
O ovom Taberi kaže da se zabrana odnosi na nazivanje selama na način i izrazima kako je to propisano. A što se tiče nazivanja selama Sljedbenicima Knjige, ali izrazima različitim od onih kojim se naziva muslimanima, to je dozvoljeno. On za to navodi primjer, pa kaže da je Poslanik, sallalahu alejhi ve sellem, počinjao pisma, koja je pisao Heraklu i drugima, s riječima: "Selam onome ko slijedi Uputu.""

عَلَيْهِ إِكَافٌ تَحْتَهُ قَطِيفَةٌ فَدَكِيَّةٌ وَأَرْدَفَ وَرَاءَهُ أُسَامَةَ بْنَ زَيْدٍ وَهُوَ يَعُودُ سَعْدَ بْنَ عُبَادَةَ فِي بَنِي الْحَارِثِ بْنِ الْخَزْرَجِ وَذَلِكَ قَبْلَ وَقْعَةِ بَدْرٍ حَتَّى مَرَّ فِي مَجْلِسٍ فِيهِ أَخْلاَطٌ مِنَ الْمُسْلِمِينَ وَالْمُشْرِكِينَ عَبَدَةِ الأَوْثَانِ وَالْيَهُودِ وَفِيهِمْ عَبْدُ اللهِ بْنُ أُبَيٍّ ابْنُ سَلُولَ وَفِي الْمَجْلِسِ عَبْدُ اللهِ بْنُ رَوَاحَةَ فَلَمَّا غَشِيَتِ الْمَجْلِسَ عَجَاجَةُ الدَّابَّةِ خَمَّرَ عَبْدُ اللهِ بْنُ أُبَيٍّ أَنْفَهُ بِرِدَائِهِ ثُمَّ قَالَ لاَ تُغَبِّرُوا عَلَيْنَا فَسَلَّمَ عَلَيْهِمُ النَّبِيُّ ﷺ ثُمَّ وَقَفَ فَنَزَلَ فَدَعَاهُمْ إِلَى اللهِ وَقَرَأَ عَلَيْهِمُ الْقُرْآنَ فَقَالَ عَبْدُ اللهِ بْنُ أُبَيٍّ ابْنُ سَلُولَ أَيُّهَا الْمَرْءُ لاَ أَحْسَنَ مِنْ هَذَا إِنْ كَانَ مَا تَقُولُ حَقًّا فَلاَ تُؤْذِنَا فِي مَجَالِسِنَا وَارْجِعْ إِلَى رَحْلِكَ فَمَنْ جَاءَكَ مِنَّا فَاقْصُصْ عَلَيْهِ قَالَ عَبْدُ اللهِ بْنُ رَوَاحَةَ اغْشَنَا فِي مَجَالِسِنَا فَإِنَّا نُحِبُّ ذَلِكَ فَاسْتَبَّ الْمُسْلِمُونَ وَالْمُشْرِكُونَ وَالْيَهُودُ حَتَّى هَمُّوا أَنْ يَتَوَاثَبُوا فَلَمْ يَزَلِ النَّبِيُّ ﷺ يُخَفِّضُهُمْ ثُمَّ رَكِبَ دَابَّتَهُ حَتَّى دَخَلَ عَلَى سَعْدِ بْنِ عُبَادَةَ فَقَالَ أَيْ سَعْدُ أَلَمْ تَسْمَعْ إِلَى مَا قَالَ أَبُو حُبَابٍ يُرِيدُ عَبْدَ اللهِ بْنَ أُبَيٍّ قَالَ كَذَا وَكَذَا قَالَ اعْفُ عَنْهُ يَا رَسُولَ اللهِ وَاصْفَحْ فَوَاللهِ لَقَدْ أَعْطَاكَ اللهُ الَّذِي أَعْطَاكَ وَلَقَدِ اصْطَلَحَ أَهْلُ هَذِهِ الْبَحْرَةِ عَلَى أَنْ يُتَوِّجُوهُ فَيُعَصِّبُونَهُ بِالْعِصَابَةِ فَلَمَّا رَدَّ اللهُ ذَلِكَ بِالْحَقِّ الَّذِي أَعْطَاكَ شَرِقَ بِذَلِكَ فَذَلِكَ فَعَلَ بِهِ مَا رَأَيْتَ فَعَفَا عَنْهُ النَّبِيُّ ﷺ.

sallallahu alejhi ve sellem, jahao na magarcu na kojem je bio prekrivač iz Fedeka, a iza njega je bio Usama. Htio je obići Sa'da b. Ubadu u mjestu gdje je stanovalo pleme Benu-Haris b. Hazredž – a to je bilo prije Bitke na Bedru. Njih dvojica išli su sve dok nisu naišli na skupinu ljudi u kojoj je bilo i muslimana i mušrika (idolopoklonika). Među njima su bili Abdullah b. Ubejj b. Selul te Abdullah b. Revaha. I kada je oblak prašine koji je podigla životinja prekrio skup, Abdullah b. Ubejj pokrio je nos svojim ogrtačem i rekao: "Ne podižite prašinu na nas!" Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, nazva im selam, zaustavi se, side s magarca, pozva ih da vjeruju u Allaha i prouči im nešto iz Kur'ana. Abdullah b. Ubejj b. Selul reče mu: "Čovječe, nema ništa bolje od toga što kažeš, samo ako je istina! Zato, time nas ne uznemiravaj na našim skupovima! Ko tebi dođe – njemu to kazuj!" Abdullah b. Revaha reče: "Naprotiv, Allahov Poslaniče! Posjećuj nas na našim skupovima, jer mi to volimo!" Tada su se muslimani, mušrici i židovi počeli međusobno grditi, tako da su umalo skočili jedni na druge. Allahov ih je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, umirivao sve dok se nisu smirili. Potom je uzjahao svoju životinju i išao dok nije došao kod Sa'da b. Ubade. "O Sa'de", reče, "nisi li čuo šta je rekao Ebu-Hubab?!" – misleći na Abdullaha b. Ubejja – (i dodade:) "Rekao je to i to!"

"Allahov Poslaniče – žrtvovao bih oca svoga za tebe!", odgovori mu Sa'd b. Ubada, "pријеđi preko toga i oprosti mu! Tako mi Onoga koji ti je dao to što ti je dao, stanovnici ovog mjesta bili su se složili da ga učine prvakom i da ga krunišu. Kada je to Allah spriječio Istinom, on se gušio od zavisti, i to je s njim učinilo ono što si vidio." Tada mu je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, oprostio.

O ONOME KOJI NE NAZOVESELAM POČINITELJU GRIJEHAI NE UZVRATI NA NJEGOV SELAM SVE DOK NJEGOVO POKAJANJE NE BUDE OČEVIDNO,[1] I NAKON KOLIKO VREMENA POKAJANJE GREŠNIKOVO POSTAJE OČEVIDNO[2]

بَاب مَنْ لَمْ يُسَلِّمْ عَلَى مَنِ اقْتَرَفَ ذَنْبًا وَلَمْ يَرُدَّ سَلاَمَهُ حَتَّى تَتَبَيَّنَ تَوْبَتُهُ وَإِلَى مَتَى تَتَبَيَّنُ تَوْبَةُ الْعَاصِي

Abdullah b. Amr kaže: "Ne nazivajte selam pijanicama!"

وَقَالَ عَبْدُاللهِ بْنُ عَمْرٍو لاَ تُسَلِّمُوا عَلَى شَرَبَةِ الْخَمْرِ

6255. PRIČAO NAM JE Ibn-Bukejr, njemu Lejs, prenoseći od Ukajla, on od Ibn-Šihaba, a ovaj od Abdur-Rahmana b. Abdullaha b. Ka'ba da je Abdullah b. Ka'b rekao:
"Čuo sam Ka'ba b. Malika kako priča (o tome) kada je izostao iz Pohoda na Tebuk: 'I zabranio je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, da se s nama razgovara. Dolazio sam Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, nazivao mu selam i pitao se u sebi da li je pomaknuo svoje usne uzvraćajući na selam ili ne sve dok nije prošlo punih pedeset noći, kad je Vjerovjesnik objavio, nakon što je klanjao sabah-namaz, da nam je Allah, dželle šanuhu, oprostio.'"

٦٢٥٥. حَدَّثَنَا ابْنُ بُكَيْرٍ حَدَّثَنَا اللَّيْثُ عَنْ عُقَيْلٍ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ عَنْ عَبْدِالرَّحْمَنِ بْنِ عَبْدِاللهِ بْنِ كَعْبٍ أَنَّ عَبْدَاللهِ بْنَ كَعْبٍ قَالَ سَمِعْتُ كَعْبَ بْنَ مَالِكٍ يُحَدِّثُ حِينَ تَخَلَّفَ عَنْ تَبُوكَ وَنَهَى رَسُولُ اللهِ ﷺ عَنْ كَلاَمِنَا وَآتِي رَسُولَ اللهِ ﷺ فَأُسَلِّمُ عَلَيْهِ فَأَقُولُ فِي نَفْسِي هَلْ حَرَّكَ شَفَتَيْهِ بِرَدِّ السَّلاَمِ أَمْ لاَ حَتَّى كَمَلَتْ خَمْسُونَ لَيْلَةً وَآذَنَ النَّبِيُّ ﷺ بِتَوْبَةِ اللهِ عَلَيْنَا حِينَ صَلَّى الْفَجْرَ.

1 Ovim dijelom naslova Buhari ukazuje na to da postoji razilaženje među učenjacima o ovom pitanju. Većina (*džumhur*) smatra da se ne naziva selam velikom grešniku (*fasiku*), niti onome ko uvodi novotarije u vjeru. Nevevi kaže: "Što se tiče onoga ko uvodi novotarije u vjeru i onoga ko učini veliki grijeh, ali se ne pokaje, njima se ne naziva selam, niti im se na selam uzvraća, kao što je rekla i jedna grupa učenjaka. A ako je čovjek primoran da im nazove selam, zbog bojazni za svoju vjeru i dunjaluk u slučaju da ne nazove selam, nazvaće im selam..."

2 I ovaj dio naslova ukazuje na to da postoji razilaženje o tome kada tevba grešnika postaje očigledna. Jedni kažu da je to nakon godinu dana, drugi nakon pola godine, a treći da je za to potrebno pedeset dana, kao što je bio slučaj sa Ka'bom b. Malikom. U slučaju Ka'b b. Malika bilo je moguće znati kada se pokajao i kada je Allah dželle šanuhu, primio njegovo pokajanje. Poslije njega to nije tako moguće saznati, ali je dovoljno da čovjek iskaže znakove kajanja i ostavljanja grijeha.

KAKO SE UZVRAĆA SELAM ŠTIĆENICIMA U MUSLIMANSKOJ DRŽAVI[3]

باب كيف يرد على أهل الذمة السلام

6256. PRIČAO NAM JE Ebu-Jeman, kojeg je obavijestio Šuajb, prenoseći od Zuhrija, a on od Urve da je Aiša, radijallahu anha, kazivala:
"Jedna grupa židova ušla je kod Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, i rekla: '*Es-samu alejke*!' (smrt tebi!). Ja sam to razumjela, te rekoh: '*Alejkumus-samu vel-la'netu*!' (vama smrt i na vas prokletstvo!)[4].
'Polahko Aiša', reče Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, 'Allah zaista voli blagost u svemu!' 'Allahov Poslaniče', rekoh mu, 'zar nisi čuo šta su rekli?!'
'Čuo sam i rekao: 'I vama!', odgovori Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem."

٦٢٥٦. حَدَّثَنَا أَبُو الْيَمَانِ أَخْبَرَنَا شُعَيْبٌ عَنِ الزُّهْرِيِّ قَالَ أَخْبَرَنِي عُرْوَةُ أَنَّ عَائِشَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهَا قَالَتْ دَخَلَ رَهْطٌ مِنَ الْيَهُودِ عَلَى رَسُولِ اللهِ ﷺ فَقَالُوا السَّامُ عَلَيْكَ فَفَهِمْتُهَا فَقُلْتُ عَلَيْكُمُ السَّامُ وَاللَّعْنَةُ فَقَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ مَهْلًا يَا عَائِشَةُ فَإِنَّ اللهَ يُحِبُّ الرِّفْقَ فِي الْأَمْرِ كُلِّهِ فَقُلْتُ يَا رَسُولَ اللهِ أَوَلَمْ تَسْمَعْ مَا قَالُوا قَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ فَقَدْ قُلْتُ وَعَلَيْكُمْ .

6257. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Jusuf, kojeg je obavijestio Malik, prenoseći od Abdullaha b. Dinara, a on od Abdullaha b. Omera, radijallahu anhuma, da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
"Kada vas pozdravljaju židovi i jedan od njih kaže: '*Es-samu alejke*!' (smrt tebi!)" – ti reci: '*Ve alejke*!' (i tebi!)."

٦٢٥٧. حَدَّثَنَا عَبْدُاللهِ بْنُ يُوسُفَ أَخْبَرَنَا مَالِكٌ عَنْ عَبْدِاللهِ بْنِ دِينَارٍ عَنْ عَبْدِاللهِ بْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا أَنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ قَالَ إِذَا سَلَّمَ عَلَيْكُمُ الْيَهُودُ فَإِنَّمَا يَقُولُ أَحَدُهُمُ السَّامُ عَلَيْكَ فَقُلْ وَعَلَيْكَ .

3 Tj. nemuslimanima štićenicima islamske države. Ovaj naslov daje osjećaj da uzvraćanje selama zimmijama nije zabranjeno, te je zato Buhari rekao: "Kako se uzvraća selam…?"
Ibn-Bettal, kaže: "Neki tvde: "Uzvraćanje selama zimmijama je farz (dužnost) radi riječi Uzvišenog Allaha: 'Kada pozdravom pozdravljeni budete, ljepšim od njega otpozdravite, ili ga uzvratite…' (En-Nisa, 86)"

4 Aiša, radijallahu anha, je ovo izrekla zato što je smatrala da je dozvoljeno proklinjati nevjernike zbog stanja u kojem se nalaze, a pogotovo ako urade (ili kažu) nešto za šta zaslužuju kaznu. Ili je, pak, znala da će ovi ljudi ostati nevjernici i da će tako i umrijeti. Međutim, Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, nije želio da ona uobičaji ružan govor, ili joj je, pak, zamjerio pretjerano huljenje.

6258. PRIČAO NAM JE Usman b. Ebu-Šejba, njemu Hušejm, kojeg je obavijestio Ubejdullah b. Ebu-Bekr b. Enes da mu je pričao Enes b. Malik, radijallahu anhu, koji je kazivao:
"Rekao je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem: 'Kada vas pozdrave sljedbenici Knjige, recite: 'I vama!'"[1]

٦٢٥٨. حَدَّثَنَا عُثْمَانُ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ حَدَّثَنَا هُشَيْمٌ أَخْبَرَنَا عُبَيْدُ اللهِ بْنُ أَبِي بَكْرِ بْنِ أَنَسٍ حَدَّثَنَا أَنَسُ بْنُ مَالِكٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ قَالَ النَّبِيُّ ﷺ إِذَا سَلَّمَ عَلَيْكُمْ أَهْلُ الْكِتَابِ فَقُولُوا وَعَلَيْكُمْ .

O ONOME KOJI POGLEDA U PISMO ONOGA OD KOGA PRIJETI OPASNOST MUSLIMANIMA, KAKO BI SE OTKRILO NJEGOVO STANJE[2]

باب مَنْ نَظَرَ فِي كِتَابِ مَنْ يُحْذَرُ عَلَى الْمُسْلِمِينَ لِيَسْتَبِينَ أَمْرُهُ

6259. PRIČAO NAM JE Jusuf b. Behlul, njemu Ibn-Idris, a ovom Husajn b. Abdur-Rahman, prenoseći od Sa'da b. Ubejde, on od Ebu-Abdur-Rahmana Sulemija, a ovaj od Alije, radijallahu anhu, koji kaže:
"Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, poslao je mene, Zubejra b. Avama i Ebu-Merseda Ganevija – a svi smo bili konjanici – i rekao nam: 'Idite sve dok ne stignete do Revdatu-Haha; tu ćete naći jednu idolopokloničku ženu kod koje je pismo upućeno idolopoklonicima od Hatiba b. Ebu-Beltea.'
Stigli smo je na mjestu gdje nam je i rekao Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem – a išla je jašući na svojoj devi – i upitali je: 'Gdje je pismo koje nosiš?'
'Nemam ja nikakvo pismo!', odgovorila nam je. Mi smo tada natjerali njenu devu da klekne na koljena, a onda tražili pismo u njenom prtljagu, ali nismo ništa našli. Moja dva (druga) pratioca rekoše: 'Ne vidimo nikakvo pismo!'
'Ja znam', rekoh, 'da Allahov Poslanik, sallallahu

٦٢٥٩. حَدَّثَنَا يُوسُفُ بْنُ بُهْلُولٍ حَدَّثَنَا ابْنُ إِدْرِيسَ قَالَ حَدَّثَنِي حُصَيْنُ بْنُ عَبْدِ الرَّحْمَنِ عَنْ سَعْدِ بْنِ عُبَيْدَةَ عَنْ أَبِي عَبْدِ الرَّحْمَنِ السُّلَمِيِّ عَنْ عَلِيٍّ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ بَعَثَنِي رَسُولُ اللهِ ﷺ وَالزُّبَيْرَ بْنَ الْعَوَّامِ وَأَبَا مَرْثَدٍ الْغَنَوِيَّ وَكُلُّنَا فَارِسٌ فَقَالَ انْطَلِقُوا حَتَّى تَأْتُوا رَوْضَةَ خَاخٍ فَإِنَّ بِهَا امْرَأَةً مِنَ الْمُشْرِكِينَ مَعَهَا صَحِيفَةٌ مِنْ حَاطِبِ بْنِ أَبِي بَلْتَعَةَ إِلَى الْمُشْرِكِينَ قَالَ فَأَدْرَكْنَاهَا تَسِيرُ عَلَى جَمَلٍ لَهَا حَيْثُ قَالَ لَنَا رَسُولُ اللهِ ﷺ قَالَ قُلْنَا أَيْنَ الْكِتَابُ الَّذِي مَعَكِ قَالَتْ مَا مَعِي كِتَابٌ فَأَنَخْنَا بِهَا فَابْتَغَيْنَا فِي رَحْلِهَا فَمَا وَجَدْنَا شَيْئًا قَالَ صَاحِبَايَ مَا نَرَى كِتَابًا قَالَ قُلْتُ لَقَدْ عَلِمْتُ مَا كَذَبَ رَسُولُ اللهِ ﷺ وَالَّذِي يُحْلَفُ بِهِ لَتُخْرِجِنَّ الْكِتَابَ أَوْ لَأُجَرِّدَنَّكِ قَالَ فَلَمَّا رَأَتِ الْجِدَّ مِنِّي

1 Ovo može da znači: "Vama neka bude ono što zaslužujete od grdnje."
Bejdavi kaže: "Ovo znači: 'Kažem vam, neka vam bude ono što želite da bude s nama i neka vam bude ono što zaslužujete.'"

2 Ovim naslovom Buhari ukazuje da je dozvoljeno gledati u pismo onoga za koga se strahuje da će muslimanima učiniti štetu, jer se time otklanja veća šteta nego što je gledanje u tuđe pismo.

alejhi ve sellem, nije slagao! Tako mi Onoga kojim se zaklinjem (Allaha), ili ćeš izvaditi pismo ili ću ti skinuti odjeću!' Kada je vidjela moju odlučnost da ću to i uraditi, stavila je ruku za pojas – a bila je omotana ogrtačem – i izvadila pismo. Pismo smo odnijeli Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, pa je on upitao Hatiba: 'Šta te je nagnalo, Hatibe, na ono što si učinio?'

'Ja nisam imao razloga', odgovori mu on, 'osim što vjerujem u Allaha i Njegova Poslanika; nisam niti promijenio niti zamijenio svoju vjeru, samo sam želio ljudima učiniti dobročinstvo kojim će Allah zaštititi moju porodicu i imetak, a nema nijednog od tvojih drugova, a da tamo nema nekoga pomoću kojeg Allah štiti njegovu porodicu i njegov imetak.' Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, reče: 'Istinu je rekao, pa mu samo ono što je dobro recite!'

'Doista je on izdao Allaha i Njegova Poslanika i vjernike', reče Omer b. Hattab, 'pa me pusti da mu odsiječem glavu!'[3]

'Omere', reče Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, 'šta znaš, možda je Allah pogledao na borce Bedra i rekao: 'Radite šta hoćete! Zajamčen vam je Džennet!' Omerove oči tada zasuziše, i on reče: 'Allah i Njegov Poslanik najbolje znaju!'"

أَهْوَتْ بِيَدِهَا إِلَى حُجْزَتِهَا وَهِيَ مُحْتَجِزَةٌ بِكِسَاءٍ فَأَخْرَجَتِ الْكِتَابَ قَالَ فَانْطَلَقْنَا بِهِ إِلَى رَسُولِ اللهِ ﷺ فَقَالَ مَا حَمَلَكَ يَا حَاطِبُ عَلَى مَا صَنَعْتَ قَالَ مَا بِي إِلاَّ أَنْ أَكُونَ مُؤْمِنًا بِاللهِ وَرَسُولِهِ وَمَا غَيَّرْتُ وَلاَ بَدَّلْتُ أَرَدْتُ أَنْ تَكُونَ لِي عِنْدَ الْقَوْمِ يَدٌ يَدْفَعُ اللهُ بِهَا عَنْ أَهْلِي وَمَالِي وَلَيْسَ مِنْ أَصْحَابِكَ هُنَاكَ إِلاَّ وَلَهُ مَنْ يَدْفَعُ اللهُ بِهِ عَنْ أَهْلِهِ وَمَالِهِ قَالَ صَدَقَ فَلاَ تَقُولُوا لَهُ إِلاَّ خَيْرًا قَالَ فَقَالَ عُمَرُ بْنُ الْخَطَّابِ إِنَّهُ قَدْ خَانَ اللهَ وَرَسُولَهُ وَالْمُؤْمِنِينَ فَدَعْنِي فَأَضْرِبَ عُنُقَهُ قَالَ فَقَالَ يَا عُمَرُ وَمَا يُدْرِيكَ لَعَلَّ اللهَ قَدِ اطَّلَعَ عَلَى أَهْلِ بَدْرٍ فَقَالَ اعْمَلُوا مَا شِئْتُمْ فَقَدْ وَجَبَتْ لَكُمُ الْجَنَّةُ قَالَ فَدَمَعَتْ عَيْنَا عُمَرَ وَقَالَ اللهُ وَرَسُولُهُ أَعْلَمُ .

---

3 Ibn-Tin kaže da se ove Omerove riječi mogu protumačiti tako što on nije čuo šta je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao za Hatiba, ili je Omer ove svoje riječi izrekao prije nego što je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao da se Hatibu govori samo ono što je dobro. Moguće je i to da Omer nije smatrao da Poslanikova, sallallahu alejhi ve sellem, zabrana da se Hatibu govore ružne riječi, istovremeno ne znači i kažnjavanje Hatiba zasluženom kaznom.

KAKO SE PIŠE PISMO SLJEDBENICIMA KNJIGE

بَاب كَيْفَ يُكْتَبُ الْكِتَابُ إِلَى أَهْلِ الْكِتَابِ

6260. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Mukatil Ebu-Hasan, kojeg je obavijestio Abdullah, njega Junus, prenoseći od Zuhrija, a on od Ubejdullaha b. Abdullaha b. Utbe da mu je Ibn-Abbas pričao, prenoseći od Ebu-Sufjana b. Harba da je Heraklc poslao po njega i grupu Kurejšija koji su bili u trgovini u Šamu, te su mu došli. Potom je spomenuo cijelo predanje i rekao:
"Zatim je Heraklc zatražio da mu se donese pismo Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, pa mu je ono pročitano. U njemu je stajalo: 'U ime Allaha, Svemilosnog, Samilosnog! Od Muhammeda, Allahovog roba i Njegovog poslanika, Heraklu, vladaru (velikodostojniku) Bizantinaca. Selam onome koji slijedi Uputu (*Es-selamu ala menittebe'al-huda*)! A nakon ovoga kažem...'"[1]

٦٢٦٠. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ مُقَاتِلٍ أَبُو الْحَسَنِ أَخْبَرَنَا عَبْدُاللهِ أَخْبَرَنَا يُونُسُ عَنِ الزُّهْرِيِّ قَالَ أَخْبَرَنِي عُبَيْدُاللهِ بْنُ عَبْدِاللهِ بْنِ عُتْبَةَ أَنَّ ابْنَ عَبَّاسٍ أَخْبَرَهُ أَنَّ أَبَا سُفْيَانَ بْنَ حَرْبٍ أَخْبَرَهُ أَنَّ هِرَقْلَ أَرْسَلَ إِلَيْهِ فِي نَفَرٍ مِنْ قُرَيْشٍ وَكَانُوا تِجَارًا بِالشَّأْمِ فَأَتَوْهُ فَذَكَرَ الْحَدِيثَ قَالَ ثُمَّ دَعَا بِكِتَابِ رَسُولِ اللهِ ﷺ فَقُرِئَ فَإِذَا فِيهِ بِسْمِ اللهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ مِنْ مُحَمَّدٍ عَبْدِ اللهِ وَرَسُولِهِ إِلَى هِرَقْلَ عَظِيمِ الرُّومِ السَّلَامُ عَلَى مَنِ اتَّبَعَ الْهُدَى أَمَّا بَعْدُ .

ČIJE SE IME PRVO SPOMINJE U PISMU[2]

بَاب بِمَنْ يُبْدَأُ فِي الْكِتَابِ

6261. KAŽE Lejs: "Pričao mi je Dža'fer b. Rebi'a, prenoseći od Abdur-Rahmana b. Hurmuza, a on od Ebu-Hurejre, radijallahu anhu, da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, spomenuo nekog čovjeka od Benu-Israila koji je uzeo komad drveta, izbušio na njemu rupu te u nju stavio

٦٢٦١. وَقَالَ اللَّيْثُ حَدَّثَنِي جَعْفَرُ بْنُ رَبِيعَةَ عَنْ عَبْدِالرَّحْمَنِ بْنِ هُرْمُزَ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ عَنْ رَسُولِ اللهِ ﷺ أَنَّهُ ذَكَرَ رَجُلًا مِنْ بَنِي إِسْرَائِيلَ أَخَذَ خَشَبَةً فَنَقَرَهَا فَأَدْخَلَ

---

1 Ibn-Bettal kaže: "Ovaj hadis ukazuje na to da je sljedbenicima Knjige dozvoljeno pisati "*Bismillahir-rahmanir-rahim*", kao i to da se prvo spominje ime onoga ko šalje pismo, pa onda ime onoga kome se šalje. U njemu je, također, dokaz onima koji smatraju dozvoljenim, po potrebi, nazivanje selama u pismu sljedbenicima Knjige...."
Hadis, međutim, ukazuje na to da se radi o nazivanju selama u drugačijoj formi, pa se ovdje kaže: "Selam onome ko slijedi uputu".

2 Tj. da li će onaj ko piše pismo prvo spomenuti svoje ime ili ime onoga kome piše pismo?
Muhelleb kaže: "Sunnet je da onaj ko piše pismo prvo spomene sebe."
Od Ejjuba se prenosi da je on ponekad prvo spominjao ime čovjeka kojem piše, pa onda svoje. Kada je Malik o tome upitan, odgovorio je: "Nema smetnje u tome, a to liči na ono kada čovjek na sijelu napravi mjesta drugome."

hiljadu dinara i pismo za svoga prijatelja."
Umer b. Ebu-Selema prenosi od svoga oca da je čuo Ebu-Hurejru kako kaže da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Čovjek je prosjekao komad drveta,[3] stavio novac unutra i napisao pismo: 'Od toga i toga tome i tome...'"

فِيهَا أَلْفُ دِينَارٍ وَصَحِيفَةٌ مِنْهُ إِلَى صَاحِبِهِ وَقَالَ عُمَرُ بْنُ أَبِي سَلَمَةَ عَنْ أَبِيهِ سَمِعَ أَبَا هُرَيْرَةَ قَالَ النَّبِيُّ ﷺ نَجَرَ خَشَبَةً فَجَعَلَ الْمَالَ فِي جَوْفِهَا وَكَتَبَ إِلَيْهِ صَحِيفَةً مِنْ فُلَانٍ إِلَى فُلَانٍ .

VJEROVJESNIKOVE, SALLALLAHU ALEJHI VE SELLEM, RIJEČI: "USTANITE SVOME PRVAKU!"[4]

بَاب قَوْلِ النَّبِيِّ ﷺ قُومُوا إِلَى سَيِّدِكُمْ

6262. PRIČAO NAM JE Ebu-Velid, njemu Šu'ba, prenoseći od Sa'da b. Ibrahima, on od Ebu-Umame b. Sehla b. Hunejfa, a ovaj od Ebu-Seida da su ljudi iz plemena Kurejza pristali na Sa'dovu presudu. Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, poslao je po njega, i on je došao, a Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, reče:
"Ustanite svome prvaku!" (ili je rekao: svome najboljem čovjeku). Sa'd je sjeo kod Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, pa mu on reče: "Ovi su prihvatili tvoju presudu!" Sa'd na to odgovori: "Ja presuđujem da se pogube njihovi ratnici, a da se žene i djeca uzmu kao roblje!" Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, reče: "Presudio si kako je presudio Vladar (Allah)!"
Ebu-Abdullah (Buhari) kaže: "Neki moji drugovi, prenoseći od Ebu-Velida, rastumačili su mi Ebu-Seidovo predanje sve do Poslanikovih, sallallahu alejhi ve sellem, riječi: '... tvoju presudu.'"[5]

٦٢٦٢. حَدَّثَنَا أَبُو الْوَلِيدِ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ عَنْ سَعْدِ بْنِ إِبْرَاهِيمَ عَنْ أَبِي أُمَامَةَ بْنِ سَهْلِ بْنِ حُنَيْفٍ عَنْ أَبِي سَعِيدٍ أَنَّ أَهْلَ قُرَيْظَةَ نَزَلُوا عَلَى حُكْمِ سَعْدٍ فَأَرْسَلَ النَّبِيُّ ﷺ إِلَيْهِ فَجَاءَ فَقَالَ قُومُوا إِلَى سَيِّدِكُمْ أَوْ قَالَ خَيْرِكُمْ فَقَعَدَ عِنْدَ النَّبِيِّ ﷺ فَقَالَ هَؤُلَاءِ نَزَلُوا عَلَى حُكْمِكَ قَالَ فَإِنِّي أَحْكُمُ أَنْ تُقْتَلَ مُقَاتِلَتُهُمْ وَتُسْبَى ذَرَارِيُّهُمْ فَقَالَ لَقَدْ حَكَمْتَ بِمَا حَكَمَ بِهِ الْمَلِكُ قَالَ أَبُو عَبْدِ اللَّهِ أَفْهَمَنِي بَعْضُ أَصْحَابِي عَنْ أَبِي الْوَلِيدِ مِنْ قَوْلِ أَبِي سَعِيدٍ إِلَى حُكْمِكَ .

3 Ibn-Tin kaže: "U kazivanju o čovjeku koji je prosjekao komad drveta nalazi se potvrda o kerametima evlija."

4 Buhari ovim naslovom želi pojasniti kakav je pravni tretman (*hukm*) ustajanja onoga ko sjedi onome ko ulazi na sijelo i sl. On, međutim, naslovom kategorički ne pojašnjava taj stav zbog postojanja različitih mišljenja u vezi s tim.

5 Ibn-Bettal, tako, smatra da se iz ovog hadisa razumije da je dozvoljeno ustati iz počasti prema uglednom, učenom ili prvaku. On kao dokaz za svoj stav o ustajanju drugome, navodi hadis koji bilježi En-Nesai, a prenosi ga Aiša, radijallahu anha, da bi Allahov poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, kada bi vidio Fatimu, svoju kćerku, da dolazi, izrazio joj dobrodošlicu, ustao i poljubio je, a zatim bi je uzeo za ruku i posadio na mjesto gdje je sjedio. Drugi smatraju da nije nikome dozvoljeno ustajati i kao dokaz navode hadis koji prenosi Ebu Umame u kojem kaže: "Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, je izašao (iz svoje sobe) naslanjajući se na štap i mi

RUKOVANJE[1]

باب المُصافحة

Ibn-Mes'ud kaže: "Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, podučio me je sjedenju u namazu (*tešehhudu*)[2], a moja šaka bila je među njegovim šakama."
Ka'b b. Malik kaže: "Ušao sam u džamiju, a u njoj je bio Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem. Talha b. Ubejdullah ustao je i žureći krenuo prema meni dok se nije rukovao sa mnom i čestitao mi."[3]

وَقَالَ ابْنُ مَسْعُودٍ عَلَّمَنِي النَّبِيُّ ﷺ التَّشَهُّدَ وَكَفِّي بَيْنَ كَفَّيْهِ وَقَالَ كَعْبُ بْنُ مَالِكٍ دَخَلْتُ الْمَسْجِدَ فَإِذَا بِرَسُولِ اللهِ ﷺ فَقَامَ إِلَيَّ طَلْحَةُ بْنُ عُبَيْدِاللهِ يُهَرْوِلُ حَتَّى صَافَحَنِي وَهَنَّأَنِي .

6263. PRIČAO NAM JE Amr b. Asim, njemu Hemmam, prenoseći od Katade, koji kaže:
"Upitao sam Enesa: 'Je li rukovanje bilo uobičajeno među Vjerovjesnikovim, sallallahu alejhi ve sellem, ashabima?'
'Da', odgovorio je."

٦٢٦٣. حَدَّثَنَا عَمْرُو بْنُ عَاصِمٍ حَدَّثَنَا هَمَّامٌ عَنْ قَتَادَةَ قَالَ قُلْتُ لأَنَسٍ أَكَانَتِ الْمُصَافَحَةُ فِي أَصْحَابِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ نَعَمْ .

6264. PRIČAO NAM JE Jahja b. Sulejman, njemu Ibn-Vehb, kojeg je obavijestio Hajva da mu je pričao Ebu-Akil Zuhra b. Ma'bed da je čuo svoga djeda Abdullaha b. Hišama kako kaže:
"Bili smo s Vjerovjesnikom, sallallahu alejhi ve sellem, a on je držao ruku Omera b. Hattaba."[4]

٦٢٦٤. حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ سُلَيْمَانَ قَالَ حَدَّثَنِي ابْنُ وَهْبٍ قَالَ أَخْبَرَنِي حَيْوَةُ قَالَ حَدَّثَنِي أَبُو عَقِيلٍ زُهْرَةُ بْنُ مَعْبَدٍ سَمِعَ جَدَّهُ عَبْدَاللهِ بْنَ هِشَامٍ قَالَ كُنَّا مَعَ النَّبِيِّ ﷺ وَهُوَ آخِذٌ بِيَدِ عُمَرَ بْنِ الْخَطَّابِ .

---

smo mu ustali, a on reče: "Ne ustajte kao što ustaju nemuslimani jedni drugima!"
U svakom slučaju, može se reći da ustajanje može biti:
- zabranjeno, ako se ustaje onom ko želi da mu se ustaje oholeći se time,
- pokuđeno, ako se ustaje onome ko nije ohol, ali postoji bojazan da zbog toga ne padne u ono čega se boji (tj. oholost),
- dozvoljeno, ako se ustaje iz počasti, ali onome ko ne želi da mu se ustaje i
- pohvalno (mendub), ako se ustaje onome ko dođe s putovanja.

1 Ibn-Bettal kaže: "Rukovanje sva ulema smatra lijepim, a Malik je rukovanje smatrao pohvalnim nakon što ga je smatrao pokuđenim."
A Nevevi kaže: "Rukovanje prilikom susreta je sunnet i o tome postoji konsenzus."
Iz opće naredbe o rukovanju izuzima se rukovanje muškaraca sa ženama i lijepim ženskobanjastim dječakom.

2 Tj. sjedenju u namazu.

3 Čestitao mi je to što je njegova tevba primljena i što je povodom toga objavljen ajet.

4 Ibn-Hadžer u djelu *Fethul-bari* smatra da je Buhari ovaj hadis uvrstio pod naslov o rukovanju, jer držanje za ruku uglavnom znač i dodirivanje dlanova šake. Potom je Buhari izdvojio poseban naslov o držanju za

DRŽANJE DVJEMA RUKAMA[5]

باب الأخذ باليدين

Hammad b. Zejd rukovao se s Ibn-Mubarekom (svojim) dvjema rukama.

وَصَافَحَ حَمَّادُ بْنُ زَيْدٍ ابْنَ الْمُبَارَكِ بِيَدَيْهِ .

6265. PRIČAO NAM JE Ebu-Nu‘ajm, a njemu Sejf kako je čuo od Mudžahida da mu je pričao Abdullah b. Sahbera Ebu-Ma‘mer, koji je čuo Ibn-Mes‘uda da kaže:

"Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, podučio me je učenju na sjedenju u namazu (*tešehhudu*), kao što me podučava suri iz Kur'ana – a moja je šaka bila među njegovim šakama: '*Et-tehijjatu lillahi ves-salavatu vet-tajjibatu es-selamu alejke ejjuhen-nebijju ve rahmetullahi ve berekatuhu, es-selamu alejna ve ala ibadillahis-salihin. Ešhedu en la ilahe illallah ve ešhedu enne Muhammeden abduhu ve resuluhu!*' (Najbolji pozdravi, salavati i pohvale (riječi) pripadaju Allahu! Selam tebi, Vjerovjesniče, Allahova milost i Njegovi blagoslovi! Selam nama i Allahovim dobrim robovima! Svjedočim da nema Boga osim Allaha te da je Muhammed Njegov rob i poslanik!) – tako smo učili dok je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, bio živ među nama, a kada je preselio, učili smo: '*Es-selamu…*[6]' (selam Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem)."[7]

٦٢٦٥. حَدَّثَنَا أَبُو نُعَيْمٍ حَدَّثَنَا سَيْفٌ قَالَ سَمِعْتُ مُجَاهِدًا يَقُولُ حَدَّثَنِي عَبْدُاللهِ بْنُ سَخْبَرَةَ أَبُو مَعْمَرٍ قَالَ سَمِعْتُ ابْنَ مَسْعُودٍ يَقُولُ عَلَّمَنِي رَسُولُ اللهِ ﷺ وَكَفِّي بَيْنَ كَفَّيْهِ التَّشَهُّدَ كَمَا يُعَلِّمُنِي السُّورَةَ مِنَ الْقُرْآنِ التَّحِيَّاتُ لِلَّهِ وَالصَّلَوَاتُ وَالطَّيِّبَاتُ السَّلاَمُ عَلَيْكَ أَيُّهَا النَّبِيُّ وَرَحْمَةُ اللهِ وَبَرَكَاتُهُ السَّلاَمُ عَلَيْنَا وَعَلَى عِبَادِ اللهِ الصَّالِحِينَ أَشْهَدُ أَنْ لاَ إِلَهَ إِلاَّ اللهُ وَأَشْهَدُ أَنَّ مُحَمَّدًا عَبْدُهُ وَرَسُولُهُ وَهُوَ بَيْنَ ظَهْرَانَيْنَا فَلَمَّا قُبِضَ قُلْنَا السَّلاَمُ يَعْنِي عَلَى النَّبِيِّ ﷺ .

---

ruku, a koji slijedi odmah iza ovog hadisa, jer je držanje ruku, pored rukovanja, dozvoljeno. Ajni u svom komentaru Buharijinog *Sahiha*, smatra da se u ovom hadisu radilo o rukovanju.

5 U predaji Ebu-Zerra stoji: "Držanje jednom rukom".
Ibn-Bettal kaže: "Držanje za ruku je rukovanje pojačanim intenzitetom i to učenjaci smatraju pohvalnim, a razišli su se u pogledu ljubljenja ruke. Malik nije odobravao ljubljenje ruke i negirao je predaje koje postoje o tome, dok su drugi ljubljenje ruke smatrali dozvoljenim."
Nevevi kaže: "Ljubljenje ruke nekog čovjeka zbog njegovog zuhda (pobožnosti), znanja, čednosti, poštenja i sl., spada u pitanja vjere i nije pokuđeno, već je, naprotiv, pohvalno. Međutim, ako je to ljubljenje ruke zbog njegovog bogatstva, utjecaja i ugleda među ljudima, onda je to veoma pokuđeno."

6 Tj. učili su u trećem licu i govorili su: "Es-selamu 'alen-nebijji" (selam Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem)".

7 Ovo je Buharijin dodatak hadisu.

GRLJENJE[1] I RIJEČI JEDNOG ČOVJEKA DRUGOME: "KAKO SI OSVANUO?"

6266. PRIČAO NAM JE Ishak kako ga je obavijestio Bišr b. Šu'ajb da mu je pričao njegov otac, prenoseći od Zuhrija, kojeg je obavijestio Abdullah b. Ka'b, a njega Abdullah b. Abbas da je Alija (tj. Ibn-Ebu-Talib) izišao od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem; a PRIČAO NAM JE i Ahmed b. Salih, njemu Anbesa, a ovom Junus, prenoseći od Ibn-Šihaba, kojeg je obavijestio Abdullah b. Ka'b b. Malik, a njega Abdullah b. Abbas da je Alija b. Ebu-Talib, radijallahu anhu, izišao od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, kada je on bio u bolesti od koje je umro, pa su ljudi rekli:
"O Ebu-Hasane, kako je osvanuo Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem?"
"Osvanuo je, hvala Allahu, zdrav", reče im on. Abbas ga uze za ruku i reče: "Zar ga nisi vidio?! Tako mi Allaha, ti ćeš za tri dana biti pod drugom palicom (pod upravom drugog vladara)! Tako mi Allaha, doista smatram da će Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, umrijeti u svojoj bolesti, jer doista raspoznajem smrt na licima potomaka Abdul-Muttalibovih. Zato hajdemo Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, da ga pitamo kome će pripasti hilafet. Ako će hilafet pripasti nama, to ćemo znati, a ako će pripasti drugima, mi ćemo od njega tražiti da hilafet oporuči nama." "Tako mi Allaha", reče mu Alija, "ako hilafet zatražimo od Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, pa nam ga ne dadne, nikada nam ga ljudi neće dati, a ja ga nikada neću zatražiti od Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem!"[2]

بَاب الْمُعَانَقَةِ وَقَوْلِ الرَّجُلِ كَيْفَ أَصْبَحْتَ

٦٢٦٦. حَدَّثَنَا إِسْحَاقُ أَخْبَرَنَا بِشْرُ بْنُ شُعَيْبٍ حَدَّثَنِي أَبِي عَنِ الزُّهْرِيِّ قَالَ أَخْبَرَنِي عَبْدُاللهِ بْنُ كَعْبٍ أَنَّ عَبْدَاللهِ بْنَ عَبَّاسٍ أَخْبَرَهُ أَنَّ عَلِيًّا يَعْنِي ابْنَ أَبِي طَالِبٍ خَرَجَ مِنْ عِنْدِ النَّبِيِّ ﷺ ح و حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ صَالِحٍ حَدَّثَنَا عَنْبَسَةُ حَدَّثَنَا يُونُسُ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ قَالَ أَخْبَرَنِي عَبْدُاللهِ بْنُ كَعْبِ بْنِ مَالِكٍ أَنَّ عَبْدَاللهِ بْنَ عَبَّاسٍ أَخْبَرَهُ أَنَّ عَلِيَّ بْنَ أَبِي طَالِبٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ خَرَجَ مِنْ عِنْدِ النَّبِيِّ ﷺ فِي وَجَعِهِ الَّذِي تُوُفِّيَ فِيهِ فَقَالَ النَّاسُ يَا أَبَا حَسَنٍ كَيْفَ أَصْبَحَ رَسُولُ اللهِ ﷺ قَالَ أَصْبَحَ بِحَمْدِ اللهِ بَارِئًا فَأَخَذَ بِيَدِهِ الْعَبَّاسُ فَقَالَ أَلاَ تَرَاهُ أَنْتَ وَاللهِ بَعْدَ الثَّلاَثِ عَبْدُ الْعَصَا وَاللهِ إِنِّي لأَرَى رَسُولَ اللهِ ﷺ سَيُتَوَفَّى فِي وَجَعِهِ وَإِنِّي لأَعْرِفُ فِي وُجُوهِ بَنِي عَبْدِالْمُطَّلِبِ الْمَوْتَ فَاذْهَبْ بِنَا إِلَى رَسُولِ اللهِ ﷺ فَنَسْأَلَهُ فِيمَنْ يَكُونُ الأَمْرُ فَإِنْ كَانَ فِينَا عَلِمْنَا ذَلِكَ وَإِنْ كَانَ فِي غَيْرِنَا أَمَرْنَاهُ فَأَوْصَى بِنَا قَالَ عَلِيٌّ وَاللهِ لَئِنْ سَأَلْنَاهَا رَسُولَ اللهِ ﷺ فَيَمْنَعُنَا لاَ يُعْطِينَاهَا النَّاسُ أَبَدًا وَإِنِّي لاَ أَسْأَلُهَا رَسُولَ اللهِ ﷺ أَبَدًا.

---

1 Iako je Buhari u naslovu spomenuo grljenje, nije naveo hadis u kojem se ono spominje, već je naveo hadis koji se odnosi na drugi dio naslova. Najvjerovatnije je da Buhari nije stigao pod naslov "Grljenje" uvrstiti nijedan hadis, pa ga je prepisivač njegovog *Sahiha*, našavši ga takvog, spojio sa sljedećim naslovom.

2 Mahleb kaže: "Iz toga što je Abbas uzeo Aliju za ruku, razumije se da je dozvoljeno rukovanje i pitanje za bolesnika kako je osvanuo. Iz hadisa se vidi da je dozvoljena zakletva kada kod čovjeka preovlada mišljenje

O ONOME KOJI ODGOVORI (NA POZIV): "ODAZIVAM TI SE I POKORAVAM!"

باب من أجاب بلبيك وسعديك

6267. PRIČAO NAM JE Musa b. Isma'il, njemu Hemmam, prenoseći od Katade, on od Enesa, a ovaj od Mu'aza, koji kaže:
"Bio sam iza Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, na jahalici, pa me je zovnuo: 'O Mu'aze!'
'Odazivam ti se i pokoravam!', rekoh. To je ponovio tri puta, a zatim rekao: 'Znaš li koje su dužnosti robova prema Allahu? Da mu ibadet čine i da Mu ništa ne pridružuju!'[3] Potom je išao jedno vrijeme, a onda rekao: 'O Mu'aze!'
'Odazivam ti se i pokoravam!', odgovorih.
'Znaš li koja su prava robova kod Alllaha ako to budu činili? Da ih ne kazni!'"
Pričao nam je Hudba, njemu Hemmam, a ovom Katada, prenoseći od Enesa, a on od Mu'aza ovaj hadis.

٦٢٦٧. حَدَّثَنَا مُوسَى بْنُ إِسْمَاعِيلَ حَدَّثَنَا هَمَّامٌ عَنْ قَتَادَةَ عَنْ أَنَسٍ عَنْ مُعَاذٍ قَالَ أَنَا رَدِيفُ النَّبِيِّ ﷺ فَقَالَ يَا مُعَاذُ قُلْتُ لَبَّيْكَ وَسَعْدَيْكَ ثُمَّ قَالَ مِثْلَهُ ثَلاَثًا هَلْ تَدْرِي مَا حَقُّ اللهِ عَلَى الْعِبَادِ قُلْتُ لاَ قَالَ حَقُّ اللهِ عَلَى الْعِبَادِ أَنْ يَعْبُدُوهُ وَلاَ يُشْرِكُوا بِهِ شَيْئًا ثُمَّ سَارَ سَاعَةً فَقَالَ يَا مُعَاذُ قُلْتُ لَبَّيْكَ وَسَعْدَيْكَ قَالَ هَلْ تَدْرِي مَا حَقُّ الْعِبَادِ عَلَى اللهِ إِذَا فَعَلُوا ذَلِكَ أَنْ لاَ يُعَذِّبَهُمْ حَدَّثَنَا هُدْبَةُ حَدَّثَنَا هَمَّامٌ حَدَّثَنَا قَتَادَةُ عَنْ أَنَسٍ عَنْ مُعَاذٍ بِهَذَا .

6268. PRIČAO NAM JE Umer b. Hafs, njemu njegov otac, ovom A'meš, njemu Zejd b. Vehb, a ovom Ebu-Zerr u Rebezi, kazujući:
"Išao sam s Vjerovjesnikom, sallallahu alejhi ve sellem, navečer Harrom (zemljištem crnog kamenjara) u Medini – a ispred nas bilo je brdo Uhud – pa mi on reče: 'O Ebu-Zerre, da imam zlata koliko je brdo Uhud, ne bih volio zanoćiti noć ili tri noći, a da mi od toga ostane jedan dinar – osim da ga ostavim za dug – da ga ne podijelim među Allahovim robovima ovako i ovako i ovako', pokazujući nam svojom rukom. Potom reče: 'O Ebu-Zerre!'

٦٢٦٨. حَدَّثَنَا عُمَرُ بْنُ حَفْصٍ حَدَّثَنَا أَبِي حَدَّثَنَا الأَعْمَشُ حَدَّثَنَا زَيْدُ بْنُ وَهْبٍ حَدَّثَنَا وَاللهِ أَبُو ذَرٍّ بِالرَّبَذَةِ قَالَ كُنْتُ أَمْشِي مَعَ النَّبِيِّ ﷺ فِي حَرَّةِ الْمَدِينَةِ عِشَاءً اسْتَقْبَلَنَا أُحُدٌ فَقَالَ يَا أَبَا ذَرٍّ مَا أُحِبُّ أَنَّ أُحُدًا لِي ذَهَبًا يَأْتِي عَلَيَّ لَيْلَةٌ أَوْ ثَلاَثٌ عِنْدِي مِنْهُ دِينَارٌ إِلاَّ أَرْصُدُهُ لِدَيْنٍ إِلاَّ أَنْ أَقُولَ بِهِ فِي عِبَادِ اللهِ هَكَذَا وَهَكَذَا وَهَكَذَا وَأَرَانَا بِيَدِهِ ثُمَّ قَالَ يَا أَبَا ذَرٍّ قُلْتُ لَبَّيْكَ وَسَعْدَيْكَ يَا رَسُولَ اللهِ قَالَ الأَكْثَرُونَ هُمُ الأَقَلُّونَ إِلاَّ مَنْ قَالَ هَكَذَا

---

o nečemu, kao i to da uopće nije spomenuto da će hilafet pripasti Aliji, radijallahu anhu, nakon Poslanikove, sallallahu alejhi ve sellem, smrti, jer se Abbas zakleo da će Alija biti podanik, a ne zapovjednik. On je to znao iz Vjerovjesnikovih, sallallahu alejhi ve sellem, smjernica koje su ukazivale na to da će hilafet pripasti drugome. A u Alijinoj šutnji je dokaz da je on imao znanje o onome o čemu je govorio Abbas.

3 Vjerovjesnikove, sallallahu alejhi ve sellem, riječi: "Da Mu ibadet čine", ukazuju na djela, tj. na pokornost ljudi prema Allahu, dželle šanuhu, putem njihovih djela. A riječi: "I da Mu ništa ne pridružuju", ukazuju na ubjeđenje.

'Odazivam ti se i pokoravam, Allahov Poslaniče!', rekoh, a on nastavi: 'Oni koji imaju mnogo (imetka) imat će malo (nagrade), osim onoga koji dijeli ovako i ovako!' Zatim mi reče: 'Ostani na svome mjestu i ne miči se, o Ebu-Zerre, dok se ne vratim!' Potom je otišao od mene sve dok nije iščezao. Čuo sam neki glas i uplašio se da se nije neko ispriječio Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, (ili da se nije desila nesreća), pa sam htio otići tamo. Onda sam se sjetio riječi Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem: 'Ne miči se!', pa sam ostao na svome mjestu. Nakon što se vratio, rekoh: 'Allahov Poslaniče, čuo sam neki glas, pa sam se uplašio da ti se nije neko ispriječio, ali sam se onda sjetio tvojih riječi, te sam ostao (ovdje). Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, reče: 'To je Džibril, koji mi je došao i obavijestio me da će iz moga ummeta onaj koji umre, a nikoga ne bude smatrao Allahu ravnim, ući u Džennet.'

'Allahov Poslaniče, rekoh, 'pa i ako učini blud i ukrade?!'

'Pa i ako učini blud i ukrade!', odgovori on."

Rekao sam Zejdu: "Čuo sam da se radi o Ebu-Derdau", a on mi reče: "Svjedočim da mi je ovaj hadis pričao Ebu-Zerr u Rebezi."

A'meš kaže: "Pričao mi je Ebu-Salih, prenoseći od Ebu-Derdaa (nešto) poput ovoga."

Ebu-Šihab prenosi od A'meša da je u hadisu (umjesto riječi: "...ne bih volio zanoćiti noć ili tri noći, a da mi od toga ostane jedan dinar...") rečeno: "... (da) ostane kod mene više od tri noći..."

وَهَكَذَا ثُمَّ قَالَ لِي مَكَانَكَ لاَ تَبْرَحْ يَا أَبَا ذَرٍّ حَتَّى أَرْجِعَ فَانْطَلَقَ حَتَّى غَابَ عَنِّي فَسَمِعْتُ صَوْتًا فَخَشِيتُ أَنْ يَكُونَ عُرِضَ لِرَسُولِ اللهِ ﷺ فَأَرَدْتُ أَنْ أَذْهَبَ ثُمَّ ذَكَرْتُ قَوْلَ رَسُولِ اللهِ ﷺ لاَ تَبْرَحْ فَمَكُثْتُ قُلْتُ يَا رَسُولَ اللهِ سَمِعْتُ صَوْتًا خَشِيتُ أَنْ يَكُونَ عُرِضَ لَكَ ثُمَّ ذَكَرْتُ قَوْلَكَ فَقُمْتُ فَقَالَ النَّبِيُّ ﷺ ذَاكَ جِبْرِيلُ أَتَانِي فَأَخْبَرَنِي أَنَّهُ مَنْ مَاتَ مِنْ أُمَّتِي لاَ يُشْرِكُ بِاللهِ شَيْئًا دَخَلَ الْجَنَّةَ قُلْتُ يَا رَسُولَ اللهِ وَإِنْ زَنَى وَإِنْ سَرَقَ قَالَ وَإِنْ زَنَى وَإِنْ سَرَقَ قُلْتُ لِزَيْدٍ إِنَّهُ بَلَغَنِي أَنَّهُ أَبُو الدَّرْدَاءِ فَقَالَ أَشْهَدُ لَحَدَّثَنِيهِ أَبُو ذَرٍّ بِالرَّبَذَةِ قَالَ الأَعْمَشُ وَحَدَّثَنِي أَبُو صَالِحٍ عَنْ أَبِي الدَّرْدَاءِ نَحْوَهُ وَقَالَ أَبُو شِهَابٍ عَنِ الأَعْمَشِ يَمْكُثُ عِنْدِي فَوْقَ ثَلاَثٍ .

ČOVJEK NE DIŽE ČOVJEKA S NJEGOVA MJESTA[1]

باب لا يُقيمُ الرَّجُلُ الرَّجُل مِنْ مجْلِسه

6269. PRIČAO NAM JE Isma'il b. Abdullah, njemu Malik, prenoseći od Nafija, on od Ibn-Omera, radijallahu anhuma, a ovaj od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, da je rekao: "Neka ne diže čovjek čovjeka s njegova mjesta, a da zatim on sjedne na to mjesto!"

٦٢٦٩. حَدَّثَنَا إِسْمَاعِيلُ بْنُ عَبْدِاللهِ قَالَ حَدَّثَنِي مَالِكٌ عَنْ نَافِعٍ عَنِ ابْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ لَا يُقِيمُ الرَّجُلُ الرَّجُلَ مِنْ مَجْلِسِهِ ثُمَّ يَجْلِسُ فِيهِ .

"KAD VAM SE KAŽE: 'NAČINITE MJESTA DRUGIMA TAMO GDJE SE SJEDI!' – VI NAČINITE, PA ĆE I VAMA ALLAH MJESTO NAČINITI, A KAD VAM SE KAŽE: 'DIGNITE SE!' – VI SE DIGNITE!"[2]

باب
(إذا قِيل لَكُمْ تَفَسَّحُوا في الْمَجْلِسِ فَافْسَحُوا يفْسَحِ اللَّهُ لَكُمْ وإذا قِيلَ انْشِزُوا فانْشِزُوا)

6270. PRIČAO NAM JE Hallad b. Jahja, njemu Sufjan, prenoseći od Ubejdullaha, on od Nafija, ovaj od Ibn-Omera, a on od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, da je zabranio da čovjek bude podignut sa svoga mjesta da na njega sjedne drugi. Ali (rekao je): "Vi načinite mjesta i prostora!"[3] Ibn-Omer prezirao je da čovjek ustane sa svoga mjesta, a da se zatim sjedne na njegovo mjesto.

٦٢٧٠. حَدَّثَنَا خَلَّادُ بْنُ يَحْيَى حَدَّثَنَا سُفْيَانُ عَنْ عُبَيْدِاللهِ عَنْ نَافِعٍ عَنِ ابْنِ عُمَرَ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ أَنَّهُ نَهَى أَنْ يُقَامَ الرَّجُلُ مِنْ مَجْلِسِهِ وَيَجْلِسَ فِيهِ آخَرُ وَلَكِنْ تَفَسَّحُوا وَتَوَسَّعُوا وَكَانَ ابْنُ عُمَرَ يَكْرَهُ أَنْ يَقُومَ الرَّجُلُ مِنْ مَجْلِسِهِ ثُمَّ يَجْلِسَ مَكَانَهُ .

---

1 Ovo je dio hadisa koji je naveden poslije naslova i izrečen je u informativnoj formi, ali je u značenju imperativa, tj. "Neka ne diže čovjek čovjeka sa njegovog mjesta!" To potvrđuju predaje koje se nalaze u Ibn-Vehbovom *Musnedu* i Muslimovom *Sahihu*, a izrečene su u imperativnoj formi.

2 El-Mudžadela, 11. O tome na kakva mjesta za sjedenje se aludira ajetom postoje različita mišljenja. Većina učenjaka (džumhur) smatra da ajet aludira na svako mjesto na kojem se sjedi, a na kojem se radi ili priča ono što je dobro.

3 Moguće je, također, da su to riječi Ibn-Omera, a ne riječi Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem. A Allah najbolje zna!
Svrha i mudrost ove zabrane jeste sprečavanje omalovažavanja prava muslimana, što može dovesti do mržnje, kao i podsticanje na skromnost koje vodi ka međusobnoj ljubavi. Također, svi ljudi su u pogledu dozvoljenog ravnopravni i onaj ko prvi dođe do nečeg (dozvoljenog) zaslužuje to. A kad neko ima pravo na nešto, pa mu to bude bespravno uzeto, u tom slučaju to je otmica, a ona je haram. Shodno tome, dizanje čovjeka s njegovog mjesta nekad može biti pokuđeno (*mekruh*), a nekad zabranjeno (*haram*).

O ONOME KOJI USTANE SA SVOGA MJESTA (NA SIJELU) ILI U SVOJOJ KUĆI A NE ZATRAŽI DOPUŠTENJE OD SVOJIH DRUGOVA, ILI SE PRIPREMI DA USTANE KAKO BI LJUDI USTALI

بَاب مَنْ قَامَ مِنْ مَجْلِسِهِ أَوْ بَيْتِهِ وَلَمْ يَسْتَأْذِنْ أَصْحَابَهُ أَوْ تَهَيَّأَ لِلْقِيَامِ لِيَقُومَ النَّاسُ

6271. PRIČAO NAM JE Hasan b. Umer, njemu Mu‘temir, koji je čuo svoga oca kako prenosi od Ebu-Midžleza, a on od Enesa b. Malika, radijallahu anhu, koji kaže:
“Kada se Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, oženio Zejnebom bint Džahš, pozvao je ljude koji su (kod njega) jeli, a zatim sjeli i razgovarali. On se počeo pripremati kao da želi ustati, ali oni nisu ustali. Kada je to vidio, ustao je, a kada je on ustao, ustali su s njim još neki ljudi, ali su trojica ostala. Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, potom se vratio i namjeravao ući (u kuću), ali su ljudi još sjedili. Zatim su oni ustali i otišli. Otišao sam i obavijestio Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, da su oni otišli, pa je on došao i ušao (u kuću). Ja sam išao za njim i namjeravao sam ući, ali je on spustio zastor između mene i sebe, a Uzvišeni je Allah objavio: ‘O vjernici, ne ulazite u sobe Vjerovjesnikove, osim ako vam se dopusti...’ – do riječi Uzvišenog: ‘… to bi, uistinu, kod Allaha bio veliki grijeh!’”[1]

٦٢٧١. حَدَّثَنَا الْحَسَنُ بْنُ عُمَرَ حَدَّثَنَا مُعْتَمِرٌ سَمِعْتُ أَبِي يَذْكُرُ عَنْ أَبِي مِجْلَزٍ عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ لَمَّا تَزَوَّجَ رَسُولُ اللهِ ﷺ زَيْنَبَ بِنْتَ جَحْشٍ دَعَا النَّاسَ طَعِمُوا ثُمَّ جَلَسُوا يَتَحَدَّثُونَ قَالَ فَأَخَذَ كَأَنَّهُ يَتَهَيَّأُ لِلْقِيَامِ فَلَمْ يَقُومُوا فَلَمَّا رَأَى ذَلِكَ قَامَ فَلَمَّا قَامَ قَامَ مَنْ قَامَ مَعَهُ مِنَ النَّاسِ وَبَقِيَ ثَلَاثَةٌ وَإِنَّ النَّبِيَّ ﷺ جَاءَ لِيَدْخُلَ فَإِذَا الْقَوْمُ جُلُوسٌ ثُمَّ إِنَّهُمْ قَامُوا فَانْطَلَقُوا قَالَ فَجِئْتُ فَأَخْبَرْتُ النَّبِيَّ ﷺ أَنَّهُمْ قَدِ انْطَلَقُوا فَجَاءَ حَتَّى دَخَلَ فَذَهَبْتُ أَدْخُلُ فَأَرْخَى الْحِجَابَ بَيْنِي وَبَيْنَهُ وَأَنْزَلَ اللهُ تَعَالَى (يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لَا تَدْخُلُوا بُيُوتَ النَّبِيِّ إِلَّا أَنْ يُؤْذَنَ لَكُمْ) إِلَى قَوْلِهِ (إِنَّ ذَلِكُمْ كَانَ عِنْدَ اللهِ عَظِيمًا) .

1 El-Ahzab, 53. Prijevod ovog ajeta prethodio je kod hadisa broj 6239. Ibn-Bettal kaže: “Iz hadisa se razumije da niko ne treba da uđe u kuću drugog čovjeka bez njegove dozvole i da onaj kome je dozvoljeno ne treba da sjedi više nego mu je dozvoljeno, kako ne bi uznemiravao ukućane i ometao ih u njihovim potrebama. Takođe se razumije da, kada neko uradi tako, dozvoljeno je domaćinu da pokaže da mu je gost na teretu i da ustane bez dozvole kako bi gost shvatio. Ako domaćin izađe iz kuće, gostu nije dozvoljeno da dalje sjedi, osim ako mu domaćin ponovo dozvoli. A Allah najbolje zna!”

SJEDENJE PODVIJENIH NOGU DRŽEĆI SE ZA KOLJENA RUKOM (RUKAMA), A TO SE ZOVE "EL-KURFUSA"[2]

باب الاحتباء باليد وهو القرفصاء

6272. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Ebu-Galib, njemu Ibrahim b. Munzir Hizami, a ovom Muhammed b. Fulejh, prenoseći od svoga oca, on od Nafija, a ovaj od Ibn-Omera, radijallahu anhuma, koji kaže: "Vidio sam Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, u dvorištu Kabe kako sjedi podvijenih nogu držeći se rukom[3] za koljena ovako."

٦٢٧٢. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ أَبِي غَالِبٍ أَخْبَرَنَا إِبْرَاهِيمُ ابْنُ الْمُنْذِرِ الْحِزَامِيُّ حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ فُلَيْحٍ عَنْ أَبِيهِ عَنْ نَافِعٍ عَنِ ابْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا قَالَ رَأَيْتُ رَسُولَ اللهِ ﷺ بِفِنَاءِ الْكَعْبَةِ مُحْتَبِيًا بِيَدِهِ هَكَذَا .

O ONOME KOJI LEŽI NASLONJEM (NA NEŠTO) U PRISUSTVU SVOJIH DRUGOVA

باب مَنِ اتَّكَأَ بَيْنَ يَدَيْ أَصْحَابِهِ

Habbab kaže: "Došao sam Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem – a bio je ogrnut svojom burdom (ogrtačem) – i rekao: 'Hoćeš li moliti Allaha?' On se tada ispravio i sjeo."

قَالَ خَبَّابٌ أَتَيْتُ النَّبِيَّ ﷺ وَهُوَ مُتَوَسِّدٌ بُرْدَةً قُلْتُ أَلاَ تَدْعُو اللهَ فَقَعَدَ .

6273. PRIČAO NAM JE Ali b. Abdullah, njemu Bišr b. Mufeddal, ovom Džurejr, prenoseći od Abdur-Rahmana b. Ebi-Bekre, a on od svoga oca, koji je kazivao: "Allahov je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: 'Hoćete li da vas obavijestim o najvećim među velikim grijesima?' 'Hoćemo, Allahov Poslaniče!', odgovorili su, a on reče: 'Pridruživanje Allahu sudruga i neposlušnost roditeljima.'"

٦٢٧٣. حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ عَبْدِاللهِ حَدَّثَنَا بِشْرُ بْنُ الْمُفَضَّلِ حَدَّثَنَا الْجُرَيْرِيُّ عَنْ عَبْدِالرَّحْمَنِ ابْنِ أَبِي بَكْرَةَ عَنْ أَبِيهِ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ أَلاَ أُخْبِرُكُمْ بِأَكْبَرِ الْكَبَائِرِ قَالُوا بَلَى يَا رَسُولَ اللهِ قَالَ الإِشْرَاكُ بِاللهِ وَعُقُوقُ الْوَالِدَيْنِ .

---

2 Buhari ne pravi razliku između termina koje je upotrijebio u naslovu, a ti termini su sljedeći: "el-ihtiba'" i "el-kurfusa'". Ibn Hadžer, međutim, smatra da postoji razlika između ova dva termina i da se izraz "el-ihtiba'" upotrebljava kada se neko umota u odjeću ili kada obavije ruke oko nogu. Izraz "el-kurfusa'", pak, znači sjedenje s priljubljenim stegnima uz prsa i s obavijenim rukama oko nogu. On kaže da "el-ihtiba'" nekad bude u vidu "el-kurfusa'", ali da nije svako obavijanje rukama oko nogu ili umotavanje odjećom "el-ihtiba'" u vidu sjedenja s priljubljenim stegnima uz prsa obavijenih ruku oko koljena "el-kurfusa'", a Allah najbolje zna!

3 Nekada čovjek obavije jednu ruku oko nogu, a nekada obje. U ovom hadisu je spomenuto da se Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem., držao jednom rukom, međutim, postoje i drugi hadisi u kojim se spominje da je to radio i dvjema rukama.

6274. PRIČAO NAM JE Musedded, a njemu Bišr hadis sličan ovome (u kojem stoji):
"... a bio je naslonjen,[1] pa je sjeo i rekao: 'I lažno svjedočenje.' To je neprestano ponavljao, tako da smo pomislili (u sebi): 'Kada bi samo zašutio!'"

٦٢٧٤. حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ حَدَّثَنَا بِشْرٌ مِثْلَهُ وَكَانَ مُتَّكِئًا فَجَلَسَ فَقَالَ أَلاَ وَقَوْلُ الزُّورِ فَمَا زَالَ يُكَرِّرُهَا حَتَّى قُلْنَا لَيْتَهُ سَكَتَ .

O ONOME KOJI POŽURI U HODU ZBOG NEKE POTREBE ILI CILJA

باب مَنْ أَسْرَعَ فِي مَشْيِهِ لِحَاجَةٍ أَوْ قَصْدٍ

6275. PRIČAO NAM JE Ebu-Asim, prenoseći od Umera b. Seida, a od Ebu-Mulejke da mu je Ukba b. Haris rekao:
"Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, klanjao je ikindiju, pa je požurio, a zatim ušao u kuću."[2]

٦٢٧٥. حَدَّثَنَا أَبُو عَاصِمٍ عَنْ عُمَرَ بْنِ سَعِيدٍ عَنِ ابْنِ أَبِي مُلَيْكَةَ أَنَّ عُقْبَةَ بْنَ الْحَارِثِ حَدَّثَهُ قَالَ ﷺ وَسَلَّمَ الْعَصْرَ فَأَسْرَعَ ثُمَّ دَخَلَ الْبَيْتَ .

LEŽAJ

باب السَّرِيرِ

6276. PRIČAO NAM JE Kutejba, njemu Džerir, prenoseći od A'meša, on od Ebu-Duhaa, ovaj od Mesruka, a on od Aiše, radijallahu anha, koja kaže:
"Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, klanjao bi posred ležaja, a ja bih ležala između njega i kible. Kada bih imala neku potrebu, ne bih voljela ustati, a da mu budem okrenuta licem, već bih se izvukla na drugu stranu."[3]

٦٢٧٦. حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ حَدَّثَنَا جَرِيرٌ عَنِ الأَعْمَشِ عَنْ أَبِي الضُّحَى عَنْ مَسْرُوقٍ عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهَا قَالَتْ كَانَ رَسُولُ اللهِ ﷺ يُصَلِّي وَسْطَ السَّرِيرِ وَأَنَا مُضْطَجِعَةٌ بَيْنَهُ وَبَيْنَ الْقِبْلَةِ تَكُونُ لِيَ الْحَاجَةُ فَأَكْرَهُ أَنْ أَقُومَ فَأَسْتَقْبِلَهُ فَأَنْسَلُّ انْسِلاَلاً .

---

1 Mahleb kaže: "Dozvoljeno je da alim, muftija ili vladar budu naslonjeni u društvu, u prisustvu ljudi, radi bola koji osjeća u nekom dijelu tijela ili da bi se malo odmorio, ali to neće raditi u svim svojim sijelima (sjednicama)."

2 Ibn-Bettal kaže da se iz ovog hadisa razumije da je dozvoljeno prvaku (imamu) da požuri u svome hodu zbog neke potrebe i da je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, požurio da bi na vrijeme podijelio zekat onima kojim pripada. Hadis o ovome naveden je i u poglavlju o zekatu, kao i u poglavlju o namazu u džematu.
Naslov daje osjećaj da je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, išao smireno i polahko kada nije imao nikakvog razloga ili potrebe, kao i da nije imao običaj žuriti. Ono što se može zaključiti iz naslova jeste da nema nikakve smetnje da čovjek žuri u hodu ako ima neku potrebu ili razlog i da ne treba žuriti bez potrebe.

3 Iz hadisa se, kaže Ibn-Bettal, razumije da je dozvoljeno posjedovanje ležaja, spavanje na njemu, kao i spavanje žene u prisustvu njenog muža.
Spominjanje ležaja u dijelu o traženju dozvole (za ulazak u kuću - *el-isti'zan*), te onoga što je spomenuto prije i poslije ovog poglavlja, jeste upravo to da iz traženja dozvole proizilazi ulazak u kuću, pa je Buhari spomenuo sve što ima bilo kakve veze s tim.

O ONOME KOME BUDE DODAT JASTUK[4]

6277. PRIČAO NAM JE Ishak, njemu Halid...; a pričao mi je i Abdullah b. Muhammed, njemu Amr b. Avn, a njemu Halid, prenoseći od Halida, on od Ebu-Kilabe da ga je obavijestio Ebu-Melih, koji mu je rekao:

"Ušao sam s tvojim ocem Zejdom kod Abdullaha b. Amra, pa nam je pričao da je Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, spomenut post. Potom je on ušao kod mene, a ja sam mu dodao jastuk od uštavljene kože napunjen palminim vlaknima. Sjeo je na zemlju – a jastuk je bio između mene i njega – i rekao mi: 'Zar ti nije dovoljno (da postiš) tri dana od svakog mjeseca?'

'Allahov Poslaniče!', rekoh.

'A pet?', reče on.

'Allahov Poslaniče!', rekoh.

'A sedam?', reče on.

'Allahov Poslaniče!', rekoh.

'A devet?', upita on. 'Allahov Poslaniče!', rekoh.

'A jedanaest?', upita on.

'Allahov Poslaniče!', odgovorih, a on reče: 'Nema posta preko posta Davudova, alejhis-selam! Postio je pola života: dan bi postio, a dan mrsio.'"

باب مَنْ أُلْقِيَ لَهُ وِسَادَةٌ

٦٢٧٧. حَدَّثَنَا إِسْحَاقُ حَدَّثَنَا خَالِدٌ ح وَحَدَّثَنِي عَبْدُاللهِ بْنُ مُحَمَّدٍ حَدَّثَنَا عَمْرُو بْنُ عَوْنٍ حَدَّثَنَا خَالِدٌ عَنْ خَالِدٍ عَنْ أَبِي قِلاَبَةَ قَالَ أَخْبَرَنِي أَبُو الْمَلِيحِ قَالَ دَخَلْتُ مَعَ أَبِيكَ زَيْدٍ عَلَى عَبْدِاللهِ بْنِ عَمْرٍو فَحَدَّثَنَا أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ ذُكِرَ لَهُ صَوْمِي فَدَخَلَ عَلَيَّ فَأَلْقَيْتُ لَهُ وِسَادَةً مِنْ أَدَمٍ حَشْوُهَا لِيفٌ فَجَلَسَ عَلَى الأَرْضِ وَصَارَتِ الْوِسَادَةُ بَيْنِي وَبَيْنَهُ فَقَالَ لِي أَمَا يَكْفِيكَ مِنْ كُلِّ شَهْرٍ ثَلاَثَةُ أَيَّامٍ قُلْتُ يَا رَسُولَ اللهِ قَالَ خَمْسًا قُلْتُ يَا رَسُولَ اللهِ قَالَ سَبْعًا قُلْتُ يَا رَسُولَ اللهِ قَالَ تِسْعًا قُلْتُ يَا رَسُولَ اللهِ قَالَ إِحْدَى عَشْرَةَ قُلْتُ يَا رَسُولَ اللهِ قَالَ لاَ صَوْمَ فَوْقَ صَوْمِ دَاوُدَ شَطْرَ الدَّهْرِ صِيَامُ يَوْمٍ وَإِفْطَارُ يَوْمٍ.

---

4 Jastuk je ono na šta se stavlja glava prilikom spavanja, a nekad se na njega i naslanja i na to se ovdje i misli.
Muhelleb kaže da ovaj hadis, između ostalog, ukazuje na to da treba počastiti starijeg, da onaj ko je stariji (na položaju) može posjetiti svoga učenika i podučavati ga u njegovom stanu, onome što mu je potrebno u vjeri i da treba nastojati biti skroman i dušu navikavati na to.

6278. PRIČAO NAM JE Jahja b. Dža'fer, njemu Jezid, prenoseći od Šu'be, on od Mugire, ovaj od Ibrahima, a on od Alkame da je došao u Šam...; a PRIČAO NAM JE i Ebu-Velid, njemu Šu'ba, prenoseći od Mugire, a on od Ibrahima, koji kaže: "Alkama je otišao u Šam; došao je u džamiju i klanjao dva rekata, a onda rekao: 'Allahu, daj mi (dobrog) druga!' Potom je sjeo pored Ebu-Derdaa i upitao ga: 'Odakle si ti?' 'Ja sam iz Kufe', odgovorio mu je, a on upita: 'Zar nije među vama čovjek koji zna Poslanikove, sallallahu alejhi ve sellem, tajne koje niko drugi osim njega ne zna?' – misleći na Huzejfu (b. Jemana). 'Zar nije među vama, ili je bio među vama, onaj kojeg je Allah zaštitio od šejtana jezikom Svoga Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem?' – misleći na Ammara. 'Zar nije među vama onaj koji je nosio misvak i jastuk (Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem)?' – misleći na Ibn-Mes'uda.
'Kako je Abdullah (b. Mes'ud) učio '*Vel-lejli iza jagša*!' (Tako mi noći kada tmine razastre!)?' Alkama odgovori: 'Učio je: '*Vez-zekeri vel-unsa*!' (Tako mi muška i ženska).'"[1]
Ebu-Derda dodaje: "Ljudi su me neprestano uvjeravali, tako da su u meni skoro izazvali sumnju (u taj kiraet), a ja sam ga čuo od Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem."[2]

٦٢٧٨. حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ جَعْفَرٍ حَدَّثَنَا يَزِيدُ عَنْ شُعْبَةَ عَنْ مُغِيرَةَ عَنْ إِبْرَاهِيمَ عَنْ عَلْقَمَةَ أَنَّهُ قَدِمَ الشَّأْمَ ح و حَدَّثَنَا أَبُو الْوَلِيدِ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ عَنْ مُغِيرَةَ عَنْ إِبْرَاهِيمَ قَالَ ذَهَبَ عَلْقَمَةُ إِلَى الشَّأْمِ فَأَتَى الْمَسْجِدَ فَصَلَّى رَكْعَتَيْنِ فَقَالَ اللَّهُمَّ ارْزُقْنِي جَلِيسًا فَقَعَدَ إِلَى أَبِي الدَّرْدَاءِ فَقَالَ مِمَّنْ أَنْتَ قَالَ مِنْ أَهْلِ الْكُوفَةِ قَالَ أَلَيْسَ فِيكُمْ صَاحِبُ السِّرِّ الَّذِي كَانَ لَا يَعْلَمُهُ غَيْرُهُ يَعْنِي حُذَيْفَةَ أَلَيْسَ فِيكُمْ أَوْ كَانَ فِيكُمُ الَّذِي أَجَارَهُ اللهُ عَلَى لِسَانِ رَسُولِهِ ﷺ مِنَ الشَّيْطَانِ يَعْنِي عَمَّارًا أَوَلَيْسَ فِيكُمْ صَاحِبُ السِّوَاكِ وَالْوِسَادِ يَعْنِي ابْنَ مَسْعُودٍ كَيْفَ كَانَ عَبْدُاللهِ يَقْرَأُ (وَاللَّيْلِ إِذَا يَغْشَى) قَالَ وَالذَّكَرِ وَالْأُنْثَى فَقَالَ مَا زَالَ هَؤُلَاءِ حَتَّى كَادُوا يُشَكِّكُونِي وَقَدْ سَمِعْتُهَا مِنْ رَسُولِ اللهِ ﷺ .

POPODNEVNI ODMOR (KAJLULA)[3] NAKON DŽUMA-NAMAZA

باب الْقَائِلَةِ بَعْدَ الْجُمُعَةِ

6279. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Kesir, njemu Sufjan, prenoseći od Ebu-Hazima, a on od Sehla b. Sa'da, koji je rekao: "Spavali bismo (odmarali se) i ručali poslije džume."

٦٢٧٩. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ كَثِيرٍ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ عَنْ أَبِي حَازِمٍ عَنْ سَهْلِ بْنِ سَعْدٍ قَالَ كُنَّا نَقِيلُ وَنَتَغَدَّى بَعْدَ الْجُمُعَةِ .

1 Alkama želi da kaže da je Abdullah b. Mes'ud učio: "*Vel-lejli iza jagša, ven-nehari iza tedžella, vez-zekeri vel-unsa* (Tako mi noći kada tmine razastre, i dana kad svane, i tako mi muška i ženska)", a nije učio: "*Ve ma halekaz-zekere vel-unsa* (I (tako mi) Onoga koji muško i žensko stvara)."

2 Tj. ljudi su raspravljali i ubjeđivali ga da taj kiraet nije ispravan.

3 Kajlula je spavanje sredinom dana, kada je sunce na polovini neba (*zeval*), ili spavanje malo prije ili malo poslije toga. Hadis je naveden i u poglavljima o džumi i tamo se ukazuje na to da je tada bio običaj da ljudi (svaki dan) spavaju i odmaraju sredinom dana.

POPODNEVNI ODMOR U DŽAMIJI[4]

باب القائلة في المسجد

6280. PRIČAO NAM JE Kutejba b. Seid, njemu Abdul-Aziz b. Ebu-Hazim, prenoseći od Ebu-Hazima, a on od Sehla b. Sa'da, koji je rekao: "Aliji nije bilo dražeg imena od imena Ebu-Turab; radovao bi se kada bi ga zvali tim imenom. Jednom je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, došao Fatiminoj kući, radijallahu anha, ali nije zatekao Aliju u kući, te je upitao: 'Gdje je sin tvoga amidže?'[5]

'Između mene i njega bilo je nešto (prepirke)', odgovorila je ona, 'i on se naljutio na mene; izišao je i poslije podne nije odmarao kod mene.' Tada Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, reče jednoj osobi: 'Pogledaj gdje je on.' Potom se ta osoba vratila i rekla: 'Allahov Poslaniče, on leži u džamiji.' Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, otišao je u džamiju, a Alija je ležao. Ogrtač mu je bio spao s jedne strane tijela i na njemu je bila prašina. Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, otresao je s njega prašinu govoreći: 'Ustani, o Ebu-Turabe! Ustani, o Ebu-Turabe!'"

٦٢٨٠. حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ بْنُ سَعِيدٍ حَدَّثَنَا عَبْدُالْعَزِيزِ ابْنُ أَبِي حَازِمٍ عَنْ أَبِي حَازِمٍ عَنْ سَهْلِ بْنِ سَعْدٍ قَالَ مَا كَانَ لِعَلِيٍّ اسْمٌ أَحَبَّ إِلَيْهِ مِنْ أَبِي تُرَابٍ وَإِنْ كَانَ لَيَفْرَحُ بِهِ إِذَا دُعِيَ بِهَا جَاءَ رَسُولُ اللهِ ﷺ بَيْتَ فَاطِمَةَ عَلَيْهَا السَّلَام فَلَمْ يَجِدْ عَلِيًّا فِي الْبَيْتِ فَقَالَ أَيْنَ ابْنُ عَمِّكِ فَقَالَتْ كَانَ بَيْنِي وَبَيْنَهُ شَيْءٌ فَغَاضَبَنِي فَخَرَجَ فَلَمْ يَقِلْ عِنْدِي فَقَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ لِإِنْسَانٍ انْظُرْ أَيْنَ هُوَ فَجَاءَ فَقَالَ يَا رَسُولَ اللهِ هُوَ فِي الْمَسْجِدِ رَاقِدٌ فَجَاءَ رَسُولُ اللهِ ﷺ وَهُوَ مُضْطَجِعٌ قَدْ سَقَطَ رِدَاؤُهُ عَنْ شِقِّهِ فَأَصَابَهُ تُرَابٌ فَجَعَلَ رَسُولُ اللهِ ﷺ يَمْسَحُهُ عَنْهُ وَهُوَ يَقُولُ قُمْ أَبَا تُرَابٍ قُمْ أَبَا تُرَابٍ .

O ONOME KOJI POSJETI NEKE LJUDE I KOD NJIH NA PODNE MALO ODSPAVA

باب مَنْ زار قومًا فقال عندهم

6281. PRIČAO NAM JE Kutejba b. Seid, njemu Muhammed b. Abdullah Ensari, ovom njegov otac, prenoseći od Sumame, a on od Enesa da je Umm-Sulejm[6] prostirala kožnu prostirku Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, pa bi on u njenoj kući poslije podne spavao na toj prostirci. Pošto bi Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, zaspao

٦٢٨١. حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ بْنُ سَعِيدٍ حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِاللهِ الْأَنْصَارِيُّ قَالَ حَدَّثَنِي أَبِي عَنْ ثُمَامَةَ عَنْ أَنَسٍ أَنَّ أُمَّ سُلَيْمٍ كَانَتْ تَبْسُطُ لِلنَّبِيِّ ﷺ نِطَعًا فَيَقِيلُ عِنْدَهَا عَلَى ذَلِكَ النِّطَعِ قَالَ فَإِذَا نَامَ النَّبِيُّ ﷺ أَخَذَتْ مِنْ عَرَقِهِ وَشَعَرِهِ فَجَمَعَتْهُ فِي قَارُورَةٍ

4 Muhelleb kaže: "Iz ovoga se razumije da je dozvoljeno spavati u džamiji bez razloga i nužde." Međutim, neki drugi smatraju suprotno, a na to ukazuje i ovaj hadis.

5 Tj. sin moga, pa i tvog amidže.

6 Davudi kaže da je Ummu-Sulejm tetka po mlijeku Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem.

ona bi uzimala njegovog znoja i kose[1] i skupljala u bocu, a zatim to miješala s mirisom (sukkom). Kada se Enesu b. Maliku približila smrt, oporučio je da se taj miris (*sukk*) pomiješa s mirisom koji se stavlja na tijelo mrtvaca (*hanutom*), pa je pomiješan s njim.

ثُمَّ جَمَعَتْهُ فِي سُكٍّ قَالَ فَلَمَّا حَضَرَ أَنَسَ بْنَ مَالِكٍ الْوَفَاةُ أَوْصَى إِلَيَّ أَنْ يُجْعَلَ فِي حَنُوطِهِ مِنْ ذَلِكَ السُّكِّ قَالَ فَجُعِلَ فِي حَنُوطِهِ .

6282, 6283. PRIČAO NAM JE Isma'il, njemu Malik, prenoseći od Ishaka b. Abdullaha b. Ebu-Talhe da je čuo Enesa b. Malika, radijallahu anhu, kako kaže: "Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, ulazio bi u kuću Ummu-Haram bintu Milhan kada bi išao u (mjesto) Kuba', a ona bi mu davala da jede. Ona je bila udata za Ubadu b. Samita. Jednog je dana Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, ušao kod nje i ona mu je dala da jede, pa je zaspao. Potom se probudio osmjehujući se. Ona kaže: 'Upitala sam: 'Šta te je nasmijalo, Allahov Poslaniče?', a on odgovori: 'Ljudi iz moga ummeta koji su mi pokazani (u snu) kao borci na Allahovom putu kako plove preko mora – kraljevi na prijestoljima!' (ili je rekao: poput kraljeva na prijestoljima; u nedoumici je Ishak). 'Moli Allaha da me učini jednim od njih!', rekoh. Uputio je dovu Allahu, a zatim namjestio glavu i zaspao. Potom se probudio osmjehujući se. 'Šta te je nasmijalo, Allahov Poslaniče?', upitah, a on odgovori: 'Ljudi iz moga ummeta koji su mi pokazani (u snu) kao borci na Allahovom putu kako plove preko mora – kraljevi na prijestoljima!' (ili je rekao: poput kraljeva na prijestoljima). 'Moli Allaha da me učini jednim od njih!', rekoh. 'Ti ćeš biti među prvima!', reče on.'" Za vrijeme Mu'avije ona je plovila morem, ali je pala sa svoje životinje kada je došla s mora na kopno, pa je umrla.[2]

٦٢٨٢-٦٢٨٣. حَدَّثَنَا إِسْمَاعِيلُ قَالَ حَدَّثَنِي مَالِكٌ عَنْ إِسْحَاقَ بْنِ عَبْدِاللهِ بْنِ أَبِي طَلْحَةَ عَنْ أَنَسِ ابْنِ مَالِكٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ أَنَّهُ سَمِعَهُ يَقُولُ كَانَ رَسُولُ اللهِ ﷺ إِذَا ذَهَبَ إِلَى قُبَاءٍ يَدْخُلُ عَلَى أُمِّ حَرَامٍ بِنْتِ مِلْحَانَ فَتُطْعِمُهُ وَكَانَتْ تَحْتَ عُبَادَةَ بْنِ الصَّامِتِ فَدَخَلَ يَوْمًا فَأَطْعَمَتْهُ فَنَامَ رَسُولُ اللهِ ﷺ ثُمَّ اسْتَيْقَظَ يَضْحَكُ قَالَتْ فَقُلْتُ مَا يُضْحِكُكَ يَا رَسُولَ اللهِ فَقَالَ نَاسٌ مِنْ أُمَّتِي عُرِضُوا عَلَيَّ غُزَاةً فِي سَبِيلِ اللهِ يَرْكَبُونَ ثَبَجَ هَذَا الْبَحْرِ مُلُوكًا عَلَى الْأَسِرَّةِ أَوْ قَالَ مِثْلَ الْمُلُوكِ عَلَى الْأَسِرَّةِ شَكَّ إِسْحَاقُ قُلْتُ ادْعُ اللهَ أَنْ يَجْعَلَنِي مِنْهُمْ فَدَعَا ثُمَّ وَضَعَ رَأْسَهُ فَنَامَ ثُمَّ اسْتَيْقَظَ يَضْحَكُ فَقُلْتُ مَا يُضْحِكُكَ يَا رَسُولَ اللهِ قَالَ نَاسٌ مِنْ أُمَّتِي عُرِضُوا عَلَيَّ غُزَاةً فِي سَبِيلِ اللهِ يَرْكَبُونَ ثَبَجَ هَذَا الْبَحْرِ مُلُوكًا عَلَى الْأَسِرَّةِ أَوْ مِثْلَ الْمُلُوكِ عَلَى الْأَسِرَّةِ فَقُلْتُ ادْعُ اللهَ أَنْ يَجْعَلَنِي مِنْهُمْ قَالَ أَنْتِ مِنَ الْأَوَّلِينَ فَرَكِبَتِ الْبَحْرَ زَمَانَ مُعَاوِيَةَ فَصُرِعَتْ عَنْ دَابَّتِهَا حِينَ خَرَجَتْ مِنَ الْبَحْرِ فَهَلَكَتْ .

---

1 Ajni, tumačeći ovo, kaže da Ummu-Sulejm nije skupljala dlake s Poslanikove, sallallahu alejhi ve sellem, glave dok bi spavao, već bi skupljala dlake koje opadnu kada bi se češljao. On kaže da ovome u prilog ide hadis koji prenosi Enes, radijallahu anhu, u kojem stoji da je Ebu-Talha uzeo Vjerovjesnikovu, sallallahu alejhi ve sellem, kosu koju je on obrijao na Mini, donio je Ummu-Sulejm i ona ju je stavila u miris zvani *sukk*.
"Iz hadisa se" - veli Ajni - " razumije da je poglavaru, zapovjedniku, učenjaku i sl. dozvoljeno da na podne odspava kod svojih poznanika, jer to učvršćuje njihovu ljubav."

2 Hadis je na više mjesta spomenut u poglavljima o džihadu, a Ebu-Umer kaže da je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, riječima "kraljevi na prijestoljima" mislio na prijestolja u Džennetu.

SJEDENJE NA NAJPODESNIJI NAČIN

بَاب الْجُلُوسِ كَيْفَمَا تَيَسَّرَ

6284. PRIČAO NAM JE Ali b. Abdullah, njemu Sufjan, prenoseći od Zuhrija, on od Ataa b. Jezida Lejsija, a ovaj od Ebu-Seida Hudrija, radijallahu anhu, koji kaže: "Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, zabranio je dva načina oblačenja i dvije vrste kupoprodaje. Zabranio je da se pokrije jedno rame, a otkrije drugo; da se čovjek ogrne jednim odijelom dok sjedi, a da nijednim dijelom tog odijela ne pokrije svoj spolni organ. Zabranio je, također, kupoprodaju zvanu *el-mulamesa* i *el-munabeza*."[3]

٦٢٨٤. حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ عَبْدِاللهِ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ عَنِ الزُّهْرِيِّ عَنْ عَطَاءِ بْنِ يَزِيدَ اللَّيْثِيِّ عَنْ أَبِي سَعِيدٍ الْخُدْرِيِّ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ نَهَى النَّبِيُّ ﷺ عَنْ لِبْسَتَيْنِ وَعَنْ بَيْعَتَيْنِ اشْتِمَالِ الصَّمَّاءِ وَالاحْتِبَاءِ فِي ثَوْبٍ وَاحِدٍ لَيْسَ عَلَى فَرْجِ الإِنْسَانِ مِنْهُ شَيْءٌ وَالْمُلاَمَسَةِ وَالْمُنَابَذَةِ تَابَعَهُ مَعْمَرٌ وَمُحَمَّدُ بْنُ أَبِي حَفْصَةَ وَعَبْدُاللهِ بْنُ بُدَيْلٍ عَنِ الزُّهْرِيِّ.

O ONOME KOJI SE DOŠAPTAVA U PRISUSTVU LJUDI I KOJI NE ODA TAJNU SVOGA DRUGA, ALI KADA OVAJ UMRE, ON TU TAJNU OTKRIJE[4]

بَاب مَنْ نَاجَى بَيْنَ يَدَيِ النَّاسِ وَمَنْ لَمْ يُخْبِرْ بِسِرِّ صَاحِبِهِ فَإِذَا مَاتَ أَخْبَرَ بِهِ

6285, 6286. PRIČAO NAM JE Musa, prenoseći od Ebu-Avane, on od Firasa, ovaj od Amra, a on od Mesruka da mu je Aiša, majka vjernika, pričala: "Mi, Vjerovjesnikove, sallallahu alejhi ve sellem, supruge, bile smo sve kod njega, i nijedna od nas nije bila odsutna kada je, idući prema nama, došla Fatima, radijallahu anha. Tako mi Allaha, njen se hod nije razlikovao od hoda Allahovog Poslanika,

٦٢٨٥ – ٦٢٨٦. حَدَّثَنَا مُوسَى عَنْ أَبِي عَوَانَةَ حَدَّثَنَا فِرَاسٌ عَنْ عَامِرٍ عَنْ مَسْرُوقٍ حَدَّثَتْنِي عَائِشَةُ أُمُّ الْمُؤْمِنِينَ قَالَتْ إِنَّا كُنَّا أَزْوَاجَ النَّبِيِّ ﷺ عِنْدَهُ جَمِيعًا لَمْ تُغَادَرْ مِنَّا وَاحِدَةٌ فَأَقْبَلَتْ فَاطِمَةُ عَلَيْهَا السَّلاَمُ تَمْشِي لاَ وَاللهِ مَا تَخْفَى مِشْيَتُهَا مِنْ

---

3 Neki od vidova kupoprodaje zvane *el-mulamesa* su :
- da kupac kupi robu tako što je samo dotakne, a i ne pogleda u nju,
- da prodavac kaže: "Ako dotakneš robu, mora se između nas izvršiti kupoprodaja uz toliku i toliku cijenu",
- da se roba koju se želi kupiti dodiruje ispod odjeće, ne gledajući u nju, a zatim da se izvrši kupoprodaja.

Što se tiče kupoprodaje zvane *el-munabeza*, to je takva kupoprodaja u kojoj jedan od učesnika kupoprodaje kaže drugom: "Baci mi tu odjeću (ili drugu robu), ili da ti bacim, a kupoprodaja se mora izvršiti uz toliku i toliku cijenu!"

4 Ovaj naslov sadrži dvoje, a Buhari nije spomenuo pravni tretman (*hukm*) toga, zadovoljavajući se samo hadisom koji navodi. Što se tiče tretmana došaptavanja dvojice ljudi u prisustvu grupe ljudi, iz hadisa se razumije da je to dozvoljeno. A što se tiče tajni, ne treba odavati nečiju tajnu ako u tome postoji šteta, jer da je Fatima, radijallahu anha, obavijestila Vjerovjesnikove, sallallahu alejhi ve sellem, supruge da joj je on povjerio da mu se približila smrt, one bi se silno ražalostile. Također, da ih je obavijestila da je ona prvakinja žena u Džennetu, to bi im samo povećalo tugu i bol. Nakon što je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, umro, Fatima je otkrila ono što joj je on rekao u povjerenju.

مِشْيَةَ رَسُولِ اللهِ ﷺ فَلَمَّا رَآهَا رَحَّبَ قَالَ مَرْحَبًا بِابْنَتِي ثُمَّ أَجْلَسَهَا عَنْ يَمِينِهِ أَوْ عَنْ شِمَالِهِ ثُمَّ سَارَّهَا فَبَكَتْ بُكَاءً شَدِيدًا فَلَمَّا رَأَى حُزْنَهَا سَارَّهَا الثَّانِيَةَ فَإِذَا هِيَ تَضْحَكُ فَقُلْتُ لَهَا أَنَا مِنْ بَيْنِ نِسَائِهِ خَصَّكِ رَسُولُ اللهِ ﷺ بِالسِّرِّ مِنْ بَيْنِنَا ثُمَّ أَنْتِ تَبْكِينَ فَلَمَّا قَامَ رَسُولُ اللهِ ﷺ سَأَلْتُهَا عَمَّا سَارَّكِ قَالَتْ مَا كُنْتُ لأُفْشِيَ عَلَى رَسُولِ اللهِ ﷺ سِرَّهُ فَلَمَّا تُوُفِّيَ قُلْتُ لَهَا عَزَمْتُ عَلَيْكِ بِمَا لِي عَلَيْكِ مِنَ الْحَقِّ لَمَّا أَخْبَرْتِنِي قَالَتْ أَمَّا الآنَ فَنَعَمْ فَأَخْبَرَتْنِي قَالَتْ أَمَّا حِينَ سَارَّنِي فِي الأَمْرِ الأَوَّلِ فَإِنَّهُ أَخْبَرَنِي أَنَّ جِبْرِيلَ كَانَ يُعَارِضُهُ بِالْقُرْآنِ كُلَّ سَنَةٍ مَرَّةً وَإِنَّهُ قَدْ عَارَضَنِي بِهِ الْعَامَ مَرَّتَيْنِ وَلاَ أَرَى الأَجَلَ إِلاَّ قَدِ اقْتَرَبَ فَاتَّقِي اللهَ وَاصْبِرِي فَإِنِّي نِعْمَ السَّلَفُ أَنَا لَكِ قَالَتْ فَبَكَيْتُ بُكَائِي الَّذِي رَأَيْتِ فَلَمَّا رَأَى جَزَعِي سَارَّنِي الثَّانِيَةَ قَالَ يَا فَاطِمَةُ أَلاَ تَرْضَيْنَ أَنْ تَكُونِي سَيِّدَةَ نِسَاءِ الْمُؤْمِنِينَ أَوْ سَيِّدَةَ نِسَاءِ هَذِهِ الأُمَّةِ .

sallallahu alejhi ve sellem. Kada ju je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, ugledao, poželio joj je dobrodošlicu i rekao: 'Dobro došla, kćeri moja!' Potom ju je posadio sa svoje desne strane (ili s lijeve) te joj nešto šapnuo, a ona je žestoko zaplakala. Kada je vidio njenu tugu, šapnuo joj je nešto drugi put, a ona se počela smijati. Ja sam joj, između ostalih Vjerovjesnikovih, sallallahu alejhi ve sellem, supruga, rekla: 'Allahov je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, između nas odabrao tebe da ti saopći tajnu, a ti si zaplakala!' Nakon što je ustao i otišao Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, upitala sam je: 'Šta ti je šapnuo u povjerenju?'

'Neću otkriti tajnu Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem', rekla je.

Kada je on umro, rekla sam joj: 'Ja te ozbiljno preklinjem pravom koje imam kod tebe da mi kažeš (tajnu koju ti je rekao Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem)!' Ona reče: 'Što se tiče tvoga pitanja sada..., da, ja ću ti odgovoriti', pa me je obavijestila, govoreći: 'Što se tiče prve tajne koju mi je povjerio, obavijestio me je da je s Džibrilom ponavljao Kur'an svake godine jedanput i dodao: 'A ove sam ga godine s njim ponavljao dva puta, te smatram da mi se edžel[1] primakao, a ti se boj Allaha i budi strpljiva! Ja sam ti najbolji prethodnik (na ahiretu)!" Fatima je zatim rekla: 'Zaplakala sam onako kako si me ti vidjela. Kada je vidio moju tugu, povjerio mi je drugu tajnu, govoreći: 'O Fatima, zar ne bi bila zadovoljna da budeš prvakinja među vjernicama (ili prvakinja među ženama ovoga ummeta)?!'"

1 Tj. smrt.

LEŽANJE NA LEĐIMA

باب الاستلقاء

6287. PRIČAO NAM JE Ali b. Abdullah, njemu Sufjan, a ovom Zuhri, prenoseći od Abbada b. Temima, a on od svoga amidže, koji je rekao: "Vidio sam Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, u džamiji kako leži na leđima, prebacivši jednu nogu preko druge."[2]

٦٢٨٧. حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ عَبْدِاللهِ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ حَدَّثَنَا الزُّهْرِيُّ قَالَ أَخْبَرَنِي عَبَّادُ بْنُ تَمِيمٍ عَنْ عَمِّهِ قَالَ رَأَيْتُ رَسُولَ اللهِ ﷺ فِي الْمَسْجِدِ مُسْتَلْقِيًا وَاضِعًا إِحْدَى رِجْلَيْهِ عَلَى الأُخْرَى .

NE DOŠAPTAVAJU SE DVOJICA LJUDI U PRISUSTVU TREĆEGA

باب لا يتناجى اثنان دون الثالث

Uzvišeni kaže: "O vjernici, kada među sobom tajno razgovarate, ne razgovarajte o grijehu i neprijateljstvu i neposlušnosti prema Poslaniku, već razgovarajte o dobročinstvu i čestitosti..." – do riječi Njegovih: "... a vjernici neka se samo u Allaha pouzdaju!"[3]
I kaže: "O vi koji vjerujete, kad hoćete da se s Poslanikom sašaptavate, prije vašeg sašaptavanja sadaku udijelite. To je za vas bolje i čistije. A ako ne nađete ništa – pa, Allah je, zaista, Oprostitelj grijeha, Milostivi..." – do riječi Njegovih: "... Allah savršeno zna ono što vi radite!"[4]

وَقَوْلُهُ تَعَالَى (يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا إِذَا تَنَاجَيْتُمْ فَلاَ تَتَنَاجَوْا بِالإِثْمِ وَالْعُدْوَانِ وَمَعْصِيَةِ الرَّسُولِ وَتَنَاجَوْا بِالْبِرِّ وَالتَّقْوَى) إِلَى قَوْلِهِ (وَعَلَى اللهِ فَلْيَتَوَكَّلِ الْمُؤْمِنُونَ) وَقَوْلُهُ (يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا إِذَا نَاجَيْتُمُ الرَّسُولَ فَقَدِّمُوا بَيْنَ يَدَيْ نَجْوَاكُمْ صَدَقَةً ذَلِكَ خَيْرٌ لَكُمْ وَأَطْهَرُ فَإِنْ لَمْ تَجِدُوا فَإِنَّ اللهَ غَفُورٌ رَحِيمٌ) إِلَى قَوْلِهِ (وَاللهُ خَبِيرٌ بِمَا تَعْمَلُونَ) .

---

2 Postoje drugi hadisi u kojima se kaže da Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, nije volio ili da je zabranio da čovjek prebaci nogu preko noge dok leži. Ovaj hadis ukazuje na suprotno. Ove hadise moguće je uskladiti tako što se zabrana odnosi na situaciju kada je čovjeku otkriveno stidno mjesto, a Allah najbolje zna!

3 El-Mudžadela, 9-10. Prijevod ajeta u cjelosti glasi: "O vi koji vjerujete, kada se među sobom došaptavate, ne došaptavajte se o grijehu i neprijateljstvu i neposlušnosti prema Poslaniku, već se došaptavajte o dobročinstvu i bogobojaznosti i bojte se Allaha, pred Kojim ćete skupljeni biti. Sašaptavanje je posao šejtanski, da bi rastužio one koji vjeruju, a to ne može njima nimalo nauditi, osim ako to Allah dopusti. A vjernici neka se samo u Allaha pouzdaju!"
Navodeći ova dva ajeta, Buhari želi ukazati da došaptavanje općenito nijezabranjeno, nego da je ono ograničeno tako što je zabranjeno došaptavanje o grijehu, neprijateljstvu i neposlušnosti prema Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem.

4 Prijevod ajeta u cjelosti glasi: "O vi koji vjerujete, kad hoćete da se s Poslanikom sašaptavate, prije vašeg sašaptavanja sadaku udijelite. To je za vas bolje i čistije. A ako ne nađete ništa – pa, Allah je, zaista, Oprostitelj grijeha, Milostivi. Zar vas je strah da prije razgovora svoga sadaku udijelite?! A ako ne udijelite i Allah vam oprosti, onda namaz obavljajte i zekat dajite i budite pokorni Allahu i Poslaniku Njegovu! Allah savršeno zna ono što vi radite."

6288. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Jusuf da ga je obavijestio Malik; a PRIČAO NAM JE i Ismail, njemu Malik, prenoseći od Nafija, a on od Abdullaha, radijallahu anhu, da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
"Kada budu tri osobe zajedno, neka se dvije ne došaptavaju isključujući treću!"[1]

٦٢٨٨. حَدَّثَنَا عَبْدُاللهِ بْنُ يُوسُفَ أَخْبَرَنَا مَالِكٌ ح و حَدَّثَنَا إِسْمَاعِيلُ قَالَ حَدَّثَنِي مَالِكٌ عَنْ نَافِعٍ عَنْ عَبْدِاللهِ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ أَنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ قَالَ إِذَا كَانُوا ثَلاَثَةٌ فَلاَ يَتَنَاجَى اثْنَانِ دُونَ الثَّالِثِ .

ČUVANJE TAJNE[2]

باب حفظ السر

6289. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Sabbah, njemu Mu'temir b. Sulejman, koji kaže da je čuo svoga oca kako govori:
"Čuo sam Enesa b. Malika kako kaže: 'Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, povjerio mi je tajnu, i ja je poslije njega[3] nikome nisam odao. Umm-Sulejm pitala me je o toj tajni, ali joj je nisam otkrio.'"

٦٢٨٩. حَدَّثَنَا عَبْدُاللهِ بْنُ صَبَّاحٍ حَدَّثَنَا مُعْتَمِرُ بْنُ سُلَيْمَانَ قَالَ سَمِعْتُ أَبِي قَالَ سَمِعْتُ أَنَسَ بْنَ مَالِكٍ أَسَرَّ إِلَيَّ النَّبِيُّ ﷺ سِرًّا فَمَا أَخْبَرْتُ بِهِ أَحَدًا بَعْدَهُ وَلَقَدْ سَأَلَتْنِي أُمُّ سُلَيْمٍ فَمَا أَخْبَرْتُهَا بِهِ .

AKO U DRUŠTVU BUDE VIŠE OD TRI OSOBE, TADA NEMA SMETNJE DA SE DVIJE (OD NJIH) MEĐUSOBNO DOŠAPTAVAJU I POVJERAVAJU TAJNE

باب إذا كانوا أكثر من ثلاثة فلا بأس بالمسارة والمناجاة

6290. PRIČAO NAM JE Usman, njemu Džerir, prenoseći od Mensura, on od Ebu-Vaila, a ovaj od Abdullaha, radijallahu anhu, koji kaže:
"Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, je rekao: 'Kada budete trojica u društvu, neka se dva čovjeka ne došaptavaju isključujući trećega sve dok se ne pomiješate (sastanete) s još drugih ljudi, zato što bi ga to ražalostilo.'"[4]

٦٢٩٠. حَدَّثَنَا عُثْمَانُ حَدَّثَنَا جَرِيرٌ عَنْ مَنْصُورٍ عَنْ أَبِي وَائِلٍ عَنْ عَبْدِاللهِ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ النَّبِيُّ ﷺ إِذَا كُنْتُمْ ثَلاَثَةً فَلاَ يَتَنَاجَى رَجُلاَنِ دُونَ الآخَرِ حَتَّى تَخْتَلِطُوا بِالنَّاسِ أَجْلَ أَنْ يُحْزِنَهُ .

---

1 To je stoga što ta treća osoba može pomisliti da se nešto protiv nje govori. Ovo je jedan od vidova islamskog bontona prilikom sijela i sjedenja u društvu, kao i ukazivanje počasti osobama s kojim se zajedno sjedi.

2 Tj. neodavanje tajne, jer tajna spada u emanet, a čuvanje emaneta je dužnost (vadžib) i spada u lijepa moralna svojstva vjernika.

3 Tj. poslije Poslanikove, sallallahu alejhi ve sellem, smrti. Neki kažu da se ova tajna odnosila na Poslanikove, sallallahu alejhi ve sellem, supruge. A inače da je ta tajna bila u vezi sa znanjem, Enes ne bi imao pravo da je čuva. Ummu-Sulejm je Enesova majka, pa kada je od nje čuvao tajnu, onda je preče da je čuva od drugih ljudi.

4 Neki kažu da je pokuđeno sašaptavanje dvojice ljudi, isključujući pritom trećega, zbog toga što ga to može ražalostiti ili zbog toga što može pomisliti da je manje vrijedan ili pak, da smeta. Ove sumnje ne postoje kada se radi o većoj grupi ljudi.

٦٢٩١. حَدَّثَنَا عَبْدَانُ عَنْ أَبِي حَمْزَةَ عَنِ الْأَعْمَشِ عَنْ شَقِيقٍ عَنْ عَبْدِاللهِ قَالَ قَسَمَ النَّبِيُّ ﷺ يَوْمًا قِسْمَةً فَقَالَ رَجُلٌ مِنَ الْأَنْصَارِ إِنَّ هَذِهِ لَقِسْمَةٌ مَا أُرِيدَ بِهَا وَجْهُ اللهِ قُلْتُ أَمَا وَاللهِ لَآتِيَنَّ النَّبِيَّ ﷺ فَأَتَيْتُهُ وَهُوَ فِي مَلَإٍ فَسَارَرْتُهُ فَغَضِبَ حَتَّى احْمَرَّ وَجْهُهُ ثُمَّ قَالَ رَحْمَةُ اللهِ عَلَى مُوسَى أُوذِيَ بِأَكْثَرَ مِنْ هَذَا فَصَبَرَ .

6291. PRIČAO NAM JE Abdan, prenoseći od Ebu-Hamze, on od A'meša, ovaj od Šekika, a on od Abdullaha, koji kaže:
"Jednog je dana Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, nešto dijelio, pa jedan čovjek ensarija reče: 'Ova podjela nije bila zarad lica Allahova (nije bila pravedna)!'
'Tako mi Allaha', rekoh, 'otići ću Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem!' Potom sam otišao kod njega – a bio je u grupi ljudi – i šapnuo mu (ono šta sam čuo).[5] On se naljutio tako da se u licu zacrvenio, a zatim reče: 'Allahova milost neka je na Musaa! Uznemiravan je i više od ovoga, pa se strpio.'"

بَاب طُولِ النَّجْوَى

DUGO DOŠAPTAVANJE

وَقَوْلُهُ ﴿وَإِذْ هُمْ نَجْوَى﴾ مَصْدَرٌ مِنْ نَاجَيْتُ فَوَصَفَهُمْ بِهَا وَالْمَعْنَى يَتَنَاجَوْنَ .

Uzvišeni kaže: "... I o čemu se sašaptavaju..." *En-nedžva*[6] glagolska je imenica od glagola *nadžejtu*. Allah, dželle šanuhu, ovom glagolskom imenicom, koja ovdje ima značenje glagola, tj. "sašaptavaju se" – opisuje mušrike.

٦٢٩٢. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ بَشَّارٍ حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ جَعْفَرٍ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ عَنْ عَبْدِالْعَزِيزِ عَنْ أَنَسٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ أُقِيمَتِ الصَّلَاةُ وَرَجُلٌ يُنَاجِي رَسُولَ اللهِ ﷺ فَمَا زَالَ يُنَاجِيهِ حَتَّى نَامَ أَصْحَابُهُ ثُمَّ قَامَ فَصَلَّى .

6292. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Beššar, njemu Muhammed b. Dža'fer, ovom Šu'ba, prenoseći od Abdul-Aziza, a on od Enesa, radijallahu anhu, koji kaže:
"Proučen je ikamet za namaz, a neki je čovjek nešto šaptao Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem. Nastavio mu je šaptati sve dok njegovi drugovi (ashabi) nisu pospali. Zatim je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, ustao i klanjao (s njima)."

---

5 Iz ovoga se vidi da je dozvoljeno sašaptavanje u većoj grupi ljudi.

6 Tj. sašaptavanje. Prijevod gornjeg ajeta u cjelosti glasi: "Mi dobro znamo šta oni žele da čuju kada dolaze da te prisluškuju, i o čemu se sašaptavaju kad zulumćari govore: 'Vi slijedite samo opčinjena čovjeka!'" (El-Isra, 47)

NE OSTAVLJA SE VATRA DA GORI U KUĆI ZA VRIJEME SPAVANJA

باب لا تُتْرَكُ النَّارُ فِي الْبَيْتِ عِنْدَ النَّوْمِ

6293. PRIČAO NAM JE Ebu-Nu'ajm, njemu Ujejna, prenoseći od Zuhrija, on od Salima, ovaj od svoga oca, a on od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, da je rekao: "Ne ostavljajte vatru da gori u vašim kućama kada spavate!"[1]

٦٢٩٣. حَدَّثَنَا أَبُو نُعَيْمٍ حَدَّثَنَا ابْنُ عُيَيْنَةَ عَنِ الزُّهْرِيِّ عَنْ سَالِمٍ عَنْ أَبِيهِ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ لاَ تَتْرُكُوا النَّارَ فِي بُيُوتِكُمْ حِينَ تَنَامُونَ .

6294. PRIČAO NAM JE Muhammed b. A'la, njemu Ebu-Usama, prenoseći od Burejda b. Abdullaha, on od Ebu-Burde, a ovaj od Ebu-Musaa, radijallahu anhu, koji kaže:
"U Medini je izgorjela kuća zajedno s onima koji su bili u njoj. O njima su ispričali Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, a on je reče: 'Ova je vatra, zaista, vaš neprijatelj,[2] pa (zato) kada spavate, ugasite je!'"

٦٢٩٤. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ الْعَلاَءِ حَدَّثَنَا أَبُو أُسَامَةَ عَنْ بُرَيْدِ بْنِ عَبْدِاللهِ عَنْ أَبِي بُرْدَةَ عَنْ أَبِي مُوسَى رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ احْتَرَقَ بَيْتٌ بِالْمَدِينَةِ عَلَى أَهْلِهِ مِنَ اللَّيْلِ فَحُدِّثَ بِشَأْنِهِمُ النَّبِيُّ ﷺ قَالَ إِنَّ هَذِهِ النَّارَ إِنَّمَا هِيَ عَدُوٌّ لَكُمْ فَإِذَا نِمْتُمْ فَأَطْفِئُوهَا عَنْكُمْ .

6295. PRIČAO NAM JE Kutejba, njemu Hammad, prenoseći od Kesira, on od Ataa, a ovaj od Džabira b. Abdullaha, radijallahu anhuma, koji kaže:
"Allahov je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: 'Pokrijte posude, zatvorite vrata i ugasite lampe (svjetiljke), jer *mali prestupnik* (miš) može povući fitilj i (svjetiljka) zapaliti one koji su u kući!'"[3]

٦٢٩٥. حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ حَدَّثَنَا حَمَّادٌ عَنْ كَثِيرٍ هُوَ ابْنُ شِنْظِيرٍ عَنْ عَطَاءٍ عَنْ جَابِرِ بْنِ عَبْدِاللهِ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا قَالَ قَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ خَمِّرُوا الآنِيَةَ وَأَجِيفُوا الأَبْوَابَ وَأَطْفِئُوا الْمَصَابِيحَ فَإِنَّ الْفُوَيْسِقَةَ رُبَّمَا جَرَّتِ الْفَتِيلَةَ فَأَحْرَقَتْ أَهْلَ الْبَيْتِ .

---

1 Zabrana je ograničena na stanje dok se spava, jer je to stanje kada lakše može doći do požara.

2 Ibnul-Arebi kaže da je vatra nazvana neprijateljem, jer u sebi sadrži značenje neprijateljstva, tako što može uništiti naša tijela kao što to rade neprijatelji.

3 Ovaj hadis ima povod zbog čega je izrečen, a taj slučaj bilježe Ebu-Davud i Ibn-Hibban. Oni prenose od Ibn Abbasa koji je rekao: "Miš je dovukao fitilj i ostavio ga ispred Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, na hasuricu od palmina lišća na kojoj je sjedio. Taj fitilj je zapalio jedan manji dio hasurice i Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, je rekao: "Kada hoćete da spavate, ugasite vaše lampe, jer šejtan upućuje miša (poput ovoga) da uradi ovo, pa vas može zapaliti."

ZATVARANJE VRATA NOĆU[4]

باب إِغْلَاقِ الْأَبْوَابِ بِاللَّيْلِ

6296. PRIČAO NAM JE Hassan b. Ebu-Abbad, njemu Hemmam, prenoseći od Ataa, a on od Džabira, koji kaže:
"Allahov je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: 'Ugasite svjetiljke kada noću spavate, zatvorite vrata, zavežite otvore na mješinama (posudama) i pokrijte hranu i piće!'"
Hemmam kaže: "A mislim da je Ata' rekao: '... i pokrijte hranu i piće, pa makar komadom drveta!'"

٦٢٩٦. حَدَّثَنَا حَسَّانُ بْنُ أَبِي عَبَّادٍ حَدَّثَنَا هَمَّامٌ حَدَّثَنَا عَطَاءٌ عَنْ جَابِرٍ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ أَطْفِئُوا الْمَصَابِيحَ بِاللَّيْلِ إِذَا رَقَدْتُمْ وَغَلِّقُوا الْأَبْوَابَ وَأَوْكُوا الْأَسْقِيَةَ وَخَمِّرُوا الطَّعَامَ وَالشَّرَابَ قَالَ هَمَّامٌ وَأَحْسِبُهُ قَالَ وَلَوْ بِعُودٍ يَعْرُضُهُ.

OBREZIVANJE U ODRASLOJ DOBI I ODSTRANJIVANJE DLAKA ISPOD PAZUHA[5]

باب الْخِتَانِ بَعْدَ الْكِبَرِ وَنَتْفِ الْإِبْطِ

6297. PRIČAO NAM JE Jahja b. Kuzea, njemu Ibrahim b. Sa'd, prenoseći od Ibn-Šihaba, on od Seida b. Musejjeba, ovaj od Ebu-Hurejrea, radijallahu anhu, a on od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, da je rekao:
"U Poslanikovu, sallallahu alejhi ve sellem, praksu (*fitru*)[6] spada: obrezivanje, brijanje stidnih mjesta, uklanjanje dlaka ispod pazuha, skraćivanje brkova i rezanje noktiju."

٦٢٩٧. حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ قَزَعَةَ حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ سَعْدٍ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ عَنْ سَعِيدِ بْنِ الْمُسَيَّبِ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ الْفِطْرَةُ خَمْسٌ الْخِتَانُ وَالِاسْتِحْدَادُ وَنَتْفُ الْإِبْطِ وَقَصُّ الشَّارِبِ وَتَقْلِيمُ الْأَظْفَارِ.

6298. PRIČAO NAM JE Ebu-Jeman da ga je obavijestio Šuajb b. Ebu-Hamza, kojem je pričao Ebu-Zinad, prenoseći od A'redža, a on od Ebu-Hurejre da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Ibrahim, alejhis-selam, obrezan

٦٢٩٨. حَدَّثَنَا أَبُو الْيَمَانِ أَخْبَرَنَا شُعَيْبُ بْنُ أَبِي حَمْزَةَ حَدَّثَنَا أَبُو الزِّنَادِ عَنِ الْأَعْرَجِ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ أَنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ قَالَ اخْتَتَنَ إِبْرَاهِيمُ

4 Jedan od razloga Poslanikove, sallallahu alejhi ve sellem, naredbe o zatvaranju vrata noću jeste sprečavanje ulaska šejtana u kuću i uznemiravanje ljudi.

5 Dovodeći u vezu spominjanje ovog poglavlja u dijelu o traženju dozvole za ulazak u tuđu kuću (*el-isti'zan*), Kermani kaže: "Obrezivanje se vrši u privatnim kućama i stanovima, a u njih se ne ulazi bez traženja dopuštenja."

6 Prvi poslanik koji je ovo naredivao je Ibrahim, alejhis-selam.

je kada je imao osamdeset godina, a obrezan je bradvicom (*el-kadum*)."[1]
Pričao nam je Kutejba, njemu Mugira, prenoseći od Ebu-Zinada, koji kaže: "... *bil-kaddum*" (Ovdje je *el-kaddum* s tešdidom na slovu "d".)

بَعْدَ ثَمَانِينَ سَنَةً وَاخْتَتَنَ بِالْقَدُومِ مُخَفَّفَةً قَالَ
أَبُو عَبْدِ اللهِ حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ حَدَّثَنَا الْمُغِيرَةُ عَنْ
أَبِي الزِّنَادِ وَقَالَ بِالْقَدُّومِ وَهُوَ مَوْضِعٌ مُشَدَّدٌ.

6299, 6300. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Abdur-Rahim da ga je obavijestio Abbad b. Musa kako mu je pričao Isma'il b. Dža'fer, prenoseći od Israila, on od Ebu-Ishaka, a ovaj od Seida b. Džubejra, koji kaže:
"Pitali su Ibn-Abbasa: 'Na koga si (po godinama) bio nalik kada je umro Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem?', pa je odgovorio: 'Ja sam tada bio obrezan.' A ljudi u to doba nisu obrezivali muškarca sve dok ne uđe u pubertet."
Ibn-Idris prenosi od svoga oca, on od Ebu-Ishaka, ovaj od Seida b. Džubejra, a on od Ibn-Abbasa, koji kaže: "Umro je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, a ja sam bio obrezan."[2]

٦٢٩٩–٦٣٠٠. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِالرَّحِيمِ
أَخْبَرَنَا عَبَّادُ بْنُ مُوسَى حَدَّثَنَا إِسْمَاعِيلُ بْنُ
جَعْفَرٍ عَنْ إِسْرَائِيلَ عَنْ أَبِي إِسْحَاقَ عَنْ
سَعِيدِ بْنِ جُبَيْرٍ قَالَ سُئِلَ ابْنُ عَبَّاسٍ مِثْلُ مَنْ أَنْتَ
حِينَ قُبِضَ النَّبِيُّ ﷺ قَالَ أَنَا يَوْمَئِذٍ مَخْتُونٌ قَالَ وَكَانُوا
لاَ يَخْتِنُونَ الرَّجُلَ حَتَّى يُدْرِكَ وَقَالَ ابْنُ إِدْرِيسَ
عَنْ أَبِيهِ عَنْ أَبِي إِسْحَاقَ عَنْ سَعِيدِ بْنِ جُبَيْرٍ عَنِ
ابْنِ عَبَّاسٍ قُبِضَ النَّبِيُّ ﷺ وَأَنَا خَتِينٌ.

---

1 "*El-kadum*" je bez tešdida na slovu "d".

2 Ajni u svome komentaru Buharijevog *Sahiha*, kaže da je najispravnije mišljenje da je Ibn 'Abbas imao trinaest godina kada je umro Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem..

O TOME DA JE SVAKA JE ZABAVA ZABLUDA AKO NEKOGA ODVRATI OD POKORNOSTI ALLAHU I O ONOME KOJI KAŽE SVOME PRIJATELJU: "HODI DA SE KOCKAMO!

باب كُلُّ لهْوٍ باطِلٌ إذا شغلهُ عنْ طاعة اللهِ ومنْ قال لِصاحِبِه تعال أُقامِرك

Uzvišeni kaže: "Ima ljudi koji kupuju priče za razonodu, da bi s Allahova puta odvodili."[3]

وَقَوْلُهُ تَعَالَى ﴿وَمِنَ النَّاسِ مَنْ يَشْتَرِي لَهْوَ الْحَدِيثِ لِيُضِلَّ عَنْ سَبِيلِ اللهِ﴾ .

6301. PRIČAO NAM JE Jahja b. Bukejr, njemu Lejs, prenoseći od Ukajla, a on od Ibn-Šihaba, kojeg je obavijestio Humejd b. Abdur-Rahman da je Ebu-Hurejra kazivao:
"Allahov je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: 'Ko se od vas zakune, pa u svojoj zakletvi kaže: 'Tako mi Lata i Uzzaa!' – neka poslije kaže: 'Nema Boga osim Allaha!'; a ko kaže svome prijatelju: 'Hodi da se kockamo!' – neka podijeli sadaku.'"[4]

٦٣٠١. حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ بُكَيْرٍ حَدَّثَنَا اللَّيْثُ عَنْ عُقَيْلٍ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ قَالَ أَخْبَرَنِي حُمَيْدُ بْنُ عَبْدِالرَّحْمَنِ أَنَّ أَبَا هُرَيْرَةَ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ مَنْ حَلَفَ مِنْكُمْ فَقَالَ فِي حَلِفِهِ بِاللاَّتِ وَالْعُزَّى فَلْيَقُلْ لاَ إِلَهَ إِلاَّ اللهُ وَمَنْ قَالَ لِصَاحِبِهِ تَعَالَ أُقَامِرْكَ فَلْيَتَصَدَّقْ .

3 Lukman, 6. Ovo poglavlje je navedeno u dijelu o traženju dozvole za ulazak u kuću, jer zabava, a u to spada i kockanje, biva (uglavnom) u kući, a da bi se ušlo u (tuđu) kuću, potrebno je i traženje dozvole za ulazak.

4 Iskup (*keffaret*) za zaklinjanje idolima je izgovaranje šehadeta, a iskup za onoga ko pozove nekoga na kockanje je da podijeli sadaku.
Što se tiče kockanja, ne postoji niko od učenjaka a da ne kaže da je ono zabranjeno, a sve na osnovu petog ajeta iz sure El-Maide koji u prijevodu glasi: "O vjernici, vino, i kocka, i kumiri i strelice za gatanje su odvratne stvari, šejtanovo djelo; zato se toga klonite da biste postigli što želite."

O TOME ŠTA SE NAVODI O GRADNJI

باب ما جاء في البناء

Ebu-Hurejra prenosi da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Jedan je od predznaka Sudnjeg dana i to kada se pastiri budu nadmetali u gradnji visokih zgrada."

قَالَ أَبُو هُرَيْرَةَ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ مِنْ أَشْرَاطِ السَّاعَةِ إِذَا تَطَاوَلَ رِعَاءُ الْبَهْمِ فِي الْبُنْيَانِ .

6302. PRIČAO NAM JE Ebu-Nu'ajm, njemu Ishak – a on je Ibn-Seid – prenoseći od Seida, a ovaj od Ibn-Omera, radijallahu anhu, koji kaže: "Za vrijeme Vjerovjesnikova, sallallahu alejhi ve sellem, života gradio sam svojim rukama kuću koja će me štititi od kiše i zaklanjati od sunca, i niko od Allahovih stvorenja nije mi pomogao u gradnji."

٦٣٠٢. حَدَّثَنَا أَبُو نُعَيْمٍ حَدَّثَنَا إِسْحَاقُ هُوَ ابْنُ سَعِيدٍ عَنْ سَعِيدٍ عَنِ ابْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا قَالَ رَأَيْتُنِي مَعَ النَّبِيِّ ﷺ بَنَيْتُ بِيَدِي بَيْتًا يُكِنُّنِي مِنَ الْمَطَرِ وَيُظِلُّنِي مِنَ الشَّمْسِ مَا أَعَانَنِي عَلَيْهِ أَحَدٌ مِنْ خَلْقِ اللهِ .

6303. PRIČAO NAM JE Ali b. Abdullah, a njemu Sufjan, koji kaže da je Amr rekao:
"Kazivao je Ibn-Omer: 'Tako mi Allaha, nisam stavio ciglu na ciglu, niti sam posadio palmu[1] otkako je umro Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem!'"
Sufjan kaže: "Spomenuo sam to nekome iz njegove porodice, a on mi reče: 'Tako mi Allaha, gradio je!' Možda je to Ibn-Omer rekao prije nego što je (nešto) gradio", dodaje Sufjan.[2]

٦٣٠٣. حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ عَبْدِاللهِ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ قَالَ عَمْرٌو قَالَ ابْنُ عُمَرَ وَاللهِ مَا وَضَعْتُ لَبِنَةً عَلَى لَبِنَةٍ وَلاَ غَرَسْتُ نَخْلَةً مُنْذُ قُبِضَ النَّبِيُّ ﷺ قَالَ سُفْيَانُ فَذَكَرْتُهُ لِبَعْضِ أَهْلِهِ قَالَ وَاللهِ لَقَدْ بَنَى قَالَ سُفْيَانُ قُلْتُ فَلَعَلَّهُ قَالَ قَبْلَ أَنْ يَبْنِيَ .

---

1 Komentirajući ovo, Davudi kaže: "Sađenje (voćki) nije kao gradnja, jer onaj ko zasadi neku voćku s nijetom da ne traži (prosi) od ljudi i da se okoristi onim što ubere, čini vrlo (dobro) djelo, a ne grijeh."
U komentaru ovoga hadisa, Ibn-Hadžer na ove Davudijeve riječi dodaje: "U ovoj izreci ashaba (Ibn-Omera) nema spomena grijehu, pa da ga spomene i Davudi. Njegove riječi navode na pomisao da je svaka vrsta gradnje grijeh, a nije tako, nego u tome postoji gradacija i nije u svemu što se izgradi preko potrebe, grijeh. Nema sumnje da u sađenju (voćki) ima više sevaba, nego u gradnji, zbog plodova koji se pojedu, ali i u nekim oblicima gradnje ima sevaba, kao što su sevabi onoga ko izgradi nekome nešto, pa se taj okoristi time, a Allah najbolje zna!"

2 Ovo je lijepo što Sufjan traži opravdanje za Ibn-Omera, međutim, ova Ibn-Omerova izreka može značiti i sljedeće:
- da je Ibn-Omer, nekom čovjeku iz Ibn-Omerove porodice, naredio da nešto gradi, pa je to taj čovjek metaforički pripisao Ibn-Omeru,
- da je Ibn-Omer negirao da je nešto gradio preko svoje potrebe.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

U ime Allaha, Svemilosnog, Samilosnog!

كِتَابُ الدَّعَوَاتِ

DOVE

Uzvišeni Allah kaže: "Pozovite Me i zamolite, i Ja ću vam se odazvati! Oni koji se ohole da mi u ibadetu budu ući će, sigurno, u Džehennem poniženi!"[1]

وَقَوْلِ اللهِ تَعَالَى (ادْعُونِي أَسْتَجِبْ لَكُمْ إِنَّ الَّذِينَ يَسْتَكْبِرُونَ عَنْ عِبَادَتِي سَيَدْخُلُونَ جَهَنَّمَ دَاخِرِينَ).

SVAKI VJEROVJESNIK IMA DOVU KOJOJ JE UDOVOLJENO[2]

بَاب لِكُلِّ نَبِيٍّ دَعْوَةٌ مُسْتَجَابَةٌ

6304. PRIČAO NAM JE Isma'il, njemu Malik, prenoseći od Ebu-Zinada, on od A'redža, a ovaj od Ebu-Hurejre da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
"Svaki vjerovjesnik ima dovu kojom se obraća Allahu, a ja želim sačuvati svoju dovu kao šefaat svome ummetu na ahiretu."[3]

٦٣٠٤. حَدَّثَنَا إِسْمَاعِيلُ قَالَ حَدَّثَنِي مَالِكٌ عَنْ أَبِي الزِّنَادِ عَنِ الْأَعْرَجِ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ أَنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ قَالَ لِكُلِّ نَبِيٍّ دَعْوَةٌ مُسْتَجَابَةٌ يَدْعُو بِهَا وَأُرِيدُ أَنْ أَخْتَبِئَ دَعْوَتِي شَفَاعَةً لِأُمَّتِي فِي الْآخِرَةِ.

1 El-Mu'minun, 60.

2 Ako se pogleda oblik ove fraze (na arapskom jeziku), koju je izrekao Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, može se pomisliti da ona znači kako svaki vjerovjesnik ima samo dove koje su primljene (tj. sve su dove svih vjerovjesnika primljene). Tome u prilog ide i to što su mnogim vjerovjesnicima mnoge dove uslišane. Međutim, ovdje se misli na to da je svaki poslanik imao dovu koja je sigurno primljena, a za sve ostale njihove dove postojala je nada da će biti primljene.

3 Ibn-Bettal kaže da ovaj hadis pojašnjava vrijednost (*fadilet*) našeg Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, u odnosu na ostale poslanike, jer je on u dovi kojoj će biti udovoljeno dao prednost svome ummetu u odnosu na sebe i svoju porodicu. On se, također, tom dovom nije koristio da bi proklinjao svoj ummet. Slično tome kaže i Ibn-Dževzi: "Ovo je lijep postupak Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, jer je on molio za ono za šta treba. Ovo je njegova obilna plemenitost, jer je on dao prednost svome ummetu nad samim sobom. Ovo je, također, i ispravnost njegove vizije, jer je on tu dovu ostavio za grešnike iz svoga ummeta, zato što im je ona potrebnija nego onima koji su pokorni."
Nevevi, pak, kaže da hadis ukazuje na Poslanikovu, sallallahu alejhi ve sellem, punu samilost i sažaljenje prema svome ummetu, jer je on odložio svoju molbu za najvažnije trenutke, kada im je ona potrebna...

6305. REKAO MI JE Halifa, a njemu Mu‘temir, koji je čuo svoga oca kako priča, prenoseći od Enesa, a on od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, da je rekao:
“Svaki vjerovjesnik molio je za nešto...”, ili je (Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem) rekao: “Svaki vjerovjesnik imao je jednu dovu kojom je molio Allaha, pa mu je udovoljeno. Ja sam svoju dovu učinio šefaatom za svoj ummet na Sudnjem danu.”

٦٣٠٥. وَقَالَ لِي خَلِيفَةُ قَالَ مُعْتَمِرٌ سَمِعْتُ أَبِي عَنْ أَنَسٍ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ كُلُّ نَبِيٍّ سَأَلَ سُؤْلاً أَوْ قَالَ لِكُلِّ نَبِيٍّ دَعْوَةٌ قَدْ دَعَا بِهَا فَاسْتُجِيبَ فَجَعَلْتُ دَعْوَتِي شَفَاعَةً لأُمَّتِي يَوْمَ الْقِيَامَةِ .

NAJVREDNIJI ISTIGFAR

باب أفضل الاستغفار

Uzvišeni kaže: “Tražite od Gospodara svoga oprost, jer On, doista, mnogo prašta! On će vam kišu obilatu slati i pomoći vam u imanjima i sinovima, i dat će vam bašče, i rijeke će vam dati.”[1] Njegove su i riječi: “I za one koji, kada učine nešto loše, ili sebi zulum učine, Allaha se sjete i oprost za grijehe svoje mole. A ko oprašta grijehe, ako ne Allah?! – I za one koji u grijehu svjesno ne ustraju.”[2]

وَقَوْلِهِ تَعَالَى (اسْتَغْفِرُوا رَبَّكُمْ إِنَّهُ كَانَ غَفَّارًا يُرْسِلِ السَّمَاءَ عَلَيْكُمْ مِدْرَارًا وَيُمْدِدْكُمْ بِأَمْوَالٍ وَبَنِينَ وَيَجْعَلْ لَكُمْ جَنَّاتٍ وَيَجْعَلْ لَكُمْ أَنْهَارًا) (وَالَّذِينَ إِذَا فَعَلُوا فَاحِشَةً أَوْ ظَلَمُوا أَنْفُسَهُمْ ذَكَرُوا اللهَ فَاسْتَغْفَرُوا لِذُنُوبِهِمْ وَمَنْ يَغْفِرُ الذُّنُوبَ إِلاَّ اللهُ وَلَمْ يُصِرُّوا عَلَى مَا فَعَلُوا وَهُمْ يَعْلَمُونَ) .

6306. PRIČAO NAM JE Ebu-Ma‘mer, njemu Abdul-Varis, ovom Husejn, a njemu Abdullah b. Burejda, prenoseći od Bušejra b. Ka‘ba Adevija da mu je pričao Šeddad b. Evs, radijallahu anhu, prenoseći od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, koji kaže:
“*Sejjidul-istigfar*[3] jest da kažeš: ‘Allahu, Ti si moj Gospodar! Nema Boga osim Tebe! Ti si me stvorio, i ja sam Tvoj rob! Držim se, koliko god mogu, svoje obaveze (prema Tebi) i svoga obećanja datog Tebi![4] Od Tebe tražim zaštitu od zla onoga što sam

٦٣٠٦. حَدَّثَنَا أَبُو مَعْمَرٍ حَدَّثَنَا عَبْدُالْوَارِثِ حَدَّثَنَا الْحُسَيْنُ حَدَّثَنَا عَبْدُاللهِ بْنُ بُرَيْدَةَ قَالَ حَدَّثَنِي بُشَيْرُ بْنُ كَعْبٍ الْعَدَوِيُّ قَالَ حَدَّثَنِي شَدَّادُ بْنُ أَوْسٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ سَيِّدُ الاِسْتِغْفَارِ أَنْ تَقُولَ اللَّهُمَّ أَنْتَ رَبِّي لاَ إِلَهَ إِلاَّ أَنْتَ خَلَقْتَنِي وَأَنَا عَبْدُكَ وَأَنَا عَلَى عَهْدِكَ وَوَعْدِكَ مَا اسْتَطَعْتُ أَعُوذُ بِكَ مِنْ شَرِّ مَا صَنَعْتُ أَبُوءُ لَكَ بِنِعْمَتِكَ عَلَيَّ وَأَبُوءُ لَكَ

1 Nuh, 10-12.

2 Ali-Imran, 135.

3 Pošto ova dova u sebi sadrži sva značenja pokajanja (*tevbe*), dato joj je ime “*sejjid*”, što u osnovi znači “prvak, poglavar” (*er-reis*), kome se ljudi obraćaju kad su u potrebi.

4 Tj. obaveze i obećanja da ću vjerovati u Tebe i da ću samo Tebi biti pokoran. Ovim se priznaje mogućnost ispunjavanja obaveze i obećanja Allahu, dželle šanuhu, u mjeri u kojoj to On zaslužuje.

uradio! Priznajem Tvoje blagodati prema meni, i priznajem svoje grijehe! Oprosti mi, jer, doista, niko osim Tebe ne može grijehe oprostiti!"[5] Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, dalje kaže: "Ko ovu dovu prouči u danu, iskreno i čvrsto vjerujući (da za nju ima sevapa), pa u tom danu umre prije negoli zanoći – on je jedan od stanovnika Dženneta. A ko ovu dovu prouči u noći, iskreno i čvrsto vjerujući (da za nju ima sevapa), pa umre prije negoli osvane – on je jedan od stanovnika Dženneta."

بِذَنْبِي فَاغْفِرْ لِي فَإِنَّهُ لاَ يَغْفِرُ الذُّنُوبَ إِلاَّ أَنْتَ قَالَ وَمَنْ قَالَهَا مِنَ النَّهَارِ مُوقِنًا بِهَا فَمَاتَ مِنْ يَوْمِهِ قَبْلَ أَنْ يُمْسِيَ فَهُوَ مِنْ أَهْلِ الْجَنَّةِ وَمَنْ قَالَهَا مِنَ اللَّيْلِ وَهُوَ مُوقِنٌ بِهَا فَمَاتَ قَبْلَ أَنْ يُصْبِحَ فَهُوَ مِنْ أَهْلِ الْجَنَّةِ .

VJEROVJESNIKOVO, SALLALLAHU ALEJHI VE SELLEM, TRAŽENJE OPROSTA DANJU I NOĆU[6]

بَاب اسْتِغْفَارِ النَّبِيِّ ﷺ فِي الْيَوْمِ وَاللَّيْلَةِ

6307. PRIČAO NAM JE Ebu-Jeman, kojeg je obavijestio Šu'ajb, prenoseći od Zuhrija, a on od Ebu-Seleme b. Abdur-Rahima da je Ebu-Hurejra rekao: "Čuo sam Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, da kaže: 'Tako mi Allaha, ja molim Allaha za oprost i kajem se u jednom danu više od sedamdeset puta.'"

٦٣٠٧. حَدَّثَنَا أَبُو الْيَمَانِ أَخْبَرَنَا شُعَيْبٌ عَنِ الزُّهْرِيِّ قَالَ أَخْبَرَنِي أَبُو سَلَمَةَ بْنُ عَبْدِالرَّحْمَنِ قَالَ قَالَ أَبُو هُرَيْرَةَ سَمِعْتُ رَسُولَ اللهِ ﷺ يَقُولُ وَاللهِ إِنِّي لأَسْتَغْفِرُ اللهَ وَأَتُوبُ إِلَيْهِ فِي الْيَوْمِ أَكْثَرَ مِنْ سَبْعِينَ مَرَّةً .

---

5 "*Allahumme ente rabbi la ilahe illa ente. Halekteni ve ene abduke ve ene ala ahdike ve va'dike mesteta'tu. Euzu bike min šerri ma sana'tu ve ebuu leke bi ni'metike alejje ve ebuu leke bi zenbi. Fagfir li fe innehu la jagfiruz-zunube illa ente*!"

6 Iako je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, sačuvan od grijeha (ma'sum) i oprošteno mu je, on je tražio oprosta od Allaha, dželle šanuhu, jer:
– traženje je oprosta ibadet;
– Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, želio je svoj ummet podučiti tome;
– tražio je oprost za ono što nije učinio, a bilo je preče da to učini, premda ne činjenje toga ne spada u grijeh;
– tražio je oprost za ono što je bilo prije poslanstva i sl.

POKAJANJE (TEVBA)[1]

باب التَّوْبَةِ

Katada, o riječima Uzvišenog: "Pokajte se Allahu iskreno (*tubu ilellahi tevbeten nesuha)*", kaže: "*Tevbeten-nesuhan* znači iskreno i čisto (ili djelotvorno) kajanje."[2]

قَالَ قَتَادَةُ (تُوبُوا إِلَى اللهِ تَوْبَةً نَصُوحًا) الصَّادِقَةُ النَّاصِحَةُ .

6308. PRIČAO NAM JE Ahmed b. Junus, njemu Ebu-Šihab, prenoseći od A'meša, on od Umare b. Umejra, ovaj od Harisa b. Suvejda, koji kaže: "Kazivao nam je Abdullah (b. Mes'ud) dva predanja: jedno od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, a drugo od sebe. Rekao je: 'Zaista vjernik vidi svoje grijehe kao da sjedi ispod brda bojeći se da će ono pasti na njega, dok grešnik, zaista, vidi svoje grijehe kao muhu koja preleti preko njegova nosa, pa uradi ovako' – Ibn-Šihab mahnuo je svojom rukom iznad nosa, a potom rekao: 'Doista se Allah raduje pokajanju svoga roba više nego čovjek koji dođe u jedno opasno mjesto, mjesto propasti, i koji sa sobom ima svoju jahalicu na kojoj je njegova hrana i voda. On potom spusti svoju glavu i zaspi, a kad se probudi – njegova jahalica otišla. Međutim, kada mu prigrije i kada ožedni, rekne: 'Vratit ću se na svoje mjesto!', pa se vrati i potom zaspi. Kada se probudi (podigne glavu) – a njegova jahalica kod njega.'"
U prenošenju ovog hadisa, Ebu-Šihaba slijedi Ebu-Avane i Džerir, prenoseći ga od A'meša.
Ebu-Usama kaže: "Pričao nam je A'meš, njemu Umare, a on čuo Harisa..."

٦٣٠٨ . حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ يُونُسَ حَدَّثَنَا أَبُو شِهَابٍ عَنِ الأَعْمَشِ عَنْ عُمَارَةَ بْنِ عُمَيْرٍ عَنِ الْحَارِثِ بْنِ سُوَيْدٍ حَدَّثَنَا عَبْدُ اللهِ بْنُ مَسْعُودٍ حَدِيثَيْنِ أَحَدُهُمَا عَنِ النَّبِيِّ ﷺ وَالآخَرُ عَنْ نَفْسِهِ قَالَ إِنَّ الْمُؤْمِنَ يَرَى ذُنُوبَهُ كَأَنَّهُ قَاعِدٌ تَحْتَ جَبَلٍ يَخَافُ أَنْ يَقَعَ عَلَيْهِ وَإِنَّ الْفَاجِرَ يَرَى ذُنُوبَهُ كَذُبَابٍ مَرَّ عَلَى أَنْفِهِ فَقَالَ بِهِ هَكَذَا قَالَ أَبُو شِهَابٍ بِيَدِهِ فَوْقَ أَنْفِهِ ثُمَّ قَالَ لَلَّهُ أَفْرَحُ بِتَوْبَةِ عَبْدِهِ مِنْ رَجُلٍ نَزَلَ مَنْزِلاً وَبِهِ مَهْلَكَةٌ وَمَعَهُ رَاحِلَتُهُ عَلَيْهَا طَعَامُهُ وَشَرَابُهُ فَوَضَعَ رَأْسَهُ فَنَامَ نَوْمَةً فَاسْتَيْقَظَ وَقَدْ ذَهَبَتْ رَاحِلَتُهُ حَتَّى إِذَا اشْتَدَّ عَلَيْهِ الْحَرُّ وَالْعَطَشُ أَوْ مَا شَاءَ اللهُ قَالَ أَرْجِعُ إِلَى مَكَانِي فَرَجَعَ فَنَامَ نَوْمَةً ثُمَّ رَفَعَ رَأْسَهُ فَإِذَا رَاحِلَتُهُ عِنْدَهُ تَابَعَهُ أَبُو عَوَانَةَ وَجَرِيرٌ عَنِ الأَعْمَشِ وَقَالَ أَبُو أُسَامَةَ حَدَّثَنَا الأَعْمَشُ حَدَّثَنَا عُمَارَةُ سَمِعْتُ الْحَارِثَ وَقَالَ شُعْبَةُ وَأَبُو مُسْلِمٍ اسْمُهُ عُبَيْدُ اللهِ كُوفِيٌّ قَائِدُ الأَعْمَشِ عَنِ الأَعْمَشِ

1 Navodeći poglavlja o istigfaru i tevbi, Buhari ukazuje na to da Allah, džellc šanuhu, prije udovoljava dovi onoga koji nije ogrezao u grijehu. Ako, pak, taj čovjek prije dove zatraži oprost i pokaje se, veća je mogućnost da će njegovoj dovi biti udovoljeno.
Kada je neki čovjek upitao Ibn-Dževzija: "Da li da slavim Allaha (izgovaranjem "*subhanallah!*") ili da tražim oprost?" – on je lijepo odgovorio: "Prljavoj odjeći potrebniji je sapun nego miris!"

2 Učenjaci spominje dvadeset tri moguća značenja *tevbei-nesuha*, koja se kreću od toga da to znači iskreno i čisto pokajanje, pa do toga da znači pokajanje poslije kojeg čovjek neće činiti grijeh zbog kojeg se pokajao. Ovdje je Buhari naveo Katadino tumačenje, s tim da Ibn-Hadžer kaže da je moguće da riječ *en-nasiha* znači pokajanje kojim čovjek savjetuje samog sebe (svoju dušu) da u vezi s počinjenim grijehom.

Šu'be i Ebu-Muslim, a ime mu je Ubejdullah i bio je Kufljanin i vodič (slijepom) A'mešu, prenose od Ameša, on od Ibrahima Tejmija, a on od Harisa b. Suvejda...
Ebu-Mu'avija je rekao: "Pričao nam je A'meš, prenoseći od Umare, on od Esveda, on od Abdullaha, on od Ibrahima Tejmija, on od Harisa b. Suvejda, a on od Abdullaha (b. Mes'uda)..."[3]

عَنْ إِبْرَاهِيمَ التَّيْمِيِّ عَنِ الْحَارِثِ بْنِ سُوَيْدٍ وَقَالَ أَبُو مُعَاوِيَةَ حَدَّثَنَا الْأَعْمَشُ عَنْ عُمَارَةَ عَنِ الْأَسْوَدِ عَنْ عَبْدِاللهِ وَعَنْ إِبْرَاهِيمَ التَّيْمِيِّ عَنِ الْحَارِثِ بْنِ سُوَيْدٍ عَنْ عَبْدِاللهِ .

6309. PRIČAO NAM JE Ishak, njemu Habban, ovom Hemmam, njemu Katada, a ovom Enes b. Malik, prenoseći od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem; a PRIČAO NAM JE i Hudba, njemu Hemmam, a ovom Katada, prenoseći od Enesa, radijallahu anhu, koji kaže:
"Rekao je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem: 'Allah se raduje pokajanju Svoga roba više nego neko od vas koji nađe svoju devu nakon što ju je bio izgubio u pustinji.'"

٦٣٠٩. حَدَّثَنَا إِسْحَاقُ أَخْبَرَنَا حَبَّانُ حَدَّثَنَا هَمَّامٌ حَدَّثَنَا قَتَادَةُ حَدَّثَنَا أَنَسُ بْنُ مَالِكٍ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ ح و حَدَّثَنَا هُدْبَةُ حَدَّثَنَا هَمَّامٌ حَدَّثَنَا قَتَادَةُ عَنْ أَنَسٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ اللهُ أَفْرَحُ بِتَوْبَةِ عَبْدِهِ مِنْ أَحَدِكُمْ سَقَطَ عَلَى بَعِيرِهِ وَقَدْ أَضَلَّهُ فِي أَرْضِ فَلَاةٍ .

LEŽANJE NA DESNOJ STRANI

باب الضَّجْع على الشِّقِّ الْأَيْمن

6310. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Muhammed, a njemu Hišam b. Jusuf da ga je obavijestio Ma'mer, prenoseći od Zuhrija, on od Urve, a ovaj od Aiše, radijallahu anha, koja kaže:
"Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, noću je klanjao jedanaest rekata, a kada bi nastupila zora, klanjao bi dva kratka rekata, a zatim bi ležao na svojoj desnoj strani sve dok mujezin ne dođe i ne obavijesti ga (da je vrijeme za sabah-namaz)."[4]

٦٣١٠. حَدَّثَنَا عَبْدُاللهِ بْنُ مُحَمَّدٍ حَدَّثَنَا هِشَامُ بْنُ يُوسُفَ أَخْبَرَنَا مَعْمَرٌ عَنِ الزُّهْرِيِّ عَنْ عُرْوَةَ عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهَا كَانَ النَّبِيُّ ﷺ يُصَلِّي مِنَ اللَّيْلِ إِحْدَى عَشْرَةَ رَكْعَةً فَإِذَا طَلَعَ الْفَجْرُ صَلَّى رَكْعَتَيْنِ خَفِيفَتَيْنِ ثُمَّ اضْطَجَعَ عَلَى شِقِّهِ الْأَيْمَنِ حَتَّى يَجِيءَ الْمُؤَذِّنُ فَيُؤْذِنَهُ .

3 Navodeći ova tri dodatna puta prenošenja ovog hadisa, Buhari je htio da ukaže na neke razlike u samim senedima hadisa, te na razlike u riječima koje su prenosioci hadisa upotrebljavali pri primopredaji hadisa.

4 Hadis je spomenut u poglavljiam o namazu, a ovo poglavlje, kao i poglavlje koje slijedi, spomenuto je kao uvod u navođenje dova koje se uče poslije toga.

KADA ZASPI ONAJ KO IMA ABDEST I VRIJEDNOST TOGA

باب إذا بات طاهرا وفضله

6311. PRIČAO NAM JE Museddded, njemu Mu'temir, ovom Mensur, prenoseći od Sa'da b. Ubejde da mu je pričao Bera' b. Azib, radijallahu anhuma, koji kaže:
"Rekao je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem: 'Kada htjedneš ići u postelju, abdesti se kao što se abdestiš za namaz, a potom lezi na svoj desni bok i reci: 'Allahu, Tebi se predadoh, Tebi se prepustih i na Tebe oslonih, želeći Tvoju nagradu i strahujući od Tvoje kazne! Nema utočišta niti spasa od Tebe, osim kod Tebe! Vjerujem u Tvoju Knjigu, koju si objavio, i u Vjerovjesnika, kojeg si poslao!'[1] Ako umreš, umro si u islamu. Potrudi se da te riječi budu posljednje koje ćeš izgovoriti!' Ja rekoh: 'Ja sam, da bih zapamtio, ponavljao: '… i vjerujem u Tvoga Poslanika, kojeg si poslao!'',[2] a Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, reče: 'Ne, nego govori: '… i vjerujem u Vjerovjesnika, kojeg si poslao!''"[3]

٦٣١١. حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ حَدَّثَنَا مُعْتَمِرٌ قَالَ سَمِعْتُ مَنْصُورًا عَنْ سَعْدِ بْنِ عُبَيْدَةَ قَالَ حَدَّثَنِي الْبَرَاءُ بْنُ عَازِبٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا قَالَ قَالَ لِي رَسُولُ اللهِ ﷺ إِذَا أَتَيْتَ مَضْجَعَكَ فَتَوَضَّأْ وَضُوءَكَ لِلصَّلاَةِ ثُمَّ اضْطَجِعْ عَلَى شِقِّكَ الأَيْمَنِ وَقُلِ اللَّهُمَّ أَسْلَمْتُ نَفْسِي إِلَيْكَ وَفَوَّضْتُ أَمْرِي إِلَيْكَ وَأَلْجَأْتُ ظَهْرِي إِلَيْكَ رَهْبَةً وَرَغْبَةً إِلَيْكَ لاَ مَلْجَأَ وَلاَ مَنْجَا مِنْكَ إِلاَّ إِلَيْكَ آمَنْتُ بِكِتَابِكَ الَّذِي أَنْزَلْتَ وَبِنَبِيِّكَ الَّذِي أَرْسَلْتَ فَإِنْ مُتَّ مُتَّ عَلَى الْفِطْرَةِ فَاجْعَلْهُنَّ آخِرَ مَا تَقُولُ فَقُلْتُ أَسْتَذْكِرُهُنَّ وَبِرَسُولِكَ الَّذِي أَرْسَلْتَ قَالَ لاَ وَبِنَبِيِّكَ الَّذِي أَرْسَلْتَ .

---

1 *Allahumme eslemtu nefsi ilejke ve fevvedtu emri ilejke ve eldže'tu zahri ilejke rehbeten ve ragbeten ilejke. La meldže'e ve la mendža minke illa ilejke. Amentu bi kitabike-llezi enzelte ve bi nebijjikel-lezi erselte.*

2 "*… ve bi resulikel-lezi erselte.*"

3 "*… ve bi nebijjikel-lezi erselte.*" Nevevi kaže: "Hadis u sebi sadrži tri sunneta:
– uzimanje abdesta prilikom odlaska na spavanje, a ako je čovjek imao abdest, to mu je dovoljno, jer je cilj da čovjek na spavanje ide čist;
– spavanje na desnoj strani;
– završetak dana spominjanjem Allaha, dželle šanuhu.

باب ما يقول إذا نام

ŠTA KAŽE (OSOBA) KOJA HOĆE DA SPAVA

٦٣١٢. حَدَّثَنَا قَبِيصَةُ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ عَنْ عَبْدِالْمَلِكِ عَنْ رِبْعِيِّ بْنِ حِرَاشٍ عَنْ حُذَيْفَةَ بْنِ الْيَمَانِ قَالَ كَانَ النَّبِيُّ ﷺ إِذَا أَوَى إِلَى فِرَاشِهِ قَالَ بِاسْمِكَ أَمُوتُ وَأَحْيَا وَإِذَا قَامَ قَالَ الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِي أَحْيَانَا بَعْدَ مَا أَمَاتَنَا وَإِلَيْهِ النُّشُورُ .

6312. PRIČAO NAM JE Kabisa, njemu Sufjan, prenoseći od Abdul-Melika, on od Ribijja b. Hiraša, a ovaj od Huzejfe, koji kaže:
"Kada bi legao u postelju, Vjerovjesnik bi, sallallahu alejhi ve sellem, govorio: 'S Tvojim imenom (Allahu) umirem i živim!',[4] a kada bi ustao, govorio bi: 'Hvala Allahu, koji nas je oživio nakon što nas je bio usmrtio; k Njemu je proživljenje!'"[5]

٦٣١٣. حَدَّثَنَا سَعِيدُ بْنُ الرَّبِيعِ وَمُحَمَّدُ بْنُ عَرْعَرَةَ قَالاَ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ عَنْ أَبِي إِسْحَاقَ سَمِعَ الْبَرَاءَ بْنَ عَازِبٍ أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ أَمَرَ رَجُلاً ح و حَدَّثَنَا آدَمُ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ حَدَّثَنَا أَبُو إِسْحَاقَ الْهَمْدَانِيُّ عَنِ الْبَرَاءِ بْنِ عَازِبٍ أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ أَوْصَى رَجُلاً فَقَالَ إِذَا أَرَدْتَ مَضْجَعَكَ فَقُلِ اللَّهُمَّ أَسْلَمْتُ نَفْسِي إِلَيْكَ وَفَوَّضْتُ أَمْرِي إِلَيْكَ وَوَجَّهْتُ وَجْهِي إِلَيْكَ وَأَلْجَأْتُ ظَهْرِي إِلَيْكَ رَغْبَةً وَرَهْبَةً إِلَيْكَ لاَ مَلْجَا وَلاَ مَنْجَا مِنْكَ إِلاَّ إِلَيْكَ آمَنْتُ بِكِتَابِكَ الَّذِي أَنْزَلْتَ وَبِنَبِيِّكَ الَّذِي أَرْسَلْتَ فَإِنْ مُتَّ مُتَّ عَلَى الْفِطْرَةِ .

6313. PRIČALI SU NAM Seid b. Rebi'a i Muhammed b. Ar'ara, a njima Šu'ba, prenoseći od Ebu-Ishaka da je čuo Beraa b. Aziba kako kaže da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, naredio nekom čovjek...; a PRIČAO NAM JE i Adem, njemu Šu'ba, a ovom Ishak Hemdani, prenoseći od Beraa b. Aziba da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, preporučio nekom čovjeku, govoreći mu:
"Kada htjedneš leći u svoju postelju, reci: 'Allahu, Tebi se predadoh, Tebi se prepustih, Tebi se okrenuh i na Tebe oslonih, želeći Tvoju nagradu i strahujući od Tvoje kazne. Nema utočišta niti spasa od Tebe, osim kod Tebe. Vjerujem u Tvoju Knjigu, koju si objavio i u Vjerovjesnika, kojeg si poslao!' Ako (tada) umreš, umro si u iskonskoj vjeri (islamu)."[6]

4 *"Bismike emutu ve ahja!"*

5 *"El-hamdu lillahil-lezi ahjana ba'de ma ematena ve ilejhin-nušur!"*

6 *"Allahumme eslemtu nefsi ilejke, ve fevvedtu emri ilejke, ve vedždžehtu vedžhi ilejke, ve eldže'tu zahri ilejke, rehbeten ve ragbeten ilejke! Amentu bi kitabikel-lezi enzelte ve bi nebijjikel-lezi erselte!"*

STAVLJANJE DESNE RUKE ISPOD DESNOG OBRAZA

باب وَضْعِ الْيَدِ الْيُمْنَى تَحْتَ الْخَدِّ الأَيْمَنِ

6314. PRIČAO NAM JE Musa b. Isma'il, njemu Ebu-Avana, prenoseći od Abdul-Melika, on od Rib'ijja, a ovaj od Huzejfe, radijallahu anhu, koji kaže: "Kada bi noću legao u svoju postelju, Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, stavio bi svoju (desnu) ruku ispod obraza, a zatim rekao: 'Allahu moj, s Tvojim imenom umirem i živim!'[1] Kada bi se probudio, rekao bi: 'Hvala Allahu, koji nas je oživio nakon što nas je bio usmrtio; k Njemu je proživljenje!'"[2]

٦٣١٤. حَدَّثَنِي مُوسَى بْنُ إِسْمَاعِيلَ حَدَّثَنَا أَبُو عَوَانَةَ عَنْ عَبْدِالْمَلِكِ عَنْ رِبْعِيٍّ عَنْ حُذَيْفَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ كَانَ النَّبِيُّ ﷺ إِذَا أَخَذَ مَضْجَعَهُ مِنَ اللَّيْلِ وَضَعَ يَدَهُ تَحْتَ خَدِّهِ ثُمَّ يَقُولُ اللَّهُمَّ بِاسْمِكَ أَمُوتُ وَأَحْيَا وَإِذَا اسْتَيْقَظَ قَالَ الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِي أَحْيَانَا بَعْدَ مَا أَمَاتَنَا وَإِلَيْهِ النُّشُورُ .

SPAVANJE NA DESNOM BOKU

باب النَّوْمِ عَلَى الشِّقِّ الأَيْمَنِ

6315. PRIČAO NAM JE Musedded, njemu Abdul-Vahid b. Zijad, ovom Ala' b. Musejjeb, a njemu njegov otac, prenoseći od Beraa b. Aziba, koji kaže: "Kada bi Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, legao u svoju postelju, legao bi na desni bok i rekao: 'Allahu, Tebi se predadoh, Tebi se okrenuh, Tebi se prepustih i na Tebe oslonih, želeći Tvoju nagradu i strahujući od Tvoje kazne! Nema utočišta niti spasa od Tebe, osim kod Tebe! Vjerujem u Tvoju Knjigu, koju si objavio, i u Vjerovjesnika, kojeg si poslao!'[3] Allahov je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, dalje, rekao: 'Ko prouči ove riječi, a potom te noći umre – umro je u islamu.'" *Isterhabuhum* se izvodi od riječi *er-rehba* (strah), a *melekut* (carstvo) od riječi *mulk*. U primjeru se kaže: "*Rehebut hajrun min rehamut* (Čovjek kojeg se boje drugi bolji je od onoga kojeg sažalijevaju)", a također i: "Bolje je da te se boje nego da te sažalijevaju."

٦٣١٥. حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ حَدَّثَنَا عَبْدُالْوَاحِدِ بْنُ زِيَادٍ حَدَّثَنَا الْعَلاَءُ بْنُ الْمُسَيَّبِ قَالَ حَدَّثَنِي أَبِي عَنِ الْبَرَاءِ بْنِ عَازِبٍ قَالَ كَانَ رَسُولُ اللهِ ﷺ إِذَا أَوَى إِلَى فِرَاشِهِ نَامَ عَلَى شِقِّهِ الأَيْمَنِ ثُمَّ قَالَ اللَّهُمَّ أَسْلَمْتُ نَفْسِي إِلَيْكَ وَوَجَّهْتُ وَجْهِي إِلَيْكَ وَفَوَّضْتُ أَمْرِي إِلَيْكَ وَأَلْجَأْتُ ظَهْرِي إِلَيْكَ رَغْبَةً وَرَهْبَةً إِلَيْكَ لاَ مَلْجَأَ وَلاَ مَنْجَا مِنْكَ إِلاَّ إِلَيْكَ آمَنْتُ بِكِتَابِكَ الَّذِي أَنْزَلْتَ وَبِنَبِيِّكَ الَّذِي أَرْسَلْتَ وَقَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ مَنْ قَالَهُنَّ ثُمَّ مَاتَ تَحْتَ لَيْلَتِهِ مَاتَ عَلَى الْفِطْرَةِ (اسْتَرْهِبُوهُمْ) مِنَ الرَّهْبَةِ مَلَكُوتٌ مُلْكٌ مَثَلُ رَهَبُوتٌ خَيْرٌ مِنْ رَحَمُوتٍ تَقُولُ تَرْهَبُ خَيْرٌ مِنْ أَنْ تَرْحَمَ .

1 *"Allahumme bismike emutu ve ahja!"*

2 *"El-hamdu lillahil-lezi ahjana ba'de ma ematena ve ilejhin-nušur!"*

3 *"Allahumme eslemtu nefsi ilejke, ve vedždžehtu vedžhi ilejke, ve fevvedtu emri ilejke, ve eldže'tu zahri ilejke, rehbeten ve ragbeten ilejke. Amentu bi kitabikel-lezi enzelte ve bi nebijjikel-lezi erselte."*

DOVA KOJA SE UČI KADA SE (NEKO) PRENE U NOĆI

6316. PRIČAO NAM JE Ali b. Abdullah, njemu Ibn-Mehdi, prenoseći od Sufjana, on od Seleme, ovaj od Kurejba, a on od Ibn-Abbasa, radijallahu anhuma, koji je rekao: "Spavao sam (jedne noći) u kući Mejmuninoj, pa je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, ustao, obavio nuždu, oprao lice i ruke i legao. Zatim je ponovo ustao, došao do mješine (s vodom) i odvezao grlić. Potom se abdestio takvim abdestom koji je bio nešto između dva (moguća) abdesta, ne trošeći mnogo vode (ili perući svaki dio tijela koji treba oprati manje od tri puta) – a vodom je obuhvatio sve što treba oprati – i onda klanjao. Tada sam i ja ustao i protegao se, ne želeći da primijeti kako ga promatram, te sam se abdestio. On je ustao da klanja, a ja sam stao s njegove lijeve strane, ali me je on uzeo za uho i premjestio me na desnu stranu. Završio je svoj namaz s trinaestim rekatom, a zatim legao i zaspao, tako da je počeo puhati – a obično je puhao kada spava. Potom ga je Bilal obavijestio da je vrijeme za (sabah) namaz, pa je klanjao i nije se ponovo abdestio. U svojoj bi dovi Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, (obično) govorio: 'Allahu, učini da u mome srcu bude svjetlo, i u mojim očima svjetlo, i u mojim ušima svjetlo, i s moje desne strane svjetlo, i s moje lijeve strane svjetlo, i iznad mene svjetlo, i ispod mene svjetlo, i ispred mene svjetlo, i iza mene svjetlo, i obasjaj me svjetlom!'"[4]

Kurejb kaže: "A sedam sam drugih riječi zaboravio, pa sam sreo jednog čovjeka, potomka Abbasovog, i on mi je kazao te riječi. Spomenuo je: '... i učini da u mojim nervima bude svjetlo, i u mome mesu, i u mojoj krvi, i u mojoj kosi, i u mojoj koži!'; a spomenuo je i drugo dvoje."

باب الدُّعاءِ إذا انْتبه باللَّيْلِ

٦٣١٦. حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ عَبْدِاللهِ حَدَّثَنَا ابْنُ مَهْدِيٍّ عَنْ سُفْيَانَ عَنْ سَلَمَةَ عَنْ كُرَيْبٍ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِي الله عَنْهُمَا قَالَ بِتُّ عِنْدَ مَيْمُونَةَ فَقَامَ النَّبِيُّ ﷺ فَأَتَى حَاجَتَهُ فَغَسَلَ وَجْهَهُ وَيَدَيْهِ ثُمَّ نَامَ ثُمَّ قَامَ فَأَتَى الْقِرْبَةَ فَأَطْلَقَ شِنَاقَهَا ثُمَّ تَوَضَّأَ وُضُوءًا بَيْنَ وُضُوءَيْنِ لَمْ يُكْثِرْ وَقَدْ أَبْلَغَ فَصَلَّى فَقُمْتُ فَتَمَطَّيْتُ كَرَاهِيَةَ أَنْ يَرَى أَنِّي كُنْتُ أَتَّقِيهِ فَتَوَضَّأْتُ فَقَامَ يُصَلِّي فَقُمْتُ عَنْ يَسَارِهِ فَأَخَذَ بِأُذُنِي فَأَدَارَنِي عَنْ يَمِينِهِ فَتَتَامَّتْ صَلَاتُهُ ثَلَاثَ عَشْرَةَ رَكْعَةً ثُمَّ اضْطَجَعَ فَنَامَ حَتَّى نَفَخَ وَكَانَ إِذَا نَامَ نَفَخَ فَآذَنَهُ بِلَالٌ بِالصَّلَاةِ فَصَلَّى وَلَمْ يَتَوَضَّأْ وَكَانَ يَقُولُ فِي دُعَائِهِ اللَّهُمَّ اجْعَلْ فِي قَلْبِي نُورًا وَفِي بَصَرِي نُورًا وَفِي سَمْعِي نُورًا وَعَنْ يَمِينِي نُورًا وَعَنْ يَسَارِي نُورًا وَفَوْقِي نُورًا وَتَحْتِي نُورًا وَأَمَامِي نُورًا وَخَلْفِي نُورًا وَاجْعَلْ لِي نُورًا قَالَ كُرَيْبٌ وَسَبْعٌ فِي التَّابُوتِ فَلَقِيتُ رَجُلًا مِنْ وَلَدِ الْعَبَّاسِ فَحَدَّثَنِي بِهِنَّ فَذَكَرَ عَصَبِي وَلَحْمِي وَدَمِي وَشَعَرِي وَبَشَرِي وَذَكَرَ خَصْلَتَيْنِ .

4 *"Allahume-dž'al fi kalbi nuren, ve fi besari nuren, ve fi sem'i nuren, ve an jemini nuren, ve an jesari nuren, ve fevki nuren, ve tahti nuren, ve emami nuren, ve halfi nuren, ve-dž'al li nuren!"*

6317. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Muhammed, njemu Sufjan, koji je čuo Sulejmana b. Ebu-Muslima da prenosi od Tavusa, a on od Ibn-Abbasa, koji kaže:
"Kada bi Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, noću ustao da klanja noćni namaz, učio bi: 'Allahu, Tebi pripada hvala! Ti si svjetlo nebesa i zemlje i svega što je na njima, Tebi neka je hvala! Ti si Onaj koji održava nebesa i zemlju i sve što je na njima, Tebi neka je hvala! Ti si Istina, i Tvoje je obećanje istina, i susret je s Tobom istina, i Džennet je istina, i Vatra je istina, i Sudnji je dan istina, i vjerovjesnici su istina i Muhammed je istina! Allahu, Tebi se predajem, i na Tebe oslanjam, i u Tebe vjerujem, i Tebi se predano kajem! Pomoću Tebe se sporim (borim),[1] i Tebi se obraćam za presudu![2] Oprosti mi prošle i buduće grijehe i ono što tajno i javno uradim! Ti određuješ da se nešto dogodi prije ili poslije! Nema (pravog) Boga osim Tebe!' (ili je rekao: nema drugog Boga osim Tebe; u nedoumici je prenosilac)."[3]

٦٣١٧. حَدَّثَنَا عَبْدُاللهِ بْنُ مُحَمَّدٍ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ سَمِعْتُ سُلَيْمَانَ بْنَ أَبِي مُسْلِمٍ عَنْ طَاوُسٍ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ كَانَ النَّبِيُّ ﷺ إِذَا قَامَ مِنَ اللَّيْلِ يَتَهَجَّدُ قَالَ اللَّهُمَّ لَكَ الْحَمْدُ أَنْتَ نُورُ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ وَمَنْ فِيهِنَّ وَلَكَ الْحَمْدُ أَنْتَ قَيِّمُ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ وَمَنْ فِيهِنَّ وَلَكَ الْحَمْدُ أَنْتَ الْحَقُّ وَوَعْدُكَ حَقٌّ وَقَوْلُكَ حَقٌّ وَلِقَاؤُكَ حَقٌّ وَالْجَنَّةُ حَقٌّ وَالنَّارُ حَقٌّ وَالسَّاعَةُ حَقٌّ وَالنَّبِيُّونَ حَقٌّ وَمُحَمَّدٌ حَقٌّ اللَّهُمَّ لَكَ أَسْلَمْتُ وَعَلَيْكَ تَوَكَّلْتُ وَبِكَ آمَنْتُ وَإِلَيْكَ أَنَبْتُ وَبِكَ خَاصَمْتُ وَإِلَيْكَ حَاكَمْتُ فَاغْفِرْ لِي مَا قَدَّمْتُ وَمَا أَخَّرْتُ وَمَا أَسْرَرْتُ وَمَا أَعْلَنْتُ أَنْتَ الْمُقَدِّمُ وَأَنْتَ الْمُؤَخِّرُ لاَ إِلَهَ إِلاَّ أَنْتَ أَوْ لاَ إِلَهَ غَيْرُكَ.

---

1 Poslanikove, sallallahu alejhi ve sellem, riječi: "Pomoću Tebe se sporim!" – znače: pomoću jasnih dokaza i argumenata koje si mi dao borim se protiv suparnika.

2 "I Tebi se obraćam za presudu!" – znači: samo Tebe uzimam za sudiju između sebe i onoga koji niječe Istinu.

3 *"Allahumme lekel-hamdu! Ente nurus-semavati vel-erdi, ve lekel-hamdu! Ente kajjimus-semavati vel-erdi ve men fihinne, ve lekel-hamdu! Entel-hakku, ve va'duke hakkun, ve kavluke hakkun, ve likauke hakkun, vel-džennetu hakkun, ven-naru hakkun, ves-sa'atu hakkun, ven-nebijjune hakkun ve Muhammedun hakkun! Allahumme leke eslemtu ve alejke tevekkeltu, ve bike amentu, ve ilejke enebtu, ve bike hasamtu, ve ilejke hakemtu! Fagfir li ma kaddemtu, ve ma ehhartu, ve ma esrertu ve ma a'lentu! Entel-mukaddimu ve entel-muehhiru! La ilahe illa ente (*ili je rekao: *La ilahe gajruke)!"*

IZGOVARANJE TEKBIRA (*ALLAHU EKBER*) I TESBIHA (*SUBHANALLAH*) PRILIKOM ODLASKA NA SPAVANJE

باب التَّكْبِيرِ والتَّسْبِيحِ عِنْدَ الْمَنَامِ

6318. PRIČAO NAM JE Sulejman b. Harb, njemu Šu'ba, prenoseći od Hakema, on od Ibn-Ebu-Lejle, a ovaj od Alije da se Fatima, radijallahu anha, žalila na žuljeve koje dobija na svojoj ruci od kamenog žrvnja, pa je otišla kod Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, da traži slugu, ali ga nije našla (kod kuće). Spomenula je to Aiši, a kada je (Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem) došao (kući), ona ga je o tome obavijestila.
Alija kazuje: "Potom je on došao kod nas, a već smo bili legli. Namjeravao sam ustati, ali mi on reče: 'Ostani na svome mjestu!' – i sjede između nas, tako da sam osjetio hladnoću njegovih stopala na svojim grudima, pa reče: 'Hoćete li da vam ukažem na ono što je bolje od sluge? Kada legnete u svoju postelju, recite *Allahu ekber!*, trideset tri puta, *Subhanallah!*, trideset tri puta i *Elhamdulillah*!, trideset tri puta. To vam je bolje od bilo kakvog sluge.'"
Prenosi se od Šu'be, on od Halida, a ovaj od Ibn-Sirina da je rekao: "*Subhanallah* se izgovara trideset četiri puta."

٦٣١٨. حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ حَرْبٍ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ عَنِ الْحَكَمِ عَنِ ابْنِ أَبِي لَيْلَى عَنْ عَلِيٍّ أَنَّ فَاطِمَةَ عَلَيْهَا السَّلَامِ شَكَتْ مَا تَلْقَى فِي يَدِهَا مِنَ الرَّحَى فَأَتَتِ النَّبِيَّ ﷺ تَسْأَلُهُ خَادِمًا فَلَمْ تَجِدْهُ فَذَكَرَتْ ذَلِكَ لِعَائِشَةَ فَلَمَّا جَاءَ أَخْبَرَتْهُ قَالَ فَجَاءَنَا وَقَدْ أَخَذْنَا مَضَاجِعَنَا فَذَهَبْتُ أَقُومُ فَقَالَ مَكَانَكِ فَجَلَسَ بَيْنَنَا حَتَّى وَجَدْتُ بَرْدَ قَدَمَيْهِ عَلَى صَدْرِي فَقَالَ أَلاَ أَدُلُّكُمَا عَلَى مَا هُوَ خَيْرٌ لَكُمَا مِنْ خَادِمٍ إِذَا أَوَيْتُمَا إِلَى فِرَاشِكُمَا أَوْ أَخَذْتُمَا مَضَاجِعَكُمَا فَكَبِّرَا ثَلاَثًا وَثَلاَثِينَ وَسَبِّحَا ثَلاَثًا وَثَلاَثِينَ وَاحْمَدَا ثَلاَثًا وَثَلاَثِينَ فَهَذَا خَيْرٌ لَكُمَا مِنْ خَادِمٍ وَعَنْ شُعْبَةَ عَنْ خَالِدٍ عَنِ ابْنِ سِيرِينَ قَالَ التَّسْبِيحُ أَرْبَعٌ وَثَلاَثُونَ .

TRAŽENJE ZAŠTITE (OD ALLAHA) I UČENJE KUR'ANA PRIJE SPAVANJA

باب التَّعَوُّذِ وَالْقِرَاءَةِ عِنْدَ الْمَنَامِ

6319. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Jusuf, njemu Lejs, koji kaže da mu je pričao Ukajl, prenoseći od Ibn-Šihaba da ga je obavijestio Urva, prenoseći od Aiše, radijallahu anha, da bi Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, kada bi legao u postelju, puhnuo u šake i učio ajete kojima se traži zaštita (*el-mu'avvizat*),[4] a potom njima potro svoje tijelo.

٦٣١٩. حَدَّثَنَا عَبْدُاللهِ بْنُ يُوسُفَ حَدَّثَنَا اللَّيْثُ قَالَ حَدَّثَنِي عُقَيْلٌ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ أَخْبَرَنِي عُرْوَةُ عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهَا أَنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ كَانَ إِذَا أَخَذَ مَضْجَعَهُ نَفَثَ فِي يَدَيْهِ وَقَرَأَ بِالْمُعَوِّذَاتِ وَمَسَحَ بِهِمَا جَسَدَهُ .

4 "*El-mu'avvizat*" jesu sure El-Felek, En-Nas i El-Ihlas, ili sure El-Felek i En-Nas te druge slične kur'anske sure ili ajeti, ili se tu samo misli na sure El-Felek i En-Nas, ako se uzme za ispravno da i u arapskom jeziku važi pravilo po kojem broj dva spada u množinu.

POGLAVLJE

باب

6320. PRIČAO NAM JE Ahmed b. Junus, njemu Zuhejr, ovom Ubejdullah b. Umer, a njemu Seid b. Ebu-Seid Makburi, prenoseći od svoga oca, a on od Ebu-Hurejre, koji kaže: "Rekao je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem: 'Kada neko od vas hoće da legne, neka otrese svoju postelju krajem svoga pokrivača, jer on ne zna šta je u nju poslije njega ušlo, a zatim neka kaže: 'S Tvojim imenom, Gospodaru moj, spuštam svoj bok, i s Tvojim ću ga imenom podići! Ako uzmeš moju dušu, smiluj joj se, a ako je povratiš, zaštiti je kao što štitiš dobre (robove)!'"[1] Zuhejra b. Mu'aviju u predanju ovog hadisa slijede Ebu-Damra i Isma'il b. Zekerijja, prenoseći od Ubejdullaha. Jahja i Bišr prenose hadis od Ubejdullaha, on od Seida, ovaj od Ebu-Hurejre, a on od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem. Hadis prenose i Malik i Ibn-Adžlan od Seida, on od Ebu-Hurejre, a ovaj od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem.

٦٣٢٠. حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ يُونُسَ حَدَّثَنَا زُهَيْرٌ حَدَّثَنَا عُبَيْدُاللهِ بْنُ عُمَرَ حَدَّثَنِي سَعِيدُ ابْنُ أَبِي سَعِيدٍ الْمَقْبُرِيُّ عَنْ أَبِيهِ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ قَالَ قَالَ النَّبِيُّ ﷺ إِذَا أَوَى أَحَدُكُمْ إِلَى فِرَاشِهِ فَلْيَنْفُضْ فِرَاشَهُ بِدَاخِلَةِ إِزَارِهِ فَإِنَّهُ لاَ يَدْرِي مَا خَلَفَهُ عَلَيْهِ ثُمَّ يَقُولُ بِاسْمِكَ رَبِّ وَضَعْتُ جَنْبِي وَبِكَ أَرْفَعُهُ إِنْ أَمْسَكْتَ نَفْسِي فَارْحَمْهَا وَإِنْ أَرْسَلْتَهَا فَاحْفَظْهَا بِمَا تَحْفَظُ بِهِ عِبَادَكَ الصَّالِحِينَ تَابَعَهُ أَبُو ضَمْرَةَ وَإِسْمَاعِيلُ بْنُ زَكَرِيَّاءَ عَنْ عُبَيْدِاللهِ وَقَالَ يَحْيَى وَبِشْرٌ عَنْ عُبَيْدِاللهِ عَنْ سَعِيدٍ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ وَرَوَاهُ مَالِكٌ وَابْنُ عَجْلاَنَ عَنْ سَعِيدٍ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ .

DOVA SREDINOM NOĆI

باب الدُّعَاءِ نِصْفَ اللَّيْلِ

6321. PRIČAO NAM JE Abdul-Aziz b. Abdullah, njemu Malik, prenoseći od Ibn-Šihaba, on od Ebu-Abdullaha Egarra i Ebu-Seleme b. Abdur-Rahmana, a oni od Ebu-Hurejre, radijallahu anhu, da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
"Naš Uzvišeni i Blagoslovljeni Gospodar silazi[2] svake noći na zemaljsko nebo, kada od noći preostane njena posljednja trećina, i govori: 'Ima li ko da Mi uputi dovu, pa da mu (je) uslišam? Ima li ko da od Mene traži (nešto), pa da mu (to) dam? Ima li ko da od Mene traži oprost grijeha, pa da mu oprostim?'"

٦٣٢١. حَدَّثَنَا عَبْدُالْعَزِيزِ بْنُ عَبْدِاللهِ حَدَّثَنَا مَالِكٌ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ عَنْ أَبِي عَبْدِاللهِ الأَغَرِّ وَأَبِي سَلَمَةَ بْنِ عَبْدِالرَّحْمَنِ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ أَنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ قَالَ يَتَنَزَّلُ رَبُّنَا تَبَارَكَ وَتَعَالَى كُلَّ لَيْلَةٍ إِلَى السَّمَاءِ الدُّنْيَا حِينَ يَبْقَى ثُلُثُ اللَّيْلِ الآخِرُ يَقُولُ مَنْ يَدْعُونِي فَأَسْتَجِيبَ لَهُ مَنْ يَسْأَلُنِي فَأُعْطِيَهُ مَنْ يَسْتَغْفِرُنِي فَأَغْفِرَ لَهُ .

---

1 "*Bismike Rabbi, veda'tu dženbi, ve bike erfe'uhu. In emsekte nefsi ferhamha, ve in erselteha fahfazha bima tahfezu bihi ibadekes-salihin.*"

2 Silazi onako kako samo On zna i kako dolikuje Njegovoj Uzvišenosti.

DOVA PRILIKOM ULASKA U NUŽNIK

باب الدُّعاءِ عِنْدَ الْخَلاءِ

6322. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Ar'ara, njemu Šu'ba, prenoseći od Abdul-Aziza b. Suhejba, a on od Enesa b. Malika, radijallahu anhu, koji kaže:
"Kada bi Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, htio ući u nužnik, govorio bi: 'Allahu, tražim kod Tebe zaštitu od muških i ženskih šejtana!'"[3]

٦٣٢٢. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَرْعَرَةَ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ عَنْ عَبْدِالْعَزِيزِ بْنِ صُهَيْبٍ عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ كَانَ النَّبِيُّ ﷺ إِذَا دَخَلَ الْخَلاَءَ قَالَ اللَّهُمَّ إِنِّي أَعُوذُ بِكَ مِنَ الْخُبُثِ وَالْخَبَائِثِ .

ŠTA KAŽE (OSOBA) KADA UJUTRO OSVANE

باب ما يقُولُ إذا أصْبحَ

6323. PRIČAO NAM JE Musedded, njemu Jezid b. Zurej, ovom Husejn, a njemu Abdullah b. Burejda, prenoseći od Bušejra b. Ka'ba, on od Šeddada b. Evsa, a ovaj od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, koji je rekao:
"*Sejjidul-istigfar* glasi: 'Allahu, Ti si moj Gospodar! Nema Boga osim Tebe! Ti si me stvorio, i ja sam Tvoj rob! Držim se, koliko god mogu, svoje obaveze (prema Tebi) i svoga obećanja Tebi! Priznajem Tvoje blagodati prema meni, i priznajem svoje grijehe! Oprosti mi, jer, doista, niko osim Tebe ne može grijehe oprostiti! Od Tebe tražim zaštitu od zla onoga što sam uradio!'[4]
Ako neko izgovori ovu dovu kad omrkne, pa umre, ući će u Džennet (ili je jedan od stanovnika Dženneta; u nedoumici je prenosilac). A ako neko izgovori ovu dovu kad osvane, pa u tom danu umre, imat će isto."

٦٣٢٣. حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ حَدَّثَنَا يَزِيدُ بْنُ زُرَيْعٍ حَدَّثَنَا حُسَيْنٌ حَدَّثَنَا عَبْدُاللهِ بْنُ بُرَيْدَةَ عَنْ بُشَيْرِ بْنِ كَعْبٍ عَنْ شَدَّادِ بْنِ أَوْسٍ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ سَيِّدُ الاسْتِغْفَارِ اللَّهُمَّ أَنْتَ رَبِّي لاَ إِلَهَ إِلاَّ أَنْتَ خَلَقْتَنِي وَأَنَا عَبْدُكَ وَأَنَا عَلَى عَهْدِكَ وَوَعْدِكَ مَا اسْتَطَعْتُ أَبُوءُ لَكَ بِنِعْمَتِكَ عَلَيَّ وَأَبُوءُ لَكَ بِذَنْبِي فَاغْفِرْ لِي فَإِنَّهُ لاَ يَغْفِرُ الذُّنُوبَ إِلاَّ أَنْتَ أَعُوذُ بِكَ مِنْ شَرِّ مَا صَنَعْتُ إِذَا قَالَ حِينَ يُمْسِي فَمَاتَ دَخَلَ الْجَنَّةَ أَوْ كَانَ مِنْ أَهْلِ الْجَنَّةِ وَإِذَا قَالَ حِينَ يُصْبِحُ فَمَاتَ مِنْ يَوْمِهِ مِثْلَهُ .

---

3 *"Allahumme, inni e'uzu bike minel-hubsi vel-habaisi."*
Po jednom mišljenju *"el-hubus"* znači kufr (nevjerovanje), a *"el-habais"* šejtani. Shodno tome prijevod ove dove bi glasio: "Allahu, tražim kod Tebe zaštitu od kufra i šejtana!"

4 "*Allahumme ente rabbi la ilahe illa ente. Halekteni ve ene 'abduke ve ene 'ala ahdike ve va'dike mesteta'tu, ve ebu'u leke bi ni'metike 'alejje ve ebu'u leke bi zenbi. Fagfir li fe innehu la jagfiruz-zunube illa ente. E'uzu bike min šerri ma sana'tu.*"

6324. PRIČAO NAM JE Ebu-Nu'ajm, njemu Sufjan, prenoseći od Abdul-Melika b. Umejra, on od Rib'ijja b. Hiraša, a ovaj od Huzejfe, koji kaže: "Kada bi htio da spava, Vjerovjesnik bi, sallallahu alejhi ve sellem, govorio: 'S Tvojim imenom, Allahu, umirem i živim!',[1] a kada bi se probudio iz sna, govorio bi: 'Hvala Allahu, koji nas je oživio nakon što nas je bio usmrtio; k Njemu je proživljenje!'"[2]

٦٣٢٤. حَدَّثَنَا أَبُو نُعَيْمٍ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ عَنْ عَبْدِالْمَلِكِ بْنِ عُمَيْرٍ عَنْ رِبْعِيِّ بْنِ حِرَاشٍ عَنْ حُذَيْفَةَ قَالَ كَانَ النَّبِيُّ ﷺ إِذَا أَرَادَ أَنْ يَنَامَ قَالَ بِاسْمِكَ اللَّهُمَّ أَمُوتُ وَأَحْيَا وَإِذَا اسْتَيْقَظَ مِنْ مَنَامِهِ قَالَ الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِي أَحْيَانَا بَعْدَ مَا أَمَاتَنَا وَإِلَيْهِ النُّشُورُ.

6325. PRIČAO NAM JE Abdan, prenoseći od Hamze, on od Mensura, ovaj od Rib'ijja b. Hiraša, on od Hareše b. Hurra, a ovaj od Ebu-Zerra, radijallahu anhu, koji kaže:
"Kada bi noću legao u svoju postelju, Vjerovjesnik bi, sallallahu alejhi ve sellem, govorio: 'Allahu, s Tvojim imenom umirem i živim!',[3] a kada bi se probudio (ujutro), rekao bi: 'Hvala Allahu, koji nas je oživio nakon što nas je bio usmrtio; k Njemu je proživljenje!'"[4]

٦٣٢٥. حَدَّثَنَا عَبْدَانُ عَنْ أَبِي حَمْزَةَ عَنْ مَنْصُورٍ عَنْ رِبْعِيِّ بْنِ حِرَاشٍ عَنْ خَرَشَةَ بْنِ الْحُرِّ عَنْ أَبِي ذَرٍّ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ كَانَ النَّبِيُّ ﷺ إِذَا أَخَذَ مَضْجَعَهُ مِنَ اللَّيْلِ قَالَ اللَّهُمَّ بِاسْمِكَ أَمُوتُ وَأَحْيَا فَإِذَا اسْتَيْقَظَ قَالَ الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِي أَحْيَانَا بَعْدَ مَا أَمَاتَنَا وَإِلَيْهِ النُّشُورُ.

DOVA U NAMAZU

باب الدُّعَاءِ فِي الصَّلاةِ

6326. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Jusuf, kojeg je obavijestio Lejs da mu je pričao Jezid, prenoseći od Ebu-Hajra, on od Abdullaha b. Amra, ovaj od Ebu-Bekra Siddika, radijallahu anhu, da je Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
"Poduči me dovi kojom ću moliti Allaha u namazu!", pa mu on reče: "Reci: 'Allahu, doista sam sebi učinio zulum, a niko osim Tebe ne može oprostiti grijehe! Zato mi oprosti Svojim oprostom i smiluj mi se! Ti, doista, mnogo praštaš i milostiv si!'"[5]

٦٣٢٦. حَدَّثَنَا عَبْدُاللهِ بْنُ يُوسُفَ أَخْبَرَنَا اللَّيْثُ قَالَ حَدَّثَنِي يَزِيدُ عَنْ أَبِي الْخَيْرِ عَنْ عَبْدِاللهِ بْنِ عَمْرٍو عَنْ أَبِي بَكْرٍ الصِّدِّيقِ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ أَنَّهُ قَالَ لِلنَّبِيِّ ﷺ عَلِّمْنِي دُعَاءً أَدْعُو بِهِ فِي صَلاتِي قَالَ قُلِ اللَّهُمَّ إِنِّي ظَلَمْتُ نَفْسِي ظُلْمًا كَثِيرًا وَلا يَغْفِرُ الذُّنُوبَ إِلاَّ أَنْتَ فَاغْفِرْ لِي مَغْفِرَةً مِنْ عِنْدِكَ وَارْحَمْنِي إِنَّكَ أَنْتَ الْغَفُورُ الرَّحِيمُ وَقَالَ عَمْرُو بْنُ

1 *"Bismikel-lahumme emutu ve ahja!"*

2 *"El-hamdu lillahil-lezi ahjana ba'de ma ematena ve ilejhin-nušur!"*

3 *"Allahumme bismike emutu ve ahja!"*

4 *"El-hamdu lillahil-lezi ahjana ba'de ma ematena ve ilejhin-nušur!"*

5 *"Allahumme inni zalemtu nefsi zulmen kesiren, ve la jagfiruz-zunube illa ente. Fagfir li magfireten min 'indike, verhamni, inneke entel-gafurur-rahim."*

Amr b. Haris prenosi od Jezida, a on od Ebu-Hajra da je čuo Abdullaha b. Amra kako kaže: “Ebu-Bekr, radijallahu anhu, rekao je Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem…”

الْحَارِثِ عَنْ يَزِيدَ عَنْ أَبِي الْخَيْرِ إِنَّهُ سَمِعَ عَبْدَاللهِ ابْنَ عَمْرٍو قَالَ أَبُو بَكْرٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ لِلنَّبِيِّ ﷺ .

6327. PRIČAO NAM JE Ali, njemu Malik b. Su‘ajr, a ovom Hišam b. Urva, prenoseći od svoga oca, a on od Aiše, koja kaže:
“(Allahove riječi:) *La tedžher bi salatike ve la tuhafit biha*,[6] objavljene su u vezi s dovom.”[7]

٦٣٢٧. حَدَّثَنَا عَلِيٌّ حَدَّثَنَا مَالِكُ بْنُ سُعَيْرٍ حَدَّثَنَا هِشَامُ بْنُ عُرْوَةَ عَنْ أَبِيهِ عَنْ عَائِشَةَ (وَلاَ تَجْهَرْ بِصَلاَتِكَ وَلاَ تُخَافِتْ بِهَا) أُنْزِلَتْ فِي الدُّعَاءِ .

6328. PRIČAO NAM JE Usman b. Ebu-Šejba, njemu Džerir, prenoseći od Mensura, on od Ebu-Vaila, a ovaj od Abdullaha, radijallahu anhu, koji kaže:
“Bili smo uobičajili u namazu govoriti: ‘Selam Allahu! Selam tome i tome!’ Jednog nam dana Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, reče: ‘Zaista je Allah Es-Selam,[8] pa kada neko od vas sjedne u namazu, neka uči: ‘Et-tehijjatu lillahi…’ – sve do riječi: ‘... es-salihin’. Kada to prouči, to dospije do svakog dobrog Allahovog roba na nebesima i na zemlji. Potom neka nastavi: ‘Svjedočim da nema Boga osim Allaha te da je Muhammed Njegov rob i poslanik!’[9] Nakon toga neka odabere riječi pohvale koje hoće.’”

٦٣٢٨. حَدَّثَنَا عُثْمَانُ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ حَدَّثَنَا جَرِيرٌ عَنْ مَنْصُورٍ عَنْ أَبِي وَائِلٍ عَنْ عَبْدِاللهِ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ كُنَّا نَقُولُ فِي الصَّلاَةِ السَّلاَمُ عَلَى اللهِ السَّلاَمُ عَلَى فُلاَنٍ فَقَالَ لَنَا النَّبِيُّ ﷺ ذَاتَ يَوْمٍ إِنَّ اللهَ هُوَ السَّلاَمُ فَإِذَا قَعَدَ أَحَدُكُمْ فِي الصَّلاَةِ فَلْيَقُلِ التَّحِيَّاتُ لِلَّهِ إِلَى قَوْلِهِ الصَّالِحِينَ فَإِذَا قَالَهَا أَصَابَ كُلَّ عَبْدٍ لِلَّهِ فِي السَّمَاءِ وَالأَرْضِ صَالِحٍ أَشْهَدُ أَنْ لاَ إِلَهَ إِلاَّ اللهُ وَأَشْهَدُ أَنَّ مُحَمَّدًا عَبْدُهُ وَرَسُولُهُ ثُمَّ يَتَخَيَّرُ مِنَ الثَّنَاءِ مَا شَاءَ .

6 El-Isra,110.

7 Kod nas uobičajen prevod ovog ajeta glasi: “Ne izgovaraj na sav glas Kur’an kad molitvu obavljaš, a i ne prigušuj ga!” Međutim, shodno ovom hadisu, prevod ovog ajeta trebalo bi da glasi: “Ne izgovaraj na sav glas dovu, a i ne prigušuj je.” Kermani kaže da se misli na dovu u namazu, dok Ajni smatra da se misli na dovu uopće, kako na dovu u namazu, tako i na dovu izvan namaza.

8 Es-Selam je jedno od lijepih Allahovih, dželle šanuhu, imena.

9 *“Ešhedu en la ilahe illalah ve ešhedu enne Muhammeden abduhu ve resuluhu!”*

DOVA POSLIJE NAMAZA[1]

بَاب الدُّعَاءِ بَعْدَ الصَّلاَةِ

6329. PRIČAO MI JE Ishak, kojeg je obavijestio Jezid, a njega Verka', prenoseći od Sumejja, on od Ebu-Saliha, a ovaj od Ebu-Hurejrea da su (ashabi) rekli: "Allahov Poslaniče, bogati su ljudi stekli visoke položaje i neprekidnu blagodat."[2]
"A kako to?", upita on, a oni odgovoriše: "Oni su klanjali kao što smo i mi klanjali, borili se na Allahovom putu kao što smo se i mi borili i dijelili višak svojih imetaka, a mi nemamo imetka!" Tada im on reče: "Hoćete li da vas obavijestim o onome čime ćete (ako to budete radili) dostići one koji su bili ispred vas i prestići one koji će doći poslije vas, i niko neće moći uraditi slično onome što vi uradite, osim ako uradi isto? Poslije svakog namaza izgovorite *Subhanallah!*, deset puta, *Elhamdulillah!*, deset puta i *Allahu ekber*!, deset puta." Sumejja u predanju ovog hadisa slijedi Ubejdullah b. Umer, koji (ga) prenosi od njega (tj. od Sumejja).
Hadis prenosi i Ibn-Adžlan od Sumejja i Redžaa b. Hajve, te Džerir od Abdul-Aziza b. Rufeja, koji prenosi od Ebu-Saliha, a on od Ebu-Derdaa.
Također, prenosi ga i Suhejl od svoga oca, on od Ebu-Hurejre, a ovaj od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem.

٦٣٢٩. حَدَّثَنِي إِسْحَاقُ أَخْبَرَنَا يَزِيدُ أَخْبَرَنَا وَرْقَاءُ عَنْ سُمَيٍّ عَنْ أَبِي صَالِحٍ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ قَالُوا يَا رَسُولَ اللهِ ذَهَبَ أَهْلُ الدُّثُورِ بِالدَّرَجَاتِ وَالنَّعِيمِ الْمُقِيمِ قَالَ كَيْفَ ذَاكَ قَالُوا صَلَّوْا كَمَا صَلَّيْنَا وَجَاهَدُوا كَمَا جَاهَدْنَا وَأَنْفَقُوا مِنْ فُضُولِ أَمْوَالِهِمْ وَلَيْسَتْ لَنَا أَمْوَالٌ قَالَ أَفَلاَ أُخْبِرُكُمْ بِأَمْرٍ تُدْرِكُونَ مَنْ كَانَ قَبْلَكُمْ وَتَسْبِقُونَ مَنْ جَاءَ بَعْدَكُمْ وَلاَ يَأْتِي أَحَدٌ بِمِثْلِ مَا جِئْتُمْ بِهِ إِلاَّ مَنْ جَاءَ بِمِثْلِهِ تُسَبِّحُونَ فِي دُبُرِ كُلِّ صَلاَةٍ عَشْرًا وَتَحْمَدُونَ عَشْرًا وَتُكَبِّرُونَ عَشْرًا تَابَعَهُ عُبَيْدُاللهِ بْنُ عُمَرَ عَنْ سُمَيٍّ وَرَوَاهُ ابْنُ عَجْلاَنَ عَنْ سُمَيٍّ وَرَجَاءِ بْنِ حَيْوَةَ وَرَوَاهُ جَرِيرٌ عَنْ عَبْدِالْعَزِيزِ بْنِ رُفَيْعٍ عَنْ أَبِي صَالِحٍ عَنْ أَبِي الدَّرْدَاءِ وَرَوَاهُ سُهَيْلٌ عَنْ أَبِيهِ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ.

---

1 Tj. farz namaza. U ovom je naslovu sadržan odgovor onima koji smatraju da nema šerijatske podloge za učenje dove poslije namaza, držeći se hadisa koji bilježi Muslim od Aiše, radijallahu anha, u kome se navodi da se Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, nije zadržavao nakon što preda selam, osim onoliko koliko mu je bilo dovoljno da kaže: *"Allahumme entes-selam ve minkes-selam, tebarekte ja zel-dželali vel-ikram!"*
Ono što se niječe ovim hadisom jest to da je on ostajao sjediti u položaju u kojem je bio prije predavanja selama onoliko koliko je bilo potrebno da bi mogao proučiti spomenutu dovu.
Potvrđeno je, također, da se Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, okretao prema ashabima kada bi završio namaz. Tako se može protumačiti da je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, učio dove koje se navode nakon što bi se okrenuo prema ashabima. (*Fethul-bari*)

2 Tj. u Džennetu.

6330. PRIČAO NAM JE Kutejba b. Seid, njemu Džerir, prenoseći od Mensura, on od Musejjeba b. Rafija, a ovaj od Verrada, oslobođenog roba Mugire b. Šu'be, koji kaže:
"Mugira je pisao Mu'aviji b. Ebu-Sufjanu da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, uobičavao na kraju svakog namaza, kada preda selam, kazati: 'Nema Boga osim Allaha, Jedinoga! On nema sudruga! Njemu pripada sva vlast i zahvala! On ima moć nad svim! Allahu, niko ne može uskratiti ono što Ti daš, i niko ne može dati ono što Ti uskratiš! Bogatašu neće kod Tebe koristiti njegovo bogatstvo!'"[3]
Šu'ba prenosi od Mensura, koji kaže: "Čuo sam Musejjeba..."

٦٣٣٠. حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ بْنُ سَعِيدٍ حَدَّثَنَا جَرِيرٌ عَنْ مَنْصُورٍ عَنِ الْمُسَيَّبِ بْنِ رَافِعٍ عَنْ وَرَّادٍ مَوْلَى الْمُغِيرَةِ بْنِ شُعْبَةَ قَالَ كَتَبَ الْمُغِيرَةُ إِلَى مُعَاوِيَةَ بْنِ أَبِي سُفْيَانَ أَنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ كَانَ يَقُولُ فِي دُبُرِ كُلِّ صَلَاةٍ إِذَا سَلَّمَ لاَ إِلَهَ إِلاَّ اللهُ وَحْدَهُ لاَ شَرِيكَ لَهُ لَهُ الْمُلْكُ وَلَهُ الْحَمْدُ وَهُوَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ اللَّهُمَّ لاَ مَانِعَ لِمَا أَعْطَيْتَ وَلاَ مُعْطِيَ لِمَا مَنَعْتَ وَلاَ يَنْفَعُ ذَا الْجَدِّ مِنْكَ الْجَدُّ وَقَالَ شُعْبَةُ عَنْ مَنْصُورٍ قَالَ سَمِعْتُ الْمُسَيَّبَ .

O RIJEČIMA UZVIŠENOG ALLAHA: "... I POMOLI SE ZA NJIH!"[4] I O ONOME KOJI U SVOJOJ DOVI DAJE PREDNOST SVOME BRATU (MUSLIMANU) NAD SAMIM SOBOM

باب قَوْلِ اللهِ تعالى ﴿وَصَلِّ عَلَيْهِمْ﴾ وَمَنْ خَصَّ أَخَاهُ بِالدُّعَاءِ دُونَ نَفْسِهِ

Ebu-Musa kaže: "Rekao je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem: 'Allahu, oprosti Ubejdu Ebu-Amiru! Allahu, oprosti Abdullahu b. Kajsu njegove grijehe!'"

وَقَالَ أَبُو مُوسَى قَالَ النَّبِيُّ ﷺ اللَّهُمَّ اغْفِرْ لِعُبَيْدٍ أَبِي عَامِرٍ اللَّهُمَّ اغْفِرْ لِعَبْدِاللهِ بْنِ قَيْسٍ ذَنْبَهُ .

6331. PRIČAO NAM JE Musedded, njemu Jahja, prenoseći od Jezida b. Ebu-Ubejda, oslobođenog roba Seleminog, kome je Selema b. Ekva' kazivao: "Izišli smo s Vjerovjesnikom, sallallahu alejhi ve sellem, na Hajber, pa neki čovjek reče: 'O Amire, kad bi nam odrecitovao neke od svojih stihova!' On je sišao (s deve) i počeo tjerati njihove deve

٦٣٣١. حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ حَدَّثَنَا يَحْيَى عَنْ يَزِيدَ بْنِ أَبِي عُبَيْدٍ مَوْلَى سَلَمَةَ حَدَّثَنَا سَلَمَةُ بْنُ الْأَكْوَعِ قَالَ خَرَجْنَا مَعَ النَّبِيِّ ﷺ إِلَى خَيْبَرَ قَالَ رَجُلٌ مِنَ الْقَوْمِ أَيَا عَامِرُ لَوْ أَسْمَعْتَنَا مِنْ هُنَيْهَاتِكَ فَنَزَلَ يَحْدُو بِهِمْ يُذَكِّرُ تَاللهِ لَوْلاَ اللهُ مَا اهْتَدَيْنَا وَذَكَرَ شِعْرًا غَيْرَ

---

3 *"La ilahe illallahu vahdehu la šerike leh, lehul-mulku, ve lehul-hamdu, ve huve ala kulli šej'in kadir! Allahumme la mani'a li ma a'tajte, ve la mu'tije li ma mena'te, ve la jenfe'u zel-džeddi minkel-džeddu!"*

4 Et-Tevba, 103. Prijevod ajet au cjelosti glasi: "Uzmi od dobara njihovih zekat i sadaku, da ih njime očistiš i blagoslovljenim ih učiniš, i pomoli se za njih, molitva tvoja će ih, zaista, smiriti – a Allah je Svečujući i Sveznajući."

pjevušeći:[1] 'Tako mi Allaha, da nije Allaha, ne bismo bili upućeni!' Osim ovoga, spomenuo je i druge stihove, ali ih ja nisam zapamtio. Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, upita: 'Ko je taj gonič?', a oni odgovoriše: 'Amir b. Ekva'.'
'Allah mu se smilovao!', reče on. Tada jedan čovjek reče: 'Allahov Poslaniče, kada bi ga pustio da uživamo u njegovu društvu još neko vrijeme!'[2]
Kada je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, postrojio ljude, počeli su se boriti protiv njih (protivnika). Amir je uboden vrškom (oštricom) svoje sablje,[3] pa je umro. Kada su zanoćili, naložili su mnogo vatri, pa je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, upitao: 'Kakve su to vatre? Zbog čega ste ih naložili?' 'Da kuhamo meso domaćih magaraca', odgovorili su. 'Prospite sve iz lonaca i razbijte ih!', reče im on. Jedan čovjek upita: 'A da prospemo sve iz lonaca i da ih operemo?' 'Može i tako', odgovori Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem."

هَذَا وَلَكِنِّي لَمْ أَحْفَظْهُ قَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ مَنْ هَذَا السَّائِقُ قَالُوا عَامِرُ بْنُ الأَكْوَعِ قَالَ يَرْحَمُهُ اللهُ وَقَالَ رَجُلٌ مِنَ الْقَوْمِ يَا رَسُولَ اللهِ لَوْلاَ مَتَّعْتَنَا بِهِ فَلَمَّا صَافَّ الْقَوْمَ قَاتَلُوهُمْ فَأُصِيبَ عَامِرٌ بِقَائِمَةِ سَيْفِ نَفْسِهِ فَمَاتَ فَلَمَّا أَمْسَوْا أَوْقَدُوا نَارًا كَثِيرَةً فَقَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ مَا هَذِهِ النَّارُ عَلَى أَيِّ شَيْءٍ تُوقِدُونَ قَالُوا عَلَى حُمُرٍ إِنْسِيَّةٍ فَقَالَ أَهْرِيقُوا مَا فِيهَا وَكَسِّرُوهَا قَالَ رَجُلٌ يَا رَسُولَ اللهِ أَلاَ نُهَرِيقُ مَا فِيهَا وَنَغْسِلُهَا قَالَ أَوْ ذَاكَ .

6332. PRIČAO NAM JE Muslim, njemu Šu'ba, prenoseći od Amira da je čuo Ibn-Ebu-Evfaa, radijallahu anhu, kako kaže:
"Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, kada bi mu neki čovjek donio svoj zekat, govorio bi: 'Allahu, podari Svoj blagoslov (donesi salavat) porodici toga i toga!' Kada mu je došao moj otac, on je rekao: 'Allahu, podari Svoj blagoslov (donesi salavat) porodici Ebu-Evfaa!'"

٦٣٣٢ . حَدَّثَنَا مُسْلِمٌ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ عَنْ عَمْرٍو هُوَ ابْنُ مُرَّةَ سَمِعْتُ ابْنَ أَبِي أَوْفَى رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا كَانَ النَّبِيُّ ﷺ إِذَا أَتَاهُ رَجُلٌ بِصَدَقَةٍ قَالَ اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى آلِ فُلاَنٍ فَأَتَاهُ أَبِي فَقَالَ اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى آلِ أَبِي أَوْفَى .

6333. PRIČAO NAM JE Ali b. Abdullah, njemu Sufjan, prenoseći od Isma'ila, on od Kajsa, koji je čuo Džerira kako kaže:
"Rekao mi je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem: 'Hoćeš li me osloboditi Zul-Halese?' – a Zul-

٦٣٣٣ . حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ عَبْدِ اللهِ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ عَنْ إِسْمَاعِيلَ عَنْ قَيْسٍ قَالَ سَمِعْتُ جَرِيرًا قَالَ قَالَ لِي رَسُولُ اللهِ ﷺ أَلاَ تُرِيحُنِي مِنْ ذِي الْخَلَصَةِ وَهُوَ

1 Kada su išli u bitku, ashabi su običavali da neko siđe s deve i pjevušeći tjera deve kako bi brže išle.
2 Ashabi su znali da Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, nikome u borbi ne bi rekao da mu se Allah smiluje, a da taj čovjek ne bi poginuo kao šehid. Zato su i ovdje tražili od njega da pusti Amira da im recituje stihove.
3 Amir je izišao na dvoboj Merhabu, prvaku židova Hajbera, i kada je htio odozdo zadati udarac Merhabu, njegova se sablja odbila, i on je sam sebe njome ubo.

Halesa je bio idol kojeg su (ljudi) obožavali i koji se zvao *El-Ka'betul-Jemanijje* (Jemenska Ka'ba). 'Allahov Poslaniče', rekoh mu, 'ja sam čovjek koji ne može čvrsto da sjedi na konju.' On me udari po prsima i reče: 'Allahu, učvrsti ga i učini onim koji upućuje i koji je upućen (na pravi put)!' Potom sam izišao (iz Medine) s pedest konjanika iz Ahmesa, moga naroda, (Sufjan kaže: "Možda je rekao: 'Potom sam krenuo u grupi (ljudi) iz moga naroda...'") i kada sam stigao do Zul-Halese, zapalio sam je, a onda se vratio Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, i rekao: 'Tako mi Allaha, Allahov Poslaniče, nisam ti došao sve dok nisam tog (idola) ostavio poput šugave deve premazane katranom!'[4] Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, tada je uputio dovu Allahu, dželle šanuhu, za pleme Ahmes i njegovu konjicu."

نُصُبٌ كَانُوا يَعْبُدُونَهُ يُسَمَّى الْكَعْبَةَ الْيَمَانِيَةَ قُلْتُ يَا رَسُولَ اللهِ إِنِّي رَجُلٌ لاَ أَثْبُتُ عَلَى الْخَيْلِ فَصَكَّ فِي صَدْرِي فَقَالَ اللَّهُمَّ ثَبِّتْهُ وَاجْعَلْهُ هَادِيًا مَهْدِيًّا قَالَ فَخَرَجْتُ فِي خَمْسِينَ فَارِسًا مِنْ أَحْمَسَ مِنْ قَوْمِي وَرُبَّمَا قَالَ سُفْيَانُ فَانْطَلَقْتُ فِي عُصْبَةٍ مِنْ قَوْمِي فَأَتَيْتُهَا فَأَحْرَقْتُهَا ثُمَّ أَتَيْتُ النَّبِيَّ ﷺ فَقُلْتُ يَا رَسُولَ اللهِ وَاللهِ مَا أَتَيْتُكَ حَتَّى تَرَكْتُهَا مِثْلَ الْجَمَلِ الأَجْرَبِ فَدَعَا لأَحْمَسَ وَخَيْلِهَا .

6334. PRIČAO NAM JE Seid b. Rebi', njemu Šu'ba, prenoseći od Katade, koji je čuo Enesa da kaže:"Umm-Sulejm rekla je Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem: 'Enes je tvoj sluga.'[5] On reče: 'Allahu, uvećaj njegov imetak i porod i podari mu Svoj blagoslov u onome što si mu dao!'"

٦٣٣٤. حَدَّثَنَا سَعِيدُ بْنُ الرَّبِيعِ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ عَنْ قَتَادَةَ قَالَ سَمِعْتُ أَنَسًا قَالَ قَالَتْ أُمُّ سُلَيْمٍ لِلنَّبِيِّ ﷺ أَنَسٌ خَادِمُكَ قَالَ اللَّهُمَّ أَكْثِرْ مَالَهُ وَوَلَدَهُ وَبَارِكْ لَهُ فِيمَا أَعْطَيْتَهُ .

6335. PRIČAO NAM JE Usman b. Ebu-Šejba, njemu Abda, prenoseći od Hišama, on od svoga oca, a ovaj od Aiše, radijallahu anha, da je rekla: "Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, (jednom) je čuo čovjeka kako uči (Kur'an) u džamiji, pa je rekao: 'Allah mu se smilovao! Podsjetio me je na taj i taj ajet iz te i te sure, koji sam bio zaboravio.'"[6]

٦٣٣٥. حَدَّثَنَا عُثْمَانُ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ حَدَّثَنَا عَبْدَةُ عَنْ هِشَامٍ عَنْ أَبِيهِ عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهَا قَالَتْ سَمِعَ النَّبِيُّ ﷺ رَجُلاً يَقْرَأُ فِي الْمَسْجِدِ فَقَالَ رَحِمَهُ اللهُ لَقَدْ أَذْكَرَنِي كَذَا وَكَذَا آيَةً أَسْقَطْتُهَا فِي سُورَةِ كَذَا وَكَذَا .

---

4 Tj. on je spalio tog idola tako da je postao ugljenisan i crn poput katranom premazane deve.

5 Ovaj će hadis biti naveden pod brojem 6378, a u njemu stoji: "Enes je tvoj sluga, pa uputi dovu Allahu za njega!"

6 Većina učenjaka (*džumhur*) smatra da je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, mogao zaboraviti nešto iz Kur'ana, nakon što je to saopćio ljudima, ali ne trajno. Također, on je mogao zaboraviti nešto što nije vezano za ono što je bio dužan saopćiti, a na to ukazuju Allahove, dželle šanuhu, riječi: "Mi ćemo te naučiti da izgovaraš, pa ništa nećeš zaboraviti, osim onoga što će Allah htjeti." (El-A'la, 6-7)

6336. PRIČAO NAM JE Hafs b. Umer, njemu Šu‘ba, kojeg je obavijestio Sulejman, prenoseći od Ebu-Vaila, a on od Abdullaha da je rekao:
“Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, (jednom prilikom) dijelio je ratni plijen, pa jedan čovjek reče: ‘Doista se s ovom podjela nije žudilo za licem Allahovim!’ Obavijestio sam Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, (o tome)”, kaže Abdullah, “pa se naljutio tako da sam vidio srdžbu na njegovu licu i rekao: ‘Allah se smilovao Musau! Uznemirivan je i više od ovoga, ali je bio strpljiv.’”

٦٣٣٦. حَدَّثَنَا حَفْصُ بْنُ عُمَرَ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ أَخْبَرَنِي سُلَيْمَانُ عَنْ أَبِي وَائِلٍ عَنْ عَبْدِاللهِ قَالَ قَسَمَ النَّبِيُّ ﷺ قَسْمًا فَقَالَ رَجُلٌ إِنَّ هَذِهِ لَقِسْمَةٌ مَا أُرِيدَ بِهَا وَجْهُ اللهِ فَأَخْبَرْتُ النَّبِيَّ ﷺ فَغَضِبَ حَتَّى رَأَيْتُ الْغَضَبَ فِي وَجْهِهِ وَقَالَ يَرْحَمُ اللهُ مُوسَى لَقَدْ أُوذِيَ بِأَكْثَرَ مِنْ هَذَا فَصَبَرَ .

RIMOVANJE U DOVI KOJE JE POKUĐENO

باب ما يُكْرَهُ مِنَ السَّجْعِ فِي الدُّعَاءِ

6337. PRIČAO NAM JE Jahja b. Muhammed b. Seken, njemu Habban b. Hilal Ebu-Habib, ovom Harun Mukri, a njemu Zubejr b. Hirrit, prenoseći od Ikrime, a on od Ibn-Abbasa, koji kaže:
“Pričaj (drži predavanje) ljudima jednom sedmično, a ako hoćeš i dvaput. Želiš li pričati više, onda to čini tri puta, ali nemoj učiniti da ljudi osjećaju dosadu prema Kur’anu. Ako dođeš kod nekih ljudi koji razgovaraju, nemoj im počinjati pričati i tako prekidati njihov razgovor, dosađujući im; ti šuti, a ako od tebe zatraže da pričaš, onda pričaj, jer će tada željeti tvoj govor. Gledaj da izbjegneš rimovanje u dovi,[1] jer mi je poznato da Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, i njegovi ashabi sami to čine” (tj. izbjegavali su rimu u dovi).[2]

٦٣٣٧. حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ السَّكَنِ حَدَّثَنَا حَبَّانُ بْنُ هِلاَلٍ أَبُو حَبِيبٍ حَدَّثَنَا هَارُونُ الْمُقْرِئُ حَدَّثَنَا الزُّبَيْرُ بْنُ الْخِرِّيتِ عَنْ عِكْرِمَةَ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ قَالَ حَدِّثِ النَّاسَ كُلَّ جُمُعَةٍ مَرَّةً فَإِنْ أَبَيْتَ فَمَرَّتَيْنِ فَإِنْ أَكْثَرْتَ فَثَلاَثَ مِرَارٍ وَلاَ تُمِلَّ النَّاسَ هَذَا الْقُرْآنَ وَلاَ أُلْفِيَنَّكَ تَأْتِي الْقَوْمَ وَهُمْ فِي حَدِيثٍ مِنْ حَدِيثِهِمْ فَتَقُصُّ عَلَيْهِمْ فَتَقْطَعُ عَلَيْهِمْ حَدِيثَهُمْ فَتُمِلُّهُمْ وَلَكِنْ أَنْصِتْ فَإِذَا أَمَرُوكَ فَحَدِّثْهُمْ وَهُمْ يَشْتَهُونَهُ فَانْظُرِ السَّجْعَ مِنَ الدُّعَاءِ فَاجْتَنِبْهُ فَإِنِّي عَهِدْتُ رَسُولَ اللهِ ﷺ وَأَصْحَابَهُ لاَ يَفْعَلُونَ إِلاَّ ذَلِكَ يَعْنِي لاَ يَفْعَلُونَ إِلاَّ ذَلِكَ الاجْتِنَابَ .

---

1 Tj. nemoj težiti rimovanju u dovi i ne opterećuj svoj um time, jer to sprečava postizanje željene skrušenosti prilikom dove.

2 Iz hadisa se razumije:
– da je pokuđeno pretjerivanje u činjenju dobrih djela iz bojazni da ne prijeđu u dosadu, te da se ta djela prestanu činiti;
– da ne treba pričati nekome ko razgovara s nekim sve dok se taj razgovor ne završi;
– da ne treba širiti znanje i mudrost niti ih prenositi onima koji ih ne žele saslušati niti naučiti, jer je to poniženje za nauku, a Allah, dželle šanuhu, dao je nauci veliki značaj.

(KADA NEKO MOLI ALLAHA) NEKA MOLI S ODLUČNOŠĆU, JER NJEGA NIKO NE MOŽE PRISILITI[3]

باب ليعزم المسألة فإنه لا مكره له

6338. PRIČAO NAM JE Musedded, njemu Isma'il, kojeg je obavijestio Abdul-Aziz, prenoseći od Enesa, radijallahu anhu, da je rekao:
"Allahov je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: 'Kada neko od vas upućuje dovu (molbu) Allahu, neka moli s odlučnošću i neka kaže: 'Allahu, ako hoćeš, daj mi (to i to)!', jer nema nikoga ko Njega može prisiliti.'"

٦٣٣٨. حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ حَدَّثَنَا إِسْمَاعِيلُ أَخْبَرَنَا عَبْدُالْعَزِيزِ عَنْ أَنَسٍ رَضِي الله عَنْه قَالَ قَالَ رَسُولُ الله ﷺ إِذَا دَعَا أَحَدُكُمْ فَلْيَعْزِمِ الْمَسْأَلَةَ وَلاَ يَقُولَنَّ اللَّهُمَّ إِنْ شِئْتَ فَأَعْطِنِي فَإِنَّهُ لاَ مُسْتَكْرِهَ لَهُ .

6339. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Meslema, prenoseći od Malika, on od Ebu-Zinada, ovaj od A'redža, a on od Ebu-Hurejre, radijallahu anhu, da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Neka niko od vas ne kaže: 'Allahu, oprosti mi! Allahu, smiluj mi se ako hoćeš!', već neka moli s odlučnošću, jer nema nikoga ko Njega može prisiliti."

٦٣٣٩. حَدَّثَنَا عَبْدُالله بْنُ مَسْلَمَةَ عَنْ مَالِكٍ عَنْ أَبِي الزِّنَادِ عَنِ الأَعْرَجِ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِي الله عَنْه أَنَّ رَسُولَ الله ﷺ قَالَ لاَ يَقُولَنَّ أَحَدُكُمُ اللَّهُمَّ اغْفِرْ لِي إِنْ شِئْتَ اللَّهُمَّ ارْحَمْنِي إِنْ شِئْتَ لِيَعْزِمِ الْمَسْأَلَةَ فَإِنَّهُ لاَ مُكْرِهَ لَهُ .

3 Tj. neka u dovi bude odlučan i uvjeren da će njegovoj dovi biti udovoljeno i neka to ne prepušta Allahovoj, dželle šanuhu, volji, iako je čovjeku naređeno da uvjetuje Allahovom, dželle šanuhu, voljom sve ono što želi uraditi. Ibn-Hadžer to pojašnjava ovako: "Kada se neko prepušta nečijoj volji iako je onoga od koga se nešto traži moguće prisiliti, tada je olakšano onome od koga se nešto traži, jer on zna da se to od njega traži samo uz njegovo zadovoljstvo, tj. samo ako hoće. Što se tiče Allaha, dželle šanuhu, on je čist od svega toga, i nema koristi od prepuštanja i vezivanja odgovora za Njegovu volju."
Ajni kaže da je u oslanjanju i prepuštanju odgovora na dovu Allahovoj, dželle šanuhu, volji jedan vid neovisnosti o onome što se traži i o onome od koga se traži.

ČOVJEKOVOJ DOVI UDOVOLJAVA SE AKO NE POŽURUJE DA MU SE UDOVOLJI[1]

باب يُسْتَجابُ لِلْعَبْدِ ما لَمْ يَعْجَلْ

6340. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Jusuf, kojeg je obavijestio Malik, prenoseći od Ibn-Šihaba, on od Ebu-Ubejda, oslobođenog roba Ibn-Ezherovog, a ovaj od Ebu-Hurejre da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
"Uslišava se svakom od vas (njegova dova) ako ne požuruje da mu se udovolji govoreći: 'Molio sam, ali mi nije udovoljeno!'"[2]

٦٣٤٠. حَدَّثَنَا عَبْدُاللهِ بْنُ يُوسُفَ أَخْبَرَنَا مَالِكٌ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ عَنْ أَبِي عُبَيْدٍ مَوْلَى ابْنِ أَزْهَرَ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ أَنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ قَالَ يُسْتَجَابُ لِأَحَدِكُمْ مَا لَمْ يَعْجَلْ يَقُولُ دَعَوْتُ فَلَمْ يُسْتَجَبْ لِي .

DIZANJE RUKU PRILIKOM DOVE

باب رَفْعِ الْأَيْدِي فِي الدُّعاءِ

Ebu-Musa Eš'ari kaže: "Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, učio je dovu i podigao ruke, a ja sam vidio bjelinu njegovih pazuha."
Ibn-Omer veli: "Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, podigao je svoje ruke (i rekao): 'Allahu, ja nemam ništa s onim što je Halid učinio!'"[3]

وَقَالَ أَبُو مُوسَى الْأَشْعَرِيُّ دَعَا النَّبِيُّ ﷺ ثُمَّ رَفَعَ يَدَيْهِ وَرَأَيْتُ بَيَاضَ إِبْطَيْهِ وَقَالَ ابْنُ عُمَرَ رَفَعَ النَّبِيُّ ﷺ يَدَيْهِ وَقَالَ اللَّهُمَّ إِنِّي أَبْرَأُ إِلَيْكَ مِمَّا صَنَعَ خَالِدٌ .

---

1 Tj. ako požuruje da se udovolji njegovoj dovi.

2 Hadis koji bilježe Muslim i Tirmizi pojašnjava značenje požurivanja u dovi, a u tom hadisu, između ostalog, stoji da su ashabi upitali: "Šta je to požurivanje?" Poslanik im je odgovorio: "Kada čovjek kaže: 'Molio sam i molio (Allaha), ali mi nije udovoljeno!', pa se ražalosti, malaksa i ostavi dovu."
Neki od propisa (*adaba*) koji se odnose na dovu su:
– ne treba malaksati niti gubiti nadu u uslišenje;
– treba dovu upućivati u odabranim trenucima, kao na sedždi, prilikom ezana i sl.;
– dovi prethodi uzimanje abdesta i namaz, okretanje prema kibli, dizanje ruku, pokajanje (*tevba*), priznavanje grijeha, iskrenost i sl.;
– dova se započinje zahvalom Allahu, dželle šanuhu, donošenjem salavata na Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, i upućivanjem molbe, spominjući Allahova, dželle šanuhu, lijepa imena.

3 Ibn-Hadžer kaže: "U prvom hadisu nalazi se odgovor onima koji kažu da se ruke na ovaj način dižu samo prilikom dove za kišu. Naprotiv, u prvom i drugom hadisu sadržan je odgovor onima koji kažu da se ruke uopće ne dižu prilikom dove, osim prilikom dove za kišu. Oni se drže hadisa što ga prenosi Enes, radijallahu anhu, u kome se navodi da je on (Enes) rekao: "Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, nije u svojim dovama dizao ruke, osim prilikom dove za kišu." Hadis je vjerodostojan, a njega i hadis u ovom poglavlju moguće je uskladiti, jer ono što se niječe u vezi s dovom jest način dizanja ruku, a ne samo dizanje ruku; na to sam ukazao u poglavlju o kišnoj dovi. Sažetak toga jeste da se dizanje ruku prilikom kišne dove razlikuje od dizanja ruku prilikom ostalih dova...."

6341. REKAO JE Ebu-Abdullah, a njemu Uvejs, kojem je pričao Muhammed b. Dža'fer, prenoseći od Jahjaa b. Seida i Šerika, a oni od Enesa da je rekao:
"Vidio sam Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, da je podigao svoje ruke tako da sam ugledao bjelinu njegovih pazuha."

٦٣٤١. قَالَ أَبُو عَبْدِ اللهِ وَقَالَ الْأُوَيْسِيُّ حَدَّثَنِي مُحَمَّدُ بْنُ جَعْفَرٍ عَنْ يَحْيَى بْنِ سَعِيدٍ وَشَرِيكٍ سَمِعَا أَنَسًا عَنِ النَّبِيِّ ﷺ رَفَعَ يَدَيْهِ حَتَّى رَأَيْتُ بَيَاضَ إِبْطَيْهِ .

UČENJE DOVE NE OKREĆUĆI SE PREMA KIBLI

باب الدُّعاءِ غَيْرَ مُسْتَقْبِلِ الْقِبْلَةِ

6342. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Mahbub, njemu Ebu-Avana, prenoseći od Katade, a on od Enesa, radijallahu anhu, da je rekao:
"Dok je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, držao hutbu na džumi, ustao je neki čovjek i rekao: 'Allahov Poslaniče, moli Allaha da nam pošalje kišu!', pa je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, učio dovu. Nebo se potom naoblačilo i kiša je počela padati tako da čovjek skoro nije mogao stići kući; neprestano je padala sve do sljedećeg petka, pa je taj čovjek (ili neko drugi) ponovo ustao i rekao: 'Moli Allaha da od nas otkloni kišu, jer smo potopljeni!' Tada Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, reče: 'Allahu, učini da kiša pada oko nas, a ne na nas!' Oblaci su se tada počeli raspršivati oko Medine, i kiša nije padala na njene stanovnike."[4]

٦٣٤٢. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ مَحْبُوبٍ حَدَّثَنَا أَبُو عَوَانَةَ عَنْ قَتَادَةَ عَنْ أَنَسٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ بَيْنَا النَّبِيُّ ﷺ يَخْطُبُ يَوْمَ الْجُمُعَةِ فَقَامَ رَجُلٌ فَقَالَ يَا رَسُولَ اللهِ ادْعُ اللهَ أَنْ يَسْقِيَنَا فَتَغَيَّمَتِ السَّمَاءُ وَمُطِرْنَا حَتَّى مَا كَادَ الرَّجُلُ يَصِلُ إِلَى مَنْزِلِهِ فَلَمْ تَزَلْ تُمْطَرُ إِلَى الْجُمُعَةِ الْمُقْبِلَةِ فَقَامَ ذَلِكَ الرَّجُلُ أَوْ غَيْرُهُ فَقَالَ ادْعُ اللهَ أَنْ يَصْرِفَهُ عَنَّا فَقَدْ غَرِقْنَا فَقَالَ اللَّهُمَّ حَوَالَيْنَا وَلَا عَلَيْنَا فَجَعَلَ السَّحَابُ يَتَقَطَّعُ حَوْلَ الْمَدِينَةِ وَلَا يُمْطِرُ أَهْلَ الْمَدِينَةِ .

4 Hadis je spomenut u poglavljima o kišnoj dovi, s tim da je navedeno kako Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, nije izvrnuo svoj ogrtač niti se okrenuo prema kibli.

UČENJE DOVE OKREĆUĆI SE PREMA KIBLI

باب الدُّعاءِ مُسْتَقْبِلَ الْقِبْلَةِ

6343. PRIČAO NAM JE Musa b. Ismail, njemu Vuhejb, a ovom Amr b. Jahja, prenoseći od Abbada b. Temima, a on od Abdullaha b. Zejda da je rekao:
"Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, otišao je do (ove) musalle da uči dovu za kišu, pa je učio dovu i molio Allaha za kišu, okrenuvši se prema kibli i izvrnuvši svoj ogrtač."[1]

٦٣٤٣. حَدَّثَنَا مُوسَى بْنُ إِسْمَاعِيلَ حَدَّثَنَا وُهَيْبٌ حَدَّثَنَا عَمْرُو بْنُ يَحْيَى عَنْ عَبَّادِ بْنِ تَمِيمٍ عَنْ عَبْدِاللهِ بْنِ زَيْدٍ قَالَ خَرَجَ النَّبِيُّ ﷺ إِلَى هَذَا الْمُصَلَّى يَسْتَسْقِي فَدَعَا وَاسْتَسْقَى ثُمَّ اسْتَقْبَلَ الْقِبْلَةَ وَقَلَبَ رِدَاءَهُ .

VJEROVJESNIKOVA, SALLALLAHU ALEJHI VE SELLEM, DOVA (UPUĆENA UZVIŠENOM ALLAHU) ZA NJEGOVOG SLUGU, U KOJOJ MOLI DA MU PODARI DUG ŽIVOT[2] I OBILAN IMETAK

باب دَعْوَةِ النَّبِيِّ ﷺ لِخَادِمِهِ بِطُولِ الْعُمُرِ وَبِكَثْرَةِ مَالِهِ

6344. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Ebu-Esved, njemu Haremi, a ovom Šu'ba, prenoseći od Katade, a on od Enesa, radijallahu anhu, da je kazivao:
"Moja je majka rekla: 'Allahov Poslaniče, tvoj je sluga Enes. Moli Allaha za njega!' On reče: 'Allahu, povećaj mu imetak i porod i podari mu Svoj blagoslov u onome što si mu dao!'"

٦٣٤٤. حَدَّثَنَا عَبْدُاللهِ بْنُ أَبِي الْأَسْوَدِ حَدَّثَنَا حَرَمِيٌّ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ عَنْ قَتَادَةَ عَنْ أَنَسٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُم قَالَ قَالَتْ أُمِّي يَا رَسُولَ اللهِ خَادِمُكَ أَنَسٌ ادْعُ اللهَ لَهُ قَالَ اللَّهُمَّ أَكْثِرْ مَالَهُ وَوَلَدَهُ وَبَارِكْ لَهُ فِيمَا أَعْطَيْتَهُ .

---

1 Ismaili kaže: "Ovaj hadis odgovara nastavku prije ovoga", želeći time kazati da je u ovom hadisu spomenuto kako je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, učio dovu prije nego što se okrenuo prema kibli. On, dalje, kaže da je Buhari možda mislio na to da se Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, nakon što je proučio dovu, okrenuo prema kibli, izvrnuo ogrtač i ponovo učio dovu.
Ibn-Hadžer slaže se s ovim i kaže da je Buhari svojim naslovom ukazao na druga predanja hadisa, a jedno je spomenuto i u poglavlju o kišnoj dovi; ono glasi: "... da se Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, kada je htio učiti dovu, okrenuo prema kibli i izvrnuo svoj ogrtač."

2 U hadisu koji je naveden u ovom poglavlju ne spominje se da je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, molio Allaha, dželle šanuhu, da Enesu, radijallahu anhu, podari dug život. Međutim, u drugom predanju od Enesa, radijallahu anhu, ali u djelu *El-Edebul-mufred*, Buhari bilježi hadis u kojem stoji da je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, učio Enesu, radijallahu anhu, ovu dovu: "Allahu, podari mu imetak i porod, produži mu život i oprosti mu!"

DOVA PRILIKOM NEDAĆE

باب الدُّعاءِ عِنْدَ الْكَرْبِ

6345. PRIČAO NAM JE Muslim b. Ibrahim, njemu Hišam, a ovom Katada, prenoseći od Ebu-Alijea, a on od Ibn-Abbasa, radijallahu anhuma, da je rekao: "Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, učio je prilikom nedaće ovu dovu: 'Nema Boga osim Allaha, Blagog i Silnog! Nema Boga osim Allaha, Gospodara nebesa i zemlje, Gospodara Arša veličanstvenog!'"[3]

٦٣٤٥. حَدَّثَنَا مُسْلِمُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ حَدَّثَنَا هِشَامٌ حَدَّثَنَا قَتَادَةُ عَنْ أَبِي الْعَالِيَةِ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا قَالَ كَانَ النَّبِيُّ ﷺ يَدْعُو عِنْدَ الْكَرْبِ يَقُولُ لاَ إِلَهَ إِلاَّ اللهُ الْعَظِيمُ الْحَلِيمُ لاَ إِلَهَ إِلاَّ اللهُ رَبُّ السَّمَوَاتِ وَالأَرْضِ وَرَبُّ الْعَرْشِ الْعَظِيمِ .

6346. PRIČAO NAM JE Musedded, njemu Jahja, prenoseći od Hišama b. Ebu-Abdullaha, on od Katade, ovaj od Ebu-Alije, a on od Ibn-Abbasa da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, prilikom nezgode govorio: "Nema Boga osim Allaha, Blagog i Silnog! Nema Boga osim Allaha, Gospodara Arša veličanstvenog! Nema Boga osim Allaha, Gospodara nebesa i zemlje, Gospodara Arša Časnog!"[4]
Vehb je rekao da mu je pričao Šu'be, prenoseći od Katade slično ovome.

٦٣٤٦. حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ حَدَّثَنَا يَحْيَى عَنْ هِشَامِ بْنِ أَبِي عَبْدِاللهِ عَنْ قَتَادَةَ عَنْ أَبِي الْعَالِيَةِ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ أَنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ كَانَ يَقُولُ عِنْدَ الْكَرْبِ لاَ إِلَهَ إِلاَّ اللهُ الْعَظِيمُ الْحَلِيمُ لاَ إِلَهَ إِلاَّ اللهُ رَبُّ الْعَرْشِ الْعَظِيمِ لاَ إِلَهَ إِلاَّ اللهُ رَبُّ السَّمَوَاتِ وَرَبُّ الأَرْضِ وَرَبُّ الْعَرْشِ الْكَرِيمِ وَقَالَ وَهْبٌ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ عَنْ قَتَادَةَ مِثْلَهُ .

TRAŽENJE ZAŠTITE (OD UZVIŠENOG ALLAHA) U TEŠKIM TRENUCIMA NESREĆE

باب التَّعَوُّذِ مِنْ جَهْدِ الْبَلاءِ

6347. PRIČAO NAM JE Ali b. Abdullah, njemu Sufjan, ovom Sumejj, prenoseći od Ebu-Saliha, a on od Ebu-Hurejre (da je rekao):
"Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, tražio je zaštitu kod Allaha od teških trenutaka nesreće, od toga da ga pogodi propast, od zle sudbine i od zlobne pakosti neprijatelja."
Sufjan kaže: "Hadis sadrži troje, a ja sam dodao četvrto, ali ne znam koje."

٦٣٤٧. حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ عَبْدِاللهِ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ حَدَّثَنِي سُمَيٌّ عَنْ أَبِي صَالِحٍ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ كَانَ رَسُولُ اللهِ ﷺ يَتَعَوَّذُ مِنْ جَهْدِ الْبَلاَءِ وَدَرَكِ الشَّقَاءِ وَسُوءِ الْقَضَاءِ وَشَمَاتَةِ الأَعْدَاءِ قَالَ سُفْيَانُ الْحَدِيثُ ثَلاَثٌ زِدْتُ أَنَا وَاحِدَةً لاَ أَدْرِي أَيَّتُهُنَّ هِيَ .

---

3 *"La ilahe illallahul-azimul-halim! La ilahe illallah, rabbus-semavati vel-erdi ve rabbul-aršil-azim!"*

4 *"La ilahe illallahul-azimul-halim! La ilahe illallah, rabbul-aršil-azim. La ilahe illallah, rabbus-semavati vel-erdi ve rabbul-aršil-kerim!"*

VJEROVJESNIKOVA, SALLALLAHU ALEJHI VE SELLEM, DOVA: "ALLAHU, PRIDRUŽI ME NAJVIŠEM DRUŠTVU!"[1]

باب دُعَاءِ النَّبِيِّ ﷺ اللَّهُمَّ الرَّفِيقَ الأَعْلَى

6348. PRIČAO NAM JE Seid b. Ufejr, njemu Lejs, ovom Ukajl, prenoseći od Ibn-Šihaba, kojeg su obavijestili Seid b. Musejjeb i Urva b. Zubejr, u prisustvu ljudi od nauke, da je Aiša, radijallahu anha, rekla: "Kada je bio zdrav, Allahov je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, govorio: 'Nijedan vjerovjesnik ne umre sve dok ne vidi svoje mjesto u Džennetu, a zatim mu bude ponuđeno da izabere.'[2] Kada se Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, približila smrt, a njegova glava bila na mome bedru, izgubio je svijest na neko vrijeme. Potom se osvijestio, uperio svoj pogled u plafon i rekao: 'Allahu, pridruži me najvišem društvu!' Ja rekoh: 'Znači, on nas ne izabira.' Shvatila sam da se to odnosi na hadis koji nam je pričao dok je bio zdrav."
Aiša dodaje: "To su bile posljednje riječi koje je izgovorio: 'Allahu, (pridruži me) najvišem društvu!'"

٦٣٤٨. حَدَّثَنَا سَعِيدُ بْنُ عُفَيْرٍ قَالَ حَدَّثَنِي اللَّيْثُ قَالَ حَدَّثَنِي عُقَيْلٌ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ أَخْبَرَنِي سَعِيدُ بْنُ الْمُسَيَّبِ وَعُرْوَةُ بْنُ الزُّبَيْرِ فِي رِجَالٍ مِنْ أَهْلِ الْعِلْمِ أَنَّ عَائِشَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهَا قَالَتْ كَانَ رَسُولُ اللهِ ﷺ يَقُولُ وَهُوَ صَحِيحٌ لَنْ يُقْبَضَ نَبِيٌّ قَطُّ حَتَّى يَرَى مَقْعَدَهُ مِنَ الْجَنَّةِ ثُمَّ يُخَيَّرَ فَلَمَّا نَزَلَ بِهِ وَرَأْسُهُ عَلَى فَخِذِي غُشِيَ عَلَيْهِ سَاعَةً ثُمَّ أَفَاقَ فَأَشْخَصَ بَصَرَهُ إِلَى السَّقْفِ ثُمَّ قَالَ اللَّهُمَّ الرَّفِيقَ الأَعْلَى قُلْتُ إِذًا لاَ يَخْتَارُنَا وَعَلِمْتُ أَنَّهُ الْحَدِيثُ الَّذِي كَانَ يُحَدِّثُنَا وَهُوَ صَحِيحٌ قَالَتْ فَكَانَتْ تِلْكَ آخِرَ كَلِمَةٍ تَكَلَّمَ بِهَا اللَّهُمَّ الرَّفِيقَ الأَعْلَى.

DOVA (U KOJOJ SE MOLI) ZA SMRT I ŽIVOT

باب الدُّعَاءِ بِالْمَوْتِ وَالْحَيَاةِ

6349. PRIČAO NAM JE Museddeđ, njemu Jahja, prenoseći od Isma'ila, a on od Kajsa da je rekao: "Otišao sam kod Habbaba, koji je bio kauteriziran[3] sedam puta, pa on reče: 'Da nam Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, nije zabranio da u dovi molimo Allaha za smrt, ja bih molio za smrt!'"

٦٣٤٩. حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ حَدَّثَنَا يَحْيَى عَنْ إِسْمَاعِيلَ عَنْ قَيْسٍ قَالَ أَتَيْتُ خَبَّابًا وَقَدِ اكْتَوَى سَبْعًا قَالَ لَوْلاَ أَنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ نَهَانَا أَنْ نَدْعُوَ بِالْمَوْتِ لَدَعَوْتُ بِهِ.

---

1 Misli se na dovu koju je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, učio pred smrt.
Davudi smatra da se pod "najvišim društvom" podrazumijeva Džennet. Neki kažu da se ovim misli na vjerovjesnike koji će u Džennetu imati najviše stupnjeve.

2 Tj. da umre ili da živi.

3 Kauterizacija je postupak spaljivanja mjesta na tijelu koje je bolesno. Ajni u komentaru ovog hadisa kaže: "Ima mišljenja da je kauterizacija zabranjena, a na to se može odgovoriti da je to tako ako je čovjek uvjeren da ona sama po sebi liječi (a ne da je izlječenje od Allaha)."

6350. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Musenna, njemu Jahja, prenoseći od Isma'ila, kojem je pričao Kajs, rekavši:
"Otišao sam kod Habbaba, koji je na svome stomaku bio kauteriziran sedam puta, pa sam ga čuo kako kaže: 'Da nam Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, nije zabranio da u dovi molimo (Allaha) za smrt, ja bih molio za smrt!'"[4]

٦٣٥٠. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ الْمُثَنَّى حَدَّثَنَا يَحْيَى عَنْ إِسْمَاعِيلَ قَالَ حَدَّثَنِي قَيْسٌ قَالَ أَتَيْتُ خَبَّابًا وَقَدِ اكْتَوَى سَبْعًا فِي بَطْنِهِ فَسَمِعْتُهُ يَقُولُ لَوْلاَ أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ نَهَانَا أَنْ نَدْعُوَ بِالْمَوْتِ لَدَعَوْتُ بِهِ .

6351. PRIČAO NAM JE Ibn-Selam, kojeg je obavijestio Isma'il b. Ulejja, prenoseći od Abdul-Aziza b. Suhejba, a on od Enesa, radijallahu anhu, kako je kazivao da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
"Neka niko od vas ne priželjkuje smrt zbog nesreće koja ga je zadesila! A ako bude želio smrt u stanju kada više ne može izdržati, neka kaže: 'Allahu, poživi me ukoliko je život bolji za mene, a usmrti me ako je za mene bolja smrt!'"[5]

٦٣٥١. حَدَّثَنَا ابْنُ سَلاَمٍ أَخْبَرَنَا إِسْمَاعِيلُ ابْنُ عُلَيَّةَ عَنْ عَبْدِالْعَزِيزِ بْنِ صُهَيْبٍ عَنْ أَنَسٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ لاَ يَتَمَنَّيَنَّ أَحَدٌ مِنْكُمُ الْمَوْتَ لِضُرٍّ نَزَلَ بِهِ فَإِنْ كَانَ لاَ بُدَّ مُتَمَنِّيًا لِلْمَوْتِ فَلْيَقُلِ اللَّهُمَّ أَحْيِنِي مَا كَانَتِ الْحَيَاةُ خَيْرًا لِي وَتَوَفَّنِي إِذَا كَانَتِ الْوَفَاةُ خَيْرًا لِي .

DOVA ZA ALLAHOV BLAGOSLOV DJECI I POTIRANJE PO NJIHOVIM GLAVAMA

باب الدُّعَاءِ لِلصِّبْيَانِ بِالْبَرَكَةِ وَمَسْحِ رُءُوسِهِمْ

Ebu-Musa kaže: "Moja je supruga rodila dječaka i Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, molio je Allaha da mu podari Svoj blagoslov."

وَقَالَ أَبُو مُوسَى وُلِدَ لِي غُلاَمٌ وَدَعَا لَهُ النَّبِيُّ ﷺ بِالْبَرَكَةِ .

6352. PRIČAO NAM JE Kutejba b. Seid, njemu Hatim, prenoseći od Dža'da b. Abdur-Rahmana kako je čuo Saiba b. Jezida da kaže:
"Moja tetka odnijela me je kod Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, i rekla: 'Allahov Poslaniče, ovaj je moj sestrić bolestan!' On me je potro po glavi i uputio dovu Allahu da

٦٣٥٢. حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ بْنُ سَعِيدٍ حَدَّثَنَا حَاتِمٌ عَنِ الْجَعْدِ بْنِ عَبْدِالرَّحْمَنِ قَالَ سَمِعْتُ السَّائِبَ ابْنَ يَزِيدَ يَقُولُ ذَهَبَتْ بِي خَالَتِي إِلَى رَسُولِ اللهِ ﷺ فَقَالَتْ يَا رَسُولَ اللهِ إِنَّ ابْنَ أُخْتِي وَجِعٌ فَمَسَحَ رَأْسِي وَدَعَا لِي بِالْبَرَكَةِ ثُمَّ تَوَضَّأَ فَشَرِبْتُ

4 Hadis je spomenut i u poglavlju *O obilasku bolesnika.*

5 Ovaj hadis je također spomenut u poglavlju o obilasku bolesnika, a iz ovoga se vidi da je priželjkivanje smrti ograničeno na ove riječi, tj. u stanju u kojem čovjek ne može izdržati dopušteno mu je da izgovori ove riječi. U njima je vidljivo predavanje i oslanjanje na Allahovo, dželle šanuhu, određenje (*kader*), a to ne bi bio slučaj s drugim riječima.

mi podari Svoj blagoslov. Potom se abdestio, a ja sam popio nešto vode kojom se on abdestio. Zatim sam stao iza njegovih leđa i gledao u njegov poslanički pečat među plećkama, koji je bio poput jajeta jarebice."[1]

مِنْ وَضُوئِهِ ثُمَّ قُمْتُ خَلْفَ ظَهْرِهِ فَنَظَرْتُ إِلَى خَاتَمِهِ بَيْنَ كَتِفَيْهِ مِثْلَ زِرِّ الْحَجَلَةِ .

6353. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Jusuf, njemu Ibn-Vehb, a ovom Seid b. Ejjub, prenoseći od Ebu-Akila da bi ga njegov djed vodio od pijace (ili ka pijaci)[2] i kupovao hranu, pa bi ga sreli Ibn-Zubejr i Ibn-Omer i rekli mu: "Dopusti nam da ti se pridružimo, jer je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, molio Allaha da ti podari Svoj blagoslov." A on bi ponekad zaradio cijeli tovar i poslao ga kući.

٦٣٥٣. حَدَّثَنَا عَبْدُاللهِ بْنُ يُوسُفَ حَدَّثَنَا ابْنُ وَهْبٍ حَدَّثَنَا سَعِيدُ بْنُ أَبِي أَيُّوبَ عَنْ أَبِي عُقَيْلٍ أَنَّهُ كَانَ يَخْرُجُ بِهِ جَدُّهُ عَبْدُاللهِ بْنُ هِشَامٍ مِنَ السُّوقِ أَوْ إِلَى السُّوقِ فَيَشْتَرِي الطَّعَامَ فَيَلْقَاهُ ابْنُ الزُّبَيْرِ وَابْنُ عُمَرَ فَيَقُولَانِ أَشْرِكْنَا فَإِنَّ النَّبِيَّ ﷺ قَدْ دَعَا لَكَ بِالْبَرَكَةِ فَيُشْرِكُهُمْ فَرُبَّمَا أَصَابَ الرَّاحِلَةَ كَمَا هِيَ فَيَبْعَثُ بِهَا إِلَى الْمَنْزِلِ .

6354. PRIČAO NAM JE Abdul-Aziz b. Abdullah, njemu Ibrahim b. Sa'd, prenoseći od Saliha b. Kejsana, a on od Ibn-Šihaba da ga je obavijestio Mahmud b. Rebi' da je on taj kojeg je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, poprskao[3] po licu vodom iz usta koja je bila iz njegova bunara.

٦٣٥٤. حَدَّثَنَا عَبْدُالْعَزِيزِ بْنُ عَبْدِاللهِ حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ سَعْدٍ عَنْ صَالِحِ بْنِ كَيْسَانَ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ قَالَ أَخْبَرَنِي مَحْمُودُ بْنُ الرَّبِيعِ وَهُوَ الَّذِي مَجَّ رَسُولُ اللهِ ﷺ فِي وَجْهِهِ وَهُوَ غُلَامٌ مِنْ بِئْرِهِمْ .

6355. PRIČAO NAM JE Abdan, kojeg je obavijestio Abdullah, njega Hišam b. Urva, prenoseći od svoga oca, a on od Aiše, radijallahu anha, da je rekla: "Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, donošena su djeca, te bi on upućivao Allahu dovu za njih. Jednom mu je doneseno neko dijete, pa se ono pomokrilo na njegovu odjeću.

٦٣٥٥. حَدَّثَنَا عَبْدَانُ أَخْبَرَنَا عَبْدُاللهِ أَخْبَرَنَا هِشَامُ ابْنُ عُرْوَةَ عَنْ أَبِيهِ عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهَا قَالَتْ كَانَ النَّبِيُّ ﷺ يُؤْتَى بِالصِّبْيَانِ فَيَدْعُو لَهُمْ فَأُتِيَ بِصَبِيٍّ فَبَالَ عَلَى ثَوْبِهِ فَدَعَا بِمَاءٍ فَأَتْبَعَهُ إِيَّاهُ وَلَمْ يَغْسِلْهُ .

1 Kurtubi kaže: "U pouzdanim hadisima postoji saglasnost da je pečat vjerovjesništva bilo nešto crveno istaknuto u blizini lijeve Poslanikove, sallallahu alejhi ve sellem, plećke. Najmanja spomenuta veličina tog pečata bila je veličina jajeta golubice, a najveća veličina skupljene šake; a Allah najbolje zna."

2 Ove nedoumice prenosioca nema u predanju ovog hadisa koji također bilježi Buhari, ali u dijelu o udruživanju, u poglavlju *O udruživanju u hrani i drugome*. Tamo stoji: "... da bi ga njegov djed Abdullah b. Hišam vodio ka pijaci, pa bi kupovao hranu..."

3 Objašnjavajući povezanost prskanja s naslovom ovog poglavlja, Ajni kaže da se prskanje smatra potiranjem i dovom za blagoslov te da djelo mijenja riječi.

Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, pozvao je da mu se donesu vodu, i on ju je prolio na mjesto gdje se dijete pomokrilo, a nije oprao odjeću."[4]

6356. PRIČAO NAM JE Ebu-Jeman, kojeg je obavijestio Šu'ajb, prenoseći od Zuhrija da je rekao:
"Obavijestio me je Abdullah b. Sa'leba b. Su'ajr – a njega je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, potrao (po licu) – da je vidio Sa'da b. Ebu-Vekkasa kako klanja vitr koji se sastojao samo od jednog rekata."[5]

٦٣٥٦. حَدَّثَنَا أَبُو الْيَمَانِ أَخْبَرَنَا شُعَيْبٌ عَنِ الزُّهْرِيِّ قَالَ أَخْبَرَنِي عَبْدُاللهِ بْنُ ثَعْلَبَةَ بْنِ صُعَيْرٍ وَكَانَ رَسُولُ اللهِ ﷺ قَدْ مَسَحَ عَنْهُ أَنَّهُ رَأَى سَعْدَ بْنَ أَبِي وَقَّاصٍ يُوتِرُ بِرَكْعَةٍ.

SALAVAT[6] VJEROVJESNIKU, SALLALLAHU ALEJHI VE SELLEM

بَاب الصَّلاةِ عَلَى النَّبِيِّ ﷺ

6357. PRIČAO NAM JE Adem, njemu Šu'ba, a ovom Hakem da je čuo Abdur-Rahmana b. Ebu-Lejlu kako kaže:
"Sreo me je Ka'b b. Udžra i rekao: 'Hoćeš li da te darujem darom? Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, (jednom) je izišao pred nas, a mi rekosmo: 'Alahov Poslaniče, znamo kako da te pozdravljamo (selamimo), ali kako da donosimo salavat na tebe?'
'Recite: 'Allahu, donesi salavat[7] na Muhammeda

٦٣٥٧. حَدَّثَنَا آدَمُ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ حَدَّثَنَا الْحَكَمُ قَالَ سَمِعْتُ عَبْدَالرَّحْمَنِ بْنَ أَبِي لَيْلَى قَالَ لَقِيَنِي كَعْبُ بْنُ عُجْرَةَ فَقَالَ أَلاَ أُهْدِي لَكَ هَدِيَّةً إِنَّ النَّبِيَّ ﷺ خَرَجَ عَلَيْنَا فَقُلْنَا يَا رَسُولَ اللهِ قَدْ عَلِمْنَا كَيْفَ نُسَلِّمُ عَلَيْكَ فَكَيْفَ نُصَلِّي عَلَيْكَ قَالَ فَقُولُوا اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَعَلَى آلِ مُحَمَّدٍ كَمَا صَلَّيْتَ عَلَى آلِ إِبْرَاهِيمَ إِنَّكَ حَمِيدٌ مَجِيدٌ

4 Iz hadisa je vidljivo da Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, nije oprao svoju odjeću, nego je samo polio vodom mjesto koje je zahvatila mokraća. Ipak, postoje tri mišljenja učenjaka o mokraći male djece prije nego što počnu jesti (čvrstu) hranu, a to su:
– da odjeću na koju se pomokri dječak ne treba prati (cijelu), za razliku od odjeće na koju se pomokri djevojčica;
– da je dovoljno politi vodom mjesto koje je zahvatila mokraća, bilo da je to uradio dječak ili djevojčica;
– da je dužnost (vadžib) oprati cijelu odjeću, bilo da se na nju pomokrio dječak ili djevojčica.

5 Buhari, u poglavlju o osvojenju Mekke navodi predanje koje pojašnjava ovo, a u njemu stoji da je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, potrao po licu Abdullaha b. Sa'lebe b. Su'ajra.

6 Ovo može značiti: kakav je status, vrijednost (*fadilet*) i način donošenja salavata te u kojim se prilikama to čini. Međutim, hadisi koje je Buhari naveo pod ovim naslovom ukazuju na to da on ovim naslovom misli na način na koji se donosi salavat.

7 Ibn-Hadžer u *Fethul-bariju* navodi nekoliko tumačenja značenja salavata, pa kaže da je spomenuo u poglavlju o tumačenju sure El-Ahzab, kako se prenosi, da je Ebu-Alije rekao: "Allahov salavat na Njegovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, znači pohvalu Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, u prisustvu meleka, a salavat meleka na Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, znači njihovu dovu za Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem."

i porodicu Muhammedovu, kao što si donosio salavat na Ibrahimovu porodicu! Ti si Onaj koji zaslužuje svu hvalu i slavu! Allahu, blagoslovi Muhammeda i porodicu Muhammedovu, kao što si blagoslovio porodicu Ibrahimovu! Ti si Onaj koji zaslužuje svu hvalu i slavu!", reče on."[1]

اللَّهُمَّ بَارِكْ عَلَى مُحَمَّدٍ وَعَلَى آلِ مُحَمَّدٍ كَمَا بَارَكْتَ عَلَى آلِ إِبْرَاهِيمَ إِنَّكَ حَمِيدٌ مَجِيدٌ .

6358. PRIČAO NAM JE Ibrahim b. Hamza, njemu Ibn-Ebu-Hazim i Deraverdi, prenoseći od Jezida, on od Abdullaha b. Habbaba, a ovaj od Ebu-Seida Hudrija da je kazivao:
"Rekli smo: 'Allahov Poslaniče, znamo kako da te pozdravljamo (selamimo), ali kako da donosimo salavat?'
'Recite: 'Allahu, donesi salavat na Muhammeda, Tvoga roba i poslanika, kao što si donosio salavat na Ibrahima! Blagoslovi Muhammeda i porodicu Muhammedovu, kao što si blagoslovio Ibrahima i porodicu Ibrahimovu!", reče on."[2]

٦٣٥٨. حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ حَمْزَةَ حَدَّثَنَا ابْنُ أَبِي حَازِمٍ وَالدَّرَاوَرْدِيُّ عَنْ يَزِيدَ عَنْ عَبْدِاللهِ بْنِ خَبَّابٍ عَنْ أَبِي سَعِيدٍ الْخُدْرِيِّ قَالَ قُلْنَا يَا رَسُولَ اللهِ هَذَا السَّلَامُ عَلَيْكَ فَكَيْفَ نُصَلِّي قَالَ قُولُوا اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ عَبْدِكَ وَرَسُولِكَ كَمَا صَلَّيْتَ عَلَى إِبْرَاهِيمَ وَبَارِكْ عَلَى مُحَمَّدٍ وَعَلَى آلِ مُحَمَّدٍ كَمَا بَارَكْتَ عَلَى إِبْرَاهِيمَ وَآلِ إِبْرَاهِيمَ .

Ibn-Hadžer navodi još neka mišljenja, od kojih se mogu izdvojiti sljedeća:
– da salavat koji donosi Allah znači Njegov oprost, a salavat meleka znači njihovo traženje oprosta od Allaha;
– da Allahov salavat znači milost, a salavat meleka traženje oprosta (*istigfar*);
– da Allahov salavat znači milost ili oprost, a salavat meleka dovu.
Na kraju, Ibn-Hadžer smatra najispravnijim mišljenje Ebu-Alijea.

1 *"Allahumme salli ala Muhammedin ve ala ali Muhammedin, kema sallejte ala ali Ibrahim! Inneke hamidun medžid! Allahumme barik ala Muhammedin ve ala ali Muhammedin, kema barekte ala ali Ibrahim! Inneke hamidun medžid!"*

2 *"Allahumme salli ala Muhammedin, abdike ve resulike, kema sallejte ala Ibrahime, ve barik ala Muhammedin ve ala ali Muhammedin, kema barekte ala Ibrahime ve ali Ibrahim!"*

DA LI SE, PORED VJEROVJESNIKA, SALLALLAHU ALEJHI VE SELLEM, SALAVAT DONOSI JOŠ NA NEKOGA[3]

باب هلْ يُصلَّى علَى غيْرِ النَّبيِّ ﷺ

Uzvišeni kaže: "I pomoli se za njih, molitva će ih tvoja zaista smiriti!"[4]

وَقَوْلُ اللهِ تَعَالَى (وَصَلِّ عَلَيْهِمْ إِنَّ صَلاَتَكَ سَكَنٌ لَهُمْ) .

6359. PRIČAO NAM JE Sulejman b. Harb, njemu Šu'ba, prenoseći od Amra b. Murre, a on od Ibn-Ebu-Evfaa da je rekao:
"Kada bi neki čovjek donio Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, svoj zekat, on (Poslanik) bi govorio: 'Allahu, obaspi ga Svojom milošću!' Moj je otac donio svoj zekat Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, pa on reče: 'Allahu, obaspi Svojom milošću porodicu Ebu-Evfaovu!'"

٦٣٥٩. حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ حَرْبٍ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ عَنْ عَمْرِو بْنِ مُرَّةَ عَنِ ابْنِ أَبِي أَوْفَى قَالَ كَانَ إِذَا أَتَى رَجُلٌ النَّبِيَّ ﷺ بِصَدَقَتِهِ قَالَ اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَيْهِ فَأَتَاهُ أَبِي بِصَدَقَتِهِ فَقَالَ اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى آلِ أَبِي أَوْفَى .

6360. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Meslema, prenoseći od Malika, on od Abdullaha b. Ebu-Bekra, ovaj od svoga oca, a on od Amra b. Sulejma Zurekija da je kazivao:
"Obavijestio me je Ebu-Humejd Sa'di da su (ashabi) rekli: 'Allahov Poslaniče, kako da donosimo salavat na tebe?'

٦٣٦٠. حَدَّثَنَا عَبْدُاللهِ بْنُ مَسْلَمَةَ عَنْ مَالِكٍ عَنْ عَبْدِاللهِ بْنِ أَبِي بَكْرٍ عَنْ أَبِيهِ عَنْ عَمْرِو بْنِ سُلَيْمٍ الزُّرَقِيِّ قَالَ أَخْبَرَنِي أَبُو حُمَيْدٍ السَّاعِدِيُّ أَنَّهُمْ قَالُوا يَا رَسُولَ اللهِ كَيْفَ نُصَلِّي عَلَيْكَ قَالَ قُولُوا اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَأَزْوَاجِهِ وَذُرِّيَّتِهِ كَمَا صَلَّيْتَ عَلَى آلِ إِبْرَاهِيمَ وَبَارِكْ عَلَى مُحَمَّدٍ وَأَزْوَاجِهِ وَذُرِّيَّتِهِ كَمَا بَارَكْتَ عَلَى آلِ إِبْرَاهِيمَ إِنَّكَ حَمِيدٌ مَجِيدٌ .

3 Tj. da li se donosi salavat na nekog drugog osim Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, izdvojeno, ili uz spominjanje salavata na Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem? Riječima "neko drugi pored Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem" misli se na vjerovjesnike, meleke i vjernike. Buhari je ovaj naslov uobličio u upitnom obliku zbog različitih mišljenja o tome da li je dopušteno donositi salavat na nekog drugog mimo Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem. Tako postoje tri mišljenja:
– da je uopće, bez ograničenja, dopušteno donositi salavat na druge ljude mimo Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem;
– da je dopušteno donositi salavat na druge ljude kada se spomene i donese salavat na Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem;
– da ni u kojem slučaju nije dopušteno donositi salavat na druge ljude mimo Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem.

4 ET-Tevba, 103. Prijevod ajeta u cjelosti naveden je kod hadisa broj 6331.

'Recite: 'Allahu, donosi salavat na Muhammeda, njegove supruge i potomstvo, kao što si donosio salavat na porodicu Ibrahimovu! Blagoslovi Muhammeda, njegove supruge i potomstvo, kao što si blagoslovio porodicu Ibrahimovu! Ti si Onaj koji zaslužuje svu hvalu i slavu!", reče on." [1]

RIJEČI VJEROVJESNIKOVE, SALLALLAHU ALEJHI VE SELLEM: "(ALLAHU) AKO NEKOGA POVRIJEDIM, UČINI MU TO SREDSTVOM ČIŠĆENJA (OD GRIJEHA) I MILOSTI!"

بَاب قَوْلِ النَّبِيِّ ﷺ مَنْ آذَيْتُهُ فَاجْعَلْهُ لَهُ زَكَاةً وَرَحْمَةً

6361. PRIČAO NAM JE Ahmed b. Salih, njemu Ibn-Vehb, ovom Junus, prenoseći od Ibn-Šihaba, on od Seida b. Musejjeba, a ovaj od Ebu-Hurejre, radijallahu anhu, da je čuo Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, kako kaže:
"Allahu, ako bilo kojeg vjernika izgrdim,[2] učini mu to sredstvom pomoću kojeg će Ti se približiti na Sudnjem danu!"[3]

٦٣٦١. حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ صَالِحٍ حَدَّثَنَا ابْنُ وَهْبٍ قَالَ أَخْبَرَنِي يُونُسُ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ قَالَ أَخْبَرَنِي سَعِيدُ بْنُ الْمُسَيَّبِ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ أَنَّهُ سَمِعَ النَّبِيَّ ﷺ يَقُولُ اللَّهُمَّ فَأَيُّمَا مُؤْمِنٍ سَبَبْتُهُ فَاجْعَلْ ذَلِكَ لَهُ قُرْبَةً إِلَيْكَ يَوْمَ الْقِيَامَةِ.

TRAŽENJE (ALLAHOVE) ZAŠTITE OD SMUTNJI

بَاب التَّعَوُّذِ مِنَ الْفِتَنِ

6362. PRIČAO NAM JE Hafs b. Umer, njemu Hišam, prenoseći od Katade, a on od Enesa, radijallahu anhu, da je rekao: "Ljudi su pitali Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, i postavljali mu mnoga pitanja. On se naljutio, popeo na minber i rekao: 'Danas mi nećete postaviti nijedno pitanje, a da vam neću odgovoriti!'

٦٣٦٢. حَدَّثَنَا حَفْصُ بْنُ عُمَرَ حَدَّثَنَا هِشَامٌ عَنْ قَتَادَةَ عَنْ أَنَسٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ سَأَلُوا رَسُولَ اللهِ ﷺ حَتَّى أَحْفَوْهُ الْمَسْأَلَةَ فَغَضِبَ فَصَعِدَ الْمِنْبَرَ فَقَالَ لاَ تَسْأَلُونِي الْيَوْمَ عَنْ شَيْءٍ إِلاَّ بَيَّنْتُهُ لَكُمْ فَجَعَلْتُ أَنْظُرُ يَمِينًا وَشِمَالاً فَإِذَا

1 *"Allahumme salli ala Muhammedin ve ezvadžihi ve zurrijjetihi kema sallejte ala ali Ibrahime, ve barik ala Muhammedin ve ezvadžihi ve zurrijjetihi kema barekte ala ali Ibrahim! Inneke hamidun medžid!"*

2 Ajni kaže da se ovdje misli na nekoga koga Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, izgrdi, a da taj čovjek to nije zaslužio.

3 Ovo ne znači da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, mogao uvrijediti nekoga bez razloga, nego znači da se moglo desiti da nenamjerno uvrijedi nekoga, s obzirom da je on čovjek kao i ostali ljudi; može biti raspoložen, a može se i naljutiti.

Gledao sam", kaže Enes, "desno i lijevo i vidio da je svaki čovjek ogrnuo glavu svojom odjećom i da plače. Među njima je bio i čovjek kojeg su, kada bi se svađao s ljudima, zvali po imenu nekog drugog mimo njegova oca. Taj čovjek upita: 'Allahov Poslaniče, ko je moj otac?'
'Huzafa', odgovori on. Tada Omer poče govoriti: 'Zadovoljni smo Allahom kao Gospodarom, islamom kao vjerom i Muhammedom, sallallahu alejhi ve sellem, kao poslanikom. Utječemo se Allahu od smutnji!' Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, reče: 'Nikad nisam vidio dan u njegovu dobru i zlu poput današnjega! Doista su mi predočeni Džennet i Vatra, tako da sam ih vidio iza zida.'"
Kada bi naveo ovaj hadis, Katada bi spomenuo ajet: "O vjernici, ne zapitkujte o onome što će vam pričiniti neprijatnosti ako vam se objasni..."[4]

كُلُّ رَجُلٍ لاَفٌّ رَأْسَهُ فِي ثَوْبِهِ يَبْكِي فَإِذَا رَجُلٌ كَانَ إِذَا لاَحَى الرِّجَالَ يُدْعَى لِغَيْرِ أَبِيهِ فَقَالَ يَا رَسُولَ اللهِ مَنْ أَبِي قَالَ حُذَافَةُ ثُمَّ أَنْشَأَ عُمَرُ فَقَالَ رَضِينَا بِاللهِ رَبًّا وَبِالإِسْلاَمِ دِينًا وَبِمُحَمَّدٍ ﷺ رَسُولاً نَعُوذُ بِاللهِ مِنَ الْفِتَنِ فَقَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ مَا رَأَيْتُ فِي الْخَيْرِ وَالشَّرِّ كَالْيَوْمِ قَطُّ إِنَّهُ صُوِّرَتْ لِيَ الْجَنَّةُ وَالنَّارُ حَتَّى رَأَيْتُهُمَا وَرَاءَ الْحَائِطِ وَكَانَ قَتَادَةُ يَذْكُرُ عِنْدَ هَذَا الْحَدِيثِ هَذِهِ الآيَةَ (يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لاَ تَسْأَلُوا عَنْ أَشْيَاءَ إِنْ تُبْدَ لَكُمْ تَسُؤْكُمْ) .

TRAŽENJE (ALLAHOVE) ZAŠTITE OD PREMOĆI (DRUGIH) LJUDI

باب التَّعَوُّذِ مِنْ غَلَبَةِ الرِّجَالِ

6363. PRIČAO NAM JE Kutejba b. Seid, njemu Isma'il b. Dža'fer, prenoseći od Amra b. Ebu-Amra, oslobođenog roba Muttaliba b. Abdullaha b. Hantaba, da je čuo Enesa b. Malika kako kaže: "Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao je Ebu-Talhi: 'Odaberi nam jednog od vaših dječaka da me služi!' Ebu-Talha je", veli Enes, "izišao i poveo me sa sobom, tako što me je na jahalici posadio iza sebe. Ja sam poslije toga služio Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, kad god bi odsjeo (na nekom mjestu), i mnogo puta čuo sam ga kako kaže: 'Allahu, ja kod Tebe tražim zaštitu od brige i tuge, od nemoći i lijenosti, od

٦٣٦٣. حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ بْنُ سَعِيدٍ حَدَّثَنَا إِسْمَاعِيلُ بْنُ جَعْفَرٍ عَنْ عَمْرِو بْنِ أَبِي عَمْرٍو مَوْلَى الْمُطَّلِبِ بْنِ عَبْدِ اللهِ بْنِ حَنْطَبٍ أَنَّهُ سَمِعَ أَنَسَ بْنَ مَالِكٍ يَقُولُ قَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ لأَبِي طَلْحَةَ الْتَمِسْ لَنَا غُلاَمًا مِنْ غِلْمَانِكُمْ يَخْدُمُنِي فَخَرَجَ بِي أَبُو طَلْحَةَ يُرْدِفُنِي وَرَاءَهُ فَكُنْتُ أَخْدُمُ رَسُولَ اللهِ ﷺ كُلَّمَا نَزَلَ فَكُنْتُ أَسْمَعُهُ يُكْثِرُ أَنْ يَقُولَ اللَّهُمَّ إِنِّي أَعُوذُ بِكَ مِنَ الْهَمِّ وَالْحَزَنِ وَالْعَجْزِ وَالْكَسَلِ وَالْبُخْلِ وَالْجُبْنِ وَضَلَعِ الدَّيْنِ وَغَلَبَةِ الرِّجَالِ فَلَمْ أَزَلْ أَخْدُمُهُ حَتَّى أَقْبَلْنَا

4 El-Maida, 101. Iz hadisa se razumije da stanje srdžbe u kojoj se nađe ne sprečava Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, da sudi i presuđuje, jer on govori istinu i onda kada je srdit i kad nije. Također, iz hadisa se razumije koliki je bio stupanj Omerova, radijallahu anhu, poimanja i shvatanja, kao i njegovog znanja, jer se bojao da učestalo postavljanje pitanja ne dosadi Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, te da ne bi trebalo postavljati pitanje učenom čovjeku, izuzev kad za to ima potrebe.

škrtosti i kukavičluka te od tereta duga i premoći ljudi!'[1] Ja sam ga neprestano služio, i kada smo se vraćali iz Bitke na Hajberu – a Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, vraćao se sa Safijjom bint Hujejj, koju je bio odabrao (iz ratnog plijena) – vidio sam ga kako iza sebe mota ogrtač ili pokrivač (praveći neku vrstu jastuka); zatim je nju posadio iza sebe. Kada smo bili u Sahbau,[2] spravio je na kožnom prostiraču jelo od datula s maslom i grušalinom (*hajs*), a zatim poslao mene da pozovem ljude. Pozvao sam ljude, i oni su jeli – a to je bila gozba kada je prvi put imao spolni odnos sa Safijjom. Potom je nastavio svoje putovanje, a kada se pred njim ukazalo brdo Uhud reče: 'Allahu, ja proglašavam neprikosnovenim prostor koji je između njena dva brda, kao što je Ibrahim Mekku proglasio neprikosnovenom! Allahu, daj Svoj blagoslov u njihovom *muddu* i *sa'u*!'"[3]

مِنْ خَيْبَرَ وَأَقْبَلَ بِصَفِيَّةَ بِنْتِ حُيَيٍّ قَدْ حَازَهَا فَكُنْتُ أَرَاهُ يُحَوِّي وَرَاءَهُ بِعَبَاءَةٍ أَوْ كِسَاءٍ ثُمَّ يُرْدِفُهَا وَرَاءَهُ حَتَّى إِذَا كُنَّا بِالصَّهْبَاءِ صَنَعَ حَيْسًا فِي نِطَعٍ ثُمَّ أَرْسَلَنِي فَدَعَوْتُ رِجَالًا فَأَكَلُوا وَكَانَ ذَلِكَ بِنَاءَهُ بِهَا ثُمَّ أَقْبَلَ حَتَّى إِذَا بَدَا لَهُ أُحُدٌ قَالَ هَذَا جُبَيْلٌ يُحِبُّنَا وَنُحِبُّهُ فَلَمَّا أَشْرَفَ عَلَى الْمَدِينَةِ قَالَ اللَّهُمَّ إِنِّي أُحَرِّمُ مَا بَيْنَ جَبَلَيْهَا مِثْلَ مَا حَرَّمَ بِهِ إِبْرَاهِيمُ مَكَّةَ اللَّهُمَّ بَارِكْ لَهُمْ فِي مُدِّهِمْ وَصَاعِهِمْ .

TRAŽENJE (ALLAHOVE) ZAŠTITE OD PATNJE U KABURU

باب التَّعَوُّذِ مِنْ عَذَابِ الْقَبْرِ

6364. PRIČAO NAM JE Humejdi, njemu Sufjan, a ovom Musa b. Ukba, koji kaže:
"Čuo sam Umm-Halid, kćer Halidovu – a nisam nikog osim nje čuo – kako kaže: 'Čula sam Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, kako traži (Allahovu) zaštitu od patnje u kaburu.'"[4]

٦٣٦٤. حَدَّثَنَا الْحُمَيْدِيُّ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ حَدَّثَنَا مُوسَى بْنُ عُقْبَةَ قَالَ سَمِعْتُ أُمَّ خَالِدٍ بِنْتَ خَالِدٍ قَالَ وَلَمْ أَسْمَعْ أَحَدًا سَمِعَ مِنَ النَّبِيِّ ﷺ غَيْرَهَا قَالَتْ سَمِعْتُ النَّبِيَّ ﷺ يَتَعَوَّذُ مِنْ عَذَابِ الْقَبْرِ .

---

1 *"Allahumme inni euzu bike minel-hemmi vel-hazeni, vel-adžzi, vel-keseli, vel-buhli, vel-džubni, ve daleid-dejni, ve galebetir-ridžal!"*

2 Mjesto između Hajbera i Medine.

3 *Mudd* i *sa'* su jedinice za mjeru.

4 Ovim Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, podučava svoje sljedbenike i upućuje ih da i oni traže zaštitu od patnje u kaburu.

6365. PRIČAO NAM JE Adem, njemu Šu'ba, a ovom Abdul-Melik, prenoseći od Mus'aba, koji kaže: "Sa'd je naređivao petero i spominjao da je to Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, naređivao. Govorio je: 'Allahu, utječem Ti se od škrtosti, utječem Ti se od kukavičluka, utječem Ti se od toga da doživim duboku starost,[5] utječem Ti se od smutnje ovoga svijeta (misli se na Dedždžalovu smutnju) i utječem Ti se od patnje u kaburu!'"[6]

٦٣٦٥. حَدَّثَنَا آدَمُ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ حَدَّثَنَا عَبْدُ الْمَلِكِ عَنْ مُصْعَبٍ كَانَ سَعْدٌ يَأْمُرُ بِخَمْسٍ وَيَذْكُرُهُنَّ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ أَنَّهُ كَانَ يَأْمُرُ بِهِنَّ اللَّهُمَّ إِنِّي أَعُوذُ بِكَ مِنَ الْبُخْلِ وَأَعُوذُ بِكَ مِنَ الْجُبْنِ وَأَعُوذُ بِكَ أَنْ أُرَدَّ إِلَى أَرْذَلِ الْعُمُرِ وَأَعُوذُ بِكَ مِنْ فِتْنَةِ الدُّنْيَا يَعْنِي فِتْنَةَ الدَّجَّالِ وَأَعُوذُ بِكَ مِنْ عَذَابِ الْقَبْرِ .

6366. PRIČAO NAM JE Usman b. Ebu-Šejbe, njemu Džerir, prenoseći od Mensura, on od Ebu-Vaila, ovaj od Mesruka, a on od Aiše da je kazivala:

"Kod mene su ušle dvije starice židovke iz reda medinskih židova i rekle mi: 'Zaista se mrtvi izlažu patnji u svojim kaburima!' Smatrala sam da lažu, i nisam im u početku vjerovala. One su izišle, a kod mene je ušao Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, pa sam mu rekla: 'Allahov Poslaniče, dvije starice...', spomenuvši mu šta su rekle. On reče: 'Istinu su rekle, i doista se mrtvi izlažu patnji koju čuju sve životinje!'

Nisam ga nikad vidjela u namazu", kaže Aiša, "a da nije tažio zaštitu (kod Allaha) od patnje u kaburu."

٦٣٦٦. حَدَّثَنَا عُثْمَانُ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ حَدَّثَنَا جَرِيرٌ عَنْ مَنْصُورٍ عَنْ أَبِي وَائِلٍ عَنْ مَسْرُوقٍ عَنْ عَائِشَةَ قَالَتْ دَخَلَتْ عَلَيَّ عَجُوزَانِ مِنْ عُجُزِ يَهُودِ الْمَدِينَةِ فَقَالَتَا لِي إِنَّ أَهْلَ الْقُبُورِ يُعَذَّبُونَ فِي قُبُورِهِمْ فَكَذَّبْتُهُمَا وَلَمْ أُنْعِمْ أَنْ أُصَدِّقَهُمَا فَخَرَجَتَا وَدَخَلَ عَلَيَّ النَّبِيُّ ﷺ فَقُلْتُ لَهُ يَا رَسُولَ اللهِ إِنَّ عَجُوزَيْنِ وَذَكَرْتُ لَهُ فَقَالَ صَدَقَتَا إِنَّهُمْ يُعَذَّبُونَ عَذَابًا تَسْمَعُهُ الْبَهَائِمُ كُلُّهَا فَمَا رَأَيْتُهُ بَعْدُ فِي صَلَاةٍ إِلَّا تَعَوَّذَ مِنْ عَذَابِ الْقَبْرِ .

5 Tj. tako da budem oronuo i nemoćan.

6 *"Allahumme inni euzu bike minel-buhli, ve euzu bike minel-džubni, ve euzu bike en uredde ila erzelil-umuri, ve euzu bike min fitnetid-dunja, ve euzu bike min azabil-kabri!"*

TRAŽENJE (ALLAHOVE) ZAŠTITE OD KUŠNJE ŽIVOTA I SMRTI

باب التَّعوُّذِ مِنْ فِتْنَةِ المَحْيا والمَمات

6367. PRIČAO NAM JE Musedded, njemu Mu'temir, koji je čuo od svoga oca, a on od Enesa b. Malika da kaže:
"Allahov je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, govorio: 'Allahu, tražim Tvoju zaštitu od nemoći, lijenosti, kukavičluka i oronulosti! Tražim Tvoju zaštitu od patnje u kaburu, i tražim Tvoju zaštitu od kušnje života i smrti!'"[1]

٦٣٦٧. حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ حَدَّثَنَا الْمُعْتَمِرُ قَالَ سَمِعْتُ أَبِي قَالَ سَمِعْتُ أَنَسَ بْنَ مَالِكٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ يَقُولُ كَانَ نَبِيُّ اللهِ ﷺ يَقُولُ اللَّهُمَّ إِنِّي أَعُوذُ بِكَ مِنَ الْعَجْزِ وَالْكَسَلِ وَالْجُبْنِ وَالْبُخْلِ وَالْهَرَمِ وَأَعُوذُ بِكَ مِنْ عَذَابِ الْقَبْرِ وَأَعُوذُ بِكَ مِنْ فِتْنَةِ الْمَحْيَا وَالْمَمَاتِ .

TRAŽENJE (ALLAHOVE) ZAŠTITE OD GRIJEHA I DUGA

باب التَّعوُّذِ مِنَ المَأْثَمِ وَالمَغْرَمِ

6368. PRIČAO NAM JE Mu'alla b. Esed, njemu Vuhejb, prenoseći od Hišama b. Urve, on od svoga oca, a ovaj od Aiše, radijallahu anha, da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, govorio: "Allahu, tražim Tvoju zaštitu od lijenosti, oronulosti, grijeha i duga, od kušnje u kaburu i patnje u kaburu, od kušnje u Vatri i patnje u Vatri, i od kušnje bogatstva! Utječem Ti se od kušnje siromaštva, i utječem Ti se od smutnje Mesiha Dedždžala! Allahu, operi moje grijehe vodom od snijega i leda i očisti moje srce od grijeha, kao što se čisti bijela odjeća od prljavštine! Udalji me od mojih grijeha, kao što si udaljio istok od zapada!"[2]

٦٣٦٨. حَدَّثَنَا مُعَلَّى بْنُ أَسَدٍ حَدَّثَنَا وُهَيْبٌ عَنْ هِشَامِ بْنِ عُرْوَةَ عَنْ أَبِيهِ عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهَا أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ كَانَ يَقُولُ اللَّهُمَّ إِنِّي أَعُوذُ بِكَ مِنَ الْكَسَلِ وَالْهَرَمِ وَالْمَأْثَمِ وَالْمَغْرَمِ وَمِنْ فِتْنَةِ الْقَبْرِ وَعَذَابِ الْقَبْرِ وَمِنْ فِتْنَةِ النَّارِ وَعَذَابِ النَّارِ وَمِنْ شَرِّ فِتْنَةِ الْغِنَى وَأَعُوذُ بِكَ مِنْ فِتْنَةِ الْفَقْرِ وَأَعُوذُ بِكَ مِنْ فِتْنَةِ الْمَسِيحِ الدَّجَّالِ اللَّهُمَّ اغْسِلْ عَنِّي خَطَايَايَ بِمَاءِ الثَّلْجِ وَالْبَرَدِ وَنَقِّ قَلْبِي مِنَ الْخَطَايَا كَمَا نَقَّيْتَ الثَّوْبَ الأَبْيَضَ مِنَ الدَّنَسِ وَبَاعِدْ بَيْنِي وَبَيْنَ خَطَايَايَ كَمَا بَاعَدْتَ بَيْنَ الْمَشْرِقِ وَالْمَغْرِبِ .

1 *"Allahumme inni euzu bike minel-adžzi, vel-keseli, vel-džubni, vel-heremi, ve euzu bike min azabil-kabri, ve euzu bike min fitnetil-mahja vel-memat!"*

2 *"Allahumme inni euzu bike minel-keseli, vel-heremi, vel-me'semi, vel-magremi, ve min fitnetil-kabri ve azabil-kabri, ve min fitnetin-nari, ve azabin-nari, ve min šerri fitnetil-gina, ve euzu bike min fitnetil-fakri, ve euzu bike min fitnetil-Mesihid-Dedždžal! Allahumma-gsil hatajaje bi mais-seldži vel-beredi, ve nekki kalbi minel-hataja kema nekkajtejl-sevbel-ebjeda minel-denesi, ve baid bejni ve bejne hatajaje kema baadte bejnel-mašriki vel-magribi!"*

TRAŽENJE (ALLAHOVE) ZAŠTITE OD KUKAVIČLUKA I LIJENOSTI

باب الاسْتِعاذة مِنَ الْجُبْنِ وَالْكَسَل

Kusala i *kesala* imaju isto značenje (tj. lijeni).

(كُسَالَى) وَكَسَالَى وَاحِدٌ .

6369. PRIČAO NAM JE Halid b. Mahled, njemu Sulejman, a ovom Amr b. Ebu-Umejr da je čuo Enesa kako kaže:
"Vjerovjesnik je, sallallahu alejhi ve sellem, govorio: 'Allahu, tražim Tvoju zaštitu od brige i tuge, nemoći i lijenosti, kukavičluka i tvrdičluka, tereta duga i premoći ljudi!'"[3]

٦٣٦٩. حَدَّثَنَا خَالِدُ بْنُ مَخْلَدٍ حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ قَالَ حَدَّثَنِي عَمْرُو بْنُ أَبِي عَمْرٍو قَالَ سَمِعْتُ أَنَسَ بْنَ مَالِكٍ قَالَ كَانَ النَّبِيُّ ﷺ يَقُولُ اللَّهُمَّ إِنِّي أَعُوذُ بِكَ مِنَ الْهَمِّ وَالْحَزَنِ وَالْعَجْزِ وَالْكَسَلِ وَالْجُبْنِ وَالْبُخْلِ وَضَلَعِ الدَّيْنِ وَغَلَبَةِ الرِّجَالِ .

TRAŽENJE (ALLAHOVE) ZAŠTITE OD TVRDIČLUKA

باب التَّعَوُّذِ مِنَ الْبُخْلِ

El-buhl i *el-behal* isto je što i *el-huzn* i *el-hazen*.

الْبُخْلُ وَالْبَخَلُ وَاحِدٌ مِثْلُ الْحُزْنِ وَالْحَزَنِ .

6370. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Musenna, njemu Gunder, a ovom Šu'ba, prenoseći od Abdul-Melika b. Umejra, a on od Mus'aba b. Sa'da da je Sa'd b. Ebu-Vekkas, radijallahu anhu, naređivao ovo petero i pričao da je to čuo od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem. On je govorio:
"Allahu, tražim Tvoju zaštitu od tvrdičluka, tražim zaštitu od kukavičluka, tražim zaštitu od oronulosti i starosti, tražim zaštitu od kušnje ovoga svijeta i tražim zaštitu od kaburskog azaba!"[4]

٦٣٧٠. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ الْمُثَنَّى حَدَّثَنِي غُنْدَرٌ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ عَنْ عَبْدِالْمَلِكِ بْنِ عُمَيْرٍ عَنْ مُصْعَبِ ابْنِ سَعْدٍ عَنْ سَعْدِ بْنِ أَبِي وَقَّاصٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ كَانَ يَأْمُرُ بِهَؤُلَاءِ الْخَمْسِ وَيُحَدِّثُهُنَّ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ اللَّهُمَّ إِنِّي أَعُوذُ بِكَ مِنَ الْبُخْلِ وَأَعُوذُ بِكَ مِنَ الْجُبْنِ وَأَعُوذُ بِكَ أَنْ أُرَدَّ إِلَى أَرْذَلِ الْعُمُرِ وَأَعُوذُ بِكَ مِنْ فِتْنَةِ الدُّنْيَا وَأَعُوذُ بِكَ مِنْ عَذَابِ الْقَبْرِ .

---

3 *"Allahumme inni euzu bike minel-hemmi vel-hazeni, vel-adžzi, vel-keseli, vel-buhli, vel-džubni, ve daleid-dejni, ve galebetir-ridžal!"*

4 *"Allahumme inni euzu bike minel-buhli, ve euzu bike minel-džubni, ve euzu bike en uredde ila erzelil-umuri, ve euzu bike min fitnetid-dunja, ve euzu bike min azabil-kabri!"*

TRAŽENJE (ALLAHOVE) ZAŠTITE OD ORONULOSTI (U DUBOKOJ STAROSTI)

بَاب التَّعَوُّذِ مِنْ أَرْذَلِ الْعُمُرِ

Eraziluna znači *eskatuna* (oni koji su niko i ništa među nama, bijednici)[1]

(أَرَاذِلُنَا) أَسْقَاطُنَا .

6371. PRIČAO NAM JE Ebu-Ma'mer, njemu Abdul-Varis, prenoseći od Abdul-Aziza b. Suhejba, a on od Enesa b. Malika, radijallahu anhu, da je rekao:
"Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, tražio je zaštitu (od Allaha) govoreći: 'Allahu, tražim Tvoju zaštitu od lijenosti, tražim Tvoju zaštitu od kukavičluka, tražim Tvoju zaštitu od oronulosti i tražim Tvoju zaštitu od tvrdičluka!'"[2]

٦٣٧١. حَدَّثَنَا أَبُو مَعْمَرٍ حَدَّثَنَا عَبْدُالْوَارِثِ عَنْ عَبْدِالْعَزِيزِ بْنِ صُهَيْبٍ عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ كَانَ رَسُولُ اللهِ ﷺ يَتَعَوَّذُ يَقُولُ اللَّهُمَّ إِنِّي أَعُوذُ بِكَ مِنَ الْكَسَلِ وَأَعُوذُ بِكَ مِنَ الْجُبْنِ وَأَعُوذُ بِكَ مِنَ الْهَرَمِ وَأَعُوذُ بِكَ مِنَ الْبُخْلِ .

DOVA (ALLAHU) ZA UKLANJANJE EPIDEMIJE I BOLESTI

بَاب الدُّعَاءِ بِرَفْعِ الْوَبَاءِ وَالْوَجَعِ

6372. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Jusuf, njemu Sufjan, prenoseći od Hišama b. Urve, on od svoga oca, a ovaj od Aiše, radijallahu anha, koja kaže:
"Vjerovjesnik je, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: 'Allahu, omili nam Medinu kao što si nam omilio Meku, ili još više, i premjesti groznicu iz nje u Džuhfu! Allahu, podari blagoslov (bereket) u našem *muddu* i *sa'u*!'"[3]

٦٣٧٢. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ يُوسُفَ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ عَنْ هِشَامِ بْنِ عُرْوَةَ عَنْ أَبِيهِ عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهَا قَالَتْ قَالَ النَّبِيُّ ﷺ اللَّهُمَّ حَبِّبْ إِلَيْنَا الْمَدِينَةَ كَمَا حَبَّبْتَ إِلَيْنَا مَكَّةَ أَوْ أَشَدَّ وَانْقُلْ حُمَّاهَا إِلَى الْجُحْفَةِ اللَّهُمَّ بَارِكْ لَنَا فِي مُدِّنَا وَصَاعِنَا .

---

1 Buhari želi pojasniti riječ *erzel*, koja u osnovi označava čovjeka niskog roda i porijekla, pa navodi tu riječ onako kako je spomenuta u suri Hud, 27. On time ukazuje da se u naslovu riječima *erzelil-umuri* misli na oronulost.

2 *"Allahumme inni euzu bike minel-keseli, ve euzu bike minel-džubni, ve euzu bike minel-heremi, ve euzu bike minel-buhli!"*

3 *"Allahumme habbib ilejna El-Medinete kema habbebte ilejna Mekke, ev ešedde, venkul hummaha ilel-Džuhfe! Allahumme barik lena fi muddina ve sa'ina!"*

6373. PRIČAO NAM JE Musa b. Isma'il, njemu Ibrahim b. Sa'd, kojeg je obavijestio Ibn-Šihab, prenoseći od Amira b. Sa'da da je njegov otac kazivao:

"Posjetio me je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, na Oprosnom hadždžu, jer bijah bolestan tako da sam se bio približio smrti, pa rekoh: 'Allahov Poslaniče, ja sam u stanju bolesti u kakvom me vidiš. Bogat sam, i naslijedit će me samo jedna kći koju imam. Hoću li podijeliti kao sadaku dvije trećine svog imetka?'

'Ne', reče on.

'A polovinu?', upitah ja, a on reče: 'I trećina je mnogo. A da ostaviš svoje nasljednike bogatim, bolje je nego da ih ostaviš siromašnim, pa da prose od ljudi. Ništa od imetka nećeš izdvojiti (potrošiti) iz želje za licem Allahovim, a da za to nećeš biti nagrađen, pa čak i za hranu koju staviš u usta svoje supruge!'

'Hoću li ostati poslije svojih drugova u Mekki?', upitah, a on reče: 'Ti nećeš ostati u Mekki radeći djelo iz želje za licem Allahovim (iskreno, samo radi Njega), a da se neće uzdignuti tvoj položaj. I možda ćeš ostati (da živiš duže), tako da će jedni ljudi od tebe imati koristi, a drugi štete.[4] Allahu, upotpuni mojim ashabima njihovu Hidžru i nemoj ih povratiti nazad! A jadnik je Sa'd b. Havla!'"

Sa'd kaže: "Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, sažalio se nad njim zbog toga što je umro u Mekki."

٦٣٧٣. حَدَّثَنَا مُوسَى بْنُ إِسْمَاعِيلَ حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ سَعْدٍ أَخْبَرَنَا ابْنُ شِهَابٍ عَنْ عَامِرِ بْنِ سَعْدٍ أَنَّ أَبَاهُ قَالَ عَادَنِي رَسُولُ اللهِ ﷺ فِي حَجَّةِ الْوَدَاعِ مِنْ شَكْوَى أَشْفَيْتُ مِنْهُ عَلَى الْمَوْتِ فَقُلْتُ يَا رَسُولَ اللهِ بَلَغَ بِي مَا تَرَى مِنَ الْوَجَعِ وَأَنَا ذُو مَالٍ وَلاَ يَرِثُنِي إِلاَّ ابْنَةٌ لِي وَاحِدَةٌ أَفَأَتَصَدَّقُ بِثُلُثَيْ مَالِي قَالَ لاَ قُلْتُ فَبِشَطْرِهِ قَالَ الثُّلُثُ كَثِيرٌ إِنَّكَ أَنْ تَذَرَ وَرَثَتَكَ أَغْنِيَاءَ خَيْرٌ مِنْ أَنْ تَذَرَهُمْ عَالَةً يَتَكَفَّفُونَ النَّاسَ وَإِنَّكَ لَنْ تُنْفِقَ نَفَقَةً تَبْتَغِي بِهَا وَجْهَ اللهِ إِلاَّ أُجِرْتَ حَتَّى مَا تَجْعَلُ فِي فِي امْرَأَتِكَ قُلْتُ آأُخَلَّفُ بَعْدَ أَصْحَابِي قَالَ إِنَّكَ لَنْ تُخَلَّفَ فَتَعْمَلَ عَمَلاً تَبْتَغِي بِهِ وَجْهَ اللهِ إِلاَّ ازْدَدْتَ دَرَجَةً وَرِفْعَةً وَلَعَلَّكَ تُخَلَّفُ حَتَّى يَنْتَفِعَ بِكَ أَقْوَامٌ وَيُضَرَّ بِكَ آخَرُونَ اللَّهُمَّ أَمْضِ لأَصْحَابِي هِجْرَتَهُمْ وَلاَ تَرُدَّهُمْ عَلَى أَعْقَابِهِمْ لَكِنِ الْبَائِسُ سَعْدُ بْنُ خَوْلَةَ قَالَ سَعْدٌ رَثَى لَهُ النَّبِيُّ ﷺ مِنْ أَنْ تُوُفِّيَ بِمَكَّةَ .

4 On je živio sve dok nije osvojio Irak, a riječima "ljudima koji će imati od njega koristi" misli se na muslimane, dok se riječima "oni koji će imati štete" misli se na mušrike.

TRAŽENJE (ALLAHOVE) ZAŠTITE OD ORONULOSTI (U DUBOKOJ STAROSTI), KUŠNJE OVOGA SVIJETA I KUŠNJE DŽEHENNEMSKE

باب الاستعاذة من أرذل العمر ومن فتنة الدنيا وفتنة النار

6374. PRIČAO NAM JE Ishak b. Ibrahim, kojeg je obavijestio Husejn, prenoseći od Zaide, ona od Abdul-Melika, ovaj od Mus'aba, a on od svoga oca da je rekao:
"Tražite (Allahovu) zaštitu riječima kojima je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, tražio zaštitu! (Govorio je:) 'Allahu, tražim Tvoju zaštitu od kukavičluka, tražim Tvoju zaštitu od tvrdičluka, tražim Tvoju zaštitu od oronulosti, i tražim Tvoju zaštitu od kušnje ovoga svijeta i kaburskog azaba!'"[1]

٦٣٧٤. حَدَّثَنَا إِسْحَاقُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ أَخْبَرَنَا الْحُسَيْنُ عَنْ زَائِدَةَ عَنْ عَبْدِالْمَلِكِ عَنْ مُصْعَبِ بْنِ سَعْدٍ عَنْ أَبِيهِ قَالَ تَعَوَّذُوا بِكَلِمَاتٍ كَانَ النَّبِيُّ ﷺ يَتَعَوَّذُ بِهِنَّ اللَّهُمَّ إِنِّي أَعُوذُ بِكَ مِنَ الْجُبْنِ وَأَعُوذُ بِكَ مِنَ الْبُخْلِ وَأَعُوذُ بِكَ مِنْ أَنْ أُرَدَّ إِلَى أَرْذَلِ الْعُمُرِ وَأَعُوذُ بِكَ مِنْ فِتْنَةِ الدُّنْيَا وَعَذَابِ الْقَبْرِ .

6375. PRIČAO NAM JE Jahja b. Musa, njemu Veki', ovom Hišam b. Urva, prenoseći od svoga oca, a on od Aiše da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, govorio:
"Allahu, tražim Tvoju zaštitu od lijenosti, oronulosti, duga i grijeha! Allahu, tražim Tvoju zaštitu od patnje i kušnje džehennemske, od patnje u kaburu, od zla kušnje bogatstva, od zla kušnje siromaštva i od zla kušnje Mesiha Deddždžala! Allahu, očisti moje grijehe vodom od snijega i leda, očisti moje srce od grijeha kao što se čisti bijela odjeća od prljavštine i udalji me od grijeha kao što si udaljio istok od zapada!"[2]

٦٣٧٥. حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ مُوسَى حَدَّثَنَا وَكِيعٌ حَدَّثَنَا هِشَامُ بْنُ عُرْوَةَ عَنْ أَبِيهِ عَنْ عَائِشَةَ أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ كَانَ يَقُولُ اللَّهُمَّ إِنِّي أَعُوذُ بِكَ مِنَ الْكَسَلِ وَالْهَرَمِ وَالْمَغْرَمِ وَالْمَأْثَمِ اللَّهُمَّ إِنِّي أَعُوذُ بِكَ مِنْ عَذَابِ النَّارِ وَفِتْنَةِ النَّارِ وَفِتْنَةِ الْقَبْرِ وَعَذَابِ الْقَبْرِ وَشَرِّ فِتْنَةِ الْغِنَى وَشَرِّ فِتْنَةِ الْفَقْرِ وَمِنْ شَرِّ فِتْنَةِ الْمَسِيحِ الدَّجَّالِ اللَّهُمَّ اغْسِلْ خَطَايَايَ بِمَاءِ الثَّلْجِ وَالْبَرَدِ وَنَقِّ قَلْبِي مِنَ الْخَطَايَا كَمَا يُنَقَّى الثَّوْبُ الْأَبْيَضُ مِنَ الدَّنَسِ وَبَاعِدْ بَيْنِي وَبَيْنَ خَطَايَايَ كَمَا بَاعَدْتَ بَيْنَ الْمَشْرِقِ وَالْمَغْرِبِ .

1 *"Allahumme ini euzu bike minel-džubni, ve euzu bike minel-buhli, ve euzu bike en uredde ila erzelil-umuri, ve euzu bike min fitnetid-dunja ve azabil-kabri!"*

2 *"Allahumme inni euzu bike minel-keseli, vel-heremi, vel-magremi, vel-me'semi! Allahumme inni euzu bike min azabin-nari ve fitnetin-nari, ve azabil-kabri, ve šerri fitnetil-gina, ve šerri fitnetil-fakri, ve min šerri fitnetil-Mesihid-Deddždžal! Allahumma-gsil hatajaje bi mais-seldži vel-beredi, ve nekki kalbi minel-hataja kema junekkas-sevbul-ebjedu mined-denesi, ve baid bejni ve bejne hatajaje kema baadte bejnel-mešriki vel-magribi!"*

TRAŽENJE (ALLAHOVE) ZAŠTITE OD KUŠNJE BOGATSTVA

باب الاستعاذة من فتنة الغنى

6376. PRIČAO NAM JE Musa b. Isma'il, njemu Selam b. Ebu-Muti', prenoseći od Hišama, on od svoga oca, a ovaj od svoje tetke da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, tražio Allahovu zaštitu govoreći:
"Allahu, tražim Tvoju zaštitu od kušnje[3] i patnje džehennemske! Tražim Tvoju zaštitu od kušnje u kaburu i patnje u kaburu![4] Tražim Tvoju zaštitu od kušnje bogatstva! Tražim Tvoju zaštitu od kušnje siromaštva! Tražim Tvoju zaštitu od kušnje Mesiha Dedždžala!"[5]

٦٣٧٦. حَدَّثَنَا مُوسَى بْنُ إِسْمَاعِيلَ حَدَّثَنَا سَلَّامُ بْنُ أَبِي مُطِيعٍ عَنْ هِشَامٍ عَنْ أَبِيهِ عَنْ خَالَتِهِ أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ كَانَ يَتَعَوَّذُ اللَّهُمَّ إِنِّي أَعُوذُ بِكَ مِنْ فِتْنَةِ النَّارِ وَمِنْ عَذَابِ النَّارِ وَأَعُوذُ بِكَ مِنْ فِتْنَةِ الْقَبْرِ وَأَعُوذُ بِكَ مِنْ عَذَابِ الْقَبْرِ وَأَعُوذُ بِكَ مِنْ فِتْنَةِ الْغِنَى وَأَعُوذُ بِكَ مِنْ فِتْنَةِ الْفَقْرِ وَأَعُوذُ بِكَ مِنْ فِتْنَةِ الْمَسِيحِ الدَّجَّالِ .

TRAŽENJE (ALLAHOVE) ZAŠTITE OD KUŠNJE SIROMAŠTVA

باب التعوذ من فتنة الفقر

6377. PRIČAO NAM JE Muhammed, kojeg je obavijestio Ebu-Mu'avija, a njega Hišam b. Urva, prenoseći od svoga oca, a on od Aiše, radijallahu anha, da je rekla:
"Vjerovjesnik je, sallallahu alejhi ve sellem, govorio: 'Allahu, tražim Tvoju zaštitu od kušnje i patnje džehennemske, kušnje u kaburu i patnje u kaburu, od zla kušnje bogatstva i zla kušnje siromaštva! Allahu, tražim Tvoju zaštitu od zla kušnje Mesiha Dedždžala! Allahu, očisti moje grijehe vodom od snijega i leda, očisti moje srce od grijeha kao što se čisti bijela odjeća od prljavštine i udalji me od grijeha kao što si udaljio istok od zapada! Allahu, tražim Tvoju zaštitu od lijenosti, grijeha i duga!'"[6]

٦٣٧٧. حَدَّثَنَا مُحَمَّدٌ أَخْبَرَنَا أَبُو مُعَاوِيَةَ أَخْبَرَنَا هِشَامُ بْنُ عُرْوَةَ عَنْ أَبِيهِ عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهَا قَالَتْ كَانَ النَّبِيُّ ﷺ يَقُولُ اللَّهُمَّ إِنِّي أَعُوذُ بِكَ مِنْ فِتْنَةِ النَّارِ وَعَذَابِ النَّارِ وَفِتْنَةِ الْقَبْرِ وَعَذَابِ الْقَبْرِ وَشَرِّ فِتْنَةِ الْغِنَى وَشَرِّ فِتْنَةِ الْفَقْرِ اللَّهُمَّ إِنِّي أَعُوذُ بِكَ مِنْ شَرِّ فِتْنَةِ الْمَسِيحِ الدَّجَّالِ اللَّهُمَّ اغْسِلْ قَلْبِي بِمَاءِ الثَّلْجِ وَالْبَرَدِ وَنَقِّ قَلْبِي مِنَ الْخَطَايَا كَمَا نَقَّيْتَ الثَّوْبَ الْأَبْيَضَ مِنَ الدَّنَسِ وَبَاعِدْ بَيْنِي وَبَيْنَ خَطَايَايَ كَمَا بَاعَدْتَ بَيْنَ الْمَشْرِقِ وَالْمَغْرِبِ اللَّهُمَّ إِنِّي أَعُوذُ بِكَ مِنَ الْكَسَلِ وَالْمَأْثَمِ وَالْمَغْرَمِ .

---

3 To je pitanje koje će nevjernicima postaviti čuvari Džehennema; o tome govori ajet: "Kad god se koja gomila u nj baci, stražari u njemu upitat će je: 'Zar nije niko dolazio da vas opominje?!'" (El-Mulk, 2)

4 To je ispitivanje od strane meleka.

5 *Allahumme inni euzu bike min fitnetin-nari ve min azabin-nari, ve euzu bike min fitnetil-kabri ve euzu bike min azabil-kabri, ve euzu bike min fitnetil-gina, ve euzu bike min fitnetil-fakri, ve euzu bike min fitnetil-Mesihid-Dedždžal!"*

6 *"Allahumme inni euzu bike min azabin-nari ve fitnetin-nari, ve azabil-kabri, ve šerri fitnetil-gina, ve šerri fitnetil-fakri, ve min šerri fitnetil-Mesihid-Dedždžal. Allahumma-gsil hatajaje bi mais-seldži vel-beredi,*

DOVA (ALLAHU) ZA OBILNI IMETAK UZ (NJEGOV) BLAGOSLOV

باب الدُّعَاءِ بِكَثْرَةِ الْمَالِ مَعَ الْبَرَكَةِ

6378, 6379. PRIČAO MI JE Muhammed b. Beššar, njemu Gunder, a ovom Šu‘ba, prenoseći od Katade, on od Enesa, a ovaj od Ummu-Sulejm da je rekla:
“Allahov Poslaniče, Enes je tvoj sluga, pa uputi dovu (Allahu) za njega!” On reče: “Allahu, uvećaj njegov imetak i potomstvo i podari Svoj blagoslov (bereket) u onome što si mu dao!”[1]
Hišam b. Zejd kaže: “Čuo sam od Enesa b. Malika slično tome.”

٦٣٧٨-٦٣٧٩. حَدَّثَنِي مُحَمَّدُ بْنُ بَشَّارٍ حَدَّثَنَا غُنْدَرٌ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ قَالَ سَمِعْتُ قَتَادَةَ عَنْ أَنَسٍ عَنْ أُمِّ سُلَيْمٍ أَنَّهَا قَالَتْ يَا رَسُولَ اللهِ أَنَسٌ خَادِمُكَ ادْعُ اللهَ لَهُ قَالَ اللَّهُمَّ أَكْثِرْ مَالَهُ وَوَلَدَهُ وَبَارِكْ لَهُ فِيمَا أَعْطَيْتَهُ وَعَنْ هِشَامِ بْنِ زَيْدٍ سَمِعْتُ أَنَسَ بْنَ مَالِكٍ مِثْلَهُ .

6380, 6381. PRIČAO NAM JE Ebu-Zejd Seid b. Rebi‘, njemu Šu‘ba, prenoseći od Katade da je čuo Enesa, radijallahu anhu, da kaže:
“Rekla je Ummu-Sulejm Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem: ‘Enes je tvoj sluga!’ On reče: ‘Allahu, uvećaj njegov imetak i potomstvo i daj Svoj blagoslov u onome što si mu podario!’”

٦٣٨٠-٦٣٨١. حَدَّثَنَا أَبُو زَيْدٍ سَعِيدُ بْنُ الرَّبِيعِ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ عَنْ قَتَادَةَ قَالَ سَمِعْتُ أَنَسًا رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ قَالَتْ أُمُّ سُلَيْمٍ أَنَسٌ خَادِمُكَ قَالَ اللَّهُمَّ أَكْثِرْ مَالَهُ وَوَلَدَهُ وَبَارِكْ لَهُ فِيمَا أَعْطَيْتَهُ .

ve nekki kalbi minel-hataja kema junekkas-sevbul-ebjedu mined-denesi, ve baid bejni ve bejne hatajaje kema baadte bejnel-mešriki vel-magribi!"

1 Iz hadisa se razumije da je dopušteno upućivati dovu Allahu, dželle šanuhu, tražeći od Njega uvećanje imetka i djece.
Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, kaže Ajni, molio je Allaha, dželle šanuhu, da Enesu podari troje:
– mnogo imetka, i njegov se imetak uvećao, tako da je imao bašču u Basri koja je dva puta godišnje davala plodove;
– mnogo potomaka, tako da je imao stotinu i dvadeset ili osamdeset unuka i djece;
– blagoslov (*bereket*) u onome što mu podari, a najblagoslovljenije što mu je dato bio je dug život, jer je živio 103, 107, 110 ili 119 godina.

DOVA PRI *ISTIHARI* (TRAŽENJU OD ALLAHA ONOGA ŠTO JE BOLJE PO NAS)[2]

باب الدُّعاء عِنْدَ الاسْتِخارَةِ

6382. PRIČAO NAM JE Muttarif b. Abdullah Ebu-Mus‘ab, njemu Abdur-Rahman b. Ebu-Meval, prenoseći od Muhammeda b. Munkedira, a on od Džabira, radijallahu anhu, da je kazivao:
“Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, podučavao nas je *istihari* (da tražimo od Allaha ono što je po nas bolje) u svemu, kao što nas je podučavao (nekoj) suri iz Kur’ana. (Govorio je:) ‘Kada neko (od vas) htjedne nešto uraditi, neka klanja dva rekata, a zatim neka kaže: ‘Allahu, molim Te da mi podariš ono što je bolje, jer si Ti najznaniji! Tražim od Tebe da mi podariš moć, jer si Ti najmoćniji! Molim Te da me obdariš iz Svog velikog dobra – a Ti, doista, (sve) možeš, a ja ne mogu! Ti (sve) znaš, a ja ne znam, i Ti si znalac skrivenog (gajba)! Allahu, ako je u Tvom znanju ovo dobro za mene, za moju vjeru, život i smrt (ili je rekao: u mom sadašnjem i kasnijem životu), odredi mi to! A ako je u Tvom znanju ovo loše za mene, za moju vjeru, život i smrt (ili je rekao: u mom sadašnjem i kasnijem životu), otkloni to od mene, udalji me od toga i odredi mi dobro gdje god ono bilo, a potom me učini zadovoljnim time!’ Neka čovjek zatim imenuje svoju potrebu.’”

٦٣٨٢. حَدَّثَنا مُطَرِّفُ بْنُ عَبْدِاللهِ أَبُو مُصْعَبٍ حَدَّثَنا عَبْدُالرَّحْمَنِ بْنُ أَبِي الْمَوالِ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ الْمُنْكَدِرِ عَنْ جابِرٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قالَ كانَ النَّبِيُّ ﷺ يُعَلِّمُنا الاسْتِخارَةَ فِي الأُمُورِ كُلِّها كالسُّورَةِ مِنَ الْقُرْآنِ إِذا هَمَّ بِالأَمْرِ فَلْيَرْكَعْ رَكْعَتَيْنِ ثُمَّ يَقُولُ اللَّهُمَّ إِنِّي أَسْتَخِيرُكَ بِعِلْمِكَ وَأَسْتَقْدِرُكَ بِقُدْرَتِكَ وَأَسْأَلُكَ مِنْ فَضْلِكَ الْعَظِيمِ فَإِنَّكَ تَقْدِرُ وَلاَ أَقْدِرُ وَتَعْلَمُ وَلاَ أَعْلَمُ وَأَنْتَ عَلاَّمُ الْغُيُوبِ اللَّهُمَّ إِنْ كُنْتَ تَعْلَمُ أَنَّ هَذا الأَمْرَ خَيْرٌ لِي فِي دِينِي وَمَعاشِي وَعاقِبَةِ أَمْرِي أَوْ قالَ فِي عاجِلِ أَمْرِي وَآجِلِهِ فَاقْدُرْهُ لِي وَإِنْ كُنْتَ تَعْلَمُ أَنَّ هَذا الأَمْرَ شَرٌّ لِي فِي دِينِي وَمَعاشِي وَعاقِبَةِ أَمْرِي أَوْ قالَ فِي عاجِلِ أَمْرِي وَآجِلِهِ فَاصْرِفْهُ عَنِّي وَاصْرِفْنِي عَنْهُ وَاقْدُرْ لِيَ الْخَيْرَ حَيْثُ كانَ ثُمَّ رَضِّنِي بِهِ وَيُسَمِّي حاجَتَهُ .

---

2 Istihara je, kako kaže Ibn-Hadžer u *Fethul-bariju*, traženje od Allaha da čovjeku pomogne da odabere i da se odluči za posao ili nešto drugo što je bolje po čovjeka. Shodno ovome prevedena je i ova dova.

DOVA PRILIKOM (UZIMANJA) ABDESTA

باب الدُّعاءِ عِنْدَ الْوُضُوءِ

6383. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Ala', njemu Ebu-Usama, prenoseći od Burejda b. Abdullaha, on od Ebu-Burde, a ovaj od Ebu-Musa'a, koji kaže: "Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, pozvao je da mu se donese vode, abdestio se, a potom digao ruke i rekao: 'Allahu, oprosti Ubejdu Ebu-Amiru!' – vidio sam (pritom) bjelinu njegovih pazuha – a onda je dodao: 'Allahu, uzdigni ga na Sudnjem danu iznad mnogih Svojih stvorenja, ljudi!'"[1]

٦٣٨٣. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ الْعَلَاءِ حَدَّثَنَا أَبُو أُسَامَةَ عَنْ بُرَيْدِ بْنِ عَبْدِاللهِ عَنْ أَبِي بُرْدَةَ عَنْ أَبِي مُوسَى قَالَ دَعَا النَّبِيُّ ﷺ بِمَاءٍ فَتَوَضَّأَ بِهِ ثُمَّ رَفَعَ يَدَيْهِ فَقَالَ اللَّهُمَّ اغْفِرْ لِعُبَيْدٍ أَبِي عَامِرٍ وَرَأَيْتُ بَيَاضَ إِبْطَيْهِ فَقَالَ اللَّهُمَّ اجْعَلْهُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ فَوْقَ كَثِيرٍ مِنْ خَلْقِكَ مِنَ النَّاسِ .

DOVA[2] KADA SE (NEKO) POPNE NA UZVIŠICU

باب الدُّعاء إذا علا عقبة

6384. PRIČAO NAM JE Sulejman b. Harb, njemu Hammad b. Zejd, prenoseći od Ejjuba, on od Ebu-Usmana, a ovaj od Ebu-Musaa, radijallahu anhu, koji kaže: "Bili smo s Vjerovjesnikom, sallallahu alejhi ve sellem, na nekom putovanju, pa smo (glasno) izgovarali: 'Allahu ekber!', kada bismo se popeli na neku uzvišicu. Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, reče nam: 'O ljudi, ne dižite glasove, jer vi ne dozivate gluhoga niti dalekoga (odsutnoga)! Vi dozivate Onoga koji sve čuje i sve vidi!' Zatim je došao kod mene – a ja sam u sebi govorio: 'Nema snage niti moći osim u Allaha!' – pa mi reče: 'O Abdullahu, sine Kajsov, reci: 'Nema snage niti moći osim u Allaha!', jer je to jedna od dženetskih riznica!' (ili je rekao: "Hoćeš li da te uputim na rečenicu koja je jedna od dženetskih riznica? To je (rečenica): 'Nema snage niti moći osim u Allaha!'")."[3]

٦٣٨٤. حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ حَرْبٍ حَدَّثَنَا حَمَّادُ ابْنُ زَيْدٍ عَنْ أَيُّوبَ عَنْ أَبِي عُثْمَانَ عَنْ أَبِي مُوسَى رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ كُنَّا مَعَ النَّبِيِّ ﷺ فِي سَفَرٍ فَكُنَّا إِذَا عَلَوْنَا كَبَّرْنَا فَقَالَ النَّبِيُّ ﷺ أَيُّهَا النَّاسُ ارْبَعُوا عَلَى أَنْفُسِكُمْ فَإِنَّكُمْ لَا تَدْعُونَ أَصَمَّ وَلَا غَائِبًا وَلَكِنْ تَدْعُونَ سَمِيعًا بَصِيرًا ثُمَّ أَتَى عَلَيَّ وَأَنَا أَقُولُ فِي نَفْسِي لَا حَوْلَ وَلَا قُوَّةَ إِلَّا بِاللهِ فَقَالَ يَا عَبْدَاللهِ بْنَ قَيْسٍ قُلْ لَا حَوْلَ وَلَا قُوَّةَ إِلَّا بِاللهِ فَإِنَّهَا كَنْزٌ مِنْ كُنُوزِ الْجَنَّةِ أَوْ قَالَ أَلَا أَدُلُّكَ عَلَى كَلِمَةٍ هِيَ كَنْزٌ مِنْ كُنُوزِ الْجَنَّةِ لَا حَوْلَ وَلَا قُوَّةَ إِلَّا بِاللهِ .

---

1 Ovaj hadis skraćena je verzija hadisa navedenog u poglavljima o pohodima, a Ubejd Ebu-Amir amidža je Ebu-Musa'a Eš'arija koji je ranjen u koljeno u pohodu na Evtas, od čega je i umro. Kada je o tome obaviješten Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, proučio je ovu dovu.

2 Buhari je ovako naslovio ovo poglavlje, ali se u hadisu navodi da su ashabi donosili tekbir. Možda je Buhari ovom poglavlju dao ovakav naslov na osnovu Poslanikovih, sallallahu alejhi ve sellem, riječi: "Vi ne dozivate gluhoga niti odsutnoga!"

3 *"La havle ve la kuvvete illa billah!"*

DOVA KADA SE (NEKO) SPUSTI U DOLINU

باب الدُّعاءِ إذا هبط واديًا

O ovome hadis prenosi Džabir.[4]

فِيهِ حَدِيثُ جَابِرٍ .

DOVA KADA (NEKO) HTJEDNE PUTOVATI ILI SE VRATI S PUTOVANJA

باب الدُّعاءِ إذا أرادَ سَفرًا أوْ رَجعَ

O ovome Jahja b. Ebu-Ishak prenosi (hadis) od Enesa.

فِيهِ يَحْيَى بْنُ أَبِي إِسْحَاقَ عَنْ أَنَسٍ .

6385. PRIČAO NAM JE Isma'il, njemu Malik, prenoseći od Nafija, a on od Abdullaha b. Omera, radijallahu anhuma, da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, kada se vraćao iz bitke, s hadždža ili umre, izgovarao tri puta tekbir na svakoj uzvišici, a zatim bi govorio:
"Nema Boga osim Allaha, Jedinoga! On nema sudruga (saučesnika)! Njemu pripada sva vlast i zahvala, i On nad svim ima moć! Mi se vraćamo, kajemo, pokoravamo i svoga Gospodara hvalimo! Allah je ispunio Svoje obećanje, pomogao Svome robu i sam porazio saveznike (skupine)[5]!"[6]

٦٣٨٥. حَدَّثَنَا إِسْمَاعِيلُ قَالَ حَدَّثَنِي مَالِكٌ عَنْ نَافِعٍ عَنْ عَبْدِاللهِ بْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا أَنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ كَانَ إِذَا قَفَلَ مِنْ غَزْوٍ أَوْ حَجٍّ أَوْ عُمْرَةٍ يُكَبِّرُ عَلَى كُلِّ شَرَفٍ مِنَ الأَرْضِ ثَلاَثَ تَكْبِيرَاتٍ ثُمَّ يَقُولُ لاَ إِلَهَ إِلاَّ اللهُ وَحْدَهُ لاَ شَرِيكَ لَهُ لَهُ الْمُلْكُ وَلَهُ الْحَمْدُ وَهُوَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ آيِبُونَ تَائِبُونَ عَابِدُونَ لِرَبِّنَا حَامِدُونَ صَدَقَ اللهُ وَعْدَهُ وَنَصَرَ عَبْدَهُ وَهَزَمَ الأَحْزَابَ وَحْدَهُ .

---

4 Misli se na hadis koji Buhari navodi u poglavljima o džihadu pod naslovom "*Tesbih* – izgovaranje '*Subhanallah!*' kada se (neko) spusti u dolinu", a taj hadis glasi: "Kada bismo se popeli na uzvišicu, govorili bismo: '*Allahu ekber!*', a kada bismo se spustili, govorili bismo: '*Subhanallah!*'"
Uspinjanje i boravak na uzvišenom mjestu nešto je što je omiljeno ljudskoj duši, jer tada postoji osjećaj moći i veličine. Zato je i propisano da se čovjek kod kojeg se pojavi taj osjećaj sjeti Allahove veličine i moći te da je On veći od svega, pa da Ga veliča kako bi mu Allah povećao Svoje dobro. Tesbih se izgovara kada se čovjek spusti u nizinu, jer čovjek osjeti tjeskobu, kao što je bio slučaj s Junusom, alejhis-selam, kada je slavio Allaha u utrobi ribe, pa je bio spašen.

5 *"La ilahe illallahu vahdehu la šerike leh, lehul-mulku, ve lehul-hamdu, ve huve ala kulli šej'in kadir! 'Ajibune, taibune, abidune li rabbina hamidun! Sadekallahu va'dehu, ve nesare abdehu, ve hezemel-ahzabe vahdehu!"*

6 O tome na koje se skupine misli postoje dva mišljenja:
– da se misli na skupine nevjernika iz plemena Kurejš, skupine drugih Arapa i židova koji su se udružili u Bici na Hendeku, o čemu je objavljena sura El-Ahzab;
– da se misli na skupine općenito. Ibn-Hadžer preferira prvo mišljenje.

DOVA ZA ONOGA KOJI SE OŽENI (MLADOŽENJU)

بَاب الدُّعَاءِ لِلْمُتَزَوِّجِ

6386. PRIČAO NAM JE Musedded, njemu Hammad b. Zejd, prenoseći od Sabita, a on od Enesa, radijallahu anhu, da je rekao:
"Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, vidio je žuti trag (od mirisa) na Abdur-Rahmanu b. Avfu, te mu je rekao: 'Šta je s tobom?'
'Oženio sam se ženom uz mehr od zlata veličine košpice', odgovorio mu je on, a Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, reče: 'Allahu ti podario Svoje blagoslove (u njegovom braku)! (A ti) pripremi gozbu makar od jedne ovce!'"[1]

٦٣٨٦. حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ حَدَّثَنَا حَمَّادُ بْنُ زَيْدٍ عَنْ ثَابِتٍ عَنْ أَنَسٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ رَأَى النَّبِيُّ ﷺ عَلَى عَبْدِالرَّحْمَنِ بْنِ عَوْفٍ أَثَرَ صُفْرَةٍ فَقَالَ مَهْيَمْ أَوْ مَهْ قَالَ قَالَ تَزَوَّجْتُ امْرَأَةً عَلَى وَزْنِ نَوَاةٍ مِنْ ذَهَبٍ فَقَالَ بَارَكَ اللهُ لَكَ أَوْلِمْ وَلَوْ بِشَاةٍ .

6387. PRIČAO NAM JE Ebu-Nu'man, njemu Hammad b. Zejd, prenoseći od Amra, a on od Džabira, radijallahu anhu, da je rekao:
"Umro je moj otac i ostavio iza sebe sedam (ili devet) kćeri, te sam se ja oženio. Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, reče: 'Oženio si se Džabire?'
'Da', odgovorio sam.
'Djevojkom ili udavanom?', upitao me je. 'Udavanom', odgovorio sam mu.
'Zašto se nisi oženio djevojkom, pa da se s njom igraš, a i ona s tobom (ili da je nasmijavaš i ona tebe)?', upitao me je, pa rekoh: Moj je otac umro ostavivši iza sebe sedam (ili devet) kćeri. Nisam želio da im dovedem djevojku mladu poput njih, pa sam se oženio ženom koja će se brinuti o njima.'
'Allah te blagoslovio!', reče on."
Ibn-Ujejna i Muhammed b. Muslim ne prenose od Amra da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Allah te blagoslovio!"[2]

٦٣٨٧. حَدَّثَنَا أَبُو النُّعْمَانِ حَدَّثَنَا حَمَّادُ بْنُ زَيْدٍ عَنْ عَمْرٍو عَنْ جَابِرٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ هَلَكَ أَبِي وَتَرَكَ سَبْعَ أَوْ تِسْعَ بَنَاتٍ فَتَزَوَّجْتُ امْرَأَةً فَقَالَ النَّبِيُّ ﷺ تَزَوَّجْتَ يَا جَابِرُ قُلْتُ نَعَمْ قَالَ بِكْرًا أَمْ ثَيِّبًا قُلْتُ ثَيِّبًا قَالَ هَلاَّ جَارِيَةً تُلاَعِبُهَا وَتُلاَعِبُكَ أَوْ تُضَاحِكُهَا وَتُضَاحِكُكَ قُلْتُ هَلَكَ أَبِي فَتَرَكَ سَبْعَ أَوْ تِسْعَ بَنَاتٍ فَكَرِهْتُ أَنْ أَجِيئَهُنَّ بِمِثْلِهِنَّ فَتَزَوَّجْتُ امْرَأَةً تَقُومُ عَلَيْهِنَّ قَالَ فَبَارَكَ اللهُ عَلَيْكَ لَمْ يَقُلِ ابْنُ عُيَيْنَةَ وَمُحَمَّدُ بْنُ مُسْلِمٍ عَنْ عَمْرٍو بَارَكَ اللهُ عَلَيْكَ .

1 Hadis je spomenut u dijelu o braku, u poglavlju *Kako se uči dova za mladoženju.*

2 Ovaj hadis spomenut je u dijelu o izdacima (*en-nefeka*), u poglavlju *O ženinom pomaganju svome mužu u izdržavanju njegova djeteta.*

ŠTA (NEKO) KAŽE KADA PRIĐE SVOJOJ ŽENI[3]

بَاب مَا يَقُولُ إِذَا أَتَى أَهْلَهُ

6388. PRIČAO NAM JE Usman b. Ebu-Šejba, njemu Džabir, prenoseći od Mensura, on od Salima, ovaj od Kurejba, a on od Ibn-Abbasa, radijallahu anhuma, da je kazivao:
"Vjerovjesnik je, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: 'Ako neko od vas (njih), kada htjedne prići ženi, kaže (prouči): 'U ime Allaha! Allahu, udalji šejtana od nas, i udalji ga od onoga što nam podariš[4] (tj. od djeteta)!' – i ako im u tom (intimnom odnosu) bude suđeno dijete, šejtan mu nikada neće moći nauditi.'"

٦٣٨٨. حَدَّثَنَا عُثْمَانُ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ حَدَّثَنَا جَرِيرٌ عَنْ مَنْصُورٍ عَنْ سَالِمٍ عَنْ كُرَيْبٍ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا قَالَ قَالَ النَّبِيُّ ﷺ لَوْ أَنَّ أَحَدَهُمْ إِذَا أَرَادَ أَنْ يَأْتِيَ أَهْلَهُ قَالَ بِاسْمِ اللهِ اللَّهُمَّ جَنِّبْنَا الشَّيْطَانَ وَجَنِّبِ الشَّيْطَانَ مَا رَزَقْتَنَا فَإِنَّهُ إِنْ يُقَدَّرْ بَيْنَهُمَا وَلَدٌ فِي ذَلِكَ لَمْ يَضُرَّهُ شَيْطَانٌ أَبَدًا .

RIJEČI VJEROVJESNIKOVE, SALLALLAHU ALEJHI VE SELLEM: "GOSPODARU NAŠ, PODARI NAM DOBRO I NA OVOM (I NA ONOM SVIJETU)!"

بَاب قَوْلِ النَّبِيِّ ﷺ رَبَّنَا آتِنَا فِي الدُّنْيَا حَسَنَة

6389. PRIČAO NAM JE Museddcd, njemu Abdul-Varis, prenoseći od Abdul-Aziza, a on od Enesa da je rekao:
"Najčešća Vjerovjesnikova, sallallahu alejhi ve sellem, dova[5] bila je: 'Gospodaru naš, podari nam dobro i na ovom i na onom svijetu i sačuvaj nas patnje u Vatri!'"[6]

٦٣٨٩. حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ حَدَّثَنَا عَبْدُالْوَارِثِ عَنْ عَبْدِالْعَزِيزِ عَنْ أَنَسٍ قَالَ كَانَ أَكْثَرُ دُعَاءِ النَّبِيِّ ﷺ اللَّهُمَّ رَبَّنَا آتِنَا فِي الدُّنْيَا حَسَنَةً وَفِي الْآخِرَةِ حَسَنَةً وَقِنَا عَذَابَ النَّارِ .

3 U hadisu se kaže: "Šta neko kaže kada želi prići svojoj ženi."

4 *"Bismillah! Allahumme džennibneš-šejtane, ve džennibiš-šejtane ma rezaktena!"*

5 Ijad kaže da je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, mnogo učio ovu dovu jer ona u sebi sadrži sva značenja dove vezane za ovaj i onaj svijet, a "dobro", koje se spominje, znači blagodati.

6 Ova dova jest kur'anska dova, a nalazi se u suri El-Bekara, 201: *"Rabbena atina fid-dunja haseneten, ve fil-ahireti haseneten, ve kina azaben-nar!"*

TRAŽENJE ZAŠTITE (KOD ALLAHA) OD KUŠNJE OVOGA SVIJETA

باب التَّعَوُّذِ مِنْ فِتْنَةِ الدُّنْيَا

6390. PRIČAO NAM JE Ferva b. Ebu-Magra, njemu Abida b. Humejd, prenoseći od Abdul-Melika b. Umejra, on od Mus'aba b. Sa'da b. Ebu-Vekkasa, a ovaj od svoga oca, radijallahu anhu, da je rekao: "Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, podučavao nas je ovim riječima kao što se podučava pisanju. (Govorio je:) 'Allahu, tražim zaštitu kod Tebe od tvrdičluka, tražim zaštitu kod Tebe od oronulosti (u dubokoj starosti) i tražim zaštitu kod Tebe od kušnje ovoga svijeta i patnje (azaba) u kaburu!'"[1]

٦٣٩٠. حَدَّثَنَا فَرْوَةُ بْنُ أَبِي الْمَغْرَاءِ حَدَّثَنَا عَبِيدَةُ ابْنُ حُمَيْدٍ عَنْ عَبْدِالْمَلِكِ بْنِ عُمَيْرٍ عَنْ مُصْعَبِ بْنِ سَعْدِ بْنِ أَبِي وَقَّاصٍ عَنْ أَبِيهِ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ كَانَ النَّبِيُّ ﷺ يُعَلِّمُنَا هَؤُلَاءِ الْكَلِمَاتِ كَمَا تُعَلَّمُ الْكِتَابَةُ اللَّهُمَّ إِنِّي أَعُوذُ بِكَ مِنَ الْبُخْلِ وَأَعُوذُ بِكَ مِنَ الْجُبْنِ وَأَعُوذُ بِكَ مِنْ أَنْ نُرَدَّ إِلَى أَرْذَلِ الْعُمُرِ وَأَعُوذُ بِكَ مِنْ فِتْنَةِ الدُّنْيَا وَعَذَابِ الْقَبْرِ .

PONAVLJANJE DOVE[2]

باب تَكْرِيرِ الدُّعَاءِ

6391. PRIČAO NAM JE Ibrahim b. Munzir, njemu Enes b. Ijad, prenoseći od Hišama, on od svoga oca, a ovaj od Aiše, radijallahu anha, da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, opsihren, tako da mu se pričinjavalo kako je nešto uradio,[3] a to nije bio uradio. Molio je svoga Gospodara, a zatim rekao (Aiši): "Znaš li da mi je Allah dao objašnjenje o onome što sam od Njega tražio?"
"A šta je to (što si tražio), Allahov Poslaniče?", upitala ga je Aiša, a on odgovori: "Došla su mi dva čovjeka, pa jedan sjede pored moje glave, a drugi kod mojih nogu. Jedan od njih reče svome drugu: 'Šta boli čovjeka?'
'Opsihren je', odgovori mu on, a ovaj upita: 'Ko ga je opsihrio?'

٦٣٩١. حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ مُنْذِرٍ حَدَّثَنَا أَنَسُ بْنُ عِيَاضٍ عَنْ هِشَامٍ عَنْ أَبِيهِ عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهَا أَنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ طُبَّ حَتَّى إِنَّهُ لَيُخَيَّلُ إِلَيْهِ أَنَّهُ قَدْ صَنَعَ الشَّيْءَ وَمَا صَنَعَهُ وَإِنَّهُ دَعَا رَبَّهُ ثُمَّ قَالَ أَشَعَرْتِ أَنَّ اللهَ قَدْ أَفْتَانِي فِيمَا اسْتَفْتَيْتُهُ فِيهِ فَقَالَتْ عَائِشَةُ فَمَا ذَاكَ يَا رَسُولَ اللهِ قَالَ جَاءَنِي رَجُلَانِ فَجَلَسَ أَحَدُهُمَا عِنْدَ رَأْسِي وَالْآخَرُ عِنْدَ رِجْلَيَّ فَقَالَ أَحَدُهُمَا لِصَاحِبِهِ مَا وَجَعُ الرَّجُلِ قَالَ مَطْبُوبٌ قَالَ مَنْ طَبَّهُ قَالَ لَبِيدُ بْنُ الْأَعْصَمِ قَالَ فِي مَاذَا قَالَ فِي مُشْطٍ

---

1 *"Allahumme inni euzu bike minel-buhli, ve euzu bike minel-džubni, ve euzu bike en uredde ila erzelil-'umuri, ve euzu bike min fitnetid-dunja ve azabil-kabri!"*

2 Ponavljanjem dove ističe se ovisnost o Allahu, dželle šanuhu, poniznost i skrušenost. Ebu-Davud i Nesai bilježe hadis koji prenosi Ibn-Mes'ud, a u kojem se navodi da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, volio ponavljati dovu tri puta i tražiti oprost (od Allaha) tri puta.

3 Tj. činilo mu se da je imao intimni odnos sa svojim suprugama.

'Lebid b. A'sam', odgovori on, a ovaj ponovo upita: 'Čime?'
'Češljem, dlakama koje su bile na njemu i čaškom muškog palminog cvijeta', odgovori on, a ovaj ponovo upita: 'A gdje se to nalazi?'
'U Zervanu, a Zervan je bunar (vrelo) plemena Benu-Zurejka.'"
Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, otišao je do tog bunara, pa se vratio i rekao Aiši: "Tako mi Allaha, njegova je voda kao rastopina kne, a palme oko njega kao da su šejtanske glave!"
Aiša kazuje da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, došao kod nje i obavijestio je o bunaru. Ona kaže: "Rekla sam: 'Allahov Poslaniče, zašto to nisi izvadio?', a on reče: 'Što se tiče mene, Allah me je izliječio, pa nisam želio ljudima skretati pažnju na zlo.'"
Isa b. Junus i Lejs dodaju, prenoseći od Hišama, on od svoga oca, a ovaj od Aiše da je rekla: "Opsihren je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, pa je molio i molio Allaha (da ga izliječi)..." Zatim je Hišam naveo hadis (u cijelosti).

وَمُشَاطَةٍ وَجُفِّ طَلْعَةٍ قَالَ فَأَيْنَ هُوَ قَالَ فِي ذَرْوَانَ وَذَرْوَانُ بِئْرٌ فِي بَنِي زُرَيْقٍ قَالَتْ فَأَتَاهَا رَسُولُ اللهِ ﷺ ثُمَّ رَجَعَ إِلَى عَائِشَةَ فَقَالَ وَاللهِ لَكَأَنَّ مَاءَهَا نُقَاعَةُ الْحِنَّاءِ وَلَكَأَنَّ نَخْلَهَا رُءُوسُ الشَّيَاطِينِ قَالَتْ فَأَتَى رَسُولُ اللهِ ﷺ فَأَخْبَرَهَا عَنِ الْبِئْرِ فَقُلْتُ يَا رَسُولَ اللهِ فَهَلاَّ أَخْرَجْتَهُ قَالَ أَمَّا أَنَا فَقَدْ شَفَانِي اللهُ وَكَرِهْتُ أَنْ أُثِيرَ عَلَى النَّاسِ شَرًّا زَادَ عِيسَى بْنُ يُونُسَ وَاللَّيْثُ بْنُ سَعْدٍ عَنْ هِشَامٍ عَنْ أَبِيهِ عَنْ عَائِشَةَ قَالَتْ سُحِرَ النَّبِيُّ ﷺ فَدَعَا وَدَعَا وَسَاقَ الْحَدِيثَ .

DOVA (MOLITVA ALLAHU) PROTIV MUŠRIKA

باب الدُّعَاءِ عَلَى الْمُشْرِكِينَ

Ibn-Mes'ud kaže: "Rekao je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem: 'Allahu, pomozi mi protiv njih sa sedam sušnih godina, kao što su bile sušne godine za vrijeme Jusufa!'"
Također je rekao: "Allahu, uništi Ebu-Leheba!"
Ibn-Omer kaže: "Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, molio je Allaha u namazu govoreći: 'Allahu, prokuni toga i toga!' – sve dok Uzvišeni Allah nije objavio: "Ništa ne zavisi od tebe: (bilo da im On pokajanje primi, ili da ih kazni, jer oni su, doista, zulumćari)."

وَقَالَ ابْنُ مَسْعُودٍ قَالَ النَّبِيُّ ﷺ اللَّهُمَّ أَعِنِّي عَلَيْهِمْ بِسَبْعٍ كَسَبْعِ يُوسُفَ وَقَالَ اللَّهُمَّ عَلَيْكَ بِأَبِي جَهْلٍ وَقَالَ ابْنُ عُمَرَ دَعَا النَّبِيُّ ﷺ فِي الصَّلاَةِ اللَّهُمَّ الْعَنْ فُلاَنًا وَفُلاَنًا حَتَّى أَنْزَلَ اللهُ عَزَّ وَجَلَّ (لَيْسَ لَكَ مِنَ الْأَمْرِ شَيْءٌ) .

6392. PRIČAO NAM JE Ibn-Selam, kojeg je obavijestio Veki', prenoseći od Ibn-Ebu-Halida da je čuo Ibn-Ebu-Evfaa, radijallahu anhu, kako kaže: "Allahov je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, molio Allaha (da mu pomogne) protiv saveznika (skupina) govoreći: 'Allahu, koji si objavio Knjigu i koji brzo račun svodiš, porazi savezničke skupine! Porazi ih i uzdrmaj!'"[1]

٦٣٩٢. حَدَّثَنَا ابْنُ سَلَامٍ أَخْبَرَنَا وَكِيعٌ عَنِ ابْنِ أَبِي خَالِدٍ قَالَ سَمِعْتُ ابْنَ أَبِي أَوْفَى رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا قَالَ دَعَا رَسُولُ اللهِ ﷺ عَلَى الأَحْزَابِ فَقَالَ اللَّهُمَّ مُنْزِلَ الْكِتَابِ سَرِيعَ الْحِسَابِ اهْزِمِ الأَحْزَابَ اهْزِمْهُمْ وَزَلْزِلْهُمْ .

6393. PRIČAO NAM JE Mu'az b. Fedala, njemu Hišam, prenoseći od Jahje, on od Ebu-Seleme, a ovaj od Ebu-Hurejre da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, kada bi rekao:
"Allah čuo onoga koji ga hvali!"[2], na posljednjem rekatu jacije – molio Allaha: "Allahu, spasi Ajjaša b. Ebu-Rebija! Allahu, spasi Velida b. Velida! Allahu, spasi Selemu b. Hišama! Allahu, spasi nemoćne vjernike! Allahu, žestoko kazni pleme Mudar! Allahu, pošalji im sušne godine, kao što su bile sušne godine (za vrijeme) Jusufa!"

٦٣٩٣. حَدَّثَنَا مُعَاذُ بْنُ فَضَالَةَ حَدَّثَنَا هِشَامُ بْنُ أَبِي عَبْدِاللهِ عَنْ يَحْيَى عَنْ أَبِي سَلَمَةَ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ كَانَ إِذَا قَالَ سَمِعَ اللهُ لِمَنْ حَمِدَهُ فِي الرَّكْعَةِ الآخِرَةِ مِنْ صَلَاةِ الْعِشَاءِ قَنَتَ اللَّهُمَّ أَنْجِ عَيَّاشَ بْنَ أَبِي رَبِيعَةَ اللَّهُمَّ أَنْجِ الْوَلِيدَ بْنَ الْوَلِيدِ اللَّهُمَّ أَنْجِ سَلَمَةَ بْنَ هِشَامٍ اللَّهُمَّ أَنْجِ الْمُسْتَضْعَفِينَ مِنَ الْمُؤْمِنِينَ اللَّهُمَّ اشْدُدْ وَطْأَتَكَ عَلَى مُضَرَ اللَّهُمَّ اجْعَلْهَا عَلَيْهِمْ سِنِينَ كَسِنِي يُوسُفَ .

6394. PRIČAO NAM JE Hasan b. Rebi', njemu Ebu-Ahves, prenoseći od Asima, a on od Enesa, radijallahu anhu, da je rekao: "Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, poslao je izvidnicu čije su članove zvali *el-kurra'*,[3] pa su svi ubijeni. Nikad nisam vidio Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, da je tako tužan zbog nečega kao što je bio (tužan) zbog njih. Nakon toga cijeli jedan mjesec na sabah-namazu učio je (*kunut*) dovu i govorio: 'Doista su pripadnici plemena Usajja nepokorni Allahu i Njegovu Poslaniku!'"

٦٣٩٤. حَدَّثَنَا الْحَسَنُ بْنُ الرَّبِيعِ حَدَّثَنَا أَبُو الأَحْوَصِ عَنْ عَاصِمٍ عَنْ أَنَسٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ بَعَثَ النَّبِيُّ ﷺ سَرِيَّةً يُقَالُ لَهُمُ الْقُرَّاءُ فَأُصِيبُوا فَمَا رَأَيْتُ النَّبِيَّ ﷺ وَجَدَ عَلَى شَيْءٍ مَا وَجَدَ عَلَيْهِمْ فَقَنَتَ شَهْرًا فِي صَلَاةِ الْفَجْرِ وَيَقُولُ إِنَّ عُصَيَّةَ عَصَوُا اللهَ وَرَسُولَهُ .

---

1 Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, učio je dovu protiv nevjernika, shodno njihovim grijesima. Tako je više i intenzivnije učio dovu protiv onih koji su više mučili muslimane.
Ajni kaže: "Ako kažeš da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, zabranio Aiši da proklinje židove, da joj je naredio da bude blaga i da im odgovori shodno njihovom pozdravu, te da nije dopustio da se na to nešto doda, ja na to kažem da je to možda bilo kako bi pridobio njihova srca, nadajući se da će primiti islam."

2 *"Semi'Allahu li men hamideh!"*

3 Tj. učači Kur'ana, jer su mnogo učili i proučavali Kur'an.

6395. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Muhammed, njemu Hišam, kojeg je obavijestio Ma'mer, prenoseći od Zuhrija, on od Urve, a ovaj od Aiše, radijallahu anha, da je rekla:
"Židovi su pozdravljali Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, govoreći: 'Smrt tebi!'[4] Aiša je razumjela njihove riječi i rekla: 'I vama smrt i prokletstvo!', ali Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, reče: 'Polahko, Aiša! Allah doista voli blagost u svemu!'
'Allahov Poslaniče, zar nisi čuo šta kažu?!', upita ona, a on odgovori: 'Zar nisi čula kako sam im na to uzvratio i rekao: 'I vama'?!"[5]

٦٣٩٥. حَدَّثَنَا عَبْدُاللهِ بْنُ مُحَمَّدٍ حَدَّثَنَا هِشَامٌ أَخْبَرَنَا مَعْمَرٌ عَنِ الزُّهْرِيِّ عَنْ عُرْوَةَ عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهَا قَالَتْ كَانَ الْيَهُودُ يُسَلِّمُونَ عَلَى النَّبِيِّ ﷺ يَقُولُونَ السَّامُ عَلَيْكَ فَفَطِنَتْ عَائِشَةُ إِلَى قَوْلِهِمْ فَقَالَتْ عَلَيْكُمُ السَّامُ وَاللَّعْنَةُ فَقَالَ النَّبِيُّ ﷺ مَهْلاً يَا عَائِشَةُ إِنَّ اللهَ يُحِبُّ الرِّفْقَ فِي الْأَمْرِ كُلِّهِ فَقَالَتْ يَا نَبِيَّ اللهِ أَوَلَمْ تَسْمَعْ مَا يَقُولُونَ قَالَ أَوَلَمْ تَسْمَعِي أَنِّي أَرُدُّ ذَلِكَ عَلَيْهِمْ فَأَقُولُ وَعَلَيْكُمْ .

6396. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Musenna, njemu Ensari, ovom Hišam b. Hassan, njemu Muhammed b. Sirin, ovom Abida, a njemu Alija b. Ebu-Talib, radijallahu anhu, koji je rekao:
"Bili smo s Vjerovjesnikom, sallallahu alejhi ve sellem, na dan Bitke na Hendeku, pa je rekao: 'Neka Allah napuni njihove grobove i kuće vatrom (i to ih zaokupi), kao što su oni nas spriječili da obavimo srednji namaz sve dok nije zašlo sunce – a taj je namaz ikindija."

٦٣٩٦. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ الْمُثَنَّى حَدَّثَنَا الْأَنْصَارِيُّ حَدَّثَنَا هِشَامُ بْنُ حَسَّانَ حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ سِيرِينَ حَدَّثَنَا عَبِيدَةُ حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ أَبِي طَالِبٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ كُنَّا مَعَ النَّبِيِّ ﷺ يَوْمَ الْخَنْدَقِ فَقَالَ مَلَأَ اللهُ قُبُورَهُمْ وَبُيُوتَهُمْ نَارًا كَمَا شَغَلُونَا عَنْ صَلَاةِ الْوُسْطَى حَتَّى غَابَتِ الشَّمْسُ وَهِيَ صَلَاةُ الْعَصْرِ .

4 "*Es-samu alejke!*"

5 Hadis je naveden i pod brojem 6254.

DOVA (MOLITVA ALLAHU) ZA MUŠRIKE

باب الدُّعاءِ لِلْمُشْرِكين

6397. PRIČAO NAM JE Ali, njemu Sufjan, ovom Ebu-Zinad, prenoseći od A'redža, a on od Ebu-Hurejre, radijallahu anhu, da je rekao:
"Došao je Tufejl b. Amr Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, i rekao: 'Allahov Poslaniče, pleme je Devs nepokorno,[1] i odbilo je (prihvatiti islam), pa moli Allaha protiv njih!' Ljudi su mislili da će on moliti Allaha protiv njih, ali on reče: 'Allahu, uputi pleme Devs i učini da dođu k nama (kao muslimani)!'"[2]

٦٣٩٧. حَدَّثَنَا عَلِيٌّ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ حَدَّثَنَا أَبُو الزِّنَادِ عَنِ الأَعْرَجِ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَدِمَ الطُّفَيْلُ بْنُ عَمْرٍو عَلَى رَسُولِ اللهِ ﷺ فَقَالَ يَا رَسُولَ اللهِ إِنَّ دَوْسًا قَدْ عَصَتْ وَأَبَتْ فَادْعُ اللهَ عَلَيْهَا فَظَنَّ النَّاسُ أَنَّهُ يَدْعُو عَلَيْهِمْ فَقَالَ اللَّهُمَّ اهْدِ دَوْسًا وَأْتِ بِهِمْ.

RIJEČI VJEROVJESNIKOVE, SALLALLAHU ALEJHI VE SELLEM: "ALLAHU, OPROSTI MI ŠTO URADIH PRIJE I ŠTO ĆU URADITI POSLIJE!"[3]

باب قَوْلِ النَّبِيِّ ﷺ
اللَّهُمَّ اغْفِرْ لِي ما قَدَّمْتُ وَما أَخَّرْتُ

6398. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Beššar, njemu Abdul-Melik b. Sabbah, a ovom Šu'ba, prenoseći od Ebu-Ishaka, on od Ibn-Ebu-Musaa, a on od svoga oca da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, učio ovu dovu:
"Gospodaru moj, oprosti mi grijehe i neznanje, moje pretjerivanje u svemu mome i ono što Ti bolje znaš od mene! Allahu, oprosti mi grijehe,[4] predomišljanje, neznanje i šalu – a sve se to nalazi kod mene![5] Allahu, oprosti mi prošle i buduće grijehe – i ono što sam tajno i ono što sam javno

٦٣٩٨. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ بَشَّارٍ حَدَّثَنَا عَبْدُ الْمَلِكِ ابْنُ صَبَّاحٍ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ عَنْ أَبِي إِسْحَاقَ عَنِ ابْنِ أَبِي مُوسَى عَنْ أَبِيهِ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ أَنَّهُ كَانَ يَدْعُو بِهَذَا الدُّعَاءِ رَبِّ اغْفِرْ لِي خَطِيئَتِي وَجَهْلِي وَإِسْرَافِي فِي أَمْرِي كُلِّهِ وَمَا أَنْتَ أَعْلَمُ بِهِ مِنِّي اللَّهُمَّ اغْفِرْ لِي خَطَايَايَ وَعَمْدِي وَجَهْلِي وَهَزْلِي وَكُلُّ ذَلِكَ عِنْدِي اللَّهُمَّ اغْفِرْ لِي مَا قَدَّمْتُ وَمَا أَخَّرْتُ وَمَا أَسْرَرْتُ

1 Tj. Allahu, dželle šanuhu, i Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem.

2 U ovome se očituje Poslanikov, sallallahu alejhi ve sellem, uzvišeni moral i milost prema svim svjetovima, jer je on učio dovu za njih, a ljudi su tražili da uči protiv njih.

3 Nevevi kaže: "Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, ovo je rekao iz skromnosti te je sebi pripisao grijeh." Neki kažu da se pod "grijehom Poslanikovim", podrazumijeva ono što je uradio iz zaborava, ili ono što je uradio prije poslanstva. U svakom slučaju njemu je oprošteno ono što je uradio i prije i poslije, i on je sačuvan od grijeha (*ma'sum*).
Ovim Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, želi poučiti i uputiti svoje sljedbenike da traže oprost za svoje grijehe. (*Umdetul-kari*)

4 Ajni i Ibn-Hadžer riječ *hatie* tumače riječju *zenb*, tj. grijeh.

5 Ili: sve je to moguće kod mene.

uradio! Ti određuješ da se nešto dogodi prije ili kasnije[6] i Ti sve možeš!"[7]
Kaže Ubejdullah b. Mu'az: "Pričao nam je moj otac, njemu Šu'be, prenoseći od Ebu-Ishaka, on od Ebu-Burde b. Ebu-Musaa, on od svoga oca, a on od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, slično ovom hadisu."

وَمَا أَعْلَنْتُ أَنْتَ الْمُقَدِّمُ وَأَنْتَ الْمُؤَخِّرُ وَأَنْتَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ وَقَالَ عُبَيْدُاللهِ بْنُ مُعَاذٍ وَحَدَّثَنَا أَبِي حَدَّثَنَا شُعْبَةُ عَنْ أَبِي إِسْحَاقَ عَنْ أَبِي بُرْدَةَ بْنِ أَبِي مُوسَى عَنْ أَبِيهِ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ بِنَحْوِهِ .

6399. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Musenna, njemu Ubejdullah b. Abdul-Medžid, ovom Israil, a njemu Ebu-Ishak, prenoseći od Ebu-Bekra b. Ebu-Musaa i Ebu-Burde, a oni – mislim – od Ebu-Musaa Eš'arija da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, učio dovu:
"Allahu, oprosti mi grijehe, neznanje i pretjerivanje u svemu mome, i ono što Ti bolje znaš od mene! Allahu, oprosti mi šalu, ozbiljnost, pogreške i predomišljanje – a sve to nalazi se kod mene!"[8]

٦٣٩٩. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ الْمُثَنَّى حَدَّثَنَا عُبَيْدُاللهِ ابْنُ عَبْدِالْمَجِيدِ حَدَّثَنَا إِسْرَائِيلُ حَدَّثَنَا أَبُو إِسْحَاقَ عَنْ أَبِي بَكْرِ بْنِ أَبِي مُوسَى وَأَبِي بُرْدَةَ أَحْسِبُهُ عَنْ أَبِي مُوسَى الأَشْعَرِيِّ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ أَنَّهُ كَانَ يَدْعُو اللَّهُمَّ اغْفِرْ لِي خَطِيئَتِي وَجَهْلِي وَإِسْرَافِي فِي أَمْرِي وَمَا أَنْتَ أَعْلَمُ بِهِ مِنِّي اللَّهُمَّ اغْفِرْ لِي هَزْلِي وَجِدِّي وَخَطَايَايَ وَعَمْدِي وَكُلُّ ذَلِكَ عِنْدِي .

DOVA U JEDNOM ČASU U PETAK[9]

باب الدُّعاءِ في السَّاعةِ الَّتي في يومِ الجُمُعةِ

6400. PRIČAO NAM JE Musedded, njemu Isma'il b. Ibrahim, kojeg je obavijestio Ejjub, prenoseći od Muhammeda, a on od Ebu-Hurejre, radijallahu anhu, da je kazivao: "Rekao je Ebu-Kasim, sallallahu alejhi ve sellem: 'U petak ima jedan čas koji neće zateći musliman, klanjajući i tražeći (od Allaha) dobro, a da mu On to neće dati!' Pokazao je svojom rukom, pa smo rekli: 'Pokazuje da je taj trenutak kratak.'"

٦٤٠٠. حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ حَدَّثَنَا إِسْمَاعِيلُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ أَخْبَرَنَا أَيُّوبُ عَنْ مُحَمَّدٍ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ قَالَ أَبُو الْقَاسِمِ ﷺ فِي يَوْمِ الْجُمُعَةِ سَاعَةٌ لاَ يُوَافِقُهَا مُسْلِمٌ وَهُوَ قَائِمٌ يُصَلِّي يَسْأَلُ اللهَ خَيْرًا إِلاَّ أَعْطَاهُ وَقَالَ بِيَدِهِ قُلْنَا يُقَلِّلُهَا يُزَهِّدُهَا .

---

6 Tj. jer Ti nekoga približavaš, a nekoga udaljavaš od Svoje milosti.

7 *"Rabbi-gfir li hatieti, ve džehli, ve israfi fi emri, ve ma ente a'lemu minni! Allahumma-gfir li hatajaje, ve amdi, ve džehli, ve hezli, ve kullu zalike indi! Allahumme-gfir li ma kaddemtu, ve ma ehhartu, ve ma esrertu, ve ma a'lentu! Entel-mukaddimu, ve entel-muehhiru, ve ente ala kulli šej'in kadir!"*

8 *"Allahumme-gfir li hatieti, ve džehli, ve israfi fi emri, ve ma ente a'lemu minni! Allahumma-gfir li hezli, ve džiddi, ve hatajaje, ve amdi, ve kullu zalike indi!"*

9 U dijelu o džumi, u poglavlju o času koji se nalazi u petak, spomenut je ovaj čas, ali ni tamo, a niti ovdje, nije imenovan taj čas. O tome postoji mnogo mišljenja, a Ibn-Hadžer kaže da njihov broj premašuje četrdeset.

RIJEČI VJEROVJESNIKOVE, SALLALLAHU ALEJHI VE SELLEM: “UDOVOLJAVA SE NAŠOJ MOLBI PROTIV ŽIDOVA, ALI SE NE UDOVOLJAVA NJIHOVOJ MOLBI PROTIV NAS!”[1]

باب قَوْلِ النَّبِيِّ ﷺ يُسْتَجَابُ لَنَا فِي الْيَهُودِ وَلاَ يُسْتَجَابُ لَهُمْ فِينَا

6401. PRIČAO NAM JE Kutejba b. Seid, njemu Abdul-Vehhab, ovom Ejjub, prenoseći od Ibn-Ebu-Mulejke, a on od Aiše, radijallahu anha, da su židovi došli kod Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, i rekli: “Smrt tebi!”[2], pa im je on odgovorio: “I vama!” Aiša reče: “Smrt vama! Allah vas prokleo i rasrdio se na vas!”
“Polahko, Aiša”, reče joj Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, “budi blaga i čuvaj se da ne budeš gruba (ili uvredljiva)!”
“Zar nisi čuo šta su rekli?!”, reče ona, a on joj uzvrati: “Zar nisi čula šta sam rekao?! Uzvratio sam im; moja se molitva protiv njih prima, a ne uslišava se ono što oni mole!”

٦٤٠١. حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ بْنُ سَعِيدٍ حَدَّثَنَا عَبْدُالْوَهَّابِ حَدَّثَنَا أَيُّوبُ عَنِ ابْنِ أَبِي مُلَيْكَةَ عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهَا أَنَّ الْيَهُودَ أَتَوُا النَّبِيَّ ﷺ فَقَالُوا السَّامُ عَلَيْكَ قَالَ وَعَلَيْكُمْ فَقَالَتْ عَائِشَةُ السَّامُ عَلَيْكُمْ وَلَعَنَكُمُ اللهُ وَغَضِبَ عَلَيْكُمْ فَقَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ مَهْلاً يَا عَائِشَةُ عَلَيْكِ بِالرِّفْقِ وَإِيَّاكِ وَالْعُنْفَ أَوِ الْفُحْشَ قَالَتْ أَوَلَمْ تَسْمَعْ مَا قَالُوا قَالَ أَوَلَمْ تَسْمَعِي مَا قُلْتُ رَدَدْتُ عَلَيْهِمْ فَيُسْتَجَابُ لِي فِيهِمْ وَلاَ يُسْتَجَابُ لَهُمْ فِيَّ .

IZGOVARANJE RIJEČI “AMIN!”

باب التَّأْمِينِ

6402. PRIČAO NAM JE Ali b. Abdullah, njemu Sufjan, ovom Zuhri, prenoseći od Seida b. Musejjeba, a on od Ebu-Hurejre da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: “Kada učač[3] izgovori: ‘Amin!’, i vi recite: ‘Amin!’, jer i meleki izgovaraju: ‘Amin!’ Onome čije se izgovaranje riječi ‘amin!’ podudari s izgovaranjem te riječi od strane meleka bit će oprošteni prethodni grijesi.”

٦٤٠٢. حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ عَبْدِاللهِ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ قَالَ الزُّهْرِيُّ حَدَّثَنَاهُ عَنْ سَعِيدِ بْنِ الْمُسَيَّبِ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ إِذَا أَمَّنَ الْقَارِئُ فَأَمِّنُوا فَإِنَّ الْمَلاَئِكَةَ تُؤَمِّنُ فَمَنْ وَافَقَ تَأْمِينُهُ تَأْمِينَ الْمَلاَئِكَةِ غُفِرَ لَهُ مَا تَقَدَّمَ مِنْ ذَنْبِهِ .

1 Jer mi molimo samo s pravom, a oni mole nepravedno.

2 “*Es-samu alejke*!”

3 Ibn-Hadžer smatra da se ovdje misli na imama dok uči u namazu, ali ostavlja mogućnost da to bude i učač izvan namaza.
Ajni, međutim, smatra da se radi o učaču uopće, a ne o imamu dok uči u namazu.

VRIJEDNOST (FADILET) "TEHLILA"[4]

باب فضل التهليل

6403. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Meslema, prenoseći od Malika, on od Sumejja, ovaj od Ebu-Saliha, a on od Ebu-Hurejre, radijallahu anhu, da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
"Ko u jednom danu stotinu puta kaže: 'Nema Boga osim Allaha, Jedinoga! On nema suparnika! Njemu pripada sva vlast i zahvala, i On nad svim ima moć!'[5] – to će mu biti kao da je oslobodio deset robova. Bit će mu upisano stotinu dobrih djela, a izbrisano stotinu loših. Bit će mu to zaštita od šejtana u tome danu sve dok ne omrkne, i niko neće uraditi bolje od njega, izuzev čovjeka koji je (to) uradio više (puta)."

٦٤٠٣. حَدَّثَنَا عَبْدُاللهِ بْنُ مَسْلَمَةَ عَنْ مَالِكٍ عَنْ سُمَيٍّ عَنْ أَبِي صَالِحٍ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ أَنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ قَالَ مَنْ قَالَ لاَ إِلَهَ إِلاَّ اللهُ وَحْدَهُ لاَ شَرِيكَ لَهُ لَهُ الْمُلْكُ وَلَهُ الْحَمْدُ وَهُوَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ فِي يَوْمٍ مِائَةَ مَرَّةٍ كَانَتْ لَهُ عَدْلَ عَشْرِ رِقَابٍ وَكُتِبَ لَهُ مِائَةُ حَسَنَةٍ وَمُحِيَتْ عَنْهُ مِائَةُ سَيِّئَةٍ وَكَانَتْ لَهُ حِرْزًا مِنَ الشَّيْطَانِ يَوْمَهُ ذَلِكَ حَتَّى يُمْسِيَ وَلَمْ يَأْتِ أَحَدٌ بِأَفْضَلَ مِمَّا جَاءَ إِلاَّ رَجُلٌ عَمِلَ أَكْثَرَ مِنْهُ .

6404. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Muhammed, njemu Abdul-Melik b. Amr, a ovom Umer b. Ebu-Zaida, prenoseći od Ebu-Ishaka, a on od Amra b. Mejmuna da je rekao:
"Ko *tehlil* izgovori deset puta bit će (po nagradi) kao onaj koji oslobodi roba potomka Isma'ilova."
Umer b. Ebu-Zaida kaže: "Pričao nam je Abdullah b. Ebu-Sefer, prenoseći od Ša'bija, a on od Rebija b. Husejna slično tome.
Rekao sam Rebiju: "Od koga si to čuo?", a on mi je odgovorio: "Od Amra b. Mejmuna." Otišao sam kod Amra b. Mejmuna i upitao ga: "Od koga si ti čuo (ovaj hadis)?", a on je odgovorio: "Od Ibn-Ebu-Lejle." Otišao sam, potom, kod Ibn-Ebu-Lejle i upitao ga: "Od koga si ga ti čuo?", a on je odgovorio: "Od Ebu-Ejjuba Ensarija, koji to prenosi od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem.
Ibrahim b. Jusuf prenosi od svoga oca, on od Ebu-

٦٤٠٤. حَدَّثَنَا عَبْدُاللهِ بْنُ مُحَمَّدٍ حَدَّثَنَا عَبْدُالْمَلِكِ بْنُ عَمْرٍو حَدَّثَنَا عُمَرُ بْنُ أَبِي زَائِدَةَ عَنْ أَبِي إِسْحَاقَ عَنْ عَمْرِو بْنِ مَيْمُونٍ قَالَ مَنْ قَالَ عَشْرًا كَانَ كَمَنْ أَعْتَقَ رَقَبَةً مِنْ وَلَدِ إِسْمَاعِيلَ قَالَ عُمَرُ بْنُ أَبِي زَائِدَةَ وَحَدَّثَنَا عَبْدُاللهِ بْنُ أَبِي السَّفَرِ عَنِ الشَّعْبِيِّ عَنْ رَبِيعِ بْنِ خُثَيْمٍ مِثْلَهُ فَقُلْتُ لِلرَّبِيعِ مِمَّنْ سَمِعْتَهُ فَقَالَ مِنْ عَمْرِو بْنِ مَيْمُونٍ فَأَتَيْتُ عَمْرَو بْنَ مَيْمُونٍ فَقُلْتُ مِمَّنْ سَمِعْتَهُ فَقَالَ مِنِ ابْنِ أَبِي لَيْلَى فَأَتَيْتُ ابْنَ أَبِي لَيْلَى فَقُلْتُ مِمَّنْ سَمِعْتَهُ فَقَالَ مِنْ أَبِي أَيُّوبَ الأَنْصَارِيِّ يُحَدِّثُهُ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ وَقَالَ إِبْرَاهِيمُ بْنُ يُوسُفَ عَنْ أَبِيهِ عَنْ أَبِي إِسْحَاقَ حَدَّثَنِي عَمْرُو بْنُ مَيْمُونٍ

4 *Tehlil* znači izgovaranje riječi: "*La ilahe illallah!*"

5 "*La ilahe illallahu vahdehu la šerike leh, lehul-mulku, ve lehul-hamdu, ve huve ala kulli šej'in kadir!*"

Ishaka, kome je pričao Amr b. Mejmun, prenoseći od Abdur-Rahmana b. Ebu-Lejle, on od Ebu-Ejjuba njegove riječi, a ovaj od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem.

Musa kaže: "Pričao nam je Vuhejb, prenoseći od Davuda, on od Amira, ovaj od Abdur-Rahmana b. Ebu-Lejle, on od Ebu-Ejjuba, a ovaj od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem."

Isma'il prenosi od Ša'bija, a on od Rebija njegove riječi.

Adem kaže: "Pričao nam je Šu'ba, a njemu Abdul-Melik b. Mejsera da je čuo Hilala b. Jesafa kako prenosi od Rebija b. Husejna i Amra b. Mejmuna, a oni od Ibn-Mes'uda njegove riječi."

A prenosi i Ebu-Muhammed Hadremi od Ebu-Ejjuba, a on od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem (da je rekao): "...bit će kao onaj koji oslobodi jednog roba potomka Isma'ilova."

عَنْ عَبْدِالرَّحْمَنِ بْنِ أَبِي لَيْلَى عَنْ أَبِي أَيُّوبَ قَوْلَهُ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ وَقَالَ مُوسَى حَدَّثَنَا وُهَيْبٌ عَنْ دَاوُدَ عَنْ عَامِرٍ عَنْ عَبْدِالرَّحْمَنِ بْنِ أَبِي لَيْلَى عَنْ أَبِي أَيُّوبَ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ وَقَالَ إِسْمَاعِيلُ عَنِ الشَّعْبِيِّ عَنِ الرَّبِيعِ قَوْلَهُ وَقَالَ آدَمُ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ حَدَّثَنَا عَبْدُالْمَلِكِ بْنُ مَيْسَرَةَ سَمِعْتُ هِلاَلَ بْنَ يَسَافٍ عَنِ الرَّبِيعِ ابْنِ خُثَيْمٍ وَعَمْرِو بْنِ مَيْمُونٍ عَنِ ابْنِ مَسْعُودٍ قَوْلَهُ وَقَالَ الأَعْمَشُ وَحُصَيْنٌ عَنْ هِلاَلٍ عَنِ الرَّبِيعِ عَنْ عَبْدِاللهِ قَوْلَهُ وَرَوَاهُ أَبُو مُحَمَّدٍ الْحَضْرَمِيُّ عَنْ أَبِي أَيُّوبَ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ كَانَ كَمَنْ أَعْتَقَ رَقَبَةً مِنْ وَلَدِ إِسْمَاعِيلَ قَالَ أَبُو عَبْدِ اللهِ وَالصَّحِيحُ قَوْلُ عَبْدِالْمَلِكِ بْنِ عَمْرٍو .

VRIJEDNOST (FADILET) "TESBIHA"[1]

بَاب فَضْلِ التَّسْبِيحِ

6405. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Meslema, prenoseći od Malika, on od Sumejja, ovaj od Ebu-Saliha, a on od Ebu-Hurejre da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:

"Ko u jednom danu izgovori: '*Subhanallahi ve bi hamdihi*!' stotinu puta, bit će mu oprošteni (izbrisani) grijesi, pa makar bili poput morske pjene!"

٦٤٠٥. حَدَّثَنَا عَبْدُاللهِ بْنُ مَسْلَمَةَ عَنْ مَالِكٍ عَنْ سُمَيٍّ عَنْ أَبِي صَالِحٍ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ أَنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ قَالَ مَنْ قَالَ سُبْحَانَ اللهِ وَبِحَمْدِهِ فِي يَوْمٍ مِائَةَ مَرَّةٍ حُطَّتْ خَطَايَاهُ وَإِنْ كَانَتْ مِثْلَ زَبَدِ الْبَحْرِ .

---

1 "*Tesbih*" znači izgovaranje riječi: "*Subhanallah!*", i on u osnovi znači smatrati Allaha čistim od bilo kakvog nedostatka ili nečega što Mu ne priliči.

6406. PRIČAO NAM JE Zuhejr b. Harb, njemu Ibn-Fudajl, prenoseći od Umare, on od Ebu-Zur‘e, a ovaj od Ebu-Hurejre da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
“Dvije rečenice – jeziku lahke za izgovaranje, a teške na vagi – omiljene su Svemilosnome: ‘Slavljen neka je Veliki Allah! Slavljen neka je Allah, i Njemu hvala!’”[2]

٦٤٠٦. حَدَّثَنَا زُهَيْرُ بْنُ حَرْبٍ حَدَّثَنَا ابْنُ فُضَيْلٍ عَنْ عُمَارَةَ عَنْ أَبِي زُرْعَةَ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ كَلِمَتَانِ خَفِيفَتَانِ عَلَى اللِّسَانِ ثَقِيلَتَانِ فِي الْمِيزَانِ حَبِيبَتَانِ إِلَى الرَّحْمَنِ سُبْحَانَ اللهِ الْعَظِيمِ سُبْحَانَ اللهِ وَبِحَمْدِهِ .

VRIJEDNOST (FADILET) SPOMINJANJA UZVIŠENOG ALLAHA

باب فَضْلِ ذِكْرِ اللهِ عزّ وجلّ

6407. PRIČAO NAM JE Muhammed b. A‘la, njemu Ebu-Usama, prenoseći od Burejda b. Abdullaha, on od Ebu-Burde, a ovaj od Ebu-Musaa, radijallahu anhu, koji kaže:
“Vjerovjesnik je, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: ‘Onaj koji spominje svoga Gospodara i onaj koji ne spominje svoga Gospodara jesu poput živog čovjeka i mrtvaca.’”

٦٤٠٧. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ الْعَلاَءِ حَدَّثَنَا أَبُو أُسَامَةَ عَنْ بُرَيْدِ بْنِ عَبْدِاللهِ عَنْ أَبِي بُرْدَةَ عَنْ أَبِي مُوسَى رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ قَالَ النَّبِيُّ ﷺ مَثَلُ الَّذِي يَذْكُرُ رَبَّهُ وَالَّذِي لاَ يَذْكُرُ رَبَّهُ مَثَلُ الْحَيِّ وَالْمَيِّتِ .

6408. PRIČAO NAM JE Kutejba b. Seid, njemu Džerir, prenoseći od A‘meša, on od Ebu-Saliha, a ovaj od Ebu-Hurejre da je rekao:
“Rekao je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem: ‘Allah ima meleke koji obilaze po putevima tražeći one koji spominju Allaha. Kada nađu ljude koji spominju Allaha, jedni druge dozivaju: ‘Dođite onome što ste tražili!” Zatim ih”, kaže Ebu-Hurejra, “obaviju svojim krilima (koja ispune prostor) do ovozemaljskog neba, pa ih Gospodar njihov upita – a On bolje zna od njih: ‘Šta kažu Moji robovi?’
‘Slave Te, veličaju, zahvaljuju Ti i uznose Te!’, odgovore oni.
‘A jesu li Me vidjeli?’, upita On, a oni odgovaraju: ‘Ne, tako nam Allaha, nisu Te vidjeli!’ On ih ponovo zapita: ‘A kako bi bilo da su Me vidjeli?’

٦٤٠٨. حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ بْنُ سَعِيدٍ حَدَّثَنَا جَرِيرٌ عَنِ الأَعْمَشِ عَنْ أَبِي صَالِحٍ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ إِنَّ لِلَّهِ مَلاَئِكَةً يَطُوفُونَ فِي الطُّرُقِ يَلْتَمِسُونَ أَهْلَ الذِّكْرِ فَإِذَا وَجَدُوا قَوْمًا يَذْكُرُونَ اللهَ تَنَادَوْا هَلُمُّوا إِلَى حَاجَتِكُمْ قَالَ فَيَحُفُّونَهُمْ بِأَجْنِحَتِهِمْ إِلَى السَّمَاءِ الدُّنْيَا قَالَ فَيَسْأَلُهُمْ رَبُّهُمْ وَهُوَ أَعْلَمُ مِنْهُمْ مَا يَقُولُ عِبَادِي قَالُوا يَقُولُونَ يُسَبِّحُونَكَ وَيُكَبِّرُونَكَ وَيَحْمَدُونَكَ وَيُمَجِّدُونَكَ قَالَ فَيَقُولُ هَلْ رَأَوْنِي قَالَ فَيَقُولُونَ لاَ وَاللهِ مَا رَأَوْكَ قَالَ فَيَقُولُ وَكَيْفَ لَوْ رَأَوْنِي قَالَ يَقُولُونَ لَوْ رَأَوْكَ كَانُوا أَشَدَّ لَكَ

2 *“Subhanallahil-azim. Subhanallahi ve bi hamdihi!”*

‘Da su Te vidjeli, bili bi Ti još više pokorni, više bi Te uznosili i više bi Te slavili!’, odgovore. On ponovo zapita: ‘A za šta mole?’
‘Mole Te za Džennet’, odgovore oni. ‘A jesu li ga vidjeli?’, upita On.
‘Ne, tako nam Allaha, Gospodaru naš, nisu ga vidjeli!’
‘A kako bi bilo da su ga vidjeli?’, zapita On, a oni odgovore: ‘Da su ga vidjeli, više bi za njim žudjeli, više bi ga tražili i više bi ga željeli!’
‘A od čega traže zaštitu?’, zapita On, a oni odgovaraju: ‘Od Vatre!’
‘A jesu li je vidjeli?’, (ponovo) upita On, a oni odgovaraju: ‘Ne, tako nam Allaha, nisu je vidjeli!’
‘A kako bi bilo da su je vidjeli?’, (ponovo) upita On.
‘Da su je vidjeli, više bi od nje bježali i više bi od nje strahovali’, odgovore oni, a On (zatim) kaže: ‘Ja vas uzimam za svjedoke da sam im oprostio!’ Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, dodaje: ‘Jedan od meleka (potom) kaže: ‘Među njima ima taj i taj, a on nije jedan od njih, nego je došao (među njih) zbog neke potrebe!’, a Allah, dželle šanuhu, odgovara: ‘Oni su ljudi u čijem društvu nije nesretan onaj koji s njima sjedi.’”[1]

عِبَادَةً وَأَشَدَّ لَكَ تَمْجِيدًا وَتَحْمِيدًا وَأَكْثَرَ لَكَ تَسْبِيحًا قَالَ يَقُولُ فَمَا يَسْأَلُونِي قَالَ يَسْأَلُونَكَ الْجَنَّةَ قَالَ يَقُولُ وَهَلْ رَأَوْهَا قَالَ يَقُولُونَ لاَ وَاللهِ يَا رَبِّ مَا رَأَوْهَا قَالَ يَقُولُ فَكَيْفَ لَوْ أَنَّهُمْ رَأَوْهَا قَالَ يَقُولُونَ لَوْ أَنَّهُمْ رَأَوْهَا كَانُوا أَشَدَّ عَلَيْهَا حِرْصًا وَأَشَدَّ لَهَا طَلَبًا وَأَعْظَمَ فِيهَا رَغْبَةً قَالَ فَمِمَّ يَتَعَوَّذُونَ قَالَ يَقُولُونَ مِنَ النَّارِ قَالَ يَقُولُ وَهَلْ رَأَوْهَا قَالَ يَقُولُونَ لاَ وَاللهِ يَا رَبِّ مَا رَأَوْهَا قَالَ يَقُولُ فَكَيْفَ لَوْ رَأَوْهَا قَالَ يَقُولُونَ لَوْ رَأَوْهَا كَانُوا أَشَدَّ مِنْهَا فِرَارًا وَأَشَدَّ لَهَا مَخَافَةً قَالَ فَيَقُولُ فَأُشْهِدُكُمْ أَنِّي قَدْ غَفَرْتُ لَهُمْ قَالَ يَقُولُ مَلَكٌ مِنَ الْمَلاَئِكَةِ فِيهِمْ فُلاَنٌ لَيْسَ مِنْهُمْ إِنَّمَا جَاءَ لِحَاجَةٍ قَالَ هُمُ الْجُلَسَاءُ لاَ يَشْقَى بِهِمْ جَلِيسُهُمْ رَوَاهُ شُعْبَةُ عَنِ الأَعْمَشِ وَلَمْ يَرْفَعْهُ وَرَوَاهُ سُهَيْلٌ عَنْ أَبِيهِ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ.

---

1 Hadis upućuje:
– na vrijednost druženja i skupljanja radi zikra;
– da onaj koji se pridruži tom sijelu dobiva od Allaha, dželle šanuhu, dobro koje i oni dobivaju, iako u početku nije u tome učestvovao;
– da meleki vole ljude i da ih čuvaju;
– da ponekad onaj koji pita može postaviti pitanje, a da je učeniji od onoga kojeg je pitao, da bi istakao važnost onoga o čemu se postavlja pitanje.

RIJEČI: "NEMA SNAGE NITI MOĆI OSIM U ALLAHA!"

باب قول لا حول ولا قوة إلا بالله

6409. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Mukatil Ebu-Hasan, kojeg je obavijestio Abdullah, njega Sulejman Tejmi, prenoseći od Ebu-Usame, a on od Ebu-Musaa Eš'arija da je rekao: "Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, penjao se na uzvišicu (ili na brežuljak), a kada se na uzvišicu popeo neki čovjek (koji je bio s njim), podigao je glas govoreći: 'Nema (drugog) Boga osim Allaha! Allah je najveći!' Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, koji je bio na svojoj mazgi, reče: 'Vi, doista, ne dozivate ni gluhoga ni odsutnoga!', dodavši: 'O Ebu-Musa (ili je rekao: "O Ebu-Abdullahu!"), hoćeš li da te uputim na riječi koje su iz dženetske riznice?' 'Hoću', rekoh, a on reče: 'Nema snage niti moći osim u Allaha!'"[2]

٦٤٠٩. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ مُقَاتِلٍ أَبُو الْحَسَنِ أَخْبَرَنَا عَبْدُاللهِ أَخْبَرَنَا سُلَيْمَانُ التَّيْمِيُّ عَنْ أَبِي عُثْمَانَ عَنْ أَبِي مُوسَى الأَشْعَرِيِّ قَالَ أَخَذَ النَّبِيُّ ﷺ فِي عَقَبَةٍ أَوْ قَالَ فِي ثَنِيَّةٍ قَالَ فَلَمَّا عَلاَ عَلَيْهَا رَجُلٌ نَادَى فَرَفَعَ صَوْتَهُ لاَ إِلَهَ إِلاَّ اللهُ وَاللهُ أَكْبَرُ قَالَ وَرَسُولُ اللهِ ﷺ عَلَى بَغْلَتِهِ قَالَ فَإِنَّكُمْ لاَ تَدْعُونَ أَصَمَّ وَلاَ غَائِبًا ثُمَّ قَالَ يَا أَبَا مُوسَى أَوْ يَا عَبْدَاللهِ أَلاَ أَدُلُّكَ عَلَى كَلِمَةٍ مِنْ كَنْزِ الْجَنَّةِ قُلْتُ بَلَى قَالَ لاَ حَوْلَ وَلاَ قُوَّةَ إِلاَّ بِاللهِ.

ALLAH IMA STOTINU MANJE JEDNO IME[3]

باب لله مائة اسم غير واحد

6410. PRIČAO NAM JE Ali b. Abdullah, njemu Sufjan, koji kaže da je zapamtio od Ebu-Zinada, koji prenosi od A'redža, a on od Ebu-Hurejrea, koji prenosi od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, da je rekao: "Allah ima devedeset i devet imena, stotinu manje jedno; niko ih neće zapamtiti (i po njima raditi),[4] a da neće ući u Džennet. On (Allah) je jedan (nepar), i voli nepar."[5]

٦٤١٠. حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ عَبْدِاللهِ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ قَالَ حَفِظْنَاهُ مِنْ أَبِي الزِّنَادِ عَنِ الأَعْرَجِ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رِوَايَةً قَالَ لِلَّهِ تِسْعَةٌ وَتِسْعُونَ اسْمًا مِائَةٌ إِلاَّ وَاحِدًا لاَ يَحْفَظُهَا أَحَدٌ إِلاَّ دَخَلَ الْجَنَّةَ وَهُوَ وَتْرٌ يُحِبُّ الْوَتْرَ.

---

2 *"La havle ve la kuvvete illa billah!"*

3 Muhelleb kaže: "Neki ljudi smatraju da ovo znači kako Allah nema više imena nego što je spomenuto, jer da ima više imena, ovo specificiranje ne bi imalo značenja." Drugi kažu da Allah, dželle šanuhu, može imati više imena nego što je spomenuto te da Njegova imena ne mogu imati kraja, jer Njegove dobrote i pohvalna svojstva nemaju kraja. Treći, pak, kažu da se hadisom ne ograničavaju Allahova, dželle šanuhu, imena te da se ne želi izvijestiti da On nema drugih imena, već da se želi kazati kako će ući u Džennet onaj koji ih zapamti i radi po njima. Neki smatraju da se, iako Allah, dželle šanuhu, ima više od devedeset i devet imena, sva značenja vraćaju na ta imena, dok drugi smatraju da se iz ovog hadisa razumije kako je najveće Allahovo, dželle šanuhu, ime Allah.

4 Ajni kaže da riječi *men hafizaha* znače izgovaranje tih imena napamet, što opet iziskuje njihovo ponavljanje, jer da bi se nešto zapamtilo, mora se ponavljati. On navodi i drugo mišljenje koje kaže da se ovim riječima misli na djelovanje shodno značenju tih imena, da one znače pokornost Allahu, dželle šanuhu, te vjerovanje u ta imena, odnosno vjerovanje u ono što ona znače.

5 Riječ *vitr* (nepar), u pogledu Allaha, dželle šanuhu, znači da je On jedan, i On voli nepar u svim drugim

SAVJETODAVNE RIJEČI (VAZ) S VREMENA NA VRIJEME

باب الْمَوْعِظَةِ سَاعَةً بَعْدَ سَاعَةٍ

6411. PRIČAO NAM JE Umer b. Hafs, njemu njegov otac, ovom A'meš, a njemu Šekik, koji je rekao:
"Čekali smo Abdullaha, kada je došao Jezid b. Mu'avija, te smo rekli: 'Hoćeš li sjesti?'
'Ne', odgovorio je, 'ali ću ući (u kuću Ibn-Mes'udovu) i izvesti vam vašeg druga. A ako ne iziđe, doći ću ja i sjesti (s vama).' Tada je izišao Abdullah, držeći ga za ruku, stao kod nas i rekao: 'Ja (dobro) znam da ste okupljeni ovdje, ali me sprečava da vam dođem to što je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, uobičavao davati nam savjete (vaziti) u određenim vremenskim razmacima (danima), plašeći se da nam ne bude dosadno.'"[1]

٦٤١١. حَدَّثَنَا عُمَرُ بْنُ حَفْصٍ حَدَّثَنَا أَبِي حَدَّثَنَا الْأَعْمَشُ قَالَ حَدَّثَنِي شَقِيقٌ قَالَ كُنَّا نَنْتَظِرُ عَبْدَاللهِ إِذْ جَاءَ يَزِيدُ بْنُ مُعَاوِيَةَ فَقُلْنَا أَلاَ تَجْلِسُ قَالَ لاَ وَلَكِنْ أَدْخُلُ فَأُخْرِجُ إِلَيْكُمْ صَاحِبَكُمْ وَإِلاَّ جِئْتُ أَنَا فَجَلَسْتُ فَخَرَجَ عَبْدُاللهِ وَهُوَ آخِذٌ بِيَدِهِ فَقَامَ عَلَيْنَا فَقَالَ أَمَا إِنِّي أُخْبَرُ بِمَكَانِكُمْ وَلَكِنَّهُ يَمْنَعُنِي مِنَ الْخُرُوجِ إِلَيْكُمْ أَنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ كَانَ يَتَخَوَّلُنَا بِالْمَوْعِظَةِ فِي الْأَيَّامِ كَرَاهِيَةَ السَّآمَةِ عَلَيْنَا .

---

stvarima i ibadetima. Tako je dnevnih namaza pet, tavaf ima sedam krugova i sl.

1 Hadis je naveden u poglavljima o nauci, a iz njega se vidi koliko je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, bio blag i pažljiv prema ashabima, kako je na lijep način i u vremenskim razmacima podučavao, ne želeći da osjete dosadu. U tome nam je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, uzor, a zna se, također, da je postupno učenje lakše, ali i dugotrajnije od onog koje to nije.

SADRŽAJ:

IZDRŽAVANJE

HRANA

AKIKA

ZAKLANE ŽIVOTINJE I DIVLJAČ (KOJA SE LOVI)

KURBANI

PIĆA

BOLESNICI

MEDICINA

ODJEĆA

ETIKA (EDEB)

TRAŽENJE DOPUŠTENJA ZA ULAZAK

DOVE

صحيح البخاري

SAHIHU-L-BUHARI

BUHARIJEVA zbirka hadisa

4

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

U ime Allaha, Svemilosnog, Samilosnog!

كِتَابُ الرِّقَاقِ

ONO ŠTO RAZNJEŽUJE SRCA (RIKAK)

ŠTA SE NAVODI O ONOME ŠTO RAZNJEŽUJE SRCA (RIKAK[1]) TE O TOME DA NEMA (PRAVOG) ŽIVOTA OSIM ŽIVOTA AHIRETSKOG

كِتَابُ الرِّقَاقِ وَ لَا عَيْشَ إِلَّا عَيْشُ الْآخِرَةِ

6412. PRIČAO NAM JE Mekki b. Ibrahim da ga je obavijestio Abdullah b. Seid Ibn-Ebu-Hind, prenoseći od svoga oca, a on od Ibn-Abbasa, radijallahu anhuma, da je kazivao:
"Rekao je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem: 'Dvije blagodati oko kojih se varaju mnogi ljudi jesu zdravlje i nezauzetost (slobodno vrijeme).'"[2]
Abbas Anberi je rekao da mu je pričao Safvan b. Isa, prenoseći od Abdullaha b. Seida b. Ebu-Hinda, a on od svoga oca da je čuo Ibn-Abbasa da prenosi od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, slično ovom (hadisu).

٦٤١٢. حَدَّثَنَا الْمَكِّيُّ بْنُ إِبْرَاهِيمَ أَخْبَرَنَا عَبْدُاللهِ بْنُ سَعِيدٍ هُوَ ابْنُ أَبِي هِنْدٍ عَنْ أَبِيهِ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا قَالَ قَالَ النَّبِيُّ ﷺ نِعْمَتَانِ مَغْبُونٌ فِيهِمَا كَثِيرٌ مِنَ النَّاسِ الصِّحَّةُ وَالْفَرَاغُ قَالَ عَبَّاسٌ الْعَنْبَرِيُّ حَدَّثَنَا صَفْوَانُ بْنُ عِيسَى عَنْ عَبْدِاللهِ بْنِ سَعِيدِ بْنِ أَبِي هِنْدٍ عَنْ أَبِيهِ سَمِعْتُ ابْنَ عَبَّاسٍ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ مِثْلَهُ.

---

1 Hadisi koji su navedeni u ovoj cjelini nazvani su "oni koji raznježuju" (*rikak*), jer se u svakom od njih spominje ono što smekšava i raznježuje ljudska srca.

2 Ibn-Bettal kaže: "Čovjek ne može biti nezauzet sve dok ne bude zdrav, pa neka dobro pazi onaj koji to ima (zdravlje), kako ne bi bio obmanut tako što neće biti zahvalan Allahu, dželle šanuhu, na Njegovim blagodatima. Zahvalnost Allahu, dželle šanuhu, jest izvršavanje Njegovih zapovijedi i udaljavanje od Njegovih zabrana, a onaj koji u tome bude nemaran obamnut je."
Ibn-Dževzi kaže: "... Ko iskoristi svoju nezauzetost i zdravlje u izvršenju pokornosti Allahu, dželle šanuhu, on je sretan, a ko to (nezauzetost) upotrijebi u griješenju, on je zakinut i obmanut, jer poslije nezauzetosti dolazi zauzetost, a poslije zdravlja dolazi bolest."

6413. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Beššar, njemu Gunder, ovom Šu'ba, prenoseći od Muavije b. Kurre, on od Enesa, a ovaj od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, da je rekao:
"Allahu, nema pravog života osim života ahiretskog, pa popravi, zato, ensarije i muhadžire!"

٦٤١٣. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ بَشَّارٍ حَدَّثَنَا غُنْدَرٌ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ عَنْ مُعَاوِيَةَ بْنِ قُرَّةَ عَنْ أَنَسٍ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ اللَّهُمَّ لاَ عَيْشَ إِلاَّ عَيْشُ الآخِرَهْ فَأَصْلِحِ الأَنْصَارَ وَالْمُهَاجِرَهْ .

6414. PRIČAO NAM JE Ahmed b. Mikdam, njemu Fudajl b. Sulejman, ovom Ebu-Hazim, a njemu Sehl b. Sa'd Sa'idi, koji je rekao:
"Bili smo s Allahovim Poslanikom, sallallahu alejhi ve sellem, na opkopu (iskopu opkopa, hendeka). On je kopao, a mi smo nosili prašinu (zemlju). Prolazio bi pored nas i govorio: 'Allahu, nema (pravog) života osim života ahiretskog, pa oprosti, zato, ensarijama i muhadžirima!'"[1]

٦٤١٤. حَدَّثَنِي أَحْمَدُ بْنُ الْمِقْدَامِ حَدَّثَنَا الْفُضَيْلُ ابْنُ سُلَيْمَانَ حَدَّثَنَا أَبُو حَازِمٍ حَدَّثَنَا سَهْلُ بْنُ سَعْدٍ السَّاعِدِيُّ كُنَّا مَعَ رَسُولِ اللهِ ﷺ فِي الْخَنْدَقِ وَهُوَ يَحْفِرُ وَنَحْنُ نَنْقُلُ التُّرَابَ وَيَمُرُّ بِنَا فَقَالَ اللَّهُمَّ لاَ عَيْشَ إِلاَّ عَيْشُ الآخِرَهْ فَاغْفِرْ لِلأَنْصَارِ وَالْمُهَاجِرَهْ تَابَعَهُ سَهْلُ بْنُ سَعْدٍ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ مِثْلَهُ .

PRIMJER OVOGA SVIJETA U ODNOSU NA AHIRET

باب مثل الدُّنيا في الآخرة

Uzvišeni kaže: "... da život na ovome svijetu nije ništa drugo do igra, i razonoda, i uljepšavanje, i međusobno hvalisanje, i nadmetanje imecima i brojem djece! Primjer je za to bilje, čiji rast poslije kiše oduševljava sijače;[2] ono zatim buja, ali ga poslije vidiš požutjela, da bi se na kraju skršilo. A na onom je svijetu teška patnja, i Allahov oprost i zadovoljstvo; život na ovom svijetu samo je varljivo naslađivanje!"[3]

وَقَوْلِهِ تَعَالَى (أَنَّمَا الْحَيَاةُ الدُّنْيَا لَعِبٌ وَلَهْوٌ وَزِينَةٌ وَتَفَاخُرٌ بَيْنَكُمْ وَتَكَاثُرٌ فِي الأَمْوَالِ وَالأَوْلاَدِ كَمَثَلِ غَيْثٍ أَعْجَبَ الْكُفَّارَ نَبَاتُهُ ثُمَّ يَهِيجُ فَتَرَاهُ مُصْفَرًّا ثُمَّ يَكُونُ حُطَامًا وَفِي الآخِرَةِ عَذَابٌ شَدِيدٌ وَمَغْفِرَةٌ مِنَ اللهِ وَرِضْوَانٌ وَمَا الْحَيَاةُ الدُّنْيَا إِلاَّ مَتَاعُ الْغُرُورِ) .

1 Ova dva hadisa ukazuju na "bezvrijednost" života na ovom svijetu u odnosu na drugi svijet, s obzirom na brzinu njegove prolaznosti.

2 U komentarima Kur'ana se kaže se da se ovdje misli na sijače (zemljoradnike, ratare), a ne na nevjernike, kako to stoji u nekim prijevodima Kur'ana na naš jezik. Naime, ratare oduševljava bilje koje buja, kao što nevjernike oduševljava ovaj život, a za sijače je u ovom ajetu upotrijebljena riječ *kuffar*, a to je kod nas ustaljen prijevod za nevjernike, jer sijači zagrću sjeme zemljom (*jekfurunel-bezre*).

3 El-Hadid, 20

6415. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Meslema, njemu Abdul-Aziz b. Ebu-Hazim, prenoseći od svoga oca, a on od Sehla da je rekao:
"Čuo sam Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, da kaže: 'Mjesto u Džennetu, jednako koliko zauzima bič, bolje je od ovoga svijeta i svega što je na njemu. Odlazak ujutro na Allahovom putu, ili navečer, bolji je od ovoga svijeta i svega što je na njemu.'"[4]

٦٤١٥. حَدَّثَنَا عَبْدُاللهِ بْنُ مَسْلَمَةَ حَدَّثَنَا عَبْدُالْعَزِيزِ بْنُ أَبِي حَازِمٍ عَنْ أَبِيهِ عَنْ سَهْلٍ قَالَ سَمِعْتُ النَّبِيَّ ﷺ يَقُولُ مَوْضِعُ سَوْطٍ فِي الْجَنَّةِ خَيْرٌ مِنَ الدُّنْيَا وَمَا فِيهَا وَلَغَدْوَةٌ فِي سَبِيلِ اللهِ أَوْ رَوْحَةٌ خَيْرٌ مِنَ الدُّنْيَا وَمَا فِيهَا .

RIJEČI VJEROVJESNIKOVE, SALLALLAHU ALEJHI VE SELLEM: "BUDI NA OVOME SVIJETU KAO DA SI STRANAC ILI PUTNIK!"

باب قَوْلِ النَّبِيِّ ﷺ كُنْ فِي الدُّنْيَا كَأَنَّكَ غَرِيبٌ أَوْ عَابِرُ سَبِيلٍ

6416. PRIČAO NAM JE Ali b. Abdullah, njemu Muhammed b. Abdur-Rahman Ebu-Munzir Tafavi, prenoseći od Sulejmana A'meša, on od Mudžahida, a ovaj od Abdullaha b. Omera, radijallahu anhuma, da je rekao:
"Uhvatio me je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, za rame i rekao: 'Budi na ovome svijetu kao da si stranac ili putnik!'"
Ibn-Omer je govorio: "Kada omrkneš, nemoj očekivati jutro, a kada osvaneš, nemoj očekivati večer! Uzmi od svoga zdravlja za svoju bolest, i od svoga života za svoju smrt!"[5]

٦٤١٦. حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ عَبْدِاللهِ حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ ابْنُ عَبْدِالرَّحْمَنِ أَبُو الْمُنْذِرِ الطُّفَاوِيُّ عَنْ سُلَيْمَانَ الأَعْمَشِ قَالَ حَدَّثَنِي مُجَاهِدٌ عَنْ عَبْدِاللهِ بْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا قَالَ أَخَذَ رَسُولُ اللهِ ﷺ بِمَنْكِبِي فَقَالَ كُنْ فِي الدُّنْيَا كَأَنَّكَ غَرِيبٌ أَوْ عَابِرُ سَبِيلٍ وَكَانَ ابْنُ عُمَرَ يَقُولُ إِذَا أَمْسَيْتَ فَلاَ تَنْتَظِرِ الصَّبَاحَ وَإِذَا أَصْبَحْتَ فَلاَ تَنْتَظِرِ الْمَسَاءَ وَخُذْ مِنْ صِحَّتِكَ لِمَرَضِكَ وَمِنْ حَيَاتِكَ لِمَوْتِكَ .

---

4 Iz ovoga, da je mjesto u Džennetu, koliko zauzima bič, bolje od ovoga svijeta, proizilazi da ovaj svijet u poređenju s ahiretom ne predstavlja ništa.

5 Tj. u vrijeme kada si zdrav, posveti se dobrim djelima i ibadetu za slučaj da budeš bolestan, pa ne mogneš izvršavati neka djela na najbolji način. Iskoristi dane svoga života, kako ti ne bi prošli uzalud, jer se smrću prekidaju ljudska djela.

O NADANJU I NJEGOVU TRAJANJU

باب في الأمل وطوله

Uzvišeni kaže: "... i ko bude od Vatre udaljen i u Džennet uveden – taj je postigao što je želio; a život na ovom svijetu samo je varljivo naslađivanje!"[1]
Njegove su i riječi: "Pusti im neka jedu i naslađuju se, i neka ih zavara nada – znat će oni!"[2]
Alija b. Ebu-Talib kaže: "Ovaj se svijet počeo udaljavati, a ahiret se počeo približavati, a svaki od njih ima svoju djecu. Budite djeca ahireta, a nemojte biti djeca ovoga svijeta, jer danas su samo djela, i nema polaganja računa, a sutra se polaže račun – nema djela!"
Riječi (*ve ma huve*) *bi muzahzihihi* u ajetu isto je što i *bi muba'idihi* (tj. neće ga to udaljiti od Vatre.)

وَقَوْلِ اللهِ تَعَالَى (فَمَنْ زُحْزِحَ عَنِ النَّارِ وَأُدْخِلَ الْجَنَّةَ فَقَدْ فَازَ وَمَا الْحَيَاةُ الدُّنْيَا إِلاَّ مَتَاعُ الْغُرُورِ) وَقَوْلِهِ (ذَرْهُمْ يَأْكُلُوا وَيَتَمَتَّعُوا وَيُلْهِهِمُ الأَمَلُ فَسَوْفَ يَعْلَمُونَ) وَقَالَ عَلِيُّ بْنُ أَبِي طَالِبٍ ارْتَحَلَتِ الدُّنْيَا مُدْبِرَةً وَارْتَحَلَتِ الآخِرَةُ مُقْبِلَةً وَلِكُلِّ وَاحِدَةٍ مِنْهُمَا بَنُونَ فَكُونُوا مِنْ أَبْنَاءِ الآخِرَةِ وَلاَ تَكُونُوا مِنْ أَبْنَاءِ الدُّنْيَا فَإِنَّ الْيَوْمَ عَمَلٌ وَلاَ حِسَابَ وَغَدًا حِسَابٌ وَلاَ عَمَلَ
(بِمُزَحْزِحِهِ) بِمُبَاعِدِهِ.

6417. PRIČAO NAM JE Sadeka b. Fadl, kojeg je obavijestio Jahja, prenoseći od Sufjana, on od svoga oca, ovaj od Munzira, on od Rebija b. Husejna, a ovaj od Abdullaha, radijallahu anhu, da je rekao: "Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, nacrtao je kvadrat i povukao jednu liniju kroz sredinu (tog kvadrata), koja je izlazila iz njega. Zatim je nacrtao manje linije sa strane okrenute prema liniji u sredini i rekao: 'Ovo je čovjek, a ovo je njegova smrt (edžel), koja ga okružuje (ili: koja ga je okružila). Ova linija koja je izvan – to je njegova nada, a ove male linije jesu nevolje i nesreće (koje mu se dešavaju). Ako ga jedno promaši, pogodi ga drugo; ako ga promaši ovo, pogodi ga ono.'"[3]

٦٤١٧. حَدَّثَنَا صَدَقَةُ بْنُ الْفَضْلِ أَخْبَرَنَا يَحْيَى بْنُ سَعِيدٍ عَنْ سُفْيَانَ قَالَ حَدَّثَنِي أَبِي عَنْ مُنْذِرٍ عَنْ رَبِيعِ بْنِ خُثَيْمٍ عَنْ عَبْدِاللهِ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ خَطَّ النَّبِيُّ ﷺ خَطًّا مُرَبَّعًا وَخَطَّ خَطًّا فِي الْوَسَطِ خَارِجًا مِنْهُ وَخَطَّ خُطَطًا صِغَارًا إِلَى هَذَا الَّذِي فِي الْوَسَطِ مِنْ جَانِبِهِ الَّذِي فِي الْوَسَطِ وَقَالَ هَذَا الإِنْسَانُ وَهَذَا أَجَلُهُ مُحِيطٌ بِهِ أَوْ قَدْ أَحَاطَ بِهِ وَهَذَا الَّذِي هُوَ خَارِجٌ أَمَلُهُ وَهَذِهِ الْخُطَطُ الصِّغَارُ الأَعْرَاضُ فَإِنْ أَخْطَأَهُ هَذَا نَهَشَهُ هَذَا وَإِنْ أَخْطَأَهُ هَذَا نَهَشَهُ هَذَا.

---

1 Ali-Imran, 135.

2 El-Hidžr, 3.

3 U djelu *Iršadu-sari* od Kastalanija, tom 13, str. 419, pogledaj crtež koji je nacrtao Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem.
Vjerovjesnikove, sallallahu alejhi ve sellem, riječi: "Ako čovjeka ne zadesi jedna nevolja, zadesi ga druga, a to je edžel" – znače, drugim riječima: ako čovjek ne umre nasilnom smrću, umrijet će prirodnom, a čovjek živi u nadanjima koja prekine edžel (smrt).

6418. PRIČAO NAM JE Muslim, njemu Hemmam, prenoseći od Ishaka b. Abdullaha b. Ebu-Talhe, a on od Enesa, koji kaže:
"Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, nacrtao je nekoliko linija i rekao: 'Ovo je nada, a ovo je čovjekova smrt (edžel). I dok je on u tom stanju (nade), dođe mu (ova) bliža (smrt).'"

٦٤١٨. حَدَّثَنَا مُسْلِمٌ حَدَّثَنَا هَمَّامٌ عَنْ إِسْحَاقَ بْنِ عَبْدِاللهِ بْنِ أَبِي طَلْحَةَ عَنْ أَنَسٍ قَالَ خَطَّ النَّبِيُّ ﷺ خُطُوطًا فَقَالَ هَذَا الأَمَلُ وَهَذَا أَجَلُهُ فَبَيْنَمَا هُوَ كَذَلِكَ إِذْ جَاءَهُ الخَطُّ الأَقْرَبُ .

ONOME KOJI DOŽIVI ŠEZDESET GODINA ALLAH NEĆE DATI POVODA ZA ISPRIKU U ŽIVOTU

بَاب مَنْ بَلَغَ سِتِّينَ سَنَةً فَقَدْ أَعْذَرَ اللهُ إِلَيْهِ فِي العُمُرِ

Ovo se temelji na riječima Uzvišenog: "A zar vas nismo ostavili da živite dovoljno dugo da bi onaj koji je trebao razmisliti imao vremena da razmisli, a bio vam je došao i onaj koji opominje?"[4]

لِقَوْلِهِ (أَوَلَمْ نُعَمِّرْكُمْ مَا يَتَذَكَّرُ فِيهِ مَنْ تَذَكَّرَ وَجَاءَكُمُ النَّذِيرُ) يَعْنِي الشَّيْبَ .

6419. PRIČAO MI JE Abdus-Selam b. Mutahhir, njemu Umer b. Ali, prenoseći od Ma'na b. Muhammeda Gifarija, on od Seida b. Ebu-Sa'da Makburija, ovaj od Ebu-Hurejre, a on od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, da je rekao: "Allah neće prihvatiti ispriku čovjeka čiju je smrt odložio sve dok mu nije dao da doživi šezdeset godina."
Ma'na b. Muhammeda u prenošenju ovog hadisa slijedi Ebu-Hazim i Ibn-Adžlan, prenoseći od Makburija.

٦٤١٩. حَدَّثَنِي عَبْدُالسَّلَامِ بْنُ مُطَهَّرٍ حَدَّثَنَا عُمَرُ بْنُ عَلِيٍّ عَنْ مَعْنِ بْنِ مُحَمَّدٍ الغِفَارِيِّ عَنْ سَعِيدِ بْنِ أَبِي سَعِيدٍ المَقْبُرِيِّ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ أَعْذَرَ اللهُ إِلَى امْرِئٍ أَخَّرَ أَجَلَهُ حَتَّى بَلَّغَهُ سِتِّينَ سَنَةً تَابَعَهُ أَبُو حَازِمٍ وَابْنُ عَجْلَانَ عَنِ المَقْبُرِيِّ .

6420. PRIČAO NAM JE Ali b. Abdullah, njemu Ebu-Sufjan Abdullah b. Seid, ovom Junus, prenoseći od Ibn-Šihaba, kojeg je obavijestio Seid b. Musejjeb da je Ebu-Hurejre, radijallahu anhu, rekao: "Čuo sam Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, da kaže: 'Srce starog čovjeka ne prestaje biti mlado u dvome: ljubavi prema ovome svijetu i (ljubavi prema) dugom nadanju.'"[5]

٦٤٢٠. حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ عَبْدِاللهِ حَدَّثَنَا أَبُو صَفْوَانَ عَبْدُاللهِ بْنُ سَعِيدٍ حَدَّثَنَا يُونُسُ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ قَالَ أَخْبَرَنِي سَعِيدُ بْنُ المُسَيَّبِ أَنَّ أَبَا هُرَيْرَةَ رَضِي اللهُ عَنْهُ قَالَ سَمِعْتُ رَسُولَ اللهِ ﷺ يَقُولُ لَا يَزَالُ قَلْبُ الكَبِيرِ شَابًّا فِي اثْنَتَيْنِ فِي حُبِّ الدُّنْيَا وَطُولِ الأَمَلِ

4 Fatir, 37.

5 Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, srca je nazvao mladim, ukazujući na čvrstoću i snagu čovjekove ljubavi

Lejs kaže: "Pričali su mi Junus i Ibn-Vehb, prenoseći od Junusa, on od Ibn-Šihaba, a ovaj od Seida i Ebu-Seleme.

قَالَ اللَّيْثُ حَدَّثَنِي يُونُسُ وَابْنُ وَهْبٍ عَنْ يُونُسَ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ قَالَ أَخْبَرَنِي سَعِيدٌ وَأَبُو سَلَمَةَ .

6421. PRIČAO NAM JE Muslim b. Ibrahim, njemu Hišam, a ovom Katada, prenoseći od Enesa, radijallahu anhu, da je rekao:
"Allahov je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: 'Čovjek stari, a s njim raste dvoje: ljubav prema imetku i dugom životu.'"
Hadis prenosi Šu'be od Katade.

٦٤٢١. حَدَّثَنَا مُسْلِمُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ حَدَّثَنَا هِشَامٌ حَدَّثَنَا قَتَادَةُ عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ رَضِي الله عَنْه قَالَ قَالَ رَسُولُ الله ﷺ يَكْبَرُ ابْنُ آدَمَ وَيَكْبَرُ مَعَهُ اثْنَانِ حُبُّ الْمَالِ وَطُولُ الْعُمُرِ رَوَاهُ شُعْبَةُ عَنْ قَتَادَةَ .

DJELO KOJE SE RADI SAMO IZ ŽELJE ZA LICEM ALLAHOVIM

بَاب الْعَمَلِ الَّذِي يُبْتَغَى بِهِ وَجْهُ اللَّهِ

Od Sa'da postoji predanje o ovoj temi.[1]

فِيهِ سَعْدٌ .

6422. PRIČAO NAM JE Mu'az b. Esed, kojeg je obavijestio Abdullah, a njega Ma'mer, prenoseći od Zuhrija, koji kaže:
"Obavijestio me je Mahmud b. Rebi', koji kaže da je zapamtio Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, te da je zapamtio kako ga je poprskao vodom koju je zahvatio iz kofe što je bila u njihovoj kući."

٦٤٢٢. حَدَّثَنَا مُعَاذُ بْنُ أَسَدٍ أَخْبَرَنَا عَبْدُاللهِ أَخْبَرَنَا مَعْمَرٌ عَنِ الزُّهْرِيِّ قَالَ أَخْبَرَنِي مَحْمُودُ بْنُ الرَّبِيعِ وَزَعَمَ مَحْمُودٌ أَنَّهُ عَقَلَ رَسُولَ اللهِ ﷺ وَقَالَ وَعَقَلَ مَجَّةً مَجَّهَا مِنْ دَلْوٍ كَانَتْ فِي دَارِهِمْ .

6423. I još je (Mahmud) rekao: "Čuo sam Itbana b. Malika Ensarija, koji je još i iz Benu-Salima, da je kazivao: 'Došao je kod mene Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, i rekao: 'Neće doći nijedan (Allahov) rob koji je govorio: 'Nema (drugog) Boga osim Allaha!' – žudeći time za licem Allahovim – a da ga Allah neće poštedjeti Vatre.'"

٦٤٢٣. قَالَ سَمِعْتُ عِتْبَانَ بْنَ مَالِكٍ الأَنْصَارِيَّ ثُمَّ أَحَدَ بَنِي سَالِمٍ قَالَ غَدَا عَلَيَّ رَسُولُ اللهِ ﷺ فَقَالَ لَنْ يُوَافِيَ عَبْدٌ يَوْمَ الْقِيَامَةِ يَقُولُ لاَ إِلَهَ إِلاَّ اللهُ يَبْتَغِي بِهِ وَجْهَ اللهِ إِلاَّ حَرَّمَ اللهُ عَلَيْهِ النَّارَ .

prema imetku. Riječima "duga nadanja" ovdje se misli na ljubav prema dugom životu.

1 Misli se na hadis o oporuci koji je naveden u dijelu o pohodima (*el-megazi*) i drugim.

6424. PRIČAO NAM JE Kutejba, njemu Ja'kub b. Abdur-Rahman, prenoseći od Amra, on od Seida Makburija, a ovaj od Ebu-Hurejre da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Uzvišeni Allah kaže: 'Mome robu vjerniku nema kod Mene druge nagrade osim Dženneta (onda) kada na dunjaluku uzmem dušu njegovoj voljenoj osobi,[2] a on se zatim strpi nadajući se nagradi od Allaha.'"

٦٤٢٤. حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ حَدَّثَنَا يَعْقُوبُ بْنُ عَبْدِالرَّحْمَنِ عَنْ عَمْرٍو عَنْ سَعِيدٍ الْمَقْبُرِيِّ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ أَنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ قَالَ يَقُولُ اللهُ تَعَالَى مَا لِعَبْدِي الْمُؤْمِنِ عِنْدِي جَزَاءٌ إِذَا قَبَضْتُ صَفِيَّهُ مِنْ أَهْلِ الدُّنْيَا ثُمَّ احْتَسَبَهُ إِلاَّ الْجَنَّةُ .

OVOSVJETSKO OBILJE I NATJECANJE U NJEMU, OD ČEGA SE TREBA ČUVATI

باب ما يُحْذَرُ مِنْ زَهرَةِ الدُّنْيا وَالتَّنَافُسِ فِيها

6425. PRIČAO NAM JE Isma'il b. Abdullah, njemu Isma'il b. Ukba, prenoseći od Musaa b. Ukbe; a PRIČAO MI JE i Urva b. Zubejr, prenoseći od Misvera b, Mahreme da ga je Amr b. Avf, saveznik plemena Benu-Amira b. Lucjja, koji je s Allahovim Poslanikom, sallallahu alejhi ve sellem, učestvovao u Bici na Bedru, obavijestio da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, poslao Ebu-Ubejdu b. Džerraha (u Bahrejn) da sakupi (i donese) džizju (porez za svaku osobu). Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, ranije je bio sklopio mirovni ugovor sa stanovnicima Bahrejna, a za njihovog zapovjednika postavio je Alaa b. Hadremija. Ebu-Ubejda vratio se s novcem iz Bahrejna, a za njegov dolazak čuli su ensarije, te su došli na sabah-namaz (koji su klanjali) s Allahovim Poslanikom, sallallahu alejhi ve sellem. Kada je završio s namazom, otišli su kod njega. On se nasmiješio kada ih je vidio i rekao: "Mislim da ste čuli za dolazak Ebu-Ubejde te da je donio nešto."
"Jesmo, Allahov Poslaniče", odgovorili su, a on im reče: "Radujte se i nadajte onome što će vas obradovati. A, tako mi Allaha, ja se za vas ne bojim siromaštva,[3] već se bojim da vam se ne

٦٤٢٥. حَدَّثَنَا إِسْمَاعِيلُ بْنُ عَبْدِاللهِ قَالَ حَدَّثَنِي إِسْمَاعِيلُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ بْنِ عُقْبَةَ عَنْ مُوسَى بْنِ عُقْبَةَ قَالَ ابْنُ شِهَابٍ حَدَّثَنِي عُرْوَةُ بْنُ الزُّبَيْرِ أَنَّ الْمِسْوَرَ بْنَ مَخْرَمَةَ أَخْبَرَهُ أَنَّ عَمْرَو بْنَ عَوْفٍ وَهُوَ حَلِيفٌ لِبَنِي عَامِرِ بْنِ لُؤَيٍّ كَانَ شَهِدَ بَدْرًا مَعَ رَسُولِ اللهِ ﷺ أَخْبَرَهُ أَنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ بَعَثَ أَبَا عُبَيْدَةَ بْنَ الْجَرَّاحِ إِلَى الْبَحْرَيْنِ يَأْتِي بِجِزْيَتِهَا وَكَانَ رَسُولُ اللهِ ﷺ هُوَ صَالَحَ أَهْلَ الْبَحْرَيْنِ وَأَمَّرَ عَلَيْهِمُ الْعَلاَءَ بْنَ الْحَضْرَمِيِّ فَقَدِمَ أَبُو عُبَيْدَةَ بِمَالٍ مِنَ الْبَحْرَيْنِ فَسَمِعَتِ الأَنْصَارُ بِقُدُومِهِ فَوَافَتْهُ صَلاَةَ الصُّبْحِ مَعَ رَسُولِ اللهِ ﷺ فَلَمَّا انْصَرَفَ تَعَرَّضُوا لَهُ فَتَبَسَّمَ رَسُولُ اللهِ ﷺ حِينَ رَآهُمْ وَقَالَ أَظُنُّكُمْ سَمِعْتُمْ بِقُدُومِ أَبِي عُبَيْدَةَ وَأَنَّهُ جَاءَ بِشَيْءٍ قَالُوا أَجَلْ يَا رَسُولَ اللهِ قَالَ فَأَبْشِرُوا وَأَمِّلُوا مَا يَسُرُّكُمْ فَوَاللهِ مَا الْفَقْرَ أَخْشَى عَلَيْكُمْ وَلَكِنْ أَخْشَى عَلَيْكُمْ أَنْ تُبْسَطَ عَلَيْكُمُ الدُّنْيَا

2 Tj. kao što je sin, brat i svako koga čovjek voli.

3 Moguće je da je razlog ovoj bojazni Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, njegovo znanje da će

otvori obilje ovoga svijeta kao što je bilo otvoreno pred onim koji su bili prije vas, pa da se u tome ne natječete kao što su se oni natjecali, pa da vas to ne odvrati (od ahireta) kao što je njih odvratilo."

كَمَا بُسِطَتْ عَلَى مَنْ كَانَ قَبْلَكُمْ فَتَنَافَسُوهَا كَمَا تَنَافَسُوهَا وَتُلْهِيَكُمْ كَمَا أَلْهَتْهُمْ .

6426. PRIČAO NAM JE Kutejba b. Seid, njemu Lejs b. Sa'ad, prenoseći od Jezida b. Ebu-Habiba, on od Ebu-Hajra, a ovaj od Ukbe b. Amira da je jednog dana Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, izišao i klanjao[1] šehidima Uhuda namaz koji se klanja umrlom. Zatim se (uputio i) popeo na minber, rekavši:
"Ja sam vaš predvodnik, i ja sam vaš svjedok, i ja, doista, sada gledam u svoje vrelo (havd), i meni su, doista, dati ključevi riznica zemaljskih (ili ključevi zemlje), i ja se, tako mi Allaha, za vas ne bojim da poslije mene pridružite Allahu sudruga, već se za vas bojim da ćete se natjecati oko njih (zemaljskih riznica)."

٦٤٢٦. حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ بْنُ سَعِيدٍ حَدَّثَنَا اللَّيْثُ بْنُ سَعْدٍ عَنْ يَزِيدَ بْنِ أَبِي حَبِيبٍ عَنْ أَبِي الْخَيْرِ عَنْ عُقْبَةَ بْنِ عَامِرٍ أَنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ خَرَجَ يَوْمًا فَصَلَّى عَلَى أَهْلِ أُحُدٍ صَلَاتَهُ عَلَى الْمَيِّتِ ثُمَّ انْصَرَفَ إِلَى الْمِنْبَرِ فَقَالَ إِنِّي فَرَطُكُمْ وَأَنَا شَهِيدٌ عَلَيْكُمْ وَإِنِّي وَاللهِ لَأَنْظُرُ إِلَى حَوْضِي الْآنَ وَإِنِّي قَدْ أُعْطِيتُ مَفَاتِيحَ خَزَائِنِ الْأَرْضِ أَوْ مَفَاتِيحَ الْأَرْضِ وَإِنِّي وَاللهِ مَا أَخَافُ عَلَيْكُمْ أَنْ تُشْرِكُوا بَعْدِي وَلَكِنِّي أَخَافُ عَلَيْكُمْ أَنْ تَنَافَسُوا فِيهَا .

6427. PRIČAO NAM JE Isma'il, njemu Malik, prenoseći od Zejda b. Eslema, on od Ataa b. Jesara, a ovaj od Ebu-Seida, koji je kazivao:
"Rekao je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem: 'Zaista se za vas najviše bojim blagodati zemaljskih koje će vam Allah dati!'
'A šta su to blagodati zemaljske?', upita neko, a on odgovori: 'Obilje i užici ovozemaljski.' Neki čovjek upita: 'A da li dobro donosi zlo?' Vjerovjesnik je, sallallahu alejhi ve sellem, zašutio, tako da smo

٦٤٢٧. حَدَّثَنَا إِسْمَاعِيلُ قَالَ حَدَّثَنِي مَالِكٌ عَنْ زَيْدِ بْنِ أَسْلَمَ عَنْ عَطَاءِ بْنِ يَسَارٍ عَنْ أَبِي سَعِيدٍ الْخُدْرِيِّ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ إِنَّ أَكْثَرَ مَا أَخَافُ عَلَيْكُمْ مَا يُخْرِجُ اللهُ لَكُمْ مِنْ بَرَكَاتِ الْأَرْضِ قِيلَ وَمَا بَرَكَاتُ الْأَرْضِ قَالَ زَهْرَةُ الدُّنْيَا فَقَالَ لَهُ رَجُلٌ هَلْ يَأْتِي الْخَيْرُ بِالشَّرِّ فَصَمَتَ النَّبِيُّ ﷺ حَتَّى ظَنَنَّا أَنَّهُ يُنْزَلُ عَلَيْهِ ثُمَّ جَعَلَ يَمْسَحُ عَنْ

---

se obilje ovog svijeta otvoriti pred ashabima, te da će steći bogatstvo. Pod siromaštvom se misli na ono siromaštvo u kojem su živjeli ashabi, ili na siromaštvo uopće. Moguće je, također, da Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, ukazuje na to da je šteta od siromaštva manja od štete koju donosi bogatstvo, jer je šteta od siromaštva, uglavnom, na ovome svijetu, a šteta od bogatstva na ahiretu.

1 U ovom hadisu spominje se da je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, klanjao namaz (dženazu) šehidima Uhuda. Postoje drugi hadisi koji jasno govore o tome da Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, nije klanjao dženazu šehidima (*Fethul-bari*, 3. tom, poglavlje *Dženaza šehidima*). Ovdje je upotrijebljena riječ *salla*, koja može značiti i namaz i dovu. Upravo zbog toga i postoje različita mišljenja oko toga da li se šehidima klanja dženaza ili ne. (Opširnije vidjeti u: *Fethul-bari*, naprijed spomenuti tom i poglavlje)
Ajni kaže da se ovdje misli na dovu, pa bi ovaj dio hadisa glasio: "... da je jednog dana Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, izišao i šehidima Uhuda učio dovu koju uči mrtvacima."

mislili da mu silazi objava. Potom je počeo brisati svoje čelo i rekao: 'Gdje je onaj što je pitao?' 'Ja sam', reče čovjek. (Mi smo zahvalili tom čovjeku", kaže Ebu-Seid, "kada je postupio ovako.) Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, tada reče: 'Dobro donosi samo dobro, a doista je imetak primamljiv i sladak![2] Doista, sva vegetacija koja izraste uz potok ubija životinju koja se prejede, tako da joj se stomaci nadmu, ili je skoro ubiju, izuzev životinje koja jede bilje zvano *el-hadira* i koja jede tako da se, kad joj se stomaci nadmu, okrene prema suncu, preživa i izbaci izmet i mokraću, a zatim se ponovo vrati i jede. Zaista je ovaj imetak sladak: ko ga uzme s pravom (stekne ga na dopušten način) i potroši ga ispravno – tada mu je on divna ispomoć; ako ga uzme na bespravan način, on je onaj (nalik onome) koji jede, ali se ne može zasititi.'"

جَبِينِهِ فَقَالَ أَيْنَ السَّائِلُ قَالَ أَنَا قَالَ أَبُو سَعِيدٍ لَقَدْ حَمِدْنَاهُ حِينَ طَلَعَ ذَلِكَ قَالَ لاَ يَأْتِي الْخَيْرُ إِلاَّ بِالْخَيْرِ إِنَّ هَذَا الْمَالَ خَضِرَةٌ حُلْوَةٌ وَإِنَّ كُلَّ مَا أَنْبَتَ الرَّبِيعُ يَقْتُلُ حَبَطًا أَوْ يُلِمُّ إِلاَّ آكِلَةَ الْخَضِرَةِ أَكَلَتْ حَتَّى إِذَا امْتَدَّتْ خَاصِرَتَاهَا اسْتَقْبَلَتِ الشَّمْسَ فَاجْتَرَّتْ وَثَلَطَتْ وَبَالَتْ ثُمَّ عَادَتْ فَأَكَلَتْ وَإِنَّ هَذَا الْمَالَ حُلْوَةٌ مَنْ أَخَذَهُ بِحَقِّهِ وَوَضَعَهُ فِي حَقِّهِ فَنِعْمَ الْمَعُونَةُ هُوَ وَمَنْ أَخَذَهُ بِغَيْرِ حَقِّهِ كَانَ كَالَّذِي يَأْكُلُ وَلاَ يَشْبَعُ .

6428. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Beššar, njemu Gunder, ovom Šu'ba, njemu Ebu-Džemra, ovom Zehdem b. Mudarrib, a njemu Imran b. Husajn, prenoseći od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, da je rekao:
"Najbolji su ljudi među vama moji savremenici (moja generacija), zatim oni koji slijede iza njih, a zatim oni koji slijede iza njih." (Imran kaže: "Ne znam da li je ovo Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, ponovio dvaput ili triput.")
"Zatim, će poslije njih doći ljudi koji će svjedočiti, a od njih neće biti traženo da svjedoče; koji će varati, a neće im se ništa povjeravati; koji će se zavjetovati, a neće zavjete ispunjavati; među njima će se pojaviti gojaznost."

٦٤٢٨. حَدَّثَنِي مُحَمَّدُ بْنُ بَشَّارٍ حَدَّثَنَا غُنْدَرٌ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ قَالَ سَمِعْتُ أَبَا جَمْرَةَ قَالَ حَدَّثَنِي زَهْدَمُ بْنُ مُضَرِّبٍ قَالَ سَمِعْتُ عِمْرَانَ بْنَ حُصَيْنٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ خَيْرُكُمْ قَرْنِي ثُمَّ الَّذِينَ يَلُونَهُمْ ثُمَّ الَّذِينَ يَلُونَهُمْ قَالَ عِمْرَانُ فَمَا أَدْرِي قَالَ النَّبِيُّ ﷺ بَعْدَ قَوْلِهِ مَرَّتَيْنِ أَوْ ثَلاَثًا ثُمَّ يَكُونُ بَعْدَكُمْ قَوْمٌ يَشْهَدُونَ وَلاَ يُسْتَشْهَدُونَ وَيَخُونُونَ وَلاَ يُؤْتَمَنُونَ وَيَنْذُرُونَ وَلاَ يَفُونَ وَيَظْهَرُ فِيهِمُ السِّمَنُ .

2 U hadisu je doslovno rečeno: "Zaista je imetak primamljiv i sladak!", ali se to može protumačiti na sljedeće načine:
– da se pod riječju "imetak" ovdje podrazumijeva ovaj svijet, pa bi ovo imalo značenje da je ovaj svijet lijep i ugodan;
– da se ovdje, ustvari, uspoređuje imetak sa svježim i slatkim biljem;
– da se ovdje misli na korist od imetka, tj. život uz imetak sladak je i ugodan.

6429. PRIČAO NAM JE Abdan, prenoseći od Ebu-Hamze, on od A'meša, ovaj od Ibrahima, on od Abide, ovaj od Abdullaha, radijallahu anhu, a on od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, da je rekao:
"Najbolji su ljudi moji savremenici, zatim oni koji slijede iza njih, a zatim oni koji slijede iza njih. Potom će doći ljudi čije svjedočenje prethodi njihovoj zakletvi, i čija zakletva prethodi njihovu svjedočenju."[1]

٦٤٢٩. حَدَّثَنَا عَبْدَانُ عَنْ أَبِي حَمْزَةَ عَنِ الْأَعْمَشِ عَنْ إِبْرَاهِيمَ عَنْ عَبِيدَةَ عَنْ عَبْدِاللهِ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ خَيْرُ النَّاسِ قَرْنِي ثُمَّ الَّذِينَ يَلُونَهُمْ ثُمَّ الَّذِينَ يَلُونَهُمْ ثُمَّ يَجِيءُ مِنْ بَعْدِهِمْ قَوْمٌ تَسْبِقُ شَهَادَتُهُمْ أَيْمَانَهُمْ وَأَيْمَانُهُمْ شَهَادَتَهُمْ .

6430. PRIČAO NAM JE Jahja b. Musa, njemu Veki', a ovom Isma'il, prenoseći od Kajsa, koji je rekao: "Čuo sam Habbaba, koji je sedam puta bio kauteriziran na stomaku, da je rekao: 'Da nam Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, nije zabranio da prizivamo sebi smrt, ja bih je sebi prizivao! Zaista su drugovi Muhammedovi, sallallahu alejhi ve sellem, napustili ovaj svijet, a on im nije oduzeo ništa, dok smo mi, zaista, sakupili ovosvjetskog obilja za koje ne nalazimo mjesto (gdje bi ga utrošili) osim prašine (zemlje).'"

٦٤٣٠. حَدَّثَنِي يَحْيَى بْنُ مُوسَى حَدَّثَنَا وَكِيعٌ حَدَّثَنَا إِسْمَاعِيلُ عَنْ قَيْسٍ قَالَ سَمِعْتُ خَبَّابًا وَقَدِ اكْتَوَى يَوْمَئِذٍ سَبْعًا فِي بَطْنِهِ وَقَالَ لَوْلَا أَنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ نَهَانَا أَنْ نَدْعُوَ بِالْمَوْتِ لَدَعَوْتُ بِالْمَوْتِ إِنَّ أَصْحَابَ مُحَمَّدٍ ﷺ مَضَوْا وَلَمْ تَنْقُصْهُمُ الدُّنْيَا بِشَيْءٍ وَإِنَّا أَصَبْنَا مِنَ الدُّنْيَا مَا لَا نَجِدُ لَهُ مَوْضِعًا إِلَّا التُّرَابَ .

6431. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Musenna, njemu Jahja, prenoseći od Isma'ila, a on od Kajsa da je rekao:
"Otišao sam kod Habbaba – a on je sebi gradio zid – i rekao: 'Našim drugovima koji su ga napustili ovaj svijet nije oduzeo ništa,[2] a mi smo poslije njih sakupili nešto za što ne nalazimo mjesto (gdje bi ga potrošili) osim prašine (zemlje).'"[3]

٦٤٣١. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ الْمُثَنَّى حَدَّثَنَا يَحْيَى عَنْ إِسْمَاعِيلَ قَالَ حَدَّثَنِي قَيْسٌ قَالَ أَتَيْتُ خَبَّابًا وَهُوَ يَبْنِي حَائِطًا لَهُ فَقَالَ إِنَّ أَصْحَابَنَا الَّذِينَ مَضَوْا لَمْ تَنْقُصْهُمُ الدُّنْيَا شَيْئًا وَإِنَّا أَصَبْنَا مِنْ بَعْدِهِمْ شَيْئًا لَا نَجِدُ لَهُ مَوْضِعًا إِلَّا التُّرَابَ .

---

1 Tj. jednom svjedoče prije nego što se zakunu, a jednom se zakunu prije nego što svjedoče. Ibn-Dževzi kaže: "Ne ustručavaju se (da svjedoče i zaklinju se) i omalovažavaju zakletvu i svjedočenje."

2 Ovaj svijet ni na kakav način nije utjecao na njih, da bi oduzeo nešto od njihovih potpunih ličnosti, i oni se nisu bavili sakupljanjem imetka.

3 Misli se na trošenje imetka na gradnju, a na to ukazuje kontekst hadisa u kojem se spominje da je Habbab gradio zid. Naime, građevinski materijal koji je tada bio dostupan ljudima bila je zemlja.

6432. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Kesir, prenoseći od Sufjana, on od A'meša, ovaj od Ebu-Vaila, a on od Habbaba, radijallahu anhu da je rekao: "Učinili smo Hidžru s Allahovim Poslanikom, sallallahu alejhi ve sellem...", pa je ispričao hadis u cjelosti.[4]

٦٤٣٢. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ كَثِيرٍ عَنْ سُفْيَانَ عَنِ الأَعْمَشِ عَنْ أَبِي وَائِلٍ عَنْ خَبَّابٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ هَاجَرْنَا مَعَ رَسُولِ اللهِ ﷺ قِصَّةُ .

O RIJEČIMA UZVIŠENOG ALLAHA: "O LJUDI, ALLAHOVA JE PRIJETNJA ZAISTA ISTINITA, PA NEKA VAS NIKAKO ŽIVOT NA OVOM SVIJETU NE ZASLIJEPI I NEKA VAS OBMANITELJ - ŠEJTAN (U VAŠOJ VJERI) U ALLAHA NE POKOLEBA! ŠEJTAN JE, UISTINU, VAŠ NEPRIJATELJ, PA GA TAKVIM I SMATRAJTE! ON POZIVA PRISTAŠE SVOJE DA BUDU STANOVNICI U VATRI!"[5]

باب قَوْلِ اللهِ تعالى (يا أيُّها النَّاسُ إنَّ وعْدَ اللهِ حَقٌّ فلاَ تَغُرَّنَّكُمُ الْحياةُ الدُّنْيا ولاَ يغُرَّنَّكُمْ باللهِ الْغرُورُ إنَّ الشَّيْطانَ لكُمْ عدُوٌّ فاتَّخِذُوهُ عدُوًّا إنَّما يدْعُو حِزْبَهُ لِيكُونُوا مِنْ أصْحَابِ السَّعِيرِ)

Množina od riječi *se'ir* jest *su'ur*. Mudžahid kaže: "*El-garur* (obmanitelj) je šejtan."

جَمْعُهُ سُعُرٌ قَالَ مُجَاهِدٌ (الْغَرُورُ) الشَّيْطَانُ .

6433. PRIČAO NAM JE S'ad b. Hafs, njemu Šejban, prenoseći od Jahje, on od Muhammeda b. Ibrahima Kurešija, a ovaj od Mu'aza b. Abdur-Rahmana da mu je Ibn-Eban kazivao: "Donio sam Osmanu vodu za abdest – a on je sjedio u Mekaidu[6] – pa se abdestio, lijepo i potpuno uzevši abdest, a zatim rekao: 'Vidio sam Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, kako se abdesti – a bio je na ovom mjestu – te je, lijepo i potpuno se abdestivši, rekao: 'Ko se abdesti ovako, ode u džamiju i klanja dva rekata, a zatim sjede – bit će mu oprošteni grijesi koje je počinio."' Osman kaže: "Vjerovjesnik je, sallallahu alejhi ve sellem, još rekao: 'Nemojte sebe obmanjivati!'"[7]

٦٤٣٣. حَدَّثَنَا سَعْدُ بْنُ حَفْصٍ حَدَّثَنَا شَيْبَانُ عَنْ يَحْيَى عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ إِبْرَاهِيمَ الْقُرَشِيِّ قَالَ أَخْبَرَنِي مُعَاذُ بْنُ عَبْدِالرَّحْمَنِ أَنَّ حُمْرَانَ بْنَ أَبَانَ أَخْبَرَهُ قَالَ أَتَيْتُ عُثْمَانَ بْنَ عَفَّانَ بِطَهُورٍ وَهُوَ جَالِسٌ عَلَى الْمَقَاعِدِ فَتَوَضَّأَ فَأَحْسَنَ الْوُضُوءَ ثُمَّ قَالَ رَأَيْتُ النَّبِيَّ ﷺ تَوَضَّأَ وَهُوَ فِي هَذَا الْمَجْلِسِ فَأَحْسَنَ الْوُضُوءَ ثُمَّ قَالَ مَنْ تَوَضَّأَ مِثْلَ هَذَا الْوُضُوءِ ثُمَّ أَتَى الْمَسْجِدَ فَرَكَعَ رَكْعَتَيْنِ ثُمَّ جَلَسَ غُفِرَ لَهُ مَا تَقَدَّمَ مِنْ ذَنْبِهِ قَالَ وَقَالَ النَّبِيُّ ﷺ لاَ تَغْتَرُّوا .

4 Misli se na hadis koji je Buhari naveo u poglavlju Hidžra Vjerovjesnikova, sallallahu alejhi ve sellem, i njegovih ashaba u Medinu, broj 3897.

5 Fatir, 5-6.

6 Mjesto u Medini.

7 Oslanjajući se na oprost grijeha.

NESTANAK (IZUMIRANJE) DOBRIH LJUDI

باب ذهاب الصالحين

6434. PRIČAO NAM JE Jahja b. Hammad, njemu Ebu-Avana, prenoseći od Bejana, on od Kajsa b. Ebu-Hazima, a ovaj od Mirdasa Eslemija da je kazivao:
"Rekao je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem: 'Nestajat će (izumirat će) dobri ljudi jedan za drugim, a ostat će oljupina (nekorisni ljudi), kao što je oljupina od ječma i datula; Allah im neće pridavati važnost.'"[1]
Ebu-Abdullah (Buhari) kaže: "Kaže se *hufala* i *husala* (oljupina)."

٦٤٣٤. حَدَّثَنِي يَحْيَى بْنُ حَمَّادٍ حَدَّثَنَا أَبُو عَوَانَةَ عَنْ بَيَانٍ عَنْ قَيْسِ بْنِ أَبِي حَازِمٍ عَنْ مِرْدَاسٍ الأَسْلَمِيِّ قَالَ قَالَ النَّبِيُّ ﷺ يَذْهَبُ الصَّالِحُونَ الأَوَّلُ فَالأَوَّلُ وَيَبْقَى حُفَالَةٌ كَحُفَالَةِ الشَّعِيرِ أَوِ التَّمْرِ لاَ يُبَالِيهِمُ اللهُ بَالَةً قَالَ أَبُو عَبْدِ اللهِ يُقَالُ حُفَالَةٌ وَحُثَالَةٌ .

KUŠNJA IMETKOM, KOJE SE TREBA ČUVATI

باب ما يُتَّقَى مِنْ فِتْنَةِ الْمَالِ

Uzvišeni Allah kaže: "Imanja vaša i djeca vaša samo su iskušenje..."[2]

وَقَوْلِ اللهِ تَعَالَى (إِنَّمَا أَمْوَالُكُمْ وَأَوْلاَدُكُمْ فِتْنَةٌ) .

6435. PRIČAO NAM JE Jahja b. Jusuf da ga je obavijestio Ebu-Bekr, prenoseći od Ebu-Hasina, on od Ebu-Saliha, a ovaj od Ebu-Hurejre, radijallahu anhu, da je kazivao:
"Rekao je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem: 'Propao[3] rob dinara (zlata), dirhema (srebra), kadife i ukrašenog ogrtača! Ako mu se da, zadovoljan je, a ako mu se ne da, nije zadovoljan.'"

٦٤٣٥. حَدَّثَنِي يَحْيَى بْنُ يُوسُفَ أَخْبَرَنَا أَبُو بَكْرٍ عَنْ أَبِي حَصِينٍ عَنْ أَبِي صَالِحٍ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ تَعِسَ عَبْدُ الدِّينَارِ وَالدِّرْهَمِ وَالْقَطِيفَةِ وَالْخَمِيصَةِ إِنْ أُعْطِيَ رَضِيَ وَإِنْ لَمْ يُعْطَ لَمْ يَرْضَ .

---

1 Ibn-Bettal kaže: "Iz hadisa se razumije da je nestanak (smrt) dobrih ljudi jedan od predznaka Sudnjeg dana." Hadis potiče na ugledanje na dobre ljude, a upozorava na neposlušnost i suprotstavljanje, iz bojazni da čovjek koji im se suprotstavlja ne bude jedan od onih kojima Allah ne pridaje nikakvu važnost. Iz hadisa se također razumije da će pred Sudnji dan na zemlji ostati samo neznalice (džahili), a da neće biti učenjaka.

2 Et-Tegabun, 15.

3 Riječ *te'ise* u osnovi znači samo "pasti" ili "pasti na lice", a ovdje, kako to Ajni kaže, ona znači "propasti" (*heleke*).

6436. PRIČAO NAM JE Ebu-Asim, prenoseći od Ibn-Džurejdža, on od Ataa, koji je čuo Ibn-Abbasa, radijallahu anhuma, kad je rekao:
"Čuo sam Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, da kaže: 'Kada bi čovjek imao dvije doline imetka,[4] poželio bi i treću. Čovjekov stomak (utrobu) napunit će samo zemlja;[5] a Allah prima pokajanje onoga koji se pokaje.'"

٦٤٣٦. حَدَّثَنَا أَبُو عَاصِمٍ عَنِ ابْنِ جُرَيْجٍ عَنْ عَطَاءٍ قَالَ سَمِعْتُ ابْنَ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا يَقُولُ سَمِعْتُ النَّبِيَّ ﷺ يَقُولُ لَوْ كَانَ لاِبْنِ آدَمَ وَادِيَانِ مِنْ مَالٍ لاَبْتَغَى ثَالِثًا وَلاَ يَمْلأُ جَوْفَ ابْنِ آدَمَ إِلاَّ التُّرَابُ وَيَتُوبُ اللهُ عَلَى مَنْ تَابَ .

6437. PRIČAO MI JE Muhammed, kojeg je obavijestio Mahled, njega Ibn-Džurejdž, koji je čuo od Ataa, on od Ibn-Abbasa, a ovaj od Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, da je rekao:
"Kada bi čovjek imao imetka poput jedne doline, volio bi da uz nju ima još jednu sličnu njoj. Čovjekovo oko napunit će samo zemlja; a Allah prima pokajanje onoga koji se pokaje."
Ibn-Abbas kaže: "Ne znam da li je ovo iz Kur'ana ili ne."[6] Također je rekao: "Čuo sam Ibn-Zubejra kako to govori s minbera."

٦٤٣٧. حَدَّثَنِي مُحَمَّدٌ أَخْبَرَنَا مَخْلَدٌ أَخْبَرَنَا ابْنُ جُرَيْجٍ قَالَ سَمِعْتُ عَطَاءً يَقُولُ سَمِعْتُ ابْنَ عَبَّاسٍ يَقُولُ سَمِعْتُ رَسُولَ اللهِ ﷺ يَقُولُ لَوْ أَنَّ لاِبْنِ آدَمَ مِثْلَ وَادٍ مَالاً لأَحَبَّ أَنَّ لَهُ إِلَيْهِ مِثْلَهُ وَلاَ يَمْلأُ عَيْنَ ابْنِ آدَمَ إِلاَّ التُّرَابُ وَيَتُوبُ اللهُ عَلَى مَنْ تَابَ قَالَ ابْنُ عَبَّاسٍ فَلاَ أَدْرِي مِنَ الْقُرْآنِ هُوَ أَمْ لاَ قَالَ وَسَمِعْتُ ابْنَ الزُّبَيْرِ يَقُولُ ذَلِكَ عَلَى الْمِنْبَرِ .

6438. PRIČAO NAM JE Ebu-Nu'ajm, njemu Abdur-Rahman b. Sulejman b. Gasil, prenoseći od Abbasa b. Sehla b. Sa'da da je rekao kako je čuo Ibn-Zubejra da u Mekki u svojoj hutbi s minbera govori:
"O ljudi, zaista je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, govorio: 'Kada bi čovjeku bila data dolina napunjena zlatom, poželio bi da uz nju ima i drugu, a da mu bude data i druga, poželio bi da ima i treću. Čovjekov trbuh ispunit će samo zemlja; a Allah prima pokajanje onoga koji se pokaje!'"

٦٤٣٨. حَدَّثَنَا أَبُو نُعَيْمٍ حَدَّثَنَا عَبْدُالرَّحْمَنِ بْنُ سُلَيْمَانَ بْنِ الْغَسِيلِ عَنْ عَبَّاسِ بْنِ سَهْلِ بْنِ سَعْدٍ قَالَ سَمِعْتُ ابْنَ الزُّبَيْرِ عَلَى الْمِنْبَرِ بِمَكَّةَ فِي خُطْبَتِهِ يَقُولُ يَا أَيُّهَا النَّاسُ إِنَّ النَّبِيَّ ﷺ كَانَ يَقُولُ لَوْ أَنَّ ابْنَ آدَمَ أُعْطِيَ وَادِيًا مَلْئًا مِنْ ذَهَبٍ أَحَبَّ إِلَيْهِ ثَانِيًا وَلَوْ أُعْطِيَ ثَانِيًا أَحَبَّ إِلَيْهِ ثَالِثًا وَلاَ يَسُدُّ جَوْفَ ابْنِ آدَمَ إِلاَّ التُّرَابُ وَيَتُوبُ اللهُ عَلَى مَنْ تَابَ .

4 U drugom predanju kod Ahmeda stoji: "... dvije doline od zlata i srebra..."

5 Tj. čovjek se neće zasititi dunjaluka sve dok ne umre.

6 Tj. ne znam da li je ovaj hadis ajet iz Kur'ana čije je učenje (tilavet) stavljeno van upotrebe.

6439. PRIČAO NAM JE Abdul-Aziz b. Abdullah, njemu Ibrahim b. Sa'd, prenoseći od Saliha, a on od Ibn-Šihaba, kojeg je obavijestio Enes b. Malik da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Da čovjek ima dolinu od zlata, poželio bi da ima dvije. Njegova usta napunit će samo zemlja; a Allah prima pokajanje onoga koji se pokaje!"

٦٤٣٩. حَدَّثَنَا عَبْدُالْعَزِيزِ بْنُ عَبْدِاللهِ حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ سَعْدٍ عَنْ صَالِحٍ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ قَالَ أَخْبَرَنِي أَنَسُ بْنُ مَالِكٍ أَنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ قَالَ لَوْ أَنَّ لِابْنِ آدَمَ وَادِيًا مِنْ ذَهَبٍ أَحَبَّ أَنْ يَكُونَ لَهُ وَادِيَانِ وَلَنْ يَمْلَأَ فَاهُ إِلاَّ التُّرَابُ وَيَتُوبُ اللهُ عَلَى مَنْ تَابَ .

6440. Ebu-Velid nam je rekao: "PRIČAO NAM JE Hammad b. Selema, prenoseći od Sabita, on od Enesa, a ovaj od Ubejja da je rekao:
'Mi smo smatrali da je ovo iz Kur'ana sve dok nije objavljeno: 'Zaokuplja vas nastojanje da što imućniji budete...''"[1]

٦٤٤٠. وَقَالَ لَنَا أَبُو الْوَلِيدِ حَدَّثَنَا حَمَّادُ بْنُ سَلَمَةَ عَنْ ثَابِتٍ عَنْ أَنَسٍ عَنْ أُبَيٍّ قَالَ كُنَّا نَرَى هَذَا مِنَ الْقُرْآنِ حَتَّى نَزَلَتْ أَلْهَاكُمُ التَّكَاثُرُ .

RIJEČI VJEROVJESNIKOVE, SALLALLAHU ALEJHI VE SELLEM: "ZAISTA JE OVAJ IMETAK PRIMAMLJIV I SLADAK!"

باب قَوْلِ النَّبِيِّ ﷺ هذا المَالُ خضِرَةٌ حُلْوَةٌ

I riječi Uzvišenog Allaha: "Ljudima se čini da je lijepo samo ono za čim žude: žene, sinovi, gomile zlata i srebra, divni konji, stoka i usjevi; to su blagodati u životu na ovome svijetu..."[2] Omer je rekao: "Allahu, mi ne možemo a da se ne radujemo onome što si nam učinio lijepim! Allahu, ja Te molim da imetak trošim ispravno!"

وَقَالَ اللهُ تَعَالَى (زُيِّنَ لِلنَّاسِ حُبُّ الشَّهَوَاتِ مِنَ النِّسَاءِ وَالْبَنِينَ وَالْقَنَاطِيرِ الْمُقَنْطَرَةِ مِنَ الذَّهَبِ وَالْفِضَّةِ وَالْخَيْلِ الْمُسَوَّمَةِ وَالأَنْعَامِ وَالْحَرْثِ ذَلِكَ مَتَاعُ الْحَيَاةِ الدُّنْيَا) قَالَ عُمَرُ اللَّهُمَّ إِنَّا لاَ نَسْتَطِيعُ إِلاَّ أَنْ نَفْرَحَ بِمَا زَيَّنْتَهُ لَنَا اللَّهُمَّ إِنِّي أَسْأَلُكَ أَنْ أُنْفِقَهُ فِي حَقِّهِ .

6441. PRIČAO NAM JE Ali b. Abdullah, njemu Sufjan, ovom Zuhri, a njemu Urva i Seid b. Musejjeb, prenoseći od Hakima b. Hizama da je rekao: "Tražio sam od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, (nešto imovine, novca), pa mi je on dao. Zatim sam (opet) tražio, i on mi je dao, pa sam ponovo tražio, i on mi je dao, a zatim

٦٤٤١. حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ عَبْدِاللهِ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ قَالَ سَمِعْتُ الزُّهْرِيَّ يَقُولُ أَخْبَرَنِي عُرْوَةُ وَسَعِيدُ بْنُ الْمُسَيَّبِ عَنْ حَكِيمِ بْنِ حِزَامٍ قَالَ سَأَلْتُ النَّبِيَّ ﷺ فَأَعْطَانِي ثُمَّ سَأَلْتُهُ فَأَعْطَانِي ثُمَّ سَأَلْتُهُ فَأَعْطَانِي ثُمَّ قَالَ هَذَا الْمَالُ وَرُبَّمَا قَالَ سُفْيَانُ قَالَ لِي يَا حَكِيمُ

1 Et-Tekasur, 1.
2 Ali-Imran, 14.

rekao: 'Ovaj je imetak' (Sufjan je možda rekao da je Hakim kazao: "Rekao mi je (Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem): 'O Hakime, doista je ovaj imetak...'") 'primamljiv i sladak: ko ga uzme bez požude, imat će blagoslova u njemu, a ko ga uzme s pohlepom, neće u njemu imati blagoslova, i bit će poput onoga koji jede, ali se ne može zasititi. Gornja ruka bolja je od donje.'"

إِنَّ هَذَا الْمَالَ خَضِرَةٌ حُلْوَةٌ فَمَنْ أَخَذَهُ بِطِيبِ نَفْسٍ بُورِكَ لَهُ فِيهِ وَمَنْ أَخَذَهُ بِإِشْرَافِ نَفْسٍ لَمْ يُبَارَكْ لَهُ فِيهِ وَكَانَ كَالَّذِي يَأْكُلُ وَلاَ يَشْبَعُ وَالْيَدُ الْعُلْيَا خَيْرٌ مِنَ الْيَدِ السُّفْلَى .

ONO ŠTO (NEKO) PODIJELI OD SVOGA IMETKA – TO JE NJEGOVO

باب مَا قَدَّمَ مِنْ مَالِهِ فَهُوَ لَهُ

6442. PRIČAO MI JE Umer b. Hafs, njemu njegov otac, ovom A'meš, a njemu Ibrahim Tejmi, prenoseći od Harisa b. Suvejda da mu je Abdullah kazivao: "Upitao je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem: 'Kome je od vas imetak njegovog nasljednika draži od njegovog imetka?' 'Allahov Poslaniče', odgovorili su, 'nema nikog među nama da mu njegov imetak nije draži!' On reče: 'Doista je njegov imetak onaj koji podijeli, a imetak njegovog nasljednika onaj koji ostavi iza sebe!'"[3]

٦٤٤٢. حَدَّثَنِي عُمَرُ بْنُ حَفْصٍ حَدَّثَنِي أَبِي حَدَّثَنَا الأَعْمَشُ قَالَ حَدَّثَنِي إِبْرَاهِيمُ التَّيْمِيُّ عَنِ الْحَارِثِ بْنِ سُوَيْدٍ قَالَ عَبْدُاللهِ قَالَ النَّبِيُّ ﷺ أَيُّكُمْ مَالُ وَارِثِهِ أَحَبُّ إِلَيْهِ مِنْ مَالِهِ قَالُوا يَا رَسُولَ اللهِ مَا مِنَّا أَحَدٌ إِلاَّ مَالُهُ أَحَبُّ إِلَيْهِ قَالَ فَإِنَّ مَالَهُ مَا قَدَّمَ وَمَالُ وَارِثِهِ مَا أَخَّرَ .

ONI KOJI IMAJU MNOGO IMETKA IMAT ĆE MALO NAGRADE[4]

باب الْمُكْثِرُونَ هُمُ الْمُقِلُّونَ

Uzvišeni kaže: "Onima koji žele život na ovom svijetu i ljepote njegove – Mi ćemo dati plodove truda njihova, i neće im se u njemu ništa prikratiti. Njih će na onom svijetu samo vatra peći; tamo neće imati nikakve nagrade za ono što su na zemlji radili, i bit će uzaludno sve što su učinili."[5]

وَقَوْلُهُ تَعَالَى (مَنْ كَانَ يُرِيدُ الْحَيَاةَ الدُّنْيَا وَزِينَتَهَا نُوَفِّ إِلَيْهِمْ أَعْمَالَهُمْ فِيهَا وَهُمْ فِيهَا لاَ يُبْخَسُونَ أُولَئِكَ الَّذِينَ لَيْسَ لَهُمْ فِي الآخِرَةِ إِلاَّ النَّارُ وَحَبِطَ مَا صَنَعُوا فِيهَا وَبَاطِلٌ مَا كَانُوا يَعْمَلُونَ) .

3 Hadis potiče na davanje imetka, ukoliko je to čovjek u mogućnosti, u dobrotvorne svrhe, kako bi od toga imao koristi na drugom svijetu, jer sve što čovjek iza sebe ostavi ostat će vlasništvo nasljednika. Između ovog hadisa i hadisa u kojem Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, kaže Sa'du kako je bolje da nasljednike ostavi bogatim, a ne siromašnim, nema nesklada, jer hadis koji prenosi Sa'd odnosi se na onoga koji podijeli cijeli svoj imetak, ili većinu imetka, u bolesti, dok se hadis koji prenosi Abdullah b. Mes'ud odnosi na onog koji dijeli svoj imetak dok je zdrav i snažan.

4 Mnoštvo imetka dovest će čovjeka do toga da na Sudnjem danu posjeduje malo dobrih djela ako taj imetak na ovome svijetu nije trošio na način na koji se iskazuje pokornost Allahu, dželle šanuhu. Ako bude dijelio imetak u te svrhe, bit će bogat na Sudnjem danu, tj. imat će mnogo dobrih djela.

5 Hud, 15-16.

6443. PRIČAO NAM JE Kutejba b. Seid, njemu Džerir, prenoseći od Abdul-Aziza b. Rufeja, on od Zejda b. Vehba, a ovaj od Ebu-Zerra, radijallahu anhu da je rekao: "Izišao sam jedne noći i ugledao Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, kako ide sam; nikog nije bilo s njim. Mislio sam da on ne voli da ide neko s njim, pa sam išao (za njim) u sjeni mjeseca. Tada se on okrenuo, ugledao me i rekao: 'Ko je to?'

'Ebu-Zerr – Allah me učinio otkupom za tebe!', odgovorih, a on reče: 'O Ebu-Zerre, dođi!' Išao sam potom neko vrijeme s njim, pa mi on reče: 'Zaista će oni koji imaju mnogo imetka imati malo (nagrade) na Sudnjem danu, osim onoga kome Allah dadne imetak, pa ga (ovaj) bude dijelio desno i lijevo, ispred sebe i iza sebe, i njime bude činio dobro.'

Išao sam zatim neko vrijeme s njim, pa mi on reče: 'Sjedi ovdje!', i posadi me na ravno mjesto oko kojeg je bilo kamenje, a onda mi opet reče: 'Sjedi ovdje dok ti se ne vratim!' Zaputio se potom kamenjarom (harrom), tako da ga više nisam vidio. Dugo se zadržao, a onda sam ga čuo kako, vraćajući se, govori: '... i ako ukrade i blud učini!" Kada je došao kod mene, nisam se mogao strpjeti da ne kažem: 'Allahov Poslaniče – Allah me učinio otkupom za tebe! – s kim si pričao na rubu kamenjara? Nisam nikoga čuo da ti je išta odgovorio!'

'Bio je to Džibril', reče on, 'koji se preda mnom pojavio na kraju kamenjara i rekao: 'Obraduj svoj ummet da će ući u Džennet onaj koji umre, a ništa ne pridruži Allahu!'

'O Džibrile', rekoh, 'i ako ukrade i blud učini?!', a on mi reče: 'Da, i ako ukrade i blud učini!'

'I ako ukrade i blud učini?!', upitah.

'Da, pa i ako uzima alkohol!', (odgovorio je).'"

Nadr prenosi od Šu'be, on od Habiba b. Ebu-Sabita, A'meša i Abdul-Aziza b. Rufeja, a oni od Zejda b. Vehba ovaj hadis.

Ebu-Abdullah (Buhari) kaže: "Hadis koji prenosi Ebu-Salih od Ebu-Derdaa je *mursel* (jedna vrsta

٦٤٤٣. حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ بْنُ سَعِيدٍ حَدَّثَنَا جَرِيرٌ عَنْ
عَبْدِالْعَزِيزِ بْنِ رُفَيْعٍ عَنْ زَيْدِ بْنِ وَهْبٍ عَنْ أَبِي ذَرٍّ
رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ خَرَجْتُ لَيْلَةً مِنَ اللَّيَالِي فَإِذَا
رَسُولُ اللهِ ﷺ يَمْشِي وَحْدَهُ وَلَيْسَ مَعَهُ إِنْسَانٌ قَالَ
فَظَنَنْتُ أَنَّهُ يَكْرَهُ أَنْ يَمْشِيَ مَعَهُ أَحَدٌ قَالَ فَجَعَلْتُ
أَمْشِي فِي ظِلِّ الْقَمَرِ فَالْتَفَتَ فَرَآنِي فَقَالَ مَنْ هَذَا
قُلْتُ أَبُو ذَرٍّ جَعَلَنِي اللهُ فِدَاءَكَ قَالَ يَا أَبَا ذَرٍّ تَعَالَهْ
قَالَ فَمَشَيْتُ مَعَهُ سَاعَةً فَقَالَ إِنَّ الْمُكْثِرِينَ هُمُ
الْمُقِلُّونَ يَوْمَ الْقِيَامَةِ إِلاَّ مَنْ أَعْطَاهُ اللهُ خَيْرًا فَنَفَحَ
فِيهِ يَمِينَهُ وَشِمَالَهُ وَبَيْنَ يَدَيْهِ وَوَرَاءَهُ وَعَمِلَ فِيهِ
خَيْرًا قَالَ فَمَشَيْتُ مَعَهُ سَاعَةً فَقَالَ لِي اجْلِسْ هَا
هُنَا قَالَ فَأَجْلَسَنِي فِي قَاعٍ حَوْلَهُ حِجَارَةٌ فَقَالَ لِي
اجْلِسْ هَا هُنَا حَتَّى أَرْجِعَ إِلَيْكَ قَالَ فَانْطَلَقَ فِي
الْحَرَّةِ حَتَّى لاَ أَرَاهُ فَلَبِثَ عَنِّي فَأَطَالَ اللُّبْثَ ثُمَّ
إِنِّي سَمِعْتُهُ وَهُوَ مُقْبِلٌ وَهُوَ يَقُولُ وَإِنْ سَرَقَ وَإِنْ
زَنَى قَالَ فَلَمَّا جَاءَ لَمْ أَصْبِرْ حَتَّى قُلْتُ يَا نَبِيَّ اللهِ
جَعَلَنِي اللهُ فِدَاءَكَ مَنْ تُكَلِّمُ فِي جَانِبِ الْحَرَّةِ مَا
سَمِعْتُ أَحَدًا يَرْجِعُ إِلَيْكَ شَيْئًا قَالَ ذَلِكَ جِبْرِيلُ
عَلَيْهِ السَّلاَمُ عَرَضَ لِي فِي جَانِبِ الْحَرَّةِ قَالَ بَشِّرْ
أُمَّتَكَ أَنَّهُ مَنْ مَاتَ لاَ يُشْرِكُ بِاللهِ شَيْئًا دَخَلَ الْجَنَّةَ
قُلْتُ يَا جِبْرِيلُ وَإِنْ سَرَقَ وَإِنْ زَنَى قَالَ نَعَمْ قَالَ
قُلْتُ وَإِنْ سَرَقَ وَإِنْ زَنَى قَالَ نَعَمْ وَإِنْ شَرِبَ
الْخَمْرَ قَالَ النَّضْرُ أَخْبَرَنَا شُعْبَةُ حَدَّثَنَا حَبِيبُ
بْنُ أَبِي ثَابِتٍ وَالأَعْمَشُ وَعَبْدُالْعَزِيزِ بْنُ رُفَيْعٍ
حَدَّثَنَا زَيْدُ بْنُ وَهْبٍ بِهَذَا قَالَ أَبُو عَبْدِ اللهِ حَدِيثُ

أَبِي صَالِحٍ عَنْ أَبِي الدَّرْدَاءِ مُرْسَلٌ لاَ يَصِحُّ إِنَّمَا أَرَدْنَا لِلْمَعْرِفَةِ وَالصَّحِيحُ حَدِيثُ أَبِي ذَرٍّ قِيلَ لأَبِي عَبْدِاللهِ حَدِيثُ عَطَاءِ بْنِ يَسَارٍ عَنْ أَبِي الدَّرْدَاءِ قَالَ مُرْسَلٌ أَيْضًا لاَ يَصِحُّ وَالصَّحِيحُ حَدِيثُ أَبِي ذَرٍّ وَقَالَ اضْرِبُوا عَلَى حَدِيثِ أَبِي الدَّرْدَاءِ هَذَا إِذَا مَاتَ قَالَ لاَ إِلَهَ إِلاَّ اللهُ عِنْدَ الْمَوْتِ .

slabog hadisa) a željeli smo da se zna. Hadis koji je vjerodostojan jest hadis koji porenosi Ebu-Zerr."
Pitali su Ebu-Abdullaha: "A hadis koji prenosi Ata b. Jesar od Ebu-Derdaa?"
"On je također mursel, nije vjerodostojan, a vjerodostojan je hadis koji prenosi Ebu-Zerr", rekao je on i dodao: "Odbacite ovaj hadis, koji prenosi Ebu-Derda: "Kada mu dođe smrt, kaže: '*La ilahe illallah*!'"

باب قَوْلِ النَّبِيِّ ﷺ ما أُحِبُّ أَنَّ لِي مِثْلَ أُحُدٍ ذَهَبًا

RIJEČI VJEROVJESNIKOVE, SALLALLAHU ALEJHI VE SELLEM: "NE BIH VOLIO IMATI ZLATA KOLIKO JE BRDO UHUD!"

٦٤٤٤. حَدَّثَنَا الْحَسَنُ بْنُ الرَّبِيعِ حَدَّثَنَا أَبُو الأَحْوَصِ عَنِ الأَعْمَشِ عَنْ زَيْدِ بْنِ وَهْبٍ قَالَ قَالَ أَبُو ذَرٍّ كُنْتُ أَمْشِي مَعَ النَّبِيِّ ﷺ فِي حَرَّةِ الْمَدِينَةِ فَاسْتَقْبَلَنَا أُحُدٌ فَقَالَ يَا أَبَا ذَرٍّ قُلْتُ لَبَّيْكَ يَا رَسُولَ اللهِ قَالَ مَا يَسُرُّنِي أَنَّ عِنْدِي مِثْلَ أُحُدٍ هَذَا ذَهَبًا تَمْضِي عَلَيَّ ثَالِثَةٌ وَعِنْدِي مِنْهُ دِينَارٌ إِلاَّ شَيْئًا أَرْصُدُهُ لِدَيْنٍ إِلاَّ أَنْ أَقُولَ بِهِ فِي عِبَادِ اللهِ هَكَذَا وَهَكَذَا وَهَكَذَا عَنْ يَمِينِهِ وَعَنْ شِمَالِهِ وَمِنْ خَلْفِهِ ثُمَّ مَشَى فَقَالَ إِنَّ الأَكْثَرِينَ هُمُ الأَقَلُّونَ يَوْمَ الْقِيَامَةِ إِلاَّ مَنْ قَالَ هَكَذَا وَهَكَذَا وَهَكَذَا عَنْ يَمِينِهِ وَعَنْ شِمَالِهِ وَمِنْ خَلْفِهِ وَقَلِيلٌ مَا هُمْ ثُمَّ قَالَ لِي مَكَانَكَ لاَ تَبْرَحْ حَتَّى آتِيَكَ ثُمَّ انْطَلَقَ فِي سَوَادِ اللَّيْلِ حَتَّى تَوَارَى فَسَمِعْتُ صَوْتًا قَدِ ارْتَفَعَ فَتَخَوَّفْتُ أَنْ يَكُونَ قَدْ عَرَضَ لِلنَّبِيِّ ﷺ فَأَرَدْتُ أَنْ آتِيَهُ فَذَكَرْتُ قَوْلَهُ لِي لاَ تَبْرَحْ حَتَّى

6444. PRIČAO NAM JE Hasan b. Rebi', njemu Ebu-Ahves, prenoseći od A'meša, a on od Zejda b. Vehba da je kazivao:
"Rekao je Ebu-Zerr: 'Išao sam s Vjerovjesnikom, sallallahu alejhi ve sellem, zemljištem s crnim kamenom (harrom) u Medini – a ispred nas je bilo brdo Uhud – pa mi reče: 'Ebu-Zerre!'
'Odazivam ti se, Allahov Poslaniče!', rekoh, a on reče: 'Da imam zlata koliko je brdo Uhud, ne bi me radovalo da prođe treća noć, a da od toga imam i jedan dinar – osim da nešto ostavim za (izmirenje) dug(a) – koji nisam podijelio među Allahovim robovima ovako, ovako i ovako', pokazavši desno, lijevo i iza sebe. Nastavio je potom ići i rekao: 'Doista će oni koji imaju mnogo imetka imati malo nagrade na Sudnjem danu, osim onoga koji dijeli ovako, ovako i ovako – desno, lijevo i iza sebe – a malo je takvih.' Onda mi je rekao: 'Ostani na svome mjestu, Ebu-Zerre, i ne miči se dok se ja ne vratim!'
Uputio se kroz tamnu noć dok nije iščezao. Čuo sam neki glas i uplašio se da se nije neko isprijеčio Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, pa sam htio otići kod njega, ali se sjetih njegovih riječi: 'Ne miči se dok se ne vratim!', te se nisam micao

dok se nije vratio. Kada je došao, rekoh: 'Allahov Poslaniče, čuo sam neki glas, pa sam se uplašio', spomenuvši mu sve. 'A jesi li ga čuo?', upita me on, a ja odgovorih: 'Da.'
'To je Džibril', reče on, 'koji mi je došao i rekao: 'Ko umre iz tvoga ummeta, a ništa ne pridruži Allahu, ući će u Džennet!'
'Pa i ako blud učini i ukrade?!', rekoh.
'Pa i ako blud učini i ukrade!', reče on.'"

آتِيَكَ فَلَمْ أَبْرَحْ حَتَّى أَتَانِي قُلْتُ يَا رَسُولَ اللهِ لَقَدْ سَمِعْتُ صَوْتًا تَخَوَّفْتُ فَذَكَرْتُ لَهُ فَقَالَ وَهَلْ سَمِعْتَهُ قُلْتُ نَعَمْ قَالَ ذَاكَ جِبْرِيلُ أَتَانِي فَقَالَ مَنْ مَاتَ مِنْ أُمَّتِكَ لاَ يُشْرِكُ بِاللهِ شَيْئًا دَخَلَ الْجَنَّةَ قُلْتُ وَإِنْ زَنَى وَإِنْ سَرَقَ قَالَ وَإِنْ زَنَى وَإِنْ سَرَقَ .

6445. PRIČAO MI JE Ahmed b. Šebib, njemu njegov otac, prenoseći od Junusa; a Lejs kaže da mu je pričao Junus, prenoseći od Ibn-Šihaba, on od Ubejdullaha b. Abdullaha b. Utbe da je Ebu-Hurejre, radijallahu anhu, kazivao:
"Rekao je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem: 'Da imam zlata koliko je brdo Uhud, ne bi me radovalo da prođu tri noći, a da kod mene ima išta od njega, osim nešto što bih ostavio za vraćanje duga.'"[1]

٦٤٤٥ . حَدَّثَنِي أَحْمَدُ بْنُ شَبِيبٍ حَدَّثَنَا أَبِي عَنْ يُونُسَ وَقَالَ اللَّيْثُ حَدَّثَنِي يُونُسُ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ عَنْ عُبَيْدِ اللهِ بْنِ عَبْدِ اللهِ بْنِ عُتْبَةَ قَالَ أَبُو هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ لَوْ كَانَ لِي مِثْلُ أُحُدٍ ذَهَبًا لَسَرَّنِي أَنْ لاَ تَمُرَّ عَلَيَّ ثَلاَثُ لَيَالٍ وَعِنْدِي مِنْهُ شَيْءٌ إِلاَّ شَيْئًا أَرْصُدُهُ لِدَيْنٍ .

PRAVO JE BOGATSTVO BOGATSTVO DUŠE

بَابُ الْغِنَى غِنَى النَّفْسِ

Uzvišeni Allah kaže: "Misle li oni – kada ih imetkom i sinovima potpomažemo..." – sve do riječi Njegovih: "... pored toga i ružna djela stalno čine."[2] Ibn-Ujejna kaže: "Nisu ih uradili, ali će ih sigurno uraditi."[3]

وَقَوْلُ اللهِ تَعَالَى (أَيَحْسِبُونَ أَنَّ مَا نُمِدُّهُمْ بِهِ مِنْ مَالٍ وَبَنِينَ) إِلَى قَوْلِهِ تَعَالَى (مِنْ دُونِ ذَلِكَ هُمْ لَهَا عَامِلُونَ) . قَالَ ابْنُ عُيَيْنَةَ لَمْ يَعْمَلُوهَا لاَ بُدَّ مِنْ أَنْ يَعْمَلُوهَا .

1 Ovo ukazuje na to da je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, često bio pod dugom, jer je svoju hranu i hranu svoje porodice često davao siromašnima. Hadis ukazuje i na to da treba biti zadovoljan s malo imetka te biti strpljiv u trenucima teškog života.

2 El-Mu'minun, 55-63. Prijevod ovih ajeta u cjelosti glasi: "Misle li oni – da je to što ih opskrbljujemo imetkom i sinovima – zato što im s dobrima žurimo? Naprotiv, oni ne opažaju. Oni koji iz bojazni prema Gospodaru svome strahuju, i oni koji u ajete i znakove Gospodara svoga vjeruju, i oni koji druge Gospodaru svome ravnim ne smatraju, i oni koji od onoga što im je dato udjeljuju, a srca su im puna straha, zato što će se vratiti svome Gospodaru – oni hitaju da čine dobra djela, i u njima druge pretiču. Mi nikoga ne zadužujemo preko njegovih mogućnosti; u Nas je Knjiga koja istinu govori, i njima zulum neće biti učinjen. Ali, srca njihova su u nemaru prema ovom, a pored toga oni imaju djela koja će sigurno uraditi."

3 Ibn-Ujejna rekao je ovo komentirajući ovaj ajet, a njegove riječi znače da su nevjernicima određena loša djela, i oni će ih neizbježno uraditi prije nego što umru, kako bi zaslužili kaznu.

6446. PRIČAO NAM JE Ahmed b. Junus, njemu Ebu-Bekr, ovom Ebu-Hasin, prenoseći od Ebu-Saliha, on od Ebu-Hurejre, a ovaj od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, da je rekao:
"Nije bogatstvo u mnoštvu ovosvjetskih dobara – već je bogatstvo bogatstvo duše!"

٦٤٤٦. حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ يُونُسَ حَدَّثَنَا أَبُو بَكْرٍ حَدَّثَنَا أَبُو حَصِينٍ عَنْ أَبِي صَالِحٍ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ لَيْسَ الْغِنَى عَنْ كَثْرَةِ الْعَرَضِ وَلَكِنَّ الْغِنَى غِنَى النَّفْسِ .

VRIJEDNOST (FADILET) SIROMAŠTVA[4]

باب فضل الفقر

6447. PRIČAO NAM JE Isma'il, njemu Abdul-Aziz b. Ebu-Hazim, prenoseći od svoga oca, a on od Sehla b. Sa'da Sa'dija da je rekao:
"Neki čovjek prošao je pored Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, te on čovjeka koji je sjedio kod njega upita: 'Šta misliš o ovom čovjeku?' Čovjek odgovori: 'On je čovjek iz redova plemića. On je, tako mi Allaha, dostojan da mu djevojka bude isprošena, ako je zaprosi, i ako se zauzme (za nekoga), da mu to bude prihvaćeno.' Allahov je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, zašutio. Potom je prošao drugi čovjek, pa je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, upitao: 'A šta misliš o ovome?' Čovjek reče: 'Ovaj je čovjek iz redova siromašnih muslimana. On nije dostojan da da mu djevojka bude isprošena, ako (je) zaprosi, niti da mu, ako se zauzme (za nekoga), to bude prihvaćeno, niti da se, ako nešto rekne, slušaju njegove riječi.' Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, tada reče: 'On je bolji od prepune zemlje (ljudi) nalik na onog prvog!'"

٦٤٤٧. حَدَّثَنَا إِسْمَاعِيلُ قَالَ حَدَّثَنِي عَبْدُ الْعَزِيزِ ابْنُ أَبِي حَازِمٍ عَنْ أَبِيهِ عَنْ سَهْلِ بْنِ سَعْدٍ السَّاعِدِيِّ أَنَّهُ قَالَ مَرَّ رَجُلٌ عَلَى رَسُولِ اللهِ ﷺ فَقَالَ لِرَجُلٍ عِنْدَهُ جَالِسٍ مَا رَأْيُكَ فِي هَذَا فَقَالَ رَجُلٌ مِنْ أَشْرَافِ النَّاسِ هَذَا وَاللهِ حَرِيٌّ إِنْ خَطَبَ أَنْ يُنْكَحَ وَإِنْ شَفَعَ أَنْ يُشَفَّعَ قَالَ فَسَكَتَ رَسُولُ اللهِ ﷺ ثُمَّ مَرَّ رَجُلٌ آخَرُ فَقَالَ لَهُ رَسُولُ اللهِ ﷺ مَا رَأْيُكَ فِي هَذَا فَقَالَ يَا رَسُولَ اللهِ هَذَا رَجُلٌ مِنْ فُقَرَاءِ الْمُسْلِمِينَ هَذَا حَرِيٌّ إِنْ خَطَبَ أَنْ لاَ يُنْكَحَ وَإِنْ شَفَعَ أَنْ لاَ يُشَفَّعَ وَإِنْ قَالَ أَنْ لاَ يُسْمَعَ لِقَوْلِهِ فَقَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ هَذَا خَيْرٌ مِنْ مِلْءِ الأَرْضِ مِثْلَ هَذَا .

4 Ajni kaže sljedeće: "Ovo je poglavlje kojim se pojašnjava vrijednost siromaštva, a pod tim se podrazumijeva siromaštvo pri kojem je čovjek zadovoljan onim što mu je Allah, dželle šanuhu, odredio i koje strpljivo podnosi. On ne govori niti čini išta što srdi Allaha, dželle šanuhu; on se ne oslanja na prošenje i nije onaj koji ništa ne pokušava zarađivati; a prošenje je poniženje. Što se tiče siromaha ovoga doba, većina njih ne posjeduje ove osobine, a njihovo je siromaštvo ono od kojeg je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, tražio zaštitu. Kad je riječ o razlikama u pogledu toga da li je bolji strpljiv siromah ili zahvalni bogataš, one su poznate, i o tome su govorili mnogi učenjaci."

6448. PRIČAO NAM JE Humejdi, njemu Sufjan, a ovom A'meš, koji je čuo Ebu-Vaila da kaže:
"Obišli smo Habbaba, pa je on rekao: 'Učinili smo Hidžru s Vjerovjesnikom, sallallahu alejhi ve sellem, iz želje za licem Allahovim, i naša je nagrada kod Allaha. Među nama je bilo onih koji su umrli, a nisu uzeli nagradu (na ovome svijetu). Među njima je bio Mus'ab b. Umejr, koji je ubijen u danu Bitke na Uhudu i koji je iza sebe ostavio samo ogrtač. Kada bismo njime pokrili glavu, otkrile bi se noge, a kada bismo njime pokrili noge, otkrila bi se glava. Tada nam je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, naredio da pokrijemo njegovu glavu, a da na noge stavimo mirisnu žukvu (ili iđirot *el-izhir*). Među nama je bilo i onih čiji su plodovi sazreli, i oni ih ubiru (na ovome svijetu).'"

٦٤٤٨. حَدَّثَنَا الْحُمَيْدِيُّ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ حَدَّثَنَا الْأَعْمَشُ قَالَ سَمِعْتُ أَبَا وَائِلٍ قَالَ عُدْنَا خَبَّابًا فَقَالَ هَاجَرْنَا مَعَ النَّبِيِّ ﷺ نُرِيدُ وَجْهَ اللهِ فَوَقَعَ أَجْرُنَا عَلَى اللهِ فَمِنَّا مَنْ مَضَى لَمْ يَأْخُذْ مِنْ أَجْرِهِ مِنْهُمْ مُصْعَبُ بْنُ عُمَيْرٍ قُتِلَ يَوْمَ أُحُدٍ وَتَرَكَ نَمِرَةً فَإِذَا غَطَّيْنَا رَأْسَهُ بَدَتْ رِجْلَاهُ وَإِذَا غَطَّيْنَا رِجْلَيْهِ بَدَا رَأْسُهُ فَأَمَرَنَا النَّبِيُّ ﷺ أَنْ نُغَطِّيَ رَأْسَهُ وَنَجْعَلَ عَلَى رِجْلَيْهِ شَيْئًا مِنَ الْإِذْخِرِ وَمِنَّا مَنْ أَيْنَعَتْ لَهُ ثَمَرَتُهُ فَهُوَ يَهْدِبُهَا .

6449. PRIČAO NAM JE Ebu-Velid, njemu Selema b. Zerir, a ovom Ebu-Redža, prenoseći od Imrana b. Husajna, radijallahu anhuma, a on od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, da je rekao:
"Pogledao sam u Džennet i vidio da su većina njegovih stanovnika siromasi; pogledao sam u Džehennem i vidio da su većina njegovih stanovnika žene!"
Ebu-Redžaa u predanju ovog hadisa slijede Ejjub i Avf, a prenosi ga i Sahr te Hammad b. Nedžih od Ebu-Redžaa, a on od Ibn-Abbasa.

٦٤٤٩. حَدَّثَنَا أَبُو الْوَلِيدِ حَدَّثَنَا سَلْمُ بْنُ زَرِيرٍ حَدَّثَنَا أَبُو رَجَاءٍ عَنْ عِمْرَانَ بْنِ حُصَيْنٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ اطَّلَعْتُ فِي الْجَنَّةِ فَرَأَيْتُ أَكْثَرَ أَهْلِهَا الْفُقَرَاءَ وَاطَّلَعْتُ فِي النَّارِ فَرَأَيْتُ أَكْثَرَ أَهْلِهَا النِّسَاءَ تَابَعَهُ أَيُّوبُ وَعَوْفٌ وَقَالَ صَخْرٌ وَحَمَّادُ بْنُ نَجِيحٍ عَنْ أَبِي رَجَاءٍ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ .

6450. PRIČAO NAM JE Ebu-Ma'mer, njemu Abdul-Varis, ovom Seid b. Ebu-Aruba, prenoseći od Katade, a on od Enesa, radijallahu anhu, da je rekao:
"Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, nije jeo sa stola (sinije) do svoje smrti niti je jeo mehkog hljeba (somuna) do svoje smrti."

٦٤٥٠. حَدَّثَنَا أَبُو مَعْمَرٍ حَدَّثَنَا عَبْدُ الْوَارِثِ حَدَّثَنَا سَعِيدُ بْنُ أَبِي عَرُوبَةَ عَنْ قَتَادَةَ عَنْ أَنَسٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ لَمْ يَأْكُلِ النَّبِيُّ ﷺ عَلَى خِوَانٍ حَتَّى مَاتَ وَمَا أَكَلَ خُبْزًا مُرَقَّقًا حَتَّى مَاتَ .

6451. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Ebu-Šejba, njemu Ebu-Usama, ovom Hišam, prenoseći od svoga oca, a on od Aiše, radijallahu anha, da je rekla: "Vjerovjesnik je, sallallahu alejhi ve sellem, umro, a na mojoj polici nije bilo ništa što bi pojelo živo biće, osim nešto ječma. Ja sam ga jela jedno (duže) vrijeme, i kad sam ga izmjerila, potrošio se."[1]

٦٤٥١. حَدَّثَنَا عَبْدُاللهِ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ حَدَّثَنَا أَبُو أُسَامَةَ حَدَّثَنَا هِشَامٌ عَنْ أَبِيهِ عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهَا قَالَتْ لَقَدْ تُوُفِّيَ النَّبِيُّ ﷺ وَمَا فِي رَفِّي مِنْ شَيْءٍ يَأْكُلُهُ ذُو كَبِدٍ إِلاَّ شَطْرُ شَعِيرٍ فِي رَفٍّ لِي فَأَكَلْتُ مِنْهُ حَتَّى طَالَ عَلَيَّ فَكِلْتُهُ فَفَنِيَ .

O TOME KAKAV JE BIO ŽIVOT VJEROVJESNIKOV, SALLALLAHU ALEJHI VE SELLEM, I NJEGOVIH ASHABA TE O NJIHOVU USTEZANJU OD DUNJALUKA

باب كَيْفَ كَانَ عَيْشُ النَّبِيِّ ﷺ وَأَصْحَابِهِ وَتَخَلِّيهِمْ مِنَ الدُّنْيَا

6452. PRIČAO MI JE Ebu-Nu'ajm pola ovoga hadisa, njemu Umer b. Zerr, a ovom Mudžahid da je Ebu-Hurejra govorio:

"Tako mi Allaha, osim kojeg nema drugog Boga, ja sam od gladi pritiskao zemlju svojim stomakom i pritezao kamen na svome stomaku. Jednog dana sjeo sam na put kojim su prolazili (Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, i njegovi drugovi). Naišao je Ebu-Bekr, te sam ga pitao za jedan ajet iz Allahove Knjige, a, tako mi Allaha, pitao sam ga samo ne bi li me nahranio. Ali, on je prošao i nije me nahranio. Zatim je pored mene prošao Omer, i ja sam ga pitao o jednom ajetu iz Allahove Knjige, a, tako mi Allaha, pitao sam ga samo ne bi li me nahranio. Ali, nije to uradio. Zatim je pored mene naišao Ebu-Kasim, sallallahu alejhi ve sellem, nasmiješio se kada me je vidio, znajući šta je s mojom dušom (i srcem) i šta je na mom licu, i rekao: 'Ebu-Hirre!'

'Odazivam ti se, Allahov Poslaniče!', rekoh. 'Slijedi me!', reče on i krenu, a ja sam ga slijedio. Potom je

٦٤٥٢. حَدَّثَنِي أَبُو نُعَيْمٍ بِنَحْوٍ مِنْ نِصْفِ هَذَا الْحَدِيثِ حَدَّثَنَا عُمَرُ بْنُ ذَرٍّ حَدَّثَنَا مُجَاهِدٌ أَنَّ أَبَا هُرَيْرَةَ كَانَ يَقُولُ أَللهِ الَّذِي لاَ إِلَهَ إِلاَّ هُوَ إِنْ كُنْتُ لأَعْتَمِدُ بِكَبِدِي عَلَى الأَرْضِ مِنَ الْجُوعِ وَإِنْ كُنْتُ لأَشُدُّ الْحَجَرَ عَلَى بَطْنِي مِنَ الْجُوعِ وَلَقَدْ قَعَدْتُ يَوْمًا عَلَى طَرِيقِهِمِ الَّذِي يَخْرُجُونَ مِنْهُ فَمَرَّ أَبُو بَكْرٍ فَسَأَلْتُهُ عَنْ آيَةٍ مِنْ كِتَابِ اللهِ مَا سَأَلْتُهُ إِلاَّ لِيُشْبِعَنِي فَمَرَّ وَلَمْ يَفْعَلْ ثُمَّ مَرَّ بِي عُمَرُ فَسَأَلْتُهُ عَنْ آيَةٍ مِنْ كِتَابِ اللهِ مَا سَأَلْتُهُ إِلاَّ لِيُشْبِعَنِي فَمَرَّ فَلَمْ يَفْعَلْ ثُمَّ مَرَّ بِي أَبُو الْقَاسِمِ ﷺ فَتَبَسَّمَ حِينَ رَآنِي وَعَرَفَ مَا فِي نَفْسِي وَمَا فِي وَجْهِي ثُمَّ قَالَ يَا أَبَا هِرٍّ قُلْتُ لَبَّيْكَ يَا رَسُولَ اللهِ قَالَ الْحَقْ وَمَضَى فَتَبِعْتُهُ فَدَخَلَ فَاسْتَأْذَنَ فَأَذِنَ

1 Ibn-Bettal kaže: "Za hranu koja se izmjeri zna se kada će nestati jer je mjerenjem ustanovljeno koliko je ima. Hrana koja nije izmjerena blagoslovljena je jer nije poznata njena mjera (količina)."
Treba reći da je mjerenje hrane prilikom prodaje nužno iz poznatih razloga, dok mjerenje prilikom jedenja (trošenja) ponekad može prouzrokovati tvrdičluk, te je stoga i pokuđeno.

ušao (u kuću). Zatražio sam dopuštenje za ulazak, pa mi on dopusti da uđem. Ušao je, našao mlijeka u zdjeli i upitao: 'Odakle je ovo mlijeko?'
'Poklonio ti ga je taj i taj (ili ta i ta)', odgovorili su mu, a on reče: 'Ebu-Hirre!'
'Odazivam ti se, Allahov Poslaniče!', odgovorih.
'Idi do ljudi sa *Suffe* (ljudi koji su boravili pod nastrešnicom uz džamiju)', reče on, 'i pozovi ih da dođu k meni!'
Ljudi sa *Suffe* bili su gosti islama i nisu imali ni porodice ni imetka niti bilo koga kod koga bi našli utočište. Kada bi Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, došla sadaka, on bi to poslao njima, sebi ne bi ništa od toga uzeo; kada bi mu nešto bilo darovano, malo bi poslao njima, a malo uzeo sebi i podijelio to s njima.
Poslanikova, sallallahu alejhi ve sellem, zapovijed zabrinula me je, pa sam u sebi rekao: 'Šta ovo malo mlijeka znači ljudima sa *Suffe*? Ja sam bio preči da se napijem ovoga mlijeka, kojim bih se okrijepio. Kada dođu, Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, zapovjedit će mi, i ja ću im dodavati (to mlijeko), a do mene, možda, ništa od njega neće dospjeti. Pa ipak, Allahu i Njegovu Poslaniku mora se pokoravati!' Otišao sam kod njih, pozvao ih, te su oni došli i zatražili dopuštenje za ulazak. On im je dopustio, pa su sjeli na svoja mjesta u kući. Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, reče: 'Ebu-Hirre!'
'Odazivam ti se, Allahov Poslaniče!', odgovorih, a on reče: 'Uzmi i dodaj im!' Uzeo sam zdjelu i dodao (jednom) čovjeku, pa je pio dok se nije napio. Potom mi je vratio zdjelu, a ja sam je dodao drugom čovjeku, i on je pio dok se nije napio, a zatim mi vratio zdjelu. Potom je pio drugi čovjek dok se nije napio, a onda mi je zdjela vraćana sve dok nisam došao do Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem – a svi ljudi već su se bili napili mlijeka. On je uzeo zdjelu, stavio je na svoju ruku, pogledao u mene, nasmiješio se i rekao: 'Ebu-Hirre!'

لِي فَدَخَلَ فَوَجَدَ لَبَنًا فِي قَدَحٍ فَقَالَ مِنْ أَيْنَ هَذَا اللَّبَنُ قَالُوا أَهْدَاهُ لَكَ فُلاَنٌ أَوْ فُلاَنَةُ قَالَ أَبَا هِرٍّ قُلْتُ لَبَّيْكَ يَا رَسُولَ اللهِ قَالَ الْحَقْ إِلَى أَهْلِ الصُّفَّةِ فَادْعُهُمْ لِي قَالَ وَأَهْلُ الصُّفَّةِ أَضْيَافُ الإِسْلاَمِ لاَ يَأْوُونَ إِلَى أَهْلٍ وَلاَ مَالٍ وَلاَ عَلَى أَحَدٍ إِذَا أَتَتْهُ صَدَقَةٌ بَعَثَ بِهَا إِلَيْهِمْ وَلَمْ يَتَنَاوَلْ مِنْهَا شَيْئًا وَإِذَا أَتَتْهُ هَدِيَّةٌ أَرْسَلَ إِلَيْهِمْ وَأَصَابَ مِنْهَا وَأَشْرَكَهُمْ فِيهَا فَسَاءَنِي ذَلِكَ فَقُلْتُ وَمَا هَذَا اللَّبَنُ فِي أَهْلِ الصُّفَّةِ كُنْتُ أَحَقُّ أَنَا أَنْ أُصِيبَ مِنْ هَذَا اللَّبَنِ شَرْبَةً أَتَقَوَّى بِهَا فَإِذَا جَاءَ أَمَرَنِي فَكُنْتُ أَنَا أُعْطِيهِمْ وَمَا عَسَى أَنْ يَبْلُغَنِي مِنْ هَذَا اللَّبَنِ وَلَمْ يَكُنْ مِنْ طَاعَةِ اللهِ وَطَاعَةِ رَسُولِهِ ﷺ بُدٌّ فَأَتَيْتُهُمْ فَدَعَوْتُهُمْ فَأَقْبَلُوا فَاسْتَأْذَنُوا فَأَذِنَ لَهُمْ وَأَخَذُوا مَجَالِسَهُمْ مِنَ الْبَيْتِ قَالَ يَا أَبَا هِرٍّ قُلْتُ لَبَّيْكَ يَا رَسُولَ اللهِ قَالَ خُذْ فَأَعْطِهِمْ قَالَ فَأَخَذْتُ الْقَدَحَ فَجَعَلْتُ أُعْطِيهِ الرَّجُلَ فَيَشْرَبُ حَتَّى يَرْوَى ثُمَّ يَرُدُّ عَلَيَّ الْقَدَحَ فَأُعْطِيهِ الرَّجُلَ فَيَشْرَبُ حَتَّى يَرْوَى ثُمَّ يَرُدُّ عَلَيَّ الْقَدَحَ فَيَشْرَبُ حَتَّى يَرْوَى ثُمَّ يَرُدُّ عَلَيَّ الْقَدَحَ حَتَّى انْتَهَيْتُ إِلَى النَّبِيِّ ﷺ وَقَدْ رَوِيَ الْقَوْمُ كُلُّهُمْ فَأَخَذَ الْقَدَحَ فَوَضَعَهُ عَلَى يَدِهِ فَنَظَرَ إِلَيَّ فَتَبَسَّمَ فَقَالَ أَبَا هِرٍّ قُلْتُ لَبَّيْكَ يَا رَسُولَ اللهِ قَالَ بَقِيتُ أَنَا وَأَنْتَ قُلْتُ صَدَقْتَ يَا رَسُولَ اللهِ قَالَ اقْعُدْ فَاشْرَبْ فَقَعَدْتُ فَشَرِبْتُ فَقَالَ اشْرَبْ فَشَرِبْتُ فَمَا زَالَ يَقُولُ اشْرَبْ حَتَّى قُلْتُ لاَ وَالَّذِي بَعَثَكَ بِالْحَقِّ مَا أَجِدُ لَهُ مَسْلَكًا

'Odazivam ti se, Allahov Poslaniče!', rekoh, a on reče: 'Ostali smo ja i ti!'
'Istinu si rekao, Allahov Poslaniče!', rekoh.
'Sjedi i pij!', reče on. Ja sam sjeo i napio se, ali on reče: 'Pij!', i ja sam pio. Stalno mi je govorio: 'Pij!', sve dok nisam rekao: 'Ne, tako mi Onoga koji te je poslao s Istinom, nema više mjesta za to u mom stomaku!' Tada on reče: 'Daj mi to!' Dao sam mu zdjelu, a on je zahvalio Allahu, spomenuo Njegovo ime i popio ostatak mlijeka."

قَالَ فَأَرِنِي فَأَعْطَيْتُهُ الْقَدَحَ فَحَمِدَ اللهَ وَسَمَّى وَشَرِبَ الْفَضْلَةَ .

6453. PRIČAO NAM JE Musedded, njemu Jahja, prenoseći od Isma'ila, a on od Kajsa, koji je čuo Sa'da kako kazuje: "Ja sam prvi Arap koji je odapeo strijelu na Allahovu putu. Išli smo u borbu, a nismo imali hrane osim lišća huble i semura.[1] Naš je izmet zbog toga bio poput ovčijeg izmeta (brabonjaka). Zatim su me pripadnici plemena Benu-Esed počeli podučavati vjerskim propisima; u tom slučaju (ako me oni budu podučavali) propao sam i uzaludan je moj trud!"[2]

٦٤٥٣. حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ حَدَّثَنَا يَحْيَى عَنْ إِسْمَاعِيلَ حَدَّثَنَا قَيْسٌ قَالَ سَمِعْتُ سَعْدًا يَقُولُ إِنِّي لَأَوَّلُ الْعَرَبِ رَمَى بِسَهْمٍ فِي سَبِيلِ اللهِ وَرَأَيْتُنَا نَغْزُو وَمَا لَنَا طَعَامٌ إِلَّا وَرَقُ الْحُبْلَةِ وَهَذَا السَّمُرُ وَإِنَّ أَحَدَنَا لَيَضَعُ كَمَا تَضَعُ الشَّاةُ مَا لَهُ خِلْطٌ ثُمَّ أَصْبَحَتْ بَنُو أَسَدٍ تُعَزِّرُنِي عَلَى الْإِسْلَامِ خِبْتُ إِذًا وَضَلَّ سَعْيِي .

6454. PRIČAO MI JE Usman, njemu Džerir, prenoseći od Mensura, on od Ibrahima, ovaj od Esveda, a on od Aiše, radijallahu anha, da je rekla: "Muhammedova, sallallahu alejhi ve sellem, porodica nije se zasitila hljeba od pšenice tri noći zaredom otkada je došao u Medinu pa sve do njegove smrti."

٦٤٥٤. حَدَّثَنِي عُثْمَانُ حَدَّثَنَا جَرِيرٌ عَنْ مَنْصُورٍ عَنْ إِبْرَاهِيمَ عَنِ الْأَسْوَدِ عَنْ عَائِشَةَ قَالَتْ مَا شَبِعَ آلُ مُحَمَّدٍ ﷺ مُنْذُ قَدِمَ الْمَدِينَةَ مِنْ طَعَامِ بُرٍّ ثَلَاثَ لَيَالٍ تِبَاعًا حَتَّى قُبِضَ .

6455. PRIČAO MI JE Ishak b. Ibrahim b. Abdur-Rahman, njemu Ishak Ezrek, prenoseći od Misara b. Kidama, on od Hilala, ovaj od Urve, a on od Aiše, radijallahu anha, da je rekla: "Muhammedova, sallallahu alejhi ve sellem, porodica nije u jednom danu jela dva jela, a da jedno od njih nisu bile datule."

٦٤٥٥. حَدَّثَنِي إِسْحَاقُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ بْنِ عَبْدِالرَّحْمَنِ حَدَّثَنَا إِسْحَاقُ هُوَ الْأَزْرَقُ عَنْ مِسْعَرِ بْنِ كِدَامٍ عَنْ هِلَالٍ الْوَزَّانِ عَنْ عُرْوَةَ عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهَا قَالَتْ مَا أَكَلَ آلُ مُحَمَّدٍ ﷺ أَكْلَتَيْنِ فِي يَوْمٍ إِلَّا إِحْدَاهُمَا تَمْرٌ .

1 *Hubl* i *semur* jesu vrste pustinjskog drveća.

2 Sa'd negira pripadnicima ovog plemena kompetentnost da ga podučavaju islamu, jer su se oni žalili Omeru, radijallahu anhu, da on ne zna dobro klanjati, pa je on izrekao ove riječi.

6456. PRIČAO MI JE Ahmed b. Redža, njemu Nadr, prenoseći od Hišama, on od svoga oca, a ovaj od Aiše, radijallahu anha, da je rekla:
"Postelja Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, bila je od štavljene kože, napunjena palminim vlaknima."

٦٤٥٦. حَدَّثَنِي أَحْمَدُ ابْنُ أَبِي رَجَاءٍ حَدَّثَنَا النَّضْرُ عَنْ هِشَامٍ قَالَ أَخْبَرَنِي أَبِي عَنْ عَائِشَةَ قَالَتْ كَانَ فِرَاشُ رَسُولِ اللهِ ﷺ مِنْ أَدَمٍ وَحَشْوُهُ مِنْ لِيفٍ .

6457. PRIČAO NAM JE Hudba b. Halid, njemu Hemmam b. Jahja, a ovom Katada, koji je rekao:
"Dolazili smo kod Enesa b. Malika, a njegov je pekar stajao. Enes nam reče: 'Jedite! Ja ne znam da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, vidio somun do svoje smrti, niti je vidio pečenu ovcu.'"

٦٤٥٧. حَدَّثَنَا هُدْبَةُ بْنُ خَالِدٍ حَدَّثَنَا هَمَّامُ بْنُ يَحْيَى حَدَّثَنَا قَتَادَةُ قَالَ كُنَّا نَأْتِي أَنَسَ بْنَ مَالِكٍ وَخَبَّازُهُ قَائِمٌ وَقَالَ كُلُوا فَمَا أَعْلَمُ النَّبِيَّ ﷺ رَأَى رَغِيفًا مُرَقَّقًا حَتَّى لَحِقَ بِاللهِ وَلاَ رَأَى شَاةً سَمِيطًا بِعَيْنِهِ قَطُّ .

6458. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Musenna, njemu Jahja, ovom Hišam, a njemu njegov otac, prenoseći od Aiše, radijallahu anha, da je rekla:
"Cijeli bi mjesec prolazio, a mi ne bismo potpalili vatru; sva naša hrana bile su hurme i voda, osim kad nam neko dadne malo mesa."

٦٤٥٨. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ الْمُثَنَّى حَدَّثَنَا يَحْيَى حَدَّثَنَا هِشَامٌ أَخْبَرَنِي أَبِي عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهَا قَالَتْ كَانَ يَأْتِي عَلَيْنَا الشَّهْرُ مَا نُوقِدُ فِيهِ نَارًا إِنَّمَا هُوَ التَّمْرُ وَالْمَاءُ إِلاَّ أَنْ نُؤْتَى بِاللُّحَيْمِ .

6459. PRIČAO NAM JE Abdul-Aziz b. Abdullah Uvejsi, a njemu Ibn-Ebu-Hazim, prenoseći od svoga oca, on od Jezida b. Rumana, ovaj od Urve, a on od Aiše, radijallahu anha, da je rekla Urvi:
"Sestriću! Mi smo viđali treći mlađak u dva mjeseca,[1] a u kući Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, ne bi bila potpaljena vatra." Urva je upitao: "Šta vas je održavalo u životu?", a Aiša odgovori: "Hurme i voda, osim što je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, imao neke komšije ensarije koje su imale deve[2] što su im date na korištenje, pa su mu iz svojih kuća slali mlijeko, a on bi nam dao da ga pijemo."

٦٤٥٩. حَدَّثَنَا عَبْدُالْعَزِيزِ بْنُ عَبْدِاللهِ الْأُوَيْسِيُّ حَدَّثَنِي ابْنُ أَبِي حَازِمٍ عَنْ أَبِيهِ عَنْ يَزِيدَ بْنِ رُومَانَ عَنْ عُرْوَةَ عَنْ عَائِشَةَ أَنَّهَا قَالَتْ لِعُرْوَةَ ابْنَ أُخْتِي إِنْ كُنَّا لَنَنْظُرُ إِلَى الْهِلاَلِ ثَلاَثَةَ أَهِلَّةٍ فِي شَهْرَيْنِ وَمَا أُوقِدَتْ فِي أَبْيَاتِ رَسُولِ اللهِ ﷺ نَارٌ فَقُلْتُ مَا كَانَ يُعِيشُكُمْ قَالَتِ الْأَسْوَدَانِ التَّمْرُ وَالْمَاءُ إِلاَّ أَنَّهُ قَدْ كَانَ لِرَسُولِ اللهِ ﷺ جِيرَانٌ مِنَ الْأَنْصَارِ كَانَ لَهُمْ مَنَائِحُ وَكَانُوا يَمْنَحُونَ رَسُولَ اللهِ ﷺ مِنْ أَبْيَاتِهِمْ فَيَسْقِينَاهُ .

---

1 Prošla bi dva mjeseca i nastupio treći.

2 Ili ovce.

6460. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Muhammed, njemu Muhammed b. Fudajl, prenoseći od svoga oca, on od Umare, ovaj od Ebu-Zur'e, a on od Ebu-Hurejre, radijallahu anhu, da je rekao: "Allahov je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: 'Allahu, opskrbi Muhammedovu porodicu nasušnim hljebom!'"[3]

٦٤٦٠. حَدَّثَنَا عَبْدُاللهِ بْنُ مُحَمَّدٍ حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ فُضَيْلٍ عَنْ أَبِيهِ عَنْ عُمَارَةَ عَنْ أَبِي زُرْعَةَ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِي اللهُ عَنْهُ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ اللَّهُمَّ ارْزُقْ آلَ مُحَمَّدٍ قُوتًا .

UMJERENOST I USTRAJNOST U DJELIMA

باب الْقَصْدِ والْمُدَاوِمَةِ علَى الْعمل

6461. PRIČAO NAM JE Abdan, kojeg je obavijestio njegov otac, prenoseći od Šu'be, on od Eš'asa, ovaj od svoga oca, a on od Mesruka, koji kaže: "Upitao sam Aišu, radijallahu anha: 'Koji je posao bio Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, najdraži?' 'Stalni', odgovorila je." On kaže: "Upitao sam: 'U koje je doba (noći) ustajao?'
'Ustajao je kada bi čuo horoza', odgovorila je."

٦٤٦١. حَدَّثَنَا عَبْدَانُ أَخْبَرَنَا أَبِي عَنْ شُعْبَةَ عَنْ أَشْعَثَ قَالَ سَمِعْتُ أَبِي قَالَ سَمِعْتُ مَسْرُوقًا قَالَ سَأَلْتُ عَائِشَةَ رَضِي اللهُ عَنْهَا أَيُّ الْعَمَلِ كَانَ أَحَبَّ إِلَى النَّبِيِّ ﷺ قَالَتِ الدَّائِمُ قَالَ قُلْتُ فَأَيَّ حِينٍ كَانَ يَقُومُ قَالَتْ كَانَ يَقُومُ إِذَا سَمِعَ الصَّارِخَ .

6462. PRIČAO NAM JE Kutejba, prenoseći od Malika, on od Hišama b. Urve, ovaj od svoga oca, a on od Aiše, radijallahu anha, da je rekla: "Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, najdraži je posao bio onaj na kojem čovjek ustraje."

٦٤٦٢. حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ عَنْ مَالِكٍ عَنْ هِشَامِ بْنِ عُرْوَةَ عَنْ أَبِيهِ عَنْ عَائِشَةَ أَنَّهَا قَالَتْ كَانَ أَحَبُّ الْعَمَلِ إِلَى رَسُولِ اللهِ ﷺ الَّذِي يَدُومُ عَلَيْهِ صَاحِبُهُ .

6463. PRIČAO NAM JE Adem, njemu Ibn-Ebu-Zi'b, prenoseći od Seida Makburija, a on od Ebu-Hurejre, radijallahu anhu, da je kazivao:
"Rekao je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem: 'Nikog od vas neće spasiti njegova djela!'
'Ni tebe, Allahov Poslaniče?!', upitaše ashabi.
'Ni mene', reče on, 'jedino ako me Allah obaspe milošću! Radite ispravno, iskreno i umjereno! Allahu ibadet činite ujutro, poslije podne i u jednom dijelu noći! Držite se umjerenog puta, stići ćete (do željenog cilja)!'"[4]

٦٤٦٣. حَدَّثَنَا آدَمُ حَدَّثَنَا ابْنُ أَبِي ذِئْبٍ عَنْ سَعِيدٍ الْمَقْبُرِيِّ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِي اللهُ عَنْهُ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ لَنْ يُنَجِّيَ أَحَدًا مِنْكُمْ عَمَلُهُ قَالُوا وَلاَ أَنْتَ يَا رَسُولَ اللهِ قَالَ وَلاَ أَنَا إِلاَّ أَنْ يَتَغَمَّدَنِي اللهُ بِرَحْمَةٍ سَدِّدُوا وَقَارِبُوا وَاغْدُوا وَرُوحُوا وَشَيْءٌ مِنَ الدُّلْجَةِ وَالْقَصْدَ الْقَصْدَ تَبْلُغُوا .

3 Riječ *kut*, prevedena je kao "nasušni hljeb", a označava ono što je potrebno i dovoljno ljudskom organizmu. Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, molio je Allaha, dželle šanuhu, da mu podari samo onoliko koliko je potrebno njemu i njegovoj porodici.

4 Tj. Dženneta.

6464. PRIČAO NAM JE Abdul-Aziz b. Abdullah, njemu Sulejman, prenoseći od Musaa b. Ukbe, on od Ebu-Seleme b. Abdur-Rahmana, a ovaj od Aiše, radijallahu anha, da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
"Radite ispravno, iskreno i umjereno! Znajte da nikoga neće njegova djela uvesti u Džennet i da su Allahu najdraža ona djela koja su najtrajnija, pa makar bila i neznatna."

٦٤٦٤. حَدَّثَنَا عَبْدُالْعَزِيزِ بْنُ عَبْدِاللهِ حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ عَنْ مُوسَى بْنِ عُقْبَةَ عَنْ أَبِي سَلَمَةَ بْنِ عَبْدِالرَّحْمَنِ عَنْ عَائِشَةَ أَنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ قَالَ سَدِّدُوا وَقَارِبُوا وَاعْلَمُوا أَنْ لَنْ يُدْخِلَ أَحَدَكُمْ عَمَلُهُ الْجَنَّةَ وَأَنَّ أَحَبَّ الْأَعْمَالِ إِلَى اللهِ أَدْوَمُهَا وَإِنْ قَلَّ .

6465. PRIČAO MI JE Muhammed b. Ar'ara, njemu Šu'ba, prenoseći od Seida b. Ibrahima, on od Ebu-Seleme, a ovaj od Aiše, radijallahu anha, da je rekla:
"Upitali su Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem: 'Koja su djela najdraža Allahu?'
'Ona koja su najtrajnija, pa makar bila i neznatna', odgovorio je, dodavši: 'Radite one poslove koje ste u stanju raditi!'"

٦٤٦٥. حَدَّثَنِي مُحَمَّدُ بْنُ عَرْعَرَةَ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ عَنْ سَعْدِ بْنِ إِبْرَاهِيمَ عَنْ أَبِي سَلَمَةَ عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهَا أَنَّهَا قَالَتْ سُئِلَ النَّبِيُّ ﷺ أَيُّ الْأَعْمَالِ أَحَبُّ إِلَى اللهِ قَالَ أَدْوَمُهَا وَإِنْ قَلَّ وَقَالَ اكْلَفُوا مِنَ الْأَعْمَالِ مَا تُطِيقُونَ .

6466. PRIČAO NAM JE Usman b. Ebu-Šejba, njemu Džerir, prenoseći od Mensura, on od Ibrahima, a ovaj od Alkame, koji je rekao:
"Upitao sam majku vjernika Aišu, radijallahu anha: 'O majko pravovjernih, kakva su bila djela Vjerovjesnikova, sallallahu alejhi ve sellem? Je li u nekim danima činio posebne ibadete (djela)?'
'Ne', odgovorila je, 'njegova su djela bila stalna; a ko od vas može ono što je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, mogao?!'"

٦٤٦٦. حَدَّثَنِي عُثْمَانُ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ حَدَّثَنَا جَرِيرٌ عَنْ مَنْصُورٍ عَنْ إِبْرَاهِيمَ عَنْ عَلْقَمَةَ قَالَ سَأَلْتُ أُمَّ الْمُؤْمِنِينَ عَائِشَةَ قُلْتُ يَا أُمَّ الْمُؤْمِنِينَ كَيْفَ كَانَ عَمَلُ النَّبِيِّ ﷺ هَلْ كَانَ يَخُصُّ شَيْئًا مِنَ الْأَيَّامِ قَالَتْ لَا كَانَ عَمَلُهُ دِيمَةً وَأَيُّكُمْ يَسْتَطِيعُ مَا كَانَ النَّبِيُّ ﷺ يَسْتَطِيعُ .

6467. PRIČAO NAM JE Ali b. Abdullah, njemu Muhammed b. Zibrikan, ovom Musa b. Ukba, prenoseći od Ebu-Seleme b. Abdur-Rahmana, on od Aiše, radijallahu anha, a ona od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, da je rekao: "Radite ispravno, iskreno i umjereno i radujte se, jer nikoga u Džennet neće uvesti njegova djela!""Ni tebe, Allahov Poslaniče?!", upitali su. "Ni mene, jedino ako me Allah obaspe oprostom i milošću!"

٦٤٦٧. حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ عَبْدِاللهِ حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ الزِّبْرِقَانِ حَدَّثَنَا مُوسَى بْنُ عُقْبَةَ عَنْ أَبِي سَلَمَةَ بْنِ عَبْدِالرَّحْمَنِ عَنْ عَائِشَةَ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ سَدِّدُوا وَقَارِبُوا وَأَبْشِرُوا فَإِنَّهُ لَا يُدْخِلُ أَحَدًا الْجَنَّةَ عَمَلُهُ قَالُوا وَلَا أَنْتَ يَا رَسُولَ اللهِ قَالَ وَلَا أَنَا إِلَّا أَنْ يَتَغَمَّدَنِي اللهُ بِمَغْفِرَةٍ وَرَحْمَةٍ

قَالَ أَظُنُّهُ عَنْ أَبِي النَّضْرِ عَنْ أَبِي سَلَمَةَ عَنْ عَائِشَةَ وَقَالَ عَفَّانُ حَدَّثَنَا وُهَيْبٌ عَنْ مُوسَى بْنِ عُقْبَةَ قَالَ سَمِعْتُ أَبَا سَلَمَةَ عَنْ عَائِشَةَ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ سَدِّدُوا وَأَبْشِرُوا قَالَ مُجَاهِدٌ (قَوْلاً سَدِيدًا) وَسَدَادًا صِدْقًا .

Ali b. Abdullah kaže: "Mislim da ovaj hadis prenosi Ebu-Nadr od Ebu-Seleme, a on od Aiše, radijallahu anha."

Affan kaže: "Pričao nam je Vuhejb, prenoseći od Musaa b. Ukbe, on od Ebu-Seleme, a ovaj od Aiše, radijallahu anha, da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: 'Radite ispravno i iskreno i radujte se!'" Mudžahid kaže da riječi *sediden* i *sedaden* znače "iskreno".[1]

٦٤٦٨. حَدَّثَنِي إِبْرَاهِيمُ بْنُ الْمُنْذِرِ حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ فُلَيْحٍ قَالَ حَدَّثَنِي أَبِي عَنْ هِلاَلِ بْنِ عَلِيٍّ عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ سَمِعْتُهُ يَقُولُ إِنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ صَلَّى لَنَا يَوْمًا الصَّلاَةَ ثُمَّ رَقِيَ الْمِنْبَرَ فَأَشَارَ بِيَدِهِ قِبَلَ قِبْلَةِ الْمَسْجِدِ فَقَالَ قَدْ أُرِيتُ الآنَ مُنْذُ صَلَّيْتُ لَكُمُ الصَّلاَةَ الْجَنَّةَ وَالنَّارَ مُمَثَّلَتَيْنِ فِي قُبُلِ هَذَا الْجِدَارِ فَلَمْ أَرَ كَالْيَوْمِ فِي الْخَيْرِ وَالشَّرِّ فَلَمْ أَرَ كَالْيَوْمِ فِي الْخَيْرِ وَالشَّرِّ .

6468. PRIČAO MI JE Ibrahim b. Munzir, njemu Muhammed b. Fuhejl, ovom njegov otac, prenoseći od Hilala b. Alija da je čuo Enesa b. Malika, radijallahu anhu, kako je kazivao:

"Jednog dana Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, klanjao je s nama namaz (predvodeći nas), a zatim se popeo na minber i pokazao rukom u pravcu kible u džamiji, rekavši: 'Sada, u trenutku dok sam vas predvodio u namazu, pokazan mi je Džennet i Džehennem. Predočeni su mi ispred ovoga zida. Ja nisam vidio dobra i zla kao u ovome danu! Nisam vidio dobra i zla kao u ovome danu!'"[2]

---

1 U suri El-Ahzab, 70. ajet, spomenuta je ova riječ. Ajet u prijevodu glasi: "O vjernici, bojte se Allaha i govorite samo istinu!"

2 Onome kome je predočen Džennet i Džehennem to predočavanje predstavlja poticaj da ustraje u dobrim djelima, a da se kloni grijeha. Iz ovog tumačenja vidljivo je da hadis odgovara naslovu ovog poglavlja.

NADA SA STRAHOM

باب الرَّجاء مع الْخوْف

Sufjan kaže: "U Kur'anu nema ajeta koji mi je teži od ovoga: 'Vi niste nikakve vjere ako se ne budete pridržavali Tevrata i Indžila i onoga što vam objavljuje Gospodar vaš!'"[1]

وَقَالَ سُفْيَانُ مَا فِي الْقُرْآنِ آيَةٌ أَشَدُّ عَلَيَّ مِنْ
(لَسْتُمْ عَلَى شَيْءٍ حَتَّى تُقِيمُوا التَّوْرَاةَ وَالْإِنْجِيلَ
وَمَا أُنْزِلَ إِلَيْكُمْ مِنْ رَبِّكُمْ) .

6469. PRIČAO NAM JE Kutejba b. Seid, njemu Ja'kub b. Abdur-Rahman, prenoseći od Amra b. Ebu-Amra, on od Seida b. Ebu-Seida Makburija, a ovaj od Ebu-Hurejre, radijallahu anhu, da je rekao: "Čuo sam Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, da kaže: 'Na dan kada je Allah stvorio milost, stvorio ju je u stotinu dijelova. Kod Sebe je zadržao devedeset i devet dijelova, a među sva Svoja stvorenja poslao je jedan dio milosti. Da zna nevjernik svu milost koja je kod Allaha, ne bi gubio nadu u Džennet! A da vjernik zna sve kazne koje su kod Allaha, ne bi sebe smatrao sigurnim od Vatre!'"[2]

٦٤٦٩. حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ بْنُ سَعِيدٍ حَدَّثَنَا
يَعْقُوبُ بْنُ عَبْدِ الرَّحْمَنِ عَنْ عَمْرِو بْنِ أَبِي عَمْرٍو عَنْ
سَعِيدِ بْنِ أَبِي سَعِيدٍ الْمَقْبُرِيِّ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ
رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ سَمِعْتُ رَسُولَ اللهِ ﷺ يَقُولُ
إِنَّ اللهَ خَلَقَ الرَّحْمَةَ يَوْمَ خَلَقَهَا مِائَةَ رَحْمَةٍ فَأَمْسَكَ
عِنْدَهُ تِسْعًا وَتِسْعِينَ رَحْمَةً وَأَرْسَلَ فِي خَلْقِهِ كُلِّهِمْ
رَحْمَةً وَاحِدَةً فَلَوْ يَعْلَمُ الْكَافِرُ بِكُلِّ الَّذِي عِنْدَ اللهِ
مِنَ الرَّحْمَةِ لَمْ يَيْئَسْ مِنَ الْجَنَّةِ وَلَوْ يَعْلَمُ الْمُؤْمِنُ بِكُلِّ
الَّذِي عِنْدَ اللهِ مِنَ الْعَذَابِ لَمْ يَأْمَنْ مِنَ النَّارِ .

USTEZANJE OD ONOGA ŠTO JE ALLAH ZABRANIO

باب الصَّبْرِ عَنْ مَحارِمِ اللهِ

Uzvišeni Allah kaže: "Samo oni koji budu strpljivi bit će bez računa nagrađeni!"[3]
Omer je rekao: "Našli smo da je naš najbolji život u strpljivosti."

وَقَوْلِهِ عَزَّ وَجَلَّ (إِنَّمَا يُوَفَّى الصَّابِرُونَ أَجْرَهُمْ
بِغَيْرِ حِسَابٍ) .
وَقَالَ عُمَرُ وَجَدْنَا خَيْرَ عَيْشِنَا بِالصَّبْرِ .

1 El-Maida, 61.

2 Da čovjek zna kolika je Allahova, dželle šanuhu, milost, ne bi nikad gubio nadu, a da zna kakva je Njegova srdžba (kazna), uvijek bi osjećao strah. Čovjek uvijek treba biti između straha i nade: ne treba pretjerivati u nadanju, tako da kaže da uz iman čovjeku ništa ne može naštetiti, niti treba pretjerivati u strahu, tako da kaže da će oni koji čine velike grijehe vječno ostati u Džehennemu.

3 Ez-Zumer, 10.

6470. PRIČAO NAM JE Ebu-Jeman, njemu Šu‘ajb, prenoseći od Zuhrija, on od Ataa b. Jezida, kojeg je Seid obavijestio da su neke ensarije tražile nešto od Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, i nijedan od njih nije tražio, a da mu on nije dao, sve dok nije nestalo sve što je imao. Kada je nestalo sve ono što je podijelio svojim rukama, rekao im je: “Imetak koji bude kod mene, neću vam uskratiti (zadržavajući ga za druge). Doista će onoga koji se usteže tražiti od ljudi Allah učiniti čednim. Onoga koji nastoji biti strpljiv Allah će učiniti strpljivim, a onoga koji traži da bude neovisan o ljudima Allah će učiniti neovisnim. Neće vam biti dat bolji i obilniji dar od strpljivosti (sabura).”

٦٤٧٠. حَدَّثَنَا أَبُو الْيَمَانِ أَخْبَرَنَا شُعَيْبٌ عَنِ الزُّهْرِيِّ قَالَ أَخْبَرَنِي عَطَاءُ بْنُ يَزِيدَ اللَّيْثِيُّ أَنَّ أَبَا سَعِيدٍ الْخُدْرِيَّ أَخْبَرَهُ أَنَّ أُنَاسًا مِنَ الأَنْصَارِ سَأَلُوا رَسُولَ اللهِ ﷺ فَلَمْ يَسْأَلْهُ أَحَدٌ مِنْهُمْ إِلاَّ أَعْطَاهُ حَتَّى نَفِدَ مَا عِنْدَهُ فَقَالَ لَهُمْ حِينَ نَفِدَ كُلُّ شَيْءٍ أَنْفَقَ بِيَدَيْهِ مَا يَكُنْ عِنْدِي مِنْ خَيْرٍ لاَ أَدَّخِرْهُ عَنْكُمْ وَإِنَّهُ مَنْ يَسْتَعِفَّ يُعِفَّهُ اللهُ وَمَنْ يَتَصَبَّرْ يُصَبِّرْهُ اللهُ وَمَنْ يَسْتَغْنِ يُغْنِهِ اللهُ وَلَنْ تُعْطَوْا عَطَاءً خَيْرًا وَأَوْسَعَ مِنَ الصَّبْرِ .

6471. PRIČAO NAM JE Hallad b. Jahja, njemu Mis‘ar, ovom Zijad b. Ilaka, koji čuo Mugiru b. Šu‘bu kako kaže: “Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, klanjao je tako da su mu otjecale noge. To bi mu spomenuli, pa bi on odgovorio: ‘Zar da ne budem zahvalan (Allahov) rob?!’”

٦٤٧١. حَدَّثَنَا خَلاَّدُ بْنُ يَحْيَى حَدَّثَنَا مِسْعَرٌ حَدَّثَنَا زِيَادُ بْنُ عِلاَقَةَ قَالَ سَمِعْتُ الْمُغِيرَةَ بْنَ شُعْبَةَ يَقُولُ كَانَ النَّبِيُّ ﷺ يُصَلِّي حَتَّى تَرِمَ أَوْ تَنْتَفِخَ قَدَمَاهُ فَيُقَالُ لَهُ فَيَقُولُ أَفَلاَ أَكُونُ عَبْدًا شَكُورًا .

“ONOME KOJI SE U ALLAHA UZDA ON MU JE DOSTA!”[4]

باب (وَمَنْ يَتَوَكَّلْ عَلَى اللهِ فَهُوَ حَسْبُهُ)

Rebi‘ b. Husejn kaže: “On mu je dosta u svemu što pritisne ljude.”

قَالَ الرَّبِيعُ بْنُ خُثَيْمٍ مِنْ كُلِّ مَا ضَاقَ عَلَى النَّاسِ .

6472. PRIČAO MI JE Ishak, njemu Revh b. Ubada, a ovom Šu‘ba, koji je čuo od Husajna b. Abdur-Rahmana, on od Seida b. Džubejra, a ovaj od Ibn-Abbasa da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
“U Džennet će iz mog ummeta ući sedamdeset hiljada (ljudi) bez polaganja računa. Ti su ljudi oni koji ne traže da im se odučava[5] niti su sujevjerni, i oni se na Gospodara svoga oslanjaju.”

٦٤٧٢. حَدَّثَنِي إِسْحَاقُ حَدَّثَنَا رَوْحُ بْنُ عُبَادَةَ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ قَالَ سَمِعْتُ حُصَيْنَ بْنَ عَبْدِالرَّحْمَنِ قَالَ كُنْتُ قَاعِدًا عِنْدَ سَعِيدِ بْنِ جُبَيْرٍ فَقَالَ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ أَنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ قَالَ يَدْخُلُ الْجَنَّةَ مِنْ أُمَّتِي سَبْعُونَ أَلْفًا بِغَيْرِ حِسَابٍ هُمُ الَّذِينَ لاَ يَسْتَرْقُونَ وَلاَ يَتَطَيَّرُونَ وَعَلَى رَبِّهِمْ يَتَوَكَّلُونَ .

4 Et-Talak, 3.

5 Tj. ne traže da ih neko liječi rukjom, oslanjajući se samo na Uzvišenog Allaha, ili ne traže da ih bilo ko liječi nerazumljivim dovama i izrekama.

POKUĐENOST BEZVRIJEDNOG GOVORA "REKLA-KAZALA"

باب ما يُكْرَهُ مِنْ قيل وقال

6473. PRIČAO NAM JE Ali b. Muslim, njemu Hušejm, a ovom više ljudi, među njima Mugire, taj i taj i treći čovjek, prenoseći od Ša'bija, a on od Verrada, pisara Mugire b. Šu'be, da je Mu'avija pisao Mugiri: "Napiši mi (i pošalji) hadis koji si čuo od Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem!" Mugira mu je napisao: "Doista sam čuo Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, kako je po završetku namaza tri puta rekao: 'Nema Boga osim Allaha, Jedinog! On nema suparnika! Njemu pripada sva vlast i zahvala, i On sve može!' Zabranjivao je bezvrijedne riječi 'rekla-kazala', učestalo postavljanje pitanja,[1] rasipanje imetka, sprečavanje davanja onoga što se dužno dati, traženje onoga što čovjeku ne pripada, neposlušnost prema majkama i zakopavanje živih djevojčica."
Hušejm kaže: "Obavijestio nas je Abdul-Melik b. Umejr, kojem je Verrad pričao ovaj hadis, prenoseći ga od Mugire, a on od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem.

٦٤٧٣. حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ مُسْلِمٍ حَدَّثَنَا هُشَيْمٌ أَخْبَرَنَا غَيْرُ وَاحِدٍ مِنْهُمْ مُغِيرَةُ وَفُلاَنٌ وَرَجُلٌ ثَالِثٌ أَيْضًا عَنِ الشَّعْبِيِّ عَنْ وَرَّادٍ كَاتِبِ الْمُغِيرَةِ بْنِ شُعْبَةَ أَنَّ مُعَاوِيَةَ كَتَبَ إِلَى الْمُغِيرَةِ أَنِ اكْتُبْ إِلَيَّ بِحَدِيثٍ سَمِعْتَهُ مِنْ رَسُولِ اللهِ ﷺ قَالَ فَكَتَبَ إِلَيْهِ الْمُغِيرَةُ إِنِّي سَمِعْتُهُ يَقُولُ عِنْدَ انْصِرَافِهِ مِنَ الصَّلاَةِ لاَ إِلَهَ إِلاَّ اللهُ وَحْدَهُ لاَ شَرِيكَ لَهُ لَهُ الْمُلْكُ وَلَهُ الْحَمْدُ وَهُوَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ ثَلاَثَ مَرَّاتٍ قَالَ وَكَانَ يَنْهَى عَنْ قِيلَ وَقَالَ وَكَثْرَةِ السُّؤَالِ وَإِضَاعَةِ الْمَالِ وَمَنْعٍ وَهَاتِ وَعُقُوقِ الأُمَّهَاتِ وَوَأْدِ الْبَنَاتِ وَعَنْ هُشَيْمٍ أَخْبَرَنَا عَبْدُ الْمَلِكِ بْنُ عُمَيْرٍ قَالَ سَمِعْتُ وَرَّادًا يُحَدِّثُ هَذَا الْحَدِيثَ عَنِ الْمُغِيرَةِ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ .

ČUVANJE JEZIKA

باب حِفْظِ اللِّسَانِ

Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, kaže: "Ko vjeruje u Allaha i Sudnji dan neka govori ono što je dobro ili neka šuti!"Uzvišeni Allah kaže: "On ne izusti nijednu riječ, a da pored njega nije prisutan onaj koji bdije."[2]

وَقَوْلِ النَّبِيِّ ﷺ مَنْ كَانَ يُؤْمِنُ بِاللهِ وَالْيَوْمِ الآخِرِ فَلْيَقُلْ خَيْرًا أَوْ لِيَصْمُتْ وَقَوْلِهِ تَعَالَى (مَا يَلْفِظُ مِنْ قَوْلٍ إِلاَّ لَدَيْهِ رَقِيبٌ عَتِيدٌ)

6474. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Ebu-Bekr Mukaddemi, njemu Umer b. Ali, ovom Ebu-Hazim, prenoseći od Sehla b. Sa'da, a on od Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, da je rekao:

٦٤٧٤. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ أَبِي بَكْرٍ الْمُقَدَّمِيُّ حَدَّثَنَا عُمَرُ بْنُ عَلِيٍّ سَمِعَ أَبَا حَازِمٍ عَنْ سَهْلِ بْنِ سَعْدٍ

1 Ibn-Hadžer smatra da se ovdje pod "kesretus-suali" misli na učestalo traženje imetka od ljudi.
2 Kaf, 18.

"Ko mi da jamstvo za ono što je između njegovih vilica[3] i ono što je između njegovih nogu[4] – ja ću mu zajamčiti Džennet."

عَنْ رَسُولِ اللهِ ﷺ قَالَ مَنْ يَضْمَنْ لِي مَا بَيْنَ لَحْيَيْهِ وَمَا بَيْنَ رِجْلَيْهِ أَضْمَنْ لَهُ الْجَنَّةَ .

6475. PRIČAO MI JE Abdul-Aziz b. Abdullah, njemu Ibrahim b. Sa'd, prenoseći od Ibn-Šihaba, on od Ebu-Seleme, a ovaj od Ebu-Hurejre, radijallahu anhu, da je kazivao:
"Rekao je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem: 'Ko vjeruje u Allaha i Sudnji dan neka govori ono što je dobro ili neka šuti! Ko vjeruje u Allaha i Sudnji dan neka ne uznemirava svoga komšiju! Ko vjeruje u Allaha i Sudnji dan neka ugosti (počasti) svoga gosta!'"

٦٤٧٥. حَدَّثَنِي عَبْدُالْعَزِيزِ بْنُ عَبْدِاللهِ حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ سَعْدٍ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ عَنْ أَبِي سَلَمَةَ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ مَنْ كَانَ يُؤْمِنُ بِاللهِ وَالْيَوْمِ الآخِرِ فَلْيَقُلْ خَيْرًا أَوْ لِيَصْمُتْ وَمَنْ كَانَ يُؤْمِنُ بِاللهِ وَالْيَوْمِ الآخِرِ فَلاَ يُؤْذِ جَارَهُ وَمَنْ كَانَ يُؤْمِنُ بِاللهِ وَالْيَوْمِ الآخِرِ فَلْيُكْرِمْ ضَيْفَهُ .

6476. PRIČAO NAM JE Ebu-Velid, nemu Lejs, a ovom Seid Makburi, prenoseći od Ebu-Šurejka Huzaija da je rekao:
"Čule su moje uši, a moje srce shvatilo, kada je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: 'Pružanje gostoprimstva traje tri dana, a dužnost vam je dati gostu ono što mu pripada!'
'Koliko je ono što mu pripada?', upitali su.
'Noć i dan. A ko vjeruje u Allaha i Sudnji dan neka govori ono što je dobro ili neka šuti!', odgovorio je."

٦٤٧٦. حَدَّثَنَا أَبُو الْوَلِيدِ حَدَّثَنَا لَيْثٌ حَدَّثَنَا سَعِيدٌ الْمَقْبُرِيُّ عَنْ أَبِي شُرَيْحٍ الْخُزَاعِيِّ قَالَ سَمِعَ أُذُنَايَ وَوَعَاهُ قَلْبِي النَّبِيَّ ﷺ يَقُولُ الضِّيَافَةُ ثَلاَثَةُ أَيَّامٍ جَائِزَتُهُ قِيلَ مَا جَائِزَتُهُ قَالَ يَوْمٌ وَلَيْلَةٌ وَمَنْ كَانَ يُؤْمِنُ بِاللهِ وَالْيَوْمِ الآخِرِ فَلْيُكْرِمْ ضَيْفَهُ وَمَنْ كَانَ يُؤْمِنُ بِاللهِ وَالْيَوْمِ الآخِرِ فَلْيَقُلْ خَيْرًا أَوْ لِيَسْكُتْ .

6477. PRIČAO MI JE Ibrahim b. Hamza, njemu Ibn-Ebu-Hazim, prenoseći od Jezida, on od Muhammeda b. Ibrahima, ovaj od Isaa b. Talhe Tejmija, a on od Ebu-Hurejre da je čuo Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, kako kaže:
"Zaista čovjek (iz)govori riječi o čijem značenju ne razmišlja, a zbog kojih padne u Vatru dublje nego što je razdaljina između istoka."[5]

٦٤٧٧. حَدَّثَنِي إِبْرَاهِيمُ بْنُ حَمْزَةَ حَدَّثَنِي ابْنُ أَبِي حَازِمٍ عَنْ يَزِيدَ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ إِبْرَاهِيمَ عَنْ عِيسَى ابْنِ طَلْحَةَ بْنِ عُبَيْدِاللهِ التَّيْمِيِّ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ سَمِعَ رَسُولَ اللهِ ﷺ يَقُولُ إِنَّ الْعَبْدَ لَيَتَكَلَّمُ بِالْكَلِمَةِ مَا يَتَبَيَّنُ فِيهَا يَزِلُّ بِهَا فِي النَّارِ أَبْعَدَ مِمَّا بَيْنَ الْمَشْرِقِ .

3 Tj. jezik.

4 Tj. spolni organ.

5 U drugim predajama stoji: "... koliko je između istoka i zapada." Moguće je da se ovdje misli na više istoka (sunca), jer istok (sunca) ljeti nije isto što i istok (sunca) zimi, i između njih je velika razdaljina. Moguće je također da je spomenuta samo jedna riječ, u ovom slučaju istok, a da se njen opozit, tj. zapad, podrazumijeva.

6478. PRIČAO MI JE Abdullah b. Munir, njemu Ebu-Nadr, ovom Abdur-Rahman b. Abdullah Ibn-Dinar, prenoseći od svoga oca, on od Ebu-Saliha, ovaj od Ebu-Hurejre, radijallahu anhu, a on od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, koji je rekao: "Doista rob (čovjek) (iz)govori riječi kojima je Allah zadovoljan i ne razmišljajući o njima, a zbog kojih mu Allah podiže stupnjeve (u Džennetu), i, doista, rob (čovjek) (iz)govori riječi koje srde Allaha, ne razmišljajući o njima, a zbog kojih će pasti u Džehennem."

٦٤٧٨. حَدَّثَنِي عَبْدُاللهِ بْنُ مُنِيرٍ سَمِعَ أَبَا النَّضْرِ حَدَّثَنَا عَبْدُالرَّحْمَنِ بْنُ عَبْدِاللهِ يَعْنِي ابْنَ دِينَارٍ عَنْ أَبِيهِ عَنْ أَبِي صَالِحٍ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ إِنَّ الْعَبْدَ لَيَتَكَلَّمُ بِالْكَلِمَةِ مِنْ رِضْوَانِ اللهِ لاَ يُلْقِي لَهَا بَالاً يَرْفَعُهُ اللهُ بِهَا دَرَجَاتٍ وَإِنَّ الْعَبْدَ لَيَتَكَلَّمُ بِالْكَلِمَةِ مِنْ سَخَطِ اللهِ لاَ يُلْقِي لَهَا بَالاً يَهْوِي بِهَا فِي جَهَنَّمَ .

PLAKANJE IZ BOJAZNI OD ALLAHA[1]

باب الْبُكَاءِ مِنْ خَشْيَةِ اللهِ

6479. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Beššar, njemu Jahja, prenoseći od Ubejdullaha, on od Hubejba b. Abdur-Rahmana, on od Hafsa b. Asima, ovaj od Ebu-Hurejre, radijallahu anhu, a on od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, da je rekao: "Sedmericu će Allah natkriti hladom (Svoga Arša): ... čovjeka koji se sjeti Allaha, pa mu se iz očiju proliju suze."

٦٤٧٩. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ بَشَّارٍ حَدَّثَنَا يَحْيَى عَنْ عُبَيْدِاللهِ قَالَ حَدَّثَنِي خُبَيْبُ بْنُ عَبْدِالرَّحْمَنِ عَنْ حَفْصِ بْنِ عَاصِمٍ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ سَبْعَةٌ يُظِلُّهُمُ اللهُ رَجُلٌ ذَكَرَ اللهَ فَفَاضَتْ عَيْنَاهُ .

STRAH OD ALLAHA

باب الْخَوْفِ مِنَ اللهِ

6480. PRIČAO NAM JE Usman b. Ebu-Šejba, njemu Džerir, prenoseći od Mensura, on od Ribija, ovaj od Huzejfe, a on od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, da je rekao: "Jedan čovjek od onih koji su bili prije vas[2] posumnjao je u ispravnost svojih djela,[3] te je rekao svojoj porodici: 'Kada umrem, (spalite me i) moje posmrtne ostatke, u toplom danu, raspršite u moru!', i oni su to uradili. Allah ga je sastavio, a zatim rekao: 'Šta te je navelo na ono što si učinio?' 'Neveo me je samo strah od Tebe!', rekao je on, pa mu je Allah oprostio."

٦٤٨٠. حَدَّثَنَا عُثْمَانُ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ حَدَّثَنَا جَرِيرٌ عَنْ مَنْصُورٍ عَنْ رِبْعِيٍّ عَنْ حُذَيْفَةَ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ كَانَ رَجُلٌ مِمَّنْ كَانَ قَبْلَكُمْ يُسِيءُ الظَّنَّ بِعَمَلِهِ فَقَالَ لأَهْلِهِ إِذَا أَنَا مُتُّ فَخُذُونِي فَذَرُّونِي فِي الْبَحْرِ فِي يَوْمٍ صَائِفٍ فَفَعَلُوا بِهِ فَجَمَعَهُ اللهُ ثُمَّ قَالَ مَا حَمَلَكَ عَلَى الَّذِي صَنَعْتَ قَالَ مَا حَمَلَنِي إِلاَّ مَخَافَتُكَ فَغَفَرَ لَهُ .

---

1 Bojazan od Allaha, dželle šanuhu, jedan je od najviših stupnjeva imana (vjerovanja) i ono što je neodvojivo od imana.

2 Tj. Izraelci.

3 Ta su djela u osnovi bila grijeh, jer je taj čovjek bio pljačkaš grobova.

6481. PRIČAO NAM JE Musa, njemu Mu'temir, ovom Katada, prenoseći od Ukbe b. Abdul-Gafira, a on od Ebu-Seida, radijallahu anhu, da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, spomenuo čovjeka iz prošlih generacija (ili je rekao: "... iz generacija koje su bile prije vas...") kojem je Allah dao imetak i djecu. Kada mu se približila smrt, rekao je svojim sinovima: "Kakav sam vam otac bio?"
"Bio si dobar otac", odgovoriše, a on im reče: "Ali on nije pohranio nikakvo dobro djelo kod Allaha." (Katada je protumačio riječ *jebteir*, koja je ovdje upotrijebljena, riječju *jeddehir*, što znači "pohraniti".)
"Kada dođe kod Allaha, kaznit će ga, pa zato gledajte da me spalite kada umrem, a kad postanem ugalj, isitnite me u prah, i, kada bude olujni vjetar, bacite moj pepeo u vjetar!"
"On je od svoje djece dobio čvrsto obećanje da će to uraditi, a, tako mi moga Gospodara, tako su i uradili! Onda je Allah rekao: 'Budi!', kad ono – čovjek stoji!
'O moj robe', rekao je potom (Allah), 'šta te je navelo na ono što si uradio?', a on je odgovorio: 'Strah od Tebe!' A ono što ga je zadesilio bila je milost Allahova."
Sulejman (Tejmi) kaže: "Ja sam ovo pričao Ebu-Usmanu, pa mi je rekao: 'Čuo sam to od Selmana, samo je on dodao: 'Bacite moj pepeo u more!', ili kako je već pričao Ebu-Seid.'"
Mu'az ovaj hadis prenosi od Šu'be, on od Katade, ovaj od Ukbe, on od Ebu-Seida, a ovaj od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem.

٦٤٨١. حَدَّثَنَا مُوسَى حَدَّثَنَا مُعْتَمِرٌ سَمِعْتُ أَبِي حَدَّثَنَا قَتَادَةُ عَنْ عُقْبَةَ بْنِ عَبْدِالْغَافِرِ عَنْ أَبِي سَعِيدٍ الْخُدْرِيِّ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ ذَكَرَ رَجُلاً فِيمَنْ كَانَ سَلَفَ أَوْ قَبْلَكُمْ آتَاهُ اللهُ مَالاً وَوَلَدًا يَعْنِي أَعْطَاهُ قَالَ فَلَمَّا حُضِرَ قَالَ لِبَنِيهِ أَيَّ أَبٍ كُنْتُ لَكُمْ قَالُوا خَيْرَ أَبٍ قَالَ فَإِنَّهُ لَمْ يَبْتَئِرْ عِنْدَ اللهِ خَيْرًا فَسَّرَهَا قَتَادَةُ لَمْ يَدَّخِرْ وَإِنْ يَقْدَمْ عَلَى اللهِ يُعَذِّبْهُ فَانْظُرُوا فَإِذَا مُتُّ فَأَحْرِقُونِي حَتَّى إِذَا صِرْتُ فَحْمًا فَاسْحَقُونِي أَوْ قَالَ فَاسْهَكُونِي ثُمَّ إِذَا كَانَ رِيحٌ عَاصِفٌ فَأَذْرُونِي فِيهَا فَأَخَذَ مَوَاثِيقَهُمْ عَلَى ذَلِكَ وَرَبِّي فَفَعَلُوا فَقَالَ اللهُ كُنْ فَإِذَا رَجُلٌ قَائِمٌ ثُمَّ قَالَ أَيْ عَبْدِي مَا حَمَلَكَ عَلَى مَا فَعَلْتَ قَالَ مَخَافَتُكَ أَوْ فَرَقٌ مِنْكَ فَمَا تَلاَفَاهُ أَنْ رَحِمَهُ اللهُ فَحَدَّثْتُ أَبَا عُثْمَانَ فَقَالَ سَمِعْتُ سَلْمَانَ غَيْرَ أَنَّهُ زَادَ فَأَذْرُونِي فِي الْبَحْرِ أَوْ كَمَا حَدَّثَ وَقَالَ مُعَاذٌ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ عَنْ قَتَادَةَ سَمِعْتُ عُقْبَةَ سَمِعْتُ أَبَا سَعِيدٍ الْخُدْرِيَّ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ.

SUSTEZANJE OD GRIJEHA

باب الإنتهاء عن المعاصي

6482. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Ala, njemu Ebu-Usama, prenoseći od Burejda b. Abdullaha b. Ebu-Burde, on od Ebu-Burde, a ovaj od Ebu-Musaa da je kazivao:
"Rekao je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem: 'Moj je primjer i primjer onoga s čime me je Allah poslao poput (primjera) čovjeka koji je došao svome narodu i rekao: 'Vidio sam vojsku svojim očima, a ja sam vam kao nag opominjač.[1] Zato, spasite se! Spasite se!' Jedna ga je skupina ljudi poslušala i izišla polahko, krišom, po noći, te se spasila. Druga skupina nije mu povjerovala, i vojska ih je ujutro napala i uništila.'"

٦٤٨٢. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ الْعَلَاءِ حَدَّثَنَا أَبُو أُسَامَةَ عَنْ بُرَيْدِ بْنِ عَبْدِاللهِ بْنِ أَبِي بُرْدَةَ عَنْ أَبِي بُرْدَةَ عَنْ أَبِي مُوسَى قَالَ قَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ مَثَلِي وَمَثَلُ مَا بَعَثَنِي اللهُ كَمَثَلِ رَجُلٍ أَتَى قَوْمًا فَقَالَ رَأَيْتُ الْجَيْشَ بِعَيْنَيَّ وَإِنِّي أَنَا النَّذِيرُ الْعُرْيَانُ فَالنَّجَا النَّجَاءَ فَأَطَاعَتْهُ طَائِفَةٌ فَأَدْلَجُوا عَلَى مَهْلِهِمْ فَنَجَوْا وَكَذَّبَتْهُ طَائِفَةٌ فَصَبَّحَهُمُ الْجَيْشُ فَاجْتَاحَهُمْ .

6483. PRIČAO NAM JE Ebu-Jeman, njemu Šu'ba, ovom Ebu-Zinad, prenoseći od Abdur-Rahmana, a on od Ebu-Hurejre, radijallahu anhu, da je čuo Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, kako kaže: "Moj je primjer i primjer ljudi poput čovjeka koji je naložio vatru, i kad je ona osvijetlila njegovu okolicu, leptirići i oni insekti koji padaju u vatru počeli su hrliti u nju. Čovjek ih je pokušavao spiječiti, ali su ga nadvladali i padali u vatru. Slično tome, i ja vas držim za pojaseve da ne padnete u vatru, ali oni (tj. vi) upadate u nju."

٦٤٨٣. حَدَّثَنَا أَبُو الْيَمَانِ أَخْبَرَنَا شُعَيْبٌ حَدَّثَنَا أَبُو الزِّنَادِ عَنْ عَبْدِالرَّحْمَنِ أَنَّهُ حَدَّثَهُ أَنَّهُ سَمِعَ أَبَا هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ أَنَّهُ سَمِعَ رَسُولَ اللهِ ﷺ يَقُولُ إِنَّمَا مَثَلِي وَمَثَلُ النَّاسِ كَمَثَلِ رَجُلٍ اسْتَوْقَدَ نَارًا فَلَمَّا أَضَاءَتْ مَا حَوْلَهُ جَعَلَ الْفَرَاشُ وَهَذِهِ الدَّوَابُّ الَّتِي تَقَعُ فِي النَّارِ يَقَعْنَ فِيهَا فَجَعَلَ يَنْزِعُهُنَّ وَيَغْلِبْنَهُ فَيَقْتَحِمْنَ فِيهَا فَأَنَا آخُذُ بِحُجَزِكُمْ عَنِ النَّارِ وَهُمْ يَقْتَحِمُونَ فِيهَا .

6484. PRIČAO NAM JE Ebu-Nu'ajm, njemu Zekerijja, prenoseći od Amira, a on od Abdullaha b. Amra da je kazivao:
"Rekao je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem: 'Musliman je onaj od čijeg su jezika i ruku sigurni drugi muslimani, a muhadžir je onaj koji ostavi ono što je Allah zabranio.'"

٦٤٨٤. حَدَّثَنَا أَبُو نُعَيْمٍ حَدَّثَنَا زَكَرِيَّاءُ عَنْ عَامِرٍ قَالَ سَمِعْتُ عَبْدَاللهِ بْنَ عَمْرٍو يَقُولُ قَالَ النَّبِيُّ ﷺ الْمُسْلِمُ مَنْ سَلِمَ الْمُسْلِمُونَ مِنْ لِسَانِهِ وَيَدِهِ وَالْمُهَاجِرُ مَنْ هَجَرَ مَا نَهَى اللهُ عَنْهُ .

1 Postoji više verzija i mišljenja o ovom "nagom opominjaču" te da li se uopće riječju *en-nezirul-urjan* misli na to ili to pak znači "čovjek koji jasno i razgovijetno govori". Ibn-Hadžer u *Fethul-bariju* smatra da se radi o prvom i navodi jedan drugi hadis u kojem se spominje da je neki narod koji se plašio opasnog neprijatelja poslao izvidača, te je ovaj skinuo odjeću i mahao njome (kako bi ih upozorio na neprijatelja).

RIJEČI VJEROVJESNIKOVE, SALLALLAHU ALEJHI VE SELLEM: "DA ZNATE ONO ŠTO JA ZNAM, MALO BISTE SE SMIJALI, A MNOGO PLAKALI!"

باب قَوْلِ النَّبِيِّ ﷺ
لَوْ تَعْلَمُونَ مَا أَعْلَمُ
لَضَحِكْتُمْ قَلِيلاً وَلَبَكَيْتُمْ كَثِيرًا

6485. PRIČAO NAM JE Jahja b. Bukejr, njemu Lejs, prenoseći od Ukajla, on od Ibn-Šihaba, ovaj od Seida b. Musejjeba, a on od Ebu-Hurejre, radijallahu anhu, da je govorio:
"Rekao je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem: 'Da znate ono što ja znam,[2] malo biste se smijali, a mnogo plakali!'"

٦٤٨٥. حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ بُكَيْرٍ حَدَّثَنَا اللَّيْثُ عَنْ عُقَيْلٍ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ عَنْ سَعِيدِ بْنِ الْمُسَيَّبِ أَنَّ أَبَا هُرَيْرَةَ رَضِيَ الله عَنْه كَانَ يَقُولُ قَالَ رَسُولُ الله ﷺ لَوْ تَعْلَمُونَ مَا أَعْلَمُ لَضَحِكْتُمْ قَلِيلاً وَلَبَكَيْتُمْ كَثِيرًا .

6486. PRIČAO NAM JE Sulejman b. Harb, njemu Šu'ba, prenoseći od Musaa b. Enesa, a on od Enesa, radijallahu anhu, da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
"Da znate ono što ja znam, malo biste se smijali, a mnogo plakali!"

٦٤٨٦. حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ حَرْبٍ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ عَنْ مُوسَى بْنِ أَنَسٍ عَنْ أَنَسٍ رَضِيَ الله عَنْه قَالَ قَالَ النَّبِيُّ ﷺ لَوْ تَعْلَمُونَ مَا أَعْلَمُ لَضَحِكْتُمْ قَلِيلاً وَلَبَكَيْتُمْ كَثِيرًا .

VATRA (DŽEHENNEM) JE OPKRIVENA STRASTIMA[3]

باب حُجِبَتِ النَّارُ بِالشَّهَوَاتِ

6487. PRIČAO NAM JE Isma'il, njemu Malik, prenoseći od Ebu-Zinada, on od A'redža, a ovaj od Ebu-Hurejre, radijallahu anhu, da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
"Vatra je opkrivena strastima, a Džennet neugodnostima."

٦٤٨٧. حَدَّثَنَا إِسْمَاعِيلُ قَالَ حَدَّثَنِي مَالِكٌ عَنْ أَبِي الزِّنَادِ عَنِ الْأَعْرَجِ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ أَنَّ رَسُولَ الله ﷺ قَالَ حُجِبَتِ النَّارُ بِالشَّهَوَاتِ وَحُجِبَتِ الْجَنَّةُ بِالْمَكَارِهِ .

2 Tj. o strahotama Sudnjeg dana, o strahotama u berzehu i sl.

3 Hadis govori o pokuđenosti odavanju strastima, ako postoji u dušama naklonost prema njima. S druge strane, hadis potiče na pokornost i dobra djela, iako je to dušama teško. Džehennem je opkriven strastima, a Džennet neugodnostima i djelima koja ljudskim dušama teško padaju. Kada čovjek raskine zastor kojim je opkružen Džehennem tako što se povodi za svojim strastima i čini harame, to bude uzrok padanja u Vatru. Isto je i u slučaju Dženneta; do njega se ne stiže drukčije osim savladavanjem teškoća i prepreka.

"DŽENNET JE SVAKOM OD VAS BLIŽI OD KAIŠA NJEGOVE SANDALE, A I VATRA ISTO TAKO!"

بَاب الْجَنَّةُ أَقْرَبُ إِلَى أَحَدِكُمْ مِنْ شِرَاكِ نَعْلِهِ وَالنَّارُ مِثْلُ ذَلِكَ

6488. PRIČAO MI JE Musa b. Mes'ud, njemu Sufjan, prenoseći od Mensura i A'meša, oni od Ebu-Vaila, a on od Abdullaha, radijallahu anhu, da je kazivao: "Rekao je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem: 'Džennet je svakom od vas bliži od kaiša njegove sandale, a i Vatra isto tako!'"[1]

٦٤٨٨. حَدَّثَنِي مُوسَى بْنُ مَسْعُودٍ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ عَنْ مَنْصُورٍ وَالْأَعْمَشِ عَنْ أَبِي وَائِلٍ عَنْ عَبْدِاللهِ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ قَالَ النَّبِيُّ ﷺ الْجَنَّةُ أَقْرَبُ إِلَى أَحَدِكُمْ مِنْ شِرَاكِ نَعْلِهِ وَالنَّارُ مِثْلُ ذَلِكَ .

6489. PRIČAO MI JE Muhammed b. Musenna, njemu Gunder, ovom Šu'ba, prenoseći od Abdul-Melika b. Umejra, on od Ebu-Seleme, ovaj od Ebu-Hurejre, a on od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, da je rekao:
"Najistinitiji stih koji je pjesnik naveo jest: 'Odista, sve osim Allaha prolazno je!'"

٦٤٨٩. حَدَّثَنِي مُحَمَّدُ بْنُ الْمُثَنَّى حَدَّثَنَا غُنْدَرٌ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ عَنْ عَبْدِالْمَلِكِ بْنِ عُمَيْرٍ عَنْ أَبِي سَلَمَةَ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ أَصْدَقُ بَيْتٍ قَالَهُ الشَّاعِرُ أَلَا كُلُّ شَيْءٍ مَا خَلَا اللهَ بَاطِلُ .

NEKA (ČOVJEK) GLEDA U ONOGA KOJI JE ISPOD NJEGA, A NEKA NE GLEDA U ONOGA KOJI JE IZNAD NJEGA

بَاب لِيَنْظُرْ إِلَى مَنْ هُوَ أَسْفَلَ مِنْهُ وَلَا يَنْظُرْ إِلَى مَنْ هُوَ فَوْقَهُ

6490. PRIČAO NAM JE Isma'il, njemu Malik, prenoseći od Ebu-Zinada, on od A'redža, ovaj od Ebu-Hurejre, a on od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, da je rekao:
"Kada neko od vas vidi onoga koji je odlikovan nad njim u imetku i izgledu, neka pogleda i onoga koji je ispod njega (u tome)."[2]

٦٤٩٠. حَدَّثَنَا إِسْمَاعِيلُ قَالَ حَدَّثَنِي مَالِكٌ عَنْ أَبِي الزِّنَادِ عَنِ الْأَعْرَجِ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ عَنْ رَسُولِ اللهِ ﷺ قَالَ إِذَا نَظَرَ أَحَدُكُمْ إِلَى مَنْ فُضِّلَ عَلَيْهِ فِي الْمَالِ وَالْخَلْقِ فَلْيَنْظُرْ إِلَى مَنْ هُوَ أَسْفَلَ مِنْهُ .

---

1 U hadisu se nalazi jasan dokaz da dobra djela i pokornost Allahu, dželle šanuhu, vode u Džennet, a grijesi i nepokornost u Džehennem.

2 Ako o tome čovjek razmisli, vidjet će da Allahove, dželle šanuhu, blagodati koje on ima ne posjeduju mnogi ljudi, te stoga treba biti zahvalan Allahu, dželle šanuhu, na tome.

O ONOME KOJI HTJEDNE URADITI DOBRO ILI ZLO

باب مَنْ هَمَّ بِحَسَنَةٍ أَوْ بِسَيِّئَةٍ

6491. PRIČAO NAM JE Ebu-Ma'mer, njemu Abdul-Varis, ovom Dža'd Ebu-Usman, njemu Ebu-Redža Utaridi, prenoseći od Ibn-Abbasa, radijallahu anhuma, a on od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, koji, prenoseći od svoga Uzvišenog Gospodara, kaže:[3]
"Zaista je Allah odredio dobra i zla djela, a zatim je to objasnio. Ko htjedne uraditi dobro djelo, ali ga ne uradi – Allah će mu to kod Sebe upisati kao (sasvim) dobro djelo; a ako htjedne uraditi neko dobro djelo, pa ga i uradi – Allah će to djelo kod Sebe upisati kao deset, do sedam stotina, dobrih djela, pa i mnogo puta više. Ko htjedne uraditi neko loše djelo, ali ga ne uradi – Allah će mu ga kod Sebe upisati kao (sasvim) dobro djelo; a ako ga htjedne uraditi, pa ga i uradi – Allah će ga kod Sebe upisati kao jedno loše djelo."

٦٤٩١. حَدَّثَنَا أَبُو مَعْمَرٍ حَدَّثَنَا عَبْدُالْوَارِثِ حَدَّثَنَا جَعْدُ بْنُ دِينَارٍ أَبُو عُثْمَانَ حَدَّثَنَا أَبُو رَجَاءٍ الْعُطَارِدِيُّ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا عَنِ النَّبِيِّ ﷺ فِيمَا يَرْوِي عَنْ رَبِّهِ عَزَّ وَجَلَّ قَالَ قَالَ إِنَّ اللهَ كَتَبَ الْحَسَنَاتِ وَالسَّيِّئَاتِ ثُمَّ بَيَّنَ ذَلِكَ فَمَنْ هَمَّ بِحَسَنَةٍ فَلَمْ يَعْمَلْهَا كَتَبَهَا اللهُ لَهُ عِنْدَهُ حَسَنَةً كَامِلَةً فَإِنْ هُوَ هَمَّ بِهَا فَعَمِلَهَا كَتَبَهَا اللهُ لَهُ عِنْدَهُ عَشْرَ حَسَنَاتٍ إِلَى سَبْعِ مِائَةِ ضِعْفٍ إِلَى أَضْعَافٍ كَثِيرَةٍ وَمَنْ هَمَّ بِسَيِّئَةٍ فَلَمْ يَعْمَلْهَا كَتَبَهَا اللهُ لَهُ عِنْدَهُ حَسَنَةً كَامِلَةً فَإِنْ هُوَ هَمَّ بِهَا فَعَمِلَهَا كَتَبَهَا اللهُ لَهُ سَيِّئَةً وَاحِدَةً .

SITNI GRIJESI KOJIH SE TREBA ČUVATI

باب مَا يُتَّقَى مِنْ مُحَقَّرَاتِ الذُّنُوبِ

6492. PRIČAO NAM JE Ebu-Velid, njemu Mehdi, prenoseći od Gajlana, a on od Enesa, radijallahu anhu, da je rekao: "Vi radite djela koja su u vašim očima tanja od dlake, a mi smo ih, zaista, za života Vjerovjesnikova, sallallahu alejhi ve sellem, ubrajali u velike grijehe!"
Ebu-Abdullah kaže: "Pod velikim grijesima,[4] on podrazumijeva pogubne (upropaštavajuće) grijehe."[5]

٦٤٩٢. حَدَّثَنَا أَبُو الْوَلِيدِ حَدَّثَنَا مَهْدِيٌّ عَنْ غَيْلاَنَ عَنْ أَنَسٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ إِنَّكُمْ لَتَعْمَلُونَ أَعْمَالاً هِيَ أَدَقُّ فِي أَعْيُنِكُمْ مِنَ الشَّعَرِ إِنْ كُنَّا لَنَعُدُّهَا عَلَى عَهْدِ النَّبِيِّ ﷺ مِنَ الْمُوبِقَاتِ قَالَ أَبُو عَبْدِ اللهِ يَعْنِي بِذَلِكَ الْمُهْلِكَاتِ .

---

3 Ibn-Hadžer kaže da je ovo jedan od "Božijih hadisa" (*el-ehadisul-ilahijje*). "Moguće je", kaže on, "da je ovo Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, čuo bez posrednika, izravno od svoga Gospodara, a moguće je i da je ovo čuo posredstvom meleka, što je vjerovatnije."

4 *El-mubikat.*

5 *El-muhlikat.*

DJELA OVISE O SVOJIM ZAVRŠECIMA, I ČEGA SE OD TOGA TREBA BOJATI

بَاب الْأَعْمَالُ بِالْخَوَاتِيمِ وَمَا يُخَافُ مِنْهَا

6493. PRIČAO NAM JE Ali b. Ajjaš, njemu Ebu-Gassan, a ovom Ebu-Hazim, prenoseći od Sehla b. Sa‘da Sa‘dija da je rekao:

“Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, gledao je u čovjeka koji se borio protiv mušrika – a bio je jedan od muslimana koji je najmanje ovisio o njima – te je rekao: ‘Ko želi vidjeti čovjeka stanovnika Vatre neka gleda u ovoga!’ Neki ga je čovjek slijedio i neprestano se borio dok nije ranjen. Htio je brzu smrt, te je stavio vršak svoje sablje na svoja prsa i naslonio se na njega, tako da mu je izišao između plećki. Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, tada reče: ‘Zaista rob (čovjek) radi, kako to ljudi vide, djela stanovnika Dženneta, a on je jedan od stanovnika Vatre; i (zaista čovjek) radi, kako to ljudi vide, djela stanovnika Vatre, a on je jedan od stanovnika Dženneta! Doista djela ovise o svojim završecima!’”[1]

٦٤٩٣. حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ عَيَّاشٍ الْأَهَانِيُّ الْحِمْصِيُّ حَدَّثَنَا أَبُو غَسَّانَ قَالَ حَدَّثَنِي أَبُو حَازِمٍ عَنْ سَهْلِ بْنِ سَعْدٍ السَّاعِدِيِّ قَالَ نَظَرَ النَّبِيُّ ﷺ إِلَى رَجُلٍ يُقَاتِلُ الْمُشْرِكِينَ وَكَانَ مِنْ أَعْظَمِ الْمُسْلِمِينَ غَنَاءً عَنْهُمْ فَقَالَ مَنْ أَحَبَّ أَنْ يَنْظُرَ إِلَى رَجُلٍ مِنْ أَهْلِ النَّارِ فَلْيَنْظُرْ إِلَى هَذَا فَتَبِعَهُ رَجُلٌ فَلَمْ يَزَلْ عَلَى ذَلِكَ حَتَّى جُرِحَ فَاسْتَعْجَلَ الْمَوْتَ فَقَالَ بِذُبَابَةِ سَيْفِهِ فَوَضَعَهُ بَيْنَ ثَدْيَيْهِ فَتَحَامَلَ عَلَيْهِ حَتَّى خَرَجَ مِنْ بَيْنِ كَتِفَيْهِ فَقَالَ النَّبِيُّ ﷺ إِنَّ الْعَبْدَ لَيَعْمَلُ فِيمَا يَرَى النَّاسُ عَمَلَ أَهْلِ الْجَنَّةِ وَإِنَّهُ لَمِنْ أَهْلِ النَّارِ وَيَعْمَلُ فِيمَا يَرَى النَّاسُ عَمَلَ أَهْلِ النَّارِ وَهُوَ مِنْ أَهْلِ الْجَنَّةِ وَإِنَّمَا الْأَعْمَالُ بِخَوَاتِيمِهَا .

1 Velika je mudrost u tome što čovjeku nije poznat završetak njegovih djela, jer kada bi čovjek znao da će biti spašen, uzoholio bi se i ulijenio, a kad bi znao da će propasti, još više bi činio grijeh. Zato je to čovjeku i skriveno, kako bi stalno bio između straha i nade.

O TOME DA JE U ODVAJANJU OD LOŠEG DRUŠTVA I POVLAČENJU U SAMOĆU RAHATLUK[2]

باب الْعُزْلَةُ راحةٌ مِنْ خُلاطِ السُّوءِ

6494. PRIČAO NAM JE Ebu-Jeman, a njemu Šu'ajb, prenoseći od Zuhrija, on od Ataa b. Jezida, a ovaj od Ebu-Seida da je rečeno: "Allahov Poslaniče..."; a PRIČAO JE i Muhammed b. Jusuf da mu je kazivao Evza'i, a njemu Zuhri, prenoseći od Ataa b. Jezida Lejsija, a on od Ebu-Seida Hudrija (da je kazivao): "Neki je beduin došao Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, i upitao: 'Allahov Poslaniče, koji su ljudi najbolji?'[3] 'Čovjek koji se lično bori na Allahovu putu (ulažući) svoj život i svoj imetak, te čovjek koji u nekoj špilji obožava svoga Gospodara[4] i čuva svijet od svoga zla.'"[5] Isto ovo prenose Zubejdi, Sulejman b. Kesir i Nu'man od Zuhrija. Ma'mer prenosi od Zuhrija, on od Ataa, ili Ubejdullaha[6], ovaj od Ebu-Seida, a on od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem. Junus, Ibn-Musafir i Jahja b. Seid prenose od Ibn-Šihaba, on od Ataa, ovaj od nekih Vjerovjesnikovih, sallallahu alejhi ve sellem, drugova, a oni od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem.

٦٤٩٤. حَدَّثَنَا أَبُو الْيَمَانِ أَخْبَرَنَا شُعَيْبٌ عَنِ الزُّهْرِيِّ قَالَ حَدَّثَنِي عَطَاءُ بْنُ يَزِيدَ أَنَّ أَبَا سَعِيدٍ حَدَّثَهُ قَالَ قِيلَ يَا رَسُولَ اللهِ وَقَالَ مُحَمَّدُ بْنُ يُوسُفَ حَدَّثَنَا الأَوْزَاعِيُّ حَدَّثَنَا الزُّهْرِيُّ عَنْ عَطَاءِ بْنِ يَزِيدَ اللَّيْثِيِّ عَنْ أَبِي سَعِيدٍ الْخُدْرِيِّ قَالَ جَاءَ أَعْرَابِيٌّ إِلَى النَّبِيِّ ﷺ فَقَالَ يَا رَسُولَ اللهِ أَيُّ النَّاسِ خَيْرٌ قَالَ رَجُلٌ جَاهَدَ بِنَفْسِهِ وَمَالِهِ وَرَجُلٌ فِي شِعْبٍ مِنَ الشِّعَابِ يَعْبُدُ رَبَّهُ وَيَدَعُ النَّاسَ مِنْ شَرِّهِ تَابَعَهُ الزُّبَيْدِيُّ وَسُلَيْمَانُ بْنُ كَثِيرٍ وَالنُّعْمَانُ عَنِ الزُّهْرِيِّ وَقَالَ مَعْمَرٌ عَنِ الزُّهْرِيِّ عَنْ عَطَاءٍ أَوْ عُبَيْدِ اللهِ عَنْ أَبِي سَعِيدٍ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ وَقَالَ يُونُسُ وَابْنُ مُسَافِرٍ وَيَحْيَى بْنُ سَعِيدٍ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ عَنْ عَطَاءٍ عَنْ بَعْضِ أَصْحَابِ النَّبِيِّ ﷺ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ.

---

2 U ovom se poglavlju ukazuje na potrebu da musliman, ukoliko živi u lošoj sredini na koju ne može utjecati i mijenjati je nabolje, treba tražiti spas u osamljivanju i odlasku iz takve sredine, jer je lakše podnijeti i samoću nego neprestano dodvoravanje lošem društvu. Hattabi veli: "Kada bi se čovjek osamljivanjem sačuvao samo od ogovaranja i gledanja ružnih djela koja ne može spriječiti, to bi osamljivanje bilo veliko dobro." Ebu-Derda veli: "Samoća je bolja od lošeg društva." (*Fethul-bari*, 11/339)

3 Ukoliko pažljivo proučimo Poslanikove, sallallahu alejhi ve sellem, odgovore na ovo i slična pitanja, možemo u tim odgovorima primijetiti stanovite razlike. To je zbog toga što se ti odgovori odnose na različite ljude, na različite okolnosti i različita vremena. Tako, naprimjer, ako bi neko upitao koje je djelo najbolje, Poslanik bi mu odgovorio koje je djelo u tom trenutku za njega, tog koji pita, najbolje i najvažnije.

4 Ovo se odnosi na prilike u kojima se čovjek nije sposoban boriti na Allahovu putu; svojim djelovanjem on ne može promijeniti stanje, te se stoga odvoji u samoću kako bi sačuvao svoju vjeru. Neki drže da se ovo odnosi na doba poslije Vjerovjesnikove, sallallahu alejhi ve sellem, smrti.

5 Kušejri navodi u svojoj *Risali* da onaj koji se odluči povući u samoću i odvojiti se od svoje sredine treba biti siguran da to čini s namjerom da sačuva druge od svoga zla. Takvo je promišljanje pohvalno svojstvo koje proizlazi iz skromnosti. Ukoliko, pak, čovjek smatra da napušta svijet kako bi se sačuvao od njegova zla te da je on vredniji od svijeta koji ga okružuje, onda je to pokuđeno svojstvo koje proizlazi iz oholosti. (*Fethul-bari*, 11/340)

6 Ovdje Ma'mer sumnja koji od njih dvojice prenosi - da li Ata ili Ubejdullah. Ovaj hadis prenosi i Muslim, i kod njega se spominje samo Ata, te tako ne postoji ova dvojba.

6495. PRIČAO NAM JE Ebu-Nu'ajm, njemu Madžišun, prenoseći od Abdur-Rahmana b. Ebu-Sa'sa'e, on od svog oca, a ovaj od Ebu-Seida da je čuo Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, kad je rekao:
"Ljudi će doživjeti vrijeme kad će najbolji imetak čovjeka muslimana (biti) sitna stoka koju će on tjerati po brdskim pašnjacima i pojilištima bježeći sa svojom vjerom od nereda."[1]

٦٤٩٥. حَدَّثَنَا أَبُو نُعَيْمٍ حَدَّثَنَا الْمَاجِشُونُ عَنْ عَبْدِالرَّحْمَنِ بْنِ أَبِي صَعْصَعَةَ عَنْ أَبِيهِ عَنْ أَبِي سَعِيدٍ الْخُدْرِيِّ أَنَّهُ سَمِعَهُ يَقُولُ سَمِعْتُ النَّبِيَّ ﷺ يَقُولُ يَأْتِي عَلَى النَّاسِ زَمَانٌ خَيْرُ مَالِ الرَّجُلِ الْمُسْلِمِ الْغَنَمُ يَتْبَعُ بِهَا شَعَفَ الْجِبَالِ وَمَوَاقِعَ الْقَطْرِ يَفِرُّ بِدِينِهِ مِنَ الْفِتَنِ .

O NESTANKU POVJERENJA[2]

باب رفع الأمانة

496. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Sinan, njemu Fulejh b. Sulejman, a ovom Hilal b. Ali, prenoseći od Ataa b. Jesara, a on od Ebu-Hurejre, radijallahu anhu, (da je kazivao):
"Allahov je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: 'Kada nestane povjerenja, očekuj Kijametski dan.'
'Kako će ga nestati, Allahov Poslaniče?', upitao je neko.
'Kada se poslovi[3] povjere onima koji im nisu dorasli', odgovorio je on."[4]

٦٤٩٦. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ سِنَانٍ حَدَّثَنَا فُلَيْحُ بْنُ سُلَيْمَانَ حَدَّثَنَا هِلاَلُ بْنُ عَلِيٍّ عَنْ عَطَاءِ بْنِ يَسَارٍ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ إِذَا ضُيِّعَتِ الأَمَانَةُ فَانْتَظِرِ السَّاعَةَ قَالَ كَيْفَ إِضَاعَتُهَا يَا رَسُولَ اللهِ قَالَ إِذَا أُسْنِدَ الأَمْرُ إِلَى غَيْرِ أَهْلِهِ فَانْتَظِرِ السَّاعَةَ .

1 Ovo vrijeme nastupa za vjernika tek onda kad nema mogućnosti za borbu na Allahovu putu i kad zbog zle sredine koju ne može izmijeniti njegov muslimanski identitet postane ugrožen. Ne treba zaboraviti da islam, prije osamljivanja, potiče na udruživanje, na džemat, i to je način na koji svaki pojedinac treba organizirati svoj život. Osamljivanje je propisano u iznimnim slučajevima, kada nema drugog izlaza. Treba također znati da musliman, ukoliko se i odvoji od društva, i dalje mora izvršavati svoje šerijatske obaveze prema njemu. Odvajanje može biti djelimično. Preporučuje se da se čovjek odvoji od suvišnog društva, kako bi što manje vremena posvećivao beskorisnim stvarima.

2 Ovoj je riječi po svome značenju suprotna riječ izdaja, prijevara. Povjerenje će iščeznuti pred Kijametski dan, kad nestane odanih i povjerljivih ljudi, a pojave se varalice.

3 Ovdje se prije svega misli na poslove vezane za vjeru, kao što je hilafet (vrhovno vodstvo), imaret (uprava), kadiluk (sudstvo), muftiluk (institucija koja daje pravna rješenja) itd.

4 Jedan beduin upitao je Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, kada će nastupiti Kijametski dan. On mu na to pitanje nije mogao precizno odgovoriti, jer znanje o tome posjeduje samo Allah, dželle šanuhu. Stoga mu je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, ukazao na jedan od njegovih predznaka, želeći u isto vrijeme upozoriti svoj ummet na opasnost do koje dolazi kad se važni poslovi povjere onima koji im nisu dorasli. Povjeravanje poslova takvim osobama vodi u opći nered, jer je ono usko vezano za mito, korupciju, protekciju i sl. Ne samo da takvi poslovi, budući da su u rukama nesposobnih ljudi, neće biti dobro obavljani nego će onima koji su sposobni i takvim poslovima dorasli na taj način biti učinjena velika nepravda.

6497. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Kesir, a njemu Sufjan, prenoseći od A'meša, on od Zejda b. Vehba, a ovaj od Huzejfe da je kazivao:
"Allahov nam je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, ispričao dva hadisa. Vidio sam već (da se) jedan (ostvario), a očekujem (da se i) drugi (ostvari). Pričao nam je da je povjerenje spušteno u dubinu ljudskih srca. Zatim su oni učili iz Kur'ana, a onda iz sunneta.[5] I pričao nam je (potom) o njegovu podizanju (tj. o nestanku povjerenja) i rekao:
'Čovjek će odspavati jedan san, pa će povjerenje biti uzeto iz njegova srca, a trag će mu ostati kao jedna tačka. Zatim će odspavati još jedan san, pa će ono opet biti uzeto. Ostat će mu trag kao žulj, baš kao kad zakotrljaš žeravicu na svojoj nozi, pa se ona podmjehuri. Vidiš je nabuhlu, a u tome nema ništa. Svijet će trgovati i skoro niko neće držati do povjerenja. Pričat će se kako u tom i tom plemenu ima čovjek od povjerenja.[6] Govorit će se (s divljenjem) o nekom čovjeku: 'Kako je pametan, kako je lijep, kako je čvrst,[7] a u njegovu srcu nema ni trunke imana[8]!' Živio sam u vremenu kad mi je bilo svejedno s kim ću trgovati. Ako je musliman, islam će ga vratiti (pravdi i poštenju), a ako je kršćanin, vratit će ga onaj što mu je nadređen. Danas ne trgujem ni s kim osim s tim i tim.'"[9]

٦٤٩٧. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ كَثِيرٍ أَخْبَرَنَا سُفْيَانُ حَدَّثَنَا الأَعْمَشُ عَنْ زَيْدِ بْنِ وَهْبٍ حَدَّثَنَا حُذَيْفَةُ قَالَ حَدَّثَنَا رَسُولُ اللهِ ﷺ حَدِيثَيْنِ رَأَيْتُ أَحَدَهُمَا وَأَنَا أَنْتَظِرُ الآخَرَ حَدَّثَنَا أَنَّ الأَمَانَةَ نَزَلَتْ فِي جَذْرِ قُلُوبِ الرِّجَالِ ثُمَّ عَلِمُوا مِنَ الْقُرْآنِ ثُمَّ عَلِمُوا مِنَ السُّنَّةِ وَحَدَّثَنَا عَنْ رَفْعِهَا قَالَ يَنَامُ الرَّجُلُ النَّوْمَةَ فَتُقْبَضُ الأَمَانَةُ مِنْ قَلْبِهِ فَيَظَلُّ أَثَرُهَا مِثْلَ أَثَرِ الْوَكْتِ ثُمَّ يَنَامُ النَّوْمَةَ فَتُقْبَضُ فَيَبْقَى أَثَرُهَا مِثْلَ الْمَجْلِ كَجَمْرٍ دَحْرَجْتَهُ عَلَى رِجْلِكَ فَنَفِطَ فَتَرَاهُ مُنْتَبِرًا وَلَيْسَ فِيهِ شَيْءٌ فَيُصْبِحُ النَّاسُ يَتَبَايَعُونَ فَلاَ يَكَادُ أَحَدٌ يُؤَدِّي الأَمَانَةَ فَيُقَالُ إِنَّ فِي بَنِي فُلاَنٍ رَجُلاً أَمِينًا وَيُقَالُ لِلرَّجُلِ مَا أَعْقَلَهُ وَمَا أَظْرَفَهُ وَمَا أَجْلَدَهُ وَمَا فِي قَلْبِهِ مِثْقَالُ حَبَّةِ خَرْدَلٍ مِنْ إِيمَانٍ وَلَقَدْ أَتَى عَلَيَّ زَمَانٌ وَمَا أُبَالِي أَيَّكُمْ بَايَعْتُ لَئِنْ كَانَ مُسْلِمًا رَدَّهُ عَلَيَّ الإِسْلاَمُ وَإِنْ كَانَ نَصْرَانِيًّا رَدَّهُ عَلَيَّ سَاعِيهِ فَأَمَّا الْيَوْمَ فَمَا كُنْتُ أُبَايِعُ إِلاَّ فُلاَنًا وَفُلاَنًا .

6498. PRIČAO NAM JE Ebu-Jeman, a njemu Šu'ajb, prenoseći od Zuhrija, on od Salima b. Abdullaha, a ovaj od Abdullaha b. Omera, radijallahu anhuma, da je čuo Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, kad je rekao: "Ljudi su kao deve: od stotinu njih teško nađeš jednu jahaću."[10]

٦٤٩٨. حَدَّثَنَا أَبُو الْيَمَانِ أَخْبَرَنَا شُعَيْبٌ عَنِ الزُّهْرِيِّ قَالَ أَخْبَرَنِي سَالِمُ بْنُ عَبْدِاللهِ أَنَّ عَبْدَاللهِ بْنَ عُمَرَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا قَالَ سَمِعْتُ رَسُولَ اللهِ ﷺ يَقُولُ إِنَّمَا النَّاسُ كَالإِبِلِ الْمِائَةِ لاَ تَكَادُ تَجِدُ فِيهَا رَاحِلَةً .

5 Povjerenje i poštenje suštinska su, dakle, svojstva koja čovjek ima u svom srcu. To povjerenje i poštenje može se ojačati izučavanjem Kur'ana i sunneta, koji odgajaju čovjeka u duhu poštenja i povjerenja.

6 Dakle, povjerljivi će ljudi biti rijetkost, zbog čega će se o njima pripovijedati.

7 Svijet će se diviti vanjskom izgledu čovjeka, a neće se pitati kakvog je poštenja i časti.

8 Ovdje je upotrebljena riječ iman (vjerovanje) umjesto riječi emanet (povjerenje) zbog toga što nema vjerovanja bez povjerenja.

9 Dakle, samo u određene osobe ima povjerenje i s njima obavlja poslove kupoprodaje.

10 Tj. teško možeš naći jednu devu koja vrijedi i koja je dobra za jahanje. Ovim se hadisom želi kazati da ljudi

O ŽELJI ZA POKAZIVANJEM I STJECANJU LAŽNOG UGLEDA[1]

باب الرِّيَاءِ وَالسُّمْعَةِ

6499. PRIČAO NAM JE Musedded, a njemu Jahja, prenoseći od Sufjana, a ovaj od Seleme b. Kuhejla...; a PRIČAO NAM JE i Ebu-Nu'ajm, prenoseći od Sufjana, on od Seleme, a ovaj od Džunduba da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao... te da nije nikog čuo da kaže kako je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao nešto drugo. Približio mu se i čuo kako pripovijeda: "Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem je, rekao: 'Ko žudi postati znamenit – Allah će učiniti da se čuje za njega[2], a ko se pretvara – Allah će razotkriti njegovu dvoličnost.'"

٦٤٩٩. حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ حَدَّثَنَا يَحْيَى عَنْ سُفْيَانَ حَدَّثَنِي سَلَمَةُ بْنُ كُهَيْلٍ ح و حَدَّثَنَا أَبُو نُعَيْمٍ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ عَنْ سَلَمَةَ قَالَ سَمِعْتُ جُنْدَبًا يَقُولُ قَالَ النَّبِيُّ ﷺ وَلَمْ أَسْمَعْ أَحَدًا يَقُولُ قَالَ النَّبِيُّ ﷺ غَيْرَهُ فَدَنَوْتُ مِنْهُ فَسَمِعْتُهُ يَقُولُ قَالَ النَّبِيُّ ﷺ مَنْ سَمَّعَ سَمَّعَ اللهُ بِهِ وَمَنْ يُرَائِي يُرَائِي اللهُ بِهِ .

O ONOME[3] KOJI SE TRUDI I NASTOJI BITI POKORAN[4] UZVIŠENOM ALLAHU

باب مَنْ جَاهَدَ نَفْسَهُ فِي طَاعَةِ اللَّهِ

6500. PRIČAO NAM JE Hudba b. Halid, njemu Hemmam, ovom Katada, a njemu Enes b. Malik, prenoseći od Mu'aza b. Džebela, radijallahu anhuma, da je kazivao:

٦٥٠٠. حَدَّثَنَا هُدْبَةُ بْنُ خَالِدٍ حَدَّثَنَا هَمَّامٌ حَدَّثَنَا قَتَادَةُ حَدَّثَنَا أَنَسُ بْنُ مَالِكٍ عَنْ مُعَاذِ بْنِ جَبَلٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ بَيْنَمَا أَنَا رَدِيفُ النَّبِيِّ ﷺ

---

općenito imaju manjkavosti te da su rijetki oni koji su izuzetno sposobni. Ovaj hadis ima, međutim, i druga tumačenja. (*Fethul-bari*, 11/343)

1 Ovo se također ostvaruje dvoličnošću i pretvaranjem, kojima čovjek pribjegava kako bi se pročulo o njegovoj pobožnosti i poštenju.

2 Dakle, ko želi da se čuje za njegova djela kako bi postao poznat kod svijeta i kako bi ga svijet veličao - Allah će mu to dati, ali za to neće imati ahiretske nagrade. Neki pak razumijevaju da se ovim dijelom hadisa želi kazati kako će onome koji želi da se pročuju tuđe mahane Uzvišeni Allah otkriti njegove vlastite mahane pa će čuti ono što ne voli. Postoje, međutim, i druga tumačenja. (*Fethul-bari*, 11/344-345)

3 Tj. o vrijednosti onoga koji ulaže takav napor.

4 Tj. nastoji biti ustrajan u činjenju dobrih djela i borbi protiv strasti i prohtjeva koji su zabranjeni (haram) te ostalih djela koja nisu dopuštena, i trudi se da ne pretjeruje u uživanjima koja su dopuštena (halal). Uzvišeni Allah kaže: "A onaj koji se bude plašio stajanja pred Gospodarom svojim i odvratio dušu svoju od pohlepe..." (En-Nazi'at, 40). Neki učenjaci (*Fethul-bari*, 11/345-346) ubrajaju borbu protiv pohlepe duše u borbu protiv neprijatelja, jer čovjek ima tri neprijatelja. Prvi mu je neprijatelj šejtan, a drugi duša, jer ona poziva strastima i uživanjima koja vode u ono što je zabranjeno, a šejtan joj u tome pomaže tako što to uljepšava. Ko se suprotstavi pohlepama svoje duše i šejtanu, tjerajući dušu na slijeđenje Allahovih odredbi, on će biti u stanju boriti se protiv trećeg neprijatelja - ljudi koji se bore protiv Allahove vjere. U borbi protiv pohlepe duše najbolje može pomoći borba protiv šejtana i odbacivanje svih njegovih zavođenja (vesvesa), koja su stalna, te stoga čovjek mora svakog trenutka biti na oprezu.

لَيْسَ بَيْنِي وَبَيْنَهُ إِلاَّ آخِرَةُ الرَّحْلِ فَقَالَ يَا مُعَاذُ قُلْتُ لَبَّيْكَ يَا رَسُولَ اللهِ وَسَعْدَيْكَ ثُمَّ سَارَ سَاعَةً ثُمَّ قَالَ يَا مُعَاذُ قُلْتُ لَبَّيْكَ رَسُولَ اللهِ وَسَعْدَيْكَ ثُمَّ سَارَ سَاعَةً ثُمَّ قَالَ يَا مُعَاذُ بْنَ جَبَلٍ قُلْتُ لَبَّيْكَ رَسُولَ اللهِ وَسَعْدَيْكَ قَالَ هَلْ تَدْرِي مَا حَقُّ اللهِ عَلَى عِبَادِهِ قُلْتُ اللهُ وَرَسُولُهُ أَعْلَمُ قَالَ حَقُّ اللهِ عَلَى عِبَادِهِ أَنْ يَعْبُدُوهُ وَلاَ يُشْرِكُوا بِهِ شَيْئًا ثُمَّ سَارَ سَاعَةً ثُمَّ قَالَ يَا مُعَاذُ بْنَ جَبَلٍ قُلْتُ لَبَّيْكَ رَسُولَ اللهِ وَسَعْدَيْكَ قَالَ هَلْ تَدْرِي مَا حَقُّ الْعِبَادِ عَلَى اللهِ إِذَا فَعَلُوهُ قُلْتُ اللهُ وَرَسُولُهُ أَعْلَمُ قَالَ حَقُّ الْعِبَادِ عَلَى اللهِ أَنْ لاَ يُعَذِّبَهُمْ .

"Dok sam s Vjerovjesnikom, sallallahu alejhi ve sellem, jahao (na istoj jahalici), tako da je između mene i njega bio samo zadnji dio sedla[5], on mi reče: 'Mu'aze!'

'Odazivam ti se, Allahov Poslaniče!', odgovorio sam. Jahao je potom neko vrijeme, a onda opet rekao: 'Mu'aze!'

'Odazivam ti se, Allahov Poslaniče!', rekoh. Zatim je ponovo jahao neko vrijeme, a onda rekao: 'Mu'aze!'

'Odazivam ti se, Allahov Poslaniče!', rekoh.

'Znaš li', upita on, 'koja prava ima Allah prema Svojim robovima?'

'Allah i Njegov Poslanik to najbolje znaju', odgovorio sam.

'Pravo je Allahovo prema Njegovim robovima da oni samo Njega obožavaju[6] i da Mu ništa ravnim ne smatraju', reče on. Potom je jahao neko vrijeme, a onda rekao: 'Mu'aze, sine Džebelov!'

'Odazivam ti se, Allahov Poslaniče!', odgovorio sam.

'Znaš li', upita on, 'koja prava imaju robovi kod Allaha kada to urade?'[7]

'Allah i Njegov Poslanik to najbolje znaju', odgovorio sam.

'Pravo je robova kod Allaha da ih On ne kazni'[8], reče on."

5 Ovim Mu'az, radijallahu anhu, želi kazati kako je bio blizu Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, tako da je mogao sve dobro čuti i zapamtiti.

6 Obožavati Uzvišenog Allaha znači činiti ono što je On naredio i kloniti se onoga što je On zabranio. Naročito se treba čuvati širka, jer je to najveći grijeh.

7 Tj. kad samo Njega (Allaha) obožavaju i samo Njemu ibadet upućuju.

8 Zato što im je Uzvišeni Allah to obećao, a On Svoje obećanje ne krši.

O SKROMNOSTI I PONIZNOSTI

باب التواضع

6501. PRIČAO NAM JE Malik b. Isma'il, njemu Zuhejr, a ovom Humejd, prenoseći od Enesa, radijallahu anhu, da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, imao devu...; a PRIČAO MI JE i Muhammed, njemu Fezari i Ebu-Halid Ahmer, prenoseći od Humejda Tavila, a on od Enesa (da je kazivao): "Allahov je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, imao devu po imenu Adba. Bila je najbrža i nepobjediva. Jednom je došao neki beduin sa svojom (mladom) devom pa ju je ona (beduinova deva) pobijedila. Muslimanima je to teško palo te rekoše: 'Adba je pobijeđena.' Na to Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, reče: 'Doista, kad god se što na dunjaluku uzdigne, Allahovo je pravo da ga On spusti.'"[1]

٦٥٠١. حَدَّثَنَا مَالِكُ بْنُ إِسْمَاعِيلَ حَدَّثَنَا زُهَيْرٌ حَدَّثَنَا حُمَيْدٌ عَنْ أَنَسٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ كَانَ لِلنَّبِيِّ ﷺ نَاقَةٌ قَالَ ح و حَدَّثَنِي مُحَمَّدٌ أَخْبَرَنَا الْفَزَارِيُّ وَأَبُو خَالِدٍ الأَحْمَرُ عَنْ حُمَيْدٍ الطَّوِيلِ عَنْ أَنَسٍ قَالَ كَانَتْ نَاقَةٌ لِرَسُولِ اللهِ ﷺ تُسَمَّى الْعَضْبَاءَ وَكَانَتْ لاَ تُسْبَقُ فَجَاءَ أَعْرَابِيٌّ عَلَى قَعُودٍ لَهُ فَسَبَقَهَا فَاشْتَدَّ ذَلِكَ عَلَى الْمُسْلِمِينَ وَقَالُوا سُبِقَتِ الْعَضْبَاءُ فَقَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ إِنَّ حَقًّا عَلَى اللهِ أَنْ لاَ يَرْفَعَ شَيْئًا مِنَ الدُّنْيَا إِلاَّ وَضَعَهُ .

6502. PRIČAO MI JE Muhammed b. Usman, njemu Halid b. Mahled, ovom Sulejman b. Bilal, a njemu Šerik b. Abdullah b. Ebu-Nimr, prenoseći od Ataa, a on od Ebu-Hurejre, da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
"Uzvišeni je Allah, doista, rekao: 'Ko uznemirava kojeg od Mojih evlija[2] – Ja sam mu objavio rat.[3] Najdraže čime Mi se Moj rob može približiti jest ono što sam mu propisao. Moj će Mi se rob ustrajno približavati nafilama pa ću ga zavoljeti, a kada ga zavolim, postat ću sluh njegov, kojim sluša, vid njegov, kojim gleda, ruka njegova, kojom radi, noga njegova, kojom hoda.[4] Ako Me upita, dat

٦٥٠٢. حَدَّثَنِي مُحَمَّدُ بْنُ عُثْمَانَ بْنِ كَرَامَةَ حَدَّثَنَا خَالِدُ بْنُ مَخْلَدٍ حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ بِلاَلٍ حَدَّثَنِي شَرِيكُ بْنُ عَبْدِ اللهِ بْنِ أَبِي نَمِرٍ عَنْ عَطَاءٍ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ إِنَّ اللهَ قَالَ مَنْ عَادَى لِي وَلِيًّا فَقَدْ آذَنْتُهُ بِالْحَرْبِ وَمَا تَقَرَّبَ إِلَيَّ عَبْدِي بِشَيْءٍ أَحَبَّ إِلَيَّ مِمَّا افْتَرَضْتُ عَلَيْهِ وَمَا يَزَالُ عَبْدِي يَتَقَرَّبُ إِلَيَّ بِالنَّوَافِلِ حَتَّى أُحِبَّهُ فَإِذَا أَحْبَبْتُهُ كُنْتُ سَمْعَهُ الَّذِي يَسْمَعُ بِهِ وَبَصَرَهُ الَّذِي يُبْصِرُ بِهِ وَيَدَهُ الَّتِي يَبْطِشُ بِهَا وَرِجْلَهُ الَّتِي يَمْشِي

1 Uzvišeni Allah ne voli oholost. Na to nas je upozorio Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, kad je rekao da u Džennet neće ući onaj koji bude imao koliko trun oholosti u sebi. Svi koji se ohole mogu očekivati poniženje još na na ovom svijetu.

2 Evlija je čovjek koji je spoznao svoga Stvoritelja i ustrajan je u iskrenoj pokornosti Njemu.

3 Ovo je važno upozorenje, jer kome Allah objavi rat, njemu je neminovna propast na oba svijeta.

4 To znači da će čovjeku koji izvršava farzove, a zatim ustraje u nafilama Uzvišeni Allah dati snagu da savlada šejtana i da se kloni svega što je zabranjeno, tako da će sve ono što on bude radio slušajući, gledajući, hodajući, sve će to biti u skladu s Allahovim propisima.

ću mu, a ako od Mene zaštitu zatraži, doista ću mu je pružiti. Ni oko čega što radim nisam se više dvoumio[5] kao oko duše vjernikove, koja ne voli smrt, a Ja joj ne volim nažao učiniti.'"

بِهَا وَإِنْ سَأَلَنِي لَأُعْطِيَنَّهُ وَلَئِنِ اسْتَعَاذَنِي لَأُعِيذَنَّهُ وَمَا تَرَدَّدْتُ عَنْ شَيْءٍ أَنَا فَاعِلُهُ تَرَدُّدِي عَنْ نَفْسِ الْمُؤْمِنِ يَكْرَهُ الْمَوْتَ وَأَنَا أَكْرَهُ مَسَاءَتَهُ .

O RIJEČIMA VJEROVJESNIKOVIM, SALLALLAHU ALEJHI VE SELLEM: "POSLAN SAM JA I KIJAMETSKI DAN KAO OVA DVA"

باب قول النبي ﷺ بعثت أنا والساعة كهاتين

I riječima Uzvišenog:
"...a smak će svijeta u tren oka doći, ili još brže, jer je Allah, uistinu, Svemoćni."[6]

(وَمَا أَمْرُ السَّاعَةِ إِلاَّ كَلَمْحِ الْبَصَرِ أَوْ هُوَ أَقْرَبُ إِنَّ اللهَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ) .

6503. PRIČAO NAM JE Seid b. Ebu-Merjem, njemu Ebu-Gassan, a ovom Ebu-Hazim, prenoseći od Sehla (da je kazivao):
"Allahov je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: 'Poslan sam ja i Kijametski dan ovako', pokazujući svoja dva prsta i pružajući ih."[7]

٦٥٠٣. حَدَّثَنَا سَعِيدُ بْنُ أَبِي مَرْيَمَ حَدَّثَنَا أَبُو غَسَّانَ حَدَّثَنَا أَبُو حَازِمٍ عَنْ سَهْلٍ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ بُعِثْتُ أَنَا وَالسَّاعَةَ هَكَذَا وَيُشِيرُ بِإِصْبَعَيْهِ فَيَمُدُّ بِهِمَا .

504. PRIČAO MI JE Abdullah b. Muhammed Džu'fi, ovom Vehb b. Džerir, a njemu Šu'ba, prenoseći od Katade i Ebu-Tejjaha, a oni od Enesa da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Poslan sam ja i Kijametski dan kao ova dva[8]."

٦٥٠٤. حَدَّثَنِي عَبْدُاللهِ بْنُ مُحَمَّدٍ هُوَ الْجُعْفِيُّ حَدَّثَنَا وَهْبُ بْنُ جَرِيرٍ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ عَنْ قَتَادَةَ وَأَبِي التَّيَّاحِ عَنْ أَنَسٍ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ بُعِثْتُ أَنَا وَالسَّاعَةَ كَهَاتَيْنِ .

6505. PRIČAO MI JE Jahja b. Jusuf, a njemu Ebu-Bekr, prenoseći od Ebu-Hasina, on od Ebu-Saliha, a ovaj od Ebu-Hurejre (da je kazivao): "Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, je rekao: 'Poslan sam ja i Kijametski dan kao ova dva', znači dva prsta."
Isto prenosi Israil od Ebu-Hasina.

٦٥٠٥. حَدَّثَنِي يَحْيَى بْنُ يُوسُفَ أَخْبَرَنَا أَبُو بَكْرٍ عَنْ أَبِي حَصِينٍ عَنْ أَبِي صَالِحٍ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ بُعِثْتُ أَنَا وَالسَّاعَةُ كَهَاتَيْنِ يَعْنِي إِصْبَعَيْنِ تَابَعَهُ إِسْرَائِيلُ عَنْ أَبِي حَصِينٍ .

5 Ovo ukazuje na to koliko Allah voli Svoga pokornog roba.

6 En-Nahl, 77.

7 Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, ukazuje na blizinu Kijametskog dana pružajući svoja dva prsta, kažiprst i srednji prst. Kako u dužini njihovoj nema velike razlike, tako nema ni velike vremenske razlike između njegova poslanstava i Kijametskog dana.

8 Tj. srednji prst i kažiprst.

O POJAVLJIVANJU SUNCA SA ZAPADA

باب طُلُوعُ الشَّمْسِ مِنْ مَغْرِبِهَا

6506. PRIČAO NAM JE Ebu-Jeman, njemu Šu'ajb, a ovom Ebu-Zinad, prenoseći od Abdur-Rahmana, a on od Ebu-Hurejre, radijallahu anhu, da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
"Neće nastupiti Kijametski dan sve dok sunce ne iziđe sa zapada. A kad izađe i ljudi ga vide, svi će povjerovati.[1] Tada čovjeku neće koristiti to što će uzvjerovati ukoliko nije vjerovao i ranije i vjerujući dobro zaradio.[2] Kijametski će dan nastupiti tako da oni koji budu svoju robu razastrli neće među sobom kupoprodaju dovršiti niti će robu smotati. Kijametski će dan nastupiti tako da će čovjek početi musti devu, ali njega (mlijeka) neće okusiti. Kijametski će dan nastupiti tako da se onaj koji bude pravio korito za vodu neće iz njega napiti. Kijametski će dan nastupiti tako da onaj koji bude ponio zalogaj u svoja usta neće ga pojesti."[3]

٦٥٠٦. حَدَّثَنَا أَبُو الْيَمَانِ أَخْبَرَنَا شُعَيْبٌ حَدَّثَنَا أَبُو الزِّنَادِ عَنْ عَبْدِالرَّحْمَنِ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ أَنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ قَالَ لاَ تَقُومُ السَّاعَةُ حَتَّى تَطْلُعَ الشَّمْسُ مِنْ مَغْرِبِهَا فَإِذَا طَلَعَتْ فَرَآهَا النَّاسُ آمَنُوا أَجْمَعُونَ فَذَلِكَ حِينَ (لاَ يَنْفَعُ نَفْسًا إِيمَانُهَا لَمْ تَكُنْ آمَنَتْ مِنْ قَبْلُ أَوْ كَسَبَتْ فِي إِيمَانِهَا خَيْرًا) وَلَتَقُومَنَّ السَّاعَةُ وَقَدْ نَشَرَ الرَّجُلاَنِ ثَوْبَهُمَا بَيْنَهُمَا فَلاَ يَتَبَايَعَانِهِ وَلاَ يَطْوِيَانِهِ وَلَتَقُومَنَّ السَّاعَةُ وَقَدِ انْصَرَفَ الرَّجُلُ بِلَبَنِ لِقْحَتِهِ فَلاَ يَطْعَمُهُ وَلَتَقُومَنَّ السَّاعَةُ وَهُوَ يُلِيطُ حَوْضَهُ فَلاَ يَسْقِي فِيهِ وَلَتَقُومَنَّ السَّاعَةُ وَقَدْ رَفَعَ أَحَدُكُمْ أُكْلَتَهُ إِلَى فِيهِ فَلاَ يَطْعَمُهَا .

O TOME DA ALLAH VOLI SUSRET S ONIM KOJI VOLI SUSRET S ALLAHOM

باب مَنْ أَحَبَّ لِقَاءَ اللهِ أَحَبَّ اللهُ لِقَاءَهُ

6507. PRIČAO NAM JE Hadždžadž, njemu Hemmam, a ovom Katada, prenoseći od Enesa, a on od Ubade b. Samita (da je kazivao):
"Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, je rekao: 'Ko voli susret s Allahom - Allah voli susret s njim, a ko ne voli susret s Allahom - ni Allah ne voli susret s njim.[4]' Tada Aiša ili koja druga od

٦٥٠٧. حَدَّثَنَا حَجَّاجٌ حَدَّثَنَا هَمَّامٌ حَدَّثَنَا قَتَادَةُ عَنْ أَنَسٍ عَنْ عُبَادَةَ بْنِ الصَّامِتِ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ مَنْ أَحَبَّ لِقَاءَ اللهِ أَحَبَّ اللهُ لِقَاءَهُ وَمَنْ كَرِهَ لِقَاءَ اللهِ كَرِهَ اللهُ لِقَاءَهُ قَالَتْ عَائِشَةُ أَوْ بَعْضُ أَزْوَاجِهِ

---

1 To vjerovanje neće im biti ni od kakve koristi, jer vjerovanje ne koristi onda kad čovjek nema izbora, kad mora povjerovati, kao, naprimjer, kada duša počne izlaziti i čovjek vidi svoje mjesto u Džennetu ili Džehennemu.

2 Dakle, nevjerniku neće koristiti ako postane vjernik u tom trenutku, niti će vjerniku koristiti dobra djela ukoliko ih nije dotada činio, jer je njihov položaj tada kao položaj čovjeka na samrti, kad mu duša počne izlaziti.

3 Govoreći o Kijametskom danu, Uzvišeni Allah kaže: "...sasvim će vam neočekivano doći..." (El-A'raf, 187) O tome da će Kijametski dan nastupiti iznenadno govore i mnogi drugi ajeti: El-En'am: 31, 44, 47; El'Araf: 95, 187; Jusuf: 107; El-Enbija': 40; El-Hadždž: 55; Eš-Šu'ara: 202; El-'Ankebut: 53; Ez-Zumer: 66; Muhammed: 8.

4 Ovo nije pravilo u smislu da će Uzvišeni Allah nagraditi nekoga Svojom ljubavlju ili će ga kazniti uskrativši

njegovih žena reče: 'Mi, zaista, ne volimo smrt!'[5] 'Nije to', reče on, 'jer kada vjerniku dođe smrt, on bude obveseljen Allahovim zadovoljstvom i počastima, pa mu ništa ne bude draže od onoga što ga čeka; on voli susret s Allahom a i Allah voli susret s njim. A kada nevjerniku dođe smrt, on, doista, bude obaviješten o Allahovoj kazni i nevoljama, pa mu ne bude ništa mrže od onoga što ga čeka; on ne voli susret s Allahom a ni Allah ne voli susret s njim.'"[6]
Ovaj hadis u skraćenoj verziji prenose Ebu-Davud i Amr od Šu'be. Seid prenosi od Katade, on od Zurare, ovaj od Sa'da, on od Aiše, a ona od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem.

إِنَّا لَنَكْرَهُ الْمَوْتَ قَالَ لَيْسَ ذَاكِ وَلَكِنَّ الْمُؤْمِنَ إِذَا حَضَرَهُ الْمَوْتُ بُشِّرَ بِرِضْوَانِ اللهِ وَكَرَامَتِهِ فَلَيْسَ شَيْءٌ أَحَبَّ إِلَيْهِ مِمَّا أَمَامَهُ فَأَحَبَّ لِقَاءَ اللهِ وَأَحَبَّ اللهُ لِقَاءَهُ وَإِنَّ الْكَافِرَ إِذَا حُضِرَ بُشِّرَ بِعَذَابِ اللهِ وَعُقُوبَتِهِ فَلَيْسَ شَيْءٌ أَكْرَهَ إِلَيْهِ مِمَّا أَمَامَهُ كَرِهَ لِقَاءَ اللهِ وَكَرِهَ اللهُ لِقَاءَهُ اخْتَصَرَهُ أَبُو دَاوُدَ وَعَمْرٌو عَنْ شُعْبَةَ وَقَالَ سَعِيدٌ عَنْ قَتَادَةَ عَنْ زُرَارَةَ عَنْ سَعْدٍ عَنْ عَائِشَةَ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ.

6508. PRIČAO MI JE Muhammed b. Ala', a njemu Ebu-Usama, prenoseći od Burejda, on od Ebu-Burde, a ovaj od Ebu-Musaa da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
"Ko voli susret s Allahom - Allah voli susret s njim[7], a ko ne voli susret s Allahom - ni Allah ne voli susret s njim."

٦٥٠٨. حَدَّثَنِي مُحَمَّدُ بْنُ الْعَلَاءِ حَدَّثَنَا أَبُو أُسَامَةَ عَنْ بُرَيْدٍ عَنْ أَبِي بُرْدَةَ عَنْ أَبِي مُوسَى عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ مَنْ أَحَبَّ لِقَاءَ اللهِ أَحَبَّ اللهُ لِقَاءَهُ وَمَنْ كَرِهَ لِقَاءَ اللهِ كَرِهَ اللهُ لِقَاءَهُ.

6509. PRIČAO MI JE Jahja b. Bukejr, a njemu Lejs, prenoseći od Ukajla, a on od Ibn-Šihaba da su Seid b. Musejjeb i Urva b. Zubejr pred skupom učenih ljudi kazivali:
"Aiša je, supruga Vjerovjesnikova, sallallahu alejhi ve sellem, pripovijedala: 'Allahov je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, dok je još bio zdrav, rekao: 'Nije umro nijedan vjerovjesnik dok nije vidio svoje mjesto u Džennetu, a zatim mu je dato

٦٥٠٩. حَدَّثَنِي يَحْيَى بْنُ بُكَيْرٍ حَدَّثَنَا اللَّيْثُ عَنْ عُقَيْلٍ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ أَخْبَرَنِي سَعِيدُ بْنُ الْمُسَيَّبِ وَعُرْوَةُ بْنُ الزُّبَيْرِ فِي رِجَالٍ مِنْ أَهْلِ الْعِلْمِ أَنَّ عَائِشَةَ زَوْجَ النَّبِيِّ ﷺ قَالَتْ كَانَ رَسُولُ اللهِ ﷺ يَقُولُ وَهُوَ صَحِيحٌ إِنَّهُ لَمْ يُقْبَضْ نَبِيٌّ قَطُّ حَتَّى يَرَى مَقْعَدَهُ مِنَ الْجَنَّةِ ثُمَّ يُخَيَّرُ فَلَمَّا نَزَلَ بِهِ وَرَأْسُهُ

---

mu Svoju ljubav ovisno o tome da li se raduje susretu s Njim ili ne. Allah naprosto izjavljuje da voli one koji vole susret s Njim, a da ne voli one koji ne vole susret s Njim.

5 Čovjek u suštini voli i treba voljeti dunjalučki život, koji mu je Uzvišeni Allah dao. U ovom se hadisu govori o stanju vjernika i nevjernika u posljednjim trenucima njihovog dunjalučkog života, kada budu obaviješteni o tome što ih očekuje na ahiretu.

6 Iz ovog hadisa možemo razumjeti da prvo treba spominjati dobre ljude, iako ima više onih koji su loši.

7 Kad vjernik bude na samrti, dođe mu melek obveseljivač s radosnim vijestima od Uzvišenog Allaha, tako da vjerniku ne bude ništa draže od susreta s Njim.

da izabere.' - A kada se razbolio', veli Aiša, 'glava mu je bila u mome krilu; bio je u nesvijesti neko vrijeme, a onda je došao sebi, pažljivo podigao svoj pogled uvis i rekao: 'Allahu, (pridruži me) Najvišem društvu!'
'Nije, dakle, odabrao nas!', rekoh ja sjetivši se onog hadisa što nam ga je on kazivao.
'Allahu, (pridruži me) Najvišem društvu!' - bile su posljednje riječi koje je izrekao Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem', veli Aiša."

عَلَى فَخِذِي غُشِيَ عَلَيْهِ سَاعَةً ثُمَّ أَفَاقَ فَأَشْخَصَ بَصَرَهُ إِلَى السَّقْفِ ثُمَّ قَالَ اللَّهُمَّ الرَّفِيقَ الأَعْلَى قُلْتُ إِذًا لاَ يَخْتَارُنَا وَعَرَفْتُ أَنَّهُ الْحَدِيثُ الَّذِي كَانَ يُحَدِّثُنَا بِهِ قَالَتْ فَكَانَتْ تِلْكَ آخِرَ كَلِمَةٍ تَكَلَّمَ بِهَا النَّبِيُّ ﷺ قَوْلُهُ اللَّهُمَّ الرَّفِيقَ الأَعْلَى .

O SAMRTNIM MUKAMA

باب سَكَرَاتِ الْمَوْتِ

6510. PRIČAO MI JE Muhammed b. Ubejd b. Mejmun, a njemu Isa b. Junus, prenoseći od Umera b. Seida, on od Ibn-Ebu-Mulejke, a ovaj od Ebu-Amra Zekvana, štićenika Aišinog, da je Aiša, radijallahu anha, govorila:
"Pred Allahovim je Poslanikom, sallallahu alejhi ve sellem, zaista, bila džezvica ili kofa s vodom – dvoumi se Umer (šta je od toga dvoga) – pa je on stavljao ruke u vodu, brisao njima svoje lice i govorio: 'Nema (drugog) Boga osim Allaha! Smrt, zaista, ima muke.' Ispravio je zatim svoju ruku i stao govoriti: '(Pridruži me) Najvišem društvu!…' – sve dok nije izdahnuo a ruka mu se spustila."
Ebu-Abdullah (Buhari) kaže: "Kofica (*el-ulbetu*) je od drveta, a džezvica (*er-rekve*) je od kože."

٦٥١٠. حَدَّثَنِي مُحَمَّدُ بْنُ عُبَيْدِ بْنِ مَيْمُونٍ حَدَّثَنَا عِيسَى بْنُ يُونُسَ عَنْ عُمَرَ بْنِ سَعِيدٍ قَالَ أَخْبَرَنِي ابْنُ أَبِي مُلَيْكَةَ أَنَّ أَبَا عَمْرٍو ذَكْوَانَ مَوْلَى عَائِشَةَ أَخْبَرَهُ أَنَّ عَائِشَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهَا كَانَتْ تَقُولُ إِنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ كَانَ بَيْنَ يَدَيْهِ رَكْوَةٌ أَوْ عُلْبَةٌ فِيهَا مَاءٌ يَشُكُّ عُمَرُ فَجَعَلَ يُدْخِلُ يَدَيْهِ فِي الْمَاءِ فَيَمْسَحُ بِهِمَا وَجْهَهُ وَيَقُولُ لاَ إِلَهَ إِلاَّ اللهُ إِنَّ لِلْمَوْتِ سَكَرَاتٍ ثُمَّ نَصَبَ يَدَهُ فَجَعَلَ يَقُولُ فِي الرَّفِيقِ الأَعْلَى حَتَّى قُبِضَ وَمَالَتْ يَدُهُ قَالَ أَبُو عَبْدِ اللهِ الْعُلْبَةُ مِنَ الْخَشَبِ وَالرَّكْوَةُ مِنَ الأَدَمِ .

6511. PRIČAO MI JE Sadeka, a njemu Abda, prenoseći od Hišama, on od svog oca, a ovaj od Aiše da je kazivala: "Neki su beduini, osori i grubi (ili bosi), dolazili Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, i pitali ga kada će nastupiti Kijametski dan.[1] On bi tada pogledao u najmlađeg među njima i govorio: 'Ako ovaj poživi, neće doživjeti duboku starost, a vaš će kijametski dan nastupiti.'"[2]
"To je značilo njihova smrt", objašnjava Hišam.

٦٥١١. حَدَّثَنِي صَدَقَةُ أَخْبَرَنَا عَبْدَةُ عَنْ هِشَامٍ عَنْ أَبِيهِ عَنْ عَائِشَةَ قَالَتْ كَانَ رِجَالٌ مِنَ الأَعْرَابِ جُفَاةً يَأْتُونَ النَّبِيَّ ﷺ فَيَسْأَلُونَهُ مَتَى السَّاعَةُ فَكَانَ يَنْظُرُ إِلَى أَصْغَرِهِمْ فَيَقُولُ إِنْ يَعِشْ هَذَا لاَ يُدْرِكْهُ الْهَرَمُ حَتَّى تَقُومَ عَلَيْكُمْ سَاعَتُكُمْ قَالَ هِشَامٌ يَعْنِي مَوْتَهُمْ .

6512. PRIČAO NAM JE Isma'il, a njemu Malik, prenoseći od Muhammeda b. Amra b. Halhale, on od Ma'beda b. Ka'ba b. Malika, a ovaj od Ebu-Katade b. Rib'ija Ensarija da je kazivao:
"Prošla je (jedne prilike) pored Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, dženaza pa je on rekao: 'Urahatio se, ili[3] su se urahatili od njega'
'Šta znači to: 'Urahatio se', a šta znači: 'Urahatili su se od njega'?', upitali su.
'Rob (Allahov) vjernik postane rahat od dunjalučkih teškoća i uznemiravanja (sklanjajući se) u okrilje Allahove milosti. A rob prijestupnik – od njega postanu rahat i ljudi i zemlje i drveće i životinje.'"

٦٥١٢. حَدَّثَنَا إِسْمَاعِيلُ قَالَ حَدَّثَنِي مَالِكٌ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ عَمْرِو بْنِ حَلْحَلَةَ عَنْ مَعْبَدِ بْنِ كَعْبِ بْنِ مَالِكٍ عَنْ أَبِي قَتَادَةَ بْنِ رِبْعِيٍّ الأَنْصَارِيِّ أَنَّهُ كَانَ يُحَدِّثُ أَنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ مُرَّ عَلَيْهِ بِجِنَازَةٍ فَقَالَ مُسْتَرِيحٌ وَمُسْتَرَاحٌ مِنْهُ قَالُوا يَا رَسُولَ اللهِ مَا الْمُسْتَرِيحُ وَالْمُسْتَرَاحُ مِنْهُ قَالَ الْعَبْدُ الْمُؤْمِنُ يَسْتَرِيحُ مِنْ نَصَبِ الدُّنْيَا وَأَذَاهَا إِلَى رَحْمَةِ اللهِ وَالْعَبْدُ الْفَاجِرُ يَسْتَرِيحُ مِنْهُ الْعِبَادُ وَالْبِلاَدُ وَالشَّجَرُ وَالدَّوَابُّ .

6513. PRIČAO NAM JE Musedded, a njemu Jahja, prenoseći od Abdu-Rabbihi b. Seida, on od Muhammeda b. Amra b. Halhale, ovaj od Ibn-Ka'ba, a on od Ebu-Katade da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
"Urahatio se, ili su se urahatili od njega. Vjernik je onaj koji će se urahati (od dunjaluka)."

٦٥١٣. حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ حَدَّثَنَا يَحْيَى عَنْ عَبْدِ رَبِّهِ بْنِ سَعِيدٍ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ عَمْرِو بْنِ حَلْحَلَةَ حَدَّثَنِي ابْنُ كَعْبٍ عَنْ أَبِي قَتَادَةَ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ مُسْتَرِيحٌ وَمُسْتَرَاحٌ مِنْهُ الْمُؤْمِنُ يَسْتَرِيحُ .

1 Beduini su često Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, postavljali ovo pitanje vjerovatno zbog toga što se Kijametski dan često spominje u Kur'anu, pa su oni željeli znati kada će on nastupiti.

2 Poslanik sallallahu alejhi ve sellem, im je u ovom slučaju kazao kada će oni pomrijeti, a nije im govorio o Kijametskom danu niti o proživljenju koje slijedi. Međutim, za čovjeka, u nekom smislu, počinje Kijametski dan s danom njegove smrti. Naime, čovjekovo aktivno djelovanje na ovom svijetu tada prestaje, a Kijametski će dan za umrlog tako brzo doći da će on pomisliti kako je između njegove smrti i proživljenja prošla samo jedna večer ili jedno jutro. O tome Kur'an veli: "Bit će kao da su oni onog dana kad ga vide ostali samo večer ili jutro njegovo." (En-Nazi'at, 46)

3 Ibn-Hadžer kaže da veznik *ve* (i) ovdje znači *ev* (ili). (*Fethul-bari*, 11/372)

6514. PRIČAO NAM JE Humejdi, njemu Sufjan, a ovom Abdullah b. Ebu-Bekr b. Amr b. Hazm, prenoseći od Enesa b. Malika da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
"Umrloga slijedi troje[1] – pa se dvoje vrati, a s njim ostane jedno. Slijede ga njegova porodica, njegov imetak i njegova djela. Njegova se porodica i imetak njegov vrate, a s njim ostanu djela."

٦٥١٤. حَدَّثَنَا الْحُمَيْدِيُّ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ حَدَّثَنَا عَبْدُاللهِ بْنُ أَبِي بَكْرِ بْنِ عَمْرِو بْنِ حَزْمٍ سَمِعَ أَنَسَ بْنَ مَالِكٍ يَقُولُ قَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ يَتْبَعُ الْمَيِّتَ ثَلَاثَةٌ فَيَرْجِعُ اثْنَانِ وَيَبْقَى مَعَهُ وَاحِدٌ يَتْبَعُهُ أَهْلُهُ وَمَالُهُ وَعَمَلُهُ فَيَرْجِعُ أَهْلُهُ وَمَالُهُ وَيَبْقَى عَمَلُهُ .

6515. PRIČAO NAM JE Ebu-Nu'man, a njemu Hammad b. Zejd, prenoseći od Ejjuba, on od Nafija, a ovaj od Ibn-Omera, radijallahu anhuma, da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Kad neko od vas umre, bude mu predočeno mjesto njegovo, ujutro i navečer, pa bila to Vatra bio to Džennet, i kaže se: 'Ovo će biti mjesto tvoje kad budeš proživljen.'"[2]

٦٥١٥. حَدَّثَنَا أَبُو النُّعْمَانِ حَدَّثَنَا حَمَّادُ بْنُ زَيْدٍ عَنْ أَيُّوبَ عَنْ نَافِعٍ عَنِ ابْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا قَالَ قَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ إِذَا مَاتَ أَحَدُكُمْ عُرِضَ عَلَيْهِ مَقْعَدُهُ غُدْوَةً وَعَشِيًّا إِمَّا النَّارُ وَإِمَّا الْجَنَّةُ فَيُقَالُ هَذَا مَقْعَدُكَ حَتَّى تُبْعَثَ إِلَيْهِ .

6516. PRIČAO NAM JE Ali b. Dža'd, a njemu Šu'ba, prenoseći od A'meša, on od Mudžahida, a ovaj od Aiše da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
"Nemojte psovati umrle, oni su, zaista, otišli onome što su (ranije) uradili."

٦٥١٦. حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ الْجَعْدِ أَخْبَرَنَا شُعْبَةُ عَنِ الْأَعْمَشِ عَنْ مُجَاهِدٍ عَنْ عَائِشَةَ قَالَتْ قَالَ النَّبِيُّ ﷺ لَا تَسُبُّوا الْأَمْوَاتَ فَإِنَّهُمْ قَدْ أَفْضَوْا إِلَى مَا قَدَّمُوا .

O PUHANJU U ROG (SUR)[3]

باب نَفْخِ الصُّورِ

Mudžahid veli: "Sur je u obliku roga."
Zedžretun znači *sajhatun* (uzvik, krik). Ibn-Abbas kaže da *en-nakuru* znači *es-suru* (truba, lovački rog). *Er-Radžifetu* znači *en-nefhatul-ula* (prvo puhanje), a *er-radifetu* znači *en-nefhatus-sanijetu* (drugo puhanje).

قَالَ مُجَاهِدٌ الصُّورُ كَهَيْئَةِ الْبُوقِ (زَجْرَةٌ) صَيْحَةٌ وَقَالَ ابْنُ عَبَّاسٍ (النَّاقُورِ) الصُّورِ (الرَّاجِفَةُ) النَّفْخَةُ الْأُولَى وَ (الرَّادِفَةُ) النَّفْخَةُ الثَّانِيَةُ .

1 U većini slučajeva umrloga prati njegova rodbina, prijatelji itd. Međutim, dešava se ponekad da umrloga prate samo njegova djela.

2 Suštinu tog predočavanja zna samo Uzvišeni Allah. Neki učenjaci smatraju da će to biti predočavano samo duši, dok neki kažu da će to biti predočavano duši koja će biti u vezi s dijelom tijela koji neće biti uništen.

3 Puhanje u rog (sur) spominje se u mnogim kur'anskim poglavljima, kao što su: El-Enam, El-Mu'minun, En-Neml, Ez-Zumer itd. Meleku Israfilu bit će naređeno da u njega puhne dva puta. Kad prvi put puhne, sva će živa stvorenja pomrijeti, a kad puhne drugi put, svaka će se duša vratiti u svoje tijelo.

6517. PRIČAO MI JE Abdul-Aziz b. Abdullah, a njemu Ibrahim b. Sa'd, prenoseći od Ibn-Šihaba, on od Ebu-Seleme b. Abdur-Rahmana i Abdur-Rahmana A'redža, a oni od Ebu-Hurejre da je kazivao:
"Dvojica su se ljudi međusobno grdili; jedan musliman i jedan jevrej, pa je musliman rekao: 'Tako mi Onoga koji je odabrao Muhammeda nad svim svjetovima!'
'Tako mi Onoga', odgovorio je jevrej, 'koji je odabrao Musaa nad svim svjetovima!' Tada se musliman rasrdio i ošamario jevreja. Jevrej je otišao Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, i obavijestio ga o tome šta se desilo između njega i muslimana.
'Nemojte', reče tada Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, 'davati prednost meni nad Musaom. Jer kada nastupi Kijametski dan, ljudi će, zaista, pomrijeti; ja ću biti među prvima koji će biti proživljeni, a Musa će se tada već držati za Arš. Ne znam je li i Musa bio među onima koji su bili umrli pa su proživljeni prije mene, ili je bio među onima koje je Allah izuzeo.'"

٦٥١٧. حَدَّثَنِي عَبْدُالْعَزِيزِ بْنُ عَبْدِاللهِ قَالَ حَدَّثَنِي إِبْرَاهِيمُ بْنُ سَعْدٍ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ عَنْ أَبِي سَلَمَةَ بْنِ عَبْدِالرَّحْمَنِ وَعَبْدِالرَّحْمَنِ الأَعْرَجِ أَنَّهُمَا حَدَّثَاهُ أَنَّ أَبَا هُرَيْرَةَ قَالَ اسْتَبَّ رَجُلاَنِ رَجُلٌ مِنَ الْمُسْلِمِينَ وَرَجُلٌ مِنَ الْيَهُودِ فَقَالَ الْمُسْلِمُ وَالَّذِي اصْطَفَى مُحَمَّدًا عَلَى الْعَالَمِينَ فَقَالَ الْيَهُودِيُّ وَالَّذِي اصْطَفَى مُوسَى عَلَى الْعَالَمِينَ قَالَ فَغَضِبَ الْمُسْلِمُ عِنْدَ ذَلِكَ فَلَطَمَ وَجْهَ الْيَهُودِيِّ فَذَهَبَ الْيَهُودِيُّ إِلَى رَسُولِ اللهِ ﷺ فَأَخْبَرَهُ بِمَا كَانَ مِنْ أَمْرِهِ وَأَمْرِ الْمُسْلِمِ فَقَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ لاَ تُخَيِّرُونِي عَلَى مُوسَى فَإِنَّ النَّاسَ يَصْعَقُونَ يَوْمَ الْقِيَامَةِ فَأَكُونُ فِي أَوَّلِ مَنْ يُفِيقُ فَإِذَا مُوسَى بَاطِشٌ بِجَانِبِ الْعَرْشِ فَلاَ أَدْرِي أَكَانَ مُوسَى فِيمَنْ صَعِقَ فَأَفَاقَ قَبْلِي أَوْ كَانَ مِمَّنِ اسْتَثْنَى اللهُ .

6518. PRIČAO NAM JE Ebu-Jeman, a njemu Šu'ajb, prenoseći od Ebu-Zinada, on od A'redža, a ovaj od Ebu-Hurejre da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
"Ljudi će – kada im smrt dođe – pomrijeti; ja ću biti prvi koji će ustati, a Musa će se tada već držati za Arš. Ne znam je li i on bio među onima koji su pomrli."
Ovaj hadis od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, prenosi i Ebu-Seid.

٦٥١٨. حَدَّثَنَا أَبُو الْيَمَانِ أَخْبَرَنَا شُعَيْبٌ حَدَّثَنَا أَبُو الزِّنَادِ عَنِ الأَعْرَجِ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ قَالَ النَّبِيُّ ﷺ يَصْعَقُ النَّاسُ حِينَ يَصْعَقُونَ فَأَكُونُ أَوَّلَ مَنْ قَامَ فَإِذَا مُوسَى آخِذٌ بِالْعَرْشِ فَمَا أَدْرِي أَكَانَ فِيمَنْ صَعِقَ رَوَاهُ أَبُو سَعِيدٍ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ .

O TOME DA ĆE ALLAH - KADA NASTUPI KIJAMETSKI DAN - UHVATITI ZEMLJU[1]

باب يقبض الله الأرض يوم القيامة

Hadis o tome prenosi Nafi‘ od Ibn-Omera, a on od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem.

رَوَاهُ نَافِعٌ عَنِ ابْنِ عُمَرَ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ .

6519. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Mukatil, njemu Abdullah, a ovom Junus, prenoseći od Zuhrija, on od Seida b. Musejjeba, a ovaj od Ebu-Hurejre, radijallahu anhu, da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
“Allah će uhvatiti Zemlju i smotati nebesa Svojom desnicom, a zatim reći: ‘Ja sam vladar! Gdje su zemaljski vladari?!’”

٦٥١٩. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ مُقَاتِلٍ أَخْبَرَنَا عَبْدُاللهِ أَخْبَرَنَا يُونُسُ عَنِ الزُّهْرِيِّ حَدَّثَنِي سَعِيدُ بْنُ الْمُسَيَّبِ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ يَقْبِضُ اللهُ الأَرْضَ وَيَطْوِي السَّمَاءَ بِيَمِينِهِ ثُمَّ يَقُولُ أَنَا الْمَلِكُ أَيْنَ مُلُوكُ الأَرْضِ .

6520. PRIČAO NAM JE Jahja b. Bukejr, a njemu Lejs, prenoseći od Halida, on od Seida b. Ebu-Hilala, ovaj od Zejda b. Eslema, on od Ataa b. Jesara, a ovaj od Ebu-Seida Hudrija (da je kazivao):
“Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, je rekao: ‘Kada nastupi Kijametski dan, Zemlja će biti hljeb koji će Silni prevrtati Svojom rukom, kao što neko od vas okreće svoj hljeb (tijesto) na putovanju (kada ga stavi u u rupu u koju je naložio vatru).’ To će biti ugošćenje dženetlija.[2] Prišao mu je, nakon toga, neki jevrej i upitao: ‘Ebu-Kasime – Milostivi te obdario bereketom – hoćeš li da te obavijestim o opskrbi što će je imati dženetlije na Kijametskom danu?’
‘Hoću’, odgovori on. ‘Zemlja će biti tijesto...’, (poče ovaj, govoreći onako) kako je bio rekao Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem. Tada Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, pogleda

٦٥٢٠. حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ بُكَيْرٍ حَدَّثَنَا اللَّيْثُ عَنْ خَالِدٍ عَنْ سَعِيدِ بْنِ أَبِي هِلاَلٍ عَنْ زَيْدِ بْنِ أَسْلَمَ عَنْ عَطَاءِ بْنِ يَسَارٍ عَنْ أَبِي سَعِيدٍ الْخُدْرِيِّ قَالَ قَالَ النَّبِيُّ ﷺ تَكُونُ الأَرْضُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ خُبْزَةً وَاحِدَةً يَتَكَفَّؤُهَا الْجَبَّارُ بِيَدِهِ كَمَا يَكْفَأُ أَحَدُكُمْ خُبْزَتَهُ فِي السَّفَرِ نُزُلاً لأَهْلِ الْجَنَّةِ فَأَتَى رَجُلٌ مِنَ الْيَهُودِ فَقَالَ بَارَكَ الرَّحْمَنُ عَلَيْكَ يَا أَبَا الْقَاسِمِ أَلاَ أُخْبِرُكَ بِنُزُلِ أَهْلِ الْجَنَّةِ يَوْمَ الْقِيَامَةِ قَالَ بَلَى قَالَ تَكُونُ الأَرْضُ خُبْزَةً وَاحِدَةً كَمَا قَالَ النَّبِيُّ ﷺ فَنَظَرَ النَّبِيُّ ﷺ إِلَيْنَا ثُمَّ ضَحِكَ حَتَّى بَدَتْ نَوَاجِذُهُ ثُمَّ قَالَ أَلاَ أُخْبِرُكَ بِإِدَامِهِمْ قَالَ إِدَامُهُمْ بَالاَمٌ وَنُونٌ قَالُوا وَمَا هَذَا قَالَ ثَوْرٌ وَنُونٌ يَأْكُلُ مِنْ زَائِدَةِ كَبِدِهِمَا سَبْعُونَ أَلْفًا .

1 Uzvišeni Allah govori o tome u suri Ez-Zumer, 67. ajet: “Oni ne veličaju Allaha onako kako Ga treba veličati; čitava će Zemlja na Sudnjem danu u Njegovoj šaci biti, a nebesa će u desnici Njegovoj smotana ostati. Hvaljen neka je On i vrlo visoko iznad onih koje Njemu smatraju ravnim!”

2 Nevevi kaže da je smisao hadisa da će Allah učiniti pa će Zemlja biti kao jedan veliki hljeb. Kastalani kaže da ima onih koji ovaj hadis shvataju u smislu poređenja, ali je preče hadis tumačiti u njegovom osnovnom (jezičkom) značenju, a u Allahovoj moći je da od Zemlje učini ovo što je navedeno.

u nas i nasmiješi se tako da su mu se vidjeli umnjaci.[3] 'Hoćete li', ponovo upita (jevrej), 'da vam kažem šta će im biti umak? Njihov umak', reče, 'bit će balam i kit.' 'A šta je to?', upitali su. 'To su bik i kit. Od izrasline (dodatnog režnja) sa njihove jetre može se nahraniti sedamdeset hiljada', odgovorio je on."

6521. PRIČAO NAM JE Seid b. Ebu-Merjem, njemu Muhammed b. Dža'fer, a ovom Ebu-Hazim, prenoseći od Sehla b. Sa'da da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
"Ljudi će na Kijametskom danu biti okupljeni na bijeloj zemlji koja će naličiti čistom brašnu."[4] Sehl, ili neko drugi, veli: "Na njoj nema ničijih tragova."

٦٥٢١. حَدَّثَنَا سَعِيدُ بْنُ أَبِي مَرْيَمَ أَخْبَرَنَا مُحَمَّدُ بْنُ جَعْفَرٍ قَالَ حَدَّثَنِي أَبُو حَازِمٍ قَالَ سَمِعْتُ سَهْلَ ابْنَ سَعْدٍ قَالَ سَمِعْتُ النَّبِيَّ ﷺ يَقُولُ يُحْشَرُ النَّاسُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ عَلَى أَرْضٍ بَيْضَاءَ عَفْرَاءَ كَقُرْصَةِ نَقِيٍّ قَالَ سَهْلٌ أَوْ غَيْرُهُ لَيْسَ فِيهَا مَعْلَمٌ لِأَحَدٍ.

O TOME KAKVO ĆE BITI OKUPLJANJE (NAKON PROŽIVLJENJA)

باب كيف الحشر

6522. PRIČAO NAM JE Mu'alla b. Esed, a njemu Vuhejb, prenoseći od Ibn-Tavusa, on od svog oca, a ovaj od Ebu-Hurejre, radijallahu anhu, da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
"Svijet će biti sakupljen na tri načina: u nadi i strahu – dva na devi, tri na devi, četiri na devi, deset na devi. Ostatak će sakupiti vatra koja će (ih stalno pratiti i) u snu provoditi podnevni odmor tamo gdje i oni; prespavat će (noć) tamo gdje i oni, osvanuti tamo gdje i oni i zamrknuti tamo gdje i oni."[5]

٦٥٢٢. حَدَّثَنَا مُعَلَّى بْنُ أَسَدٍ حَدَّثَنَا وُهَيْبٌ عَنِ ابْنِ طَاوُسٍ عَنْ أَبِيهِ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ يُحْشَرُ النَّاسُ عَلَى ثَلَاثِ طَرَائِقَ رَاغِبِينَ رَاهِبِينَ وَاثْنَانِ عَلَى بَعِيرٍ وَثَلَاثَةٌ عَلَى بَعِيرٍ وَأَرْبَعَةٌ عَلَى بَعِيرٍ وَعَشَرَةٌ عَلَى بَعِيرٍ وَيَحْشُرُ بَقِيَّتَهُمُ النَّارُ تَقِيلُ مَعَهُمْ حَيْثُ قَالُوا وَتَبِيتُ مَعَهُمْ حَيْثُ بَاتُوا وَتُصْبِحُ مَعَهُمْ حَيْثُ أَصْبَحُوا وَتُمْسِي مَعَهُمْ حَيْثُ أَمْسَوْا.

---

3 Jevrej ih je obavijestio o tome na osnovu onoga što se navodi u njihovim knjigama, pa je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, bio obveseljen time što se to podudaralo s onim što je njemu objavljeno.

4 Mnogi komentatori Kur'ana kažu da će to biti ista ova zemlja na kojoj mi živimo, ali će njena svojstva biti izmijenjena. Oni kažu da o tome govori ajet: "...na dan kad Zemlja bude zamijenjena drugom zemljom, a i nebesa, i kad svi iziđu pred Allaha, Jedinog i Svemoćnog." (Ibrahim, 48)

5 Hattabi kaže da će se ovo sakupljanje ljudi desiti prije Kijametskog dana. Ljudi će živi biti sakupljeni u Šamu. Što se tiče okupljanja na Sudnjem danu, ono neće biti ovakvo niti na devama, nego će ljudi biti okupljeni goli i bosi i ići će pješice, kako se to navodi u hadisu što ga prenosi Ibn-Abbas. Ima, međutim, i drukčijih tumačenja ovog hadisa. (*Fethul-bari*, 11/387)

6523. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Muhammed, njemu Junus b. Muhammed Bagdadi, a ovom Šejban, prenoseći od Katade, a on od Enesa b. Malika, radijallahu anhu, (da je kazivao):
"Neki je čovjek upitao: 'Allahov Vjerovjesniče, kako će nevjernik doći na svome licu?'[1]
'Zar nije u stanju Onaj koji mu je na dunjaluku dao da hoda na dvjema nogama dati mu na Kijametskom danu da hoda na svome licu?', reče (Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem)."
"Da", veli Katada, "tako mi uzvišenosti našeg Gospodara."[2]

٦٥٢٣. حَدَّثَنَا عَبْدُاللهِ بْنُ مُحَمَّدٍ حَدَّثَنَا يُونُسُ بْنُ مُحَمَّدٍ الْبَغْدَادِيُّ حَدَّثَنَا شَيْبَانُ عَنْ قَتَادَةَ حَدَّثَنَا أَنَسُ بْنُ مَالِكٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ أَنَّ رَجُلاً قَالَ يَا نَبِيَّ اللهِ كَيْفَ يُحْشَرُ الْكَافِرُ عَلَى وَجْهِهِ قَالَ أَلَيْسَ الَّذِي أَمْشَاهُ عَلَى الرِّجْلَيْنِ فِي الدُّنْيَا قَادِرًا عَلَى أَنْ يُمْشِيَهُ عَلَى وَجْهِهِ يَوْمَ الْقِيَامَةِ قَالَ قَتَادَةُ بَلَى وَعِزَّةِ رَبِّنَا .

6524. PRIČAO NAM JE Ali, njemu Sufjan, a ovom Amr, prenoseći od Seida b. Džubejra, on od Ibn-Abbasa, a ovaj od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, da je rekao:
"Vi ćete susresti Allaha bosi, goli, hodajući pješice, neosunećeni."
"Smatramo", veli Sufjan, "da je Ibn-Abbas ovo čuo od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem."[3]

٦٥٢٤. حَدَّثَنَا عَلِيٌّ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ قَالَ عَمْرٌو سَمِعْتُ سَعِيدَ بْنَ جُبَيْرٍ سَمِعْتُ ابْنَ عَبَّاسٍ سَمِعْتُ النَّبِيَّ ﷺ يَقُولُ إِنَّكُمْ مُلاَقُو اللهِ حُفَاةً عُرَاةً مُشَاةً غُرْلاً قَالَ سُفْيَانُ هَذَا مِمَّا نَعُدُّ أَنَّ ابْنَ عَبَّاسٍ سَمِعَهُ مِنَ النَّبِيِّ .

6525. PRIČAO NAM JE Kutejba b. Seid, a njemu Sufjan, prenoseći od Amra, on od Seida b. Džubejra, a ovaj od Ibn-Abbasa, radijallahu anhuma, (da je kazivao):
"Čuo sam Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, kad je, držeći hutbu na minberu, rekao: 'Vi ćete, zaista, susresti Allaha bosi, goli i neosunećeni.'"

٦٥٢٥. حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ بْنُ سَعِيدٍ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ عَنْ عَمْرٍو عَنْ سَعِيدِ بْنِ جُبَيْرٍ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا قَالَ سَمِعْتُ رَسُولَ اللهِ ﷺ يَخْطُبُ عَلَى الْمِنْبَرِ يَقُولُ إِنَّكُمْ مُلاَقُو اللهِ حُفَاةً عُرَاةً غُرْلاً .

1 Da će nevjernici naglavačke ući u Džehennem, o tome govori ajet: "...Mi ćemo ih, na Sudnjem danu, sakupiti licem zemlji okrenute, slijepe, nijeme i gluhe..." (El-Isra, 97)

2 Uzvišeni će Allah one koji su odbijali pasti Mu na sedždu kazniti i na ovaj način: proživit će ih u ponižavajućem stanju; hodat će naglavačke a lice će im se vući po zemlji.

3 Ibn-Abbas bio je dijete i mnoge hadise nije zapamtio izravno od Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, nego ih je čuo od njegovih drugova. Zbog toga je ovdje naglašeno da je on ovaj hadis čuo i zapamtio izravno od Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem.

6526. PRIČAO MI JE Muhammed b. Beššar, njemu Gunder, a ovom Šu'ba, prenoseći od Mugire b. Nu'mana, on od Seida b. Džubejra, a ovaj od Ibn-Abbasa da je kazivao:
"Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, je ustao da nam drži govor i rekao: 'Vi ćete, zaista, biti sakupljeni bosi, goli i neosunećeni.' (Onda je proučio) ajet: 'Kao što smo počeli prvo stvaranje, ponovit ćemo ga...', (i nastavio): 'Prvo stvorenje koje će biti obučeno na Kijametskom danu bit će Ibrahim. Potom će biti dovedeni ljudi iz moga ummeta i skrenuti na lijevu stranu.[4] 'Gospodaru', reći ću ja, '(to su) moji drugovi.'[5] 'Ne znaš ti šta su sve novo poslije tebe radili', odgovorit će mi se. Tada ću ja reći onako kako je rekao dobri rob: '...I ja sam nad njima bdio dok sam među njima bio...' – sve do riječi Njegovih: '... i Mudri.'[6] 'Oni su ostali u *odmetništvu*', bit će rečeno.'"

٦٥٢٦. حَدَّثَنِي مُحَمَّدُ بْنُ بَشَّارٍ حَدَّثَنَا غُنْدَرٌ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ عَنِ الْمُغِيرَةِ بْنِ النُّعْمَانِ عَنْ سَعِيدِ بْنِ جُبَيْرٍ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ قَالَ قَامَ فِينَا النَّبِيُّ ﷺ يَخْطُبُ فَقَالَ إِنَّكُمْ مَحْشُورُونَ حُفَاةً عُرَاةً غُرْلاً ﴿ كَمَا بَدَأْنَا أَوَّلَ خَلْقٍ نُعِيدُهُ ﴾ وَإِنَّ أَوَّلَ الْخَلاَئِقِ يُكْسَى يَوْمَ الْقِيَامَةِ إِبْرَاهِيمُ وَإِنَّهُ سَيُجَاءُ بِرِجَالٍ مِنْ أُمَّتِي فَيُؤْخَذُ بِهِمْ ذَاتَ الشِّمَالِ فَأَقُولُ يَا رَبِّ أَصْحَابِي فَيَقُولُ إِنَّكَ لاَ تَدْرِي مَا أَحْدَثُوا بَعْدَكَ فَأَقُولُ كَمَا قَالَ الْعَبْدُ الصَّالِحُ ﴿ وَكُنْتُ عَلَيْهِمْ شَهِيدًا مَا دُمْتُ فِيهِمْ ﴾ إِلَى قَوْلِهِ ﴿ الْحَكِيمُ ﴾ قَالَ فَيُقَالُ إِنَّهُمْ لَمْ يَزَالُوا مُرْتَدِّينَ عَلَى أَعْقَابِهِمْ.

6527. PRIČAO NAM JE Kajs b. Hafs, njemu Halid b. Haris, a ovom Hatim b. Ebu-Sagira, prenoseći od Abdullaha b. Ebu-Mulejke, on od Kasima b. Muhammeda b. Ebu-Bekra (da je kazivao):
"Pričala je Aiša, radijallahu anha, da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: 'Bit ćete sakupljeni bosi, goli i neosunećeni.'
'Allahov Poslaniče', rekla je Aiša, 'muškarci i žene gledat će jedni u druge!'
'Težina stanja u kojem će se oni nalaziti bit će im mnogo važnija od zanimanja koje bi se u njima moglo zbog toga probuditi', odgovorio je on."

٦٥٢٧. حَدَّثَنَا قَيْسُ بْنُ حَفْصٍ حَدَّثَنَا خَالِدُ بْنُ الْحَارِثِ حَدَّثَنَا حَاتِمُ بْنُ أَبِي صَغِيرَةَ عَنْ عَبْدِ اللهِ بْنِ أَبِي مُلَيْكَةَ قَالَ حَدَّثَنِي الْقَاسِمُ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ أَبِي بَكْرٍ أَنَّ عَائِشَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهَا قَالَتْ قَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ تُحْشَرُونَ حُفَاةً عُرَاةً غُرْلاً قَالَتْ عَائِشَةُ فَقُلْتُ يَا رَسُولَ اللهِ الرِّجَالُ وَالنِّسَاءُ يَنْظُرُ بَعْضُهُمْ إِلَى بَعْضٍ فَقَالَ الأَمْرُ أَشَدُّ مِنْ أَنْ يُهِمَّهُمْ ذَاكِ.

4 Tj. bit će povedeni prema Džehennemu.

5 Nisu svi ashabi uvodili novotarije u vjeru i odmetnuli se od islama, pa se ovdje misli na one koji su bili dvoličnjaci ili su postali odmetnici od islama. Poslije hadisa broj 3447, Buhari kaže da se ovaj hadis odnosi na one muslimane koji su se odmetnuli od islama u doba Ebu-Bekra, radijallahu anhu, pa se on borio protiv njih. Bejdavi kaže da se pod *odmetništvom* ovdje ne misli potpuno odmetništvo od islama, nego se misli na griješenje i skretanje s ispravnog puta i činjenje loših djela umjesto dobrih. Hadis sa sličnim tekstom se ponavlja pod brojevima 3349, 3447, 4625, 4740, 6576 i 6582.

6 El-Maida, 117-118. Prijevod ovih ajeta u cjelosti glasi: "Ja sam im samo govorio ono što si im Ti naredio: 'Ibadet činite Allahu, i mome i vašem Gospodaru!' I ja sam njima svjedok bio dok sam među njima bio, a kad si me Ti k Sebi uzeo, Ti si ih jedini nadzirao; Ti nad svime bdiješ. Ako ih patnji podvrgneš, robovi su Tvoji, a ako im oprostiš, pa, uistinu si Ti Silni i Mudri."

6528. PRIČAO MI JE Muhammed b. Beššar, njemu Gunder, a ovom Šu'ba, prenoseći od Ebu-Ishaka, on od Amra b. Mejmuna, a ovaj od Abdullaha da je kazivao: "Bili smo s Vjerovjesnikom, sallallahu alejhi ve sellem, pod šatorom, pa nas je on upitao: 'Biste li voljeli biti četvrtina stanovnika Dženneta?' 'Da', odgovorili smo.
'A biste li voljeli biti trećina stanovnika Dženneta?', upitao je on. 'Da', odgovorili smo.
'A biste li voljeli biti polovina stanovnika Dženneta?', upitao je on. 'Da', odgovorili smo.
'Tako mi Onoga u čijoj je ruci Muhammedova duša', reče on, 'ja, zaista, očekujem da ćete biti polovina stanovnika Dženneta, i to zato što u Džennet neće ući nikakva druga, nego samo muslimanska duša. Vi ste u odnosu na mnogobošce tek kao bijela dlaka na koži crnog vola, ili kao crna dlaka[1] na koži crvenog vola.'"[2]

٦٥٢٨. حَدَّثَنِي مُحَمَّدُ بْنُ بَشَّارٍ حَدَّثَنَا غُنْدَرٌ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ عَنْ أَبِي إِسْحَاقَ عَنْ عَمْرِو بْنِ مَيْمُونٍ عَنْ عَبْدِ اللهِ قَالَ كُنَّا مَعَ النَّبِيِّ فِي قُبَّةٍ فَقَالَ أَتَرْضَوْنَ أَنْ تَكُونُوا رُبُعَ أَهْلِ الْجَنَّةِ قُلْنَا نَعَمْ قَالَ أَتَرْضَوْنَ أَنْ تَكُونُوا ثُلُثَ أَهْلِ الْجَنَّةِ قُلْنَا نَعَمْ قَالَ أَتَرْضَوْنَ أَنْ تَكُونُوا شَطْرَ أَهْلِ الْجَنَّةِ قُلْنَا نَعَمْ قَالَ وَالَّذِي نَفْسُ مُحَمَّدٍ بِيَدِهِ إِنِّي لأَرْجُو أَنْ تَكُونُوا نِصْفَ أَهْلِ الْجَنَّةِ وَذَلِكَ أَنَّ الْجَنَّةَ لاَ يَدْخُلُهَا إِلاَّ نَفْسٌ مُسْلِمَةٌ وَمَا أَنْتُمْ فِي أَهْلِ الشِّرْكِ إِلاَّ كَالشَّعْرَةِ الْبَيْضَاءِ فِي جِلْدِ الثَّوْرِ الأَسْوَدِ أَوْ كَالشَّعْرَةِ السَّوْدَاءِ فِي جِلْدِ الثَّوْرِ الأَحْمَرِ .

6529. PRIČAO NAM JE Isma'il, a njemu njegov brat, prenoseći od Sulejmana, on od Sevra, ovaj od Ebu-Gajsa, a on od Ebu-Hurejre (da je kazivao):
"Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, je rekao: 'Prvi koji će biti prozvan na Kijametskom danu bit će Adem. Njegovo će ga potomstvo nastojati vidjeti. 'Ovo je vaš otac Adem', reći će se, a on će se odazvati: 'Rado Ti se (Gospodaru) odazivam!'
'Izvedi džehenemlije od tvoga potomstva!', reći će (Allah). 'A koliko ću ih izvesti, Gospodaru?'
'Izvedi od svake stotine devedeset i devet', reći će On.' 'Allahov Poslaniče', upitali su, 'ako se od svake stotine nas uzme devedeset i devet, šta će od nas ostati?'
'Moj je ummet, zaista, u odnosu na druge ummete kao bijela dlaka u crnog vola.'"[3]

٦٥٢٩. حَدَّثَنَا إِسْمَاعِيلُ حَدَّثَنِي أَخِي عَنْ سُلَيْمَانَ عَنْ ثَوْرٍ عَنْ أَبِي الْغَيْثِ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ قَالَ أَوَّلُ مَنْ يُدْعَى يَوْمَ الْقِيَامَةِ آدَمُ فَتَرَاءَى ذُرِّيَّتُهُ فَيُقَالُ هَذَا أَبُوكُمْ آدَمُ فَيَقُولُ لَبَّيْكَ وَسَعْدَيْكَ فَيَقُولُ أَخْرِجْ بَعْثَ جَهَنَّمَ مِنْ ذُرِّيَّتِكَ فَيَقُولُ يَا رَبِّ كَمْ أُخْرِجُ فَيَقُولُ أَخْرِجْ مِنْ كُلِّ مِائَةٍ تِسْعَةً وَتِسْعِينَ فَقَالُوا يَا رَسُولَ اللهِ إِذَا أُخِذَ مِنَّا مِنْ كُلِّ مِائَةٍ تِسْعَةٌ وَتِسْعُونَ فَمَاذَا يَبْقَى مِنَّا قَالَ إِنَّ أُمَّتِي فِي الأُمَمِ كَالشَّعْرَةِ الْبَيْضَاءِ فِي الثَّوْرِ الأَسْوَدِ .

---

1 Ovdje se vjerovatno ne misli samo na jednu dlaku, nego na bijeli ili crni biljeg, zato što nema crnog ili crvenog vola sa samo jednom bijelom ili crnom dlakom na sebi.

2 Ovo ukazuje na to da će broj nevjernika biti daleko veći od broja vjernika.

3 Dakle, devedeset devet odsto uzimat će se iz drugih naroda, a ne od sljedbenika Muhammeda, sallallahu alejhi ve sellem.

O RIJEČIMA UZVIŠENOG: "...ZAISTA ĆE POTRES, KADA SMAK SVIJETA NASTUPI, VELIKI DOGAĐAJ BITI!"[4]

باب قَوْلِهِ عزَّ وجلَّ
(إِنَّ زَلْزَلَةَ السَّاعَةِ شَيْءٌ عظيمٌ)

Ezifetul-azifetu znači *ikterebetis-sa'atu* približio se Sudnji dan).

(أَزِفَتِ الآزِفَةُ) (اقْتَرَبَتِ السَّاعَةُ) .

6530. PRIČAO MI JE Jusuf b. Musa, a njemu Džerir, prenoseći od A'meša, on od Ebu-Saliha, a ovaj od Ebu-Seida (da je kazivao):
"Allahov je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: 'Allah će pozvati: 'O Ademe!'
'Rado Ti se odazivam – svako je dobro u Tvojim rukama!', odazvat će se on.
'Izvedi skupinu onih koji su za vatru!'
'A koja je to skupina za vatru?', upitat će on.
'Od svake hiljade devet stotina devedeset i devet', reći će (Allah). Tada će mlado osijedjeti[5], i svaka će trudnica plod svoj pobaciti; tada ćeš vidjeti ljude pijane, ali oni neće biti pijani, nego će kazna Allahova žestoka biti.'[6] – To je (njegovim drugovima) teško palo, pa su upitali: 'Allahov Poslaniče, koji su to među nama?'
'Razvedrite se', reče on, 'iz Je'džudža i Me'džudža bit će hiljadu, a od vas samo jedan. Tako mi Onoga u čijoj je ruci moja duša', nastavi on, 'ja želim da vi budete trećina stanovnika Dženneta.' Tada smo mi zahvalili Allahu uzvikujući tekbir, a on dodade: 'Tako mi Onoga u čijoj je ruci moja duša, ja, zaista, želim da vi budete polovina stanovnika Dženneta. Vaš je primjer u odnosu na prijašnje narode kao primjer bijele dlake na koži crnog bika ili biljega na plećki magarca.'"

٦٥٣٠. حَدَّثَنِي يُوسُفُ بْنُ مُوسَى حَدَّثَنَا جَرِيرٌ عَنِ الأَعْمَشِ عَنْ أَبِي صَالِحٍ عَنْ أَبِي سَعِيدٍ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ يَقُولُ اللهُ يَا آدَمُ فَيَقُولُ لَبَّيْكَ وَسَعْدَيْكَ وَالْخَيْرُ فِي يَدَيْكَ قَالَ يَقُولُ أَخْرِجْ بَعْثَ النَّارِ قَالَ وَمَا بَعْثُ النَّارِ قَالَ مِنْ كُلِّ أَلْفٍ تِسْعَ مِائَةٍ وَتِسْعَةً وَتِسْعِينَ فَذَاكَ حِينَ يَشِيبُ الصَّغِيرُ (وَتَضَعُ كُلُّ ذَاتِ حَمْلٍ حَمْلَهَا وَتَرَى النَّاسَ سَكْرَى وَمَا هُمْ بِسَكْرَى وَلَكِنَّ عَذَابَ اللهِ شَدِيدٌ) فَاشْتَدَّ ذَلِكَ عَلَيْهِمْ فَقَالُوا يَا رَسُولَ اللهِ أَيُّنَا ذَلِكَ الرَّجُلُ قَالَ أَبْشِرُوا فَإِنَّ مِنْ يَأْجُوجَ وَمَأْجُوجَ أَلْفًا وَمِنْكُمْ رَجُلٌ ثُمَّ قَالَ وَالَّذِي نَفْسِي بِيَدِهِ إِنِّي لَأَطْمَعُ أَنْ تَكُونُوا ثُلُثَ أَهْلِ الْجَنَّةِ قَالَ فَحَمِدْنَا اللهَ وَكَبَّرْنَا ثُمَّ قَالَ وَالَّذِي نَفْسِي بِيَدِهِ إِنِّي لَأَطْمَعُ أَنْ تَكُونُوا شَطْرَ أَهْلِ الْجَنَّةِ إِنَّ مَثَلَكُمْ فِي الأُمَمِ كَمَثَلِ الشَّعَرَةِ الْبَيْضَاءِ فِي جِلْدِ الثَّوْرِ الأَسْوَدِ أَوِ الرَّقْمَةِ فِي ذِرَاعِ الْحِمَارِ .

4 El-Hadždž, 1.

5 Uzvišeni Allah kaže: "Kako ćete se, ako ostanete nevjernici, sačuvati Dana koji će djecu sijedom učiniti?!" (El-Muzemmil, 17)

6 Uzvišeni Allah kaže: "Na Dan kada ga doživite svaka će dojilja ono što doji zaboraviti, a svaka trudnica svoj će plod pobaciti, i ti ćeš vidjeti ljude pijane, a oni neće pijani biti, već će tako izgledati zato što će Allahova kazna strašna biti." (El-Hadždž, 2)

O RIJEČIMA UZVIŠENOG: "KAKO NE POMISLE DA ĆE OŽIVLJENI BITI NA DAN VELIKI, NA DAN KADA ĆE SE LJUDI ZBOG GOSPODARA SVJETOVA DIĆI!"[1]

باب قوْل الله تعالى
(ألا يظُنُّ أُولئك أنَّهُمْ مبْعُوثُون
ليوْمٍ عظيمٍ يوْم يقُومُ النَّاسُ لربِّ الْعالمين)

Ibn-Abbas veli da *ve tekatta'at bihimul-esbabu* znači *el-vusulatu fid-dunja* veze na dunjaluku.

وَقَالَ ابْنُ عَبَّاسٍ (وَتَقَطَّعَتْ بِهِمُ الأَسْبَابُ) قَالَ الْوُصُلاَتُ فِي الدُّنْيَا .

6531. PRIČAO NAM JE Isma'il b. Eban, njemu Isa b. Junus, a ovom Ibn-Avn, prenoseći od Nafija, a on od Ibn-Omera, radijallahu anhuma, (da je kazivao): "Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, je o ajetu: '...na dan kada će se ljudi zbog Gospodara svjetova dići!' – rekao: 'Neki će od njih stajati u znoju (koji će im sezati) do polovine ušiju.'"[2]

٦٥٣١. حَدَّثَنَا إِسْمَاعِيلُ بْنُ أَبَانَ حَدَّثَنَا عِيسَى بْنُ يُونُسَ حَدَّثَنَا ابْنُ عَوْنٍ عَنْ نَافِعٍ عَنِ ابْنِ عُمَرَ رَضِيَ الله عَنْهُمَا عَنِ النَّبِيِّ ﷺ (يَوْمَ يَقُومُ النَّاسُ لِرَبِّ الْعَالَمِينَ) قَالَ يَقُومُ أَحَدُهُمْ فِي رَشْحِهِ إِلَى أَنْصَافِ أُذُنَيْهِ .

6532. PRIČAO MI JE Abdul-Aziz b. Abdullah, a njemu Sulejman, prenoseći od Sevra b. Zejda, on od Ebu-Gajsa, a ovaj od Ebu-Hurejre, radijallahu anhu, da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Ljudi će se toliko znojiti na Kijametskom danu da će im znoj odlaziti u zemlju sedamdeset aršina i preplavit će ih do te mjere da će im dosegnuti do ušiju."

٦٥٣٢. حَدَّثَنِي عَبْدُالْعَزِيزِ بْنُ عَبْدِالله قَالَ حَدَّثَنِي سُلَيْمَانُ عَنْ ثَوْرِ بْنِ زَيْدٍ عَنْ أَبِي الْغَيْثِ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ الله عَنْه أَنَّ رَسُولَ الله ﷺ قَالَ يَعْرَقُ النَّاسُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ حَتَّى يَذْهَبَ عَرَقُهُمْ فِي الأَرْضِ سَبْعِينَ ذِرَاعًا وَيُلْجِمُهُمْ حَتَّى يَبْلُغَ آذَانَهُمْ .

O ODMAZDI (KISASU) NA SUDNJEM DANU

باب الْقِصاصِ يوْم الْقِيامةِ

To je *el-hakkatu* (istinitost) jer je u njoj nagrada i ostvarivanje stvari. *El-hakkatu* (sa dugim a) i *el-hakkatu* znače isto, kao i *el-kariatu, el-gašijetu i es-sahhatu.*
Et-Tegabun znači da će džennetlije *prevariti* džehennemlije (tako što će zauzeti njihova mjesta u Džennetu, a ovi njihova u Džehennemu).

وَهِيَ (الْحَاقَّةُ) لأَنَّ فِيهَا الثَّوَابَ وَحَوَاقَّ الأُمُورِ الْحَقَّةُ وَ (الْحَاقَّةُ) وَاحِدٌ وَ (الْقَارِعَةُ) وَالْغَاشِيَةُ وَ (الصَّاخَّةُ) وَالتَّغَابُنُ غَبْنُ أَهْلِ الْجَنَّةِ أَهْلَ النَّارِ .

1 El-Mutaffifun, 4-6.

2 Na Sudnjem će danu sunce biti vrlo blizu zemlji, i ljudi će se toliko znojiti da će njihov znoj natopiti zemlju i dosegnuti im do ušiju.

6533. PRIČAO NAM JE Umer b. Hafs, njemu njegov otac, njemu A'meš, a ovom Šekik, prenoseći od Abdullaha, radijallahu anhu, da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Prvo za što će se presuđivati među ljudima jeste (prolivena) krv (na dunjaluku)."

٦٥٣٣. حَدَّثَنَا عُمَرُ بْنُ حَفْصٍ حَدَّثَنَا أَبِي حَدَّثَنَا الأَعْمَشُ حَدَّثَنِي شَقِيقٌ سَمِعْتُ عَبْدَاللهِ رَضِي اللهُ عَنْهُ قَالَ النَّبِيُّ ﷺ أَوَّلُ مَا يُقْضَى بَيْنَ النَّاسِ بِالدِّمَاءِ.

6534. PRIČAO NAM JE Isma'il, njemu Malik, a ovom Seid Makburi, prenoseći od Ebu-Hurejre da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Ko učini kakvu nepravdu svome bratu neka od njega zatraži oprost, jer će se za svaki dinar i dirhem uzeti od njegovih dobrih djela i dati njegovom bratu. A ako ne bude imao dobrih djela, onda će se uzeti od loših djela njegova brata i natovariti na njega."

٦٥٣٤. حَدَّثَنَا إِسْمَاعِيلُ قَالَ حَدَّثَنِي مَالِكٌ عَنْ سَعِيدٍ الْمَقْبُرِيِّ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ أَنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ قَالَ مَنْ كَانَتْ عِنْدَهُ مَظْلَمَةٌ لأَخِيهِ فَلْيَتَحَلَّلْهُ مِنْهَا فَإِنَّهُ لَيْسَ ثَمَّ دِينَارٌ وَلاَ دِرْهَمٌ مِنْ قَبْلِ أَنْ يُؤْخَذَ لأَخِيهِ مِنْ حَسَنَاتِهِ فَإِنْ لَمْ يَكُنْ لَهُ حَسَنَاتٌ أُخِذَ مِنْ سَيِّئَاتِ أَخِيهِ فَطُرِحَتْ عَلَيْهِ.

6535. PRIČAO MI JE Salt b. Muhammed da mu je Jezid b. Zurej' pričao o ajetu: "Iz njihovih ćemo grudi zlobu odstraniti..."[3] i rekao da mu je pričao Seid, prenoseći od Katade, on od Ebu-Mutevekkila Nadžija, a ovaj od Ebu-Seida Hudrija, radijallahu anhu, da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
"Spasit će se vjernici od (džehennemske) vatre i bit će zadržani na mostu između Dženneta i (džehennemske) vatre[4], pa će među njima biti izvršena odmazda (poravnanje) zbog nepravdi koje su se među njima zbile na dunjaluku. A kada se očiste, dozvolit će im se da uđu u Džennet. Tako mi Onoga u čijoj ruci je Muhammedova duša, oni će bolje poznavati svoja boravišta u Džennetu nego što su poznavali svoje kuće na dunjaluku."

٦٥٣٥. حَدَّثَنِي الصَّلْتُ بْنُ مُحَمَّدٍ حَدَّثَنَا يَزِيدُ ابْنُ زُرَيْعٍ (وَنَزَعْنَا مَا فِي صُدُورِهِمْ مِنْ غِلٍّ) قَالَ حَدَّثَنَا سَعِيدٌ عَنْ قَتَادَةَ عَنْ أَبِي الْمُتَوَكِّلِ النَّاجِيِّ أَنَّ أَبَا سَعِيدٍ الْخُدْرِيَّ رَضِي اللهُ عَنْهُ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ يَخْلُصُ الْمُؤْمِنُونَ مِنَ النَّارِ فَيُحْبَسُونَ عَلَى قَنْطَرَةٍ بَيْنَ الْجَنَّةِ وَالنَّارِ فَيُقَصُّ لِبَعْضِهِمْ مِنْ بَعْضٍ مَظَالِمُ كَانَتْ بَيْنَهُمْ فِي الدُّنْيَا حَتَّى إِذَا هُذِّبُوا وَنُقُّوا أُذِنَ لَهُمْ فِي دُخُولِ الْجَنَّةِ فَوَالَّذِي نَفْسُ مُحَمَّدٍ بِيَدِهِ لأَحَدُهُمْ أَهْدَى بِمَنْزِلِهِ فِي الْجَنَّةِ مِنْهُ بِمَنْزِلِهِ كَانَ فِي الدُّنْيَا.

3 El-A'raf, 43.

4 To je sirat - ćuprija, preko koje će svako morati prijeći. Dženetlije će je prijeći, a džehenemlije će pasti s nje u Džehennem.

O TOME DA ĆE ONAJ S KOJIM SE BUDE DETALJNO RASPRAVLJALO (KAD BUDE POLAGAO RAČUN) BITI KAŽNJEN[1]

باب مَنْ نُوقِشَ الْحِسَابَ عُذِّبَ

6536. PRIČAO NAM JE Ubejdullah b. Musa, prenoseći od Usmana b. Esveda, on od Ibn-Ebu-Mulejke, a ovaj od Aiše (da je kazivala):
"Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, je rekao: 'Onaj s kojim se bude raspravljalo (kad bude polagao račun) bit će kažnjen.'
'A zar Uzvišeni Allah nije rekao: '...polaganju lahkog računa bit će izložen'?',[2] upitala sam.
'To je', reče on, 'izlaganje djela.'"
Pričao mi je Amr b. Ali, njemu Jahja b. Seid, njemu Usman b. Esved, a ovom Ibn-Ebu-Mulejka, prenoseći od Aiše, radijallahu anha, da je ona čula Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, kad je rekao to isto. Isto prenose Ibn-Džurejdž, Muhammed b. Sulejm, Ejjub i Salih b. Rustum od Ibn-Ebu-Mulejke, on od Aiše, a ona od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem.

٦٥٣٦. حَدَّثَنَا عُبَيْدُاللهِ بْنُ مُوسَى عَنْ عُثْمَانَ بْنِ الأَسْوَدِ عَنِ ابْنِ أَبِي مُلَيْكَةَ عَنْ عَائِشَةَ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ مَنْ نُوقِشَ الْحِسَابَ عُذِّبَ قَالَتْ قُلْتُ أَلَيْسَ يَقُولُ اللهُ تَعَالَى (فَسَوْفَ يُحَاسَبُ حِسَابًا يَسِيرًا) قَالَ ذَلِكِ الْعَرْضُ حَدَّثَنِي عَمْرُو بْنُ عَلِيٍّ حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ سَعِيدٍ عَنْ عُثْمَانَ بْنِ الأَسْوَدِ سَمِعْتُ ابْنَ أَبِي مُلَيْكَةَ قَالَ سَمِعْتُ عَائِشَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهَا قَالَتْ سَمِعْتُ النَّبِيَّ ﷺ مِثْلَهُ وَتَابَعَهُ ابْنُ جُرَيْجٍ وَمُحَمَّدُ بْنُ سُلَيْمٍ وَأَيُّوبُ وَصَالِحُ بْنُ رُسْتُمٍ عَنِ ابْنِ أَبِي مُلَيْكَةَ عَنْ عَائِشَةَ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ.

6537. PRIČAO NAM JE Ishak b. Mensur, njemu Revh b. Ubada, a ovom Hatim b. Ebu-Sagira, prenoseći od Abdullaha b. Ebu-Mulejke, on od Kasima b. Muhammeda, a ovaj od Aiše (da je kazivala): "Allahov je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: 'Ko god bude (detaljno) polagao račun propast će.' 'Allahov Poslaniče', rekoh, 'zar Uzvišeni Allah nije rekao: 'Onaj kome bude knjiga njegova u desnu ruku njegovu data, polaganju lahkog računa bit će izložen'?'[3] 'To je izlaganje (djela)', odgovori Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, dodavši: 'S kim god se bude detaljno raspravljalo dok bude polagao račun na Sudnjem danu – bit će kažnjen.'"

٦٥٣٧. حَدَّثَنِي إِسْحَاقُ بْنُ مَنْصُورٍ حَدَّثَنَا رَوْحُ بْنُ عُبَادَةَ حَدَّثَنَا حَاتِمُ بْنُ أَبِي صَغِيرَةَ حَدَّثَنَا عَبْدُاللهِ بْنُ أَبِي مُلَيْكَةَ حَدَّثَنِي الْقَاسِمُ بْنُ مُحَمَّدٍ حَدَّثَتْنِي عَائِشَةُ أَنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ قَالَ لَيْسَ أَحَدٌ يُحَاسَبُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ إِلاَّ هَلَكَ فَقُلْتُ يَا رَسُولَ اللهِ أَلَيْسَ قَدْ قَالَ اللهُ تَعَالَى (فَأَمَّا مَنْ أُوتِيَ كِتَابَهُ بِيَمِينِهِ فَسَوْفَ يُحَاسَبُ حِسَابًا يَسِيرًا) فَقَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ إِنَّمَا ذَلِكِ الْعَرْضُ وَلَيْسَ أَحَدٌ يُنَاقَشُ الْحِسَابَ يَوْمَ الْقِيَامَةِ إِلاَّ عُذِّبَ.

1 Tj. onaj koji bude detaljno polagao račun i bude pitan za veliko i malo, a ne bude opraštanja.
2 El-Inšikak, 8.
3 El-Inšikak, 7-8.

6538. PRIČAO NAM JE Ali b. Abdullah, njemu Mu'az b. Hišam, a ovom njegov otac, prenoseći od Katade, on od Enesa, a ovaj od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem; a PRIČAO MI JE i Muhammed b. Ma'mer, njemu Revh b. Ubada, a ovom Seid, prenoseći od Katade, a on od Enesa b. Malika, radijallahu anhu, da je Allahov Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, govorio: "Nevjernik će na Sudnjem danu biti doveden i upitan: 'Šta veliš: da imaš zlata koliko Zemlja, bi li ga dao za svoj otkup?' 'Da', odgovorit će on. 'Pa od tebe je već traženo ono što je lakše od toga'[4], reći će mu se."

٦٥٣٨. حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ عَبْدِاللهِ حَدَّثَنَا مُعَاذُ بْنُ هِشَامٍ قَالَ حَدَّثَنِي أَبِي عَنْ قَتَادَةَ عَنْ أَنَسٍ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ ح و حَدَّثَنِي مُحَمَّدُ بْنُ مَعْمَرٍ حَدَّثَنَا رَوْحُ بْنُ عُبَادَةَ حَدَّثَنَا سَعِيدٌ عَنْ قَتَادَةَ حَدَّثَنَا أَنَسُ بْنُ مَالِكٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ أَنَّ نَبِيَّ اللهِ ﷺ كَانَ يَقُولُ يُجَاءُ بِالْكَافِرِ يَوْمَ الْقِيَامَةِ فَيُقَالُ لَهُ أَرَأَيْتَ لَوْ كَانَ لَكَ مِلْءُ الأَرْضِ ذَهَبًا أَكُنْتَ تَفْتَدِي بِهِ فَيَقُولُ نَعَمْ فَيُقَالُ لَهُ قَدْ كُنْتَ سُئِلْتَ مَا هُوَ أَيْسَرُ مِنْ ذَلِكَ .

6539. PRIČAO NAM JE Amr b. Hafs, njemu njegov otac, a ovom A'meš, prenoseći od Hajsame, a ovaj od Adija b. Hatima da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
"Sa svakim će od vas Allah razgovarati na Sudnjem danu; između Allaha i njega neće biti prevodioca. Zatim će (taj s kojim Allah bude razgovarao) pogledati naprijed i neće vidjeti ništa; onda će pogledati ispred sebe i susrest će ga vatra. Ko se od vas može zaštititi od vatre, pa makar polovicom datule, (neka to uradi)."[5]
A'meš veli da mu je pričao Amr, prenoseći od Hajsame, a on od Adija b. Hatima (da je kazivao): "Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, je rekao: 'Čuvajte se vatre!', a zatim je u strahu ustuknuo. 'Čuvajte se vatre!', ponovio je, a onda opet u strahu ustuknuo, te smo pomislili da on zbilja gleda u nju. 'Čuvajte se vatre', ponovio je opet, 'pa makar polovicom hurme! A ko ni to nema, (neka se onda čuva) lijepom i ugodnom riječju.'"[6]

٦٥٣٩. حَدَّثَنَا عُمَرُ بْنُ حَفْصٍ حَدَّثَنَا أَبِي قَالَ حَدَّثَنِي الأَعْمَشُ قَالَ حَدَّثَنِي خَيْثَمَةُ عَنْ عَدِيِّ بْنِ حَاتِمٍ قَالَ قَالَ النَّبِيُّ ﷺ مَا مِنْكُمْ مِنْ أَحَدٍ إِلاَّ وَسَيُكَلِّمُهُ اللهُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ لَيْسَ بَيْنَ اللهِ وَبَيْنَهُ تُرْجُمَانٌ ثُمَّ يَنْظُرُ فَلاَ يَرَى شَيْئًا قُدَّامَهُ ثُمَّ يَنْظُرُ بَيْنَ يَدَيْهِ فَتَسْتَقْبِلُهُ النَّارُ فَمَنِ اسْتَطَاعَ مِنْكُمْ أَنْ يَتَّقِيَ النَّارَ وَلَوْ بِشِقِّ تَمْرَةٍ قَالَ الأَعْمَشُ حَدَّثَنِي عَمْرٌو عَنْ خَيْثَمَةَ عَنْ عَدِيِّ بْنِ حَاتِمٍ قَالَ قَالَ النَّبِيُّ ﷺ اتَّقُوا النَّارَ ثُمَّ أَعْرَضَ وَأَشَاحَ ثُمَّ قَالَ اتَّقُوا النَّارَ ثُمَّ أَعْرَضَ وَأَشَاحَ ثَلاَثًا حَتَّى ظَنَنَّا أَنَّهُ يَنْظُرُ إِلَيْهَا ثُمَّ قَالَ اتَّقُوا النَّارَ وَلَوْ بِشِقِّ تَمْرَةٍ فَمَنْ لَمْ يَجِدْ فَبِكَلِمَةٍ طَيِّبَةٍ .

4 Allah je dobio obećanje od ljudi, ali su mnogi ljudi to obećanje iznevjerili. O tom se obećanju govori u Kur'anu: "I kad je Gospodar tvoj iz kičmi Ademovih sinova izveo potomstvo njihovo i zatražio od njih da posvjedoče protiv sebe: 'Zar ja nisam Gospodar vaš?' – oni su odgovorili: 'Jesi, mi svjedočimo!' - i to zato da na Sudnjem danu ne reknete: 'Mi o ovome nismo ništa znali.'" (El-A'raf, 172)

5 Tj. neka udijeli kao milostinju makar pola datule, ako ne može više.

6 Uzvišeni Allah prima sadaku pa makar ona bila i mala pod uvjetom da je ona izdvojena iz halal imetka.

O TOME DA ĆE U DŽENNET, BEZ POLAGANJA RAČUNA, UĆI SEDAMDESET HILJADA (LJUDI)

باب
يدْخُلُ الْجَنَّةَ سَبْعُونَ أَلْفًا بِغَيْرِ حِسَابٍ

6541. PRIČAO NAM JE Imran b. Mejsera, njemu Ibn-Fudajl, a ovom Husajn...; a PRIČAO MI JE (kaže Ebu-Abdullah Buhari) i Usejd b. Zejd, a njemu Hušejm, prenoseći od Husajna da je kazivao kako je bio kod Seida b. Džubejra, koji mu je rekao da mu je Ibn-Abbas kazivao:
"Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, je rekao: 'Predočeni su mi (prijašnji) narodi;[1] prolazio bi vjerovjesnik i s njim sljedbenici njegovi. S nekim bi vjerovjesnikom prošla skupina, s nekim deset, s nekim pet ljudi, a poneki bi vjerovjesnik prošao sam. Onda sam pogledao i ugledao crnilo.
'Džibrile', upitao sam, 'jesu li ovo moji sljedbenici?' 'Nisu', odgovorio mi je, 'pogledaj ka horizontu.' Pogledao sam i vidio veliko crnilo.
'Ono su tvoji sljedbenici, a ovi ispred njih – to je sedamdeset hiljada onih koji neće polagati račun niti će pretrpjeti kaznu.' 'A zašto?', upitao sam.
'Oni se nisu kauterizirali, nisu tražili odučavanje[2], niti su vjerovali u loše predznake; oni su se na Gospodara svoga oslanjali." Tada mu je prišao Ukaša b. Mihsan i rekao: 'Zamoli Allaha da ja budem jedan od njih.' 'Allahu, učini ga jednim od njih', zamolio je on. Onda mu je prišao drugi čovjek i rekao: 'Zamoli Allaha da i ja budem jedan od njih.' 'Pretekao te je u tome Ukaša', odgovorio mu je on."

٦٥٤١. حَدَّثَنَا عِمْرَانُ بْنُ مَيْسَرَةَ حَدَّثَنَا ابْنُ فُضَيْلٍ حَدَّثَنَا حُصَيْنٌ ح قَالَ أَبو عَبْد الله وحَدَّثَنِي أَسِيدُ بْنُ زَيْدٍ حَدَّثَنَا هُشَيْمٌ عَنْ حُصَيْنٍ قَالَ كُنْتُ عِنْدَ سَعِيدِ بْنِ جُبَيْرٍ فَقَالَ حَدَّثَنِي ابْنُ عَبَّاسٍ قَالَ قَالَ النَّبِيُّ ﷺ عُرِضَتْ عَلَيَّ الأُمَمُ فَأَخَذَ النَّبِيُّ يَمُرُّ مَعَهُ الأُمَّةُ وَالنَّبِيُّ يَمُرُّ مَعَهُ النَّفَرُ وَالنَّبِيُّ يَمُرُّ مَعَهُ الْعَشَرَةُ وَالنَّبِيُّ يَمُرُّ مَعَهُ الْخَمْسَةُ وَالنَّبِيُّ يَمُرُّ وَحْدَهُ فَنَظَرْتُ فَإِذَا سَوَادٌ كَثِيرٌ قُلْتُ يَا جِبْرِيلُ هَؤُلاَءِ أُمَّتِي قَالَ لاَ وَلَكِنِ انْظُرْ إِلَى الأُفُقِ فَنَظَرْتُ فَإِذَا سَوَادٌ كَثِيرٌ قَالَ هَؤُلاَءِ أُمَّتُكَ وَهَؤُلاَءِ سَبْعُونَ أَلْفًا قُدَّامَهُمْ لاَ حِسَابَ عَلَيْهِمْ وَلاَ عَذَابَ قُلْتُ وَلِمَ قَالَ كَانُوا لاَ يَكْتَوُونَ وَلاَ يَسْتَرْقُونَ وَلاَ يَتَطَيَّرُونَ وَعَلَى رَبِّهِمْ يَتَوَكَّلُونَ فَقَامَ إِلَيْهِ عُكَّاشَةُ بْنُ مِحْصَنٍ فَقَالَ ادْعُ اللهَ أَنْ يَجْعَلَنِي مِنْهُمْ قَالَ اللَّهُمَّ اجْعَلْهُ مِنْهُمْ ثُمَّ قَامَ إِلَيْهِ رَجُلٌ آخَرُ قَالَ ادْعُ اللهَ أَنْ يَجْعَلَنِي مِنْهُمْ قَالَ سَبَقَكَ بِهَا عُكَّاشَةُ.

1 Tirmizi i Nesai prenose od Husajna b. Abdur-Rahmana da je ovo predočavanje bilo za vrijeme Noćnog putovanja (*Isra'a*). Ovo ide u prilog mišljenju da se Noćno putovanje desilo više puta.

2 Kauteriziranje i odučavanje nisu zabranjeni (haram) jer je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, prakticirao i jedno i drugo. Ove su dvije stvari ovdje spomenute samo da bi se ukazalo na važnost oslanjanja na Uzvišenog Allaha. Ibn-Hadžer kaže da se iz drugih se hadisa može razumjeti da njihov ulazak u Džennet bez polaganja računa ne znači nužno da su oni i najbolji kod Allaha, nego će među onima koji će kasnije u njega ući biti boljih od njih. (*Fethul-bari,* 11/41)

6542. PRIČAO NAM JE Mu'az b. Esed, njemu Abdullah, a ovom Junus, prenoseći od Zuhrija, on od Seida b. Musejjeba, a ovaj od Ebu-Hurejre (da je kazivao): "Allahov je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: 'Ući će u Džennet, od mojih sljedbenika, skupina od sedamdeset hiljada. Lica će im sijati svjetlošću punog mjeseca.'[3] Tada je ustao Ukaša b. Mihsan Esedi, podižući ogrtač što ga je nosio na sebi, i rekao: 'Allahov Poslaniče, moli Allaha da me učini jednim od njih.'
'Allahu, učini ga jednim od njih', zamolio je on. Potom je ustao jedan ensarija i rekao: 'Allahov Poslaniče, moli Allaha da i mene učini jednim od njih.' 'Pretekao te je Ukaša', odgovorio je (Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem)."

٦٥٤٢. حَدَّثَنَا مُعَاذُ بْنُ أَسَدٍ أَخْبَرَنَا عَبْدُاللهِ أَخْبَرَنَا يُونُسُ عَنِ الزُّهْرِيِّ قَالَ حَدَّثَنِي سَعِيدُ بْنُ الْمُسَيَّبِ أَنَّ أَبَا هُرَيْرَةَ حَدَّثَهُ قَالَ سَمِعْتُ رَسُولَ اللهِ ﷺ يَقُولُ يَدْخُلُ الْجَنَّةَ مِنْ أُمَّتِي زُمْرَةٌ هُمْ سَبْعُونَ أَلْفًا تُضِيءُ وُجُوهُهُمْ إِضَاءَةَ الْقَمَرِ لَيْلَةَ الْبَدْرِ وَقَالَ أَبُو هُرَيْرَةَ فَقَامَ عُكَّاشَةُ بْنُ مِحْصَنٍ الأَسَدِيُّ يَرْفَعُ نَمِرَةً عَلَيْهِ فَقَالَ يَا رَسُولَ اللهِ ادْعُ اللهَ أَنْ يَجْعَلَنِي مِنْهُمْ قَالَ اللَّهُمَّ اجْعَلْهُ مِنْهُمْ ثُمَّ قَامَ رَجُلٌ مِنَ الأَنْصَارِ فَقَالَ يَا رَسُولَ اللهِ ادْعُ اللهَ أَنْ يَجْعَلَنِي مِنْهُمْ فَقَالَ سَبَقَكَ بِهَا عُكَّاشَةُ .

6543. PRIČAO NAM JE Seid b. Ebu-Merjem, njemu Ebu-Gassan, a ovom Ebu-Hazim, prenoseći od Sehla b. Sa'da (da je kazivao): "Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, je rekao: 'Od mojih će sljedbenika u Džennet ući sedamdeset hiljada, ili sedam stotina hiljada' – dvoumi se (Ebu-Hazim) koje je od toga dvoga rekao (Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem) - 'bit će zbijeni i držat će jedni druge (za ruke). Ući će svi zajedno. Lica će im biti poput mjesečeva svjetla o uštapu.'"

٦٥٤٣. حَدَّثَنَا سَعِيدُ بْنُ أَبِي مَرْيَمَ حَدَّثَنَا أَبُو غَسَّانَ قَالَ حَدَّثَنِي أَبُو حَازِمٍ عَنْ سَهْلِ بْنِ سَعْدٍ قَالَ قَالَ النَّبِيُّ ﷺ لَيَدْخُلَنَّ الْجَنَّةَ مِنْ أُمَّتِي سَبْعُونَ أَلْفًا أَوْ سَبْعُ مِائَةِ أَلْفٍ شَكَّ فِي أَحَدِهِمَا مُتَمَاسِكِينَ آخِذٌ بَعْضُهُمْ بِبَعْضٍ حَتَّى يَدْخُلَ أَوَّلُهُمْ وَآخِرُهُمُ الْجَنَّةَ وَوُجُوهُهُمْ عَلَى ضَوْءِ الْقَمَرِ لَيْلَةَ الْبَدْرِ .

6544. PRIČAO NAM JE Ali b. Abdullah, njemu Ja'kub b. Ibrahim, njemu njegov otac, a ovom Ebu-Salih, prenoseći od Nafija, a on od Ibn-Omera, radijallahu anhuma, da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Kada stanovnici Dženneta uđu u Džennet, a stanovnici Džehennema uđu u Džehennem, stat će glasnik među njima (i reći): 'O stanovnici Vatre, nema više smrti! O stanovnici Dženneta, nema više smrti, ima vječnost!'"

٦٥٤٤. حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ عَبْدِاللهِ حَدَّثَنَا يَعْقُوبُ ابْنُ إِبْرَاهِيمَ حَدَّثَنَا أَبِي عَنْ صَالِحٍ حَدَّثَنَا نَافِعٌ عَنِ ابْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ يَدْخُلُ أَهْلُ الْجَنَّةِ الْجَنَّةَ وَأَهْلُ النَّارِ النَّارَ ثُمَّ يَقُومُ مُؤَذِّنٌ بَيْنَهُمْ يَا أَهْلَ النَّارِ لاَ مَوْتَ وَيَا أَهْلَ الْجَنَّةِ لاَ مَوْتَ خُلُودٌ .

3 Iz ovoga možemo razumjeti da svi stanovnici Dženneta neće biti na istom stupnju i da će među njima biti razlike u mnogo čemu.

6545. PRIČAO NAM JE Ebu-Jeman, njemu Šu'ajb, a ovom Ebu-Zinad, prenoseći od A'redža, a on od Ebu-Hurejre da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
"Reći će se stanovnicima Dženneta: '(Ovo je) vječnost, nema više smrti!, a (također i) stanovnicima Džehennema: 'O stanovnici Džehennema, (ovo je) vječnost, nema više smrti!'"[1]

٦٥٤٥. حَدَّثَنَا أَبُو الْيَمَانِ أَخْبَرَنَا شُعَيْبٌ حَدَّثَنَا أَبُو الزِّنَادِ عَنِ الأَعْرَجِ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ قَالَ قَالَ النَّبِيُّ ﷺ يُقَالُ لأَهْلِ الْجَنَّةِ يَا أَهْلَ الْجَنَّةِ خُلُودٌ لاَ مَوْتَ وَلأَهْلِ النَّارِ يَا أَهْلَ النَّارِ خُلُودٌ لاَ مَوْتَ .

O SVOJSTVIMA DŽENNETA I VATRE (DŽEHENNEMA)

باب صِفَةِ الْجَنَّةِ وَالنَّارِ

Ebu-Seid prenosi da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Prva je hrana što će je dženetlije jesti izraslina (dodatni dio) na jetri od velike ribe."
Adnun znači *huldun* (vječnost). *Adentu bi erdin* znači *ekamtu fihi* (nastanio sam se u njoj). Od toga je izvedena (riječ) *el-ma'dinu* (ruda). *Fi mek'adi sidkin* znači *fi menbiti sidkin* (na izvoru istine).

وَقَالَ أَبُو سَعِيدٍ قَالَ النَّبِيُّ ﷺ أَوَّلُ طَعَامٍ يَأْكُلُهُ أَهْلُ الْجَنَّةِ زِيَادَةُ كَبِدِ حُوتٍ عَدْنٌ خُلْدٌ عَدَنْتُ بِأَرْضٍ أَقَمْتُ وَمِنْهُ الْمَعْدِنُ (فِي مَقْعَدِ صِدْقٍ) فِي مَنْبِتِ صِدْقٍ .

6546. PRIČAO NAM JE Usman b. Hejsem, a njemu Avf b. Ebu-Redža, prenoseći od Imrana da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Zavirio sam u Džennet i vidio da među njegovim stanovnicima najviše ima siromaha.[2] Zavirio sam potom u vatru i vidio da među njenim stanovnicima najviše ima žena."[3]

٦٥٤٦. حَدَّثَنَا عُثْمَانُ بْنُ الْهَيْثَمِ حَدَّثَنَا عَوْفٌ عَنْ أَبِي رَجَاءٍ عَنْ عِمْرَانَ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ اطَّلَعْتُ فِي الْجَنَّةِ فَرَأَيْتُ أَكْثَرَ أَهْلِهَا الْفُقَرَاءَ وَاطَّلَعْتُ فِي النَّارِ فَرَأَيْتُ أَكْثَرَ أَهْلِهَا النِّسَاءَ .

---

1 Činjenica da nema više smrti ne znači da nema ni izlaska iz Džehennema. Naime, učenjaci kažu da će onaj koji je preselio s imanom nekad izići iz Džehennema.

2 Ovo ne znači da islam potiče na siromaštvo, jer je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao da je siromaštvo blisko nevjerstvu. Ovaj hadis, moguće je, ukazuje na to da su na dunjaluku siromasi većina i da će tako biti i na ahiretu, te da će mnogi bogataši zbog stjecanja imetka na nedopušten način i neizvršavanja obaveze zekata dospjeti u Džehennem.

3 Žene neće biti većina u Džehennemu zato što su žene, nego, možda, zato što je njihov broj na dunjaluku bio veći od broja muškaraca i što su, vjerovatno, više griješile od muškaraca.

6547. PRIČAO NAM JE Museddded, njemu Isma'il, a ovom Sulejman Tejmi, prenoseći od Ebu-Usmana, a on od Usame da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
"Stao sam na vrata Dženneta i vidio da su oni koji su ušli u njega većinom bili sirotinja, a da bogatašima nije bilo dopušteno da uđu.[4] Stanovnicima Džehennema bilo je naređeno da uđu u vatru, a ja sam stao na vrata vatre i vidio da su oni koji su ušli u nju većinom bile žene."

٦٥٤٧. حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ حَدَّثَنَا إِسْمَاعِيلُ أَخْبَرَنَا سُلَيْمَانُ التَّيْمِيُّ عَنْ أَبِي عُثْمَانَ عَنْ أُسَامَةَ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ قُمْتُ عَلَى بَابِ الْجَنَّةِ فَكَانَ عَامَّةُ مَنْ دَخَلَهَا الْمَسَاكِينَ وَأَصْحَابُ الْجَدِّ مَحْبُوسُونَ غَيْرَ أَنَّ أَصْحَابَ النَّارِ قَدْ أُمِرَ بِهِمْ إِلَى النَّارِ وَقُمْتُ عَلَى بَابِ النَّارِ فَإِذَا عَامَّةُ مَنْ دَخَلَهَا النِّسَاءُ.

6548. PRIČAO NAM JE Mu'az b. Esed, njemu Abdullah, a ovom Umer b. Muhammed b. Zejd, prenoseći od svoga oca, a on od Ibn-Omera da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
"Kada stanovnici Dženneta uđu u Džennet, a stanovnici Vatre u Vatru, dovest će se smrt, postaviti između Dženneta i Vatre i tu se zaklati. Onda će glasnik objaviti: 'O stanovnici Dženneta, nema više smrti! O stanovnici Vatre, nema više smrti!'[5] Tako će se stanovnici Dženneta još više obradovati, a stanovnici Vatre još više rastužiti."

٦٥٤٨. حَدَّثَنَا مُعَاذُ بْنُ أَسَدٍ أَخْبَرَنَا عَبْدُ اللهِ أَخْبَرَنَا عُمَرُ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ زَيْدٍ عَنْ أَبِيهِ أَنَّهُ حَدَّثَهُ عَنِ ابْنِ عُمَرَ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ إِذَا صَارَ أَهْلُ الْجَنَّةِ إِلَى الْجَنَّةِ وَأَهْلُ النَّارِ إِلَى النَّارِ جِيءَ بِالْمَوْتِ حَتَّى يُجْعَلَ بَيْنَ الْجَنَّةِ وَالنَّارِ ثُمَّ يُذْبَحُ ثُمَّ يُنَادِي مُنَادٍ يَا أَهْلَ الْجَنَّةِ لاَ مَوْتَ وَيَا أَهْلَ النَّارِ لاَ مَوْتَ فَيَزْدَادُ أَهْلُ الْجَنَّةِ فَرَحًا إِلَى فَرَحِهِمْ وَيَزْدَادُ أَهْلُ النَّارِ حُزْنًا إِلَى حُزْنِهِمْ.

6549. PRIČAO NAM JE Mu'az b. Esed, njemu Abdullah, a ovom Malik b. Enes, prenoseći od Zejda b. Eslema, on od Ataa b. Jesara, a ovaj od Ebu-Seida Hudrija, radijallahu anhu, da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
"Allah će, zaista, pozvati dženetlije: 'O stanovnici Dženneta!', i oni će Mu se odazvati: 'Odazivamo Ti se, Gospodaru naš, i stojimo Ti na usluzi.'
'Jeste li zadovoljni?', upitat će ih On, a oni će odgovoriti: 'Kako ne bismo bili zadovoljni kad Si nam dao ono što nisi nijednom drugom od

٦٥٤٩. حَدَّثَنَا مُعَاذُ بْنُ أَسَدٍ أَخْبَرَنَا عَبْدُ اللهِ أَخْبَرَنَا مَالِكُ بْنُ أَنَسٍ عَنْ زَيْدِ بْنِ أَسْلَمَ عَنْ عَطَاءِ بْنِ يَسَارٍ عَنْ أَبِي سَعِيدٍ الْخُدْرِيِّ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ إِنَّ اللهَ تَبَارَكَ وَتَعَالَى يَقُولُ لأَهْلِ الْجَنَّةِ يَا أَهْلَ الْجَنَّةِ فَيَقُولُونَ لَبَّيْكَ رَبَّنَا وَسَعْدَيْكَ فَيَقُولُ هَلْ رَضِيتُمْ فَيَقُولُونَ وَمَا لَنَا لاَ نَرْضَى وَقَدْ أَعْطَيْتَنَا مَا لَمْ تُعْطِ أَحَدًا مِنْ خَلْقِكَ فَيَقُولُ أَنَا

---

4 Oni su bili spriječeni kako bi prvo polagali račun za svoj imetak.

5 Uzvišeni Allah o stanovnicima Džehennema kaže: "A nevjernike čeka vatra džehenemska, oni neće biti na smrt osuđeni, i neće umrijeti, i neće im se patnja u njemu ublažiti - eto tako ćemo svakog nevjernika kazniti..." (Fatir, 36)

Svojih stvorenja?' 'Ja ću vam', reći će On, 'dati nešto još bolje od toga.' 'A šta ima bolje od ovoga, Gospodaru?', upitat će oni. 'Da spustim na vas Moje zadovoljstvo, pa da se poslije toga nikada više na vas ne naljutitim', reći će On."

أُعْطِيكُمْ أَفْضَلَ مِنْ ذَلِكَ قَالُوا يَا رَبِّ وَأَيُّ شَيْءٍ أَفْضَلُ مِنْ ذَلِكَ فَيَقُولُ أُحِلُّ عَلَيْكُمْ رِضْوَانِي فَلاَ أَسْخَطُ عَلَيْكُمْ بَعْدَهُ أَبَدًا .

6550. PRIČAO MI JE Abdullah b. Muhammed, njemu Mu'avija b. Amr, a ovom Ebu-Ishak, prenoseći od Humejda, a on od Enesa da je kazivao:
"Poginuo je u Bici na Bedru Harise, a bijaše još dječak, pa je njegova majka došla Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, i upitala: 'Allahov Poslaniče, ti znaš šta mi je značio Harise: ako je u Džennetu, ja ću se strpjeti i nadati nagradi, a ako je drugačije, vidjet ćeš šta ću da uradim!'
'Teško tebi', reče joj on, 'jesi li izgubila razum?! Zar ima samo jedan Džennet?! Dženneta ima mnogo, a on je, zaista, u Džennetu Firdevsu.'"

٦٥٥٠. حَدَّثَنِي عَبْدُاللهِ بْنُ مُحَمَّدٍ حَدَّثَنَا مُعَاوِيَةُ بْنُ عَمْرٍو حَدَّثَنَا أَبُو إِسْحَاقَ عَنْ حُمَيْدٍ قَالَ سَمِعْتُ أَنَسًا يَقُولُ أُصِيبَ حَارِثَةُ يَوْمَ بَدْرٍ وَهُوَ غُلاَمٌ فَجَاءَتْ أُمُّهُ إِلَى النَّبِيِّ ﷺ فَقَالَتْ يَا رَسُولَ اللهِ قَدْ عَرَفْتَ مَنْزِلَةَ حَارِثَةَ مِنِّي فَإِنْ يَكُ فِي الْجَنَّةِ أَصْبِرْ وَأَحْتَسِبْ وَإِنْ تَكُنِ الأُخْرَى تَرَى مَا أَصْنَعُ فَقَالَ وَيْحَكِ أَوَهَبِلْتِ أَوَجَنَّةٌ وَاحِدَةٌ هِيَ إِنَّهَا جِنَانٌ كَثِيرَةٌ وَإِنَّهُ لَفِي جَنَّةِ الْفِرْدَوْسِ .

6551. PRIČAO NAM JE Mu'az b. Esed, njemu Fadl b. Musa, a ovom Fudajl, prenoseći od Ebu-Hazima, a on od Ebu-Hurejre da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
"Između plećki nevjernika je razmak koliko je trodnevno putovanje za brzog jahača."[1]

٦٥٥١. حَدَّثَنَا مُعَاذُ بْنُ أَسَدٍ أَخْبَرَنَا الْفَضْلُ ابْنُ مُوسَى أَخْبَرَنَا الْفُضَيْلُ عَنْ أَبِي حَازِمٍ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ مَا بَيْنَ مَنْكِبَيِ الْكَافِرِ مَسِيرَةُ ثَلاَثَةِ أَيَّامٍ لِلرَّاكِبِ الْمُسْرِعِ .

6552. PRIČAO JE Ishak b. Ibrahim da mu je kazivao Mugira b. Selema, a njemu Vuhejb, prenoseći od Ebu-Hazima, a on od Sehla b. Sa'da da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
"U Džennetu, zaista, ima jedno drvo; jahač putuje u njegovu hladu stotinu godina i ne može ga proći."

٦٥٥٢. وَقَالَ إِسْحَاقُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ أَخْبَرَنَا الْمُغِيرَةُ بْنُ سَلَمَةَ حَدَّثَنَا وُهَيْبٌ عَنْ أَبِي حَازِمٍ عَنْ سَهْلِ بْنِ سَعْدٍ عَنْ رَسُولِ اللهِ ﷺ قَالَ إِنَّ فِي الْجَنَّةِ لَشَجَرَةً يَسِيرُ الرَّاكِبُ فِي ظِلِّهَا مِائَةَ عَامٍ لاَ يَقْطَعُهَا .

1 Uzvišeni će Allah dati nekim stanovnicima Džehennema da imaju ogromno tijelo kako bi im kazna bila što veća.

6553. PRIČAO JE Ebu-Hazim da je ovaj hadis kazao Nu'manu b. Ebu-Ajjašu, pa mu je on rekao kako mu je kazivao Ebu-Seid da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
"U Džennetu, zaista, ima jedno drvo; jahač na dobru i brzu konju plemenite rase putuje sto godina i ne može ga proći."

٦٥٥٣. قَالَ أَبُو حَازِمٍ فَحَدَّثْتُ بِهِ النُّعْمَانَ بْنَ أَبِي عَيَّاشٍ فَقَالَ حَدَّثَنِي أَبُو سَعِيدٍ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ إِنَّ فِي الْجَنَّةِ لَشَجَرَةً يَسِيرُ الرَّاكِبُ الْجَوَادَ الْمُضَمَّرَ السَّرِيعَ مِائَةَ عَامٍ مَا يَقْطَعُهَا.

6554. PRIČAO NAM JE Kutejba, a njemu Abdul-Aziz, prenoseći od Ebu-Hazima, a on od Sehla b. Sa'da (da je kazivao):
"Allahov je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: 'Od mojih će sljedbenika, zaista, ući u Džennet sedamdeset hiljada, ili sedam stotina hiljada' – dvoumi se Ebu-Hazim šta je od toga dvoga rekao (Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem) – 'bit će zbijeni i držat će jedni druge (za ruke). Ući će svi zajedno. Lica će im biti poput mjesečeva svjetla o uštapu.'"

٦٥٥٤. حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ حَدَّثَنَا عَبْدُالْعَزِيزِ عَنْ أَبِي حَازِمٍ عَنْ سَهْلِ بْنِ سَعْدٍ أَنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ قَالَ لَيَدْخُلَنَّ الْجَنَّةَ مِنْ أُمَّتِي سَبْعُونَ أَلْفًا أَوْ سَبْعُ مِائَةِ أَلْفٍ لاَ يَدْرِي أَبُو حَازِمٍ أَيُّهُمَا قَالَ مُتَمَاسِكُونَ آخِذٌ بَعْضُهُمْ بَعْضًا لاَ يَدْخُلُ أَوَّلُهُمْ حَتَّى يَدْخُلَ آخِرُهُمْ وُجُوهُهُمْ عَلَى صُورَةِ الْقَمَرِ لَيْلَةَ الْبَدْرِ.

6555. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Meslema, a njemu Abdul-Aziz, prenoseći od svoga oca, on od Sehla, a ovaj od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, da je rekao:
"Stanovnici Dženneta gledat će sobe u Džennetu kao što vi gledate zvijezde na nebu."

٦٥٥٥. حَدَّثَنَا عَبْدُاللهِ بْنُ مَسْلَمَةَ حَدَّثَنَا عَبْدُالْعَزِيزِ عَنْ أَبِيهِ عَنْ سَهْلٍ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ إِنَّ أَهْلَ الْجَنَّةِ لَيَتَرَاءَوْنَ الْغُرَفَ فِي الْجَنَّةِ كَمَا تَتَرَاءَوْنَ الْكَوْكَبَ فِي السَّمَاءِ.

6556. Moj otac[2] veli: "Ispričao sam ovaj hadis Nu'manu b. Ebu-Ajjašu, pa mi je on rekao: 'Svjedočim da sam, zaista, čuo Ebu-Se'ida kako ga pripovijeda i još dodaje (da je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao): '...kao što gledate svijetlu zvijezdu na istočnom i zapadnom horizontu.'"

٦٥٥٦. قَالَ أَبِي فَحَدَّثْتُ بِهِ النُّعْمَانَ بْنَ أَبِي عَيَّاشٍ فَقَالَ أَشْهَدُ لَسَمِعْتُ أَبَا سَعِيدٍ يُحَدِّثُ وَيَزِيدُ فِيهِ كَمَا تَرَاءَوْنَ الْكَوْكَبَ الْغَارِبَ فِي الأُفُقِ الشَّرْقِيِّ وَالْغَرْبِيِّ.

2 Tj. otac Abdul-Azizov.

6557. PRIČAO MI JE Muhammed b. Beššar, njemu Gunder, a ovom Šu'ba, prenoseći od Ebu-Imrana, a on od Enesa b. Malika, radijallahu anhu, da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
"Na Sudnjem će danu Uzvišeni Allah stanovniku vatre koji bude najmanje patio reći: 'Da je u tvom vlasništvu sve što je na Zemlji, bi li to dao da se iskupiš?'
'Da', odgovorit će on.
'Pa od tebe sam već tražio manje od toga', reći će (Allah), 'dok si još bio u kičmi Ademovoj, a to je da Mi ništa ne smatraš ravnim, ali ti to nisi htio, nego si Mi pridruživao druge.'"

٦٥٥٧. حَدَّثَنِي مُحَمَّدُ بْنُ بَشَّارٍ حَدَّثَنَا غُنْدَرٌ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ عَنْ أَبِي عِمْرَانَ قَالَ سَمِعْتُ أَنَسَ بْنَ مَالِكٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ يَقُولُ اللهُ تَعَالَى لِأَهْوَنِ أَهْلِ النَّارِ عَذَابًا يَوْمَ الْقِيَامَةِ لَوْ أَنَّ لَكَ مَا فِي الْأَرْضِ مِنْ شَيْءٍ أَكُنْتَ تَفْتَدِي بِهِ فَيَقُولُ نَعَمْ فَيَقُولُ أَرَدْتُ مِنْكَ أَهْوَنَ مِنْ هَذَا وَأَنْتَ فِي صُلْبِ آدَمَ أَنْ لَا تُشْرِكَ بِي شَيْئًا فَأَبَيْتَ إِلَّا أَنْ تُشْرِكَ بِي.

6558. PRIČAO NAM JE Ebu-Nu'man, a njemu Hammad, prenoseći od Amra, a on od Džabira, radijallahu anhu, (da je kazivao):
"Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, je rekao: 'Uz moje će zauzimanje izići (ljudi) iz vatre kao da su *es-se'arir.*'
'A šta je to *es-se'arir*?', upitao sam.
'To su sitni krastavci', odgovorio je on, a zubi mu bijahu popadali."[1]
Kazao sam Amru b. Dinaru: "Ebu-Muhammede, čuo sam Džabira b. Abdullaha kad je rekao da je čuo Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, kako govori: 'Uz moje će zauzimanje izići iz Vatre...[2]'"
"Da", odgovorio je.

٦٥٥٨. حَدَّثَنَا أَبُو النُّعْمَانِ حَدَّثَنَا حَمَّادٌ عَنْ عَمْرٍو عَنْ جَابِرٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ قَالَ يَخْرُجُ مِنَ النَّارِ بِالشَّفَاعَةِ كَأَنَّهُمُ الثَّعَارِيرُ قُلْتُ مَا الثَّعَارِيرُ قَالَ الضَّغَابِيسُ وَكَانَ قَدْ سَقَطَ فَمُهُ فَقُلْتُ لِعَمْرِو بْنِ دِينَارٍ أَبَا مُحَمَّدٍ سَمِعْتَ جَابِرَ بْنَ عَبْدِاللهِ يَقُولُ سَمِعْتُ النَّبِيَّ ﷺ يَقُولُ يَخْرُجُ بِالشَّفَاعَةِ مِنَ النَّارِ قَالَ نَعَمْ.

1 Kako nije imao zube, umjesto *eš-še'arir* kazao je *es-se'arir.*

2 Izlazak iz vatre uz zauzimanje (šefaat) Poslanikov, sallallahu alejhi ve sellem, neke su sekte zanijekale oslanjajući se na ajet: "Njima posredovanje posrednika neće biti od koristi." (El-Muddessir, 48) Međutim, ovaj se ajet odnosi na nevjernike; zauzimanje neće koristiti njima, ali će koristiti vjernicima.

6559. PRIČAO NAM JE Hudba b. Halid, a njemu Hemmam, prenoseći od Katade, a on od Enesa b. Malika da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
“Neki će izići iz vatre nakon što ih njen zapah bude zahvatio, pa će ući u Džennet. Zbog toga će ih dženetlije zvati džehenemlijama.”

٦٥٥٩. حَدَّثَنَا هُدْبَةُ بْنُ خَالِدٍ حَدَّثَنَا هَمَّامٌ عَنْ
قَتَادَةَ حَدَّثَنَا أَنَسُ بْنُ مَالِكٍ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ
يَخْرُجُ قَوْمٌ مِنَ النَّارِ بَعْدَ مَا مَسَّهُمْ مِنْهَا سَفْعٌ
فَيَدْخُلُونَ الْجَنَّةَ فَيُسَمِّيهِمْ أَهْلُ الْجَنَّةِ الْجَهَنَّمِيِّينَ .

6560. PRIČAO NAM JE Musa, njemu Vuhejb, a ovom Amr b. Jahja, prenoseći od svog oca, a on od Ebu-Seida Hudrija, radijallahu anhu, (da je kazivao):
“Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, je rekao: ‘Kada stanovnici Dženneta uđu u Džennet, a stanovnici Džehennema u vatru, Allah će reći: ‘Izvadite onoga u čijem srcu ima koliko trun imana.’ Oni će tada izići, a bit će već spaljeni i pretvoreni u pepeo, pa će biti bačeni u rijeku života, a potom će iz nje iznići kao što iznikne sjemenka iz mulja bujice’ – ili je rekao: iz užarenosti bujice (dvoumi se prenosilac).
‘Zar niste vidjeli da ona niče žuta i uvijena?’, dodao je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem.”

٦٥٦٠. حَدَّثَنَا مُوسَى حَدَّثَنَا وُهَيْبٌ حَدَّثَنَا
عَمْرُو بْنُ يَحْيَى عَنْ أَبِيهِ عَنْ أَبِي سَعِيدٍ الْخُدْرِيِّ
رَضِيَ اللهُ عَنْهُ أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ قَالَ إِذَا دَخَلَ أَهْلُ
الْجَنَّةِ الْجَنَّةَ وَأَهْلُ النَّارِ النَّارَ يَقُولُ اللهُ مَنْ كَانَ فِي
قَلْبِهِ مِثْقَالُ حَبَّةٍ مِنْ خَرْدَلٍ مِنْ إِيمَانٍ فَأَخْرِجُوهُ
فَيَخْرُجُونَ قَدِ امْتُحِشُوا وَعَادُوا حُمَمًا فَيُلْقَوْنَ فِي
نَهَرِ الْحَيَاةِ فَيَنْبُتُونَ كَمَا تَنْبُتُ الْحِبَّةُ فِي حَمِيلِ السَّيْلِ
أَوْ قَالَ حَمِيَّةِ السَّيْلِ وَقَالَ النَّبِيُّ ﷺ أَلَمْ تَرَوْا أَنَّهَا
تَنْبُتُ صَفْرَاءَ مُلْتَوِيَةً .

6561. PRIČAO MI JE Muhammed b. Beššar, njemu Gunder, a ovom Šu‘ba, prenoseći od Ebu-Ishaka, on od Nu‘mana, a ovaj od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, da je rekao:
“Zaista će na Sudnjem danu najblažom kaznom biti kažnjen onaj stanovnik Džehennema kojem pod stopala bude stavljena žeravica od koje će mu mozak proključati.”[3]

٦٥٦١. حَدَّثَنِي مُحَمَّدُ بْنُ بَشَّارٍ حَدَّثَنَا غُنْدَرٌ
حَدَّثَنَا شُعْبَةُ قَالَ سَمِعْتُ أَبَا إِسْحَاقَ قَالَ
سَمِعْتُ النُّعْمَانَ سَمِعْتُ النَّبِيَّ ﷺ يَقُولُ إِنَّ أَهْوَنَ
أَهْلِ النَّارِ عَذَابًا يَوْمَ الْقِيَامَةِ لَرَجُلٌ تُوضَعُ فِي
أَخْمَصِ قَدَمَيْهِ جَمْرَةٌ يَغْلِي مِنْهَا دِمَاغُهُ .

3 Ovu najblažu kaznu imat će Vjerovjesnikov, sallallahu alejhi ve sellem, amidža Ebu-Talib, koji je Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, pružao zaštitu u Mekki iako nikada nije primio islam.

6562. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Redža, a njemu Israil, prenoseći od Ebu-Ishaka, a on od Nu'mana b. Bešira da je čuo Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, kad je rekao: "Zaista će na Sudnjem danu najblažom kaznom biti kažnjen onaj stanovnik Džehennema kojem pod stopala budu stavljene dvije žeravice od kojih će mu mozak proključati kao što ključaju kazan i vrč."

٦٥٦٢. حَدَّثَنَا عَبْدُاللهِ بْنُ رَجَاءٍ حَدَّثَنَا إِسْرَائِيلُ عَنْ أَبِي إِسْحَاقَ عَنِ النُّعْمَانِ بْنِ بَشِيرٍ قَالَ سَمِعْتُ النَّبِيَّ ﷺ يَقُولُ إِنَّ أَهْوَنَ أَهْلِ النَّارِ عَذَابًا يَوْمَ الْقِيَامَةِ رَجُلٌ عَلَى أَخْمَصِ قَدَمَيْهِ جَمْرَتَانِ يَغْلِي مِنْهُمَا دِمَاغُهُ كَمَا يَغْلِي الْمِرْجَلُ وَالْقُمْقُمُ.

6563. PRIČAO NAM JE Sulejman b. Harb, a njemu Šu'ba, prenoseći od Amra, on od Hajsame, a ovaj od Adija b. Hatima (da je kazivao):
"Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, je zabrinuta lica, spomenuo vatru i zatražio zaštitu od nje. Zatim je ponovo, zabrinuta lica, spomenuo vatru i zatražio zaštitu od nje, a onda rekao: 'Tražite zaštitu od vatre, pa makar s pola datule, a ko ni to nema, onda lijepom riječju.'"

٦٥٦٣. حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ حَرْبٍ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ عَنْ عَمْرٍو عَنْ خَيْثَمَةَ عَنْ عَدِيِّ بْنِ حَاتِمٍ أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ ذَكَرَ النَّارَ فَأَشَاحَ بِوَجْهِهِ فَتَعَوَّذَ مِنْهَا ثُمَّ ذَكَرَ النَّارَ فَأَشَاحَ بِوَجْهِهِ فَتَعَوَّذَ مِنْهَا ثُمَّ قَالَ اتَّقُوا النَّارَ وَلَوْ بِشِقِّ تَمْرَةٍ فَمَنْ لَمْ يَجِدْ فَبِكَلِمَةٍ طَيِّبَةٍ.

6564. PRIČAO NAM JE Ibrahim b. Hamza, a njemu Ibn-Ebu-Hazim i Deraverdi, prenoseći od Jezida, on od Abdullaha b. Habbaba, a ovaj od Ebu-Seida Hudrija, radijallahu anhu, (da je kazivao):
"Čuo sam kad su Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, spomenuli njegova amidžu Ebu-Taliba (pa je on rekao): 'Možda će mu pomoći moje zauzimanje na Sudnjem danu, te će biti stavljen u plitku vatru koja će mu dosezati do peta, ali će mu od nje vreti moždana srž.'"

٦٥٦٤. حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ حَمْزَةَ حَدَّثَنَا ابْنُ أَبِي حَازِمٍ وَالدَّرَاوَرْدِيُّ عَنْ يَزِيدَ عَنْ عَبْدِاللهِ بْنِ خَبَّابٍ عَنْ أَبِي سَعِيدٍ الْخُدْرِيِّ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ أَنَّهُ سَمِعَ رَسُولَ اللهِ ﷺ وَذُكِرَ عِنْدَهُ عَمُّهُ أَبُو طَالِبٍ فَقَالَ لَعَلَّهُ تَنْفَعُهُ شَفَاعَتِي يَوْمَ الْقِيَامَةِ فَيُجْعَلُ فِي ضَحْضَاحٍ مِنَ النَّارِ يَبْلُغُ كَعْبَيْهِ يَغْلِي مِنْهُ أُمُّ دِمَاغِهِ.

6565. PRIČAO NAM JE Musedded, a njemu Ebu-Avana, prenoseći od Katade, a on od Enesa, radijallahu anhu, da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, kazivao:

"Allah će okupiti ljude na Sudnjem danu, pa će oni reći: 'Kad bismo samo našli nekog da se zauzme za nas kod našeg Gospodara pa da nas On izbavi iz ovog našeg teškog stanja.' Potom će otići Ademu i reći: 'Tebe je Allah stvorio Svojom rukom, u tebe udahnuo Svoga duha (dao ti život) i naredio melecima te su ti se poklonili – zauzmi se za nas kod našeg Gospodara!'

'Nisam vam ja za to', reći će on i spomenuti svoj grijeh, 'nego idite vi Nuhu, prvom poslaniku što ga je Allah poslao.' Oni će mu tada otići, ali će im on, spominjući svoj grijeh, reći: 'Nisam vam ja za to, nego idite vi Ibrahimu, kojeg je Allah uzeo za prijatelja.' Oni će tada otići Ibrahimu.

'Nisam vam ja za to', reći će im on i spomenuti svoj grijeh, 'nego idite vi Musau, koji je razgovarao s Allahom.' Oni će mu tada otići, ali će im on, spominjujući svoj grijeh, reći da ni on nije za to i uputiti ih: 'Idite vi Isau.' Oni će mu tada otići, ali će im i on reći: 'Nisam vam ja za to, nego idite vi Muhammedu, njemu su oprošteni svi grijesi.' Tada će oni doći meni, pa ću ja zatražiti dopuštenje od svoga Gospodara (da Mu se obratim). Kada Ga budem vidio, past ću na sedždu. On će me tako ostaviti koliko bude htio, a onda reći: 'Podigni svoju glavu i traži – dat će ti se; reci – bit će uslišeno; zauzmi se – bit će prihvaćeno!' Tada ću ja podići svoju glavu i – zahvaljujući se svome Gospodaru onako kako me On bude podučio – zauzeti se, a On će mi odrediti granicu. Onda ću ih izvesti iz vatre i uvesti u Džennet, pa se opet vratiti i pasti na sedždu... Tako ću uraditi i treći i četvrti put..., i u vatri će ostati samo oni koje bude spriječio Kur'an."[1]

Katada bi, kad bi o ovom govorio, rekao:

"...(osim onog) kome je određena vječnost."

٦٥٦٥. حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ حَدَّثَنَا أَبُو عَوَانَةَ عَنْ قَتَادَةَ عَنْ أَنَسٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ يَجْمَعُ اللهُ النَّاسَ يَوْمَ الْقِيَامَةِ فَيَقُولُونَ لَوِ اسْتَشْفَعْنَا عَلَى رَبِّنَا حَتَّى يُرِيحَنَا مِنْ مَكَانِنَا فَيَأْتُونَ آدَمَ فَيَقُولُونَ أَنْتَ الَّذِي خَلَقَكَ اللهُ بِيَدِهِ وَنَفَخَ فِيكَ مِنْ رُوحِهِ وَأَمَرَ الْمَلاَئِكَةَ فَسَجَدُوا لَكَ فَاشْفَعْ لَنَا عِنْدَ رَبِّنَا فَيَقُولُ لَسْتُ هُنَاكُمْ وَيَذْكُرُ خَطِيئَتَهُ وَيَقُولُ ائْتُوا نُوحًا أَوَّلَ رَسُولٍ بَعَثَهُ اللهُ فَيَأْتُونَهُ فَيَقُولُ لَسْتُ هُنَاكُمْ وَيَذْكُرُ خَطِيئَتَهُ ائْتُوا إِبْرَاهِيمَ الَّذِي اتَّخَذَهُ اللهُ خَلِيلاً فَيَأْتُونَهُ فَيَقُولُ لَسْتُ هُنَاكُمْ وَيَذْكُرُ خَطِيئَتَهُ ائْتُوا مُوسَى الَّذِي كَلَّمَهُ اللهُ فَيَأْتُونَهُ فَيَقُولُ لَسْتُ هُنَاكُمْ فَيَذْكُرُ خَطِيئَتَهُ ائْتُوا عِيسَى فَيَأْتُونَهُ فَيَقُولُ لَسْتُ هُنَاكُمْ ائْتُوا مُحَمَّدًا ﷺ فَقَدْ غُفِرَ لَهُ مَا تَقَدَّمَ مِنْ ذَنْبِهِ وَمَا تَأَخَّرَ فَيَأْتُونِي فَأَسْتَأْذِنُ عَلَى رَبِّي فَإِذَا رَأَيْتُهُ وَقَعْتُ سَاجِدًا فَيَدَعُنِي مَا شَاءَ اللهُ ثُمَّ يُقَالُ لِي ارْفَعْ رَأْسَكَ سَلْ تُعْطَهْ وَقُلْ يُسْمَعْ وَاشْفَعْ تُشَفَّعْ فَأَرْفَعُ رَأْسِي فَأَحْمَدُ رَبِّي بِتَحْمِيدٍ يُعَلِّمُنِي ثُمَّ أَشْفَعُ فَيَحُدُّ لِي حَدًّا ثُمَّ أُخْرِجُهُمْ مِنَ النَّارِ وَأُدْخِلُهُمُ الْجَنَّةَ ثُمَّ أَعُودُ فَأَقَعُ سَاجِدًا مِثْلَهُ فِي الثَّالِثَةِ أَوِ الرَّابِعَةِ حَتَّى مَا بَقِيَ فِي النَّارِ إِلاَّ مَنْ حَبَسَهُ الْقُرْآنُ وَكَانَ قَتَادَةُ يَقُولُ عِنْدَ هَذَا أَيْ وَجَبَ عَلَيْهِ الْخُلُودُ.

1 Tj. oni kojima je u Kur'anu određena vječna patnja u Džehennemu, a to su nevjernici.

6566. PRIČAO NAM JE Musedded, a njemu Jahja, prenoseći od Hasana b. Zekvana, on od Ebu-Redžaa, a ovaj od Imrana b. Husajna, radijallahu anhuma, da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
"Zauzimanjem Muhammedovim, sallallahu alejhi ve sellem, ljudi će izići iz vatre i ući u Džennet. Zvat će ih džehenemlijama."

٦٥٦٦. حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ حَدَّثَنَا يَحْيَى عَنِ الْحَسَنِ بْنِ ذَكْوَانَ حَدَّثَنَا أَبُو رَجَاءٍ حَدَّثَنَا عِمْرَانُ بْنُ حُصَيْنٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ يَخْرُجُ قَوْمٌ مِنَ النَّارِ بِشَفَاعَةِ مُحَمَّدٍ ﷺ فَيَدْخُلُونَ الْجَنَّةَ يُسَمَّوْنَ الْجَهَنَّمِيِّينَ .

6567. PRIČAO NAM JE Kutejba, a njemu Isma'il b. Dža'fer, prenoseći od Humejda, a on od Enesa (da je kazivao): "Allahovom je Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, došla Umm-Harisa – a Harisa bijaše poginuo na Bedru, gdje ga je bio pogodio vrh strijele – i rekla: 'Allahov Poslaniče, ti znaš koliko ja volim Harisu: ako je u Džennetu, neću plakati za njim, a ako nije, vidjet ćeš šta ću uraditi.'
'Pamet si izgubila', reče joj on, 'pa zar ima samo jedan Džennet?! Ima ih, zaista, mnogo, a on je, zbilja, u najvišem – u Firdevsu.

٦٥٦٧. حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ حَدَّثَنَا إِسْمَاعِيلُ بْنُ جَعْفَرٍ عَنْ حُمَيْدٍ عَنْ أَنَسٍ أَنَّ أُمَّ حَارِثَةَ أَتَتْ رَسُولَ اللهِ ﷺ وَقَدْ هَلَكَ حَارِثَةُ يَوْمَ بَدْرٍ أَصَابَهُ غَرْبُ سَهْمٍ فَقَالَتْ يَا رَسُولَ اللهِ قَدْ عَلِمْتَ مَوْقِعَ حَارِثَةَ مِنْ قَلْبِي فَإِنْ كَانَ فِي الْجَنَّةِ لَمْ أَبْكِ عَلَيْهِ وَإِلاَّ سَوْفَ تَرَى مَا أَصْنَعُ فَقَالَ لَهَا هَبِلْتِ أَجَنَّةٌ وَاحِدَةٌ هِيَ إِنَّهَا جِنَانٌ كَثِيرَةٌ وَإِنَّهُ فِي الْفِرْدَوْسِ الأَعْلَى .

6568. Jutarnji ili večernji izlazak (u borbu) na Allahovu putu, nastavi on, 'vredniji je od dunjaluka i svega što je na njemu. Dužina vašeg luka ili stopala u Džennetu vrednija je od dunjaluka i svega što je na njemu. Kada bi se jedna od stanovnica Dženneta pojavila na Zemlji, osvijetlila bi cijeli taj prostor i napunila ga mirisom. Njezin veo *(nasif)*, vredniji je od dunjaluka i svega što je na njemu.'"

٦٥٦٨. وَقَالَ غَدْوَةٌ فِي سَبِيلِ اللهِ أَوْ رَوْحَةٌ خَيْرٌ مِنَ الدُّنْيَا وَمَا فِيهَا وَلَقَابُ قَوْسِ أَحَدِكُمْ أَوْ مَوْضِعُ قَدَمٍ مِنَ الْجَنَّةِ خَيْرٌ مِنَ الدُّنْيَا وَمَا فِيهَا وَلَوْ أَنَّ امْرَأَةً مِنْ نِسَاءِ أَهْلِ الْجَنَّةِ اطَّلَعَتْ إِلَى الأَرْضِ لأَضَاءَتْ مَا بَيْنَهُمَا وَلَمَلأَتْ مَا بَيْنَهُمَا رِيحًا وَلَنَصِيفُهَا يَعْنِي الْخِمَارَ خَيْرٌ مِنَ الدُّنْيَا وَمَا فِيهَا .

6569. PRIČAO NAM JE Ebu-Jeman, njemu Šu'ajb, a ovom Ebu-Zinad, prenoseći od A'redža, a on od Ebu-Hurejre da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Niko neće ući u Džennet a da mu – kako bi bio još zahvalniji – (prije toga) neće biti pokazano mjesto u vatri (na kojem bi bio) da je zlo radio, i niko neće ući u vatru a da mu – kako bi bio još tužniji – (prije toga) neće biti pokazano mjesto u Džennetu (na kojem bi bio) da je dobro radio."

٦٥٦٩. حَدَّثَنَا أَبُو الْيَمَانِ أَخْبَرَنَا شُعَيْبٌ حَدَّثَنَا أَبُو الزِّنَادِ عَنِ الأَعْرَجِ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ قَالَ النَّبِيُّ ﷺ لاَ يَدْخُلُ أَحَدٌ الْجَنَّةَ إِلاَّ أُرِيَ مَقْعَدَهُ مِنَ النَّارِ لَوْ أَسَاءَ لِيَزْدَادَ شُكْرًا وَلاَ يَدْخُلُ النَّارَ أَحَدٌ إِلاَّ أُرِيَ مَقْعَدَهُ مِنَ الْجَنَّةِ لَوْ أَحْسَنَ لِيَكُونَ عَلَيْهِ حَسْرَةً .

6570. PRIČAO NAM JE Kutejba b. Seid, a njemu Isma'il b. Dža'fer, prenoseći od Amra, on od Seida b. Ebu-Seida Makburija (da je kazivao):
"Pričao je Ebu-Hurejra, radijallahu anhu, da je (jedne prilike) upitao (Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem): 'Allahov Poslaniče, ko će se najviše usrećiti tvojim zauzimanjem na Sudnjem danu?'
'I mislio sam, o Ebu-Hurejra', reče on, 'da me o tome niko prije tebe neće pitati, jer sam vidio koliko ljubavi i pažnje poklanjaš hadisu. Najviše će se mojim zauzimanjem usrećiti ljudi koji su iskreno, iz srca, rekli da nema (drugog) Boga osim Allaha.'"[1]

٦٥٧٠. حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ بْنُ سَعِيدٍ حَدَّثَنَا إِسْمَاعِيلُ بْنُ
جَعْفَرٍ عَنْ عَمْرٍو عَنْ سَعِيدِ بْنِ أَبِي سَعِيدٍ الْمَقْبُرِيِّ
عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ أَنَّهُ قَالَ قُلْتُ يَا رَسُولَ
اللهِ مَنْ أَسْعَدُ النَّاسِ بِشَفَاعَتِكَ يَوْمَ الْقِيَامَةِ فَقَالَ
لَقَدْ ظَنَنْتُ يَا أَبَا هُرَيْرَةَ أَنْ لاَ يَسْأَلَنِي عَنْ هَذَا
الْحَدِيثِ أَحَدٌ أَوَّلُ مِنْكَ لِمَا رَأَيْتُ مِنْ حِرْصِكَ
عَلَى الْحَدِيثِ أَسْعَدُ النَّاسِ بِشَفَاعَتِي يَوْمَ الْقِيَامَةِ
مَنْ قَالَ لاَ إِلَهَ إِلاَّ اللهُ خَالِصًا مِنْ قِبَلِ نَفْسِهِ .

6571. PRIČAO NAM JE Usman b. Ebu-Šejba, a njemu Džerir, prenoseći od Mensura, on od Ibrahima, ovaj od Ubejde, a on od Abdullaha, radijallahu anhu, (da je kazivao):
"Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, je rekao: 'Ja, zaista, znam ko će posljednji izići iz vatre i ko će posljednji ući u Džennet. To je onaj čovjek koji će iz vatre izići pužući, pa će mu Allah reći: 'Idi i uđi u Džennet.' On će tada doći do njega, ali će mu se učiniti da je pun, te će se vratiti i reći: 'Gospodaru, zatekao sam ga puna.' On će mu ponovo reći: 'Idi i uđi u Džennet.' On će opet doći do njega, ali će mu se učiniti da je pun, te će se vratiti i reći: 'Gospodaru, zatekao sam ga puna.' On će mu ponovo reći: 'Idi i uđi u Džennet, tebi (u njemu), zaista, pripada koliko dunjaluk i deset puta više' – ili je rekao: 'tebi, zaista, pripada koliko deset dunjaluka'. 'Ti se', reći će čovjek (Allahu), 'sa mnom šališ i ismijavaš me, a ti si Vladar!" – Vidio sam Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, kako se smije da su mu se vidjeli umnjaci. Govorilo se[2] da je to dženetlija na najnižem stupnju."

٦٥٧١. حَدَّثَنَا عُثْمَانُ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ حَدَّثَنَا جَرِيرٌ
عَنْ مَنْصُورٍ عَنْ إِبْرَاهِيمَ عَنْ عَبِيدَةَ عَنْ عَبْدِاللهِ
رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ النَّبِيُّ ﷺ إِنِّي لأَعْلَمُ آخِرَ أَهْلِ
النَّارِ خُرُوجًا مِنْهَا وَآخِرَ أَهْلِ الْجَنَّةِ دُخُولاً رَجُلٌ
يَخْرُجُ مِنَ النَّارِ كَبْوًا فَيَقُولُ اللهُ اذْهَبْ فَادْخُلِ
الْجَنَّةَ فَيَأْتِيهَا فَيُخَيَّلُ إِلَيْهِ أَنَّهَا مَلأَى فَيَرْجِعُ فَيَقُولُ
يَا رَبِّ وَجَدْتُهَا مَلأَى فَيَقُولُ اذْهَبْ فَادْخُلِ الْجَنَّةَ
فَيَأْتِيهَا فَيُخَيَّلُ إِلَيْهِ أَنَّهَا ملأى فَيَرْجِعُ فَيَقُولُ
يَا رَبِّ وَجَدْتُهَا ملأى فَيَقُولُ اذْهَبْ فَادْخُلِ
الْجَنَّةَ فَإِنَّ لَكَ مِثْلَ الدُّنْيَا وَعَشَرَةَ أَمْثَالِهَا أَوْ إِنَّ
لَكَ مِثْلَ عَشَرَةِ أَمْثَالِ الدُّنْيَا فَيَقُولُ تَسْخَرُ مِنِّي
أَوْ تَضْحَكُ مِنِّي وَأَنْتَ الْمَلِكُ فَلَقَدْ رَأَيْتُ
رَسُولَ اللهِ ﷺ ضَحِكَ حَتَّى بَدَتْ نَوَاجِذُهُ وَكَانَ
يَقُولُ ذَاكَ أَدْنَى أَهْلِ الْجَنَّةِ مَنْزِلَةً .

1 Dakle, oni koji su bili grešnici, ali su kao vjernici, sa šehadetom, preselili na budući svijet; njima će Poslanikovo, sallallahu alejhi ve sellem, zauzimanje pomoći i oni će biti najsretniji jer će biti spašeni od džehenemske vatre.

2 Ovo govori prenosilac hadisa.

6572. PRIČAO NAM JE Musedded, a njemu Ebu-Avana, prenoseći od Abdul-Melika, on od Abdullaha b. Harisa b. Nevfela, a ovaj od Abbasa, radijallahu anhu, (da je kazivao):
"Upitao sam Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem: 'Jesi li Ebu-Talibu imalo pomogao?'..."[1]

٦٥٧٢. حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ حَدَّثَنَا أَبُو عَوَانَةَ عَنْ عَبْدِالْمَلِكِ عَنْ عَبْدِاللهِ بْنِ الْحَارِثِ بْنِ نَوْفَلٍ عَنِ الْعَبَّاسِ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ أَنَّهُ قَالَ لِلنَّبِيِّ ﷺ هَلْ نَفَعْتَ أَبَا طَالِبٍ بِشَيْءٍ.

O TOME DA JE "SIRAT" DŽEHENEMSKI MOST

باب الصِّرَاطُ جِسْرُ جَهَنَّمَ

6573, 6574. PRIČAO NAM JE Ebu-Jeman, a njemu Šu'ajb, prenoseći od Zuhrija, on od Seida i Ataa b. Jezida, oni od Ebu-Hurejre, a ovaj od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem; a PRIČAO MI JE i Mahmud, njemu Abdur-Rezzak, a ovom Ma'mer, prenoseći od Zuhrija, on od Ataa b. Jezida Lejsija, a ovaj od Ebu-Hurejre (da je kazivao):
"Neki su ljudi upitali: 'Allahov Poslaniče, hoćemo li mi vidjeti svoga Gospodara na Sudnjem danu?'
'Je li vam teško vidjeti Sunce kad ga ne prekrivaju oblaci?', upitao ih je on.
'Nije, Allahov Poslaniče', odgovorili su.
'A je li vam teško vidjeti Mjesec o uštapu kad ga ne prekrivaju oblaci?'
'Nije, Allahov Poslaniče', odgovorili su.
'Vi ćete Ga, zaista, tako vidjeti na Sudnjem danu. Allah će sakupiti ljude i reći ko je šta obožavao neka to i slijedi. Onaj koji je obožavao Sunce slijedit će ga, onaj koji je obožavao Mjesec slijedit će ga, a onaj koji je obožavao tagute[2] slijedit će ih. Ostat će ovaj ummet i u njemu njegovi licemjeri. Tada će im se Allah ukazati u liku drukčijem od onog koji oni poznaju i reći im: 'Ja sam vaš Gospodar.'

٦٥٧٣-٦٥٧٤. حَدَّثَنَا أَبُو الْيَمَانِ أَخْبَرَنَا شُعَيْبٌ عَنِ الزُّهْرِيِّ أَخْبَرَنِي سَعِيدٌ وَعَطَاءُ بْنُ يَزِيدَ أَنَّ أَبَا هُرَيْرَةَ أَخْبَرَهُمَا عَنِ النَّبِيِّ ﷺ ح و حَدَّثَنِي مَحْمُودٌ حَدَّثَنَا عَبْدُالرَّزَّاقِ أَخْبَرَنَا مَعْمَرٌ عَنِ الزُّهْرِيِّ عَنْ عَطَاءِ بْنِ يَزِيدَ اللَّيْثِيِّ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ قَالَ قَالَ أُنَاسٌ يَا رَسُولَ اللهِ هَلْ نَرَى رَبَّنَا يَوْمَ الْقِيَامَةِ فَقَالَ هَلْ تُضَارُّونَ فِي الشَّمْسِ لَيْسَ دُونَهَا سَحَابٌ قَالُوا لاَ يَا رَسُولَ اللهِ قَالَ هَلْ تُضَارُّونَ فِي الْقَمَرِ لَيْلَةَ الْبَدْرِ لَيْسَ دُونَهُ سَحَابٌ قَالُوا لاَ يَا رَسُولَ اللهِ قَالَ فَإِنَّكُمْ تَرَوْنَهُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ كَذَلِكَ يَجْمَعُ اللهُ النَّاسَ فَيَقُولُ مَنْ كَانَ يَعْبُدُ شَيْئًا فَلْيَتَّبِعْهُ فَيَتْبَعُ مَنْ كَانَ يَعْبُدُ الشَّمْسَ وَيَتْبَعُ مَنْ كَانَ يَعْبُدُ الْقَمَرَ وَيَتْبَعُ مَنْ كَانَ يَعْبُدُ الطَّوَاغِيتَ وَتَبْقَى هَذِهِ الأُمَّةُ فِيهَا مُنَافِقُوهَا فَيَأْتِيهِمُ اللهُ فِي غَيْرِ الصُّورَةِ الَّتِي يَعْرِفُونَ فَيَقُولُ أَنَا رَبُّكُمْ فَيَقُولُونَ نَعُوذُ بِاللهِ مِنْكَ هَذَا مَكَانُنَا حَتَّى يَأْتِيَنَا

1 Ovaj je hadis naveden u skraćenom obliku. U drugim je predanjima to objašnjeno. U njima se, naime, navodi da će Ebu-Talib biti kažnjen najblažom džehenemskom kaznom: pod nogama će mu biti žeravica od koje će mu mozak ključati.

2 Taguti su sve ono što se obožava mimo Uzvišenog Allaha.

رَبُّنَا فَإِذَا أَتَانَا رَبُّنَا عَرَفْنَاهُ فَيَأْتِيهِمُ اللهُ فِي الصُّورَةِ
الَّتِي يَعْرِفُونَ فَيَقُولُ أَنَا رَبُّكُمْ فَيَقُولُونَ أَنْتَ رَبُّنَا
فَيَتْبَعُونَهُ وَيُضْرَبُ جِسْرُ جَهَنَّمَ قَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ
فَأَكُونُ أَوَّلَ مَنْ يُجِيزُ وَدُعَاءُ الرُّسُلِ يَوْمَئِذٍ اللَّهُمَّ
سَلِّمْ سَلِّمْ وَبِهِ كَلاَلِيبُ مِثْلُ شَوْكِ السَّعْدَانِ أَمَا
رَأَيْتُمْ شَوْكَ السَّعْدَانِ قَالُوا بَلَى يَا رَسُولَ اللهِ قَالَ
فَإِنَّهَا مِثْلُ شَوْكِ السَّعْدَانِ غَيْرَ أَنَّهَا لاَ يَعْلَمُ قَدْرَ
عِظَمِهَا إِلاَّ اللهُ فَتَخْطَفُ النَّاسَ بِأَعْمَالِهِمْ مِنْهُمُ
الْمُوبَقُ بِعَمَلِهِ وَمِنْهُمُ الْمُخَرْدَلُ ثُمَّ يَنْجُو حَتَّى إِذَا
فَرَغَ اللهُ مِنَ الْقَضَاءِ بَيْنَ عِبَادِهِ وَأَرَادَ أَنْ يُخْرِجَ
مِنَ النَّارِ مَنْ أَرَادَ أَنْ يُخْرِجَ مِمَّنْ كَانَ يَشْهَدُ أَنْ لاَ
إِلَهَ إِلاَّ اللهُ أَمَرَ الْمَلاَئِكَةَ أَنْ يُخْرِجُوهُمْ فَيَعْرِفُونَهُمْ
بِعَلاَمَةِ آثَارِ السُّجُودِ وَحَرَّمَ اللهُ عَلَى النَّارِ أَنْ
تَأْكُلَ مِنِ ابْنِ آدَمَ أَثَرَ السُّجُودِ فَيُخْرِجُونَهُمْ قَدِ
امْتُحِشُوا فَيُصَبُّ عَلَيْهِمْ مَاءٌ يُقَالُ لَهُ مَاءُ الْحَيَاةِ
فَيَنْبُتُونَ نَبَاتَ الْحِبَّةِ فِي حَمِيلِ السَّيْلِ وَيَبْقَى رَجُلٌ
مِنْهُمْ مُقْبِلٌ بِوَجْهِهِ عَلَى النَّارِ فَيَقُولُ يَا رَبِّ قَدْ
قَشَبَنِي رِيحُهَا وَأَحْرَقَنِي ذَكَاؤُهَا فَاصْرِفْ وَجْهِي
عَنِ النَّارِ فَلاَ يَزَالُ يَدْعُو اللهَ فَيَقُولُ لَعَلَّكَ إِنْ
أَعْطَيْتُكَ أَنْ تَسْأَلَنِي غَيْرَهُ فَيَقُولُ لاَ وَعِزَّتِكَ لاَ
أَسْأَلُكَ غَيْرَهُ فَيَصْرِفُ وَجْهَهُ عَنِ النَّارِ ثُمَّ يَقُولُ
بَعْدَ ذَلِكَ يَا رَبِّ قَرِّبْنِي إِلَى بَابِ الْجَنَّةِ فَيَقُولُ
أَلَيْسَ قَدْ زَعَمْتَ أَنْ لاَ تَسْأَلَنِي غَيْرَهُ وَيْلَكَ ابْنَ
آدَمَ مَا أَغْدَرَكَ فَلاَ يَزَالُ يَدْعُو فَيَقُولُ لَعَلِّي إِنْ

'Utječemo se Allahu od tebe', reći će oni, 'mi ćemo ostati na svome mjestu dok ne dođe naš Gospodar, a kada dođe naš Gospodar, mi ćemo Njega prepoznati.' Tada će im se Allah ukazati u liku koji oni poznaju i reći im: 'Ja sam vaš Gospodar.'

'Ti si naš Gospodar', reći će oni i početi Ga slijediti.

Tada će se postaviti džehenemski most, a ja ću', reče Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, 'biti prvi koji će proći. Poslanici će toga dana u dovama moliti: 'Allahu, spasi, spasi!' Na njemu će biti kuke kao sa'danove bodlje. Jeste li vidjeli sa'danove[3] bodlje?'

'Jesmo, Allahov Poslaniče', odgovoriše oni.

'One su, zaista, kao sa'danove bodlje', nastavi on, 'ali im veličinu ne zna niko osim Allaha. One će hvatati ljude zbog njihovih djela. Među njima (ljudima) će biti onih koji će propasti zbog svojih djela i onih koji će posrtati, ali će se spasiti.

Kad Allah okonča suđenje Svojim robovima i kad htjedne izvesti iz vatre koga zaželi od onih koji su svjedočili da nema drugog Boga osim Allaha, naredit će melecima da ih izvedu, a oni će ih poznati po tragovima sedžde, jer je Allah zabranio vatri da sprži tragove sedžde na sinovima Ademovim. Izvest će ih, a oni će biti već spaljeni. Tada će ih politi vodom koja se zove voda života, pa će oni izniknuti kao sjemenka u mulju bujice. Neki će čovjek, okrenut licem prema vatri, ostati i zamoliti: 'Gospodaru, zagušio me njezin smrad i spalila njezina vrućina, pa okreni moje lice od vatre!' On će ustrajati u svojoj molitvi, pa će Allah reći: 'Ako ti to dam, možda ćeš me moliti za nešto drugo?'

'Ne, tako mi Uzvišenosti Tvoje, neću Te ni za šta drugo moliti', reći će on. Tada će mu (Allah) okrenuti lice od vatre.

3 To je biljka Neurada procumbens, koja ima velike bodlje.

'Gospodaru', opet će reći ovaj, 'približi me dženetskim vratima!'
'Zar ne reče ti da Me nećeš ni za šta drugo moliti? Teško tebi, sine Ademov, koliko si samo sklon prevari!', reći će (Allah). Ovaj će, međutim, i dalje nastaviti tražiti, pa će mu (Allah) reći: 'Ako ti to dam, možda ćeš me moliti za nešto drugo?'
'Ne, tako mi Uzvišenosti Tvoje', reći će on, 'neću Te ni za šta drugo moliti.' Tako će on davati Allahu obećanja i zavjetovati se da ništa više neće tražiti, i On će ga približiti dženetskim vratima. A kada bude vidio šta ima u njemu, šutjet će koliko Allah bude htio, a onda reći: 'Gospodaru, uvedi me u Džennet!'
'Zar ne reče ti da Me nećeš ni za šta drugo moliti? Teško tebi, sine Ademov, koliko si samo sklon prijevari!', reći će (Allah).
'Gospodaru, nemoj me učiniti najnesretnijim Svojim stvorenjem!'[1], reći će čovjek i nastaviti toliko moliti da će se On (Allah) nasmijati. A kad se nasmije, dopustit će mu da u njega uđe. Kad u njega uđe, reći će mu se: 'Zaželi šta hoćeš.' On će izreći svoju želju.
'Zaželi šta hoćeš', reći će mu se opet. On će tada toliko toga zaželjeti da više neće imati nikakvih želja. 'Sve ovo pripada tebi i još toliko', bit će mu rečeno.'" Ebu-Hurejre veli: "To je posljednji čovjek koji će ući u Džennet."
Ebu-Seid Hudri sjedio je s Ebu-Hurejrom i ništa nije mijenjao od njegova govora dok nije došao do riječi: "Sve ovo pripada tebi i još toliko." Tada je Ebu-Seid rekao: "Čuo sam Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, kad je rekao: 'Sve ovo pripada tebi i još deset puta toliko.'"
"I ja sam zapamtio isto što i on", kazao je Ebu-Hurejra.

أَعْطَيْتُكَ ذَلِكَ تَسْأَلُنِي غَيْرَهُ فَيَقُولُ لاَ وَعِزَّتِكَ لاَ
أَسْأَلُكَ غَيْرَهُ فَيُعْطِي اللهَ مِنْ عُهُودٍ وَمَوَاثِيقَ أَنْ
لاَ يَسْأَلَهُ غَيْرَهُ فَيُقَرِّبُهُ إِلَى بَابِ الْجَنَّةِ فَإِذَا رَأَى مَا
فِيهَا سَكَتَ مَا شَاءَ اللهُ أَنْ يَسْكُتَ ثُمَّ يَقُولُ رَبِّ
أَدْخِلْنِي الْجَنَّةَ ثُمَّ يَقُولُ أَوَلَيْسَ قَدْ زَعَمْتَ أَنْ لاَ
تَسْأَلَنِي غَيْرَهُ وَيْلَكَ يَا ابْنَ آدَمَ مَا أَغْدَرَكَ فَيَقُولُ
يَا رَبِّ لاَ تَجْعَلْنِي أَشْقَى خَلْقِكَ فَلاَ يَزَالُ يَدْعُو
حَتَّى يَضْحَكَ فَإِذَا ضَحِكَ مِنْهُ أَذِنَ لَهُ بِالدُّخُولِ
فِيهَا فَإِذَا دَخَلَ فِيهَا قِيلَ لَهُ تَمَنَّ مِنْ كَذَا فَيَتَمَنَّى ثُمَّ
يُقَالُ لَهُ تَمَنَّ مِنْ كَذَا فَيَتَمَنَّى حَتَّى تَنْقَطِعَ بِهِ الأَمَانِيُّ
فَيَقُولُ لَهُ هَذَا لَكَ وَمِثْلُهُ مَعَهُ قَالَ أَبُو هُرَيْرَةَ
وَذَلِكَ الرَّجُلُ آخِرُ أَهْلِ الْجَنَّةِ دُخُولاً قَالَ عَطَاءٌ
وَأَبُو سَعِيدٍ الْخُدْرِيُّ جَالِسٌ مَعَ أَبِي هُرَيْرَةَ لاَ يُغَيِّرُ
عَلَيْهِ شَيْئًا مِنْ حَدِيثِهِ حَتَّى انْتَهَى إِلَى قَوْلِهِ هَذَا
لَكَ وَمِثْلُهُ مَعَهُ قَالَ أَبُو سَعِيدٍ سَمِعْتُ رَسُولَ اللهِ
ﷺ يَقُولُ هَذَا لَكَ وَعَشَرَةُ أَمْثَالِهِ قَالَ أَبُو هُرَيْرَةَ
حَفِظْتُ مِثْلَهُ مَعَهُ .

1 Ovdje se misli na ona Njegova stvorenja koja su ušla u Džennet.

O *HAVDU*[2]

باب في الْحَوْضِ

I riječima Uzvišenog: "Mi smo ti, uistinu, *El-Kevser* dali..."[3]
Abdullah b. Zejd veli da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Strpite se dok me ne susretnete na Havdu."

وَقَوْلِ اللهِ تَعَالَى ﴿إِنَّا أَعْطَيْنَاكَ الْكَوْثَرَ﴾ وَقَالَ عَبْدُاللهِ بْنُ زَيْدٍ قَالَ النَّبِيُّ ﷺ اصْبِرُوا حَتَّى تَلْقَوْنِي عَلَى الْحَوْضِ .

6575. PRIČAO MI JE Jahja b. Hammad, a njemu Ebu-Avana, prenoseći od Sulejmana, on od Šekika, a ovaj od Abdullaha da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
"Ja ću prvi među vama stići do Havda."

٦٥٧٥. حَدَّثَنِي يَحْيَى بْنُ حَمَّادٍ حَدَّثَنَا أَبُو عَوَانَةَ عَنْ سُلَيْمَانَ عَنْ شَقِيقٍ عَنْ عَبْدِاللهِ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ أَنَا فَرَطُكُمْ عَلَى الْحَوْضِ .

6576. PRIČAO MI JE Amr b. Ali, njemu Muhammed b. Dža'fer, a ovom Šu'ba, prenoseći od Mugire, on od Ebu-Vaila, a ovaj od Abdullaha, radijallahu anhu, da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Ja ću prvi među vama stići do Havda. (Onda će mi Allah pokazati) neke od vas, a zatim će oni biti odvedeni.
'Gospodaru', reći ću ja, 'to su moji drugovi!' 'Ne znaš ti', bit će mi rečeno, 'šta su oni novo poslije tebe radili.'"
Isto prenosi Asim od Ebu-Vaila. Ovaj hadis prenosi i Husajn od Ebu-Vaila, on od Huzejfe, a ovaj od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem.

٦٥٧٦. و حَدَّثَنِي عَمْرُو بْنُ عَلِيٍّ حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ جَعْفَرٍ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ عَنِ الْمُغِيرَةِ قَالَ سَمِعْتُ أَبَا وَائِلٍ عَنْ عَبْدِاللهِ رَضِي اللهُ عَنْهُ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ أَنَا فَرَطُكُمْ عَلَى الْحَوْضِ وَلَيُرْفَعَنَّ مَعِي رِجَالٌ مِنْكُمْ ثُمَّ لَيُخْتَلَجُنَّ دُونِي فَأَقُولُ يَا رَبِّ أَصْحَابِي فَيُقَالُ إِنَّكَ لاَ تَدْرِي مَا أَحْدَثُوا بَعْدَكَ تَابَعَهُ عَاصِمٌ عَنْ أَبِي وَائِلٍ وَقَالَ حُصَيْنٌ عَنْ أَبِي وَائِلٍ عَنْ حُذَيْفَةَ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ .

6577. PRIČAO NAM JE Musedded, a njemu Jahja, prenoseći od Ubejdullaha, on od Nafija, a ovaj od Ibn-Omera, radijallahu anhuma, da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Pred vama je Havd kao između Džerba'a i Ezruha."[4]

٦٥٧٧. حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ حَدَّثَنَا يَحْيَى عَنْ عُبَيْدِاللهِ حَدَّثَنِي نَافِعٌ عَنِ ابْنِ عُمَرَ رَضِي اللهُ عَنْهُمَا عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ أَمَامَكُمْ حَوْضٌ كَمَا بَيْنَ جَرْبَاءَ وَأَذْرُحَ .

---

2 To je bazen s vodom koji je dat samo Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem. Iz njega će na Sudnjem danu moći piti samo oni kojima on to dopusti.

3 El-Kevser, 1. *El-Kevser* je, ili džennetska rijeka koja se ulijeva u *El-Havd* (*Fethul-bari*, 11/475), ili je to mnogo (veliko) dobro.

4 Dva sela u Šamu.

6578. PRIČAO MI JE Amr b. Muhammed, njemu Hušejm, a ovom Ebu-Bišr i Ata b. Saib, prenoseći od Seida b. Džubejra (da je kazivao):
"Ibn-Abbas, radijallahu anhuma, je rekao:
'Kevser je mnogo dobro koje mu je Allah dao.'"
Ebu-Bišr veli: "Rekao sam Seidu: 'Svijet misli da je to rijeka u Džennetu?'
'I rijeka u Džennetu spada u dobro koje mu je Allah dao', odgovorio je on."

٦٥٧٨. حَدَّثَنِي عَمْرُو بْنُ مُحَمَّدٍ حَدَّثَنَا هُشَيْمٌ أَخْبَرَنَا أَبُو بِشْرٍ وَعَطَاءُ بْنُ السَّائِبِ عَنْ سَعِيدِ بْنِ جُبَيْرٍ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا قَالَ الْكَوْثَرُ الْخَيْرُ الْكَثِيرُ الَّذِي أَعْطَاهُ اللهُ إِيَّاهُ قَالَ أَبُو بِشْرٍ قُلْتُ لِسَعِيدٍ إِنَّ أُنَاسًا يَزْعُمُونَ أَنَّهُ نَهَرٌ فِي الْجَنَّةِ فَقَالَ سَعِيدٌ النَّهَرُ الَّذِي فِي الْجَنَّةِ مِنَ الْخَيْرِ الَّذِي أَعْطَاهُ اللهُ إِيَّاهُ.

6579. PRIČAO NAM JE Seid b. Ebu-Merjem, a njemu Nafi' b. Omer, prenoseći od Ibn-Ebu-Mulejke, a on od Abdullaha b. Amra da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
"Moj je Havd velik kao mjesec putovanja; voda mu je bjelja od mlijeka, miris mu je ljepši od miska, a ibrika ima kao zvijezda na nebu. Ko se njega napije nikada neće ožednjeti."

٦٥٧٩. حَدَّثَنَا سَعِيدُ بْنُ أَبِي مَرْيَمَ حَدَّثَنَا نَافِعُ بْنُ عُمَرَ عَنِ ابْنِ أَبِي مُلَيْكَةَ قَالَ قَالَ عَبْدُ اللهِ ابْنُ عَمْرٍو قَالَ النَّبِيُّ ﷺ حَوْضِي مَسِيرَةُ شَهْرٍ مَاؤُهُ أَبْيَضُ مِنَ اللَّبَنِ وَرِيحُهُ أَطْيَبُ مِنَ الْمِسْكِ وَكِيزَانُهُ كَنُجُومِ السَّمَاءِ مَنْ شَرِبَ مِنْهَا فَلاَ يَظْمَأُ أَبَدًا.

6580. PRIČAO NAM JE Seid b. Ufejr, a njemu Ibn-Vehb, prenoseći od Junusa, on od Ibn-Šihaba, a ovaj od Enesa b. Malika, radijallahu anhu, da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
"Zaista je moj Havd velik kao prostor između Ejle i San'aa u Jemenu. U njemu, zaista, ima toliko ibrika koliko ima zvijezda na nebu."

٦٥٨٠. حَدَّثَنَا سَعِيدُ بْنُ عُفَيْرٍ قَالَ حَدَّثَنِي ابْنُ وَهْبٍ عَنْ يُونُسَ قَالَ ابْنُ شِهَابٍ حَدَّثَنِي أَنَسُ بْنُ مَالِكٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ أَنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ قَالَ إِنَّ قَدْرَ حَوْضِي كَمَا بَيْنَ أَيْلَةَ وَصَنْعَاءَ مِنَ الْيَمَنِ وَإِنَّ فِيهِ مِنَ الأَبَارِيقِ كَعَدَدِ نُجُومِ السَّمَاءِ.

6581. PRIČAO NAM JE Ebu-Velid, a njemu Hemmam, prenoseći od Katade, on od Enesa, a ovaj od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem; a PRIČAO NAM JE i Hudba b. Halid, njemu Hemmam, ovom Katada, a njemu Enes b. Malik (da je kazivao):
"Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, je rekao:
'Dok sam išao kroz Džennet, naišao sam na rijeku kojoj su obale od šupljeg bisera. 'Džibrile, šta je ovo?', upitao sam.
'Ovo je Kevser, koji ti je dao Gospodar tvoj',

٦٥٨١. حَدَّثَنَا أَبُو الْوَلِيدِ حَدَّثَنَا هَمَّامٌ عَنْ قَتَادَةَ عَنْ أَنَسٍ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ ح و حَدَّثَنَا هُدْبَةُ بْنُ خَالِدٍ حَدَّثَنَا هَمَّامٌ حَدَّثَنَا قَتَادَةُ حَدَّثَنَا أَنَسُ بْنُ مَالِكٍ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ بَيْنَمَا أَنَا أَسِيرُ فِي الْجَنَّةِ إِذَا أَنَا بِنَهَرٍ حَافَتَاهُ قِبَابُ الدُّرِّ الْمُجَوَّفِ قُلْتُ مَا هَذَا يَا جِبْرِيلُ قَالَ هَذَا الْكَوْثَرُ الَّذِي أَعْطَاكَ رَبُّكَ فَإِذَا طِينُهُ أَوْ طِيبُهُ مِسْكٌ أَذْفَرُ شَكَّ هُدْبَةُ.

odgovorio je on. Njegova je zemlja, ili miris' – dvoumi se Hudba koji je od ta dva izraza (Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem) upotrijebio – 'mirišljivi misk.'"

6582. PRIČAO NAM JE Muslim b. Ibrahim, njemu Vuhejb, a ovom Abdul-Aziz, prenoseći od Enesa, a on od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, da je rekao: "Doći će mi na Havd neki moji drugovi, i kada ih prepoznam, bit će odvedeni od mene. 'To su moji drugovi!', reći ću ja. 'Ne znaš ti šta su oni novo poslije tebe radili', bit će mi rečeno."[1]

٦٥٨٢. حَدَّثَنَا مُسْلِمُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ حَدَّثَنَا وُهَيْبٌ حَدَّثَنَا عَبْدُالْعَزِيزِ عَنْ أَنَسٍ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ لَيَرِدَنَّ عَلَيَّ نَاسٌ مِنْ أَصْحَابِي الْحَوْضَ حَتَّى عَرَفْتُهُمُ اخْتُلِجُوا دُونِي فَأَقُولُ أَصْحَابِي فَيَقُولُ لاَ تَدْرِي مَا أَحْدَثُوا بَعْدَكَ .

6583. PRIČAO NAM JE Seid b. Ebu-Merjem, njemu Muhammed b. Mutarrif, a ovom Ebu-Hazim, prenoseći od Sehla b. Sa'da da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
"Ja ću, doista, prvi doći na Havd. Ko mi dođe - on će se napiti, a ko se napije – taj nikada neće ožednjeti. Doći će mi ljudi koje ću poznavati, a i oni će mene poznavati, ali će potom biti odvedeni od mene."

٦٥٨٣. حَدَّثَنَا سَعِيدُ بْنُ أَبِي مَرْيَمَ حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ مُطَرِّفٍ حَدَّثَنِي أَبُو حَازِمٍ عَنْ سَهْلِ بْنِ سَعْدٍ قَالَ قَالَ النَّبِيُّ ﷺ إِنِّي فَرَطُكُمْ عَلَى الْحَوْضِ مَنْ مَرَّ عَلَيَّ شَرِبَ وَمَنْ شَرِبَ لَمْ يَظْمَأْ أَبَدًا لَيَرِدَنَّ عَلَيَّ أَقْوَامٌ أَعْرِفُهُمْ وَيَعْرِفُونِي ثُمَّ يُحَالُ بَيْنِي وَبَيْنَهُمْ .

6584. Ebu-Hazim veli da je ovaj hadis čuo Nu'man b. Ebu-Ajjaš i upitao ga da li ga je on ovako čuo od Sehla, pa je on potvrdio da jeste. Tada (Nu'man b. Ebu-Ajjaš) reče kako svjedoči da je čuo Ebu-Seida Hudrija kako dodaje (da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem) u njemu (još rekao): "...pa ću ja reći: 'Oni su, zaista, moji!' 'Ti, zaista, ne znaš šta su oni novo poslije tebe radili', bit će mi rečeno.
'Daleko, daleko bio onaj koji je poslije mene (bilo šta u vjeri) mijenjao', reći ću ja."
Ibn-Abbas veli da *suhkan* znači *bu'den* (daleko bio). *Sehik* znači *be'id* (dalek). *Sehakahu* i *eshakahu* znači *eb'adehu* (udaljio ga je).

٦٥٨٤. قَالَ أَبُو حَازِمٍ فَسَمِعَنِي النُّعْمَانُ بْنُ أَبِي عَيَّاشٍ فَقَالَ هَكَذَا سَمِعْتَ مِنْ سَهْلٍ فَقُلْتُ نَعَمْ فَقَالَ أَشْهَدُ عَلَى أَبِي سَعِيدٍ الْخُدْرِيِّ لَسَمِعْتُهُ وَهُوَ يَزِيدُ فِيهَا فَأَقُولُ إِنَّهُمْ مِنِّي فَيُقَالُ إِنَّكَ لاَ تَدْرِي مَا أَحْدَثُوا بَعْدَكَ فَأَقُولُ سُحْقًا سُحْقًا لِمَنْ غَيَّرَ بَعْدِي وَقَالَ ابْنُ عَبَّاسٍ سُحْقًا بُعْدًا يُقَالُ سَحِيقٌ بَعِيدٌ سَحَقَهُ وَأَسْحَقَهُ أَبْعَدَهُ .

1 Misli se na one koji su bili dvoličnjaci ili su se odmetnuli od islama za vrijeme Ebu-Bekra, ili se misli na griješenje i odstupanje od ispravnog puta.

6585. Ahmed b. Šebib b. Seid Habati veli da IM JE PRIČAO njegov otac, prenoseći od Junusa, on od Ibn-Šihaba, ovaj od Seid b. Musejjeba, on od Ebu-Hurejre, a ovaj od Allahova Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, da je rekao:
"Doći će mi na Sudnjem danu skupina mojih drugova, ali će biti spriječeni da dođu do Havda. 'Gospodaru', reći ću ja, 'to su moji drugovi.' 'Ti, zaista, ne znaš', reći će On, 'šta su oni novo poslije tebe radili. Oni su se, zaista, odmetnuli natraške.'"

٦٥٨٥. وَقَالَ أَحْمَدُ بْنُ شَبِيبِ بْنِ سَعِيدٍ الْحَبَطِيُّ حَدَّثَنَا أَبِي عَنْ يُونُسَ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ عَنْ سَعِيدِ بْنِ الْمُسَيَّبِ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ أَنَّهُ كَانَ يُحَدِّثُ أَنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ قَالَ يَرِدُ عَلَيَّ يَوْمَ الْقِيَامَةِ رَهْطٌ مِنْ أَصْحَابِي فَيُحَلَّئُونَ عَنِ الْحَوْضِ فَأَقُولُ يَا رَبِّ أَصْحَابِي فَيَقُولُ إِنَّكَ لاَ عِلْمَ لَكَ بِمَا أَحْدَثُوا بَعْدَكَ إِنَّهُمُ ارْتَدُّوا عَلَى أَدْبَارِهِمُ الْقَهْقَرَى .

6586. PRIČAO NAM JE Ahmed b. Salih, njemu Ibn-Vehb, a ovom Junus, prenoseći od Ibn-Šihaba, on od Ibn-Musejjeba, a ovaj od drugova Vjerovjesnikovih, sallallahu alejhi ve sellem, da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Doći će mi na Havd neki moji drugovi, ali će biti spriječeni da dođu do njega.
'Gospodaru', reći ću ja, 'to su moji drugovi.'
'Ti, zaista, ne znaš', reći će On, 'šta su oni novo poslije tebe radili. Oni su se, zaista, odmetnuli natraške.'" Šu'ajb prenosi od Zuhrija da je Ebu-Hurejre pripovijedao, prenoseći od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, i govorio *fe judžlevne* (pa će biti udaljeni). Ukajl veli: *fe juhalleune* (pa će biti spriječeni). Zubejdi prenosi od Zuhrija, on od Muhammeda b. Alija, ovaj od Ubejdullaha b. Ebu-Rafija, on od Ebu-Hurejre, a ovaj od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem..

٦٥٨٦. حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ صَالِحٍ حَدَّثَنَا ابْنُ وَهْبٍ قَالَ أَخْبَرَنِي يُونُسُ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ عَنِ ابْنِ الْمُسَيَّبِ أَنَّهُ كَانَ يُحَدِّثُ عَنْ أَصْحَابِ النَّبِيِّ ﷺ أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ قَالَ يَرِدُ عَلَى الْحَوْضِ رِجَالٌ مِنْ أَصْحَابِي فَيُحَلَّئُونَ عَنْهُ فَأَقُولُ يَا رَبِّ أَصْحَابِي فَيَقُولُ إِنَّكَ لاَ عِلْمَ لَكَ بِمَا أَحْدَثُوا بَعْدَكَ إِنَّهُمُ ارْتَدُّوا عَلَى أَدْبَارِهِمُ الْقَهْقَرَى وَقَالَ شُعَيْبٌ عَنِ الزُّهْرِيِّ كَانَ أَبُو هُرَيْرَةَ يُحَدِّثُ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ فَيُجْلَوْنَ وَقَالَ عُقَيْلٌ فَيُحَلَّئُونَ وَقَالَ الزُّبَيْدِيُّ عَنِ الزُّهْرِيِّ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ عَلِيٍّ عَنْ عُبَيْدِاللهِ بْنِ أَبِي رَافِعٍ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ .

6587. PRIČAO NAM JE Ibrahim b. Munzir, njemu Muhammed b. Fulejh, ovom njegov otac, a njemu Hilal, prenoseći od Ataa b. Jesara, a on od Ebu-Hurejre da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Dok ja budem stajao, naići će skupina (ljudi). Kada ih prepoznam, između nas će se isprijećiti neki čovjek i reći (im): 'Hajdemo!'
'Gdje?', upitat ću ja.
'Allaha mi, u vatru!', odgovorit će on.
'A šta su skrivili?', upitat ću ja.

٦٥٨٧. حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ الْمُنْذِرِ الْحِزَامِيُّ حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ فُلَيْحٍ حَدَّثَنَا أَبِي قَالَ حَدَّثَنِي هِلاَلُ بْنُ عَلِيٍّ عَنْ عَطَاءِ ابْنِ يَسَارٍ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ بَيْنَا أَنَا قَائِمٌ إِذَا زُمْرَةٌ حَتَّى إِذَا عَرَفْتُهُمْ خَرَجَ رَجُلٌ مِنْ بَيْنِي وَبَيْنِهِمْ فَقَالَ هَلُمَّ فَقُلْتُ أَيْنَ قَالَ إِلَى النَّارِ وَاللهِ قُلْتُ وَمَا شَأْنُهُمْ قَالَ إِنَّهُمُ ارْتَدُّوا

'Oni su se poslije tebe odmetnuli natraške.' Zatim će naići (druga) skupina (ljudi). Kada ih prepoznam, između nas će se isprriječiti neki čovjek i reći (im): 'Hajdemo!' 'Kamo?', upitat ću ja. 'Allaha mi, u vatru!', odgovorit će on. 'A šta su skrivili?', upitat ću ja. 'Oni su se poslije tebe odmetnuli natraške', reći će. Mislim da se od njih (koji su se bili približili Havdu) spasio samo poneko."

بَعْدَكَ عَلَى أَدْبَارِهِمُ الْقَهْقَرَى ثُمَّ إِذَا زُمْرَةٌ حَتَّى إِذَا عَرَفْتُهُمْ خَرَجَ رَجُلٌ مِنْ بَيْنِي وَبَيْنِهِمْ فَقَالَ هَلُمَّ قُلْتُ أَيْنَ قَالَ إِلَى النَّارِ وَاللهِ قُلْتُ مَا شَأْنُهُمْ قَالَ إِنَّهُمُ ارْتَدُّوا بَعْدَكَ عَلَى أَدْبَارِهِمُ الْقَهْقَرَى فَلاَ أُرَاهُ يَخْلُصُ مِنْهُمْ إِلاَّ مِثْلُ هَمَلِ النَّعَمِ .

6588. PRIČAO MI JE Ibrahim b. Munzir, a njemu Enes b. Ijad, prenoseći od Ubejdullaha, on od Hubejba, ovaj od Hafsa b. Asima, a on od Ebu-Hurejre, radijallahu anhu, da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
"Između moje kuće i minbera jedna je od dženetskih bašči, a moj je minber na mom Havdu."

٦٥٨٨. حَدَّثَنِي إِبْرَاهِيمُ بْنُ الْمُنْذِرِ حَدَّثَنَا أَنَسُ بْنُ عِيَاضٍ عَنْ عُبَيْدِاللهِ عَنْ خُبَيْبِ بْنِ عَبْدِالرَّحْمَنِ عَنْ حَفْصِ بْنِ عَاصِمٍ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ أَنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ قَالَ مَا بَيْنَ بَيْتِي وَمِنْبَرِي رَوْضَةٌ مِنْ رِيَاضِ الْجَنَّةِ وَمِنْبَرِي عَلَى حَوْضِي .

6589. PRIČAO NAM JE Abdan, a njemu njegov otac, prenoseći od Šu'be, on od Abdul-Melika, ovaj od Džunduba, a on od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, da je rekao:
"Ja ću prvi među vama doći do Havda."

٦٥٨٩. حَدَّثَنَا عَبْدَانُ أَخْبَرَنِي أَبِي عَنْ شُعْبَةَ عَنْ عَبْدِالْمَلِكِ قَالَ سَمِعْتُ جُنْدَبًا قَالَ سَمِعْتُ النَّبِيَّ ﷺ يَقُولُ أَنَا فَرَطُكُمْ عَلَى الْحَوْضِ .

6590. PRIČAO NAM JE Amr b. Halid, a njemu Lejs, prenoseći od Jezida, on od Ebu-Hajra, a ovaj od Ukbe, radijallahu anhu, (da je kazivao):
"Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem je, otišao jednog dana i klanjao dženazu poginulima na Uhudu. Potom se uspeo na minber i rekao: 'Ja ću biti vaša prethodnica (na Havdu), i ja ću vam svjedočiti. Ja, tako mi Allaha, u ovom trenutku gledam u svoj Havd. Meni su, uistinu, dati ključevi zemaljskih riznica ili ključevi Zemlje.[1] Ja se, tako mi Allaha, ne bojim da ćete se vi poslije mene odati mnogoboštvu[2], ali se bojim da ćete se za njih (te riznice) natjecati.'"

٦٥٩٠. حَدَّثَنَا عَمْرُو بْنُ خَالِدٍ حَدَّثَنَا اللَّيْثُ عَنْ يَزِيدَ عَنْ أَبِي الْخَيْرِ عَنْ عُقْبَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ خَرَجَ يَوْمًا فَصَلَّى عَلَى أَهْلِ أُحُدٍ صَلاَتَهُ عَلَى الْمَيِّتِ ثُمَّ انْصَرَفَ عَلَى الْمِنْبَرِ فَقَالَ إِنِّي فَرَطٌ لَكُمْ وَأَنَا شَهِيدٌ عَلَيْكُمْ وَإِنِّي وَاللهِ لأَنْظُرُ إِلَى حَوْضِي الآنَ وَإِنِّي أُعْطِيتُ مَفَاتِيحَ خَزَائِنِ الأَرْضِ أَوْ مَفَاتِيحَ الأَرْضِ وَإِنِّي وَاللهِ مَا أَخَافُ عَلَيْكُمْ أَنْ تُشْرِكُوا بَعْدِي وَلَكِنْ أَخَافُ عَلَيْكُمْ أَنْ تَنَافَسُوا فِيهَا .

1 Misli se na carstva koje će muslimani osvojiti poslije njega.

2 Pravom se muslimanu teško može desiti da postane mnogobožac, ali se veliki broj muslimana može vidjeti kako se natječe u dunjalučkim blagodatima nastojeći steći što više bogatstva. Ovim se hadisom skreće pažnja na veliku opasnost koja se krije iza trke za dunjalučkim riznicama.

6591. PRIČAO NAM JE Ali b. Abdullah, njemu Haremi b. Umara, a ovom Šu'ba, prenoseći od Ma'beda b. Halida, on od Harise b. Vehba (da je kazivao):
"Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem je, spomenuo Havd i rekao da je (velik) kao prostor između Medine i Sana'a."

٦٥٩١. حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ عَبْدِاللهِ حَدَّثَنَا حَرَمِيُّ بْنُ عُمَارَةَ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ عَنْ مَعْبَدِ بْنِ خَالِدٍ أَنَّهُ سَمِعَ حَارِثَةَ بْنَ وَهْبٍ يَقُولُ سَمِعْتُ النَّبِيَّ ﷺ وَذَكَرَ الْحَوْضَ فَقَالَ كَمَا بَيْنَ الْمَدِينَةِ وَصَنْعَاءَ .

6592. Ibn-Ebu-Adi prenosi od Šu'be, on od Ma'beda b. Halida, a ovaj od Harise (da je kazivao):
"Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem je, rekao da je njegov Havd (velik) kao prostor između Sana'a i Medine."
Mustevrid ga je upitao: "Jesi li čuo da je spomenuo posude?"
"Nisam", odgovorio je. Tada je Mustevrid rekao (da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, dodao): "Vidjet će se u njemu toliko posuda koliko ima zvijezda."

٦٥٩٢. ابْنُ أَبِي عَدِيٍّ عَنْ شُعْبَةَ عَنْ مَعْبَدِ بْنِ خَالِدٍ عَنْ حَارِثَةَ سَمِعَ النَّبِيَّ ﷺ قَوْلَهُ حَوْضُهُ مَا بَيْنَ صَنْعَاءَ وَالْمَدِينَةِ فَقَالَ لَهُ الْمُسْتَوْرِدُ أَلَمْ تَسْمَعْهُ قَالَ الأَوَانِي قَالَ لاَ قَالَ الْمُسْتَوْرِدُ تُرَى فِيهِ الآنِيَةُ مِثْلَ الْكَوَاكِبِ .

6593. PRIČAO NAM JE Seid b. Ebu-Merjem, prenoseći od Nafija b. Umera, on od Ibn-Ebu-Mulejke, a ovaj od Esme bint Ebu-Bekr, radijallahu anhuma, da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
"Ja ću biti na Havdu i gledat ću ko će mi od vas doći. Neki će ljudi biti odvedeni od mene, pa ću ja reći: 'Gospodaru, oni su moji, od moga ummeta!' 'Zar ti nisi obaviješten o tome', bit će mi rečeno, 'šta su oni uradili poslije tebe? Tako mi Allaha, nastavili su se odmetati.'"
Ibn-Ebu-Mulejka bi govorio: "Allahu, Tebi se utječemo da u odmetništvo ne odemo, ili da u kušnju u vjeri svojoj ne padnemo!"
A'kabikum tenkisun znači *terdži'une alel-akabi* (vraćate se nazad).

٦٥٩٣. حَدَّثَنَا سَعِيدُ بْنُ أَبِي مَرْيَمَ عَنْ نَافِعِ بْنِ عُمَرَ قَالَ حَدَّثَنِي ابْنُ أَبِي مُلَيْكَةَ عَنْ أَسْمَاءَ بِنْتِ أَبِي بَكْرٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا قَالَتْ قَالَ النَّبِيُّ ﷺ إِنِّي عَلَى الْحَوْضِ حَتَّى أَنْظُرَ مَنْ يَرِدُ عَلَيَّ مِنْكُمْ وَسَيُؤْخَذُ نَاسٌ دُونِي فَأَقُولُ يَا رَبِّ مِنِّي وَمِنْ أُمَّتِي فَيُقَالُ هَلْ شَعَرْتَ مَا عَمِلُوا بَعْدَكَ وَاللهِ مَا بَرِحُوا يَرْجِعُونَ عَلَى أَعْقَابِهِمْ فَكَانَ ابْنُ أَبِي مُلَيْكَةَ يَقُولُ اللَّهُمَّ إِنَّا نَعُوذُ بِكَ أَنْ نَرْجِعَ عَلَى أَعْقَابِنَا أَوْ نُفْتَنَ عَنْ دِينِنَا (أَعْقَابِكُمْ تَنْكِصُونَ) تَرْجِعُونَ عَلَى الْعَقِبِ .

بسم الله الرحمن الرحيم

U ime Allaha, Svemilosnog, Samilosnog!

كِتَابُ الْقَدَرِ

ODREĐENJE (KADER)

O ODREĐENJU (KADERU)

باب في القدر

6594. PRIČAO NAM JE Ebu-Velid Hišam b. Abdul-Melik, njemu Šu‘ba, a ovom Sulejman A‘meš, prenoseći od Zejda b. Vehba, a on od Abdullaha da je Allahov Poslanik, potvrđeni istinogovornik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: “Svako od vas, zaista, biva sastavljan u utrobi svoje majke četrdeset dana; nakon toga bude zakvačkom isto toliko, a zatim - grudom mesa isto toliko. Onda Allah pošalje meleka kojemu bude naređeno (da čovjeku u zametku zapiše) četvero: kakvu će opskrbu imati, kada će umrijeti i hoće li biti nesretan ili sretan. Tako mi Allaha, zaista će neko od vas” – ili je rekao: neki čovjek – “raditi ono što radi stanovnik Džehennema, tako da između njega i nje (vatre) neće biti više od jednog hvata ili jednog aršina, ali će nadvladati (Allahova) odredba, pa će on uraditi djela što ih rade stanovnici Dženneta, te će ući u njega. A neki će čovjek raditi djela što ih rade stanovnici Dženneta, tako da između njega i Dženneta neće biti više od jednog ili dva aršina, ali će nadvladati (Allahova) odredba, pa će on uraditi djela što ih rade stanovnici vatre, te će ući u nju.”[1]
Adem veli: “...osim aršina...”

٦٥٩٤. حَدَّثَنَا أَبُو الْوَلِيدِ هِشَامُ بْنُ عَبْدِالْمَلِكِ
حَدَّثَنَا شُعْبَةُ أَنْبَأَنِي سُلَيْمَانُ الأَعْمَشُ قَالَ سَمِعْتُ
زَيْدَ بْنَ وَهْبٍ عَنْ عَبْدِاللهِ قَالَ حَدَّثَنَا رَسُولُ اللهِ ﷺ
وَهُوَ الصَّادِقُ الْمَصْدُوقُ قَالَ إِنَّ أَحَدَكُمْ يُجْمَعُ فِي
بَطْنِ أُمِّهِ أَرْبَعِينَ يَوْمًا ثُمَّ عَلَقَةً مِثْلَ ذَلِكَ ثُمَّ يَكُونُ
مُضْغَةً مِثْلَ ذَلِكَ ثُمَّ يَبْعَثُ اللهُ مَلَكًا فَيُؤْمَرُ بِأَرْبَعٍ
بِرِزْقِهِ وَأَجَلِهِ وَشَقِيٌّ أَوْ سَعِيدٌ فَوَاللهِ إِنَّ أَحَدَكُمْ
أَوِ الرَّجُلَ يَعْمَلُ بِعَمَلِ أَهْلِ النَّارِ حَتَّى مَا يَكُونُ
بَيْنَهُ وَبَيْنَهَا غَيْرُ بَاعٍ أَوْ ذِرَاعٍ فَيَسْبِقُ عَلَيْهِ الْكِتَابُ
فَيَعْمَلُ بِعَمَلِ أَهْلِ الْجَنَّةِ فَيَدْخُلُهَا وَإِنَّ الرَّجُلَ
لَيَعْمَلُ بِعَمَلِ أَهْلِ الْجَنَّةِ حَتَّى مَا يَكُونُ بَيْنَهُ وَبَيْنَهَا
غَيْرُ ذِرَاعٍ أَوْ ذِرَاعَيْنِ فَيَسْبِقُ عَلَيْهِ الْكِتَابُ فَيَعْمَلُ
بِعَمَلِ أَهْلِ النَّارِ فَيَدْخُلُهَا قَالَ آدَمُ إِلاَّ ذِرَاعٌ .

1 Zbog toga musliman treba moliti Uzvišenog Allaha da mu kraj dunjalučkog života bude lijep i da s dinom i imanom preseli na ahiret.

6595. PRIČAO NAM JE Sulejman b. Harb, a njemu Hammad, prenoseći od Ubejdullaha b. Ebu-Bekra b. Enesa, a on od Enesa b. Malika, radijallahu anhu, da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Allah je za maternicu zadužio meleka koji govori: 'Da, Gospodaru! Sada je kaplja sjemena, sada je zakvačka, sada je komad mesa.' A kada Allah htjedne odrediti njegovo stvaranje, on (melek) kaže: 'Da, Gospodaru! Je li muško ili žensko, je li sretan ili nesretan, kakva mu je opskrba i dokle će živjeti?' I to se sve zapiše (dok je on još) u utrobi svoje majke."

٦٥٩٥. حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ حَرْبٍ حَدَّثَنَا حَمَّادٌ عَنْ عُبَيْدِاللهِ بْنِ أَبِي بَكْرِ بْنِ أَنَسٍ عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ وَكَّلَ اللهُ بِالرَّحِمِ مَلَكًا فَيَقُولُ أَيْ رَبِّ نُطْفَةٌ أَيْ رَبِّ عَلَقَةٌ أَيْ رَبِّ مُضْغَةٌ فَإِذَا أَرَادَ اللهُ أَنْ يَقْضِيَ خَلْقَهَا قَالَ أَيْ رَبِّ أَذَكَرٌ أَمْ أُنْثَى أَشَقِيٌّ أَمْ سَعِيدٌ فَمَا الرِّزْقُ فَمَا الأَجَلُ فَيُكْتَبُ كَذَلِكَ فِي بَطْنِ أُمِّهِ .

O TOME DA SE OSUŠIO KALEM (I TINTA KOJOM JE ZAPISANO) ALLAHOVO ODREĐENJE

باب جَفَّ الْقَلَمُ على عِلْمِ اللَّهِ

I riječima Uzvišenog: "...onome kome je Allah, a on svjestan bio, dao da je u zabludi..."[1]

وَ قَوْلِهِ تَعَالَى (وَأَضَلَّهُ اللهُ عَلَى عِلْمٍ) .

Ebu-Hurejra veli da mu je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, kazao: "Kalem se osušio (i tinta kojom je zapisano) šta će ti se desiti." Ibn-Abbas veli da *leha sabikun* znači *sebekat lehumus-se'adetu* (predodređena im je sreća).

وَقَالَ أَبُو هُرَيْرَةَ قَالَ لِيَ النَّبِيُّ ﷺ جَفَّ الْقَلَمُ بِمَا أَنْتَ لاَقٍ قَالَ ابْنُ عَبَّاسٍ (لَهَا سَابِقُونَ) سَبَقَتْ لَهُمُ السَّعَادَةُ .

6596. PRIČAO NAM JE Adem, njemu Šu'ba, a ovom Jezid Rišk, prenoseći od Mutarrifa b. Abdullaha b. Šihhira, a on od Imrana b. Husajna (da je kazivao): "Neki je čovjek upitao: 'Allahov Poslaniče, zna li se ko će biti stanovnici Dženneta, a ko stanovnici Džehennema?' 'Zna', odgovorio je on. 'Pa čemu onda svijet radi?', upitao je ovaj. 'Svako radi ono za što je stvoren, ili ono što mu je olakšano (učinjeno lahkim).'"[2]

٦٥٩٦. حَدَّثَنَا آدَمُ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ حَدَّثَنَا يَزِيدُ الرِّشْكُ قَالَ سَمِعْتُ مُطَرِّفَ بْنَ عَبْدِاللهِ بْنِ الشِّخِّيرِ يُحَدِّثُ عَنْ عِمْرَانَ بْنِ حُصَيْنٍ قَالَ قَالَ رَجُلٌ يَا رَسُولَ اللهِ أَيُعْرَفُ أَهْلُ الْجَنَّةِ مِنْ أَهْلِ النَّارِ قَالَ نَعَمْ قَالَ فَلِمَ يَعْمَلُ الْعَامِلُونَ قَالَ كُلٌّ يَعْمَلُ لِمَا خُلِقَ لَهُ أَوْ لِمَا يُسِّرَ لَهُ .

1 El-Džasije, 23. Prijevod ajeta u cjelosti glasi: "Šta misliš o onome koji je svoju strast za boga svoga uzeo, onome kome je Allah, a on svjestan bio, dao da je u zabludi, i sluh njegov, i srce njegovo zapečatio, a pred oči njegove koprenu stavio? Ko će ga, ako neće Allah, na Pravi put uputiti? Zašto se ne prisjećate?!"

2 Uzvišeni je Allah sveznajući. Budući da je On znao sve što će se dogoditi, naredio je peru da to zapiše na *Levhi-mahfuzu* (Ploči pomno čuvanoj).

O TOME DA ALLAH NAJBOLJE ZNA ŠTA BI ONA (DJECA, KAD PORASTU) RADILA

باب اللّٰه أعْلمُ بِمَا كانُوا عامِلِين

6597. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Beššar, njemu Gunder, a ovom Šu‘ba, prenoseći od Ebu-Bišra, on od Seida b. Džubejra, a ovaj od Ibn-Abbasa, radijallahu anhuma, (da je kazivao):
“Upitali su Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, o djeci mnogobožaca[3], pa je on odgovorio: ‘Allah najbolje zna šta bi ona radila.’”

٦٥٩٧. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ بَشَّارٍ حَدَّثَنَا غُنْدَرٌ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ عَنْ أَبِي بِشْرٍ عَنْ سَعِيدِ بْنِ جُبَيْرٍ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا قَالَ سُئِلَ النَّبِيُّ ﷺ عَنْ أَوْلَادِ الْمُشْرِكِينَ فَقَالَ اللهُ أَعْلَمُ بِمَا كَانُوا عَامِلِينَ .

6598. PRIČAO NAM JE Jahja b. Bukejr, a njemu Lejs, prenoseći od Junusa, on od Ibn-Šihaba, ovaj od Ataa b. Jezida, a on od Ebu-Hurejre da je kazivao: “Upitali su Allahova Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, o djeci mnogobožaca, pa je on odgovorio: ‘Allah najbolje zna šta bi ona radila.’”

٦٥٩٨. حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ بُكَيْرٍ حَدَّثَنَا اللَّيْثُ عَنْ يُونُسَ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ قَالَ وَأَخْبَرَنِي عَطَاءُ بْنُ يَزِيدَ أَنَّهُ سَمِعَ أَبَا هُرَيْرَةَ يَقُولُ سُئِلَ رَسُولُ اللهِ ﷺ عَنْ ذَرَارِيِّ الْمُشْرِكِينَ فَقَالَ اللهُ أَعْلَمُ بِمَا كَانُوا عَامِلِينَ .

6599. PRIČAO MI JE Ishak, njemu Abdur-Rezzak, a njemu Ma‘mer, prenoseći od Hemmama, a on od Ebu-Hurejre (da je kazivao):
“Allahov je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: ‘Svako se dijete rodi čisto (u prirodnoj vjeri), ali ga roditelji njegovi učine židovom ili kršćaninom, isto onako kako činite i sa životinjama. Možete li među njima naći koju podrezana uha prije negoli joj ga vi podrežete?’

٦٥٩٩. حَدَّثَنِي إِسْحَاقُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ أَخْبَرَنَا عَبْدُ الرَّزَّاقِ أَخْبَرَنَا مَعْمَرٌ عَنْ هَمَّامٍ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ مَا مِنْ مَوْلُودٍ إِلَّا يُولَدُ عَلَى الْفِطْرَةِ فَأَبَوَاهُ يُهَوِّدَانِهِ وَيُنَصِّرَانِهِ كَمَا تُنْتِجُونَ الْبَهِيمَةَ هَلْ تَجِدُونَ فِيهَا مِنْ جَدْعَاءَ حَتَّى تَكُونُوا أَنْتُمْ تَجْدَعُونَهَا .

6600. ‘Allahov Poslaniče, a šta će biti s onim ko umre dok je još mali?’, upitali su. ‘Allah najbolje zna šta bi on radio’, odgovorio je on.”

٦٦٠٠. قَالُوا يَا رَسُولَ اللهِ أَفَرَأَيْتَ مَنْ يَمُوتُ وَهُوَ صَغِيرٌ قَالَ اللهُ أَعْلَمُ بِمَا كَانُوا عَامِلِينَ .

3 Tj. o djeci mnogobožaca koja umru prije negoli postanu punoljetna, tj. odgovorna. Opširniji komentar prethodio je kod hadisa broj 1383.

"ALLAHOVA ZAPOVIJED JE ODREDBA NEPRIKOSNOVENA"[1]

بَاب (وَكَانَ أَمْرُ اللَّهِ قَدَرًا مَقْدُورًا)

6601. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Jusuf, a njemu Malik, prenoseći od Ebu-Zinada, on od A'redža, a ovaj od Ebu-Hurejre da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
"Žena ne smije tražiti da se njena sestra razvede kako bi ispraznila njezinu zdjelu. Neka se uda, jer će ona, zaista, imati ono što joj je određeno."[2]

٦٦٠١. حَدَّثَنَا عَبْدُاللهِ بْنُ يُوسُفَ أَخْبَرَنَا مَالِكٌ عَنْ أَبِي الزِّنَادِ عَنِ الأَعْرَجِ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ لاَ تَسْأَلِ الْمَرْأَةُ طَلاَقَ أُخْتِهَا لِتَسْتَفْرِغَ صَحْفَتَهَا وَلْتَنْكِحْ فَإِنَّ لَهَا مَا قُدِّرَ لَهَا .

6602. PRIČAO NAM JE Malik b. Isma'il, a njemu Israil, prenoseći od Asima, on od Ebu-Usmana, a ovaj od Usame da je kazivao: "Bio sam s Vjerovjesnikom, sallallahu alejhi ve sellem – a tu su bili i Sa'd, Ubejj b. Ka'b i Mu'az – kad mu je došao glasnik od jedne njegove kćeri (noseći vijest) da joj je sin na samrti. On joj je tada poručio: 'Allahu pripada ono što uzima i ono što daje, i sve u njega ima svoje određeno vrijeme. Neka se strpi i neka se nada nagradi.'"

٦٦٠٢. حَدَّثَنَا مَالِكُ بْنُ إِسْمَاعِيلَ حَدَّثَنَا إِسْرَائِيلُ عَنْ عَاصِمٍ عَنْ أَبِي عُثْمَانَ عَنْ أُسَامَةَ قَالَ كُنْتُ عِنْدَ النَّبِيِّ ﷺ إِذْ جَاءَهُ رَسُولُ إِحْدَى بَنَاتِهِ وَعِنْدَهُ سَعْدٌ وَأُبَيُّ بْنُ كَعْبٍ وَمُعَاذٌ أَنَّ ابْنَهَا يَجُودُ بِنَفْسِهِ فَبَعَثَ إِلَيْهَا لِلَّهِ مَا أَخَذَ وَلِلَّهِ مَا أَعْطَى كُلٌّ بِأَجَلٍ فَلْتَصْبِرْ وَلْتَحْتَسِبْ .

6603. PRIČAO NAM JE Habban b. Musa, njemu Abdullah, a ovom Junus, prenoseći od Zuhrija, on od Abdullaha b. Muhajriza Džumahija, a ovaj od Ebu-Seida Hudrija (da je kazivao): "Dok sam jedanput sjedio kod Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, došao je neki ensarija i upitao: 'Allahov Poslaniče, mi zadobijamo robinje (u bitkama), a volimo i imetak, pa šta veliš o *azlu*?'[3]

٦٦٠٣. حَدَّثَنَا حِبَّانُ بْنُ مُوسَى أَخْبَرَنَا عَبْدُاللهِ أَخْبَرَنَا يُونُسُ عَنِ الزُّهْرِيِّ قَالَ أَخْبَرَنِي عَبْدُاللهِ ابْنُ مُحَيْرِيزٍ الْجُمَحِيُّ أَنَّ أَبَا سَعِيدٍ الْخُدْرِيَّ أَخْبَرَهُ أَنَّهُ بَيْنَمَا هُوَ جَالِسٌ عِنْدَ النَّبِيِّ ﷺ جَاءَ رَجُلٌ مِنَ الأَنْصَارِ فَقَالَ يَا رَسُولَ اللهِ إِنَّا نُصِيبُ سَبْيًا وَنُحِبُّ الْمَالَ كَيْفَ تَرَى فِي الْعَزْلِ

---

1 El-Ahzab, 38. Prijevod ajeta u cjelosti glasi: "Vjerovjesniku nije teško da čini ono što mu Allah odredi jer takav je bio Allahov propis i za one koji su prije bili i nestali, a Allahova zapovijed je odredba neprikosnovena."

2 Drukčije kazano, njena nafaka od nje neće pobjeći i niko joj je ne može uzeti.

3 Potpuni smisao hadisa jeste da su ashabi zadobijali robinje u vojnim pohodima i zbog velike potrebe, željeli su da s njima imaju spolni odnos, ali su se bojali da one ne ostanu u drugom stanju, pa da ih poslije ne mogu prodati, a voljeli su i imetak i zato su pitali šta da rade, pa su ga pitali o *azlu*. *Azl* znači izvući spolni organ iz vulve pred samu ejakulaciju kako bi se spriječilo začeće. Hadis sa sličnim tekstom ponavlja se pod brojevima 2229 (s tim što je tamo u prijevodu zostavljeno da oni zadobiju robinje u pohodima), 2542, 4138, 5210, 6603 i 7409.

‘Radite li vi to? To vam nije zabranjeno, jer ne postoji nijedno biće koje se neće roditi ako mu je Allah odredio da se rodi.’”[4]

فَقَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ أَوَإِنَّكُمْ لَتَفْعَلُونَ ذَلِكَ لاَ عَلَيْكُمْ أَنْ لاَ تَفْعَلُوا فَإِنَّهُ لَيْسَتْ نَسَمَةٌ كَتَبَ اللهُ أَنْ تَخْرُجَ إِلاَّ هِيَ كَائِنَةٌ .

6604. PRIČAO NAM JE Musa b. Mes‘ud, a njemu Sufjan, prenoseći od A‘meša, on od Ebu-Vaila, a ovaj od Huzejfe, radijallahu anhu, da je kazivao:“Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, nam je održao govor, ne ostavivši ništa do Kijametskog dana a da nam to nije spomenuo. Neko je to zapamtio, a neko nije. Ponešto od toga što sam bio zaboravio vidim pa se sjetim, kao što se čovjek sjeti čovjeka kad se od njega odvoji pa ga poslije vidi i prepozna.”

٦٦٠٤. حَدَّثَنَا مُوسَى بْنُ مَسْعُودٍ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ عَنِ الأَعْمَشِ عَنْ أَبِي وَائِلٍ عَنْ حُذَيْفَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ لَقَدْ خَطَبَنَا النَّبِيُّ ﷺ خُطْبَةً مَا تَرَكَ فِيهَا شَيْئًا إِلَى قِيَامِ السَّاعَةِ إِلاَّ ذَكَرَهُ عَلِمَهُ مَنْ عَلِمَهُ وَجَهِلَهُ مَنْ جَهِلَهُ إِنْ كُنْتُ لأَرَى الشَّيْءَ قَدْ نَسِيتُ فَأَعْرِفُ مَا يَعْرِفُ الرَّجُلُ إِذَا غَابَ عَنْهُ فَرَآهُ فَعَرَفَهُ .

6605. PRIČAO NAM JE Abdan, prenoseći od Ebu-Hamze, on od A‘meša, ovaj od Sa‘da b. Ubejde, on od Ebu-Abdur-Rahmana Sulemija, a ovaj od Alije, radijallahu anhu, da je kazivao:
“Sjedili smo s Vjerovjesnikom, sallallahu alejhi ve sellem, a on je držao štap koji je ubadao u zemlju. ‘Svakome je od vas’, rekao nam je, ‘određeno mjesto u vatri ili u Džennetu.’
‘Pa hoćemo li se, Allahov Poslaniče’, upita neko, ‘onda pouzdati (u to)?’
‘Nemojte’, reče on, ‘nego radite; svakome je olakšano (ono što mu je određeno).’ Potom je proučio ajet: ‘...onome koji udjeljuje i ne griješi...’[5].”

٦٦٠٥. حَدَّثَنَا عَبْدَانُ عَنْ أَبِي حَمْزَةَ عَنِ الأَعْمَشِ عَنْ سَعْدِ بْنِ عُبَيْدَةَ عَنْ أَبِي عَبْدِ الرَّحْمَنِ السُّلَمِيِّ عَنْ عَلِيٍّ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ كُنَّا جُلُوسًا مَعَ النَّبِيِّ ﷺ وَمَعَهُ عُودٌ يَنْكُتُ فِي الأَرْضِ وَقَالَ مَا مِنْكُمْ مِنْ أَحَدٍ إِلاَّ قَدْ كُتِبَ مَقْعَدُهُ مِنَ النَّارِ أَوْ مِنَ الْجَنَّةِ فَقَالَ رَجُلٌ مِنَ الْقَوْمِ أَلاَ نَتَّكِلُ يَا رَسُولَ اللهِ قَالَ لاَ اعْمَلُوا فَكُلٌّ مُيَسَّرٌ ثُمَّ قَرَأَ (فَأَمَّا مَنْ أَعْطَى وَاتَّقَى) .

4 Prema tome, sprečavanje trudnoće (koje je u islamu dopušteno ukoliko za to postoji opravdan razlog i ukoliko se obavlja na način koji ne šteti zdravlju) spada u Allahovo određenje, jer se trudnoća ni na koji način ne može kontrolirati mimo Allahove volje.

5 Uzvišeni Allah kaže: “...onome koji udjeljuje i ne griješi i ono najljepše smatra istinitim - njemu ćemo Džennet pripremiti...” (El-Lejl, 5-7)

O TOME DA SE DJELO VREDNUJE PO TOME KAKO SE OKONČA

باب الْعملُ بِالْخواتِيمِ

6606. PRIČAO NAM JE Hibban b. Musa, njemu Abdullah, a ovom Ma'mer, prenoseći od Zuhrija, on od Seida b. Musejjeba, a ovaj od Ebu-Hurejre, radijallahu anhu, da je kazivao:
"Bili smo s Allahovim Poslanikom, sallallahu alejhi ve sellem, na Hajberu kad je on jednom čovjeku koji je bio s njim i tvrdio da je musliman - rekao: 'Ovo je stanovnik vatre.' A kad je otpočela borba, taj se čovjek najžešće borio i zadobio silne rane koje su ga učinile nepokretnim. Jedan od drugova Vjerovjesnikovih, sallallahu alejhi ve sellem, tad je došao i rekao: 'Allahov Poslaniče, onaj za koga si rekao da je stanovnik vatre borio se na Allahovu putu žestoko koliko je mogao i zadobio mnogobrojne rane.' Na to Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, ponovi: 'On je, zaista, stanovnik vatre.' Neki su muslimani skoro bili posumnjali u to, kad je ovaj čovjek - ne mogavši, u stanju u kojem je bio, otrpjeti bolove što su mu ih zadavale rane - pružio ruku u tobolac, izvadio iz njega strijelu i njome izvršio samoubistvo. Muslimani tada pohitaše Allahovom Poslaniku govoreći: 'Allahov Poslaniče, Allah je potvrdio tvoj govor. Onaj je izvršio samoubistvo, sam je sebi uzeo život!'
'Bilale', viknu Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, 'ustani i obznani da u Džennet neće ući niko osim vjernika. A Allah će, zaista, učiniti da čovjek grešnik potpomogne ovu vjeru.'"

٦٦٠٦. حَدَّثَنَا حِبَّانُ بْنُ مُوسَى أَخْبَرَنَا عَبْدُاللهِ أَخْبَرَنَا مَعْمَرٌ عَنِ الزُّهْرِيِّ عَنْ سَعِيدِ بْنِ الْمُسَيَّبِ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ شَهِدْنَا مَعَ رَسُولِ اللهِ ﷺ خَيْبَرَ فَقَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ لِرَجُلٍ مِمَّنْ مَعَهُ يَدَّعِي الإِسْلاَمَ هَذَا مِنْ أَهْلِ النَّارِ فَلَمَّا حَضَرَ الْقِتَالُ قَاتَلَ الرَّجُلُ مِنْ أَشَدِّ الْقِتَالِ وَكَثُرَتْ بِهِ الْجِرَاحُ فَأَثْبَتَتْهُ فَجَاءَ رَجُلٌ مِنْ أَصْحَابِ النَّبِيِّ ﷺ فَقَالَ يَا رَسُولَ اللهِ أَرَأَيْتَ الرَّجُلَ الَّذِي تَحَدَّثْتَ أَنَّهُ مِنْ أَهْلِ النَّارِ قَدْ قَاتَلَ فِي سَبِيلِ اللهِ مِنْ أَشَدِّ الْقِتَالِ فَكَثُرَتْ بِهِ الْجِرَاحُ فَقَالَ النَّبِيُّ ﷺ أَمَا إِنَّهُ مِنْ أَهْلِ النَّارِ فَكَادَ بَعْضُ الْمُسْلِمِينَ يَرْتَابُ فَبَيْنَمَا هُوَ عَلَى ذَلِكَ إِذْ وَجَدَ الرَّجُلُ أَلَمَ الْجِرَاحِ فَأَهْوَى بِيَدِهِ إِلَى كِنَانَتِهِ فَانْتَزَعَ مِنْهَا سَهْمًا فَانْتَحَرَ بِهَا فَاشْتَدَّ رِجَالٌ مِنَ الْمُسْلِمِينَ إِلَى رَسُولِ اللهِ ﷺ فَقَالُوا يَا رَسُولَ اللهِ صَدَّقَ اللهُ حَدِيثَكَ قَدِ انْتَحَرَ فُلاَنٌ فَقَتَلَ نَفْسَهُ فَقَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ يَا بِلاَلُ قُمْ فَأَذِّنْ لاَ يَدْخُلُ الْجَنَّةَ إِلاَّ مُؤْمِنٌ وَإِنَّ اللهَ لَيُؤَيِّدُ هَذَا الدِّينَ بِالرَّجُلِ الْفَاجِرِ.

6607. PRIČAO NAM JE Seid b. Ebu-Merjem, njemu Ebu-Gassan, a ovom Ebu-Hazim, prenoseći od Sehla (da je kazivao): "Neki je čovjek bio među najkorisnijim muslimanima u jednoj bici u kojoj je sudjelovao zajedno s Vjerovjesnikom, sallallahu alejhi ve sellem, pa je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, podigao svoj pogled i rekao: 'Ko želi vidjeti stanovnika vatre neka pogleda u ovoga.' I dok je on najžešće od svih ljudi u borbi navaljivao na mnogobošce, slijedio ga je jedan čovjek. Ubrzo je dopao rana, te je sebi prekratio život tako što je vrh sablje zabo sebi u grudi i istjerao ga između plećki. Čovjek (što ga je slijedio) požurio je Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, i rekao: 'Svjedočim da si ti Allahov poslanik!'
'Šta ti bi?', upitao je (Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem). 'Rekao si za tog i tog', odgovorio je čovjek, 'neka onaj ko želi vidjeti stanovnika vatre pogleda u njega, a on je bio najkorisniji među muslimanima; znao sam da neće umrijeti takav. Kada je dopao rana, požurio je smrt i sam sebe ubio.' Na to Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, reče: 'Zaista će čovjek raditi djela stanovnika Džehennema, a bit će, zaista, stanovnik Dženneta, i radit će djela stanovnika Dženneta, a bit će, zaista, stanovnik vatre. Djela se, uistinu, vrednuju po tome kako se okončaju.'"

٦٦٠٧. حَدَّثَنَا سَعِيدُ بْنُ أَبِي مَرْيَمَ حَدَّثَنَا أَبُو غَسَّانَ حَدَّثَنِي أَبُو حَازِمٍ عَنْ سَهْلِ بْنِ سَعْدٍ أَنَّ رَجُلاً مِنْ أَعْظَمِ الْمُسْلِمِينَ غَنَاءً عَنِ الْمُسْلِمِينَ فِي غَزْوَةٍ غَزَاهَا مَعَ النَّبِيِّ ﷺ فَنَظَرَ النَّبِيُّ ﷺ فَقَالَ مَنْ أَحَبَّ أَنْ يَنْظُرَ إِلَى الرَّجُلِ مِنْ أَهْلِ النَّارِ فَلْيَنْظُرْ إِلَى هَذَا فَاتَّبَعَهُ رَجُلٌ مِنَ الْقَوْمِ وَهُوَ عَلَى تِلْكَ الْحَالِ مِنْ أَشَدِّ النَّاسِ عَلَى الْمُشْرِكِينَ حَتَّى جُرِحَ فَاسْتَعْجَلَ الْمَوْتَ فَجَعَلَ ذُبَابَةَ سَيْفِهِ بَيْنَ ثَدْيَيْهِ حَتَّى خَرَجَ مِنْ بَيْنِ كَتِفَيْهِ فَأَقْبَلَ الرَّجُلُ إِلَى النَّبِيِّ ﷺ مُسْرِعًا فَقَالَ أَشْهَدُ أَنَّكَ رَسُولُ اللهِ فَقَالَ وَمَا ذَاكَ قَالَ قُلْتَ لِفُلاَنٍ مَنْ أَحَبَّ أَنْ يَنْظُرَ إِلَى رَجُلٍ مِنْ أَهْلِ النَّارِ فَلْيَنْظُرْ إِلَيْهِ وَكَانَ مِنْ أَعْظَمِنَا غَنَاءً عَنِ الْمُسْلِمِينَ فَعَرَفْتُ أَنَّهُ لاَ يَمُوتُ عَلَى ذَلِكَ فَلَمَّا جُرِحَ اسْتَعْجَلَ الْمَوْتَ فَقَتَلَ نَفْسَهُ فَقَالَ النَّبِيُّ ﷺ عِنْدَ ذَلِكَ إِنَّ الْعَبْدَ لَيَعْمَلُ عَمَلَ أَهْلِ النَّارِ وَإِنَّهُ مِنْ أَهْلِ الْجَنَّةِ وَيَعْمَلُ عَمَلَ أَهْلِ الْجَنَّةِ وَإِنَّهُ مِنْ أَهْلِ النَّارِ وَإِنَّمَا الأَعْمَالُ بِالْخَوَاتِيمِ .

O ČOVJEKOVU PREPUŠTANJU ZAVJETA ODREĐENJU (KADERU)

باب إِلْقَاءِ النَّذْرِ الْعَبْدَ إِلَى الْقَدَرِ

6608. PRIČAO NAM JE Ebu-Nu'ajm, a njemu Sufjan, prenoseći od Mensura, on od Abdullaha b. Murre, a ovaj od Ibn-Omera, radijallahu anhuma, da je kazivao: "Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, je zabranio zavjetovanje i objasnio da ono, zaista, ne sprečava ništa, nego da se njime uzima od škrtice."[1]

٦٦٠٨. حَدَّثَنَا أَبُو نُعَيْمٍ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ عَنْ مَنْصُورٍ عَنْ عَبْدِاللهِ بْنِ مُرَّةَ عَنِ ابْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا قَالَ نَهَى النَّبِيُّ ﷺ عَنِ النَّذْرِ وَقَالَ إِنَّهُ لاَ يَرُدُّ شَيْئًا وَإِنَّمَا يُسْتَخْرَجُ بِهِ مِنَ الْبَخِيلِ .

1 U mnogim je hadisima zabranjeno zavjetovanje. Na temelju njihovog vidljivog značenja mnogi su učenjaci zabranili zavjetovanje, dok su drugi, na temelju dokaza koji govore u prilog tome da je zavjetovanje dopušteno, ove zabrane shvatili u smislu da zavjetovanje ne pomaže niti odmaže, ali se onaj koji se zavjetuje ne smije datim obećanjem poigravati, nego ga mora izvršiti ukoliko se radi o nečemu što je u

6609. PRIČAO NAM JE Bišr b. Muhammed, njemu Abdullah, a ovom Ma'mer, prenoseći od Hemmama b. Munebbiha, on od Ebu-Hurejre, a ovaj od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, da je rekao: "Sinu Ademovu zavjet neće donijeti ništa što mu Ja već nisam odredio. Određenje ga vodi (ka zavjetu), a Ja sam mu to već odredio. Zavjetom Ja samo uzimam od škrtice."

٦٦٠٩. حَدَّثَنَا بِشْرُ بْنُ مُحَمَّدٍ أَخْبَرَنَا عَبْدُاللهِ أَخْبَرَنَا مَعْمَرٌ عَنْ هَمَّامِ بْنِ مُنَبِّهٍ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ لاَ يَأْتِ ابْنَ آدَمَ النَّذْرُ بِشَيْءٍ لَمْ يَكُنْ قَدْ قَدَّرْتُهُ وَلَكِنْ يُلْقِيهِ الْقَدَرُ وَقَدْ قَدَّرْتُهُ لَهُ أَسْتَخْرِجُ بِهِ مِنَ الْبَخِيلِ .

O TOME DA NEMA SNAGE NITI MOĆI OSIM U ALLAHA

باب لا حَوْلَ وَلاَ قُوَّةَ إِلاَّ بِاللَّهِ

6610. PRIČAO MI JE Muhammed b. Mukatil Ebu-Hasan, njemu Abdullah, njemu Halid Hazza, prenoseći od Ebu-Usmana Nehdija, a on od Ebu-Musaa da je kazivao:

"Bili smo s Allahovim Poslanikom u jednoj bici; kad god bismo se uspinjali uz brdo ili bili na vrhu brda ili se spuštali u dolinu, uvijek bismo gromoglasno izgovarali tekbire. Prišao nam je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, i rekao: 'O ljudi, budite blagi prema sebi! Vi, zaista, ne zovete nekoga ko je gluh ili odsutan[1], vi, zaista, molite Onoga koji sve vidi i sve čuje!', dodavši: 'Abdullahu, sine Kajsov, želiš li da te podučim riječima koje su dženetsko blago? - Nema snage niti moći osim u Allaha (*la havle ve la kuvvete illa billah*).'"

٦٦١٠. حَدَّثَنِي مُحَمَّدُ بْنُ مُقَاتِلٍ أَبُو الْحَسَنِ أَخْبَرَنَا عَبْدُاللهِ أَخْبَرَنَا خَالِدٌ الْحَذَّاءُ عَنْ أَبِي عُثْمَانَ النَّهْدِيِّ عَنْ أَبِي مُوسَى قَالَ كُنَّا مَعَ رَسُولِ اللهِ ﷺ فِي غَزَاةٍ فَجَعَلْنَا لاَ نَصْعَدُ شَرَفًا وَلاَ نَعْلُو شَرَفًا وَلاَ نَهْبِطُ فِي وَادٍ إِلاَّ رَفَعْنَا أَصْوَاتَنَا بِالتَّكْبِيرِ قَالَ فَدَنَا مِنَّا رَسُولُ اللهِ ﷺ فَقَالَ يَا أَيُّهَا النَّاسُ ارْبَعُوا عَلَى أَنْفُسِكُمْ فَإِنَّكُمْ لاَ تَدْعُونَ أَصَمَّ وَلاَ غَائِبًا إِنَّمَا تَدْعُونَ سَمِيعًا بَصِيرًا ثُمَّ قَالَ يَا عَبْدَاللهِ بْنَ قَيْسٍ أَلاَ أُعَلِّمُكَ كَلِمَةً هِيَ مِنْ كُنُوزِ الْجَنَّةِ لاَ حَوْلَ وَلاَ قُوَّةَ إِلاَّ بِاللهِ .

osnovi dopušteno. Može se reći da zavjetovanje nije zabranjeno na način da je haram, nego je ta zabrana, zabrana predostrožnosti.

1 Ovo upućuje na to da se Uzvišeni Allah može moliti tihim glasom jer On sve čuje. Inače, i u ovom je pogledu najbolje slijediti Poslanikov, sallallahu alejhi ve sellem, primjer i učiti dovu naglas ili u sebi u onim prilikama u kojima je i on činio jedno ili drugo.

O TOME DA JE SAČUVAN ONAJ KOGA ALLAH SAČUVA

باب الْمَعْصُومُ مَنْ عَصَمَ اللَّهُ

'Asimun znači *mani'un* (onaj koji štiti, sprečava). Mudžahid veli da *sedden 'anil hakki* znači *jetereddedune fid-dalaleti* (kolebaju se u zabludi). *Dessaha* znači *agvaha* (obmanulo je).

عَاصِمٌ مَانِعٌ قَالَ مُجَاهِدٌ (سَدًّا) عَنِ الْحَقِّ يَتَرَدَّدُونَ فِي الضَّلَالَةِ (دَسَّاهَا) أَغْوَاهَا .

6611. PRIČAO NAM JE Abdan, njemu Abdullah, a ovom Junus, prenoseći od Zuhrija, on od Ebu-Seleme, a ovaj od Ebu-Seida Hudrija da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Kad god se postavi namjesnik (halifa), on ima dvije vrste savjetnika: one koji mu preporučuju dobro i potiču ga na njega i one koji mu preporučuju zlo i potiču ga na njega; a sačuvan je onaj koga Allah sačuva."

٦٦١١. حَدَّثَنَا عَبْدَانُ أَخْبَرَنَا عَبْدُ اللَّهِ أَخْبَرَنَا يُونُسُ عَنِ الزُّهْرِيِّ قَالَ حَدَّثَنِي أَبُو سَلَمَةَ عَنْ أَبِي سَعِيدٍ الْخُدْرِيِّ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ مَا اسْتُخْلِفَ خَلِيفَةٌ إِلَّا لَهُ بِطَانَتَانِ بِطَانَةٌ تَأْمُرُهُ بِالْخَيْرِ وَتَحُضُّهُ عَلَيْهِ وَبِطَانَةٌ تَأْمُرُهُ بِالشَّرِّ وَتَحُضُّهُ عَلَيْهِ وَالْمَعْصُومُ مَنْ عَصَمَ اللَّهُ .

O RIJEČIMA UZVIŠENOG: "A NEZAMISLIVO JE DA SE STANOVNICI BILO KOJEG NASELJA KOJE SMO MI UNIŠTILI NEĆE NAMA VRATITI"[2]; "...OSIM ONIH KOJI SU VEĆ VJEROVALI, NIKO VIŠE IZ NARODA TVOG NEĆE VJERNIK POSTATI..."[3]; "...I SAMO ĆE GREŠNIKA I NEVJERNIKA RAĐATI!"[4]

باب
(وَحَرَامٌ عَلَى قَرْيَةٍ أَهْلَكْنَاهَا أَنَّهُمْ
لَا يَرْجِعُونَ)(أَنَّهُ لَنْ يُؤْمِنَ مِنْ قَوْمِكَ
إِلَّا مَنْ قَدْ آمَنَ)(وَلَا يَلِدُوا إِلَّا فَاجِرًا كَفَّارًا)

Mensur b. Nu'man prenosi od Ikrime, a on od Ibn-Abbasa... *Hirmun* na abesinskom jeziku znači *vedžebe* (obavezno je).

وَقَالَ مَنْصُورُ بْنُ النُّعْمَانِ عَنْ عِكْرِمَةَ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ (وَحِرْمٌ) بِالْحَبَشِيَّةِ وَجَبَ .

6612. PRIČAO MI JE Mahmud b. Gejlan, njemu Abdur-Rezzak, a ovom Ma'mer, prenoseći od Ibn-Tavusa, on od svog oca, a ovaj od Ibn-Abbasa da je kazivao: "Nisam

٦٦١٢. حَدَّثَنِي مَحْمُودُ بْنُ غَيْلَانَ حَدَّثَنَا عَبْدُ الرَّزَّاقِ أَخْبَرَنَا مَعْمَرٌ عَنِ ابْنِ طَاوُسٍ عَنْ أَبِيهِ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ قَالَ مَا رَأَيْتُ شَيْئًا أَشْبَهَ بِاللَّمَمِ مِمَّا

2 El-Enbija, 95.
3 Hud, 36.
4 Nuh, 27.

vidio ništa sličnije malim grijesima od onoga što je Ebu-Hurejra, prenoseći od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, spominjao: 'Zaista je Allah odredio sinu Ademovom udio u bludu, i on će ga sigurno počiniti. Blud je oka gledanje, a blud jezika – govor. Duša želi i posjeduje nagon, a spolni organ to potvrdi ili zaniječe.'"[1]
Šebaba veli da im je pričao Verka, prenoseći od Ibn-Tavusa, on od svog oca, ovaj od Ebu-Hurejre, a on od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem.

قَالَ أَبُو هُرَيْرَةَ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ إِنَّ اللهَ كَتَبَ عَلَى ابْنِ آدَمَ حَظَّهُ مِنَ الزِّنَا أَدْرَكَ ذَلِكَ لاَ مَحَالَةَ فَزِنَا الْعَيْنِ النَّظَرُ وَزِنَا اللِّسَانِ الْمَنْطِقُ وَالنَّفْسُ تَمَنَّى وَتَشْتَهِي وَالْفَرْجُ يُصَدِّقُ ذَلِكَ أَوْ يُكَذِّبُهُ وَقَالَ شَبَابَةُ حَدَّثَنَا وَرْقَاءُ عَنِ ابْنِ طَاوُسٍ عَنْ أَبِيهِ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ .

O RIJEČIMA UZVIŠENOG: "...A SAN KOJI SMO TI DALI DA USNIJEŠ SAMO JE ISKUŠENJE ZA LJUDE..."[2]

باب
(وَمَا جعلْنا الرُّؤْيَا الَّتِي أَرَيْنَاكَ إِلاَّ فِتْنَةً لِلنَّاسِ)

6613. PRIČAO NAM JE Humejdi, njemu Sufjan, a ovom Amr, prenoseći od Ikrime (da je kazivao): "Ibn-Abbas je – govoreći o ajetu: '...a san koji smo ti dali da usniješ samo je iskušenje za ljude...' – rekao da je to istinito viđenje očima koje je omogućeno Allahovom Poslaniku u noći kada je putovao u Bejtul-Makdis (Jerusalem), a Prokleto drvo (spomenuto) u Kur'anu jest drvo zekkum."

٦٦١٣. حَدَّثَنَا الْحُمَيْدِيُّ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ حَدَّثَنَا عَمْرٌو عَنْ عِكْرِمَةَ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا (وَمَا جَعَلْنَا الرُّؤْيَا الَّتِي أَرَيْنَاكَ إِلاَّ فِتْنَةً لِلنَّاسِ) قَالَ هِيَ رُؤْيَا عَيْنٍ أُرِيَهَا رَسُولُ اللهِ ﷺ لَيْلَةَ أُسْرِيَ بِهِ إِلَى بَيْتِ الْمَقْدِسِ قَالَ (وَالشَّجَرَةَ الْمَلْعُونَةَ فِي الْقُرْآنِ) قَالَ هِيَ شَجَرَةُ الزَّقُّومِ .

O TOME DA SU SE ADEM I MUSA PREPIRALI PRED UZVIŠENIM ALLAHOM

باب تحاجّ آدمُ وموسى عند الله

6614. PRIČAO NAM JE Ali b. Abdullah, a njemu Sufjan, prenoseći od Amra, on od Tavusa, a ovaj od Ebu-Hurejre (da je kazivao):
"Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, je rekao: 'Prepirali su se Adem i Musa, pa mu je Musa rekao: 'Ti si naš otac, ali si nas uskratio (Dženneta) i izveo iz Dženneta.'[3] Na to mu je

٦٦١٤. حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ عَبْدِاللهِ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ قَالَ حَفِظْنَاهُ مِنْ عَمْرٍو عَنْ طَاوُسٍ سَمِعْتُ أَبَا هُرَيْرَةَ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ احْتَجَّ آدَمُ وَمُوسَى فَقَالَ لَهُ مُوسَى يَا آدَمُ أَنْتَ أَبُونَا خَيَّبْتَنَا وَأَخْرَجْتَنَا مِنَ الْجَنَّةِ قَالَ لَهُ آدَمُ يَا مُوسَى اصْطَفَاكَ اللهُ بِكَلاَمِهِ وَخَطَّ

1 Uzvišeni je Allah naredio čovjeku da se ne približava bludu, a čovjek se bludu može približiti pogledom, hodom, dodirom. Zbog toga se treba čuvati svega što vodi u nemoral.

2 El-Isra, 60.

3 Tj. on je bio razlog što ga je Allah izveo iz Dženneta i tako su se njegovi potomci rađali na Zemlji, a ne u Džennetu.

Adem odgovorio: 'Musa, tebe je Allah odabrao da s tobom razgovara i pisao ti Svojom rukom. Zar ćeš me koriti za nešto što mi je Allah odredio četrdeset godina prije negoli me je stvorio?' Tako je Adem nadvladao Musaa, tako je Adem nadvladao Musaa...', (rekao je to) tri puta."[4]
Sufjan nam je pričao isto, prenoseći od Ebu-Zinada, on od A'redža, ovaj od Ebu-Hurejre, a on od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem.

لَكَ بِيَدِهِ أَتَلُومُنِي عَلَى أَمْرٍ قَدَّرَهُ اللهُ عَلَيَّ قَبْلَ أَنْ يَخْلُقَنِي بِأَرْبَعِينَ سَنَةً فَحَجَّ آدَمُ مُوسَى فَحَجَّ آدَمُ مُوسَى ثَلاَثًا قَالَ سُفْيَانُ حَدَّثَنَا أَبُو الزِّنَادِ عَنِ الأَعْرَجِ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ مِثْلَهُ .

NEMA ZAPREKE ONOME ŠTO ALLAH DA

بَاب لا مَانِعَ لِمَا أَعْطَى اللَّهُ

6615. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Sinan, njemu Fulejh, a ovom Abda b. Ebu-Lubaba, prenoseći od Verrada, štićenika Mugire b. Šu'be, da je Mu'avija zatražio od Mugire da mu napiše šta je čuo od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, da govori poslije namaza, pa je Mugira izdiktirao (Verradu):
"Čuo sam Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, kako poslije namaza govori: '*Allahumme la mani'a lima a'tajte ve la mu'tije lima mena'te ve la jenfe'u zel-džeddi minkel-džeddu* (Nema Boga osim Allaha, Jedinog! On nema sudruga! Allahu, nema zapreke onome što Ti daš, niti ima davaoca onome što Ti zabraniš. Ni od jednog vlasnika moći nema koristi. Sva je slava i sva moć od Tebe).'"
Ibn-Džurejdž veli: "Kazivao mi je Abda da ga je o ovome obavijestio Verrad. Kasnije sam otišao kod Mu'avije i čuo kako naređuje svijetu (da uči) te riječi."

٦٦١٥. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ سِنَانٍ حَدَّثَنَا فُلَيْحٌ حَدَّثَنَا عَبْدَةُ بْنُ أَبِي لُبَابَةَ عَنْ وَرَّادٍ مَوْلَى الْمُغِيرَةِ بْنِ شُعْبَةَ قَالَ كَتَبَ مُعَاوِيَةُ إِلَى الْمُغِيرَةِ اكْتُبْ إِلَيَّ مَا سَمِعْتَ النَّبِيَّ ﷺ يَقُولُ خَلْفَ الصَّلاَةِ فَأَمْلَى عَلَيَّ الْمُغِيرَةُ قَالَ سَمِعْتُ النَّبِيَّ ﷺ يَقُولُ خَلْفَ الصَّلاَةِ لاَ إِلَهَ إِلاَّ اللهُ وَحْدَهُ لاَ شَرِيكَ لَهُ اللَّهُمَّ لاَ مَانِعَ لِمَا أَعْطَيْتَ وَلاَ مُعْطِيَ لِمَا مَنَعْتَ وَلاَ يَنْفَعُ ذَا الْجَدِّ مِنْكَ الْجَدُّ وَقَالَ ابْنُ جُرَيْجٍ أَخْبَرَنِي عَبْدَةُ أَنَّ وَرَّادًا أَخْبَرَهُ بِهَذَا ثُمَّ وَفَدْتُ بَعْدُ إِلَى مُعَاوِيَةَ فَسَمِعْتُهُ يَأْمُرُ النَّاسَ بِذَلِكَ الْقَوْلِ .

---

4 Adem je u dijalogu nadvladao Musaa, alejhimes-selam, tako što mu je dokazao da je sve to bilo Allahovo određenje koje se mora desiti. Ova rasprava nije se desila u ovom pojavnom svijetu, već u duhovnom svijetu, u svijetu gdje su se srele njihove duše. Moguće je da je ova rasprava bila u vrijeme Musa, alejhis-selam, i da je Allah oživio Adema, alejhis-selam, kao mudžizu, te su njih dvojica razgovarali. Moguće je da mu je Allah pokazao njegovu dušu, kao što je Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, vidio duše poslanika na Noćnom putovanju (Isarau), ili je to bilo u snu, a snovi poslanika su istina. Međutim, samo Allah zna na koji način se to desilo.

O ONOME KOJI SE UTJEČE ALLAHU OD TOGA DA GA SUSRETNE NESREĆA I OD ZLE ODREDBE

باب مَنْ تعوَّذ باللَّهِ مِنْ درك الشَّقاءِ وسُوءِ الْقضاءِ

I riječima Uzvišenog: "Reci: 'Utječem se Gospodaru svitanja od zla onoga što On stvara.'"[1]

وَقَوْلِهِ تَعَالَى (قُلْ أَعُوذُ بِرَبِّ الْفَلَقِ مِنْ شَرِّ مَا خَلَقَ).

6616. PRIČAO NAM JE Musedded, a njemu Sufjan, prenoseći od Sumejja, on od Ebu-Saliha, a ovaj od Ebu-Hurejre da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
"Tražite da vas Allah zaštiti od teškoće iskušenja, od toga da vas susretne nesreća, od zle odredbe i neprijateljeve zlobe."

٦٦١٦. حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ عَنْ سُمَيٍّ عَنْ أَبِي صَالِحٍ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ تَعَوَّذُوا بِاللهِ مِنْ جَهْدِ الْبَلَاءِ وَدَرَكِ الشَّقَاءِ وَسُوءِ الْقَضَاءِ وَشَمَاتَةِ الأَعْدَاءِ.

O RIJEČIMA UZVIŠENOG: "...(ALLAH SE) UPLIĆE IZMEĐU ČOVJEKA I SRCA NJEGOVA..."[2]

باب

(يحُولُ بيْنَ المَرْءِ وقلْبِهِ)

6617. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Mukatil Ebu-Hasan, njemu Abdullah, a ovom Musa b. Ukba, prenoseći od Salima, a on od Abdullaha da je kazivao:
"Vjerovjesnik se, sallallahu alejhi ve sellem, često zaklinjao: 'Tako mi Onoga koji okreće srca.'"

٦٦١٧. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ مُقَاتِلٍ أَبُو الْحَسَنِ أَخْبَرَنَا عَبْدُاللهِ أَخْبَرَنَا مُوسَى بْنُ عُقْبَةَ عَنْ سَالِمٍ عَنْ عَبْدِاللهِ قَالَ كَثِيرًا مِمَّا كَانَ النَّبِيُّ ﷺ يَحْلِفُ لَا وَمُقَلِّبِ الْقُلُوبِ.

6618. PRIČALI SU NAM Ali b. Hafs i Bišr b. Muhammed, njima Abdullah, a njemu Ma'mer, prenoseći od Zuhrija, on od Salima, a ovaj od Ibn-Omera, radijallahu anhuma, (da je kazivao):
"Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, je Ibn-Sajjadu (čovjeku koji je mislio da je Dedžal) rekao: 'Nešto sam ti sakrio.'
'Duhh...',[3] odgovorio je ovaj.

٦٦١٨. حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ حَفْصٍ وَبِشْرُ بْنُ مُحَمَّدٍ قَالَا أَخْبَرَنَا عَبْدُاللهِ أَخْبَرَنَا مَعْمَرٌ عَنِ الزُّهْرِيِّ عَنْ سَالِمٍ عَنِ ابْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا قَالَ قَالَ النَّبِيُّ ﷺ لِابْنِ صَيَّادٍ خَبَأْتُ لَكَ خَبِيئًا قَالَ الدُّخُّ قَالَ اخْسَأْ فَلَنْ تَعْدُوَ قَدْرَكَ قَالَ عُمَرُ ائْذَنْ لِي

1 El-Felek, 1-2.

2 El-Enfal, 24. Prijevod ajeta u cjelosti glasi: "O vi koji vjerujete, odazovite se Allahu i Poslaniku kad od vas zatraži da činite ono što vas oživljava; i neka znate da se Allah upliće između čovjeka i srca njegova, i da ćete svi pred Njim biti sakupljeni."

3 Htio je da kaže *duhhan* (dim), ali nije mogao.

فَأَضْرِبَ عُنُقَهُ قَالَ دَعْهُ إِنْ يَكُنْ هُوَ فَلاَ تُطِيقُهُ وَإِنْ لَمْ يَكُنْ هُوَ فَلاَ خَيْرَ لَكَ فِي قَتْلِهِ .

'Sjedi ponižen', reče mu (Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem), 'ti ćeš uvijek ostati to što jesi.'[4]
'Dopusti mi (Allahov Poslaniče) da ga ubijem!', skoči Omer.
'Ostavi ga', reče mu (Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem), 'jer ako je to stvarno on, nećeš ga moći (ubiti)[5], a ako nije, nećeš se domoći nikakva dobra time što ćeš ga ubiti.'"

باب (قُلْ لَنْ يُصِيبَنَا إِلا مَا كَتَبَ اللَّهُ لَنَا)

O RIJEČIMA UZVIŠENOG: "RECI: 'STIĆI ĆE NAS SAMO ONO ŠTO NAM JE ALLAH PROPISAO.'"

قَضَى قَالَ مُجَاهِدٌ (بِفَاتِنِينَ) بِمُضِلِّينَ إِلاَّ مَنْ كَتَبَ اللهُ أَنَّهُ يَصْلَى الْجَحِيمَ (قَدَّرَ فَهَدَى) قَدَّرَ الشَّقَاءَ وَالسَّعَادَةَ وَهَدَى الأَنْعَامَ لِمَرَاتِعِهَا .

Kada znači "odredio je". Mudžahid veli da *bifatinine* znači *bimudilline* (zavodnici). ...osim onoga kome je Allah odredio da uđe u Džehennem. *Kaddere feheda* znači *kaddereš-šekae ves-se'adete* (odredio je nesreću i sreću). I uputio je stoku ka njenim pašnjacima.

٦٦١٩. حَدَّثَنِي إِسْحَاقُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ الْحَنْظَلِيُّ أَخْبَرَنَا النَّضْرُ حَدَّثَنَا دَاوُدُ بْنُ أَبِي الْفُرَاتِ عَنْ عَبْدِاللهِ بْنِ بُرَيْدَةَ عَنْ يَحْيَى بْنِ يَعْمَرَ أَنَّ عَائِشَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهَا أَخْبَرَتْهُ أَنَّهَا سَأَلَتْ رَسُولَ اللهِ ﷺ عَنِ الطَّاعُونِ فَقَالَ كَانَ عَذَابًا يَبْعَثُهُ اللهُ عَلَى مَنْ يَشَاءُ فَجَعَلَهُ اللهُ رَحْمَةً لِلْمُؤْمِنِينَ مَا مِنْ عَبْدٍ يَكُونُ فِي بَلَدٍ يَكُونُ فِيهِ وَيَمْكُثُ فِيهِ لاَ يَخْرُجُ مِنَ الْبَلَدِ صَابِرًا مُحْتَسِبًا يَعْلَمُ أَنَّهُ لاَ يُصِيبُهُ إِلاَّ مَا كَتَبَ اللهُ لَهُ إِلاَّ كَانَ لَهُ مِثْلُ أَجْرِ شَهِيدٍ .

6619. PRIČAO MI JE Ishak b. Ibrahim Hanzali, njemu Nadr, a ovom Davud b. Ebu-Furat, prenoseći od Abdullaha b. Burejde, a on od Jahje b. Ja'mera (da je kazivao):
"Pričala je Aiša, radijallahu anha, da je pitala Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, o kugi, pa joj je on odgovorio: 'To je bila kazna što ju je Allah slao kome je htio, pa ju je Allah učinio milošću vjernicima. Nema nijednog (Allahovog) roba koji se zadesi u mjestu u kojem je ona (kuga) pa u njemu ostane, strpi se i ne izlazi iz njega nadajući se nagradi i znajući da ga neće zadesiti ništa drugo osim onog što mu je Allah odredio – (nema, dakle, takvog roba) a da neće dobiti nagradu ravnu nagradi šehida.'"

4 Tj. ostat ćeš uvijek bijednik i pokvarenjak.

5 Dedždžalov je dolazak Uzvišeni Allah odredio, i on se ne može spriječiti.

O RIJEČIMA UZVIŠENOG: "...MI NE BISMO NA PRAVOM PUTU BILI DA NAS ALLAH NIJE UPUTIO..."[1],

باب (وما كُنَّا لِنَهْتَدِيَ لَوْلا أنْ هدانَا اللَّه)

I riječima Njegovim: "...da me je Allah pravim putem uputio, sigurno bih jedan od bogobojaznih bio."[2]

وَ قَوْلِهِ تَعَالَى (لَوْ أَنَّ اللهَ هَدَانِي لَكُنْتُ مِنَ الْمُتَّقِينَ) .

6620. PRIČAO NAM JE Ebu-Nu'man, a njemu Džerir, sin Hazimov, prenoseći od Ebu-Ishaka, a on od Beraa b. Aziba da je kazivao:"Vidio sam Vjerovjesnika na dan Bitke na Hendeku kako s nama prenosi zemlju i govori (stihove): 'Tako mi Allaha, da nije Allaha, mi ne bismo bili upućeni, ne bismo postili, niti bismo klanjali. Spusti na nas mir i spokojstvo i učvrsti naša stopala ako susretnemo (neprijatelja). Mnogobošci su nad nama nasilje počinili, i kad oni hoće nered, mi to nećemo.'"

٦٦٢٠. حَدَّثَنَا أَبُو النُّعْمَانِ أَخْبَرَنَا جَرِيرٌ هُوَ ابْنُ حَازِمٍ عَنْ أَبِي إِسْحَاقَ عَنِ الْبَرَاءِ بْنِ عَازِبٍ قَالَ رَأَيْتُ النَّبِيَّ ﷺ يَوْمَ الْخَنْدَقِ يَنْقُلُ مَعَنَا التُّرَابَ وَهُوَ يَقُولُ وَاللهِ لَوْلاَ اللهُ مَا اهْتَدَيْنَا وَلاَ صُمْنَا وَلاَ صَلَّيْنَا فَأَنْزِلَنْ سَكِينَةً عَلَيْنَا وَثَبِّتِ الأَقْدَامَ إِنْ لاَقَيْنَا وَالْمُشْرِكُونَ قَدْ بَغَوْا عَلَيْنَا إِذَا أَرَادُوا فِتْنَةً أَبَيْنَا .

1 El-A'raf, 43.

2 Tj. bio bi od onih koji se čuvaju širka i grijeha, koji se boje Allaha i tako se spašavaju od Vatre. Ez-Zumer, 57.

بِسْمِ اللهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيمِ

U ime Allaha, Svemilosnog, Samilosnog!

كِتَابُ الْأَيْمَانِ وَالنُّذُورِ

ZAKLETVE I ZAVJETI

ALLAH VAS NEĆE KAZNITI AKO SE ZAKUNETE NENAMJERNO, ALI ĆE VAS KAZNITI AKO SE ZAKUNETE NAMJERNO. OTKUP JE ZA PREKRŠENU ZAKLETVU DA DESET SIROMAHA OBIČNOM HRANOM, KOJOM HRANITE ČELJAD SVOJU, NAHRANITE, ILI DA IH ODJENETE, ILI DA ROBA ROPSTVA OSLOBODITE. A ONAJ KOJI NE BUDE MOGAO – NEKA TRI DANA POSTI. TAKO SE ZA ZAKLETVE SVOJE OTKUPLJUJTE KADA SE ZAKUNETE; A O ZAKLETVAMA SVOJIM BRINITE SE! ETO, TAKO VAM ALLAH OBJAŠNJAVA PROPISE SVOJE, DA BISTE ZAHVALNI BILI."[1]

باب قَوْلُ اللهِ تعالى
(لاَ يُؤَاخِذُكُمُ اللّهُ بِاللَّغْوِ فِي أَيْمَانِكُمْ
وَلَكِن يُؤَاخِذُكُم بِمَا عَقَّدتُّمُ الأَيْمَانَ
فَكَفَّارَتُهُ إِطْعَامُ عَشَرَةِ مَسَاكِينَ مِنْ أَوْسَطِ
مَا تُطْعِمُونَ أَهْلِيكُمْ أَوْ كِسْوَتُهُمْ أَوْ تَحْرِيرُ
رَقَبَةٍ فَمَن لَّمْ يَجِدْ فَصِيَامُ ثَلاَثَةِ أَيَّامٍ ذَلِكَ
كَفَّارَةُ أَيْمَانِكُمْ إِذَا حَلَفْتُمْ وَاحْفَظُواْ أَيْمَانَكُمْ
كَذَلِكَ يُبَيِّنُ اللّهُ لَكُمْ آيَاتِهِ لَعَلَّكُمْ تَشْكُرُونَ)

6621. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Mukatil Ebu-Hasan, njemu Abdullah, a ovom Hišam b. Urva, prenoseći od svoga oca, a on od Aiše, radijallahu anha, (da je kazivala):
"Ebu-Bekr, radijallahu anhu, nikad nije kršio zakletvu sve dok Allah nije objavio iskup za nju. Govorio je: 'Neću se zakleti, a da, kad vidim da je nešto bolje od toga, ne uradim ono što je bolje i ne iskupim se za svoju zakletvu.'"

٦٦٢١. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ مُقَاتِلٍ أَبُو الْحَسَنِ أَخْبَرَنَا عَبْدُاللهِ أَخْبَرَنَا هِشَامُ بْنُ عُرْوَةَ عَنْ أَبِيهِ عَنْ عَائِشَةَ أَنَّ أَبَا بَكْرٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ لَمْ يَكُنْ يَحْنَثُ فِي يَمِينٍ قَطُّ حَتَّى أَنْزَلَ اللهُ كَفَّارَةَ الْيَمِينِ وَقَالَ لاَ أَحْلِفُ عَلَى يَمِينٍ فَرَأَيْتُ غَيْرَهَا خَيْرًا مِنْهَا إِلاَّ أَتَيْتُ الَّذِي هُوَ خَيْرٌ وَكَفَّرْتُ عَنْ يَمِينِي .

[1] El-Maida, 89.

6622. PRIČAO NAM JE Ebu-Nu'man Muhammed b. Fadl, njemu Džerir b. Hazim, ovom Hasan, a njemu Abdur-Rahman b. Semura da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
"O Abdur-Rahmane, sine Semurin, ne traži vlast, jer ako je dobiješ na (svoj) zahtjev, bit ćeš njezin (prepušten sam sebi); a ako je dobiješ ne tražeći je, bit ćeš potpomognut u njoj. Kada se zakuneš za nešto, ali vidiš da je nešto drugo bolje od toga, iskupi se za svoju zakletvu i uradi ono što je bolje."

٦٦٢٢. حَدَّثَنَا أَبُو النُّعْمَانِ مُحَمَّدُ بْنُ الْفَضْلِ حَدَّثَنَا جَرِيرُ بْنُ حَازِمٍ حَدَّثَنَا الْحَسَنُ حَدَّثَنَا عَبْدُ الرَّحْمَنِ ابْنُ سَمُرَةَ قَالَ قَالَ النَّبِيُّ ﷺ يَا عبد الرحمن بْنَ سَمُرَةَ لَا تَسْأَلِ الْإِمَارَةَ فَإِنَّكَ إِنْ أُوتِيتَهَا عَنْ مَسْأَلَةٍ وُكِلْتَ إِلَيْهَا وَإِنْ أُوتِيتَهَا مِنْ غَيْرِ مَسْأَلَةٍ أُعِنْتَ عَلَيْهَا وَإِذَا حَلَفْتَ عَلَى يَمِينٍ فَرَأَيْتَ غَيْرَهَا خَيْرًا مِنْهَا فَكَفِّرْ عَنْ يَمِينِكَ وَأْتِ الَّذِي هُوَ خَيْرٌ .

6623. PRIČAO NAM JE Ebu-Nu'man, njemu Hammad b. Zejd, prenoseći od Gejlana b. Džerira, on od Ebu-Burde, a ovaj od svoga oca (da je kazivao):
"Došao sam s grupom Eš'arija (pripadnici plemena Eš'ar) kod Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, da tražim jahalicu.
'Tako mi Allaha', reče on, 'ja vam neću dati jahalice, niti vam imam šta dati!'
Ostali smo tu nakon toga onoliko koliko je Allah htio da ostanemo. Potom nam je on (Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem) došao s tri najbolje deve i dao nam da ih uzjašemo. Pošto smo krenuli, rekosmo (ili su neki od nas rekli): 'Allah nam neće dati bereket! Došli smo Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, tražeći jahalice; on se zakleo da nam ih neće dati, ali nam ih je potom ipak dao. Vratimo se (natrag) Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, i podsjetimo ga (na to)!' Nakon što smo mu došli, on nam reče: 'Nisam vam ih ja dao, Allah vam ih je dao! Allaha mi, ako Allah da (inšallah), ja se zaista neću zakleti, a da se, kad vidim da je nešto drugo bolje od nje, neću iskupiti za svoju zakletvu i uraditi ono što je bolje' (ili je rekao: '... uradit ću ono što je bolje i iskupiti se za svoju zakletvu')."

٦٦٢٣. حَدَّثَنَا أَبُو النُّعْمَانِ حَدَّثَنَا حَمَّادُ بْنُ زَيْدٍ عَنْ غَيْلَانَ بْنِ جَرِيرٍ عَنْ أَبِي بُرْدَةَ عَنْ أَبِيهِ قَالَ أَتَيْتُ النَّبِيَّ ﷺ فِي رَهْطٍ مِنَ الْأَشْعَرِيِّينَ أَسْتَحْمِلُهُ فَقَالَ وَاللَّهِ لَا أَحْمِلُكُمْ وَمَا عِنْدِي مَا أَحْمِلُكُمْ عَلَيْهِ قَالَ ثُمَّ لَبِثْنَا مَا شَاءَ اللَّهُ أَنْ نَلْبَثَ ثُمَّ أُتِيَ بِثَلَاثِ ذَوْدٍ غُرِّ الذُّرَى فَحَمَلَنَا عَلَيْهَا فَلَمَّا انْطَلَقْنَا قُلْنَا أَوْ قَالَ بَعْضُنَا وَاللَّهِ لَا يُبَارَكُ لَنَا أَتَيْنَا النَّبِيَّ ﷺ نَسْتَحْمِلُهُ فَحَلَفَ أَنْ لَا يَحْمِلَنَا ثُمَّ حَمَلَنَا فَارْجِعُوا بِنَا إِلَى النَّبِيِّ ﷺ فَنُذَكِّرُهُ فَأَتَيْنَاهُ فَقَالَ مَا أَنَا حَمَلْتُكُمْ بَلِ اللَّهُ حَمَلَكُمْ وَإِنِّي وَاللَّهِ إِنْ شَاءَ اللَّهُ لَا أَحْلِفُ عَلَى يَمِينٍ فَأَرَى غَيْرَهَا خَيْرًا مِنْهَا إِلَّا كَفَّرْتُ عَنْ يَمِينِي وَأَتَيْتُ الَّذِي هُوَ خَيْرٌ أَوْ أَتَيْتُ الَّذِي هُوَ خَيْرٌ وَكَفَّرْتُ عَنْ يَمِينِي .

6624. PRIČAO MI JE Ishak b. Ibrahim, njemu Abdur-Rezzak, a ovom Ma‘mer, prenoseći od Hemmama b. Munebbiha da je rekao:
"O tome nam je pričao Ebu-Hurejra, prenoseći od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, da je rekao: 'Mi smo posljednji (ummet), a bit ćemo prvi na Kijametskom danu...'"[1]

٦٦٢٤. حَدَّثَنِي إِسْحَاقُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ أَخْبَرَنَا عَبْدُالرَّزَّاقِ أَخْبَرَنَا مَعْمَرٌ عَنْ هَمَّامِ بْنِ مُنَبِّهٍ قَالَ هَذَا مَا حَدَّثَنَا بِهِ أَبُو هُرَيْرَةَ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ نَحْنُ الْآخِرُونَ السَّابِقُونَ يَوْمَ الْقِيَامَةِ .

6625. Allahov je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
"Tako mi Allaha, da neko od vas ustraje u zakletvi koja se tiče njegove porodice (nakon što spozna grešku), grešnije je od toga da se iskupi (za prkršenu zakletvu) onako kako mu je to Allah propisao."

٦٦٢٥. وَقَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ وَاللهِ لَأَنْ يَلَجَّ أَحَدُكُمْ بِيَمِينِهِ فِي أَهْلِهِ آثَمُ لَهُ عِنْدَ اللهِ مِنْ أَنْ يُعْطِيَ كَفَّارَتَهُ الَّتِي افْتَرَضَ اللهُ عَلَيْهِ .

6626. PRIČAO MI JE Ishak, tj. Ibn-Ibrahim, njemu Jahja b. Salih, a ovom Mu‘avija, prenoseći od Jahje, on od Ikrime, a ovaj od Ebu-Hurejre da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
"Ko uporno ostane pri svojoj zakletvi koja se tiče njegove porodice (nakon što spozna grešku) – to je veći grijeh.[2] Neka (prestane s nepopustljivošću, uradi ono što je bolje i) učini dobročinstvo, znači iskup (kefaret)."[3]

٦٦٢٦. حَدَّثَنِي إِسْحَاقُ يَعْنِي ابْنَ إِبْرَاهِيمَ حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ صَالِحٍ حَدَّثَنَا مُعَاوِيَةُ عَنْ يَحْيَى عَنْ عِكْرِمَةَ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ مَنِ اسْتَلَجَّ فِي أَهْلِهِ بِيَمِينٍ فَهُوَ أَعْظَمُ إِثْمًا لِيَبَرَّ يَعْنِي الْكَفَّارَةَ .

1 Ovo je dio hadisa koji je u cijelosti spomenut na početku kitaba (dijela) *Džuma-namaz*.

2 Međutim, ukoliko je ono za šta se čovjek zakleo dobro i korisno, onda je bolje ne kršiti zakletvu.

3 Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, kao da je htio onome koji se zakleo da će učiniti neko zlo svojoj porodici i ustrajan je u toj zakletvi – kazati: "Prekini s nepopustljivošću, prekši svoju zakletvu, nemoj im zlo nanijeti i čini dobročinstvo tako što ćeš se iskupiti (za prekršenu zakletvu)! A ukoliko ostaneš ustrajan u svojoj zakletvi, to će biti veći grijeh od kršenja zakletve."

O RIJEČIMA VJEROVJESNIKOVIM, SALLALLAHU ALEJHI VE SELLEM: "VE EJMULLAHI (TAKO MI ALLAHA)"

بَاب قَوْلِ النَّبِيِّ ﷺ وَايْمُ اللَّهِ

6627. PRIČAO NAM JE Kutejba b. Seid, prenoseći od Isma'ila b. Dža'fera, on od Abdullaha b. Dinara, a ovaj od Ibn-Omera da je kazivao:
"Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, poslao je vojsku na čije je čelo kao zapovjednika postavio Usamu b. Zejda. Neki su ljudi uputili prigovor na njegovo postavljenje, te je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, (čuvši to) ustao i rekao: 'Ako imate primjedbi na njegovo postavljenje, ta imali ste i otprije primjedbi na postavljenje njegova oca, iako je on, tako mi Allaha (*ve ejmullahi*) bio dostojan da upravlja, a bio je i među meni najdražim ljudima! I ovaj je, zaista, među meni najdražim ljudima poslije njega!'"

٦٦٢٧. حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ بْنُ سَعِيدٍ عَنْ إِسْمَاعِيلَ ابْنِ جَعْفَرٍ عَنْ عَبْدِاللهِ بْنِ دِينَارٍ عَنِ ابْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا قَالَ بَعَثَ رَسُولُ اللهِ ﷺ بَعْثًا وَأَمَّرَ عَلَيْهِمْ أُسَامَةَ بْنَ زَيْدٍ فَطَعَنَ بَعْضُ النَّاسِ فِي إِمْرَتِهِ فَقَامَ رَسُولُ اللهِ ﷺ فَقَالَ إِنْ كُنْتُمْ تَطْعَنُونَ فِي إِمْرَتِهِ فَقَدْ كُنْتُمْ تَطْعَنُونَ فِي إِمْرَةِ أَبِيهِ مِنْ قَبْلُ وَايْمُ اللهِ إِنْ كَانَ لَخَلِيقًا لِلإِمَارَةِ وَإِنْ كَانَ لَمِنْ أَحَبِّ النَّاسِ إِلَيَّ وَإِنَّ هَذَا لَمِنْ أَحَبِّ النَّاسِ إِلَيَّ بَعْدَهُ.

O TOME KAKVA JE BILA ZAKLETVA VJEROVJESNIKOVA, SALLALLAHU ALEJHI VE SELLEM[1]

بَاب كَيْفَ كَانَتْ يَمِينُ النَّبِيِّ ﷺ

Sa'd kaže: "Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem je, rekao: 'Tako mi Onoga u čijoj je ruci moja duša...'"
Ebu-Katada kaže da je Ebu-Bekr u prisustvu Vjerovjesnikovu, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: *La hallahi izen*. Kaže se: *Vallahi, billahi* i *tallahi*.[2]

وَقَالَ سَعْدٌ قَالَ النَّبِيُّ ﷺ وَالَّذِي نَفْسِي بِيَدِهِ وَقَالَ أَبُو قَتَادَةَ قَالَ أَبُو بَكْرٍ عِنْدَ النَّبِيِّ ﷺ لاَهَا اللهِ إِذًا يُقَالُ وَاللهِ وَبِاللهِ وَتَاللهِ.

---

1 U ovom poglavlju spomenuta su četiri oblika zaklinjanja:
a) tako mi Onoga u čijoj je ruci moja duša i tako mi Onoga u čijoj je ruci Muhammedova duša;
b) tako mi Onoga koji okreće ljudska srca;
c) tako mi Allaha;
d) tako mi Gospodara Kabe.
Zaklinjanje bilo kojim Allahovim, dželle šanuhu, lijepim imenom ili svojstvom koje samo Njemu pripada smatra se takvom zakletvom koja, ukoliko se prekrši, zahtijeva iskup propisan za kršenje zakletve.

2 To znači da se slova vav, ba i ta u arapskom jeziku koriste za izražavanje zakletve.

6628. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Jusuf, prenoseći od Sufjana, on od Musaa b. Ukbe, ovaj od Salima, a on od Ibn-Omera da je rekao:
"Vjerovjesnik se, sallallahu alejhi ve sellem, zaklinjao (riječima): 'Ne, tako mi Onoga koji okreće (ljudska) srca!'"[3]

٦٦٢٨. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ يُوسُفَ عَنْ سُفْيَانَ عَنْ مُوسَى بْنِ عُقْبَةَ عَنْ سَالِمٍ عَنِ ابْنِ عُمَرَ قَالَ كَانَتْ يَمِينُ النَّبِيِّ ﷺ لاَ وَمُقَلِّبِ الْقُلُوبِ .

6629. PRIČAO NAM JE Musa, njemu Ebu-Avana, prenoseći od Abdul-Melika, on od Džabira b. Semure, a ovaj od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, da je rekao:
"Kada propadne (bizantijski) car, neće biti cara poslije njega, i kada propadne perzijski kralj, neće biti kralja poslije njega.[4] Tako mi Onoga u čijoj je ruci moja duša, vi ćete riznice njih dvojice trošiti na Allahovom putu."

٦٦٢٩. حَدَّثَنَا مُوسَى حَدَّثَنَا أَبُو عَوَانَةَ عَنْ عَبْدِالْمَلِكِ عَنْ جَابِرِ بْنِ سَمُرَةَ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ إِذَا هَلَكَ قَيْصَرُ فَلاَ قَيْصَرَ بَعْدَهُ وَإِذَا هَلَكَ كِسْرَى فَلاَ كِسْرَى بَعْدَهُ وَالَّذِي نَفْسِي بِيَدِهِ لَتُنْفَقَنَّ كُنُوزُهُمَا فِي سَبِيلِ اللهِ .

6630. PRIČAO NAM JE Ebu-Jeman, a njemu Šu'ajb, prenoseći od Zuhrija, ovaj od Seida b. Musejjeba, a on od Ebu-Hurejre da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
"Kada propadne (bizantijski) car, neće biti cara poslije njega, i kada propadne perzijski kralj, neće biti kralja poslije njega. Tako mi Onoga u čijoj je ruci Muhammedova duša, vi ćete riznice njih dvojice trošiti na Allahovom putu."

٦٦٣٠. حَدَّثَنَا أَبُو الْيَمَانِ أَخْبَرَنَا شُعَيْبٌ عَنِ الزُّهْرِيِّ أَخْبَرَنِي سَعِيدُ بْنُ الْمُسَيَّبِ أَنَّ أَبَا هُرَيْرَةَ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ إِذَا هَلَكَ كِسْرَى فَلاَ كِسْرَى بَعْدَهُ وَإِذَا هَلَكَ قَيْصَرُ فَلاَ قَيْصَرَ بَعْدَهُ وَالَّذِي نَفْسُ مُحَمَّدٍ بِيَدِهِ لَتُنْفَقَنَّ كُنُوزُهُمَا فِي سَبِيلِ اللهِ .

6631. PRIČAO MI JE Muhammed, njemu Abda, prenoseći od Hišama b. Urve, on od svoga oca, a ovaj od Aiše, radijallahu anha, da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
"O ummete Muhammedov, tako mi Allaha, da znate ono što znam ja, mnogo biste plakali, a malo se smijali!"

٦٦٣١. حَدَّثَنِي مُحَمَّدٌ أَخْبَرَنَا عَبْدَةُ عَنْ هِشَامِ بْنِ عُرْوَةَ عَنْ أَبِيهِ عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهَا عَنِ النَّبِيِّ ﷺ أَنَّهُ قَالَ يَا أُمَّةَ مُحَمَّدٍ وَاللهِ لَوْ تَعْلَمُونَ مَا أَعْلَمُ لَبَكَيْتُمْ كَثِيرًا وَلَضَحِكْتُمْ قَلِيلاً .

---

3 Tj. mijenja njihova stanja.

4 To znači da se Bizantijsko carstvo i Perzijsko kraljevstvo neće obnoviti nakon poraza što će ga doživjeti od muslimana, koji će njihovo bogatstvo što će ga zadobiti trošiti na Allahovom putu.

6632. PRIČAO NAM JE Jahja b. Sulejman, njemu Ibn-Vehb, ovom Hajva, prenoseći od Ebu-Ukajla Zuhre b. Ma'beda, a ovaj od svoga djeda Abdullaha b. Hišama da je kazivao:
"Bili smo s Vjerovjesnikom, sallallahu alejhi ve sellem, kada mu je Omer b. Hattab, dok ga je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, držao za ruku, rekao: 'Allahov Poslaniče, draži si mi od svakoga, izuzev mene samog!' Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, mu odgovori: 'Ne, tako mi Onoga u čijoj ruci je moja duša, (nije dobro) sve dok ti ne budem draži od tebe samog!'
'Sada si mi, zaista', reče Omer, 'tako mi Allaha, draži od mene samog!'[1]
'Sada (je dobro), Omere!',[2] reče Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem."

٦٦٣٢. حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ سُلَيْمَانَ قَالَ حَدَّثَنِي ابْنُ وَهْبٍ قَالَ أَخْبَرَنِي حَيْوَةُ قَالَ حَدَّثَنِي أَبُو عَقِيلٍ زُهْرَةُ بْنُ مَعْبَدٍ أَنَّهُ سَمِعَ جَدَّهُ عَبْدَاللهِ ابْنَ هِشَامٍ قَالَ كُنَّا مَعَ النَّبِيِّ ﷺ وَهُوَ آخِذٌ بِيَدِ عُمَرَ ابْنِ الْخَطَّابِ فَقَالَ لَهُ عُمَرُ يَا رَسُولَ اللهِ لأَنْتَ أَحَبُّ إِلَيَّ مِنْ كُلِّ شَيْءٍ إِلاَّ مِنْ نَفْسِي فَقَالَ النَّبِيُّ ﷺ لاَ وَالَّذِي نَفْسِي بِيَدِهِ حَتَّى أَكُونَ أَحَبَّ إِلَيْكَ مِنْ نَفْسِكَ فَقَالَ لَهُ عُمَرُ فَإِنَّهُ الآنَ وَاللهِ لأَنْتَ أَحَبُّ إِلَيَّ مِنْ نَفْسِي فَقَالَ النَّبِيُّ ﷺ الآنَ يَا عُمَرُ .

6633, 6634. PRIČAO NAM JE Isma'il, njemu Malik, prenoseći od Ibn-Šihaba, ovaj od Ubejdullaha b. Abdullaha b. Utbe b. Mes'uda, a on od Ebu-Hurejre i Zejda b. Halida (da su kazivali):
"Dva su čovjeka podigla parnicu kod Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, te jedan od njih dvojice reče: 'Presudi nam po Allahovoj knjizi!' Drugi, koji je bio učeniji, reče: 'Može, Allahov Poslaniče, presudi nam po Allahovoj knjizi, ali mi dopusti i da kažem!'
'Govori!', reče mu Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem.
'Moj je sin radio kao najamnik kod ovog čovjeka i počinio blud s njegovom ženom. (Malik kaže da *asif* znači *edžir*) Pošto je on smatrao da moga sina treba kamenovati, ja sam njegovo kamenovanje iskupio s dvije stotine ovaca i jednom robinjom. Potom sam pitao učenjake, i oni su me obavijestili da moga sina treba izbičevati sa stotinu (udaraca) i protjerati ga na godinu dana, a da ženu ovog

٦٦٣٣-٦٦٣٤. حَدَّثَنَا إِسْمَاعِيلُ قَالَ حَدَّثَنِي مَالِكٌ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ عَنْ عُبَيْدِاللهِ بْنِ عَبْدِاللهِ بْنِ عُتْبَةَ بْنِ مَسْعُودٍ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ وَزَيْدِ بْنِ خَالِدٍ أَنَّهُمَا أَخْبَرَاهُ أَنَّ رَجُلَيْنِ اخْتَصَمَا إِلَى رَسُولِ اللهِ ﷺ فَقَالَ أَحَدُهُمَا اقْضِ بَيْنَنَا بِكِتَابِ اللهِ وَقَالَ الآخَرُ وَهُوَ أَفْقَهُهُمَا أَجَلْ يَا رَسُولَ اللهِ فَاقْضِ بَيْنَنَا بِكِتَابِ اللهِ وَأْذَنْ لِي أَنْ أَتَكَلَّمَ قَالَ تَكَلَّمْ قَالَ إِنَّ ابْنِي كَانَ عَسِيفًا عَلَى هَذَا قَالَ مَالِكٌ وَالْعَسِيفُ الأَجِيرُ زَنَى بِامْرَأَتِهِ فَأَخْبَرُونِي أَنَّ عَلَى ابْنِي الرَّجْمَ فَافْتَدَيْتُ مِنْهُ بِمِائَةِ شَاةٍ وَجَارِيَةٍ لِي ثُمَّ إِنِّي سَأَلْتُ أَهْلَ الْعِلْمِ فَأَخْبَرُونِي أَنَّ مَا عَلَى ابْنِي جَلْدُ مِائَةٍ وَتَغْرِيبُ عَامٍ وَإِنَّمَا الرَّجْمُ عَلَى امْرَأَتِهِ فَقَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ

1 Omer se ovaj put zakleo jer je bio siguran u ono što govori.

2 Tj. sada je upotpunjeno tvoje vjerovanje (iman).

čovjeka treba kamenovati!' Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, na to reče: 'Da, tako mi Onog u čijoj je ruci moja duša, presudit ću vam po Allahovoj knjizi! Što se tiče tvojih ovaca i tvoje robinje, (njih treba) tebi vratiti.'
Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, je presudio, pa je momku koji je počinio blud udareno stotinu udaraca bičem i bio je protjeran (iz tog mjesta) na godinu dana. (Tom) Unejsu Eslemiju naređeno je da ode kod žene ovog drugog i zatraži njeno priznanje (da je počinila blud). Nakon što je priznala, on ju je kamenovao."

أَمَا وَالَّذِي نَفْسِي بِيَدِهِ لأَقْضِيَنَّ بَيْنَكُمَا بِكِتَابِ اللهِ
أَمَّا غَنَمُكَ وَجَارِيَتُكَ فَرَدٌّ عَلَيْكَ وَجَلَدَ ابْنَهُ مِائَةً
وَغَرَّبَهُ عَامًا وَأُمِرَ أُنَيْسٌ الأَسْلَمِيُّ أَنْ يَأْتِيَ امْرَأَةَ
الآخَرِ فَإِنِ اعْتَرَفَتْ رَجَمَهَا فَاعْتَرَفَتْ فَرَجَمَهَا .

6635. PRIČAO MI JE Abdullah b. Muhammed, njemu Vehb, ovom Šu'ba, prenoseći od Muhammeda b. Ebu-Ja'kuba, ovaj od Abdur-Rahmana b. Ebu-Bekre, a on od svoga oca da je Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
"Recite mi jesu li (plemena) Eslem, Gifar, Muzejna i Džuhejna[3] bolja od Temima, Amira b. Sa'sa'e, Gatafana i Eseda, (koji su) propali i izgubili?'
'Da', odgovorili su.
'Tako mi Onoga u čijoj je ruci moja duša, ona su bolja od ovih!', (reče Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem)."

٦٦٣٥ . حَدَّثَنِي عَبْدُاللهِ بْنُ مُحَمَّدٍ حَدَّثَنَا وَهْبٌ
حَدَّثَنَا شُعْبَةُ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ أَبِي يَعْقُوبَ عَنْ
عَبْدِالرَّحْمَنِ بْنِ أَبِي بَكْرَةَ عَنْ أَبِيهِ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ
قَالَ أَرَأَيْتُمْ إِنْ كَانَ أَسْلَمُ وَغِفَارُ وَمُزَيْنَةُ وَجُهَيْنَةُ
خَيْرًا مِنْ تَمِيمٍ وَعَامِرِ بْنِ صَعْصَعَةَ وَغَطَفَانَ
وَأَسَدٍ خَابُوا وَخَسِرُوا قَالُوا نَعَمْ فَقَالَ وَالَّذِي
نَفْسِي بِيَدِهِ إِنَّهُمْ خَيْرٌ مِنْهُمْ .

6636. PRIČAO NAM JE Ebu-Jeman, njemu Šu'ajb, prenoseći od Zuhrija, ovaj od Urve, a on od Ebu-Humejda Sa'idija (da je kazivao):
"Allahov je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, unajmio najamnika (za sakupljanje zekata)[4] koji mu je nakon obavljenog posla došao i rekao: 'Allahov Poslaniče, ovo je vaše, a ovo je poklonjeno meni!' Tada mu je (Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem,) odgovorio: 'A da si sjedio kod kuće sa svojom majkom, vidio bi da li bi ti išta bilo poklonjeno ili ne!' Nakon toga Allahov je Poslanik, sallallahu

٦٦٣٦ . حَدَّثَنَا أَبُو الْيَمَانِ أَخْبَرَنَا شُعَيْبٌ
عَنِ الزُّهْرِيِّ قَالَ أَخْبَرَنِي عُرْوَةُ عَنْ أَبِي حُمَيْدٍ
السَّاعِدِيِّ أَنَّهُ أَخْبَرَهُ أَنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ اسْتَعْمَلَ
عَامِلاً فَجَاءَهُ الْعَامِلُ حِينَ فَرَغَ مِنْ عَمَلِهِ فَقَالَ
يَا رَسُولَ اللهِ هَذَا لَكُمْ وَهَذَا أُهْدِيَ لِي فَقَالَ لَهُ
أَفَلاَ قَعَدْتَ فِي بَيْتِ أَبِيكَ وَأُمِّكَ فَنَظَرْتَ أَيُهْدَى
لَكَ أَمْ لاَ ثُمَّ قَامَ رَسُولُ اللهِ ﷺ عَشِيَّةً بَعْدَ الصَّلاَةِ

3 Ovo su poznata plemena.

4 Ime mu je bilo Abdullah b. Lutbijja.

alejhi ve sellem, poslije večernjeg namaza, ustao, izgovorio šehadet, izrekao hvalu Allahu, dželle šanuhu, onako kako Njemu dolikuje, i rekao: 'Šta je s najamnikom kojeg smo mi zaposlili, pa nam je on došao i rekao: 'Ovo je vaš rad (vaše), a ovo je poklonjeno meni!' Da je on (kojim slučajem) sjedio u kući svoga oca i svoje majke, vidio bi da li bi mu išta bilo poklonjeno ili ne. Tako mi Onoga u čijoj je ruci Muhammedova duša, niko od vas neće (od zekata) bilo šta otuđiti, a da neće doći na Sudnji dan noseći to na vratu. Ukoliko to bude bila deva, doći će s njom, a ona će rikati; ukoliko to bude bila krava, doći će s njom, a ona će mukati; ukoliko to bude bila ovca, doći će s njom, a ona će blejati. Ja sam dostavio!'"[1]
Ebu-Humejd dodaje: "Zatim je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, podigao svoju ruku tako da smo mogli vidjeti dlake ispod njegova pazuha. Ovo je zajedno sa mnom od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, čuo i Zejd b. Sabit, pa ga pitajte."

فَتَشَهَّدَ وَأَثْنَى عَلَى اللهِ بِمَا هُوَ أَهْلُهُ ثُمَّ قَالَ أَمَّا بَعْدُ فَمَا بَالُ الْعَامِلِ نَسْتَعْمِلُهُ فَيَأْتِينَا فَيَقُولُ هَذَا مِنْ عَمَلِكُمْ وَهَذَا أُهْدِيَ لِي أَفَلاَ قَعَدَ فِي بَيْتِ أَبِيهِ وَأُمِّهِ فَنَظَرَ هَلْ يُهْدَى لَهُ أَمْ لاَ فَوَالَّذِي نَفْسُ مُحَمَّدٍ بِيَدِهِ لاَ يَغُلُّ أَحَدُكُمْ مِنْهَا شَيْئًا إِلاَّ جَاءَ بِهِ يَوْمَ الْقِيَامَةِ يَحْمِلُهُ عَلَى عُنُقِهِ إِنْ كَانَ بَعِيرًا جَاءَ بِهِ لَهُ رُغَاءٌ وَإِنْ كَانَتْ بَقَرَةً جَاءَ بِهَا لَهَا خُوَارٌ وَإِنْ كَانَتْ شَاةً جَاءَ بِهَا تَيْعَرُ فَقَدْ بَلَّغْتُ فَقَالَ أَبُو حُمَيْدٍ ثُمَّ رَفَعَ رَسُولُ اللهِ ﷺ يَدَهُ حَتَّى إِنَّا لَنَنْظُرُ إِلَى عُفْرَةِ إِبْطَيْهِ قَالَ أَبُو حُمَيْدٍ وَقَدْ سَمِعَ ذَلِكَ مَعِي زَيْدُ بْنُ ثَابِتٍ مِنَ النَّبِيِّ ﷺ فَسَلُوهُ .

6637. PRIČAO MI JE Ibrahim b. Musa, a njemu Hišam b. Jusuf, prenoseći od Ma'mera, on od Hemmama, ovaj od Ebu-Hurejre, a on od Ebu-Kasima,[2] sallallahu alejhi ve sellem, da je rekao:
"Tako mi Onoga u čijoj je ruci Muhammedova duša, da znate ono što ja znam, mnogo biste plakali, a malo se smijali!"

٦٦٣٧ . حَدَّثَنِي إِبْرَاهِيمُ بْنُ مُوسَى أَخْبَرَنَا هِشَامٌ هُوَ ابْنُ يُوسُفَ عَنْ مَعْمَرٍ عَنْ هَمَّامٍ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ قَالَ قَالَ أَبُو الْقَاسِمِ ﷺ وَالَّذِي نَفْسُ مُحَمَّدٍ بِيَدِهِ لَوْ تَعْلَمُونَ مَا أَعْلَمُ لَبَكَيْتُمْ كَثِيرًا وَلَضَحِكْتُمْ قَلِيلاً .

1 Tj. ja sam sa sebe skinuo svoju dužnost i obavijestio vas o tome.

2 Kod Arapa je bio običaj da se čovjek zove po imenu svoga najstarijeg sina. Ta je tradicija zadržana i u islamu, tako da je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, dobio ime Ebu-Kasim (otac Kasimov) po svome sinu Kasimu.

6638. PRIČAO NAM JE Umer b. Hafs, njemu njegov otac, a ovom A'meš, prenoseći od Ma'rura, a on od Ebu-Zerra da je kazivao:
“Došao sam do njega (Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem), a on je u hladu Kabe govorio: ‘Oni su na gubitku, tako mi Gospodara Kabe! Oni su na gubitku, tako mi Gospodara Kabe!’
‘A šta je sa mnom? Vidi li se u meni nešto? Šta je sa mnom?’, upitao sam se. Potom sam sjeo kod njega, ali nisam mogao šutjeti: snašlo me je ono što je Allah htio. ‘Allahov Poslaniče – dao bih za tebe i i oca i majku! – ko su oni?’, upitah.
‘To su oni koji imaju najviše imetka, osim onih koji kažu: ‘Ovako, i ovako, i ovako (pokazujući rukom ispred sebe, te desno i lijevo od sebe)!”, reče on.”

٦٦٣٨. حَدَّثَنَا عُمَرُ بْنُ حَفْصٍ حَدَّثَنَا أَبِي حَدَّثَنَا الْأَعْمَشُ عَنِ الْمَعْرُورِ عَنْ أَبِي ذَرٍّ قَالَ انْتَهَيْتُ إِلَيْهِ وَهُوَ فِي ظِلِّ الْكَعْبَةِ يَقُولُ هُمُ الْأَخْسَرُونَ وَرَبِّ الْكَعْبَةِ هُمُ الْأَخْسَرُونَ وَرَبِّ الْكَعْبَةِ قُلْتُ مَا شَأْنِي أَيُرَى فِيَّ شَيْءٌ مَا شَأْنِي فَجَلَسْتُ إِلَيْهِ وَهُوَ يَقُولُ فَمَا اسْتَطَعْتُ أَنْ أَسْكُتَ وَتَغَشَّانِي مَا شَاءَ اللهُ فَقُلْتُ مَنْ هُمْ بِأَبِي أَنْتَ وَأُمِّي يَا رَسُولَ اللهِ قَالَ الْأَكْثَرُونَ أَمْوَالًا إِلَّا مَنْ قَالَ هَكَذَا وَهَكَذَا وَهَكَذَا.

6639. PRIČAO NAM JE Ebu-Jeman, njemu Šu'ajb, a ovom Ebu-Zinad, prenoseći od Abdur-Rahmana A'redža, ovaj od Ebu-Hurejre, a on od Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, da je kazivao:
“Sulejman[3] je rekao: ‘Noćas ću obići devedeset žena, i svaka će mi roditi po jednog konjanika koji će se boriti na Allahovom putu!’ Njegov mu drug reče: ‘Reci: ‘Ako Bog da!’, ali on to ne reče. Sve je žene obišao, ali je samo jedna od njih ostala trudna. Ona je (kasnije) rodila pola čovjeka (tj. pola djeteta). Tako mi Onoga u čijoj je ruci Muhammedova duša, da je rekao: ‘Inšallah (Ako Bog da)!’, svi bi se (oni) kao konjanici borili na Allahovom putu.”

٦٦٣٩. حَدَّثَنَا أَبُو الْيَمَانِ أَخْبَرَنَا شُعَيْبٌ حَدَّثَنَا أَبُو الزِّنَادِ عَنْ عَبْدِ الرَّحْمَنِ الْأَعْرَجِ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ قَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ قَالَ سُلَيْمَانُ لَأَطُوفَنَّ اللَّيْلَةَ عَلَى تِسْعِينَ امْرَأَةً كُلُّهُنَّ تَأْتِي بِفَارِسٍ يُجَاهِدُ فِي سَبِيلِ اللهِ فَقَالَ لَهُ صَاحِبُهُ قُلْ إِنْ شَاءَ اللهُ فَلَمْ يَقُلْ إِنْ شَاءَ اللهُ فَطَافَ عَلَيْهِنَّ جَمِيعًا فَلَمْ يَحْمِلْ مِنْهُنَّ إِلَّا امْرَأَةٌ وَاحِدَةٌ جَاءَتْ بِشِقِّ رَجُلٍ وَايْمُ الَّذِي نَفْسُ مُحَمَّدٍ بِيَدِهِ لَوْ قَالَ إِنْ شَاءَ اللهُ لَجَاهَدُوا فِي سَبِيلِ اللهِ فُرْسَانًا أَجْمَعُونَ.

3 Tj. Sulejman, alejhi selam.

6640. PRIČAO NAM JE Muhammed, njemu Ebu-Ahves, prenoseći od Ebu-Ishaka, a on od Bera'a b. Aziba da je kazivao:
"Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, bile su poklonjene trake bijele svile; svijet ih je razgledao i čudio se njihovoj kvaliteti i ljepoti.
'Čudite im se?', upitao je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem.
'Da, Allahov Poslaniče', odgovorili su.
'Tako mi Onoga u čijoj je ruci moja duša, Sa'dove maramice u Džennetu bolje su od njih!', reče Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem."
Šu'ba i Israil nisu prenijeli od Ishaka riječi: "Tako mi Onoga u čijoj je ruci moja duša."

٦٦٤٠. حَدَّثَنَا مُحَمَّدٌ حَدَّثَنَا أَبُو الأَحْوَصِ عَنْ أَبِي إِسْحَاقَ عَنِ الْبَرَاءِ بْنِ عَازِبٍ قَالَ أُهْدِيَ إِلَى النَّبِيِّ ﷺ سَرَقَةٌ مِنْ حَرِيرٍ فَجَعَلَ النَّاسُ يَتَدَاوَلُونَهَا بَيْنَهُمْ وَيَعْجَبُونَ مِنْ حُسْنِهَا وَلِينِهَا فَقَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ أَتَعْجَبُونَ مِنْهَا قَالُوا نَعَمْ يَا رَسُولَ اللهِ قَالَ وَالَّذِي نَفْسِي بِيَدِهِ لَمَنَادِيلُ سَعْدٍ فِي الْجَنَّةِ خَيْرٌ مِنْهَا لَمْ يَقُلْ شُعْبَةُ وَإِسْرَائِيلُ عَنْ أَبِي إِسْحَاقَ وَالَّذِي نَفْسِي بِيَدِهِ .

6641. PRIČAO NAM JE Jahja b. Bukejr, njemu Lejs, a ovom Junus, prenoseći od Ibn-Šihaba, ovaj od Urve b. Zubejra, a on od Aiše, radijallahu anha, da je kazivala: "Hind b. Utba b. Rebi'a je rekla: 'Allahov Poslaniče, na licu zemlje nisu obitavali stanovnici šatora (tj. pristalice) za koje sam više voljela da budu poniženi od stanovnika tvojih šatora,[1] a danas je došao dan kada mi ne bi bilo ništa draže od toga da stanovnici tvojih šatora osnaže i ojačaju.' (Jahja nije siguran da li je rekla *ahba* ili *hiba*, i da li je rekla ahbaike ili hibaike.[2]) Allahov je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao..."
U njemu (hadisu) također stoji (da je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao): "Tako mi Onoga u čijoj je ruci Muhammedova duša..."
Upitala je:[3] "Allahov Poslaniče, Ebu-Sufjan je škrtica, pa ima li smetnje da se hranim iz onoga (imetka) koji on posjeduje?"[4]
"Nema, ali pristojno i umjereno!", odgovorio je.

٦٦٤١. حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ بُكَيْرٍ حَدَّثَنَا اللَّيْثُ عَنْ يُونُسَ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ حَدَّثَنِي عُرْوَةُ بْنُ الزُّبَيْرِ أَنَّ عَائِشَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهَا قَالَتْ إِنَّ هِنْدَ بِنْتَ عُتْبَةَ بْنِ رَبِيعَةَ قَالَتْ يَا رَسُولَ اللهِ مَا كَانَ مِمَّا عَلَى ظَهْرِ الأَرْضِ أَهْلُ أَخْبَاءٍ أَوْ خِبَاءٍ أَحَبَّ إِلَيَّ أَنْ يَذِلُّوا مِنْ أَهْلِ أَخْبَائِكَ أَوْ خِبَائِكَ شَكَّ يَحْيَى ثُمَّ مَا أَصْبَحَ الْيَوْمَ أَهْلُ أَخْبَاءٍ أَوْ خِبَاءٍ أَحَبَّ إِلَيَّ مِنْ أَنْ يَعِزُّوا مِنْ أَهْلِ أَخْبَائِكَ أَوْ خِبَائِكَ قَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ وَأَيْضًا وَالَّذِي نَفْسُ مُحَمَّدٍ بِيَدِهِ قَالَتْ يَا رَسُولَ اللهِ إِنَّ أَبَا سُفْيَانَ رَجُلٌ مِسِّيكٌ فَهَلْ عَلَيَّ حَرَجٌ أَنْ أُطْعِمَ مِنَ الَّذِي لَهُ قَالَ لاَ إِلاَّ بِالْمَعْرُوفِ .

1 Tj. tvoje pristalice.

2 Dakle, da li je rekao u jednini ili množini?

3 Tj. Hind.

4 Ebu-Sufjan bio je veoma bogat čovjek. Međutim, zbog velike škrtosti nije dostojanstveno izdržavao svoju porodicu, te je njegova supruga Hind pitala Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, da li može uzeti iz njegovog imetka bez pitanja. Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, joj je to dopustio pod uvjetom da to bude umjereno i u granicama potrebnoga.

6642. PRIČAO MI JE Ahmed b. Usman, njemu Šurejh b. Meslema, a ovom Ibrahim b. Jusuf, prenoseći od svoga oca, on od Ebu-Ishaka, ovaj od Amra b. Mejmuna, a on od Abdullaha b. Mes‘uda, radijallahu anhuma, (da je kazivao):
"Dok je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, sjedio naslonjen leđima na šator od jemanske kože, upitao je svoje ashabe: 'Da li biste voljeli da budete četvrtina stanovnika Dženneta?'
'Da!', odgovorili su.
'A da li biste voljeli da budete trećina stanovnika Dženneta?', upitao je.
'Da!', odgovorili su.
'Tako mi Onoga u čijoj je ruci Muhammedova duša, ja zaista očekujem da budete polovina stanovnika Dženneta.'"

٦٦٤٢. حَدَّثَنِي أَحْمَدُ بْنُ عُثْمَانَ حَدَّثَنَا
شُرَيْحُ بْنُ مَسْلَمَةَ حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ عَنْ أَبِيهِ عَنْ أَبِي
إِسْحَاقَ سَمِعْتُ عَمْرَو بْنَ مَيْمُونٍ قَالَ حَدَّثَنِي
عَبْدُاللهِ بْنُ مَسْعُودٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ بَيْنَمَا
رَسُولُ اللهِ ﷺ مُضِيفٌ ظَهْرَهُ إِلَى قُبَّةٍ مِنْ أَدَمٍ يَمَانٍ
إِذْ قَالَ لِأَصْحَابِهِ أَتَرْضَوْنَ أَنْ تَكُونُوا رُبُعَ أَهْلِ
الْجَنَّةِ قَالُوا بَلَى قَالَ أَفَلَمْ تَرْضَوْا أَنْ تَكُونُوا ثُلُثَ
أَهْلِ الْجَنَّةِ قَالُوا بَلَى قَالَ فَوَالَّذِي نَفْسُ مُحَمَّدٍ بِيَدِهِ
إِنِّي لَأَرْجُو أَنْ تَكُونُوا نِصْفَ أَهْلِ الْجَنَّةِ .

6643. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Meslema, njemu Malik, a ovom Abdur-Rahman b. Abdullah b. Abdur-Rahman, prenoseći od svoga oca, a on od Ebu-Seida Hudrija (da je kazivao):
"Neki je čovjek čuo drugog čovjeka kako stalno ponavlja (suru) El-Ihlas (*Kul huvallahu ehad*), pa je ujutro otišao Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, i to mu ispričao, smatrajući da sura El-Ihlas nije toliko vrijedna.[5] Allahov mu je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, tada rekao: 'Tako mi Onoga u čijoj je ruci moja duša, ona vrijedi trećinu Kur'ana.'"

٦٦٤٣. حَدَّثَنَا عَبْدُاللهِ بْنُ مَسْلَمَةَ عَنْ مَالِكٍ عَنْ
عَبْدِالرَّحْمَنِ بْنِ عَبْدِاللهِ بْنِ عَبْدِالرَّحْمَنِ عَنْ أَبِيهِ عَنْ
أَبِي سَعِيدٍ أَنَّ رَجُلاً سَمِعَ رَجُلاً يَقْرَأُ قُلْ هُوَ اللهُ
أَحَدٌ يُرَدِّدُهَا فَلَمَّا أَصْبَحَ جَاءَ إِلَى رَسُولِ اللهِ ﷺ
فَذَكَرَ ذَلِكَ لَهُ وَكَأَنَّ الرَّجُلَ يَتَقَالُّهَا فَقَالَ رَسُولُ اللهِ
ﷺ وَالَّذِي نَفْسِي بِيَدِهِ إِنَّهَا لَتَعْدِلُ ثُلُثَ الْقُرْآنِ .

6644. PRIČAO MI JE Ishak, njemu Hibban, a ovom Hemmam, prenoseći od Katade, a on od Enesa b. Malika, radijallahu anhu, da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
"Upotpunite ruku' i sedždu! Tako mi Onoga u čijoj je ruci moja duša, ja vas i okrenut leđima vidim kako ruku i sedždu činite!"

٦٦٤٤. حَدَّثَنِي إِسْحَاقُ أَخْبَرَنَا حَبَّانُ حَدَّثَنَا
هَمَّامٌ حَدَّثَنَا قَتَادَةُ حَدَّثَنَا أَنَسُ بْنُ مَالِكٍ
رَضِيَ اللهُ عَنْهُ أَنَّهُ سَمِعَ النَّبِيَّ ﷺ يَقُولُ أَتِمُّوا
الرُّكُوعَ وَالسُّجُودَ فَوَالَّذِي نَفْسِي بِيَدِهِ إِنِّي لَأَرَاكُمْ
مِنْ بَعْدِ ظَهْرِي إِذَا مَا رَكَعْتُمْ وَإِذَا مَا سَجَدْتُمْ .

5 Čovjek koji je čuo onoga što je stalno ponavljao suru El-Ihlas nije smatrao da je ta sura toliko vrijedna, te je stoga otišao Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, da to provjeri.

6645. PRIČAO NAM JE Ishak, njemu Vehb b. Džerir, a ovom Šu'ba, prenoseći od Hišama b. Zejda, a on od Enesa b. Malika da je kazivao:
"Neka je žena ensarijka došla Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, sa svojom djecom, pa (joj) je on rekao: 'Tako mi Onoga u čijoj je ruci moja duša, vi ste mi najdraži!'[1] To je ponovio tri puta."

٦٦٤٥. حَدَّثَنَا إِسْحَاقُ حَدَّثَنَا وَهْبُ بْنُ جَرِيرٍ أَخْبَرَنَا شُعْبَةُ عَنْ هِشَامِ بْنِ زَيْدٍ عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ أَنَّ امْرَأَةً مِنَ الأَنْصَارِ أَتَتِ النَّبِيَّ ﷺ مَعَهَا أَوْلاَدٌ لَهَا فَقَالَ النَّبِيُّ ﷺ وَالَّذِي نَفْسِي بِيَدِهِ إِنَّكُمْ لأَحَبُّ النَّاسِ إِلَيَّ قَالَهَا ثَلاَثَ مِرَارٍ.

O ZABRANI ZAKLINJANJA OČEVIMA

باب لا تحلفوا بآبائكم

6646. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Meslema, a njemu Malik, prenoseći od Nafija, a on od Abdullaha b. Omera, radijallahu anhuma, (da je kazivao):
"Allahov je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, sustigao Omera, koji se, putujući s grupom,[2] zaklinjao svojim ocem.[3]
'Čujte', reče (Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem), 'Allah vam zabranjuje da se očevima svojim zaklinjete. A ako se neko od vas bude zaklinjao, neka se zakune samo Allahom ili neka šuti.'"[4]

٦٦٤٦. حَدَّثَنَا عَبْدُاللهِ بْنُ مَسْلَمَةَ عَنْ مَالِكٍ عَنْ نَافِعٍ عَنْ عَبْدِاللهِ بْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا أَنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ أَدْرَكَ عُمَرَ بْنَ الْخَطَّابِ وَهُوَ يَسِيرُ فِي رَكْبٍ يَحْلِفُ بِأَبِيهِ فَقَالَ أَلاَ إِنَّ اللهَ يَنْهَاكُمْ أَنْ تَحْلِفُوا بِآبَائِكُمْ مَنْ كَانَ حَالِفًا فَلْيَحْلِفْ بِاللهِ أَوْ لِيَصْمُتْ.

1 O ovom je bilo govora u poglavlju *O vrijednostima ensarija*.

2 Grupa o kojoj je riječ bila je grupa boraca na Allahovom putu, a ovo se desilo dok su oni bili u vojnom pohodu.

3 Tj. govoreći: "Oca mi, oca mi..." Ovo je džahilijetski običaj zaklinjanja. Pleme Kurejš u džahilijetu se tako zaklinjalo.

4 Ulema kaže da je zabranjeno zakleti se nečim drugim osim Uzvišenim Allahom, zbog toga što zaklinjanje u sebi sadrži vid veličanja i obožavanja, a to pripada samo Uzvišenom Allahu. Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, je rekao: "Ko se zakune nekim ili nečim drugim mimo Allaha – počinio je kufr ili širk."
Ulema se razišla u mišljenju o tome da li je zaklinjanje nekim ili nečim drugim mimo Allaha, dželle šanuhu, haram ili mekruh. Jedni kažu da je to haram, a drugi da je to mekruh. Ima i onih koji kažu: ukoliko neko bude veličao to čime se zaklinje kao što veliča Allaha, dželle šanuhu, onda je takvo zaklinjanje haram, a on zbog toga postaje kafir. Ukoliko ga, međutim, bude veličao onako kako tome čime se kune dolikuje, onda ne čini kufr niti se zakletva (*jemin*) broji. (*Fethul-bari*, 11/540)
Taberi kaže da je zakletva valjana samo ako se čovjek zakune Allahom, a onaj koji se zakune Kabom, Ademom, Džibrilom i tome slično – njegova zakletva nije valjana, i on je obavezan da se pokaje, jer je počinio nešto što je zabranjeno. Na njega ne pada obaveza iskupljenja.

6647. PRIČAO NAM JE Seid b. Ufejr, njemu Ibn-Vehb, a ovom Junus, prenoseći od Ibn-Šihaba, on od Salima, ovaj od Ibn-Omera, a on od Omera da je kazivao:
"Allahov mi je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: 'Allah vam, zaista, zabranjuje da se zaklinjete svojim očevima.' Tako mi Allaha, od trenutka kada sam čuo Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, nisam se time zakleo, niti svjesno, niti prenoseći od drugoga."
Mudžahid kaže da *ev esaretin min ilmin* znači "prenosi nauku". Isto prenose i Ukajl, Zubejdi te Ishak Kelbi od Zuhrija. Ibn-Ujejna i Ma'mer prenose od Zuhrija, ovaj od Salima, a on od Ibn-Omera (da je pričao): "Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, čuo je Omera..."

٦٦٤٧. حَدَّثَنَا سَعِيدُ بْنُ عُفَيْرٍ حَدَّثَنَا ابْنُ وَهْبٍ
عَنْ يُونُسَ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ قَالَ قَالَ سَالِمٌ قَالَ
ابْنُ عُمَرَ سَمِعْتُ عُمَرَ يَقُولُ قَالَ لِي رَسُولُ اللهِ
ﷺ إِنَّ اللهَ يَنْهَاكُمْ أَنْ تَحْلِفُوا بِآبَائِكُمْ قَالَ عُمَرُ
فَوَاللهِ مَا حَلَفْتُ بِهَا مُنْذُ سَمِعْتُ النَّبِيَّ ﷺ ذَاكِرًا
وَلاَ آثِرًا قَالَ مُجَاهِدٌ (أَوْ أَثَارَةٍ مِنْ عِلْمٍ) يَأْثُرُ عِلْمًا
تَابَعَهُ عُقَيْلٌ وَالزُّبَيْدِيُّ وَإِسْحَاقُ الْكَلْبِيُّ عَنِ
الزُّهْرِيِّ وَقَالَ ابْنُ عُيَيْنَةَ وَمَعْمَرٌ عَنِ الزُّهْرِيِّ عَنْ
سَالِمٍ عَنِ ابْنِ عُمَرَ سَمِعَ النَّبِيُّ ﷺ عُمَرَ.

6648. PRIČAO NAM JE Musa b. Isma'il, a njemu Abdul-Aziz b. Muslim, prenoseći od Abdullaha b. Dinara, a on od Abdullaha b. Omera, radijallahu anhuma, da je rekao: "Naredio nam je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem: 'Nemojte se zaklinjati svojim očevima!'"

٦٦٤٨. حَدَّثَنَا مُوسَى بْنُ إِسْمَاعِيلَ حَدَّثَنَا
عَبْدُ الْعَزِيزِ بْنُ مُسْلِمٍ حَدَّثَنَا عَبْدُ اللهِ بْنُ دِينَارٍ قَالَ
سَمِعْتُ عَبْدَ اللهِ بْنَ عُمَرَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا يَقُولُ
قَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ لاَ تَحْلِفُوا بِآبَائِكُمْ.

6649. PRIČAO NAM JE Kutejba, a njemu Abdul-Vehhab, prenoseći od Ejjuba, ovaj od Ebu-Kilabe i Kasima Temimija, a oni od Zehdema b. Harisa da je kazivao:
"Između ovog ogranka plemena Džerma i Eš'arija postojala je uzajamna ljubav i bratstvo.
Bili smo kod Ebu-Musa'a Eš'arija, i on mu je ponudio hranu od pilećeg mesa. Kod njega je u to vrijeme bio neki čovjek iz plemena Benu-Tejmullah. Bio je crven kao da je rob.[5] Pozvao je i njega na jelo.
'Zaista sam ga vidio' reče ovaj, 'kako jede nešto što mi se gadilo, te sam se zakleo da ga neću jesti.'

٦٦٤٩. حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ حَدَّثَنَا عَبْدُ الْوَهَّابِ عَنْ
أَيُّوبَ عَنْ أَبِي قِلاَبَةَ وَالْقَاسِمِ التَّمِيمِيِّ عَنْ زَهْدَمٍ
قَالَ كَانَ بَيْنَ هَذَا الْحَيِّ مِنْ جَرْمٍ وَبَيْنَ الأَشْعَرِيِّينَ
وُدٌّ وَإِخَاءٌ فَكُنَّا عِنْدَ أَبِي مُوسَى الأَشْعَرِيِّ فَقُرِّبَ
إِلَيْهِ طَعَامٌ فِيهِ لَحْمُ دَجَاجٍ وَعِنْدَهُ رَجُلٌ مِنْ بَنِي
تَيْمِ اللهِ أَحْمَرُ كَأَنَّهُ مِنَ الْمَوَالِي فَدَعَاهُ إِلَى الطَّعَامِ
فَقَالَ إِنِّي رَأَيْتُهُ يَأْكُلُ شَيْئًا فَقَذِرْتُهُ فَحَلَفْتُ أَنْ
لاَ آكُلَهُ فَقَالَ قُمْ فَلأُحَدِّثَنَّكَ عَنْ ذَاكَ إِنِّي أَتَيْتُ
رَسُولَ اللهِ ﷺ فِي نَفَرٍ مِنَ الأَشْعَرِيِّينَ نَسْتَحْمِلُهُ

5 Taj čovjek je bio crven (tj. bije), kao da se radilo o robu koji nije bio Arap, nego neki bjelac.

'Ustani', reče on, 'pričat ću ti o tome:
Došao sam kod Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, s grupom Eš'arija da tražimo od njega jahalice.
'Tako mi Allaha' rekao nam je, 'neću vam dati jahalice, niti imam jahalice koje bih vam mogao dati!' (Potom su) Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, dovedene deve zadobivene kao ratni plijen, pa je on upitao za nas: 'Gdje su eš'arije?' Odredio nam je pet mladih deva. Ali kada smo krenuli, zapitali smo se: 'Šta mi to uradismo? Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, bio se zakleo da nam neće dati jahalice, jer nam nije imao šta dati, ali nam ih je potom ipak dao. Prevarili smo Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, jer je on iz svoje nepažnje prekšio zakletvu. Tako nam Allaha u ovome nikad neće biti sreće!' Vratili smo mu se i rekli: 'Mi smo ti došli da nam daš jahalice, pa si se ti zakleo da nam ih nećeš dati i da nam nemaš šta dati!'
'Nisam ja taj koji vam je dao jahalice', reče on, 'nego vam ih je Allah dao. Tako mi Allaha, kad god se zakunem nekom zakletvom, a zatim vidim da je nešto drugo bolje, ja uradim ono što je bolje i iskupim se za (prekršenu) zakletvu.'"

فَقَالَ وَاللهِ لاَ أَحْمِلُكُمْ وَمَا عِنْدِي مَا أَحْمِلُكُمْ عَلَيْهِ فَأُتِيَ رَسُولُ اللهِ ﷺ بِنَهْبِ إِبِلٍ فَسَأَلَ عَنَّا فَقَالَ أَيْنَ النَّفَرُ الأَشْعَرِيُّونَ فَأَمَرَ لَنَا بِخَمْسِ ذَوْدٍ غُرِّ الذُّرَى فَلَمَّا انْطَلَقْنَا قُلْنَا مَا صَنَعْنَا حَلَفَ رَسُولُ اللهِ ﷺ لاَ يَحْمِلُنَا وَمَا عِنْدَهُ مَا يَحْمِلُنَا ثُمَّ حَمَلَنَا تَغَفَّلْنَا رَسُولَ اللهِ ﷺ يَمِينَهُ وَاللهِ لاَ نُفْلِحُ أَبَدًا فَرَجَعْنَا إِلَيْهِ فَقُلْنَا لَهُ إِنَّا أَتَيْنَاكَ لِتَحْمِلَنَا فَحَلَفْتَ أَنْ لاَ تَحْمِلَنَا وَمَا عِنْدَكَ مَا تَحْمِلُنَا فَقَالَ إِنِّي لَسْتُ أَنَا حَمَلْتُكُمْ وَلَكِنَّ اللهَ حَمَلَكُمْ وَاللهِ لاَ أَحْلِفُ عَلَى يَمِينٍ فَأَرَى غَيْرَهَا خَيْرًا مِنْهَا إِلاَّ أَتَيْتُ الَّذِي هُوَ خَيْرٌ وَتَحَلَّلْتُهَا .

O ZABRANI ZAKLINJANJA LATOM, UZZAOM I TAGUTIMA[1]

باب لا يُحْلَفُ باللات والعُزّى ولا بالطَّواغيت

6650. PRIČAO MI JE Abdullah b. Muhammed, njemu Hišam b. Jusuf, a ovom Ma'mer, prenoseći od Zuhrija, ovaj od Humejda b. Abdur-Rahmana, a on od Ebu-Hurejre, radijallahu anhu, da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
"Ko se zakune riječima: 'Tako mi Lata i Uzzaa!' – neka obavezno izgovori: 'Nema Boga osim Allaha!', a ko svome drugu kaže: 'Dođi da se kockamo!' – neka podijeli[2] sadaku!"

٦٦٥٠. حَدَّثَنِي عَبْدُاللهِ بْنُ مُحَمَّدٍ حَدَّثَنَا هِشَامُ بْنُ يُوسُفَ أَخْبَرَنَا مَعْمَرٌ عَنِ الزُّهْرِيِّ عَنْ حُمَيْدِ بْنِ عَبْدِالرَّحْمَنِ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ مَنْ حَلَفَ فَقَالَ فِي حَلِفِهِ بِاللاَّتِ وَالْعُزَّى فَلْيَقُلْ لاَ إِلَهَ إِلاَّ اللهُ وَمَنْ قَالَ لِصَاحِبِهِ تَعَالَ أُقَامِرْكَ فَلْيَتَصَدَّقْ .

O ONOME KOJI SE ZAKLINJE BEZ POTREBE

بَاب مَنْ حلف على الشَّيْءِ وَإِنْ لَمْ يُحلَّفْ

6651. PRIČAO NAM JE Kutejba, njemu Lejs, prenoseći od Nafija, a on od Ibn-Omera, radijallahu anhuma, (da je kazivao):
"Allahov je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, nabavio prsten od zlata. Nosio ga je tako što je ukrasni kamenčić okretao unutra. Nakon što je svijet počeo nabavljati prstenje, Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, sjeo je na minber i skinuo ga, rekavši: 'Ja sam ovaj prsten nosio okrećući njegov (dragi) kamen unutra. Tako mi Allaha, nikada ga više neću staviti!' Zatim ga je bacio, a i svijet je nakon toga prestao nositi svoje prstenje."[3]

٦٦٥١. حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ حَدَّثَنَا اللَّيْثُ عَنْ نَافِعٍ عَنِ ابْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا أَنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ اصْطَنَعَ خَاتَمًا مِنْ ذَهَبٍ وَكَانَ يَلْبَسُهُ فَيَجْعَلُ فَصَّهُ فِي بَاطِنِ كَفِّهِ فَصَنَعَ النَّاسُ خَوَاتِيمَ ثُمَّ إِنَّهُ جَلَسَ عَلَى الْمِنْبَرِ فَنَزَعَهُ فَقَالَ إِنِّي كُنْتُ أَلْبَسُ هَذَا الْخَاتِمَ وَأَجْعَلُ فَصَّهُ مِنْ دَاخِلٍ فَرَمَى بِهِ ثُمَّ قَالَ وَاللهِ لاَ أَلْبَسُهُ أَبَدًا فَنَبَذَ النَّاسُ خَوَاتِيمَهُمْ .

1 Taguti su sve ono što se obožava mimo Allaha, dželle šanuhu, ili je to šejtan.
2 Dakle, radi se o iskupu. Ovo također ukazuje na obaveznost davanja sadake kako pozivatelja na kocku tako i pozvanog.
3 Ovaj hadis je detaljno objašnjen pri kraju poglavlja *O odijevanju*.

O ONOME KOJI SE ZAKLINJE NEKOM DRUGOM VJEROM, A NE ISLAMOM

باب من حلف بملة سوى ملة الإسلام

Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, je rekao: "Ko se zakune Latom i Uzzaom neka kaže: 'Nema Boga osim Allaha!'"
On takvoga nije ubrojio među nevjernike.[1]

وَقَالَ النَّبِيُّ ﷺ مَنْ حَلَفَ بِاللاَّتِ وَالْعُزَّى فَلْيَقُلْ
لاَ إِلَهَ إِلاَّ اللهُ وَلَمْ يَنْسُبْهُ إِلَى الْكُفْرِ .

6652. PRIČAO NAM JE Mu'alla b. Esed, njemu Vuhejb, prenoseći od Ejjuba, ovaj od Ebu-Kilaba, a on od Sabita b. Dahhaka da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
"Ko se zakune (nekom drugom) vjerom pored islama – postaje ono čime se zakleo.[2] Ko izvrši samoubistvo (pomažući se) nečim – time će biti mučen u džehenemskoj vatri.[3] Proklinjati vjernika isto je kao i ubiti ga. Ko optuži vjernika da je nevjernik – (isto je) kao da ga je ubio."

٦٦٥٢. حَدَّثَنَا مُعَلَّى بْنُ أَسَدٍ حَدَّثَنَا وُهَيْبٌ عَنْ
أَيُّوبَ عَنْ أَبِي قِلاَبَةَ عَنْ ثَابِتِ بْنِ الضَّحَّاكِ قَالَ
قَالَ النَّبِيُّ ﷺ مَنْ حَلَفَ بِغَيْرِ مِلَّةِ الإِسْلاَمِ فَهُوَ
كَمَا قَالَ قَالَ وَمَنْ قَتَلَ نَفْسَهُ بِشَيْءٍ عُذِّبَ بِهِ فِي
نَارِ جَهَنَّمَ وَلَعْنُ الْمُؤْمِنِ كَقَتْلِهِ وَمَنْ رَمَى مُؤْمِنًا
بِكُفْرٍ فَهُوَ كَقَتْلِهِ .

O TOME DA NE TREBA GOVORITI: "ONO ŠTO HOĆE ALLAH I TI", TE O TOME MOŽE LI SE KAZATI: "JA SAM (DOBRO) UZ ALLAHOVU POMOĆ, A ONDA UZ TVOJU"

باب لا يقول ما شاء الله
وشئت وهل يقول أنا بالله ثم بك

6653. Amr b. Asim prenosi od Hemmama, ovaj od Ishaka b. Abdullaha, on od Abdur-Rahmana b. Ebu-Amre, a ovaj od Ebu-Hurejre da je kazivao: "Čuo sam Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, kako govori: 'Trojicu iz Benu-Israila Allah

٦٦٥٣. وَقَالَ عَمْرُو بْنُ عَاصِمٍ حَدَّثَنَا هَمَّامٌ
حَدَّثَنَا إِسْحَاقُ بْنُ عَبْدِاللهِ بْنِ أَبِي طَلْحَةَ حَدَّثَنَا
عَبْدُالرَّحْمَنِ بْنُ أَبِي عَمْرَةَ أَنَّ أَبَا هُرَيْرَةَ حَدَّثَهُ أَنَّهُ

---

1 Naime, on mu je naredio da izgovori samo prvi dio šehadeta, a da je to bilo nešto što spada u kufr, on bi mu naredio da izgovori i drugi dio šehadeta, tj. *ve ešhedu enne Muhammeden abduhu ve resuluhu*.

2 Čovjek zbog takve zakletve ne izlazi iz vjere, jer je u prethodnom hadisu rečeno da se nakon zakletve Latom i Uzzaom treba izgovoriti prvi dio šehadeta: "Svjedočim da nema Boga osim Allaha!" Da se ovakvom zakletvom izlazi iz vjere, Poslanik bi, sallallahu alejhi ve sellem, naredio da se izgovore oba dijela kelimei-šehadeta. Ovako oštrim upozorenjem vjerovatno se želi zastrašiti i odvratiti onoga koji bi se koristio ovom i sličnim zakletvama.

3 Nasilje koje čovjek učini prema sebi istovremeno je i nasilje učenjeno prema drugome, jer čovjek, s obzirom na to da ga je Allah, dželle šanuhu, stvorio, nije svoj gospodar. Stoga on mora prema sebi postupati u granicama koje mu je odredio njegov stvarni Gospodar – Allah, dželle šanuhu.

je htio staviti na kušnju. Poslao je gubavcu meleka s riječima: 'Ostao sam bez ikakvih sredstava, i ne mogu doći do (cilja) osim uz Allahovu, a zatim tvoju (pomoć)...'" (do kraja hadisa).[4]

سَمِعَ النَّبِيَّ ﷺ يَقُولُ إِنَّ ثَلاَثَةً فِي بَنِي إِسْرَائِيلَ أَرَادَ اللهُ أَنْ يَبْتَلِيَهُمْ فَبَعَثَ مَلَكًا فَأَتَى الأَبْرَصَ فَقَالَ تَقَطَّعَتْ بِيَ الْحِبَالُ فَلاَ بَلاَغَ لِي إِلاَّ بِاللهِ ثُمَّ بِكَ فَذَكَرَ الْحَدِيثَ .

O RIJEČIMA UZVIŠENOG: "ONI SE ZAKLINJU ALLAHOM, NAJTEŽOM ZAKLETVOM[5]..."[6]

باب قول الله تعالى (وأقسموا بالله جهد أيمانهم)

Prenosi se od Ibn-Abbasa da je Ebu-Bekr rekao: "Tako mi Allaha, Allahov Poslaniče, želim da mi kažeš u čemu sam pogriješio tumačeći san." "Nemoj se zaklinjati", rekao mu je.[7]

وَقَالَ ابْنُ عَبَّاسٍ قَالَ أَبُو بَكْرٍ فَوَاللهِ يَا رَسُولَ اللهِ لَتُحَدِّثَنِّي بِالَّذِي أَخْطَأْتُ فِي الرُّؤْيَا قَالَ لاَ تُقْسِمْ .

6654. PRIČAO NAM JE Kabisa, njemu Sufjan, a ovom Eš'as, prenoseći od Mu'avije b. Suvejda b. Mukarrina, ovaj od Beraa, a on od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem..; a PRIČAO MI JE i Muhammed b. Beššar, njemu Gunder, a ovom Šu'ba, prenoseći od Eš'asa, ovaj od Mu'avije b. Suvejda b. Mukarrina, a on od Beraa, radijallahu anhu, da je rekao:

"Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, nam je naredio da ispoštujemo ono zbog čega nas je neko zakleo."[8]

٦٦٥٤. حَدَّثَنَا قَبِيصَةُ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ عَنْ أَشْعَثَ عَنْ مُعَاوِيَةَ بْنِ سُوَيْدِ بْنِ مُقَرِّنٍ عَنِ الْبَرَاءِ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ ح و حَدَّثَنِي مُحَمَّدُ بْنُ بَشَّارٍ حَدَّثَنَا غُنْدَرٌ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ عَنْ أَشْعَثَ عَنْ مُعَاوِيَةَ بْنِ سُوَيْدِ بْنِ مُقَرِّنٍ عَنِ الْبَرَاءِ رَضِيَ اللهُ عَنْهُم قَالَ أَمَرَنَا النَّبِيُّ ﷺ بِإِبْرَارِ الْمُقْسِمِ .

---

4 Prenosi se da je neki židov došao Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, i rekao: "Vi činite širk kada kažete: 'Što hoće Allah i ti', a govorite i: 'Tako mi Kabe.'" Potom je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, naredio da se govori: "Tako mi Gospodara Kabe", i: "Što je Allah htio, a onda ti." (*Fethul-bari*, 11/548)

5 Ragib kaže kako ovo znači da su oni ulagali maksimalan napor kako bi upotrijebili što sadržajniju zakletvu.

6 El-En'am, 109. Ovaj ajet u cijelosti glasi: "Oni se zaklinju Allahom, najtežom zakletvom, da će, ako im dođe čudo, sigurno zbog njega vjernici postati. Reci: 'Sva su čuda samo u Allaha!' A odakle vi znate da će oni, kad bi im ono došlo, vjernici postati?"

7 Ovo je dio jednog podužeg hadisa, koji će u potpunosti biti naveden u poglavlju *O snovima*.

8 Tj. da uradi ono što je htjela osoba koja ga je zaklela, kako bi bio dobročinitelj.

6655. PRIČAO NAM JE Hafs b. Umer, njemu Šu'ba, a ovom Asim Ahvel, prenoseći od Ebu-Usmana, a on od Usame (da je kazivao): "Kćerka Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, poslala je po njega (Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem) – a s njim su u društvu bili Usama b. Zejd, Sa'd i moj otac, ili Ubejj[1] – da dođe, poručivši mu: 'Sin mi je doista na samrti, pa nam dođi!' Ali, on joj je poslao selame rekavši: 'Allahu pripada sve što je uzeo i što je dao, i sve je kod Njega određeno. Neka se strpi, i neka se nada nagradi.' Potom je ona ponovo poslala po njega, zaklinjući ga, te je on ustao, a i mi s njim. Kada je došao i sjeo, uzeo je dijete u svoje naručje, dok se dječije tijelo treslo. Suze su potekle iz očiju Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem. 'Šta je to, Allahov Poslaniče?', upitao je Sa'd. 'Ovo je milost koju Allah spušta onima od Svojih robova kojima On hoće. Allah oprašta onim Svojim robovima koji su milostivi.'"

٦٦٥٥. حَدَّثَنَا حَفْصُ بْنُ عُمَرَ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ أَخْبَرَنَا عَاصِمٌ الأَحْوَلُ سَمِعْتُ أَبَا عُثْمَانَ يُحَدِّثُ عَنْ أُسَامَةَ أَنَّ بِنْتًا لِرَسُولِ اللهِ ﷺ أَرْسَلَتْ إِلَيْهِ وَمَعَ رَسُولِ اللهِ ﷺ أُسَامَةُ بْنُ زَيْدٍ وَسَعْدٌ وَأُبَيٌّ أَنَّ ابْنِي قَدِ احْتُضِرَ فَاشْهَدْنَا فَأَرْسَلَ يَقْرَأُ السَّلاَمَ وَيَقُولُ إِنَّ لِلَّهِ مَا أَخَذَ وَمَا أَعْطَى وَكُلُّ شَيْءٍ عِنْدَهُ مُسَمًّى فَلْتَصْبِرْ وَتَحْتَسِبْ فَأَرْسَلَتْ إِلَيْهِ تُقْسِمُ عَلَيْهِ فَقَامَ وَقُمْنَا مَعَهُ فَلَمَّا قَعَدَ رُفِعَ إِلَيْهِ فَأَقْعَدَهُ فِي حَجْرِهِ وَنَفْسُ الصَّبِيِّ جُثُّ فَفَاضَتْ عَيْنَا رَسُولِ اللهِ ﷺ فَقَالَ سَعْدٌ مَا هَذَا يَا رَسُولَ اللهِ قَالَ هَذِهِ رَحْمَةٌ يَضَعُهَا اللهُ فِي قُلُوبِ مَنْ يَشَاءُ مِنْ عِبَادِهِ وَإِنَّمَا يَرْحَمُ اللهُ مِنْ عِبَادِهِ الرُّحَمَاءَ.

6656. PRIČAO NAM JE Isma'il, a njemu Malik, prenoseći od Ibn-Šihaba, ovaj od Ibn-Musejjeba, a on od Ebu-Hurejre da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Kojem muslimanu umre troje djece (pa se strpi) – neće ga pržiti vatra osim toliko koliko treba da se ispuni zakletva."[2]

٦٦٥٦. حَدَّثَنَا إِسْمَاعِيلُ قَالَ حَدَّثَنِي مَالِكٌ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ عَنِ ابْنِ الْمُسَيَّبِ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ أَنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ قَالَ لاَ يَمُوتُ لأَحَدٍ مِنَ الْمُسْلِمِينَ ثَلاَثَةٌ مِنَ الْوَلَدِ تَمَسُّهُ النَّارُ إِلاَّ تَحِلَّةَ الْقَسَمِ.

6657. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Musenna, njemu Gunder, a ovom Šu'ba, prenoseći od Ma'beda b. Halida, ovaj od Harisa b. Vehba, a on od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, da je rekao: "Hoćete li da vam kažem ko su džennetlije? Svaki slabić[3] kojemu bi, kad bi se zakleo Allahom (da će nešto uraditi), On to i omogućio. A stanovnici su vatre svi nestrpljivi, uzrujani, proždrljivi, surovi i oholi."

٦٦٥٧. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ الْمُثَنَّى حَدَّثَنِي غُنْدَرٌ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ عَنْ مَعْبَدِ بْنِ خَالِدٍ سَمِعْتُ حَارِثَةَ بْنَ وَهْبٍ قَالَ سَمِعْتُ النَّبِيَّ ﷺ يَقُولُ أَلاَ أَدُلُّكُمْ عَلَى أَهْلِ الْجَنَّةِ كُلُّ ضَعِيفٍ مُتَضَعَّفٍ لَوْ أَقْسَمَ عَلَى اللهِ لأَبَرَّهُ وَأَهْلِ النَّارِ كُلُّ جَوَّاظٍ عُتُلٍّ مُسْتَكْبِرٍ.

1 Šu'ba nije bio siguran. U poglavlju *O dženazi* navodi se da su s njim bili Sa'd b. Ubada, Mu'az b. Džebel, Ubejj b. Ka'b, Zejd b. Sabit i drugi ljudi.

2 Pod tom zakletvom misli se na ajet: "I svaki će od vas do njega stići! Gospodar tvoj sigurno se tako obavezao!" (Merjem, 71). U ovom ajetu govori se da će svako ući u vatru.

3 Misli se na siromaha.

O RIJEČIMA: "SVJEDOČIM ALLAHOM!", ILI: "SVJEDOČIO SAM ALLAHOM!"[4]

باب إذا قال أشهد بالله أو شهدت بالله

6658. Pričao nam je Sa'd b. Hafs, njemu Šejban, a ovom Mensur, prenoseći od Ibrahima, ovaj od Ubejde, a on od Abdullaha da je kazivao:
"Upitali su Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, o tome koji je čovjek najbolji, pa je on odgovorio: 'Moja generacija, zatim ona koja dolazi iza nas, a zatim ona koja slijedi iza nje. Poslije toga doći će ljudi koji će se utrkivati da svjedoče prije zaklinjanja i da se zaklinju prije svjedočenja.'"[5]
Ibrahim kaže: "Naši učenjaci zabranjivali su nam, još dok smo bili djeca, da se zaklinjemo svjedočenjem (govoreći: zakljinjući se Allahom svjedočim to i to) i obavezujući se Allahu (govoreći: neka sam obavezan prema Allahu to i to, ako bude tako i tako)."

٦٦٥٨. حَدَّثَنَا سَعْدُ بْنُ حَفْصٍ حَدَّثَنَا شَيْبَانُ عَنْ مَنْصُورٍ عَنْ إِبْرَاهِيمَ عَنْ عَبِيدَةَ عَنْ عَبْدِاللهِ قَالَ سُئِلَ النَّبِيُّ ﷺ أَيُّ النَّاسِ خَيْرٌ قَالَ قَرْنِي ثُمَّ الَّذِينَ يَلُونَهُمْ ثُمَّ الَّذِينَ يَلُونَهُمْ ثُمَّ يَجِيءُ قَوْمٌ تَسْبِقُ شَهَادَةُ أَحَدِهِمْ يَمِينَهُ وَيَمِينُهُ شَهَادَتَهُ قَالَ إِبْرَاهِيمُ وَكَانَ أَصْحَابُنَا يَنْهَوْنَا وَنَحْنُ غِلْمَانٌ أَنْ نَحْلِفَ بِالشَّهَادَةِ وَالْعَهْدِ.

O UGOVORU S UZVIŠENIM ALLAHOM[6]

باب عهد الله عزّ وجلّ

6659. PRIČAO MI JE Muhammed b. Beššar, njemu Ibn-Ebu-Adi, prenoseći od Šu'be, ovaj od Sulejmana i Mensura, oni od Ebu-Vaila, ovaj od Abdullaha, radijallahu anhu, a on od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, da je rekao:
"Ko se lažno zakune da bi uzeo imetak čovjeka muslimana (ili je rekao: svoga brata) susrest će Allaha, a On će na njega biti ljut."
Allah je kao potvrdu tome objavio: "Oni koji obavezu svoju prema Allahu i zakletve svoje zamjenjuju..."[7]

٦٦٥٩. حَدَّثَنِي مُحَمَّدُ بْنُ بَشَّارٍ حَدَّثَنَا ابْنُ أَبِي عَدِيٍّ عَنْ شُعْبَةَ عَنْ سُلَيْمَانَ وَمَنْصُورٍ عَنْ أَبِي وَائِلٍ عَنْ عَبْدِاللهِ رَضِي الله عَنْهم عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ مَنْ حَلَفَ عَلَى يَمِينٍ كَاذِبَةٍ يَقْتَطِعَ بِهَا مَالَ رَجُلٍ مُسْلِمٍ أَوْ قَالَ أَخِيهِ لَقِيَ اللهَ وَهُوَ عَلَيْهِ غَضْبَانُ فَأَنْزَلَ اللهُ تَصْدِيقَهُ (إِنَّ الَّذِينَ يَشْتَرُونَ بِعَهْدِ اللهِ).

---

4 Tj. da li su ovakvi izrazi zakletva. U tome se islamska ulema razišla. (*Fethul-bari*, 11/552)

5 Tahavi kaže da ovo znači kako će se oni često zaklinjati i onda kad se zakletva traži i onda kad se ne traži; zaklinjat će se prije nego što se od njih zatraži da se zakunu. Neki kažu kako to znači da će se oni zaklinjati kako je njihovo svjedočenje tačno prije nego što posvjedoče.

6 Tj. kad čovjek kaže da ima obavezu prema Allahu da uradi to i to.

7 Ali Imran, 77. Prijevod ajeta u cjelosti glasi: "Doista, oni koji za obavezu svoju prema Allahu i zakletve svoje kupuju nešto što malo vrijedi, ahiretu nikakva udjela neće imati. Allah s njima neće govoriti, niti će na njih pogledati na Kijametskom danu, niti će ih očistiti. Njima pripada patnja bolna."

6660. Sulejman u svome predanju kaže:
"... pa je prošao Eš'as b. Kajs i upitao: 'O čemu vam priča Abdullah?' Oni mu kazaše, a Eš'as na to reče: 'Objavljen je o meni i mome drugu, a povod je bio bunar koji je pripadao nama dvojici.'"

٦٦٦٠. قَالَ سُلَيْمَانُ فِي حَدِيثِهِ فَمَرَّ الأَشْعَثُ بْنُ قَيْسٍ فَقَالَ مَا يُحَدِّثُكُمْ عَبْدُاللهِ قَالُوا لَهُ فَقَالَ الأَشْعَثُ نَزَلَتْ فِيَّ وَفِي صَاحِبٍ لِي فِي بِئْرٍ كَانَتْ بَيْنَنَا .

O ZAKLINJANJU ALLAHOVOM MOĆI, NJEGOVIM SVOJSTVIMA I RIJEČIMA

باب الْحَلِفِ بِعِزَّةِ اللَّهِ وَصِفَاتِهِ وَكَلِمَاتِهِ

Ibn-Abbas kaže: "Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, je govorio: 'Utječem se Tvojom moći!'"
Ebu-Hurejre prenosi[1] da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Čovjek će ostati između Dženneta i vatre, pa će reći: 'Gospodaru, udalji moje lice od vatre! Da, tako mi Tvoje moći, ne tražim od Tebe ništa više!'"
Od Ebu-Seida se prenosi da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Allah kaže: 'Imaš to i još toliko deset puta.'"
Ejjub[2] kaže: "Tako mi Tvoje moći, ja ne mogu biti bez Tvoga blagoslova!"

وَقَالَ ابْنُ عَبَّاسٍ كَانَ النَّبِيُّ ﷺ يَقُولُ أَعُوذُ بِعِزَّتِكَ وَقَالَ أَبُو هُرَيْرَةَ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ يَبْقَى رَجُلٌ بَيْنَ الْجَنَّةِ وَالنَّارِ فَيَقُولُ يَا رَبِّ اصْرِفْ وَجْهِي عَنِ النَّارِ لاَ وَعِزَّتِكَ لاَ أَسْأَلُكَ غَيْرَهَا وَقَالَ أَبُو سَعِيدٍ قَالَ النَّبِيُّ ﷺ قَالَ اللهُ لَكَ ذَلِكَ وَعَشَرَةُ أَمْثَالِهِ وَقَالَ أَيُّوبُ وَعِزَّتِكَ لاَ غِنَى بِي عَنْ بَرَكَتِكَ .

6661. PRIČAO NAM JE Adem, njemu Šejban, a ovom Katada, prenoseći od Enesa b. Malika da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Džehennem će nastaviti da govori: 'Ima li još?', sve dok Gospodar moći ne stavi na njega Svoje stopalo. Tada će on reći: 'Dosta! Dosta, tako ti Tvoje moći!' I zbit će se jedna u drugu."
Hadis prenosi i Šu'ba od Katade.

٦٦٦١. حَدَّثَنَا آدَمُ حَدَّثَنَا شَيْبَانُ حَدَّثَنَا قَتَادَةُ عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ قَالَ النَّبِيُّ ﷺ لاَ تَزَالُ جَهَنَّمُ (تَقُولُ هَلْ مِنْ مَزِيدٍ) حَتَّى يَضَعَ رَبُّ الْعِزَّةِ فِيهَا قَدَمَهُ فَتَقُولُ قَطْ قَطْ وَعِزَّتِكَ وَيُزْوَى بَعْضُهَا إِلَى بَعْضٍ رَوَاهُ شُعْبَةُ عَنْ قَتَادَةَ .

6662. PRIČAO NAM JE Uvejsi, a njemu Ibrahim, prenoseći od Saliha, a on od Ibn-Šihaba...; a PRIČAO NAM JE i Haždžadž b. Minhal, njemu Abdullah b. Umer Numejri, ovom Junus, a njemu Zuhri, prenoseći od Urve b. Zubejra, Seida b. Musejjeba, Alkame b. Vekkasa i Ubejdullaha b.

٦٦٦٢. حَدَّثَنَا الأُوَيْسِيُّ حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ عَنْ صَالِحٍ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ ح وحَدَّثَنَا حَجَّاجُ بْنُ مِنْهَالٍ حَدَّثَنَا عَبْدُاللهِ بْنُ عُمَرَ النُّمَيْرِيُّ حَدَّثَنَا يُونُسُ قَالَ سَمِعْتُ الزُّهْرِيَّ قَالَ سَمِعْتُ عُرْوَةَ بْنَ الزُّبَيْرِ

1 Ovaj je hadis skraćena verzija hadisa spomenutog na kraju poglavlja *O lijepim dosjetkama*.

2 Tj. Ejjub alejhisselam.

Abdullaha (da su kazivali):
"Kada su Aiši, radijallahu anha, supruzi Vjerovjesnikovoj, sallallahu alejhi ve sellem, rekli ono što su joj rekli oni koji su je lažno optužili, Allah ju je proglasio nevinom..."
(Svako od njih pričao mi je dio hadisa.)
"Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, je ustao i zatražio ispriku od Abdullaha b. Ubejja, a Usejd b. Hudajr ustao je i rekao Sa'du b. Ubadi: 'Tako mi Allahovog života, ubit ćemo ga!'"

وَسَعِيدَ بْنَ الْمُسَيَّبِ وَعَلْقَمَةَ بْنَ وَقَّاصٍ وَعُبَيْدَاللهِ ابْنَ عَبْدِاللهِ عَنْ حَدِيثِ عَائِشَةَ زَوْجِ النَّبِيِّ ﷺ حِينَ قَالَ لَهَا أَهْلُ الإِفْكِ مَا قَالُوا فَبَرَّأَهَا اللهُ وَكُلٌّ حَدَّثَنِي طَائِفَةً مِنَ الْحَدِيثِ وَفِيهِ فَقَامَ النَّبِيُّ ﷺ فَاسْتَعْذَرَ مِنْ عَبْدِاللهِ بْنِ أُبَيٍّ فَقَامَ أُسَيْدُ بْنُ حُضَيْرٍ فَقَالَ لِسَعْدِ بْنِ عُبَادَةَ لَعَمْرُ اللهِ لَنَقْتُلَنَّهُ .

O RIJEČIMA UZVIŠENOG: "ALLAH VAS NEĆE KAZNITI AKO SE NENAMJERNO ZAKUNETE, ALI ĆE VAS KAZNITI AKO POD ZAKLETVOM NEŠTO NAMJERNO UČINITE; A ALLAH PRAŠTA I BLAG JE."[3]

باب
(لاَ يُؤَاخِذُكُمُ اللّهُ بِاللَّغْوِ فِي أَيْمَانِكُمْ وَلكِنْ يُؤَاخِذُكُمْ بِمَا كَسَبَتْ قُلُوبُكُمْ وَاللّهُ غَفُورٌ حَلِيمٌ)

6663. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Musenna, njemu Jahja, prenoseći od Hišama, on od svoga oca, a ovaj od Aiše, radijallahu anha, da o (ajetu): "Allah vas neće kazniti ako se nenamjerno zakunete..." – kazala kako je objavljen u povodu nečijih riječi: "Ne, tako mi Allaha!", i: "Da, tako mi Allaha!"[4]

٦٦٦٣. حَدَّثَنِي مُحَمَّدُ بْنُ الْمُثَنَّى حَدَّثَنَا يَحْيَى عَنْ هِشَامٍ قَالَ أَخْبَرَنِي أَبِي عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهَا (لاَ يُؤَاخِذُكُمُ اللهُ بِاللَّغْوِ فِي أَيْمَانِكُمْ) قَالَ قَالَتْ أُنْزِلَتْ فِي قَوْلِهِ لاَ وَاللهِ بَلَى وَاللهِ .

3 El-Bekara, 225.

4 Ukoliko se čovjek zakune misleći da govori istinu, pa se ispostavi da je pogriješio, u tom slučaju neće biti grešan, i to se ne smatra krivokletstvom.

O ONOME KOJI PREKRŠI ZAKLETVU IZ ZABORAVA[1]

بَاب إِذَا حَنِثَ نَاسِيًا فِي الْأَيْمَانِ

Uzvišeni Allah kaže: "... Nije grijeh ako u tome pogriješite[2]..."[3], a također i: "Ne kori me što sam zaboravio[4]..."[5]

وَقَوْلِ اللهِ تَعَالَى (وَلَيْسَ عَلَيْكُمْ جُنَاحٌ فِيمَا أَخْطَأْتُمْ بِهِ) وَقَالَ (لَا تُؤَاخِذْنِي بِمَا نَسِيتُ).

6664. PRIČAO NAM JE Hallad b. Jahja, njemu Misara, ovom Katada, a njemu Zurara b. Ebu-Evfa, prenoseći od Ebu-Hurejre, koji pripisuje Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, da je rekao:
"Allah je zaista oprostio mojim sljedbenicima[6] ono što su im došaptavale (ili govorile)[7] njihove duše, ukoliko to ne urade ili ne kažu."

٦٦٦٤. حَدَّثَنَا خَلَّادُ بْنُ يَحْيَى حَدَّثَنَا مِسْعَرٌ حَدَّثَنَا قَتَادَةُ حَدَّثَنَا زُرَارَةُ بْنُ أَوْفَى عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ يَرْفَعُهُ قَالَ إِنَّ اللهَ تَجَاوَزَ لِأُمَّتِي عَمَّا وَسْوَسَتْ أَوْ حَدَّثَتْ بِهِ أَنْفُسَهَا مَا لَمْ تَعْمَلْ بِهِ أَوْ تَكَلَّمْ.

6665. PRIČAO NAM JE Usman b. Hejsem (ili nam je kazivao Muhammed, prenoseći od njega), njemu Ibn-Džurejdž, ovom Ibn-Šihab, a njemu Isa b. Talha, prenoseći od Abdullaha b. Amra b. Asa (da je kazivao):
"Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, dok je držao kurbanbajramsku hutbu, prišao je neki čovjek i rekao: 'Mislio sam, Allahov Poslaniče, ovako i ovako...'[8] Potom mu je prišao drugi

٦٦٦٥. حَدَّثَنَا عُثْمَانُ بْنُ الْهَيْثَمِ أَوْ مُحَمَّدٌ عَنْهُ عَنِ ابْنِ جُرَيْجٍ قَالَ سَمِعْتُ ابْنَ شِهَابٍ يَقُولُ حَدَّثَنِي عِيسَى بْنُ طَلْحَةَ أَنَّ عَبْدَاللهِ بْنَ عَمْرِو ابْنِ الْعَاصِ حَدَّثَهُ أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ بَيْنَا هُوَ يَخْطُبُ يَوْمَ النَّحْرِ إِذْ قَامَ إِلَيْهِ رَجُلٌ فَقَالَ كُنْتُ أَحْسِبُ يَا رَسُولَ اللهِ كَذَا وَكَذَا قَبْلَ كَذَا وَكَذَا ثُمَّ قَامَ آخَرُ فَقَالَ يَا رَسُولَ اللهِ كُنْتُ أَحْسِبُ كَذَا وَكَذَا

1 Tj. da li se u tom slučaju obavezan iskupiti (kefaretom)?

2 Ovaj ajet uzimaju kao dokaz oni koji kažu da se zakletva ne krši ako čovjek nije imao namjeru da je prekši, bilo iz zaborava bilo zbog prisile, i to stoga što se u Šerijatu djelo učinjeno u takvim okolnostima ne pripisuje neposrednom počiniocu. On je oslobođen grijeha na temelju ovoga ajeta. Doduše, čovjek ponekad snosi posljedice svoje greške na dunjaluku. Tako, npr., onaj koji ubije nehotice dužan je platiti odštetu, a ako uništi nečiji imetak, dužan ga je nadoknaditi.

3 El-Ahzab, 6.

4 Buhari je sljedećim hadisima pokušao ukazati da su zaborav i neznanje razlozi koji čovjeka oslobađaju od obaveze kefareta. Za nekoliko posljednjih hadisa u ovom poglavlju moglo bi se reći da ne mogu poslužiti kao dokaz za to mišljenje.

5 El-Kehf, 73.

6 Neki kažu da je ovo jedna od posebnosti Muhammedova, sallallahu alejhi ve sellem, ummeta, koji je Allah, dželle šanuhu, posebno odlikovao, jer su prijašnji narodi bili odgovorni i za ono što pomisle.

7 U predanju od Hišama stoji samo "govorile", kao i kod Muslima, po predanjima Seida i Ebu-Avane.

8 Tj. mislio sam da se ovaj obred radi prije ovog.

i rekao: 'Mislio sam, Allahov Poslaniče, to i to oovim trima (obredima)...'[9] Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, tada reče: 'Radi, nema smetnje za sve njih toga dana.' Nisu ga taj dan ništa upitali, a da nije rekao: 'Radi, radi, nema smetnje.'"

لِهَؤُلاَءِ الثَّلاَثِ فَقَالَ النَّبِيُّ ﷺ افْعَلْ وَلاَ حَرَجَ لَهُنَّ كُلِّهِنَّ يَوْمَئِذٍ فَمَا سُئِلَ يَوْمَئِذٍ عَنْ شَيْءٍ إِلاَّ قَالَ افْعَلْ وَلاَ حَرَجَ .

6666. PRIČAO NAM JE Ahmed b. Junus, a njemu Ebu-Bekr, prenoseći od Abdul-Aziza b. Rufeja, on od Ataa, a ovaj od Ibn-Abbasa, radijallahu anhuma, (da je kazivao):
"Neki je čovjek rekao Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem: 'Posjetio sam (Kabu čineći *tavafuz-zijare*) prije nego što sam bacio (kamenčiće).'
'Ne smeta', odgovorio mu je. Potom je drugi rekao: 'Obrijao sam se prije nego što sam zaklao (kurban).'
'Ne smeta', odgovorio mu je. Onda je neko rekao: 'Zaklao sam prije nego što sam bacio (kamenčiće).'
'Ne smeta', odgovorio je (Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem)."

٦٦٦٦. حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ يُونُسَ حَدَّثَنَا أَبُو بَكْرِ بْنُ عَيَّاشٍ عَنْ عَبْدِالْعَزِيزِ بْنِ رُفَيْعٍ عَنْ عَطَاءٍ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا قَالَ قَالَ رَجُلٌ لِلنَّبِيِّ ﷺ زُرْتُ قَبْلَ أَنْ أَرْمِيَ قَالَ لاَ حَرَجَ قَالَ آخَرُ حَلَقْتُ قَبْلَ أَنْ أَذْبَحَ قَالَ لاَ حَرَجَ قَالَ آخَرُ ذَبَحْتُ قَبْلَ أَنْ أَرْمِيَ قَالَ لاَ حَرَجَ .

6667. PRIČAO MI JE Ishak b. Mensur, njemu Ebu-Usama, a ovom Ubejdullah b. Umer, prenoseći od Seida b. Ebu-Seida, a on od Ebu-Hurejre (da je kazivao):
"Neki je čovjek ušao u džamiju da klanja, a Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, bio je u jednom dijelu džamije. Kad je završio s namazom, prišao je Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem i nazvao mu selam, a on mu reče: 'Vrati se i klanjaj, jer ti, zaista, nisi klanjao!' On se vratio i klanjao, a zatim ponovo došao i nazvao selam.
'I na tebe (selam)', reče mu (Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem), 'vrati se i klanjaj, jer ti nisi klanjao!' (Nakon što ga je vratio i) treći put, čovjek mu reče: 'Pa poduči me!'

٦٦٦٧. حَدَّثَنِي إِسْحَاقُ بْنُ مَنْصُورٍ حَدَّثَنَا أَبُو أُسَامَةَ حَدَّثَنَا عُبَيْدُاللهِ بْنُ عُمَرَ عَنْ سَعِيدِ بْنِ أَبِي سَعِيدٍ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ أَنَّ رَجُلاً دَخَلَ الْمَسْجِدَ فَصَلَّى وَرَسُولُ اللهِ ﷺ فِي نَاحِيَةِ الْمَسْجِدِ فَجَاءَ فَسَلَّمَ عَلَيْهِ فَقَالَ لَهُ ارْجِعْ فَصَلِّ فَإِنَّكَ لَمْ تُصَلِّ فَرَجَعَ فَصَلَّى ثُمَّ سَلَّمَ فَقَالَ وَعَلَيْكَ ارْجِعْ فَصَلِّ فَإِنَّكَ لَمْ تُصَلِّ قَالَ فِي الثَّالِثَةِ فَأَعْلِمْنِي قَالَ إِذَا قُمْتَ إِلَى الصَّلاَةِ فَأَسْبِغِ الْوُضُوءَ ثُمَّ اسْتَقْبِلِ الْقِبْلَةَ فَكَبِّرْ وَاقْرَأْ بِمَا تَيَسَّرَ مَعَكَ مِنَ الْقُرْآنِ ثُمَّ ارْكَعْ حَتَّى تَطْمَئِنَّ رَاكِعًا ثُمَّ ارْفَعْ رَأْسَكَ حَتَّى

9 Tj. brijanju glave, bacanju kamenčića i klanju kurbana. Oni su pitali da li su ispravno postupili, s obzirom da su neki prvo obrijali glavu, potom zaklali kurban, pa tek onda bacili kamenčiće.

'Kada ustaneš da klanjaš', reče (Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem), 'propisno uzmi abdest, okreni se prema kibli (Kabi), izgovori tekbir i prouči šta znaš iz Kur'ana; zatim idi na ruku tako da se na njemu smiriš, a onda se ispravi tako da se smiriš dok stojiš; potom učini sedždu tako da se smiriš na sedždi, a onda se ispravi tako da se smiriš u sjedećem položaju; potom učini sedždu tako da se na njoj smiriš, a onda se ispravi tako da se smiriš dok stojiš – tako radi sve vrijeme dok klanjaš.'"

تَعْتَدِلَ قَائِمًا ثُمَّ اسْجُدْ حَتَّى تَطْمَئِنَّ سَاجِدًا ثُمَّ ارْفَعْ حَتَّى تَسْتَوِيَ وَتَطْمَئِنَّ جَالِسًا ثُمَّ اسْجُدْ حَتَّى تَطْمَئِنَّ سَاجِدًا ثُمَّ ارْفَعْ حَتَّى تَسْتَوِيَ قَائِمًا ثُمَّ افْعَلْ ذَلِكَ فِي صَلاَتِكَ كُلِّهَا .

6668. PRIČAO NAM JE Ferva b. Ebu-Magra, a njemu Ali b. Mushir, prenoseći od Hišama b. Urve, on od svoga oca, a ovaj od Aiše, radijallahu anha, da je kazivala:
"Mušrici su bili pretrpjeli na Uhudu očiti poraz, pa je Iblis uzviknuo: 'O Allahovi robovi, pazite leđa!' Tada se prva skupina vratila i sabljama se sukobila s drugom. Huzejfa b. Jeman bacio je pogled i ugledao svoga oca.
'To je moj otac! To je moj otac!', zavika on. Tako mi Allaha", kaže (Aiša), "nisu se zaustavili dok ga nisu ubili.
'Da vam Allah oprosti!', reče Huzejfa."
Urva kaže: "Tako mi Allaha, tragovi dobra ostali su u duši Huzejfinoj sve do njegove smrti."

٦٦٦٨. حَدَّثَنَا فَرْوَةُ بْنُ أَبِي الْمَغْرَاءِ حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ مُسْهِرٍ عَنْ هِشَامِ بْنِ عُرْوَةَ عَنْ أَبِيهِ عَنْ عَائِشَةَ رَضِي اللهُ عَنْهَا قَالَتْ هُزِمَ الْمُشْرِكُونَ يَوْمَ أُحُدٍ هَزِيمَةً تُعْرَفُ فِيهِمْ فَصَرَخَ إِبْلِيسُ أَيْ عِبَادَ اللهِ أُخْرَاكُمْ فَرَجَعَتْ أُولاَهُمْ فَاجْتَلَدَتْ هِيَ وَأُخْرَاهُمْ فَنَظَرَ حُذَيْفَةُ ابْنُ الْيَمَانِ فَإِذَا هُوَ بِأَبِيهِ فَقَالَ أَبِي أَبِي قَالَتْ فَوَاللهِ مَا انْحَجَزُوا حَتَّى قَتَلُوهُ فَقَالَ حُذَيْفَةُ غَفَرَ اللهُ لَكُمْ قَالَ عُرْوَةُ فَوَاللهِ مَا زَالَتْ فِي حُذَيْفَةَ مِنْهَا بَقِيَّةُ خَيْرٍ حَتَّى لَقِيَ اللهَ .

6669. PRIČAO MI JE Jusuf b. Musa, njemu Ebu-Usama, a ovom Avf, prenoseći od Hilasa i Muhammeda, a oni od Ebu-Hurejre, radijallahu anhu, da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
"Ko u zaboravu jede dok posti neka dovrši svoj post, jer ga je Allah zaista nahranio i napojio."

٦٦٦٩. حَدَّثَنِي يُوسُفُ بْنُ مُوسَى حَدَّثَنَا أَبُو أُسَامَةَ قَالَ حَدَّثَنِي عَوْفٌ عَنْ خِلاَسٍ وَمُحَمَّدٍ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِي اللهُ عَنْهم قَالَ قَالَ النَّبِيُّ ﷺ مَنْ أَكَلَ نَاسِيًا وَهُوَ صَائِمٌ فَلْيُتِمَّ صَوْمَهُ فَإِنَّمَا أَطْعَمَهُ اللهُ وَسَقَاهُ .

6670. PRIČAO NAM JE Adem b. Ebu-Ijas, a njemu Ibn-Ebu-Zi'b, prenoseći od Zuhrija, on od A'redža, a ovaj od Abdullaha b. Buhajne da je kazivao: "Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, klanjao je s nama (kao imam) i ustao poslije dva rekata, nastavivši, bez sjedenja, klanjati. Kada je bio pred svršetkom namaza, a svijet očekivao da preda selam, on je izgovorio tekbir i učinio sedždu prije negoli je predao selam. Zatim je podigao svoju glavu i izgovorio tekbir te opet učinio sedždu. Na koncu je podigao glavu i predao selam."

٦٦٧٠. حَدَّثَنَا آدَمُ بْنُ أَبِي إِيَاسٍ حَدَّثَنَا ابْنُ أَبِي ذِئْبٍ عَنِ الزُّهْرِيِّ عَنِ الأَعْرَجِ عَنْ عَبْدِاللهِ بْنِ بُحَيْنَةَ قَالَ صَلَّى بِنَا النَّبِيُّ ﷺ فَقَامَ فِي الرَّكْعَتَيْنِ الأُولَيَيْنِ قَبْلَ أَنْ يَجْلِسَ فَمَضَى فِي صَلاَتِهِ فَلَمَّا قَضَى صَلاَتَهُ انْتَظَرَ النَّاسُ تَسْلِيمَهُ فَكَبَّرَ وَسَجَدَ قَبْلَ أَنْ يُسَلِّمَ ثُمَّ رَفَعَ رَأْسَهُ ثُمَّ كَبَّرَ وَسَجَدَ ثُمَّ رَفَعَ رَأْسَهُ وَسَلَّمَ .

6671. PRIČAO MI JE Ishak b. Ibrahim, njemu Abdul-Aziz b. Abdus-Samed, a ovom Mensur, prenoseći od Ibrahima, on od Alkame (da je rekao):"Kazivao mi je Ibn-Mes'ud, radijallahu anhu, da je Allahov Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, klanjao s njima podne-namaz, pa je dodao ili oduzeo (koji rekat). (Mensur kaže da ne zna da li je Ibrahim ili Alkama bio u nedoumici.) Rekli su mu: 'AllahovPoslaniče,jelinamazskraćenilisizaboravio?' 'A šta to?', upitao je. 'Klanjao si tako i tako', rekli su. Tada je on učinio s njima dvije sedžde, a onda rekao: 'Ove su dvije sedžde za onoga koji zaboravi, bilo da je klanjao više ili manje. On će se pokušati sjetiti, (a ako ne mogne), dovršit će ono što je preostalo, a zatim učiniti dvije sedžde.'"

٦٦٧١. حَدَّثَنَا إِسْحَاقُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ سَمِعَ عَبْدَالْعَزِيزِ بْنَ عَبْدِالصَّمَدِ حَدَّثَنَا مَنْصُورٌ عَنْ إِبْرَاهِيمَ عَنْ عَلْقَمَةَ عَنِ ابْنِ مَسْعُودٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُم أَنَّ نَبِيَّ اللهِ ﷺ صَلَّى بِهِمْ صَلاَةَ الظُّهْرِ فَزَادَ أَوْ نَقَصَ مِنْهَا قَالَ مَنْصُورٌ لاَ أَدْرِي إِبْرَاهِيمُ وَهِمَ أَمْ عَلْقَمَةُ قَالَ قِيلَ يَا رَسُولَ اللهِ أَقَصُرَتِ الصَّلاَةُ أَمْ نَسِيتَ قَالَ وَمَا ذَاكَ قَالُوا صَلَّيْتَ كَذَا وَكَذَا قَالَ فَسَجَدَ بِهِمْ سَجْدَتَيْنِ ثُمَّ قَالَ هَاتَانِ السَّجْدَتَانِ لِمَنْ لاَ يَدْرِي زَادَ فِي صَلاَتِهِ أَمْ نَقَصَ فَيَتَحَرَّى الصَّوَابَ فَيُتِمُّ مَا بَقِيَ ثُمَّ يَسْجُدُ سَجْدَتَيْنِ .

6672. PRIČAO NAM JE Humejdi, njemu Sufjan, a ovom Amr b. Dinar, prenoseći od Seida b. Džubejra da je upitao Ibn-Abbasa, pa mu je on odgovorio: "Kazivao nam je Ubejj b. Ka'b da je čuo Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, kad je – tumačeći riječi Uzvišenog Allaha:[1] 'Reče: 'Ne kori me što sam zaboravio, i ne čini mi poteškoće u ovom poslu mome!''[2]– rekao: 'Prva (primjedba) Musaova bila je iz zaborava.'"

٦٦٧٢. حَدَّثَنَا الْحُمَيْدِيُّ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ حَدَّثَنَا عَمْرُو بْنُ دِينَارٍ أَخْبَرَنِي سَعِيدُ بْنُ جُبَيْرٍ قَالَ قُلْتُ لابْنِ عَبَّاسٍ فَقَالَ حَدَّثَنَا أُبَيُّ بْنُ كَعْبٍ أَنَّهُ سَمِعَ رَسُولَ اللهِ ﷺ قَالَ ﴿لاَ تُؤَاخِذْنِي بِمَا نَسِيتُ وَلاَ تُرْهِقْنِي مِنْ أَمْرِي عُسْرًا﴾ قَالَ كَانَتِ الأُولَى مِنْ مُوسَى نِسْيَانًا .

1 Ovo je vezano za Musaa, alejhis-selam, i Hidra, dobrog čovjeka kojem je Allah, džellc šanuhu, dao znanje koje nije bio dao Musau, alejhis-selam.

2 El-Kehf, 73.

6673. KAŽE Ebu-Abdullah (Buhari) da mu je pisao[1] Muhammed b. Beššar kako im je pričao Mu'az b. Mu'az, prenoseći od Ibn-Avna (da je rekao):
"Kazivao mi je Ša'bi da mu je pričao Bera' b. Azib[2] kako su (jednom) imali gosta, pa je on naredio ženi da zakolju (kurbana) prije nego što se on vrati,[3] kako bi njihov gost mogao jesti. Tako su ga zaklali prije namaza. Obavijestili su o tome Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, pa mu je on naredio da ponovi klanje.
'Allahov Poslaniče', reče on, 'ja imam mladu devu, devu koja daje mlijeko. Ona je bolja od dviju ovaca.'"
Ibn-Avf zastajao je na ovom mjestu, prenoseći hadis od Ša'bija. Međutim, pripovijedajući isti hadis od Muhammeda b. Sirina, zastajao bi na ovom mjestu govoreći: "Ne znam da li se olakšica odnosila na nekog drugog osim njega ili nije."
Hadis prenosi i Ejjub od Ibn-Sirina, on od Enesa, a ovaj od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem.

٦٦٧٣. قَالَ أَبُو عَبْدِ اللهِ كَتَبَ إِلَيَّ مُحَمَّدُ بْنُ بَشَّارٍ حَدَّثَنَا مُعَاذُ بْنُ مُعَاذٍ حَدَّثَنَا ابْنُ عَوْنٍ عَنِ الشَّعْبِيِّ قَالَ قَالَ الْبَرَاءُ بْنُ عَازِبٍ وَكَانَ عِنْدَهُمْ ضَيْفٌ لَهُمْ فَأَمَرَ أَهْلَهُ أَنْ يَذْبَحُوا قَبْلَ أَنْ يَرْجِعَ لِيَأْكُلَ ضَيْفُهُمْ فَذَبَحُوا قَبْلَ الصَّلَاةِ فَذَكَرُوا ذَلِكَ لِلنَّبِيِّ ﷺ فَأَمَرَهُ أَنْ يُعِيدَ الذَّبْحَ فَقَالَ يَا رَسُولَ اللهِ عِنْدِي عَنَاقٌ جَذَعٌ عَنَاقُ لَبَنٍ هِيَ خَيْرٌ مِنْ شَاتَيْ لَحْمٍ فَكَانَ ابْنُ عَوْنٍ يَقِفُ فِي هَذَا الْمَكَانِ عَنْ حَدِيثِ الشَّعْبِيِّ وَيُحَدِّثُ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ سِيرِينَ بِمِثْلِ هَذَا الْحَدِيثِ وَيَقِفُ فِي هَذَا الْمَكَانِ وَيَقُولُ لَا أَدْرِي أَبَلَغَتِ الرُّخْصَةُ غَيْرَهُ أَمْ لَا رَوَاهُ أَيُّوبُ عَنِ ابْنِ سِيرِينَ عَنْ أَنَسٍ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ.

6674. PRIČAO NAM JE Sulejman b. Harb, prenoseći od Šu'be, on od Esveda, ovaj od Ibn-Kajsa, a on od Džunduba da je rekao:
"Prisustvovao sam zajedno s Vjerovjesnikom, sallallahu alejhi ve sellem, bajramskom namazu. On je tada održao hutbu, a zatim rekao: 'Ko je već zaklao (kurbana) neka zakolje ponovo[4], a onaj koji (ga) nije zaklao neka zakolje u ime Allaha.'"

٦٦٧٤. حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ حَرْبٍ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ عَنِ الأَسْوَدِ بْنِ قَيْسٍ قَالَ سَمِعْتُ جُنْدَبًا قَالَ شَهِدْتُ النَّبِيَّ ﷺ صَلَّى يَوْمَ عِيدٍ ثُمَّ خَطَبَ ثُمَّ قَالَ مَنْ ذَبَحَ فَلْيُبَدِّلْ مَكَانَهَا وَمَنْ لَمْ يَكُنْ ذَبَحَ فَلْيَذْبَحْ بِاسْمِ اللهِ.

1 Ovakav oblik: "pisao mi je" jedino je spomenut ovdje, i ne nalazi se ni na jednom drugom mjestu u Buhariji.

2 Iz konteksta se može razumjeti da se ovo dogodilo Berau b. Azibu. Međutim, poznato je među svijetom da se to desilo njegovom daidži Ebu-Burdi b. Nejjaru. (*Fethul-bari*, 11/563)

3 S bajram-namaza.

4 Tj. ko je zaklao kurbana prije klanjanja bajram-namaza neka zakolje drugog jer mu taj ne vrijedi.

O KRIVOKLETSTVU[5]

باب الْيَمِينِ الْغَمُوسِ

"I ne služite se zakletvama svojim da biste jedni druge varali, kako se ne bi pokliznula noga koja čvrsto stoji, i kako ne biste nesreću iskusili zato što ste od Allahova puta odvraćali; a patnja velika još vas čeka."[6]
(*Dehalen* znači *mekren ve hijaneten* zavjerom i prijevarom)

(وَلاَ تَتَّخِذُوا أَيْمَانَكُمْ دَخَلاً بَيْنَكُمْ فَتَزِلَّ قَدَمٌ بَعْدَ ثُبُوتِهَا وَتَذُوقُوا السُّوءَ بِمَا صَدَدْتُمْ عَنْ سَبِيلِ اللهِ وَلَكُمْ عَذَابٌ عَظِيمٌ) دَخَلاً مَكْرًا وَخِيَانَةً .

6675. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Mukatil, njemu Nadr, a ovom Šu'ba, prenoseći od Firasa, on od Ša'bija, ovaj od Abdullaha b. Amra, a on od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, da je rekao: "Veliki su grijesi pridruživanje Allahu (nekoga ili nečega), neposlušnost roditeljima, ubistvo i krivokletstvo."[7]

٦٦٧٥. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ مُقَاتِلٍ أَخْبَرَنَا النَّضْرُ أَخْبَرَنَا شُعْبَةُ حَدَّثَنَا فِرَاسٌ قَالَ سَمِعْتُ الشَّعْبِيَّ عَنْ عَبْدِاللهِ بْنِ عَمْرٍو عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ الْكَبَائِرُ الْإِشْرَاكُ بِاللهِ وَعُقُوقُ الْوَالِدَيْنِ وَقَتْلُ النَّفْسِ وَالْيَمِينُ الْغَمُوسُ .

5 Tj. o zaklinjanju u situaciji kad onaj koji se zaklinje zna da laže.

6 En-Nahl, 94.

7 Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, ovdje nije nabrojao sve velike grijehe, nego je spomenuo samo one koji su možda bili najaktualniji.

O RIJEČIMA UZVIŠENOG: “ONI KOJI OBAVEZU SVOJU PREMA ALLAHU I ZAKLETVE SVOJE ZAMJENJUJU NEČIM ŠTO MALO VRIJEDI – NA ONOM SVIJETU NIKAKVA DOBRA NEĆE IMATI; ALLAH IH NEĆE NI OSLOVITI, NITI ĆE NA NJIH NA SUDNJEM DANU PAŽNJU OBRATITI, NITI ĆE IH OČISTITI – NJIH ČEKA PATNJA BOLNA.”[1]

باب قَوْلِ اللَّهِ تَعَالَى (إِنَّ الَّذِينَ يَشْتَرُونَ بِعَهْدِ اللَّهِ وَأَيْمَانِهِمْ ثَمَنًا قَلِيلاً أُولَئِكَ لاَ خَلاَقَ لَهُمْ فِي الآخِرَةِ وَلاَ يُكَلِّمُهُمُ اللَّهُ وَلاَ يَنْظُرُ إِلَيْهِمْ يَوْمَ الْقِيَامَةِ وَلاَ يُزَكِّيهِمْ وَلَهُمْ عَذَابٌ أَلِيمٌ)

“I neka vam zakletva Allahom ne bude prepreka u ispravnom životu, na putu čestitosti i u nastojanju da pomirite ljude; a Allah sve čuje i sve zna.”[2]
“I ne zamjenjujte obavezu datu Allahu za nešto što malo vrijedi; ono što je u Allaha za vas je, da znate, bolje!”[3]
“I ispunjavajte obaveze na koje ste se Allahovim imenom obavezali i ne kršite zakletve kad ste ih tvrdo dali, a Allaha kao jamca sebi uzeli...”[4]

وَقَوْلِهِ جَلَّ ذِكْرُهُ (وَلاَ تَجْعَلُوا اللَّهَ عُرْضَةً لأَيْمَانِكُمْ أَنْ تَبَرُّوا وَتَتَّقُوا وَتُصْلِحُوا بَيْنَ النَّاسِ وَاللَّهُ سَمِيعٌ عَلِيمٌ) وَقَوْلِهِ جَلَّ ذِكْرُهُ (وَلاَ تَشْتَرُوا بِعَهْدِ اللَّهِ ثَمَنًا قَلِيلاً إِنَّمَا عِنْدَ اللَّهِ هُوَ خَيْرٌ لَكُمْ إِنْ كُنْتُمْ تَعْلَمُونَ) (وَأَوْفُوا بِعَهْدِ اللَّهِ إِذَا عَاهَدْتُمْ وَلاَ تَنْقُضُوا الأَيْمَانَ بَعْدَ تَوْكِيدِهَا وَقَدْ جَعَلْتُمُ اللَّهَ عَلَيْكُمْ كَفِيلاً).

6676. PRIČAO NAM JE Musa b. Isma‘il, a njemu Ebu-Avana, prenoseći od A‘meša, on od Ebu-Vaila, a ovaj od Abdullaha, radijallahu anhu, da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: “Ko se lažno zakune da bi time otkinuo (dio) od imetka brata muslimana susrest će se s Allahom, a On će na njega biti ljut.”
Allah je kao potvrdu tome objavio: “Oni koji obavezu svoju prema Allahu i zakletve svoje zamjenjuju nečim što malo vrijedi...” (do kraja ajeta).

٦٦٧٦. حَدَّثَنَا مُوسَى بْنُ إِسْمَاعِيلَ حَدَّثَنَا أَبُو عَوَانَةَ عَنِ الأَعْمَشِ عَنْ أَبِي وَائِلٍ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ مَنْ حَلَفَ عَلَى يَمِينِ صَبْرٍ يَقْتَطِعُ بِهَا مَالَ امْرِئٍ مُسْلِمٍ لَقِيَ اللَّهَ وَهُوَ عَلَيْهِ غَضْبَانُ فَأَنْزَلَ اللَّهُ تَصْدِيقَ ذَلِكَ (إِنَّ الَّذِينَ يَشْتَرُونَ بِعَهْدِ اللَّهِ وَأَيْمَانِهِمْ ثَمَنًا قَلِيلاً) إِلَى آخِرِ الآيَةِ.

1 Ali-Imran, 77.
2 El-Bekara, 224.
3 En-Nahl, 95.
4 En-Nahl, 91.

6677. Ušao je Eš'as b. Kajs i upitao: "O čemu vam je pričao Ebu-Abdur-Rahman?" "O tome i tome", odgovorili su, a on reče: "(Taj ajet) objavljen je o meni. Imao sam bunar na zemlji svoga amidžića, te sam (zbog spora s njim) došao Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, i on mi reče: 'Daj mi dokaz, ili neka se on zakune!' 'Neka se onda on zakune, Allahov Poslaniče!', rekoh. Tada je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: 'Ko se lažno zakune, čineći na taj način prijestup, da bi time otkinuo (dio) od imetka brata muslimana susrest će Allaha na Kijametskom danu, a On će na njega biti ljut.'"[5]

٦٦٧٧. فَدَخَلَ الأَشْعَثُ بْنُ قَيْسٍ فَقَالَ مَا حَدَّثَكُمْ أَبُو عَبْدِ الرَّحْمَنِ فَقَالُوا كَذَا وَكَذَا قَالَ فِيَّ أُنْزِلَتْ كَانَتْ لِي بِئْرٌ فِي أَرْضِ ابْنِ عَمٍّ لِي فَأَتَيْتُ رَسُولَ اللهِ ﷺ فَقَالَ بَيِّنَتُكَ أَوْ يَمِينُهُ قُلْتُ إِذًا يَحْلِفَ عَلَيْهَا يَا رَسُولَ اللهِ فَقَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ مَنْ حَلَفَ عَلَى يَمِينِ صَبْرٍ وَهُوَ فِيهَا فَاجِرٌ يَقْتَطِعُ بِهَا مَالَ امْرِئٍ مُسْلِمٍ لَقِيَ اللهَ يَوْمَ الْقِيَامَةِ وَهُوَ عَلَيْهِ غَضْبَانُ.

O ZAKLETVI KOJOM SE PRISVAJA ONO ČEGA ČOVJEK NIJE VLASNIK, O ZAKLETVI ZA ONO ŠTO JE GRIJEH I O ZAKLETVI U SRDŽBI

بَاب الْيَمِينِ فِيمَا لَا يَمْلِكُ وَفِي الْمَعْصِيَةِ وَفِي الْغَضَبِ

6678. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Ala', a njemu Ebu-Usama, prenoseći od Berida, on od Ebu-Burde, a ovaj od Ebu-Musaa (da je kazivao): "Poslali su me moji drugovi Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, da zatražim dvije jahalice. 'Tako mi Allaha, neću vam dati nijednu jahalicu!', reče on. Bio sam mu došao kad je on bio ljut, ali kad mu dođoh (drugi put),[6] on reče: 'Idi svojim drugovima i reci im da će im, zaista, Allah (ili Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem) dati jahalice.'"

٦٦٧٨. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ الْعَلَاءِ حَدَّثَنَا أَبُو أُسَامَةَ عَنْ بُرَيْدٍ عَنْ أَبِي بُرْدَةَ عَنْ أَبِي مُوسَى قَالَ أَرْسَلَنِي أَصْحَابِي إِلَى النَّبِيِّ ﷺ أَسْأَلُهُ الْحُمْلَانَ فَقَالَ وَاللهِ لَا أَحْمِلُكُمْ عَلَى شَيْءٍ وَوَافَقْتُهُ وَهُوَ غَضْبَانُ فَلَمَّا أَتَيْتُهُ قَالَ انْطَلِقْ إِلَى أَصْحَابِكَ فَقُلْ إِنَّ اللهَ أَوْ إِنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ يَحْمِلُكُمْ.

5 Ovo je dokaz da nije dopušteno uzeti ono što nekom ne pripada, pa makar sudija tako presudio.

6 Naime, kada je on prvi put pitao Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, on se zakleo da im neće dati, rekavši kako im nema šta dati. Ali, kada su, u međuvremenu, Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, pristigle deve, on ih je pozvao i dao im tražene jahalice. Kasnije, pošto su ga oni podsjetili kako se on bio zakleo da im neće dati jahalice, on im je odgovorio da im ih nije dao on, nego Allah, dželle šanuhu, te da on, kad se za nešto zakune, pa vidi da je nešto drugo bolje uraditi, uradi ono što je bolje, a za prekršenu se zakletvu iskupi.

6679. PRIČAO NAM JE Abdul-Aziz, a njemu Ibrahim, prenoseći od Saliha, a on od Ibn-Šihaba...; a PRIČAO NAM JE i Hadždžadž, njemu Abdullah b. Umer Numejri, a ovom Junus b. Jezid Ejli, prenoseći od Zuhrija, a on od Urve b. Zubejra, Seida b. Musejjeba, Alkame b. Vekkasa i Ubejdullaha b. Abdullaha b. Utbe (da su kazivali):
"Kada su Aiši, radijallahu anha, supruzi Vjerovjesnikovoj, sallallahu alejhi ve sellem, rekli ono što su rekli oni koji su je lažno optužili..." (Svaki od njih pričao mi je dio hadisa.)
"Tada je", (kaže Aiša), "Allah objavio: 'Među vama je bilo onih koji su iznosili potvoru...' – deset ajeta,[1] i svi (govore) o mojoj nevinosti."
Ebu-Bekr Siddik, koji je izdržavao Mistaha, jer mu je ovaj bio rođak, tada je rekao: "Tako mi Allaha, Mistahu više nikad neću (ništa) davati nakon što je rekao (laži) o Aiši." Onda je Allah objavio ajet: "Neka se čestiti i imućni među vama ne zaklinju da više neće pružati pomoć rođacima..."[2]
"Da, tako mi Allaha, ja volim da mi Allah oprosti!", rekao je potom Ebu-Bekr i obnovio davanje opskrbe Mistahu, koju je davao otprije, dodavši: "Tako mi Allaha, nikada mu je neću uskratiti!"

٦٦٧٩. حَدَّثَنَا عَبْدُالْعَزِيزِ حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ عَنْ صَالِحٍ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ ح و حَدَّثَنَا الْحَجَّاجُ حَدَّثَنَا عَبْدُاللهِ بْنُ عُمَرَ النُّمَيْرِيُّ حَدَّثَنَا يُونُسُ بْنُ يَزِيدَ الأَيْلِيُّ قَالَ سَمِعْتُ الزُّهْرِيَّ قَالَ سَمِعْتُ عُرْوَةَ بْنَ الزُّبَيْرِ وَسَعِيدَ بْنَ الْمُسَيَّبِ وَعَلْقَمَةَ بْنَ وَقَّاصٍ وَعُبَيْدَاللهِ بْنَ عَبْدِاللهِ بْنِ عُتْبَةَ عَنْ حَدِيثِ عَائِشَةَ زَوْجِ النَّبِيِّ ﷺ حِينَ قَالَ لَهَا أَهْلُ الإِفْكِ مَا قَالُوا فَبَرَّأَهَا اللهُ مِمَّا قَالُوا كُلٌّ حَدَّثَنِي طَائِفَةً مِنَ الْحَدِيثِ فَأَنْزَلَ اللهُ (إِنَّ الَّذِينَ جَاءُوا بِالإِفْكِ) الْعَشْرَ الآيَاتِ كُلَّهَا فِي بَرَاءَتِي فَقَالَ أَبُو بَكْرٍ الصِّدِّيقُ وَكَانَ يُنْفِقُ عَلَى مِسْطَحٍ لِقَرَابَتِهِ مِنْهُ وَاللهِ لاَ أُنْفِقُ عَلَى مِسْطَحٍ شَيْئًا أَبَدًا بَعْدَ الَّذِي قَالَ لِعَائِشَةَ فَأَنْزَلَ اللهُ (وَلاَ يَأْتَلِ أُولُوا الْفَضْلِ مِنْكُمْ وَالسَّعَةِ أَنْ يُؤْتُوا أُولِي الْقُرْبَى) قَالَ أَبُو بَكْرٍ بَلَى وَاللهِ إِنِّي لأُحِبُّ أَنْ يَغْفِرَ اللهُ لِي فَرَجَعَ إِلَى مِسْطَحٍ النَّفَقَةَ الَّتِي كَانَ يُنْفِقُ عَلَيْهِ وَقَالَ وَاللهِ لاَ أَنْزِعُهَا عَنْهُ أَبَدًا .

---

1 En-Nur, 11. Prijevod ajeta u cjelosti glasi: "Zbilja, oni koji su iznijeli potvoru, jesu jedna skupina između vas! Vi ne smatrajte to nekim zlom po vas; ne, to je dobro po vas. Svaki od njih bit će kažnjen prema grijehu koji je zaslužio, a onoga od njih koji je to najviše činio čeka patnja velika."

2 En-Nur, 22. prijevod ajeta u cjelosti glasi: "Neka se milodarni i imućni među vama ne zaklinju da više neće pomagati rođake i siromahe, i one koji su na Allahovu putu rodni kraj svoj napustili; neka pređu preko toga i nek praštaju! Zar ne bi volili da i vama Allah oprosti?! A Allah je Oprostitelj grijeha, Milostivi."

6680. PRIČAO NAM JE Ebu-Ma'mer, njemu Abdul-Varis, a ovom Ejjub, prenoseći od Kasima, a on od Zehdema da je rekao kako su oni bili kod Ebu-Musaa Eš'arija, pa im je on kazivao: "Došao sam Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, zajedno s grupom eš'arija u vrijeme kad je on bio ljut. Tražili smo od njega jahalice, ali se on zakleo da nam ih neće dati, a potom rekao: 'Tako mi Allaha, ja, ako Allah da, neću izreći zakletvu, a da neću, kad vidim da je nešto drugo bolje od nje, uraditi ono što je bolje, a za nju se iskupiti.'"

٦٦٨٠. حَدَّثَنَا أَبُو مَعْمَرٍ حَدَّثَنَا عَبْدُالْوَارِثِ حَدَّثَنَا أَيُّوبُ عَنِ الْقَاسِمِ عَنْ زَهْدَمٍ قَالَ كُنَّا عِنْدَ أَبِي مُوسَى الْأَشْعَرِيِّ قَالَ أَتَيْتُ رَسُولَ اللهِ ﷺ فِي نَفَرٍ مِنَ الْأَشْعَرِيِّينَ فَوَافَقْتُهُ وَهُوَ غَضْبَانُ فَاسْتَحْمَلْنَاهُ فَحَلَفَ أَنْ لَا يَحْمِلَنَا ثُمَّ قَالَ وَاللهِ إِنْ شَاءَ اللهُ لَا أَحْلِفُ عَلَى يَمِينٍ فَأَرَى غَيْرَهَا خَيْرًا مِنْهَا إِلَّا أَتَيْتُ الَّذِي هُوَ خَيْرٌ وَتَحَلَّلْتُهَا.

O TOME KADA NEKO KAŽE: "TAKO MI ALLAHA, DANAS NEĆU GOVORITI!", PA POTOM KLANJA, UČI, SLAVI ALLAHA, VELIČA GA, HVALI I ZAHVALJUJE MU NJEGOV SE POSTUPAK PROSUĐUJE PREMA NJEGOVOJ NAMJERI.[3]

باب

إذا قال والله لا أتكلم اليوم فصلى أو قرأ أو سبح أو كبر أو حمد أو هلل فهو على نيته

Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, je rekao: "Najbolji je govor četvero: slavljen neka je Allah *(subhanallah)*, hvala Allahu *(elhamdulillah)*, nema Boga osim Allaha *(la ilahe illallah)* i Allah je najveći *(Allahu ekber)*."
Ebu-Sufjan kaže: "Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, je napisao Heraklu: 'Dođite da se okupimo oko riječi,[4] zajedničke i nama i vama!'"
Mudžahid kaže: "Riječi bogobojaznosti *(kelimetut-takva)* jesu: 'Nema Boga osim Allaha!' *(La ilahe illallah)*."

وَقَالَ النَّبِيُّ ﷺ أَفْضَلُ الْكَلَامِ أَرْبَعٌ سُبْحَانَ اللهِ وَالْحَمْدُ لِلَّهِ وَلَا إِلَهَ إِلَّا اللهُ وَاللهُ أَكْبَرُ قَالَ أَبُو سُفْيَانَ كَتَبَ النَّبِيُّ ﷺ إِلَى هِرَقْلَ (تَعَالَوْا إِلَى كَلِمَةٍ سَوَاءٍ بَيْنَنَا وَبَيْنَكُمْ) وَقَالَ مُجَاهِدٌ كَلِمَةُ التَّقْوَى لَا إِلَهَ إِلَّا اللهُ.

3 Tj. ako je imao namjeru da i ove riječi uđu u zakletvu, onda će zakletva biti prekršena kad ih izgovori; u protivnom, njihovim izgovaranjem on neće prekršiti svoju zakletvu. Neki kažu da se ovdje, u određivanju da li se krši zakletva ili ne, u obzir uzima tradicija. (*Fethul-bari*, 11/575)

4 Ovdje je spomenut dio, a misli se na cjelinu tj. na kompletnu Allahovu, dželle šanuhu, objavu.

6681. PRIČAO NAM JE Ebu-Jeman, a njemu Šu'ajb, prenoseći od Zuhrija, on od Seida b. Musejjeba, a ovaj od svoga oca da je rekao:
"Kada je Ebu-Talib bio na samrti, došao mu je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, i rekao: 'Reci: 'Nema Boga osim Allaha!' (*La ilahe illallah*), riječi na osnovu kojih ću se zauzimati za tebe kod Allaha.'"

٦٦٨١. حَدَّثَنَا أَبُو الْيَمَانِ أَخْبَرَنَا شُعَيْبٌ عَنِ الزُّهْرِيِّ قَالَ أَخْبَرَنِي سَعِيدُ بْنُ الْمُسَيَّبِ عَنْ أَبِيهِ قَالَ لَمَّا حَضَرَتْ أَبَا طَالِبٍ الْوَفَاةُ جَاءَهُ رَسُولُ اللهِ ﷺ فَقَالَ قُلْ لاَ إِلَهَ إِلاَّ اللهُ كَلِمَةً أُحَاجُّ لَكَ بِهَا عِنْدَ اللهِ .

6682. PRIČAO NAM JE Kutejba b. Seid, njemu Muhammed b. Fudajl, ovom Umara b. Ka'ka', a njemu Ebu-Zur'a, prenoseći od Ebu-Hurejre da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Dvije riječi lagahne na jeziku, teške na vagi i drage Milostivom jesu: *subhanallahi ve bi hamdihi, subhanallahil-azim* (slavljen i hvaljen neka je Allah, slavljen neka je Uzvišeni Allah)."

٦٦٨٢. حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ بْنُ سَعِيدٍ حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ فُضَيْلٍ حَدَّثَنَا عُمَارَةُ بْنُ الْقَعْقَاعِ عَنْ أَبِي زُرْعَةَ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ كَلِمَتَانِ خَفِيفَتَانِ عَلَى اللِّسَانِ ثَقِيلَتَانِ فِي الْمِيزَانِ حَبِيبَتَانِ إِلَى الرَّحْمَنِ سُبْحَانَ اللهِ وَبِحَمْدِهِ سُبْحَانَ اللهِ الْعَظِيمِ .

6683. PRIČAO NAM JE Musa b. Isma'il, njemu Abdul-Vahid, a ovom A'meš, prenoseći od Šekika, a on od Abdullaha, radijallahu anhu, (da je kazivao):
"Allahov je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, kazao jednu riječ, te zamolih: 'Reci još jednu.'
'Ko umre pripisujući Allahu sudruga bit će uveden u vatru', reče on.
'Još jednu', zamolih ja, a on reče: 'Ko umre, a ne bude Allahu pripisivao sudruga, bit će uveden u Džennet.'"

٦٦٨٣. حَدَّثَنَا مُوسَى بْنُ إِسْمَاعِيلَ حَدَّثَنَا عَبْدُالْوَاحِدِ حَدَّثَنَا الأَعْمَشُ عَنْ شَقِيقٍ عَنْ عَبْدِاللهِ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ كَلِمَةً وَقُلْتُ أُخْرَى مَنْ مَاتَ يَجْعَلُ لِلَّهِ نِدًّا أُدْخِلَ النَّارَ وَقُلْتُ أُخْرَى مَنْ مَاتَ لاَ يَجْعَلُ لِلَّهِ نِدًّا أُدْخِلَ الْجَنَّةَ .

O TOME KAD SE KO ZAKUNE DA NEĆE UĆI KOD SVOJE ŽENE MJESEC DANA, A MJESEC BUDE IMAO DVADESET I DEVET DANA

باب من حلف أن لا يدخل على أهله شهرا وكان الشهر تسعا وعشرين

6684. PRIČAO NAM JE Abdul-Aziz b. Abdullah, a njemu Sulejman b. Bilal, prenoseći od Humejda, a on od Enesa da je kazivao: "Allahov se Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, dok mu je noga bila iščašena, odvojio od svojih žena. Boravio je u sobi na spratu dvadeset i devet noći, a zatim sišao. 'Allahov Poslaniče', rekoše (ljudi), 'odvojio si se od svojih žena mjesec dana!' 'Ovaj mjesec zaista traje dvadeset i devet (dana)', reče on."

٦٦٨٤. حَدَّثَنَا عَبْدُالْعَزِيزِ بْنُ عَبْدِاللهِ حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ بِلَالٍ عَنْ حُمَيْدٍ عَنْ أَنَسٍ قَالَ آلَى رَسُولُ اللهِ ﷺ مِنْ نِسَائِهِ وَكَانَتِ انْفَكَّتْ رِجْلُهُ فَأَقَامَ فِي مَشْرُبَةٍ تِسْعًا وَعِشْرِينَ لَيْلَةً ثُمَّ نَزَلَ فَقَالُوا يَا رَسُولَ اللهِ آلَيْتَ شَهْرًا فَقَالَ إِنَّ الشَّهْرَ يَكُونُ تِسْعًا وَعِشْرِينَ .

O TOME KADA SE NEKO ZAKUNE DA NEĆE PITI *NEBIZ* (SOK OD DATULA ILI GROŽĐA KOJI JE USLJED STAJANJA POČEO FERMENTIRATI), PA POPIJE *TILA'* (SIRUP OD GROŽĐA), ILI *SEKER* (OPOJNO PIĆE), ILI *ASIR* (SOK)

باب إن حلف أن لا يشرب نبيذا فشرب طلاء أو سكرا أو عصيرا

Po mišljenju nekih on (u tom slučaju) neće prekšiti zakletvu, jer to, po njihovom shvatanju, ne spada u *nebiz*.[1]

لَمْ يَحْنَثْ فِي قَوْلِ بَعْضِ النَّاسِ وَلَيْسَتْ هَذِهِ بِأَنْبِذَةٍ عِنْدَهُ .

6685. PRIČAO MI JE Ali, njemu Abdul-Aziz b. Ebu-Hazim, a ovom njegov otac, prenoseći od Sehla b. Sa'da (da je kazivao):
"Ebu-Usejd, drug Vjerovjesnikov, sallallahu alejhi ve sellem, oženio se i pozvao Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, na svoje svadbeno veselje. Služila ih je mlada. Znate li čime ga je napojila?", upitao je Sehl prisutne, a potom dodao: "Pokiselila je datula u zemljani ćup (pa su tu stajale) od večeri do jutra – time ih je napojila."

٦٦٨٥. حَدَّثَنِي عَلِيٌّ سَمِعَ عَبْدَالْعَزِيزِ بْنَ أَبِي حَازِمٍ أَخْبَرَنِي أَبِي عَنْ سَهْلِ بْنِ سَعْدٍ أَنَّ أَبَا أُسَيْدٍ صَاحِبَ النَّبِيِّ ﷺ أَعْرَسَ فَدَعَا النَّبِيَّ ﷺ لِعُرْسِهِ فَكَانَتِ الْعَرُوسُ خَادِمَهُمْ فَقَالَ سَهْلٌ لِلْقَوْمِ هَلْ تَدْرُونَ مَا سَقَتْهُ قَالَ أَنْقَعَتْ لَهُ تَمْرًا فِي تَوْرٍ مِنَ اللَّيْلِ حَتَّى أَصْبَحَ عَلَيْهِ فَسَقَتْهُ إِيَّاهُ .

---

1 Većina uleme smatra kako onaj koji se zakune da neće piti nebiz neće prekršiti svoju zakletvu ako pije nešto drugo. Također, ako se ko zakune da neće piti nebiz, bojeći se da u njemu ima alkohola, on će prekršiti zakletvu ako popije bilo šta u čemu ima alkohola.

6686. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Mukatil, njemu Abdullah, a ovom Isma'il b. Ebu-Halid, prenoseći od Ša'bija, on od Ikrime, ovaj od Ibn-Abbasa, radijallahu anhu, a on od Sevde, supruge Vjerovjesnikove, sallallahu alejhi ve sellem, da je rekla: "Krepala nam je ovca, pa smo uštavili njenu kožu, a zatim u njoj pravili *nebiz* sve dok se nije pohabala."

٦٦٨٦. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ مُقَاتِلٍ أَخْبَرَنَا عَبْدُاللهِ أَخْبَرَنَا إِسْمَاعِيلُ بْنُ أَبِي خَالِدٍ عَنِ الشَّعْبِيِّ عَنْ عِكْرِمَةَ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا عَنْ سَوْدَةَ زَوْجِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَتْ مَاتَتْ لَنَا شَاةٌ فَدَبَغْنَا مَسْكَهَا ثُمَّ مَا زِلْنَا نَنْبِذُ فِيهِ حَتَّى صَارَ شَنًّا .

O TOME KADA SE KO ZAKUNE DA NEĆE JESTI UMAKA (ZAČINA), PA JEDE DATULE S HLJEBOM, TE O TOME OD ČEGA SE SVE PRAVI UMAK

بَاب إِذَا حَلَفَ أَنْ لَا يَأْتَدِمَ فَأَكَلَ تَمْرًا بِخُبْزٍ وَمَا يَكُونُ مِنَ الْأُدْمِ

6687. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Jusuf, a njemu Sufjan, prenoseći od Abdur-Rahmana b. Abbasa, ovaj od svoga oca, a on od Aiše, radijallahu anha, da je rekla:

"Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, se pridružio Allahu,[1] a da mu se porodica nije zasitila začinjenog pšeničnog hljeba tri dana (uzastopno)."

Ibn-Kesir kaže: "Obavijestio nas je Sufjan, a njega Abdur-Rahman, prenoseći od svoga oca da je on o ovome pričao Aiši."

٦٦٨٧. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ يُوسُفَ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ عَنْ عَبْدِالرَّحْمَنِ بْنِ عَابِسٍ عَنْ أَبِيهِ عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهَا قَالَتْ مَا شَبِعَ آلُ مُحَمَّدٍ ﷺ مِنْ خُبْزِ بُرٍّ مَأْدُومٍ ثَلَاثَةَ أَيَّامٍ حَتَّى لَحِقَ بِاللهِ وَقَالَ ابْنُ كَثِيرٍ أَخْبَرَنَا سُفْيَانُ حَدَّثَنَا عَبْدُالرَّحْمَنِ عَنْ أَبِيهِ أَنَّهُ قَالَ لِعَائِشَةَ بِهَذَا .

1 Znači, preselio na ahiret.

٦٦٨٨. حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ عَنْ مَالِكٍ عَنْ إِسْحَاقَ بْنِ عَبْدِاللهِ بْنِ أَبِي طَلْحَةَ أَنَّهُ سَمِعَ أَنَسَ بْنَ مَالِكٍ قَالَ قَالَ أَبُو طَلْحَةَ لِأُمِّ سُلَيْمٍ لَقَدْ سَمِعْتُ صَوْتَ رَسُولِ اللهِ ﷺ ضَعِيفًا أَعْرِفُ فِيهِ الْجُوعَ فَهَلْ عِنْدَكِ مِنْ شَيْءٍ فَقَالَتْ نَعَمْ فَأَخْرَجَتْ أَقْرَاصًا مِنْ شَعِيرٍ ثُمَّ أَخَذَتْ خِمَارًا لَهَا فَلَفَّتِ الْخُبْزَ بِبَعْضِهِ ثُمَّ أَرْسَلَتْنِي إِلَى رَسُولِ اللهِ ﷺ فَذَهَبْتُ فَوَجَدْتُ رَسُولَ اللهِ ﷺ فِي الْمَسْجِدِ وَمَعَهُ النَّاسُ فَقُمْتُ عَلَيْهِمْ فَقَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ أَرْسَلَكَ أَبُو طَلْحَةَ فَقُلْتُ نَعَمْ فَقَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ لِمَنْ مَعَهُ قُومُوا فَانْطَلَقُوا وَانْطَلَقْتُ بَيْنَ أَيْدِيهِمْ حَتَّى جِئْتُ أَبَا طَلْحَةَ فَأَخْبَرْتُهُ فَقَالَ أَبُو طَلْحَةَ يَا أُمَّ سُلَيْمٍ قَدْ جَاءَ رَسُولُ اللهِ ﷺ وَالنَّاسُ وَلَيْسَ عِنْدَنَا مِنَ الطَّعَامِ مَا نُطْعِمُهُمْ فَقَالَتِ اللهُ وَرَسُولُهُ أَعْلَمُ فَانْطَلَقَ أَبُو طَلْحَةَ حَتَّى لَقِيَ رَسُولَ اللهِ ﷺ فَأَقْبَلَ رَسُولُ اللهِ ﷺ وَأَبُو طَلْحَةَ حَتَّى دَخَلَا فَقَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ هَلُمِّي يَا أُمَّ سُلَيْمٍ مَا عِنْدَكِ فَأَتَتْ بِذَلِكَ الْخُبْزِ قَالَ فَأَمَرَ رَسُولُ اللهِ ﷺ بِذَلِكَ الْخُبْزِ فَفُتَّ وَعَصَرَتْ أُمُّ سُلَيْمٍ عُكَّةً لَهَا فَأَدَمَتْهُ ثُمَّ قَالَ فِيهِ رَسُولُ اللهِ ﷺ مَا شَاءَ اللهُ أَنْ يَقُولَ ثُمَّ قَالَ ائْذَنْ لِعَشَرَةٍ فَأَذِنَ لَهُمْ فَأَكَلُوا حَتَّى شَبِعُوا ثُمَّ خَرَجُوا ثُمَّ قَالَ ائْذَنْ لِعَشَرَةٍ فَأَذِنَ لَهُمْ فَأَكَلُوا حَتَّى شَبِعُوا ثُمَّ خَرَجُوا ثُمَّ قَالَ ائْذَنْ لِعَشَرَةٍ فَأَكَلَ الْقَوْمُ كُلُّهُمْ وَشَبِعُوا وَالْقَوْمُ سَبْعُونَ أَوْ ثَمَانُونَ رَجُلًا .

6688 PRIČAO NAM JE Kutejba, prenoseći od Malika, on od Ishaka b. Abdullaha b. Ebu-Talhe, a ovaj od Enesa b. Malika (da je kazivao):

"Ebu-Talha rekao je Umm-Sulejmi: 'Čuo sam glas Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, koji je bio jako slab, i prepoznao u njemu glad. Imate li išta?'

'Da', odgovorila je i iznijela ječmene kolutove, a onda taj hljeb zamotala u svoj veo i poslala me Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem. Otišao sam i našao Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, u džamiji u društvu nekih ljudi. Prišao sam im, pa me on upita: 'Je li te poslao Ebu-Talha?'

'Da', odgovorio sam. Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, tada onima koji su bili s njim reče: 'Ustanite!' Krenuli su, a ja sam otišao pred njima, došao do Ebu-Talhe i obavijestio ga (o tome).

'Umm-Sulejm', reče Ebu-Talha, 'došao je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, i s njim ljudi, a mi nemamo hrane da ih nahranimo!'

'Allah i Njegov Poslanik najbolje znaju!', odgovori ona. Ebu-Talha je izišao u susret Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, koji je došao i zajedno s Ebu-Talhom ušao (u kuću), govoreći: 'Iznesi, Umm-Sulejm, ono što kod tebe ima (za jelo)!' Ona je donijela onaj hljeb, a Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, naredio je da se on iskomada. Umm-Sulejm iscijedila je mješinu za maslo i tako ga začinila. Potom je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, nad tom hranom izgovorio ono što je Allah htio da on kaže, a onda rekao: 'Daj dopuštenje deseterici!' On (Ebu-Talha) im je dopustio, te su jeli sve dok se nisu zasitili, a zatim izišli.

'Daj dopuštenje deseterici!', ponovo reče (Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem). On im je dopustio, i svijet je jeo dok se nije zasitio. Bilo je tada (prisutno) sedamdeset ili osamdeset ljudi."

O NAMJERI PRI ZAKLINJANJU

بَاب النِّيَّةِ فِي الْأَيْمَانِ

6689. PRIČAO NAM JE Kutejba b. Seid, njemu Abdul-Vehhab, a ovom Jahja b. Seid, prenoseći od Muhammeda b. Ibrahima, on od Alkame b. Vekkasa Lejsija, ovaj od Omera b. Hattaba, a on Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, da je rekao: "Djela se, zaista, vrednuju prema namjerama, i čovjeku pripada ono što je naumio. Ko je hidžru učinio s namjerom da stekne zadovoljstvo Allaha i Njegova Poslanika – njegova je hidžra radi Allaha i Njegova Poslanika; a ko je hidžru učinio kako bi zaradio dunjalučka dobra, ili kako bi se oženio nekom ženom – njegova je hidžra radi onoga čemu je težio."

٦٦٨٩ . حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ بْنُ سَعِيدٍ حَدَّثَنَا عَبْدُالْوَهَّابِ قَالَ سَمِعْتُ يَحْيَى بْنَ سَعِيدٍ يَقُولُ أَخْبَرَنِي مُحَمَّدُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ أَنَّهُ سَمِعَ عَلْقَمَةَ بْنَ وَقَّاصٍ اللَّيْثِيَّ يَقُولُ سَمِعْتُ عُمَرَ بْنَ الْخَطَّابِ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ يَقُولُ سَمِعْتُ رَسُولَ اللهِ ﷺ يَقُولُ إِنَّمَا الْأَعْمَالُ بِالنِّيَّةِ وَإِنَّمَا لِامْرِئٍ مَا نَوَى فَمَنْ كَانَتْ هِجْرَتُهُ إِلَى اللهِ وَرَسُولِهِ فَهِجْرَتُهُ إِلَى اللهِ وَرَسُولِهِ وَمَنْ كَانَتْ هِجْرَتُهُ إِلَى دُنْيَا يُصِيبُهَا أَوِ امْرَأَةٍ يَتَزَوَّجُهَا فَهِجْرَتُهُ إِلَى مَا هَاجَرَ إِلَيْهِ .

O TOME KADA KO POKLONI SVOJ IMETAK ZBOG ZAVJETA[1] ILI KAJUĆI SE

باب إِذَا أَهْدَى مَالَهُ عَلَى وَجْهِ النَّذْرِ وَالتَّوْبَةِ

6690. PRIČAO NAM JE Ahmed b. Salih, njemu Ibn-Vehb, a ovom Junus, prenoseći od Ibn-Šihaba, on od Abdur-Rahmana b. Abdullaha, a ovaj od Abdullaha b. Ka'ba b. Malika (a vođa plemena Ka'b bio je jedan od njegovih sinova kad je on oslijepio) da je rekao:
"Čuo sam Ka'ba b. Malika kako – govoreći o (ajetu): "I trojici čiji je slučaj odgođen..."[2] – na kraju kaže: 'Moje je pokajanje i to da sav svoj imetak dajem Allahu i Njegovom Poslaniku.'
'Zadrži za sebe dio imetka, to ti je bolje', rekao mu je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem."

٦٦٩٠ . حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ صَالِحٍ حَدَّثَنَا ابْنُ وَهْبٍ أَخْبَرَنِي يُونُسُ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ أَخْبَرَنِي عَبْدُالرَّحْمَنِ بْنُ عَبْدِاللهِ بْنِ كَعْبِ بْنِ مَالِكٍ عَنْ عَبْدِاللهِ بْنِ كَعْبٍ وَكَانَ قَائِدَ كَعْبٍ مِنْ بَنِيهِ حِينَ عَمِيَ قَالَ سَمِعْتُ كَعْبَ بْنَ مَالِكٍ فِي حَدِيثِهِ (وَعَلَى الثَّلَاثَةِ الَّذِينَ خُلِّفُوا) فَقَالَ فِي آخِرِ حَدِيثِهِ إِنَّ مِنْ تَوْبَتِي أَنِّي أَنْخَلِعُ مِنْ مَالِي صَدَقَةً إِلَى اللهِ وَرَسُولِهِ فَقَالَ النَّبِيُّ ﷺ أَمْسِكْ عَلَيْكَ بَعْضَ مَالِكَ فَهُوَ خَيْرٌ لَكَ .

---

1 Zavjet je obećanje da će čovjek uraditi nešto što inače nije dužan uraditi.

2 Et-Tevba, 118.

O TOME KAD ČOVJEK SEBI ZABRANI NEKU HRANU

باب إذا حرّم طعامه

Uzvišeni Allah kaže: "O Vjerovjesniče, zašto sebi uskraćuješ ono što ti je Allah dopustio, u nastojanju da žene svoje zadovoljiš? A Allah prašta i samilostan je. Allah vam je propisao kako da se za zakletve svoje iskupite..."[3]
"O vjernici, ne uskraćujte sebi lijepe stvari koje vam je Allah dopustio..."[4]

وَقَوْلُهُ تَعَالَى (يَا أَيُّهَا النَّبِيُّ لِمَ تُحَرِّمُ مَا أَحَلَّ اللهُ لَكَ تَبْتَغِي مَرْضَاةَ أَزْوَاجِكَ وَاللهُ غَفُورٌ رَحِيمٌ قَدْ فَرَضَ اللهُ لَكُمْ تَحِلَّةَ أَيْمَانِكُمْ) وَقَوْلُهُ (لاَ تُحَرِّمُوا طَيِّبَاتِ مَا أَحَلَّ اللهُ لَكُمْ) .

6691. PRIČAO NAM JE Hasan b. Muhammed, a njemu Hadždžadž, prenoseći od Ibn-Džurejdža da je rekao:
"Ata tvrdi kako je čuo od Umejra, a on od Aiše da je kazivala kako je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, boravio kod Zejnebe b. Džahš i kod nje jeo meda.
'Tada smo se', kaže Aiša, 'ja i Hafsa dogovorile da mu, kada bilo kojoj od nas uđe, kažemo kako osjećamo miris smole (i upitamo ga): 'Jesi li jeo smolu?" On je ušao kod jedne od njih dviju, te mu je ona to i rekla.
'Ne', odgovorio je on, 'nego sam jeo meda kod Zejnebe bint Džahš, ali ga više nikada neću jesti!'
U povodu toga objavljeno je: 'O Vjerovjesniče, zašto sebi uskraćuješ ono što ti je Allah dopustio...',[5] zatim: 'Ako se vas dvije pokajete...' (tj. Aiša i Hafsa), te: 'I kad je Vjerovjesnik jednoj od svojih žena povjerio tajnu...' (tj. rekao joj: 'Da, jeo sam meda')."
Ibrahim b. Musa prenosi od Hišama (da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao): "... i neću ga više nikada jesti! Zakleo sam se, pa nemoj o tome obavještavati nikoga."

٦٦٩١. حَدَّثَنَا الْحَسَنُ بْنُ مُحَمَّدٍ حَدَّثَنَا الْحَجَّاجُ عَنِ ابْنِ جُرَيْجٍ قَالَ زَعَمَ عَطَاءٌ أَنَّهُ سَمِعَ عُبَيْدَ بْنَ عُمَيْرٍ يَقُولُ سَمِعْتُ عَائِشَةَ تَزْعُمُ أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ كَانَ يَمْكُثُ عِنْدَ زَيْنَبَ بِنْتِ جَحْشٍ وَيَشْرَبُ عِنْدَهَا عَسَلاً فَتَوَاصَيْتُ أَنَا وَحَفْصَةُ أَنَّ أَيَّتَنَا دَخَلَ عَلَيْهَا النَّبِيُّ ﷺ فَلْتَقُلْ إِنِّي أَجِدُ مِنْكَ رِيحَ مَغَافِيرَ أَكَلْتَ مَغَافِيرَ فَدَخَلَ عَلَى إِحْدَاهُمَا فَقَالَتْ ذَلِكَ لَهُ فَقَالَ لاَ بَلْ شَرِبْتُ عَسَلاً عِنْدَ زَيْنَبَ بِنْتِ جَحْشٍ وَلَنْ أَعُودَ لَهُ فَنَزَلَتْ (يَا أَيُّهَا النَّبِيُّ لِمَ تُحَرِّمُ مَا أَحَلَّ اللهُ لَكَ) (إِنْ تَتُوبَا إِلَى اللهِ) لِعَائِشَةَ وَحَفْصَةَ (وَإِذْ أَسَرَّ النَّبِيُّ إِلَى بَعْضِ أَزْوَاجِهِ حَدِيثًا) لِقَوْلِهِ بَلْ شَرِبْتُ عَسَلاً و قَالَ لِي إِبْرَاهِيمُ بْنُ مُوسَى عَنْ هِشَامٍ وَلَنْ أَعُودَ لَهُ وَقَدْ حَلَفْتُ فَلاَ تُخْبِرِي بِذَلِكَ أَحَدًا .

3 Et-Tahrim, 1-2.
4 El-Maida, 87.
5 Et-Tahrim, 1.

O ISPUNJAVANJU ZAVJETA

باب الْوفاء بِالنَّذْرِ

I riječima Uzvišenog: "Ispunjavaju zavjet..."[1]

وَقَوْلِهِ (يُوفُونَ بِالنَّذْرِ) .

6692. PRIČAO NAM JE Jahja b. Salih, njemu Fulejh b. Sulejman, a ovom Seid b. Haris da je čuo Ibn-Omera, radijallahu anhuma, kad je rekao: "Zar im nije zabranjeno zavjetovanje? Allahov je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: 'Zavjet, zaista, ništa ne ubrzava niti odgađa. Zavjetom se, zaista, uzima od škrtice.'"[2]

٦٦٩٢. حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ صَالِحٍ حَدَّثَنَا فُلَيْحُ بْنُ سُلَيْمَانَ حَدَّثَنَا سَعِيدُ بْنُ الْحَارِثِ أَنَّهُ سَمِعَ ابْنَ عُمَرَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا يَقُولُ أَوَلَمْ يُنْهَوْا عَنِ النَّذْرِ إِنَّ النَّبِيَّ ﷺ قَالَ إِنَّ النَّذْرَ لاَ يُقَدِّمُ شَيْئًا وَلاَ يُؤَخِّرُ وَإِنَّمَا يُسْتَخْرَجُ بِالنَّذْرِ مِنَ الْبَخِيلِ .

6693. PRIČAO NAM JE Hallad b. Jahja, a njemu Sulejman, prenoseći od Mensura, on od Abdullaha b. Murre, a ovaj od Abdullaha b. Omera da je rekao: "Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, zabranio je zavjetovanje i rekao da ono zaista ne sprečava ništa, nego se njime uzima od škrtice."[3]

٦٦٩٣. حَدَّثَنَا خَلاَّدُ بْنُ يَحْيَى حَدَّثَنَا سُفْيَانُ عَنْ مَنْصُورٍ أَخْبَرَنَا عَبْدُاللهِ بْنُ مُرَّةَ عَنْ عَبْدِاللهِ بْنِ عُمَرَ نَهَى النَّبِيُّ ﷺ عَنِ النَّذْرِ وَقَالَ إِنَّهُ لاَ يَرُدُّ شَيْئًا وَلَكِنَّهُ يُسْتَخْرَجُ بِهِ مِنَ الْبَخِيلِ .

6694. PRIČAO NAM JE Ebu-Jeman, njemu Šu'ajb, a ovom Ebu-Zinad, prenoseći od A'redža, a on od Ebu-Hurejre da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Sinu Ademovu zavjet neće donijeti ništa što mu već nije određeno; zavjet ga samo vodi ka onome što mu je određeno. Tako Allah uzima od škrtice, i on daje što do tada nije davao."

٦٦٩٤. حَدَّثَنَا أَبُو الْيَمَانِ أَخْبَرَنَا شُعَيْبٌ حَدَّثَنَا أَبُو الزِّنَادِ عَنِ الأَعْرَجِ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ قَالَ قَالَ النَّبِيُّ ﷺ لاَ يَأْتِي ابْنَ آدَمَ النَّذْرُ بِشَيْءٍ لَمْ يَكُنْ قُدِّرَ لَهُ وَلَكِنْ يُلْقِيهِ النَّذْرُ إِلَى الْقَدَرِ قَدْ قُدِّرَ لَهُ فَيَسْتَخْرِجُ اللهُ بِهِ مِنَ الْبَخِيلِ فَيُؤْتِي عَلَيْهِ مَا لَمْ يَكُنْ يُؤْتِي عَلَيْهِ مِنْ قَبْلُ .

---

1 El-Insan, 7. Iz ovog razumijemo da je ispunjavanje zavjeta dobro djelo, pod uvjetom da djelo bude dopušteno (halal).

2 Ovaj hadis naveden je u skraćenoj verziji. Puna se verzija navodi u Hakimovom *Mustedreku*. (*Fethul-bari*, 11/584)

3 U mnogim hadisima zabranjeno je zavjetovanje. Na osnovu njihovog vidljivog značenja mnogi su učenjaci zabranili zavjetovanje, dok su drugi, na osnovu dokaza koji dopuštaju zavjetovanje, ove zabrane shvatili u smislu da zavjetovanje ne pomaže niti odmaže, a onaj koji se zavjetuje ne smije se s datim obećanjem poigravati, nego ga mora izvršiti ukoliko je to u osnovi dopušteno.

O GRIJEHU ONOGA KOJI NE ISPUNI ZAVJET

باب إثم من لا يفي بالنذر

6695. PRIČAO NAM JE Musedded, a njemu Jahja b. Seid, prenoseći od Šu'be, ovaj od Ebu-Džemre, on od Zehdema b. Mudarriba, ovaj od Imrana b. Husajna a on od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, da je rekao:
"Najbolja je među vama moja generacija, potom ona koja dolazi poslije nje, a zatim ona iza nje. Zatim će doći oni koji će se zavjetovati, a neće obećano izvršavati, koji će varati,[4] i neće biti od povjerenja, i koji će svjedočiti, a da to od njih neće biti traženo. Među njima će se pojaviti gojaznost."

٦٦٩٥. حدثنا مسدد عن يحيى بن سعيد عن شعبة قال حدثني أبو جمرة حدثنا زهدم بن مضرب قال سمعت عمران بن حصين يحدث عن النبي ﷺ قال خيركم قرني ثم الذين يلونهم ثم الذين يلونهم قال عمران لا أدري ذكر ثنتين أو ثلاثا بعد قرنه ثم يجيء قوم ينذرون ولا يفون ويخونون ولا يؤتمنون ويشهدون ولا يستشهدون ويظهر فيهم السمن .

O ZAVJETOVANJU DA ĆE SE UČINITI DOBRO DJELO

باب النذر في الطاعة

"Za sve što potrošite i što zavjetujete – Allah, sigurno, za to zna! A nevaljalima neće niko moći pomoći."[5]

(وما أنفقتم من نفقة أو نذرتم من نذر فإن الله يعلمه وما للظالمين من أنصار) .

6696. PRIČAO NAM JE Ebu-Nu'ajm, a njemu Malik, prenoseći od Talhe b. Abdul-Melika, ovaj od Kasima, a on od Aiše, radijallahu anha, da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
"Ko se zavjetuje da iskaže pokornost[6] Allahu, neka Mu je iskaže, a ko se zavjetuje da Mu iskaže nepokornost, neka Mu je ne iskazuje."

٦٦٩٦. حدثنا أبو نعيم حدثنا مالك عن طلحة بن عبدالملك عن القاسم عن عائشة رضي الله عنها عن النبي ﷺ قال من نذر أن يطيع الله فليطعه ومن نذر أن يعصيه فلا يعصه .

---

4 Oni će javno varati, tako da u njih poslije toga niko neće imati povjerenja. U ovom hadisu izjednačen je onaj koji ne izvršava zavjet s onim koji vara, jer u suštini neizvršavanje zavjeta vid je varanja.

5 El-Bekara, 270.

6 Pokornost se može iskazati bilo kojim dopuštenim djelom, bez obzira da li je ono obavezno (*vadžib*) ili ima neki drugi status.

O ONOME KOJI SE U DŽAHILIJETU ZAVJETUJE ILI ZAKUNE DA NEĆE NI S KIM GOVORITI, A ZATIM PRIMI ISLAM[1]

باب إذا نذر أو حلف أن لا يكلم إنسانا في الجاهلية ثم أسلم

6697. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Mukatil Ebu-Hasan, njemu Abdullah, a ovom Ubejdullah b. Umer, prenoseći od Nafija, a ovaj od Ibn-Omera da je kazivao:
"Omer je rekao: 'Allahov Poslaniče, ja sam se zavjetovao u džahilijetu[2] da ću u itikafu provesti noć u Mesdžidul-haramu.'[3]
'Ispuni svoj zavjet', reče mu Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem."

٦٦٩٧. حدثنا محمد بن مقاتل أبو الحسن أخبرنا عبدالله أخبرنا عبيدالله بن عمر عن نافع عن ابن عمر أن عمر قال يا رسول الله إني نذرت في الجاهلية أن أعتكف ليلة في المسجد الحرام قال أوف بنذرك .

O ONOME KOJI UMRE NE ISPUNIVŠI SVOJ ZAVJET

باب من مات وعليه نذر

Ibn-Omer naredio je ženi čija se majka zavjetovala da će klanjati u mesdžidu Kuba da to uradi za nju rekavši joj: "Klanjaj za nju." Slično je rekao i Ibn-Abbas.

وأمر ابن عمر امرأة جعلت أمها على نفسها صلاة بقباء فقال صلي عنها وقال ابن عباس نحوه .

6698. PRIČAO NAM JE Ebu-Jeman, a njemu Šu'ajb, prenoseći od Zuhrija, on od Ubejdullaha b. Abdullaha, a ovaj od Abdullaha b. Abbasa (da je kazivao):
"Sa'd b. Ubada Ensari zatražio je fetvu od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, o zavjetu kojim se zavjetovala njegova majka, ali je umrla prije nego što ga je ispunila. On mu je dao fetvu da ga ispuni umjesto nje, i to je poslije postao sunnet."

٦٦٩٨. حدثنا أبو اليمان أخبرنا شعيب عن الزهري قال أخبرني عبيدالله بن عبدالله ابن عتبة أن عبدالله بن عباس أخبره أن سعد بن عبادة الأنصاري استفتى النبي ﷺ في نذر كان على أمه فتوفيت قبل أن تقضيه فأفتاه أن يقضيه عنها فكانت سنة بعد .

---

1 Ispravno je reći da se čovjek "vraća u islam" nakon nevjerstva, jer se svako dijete rodi u islamu, bez obzira ko su mu roditelji, dakle svaki je čovjek već bio u islamu.

2 Znači prije nego što je primio islam.

3 Tj. kod Kabe.

6699. PRIČAO NAM JE Adem, njemu Šu'ba, a ovom Ebu-Bišr, prenoseći od Seida b. Džubejra, a on od Ibn-Abbasa (da je kazivao):
"Neki je čovjek došao Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, i rekao: 'Moja se sestra, zaista, zavjetovala da će učiniti hadždž, ali je umrla.'
'Da je tvoja sestra ostala dužna, bi li ti taj dug vratio?', upita ga Vjerovjesnik.
'Da', odgovori ovaj.
'Vrati dug Allahu, jer je On preči da Mu se vrati dug', reče mu Vjerovjesnik."

٦٦٩٩. حَدَّثَنَا آدَمُ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ عَنْ أَبِي بِشْرٍ قَالَ سَمِعْتُ سَعِيدَ بْنَ جُبَيْرٍ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا قَالَ أَتَى رَجُلٌ النَّبِيَّ ﷺ فَقَالَ لَهُ إِنَّ أُخْتِي قَدْ نَذَرَتْ أَنْ تَحُجَّ وَإِنَّهَا مَاتَتْ فَقَالَ النَّبِيُّ ﷺ لَوْ كَانَ عَلَيْهَا دَيْنٌ أَكُنْتَ قَاضِيَهُ قَالَ نَعَمْ قَالَ فَاقْضِ اللهَ فَهُوَ أَحَقُّ بِالْقَضَاءِ .

O ČOVJEKOVOM ZAVJETU KOJI SE TIČE ONOGA ŠTO ON NE POSJEDUJE I ONOGA ŠTO JE GRIJEH

بَاب النَّذْرِ فِيمَا لا يَمْلِكُ وَفِي مَعْصِيَةٍ

6700. PRIČAO NAM JE Ebu-Asim, a njemu Malik, prenoseći od Talhe b. Abdul-Melika, ovaj od Kasima, a on od Aiše, radijallahu anha, da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
"Ko se zavjetuje da iskaže pokornost Allahu, neka Mu je i iskaže, a ko se zavjetuje da Mu iskaže nepokornost, neka Mu je ne iskazuje."

٦٧٠٠. حَدَّثَنَا أَبُو عَاصِمٍ عَنْ مَالِكٍ عَنْ طَلْحَةَ بْنِ عَبْدِالْمَلِكِ عَنِ الْقَاسِمِ عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهَا قَالَتْ قَالَ النَّبِيُّ ﷺ مَنْ نَذَرَ أَنْ يُطِيعَ اللهَ فَلْيُطِعْهُ وَمَنْ نَذَرَ أَنْ يَعْصِيَهُ فَلاَ يَعْصِهِ .

6701. PRIČAO NAM JE Musedded, a njemu Jahja, prenoseći od Humejda, ovaj od Sabita, on od Enesa, a ovaj od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, da je rekao:
"Allahu zaista nije potrebno da ovaj sebe kažnjava, a vidio ga je kako ide između svoja dva sina."
Fezari prenosi od Humejda da je rekao: "Pričao mi je Sabit, prenoseći od Enesa..."

٦٧٠١. حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ حَدَّثَنَا يَحْيَى عَنْ حُمَيْدٍ حَدَّثَنِي ثَابِتٌ عَنْ أَنَسٍ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ إِنَّ اللهَ لَغَنِيٌّ عَنْ تَعْذِيبِ هَذَا نَفْسَهُ وَرَآهُ يَمْشِي بَيْنَ ابْنَيْهِ وَقَالَ الْفَزَارِيُّ عَنْ حُمَيْدٍ حَدَّثَنِي ثَابِتٌ عَنْ أَنَسٍ .

6702. PRIČAO NAM JE Ebu-Asim, njemu Ibn-Džurejdž, a ovom Sulejman Ahvel, prenoseći od Tavusa, a on od Ibn-Abbasa (da je rekao):
"Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, vidio je jednog čovjeka kako obilazi oko Kabe s uzdom ili s čime drugim, te ju je prekinuo."

٦٧٠٢. حَدَّثَنَا أَبُو عَاصِمٍ عَنِ ابْنِ جُرَيْجٍ عَنْ سُلَيْمَانَ الأَحْوَلِ عَنْ طَاوُسٍ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ رَأَى رَجُلاً يَطُوفُ بِالْكَعْبَةِ بِزِمَامٍ أَوْ غَيْرِهِ فَقَطَعَهُ .

6703. PRIČAO NAM JE Ibrahim b. Musa, njemu Hišam, a ovom Ibn-Džurejdž, prenoseći od Sulejmana Ahvela, on od Tavusa, a ovaj od Ibn-Abbasa da je kazivao:
"Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, naišao je, dok je obilazio oko Kabe, na čovjeka koji je drugoga vodio za uzdu prikačenu za njegov nos. Tada je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, svojom rukom prekinuo tu uzdu i naredio mu da ga vodi za ruku."

٦٧٠٣. حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ مُوسَى أَخْبَرَنَا هِشَامٌ أَنَّ ابْنَ جُرَيْجٍ أَخْبَرَهُمْ قَالَ أَخْبَرَنِي سُلَيْمَانُ الأَحْوَلُ أَنَّ طَاوُسًا أَخْبَرَهُ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ مَرَّ وَهُوَ يَطُوفُ بِالْكَعْبَةِ بِإِنْسَانٍ يَقُودُ إِنْسَانًا بِخِزَامَةٍ فِي أَنْفِهِ فَقَطَعَهَا النَّبِيُّ ﷺ بِيَدِهِ ثُمَّ أَمَرَهُ أَنْ يَقُودَهُ بِيَدِهِ .

6704. PRIČAO NAM JE Musa b. Isma'il, njemu Vuhejb, a ovom Ejjub, prenoseći od Ikrime, a on od Ibn-Abbasa da je kazivao:
"Dok je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, držao govor, neki je čovjek stajao, pa je on upitao za njega. Rekli su mu da je to Ebu-Israil, koji se zavjetovao da će stalno stajati, nikad ne sjedajući, da se nikad u hlad neće skloniti, da neće govoriti i da će stalno postiti. Tada Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, reče: 'Naredi mu da govori, da se u hlad skloni, da sjedne i da dovrši post koji je započeo.'"
Abdul-Vehhab kaže: "Pričao nam je Ejjub, prenoseći od Ikrime, a on od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem."

٦٧٠٤. حَدَّثَنَا مُوسَى بْنُ إِسْمَاعِيلَ حَدَّثَنَا وُهَيْبٌ حَدَّثَنَا أَيُّوبُ عَنْ عِكْرِمَةَ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ قَالَ بَيْنَا النَّبِيُّ ﷺ يَخْطُبُ إِذَا هُوَ بِرَجُلٍ قَائِمٍ فَسَأَلَ عَنْهُ فَقَالُوا أَبُو إِسْرَائِيلَ نَذَرَ أَنْ يَقُومَ وَلاَ يَقْعُدَ وَلاَ يَسْتَظِلَّ وَلاَ يَتَكَلَّمَ وَيَصُومَ فَقَالَ النَّبِيُّ ﷺ مُرْهُ فَلْيَتَكَلَّمْ وَلْيَسْتَظِلَّ وَلْيَقْعُدْ وَلْيُتِمَّ صَوْمَهُ قَالَ عَبْدُالْوَهَّابِ حَدَّثَنَا أَيُّوبُ عَنْ عِكْرِمَةَ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ .

O TOME KAD SE NEKO ZAVJETUJE DA ĆE POSTITI ODREĐENE DANE, KOJI SE ONDA POKLOPE S KURBANSKIM ILI RAMAZANSKIM BAJRAMOM

باب مَنْ نذر أنْ يصُوم أيَّامًا فَوافق النَّحْر أو الْفطْر

6705. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Ebu-Bekr Mukaddemi, njemu Fudajl b. Sulejman, a ovom Musa b. Ukba, prenoseći od Hakima b. Ebu-Hurre Eslemija (da je kazivao):
"Upitali su Abdullaha b. Omera, radijallahu anhuma, o čovjeku koji se zavjetovao da će postiti svaki dan, ali su onda naišli dani Kurbanskog i Ramazanskog bajrama, pa je on odgovorio

٦٧٠٥. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ أَبِي بَكْرٍ الْمُقَدَّمِيُّ حَدَّثَنَا فُضَيْلُ بْنُ سُلَيْمَانَ حَدَّثَنَا مُوسَى بْنُ عُقْبَةَ حَدَّثَنَا حَكِيمُ بْنُ أَبِي حُرَّةَ الأَسْلَمِيُّ أَنَّهُ سَمِعَ عَبْدَاللهِ بْنَ عُمَرَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا سُئِلَ عَنْ رَجُلٍ نَذَرَ أَنْ لاَ يَأْتِيَ عَلَيْهِ يَوْمٌ إِلاَّ صَامَ فَوَافَقَ يَوْمَ أَضْحَى أَوْ فِطْرٍ فَقَالَ

(ajetom): '*Vi ste u Allahovom Poslaniku imali najbolji primjer*. On nije postio dane Kurbanskog i Ramazanskog bajrama, niti je smatrao da ih treba postiti.'"[1]

(لَقَدْ كَانَ لَكُمْ فِي رَسُولِ اللهِ أُسْوَةٌ حَسَنَةٌ) لَمْ يَكُنْ يَصُومُ يَوْمَ الأَضْحَى وَالْفِطْرِ وَلاَ يَرَى صِيَامَهُمَا .

6706. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Meslema, njemu Jezid b. Zurej', prenoseći od Junusa, a on od Zijada b. Džubejra da je kazivao:
"Bio sam sa Ibn-Omerom kad mu je neki čovjek rekao: 'Zavjetovao sam se da ću cijeli život postiti utorkom i četvrtkom, pa je u jedan od tih dana naišao Kurban-bajram.'
'Allah je naredio da se zavjet ispuni, a zabranio da se poste dani Kurban-bajrama', odgovorio je. Čovjek mu je to još jednom ponovio, a on je ponovo odgovorio isto, ne dodajući ništa."

٦٧٠٦. حَدَّثَنَا عَبْدُاللهِ بْنُ مَسْلَمَةَ حَدَّثَنَا يَزِيدُ بْنُ زُرَيْعٍ عَنْ يُونُسَ عَنْ زِيَادِ بْنِ جُبَيْرٍ قَالَ كُنْتُ مَعَ ابْنِ عُمَرَ فَسَأَلَهُ رَجُلٌ فَقَالَ نَذَرْتُ أَنْ أَصُومَ كُلَّ يَوْمِ ثَلاَثَاءَ أَوْ أَرْبِعَاءَ مَا عِشْتُ فَوَافَقْتُ هَذَا الْيَوْمَ يَوْمَ النَّحْرِ فَقَالَ أَمَرَ اللهُ بِوَفَاءِ النَّذْرِ وَنُهِينَا أَنْ نَصُومَ يَوْمَ النَّحْرِ فَأَعَادَ عَلَيْهِ فَقَالَ مِثْلَهُ لاَ يَزِيدُ عَلَيْهِ .

O TOME MOGU LI SE ZAKLETVE I ZAVJETI ODNOSITI NA ZEMLJU, STOKU, USJEVE I ROBU

باب هَلْ يَدْخُلُ فِي الأَيْمَانِ وَالنُّذُورِ الأَرْضُ وَالْغَنَمُ وَالزُّرُوعُ وَالأَمْتِعَةُ

Ibn-Omer prenosi da je Omer rekao Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem: "Zadobio sam zemlju, da bolju nikad nisam zadobio." Vjerovjesnik mu na to reče: "Ako želiš, možeš zadržati glavnicu i podijeliti je kao sadaku."
Ebu-Talha rekao je Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem: "Najdraži mi je imetak Bejruha" (njegov palmik koji se nalazio nasuprot Mesdžidu).

وَقَالَ ابْنُ عُمَرَ قَالَ عُمَرُ لِلنَّبِيِّ ﷺ أَصَبْتُ أَرْضًا لَمْ أُصِبْ مَالاً قَطُّ أَنْفَسَ مِنْهُ قَالَ إِنْ شِئْتَ حَبَّسْتَ أَصْلَهَا وَتَصَدَّقْتَ بِهَا وَقَالَ أَبُو طَلْحَةَ لِلنَّبِيِّ ﷺ أَحَبُّ أَمْوَالِي إِلَيَّ بَيْرُحَاءَ لِحَائِطٍ لَهُ مُسْتَقْبِلَةِ الْمَسْجِدِ .

6707. PRIČAO NAM JE Isma'il, a njemu Malik, prenoseći od Sevra b. Zejda Dejlija, ovaj od Ebu-Gajsa, štićenika Ibn-Muti'ovog, a on od Ebu-Hurejre da je kazivao:
"Izišli smo s Allahovim Poslanikom, sallallahu alejhi ve sellem, na dan Hajbera, ali nismo zaplijenili ni zlata ni srebra, već samo nešto novaca,

٦٧٠٧. حَدَّثَنَا إِسْمَاعِيلُ قَالَ حَدَّثَنِي مَالِكٌ عَنْ ثَوْرِ بْنِ زَيْدٍ الدِّيلِيِّ عَنْ أَبِي الْغَيْثِ مَوْلَى ابْنِ مُطِيعٍ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ قَالَ خَرَجْنَا مَعَ رَسُولِ اللهِ ﷺ يَوْمَ خَيْبَرَ فَلَمْ نَغْنَمْ ذَهَبًا وَلاَ فِضَّةً إِلاَّ الأَمْوَالَ وَالثِّيَابَ وَالْمَتَاعَ فَأَهْدَى رَجُلٌ مِنْ بَنِي الضُّبَيْبِ

1 Islamska se ulema slaže da je zabranjeno postiti prvi dan Kurbanskog i Ramazanskog bajrama, bez obzira na razloge. Ako bi se čovjek zavjetovao da će taj dan postiti, zavjet mu ne bi bio ispravan. (*Fethul-bari*, 11-599)

odjeće i opskrbe. Neki je čovjek iz Benu-Dubejba, koji se zvao Rifa'a b. Zejd, poklonio Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, roba zvanog Mid'am. Allahov se Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, potom usmjerio ka dolini Kura, gdje je ubrzo i stigao. Ali dok je Midam raspremao jahalicu Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, ubila ga je zalutala strijela. Svijet je tada rekao: 'Neka mu je prijatno u Džennetu!' Na to je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, odgovorio: 'Ne, tako mi Onoga u čijoj je ruci moja duša, zaista će ogrtač koji je on samovoljno uzeo iz plijena na dan Hajbera, ne pokazavši ga, na njemu potpaliti vatru!' Kada se to među ljudima pročulo, neki je čovjek donio jedan ili dva remena Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, rekavši: 'Remen od vatre, ili dva remena od vatre.'"

يُقَالُ لَهُ رِفَاعَةُ بْنُ زَيْدٍ لِرَسُولِ اللهِ ﷺ غُلاَمًا يُقَالُ لَهُ مِدْعَمٌ فَوَجَّهَ رَسُولُ اللهِ ﷺ إِلَى وَادِي الْقُرَى حَتَّى إِذَا كَانَ بِوَادِي الْقُرَى بَيْنَمَا مِدْعَمٌ يَحُطُّ رَحْلاً لِرَسُولِ اللهِ ﷺ إِذَا سَهْمٌ عَائِرٌ فَقَتَلَهُ فَقَالَ النَّاسُ هَنِيئًا لَهُ الْجَنَّةُ فَقَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ كَلاَّ وَالَّذِي نَفْسِي بِيَدِهِ إِنَّ الشَّمْلَةَ الَّتِي أَخَذَهَا يَوْمَ خَيْبَرَ مِنَ الْمَغَانِمِ لَمْ تُصِبْهَا الْمَقَاسِمُ لَتَشْتَعِلُ عَلَيْهِ نَارًا فَلَمَّا سَمِعَ ذَلِكَ النَّاسُ جَاءَ رَجُلٌ بِشِرَاكٍ أَوْ شِرَاكَيْنِ إِلَى النَّبِيِّ ﷺ فَقَالَ شِرَاكٌ مِنْ نَارٍ أَوْ شِرَاكَانِ مِنْ نَارٍ .

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيمِ

U ime Allaha, Svemilosnog, Samilosnog!

كِتَابُ كَفَّارَاتِ الْأَيْمَانِ

OTKUP ZA PRKRŠENU ZAKLETVU

O RIJEČIMA UZVIŠENOG: "OTKUP JE (ZA PREKRŠENU ZAKLETVU): DA DESET SIROMAHA[1] NAHRANITE..."[2], I O TOME ŠTA JE VJEROVJESNIK NAREDIO KADA JE OBJAVLJENO: "...NEKA SE POSTOM, ILI MILOSTINJOM, ILI KURBANOM ISKUPI..."[3]

باب قَوْلِ اللهِ تعالى
(فَكَفَّارَتُهُ إِطْعَامُ عَشَرَةِ مَسَاكِينَ)
وَمَا أَمَرَ النَّبِيُّ ﷺ حِينَ نَزَلَتْ
(فَفِدْيَةٌ مِنْ صِيَامٍ أَوْ صَدَقَةٍ أَوْ نُسُكٍ)

Prenosi se od Ibn-Abbasa, Ataa i Ikrime da su smatrali kako sve ono što je u Kur'anu navedeno s (veznikom) *ev, ev*, (ili, ili) omogućava čovjeku da (od više ponuđenih mogućnosti) izabere jednu. Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem je, Ka'bu omogućio da izabere čime će se iskupiti.

وَيُذْكَرُ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ وَعَطَاءٍ وَعِكْرِمَةَ مَا كَانَ فِي الْقُرْآنِ أَوْ أَوْ فَصَاحِبُهُ بِالْخِيَارِ وَقَدْ خَيَّرَ النَّبِيُّ ﷺ كَعْبًا فِي الْفِدْيَةِ .

6708. PRIČAO NAM JE Ahmed b. Junus, njemu Ebu-Šihab, a ovom Ibn-Avn, prenoseći od Mudžahida, ovaj od Abdur-Rahmana b. Ebu-Lejle, a on od Ka'ba b. Udžre da je kazivao: "Došao sam Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, pa mi je on rekao: 'Približi se!', te sam mu se približio. 'Uznemiravaju li te uši?', (upitao je).'Da', odgovorio sam. 'Neka se postom, ili milostinjom, ili kurbanom iskupi', rekao je." Kazivao mi je Ibn-Avn, prenoseći od Ejjuba da je (Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem,) rekao: "Post je tri dana, kurban je jedna ovca, a šest siromaha (koje treba nahraniti)."

٦٧٠٨ . حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ يُونُسَ حَدَّثَنَا أَبُو شِهَابٍ عَنِ ابْنِ عَوْنٍ عَنْ مُجَاهِدٍ عَنْ عَبْدِالرَّحْمَنِ ابْنِ أَبِي لَيْلَى عَنْ كَعْبِ بْنِ عُجْرَةَ قَالَ أَتَيْتُهُ يَعْنِي النَّبِيَّ ﷺ فَقَالَ ادْنُ فَدَنَوْتُ فَقَالَ أَيُؤْذِيكَ هَوَامُّكَ قُلْتُ نَعَمْ قَالَ فِدْيَةٌ مِنْ صِيَامٍ أَوْ صَدَقَةٍ أَوْ نُسُكٍ وَأَخْبَرَنِي ابْنُ عَوْنٍ عَنْ أَيُّوبَ قَالَ صِيَامُ ثَلَاثَةِ أَيَّامٍ وَالنُّسُكُ شَاةٌ وَالْمَسَاكِينُ سِتَّةٌ .

1 Većina učenjaka smatra da treba biti deset osoba te da ovaj iskup ne može biti valjan ako se nahrani jedan čovjek.

2 El-Maida, 89.

3 El-Bekara, 196.

O TOME KADA SU BOGATAŠ I SIROMAH OBAVEZNI DA SE ISKUPE,

بَاب مَتَى تَجِبُ الْكَفَّارَةُ عَلَى الْغَنِيِّ وَالْفَقِيرِ

Te o riječima Uzvišenog: "Allah vam je propisao kako da se za zakletve svoje iskupite; Allah je vaš Gospodar; On sve zna i mudar je."[1]

وَقَوْلِهِ تَعَالَى (قَدْ فَرَضَ اللهُ لَكُمْ تَحِلَّةَ أَيْمَانِكُمْ وَاللهُ مَوْلاَكُمْ وَهُوَ الْعَلِيمُ الْحَكِيمُ)

6709. PRIČAO NAM JE Ali b. Abdullah, a njemu Sufjan, prenoseći od Zuhrija, ovaj od Humejda b. Abdur-Rahmana, a on od Ebu-Hurejre da je kazivao: "Došao je neki čovjek Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, i rekao: 'Upropašten sam!'
'Šta ti se desilo?', upitao je Poslanik.
'Imao sam sa svojom ženom spolni odnos u ramazanu',[2] odgovorio je.
'Možeš li osloboditi roba?', upitao je (Poslanik).
'Ne', odgovori ovaj.
'Možeš li postiti dva mjeseca uzastopno?', upitao je.
'Ne', odgovori on.
'Možeš li nahraniti šezdeset siromaha?'
'Ne', odgovorio je. Tada mu je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, naredio da sjedne i on je sjeo. Onda mu je donio *arek*, veliku košaru, s hurmama. 'Uzmi ovo i podijeli kao milostinju (siromašnima)!'
'A zar ima neko siromašniji od nas?', upitao je. Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem je, nasmiješio tako da su mu se vidjeli umnjaci i rekao: 'Uzmi ovo i nahrani svoju porodicu!'"

٦٧٠٩. حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ عَبْدِاللهِ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ عَنِ الزُّهْرِيِّ قَالَ سَمِعْتُهُ مِنْ فِيهِ عَنْ حُمَيْدِ بْنِ عَبْدِالرَّحْمَنِ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ قَالَ جَاءَ رَجُلٌ إِلَى النَّبِيِّ ﷺ فَقَالَ هَلَكْتُ قَالَ وَمَا شَأْنُكَ قَالَ وَقَعْتُ عَلَى امْرَأَتِي فِي رَمَضَانَ قَالَ تَسْتَطِيعُ تُعْتِقُ رَقَبَةً قَالَ لاَ قَالَ فَهَلْ تَسْتَطِيعُ أَنْ تَصُومَ شَهْرَيْنِ مُتَتَابِعَيْنِ قَالَ لاَ قَالَ فَهَلْ تَسْتَطِيعُ أَنْ تُطْعِمَ سِتِّينَ مِسْكِينًا قَالَ لاَ قَالَ اجْلِسْ فَجَلَسَ فَأُتِيَ النَّبِيُّ ﷺ بِعَرَقٍ فِيهِ تَمْرٌ وَالْعَرَقُ الْمِكْتَلُ الضَّخْمُ قَالَ خُذْ هَذَا فَتَصَدَّقْ بِهِ قَالَ أَعَلَى أَفْقَرَ مِنَّا فَضَحِكَ النَّبِيُّ ﷺ حَتَّى بَدَتْ نَوَاجِذُهُ قَالَ أَطْعِمْهُ عِيَالَكَ .

1 Et-Tahrim, 2.
2 Znači u toku posta.

O POMAGANJU SIROMAHU DA SE ISKUPI

باب مَنْ أعانَ المُعْسِرَ فِي الكَفَّارَةِ

6710. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Mahbub, njemu Abdul-Vahid, a ovom Ma'mer, prenoseći od Zuhrija, ovaj od Humejda b. Abdur-Rahmana, a on od Ebu-Hurejre, radijallahu anhu, da je kazivao: "Došao je neki čovjek Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, i rekao: 'Upropašten sam!' 'A šta ti se to desilo?', upitao je.

'Imao sam odnos sa svojom ženom u ramazanu', odgovorio je.

'Možeš li pronaći roba?',[3] upita (Poslanik).

'Ne', odgovori ovaj. 'Možeš li postiti dva mjeseca uzastopno?', upitao je.

'Ne mogu', odgovori on.

'A možeš li onda nahraniti šezdeset siromaha?', upitao je.

'Ne mogu ni to', reče. Potom je neki ensarija donio arek (košaru) hurmi.

'Idi i podijeli ovo kao sadaku!', reče mu on.[4]

'Zar ima iko potrebniji od nas, Allahov Poslaniče? Tako mi Onoga koji te je poslao s Istinom, između dviju medinskih lava[5] ne postoji kuća koja je potrebnija od naše!'

'Idi i nahrani njima svoju porodicu!', reče mu nakon toga Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem."

٦٧١٠. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ مَحْبُوبٍ حَدَّثَنَا عَبْدُالْوَاحِدِ حَدَّثَنَا مَعْمَرٌ عَنِ الزُّهْرِيِّ عَنْ حُمَيْدِ ابْنِ عَبْدِالرَّحْمَنِ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ جَاءَ رَجُلٌ إِلَى رَسُولِ اللهِ ﷺ فَقَالَ هَلَكْتُ فَقَالَ وَمَا ذَاكَ قَالَ وَقَعْتُ بِأَهْلِي فِي رَمَضَانَ قَالَ تَجِدُ رَقَبَةً قَالَ لاَ قَالَ هَلْ تَسْتَطِيعُ أَنْ تَصُومَ شَهْرَيْنِ مُتَتَابِعَيْنِ قَالَ لاَ قَالَ فَتَسْتَطِيعُ أَنْ تُطْعِمَ سِتِّينَ مِسْكِينًا قَالَ لاَ قَالَ فَجَاءَ رَجُلٌ مِنَ الأَنْصَارِ بِعَرَقٍ وَالْعَرَقُ الْمِكْتَلُ فِيهِ تَمْرٌ فَقَالَ اذْهَبْ بِهَذَا فَتَصَدَّقْ بِهِ قَالَ أَعَلَى أَحْوَجَ مِنَّا يَا رَسُولَ اللهِ وَالَّذِي بَعَثَكَ بِالْحَقِّ مَا بَيْنَ لاَبَتَيْهَا أَهْلُ بَيْتٍ أَحْوَجُ مِنَّا ثُمَّ قَالَ اذْهَبْ فَأَطْعِمْهُ أَهْلَكَ .

3 Tj. možeš li osloboditi roba?

4 Tj. Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem

5 Misli se na dva neprohodna kamenita područja istočno i zapadno od Medine, koja su nastala erupcijom vulkana u prošlosti.

O TOME DA SE ISKUP U OBLIKU MILOSTINJE MOŽE DATI DESETERICI SIROMAHA, NEOVISNO O TOME BILI ONI RODBINA ČOVJEKU ILI NE

باب يُعْطِي فِي الْكَفَّارَةِ عَشَرَةَ مَسَاكِينَ قَرِيبًا كَانَ أَوْ بَعِيدًا

6711. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Meslema, a njemu Sufjan, prenoseći od Zuhrija, ovaj od Humejda, a on od Ebu-Hurejre da je kazivao:
"Došao je neki čovjek Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, i rekao: 'Upropašten sam.'
'Šta ti se desilo?', upitao je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem.
'Imao sam odnos sa svojom ženom u ramazanu', reče on.
'Možeš li osloboditi roba?', upita (Poslanik).
'Ne', odgovori on.
'Možeš li postiti dva mjeseca uzastopno?', upitao je.
'Ne, ne mogu', odgovorio je.
'A možeš li nahraniti šezdeset siromaha?', upitao je.
'Nemam čime', odgovori on. Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, je neko bio donio košaru punu hurmi, pa je tada (Poslanik) rekao: 'Uzmi ovo i podijeli kao sadaku!'
'A zar ima neko siromašniji od nas? Zaista, između dviju njenih (medinskih) lava nema nikoga siromašnijeg od nas!'
'Uzmi to, onda, i nahrani svoju porodicu!',[1] reče mu Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem."

٦٧١١. حَدَّثَنَا عَبْدُ اللهِ بْنُ مَسْلَمَةَ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ
عَنِ الزُّهْرِيِّ عَنْ حُمَيْدٍ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ قَالَ جَاءَ
رَجُلٌ إِلَى النَّبِيِّ ﷺ فَقَالَ هَلَكْتُ قَالَ وَمَا شَأْنُكَ
قَالَ وَقَعْتُ عَلَى امْرَأَتِي فِي رَمَضَانَ قَالَ هَلْ تَجِدُ
مَا تُعْتِقُ رَقَبَةً قَالَ لَا قَالَ فَهَلْ تَسْتَطِيعُ أَنْ تَصُومَ
شَهْرَيْنِ مُتَتَابِعَيْنِ قَالَ لَا قَالَ فَهَلْ تَسْتَطِيعُ أَنْ
تُطْعِمَ سِتِّينَ مِسْكِينًا قَالَ لَا أَجِدُ فَأُتِيَ النَّبِيُّ ﷺ
بِعَرَقٍ فِيهِ تَمْرٌ فَقَالَ خُذْ هَذَا فَتَصَدَّقْ بِهِ فَقَالَ
أَعَلَى أَفْقَرَ مِنَّا مَا بَيْنَ لَابَتَيْهَا أَفْقَرُ مِنَّا ثُمَّ قَالَ خُذْهُ
فَأَطْعِمْهُ أَهْلَكَ.

---

1 Neki na osnovu ovog hadisa kažu da se iskup u obliku milostinje može dati svojoj najbližoj porodici ako su siromasi. Oni ovaj hadis tumače tako što kažu da čovjek može u svrhu iskupa udijeliti milostinju svojoj porodici. Većina učenjaka smatra da ti siromasi moraju biti muslimani. Hanefijski pravnici kažu da se može dati i šticenicima, dok neki to dopuštaju samo u situaciji kada nema siromašnih muslimana. (*Fethul-bari*, 11/605)

O MEDINSKOM *SA'U*, VJEROVJESNIKOVU, SALLALLAHU ALEJHI VE SELLEM, *MUDDU* I NJEGOVU BLAGOSLOVU,[2] I ŠTA JE OD TOGA OSTALO KOD STANOVNIKA MEDINE KROZ STOLJEĆA[3]

باب صاع المدينة ومد النبي ﷺ وبركته وما توارث أهل المدينة من ذلك قرنا بعد قرن

6712. PRIČAO NAM JE Usman b. Ebu-Šejba, njemu Kasim b. Malik Muzeni, a ovom Džu'ajd b. Abdur-Rahman, prenoseći od Saiba b. Jezida da je rekao: "*Sa'* je u vrijeme Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, iznosio jedan *mudd* i jednu njegovu trećinu, mjereno vašim današnjim *muddom*. On je povećan u vrijeme Omera b. Abdul-Aziza."

٦٧١٢. حَدَّثَنَا عُثْمَانُ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ حَدَّثَنَا الْقَاسِمُ بْنُ مَالِكٍ الْمُزَنِيُّ حَدَّثَنَا الْجُعَيْدُ بْنُ عَبْدِالرَّحْمَنِ عَنِ السَّائِبِ بْنِ يَزِيدَ قَالَ كَانَ الصَّاعُ عَلَى عَهْدِ النَّبِيِّ ﷺ مُدًّا وَثُلُثًا بِمُدِّكُمُ الْيَوْمَ فَزِيدَ فِيهِ فِي زَمَنِ عُمَرَ بْنِ عَبْدِالْعَزِيزِ.

6713. PRIČAO NAM JE Munzir b. Velid Džarudi, njemu Ebu-Kutejba (tj. Selm),[4] a ovom Malik, prenoseći od Nafija da je kazivao: "Ibn-Omer davao je sadekatul-fitru visini Vjerovjesnikovog, sallallahu alejhi ve sellem, *mudda*, i to je bio prvi *mudd*.[5] A i za zakletvu se, također, iskupljivao Vjerovjesnikovim, sallallahu alejhi ve sellem, *muddom*." Ebu-Kutejba veli: "Malik nam je rekao: 'Naš je mudd vredniji od vašeg mudda.'[6] Ali mi smatramo da nema vrednijeg od Vjerovjesnikovog, sallallahu alejhi ve sellem, *mudda*. Malik me je još upitao: 'Kada bi vam došao namjesnik i odredio vam manji *mudd* od Vjerovjesnikovog, sallallahu alejhi ve sellem, na osnovu kojeg biste *mudda* davali?' 'Davali

٦٧١٣. حَدَّثَنَا مُنْذِرُ بْنُ الْوَلِيدِ الْجَارُودِيُّ حَدَّثَنَا أَبُو قُتَيْبَةَ وَهْوَ سَلْمٌ حَدَّثَنَا مَالِكٌ عَنْ نَافِعٍ قَالَ كَانَ ابْنُ عُمَرَ يُعْطِي زَكَاةَ رَمَضَانَ بِمُدِّ النَّبِيِّ ﷺ الْمُدِّ الْأَوَّلِ وَفِي كَفَّارَةِ الْيَمِينِ بِمُدِّ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ أَبُو قُتَيْبَةَ قَالَ لَنَا مَالِكٌ مُدُّنَا أَعْظَمُ مِنْ مُدِّكُمْ وَلاَ نَرَى الْفَضْلَ إِلاَّ فِي مُدِّ النَّبِيِّ ﷺ وَقَالَ لِي مَالِكٌ لَوْ جَاءَكُمْ أَمِيرٌ فَضَرَبَ مُدًّا أَصْغَرَ مِنْ مُدِّ النَّبِيِّ ﷺ بِأَيِّ شَيْءٍ كُنْتُمْ تُعْطُونَ قُلْتُ كُنَّا نُعْطِي بِمُدِّ

2 Ovim naslovom Buhari želi ukazati na dužnost usklađivanja mjera s mjerama stanovnika Medine, jer su šerijatski propisi utemeljeni na njima, a i Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, molio je da budu blagoslovljene njihove mjere.

3 Ovo upućuje na to da se ova mjera s protokom vremena u Medini nije promijenila. To je bio dokaz Imamu Maliku protiv Ebu-Jusufa, koji je na kraju prihvatio Malikovo mišljenje vezano za veličinu saa.

4 U Darekutnijevu predanju stoji: "Pričao nam je Ebu-Kutejba Selm b. Kutejba..." Ibn-Hadžer kaže: "On je Šeiri, Basri, porijeklom iz Horosana. Živio je u vrijeme Buharija, ali ga ovaj nije vidio. On nije Selm b. Kutejba Bahili, sin emira Horosana – Kutejbe b. Muslima. (*Fethul-bari*, 11/606)

5 Ovo je ime za Vjerovjesnikovu, sallallahu alejhi ve sellem, mjeru. Nafi' je želio ukazati na to da on ne daje po muddu koji je uveo Hišam, a taj mudd bio je veći od Vjerovjesnikovog, sallallahu alejhi ve sellem, za dvije trećine *ratla*.

6 Znači berićetniji (s blagoslovom), jer je to mjera stanovnika Medine naslijeđena od Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem. Stoga, iako je Hišamov mudd količinski veći, za njega Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, nije uputio dovu da bude blagoslovljen, kao što je to učinio za medinski.

bismo po Vjerovjesnikovom, sallallahu alejhi ve sellem, *muddu*', odgovorio sam. 'A zar ne smatraš da se ovo pitanje tiče Vjerovjesnikova, sallallahu alejhi ve sellem, mudda?', upitao je on."

النَّبِيِّ ﷺ قَالَ أَفَلَا تَرَى أَنَّ الْأَمْرَ إِنَّمَا يَعُودُ إِلَى مُدِّ النَّبِيِّ ﷺ.

6714. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Jusuf, njemu Malik, a ovom Ishak b. Abdullah b. Ebu-Talha, prenoseći od Enesa b. Malika da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Allahu, podari im bereket u njihovom *mikalu*,[1] *sa'u* i *muddu*!"[2]

٦٧١٤. حَدَّثَنَا عَبْدُاللهِ بْنُ يُوسُفَ أَخْبَرَنَا مَالِكٌ عَنْ إِسْحَاقَ بْنِ عَبْدِاللهِ بْنِ أَبِي طَلْحَةَ عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ أَنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ قَالَ اللَّهُمَّ بَارِكْ لَهُمْ فِي مِكْيَالِهِمْ وَصَاعِهِمْ وَمُدِّهِمْ.

O RIJEČIMA UZVIŠENOG: "...ILI OSLOBAĐANJE ROBA[3]..."[4], I O TOME KOJE JE ROBOVE NAJBOLJE OSLOBODITI

باب قَوْلِ اللهِ تعالى
(أَوْ تَحْرِيرُ رَقَبَةٍ) وَأَيُّ الرِّقَابِ أَزْكَى

6715. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Abdur-Rahim, njemu Davud b. Rušejd, a ovom Velid b. Muslim, prenoseći od Ebu-Gassana Muhammeda b. Mutarrifa, ovaj od Zejda b. Eslema, on od Alija b. Husejna, ovaj od Seida b. Merdžane, on od Ebu-Hurejre, radijallahu anhu, a ovaj od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, da je rekao:
"Ko oslobodi roba muslimana – Allah će mu za svaki robov organ osloboditi od vatre jedan njegov organ, pa čak i intimni organ za intimni organ."[5]

٦٧١٥. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِالرَّحِيمِ حَدَّثَنَا دَاوُدُ ابْنُ رُشَيْدٍ حَدَّثَنَا الْوَلِيدُ بْنُ مُسْلِمٍ عَنْ أَبِي غَسَّانَ مُحَمَّدِ بْنِ مُطَرِّفٍ عَنْ زَيْدِ بْنِ أَسْلَمَ عَنْ عَلِيِّ بْنِ حُسَيْنٍ عَنْ سَعِيدِ بْنِ مَرْجَانَةَ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ مَنْ أَعْتَقَ رَقَبَةً مُسْلِمَةً أَعْتَقَ اللهُ بِكُلِّ عُضْوٍ مِنْهُ عُضْوًا مِنَ النَّارِ حَتَّى فَرْجَهُ بِفَرْجِهِ.

1 Mjera za žito.

2 Postoji mogućnost da je dova upućena upravo za ove mjere, koje trebaju ostati nepromjenljive. Moguće je, također, da je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, uputio dovu da sve mjere stanovnika Medine budu blagoslovljene. Nakon Imama Malika mjere su se u Medini promijenile, iako se mnogi i danas njima koriste kada su šerijatski propisi u pitanju.

3 Buhari želi ukazati na to da se, kada je iskup za kršenje zakletve u pitanju, pod pojmom rob podrazumijeva bilo koji rob, dok se u ajetu koji govori o iskupu za ubistvo oslobađanje ograničava na roba muslimana. Međutim, većina je učenjaka značenje ajeta koji ima općeniti karakter protumačila rukovodeći se ajetom sa specifičnim značenjem, tako da su rekli kako rob koji se oslobađa mora uvijek biti musliman. Hanefijski su pravnici ostali pri stavu da se kod iskupa za kršenje zakletve može osloboditi i rob nemusliman. Oni to argumentiraju činjenicom da je ubistvo teži prekršaj, pa su i odredbe strožije. (*Fethul-bari*, 11/607)

4 El-Maide, 89.

5 U hadisu su posebno istaknuti intimni organi zato što s njima čovjek može počiniti grijehe koji po svojoj težini dolaze odmah iza širka.

O ISKUPU OSLOBAĐANJEM ROBA ZVANOG *MUDEBBER*,[6] MAJKE DJETETA[7] I ROBA ZVANOG *MUKATIB*,[8] TE O OSLOBAĐANJU VANBRAČNOG DJETETA

باب عِتْقِ الْمُدبَّرِ وَأُمِّ الْوَلد وَالْمُكاتب في الْكَفَّارة وَعِتْقِ وَلَد الزِّنا

Tavus je rekao da se u svrhu iskupa mogu osloboditi rob *mudebber* i majka djeteta.

وَقَالَ طَاوُسٌ يُجْزِئُ الْمُدَبَّرُ وَأُمُّ الْوَلَدِ .

6716. PRIČAO NAM JE Ebu-Nu'man, a njemu Hammad b. Zejd, prenoseći od Amra, a on od Džabira da je kazivao: "Neki je ensarija obećao slobodu robu nakon svoje smrti, a nije imao drugog imetka osim njega. Ta je vijest došla do Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, pa je on upitao: 'Ko će ga kupiti od mene?' Kupio ga je Nu'ajm b. Nehham za osamsto dirhema."
Čuo sam Džabira b. Abdullaha kako kaže: "... roba Kopta. Umro je prve godine."

٦٧١٦. حَدَّثَنَا أَبُو النُّعْمَانِ أَخْبَرَنَا حَمَّادُ بْنُ زَيْدٍ عَنْ عَمْرٍو عَنْ جَابِرٍ أَنَّ رَجُلاً مِنَ الأَنْصَارِ دَبَّرَ مَمْلُوكًا لَهُ وَلَمْ يَكُنْ لَهُ مَالٌ غَيْرُهُ فَبَلَغَ النَّبِيَّ ﷺ فَقَالَ مَنْ يَشْتَرِيهِ مِنِّي فَاشْتَرَاهُ نُعَيْمُ بْنُ النَّحَّامِ بِثَمَانِ مِائَةِ دِرْهَمٍ فَسَمِعْتُ جَابِرَ بْنَ عَبْدِاللهِ يَقُولُ عَبْدًا قِبْطِيًّا مَاتَ عَامَ أَوَّلَ .

O OSLOBAĐANJU ROBA KOJI JE U VLASNIŠTVU DVOJICE LJUDI[9] O TOME KOME PRIPADA STARATELJSTVO NAD ROBOM OSLOBOĐENIM RADI ISKUPA

باب إذا أعْتق عبْداً بيْنهُ و بيْن آخر
باب إذا أعْتق في الْكفَّارة لمنْ يكُونُ ولاؤُهُ

6717. PRIČAO NAM JE Sulejman b. Harb, a njemu Šu'ba, prenoseći od Hakema, ovaj od Ibrahima, a on od Esveda da je kazivao:
"Aiše je htjela kupiti Beriru, ali joj je postavljen uvjet da se zadrži starateljstvo. Ona je o tome obavijestila Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, pa joj je on rekao: 'Kupi je, jer strateljstvo zaista pripada onome ko oslobodi (roba).'"

٦٧١٧. حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ حَرْبٍ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ عَنِ الْحَكَمِ عَنْ إِبْرَاهِيمَ عَنِ الأَسْوَدِ عَنْ عَائِشَةَ أَنَّهَا أَرَادَتْ أَنْ تَشْتَرِيَ بَرِيرَةَ فَاشْتَرَطُوا عَلَيْهَا الْوَلاَءَ فَذَكَرَتْ ذَلِكَ لِلنَّبِيِّ ﷺ فَقَالَ اشْتَرِيهَا فَإِنَّمَا الْوَلاَءُ لِمَنْ أَعْتَقَ .

---

6 To je rob kojem njegov gospodar za svoga života obeća slobodu, s tim da on postaje slobodan tek nakon smrti svoga gospodara.

7 Tj. robinje koja je sa svojim gospodarom rodila dijete, te će na osnovu toga, nakon smrti svoga gospodara, postati slobodna.

8 Tj. roba koji je sačinio ugovor o oslobađanju sa svojim gospodarom, uz otkup koji će mu rob dati.

9 Tj. kad oslobodi roba radi iskupa (kefareta).

O IZUZIMANJU PRILIKOM ZAKLETVE[1]

باب الاِسْتِثْنَاءِ فِي الأَيْمَانِ

6718. PRIČAO NAM JE Kutejba b. Seid, a njemu Hammad, prenoseći od Gejlana b. Džerira, ovaj od Ebu-Burde, a on od Ebu-Musaa Eš'arija da je kazivao:
"Došao sam Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, zajedno s grupom Eš'arija tražeći od njega jahalice, pa nam je rekao: 'Tako mi Allaha, neću vam dati jahalice, niti vam imam šta dati!' Mi smo (nakon toga) ostali onoliko koliko je Allah htio (da ostanemo). Poslaniku su, sallallahu alejhi ve sellem, (u međuvremenu) pristigle deve, te nam je on dodijelio tri. Kada smo krenuli, rekosmo: 'Allah nam neće dati bereket (u njima)! Došli smo Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, da tražimo jahalice, pa se on zakleo da nam ih neće dati, ali nam ih je onda dao.'
Potom smo (kaže Ebu-Musa) došli Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, i kazali mu to, a on reče: 'Nisam vam dao jahalice ja, nego vam ih je Allah dao! Tako mi Allaha, ja, ako Bog da, neću izreći zakletvu, a da se, kad vidim da je nešto drugo bolje od nje, ne iskupim za (prekršenu) zakletvu i ne uradim ono što je bolje.'"

٦٧١٨. حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ بْنُ سَعِيدٍ حَدَّثَنَا حَمَّادٌ عَنْ غَيْلاَنَ بْنِ جَرِيرٍ عَنْ أَبِي بُرْدَةَ بْنِ أَبِي مُوسَى عَنْ أَبِي مُوسَى الأَشْعَرِيِّ قَالَ أَتَيْتُ رَسُولَ اللهِ ﷺ فِي رَهْطٍ مِنَ الأَشْعَرِيِّينَ أَسْتَحْمِلُهُ فَقَالَ وَاللهِ لاَ أَحْمِلُكُمْ مَا عِنْدِي مَا أَحْمِلُكُمْ ثُمَّ لَبِثْنَا مَا شَاءَ اللهُ فَأُتِيَ بِإِبِلٍ فَأَمَرَ لَنَا بِثَلاَثَةِ ذَوْدٍ فَلَمَّا انْطَلَقْنَا قَالَ بَعْضُنَا لِبَعْضٍ لاَ يُبَارِكُ اللهُ لَنَا أَتَيْنَا رَسُولَ اللهِ ﷺ نَسْتَحْمِلُهُ فَحَلَفَ أَنْ لاَ يَحْمِلَنَا فَحَمَلَنَا فَقَالَ أَبُو مُوسَى فَأَتَيْنَا النَّبِيَّ ﷺ فَذَكَرْنَا ذَلِكَ لَهُ فَقَالَ مَا أَنَا حَمَلْتُكُمْ بَلِ اللهُ حَمَلَكُمْ إِنِّي وَاللهِ إِنْ شَاءَ اللهُ لاَ أَحْلِفُ عَلَى يَمِينٍ فَأَرَى غَيْرَهَا خَيْرًا مِنْهَا إِلاَّ كَفَّرْتُ عَنْ يَمِينِي وَأَتَيْتُ الَّذِي هُوَ خَيْرٌ .

6719. PRIČAO NAM JE Ebu-Nu'man, prenoseći od Hammada da je (Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem) rekao: "... iskupit ću se za svoju zakletvu i uraditi ono što je bolje", ili: "... uradit ću ono što je bolje i iskupiti se."

٦٧١٩. حَدَّثَنَا أَبُو النُّعْمَانِ حَدَّثَنَا حَمَّادٌ وَقَالَ إِلاَّ كَفَّرْتُ عَنْ يَمِينِي وَأَتَيْتُ الَّذِي هُوَ خَيْرٌ أَوْ أَتَيْتُ الَّذِي هُوَ خَيْرٌ وَكَفَّرْتُ .

1 Tj. izuzimanje nečega što riječi obuhvataju svojim značenjem. Izuzimanje također obuhvata oslanjanje na Allahovu, dželle šanuhu, volju riječima ako Bog da (*inšallah*). Allah, dželle šanuhu, kaže: "I nikako ni za šta ne reci: 'Uradit ću to, sigurno, sutra!' – ne dodavši: 'Ako Bog da!' A kada zaboraviš, sjeti se Gospodara svoga i reci: 'Gospodar moj uputit će me na ono što je bolje i korisnije od ovoga." (El-Kehf, 23-24)

6720. PRIČAO NAM JE Ali b. Abdullah, a njemu Sufjan, prenoseći od Hišama b. Hudžejra, ovaj od Tavusa, a on od Ebu-Hurejre da je kazivao:
"Sulejman[2] se zakleo riječima: 'Noćas ću obići devedeset žena, i svaka od njih rodit će dječaka koji će se boriti na Allahovom putu. Njegov mu drug (a Sufjan smatra da se radi o meleku) reče: 'Kaži: 'Išallah (ako Bog da)!'', ali on to zaboravi. Potom ih je obišao, i samo mu je jedna rodila dijete s pola tijela."[3] Ebu-Hurejra prenosi (da je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao): "Da je kazao: 'Inšallah (ako Bog da)!', ne bi prekršio zakletvu, a ispunio bi svoj cilj!" Ebu-Hurejra je jednom rekao da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Da je izuzeo (rekavši inšallah)..."
Pričao nam je i Ebu-Zinad, prenoseći od A'redža, hadis po sadržaju sličan hadisu koji prenosi Ebu-Hurejra.

٦٧٢٠. حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ عَبْدِاللهِ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ عَنْ هِشَامِ بْنِ حُجَيْرٍ عَنْ طَاوُسٍ سَمِعَ أَبَا هُرَيْرَةَ قَالَ قَالَ سُلَيْمَانُ لأَطُوفَنَّ اللَّيْلَةَ عَلَى تِسْعِينَ امْرَأَةً كُلٌّ تَلِدُ غُلاَمًا يُقَاتِلُ فِي سَبِيلِ اللهِ فَقَالَ لَهُ صَاحِبُهُ قَالَ سُفْيَانُ يَعْنِي الْمَلَكَ قُلْ إِنْ شَاءَ اللهُ فَنَسِيَ فَطَافَ بِهِنَّ فَلَمْ تَأْتِ امْرَأَةٌ مِنْهُنَّ بِوَلَدٍ إِلاَّ وَاحِدَةٌ بِشِقِّ غُلاَمٍ فَقَالَ أَبُو هُرَيْرَةَ يَرْوِيهِ قَالَ لَوْ قَالَ إِنْ شَاءَ اللهُ لَمْ يَحْنَثْ وَكَانَ دَرَكًا لَهُ فِي حَاجَتِهِ وَقَالَ مَرَّةً قَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ لَوِ اسْتَثْنَى وَحَدَّثَنَا أَبُو الزِّنَادِ عَنِ الأَعْرَجِ مِثْلَ حَدِيثِ أَبِي هُرَيْرَةَ .

O ISKUPLJENJU PRIJE I POSLIJE KRŠENJA (ZAKLETVE)

باب الْكَفَّارَةِ قَبْلَ الْحِنْثِ وبعْدَهُ

6721. PRIČAO NAM JE Ali b. Hudžr, njemu Isma'il b. Ibrahim, prenoseći od Ejjuba, on od Kasima Temimija, a ovaj od Zehdema Džurmija da je kazivao:
"Bili smo kod Ebu-Musaa – a između nas i ovog ogranka Džerma postojalo je bratstvo i dobročinstvo – te (nam) je on iznio hranu u kojoj je bilo kokošije meso. Među svijetom bijaše i čovjek iz Benu-Tejmullaha, crven kao da je rob (nearap), koji se nije približavao (jelu), pa mu Ebu-Musa reče: 'Priđi, ja sam, zaista, vidio Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, kako ga jede.'
'A ja sam ga vidio da jede nešto što ja nisam volio, pa sam se zakleo da ga nikada neću jesti.'

٦٧٢١. حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ حُجْرٍ حَدَّثَنَا إِسْمَاعِيلُ ابْنُ إِبْرَاهِيمَ عَنْ أَيُّوبَ عَنِ الْقَاسِمِ التَّمِيمِيِّ عَنْ زَهْدَمٍ الْجَرْمِيِّ قَالَ كُنَّا عِنْدَ أَبِي مُوسَى وَكَانَ بَيْنَنَا وَبَيْنَ هَذَا الْحَيِّ مِنْ جَرْمٍ إِخَاءٌ وَمَعْرُوفٌ قَالَ فَقُدِّمَ طَعَامٌ قَالَ وَقُدِّمَ فِي طَعَامِهِ لَحْمُ دَجَاجٍ قَالَ وَفِي الْقَوْمِ رَجُلٌ مِنْ بَنِي تَيْمِ اللهِ أَحْمَرُ كَأَنَّهُ مَوْلًى قَالَ فَلَمْ يَدْنُ فَقَالَ لَهُ أَبُو مُوسَى ادْنُ فَإِنِّي قَدْ رَأَيْتُ رَسُولَ اللهِ ﷺ يَأْكُلُ مِنْهُ قَالَ إِنِّي رَأَيْتُهُ يَأْكُلُ شَيْئًا قَذِرْتُهُ فَحَلَفْتُ أَنْ لاَ أَطْعَمَهُ أَبَدًا فَقَالَ ادْنُ

2 Tj. Sulejman, alejhis-selam.

3 Dijete samo s jednom rukom i jednom nogom. I to jedno rođeno dijete nije bilo rođeno kao zdravo i normalno novorođenče.

'Priđi, ja ću te o tome obavijestiti', reče Musa, (započinjući pripovijedanje): 'Došli smo (jedne prilike) Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, dok je on dijelio stoku od zekata, u grupi Eš'arija, tražeći jahalicu. (Ejjub kaže: 'Mislim da je rekao kako je on, tada, bio ljut.')
'Tako mi Allaha', reče (nam) on, 'neću vam dati jahalice, niti vam imam šta dati!', te smo mi krenuli (nazad). Tada su Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, pristigle deve zadobivene kao ratni plijen, pa su povikali: 'Gdje su one Eš'arije, gdje su one Eš'arije?' Mi smo se vratili, i on nam odredi pet dobrih deva.
Krenuli smo potom, a ja svojim drugovima rekoh: 'Došli smo Allahovom Poslaniku tražeći od njega jahalice, pa on se zakleo da ih nam neće dati, ali je potom poslao po nas i dao nam ih. Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, zaboravio je na svoju zakletvu. Tako mi Allaha, ako zanemarimo njegovu zakletvu, nikada nećemo postići uspjeh! Vratimo se Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, i podsjetimo ga na njegovu zakletvu!'
Nakon toga se vratismo i rekosmo: 'Allahov Poslaniče, došli smo ti tražeći da nam daš jahalice, pa si se ti zakleo da nam ih nećeš dati, ali si nam ih zatim dao, te smo pomislili (ili: shvatili smo) da si ti zaboravio svoju zakletvu!'
'Idite', reče on, 'Allah vam ih je dao! Ja, tako mi Allaha, ako Allah da, zaista neću izgovoriti zakletvu, a da, kad vidim da je nešto drugo bolje od nje, ne uradim ono što je bolje, a za nju se ne iskupim.'"
Isto prenosi Hammad b. Zejd od Ejjuba, on od Ebu-Kilabe i Kasima b. Asima Kelbija, koji kažu da im je o ovome pričao Kutejba, njemu Abdulvehhab, ovom Ejjub, njemu Ebu-Kilaba i Kasim Temimi, a njemu Zehdem. Pričao nam je, također, isto ovo i Ebu-Ma'mer, njemu Abdul-Varis, a ovom Ejjub, prenoseći od Kasima, a on od Zehdema.

أُخْبِرْكَ عَنْ ذَلِكَ أَتَيْنَا رَسُولَ اللهِ ﷺ فِي رَهْطٍ مِنَ الأَشْعَرِيِّينَ أَسْتَحْمِلُهُ وَهُوَ يَقْسِمُ نَعَمًا مِنْ نَعَمِ الصَّدَقَةِ قَالَ أَيُّوبُ أَحْسِبُهُ قَالَ وَهُوَ غَضْبَانُ قَالَ وَاللهِ لاَ أَحْمِلُكُمْ وَمَا عِنْدِي مَا أَحْمِلُكُمْ عَلَيْهِ قَالَ فَانْطَلَقْنَا فَأُتِيَ رَسُولُ اللهِ ﷺ بِنَهْبِ إِبِلٍ فَقِيلَ أَيْنَ هَؤُلاَءِ الأَشْعَرِيُّونَ فَأَتَيْنَا فَأَمَرَ لَنَا بِخَمْسِ ذَوْدٍ غُرِّ الذُّرَى قَالَ فَانْدَفَعْنَا فَقُلْتُ لأَصْحَابِي أَتَيْنَا رَسُولَ اللهِ ﷺ نَسْتَحْمِلُهُ فَحَلَفَ أَنْ لاَ يَحْمِلَنَا ثُمَّ أَرْسَلَ إِلَيْنَا فَحَمَلَنَا نَسِيَ رَسُولُ اللهِ ﷺ يَمِينَهُ وَاللهِ لَئِنْ تَغَفَّلْنَا رَسُولَ اللهِ ﷺ يَمِينَهُ لاَ نُفْلِحُ أَبَدًا ارْجِعُوا بِنَا إِلَى رَسُولِ اللهِ ﷺ فَلْنُذَكِّرْهُ يَمِينَهُ فَرَجَعْنَا فَقُلْنَا يَا رَسُولَ اللهِ أَتَيْنَاكَ نَسْتَحْمِلُكَ فَحَلَفْتَ أَنْ لاَ تَحْمِلَنَا ثُمَّ حَمَلْتَنَا فَظَنَنَّا أَوْ فَعَرَفْنَا أَنَّكَ نَسِيتَ يَمِينَكَ قَالَ انْطَلِقُوا فَإِنَّمَا حَمَلَكُمُ اللهُ إِنِّي وَاللهِ إِنْ شَاءَ اللهُ لاَ أَحْلِفُ عَلَى يَمِينٍ فَأَرَى غَيْرَهَا خَيْرًا مِنْهَا إِلاَّ أَتَيْتُ الَّذِي هُوَ خَيْرٌ وَتَحَلَّلْتُهَا تَابَعَهُ حَمَّادُ بْنُ زَيْدٍ عَنْ أَيُّوبَ عَنْ أَبِي قِلاَبَةَ وَالْقَاسِمِ بْنِ عَاصِمٍ الْكُلَيْبِيِّ حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ حَدَّثَنَا عَبْدُالْوَهَّابِ عَنْ أَيُّوبَ عَنْ أَبِي قِلاَبَةَ وَالْقَاسِمِ التَّمِيمِيِّ عَنْ زَهْدَمٍ بِهَذَا حَدَّثَنَا أَبُو مَعْمَرٍ حَدَّثَنَا عَبْدُالْوَارِثِ حَدَّثَنَا أَيُّوبُ عَنِ الْقَاسِمِ عَنْ زَهْدَمٍ بِهَذَا .

٦٧٢٢. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِاللهِ حَدَّثَنَا عُثْمَانُ بْنُ عُمَرَ بْنِ فَارِسٍ أَخْبَرَنَا ابْنُ عَوْنٍ عَنِ الْحَسَنِ عَنْ عَبْدِالرَّحْمَنِ بْنِ سَمُرَةَ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ لاَ تَسْأَلِ الإِمَارَةَ فَإِنَّكَ إِنْ أُعْطِيتَهَا مِنْ غَيْرِ مَسْأَلَةٍ أُعِنْتَ عَلَيْهَا وَإِنْ أُعْطِيتَهَا عَنْ مَسْأَلَةٍ وُكِلْتَ إِلَيْهَا وَإِذَا حَلَفْتَ عَلَى يَمِينٍ فَرَأَيْتَ غَيْرَهَا خَيْرًا مِنْهَا فَأْتِ الَّذِي هُوَ خَيْرٌ وَكَفِّرْ عَنْ يَمِينِكَ تَابَعَهُ أَشْهَلُ بْنُ حَاتِمٍ عَنِ ابْنِ عَوْنٍ وَتَابَعَهُ يُونُسُ وَسِمَاكُ بْنُ عَطِيَّةَ وَسِمَاكُ بْنُ حَرْبٍ وَحُمَيْدٌ وَقَتَادَةُ وَمَنْصُورٌ وَهِشَامٌ وَالرَّبِيعُ .

6722. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Abdullah, njemu Usman b. Umer b. Faris, a ovom Ibn-Avn, prenoseći od Hasana, a on od Abdur-Rahmana b. Semure da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:

"Nemoj tražiti vlast, jer ako ti se da, a ti je nisi tražio, bit ćeš u njoj potpomognut, a ako je dobiješ tražeći je, bit ćeš joj prepušten. Kada se zakuneš, pa vidiš da je nešto drugo bolje, uradi ono što je bolje i iskupi se za svoju zakletvu."

Isto prenosi Ešhel b. Hatim od Ibn-Avna, a također i Junus, Semmak b. Atijja, Semmak b. Harb, Humejd, Katada, Mensur, Hišam i Rebi'.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

U ime Allaha, Svemilosnog, Samilosnog!

كِتَابُ الْفَرَائِضِ

NASLJEDNO PRAVO

O RIJEČIMA UZVIŠENOG:
"ALLAH VAM NALAŽE, U VEZI S DJECOM VAŠOM, DA MUŠKOM PRIPADNE KOLIKO DVOMA ŽENSKE DJECE. A AKO BUDE VIŠE OD DVOJE ŽENSKE DJECE, NJIMA PRIPADAJU DVIJE TREĆINE ONOGA ŠTO JE OSTAVIO, A AKO JE SAMO JEDNA, PRIPADA JOJ POLOVINA. A RODITELJIMA, SVAKOME POSEBNO, PRIPADA ŠESTINA OD ONOGA ŠTO JE OSTAVIO, AKO IMA DJECE. A AKO NE BUDE IMAO DJECE, I NASLIJEDE GA RODITELJI, ONDA NJEGOVOJ MAJCI PRIPADA TREĆINA. A AKO IMA BRAĆE I(LI) SESTARA, ONDA NJEGOVOJ MAJCI PRIPADA ŠESTINA POŠTO SE IZVRŠI OPORUKA KOJU JE OSTAVIO, ILI PODMIRI DUG. VI NE ZNATE KO VAM JE BLIŽI PO KORISTI, RODITELJI VAŠI ILI SINOVI VAŠI. TO JE ALLAHOVA ZAPOVIJED, A ALLAH JE, DOISTA, SVEZNAJUĆI I MUDRI. VAMA PRIPADA POLOVINA ONOGA ŠTO OSTAVE SUPRUGE VAŠE, AKO NE BUDU IMALE DJECE; A AKO BUDU IMALE DJECE, VAMA PRIPADA ČETVRTINA ONOGA ŠTO ONE OSTAVE, POŠTO SE IZVRŠI OPORUKA KOJU OSTAVE, ILI PODMIRI DUG; NJIMA PRIPADA ČETVRTINA ONOGA ŠTO VI OSTAVITE UKOLIKO NE BUDETE IMALI DJECE, A AKO BUDETE IMALI DJECE,

بَاب قَوْلِ اللَّهِ تَعَالَى
(يُوصِيكُمُ اللَّهُ فِي أَوْلَادِكُمْ لِلذَّكَرِ مِثْلُ حَظِّ الْأُنْثَيَيْنِ فَإِنْ كُنَّ نِسَاءً فَوْقَ اثْنَتَيْنِ فَلَهُنَّ ثُلُثَا مَا تَرَكَ وَإِنْ كَانَتْ وَاحِدَةً فَلَهَا النِّصْفُ وَلِأَبَوَيْهِ لِكُلِّ وَاحِدٍ مِنْهُمَا السُّدُسُ مِمَّا تَرَكَ إِنْ كَانَ لَهُ وَلَدٌ فَإِنْ لَمْ يَكُنْ لَهُ وَلَدٌ وَوَرِثَهُ أَبَوَاهُ فَلِأُمِّهِ الثُّلُثُ فَإِنْ كَانَ لَهُ إِخْوَةٌ فَلِأُمِّهِ السُّدُسُ مِنْ بَعْدِ وَصِيَّةٍ يُوصِي بِهَا أَوْ دَيْنٍ آبَاؤُكُمْ وَأَبْنَاؤُكُمْ لَا تَدْرُونَ أَيُّهُمْ أَقْرَبُ لَكُمْ نَفْعًا فَرِيضَةً مِنَ اللَّهِ إِنَّ اللَّهَ كَانَ عَلِيمًا حَكِيمًا وَلَكُمْ نِصْفُ مَا تَرَكَ أَزْوَاجُكُمْ إِنْ لَمْ يَكُنْ لَهُنَّ وَلَدٌ فَإِنْ كَانَ لَهُنَّ وَلَدٌ فَلَكُمُ الرُّبُعُ مِمَّا تَرَكْنَ مِنْ بَعْدِ وَصِيَّةٍ يُوصِينَ بِهَا أَوْ دَيْنٍ وَلَهُنَّ الرُّبُعُ مِمَّا تَرَكْتُمْ إِنْ لَمْ يَكُنْ لَكُمْ وَلَدٌ فَإِنْ كَانَ لَكُمْ وَلَدٌ فَلَهُنَّ الثُّمُنُ مِمَّا تَرَكْتُمْ مِنْ بَعْدِ وَصِيَّةٍ تُوصُونَ بِهَا أَوْ دَيْنٍ وَإِنْ كَانَ رَجُلٌ يُورَثُ كَلَالَةً أَوِ امْرَأَةٌ وَلَهُ أَخٌ أَوْ أُخْتٌ فَلِكُلِّ وَاحِدٍ مِنْهُمَا السُّدُسُ فَإِنْ كَانُوا أَكْثَرَ مِنْ ذَلِكَ فَهُمْ شُرَكَاءُ فِي الثُّلُثِ مِنْ بَعْدِ وَصِيَّةٍ يُوصَى بِهَا أَوْ دَيْنٍ غَيْرَ مُضَارٍّ وَصِيَّةً مِنَ اللَّهِ وَاللَّهُ عَلِيمٌ حَلِيمٌ)

NJIMA PRIPADA OSMINA ONOGA ŠTO VI OSTAVITE NAKON ŠTO SE IZVRŠI OPORUKA KOJU OSTAVITE, ILI PODMIRI DUG. A AKO SE MUŠKARAC ILI ŽENA, KOJI NEMAJU NI DJECE NI RODITELJA, BUDU NASLJEĐIVALI I BUDU IMALI BRATA ILI SESTRU, ONDA ĆE SVAKO OD NJIH DVOJE DOBITI ŠESTINU; AKO IH BUDE VIŠE, ONI ONDA ZAJEDNIČKI UČESTVUJU U TREĆINI, POŠTO SE IZVRŠI OPORUKA KOJA JE OSTAVLJENA, ILI PODMIRI DUG, NE OŠTEĆUJUĆI TIME BILO KOGA. TO JE ZAPOVIJED ALLAHOVA, A ALLAH JE SVEZNAJUĆI I BLAGI."[1]

6723. PRIČAO NAM JE Kutejba b. Seid, a njemu Sufjan, prenoseći od Muhammeda b. Munkedira, a on od Džabira b. Abdullaha, radijallahu anhuma, da je kazivao:

"Razbolio sam se, pa su me posjetili Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, i Ebu-Bekr, a došli su pješice. Kad su stigli, ja sam bio pao u nesvijest. Tada je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, uzeo abdest i polio me vodom od svoga abdesta. Došao sam k svijesti i rekao: 'Allahov Poslaniče, kako da postupim sa svojim imetkom, kako da raspodijelim svoj imetak?' On mi nije ništa odgovorio dok nije objavljen ajet o nasljedstvu."

٦٧٢٣ . حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ بْنُ سَعِيدٍ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ الْمُنْكَدِرِ سَمِعَ جَابِرَ بْنَ عَبْدِاللهِ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا يَقُولُ مَرِضْتُ فَعَادَنِي رَسُولُ اللهِ ﷺ وَأَبُو بَكْرٍ وَهُمَا مَاشِيَانِ فَأَتَانِي وَقَدْ أُغْمِيَ عَلَيَّ فَتَوَضَّأَ رَسُولُ اللهِ ﷺ فَصَبَّ عَلَيَّ وَضُوءَهُ فَأَفَقْتُ فَقُلْتُ يَا رَسُولَ اللهِ كَيْفَ أَصْنَعُ فِي مَالِي كَيْفَ أَقْضِي فِي مَالِي فَلَمْ يُجِبْنِي بِشَيْءٍ حَتَّى نَزَلَتْ آيَةُ الْمَوَارِيثِ .

[1] En- Nisa, 11-12. Ovaj ajet o nasljedstvu stavio je van snage propis o oporuci koji je dotada važio.

O IZUČAVANJU NASLJEDNOG PRAVA

باب تعليم الفرائض

Ukba b. Amir kaže: "Naučite prije naslućivača"[2], tj. onih koji govore na osnovu pretpostavki (a ne dokaza).

وَقَالَ عُقْبَةُ بْنُ عَامِرٍ تَعَلَّمُوا قَبْلَ الظَّانِّينَ يَعْنِي الَّذِينَ يَتَكَلَّمُونَ بِالظَّنِّ .

6724. PRIČAO NAM JE Musa b. Isma'il, njemu Vuhejb, a ovom Ibn-Tavus, prenoseći od svoga oca, a on od Ebu-Hurejre da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
"Čuvajte se pretpostavki, jer su pretpostavke najveće laži. Nemojte prisluškivati, nemojte uhoditi, nemojte se međusobno mrziti, nemojte se svađati niti jedni drugima okretati leđa; budite Allahovi robovi kao braća."

٦٧٢٤. حَدَّثَنَا مُوسَى بْنُ إِسْمَاعِيلَ حَدَّثَنَا وُهَيْبٌ حَدَّثَنَا ابْنُ طَاوُسٍ عَنْ أَبِيهِ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ إِيَّاكُمْ وَالظَّنَّ فَإِنَّ الظَّنَّ أَكْذَبُ الْحَدِيثِ وَلاَ تَحَسَّسُوا وَلاَ تَجَسَّسُوا وَلاَ تَبَاغَضُوا وَلاَ تَدَابَرُوا وَكُونُوا عِبَادَ اللهِ إِخْوَانًا .

O RIJEČIMA VJEROVJESNIKOVIM, SALLALLAHU ALEJHI VE SELLEM: "MI SE (POSLANICI) NE NASLJEĐUJEMO: ŠTO SMO OSTAVILI – TO JE SADAKA."

باب قول النبي ﷺ
لا نورث ما تركنا صدقة

6725. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Muhammed, njemu Hišam, a ovom Ma'mer, prenoseći od Zuhrija, on od Urve, a ovaj od Aiše (da je kazivala): "Fatima i Abbas, radijallahu anhuma, došli kod Ebu-Bekra da pitaju za svoje nasljedstvo od Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem. Tražili su svoju zemlju u Fedeku i svoj dio (ratnog plijena) iz Hajbera,

٦٧٢٥. حَدَّثَنَا عَبْدُاللهِ بْنُ مُحَمَّدٍ حَدَّثَنَا هِشَامٌ أَخْبَرَنَا مَعْمَرٌ عَنِ الزُّهْرِيِّ عَنْ عُرْوَةَ عَنْ عَائِشَةَ أَنَّ فَاطِمَةَ وَالْعَبَّاسَ عَلَيْهِمَا السَّلاَمُ أَتَيَا أَبَا بَكْرٍ يَلْتَمِسَانِ مِيرَاثَهُمَا مِنْ رَسُولِ اللهِ ﷺ وَهُمَا حِينَئِذٍ يَطْلُبَانِ أَرْضَيْهِمَا مِنْ فَدَكَ وَسَهْمَهُمَا مِنْ خَيْبَرَ .

2 Iz ovog razumijemo da su se prve generacije muslimana oslanjale na šerijatske tekstove, njih uzimale kao dokaze i pomoću njih tumačile nasljedno pravo (*feraid*) i ostale šerijatske propise. U isto vrijeme, iz ovog se razumije da će doći vrijeme kad će ljudi proizvoljno tumačiti pitanja vezana za feraid, iako u domenu ove nauke gotovo da nema mjesta idžtihadu, jer su propisi o nasljednom pravu detaljno objašnjeni šerijatskim tekstovima. U vjerodostojnom hadisu od Ibn-Mes'uda prenosi se da je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Učite feraid i tumačite ga svijetu, jer ću ja umrijeti, a i znanja će nestajati, tako da će se dvojica razići oko nekog pitanja u feraidu, a neće biti nikoga ko bi mogao presuditi među njima." (Ahmed, Tirmizi, Nesai i Hakim)

6726. pa im je Ebu-Bekr rekao: 'Čuo sam Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, kad je rekao: 'Mi se ne nasljeđujemo:[1] što smo ostavili – to je sadaka. Porodica Muhammedova zaista se izdržava iz ovog imetka.[2]
'Ja neću', reče Ebu-Bekr, 'ostaviti nešto što sam vidio da ga Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, radi, a da i ja to ne uradim.' Fatima ga je (poslije toga) izbjegavala, i umrla je, a da s njim nije progovorila."[3]

٦٧٢٦. فَقَالَ لَهُمَا أَبُو بَكْرٍ سَمِعْتُ رَسُولَ اللهِ ﷺ يَقُولُ لاَ نُورَثُ مَا تَرَكْنَا صَدَقَةٌ إِنَّمَا يَأْكُلُ آلُ مُحَمَّدٍ مِنْ هَذَا الْمَالِ قَالَ أَبُو بَكْرٍ وَاللهِ لاَ أَدَعُ أَمْرًا رَأَيْتُ رَسُولَ اللهِ ﷺ يَصْنَعُهُ فِيهِ إِلاَّ صَنَعْتُهُ قَالَ فَهَجَرَتْهُ فَاطِمَةُ فَلَمْ تُكَلِّمْهُ حَتَّى مَاتَتْ .

6727. PRIČAO NAM JE Isma'il b. Eban, a njemu Ibn-Mubarek, prenoseći od Junusa, on od Zuhrija, ovaj od Urve, a on od Aiše da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Mi se ne nasljeđujemo: što ostavimo – to je sadaka."

٦٧٢٧. حَدَّثَنَا إِسْمَاعِيلُ بْنُ أَبَانَ أَخْبَرَنَا ابْنُ الْمُبَارَكِ عَنْ يُونُسَ عَنِ الزُّهْرِيِّ عَنْ عُرْوَةَ عَنْ عَائِشَةَ أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ قَالَ لاَ نُورَثُ مَا تَرَكْنَا صَدَقَةٌ .

6728. PRIČAO NAM JE Jahja b. Bukejr, a njemu Lejs, prenoseći od Ukajla, on od Ibn-Šihaba, koji je rekao: "Obavijestio me je Malik b. Evs b. Hadesan, a Muhammed b. Džubejr b. Mut'im ispričao mi je dio tog njegova (Malikova) govora, pa sam krenuo i ušao kod njega, te sam ga upitao, a on reče: 'Krenuo sam (s namjerom) da uđem kod Omera. Kod njega je pažljivo ušao njegov vratar i upitao: 'Mogu li ući Osman, Abdur-Rahman, Zubejr i Sa'd?'
'Da', odgovorio je. On im je dopustio da uđu, a zatim upitao: 'Mogu li ući Alija i Abbas?'
'Da', odgovorio je (Omer). (Nakon što je ušao), Abbas reče: 'O vladaru pravovjernih, presudi između mene i ovoga!'
'Zaklinjem vas Allahom, čijom voljom opstoje nebesa i Zemlja, da li znate da je Allahov Poslanik

٦٧٢٨. حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ بُكَيْرٍ حَدَّثَنَا اللَّيْثُ عَنْ عُقَيْلٍ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ قَالَ أَخْبَرَنِي مَالِكُ ابْنُ أَوْسِ بْنِ الْحَدَثَانِ وَكَانَ مُحَمَّدُ بْنُ جُبَيْرِ ابْنِ مُطْعِمٍ ذَكَرَ لِي مِنْ حَدِيثِهِ ذَلِكَ فَانْطَلَقْتُ حَتَّى دَخَلْتُ عَلَيْهِ فَسَأَلْتُهُ فَقَالَ انْطَلَقْتُ حَتَّى أَدْخُلَ عَلَى عُمَرَ فَأَتَاهُ حَاجِبُهُ يَرْفَا فَقَالَ هَلْ لَكَ فِي عُثْمَانَ وَعَبْدِالرَّحْمَنِ وَالزُّبَيْرِ وَسَعْدٍ قَالَ نَعَمْ فَأَذِنَ لَهُمْ ثُمَّ قَالَ هَلْ لَكَ فِي عَلِيٍّ وَعَبَّاسٍ قَالَ نَعَمْ قَالَ عَبَّاسٌ يَا أَمِيرَ الْمُؤْمِنِينَ اقْضِ بَيْنِي وَبَيْنَ هَذَا قَالَ أَنْشُدُكُمْ بِاللهِ الَّذِي بِإِذْنِهِ تَقُومُ السَّمَاءُ وَالأَرْضُ هَلْ تَعْلَمُونَ أَنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ قَالَ لاَ نُورَثُ مَا تَرَكْنَا صَدَقَةٌ يُرِيدُ رَسُولُ اللهِ ﷺ

1 Većina uleme smatra da i poslanici prije Muhammeda, sallallahu alejhi ve sellem, nisu bili nasljeđivani. Nasljeđivanje spomenuto u Kur'anu, kao što je to slučaj sa šesnaestim ajetom sure En-Neml i šestim ajetom sure Merjem, odnosi se na nasljeđivanje poslanstava i nauke. (*Fethul-bari*, 12/10)

2 Znači u granicama njihove potrebe. (*Fethul-bari*, 12/8)

3 To je trajalo otprilike šest mjeseci, a ovdje se nije radilo o izbjegavanju koje je haram, a koje podrazumijeva nenazivanje selama i slično. Ona je jednostavno izbjegavala da se s njim susretne.

نَفْسَهُ فَقَالَ الرَّهْطُ قَدْ قَالَ ذَلِكَ فَأَقْبَلَ عَلَى عَلِيٍّ وَعَبَّاسٍ فَقَالَ هَلْ تَعْلَمَانِ أَنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ قَالَ ذَلِكَ قَالاَ قَدْ قَالَ ذَلِكَ قَالَ عُمَرُ فَإِنِّي أُحَدِّثُكُمْ عَنْ هَذَا الأَمْرِ إِنَّ اللهَ قَدْ كَانَ خَصَّ رَسُولَهُ ﷺ فِي هَذَا الْفَيْءِ بِشَيْءٍ لَمْ يُعْطِهِ أَحَدًا غَيْرَهُ فَقَالَ عَزَّ وَجَلَّ (مَا أَفَاءَ اللهُ عَلَى رَسُولِهِ) إِلَى قَوْلِهِ (قَدِيرٌ) فَكَانَتْ خَالِصَةً لِرَسُولِ اللهِ ﷺ وَاللهِ مَا احْتَازَهَا دُونَكُمْ وَلاَ اسْتَأْثَرَ بِهَا عَلَيْكُمْ لَقَدْ أَعْطَاكُمُوهَا وَبَثَّهَا فِيكُمْ حَتَّى بَقِيَ مِنْهَا هَذَا الْمَالُ فَكَانَ النَّبِيُّ ﷺ يُنْفِقُ عَلَى أَهْلِهِ مِنْ هَذَا الْمَالِ نَفَقَةَ سَنَتِهِ ثُمَّ يَأْخُذُ مَا بَقِيَ فَيَجْعَلُهُ مَجْعَلَ مَالِ اللهِ فَعَمِلَ بِذَاكَ رَسُولُ اللهِ ﷺ حَيَاتَهُ أَنْشُدُكُمْ بِاللهِ هَلْ تَعْلَمُونَ ذَلِكَ قَالُوا نَعَمْ ثُمَّ قَالَ لِعَلِيٍّ وَعَبَّاسٍ أَنْشُدُكُمَا بِاللهِ هَلْ تَعْلَمَانِ ذَلِكَ قَالاَ نَعَمْ فَتَوَفَّى اللهُ نَبِيَّهُ ﷺ فَقَالَ أَبُو بَكْرٍ أَنَا وَلِيُّ رَسُولِ اللهِ ﷺ فَقَبَضَهَا فَعَمِلَ بِمَا عَمِلَ بِهِ رَسُولُ اللهِ ﷺ ثُمَّ تَوَفَّى اللهُ أَبَا بَكْرٍ فَقُلْتُ أَنَا وَلِيُّ وَلِيِّ رَسُولِ اللهِ ﷺ فَقَبَضْتُهَا سَنَتَيْنِ أَعْمَلُ فِيهَا مَا عَمِلَ رَسُولُ اللهِ ﷺ وَأَبُو بَكْرٍ ثُمَّ جِئْتُمَانِي وَكَلِمَتُكُمَا وَاحِدَةٌ وَأَمْرُكُمَا جَمِيعٌ جِئْتَنِي تَسْأَلُنِي نَصِيبَكَ مِنِ ابْنِ أَخِيكَ وَأَتَانِي هَذَا يَسْأَلُنِي نَصِيبَ امْرَأَتِهِ مِنْ أَبِيهَا فَقُلْتُ إِنْ شِئْتُمَا دَفَعْتُهَا إِلَيْكُمَا بِذَلِكَ فَتَلْتَمِسَانِ مِنِّي قَضَاءً غَيْرَ ذَلِكَ فَوَاللهِ الَّذِي بِإِذْنِهِ تَقُومُ السَّمَاءُ وَالأَرْضُ لاَ أَقْضِي فِيهَا قَضَاءً غَيْرَ ذَلِكَ حَتَّى تَقُومَ السَّاعَةُ فَإِنْ عَجَزْتُمَا فَادْفَعَاهَا إِلَيَّ فَأَنَا أَكْفِيكُمَاهَا.

rekao: 'Mi se ne nasljeđujemo: što ostavimo – to je sadaka?' Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, mislio je (tada) na sebe.'

'Da, rekao je to', potvrdiše ljudi u skupini, a zatim se okrenuše Aliji i Abbasu i upitaše: 'Da li vas dvojica znate da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, to rekao?'

'Da, rekao je to', odgovoriše. Tada Omer poče govoriti: 'Ja ću vas (sada) obavijestiti o tome. Allah je, zaista, odredio Svome Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, (udio) u ovom plijenu dobivenom bez borbe, što nije dao nikome drugom. Uzvišeni je Allah rekao: 'A šta je od njih Allah dao Poslaniku Svome kao plijen...' – sve do Njegovih riječi: '... moć.'[4] I to je (dato) samo Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem. Tako mi Allaha, on to nije uzeo sebi, niti je to samo za sebe zadržao. On vam je to dao, raspodijelivši ga među vama, tako da je od toga ostao samo ovaj imetak. Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, izdržavao je svoju porodicu iz ovog imetka godinu dana, a zatim bi uzeo ono što preostane i podijelio ga tamo gdje se Allahov imetak dijeli. To je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, radio cijeli svoj život. Zaklinjem vas Allahom, jeste li ovo razumjeli?'

'Da', odgovorili su. Zatim se on obratio Aliji i Abbasu rekavši: 'Zaklinjem vas dvojicu Allahom, da li ste to shvatili?'

'Da', odgovorila su njih dvojica.

(Potom je Omer nastavio govoriti:) 'Onda je Allah dao smrt Svome Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem. 'Ja sam nasljednik Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem', reče tada Ebu-Bekr. Uzeo je taj imetak i radio s njim isto ono što je radio i Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem. Zatim je Allah dao da umre

4 Ovo je šesti ajet sure El-Hašr, koji u cijelosti glasi: "A vi niste kasom tjerali ni konje ni kamile zbog onoga što je Allah od njih, kao plijen, darovao Poslaniku Svome; Allah prepušta vlast poslanicima Svojim nad onima nad kojima On hoće; a Allah sve može."

i Ebu-Bekr, te rekoh: 'Ja sam nasljednik Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem. Uzeo sam ga (taj imetak) i radio s njim dvije godine ono što su radili Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, i Ebu-Bekr. A sada ste mi došli vas dvojica govoreći isto i slažući se. Došao si da me pitaš o svom udjelu u nasljedstvu od svoga bratića, a on je došao da me pita o dijelu koji pripada njegovoj ženi od njenog oca. Rekao sam (vam): 'Ako hoćete, ja ću vam to platiti na osnovu toga', a vi od mene (sada) tražite drugačiju presudu?! Tako mi Allaha, čijom voljom opstoje nebesa i Zemlja, ja o tome neću donijeti drugačiju presudu do Sudnjeg dana. Ako vas dvojica niste u stanju tako postupiti, dajte ga (taj imetak) meni i ja ću vas u tome zamijeniti!'"

6729. PRIČAO NAM JE Ismail, a njemu Malik, prenoseći od Ebu-Zinada, ovaj od A'redža, a on od Ebu-Hurejre, da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Moji nasljednici neće podijeliti ni dinara. Sve što sam ostavio, osim opskrbe za svoje žene i sredstava za izdržavanje svoga namještenika (najamnika),[1] jeste sadaka."

٦٧٢٩. حَدَّثَنَا إِسْمَاعِيلُ قَالَ حَدَّثَنِي مَالِكٌ
عَنْ أَبِي الزِّنَادِ عَنِ الْأَعْرَجِ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ أَنَّ
رَسُولَ اللهِ ﷺ قَالَ لَا يَقْتَسِمُ وَرَثَتِي دِينَارًا مَا تَرَكْتُ
بَعْدَ نَفَقَةِ نِسَائِي وَمَئُونَةِ عَامِلِي فَهُوَ صَدَقَةٌ .

6730. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Meslema, a njemu Malik, prenoseći od Ibn-Šihaba, ovaj od Urve, a on od Aiše, radijallahu anha (da je kazivala): "Kada je na ahiret preselio Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, njegove su supruge namjeravale poslati Osmana da upita Ebu-Bekra za Poslanikovo, sallallahu alejhi ve sellem, naslijedstvo. Tada sam ja rekla: 'Zar Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, nije rekao: 'Mi se ne nasljeđujemo: što smo ostavili – to je sadaka!'"

٦٧٣٠. حَدَّثَنَا عَبْدُ اللهِ بْنُ مَسْلَمَةَ عَنْ مَالِكٍ
عَنِ ابْنِ شِهَابٍ عَنْ عُرْوَةَ عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللهُ
عَنْهَا أَنَّ أَزْوَاجَ النَّبِيِّ ﷺ حِينَ تُوُفِّيَ رَسُولُ اللهِ ﷺ
أَرَدْنَ أَنْ يَبْعَثْنَ عُثْمَانَ إِلَى أَبِي بَكْرٍ يَسْأَلْنَهُ مِيرَاثَهُنَّ
فَقَالَتْ عَائِشَةُ أَلَيْسَ قَدْ قَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ
لَا نُورَثُ مَا تَرَكْنَا صَدَقَةٌ .

1 Pod namještenikom ili najamnikom Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, je mislio na radnika koji je bio zadužen za sakupljanje zekata, ili na upravitelja imovine zekata, ili na halifu koji će doći poslije njega, ili je mislio na radnika koji će iskopati njegov mezar.

O VJEROVJESNIKOVIM, SALLALLAHU ALEJHI VE SELLEM, RIJEČIMA: "KO (IZA SEBE) OSTAVI IMETAK – TAJ IMETAK PRIPADA NJEGOVOJ PORODICI"

باب قَوْلِ النَّبِيِّ ﷺ مَنْ تَرَكَ مالاً فَلأَهْلِه

6731. PRIČAO NAM JE Abdan, njemu Abdullah, a ovom Junus, prenoseći od Ibn-Šihaba, ovaj od Ebu-Seleme, on od Ebu-Hurejre, radijallahu anhu, a ovaj od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, da je rekao: "Ja sam vjernicima preči od njih samih. Ko god od njih umre pod dugom, a ne ostavi ništa čime bi se dugovanje moglo podmiriti, mi ćemo ga izmiriti. Onaj ko ostavi neki imetak – taj imetak pripada njegovim nasljednicima."

٦٧٣١. حَدَّثَنَا عَبْدَانُ أَخْبَرَنَا عَبْدُاللهِ أَخْبَرَنَا يُونُسُ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ حَدَّثَنِي أَبُو سَلَمَةَ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ أَنَا أَوْلَى بِالْمُؤْمِنِينَ مِنْ أَنْفُسِهِمْ فَمَنْ مَاتَ وَعَلَيْهِ دَيْنٌ وَلَمْ يَتْرُكْ وَفَاءً فَعَلَيْنَا قَضَاؤُهُ وَمَنْ تَرَكَ مَالاً فَلِوَرَثَتِهِ .

O TOME DA DJECA NASLJEĐUJU SVOJE RODITELJE[2]

باب مِيرَاثِ الْوَلَدِ مِنْ أَبِيهِ وَأُمِّهِ

Zejd b. Sabit kaže: "Kada čovjek ili žena ostave samo jedno žensko dijete, tom djetetu pripada polovina imetka. Ako je dvoje ili više ženske djece, njima pripadaju dvije trećine. Ukoliko uz njih ima i muško, prvo će se namiriti oni koji suučestvuju u podjeli ostavštine, tako što će im se dati njihov određeni dio.[3] Ono što preostane podijelit će se tako što će muški nasljednici dobiti dvostruko više od ženskih."

وَقَالَ زَيْدُ بْنُ ثَابِتٍ إِذَا تَرَكَ رَجُلٌ أَوِ امْرَأَةٌ بِنْتًا فَلَهَا النِّصْفُ وَإِنْ كَانَتَا اثْنَتَيْنِ أَوْ أَكْثَرَ فَلَهُنَّ الثُّلُثَانِ وَإِنْ كَانَ مَعَهُنَّ ذَكَرٌ بُدِئَ بِمَنْ شَرِكَهُمْ فَيُؤْتَى فَرِيضَتَهُ فَمَا بَقِيَ فَلِلذَّكَرِ مِثْلُ حَظِّ الأُنْثَيَيْنِ .

2 Riječ dijete ovdje obuhvata srodstvo u silaznoj liniji, tj. djecu, njihovu djecu itd.

3 Naprimjer, ako su iza ostavitelja ostali otac, sin i dvije kćerke, prvo će se ocu dati njegov određeni dio, a preostali dio podijelit će se među ostaviteljevom djecom, tako što će sin dobiti dvostruko više nego njegove sestre.

6732. PRIČAO NAM JE Musa b. Ismail, njemu Vuhejb, a ovom Ibn-Tavus, prenoseći od svoga oca, ovaj od Ibn-Abbasa, radijallahu anhuma, a on od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, da je rekao: "Određene dijelove nasljedstva[1] (fardove) prvo dodijelite onima kojima pripadaju,[2] a ono što preostane pripada najbližem muškom srodniku."

٦٧٣٢. حَدَّثَنَا مُوسَى بْنُ إِسْمَاعِيلَ حَدَّثَنَا وُهَيْبٌ حَدَّثَنَا ابْنُ طَاوُسٍ عَنْ أَبِيهِ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ أَلْحِقُوا الْفَرَائِضَ بِأَهْلِهَا فَمَا بَقِيَ فَهُوَ لأَوْلَى رَجُلٍ ذَكَرٍ.

O TOME KAKO NASLJEĐUJU ŽENSKA DJECA[3]

باب ميراث البنات

6733. PRIČAO NAM JE Humejdi, njemu Sufjan, a ovom Zuhri, prenoseći od Amira b. Sa'da b. Ebu-Vekkasa, a on od svoga oca da je kazivao:

"Razbolio sam se u Mekki tako teško da sam se radovao smrti. U posjetu mi je došao Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, te sam ga upitao: 'Allahov Poslaniče, ja imam mnogo imetka, a nema nikoga, osim moje kćerke, ko će me naslijediti. Hoću li podijeliti kao sadaku dvije trećine svoga imetka?'

'Ne', odgovorio je.

'A polovinu?', upitao sam.

'Ne', kazao je.

'A trećinu?', upitah.

'I trećina je velika, jer bolje je da svoje nasljednike ostaviš bogatim nego siromašnim, pa da prose od svijeta. Ti nećeš nikoga opskrbiti, a da za to nećeš biti nagrađen, pa čak i za zalogaj hrane koji pojede tvoja supruga', reče mi on.

٦٧٣٣. حَدَّثَنَا الْحُمَيْدِيُّ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ حَدَّثَنَا الزُّهْرِيُّ قَالَ أَخْبَرَنِي عَامِرُ بْنُ سَعْدِ بْنِ أَبِي وَقَّاصٍ عَنْ أَبِيهِ قَالَ مَرِضْتُ بِمَكَّةَ مَرَضًا فَأَشْفَيْتُ مِنْهُ عَلَى الْمَوْتِ فَأَتَانِي النَّبِيُّ ﷺ يَعُودُنِي فَقُلْتُ يَا رَسُولَ اللهِ إِنَّ لِي مَالاً كَثِيرًا وَلَيْسَ يَرِثُنِي إِلاَّ ابْنَتِي أَفَأَتَصَدَّقُ بِثُلُثَيْ مَالِي قَالَ لاَ قَالَ قُلْتُ فَالشَّطْرُ قَالَ لاَ قُلْتُ الثُّلُثُ قَالَ الثُّلُثُ كَبِيرٌ إِنَّكَ إِنْ تَرَكْتَ وَلَدَكَ أَغْنِيَاءَ خَيْرٌ مِنْ أَنْ تَتْرُكَهُمْ عَالَةً يَتَكَفَّفُونَ النَّاسَ وَإِنَّكَ لَنْ تُنْفِقَ نَفَقَةً إِلاَّ أُجِرْتَ عَلَيْهَا حَتَّى اللُّقْمَةَ تَرْفَعُهَا إِلَى فِي امْرَأَتِكَ فَقُلْتُ يَا رَسُولَ اللهِ أَأُخَلَّفُ عَنْ هِجْرَتِي فَقَالَ لَنْ تُخَلَّفَ بَعْدِي فَتَعْمَلَ عَمَلاً تُرِيدُ بِهِ وَجْهَ اللهِ إِلاَّ ازْدَدْتَ

1 To su dijelovi određeni u Kur'anu.

2 Po Kur'anu i sunnetu.

3 Pravo na nasljeđivanje koje imaju ženska djeca ustanovljeno je jedanaestim ajetom sure En-Nisa: "Allah vam naređuje da od djece vaše muškom pripadne toliko koliko dvome ženske..." U predislamskom dobu ženska djeca nisu imala pravo nasljeđivanja, mada se dešavalo da neki i prekrše ovo pravilo. (*Fethul-bari*, 12/16) Islam je odredio da muško dijete dobiva dvostruko više od ženskog. Ovo mnoge dovodi u nedoumicu, tako da oni smatraju kako je žena u islamu, kada je nasljeđivanje u pitanju, u podređenom položaju. To tako izgleda na prvi pogled. Međutim, kada se ovo pitanje pogleda u kontekstu drugih šerijatskih propisa, dolazi se do zaključka da žensko dobiva možda više nego muško. Naime, žensko se obično udaje, a muž je po šerijatskim propisima dužan izdržavati svoju ženu. Imovina koju žensko naslijedi njeno je vlasništvo, i muž nema nikakva prava na nju. U slučaju da žena ostane bez muža, nju je dužan izdržavati njezin babo, djed, brat itd.

‘Allahov Poslaniče’, rekoh mu, ‘zar da ostanem (u Mekki) nakon svoje hidžre?!’[4]
‘Ti nećeš ostati poslije mene’, reče on, ‘a da ti, kad učiniš dobro djelo zarad lica Allahovog, neće biti povećan ugled i stupanj (deredža). Možda će, kad ostaneš iza mene, neki od tebe još imati koristi, a neki štete![5] Ali, siromah je Sa‘d b. Havla – Allahovom je Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, žao što je on umro u Mekki.’”
Sufjan kaže: “Sa‘d b. Havla jest čovjek iz Benu-Amira b. Luejja.

بِهِ رِفْعَةً وَدَرَجَةً وَلَعَلَّ أَنْ تُخَلَّفَ بَعْدِي حَتَّى يَنْتَفِعَ بِكَ أَقْوَامٌ وَيُضَرَّ بِكَ آخَرُونَ لَكِنِ الْبَائِسُ سَعْدُ بْنُ خَوْلَةَ يَرْثِي لَهُ رَسُولُ اللهِ ﷺ أَنْ مَاتَ بِمَكَّةَ قَالَ سُفْيَانُ وَسَعْدُ بْنُ خَوْلَةَ رَجُلٌ مِنْ بَنِي عَامِرِ بْنِ لُؤَيٍّ .

6734. PRIČAO NAM JE Mahmud b. Gejlan, njemu Ebu-Nadr, a ovom Ebu-Mu‘avija Šejban, prenoseći od Eš‘asa, a on od Esveda b. Jezida da je kazivao: “Došao nam je Mu‘az b. Džebel u Jemen kao (naš) učitelj i zapovjednik (*emir*), pa smo ga upitali o čovjeku koji umre i iza sebe ostavi svoju kćerku i sestru. On je kćerci dao pola, a sestri pola.”

٦٧٣٤. حَدَّثَنَا مَحْمُودُ بْنُ غَيْلَانَ حَدَّثَنَا أَبُو النَّضْرِ حَدَّثَنَا أَبُو مُعَاوِيَةَ شَيْبَانُ عَنْ أَشْعَثَ عَنِ الْأَسْوَدِ بْنِ يَزِيدَ قَالَ أَتَانَا مُعَاذُ بْنُ جَبَلٍ بِالْيَمَنِ مُعَلِّمًا وَأَمِيرًا فَسَأَلْنَاهُ عَنْ رَجُلٍ تُوُفِّيَ وَتَرَكَ ابْنَتَهُ وَأُخْتَهُ فَأَعْطَى الِابْنَةَ النِّصْفَ وَالْأُخْتَ النِّصْفَ .

O TOME KAKO NASLJEĐUJE SINOVLJEV SIN KADA NEMA SINA

باب مِيرَاثِ ابْنِ الِابْنِ إِذَا لَمْ يَكُنِ ابْنٌ

Zejd kaže: “Sinovljeva djeca imaju status djece ako između njih i umrlog nema muškog djeteta. Njihovo je muško kao i njegovo, a žensko kao i njegovo. Oni nasljeđuju na isti način,[6] isključujući druge na isti način. Ukoliko (ostavitelj) ima sina, sinovljev sin nije nasljednik.”

وَقَالَ زَيْدٌ وَلَدُ الْأَبْنَاءِ بِمَنْزِلَةِ الْوَلَدِ إِذَا لَمْ يَكُنْ دُونَهُمْ وَلَدٌ ذَكَرُهُمْ كَذَكَرِهِمْ وَأُنْثَاهُمْ كَأُنْثَاهُمْ يَرِثُونَ كَمَا يَرِثُونَ وَيَحْجُبُونَ كَمَا يَحْجُبُونَ وَلَا يَرِثُ وَلَدُ الِابْنِ مَعَ الِابْنِ .

4 Način na koji je Sa‘d izrekao ovu rečenicu je takav da su iz nje komentatori hadisa razumjeli da se on zbog svoje bolesti bojao da bi mogao ostati u Mekki i u njoj umrijeti, a jednom je iz nje učinio hidžru radi Allaha. On se bojao da bi to moglo umanjiti njegovu hidžru ili nagradu za nju, jer ashabi nisu voljeli da se, nakon što su se jednom iselili iz Mekke, vraćaju u nju. Moguće je i da se on samo bojao da zbog bolesti ne ostane u Mekki, a da se svi njegovi drugovi vrate u Medinu. (prim. M.M.)

5 Tj. ti ćeš potpomagati muslimane i pružati im zaštitu, suprotstavljajući se mušricima.

6 Dakle, ako je sam, uzima cijeli imetak.

6735. PRIČAO NAM JE Muslim b. Ibrahim, njemu Vuhejb, a ovom Ibn-Tavus, prenoseći od svoga oca, a on od Ibn-Abbasa da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Određene dijelove nasljedstva (*feraid*) prvo dodijelite onima kojima pripadaju, a ono što ostane – to pripada najbližem muškaracu (po srodstvu)."[1]

٦٧٣٥. حَدَّثَنَا مُسْلِمُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ حَدَّثَنَا وُهَيْبٌ حَدَّثَنَا ابْنُ طَاوُسٍ عَنْ أَبِيهِ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ أَلْحِقُوا الْفَرَائِضَ بِأَهْلِهَا فَمَا بَقِيَ فَهُوَ لِأَوْلَى رَجُلٍ ذَكَرٍ.

6736. PRIČAO NAM JE Adem, njemu Šu'ba, a ovom Ebu-Kajs, prenoseći od Huzejla b. Šurahbila (da je kazivao):
"Upitali su Ebu-Musaa o (nasljedstvu koje pripada) kćerci, sinovljevoj kćerci i sestri, pa je on odgovorio: 'Kćerci i sestri pripada po jedna polovina. Otiđi Ibn-Mes'udu (i upitaj ga o tome), pa će ti i on kazati isto.'[2] Potom su Ibn-Mes'uda upitali, obavijestivši ga o riječima Ebu-Musaa, pa je on odgovorio: 'Zalutao sam, i ne spadam među upućene![3] Ali, ja ću presuditi onako kako je presudio Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem: kćerci polovina, sinovljevoj kćerci šestina, kao dopuna dvjema trećinama, a ono što ostane – to pripada sestri.' Poslije toga došli smo Ebu-Musau i obavijestili ga o tome šta je rekao Ibn-Mes'ud, te nam on reče: 'Nemojte više mene pitati sve dok je ovaj učenjak među vama!'"[4]

٦٧٣٦. حَدَّثَنَا آدَمُ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ حَدَّثَنَا أَبُو قَيْسٍ سَمِعْتُ هُزَيْلَ بْنَ شُرَحْبِيلَ قَالَ سُئِلَ أَبُو مُوسَى عَنْ بِنْتٍ وَابْنَةِ ابْنٍ وَأُخْتٍ فَقَالَ لِلْبِنْتِ النِّصْفُ وَلِلأُخْتِ النِّصْفُ وَأْتِ ابْنَ مَسْعُودٍ فَسَيُتَابِعُنِي فَسُئِلَ ابْنُ مَسْعُودٍ وَأُخْبِرَ بِقَوْلِ أَبِي مُوسَى فَقَالَ لَقَدْ ضَلَلْتُ إِذًا وَمَا أَنَا مِنَ الْمُهْتَدِينَ أَقْضِي فِيهَا بِمَا قَضَى النَّبِيُّ ﷺ لِلابْنَةِ النِّصْفُ وَلِابْنَةِ ابْنٍ السُّدُسُ تَكْمِلَةَ الثُّلُثَيْنِ وَمَا بَقِيَ فَلِلأُخْتِ فَأَتَيْنَا أَبَا مُوسَى فَأَخْبَرْنَاهُ بِقَوْلِ ابْنِ مَسْعُودٍ فَقَالَ لاَ تَسْأَلُونِي مَا دَامَ هَذَا الْحَبْرُ فِيكُمْ.

1 Ovaj hadis je već spomenut pod rednim brojem 6732.

2 Postoji mogućnost da je Ebu-Musa želio provjeriti da li je njegovo mišljenje, koje je bilo utemeljeno na idžtihadu, ispravno.

3 Tj. ako budem slijedio Ebu-Musaa zbog toga što je njegovo mišljenje u suprotnosti s eksplicitnim sunnetom.

4 Iz ovog hadisa možemo izlučiti nekoliko poruka:
– učen čovjek presuđuje na osnovu svoga idžtihada u pitanjima za koja, po njegovu mišljenju, ne postoji eksplicitno rješenje u šerijatskim tekstovima; on to čini tek nakon što se uvjeri da takav tekst ne postoji;
– sunnet, Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, je taj koji presuđuje u slučaju razilaženja, i njemu se treba vraćati;
– ashabi su bili pravedni i nisu se ustručavali vratiti istini kad je saznaju;
– treba razvijati međusobno poštovanje i uvažavanje;
– Ibn-Mes'ud bio je jako učen;
– treba provjeriti ispravnost svoje fetve, jer je Ebu-Musa poslao čovjeka onome za koga je smatrao da je učeniji od njega;
– dopušteno je koristiti se analogijom u nedostatku šerijatskog teksta;
– ako se dođe do šerijatskog teksta u kome je neko pitanje eksplicitno riješeno, treba ga uvažiti i napustiti

O TOME DA LI DJED[5] IMA PRAVO NA NASLJEDSTVO UKOLIKO SU ŽIVI OTAC[6] I BRAĆA[7] (OSTAVITELJA)

باب ميراث الجدّ مع الأب والإخوة

Ebu-Bekr, Ibn-Abbas i Ibn-Zubejr kažu: "Djed je otac."[8] Ibn-Abbas je proučio: "O sinovi Ademovi...",[9] te: "... i slijedio sam vjeru svojih očeva – Ibrahima, Ishaka i Ja'kuba..."[10] On nije naveo da se iko razišao s Ebu-Bekrom u njegovo vrijeme, a u to je vrijeme bilo mnogo Vjerovjesnikovih drugova.[11] Ibn-Abbas kaže: "Nasljeđuje me sinovljev sin, a ne moja braća. Ja ne nasljeđujem sinovljeva sina." Od Alije, Ibn-Mes'uda i Zejda prenose se različita mišljenja.

وَقَالَ أَبُو بَكْرٍ وَابْنُ عَبَّاسٍ وَابْنُ الزُّبَيْرِ الْجَدُّ أَبٌ وَقَرَأَ ابْنُ عَبَّاسٍ (يَا بَنِي آدَمَ) (وَاتَّبَعْتُ مِلَّةَ آبَائِي إِبْرَاهِيمَ وَإِسْحَاقَ وَيَعْقُوبَ) وَلَمْ يُذْكَرْ أَنَّ أَحَدًا خَالَفَ أَبَا بَكْرٍ فِي زَمَانِهِ وَأَصْحَابُ النَّبِيِّ ﷺ مُتَوَافِرُونَ وَقَالَ ابْنُ عَبَّاسٍ يَرِثُنِي ابْنُ ابْنِي دُونَ إِخْوَتِي وَلاَ أَرِثُ أَنَا ابْنَ ابْنِي وَيُذْكَرُ عَنْ عُمَرَ وَعَلِيٍّ وَابْنِ مَسْعُودٍ وَزَيْدٍ أَقَاوِيلُ مُخْتَلِفَةٌ .

6737. PRIČAO NAM JE Sulejman b. Harb, a njemu Vuhejb, prenoseći od Ibn-Tavusa, on od svoga oca, ovaj od Ibn-Abbasa, radijallahu anhuma, a on od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, da je rekao:
"Određene dijelove nasljedstva (*feraid*) prvo dodijelite onima kojima oni pripadaju, a ono što ostane – to pripada najbližem muškaracu (po srodstvu)."

٦٧٣٧. حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ حَرْبٍ حَدَّثَنَا وُهَيْبٌ عَنِ ابْنِ طَاوُسٍ عَنْ أَبِيهِ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ أَلْحِقُوا الْفَرَائِضَ بِأَهْلِهَا فَمَا بَقِيَ فَلأَوْلَى رَجُلٍ ذَكَرٍ .

---

analogiju ukoliko je ona u koliziji s tim;
– fetva nije ispravna ukoliko je u suprotnosti sa šerijatskim tekstom.

5 Tj. djed s očeve strane.

6 Postoji jednoglasan stav islamske uleme da djed ne dobiva ništa ukoliko postoji otac kao nasljednik.

7 Tj. rođena braća i braća po ocu.

8 U stvarnosti djed i jest otac, samo što može biti bliži ili dalji. Ukoliko nema oca, a ima očev otac, neki očevu ocu dodjeljuju status oca u pogledu nasljedstva. (*Fethul-bari*, 12/20)
Ovaj hadis također može značiti da se u pogledu dobročinstva djedu treba posvetiti ista pažnja kao i ocu.

9 El-A'raf, 26, 27, 31, 35.

10 Jusuf, 38.

11 Ovdje želi da ukaže da je uspostavljen tzv. *idžma sukuti*, tj. prećutno slaganje od strane svih ashaba.

6738. PRIČAO NAM JE Ebu-Ma'mer, njemu Abdul-Varis, prenoseći od Ejjuba, on od Ikrime, a ovaj od Ibn-Abbasa da je rekao:
"A kad je riječ o onome što je rekao Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem: 'Kada bih iz ovog ummeta uzimao (sebi) najdražeg prijatelja, uzeo bih njega, ali je prijateljstvo islama vrednije (ili je rekao: bolje) – on ga je postavio na očevo mjesto" (ili je rekao: presudio je da bude kao otac).

٦٧٣٨. حَدَّثَنَا أَبُو مَعْمَرٍ حَدَّثَنَا عَبْدُ الْوَارِثِ حَدَّثَنَا أَيُّوبُ عَنْ عِكْرِمَةَ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ قَالَ أَمَّا الَّذِي قَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ لَوْ كُنْتُ مُتَّخِذًا مِنْ هَذِهِ الْأُمَّةِ خَلِيلًا لَاتَّخَذْتُهُ وَلَكِنْ خُلَّةُ الْإِسْلَامِ أَفْضَلُ أَوْ قَالَ خَيْرٌ فَإِنَّهُ أَنْزَلَهُ أَبًا أَوْ قَالَ قَضَاهُ أَبًا .

O TOME KAKO NASLJEĐUJE MUŽ AKO (IZA ŽENE) OSTANU DJECA[1] I DRUGI NASLJEDNICI

باب مِيرَاثِ الزَّوْجِ مَعَ الْوَلَدِ وَغَيْرِهِ

6739. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Jusuf, prenoseći od Verkaa, a on od Ibn-Abbasa, radijallahu anhuma, da je rekao: "Djetetu je (u početku islama) pripadala imovina (ostavitelja), a roditeljima je (ostavljana) oporuka, pa je Allah ukinuo od toga ono što je htio. Dao je muškom (djetetu) koliko dvome ženske (djece), a roditeljima, svakom od njih, šestinu. Ženi je odredio osminu i četvrtinu, a mužu polovinu i četvrtinu."[2]

٦٧٣٩. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ يُوسُفَ عَنْ وَرْقَاءَ عَنِ ابْنِ أَبِي نَجِيحٍ عَنْ عَطَاءٍ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا قَالَ كَانَ الْمَالُ لِلْوَلَدِ وَكَانَتِ الْوَصِيَّةُ لِلْوَالِدَيْنِ فَنَسَخَ اللهُ مِنْ ذَلِكَ مَا أَحَبَّ فَجَعَلَ لِلذَّكَرِ مِثْلَ حَظِّ الْأُنْثَيَيْنِ وَجَعَلَ لِلْأَبَوَيْنِ لِكُلِّ وَاحِدٍ مِنْهُمَا السُّدُسَ وَجَعَلَ لِلْمَرْأَةِ الثُّمُنَ وَالرُّبُعَ وَلِلزَّوْجِ الشَّطْرَ وَالرُّبُعَ .

O TOME KAKO NASLJEĐUJU ŽENA I MUŽ KADA (IZA OSTAVITELJA) OSTANU DJECA I DRUGI (NASLJEDNICI)[3]

باب مِيرَاثِ الْمَرْأَةِ وَالزَّوْجِ مَعَ الْوَلَدِ وَغَيْرِهِ

6740. PRIČAO NAM JE Kutejba, njemu Lejs, prenoseći od Ibn-Šihaba, on od Ibn-Musejjeba, a ovaj od Ebu-Hurejre da je rekao:
"Allahov je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, presudio da se ženi iz Benu-Lehjana[4] koja je pobacila

٦٧٤٠. حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ حَدَّثَنَا اللَّيْثُ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ عَنِ ابْنِ الْمُسَيَّبِ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ أَنَّهُ قَالَ قَضَى رَسُولُ اللهِ ﷺ فِي جَنِينِ امْرَأَةٍ مِنْ بَنِي لَحْيَانَ سَقَطَ مَيِّتًا بِغُرَّةٍ عَبْدٍ أَوْ أَمَةٍ ثُمَّ إِنَّ الْمَرْأَةَ الَّتِي قَضَى

1 Muž uvijek nasljeđuje, samo što dobiva četvrtinu umjesto polovine ukoliko ostavitelj ima djece.

2 Ovisno o tome da li ostavitelj, bio muž ili žena, ima djece ili nema. Hadis s kometarom prethodio je pod brojem 2747.

3 Muž i žena uvijek imaju pravo nasljeđivanja bez obzira koliko bilo nasljednika, samo u slučaju postojanja djece ostavitelja dobivaju dvostruko manje.

4 Nju je udarila druga žena, i ona je pobacila dijete.

lَهَا بِالْغُرَّةِ تُوُفِّيَتْ فَقَضَى رَسُولُ اللهِ ﷺ بِأَنَّ مِيرَاثَهَا لِبَنِيهَا وَزَوْجِهَا وَأَنَّ الْعَقْلَ عَلَى عَصَبَتِهَا .

dijete da odšteta u vrijednosti roba ili robinje. Potom je žena kojoj je bilo naloženo da plati odštetu umrla, te je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, njenu ostavštinu podijelo među njenim sinovima i suprugom, dok je obaveza (isplate) krvarine pala na njenu rodbinu po ocu."[5]

باب ميراث الأخوات مع البنات عصبة

PRAVO NASLJEĐIVANJA KOJE IMAJU SESTRE S KĆERKAMA TEMELJI SE NA SRODSTVU PO MUŠKOJ KRVI

٦٧٤١. حَدَّثَنَا بِشْرُ بْنُ خَالِدٍ حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ جَعْفَرٍ عَنْ شُعْبَةَ عَنْ سُلَيْمَانَ عَنْ إِبْرَاهِيمَ عَنِ الأَسْوَدِ قَالَ قَضَى فِينَا مُعَاذُ بْنُ جَبَلٍ عَلَى عَهْدِ رَسُولِ اللهِ ﷺ النِّصْفُ لِلابْنَةِ وَالنِّصْفُ لِلأُخْتِ ثُمَّ قَالَ سُلَيْمَانُ قَضَى فِينَا وَلَمْ يَذْكُرْ عَلَى عَهْدِ رَسُولِ اللهِ ﷺ .

6741. PRIČAO NAM JE Bišr b. Halid, a njemu Muhammed b. Džafer, prenoseći od Šu'be, on od Sulejmana, ovaj od Ibrahima, a on od Esveda da je kazivao:
"Muaz b. Džebel presudio je u vrijeme Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, među nama: polovina kćerci i polovina sestri."
Sulejman kaže: "Presudio je među nama...", ne spomenuvši da je to bilo u vrijeme Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem.

٦٧٤٢. حَدَّثَنَا عَمْرُو بْنُ عَبَّاسٍ حَدَّثَنَا عَبْدُالرَّحْمَنِ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ عَنْ أَبِي قَيْسٍ عَنْ هُزَيْلٍ قَالَ قَالَ عَبْدُاللهِ لأَقْضِيَنَّ فِيهَا بِقَضَاءِ النَّبِيِّ ﷺ أَوْ قَالَ قَالَ النَّبِيُّ ﷺ لِلابْنَةِ النِّصْفُ وَلابْنَةِ الابْنِ السُّدُسُ وَمَا بَقِيَ فَلِلأُخْتِ .

6742. PRIČAO NAM JE Amr b. Abbas, njemu Abdur-Rahman, a ovom Sufjan, prenoseći od Ebu-Kajsa, a on od Huzejla (da je kazivao):
"Abdullah[6] je rekao: 'Presudit ću o tome Vjerovjesnikovom, sallallahu alejhi ve sellem, presudom', ili je rekao: 'Allahov je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: 'Kćerci (pripada) polovina, sinovljevoj kćerci šestina, a ono što ostane – to (pripada) sestri.'"

5 Dakle, ostavština je podijeljena među njenom djecom i mužem, a ne među njenom rodbinom po ocu, koja je, po Šerijatu, dužna platiti krvarinu.

6 Znači, Abdullah b. Mes'ud, koji ovdje pod presudom misli na fetvu, jer on u ovo vrijeme nije bio kadija niti vladar.

O TOME KAKO NASLJEĐUJU SESTRE I BRAĆA

باب ميراث الأخوات والإخوة

6743. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Usman, njemu Abdullah, a ovom Šu'ba, prenoseći od Muhammeda b. Munkedira, a on od Džabira, radijallahu anhu, da je kazivao:
"Dok sam bio bolestan, ušao je kod mene Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, i zatražio vodu; uzeo je njome abdest, a zatim me tom abdestnom vodom polio, te sam došao k svjesti. 'Allahov Poslaniče', rekoh mu, 'ja imam sestara...' Tada je objavljen ajet o nasljedstvu."

٦٧٤٣. حَدَّثَنَا عَبْدُاللهِ بْنُ عُثْمَانَ أَخْبَرَنَا عَبْدُاللهِ أَخْبَرَنَا شُعْبَةُ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ الْمُنْكَدِرِ قَالَ سَمِعْتُ جَابِرًا رَضِي الله عَنْه قَالَ دَخَلَ عَلَيَّ النَّبِيُّ ﷺ وَأَنَا مَرِيضٌ فَدَعَا بِوَضُوءٍ فَتَوَضَّأَ ثُمَّ نَضَحَ عَلَيَّ مِنْ وَضُوئِهِ فَأَفَقْتُ فَقُلْتُ يَا رَسُولَ اللهِ إِنَّمَا لِي أَخَوَاتٌ فَنَزَلَتْ آيَةُ الْفَرَائِضِ .

O RIJEČIMA UZVIŠENOG: ONI TRAŽE OD TEBE TUMAČENJE. RECI: 'ALLAH ĆE VAM KAZATI PROPIS O 'KELALI': AKO NEKO UMRE, I NE BUDE IMAO DJETETA, A IMA SESTRU – NJOJ (PRIPADA) POLOVINA NJEGOVE OSTAVŠTINE, A I ON ĆE NASLIJEDITI NJU AKO ONA NE BUDE IMALA DIJETE; A AKO SU DVIJE – NJIMA (PRIPADAJU) DVIJE TREĆINE NJEGOVE OSTAVŠTINE. A AKO SU ONI BRAĆA I SESTRE, ONDA ĆE MUŠKARCU PRIPASTI DIO JEDNAK KOLIKO DVJEMA ŽENSKIMA. TO VAM ALLAH OBJAŠNJAVA, DA NE ZALUTATE; A ALLAH SVE ZNA.'"[1]

باب (يَسْتَفْتُونَكَ قُلِ اللَّهُ يُفْتِيكُمْ فِي الْكَلَالَةِ إِنِ امْرُؤٌ هَلَكَ لَيْسَ لَهُ وَلَدٌ وَلَهُ أُخْتٌ فَلَهَا نِصْفُ مَا تَرَكَ وَهُوَ يَرِثُهَا إِنْ لَمْ يَكُنْ لَهَا وَلَدٌ فَإِنْ كَانَتَا اثْنَتَيْنِ فَلَهُمَا الثُّلُثَانِ مِمَّا تَرَكَ وَإِنْ كَانُوا إِخْوَةً رِجَالًا وَنِسَاءً فَلِلذَّكَرِ مِثْلُ حَظِّ الْأُنْثَيَيْنِ يُبَيِّنُ اللَّهُ لَكُمْ أَنْ تَضِلُّوا وَاللَّهُ بِكُلِّ شَيْءٍ عَلِيمٌ)

6744. PRIČAO NAM JE Ubejdullah b. Musa, prenoseći od Israila, on od Ebu-Ishaka, a ovaj od Beraa, radijallahu anhu, da je rekao:
– Posljednji ajet koji je objavljen jest onaj s kraja sure En-Nisa: "Oni traže od tebe tumačenje. Reci: 'Allah će vam kazati propis o kelali...'"

٦٧٤٤. حَدَّثَنَا عُبَيْدُاللهِ بْنُ مُوسَى عَنْ إِسْرَائِيلَ عَنْ أَبِي إِسْحَاقَ عَنِ الْبَرَاءِ رَضِي الله عَنْه قَالَ آخِرُ آيَةٍ نَزَلَتْ خَاتِمَةُ سُورَةِ النِّسَاءِ (يَسْتَفْتُونَكَ قُلِ اللهُ يُفْتِيكُمْ فِي الْكَلاَلَةِ) .

---

1 En-Nisa, 176.

O TOME KAKO NASLJEĐUJU AMIDŽIĆI KAD JE JEDAN OD NJIH BRAT PO MAJCI, A DRUGI MUŽ[2]

باب ابْنَيْ عَمٍّ أحدُهُما أَخٌ لِلْأُمِّ وَالْآخرُ زَوْجٌ

Alija kaže: "Mužu pripada polovina, bratu po majci šestina, a ono što ostane dijeli se među njima na dva dijela."

وَقَالَ عَلِيٌّ لِلزَّوْجِ النِّصْفُ وَالْأَخِ مِنَ الْأُمِّ السُّدُسُ وَمَا بَقِيَ بَيْنَهُمَا نِصْفَانِ .

6745. PRIČAO NAM JE Mahmud, a njemu Abdullah, prenoseći od Israila, on od Ebu-Husajna, ovaj od Ebu-Saliha, a on od Ebu-Hurejre, radijallahu anhu, da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
"Ja sam preči vjernicima od njih samih. Ko umre, a ostavi (iza sebe) imetka – njegov imetak pripada njegovoj rodbini po muškoj krvi. A onaj koji ostavi porodicu ili čeljad – ja sam im skrbnik, pa me pozovite (da se o njima pobrinem)."

٦٧٤٥. حَدَّثَنَا مَحْمُودٌ أَخْبَرَنَا عُبَيْدُاللهِ عَنْ إِسْرَائِيلَ عَنْ أَبِي حَصِينٍ عَنْ أَبِي صَالِحٍ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ أَنَا أَوْلَى بِالْمُؤْمِنِينَ مِنْ أَنْفُسِهِمْ فَمَنْ مَاتَ وَتَرَكَ مَالاً فَمَالُهُ لِمَوَالِي الْعَصَبَةِ وَمَنْ تَرَكَ كَلًّا أَوْ ضَيَاعًا فَأَنَا وَلِيُّهُ فَلأُدْعَى لَهُ الْكَلُّ الْعِيَالُ .

6746. PRIČAO NAM JE Umejja b. Bistam, a njemu Jezid b. Zurej, prenoseći od Revha, on od Abdullaha b. Tavusa, ovaj od svoga oca, on od Ibn-Abbasa, a ovaj od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, da je rekao:
"Određene dijelove nasljedstva (*feraid*) prvo dodijelite onima kojima oni pripadaju, a ono što preostane – to pripada najbližem muškarcu (po srodstvu)."

٦٧٤٦. حَدَّثَنَا أُمَيَّةُ بْنُ بِسْطَامٍ حَدَّثَنَا يَزِيدُ بْنُ زُرَيْعٍ عَنْ رَوْحٍ عَنْ عَبْدِاللهِ بْنِ طَاوُسٍ عَنْ أَبِيهِ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ أَلْحِقُوا الْفَرَائِضَ بِأَهْلِهَا فَمَا تَرَكَتِ الْفَرَائِضُ فَلأَوْلَى رَجُلٍ ذَكَرٍ .

2 Čovjek se oženio ženom koja mu je rodila sina, a zatim se oženio drugom koja mu je također rodila sina. Potom je on pustio svoju drugu ženu, i ona se udala za njegovog brata, kojem je rodila kćerku. Ta je kćerka sestra po majci i amidžična drugom njegovom sinu. Ona se potom udala za njegovog prvog sina, tj. svoga amidžića, a potom umrla.

O RODBINI (KOJIMA NE PRIPADA PRECIZNO ODREĐENI NASLJEDNI DIO I KOJI NISU BLISKI OČEVI RAĐACI)[1]

باب ذوي الأرحام

6747. PRIČAO MI JE Ishak b. Ibrahim, njemu Ebu-Usama, ovom Idris, a njemu Talha, prenoseći od Seida b. Džubejra (da je kazivao):
"Ibn-Abbas je – tumačeći ajet: 'Mi smo odredili nasljednike svemu... A onima s kojima ste sklopili ugovore...'[2] – rekao kako su muhadžiri, kad su došli u Medinu, nasljeđivali ensarije, a ne njihova rodbina (kojima ne pripada preizno određebi dio), zbog bratstva koje je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, između nih uspostavio. Ali kada je objavljeno: 'Za sve smo odredili nasljednike...', to je stavilo van snage (dio ajeta): 'A onima s kojima ste sklopili ugovore...'"

٦٧٤٧. حَدَّثَنِي إِسْحَاقُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ قَالَ قُلْتُ لِأَبِي أُسَامَةَ حَدَّثَكُمْ إِدْرِيسُ حَدَّثَنَا طَلْحَةُ عَنْ سَعِيدِ بْنِ جُبَيْرٍ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ (وَلِكُلٍّ جَعَلْنَا مَوَالِيَ) (وَالَّذِينَ عَاقَدَتْ أَيْمَانُكُمْ) قَالَ كَانَ الْمُهَاجِرُونَ حِينَ قَدِمُوا الْمَدِينَةَ يَرِثُ الْأَنْصَارِيُّ الْمُهَاجِرِيَّ دُونَ ذَوِي رَحِمِهِ لِلْأُخُوَّةِ الَّتِي آخَى النَّبِيُّ ﷺ بَيْنَهُمْ فَلَمَّا نَزَلَتْ (وَلِكُلٍّ جَعَلْنَا مَوَالِيَ) قَالَ نَسَخَتْهَا (وَالَّذِينَ عَاقَدَتْ أَيْمَانُكُمْ).

O TOME DA LI *MULA'ANA*[3] IMA PRAVO NA NASLJEDSTVO[4]

باب ميراث الملاعنة

6748. PRIČAO MI JE Jahja b. Kaze'a, njemu Malik, prenoseći od Nafija, a on od Ibn-Omera (da je kazivao): "Neki je čovjek za Vjerovjesnikova, sallallahu alejhi ve sellem, života, optuživši svoju ženu za blud, položio zakletvu, zazivajući prokletstvo na sebe ako laže (*li'an*), a i ona je učinila isto. On je zanijekao njeno dijete. Potom ih je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rastavio, a dijete pripisao ženi."

٦٧٤٨. حَدَّثَنِي يَحْيَى بْنُ قَزَعَةَ حَدَّثَنَا مَالِكٌ عَنْ نَافِعٍ عَنِ ابْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا أَنَّ رَجُلًا لَاعَنَ امْرَأَتَهُ فِي زَمَنِ النَّبِيِّ ﷺ وَانْتَفَى مِنْ وَلَدِهَا فَفَرَّقَ النَّبِيُّ ﷺ بَيْنَهُمَا وَأَلْحَقَ الْوَلَدَ بِالْمَرْأَةِ.

---

1 Dakle, objašnjenje njihovih prava u pogledu nasljeđivanja, da li nasljeđuju ili ne. Ibn-Hadžer kaže da je takvih rođaka deset vrsta: dajdža, tetka po majci, djed po majci, kćerkino dijete, sestrino dijete, bratova kćerka, amidžina kćerka, tetka po ocu, amidža po majci, bratić po majci,

2 En-Nisa, 33. Prijevod ajeta u cjelosti glasi: "Za sve smo odredili nasljednike u onome što ostave roditelji i rođaci, a onima s kojima ste vezani ugovorom dajte njihov dio! Allah je, doista, svemu svjedok."

3 To je žena koja se rastavila od svoga muža putem *li'ana*. Naime, u slučaju kada muž optuži ženu za blud, a za to nema četvericu svjedoka; ako ona zanijeće takvu optužbu, među njima se sprovodi procedura *li'ana*. Taj je postupak propisan i objašnjen u ajetima 6-10 u suri En-Nur.

4 Tj. da li mulaina nasljeđuje svoje dijete koje je njen muž zanijekao. Iz hadisa koji slijedi može se razumjeti da ona to dijete nasljeđuje, jer ga je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, pripisao njoj. Islamska ulema složna je u mišljenju da nema nasljeđivanja između djeteta i onog koji ga je zanijekao.

باب الْوَلَدُ لِلْفِرَاشِ حُرَّةً كَانَتْ أَوْ أَمَةً

DIJETE PRIPADA POSTELJI,[5] BILA ŽENA (KOJA GA JE RODILA) SLOBODNA ILI ROBINJA

٦٧٤٩. حَدَّثَنَا عَبْدُاللهِ بْنُ يُوسُفَ أَخْبَرَنَا مَالِكٌ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ عَنْ عُرْوَةَ عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهَا قَالَتْ كَانَ عُتْبَةُ عَهِدَ إِلَى أَخِيهِ سَعْدٍ أَنَّ ابْنَ وَلِيدَةِ زَمْعَةَ مِنِّي فَاقْبِضْهُ إِلَيْكَ فَلَمَّا كَانَ عَامَ الْفَتْحِ أَخَذَهُ سَعْدٌ فَقَالَ ابْنُ أَخِي عَهِدَ إِلَيَّ فِيهِ فَقَامَ عَبْدُ بْنُ زَمْعَةَ فَقَالَ أَخِي وَابْنُ وَلِيدَةِ أَبِي وُلِدَ عَلَى فِرَاشِهِ فَتَسَاوَقَا إِلَى النَّبِيِّ ﷺ فَقَالَ سَعْدٌ يَا رَسُولَ اللهِ ابْنُ أَخِي قَدْ كَانَ عَهِدَ إِلَيَّ فِيهِ فَقَالَ عَبْدُ بْنُ زَمْعَةَ أَخِي وَابْنُ وَلِيدَةِ أَبِي وُلِدَ عَلَى فِرَاشِهِ فَقَالَ النَّبِيُّ ﷺ هُوَ لَكَ يَا عَبْدُ بْنَ زَمْعَةَ الْوَلَدُ لِلْفِرَاشِ وَلِلْعَاهِرِ الْحَجَرُ ثُمَّ قَالَ لِسَوْدَةَ بِنْتِ زَمْعَةَ احْتَجِبِي مِنْهُ لِمَا رَأَى مِنْ شَبَهِهِ بِعُتْبَةَ فَمَا رَآهَا حَتَّى لَقِيَ اللهَ .

6749. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Jusuf, njemu Malik, prenoseći od Ibn-Šihaba, on od Urve, a ovaj od Aiše, radijallahu anha, da je kazivala: "Utba je svome bratu Sa'du povjerio da je sin robinje (u vlasništvu) Zem'e[6] njegov[7] i preporučio mu da ga uzme. U godini osvojenja Mekke Sa'd ga je uzeo (sebi) i rekao: 'Ovo je sin moga brata, i on mi ga je povjerio!' Na to je odgovorio Abd b. Zem'a rekavši: 'Sin je robinje moj brat: rođen je na postelji moga oca!' Potom su njih dvojica u isto vrijeme otišli Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem. (Kad su došli), Sa'd mu reče: 'Allahov Poslaniče, to je sin moga brata! On mi ga je povjerio.'[8] 'Sin je robinje moj brat: rođen je na postelji moga oca!', reče Abd b. Zem'a. 'On pripada tebi, Abde b. Zem'o!', reče Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, dodavši: 'Dijete pripada postelji, a preljubniku razočarenje.'[9] Poslije toga on je, kada je vidio njegovu sličnost s Utbom, rekao Sevdi b. Zem'i:[10] 'Sklanjaj se od njega!', tako da je on nije vidio sve do svoje smrti."

5 Tj. muškarcu, bilo da je oženjen slobodnom ženom ili živi bračnim životom sa svojom robinjom.

6 U predanju što ga Ibn-Ujejna prenosi od Zuhrija, a on od Sa'da, stoji da mu je njegov brat preporučio da, kad stigne (u Mekku), uzme sina od robinje (po imenu Zem'a), jer je on njegov sin. (*Fethul-bari*, 12/33)

7 U džahilijetu, dakle, u doba prije islama, mušrici su svoje robinje iznajmljivali kao prostitutke. Kada bi neka od njh rodila dijete, pripisivali bi ga jednom od bludnika, ukoliko bi on to zatražio, a ako se niko ne bi javio, dijete bi bilo pripisano onoj koja ga je rodila. U ovom slučaju Utba je tražio dijete koje se rodilo na takav način dok su on i spomenuta robinja bili mušrici.

8 Tj. uskraćeno mu je da se dijete koje se tako začelo pripiše njegovom porijeklu. Neki kažu da se ovdje misli na kamenovanje, ali Nevevi kaže da je to slabo tumačenje, jer kamenovanje sljeduje samo oženjene i udate.

9 Tj. Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem.

10 Ona je bila majka pravovjernih i supruga Poslanikova, sallallahu alejhi ve sellem. Mada je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, pripisao dijete njenom ocu, primjenjujući pravilo da dijete pripada postelji (tj. vlasniku postelje) na kojoj je rođeno, što znači da je ono njen brat, on je ipak naredio da se ona pokrije pred njim, jer je bilo očito da dijete nije rođeno od njenog oca.

6750. PRIČAO NAM JE Musedded, prenoseći od Jahje, on od Šu'be, ovaj od Muhammeda b. Zijada, on od Ebu-Hurejre, a ovaj od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, da je rekao:
"Dijete pripada vlasniku postelje (na kojoj je rođeno)."

٦٧٥٠. حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ عَنْ يَحْيَى عَنْ شُعْبَةَ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ زِيَادٍ أَنَّهُ سَمِعَ أَبَا هُرَيْرَةَ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ الْوَلَدُ لِصَاحِبِ الْفِرَاشِ .

O TOME DA SKRBNIŠTVO PRIPADA ONOME KOJI OSLOBODI (ROBA/ROBINJU), TE O NASLJEDSTVU NAHOČETA

باب الْوَلاءُ لِمَنْ أَعْتَقَ وَمِيرَاثُ اللَّقِيطِ

Omer kaže: "Nahoče je slobodno."

وَقَالَ عُمَرُ اللَّقِيطُ حُرٌّ .

6751. PRIČAO NAM JE Hafs b. Umer, a njemu Šu'ba, prenoseći od Hakema, on od Ibrahima, ovaj od Esveda, a on od Aiše da je kazivala:
"Kupila sam Beriru. Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, je rekao: 'Kupi je, starateljstvo zaista pripada onome koji oslobodi (roba), i pokloni joj ovcu. To će njoj biti sadaka, a nama poklon.'"
Hakem kaže: "Njen je muž bio slobodan." (Ove riječi Hakemove prenesene su s prekinutim lancem prenosilaca.)
Ibn-Abbas kaže: "Ja sam ga (njenog muža kada sam ga vidio) vidio kao roba."

٦٧٥١. حَدَّثَنَا حَفْصُ بْنُ عُمَرَ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ عَنِ الْحَكَمِ عَنْ إِبْرَاهِيمَ عَنِ الأَسْوَدِ عَنْ عَائِشَةَ قَالَتِ اشْتَرَيْتُ بَرِيرَةَ فَقَالَ النَّبِيُّ ﷺ اشْتَرِيهَا فَإِنَّ الْوَلاَءَ لِمَنْ أَعْتَقَ وَأُهْدِيَ لَهَا شَاةٌ فَقَالَ هُوَ لَهَا صَدَقَةٌ وَلَنَا هَدِيَّةٌ قَالَ الْحَكَمُ وَكَانَ زَوْجُهَا حُرًّا وَقَوْلُ الْحَكَمِ مُرْسَلٌ وَقَالَ ابْنُ عَبَّاسٍ رَأَيْتُهُ عَبْدًا .

6752. PRIČAO NAM JE Ismail b. Abdullah, njemu Malik, prenoseći od Nafija, a on od Ibn-Omera da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
"Starateljstvo zaista pripada onome koji oslobodi (roba ili robinju)."

٦٧٥٢. حَدَّثَنَا إِسْمَاعِيلُ بْنُ عَبْدِاللهِ قَالَ حَدَّثَنِي مَالِكٌ عَنْ نَافِعٍ عَنِ ابْنِ عُمَرَ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ إِنَّمَا الْوَلاَءُ لِمَنْ أَعْتَقَ .

O NASLJEĐIVANJU (ROBA ZVANOG) *SAIBE*[1]

باب ميراث السائبة

6753. PRIČAO NAM JE Kubejsa b. Ukba, a njemu Sufjan, prenoseći od Ebu-Kajsa, on od Huzejla, a ovaj od Abdullaha da je rekao:
"Pripadnici islama nisu oslobođalii robove kao *saibe*, dok su ljudi u džahilijetu oslobađali robove na takav način (kao *saibe*)."

٦٧٥٣. حَدَّثَنَا قَبِيصَةُ بْنُ عُقْبَةَ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ عَنْ أَبِي قَيْسٍ عَنْ هُزَيْلٍ عَنْ عَبْدِ اللهِ قَالَ إِنَّ أَهْلَ الْإِسْلَامِ لَا يُسَيِّبُونَ وَإِنَّ أَهْلَ الْجَاهِلِيَّةِ كَانُوا يُسَيِّبُونَ .

6754. PRIČAO NAM JE Musa, a njemu Ebu-Avana, prenoseći od Mensura, on od Ibrahima, a ovaj od Esveda (da je kazivao):
"Aiša, radijallahu anha, kupila je Beriru (u namjeri) da je oslobodi, ali su njeni vlasnici postavili uvjet da (pravo na) starateljstvo pripadne njima.
'Allahov Poslaniče', upitala je ona, 'ja sam, zaista, kupila Beriru da bih je oslobodila, a njeni vlasnici uvjetuju starateljstvo nad njom?'
'Oslobodi je', reče on, 'jer starateljstvo pripada onome koji oslobodi (roba)' (ili je rekao: onome ko plati). Ona ju je kupila, a potom oslobodila. Dato joj je (Beriri) da izabere, i ona je odabrala da ostane sama.
'Kad bi mi dali toliko i toliko', rekla je, 'ne bih bila s njim (mužem)!'"
Esved dodaje: "Njen je muž bio slobodan." Ove su Esvedove riječi, međutim, prenesene prekinutim lancem prenosilaca. Riječi Ibn-Abbasa da ga je vidio kao roba su vjerodostojnije.

٦٧٥٤. حَدَّثَنَا مُوسَى حَدَّثَنَا أَبُو عَوَانَةَ عَنْ مَنْصُورٍ عَنْ إِبْرَاهِيمَ عَنِ الْأَسْوَدِ أَنَّ عَائِشَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهَا اشْتَرَتْ بَرِيرَةَ لِتُعْتِقَهَا وَاشْتَرَطَ أَهْلُهَا وَلَاءَهَا فَقَالَتْ يَا رَسُولَ اللهِ إِنِّي اشْتَرَيْتُ بَرِيرَةَ لِأُعْتِقَهَا وَإِنَّ أَهْلَهَا يَشْتَرِطُونَ وَلَاءَهَا فَقَالَ أَعْتِقِيهَا فَإِنَّمَا الْوَلَاءُ لِمَنْ أَعْتَقَ أَوْ قَالَ أَعْطَى الثَّمَنَ قَالَ فَاشْتَرَتْهَا فَأَعْتَقَتْهَا قَالَ وَخُيِّرَتْ فَاخْتَارَتْ نَفْسَهَا وَقَالَتْ لَوْ أُعْطِيتُ كَذَا وَكَذَا مَا كُنْتُ مَعَهُ قَالَ الْأَسْوَدُ وَكَانَ زَوْجُهَا حُرًّا قَوْلُ الْأَسْوَدِ مُنْقَطِعٌ وَقَوْلُ ابْنِ عَبَّاسٍ رَأَيْتُهُ عَبْدًا أَصَحُّ .

---

1 Saiba je rob kojem njegov vlasnik kaže kako više niko nema starateljstvo nad njim, ili mu kaže da je saiba, tj. da je oslobođen ropstva te da niko nad njim nema pravo starateljstva. Robovi oslobođeni na ovakav način ostavljani su, dakle, na cjedilu, i niko se o njima nije brinuo. Većina uleme smatra da je ovaj način oslobađanja pokuđen, jer oslobođeni rob biva prepušten samome sebi, što za njega, posebno u početku, može predstavljati velike poteškoće, a, osim toga, kada umre, niko ga ne može naslijediti ako nije ostavio iza sebe rodbinu nasljednike. Neka ulema smatra da onaj koji ga je oslobodio ima pravo nasljedstva ako hoće, a ako neće, za taj se imetak kupuju i oslabađaju robovi. Neki pak kažu da taj imetak ide u državnu blagajnu (*bejtul-mal*).

O GRIJEHU ONOGA KOJI SE ODREKNE SVOJIH STARATELJA

بَاب إِثْمِ مَنْ تَبَرَّأَ مِنْ مَوَالِيهِ

6755. PRIČAO NAM JE Kutejba b. Seid, a njemu Džerir b. A'meš, prenoseći od Ibrahima Tejmija, on od svoga oca (da je kazivao):

"Alija je rekao: 'Mi nemamo druge knjige koju čitamo osim Allahove knjige i ove stranice.' On ju je izvadio, a u njoj je bilo nešto o (nadoknadama za) povrede i nešto o vidarstvu. U njoj je (pisalo da je) Medina zaštićeno područje (harem), (smješteno) između Ajra i Sevra. Ko u njoj učini zlodjelo ili pruži utočište prestupniku – na njega je Allahovo prokletstvo, prokletstvo meleka i svih ljudi. Od njega na Kijametskom danu neće biti primljen ni farz (ili pokajanje) niti nafile (ili otkup).

(U njoj je također stajalo da) onaj koji prihvati zaštitu nekog naroda bez dopuštenja svojih zaštitnika – na njega je Allahovo prokletstvo, prokletstvo meleka i svih ljudi. Od njega na Kijametskom danu neće biti primljen ni farz (ili pokajanje) niti nafile (ili otkup). Jamstvo i sigurnost muslimana jesu jedinstveni (i opći): njih ostvaruje i najniži među njima. Ko prevari muslimana i ostavi ga na cjedilu – na njega je Allahovo prokletstvo, prokletstvo meleka i svih ljudi. Od njega na Kijametskom danu neće biti primljen iskup niti pokajanje."

٦٧٥٥. حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ بْنُ سَعِيدٍ حَدَّثَنَا جَرِيرٌ عَنِ الأَعْمَشِ عَنْ إِبْرَاهِيمَ التَّيْمِيِّ عَنْ أَبِيهِ قَالَ قَالَ عَلِيٌّ رَضِي الله عَنْهم مَا عِنْدَنَا كِتَابٌ نَقْرَؤُهُ إِلاَّ كِتَابُ اللهِ غَيْرَ هَذِهِ الصَّحِيفَةِ قَالَ فَأَخْرَجَهَا فَإِذَا فِيهَا أَشْيَاءُ مِنَ الْجِرَاحَاتِ وَأَسْنَانِ الإِبِلِ قَالَ وَفِيهَا الْمَدِينَةُ حَرَمٌ مَا بَيْنَ عَيْرٍ إِلَى ثَوْرٍ فَمَنْ أَحْدَثَ فِيهَا حَدَثًا أَوْ آوَى مُحْدِثًا فَعَلَيْهِ لَعْنَةُ اللهِ وَالْمَلاَئِكَةِ وَالنَّاسِ أَجْمَعِينَ لاَ يُقْبَلُ مِنْهُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ صَرْفٌ وَلاَ عَدْلٌ وَمَنْ وَالَى قَوْمًا بِغَيْرِ إِذْنِ مَوَالِيهِ فَعَلَيْهِ لَعْنَةُ اللهِ وَالْمَلاَئِكَةِ وَالنَّاسِ أَجْمَعِينَ لاَ يُقْبَلُ مِنْهُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ صَرْفٌ وَلاَ عَدْلٌ وَذِمَّةُ الْمُسْلِمِينَ وَاحِدَةٌ يَسْعَى بِهَا أَدْنَاهُمْ فَمَنْ أَخْفَرَ مُسْلِمًا فَعَلَيْهِ لَعْنَةُ اللهِ وَالْمَلاَئِكَةِ وَالنَّاسِ أَجْمَعِينَ لاَ يُقْبَلُ مِنْهُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ صَرْفٌ وَلاَ عَدْلٌ .

6756. PRIČAO NAM JE Ebu-Nuajm, a njemu Sufjan, prenoseći od Abdullaha b. Dinara, a on od Ibn-Omera, radijallahu anhuma, da je rekao:

"Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, zabranio je prodaju prava na skrbništvo i njegovo poklanjanje."

٦٧٥٦. حَدَّثَنَا أَبُو نُعَيْمٍ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ عَنْ عَبْدِاللهِ بْنِ دِينَارٍ عَنِ ابْنِ عُمَرَ رَضِي الله عَنْهُمَا قَالَ نَهَى النَّبِيُّ ﷺ عَنْ بَيْعِ الْوَلاَءِ وَعَنْ هِبَتِهِ .

O TOME KADA (OSLOBOĐENI ROB) PREKO NJEGA (ONOGA KOJI GA JE OSLOBODIO) PRIMI ISLAM

باب إذا أسلم على يديه

Hasan je smatrao da on (bivši vlasnik u tom slučaju) nema pravo na starateljstvo. Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, kaže: "Starateljstvo pripada onome koji je oslobodio (roba)."
U hadisu koji se prenosi od Temima Darija (a čiji lanac prenosilaca, kako se kaže, doseže do Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem) navodi se: "On mu je najpreči u životu i nakon smrti." Postoji razilaženje u pogledu vjerodostojnosti ove vijesti.

وَكَانَ الْحَسَنُ لاَ يَرَى لَهُ وِلاَيَةً وَقَالَ النَّبِيُّ ﷺ الْوَلاَءُ لِمَنْ أَعْتَقَ وَيُذْكَرُ عَنْ تَمِيمٍ الدَّارِيِّ رَفَعَهُ قَالَ هُوَ أَوْلَى النَّاسِ بِمَحْيَاهُ وَمَمَاتِهِ وَاخْتَلَفُوا فِي صِحَّةِ هَذَا الْخَبَرِ .

6757. PRIČAO NAM JE Kutejba b. Seid, prenoseći od Malika, on od Nafija, a ovaj od Ibn-Omera (da je kazivao): "Aiša, majka pravovjernih, namjeravala je kupiti robinju i osloboditi je. Njeni su rekli (Aiši) da će joj je prodati, s tim da (pravo na) skrbništvo ostane njima. Ona (Aiša) je o tome obavijestila Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, pa joj je on rekao: 'Nemoj da te to spriječi, jer, zaista, skrbništvo pripada onome koji oslobodi (roba).'"

٦٧٥٧. حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ بْنُ سَعِيدٍ عَنْ مَالِكٍ عَنْ نَافِعٍ عَنِ ابْنِ عُمَرَ أَنَّ عَائِشَةَ أُمَّ الْمُؤْمِنِينَ أَرَادَتْ أَنْ تَشْتَرِيَ جَارِيَةً تُعْتِقُهَا فَقَالَ أَهْلُهَا نَبِيعُكِهَا عَلَى أَنَّ وَلاَءَهَا لَنَا فَذَكَرَتْ ذَلِكَ لِرَسُولِ اللَّهِ ﷺ فَقَالَ لاَ يَمْنَعُكِ ذَلِكِ فَإِنَّمَا الْوَلاَءُ لِمَنْ أَعْتَقَ .

6758. PRIČAO NAM JE Muhammed, njemu Džerir, prenoseći od Mensura, on od Ibrahima, a ovaj od Esveda (da je rekao): "Aiša, radijallahu anha, je kazivala: 'Kupila sam Beriru, ali je njen muž postavio uvjet da (pravo na) starateljstvo pripadne njemu...' Ona je o tome obavijestila Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, pa je on rekao: 'Oslobodi je, jer skrbništvo pripada onome koji da novac.' 'Ja sam je oslobodila', kaže (Aiša), 'pa ju je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, pozvao i prepustio joj da se odluči hoće li ostati sa svojim mužem.' Ona je (Berira) tada rekla: 'Kad bi dao toliko i toliko, ne bih prespavala kod njega!', odabravši da bude sama." On je još rekao: "...a njezin muž je bio slobodan (čovjek)."

٦٧٥٨. حَدَّثَنَا مُحَمَّدٌ أَخْبَرَنَا جَرِيرٌ عَنْ مَنْصُورٍ عَنْ إِبْرَاهِيمَ عَنِ الأَسْوَدِ عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا قَالَتِ اشْتَرَيْتُ بَرِيرَةَ فَاشْتَرَطَ أَهْلُهَا وَلاَءَهَا فَذَكَرْتُ ذَلِكَ لِلنَّبِيِّ ﷺ فَقَالَ أَعْتِقِيهَا فَإِنَّ الْوَلاَءَ لِمَنْ أَعْطَى الْوَرِقَ قَالَتْ فَأَعْتَقْتُهَا قَالَتْ فَدَعَاهَا رَسُولُ اللَّهِ ﷺ فَخَيَّرَهَا مِنْ زَوْجِهَا فَقَالَتْ لَوْ أَعْطَانِي كَذَا وَكَذَا مَا بِتُّ عِنْدَهُ فَاخْتَارَتْ نَفْسَهَا قَالَ وَكَانَ زَوْجُهَا حُرًّا .

O TOME ŠTA ŽENE NASLJEĐUJU NA OSNOVU STARATELJSTVA

بَاب مَا يَرِثُ النِّسَاءُ مِنَ الْوَلاَءِ

6759. PRIČAO NAM JE Hafs b. Umer, njemu Hemmam, prenoseći od Nafija, a on od Ibn-Omera, radijallahu anhuma, da je kazivao:
"Aiša je namjeravala kupiti Beriru i požalila se Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, da joj oni uvjetuju (zadržavanje prava na) starateljstvo. Tada (joj) je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: 'Kupi je, jer, zaista, starateljstvo pripada onome koji oslobodi (roba).'"

٦٧٥٩. حَدَّثَنَا حَفْصُ بْنُ عُمَرَ حَدَّثَنَا هَمَّامٌ عَنْ نَافِعٍ عَنِ ابْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا قَالَ أَرَادَتْ عَائِشَةُ أَنْ تَشْتَرِيَ بَرِيرَةَ فَقَالَتْ لِلنَّبِيِّ ﷺ إِنَّهُمْ يَشْتَرِطُونَ الْوَلاَءَ فَقَالَ النَّبِيُّ ﷺ اشْتَرِيهَا فَإِنَّمَا الْوَلاَءُ لِمَنْ أَعْتَقَ.

6760. PRIČAO NAM JE Ibn-Selam, a njemu Veki', prenoseći od Sufjana, on od Mensura, ovaj od Ibrahima, on od Esveda, a ovaj od Aiše da je rekla:
"Allahov je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: 'Starateljstvo pripada onome koji je dao srebro[1] i učinio to dobro.'"[2]

٦٧٦٠. حَدَّثَنَا ابْنُ سَلاَمٍ أَخْبَرَنَا وَكِيعٌ عَنْ سُفْيَانَ عَنْ مَنْصُورٍ عَنْ إِبْرَاهِيمَ عَنِ الأَسْوَدِ عَنْ عَائِشَةَ قَالَتْ قَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ الْوَلاَءُ لِمَنْ أَعْطَى الْوَرِقَ وَوَلِيَ النِّعْمَةَ.

OSLOBOĐENI ROB U NEKOM NARODU PRIPADA NJEMU (TOM NARODU),[3] A TAKOĐER I SESTRIN SIN[4]

بَاب مَوْلَى الْقَوْمِ مِنْ أَنْفُسِهِمْ وَابْنُ الأُخْتِ مِنْهُمْ

6761. PRIČAO NAM JE Adem, njemu Šu'ba, a ovom Muavija b. Kurra i Katada, prenoseći od Enesa b. Malika, radijallahu anhu, da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
"Oslobođeni rob u nekom narodu pripada njemu (tom narodu)" (ili kako je već rekao).

٦٧٦١. حَدَّثَنَا آدَمُ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ حَدَّثَنَا مُعَاوِيَةُ بْنُ قُرَّةَ وَقَتَادَةُ عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ مَوْلَى الْقَوْمِ مِنْ أَنْفُسِهِمْ أَوْ كَمَا قَالَ.

---

1 Srebro je bilo glavni novac koji se koristio u to vrijeme.

2 Tj. oslobodio roba.

3 Tj. rob kojeg neko oslobodi naziva se po svome dobročinitelju, koji ga je oslobodio, i njemu se pripisuje. Isto tako, on ima pravo naslijediti roba kojeg je oslobodio.

4 Jer je on u srodstvu s njima po svojoj majci.

6762. PRIČAO NAM JE Ebu-Velid, njemu Šu‘ba, prenoseći od Katade, on od Enesa, a ovaj od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, da je rekao: “Sestrin je sin jedan od njih, ili pripada njima.”

٦٧٦٢. حَدَّثَنَا أَبُو الْوَلِيدِ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ عَنْ قَتَادَةَ عَنْ أَنَسٍ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ ابْنُ أُخْتِ الْقَوْمِ مِنْهُمْ أَوْ مِنْ أَنْفُسِهِمْ .

NASLJEDSTVO ZAROBLJENIKA

باب مِيرَاثِ الأَسِيرِ

Šurejh[5] je davao nasljedsvo zarobljeniku koji je u neprijateljskim rukama i govorio da je on tome najpreči. Omer b. Abdul-Aziz kaže: “Izvršavam oporuku zarobljenika: (po njoj) oslobađam njegove robove i (poštujem) ono što on uradi sa svojim imetkom, ukoliko ne promijeni svoju vjeru. To je njegov imetak, i on s njim radi što želi.”

قَالَ وَكَانَ شُرَيْحٌ يُوَرِّثُ الأَسِيرَ فِي أَيْدِي الْعَدُوِّ وَيَقُولُ هُوَ أَحْوَجُ إِلَيْهِ وَقَالَ عُمَرُ بْنُ عَبْدِ الْعَزِيزِ أَجِزْ وَصِيَّةَ الأَسِيرِ وَعَتَاقَهُ وَمَا صَنَعَ فِي مَالِهِ مَا لَمْ يَتَغَيَّرْ عَنْ دِينِهِ فَإِنَّمَا هُوَ مَالُهُ يَصْنَعُ فِيهِ مَا يَشَاءُ .

6763. PRIČAO NAM JE Ebu-Velid, a njemu Šu‘ba, prenoseći od Adija, on od Ebu-Hazima, ovaj od Ebu-Hurejre, a on od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, da je rekao:
“Ko (iza sebe) ostavi neki imetak – on pripada njegovim nasljednicima, a ko ostavi neki teret – to pripada nama.”[6]

٦٧٦٣. حَدَّثَنَا أَبُو الْوَلِيدِ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ عَنْ عَدِيٍّ عَنْ أَبِي حَازِمٍ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ مَنْ تَرَكَ مَالاً فَلِوَرَثَتِهِ وَمَنْ تَرَكَ كَلاًّ فَإِلَيْنَا .

MUSLIMAN NE NASLJEĐUJE NEVJERNIKA NITI NEVJERNIK MUSLIMANA

باب لا يرث المسلم الكافر ولا الكافر المسلم

Ukoliko (nevjernik) primi islam prije nego što se podijeli nasljedstvo, on nema pravo na njega.

وَإِذَا أَسْلَمَ قَبْلَ أَنْ يُقْسَمَ الْمِيرَاثُ فَلاَ مِيرَاثَ لَهُ .

6764. PRIČAO NAM JE Ebu-Asim, prenoseći od Ibn-Džurejdža, on od Ibn-Šihaba, ovaj od Alija b. Husejna, on od Amra b. Usmana, a ovaj od Usame b. Jezida, radijallahu anhu, da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
“Musliman ne nasljeđuje nevjernika niti nevjernik muslimana.”

٦٧٦٤. حَدَّثَنَا أَبُو عَاصِمٍ عَنِ ابْنِ جُرَيْجٍ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ عَنْ عَلِيِّ بْنِ حُسَيْنٍ عَنْ عَمْرِو بْنِ عُثْمَانَ عَنْ أُسَامَةَ بْنِ زَيْدٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ قَالَ لاَ يَرِثُ الْمُسْلِمُ الْكَافِرَ وَلاَ الْكَافِرُ الْمُسْلِمَ.

5 To je Ibn-Haris Kadi Kindi Kufi, poznati kadija u Kufi.

6 Tj. ukoliko neko ostane dužan, mi ćemo taj dug vratiti.

O NASLJEDSTVU ROBA KRŠĆANINA I *MUKATIBA*[1] KRŠĆANINA, TE O GRIJEHU ONOGA KOJI ZANIJEČE SVOJE DIJETE[2]

باب ميراث العبد النصراني والمكاتب النصراني وإثم من انتفى من ولده

O TOME KAD ČOVJEK USTVRDI DA MU JE NEKO BRAT ILI BRATIĆ

باب من ادعى أخا أو ابن أخ

6765. PRIČAO NAM JE Kutejba b. Seid, njemu Lejs, prenoseći od Ibn-Šihaba, on od Urve, a ovaj od Aiše, radijallahu anha, da je kazivala: "Prepirali su se Sa'd b. Ebu-Vekkas i Abd b. Zem'a oko jednog dječaka. Sa'd je rekao: 'Allahov Poslaniče, ovo je sin moga brata Utbe b. Ebu-Vekkasa. On mi je povjerio da je to njegov sin.' 'Allahov Poslaniče', rekao je Abd b. Zem'a, 'ovo je moj brat: rodila ga je robinja moga oca na njegovoj postelji.' Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, tada ga je pogledao i jasno prepoznao da je sličan Utbi, ali reče: 'On pripada tebi, Abde b. Zem'o, jer dijete pripada postelji, a preljubniku pripada razočarenje. 'Skrivaj se od njega, o Sevdo b. Zem'o!', (rekao je potom Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, svojoj supruzi)." Aiša kaže da on Sevdu od tada više nikad nije vidio.

٦٧٦٥. حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ بْنُ سَعِيدٍ حَدَّثَنَا اللَّيْثُ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ عَنْ عُرْوَةَ عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهَا أَنَّهَا قَالَتِ اخْتَصَمَ سَعْدُ بْنُ أَبِي وَقَّاصٍ وَعَبْدُ بْنُ زَمْعَةَ فِي غُلَامٍ فَقَالَ سَعْدٌ هَذَا يَا رَسُولَ اللهِ ابْنُ أَخِي عُتْبَةَ بْنِ أَبِي وَقَّاصٍ عَهِدَ إِلَيَّ أَنَّهُ ابْنُهُ انْظُرْ إِلَى شَبَهِهِ وَقَالَ عَبْدُ بْنُ زَمْعَةَ هَذَا أَخِي يَا رَسُولَ اللهِ وُلِدَ عَلَى فِرَاشِ أَبِي مِنْ وَلِيدَتِهِ فَنَظَرَ رَسُولُ اللهِ ﷺ إِلَى شَبَهِهِ فَرَأَى شَبَهًا بَيِّنًا بِعُتْبَةَ فَقَالَ هُوَ لَكَ يَا عَبْدُ بْنَ زَمْعَةَ الْوَلَدُ لِلْفِرَاشِ وَلِلْعَاهِرِ الْحَجَرُ وَاحْتَجِبِي مِنْهُ يَا سَوْدَةُ بِنْتَ زَمْعَةَ قَالَتْ فَلَمْ يَرَ سَوْدَةَ قَطُّ .

O ONOME KOJI ZA SEBE TVRDI DA PRIPADA NEKOME KO MU NIJE OTAC

باب من ادعى إلى غير أبيه

6766. PRIČAO NAM JE Musedded, njemu Halid, sin Abdullahov, a ovom Halid, prenoseći od Ebu-Osmana, a od Sa'da, radijallahu anhu, da je čuo Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, kad je rekao: "Ko za sebe ustvrdi da pripada nekome ko mu nije otac, znajući da to nije njegov otac – zabranjen (haram) mu je Džennet."[3]

٦٧٦٦. حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ حَدَّثَنَا خَالِدٌ هُوَ ابْنُ عَبْدِ اللهِ حَدَّثَنَا خَالِدٌ عَنْ أَبِي عُثْمَانَ عَنْ سَعْدٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ سَمِعْتُ النَّبِيَّ ﷺ يَقُولُ مَنِ ادَّعَى إِلَى غَيْرِ أَبِيهِ وَهُوَ يَعْلَمُ أَنَّهُ غَيْرُ أَبِيهِ فَالْجَنَّةُ عَلَيْهِ حَرَامٌ .

---

1 *Mukatib* je rob koji je sa svojim gospodarom sklopio ugovor o oslobađanju uz otkup.

2 Ovdje nije spomenut nijedan hadis.

3 Ovo ne znači da se ova prijetnja odnosi i na onog koji je postao poznat po nekom drugom ko nije njegov

6767. Spomenuo sam ga (ovaj hadis) Ebu-Bekri, pa mi je on rekao: "I ja sam ga čuo svojim ušima i zapamtilo ga je moje srce od Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem."

٦٧٦٧. فَذَكَرْتُهُ لأَبِي بَكْرَةَ فَقَالَ وَأَنَا سَمِعَتْهُ أُذُنَايَ وَوَعَاهُ قَلْبِي مِنْ رَسُولِ اللهِ ﷺ.

6768. PRIČAO NAM JE Asbeg b. Feredž, njemu Ibn-Vehb, a ovom Amr, prenoseći od Džafera b. Rebije, on od Iraka, ovaj od Ebu-Hurejre, a on od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, da je rekao: "Nemojte se odricati svojih očeva! Onaj koji se odrekne svoga oca ušao je u nevjerstvo."[4]

٦٧٦٨. حَدَّثَنَا أَصْبَغُ بْنُ الْفَرَجِ حَدَّثَنَا ابْنُ وَهْبٍ أَخْبَرَنِي عَمْرٌو عَنْ جَعْفَرِ بْنِ رَبِيعَةَ عَنْ عِرَاكٍ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ لاَ تَرْغَبُوا عَنْ آبَائِكُمْ فَمَنْ رَغِبَ عَنْ أَبِيهِ فَهُوَ كُفْرٌ.

O TOME KADA ŽENA USTVRDI DA JOJ JE NEKO SIN

باب إِذَا ادَّعَتِ الْمَرْأَةُ ابْنًا

6769. PRIČAO MI JE Ebu-Jeman, njemu Šuajb, a ovom Ebu-Zinad, prenoseći od Abdur-Rahmana, a on od Ebu-Hurejre, radijallahu anhu, da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, kazivao: "Bile su dvije žene koje su imale po jednog sina. Došao je vuk i pojeo sina jedne od njih, te ona reče: 'Vuk je, zaista, pojeo tvoga sina!' Druga na to odgovori: 'On je, zaista, pojeo tvoga!' Potom su njih dvije otišle da riješe spor kod Davuda, sallallahu alejhi ve sellem, pa je on presudio da dijete pripadne starijoj. Nakon toga otišle su Sulejmanu, sinu Davudovom, i obavijestile ga (o svome sporu). 'Dajte mi nož', reče on, 'da im ga prepolovim!' 'Nemoj to raditi, Allah ti se smilovao', reče mlađa (od njih), 'on je njen sin.' Tako je on presudio da dijete pripadne mlađoj. Rekao je Ebu-Hurejre: "Tako mi Allaha, sve do tada nisam uopće čuo riječ *es-sikkin*. Mi smo samo upotrebljavali riječ *el-mudje*."

٦٧٦٩. حَدَّثَنَا أَبُو الْيَمَانِ أَخْبَرَنَا شُعَيْبٌ قَالَ حَدَّثَنَا أَبُو الزِّنَادِ عَنْ عَبْدِالرَّحْمَنِ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ أَنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ قَالَ كَانَتِ امْرَأَتَانِ مَعَهُمَا ابْنَاهُمَا جَاءَ الذِّئْبُ فَذَهَبَ بِابْنِ إِحْدَاهُمَا فَقَالَتْ لِصَاحِبَتِهَا إِنَّمَا ذَهَبَ بِابْنِكِ وَقَالَتِ الأُخْرَى إِنَّمَا ذَهَبَ بِابْنِكِ فَتَحَاكَمَتَا إِلَى دَاوُدَ عَلَيْهِ السَّلاَمُ فَقَضَى بِهِ لِلْكُبْرَى فَخَرَجَتَا عَلَى سُلَيْمَانَ بْنِ دَاوُدَ عَلَيْهِمَا السَّلاَمُ فَأَخْبَرَتَاهُ فَقَالَ ائْتُونِي بِالسِّكِّينِ أَشُقُّهُ بَيْنَهُمَا فَقَالَتِ الصُّغْرَى لاَ تَفْعَلْ يَرْحَمُكَ اللهُ هُوَ ابْنُهَا فَقَضَى بِهِ لِلصُّغْرَى قَالَ أَبُو هُرَيْرَةَ وَاللهِ إِنْ سَمِعْتُ بِالسِّكِّينِ قَطُّ إِلاَّ يَوْمَئِذٍ وَمَا كُنَّا نَقُولُ إِلاَّ الْمُدْيَةَ.

otac. Ova prijetnja odnosi se na onoga koji svjesno i dobrovoljno promijeni svoju pripadnost i pripiše se nekom drugom ko mu nije otac. Običaj usvajanja djece postojao je i u vrijeme džahilijeta. Dijete bi se zvalo po svome usvojitelju i smatralo bi su u pravima i obavezama kao rođeno dijete. To je potrajalo sve do trenutka kad su objavljeni ajeti: "Zovite ih po očevima njihovim, to je kod Allaha ispravnije..." (El-Ahzab, 5), te: "... niti je posinke vaše sinovima vašim učinio..." (El-Ahzab, 4)

4 Razlog zbog kojeg je to nazvano nevjerstvom (*kufrom*) jeste u tome što je to laganje na Allaha, dželle šanuhu, jer ta osoba tvrdi da ju je Allah, dželle šanuhu, stvorio od sjemena tog i tog čovjeka, a to nije tačno.

O VJEŠTOM POGAĐAČU[1]

باب الْقَائِفِ

6770. PRIČAO NAM JE Kutejba b. Seid, njemu Lejs, prenoseći od Ibn-Šihaba, on od Urve, a ovaj od Aiše, radijallahu anha, da je kazivala:"Allahov je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, ušao kod mene veseo – lice mu je sjalo radošću – rekavši: 'Znaš li da je Mudžezziz[2] nedavno pogledao Zejda b. Harisu i Usamu b. Zejda[3] i rekao: 'Ova su stopala, zaista, jedna od drugih!'""

٦٧٧٠. حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ بْنُ سَعِيدٍ حَدَّثَنَا اللَّيْثُ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ عَنْ عُرْوَةَ عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهَا قَالَتْ إِنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ دَخَلَ عَلَيَّ مَسْرُورًا تَبْرُقُ أَسَارِيرُ وَجْهِهِ فَقَالَ أَلَمْ تَرَيْ أَنَّ مُجَزِّزًا نَظَرَ آنِفًا إِلَى زَيْدِ بْنِ حَارِثَةَ وَأُسَامَةَ بْنِ زَيْدٍ فَقَالَ إِنَّ هَذِهِ الْأَقْدَامَ بَعْضُهَا مِنْ بَعْضٍ .

6771. PRIČAO NAM JE Kutejba b. Seid, a njemu Sufjan, prenoseći od Zuhrija, on od Urve, a ovaj od Aiše da je kazivala:

"Ušao je, jednog dana, Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, kod mene – a bio je veseo – rekavši: 'Aiša, znaš li da je Mudžezziz Mudlidži ušao kod mene i vidio Usamu i Zejda? Njih dvojica bili su pokriveni kadifom po glavi, a stopala su im bila otkrivena. 'Ova su stopala, zaista, jedna od drugih!', rekao je on.'"

٦٧٧١. حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ بْنُ سَعِيدٍ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ عَنِ الزُّهْرِيِّ عَنْ عُرْوَةَ عَنْ عَائِشَةَ قَالَتْ دَخَلَ عَلَيَّ رَسُولُ اللهِ ﷺ ذَاتَ يَوْمٍ وَهُوَ مَسْرُورٌ فَقَالَ يَا عَائِشَةُ أَلَمْ تَرَيْ أَنَّ مُجَزِّزًا الْمُدْلِجِيَّ دَخَلَ عَلَيَّ فَرَأَى أُسَامَةَ بْنَ زَيْدٍ وَزَيْدًا وَعَلَيْهِمَا قَطِيفَةٌ قَدْ غَطَّيَا رُءُوسَهُمَا وَبَدَتْ أَقْدَامُهُمَا فَقَالَ إِنَّ هَذِهِ الْأَقْدَامَ بَعْضُهَا مِنْ بَعْضٍ .

1 To je onaj koji može prepoznati sličnost i čitati tragove (fiziognomist).

2 To je sin Avera b. Dža'da Mudlidžija, koji vodi porijeklo od Mudlidža b. Murre b. Abdul-Menafa b. Kenane. Njihovo pleme i pleme Benu-Sa'd imali su službu (*kijafa*) pogađanja pripadnosti nekoj osobi i plemenu.

3 U predislamsko doba sumnjali su u porijeklo Usame b. Zejda, jer je on bio jako crne puti, a njegov otac bjelji od pamuka. Pošto je pogađač rekao ono što je rekao – Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, tome se jako obradovao, jer je to otklonilo svaku sumnju.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَٰنِ الرَّحِيمِ

U ime Allaha, Svemilosnog, Samilosnog!

كِتَابُ الْحُدُودِ

KAZNENO PRAVO

O TOME KOJIH SE KAZNENIH MJERA TREBA ČUVATI

بَاب مَا يُحْذَرُ مِنَ الْحُدُودِ

O NEKONZUMIRANJU ALKOHOLA[1]

بَاب لَا يُشْرَبُ الْخَمْرُ

Ibn-Abbas kaže: "Svjetlost imana izlazi iz čovjeka dok čini blud."

وَقَالَ ابْنُ عَبَّاسٍ يُنْزَعُ مِنْهُ نُورُ الْإِيمَانِ فِي الزِّنَا .

6772. PRIČAO NAM JE Jahja b. Bukejr, a njemu Lejs, prenoseći od Ukajla, on od Ibn-Šihaba, ovaj od Ebu-Bekra b. Abdur-Rahmana, a on od Ebu-Hurejre da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Bludnik, dok čini blud, nije vjernik;[2] onaj koji pije alkohol, dok ga pije, nije vjernik; kradljivac, dok krade, nije vjernik, niti će razbojnik nešto oteti, zbog čega će ljudi prema njemu podići poglede svoje, a da (pritom) bude vjernik." Ibn-Šihab prenosi od Seida b. Musejjeba, on od Ebu-Seleme, a ovaj od Ebu-Hurejre da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, kazao isto, osim riječi *otimačina*, a što nije spomenuto.

٦٧٧٢. حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ بُكَيْرٍ حَدَّثَنَا اللَّيْثُ عَنْ عُقَيْلٍ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ عَنْ أَبِي بَكْرِ بْنِ عَبْدِالرَّحْمَنِ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ أَنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ قَالَ لَا يَزْنِي الزَّانِي حِينَ يَزْنِي وَهُوَ مُؤْمِنٌ وَلَا يَشْرَبُ الْخَمْرَ حِينَ يَشْرَبُ وَهُوَ مُؤْمِنٌ وَلَا يَسْرِقُ السَّارِقُ حِينَ يَسْرِقُ وَهُوَ مُؤْمِنٌ وَلَا يَنْتَهِبُ نُهْبَةً يَرْفَعُ النَّاسُ إِلَيْهِ فِيهَا أَبْصَارَهُمْ وَهُوَ مُؤْمِنٌ وَعَنِ ابْنِ شِهَابٍ عَنْ سَعِيدِ بْنِ الْمُسَيَّبِ وَأَبِي سَلَمَةَ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ بِمِثْلِهِ إِلَّا النُّهْبَةَ .

---

1 U Ebu-Zerrovoj verziji naslov ovog poglavlja glasi: *Babu ez-zina ve šurbil-hamri* (*O bludu i konzumiranju alkohola*), tj. o opasnosti bluda i konzumiranja alkohola po čovjeka.

2 Ovdje se kaže da čovjek ostaje bez imana u trenutku dok čini nemoral. To je vidljivo značenje, koje se može razumjeti na prvi pogled - iz datog teksta. Međutim, ulema nema jedinstven stav o njegovu značenju. Tako imam Nevevi daje prednost mišljenju po kojem nijekanje imana u ovom hadisu ustvari znači nijekanje njegove potpunosti. Dakle, dok radi neko od spomenutih djela čovjeku nije potpun iman. Takvo shvatanje u skladu je s mišljenjem da počinilac velikog grijeha ne prestaje biti vjernik, osim ukoliko za taj veliki grijeh kaže da ga je dopušteno raditi.

O TOME ŠTA SE PRENOSI O UDARANJU (FIZIČKOM KAŽNJAVANJU) PIJANICE

باب مَا جاءَ فِي ضَرْبِ شارِبِ الْخَمْرِ

6773. PRIČAO NAM JE Hafs b. Umer, njemu Hišam, prenoseći od Katade, on od Enesa, a ovaj od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem..; a PRIČAO NAM JE i Adem, njemu Šu'ba, a ovom Katada, prenoseći od Enesa b. Malika, radijallahu anhu, (da je kazivao):
"Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, je davao udarati (kažnjavajući) za alkohol palminom granom bez lišća i sandalama, dok je Ebu-Bekr davao izbičevati s četrdeset (udaraca)."

٦٧٧٣. حَدَّثَنَا حَفْصُ بْنُ عُمَرَ حَدَّثَنَا هِشَامٌ عَنْ قَتَادَةَ عَنْ أَنَسٍ أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ ح حَدَّثَنَا آدَمُ بْنُ أَبِي إِيَاسٍ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ حَدَّثَنَا قَتَادَةُ عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ ضَرَبَ فِي الْخَمْرِ بِالْجَرِيدِ وَالنِّعَالِ وَجَلَدَ أَبُو بَكْرٍ أَرْبَعِينَ .

O ONIMA KOJIMA JE NAREĐENO DA KAZNU IZVRŠE U KUĆI[1]

بَاب مَنْ أَمَرَ بِضَرْبِ الْحَدِّ فِي الْبَيْتِ

6774. PRIČAO NAM JE Kutejba, a njemu Abdul-Vehhab, prenoseći od Ejjuba, on od Ibn-Ebu-Mulejke, a ovaj od Ukbe b. Harisa da je rekao:
"Doveden je Nu'ajman (ili je rekao: Ibn-Nu'ajman) (zatečen) dok je pio alkohol,[2] pa je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, naredio onima koji su bili u kući da ga udaraju.[3] Oni su ga izudarali, a ja sam bio među onima koji su ga udarali sandalama."

٦٧٧٤. حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ حَدَّثَنَا عَبْدُالْوَهَّابِ عَنْ أَيُّوبَ عَنِ ابْنِ أَبِي مُلَيْكَةَ عَنْ عُقْبَةَ بْنِ الْحَارِثِ قَالَ جِيءَ بِالنُّعَيْمَانِ أَوْ بِابْنِ النُّعَيْمَانِ شَارِبًا فَأَمَرَ النَّبِيُّ ﷺ مَنْ كَانَ بِالْبَيْتِ أَنْ يَضْرِبُوهُ قَالَ فَضَرَبُوهُ فَكُنْتُ أَنَا فِيمَنْ ضَرَبَهُ بِالنِّعَالِ .

1 Ovo je dokaz za one koji kažu da se šerijatske kazne ne moraju uvijek javno izvršavati.

2 U drugom predanju stoji: "... dok je bio u pijanom stanju."

3 Ovdje nije spomenuto koliko puta.

O UDARANJU[4] PALMINOM GRANOM BEZ LIŠĆA I SANDALAMA

باب الضَّرْبِ بِالْجَرِيدِ وَالنِّعَالِ

6775. PRIČAO NAM JE Sulejman b. Harb, a njemu Vuhejb b. Halid, prenoseći od Ejjuba, on od Abdullaha b. Ebu-Mulejke, a ovaj od Ukbe b. Harisa (da je kazivao): "Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, doveden je Nu'ajman (ili Ibn-Nu'ajman) u pijanom stanju. On mu je otkrio gornji dio tijela i naredio onima koji su bili u kući da ga udaraju. Izudarali su ga palminim granama bez lišća i sandalama, a ja sam bio među onima koji su ga udarali."

٦٧٧٥. حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ حَرْبٍ حَدَّثَنَا وُهَيْبُ بْنُ خَالِدٍ عَنْ أَيُّوبَ عَنْ عَبْدِاللهِ بْنِ أَبِي مُلَيْكَةَ عَنْ عُقْبَةَ بْنِ الْحَارِثِ أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ أُتِيَ بِنُعَيْمَانَ أَوْ بِابْنِ نُعَيْمَانَ وَهُوَ سَكْرَانُ فَشَقَّ عَلَيْهِ وَأَمَرَ مَنْ فِي الْبَيْتِ أَنْ يَضْرِبُوهُ فَضَرَبُوهُ بِالْجَرِيدِ وَالنِّعَالِ وَكُنْتُ فِيمَنْ ضَرَبَهُ .

6776. PRIČAO NAM JE Muslim, njemu Hišam, a ovom Katada, prenoseći od Enesa da je rekao: "Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, davao je izbičevati (kažnjavajući) za alkohol palminom granom bez lišća i sandalama, dok je Ebu-Bekr davao izbičevati s četrdeset (udaraca)."

٦٧٧٦. حَدَّثَنَا مُسْلِمٌ حَدَّثَنَا هِشَامٌ حَدَّثَنَا قَتَادَةُ عَنْ أَنَسٍ قَالَ جَلَدَ النَّبِيُّ ﷺ فِي الْخَمْرِ بِالْجَرِيدِ وَالنِّعَالِ وَجَلَدَ أَبُو بَكْرٍ أَرْبَعِينَ .

6777. PRIČAO NAM JE Kutejba, a njemu Ebu-Damra Enes, prenoseći od Jezida b. Hada, on od Muhammeda b. Ibrahima, ovaj od Ebu-Seleme, a on od Ebu-Hurejre, radijallahu anhu, da je kazivao:"Doveden je Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, čovjek koji je popio (alkohola). 'Izudarajte ga!', reče on. Neki od nas udarali su ga rukama, neki sandalama, neki svojom odjećom. Kada je otišao, neki rekoše (misleći na njega): 'Neka te Allah ponizi!' 'Nemojte tako govoriti!', opomenu ih (Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem), dodavši: 'Nemojte potpomagati šejtana protiv njega!'"

٦٧٧٧. حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ حَدَّثَنَا أَبُو ضَمْرَةَ أَنَسٌ عَنْ يَزِيدَ بْنِ الْهَادِ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ إِبْرَاهِيمَ عَنْ أَبِي سَلَمَةَ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ أُتِيَ النَّبِيُّ ﷺ بِرَجُلٍ قَدْ شَرِبَ قَالَ اضْرِبُوهُ قَالَ أَبُو هُرَيْرَةَ فَمِنَّا الضَّارِبُ بِيَدِهِ وَالضَّارِبُ بِنَعْلِهِ وَالضَّارِبُ بِثَوْبِهِ فَلَمَّا انْصَرَفَ قَالَ بَعْضُ الْقَوْمِ أَخْزَاكَ اللهُ قَالَ لَا تَقُولُوا هَكَذَا لَا تُعِينُوا عَلَيْهِ الشَّيْطَانَ .

4 Ovim se ukazuje na to da bičevanje nije obavezno kada je u pitanju kazna za konzumiranje alkohola. U pogledu toga čime se izvršava ova kazna postoje različita mišljenja. Jedni kažu da je to dopušteno izvršiti udaranjem bičem ili samo rukama, sandalama i odjećom, drugi smatraju da se to može izvršiti samo bičevanjem, dok treći kažu da je obavezno udaranje. (*Fethul-bari*, 12/67)

6778. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Abdul-Vehhab, njemu Halid b. Haris, ovom Sufjan, a njemu Ebu-Hasin, prenoseći od Umejra b. Seida Neha'ija, a on od Alije b. Ebu-Taliba da je rekao: "Kada bi bilo ko umro zbog kazne koju izvršim nad njim, ne bi mi teško palo na dušu, osim pijanice. Kad bi on umro, platio bih, zaista, za njega krvarinu,[1] i to stoga što Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, nije u vezi s njim (pijanicom) precizno odredio (određeni broj udaraca)."

٦٧٧٨. حَدَّثَنَا عَبْدُاللهِ بْنُ عَبْدِالْوَهَّابِ حَدَّثَنَا خَالِدُ بْنُ الْحَارِثِ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ حَدَّثَنَا أَبُو حَصِينٍ سَمِعْتُ عُمَيْرَ بْنَ سَعِيدٍ النَّخَعِيَّ قَالَ سَمِعْتُ عَلِيَّ بْنَ أَبِي طَالِبٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ مَا كُنْتُ لأُقِيمَ حَدًّا عَلَى أَحَدٍ فَيَمُوتَ فَأَجِدَ فِي نَفْسِي إِلاَّ صَاحِبَ الْخَمْرِ فَإِنَّهُ لَوْ مَاتَ وَدَيْتُهُ وَذَلِكَ أَنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ لَمْ يَسُنَّهُ .

6779. PRIČAO NAM JE Mekki b. Ibrahim, prenoseći od Džu'ajda, on od Jezida b. Husajfe, a ovaj od Saiba b. Jezida da je kazivao: "Dovodili smo pijanicu za života Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, u doba vladavine Ebu-Bekra i u prvo vrijeme Omerovog hilafeta i udarali ga svojim rukama, sandalama i odjećom. Na kraju svoje vladavine Omer je (pijanicu) davao izbičevati s četrdeset (udaraca),[2] a kada su se uobrazili, uzoholili i odali se griješenju, davao (ih) je izbičevati s osamdeset (udaraca)."[3]

٦٧٧٩. حَدَّثَنَا مَكِّيُّ بْنُ إِبْرَاهِيمَ عَنِ الْجُعَيْدِ عَنْ يَزِيدَ بْنِ خُصَيْفَةَ عَنِ السَّائِبِ بْنِ يَزِيدَ قَالَ كُنَّا نُؤْتَى بِالشَّارِبِ عَلَى عَهْدِ رَسُولِ اللهِ ﷺ وَإِمْرَةِ أَبِي بَكْرٍ وَصَدْرًا مِنْ خِلاَفَةِ عُمَرَ فَنَقُومُ إِلَيْهِ بِأَيْدِينَا وَنِعَالِنَا وَأَرْدِيَتِنَا حَتَّى كَانَ آخِرُ إِمْرَةِ عُمَرَ فَجَلَدَ أَرْبَعِينَ حَتَّى إِذَا عَتَوْا وَفَسَقُوا جَلَدَ ثَمَانِينَ .

1 Ulema je složna u mišljenju da se krvarina ne plaća u slučaju da neko umre od posljedica izvršene kazne, osim u slučaju pijanice, kad se nad njim izvrši kazna. (*Fethul-bari*, 12/69)

2 To ne znači da je Omer tek na kraju svoje vladavine davao izbičevati s četrdeset udaraca, nego znači da je on tako radio sve do kraja svoje vladavine. Naime, on je uveo četrdeset udaraca sredinom svoje vladavine. To se može razumjeti iz pisma Halid b. Velida upućenog Omeru, a Halid je umro negdje sredinom Omerovog hilafeta.

3 Osamdeset udaraca inače je najmanja šerijatskim tekstom određena kazna (hadd). Ona je propisana za one koji optuže muslimanku za blud, a za to nemaju potrebne svjedoke.

O TOME KAKVO JE PROKLINJANJE ALKOHOLIČARA POKUĐENO,[4] TE O TOME DA ON, ZAISTA, NIJE IZIŠAO IZ VJERE[5]

باب ما يُكْرهُ منْ لعْنِ شاربِ الْخمْرِ وإنَّهُ ليْس بِخارِجٍ منَ الملَّةِ

6780. PRIČAO NAM JE Jahja b. Bukejr, njemu Lejs, a ovom Halid b. Jezid, prenoseći od Seida b. Ebu-Hilala, on od Zejda b. Eslema, ovaj od svoga oca, a on od Omera b. Hattaba (da je kazivao): "Neki je čovjek u vrijeme Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, po imenu Abdullah, a po nadimku Magarac, nasmijavao[6] Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem. Poslanik ga je već bio dao izbičevati zbog (konzumiranja) alkohola. Jednog dana (ponovo) mu je doveden, i on je naredio, te je bio izbičevan. Neko od prisutnih tada reče: 'Allahu, prokuni ga! Kako ga često dovode!'[7] 'Nemojte ga proklinjati!', reče Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, dodavši: 'Tako mi Allaha, ono što ja znam jest da on voli Allaha i Njegova Poslanika.'"

٦٧٨٠. حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ بُكَيْرٍ حَدَّثَنِي اللَّيْثُ قَالَ حَدَّثَنِي خَالِدُ بْنُ يَزِيدَ عَنْ سَعِيدِ بْنِ أَبِي هِلَالٍ عَنْ زَيْدِ بْنِ أَسْلَمَ عَنْ أَبِيهِ عَنْ عُمَرَ بْنِ الْخَطَّابِ أَنَّ رَجُلاً عَلَى عَهْدِ النَّبِيِّ ﷺ كَانَ اسْمُهُ عَبْدَاللهِ وَكَانَ يُلَقَّبُ حِمَارًا وَكَانَ يُضْحِكُ رَسُولَ اللهِ ﷺ وَكَانَ النَّبِيُّ ﷺ قَدْ جَلَدَهُ فِي الشَّرَابِ فَأُتِيَ بِهِ يَوْمًا فَأَمَرَ بِهِ فَجُلِدَ فَقَالَ رَجُلٌ مِنَ الْقَوْمِ اللَّهُمَّ الْعَنْهُ مَا أَكْثَرَ مَا يُؤْتَى بِهِ فَقَالَ النَّبِيُّ ﷺ لاَ تَلْعَنُوهُ فَوَاللهِ مَا عَلِمْتُ إِنَّهُ يُحِبُّ اللهَ وَرَسُولَهُ .

6781. PRIČAO NAM JE Ali b. Abdullah b. Dža'fer, njemu Enes b. Ijad, a ovom Ibn-Hadi, prenoseći od Muhammeda b. Ibrahima, on od Ebu-Seleme, a ovaj od Ebu-Hurejre da je kazivao: "Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, doveden je pijanica, pa je on naredio da ga izudaraju. Neki od nas udarali su ga svojim rukama, neki svojim sandalama, a neki svojom odjećom. Kada je on otišao, jedan čovjek reče: 'Šta mu je, neka ga Allah ponizi!' 'Ne budite potpora šejtanu protiv svoga brata!', reče Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem."

٦٧٨١. حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ عَبْدِاللهِ بْنِ جَعْفَرٍ حَدَّثَنَا أَنَسُ بْنُ عِيَاضٍ حَدَّثَنَا ابْنُ الْهَادِ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ إِبْرَاهِيمَ عَنْ أَبِي سَلَمَةَ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ قَالَ أُتِيَ النَّبِيُّ ﷺ بِسَكْرَانَ فَأَمَرَ بِضَرْبِهِ فَمِنَّا مَنْ يَضْرِبُهُ بِيَدِهِ وَمِنَّا مَنْ يَضْرِبُهُ بِنَعْلِهِ وَمِنَّا مَنْ يَضْرِبُهُ بِثَوْبِهِ فَلَمَّا انْصَرَفَ قَالَ رَجُلٌ مَا لَهُ أَخْزَاهُ اللهُ فَقَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ لاَ تَكُونُوا عَوْنَ الشَّيْطَانِ عَلَى أَخِيكُمْ .

---

4 Pokuđeno je proklinjati onog koji zaslužuje proklinjanje ako čovjek tim proklinjanjem želi samo uvrijediti. Međutim, ako čovjek ne zaslužuje da ga drugi proklinju, kao što je ovaj spomenut u sljedećem hadisu, nad kojim je izvršena kazna, onda je proklinjanje zabranjeno. Lijepo je za takvog učiti dovu i moliti Allaha, dželle šanuhu, da ga uputi na pravi put i izbavi iz nevolje u kojoj se nalazi zbog pijenja alkohola.

5 U ovom je sadržan jasan dokaz da alkoholičar ne izlazi iz vjere samim činom pijenja alkohola. Prema tome, prethodni hadisi koji govore o tome da alkoholičar nije vjernik dok pije alkohol, kad se usporede s hadisima iz ovog poglavlja, znače da on nije potpunog imana dok to radi. Imajući u vidu da se iman smanjuje kad čovjek čini bilo koji grijeh, jasno je da se on pogotovo smanjuje kad se čini tako veliki grijeh kao što je konzumiranje alkohola, majke svih zala, kako ga je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, nazvao.

6 Tj. znao je kazati ili uraditi nešto u prisustvu Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, što bi ga nasmijalo.

7 Tj. kako često pije alkohol, te ga dovode na izvršenje kazne zbog toga.

O KRADLJIVCU DOK KRADE

باب السَّارِقِ حِينَ يَسْرِقُ

6782. PRIČAO MI JE Amr b. Ali, njemu Abdullah b. Davud, a ovom Fudajl b. Gazvan, prenoseći od Ikrime, on od Ibn-Abbasa, radijallahu anhuma, a ovaj od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, da je rekao: "Bludnik, dok čini blud, nije vjernik;[1] onaj koji pije alkohol, dok ga pije, nije vjernik; kradljivac, dok krade, nije vjernik."

٦٧٨٢. حَدَّثَنِي عَمْرُو بْنُ عَلِيٍّ حَدَّثَنَا عَبْدُاللهِ بْنُ دَاوُدَ حَدَّثَنَا فُضَيْلُ بْنُ غَزْوَانَ عَنْ عِكْرِمَةَ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ لاَ يَزْنِي الزَّانِي حِينَ يَزْنِي وَهُوَ مُؤْمِنٌ وَلاَ يَسْرِقُ السَّارِقُ حِينَ يَسْرِقُ وَهُوَ مُؤْمِنٌ .

O PROKLINJANJU KRADLJIVCA, NE SPOMINJUĆI NJEGOVO IME[2]

باب لَعْنِ السَّارِقِ إِذَا لَمْ يُسَمَّ

6783. PRIČAO NAM JE Umer b. Hafs b. Gijas, njemu njegov otac, a ovom A'meš, prenoseći od Ebu-Saliha, a on od Ebu-Hurejre da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
"Neka Allah prokune kradljivca: on ukrade kacigu, pa mu odsijeku ruku, i ukrade uže, pa mu mu odsijeku ruku!"
A'meš kaže: "Smatrali su da je kaciga gvozdena, a da uže vrijedi nekoliko dirhema."[3]

٦٧٨٣. حَدَّثَنَا عُمَرُ بْنُ حَفْصِ بْنِ غِيَاثٍ حَدَّثَنِي أَبِي حَدَّثَنَا الأَعْمَشُ قَالَ سَمِعْتُ أَبَا صَالِحٍ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ لَعَنَ اللهُ السَّارِقَ يَسْرِقُ الْبَيْضَةَ فَتُقْطَعُ يَدُهُ وَيَسْرِقُ الْحَبْلَ فَتُقْطَعُ يَدُهُ قَالَ الأَعْمَشُ كَانُوا يَرَوْنَ أَنَّهُ بَيْضُ الْحَدِيدِ وَالْحَبْلُ كَانُوا يَرَوْنَ أَنَّهُ مِنْهَا مَا يَسْوَى دَرَاهِمَ .

---

1 Vidi komentar hadisa br. 6772.

2 Iz ovog se razumije da je dopušteno prokleti grešnike ukoliko se ne spominje njihovo ime. Isto tako, iz ovog možemo razumjeti da, kada se govori o grešnicima, ne treba ih spominjati po imenu. Ulema dopušta spominjanje njihovog imena samo u slučaju kada njihov grijeh ugrožava druge ljude, te je, u cilju zaštite, potrebno upozoriti ljude da se takvog prijestupnika čuvaju.

3 Nema sumnje da je u islamu predviđeno odsijecanje kazne za krađu, ali postoje različita mišljenja učenjaka oko toga kolika treba biti najmanja vrijednost te stvari da bi kradljivac podlijegao ovoj sankciji. Ukratko rečeno, Šafija smatra da je to četvrtina zlatnika (dinara) ili njegova protuvrijednost, Malik i Ahmed smatraju da je to četvrtina zlatnika ili tri srebrenjaka ili njihova protuvrijednost, dok Ebu-Hanife i njegovi učenici smatraju da je to najmanje deset dirhema ili njihova protuvrijednost. Ovaj hadis je kod komentatora proizveo različita shvatanja o tome da li se pod kacigom i užetom ovdje misli na nešto što mnogo vrijedi ili ne. Ono što nam se čini kao najprikladnije tumačenje jeste da su ovdje misli na krađu ovih stvari koje vrijede najmanje četvrtinu zlatnika. Arapi nekada kacigu smatrali kao nešto što vrijedi mnogo, a nekada kao nešto što i nema neku naročitu vrijednost. Što se tiče užeta, oni su ga navodili kao simbol nečega što ne vrijedi mnogo. Zato bi se moglo reći i da je smisao hadisa možda upozoravanje na opasnost krađe, jer se čovjek ne može ustegnuti od krađe nečeg vrijednog ako ima poriv da krade sitne stvari. Također, sramota i poniženje koje doživi kradljivac kada mu bude odsječena ruka ne može se mjeriti s ukradenom stvari, makar ona bila i veoma vrijedna.

O TOME DA SU KAZNE ISKUP[4]

باب الحُدُودُ كَفَّارَةٌ

6784. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Jusuf, a njemu Ibn-Ujejna, prenoseći od Zuhrija, on od Ebu-Idrisa Halvanija, a ovaj od Ubade b. Samita, radijallahu anhu, da je kazivao:

"Sjedili smo s Vjerovjesnikom, sallallahu alejhi ve sellem, kad nam je rekao: 'Dajte mi prisegu da nećete Allahu ništa ravnim smatrati,[5] da nećete krasti i da nećete blud činiti!' Potom je proučio ovaj ajet u cijelosti,[6] dodavši: 'Onaj koji ispuni obećanje – njega će Allah nagraditi, a ko uradi nešto od toga, pa zbog toga bude kažnjen – to mu je iskup. Ko od toga nešto uradi, pa mu to Allah prikrije[7] – ako htjedne, oprostit će mu, a ako htjedne, kaznit će ga.'"

٦٧٨٤. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ يُوسُفَ حَدَّثَنَا ابْنُ عُيَيْنَةَ عَنِ الزُّهْرِيِّ عَنْ أَبِي إِدْرِيسَ الْخَوْلاَنِيِّ عَنْ عُبَادَةَ بْنِ الصَّامِتِ رَضِي الله عَنْه قَالَ كُنَّا عِنْدَ النَّبِيِّ ﷺ فِي مَجْلِسٍ فَقَالَ بَايِعُونِي عَلَى أَنْ لاَ تُشْرِكُوا بِاللهِ شَيْئًا وَلاَ تَسْرِقُوا وَلاَ تَزْنُوا وَقَرَأَ هَذِهِ الآيَةَ كُلَّهَا فَمَنْ وَفَى مِنْكُمْ فَأَجْرُهُ عَلَى اللهِ وَمَنْ أَصَابَ مِنْ ذَلِكَ شَيْئًا فَعُوقِبَ بِهِ فَهُوَ كَفَّارَتُهُ وَمَنْ أَصَابَ مِنْ ذَلِكَ شَيْئًا فَسَتَرَهُ اللهُ عَلَيْهِ إِنْ شَاءَ غَفَرَ لَهُ وَإِنْ شَاءَ عَذَّبَهُ .

VJERNIKOVA LEĐA SU ZAŠTIĆENA, OSIM U SLUČAJU KAD (UČINI DJELO ZA KOJE) JE ODREĐENA KAZNA (HADD) I (KAD NARUŠI TUĐE) PRAVO

باب
ظَهْرُ الْمُؤْمِنِ حِمًى إِلاَّ فِي حَدٍّ أَوْ حَقٍّ

6785. PRIČAO MI JE Muhammed b. Abdullah, njemu Asim b. Ali, a ovom Asim b. Muhammed, prenoseći od Vakida b. Muhammeda, on od svoga oca, a ovaj od Abdullaha (da je kazivao):

"Allahov je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, na Oprosnom hadžu upitao: 'Koji je vama poznati mjesec najsvetiji?' 'Ovaj mjesec', odgovorili su. 'Koji je vama poznati grad najsvetiji?', upitao je.

٦٧٨٥. حَدَّثَنِي مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِاللهِ حَدَّثَنَا عَاصِمُ بْنُ عَلِيٍّ حَدَّثَنَا عَاصِمُ بْنُ مُحَمَّدٍ عَنْ وَاقِدِ بْنِ مُحَمَّدٍ سَمِعْتُ أَبِي قَالَ عَبْدُاللهِ قَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ فِي حَجَّةِ الْوَدَاعِ أَلاَ أَيُّ شَهْرٍ تَعْلَمُونَهُ أَعْظَمُ حُرْمَةً قَالُوا أَلاَ شَهْرُنَا هَذَا قَالَ

---

4 Tj. izvršene kazne iskup su za počinjeni grijeh pod uvjetom da se čovjek iskreno pokajao. Što se tiče tuđeg prava, Allah, dželle šanuhu, može udobrovoljiti nagradom onoga čije je pravo uzeto, pa da on oprosti svome bratu. Jasan dokaz za to imamo u hadisu koji govori o dužniku kojeg je smrt omela, te nije uspio vratiti dug.

5 Tj. da nećete širk činiti.

6 Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, proučio je sljedeći ajet: "O Vjerovjesniče, kada ti dođu vjernice da ti polože prisegu: da neće Allahu nikoga ravnim smatrati, i da neće krasti, i da neće bludničiti, i da neće djecu svoju ubijati, i da neće muževima tuđu djecu podmetati, i da ti neće ni u čemu što je dobro poslušnost odricati – ti prisegu njihovu prihvati i moli Allaha da im oprosti; Allah zaista mnogo prašta i milostiv je." (El-Mumtehina, 12)

7 Tj. da svijet za to ne sazna.

'Ovaj naš grad', odgovorili su. 'Koji je vama poznati dan najsvetiji?', upitao je. 'Ovaj današnji dan', odgovorili su. 'Blagoslovljeni i Uzvišeni Allah', reče tada on, 'zaista je učinio svetom vašu krv, vaše imetke i vašu čast – osim kad to pravda (drukčije) zahtijeva – kao što je učinio svetim ovaj vaš dan, u ovom vašem gradu, u ovom vašem mjesecu. Jesam li vam dostavio?' (Ponovio je ovo pitanje tri puta.) 'Da, jesi!', odgovorili su mu, a on na to reče: 'Teško vama, (ili je rekao: nesreća s vama) nemojte poslije mene postajati nevjernici, pa da jedni druge ubijate!'"

أَلاَ أَيُّ بَلَدٍ تَعْلَمُونَهُ أَعْظَمُ حُرْمَةً قَالُوا أَلاَ بَلَدُنَا هَذَا قَالَ أَلاَ أَيُّ يَوْمٍ تَعْلَمُونَهُ أَعْظَمُ حُرْمَةً قَالُوا أَلاَ يَوْمُنَا هَذَا قَالَ فَإِنَّ اللهَ تَبَارَكَ وَتَعَالَى قَدْ حَرَّمَ عَلَيْكُمْ دِمَاءَكُمْ وَأَمْوَالَكُمْ وَأَعْرَاضَكُمْ إِلاَّ بِحَقِّهَا كَحُرْمَةِ يَوْمِكُمْ هَذَا فِي بَلَدِكُمْ هَذَا فِي شَهْرِكُمْ هَذَا أَلاَ هَلْ بَلَّغْتُ ثَلاَثًا كُلُّ ذَلِكَ يُجِيبُونَهُ أَلاَ نَعَمْ قَالَ وَيْحَكُمْ أَوْ وَيْلَكُمْ لاَ تَرْجِعُنَّ بَعْدِي كُفَّارًا يَضْرِبُ بَعْضُكُمْ رِقَابَ بَعْضٍ .

O IZVRŠAVANJU KAZNI I KAŽNJAVANJU ZA KRŠENJE ALLAHOVIH ZABRANA

باب إِقَامَةِ الْحُدُودِ وَالاِنْتِقَامِ لِحُرُمَاتِ اللهِ

6786. PRIČAO NAM JE Jahja b. Bukejr, a njemu Lejs, prenoseći od Ukajla, on od Ibn-Šihaba, ovaj od Urve, a on od Aiše, radijallahu anha, da je kazivala: "Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, nije dato da izabere između dvoje, a da on nije odabrao ono što je bilo lakše, ukoliko time ne bi grijeh počinio,[1] a ako bi to bio grijeh, on bi bio najdalje od njega. Tako mi Allaha, on nikada nije radi sebe kažnjavao zbog nečega što njemu bude učinjeno, sve dok Allahove zabrane ne bi bile prekršene. Tada bi kažnjavao u ime Allaha."

٦٧٨٦. حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ بُكَيْرٍ حَدَّثَنَا اللَّيْثُ عَنْ عُقَيْلٍ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ عَنْ عُرْوَةَ عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهَا قَالَتْ مَا خُيِّرَ النَّبِيُّ ﷺ بَيْنَ أَمْرَيْنِ إِلاَّ اخْتَارَ أَيْسَرَهُمَا مَا لَمْ يَأْثَمْ فَإِذَا كَانَ الإِثْمُ كَانَ أَبْعَدَهُمَا مِنْهُ وَاللهِ مَا انْتَقَمَ لِنَفْسِهِ فِي شَيْءٍ يُؤْتَى إِلَيْهِ قَطُّ حَتَّى تُنْتَهَكَ حُرُمَاتُ اللهِ فَيَنْتَقِمُ لِلَّهِ .

O IZVRŠAVANJU KAZNI NAD UGLEDNIM I BIJEDNIM

باب إِقَامَةِ الْحُدُودِ عَلَى الشَّرِيفِ وَالْوَضِيعِ

6787. PRIČAO NAM JE Ebu-Velid, a njemu Lejs, prenoseći od Ibn-Šihaba, on od Urve, a ovaj od Aiše (da je kazivala):
"Usama je pričao[2] Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, o nekoj ženi, pa mu je on rekao: 'Oni koji su

٦٧٨٧. حَدَّثَنَا أَبُو الْوَلِيدِ حَدَّثَنَا اللَّيْثُ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ عَنْ عُرْوَةَ عَنْ عَائِشَةَ أَنَّ أُسَامَةَ كَلَّمَ النَّبِيَّ ﷺ فِي امْرَأَةٍ فَقَالَ إِنَّمَا هَلَكَ مَنْ كَانَ قَبْلَكُمْ أَنَّهُمْ كَانُوا يُقِيمُونَ الْحَدَّ عَلَى الْوَضِيعِ وَيَتْرُكُونَ

1 Tj. ukoliko to ne bi vodilo u grijeh, jer Allah, dželle šanuhu, neće Svome Poslaniku dati na izbor nešto što je grijeh.

2 Tj. posredovao.

bili prije vas zaista su propali zato što su izvršavali kaznu nad bijednim,[3] a zaobilazili uglednoga. Tako mi Onoga u čijim je rukama moja duša, kada bi to Fatima uradila, odsjekao bih joj ruku!'"

الشَّرِيفَ وَالَّذِي نَفْسِي بِيَدِهِ لَوْ أَنَّ فَاطِمَةَ فَعَلَتْ ذَلِكَ لَقَطَعْتُ يَدَهَا .

O POKUĐENOSTI ZAUZIMANJA PROTIV IZVRŠENJA KAZNE KAD TUŽBA DOĐE DO VLADARA[4]

باب كراهية الشفاعة في الحدّ إذا رُفع إلى السلطان

6788. PRIČAO NAM JE Sa'd b. Sulejman, a njemu Lejs, prenoseći od Ibn-Šihaba, on od Urve, a ovaj od Aiše, radijallahu anha, (da je kazivala): "Kurejševiće je obuzela briga zbog žene Mahzumije, koja je bila počinila krađu, te su rekli: 'Ko bi se za nju mogao zauzeti[5] kod Allahovog Poslanika, i ko bi za to imao smjelosti ako ne Usama, miljenik Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem!'
On je (potom) razgovarao s Allahovim Poslanikom, sallallahu alejhi ve sellem, ali mu Poslanik reče: 'Zar da se zauzimaš protiv (izvršenja) jedne Allahove kazne?!'
Nakon toga Poslanik je održao govor rekavši: 'O ljudi, zaista su zalutali oni koji su bili prije vas zato što su uglednog, kad ukrade, ostavljali, a nad slabićem, kad ukrade, izvršavali kaznu. Tako mi Allaha, kada bi Fatima, kći Muhammedova, ukrala, Muhammed bi joj odsjekao ruku!'"

٦٧٨٨. حَدَّثَنَا سَعِيدُ بْنُ سُلَيْمَانَ حَدَّثَنَا اللَّيْثُ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ عَنْ عُرْوَةَ عَنْ عَائِشَةَ رَضِي الله عَنْهَا أَنَّ قُرَيْشًا أَهَمَّتْهُمُ الْمَرْأَةُ الْمَخْزُومِيَّةُ الَّتِي سَرَقَتْ فَقَالُوا مَنْ يُكَلِّمُ رَسُولَ اللهِ ﷺ وَمَنْ يَجْتَرِئُ عَلَيْهِ إِلاَّ أُسَامَةُ بْنُ زَيْدٍ حِبُّ رَسُولِ اللهِ ﷺ فَكَلَّمَ رَسُولَ اللهِ ﷺ فَقَالَ أَتَشْفَعُ فِي حَدٍّ مِنْ حُدُودِ اللهِ ثُمَّ قَامَ فَخَطَبَ قَالَ يَا أَيُّهَا النَّاسُ إِنَّمَا ضَلَّ مَنْ قَبْلَكُمْ أَنَّهُمْ كَانُوا إِذَا سَرَقَ الشَّرِيفُ تَرَكُوهُ وَإِذَا سَرَقَ الضَّعِيفُ فِيهِمْ أَقَامُوا عَلَيْهِ الْحَدَّ وَايْمُ اللهِ لَوْ أَنَّ فَاطِمَةَ بِنْتَ مُحَمَّدٍ ﷺ سَرَقَتْ لَقَطَعَ مُحَمَّدٌ يَدَهَا .

---

3 U većini predanja umjesto riječi "bijedan" stoji riječ "slabić".

4 Iz hadisa koji slijedi ne može se izvući ovakav zaključak. Međutim, u nekim predanjima ovog hadisa jasno stoji da je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, eksplicitno rekao da, kad tužba dođe do njega, onda nema opraštanja. (*Fethul-bari*, 12/89)

5 Tj. zauzeti se za nju i posredovati kod Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, kako bi joj oprostio, odustajući od izvršenja šerijatske kazne.

O RIJEČIMA UZVIŠENOG: "A KRADLJIVCU I KRADLJIVICI[1] ODSIJECITE RUKE[2]...",[3] TE O TOME ZA KOJU SE UKRADENU VRIJEDNOST ODSIJECA RUKA

باب قَوْل الله تعالى
(والسَّارِقُ والسَّارِقَةُ فاقْطَعُوا أيْدِيهُمَا)
وفي كَمْ يُقْطَعُ

Alija je naređivao da se odsijeca šaka.[4] Katada je za ženu koja je ukrala, pa joj je otkinuta ljevica, rekao: "I (ne odsijeca se) ništa više."[5]

وَقَطَعَ عَلِيٌّ مِنَ الْكَفِّ وَقَالَ قَتَادَةُ فِي امْرَأَةٍ سَرَقَتْ فَقُطِعَتْ شِمَالُهَا لَيْسَ إِلاَّ ذَلِكَ .

6789. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Meslema, a njemu Ibrahim b. Sa'd, prenoseći od Ibn-Šihaba, on od Amre, a ona od Aiše da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
"Odsijeca se (ruka kradljivcu) zbog četvrtine dinara pa naviše."
Isto prenose Abdur-Rahman b. Halid, moj bratić Zuhri i Ma'mer od Zuhrija.

٦٧٨٩. حَدَّثَنَا عَبْدُاللهِ بْنُ مَسْلَمَةَ حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ سَعْدٍ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ عَنْ عَمْرَةَ عَنْ عَائِشَةَ قَالَ النَّبِيُّ ﷺ تُقْطَعُ الْيَدُ فِي رُبْعِ دِينَارٍ فَصَاعِدًا تَابَعَهُ عَبْدُالرَّحْمَنِ بْنُ خَالِدٍ وَابْنُ أَخِي الزُّهْرِيِّ وَمَعْمَرٌ عَنِ الزُّهْرِيِّ .

6790. PRIČAO NAM JE Isma'il b. Ebu-Uvejs, prenoseći od Ibn-Vehba, on od Junusa, ovaj od Ibn-Šihaba, on od Urve b. Zubejra i Amre, oni od Aiše, a ona od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, da je rekao: "Ruka se odsijeca kradljivcu za (ukradenu) četvrt dinara."

٦٧٩٠. حَدَّثَنَا إِسْمَاعِيلُ بْنُ أَبِي أُوَيْسٍ عَنِ ابْنِ وَهْبٍ عَنْ يُونُسَ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ عَنْ عُرْوَةَ بْنِ الزُّبَيْرِ وَعَمْرَةَ عَنْ عَائِشَةَ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ تُقْطَعُ يَدُ السَّارِقِ فِي رُبْعِ دِينَارٍ .

1 U ovom ajetu na prvom je mjestu spomenut kradljivac, a zatim kradljivica, jer muškraci više kradu, dok je u ajetu koji govori o kazni za blud prvo spomenuta bludnica pa onda bludnik, jer žena ima više udjela u poticanju na blud, koji se, uglavnom, i ne može počiniti bez njena dopuštenja.

2 Postoji konsenzus uleme o tome da se odsijeca desna ruka ukoliko je kradljivac ima.

3 El-Maida, 38.

4 Ovdje se ukazuje na razilaženje u mišljenju o tome koji se dio ruke odsijeca. Postoji duga rasprava među islamskom ulemom o ovom pitanju. Ispravno je mišljenje da se odsijeca šaka. (Vidi: *Fethul-bari*, 12/101.)

5 Ulema se razišla u mišljenju o tome šta se odsijeca kad kradljivac ukrade drugi, treći... put. Ispravno je mišljenje da mu se, ukoliko ukrade drugi put, odsiječe lijeva noga te da poslije toga više nema odsijecanja bez obzira na to koliko puta ukrao.

6791. PRIČAO NAM JE Imran b. Mejsera, njemu Abdul-Varis, a ovom Husejn, prenoseći od Jahjaa b. Ebu-Kesira, on od Muhammeda b. Abdur-Rahmana Ensarija, ovaj od Amre b. Abdur-Rahman, a ona od Aiše, radijallahu anha, da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Odsijeca se (ruka kradljivcu) za (ukradenih) četvrt dinara."

٦٧٩١. حَدَّثَنَا عِمْرَانُ بْنُ مَيْسَرَةَ حَدَّثَنَا عَبْدُالْوَارِثِ حَدَّثَنَا الْحُسَيْنُ عَنْ يَحْيَى بْنِ أَبِي كَثِيرٍ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ عَبْدِالرَّحْمَنِ الْأَنْصَارِيِّ عَنْ عَمْرَةَ بِنْتِ عَبْدِالرَّحْمَنِ حَدَّثَتْهُ أَنَّ عَائِشَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهَا حَدَّثَتْهُمْ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ تُقْطَعُ الْيَدُ فِي رُبُعِ دِينَارٍ .

6792. PRIČAO NAM JE Usman b. Ebu-Šejba, a njemu Abda, prenoseći od Hišama b. Urve, on od svoga oca, a ovaj od Aiše (da je kazivala): "U vrijeme Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, nije se odsijecala ruka za manju vrijednost od vrijednosti kožnog štita ili (nekog drugog) štita."[6]
PRIČAO NAM JE Usman, njemu Humejd b. Abdur-Rahman, a ovom Hišam, prenoseći od svoga oca, a on od Aiše isto.

٦٧٩٢. حَدَّثَنَا عُثْمَانُ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ حَدَّثَنَا عَبْدَةُ عَنْ هِشَامِ بْنِ عُرْوَةَ عَنْ أَبِيهِ قَالَ أَخْبَرَتْنِي عَائِشَةُ أَنَّ يَدَ السَّارِقِ لَمْ تُقْطَعْ عَلَى عَهْدِ النَّبِيِّ ﷺ إِلاَّ فِي ثَمَنِ مِجَنٍّ حَجَفَةٍ أَوْ تُرْسٍ حَدَّثَنَا عُثْمَانُ حَدَّثَنَا حُمَيْدُ بْنُ عَبْدِالرَّحْمَنِ حَدَّثَنَا هِشَامٌ عَنْ أَبِيهِ عَنْ عَائِشَةَ مِثْلَهُ .

6793. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Mukatil, a njemu Hišam b. Urva, prenoseći od svoga oca, a on od Aiše da je rekla:
"Ruka kradljivcu nije odsijecana za nešto što je manje (vrijedno) od kožnog štita ili (nekog drugog) štita. Svaki je od njih bio vrijedan."
Ovaj hadis kao mursel[7] prenose Veki' i Ibn-Idris od Hišama, a on od svoga oca.

٦٧٩٣. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ مُقَاتِلٍ أَخْبَرَنَا عَبْدُاللهِ أَخْبَرَنَا هِشَامُ بْنُ عُرْوَةَ عَنْ أَبِيهِ عَنْ عَائِشَةَ قَالَتْ لَمْ تَكُنْ تُقْطَعُ يَدُ السَّارِقِ فِي أَدْنَى مِنْ حَجَفَةٍ أَوْ تُرْسٍ كُلُّ وَاحِدٍ مِنْهُمَا ذُو ثَمَنٍ رَوَاهُ وَكِيعٌ وَابْنُ إِدْرِيسَ عَنْ هِشَامٍ عَنْ أَبِيهِ مُرْسَلاً .

6794. PRIČAO MI JE Jusuf b. Musa, a njemu Ebu-Usama, prenoseći od Hišama b. Urve, ovaj od svoga oca, a on od Aiše, radijallahu anha, da je rekla: "Nije odsijecana ruka kradljivcu u vrijeme Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, za nešto manje vrijedno od vrijednosti štita ili štita od kože. Svaki je od njih bio vrijedan."

٦٧٩٤. حَدَّثَنِي يُوسُفُ بْنُ مُوسَى حَدَّثَنَا أَبُو أُسَامَةَ قَالَ هِشَامُ بْنُ عُرْوَةَ أَخْبَرَنَا عَنْ أَبِيهِ عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهَا قَالَتْ لَمْ تُقْطَعْ يَدُ سَارِقٍ عَلَى عَهْدِ النَّبِيِّ ﷺ فِي أَدْنَى مِنْ ثَمَنِ الْمِجَنِّ تُرْسٍ أَوْ حَجَفَةٍ وَكَانَ كُلُّ وَاحِدٍ مِنْهُمَا ذَا ثَمَنٍ .

---

6 Postoji mogućnost da su obje riječi koje označavaju štit istog značenja. Moguće je i da prenosilac sumnja u to koja je od ove dvije riječi upotrijebljena, a možda među tim štitovima postoji i neka razlika.

7 Mursel hadis jest hadis u čijem lancu prenosilaca nema ashaba koji ga je čuo od Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, tako da tabiin kaže kako je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao to i to.

6795. PRIČAO NAM JE Isma‘il, a njemu Malik b. Enes, prenoseći od Nafija, štićenika Abdullaha b. Omera, a ovaj od Abdullaha b. Omera, radijallahu anhuma, (da je kazivao):
“Allahov je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, naredio da (kradljivcu) bude odsječena[1] ruka za štit čija je vrijednost bila tri dirhema.” Isti hadis prenosi Muhammed b. Ishak. Lejs kaže: “Pričao mi je Nafi‘: ‘Vrijednost mu je bila...’”

٦٧٩٥. حَدَّثَنَا إِسْمَاعِيلُ حَدَّثَنِي مَالِكُ بْنُ أَنَسٍ عَنْ نَافِعٍ مَوْلَى عَبْدِاللهِ بْنِ عُمَرَ عَنْ عَبْدِاللهِ بْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا أَنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ قَطَعَ فِي مِجَنٍّ ثَمَنُهُ ثَلاَثَةُ دَرَاهِمَ تَابَعَهُ مُحَمَّدُ بْنُ إِسْحَاقَ وَقَالَ اللَّيْثُ حَدَّثَنِي نَافِعٌ قِيمَتُهُ .

6796. PRIČAO NAM JE Musa b. Isma‘il, njemu Džuvejrija, prenoseći od Nafija, a on od Ibn-Omera da je rekao:
“Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, je naredio da (kradljivcu) bude odsječena (ruka) za štit čija je cijena bila tri dirhema.”

٦٧٩٦. حَدَّثَنَا مُوسَى بْنُ إِسْمَاعِيلَ حَدَّثَنَا جُوَيْرِيَةُ عَنْ نَافِعٍ عَنِ ابْنِ عُمَرَ قَالَ قَطَعَ النَّبِيُّ ﷺ فِي مِجَنٍّ ثَمَنُهُ ثَلاَثَةُ دَرَاهِمَ .

6797. PRIČAO NAM JE Musedded, a njemu Jahja, prenoseći od Ubejdullaha, ovaj od Nafija, a on od Abdullaha da je rekao:
“Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, je naredio da (kradljivcu) bude odsječena (ruka) za štit čija je cijena bila tri dirhema.”

٦٧٩٧. حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ حَدَّثَنَا يَحْيَى عَنْ عُبَيْدِاللهِ قَالَ حَدَّثَنِي نَافِعٌ عَنْ عَبْدِاللهِ قَالَ قَطَعَ النَّبِيُّ ﷺ فِي مِجَنٍّ ثَمَنُهُ ثَلاَثَةُ دَرَاهِمَ .

6798. PRIČAO MI JE Ibrahim b. Munzir, njemu Ebu-Damra, a ovom Musa b. Ukba, prenoseći od Nafija, a on od Abdullaha b. Omera, radijallahu anhuma, da je rekao:
“Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, je naredio da kradljivcu odsijeku ruku za štit čija je cijena bila tri dirhema.” Hadis istog sadržaja prenosi i Muhammed b. Ishak.Lejs kaže: “Nafi‘ mi je pričao: ‘Njegova vrijednost...’”

٦٧٩٨. حَدَّثَنِي إِبْرَاهِيمُ بْنُ الْمُنْذِرِ حَدَّثَنَا أَبُو ضَمْرَةَ حَدَّثَنَا مُوسَى بْنُ عُقْبَةَ عَنْ نَافِعٍ أَنَّ عَبْدَاللهِ بْنَ عُمَرَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا قَالَ قَطَعَ النَّبِيُّ ﷺ يَدَ سَارِقٍ فِي مِجَنٍّ ثَمَنُهُ ثَلاَثَةُ دَرَاهِمَ تَابَعَهُ مُحَمَّدُ بْنُ إِسْحَاقَ وَقَالَ اللَّيْثُ حَدَّثَنِي نَافِعٌ قِيمَتُهُ .

1 Allahov je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, naredivao da se odsiječe ruka, a on osobno nije izvršavao te kazne.

6799. PRIČAO NAM JE Musa b. Isma'il, njemu Abdul-Vahid, a ovom A'meš, prenoseći od Ebu-Saliha, a ovaj od Ebu-Hurejre, da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Neka Allah prokune kradljivca: on ukrade kacigu,[2] pa mu ruku odsijeku, i ukrade uže,[3] pa mu ruku odsijeku!"[4]

٦٧٩٩. حَدَّثَنَا مُوسَى بْنُ إِسْمَاعِيلَ حَدَّثَنَا عَبْدُالْوَاحِدِ حَدَّثَنَا الأَعْمَشُ قَالَ سَمِعْتُ أَبَا صَالِحٍ قَالَ سَمِعْتُ أَبَا هُرَيْرَةَ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ لَعَنَ اللهُ السَّارِقَ يَسْرِقُ الْبَيْضَةَ فَتُقْطَعُ يَدُهُ وَيَسْرِقُ الْحَبْلَ فَتُقْطَعُ يَدُهُ.

O POKAJANJU KRADLJIVCA[5]

باب تَوْبَةِ السَّارِقِ

6800. PRIČAO NAM JE Isma'il b. Abdullah, a njemu Ibn-Vehb, prenoseći od Junusa, ovaj od Ibn-Šihaba, on od Urve, a ovaj od Aiše (da je kazivala): "Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, je naredio da odsijeku[6] ruku ženi (koja je ukrala). Ona je poslije toga dolazila, i ja sam Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, obavijestila o njenom stanju. Bila se pokajala i njeno pokajanje bilo je čvrsto."

٦٨٠٠. حَدَّثَنَا إِسْمَاعِيلُ بْنُ عَبْدِاللهِ قَالَ حَدَّثَنِي ابْنُ وَهْبٍ عَنْ يُونُسَ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ عَنْ عُرْوَةَ عَنْ عَائِشَةَ أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ قَطَعَ يَدَ امْرَأَةٍ قَالَتْ عَائِشَةُ وَكَانَتْ تَأْتِي بَعْدَ ذَلِكَ فَأَرْفَعُ حَاجَتَهَا إِلَى النَّبِيِّ ﷺ فَتَابَتْ وَحَسُنَتْ تَوْبَتُهَا.

6801. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Muhammed Džu'fi, njemu Hišam b. Jusuf, a ovom Ma'mer, prenoseći od Zuhrija, ovaj od Ebu-Idrisa, a on od Ubade b. Samita, radijallahu anhu, da je kazivao: "Dao sam prisegu Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, zajedno s grupom muslimana, pa nam je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: 'Uzimam vašu prisegu da Allahu ništa ne pridružujete, da ne kradete, da ne ubijate svoju djecu, da ne iznosite potvore i laži kojima se nanosi nepravda drugima i da mi se ne protivite u onome što je pristojno i dobro. Ko to bude ispunio – njegova je nagrada kod Allaha, a ko nešto od toga

٦٨٠١. حَدَّثَنَا عَبْدُاللهِ بْنُ مُحَمَّدٍ الْجُعْفِيُّ حَدَّثَنَا هِشَامُ بْنُ يُوسُفَ أَخْبَرَنَا مَعْمَرٌ عَنِ الزُّهْرِيِّ عَنْ أَبِي إِدْرِيسَ عَنْ عُبَادَةَ بْنِ الصَّامِتِ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ بَايَعْتُ رَسُولَ اللهِ ﷺ فِي رَهْطٍ فَقَالَ أُبَايِعُكُمْ عَلَى أَنْ لاَ تُشْرِكُوا بِاللهِ شَيْئًا وَلاَ تَسْرِقُوا وَلاَ تَزْنُوا وَلاَ تَقْتُلُوا أَوْلاَدَكُمْ وَلاَ تَأْتُوا بِبُهْتَانٍ تَفْتَرُونَهُ بَيْنَ أَيْدِيكُمْ وَأَرْجُلِكُمْ وَلاَ تَعْصُونِي فِي مَعْرُوفٍ فَمَنْ وَفَى مِنْكُمْ فَأَجْرُهُ عَلَى اللهِ وَمَنْ أَصَابَ مِنْ ذَلِكَ شَيْئًا فَأُخِذَ بِهِ فِي الدُّنْيَا فَهُوَ كَفَّارَةٌ لَهُ وَطَهُورٌ

2 Tj. ratničku kacigu koja ima vrijednost četvrtine zlatnika i veću od toga.

3 Tj. uže koje vrijedi četvrtinu zlatnika i više od toga.

4 O tome kada se siječe ruka kradljivcu prethodio je komentar kod hadisa broj 6783.

5 Tj. da li mu pokajanje vraća svojstvo pravednosti, na osnovu kojeg stječe pravo da može svjedočiti. O tome su islamski učenjaci zauzeli različite stavove. Tahavi smatra da se pokajanjem svojstvo pravednosti može povratiti samo u slučaju pokajanja razbojnika, jer o tome postoji šerijatski tekst. (*Fethul-bari*, 12/111)

6 Tj. naredio je da se nad njom izvrši kazna odsijecanje ruke zbog toga što je ukrala.

prekrši, pa bude kažnjen na dunjaluku – to će mu biti iskup i očišćenje. A onaj kome Allah bude htio (nešto) prikriti – pa to je u Allahovoj moći: ako hoće, kaznit će ga, a ako hoće, oprostit će mu.'" Ebu-Abdullah kaže: "Ako se kradljivac pokaje, nakon što mu se ruka odsiječe, njegovo će se svjedočenje prihvatiti. Isto se tako i od onoga koji se, nakon što je bio kažnjen određenom kaznom (*haddom*), pokaje – prihvata svjedočenje."

وَمَنْ سَتَرَهُ اللهُ فَذَلِكَ إِلَى اللهِ إِنْ شَاءَ عَذَّبَهُ وَإِنْ شَاءَ غَفَرَ لَهُ قَالَ أَبُو عَبْدِ اللهِ إِذَا تَابَ السَّارِقُ بَعْدَ مَا قُطِعَ يَدُهُ قُبِلَتْ شَهَادَتُهُ وَكُلُّ مَحْدُودٍ كَذَلِكَ إِذَا تَابَ قُبِلَتْ شَهَادَتُهُ .

O KAZNI ZA NEPRIJATELJSKE VOJNIKE IZ REDA NEVJERNIKA I ODMETNIKE OD ISLAMA

باب
الْمُحَارِبِينَ مِنْ أَهْلِ الْكُفْرِ وَالرِّدَّةِ

Uzvišeni Allah kaže: "Kazna za one koji protiv Allaha i Poslanika Njegova vojuju i koji nered na zemlji čine jeste: da budu ubijeni, ili razapeti, ili da im se unakrst ruke i noge odsijeku, ili da se iz zemlje prognaju..." [1]

وَقَوْلِ اللهِ تَعَالَى ﴿إِنَّمَا جَزَاءُ الَّذِينَ يُحَارِبُونَ اللهَ وَرَسُولَهُ وَيَسْعَوْنَ فِي الْأَرْضِ فَسَادًا أَنْ يُقَتَّلُوا أَوْ يُصَلَّبُوا أَوْ تُقَطَّعَ أَيْدِيهِمْ وَأَرْجُلُهُمْ مِنْ خِلَافٍ أَوْ يُنْفَوْا مِنَ الْأَرْضِ﴾ .

6802. PRIČAO NAM JE Ali b. Abdullah, njemu Velid b. Muslim, a ovom Evza'i, prenoseći od Jahjaa b. Ebu-Kesira, ovaj od Ebu-Kilaba Džurmija, a on od Enesa, radijallahu anhu, da je kazivao: "Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, je došla grupa (ljudi) iz plemena Ukl i primila islam. Nisu mogli ostati da žive u Medini,[2] pa im je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, naredio da borave kod deva prikupljenih na ime zekata, kako bi pili njihovu mokraću i mlijeko. Oni su to uradili i ozdravili. Potom su se odmetnuli, pobili čobane i uzeli deve sa sobom. On je poslao (potjeru) za njima i doveli su ih. Odsječene su im noge i ruke i izvađene oči.[3] Nije dao da im zaustave krvarenje (spaljivanjem rana nego su ostavljeni tako), sve dok nisu pomrli."

٦٨٠٢. حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ عَبْدِ اللهِ حَدَّثَنَا الْوَلِيدُ بْنُ مُسْلِمٍ حَدَّثَنَا الْأَوْزَاعِيُّ حَدَّثَنِي يَحْيَى بْنُ أَبِي كَثِيرٍ قَالَ حَدَّثَنِي أَبُو قِلَابَةَ الْجَرْمِيُّ عَنْ أَنَسٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ قَدِمَ عَلَى النَّبِيِّ ﷺ نَفَرٌ مِنْ عُكْلٍ فَأَسْلَمُوا فَاجْتَوَوُا الْمَدِينَةَ فَأَمَرَهُمْ أَنْ يَأْتُوا إِبِلَ الصَّدَقَةِ فَيَشْرَبُوا مِنْ أَبْوَالِهَا وَأَلْبَانِهَا فَفَعَلُوا فَصَحُّوا فَارْتَدُّوا وَقَتَلُوا رُعَاتَهَا وَاسْتَاقُوا الْإِبِلَ فَبَعَثَ فِي آثَارِهِمْ فَأُتِيَ بِهِمْ فَقَطَعَ أَيْدِيَهُمْ وَأَرْجُلَهُمْ وَسَمَلَ أَعْيُنَهُمْ ثُمَّ لَمْ يَحْسِمْهُمْ حَتَّى مَاتُوا .

1 El-Maida, 33.

2 Naime, oni su bili zaraženi nekom bolešću.

3 Oni su izvadili oči čobanima i pobili ih, tako da su kažnjeni na isti način. Opširniji komentar prethodio je kod hadisa broj 233.

O TOME DA VJEROVJESNIK, SALLALLAHU ALEJHI VE SELLEM, NIJE DOPUSTIO DA SE ZAUSTAVI KRVARENJE NEPRIJATELJA, ODMETNIKA OD ISLAMA, TE SU ONI POMRLI

باب
لَمْ يَحْسِمِ النَّبِيُّ ﷺ
الْمُحَارِبِينَ مِنْ أَهْلِ الرِّدَّةِ حَتَّى هَلَكُوا

6803. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Salt Ebu-Ja'la, njemu Velid, a ovom Evza'i, prenoseći od Jahjaa, on od Ebu-Kilabe, a ovaj od Enesa (da je kazivao): "Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, dao je da odsijeku udove ljudima iz plemena Urejne, i nije dopustio da im se zaustavi krvarenje (spaljivanjem rana), tako da su pomrli."

٦٨٠٣. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ الصَّلْتِ أَبُو يَعْلَى حَدَّثَنَا الْوَلِيدُ حَدَّثَنِي الأَوْزَاعِيُّ عَنْ يَحْيَى عَنْ أَبِي قِلاَبَةَ عَنْ أَنَسٍ أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ قَطَعَ الْعُرَنِيِّينَ وَلَمْ يَحْسِمْهُمْ حَتَّى مَاتُوا.

O TOME DA NEPRIJATELJI, ODMETNICI OD ISLAMA, NISU NAPOJENI SVE DOK NISU POMRLI

باب
لَمْ يُسْقَ الْمُرْتَدُّونَ الْمُحَارِبُونَ حَتَّى مَاتُوا

6804. PRIČAO NAM JE Musa b. Isma'il, prenoseći od Vuhejba, on od Ejjuba, ovaj od Ebu-Kilabe, a on od Enesa, radijallahu anhu, da je kazivao: "Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, došla je grupa (ljudi) iz plemena Ukl koja se smjestila na sofi. Nisu mogli živjeti u Medini, te rekoše: 'Allahov Poslaniče, zatraži nam mlijeka!'
'Nemam da vam ga dam', reče on, 'izuzev da odete (i boravite) kod deva Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem.' Oni su otišli kod njih i pili njihovo mlijeko i mokraću sve dok nisu ozdravili i udebljali se. Potom su ubili čobanina i odveli deve. Kada je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, obaviješten o tome, poslao je potjeru za njima. Dovedeni su, a dan još nije bio poodmakao. Tada je (Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem) naredio da se zagriju ekseri i da im se njima oči izvade.[4] Potom naredi da im odsijeku ruke i noge, ne dopustivši da im se zaustavi krvarenje. Bačeni su u

٦٨٠٤. حَدَّثَنَا مُوسَى بْنُ إِسْمَاعِيلَ عَنْ وُهَيْبٍ عَنْ أَيُّوبَ عَنْ أَبِي قِلاَبَةَ عَنْ أَنَسٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ قَدِمَ رَهْطٌ مِنْ عُكْلٍ عَلَى النَّبِيِّ ﷺ كَانُوا فِي الصُّفَّةِ فَاجْتَوَوُا الْمَدِينَةَ فَقَالُوا يَا رَسُولَ اللهِ أَبْغِنَا رِسْلاً فَقَالَ مَا أَجِدُ لَكُمْ إِلاَّ أَنْ تَلْحَقُوا بِإِبِلِ رَسُولِ اللهِ فَأَتَوْهَا فَشَرِبُوا مِنْ أَلْبَانِهَا وَأَبْوَالِهَا حَتَّى صَحُّوا وَسَمِنُوا وَقَتَلُوا الرَّاعِيَ وَاسْتَاقُوا الذَّوْدَ فَأَتَى النَّبِيَّ ﷺ الصَّرِيخُ فَبَعَثَ الطَّلَبَ فِي آثَارِهِمْ فَمَا تَرَجَّلَ النَّهَارُ حَتَّى أُتِيَ بِهِمْ فَأَمَرَ بِمَسَامِيرَ فَأُحْمِيَتْ فَكَحَلَهُمْ وَقَطَعَ أَيْدِيَهُمْ وَأَرْجُلَهُمْ وَمَا حَسَمَهُمْ ثُمَّ أُلْقُوا فِي الْحَرَّةِ يَسْتَسْقُونَ فَمَا سُقُوا حَتَّى مَاتُوا قَالَ أَبُو قِلاَبَةَ سَرَقُوا وَقَتَلُوا وَحَارَبُوا اللهَ وَرَسُولَهُ.

4 Zbog toga što su oni čobanima izvadili oči.

kamenjar; tražili su vode da se napiju, ali im nije dato dok nisu umrli." Ebu-Kilaba kaže: "Ukrali su, ubili i borili se protiv Allaha i Njegovog Poslanika."

O TOME DA JE VJEROVJESNIK, SALLALLAHU ALEJHI VE SELLEM, NAREDIO DA IZVADE OČI NEPRIJATELJSKIM VOJNICIMA

باب
سَمْرِ النَّبِيِّ ﷺ أَعْيُنَ الْمُحَارِبِينَ

6805. PRIČAO NAM JE Kutejba b. Seid, a njemu Hammad, prenoseći od Ejjuba, on od Ebu-Kilabe, a ovaj od Enesa b. Malika (da je kazivao):
"Jedna grupa (ljudi) iz plemena Ukl (ili je rekao: iz Urejne, a mislim da je rekao: iz Ukla) došla je u Medinu. Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, odredio je da im se da lijek i naredio im da otiđu (i borave) kod deva, kako bi pili njihovo mlijeko i mokraću. Oni su to učinili, a kada su ozdravili, pobili su čobane i odveli deve. Ujutro je o tome obaviješten Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, te je (odmah) poslao potjeru za njima. Dovedeni su, a dan još nije bio ni odmakao. Tada je (Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem) naredio, te su im odsječene ruke i noge i izvađene oči. Bačeni su u kamenjar; tražili su da se napiju vode, ali im to nije dato." Ebu-Kilaba kaže: "To su ljudi koji su ukrali, ubili, nevjerstvo počinili nakon što su vjernici postali i koji su se borili protiv Allaha i Njegovog Poslanika."

٦٨٠٥. حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ بْنُ سَعِيدٍ حَدَّثَنَا حَمَّادٌ عَنْ أَيُّوبَ عَنْ أَبِي قِلاَبَةَ عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ أَنَّ رَهْطًا مِنْ عُكْلٍ أَوْ قَالَ عُرَيْنَةَ وَلاَ أَعْلَمُهُ إِلاَّ قَالَ مِنْ عُكْلٍ قَدِمُوا الْمَدِينَةَ فَأَمَرَ لَهُمُ النَّبِيُّ ﷺ بِلِقَاحٍ وَأَمَرَهُمْ أَنْ يَخْرُجُوا فَيَشْرَبُوا مِنْ أَبْوَالِهَا وَأَلْبَانِهَا فَشَرِبُوا حَتَّى إِذَا بَرِئُوا قَتَلُوا الرَّاعِيَ وَاسْتَاقُوا النَّعَمَ فَبَلَغَ ذَلِكَ النَّبِيَّ ﷺ غُدْوَةً فَبَعَثَ الطَّلَبَ فِي إِثْرِهِمْ فَمَا ارْتَفَعَ النَّهَارُ حَتَّى جِيءَ بِهِمْ فَأَمَرَ بِهِمْ فَقَطَعَ أَيْدِيَهُمْ وَأَرْجُلَهُمْ وَسَمَرَ أَعْيُنَهُمْ فَأُلْقُوا بِالْحَرَّةِ يَسْتَسْقُونَ فَلاَ يُسْقَوْنَ قَالَ أَبُو قِلاَبَةَ هَؤُلاَءِ قَوْمٌ سَرَقُوا وَقَتَلُوا وَكَفَرُوا بَعْدَ إِيمَانِهِمْ وَحَارَبُوا اللَّهَ وَرَسُولَهُ .

O VRIJEDNOSTI ONOGA KOJI SE KLONI RAZVRATA[1]

باب فضل من ترك الفواحش

6806. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Selam, a njemu Abdullah, prenoseći od Ubejdullaha b. Umera, on od Hubajba b. Abdur-Rahmana, ovaj od Hafsa b. Asima, on od Ebu-Hurejre, a ovaj od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, da je rekao: "Sedmericu će Allah na Kijametskom danu smjestiti u Svoj hlad (hlad Arša), onda kada drugog hlada neće biti: pravednog vladara, mladića koji je odrastao obožavajući Allaha, čovjeka koji u samoći spomene Allaha pa mu oči zasuze, čovjeka čije je srce vezano za mesdžide, dvojicu koja su se zavoljela u ime Allaha, muškarca kojeg je sebi pozvala[2] žena od ugleda i ljepote, a on joj rekao: 'Ja se zaista bojim Allaha!', i čovjeka koji tajno dijeli sadaku, tako da njegova ljevica ne zna šta je uradila[3] desnica."

٦٨٠٦. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ سَلاَمٍ أَخْبَرَنَا عَبْدُاللهِ عَنْ عُبَيْدِاللهِ بْنِ عُمَرَ عَنْ خُبَيْبِ بْنِ عَبْدِالرَّحْمَنِ عَنْ حَفْصِ بْنِ عَاصِمٍ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ سَبْعَةٌ يُظِلُّهُمُ اللهُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ فِي ظِلِّهِ يَوْمَ لاَ ظِلَّ إِلاَّ ظِلُّهُ إِمَامٌ عَادِلٌ وَشَابٌّ نَشَأَ فِي عِبَادَةِ اللهِ وَرَجُلٌ ذَكَرَ اللهَ فِي خَلاَءٍ فَفَاضَتْ عَيْنَاهُ وَرَجُلٌ قَلْبُهُ مُعَلَّقٌ فِي الْمَسْجِدِ وَرَجُلاَنِ تَحَابَّا فِي اللهِ وَرَجُلٌ دَعَتْهُ امْرَأَةٌ ذَاتُ مَنْصِبٍ وَجَمَالٍ إِلَى نَفْسِهَا قَالَ إِنِّي أَخَافُ اللهَ وَرَجُلٌ تَصَدَّقَ بِصَدَقَةٍ فَأَخْفَاهَا حَتَّى لاَ تَعْلَمَ شِمَالُهُ مَا صَنَعَتْ يَمِينُهُ .

6807. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Ebu-Bekr, njemu Umer b. Ali...; a PRIČAO MI JE i Halifa, njemu Umer b. Ali, a ovom Ebu-Hazim, prenoseći od Sehla b. Sa'da Sa'idija, da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
"Ko mi bude jamčio za ono što je između njegovih nogu i ono što je između njegovih vilica (usana), ja ću mu zajamčiti Džennet."[4]

٦٨٠٧. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ أَبِي بَكْرٍ حَدَّثَنَا عُمَرُ بْنُ عَلِيٍّ ح و حَدَّثَنِي خَلِيفَةُ حَدَّثَنَا عُمَرُ بْنُ عَلِيٍّ حَدَّثَنَا أَبُو حَازِمٍ عَنْ سَهْلِ بْنِ سَعْدٍ السَّاعِدِيِّ قَالَ النَّبِيُّ ﷺ مَنْ تَوَكَّلَ لِي مَا بَيْنَ رِجْلَيْهِ وَمَا بَيْنَ لَحْيَيْهِ تَوَكَّلْتُ لَهُ بِالْجَنَّةِ .

---

1 U razvrat (*fahišeh*) spadaju sva izuzetno ružna djela, mada ta riječ, ponajprije označava blud, prostituciju i homoseksualizam, koji se pod tim imenom spominju u Kur'anu. (En-Nisa, 15; En-Nisa, 25; El-Isra, 32; El-A'raf, 80; El-Kasas, 54)

2 Da počini s njom blud.

3 Tj. koliko je udijelila.

4 Znači, onome koji ne bude griješio svojim spolnim organom i svojim jezikom Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, obećava Džennet.

O GRIJEHU BLUDNIKA

بَابُ إِثْمِ الزُّنَاةِ

Uzvišeni Allah kaže: "... niti bludniče...",[1] a također i: "I ne približavajte se bludu, uistinu je to razvrat i loš put!"[2]

وَقَوْلِ اللهِ تَعَالَى (وَلاَ يَزْنُونَ) (وَلاَ تَقْرَبُوا الزِّنَا إِنَّهُ كَانَ فَاحِشَةً وَسَاءَ سَبِيلاً) .

6808. OBAVIJESTIO NAS JE Davud b. Šebib, a njemu pričao Hemmam, prenoseći od Katade, a on od Enesa da je rekao:
"Ispričat ću vam hadis koji vam niko drugi neće ispričati, a koji sam čuo od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem. Čuo sam Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, kad je rekao: 'Neće nastupiti Kijametski dan (ili je rekao: jedan je od predznaka Kijametskog dana) a da (prije toga) neće biti povučeno znanje,[3] pa će ovladati neznanje, pit će se alkohol, ovladat će blud, smanjiti se broj muškaraca, a povećati broj žena, tako da će na pedeset žena biti jedan muškarac.'"

٦٨٠٨. أَخْبَرَنَا دَاوُدُ بْنُ شَبِيبٍ حَدَّثَنَا هَمَّامٌ عَنْ قَتَادَةَ أَخْبَرَنَا أَنَسٌ قَالَ لأُحَدِّثَنَّكُمْ حَدِيثًا لاَ يُحَدِّثُكُمُوهُ أَحَدٌ بَعْدِي سَمِعْتُهُ مِنَ النَّبِيِّ ﷺ سَمِعْتُ النَّبِيَّ ﷺ يَقُولُ لاَ تَقُومُ السَّاعَةُ وَإِمَّا قَالَ مِنْ أَشْرَاطِ السَّاعَةِ أَنْ يُرْفَعَ الْعِلْمُ وَيَظْهَرَ الْجَهْلُ وَيُشْرَبَ الْخَمْرُ وَيَظْهَرَ الزِّنَا وَيَقِلَّ الرِّجَالُ وَيَكْثُرَ النِّسَاءُ حَتَّى يَكُونَ لِلْخَمْسِينَ امْرَأَةً الْقَيِّمُ الْوَاحِدُ .

6809. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Musenna, njemu Ishak b. Jusuf, a ovom Fudajl b. Gazvan, prenoseći od Ikrime, a on od Ibn-Abbasa, radijallahu anhuma, da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "(Allahov) rob, dok čini blud, nije vjernik;[4] kradljivac, dok krade, nije vjernik; onaj koji pije alkohol, dok ga pije, nije vjernik; (ubica), dok ubija, nije vjernik."
Ikrima kaže: "Upitao sam Ibn-Abbasa: 'Kako se povuče vjerovanje (iman) iz njega?'
'Ovako', odgovorio je i spleo svoje prste, a zatim ih odvojio, dodavši: 'A ako se pokaje, vrati mu se ovako', pa je ponovo spleo svoje prste."

٦٨٠٩. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ الْمُثَنَّى أَخْبَرَنَا إِسْحَاقُ ابْنُ يُوسُفَ أَخْبَرَنَا الْفُضَيْلُ بْنُ غَزْوَانَ عَنْ عِكْرِمَةَ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا قَالَ قَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ لاَ يَزْنِي الْعَبْدُ حِينَ يَزْنِي وَهُوَ مُؤْمِنٌ وَلاَ يَسْرِقُ حِينَ يَسْرِقُ وَهُوَ مُؤْمِنٌ وَلاَ يَشْرَبُ حِينَ يَشْرَبُ وَهُوَ مُؤْمِنٌ وَلاَ يَقْتُلُ وَهُوَ مُؤْمِنٌ قَالَ عِكْرِمَةُ قُلْتُ لاِبْنِ عَبَّاسٍ كَيْفَ يُنْزَعُ الإِيمَانُ مِنْهُ قَالَ هَكَذَا وَشَبَّكَ بَيْنَ أَصَابِعِهِ ثُمَّ أَخْرَجَهَا فَإِنْ تَابَ عَادَ إِلَيْهِ هَكَذَا وَشَبَّكَ بَيْنَ أَصَابِعِهِ .

---

1 El-Furkan, 68. Ovaj ajet u cijelosti glasi: "I oni koji se mimo Allaha drugom bogu ne klanjaju, i koji one koje je Allah zabranio ne ubijaju, osim kad to pravda zahtijeva, i koji ne bludniče – a ko to radi iskusit će kaznu!"

2 El-Isra, 32.

3 Tj. pomrijet će učeni ljudi u islamu, a iza njih neće ostati učenjaci koji poznaju islamske nauke.

4 Vidi komentar hadisa br. 7772.

٦٨١٠. حَدَّثَنَا آدَمُ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ عَنِ الأَعْمَشِ عَنْ ذَكْوَانَ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ قَالَ قَالَ النَّبِيُّ ﷺ لاَ يَزْنِي الزَّانِي حِينَ يَزْنِي وَهُوَ مُؤْمِنٌ وَلاَ يَسْرِقُ حِينَ يَسْرِقُ وَهُوَ مُؤْمِنٌ وَلاَ يَشْرَبُ حِينَ يَشْرَبُهَا وَهُوَ مُؤْمِنٌ وَالتَّوْبَةُ مَعْرُوضَةٌ بَعْدُ .

6810. PRIČAO NAM JE Adem, a njemu Šu'ba, prenoseći od A'meša, on od Zekvana, a ovaj od Ebu-Hurejre da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Bludnik, dok čini blud, nije vjernik; kradljivac, dok krade, nije vjernik; onaj koji pije alkohol, dok ga pije, nije vjernik. Poslije toga treba se pokajati."

٦٨١١. حَدَّثَنَا عَمْرُو بْنُ عَلِيٍّ حَدَّثَنَا يَحْيَى حَدَّثَنَا سُفْيَانُ قَالَ حَدَّثَنِي مَنْصُورٌ وَسُلَيْمَانُ عَنْ أَبِي وَائِلٍ عَنْ أَبِي مَيْسَرَةَ عَنْ عَبْدِاللهِ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ قُلْتُ يَا رَسُولَ اللهِ أَيُّ الذَّنْبِ أَعْظَمُ قَالَ أَنْ تَجْعَلَ لِلَّهِ نِدًّا وَهُوَ خَلَقَكَ قُلْتُ ثُمَّ أَيٌّ قَالَ أَنْ تَقْتُلَ وَلَدَكَ مِنْ أَجْلِ أَنْ يَطْعَمَ مَعَكَ قُلْتُ ثُمَّ أَيٌّ قَالَ أَنْ تُزَانِيَ حَلِيلَةَ جَارِكَ قَالَ يَحْيَى وَحَدَّثَنَا سُفْيَانُ حَدَّثَنِي وَاصِلٌ عَنْ أَبِي وَائِلٍ عَنْ عَبْدِاللهِ قُلْتُ يَا رَسُولَ اللهِ مِثْلَهُ قَالَ عَمْرٌو فَذَكَرْتُهُ لِعَبْدِالرَّحْمَنِ وَكَانَ حَدَّثَنَا عَنْ سُفْيَانَ عَنِ الأَعْمَشِ وَمَنْصُورٍ وَوَاصِلٍ عَنْ أَبِي وَائِلٍ عَنْ أَبِي مَيْسَرَةَ قَالَ دَعْهُ دَعْهُ .

6811. PRIČAO NAM JE Amr b. Ali, njemu Jahja, ovom Sufjan, a njemu Mensur i Sulejman, prenoseći od Ebu-Vaila, on od Ebu-Mejsere, a ovaj od Abdullaha (da je kazivao):

"Upitao sam: 'Allahov Poslaniče, koji je najveći grijeh?'

'Da pridružiš Allahu sudruga, a On te je stvorio!', (odgovorio je).'A zatim?', upitao sam.

'Da ubiješ svoje dijete, kako ne bi s tobom jelo', reče on.'A zatim?', upitah. 'Da blud činiš sa ženom svoga komšije', odgovorio je."

Jahja kaže da mu je pričao Sufjan, njemu Vasil, prenoseći od Ebu-Vaila, a on od Abdullaha (da je kazivao): "Rekao sam: 'Allahov Poslaniče...'" (isto prethodno navedenom).

Amr kaže: "Spomenuo sam ga (hadis) Abdur-Rahmanu, a on nam (ga) je pripovijedao od Sufjana, ovaj od A'meša, on od Mensura, ovaj od Vasila, on od Ebu-Vaila, a ovaj od Ebu-Mejsere... Rekao je: 'Ostavi ga, ostavi ga!'.[5]"

5 Tj. ostavi taj lanac prenosilaca u kojem nije spomenut Ebu-Mejsere kao prenosilac između Ebu-Vaila i Abdullaha b. Mes'uda, jer o njemu ima razilaženja. Naime, ovaj hadis prenosi nekoliko lanaca prenosilaca. O nekim od njih ima razilaženja, kao što je ovaj, za koji je Abdur-Rahman rekao Amru da ga ostavi.

O KAMENOVANJU MUHSANA[1]

باب رَجْمِ المُحْصَنِ

Hasan kaže: "Ko učini blud sa svojom sestrom – njegova je kazna kazna bludnika."

وَقَالَ الْحَسَنُ مَنْ زَنَى بِأُخْتِهِ حَدُّهُ حَدُّ الزَّانِي .

6812. PRIČAO NAM JE Adem, njemu Šu'ba, a ovom Selema b. Kuhejl, prenoseći od Šabija (da je rekao): "Nakon što je kamenovao neku ženu u petak, Alija je, radijallahu anhu, rekao: 'Kamenovao sam je po sunnetu Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem.'"

٦٨١٢. حَدَّثَنَا آدَمُ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ حَدَّثَنَا سَلَمَةُ ابْنُ كُهَيْلٍ قَالَ سَمِعْتُ الشَّعْبِيَّ يُحَدِّثُ عَنْ عَلِيٍّ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ حِينَ رَجَمَ الْمَرْأَةَ يَوْمَ الْجُمُعَةِ وَقَالَ قَدْ رَجَمْتُهَا بِسُنَّةِ رَسُولِ اللهِ ﷺ .

6813. PRIČAO MI JE Ishak, a njemu Halid, prenoseći od Šejbanija (da je kazivao):
"Upitao sam Abdullaha b. Ebu-Evfaa: 'Da li je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, dao kamenovati (nekoga)?' 'Da', odgovorio je. 'Prije (objavljivanja) sure En-Nur ili poslije?', upitao sam. 'Ne znam', odgovorio je."[2]

٦٨١٣. حَدَّثَنِي إِسْحَاقُ حَدَّثَنَا خَالِدٌ عَنِ الشَّيْبَانِيِّ سَأَلْتُ عَبْدَاللهِ بْنَ أَبِي أَوْفَى هَلْ رَجَمَ رَسُولُ اللهِ ﷺ قَالَ نَعَمْ قُلْتُ قَبْلَ سُورَةِ النُّورِ أَمْ بَعْدُ قَالَ لاَ أَدْرِي .

6814. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Mukatil, a njemu Abdullah, prenoseći od Junusa, on od Ibn-Šihaba, ovaj od Ebu-Usame b. Abdur-Rahmana, a on od Džabira b. Abdullaha Ensarija (da je kazivao):
"Neki je čovjek iz Eslema[3] došao Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, i ispričao mu kako je počinio blud. Posvjedočio je protiv sebe četiri puta, pa je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, naredio, te je bio kamenovan. Prije toga već je bio oženjen."

٦٨١٤. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ مُقَاتِلٍ أَخْبَرَنَا عَبْدُاللهِ أَخْبَرَنَا يُونُسُ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ قَالَ حَدَّثَنِي أَبُو سَلَمَةَ بْنُ عَبْدِالرَّحْمَنِ عَنْ جَابِرِ بْنِ عَبْدِاللهِ الأَنْصَارِيِّ أَنَّ رَجُلاً مِنْ أَسْلَمَ أَتَى رَسُولَ اللهِ ﷺ فَحَدَّثَهُ أَنَّهُ قَدْ زَنَى فَشَهِدَ عَلَى نَفْسِهِ أَرْبَعَ شَهَادَاتٍ فَأَمَرَ بِهِ رَسُولُ اللهِ ﷺ فَرُجِمَ وَكَانَ قَدْ أُحْصِنَ .

1 *Muhsan* je osoba koja je, ili je bila, u šerijatski valjanom braku i imala odnos sa svojim supružnikom.

2 To kamenovanje izvršeno je nakon objavljivanja sure En-Nur. (*Fethul-bari*, 12/123)

3 Njegovo je ime bilo Ma'iz b. Malik.

O TOME DA NE TREBA KAMENOVATI OSOBU KOJA NIJE NORMALNA, BILA ONA MUŠKO ILI ŽENSKO[4]

باب
لا يُرْجمُ المجْنُونُ والمجْنُونَةُ

Alija je rekao Omeru, radijallahu anhuma: "Zar ne znaš da pero ne piše (grijehe) nenormalnoj osobi dok ne ozdravi, djetetu dok ne stekne spoznaju i spavaču dok se ne probudi?"

وَقَالَ عَلِيٌّ لِعُمَرَ أَمَا عَلِمْتَ أَنَّ الْقَلَمَ رُفِعَ عَنِ الْمَجْنُونِ حَتَّى يُفِيقَ وَعَنِ الصَّبِيِّ حَتَّى يُدْرِكَ وَعَنِ النَّائِمِ حَتَّى يَسْتَيْقِظَ .

6815. PRIČAO NAM JE Jahja b. Bukejr, a njemu Lejs, prenoseći od Ukajla, on od Ibn-Šihaba, ovaj od Ebu-Seleme i Seida b. Musejjeba, a oni od Ebu-Hurejre, radijallahu anhu, da je kazivao:
"Došao je neki čovjek Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, dok je on bio u džamiji, pozvao ga i rekao (mu): 'Allahov Poslaniče, počinio sam blud!' Poslanik se (tada) okrenuo od njega, a ovaj je to ponovio četiri puta. Pošto je posvjedočio protiv sebe četiri puta, Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, ga je pozvao i upitao: 'Jesi li ti lud?' 'Nisam', odgovorio je.
'A jesi li ženjen?', upitao je.
'Jesam', odgovori ovaj. Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, (tada) reče: 'Odvedite ga i kamenujte!'"

٦٨١٥. حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ بُكَيْرٍ حَدَّثَنَا اللَّيْثُ عَنْ عُقَيْلٍ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ عَنْ أَبِي سَلَمَةَ وَسَعِيدِ بْنِ الْمُسَيَّبِ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ أَتَى رَجُلٌ رَسُولَ اللهِ ﷺ وَهُوَ فِي الْمَسْجِدِ فَنَادَاهُ فَقَالَ يَا رَسُولَ اللهِ إِنِّي زَنَيْتُ فَأَعْرَضَ عَنْهُ حَتَّى رَدَّدَ عَلَيْهِ أَرْبَعَ مَرَّاتٍ فَلَمَّا شَهِدَ عَلَى نَفْسِهِ أَرْبَعَ شَهَادَاتٍ دَعَاهُ النَّبِيُّ ﷺ فَقَالَ أَبِكَ جُنُونٌ قَالَ لاَ قَالَ فَهَلْ أَحْصَنْتَ قَالَ نَعَمْ فَقَالَ النَّبِيُّ ﷺ اذْهَبُوا بِهِ فَارْجُمُوهُ .

6816. Ibn-Šihab kaže: "Onaj koji je čuo Džabira b. Abdullaha obavijestio me je da je on rekao: 'Ja sam bio među onima koji su ga kamenovali. Kamenovali smo ga na musalli.[5] Kada ga je počelo udarati kamenje, dao se u bijeg, ali smo ga sustigli na kamenjaru i kamenovali ga.'"

٦٨١٦. قَالَ ابْنُ شِهَابٍ فَأَخْبَرَنِي مَنْ سَمِعَ جَابِرَ بْنَ عَبْدِاللهِ قَالَ فَكُنْتُ فِيمَنْ رَجَمَهُ فَرَجَمْنَاهُ بِالْمُصَلَّى فَلَمَّا أَذْلَقَتْهُ الْحِجَارَةُ هَرَبَ فَأَدْرَكْنَاهُ بِالْحَرَّةِ فَرَجَمْنَاهُ .

4 Ukoliko neko počini blud dok je imao status nenormalne osobe, neće biti kamenovan, pa makar u budućnosti i ozdravio. Međutim, ukoliko neko počini blud dok je normalan, a potom postane nenormalan, prije nego što se nad njim izvrši kazna kamenovanja, kazna će se izvršiti, ne čekajući da ozdravi. Ukoliko je kazna bičevanja u pitanju, tada će se sačekati, jer je cilj bičevanja da osoba bude svjesna bola, a nenormalna osoba toga nije svjesna.

5 Musalla je otvoreni prostor na kojem su klanjani bajram-namazi.

O TOME DA PRELJUBNIKU PRIPADA KAMNENOVANJE (ILI RAZOČARENJE)[1]

باب لِلْعَاهِرِ الْحَجَرُ

6817. PRIČAO NAM JE Ebu-Velid, a njemu Lejs, prenoseći od Ibn-Šihaba, on od Urve, a ovaj od Aiše, radijallahu anha, da je kazivala:
"Prepirali su se Sa'd i Ibn-Zem'a (o tome kome pripada dijete), pa je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: 'On pripada tebi, Abde b. Zem'a! Dijete pripada postelji.' 'Skrivaj se od njega, o Sevdo!', rekao je (potom svojoj supruzi Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem)." Kutejba, prenoseći od Lejsa, još dodaje (da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao): "... a preljubniku pripada kamenovanje (ili razočarenje)."

٦٨١٧. حَدَّثَنَا أَبُو الْوَلِيدِ حَدَّثَنَا اللَّيْثُ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ عَنْ عُرْوَةَ عَنْ عَائِشَةَ رَضِي اللهُ عَنْهَا قَالَتِ اخْتَصَمَ سَعْدٌ وَابْنُ زَمْعَةَ فَقَالَ النَّبِيُّ ﷺ هُوَ لَكَ يَا عَبْدُ بْنَ زَمْعَةَ الْوَلَدُ لِلْفِرَاشِ وَاحْتَجِبِي مِنْهُ يَا سَوْدَةُ زَادَ لَنَا قُتَيْبَةُ عَنِ اللَّيْثِ وَلِلْعَاهِرِ الْحَجَرُ.

6818. PRIČAO NAM JE Adem, njemu Šu'ba, a ovom Muhammed b. Zijad, prenoseći od Ebu-Hurejre da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
"Dijete pripada postelji, a preljubniku kamenovanje (ili razočarenje)."

٦٨١٨. حَدَّثَنَا آدَمُ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ زِيَادٍ قَالَ سَمِعْتُ أَبَا هُرَيْرَةَ قَالَ النَّبِيُّ ﷺ الْوَلَدُ لِلْفِرَاشِ وَلِلْعَاهِرِ الْحَجَرُ.

1 A dijete pripada onome na čijoj je postelji rođeno, odnosno onome za koga je njegova majka bila zvanično udata. Ovo je dio hadisa koji je naveden i prokomentarisan pod brojem 6749, i tamo je rečeno da komentatori hadisa preferiraju da je značenje riječi *el-hadžer* razočarenje, a ne kamenovanje, jer se ono sprovodi nad oženjenim počiniteljem bluda. Ipak, ovdje se da naslutiti da Buhari ovim naslovom misli na kamenovanje, dakle kamenovanje udate ili oženjene osobe u slučaju da počini blud.

O KAMENOVANJU NA PLOČNIKU[2]

باب الرَّجْمِ فِي الْبَلاطِ

6819. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Usman b. Kerama, a njemu Halid b. Mahled, prenoseći od Sulejmana, on od Abdullaha b. Dinara, a ovaj od Ibn-Omera, radijallahu anhuma, da je kazivao:
"Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, dovedeni su židov i židovka koji su počinili blud. 'Šta ste (o tome) našli u svojoj knjizi?', upitao ih je on, a oni odgovoriše: 'Naši su rabini izmislili polijevanje vrelom vodom po licu i grđenje.'
'Pozovi ih, Allahov Poslaniče', reče (tada) Abdullah b. Selam, 'i neka donesu Tevrat.' Donijeli su ga, i jedan od njih pokri svojom rukom pasus koji govori o kamenovanju i poče čitati ono što je prije i poslije njega.
'Podigni svoju ruku!', reče mu Ibn-Selam. (Kad je to on učinio), ispod njegove ruke ukazao se pasus (koji govori) o kamenovanju. Tada je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, naredio, te su njih dvoje kamenovani."
Ibn-Omer dodaje: "Kamenovani su kod pločnika. Vidio sam židova kako je zaklanja."

٦٨١٩. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عُثْمَانَ بْنِ كَرَامَةَ حَدَّثَنَا خَالِدُ بْنُ مَخْلَدٍ عَنْ سُلَيْمَانَ حَدَّثَنِي عَبْدُاللهِ بْنُ دِينَارٍ عَنِ ابْنِ عُمَرَ رَضِي اللهُ عَنْهُمَا قَالَ أُتِيَ رَسُولُ اللهِ ﷺ بِيَهُودِيٍّ وَيَهُودِيَّةٍ قَدْ أَحْدَثَا جَمِيعًا فَقَالَ لَهُمْ مَا تَجِدُونَ فِي كِتَابِكُمْ قَالُوا إِنَّ أَحْبَارَنَا أَحْدَثُوا تَحْمِيمَ الْوَجْهِ وَالتَّجْبِيَةَ قَالَ عَبْدُاللهِ ابْنُ سَلاَمٍ ادْعُهُمْ يَا رَسُولَ اللهِ بِالتَّوْرَاةِ فَأُتِيَ بِهَا فَوَضَعَ أَحَدُهُمْ يَدَهُ عَلَى آيَةِ الرَّجْمِ وَجَعَلَ يَقْرَأُ مَا قَبْلَهَا وَمَا بَعْدَهَا فَقَالَ لَهُ ابْنُ سَلاَمٍ ارْفَعْ يَدَكَ فَإِذَا آيَةُ الرَّجْمِ تَحْتَ يَدِهِ فَأَمَرَ بِهِمَا رَسُولُ اللهِ ﷺ فَرُجِمَا قَالَ ابْنُ عُمَرَ فَرُجِمَا عِنْدَ الْبَلاَطِ فَرَأَيْتُ الْيَهُودِيَّ أَجْنَأَ عَلَيْهَا .

2 Mada su neki pomislili da se ovdje govori o vrsti kamena kojim se vrši kamenovanje, ispravno je tumačenje da se ovdje govori o pločniku. Naime, Buhari je želio ukazati na to da se kamenovanje može izvršiti na različitim mjestima, npr. na pločniku, koji je spomenut u ovom hadisu, ili na musalli, koja se spominje u hadisu što slijedi.

O KAMENOVANJU NA MUSALLI[1]

باب الرَّجْم بِالْمُصَلَّى

6820. PRIČAO MI JE Mahmud, njemu Abdur-Rezzak, a ovom Ma'mer, prenoseći od Zuhrija, on od Ebu-Seleme, a ovaj od Džabira (da je kazivao):
"Neki je čovjek iz Eslama došao Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, i priznao da je počinio blud. Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, okrenuo se od njega, ali je ovaj (potom) protiv sebe posvjedočio četiri puta, te ga Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, upita: 'Jesi li ti lud?'
'Nisam', odgovorio je.
'A jesi li ženjen?', upitao je.
'Jesam', odgovori ovaj.
Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, naredio je (tada), te je kamenovan na musalli. Kada ga je kamenje počelo udarati, dao se u bijeg, ali smo ga sustigli i kamenovali do smrti. Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, spomenuo ga je po dobru i klanjao mu je (dženazu)."
Junus i Ibn-Džurejdž ne prenose od Zuhrija (riječi): "... klanjao mu je (dženazu)."
Upitali su Ebu-Abdullaha (Buharija) o njegovim riječima: "... klanjao mu je (dženazu)" – da li je to tačno ili nije, pa je odgovorio: "Prenosi ga (hadis) Ma'mer."
"Da li ga prenosi neko drugi osim Ma'mera?", upitali su.
"Ne", odgovorio je.

٦٨٢٠. حَدَّثَنِي مَحْمُودٌ حَدَّثَنَا عَبْدُ الرَّزَّاقِ أَخْبَرَنَا مَعْمَرٌ عَنِ الزُّهْرِيِّ عَنْ أَبِي سَلَمَةَ عَنْ جَابِرٍ أَنَّ رَجُلاً مِنْ أَسْلَمَ جَاءَ النَّبِيَّ ﷺ فَاعْتَرَفَ بِالزِّنَا فَأَعْرَضَ عَنْهُ النَّبِيُّ ﷺ حَتَّى شَهِدَ عَلَى نَفْسِهِ أَرْبَعَ مَرَّاتٍ قَالَ لَهُ النَّبِيُّ ﷺ أَبِكَ جُنُونٌ قَالَ لاَ قَالَ آحْصَنْتَ قَالَ نَعَمْ فَأَمَرَ بِهِ فَرُجِمَ بِالْمُصَلَّى فَلَمَّا أَذْلَقَتْهُ الْحِجَارَةُ فَرَّ فَأُدْرِكَ فَرُجِمَ حَتَّى مَاتَ فَقَالَ لَهُ النَّبِيُّ ﷺ خَيْرًا وَصَلَّى عَلَيْهِ لَمْ يَقُلْ يُونُسُ وَابْنُ جُرَيْجٍ عَنِ الزُّهْرِيِّ فَصَلَّى عَلَيْهِ سُئِلَ أَبُو عَبْدِ اللهِ فَصَلَّى عَلَيْهِ يَصِحُّ قَالَ رَوَاهُ مَعْمَرٌ قِيلَ لَهُ رَوَاهُ غَيْرُ مَعْمَرٍ قَالَ لاَ .

---

1 Musalla je otvoreni prostor na kojem je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, uobičavao klanjati bajram-namaze.

ONAJ KO UČINI GRIJEH ZA KOJI NIJE PROPISANA PRECIZNA KAZNA, A ONDA (O TOME) OBAVIJESTI IMAMA, NE KAŽNJAVA SE NAKON POKAJANJA, AKO DOĐE TRAŽEĆI FETVU

باب
من اصاب ذنبا دون الحد فأخبر الإمام
فلا عقوبة عليه بعد التوبة إذا جاء مستفتيا

Ata' kaže: "Njega Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, nije kažnjavao."
Ibn-Džurejdž kaže: "On nije kaznio onoga što je imao odnos (sa svojom ženom) u toku ramazana (posta), a ni Omer nije kaznio vlasnika gazele."[2]
U njemu (još stoji): "Prenosi se od Ebu-Usmana, on od Ibn-Mes'uda, a ovaj od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem."

قَالَ عَطَاءٌ لَمْ يُعَاقِبْهُ النَّبِيُّ ﷺ وَقَالَ ابْنُ جُرَيْجٍ وَلَمْ يُعَاقِبِ الَّذِي جَامَعَ فِي رَمَضَانَ وَلَمْ يُعَاقِبْ عُمَرُ صَاحِبَ الظَّبْيِ وَفِيهِ عَنْ أَبِي عُثْمَانَ عَنْ أَبِي مَسْعُودٍ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ .

6821. PRIČAO NAM JE Kutejba, a njemu Lejs, prenoseći od Ibn-Šihaba, on od Humejda b. Abdur-Rahmana, a ovaj od Ebu-Hurejre, radijallahu anhu, (da je kazivao):
"Neki je čovjek imao odnos sa svojom ženom (dok je postio) u toku ramazana. Upitao je (o tome) Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, pa mu je on rekao: 'Možeš li osloboditi roba?'
'Ne', odgovorio je.
'A možeš li postiti dva mjeseca?', upitao je (Poslanik).
'Ne', odgovorio je ovaj.
'Onda nahrani šezdeset siromaha!', reče (mu Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem)."

٦٨٢١. حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ حَدَّثَنَا اللَّيْثُ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ عَنْ حُمَيْدِ بْنِ عَبْدِالرَّحْمَنِ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِي اللهُ عَنْهُ أَنَّ رَجُلاً وَقَعَ بِامْرَأَتِهِ فِي رَمَضَانَ فَاسْتَفْتَى رَسُولَ اللهِ ﷺ فَقَالَ هَلْ تَجِدُ رَقَبَةً قَالَ لاَ قَالَ هَلْ تَسْتَطِيعُ صِيَامَ شَهْرَيْنِ قَالَ لاَ قَالَ فَأَطْعِمْ سِتِّينَ مِسْكِينًا .

2 Misli se na Kabisu b. Džabira, koji je, putujući na hadž, naišao na gazelu i ulovio je udarivši je kamenom, premda je hadžiji zabranjeno loviti. (*Fethul-bari*, 12/135)

6822. KAŽE Lejs da mu je Amr b. Haris, prenosio od Abdur-Rahmana b. Kasima, on od Muhammeda b. Dža'fera b. Zubejra, ovaj od Ibada b. Abdullaha b. Zubejra, a on od Aiše (da je kazivala): "Došao je neki čovjek Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, u mesdžid i rekao: 'Izgorio sam se.'
'Zbog čega?', upitao je (Vjerovjesnik).
'Imao sam odnos sa svojom ženom (dok sam postio) u toku ramazana!', odgovorio je.
'Podijeli sadaku!', rekao mu je (Vjerovjesnik).
'Nemam ništa!', odgovori ovaj i sjede. Potom je Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, došao neki čovjek s magarcem natovarenim hranom. (Abdur-Rahman kaže: 'Ne znam koja je hrana bila.')
'Gdje je onaj što je izgorio?', upitao je (Vjerovjesnik). 'Evo me', reče ovaj.
'Uzmi ovo i podijeli kao sadaku!', rekao (mu) je.
'Nekome ko je potrebniji od mene?', upita čovjek, dodavši: 'Moja porodica nema hrane!'
'Onda jedite to!', reče (Vjerovjesnik)."
Rekao je Ebu-Abdullah: "Prvi hadis (koji prenosi Ebu-Usman, br. 1937.) je jasniji. U njemu je (Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem) rekao: 'Nahrani svoju porodicu!'"

٦٨٢٢. وَقَالَ اللَّيْثُ عَنْ عَمْرِو بْنِ الْحَارِثِ عَنْ عَبْدِالرَّحْمَنِ بْنِ الْقَاسِمِ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ جَعْفَرِ بْنِ الزُّبَيْرِ عَنْ عَبَّادِ بْنِ عَبْدِاللهِ بْنِ الزُّبَيْرِ عَنْ عَائِشَةَ أَتَى رَجُلٌ النَّبِيَّ ﷺ فِي الْمَسْجِدِ قَالَ احْتَرَقْتُ قَالَ مِمَّ ذَاكَ قَالَ وَقَعْتُ بِامْرَأَتِي فِي رَمَضَانَ قَالَ لَهُ تَصَدَّقْ قَالَ مَا عِنْدِي شَيْءٌ فَجَلَسَ وَأَتَاهُ إِنْسَانٌ يَسُوقُ حِمَارًا وَمَعَهُ طَعَامٌ قَالَ عَبْدُالرَّحْمَنِ مَا أَدْرِي مَا هُوَ إِلَى النَّبِيِّ ﷺ فَقَالَ أَيْنَ الْمُحْتَرِقُ فَقَالَ هَا أَنَا ذَا قَالَ خُذْ هَذَا فَتَصَدَّقْ بِهِ قَالَ عَلَى أَحْوَجَ مِنِّي مَا لِأَهْلِي طَعَامٌ قَالَ فَكُلُوهُ قَالَ أَبُو عَبْدِ اللهِ الْحَدِيثُ الْأَوَّلُ أَبْيَنُ قَوْلُهُ أَطْعِمْ أَهْلَكَ .

O TOME KADA ČOVJEK PRIZNA DA JE POČINIO GRIJEH ZA KOJI JE PREDVIĐENA KAZNA (HADD), ALI NE OBJASNI KOJI, IMA LI IMAM PRAVO DA TO PRIKRIJE

باب إِذَا أَقَرَّ بِالْحَدِّ وَلَمْ يُبَيِّنْ هَلْ لِلإِمَامِ أَنْ يَسْتُرَ عَلَيْهِ

6823. PRIČAO NAM JE Abdul-Kuddus b. Muhammed, njemu Amr b. Asim Kilabi, ovom Hemmam b. Jahja, a njemu Ishak b. Abdullah b. Ebu-Talha, prenoseći od Enesa b. Malika, radijallahu anhu, da je kazivao:
"Bio sam kod Vjerovjesnika, sallallahu alejhi

٦٨٢٣. حَدَّثَنَا عَبْدُالْقُدُّوسِ بْنُ مُحَمَّدٍ حَدَّثَنِي عَمْرُو بْنُ عَاصِمٍ الْكِلَابِيُّ حَدَّثَنَا هَمَّامُ بْنُ يَحْيَى حَدَّثَنَا إِسْحَاقُ بْنُ عَبْدِاللهِ بْنِ أَبِي طَلْحَةَ عَنْ أَنَسِ ابْنِ مَالِكٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ كُنْتُ عِنْدَ النَّبِيِّ ﷺ

ve sellem, kad mu je došao jedan čovjek i rekao: 'Allahov Poslaniče, ja sam zaslužio kaznu (*hadd*), pa je izvrši nada mnom!', ali ga on nije upitao ništa o tome.[1] Potom je došlo namasko vrijeme, i on je klanjao s Vjerovjesnikom, sallallahu alejhi ve sellem. Kada je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, završio namaz, čovjek mu (opet) priđe i reče: 'Allahov Poslaniče, ja sam zaslužio kaznu (*hadd*), pa primijeni prema meni Allahovu knjigu!'
'Zar nisi klanjao s nama?', upita (ga Poslanik).
'Da', odgovori on.
'Allah ti je, zaista, već oprostio grijeh!'
(ili je rekao: kaznu)."

فَجَاءَهُ رَجُلٌ فَقَالَ يَا رَسُولَ اللهِ إِنِّي أَصَبْتُ حَدًّا فَأَقِمْهُ عَلَيَّ قَالَ وَلَمْ يَسْأَلْهُ عَنْهُ قَالَ وَحَضَرَتِ الصَّلاَةُ فَصَلَّى مَعَ النَّبِيِّ ﷺ فَلَمَّا قَضَى النَّبِيُّ ﷺ الصَّلاَةَ قَامَ إِلَيْهِ الرَّجُلُ فَقَالَ يَا رَسُولَ اللهِ إِنِّي أَصَبْتُ حَدًّا فَأَقِمْ فِيَّ كِتَابَ اللهِ قَالَ أَلَيْسَ قَدْ صَلَّيْتَ مَعَنَا قَالَ نَعَمْ قَالَ فَإِنَّ اللهَ قَدْ غَفَرَ لَكَ ذَنْبَكَ أَوْ قَالَ حَدَّكَ .

O TOME DA LI IMAM TREBA KAZATI ONOME KOJI SAM PRIZNA:[2] "MOŽDA SI SAMO DODIRNUO ILI MILOVAO."[3]

باب هَلْ يَقُولُ الاِمَامُ لِلْمُقِرِّ لَعَلَّكَ لَمَسْتَ أَوْ غَمَزْتَ

6824. PRIČAO MI JE Abdullah b. Muhammed, njemu Vehb b. Džerir, a ovom njegov otac, prenoseći od Ja'laa b. Hakima, on od Ikrime, a ovaj od Ibn-Abbasa, radijallahu anhuma, da je kazivao:
"Kada je Ma'iz b. Malik došao Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, on mu reče: 'Možda si je samo poljubio, ili milovao, ili pogledao!'
'Ne, Allahov Poslaniče', reče on.
'Jesi li s njom imao odnos?', upitao je (upotrijebivši odgovarajuću riječ) bez aludiranja. Potom je naredio da ga kamenuju."

٦٨٢٤. حَدَّثَنَا عَبْدُاللهِ بْنُ مُحَمَّدٍ الْجُعْفِيُّ حَدَّثَنَا وَهْبُ بْنُ جَرِيرٍ حَدَّثَنَا أَبِي قَالَ سَمِعْتُ يَعْلَى بْنَ حَكِيمٍ عَنْ عِكْرِمَةَ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا قَالَ لَمَّا أَتَى مَاعِزُ بْنُ مَالِكٍ النَّبِيَّ ﷺ قَالَ لَهُ لَعَلَّكَ قَبَّلْتَ أَوْ غَمَزْتَ أَوْ نَظَرْتَ قَالَ لاَ يَا رَسُولَ اللهِ قَالَ أَنِكْتَهَا لاَ يَكْنِي قَالَ فَعِنْدَ ذَلِكَ أَمَرَ بِرَجْمِهِ .

1 Tj. nije ga pitao koji je grijeh počinio. Vjerovatno je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, putem objave saznao da on nije bio počinio veliki grijeh za koji je određena kazna (hadd), te stoga nije tražio objašnjenje niti je izvršio kaznu nad njim.

2 Tj. da je počinio blud.

3 Iz ovog se može razumjeti da je dopušteno imamu (tj. kadiji, sudiji) indirektno nagovarati onog koji je priznao da je počinio blud da povuče svoje priznanje.

O TOME KAD IMAM POSTAVI PITANJE ONOME KOJI JE PRIZNAO (DA JE POČINIO BLUD): "JESI LI ŽENJEN?"[1]

باب
سُؤالِ الإمامِ المُقِرَّ هل أحصنت

6825. PRIČAO NAM JE Seid b. Ufejr, njemu Lejs, a ovom Abdur-Rahman b. Halid, prenoseći od Ibn-Šihaba, on od Ibn-Musejjeba i Ebu-Seleme, a oni od Ebu-Hurejre da je kazivao:
"Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, koji je bio u džamiji, došao je neki čovjek i rekao: 'Allahov Poslaniče, ja sam zaista počinio blud!'
Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, okrenuo se od njega, ali je on prošao pred njega, na onu stranu na koju se on bio okrenuo, i rekao: 'Allahov Poslaniče, ja sam zaista počinio blud!'
On se (ponovo) okrenuo od njega, ali je ovaj opet prošao ispred Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, na stranu na koju se on bio okrenuo. A kada je protiv sebe posvjedočio četiri puta, Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, ga je, pozvao i upitao: 'Jesi li ti lud?'
'Nisam, Allahov Poslaniče", odgovorio je.
'A jesi li ženjen?', upitao je (Poslanik).
'Da, Allahov Poslaniče', odgovorio je.
'Vodite ga i kamenujte!', reče (Poslanik)."

٦٨٢٥. حَدَّثَنَا سَعِيدُ بْنُ عُفَيْرٍ قَالَ حَدَّثَنِي اللَّيْثُ حَدَّثَنِي عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ خَالِدٍ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ عَنِ ابْنِ الْمُسَيَّبِ وَأَبِي سَلَمَةَ أَنَّ أَبَا هُرَيْرَةَ قَالَ أَتَى رَسُولَ اللهِ ﷺ رَجُلٌ مِنَ النَّاسِ وَهُوَ فِي الْمَسْجِدِ فَنَادَاهُ يَا رَسُولَ اللهِ إِنِّي زَنَيْتُ يُرِيدُ نَفْسَهُ فَأَعْرَضَ عَنْهُ النَّبِيُّ ﷺ فَتَنَحَّى لِشِقِّ وَجْهِهِ الَّذِي أَعْرَضَ قِبَلَهُ فَقَالَ يَا رَسُولَ اللهِ إِنِّي زَنَيْتُ فَأَعْرَضَ عَنْهُ فَجَاءَ لِشِقِّ وَجْهِ النَّبِيِّ ﷺ الَّذِي أَعْرَضَ عَنْهُ فَلَمَّا شَهِدَ عَلَى نَفْسِهِ أَرْبَعَ شَهَادَاتٍ دَعَاهُ النَّبِيُّ ﷺ فَقَالَ أَبِكَ جُنُونٌ قَالَ لاَ يَا رَسُولَ اللهِ فَقَالَ أَحْصَنْتَ قَالَ نَعَمْ يَا رَسُولَ اللهِ قَالَ اذْهَبُوا بِهِ فَارْجُمُوهُ .

6826. KAŽE Ibn-Šihab da ga je obavijestio onaj koji je čuo Džabira kad je rekao:
"Bio sam među onima koji su ga kamenovali. Kamenovali smo ga na musalli. Kada ga je počelo udarati kamenje, dao se u bijeg brzim koracima. Sustigli smo ga na kamenjaru i kamenovali ga."

٦٧٢٦. قَالَ ابْنُ شِهَابٍ أَخْبَرَنِي مَنْ سَمِعَ جَابِرًا قَالَ فَكُنْتُ فِيمَنْ رَجَمَهُ فَرَجَمْنَاهُ بِالْمُصَلَّى فَلَمَّا أَذْلَقَتْهُ الْحِجَارَةُ جَمَزَ حَتَّى أَدْرَكْنَاهُ بِالْحَرَّةِ فَرَجَمْنَاهُ .

1 Tj. da li si imao odnos sa ženom u zakonitom braku?

O PRIZNANJU POČINJENOG BLUDA

بَاب الِاعْتِرَافِ بِالزِّنَا

6827, 6828. PRIČAO NAM JE Ali b. Abdullah, njemu Sufjan, a ovom Zuhri, prenoseći od Ubejdullaha, a on od Ebu-Hurejre i Zejda b. Halida da su kazivali:
"Bili smo kod Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, kad je neki čovjek ustao i rekao: 'Zaklinjem te Allahom da među nama presudiš po Allahovoj knjizi!' Potom je ustao čovjek s kojim se on sporio – a on je bio učeniji – i rekao: 'Da, Allahov Poslaniče, presudi nam po Allahovoj knjizi, ali mi dopusti i da govorim!'
'Govori!', reče mu (Poslanik).
'Moj je sin', reče ovaj, 'radio kao najamnik kod ovoga i počinio blud s njegovom ženom, te sam ja kao iskup za njega dao stotinu ovaca i slugu. Potom sam (o tome) pitao učene ljude, pa su me oni obavijestili da moga sina treba bičevati sa stotinu udaraca i protjerati ga na godinu dana, a da njegovu ženu treba kamenovati.'
Tada Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, reče: 'Tako mi Onoga u čijoj je ruci moja duša, presudit ću vam po Allahovoj knjizi – uzvišen neka je On! Stotinu ovaca i slugu (treba) vratiti, a tvoga sina treba bičevati sa stotinu udaraca i protjerati ga na godinu dana.[2] Otiđi, Unejse, kod žene ovoga, pa ako prizna (da je počinila blud), kamenuj je!' On je otišao kod nje i, nakon što je priznala, kamenovao je.
Rekao sam Sufjanu: 'Nije rekao: '... pa su me obavijestili da moga sina treba kamenovati.'
'Sumnjam da je to (preneseno) od Zuhrija. Možda sam rekao, a možda sam i šutio', reče on."

٦٨٢٧-٦٨٢٨. حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ عَبْدِاللهِ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ قَالَ حَفِظْنَاهُ مِنْ فِي الزُّهْرِيِّ قَالَ أَخْبَرَنِي عُبَيْدُاللهِ أَنَّهُ سَمِعَ أَبَا هُرَيْرَةَ وَزَيْدَ بْنَ خَالِدٍ قَالَا كُنَّا عِنْدَ النَّبِيِّ ﷺ فَقَامَ رَجُلٌ فَقَالَ أَنْشُدُكَ اللهَ إِلَّا قَضَيْتَ بَيْنَنَا بِكِتَابِ اللهِ فَقَامَ خَصْمُهُ وَكَانَ أَفْقَهَ مِنْهُ فَقَالَ اقْضِ بَيْنَنَا بِكِتَابِ اللهِ وَأْذَنْ لِي قَالَ قُلْ قَالَ إِنَّ ابْنِي كَانَ عَسِيفًا عَلَى هَذَا فَزَنَى بِامْرَأَتِهِ فَافْتَدَيْتُ مِنْهُ بِمِائَةِ شَاةٍ وَخَادِمٍ ثُمَّ سَأَلْتُ رِجَالًا مِنْ أَهْلِ الْعِلْمِ فَأَخْبَرُونِي أَنَّ عَلَى ابْنِي جَلْدَ مِائَةٍ وَتَغْرِيبَ عَامٍ وَعَلَى امْرَأَتِهِ الرَّجْمَ فَقَالَ النَّبِيُّ ﷺ وَالَّذِي نَفْسِي بِيَدِهِ لَأَقْضِيَنَّ بَيْنَكُمَا بِكِتَابِ اللهِ جَلَّ ذِكْرُهُ الْمِائَةُ شَاةٍ وَالْخَادِمُ رَدٌّ عَلَيْكَ وَعَلَى ابْنِكَ جَلْدُ مِائَةٍ وَتَغْرِيبُ عَامٍ وَاغْدُ يَا أُنَيْسُ عَلَى امْرَأَةِ هَذَا فَإِنِ اعْتَرَفَتْ فَارْجُمْهَا فَغَدَا عَلَيْهَا فَاعْتَرَفَتْ فَرَجَمَهَا قُلْتُ لِسُفْيَانَ لَمْ يَقُلْ فَأَخْبَرُونِي أَنَّ عَلَى ابْنِي الرَّجْمَ فَقَالَ الشَّكُّ فِيهَا مِنَ الزُّهْرِيِّ فَرُبَّمَا قُلْتُهَا وَرُبَّمَا سَكَتُّ.

---

2 Naime, to je kazna za onoga koji počini blud, a nije ženjen ili udavan, tj. nije imao bračni odnos u šerijatski valjanom braku.

6829. PRIČAO NAM JE Ali b. Abdullah, a njemu Sufjan, prenoseći od Zuhrija, on od Ubejdullaha, ovaj od Ibn-Abbasa, radijallahu anhuma, a on od Omera da je rekao:
"Bojao sam se da ne dođe vrijeme kad će neko kazati kako se u Allahovoj knjizi ne spominje kamenovanje, te da tako, zapostavivši farz koji je Allah objavio, ne zalutaju. Da, zaista je obaveza kamenovati onoga koji blud počini, ako je već ženjen, pa se to dokaže, ili se ustanovi trudnoća, ili dođe do priznanja." Sufjan kaže: "Ovako sam to zapamtio: 'Da, Allahov je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, davao kamenovati, a i mi smo davali kamenovati poslije njega.'"

٦٨٢٩. حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ عَبْدِاللهِ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ عَنِ الزُّهْرِيِّ عَنْ عُبَيْدِاللهِ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا قَالَ قَالَ عُمَرُ لَقَدْ خَشِيتُ أَنْ يَطُولَ بِالنَّاسِ زَمَانٌ حَتَّى يَقُولَ قَائِلٌ لاَ نَجِدُ الرَّجْمَ فِي كِتَابِ اللهِ فَيَضِلُّوا بِتَرْكِ فَرِيضَةٍ أَنْزَلَهَا اللهُ أَلاَ وَإِنَّ الرَّجْمَ حَقٌّ عَلَى مَنْ زَنَى وَقَدْ أَحْصَنَ إِذَا قَامَتِ الْبَيِّنَةُ أَوْ كَانَ الْحَبَلُ أَوِ الاِعْتِرَافُ قَالَ سُفْيَانُ كَذَا حَفِظْتُ أَلاَ وَقَدْ رَجَمَ رَسُولُ اللهِ ﷺ وَرَجَمْنَا بَعْدَهُ.

O KAMENOVANJU UDAVANE[1] ŽENE KOJA JE, POČINIVŠI BLUD, OSTALA TRUDNA[2]

باب
رَجْمِ الْحُبْلَى مِنَ الزِّنَا إِذَا أَحْصَنَتْ

6830. PRIČAO NAM JE Abdul-Aziz b. Abdullah, a njemu Ibrahim b. Sa'd, prenoseći od Saliha, on od Zuhrija, ovaj od Ubejdullaha b. Abdullaha b. Utbe b. Mes'uda, a on od Ibn-Abbasa da je kazivao:
"Učio sam (Kur'an) kod nekih muhadžira, a jedan od njih bio je i Abdur-Rahman b. Avf. Za vrijeme moga boravka kod njega na Mini – a on je bio kod Omera b. Hattaba na posljednjem hadždžu koji je on obavio[3] – došao mi je Abdur-Rahman i rekao: 'Da si vidio danas čovjeka koji je došao vođi pravovjernih i rekao: 'Želiš li primiti osobu koja govori: 'Da je umro Omer, ja bih prisegu dao tome i tome! Tako mi Allaha, i prisega je Ebu-Bekru bila iznenada, pa je ispunjena." Omera je to razljutilo, te reče: 'Ja ću, ako Allah da, večeras stajati među ljudima i upozoriti ih na ove koji žele nasilno preoteti njihove položaje!'

٦٨٣٠. حَدَّثَنَا عَبْدُالْعَزِيزِ بْنُ عَبْدِاللهِ حَدَّثَنِي إِبْرَاهِيمُ بْنُ سَعْدٍ عَنْ صَالِحٍ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ عَنْ عُبَيْدِاللهِ بْنِ عَبْدِاللهِ بْنِ عُتْبَةَ بْنِ مَسْعُودٍ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ قَالَ كُنْتُ أُقْرِئُ رِجَالاً مِنَ الْمُهَاجِرِينَ مِنْهُمْ عَبْدُالرَّحْمَنِ بْنُ عَوْفٍ فَبَيْنَمَا أَنَا فِي مَنْزِلِهِ بِمِنًى وَهُوَ عِنْدَ عُمَرَ بْنِ الْخَطَّابِ فِي آخِرِ حَجَّةٍ حَجَّهَا إِذْ رَجَعَ إِلَيَّ عَبْدُالرَّحْمَنِ فَقَالَ لَوْ رَأَيْتَ رَجُلاً أَتَى أَمِيرَ الْمُؤْمِنِينَ الْيَوْمَ فَقَالَ يَا أَمِيرَ الْمُؤْمِنِينَ هَلْ لَكَ فِي فُلاَنٍ يَقُولُ لَوْ قَدْ مَاتَ عُمَرُ لَقَدْ بَايَعْتُ فُلاَنًا فَوَاللهِ مَا كَانَتْ بَيْعَةُ أَبِي بَكْرٍ إِلاَّ فَلْتَةً فَتَمَّتْ فَغَضِبَ عُمَرُ ثُمَّ قَالَ إِنِّي إِنْ شَاءَ اللهُ لَقَائِمٌ الْعَشِيَّةَ

1 Tj. koja je imala bračni odnos u šerijatski valjanom braku.

2 Trudna se žena ne kamenuje odmah, nego tek nakon što rodi dijete i doji ga dvije godine.

3 To je bilo dvadeset treće godine po Hidžri.

'Nemoj, vođo pravovjernih', rekoh mu, 'jer se na skupu nalazi masa neukih i neiskusnih ljudi. Oni će biti većina među onima koji će biti u blizini tebe kada ustaneš među svijetom. Bojim se da ne održiš govor koji će raznositi svaki glasnik, a da ga pravilno nije shvatio, ne dodjeljujući mu odgovarajuće mjesto. Sačekaj dok ne dođeš u Medinu, jer ona je, zaista, mjesto Hidžre i sunneta. Kad dođeš onima koji razumiju i uglednicima, pa valjano kažeš ono što sam (ti) rekao, učenjaci će razumjeti tvoj govor i dati mu odgovarajuće mjesto.'

'Da, tako mi Allaha, ja ću to, ako Allah da, uraditi na prvom sastanku u Medini', reče Omer.'"

Ibn-Abbas dalje pripovijeda: "Došli smo u Medinu krajem zul-hidžeta. Kada je došao petak i kad je sunce prešlo zenit, požurio sam (u džamiju). Tu sam našao Seida b. Zejda b. Amra b. Nufejla kako sjedi na ćošku minbera. Sjeo sam do njega, tako da je moje koljeno dodirivalo njegovo. Uskoro se pojavio i Omer b. Hattab. Kada sam ga vidio kako dolazi, rekoh Seidu b. Zejdu b. Amru b. Nufejlu: 'Večeras će on, zaista, održati govor kakav nije održao otkako je postao halifa!', ali me je on ukorio[4] rekavši: 'Šta očekuješ da će kazati, a da dosad nije rekao?'

Omer je potom sjeo na minber i kada je mujezin završio, on je ustao i uputio hvalu Allahu kakvu On zaslužuje, a zatim rekao:

'Održat ću vam govor za koji mi je suđeno da vam ga održim. Ne znam, možda je to pred moju smrt. Ko ga razumije i zapamti neka ga prenosi gdje god ga odnese njegova jahalica, a ko se boji da ga nije zapamtio – ne dopuštam nikome da laže na mene! Allah je, zaista, poslao Muhammeda, sallallahu alejhi ve sellem, s istinom, i On mu je objavio Knjigu. A u onome što je objavljeno nalazi se i ajet o kamenovanju. Mi smo ga čitali, zapamtili i shvatili. Allahov je Poslanik, sallallahu alejhi

فِي النَّاسِ فَمُحَذِّرُهُمْ هَؤُلاَءِ الَّذِينَ يُرِيدُونَ أَنْ
يَغْصِبُوهُمْ أُمُورَهُمْ قَالَ عَبْدُالرَّحْمَنِ فَقُلْتُ يَا أَمِيرَ
الْمُؤْمِنِينَ لاَ تَفْعَلْ فَإِنَّ الْمَوْسِمَ يَجْمَعُ رَعَاعَ النَّاسِ
وَغَوْغَاءَهُمْ فَإِنَّهُمْ هُمُ الَّذِينَ يَغْلِبُونَ عَلَى قُرْبِكَ
حِينَ تَقُومُ فِي النَّاسِ وَأَنَا أَخْشَى أَنْ تَقُومَ فَتَقُولَ
مَقَالَةً يُطَيِّرُهَا عَنْكَ كُلُّ مُطَيِّرٍ وَأَنْ لاَ يَعُوهَا وَأَنْ لاَ
يَضَعُوهَا عَلَى مَوَاضِعِهَا فَأَمْهِلْ حَتَّى تَقْدَمَ الْمَدِينَةَ
فَإِنَّهَا دَارُ الْهِجْرَةِ وَالسُّنَّةِ فَتَخْلُصَ بِأَهْلِ الْفِقْهِ
وَأَشْرَافِ النَّاسِ فَتَقُولَ مَا قُلْتَ مُتَمَكِّنًا فَيَعِي
أَهْلُ الْعِلْمِ مَقَالَتَكَ وَيَضَعُونَهَا عَلَى مَوَاضِعِهَا
فَقَالَ عُمَرُ أَمَا وَاللهِ إِنْ شَاءَ اللهُ لأَقُومَنَّ بِذَلِكَ
أَوَّلَ مَقَامٍ أَقُومُهُ بِالْمَدِينَةِ قَالَ ابْنُ عَبَّاسٍ فَقَدِمْنَا
الْمَدِينَةَ فِي عُقْبِ ذِي الْحَجَّةِ فَلَمَّا كَانَ يَوْمُ الْجُمُعَةِ
عَجَّلْتُ الرَّوَاحَ حِينَ زَاغَتِ الشَّمْسُ حَتَّى أَجِدَ
سَعِيدَ بْنَ زَيْدِ بْنِ عَمْرِو بْنِ نُفَيْلٍ جَالِسًا إِلَى رُكْنِ
الْمِنْبَرِ فَجَلَسْتُ حَوْلَهُ تَمَسُّ رُكْبَتِي رُكْبَتَهُ فَلَمْ
أَنْشَبْ أَنْ خَرَجَ عُمَرُ بْنُ الْخَطَّابِ فَلَمَّا رَأَيْتُهُ مُقْبِلاً
قُلْتُ لِسَعِيدِ بْنِ زَيْدِ بْنِ عَمْرِو بْنِ نُفَيْلٍ لَيَقُولَنَّ
الْعَشِيَّةَ مَقَالَةً لَمْ يَقُلْهَا مُنْذُ اسْتُخْلِفَ فَأَنْكَرَ عَلَيَّ
وَقَالَ مَا عَسَيْتَ أَنْ يَقُولَ مَا لَمْ يَقُلْ قَبْلَهُ فَجَلَسَ
عُمَرُ عَلَى الْمِنْبَرِ فَلَمَّا سَكَتَ الْمُؤَذِّنُونَ قَامَ فَأَثْنَى عَلَى
اللهِ بِمَا هُوَ أَهْلُهُ ثُمَّ قَالَ أَمَّا بَعْدُ فَإِنِّي قَائِلٌ لَكُمْ
مَقَالَةً قَدْ قُدِّرَ لِي أَنْ أَقُولَهَا لاَ أَدْرِي لَعَلَّهَا بَيْنَ يَدَيْ
أَجَلِي فَمَنْ عَقَلَهَا وَوَعَاهَا فَلْيُحَدِّثْ بِهَا حَيْثُ
انْتَهَتْ بِهِ رَاحِلَتُهُ وَمَنْ خَشِيَ أَنْ لاَ يَعْقِلَهَا فَلاَ

4 On nije znao šta je Omer obećao na hadžu i zbog toga je ovako reagirao.

ve sellem, davao kamenovati, a i mi smo to činili poslije njega. Bojim se da ne dođe vrijeme kad će neko reći: 'Tako nam Allaha, mi u Allahovoj knjizi ne nalazimo ajet o kamenovanju!',[1] te će tako, zapostavivši farz koji je Allah objavio, zalutati. Kamenovanje onoga koji je počinio blud, a ženjen je ili udavan, za muškarce i žene, kada se ponudi dokaz,[2] ili se ustanovi trudnoća,[3] ili dođe do priznanja – istina je u Allahovoj knjizi![4] Mi smo u Allahovoj knjizi, između ostaloga, čitali: 'Nemojte se pripisivati očevima koji nisu vaši, jer je nevjerstvo da se pripisujete onima koji nisu vaši očevi' (ili je rekao: zaista je nevjerstvo da se pripisujete očevima koji nisu vaši). Zar nije Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: 'Nemojte me hvaliti onako kako su hvalili Isaa, sina Merjemina, nego recite: Allahov rob i Njegov Poslanik.' Nadalje, došlo je do mene da neko među vama govori: 'Tako mi Allaha, ako umre Omer, dat ću prisegu tome i tome!' Ne dopustite da čovjek bude zaveden, te da kaže kako je prisega Ebu-Bekru bila iznenada, pa je ispunjena. Da, to je,[5] zaista, bilo tako, ali (nas) je Allah sačuvao od njenog zla.[6] Među vama nema niko kome će se svijet prikloniti kao Ebu-Bekru. Ko da prisegu nekom čovjeku bez (prethodnog) dogovora s muslimanima – njemu se ne daje prisega, niti onima koji su mu dali prisegu, iz bojazni da ne dođe do ubijanja.[7] Bilo je, zaista, onih koji su nas,

أُحِلُّ لِأَحَدٍ أَنْ يَكْذِبَ عَلَيَّ إِنَّ اللهَ بَعَثَ مُحَمَّدًا ﷺ بِالْحَقِّ وَأَنْزَلَ عَلَيْهِ الْكِتَابَ فَكَانَ مِمَّا أَنْزَلَ اللهُ آيَةُ الرَّجْمِ فَقَرَأْنَاهَا وَعَقَلْنَاهَا وَوَعَيْنَاهَا رَجَمَ رَسُولُ اللهِ ﷺ وَرَجَمْنَا بَعْدَهُ فَأَخْشَى إِنْ طَالَ بِالنَّاسِ زَمَانٌ أَنْ يَقُولَ قَائِلٌ وَاللهِ مَا نَجِدُ آيَةَ الرَّجْمِ فِي كِتَابِ اللهِ فَيَضِلُّوا بِتَرْكِ فَرِيضَةٍ أَنْزَلَهَا اللهُ وَالرَّجْمُ فِي كِتَابِ اللهِ حَقٌّ عَلَى مَنْ زَنَى إِذَا أُحْصِنَ مِنَ الرِّجَالِ وَالنِّسَاءِ إِذَا قَامَتِ الْبَيِّنَةُ أَوْ كَانَ الْحَبَلُ أَوِ الِاعْتِرَافُ ثُمَّ إِنَّا كُنَّا نَقْرَأُ فِيمَا نَقْرَأُ مِنْ كِتَابِ اللهِ أَنْ لَا تَرْغَبُوا عَنْ آبَائِكُمْ فَإِنَّهُ كُفْرٌ بِكُمْ أَنْ تَرْغَبُوا عَنْ آبَائِكُمْ أَوْ إِنَّ كُفْرًا بِكُمْ أَنْ تَرْغَبُوا عَنْ آبَائِكُمْ أَلَا ثُمَّ إِنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ قَالَ لَا تُطْرُونِي كَمَا أُطْرِيَ عِيسَى ابْنُ مَرْيَمَ وَقُولُوا عَبْدُ اللهِ وَرَسُولُهُ ثُمَّ إِنَّهُ بَلَغَنِي أَنَّ قَائِلًا مِنْكُمْ يَقُولُ وَاللهِ لَوْ قَدْ مَاتَ عُمَرُ بَايَعْتُ فُلَانًا فَلَا يَغْتَرَّنَّ امْرُؤٌ أَنْ يَقُولَ إِنَّمَا كَانَتْ بَيْعَةُ أَبِي بَكْرٍ فَلْتَةً وَتَمَّتْ أَلَا وَإِنَّهَا قَدْ كَانَتْ كَذَلِكَ وَلَكِنَّ اللهَ وَقَى شَرَّهَا وَلَيْسَ مِنْكُمْ مَنْ تُقْطَعُ الْأَعْنَاقُ إِلَيْهِ مِثْلُ أَبِي بَكْرٍ مَنْ بَايَعَ رَجُلًا عَنْ غَيْرِ مَشُورَةٍ مِنَ الْمُسْلِمِينَ فَلَا يُبَايَعُ هُوَ وَلَا الَّذِي

1 Naime, tekst je ovog ajeta stavljen van snage, ali je njegovo značenje ostalo na snazi.

2 Koji je valjan u šerijatu.

3 Trudnoća je dokaz na osnovu kojeg se može izvršiti kazna ukoliko ne postoji oslobađajući razlog kao što je prisila i sl.

4 O tome govori ajet: "... ili dok im Allah ne nađe izlaz neki." (En-Nisa, 15) Taj je "izlaz" Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, kasnije objasnio rekavši da je za neženjene i neudavane kazna bičevanje, a za udavane i ženjene – kamenovanje.

5 Tj. davanje prisege Ebu-Bekru.

6 Žurba obično donosi loše rezultate. Međutim, ovaj put Allah ih je, dželle šanuhu, sačuvao, i ta žurba nije donijela ništa loše, nego, naprotiv, donijela je pozitivne rezultate s obzirom na to da su se muslimani ujedinili oko Ebu-Bekra, te su se jedinstveni mogli boriti protiv odmetnika od vjere.

7 Ko to uradi – on je prevario sebe i onog koji mu je dao prisegu i izložio se opasnosti da bude ubijen.

بَايَعَهُ تَغِرَّةً أَنْ يُقْتَلاَ وَإِنَّهُ قَدْ كَانَ مِنْ خَبَرِنَا حِينَ
تَوَفَّى اللهُ نَبِيَّهُ ﷺ أَنَّ الأَنْصَارَ خَالَفُونَا وَاجْتَمَعُوا
بِأَسْرِهِمْ فِي سَقِيفَةِ بَنِي سَاعِدَةَ وَخَالَفَ عَنَّا عَلِيٌّ
وَالزُّبَيْرُ وَمَنْ مَعَهُمَا وَاجْتَمَعَ الْمُهَاجِرُونَ إِلَى أَبِي بَكْرٍ
فَقُلْتُ لأَبِي بَكْرٍ يَا أَبَا بَكْرٍ انْطَلِقْ بِنَا إِلَى إِخْوَانِنَا
هَؤُلاَءِ مِنَ الأَنْصَارِ فَانْطَلَقْنَا نُرِيدُهُمْ فَلَمَّا دَنَوْنَا
مِنْهُمْ لَقِيَنَا مِنْهُمْ رَجُلاَنِ صَالِحَانِ فَذَكَرَا مَا تَمَالَى
عَلَيْهِ الْقَوْمُ فَقَالاَ أَيْنَ تُرِيدُونَ يَا مَعْشَرَ الْمُهَاجِرِينَ
فَقُلْنَا نُرِيدُ إِخْوَانَنَا هَؤُلاَءِ مِنَ الأَنْصَارِ فَقَالاَ لاَ
عَلَيْكُمْ أَنْ لاَ تَقْرَبُوهُمُ اقْضُوا أَمْرَكُمْ فَقُلْتُ وَاللهِ
لَنَأْتِيَنَّهُمْ فَانْطَلَقْنَا حَتَّى أَتَيْنَاهُمْ فِي سَقِيفَةِ بَنِي
سَاعِدَةَ فَإِذَا رَجُلٌ مُزَمَّلٌ بَيْنَ ظَهْرَانَيْهِمْ فَقُلْتُ
مَنْ هَذَا فَقَالُوا هَذَا سَعْدُ بْنُ عُبَادَةَ فَقُلْتُ مَا لَهُ
قَالُوا يُوعَكُ فَلَمَّا جَلَسْنَا قَلِيلاً تَشَهَّدَ خَطِيبُهُمْ
فَأَثْنَى عَلَى اللهِ بِمَا هُوَ أَهْلُهُ ثُمَّ قَالَ أَمَّا بَعْدُ فَنَحْنُ
أَنْصَارُ اللهِ وَكَتِيبَةُ الإِسْلاَمِ وَأَنْتُمْ مَعْشَرَ الْمُهَاجِرِينَ
رَهْطٌ وَقَدْ دَفَّتْ دَافَّةٌ مِنْ قَوْمِكُمْ فَإِذَا هُمْ يُرِيدُونَ
أَنْ يَخْتَزِلُونَا مِنْ أَصْلِنَا وَأَنْ يَحْضُنُونَا مِنَ الأَمْرِ فَلَمَّا
سَكَتَ أَرَدْتُ أَنْ أَتَكَلَّمَ وَكُنْتُ قَدْ زَوَّرْتُ مَقَالَةً
أَعْجَبَتْنِي أُرِيدُ أَنْ أُقَدِّمَهَا بَيْنَ يَدَيْ أَبِي بَكْرٍ وَكُنْتُ

kada je Allah dao smrt Svome Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, obavijestili da su se ensarije razišle s nama,[8] te su se sastali u šatoru Benu-Sa'ide. S nama su se bili razišli Alija, Zubejr i ko je bio s njima.[9] Muhadžiri su se bili okupili oko Ebu-Bekra, te mu rekoh: 'O Ebu-Bekre, povedi nas ovoj našoj braći ensarijama!' Krenuli smo njima, i kad smo im se približili, sretosmo dva njihova dobra čovjeka te nas oni obavijestiše o tome s čime se narod složio[10] i upitaše: 'Gdje ste naumili, o muhadžiri?'

'Idemo ovoj svojoj braći ensarijama', odgovorili smo.

'Nemojte im se približavati, nego obavite svoj posao!',[11] rekoše njih dvojica. Tada ja rekoh: 'Tako mi Allaha, mi ćemo otići kod njih!' Krenuli smo i došli kod njih u šator Benu-Sa'ide. Vidjeli smo među njima čovjeka zamaskiranog lica.

'Ko je ovaj?', upitao sam.

'To je Sa'd b. Ubada', odgovoriše oni.

'A šta mu je?', upitah.

'Hvata ga groznica', rekoše oni. Kad smo malo sjeli, njihov je govornik izrekao šehadet, zatim hvalu Allahu kakva Njemu dolikuje, a onda rekao: 'Mi smo Allahovi pomagači i vojska islama, a vi, o muhadžiri, vi ste (mala) grupa.[12] Došla je mala grupa nomada iz vašeg naroda i sada nas oni žele iskorijeniti i oteti svu vlast.'[13] Kada je on zašutio, htio sam ja uzeti riječi – a već sam bio pripremio govor koji mi se dopao i koji sam htio održati

8 Tj. nisu se s nama sastali u kući Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem.

9 U predanju od Malika i Ma'mera stoji da Alija, Zubejr i ko je bio s njima nisu bili u kući Fatime, kćerke Poslanikove, sallallahu alejhi ve sellem. Oni su vjerovatno bili zauzeti pripremom Poslanikove, sallallahu alejhi ve sellem, dženaze.

10 Da daju prisegu Sa'du b. Ubadi.

11 Iz ovog se može razumjeti da se sve ensarije nisu složile da daju prisegu Sa'du b. Ubadi.

12 Tj. u odnosu na broj ensarija. Ovdje se misli na one muhadžire koji su primili islam prije oslobađanja Mekke.

13 U ovom svom govoru ensarija je rekao kako grupa muhadžira želi spriječiti ensarije da dobiju ono što oni po njegovom mišljenju zaslužuju.

pred Ebu-Bekrom, ali sam ga se malo ustručavao. Htio sam početi sa svojim govorom, kad mi Ebu-Bekr reče: 'Polahko!' Nisam ga želio razljutiti. Potom je govorio Ebu-Bekr, a on je bio blaži i dostojanstveniji od mene. Tako mi Allaha, nije izostavio nijednu riječ koja mi se dopala u govoru što sam ga bio zamislio, a da on nju, ili bolju od nje, nije izrekao u svome nadahnuću, sve dok nije zašutio. Rekao je: 'Ono što ste dobro o sebi rekli – vi ste toga i dostojni. Ovo će se priznati samo plemenu Kurejš.[1] Oni su srž Arapa po porijeklu i mjestu življenja. Ja vam predlažem jednog od ove dvojice ljudi, pa dajte prisegu kojem hoćete!' Uzeo je (potom) moju ruku i ruku Ebu-Ubejde b. Džerraha, koji je sjedio među nama.

To je bilo jedino što mi se nije dopalo od svega što je rekao. Tako mi Allaha, da mi glavu odsijeku, a da grijeh ne zaradim, bilo bi mi draže nego da budem vođa narodu u kojem je Ebu-Bekr, osim ako bi mi moja duša pri smrti učinila nešto što sad ne osjećam. Neko je od ensarija rekao: 'Da li od nas vođa i od vas vođa, o Kurejševići?' Pojačala se galama i podigli su se glasovi da sam se pobojao razdora.

'Pruži ruku Ebu-Bekre!', rekoh. On je pružio ruku i ja sam mu dao prisegu. Prisegu su mu dali i (ostali) muhadžiri, a potom i ensarije. Nakon toga prišli smo Sa'du b. Ubadi.

'Ubili ste[2] Sa'da b. Ubadu!', reče neko od njih. 'Allah je ubio[3] Sa'da b. Ubadu!', rekoh ja.

Mi, tako mi Allaha, nismo našli ništa bolje zbog čega smo bili došli od davanja prisege Ebu-Bekru. Bojali smo se da, ako odemo od njih, nekom

أُدَارِي مِنْهُ بَعْضَ الْحَدِّ فَلَمَّا أَرَدْتُ أَنْ أَتَكَلَّمَ قَالَ
أَبُو بَكْرٍ عَلَى رِسْلِكَ فَكَرِهْتُ أَنْ أُغْضِبَهُ فَتَكَلَّمَ
أَبُو بَكْرٍ فَكَانَ هُوَ أَحْلَمَ مِنِّي وَأَوْقَرَ وَاللَّهِ مَا تَرَكَ
مِنْ كَلِمَةٍ أَعْجَبَتْنِي فِي تَزْوِيرِي إِلاَّ قَالَ فِي بَدِيهَتِهِ
مِثْلَهَا أَوْ أَفْضَلَ مِنْهَا حَتَّى سَكَتَ فَقَالَ مَا ذَكَرْتُمْ
فِيكُمْ مِنْ خَيْرٍ فَأَنْتُمْ لَهُ أَهْلٌ وَلَنْ يُعْرَفَ هَذَا
الأَمْرُ إِلاَّ هَذَا الْحَيِّ مِنْ قُرَيْشٍ هُمْ أَوْسَطُ الْعَرَبِ
نَسَبًا وَدَارًا وَقَدْ رَضِيتُ لَكُمْ أَحَدَ هَذَيْنِ الرَّجُلَيْنِ
فَبَايِعُوا أَيَّهُمَا شِئْتُمْ فَأَخَذَ بِيَدِي وَبِيَدِ أَبِي عُبَيْدَةَ بْنِ
الْجَرَّاحِ وَهُوَ جَالِسٌ بَيْنَنَا فَلَمْ أَكْرَهْ مِمَّا قَالَ غَيْرَهَا
كَانَ وَاللَّهِ أَنْ أُقَدَّمَ فَتُضْرَبَ عُنُقِي لاَ يُقَرِّبُنِي ذَلِكَ
مِنْ إِثْمٍ أَحَبَّ إِلَيَّ مِنْ أَنْ أَتَأَمَّرَ عَلَى قَوْمٍ فِيهِمْ أَبُو
بَكْرٍ اللَّهُمَّ إِلاَّ أَنْ تُسَوِّلَ إِلَيَّ نَفْسِي عِنْدَ الْمَوْتِ شَيْئًا
لاَ أَجِدُهُ الآنَ فَقَالَ قَائِلٌ مِنَ الأَنْصَارِ أَنَا جُذَيْلُهَا
الْمُحَكَّكُ وَعُذَيْقُهَا الْمُرَجَّبُ مِنَّا أَمِيرٌ وَمِنْكُمْ أَمِيرٌ
يَا مَعْشَرَ قُرَيْشٍ فَكَثُرَ اللَّغَطُ وَارْتَفَعَتِ الأَصْوَاتُ
حَتَّى فَرِقْتُ مِنَ الاِخْتِلاَفِ فَقُلْتُ ابْسُطْ يَدَكَ يَا
أَبَا بَكْرٍ فَبَسَطَ يَدَهُ فَبَايَعْتُهُ وَبَايَعَهُ الْمُهَاجِرُونَ ثُمَّ
بَايَعَتْهُ الأَنْصَارُ وَنَزَوْنَا عَلَى سَعْدِ بْنِ عُبَادَةَ فَقَالَ
قَائِلٌ مِنْهُمْ قَتَلْتُمْ سَعْدَ بْنَ عُبَادَةَ فَقُلْتُ قَتَلَ اللَّهُ
سَعْدَ بْنَ عُبَادَةَ قَالَ عُمَرُ وَإِنَّا وَاللَّهِ مَا وَجَدْنَا فِيمَا
حَضَرْنَا مِنْ أَمْرٍ أَقْوَى مِنْ مُبَايَعَةِ أَبِي بَكْرٍ خَشِينَا

1 Tj. arapska plemena neće pristati na drukčije rješenje osim da se taj položaj da najuglednijim među njima, a to je pleme Kurejš.

2 Tj. kao da ste ga ubili time što ste ga ponizili i oduzeli mu moć.

3 Tj. Allah mu je odredio da ne bude halifa, ili je ovo u smislu kletve, tj. neka ga Allah ubije, zato što nije stao na stranu Istine. Postoji predanje da je on nakon ovoga otišao u Šam, te je nađen mrtav u svome kupatilu. Za njegovu se smrt nije znalo sve dok ljudi nisu čuli da neko u stihu doziva: "Ubismo prvaka Hazredža, Sada b. Ubadu, na njega odapesmo dvije strijele i srce njegovo ne promašismo." (prim. M. M.)

إِنْ فَارَقْنَا الْقَوْمَ وَلَمْ تَكُنْ بَيْعَةٌ أَنْ يُبَايِعُوا رَجُلاً مِنْهُمْ بَعْدَنَا فَإِمَّا بَايَعْنَاهُمْ عَلَى مَا لاَ نَرْضَى وَإِمَّا نُخَالِفُهُمْ فَيَكُونُ فَسَادٌ فَمَنْ بَايَعَ رَجُلاً عَلَى غَيْرِ مَشُورَةٍ مِنَ الْمُسْلِمِينَ فَلاَ يُتَابَعُ هُوَ وَلاَ الَّذِي بَايَعَهُ تَغِرَّةً أَنْ يُقْتَلاَ .

poslije nas ne daju prisegu, ili da im ne damo prisegu na ono što ne želimo, ili da se s njima ne raziđemo pa da nastane nered. Onaj koji da prisegu nekom čovjeku, bez (prethodnog) savjetovanja s muslimanima – njega nije dopušteno slijediti, niti je dopušteno slijediti onog koji mu je dao prisegu, iz bojazni da ne dođe do ubijanja!’”[4]

باب الْبِكْرَانِ يُجْلَدَانِ وَيُنْفَيَانِ

O TOME DA SE NEŽENJENI I NEUDAVANI BIČUJU I PROTJERUJU

(الزَّانِيَةُ وَالزَّانِي فَاجْلِدُوا كُلَّ وَاحِدٍ مِنْهُمَا مِائَةَ جَلْدَةٍ وَلاَ تَأْخُذْكُمْ بِهِمَا رَأْفَةٌ فِي دِينِ اللهِ إِنْ كُنْتُمْ تُؤْمِنُونَ بِاللهِ وَالْيَوْمِ الآخِرِ وَلْيَشْهَدْ عَذَابَهُمَا طَائِفَةٌ مِنَ الْمُؤْمِنِينَ الزَّانِي لاَ يَنْكِحُ إِلاَّ زَانِيَةً أَوْ مُشْرِكَةً وَالزَّانِيَةُ لاَ يَنْكِحُهَا إِلاَّ زَانٍ أَوْ مُشْرِكٌ وَحُرِّمَ ذَلِكَ عَلَى الْمُؤْمِنِينَ). قَالَ ابْنُ عُيَيْنَةَ رَأْفَةٌ فِي إِقَامَةِ الْحَدِّ .

Uzvišeni Allah kaže: “Bludnicu i bludnika izbičujte sa stotinu udaraca bičem, svakog od njih, i neka vas pri vršenju Allahovih propisa ne obuzima prema njima nikakvo sažaljenje, ako u Allaha i u onaj svijet vjerujete, i neka kažnjavanju njihovu jedna skupina vjernika prisustvuje! Bludnik se ne treba ženiti osim bludnicom ili mnogoboškinjom, a bludnica ne treba biti poželjna osim bludniku ili mnogobošcu, to je zabranjeno vjernicima.”[5]
Ibn-Ujejna kaže: “Sažaljenje u izvršavanju kazne (*hadda*)...”

4 Iz ovog se hadisa, između ostalog, može zaključiti:
– najugledniji može pokazati skromnost, kao što je to uradio Ebu-Bekr kada je za halifu predložio druge, a ne sebe;
– Ebu-Bekr nije odbio ponudu;
– muslimani ne mogu imati dvojicu vođa;
– ako do imama dođe vijest da je neko nekog lažno optužio za blud, imam nije obavezan izvršiti kaznu dok to ne zatraži oštećena strana;
– ako imam osjeti da će narod počiniti nešto što je zabranjeno, dužan ja da im dođe prije nego što oni to urade i posavjetuje ih da ne rade ono što je zabranjeno.

5 En-Nur, 2-3.

6831. PRIČAO NAM JE Malik b. Isma'il, njemu Abdul-Aziz, a ovom Ibn-Šihab, prenoseći od Ubejdullaha b. Abdullaha b. Utbe, a on od Zejda b. Halida Džuhenija da je rekao: "Čuo sam Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, kako za onog koji je počinio blud, a nije ženjen niti je udavan, naređuje da bude izbičevan sa stotinu udaraca i protjeran na godinu dana."

٦٨٣١. حَدَّثَنَا مَالِكُ بْنُ إِسْمَاعِيلَ حَدَّثَنَا عَبْدُالْعَزِيزِ أَخْبَرَنَا ابْنُ شِهَابٍ عَنْ عُبَيْدِاللهِ بْنِ عَبْدِاللهِ بْنِ عُتْبَةَ عَنْ زَيْدِ بْنِ خَالِدٍ الْجُهَنِيِّ قَالَ سَمِعْتُ النَّبِيَّ ﷺ يَأْمُرُ فِيمَنْ زَنَى وَلَمْ يُحْصَنْ جَلْدَ مِائَةٍ وَتَغْرِيبَ عَامٍ .

6832. Ibn-Šihab kaže:
"Obavijestio me je Urva b. Zubejr da je Omer b. Hattab vršio protjerivanje, i taj je sunnet ostao."

٦٨٣٢. قَالَ ابْنُ شِهَابٍ وَأَخْبَرَنِي عُرْوَةُ بْنُ الزُّبَيْرِ أَنَّ عُمَرَ بْنَ الْخَطَّابِ غَرَّبَ ثُمَّ لَمْ تَزَلْ تِلْكَ السُّنَّةَ .

6833. PRIČAO NAM JE Jahja b. Bukejr, a njemu Lejs, prenoseći od Ukajla, on od Ibn-Šihaba, ovaj od Seida b. Musejjeba, a on od Ebu-Hurejre, radijallahu anhu, (da je rekao):
"Allahov je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, za onog koji blud počini, a nije ženjen niti je udavan, presudio da bude protjeran na godinu dana te da se izvrši kazna (*hadd*) nad njim."

٦٨٣٣. حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ بُكَيْرٍ حَدَّثَنَا اللَّيْثُ عَنْ عُقَيْلٍ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ عَنْ سَعِيدِ بْنِ الْمُسَيَّبِ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِي اللهُ عَنْهُ أَنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ قَضَى فِيمَنْ زَنَى وَلَمْ يُحْصَنْ بِنَفْيِ عَامٍ بِإِقَامَةِ الْحَدِّ عَلَيْهِ .

O PROTJERIVANJU PRIJESTUPNIKA I ONIH KOJI OPONAŠAJU SUPROTNI SPOL

باب نفي أهل المعاصي والمخنثين

6834. PRIČAO NAM JE Muslim b. Ibrahim, njemu Hišam, a ovom Jahja, prenoseći od Ikrime, a on od Ibn-Abbasa, radijallahu anhuma, da je rekao: "Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, je prokleo muškarce koji oponašaju žene i žene koje oponašaju muškarce te rekao: 'Protjerajte ih iz svojih kuća!' On je protjerao toga i toga, a i Omer je protjerao toga i toga."

٦٨٣٤. حَدَّثَنَا مُسْلِمُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ حَدَّثَنَا هِشَامٌ حَدَّثَنَا يَحْيَى عَنْ عِكْرِمَةَ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِي اللهُ عَنْهُمَا قَالَ لَعَنَ النَّبِيُّ ﷺ الْمُخَنَّثِينَ مِنَ الرِّجَالِ وَالْمُتَرَجِّلاَتِ مِنَ النِّسَاءِ وَقَالَ أَخْرِجُوهُمْ مِنْ بُيُوتِكُمْ وَأَخْرَجَ فُلاَنًا وَأَخْرَجَ عُمَرُ فُلاَنًا .

O ONOME KOME IMAM NAREDI DA U NJEGOVOJ ODSUTNOSTI IZVRŠI KAZNU

بَاب مَنْ أَمَرَ غَيْرَ الْإِمَامِ بِإِقَامَةِ الْحَدِّ غَائِبًا عَنْهُ

6835, 6836. PRIČAO NAM JE Asim b. Ali, njemu Ibn-Ebu-Zi'b, prenoseći od Zuhrija, on od Ubejdullaha, a ovaj od Ebu-Hurejre i Zejda b. Halida (da su kazivali):

"Neki je beduin došao Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, i rekao: 'Presudi nam po Allahovoj knjizi!' Potom je ustao čovjek s kojim se on sporio i rekao: 'Istinu je rekao! Presudi nam po Allahovoj knjizi! Moj je sin radio kao najamnik kod ovoga i počinio blud s njegovom ženom. Obavijestili su me da moga sina treba kamenovati, te sam ja kao iskup za njega dao stotinu ovaca i jednu robinju. Potom sam pitao učenjake (o tome), i oni su smatrali da moga sina treba bičevati sa stotinu udaraca i protjerati ga na godinu dana.' Tada Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, reče: 'Tako mi Onog u čijoj je ruci moja duša, presudit ću vam po Allahovoj knjizi! Što se tiče tvoje sitne stoke i tvoje robinje, (njih treba) tebi vratiti, a tvoga sina (treba) izbičevati sa stotinu (udaraca) i protjerati ga na godinu dana. A ti, Unejse, otiđi kod žene ovoga i kamenuj je!' Unejs je otišao i kamenovao je."[1]

٦٨٣٥-٦٨٣٦. حَدَّثَنَا عَاصِمُ بْنُ عَلِيٍّ حَدَّثَنَا ابْنُ أَبِي ذِئْبٍ عَنِ الزُّهْرِيِّ عَنْ عُبَيْدِاللهِ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ وَزَيْدِ بْنِ خَالِدٍ أَنَّ رَجُلًا مِنَ الْأَعْرَابِ جَاءَ إِلَى النَّبِيِّ ﷺ وَهُوَ جَالِسٌ فَقَالَ يَا رَسُولَ اللهِ اقْضِ بِكِتَابِ اللهِ فَقَامَ خَصْمُهُ فَقَالَ صَدَقَ اقْضِ لَهُ يَا رَسُولَ اللهِ بِكِتَابِ اللهِ إِنَّ ابْنِي كَانَ عَسِيفًا عَلَى هَذَا فَزَنَى بِامْرَأَتِهِ فَأَخْبَرُونِي أَنَّ عَلَى ابْنِي الرَّجْمَ فَافْتَدَيْتُ بِمِائَةٍ مِنَ الْغَنَمِ وَوَلِيدَةٍ ثُمَّ سَأَلْتُ أَهْلَ الْعِلْمِ فَزَعَمُوا أَنَّ مَا عَلَى ابْنِي جَلْدُ مِائَةٍ وَتَغْرِيبُ عَامٍ فَقَالَ وَالَّذِي نَفْسِي بِيَدِهِ لَأَقْضِيَنَّ بَيْنَكُمَا بِكِتَابِ اللهِ أَمَّا الْغَنَمُ وَالْوَلِيدَةُ فَرَدٌّ عَلَيْكَ وَعَلَى ابْنِكَ جَلْدُ مِائَةٍ وَتَغْرِيبُ عَامٍ وَأَمَّا أَنْتَ يَا أُنَيْسُ فَاغْدُ عَلَى امْرَأَةِ هَذَا فَارْجُمْهَا فَغَدَا أُنَيْسٌ فَرَجَمَهَا .

[1] Iz prethodnih hadisa razumije se da je ona priznala svoj grijeh.

POGLAVLJE

Riječi Uzvišenog: “A onaj među vama koji nije dovoljno imućan da se oženi slobodnom vjernicom – eto mu one vjernice koje su u vašem vlasništvu – a Allah najbolje zna vjerovanje vaše[1] – jedni ste od drugih. I ženite se njima uz odobrenje vlasnika njihovih,[2] i dajte im vjenčane darove kako je uobičajeno, ako su čedne a nisu preljubnice, niti tajne ljubavnice.[3] A ako one budu udate, pa počine razvrat, neka se kazne polovinom kazne propisane za slobodne žene.[4] To je za onoga od vas koji se boji razvrata, a bolje vam je da se suzdržite,[5] a Allah je Oprostitelj grijeha, Milostivi.”*Gajre musafihatin* znači *zevani* (bludnice), a *ve la muttehizatil-ahdan* znači *ehilla'* (prilježnice, ljubavnice).

بَاب

قَوْلِ اللهِ تَعَالَى وَمَنْ لَمْ يَسْتَطِعْ مِنْكُمْ طَوْلًا أَنْ يَنْكِحَ الْمُحْصَنَاتِ الْمُؤْمِنَاتِ فَمِمَّا مَلَكَتْ أَيْمَانُكُمْ مِنْ فَتَيَاتِكُمُ الْمُؤْمِنَاتِ وَاللهُ أَعْلَمُ بِإِيمَانِكُمْ بَعْضُكُمْ مِنْ بَعْضٍ فَانْكِحُوهُنَّ بِإِذْنِ أَهْلِهِنَّ وَآتُوهُنَّ أُجُورَهُنَّ بِالْمَعْرُوفِ مُحْصَنَاتٍ غَيْرَ مُسَافِحَاتٍ وَلَا مُتَّخِذَاتِ أَخْدَانٍ فَإِذَا أُحْصِنَّ فَإِنْ أَتَيْنَ بِفَاحِشَةٍ فَعَلَيْهِنَّ نِصْفُ مَا عَلَى الْمُحْصَنَاتِ مِنَ الْعَذَابِ ذَلِكَ لِمَنْ خَشِيَ الْعَنَتَ مِنْكُمْ وَأَنْ تَصْبِرُوا خَيْرٌ لَكُمْ وَاللهُ غَفُورٌ رَحِيمٌ غَيْرَ مُسَافِحَاتٍ زَوَانٍ وَلَا مُتَّخِذَاتِ أَخْدَانٍ أَخِلَّاءَ .

---

1 Ljudi se trebaju ograničiti na spoljašnju manifestaciju imana i suditi na osnovu toga, a jedino Uzvišeni Allah zna tajne i ono što je skriveno. Moguće je da robinja bude boljeg vjerovanja od slobodne žene i iman nije nešto što ovisi od društvenog statusa. Ipak, islam muškarcima daje pravo da ožene one žene za koje misle da su boljeg imana, porijekla i slično, a i obratno. Međutim, slobodni ljudi i robovi su jednaki po porijeklu, jer svi potječu od Adema, alejhis-selam.

2 Vlasnik roba ili robinje ima ulogu staratelja i nijedno ni drugo ne mogu se oženiti ili udati bez dozvole vlasnika.

3 Ovo je naredba onome koji oženi robinju da joj dadne mehr i da joj u tome ne čini zulum. Taj mehr se predaje vlasniku robinje, a ne njoj.

4 Tako je u slučaju bičevanja, ali nije u slučaju kamenovanja i nema te kazne u slučaju robova jer nije moguće kamenovanje prepoloviti.

5 Brak s robinjama je za one koji se boje da će počiniti blud ako se ne ožene, a da se suzdrže od braka s njima, to im je bolje, ako se mogu suzdržati.

KADA ROBINJA POČINI BLUD

باب إذا زنت الأمة

6837, 6838. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Jusuf da ga je obavijestio Malik, prenoseći od Ibn-Šihaba, on od Ubejdullaha b. Abdullaha, a on od Ebu-Hurejre i Zejda b. Halida, radijallahu anhuma, da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, upitan o tome ako robinja počini blud, a nije u okrilju braka,[6] pa je rekao:
"Ako počini blud, išibajte je (izbičujte je),[7] ako opet počini blud išibajte je (izbičujte je), a ako ponovo učini blud išibajte je (izbičujte je)! Potom je prodajte, pa makar za uže pleteno (od dlake)!"[8] Ibn-Šihab je rekao: "Ne znam (da li će je prodati) nakon što treći ili četvrti put (počini blud)."

٦٨٣٧-٦٨٣٨. حَدَّثَنَا عَبْدُ اللهِ بْنُ يُوسُفَ أَخْبَرَنَا مَالِكٌ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ عَنْ عُبَيْدِ اللهِ بْنِ عَبْدِ اللهِ بْنِ عُتْبَةَ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ وَزَيْدِ بْنِ خَالِدٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا أَنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ سُئِلَ عَنِ الأَمَةِ إِذَا زَنَتْ وَلَمْ تُحْصَنْ قَالَ إِذَا زَنَتْ فَاجْلِدُوهَا ثُمَّ إِنْ زَنَتْ فَاجْلِدُوهَا ثُمَّ إِنْ زَنَتْ فَاجْلِدُوهَا ثُمَّ بِيعُوهَا وَلَوْ بِضَفِيرٍ قَالَ ابْنُ شِهَابٍ لَا أَدْرِي بَعْدَ الثَّالِثَةِ أَوِ الرَّابِعَةِ

NE UKORAVA SE ROBINJA KADA POČINI BLUD, NITI SE PROTJERUJE

باب لَا يُثَرَّبُ عَلَى الأَمَةِ إِذَا زَنَتْ وَلَا تُنْفَى

6839. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Jusuf, a njemu Lejs, prenoseći od Seida Makburija, a on od svoga oca, da je čuo Ebu-Hurejru da kaže:
– Rekao je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem: "Kada robinja počini blud i to joj se jasno dokaže, neka je išiba (izbičuje njen vlasnik) i neka ju se ne ukorava![9] Ako potom opet učini blud,

٦٨٣٩. حَدَّثَنَا عَبْدُ اللهِ بْنُ يُوسُفَ حَدَّثَنَا اللَّيْثُ عَنْ سَعِيدٍ الْمَقْبُرِيِّ عَنْ أَبِيهِ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ أَنَّهُ سَمِعَهُ يَقُولُ قَالَ النَّبِيُّ ﷺ إِذَا زَنَتِ الأَمَةُ فَتَبَيَّنَ زِنَاهَا فَلْيَجْلِدْهَا وَلَا يُثَرِّبْ ثُمَّ إِنْ زَنَتْ فَلْيَجْلِدْهَا وَلَا يُثَرِّبْ ثُمَّ إِنْ زَنَتِ الثَّالِثَةَ فَلْيَبِعْهَا وَلَوْ بِحَبْلٍ

6 Kastalani smatra da dio hadisa koji glasi *ve lem tuhsan* znači: *i ne sačuva svoju neporočnost*, a to je nešto drugačiji smisao od onoga koji je ponuđen u prijevodu. Mi smo se odlučili za ovakav prijevod na osnovu Nevevijevog tumačenja ovog hadisa, a on veli da se ovdje misli na to da robinja počini blud, a ne bude zaštićena brakom, ne bude u okrilju braka, tj. da ne bude udata. On kaže da je poznato da je kazna za robinju (ili roba) pola kazne koja sljeduje slobodnu ženu (ili slobodnog muškarca), bez obzira da li je robinja udata (ili je rob oženjen) ili ne. Nevevi zaključuje da se ovaj hadis odnosi konkretno na robinju koja nije u braku, ali to ne proturiječi svim ostalim tekstovima iz kojih se saznaje da je kazna za robinju ili roba koji počine blud, jednaka polovini kazne (udaraca bičem ili štapom) koja je određena slobodnom muškarcu ili ženi koji nisu u braku.

7 Većina pravnika iz ovih riječi zaključuje da vlasnik robinje ili roba treba izvršiti predviđenu kaznu, dok Ebu-Hanife smatra da to radi vlast. Malik smatra da će u slučaju udate robinje sankciju izvršiti njen suprug, a ako nije udata, sankciju će izvršiti vladar (odnosno vlast).

8 U zadnjem dijelu hadisa je spomenuto uže od dlake, zato što su u to doba ljudi uglavno pravili užad od dlaka, a ovim se želi istaći prezrenost takvog čina. Slični hadisi s komentarom prethodili su u drugom tomu na strani 226, pa se tamo mogu pogledati.

9 Bejdavi veli da je prije postojanja šerijatske kazne bičevanja za blud, bila samo verbalna kazna ukoravanja

neka je išiba (izbičuje njen vlasnik) i neka ju se ne ukorava! Ako potom i treći put učini blud, neka je proda, pa makar za uže od dlake!"
U prenošenju ovog hadisa Lejsa slijedi Isma'il b. Umejje, prenoseći ga od Seida, on od Ebu-Hurejre, a on od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem.

مِنْ شَعَرٍ تَابَعَهُ إِسْمَاعِيلُ بْنُ أُمَيَّةَ عَنْ سَعِيدٍ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ .

TRETMAN ŠTIĆENIKA ISLAMSKE DRŽAVE (ZIMMIJA) I SLUČAJA KADA SU U OKRILJU BRAKA (*IHSAN*)[1] KADA POČINE BLUD I DOSPIJU DO IMAMA (VLADARA)[2]

باب
أَحْكَامِ أَهْلِ الذِّمَّةِ وَإِحْصَانِهِمْ إِذَا زَنَوْا وَرُفِعُوا إِلَى الإِمَامِ

6840. PRIČAO NAM JE Musa b. Isma'il, njemu Abdul-Vahid, a njemu Šejbani koji je rekao:– Pitao sam Abdullaha b. Ebu-Evfaa o kamenovanju,[3] pa je rekao: "Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, je kamenovao." Rekao sam mu: "Je li to bilo prije (objavljivanja sure) En-Nur ili poslije nje?, a on odgovori: "Ne znam."[4]
U prenošenju ovog hadisa Abdul-Vahida slijedi Abdullah b. Mushir, Halid b. Abdullah, Muharibi i Ubejde b. Humejd, prenoseći ga od Šejbanija. Jedan od njih[5] je rekao:
"...El-Maide (umjesto En-Nur)", a prvo je tačnije.

٦٨٤٠. حَدَّثَنَا مُوسَى بْنُ إِسْمَاعِيلَ حَدَّثَنَا عَبْدُ الْوَاحِدِ حَدَّثَنَا الشَّيْبَانِيُّ سَأَلْتُ عَبْدَ اللهِ ابْنَ أَبِي أَوْفَى عَنِ الرَّجْمِ فَقَالَ رَجَمَ النَّبِيُّ ﷺ فَقُلْتُ أَقَبْلَ النُّورِ أَمْ بَعْدَهُ قَالَ لَا أَدْرِي . تَابَعَهُ عَلِيُّ بْنُ مُسْهِرٍ وَخَالِدُ بْنُ عَبْدِ اللهِ وَالْمُحَارِبِيُّ وَعَبِيدَةُ بْنُ حُمَيْدٍ عَنِ الشَّيْبَانِيِّ وَقَالَ بَعْضُهُمُ الْمَائِدَةِ وَالأَوَّلُ أَصَحُّ .

---

i grđenja. Zatim je naređeno da se za taj čin izvršava šerijatska kazna, zabranjuje se samo ograničavanje na ukor. Drugo mišljenje glasi da se ovdje misli na zabranu ukoravanja nakon bičevanja i da se ne mogu sastaviti obje vrste kazne.

1 Ovim naslovom Buhari stavlja do znanja da za nepovredivost (bračne veze) nije uvjet islam (pa da se samo u islamu skrnavljenje toga kažnjava kamenovanjem), kao što neki drugi smatraju. Jer, da je to tako, ne bi dvoje židova, čiji se slučaj navodi u ovom poglavlju, bili kamenovani.

2 Bez obzira da li oni sami dođu do vladara da im on presudi ili ih neko drugi dovede do njega.

3 Tj. o tretmanu kamenovanja u slučaju oženjenog muškarca čiji se blud dokaže.

4 Ponekad se dešavalo da istaknuti ashab ne zna za neke očigledne činjenice, ali su oni znali da nije nikakva sramota reći da ne znaju. Naprotiv, to ukazuje na opreznost, bogobojaznost, pa čak i na znanje.

5 Ubejde b. Humejd.

6841. PRIČAO NAM JE Isma'il b. Abdullah, a njemu Malik, prenoseći od Nafija, a on od Abdullaha b. Omera, radijallahu anhuma, da je rekao:

– Židovi su došli Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, i spomenuli mu da su neki njihov muškarac i žena počinili blud, pa im je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Šta nalazite u Tevratu u vezi s kamenovanjem?" "Nalazimo to da ih osramotimo i da budu bičevani", odgovorili su. "Lažete! U njemu se nalazi (propis o) kamenovanju", reče Abdullah b. Selam. Zatim su donijeli Tevrat i otvorili ga, pa je jedan od njih stavio ruku na stavak o kamenovanju, te je pročitao samo ono što je ispred i iza tog stavka. Tada mu Abdullah b. Selam reče: "Podigni svoju ruku!", i ovaj je podiže, a ono stvarno tu bijaše stavak o kamenovanju. Oni onda rekoše: "Istinu je rekao, Muhammede! U njemu, zaista, postoji stavak o kamenovanju."

Potom Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, naredi da to dvoje budu kamenovani i oni su i kamenovani, a ja vidjeh da se čovjek nadvio nad ženom štiteći je od kamenja."[6]

٦٨٤١. حَدَّثَنَا إِسْمَاعِيلُ بْنُ عَبْدِ اللهِ حَدَّثَنِي مَالِكٌ عَنْ نَافِعٍ عَنْ عَبْدِ اللهِ بْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا أَنَّهُ قَالَ إِنَّ الْيَهُودَ جَاءُوا إِلَى رَسُولِ اللهِ ﷺ فَذَكَرُوا لَهُ أَنَّ رَجُلًا مِنْهُمْ وَامْرَأَةً زَنَيَا فَقَالَ لَهُمْ رَسُولُ اللهِ ﷺ مَا تَجِدُونَ فِي التَّوْرَاةِ فِي شَأْنِ الرَّجْمِ فَقَالُوا نَفْضَحُهُمْ وَيُجْلَدُونَ قَالَ عَبْدُ اللهِ بْنُ سَلَامٍ كَذَبْتُمْ إِنَّ فِيهَا الرَّجْمَ فَأَتَوْا بِالتَّوْرَاةِ فَنَشَرُوهَا فَوَضَعَ أَحَدُهُمْ يَدَهُ عَلَى آيَةِ الرَّجْمِ فَقَرَأَ مَا قَبْلَهَا وَمَا بَعْدَهَا فَقَالَ لَهُ عَبْدُ اللهِ بْنُ سَلَامٍ ارْفَعْ يَدَكَ فَرَفَعَ يَدَهُ فَإِذَا فِيهَا آيَةُ الرَّجْمِ قَالُوا صَدَقَ يَا مُحَمَّدُ فِيهَا آيَةُ الرَّجْمِ فَأَمَرَ بِهِمَا رَسُولُ اللهِ ﷺ فَرُجِمَا فَرَأَيْتُ الرَّجُلَ يَجْنِي عَلَى الْمَرْأَةِ يَقِيهَا الْحِجَارَةَ.

6 Slično ovom hadisu navedeno je predanje u prvom tomu, str. 900, te u drugom tomu na strani 1118 i 1119, uz kratak komentar i to se tamo može pogledati.

KADA NEKO PRED VLADAROM ILI PRED LJUDIMA OPTUŽI SVOJU ILI TUĐU ŽENU ZA BLUD, DA LI JE VLADAR OBAVEZAN DA POŠALJE PO TU ŽENU PA DA JE PITA O ONOME ZA ŠTA JE OPTUŽENA?[1]

بَاب إِذَا رَمَى امْرَأَتَهُ أَوْ امْرَأَةَ غَيْرِهِ بِالزِّنَا عِنْدَ الْحَاكِمِ وَالنَّاسِ هَلْ عَلَى الْحَاكِمِ أَنْ يَبْعَثَ إِلَيْهَا فَيَسْأَلَهَا عَمَّا رُمِيَتْ بِهِ

6842, 6843. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Jusuf, a njega je obavijestio Malik, prenoseći od Ibn-Šihaba, on od Ubejdullaha b. Abdullaha b. Utbe b. Mes'uda, a on od Ebu-Hurejre i Zejda b. Halida, da su ga njih dvojica obavijestila o dva čovjeka koji su se sporili pred Allahovim Poslanikom, sallallahu alejhi ve sellem, pa je jedan od njih dvojice rekao: "Presudi nam po Allahovoj Knjizi!"
Drugi, a bio je razboritiji[2] od prvog, reče: "Da, Allahov Poslaniče, presudi nam po Allahovoj Knjizi i dozvoli mi da govorim." "Govori", reče mu. "Moj sin je", reče čovjek, "bio najamnik kod ovoga (Malik je rekao da *el-asif* znači *el-edžir*, tj. najamnik, nadničar), pa je počinio blud s njegovom ženom, te su me obavijestili da moga sina sljeduje kamenovanje, ali sam ga od toga otkupio za stotinu ovaca i jednu moju robinju. Zatim sam pitao učene ljude i oni su me obavijestili da ono što sljeduje moga sina jeste stotinu udaraca (bičem ili štapom) i izgnanstvo na godinu dana, da njegovu ženu sljeduje kamenovanje." Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, reče: "Tako mi Onoga u Čijoj je ruci moja duša, sigurno ću vam presudit po Allahovoj Knjizi! Što se tiče tvojih ovaca i robinje, ima da ti budu vraćeni..." Zatim je njegovog sina izbičevao sa stotinu udaraca i izgnao ga na godinu dana, a Unejsu Eslemiju je naredio da ode kod žene onog drugog i da je kamenuje, ako prizna blud, i ona je to priznala, pa ju je on kamenovao.[3]

٦٨٤٢-٦٨٤٣. حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ يُوسُفَ أَخْبَرَنَا مَالِكٌ عَنْ ابْنِ شِهَابٍ عَنْ عُبَيْدِ اللَّهِ ابْنِ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عُتْبَةَ بْنِ مَسْعُودٍ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ وَزَيْدِ بْنِ خَالِدٍ أَنَّهُمَا أَخْبَرَاهُ أَنَّ رَجُلَيْنِ اخْتَصَمَا إِلَى رَسُولِ اللَّهِ ﷺ فَقَالَ أَحَدُهُمَا اقْضِ بَيْنَنَا بِكِتَابِ اللَّهِ وَقَالَ الْآخَرُ وَهُوَ أَفْقَهُهُمَا أَجَلْ يَا رَسُولَ اللَّهِ فَاقْضِ بَيْنَنَا بِكِتَابِ اللَّهِ وَأْذَنْ لِي أَنْ أَتَكَلَّمَ قَالَ تَكَلَّمْ قَالَ إِنَّ ابْنِي كَانَ عَسِيفًا عَلَى هَذَا قَالَ مَالِكٌ وَالْعَسِيفُ الْأَجِيرُ فَزَنَى بِامْرَأَتِهِ فَأَخْبَرُونِي أَنَّ عَلَى ابْنِي الرَّجْمَ فَافْتَدَيْتُ مِنْهُ بِمِائَةِ شَاةٍ وَبِجَارِيَةٍ لِي ثُمَّ إِنِّي سَأَلْتُ أَهْلَ الْعِلْمِ فَأَخْبَرُونِي أَنَّ مَا عَلَى ابْنِي جَلْدُ مِائَةٍ وَتَغْرِيبُ عَامٍ وَإِنَّمَا الرَّجْمُ عَلَى امْرَأَتِهِ فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ أَمَا وَالَّذِي نَفْسِي بِيَدِهِ لَأَقْضِيَنَّ بَيْنَكُمَا بِكِتَابِ اللَّهِ أَمَّا غَنَمُكَ وَجَارِيَتُكَ فَرَدٌّ عَلَيْكَ وَجَلَدَ ابْنَهُ مِائَةً وَغَرَّبَهُ عَامًا وَأَمَرَ أُنَيْسًا الْأَسْلَمِيَّ أَنْ يَأْتِيَ امْرَأَةَ الْآخَرِ فَإِنْ اعْتَرَفَتْ فَارْجُمْهَا فَاعْتَرَفَتْ فَرَجَمَهَا.

1 Buhari je naslov ovog poglavlja postavio u upitnoj formi i nije na to pitanje dao odgovor, jer o ovome postoje suprotni stavovi učenjaka, a većina njih smatra da je to prepušteno na volju vladaru.

2 Bio je razboritiji od njega općenito ili samo u ovom slučaju, ili je bio razboritiji u poznavanju propisa vjere. Prenosilac je vjerovatno znao obojicu, čim je rekao ovako nešto.

3 Buhari navodi više verzija ovog hadisa, a jedna je s komentarom prethodila u prvom tomu na strani 550 i 551.

O ONOME KO UPOTRIJEBI ODGOJNU MJERU PREMA SVOJIM UKUĆANIMA[4] ILI PREMA NEKOM DRUGOM BEZ (DOZVOLE) VLADARA

باب
مَنْ أَدَّبَ أَهْلَهُ أَوْ غَيْرَهُ دُونَ السُّلْطَانِ

Ebu-Seid (Hudri) prenosi od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, da je rekao:
"Kada (čovjek) klanja i neko htjedne da prođe ispred njega, neka ga odgura. A ako se ovaj ne htjedne vratiti, neka ga fizički spriječi."
Tako je postupio Ebu-Seid.[5]

وَقَالَ أَبُو سَعِيدٍ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ إِذَا صَلَّى فَأَرَادَ أَحَدٌ أَنْ يَمُرَّ بَيْنَ يَدَيْهِ فَلْيَدْفَعْهُ فَإِنْ أَبَى فَلْيُقَاتِلْهُ وَفَعَلَهُ أَبُو سَعِيدٍ .

6844. PRIČAO NAM JE Isma'il, njemu Malik, prenoseći od Abdur-Rahmana b. Kasima, on od svoga oca, a on od Aiše koja je rekla:
"Došao je (jednom) Ebu-Bekr, radijallahu anhu, a Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, je bio spustio svoju glavu na moje stegno, pa reče: 'Zadržala si Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, a ljudi nisu pri vodi!' Ukoravao me je i bockao rukom po struku, a samo me je položaj Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, sprečavao da se pomaknem. Potom je Allah spustio ajet o tejemmumu."[6]

٦٨٤٤. حَدَّثَنَا إِسْمَاعِيلُ حَدَّثَنِي مَالِكٌ عَنْ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ الْقَاسِمِ عَنْ أَبِيهِ عَنْ عَائِشَةَ قَالَتْ جَاءَ أَبُو بَكْرٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ وَرَسُولُ اللَّهِ ﷺ وَاضِعٌ رَأْسَهُ عَلَى فَخِذِي فَقَالَ حَبَسْتِ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ وَالنَّاسَ وَلَيْسُوا عَلَى مَاءٍ فَعَاتَبَنِي وَجَعَلَ يَطْعُنُ بِيَدِهِ فِي خَاصِرَتِي وَلَا يَمْنَعُنِي مِنَ التَّحَرُّكِ إِلَّا مَكَانُ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ فَأَنْزَلَ اللَّهُ آيَةَ التَّيَمُّمِ .

4 Suprugu, djecu i sve one čiji je staratelj i koji žive s njim.

5 Ovaj hadis i slučaj kada je Ebu-Seid spriječio jednog mladića da prođe ispred njega, naveden je u prvom tomu na strani 369-370. Tamo je navedeno da se taj mladić žalio Mervanu, a kada ga je on upitao za razlog ovakvog postupka, on je odgovorio kako je čuo hadis Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, o tome da će klanjač spriječiti prolazak ispred sebe.

6 Komentar potpune verzije ovog hadisa nalazi se u prvom tomu, strana 257-258.

6845. PRIČAO NAM JE Jahja b. Sulejman, njemu Ibn-Vehb, a njega je opet obavijestio Amr, da mu je pričao Abdur-Rahman b. Kasim, prenoseći od svoga oca, a on od Aiše koja je rekla: "Prišao je (jednom) Ebu-Bekr i dobro me udario, te rekao: 'Zadražala si Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, zbog ogrlice!' Mene je skoro smrt snašla zbog položaja Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, a baš me je (udarac) zabolio.'" (Jahja je ispričao ovaj hadis) slično prethodnom. *Lekeze* i *vekeze* su istog značenja.[1]

٦٨٤٥. حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ سُلَيْمَانَ حَدَّثَنِي ابْنُ وَهْبٍ أَخْبَرَنِي عَمْرٌو أَنَّ عَبْدَ الرَّحْمَنِ بْنَ الْقَاسِمِ حَدَّثَهُ عَنْ أَبِيهِ عَنْ عَائِشَةَ قَالَتْ أَقْبَلَ أَبُو بَكْرٍ فَلَكَزَنِي لَكْزَةً شَدِيدَةً وَقَالَ حَبَسْتِ النَّاسَ فِي قِلَادَةٍ فَبِي الْمَوْتُ لِمَكَانِ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ وَقَدْ أَوْجَعَنِي نَحْوَهُ لَكَزَ وَوَكَزَ وَاحِدٌ .

KO VIDI (ZATEČE) SA SVOJOM SUPRUGOM NEKOG ČOVJEKA I UBIJE GA[2]

بَاب مَنْ رَأَى مَعَ امْرَأَتِهِ رَجُلًا فَقَتَلَهُ

6846. PRIČAO NAM JE Musa, njemu Avane, a njemu Abdul-Melik, prenoseći od Verrada, a on od Mugire, da je Sa'd b. Ubade rekao:
"Kad bi vidio nekog čovjeka s mojom suprugom udario bih ga sabljom, ali ne pljoštimice!"
Te riječi su doprle do Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, te on reče: "Zar se čudite Sa'dovoj ljubomori? Ja sam, zaista, ljubomorniji od njega, a Allah je ljubomorniji od mene!"[3]

٦٨٤٦. حَدَّثَنَا مُوسَى حَدَّثَنَا أَبُو عَوَانَةَ حَدَّثَنَا عَبْدُ الْمَلِكِ عَنْ وَرَّادٍ كَاتِبِ الْمُغِيرَةِ عَنِ الْمُغِيرَةِ قَالَ قَالَ سَعْدُ بْنُ عُبَادَةَ لَوْ رَأَيْتُ رَجُلًا مَعَ امْرَأَتِي لَضَرَبْتُهُ بِالسَّيْفِ غَيْرَ مُصْفَحٍ فَبَلَغَ ذَلِكَ النَّبِيَّ ﷺ فَقَالَ أَتَعْجَبُونَ مِنْ غَيْرَةِ سَعْدٍ لَأَنَا أَغْيَرُ مِنْهُ وَاللَّهُ أَغْيَرُ مِنِّي .

---

1 Ebu-Ubejde je rekao da je *el-lekz* udarac skupljenom šakom po prsima, dok Ebu-Zejd smatra da je to udarac po bilo kojem dijelu tijela.

2 Misli se na to kakav je tretman takvog čina.

3 *El-gire* je riječ koju uglavnom na naš jezik prevodimo kao ljubomora, a Kermani veli da ona u suštini znači sprečavanje, tj. to je nešto što čini da muškarac ne voli da se njegova supruga veže za nekog drugog muškarca, bilo pogledom ili na neki drugi način. U leksikonu arapskog jezika zvanom *En-Nihaje* navodi se da je *el-gire* (srčani) žar, zanos i gordost. Allahova ljubomora je, ustvari, to što On ne dozvoljava da se čine grijesi.

ŠTA SE NAVODI O ALUZIJI?

باب ما جاء في التَّعْرِيض

6847. PRIČAO NAM JE Isma'il, a njemu Malik, prenoseći od Ibn-Šihaba, on od Seida b. Musejjeba, a on od Ebu-Hurejre, radijallahu anhu, da je Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, došao neki beduin i rekao:
"Allahov Poslaniče, moja je žena rodila crnog dječaka!?"
"Imaš li ti deva?", upita ga on.
"Imam", odgovori beduin.
"Kakve su boje", upita ga (Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem).
"Crvene", odgovori.
"Ima li među njima crnomanjastih (pepeljastih)?", upita ga.
"Da", reče.
"A odakle je to tako?", upita ga ponovo.
"Mislim da je to zbog dalekog porijekla iz koje je povuklo tu boju", reče beduin.
"Isto tako je to možda zbog dalekog porijekla iz kojeg je tvoj sin povukao tu boju", reče (Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem."[4]

٦٨٤٧. حَدَّثَنَا إِسْمَاعِيلُ حَدَّثَنِي مَالِكٌ عَنْ ابْنِ شِهَابٍ عَنْ سَعِيدِ بْنِ الْمُسَيَّبِ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ جَاءَهُ أَعْرَابِيٌّ فَقَالَ يَا رَسُولَ اللَّهِ إِنَّ امْرَأَتِي وَلَدَتْ غُلَامًا أَسْوَدَ فَقَالَ هَلْ لَكَ مِنْ إِبِلٍ قَالَ نَعَمْ قَالَ مَا أَلْوَانُهَا قَالَ حُمْرٌ قَالَ هَلْ فِيهَا مِنْ أَوْرَقَ قَالَ نَعَمْ قَالَ فَأَنَّى كَانَ ذَلِكَ قَالَ أُرَاهُ عِرْقٌ نَزَعَهُ قَالَ فَلَعَلَّ ابْنَكَ هَذَا نَزَعَهُ عِرْقٌ .

4 Iz hadisa se može razumjeti da je čovjeku zabranjeno da negira da je dijete koje mu rodi supruga njegovo samo na osnovu slabih i nedovoljnih pokazatelja. Naprotiv, da bi čovjek optužio suprugu za blud, treba imati jake argumente, kao da nije imao s njom spolni odnos, a ona rodi dijete, ili da rodi dijete prije nego što prođe šest mjeseci od trenutka kada je s njom imao prvi odnos, ili da se to u današnjem vremenu dokaže naučnom metodom koja se koristi u dokazivanju porijekla. Buhari je naslovom ovog poglavlja htio da kaže da nije dovoljna aluzija da se suprugu (ili muža) optuži za blud.

OD KOLIKO UDARACA SE SASTOJI ODGOJNA MJERA ZBOG GRIJEHA (*TA'ZIR*) I ODGOJNA MJERA ZBOG NEČEG MANJEG (*TE'DIB*)?[1]

باب
كَمْ التَّعْزِيرُ وَالأَدَبُ

6848. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Jusuf, njemu Lejs, a njemu Jezid b. Ebu-Habib, prenoseći od Bukejra b. Abdullaha, on od Sulejmana b. Jesara, on od Abdur-Rahmana b. Džabira b. Abdullaha, a on od Ebu-Hurejre, radijallahu anhu, da je rekao:
– Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, je govorio: "Nema udaranja s više od deset udaraca (bičem ili štapom), osim u slučaju precizno određenih šerijatskih kazni (*hudud*)."

٦٨٤٨. حَدَّثَنَا عَبْدُ اللهِ بْنُ يُوسُفَ حَدَّثَنَا اللَّيْثُ حَدَّثَنِي يَزِيدُ بْنُ أَبِي حَبِيبٍ عَنْ بُكَيْرِ بْنِ عَبْدِ اللهِ عَنْ سُلَيْمَانَ بْنِ يَسَارٍ عَنْ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ جَابِرِ بْنِ عَبْدِ اللهِ عَنْ أَبِي بُرْدَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ كَانَ النَّبِيُّ ﷺ يَقُولُ لَا يُجْلَدُ فَوْقَ عَشْرِ جَلَدَاتٍ إِلَّا فِي حَدٍّ مِنْ حُدُودِ اللهِ .

6849. PRIČAO NAM JE Amr b. Ali, njemu Fudajl b. Sulejman, njemu Muslim b. Ebu-Merjem, a njemu Abdur-Rahman b. Džabir, a on od nekog ko je čuo[2] da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, je govorio: "Nema kazne veće od deset udaraca (bičem ili štapom), osim u slučaju precizno određenih šerijatskih kazni (*hudud*)."

٦٨٤٩. حَدَّثَنَا عَمْرُو بْنُ عَلِيٍّ حَدَّثَنَا فُضَيْلُ ابْنُ سُلَيْمَانَ حَدَّثَنَا مُسْلِمُ بْنُ أَبِي مَرْيَمَ حَدَّثَنِي عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ جَابِرٍ عَمَّنْ سَمِعَ النَّبِيَّ ﷺ قَالَ لَا عُقُوبَةَ فَوْقَ عَشْرِ ضَرَبَاتٍ إِلَّا فِي حَدٍّ مِنْ حُدُودِ اللهِ .

6850. PRIČAO NAM JE Jahja b. Sulejman, a njemu Ibn-Vehb, da ga je obavijestio Amr kako mu je pričao Bukejr rekavši:
– Dok sam sjedio kod Sulejmana b. Jesara dođe Abdur-Rahman i ispriča (hadis) Sulejmanu b. Jesaru,

٦٨٥٠. حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ سُلَيْمَانَ حَدَّثَنِي ابْنُ وَهْبٍ أَخْبَرَنِي عَمْرٌو أَنَّ بُكَيْرًا حَدَّثَهُ قَالَ بَيْنَمَا أَنَا جَالِسٌ عِنْدَ سُلَيْمَانَ بْنِ يَسَارٍ إِذْ جَاءَ عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ جَابِرٍ فَحَدَّثَ سُلَيْمَانَ بْنَ يَسَارٍ

1 *Et-ta'zir* je infinitiv od od glagola *azzerehu*, a *el-azr* znači sprečavanje i odvraćanje. Ova se riječ upotrebljava kada se želi izraziti stajanje u odbranu neke osobe, kao što je odvraćanje njenih neprijatelja i sprečavanje da joj naude. Ova riječce se koristi i da se izrazi sprečavanje nekoga da počini nešto ružno, pa se tako kaže: *Azzerehu el-kadi* (spriječio ga je kadija), kada upotrijebi odgojnu mjeru protiv njega kako se ne bi povratio činjenju loših postupaka. Ova odgojna mjera može biti verbalna (riječima), a može biti i u vidu tjelesnog kažnjavanja, srazmjerno počinjenom djelu i njegovom počinitelju. Uglavnom, ovdje se govori o odgojnim mjerama koje su diskreciono pravo vladara. U naslovu je napravljena razlika između termina *ta'zir* i termina *te'dib*, a Ibn-Hadžer veli da je *ta'zir* odgojna mjera koja se koristi u slučaju grijeha, dok je *te'dib* općenitije značenje, kao što je odgojna mjera koju otac ili učitelj poduzme u slučaju djeteta. Naslov je postavljen u upitnoj formi zbog toga što postoje različita mišljenja pravnika o tome kolika treba biti ta odgojna mjera. O tome se može pročitati u djelima iz fikha (šerijatskog prava).

2 Ovdje nije imenovano o kom se ashabu radi, a Kastalani veli da se radi o Ebu-Burdeu Nejjariju.

a onda nam se okrenu Sulejman b. Jesar i reče: "Pričao mi je Abdur-Rahman b. Džabir da mu je pričao njegov otac, kako je čuo Ebu-Burdu Ensarija da kaže : 'Čuo sam Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, da kaže: 'Nemojte udarati s više od deset udaraca (bičem), osim u slučaju precizno određenih šerijatskih kazni (*hudud*).'"

ثُمَّ أَقْبَلَ عَلَيْنَا سُلَيْمَانُ بْنُ يَسَارٍ فَقَالَ حَدَّثَنِي عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ جَابِرٍ أَنَّ أَبَاهُ حَدَّثَهُ أَنَّهُ سَمِعَ أَبَا بُرْدَةَ الْأَنْصَارِيَّ قَالَ سَمِعْتُ النَّبِيَّ ﷺ يَقُولُ لَا تَجْلِدُوا فَوْقَ عَشْرَةِ أَسْوَاطٍ إِلَّا فِي حَدٍّ مِنْ حُدُودِ اللَّهِ .

6851. PRIČAO NAM JE Jahja b. Bukejr, a njemu Lejs, prenoseći od Ukajla, a on od Ibn-Šihaba, da je Ebu-Seleme pričao da je Ebu-Hurejre, radijallahu anhu, rekao:

– Zabranio je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, neprekidni post (od dva dana i jednu noć i više), pa mu neki muslimani rekoše: "Ali, Allahov Poslaniče, ti, doista, neprekidno postiš!"

"A ko je od vas kao što sam ja? Ja zanoćim, a moj me Gospodar hrani i poji!",[3] reče Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem.

Pošto su se ustegli od toga da prestanu s neprekidnim postom, on je nastavio s njima postiti dan, a zatim još jedan dan, a onda su ugledali mlađak i on reče: "Da se (mlađak) još nije pojavio, ja bih vam povećao."

On kao da je ovim htio da ih kazni kada su se ustegnuli (od prekidanja posta).[4]

Ukajla u prenošenju slijedi Šu'ajb, Jahja b. Seid i Junus, prenoseći od Zuhrija.

Abdur-Rahman b. Halid (za razliku od ove trojice, hadis prenosi) od Ibn-Šihaba, on od Seida (b. Musejjeba), on od Ebu-Hurejre, a on od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem.

٦٨٥١. حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ بُكَيْرٍ حَدَّثَنَا اللَّيْثُ عَنْ عُقَيْلٍ عَنْ ابْنِ شِهَابٍ حَدَّثَنَا أَبُو سَلَمَةَ أَنَّ أَبَا هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ نَهَى رَسُولُ اللَّهِ ﷺ عَنْ الْوِصَالِ فَقَالَ لَهُ رِجَالٌ مِنْ الْمُسْلِمِينَ فَإِنَّكَ يَا رَسُولَ اللَّهِ تُوَاصِلُ فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ أَيُّكُمْ مِثْلِي إِنِّي أَبِيتُ يُطْعِمُنِي رَبِّي وَيَسْقِينِ فَلَمَّا أَبَوْا أَنْ يَنْتَهُوا عَنْ الْوِصَالِ وَاصَلَ بِهِمْ يَوْمًا ثُمَّ يَوْمًا ثُمَّ رَأَوْا الْهِلَالَ فَقَالَ لَوْ تَأَخَّرَ لَزِدْتُكُمْ كَالْمُنَكِّلِ بِهِمْ حِينَ أَبَوْا تَابَعَهُ شُعَيْبٌ وَيَحْيَى بْنُ سَعِيدٍ وَيُونُسُ عَنْ الزُّهْرِيِّ وَقَالَ عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ خَالِدٍ عَنْ ابْنِ شِهَابٍ عَنْ سَعِيدٍ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ عَنْ النَّبِيِّ ﷺ .

3 Ovo može imati stvarno značenje, tj. da ga Uzvišeni Allah hrani i poji džennetskom hranom i pićem, a može značiti da mu On dadne snagu kao kada bi jeo i pio, što je prihvatljivije značenje. Naime, kada bi se radilo o prvom, onda se ne bi računalo da on neprekidno posti.

4 Za razliku od ostalih hadisa u ovom poglavlju, u ovom se govori o kažnjavanju izgladnjivanjem i iżednjivanjem i oni koji su postili s Poslanikom, sallallahu alejhi ve sellem, bili su sposobni na takvo nešto. Međutim, da nije nastupio novi mjesec, on bi nastavio s njima da posti sve dok ih to ne bi iscrpilo i tako bi ih odvratio od toga. Ovo i jeste smisao ovakvog kažnjavanja koje vladar ima pravo upotrijebiti.

6852. PRIČAO MI JE Ajjaš b. Velid, njemu Abdul-A'la, a njemu Ma'mer, prenoseći od Zuhrija, on od Salima, a on od Abdullaha b. Omera, da su oni bili udarani za vrijeme Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, kada bi kupili hranu đuture (bez vaganja i mjerenja), ako bi je prodali na mjestu gdje je i kupe, sve dok je ne prenesu do svojih prebivališta (kuća).[1]

٦٨٥٢. حَدَّثَنِي عَيَّاشُ بْنُ الْوَلِيدِ حَدَّثَنَا عَبْدُ الْأَعْلَى حَدَّثَنَا مَعْمَرٌ عَنِ الزُّهْرِيِّ عَنْ سَالِمٍ عَنْ عَبْدِ اللهِ بْنِ عُمَرَ أَنَّهُمْ كَانُوا يُضْرَبُونَ عَلَى عَهْدِ رَسُولِ اللهِ ﷺ إِذَا اشْتَرَوْا طَعَامًا جِزَافًا أَنْ يَبِيعُوهُ فِي مَكَانِهِمْ حَتَّى يُؤْوُوهُ إِلَى رِحَالِهِمْ.

6853. PRIČAO NAM JE Abdan, da ga je obavijestio Abdullah, njega Junus, prenoseći od Zuhrija, kojeg je obavijestio Urve, prenoseći od Aiše, radijallahu anha, koja je rekla:
"Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, nikada nije kažnjavao radi sebe zbog nečega što mu bude učinjeno;[2] ne bi kažnjavao sve dok ne bude oskrnavljena neka od Allahovih zabrana, a tada bi kažnjavao isključivo radi Allaha."

٦٨٥٣. حَدَّثَنَا عَبْدَانُ أَخْبَرَنَا عَبْدُ اللهِ أَخْبَرَنَا يُونُسُ عَنِ الزُّهْرِيِّ أَخْبَرَنِي عُرْوَةُ عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهَا قَالَتْ مَا انْتَقَمَ رَسُولُ اللهِ ﷺ لِنَفْسِهِ فِي شَيْءٍ يُؤْتَى إِلَيْهِ حَتَّى يُنْتَهَكَ مِنْ حُرُمَاتِ اللهِ فَيَنْتَقِمَ لِلَّهِ

KO OBJELODANI BLUD, ZAPRLJANOST (NJIME) I OPTUŽBU BEZ JASNOG DOKAZA[3]

باب مَنْ أَظْهَرَ الْفَاحِشَةَ وَاللَّطْخَ وَالتُّهَمَةَ بِغَيْرِ بَيِّنَةٍ

6854. PRIČAO NAM JE Ali b. Abdullah, njemu Sufjan, da je Zuhri rekao da prenosi od Sehla b. Sada, koji je rekao:
"Bio sam svjedokom slučaja kada su dvoje (supružnika)[4] prizivali prokletstvo na onog ko laže (u slučaju optužbe za blud), a imao sam petnaest godina, i kada je (Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem) raskinuo njihov brak. Tada je muž rekao:

٦٨٥٤. حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ عَبْدِ اللهِ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ قَالَ الزُّهْرِيُّ عَنْ سَهْلِ بْنِ سَعْدٍ قَالَ شَهِدْتُ الْمُتَلَاعِنَيْنِ وَأَنَا ابْنُ خَمْسَ عَشْرَةَ سَنَةً فَرَّقَ بَيْنَهُمَا فَقَالَ زَوْجُهَا كَذَبْتُ عَلَيْهَا إِنْ أَمْسَكْتُهَا قَالَ فَحَفِظْتُ ذَاكَ مِنَ الزُّهْرِيِّ إِنْ جَاءَتْ بِهِ كَذَا

1 Hadis imao smisao zabrane kupoprodaje bez primopredaje, te dozvoljenosti upotrebe odgojnih mjera protiv onih koji krše šerijatske naredbe u vezi s obligacionim pravom, te da postoji legalna osnova da se imenuje neko ko će obavljati funkciju tržišnog inspektora.

2 Kao što je npr. oprostio čovjeku koji ga je povukao za ogrtač od čega mu je ostao trag na vratu, a takvih slučajeva je veoma mnogo u njegovoj časnoj biografiji. Međutim, on opraštao nije tamo gdje se krše Allahove zabrane i gdje pravo oprostiti ima samo Uzvišeni Allah.

3 Ovim se naslovom misli na to kakav je šerijatski propis u vezi s onim ko objelodanjuje nečiji blud, na što ukazuju postupci koji obično ukazuje na to, te ukaže na nečiju "zaprljanost" bludom i iznese svoju optužbu na račun te osobe, a da nema jasnog dokaza koji je potreban za to, niti postoji priznanje optužene osobe.

4 Radilo se o Uvejmiru Adžlaniju i njegovoj supruzi Havli.

'Ako je ostavim, značilo bih da sam slagao na nju...'[5] Sufjan je rekao: 'Zapamtio sam to (kasnije) od Zuhrija da je rečeno: 'Ako rodi takvo i takvo dijete,[6] on je iskren, a ako ga rodi takvog i takvog,[7] kao gušter (geko), slagao je.'
Čuo sam Zuhrija (kaže Sufjan) da govori: "Rodila je onakvog kako se to nije željelo."

وَكَذَا فَهُوَ وَإِنْ جَاءَتْ بِهِ كَذَا وَكَذَا كَأَنَّهُ وَحَرَةٌ فَهُوَ وَسَمِعْتُ الزُّهْرِيَّ يَقُولُ جَاءَتْ بِهِ لِلَّذِي يُكْرَهُ.

6855. PRIČAO NAM JE Ali b. Abdullah, njemu Sufjan, a njemu Ebu-Zinad, prenoseći od Kasima b. Muhammeda koji je rekao da je Ibn-Abbas spomenuo dvoje (supružnika) koji su prizivali prokletstvo na onoga ko laže (u slučaju optužbe za blud), pa je Abdullah b. Šeddad rekao: "To je ona za koju je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: 'Da sam ijednu ženu kamenovao bez čvrstog dokaza (kamenovao bih ovu)?!'"[8]
Ibn-Abbas reče: "Ne, to je žena koja nije skrivala (porok, ali joj on nije dokazan)."

٦٨٥٥. حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ عَبْدِ اللهِ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ حَدَّثَنَا أَبُو الزِّنَادِ عَنِ الْقَاسِمِ بْنِ مُحَمَّدٍ قَالَ ذَكَرَ ابْنُ عَبَّاسٍ الْمُتَلَاعِنَيْنِ فَقَالَ عَبْدُ اللهِ بْنُ شَدَّادٍ هِيَ الَّتِي قَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ لَوْ كُنْتُ رَاجِمًا امْرَأَةً عَنْ غَيْرِ بَيِّنَةٍ قَالَ لَا تِلْكَ امْرَأَةٌ أَعْلَنَتْ.

6856. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Jusuf, njemu Lejs, a njemu Jahja b. Seid, prenoseći od Abdur-Rahmana b. Kasima, on od Kasima b. Muhammeda, a on od Ibn-Abbasa, radijallahu anhuma, da je rekao:
– Spomenuto je međusobno proklinjanje (supružnika u slučaju optužbe za blud) u prisustvu Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve selelm, pa je Asim b. Adijj o tome rekao nešto, a onda otišao. Zatim mu je (Asimu) došao neki čovjek iz njegovog naroda žaleći se da je zatekao sa svojom suprugom nekog čovjeka, te Asim reče: "Ovim sam iskušan samo zbog svojih riječi." Potom je odveo tog čovjeka Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, pa ga je obavijestio o onom na kojem je našao svoju suprugu. Taj čovjek je bio žute boje, mršav s malo mesa i raščupane kose,

٦٨٥٦. حَدَّثَنَا عَبْدُ اللهِ بْنُ يُوسُفَ حَدَّثَنَا اللَّيْثُ حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ سَعِيدٍ عَنْ عَبْدِ الرَّحْمَنِ ابْنِ الْقَاسِمِ عَنِ الْقَاسِمِ بْنِ مُحَمَّدٍ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا ذُكِرَ التَّلَاعُنُ عِنْدَ النَّبِيِّ ﷺ فَقَالَ عَاصِمُ بْنُ عَدِيٍّ فِي ذَلِكَ قَوْلًا ثُمَّ انْصَرَفَ وَأَتَاهُ رَجُلٌ مِنْ قَوْمِهِ يَشْكُو أَنَّهُ وَجَدَ مَعَ أَهْلِهِ رَجُلًا فَقَالَ عَاصِمٌ مَا ابْتُلِيتُ بِهَذَا إِلَّا لِقَوْلِي فَذَهَبَ بِهِ إِلَى النَّبِيِّ ﷺ فَأَخْبَرَهُ بِالَّذِي وَجَدَ عَلَيْهِ امْرَأَتَهُ وَكَانَ ذَلِكَ الرَّجُلُ مُصْفَرًّا قَلِيلَ اللَّحْمِ سَبِطَ الشَّعَرِ وَكَانَ الَّذِي ادَّعَى عَلَيْهِ أَنَّهُ وَجَدَهُ عِنْدَ

5 Zato joj je dao neopozivi razvod braka prije nego je to dozvolio Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem.
6 Krupnih crnih očiju i velike stražnjice.
7 Kratkog i crvenog.
8 Uvejmirovu suprugu.

أَهْلِهِ آدَمَ خَدِلًا كَثِيرَ اللَّحْمِ فَقَالَ النَّبِيُّ ﷺ اللَّهُمَّ
بَيِّنْ فَوَضَعَتْ شَبِيهًا بِالرَّجُلِ الَّذِي ذَكَرَ زَوْجُهَا
أَنَّهُ وَجَدَهُ عِنْدَهَا فَلَاعَنَ النَّبِيُّ ﷺ بَيْنَهُمَا فَقَالَ
رَجُلٌ لِابْنِ عَبَّاسٍ فِي الْمَجْلِسِ هِيَ الَّتِي قَالَ النَّبِيُّ
ﷺ لَوْ رَجَمْتُ أَحَدًا بِغَيْرِ بَيِّنَةٍ رَجَمْتُ هَذِهِ فَقَالَ لَا
تِلْكَ امْرَأَةٌ كَانَتْ تُظْهِرُ فِي الْإِسْلَامِ السُّوءَ .

dok je onaj za kojeg je tvrdio da ga je našao kod svoje žene crnomanjast, debeo s puno mesa. Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, reče: "Allahu moj, obznani!" Zatim je žena rodila dijete slično čovjeku kojeg je spomenuo njezin suprug da ga je zatekao s njom. Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, je tražio da se njih dvoje međusobno zaklinju i da prizovu prokletsvo na onoga koje od njih dvoje laže, pa je jedan čovjek na mjestu gdje se sjedilo upitao Ibn-Abbasa: "To je ona za koju je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: 'Da sam ijednu ženu kamenovao bez čvrstog dokaza (kamenovao bih ovu)?!'"Ibn-Abbas reče: "Ne, to je žena koja je u islamu činila zlodjela (porok) ne skrivajući se (ali joj on nije dokazan)."

باب رَمْيِ الْمُحْصَنَاتِ

OPTUŽIVANJE ČESTITIH ŽENA (ZA BLUD)

وَالَّذِينَ يَرْمُونَ الْمُحْصَنَاتِ ثُمَّ لَمْ يَأْتُوا بِأَرْبَعَةِ
شُهَدَاءَ فَاجْلِدُوهُمْ ثَمَانِينَ جَلْدَةً وَلَا تَقْبَلُوا لَهُمْ
شَهَادَةً أَبَدًا وَأُولَئِكَ هُمُ الْفَاسِقُونَ إِلَّا الَّذِينَ تَابُوا
مِنْ بَعْدِ ذَلِكَ وَأَصْلَحُوا فَإِنَّ اللَّهَ غَفُورٌ رَحِيمٌ إِنَّ
الَّذِينَ يَرْمُونَ الْمُحْصَنَاتِ الْغَافِلَاتِ الْمُؤْمِنَاتِ
لُعِنُوا فِي الدُّنْيَا وَالْآخِرَةِ وَلَهُمْ عَذَابٌ عَظِيمٌ
وَقَوْلِ اللَّهِ وَالَّذِينَ يَرْمُونَ أَزْوَاجَهُمْ .

(i riječi Uzvišenog:) "One koji optuže čedne žene, a potom ne dovedu četiri svjedoka, udarite s osamdeset udaraca po koži i nikada više svjedočenje njihovo ne primajte; oni su baš neposlušni,[1] osim onih koji se poslije toga pokaju i poprave, jer Allah je, zaista, Oprostitelj grijeha, Milostivi."[2] "Zaista su oni koji potvore čestite, bezazlene vjernice, prokleti i na dunjaluku i na ahiretu i njima pripada patnja bolna."[3] "A oni koji optuže svoje supruge, (a ne budu imali drugih svjedoka)..."[4]

1 Ovo je još jedan šerijatski propis koji sadrži ova sura, a to je šibanje ili bičevanje onoga ko potvori čednu i poštenu ženu da je počinila blud, ali i obratno. Onaj ko optuži čednu ženu za blud, i obratno, spriječit će da bude kažnjen tako što će dokazati istinitost onoga što tvrdi, a to može samo ako dovede četvericu svjedoka koji će posvjedočiti da se to zaista desilo. Usuprotnom, bit će kažnjen s osamdeset udaraca bičem ili štapom, više nikada neće biti mjerodavan svjedok i bit će od onih koji su neposlušni Allahu.

2 En-Nur, 4-5. A što se tiče onih koji se pokaju poslije izvršene kazne, pa Allah je, zaista, Oprostitelj grijeha i Milostiv je i On će mu, ako htjedne, oprostiti grijehe i smilovat će mu se. Ahmed b. Hanbel smatra da će pokajnik ponovo postati mjerodavan svjedok i neće spadati u fasike (one koji su neposlušni Allahu i čija je vjera nakrnjena). Ebu Hanife smatra da se takav čovjek neće više smatrati fasikom, ali zauvijek će ostati kao nemjerodavan svjedok.

3 En-Nur, 23.

4 En-Nur, 6. Ajet u cjelosti glasi: "...osim samih sebe - pa svjedočenje svakog od njih je u četiri svjedočenja uz zaklinjanje Allahom, da je, zaista, od onih koji govore istinu, a peto je da ga zadesi Allahovo prokletstvo, ako je od onih koji lažu!"

6857. PRIČAO NAM JE Abdul-Aziz b. Abdullah, njemu Sulejman, prenoseći od Sevra b. Zejda, on od Ebu-Gajsa, on Ebu-Hurejre, a on od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, da je rekao: "Klonite se sedam upropaštavajućih (grijeha)!" "Koji su to, Allahov Poslaniče?" – upitaše (prisutni).
"Pridruživanje Allahu druga, sihr (magija), ubijanje osobe koju je Allah zabranio ubiti osim kada je to opravdano, jedenje kamate, jedenje imetka siročeta, bježanje s bojnog polja i potvaranje čednih i bezazlenih vjernica."[5]

٦٨٥٧. حَدَّثَنَا عَبْدُ الْعَزِيزِ بْنُ عَبْدِ اللهِ حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ عَنْ ثَوْرِ بْنِ زَيْدٍ عَنْ أَبِي الْغَيْثِ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ اجْتَنِبُوا السَّبْعَ الْمُوبِقَاتِ قَالُوا يَا رَسُولَ اللهِ وَمَا هُنَّ قَالَ الشِّرْكُ بِاللهِ وَالسِّحْرُ وَقَتْلُ النَّفْسِ الَّتِي حَرَّمَ اللهُ إِلَّا بِالْحَقِّ وَأَكْلُ الرِّبَا وَأَكْلُ مَالِ الْيَتِيمِ وَالتَّوَلِّي يَوْمَ الزَّحْفِ وَقَذْفُ الْمُحْصَنَاتِ الْمُؤْمِنَاتِ الْغَافِلَاتِ .

POTVARANJE ROBOVA

باب قذف العبيد

6858. PRIČAO NAM JE Musedded, njemu Jahja b. Seid, prenoseći od Fudajla b. Guzvana, on od Ibn-Ebu-Nu'ma, a on od Ebu-Hurejre, radijallahu anhu, da je rekao: – Čuo sam Ebul-Kasima, sallallahu alejhi ve sellem, da kaže: "Ko potvori svoga roba koji nema ništa s onim šta ovaj kaže, na Sudnjem danu će biti izbičevan, osim ako bude bilo onako kako kaže."

٦٨٥٨. حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ سَعِيدٍ عَنْ فُضَيْلِ بْنِ غَزْوَانَ عَنِ ابْنِ أَبِي نُعْمٍ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ سَمِعْتُ أَبَا الْقَاسِمِ ﷺ يَقُولُ مَنْ قَذَفَ مَمْلُوكَهُ وَهُوَ بَرِيءٌ مِمَّا قَالَ جُلِدَ يَوْمَ الْقِيَامَةِ إِلَّا أَنْ يَكُونَ كَمَا قَالَ .

---

5 U ovom hadisu Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, naređuje ashabima da se klone grijeha koji vode u propast, a to su pored širka bespravno ubistvo, sihr, kamata, trošenje jetimskog imetka, bježanje s bojnog polja i potvaranje čednih i bezazlenih vjernica. Riječ sihr u arapskom jeziku označava izvrtanje nečemu njegovog smisla ili njegove spoljašnje forme i izgleda, a ima i značenje prevare, opsjene. Možda je o ovoj temi na našem jeziku najviše prevedenih knjiga, pa poštovanom čitaocu preporučujem da o sihru više saznaju u tim knjigama. Kamata (ar. *er-riba*) jezički znači višak, a nekada označava kamatni zajam ili kredit. Zajam je nasuprot kupoprodaje, dok je nasuprot kupoprodajnom profitu kamata (višak) uzeta zbog zajma. Osnovno značenje kamate kod šerijatskih pravnika jeste da je ona višak koji se uzme zbog datog zajma u zavisnosti od veličine iznosa i vremena otplate i to je ono što je danas poznato kao korist (interes) od zajma. Znači, kamata je višak koji se uzme prilikom razmjene imovine i to ponekad pravnici zovu *riba en-nesie* ili *riba el-kard*. Jetim je dijete čiji otac umre dok još ono nije ušlo u godine spolne zrelosti. Bježanje s bojnog polja Ajni (*Umda*, 11/296) smatra velikim grijehom, onda kada je broj neprijatelja u odnosu na broj muslimana veći od dva puta. U tom slučaju dozvoljeno je povlačenje s bojnog polja. Ako je neprijatelja dvostruko više ili isti broj, tada – po njemu – nije dozvoljeno povlačenje s bojnog polja. Potvaranje čednih vjernica koje je Allah sačuvao do bluda (*el-muhsanat*) i koje nemaju ništa s potvorama za blud i ne znaju ništa o tome (*el-gafilat*), također spada u grijehe koji čovjeka vode ka propasti. Inače, veliki grijesi, kako je prevedena riječ *el-kebair*, su ustvari loši i grješni postupci koji su zabranjeni Šerijatom. *El-kebair* je množina riječi *kebire*, a znači nešto veliko, opasno i to je u osnovi pridjev kojim se misli na ružan postupak ili ružnu osobinu, pa je tako dobila značenje pojma. Neki smatraju da riječ *el-kebire* označava svaki grijeh uz koji je (u Kur'anu ili sunnetu) spomenuta vatra džehennemska, prokletstvo, srdžba ili kazna. Inače, učenjaci se razilaze u vezi s brojem velikih grijeha tako da se spominje broj od četiri, pa do sedamnaest, pa čak i do sedamstotina. Naime, neki je čovjek upitao Ibn-Abbasa: "Velikih je grijeha sedam?!", a on mu je rekao: "Njih je i do sedamstotina!" (Ajni, *Umda*, 11/127)

DA LI ĆE IMAM (VLADAR) NAREDITI NEKOM ČOVJEKU DA IZVRŠI SANKCIJU NAD DRUGIM ČOVJEKOM KOJI NIJE TU?

باب هَلْ يَأْمُرُ الْإِمَامُ رَجُلًا فَيَضْرِبُ الْحَدَّ غَائِبًا عَنْهُ

Tako nešto radio je Omer.

وَقَدْ فَعَلَهُ عُمَرُ

6859, 6860. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Jusuf, njemu Ibn-Ujejne, prenoseći od Zuhrija, on od Ubejdullaha b. Abdullaha b. Utbe, a on od Ebu-Hurejre i Zejda b. Halida Džuhenija, da su rekli:
– Neki je čovjek došao Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, i rekao: "Zaklinjem te Allahom da nam presudiš po Allahovoj Knjizi!"
Čovjek koji je bio njegov parničar (u ovom sporu), a bio je razboritiji od njega, reče: "U pravu je, presudi nam po Allahovoj Knjizi i dozvoli mi (da govorim), Allahov Poslaniče."
"Govori", reče Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem.
"Moj sin je", reče čovjek, "bio najamnik u porodici ovog čovjeka, pa je počinio blud s njegovom ženom, ali sam ga od toga otkupio za stotinu ovaca i jednog slugu. Zatim sam pitao učene ljude i oni su me obavijestili da ono što sljeduje moga sina jeste stotinu udaraca (bičem ili štapom) i izgnanstvo na godinu dana, a da njegovu ženu sljeduje kamenovanje."
Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, reče: "Tako mi Onoga u Čijoj je ruci moja duša, sigurno ću vam presudit po Allahovoj Knjizi! Tvojih stotinu ovaca i sluga, ima da ti budu vraćeni, a tvoga sina sljeduje stotinu udaraca (bičem ili štapom) i izgnanstvo na godinu dana. O Unejse, reče Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, otiđi do žene i pitaj je je, pa ako prizna kamenuj je."
Žena je priznala, pa ju je on kamenovao.

٦٨٥٩-٦٨٦٠. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ يُوسُفَ حَدَّثَنَا ابْنُ عُيَيْنَةَ عَنْ الزُّهْرِيِّ عَنْ عُبَيْدِ اللهِ بْنِ عَبْدِ اللهِ ابْنِ عُتْبَةَ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ وَزَيْدِ بْنِ خَالِدٍ الْجُهَنِيِّ قَالَا جَاءَ رَجُلٌ إِلَى النَّبِيِّ ﷺ فَقَالَ أَنْشُدُكَ اللهَ إِلَّا قَضَيْتَ بَيْنَنَا بِكِتَابِ اللهِ فَقَامَ خَصْمُهُ وَكَانَ أَفْقَهَ مِنْهُ فَقَالَ صَدَقَ اقْضِ بَيْنَنَا بِكِتَابِ اللهِ وَأْذَنْ لِي يَا رَسُولَ اللهِ فَقَالَ النَّبِيُّ ﷺ قُلْ فَقَالَ إِنَّ ابْنِي كَانَ عَسِيفًا فِي أَهْلِ هَذَا فَزَنَى بِامْرَأَتِهِ فَافْتَدَيْتُ مِنْهُ بِمِائَةِ شَاةٍ وَخَادِمٍ وَإِنِّي سَأَلْتُ رِجَالًا مِنْ أَهْلِ الْعِلْمِ فَأَخْبَرُونِي أَنَّ عَلَى ابْنِي جَلْدَ مِائَةٍ وَتَغْرِيبَ عَامٍ وَأَنَّ عَلَى امْرَأَةِ هَذَا الرَّجْمَ فَقَالَ وَالَّذِي نَفْسِي بِيَدِهِ لَأَقْضِيَنَّ بَيْنَكُمَا بِكِتَابِ اللهِ الْمِائَةُ وَالْخَادِمُ رَدٌّ عَلَيْكَ وَعَلَى ابْنِكَ جَلْدُ مِائَةٍ وَتَغْرِيبُ عَامٍ وَيَا أُنَيْسُ اغْدُ عَلَى امْرَأَةِ هَذَا فَسَلْهَا فَإِنْ اعْتَرَفَتْ فَارْجُمْهَا فَاعْتَرَفَتْ فَرَجَمَهَا .

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

U ime Allaha, Svemilosnog, Samilosnog!

كِتَابُ الدِّيَاتِ

ODŠTETA ZA KRVNE DELIKTE[1]

O RIJEČIMA UZVIŠENOG: "ONOME KOJI HOTIMIČNO UBIJE VJERNIKA KAZNA ĆE BITI DŽEHENNEM, (U KOME ĆE VJEČNO OSTATI; ALLAH ĆE NA NJEGA GNJEV SVOJ SPUSTITI, PROKLET ĆE GA I PATNJU MU VELIKU PRIPREMITI)"[2]

بَاب قَوْلِ اللَّهِ تَعَالَى (وَمَنْ يَقْتُلْ مُؤْمِنًا مُتَعَمِّدًا فَجَزَاؤُهُ جَهَنَّمُ)

6861. PRIČAO NAM JE Kutejba b. Seid, njemu Džerir, a ovom A'meš, prenoseći od Ebu-Vaila, on od Amra b. Šurahbila, a ovaj od Abdullaha da je kazivao:
"Neki je čovjek upitao: 'Allahov Poslaniče, koji je grijeh najveći kod Uzvišenog Allaha?'
'Da Allahu, koji te je stvorio, pripišeš druga', odgovori Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem.
'A koji poslije toga?', upitao je ovaj.

٦٨٦١. حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ بْنُ سَعِيدٍ حَدَّثَنَا جَرِيرٌ عَنِ الْأَعْمَشِ عَنْ أَبِي وَائِلٍ عَنْ عَمْرِو بْنِ شُرَحْبِيلَ قَالَ قَالَ عَبْدُاللهِ قَالَ رَجُلٌ يَا رَسُولَ اللهِ أَيُّ الذَّنْبِ أَكْبَرُ عِنْدَ اللهِ قَالَ أَنْ تَدْعُوَ لِلَّهِ نِدًّا وَهُوَ خَلَقَكَ قَالَ ثُمَّ أَيٌّ قَالَ ثُمَّ أَنْ تَقْتُلَ وَلَدَكَ خَشْيَةَ أَنْ يَطْعَمَ مَعَكَ قَالَ ثُمَّ أَيٌّ قَالَ ثُمَّ أَنْ تُزَانِيَ بِحَلِيلَةِ جَارِكَ فَأَنْزَلَ اللهُ عَزَّ وَجَلَّ تَصْدِيقَهَا

1 Na arapskom jeziku odšteta za krvne delikte se kaže *ed-dija* (*dijetun*, pl. *dijatun*). *Ed-dija* je odšteta za počinjeno ubistvo. Buhari je u okviru ovako naslovljena poglavlja naveo hadise koji govore o odmazdi (*kisas*), jer se za sve prekršaje za koje je propisana odmazda dopušteno iskupiti. Tako je ovaj naslov obuhvatniji. Ostali sastavljači hadiskih zbirki (*muhaddisi*) ovo su poglavlje nazvali poglavljem o odmazdi (*kitabul-kisas*), a kao potpoglavlje stavili su odštete za krvni delikt.

2 En-Nisa, 93. Isma'il Kadi u djelu Ahkamul-Kur'an bilježi hadis čiji je lanac prenosilaca dobar, a u kojem stoji da su muhadžiri i ensarije, kada je objavljen ovaj ajet, kazali: "Zasigurno je bilo tako sve dok nije objavljen ajet: 'Uzvišeni Allah neće oprostiti da Mu se neko drugi smatra ravnim, a oprostit će, kome On hoće, manje grijehe od toga...'" (En-Nisa, 48) Na osnovu ovog ajeta učenjaci ehli-sunneta došli su do zaključka da je ubica prepušten volji Uzvišenog Allaha. To potvrđuje i hadis koji prenosi Ubada, a koji ima status *muttefekun alejhi*, i to nakon što se u njemu spominju ubistvo, prostitucija i drugo: "... a onaj koji počini nešto od toga prepušten je Uzvišenom Allahu: ako hoće, kaznit će ga, a ako hoće, oprostit će mu." To potvrđuje i primjer čovjeka koji je ubio devedeset i devet ljudi, a onda je ubio i stotog... Ovaj je hadis naveden među hadisima o poslanicima, kad je bilo riječi o Benu-Israilu.

'Da ubiješ svoje dijete, kako ne bi jelo tvoju hranu',[1] odgovori on.
'A koji poslije toga', upitao je on.
'Da počiniš blud s komšijinom ženom', odgovorio je. Kao potvrdu tome Uzvišeni je Allah objavio ajet: 'I oni koji se mimo Allaha drugom bogu ne klanjaju, i koji one koje je Allah zabranio ne ubijaju, osim kad to pravda zahtijeva, i koji ne bludniče; a ko to radi, iskusit će kaznu.'"[2]

(وَالَّذِينَ لاَ يَدْعُونَ مَعَ اللهِ إِلَهًا آخَرَ وَلاَ يَقْتُلُونَ النَّفْسَ الَّتِي حَرَّمَ اللهُ إِلاَّ بِالْحَقِّ وَلاَ يَزْنُونَ وَمَنْ يَفْعَلْ ذَلِكَ يَلْقَ أَثَامًا) .

6862. PRIČAO NAM JE Ali, a njemu Ishak b. Seid b. Amr b. Seid b. As, prenoseći od Ibn-Omera, radijallahu anhuma, da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
"Vjernik će u svojoj vjeri imati širinu[3] (lagodnost) sve dok bespravno ne prolije krv."[4]

٦٨٦٢. حَدَّثَنَا عَلِيٌّ حَدَّثَنَا إِسْحَاقُ بْنُ سَعِيدِ بْنِ عَمْرِو بْنِ سَعِيدِ بْنِ الْعَاصِ عَنْ أَبِيهِ عَنِ ابْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا قَالَ قَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ لَنْ يَزَالَ الْمُؤْمِنُ فِي فُسْحَةٍ مِنْ دِينِهِ مَا لَمْ يُصِبْ دَمًا حَرَامًا .

6863. PRIČAO NAM JE Ahmed b. Ja'kub, njemu Ishak b. Seid, a ovom njegov otac, prenoseći od Abdullaha b. Omera da je rekao:
"U velike životne posrtaje iz kojih nema izlaza za onoga koji u njih zapadne spada bespravno prolijevanje krvi, što je Uzvišeni Allah učinio zabranjenim."[5]

٦٨٦٣. حَدَّثَنِي أَحْمَدُ بْنُ يَعْقُوبَ حَدَّثَنَا إِسْحَاقُ بْنُ سَعِيدٍ سَمِعْتُ أَبِي يُحَدِّثُ عَنْ عَبْدِ اللهِ ابْنِ عُمَرَ قَالَ إِنَّ مِنْ وَرَطَاتِ الأُمُورِ الَّتِي لاَ مَخْرَجَ لِمَنْ أَوْقَعَ نَفْسَهُ فِيهَا سَفْكَ الدَّمِ الْحَرَامِ بِغَيْرِ حِلِّهِ .

1 Kermani veli: "Nema razloga da se posebno ističe ubistvo vlastitog djeteta, jer je, općenito gledano, ubistvo veliki grijeh." Askalani smatra da postoji razlika među velikim grijesima. Kermani, međutim, ističe da je ovo ubistvo posebno gnusno zbog činjenice da je počinjeno zbog slabosti imana i vjerovanja u to da je Uzvišeni Allah onaj koji daje opskrbu.

2 El-Furkan, 68.

3 Ovim se upozorava i prijeti ubici vjernika na način na koji se prijeti nevjerniku. Ibnul-Arebi veli: "Širina u vjeri znači posjedovati veliki broj dobrih djela. Ali kada se počini ubistvo, ta se širina suzi, jer sama dobra djela nisu dovoljna da prevagnu nad ubistvom."

4 Tj. dok ne počini ubistvo. Taberani u *Mu'džemul-kebiru* navodi mevkuf hadis od Ibn-Mes'uda s prekinutim lancem prenosilaca, koji ima dodatak na kraju: "A kada bespravno prolije krv, izgubit će stid."

5 Prenosi se da je Ibn-Omer kazao nekome ko je počinio ubistvo s predumišljajem: "Opskrbi se s dosta hladne vode jer nećeš ući u Džennet." Tirmizi od Abdullaha b. Omera bilježi hadis u kome se navodi: "Nestanak cijelog ovog svijeta blaži je kod Uzvišenog Allaha od ubistva jednog muslimana." Ibnul-Arebi kaže: "Sa sigurnošću se zna da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, zabranio ubijanje životinja bez opravdana razloga. Kakva je tek prijetnja onome koji ubije ljudsko biće, a kakva onome koji ubije muslimana, a kakva tek onome koji ubije dobrog i pobožnog muslimana?"

6864. PRIČAO NAM JE Ubejdullah b. Musa, prenoseći od A‘meša, on od Ebu-Vaila, a ovaj od Abdullaha b. Mes‘uda da je Allahov Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: “Prvo za što će se presuditi ljudima jest prolivena krv.”

٦٨٦٤. حَدَّثَنَا عُبَيْدُاللهِ بْنُ مُوسَى عَنِ الْأَعْمَشِ عَنْ أَبِي وَائِلٍ عَنْ عَبْدِاللهِ قَالَ قَالَ النَّبِيُّ ﷺ أَوَّلُ مَا يُقْضَى بَيْنَ النَّاسِ فِي الدِّمَاءِ.

6865. PRIČAO NAM JE Abdan, njemu Abdullah, a ovom Junus, prenoseći od Zuhrija, ovaj od Ataa b. Jezida, on od Ubejdullaha b. Adija, a ovaj od Mikdada b. Amra Kindija, saveznika Benu-Zuhre, da je kazivao:
“Učestvovao sam s Vjerovjesnikom, sallallahu alejhi ve sellem, u Bici na Bedru, te sam ga upitao: ‘Allahov Poslaniče, ako se sukobim s nevjernikom pa me on posiječe sabljom po ruci i odsiječe je, a poslije toga se zakloni za drvo i rekne: ‘Prihvatam islam i pokoravam se Uzvišenom Allahu!’ – smijem li ga ubiti nakon što to izgovori?’
‘Nemoj ga ubiti!’, odgovori mi on.
‘Ali, Allahov Poslaniče’, rekoh ja, ‘on mi je odsjekao jednu ruku, a zatim je, nakon što ju je odsjekao, to izgovorio! Hoću li ga ubiti?’
‘Nemoj ga ubiti, jer ako ga ubiješ, on će biti u položaju u kojem si ti bio prije nego što si ga ubio, a ti ćeš biti u položaju u kojem je bio on prije nego što je izrekao svoju riječ (da prihvata islam)’, reče Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem.”[6]

٦٨٦٥. حَدَّثَنَا عَبْدَانُ حَدَّثَنَا عَبْدُاللهِ حَدَّثَنَا يُونُسُ عَنِ الزُّهْرِيِّ حَدَّثَنَا عَطَاءُ بْنُ يَزِيدَ أَنَّ عُبَيْدَاللهِ بْنَ عَدِيٍّ حَدَّثَهُ أَنَّ الْمِقْدَادَ بْنَ عَمْرٍو الْكِنْدِيَّ حَلِيفَ بَنِي زُهْرَةَ حَدَّثَهُ وَكَانَ شَهِدَ بَدْرًا مَعَ النَّبِيِّ ﷺ أَنَّهُ قَالَ يَا رَسُولَ اللهِ إِنِّي لَقِيتُ كَافِرًا فَاقْتَتَلْنَا فَضَرَبَ يَدِي بِالسَّيْفِ فَقَطَعَهَا ثُمَّ لَاذَ مِنِّي بِشَجَرَةٍ وَقَالَ أَسْلَمْتُ لِلَّهِ آقْتُلُهُ بَعْدَ أَنْ قَالَهَا قَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ لَا تَقْتُلْهُ قَالَ يَا رَسُولَ اللهِ فَإِنَّهُ طَرَحَ إِحْدَى يَدَيَّ ثُمَّ قَالَ ذَلِكَ بَعْدَ مَا قَطَعَهَا آقْتُلُهُ قَالَ لَا تَقْتُلْهُ فَإِنْ قَتَلْتَهُ فَإِنَّهُ بِمَنْزِلَتِكَ قَبْلَ أَنْ تَقْتُلَهُ وَأَنْتَ بِمَنْزِلَتِهِ قَبْلَ أَنْ يَقُولَ كَلِمَتَهُ الَّتِي قَالَ.

6 Na temelju ovog hadisa zaključuje se da je dopušteno u borbi ubiti nevjernika prije nego što primi islam. Ako on, međutim, očituje svoju pripadnost islamu izgovorivši da je musliman, prolijevanje njegove krvi postaje zabranjeno. Ako takvog čovjeka, nakon što je on, izgovarajući šehadet, očitovao svoju pripadnost islamu, ubije musliman, bit će dopušteno proliti krv ubice izvršavajući odmazdu (kisas) nad njim, kao što je dopušteno u borbi proliti krv nevjernika zbog njegovog nevjerovanja.
Ovaj hadis ne znači da musliman, ukoliko u borbi ubije čovjeka iz tabora nevjernika koji je očitovao svoju pripadnost islamu, postaje nevjernikom. To je učenje haridžija, koji smatraju da musliman postaje nevjernikom ukoliko počini veliki grijeh.

6866. Habib b. Ebu-Amra prenosi od Seida, a on od Ibn-Abbasa da je kazivao: "Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, je rekao Mikdadu: 'A šta ako to bude čovjek vjernik koji, nalazeći se u skupini nevjernika, krije svoje vjerovanje, a ti ga, nakon što iskaže svoje vjerovanje, ubiješ? I ti si isto tako prije ovoga, dok si bio u Mekki, skrivao svoje vjerovanje.'"[1]

٦٨٦٦. وَقَالَ حَبِيبُ بْنُ أَبِي عَمْرَةَ عَنْ سَعِيدٍ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ قَالَ قَالَ النَّبِيُّ ﷺ لِلْمِقْدَادِ إِذَا كَانَ رَجُلٌ مُؤْمِنٌ يُخْفِي إِيمَانَهُ مَعَ قَوْمٍ كُفَّارٍ فَأَظْهَرَ إِيمَانَهُ فَقَتَلْتَهُ فَكَذَلِكَ كُنْتَ أَنْتَ تُخْفِي إِيمَانَكَ بِمَكَّةَ مِنْ قَبْلُ.

O RIJEČIMA UZVIŠENOG: "... A AKO NEKO BUDE UZROKOM DA SE NEČIJI ŽIVOT SAČUVA..."[2]

بَاب قَوْلِ اللَّهِ تَعَالَى (وَمَنْ أَحْيَاهَا)

Ibn-Abbas veli: "Ko ne naruši nepovredivost ljudskog života, osim kad to pravda zahtijeva – kao da je oživio cijeli svijet."[3]

قَالَ ابْنُ عَبَّاسٍ مَنْ حَرَّمَ قَتْلَهَا إِلاَّ بِحَقٍّ (فَكَأَنَّمَا أَحْيَا النَّاسَ جَمِيعًا).

1 Hadis u nešto dužoj verziji bilježe još i Bezzar, Darekutni i Taberani. U toj se verziji nalazi dodatak: "Spomenuli su to Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, pa on reče: 'Mikdade, ubio si čovjeka koji je izgovorio: *La ilahe illallah!* Šta ćeš učiniti s *la ilahe illallah*?'" Poslije toga Uzvišeni je Allah objavio: "O vjernici, kada u boj na Allahovu putu krenete, sve dobro ispitajte i onome ko vam nazove selam ne recite: 'Ti nisi vjernik!' – kako biste se domogli ovozemaljskih dobara; ta u Allaha su mnoge dobiti! I vi ste prije bili kao oni, pa vam je Allah darovao milost Svoju; zato uvijek sve dobro ispitajte, a Allahu je, zaista, poznato ono što radite." (En-Nisa, 94)

2 El-Maida, 32. Prijevod ajeta u cjelosti glasi: "Zbog toga smo Mi propisali sinovima Israilovim: ako neko ubije nekoga koji nije ubio nikoga, ili onoga koji na Zemlji nered ne čini – kao da je sve ljude poubijao; a ako neko bude uzrok da se nečiji život sačuva – kao da je svim ljudima život sačuvao. Naši su im poslanici jasne dokaze donosili, ali su mnogi od njih, i poslije toga, zaista, na Zemlji sve granice zla prelazili."

3 Već je navedeno objašnjenje u tumačenju sure El-Maida. U ovom se ajetu cilja na njegov prvi dio, koji glasi "... ako neko ubije nekoga koji nije ubio nikoga, ili onoga koji na zemlji nered ne čini – kao da je sve ljude poubijao..." (El-Maida, 32), i na njega se odnosi prvi hadis u ovom poglavlju, u kojem se kaže: "... a da dio tereta za to ne ponese prvi sin Ademov, alejhis-selam." Svi ostali hadisi upućuju na to da je ubistvo veliki grijeh. U njima se ističe težina tog grijeha kako bi se vjernici od njega sačuvali. Postoje oprečna mišljenja o značenju riječi Uzvišenog Allaha: "... kao da je sve ljude poubijao", i: "... kao da je svim ljudima život sačuvao." Neki kažu: "Ovdje se želi istaknuti veličina grijeha do kojeg dovodi ubistvo muslimana, kao što o tome izvještava Taberani, prenoseći od Hasana, Mudžahida i Katade." Drugi kažu: "Ovaj hadis znači da će ubici svi ljudi biti parničari, ili pak znači da je na njemu obaveza plaćanja odštete za krvni delikt kao da je pobio cijeli svijet." Taberani je izabrao mišljenje koje se odnosi na veličinu grijeha i prijetnju, s obzirom da je, kad je riječ o Allahovoj srdžbi i kazni, izjednačeno ubistvo jedne osobe s ubistvom cijelog svijeta. Nasuprot tome, onaj koji ne počini ubistvo kao da je svim ljudima život sačuvao, jer su ljudi sigurni da ta osoba neće nikoga ubiti. Ibn-Tin smatra kako to znači da će onaj koji ima pravo na odmazdu (kisas), ali ipak oprosti ubici, dobiti takvu nagradu kao da je svim ljudima sačuvao život.

6867. PRIČAO NAM JE Kabisa, njemu Sufjan, a ovom A'meš, prenoseći od Abdullaha b. Murre, ovaj od Mesruka, a on od Abdullaha, radijallahu anhu, da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
"Nijedna osoba neće biti ubijena, a da dio tereta za to ne ponese prvi sin Ademov, alejhis-selam."[4]

٦٨٦٧. حَدَّثَنَا قَبِيصَةُ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ عَنِ الْأَعْمَشِ عَنْ عَبْدِاللهِ بْنِ مُرَّةَ عَنْ مَسْرُوقٍ عَنْ عَبْدِاللهِ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ لاَ تُقْتَلُ نَفْسٌ إِلاَّ كَانَ عَلَى ابْنِ آدَمَ الْأَوَّلِ كِفْلٌ مِنْهَا .

6868. PRIČAO NAM JE Ebu-Velid, njemu Šu'ba, a ovom Vakid b. Abdullah, prenoseći od svoga oca, a ovaj od Abdullaha b. Omera da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
"Nemojte se nakon moje smrti vratiti u nevjerstvo tako što ćete jedni drugima skidati glave!"[5]

٦٨٦٨. حَدَّثَنَا أَبُو الْوَلِيدِ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ قَالَ وَاقِدُ بْنُ عَبْدِاللهِ أَخْبَرَنِي عَنْ أَبِيهِ سَمِعَ عَبْدَاللهِ بْنَ عُمَرَ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ لاَ تَرْجِعُوا بَعْدِي كُفَّارًا يَضْرِبُ بَعْضُكُمْ رِقَابَ بَعْضٍ .

---

4 Prema mišljenju većine učenjaka prvi Ademov, alejhis-selam, sin bio je Kabil. Međutim, Kadi Džemaluddin b. Vasil ima drukčije mišljenje. On u svome *Tarihu* veli: "Ime je ubijenog Kabil. To je ime izvedeno iz riječi *kabulu kurbanihi* (primanje njegovog kurbana, žrtve)." O ovome je već bilo govora u poglavlju *O stvaranju Adema*.Neki smatraju da se ovo ne odnosi na dva rođena Ademova, sallallahu alejhi ve sellem, sina, već da se radi o dvojici ljudi iz Benu-Israila. Međutim, Mudžahid veli da se radi o dvojici rođenih Ademovih sinova, i to je poznato. Potvrda je tome i ovaj hadis, u kojem se kaže da se radi o prvorođenom Ademovom, alejhis-selam, sinu. Prenosi se da se Ademu, alejhis-selam, u Džennetu nije rodilo više djece osim njega i njegove sestre blizankinje. Zbog toga se on ponosio pred svojim bratom Habilom: "Mi smo djeca iz Dženneta, a vi ste djeca sa zemlje." O tome govori Ibn-Ishak u *El-Mubtedeu*. Hasan prenosi: "Rečeno mi je da je Habil ubijen kada je imao dvadeset godina, a njegov brat ubica dvadeset i pet." Značenje je imena Habil "dar Uzvišenog Allaha". Adem, alejhis-selam, je bio jako žalostan zbog te nesreće. Poslije toga rođen je njegov sin Šit, a značenje je i tog imena "dar Uzvišenog Allaha", od kojeg se proširilo Ademovo potomstvo. Sa'lebi veli: "Učenjaci koji se bave proučavanjem Kur'ana navode da je Hava u dvadeset poroda rodila četrdesetero djece. Prvi koji su se rodili bili su Kabil i sestra mu Iklima, a posljednji su bili Abdul-Mugis i Emetul-Mugis." Adem, alejhis-selam, nije umro sve dok se nije rodilo četrdeset hiljada ljudi. Svi su oni stradali u potopu, a ostalo je samo Nuhovo, alejhis-selam, potomstvo. Nuh je, opet, potomak Šita. Uzvišeni Allah veli: "... i samo potomke njegove u životu ostavili." (Es-Saffat, 77) S Nuhom je u lađi bilo osamdeset osoba, a na njih ukazuje ajet: "... a malo je bilo onih koji su s njim vjerovali." (Hud, 40) Nešto od ovoga spominje se u Nuhovoj, alejhis-selam, biografiji u poglavlju o poslanicima.

5 Postoji osam mišljenja o ovom hadisu:
– prvo je mišljenje haridžija, koji kažu da ovaj hadis ima doslovno značenje;
– drugo je mišljenje da se ovo odnosi na one koji budu dopuštali ubistvo;
– treće je mišljenje da se ove riječi odnose na nijekanje nepovredivosti života i krvi muslimana;
– četvrto je mišljenje da hadis znači: da radite kao što nevjernici rade ubijajući se međusobno;
– peto je mišljenje da on znači: da se opasujete oružjem, jer se kaže *kefere dirahu* (pokrio je svoj pancir) ako preko njega obuče odjeću;
– šesto je mišljenje da se hadis odnosi na one koji su zanijekali blagodat Uzvišenog Allaha;
– sedmo je mišljenje da je pravi njegov smisao odvraćanje od ovog djela, a ne ono o čemu on doslovno govori;
– osmo je mišljenje da hadis znači: neka niko od vas drugoga ne oslovljava riječju nevjernik jer će se na neke od vas odnositi taj naziv.

6869. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Beššar, njemu Gunder, ovom Šu'ba, njemu Ali b. Mudrik, a ovom Ebu-Zur'a b. Amr b. Džerir, prenoseći od Džerira da je kazivao:
"Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, je za vrijeme Oprosnog hadždža rekao: 'Utišaj svijet neka čuje! Nemojte se nakon moje smrti vratiti u nevjerstvo, pa da skidate glave jedni drugima!'"[1]
Ovaj hadis od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, također prenose Ebu-Bekra i Ibn-Abbas.

٦٨٦٩. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ بَشَّارٍ حَدَّثَنَا غُنْدَرٌ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ عَنْ عَلِيِّ بْنِ مُدْرِكٍ قَالَ سَمِعْتُ أَبَا زُرْعَةَ ابْنَ عَمْرِو بْنِ جَرِيرٍ عَنْ جَرِيرٍ قَالَ قَالَ لِي النَّبِيُّ ﷺ فِي حَجَّةِ الْوَدَاعِ اسْتَنْصِتِ النَّاسَ لاَ تَرْجِعُوا بَعْدِي كُفَّارًا يَضْرِبُ بَعْضُكُمْ رِقَابَ بَعْضٍ رَوَاهُ أَبُو بَكْرَةَ وَابْنُ عَبَّاسٍ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ.

6870. PRIČAO MI JE Muhammed b. Beššar, njemu Muhammed b. Dža'fer, a ovom Šu'ba, prenoseći od Firasa, on od Ša'bija, ovaj od Abdullaha b. Amra, a on od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, da je rekao:
"Veliki su grijesi: smatrati Uzvišenom Allahu nekoga ravnim i biti neposlušan roditeljima" (ili je rekao krivokletstvo; Šu'ba nije bio siguran).[2]
Mu'az veli: "Pričao nam je Šu'ba: 'Veliki su grijesi: smatrati Uzvišenom Allahu nekoga ravnim, krivokletstvo i neposlušnost roditeljima (ili je rekao ubistvo).'"

٦٨٧٠. حَدَّثَنِي مُحَمَّدُ بْنُ بَشَّارٍ حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ جَعْفَرٍ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ عَنْ فِرَاسٍ عَنِ الشَّعْبِيِّ عَنْ عَبْدِاللهِ بْنِ عَمْرٍو عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ الْكَبَائِرُ الْإِشْرَاكُ بِاللهِ وَعُقُوقُ الْوَالِدَيْنِ أَوْ قَالَ الْيَمِينُ الْغَمُوسُ شَكَّ شُعْبَةُ وَقَالَ مُعَاذٌ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ قَالَ الْكَبَائِرُ الْإِشْرَاكُ بِاللهِ وَالْيَمِينُ الْغَمُوسُ وَعُقُوقُ الْوَالِدَيْنِ أَوْ قَالَ وَقَتْلُ النَّفْسِ.

6871. PRIČAO NAM JE Ishak b. Mensur, njemu Abdus-Samed, a ovom Šu'ba, prenoseći od Ubejdullaha b. Ebu-Bekra, ovaj od Enesa, radijallahu anhu, a on od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, da je rekao: "Veliki su grijesi ..."
PRIČAO NAM JE Amr, a njemu Šu'ba, prenoseći od Ibn-Ebu-Bekra, ovaj od Enesa b. Malika, a on od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, da je rekao:
"Najteži su veliki grijesi: smatrati Uzvišenom Allahu nekoga ravnim, ubistvo, neposlušnost roditeljima i krivo svjedočenje."[3]

٦٨٧١. حَدَّثَنَا إِسْحَاقُ بْنُ مَنْصُورٍ حَدَّثَنَا عَبْدُالصَّمَدِ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ حَدَّثَنَا عُبَيْدُاللهِ بْنُ أَبِي بَكْرٍ سَمِعَ أَنَسَ بْنَ مَالِكٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ الْكَبَائِرُ ح وَ حَدَّثَنَا عَمْرٌو وَهُوَ ابْنُ مَرْزُوقٍ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ عَنِ ابْنِ أَبِي بَكْرٍ عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ أَكْبَرُ الْكَبَائِرِ الْإِشْرَاكُ بِاللهِ وَقَتْلُ النَّفْسِ وَعُقُوقُ الْوَالِدَيْنِ وَقَوْلُ الزُّورِ أَوْ قَالَ وَشَهَادَةُ الزُّورِ.

1 O tome je opširnije bilo govora u poglavlju pod nazivom *Hadždž* (širi komentar pogledati u poglavlju pod naslovom *Iskušenja*).

2 Vidi poglavlje koje nosi naziv *Zakletve i zavjeti*.

3 Vidi poglavlje pod naslovom *Etika*.

6872. PRIČAO NAM JE Amr b. Zurara, a ovom Hušejm,[4] prenoseći od Husajna, ovaj od Ebu-Zabjana, a on od Usame b. Zejda b. Harisa, radijallahu anhu, da je kazivao:

"Allahov nas je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, poslao Hurekijama,[5] ogranku plemena Džuhejna. Došli smo im ujutro i porazili ih. Jedan je ensarija zajedno sa mnom stigao jednog njihovog čovjeka,[6] i kada smo ga ščepali, on je uzviknuo: 'Nema (istinskog) Boga osim Allaha!' Ensarija je ustuknuo od njega, ali sam ga ja probo svojim kopljem i usmrtio. Kada smo se vratili, to je saznao Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, pa me je upitao: 'Usama, zar si ga ubio nakon što je rekao: 'Nema (istinskog) Boga osim Allaha'?'[7]

'Allahov Poslaniče', rekoh ja, 'on se samo želio zaštititi na taj način!'[8]

'Zar si ga ubio nakon što je rekao: 'Nema (istinskog) Boga osim Allaha'?', ponovio je on. Toliko je puta to ponovio da sam ja poželio da prije toga dana nisam bio primio islam."[9]

٦٨٧٢. حَدَّثَنَا عَمْرُو بْنُ زُرَارَةَ حَدَّثَنَا هُشَيْمٌ حَدَّثَنَا حُصَيْنٌ حَدَّثَنَا أَبُو ظَبْيَانَ قَالَ سَمِعْتُ أُسَامَةَ بْنَ زَيْدِ بْنِ حَارِثَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا يُحَدِّثُ قَالَ بَعَثَنَا رَسُولُ اللهِ ﷺ إِلَى الْحُرَقَةِ مِنْ جُهَيْنَةَ قَالَ فَصَبَّحْنَا الْقَوْمَ فَهَزَمْنَاهُمْ قَالَ وَلَحِقْتُ أَنَا وَرَجُلٌ مِنَ الأَنْصَارِ رَجُلاً مِنْهُمْ قَالَ فَلَمَّا غَشِينَاهُ قَالَ لاَ إِلَهَ إِلاَّ اللهُ قَالَ فَكَفَّ عَنْهُ الأَنْصَارِيُّ فَطَعَنْتُهُ بِرُمْحِي حَتَّى قَتَلْتُهُ قَالَ فَلَمَّا قَدِمْنَا بَلَغَ ذَلِكَ النَّبِيَّ ﷺ قَالَ فَقَالَ لِي يَا أُسَامَةُ أَقَتَلْتَهُ بَعْدَ مَا قَالَ لاَ إِلَهَ إِلاَّ اللهُ قَالَ قُلْتُ يَا رَسُولَ اللهِ إِنَّمَا كَانَ مُتَعَوِّذًا قَالَ أَقَتَلْتَهُ بَعْدَ مَا قَالَ لاَ إِلَهَ إِلاَّ اللهُ قَالَ فَمَا زَالَ يُكَرِّرُهَا عَلَيَّ حَتَّى تَمَنَّيْتُ أَنِّي لَمْ أَكُنْ أَسْلَمْتُ قَبْلَ ذَلِكَ الْيَوْمِ.

---

4 Vidi poglavlje koji nosi naslov *Vojni pohodi*.

5 Ibn-Kelbi veli da su oni dobili ovaj naziv zbog sukoba s plemenom Benu-Murra b. Avf b. Sa'd b. Zebjan, koje ih je, zbog mnoštva poginulih, "spalilo" kopljima.

6 Abdul-Berr navodi da je ime ovog čovjeka Mirdas b. Amr Fedeki. Navodi se da se ovaj čovjek zove Mirdas b. Nuhejk Fezari, a to je mišljenje i Ibn-Kelbija.

7 Ovo je kritika i opomena da se više niko ne odvaži ubiti osobu koja izgovori riječi tevhida.

8 U A'mešovom predanju ovog hadisa navode se sljedeće riječi: "Zar si mu otvorio grudi, da znaš je li to doista srcem izgovorio ili ne?" To znači da čovjek presuđuje prema vanjskim pojavama, pokazateljima i izjavama, a što se tiče srca, čovjek ne može znati šta se u njemu nalazi. Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, ga je ukorio što je odstupio od vanjskih pokazatelja. Iz ovog hadisa jasno se vidi da se presude donose na osnovu vanjskih pokazatelja i jasnih činjenica, a ne na temelju ezoterizma.

9 To ne znači da je on poželio da bude nevjernik, nego da je poželio da je tek u tom trenutku primio islam. Tada bi on bio siguran da neće odgovarati za taj postupak, jer se prihvatanjem islama čovjeku brišu svi grijesi koje je počinio kao nemusliman.
Kurtubi veli: "To kazuje da je on svoja dotadašnja dobra djela, u usporedbi s tim postupkom, ocijenio nedovoljnim, posebno zbog toga što je naišao na oštar prijekor i osudu Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem."
Ibn-Bettal veli: "Ovaj slučaj bio je povod da se Usama zakune kako se više nikad neće boriti protiv muslimana. Zbog toga se on nije priključio Aliji, radijallahu anhu, u Bici na Siffinu te u Bici kod deve, o čemu će biti riječi u poglavlju čiji je naslov *Iskušenja*. U već spomenutom A'mešovom predanju stoji da je Sa'd b. Ebu-Vekkas znao reći: "Neću se boriti protiv muslimana dok ne vidim Usamu da se bori protiv njega."

6873. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Jusuf, njemu Lejs, a ovom Jezid,[1] prenoseći od Ebu-Hajra,[2] ovaj od Sunabihija,[3] a on od Ubade b. Samita, radijallahu anhu, da je kazivao:
"Doista sam ja jedan od onih koji su dali prisegu Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem. Dali smo mu prisegu da nećemo Uzvišenom Allahu smatrati nikoga ravnim, da nećemo krasti niti činiti blud, da nećemo nikoga bespravno ubiti niti pljačkati. Ako se toga budemo pridržavali, neće nam biti uskraćen Džennet, a ako bilo šta od toga uradimo, presuda pripada Uzvišenom Allahu."[4]

٦٨٧٣. حَدَّثَنَا عَبْدُاللهِ بْنُ يُوسُفَ حَدَّثَنَا اللَّيْثُ حَدَّثَنَا يَزِيدُ عَنْ أَبِي الْخَيْرِ عَنِ الصُّنَابِحِيِّ عَنْ عُبَادَةَ بْنِ الصَّامِتِ رَضِي الله عَنْه قَالَ إِنِّي مِنَ النُّقَبَاءِ الَّذِينَ بَايَعُوا رَسُولَ اللهِ ﷺ بَايَعْنَاهُ عَلَى أَنْ لاَ نُشْرِكَ بِاللهِ شَيْئًا وَلاَ نَسْرِقَ وَلاَ نَزْنِيَ وَلاَ نَقْتُلَ النَّفْسَ الَّتِي حَرَّمَ اللهُ وَلاَ نَنْتَهِبَ وَلاَ نَعْصِيَ بِالْجَنَّةِ إِنْ فَعَلْنَا ذَلِكَ فَإِنْ غَشِينَا مِنْ ذَلِكَ شَيْئًا كَانَ قَضَاءُ ذَلِكَ إِلَى اللهِ .

6874. PRIČAO NAM JE Musa b. Isma'il, njemu Džuvejri, a ovom Nafi', prenoseći od Abdullaha b. Omera, radijallahu anhuma, a on od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, da je rekao:
"Ko na nas podigne oružje – taj nam ne pripada."[5]
Ovaj hadis od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, prenosi i Ebu-Musa.

٦٨٧٤. حَدَّثَنَا مُوسَى بْنُ إِسْمَاعِيلَ حَدَّثَنَا جُوَيْرِيَةُ عَنْ نَافِعٍ عَنْ عَبْدِاللهِ بْنِ عُمَرَ رَضِي الله عَنْهُمَا عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ مَنْ حَمَلَ عَلَيْنَا السِّلاَحَ فَلَيْسَ مِنَّا رَوَاهُ أَبُو مُوسَى عَنِ النَّبِيِّ ﷺ .

6875. PRIČAO NAM JE Abdur-Rahman b. Mubarek, a njemu Hammad b. Jezid, prenoseći od Ejjuba i Junusa, oni od Hasana, a on od Ahnefa[6] b. Kajsa da je kazivao:
"Krenuo sam da pomognem jednom čovjeku,[7] ali me je susreo Ebu-Bekra i upitao: 'Kamo ideš?'
'Da pomognem ovom čovjeku', rekao sam.
'Vrati se', reče mi on, 'čuo sam Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, kad je rekao:

٦٨٧٥. حَدَّثَنَا عَبْدُالرَّحْمَنِ بْنُ الْمُبَارَكِ حَدَّثَنَا حَمَّادُ بْنُ زَيْدٍ حَدَّثَنَا أَيُّوبُ وَيُونُسُ عَنِ الْحَسَنِ عَنِ الأَحْنَفِ بْنِ قَيْسٍ قَالَ ذَهَبْتُ لأَنْصُرَ هَذَا الرَّجُلَ فَلَقِيَنِي أَبُو بَكْرَةَ فَقَالَ أَيْنَ تُرِيدُ قُلْتُ أَنْصُرُ هَذَا الرَّجُلَ قَالَ ارْجِعْ فَإِنِّي سَمِعْتُ رَسُولَ اللهِ ﷺ يَقُولُ إِذَا الْتَقَى الْمُسْلِمَانِ بِسَيْفَيْهِمَا فَالْقَاتِلُ وَالْمَقْتُولُ

1 Ibn-Ebu-Habib Misri.

2 Ebu-Hajr je Mursid b. Abdullah.

3 Sunabihi je Abdur-Rahman b. Usajla.

4 Na prvi pogled stječe se dojam da je to bilo na Akabi. Međutim, kao što je objašnjeno u poglavlju pod naslovom *Zakletve*, nije tako. Ta prisega davana je poslije Akabe i zove se još Prisega žena, a ajet o ženama objavljen je poslije Hudejbije, a prije oslobođenja Mekke. Prisega istog sadržaja za muškarce davana je u godini u kojoj je oslobođena Mekka.

5 O tome će se opširnije govoriti u poglavlju koje nosi naslov *Iskušenja*.

6 Ejjub je Sehtijani, Junus je Ibn-Ubejd Basri, Hasan je Hasan Basri, a Ahnef je Ibn-Kajs.

7 "Jedan čovjek" je Alija b. Ebu-Talib, a Ahnef mu se nije priključio u Bici kod deve.

'Kada se sukobe dva muslimana sa sabljama (u rukama), i ubica i ubijeni će u Vatru."
'Allahov Poslaniče', upitao sam, 'jasno mi je za ubicu, ali zašto i ubijeni?'
'Zato što je i on namjeravao ubiti svoga druga', rekao je.'"

فِي النَّارِ قُلْتُ يَا رَسُولَ اللهِ هَذَا الْقَاتِلُ فَمَا بَالُ الْمَقْتُولِ قَالَ إِنَّهُ كَانَ حَرِيصًا عَلَى قَتْلِ صَاحِبِهِ .

O RIJEČIMA UZVIŠENOG: "O VJERNICI! PROPISUJE VAM SE ODMAZDA ZA UBIJENE: SLOBODAN ZA SLOBODNA, I ROB ZA ROBA, I ŽENA ZA ŽENU. A ONAJ KOME ROB UBIJENOG OPROSTI – NEKA ONI VELIKODUŠNO POSTUPE, A NEKA IM ON DOBROČINSTVOM UZVRATI. TO JE OLAKŠANJE OD GOSPODARA VAŠEG, I MILOST. A KO NASILJE IZVRŠI I POSLIJE TOGA – NJEGA BOLNA PATNJA ČEKA."[8]

باب قَوْلِ اللهِ تعالى (يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا كُتِبَ عَلَيْكُمُ الْقِصَاصُ فِي الْقَتْلَى الْحُرُّ بِالْحُرِّ وَالْعَبْدُ بِالْعَبْدِ وَالأُنْثَى بِالأُنْثَى فَمَنْ عُفِيَ لَهُ مِنْ أَخِيهِ شَيْءٌ فَاتِّبَاعٌ بِالْمَعْرُوفِ وَأَدَاءٌ إِلَيْهِ بِإِحْسَانٍ ذَلِكَ تَخْفِيفٌ مِنْ رَبِّكُمْ وَرَحْمَةٌ فَمَنِ اعْتَدَى بَعْدَ ذَلِكَ فَلَهُ عَذَابٌ أَلِيمٌ)

O ISPITIVANJU UBICE[9] SVE DOK NE PRIZNA, TE O PRIZNANJU U KAZNENOM PRAVU

باب سُؤَالِ الْقَاتِلِ حَتَّى يُقِرَّ وَالإِقْرَارِ فِي الْحُدُودِ

6876. PRIČAO NAM JE Hadždžadž b. Minhal, njemu Hemmam, prenoseći od Katade, a on od Enesa b. Malika, radijallahu anhu, da je kazivao: "Neki je židov jednoj djevojci razbio glavu tako što je stavio njenu glavu između dva kamena i udario je, pa su je pitali: 'Ko ti je to učinio? Je li ovaj ili onaj čovjek?' Ispitivali su je tako sve dok nije prozvan taj židov, koji je onda doveden pred Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem. Ostao je kod Poslanika sve dok nije priznao svoje djelo, nakon čega je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, presudio da se i njemu kamenjem razbije glava."[10]

٦٨٧٦. حَدَّثَنَا حَجَّاجُ بْنُ مِنْهَالٍ حَدَّثَنَا هَمَّامٌ عَنْ قَتَادَةَ عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ أَنَّ يَهُودِيًّا رَضَّ رَأْسَ جَارِيَةٍ بَيْنَ حَجَرَيْنِ فَقِيلَ لَهَا مَنْ فَعَلَ بِكِ هَذَا أَفُلاَنٌ أَوْ فُلاَنٌ حَتَّى سُمِّيَ الْيَهُودِيُّ فَأُتِيَ بِهِ النَّبِيُّ ﷺ فَلَمْ يَزَلْ بِهِ حَتَّى أَقَرَّ بِهِ فَرُضَّ رَأْسُهُ بِالْحِجَارَةِ .

8 El-Bekara, 178.

9 Tj. optuženog za ubistvo protiv kojeg se vodi postupak, a presuda još nije donesena.

10 U predanjima se ne navodi ime ovog židova niti ime djevojke, ali se u nekim od njih navodi da je ona iz redova ensarija. Nevevi kaže: "Imam Malik smatra, na temelju ovog hadisa, da je ispravno optuženog za ubistvo osuditi na smrt na osnovu iskaza smrtno ranjene žrtve. Međutim, u ovom hadisu nema dokaza

O TOME KADA NEKO POČINI UBISTVO KAMENOM ILI ŠTAPOM[1]

باب إذا قتل بحجر أو بعصا

6877. PRIČAO NAM JE Muhammed, njemu Abdullah b. Idris, a ovom Šu'ba, prenoseći od Hišama b. Zejda b. Enesa, a on od svoga djeda Enesa b. Malika da je kazivao:
"Neka je djevojka sa srebrenim nakitom izišla u Medinu, pa ju je jedan židov pogodio kamenom. Donesena je Allahovom Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, u stanju u kojem je jedva davala znakove života. Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, ju je, upitao: 'Je li te udario taj i taj?' Ona je podigla glavu, a on ju je ponovo upitao: 'Je li te udario taj i taj?' Nakon što je još jednom podigla glavu, on ju je i treći put upitao: 'Je li te udario taj i taj?' Ona je samo spustila svoju glavu. Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, je naredio da se dovede taj čovjek i donio presudu da se on pogubi pomoću dva kamena."

٦٨٧٧. حَدَّثَنَا مُحَمَّدٌ أَخْبَرَنَا عَبْدُاللهِ بْنُ إِدْرِيسَ عَنْ شُعْبَةَ عَنْ هِشَامِ بْنِ زَيْدِ بْنِ أَنَسٍ عَنْ جَدِّهِ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ قَالَ خَرَجَتْ جَارِيَةٌ عَلَيْهَا أَوْضَاحٌ بِالْمَدِينَةِ قَالَ فَرَمَاهَا يَهُودِيٌّ بِحَجَرٍ قَالَ فَجِيءَ بِهَا إِلَى النَّبِيِّ ﷺ وَبِهَا رَمَقٌ فَقَالَ لَهَا رَسُولُ اللهِ ﷺ فُلَانٌ قَتَلَكِ فَرَفَعَتْ رَأْسَهَا فَأَعَادَ عَلَيْهَا قَالَ فُلَانٌ قَتَلَكِ فَرَفَعَتْ رَأْسَهَا فَقَالَ لَهَا فِي الثَّالِثَةِ فُلَانٌ قَتَلَكِ فَخَفَضَتْ رَأْسَهَا فَدَعَا بِهِ رَسُولُ اللهِ ﷺ فَقَتَلَهُ بَيْنَ الْحَجَرَيْنِ .

---

za takav stav, jer je židov, kako se navodi u nekim predanjima, priznao svoj zločin, te je na temelju toga osuđen." Ibn-Murabit, jedan od malikijskih učenjaka, tvrdi da je ovaj propis važio u početku islama, tj. da se uvažavala izjava osobe koja je nasmrt premlaćena.

1 Navođenje ovog hadisa upućuje na činjenicu da je u vezi s ovom temom prihvaćeno mišljenje većine učenjaka, iako nije naveden precizan propis. U okviru ovog poglavlja naveden je i hadis o židovu i robinji, koji prenosi Enes, a sve to većina učenjaka uzima kao potporu za stav da se nad ubicom smrtna kazna izvršava predmetom kojim je i on ubio. Oni se drže i ajeta: "Ako želite na nepravdu uzvratiti, onda to učinite samo u onolikoj mjeri koliko je vama učinjeno..." (En-Nahl, 126), te ajeta: "... onima koji vas napadnu uzvratite istom mjerom i Allaha se bojte, i znajte da je Allah na strani onih koji se grijeha klone." (El-Bekara, 194)
Kufski učenjaci imaju drukčiji stav utemeljen na hadisu: "Nema odmazde osim sabljom", ali ovaj hadis nije jak. Ibn-Ebu-Lejla kaže: "Ako čovjek ubije kamenom ili štapom, razmotrit će se da li je ponovio svoje djelo ili ne. Ako je on jedan od onih koji ponavljaju krivična djela, presudit će se da je to učinjeno s predumišljajem, a u suprotnom, da nije."
Ata' i Tavus vele: "Ubistvo s predumišljajem je ono koje je počinjeno oružjem."

O RIJEČIMA UZVIŠENOG: “MI SMO IM U NJEMU PROPISALI: GLAVA ZA GLAVU, I OKO ZA OKO, I NOS ZA NOS, I UHO ZA UHO, I ZUB ZA ZUB, I DA RANE TREBA UZVRATITI. A ONOME KO OD ODMAZDE ODUSTANE – BIT ĆE MU TO OD GRIJEHA ISKUPLJENJE. ONI KOJI NE SUDE PREMA ONOME ŠTO JE ALLAH OBJAVIO PRAVI SU NASILNICI.”[2]

باب قَوْلِ اللَّهِ تَعَالَى (أَنَّ النَّفْسَ بِالنَّفْسِ وَالْعَيْنَ بِالْعَيْنِ وَالأَنْفَ بِالأَنْفِ وَالأُذُنَ بِالأُذُنِ وَالسِّنَّ بِالسِّنِّ وَالْجُرُوحَ قِصَاصٌ فَمَنْ تَصَدَّقَ بِهِ فَهُوَ كَفَّارَةٌ لَهُ وَمَنْ لَمْ يَحْكُمْ بِمَا أَنْزَلَ اللَّهُ فَأُولَئِكَ هُمُ الظَّالِمُونَ)

6878. PRIČAO NAM JE Umer b. Hafs, njemu njegov otac, a ovom A‘meš, prenoseći od Abdullaha b. Murre, on od Mesruka, a ovaj od Abdullaha da je kazivao:
“Allahov je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: ‘Nikome nije dopušteno prolijevati krv muslimana koji svjedoči da nema Boga osim Allaha i da sam ja Allahov poslanik, osim u tri slučaja: (u slučaju ubistva) glava za glavu, (u slučaju) kad osoba u braku počini blud i (u slučaju) kad se osoba odmetne od vjere i napusti zajednicu.’”[3]

٦٨٧٨. حَدَّثَنَا عُمَرُ بْنُ حَفْصٍ حَدَّثَنَا أَبِي حَدَّثَنَا الأَعْمَشُ عَنْ عَبْدِاللهِ بْنِ مُرَّةَ عَنْ مَسْرُوقٍ عَنْ عَبْدِاللهِ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ لاَ يَحِلُّ دَمُ امْرِئٍ مُسْلِمٍ يَشْهَدُ أَنْ لاَ إِلَهَ إِلاَّ اللهُ وَأَنِّي رَسُولُ اللهِ إِلاَّ بِإِحْدَى ثَلاَثٍ النَّفْسُ بِالنَّفْسِ وَالثَّيِّبُ الزَّانِي وَالْمَارِقُ مِنَ الدِّينِ التَّارِكُ لِلْجَمَاعَةِ.

O ONOME KOJI NAREDI DA SE IZVRŠI ODMAZDA KAMENOM

باب مَنْ أَقَادَ بِالْحَجَرِ

6879. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Beššar, a njemu Muhammed b. Dža‘fer, prenoseći od Šu‘be, ovaj od Hišama b. Zejda, a on od Enesa, radijallahu anhu, da je kazivao:
“Neki je židov ubio robinju kamenom da bi se dočepao njenog srebrenog nakita. Ona je donesena

٦٨٧٩. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ بَشَّارٍ حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ جَعْفَرٍ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ عَنْ هِشَامِ بْنِ زَيْدٍ عَنْ أَنَسٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ أَنَّ يَهُودِيًّا قَتَلَ جَارِيَةً عَلَى أَوْضَاحٍ لَهَا فَقَتَلَهَا بِحَجَرٍ فَجِيءَ بِهَا إِلَى النَّبِيِّ ﷺ وَبِهَا

---

2 El-Maida, 45.

3 Onaj koji namjerno i bespravno ubije bit će kažnjen smrtnom kaznom, ako se ispune svi uvjeti koji se traže za takvu vrstu kazne. Također, ukoliko osoba koja je u braku počini blud, kazna joj je kamenovanje, ako se ispune svi uvjeti za izvršenje te kazne.
Za onoga koji napusti islam Nevevi veli: “Odmetništvo od vjere ima općenito značenje. Stoga, ukoliko se za nekoga ustanovi da je na bilo koji način ostavio vjeru i izišao iz nje, on će biti, ako se ne vrati u islam, kažnjen smrtnom kaznom.” Smatra se da se odvojio od zajednice svako ko napusti zajednicu tako što uvodi razne novotarije ili poriče idžma (konsenzus), kao što su rafidije, haridžije i drugi.

Allahovom Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, u stanju u kojem je jedva davala znakove života.
'Je li te ubio taj i taj čovjek?', upita je on, a ona pokaza glavom da nije. Ponovio joj je svoje pitanje drugi put, a ona je opet pokazala glavom da nije. Upitao ju je to isto i treći put, a ona je klimnuvši glavom pokazala da jeste. Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, presudio je da se (taj židov) pogubi s dva kamena."

رَمَقٌ فَقَالَ أَقَتَلَكِ فُلاَنٌ فَأَشَارَتْ بِرَأْسِهَا أَنْ لاَ ثُمَّ قَالَ الثَّانِيَةَ فَأَشَارَتْ بِرَأْسِهَا أَنْ لاَ ثُمَّ سَأَلَهَا الثَّالِثَةَ فَأَشَارَتْ بِرَأْسِهَا أَنْ نَعَمْ فَقَتَلَهُ النَّبِيُّ ﷺ بِحَجَرَيْنِ .

ONAJ KOME NEKO BUDE UBIJEN MOŽE IZABRATI JEDNU OD DVIJE MOGUĆNOSTI[1]

باب مَنْ قُتِلَ لَهُ قَتِيلٌ فَهُوَ بِخَيْرِ النَّظَرَيْنِ

6880. PRIČAO NAM JE Ebu-Nu'ajm, njemu Šejban, a ovom Jahja, prenoseći od Ebu-Seleme, a ovaj od Ebu-Hurejre da je kazivao:
"Neko je iz plemena Huzaa ubio jednog čovjeka..."
Abdullah b. Redža prenosi od Harba, ovaj od Jahjaa, on od Ebu-Seleme, a ovaj od Ebu-Hurejre da je kazivao: "Neko je iz plemena Huzaa, u godini u kojoj je oslobođena Mekka, ubio čovjeka iz plemena Ebu-Lejs, želeći se osvetiti za ubistvo svoga suplemenika koje bijaše počinjeno u džahilijetu. (Čuvši za to), Allahov je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, ustao i kazao: 'Uzvišeni Allah zaštitio je Mekku od slona[2] i učinio da Njegov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, i pravovjerni zavladaju njome. Svakako da Mekka nije dopuštena nikome prije mene niti ikome poslije mene. Naravno da mi je ona učinjena dopuštenom jedan dio dana. Uistinu, ona je i u ovom dijelu dana zaštićena (sveta), i ne posijeca se bilje niti se kreše lišće s njenog drveća, niti iko u njoj uzima nečiju izgubljenu stvar, izuzev

٦٨٨٠ . حَدَّثَنَا أَبُو نُعَيْمٍ حَدَّثَنَا شَيْبَانُ عَنْ يَحْيَى عَنْ أَبِي سَلَمَةَ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ أَنَّ خُزَاعَةَ قَتَلُوا رَجُلاً وَقَالَ عَبْدُاللهِ بْنُ رَجَاءٍ حَدَّثَنَا حَرْبٌ عَنْ يَحْيَى حَدَّثَنَا أَبُو سَلَمَةَ حَدَّثَنَا أَبُو هُرَيْرَةَ أَنَّهُ عَامَ فَتْحِ مَكَّةَ قَتَلَتْ خُزَاعَةُ رَجُلاً مِنْ بَنِي لَيْثٍ بِقَتِيلٍ لَهُمْ فِي الْجَاهِلِيَّةِ فَقَامَ رَسُولُ اللهِ ﷺ فَقَالَ إِنَّ اللهَ حَبَسَ عَنْ مَكَّةَ الْفِيلَ وَسَلَّطَ عَلَيْهِمْ رَسُولَهُ وَالْمُؤْمِنِينَ أَلاَ وَإِنَّهَا لَمْ تَحِلَّ لأَحَدٍ قَبْلِي وَلاَ تَحِلُّ لأَحَدٍ بَعْدِي أَلاَ وَإِنَّمَا أُحِلَّتْ لِي سَاعَةً مِنْ نَهَارٍ أَلاَ وَإِنَّهَا سَاعَتِي هَذِهِ حَرَامٌ لاَ يُخْتَلَى شَوْكُهَا وَلاَ يُعْضَدُ شَجَرُهَا وَلاَ يَلْتَقِطُ سَاقِطَتَهَا إِلاَّ مُنْشِدٌ وَمَنْ قُتِلَ لَهُ قَتِيلٌ فَهُوَ بِخَيْرِ النَّظَرَيْنِ إِمَّا يُودَى وَإِمَّا يُقَادُ فَقَامَ رَجُلٌ مِنْ أَهْلِ الْيَمَنِ يُقَالُ لَهُ أَبُو شَاهٍ فَقَالَ اكْتُبْ لِي يَا رَسُولَ اللهِ فَقَالَ

1 Iz ovog poglavlja jedan dio učenjaka crpi dokaze za stav da pravo izbora između naplate odštete za ubistvo (*dija*) i izvršenja smrtne kazne pripada rodbini ubijenog, te da pritom nije potrebna saglasnost ubice.

2 Ovim se ukazuje na događaj koji se desio u predislamsko doba, kada je Ebrehina vojska, koja je sa sobom imala slonove, napala Mekku u namjeri da sruši Kabu. Uzvišeni Allah onemogućio je njihove nakane i poslao na njih ptice. O ovom događaju govori i kur'anska sura El-Fil.

onoga koji će oglašavati ljudima da je stvar nađena. Onaj kome neko bude ubijen može izabrati bolju od dvije mogućnosti:[3] ili da primi materijalnu odštetu za ubijenog ili da zatraži smrtnu kaznu za ubicu.' Potom je ustao čovjek iz Jemena s nadimkom Ebu-Šah i rekao: 'Napiši mi to, Allahov Poslaniče!' Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, na to reče: 'Napišite to Ebu-Šahu!' Poslije toga ustao je jedan Kurejšević i rekao: 'Osim izhira (mirisne žukve), jer je mi upotrebljavamo u svojim kućama i na grobljima?' 'Osim mirisne žukve', reče Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem." S gornjim predanjem podudara se predanje Ubejdullaha, koji ga prenosi od Šejbana. Neki, prenoseći od Ebu-Nu'ajma, vele: "...smrt." A Ubejdullah veli: "...ili da se ubica kazni smrtnom kaznom."

رَسُولُ اللهِ ﷺ اكْتُبُوا لِأَبِي شَاهٍ ثُمَّ قَامَ رَجُلٌ مِنْ قُرَيْشٍ فَقَالَ يَا رَسُولَ اللهِ إِلاَّ الإِذْخِرَ فَإِنَّمَا نَجْعَلُهُ فِي بُيُوتِنَا وَقُبُورِنَا فَقَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ إِلاَّ الإِذْخِرَ وَتَابَعَهُ عُبَيْدُ اللهِ عَنْ شَيْبَانَ فِي الْفِيلِ قَالَ بَعْضُهُمْ عَنْ أَبِي نُعَيْمٍ الْقَتْلَ وَقَالَ عُبَيْدُ اللهِ إِمَّا أَنْ يُقَادَ أَهْلُ الْقَتِيلِ .

6881. PRIČAO NAM JE je Kutejba b. Seid, a njemu Sufjan, prenoseći od Amra, ovaj od Mudžahida, a on od Ibn-Abbasa, radijallahu anhuma, da je kazivao: "Israilci su primjenjivali smrtnu kaznu (*kisas*), ali nisu poznavali plaćanje odštete za krvni delikt. Uzvišeni Allah za ovaj (Muhammedov, sallallahu alejhi ve sellem) ummet veli: 'O vjernici, propisuje vam se odmazda za ubijanje: slobodan za slobodna, i rob za roba, i žena za ženu. A onaj kome rod ubijenog oprosti – neka oni velikodušno postupe, a neka im on dobročinstvom uzvrati... '"[4]

٦٨٨١ . حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ بْنُ سَعِيدٍ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ عَنْ عَمْرٍو عَنْ مُجَاهِدٍ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا قَالَ كَانَتْ فِي بَنِي إِسْرَائِيلَ قِصَاصٌ وَلَمْ تَكُنْ فِيهِمُ الدِّيَةُ فَقَالَ اللهُ لِهَذِهِ الأُمَّةِ (كُتِبَ عَلَيْكُمُ الْقِصَاصُ فِي الْقَتْلَى) إِلَى هَذِهِ الآيَةِ (فَمَنْ عُفِيَ لَهُ مِنْ أَخِيهِ شَيْءٌ) قَالَ ابْنُ عَبَّاسٍ فَالْعَفْوُ أَنْ يَقْبَلَ الدِّيَةَ فِي الْعَمْدِ قَالَ (فَاتِّبَاعٌ بِالْمَعْرُوفِ) أَنْ يَطْلُبَ بِمَعْرُوفٍ وَيُؤَدِّيَ بِإِحْسَانٍ .

---

3 Tumačeći ajet: "... a onaj kome rod ubijenog oprosti – neka oni velikodušno postupe, a neka im on dobročinstvom uzvrati..." (El-Bekara, 178), Ibn-Abbas veli da je *afv* – oproštaj počinjenog ubistva s predumišljajem i prihvatanje odštete (*dija*); pravo na to pripada rodbini, koja, isto tako, može zahtijevati i izvršenje smrtne kazne. Ubica je dužan isplatiti odštetu i bez svoje saglasnosti, jer se i na njega odnosi zapovijed o čuvanju svoga i tuđih života sadržana u ajetu: "... i jedni druge ne ubijajte! Allah je doista prema vama milostiv!" (En-Nisa, 29) Dakle, njegovo protivljenje pravu rodbine da uzme odštetu nema nikakva značaja.
Ibn-Bettal o riječima: "(...) To je olakšanje od Gospodara vašeg..." (El-Bekara, 178) – veli kako one ukazuju na to da kod Benu-Israila nije bila uobičavana otkupnina (dija), nego samo smrtna kazna. Uzvišeni Allah dao je olakšicu Muhammedovu, sallallahu alejhi ve sellem, ummetu tako što je ponudio mogućnost isplate krvarine (*dija*), koja se može naplatiti uz saglasnost rodbine ubijenog.

4 El-Bekara, 178. Izjava Ibn-Abbasa upućuje na to da riječi Uzvišenog Allaha: "Mi smo im u njemu propisali: glava za glavu, i oko za oko, i nos za nos, i uho za uho, i zub za zub, i da rane treba uzvratiti..." (El-Maida, 45) – znače da je Benu-Israilu u Tevratu odmazda bila izričito propisana: život za život,

Ibn-Abbas također veli: "Oproštaj se ogleda i u tome što se primi krvarina za ubistvo s predumišljajem" – i dodaje: "Slijeđenje u dobročinstvu znači traženje da se velikodušno postupi i da se uzvrati dobročinstvom."

O ONOME KOJI BUDE TRAŽIO DA SE BESPRAVNO PROLIJE NEČIJA KRV

باب مَنْ طلب دمَ امْرِئٍ بغيْرِ حقٍّ

6882. PRIČAO NAM JE Ebu-Jeman, njemu Šu'ajb, a ovom Abdullah b. Ebu-Husejn, prenoseći od Nafija b. Džubejra, a on od Ibn-Abbasa da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Uzvišenom su Allahu najmrža trojica ljudi:[1] grešnik u Haremi-šerifu,[2] čovjek koji je prihvatio islam, a želi provoditi običaje iz predislamskog doba i čovjek koji traži da se bespravno prolije nečija krv."[3]

٦٨٨٢. حَدَّثَنَا أَبُو الْيَمَانِ أَخْبَرَنَا شُعَيْبٌ عَنْ عَبْدِاللهِ بْنِ أَبِي حُسَيْنٍ حَدَّثَنَا نَافِعُ بْنُ جُبَيْرٍ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ قَالَ أَبْغَضُ النَّاسِ إِلَى اللهِ ثَلَاثَةٌ مُلْحِدٌ فِي الْحَرَمِ وَمُبْتَغٍ فِي الْإِسْلَامِ سُنَّةَ الْجَاهِلِيَّةِ وَمُطَّلِبُ دَمِ امْرِئٍ بِغَيْرِ حَقٍّ لِيُهَرِيقَ دَمَهُ .

O OPRAŠTANJU POGREŠKE NAKON SMRTI

باب الْعَفْوِ في الْخطا بعْدَ الْموْت

6883. PRIČAO NAM JE Ferva b. Ebu-Magra, a njemu Ali b. Mushir, prenoseći od Hišama, ovaj od svoga oca, a on od Aiše, radijallahu anha, da je rekla: "Poraženi su mnogobošci na Uhudu."

٦٨٨٣. حَدَّثَنَا فَرْوَةُ بْنُ أَبِي الْمَغْرَاءِ حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ مُسْهِرٍ عَنْ هِشَامٍ عَنْ أَبِيهِ عَنْ عَائِشَةَ هُزِمَ الْمُشْرِكُونَ يَوْمَ أُحُدٍ ح و حَدَّثَنِي مُحَمَّدُ بْنُ

oko za oko... itd. Uzvišeni Allah propisao je olakšicu ummetu Muhammedovom, sallallahu alejhi ve sellem, u vidu materijalne odštete za kao zamjene za smrtnu kaznu, ukoliko se s tim saglasi rodbina ubijenog. Prenosi se da u vjerozakonu Isaa, alejhi selam, nije bilo smrtne kazne, nego je bila samo krvarina. Ako je ovo vjerodostojno, to znači da je današnji islamski vjerozakon objedinio u sebi i jedno i drugo, pa je islam, glede ovog problema, vjera sredine.

1 Trojica između ostalih grešnika, kao što je rečeno: "Najveći od velikih grijeha..." Poznato je da je širk (smatrati nekoga Allahu ravnim) Uzvišenom Allahu najmrži grijeh.

2 Grešnik je ovdje označen riječju *mulhid*, koja znači onaj koji je odlutao od istine. Ova se riječ, međutim, najčešće koristi u značenju: osoba koja je napustila islam. Ako se jedan grijeh imenuje tom riječju, onda to jasno pokazuje o kakvom se grijehu radi.

3 Ibn-Hadžer Askalani navodi da je nastojao pronaći povod ovom hadisu, pa kaže: "Pročitao sam u *Knjizi o Meki*, Amra b. Šeble predanje Amra b. Dinara, koji prenosi od Zuhrija da je Ata b. Jezid rekao: "Ubijen je neki čovjek na Muzdelifi..." (misleći pritom na oslobađanje Mekke). Zatim je ispričao priču u kojoj se navodi da je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Ne znam da iko pokazuje više drskosti prema Uzvišenom Allahu od trojice: čovjeka koji ubije u Haremu, čovjeka koji ubije onoga koji nije počinio ubistvo i onoga koji ubije da bi izvršio krvnu osvetu za ubistvo počinjeno u džahilijetu."

PRIČAO MI JE Muhammed b. Harb, njemu Ebu-Mervan Jahja b. Ebu-Zekerijja Vasiti, a ovom Hišam, prenoseći od Urve, a on od od Aiše, radijallahu anha, da je kazivala:
"Iblis je među svijetom na Uhudu zavrištao: 'O Allahovi robovi, napadnite na odstupnicu!' Pa su se vratili i nasrtali na odstupnicu sve dok nisu (greškom) ubili Jemana. Huzejfa je povikao: 'Oče moj, oče moj!', ali su ga ipak ubili.[4] Huzejfa im reče: 'Allah neka vam oprosti!'[5]
'Poražena je jedna njihova skupina, tako da su otišli u Taif', kazao je."

حَرْبٍ حَدَّثَنَا أَبُو مَرْوَانَ يَحْيَى بْنُ أَبِي زَكَرِيَّاءَ يَعْنِي الْوَاسِطِيَّ عَنْ هِشَامٍ عَنْ عُرْوَةَ عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهَا قَالَتْ صَرَخَ إِبْلِيسُ يَوْمَ أُحُدٍ فِي النَّاسِ يَا عِبَادَ اللهِ أُخْرَاكُمْ فَرَجَعَتْ أُولَاهُمْ عَلَى أُخْرَاهُمْ حَتَّى قَتَلُوا الْيَمَانَ فَقَالَ حُذَيْفَةُ أَبِي أَبِي فَقَتَلُوهُ فَقَالَ حُذَيْفَةُ غَفَرَ اللهُ لَكُمْ قَالَ وَقَدْ كَانَ انْهَزَمَ مِنْهُمْ قَوْمٌ حَتَّى لَحِقُوا بِالطَّائِفِ.

O RIJEČIMA UZVIŠENOG: "NEZAMISLIVO JE DA VJERNIK UBIJE VJERNIKA, TO SE MOŽE DOGODITI SAMO NEHOTICE. ONAJ KOJI UBIJE VJERNIKA NEHOTICE MORA OSLOBODITI ROPSTVA JEDNOG ROBA VJERNIKA I PREDATI KRVARINU PORODICI NJEGOVOJ; OSLOBOĐEN JE KRVARINE JEDINO AKO ONI OPROSTE. AKO ON PRIPADA NARODU KOJI VAM JE NEPRIJATELJ, A SAM JE VJERNIK, MORA OSLOBODITI ROPSTVA JEDNOG ROBA VJERNIKA. NE NAĐE LI GA, MORA UZASTOPCE POSTITI DVA MJESECA, DA BI ALLAH PRIMIO POKAJANJE – A ALLAH SVE ZNA I MUDAR JE."[6]

باب قَوْلِ اللَّهِ تَعَالَى
(وَمَا كَانَ لِمُؤْمِنٍ أَنْ يَقْتُلَ مُؤْمِنًا إِلَّا خَطَأً وَمَنْ قَتَلَ مُؤْمِنًا خَطَأً فَتَحْرِيرُ رَقَبَةٍ مُؤْمِنَةٍ وَدِيَةٌ مُسَلَّمَةٌ إِلَى أَهْلِهِ إِلَّا أَنْ يَصَّدَّقُوا فَإِنْ كَانَ مِنْ قَوْمٍ عَدُوٍّ لَكُمْ وَهُوَ مُؤْمِنٌ فَتَحْرِيرُ رَقَبَةٍ مُؤْمِنَةٍ وَإِنْ كَانَ مِنْ قَوْمٍ بَيْنَكُمْ وَبَيْنَهُمْ مِيثَاقٌ فَدِيَةٌ مُسَلَّمَةٌ إِلَى أَهْلِهِ وَتَحْرِيرُ رَقَبَةٍ مُؤْمِنَةٍ فَمَنْ لَمْ يَجِدْ فَصِيَامُ شَهْرَيْنِ مُتَتَابِعَيْنِ تَوْبَةً مِنَ اللَّهِ وَكَانَ اللَّهُ عَلِيمًا حَكِيمًا)

4 Hattabi veli: "Ako musliman greškom u borbi ubije drugog muslimana, nije dužan isplatiti za njega materijalnu odštetu. Takav je propis ako se to desi u bilo kojem haotičnom stanju, izuzev ako je neko imao namjeru ubiti nekoga."

5 Ebu-Ishak u *Sunenu* navodi hadis koji od Zuhrija prenosi Evza'i, a u kojem stoji: "Muslimani su pogriješili u vezi s Huzejfinim ocem na Uhudu, pa su ga greškom ubili. Huzejfa je rekao: 'Nek vam Allah oprosti, a On je od milostivih najmilostiviji!' To je saznao Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, koji je od tog događaja počeo Huzejfu još više cijeniti, a odštetu (za poginulog oca) mu je sam isplatio."

6 En-Nisa, 84. Ibn-Ishak u Vjerovjesnikovoj, sallallahu alejhi ve sellem, biografiji navodi povod objavi ovog ajeta. On, naime, prenosi od Abdur-Rahmana b. Harisa, a ovaj od Abdullaha b. Ajjaša b. Rebije Mahzumija da je Kasim b. Muhammed b. Ebu-Bekr rekao: "Ovaj ajet objavljen je u vezi s tvojim djedom Ajjašom b. Ebu-Rebijom i Harisom b. Jezidom iz plemena Benu-Amir b. Luej, koji je, dok je bio nevjernik, pravio neprilike u Mekki. Kada su muslimani učinili hidžru, on je prihvatio islam i sam se uputio u Medinu. Kada je bio na ivici Harre (pustinje u blizini Medine), susreo ga je Ajjaš b. Ebu-Rebia te je, pomislivši da je još uvijek idolopoklonik, nasrnuo na njega i ubio ga, pa je objavljen ovaj ajet."

ONOME KOJI JEDANPUT PRIZNA DA JE POČINIO UBISTVO BIT ĆE NA OSNOVU TOGA IZREČENA SMRTNA PRESUDA

باب إذا أقرّ بالقتل مرّة قُتل به

6884. PRIČAO MI JE Ishak, a njemu Habban, prenoseći od Hemmama, ovaj od Katade, a on od Enesa b. Malika (da je kazivao):
"Neki je židov pomoću dva kamena razbio glavu jednoj robinji. Upitali su je: 'Ko ti je to učinio? Je li taj i taj čovjek?', (nastavivši nabrajati) sve dok nisu spomenuli toga židova, a ona potvrdno klimnula glavom. Taj je židov (potom) doveden; priznao je[1] počinjeno djelo, a Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, naredio je da se i njemu na istovjetan način kamenom razbije glava."
Hemmam veli: "... s dva kamena..."

٦٨٨٤. حَدَّثَنِي إِسْحَاقُ أَخْبَرَنَا حَبَّانُ حَدَّثَنَا هَمَّامٌ حَدَّثَنَا قَتَادَةُ حَدَّثَنَا أَنَسُ بْنُ مَالِكٍ أَنَّ يَهُودِيًّا رَضَّ رَأْسَ جَارِيَةٍ بَيْنَ حَجَرَيْنِ فَقِيلَ لَهَا مَنْ فَعَلَ بِكِ هَذَا أَفُلَانٌ أَفُلَانٌ حَتَّى سُمِّيَ الْيَهُودِيُّ فَأَوْمَأَتْ بِرَأْسِهَا فَجِيءَ بِالْيَهُودِيِّ فَاعْتَرَفَ فَأَمَرَ بِهِ النَّبِيُّ ﷺ فَرُضَّ رَأْسُهُ بِالْحِجَارَةِ وَقَدْ قَالَ هَمَّامٌ بِحَجَرَيْنِ .

O SMAKNUĆU MUŠKARCA ZBOG UBISTVA ŽENE[2]

باب قتل الرّجل بالمرأة

6885. PRIČAO NAM JE Museddded, a njemu Jezid b. Zurej, prenoseći od Seida, ovaj od Katade, a on od Enesa b. Malika, radijallahu anhu, (da je rekao):
"Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, je presudio da se ubije neki židov koji je ubio robinju u namjeri da prisvoji njen srebreni nakit."

٦٨٨٥. حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ حَدَّثَنَا يَزِيدُ بْنُ زُرَيْعٍ حَدَّثَنَا سَعِيدٌ عَنْ قَتَادَةَ عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ قَتَلَ يَهُودِيًّا بِجَارِيَةٍ قَتَلَهَا عَلَى أَوْضَاحٍ لَهَا .

Ibn-Ebu-Hatim, spominjući slično predanje, bilježi u Tefsiru predanje od Seida b. Džubejra u kojem stoji da se Ajjaš b. Ebu-Rebia zakleo kako će ubiti Harisa b. Jezida ako ga se domogne. U Mudžahidovom se predanju navodi isto, ali bez spominjanja Harisa. U tom se predanju spominje da je on, nakon što je bio prihvatio islam, sreo Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, a onda ubio Ajjaša kada je on izišao. Inače se u ovom poglavlju uglavnom ne navode hadisi.

1 U ovom hadisu većina učenjaka iznalazi dokaze kako uvjet za izricanje presude nije da počinilac priznanje ponovi više puta. Međutim, kufski učenjaci uvjetuju izricanje presude dvostrukim priznanjem koristeći se analogijom s četiri puta ponovljenim priznanjem za počinjeni blud, shodno propisanom broju svjedoka u oba slučaja.

2 U slučaju da muškarac ubije ženu, ili joj nanese tjelesne ozljede, presudit će se u korist žene. Stoga, ako muškarac ubije ženu, nad njim će se izvršiti odmazda. Isti je slučaj i s nanošenjem ozljeda ženi.

O ODMAZDI KOJA SE PROVODI MEĐU MUŠKARCIMA I ŽENAMA U SLUČAJU POVREDA[3]

باب الْقِصَاصِ بَيْنَ الرِّجَالِ وَالنِّسَاءِ فِي الْجِرَاحَاتِ

Učenjaci smatraju da smrtna kazna treba da se izvrši i nad muškarcem koji ubije ženu. Odmazda će se izvršiti nad muškarcem ukoliko on počini namjeran zločin prema ženi, bilo da se radi o ubistvu bilo o manjim zlodjelima, kao što su tjelesne ozljede. To je stav i Omera b. Abdul-Aziza, Ibrahima i Ebu-Zinada, a oni ga prenose od svojih drugova. Rubejova sestra ozlijedila je nekog čovjeka, pa je Allahov Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, presudio kazavši: "Odmazda!"[4]

وَقَالَ أَهْلُ الْعِلْمِ يُقْتَلُ الرَّجُلُ بِالْمَرْأَةِ وَيُذْكَرُ عَنْ عُمَرَ تُقَادُ الْمَرْأَةُ مِنَ الرَّجُلِ فِي كُلِّ عَمْدٍ يَبْلُغُ نَفْسَهُ فَمَا دُونَهَا مِنَ الْجِرَاحِ وَبِهِ قَالَ عُمَرُ بْنُ عَبْدِالْعَزِيزِ وَإِبْرَاهِيمُ وَأَبُو الزِّنَادِ عَنْ أَصْحَابِهِ وَجَرَحَتْ أُخْتُ الرُّبَيِّعِ إِنْسَانًا فَقَالَ النَّبِيُّ ﷺ الْقِصَاصُ .

6886. PRIČAO NAM JE Amr b. Ali, njemu Jahja, a ovom Sufjan, prenoseći od Musaa b. Ebu-Aiše, ovaj od Ubejdullaha b. Abdullaha, a on od Aiše, radijallahu anha, da je kazivala:

٦٨٨٦. حَدَّثَنَا عَمْرُو بْنُ عَلِيِّ بْنِ بَحْرٍ حَدَّثَنَا يَحْيَى حَدَّثَنَا سُفْيَانُ حَدَّثَنَا مُوسَى بْنُ أَبِي عَائِشَةَ عَنْ عُبَيْدِاللهِ بْنِ عَبْدِاللهِ عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهَا

---

3 Islamski su učenjaci saglasni da se smrtna kazna izvršava nad ubicom, bio on muško ili žensko, s tim što jedno predanje koje se bilježi od Alije, radijallahu anhu, Hasana i Ataa govori drugačije. Hanefijski učenjaci ne slažu se s većinom učenjaka u pogledu kazni za tjelesna oštećenja. Neki od njih stoje na stanovištu da se neće odsjeći zdrava ruka osobi koja je nekome odsjekla paraliziranu ruku, jer takva ruka ima status onog što je mrtvo, pa bi to bilo kao kada bi se izvršila odmazda nad živim zbog mrtvaca.

4 Ovdje je spomenut dio hadisa koji Muslim bilježi od Hammada b. Seleme, ovaj od Sabita, a on od Enesa da je kazivao kako je Rubejova sestra Umm-Harisa povrijedila nekog čovjeka, pa ju je on tužio Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem. Poslanik je izrekao presudu rekavši: "Odmazda, odmazda!" Umm-Rebi'a je povikala: "Zar će se izvršiti odmazda nad tom ženom?! Tako mi Allaha, neće!" Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, na to reče: "Slavljen neka je Allah! Umm-Ebu-Rebi'a, pa odmazda je propisana u Allahovoj knjizi!" Ona je, međutim, i dalje bila uporna u svojim nastojanjima da se odmazda ne izvrši. Ustrajala je sve dok svi nisu pristali na materijalnu odštetu. Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, je tada rekao: "Ima Allahovih robova koji, kada se zakunu Allahom, ispune zakletvu."
Postoji i predanje u kojem se govori o ženi koja je drugoj ženi izbila zub, pa je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, presudio da se i njoj slomi zub. Humejd prenosi od Enesa da je Enes b. Nadr upitao: "Zar ćeš slomiti zub Rubeji?! Ne, tako mi Onoga koji te je s istinom poslao, nećeš slomiti njezin zub!" Poslanik mu, sallallahu alejhi ve sellem, je odgovorio: "Enese, odmazda je propisana u Allahovoj knjizi!" Nakon toga rodbina se oštećene saglasila, pa su joj oprostili. "Doista ima Allahovih robova", rekao je Poslanik, "koji, kada se zakunu Allahom, ispune zakletvu."
Nevevi veli: "Učenjaci kažu: 'Poznato je i rašireno Buharijevo predanje.' Postoji vjerovatnoća da se radi o dva različita slučaja."
Ibn-Hadžer Askalani veli: "Ibn-Hazm kategorički tvrdi da se radi o dva događaja koji su se desili istoj ženi. U prvom slučaju ona je nanijela tjelesna oštećenja muškarcu, pa je presuđeno protiv nje da mora platiti odštetu. U drugom slučaju ona je izbila zub nekoj djevojci, pa je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, presudio da se mora izvršiti odmazda. Njena se majka zaklela u prvom slučaju, a brat u drugom."

"Sipale smo lijek u jednu stranu usta Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, za vrijeme njegove bolesti, ali nam on reče: 'Nemojte mi sipati lijek!' 'To je kazao zato što ne podnosi lijekove', rekosmo mi. Ali, kada se on malo oporavio, reče nam: 'Niko od vas neće ostati, a da mu se neće sipati lijek, osim Abbasa, jer on nije bio prisutan s vama.'"

قَالَتْ لَدَدْنَا النَّبِيَّ ﷺ فِي مَرَضِهِ فَقَالَ لاَ تُلِدُّونِي فَقُلْنَا كَرَاهِيَةُ الْمَرِيضِ لِلدَّوَاءِ فَلَمَّا أَفَاقَ قَالَ لاَ يَبْقَى أَحَدٌ مِنْكُمْ إِلاَّ لُدَّ غَيْرَ الْعَبَّاسِ فَإِنَّهُ لَمْ يَشْهَدْكُمْ .

O ONOME KOJI OSTVARI SVOJE PRAVO ILI IZVRŠI ODMAZDU OSOBNO, MIMO PRAVOSUDNIH ORGANA[1]

باب
مَنْ أَخَذَ حَقَّهُ أَوِ اقْتَصَّ دُونَ السُّلْطَانِ

6887. PRIČAO NAM JE Ebu-Jeman, njemu Šu'ajb, a ovom Ebu-Zinad, prenoseći od A'redža, ovaj od Ebu-Hurejre, a on od Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, da je rekao:
"Mi smo posljednji (narod na ovom svijetu), a prvi na budućem svijetu."

٦٨٨٧. حَدَّثَنَا أَبُو الْيَمَانِ أَخْبَرَنَا شُعَيْبٌ حَدَّثَنَا أَبُو الزِّنَادِ أَنَّ الأَعْرَجَ حَدَّثَهُ أَنَّهُ سَمِعَ أَبَا هُرَيْرَةَ يَقُولُ إِنَّهُ سَمِعَ رَسُولَ اللهِ ﷺ يَقُولُ نَحْنُ الآخِرُونَ السَّابِقُونَ يَوْمَ الْقِيَامَةِ .

6888. S istim se nizom prenosilaca (*senedom*) prenosi i sljedeći hadis: "Ako bi neko bez tvog dopuštenja provirio u tvoju kuću, a ti ga tom prilikom pogodio kamenčićem i izbio mu oko, ne bi imao nikakva grijeha zbog toga."

٦٨٨٨. وَبِإِسْنَادِهِ لَوِ اطَّلَعَ فِي بَيْتِكَ أَحَدٌ وَلَمْ تَأْذَنْ لَهُ خَذَفْتَهُ بِحَصَاةٍ فَفَقَأْتَ عَيْنَهُ مَا كَانَ عَلَيْكَ مِنْ جُنَاحٍ .

6889. PRIČAO NAM JE Musedded, a njemu Jahja, prenoseći od Humejda (da je rekao):
"Neki je čovjek provirio u kuću Vjerovjesnikovu, sallallahu alejhi ve sellem, pa ga je on gađao šiljkom strijele."
"Ko ti je ispričao?", upitao sam, pa mi je odgovorio: "Enes b. Malik."

٦٨٨٩. حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ حَدَّثَنَا يَحْيَى عَنْ حُمَيْدٍ أَنَّ رَجُلاً اطَّلَعَ فِي بَيْتِ النَّبِيِّ ﷺ فَسَدَّدَ إِلَيْهِ مِشْقَصًا فَقُلْتُ مَنْ حَدَّثَكَ قَالَ أَنَسُ بْنُ مَالِكٍ .

1 Ako nekom pripada pravo na odmazdu, bilo da se radi o ubistvu bilo o tjelesnom oštećenju, da li se to pravo mora ostvarivati putem legalnih pravosudnih organa ili se može samostalno ostvariti?
Ibn-Bettal veli: "Cjelokupna islamska ulema stoji na stanovištu da nikome nije dopušteno, mimo legalnih organa, samostalno izvršiti odmazdu."

O ONOME KOJI UMRE U GUŽVI ILI BUDE UBIJEN

باب إذا مات في الزّحام أوْ قُتل

6890. PRIČAO MI JE Ishak b. Mensur, a njemu Ebu-Usama, prenoseći od Hišama, ovaj od svoga oca, a on od Aiše, radijallahu anha, da je kazivala:
"Kada je bila Bitka na Uhudu, i kada su mnogobošci već bili poraženi, Iblis je zavrištao: 'Allahovi robovi, vaša odstupnica!', pa se vratila njihova (muslimanska) prethodnica i sukobila se sa svojim začeljem.[2] Huzejfa je pogledao i vidio tamo svoga oca Jemana, pa je povikao: 'Allahovi robovi, to je moj otac, to je moj otac!' Tako mi Allaha nisu se razdvojili dok ga nisu ubili. Huzejfa tada reče: 'Neka vam Uzvišeni Allah oprosti!'"
Urva veli: "Kod Huzejfe je od toga ostao trag dobra[3] sve dok nije otišao Allahu (dok nije umro)."

٦٨٩٠. حَدَّثَنِي إِسْحَاقُ بْنُ مَنْصُورٍ أَخْبَرَنَا أَبُو أُسَامَةَ قَالَ هِشَامٌ أَخْبَرَنَا عَنْ أَبِيهِ عَنْ عَائِشَةَ قَالَتْ لَمَّا كَانَ يَوْمُ أُحُدٍ هُزِمَ الْمُشْرِكُونَ فَصَاحَ إِبْلِيسُ أَيْ عِبَادَ اللَّهِ أُخْرَاكُمْ فَرَجَعَتْ أُولَاهُمْ فَاجْتَلَدَتْ هِيَ وَأُخْرَاهُمْ فَنَظَرَ حُذَيْفَةُ فَإِذَا هُوَ بِأَبِيهِ الْيَمَانِ فَقَالَ أَيْ عِبَادَ اللَّهِ أَبِي أَبِي قَالَتْ فَوَاللَّهِ مَا احْتَجَزُوا حَتَّى قَتَلُوهُ قَالَ حُذَيْفَةُ غَفَرَ اللَّهُ لَكُمْ قَالَ عُرْوَةُ فَمَا زَالَتْ فِي حُذَيْفَةَ مِنْهُ بَقِيَّةُ خَيْرٍ حَتَّى لَحِقَ بِاللَّهِ.

AKO NEKO UBIJE SAMOG SEBE GREŠKOM, NEMA KRVARINE

باب إذا قَتل نَفْسَهُ خطأ فلا دية لهُ

6891. PRIČAO NAM JE Mekki b. Ibrahim, a njemu Jezid b. Ebu-Ubejd, prenoseći od Seleme da je kazivao: "Krenuli smo s Vjerovjesnikom, sallallahu alejhi ve sellem, na Hajber, pa je neki čovjek povikao: 'Dopusti nam, Amire, da čujemo neke tvoje pjesme!' On je, potjeravši jahalice, zapjevao. 'Ko je gonič?', upitao je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem. 'Amir', rekli su.
'Neka mu se Uzvišeni Allah smiluje!', rekao je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem.
'Allahov Poslaniče', povikali su, 'dopusti mu da nas zabavi!'

٦٨٩١. حَدَّثَنَا الْمَكِّيُّ بْنُ إِبْرَاهِيمَ حَدَّثَنَا يَزِيدُ بْنُ أَبِي عُبَيْدٍ عَنْ سَلَمَةَ قَالَ خَرَجْنَا مَعَ النَّبِيِّ ﷺ إِلَى خَيْبَرَ فَقَالَ رَجُلٌ مِنْهُمْ أَسْمِعْنَا يَا عَامِرُ مِنْ هُنَيْهَاتِكَ فَحَدَا بِهِمْ فَقَالَ النَّبِيُّ ﷺ مَنِ السَّائِقُ قَالُوا عَامِرٌ فَقَالَ رَحِمَهُ اللَّهُ فَقَالُوا يَا رَسُولَ اللَّهِ هَلَّا أَمْتَعْتَنَا بِهِ فَأُصِيبَ صَبِيحَةَ لَيْلَتِهِ فَقَالَ الْقَوْمُ حَبِطَ عَمَلُهُ قَتَلَ نَفْسَهُ فَلَمَّا رَجَعْتُ وَهُمْ يَتَحَدَّثُونَ أَنَّ عَامِرًا حَبِطَ عَمَلُهُ فَجِئْتُ إِلَى النَّبِيِّ ﷺ

---

2 U Bici na Uhudu došlo je do nesporazuma među muslimanskom vojskom, te je jedna skupina napala drugu. Tada je došlo do pogibije Huzejfinog oca Jemana, koji je zbog starosti bio ostao u Medini, ali se, ipak, u posljednjem trenutku priključio Poslanikovoj, sallallahu alejhi ve sellem, vojsci, pa ga mnogi nisu ni prepoznali.

3 Jer je upućivao dove Allahu i molio Ga da oprosti ubici svoga oca.

Amir je te večeri poginuo, a svijet je kazao: 'Propadoše mu djela: ubio je sam sebe.' Kada sam se vratio, pričalo se o tome da su Amirova djela upropaštena. Otišao sam do Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, i upitao ga: 'Vjerovjesniče – draži si mi od roditelja! – oni smatraju da su Amirova djela upropaštena!' 'Ko god tako veli', reče Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, 'ne govori istinu, jer, zaista, on ima dvije nagrade. Bio je pravi borac, a bilo kakva smrt samo će mu povećati nagradu.'"[1]

فَقُلْتُ يَا نَبِيَّ اللهِ فَدَاكَ أَبِي وَأُمِّي زَعَمُوا أَنَّ عَامِرًا حَبِطَ عَمَلُهُ فَقَالَ كَذَبَ مَنْ قَالَهَا إِنَّ لَهُ لأَجْرَيْنِ اثْنَيْنِ إِنَّهُ لَجَاهِدٌ مُجَاهِدٌ وَأَيُّ قَتْلٍ يَزِيدُهُ عَلَيْهِ .

O ONOME KOJI UJEDE ČOVJEKA, PA MU SE IZVALE PREDNJI ZUBI

باب إذا عضَّ رَجُلاً فوقعت ثناياه

6892. **PRIČAO NAM JE** Adem, a njemu Šu'ba, prenoseći od Katade, ovaj od Zurare b. Evfaa, a on od Imrana b. Husajna (da je kazivao): "Neki je čovjek ujeo drugog čovjeka za ruku, pa mu je ovaj, istrgnuvši ruku iz usta, izvalio dva zuba. Poslije toga sporili su se kod Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, te je on rekao: 'Ako neko od vas ujede svoga brata kao što ujeda mužjak deve, tu nema nikakve odštete.'"

٦٨٩٢. حَدَّثَنَا آدَمُ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ حَدَّثَنَا قَتَادَةُ قَالَ سَمِعْتُ زُرَارَةَ بْنَ أَوْفَى عَنْ عِمْرَانَ بْنِ حُصَيْنٍ أَنَّ رَجُلاً عَضَّ يَدَ رَجُلٍ فَنَزَعَ يَدَهُ مِنْ فَمِهِ فَوَقَعَتْ ثَنِيَّتَاهُ فَاخْتَصَمُوا إِلَى النَّبِيِّ ﷺ فَقَالَ يَعَضُّ أَحَدُكُمْ أَخَاهُ كَمَا يَعَضُّ الْفَحْلُ لاَ دِيَةَ لَكَ .

6893. **PRIČAO NAM JE** Ebu-Asim, njemu Ibn-Džurejdž, a ovom Ata, prenoseći od Safvana b. Ja'laa, a on od svoga oca (da je kazivao): "Učestvovao sam u jednoj bici u kojoj je neki čovjek ujeo drugog čovjeka, pa je izvalio prednje zube. Takvo što Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, nije uvažio."

٦٨٩٣. حَدَّثَنَا أَبُو عَاصِمٍ عَنِ ابْنِ جُرَيْجٍ عَنْ عَطَاءٍ عَنْ صَفْوَانَ بْنِ يَعْلَى عَنْ أَبِيهِ قَالَ خَرَجْتُ فِي غَزْوَةٍ فَعَضَّ رَجُلٌ فَانْتَزَعَ ثَنِيَّتَهُ فَأَبْطَلَهَا النَّبِيُّ ﷺ .

[1] Amir (Ibn-Ekva') je Selemin brat, a ima i mišljenja da je on njegov amidža.
Ibn-Bettal veli: "U ovom predanju nije naveden način na koji se Ibn-Amir ubio. Pojašnjenje tog ubistva spominje se u dijelu pod naslovom *Etika* (*Kitabul-edebu*), gdje stoji sljedeće: "Amirova je sablja bila kratka. Njome je on dohvatio nekog židova želeći ga ubiti, ali se njen vrh vratio i tako ga posjekao po koljenu." U dijelu pod naslovom *Dove* (*Ed-da'vat*), u hadisu koji prenosi Jezid b. Ebu-Ubejd, navodi se: "Kada je počela borba, Amir je nastradao od drške svoje sablje i tako podlegao."

ZUB ZA ZUB

باب (السِّنِّ بالسِّنِّ)

6894. PRIČAO NAM JE Ensari, a njemu Humejd, prenoseći od Enesa, radijallahu anhu, (da je kazivao): "Nadrova je kćerka ošamarila sluškinju i slomila joj zub. Poslije toga njih su dvije došle kod Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, pa je on naredio da se izvrši odmazda."[2]

٦٨٩٤. حَدَّثَنَا الأَنْصَارِيُّ حَدَّثَنَا حُمَيْدٌ عَنْ أَنَسٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ أَنَّ ابْنَةَ النَّضْرِ لَطَمَتْ جَارِيَةً فَكَسَرَتْ ثَنِيَّتَهَا فَأَتَوُا النَّبِيَّ ﷺ فَأَمَرَ بِالْقِصَاصِ.

O ODŠTETI ZA PRSTE

باب دِيَةِ الأَصَابِعِ

6895. PRIČAO NAM JE Adem, a njemu Šu'ba, prenoseći od Katade, on od Ikrime, ovaj od Ibn-Abbasa (da je kazivao): "Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, je rekao: 'Ovaj i ovaj jesu isti', misleći pritom na mali i veliki prst."[3]
PRIČAO NAM JE Muhammed b. Beššar, a njemu Ibn-Ebu-Adi, prenoseći od Šu'be, ovaj od Katade, on od Ikrime, a ovaj od Ibn-Abbasa da je rekao: "Čuo sam Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, kad je to rekao."

٦٨٩٥. حَدَّثَنَا آدَمُ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ عَنْ قَتَادَةَ عَنْ عِكْرِمَةَ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ هَذِهِ وَهَذِهِ سَوَاءٌ يَعْنِي الْخِنْصَرَ وَالإِبْهَامَ حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ بَشَّارٍ حَدَّثَنَا ابْنُ أَبِي عَدِيٍّ عَنْ شُعْبَةَ عَنْ قَتَادَةَ عَنْ عِكْرِمَةَ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ قَالَ سَمِعْتُ النَّبِيَّ ﷺ نَحْوَهُ.

---

2 Ibn-Bettal veli: "Islamski su se učenjaci saglasili da je za namjerno slomljeni zub odmazda čupanje zuba. Različita su, međutim, mišljenja o ostalim lomovima. Imam Malik smatra da će se i tada izvršiti odmazda, osim ako se radi o velikom udubljenju u glavi ili povredi glave. U tom se slučaju pribjegava plaćanju odštete. U prilog ovakvom svom stavu on navodi ajet koji govori o omazdi. On kaže da je vjerozakon koji je važio prije nas i naš vjerozakon, ukoliko Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, nije zanijekao nešto iz tog vjerozakona, a riječi Uzvišenog Allaha: "... zub za zub..." (El-Maida, 45) – upućuju na to da se odmazda ima izvršiti ukoliko neko polomi kosti drugoj osobi, jer su i zubi vrsta kostiju. Izuzetak predstavlja slučaj za koji se ulema jednoglasno složila da se neće izvršiti odmazda, a radi se o oštećenju i lomovima na glavi. To je stoga što postoji bojazan da se ne dovede u pitanje život osobe nad kojom se vrši odmazda, te stoga što se odmazda ne može uvijek izvršiti na istovjetan način i s posljedicama koje bi bile istovjetne posljedicama koje je pretrpio oštećeni.
Učenjaci hanefijskog mezheba stoje na stanovištu, a isto je mišljenje i imama Šafije te Lejsa, da se odmazda neće izvršiti kad su u pitanju lomovi kostiju, osim zuba, jer su s kostima tijesno povezani koža, meso, živci, te tu nije moguće izvršiti odmazdu na istovjetan način.

3 Ebu-Davud bilježi hadis koji od Šu'be prenosi Abdus-Samed b. Abdul-Varis, a on glasi: "Prsti i zubi jesu isto." U drugoj verziji stoji: "Prsti ruke i noge jesu isto."
Ibn-Ebu-Asim bilježi predanje od Jahjaa b. Kattana, ovaj od Šu'be, on od Katade, a ovaj od Seida b. Musejjeba, koji je pričao da ga je Mervan poslao Ibn-Abbasu da ga upita o prstima, pa mu je on rekao: "Allahov je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, presudio u slučaju ruke pedeset (deva), a u slučaju svakog prsta – deset."
Isto se bilježi u pismu o odštetama za krvni delikt koje je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, napisao Amru b. Hazmu, a koje navod imam Malik.
Ibn-Madže bilježi hadis od Amra b. Šu'ajba, koji od svoga oca prenosi da je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Prsti imaju istu vrijednost: za svaki prst odšteta je deset deva."

O TOME KAD SE UDRUŽI JEDNA SKUPINA PROTIV POJEDINCA: DA LI ĆE BITI KAŽNJENI SVI I HOĆE LI NAD SVAKIM OD NJIH BITI IZVRŠENA ODMAZDA[1]

بَاب إِذَا أَصَابَ قَوْمٌ مِنْ رَجُلٍ هَلْ يُعَاقِبُ أَوْ يَقْتَصُّ مِنْهُمْ كُلِّهِمْ

Mutarrif od Ša'bija prenosi događaj što se zbio s dvojicom ljudi koji su svjedočili protiv nekog čovjeka da je ukrao, te je (na temelju tog svjedočenja) Alija, radijallahu anhu, naredio da se kradljivcu odsiječe ruka. Ali kad su potom doveli drugog osumnjičenog, njih dvojica rekoše: "Pogriješili smo!" Alija je tada poništio njihovo svjedočenje i presudio da moraju prvom čovjeku platiti odštetu. O tome je on rekao: "Kada bih znao da ste to namjerno učinili, presudio bih da vam se odsiječe (po jedna) ruka."

وَقَالَ مُطَرِّفٌ عَنِ الشَّعْبِيِّ فِي رَجُلَيْنِ شَهِدَا عَلَى رَجُلٍ أَنَّهُ سَرَقَ فَقَطَعَهُ عَلِيٌّ ثُمَّ جَاءَا بِآخَرَ وَقَالاَ أَخْطَأْنَا فَأَبْطَلَ شَهَادَتَهُمَا وَأُخِذَا بِدِيَةِ الأَوَّلِ وَقَالَ لَوْ عَلِمْتُ أَنَّكُمَا تَعَمَّدْتُمَا لَقَطَعْتُكُمَا .

6896. REKAO MI JE Ibn-Beššar da mu je pričao Jahja, njemu Ubejdullah, prenoseći od Nafija, a on od Ibn-Omera, radijallahu anhuma, (da je rekao): "Neki je dječak mučki ubijen, pa je Omer, radijallahu anhu, kazao: 'Da su se svi stanovnici San'e bili udružili u tom nedjelu, sve bi ih pogubio.'"[2] Mugira b. Hakim, prenoseći od svoga oca, pripovijeda da su četverica ljudi ubila nekog dječaka, pa je Omer, radijallahu anhu, tom prilikom

٦٨٩٦. وَقَالَ لِي ابْنُ بَشَّارٍ حَدَّثَنَا يَحْيَى عَنْ عُبَيْدِاللهِ عَنْ نَافِعٍ عَنِ ابْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا أَنَّ غُلاَمًا قُتِلَ غِيلَةً فَقَالَ عُمَرُ لَوِ اشْتَرَكَ فِيهَا أَهْلُ صَنْعَاءَ لَقَتَلْتُهُمْ وَقَالَ مُغِيرَةُ بْنُ حَكِيمٍ عَنْ أَبِيهِ إِنَّ أَرْبَعَةً قَتَلُوا صَبِيًّا فَقَالَ عُمَرُ مِثْلَهُ وَأَقَادَ أَبُو بَكْرٍ وَابْنُ الزُّبَيْرِ وَعَلِيٌّ وَسُوَيْدُ بْنُ مُقَرِّنٍ مِنْ لَطْمَةٍ

1 Ako se udruži jedna skupina i kao udružena zločinačka organizacija povrijedi ili ubije neku osobu, Šerijat traži da se za to djelo donese pravedna presuda. Čini se da autor upućuje na riječi Ibn-Sirina koje je on izgovorio o slučaju kada dvojica ubiju jednoga. U tom će slučaju jedan biti ubijen, a od drugoga će biti naplaćena odšteta. Ako ih ima više, svi će ravnopravno snositi iznos odštete. Kada bi, npr., deseterica ubila jednoga, jedan bi od ubica bio ubijen, a od ostale devetorice naplatila bi se odšteta, i to ravnomjerno – od svakog po jedna devetina. Ša'bi smatra da je staratelj (*velijj*) taj koji će odlučiti ko će od njih, ako ih ima više, biti osuđen na smrt. Neki učenjaci iz redova selefa smatraju da odmazda u ovom slučaju otpada te da se primjenjuje propis o krvarini.
Ibn-Bettal veli: "Prenosi se od Mu'avije, Ibn-Zubejra i Zuhrija stav koji je sličan Ibn-Sirinovu stavu." Većina učenjaka stoji na stanovištu da se odgovornost za oduzeti život ne može podijeliti. Smrt je nastupila djelovanjem svih, a ne djelovanjem jednog od njih, te je stoga svaki od njih ubica.

2 Ibn-Ebu-Šejba prenosi od Abdullaha b. Numejra, a on od Jahjaa Kattana drugu verziju Nafijeva hadisa u kojoj stoji da je Omer, radijallahu anhu, donio presudu da se ubiju sedmerica stanovnika San'e zbog ubistva jednog čovjeka. Imam Malik u *Muvettau* bilježi hadis koji od Seida b. Musejjeba prenosi Jahja b. Seid, a u kojem stoji da je Omer, radijallahu anhu, presudio da se ubiju peterica ili šesterica ljudi zbog ubistva jednog čovjeka. Tom je prilikom rekao: "Da su se svi stanovnici San'e bili udružili u tom činu, naredio bih da se svi pobiju."

izrekao slične riječi. Ebu-Bekr, Ibn-Zubejr, Alija i Suvejd b. Mukarrin dali su zadovoljštinu za udareni šamar, a Omer za udarac bičem. Alija, radijallahu anhu, dao je zadovoljštinu osobi koja je tri puta udarena bičem, a Šurejh je to činio i za jedan udarac bičem, kao i za posjekotinu.

وَأَقَادَ عُمَرُ مِنْ ضَرْبَةٍ بِالدِّرَّةِ وَأَقَادَ عَلِيٌّ مِنْ ثَلاَثَةِ أَسْوَاطٍ وَاقْتَصَّ شُرَيْحٌ مِنْ سَوْطٍ وَخُمُوشٍ .

6897. PRIČAO NAM JE Musedded, a njemu Jahja, prenoseći od Sufjana, ovaj od Musaa b. Ebu-Aiše, on od Ubejdullaha b. Abdullaha, a ovaj od Aiše, radijallahu anha, da je kazivala:
“Sipali smo lijek u jednu stranu usta Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, za vrijeme njegove bolesti, ali je on pokazao na nas i rekao: ‘Nemojte mi sipati lijek (u usta)!
‘To je stoga što svaki bolesnik prezire lijekove’, rekosmo mi. No kada je došao k sebi, on nam reče:
‘Zar vam nisam zabranio da mi dajete lijekove?’
‘Mislili smo da je to (uobičajeno) bolesnikovo preziranje lijekova’, odgovorili smo.
‘Niko od vas neće ostati, a da mu se, dok ja budem gledao, neće davati lijek, osim Abbasa, jer on nije bio prisutan s vama’, reče na to on.“

٦٨٩٧. حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ حَدَّثَنَا يَحْيَى عَنْ سُفْيَانَ حَدَّثَنَا مُوسَى بْنُ أَبِي عَائِشَةَ عَنْ عُبَيْدِاللهِ بْنِ عَبْدِاللهِ قَالَ قَالَتْ عَائِشَةُ لَدَدْنَا رَسُولَ اللهِ ﷺ فِي مَرَضِهِ وَجَعَلَ يُشِيرُ إِلَيْنَا لاَ تَلُدُّونِي قَالَ فَقُلْنَا كَرَاهِيَةُ الْمَرِيضِ بِالدَّوَاءِ فَلَمَّا أَفَاقَ قَالَ أَلَمْ أَنْهَكُمْ أَنْ تَلُدُّونِي قَالَ قُلْنَا كَرَاهِيَةٌ لِلدَّوَاءِ فَقَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ لاَ يَبْقَى مِنْكُمْ أَحَدٌ إِلاَّ لُدَّ وَأَنَا أَنْظُرُ إِلاَّ الْعَبَّاسَ فَإِنَّهُ لَمْ يَشْهَدْكُمْ .

O ZAKLETVI[3] PRI TRAŽENJU ODMAZDE

باب الْقَسَامَة

Eš‘as b. Kajs pripovijeda da je Allahov Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: “Tvoja dva svjedoka ili njegova zakletva.” Ibn-Ebu-Mulejka veli da Mu‘avija nije dopuštao izvršenje odmazde na taj način.
Omer b. Abdul-Aziz pisao je Adiju b. Ertahu – a on ga je postavio za gradonačelnika Basre – o jednom ubijenom čovjeku koji je nađen kod kuće nekog

وَقَالَ الأَشْعَثُ بْنُ قَيْسٍ قَالَ النَّبِيُّ ﷺ شَاهِدَاكَ أَوْ يَمِينُهُ وَقَالَ ابْنُ أَبِي مُلَيْكَةَ لَمْ يُقِدْ بِهَا مُعَاوِيَةُ وَكَتَبَ عُمَرُ بْنُ عَبْدِالْعَزِيزِ إِلَى عَدِيِّ بْنِ أَرْطَاةَ وَكَانَ أَمَّرَهُ عَلَى الْبَصْرَةِ فِي قَتِيلٍ وُجِدَ عِنْدَ بَيْتٍ مِنْ بُيُوتِ السَّمَّانِينَ إِنْ وَجَدَ أَصْحَابُهُ بَيِّنَةً وَإِلاَّ فَلاَ تَظْلِمِ النَّاسَ فَإِنَّ هَذَا لاَ يُقْضَى فِيهِ إِلَى يَوْمِ الْقِيَامَةِ .

3 Ovo poglavlje na arapskom jeziku nosi naziv *El-Kasama*, što je infinitiv glagola *akseme - juksimu*, a znači zakleti se. Ima više mišljenja o značenja ove riječi. Ajni veli: “To je zaklinjanje.” Ezheri kaže: “*El-Kasama* je naziv za rodbinu ubijene osobe koja se zaklinje da ima pravo na iskup krvi ubijenog. Ajni navodi predanje od Ibn-Ebu-Šejbe, koji prenosi od Abdur-Rahima b. Sulejmana, a on od Hasana da Ebu-Bekr, Omer i prva generacija ashaba nisu izricali smrtne presude na osnovu zakletve. Općenito uzevši, četverica imama: Ebu-Hanifa, Malik, Šafija i Ahmed drže da se presuda može izreći na temelju zakletve.

prodavca masla: "Ako njegovi nađu dokaze, presudi, a ako ne nađu, onda nemoj zlostavljati svijet, jer se tu ne može presuditi sve do Sudnjeg dana."[1]

6898. PRIČAO NAM JE Ebu-Nu'ajm, a njemu Seid b. Ubejd, prenoseći od Bušejra b. Jesara (da je kazivao): "Pričao mi je neki ensarija koji se zvao Sehl b. Ebu-Hasma da je neka skupina ljudi iz njegova plemena otišla do Hajbera. Tamo su se razišli, a onda su jednog od svojih našli ubijenog, te su onima kod kojih je on pronađen rekli: 'Ubili ste našeg druga!' 'Niti smo ga ubili niti znamo ko je ubica!', odgovorili su. Zatim su se zaputili Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, i rekli mu: 'Allahov Poslaniče, otišli smo u Hajber i tamo smo jednog iz svoje družine našli ubijenog.'
'Najstariji, najstariji neka govori!', upozori ih on, a potom reče: 'Možete li mi donijeti jasne dokaze protiv onoga koji ga je ubio?'
'Mi nemamo nikakvih dokaza!', odgovorili su.
'Onda neka se zakunu', kazao je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem.
'Ne prihvatamo zakletvu židova!', rekli su.[2]

٦٨٩٨. حَدَّثَنَا أَبُو نُعَيْمٍ حَدَّثَنَا سَعِيدُ بْنُ عُبَيْدٍ عَنْ بُشَيْرِ بْنِ يَسَارٍ زَعَمَ أَنَّ رَجُلاً مِنَ الأَنْصَارِ يُقَالُ لَهُ سَهْلُ بْنُ أَبِي حَثْمَةَ أَخْبَرَهُ أَنَّ نَفَرًا مِنْ قَوْمِهِ انْطَلَقُوا إِلَى خَيْبَرَ فَتَفَرَّقُوا فِيهَا وَوَجَدُوا أَحَدَهُمْ قَتِيلاً وَقَالُوا لِلَّذِي وُجِدَ فِيهِمْ قَدْ قَتَلْتُمْ صَاحِبَنَا قَالُوا مَا قَتَلْنَا وَلاَ عَلِمْنَا قَاتِلاً فَانْطَلَقُوا إِلَى النَّبِيِّ ﷺ فَقَالُوا يَا رَسُولَ اللهِ انْطَلَقْنَا إِلَى خَيْبَرَ فَوَجَدْنَا أَحَدَنَا قَتِيلاً فَقَالَ الْكُبْرَ الْكُبْرَ فَقَالَ لَهُمْ تَأْتُونَ بِالْبَيِّنَةِ عَلَى مَنْ قَتَلَهُ قَالُوا مَا لَنَا بَيِّنَةٌ قَالَ فَيَحْلِفُونَ قَالُوا لاَ نَرْضَى بِأَيْمَانِ الْيَهُودِ فَكَرِهَ رَسُولُ اللهِ ﷺ أَنْ يُطِلَّ دَمَهُ فَوَدَاهُ مِائَةً مِنْ إِبِلِ الصَّدَقَةِ .

1 Oprečna su mišljenja o postupku donošenja presude o odmazdi na osnovi zakletve, koji je primjenjivao Omer b. Abdul-Aziz. Ibn-Bettal u Musannefu Hammad b. Selema navodi od Ibn-Ebu-Mulejke predanje da je Omer b. Abdul-Aziz za vrijeme namjesništva u Medini presudio da se izvrši odmazda na osnovu zakletve. Ta dva oprečna stava moguće je razumjeti jedino ako se pretpostavi da je on bio na jednom stanovištu dok je bio namjesnik Medine, a onda se korigirao kada je postao halifa.
Ibn-Munzir bilježi od Ibn-Abbasa predanje u kome stoji da se ne može donijeti presuda o odmazdi na osnovu zakletve.
Ibn-Ebu-Šejba bilježi riječi Ibrahima Neha'ija: "Odmazda na osnovu zakletve velika je nepravda."

2 Sehl b. Ebu-Hasma pripovijeda: "Abdullah b. Sehl pronađen je mrtav u jednom starom bunaru u Hajberu, pa su Allahovom Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, došli njegov brat Abdur-Rahman b. Sehl i njegova dvojica amidža Huvejjisa i Muhajjisa b. Mes'ud. Abdur-Rahman je želio govoriti, ali je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, zatražio da govori neko stariji: "Neka istupi jedan od njegovih amidža, ili Huvejjisa ili Muhajjisa!", rekao je. Tada je istupio stariji od njih dvojice i rekao: "Allahov Poslaniče, pronašli smo ubijenog Abdullaha b. Sehla u jednom starom bunaru u Hajberu." Spomenuo je i neprijateljstvo koje je vladalo između njih i židova. Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, na to reče: "Slažete li se da se nevinost židova utvrdi tako što će se zakleti njih pedeset da to nisu učinili?" – "Rekao sam, Allahov Poslaniče, ne možemo prihvatiti njihovu zakletvu jer su oni židovi!" Poslanik sallallahu alejhi ve sellem, je tada predložio: "U tom slučaju, neka se zakune vas pedeset da su ga oni ubili." – "Kako ćemo se zakleti kad nismo vidjeli?!", odgovorili su. Onda je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, naredio da se krvarina isplati iz državne blagajne.

Poslaniku se, sallallahu alejhi ve sellem, nije sviđalo da njihova krv bude prolivena nekažnjeno, pa je presudio da se kao materijalna odšteta da stotinu deva prikupljenih na ime zekata."[3]

6899. PRIČAO NAM JE Kutejba b. Seid, njemu Ebu-Bišr Isma'il b. Ibrahim Esedi, a ovom Hadždžadž b. Ebu-Usman, prenoseći od Ebu-Redžaa iz plemena Ebu-Kilaba, a ovaj od Ebu-Kilabe (da je kazivao):

"Omer b. Abdul-Aziz jednog je dana ljudima učinio dostupnom svoju rezidenciju i dopustio im da uđu, a oni su to i učinili.

'Šta mislite o zakletvi?', upitao ih je.

'Mi kažemo', rekoše oni, 'da je odmazda na temelju zakletve pravedna, a i halife su na osnovu nje izricale kaznu.'

'Šta ti misliš, Ebu-Kilabe', upitao je, izvodeći me pred skup.

'Zapovjedniče pravovjernih', rekoh ja, 'kod tebe su najveći guverneri pokrajina i najčasniji ljudi arapskog soja. Šta misliš: kada bi njih pedeset svjedočilo protiv oženjenog čovjeka koji živi u Damasku da je izvršio preljubu, a nisu ga vidjeli, da li bi ti nad njim izvršio kaznu kamenovanja?'

'Ne', odgovorio je.

'Šta misliš', upitao sam, 'kada bi njih pedeset

٦٨٩٩. حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ بْنُ سَعِيدٍ حَدَّثَنَا أَبُو بِشْرٍ إِسْمَاعِيلُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ الأَسَدِيُّ حَدَّثَنَا الْحَجَّاجُ ابْنُ أَبِي عُثْمَانَ حَدَّثَنِي أَبُو رَجَاءٍ مِنْ آلِ أَبِي قِلاَبَةَ حَدَّثَنِي أَبُو قِلاَبَةَ أَنَّ عُمَرَ بْنَ عَبْدِالْعَزِيزِ أَبْرَزَ سَرِيرَهُ يَوْمًا لِلنَّاسِ ثُمَّ أَذِنَ لَهُمْ فَدَخَلُوا فَقَالَ مَا تَقُولُونَ فِي الْقَسَامَةِ قَالَ نَقُولُ الْقَسَامَةُ الْقَوَدُ بِهَا حَقٌّ وَقَدْ أَقَادَتْ بِهَا الْخُلَفَاءُ قَالَ لِي مَا تَقُولُ يَا أَبَا قِلاَبَةَ وَنَصَبَنِي لِلنَّاسِ فَقُلْتُ يَا أَمِيرَ الْمُؤْمِنِينَ عِنْدَكَ رُءُوسُ الأَجْنَادِ وَأَشْرَافُ الْعَرَبِ أَرَأَيْتَ لَوْ أَنَّ خَمْسِينَ مِنْهُمْ شَهِدُوا عَلَى رَجُلٍ مُحْصَنٍ بِدِمَشْقَ أَنَّهُ قَدْ زَنَى لَمْ يَرَوْهُ أَكُنْتَ تَرْجُمُهُ قَالَ لاَ قُلْتُ أَرَأَيْتَ لَوْ أَنَّ خَمْسِينَ مِنْهُمْ شَهِدُوا عَلَى رَجُلٍ بِحِمْصَ أَنَّهُ سَرَقَ أَكُنْتَ تَقْطَعُهُ وَلَمْ يَرَوْهُ قَالَ لاَ قُلْتُ فَوَاللَّهِ مَا قَتَلَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ أَحَدًا

---

3 Kadi Ijad prenosi mišljenje nekih islamskih učenjaka prema kojem je dopušteno utrošiti zekat na opću dobrobit, a dokaz im je ovaj hadis.
Ibn-Hadžer Askalani veli da je nešto slično već spomenuto u dijelu pod naslovom *Zekat* u hadisu što ga prenosi Ebu-Las: "Allahov nam je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, dopustio da prilikom obavljanja hadža jašemo deve prikupljene na ime zekata." Hadis upućuje na utemeljenost zakletve i u ovim pitanjima.
Kadi Ijad veli: "Ovaj je hadis jedan od temelja šerijata, jedno od važnih pravila za izricanje presuda i osnova za dobrobit ljudi. Ovaj su hadis prihvatili svi fikhski učenjaci, pa i oni iz Hidžaza, Šama i Kufe, makar se i razilazili u načinu njegove primjene." Ajni veli: "Iz hadisa se može zaključiti sljedeće:
– zakletva (*kasama*) može biti temelj u dokaznom postupku za krivično djelo ubistva; to je nešto što je bilo poznato u doba džahilijeta i što je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, potvrdio, premda jedna skupina islamskih učenjaka ne smatra ovaj propis utemeljenim;
– kada jedna skupina ljudi učestvuje u nekom procesu, kodeks islamskog ponašanja nalaže da najstariji ima prvenstvo u nastupu;
– postoji utemeljenost opunomoćenja u traženju izvršenja kazne;
– ovaj hadis upućuje na način provođenja ovog propisa, iako postoji neslaganje među učenjacima;
– ako u nekom mjestu bude nađena ubijena osoba, krvarinu su dužni isplatiti stanovnici tog mjesta."

قَطُّ إِلاَّ فِي إِحْدَى ثَلاَثِ خِصَالٍ رَجُلٌ قَتَلَ بِجَرِيرَةِ نَفْسِهِ فَقُتِلَ أَوْ رَجُلٌ زَنَى بَعْدَ إِحْصَانٍ أَوْ رَجُلٌ حَارَبَ اللهَ وَرَسُولَهُ وَارْتَدَّ عَنِ الإِسْلاَمِ فَقَالَ الْقَوْمُ أَوَلَيْسَ قَدْ حَدَّثَ أَنَسُ بْنُ مَالِكٍ أَنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ قَطَعَ فِي السَّرَقِ وَسَمَرَ الأَعْيُنَ ثُمَّ نَبَذَهُمْ فِي الشَّمْسِ فَقُلْتُ أَنَا أُحَدِّثُكُمْ حَدِيثَ أَنَسٍ حَدَّثَنِي أَنَسٌ أَنَّ نَفَرًا مِنْ عُكْلٍ ثَمَانِيَةً قَدِمُوا عَلَى رَسُولِ اللهِ ﷺ فَبَايَعُوهُ عَلَى الإِسْلاَمِ فَاسْتَوْخَمُوا الأَرْضَ فَسَقِمَتْ أَجْسَامُهُمْ فَشَكَوْا ذَلِكَ إِلَى رَسُولِ اللهِ ﷺ قَالَ أَفَلاَ تَخْرُجُونَ مَعَ رَاعِينَا فِي إِبِلِهِ فَتُصِيبُونَ مِنْ أَلْبَانِهَا وَأَبْوَالِهَا قَالُوا بَلَى فَخَرَجُوا فَشَرِبُوا مِنْ أَلْبَانِهَا وَأَبْوَالِهَا فَصَحُّوا فَقَتَلُوا رَاعِيَ رَسُولِ اللهِ ﷺ وَأَطْرَدُوا النَّعَمَ فَبَلَغَ ذَلِكَ رَسُولَ اللهِ ﷺ فَأَرْسَلَ فِي آثَارِهِمْ فَأُدْرِكُوا فَجِيءَ بِهِمْ فَأَمَرَ بِهِمْ فَقُطِّعَتْ أَيْدِيهِمْ وَأَرْجُلُهُمْ وَسَمَرَ أَعْيُنَهُمْ ثُمَّ نَبَذَهُمْ فِي الشَّمْسِ حَتَّى مَاتُوا قُلْتُ وَأَيُّ شَيْءٍ أَشَدُّ مِمَّا صَنَعَ هَؤُلاَءِ ارْتَدُّوا عَنِ الإِسْلاَمِ وَقَتَلُوا وَسَرَقُوا فَقَالَ عَنْبَسَةُ بْنُ سَعِيدٍ وَاللهِ إِنْ سَمِعْتُ كَالْيَوْمِ قَطُّ فَقُلْتُ أَتَرُدُّ عَلَيَّ حَدِيثِي يَا عَنْبَسَةُ قَالَ لاَ وَلَكِنْ جِئْتَ بِالْحَدِيثِ عَلَى وَجْهِهِ وَاللهِ لاَ يَزَالُ هَذَا الْجُنْدُ بِخَيْرٍ مَا عَاشَ هَذَا الشَّيْخُ بَيْنَ أَظْهُرِهِمْ قُلْتُ وَقَدْ كَانَ فِي هَذَا سُنَّةٌ مِنْ رَسُولِ اللهِ ﷺ دَخَلَ عَلَيْهِ نَفَرٌ مِنَ

svjedočilo protiv čovjeka u Himsu da je počinio krađu, a nisu to vidjeli, bi li presudio da mu se odsiječe ruka?' 'Ne', odgovorio je.

'Tako mi Uzvišenog Allaha', rekoh, 'Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, nije dopuštao da se neko ubije, osim u tri slučaja: ako neko počini ubistvo s predumišljajem, ako ko učini preljubu poslije stupanja u brak i ako neko, odmetnuvši se od islama, ustane protiv Uzvišenog Allaha i Njegova Poslanika.'

'Zar nije Enes b. Malik pričao', rekoše tada prisutni, 'da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, presudio da se odsiječe ruka zbog krađe i da se iskopaju oči, koje su potom bile ostavljene na suncu?'

'Ja ću vam ispričati slučaj', rekoh ja, 'o kojemu mi je Enes pripovijedao. Neka je skupina (osmerica njih) iz Ukla[1] došla Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, i dala mu prisegu da će se pridržavati islama. Smatrali su da je zemlja postala nezdrava, te da su im stoga tijela oboljela. Požalili su se Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, pa im je on rekao: 'Zašto ne biste išli s našim pastirom i devama i pili njihovo (devlje) mlijeko i mokraću?'

'Svakako', rekoše oni. Otišli su i pili devlje mlijeko i mokraću i tako se izliječili. Nakon toga ubili su pastira i otjerali deve. Za to je saznao Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, pa je poslao za njima potjeru, koja ih je stigla i dovela. On je (potom) naredio da im se unakrst odsijeku ruke i noge, povade oči i da se ostave na suncu sve dok ne pomru.'

'Šta ima gore', upitao sam, 'od ovoga što su oni počinili? Odmetnuli su se od islama, ubili i pokrali!'

1 U dijelu pod naslovom *Abdest*, broj hadisa 233, kao i na drugim mjestima, spominje se da su bili iz Urejne, a već je pojašnjeno da su neki od njih bili iz Ukla, a drugi iz Urejne. To se da zaključiti iz mnoštva predanja.

الأَنْصَارِ فَتَحَدَّثُوا عِنْدَهُ فَخَرَجَ رَجُلٌ مِنْهُمْ بَيْنَ أَيْدِيهِمْ فَقُتِلَ فَخَرَجُوا بَعْدَهُ فَإِذَا هُمْ بِصَاحِبِهِمْ يَتَشَحَّطُ فِي الدَّمِ فَرَجَعُوا إِلَى رَسُولِ اللهِ ﷺ فَقَالُوا يَا رَسُولَ اللهِ صَاحِبُنَا كَانَ تَحَدَّثَ مَعَنَا فَخَرَجَ بَيْنَ أَيْدِينَا فَإِذَا نَحْنُ بِهِ يَتَشَحَّطُ فِي الدَّمِ فَخَرَجَ رَسُولُ اللهِ ﷺ فَقَالَ بِمَنْ تَظُنُّونَ أَوْ مَنْ تَرَوْنَ قَتَلَهُ قَالُوا نَرَى أَنَّ الْيَهُودَ قَتَلَتْهُ فَأَرْسَلَ إِلَى الْيَهُودِ فَدَعَاهُمْ فَقَالَ آنْتُمْ قَتَلْتُمْ هَذَا قَالُوا لَا قَالَ أَتَرْضَوْنَ نَفَلَ خَمْسِينَ مِنَ الْيَهُودِ مَا قَتَلُوهُ فَقَالُوا مَا يُبَالُونَ أَنْ يَقْتُلُونَا أَجْمَعِينَ ثُمَّ يَنْتَفِلُونَ قَالَ أَفَتَسْتَحِقُّونَ الدِّيَةَ بِأَيْمَانِ خَمْسِينَ مِنْكُمْ قَالُوا مَا كُنَّا لِنَحْلِفَ فَوَدَاهُ مِنْ عِنْدِهِ قُلْتُ وَقَدْ كَانَتْ هُذَيْلٌ خَلَعُوا خَلِيعًا لَهُمْ فِي الْجَاهِلِيَّةِ فَطَرَقَ أَهْلَ بَيْتٍ مِنَ الْيَمَنِ بِالْبَطْحَاءِ فَانْتَبَهَ لَهُ رَجُلٌ مِنْهُمْ فَحَذَفَهُ بِالسَّيْفِ فَقَتَلَهُ فَجَاءَتْ هُذَيْلٌ فَأَخَذُوا الْيَمَانِيَّ فَرَفَعُوهُ إِلَى عُمَرَ بِالْمَوْسِمِ وَقَالُوا قَتَلَ صَاحِبَنَا فَقَالَ إِنَّهُمْ قَدْ خَلَعُوهُ فَقَالَ يُقْسِمُ خَمْسُونَ مِنْ هُذَيْلٍ مَا خَلَعُوهُ قَالَ فَأَقْسَمَ مِنْهُمْ تِسْعَةٌ وَأَرْبَعُونَ رَجُلًا وَقَدِمَ رَجُلٌ مِنْهُمْ مِنَ الشَّأْمِ فَسَأَلُوهُ أَنْ يُقْسِمَ فَافْتَدَى يَمِينَهُ مِنْهُمْ بِأَلْفِ دِرْهَمٍ فَأَدْخَلُوا مَكَانَهُ رَجُلًا آخَرَ فَدَفَعَهُ إِلَى أَخِي الْمَقْتُولِ فَقُرِنَتْ يَدُهُ بِيَدِهِ قَالُوا فَانْطَلَقَا وَالْخَمْسُونَ الَّذِينَ أَقْسَمُوا حَتَّى إِذَا كَانُوا بِنَخْلَةَ أَخَذَتْهُمُ السَّمَاءُ فَدَخَلُوا فِي غَارٍ فِي الْجَبَلِ فَانْهَجَمَ الْغَارُ عَلَى الْخَمْسِينَ الَّذِينَ أَقْسَمُوا فَمَاتُوا جَمِيعًا

'Tako mi Allaha', reče Anbesa b. Seid, 'nikad do danas nisam čuo takvo što!'
'Zar odbijaš prihvatiti ovaj moj hadis, Anbesa?', upitao sam. 'Ne, nipošto!'', odgovori on i nastavi: 'I sâm sam došao sa sličnim hadisom. Tako mi Allaha, ovi će ljudi živjeti u dobru sve dok ovaj starac živi među njima.' Tada ja rekoh: 'U ovom se ogleda praksa Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem. Njemu je došla skupina ensarija i s njim razgovarala. Jedan od njih izišao je prije ostalih i bio ubijen, a ostali su izišli poslije njega. Iznenadili su se kada su vidjeli svog druga kako se previja u krvi. Vratili su se Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, i kazali: 'Allahov Poslaniče, naš je drug izišao prije nas, a bio je prije toga s nama zajedno. Kada smo mi izišli, vidjeli smo ga kako se valja umazan krvlju!' Allahov je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, izišao i upitao: 'Na koga sumnjate da ga je ubio?'
'Smatramo da su ga ubili židovi', rekoše. Tada je on naredio da mu se dovedu židovi, pa ih je upitao: 'Jeste li vi ubili ovog čovjeka?'
'Ne', odgovorili su.
'Jeste li saglasni da se pedeset židova zakune da ga nisu ubili?', upitao je ensarije.
'Oni ne prezaju da nas sve poubijaju, a zatim se zakunu!', odgovorili su. Na to Poslanik reče: 'A polažete li pravo na odštetu za krvni delikt na osnovu zakletve pedeseterice vaših ljudi?'
'Nismo se imali namjeru zaklinjati', rekoše oni. Nakon toga Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, je za njega dao odštetu od sebe.'
'Pleme Huzejl', nastavio sam kazivati, 'protjeralo je jednog svog razuzdanog čovjeka u doba džahilijeta, pa je on došao u Bathi jednoj porodici iz Jemena. Neko ga je iz te porodice prozreo, rasjekao ga sabljom i ubio. Potom su u vrijeme hadždža došli ljudi iz plemena Huzejl i tog Jemenca tužili Omeru, radijallahu anhu.
'Ubio je našeg čovjeka!', kazali su.

'Oni su ga se odrekli i protjerali ga!', reče ovaj. 'Neka se zakune pedeset ljudi iz plemena Huzejl da ga nisu protjerali!', zatražio je Omer. Zaklelo se četrdeset i devet ljudi, a još jedan njihov čovjek bio je došao iz Šama, pa su i od njega zatražili da se zakune. On je svoju zakletvu od njih otkupio za hiljadu dirhema, a oni su umjesto njega doveli drugog čovjeka koji se s bratom ubijenog rukovao.' Rekli su: 'Krenulo je i onih pedeset što su se zakleli, pa ih je zadesilo nevrijeme kada su bili u Nahli. Ušli su u pećinu koja je bila u jednom brdu, a onda se ta pećina obrušila na tih pedeset i svi su izginuli. Spasila su se samo dvojica prijatelja za kojima se kotrljao jedan kamen i slomio nogu bratu ubijenog. Poslije toga on je živio jednu godinu, a onda je umro.'
'Abdul-Melik b. Mervan', rekoh ja, 'dao je da se na osnovu zakletve izvrši odmazda nad jednim čovjekom, ali se poslije toga pokajao zbog tog svog postupka, pa je naredio da mu se dovede tih pedeset ljudi koji su se bili zakleli. Potom su izbrisani iz Registra (vojske) i on ih je izgnao u Šam.'"

وَأَفْلَتَ الْقَرِينَانِ وَاتَّبَعَهُمَا حَجَرٌ فَكَسَرَ رِجْلَ أَخِي الْمَقْتُولِ فَعَاشَ حَوْلاً ثُمَّ مَاتَ قُلْتُ وَقَدْ كَانَ عَبْدُالْمَلِكِ بْنُ مَرْوَانَ أَقَادَ رَجُلاً بِالْقَسَامَةِ ثُمَّ نَدِمَ بَعْدَ مَا صَنَعَ فَأَمَرَ بِالْخَمْسِينَ الَّذِينَ أَقْسَمُوا فَمُحُوا مِنَ الدِّيوَانِ وَسَيَّرَهُمْ إِلَى الشَّأْمِ .

OSOBI KOJA PROVIRI U TUĐU KUĆU, PA JOJ IZBIJU OKO, NE PRIPADA PRAVO NA ODŠTETU

باب من اطّلع في بيْت قوْمٍ ففقئوا عيْنهُ فلا دية لهُ

6900. PRIČAO NAM JE Ebu-Jeman, njemu Hammad b. Zejd, prenoseći od Ubejdullaha b. Ebu-Bekra b. Enesa, a on od Enesa, radijallahu anhu, (da je kazivao): "Neki je čovjek provirio u jednu od Vjerovjesnikovih, sallallahu alejhi ve sellem, soba. Poslanik je tada dograbio vrh koplja ili nekoliko njih i počeo ga time gađati s namjerom da ga pogodi."

٦٩٠٠. حَدَّثَنَا أَبُو النُّعْمَانِ حَدَّثَنَا حَمَّادُ بْنُ زَيْدٍ عَنْ عُبَيْدِاللهِ بْنِ أَبِي بَكْرِ بْنِ أَنَسٍ عَنْ أَنَسٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ أَنَّ رَجُلاً اطَّلَعَ مِنْ جُحْرٍ فِي بَعْضِ حُجَرِ النَّبِيِّ ﷺ فَقَامَ إِلَيْهِ بِمِشْقَصٍ أَوْ بِمَشَاقِصَ وَجَعَلَ يَخْتِلُهُ لِيَطْعُنَهُ .

6901. PRIČAO NAM JE Kutejba b. Seid, njemu Lejs, prenoseći od Ibn-Šihaba, a on od Sehla b. Sa'da Sa'idija (da je kazivao):
"Neki je čovjek provirio u sobu Allahovog

٦٩٠١. حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ بْنُ سَعِيدٍ حَدَّثَنَا لَيْثٌ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ أَنَّ سَهْلَ بْنَ سَعْدٍ السَّاعِدِيَّ أَخْبَرَهُ أَنَّ رَجُلاً اطَّلَعَ فِي جُحْرٍ فِي بَابِ رَسُولِ اللهِ ﷺ

Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem. Poslanik je držao češalj kojim se češljao, pa je, kada ga je ugledao, rekao: 'Da znam da me promatraš, gađao bih te njime u oči!'"
Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, kaže: "Zaista se dopuštenje za ulazak traži zbog pogleda."

وَمَعَ رَسُولِ اللهِ ﷺ مِدْرًى يَحُكُّ بِهِ رَأْسَهُ فَلَمَّا رَآهُ رَسُولُ اللهِ ﷺ قَالَ لَوْ أَعْلَمُ أَنَّكَ تَنْتَظِرُنِي لَطَعَنْتُ بِهِ فِي عَيْنَيْكَ قَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ إِنَّمَا جُعِلَ الإِذْنُ مِنْ قِبَلِ الْبَصَرِ .

6902. PRIČAO NAM JE Ali b. Abdullah, a njemu Sufjan, prenoseći od Ebu-Zinada, ovaj od A'redža, a on od Ebu-Hurejre da je kazivao:
"Ebu-Kasim, sallallahu alejhi ve sellem, je rekao: 'Ako bi neko provirio u tvoju odaju bez prethodnog dopuštenja te ga ti zbog toga gađao štapom i izbio mu oko, ne bi ti to bio grijeh.'"[1]

٦٩٠٢. حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ عَبْدِاللهِ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ حَدَّثَنَا أَبُو الزِّنَادِ عَنِ الأَعْرَجِ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ قَالَ قَالَ أَبُو الْقَاسِمِ ﷺ لَوْ أَنَّ امْرَأً اطَّلَعَ عَلَيْكَ بِغَيْرِ إِذْنٍ فَخَذَفْتَهُ بِعَصَاةٍ فَفَقَأْتَ عَيْنَهُ لَمْ يَكُنْ عَلَيْكَ جُنَاحٌ .

O RODBINI KOJA SNOSI TROŠKOVE ODŠTETE ZA KRVNI DELIKT[2]

باب العاقلة

6903. PRIČAO NAM JE Sadeka b. Fadl, a njemu Ibn-Ujejna, prenoseći od Mutarrifa, ovaj od Ša'bija, a on od Ebu-Džuhajfe da je kazivao:
"Upitao sam Aliju, radijallahu anhu: 'Znate li vi nešto što nije spomenuto u Kur'anu?', a drugi sam ga put upitao: 'Znate li vi nešto što ne zna (obični) svijet?' 'Tako mi Onoga koji je dao da se rascijepi sjemenka, i koji je stvorio čovjeka', odgovorio mi je on, 'kod nas nema ničega drugog osim onoga što je u Kur'anu. Postoji samo drugačije razumijevanje Kur'ana koje neki čovjek može imati i ono što je zapisano na papiru.' 'A šta je to zapisano

٦٩٠٣. حَدَّثَنَا صَدَقَةُ بْنُ الْفَضْلِ أَخْبَرَنَا ابْنُ عُيَيْنَةَ حَدَّثَنَا مُطَرِّفٌ قَالَ سَمِعْتُ الشَّعْبِيَّ قَالَ سَمِعْتُ أَبَا جُحَيْفَةَ قَالَ سَأَلْتُ عَلِيًّا رَضِيَ اللهُ عَنْهُ هَلْ عِنْدَكُمْ شَيْءٌ مَّا لَيْسَ فِي الْقُرْآنِ وَقَالَ مَرَّةً مَا لَيْسَ عِنْدَ النَّاسِ فَقَالَ وَالَّذِي فَلَقَ الْحَبَّةَ وَبَرَأَ النَّسَمَةَ مَا عِنْدَنَا إِلاَّ مَا فِي الْقُرْآنِ إِلاَّ فَهْمًا يُعْطَى رَجُلٌ فِي كِتَابِهِ وَمَا فِي الصَّحِيفَةِ قُلْتُ وَمَا فِي الصَّحِيفَةِ قَالَ الْعَقْلُ وَفِكَاكُ الأَسِيرِ وَأَنْ لاَ يُقْتَلَ مُسْلِمٌ بِكَافِرٍ .

1 Ovaj hadis upućuje na sljedeće:
– obavezno je tražiti dopuštenje za ulazak u zatvorenu kuću, a zabranjeno je provirivati kroz otvore na kući (već je o tome dosta kazano u dijelu pod naslovom *Traženje dopuštenja za ulazak u kuću*);
– traženje dopuštenja ne važi samo za osobe koje nisu bliža rodbina nego je propisano i kada se radi o ulasku kod majke ili sestre, ukoliko su im otkriveni neki dijelovi tijela;
– ovaj je hadis dokaz onima koji odobravaju gađanje nekim predmetom onoga koji proviruje. Svejedno je da li se radi o lakšem ili težem predmetu. Ukoliko takav bude pogođen, nema nikakvih posljedica niti odgovornosti za domaćina.

2 Za rodbinu koja snosi troškove odštete u arapskom se jeziku kaže *el-akila*. I odšteta je nazvana i tim imenom jer su deve koje su davane na ime krvarine bile vezivane u avliji rodbine ubijene osobe. *Akale - ja'kilu*, pored ostalog, znači i svezati. Dakle, akila je čovjekova rodbina s očeve strane.

na papiru?', upitao sam, pa je on odgovorio: 'O rodbini koja snosi troškove odštete, o oslobađanju zarobljenika i o tome da se ne vrši odmazda nad muslimanom zbog ubistva nemuslimana.'"

O FETUSU

باب جنين المرأة

6904. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Jusuf, a njemu Malik...; a PRIČAO NAM JE i Isma'il, njemu Malik, a ovom Ibn-Šihab, prenoseći od Ebu-Seleme b. Abdur-Rahmana, a on od Ebu-Hurejre, radijallahu anhu, (da je kazivao):
"Neka je žena iz plemen Huzejl udarila drugu ženu koja je bila trudna, pa je ona pobacila. Tada je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, presudio da ova za odštetu uzme roba ili robinju."

٦٩٠٤. حَدَّثَنَا عَبْدُ اللهِ بْنُ يُوسُفَ أَخْبَرَنَا مَالِكٌ وَحَدَّثَنَا إِسْمَاعِيلُ حَدَّثَنَا مَالِكٌ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ عَنْ أَبِي سَلَمَةَ بْنِ عَبْدِ الرَّحْمَنِ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ أَنَّ امْرَأَتَيْنِ مِنْ هُذَيْلٍ رَمَتْ إِحْدَاهُمَا الأُخْرَى فَطَرَحَتْ جَنِينَهَا فَقَضَى رَسُولُ اللهِ ﷺ فِيهَا بِغُرَّةٍ عَبْدٍ أَوْ أَمَةٍ .

6905. PRIČAO NAM JE Musa b. Isma'il, a njemu Vuhejb, prenoseći od Hišama, ovaj od svoga oca, a on od Mugire b. Šu'be (da je kazivao):
"Omer nas je, radijallahu anhu, upitao za mišljenje o pobačaju koji neko drugi prouzrokuje. Ja sam tada kazao: 'Allahov je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, u takvom slučaju presudio da oštećeni izabere roba ili robinju.'

٦٩٠٥. حَدَّثَنَا مُوسَى بْنُ إِسْمَاعِيلَ حَدَّثَنَا وُهَيْبٌ حَدَّثَنَا هِشَامٌ عَنْ أَبِيهِ عَنِ الْمُغِيرَةِ بْنِ شُعْبَةَ عَنْ عُمَرَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ أَنَّهُ اسْتَشَارَهُمْ فِي إِمْلاَصِ الْمَرْأَةِ فَقَالَ الْمُغِيرَةُ قَضَى النَّبِيُّ ﷺ بِالْغُرَّةِ عَبْدٍ أَوْ أَمَةٍ .

6906. 'Dovedi nekoga ko će ti to posvjedočiti', reče on. Tada je Muhammed b. Meslema posvjedočio da je i on prisustvovao jednoj takvoj Vjerovjesnikovoj, sallallahu alejhi ve sellem, presudi."

٦٩٠٦. قَالَ ائْتِ مَنْ يَشْهَدُ مَعَكَ فَشَهِدَ مُحَمَّدُ ابْنُ مَسْلَمَةَ أَنَّهُ شَهِدَ النَّبِيَّ ﷺ قَضَى بِهِ .

6907. PRIČAO NAM JE Ubejdullah b. Musa, prenoseći od Hišama, a on od svoga oca (da je kazivao): "Omer je, radijallahu anhu, pozvao narod i upitao: 'Ima li iko da je čuo kako je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, presudio u slučaju prouzrokovanog pobačaja?'
'Ja sam čuo', reče Mugira, 'kako je presudio u tom slučaju. Dao je mogućnost izbora: da na ime odštete uzme roba ili robinju.'

٦٩٠٧. حَدَّثَنَا عُبَيْدُ اللهِ بْنُ مُوسَى عَنْ هِشَامٍ عَنْ أَبِيهِ أَنَّ عُمَرَ نَشَدَ النَّاسَ مَنْ سَمِعَ النَّبِيَّ ﷺ قَضَى فِي السِّقْطِ فَقَالَ الْمُغِيرَةُ أَنَا سَمِعْتُهُ قَضَى فِيهِ بِغُرَّةٍ عَبْدٍ أَوْ أَمَةٍ

٦٩٠٨. قَالَ ائْتِ مَنْ يَشْهَدُ مَعَكَ عَلَى هَذَا فَقَالَ مُحَمَّدُ بْنُ مَسْلَمَةَ أَنَا أَشْهَدُ عَلَى النَّبِيِّ ﷺ بِمِثْلِ هَذَا.

6908. ‘Dovedi nekoga ko će to isto posvjedočiti’, reče Omer. Tada je Muhammed b. Meslema rekao: ‘Ja svjedočim da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, tako presudio.’”

٦٩٠٨.(م) حَدَّثَنِي مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِاللهِ حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ سَابِقٍ حَدَّثَنَا زَائِدَةُ حَدَّثَنَا هِشَامُ بْنُ عُرْوَةَ عَنْ أَبِيهِ أَنَّهُ سَمِعَ الْمُغِيرَةَ بْنَ شُعْبَةَ يُحَدِّثُ عَنْ عُمَرَ أَنَّهُ اسْتَشَارَهُمْ فِي إِمْلاَصِ الْمَرْأَةِ مِثْلَهُ.

6908. (ponovljen) PRIČAO MI JE Muhammed b. Abdullah, njemu Muhammed b. Sabik, a ovom Zaida, prenoseći od Hišama b. Urve, ovaj od svoga oca, a on od Mugire b. Šu‘be (da je kazivao):
“Omer nas je, radijallahu anhu, upitao za mišljenje o izazvanom pobačaju...” (isto kao u već navedenom hadisu).[1]

بَابُ جَنِينِ الْمَرْأَةِ وَأَنَّ الْعَقْلَ عَلَى الْوَالِدِ وَعَصَبَةِ الْوَالِدِ لاَ عَلَى الْوَلَدِ

O FETUSU ZA KOJI ODŠTETU SNOSI OTAC UBICE I NJEGOVA RODBINA, A NE DJECA[2]

٦٩٠٩. حَدَّثَنَا عَبْدُاللهِ بْنُ يُوسُفَ حَدَّثَنَا اللَّيْثُ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ عَنْ سَعِيدِ بْنِ الْمُسَيَّبِ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ أَنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ قَضَى فِي جَنِينِ امْرَأَةٍ مِنْ بَنِي لَحْيَانَ بِغُرَّةٍ عَبْدٍ أَوْ أَمَةٍ ثُمَّ إِنَّ الْمَرْأَةَ الَّتِي قَضَى عَلَيْهَا بِالْغُرَّةِ تُوُفِّيَتْ فَقَضَى رَسُولُ اللهِ ﷺ أَنَّ مِيرَاثَهَا لِبَنِيهَا وَزَوْجِهَا وَأَنَّ الْعَقْلَ عَلَى عَصَبَتِهَا.

6909. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Jusuf, njemu Lejs, a ovom Ibn-Šihab, prenoseći od Seida b. Musejjeba, a on od Ebu-Hurejre (da je kazivao):
“Allahov je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, u slučaju pobačaja izazvanog kod neke žene iz Benu-Lehjana presudio da na ime oštete treba dati roba ili robinju. Međutim, žena koju je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, obavezao da plati odštetu umrla je, pa je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, presudio da njenu imovinu naslijede njena djeca i muž, a da odštetu plati njena rodbina.”

1 Ibn-Dekik Id veli da je ovaj hadis osnova na kojoj počivaju propisi o odšteti za izazvani pobačaj. Za takvo djelo obaveza je dati roba ili robinju, i to u slučaju da trudnica pobaci beživotan fetus. Neki islamski pravnici uzeli su sebi za pravo da raspravljaju o starosti roba ili robinje, iako se o tome u hadisu ne govori. Ovaj hadis također upućuje na to da nešto može biti nepoznato velikanima, a poznato onima koji su niži po svom položaju u društvu. Hadis također upućuje na to se ovdje spomenuto ubistvo ne smatra namjernim ubistvom.

2 Isma‘ili veli: “Ovako naslovljenim poglavljem želi se kazati da plaćanje odštete pada na roditelja i rodbinu, iako u ovom hadisu nema dokaza za to. Da je umjesto oca ovdje spomenuta majka (ar. *valida* umjesto *valid*) koja je počinila krivično djelo, onda bi se propis odnosio na nju.”
Ibn-Hadžer Askalani veli: “Njen otac i njegova rodbina svakako su i njezina rodbina, pa je tako ovaj naslov u skladu s prvim hadisom navedenim u ovom poglavlju: da je odšteta obaveza njene rodbine.”

6910. PRIČAO NAM JE Ahmed b. Salih, njemu Ibn-Vehb, a ovom Junus, prenoseći od Ibn-Šihaba, on od Ibn-Musejjeba i Ebu-Seleme b. Abdur-Rahmana, a oni od Ebu-Hurejre, radijallahu anhu, da je kazivao: "Neke su se dvije žene iz Huzejla potukle, pa je jedna drugu pogodila kamenom i tako uništila fetus u njenoj utrobi. Nakon toga sporile su se kod Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, pa je on presudio da se na ime krvarine za fetus da rob ili robinja, a da krvarinu za ženu snosi njena rodbina."

٦٩١٠. حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ صَالِحٍ حَدَّثَنَا ابْنُ وَهْبٍ حَدَّثَنَا يُونُسُ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ عَنِ ابْنِ الْمُسَيَّبِ وَأَبِي سَلَمَةَ بْنِ عَبْدِالرَّحْمَنِ أَنَّ أَبَا هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ اقْتَتَلَتِ امْرَأَتَانِ مِنْ هُذَيْلٍ فَرَمَتْ إِحْدَاهُمَا الأُخْرَى بِحَجَرٍ فَقَتَلَتْهَا وَمَا فِي بَطْنِهَا فَاخْتَصَمُوا إِلَى النَّبِيِّ ﷺ فَقَضَى أَنَّ دِيَةَ جَنِينِهَا غُرَّةٌ عَبْدٌ أَوْ وَلِيدَةٌ وَقَضَى أَنَّ دِيَةَ الْمَرْأَةِ عَلَى عَاقِلَتِهَا .

O ONOME KOJI ZATRAŽI POMOĆ ROBA ILI DJEČAKA[1]

بَاب مَنِ اسْتَعَانَ عَبْدًا أَوْ صَبِيًّا

Spominje se da je Umm-Selema zamolila učitelja: "Pošalji mi dječake robove da češljaju vunu, a ne šalji mi slobodnu osobu."

وَيُذْكَرُ أَنَّ أُمَّ سَلَمَةَ بَعَثَتْ إِلَى مُعَلِّمِ الْكُتَّابِ ابْعَثْ إِلَيَّ غِلْمَانًا يَنْفُشُونَ صُوفًا وَلاَ تَبْعَثْ إِلَيَّ حُرًّا .

6911. PRIČAO MI JE Amr b. Zurara, njemu Isma'il b. Ibrahim, prenoseći od Abdul-Aziza, a on od Enesa da je kazivao:
"Kada je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, stigao u Medinu, Ebu-Talha uzeo me je za ruku, doveo njemu i rekao: 'Allahov Poslaniče, zaista je Enes pametan dječak, pa neka te služi.' Služio sam ga za vrijeme njegovog boravka kod kuće, a i na putovanjima. Tako mi Allaha, kada sam god nešto uradio, nikada mi nije rekao: 'Zašto si to tako učinio?', niti mi je ikada za ono što nisam učinio rekao: 'Zašto nisi učinio ovako i ovako?'"

٦٩١١. حَدَّثَنِي عَمْرُو بْنُ زُرَارَةَ أَخْبَرَنَا إِسْمَاعِيلُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ عَنْ عَبْدِالْعَزِيزِ عَنْ أَنَسٍ قَالَ لَمَّا قَدِمَ رَسُولُ اللهِ ﷺ الْمَدِينَةَ أَخَذَ أَبُو طَلْحَةَ بِيَدِي فَانْطَلَقَ بِي إِلَى رَسُولِ اللهِ ﷺ فَقَالَ يَا رَسُولَ اللهِ إِنَّ أَنَسًا غُلاَمٌ كَيِّسٌ فَلْيَخْدُمْكَ قَالَ فَخَدَمْتُهُ فِي الْحَضَرِ وَالسَّفَرِ فَوَاللهِ مَا قَالَ لِي لِشَيْءٍ صَنَعْتُهُ لِمَ صَنَعْتَ هَذَا هَكَذَا وَلاَ لِشَيْءٍ لَمْ أَصْنَعْهُ لِمَ لَمْ تَصْنَعْ هَذَا هَكَذَا .

1 Razlog navođenja ovog dijela u poglavljima o odšteti za krvne delikte jest činjenica da se za roba koji nastrada daje protuvrijednost, a za slobodnu osobu plaća se odšteta.

ZA PAD U RUDNIK NIKO NE ODGOVARA, KAO NI ZA PAD U BUNAR[2]

باب الْمَعْدِنُ جُبَارٌ وَالْبِئْرُ جُبَارٌ

6912. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Jusuf, njemu Lejs, a ovom Ibn-Šihab, prenoseći od Seida b. Musejjeba i Ebu-Seleme b. Abdur-Rahmana, a oni od Ebu-Hurejre da je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
"Ako odlutala životinja nekoga povrijedi, vlasnik ne snosi nikakvu odgovornost. Za pad u bunar niko ne odgovara kao ni za pad u rudnik. Na pronađeno zakopano blago daje se petina."[3]

٦٩١٢. حَدَّثَنَا عَبْدُاللهِ بْنُ يُوسُفَ حَدَّثَنَا اللَّيْثُ حَدَّثَنَا ابْنُ شِهَابٍ عَنْ سَعِيدِ بْنِ الْمُسَيَّبِ وَأَبِي سَلَمَةَ بْنِ عَبْدِالرَّحْمَنِ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ أَنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ قَالَ الْعَجْمَاءُ جَرْحُهَا جُبَارٌ وَالْبِئْرُ جُبَارٌ وَالْمَعْدِنُ جُبَارٌ وَفِي الرِّكَازِ الْخُمُسُ.

O TOME DA ZA ODBJEGLU ŽIVOTINJU (TJ. ŠTETU KOJU ONA PRIČINI) NIKO NE ODGOVARA

باب الْعَجْمَاءُ جُبَارٌ

Ibn-Sirin veli: "Nisu davali odštetu za udarac nogom, a davali su je za udarac životinje koja se vodi za uzde."
Hammad veli: "Nisu davali odštetu za udarac osim u slučaju da čovjek podbode životinju."
Šurejh veli: "Nema odštete onome koji je namjeravao udariti životinju, pa ga ona udarila svojom nogom."
Hakem i Hammad vele: "Onaj koji unajmi

وَقَالَ ابْنُ سِيرِينَ كَانُوا لاَ يُضَمِّنُونَ مِنَ النَّفْحَةِ وَيُضَمِّنُونَ مِنْ رَدِّ الْعِنَانِ وَقَالَ حَمَّادٌ لاَ تُضْمَنُ النَّفْحَةُ إِلاَّ أَنْ يَنْخُسَ إِنْسَانٌ الدَّابَّةَ وَقَالَ شُرَيْحٌ لاَ تُضْمَنُ مَا عَاقَبَتْ أَنْ يَضْرِبَهَا فَتَضْرِبَ بِرِجْلِهَا وَقَالَ الْحَكَمُ وَحَمَّادٌ إِذَا سَاقَ الْمُكَارِي حِمَارًا عَلَيْهِ امْرَأَةٌ فَتَخِرُّ لاَ شَيْءَ عَلَيْهِ وَقَالَ الشَّعْبِيُّ إِذَا سَاقَ

---

2 Ovaj hadis upućuje na to da je dopušteno koristiti slobodne osobe (kao, npr. komšijsku djecu) za poslove koji nisu naporni i gdje nema bojazni da mogu nastradati.

3 Tirmizi veli: "Neki su učenjaci komentirajući značenje riječi *el-a'džma'* kazali da se radi o odbjegloj životinji. Za bilo kakvu štetu koju ona pričini nakon bijega od svog vlasnika on neće snositi nikakvu odgovornost. Ebu-Ubejd, govoreći o značenju dijela hadisa koji se odnosi na bunar, veli: "Pod pojmom bunar ovdje se misli na obične stare bunare koji nemaju svoje vlasnike i koji se nalaze po pustinjama. Ako osoba ili životinja padne u takav bunar, pa nastrada, niko neće snositi odgovornost, izuzev ako se radi o namještanju. Isti je slučaj i ako neko unajmi radnika da mu iskopa bunar, pa se zemlja obruši na njega – također nema nikakve odgovornosti."
Ako, pak, neko iskopa bunar na putu kojim prolaze muslimani ili na tuđoj zemlji, bez dopuštenja vlasnika, i u njemu strada neka osoba, rodbina onoga koji je bunar iskopao dužna je platiti odštetu za ubistvo. I svaka druga iskopina smatra se, u smislu ovog hadisa, bunarom.
Isti je propis i s rudnikom. Ako neko iskopa rudnik na svom posjedu ili na ničijoj zemlji, pa u njega padne osoba i pogine, vlasnik rudnika nema nikakve odgovornosti za njegovu smrt. Ili, pak, ako vlasnik unajmi radnika da radi u rudniku, pa se unutrašnjost jame uruši na njega, propis je isti kao i u slučaju s bunarom. Što se tiče petine koja se daje na pronađeno blago, o tome je bilo riječi u poglavlju o zekatu.

magarca s kojeg padne žena, dok ga bude jahala, nema nikakve odgovornosti."
Ša'bi veli: "Onaj koji tjera životinju, pa je zamori i iscrpi, platit će odštetu ukoliko ona nešto upropasti. A ako bude išao iza nje na odstojanju, neće snositi odgovornost."[1]

دَابَّةً فَأَتْعَبَهَا فَهُوَ ضَامِنٌ لِمَا أَصَابَتْ وَإِنْ كَانَ خَلْفَهَا مُتَرَسِّلًا لَمْ يَضْمَنْ .

6913. PRIČAO NAM JE Muslim, a njemu Šu'ba, prenoseći od Muhammeda b. Zijada, on od Ebu-Hurejre, radijallahu anhu, a ovaj od Allahovog Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, da je rekao: "Životinja nema odgovornosti; za pad u bunar nema odgovornosti; za pad u rudnik nema odgovornosti, a za u zemlji pronađeno blago daje se jedna petina."

٦٩١٣. حَدَّثَنَا مُسْلِمٌ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ زِيَادٍ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ الْعَجْمَاءُ عَقْلُهَا جُبَارٌ وَالْبِئْرُ جُبَارٌ وَالْمَعْدِنُ جُبَارٌ وَفِي الرِّكَازِ الْخُمُسُ .

O GRIJEHU ONOGA KOJI BESPRAVNO UBIJE ŠTIĆENIKA

باب إِثْمِ مَنْ قَتَلَ ذِمِّيًّا بِغَيْرِ جُرْمٍ

6914. PRIČAO NAM JE Kajs b. Hafs, njemu Abdul-Vahid, a ovom Hasan, prenoseći od Mudžahida, ovaj od Abdullaha b. Amra, a on od Allahovog Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, da je rekao:
"Ko ubije nemuslimana kojem je zajamčena sigurnost u islamskoj zemlji, neće osjetiti dženetski miris, a džennetski se miris širi na udaljenosti od četrdeset godina."[2]

٦٩١٤. حَدَّثَنَا قَيْسُ بْنُ حَفْصٍ حَدَّثَنَا عَبْدُالْوَاحِدِ حَدَّثَنَا الْحَسَنُ حَدَّثَنَا مُجَاهِدٌ عَنْ عَبْدِاللهِ بْنِ عَمْرٍو عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ مَنْ قَتَلَ نَفْسًا مُعَاهَدًا لَمْ يَرِحْ رَائِحَةَ الْجَنَّةِ وَإِنَّ رِيحَهَا لَيُوجَدُ مِنْ مَسِيرَةِ أَرْبَعِينَ عَامًا .

1 Uopćenost značenja ovog hadisa iskoristili su učenjaci zahirijske pravne škole i na osnovu toga ustvrdili da nema nikakve odgovornosti za štete koje pričine životinje, svejedno da li su bile same ili je neko bio s njima, neovisno o tome da li ih je ko jahao, gonio ili vodio. Izuzetak su napravili samo u slučaju postojanja namjere da se nekome uz pomoć životinje pričini šteta. Nemogućnost dokazivanja postojanja namjere kod supočinioca oslobađa ga odgovornosti.
Šafijski pravnici opet smatraju da čovjek ima obavezu nadoknade štete ukoliko je bio prisutan kad ju je životinja pričinila. Šteta će se morati nadoknaditi bilo da se radi o ubistvu, povredi ili samo materijalnoj šteti; bilo da se životinja goni, jaše ili vodi; bilo da se radi o vlasniku životinje ili onome koji ju je unajmio, posudio ili prisvojio; bilo da je šteta pričinjena nogom, repom ili glavom; bilo da se to desilo noću ili danju. Potpora je tom njihovom stavu činjenica da u ovom slučaju nema razlike između namjernog i nenamjernog postupka, jer onaj koji je uz životinju u stanju je kontrolirati je, pa je ona kao alatka u njegovim rukama, te se stoga njen postupak pripisuje njemu.

2 Većina islamskih učenjaka stoji na stanovištu da se ne izvršava odmazda nad muslimanom zbog ubistva nemuslimana, a dokaz im je ovaj hadis.
Hanefijska pravna škola smatra da se izvršava odmazda nad muslimanom zbog ubistva nemuslimana

NE VRŠI SE ODMAZDA NAD MUSLIMANOM ZBOG UBISTVA NEMUSLIMANA

باب لاَ يُقْتَلُ الْمُسْلِمُ بِالْكَافِرِ

6915. PRIČAO NAM JE Ahmed b. Junus, a njemu Zuhejr, prenoseći od Mutarrifa, ovaj od Amira, a on od Ebu-Džuhajfe da je kazivao:
"Rekao sam Aliji, radijallahu anhu..."
A PRIČAO NAM JE i Sadeka b. Fadl, a njemu Ibn-Ujejna, prenoseći od Mutarrifa, ovaj od Ša'bija, a on od Ebu-Džuhajfe (da je kazivao):
"Upitao sam Aliju, radijallahu anhu: 'Imate li vi nešto što se ne nalazi u Kur'anu?' (Ebu-Ujejna jedanput je rekao: '... što nema kod svijeta?') Na to je on odgovorio: 'Tako mi Onoga koji je učinio da se rascijepi sjemenka i koji je stvorio čovjeka, mi nemamo ništa drugo osim onoga što se nalazi u Kur'anu. Postoji samo drugačije razumijevanje Knjige koje neki čovjek može imati i ono što je zapisano na stranicama.'
'A šta se to nalazi na stranicama?', upitao sam.
'O plaćanju odštete za krvni delikt i oslobađanju zarobljenika, te o tome da se za odmazdu ne ubija musliman koji je ubio nemuslimana', odgovorio je."

٦٩١٥. حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ يُونُسَ حَدَّثَنَا زُهَيْرٌ حَدَّثَنَا مُطَرِّفٌ أَنَّ عَامِرًا حَدَّثَهُمْ عَنْ أَبِي جُحَيْفَةَ قَالَ قُلْتُ لِعَلِيٍّ ح حَدَّثَنَا صَدَقَةُ بْنُ الْفَضْلِ أَخْبَرَنَا ابْنُ عُيَيْنَةَ حَدَّثَنَا مُطَرِّفٌ سَمِعْتُ الشَّعْبِيَّ يُحَدِّثُ قَالَ سَمِعْتُ أَبَا جُحَيْفَةَ قَالَ سَأَلْتُ عَلِيًّا رَضِي الله عَنْه هَلْ عِنْدَكُمْ شَيْءٌ مِمَّا لَيْسَ فِي الْقُرْآنِ وَقَالَ ابْنُ عُيَيْنَةَ مَرَّةً مَا لَيْسَ عِنْدَ النَّاسِ فَقَالَ وَالَّذِي فَلَقَ الْحَبَّةَ وَبَرَأَ النَّسَمَةَ مَا عِنْدَنَا إِلاَّ مَا فِي الْقُرْآنِ إِلاَّ فَهْمًا يُعْطَى رَجُلٌ فِي كِتَابِهِ وَمَا فِي الصَّحِيفَةِ قُلْتُ وَمَا فِي الصَّحِيفَةِ قَالَ الْعَقْلُ وَفِكَاكُ الأَسِيرِ وَأَنْ لاَ يُقْتَلَ مُسْلِمٌ بِكَافِرٍ.

štićenika ako ga je bespravno ubio, a neće se izvršiti odmazda zbog ubistva nevjernika kojem je dato dopuštenje da se kreće u islamskoj državi.
Jedan je od argumenata hanefijskog mezheba to da se muslimanu siječe ruka zbog krađe imovine koja pripada štićeniku nemuslimanu, a život je dragocjeniji od toga. Ibn-Bettal kaže da je to dobra analogija, ali nema jasnog teksta o tome. Osim toga, odsijecanje ruke isključivo je Allahovo, dželle šanuhu, pravo, dok s odmazdom nije takav slučaj. Na koncu, odmazda ukazuje na jednakost, a jednakost nemuslimana s muslimanom ne postoji.

O TOME KADA MUSLIMAN U SRDŽBI OŠAMARI ŽIDOVA

باب إذا لطم المسلم يهوديا عند الغضب

O tome hadis od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, prenosi Ebu-Hurejra.

رَوَاهُ أَبُو هُرَيْرَةَ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ.

6916. PRIČAO NAM JE Ebu-Nu'ajm, njemu Sufjan, a ovom Amr b. Jahja, prenoseći od svoga oca, ovaj od Ebu-Seida, a on od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, da je rekao:
"Nemojte davati prednost jednom poslaniku nad drugim."

٦٩١٦. حَدَّثَنَا أَبُو نُعَيْمٍ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ عَنْ عَمْرِو بْنِ يَحْيَى عَنْ أَبِيهِ عَنْ أَبِي سَعِيدٍ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ لاَ تُخَيِّرُوا بَيْنَ الأَنْبِيَاءِ.

6917. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Jusuf, njemu Sufjan, a ovom Amr b. Jahja Mazini, prenoseći od svoga oca, a on od Ebu-Seida Hudrija da je kazivao:
"Jedan židov koji od nekoga bijaše dobio udarac po licu došao je Allahovom Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, i rekao mu: 'Muhammede, jedan me je od tvojih drugova ensarija ošamario!'
'Pozovite mi ga!', naredio je Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem. Doveli su ga, pa je upitan: 'Jesi li ga ošamario?'
'Allahov Poslaniče', reče on, 'prolazio sam pored židova i čuo kako govori: 'Tako mi Onoga koji je Musaa učinio najodabranijim na svijetu!'
'Zar i od Muhammeda, sallallahu alejhi ve sellem?', upitao sam ga. Bila me je obuzela srdžba zbog toga, te sam ga ošamario.' Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, na to reče: 'Nemojte mi davati prednost u odnosu na druge poslanike! Doista će ljudi na Sudnjem danu biti onesviješteni, a ja ću biti prvi koji će se probuditi. (Kad se budem probudio), Musa će, alejhis-selam, već dodirivati rukom jedan od stupova Arša. Ne znam samo hoće li se on probuditi prije mene ili će zbog svoga pada u nesvjest na brdu Tur biti oslobođen toga.'"

٦٩١٧. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ يُوسُفَ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ عَنْ عَمْرِو بْنِ يَحْيَى الْمَازِنِيِّ عَنْ أَبِيهِ عَنْ أَبِي سَعِيدٍ الْخُدْرِيِّ قَالَ جَاءَ رَجُلٌ مِنَ الْيَهُودِ إِلَى النَّبِيِّ ﷺ قَدْ لُطِمَ وَجْهُهُ فَقَالَ يَا مُحَمَّدُ إِنَّ رَجُلاً مِنْ أَصْحَابِكَ مِنَ الأَنْصَارِ قَدْ لَطَمَ فِي وَجْهِي قَالَ ادْعُوهُ فَدَعَوْهُ قَالَ لِمَ لَطَمْتَ وَجْهَهُ قَالَ يَا رَسُولَ اللهِ إِنِّي مَرَرْتُ بِالْيَهُودِ فَسَمِعْتُهُ يَقُولُ وَالَّذِي اصْطَفَى مُوسَى عَلَى الْبَشَرِ قَالَ قُلْتُ وَعَلَى مُحَمَّدٍ ﷺ قَالَ فَأَخَذَتْنِي غَضْبَةٌ فَلَطَمْتُهُ قَالَ لاَ تُخَيِّرُونِي مِنْ بَيْنِ الأَنْبِيَاءِ فَإِنَّ النَّاسَ يَصْعَقُونَ يَوْمَ الْقِيَامَةِ فَأَكُونُ أَوَّلَ مَنْ يُفِيقُ فَإِذَا أَنَا بِمُوسَى آخِذٌ بِقَائِمَةٍ مِنْ قَوَائِمِ الْعَرْشِ فَلاَ أَدْرِي أَفَاقَ قَبْلِي أَمْ جُوزِيَ بِصَعْقَةِ الطُّورِ.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَٰنِ الرَّحِيمِ

U ime Allaha, Svemilosnog, Samilosnog!

كِتَابُ اسْتِتَابَةِ الْمُرْتَدِّينَ وَالْمُعَانِدِينَ وَقِتَالِهِمْ

POZIVANJE NA POKAJANJE ODMETNIKA I BUNTOVNIKA I BORBA PROTIV NJIH

O GRIJEHU ONOGA KOJI POČINI ŠIRK I KAZNI (ZA NJEGA) NA OVOM I NA BUDUĆEM SVIJETU

بَاب إِثْم مَنْ أَشْرَكَ بِاللَّهِ وَعُقُوبَتِهِ فِي الدُّنْيَا وَالآخِرَةِ

Uzvišeni Allah kaže: "... mnogoboštvo je, zaista, velika nepravda!"[1]
"Ako budeš druge Allahu ravnim smatrao, tvoja će djela sigurno propasti, a ti ćeš izgubljen biti."[2]

قَالَ اللهُ تَعَالَى(إِنَّ الشِّرْكَ لَظُلْمٌ عَظِيمٌ)(لَئِنْ أَشْرَكْتَ لَيَحْبَطَنَّ عَمَلُكَ وَلَتَكُونَنَّ مِنَ الْخَاسِرِينَ).

6918. PRIČAO NAM JE Kutejba b. Seid, njemu Džerir, a ovom A'meš, prenoseći od od Ibrahima, ovaj od Alkame, a on od Abdullaha, radijallahu anhu, da je kazivao:
"Kada je objavljen ajet: 'Bit će sigurni samo oni koji vjeruju i vjerovanje svoje s nepravdom (zulumom, tj. širkom) ne miješaju...'[3] – to je teško palo drugovima Allahovog Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, pa su rekli: 'Ko od nas svoje vjerovanje nije pomutio nepravdom?' Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, tada reče: 'Nije tako kao što vi mislite! Zar niste čuli riječi Lukmanove: '... širk je, zaista, velika nepravda!'?'"[4]

٦٩١٨. حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ بْنُ سَعِيدٍ حَدَّثَنَا جَرِيرٌ عَنِ الأَعْمَشِ عَنْ إِبْرَاهِيمَ عَنْ عَلْقَمَةَ عَنْ عَبْدِاللهِ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ لَمَّا نَزَلَتْ هَذِهِ الآيَةُ (الَّذِينَ آمَنُوا وَلَمْ يَلْبِسُوا إِيمَانَهُمْ بِظُلْمٍ) شَقَّ ذَلِكَ عَلَى أَصْحَابِ النَّبِيِّ ﷺ وَقَالُوا أَيُّنَا لَمْ يَلْبِسْ إِيمَانَهُ بِظُلْمٍ فَقَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ إِنَّهُ لَيْسَ بِذَاكَ أَلاَ تَسْمَعُونَ إِلَى قَوْلِ لُقْمَانَ (إِنَّ الشِّرْكَ لَظُلْمٌ عَظِيمٌ).

---

1 Lukman, 13.

2 Ez-Zumer, 65.

3 El-En'am, 82.

4 Lukman, 13. Ibn-Bettal veli: "Prvi ajet upućuje na to da nema većeg grijeha od mnogoboštva (širka). Zulum,

6919. PRIČAO NAM JE Musedded, a njemu Bišr b. Mufeddal, prenoseći od Džurejri...; a PRIČAO MI JE i Kajs b. Hafs, njemu Isma'il b. Ibrahim, a ovom Seid Džeriri, prenoseći od Abdur-Rahmana b. Ebu-Bekre, a ovaj od svoga oca, radijallahu anhu, da je kazivao:
"Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, je rekao: 'Najveći su grijesi: mnogoboštvo, neposlušnost roditeljima, krivo svjedočenje, krivo svjedočenje (tri puta) ili lažan govor.' To je toliko dugo ponavljao da smo mi rekli: 'Kad bi samo prestao!'"[1]

٦٩١٩. حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ حَدَّثَنَا بِشْرُ بْنُ الْمُفَضَّلِ حَدَّثَنَا الْجُرَيْرِيُّ ح و حَدَّثَنِي قَيْسُ بْنُ حَفْصٍ حَدَّثَنَا إِسْمَاعِيلُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ أَخْبَرَنَا سَعِيدٌ الْجُرَيْرِيُّ حَدَّثَنَا عَبْدُالرَّحْمَنِ بْنُ أَبِي بَكْرَةَ عَنْ أَبِيهِ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ قَالَ النَّبِيُّ ﷺ أَكْبَرُ الْكَبَائِرِ الْإِشْرَاكُ بِاللهِ وَعُقُوقُ الْوَالِدَيْنِ وَشَهَادَةُ الزُّورِ وَشَهَادَةُ الزُّورِ ثَلَاثًا أَوْ قَوْلُ الزُّورِ فَمَا زَالَ يُكَرِّرُهَا حَتَّى قُلْنَا لَيْتَهُ سَكَتَ .

6920. PRIČAO MI JE Muhammed b. Husejn b. Ibrahim, njemu Ubejdullah[2], a ovom Šejban, prenoseći od Firasa, ovaj od Ša'bija, a on od Abdullaha b. Amra, radijallahu anhu, da je kazivao:
"Došao je neki beduin Allahovom Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, i upitao ga: 'Allahov Poslaniče, koji su najveći grijesi?'
'Smatrati nekoga Uzvišenom Allahu ravnim', odgovorio je. 'A koji poslije toga?', upitao je.
'Neposlušnost roditeljima', odgovorio je.
'A koji poslije toga?', ponovo je upitao. 'Krivokletstvo', odgovorio je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem. 'A šta je to krivokletstvo?', upitao sam ja. 'Služeći se lažima otkidati od tuđeg imetka', odgovorio je."[3]

٦٩٢٠. حَدَّثَنِي مُحَمَّدُ بْنُ الْحُسَيْنِ بْنِ إِبْرَاهِيمَ أَخْبَرَنَا عُبَيْدُاللهِ بْنُ مُوسَى أَخْبَرَنَا شَيْبَانُ عَنْ فِرَاسٍ عَنِ الشَّعْبِيِّ عَنْ عَبْدِاللهِ بْنِ عَمْرٍو رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا قَالَ جَاءَ أَعْرَابِيٌّ إِلَى النَّبِيِّ ﷺ فَقَالَ يَا رَسُولَ اللهِ مَا الْكَبَائِرُ قَالَ الْإِشْرَاكُ بِاللهِ قَالَ ثُمَّ مَاذَا قَالَ ثُمَّ عُقُوقُ الْوَالِدَيْنِ قَالَ ثُمَّ مَاذَا قَالَ الْيَمِينُ الْغَمُوسُ قُلْتُ وَمَا الْيَمِينُ الْغَمُوسُ قَالَ الَّذِي يَقْتَطِعُ مَالَ امْرِئٍ مُسْلِمٍ هُوَ فِيهَا كَاذِبٌ .

---

u osnovi, znači postaviti nešto na mjesto koje mu ne pripada. Mušrik (mnogobožac) u biti označava onoga koji postavlja nešo na mjesto koje mu ne pripada, jer Onome koji ga je izveo iz nepostojanja u postojanje smatra nekoga ravnim i tako zahvaljuje na blagodatima onome koji mu ih nije ni podario."

1 Ovaj je hadis protumačen u poglavljima *O svjedočenju, moralu i neposlušnosti roditeljima.* U hadisu se navode riječi jednog ashaba: "Kad bi samo prestao!" One ne znače da je govor Allahovog Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, bio dosadio tom ashabu, već znače da se to njemu oduljilo i zamorilo ga.

2 Ubejdullah b. Musa.

3 Krivokletstvo je izraženo riječima (*el-jeminul-gamus*), a podrazumijeva svako zaklinjanje pri kojem osoba namjerno laže, znajući da je istina sasvim različita od onoga što tvrdi.

6921. PRIČAO NAM JE Hallad b. Jahja, njemu Sufjan, a ovom Mensur i A'meš, prenoseći od Ebu-Vaila, a ovaj od Ibn-Mes'uda, radijallahu anhu, da je kazivao: "Neki je čovjek upitao: 'Allahov Poslaniče, hoćemo li biti kažnjavani za ono što smo uradili u doba neznaboštva?', pa (mu) je on odgovorio: 'Onaj koji, nakon što prihvati islam, bude činio dobro neće odgovarati za ono što je počinio u doba neznaboštva. A onaj koji, nakon što prihvati islam, bude činio zlo odgovarat će za sve od početka do kraja."

٦٩٢١. حَدَّثَنَا خَلاَّدُ بْنُ يَحْيَى حَدَّثَنَا سُفْيَانُ عَنْ مَنْصُورٍ وَالأَعْمَشِ عَنْ أَبِي وَائِلٍ عَنِ ابْنِ مَسْعُودٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ قَالَ رَجُلٌ يَا رَسُولَ اللهِ أَنُؤَاخَذُ بِمَا عَمِلْنَا فِي الْجَاهِلِيَّةِ قَالَ مَنْ أَحْسَنَ فِي الإِسْلاَمِ لَمْ يُؤَاخَذْ بِمَا عَمِلَ فِي الْجَاهِلِيَّةِ وَمَنْ أَسَاءَ فِي الإِسْلاَمِ أُخِذَ بِالأَوَّلِ وَالآخِرِ.

O STAVU ISLAMA O ODMETNICIMA I ODMETNICAMA OD ISLAMA I NAČINU NA KOJI SE ONI POZIVAJU NA POKAJANJE

باب
حُكْمِ الْمُرْتَدِّ وَالْمُرْتَدَّةِ واسْتِتَابتهِمْ

Ibn-Omer, Zuhri i Ibrahim vele da se odmetnica od islama ubija.
Uzvišeni Allah kaže: "Allah neće ukazati na pravi put onim ljudima koji su postali nevjernici, nakon što su bili vjernici i tvrdili da je Poslanik istina, a pruženi su im i jasni dokazi! Allah neće ukazati na pravi put narodu koji sam sebi nepravdu čini. Kazna im je prokletstvo od Allaha i meleka i svih ljudi nad svima njima – vječno će pod njim ostati, i patnja im se neće olakšati niti će im se vremena dati. Ali onima koji se poslije toga pokaju i poprave – njima će Allah oprostiti i samilostan biti. Onima koji postanu nevjernici, a bili su vjernici, i koji postanu još veći nevjernici – kajanje im se doista neće primiti, i oni su zbilja zalutali."[4]
Uzvišeni Allah također kaže: "O vjernici, ako se budete pokoravali nekima od onih kojima je data Knjiga, oni će vas, nakon što ste prihvatili pravu vjeru, ponovo vratiti u nevjernike."[5]
Uzvišeni Allah, nadalje, kaže: "Onima koji su bili vjernici, a zatim postali nevjernici, pa opet

وَقَالَ ابْنُ عُمَرَ وَالزُّهْرِيُّ وَإِبْرَاهِيمُ تُقْتَلُ الْمُرْتَدَّةُ وَقَالَ اللهُ تَعَالَى (كَيْفَ يَهْدِي اللهُ قَوْمًا كَفَرُوا بَعْدَ إِيمَانِهِمْ وَشَهِدُوا أَنَّ الرَّسُولَ حَقٌّ وَجَاءَهُمُ الْبَيِّنَاتُ وَاللهُ لاَ يَهْدِي الْقَوْمَ الظَّالِمِينَ أُولَئِكَ جَزَاؤُهُمْ أَنَّ عَلَيْهِمْ لَعْنَةَ اللهِ وَالْمَلاَئِكَةِ وَالنَّاسِ أَجْمَعِينَ خَالِدِينَ فِيهَا لاَ يُخَفَّفُ عَنْهُمُ الْعَذَابُ وَلاَ هُمْ يُنْظَرُونَ إِلاَّ الَّذِينَ تَابُوا مِنْ بَعْدِ ذَلِكَ وَأَصْلَحُوا فَإِنَّ اللهَ غَفُورٌ رَحِيمٌ إِنَّ الَّذِينَ كَفَرُوا بَعْدَ إِيمَانِهِمْ ثُمَّ ازْدَادُوا كُفْرًا لَنْ تُقْبَلَ تَوْبَتُهُمْ وَأُولَئِكَ هُمُ الضَّالُّونَ) وَقَالَ (يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا إِنْ تُطِيعُوا فَرِيقًا مِنَ الَّذِينَ أُوتُوا الْكِتَابَ يَرُدُّوكُمْ بَعْدَ إِيمَانِكُمْ كَافِرِينَ) وَقَالَ (إِنَّ الَّذِينَ آمَنُوا ثُمَّ كَفَرُوا ثُمَّ آمَنُوا ثُمَّ كَفَرُوا ثُمَّ ازْدَادُوا كُفْرًا لَمْ يَكُنِ اللهُ لِيَغْفِرَ لَهُمْ وَلاَ لِيَهْدِيَهُمْ سَبِيلاً)

4 Ali-Imran, 86-90.

5 Ali-Imran, 100.

postali vjernici, a onda ponovo postali nevjernici i pojačali nevjerovanje – Allah doista neće oprostiti i neće ih na pravi put izvesti."[1]
Uzvišeni također kaže: "... ako neko od vas od vjere svoje otpadne – pa, Allah će, sigurno, mjesto njih dovesti ljude koje On voli i koji Njega vole, prema vjernicima ponizne, a prema nevjernicima ponosite..."[2]
Njegove su i riječi: "Onoga koji zanijeće Allaha, nakon što je u Njega vjerovao – osim ako bude na to primoran, a srce mu i dalje ostane čvrsto u vjeri – čeka Allahova kazna. One kojima se nevjerstvo bude mililo stići će srdžba Allahova, i njih čeka patnja velika, zato što više vole na ovom nego na onom svijetu; a Allah neće ukazati na pravi put onima koji ne žele vjerovati. To su oni čija je srca, sluh i vid Allah zapečatio, i oni su zaista nemarni; oni će, nema sumnje, na onom svijetu izgubljeni biti"[3], do riječi: "Gospodar će im tvoj, poslije toga, doista oprostiti i samilostan biti."[4]
Uzvišeni Allah, dalje, kaže: "Oni će se neprestano boriti protiv vas kako bi vas odvratili od vjere vaše, ako budu mogli. A oni među vama koji od vjere svoje otpadnu i kao nevjernici umru – njihova će djela biti poništena na onom svijetu, i oni će biti stanovnici Džehennema, u kojemu će vječno ostati."[5]

وَقَالَ (مَنْ يَرْتَدَّ مِنْكُمْ عَنْ دِينِهِ فَسَوْفَ يَأْتِي اللهُ بِقَوْمٍ يُحِبُّهُمْ وَيُحِبُّونَهُ أَذِلَّةٍ عَلَى الْمُؤْمِنِينَ أَعِزَّةٍ عَلَى الْكَافِرِينَ) وَقَالَ (وَلَكِنْ مَنْ شَرَحَ بِالْكُفْرِ صَدْرًا فَعَلَيْهِمْ غَضَبٌ مِنَ اللهِ وَلَهُمْ عَذَابٌ عَظِيمٌ ذَلِكَ بِأَنَّهُمُ اسْتَحَبُّوا الْحَيَاةَ الدُّنْيَا عَلَى الآخِرَةِ وَأَنَّ اللهَ لاَ يَهْدِي الْقَوْمَ الْكَافِرِينَ أُولَئِكَ الَّذِينَ طَبَعَ اللهُ عَلَى قُلُوبِهِمْ وَسَمْعِهِمْ وَأَبْصَارِهِمْ وَأُولَئِكَ هُمُ الْغَافِلُونَ لاَ جَرَمَ) يَقُولُ حَقًّا (أَنَّهُمْ فِي الآخِرَةِ هُمُ الْخَاسِرُونَ) إِلَى (لَغَفُورٌ رَحِيمٌ) (وَلاَ يَزَالُونَ يُقَاتِلُونَكُمْ حَتَّى يَرُدُّوكُمْ عَنْ دِينِكُمْ إِنِ اسْتَطَاعُوا وَمَنْ يَرْتَدِدْ مِنْكُمْ عَنْ دِينِهِ فَيَمُتْ وَهُوَ كَافِرٌ فَأُولَئِكَ حَبِطَتْ أَعْمَالُهُمْ فِي الدُّنْيَا وَالآخِرَةِ وَأُولَئِكَ أَصْحَابُ النَّارِ هُمْ فِيهَا خَالِدُونَ) .

6922. PRIČAO NAM JE Ebu-Nu'man Muhammed b. Fadl, njemu Hammad b. Zejd, prenoseći od Ejjuba, a on od Ikrime da je kazivao:
"Aliji su, radijallahu anhu, dovedeni odmetnici, i on je naredio da ih spale. To je saznao Ibn-Abbas, pa je kazao: 'Da sam ja na tvom mjestu, ne bih to činio, jer je to Allahov Poslanik, sallallahu

٦٩٢٢. حَدَّثَنَا أَبُو النُّعْمَانِ مُحَمَّدُ بْنُ الْفَضْلِ حَدَّثَنَا حَمَّادُ بْنُ زَيْدٍ عَنْ أَيُّوبَ عَنْ عِكْرِمَةَ قَالَ أُتِيَ عَلِيٌّ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ بِزَنَادِقَةٍ فَأَحْرَقَهُمْ فَبَلَغَ ذَلِكَ ابْنَ عَبَّاسٍ فَقَالَ لَوْ كُنْتُ أَنَا لَمْ أُحْرِقْهُمْ لِنَهْيِ رَسُولِ اللهِ ﷺ لاَ تُعَذِّبُوا بِعَذَابِ اللهِ وَلَقَتَلْتُهُمْ لِقَوْلِ رَسُولِ اللهِ ﷺ مَنْ بَدَّلَ دِينَهُ فَاقْتُلُوهُ .

1 En-Nisa, 137.
2 El-Maida, 54.
3 En-Nahl, 106-109.
4 En-Nahl, 110.
5 El-Bekara, 217.

alejhi ve sellem, zabranio.[6] No i ja bih, na osnovu Vjerovjesnikovih, sallallahu alejhi ve sellem, riječi: 'Ko vjeru islam zamijeni drugom vjerom – ubijte ga svakako!' – dao pogubiti.'"[7]

6923. PRIČAO NAM JE Musedded, njemu Jahja, a ovom Kurra b. Halid, prenoseći od Humejda b. Hilala, ovaj od Ebu-Burde, a on od Ebu-Musaa[8] da je kazivao:

"Došao sam Allahovom Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, zajedno s dvojicom ljudi iz plemena Eš'ar;[9] jedan od njih bio mi je s desne, a drugi s lijeve strane. Ova su dva čovjeka tražila namještenje. Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, je u tom trenutku misvakom čistio zube.

'Ebu-Musa?! (ili je rekao: Ebu-Abdullah b. Kajse?!)', reče mi (tražeći objašnjenje).

'Tako mi Onoga koji te je poslao s Istinom', rekoh, 'nisu mi pokazali šta se nalazi u njihovim nutrinama,

٦٩٢٣. حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ حَدَّثَنَا يَحْيَى عَنْ قُرَّةَ بْنِ خَالِدٍ حَدَّثَنِي حُمَيْدُ بْنُ هِلَالٍ حَدَّثَنَا أَبُو بُرْدَةَ عَنْ أَبِي مُوسَى قَالَ أَقْبَلْتُ إِلَى النَّبِيِّ ﷺ وَمَعِي رَجُلَانِ مِنَ الْأَشْعَرِيِّينَ أَحَدُهُمَا عَنْ يَمِينِي وَالْآخَرُ عَنْ يَسَارِي وَرَسُولُ اللهِ ﷺ يَسْتَاكُ فَكِلَاهُمَا سَأَلَ فَقَالَ يَا أَبَا مُوسَى أَوْ يَا عَبْدَ اللهِ بْنَ قَيْسٍ قَالَ قُلْتُ وَالَّذِي بَعَثَكَ بِالْحَقِّ مَا أَطْلَعَانِي عَلَى مَا فِي أَنْفُسِهِمَا وَمَا شَعَرْتُ أَنَّهُمَا يَطْلُبَانِ الْعَمَلَ فَكَأَنِّي أَنْظُرُ إِلَى سِوَاكِهِ تَحْتَ شَفَتِهِ قَلَصَتْ فَقَالَ لَنْ أَوْ لَا نَسْتَعْمِلُ عَلَى عَمَلِنَا مَنْ أَرَادَهُ وَلَكِنِ اذْهَبْ أَنْتَ

---

6 U nekim predanjima navodi se dodatak ovom hadisu koji glasi: "Ne kažnjavajte onako kako to čini Uzvišeni Allah!"

7 Taberani u *El-Evsatu*, oslanjajući se na Suvejda b. Gaflu, bilježi da je Alija, radijallahu anhu, čuo kako su se neki ljudi odmetnuli od islama. Tražio je da mu ih dovedu, a kada su dovedeni, nahranio ih je i pozvao ih da se vrate u islam. Oni su to odbili, pa je on naredio da se iskopa rupa te da se potom svi oni pogube i bace u nju. U tu je rupu poslije nabacano drva i zapaljena je vatra. Nakon toga Alija je, radijallahu anhu, kazao: "Istinu su rekli Uzvišeni Allah i Njegov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem!"
Ebu-Muzfir Esfirajini u *El-Milelu ve-nihalu* navodi da su oni koje je Alija, radijallahu anhu, spalio bili odmetnici koji su ustvrdili da on ima božanska svojstva. Oni su slijedili židova Abdullaha b. Sebea, koji je obznanio svoje prihvatanje islama, a potom među svojim sljedbenicima raširio ovu ideju.
Prilično je vjerovatno da je osnova svega ovoga hadis koji smo zabilježili od Ebu-Tahira Muhlisa, koji ga prenosi od Abdullaha b. Šurejka Amirija, a on od svoga oca. U njemu se navodi: "Aliji je, radijallahu anhu, rečeno: 'Pred vratima džamije nalaze se ljudi koji tvrde da si ti njihov Gospodar.' On ih je pozvao i kazao im: 'Teško vama zbog onoga što govorite!' – 'Ti si naš Gospodar, Stvoritelj i Opskrbitelj', rekoše oni. 'Teško vama, ja sam samo rob kao i vi, koji jede hranu kao što i vi jedete, i koji pije kao što i vi pijete! Ako sam pokoran Uzvišenom Allahu, On me za to nagrađuje, a ako sam Mu nepokoran, bojim se Njegove kazne. Bojte se Allaha i vratite se na pravi put!', reče im on. Oni su to, međutim, odbili. Kada je svanulo, došao mu je Kanber i rekao: 'Oni još uvijek pričaju svoju priču!' Tada je Alija naredio da ih uvedu. Oni su svoju priču još jednom ponovili, a kada je osvanuo i treći dan, Alija im, radijallahu anhu, reče: 'Ako to još jednom izjavite, naredit ću da vas poubijaju na najgori mogući način!' Pa ipak, ni treći dan oni nisu promijenili svoj stav, te je on naredio da se iskopaju duboki kanali u blizini džamije i da se u njih nabacaju drva i zapali vatra, a onda im rekao: 'Ili ćete napustiti svoju tvrdnju ili ću vas baciti u vatru!' Oni su i dalje ostali pri svojoj tvrdnji, pa su, nakon toga, bačeni u vatru."

8 U predanju koje od Jahjaa Kattana bilježi Ahmed jasno se navodi da se radi o Ebu-Musau Eš'ariju.

9 Ibn-Hadžer Askalani ne navodi imena te dvojice ljudi, ali se u Taberanijevom *Evsatu* navodi da je jedan od njih bio Ebu-Musaov amidžić.

niti sam primijetio da traže namještenje!' Kao da sam tada vidio kako mu se misvak smanjuje ispod usne. 'Nećemo' (ili ne dajemo položaj), reče on, 'onome koji ga traži! A ti, Ebu-Musa (ili Abdullahu b. Kajse), idi u Jemen!'"

Zatim je poslije njega poslao i Mu'aza b. Džebela. Kada mu je došao, ponudio mu je jastuk[1] i rekao mu da sjedne na njega. Kod njega je bio svezan jedan čovjek. 'Ko je ovaj?', upitao je.

'Bio je židov koji je primio islam, ali je ponovo postao židov', odgovorio je. Zatim ga je ponovo ponudio da sjedne.

'Neću sjesti', reče mu on, 'sve dok se ovaj, po odredbi Uzvišenog Allaha i Njegova Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, ne pogubi', ponovivši to tri puta. Potom je naređeno, i on je pogubljen.

Spomenuli su, poslije toga, noćni namaz, pa je jedan od njih rekao: 'Što se mene tiče, ja obavljam noćni namaz, ali i spavam. Nadam se nagradi za spavanje kao što se nadam i nagradi za bdjenje u noćnom namazu."[2]

يَا أَبَا مُوسَى أَوْ يَا عَبْدَاللهِ بْنَ قَيْسٍ إِلَى الْيَمَنِ ثُمَّ
اتَّبَعَهُ مُعَاذُ بْنُ جَبَلٍ فَلَمَّا قَدِمَ عَلَيْهِ أَلْقَى لَهُ وِسَادَةً
قَالَ انْزِلْ وَإِذَا رَجُلٌ عِنْدَهُ مُوثَقٌ قَالَ مَا هَذَا قَالَ
كَانَ يَهُودِيًّا فَأَسْلَمَ ثُمَّ تَهَوَّدَ قَالَ اجْلِسْ قَالَ لاَ
أَجْلِسُ حَتَّى يُقْتَلَ قَضَاءُ اللهِ وَرَسُولِهِ ثَلاَثَ
مَرَّاتٍ فَأَمَرَ بِهِ فَقُتِلَ ثُمَّ تَذَاكَرَا قِيَامَ اللَّيْلِ فَقَالَ
أَحَدُهُمَا أَمَّا أَنَا فَأَقُومُ وَأَنَامُ وَأَرْجُو فِي نَوْمَتِي مَا
أَرْجُو فِي قَوْمَتِي .

1 Običaj tog vremena nalagao je da se da jastuk onome koga se želi posebno ugostiti.

2 Iz hadisa se, između ostalog, mogu izvesti sljedeći zaključci:
– u jednoj pokrajini mogu se postaviti dva namjesnika i svakom od njih dati određene ovlasti;
– nedopustivo je za sebe tražiti postavljenje na neki položaj i čeznuti za tim;
– potrebno je da se posjećuju braća u vjeri, zapovjednici i učenjaci te da se gostima ukaže počast;
– dužnost je blagovremeno ukazati na loše tendencije u društvu i tražiti izvršenje propisanih kazni nad onima koji ih zaslužuju;
– za djela koja su dopuštena (mubah) slijedi nagrada ako su učinjena s namjerom da se pomoću njih ojača izvršavanje djela koja su vadžib ili mendub.

O POGUBLJENJU ONIH KOJI ODBIJU PRIHVATITI ALLAHOVE NAREDBE I KOJI SE PRIPISUJU (SMATRAJU) ODMETNICIMA[3]

باب قَتْلِ مَنْ أَبَى قَبُولَ الْفَرَائِضِ وَمَا نُسِبُوا إِلَى الرِّدَّةِ

6924. PRIČAO NAM JE Jahja b. Bukejr, njemu Lejs, a ovom Ukajl, prenoseći od Ibn-Šihaba, on od Ubejdullaha b. Abdullaha b. Utbe, a ovaj od Ebu-Hurejre da je kazivao:
"Nakon smrti Allahovog Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, u vrijeme hilafeta Ebu-Bekrova, radijallahu anhu, neka su se arapska plemena vratila u nevjerstvo,[4] pa ga je Omer, radijallahu anhu, (razgovarajući s njim o tome) upitao:

٦٩٢٤. حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ بُكَيْرٍ حَدَّثَنَا اللَّيْثُ عَنْ عُقَيْلٍ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ أَخْبَرَنِي عُبَيْدُاللهِ بْنُ عَبْدِاللهِ بْنِ عُتْبَةَ أَنَّ أَبَا هُرَيْرَةَ قَالَ لَمَّا تُوُفِّيَ النَّبِيُّ ﷺ وَاسْتُخْلِفَ أَبُو بَكْرٍ وَكَفَرَ مَنْ كَفَرَ مِنَ الْعَرَبِ قَالَ عُمَرُ يَا أَبَا بَكْرٍ كَيْفَ تُقَاتِلُ النَّاسَ وَقَدْ قَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ أُمِرْتُ أَنْ أُقَاتِلَ النَّاسَ حَتَّى يَقُولُوا

---

3 Islamski učenjaci saglasili su se o tome da oni koji potegnu oružje i povedu rat, nastojeći na taj način izbjeći svoje obaveze, ili uskratiti nečije pravo – zaslužuju smrtnu kaznu.
Kad je u pitanju namaz, većina islamskih učenjaka smatra da se osoba koja ostavi namaz, poričući njegovu obaveznost i osnove na kojima je utemeljen, smatra odmetnikom od vjere, i njoj se kao takvoj pruža šansa da se pokaje. U slučaju da se ne pokaje, takva se osoba ubija. Isti je propis i ako se zaniječu ostale obavezne dužnosti (farzovi).
Međutim, različiti su stavovi učenjaka o statusu osobe koja ostavi namaz iz nemarnosti. Učenjaci šafijskog mezheba smatraju da se osoba koja ostavi namaz iz nehata i nebrige i koja, čak i nakon što bude pozvana na pokajanje, ustraje u tome – mora kazniti smrtnom kaznom.
Učenjaci malikijskog mezheba smatraju da takvoj osobi treba narediti da klanja dok je još vrijeme namaza, pa ako obavi namaz, bit će ostavljena na miru, a ako ga ne obavi, a prođe namasko vrijeme, onda će se pogubiti. Istina, među učenjacima te pravne škole postoje oprečna mišljenja o tome kako postupiti. Jedni smatraju da se takvoj osobi treba dati mogućnost pokajanja i ostaviti je na miru ako se pokaje. Drugi, pak, smatraju da takva osoba, u svakom slučaju, mora biti ubijena, jer se radi o kršenju Allahovih odredbi i propisa za koje se pokajanjem ne može iskupiti. Takva je osoba veliki grešnik (fasik), kao što je, npr., ubica, bludnik itd., ali ne i nevjernik.
Imam Ahmed smatra da je takva osoba odmetnik od vjere, te se njena imovina može smatrati ratnim plijenom.
Imam Ebu-Hanifa, Sevri i Muzeni smatraju da takva osoba ni u kojem slučaju ne smije biti ubijena. Ajni navodi poznati stav u hanefijskoj pravnoj školi da sudije imaju diskreciono pravo u izricanju kazne za takvo djelo. Neki kažu da se takva osoba kažnjava udarcima sve dok joj ne poteče krv.

4 Kadi Ijad veli: "Odmetnici su sačinjavali tri skupine:
Prva su skupina oni koji su se vratili robovanju kipovima.
Druga su skupina oni koji su slijedili Musejlimu i Esveda Ansija. Njih su obojica još za vrijeme Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, tvrdili da su poslanici. Musejlimu su slijedili pojedini stanovnici Jemame i još neka plemena, dok su Esvedu povjerovali stanovnici San'e, uključujući i neka druga plemena. Esved je ubijen prije preseljenja Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, na ahiret, ali su i poslije toga ostale neke skupine koje su još uvijek vjerovale u njegove laži, pa su namjesnici Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, vodili borbu protiv njih u vrijeme Ebu-Bekrove vladavine. Što se Musejlime tiče, Ebu-Bekr je protiv njega opremio vojsku na čelu s Halidom b. Velidom, te je tako poražen.
U treću skupinu odmetnika spadaju oni koji su ostali u islamu, ali su ustrajali u nijekanju obaveze zekata. To svoje nijekanje branili su stavom da je ukupljanje zekata bilo specifično za vrijeme Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem. O statusu ove treće skupine Omer je, radijallahu anhu, kako se iz hadisa vidi, razgovarao s Ebu-Bekrom, razmatrajući i vojnu opciju."

لاَ إِلَهَ إِلاَّ اللهُ فَمَنْ قَالَ لاَ إِلَهَ إِلاَّ اللهُ فَقَدْ عَصَمَ مِنِّي مَالَهُ وَنَفْسَهُ إِلاَّ بِحَقِّهِ وَحِسَابُهُ عَلَى اللهِ .

'Ebu-Bekre, kako možeš povesti borbu protiv ljudi za koje je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, kazao: 'Naređeno mi je da se borim protiv ljudi sve dok ne kažu: 'Nema (istinskog) Boga osim Allaha!' A kada neko kaže: 'Nema (istinskog) Boga osim Allaha!', bit će mu kod mene zajamčena sigurnost imetka i života, osim onoga što pravo nalaže; a konačan je obračun kod Uzvišenog Allaha?"

٦٩٢٥. قَالَ أَبُو بَكْرٍ وَاللهِ لأُقَاتِلَنَّ مَنْ فَرَّقَ بَيْنَ الصَّلاَةِ وَالزَّكَاةِ فَإِنَّ الزَّكَاةَ حَقُّ الْمَالِ وَاللهِ لَوْ مَنَعُونِي عَنَاقًا كَانُوا يُؤَدُّونَهَا إِلَى رَسُولِ اللهِ ﷺ لَقَاتَلْتُهُمْ عَلَى مَنْعِهَا قَالَ عُمَرُ فَوَاللهِ مَا هُوَ إِلاَّ أَنْ رَأَيْتُ أَنْ قَدْ شَرَحَ اللهُ صَدْرَ أَبِي بَكْرٍ لِلْقِتَالِ فَعَرَفْتُ أَنَّهُ الْحَقُّ .

6925. Na to je Ebu-Bekr odgovorio: 'Tako mi Allaha, borit ću se protiv onih koji naprave razliku između namaza i zekata! Zaista je zekat pravo koje se nalazi u imecima. Tako mi Allaha, kada bi mi uskratili samo jedno jare[1] koje su davali Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, poveo bih protiv njih borbu zbog tog uskraćenja!' 'Ništa drugo nisam pomislio, tako mi Allaha', rekao je Omer, 'nego da je Uzvišeni Allah Ebu-Bekra učinio uvjerenim da treba povesti borbu, pa sam i sam spoznao da je to ispravno.'"[2]

1 U nekim predanjima navodi se da je Ebu-Bekr rekao: "Tako mi Allaha, kada bi mi uskratili konopac koji su davali u vrijeme Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, poveo bih borbu protiv njih!" Postoje različita tumačenja riječi konopac. Najprihvatljivije je mišljenje onih koji kažu da je to konopac kojim se vežu životinje izdvojene na ime zekata.

2 Iz hadisa se, pored ostalog, može zaključiti još i ovo:
- idžtihad je nezaobilazan, naročito u novim situacijama;
- o svim pitanjima mora se raspravljati i iznalaziti odgovarajuća rješenja;
- dopušteno je zakleti se kako bi se nešto istaknulo i potvrdilo;
- zabranjeno je pogubiti onoga koji izgovori *Kelimei-šehadet*.

Kadi Ijad veli: "Iz ovog događaja može se zaključiti da, kada vladar o bilo kojem problemu donese odluku na osnovu svoga idžtihada, to sve obavezuje na pokornost, makar neki mudžtehidi imali i drugačije mišljenje.

O TOME KADA ŠTIĆENIK ILI NEKO DRUGI NA INDIREKTAN NAČIN UVRIJEDI VJEROVJESNIKA, SALLALLAHU ALEJHI VE SELLEM, KAO KAD KAŽE: "ES-SAMU ALEJKE!"[3]

باب إذا عرّض الذمّيّ وغيره بسبّ النبيّ ﷺ ولم يصرّح نحو قوله السّام عليك

6926. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Mukatil Ebu-Hasan, njemu Abdullah, a ovom Šu'ba, prenoseći od Hišama b. Zejda b. Enesa b. Malika, a ovaj od Enesa b. Malika da je kazivao: "Neki je židov prošao pored Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, i rekao mu: 'Es-samu[4] alejke!' (smrt tebi!) 'Ve alejke!' (i tebi), odgovorio mu je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem. 'Znate li šta je kazao?', upitao je potom on i rekao: 'Kazao je: 'Es-samu alejke!' 'Allahov Poslaniče', upitaše tada prisutni, 'zar ga nećemo ubiti?!' 'Ne! Ali ako vam selam nazovu sljedbenici Knjige, odgovorite im: 'Ve alejkum!' (i vama!), reče on."

٦٩٢٦. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ مُقَاتِلٍ أَبُو الْحَسَنِ أَخْبَرَنَا عَبْدُاللهِ أَخْبَرَنَا شُعْبَةُ عَنْ هِشَامِ بْنِ زَيْدِ بْنِ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ قَالَ سَمِعْتُ أَنَسَ بْنَ مَالِكٍ يَقُولُ مَرَّ يَهُودِيٌّ بِرَسُولِ اللهِ ﷺ فَقَالَ السَّامُ عَلَيْكَ فَقَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ وَعَلَيْكَ فَقَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ أَتَدْرُونَ مَا يَقُولُ قَالَ السَّامُ عَلَيْكَ قَالُوا يَا رَسُولَ اللهِ أَلاَ نَقْتُلُهُ قَالَ لاَ إِذَا سَلَّمَ عَلَيْكُمْ أَهْلُ الْكِتَابِ فَقُولُوا وَعَلَيْكُمْ .

6927. PRIČAO NAM JE Ebu-Nu'ajm, a njemu Ibn-Ujejna, prenoseći od Zuhrija, ovaj od Urve, a on od Aiše, radijallahu anha, da je kazivala: "Jedna je skupina židova zatražila da bude primljena kod Allahovog Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, pa su mu, nakon što su ušli, rekli: 'Es-samu alejke!' (smrt tebi!). Ja sam im odgovorila: 'Ve alejkumus-samu vel-la'netu!'[5] (i vama smrt, prokleti nek ste!). Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, na to reče: 'Aiša, Allah je blag i voli blagost u svemu!' 'Zar nisi čuo šta su rekli?', upitala sam. 'Ja sam im odgovorio: 'Ve alejkum!' (i vama!), reče on."

٦٩٢٧. حَدَّثَنَا أَبُو نُعَيْمٍ عَنِ ابْنِ عُيَيْنَةَ عَنِ الزُّهْرِيِّ عَنْ عُرْوَةَ عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهَا قَالَتِ اسْتَأْذَنَ رَهْطٌ مِنَ الْيَهُودِ عَلَى النَّبِيِّ ﷺ فَقَالُوا السَّامُ عَلَيْكَ فَقُلْتُ بَلْ عَلَيْكُمُ السَّامُ وَاللَّعْنَةُ فَقَالَ يَا عَائِشَةُ إِنَّ اللهَ رَفِيقٌ يُحِبُّ الرِّفْقَ فِي الأَمْرِ كُلِّهِ قُلْتُ أَوَلَمْ تَسْمَعْ مَا قَالُوا قَالَ قُلْتُ وَعَلَيْكُمْ .

3 U drugom predanju umjesto alejke stoji alejkum. Ibn-Munzir navodi da su učenjaci saglasni da onoga koji javno i otvoreno uvrijedi Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, treba pogubiti. Ebu-Bekr Farisi, jedan od učenjaka šafijskog mezheba, u knjizi *El-Idžma* navodi mišljenje učenjaka da je nevjernik onaj koji javno i otvoreno uvrijedi Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem. Čak i ako se takav pokaje, to neće biti prepreka da bude kažnjen smrtnom kaznom. To je stoga što je za uvredu i potvoru Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, propisana smrtna kazna, a takva kazna ne može se ukinuti pokajanjem.

4 Es-samu znači smrt.

5 *El-la'netu* znači prokletstvo.

6928. PRIČAO NAM JE Musedded, a njemu Jahja b. Seid, prenoseći od Sufjana i Malika b. Enesa, oni od Abdullaha b. Dinara, a on od Ibn-Omera da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Zaista židovi, kada nekoga od vas pozdravljaju, kažu: 'Samun alejke!' (smrt tebi!), a ti odgovori: 'Alejke!' (tebi!)."[1]

٦٩٢٨. حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ سَعِيدٍ عَنْ سُفْيَانَ وَمَالِكِ بْنِ أَنَسٍ قَالاَ حَدَّثَنَا عَبْدُاللهِ بْنُ دِينَارٍ قَالَ سَمِعْتُ ابْنَ عُمَرَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا يَقُولُ قَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ إِنَّ الْيَهُودَ إِذَا سَلَّمُوا عَلَى أَحَدِكُمْ إِنَّمَا يَقُولُونَ سَامٌ عَلَيْكَ فَقُلْ عَلَيْكَ .

POGLAVLJE

باب

6929. PRIČAO NAM JE Umer b. Hafs, njemu njegov otac, a ovome A'meš, prenoseći od Šekika,[2] a on od Abdullaha[3] da je kazivao:
"Kao da gledam Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, kako priča o jednom od prijašnjih poslanika kojeg je narod njegov pretukao, tako da je počeo krvariti. On je samo brisao krv sa svoga lica govoreći: 'Gospodaru moj, oprosti mojim sunarodnicima, zaista oni ne znaju!'"[4]

٦٩٢٩. حَدَّثَنَا عُمَرُ بْنُ حَفْصٍ حَدَّثَنَا أَبِي حَدَّثَنَا الأَعْمَشُ قَالَ حَدَّثَنِي شَقِيقٌ قَالَ قَالَ عَبْدُاللهِ كَأَنِّي أَنْظُرُ إِلَى النَّبِيِّ ﷺ يَحْكِي نَبِيًّا مِنَ الأَنْبِيَاءِ ضَرَبَهُ قَوْمُهُ فَأَدْمَوْهُ فَهُوَ يَمْسَحُ الدَّمَ عَنْ وَجْهِهِ وَيَقُولُ رَبِّ اغْفِرْ لِقَوْمِي فَإِنَّهُمْ لاَ يَعْلَمُونَ .

---

1 Ajni veli da je Buhari odabrao mišljenje kufskih učenjaka, koji smatraju da se štićenik nemusliman koji vrijeđa i psuje Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, ne kažnjava smrtnom kaznom, već se sudiji ostavlja diskreciono pravo da u konkretnom slučaju odredi kaznu. Imam Ebu-Hanifa, rahmetullahi alejhi, veli da musliman takvim postupkom prestaje biti muslimanom i postaje otpadnikom, dok štićenik takvim postupkom ne prestaje biti štićenikom.

2 Ibn-Selema Ebu-Vail.

3 Abdullah b. Mes'ud.

4 Askalani smatra da je navođenjem ovog predanja Buhari želio ojačati stav onih koji smatraju da se štićenici ne kažnjavaju smrtnom kaznom za uvrede nanesene Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem. Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, nije tako postupio prema židovima jer je želio pridobiti njihova srca. Naprijed je navedeno da je poslanik kojemu se ovdje na spominje ime ustvari Nuh, alejhis- selam. U jednom se predanju navodi da je Nuha, alejhis-selam, tako pretukao njegov narod da se on onesvijestio. Kada je došao sebi, rekao je: "Gospodaru moj, uputi moje sunarodnike, zaista oni ne znaju!" Također je, u poglavlju o Bici na Uhudu, spomenuto kako je, ranjen u lice, Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Kako će biti spašen narod koji je ranio svoga poslanika i izazvao krvarenje njegova lica?!" Poslije toga, međutim, kazao je isto što i Nuh, alejhis-selam: "Gospodaru moj, oprosti mojim sunarodnicima, zaista oni ne znaju!" Imam Ahmed bilježi predanje po kojem je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, isto to kazao nakon Bitke na Hunejnu, kada su se, prilikom podjele ratnog plijena, oko njega okupili ashabi.

O KAŽNJAVANJU ODMETNIKA OD VJERE[5] (HARIDŽIJA) I HERETIKA SMRTNOM KAZNOM NAKON ŠTO BUDU PRIKUPLJENI DOKAZI KOJI SVJEDOČE PROTIV NJIH

باب قتل الخوارج والملحدين بعد إقامة الحجة عليهم

Uzvišeni Allah kaže: "Allah neće učiniti da zaluta narod koji je na Pravi put uputio prije nego što im objasni ono čega treba da se čuvaju – Allah, zaista, sve dobro zna."[6] Ibn-Omer smatrao ih je najgorim Allahovim stvorenjima i za njih (haridžije) je rekao: "Oni su uzeli kur'anske ajete koji su objavljeni o nevjernicima i tumačili ih kao da se odnose na vjernike."

وَقَوْلِ اللهِ تَعَالَى (وَمَا كَانَ اللهُ لِيُضِلَّ قَوْمًا بَعْدَ إِذْ هَدَاهُمْ حَتَّى يُبَيِّنَ لَهُمْ مَا يَتَّقُونَ) وَكَانَ ابْنُ عُمَرَ يَرَاهُمْ شِرَارَ خَلْقِ اللهِ وَقَالَ إِنَّهُمُ انْطَلَقُوا إِلَى آيَاتٍ نَزَلَتْ فِي الْكُفَّارِ فَجَعَلُوهَا عَلَى الْمُؤْمِنِينَ .

6930. PRIČAO NAM JE Umer b. Hafs b. Gijas, njemu njegov otac, prenoseći od A'meša, ovaj od Hajseme, a on od Suvejda b. Gafle da je Alija, radijallahu anhu, kazivao:
"Kada vam prenosim riječi Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, draže bi mi, tako mi Allaha, bilo da padnem s nebesa i sunovratim se na zemlju nego da slažem na njega. A kada mi međusobno razgovaramo, onda vam kažem: rat je varka. Čuo sam Allahovog Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, kad je rekao: 'Pojavit će se kasnije mladi, maloumni (nerazboriti) ljudi, koji će govoriti govorom najboljeg stvorenja,[7] ali njihov iman neće

٦٩٣٠. حَدَّثَنَا عُمَرُ بْنُ حَفْصِ بْنِ غِيَاثٍ حَدَّثَنَا أَبِي حَدَّثَنَا الْأَعْمَشُ حَدَّثَنَا خَيْثَمَةُ حَدَّثَنَا سُوَيْدُ بْنُ غَفَلَةَ قَالَ عَلِيٌّ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ إِذَا حَدَّثْتُكُمْ عَنْ رَسُولِ اللهِ ﷺ حَدِيثًا فَوَاللهِ لَأَنْ أَخِرَّ مِنَ السَّمَاءِ أَحَبُّ إِلَيَّ مِنْ أَنْ أَكْذِبَ عَلَيْهِ وَإِذَا حَدَّثْتُكُمْ فِيمَا بَيْنِي وَبَيْنَكُمْ فَإِنَّ الْحَرْبَ خِدْعَةٌ وَإِنِّي سَمِعْتُ رَسُولَ اللهِ ﷺ يَقُولُ سَيَخْرُجُ قَوْمٌ فِي آخِرِ الزَّمَانِ أَحْدَاثُ الْأَسْنَانِ سُفَهَاءُ الْأَحْلَامِ يَقُولُونَ مِنْ خَيْرِ قَوْلِ الْبَرِيَّةِ لَا يُجَاوِزُ إِيمَانُهُمْ

5 Haridžije su sekta koja je izišla iz okrilja islama i izdvojila se iz društva dobrih muslimana. U arapskom jeziku glagol *haredže - jahrudžu - hurudžun* znači izići. Po tome su haridžije i dobile ime. Na osnovu onoga što tvrdi Rafii, njihovo skretanje jest u njihovu izlasku protiv imama Alije, radijallahu anhu Oni su, naime, tvrdili da on zna ko su Osmanove, radijallahu anhu, ubice te da ih može pohvatati, ali nad njima ne želi izvršiti odmazdu zbog njegovog navodnog slaganja s tim činom. Međutim, hroničari navode i drugo mišljenje o nastanku ove sekte. Po tom mišljenju, oni nisu zahtijevali kažnjavanje Osmanovih, radijallahu anhu, ubica, već su mu (Osmanu), naprotiv, zamjerali štošta. Nastanak te sekte veže se za neke Iračane koji se nisu slagali s postupcima nekih Osmanovih, radijallahu anhu, rođaka, a u osnovi bili su poznati po ibadetu i učenju Kur'ana. Oni su, međutim, Kur'an tumačili onako kako je njima odgovaralo. Nakon Osmanove, radijallahu anhu, pogibije pridružili su se Aliji, radijallahu anhu, i povjerovali u njegov imamet, odbacujući Osmana, radijallahu anhu. Nakon Bitke na Sifinu odvojila se skupina od oko osam hiljada ljudi, a po nekim mišljenjima čak deset hiljada ljudi.

6 Et-Tevba, 115.

7 Tj. u govoru će upotrebljavati hadise, izreke najboljeg stvorenja, Muhammeda, sallallahu alejhi ve sellem.

prelaziti granicu njihovih grla. Izlazit će iz vjere kao što strijela izlazi iz pogođene žrtve. Gdje god ih sretneš, ubijte ih, jer će na Sudnjem danu nagrada čekati onoga koji ih ubije.'"

حَنَاجِرَهُمْ يَمْرُقُونَ مِنَ الدِّينِ كَمَا يَمْرُقُ السَّهْمُ مِنَ الرَّمِيَّةِ فَأَيْنَمَا لَقِيتُمُوهُمْ فَاقْتُلُوهُمْ فَإِنَّ فِي قَتْلِهِمْ أَجْرًا لِمَنْ قَتَلَهُمْ يَوْمَ الْقِيَامَةِ .

6931. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Musenna, njemu Abdul-Vehhab, prenoseći od Jahjaa b. Seida, ovaj od Muhammeda b. Ibrahima, a on od Ebu-Seleme i Ataa b. Jesara (da su kazivali): "Nas smo dvojica došli Ebu-Seidu Hudriju da ga upitamo je li on od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, čuo što o harurijama.[1]

'Ne znam ko su harurije', reče nam on, 'ali sam čuo Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, kad je rekao: 'U ovom će se ummetu pojaviti ljudi – a nije rekao među njih spadaju ljudi – čiji će namaz biti takav da ćete vi svoj namaz omalovažavati u poređenju s njihovim! Oni će učiti Kur'an, ali on neće prelaziti dalje od njihovih grla (ili je rekao njihovih dušnika). Iz vjere će izlaziti poput strijele kada prođe kroz pogođenu lovinu: strijelac pogleda u svoju strijelu; u njen šiljak, pa u tetivu kojom je učvršćen šiljak, pa pomisli da bi možda moglo biti malo krvi na donjem dijelu strijele (gdje je urez za tetivu, pa ne nađe ništa)', odgovorio je on."

٦٩٣١. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ الْمُثَنَّى حَدَّثَنَا عَبْدُ الْوَهَّابِ قَالَ سَمِعْتُ يَحْيَى بْنَ سَعِيدٍ قَالَ أَخْبَرَنِي مُحَمَّدُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ عَنْ أَبِي سَلَمَةَ وَعَطَاءِ بْنِ يَسَارٍ أَنَّهُمَا أَتَيَا أَبَا سَعِيدٍ الْخُدْرِيَّ فَسَأَلاَهُ عَنِ الْحَرُورِيَّةِ أَسَمِعْتَ النَّبِيَّ ﷺ قَالَ لاَ أَدْرِي مَا الْحَرُورِيَّةُ سَمِعْتُ النَّبِيَّ ﷺ يَقُولُ يَخْرُجُ فِي هَذِهِ الأُمَّةِ وَلَمْ يَقُلْ مِنْهَا قَوْمٌ تَحْقِرُونَ صَلاَتَكُمْ مَعَ صَلاَتِهِمْ يَقْرَءُونَ الْقُرْآنَ لاَ يُجَاوِزُ حُلُوقَهُمْ أَوْ حَنَاجِرَهُمْ يَمْرُقُونَ مِنَ الدِّينِ مُرُوقَ السَّهْمِ مِنَ الرَّمِيَّةِ فَيَنْظُرُ الرَّامِي إِلَى سَهْمِهِ إِلَى نَصْلِهِ إِلَى رِصَافِهِ فَيَتَمَارَى فِي الْفُوقَةِ هَلْ عَلِقَ بِهَا مِنَ الدَّمِ شَيْءٌ .

6932. PRIČAO NAM JE Jahja b. Sulejman, njemu Ibn-Vehb, a ovom Umer, prenoseći od svoga oca, a on od Abdullaha b. Omera, da je, spomenuvši harurije, rekao: "Allahov je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, kazao: 'Izlazit će iz islama kao što strijela izlazi iz ulovljene životinje.'"

٦٩٣٢. حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ سُلَيْمَانَ حَدَّثَنِي ابْنُ وَهْبٍ قَالَ حَدَّثَنِي عُمَرُ أَنَّ أَبَاهُ حَدَّثَهُ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عُمَرَ وَذَكَرَ الْحَرُورِيَّةَ فَقَالَ قَالَ النَّبِيُّ ﷺ يَمْرُقُونَ مِنَ الإِسْلاَمِ مُرُوقَ السَّهْمِ مِنَ الرَّمِيَّةِ .

Po drugom tumačenju, ovaj dio hadisa znači da će u svome govoru često upotrebljavati ajete, po trećem tumačenju ovo znači da će govoriti najboljim govorom kojim stvorenja mogu govoriti, dok po četvrtom tumačenju ovo znači da će govoriti govorom koji je bolji od govora ljudi, tj. Kur'an. (prim. M.M.)

1 Oni su odsjeli u mjestu zvanom Harura, po kojem su i nazvani harurije.

O ONOME KOJI ODUSTANE OD BORBE PROTIV HARIDŽIJA KAKO BI SE SAČUVALO JEDINSTVO (MUSLIMANA) I IZBJEGAO RAZDOR

باب من ترك قتال الخوارج للتألف وأن لا ينفر الناس عنه

6933. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Muhammed, njemu Hišam, a ovom Ma'mer, prenoseći od Zuhrija, ovaj od Ebu-Seleme, a on od Ebu-Seida da je kazivao:
"Za vrijeme dok je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, vršio podjelu (plijena), došao je Abdullah b. Zul-Huvejsira Temimi i rekao mu: 'Budi pravedan, Allahov Poslaniče!'
'Teško tebi! Ko će biti pravedan ako neću ja?!', odgovorio mu je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem.
'Dopusti mi, Allahov Poslaniče, da mu odsiječem glavu!', uzviknu Omer b. Hattab, ali mu Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, odgovori: 'Pusti ga! On ima drugove čiji namaz takav da bi svaki od vas omalovažio svoj namaza u porerđenju s njihovim namazom, i omalovažio bi svoj post u poređenju s njihovim postom. Oni iz svoje vjere izlaze kao što strijela prolazi kroz pogođenu životinju: kada (lovac) pogleda u perku na strijeli, niti šta na njoj vidi niti šta nađe; zatim pogleda u vrh strijele, ali opet na njemu niti šta nađe niti šta primijeti; onda pogleda u tetivu za vezanje vrha strijele, ali ponovo niti šta na njoj nađe niti šta vidi; pogleda, na koncu, u dio između vrha i perke strijele, ali ni tad na njemu ništa ne nađe niti išta vidi – ona je pretekla grizine u buragu i krv. Prepoznat ćete ih po čovjeku čija je jedna ruka (ili je rekao: jedna dojka) kao u žene (ili je rekao: kao komad mesa koji se trese). Pojavit će se kada nastupi razdor među ljudima.'"
Ebu-Seid veli: "Svjedočim da sam to čuo od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, i svjedočim da ih je Alija, radijallahu anhu,

٦٩٣٣. حَدَّثَنَا عَبْدُاللهِ بْنُ مُحَمَّدٍ حَدَّثَنَا هِشَامٌ أَخْبَرَنَا مَعْمَرٌ عَنِ الزُّهْرِيِّ عَنْ أَبِي سَلَمَةَ عَنْ أَبِي سَعِيدٍ قَالَ بَيْنَا النَّبِيُّ ﷺ يَقْسِمُ جَاءَ عَبْدُاللهِ بْنُ ذِي الْخُوَيْصِرَةِ التَّمِيمِيُّ فَقَالَ اعْدِلْ يَا رَسُولَ اللهِ فَقَالَ وَيْلَكَ وَمَنْ يَعْدِلُ إِذَا لَمْ أَعْدِلْ قَالَ عُمَرُ بْنُ الْخَطَّابِ دَعْنِي أَضْرِبْ عُنُقَهُ قَالَ دَعْهُ فَإِنَّ لَهُ أَصْحَابًا يَحْقِرُ أَحَدُكُمْ صَلاَتَهُ مَعَ صَلاَتِهِ وَصِيَامَهُ مَعَ صِيَامِهِ يَمْرُقُونَ مِنَ الدِّينِ كَمَا يَمْرُقُ السَّهْمُ مِنَ الرَّمِيَّةِ يُنْظَرُ فِي قُذَذِهِ فَلاَ يُوجَدُ فِيهِ شَيْءٌ ثُمَّ يُنْظَرُ فِي نَصْلِهِ فَلاَ يُوجَدُ فِيهِ شَيْءٌ ثُمَّ يُنْظَرُ فِي رِصَافِهِ فَلاَ يُوجَدُ فِيهِ شَيْءٌ ثُمَّ يُنْظَرُ فِي نَضِيِّهِ فَلاَ يُوجَدُ فِيهِ شَيْءٌ قَدْ سَبَقَ الْفَرْثَ وَالدَّمَ آيَتُهُمْ رَجُلٌ إِحْدَى يَدَيْهِ أَوْ قَالَ ثَدْيَيْهِ مِثْلُ ثَدْيِ الْمَرْأَةِ أَوْ قَالَ مِثْلُ الْبَضْعَةِ تَدَرْدَرُ يَخْرُجُونَ عَلَى حِينِ فُرْقَةٍ مِنَ النَّاسِ قَالَ أَبُو سَعِيدٍ أَشْهَدُ سَمِعْتُ مِنَ النَّبِيِّ ﷺ وَأَشْهَدُ أَنَّ عَلِيًّا قَتَلَهُمْ وَأَنَا مَعَهُ جِيءَ بِالرَّجُلِ عَلَى النَّعْتِ الَّذِي نَعَتَهُ النَّبِيُّ ﷺ قَالَ فَنَزَلَتْ فِيهِ (وَمِنْهُمْ مَنْ يَلْمِزُكَ فِي الصَّدَقَاتِ) .

poubijao, a i ja sam bio s njim. Doveden je jedan čovjek čiji je izgled onakav kakvim ga je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, opisao."[1] Rekao je: "U vezi s ovim objavljeno je: 'Ima ih koji ti prigovaraju zbog raspodjele zekata...'"[2]

6934. PRIČAO NAM JE Musa b. Isma'il, njemu Abdul-Vahid, prenoseći od Šejbanija, a on od Jusejra b. Amra da je kazivao:
"Pitao sam Sehla b. Hunejfa: 'Jesi li čuo Allahovog Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, da je bilo šta rekao o haridžijama?'
'Čuo sam ga kad je, pokazavši rukom prema Iraku, rekao: 'Pojavit će se u njemu skupina koja će učiti Kur'an, ali im on neće prelaziti granice grla. Izlazit će iz islama kao što strijela izlazi iz ulovljene životinje', odgovorio je on."

٦٩٣٤. حَدَّثَنَا مُوسَى بْنُ إِسْمَاعِيلَ حَدَّثَنَا عَبْدُ الْوَاحِدِ حَدَّثَنَا الشَّيْبَانِيُّ حَدَّثَنَا يُسَيْرُ بْنُ عَمْرٍو قَالَ قُلْتُ لِسَهْلِ بْنِ حُنَيْفٍ هَلْ سَمِعْتَ النَّبِيَّ ﷺ يَقُولُ فِي الْخَوَارِجِ شَيْئًا قَالَ سَمِعْتُهُ يَقُولُ وَأَهْوَى بِيَدِهِ قِبَلَ الْعِرَاقِ يَخْرُجُ مِنْهُ قَوْمٌ يَقْرَءُونَ الْقُرْآنَ لاَ يُجَاوِزُ تَرَاقِيَهُمْ يَمْرُقُونَ مِنَ الإِسْلاَمِ مُرُوقَ السَّهْمِ مِنَ الرَّمِيَّةِ .

O VJEROVJESNIKOVIM, SALLALLAHU ALEJHI VE SELLEM, RIJEČIMA: "NEĆE NASTUPITI KIJAMETSKI DAN SVE DOK SE NE SUKOBE DVIJE SKUPINE KOJE POZIVAJU ISTOJ VJERI."

بَاب قَوْلِ النَّبِيِّ ﷺ لاَ تَقُومُ السَّاعَةُ حَتَّى يَقْتَتِلَ فِئَتَانِ دَعْوَتُهُمَا وَاحِدَةٌ

6935. PRIČAO NAM JE Ali, njemu Sufjan, a ovom Ebu-Zinad, prenoseći od A'redža, a on od Ebu-Hurejre da je kazivao: "Allahov je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: 'Neće nastupiti Kijametski dan sve dok se ne sukobe dvije skupine koje pozivaju istoj vjeri.'"[3]

٦٩٣٥. حَدَّثَنَا عَلِيٌّ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ حَدَّثَنَا أَبُو الزِّنَادِ عَنِ الأَعْرَجِ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ لاَ تَقُومُ السَّاعَةُ حَتَّى تَقْتَتِلَ فِئَتَانِ دَعْوَاهُمَا وَاحِدَةٌ .

1 Iz hadisa se, pored ostalog, može zaključiti i ovo:
– treba se suzdržati od borbe protiv onih koji se suprotstave imamu, ako ne povedu rat ili ako se za njega ne spremaju;
– ovaj je hadis odgovor onima koji kažu da se ne može izići iz okrilja islama, izuzev ako se to svjesno ne učini;
– dopušteno je boriti se protiv onih koji se suprotstave pravednom vladaru i povedu borbu protiv njega;
– dopušteno je, ako se ima na umu gore spomenuto, boriti se protiv haridžija;
– može se i nesvjesno izići iz okrilja islama, ne opredjeljujući se pritom za neku drugu vjeru;
– haridžije su najgora sekta koja je proizišla iz ummeta Muhammedova, sallallahu alejhi ve sellem;
– ovaj hadis ukazuje na Omerovu, radijallahu anhu, veličinu i njegovu ozbiljnost u shvatanju islamskih proopisa.

2 Et-Tevba, 58.

3 To su Alijina i Mu'avijina, radijallahu anhuma, skupina.

O ONIMA KOJI NAKARADNO TUMAČE PROPISE

6936. Ebu-Abdullah kaže da MU JE PRIČAO Lejs, njemu Junus, a ovom Ibn-Šihab, prenoseći od Urve b. Zubejra, on od Misvera b. Mahrema i Abdur-Rahmana b. Abdul-Karija, a oni od Omera b. Hattaba da je kazivao:

“Čuo sam Hišama b. Hakima kako još za života Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, uči suru El-Furkan. Slušajući njegovo učenje, zapazio sam da on uči na različite načine, onako kako Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, mene nije bio podučio. Zamalo ga nisam ščepao još dok je bio u namazu, ali sam se ipak strpio dok nije predao selam. Zgrabio sam ga, nakon toga, za odjeću na prsima (ili je rekao: ščepao sam ga) i upitao: ‘Ko je tebe podučio takvom učenju ove sure?’

‘Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem’, odgovorio mi je.

‘Slagao si!’, rekoh mu, dodavši: ‘Tako mi Allaha, i mene je sâm Poslanik podučio učenju ove sure, a upravo sam slušao kako je ti učiš.’

Zaputio sam se potom, zajedno s njim, Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem. (Kada smo stigli), rekoh mu: ‘Allahov Poslaniče, čuo sam ovoga kako uči suru El-Furkan na nekoliko načina (kiraeta), onako kako me ti nisi podučio, a ti si me podučavao učenju ove sure!’ Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, na to reče: ‘Pusti ga, Omere, a ti, Hišame, uči!’ Hišam je proučio suru El-Furkan isto onako kako sam ga ja čuo da uči. ‘Tako je objavljena ova sura’, reče Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, a onda se obrati meni: ‘Omere, sada ti uči!’ Nakon što sam završio s učenjem, on reče: ‘Tako je objavljena! Zaista je Kur’an objavljen na sedam narječja (*harfora*), pa učite onako kako vam najviše odgovara!’, reče on.”

باب ما جاء في المتأولين

٦٩٣٦. قَالَ أَبو عَبْد الله وَقَالَ اللَّيْثُ حَدَّثَنِي يُونُسُ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ أَخْبَرَنِي عُرْوَةُ بْنُ الزُّبَيْرِ أَنَّ الْمِسْوَرَ بْنَ مَخْرَمَةَ وَعَبْدَالرَّحْمَنِ بْنَ عَبْدِالْقَارِيَّ أَخْبَرَاهُ أَنَّهُمَا سَمِعَا عُمَرَ بْنَ الْخَطَّابِ يَقُولُ سَمِعْتُ هِشَامَ بْنَ حَكِيمٍ يَقْرَأُ سُورَةَ الْفُرْقَانِ فِي حَيَاةِ رَسُولِ اللهِ ﷺ فَاسْتَمَعْتُ لِقِرَاءَتِهِ فَإِذَا هُوَ يَقْرَؤُهَا عَلَى حُرُوفٍ كَثِيرَةٍ لَمْ يُقْرِئْنِيهَا رَسُولُ اللهِ ﷺ كَذَلِكَ فَكِدْتُ أُسَاوِرُهُ فِي الصَّلَاةِ فَانْتَظَرْتُهُ حَتَّى سَلَّمَ ثُمَّ لَبَّبْتُهُ بِرِدَائِهِ أَوْ بِرِدَائِي فَقُلْتُ مَنْ أَقْرَأَكَ هَذِهِ السُّورَةَ قَالَ أَقْرَأَنِيهَا رَسُولُ اللهِ ﷺ قُلْتُ لَهُ كَذَبْتَ فَوَاللهِ إِنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ أَقْرَأَنِي هَذِهِ السُّورَةَ الَّتِي سَمِعْتُكَ تَقْرَؤُهَا فَانْطَلَقْتُ أَقُودُهُ إِلَى رَسُولِ اللهِ ﷺ فَقُلْتُ يَا رَسُولَ اللهِ إِنِّي سَمِعْتُ هَذَا يَقْرَأُ بِسُورَةِ الْفُرْقَانِ عَلَى حُرُوفٍ لَمْ تُقْرِئْنِيهَا وَأَنْتَ أَقْرَأْتَنِي سُورَةَ الْفُرْقَانِ فَقَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ أَرْسِلْهُ يَا عُمَرُ اقْرَأْ يَا هِشَامُ فَقَرَأَ عَلَيْهِ الْقِرَاءَةَ الَّتِي سَمِعْتُهُ يَقْرَؤُهَا قَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ هَكَذَا أُنْزِلَتْ ثُمَّ قَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ اقْرَأْ يَا عُمَرُ فَقَرَأْتُ فَقَالَ هَكَذَا أُنْزِلَتْ ثُمَّ قَالَ إِنَّ هَذَا الْقُرْآنَ أُنْزِلَ عَلَى سَبْعَةِ أَحْرُفٍ فَاقْرَءُوا مَا تَيَسَّرَ مِنْهُ .

6937. PRIČAO NAM JE Ishak b. Ibrahim, a njemu Veki'...; a PRIČAO NAM JE i Jahja, njemu Veki', a ovom A'meš, prenoseći od Ibrahima, ovaj od Alkame, a on od Abdullaha, radijallahu anhu, da je kazivao: "Nakon što su objavljene riječi: 'Bit će sigurni samo oni koji vjeruju i vjerovanje svoje s nepravdom (tj. mnogoboštvom) ne miješaju...'[1] – to je teško pogodilo drugove Allahovog Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, te su rekli: 'Koji od nas nije učinio nasilje prema sebi?!'

'Nije onako kako vi mislite! Ove riječi imaju značenje kao one u ajetu u kojem Lukman kaže svome sinu: 'O sinko moj, ne smatraj druge Allahu ravnim, mnogoboštvo je, zaista, velika nepravda!', reče im Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem."[2]

٦٩٣٧. حَدَّثَنَا إِسْحَاقُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ أَخْبَرَنَا وَكِيعٌ ح و حَدَّثَنَا يَحْيَى حَدَّثَنَا وَكِيعٌ عَنِ الأَعْمَشِ عَنْ إِبْرَاهِيمَ عَنْ عَلْقَمَةَ عَنْ عَبْدِاللهِ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ لَمَّا نَزَلَتْ هَذِهِ الآيَةُ (الَّذِينَ آمَنُوا وَلَمْ يَلْبِسُوا إِيمَانَهُمْ بِظُلْمٍ) شَقَّ ذَلِكَ عَلَى أَصْحَابِ النَّبِيِّ ﷺ وَقَالُوا أَيُّنَا لَمْ يَظْلِمْ نَفْسَهُ فَقَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ لَيْسَ كَمَا تَظُنُّونَ إِنَّمَا هُوَ كَمَا قَالَ لُقْمَانُ لابْنِهِ (يَا بُنَيَّ لاَ تُشْرِكْ بِاللهِ إِنَّ الشِّرْكَ لَظُلْمٌ عَظِيمٌ) .

6938. PRIČAO NAM JE Abdan, njemu Abdullah, a ovom Ma'mer, prenoseći od Zuhrija, ovaj od Mahmuda b. Rebija, a on od Itbana b. Malika da je kazivao:

"Kada mi je (jedne prilike) došao Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, neki je čovjek upitao: 'Gdje je Malik b. Duhšun?' Jedan je od naših ljudi odgovorio: 'Taj je čovjek licemjer! On ne voli Allaha niti voli Njegova Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem!'

'A zar vi niste kazali', upita Allahov Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, 'kako on svjedoči da nema (istinskog) Boga osim Allaha, žudeći time za licem Allahovim?'

'Doista je to posvjedočio', odgovori ovaj, a Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, reče: 'Ko god na Sudnji dan dođe s ovim riječima pred Allaha – Allah će ga zaštititi od vatre.'"

٦٩٣٨. حَدَّثَنَا عَبْدَانُ أَخْبَرَنَا عَبْدُاللهِ أَخْبَرَنَا مَعْمَرٌ عَنِ الزُّهْرِيِّ أَخْبَرَنِي مَحْمُودُ بْنُ الرَّبِيعِ قَالَ سَمِعْتُ عِتْبَانَ بْنَ مَالِكٍ يَقُولُ غَدَا عَلَيَّ رَسُولُ اللهِ ﷺ فَقَالَ رَجُلٌ أَيْنَ مَالِكُ بْنُ الدُّخْشُنِ فَقَالَ رَجُلٌ مِنَّا ذَلِكَ مُنَافِقٌ لاَ يُحِبُّ اللهَ وَرَسُولَهُ فَقَالَ النَّبِيُّ ﷺ أَلاَ تَقُولُوهُ يَقُولُ لاَ إِلَهَ إِلاَّ اللهُ يَبْتَغِي بِذَلِكَ وَجْهَ اللهِ قَالَ بَلَى قَالَ فَإِنَّهُ لاَ يُوَافَى عَبْدٌ يَوْمَ الْقِيَامَةِ بِهِ إِلاَّ حَرَّمَ اللهُ عَلَيْهِ النَّارَ .

1 El-En'am, 82.

2 Lukman, 13.

6939. PRIČAO NAM JE Musa b. Isma‘il, prenoseći od Ebu-Avane, on od Husajna, a ovaj od nekog čovjeka da je kazivao:
“Posvađali su se Ebu-Abdur-Rahman i Hibban b. Atijja, pa je Ebu-Abdur-Rahman rekao Hibbanu: ‘Ja sam saznao šta je tvog prijatelja navelo da pusti krv (misleći pritom na Aliju, radijallahu anhu).’
‘A šta je to, oca ne imao?!’, upitao je ovaj.
‘Nešto što sam čuo da je on rekao’, odgovori ovaj. ‘A šta to?’, upitao je Hibban, te mu ovaj poče pričati kako je (Alija) kazivao: ‘Allahov me je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, poslao, zajedno sa Zubejrom i Ebu-Mersedom, a bijasmo na konjima. ‘Idite’, rekao nam je, ‘u dolinu Hadž, (Ebu-Selema veli: “Ovako je rekao Ebu-Avana: ‘... Hadž.’), jer se njome kreće žena koja od Hatiba b. Belta‘a idolopoklonicima nosi poruku. Idite i dovedite mi je!’ Krenuli smo jašući na svojim konjima i sustigli je tamo gdje nam je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, i rekao da ćemo je naći. Jahala je na svojoj devi. (U svome pismu Hatib je obavještavao Mekelije o pohodu Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, na njih.)
‘Gdje je pismo koje nosiš sa sobom?’, upitali smo je. ‘Nemam ja nikakvog pisma uza se!’, odgovorila je. Tada smo mi prinudili njenu devu da klekne zajedno s njom. Pretražili smo njen prtljag, ali nismo našli ništa.
‘Nema kod nje nikakvog pisma!’, reče moj drug. ‘Mi smo potpuno uvjereni’, rekoh ja, ‘da Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, nije slagao!’
Onda se – nastavi pričati ovaj – Alija, radijallahu anhu, zakleo Onim, kojim se zaklinje, rekavši: ‘Svakako ćeš pokazati to pismo ili ću s tebe svući odjeću!’ Tada je ona odvezala pojas kojim je bila pritegla svoju odjeću i iz njega izvadila pismo.
Odveli su je Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem. ‘Allahov Poslaniče’, reče mu Omer, ‘dopusti mi da mu (Hatibu) odsiječem glavu, jer je izdao Allaha i Njegova Poslanika i vjernike!

٦٩٣٩. حَدَّثَنَا مُوسَى بْنُ إِسْمَاعِيلَ حَدَّثَنَا أَبُو عَوَانَةَ عَنْ حُصَيْنٍ عَنْ فُلاَنٍ قَالَ تَنَازَعَ أَبُو عَبْدِالرَّحْمَنِ وَحِبَّانُ بْنُ عَطِيَّةَ فَقَالَ أَبُو عَبْدِالرَّحْمَنِ لِحِبَّانَ لَقَدْ عَلِمْتُ مَا الَّذِي جَرَّأَ صَاحِبَكَ عَلَى الدِّمَاءِ يَعْنِي عَلِيًّا قَالَ مَا هُوَ لاَ أَبَا لَكَ قَالَ شَيْءٌ سَمِعْتُهُ يَقُولُهُ قَالَ مَا هُوَ قَالَ بَعَثَنِي رَسُولُ اللهِ ﷺ وَالزُّبَيْرَ وَأَبَا مَرْثَدٍ وَكُلُّنَا فَارِسٌ قَالَ انْطَلِقُوا حَتَّى تَأْتُوا رَوْضَةَ حَاجٍ قَالَ أَبُو سَلَمَةَ هَكَذَا قَالَ أَبُو عَوَانَةَ حَاجٍ فَإِنَّ فِيهَا امْرَأَةً مَعَهَا صَحِيفَةٌ مِنْ حَاطِبِ بْنِ أَبِي بَلْتَعَةَ إِلَى الْمُشْرِكِينَ فَأْتُونِي بِهَا فَانْطَلَقْنَا عَلَى أَفْرَاسِنَا حَتَّى أَدْرَكْنَاهَا حَيْثُ قَالَ لَنَا رَسُولُ اللهِ ﷺ تَسِيرُ عَلَى بَعِيرٍ لَهَا وَقَدْ كَانَ كَتَبَ إِلَى أَهْلِ مَكَّةَ بِمَسِيرِ رَسُولِ اللهِ ﷺ إِلَيْهِمْ فَقُلْنَا أَيْنَ الْكِتَابُ الَّذِي مَعَكِ قَالَتْ مَا مَعِي كِتَابٌ فَأَنَخْنَا بِهَا بَعِيرَهَا فَابْتَغَيْنَا فِي رَحْلِهَا فَمَا وَجَدْنَا شَيْئًا فَقَالَ صَاحِبَايَ مَا نَرَى مَعَهَا كِتَابًا قَالَ فَقُلْتُ لَقَدْ عَلِمْنَا مَا كَذَبَ رَسُولُ اللهِ ﷺ ثُمَّ حَلَفَ عَلِيٌّ وَالَّذِي يُحْلَفُ بِهِ لَتُخْرِجِنَّ الْكِتَابَ أَوْ لأُجَرِّدَنَّكِ فَأَهْوَتْ إِلَى حُجْزَتِهَا وَهِيَ مُحْتَجِزَةٌ بِكِسَاءٍ فَأَخْرَجَتِ الصَّحِيفَةَ فَأَتَوْا بِهَا رَسُولَ اللهِ ﷺ فَقَالَ عُمَرُ يَا رَسُولَ اللهِ قَدْ خَانَ اللهَ وَرَسُولَهُ وَالْمُؤْمِنِينَ دَعْنِي فَأَضْرِبَ عُنُقَهُ فَقَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ يَا حَاطِبُ مَا حَمَلَكَ عَلَى مَا صَنَعْتَ قَالَ يَا رَسُولَ اللهِ مَا لِي أَنْ لاَ أَكُونَ مُؤْمِنًا بِاللهِ وَرَسُولِهِ وَلَكِنِّي أَرَدْتُ أَنْ يَكُونَ لِي عِنْدَ الْقَوْمِ يَدٌ يُدْفَعُ بِهَا

Dopusti mi da mu odsiječem glavu!'
'Hatibe', upita Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, 'šta te je navelo na ovaj postupak?'
'Allahov Poslaniče', odgovori on, 'ne bih sebi dopustio da ne vjerujem u Allaha i Njegova Poslanika! Htio sam samo kod ljudi imati potporu, kako bih zaštitio svoju rodbinu i imovinu. Svi tvoji drugovi imaju tamo svoje ljude preko kojih će Allah zaštititi njihovu rodbinu i imetke.' Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, na to reče: 'Istinu je rekao, i nemojte mu govoriti ništa ružno!'
'Allahov Vjerovjesniče', reče opet Omer, on je izdao Allaha i Njegova Poslanika i vjernike! Dopusti mi da mu odsiječem glavu!'
'A zar on nije jedan od učesnika Bitke na Bedru?', upitao je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, dodavši: 'Šta ti znaš? Možda ih je Allah pogledao i rekao: 'Radite šta želite, Ja sam vam obećao Džennet!' Tada se Omerove oči napuniše suzama.'Allah i Njegov Poslanik najbolje znaju!', reče on."[1]
Ebu-Abdullah (Buhari) je rekao: "Hah je ispravnije (od Hadž), ali je Ebu-Avane rekao ovako, tj. Hadž. Međutim, Hadž je pogreška nastala pogrešnim stavljanjem tačaka na harfovima, a to je ime za jedno mjesto. Hušejm kaže (da se kaže) Hah."

عَنْ أَهْلِي وَمَالِي وَلَيْسَ مِنْ أَصْحَابِكَ أَحَدٌ إِلاَ لَهُ
هُنَالِكَ مِنْ قَوْمِهِ مَنْ يَدْفَعُ اللهُ بِهِ عَنْ أَهْلِهِ وَمَالِهِ
قَالَ صَدَقَ لاَ تَقُولُوا لَهُ إِلاَ خَيْرًا قَالَ فَعَادَ عُمَرُ
فَقَالَ يَا رَسُولَ اللهِ قَدْ خَانَ اللهَ وَرَسُولَهُ وَالْمُؤْمِنِينَ
دَعْنِي فَلأَضْرِبْ عُنُقَهُ قَالَ أَوَلَيْسَ مِنْ أَهْلِ بَدْرٍ
وَمَا يُدْرِيكَ لَعَلَّ اللهَ اطَّلَعَ عَلَيْهِمْ فَقَالَ اعْمَلُوا مَا
شِئْتُمْ فَقَدْ أَوْجَبْتُ لَكُمُ الْجَنَّةَ فَاغْرَوْرَقَتْ عَيْنَاهُ
فَقَالَ اللهُ وَرَسُولُهُ أَعْلَمُ قَالَ أَبُو عَبْدِ اللهِ خَاخٍ
أَصَحُّ وَلَكِنْ كَذَا قَالَ أَبُو عَوَانَةَ حَاجٍ وَحَاجٍ
تَصْحِيفٌ وَهُوَ مَوْضِعٌ وَهُشَيْمٌ يَقُولُ خَاخٍ .

1 Iz hadisa se, pored ostalog, može zaključiti i ovo:
– vjernik, makar i dostigao svojim dobrim djelima stupanj da mu se obeća Džennet, ipak, kao što to pokazuje Hatibov slučaj, nije sačuvan od grijeha;
– uglednim se ashabima greške mogu oprostiti;
– grešnik nema pravo na diskreciju. Postoji idžma da žena koja nije iz uže rodbine, bilo da je vjernica ili ne, u slučaju da počini grijeh, gubi pravo na diskreciju. Alijina, radijallahu anhu, prijetnja da će svući odjeću ovoj ženi radi pregleda ukazuje na to;
– i ovaj hadis potvrđuje poslanstvo Muhammedovo, sallallahu alejhi ve sellem, jer je Poslanik znao za pismo koje je poslao Hatib preko te žene;
– moguće je da je Omer, radijallahu anhu, plakao iz skrušenosti prema Allahu i kajanja zbog onog što je kazao o Hatibu.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

U ime Allaha, Svemilosnog, Samilosnog!

كِتَابُ الإِكْرَاهِ

PRISILJAVANJE[1]

O RIJEČIMA UZVIŠENOG: "...OSIM AKO BUDE NA TO PRIMORAN, A SRCE MU OSTANE ČVRSTO U VJERI,[2] ČEKA ALLAHOVA KAZNA. A ONE KOJIMA SE NEVJERSTVO BUDE MILILO STIĆI ĆE SRDŽBA ALLAHOVA, I NJIH ČEKA PATNJA VELIKA."[3]

وَقَوْلِ اللهِ تَعَالَى
(إِلاَّ مَنْ أُكْرِهَ وَقَلْبُهُ مُطْمَئِنٌّ بِالإِيمَانِ
وَلَكِنْ مَنْ شَرَحَ بِالْكُفْرِ صَدْرًا فَعَلَيْهِمْ
غَضَبٌ مِنَ اللهِ وَلَهُمْ عَذَابٌ عَظِيمٌ)

1 U arapskom se jeziku za prisiljavanje upotrebljava riječ *el-ikrah*, što znači nekoga primorati na nešto što on ne želi. Da bi se presudilo da se radi o prisili, moraju biti ispunjena četiri uvjeta, i to:
1) da onaj koji nekoga prisiljava, prijeteći mu, može tu svoju prijetnju i ostvariti, a žrtva prisile nije se u stanju odbraniti ili izmaći, makar i bježanjem;
2) da u osobi kojoj se prijeti prevlada uvjerenje kako će prijetnja zaista biti i izvršena ukoliko se ne pokori i ne učini ono što se od nje traži;
3) da se u slučaju prisile izvršenje prijetnje ne odgađa za neko buduće vrijeme (tako, ako neko, npr., kaže: "Ne učiniš li to, sutra ću te izudarati!", to se neće smatrati prisilom uz prijetnju);
4) da onaj koji je prisiljen nešto učiniti nijednog trenutka ne osjeti zadovoljstvo i slaganje s tim činom.
Inače, po većini islamskih učenjaka nema razlike između prisiljavanja na davanje izjava i prisiljavanja na činjenje djela. Učenjaci različito gledaju na pitanje da li je osoba kojoj se prijeti i na koju se vrši pritisak dužna pokoriti se ili ne. Ebu-Ishak Širazi veli da postoji jedinstvo u stavu islamskih učenjaka da je osoba koja se prisiljava na izvršenje ubistva dužna odbiti poslušnost. Ukoliko izvrši ubistvo na koje se nagoni, snosit će grijeh i odgovornost, što upućuje na zaključak da je osoba, ipak, odgovorna dok je pod pritiskom. Nad osobom koja je pod pritiskom izvršila ubistvo izvršit će se odmazda, tj. smrtna kazna, i to stoga što je ta osoba, spašavajući svoj život, prekinula tuđi, a njen život ne može biti vredniji od tuđeg.

2 Ovim se riječima izriče velika prijetnja onima koji se dobrovoljno odmetnu od svoje vjere. Onome, pak, ko na to bude primoran daje se zadovoljština u ovom ajetu. Poznato je da su gornje riječi, kako se saznaje iz predanja Ebu-Ubejde b. Muhammeda b. Ammara b. Jasira, objavljene u vezi s Ammarom b. Jasirom. Ebu-Ubejda veli: "Idolopoklonici su žestoko mučili Ammara b. Jasira sve dok nije rekao ono što su od njega tražili da kaže. On je to sa zebnjom ispričao Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, koji ga je upitao: 'Kakav ti je osjećaj u srcu?' – 'Moje je srce ostalo u vjeri smireno!', odgovorio je. Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, je na to rekao: 'Ako ti to ponovo učine, postupi isto.'"

3 En-Nahl, 106.

وَقَالَ (إِلاَّ أَنْ تَتَّقُوا مِنْهُمْ تُقَاةً) وَهِيَ تَقِيَّةٌ وَقَالَ (إِنَّ الَّذِينَ تَوَفَّاهُمُ الْمَلاَئِكَةُ ظَالِمِي أَنْفُسِهِمْ قَالُوا فِيمَ كُنْتُمْ قَالُوا كُنَّا مُسْتَضْعَفِينَ فِي الأَرْضِ) إِلَى قَوْلِهِ (عَفُوًّا غَفُورًا) وَقَالَ (وَالْمُسْتَضْعَفِينَ مِنَ الرِّجَالِ وَالنِّسَاءِ وَالْوِلْدَانِ الَّذِينَ يَقُولُونَ رَبَّنَا أَخْرِجْنَا مِنْ هَذِهِ الْقَرْيَةِ الظَّالِمِ أَهْلُهَا وَاجْعَلْ لَنَا مِنْ لَدُنْكَ وَلِيًّا وَاجْعَلْ لَنَا مِنْ لَدُنْكَ نَصِيرًا) فَعَذَرَ اللَّهُ الْمُسْتَضْعَفِينَ الَّذِينَ لاَ يَمْتَنِعُونَ مِنْ تَرْكِ مَا أَمَرَ اللَّهُ بِهِ وَالْمُكْرَهُ لاَ يَكُونُ إِلاَّ مُسْتَضْعَفًا غَيْرَ مُمْتَنِعٍ مِنْ فِعْلِ مَا أُمِرَ بِهِ وَقَالَ الْحَسَنُ التَّقِيَّةُ إِلَى يَوْمِ الْقِيَامَةِ وَقَالَ ابْنُ عَبَّاسٍ فِيمَنْ يُكْرِهُهُ اللُّصُوصُ فَيُطَلِّقُ لَيْسَ بِشَيْءٍ وَبِهِ قَالَ ابْنُ عُمَرَ وَابْنُ الزُّبَيْرِ وَالشَّعْبِيُّ وَالْحَسَنُ وَقَالَ النَّبِيُّ ﷺ الأَعْمَالُ بِالنِّيَّةِ .

Uzvišeni dalje kaže: "... to učinite jedino da biste se od njih sačuvali..."[1] *Tukaten* je (u značenju) *tekijjetun*. Uzvišeni također kaže: "Kad budu uzimali duše onima koji su se prema sebi ogriješili, meleci će upitati: 'Šta je bilo s vama?'
'Bili smo potlačeni na Zemlji', odgovorit će.
'Zar Allahova Zemlja nije prostrana i zar se niste mogli nekud iseliti?', reći će meleci, i zato će njihovo prebivalište biti Džehennem, a užasno je on boravište. Samo nemoćnim muškarcima i ženama i djeci, koji nisu bili dovoljno snalažljivi i nisu znali puta, Allah će, ima nade, oprostiti, jer Allah briše grijehe i prašta."[2]
Njegove su riječi i: "... na Allahovom putu za potlačene, za muškarce i žene i djecu, koji uzvikuju: 'Gospodaru naš, izbavi nas iz ovoga grada, čiji su stanovnici nasilnici, i Ti nam odredi zaštitnika, i Ti nam pošalji onoga koji će nam pomoći!'"[3] Uzvišeni Allah uvažit će opravdanje potlačenih, onih koji se ne budu odrekli onoga što im je On naredio. Prisiljena je osoba istodobno i potlačena. Ona se ne usteže izvršiti djelo koje joj se naredi. Hasan kaže: "Et-Tekijja[4] ostaje do Sudnjeg dana." Ibn-Abbas tvrdi da brak osobe koju prisile da izgovori riječi nakon kojih se brak automatski poništava – nije poništen. Isto to kažu i Ibn-Omer, Ibn-Zubejr, Ša'bi i Hasan.
Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, je rekao: "Djela se vrednuju prema namjeri."[5]

1 Ali-Imran, 28.

2 En-Nisa, 97-99.

3 En-Nisa, 75.

4 Hasan Basri. Tekijja znači opreznost u iskazivanju onoga što se nalazi u dubini duše svake osobe, kao npr. vjerovanja. Abd b. Humejd i Ibn-Ebu-Šejba u predanju od Avfa A'rabija prenose riječi Hasana Basrija: "Tekijja je dopuštena vjerniku sve do Sudnjeg dana, izuzev u slučaju ubistva nedužne osobe."

5 Ovaj je hadis kao prvi u ovoj zbirci naveden u potpunosti. Ibn-Hadžer, pokušavajući dosegnuti razlog zbog kojeg Buhari ponovno ukazuje na njega, veli: "Čini se da Buhari navodi ovaj hadis ovdje kako bi odgovorio svima koji prave razliku između prisile na djelo i prisile na izjavu. Ako se djela ne uzimaju u obzir u slučaju odsustva namjere, kao što na to ukazuje ovaj hadis, onda osoba na koju se vrši pritisak vrši radnju bez namjere; čak je njena namjera suprotna onome na šta je nagone."

6940. PRIČAO NAM JE Jahja b. Bukejr, njemu Lejs, a ovom Halid b. Jezid, prenoseći od Seida b. Ebu-Hilala, ovaj od Hilala b. Usame, on od Ebu-Seleme b. Abdur-Rahmana, a ovaj od Ebu-Hurejre da je kazivao:
"Allahov je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, u namazu učio ovu dovu: 'Gospodaru moj, sačuvaj Ajjaša b. Ebu-Rebija, Selemu b. Hišama i Velida b. Velida! Gospodaru moj, sačuvaj sve potlačene vjernike! Gospodaru moj, pokaži Svoju moć plemenu Mudar i iskušaj ga gladnim godinama kao u vrijeme Jusufa, alejhis-selam!'"[6]

٦٩٤٠. حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ بُكَيْرٍ حَدَّثَنَا اللَّيْثُ عَنْ خَالِدِ بْنِ يَزِيدَ عَنْ سَعِيدِ بْنِ أَبِي هِلاَلٍ عَنْ هِلاَلِ بْنِ أُسَامَةَ أَنَّ أَبَا سَلَمَةَ بْنَ عَبْدِالرَّحْمَنِ أَخْبَرَهُ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ كَانَ يَدْعُو فِي الصَّلاَةِ اللَّهُمَّ أَنْجِ عَيَّاشَ بْنَ أَبِي رَبِيعَةَ وَسَلَمَةَ بْنَ هِشَامٍ وَالْوَلِيدَ بْنَ الْوَلِيدِ اللَّهُمَّ أَنْجِ الْمُسْتَضْعَفِينَ مِنَ الْمُؤْمِنِينَ اللَّهُمَّ اشْدُدْ وَطْأَتَكَ عَلَى مُضَرَ وَابْعَثْ عَلَيْهِمْ سِنِينَ كَسِنِي يُوسُفَ .

O ONIMA KOJI SU IZABRALI UDARCE, UBISTVO I PONIŽENJE UMJESTO NEVJEROVANJA[7]

باب من اختار الضَّرْب والقَتْل والهَوان على الكُفْر

6941. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Abdullah b. Havšebin Taifi, njemu Abdul-Vehhab, a ovom Ejjub, prenoseći od Ebu-Kilaba, a ovaj od Enesa, radijallahu anhu, da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
"Osjetit će slast vjerovanja onaj kod kojeg se nađe troje: da mu Allah i Njegov Poslanik budu draži od svega drugog, da voli čovjeka (tj. ljude) isključivo u ime Allaha i da mrzi povratak nevjerstvu kao što mrzi da bude bačen u Vatru."[8]

٦٩٤١. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِاللهِ بْنِ حَوْشَبٍ الطَّائِفِيُّ حَدَّثَنَا عَبْدُالْوَهَّابِ حَدَّثَنَا أَيُّوبُ عَنْ أَبِي قِلاَبَةَ عَنْ أَنَسٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ ثَلاَثٌ مَنْ كُنَّ فِيهِ وَجَدَ حَلاَوَةَ الإِيمَانِ أَنْ يَكُونَ اللهُ وَرَسُولُهُ أَحَبَّ إِلَيْهِ مِمَّا سِوَاهُمَا وَأَنْ يُحِبَّ الْمَرْءَ لاَ يُحِبُّهُ إِلاَّ لِلَّهِ وَأَنْ يَكْرَهَ أَنْ يَعُودَ فِي الْكُفْرِ كَمَا يَكْرَهُ أَنْ يُقْذَفَ فِي النَّارِ .

---

6 Hadis ukazuje na to da se u teškim trenucima koji zadese muslimane učenjem *Kunut-dove* treba skrušeno obraćati Uzvišenom Allahu. Teški trenuci zadesili su Vjerovjesnikove, sallallahu alejhi ve sellem, drugove koji su ostali u Mekki, jer su živjeli u vrlo teškim uvjetima. Hadis, dalje, ukazuje i na to da onaj koji pod prijetnjom izgovori riječi nevjerstva ne prestaje biti musliman. Da je to istina, potvrđuje i slučaj tih Vjerovjesnikovih drugova, za koje je on, zajedno s muslimanima, učio dove.

7 U prethodnom je poglavlju bilo riječi o prislili kojoj je bio izložen Bilal, radijallahu anhu. On je izabrao udarce i poniženje umjesto riječi koje bi, kad ne bi bilo prisile, vodile u nevjerstvo. Tu su, također, spomenuti Habbab i Ammarovi roditelji, koji su umrli od udaraca koji su im bili zadani.

8 Ovaj hadis već je naveden u poglavlju *Vjerovanje*, ali je uvršten i u ovo poglavlje kao svojevrstan odgovor onima koji smatraju da je bolje izabrati riječi nevjerstva nego mučenje.

6942. PRIČAO NAM JE Seid b. Sulejman, njemu Abbad, a ovom Isma'il, prenoseći od Kajsa, a on od Seida b. Zejda da je rekao: "Doživio sam to da me je Omer (radijallahu anhu) vezivao (užeto ili nečim drugim) zbog islama; a da se brdo Uhud srušilo zbog onoga što ste učinili Osmanu (radijallahu anhu), imalo bi pravo da se sruši."[1]

٦٩٤٢. حَدَّثَنَا سَعِيدُ بْنُ سُلَيْمَانَ حَدَّثَنَا عَبَّادٌ عَنْ إِسْمَاعِيلَ سَمِعْتُ قَيْسًا سَمِعْتُ سَعِيدَ بْنَ زَيْدٍ يَقُولُ لَقَدْ رَأَيْتُنِي وَإِنَّ عُمَرَ مُوثِقِي عَلَى الإِسْلاَمِ وَلَوِ انْقَضَّ أُحُدٌ مِمَّا فَعَلْتُمْ بِعُثْمَانَ كَانَ مَحْقُوقًا أَنْ يَنْقَضَّ .

6943. PRIČAO NAM JE Museded, njemu Jahja, prenoseći od Isma'ila, ovaj od Kajsa, a on od Habbaba b. Erettija da je kazivao:
"Jednog dana, dok je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, u hladovini Kabe držao svoj ogrtač pod glavom, požalili smo mu se rekavši: 'Zar nećeš moliti Allaha da nam da pomoć i pobjedu, i zar nećeš za nas uputiti dove?'
'Doista je kod prijašnjih naroda bilo slučajeva', reče on, 'da čovjek bude zatrpan u iskopanu rupu u zemlji, a zatim mu testerom glava bude raspolovljena na dva dijela. Češljali su ih gvozdenim češljevima po golom tijelu i kostima, ali ih time nisu uspjeli odvratiti od njihove vjere. Tako mi Allaha, ova će se objava raširiti, tako da će osoba na jahalici slobodno jahati iz San'e u Hadremevt, ne plašeći se nikoga izuzev Allaha, i, za svoje ovce, vuka. Ali, vama se mnogo žuri.'"[2]

٦٩٤٣. حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ حَدَّثَنَا يَحْيَى عَنْ إِسْمَاعِيلَ حَدَّثَنَا قَيْسٌ عَنْ خَبَّابِ بْنِ الأَرَتِّ قَالَ شَكَوْنَا إِلَى رَسُولِ اللَّهِ ﷺ وَهُوَ مُتَوَسِّدٌ بُرْدَةً لَهُ فِي ظِلِّ الْكَعْبَةِ فَقُلْنَا أَلاَ تَسْتَنْصِرُ لَنَا أَلاَ تَدْعُو لَنَا فَقَالَ قَدْ كَانَ مَنْ قَبْلَكُمْ يُؤْخَذُ الرَّجُلُ فَيُحْفَرُ لَهُ فِي الأَرْضِ فَيُجْعَلُ فِيهَا فَيُجَاءُ بِالْمِنْشَارِ فَيُوضَعُ عَلَى رَأْسِهِ فَيُجْعَلُ نِصْفَيْنِ وَيُمْشَطُ بِأَمْشَاطِ الْحَدِيدِ مَا دُونَ لَحْمِهِ وَعَظْمِهِ فَمَا يَصُدُّهُ ذَلِكَ عَنْ دِينِهِ وَاللَّهِ لَيَتِمَّنَّ هَذَا الأَمْرُ حَتَّى يَسِيرَ الرَّاكِبُ مِنْ صَنْعَاءَ إِلَى حَضْرَمَوْتَ لاَ يَخَافُ إِلاَّ اللَّهَ وَالذِّئْبَ عَلَى غَنَمِهِ وَلَكِنَّكُمْ تَسْتَعْجِلُونَ .

1 Ove riječi je izrekao Seid b. Zejd, muž Omerove, radijallahu sestre, jer ga je Omer, prije nego je primao islam, ponižavao i mučio, pa ga je čak i vezivao, zbog islama. Buhari je ovu Seidovu izreku uvrstio u ovo poglavlje jer odgovara naslovu poglavlja. Naime, Seid i njegova supruga dali su prednost mučenju i poniženju nad nevjerovanjem.

2 Ovom se rečenicom muslimani pozivaju na strpljivost kojom treba da se naoružaju kako bi mogli izdržati poteškoće i mučenja koja dolaze. Ibn-Bettal veli da su islamski učenjaci saglasni u tome da veća nagrada pripada onome koji u slučaju prisile izabere smrt nego onome koji popusti pred prijetnjom. Ako osoba bude prisiljena na nešto što je manje zlo od nevjerovanja, kao npr. konzumiranje alkohola ili svinjskog mesa, bolje joj je izabrati taj čin nego smrt. Dio učenjaka malikijskog mezheba smatra da je u takvim prilikama grijeh ne pokoriti se, poredeći to s prilikama u kojima čovjek, da bi spasio život, jede meso uginule životinje ili pije alkohol.

O TOME KAD OSOBA POD PRISILOM ILI NJOJ SLIČNA OSOBA PRODAJE ŠTO[3]

باب في بيع المكره ونحوه في الحق وغيره

6944. PRIČAO NAM JE Abdul-Aziz b. Abdullah, njemu Lejs, a ovom Seid Makburi, prenoseći od svoga oca, a on Ebu-Hurejre, radijallahu anhu, da je kazivao:
"Jednom prilikom dok smo bili u džamiji izišao je među nas Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, i rekao nam: 'Pođimo židovima!' Krenuli smo zajedno s njim i ubrzo došli na mjesto gdje oni čitaju Tevrat. Tu je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, stao i obratio im se riječima: 'Skupino židova, prihvatite islam kako biste bili spašeni!'
'Obavijestio si nas, Ebu-Kasime!', odgovorili su.
'To je ono što od vas želim čuti!', reče on i još jednom ponovi svoj poziv, a oni opet rekoše: 'Obavijestio si nas, Ebu-Kasime!' Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, ponovio je svoj poziv i treći put, dodavši: 'Znajte da zemlja pripada Allahu i Njegovu Poslaniku, i primite k znanju da vas ja želim preseliti. Ko od vas ima nešto za prodaju neka to proda, jer zemlja pripada Allahu i Njegovu Poslaniku.'"[4]

٦٩٤٤. حَدَّثَنَا عَبْدُالْعَزِيزِ بْنُ عَبْدِاللهِ حَدَّثَنَا اللَّيْثُ عَنْ سَعِيدٍ الْمَقْبُرِيِّ عَنْ أَبِيهِ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ بَيْنَمَا نَحْنُ فِي الْمَسْجِدِ إِذْ خَرَجَ عَلَيْنَا رَسُولُ اللهِ ﷺ فَقَالَ انْطَلِقُوا إِلَى يَهُودَ فَخَرَجْنَا مَعَهُ حَتَّى جِئْنَا بَيْتَ الْمِدْرَاسِ فَقَامَ النَّبِيُّ ﷺ فَنَادَاهُمْ يَا مَعْشَرَ يَهُودَ أَسْلِمُوا تَسْلَمُوا فَقَالُوا قَدْ بَلَّغْتَ يَا أَبَا الْقَاسِمِ فَقَالَ ذَلِكَ أُرِيدُ ثُمَّ قَالَهَا الثَّانِيَةَ فَقَالُوا قَدْ بَلَّغْتَ يَا أَبَا الْقَاسِمِ ثُمَّ قَالَ الثَّالِثَةَ فَقَالَ اعْلَمُوا أَنَّ الأَرْضَ لِلَّهِ وَرَسُولِهِ وَإِنِّي أُرِيدُ أَنْ أُجْلِيَكُمْ فَمَنْ وَجَدَ مِنْكُمْ بِمَالِهِ شَيْئًا فَلْيَبِعْهُ وَإِلاَّ فَاعْلَمُوا أَنَّمَا الأَرْضُ لِلَّهِ وَرَسُولِهِ .

O TOME DA NIJE DOPUŠTEN BRAK S OSOBOM KOJA JE NA TO PRINUĐENA

باب لا يجوز نكاح المكره

Uzvišeni Allah veli: "I ne nagonite robinje svoje da se bludom bave – a one žele biti čestite – da biste stekli prolazna dobra ovoga svijeta; a ako ih neko na to prisili, Allah će im, zato što su bile primorane, oprostiti i prema njima milostiv biti."[5]

﴿وَلاَ تُكْرِهُوا فَتَيَاتِكُمْ عَلَى الْبِغَاءِ إِنْ أَرَدْنَ تَحَصُّنًا لِتَبْتَغُوا عَرَضَ الْحَيَاةِ الدُّنْيَا وَمَنْ يُكْرِهْهُنَّ فَإِنَّ اللهَ مِنْ بَعْدِ إِكْرَاهِهِنَّ غَفُورٌ رَحِيمٌ﴾ .

---

3 Buhari navodi ovaj hadis kao dokaz da je dopuštena trgovina s osobom koja je prisiljena na to, kao i s osobom koja je u nuždi.

4 Hadis je već naveden u dijelu o premještanju židova s Arabijskog poluotoka (poglavlje *O džizji*).

5 En-Nur, 33.

6945. PRIČAO NAM JE Jahja b. Kaze'a, njemu Malik, a ovom Abdur-Rahman b. Kasim, prenoseći od svoga oca, ovaj od Abdur-Rahmana i Mudžemme'a, sinova Jezida b. Džarija Ensarija, a oni od Hanse bint Hizam Ensari, da ju je njen otac udao, a već je bila udavana i razvedena. Njoj to nije bilo drago, pa je otišla Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, i on je poništio taj njezin brak.

٦٩٤٥. حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ قَزَعَةَ حَدَّثَنَا مَالِكٌ عَنْ عَبْدِالرَّحْمَنِ بْنِ الْقَاسِمِ عَنْ أَبِيهِ عَنْ عَبْدِالرَّحْمَنِ وَمُجَمِّعٍ ابْنَيْ يَزِيدَ بْنِ جَارِيَةَ الْأَنْصَارِيِّ عَنْ خَنْسَاءَ بِنْتِ خِذَامٍ الْأَنْصَارِيَّةِ أَنَّ أَبَاهَا زَوَّجَهَا وَهِيَ ثَيِّبٌ فَكَرِهَتْ ذَلِكَ فَأَتَتِ النَّبِيَّ ﷺ فَرَدَّ نِكَاحَهَا .

6946. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Jusuf, a njemu Sufjan, prenoseći od Ibn-Džurejdža, ovaj od Ibn-Ebu-Mulejke, on od Ebu-Amra, kojemu je ime Zekvan, a ovaj od Aiše, radijallahu anha, da je kazivala: "Upitala sam: 'Allahov Poslaniče, treba li od žena tražiti pristanak na brak?'
'Da', odgovorio je. 'A šta ako se traži pristanak djevojke koja se nije udavala, te se stidi iskazati svoje mišljenje?', upitala sam.
'Njena je šutnja znak odobravanja', odgovorio je."[1]

٦٩٤٦. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ يُوسُفَ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ عَنِ ابْنِ جُرَيْجٍ عَنِ ابْنِ أَبِي مُلَيْكَةَ عَنْ أَبِي عَمْرٍو هُوَ ذَكْوَانُ عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهَا قَالَتْ قُلْتُ يَا رَسُولَ اللهِ يُسْتَأْمَرُ النِّسَاءُ فِي أَبْضَاعِهِنَّ قَالَ نَعَمْ قُلْتُ فَإِنَّ الْبِكْرَ تُسْتَأْمَرُ فَتَسْتَحْيِي فَتَسْكُتُ قَالَ سُكَاتُهَا إِذْنُهَا .

NEĆE SE SMATRATI PUNOPRAVNIM POKLANJANJE ILI PRODAJA ROBA POD PRISILOM

باب
إِذَا أُكْرِهَ حَتَّى وَهَبَ عَبْدًا أَوْ بَاعَهُ لَمْ يَجُزْ

Neki smatraju da je to dopušteno ukoliko se kupac zavjetuje (u onome što je kupio uz prisilu i to može prodati i pokloniti), shodno njihovim riječima. Isti je slučaj i ako bi da će poslije svoje smrti dati slobodu robu kojeg je kupio od čovjeka koji je bio prisiljen da ga proda (pa je ta kupoprodaja valjana).

وَقَالَ بَعْضُ النَّاسِ فَإِنْ نَذَرَ الْمُشْتَرِي فِيهِ نَذْرًا فَهُوَ جَائِزٌ بِزَعْمِهِ وَكَذَلِكَ إِنْ دَبَّرَهُ .

1 O ovome je već bilo riječi u poglavlju *O sklapanju braka*.

6947. PRIČAO NAM JE Ebu-Nu'man, njemu Hammad b. Zejd, a ovom Amr b. Dinar, prenoseći od Džabira, radijallahu anhu, da je kazivao: "Neki je ensarija obećao da će osloboditi roba nakon svoje smrti, a nije imao druge imovine osim njega. To je saznao Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, pa je rekao: 'Ko će ga kupiti od mene?' Kupio ga je Nu'ajm b. Nehham za osam stotina dirhema." Džabir kaže: "Kupio je roba Kopta koji je umro u prvo doba (islama)."[2]

٦٩٤٧. حَدَّثَنَا أَبُو النُّعْمَانِ حَدَّثَنَا حَمَّادُ بْنُ زَيْدٍ عَنْ عَمْرِو بْنِ دِينَارٍ عَنْ جَابِرٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ أَنَّ رَجُلاً مِنَ الأَنْصَارِ دَبَّرَ مَمْلُوكًا وَلَمْ يَكُنْ لَهُ مَالٌ غَيْرُهُ فَبَلَغَ ذَلِكَ رَسُولَ اللهِ ﷺ فَقَالَ مَنْ يَشْتَرِيهِ مِنِّي فَاشْتَرَاهُ نُعَيْمُ بْنُ النَّحَّامِ بِثَمَانِ مِائَةِ دِرْهَمٍ قَالَ فَسَمِعْتُ جَابِرًا يَقُولُ عَبْدًا قِبْطِيًّا مَاتَ عَامَ أَوَّلَ .

O TOME DA JE OD (RIJEČI) *EL-IKRAH* (PRISILA) IZVEDENO *KURH* I *KERH* I DA IMAJU ISTO ZNAČENJE[3]

بَاب مِنَ الإِكْرَاهِ (كُرْهًا) وَ (كَرْهًا) وَاحِدٌ

6948. PRIČAO NAM JE Husejn b. Mensur, njemu Esbat b. Muhammed, a ovom Šejbani Sulejman b. Fejruz, prenoseći od Ikrime, a ovaj od Ibn-Abbasa... Šejbani kaže da mu je pričao i Ata Ebu-Haseni Suva'i te da on svakako prenosi od Ibn-Abbasa, radijallahu anhuma, da je kazivao: "U vrijeme neznaboštva vladao je običaj da nakon smrti nekog čovjeka njegovi nasljednici imaju najviše prava odlučiti o sudbini njegove supruge. Ako se neko od njih želio oženiti njome, mogao je to učiniti; mogao ju je udati i za drugoga ili je uopće ne udavati. U raspolaganju njome nasljednici su imali veća prava od njezine rodbine, pa je o tome objavljen ovaj ajet (tj.: 'O vjernici, zabranjuje vam se da žene kao stvari nasljeđujete, preko volje njihove...')"[4]

٦٩٤٨. حَدَّثَنَا حُسَيْنُ بْنُ مَنْصُورٍ حَدَّثَنَا أَسْبَاطُ بْنُ مُحَمَّدٍ حَدَّثَنَا الشَّيْبَانِيُّ سُلَيْمَانُ بْنُ فَيْرُوزَ عَنْ عِكْرِمَةَ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ قَالَ الشَّيْبَانِيُّ وَحَدَّثَنِي عَطَاءٌ أَبُو الْحَسَنِ السُّوَائِيُّ وَلاَ أَظُنُّهُ إِلاَّ ذَكَرَهُ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا (يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لاَ يَحِلُّ لَكُمْ أَنْ تَرِثُوا النِّسَاءَ كَرْهًا) قَالَ كَانُوا إِذَا مَاتَ الرَّجُلُ كَانَ أَوْلِيَاؤُهُ أَحَقَّ بِامْرَأَتِهِ إِنْ شَاءَ بَعْضُهُمْ تَزَوَّجَهَا وَإِنْ شَاءُوا زَوَّجَهَا وَإِنْ شَاءُوا لَمْ يُزَوِّجْهَا فَهُمْ أَحَقُّ بِهَا مِنْ أَهْلِهَا فَنَزَلَتْ هَذِهِ الآيَةُ فِي ذَلِكَ .

---

2 Muslim u svojoj verziji hadisa navodi da je to bilo u vrijeme vladavine Ibn-Zubejra. O ovome je opširno bilo govora u poglavlju o oslobađanju robova. Ovaj hadis odgovara naslovu poglavlja tako što je čovjek, koji je obećao da će nakon što umre njegov rob biti slobodan, postupio nerezonski. Naime, jedini imetak koji je imao bio je rob i to njegovo posjedovanje bilo je valjano posjedovanje. Međutim, čovjeku koji posjeduje roba ugovorom koji nije ispravan, a kojem obeća slobodu poslije svoje smrti, najpreče je da se taj njegov postupak poništi. (prim. M.M.)

3 Između ostalog, u prisilu spada i ono što ulazi u tematiku ovog ajeta. Već je o tome bilo govora u poglavlju *O tumačenju sure En-Nisa*. Neki učenjaci prave razliku između značenja riječi *kerhun* i *kurhun*, pa tako, po njima, *kurhun* znači sve ono na šta osoba prisili samu sebe, dok *kerhun* znači sve ono na šta je prisili neko drugi.

4 En-Nisa, 19.

AKO ŽENA BUDE PRISILJENA NA BLUD, NEĆE SE NAD NJOM IZVRŠITI KAZNA

باب إذا اسْتُكْرِهَتِ الْمَرْأَةُ عَلَى الزِّنَا فَلاَ حَدَّ عَلَيْهَا

O tome govore riječi Uzvišenog: "... a ako ih neko na to prisili, Allah će im, zato što su primorane bile, oprostiti i prema njima milostiv biti."[1]

فِي قَوْلِهِ تَعَالَى (وَمَنْ يُكْرِهْهُنَّ فَإِنَّ اللهَ مِنْ بَعْدِ إِكْرَاهِهِنَّ غَفُورٌ رَحِيمٌ).

6949. Lejs[2] kaže da MU JE PRIČAO Nafi'[3], prenoseći od Safijje, kćerke Ebu-Ubejdove, (da je kazivala): "Neki je rob, koji bijaše sastavni dio imovine što je pripadala halifi,[4] primorao robinju koja je bila dio petine ratnog plijena na blud i oduzeo joj nevinost. (Saznavši za to) Omer je, radijallahu anhu, naredio da se nad njim izvrši propisana kazna bičevanja i izgona,[5] ne dopustivši da se kazni robinja jer je bila primorana."
Ako se radi o robinji djevici kojoj je nevinost oduzeo slobodan muškarac, Zuhri kaže da će sudac procijeniti odštetu na osnovu njene vrijednosti, a taj muškarac bit će izbičevan. Ako je u pitanju robinja koja je i prije imala spolni odnos, nema, prema stavu učenjaka, plaćanja odštete, ali se izvršava kazna nad počiniteljem.

٦٩٤٩. وَقَالَ اللَّيْثُ حَدَّثَنِي نَافِعٌ أَنَّ صَفِيَّةَ بِنْتَ أَبِي عُبَيْدٍ أَخْبَرَتْهُ أَنَّ عَبْدًا مِنْ رَقِيقِ الإِمَارَةِ وَقَعَ عَلَى وَلِيدَةٍ مِنَ الْخُمُسِ فَاسْتَكْرَهَهَا حَتَّى اقْتَضَّهَا فَجَلَدَهُ عُمَرُ الْحَدَّ وَنَفَاهُ وَلَمْ يَجْلِدِ الْوَلِيدَةَ مِنْ أَجْلِ أَنَّهُ اسْتَكْرَهَهَا قَالَ الزُّهْرِيُّ فِي الأَمَةِ الْبِكْرِ يَفْتَرِعُهَا الْحُرُّ يُقِيمُ ذَلِكَ الْحَكَمُ مِنَ الأَمَةِ الْعَذْرَاءِ بِقَدْرِ قِيمَتِهَا وَيُجْلَدُ وَلَيْسَ فِي الأَمَةِ الثَّيِّبِ فِي قَضَاءِ الأَئِمَّةِ غُرْمٌ وَلَكِنْ عَلَيْهِ الْحَدُّ.

6950. PRIČAO NAM JE Ebu-Jeman, njemu Šu'ajb, a ovom Ebu-Zinad, prenoseći od A'redža, a on od Ebu-Hurejre da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Ibrahim, alejhis-selam, je iseljavajući se sa Sarom, došao u jedno mjesto[6] u kojem je vladao neki kralj ili silnik. Kralj je

٦٩٥٠. حَدَّثَنَا أَبُو الْيَمَانِ حَدَّثَنَا شُعَيْبٌ حَدَّثَنَا أَبُو الزِّنَادِ عَنِ الأَعْرَجِ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ هَاجَرَ إِبْرَاهِيمُ بِسَارَةَ دَخَلَ بِهَا قَرْيَةً فِيهَا مَلِكٌ مِنَ الْمُلُوكِ أَوْ جَبَّارٌ مِنَ الْجَبَابِرَةِ

1 En-Nur, 33. Tajbi veli da se iz ovog ajeta može zaključiti kako osobe koje izvrše silovanje zaslužuju Allahovu žestoku kaznu, jer u spominjanju milosti i oprosta koji se odnose na žene prisiljene da učine blud kao da se krije sljedeće značenje: "O vi koji se odlučujete na ovakav sraman čin, prestanite s tim, jer, iako su one na to natjerane, bile bi, da nije Allahovog oprosta i milosti, kažnjene! Pa kako je tek onda s vama?!"

2 Lejs b. Sa'd.

3 Omerov, radijallahu anhu, rob.

4 Tj. halifi Omeru, radijallahu anhu.

5 Radi se o pedeset udaraca bičem i protjerivanju iz mjesta boravka u trajanju od pola godine, jer njegova kazna iznosi polovicu kazne slobodne osobe. Iz toga se da zaključiti da je Omer, radijallahu anhu, smatrao kako se i rob protjeruje, kao što se to čini i sa slobodnom osobom.

6 To je mjesto Harran u Jordanu ili Egiptu.

zatražio da mu se pošalje Sara i krenuo prema njoj s namjerom da je izloži neprijatnostima. Ona je uzela abdest i klanjala, a potom kazala: 'Gospodaru moj, ako sam povjerovala u Tebe i Tvojeg Poslanika, nemoj dopustiti da mnome zagospodari nevjernik!' Tada se ovaj, trzajući nogom, onesviještio."[7]

فَأَرْسَلَ إِلَيْهِ أَنْ أَرْسِلْ إِلَيَّ بِهَا فَأَرْسَلَ بِهَا فَقَامَ إِلَيْهَا فَقَامَتْ تَوَضَّأُ وَتُصَلِّي فَقَالَتِ اللَّهُمَّ إِنْ كُنْتُ آمَنْتُ بِكَ وَبِرَسُولِكَ فَلاَ تُسَلِّطْ عَلَيَّ الْكَافِرَ فَغُطَّ حَتَّى رَكَضَ بِرِجْلِهِ .

O ZAKLETVI KOJOM SE, ZBOG BOJAZNI DA ĆE GA NEKO UBITI ILI GA IZLOŽITI NEPRIJATNOSTIMA, ZA SVOGA PRIJATELJA TVRDI DA MU JE BRAT

باب يمين الرجل لصاحبه إنه أخوه إذا خاف عليه القتل أو نحوه

U slučaju prisiljavanja bilo koje osobe koja se boji, stat će se u njenu odbranu i otkloniti prijetnja od nje. Takvu osobu treba i fizički zaštiti i nipošto je ne iznevjeriti. Ako čovjek zaštiti osobu koju na nešto nagone (te time prouzrokuje štetu ili smrt), neće snositi odgovornost niti će plaćati odštetu, a neće se nad njim izvršiti ni odmazda. Ako ko kome (kojem muslimanu) zaprijeti da mora popiti alkohola, ili pojesti mesa uginule životinje, ili prodati svoga roba, ili izjaviti da je nekome nešto dužan, ili da nekom nešto pokloni, ili da raskine neki ugovor, ili će mu, u protivnom, ubiti oca ili brata u islamu – čovjek može, na osnovu Vjerovjesnikovih, sallallahu alejhi ve sellem, riječi: "Svaki je musliman brat drugom muslimanu!" – takvo što i uraditi. Neki (učenjaci) kažu: "Ako bi se čovjeku reklo: 'Ili ćeš popiti alkohola ili pojesti mesa uginule životinje, ili ćemo ti ubiti sina ili oca ili nekoga od bliže rodbine' – ne bi smio uraditi ništa od toga, jer on nije osoba pod ucjenom." Ali oni zapadaju u protivrječnost kada kažu: "Ako se nekome kaže: 'Svakako ćemo ti ubiti oca ili sina ako nam ne prodaš ovog roba, ili ako ne dadneš izjavu da imaš duga prema toj i toj osobi, ili ako nekome to i to ne pokloniš' – dužan je, na osnovu analogije,

وَكَذَلِكَ كُلُّ مُكْرَهٍ يَخَافُ فَإِنَّهُ يَذُبُّ عَنْهُ الْمَظَالِمَ وَيُقَاتِلُ دُونَهُ وَلاَ يَخْذُلُهُ فَإِنْ قَاتَلَ دُونَ الْمَظْلُومِ فَلاَ قَوَدَ عَلَيْهِ وَلاَ قِصَاصَ وَإِنْ قِيلَ لَهُ لَتَشْرَبَنَّ الْخَمْرَ أَوْ لَتَأْكُلَنَّ الْمَيْتَةَ أَوْ لَتَبِيعَنَّ عَبْدَكَ أَوْ تُقِرُّ بِدَيْنٍ أَوْ تَهَبُ هِبَةً وَتَحُلُّ عُقْدَةً أَوْ لَنَقْتُلَنَّ أَبَاكَ أَوْ أَخَاكَ فِي الإِسْلاَمِ وَمَا أَشْبَهَ ذَلِكَ وَسِعَهُ ذَلِكَ لِقَوْلِ النَّبِيِّ ﷺ الْمُسْلِمُ أَخُو الْمُسْلِمِ وَقَالَ بَعْضُ النَّاسِ لَوْ قِيلَ لَهُ لَتَشْرَبَنَّ الْخَمْرَ أَوْ لَتَأْكُلَنَّ الْمَيْتَةَ أَوْ لَنَقْتُلَنَّ ابْنَكَ أَوْ أَبَاكَ أَوْ ذَا رَحِمٍ مُحَرَّمٍ لَمْ يَسَعْهُ لأَنَّ هَذَا لَيْسَ بِمُضْطَرٍّ ثُمَّ نَاقَضَ فَقَالَ إِنْ قِيلَ لَهُ لَنَقْتُلَنَّ أَبَاكَ أَوِ ابْنَكَ أَوْ لَتَبِيعَنَّ هَذَا الْعَبْدَ أَوْ تُقِرُّ بِدَيْنٍ أَوْ تَهَبُ يَلْزَمُهُ فِي الْقِيَاسِ وَلَكِنَّا نَسْتَحْسِنُ وَنَقُولُ الْبَيْعُ وَالْهِبَةُ وَكُلُّ عُقْدَةٍ فِي ذَلِكَ بَاطِلٌ فَرَّقُوا بَيْنَ كُلِّ ذِي رَحِمٍ مُحَرَّمٍ وَغَيْرِهِ بِغَيْرِ كِتَابٍ وَلاَ سُنَّةٍ وَقَالَ النَّبِيُّ ﷺ قَالَ إِبْرَاهِيمُ لاِمْرَأَتِهِ

7 Ibn-Munzir smatra da u ovom poglavlju nije trebalo navoditi ovaj hadis jer ne postoji logička veza između hadisa i teme, osim činjenice da Sara nema grijeha zbog osamljivanja s vladarom jer je bila primorana na to. Kermani se slaže s Ibn-Bettalom i dodaje: "Sara nema grijeha zbog osamljivanja s vladarom zato što je na to bila primorana. Ona je bila zaštićena od svakog zla, ali ako bi neka druga žena bila silovana, ne bi se nad njom izvršila kazna koja je propisana za blud."

ispuniti ono što se od njega traži. Ali mi smatramo da je svaka kupoprodaja, darivanje i sl. u ovakvoj situaciji nezakonita."[1] Oni, dakle, bez argumenata iz Kur'ana ili sunneta prave razliku između rodbine i ostalih ljudi, a Vjerovjesnik sallallahu alejhi ve sellem, je rekao: "Ibrahim, alejhi selam, je za svoju ženu kazao: 'Ovo je moja sestra!', misleći: sestra u Allahovoj vjeri." Neha'i veli: "Ako je onaj koji nečiju zakletvu traži nepravedan, onda se u obzir uzima namjera osobe koja se zaklinje, a ako je osobi koja traži zakletvu nanesena nepravda, onda se u obzir uzima njena namjera."

هَذِهِ أُخْتِي وَذَلِكَ فِي اللهِ وَقَالَ النَّخَعِيُّ إِذَا كَانَ الْمُسْتَحْلِفُ ظَالِمًا فَنِيَّةُ الْحَالِفِ وَإِنْ كَانَ مَظْلُومًا فَنِيَّةُ الْمُسْتَحْلِفِ .

6951. PRIČAO NAM JE Jahja b. Bukejr, njemu Lejs, a ovom Ukajl, prenoseći od Ibn-Šihaba, ovaj od Salima, a on od Abdullaha b. Omera, radijallahu anhu, da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Svaki je musliman brat drugom muslimanu: neće mu učiniti nepravdu niti će ga na cjedilu ostaviti.[2] A onome koji svome bratu pomogne onda kada mu pomoć bude neophodna – Allah će mu pomoći onda kada mu pomoć bude najpotrebnija."

٦٩٥١. حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ بُكَيْرٍ حَدَّثَنَا اللَّيْثُ عَنْ عُقَيْلٍ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ أَنَّ سَالِمًا أَخْبَرَهُ أَنَّ عَبْدَاللهِ بْنَ عُمَرَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا أَخْبَرَهُ أَنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ قَالَ الْمُسْلِمُ أَخُو الْمُسْلِمِ لاَ يَظْلِمُهُ وَلاَ يُسْلِمُهُ وَمَنْ كَانَ فِي حَاجَةِ أَخِيهِ كَانَ اللهُ فِي حَاجَتِهِ .

6952. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Abdur-Rahim, njemu Seid b. Sulejman, a ovom Hušejm, prenoseći od Ubejdullaha b. Ebu-Bekra b. Enesa, a ovaj od Enesa, radijallahu anhu, (da je kazivao): "Allahov je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: 'Priteci u pomoć svome bratu, bio on nasilnik ili onaj kome se nasilje čini.' Neki čovjek tada upita: 'Allahov Poslaniče, pomoći ću mu ako mu je nepravda nanesena, ali kako ću mu pomoći ako je nasilnik?!' 'Spriječi ga da čini nasilje, i tako ćeš mu pomoći', reče on."[3]

٦٩٥٢. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِالرَّحِيمِ حَدَّثَنَا سَعِيدُ بْنُ سُلَيْمَانَ حَدَّثَنَا هُشَيْمٌ أَخْبَرَنَا عُبَيْدُاللهِ بْنُ أَبِي بَكْرِ بْنِ أَنَسٍ عَنْ أَنَسٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ انْصُرْ أَخَاكَ ظَالِمًا أَوْ مَظْلُومًا فَقَالَ رَجُلٌ يَا رَسُولَ اللهِ أَنْصُرُهُ إِذَا كَانَ مَظْلُومًا أَفَرَأَيْتَ إِذَا كَانَ ظَالِمًا كَيْفَ أَنْصُرُهُ قَالَ تَحْجُزُهُ أَوْ تَمْنَعُهُ مِنَ الظُّلْمِ فَإِنَّ ذَلِكَ نَصْرُهُ .

1 Ibn-Bettal veli: "Ako nasilnik sinu nekog čovjeka kaže: 'Ako ne popiješ alkohola ili ne pojedeš svinjetine, ubit ću ti oca!', isto je kao da mu je rekao: '... ubit ću ti sina ili nekog iz rodbine!' Ako mu se ovaj pokori, neće, prema mišljenju većine učenjaka, biti grešan." Ebu-Hanifa smatra da je takva osoba ipak grešna jer se ona ne smatra prinuđenom, s obzirom na to da se prijetnja ne upućuje njemu, nego nekom drugom. Prinuđena je osoba, prema mišljenju Ebu-Hanife, samo ona kojoj se lično prijeti.

2 Neće ga iznevjeriti, niti će ga prepustiti nasilu i nasilnicima, niti će ga ostaviti u nevolji.

3 Ovo poglavlje sadrži petnaest *merfu* i tri *muallek* hadisa. Svi su oni već navođeni u prethodnim poglavljima.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

U ime Allaha, Svemilosnog, Samilosnog!

كِتَابُ الْحِيَلِ

DOSJETKE

O IZBJEGAVANJU DOSJETKI I O TOME DA SVAKOM ČOVJEKU PRIPADA ONO ŠTO JE NAUMIO U POGLEDU ZAKLETVI I DRUGIH DJELA[1]

باب
في تَرْكِ الْحِيَلِ
وَأَنَّ لِكُلِّ امْرِئٍ مَا نَوَى فِي الأَيْمَانِ وَغَيْرِهَا

6953. PRIČAO NAM JE Ebu-Nu'man, njemu Hammad b. Zejd, a ovom Jahja b. Seid, prenoseći od Muhammeda b. Ibrahima, a on od Alkame b. Vekkasa da je Omer b. Hattab, radijallahu anhu, držeći predavanje, rekao:

٦٩٥٣. حَدَّثَنَا أَبُو النُّعْمَانِ حَدَّثَنَا حَمَّادُ بْنُ زَيْدٍ عَنْ يَحْيَى بْنِ سَعِيدٍ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ إِبْرَاهِيمَ عَنْ عَلْقَمَةَ بْنِ وَقَّاصٍ قَالَ سَمِعْتُ عُمَرَ بْنَ الْخَطَّابِ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ يَخْطُبُ قَالَ سَمِعْتُ النَّبِيَّ ﷺ

1 U arapskom se jeziku dosjetka, lukavstvo, varka ili trik označava riječju *hiletun* (mn. *hijelun*). Ta riječ označava ostvarenje željenog cilja korištenjem skrivenih metoda, koje nisu vidljive drugim ljudima. Islamski učenjaci različito gledaju na upotrebu lukavstva u rješavanju nekog šerijatskopravnog problema. Ako se pomoću lukavstva (*hile*) koje je dopušteno izbjegava nešto što je loše, tada je upotreba lukavstva dopuštena, pa i poželjna. Ako se pak pomoću lukavstva želi izbjeći nešto što je lijepo raditi, tada je njegova upotreba pokuđena (mekruh). Ako će upotreba lukavstva dovesti do oduzimanja nečijeg prava ili do afirmacije nečega što je u suprotnosti s islamskim propisima, tada je upotreba lukavstva zabranjena (haram).
Neki smatraju da je upotreba lukavstva dopuštena, a kao potvrdu za svoj stav navode sljedeće:
– riječi Uzvišenog Allaha: "I uzmi rukom svojom snop i njime udari, samo zakletvu ne prekrši!" (Sad, 44)
– život i djelo Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, koji su utemeljeni na pouzdanim hadisima iz značajnih zbirki kao što su suneni. Tu se, npr., nalazi predanje od Ebu-Umame b. Sehla o jednom slabašnom čovjeku koji je počinio blud;
– činjenicu da tu spadaju sve kauzalne rečenice.
Zastupnici drukčijeg mišljenja kao dokaze navode sljedeće:
– slučaj sinova Israilovih, koji odmaraju subotom i kojima je rad taj dan zabranjen. Oni su se dosjetili kako uloviti ribu koja im je u izobilju dolazila taj dan, a nestajala drugim danima: nisu je lovili, ali su je spriječili da se udalji, te su je samo pokupili sljedeći dan. Uzvišeni Allah kaznio ih je za taj njihov postupak;
– hadis Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem: "Njima je bila zabranjena upotreba masti, ali su je oni prodavali, a dobit koju bi ostvarivali trošili su i kupovali hranu koju su jeli";
– hadis kojim se ženi zabranjuje formalna udaja za drugu osobu nakon treće rastave braka, kako bi joj bilo dopušteno da se ponovo uda za svog prvog muža.
Razlozi različitog gledanja na ovaj problem leže u različitom shvatanju suštine ovog problema. Tako oni koji smatraju da je suština u jezičkoj formulaciji dopuštaju dosjetke. S druge strane, oni koji smatraju da je suština u skrivenom značenju ne dopuštaju korištenje dosjetkama.

"Čuo sam Allahovog Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, kako govori: 'Ljudi, doista se djela vrednuju prema namjerama, i svakome pripada ono što je naumio. Onaj koji se iseli (učini hidžru) radi Allaha i Njegova Poslanika – tako će mu iseljenje biti i upisano. A onaj koji se iseli radi materijalne koristi ili žene kojom se namjerava oženiti – iseljenje će mu biti upisano onako kako ga je i učinio.'"

يَقُولُ يَا أَيُّهَا النَّاسُ إِنَّمَا الأَعْمَالُ بِالنِّيَّةِ وَإِنَّمَا لامْرِئٍ مَا نَوَى فَمَنْ كَانَتْ هِجْرَتُهُ إِلَى اللهِ وَرَسُولِهِ فَهِجْرَتُهُ إِلَى اللهِ وَرَسُولِهِ وَمَنْ هَاجَرَ إِلَى دُنْيَا يُصِيبُهَا أَوِ امْرَأَةٍ يَتَزَوَّجُهَا فَهِجْرَتُهُ إِلَى مَا هَاجَرَ إِلَيْهِ .

O DOSJETKAMA U VEZI S NAMAZOM

باب في الصَّلاةِ

6954. PRIČAO MI JE Ishak b. Nasr, njemu Abdur-Rezzak, a ovom Ma'mer, prenoseći od Hemmama, ovaj od Ebu-Hurejre, a on od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, da je rekao: "Uzvišeni Allah neće primiti ničiji namaz koji bude obavljen bez abdesta, sve dok se on ne obavi s abdestom."[1]

٦٩٥٤. حَدَّثَنِي إِسْحَاقُ بْنُ نَصْرٍ حَدَّثَنَا عَبْدُالرَّزَّاقِ عَنْ مَعْمَرٍ عَنْ هَمَّامٍ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ لاَ يَقْبَلُ اللهُ صَلاَةَ أَحَدِكُمْ إِذَا أَحْدَثَ حَتَّى يَتَوَضَّأَ .

O DOSJETKAMA U VEZI SA ZEKATOM I O TOME DA NIJE DOPUŠTENO RAZDVAJATI IMOVINU KOJA SE SASTOJI OD JEDNE VRSTE ROBE NITI SPAJATI DVIJE RAZLIČITE VRSTE DA BI SE IZBJEGLO DAVANJE ZEKATA

باب
في الزَّكَاةِ وَأَنْ لا يُفَرَّقَ بَيْنَ مُجْتَمِعٍ
وَلاَ يُجْمَعَ بَيْنَ مُتَفَرِّقٍ خَشْيَةَ الصَّدَقَةِ

6955. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Abdullah Ensari, njemu njegov otac, a ovom Sumama b. Abdullah b. Enes, prenoseći od Enesa da je kazivao: "Ebu-Bekr zapisao mi je sve ono na što se daje zekat i sve ono što je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, pojasnio u vezi s tim, te da se nije dopušteno spajati dvije različite vrste robe niti razdvajati na dijelove jednu vrstu kako bi se izbjeglo davanje zekata."

٦٩٥٥. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِاللهِ الأَنْصَارِيُّ حَدَّثَنَا أَبِي حَدَّثَنَا ثُمَامَةُ بْنُ عَبْدِاللهِ بْنِ أَنَسٍ أَنَّ أَنَسًا حَدَّثَهُ أَنَّ أَبَا بَكْرٍ كَتَبَ لَهُ فَرِيضَةَ الصَّدَقَةِ الَّتِي فَرَضَ رَسُولُ اللهِ ﷺ وَلاَ يُجْمَعُ بَيْنَ مُتَفَرِّقٍ وَلاَ يُفَرَّقُ بَيْنَ مُجْتَمِعٍ خَشْيَةَ الصَّدَقَةِ .

---

1 Ibn-Munir veli: "Buhari je ovim naslovom želio dati odgovor onima koji smatraju da je namaz valjan osobi koja na posljednjem sjedenju u namazu pokvari abdest, jer se, po njihovom mišljenju, kvarenjem abdesta izlazi iz namaza kao što se iz namaza izlazi predajom selama."

6956. PRIČAO NAM JE Kutejba, njemu Isma'il b. Džafer, prenoseći od Ebu-Suhejla, ovaj od svoga oca, a on od Talhe b. Ubejdullaha da je kazivao: "Neki je beduin došao raščupane kose Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, i rekao mu: 'Allahov Poslaniče, kaži mi koje mi je namaze Uzvišeni Allah propisao kao strogu obavezu?'
'Pet dnevnih namaza, a, ako želiš, možeš klanjati i dobrovoljne namaze', odgovorio mu je.
'Allahov Poslaniče, kaži mi koliko mi je Uzvišeni Allah propisao da moram postiti?', upitao je ovaj dalje. 'Post mjeseca ramazana, a, ako želiš, možeš posti i dobrovoljni post', odgovorio mu je.
'A koje su moje obaveze kad je u pitanju zekat?', upitao ga je ponovo..."
Prenosilac hadisa veli: "Allahov mu je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, objasnio temelje islama, a on je na to rekao: 'Tako mi Onoga koji te je počastio, neću činiti ništa od onoga što mi nije obaveza, niti ću izostaviti išta od onoga što mi je propisao Uzvišeni Allah!'
'Spašen je ako je istinu rekao!' (ili: 'Ući će u Džennet ako je istinu rekao!'), reče na to Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem."
Neki učenjaci kažu: "Obaveza je na stotinu i dvadeset deva dati dvije trogodišnje deve, ali ako se namjerno smanji taj broj, ili nekome pokloni dio, ili se posluži lukavstvom kako bi se izbjeglo davanje zekata, nema nikakve odgovornosti."[2]

٦٩٥٦. حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ حَدَّثَنَا إِسْمَاعِيلُ بْنُ جَعْفَرٍ عَنْ أَبِي سُهَيْلٍ عَنْ أَبِيهِ عَنْ طَلْحَةَ بْنِ عُبَيْدِ اللهِ أَنَّ أَعْرَابِيًّا جَاءَ إِلَى رَسُولِ اللهِ ﷺ ثَائِرَ الرَّأْسِ فَقَالَ يَا رَسُولَ اللهِ أَخْبِرْنِي مَاذَا فَرَضَ اللهُ عَلَيَّ مِنَ الصَّلاَةِ فَقَالَ الصَّلَوَاتِ الْخَمْسَ إِلاَّ أَنْ تَطَوَّعَ شَيْئًا فَقَالَ أَخْبِرْنِي بِمَا فَرَضَ اللهُ عَلَيَّ مِنَ الصِّيَامِ قَالَ شَهْرَ رَمَضَانَ إِلاَّ أَنْ تَطَوَّعَ شَيْئًا قَالَ أَخْبِرْنِي بِمَا فَرَضَ اللهُ عَلَيَّ مِنَ الزَّكَاةِ قَالَ فَأَخْبَرَهُ رَسُولُ اللهِ ﷺ شَرَائِعَ الإِسْلاَمِ قَالَ وَالَّذِي أَكْرَمَكَ لاَ أَتَطَوَّعُ شَيْئًا وَلاَ أَنْقُصُ مِمَّا فَرَضَ اللهُ عَلَيَّ شَيْئًا فَقَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ أَفْلَحَ إِنْ صَدَقَ أَوْ دَخَلَ الْجَنَّةَ إِنْ صَدَقَ وَقَالَ بَعْضُ النَّاسِ فِي عِشْرِينَ وَمِائَةِ بَعِيرٍ حِقَّتَانِ فَإِنْ أَهْلَكَهَا مُتَعَمِّدًا أَوْ وَهَبَهَا أَوِ احْتَالَ فِيهَا فِرَارًا مِنَ الزَّكَاةِ فَلاَ شَيْءَ عَلَيْهِ .

2 Ibn-Bettal veli: "Učenjaci se slažu da čovjek ima pravo raspolaganja svojom imovinom tokom cijele godine. Tako on može prodavati, poklanjati ili klati životinje, ako nema namjeru izbjeći davanje zekata. Učenjaci se također slažu da, nakon što se navrši godina dana, nije dopuštena upotreba smicalica kao što su razdvajanje imovine iste vrste ili spajanje različitih vrsta. Imam Malik smatra da je onaj koji namjerno smanji svoju imovinu ispod nisaba kako bi izbjegao davanje zekata – obavezan dati zekat. Imam Ebu-Hanifa smatra da takva osoba nije obavezna dati zekat, čak i ako namjerno, u cilju izbjegavanja plaćanja zekata, smanji svoju imovinu ispod nisaba i sve to učini dan ili dva prije navršenja godine dana."

6957. PRIČAO MI JE Ishak, njemu Abdur-Rezzak, a ovom Ma'mer, prenoseći od Hemmama, a ovaj od Ebu-Hurejre, radijallahu anhu, da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
"Na Sudnjem će se danu bogatstvo svakoga od vas pojaviti kao opasna zmija otrovnica od koje će bježati njen vlasnik. Ona će ga stalno proganjati, govoreći: 'Ja sam tvoje bogatstvo!' Tako mi Allaha, neće ga prestati proganjati sve dok on ne ispruži svoju ruku i on ne iščezne progutan u njenim ustima."[1]

٦٩٥٧. حَدَّثَنِي إِسْحَاقُ حَدَّثَنَا عَبْدُالرَّزَّاقِ حَدَّثَنَا مَعْمَرٌ عَنْ هَمَّامٍ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ يَكُونُ كَنْزُ أَحَدِكُمْ يَوْمَ الْقِيَامَةِ شُجَاعًا أَقْرَعَ يَفِرُّ مِنْهُ صَاحِبُهُ فَيَطْلُبُهُ وَيَقُولُ أَنَا كَنْزُكَ قَالَ وَاللهِ لَنْ يَزَالَ يَطْلُبُهُ حَتَّى يَبْسُطَ يَدَهُ فَيُلْقِمَهَا فَاهُ .

6958. Allahov je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
"Ako vlasnik stoke na nju ne dadne propisani zekat, ona će na Sudnjem danu njime gospodariti i žestoko ga svojim nogama udarati po licu."
Neki su učenjaci za čovjeka koji posjeduje deve i plaši se da će na njih morati dati zekat, te ih stoga proda i kupi druge deve ili ovce, ili zadrži novac, izbjegavajući tako, uz pomoć lukavstva, samo za jedan dan, obavezu davanja zekata – rekli da nema nikakva grijeha. Isti učenjaci kažu da je čovjeku dopušteno dati zekat na jedan dan prije nego što istekne godina, ili za šest (mjeseci)[2] prije negoli nastupi vrijeme (za koje vrijedi ta obaveza).[3]

٦٩٥٨. وَقَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ إِذَا مَا رَبُّ النَّعَمِ لَمْ يُعْطِ حَقَّهَا تُسَلَّطُ عَلَيْهِ يَوْمَ الْقِيَامَةِ فَتَخْبِطُ وَجْهَهُ بِأَخْفَافِهَا وَقَالَ بَعْضُ النَّاسِ فِي رَجُلٍ لَهُ إِبِلٌ فَخَافَ أَنْ تَجِبَ عَلَيْهِ الصَّدَقَةُ فَبَاعَهَا بِإِبِلٍ مِثْلِهَا أَوْ بِغَنَمٍ أَوْ بِبَقَرٍ أَوْ بِدَرَاهِمَ فِرَارًا مِنَ الصَّدَقَةِ بِيَوْمٍ احْتِيَالاً فَلاَ بَأْسَ عَلَيْهِ وَهُوَ يَقُولُ إِنْ زَكَّى إِبِلَهُ قَبْلَ أَنْ يَحُولَ الْحَوْلُ بِيَوْمٍ أَوْ بِسِتَّةٍ جَازَتْ عَنْهُ .

1 Ovdje je riječ o imovini koja se skriva i gomila i na koju se ne daje zekat.

2 U drugoj verziji stoji: ili za godinu.

3 Buhari ovdje misli na Ebu-Hanifu. On želi pokazati kako su njegovi stavovi protivrječni. Čini se da on želi kazati: "Kako neko može izbjeći davanje zekata namjernim smanjenjem imovine ispod nisaba prije nego što istekne godina dana, a da ne bude grešan, kad u isto vrijeme, po tom shvatanju, ta ista osoba može dati zekat i prije nego što postane dužna, tj. prije nego što se napuni godina dana?" Ajni, međutim, kaže da ovdje nema protivrječnosti, jer Ebu-Hanifa ne smatra da je osoba dužna dati zekat prije negoli se napuni godina dana u kojoj je on u potpunosti posjedovao toliko koliko iznosi nisab, već da je davanje zekata prije nastupanja propisanog vremena dopušteno, kao što je dopušteno vratiti nekome dug prije isteka roka za vraćanje.

6959. PRIČAO NAM JE Kutejba b. Seid, njemu Lejs, a ovom Ibn-Šihab, prenoseći od Ubjedullaha b. Abdullaha b. Utbe, a on od Ibn-Abbasa da je kazivao: "Sa'd b. Ubada Ensari tražio je od Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, fetvu o zavjetu svoje majke, koja je umrla, a da prije smrti nije uspjela ispuniti svoj zavjet, pa mu je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: 'Ispuni za nju taj zavjet.'"[4] Neki ljudi[5] kažu: "Kada broj deva dostigne dvadeset, dužnost je na ime zekata dati četiri ovce. Ako ih čovjek pokloni prije negoli se napuni godina dana, ili ih proda, izbjegavajući, služeći se tim lukavstvom, davanje zekata – on nema nikakve obaveze. Isti je slučaj ako čovjek smanjenje njihova broja prouzrokuje klanjem – ni tada on nema nikakve obaveze."

٦٩٥٩. حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ بْنُ سَعِيدٍ حَدَّثَنَا لَيْثٌ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ عَنْ عُبَيْدِاللهِ بْنِ عَبْدِاللهِ بْنِ عُتْبَةَ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ أَنَّهُ قَالَ اسْتَفْتَى سَعْدُ بْنُ عُبَادَةَ الأَنْصَارِيُّ رَسُولَ اللهِ ﷺ فِي نَذْرٍ كَانَ عَلَى أُمِّهِ تُوُفِّيَتْ قَبْلَ أَنْ تَقْضِيَهُ فَقَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ اقْضِهِ عَنْهَا وَقَالَ بَعْضُ النَّاسِ إِذَا بَلَغَتِ الإِبِلُ عِشْرِينَ فَفِيهَا أَرْبَعُ شِيَاهٍ فَإِنْ وَهَبَهَا قَبْلَ الْحَوْلِ أَوْ بَاعَهَا فِرَارًا وَاحْتِيَالاً لإِسْقَاطِ الزَّكَاةِ فَلاَ شَيْءَ عَلَيْهِ وَكَذَلِكَ إِنْ أَتْلَفَهَا فَمَاتَ فَلاَ شَيْءَ فِي مَالِهِ .

O DOSJETKAMA U VEZI SA SKLAPANJEM BRAKA[6]

بَاب الْحِيلَةِ فِي النِّكَاحِ

6960. PRIČAO NAM JE Musedded, njemu Jahja b. Seid, prenoseći od Ubjedullaha, ovaj od Nafija, a on od Abdullaha, radijallahu anhu, da je kazivao:"Allahov je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, zabranio *šigar*." Upitao sam Nafija: "A šta je to *šigar* ?", pa mi je odgovorio: "To je kada se čovjek oženi kćerkom nekog čovjeka, a zauzvrat tog čovjeka oženi svojom kćerkom, izbjegavajući na taj način vjenčani dar (mehr), ili kada se, izbjegavajući davanje vjenčanog dara, oženi njegovom sestrom, a zauzvrat za njega uda svoju sestru."[7]Neki ljudi

٦٩٦٠. حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ سَعِيدٍ عَنْ عُبَيْدِاللهِ قَالَ حَدَّثَنِي نَافِعٌ عَنْ عَبْدِاللهِ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ أَنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ نَهَى عَنِ الشِّغَارِ قُلْتُ لِنَافِعٍ مَا الشِّغَارُ قَالَ يَنْكِحُ ابْنَةَ الرَّجُلِ وَيُنْكِحُهُ ابْنَتَهُ بِغَيْرِ صَدَاقٍ وَيَنْكِحُ أُخْتَ الرَّجُلِ وَيُنْكِحُهُ أُخْتَهُ بِغَيْرِ صَدَاقٍ وَقَالَ بَعْضُ النَّاسِ إِنِ احْتَالَ حَتَّى تَزَوَّجَ عَلَى الشِّغَارِ فَهُوَ جَائِزٌ

4 Muhelleb veli: "Ovaj je hadis dokaz da obaveza zekata ne prestaje smrću niti smišljanjem dosjetki, jer ako ne spada obaveza ispunjenja zavjeta, ne spada ni obaveza zekata, budući je zekat važniji od zavjeta.

5 Buhari ovakvom formulacijom uvijek misli na Ebu-Hanifu ili pak na učenjake hanefijskog mezheba. O stavu hanefijskog mezheba da zekat nije obavezno dati sve dok se ne navrši puna godina dana u kojoj se posjeduje nisab već je bilo riječi. Kako neko može biti obavezan ako tokom cijele godine nije posjedovao vrijednost nisaba?!

6 Ibn-Munir veli: "Buharijevo spominjanje *šigara* u poglavlju *O dosjetkama* možda nije na mjestu, jer i oni koji su kazali da je dopušten takav brak zahtijevaju da se isplati odgovarajući vjenčani dar (*mehr*)."

7 Ovaj hadis naveden je u poglavlju *O braku*. Ibn-Hadžer Askalani, pokušavajući odgonetnuti kakve se sve dosjetke mogu smisliti da bi se izbjeglo davanje mehra, veli: "Ono što se meni čini jest to da se dosjetka

vele: "Ako čovjek upotrijebi dosjetku kako bi se pomoću *šigara* oženio – bit će mu to dopušteno, ali je uvjet bezvrijedan."[1] O pitanju privremenog braka (mut'a) kažu: "Brak je manjkav, a uvjet je nezakonit."Neki drugi vele: "*Mut'a* i *šigar* jesu dopušteni, ali je uvjetovanje bezvrijedno."[2]

وَالشَّرْطُ بَاطِلٌ وَقَالَ فِي الْمُتْعَةِ النِّكَاحُ فَاسِدٌ وَالشَّرْطُ بَاطِلٌ وَقَالَ بَعْضُهُمُ الْمُتْعَةُ وَالشِّغَارُ جَائِزٌ وَالشَّرْطُ بَاطِلٌ .

6961. PRIČAO NAM JE Museddeđ, njemu Jahja, a ovom Ubejdullah b. Omer, prenoseći od Zuhrija, ovaj od Hasana i Abdullaha b. Muhammeda b. Alija da je njihov otac kazivao: "Rekli su Aliji, radijallahu anhu: 'Ibn-Abbas ne vidi ništa loše u privremenom braku (*mut'a*)', pa je on odgovorio: 'Doista je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, na dan Hajbera dokinuo privremeni brak, a tada je zabranio i jedenje mesa domaćih magaraca.'"[3] Neki islamski učenjaci kažu: "Ako se neko posluži lukavstvom i sklopi privremeni brak, taj je brak ništavan." Neki drugi kažu: "Brak je ništavan, a uvjet bezvrijedan."[4]

٦٩٦١. حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ حَدَّثَنَا يَحْيَى عَنْ عُبَيْدِاللهِ بْنِ عُمَرَ حَدَّثَنَا الزُّهْرِيُّ عَنِ الْحَسَنِ وَعَبْدِاللهِ ابْنَيْ مُحَمَّدِ بْنِ عَلِيٍّ عَنْ أَبِيهِمَا أَنَّ عَلِيًّا رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قِيلَ لَهُ إِنَّ ابْنَ عَبَّاسٍ لَا يَرَى بِمُتْعَةِ النِّسَاءِ بَأْسًا فَقَالَ إِنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ نَهَى عَنْهَا يَوْمَ خَيْبَرَ وَعَنْ لُحُومِ الْحُمُرِ الإِنْسِيَّةِ وَقَالَ بَعْضُ النَّاسِ إِنِ احْتَالَ حَتَّى تَمَتَّعَ فَالنِّكَاحُ فَاسِدٌ وَقَالَ بَعْضُهُمُ النِّكَاحُ جَائِزٌ وَالشَّرْطُ بَاطِلٌ .

---

u ovom slučaju ogleda u tome da se bogataš i siromah dogovore, pa se bogataš oženi kćerkom siromaha, a siromah, misleći da će se zauzvrat i on oženiti njegovom kćerkom ili sestrom, na to pristane. Međutim, kada bogataš zaključi brak, postavi uvjet da i jedan i drugi moraju isplatiti odgovarajući mehr. Bogatašu nije teško isplatiti mehr siromašnoj djevojci, dok je siromahu nemoguće isplatiti mehr bogatoj djevojci, te mu tako bude uskraćena mogućnost sklapanja braka. Poništavanjem *šigara* u osnovi se izbjegavaju takve i slične dosjetke."

1 Po Buhariji su, kako smo rekli, "neki ljudi" učenjaci hanefijskog mezheba ili sam Ebu-Hanifa. Međutim, ova tvrdnja ne stoji, pošto učenjaci hanefijskog mezheba smatraju da su, uz isplaćivanje odgovarajućeg mehra, i jedna i druga vrsta ugovora ispravne, jer su svi uvjeti osim isplate mehra ispunjeni. Kada se ispuni i taj uvjet, nema razloga da se poništi takav ugovor, jer se hadis odnosi na onaj ugovor o sklapanju braka u kojem je mehr u potpunosti izostavljen. Nijedan učenjak hanefijskog mezheba nije spomenuo upotrebu dosjetki, da bi uz pomoć njih neko omogućio izbjegavanje davanja vjenčanog dara. Oni su samo rekli da je suština *šigara* u tome da neki čovjek kaže: "Oženit ću se tvojom kćerkom, a tebe ću zauzvrat oženiti svojom kćerkom", pa su tako ovi ugovori nadoknada jedan drugome. Ovi su ugovori punovažni ako se odrede odgovarajući vjenčani darovi (mehr). Imam Malik, Šafija i Ahmed kažu da je, na osnovu ovog hadisa, *šigar* ništavan.

2 Ajni veli: "Ne poznajem nijednog komentatora koji je imenovao "neke ljude". Neki možda pritom misle na drugove Ebu-Hanifine, ali niko od njegovih drugova nije ništa govorio o ovom pitanju. Moguće je da se želi ukazati na ono što se prenosi da je Zufer rekao, tj. kako je, uz odbacivanje uvjeta, takav brak punovažan. Uvjet koji bi trebalo odbaciti jest privremenost braka, a takav uvjet nije punovažan, pa se on neće ni uzeti u obzir. Tvrdim da to nije Zuferov mezheb. Postupak koji on dopušta sastoji se u tome da se čovjek oženi nekom ženom do određenog datuma. Ugovor je ispravan, a uvjetovanje određenog vremena neispravno. Ebu-Hanifa i njegova dva druga smatraju da je takav brak ništavan."

3 Ovaj je hadis naveden u poglavlju *O sklapanju braka*.

4 Ajni veli: "Ništavnost privremenog braka (*mut'a*) potvrđena je konsenzusom svih učenjaka, tako da ovo Buharijevo ponovno navođenje nema svrhe. A ako neko prigovori Zuferu da ima drugačije mišljenje – pa Zuferov je stav pojašnjen i poznat."

O ZABRANI KORIŠTENJA DOSJETKAMA U KUPOPRODAJI I ZABRANI SPREČAVANJA DRUGIH DA SE KORISTE VIŠKOM VODE IZ BUNARA S CILJEM ONEMOGUĆAVANJA DRUGIH DA POVEĆAJU ISPAŠU

باب
ما يُكْرَهُ مِنَ الاحْتِيالِ في الْبُيُوعِ
ولا يُمْنَعُ فضْلُ الْماءِ لِيُمْنع بِهِ فضْلُ الكلا

6962. PRIČAO NAM JE Isma'il, njemu Malik, a ovom Ebu-Zinad, prenoseći od A'redža, a on od Ebu-Hurejre da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
"Ne smije se drugima zabranjivati korištenje viškom vode (za napajanje stoke) kako bi se oni na taj način spriječili da povećaju ispašu."[5]

٦٩٦٢. حَدَّثَنَا إِسْمَاعِيلُ حَدَّثَنَا مَالِكٌ عَنْ أَبِي الزِّنَادِ عَنِ الأَعْرَجِ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ أَنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ قَالَ لاَ يُمْنَعُ فَضْلُ الْمَاءِ لِيُمْنَعَ بِهِ فَضْلُ الْكَلاَ.

O POKUĐENOSTI NELOJALNE KONKURENCIJE

باب ما يُكْرَهُ مِنَ التَّناجُشِ

6963. PRIČAO NAM JE Kutejba b. Seid, njemu Malik, a ovom Nafi', prenoseći od Ibn-Omera da je rekao:
"Allahov je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, zabranio nelojalnu konkurenciju."[6]

٦٩٦٣. حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ بْنُ سَعِيدٍ عَنْ مَالِكٍ عَنْ نَافِعٍ عَنِ ابْنِ عُمَرَ أَنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ نَهَى عَنِ النَّجْشِ.

O ZABRANI UPOTREBE VARKI U KUPOPRODAJI

باب مَا يُنْهَى مِنَ الْخِداعِ في الْبُيُوعِ

Ejjub[7] kaže: "Oni žele prevariti Uzvišenog Allaha kao što varaju nekog čovjeka! Kada bi to radili otvoreno, meni bi to izgledalo blaže."

وَقَالَ أَيُّوبُ يُخَادِعُونَ اللهَ كَأَنَّمَا يُخَادِعُونَ آدَمِيًّا لَوْ أَتَوُا الأَمْرَ عِيَانًا كَانَ أَهْوَنَ عَلَيَّ.

5 To izgleda ovako: čovjeku koji u pustinji iskopa bunar nije dopušteno onemogućavati druge da se koriste viškom vode za napajanje stoke kako bi na taj način zadržao ispašu koja se nalazi oko bunara samo za svoju stoku. To znači: ako nema viška vode, nije mu grijeh zadržati ono što je u granicama njegovih potreba samo za sebe.

6 O ovom je hadisu bilo riječi u poglavlju *O kupoprodaji*.

7 Radi se o Ejjubu b. Ebu-Temimi Kejsanu Sihtijaniju Ebu-Bekru, koji spada u mlađu generaciju tabiina. Živio je u Basri, a umro je 131. H.

6964. PRIČAO NAM JE Isma‘il, njemu Malik, prenoseći od Abdullaha b. Dinara, a ovaj od Abdullaha b. Omera, radijallahu anhuma, da je kazivao: “Neki je čovjek spomenuo Allahovom Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, kako ga varaju prilikom kupoprodaje. ‘Kada kupuješ ili prodaješ, reci: ‘Nema prevare!’, posavjetovao ga je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem.”[1]

٦٩٦٤. حَدَّثَنَا إِسْمَاعِيلُ حَدَّثَنَا مَالِكٌ عَنْ عَبْدِاللهِ بْنِ دِينَارٍ عَنْ عَبْدِاللهِ بْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا أَنَّ رَجُلاً ذَكَرَ لِلنَّبِيِّ ﷺ أَنَّهُ يُخْدَعُ فِي الْبُيُوعِ فَقَالَ إِذَا بَايَعْتَ فَقُلْ لاَ خِلاَبَةَ .

O ZABRANI DA STARATELJ UPOTRIJEBI DOSJETKU PRILIKOM ŽENIDBE SIROTOM DJEVOJKOM KAKO JOJ NE BI U POTPUNOSTI ISPLATIO VJENČANI DAR

باب مَا يُنْهَى مِنَ الاحْتِيَالِ لِلْوَلِيِّ فِي الْيَتِيمَةِ الْمَرْغُوبَةِ وَأَنْ لاَ يُكَمِّلَ لَهَا صَدَاقَهَا

6965. PRIČAO NAM JE Ebu-Jeman, a njemu Šu‘ajb, prenoseći od Zuhrija da je kazivao: “Urva je upitao Aišu, radijallahu anha, o ajetu: ‘Ako se bojite da prema sirotama nećete pravedni biti, onda se ženite onim ženama koje su vam drage i dopuštene...’[2]– pa mu je ona odgovorila: ‘Tu se radi o sirotoj djevojci (jetimu) koja živi kod svoga staratelja: on se želi dokopati njene imovine i njene ljepote tako što će se oženiti njome, dajući joj najmanji iznos vjenčanog dara, daleko manji od onoga koji pripada ženama kakva je ona. To im je zabranjeno, izuzev ako u odnosu na upotpunjenje vjenčanog dara postupe pravedno.’” Neki su ljudi ponovo tražili odgovor od Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, u vezi s ovim, pa je Uzvišeni Allah objavio: “Oni od tebe traže propise o ženama...”[3] Potom je (Poslanik) naveo hadis.[4]

٦٩٦٥. حَدَّثَنَا أَبُو الْيَمَانِ حَدَّثَنَا شُعَيْبٌ عَنِ الزُّهْرِيِّ قَالَ كَانَ عُرْوَةُ يُحَدِّثُ أَنَّهُ سَأَلَ عَائِشَةَ (وَإِنْ خِفْتُمْ أَنْ لاَ تُقْسِطُوا فِي الْيَتَامَى فَانْكِحُوا مَا طَابَ لَكُمْ مِنَ النِّسَاءِ) قَالَتْ هِيَ الْيَتِيمَةُ فِي حَجْرِ وَلِيِّهَا فَيَرْغَبُ فِي مَالِهَا وَجَمَالِهَا فَيُرِيدُ أَنْ يَتَزَوَّجَهَا بِأَدْنَى مِنْ سُنَّةِ نِسَائِهَا فَنُهُوا عَنْ نِكَاحِهِنَّ إِلاَّ أَنْ يُقْسِطُوا لَهُنَّ فِي إِكْمَالِ الصَّدَاقِ ثُمَّ اسْتَفْتَى النَّاسُ رَسُولَ اللهِ ﷺ بَعْدُ فَأَنْزَلَ اللهُ (وَيَسْتَفْتُونَكَ فِي النِّسَاءِ (فَذَكَرَ الْحَدِيثَ) .

1 Muhelleb veli: “To znači: ‘Nemojte me prevariti, jer to nije dopušteno!’” Ibn-Hadžer Askalani veli: “Meni izgleda da ova rečenica ima značenje uvjetovanja, što znači: ‘Ako ustanovim da sam prevaren, tada ovaj ugovor neće biti punovažan!’”

2 En-Nisa, 3. Prijevod ajeta u cjelosti glasi: “Ako se bojite da prema sirotama nećete biti pravedni, onda se ženite onim ženama koje su vam drage i dopuštene, sa po dvije, sa po tri ili sa po četiri. A ako strahujete da nećete pravedni biti, onda samo jednom, ili onim što posjedujete. Tako ćete se najlakše nepravde sačuvati.”

3 En-Nisa, 127. Prijevod ajeta u cjelosti glasi: “Oni traže od tebe propise o ženama. Reci: ‘Allah će vam objasniti propise o njima i o onome što vam se čita u Knjizi o ženama - sirotama, kojima ne dajete ono što im je propisano, a ne želite da se njima oženite, i o nejakoj djeci, i o tome da prema siročadi pravedno postupite. A Allah sigurno zna za dobro koje učinite.’”

4 Ibn-Bettal veli: “Ovaj hadis upućuje na to da se nije dopušteno oženiti siroticom ako se pritom želi izbjeći

AKO NEKO UZURPIRA NEČIJU ROBINJU I IZJAVI DA JE UMRLA, PA SE PRESUDI DA UZRUPATOR MORA DATI PROTUVRIJEDNOST MRTVE ROBINJE, A POTOM VLASNIK ROBINJE OVU PRONAĐE – ONA ĆE MU BITI VRAĆENA, KAO I PROTUVRIJEDNOST, A NJENA PROTUVRIJEDNOST NIJE I NJENA CIJENA

باب
إذا غصب جارية فزعم أنها ماتت فقضي بقيمة الجارية الميتة ثم وجدها صاحبها فهي له ويرد القيمة ولا تكون القيمة ثمنا

Neki ljudi vele da robinja pripada uzurpatoru jer je uzeta njena protuvrijednost. U ovom se krije varka onoga koji želi doći do nečije robinje koja nije na prodaju. On je uzurpira i kaže da je umrla, kako bi njenom vlasniku dao protuvrijednost i na taj način legalizirao vlasništvo nad tuđom robinjom.
Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, je rekao: “Vaša je imovina vaše neprikosnoveno vlasništvo, a svaki će varalica na Sudnjem danu imati svoju zastavu.”[5]

وَقَالَ بَعْضُ النَّاسِ الْجَارِيَةُ لِلْغَاصِبِ لأَخْذِهِ الْقِيمَةَ وَفِي هَذَا احْتِيَالٌ لِمَنِ اشْتَهَى جَارِيَةَ رَجُلٍ لاَ يَبِيعُهَا فَغَصَبَهَا وَاعْتَلَّ بِأَنَّهَا مَاتَتْ حَتَّى يَأْخُذَ رَبُّهَا قِيمَتَهَا فَيَطِيبُ لِلْغَاصِبِ جَارِيَةَ غَيْرِهِ قَالَ النَّبِيُّ ﷺ أَمْوَالُكُمْ عَلَيْكُمْ حَرَامٌ وَلِكُلِّ غَادِرٍ لِوَاءٌ يَوْمَ الْقِيَامَةِ .

6966. PRIČAO NAM JE Ebu-Nu‘ajm, njemu Sufjan, prenoseći od Abdullaha b. Dinara, a ovaj od Abdullaha b. Omera, radijallahu anhuma, da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
“Svaki će varalica na Sudnjem danu imati svoju zastavu po kojoj će se raspoznavati.”

٦٩٦٦. حَدَّثَنَا أَبُو نُعَيْمٍ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ عَنْ عَبْدِاللهِ بْنِ دِينَارٍ عَنْ عَبْدِاللهِ بْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ لِكُلِّ غَادِرٍ لِوَاءٌ يَوْمَ الْقِيَامَةِ يُعْرَفُ بِهِ .

davanje vjenčanog dara u punom iznosu koji joj pripada.”

5 Ovaj je hadis već naveden u dijelu pod naslovom *Hadždž*.

POGLAVLJE...

باب

6967. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Kesir, njemu Sufjan, a ovom Hišam, prenoseći od Urve, ovaj od Zejnebe, kćerke Umm-Selemine, ona od Umm-Seleme, a ova od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, da je rekao:
"Doista sam ja samo čovjek, a vi se parničite kod mene. Moguće je da neko od vas bolje od svoga protivnika upotrijebi dokaze, te da ja, na osnovu onoga što čujem, presudim u njegovu korist. Pa ako ja tako presudim u nečiju korist, a na štetu njegovog brata, neka taj ne prihvata ono što mu je dosuđeno, a pripada njegovom bratu, jer je to komad vatre koju mu ja otkidam."[1]

٦٩٦٧. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ كَثِيرٍ عَنْ سُفْيَانَ عَنْ هِشَامٍ عَنْ عُرْوَةَ عَنْ زَيْنَبَ بِنْتِ أُمِّ سَلَمَةَ عَنْ أُمِّ سَلَمَةَ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ إِنَّمَا أَنَا بَشَرٌ وَإِنَّكُمْ تَخْتَصِمُونَ إِلَيَّ وَلَعَلَّ بَعْضَكُمْ أَنْ يَكُونَ أَلْحَنَ بِحُجَّتِهِ مِنْ بَعْضٍ وَأَقْضِيَ لَهُ عَلَى نَحْوِ مَا أَسْمَعُ فَمَنْ قَضَيْتُ لَهُ مِنْ حَقِّ أَخِيهِ شَيْئًا فَلاَ يَأْخُذْ فَإِنَّمَا أَقْطَعُ لَهُ قِطْعَةً مِنَ النَّارِ .

O SKLAPANJU BRAKA

بَاب فِي النِّكَاحِ

6968. PRIČAO NAM JE Muslim b. Ibrahim, njemu Hišam, a ovom Jahja b. Ebu-Kesir, prenoseći od Ebu-Seleme, a on od Ebu-Hurejre (da je kazivao):"Allahov je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: 'Neudavana djevojka neće sklopiti brak dok se od nje ne zatraži pristanak, a već udavana žena – dok se od nje ne zatraži mišljenje.'
'Allahov Poslaniče', upitali su, 'a kako se zna da je djevojka pristala?'
'Ako šuti', odgovori Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem."[2]
Neki vele da, ako se ne zatraži pristanak neudavane djevojke, i ona se ne uda, ali čovjek upotrijebi varku i dovede dva čovjeka koji će krivo posvjedočiti da se on uz njezin pristanak njome oženio, te sudac na

٦٩٦٨. حَدَّثَنَا مُسْلِمُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ حَدَّثَنَا هِشَامٌ حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ أَبِي كَثِيرٍ عَنْ أَبِي سَلَمَةَ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ لاَ تُنْكَحُ الْبِكْرُ حَتَّى تُسْتَأْذَنَ وَلاَ الثَّيِّبُ حَتَّى تُسْتَأْمَرَ فَقِيلَ يَا رَسُولَ اللهِ كَيْفَ إِذْنُهَا قَالَ إِذَا سَكَتَتْ وَقَالَ بَعْضُ النَّاسِ إِنْ لَمْ تُسْتَأْذَنِ الْبِكْرُ وَلَمْ تَزَوَّجْ فَاحْتَالَ رَجُلٌ فَأَقَامَ شَاهِدَيْ زُورٍ أَنَّهُ تَزَوَّجَهَا بِرِضَاهَا فَأَثْبَتَ الْقَاضِي نِكَاحَهَا وَالزَّوْجُ يَعْلَمُ أَنَّ الشَّهَادَةَ بَاطِلَةٌ فَلاَ بَأْسَ أَنْ يَطَأَهَا وَهُوَ تَزْوِيجٌ صَحِيحٌ .

1 Ovaj hadis upućuje na to da zabranjeno ne može na osnovu presude postati dopušteno. Također, osoba u čiju je korist sud presudio čini grijeh ako prihvati presudu, a zna da to nije pravedna presuda.

2 Ovaj je hadis naveden u poglavlju *O braku*. On upućuje na to da se šutnja neudavane djevojke (djevice) smatra znakom odobravanja i pristanka na udaju. Međutim, puštenica, udovica i žena koja je već bila u braku mora, da bi izrazila svoju saglasnost, riječima iskazati svoj pristanak.

osnovu toga, iako muž zna da je svjedočenje bilo krivo, potvrdi taj brak – nema nikakvih smetnji da taj čovjek s njom ima intimne bračne odnose, jer je to ispravan brak.[3]

6969. PRIČAO NAM JE Ali b. Abdullah, njemu Sufjan, a ovom Jahja b. Seid, prenoseći od Kasima (da je kazivao): "Neku su ženu iz Dža'ferove porodice prestrašili da će je njen staratelj udati čak i ako se ne bude slagala s tim, pa je ona pozvala dva prvaka iz reda ensarija: Abdur-Rahmana i Mudžemme'a, sinove Džarijeve, koji joj rekoše: 'Ne brini! Zaista je Hansu b. Hizam, iako ona nije bila saglasna, udao njen otac, ali je Allahov Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, poništio taj brak.'"
Sufjan veli: "Kad je Abdur-Rahman u pitanju, ja sam ga čuo kako pripovijeda, prenoseći od svoga oca da je Hansu..."[4]

٦٩٦٩. حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ عَبْدِاللهِ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ سَعِيدٍ عَنِ الْقَاسِمِ أَنَّ امْرَأَةً مِنْ وَلَدِ جَعْفَرٍ تَخَوَّفَتْ أَنْ يُزَوِّجَهَا وَلِيُّهَا وَهِيَ كَارِهَةٌ فَأَرْسَلَتْ إِلَى شَيْخَيْنِ مِنَ الْأَنْصَارِ عَبْدِالرَّحْمَنِ وَمُجَمِّعٍ ابْنَيْ جَارِيَةَ قَالاَ فَلاَ تَخْشَيْنَ فَإِنَّ خَنْسَاءَ بِنْتَ خِذَامٍ أَنْكَحَهَا أَبُوهَا وَهِيَ كَارِهَةٌ فَرَدَّ النَّبِيُّ ﷺ ذَلِكَ قَالَ سُفْيَانُ وَأَمَّا عَبْدُالرَّحْمَنِ فَسَمِعْتُهُ يَقُولُ عَنْ أَبِيهِ إِنَّ خَنْسَاءَ .

6970. PRIČAO NAM JE Ebu-Nu'ajm, njemu Šejban, a ovom Jahja, prenoseći od Ebu-Seleme, a on od Ebu-Hurejre (da je kazivao):
"Allahov je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: 'Ne može se sklopiti brak s udavanom djevojkom sve dok ona ne dadne svoj pristanak, a s neudavanom – dok se ne zatraži njen pristanak.'
'A kako će ona dati svoj pristanak?', upitali su.
'Ako bude šutjela', odgovorio je."
Neki vele da, ako čovjek napravi smicalicu tako što dovede dva svjedoka koji će lažno posvjedočiti kako je prije udavana žena dala svoj pristanak da se ponovo uda, te na osnovu toga, iako je čovjeku potpuno jasno da pristanak nije dat, sudac potvrdi brak – taj će brak biti punovažan, i nema nikakve smetnje da on živi s njom.[5]

٦٩٧٠. حَدَّثَنَا أَبُو نُعَيْمٍ حَدَّثَنَا شَيْبَانُ عَنْ يَحْيَى عَنْ أَبِي سَلَمَةَ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ لاَ تُنْكَحُ الأَيِّمُ حَتَّى تُسْتَأْمَرَ وَلاَ تُنْكَحُ الْبِكْرُ حَتَّى تُسْتَأْذَنَ قَالُوا كَيْفَ إِذْنُهَا قَالَ أَنْ تَسْكُتَ وَقَالَ بَعْضُ النَّاسِ إِنِ احْتَالَ إِنْسَانٌ بِشَاهِدَيْ زُورٍ عَلَى تَزْوِيجِ امْرَأَةٍ ثَيِّبٍ بِأَمْرِهَا فَأَثْبَتَ الْقَاضِي نِكَاحَهَا إِيَّاهُ وَالزَّوْجُ يَعْلَمُ أَنَّهُ لَمْ يَتَزَوَّجْهَا قَطُّ فَإِنَّهُ يَسَعُهُ هَذَا النِّكَاحُ وَلاَ بَأْسَ بِالْمُقَامِ لَهُ مَعَهَا .

3 Ovdje je ponovo riječ o učenjacima hanefijskog mezheba.

4 Ovaj je hadis već navođen u poglavlju *O onome koji uda svoju kćer bez njene saglasnosti*. On upućuje na to da se brak u tom slučaju poništava.

5 Ovdje se ponovo kritizira stav hanefijskog mezheba po kojem se sudska presuda, izrečena na osnovu izjave dvojice svjedoka koji su krivo svjedočili izvršava.

6971. PRIČAO NAM JE Ebu-Asim, njemu Ibn-Džurejdž, prenoseći od Ibn-Ebu-Mulejke, ovaj od Zekvana, a on od Aiše, radijallahu anha, da je kazivala: "Allahov je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: 'Od neudavane djevojke traži se pristanak.' 'Zaista se takva djevojka stidi (dati svoj pristanak)!', rekla sam. 'Njen je pristanak njena šutnja', odgovorio mi je."
Ako se čovjeku, kažu neki, svidi djevojka sirotica ili djevica, ali ga ona odbije, a on potom dovede dva svjedoka koji lažno posvjedoče da se on njome oženio, i kada ona postane punoljetna i suglasi se, a sudac prihvati lažno svjedočenje – njemu je, iako je svjestan te nepravilnosti, ipak dopušten bračni život s njom.

٦٩٧١. حَدَّثَنَا أَبُو عَاصِمٍ عَنِ ابْنِ جُرَيْجٍ عَنِ ابْنِ أَبِي مُلَيْكَةَ عَنْ ذَكْوَانَ عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهَا قَالَتْ قَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ الْبِكْرُ تُسْتَأْذَنُ قُلْتُ إِنَّ الْبِكْرَ تَسْتَحْيِي قَالَ إِذْنُهَا صُمَاتُهَا وَقَالَ بَعْضُ النَّاسِ إِنْ هَوِيَ رَجُلٌ جَارِيَةً يَتِيمَةً أَوْ بِكْرًا فَأَبَتْ فَاحْتَالَ فَجَاءَ بِشَاهِدَيْ زُورٍ عَلَى أَنَّهُ تَزَوَّجَهَا فَأَدْرَكَتْ فَرَضِيَتِ الْيَتِيمَةُ فَقَبِلَ الْقَاضِي شَهَادَةَ الزُّورِ وَالزَّوْجُ يَعْلَمُ بِبُطْلَانِ ذَلِكَ حَلَّ لَهُ الْوَطْءُ.

O TOME KAKVE SMICALICE ŽENA NE SMIJE ČINITI SVOME MUŽU I INOĆAMA, TE ONOME ŠTO JE U VEZI S TIM OBJAVLJENO[1] ALLAHOVOM VJEROVJESNIKU, SALLALLAHU ALEJHI VE SELLEM

باب
مَا يُكْرَهُ مِنِ احْتِيَالِ الْمَرْأَةِ مَعَ الزَّوْجِ وَالضَّرَائِرِ وَمَا نَزَلَ عَلَى النَّبِيِّ ﷺ فِي ذَلِكَ

6972. PRIČAO NAM JE Ubejd b. Isma'il, njemu Ebu-Usama, prenoseći od Hišama, on od svoga oca, a ovaj od Aiše da je kazivala:
"Allahov je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, volio datule i med. Nakon što bi klanjao ikindijski namaz, obilazio bi svoje žene i približavao im se. Tako je jednom došao kod Hafse i zadržao se kod nje duže nego što je to obično činio. Ja sam je upitala šta je razlog tome, pa mi je ona odgovorila: 'Jedna mi je žena iz moga plemena poklonila zdjelu meda, te sam ja od njega spravila napitak i ponudila ga Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem.'

٦٩٧٢. حَدَّثَنَا عُبَيْدُ بْنُ إِسْمَاعِيلَ حَدَّثَنَا أَبُو أُسَامَةَ عَنْ هِشَامٍ عَنْ أَبِيهِ عَنْ عَائِشَةَ قَالَتْ كَانَ رَسُولُ اللهِ ﷺ يُحِبُّ الْحَلْوَاءَ وَيُحِبُّ الْعَسَلَ وَكَانَ إِذَا صَلَّى الْعَصْرَ أَجَازَ عَلَى نِسَائِهِ فَيَدْنُو مِنْهُنَّ فَدَخَلَ عَلَى حَفْصَةَ فَاحْتَبَسَ عِنْدَهَا أَكْثَرَ مِمَّا كَانَ يَحْتَبِسُ فَسَأَلْتُ عَنْ ذَلِكَ فَقَالَ لِي أَهْدَتْ لَهَا امْرَأَةٌ مِنْ قَوْمِهَا عُكَّةَ عَسَلٍ فَسَقَتْ رَسُولَ اللهِ ﷺ مِنْهُ شَرْبَةً فَقُلْتُ أَمَا وَاللهِ لَنَحْتَالَنَّ

1 Uzvišeni je Allah o tome, nakon Poslanikove, sallallahu alejhi ve sellem, izjave da je pio med i da to više neće činiti, objavio: "O Vjerovjesniče, zašto sebi uskraćuješ ono što ti je Allah dopustio..." (Et-Tahrim, 1) Postoji i drugo, slabije, mišljenje po kojem je ovaj ajet objavljen u vezi s Marijom. Kaže se da se Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, zakleo kako s njom neće održavati bračne veze i to je povjerio Hafsi. Ova je to otkrila Aiši, pa je objavljen gornji kur'anski ajet.

'Tako mi Allaha, napravit ćemo mu smicalicu!', pomislila sam. Povjerila sam to Sevdi i rekla joj: 'Kada dođe tebi i primakne ti se, reci mu: 'Allahov Poslaniče, jesi li to jeo megafir?[2]' On će ti odgovoriti da nije, a ti ga upitaj: 'Kakav je to onda neugodni miris?' Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, ne dopušta da se kod njega nađe bilo kakav neugodan miris, pa će ti reći: 'Hafsa mi je dala piće od meda.' Ti mu onda reci: 'Sigurno su pčele odlazile na urfut!'[3] Ja ću mu to isto reći, a reci mu i ti, Safijja.
'Kada mi je došao', pričala je Sevda, 'tako mi Onoga pored kojeg nema drugoga Boga, gotovo da sam mu se, još dok je bio na vratima, plašeći se tebe, obratila onako kako si mi rekla. A kada mi se približio, rekoh mu: 'Allahov Poslaniče, jesi li jeo megafir?' 'Ne', odgovorio je. 'Kakav je to onda neugodni miris?', upitala sam. 'Hafsa me je počastila pićem od meda', odgovorio je.
'Mora da su pčele oprašivale drvo urfut', rekoh mu.' A kada je došao meni", kaže Aiša, "ja sam mu to isto rekla. Otišao je potom kod Safijje, pa mu je i ona isto rekla, a kada je ponovo došao Hafsi, ona ga je ponudila: 'Allahov Poslaniče, hoćeš li da te počastim pićem od meda?' 'Ne, ne treba mi!', odgovorio je." Aiša dalje pripovijeda: "Sevda je rekla: 'Slavljen neka je Allah! Mi smo ga odvratile od toga.'
'Ne pričaj!', rekoh joj."[4]

لَهُ فَذَكَرْتُ ذَلِكَ لِسَوْدَةَ قُلْتُ إِذَا دَخَلَ عَلَيْكِ فَإِنَّهُ سَيَدْنُو مِنْكِ فَقُولِي لَهُ يَا رَسُولَ اللَّهِ أَكَلْتَ مَغَافِيرَ فَإِنَّهُ سَيَقُولُ لاَ فَقُولِي لَهُ مَا هَذِهِ الرِّيحُ وَكَانَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ يَشْتَدُّ عَلَيْهِ أَنْ يُوجَدَ مِنْهُ الرِّيحُ فَإِنَّهُ سَيَقُولُ سَقَتْنِي حَفْصَةُ شَرْبَةَ عَسَلٍ فَقُولِي لَهُ جَرَسَتْ نَحْلُهُ الْعُرْفُطَ وَسَأَقُولُ ذَلِكِ وَقُولِيهِ أَنْتِ يَا صَفِيَّةُ فَلَمَّا دَخَلَ عَلَى سَوْدَةَ قُلْتُ تَقُولُ سَوْدَةُ وَالَّذِي لاَ إِلَهَ إِلاَّ هُوَ لَقَدْ كِدْتُ أَنْ أُبَادِرَهُ بِالَّذِي قُلْتِ لِي وَإِنَّهُ لَعَلَى الْبَابِ فَرَقًا مِنْكِ فَلَمَّا دَنَا رَسُولُ اللَّهِ ﷺ قُلْتُ يَا رَسُولَ اللَّهِ أَكَلْتَ مَغَافِيرَ قَالَ لاَ قُلْتُ فَمَا هَذِهِ الرِّيحُ قَالَ سَقَتْنِي حَفْصَةُ شَرْبَةَ عَسَلٍ قُلْتُ جَرَسَتْ نَحْلُهُ الْعُرْفُطَ فَلَمَّا دَخَلَ عَلَيَّ قُلْتُ لَهُ مِثْلَ ذَلِكَ وَدَخَلَ عَلَى صَفِيَّةَ فَقَالَتْ لَهُ مِثْلَ ذَلِكَ فَلَمَّا دَخَلَ عَلَى حَفْصَةَ قَالَتْ لَهُ يَا رَسُولَ اللَّهِ أَلاَ أَسْقِيكَ مِنْهُ قَالَ لاَ حَاجَةَ لِي بِهِ قَالَتْ تَقُولُ سَوْدَةُ سُبْحَانَ اللَّهِ لَقَدْ حَرَمْنَاهُ قَالَتْ قُلْتُ لَهَا اسْكُتِي .

2 Vrsta biljke koja u sebi sadrži mnogo smole; slatkog je okusa, ali i neprijatnog mirisa.

3 Drvo koje luči mnogo smole i ima neugodan miris.

4 Ibn-Munir veli: "Mogle su sebi dopustiti da kažu: 'Jesi li jeo megafir?', u upitnom obliku, na što upućuje i odgovor 'ne'."

O POKUĐENOSTI SLUŽENJA SMICALICAMA KAKO BI SE UTEKLO OD KUGE

باب ما يُكْرَهُ مِنَ الاحْتِيَالِ فِي الْفِرَارِ مِنَ الطَّاعُونِ

6973. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Meslema, njemu Malik, a ovom Ibn-Šihab, prenoseći od Abdullaha b. Amira b. Rebija da je kazivao:
"Omer b. Hattab, radijallahu anhu, krenuo je (jednom prilikom) u Šam. Kada je stigao u selo Sereg, saznao je da se u Šamu proširila kuga. Abdur-Rahman b. Avf obavijestio ga je da je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: 'Kada čujete da se u nekom području pojavila kuga, nemojte u njega ulaziti, a kada čujete da se pojavila u nekom kraju u kojem se vi već nalazite, nemojte ga napuštati bježeći od nje.' Tako se Omer, radijallahu anhu, vratio iz Serega."[1]
Salim b. Abdullah prenosi od Ibn-Šihaba da se Omer, radijallahu anhu,[2] vratio znajući za hadis koji je prenio Abdur-Rahman.

٦٩٧٣. حَدَّثَنَا عَبْدُاللهِ بْنُ مَسْلَمَةَ عَنْ مَالِكٍ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ عَنْ عَبْدِاللهِ بْنِ عَامِرِ بْنِ رَبِيعَةَ أَنَّ عُمَرَ بْنَ الْخَطَّابِ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ خَرَجَ إِلَى الشَّأْمِ فَلَمَّا جَاءَ بِسَرْغَ بَلَغَهُ أَنَّ الْوَبَاءَ وَقَعَ بِالشَّأْمِ فَأَخْبَرَهُ عَبْدُالرَّحْمَنِ بْنُ عَوْفٍ أَنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ قَالَ إِذَا سَمِعْتُمْ بِهِ بِأَرْضٍ فَلاَ تَقْدَمُوا عَلَيْهِ وَإِذَا وَقَعَ بِأَرْضٍ وَأَنْتُمْ بِهَا فَلاَ تَخْرُجُوا فِرَارًا مِنْهُ فَرَجَعَ عُمَرُ مِنْ سَرْغَ وَعَنِ ابْنِ شِهَابٍ عَنْ سَالِمِ بْنِ عَبْدِاللهِ أَنَّ عُمَرَ إِنَّمَا انْصَرَفَ مِنْ حَدِيثِ عَبْدِالرَّحْمَنِ .

6974. PRIČAO NAM JE Ebu-Jeman, njemu Šu'ajb, prenoseći od Zuhrija, ovaj od Amira b. Sa'da b. Ebu-Vekkasa, a on od Usame b. Zejda da je, obraćajući se Sa'du, rekao:
"Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, je spomenuvši kugu, rekao: 'Grijeh (*ridžz*) ili kazna (*azab*) kojom bivaju kažnjeni neki narodi, od kojih potom ostane jedan dio, nekad nestane, pa se opet pojavi. Ko od vas čuje da se u nekom kraju pojavila (kuga), neka se ne približava tom kraju, a ako se neko zatekne u oblasti gdje ona već hara, neka ne izlazi (iz te oblasti) bježeći od nje.'"[3]

٦٩٧٤. حَدَّثَنَا أَبُو الْيَمَانِ حَدَّثَنَا شُعَيْبٌ عَنِ الزُّهْرِيِّ حَدَّثَنَا عَامِرُ بْنُ سَعْدِ بْنِ أَبِي وَقَّاصٍ أَنَّهُ سَمِعَ أُسَامَةَ بْنَ زَيْدٍ يُحَدِّثُ سَعْدًا أَنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ ذَكَرَ الْوَجَعَ فَقَالَ رِجْزٌ أَوْ عَذَابٌ عُذِّبَ بِهِ بَعْضُ الأُمَمِ ثُمَّ بَقِيَ مِنْهُ بَقِيَّةٌ فَيَذْهَبُ الْمَرَّةَ وَيَأْتِي الأُخْرَى فَمَنْ سَمِعَ بِهِ بِأَرْضٍ فَلاَ يُقْدِمَنَّ عَلَيْهِ وَمَنْ كَانَ بِأَرْضٍ وَقَعَ بِهَا فَلاَ يَخْرُجْ فِرَارًا مِنْهُ .

1 Sereg je selo na rubu Šama koje graniči s Hidžazom. Bekri veli: "To je grad u Šamu što ga je osvojio Ebu-Ubejda b. Džerrah, radijallahu anhu, a spojen je s mjestima Jermuk, Džabija i Remada."

2 Omer, radijallahu anhu, namjeravao je posjetiti Šam u mjesecu rebiul-ahiru osamnaeste godine po Hidžri.

3 Ibn-Muhelleb veli: "Može se pomoću smicalica pobjeći iz područja u kojem hara kuga tako što se iz tog područja iziđe pod izgovorom trgovine ili neke posjete, a ustvari se to čini da bi se pobjeglo od kuge. Ibn-Bakilani ovaj je slučaj iskoristio kao dokaz da su ashabi davali prednost ahad - predanju nad analogijom (kijasom).

O IZBJEGAVANJU DOSJETKI U DARIVANJU I PRAVU PREČE KUPOVINE[4]

باب
في الهبة والشفعة

Neki ljudi[5] vele: "Ako čovjek, želeći izbjeći[6] davanje zekata, nekome pokloni hiljadu ili više dirhema, pa te pare odleže nekoliko godina kod tog čovjeka, a darovalac onda povuče svoj dar, niko od njih dvojice ne treba dati zekat." Međutim, oni se ovim svojim stavom suprotstavljaju propisu o darivanju, a time i Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, i dopuštaju izbjegavanje davanja zekata.

وَقَالَ بَعْضُ النَّاسِ إِنْ وَهَبَ هِبَةً أَلْفَ دِرْهَمٍ أَوْ أَكْثَرَ حَتَّى مَكَثَ عِنْدَهُ سِنِينَ وَاحْتَالَ فِي ذَلِكَ ثُمَّ رَجَعَ الْوَاهِبُ فِيهَا فَلاَ زَكَاةَ عَلَى وَاحِدٍ مِنْهُمَا فَخَالَفَ الرَّسُولَ ﷺ فِي الْهِبَةِ وَأَسْقَطَ الزَّكَاةَ .

6975. PRIČAO NAM JE Ebu-Nu'ajm, njemu Sufjan, a ovom Ejjub Sahtijani, prenoseći od Ikrime, a ovaj od Ibn-Abbasa, radijallahu anhuma, da je Allahov Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
"Onaj koji opozove svoj dar nalik je psu koji povrati, a onda to pojede. Nama ne pristaju loši primjeri."[7]

٦٩٧٥. حَدَّثَنَا أَبُو نُعَيْمٍ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ عَنْ أَيُّوبَ السَّخْتِيَانِيِّ عَنْ عِكْرِمَةَ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا قَالَ قَالَ النَّبِيُّ ﷺ الْعَائِدُ فِي هِبَتِهِ كَالْكَلْبِ يَعُودُ فِي قَيْئِهِ لَيْسَ لَنَا مَثَلُ السَّوْءِ .

---

4 *Eš-šuf'a* je pravo preče kupovine koje, u slučaju prodaje nekretnina, pripada komšiji ili ortaku ako on iskaže svoje zanimanje za kupovinu po ustanovljenoj cijeni.

5 Ajni veli: "Ovdje se ponovo cilja na Ebu-Hanifu, iako on tu problematiku nije razradio na taj način. Ono što Ebu-Hanifa o tom pitanju kaže jest: 'Darovalac može vratiti svoj dar samo pod sljedećim uvjetima:
– da nije u rodbinskim odnosima s onim kome je dao dar;
– da mu je već predao darovanu stvar;
– da u ugovoru nema ništa što bi sprečavalo povlačenje dara.'
Kao potporu za svoj stav da se dar može vratiti Ebu-Hanifa navodi hadis Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, koji glasi: 'Ko drugome nešto daruje – on ima više prava na to od njega ako mu nije data nadoknada.' Hadis prenose Ebu-Hurejra, Ibn-Abbas i Ibn-Omer, a bilježe ga Ibn-Madža, Taberani i Hakim. Hakim kaže da je prema uvjetima Buharija i Muslima ovaj hadis sahih, ali ga oni nisu zabilježili. Kako se, onda, može reći za takvog imama da se svojim mišljenjem suprotstavio Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem? Što se tiče hadisa koji navode oni koji se s njim ne slažu, a to je hadis koji govori o vraćanju dara, Ebu-Hanifa taj hadis ne niječe. Štaviše, on uzima oba hadisa, iako jedan od njih jasno pokazuje da je dopušteno vratiti dar, dok drugi ukazuje na pokuđenost tog postupka. Ne može se govoriti o haramu tako da se zaključak izvodi na osnovu poređenja sa psom koji jede ono što je povratio..."

6 Ajni veli: "Objasnili su to tako što će se darovalac dogovoriti s onim kojem se daje dar. Međutim, niti je to rekao Ebu-Hanifa niti iko od njegovih drugova."

7 Tj, nama, o muslimani, ne priliči da se opisujemo ružnim opisima u kojima se poredimo s najprezrenijim životinjama i njihovim stanjima. Hadis je već naveden u poglavlju *O darivanju*.

6976. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Muhammed, njemu Hišam b. Jusuf, a ovom Ma'mer, prenoseći od Zuhrija, ovaj od Ebu-Seleme, a on od Džabira b. Abdullaha da je kazivao:
"Allahov je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, ustanovio pravo preče kupovine u svemu što nije podijeljeno. Ali kada se ustanove granice i odrede putevi, nema više ni prava preče kupovine."
Neki ljudi kažu: "Pravo preče kupovine ustanovljeno je kako bi se uspostavili istinski komšijski odnosi vlasnika." Pa ipak, oni kasnije poništavaju ono što su zdušno zastupali i kažu: "Ako neko želi kupiti kuću, i uplaši se da je ne kupi komšija koji ima pravo preče kupovine, kupit će jedan njen postotak, a zatim i ostatak. Komšija je imao pravo preče kupovine u prvom dijelu, ali tog prava nema u ostatku kuće. U tom se slučaju, dakle, može poslužiti dosjetkom."[1]

٦٩٧٦. حَدَّثَنَا عَبْدُاللهِ بْنُ مُحَمَّدٍ حَدَّثَنَا
هِشَامُ بْنُ يُوسُفَ أَخْبَرَنَا مَعْمَرٌ عَنِ الزُّهْرِيِّ
عَنْ أَبِي سَلَمَةَ عَنْ جَابِرِ بْنِ عَبْدِاللهِ قَالَ إِنَّمَا
جَعَلَ النَّبِيُّ ﷺ الشُّفْعَةَ فِي كُلِّ مَا لَمْ يُقْسَمْ فَإِذَا
وَقَعَتِ الْحُدُودُ وَصُرِّفَتِ الطُّرُقُ فَلاَ شُفْعَةَ
وَقَالَ بَعْضُ النَّاسِ الشُّفْعَةُ لِلْجِوَارِ ثُمَّ عَمَدَ إِلَى
مَا شَدَّدَهُ فَأَبْطَلَهُ وَقَالَ إِنِ اشْتَرَى دَارًا فَخَافَ
أَنْ يَأْخُذَ الْجَارُ بِالشُّفْعَةِ فَاشْتَرَى سَهْمًا مِنْ مِائَةِ
سَهْمٍ ثُمَّ اشْتَرَى الْبَاقِيَ وَكَانَ لِلْجَارِ الشُّفْعَةُ فِي
السَّهْمِ الأَوَّلِ وَلاَ شُفْعَةَ لَهُ فِي بَاقِي الدَّارِ وَلَهُ أَنْ
يَحْتَالَ فِي ذَلِكَ .

6977. PRIČAO NAM JE Ali b. Abdullah, njemu Sufjan, prenoseći od Ibrahima b. Mejsere, a on od Amra b. Šerida da je kazivao:
"Došao je (jednom prilikom) Misver b. Mahrema i stavio mi svoju ruku na rame. Otišao sam (potom) s njim Sa'du.
'Zar ovome (Sa'du) nećeš narediti', upitao je Ebu-Rafi Misvera, 'da kupi od mene kuću? Neću

٦٩٧٧. حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ عَبْدِاللهِ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ عَنْ
إِبْرَاهِيمَ بْنِ مَيْسَرَةَ سَمِعْتُ عَمْرَو بْنَ الشَّرِيدِ قَالَ
جَاءَ الْمِسْوَرُ بْنُ مَخْرَمَةَ فَوَضَعَ يَدَهُ عَلَى مَنْكِبِي
فَانْطَلَقْتُ مَعَهُ إِلَى سَعْدٍ فَقَالَ أَبُو رَافِعٍ لِلْمِسْوَرِ
أَلاَ تَأْمُرُ هَذَا أَنْ يَشْتَرِيَ مِنِّي بَيْتِي الَّذِي فِي دَارِي

1 Ajni veli: "Ponovo se misli na Ebu-Hanifu, koji, navodno, zapada u protivrječnost, jer komšiji daje pravo preče kupovine, a zatim sve to dovodi u pitanje. Ovdje nema protivrječnosti zbog toga što je kupac kupio dio kuće i tako postao ortak vlasnika, a ortak ima pravo preče kupovine koje je jače od prava komšije."
Ibn-Bettal veli: "U osnovi ovaj problem izgleda ovako: neki je čovjek želio kupiti kuću, ali se uplašio prava preče kupovine koje pripada komšiji, pa je upitao Ebu-Hanifu da li postoji kakva dosjetka da se obori to komšijino pravo. On mu je rekao: 'Kupi stoti dio kuće, i tako ćeš postati ortak, a onda kupi i ostatak kuće, i tako ćeš ostvariti cilj, jer ortak ima prvenstvo nad komšijom.' Predložio mu je da kupi stoti dio zbog moguće nezainteresiranosti komšije za taj dio. On kaže da u tome nema protivljenja sunnetu. Međutim, Buhari želi dokazati da ovdje postoji neslaganje, jer se komšiji hadisom daje pravo preče kupovine, a onda neko dosjetkom obara to pravo. Na taj se način nekome drugom daje prednost nad komšijom."
Među sljedbenicima hanefijskog mezheba ta se dosjetka pripisuje Ebu-Jusufu. Imam Muhammed b. Hasan veli: "To je pokuđeno u najvećoj mogućoj mjeri, jer je pravo preče kupovine ustanovljeno radi otklanjanja štete što je može prouzročiti osoba koja ima prednost prilikom kupovine. Onaj koji upotrebljava tu i takve smicalice kako bi oborio to pravo isti je kao i onaj koji nanosi štetu drugome."

za nju tražiti više od četiri stotine u ratama ili s odgodom plaćanja.' 'Dajem pet stotina u gotovini i preduhitrio sam ga', reče, 'ali da nisam čuo Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, kad je rekao: 'Komšija ima prednost zbog blizine', ne bih ti je prodao!' (ili je rekao: '... ne bih ti je dao!')." Rekao sam Sufjanu: "Ma'mer nije ovako kazivao!" "Ali Ma'mer je meni, doista, ovako kazivao!", odgovorio je on. Neki ljudi vele: "Ako neko želi prodati svoj dio u zajedničkoj imovini, može se poslužiti dosjetkom i izbjeći udovoljenje pravu preče kupovine tako što će pokloniti kupcu kuću, zagraditi je ogradom i predati mu je. Kupac će mu zauzvrat dati hiljadu dirhema. Tako onaj komšija koji bi trebao imati pravo preče kupovine ostaje bez tog prava."

فَقَالَ لاَ أَزِيدُهُ عَلَى أَرْبَعِ مِائَةٍ إِمَّا مُقَطَّعَةٍ وَإِمَّا مُنَجَّمَةٍ قَالَ أُعْطِيتُ خَمْسَ مِائَةٍ نَقْدًا فَمَنَعْتُهُ وَلَوْلاَ أَنِّي سَمِعْتُ النَّبِيَّ ﷺ يَقُولُ الْجَارُ أَحَقُّ بِصَقَبِهِ مَا بِعْتُكَهُ أَوْ قَالَ مَا أَعْطَيْتُكَهُ قُلْتُ لِسُفْيَانَ إِنَّ مَعْمَرًا لَمْ يَقُلْ هَكَذَا قَالَ لَكِنَّهُ قَالَ لِي هَكَذَا وَقَالَ بَعْضُ النَّاسِ إِذَا أَرَادَ أَنْ يَبِيعَ الشُّفْعَةَ فَلَهُ أَنْ يَحْتَالَ حَتَّى يُبْطِلَ الشُّفْعَةَ فَيَهَبَ الْبَائِعُ لِلْمُشْتَرِي الدَّارَ وَيَحُدُّهَا وَيَدْفَعُهَا إِلَيْهِ وَيُعَوِّضُهُ الْمُشْتَرِي أَلْفَ دِرْهَمٍ فَلاَ يَكُونُ لِلشَّفِيعِ فِيهَا شُفْعَةٌ .

6978. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Jusuf, njemu Sufjan, a ovom Ibrahim b. Mejsera, prenoseći od Amra b. Šerida, a ovaj od Ebu-Rafija da je kazivao: "Sa'd se sa mnom pogađao oko neke kuće dajući mi četiri stotine miskala, pa sam mu rekao: 'Da nisam čuo Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, kad je rekao: 'Komšija ima prednost zbog blizine', ne bih ti je dao!'
"Neki ljudi kažu: "Ako neko kupi dio kuće i želi onemogućiti onoga koji ima pravo preče kupovine (da je kupi), poklonit će to svom malodobnom sinu, jer on nije dužan da se zaklinje."

٦٩٧٨. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ يُوسُفَ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ عَنْ إِبْرَاهِيمَ بْنِ مَيْسَرَةَ عَنْ عَمْرِو بْنِ الشَّرِيدِ عَنْ أَبِي رَافِعٍ أَنَّ سَعْدًا سَاوَمَهُ بَيْتًا بِأَرْبَعِ مِائَةِ مِثْقَالٍ فَقَالَ لَوْلاَ أَنِّي سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ يَقُولُ الْجَارُ أَحَقُّ بِصَقَبِهِ لَمَا أَعْطَيْتُكَ . وَقَالَ بَعْضُ النَّاسِ إِنِ اشْتَرَى نَصِيبَ دَارٍ فَأَرَادَ أَنْ يُبْطِلَ الشُّفْعَةَ وَهَبَ لاِبْنِهِ الصَّغِيرِ وَلاَ يَكُونُ عَلَيْهِ يَمِينٌ .

O VARKAMA KOJIMA SE KORISTI SLUŽBENIK KAKO BI MU NEŠTO BILO DAROVANO

بَاب احْتِيَالِ الْعَامِلِ لِيُهْدَى لَهُ

6979. PRIČAO NAM JE Ubejd b. Isma'il, njemu Ebu-Usama, a ovom Hišam, prenoseći od svoga oca, a on od Ebu-Humejda Saidija da je kazivao: "Allahov je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, zadužio nekog čovjeka poznatog pod imenom Ibn-Lutbijja da sakupi zekat u plemenu Benu-

٦٩٧٩. حَدَّثَنَا عُبَيْدُ بْنُ إِسْمَاعِيلَ حَدَّثَنَا أَبُو أُسَامَةَ عَنْ هِشَامٍ عَنْ أَبِيهِ عَنْ أَبِي حُمَيْدٍ السَّاعِدِيِّ قَالَ اسْتَعْمَلَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ رَجُلاً عَلَى صَدَقَاتِ بَنِي سُلَيْمٍ يُدْعَى ابْنَ الْلُّتَبِيَّةِ فَلَمَّا

Sulejm. Kada je došao položiti račune Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, rekao je: ‘Ovo je vaša imovina, a ovo je meni darovano.’ Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, na to reče: ‘Što nisi, ako si iskren, sjedio u kući svoga oca i majke, pa nek ti onda nešto bude darovano?!’ Poslije toga Allahov nam je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, nakon što se zahvalio Allahu, iskazao Mu pohvalu i izgovorio riječi veličanja, održao govor u kojem je rekao: ‘Ja neke od vas pošaljem da urade koji posao što ga je Uzvišeni Allah meni stavio u obavezu, pa oni, kada se vrate, kažu: ‘Ovo pripada vama, a ovo, kao dar, meni!’ Zašto taj nije sjedio u kući svoga oca i majke, pa nek mu onda nešto bude darovano?! Tako mi Allaha, nijedan od vas neće bespravno uzeti ništa, a da se, noseći to, na Sudnjem danu neće sresti s Allahom. Ja neću prepoznati nijednog od vas kada se on, noseći devu koja riče, ili kravu, ili ovcu koja bleči, bude susreo s Allahom.’ Kazavši to, on podiže svoje ruke tako da se ukazala bjelina ispod njegovih pazuha i reče: ‘Gospodaru moj, jesam li dostavio dokle dopire moj pogled i dokle može čuti moje uho?’”[1]

جَاءَ حَاسَبَهُ قَالَ هَذَا مَالُكُمْ وَهَذَا هَدِيَّةٌ فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ فَهَلاَّ جَلَسْتَ فِي بَيْتِ أَبِيكَ وَأُمِّكَ حَتَّى تَأْتِيَكَ هَدِيَّتُكَ إِنْ كُنْتَ صَادِقًا ثُمَّ خَطَبَنَا فَحَمِدَ اللَّهَ وَأَثْنَى عَلَيْهِ ثُمَّ قَالَ أَمَّا بَعْدُ فَإِنِّي أَسْتَعْمِلُ الرَّجُلَ مِنْكُمْ عَلَى الْعَمَلِ مِمَّا وَلاَّنِي اللَّهُ فَيَأْتِي فَيَقُولُ هَذَا مَالُكُمْ وَهَذَا هَدِيَّةٌ أُهْدِيَتْ لِي أَفَلاَ جَلَسَ فِي بَيْتِ أَبِيهِ وَأُمِّهِ حَتَّى تَأْتِيَهُ هَدِيَّتُهُ وَاللَّهِ لاَ يَأْخُذُ أَحَدٌ مِنْكُمْ شَيْئًا بِغَيْرِ حَقِّهِ إِلاَّ لَقِيَ اللَّهَ يَحْمِلُهُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ فَلأَعْرِفَنَّ أَحَدًا مِنْكُمْ لَقِيَ اللَّهَ يَحْمِلُ بَعِيرًا لَهُ رُغَاءٌ أَوْ بَقَرَةً لَهَا خُوَارٌ أَوْ شَاةً تَيْعَرُ ثُمَّ رَفَعَ يَدَهُ حَتَّى رُئِيَ بَيَاضُ إِبْطِهِ يَقُولُ اللَّهُمَّ هَلْ بَلَّغْتُ بَصُرَ عَيْنِي وَسَمِعَ أُذُنِي.

6980. PRIČAO NAM JE Ebu-Nu‘ajm, njemu Sufjan, a ovom Ibrahim b. Mejsera, prenoseći od Amra b. Šerida, a on od Ebu-Rafija da je Allahov Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
“Komšija ima prednost zbog bliskosti.”
Neki ljudi vele: “Ako neko želi kupiti kuću za dvadeset hiljada dirhema, nema nikakva grijeha ako se posluži dosjetkom tako da kupi kuću za dvadeset hiljada dirhema i isplati prodavcu devet

٦٩٨٠. حَدَّثَنَا أَبُو نُعَيْمٍ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ عَنْ إِبْرَاهِيمَ بْنِ مَيْسَرَةَ عَنْ عَمْرِو بْنِ الشَّرِيدِ عَنْ أَبِي رَافِعٍ قَالَ قَالَ النَّبِيُّ ﷺ الْجَارُ أَحَقُّ بِصَقَبِهِ وَقَالَ بَعْضُ النَّاسِ إِنِ اشْتَرَى دَارًا بِعِشْرِينَ أَلْفَ دِرْهَمٍ فَلاَ بَأْسَ أَنْ يَحْتَالَ حَتَّى يَشْتَرِيَ الدَّارَ بِعِشْرِينَ أَلْفَ دِرْهَمٍ وَيَنْقُدَهُ تِسْعَةَ آلاَفِ دِرْهَمٍ

1 Muhelleb veli: “Varka službenika ogleda se u tome da on ne naplati u potpunosti potraživanja od onih koji su ih dužni isplatiti kako bi mu zauzvrat nešto bilo darovano.”
Za dio hadisa u kojem se kaže: “Zašto nije sjedio u kući svoga oca i majke, pa nek mu onda nešto bude darovano?!” – Ibn-Bettal veli: “Ovaj je hadis dokaz da nekome ko je u službi ili na nekom položaju dar može biti dat iz više razloga: da bi mu se zahvalilo za nešto, da bi mu se približilo, ili iz pohlepe (da se izuzme nešto iz onoga što mu ne pripada). Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, je kazao da je službenik, u odnosu na dar, u istoj ravni kao i svaki drugi musliman, te da ne može imati bilo kakvu prednost.”

hiljada i devetsto devedeset i devet dirhema, a jedan dinar dâ na ime onoga što je preostalo od dvadeset hiljada. Ako komšija koji ima pravo preče kupovine bude tražio da je kupi, dobit će je za dvadeset hiljada, a ako neće, tada nema načina da dođe do te kuće. Kada kuća pređe u vlasništvo kupca, prodavac će kupcu vratiti onih devet hiljada i devetsto devedeset i devet dirhema i jedan dinar, jer je kupoprodajna cijena, kada je postala pravosnažna, izražena u dinarima. Ako se na toj kući nađe kakav nedostatak, a ugovor nije stupio na snagu, on će mu je vratiti za dvadeset hiljada dirhema."
Buhari kaže: "Oni su odobrili takvu vrstu prijevare među muslimanima, a Allahov je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: 'U kupoprodaji nema podvaljivanja nečega što je bolesno, s nedostatkom ili sa skrivenom mahanom.'"

وَتِسْعَ مِائَةِ دِرْهَمٍ وَتِسْعَةً وَتِسْعِينَ وَيَنْقُدُهُ دِينَارًا بِمَا بَقِيَ مِنَ الْعِشْرِينَ الأَلْفَ فَإِنْ طَلَبَ الشَّفِيعُ أَخَذَهَا بِعِشْرِينَ أَلْفَ دِرْهَمٍ وَإِلاَّ فَلاَ سَبِيلَ لَهُ عَلَى الدَّارِ فَإِنِ اسْتُحِقَّتِ الدَّارُ رَجَعَ الْمُشْتَرِي عَلَى الْبَائِعِ بِمَا دَفَعَ إِلَيْهِ وَهُوَ تِسْعَةُ آلاَفِ دِرْهَمٍ وَتِسْعُ مِائَةٍ وَتِسْعَةٌ وَتِسْعُونَ دِرْهَمًا وَدِينَارٌ لأَنَّ الْبَيْعَ حِينَ اسْتُحِقَّ انْتَقَضَ الصَّرْفُ فِي الدِّينَارِ فَإِنْ وَجَدَ بِهَذِهِ الدَّارِ عَيْبًا وَلَمْ تُسْتَحَقَّ فَإِنَّهُ يَرُدُّهَا عَلَيْهِ بِعِشْرِينَ أَلْفَ دِرْهَمٍ قَالَ فَأَجَازَ هَذَا الْخِدَاعَ بَيْنَ الْمُسْلِمِينَ وَقَالَ النَّبِيُّ ﷺ بَيْعُ الْمُسْلِمِ لاَ دَاءَ وَلاَ خِبْثَةَ وَلاَ غَائِلَةَ .

6981. PRIČAO NAM JE Musedded, njemu Jahja, a ovom Sufjan, prenoseći od Ibrahima b. Mejsere, a on od Amra b. Šerida da je kazivao:
"Ebu-Rafi' cjenkao se oko neke kuće sa Sa'dom b. Malikom, koji mu je davao četiri stotine miskala, pa mu je (Ebu-Rafi') rekao: 'Da nisam čuo Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, kad je rekao: 'Komšija ima prednost zbog blizine', ne bih ti je dao!'"

٦٩٨١. حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ حَدَّثَنَا يَحْيَى عَنْ سُفْيَانَ قَالَ حَدَّثَنِي إِبْرَاهِيمُ بْنُ مَيْسَرَةَ عَنْ عَمْرِو بْنِ الشَّرِيدِ أَنَّ أَبَا رَافِعٍ سَاوَمَ سَعْدَ بْنَ مَالِكٍ بَيْتًا بِأَرْبَعِ مِائَةِ مِثْقَالٍ وَقَالَ لَوْلاَ أَنِّي سَمِعْتُ النَّبِيَّ ﷺ يَقُولُ الْجَارُ أَحَقُّ بِصَقَبِهِ مَا أَعْطَيْتُكَ .

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

U ime Allaha, Svemilosnog, Samilosnog!

كِتَابُ التَّعْبِيرِ

TUMAČENJE SNOVA

ISTINITI SNOVI BILI SU POČECI OBJAVE ALLAHOVOM POSLANIKU, SALLALLAHU ALEJHI VE SELLEM

باب أَوَّلُ مَا بُدِئَ بِهِ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ
مِنَ الْوَحْيِ الرُّؤْيَا الصَّالِحَةُ

6982. PRIČAO NAM JE Jahja b. Bukejr, njemu Lejs, a ovom Ukajl, prenoseći od Ibn-Šihaba...; a PRIČAO MI JE i Abdullah b. Muhammed, njemu Abdur-Rezzak, a ovom Ma'mer, prenoseći od Zuhrija, ovaj od Urve, a on od Aiše, radijallahu anha, da je kazivala:
"Istiniti snovi bili su počeci objave Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem. Što god je vidio u snu, to se i ostvarivalo jasno kao što dolazi svjetlost jutra.[1] Često je odlazio u pećinu Hira i u njoj, nakon što bi uzeo potrebnu hranu, provodio nekoliko noći čineći ibadet (*et-tehannus* je *et-teabbud*).[2] Potom bi se vraćao Hatidži, koja

٦٩٨٢. حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ بُكَيْرٍ حَدَّثَنَا اللَّيْثُ عَنْ عُقَيْلٍ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ ح و حَدَّثَنِي عَبْدُاللهِ بْنُ مُحَمَّدٍ حَدَّثَنَا عَبْدُالرَّزَّاقِ حَدَّثَنَا مَعْمَرٌ قَالَ الزُّهْرِيُّ فَأَخْبَرَنِي عُرْوَةُ عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهَا أَنَّهَا قَالَتْ أَوَّلُ مَا بُدِئَ بِهِ رَسُولُ اللهِ ﷺ مِنَ الْوَحْيِ الرُّؤْيَا الصَّادِقَةُ فِي النَّوْمِ فَكَانَ لَا يَرَى رُؤْيَا إِلَّا جَاءَتْ مِثْلَ فَلَقِ الصُّبْحِ فَكَانَ يَأْتِي حِرَاءَ فَيَتَحَنَّثُ فِيهِ وَهُوَ التَّعَبُّدُ اللَّيَالِيَ ذَوَاتِ الْعَدَدِ وَيَتَزَوَّدُ لِذَلِكَ ثُمَّ يَرْجِعُ إِلَى خَدِيجَةَ فَتُزَوِّدُهُ لِمِثْلِهَا

1 Ibn-Ebu-Hamza veli: "Razlog takvom poređenju je u tome što je 'sunce poslanstva' vizija čija su se svjetla pojavila, i ta svjetla sve su se više širila dok nije i 'sunce granulo'. Tako se onaj koji je iznutra bio prosvijetljen, poput Ebu-Bekra, nalazio na putu istinskog prihvatanja Objave. Međutim, onaj koji je iznutra bio zatamnjen, poput Ebu-Džehla, nalazio se na putu odbacivanja istine ('slijepi miš'). Ostali su ljudi između ta dva stupnja, shodno jačini prosvijetljenosti kojom su darovani."

2 Ibn-Ebu-Hamza veli: "Mudrost izbora pećine Hira za osamljivanje jest u tome što je onaj koji u njoj boravi mogao vidjeti Kabu, pa je mogao spojiti tri vrste ibadeta: osamljivanje, ibadet i gledanje u Kabu."
Ibn-Hadžer veli: "Čini se da je kod njih, od propisa iz prethodnih objava, ostao itikaf. Već je naprijed spomenuto da su dani koje je on provodio u pećini bili dani mjeseca ramazana. Zna se da su se Kurejševići predavali toj vrsti ibadeta, kao što su postili i ašuru. Ovdje treba dodati i to da Kurejševići nisu zabranjivali Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, da odlazi u pećinu Hira, jer je i njegov djed Abdul-Muttalib bio prvi Kurejšević koji se počeo osamljivati u pećini Hira. Oni su ga zbog njegova ugleda i godina izuzetno poštovali. U tome su ga slijedili svi oni koji su činili ibadet jednom Bogu. Poslanik se, sallallahu alejhi ve sellem, osamljivao na mjestu na kojem se osamljivao i njegov djed."

bi ga opskrbila hranom za još neko vrijeme[1], (a onda bi opet odlazio i boravio tamo) sve dok mu, za vrijeme dok je bio u pećini Hira, nije došla objava.[2] Javio mu se melek i rekao: 'Čitaj!'

'Ja ne znam čitati!', odgovorio mu je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem.

'Tada me je on uhvatio', pričao je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, 'i stisnuo tako jako da sam to jedva podnio. Zatim me je pustio i ponovio:[3] 'Čitaj!'

'Ja ne znam čitati!', odgovorio sam. Uhvatio me je ponovo i stisnuo tako jako da sam to jedva podnio. Onda me je pustio i uzviknuo: 'Čitaj!'

'Ja ne znam čitati!', odgovorio sam. Tada me je on i treći put uhvatio i stisnuo tako jako da sam to jedva podnio. Onda me je pustio i rekao: 'Čitaj, u ime Gospodara svoga, koji stvara...' – sve do riječi: 'Poučio je čovjeka onome što on, čovjek, ne zna!'', pripovijedao je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem.

Vratio se nakon toga kući i, drhteći od straha, ušao kod Hatidže: 'Pokrijte me, pokrijte me!', uzvikivao je. Pokrili su ga, i ostao je tako sve dok ga strah nije napustio.

'Šta mi se ovo desilo, Hatidža?!', uzvikivao je pričajući šta mu se dogodilo.

'Bojim se za sebe!', dodao je.

'Nemoj tako', reče mu ona, 'već, naprotiv, budi veseo! Tako mi Allaha, On te nikada neće

حَتَّى فَجِئَهُ الْحَقُّ وَهُوَ فِي غَارِ حِرَاءٍ فَجَاءَهُ الْمَلَكُ فِيهِ فَقَالَ اقْرَأْ فَقَالَ لَهُ النَّبِيُّ ﷺ فَقُلْتُ مَا أَنَا بِقَارِئٍ فَأَخَذَنِي فَغَطَّنِي حَتَّى بَلَغَ مِنِّي الْجَهْدُ ثُمَّ أَرْسَلَنِي فَقَالَ اقْرَأْ فَقُلْتُ مَا أَنَا بِقَارِئٍ فَأَخَذَنِي فَغَطَّنِي الثَّانِيَةَ حَتَّى بَلَغَ مِنِّي الْجَهْدُ ثُمَّ أَرْسَلَنِي فَقَالَ اقْرَأْ فَقُلْتُ مَا أَنَا بِقَارِئٍ فَأَخَذَنِي فَغَطَّنِي الثَّالِثَةَ حَتَّى بَلَغَ مِنِّي الْجَهْدُ ثُمَّ أَرْسَلَنِي فَقَالَ (اقْرَأْ بِاسْمِ رَبِّكَ الَّذِي خَلَقَ) حَتَّى بَلَغَ (عَلَّمَ الإِنْسَانَ مَا لَمْ يَعْلَمْ) فَرَجَعَ بِهَا تَرْجُفُ بَوَادِرُهُ حَتَّى دَخَلَ عَلَى خَدِيجَةَ فَقَالَ زَمِّلُونِي زَمِّلُونِي فَزَمَّلُوهُ حَتَّى ذَهَبَ عَنْهُ الرَّوْعُ فَقَالَ يَا خَدِيجَةُ مَا لِي وَأَخْبَرَهَا الْخَبَرَ وَقَالَ قَدْ خَشِيتُ عَلَى نَفْسِي فَقَالَتْ لَهُ كَلاَّ أَبْشِرْ فَوَاللَّهِ لاَ يُخْزِيكَ اللَّهُ أَبَدًا إِنَّكَ لَتَصِلُ الرَّحِمَ وَتَصْدُقُ الْحَدِيثَ وَتَحْمِلُ الْكَلَّ وَتَقْرِي الضَّيْفَ وَتُعِينُ عَلَى نَوَائِبِ الْحَقِّ ثُمَّ انْطَلَقَتْ بِهِ خَدِيجَةُ حَتَّى أَتَتْ بِهِ وَرَقَةَ بْنَ نَوْفَلِ بْنِ أَسَدِ بْنِ عَبْدِ الْعُزَّى بْنِ قُصَيٍّ وَهُوَ ابْنُ عَمِّ خَدِيجَةَ أَخُو أَبِيهَا وَكَانَ امْرَأً تَنَصَّرَ فِي الْجَاهِلِيَّةِ وَكَانَ يَكْتُبُ الْكِتَابَ الْعَرَبِيَّ فَيَكْتُبُ

1 Vrijeme spomenutog osamljivanja jest mjesec ramazan. Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, je uzimao hranu i piće za nekoliko dana, a kada bi mu hrane i vode ponestalo, vraćao bi se kući i ponovo uzimao ono što bi mu trebalo. Zalihe hrane, koje su se u većini slučajeva sastojale od mesa, datula i mlijeka, nisu mogle dugo stajati, pa je stoga bilo neophodno stalno ići po njih. Osim toga, Poslanik bi, sallallahu alejhi ve sellem, nahranio bi svakog putnika koji bi naišao pored njega.

2 Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, je imao četrdeset godina kada mu je došla Prva objava. To se desilo u ponedjeljak, u mjesecu ramazanu.

3 Ibn-Esir veli: "Neki kažu da je on to učinio kako bi provjerio želi li on kazati nešto od sebe."
Drugi vele: "Učinio je to kako bi ga upozorio i pripremio, te kako bi potvrdio da Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, nije bio upućen u čitanje i pisanje."
Suhejli tumači tri Džibrilova stiska kao tri nedaće koje će mu se desiti kao iskušenje. Prvo je iskušenje bila izolacija muslimana, drugo seoba u Abesiniju , a treće seoba u Medinu. Tri puštanja znače da će poslije teškoća doći olakšanje i njemu i njegovom ummetu, i to: na ovom svijetu, u berzehu (zagrobnom životu) i na ahiretu.

poniziti, jer ti održavaš rodbinske veze, govoriš istinu, olakšavaš teret slabima, ugošćuješ goste i podržavaš istinu (ipravdu) u svim prilikama.'
Hatidža je nakon toga otišla s njim svome amidžiću Vereki b. Nevfelu b. Esedu b. Abdul-Uzzau b. Kusajju. To je bio čovjek koji je u predislamsko doba prihvatio kršćanstvo. Poznavao je arapsko pismo, te je često prepisivao Indžil. Tada on već bijaše starac, a usto još i slijep.
'Amidžiću', reče mu Hatidža, 'poslušaj šta će ti tvoj bratić reći!'
'Šta imaš reći, bratiću?',[4] upitao je Vereka. Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, obavijestio ga je o svemu što mu se desilo, a Vereka na to reče: 'To je melek koji je dolazio i Musau, alejhis-selam. Eh, da sam mladić, pa da budem živ kada te tvoj narod bude protjerivao!'
'A zar će me oni progoniti?', upitao je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem.
'Niko prije tebe nije došao s onim s čime ti dolaziš', odgovori Vereka, 'a da nije doživio neprijatnosti. Ako doživim taj dan, pomoći ću ti koliko mogu.'
Ubrzo nakon toga Vereka je umro, a i Objava je jedno vrijeme bila prestala dolaziti. Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, toliko se bio rastužio (na osnovu onoga što smo saznali) da je nekoliko puta odlazio na vrh stijene namjeravajući baciti se s nje, ali kad bi god došao, javljao bi mu se Džibril: 'Muhammede, ti si, uistinu, Allahov poslanik!' Tako je iz njega iščezavala uznemirenost, srce bi mu se smirivalo, pa bi odustajao od svoje nakane. Ali kako se vrijeme bez objave oduljio, bio se odlučio još jednom na sličan korak. No kada je došao na vrh brda, i taj mu se put javio melek Džibril s istim riječima."
Ibn-Abbas veli da *falikul-isbah* znači "svjetlost sunca danju i svjetlo mjesečine noću".

بِالْعَرَبِيَّةِ مِنَ الإِنْجِيلِ مَا شَاءَ اللهُ أَنْ يَكْتُبَ وَكَانَ شَيْخًا كَبِيرًا قَدْ عَمِيَ فَقَالَتْ لَهُ خَدِيجَةُ أَيِ ابْنَ عَمِّ اسْمَعْ مِنِ ابْنِ أَخِيكَ فَقَالَ وَرَقَةُ ابْنَ أَخِي مَاذَا تَرَى فَأَخْبَرَهُ النَّبِيُّ ﷺ مَا رَأَى فَقَالَ وَرَقَةُ هَذَا النَّامُوسُ الَّذِي أُنْزِلَ عَلَى مُوسَى يَا لَيْتَنِي فِيهَا جَذَعًا أَكُونُ حَيًّا حِينَ يُخْرِجُكَ قَوْمُكَ فَقَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ أَوَمُخْرِجِيَّ هُمْ فَقَالَ وَرَقَةُ نَعَمْ لَمْ يَأْتِ رَجُلٌ قَطُّ بِمِثْلِ مَا جِئْتَ بِهِ إِلاَّ عُودِيَ وَإِنْ يُدْرِكْنِي يَوْمُكَ أَنْصُرْكَ نَصْرًا مُؤَزَّرًا ثُمَّ لَمْ يَنْشَبْ وَرَقَةُ أَنْ تُوُفِّيَ وَفَتَرَ الْوَحْيُ فَتْرَةً حَتَّى حَزِنَ النَّبِيُّ ﷺ فِيمَا بَلَغَنَا حُزْنًا غَدَا مِنْهُ مِرَارًا كَيْ يَتَرَدَّى مِنْ رُءُوسِ شَوَاهِقِ الْجِبَالِ فَكُلَّمَا أَوْفَى بِذِرْوَةِ جَبَلٍ لِكَيْ يُلْقِيَ مِنْهُ نَفْسَهُ تَبَدَّى لَهُ جِبْرِيلُ فَقَالَ يَا مُحَمَّدُ إِنَّكَ رَسُولُ اللهِ حَقًّا فَيَسْكُنُ لِذَلِكَ جَأْشُهُ وَتَقِرُّ نَفْسُهُ فَيَرْجِعُ فَإِذَا طَالَتْ عَلَيْهِ فَتْرَةُ الْوَحْيِ غَدَا لِمِثْلِ ذَلِكَ فَإِذَا أَوْفَى بِذِرْوَةِ جَبَلٍ تَبَدَّى لَهُ جِبْرِيلُ فَقَالَ لَهُ مِثْلَ ذَلِكَ قَالَ ابْنُ عَبَّاسٍ (فَالِقُ الإِصْبَاحِ) ضَوْءُ الشَّمْسِ بِالنَّهَارِ وَضَوْءُ الْقَمَرِ بِاللَّيْلِ .

4 Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, nije Verekin bratić, ali je iz počasti ovdje tako oslovljen.

O SNOVIMA DOBRIH LJUDI

بَاب رُؤْيَا الصَّالِحِينَ

O Riječima Uzvišenog: "Allah će obistiniti san Poslanika Svoga da ćete sigurno u Časni hram ući sigurni – ako Allah bude htio – neki obrijanih glava, a neki podrezanih kosa, bez straha. On je ono što vi niste znali – znao, i zato vam je, prije toga, nedavnu pobjedu[1] dao."[2]

وَقَوْلِهِ تَعَالَى (لَقَدْ صَدَقَ اللهُ رَسُولَهُ الرُّؤْيَا بِالْحَقِّ لَتَدْخُلُنَّ الْمَسْجِدَ الْحَرَامَ إِنْ شَاءَ اللهُ آمِنِينَ مُحَلِّقِينَ رُءُوسَكُمْ وَمُقَصِّرِينَ لاَ تَخَافُونَ فَعَلِمَ مَا لَمْ تَعْلَمُوا فَجَعَلَ مِنْ دُونِ ذَلِكَ فَتْحًا قَرِيبًا) .

6983. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Meslema, njemu Malik, a ovom Ishak b. Abdullah b. Ebu-Talha, prenoseći od od Enesa b. Malika da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
"Lijep san dobrog muslimana četrdeset i šesti[3] je dio poslanstva."[4]

٦٩٨٣. حَدَّثَنَا عَبْدُاللهِ بْنُ مَسْلَمَةَ عَنْ مَالِكٍ عَنْ إِسْحَاقَ بْنِ عَبْدِاللهِ بْنِ أَبِي طَلْحَةَ عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ أَنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ قَالَ الرُّؤْيَا الْحَسَنَةُ مِنَ الرَّجُلِ الصَّالِحِ جُزْءٌ مِنْ سِتَّةٍ وَأَرْبَعِينَ جُزْءًا مِنَ النُّبُوَّةِ .

---

1 Mudžahid o značenju ovog ajeta veli: "Allahov je Poslanik , sallallahu alejhi ve sellem, na Hudejbiji usnio da će ući u Mekku zajedno sa svojim drugovima obrijanih glava. To je značilo da će obaviti hadž i umru, poslije čega se brije glava ili skraćuje kosa. Kada je zaklao kurban na Hudejbiji, neki su ga drugovi upitali: 'Gdje je sada tvoj san?' Tada je objavljen ovaj ajet."
"Nedavna pobjeda" je osvojenje Hajbera, nakon klanja kurbana na Hudejbiji. Obistinjenje Poslanikovog, sallallahu alejhi ve sellem, sna desilo se naredne godine, a Hudejbija je bila šeste godine po Hidžri.

2 El-Feth, 27.

3 U najvećem broju predanja spominje se da je san četrdeset i šesti dio poslanstva. U predanju koje bilježi Muslim, a prenosi ga Ebu-Hurejra, spominje se četrdeset i peti dio, a u hadisu Ibn-Omera sedamdeseti dio. U hadisu koji bilježi Taberani, međutim, spominje se sedamdeset i šesti dio, ali je lanac prenosilaca ovog hadisa slab. Također, spominju se još pedeseti, četrdeseti i četrdeset i deveti dio.

4 Kermani veli da je sintagma "dio poslanstva" upotrijebljena zato što su poslanici primali objavu u snu kao i na javi.
Neki kažu: "To znači da njihov san nije u suprotnosti s onim čemu pozivaju poslanici, a ne da je san dio poslanstva koji je ostao od poslanika."
Zedždžadž veli: "San dobrih muslimana četrdeset i šesti je dio poslanstva zbog toga što su poslanici predskazivali šta će se desiti, a san ukazuje na ono što se dešava."
Hatabi, oslanjajući se na druge, veli: "Objava je počela u vidu istinitih snova i trajala dvadeset i tri godine: trinaest godina u Mekki i deset u Medini. U početku, u Mekki, objava je bila u vidu snova i to je trajalo šest mjeseci, tj. pola godine. Tako je to razdoblje objave jedan od četrdeset i šest dijelova objave."
Nevevi veli: "Ne može se sa sigurnošću reći da je objava putem sna u Mekki trajala šest mjeseci."

O TOME DA JE LIJEP SAN OD ALLAHA

باب الرُّؤْيا مِن اللَّهِ

6984. PRIČAO NAM JE Ahmed b. Junus, njemu Zuhejr, a ovom Jahja, tj. Ibn-Seid, prenoseći od Ebu-Seleme, a on od Katade da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Valjan san koji dolazi od Allaha, a ružan san od šejtana."

٦٩٨٤. حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ يُونُسَ حَدَّثَنَا زُهَيْرٌ حَدَّثَنَا يَحْيَى هُوَ ابْنُ سَعِيدٍ قَالَ سَمِعْتُ أَبَا سَلَمَةَ قَالَ سَمِعْتُ أَبَا قَتَادَةَ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ الرُّؤْيَا الصَّادِقَةُ مِنَ اللهِ وَالْحُلْمُ مِنَ الشَّيْطَانِ .

6985. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Jusuf, njemu Lejs b. Had, a ovom Abdullah b. Habbab, prenoseći od Ebu-Seida Hudrija da je čuo Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, kad je rekao: "Ako neko od vas usnije san koji mu se sviđa – od Allaha je. Zato neka zahvali Allahu i neka ga ispriča drugima. Ali ako neko usnije san koji nije takav i koji mu se ne sviđa – od šejtana je. Tada neka zatraži od Allaha da ga sačuva od šejtanskog zla i neka ga nikome ne spominje, jer mu tako neće nauditi."

٦٩٨٥. حَدَّثَنَا عَبْدُاللهِ بْنُ يُوسُفَ حَدَّثَنَا اللَّيْثُ حَدَّثَنِي ابْنُ الْهَادِ عَنْ عَبْدِاللهِ بْنِ خَبَّابٍ عَنْ أَبِي سَعِيدٍ الْخُدْرِيِّ أَنَّهُ سَمِعَ النَّبِيَّ ﷺ يَقُولُ إِذَا رَأَى أَحَدُكُمْ رُؤْيَا يُحِبُّهَا فَإِنَّمَا هِيَ مِنَ اللهِ فَلْيَحْمَدِ اللهَ عَلَيْهَا وَلْيُحَدِّثْ بِهَا وَإِذَا رَأَى غَيْرَ ذَلِكَ مِمَّا يَكْرَهُ فَإِنَّمَا هِيَ مِنَ الشَّيْطَانِ فَلْيَسْتَعِذْ مِنْ شَرِّهَا وَلاَ يَذْكُرْهَا لِأَحَدٍ فَإِنَّهَا لاَ تَضُرُّهُ .

O TOME DA JE LIJEP SAN ČETRDESET I ŠESTI DIO POSLANSTVA

باب الرُّؤْيا الصَّالِحَةُ جُزْءٌ مِنْ سِتَّةٍ وَأَرْبَعِينَ جُزْءًا مِنَ النُّبُوَّةِ

6986. PRIČAO NAM JE Musedded, njemu Abdullah b. Jahja b. Ebu-Kesir (pri čemu ga je Musedded spomenuo po dobru, rekavši da ga je sreo u Jemami), prenoseći od svoga oca, ovaj od Ebu-Seleme, on od Ebu-Katade, a ovaj od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, da je rekao: "Lijep je san[5] od Allaha, a ružan od šejtana. Kada neko usnije ružan san, neka zatraži utočište kod Allaha od njega i neka pljune na svoju lijevu stranu, pa mu tako neće nauditi."[6]

٦٩٨٦. حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ حَدَّثَنَا عَبْدُاللهِ بْنُ يَحْيَى بْنِ أَبِي كَثِيرٍ وَأَثْنَى عَلَيْهِ خَيْرًا لَقِيتُهُ بِالْيَمَامَةِ عَنْ أَبِيهِ حَدَّثَنَا أَبُو سَلَمَةَ عَنْ أَبِي قَتَادَةَ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ الرُّؤْيَا الصَّالِحَةُ مِنَ اللهِ وَالْحُلْمُ مِنَ الشَّيْطَانِ فَإِذَا حَلَمَ فَلْيَتَعَوَّذْ مِنْهُ وَلْيَبْصُقْ عَنْ شِمَالِهِ فَإِنَّهَا لاَ تَضُرُّهُ وَعَنْ أَبِيهِ حَدَّثَنَا عَبْدُاللهِ بْنُ أَبِي قَتَادَةَ عَنْ أَبِيهِ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ مِثْلَهُ .

---

5 Na arapskom jeziku *er-ru'ja* označava lijep san, dok *el-hulm* označava ružan san. Za lijep san ne može se upotrijebiti riječ *el-hulm*, dok se za ružan san može upotrijebiti i riječ *er-ru'ja*.

6 Kada je u pitanju lijep san, može se zaključiti sljedeće:
– treba se zahvaliti Allahu na tom snu;
– na osnovu tog sna treba se nadati dobru;
– takav san treba ispričati prijatelju, a ne dušmaninu. Kada je u pitanju ružan san, može se zaključiti sljedeće:
– treba zatražiti Allahovu zaštitu od njegovog zla;
– treba zatražiti Allahovu zaštitu od šejtanovog zla;

Od njegovog se oca prenosi da im je pričao Abdullah b. Ebu-Katada, prenoseći od svoga oca, a on od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, isti hadis.

6987. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Beššar, njemu Gunder, a ovom Šu‘ba, prenoseći od Katade, on od Enesa b. Malika, ovaj od Ubade b. Samita, a on od Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, da je rekao: “San vjernika je jedan od četrdeset i šest dijelova poslanstva.”

٦٩٨٧. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ بَشَّارٍ حَدَّثَنَا غُنْدَرٌ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ عَنْ قَتَادَةَ عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ عَنْ عُبَادَةَ بْنِ الصَّامِتِ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ رُؤْيَا الْمُؤْمِنِ جُزْءٌ مِنْ سِتَّةٍ وَأَرْبَعِينَ جُزْءًا مِنَ النُّبُوَّةِ.

6988. PRIČAO NAM JE Jahja b. Kaze‘a, njemu Ibrahim b. Sa‘d, a ovom Zuhri, prenoseći od Seida b. Musejjeba, a on od Ebu-Hurejre, radijallahu anhu, da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
“San vjernika je jedan od četrdeset i šest dijelova poslanstva.”
Ovaj hadis prenose i Sabit, Humejd, Ishak b. Abdullah i Šu‘ajb od Enesa, a on od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem.

٦٩٨٨. حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ قَزَعَةَ حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ ابْنُ سَعْدٍ عَنِ الزُّهْرِيِّ عَنْ سَعِيدِ بْنِ الْمُسَيَّبِ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ أَنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ قَالَ رُؤْيَا الْمُؤْمِنِ جُزْءٌ مِنْ سِتَّةٍ وَأَرْبَعِينَ جُزْءًا مِنَ النُّبُوَّةِ وَرَوَاهُ ثَابِتٌ وَحُمَيْدٌ وَإِسْحَاقُ بْنُ عَبْدِاللهِ وَشُعَيْبٌ عَنْ أَنَسٍ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ.

6989. PRIČAO MI JE Ibrahim b. Hamza, njemu Ibn-Ebu-Hazim i Deraverdi, prenoseći od Jezida, ovaj od Abdullaha b. Habbaba, a on od Ebu-Seida Hudrija da je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: “Lijep je san jedan od četrdeset i šest dijelova poslanstva.”

٦٩٨٩. حَدَّثَنِي إِبْرَاهِيمُ بْنُ حَمْزَةَ حَدَّثَنِي ابْنُ أَبِي حَازِمٍ وَالدَّرَاوَرْدِيُّ عَنْ يَزِيدَ عَنْ عَبْدِاللهِ بْنِ خَبَّابٍ عَنْ أَبِي سَعِيدٍ الْخُدْرِيِّ أَنَّهُ سَمِعَ رَسُولَ اللهِ ﷺ يَقُولُ الرُّؤْيَا الصَّالِحَةُ جُزْءٌ مِنْ سِتَّةٍ وَأَرْبَعِينَ جُزْءًا مِنَ النُّبُوَّةِ.

– kada se iz sna čovjek probudi uplašen, treba pljunuti tri puta na lijevu stranu;
– takav san nikome ne treba pričati.

O LIJEPIM SNOVIMA[1]

باب المبشرات

6990. PRIČAO NAM JE Ebu-Jeman, njemu Šu‘ajb, a ovom Zuhri, prenoseći od Seida b. Musejjeba, a ovaj od Ebu-Hurejre da je kazivao: “Čuo sam Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, kad je rekao: ‘Od poslanstva nije ostalo ništa osim lijepih snova (*el-mubešširat*).’ ‘A šta su to *el-mubešširat*?’, upitali su ga. ‘Lijepi snovi’, odgovorio je.”

٦٩٩٠. حَدَّثَنَا أَبُو الْيَمَانِ أَخْبَرَنَا شُعَيْبٌ عَنِ الزُّهْرِيِّ حَدَّثَنِي سَعِيدُ بْنُ الْمُسَيَّبِ أَنَّ أَبَا هُرَيْرَةَ قَالَ سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ يَقُولُ لَمْ يَبْقَ مِنَ النُّبُوَّةِ إِلاَّ الْمُبَشِّرَاتُ قَالُوا وَمَا الْمُبَشِّرَاتُ قَالَ الرُّؤْيَا الصَّالِحَةُ.

O JUSUFOVU, ALEJHIS-SELAM, SNU

باب رُؤْيَا يُوسُفَ عَلَيْهِ السَّلاَمِ

Uzvišeni Allah kaže: “Kada Jusuf reče ocu svome: ‘O oče moj, sanjao sam jedanaest zvijezda, i Sunce i Mjesec, i u snu sam ih vidio kako mi se pokloniše!’ – on reče: ‘O sinko moj, ne kazuj sna svoga braći svojoj, da ti ne učine kakvu pakost, šejtan je doista čovjeku otvoreni neprijatelj. I eto tako, Gospodar će tvoj tebe odabrati, i tumačenju te snova naučiti, i milošću Svojom tebe i Jakubovu porodicu obasuti, kao što je prije obasuo pretke tvoje Ibrahima i Ishaka. Gospodar tvoj, zaista, sve zna i mudar je.’”[2] “(...) ‘O oče moj, ovo je tumačenje moga sna nekadašnjeg; Gospodar ga je moj ispunio. Allah je bio dobar prema meni kad me je iz tamnice izbavio i vas iz pustinje doveo, nakon što je šejtan između mene i braće moje razdor bio posijao;
Gospodar je moj zaista milostiv onome kome On hoće, i On, zaista, sve zna i mudar je! Gospodaru moj, Ti si mi dao vlast i naučio me tumačenju nekih snova! O Stvoritelju nebesa i Zemlje – Ti si zaštitnik moj i na ovom i na onom svijetu – daj da umrem kao musliman i pridruži me onima koji su dobri!’”[3]

وَقَوْلِهِ تَعَالَى (إِذْ قَالَ يُوسُفُ لأَبِيهِ يَا أَبَتِ إِنِّي رَأَيْتُ أَحَدَ عَشَرَ كَوْكَبًا وَالشَّمْسَ وَالْقَمَرَ رَأَيْتُهُمْ لِي سَاجِدِينَ قَالَ يَا بُنَيَّ لاَ تَقْصُصْ رُؤْيَاكَ عَلَى إِخْوَتِكَ فَيَكِيدُوا لَكَ كَيْدًا إِنَّ الشَّيْطَانَ لِلإِنْسَانِ عَدُوٌّ مُبِينٌ وَكَذَلِكَ يَجْتَبِيكَ رَبُّكَ وَيُعَلِّمُكَ مِنْ تَأْوِيلِ الأَحَادِيثِ وَيُتِمُّ نِعْمَتَهُ عَلَيْكَ وَعَلَى آلِ يَعْقُوبَ كَمَا أَتَمَّهَا عَلَى أَبَوَيْكَ مِنْ قَبْلُ إِبْرَاهِيمَ وَإِسْحَاقَ إِنَّ رَبَّكَ عَلِيمٌ حَكِيمٌ) وَقَوْلِهِ تَعَالَى (يَا أَبَتِ هَذَا تَأْوِيلُ رُؤْيَايَ مِنْ قَبْلُ قَدْ جَعَلَهَا رَبِّي حَقًّا وَقَدْ أَحْسَنَ بِي إِذْ أَخْرَجَنِي مِنَ السِّجْنِ وَجَاءَ بِكُمْ مِنَ الْبَدْوِ مِنْ بَعْدِ أَنْ نَزَغَ الشَّيْطَانُ بَيْنِي وَبَيْنَ إِخْوَتِي إِنَّ رَبِّي لَطِيفٌ لِمَا يَشَاءُ إِنَّهُ هُوَ الْعَلِيمُ الْحَكِيمُ رَبِّ قَدْ آتَيْتَنِي مِنَ الْمُلْكِ وَعَلَّمْتَنِي مِنْ تَأْوِيلِ الأَحَادِيثِ فَاطِرَ السَّمَوَاتِ وَالأَرْضِ أَنْتَ وَلِيِّي فِي الدُّنْيَا وَالآخِرَةِ تَوَفَّنِي مُسْلِمًا وَأَلْحِقْنِي بِالصَّالِحِينَ)

---

1 Poglavlje na arapskom jeziku nosi naziv *El-Mubešširat*, što, doslovno prevedeno, znači “one koje donose radost”. S obzirom na to da se ovdje govori o snovima, a oni su u našem jeziku muškog roda, prijevod bi mogao biti: “oni koji donose radost”. Međutim, komentatori hadisa ovo poglavlje prevode kao “lijepi snovi”.

2 Jusuf, 4-6.

3 Jusuf, 100-101.

Riječi: *Fatir*, *El-Bedi'u*, *El-Mubdi'u*, *El-Bari'u* i *El-Haliku* imaju isto značenje, a znače Stvoritelj. *Minel-bedvi* znači isto što i *badijeti* (iz pustinje).

قَالَ أَبُو عَبْدِ اللهِ فَاطِرٌ وَالْبَدِيعُ وَالْمُبْدِعُ وَالْبَارِئُ وَالْخَالِقُ وَاحِدٌ (مِنَ الْبَدْوِ) بَادِيَةٍ .

O IBRAHIMOVU, ALEJHIS-SELAM, SNU

باب رُؤْيَا إِبْرَاهِيمَ عَلَيْهِ السَّلَام

Uzvišeni Allah kaže: "I kad on odraste toliko da mu poče u poslu pomagati, Ibrahim reče: 'O sinko moj, u snu sam vidio da te trebam zaklati, pa šta ti misliš?'
'O oče moj', reče, 'onako kako ti se naređuje – postupi; vidjet ćeš, ako Bog da, da ću sve izdržati!'
I njih dvojica poslušaše. A kad ga on čelom prema zemlji položi, Mi ga zovnusmo: 'O Ibrahime, ti si se objavi u snu odazvao – Mi ovako nagrađujemo one koji dobra djela čine!'"[1]
Mudžahid veli da *eslema* znači "pokorili su se onome što im je naređeno", a *tellehu* "stavio mu lice na zemlju".

وَقَوْلُهُ تَعَالَى (فَلَمَّا بَلَغَ مَعَهُ السَّعْيَ قَالَ يَا بُنَيَّ إِنِّي أَرَى فِي الْمَنَامِ أَنِّي أَذْبَحُكَ فَانْظُرْ مَاذَا تَرَى قَالَ يَا أَبَتِ افْعَلْ مَا تُؤْمَرُ سَتَجِدُنِي إِنْ شَاءَ اللهُ مِنَ الصَّابِرِينَ فَلَمَّا أَسْلَمَا وَتَلَّهُ لِلْجَبِينِ وَنَادَيْنَاهُ أَنْ يَا إِبْرَاهِيمُ قَدْ صَدَّقْتَ الرُّؤْيَا إِنَّا كَذَلِكَ نَجْزِي الْمُحْسِنِينَ) قَالَ مُجَاهِدٌ (أَسْلَمَا) سَلَّمَا مَا أُمِرَا بِهِ (وَتَلَّهُ) وَضَعَ وَجْهَهُ بِالْأَرْضِ .

O PODUDARNOSTI SNOVA

باب التَّوَاطُؤِ عَلَى الرُّؤْيَا

6991. PRIČAO NAM JE Jahja b. Bukejr, njemu Lejs, a ovom Ukajl, prenoseći od Ibn-Šihaba, ovaj od Salima b. Abdullaha, a on od Ibn-Omera, radijallahu anhuma, (da je kazivao):
"Neki su ljudi usnili da je Lejletul-kadr u posljednjih sedam noći, a drugi da je u posljednjih deset noći (ramazana), pa im je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: 'Tražite je u posljednjih sedam noći.'"

٦٩٩١. حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ بُكَيْرٍ حَدَّثَنَا اللَّيْثُ عَنْ عُقَيْلٍ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ عَنْ سَالِمِ بْنِ عَبْدِاللهِ عَنِ ابْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا أَنَّ أُنَاسًا أُرُوا لَيْلَةَ الْقَدْرِ فِي السَّبْعِ الْأَوَاخِرِ وَأَنَّ أُنَاسًا أُرُوا أَنَّهَا فِي الْعَشْرِ الْأَوَاخِرِ فَقَالَ النَّبِيُّ ﷺ الْتَمِسُوهَا فِي السَّبْعِ الْأَوَاخِرِ .

1 Es-Saffat, 102-105.

O SNOVIMA ZATVORENIKÂ, POKVARENJAKÂ I MNOGOBOŽACA

Uzvišeni Allah kaže: “S njim su u tamnicu ušla još dva momka.
‘Ja sam sanjao da cijedim grožđe’, reče jedan od njih.
‘A ja, opet’, reče drugi, ‘kako na glavi nosim hljeb koji ptice kljuju. Protumači nam to, jer vidimo da si zaista dobar čovjek.’
‘Nijedan obrok hrane neće vam donesen biti, a da vam ja prije ne kažem što ćete dobiti’, reče Jusuf, ‘to je samo dio onoga čemu me je naučio Gospodar moj. Ja se klonim vjere naroda koji u Allaha ne vjeruje i koji i onaj svijet ne priznaje i ispovijedam vjeru predaka svojih Ibrahima i Ishaka i Ja‘kuba – nama ne priliči da ikoga Allahu smatramo ravnim. To je Allahova milost prema nama i ostalim ljudima, ali većina ljudi nije zahvalna.
O drugovi moji u tamnici, ili su bolji različiti bogovi ili Allah, Jedini i Svemoćni? Oni kojima se, mimo Njega, klanjate samo su imena koja ste im nadjenuli vi i preci vaši – Allah o njima nikakva dokaza nije objavio. Sud pripada jedino Allahu, a On je naredio da se klanjate samo Njemu. To je jedino prava vjera, ali većina ljudi ne zna.
O drugovi moji u tamnici, jedan će od vas gospodara svoga vinom pojiti, a drugi će raspet biti, pa će mu ptice glavu kljuvati. Ono što ste pitali samo to znači!’
A onome od njih dvojice za kojeg je znao da će spašen biti reče ‘Spomeni me gospodaru svome!’ – ali šejtan učini te ga on zaboravi spomenuti gospodaru svome, i Jusuf ostade u tamnici nekolike godine. I vladar reče: ‘Sanjao sam kako sedam mršavih krava pojede sedam debelih, i sanjao sam sedam klasova zelenih i sedam drugih sasušenih. O velikaši, protumačite mi san ako snove znate tumačiti!’

باب رُؤْيا أهْل السُّجُونِ والْفسادِ والشِّرْك

لِقَوْلِهِ تَعَالَى ﴿وَدَخَلَ مَعَهُ السِّجْنَ فَتَيَانِ قَالَ أَحَدُهُمَا إِنِّي أَرَانِي أَعْصِرُ خَمْرًا وَقَالَ الآخَرُ إِنِّي أَرَانِي أَحْمِلُ فَوْقَ رَأْسِي خُبْزًا تَأْكُلُ الطَّيْرُ مِنْهُ نَبِّئْنَا بِتَأْوِيلِهِ إِنَّا نَرَاكَ مِنَ الْمُحْسِنِينَ قَالَ لاَ يَأْتِيكُمَا طَعَامٌ تُرْزَقَانِهِ إِلاَ نَبَّأْتُكُمَا بِتَأْوِيلِهِ قَبْلَ أَنْ يَأْتِيَكُمَا ذَلِكُمَا مِمَّا عَلَّمَنِي رَبِّي إِنِّي تَرَكْتُ مِلَّةَ قَوْمٍ لاَ يُؤْمِنُونَ بِاللهِ وَهُمْ بِالآخِرَةِ هُمْ كَافِرُونَ وَاتَّبَعْتُ مِلَّةَ آبَائِي إِبْرَاهِيمَ وَإِسْحَاقَ وَيَعْقُوبَ مَا كَانَ لَنَا أَنْ نُشْرِكَ بِاللهِ مِنْ شَيْءٍ ذَلِكَ مِنْ فَضْلِ اللهِ عَلَيْنَا وَعَلَى النَّاسِ وَلَكِنَّ أَكْثَرَ النَّاسِ لاَ يَشْكُرُونَ يَا صَاحِبَيِ السِّجْنِ أَأَرْبَابٌ مُتَفَرِّقُونَ﴾ وَقَالَ الْفُضَيْلُ عِنْدَ قَوْلِهِ يَا صَاحِبَيِ السِّجْنِ ﴿أَأَرْبَابٌ مُتَفَرِّقُونَ خَيْرٌ أَمِ اللهُ الْوَاحِدُ الْقَهَّارُ مَا تَعْبُدُونَ مِنْ دُونِهِ إِلاَ أَسْمَاءً سَمَّيْتُمُوهَا أَنْتُمْ وَآبَاؤُكُمْ مَا أَنْزَلَ اللهُ بِهَا مِنْ سُلْطَانٍ إِنِ الْحُكْمُ إِلاَ لِلَّهِ أَمَرَ أَنْ لاَ تَعْبُدُوا إِلاَ إِيَّاهُ ذَلِكَ الدِّينُ الْقَيِّمُ وَلَكِنَّ أَكْثَرَ النَّاسِ لاَ يَعْلَمُونَ يَا صَاحِبَيِ السِّجْنِ أَمَّا أَحَدُكُمَا فَيَسْقِي رَبَّهُ خَمْرًا وَأَمَّا الآخَرُ فَيُصْلَبُ فَتَأْكُلُ الطَّيْرُ مِنْ رَأْسِهِ قُضِيَ الأَمْرُ الَّذِي فِيهِ تَسْتَفْتِيَانِ وَقَالَ لِلَّذِي ظَنَّ أَنَّهُ نَاجٍ مِنْهُمَا اذْكُرْنِي عِنْدَ رَبِّكَ فَأَنْسَاهُ الشَّيْطَانُ ذِكْرَ رَبِّهِ فَلَبِثَ فِي السِّجْنِ بِضْعَ سِنِينَ وَقَالَ الْمَلِكُ إِنِّي أَرَى سَبْعَ بَقَرَاتٍ سِمَانٍ

'Zbrkanih li snova'', rekoše oni, 'mi snove ne znamo tumačiti!'
I tada, poslije toliko vremena, sjeti se jedan od one dvojice, onaj koji se spasio, i reče: 'Ja ću vam protumačiti san, samo me pošaljite!'
'Jusufe, o prijatelju, protumači nam šta znači: sedam mršavih krava pojede sedam debelih, i sedam klasova zelenih i sedam drugih sasušenih – pa da se vratim ljudima, da bi i oni saznali.'
'Sijat ćete sedam godina uzastopno', reče on, 'pa ono što požanjete u klasu ostavite, osim ono malo što ćete jesti, jer će poslije toga doći sedam teških, koje će pojesti ono što ste za njih pripremili, ostat će jedino ono malo što ćete za sjetvu sačuvati. Zatim će, poslije toga, doći godina u kojoj će ljudima kiše u obilju biti i u kojoj će cijediti.'
I vladar reče: 'Dovedite mi ga!' I kada Jusufu izaslanik dođe, on reče: 'Vrati se gospodaru svome...'"[1] Glagol *iddekere* ima oblik *ifteale* od glagola *zekere (spomenuo)*. *Ummetun znači isto što i karn (generacija, stoljeće*, a u ajetu se misli na to da se čovjek sjetio tek nakon dužeg vremena). Postoji i drugi način učenja (kiraet) po kojem se riječ *ummetin* čita *emehin*, što znači zaborav. Ibn-Abbas veli: "(Riječju:) *Ja'sirun* (cijede) misli se na cijeđenje grožđa i masnoće." Riječ *tuhsinun* znači isto što i *tahrusun* (tj. čuvate).

يَأْكُلُهُنَّ سَبْعٌ عِجَافٌ وَسَبْعَ سُنْبُلاَتٍ خُضْرٍ
وَأُخَرَ يَابِسَاتٍ يَا أَيُّهَا الْمَلأُ أَفْتُونِي فِي رُؤْيَايَ إِنْ
كُنْتُمْ لِلرُّؤْيَا تَعْبُرُونَ قَالُوا أَضْغَاثُ أَحْلاَمٍ وَمَا
نَحْنُ بِتَأْوِيلِ الأَحْلاَمِ بِعَالِمِينَ وَقَالَ الَّذِي نَجَا
مِنْهُمَا وَادَّكَرَ بَعْدَ أُمَّةٍ أَنَا أُنَبِّئُكُمْ بِتَأْوِيلِهِ فَأَرْسِلُونِ
يُوسُفُ أَيُّهَا الصِّدِّيقُ أَفْتِنَا فِي سَبْعِ بَقَرَاتٍ سِمَانٍ
يَأْكُلُهُنَّ سَبْعٌ عِجَافٌ وَسَبْعِ سُنْبُلاَتٍ خُضْرٍ
وَأُخَرَ يَابِسَاتٍ لَعَلِّي أَرْجِعُ إِلَى النَّاسِ لَعَلَّهُمْ
يَعْلَمُونَ قَالَ تَزْرَعُونَ سَبْعَ سِنِينَ دَأَبًا فَمَا
حَصَدْتُمْ فَذَرُوهُ فِي سُنْبُلِهِ إِلاَّ قَلِيلاً مِمَّا تَأْكُلُونَ ثُمَّ
يَأْتِي مِنْ بَعْدِ ذَلِكَ سَبْعٌ شِدَادٌ يَأْكُلْنَ مَا قَدَّمْتُمْ
لَهُنَّ إِلاَّ قَلِيلاً مِمَّا تُحْصِنُونَ ثُمَّ يَأْتِي مِنْ بَعْدِ ذَلِكَ
عَامٌ فِيهِ يُغَاثُ النَّاسُ وَفِيهِ يَعْصِرُونَ وَقَالَ الْمَلِكُ
ائْتُونِي بِهِ فَلَمَّا جَاءَهُ الرَّسُولُ قَالَ ارْجِعْ إِلَى رَبِّكَ)
(وَادَّكَرَ) افْتَعَلَ مِنْ ذَكَرَ (أُمَّةٍ) قَرْنٍ وَتُقْرَأُ أَمَهٍ
نِسْيَانٍ وَقَالَ ابْنُ عَبَّاسٍ (يَعْصِرُونَ) الأَعْنَابَ
وَالدُّهْنَ (تُحْصِنُونَ) تَحْرُسُونَ.

6992. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Muhammed b. Esma, njemu Džuvejrija, a ovom Malik, prenoseći od Zuhrija, ovaj od Seida b. Musejjeba i Ebu-Ubejda, a oni od Ebu-Hurejre, radijallahu anhu, da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Da sam ja proveo u zatvoru koliko je proveo Jusuf, i da mi je došao glasnik s viješću da trebam izići iz zatvora, ja bih ga odmah poslušao."

٦٩٩٢. حَدَّثَنَا عَبْدُاللهِ حَدَّثَنَا جُوَيْرِيَةُ عَنْ
مَالِكٍ عَنِ الزُّهْرِيِّ أَنَّ سَعِيدَ بْنَ الْمُسَيَّبِ
وَأَبَا عُبَيْدٍ أَخْبَرَاهُ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ
قَالَ قَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ لَوْ لَبِثْتُ فِي السِّجْنِ مَا
لَبِثَ يُوسُفُ ثُمَّ أَتَانِي الدَّاعِي لأَجَبْتُهُ.

1 Jusuf, 36-50.

O ONOME KOJI U SNU VIDI ALLAHOVOG VJEROVJESNIKA, SALLALLAHU ALEJHI VE SELLEM

باب
من رأى النبيّ ﷺ في المنام

6993. PRIČAO NAM JE Abdan, njemu Abdullah, a ovom Junus, prenoseći od Zuhrija, ovaj od Ebu-Seleme, a on od Ebu-Hurejre da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
"Ko mene vidi u snu vidjet će me i na javi, a šejtan se ne može prikazati u mome liku."
Ebu-Abdullah veli da je Ibn-Sirin rekao: "Ako ga usnije u njegovu liku."[2]

٦٩٩٣. حَدَّثَنَا عَبْدَانُ أَخْبَرَنَا عَبْدُاللهِ عَنْ يُونُسَ عَنِ الزُّهْرِيِّ حَدَّثَنِي أَبُو سَلَمَةَ أَنَّ أَبَا هُرَيْرَةَ قَالَ سَمِعْتُ النَّبِيَّ ﷺ يَقُولُ مَنْ رَآنِي فِي الْمَنَامِ فَسَيَرَانِي فِي الْيَقَظَةِ وَلاَ يَتَمَثَّلُ الشَّيْطَانُ بِي قَالَ أَبو عَبْد اللهِ قَالَ ابْنُ سِيرِينَ إِذَا رَآهُ فِي صُورَتِهِ .

6994. PRIČAO NAM JE Mualla b. Esed, njemu Abdul-Aziz b. Muhtar, a ovom Sabit Bunani, prenoseći od Enesa, radijallahu anhu, da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
"Ko mene usnije usnio me je u mome pravom liku, jer se šejtan ne može prikazati u njemu. San vjernika je jedan od četrdeset i šest dijelova poslanstva."

٦٩٩٤. حَدَّثَنَا مُعَلَّى بْنُ أَسَدٍ حَدَّثَنَا عَبْدُالْعَزِيزِ بْنُ مُخْتَارٍ حَدَّثَنَا ثَابِتٌ الْبُنَانِيُّ عَنْ أَنَسٍ رَضِي اللهُ عَنْه قَالَ قَالَ النَّبِيُّ ﷺ مَنْ رَآنِي فِي الْمَنَامِ فَقَدْ رَآنِي فَإِنَّ الشَّيْطَانَ لاَ يَتَخَيَّلُ بِي وَرُؤْيَا الْمُؤْمِنِ جُزْءٌ مِنْ سِتَّةٍ وَأَرْبَعِينَ جُزْءًا مِنَ النُّبُوَّةِ .

6995. PRIČAO NAM JE Jahja b. Bukejr, njemu Lejs, a ovom Ubejdullah b. Ebu-Dža'fer, prenoseći od Ebu-Seleme, a on od Katade da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
"Lijep je san od Allaha, a ružan od šejtana. Kada neko usnije nešto što ga uznemirava, neka pljune na lijevu stranu tri puta i zatraži kod Allaha utočište od šejtana, pa mu taj san neće nauditi; a šejtan se ne može pokazati u mome liku."

٦٩٩٥. حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ بُكَيْرٍ حَدَّثَنَا اللَّيْثُ عَنْ عُبَيْدِاللهِ بْنِ أَبِي جَعْفَرٍ أَخْبَرَنِي أَبُو سَلَمَةَ عَنْ أَبِي قَتَادَةَ قَالَ قَالَ النَّبِيُّ ﷺ الرُّؤْيَا الصَّالِحَةُ مِنَ اللهِ وَالْحُلْمُ مِنَ الشَّيْطَانِ فَمَنْ رَأَى شَيْئًا يَكْرَهُهُ فَلْيَنْفِثْ عَنْ شِمَالِهِ ثَلاَثًا وَلْيَتَعَوَّذْ مِنَ الشَّيْطَانِ فَإِنَّهَا لاَ تَضُرُّهُ وَإِنَّ الشَّيْطَانَ لاَ يَتَرَاءَى بِي .

2 Ebu-Abdullah je Buhari. On navodi riječi Muhammeda b. Sirina, koji je, kada bi mu došao neki čovjek tvrdeći da je usnio Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, imao običaj reći: "Opiši mi šta si usnio." Ako bi mu ovaj pripisao svojstva koja nisu poznata, on bi rekao: "Nije ga usnio."

6996. PRIČAO NAM JE Halid b. Hali, njemu Muhammed b. Harb, a ovom Zubejdi, prenoseći od Zuhrija, ovaj od Ebu-Seleme, a on od Ebu-Katade, radijallahu anhu, da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
“Ko u snu vidi mene vidio je istinu.”
Ovaj hadis na istovjetan način prenose Junus i Ibn-Ebu-Zuhri (Zuhrijev bratić).

٦٩٩٦. حَدَّثَنَا خَالِدُ بْنُ خَلِيٍّ حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ حَرْبٍ حَدَّثَنِي الزُّبَيْدِيُّ عَنِ الزُّهْرِيِّ قَالَ أَبُو سَلَمَةَ قَالَ أَبُو قَتَادَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ النَّبِيُّ ﷺ مَنْ رَآنِي فَقَدْ رَأَى الْحَقَّ تَابَعَهُ يُونُسُ وَابْنُ أَخِي الزُّهْرِيِّ .

6997. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Jusuf, njemu Lejs, a ovom Ibn-Had, prenoseći od Abdullaha b. Habbaba, a on od Ebu-Seida Hudrija da je čuo Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, kad je rekao: “Ko u snu vidi mene vidio je istinu, jer se šejtan ne može pokazati u mome liku.”

٦٩٩٧. حَدَّثَنَا عَبْدُاللهِ بْنُ يُوسُفَ حَدَّثَنَا اللَّيْثُ حَدَّثَنِي ابْنُ الْهَادِ عَنْ عَبْدِاللهِ بْنِ خَبَّابٍ عَنْ أَبِي سَعِيدٍ الْخُدْرِيِّ سَمِعَ النَّبِيَّ ﷺ يَقُولُ مَنْ رَآنِي فَقَدْ رَأَى الْحَقَّ فَإِنَّ الشَّيْطَانَ لاَ يَتَكَوَّنُنِي .

O SNOVIĐENJU NOĆU

بَاب رُؤْيَا اللَّيْلِ

O tome hadis prenosi Semura.

رَوَاهُ سَمُرَةُ .

6998. PRIČAO NAM JE Ahmed b. Mikdam Idžli, njemu Muhammed b. Abdur-Rahman Tufavi, a ovom Ejjub, prenoseći od Muhammeda, a on od Ebu-Hurejre da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
“Dat mi je sveobuhvatan govor[1] i potpomognut sam time što me se boje.[2] Dok sam sinoć spavao, dati su mi i u ruku stavljeni ključevi zemaljskih riznica.”
Ebu-Hurejra veli: “Allahov je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, otišao, a vi ih već prenosite (iz mjesta u mjesto).”[3]

٦٩٩٨. حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ الْمِقْدَامِ الْعِجْلِيُّ حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِالرَّحْمَنِ الطُّفَاوِيُّ حَدَّثَنَا أَيُّوبُ عَنْ مُحَمَّدٍ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ قَالَ قَالَ النَّبِيُّ ﷺ أُعْطِيتُ مَفَاتِيحَ الْكَلِمِ وَنُصِرْتُ بِالرُّعْبِ وَبَيْنَمَا أَنَا نَائِمٌ الْبَارِحَةَ إِذْ أُتِيتُ بِمَفَاتِيحِ خَزَائِنِ الْأَرْضِ حَتَّى وُضِعَتْ فِي يَدِي قَالَ أَبُو هُرَيْرَةَ فَذَهَبَ رَسُولُ اللهِ ﷺ وَأَنْتُمْ تَنْتَقِلُونَهَا .

1 *Mefatihul-kelimi* znači isto što i *dževamiul-kelimi*, tj. da se malo riječi može reći mnogo.

2 Neprijatelji islama i muslimana gubili su bitke zbog ogromnog straha od muslimanske vojske.

3 U drugim predajama ovog hadisa , kao što je hadis broj 2977 i hadis broj 7273, umjesto ovoga, rečeno je: *...a vi ih (riznice) ispražnjujete*, odnosno: *a vi ih već koristite*. Muslimani će pronalaziti te riznice i koristiti se njima, kao što se to desilo s blagom perzijskog i bizantijskog vladara, koje im je došlo u ruke.

6999. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Meslema, njemu Malik, a ovom Nafi‘, prenoseći od Abdullaha b. Omera, radijallahu anhuma, da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, kazivao:
“Usnio sam sinoć kako kod Ka‘be gledam nekog tamnoputog čovjeka, najljepšeg koji se može vidjeti, s tako lijepom dugom kosom kakva se ne vida. Pustio ju je, a voda kapaše s nje. Oslanjao se na dvojicu ljudi (ili na ramena dvojice ljudi) i tako obilazio oko Ka‘be.
‘Ko je ovaj čovjek?’, upitao sam.
‘Mesih, sin Merjemin!’, rečeno mi je. Domalo zatim ugledah nekog čovjeka duge kovrdžave kose, slijepog u desno oko, koje je izgledalo kao plutajuće zrno grožđa.
‘Ko je ovaj čovjek?’, upitao sam.
‘Mesih Dedždžal!’, rečeno mi je.”

٦٩٩٩. حَدَّثَنَا عَبْدُاللهِ بْنُ مَسْلَمَةَ عَنْ مَالِكٍ عَنْ نَافِعٍ عَنْ عَبْدِاللهِ بْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا أَنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ قَالَ أُرَانِي اللَّيْلَةَ عِنْدَ الْكَعْبَةِ فَرَأَيْتُ رَجُلًا آدَمَ كَأَحْسَنِ مَا أَنْتَ رَاءٍ مِنْ أُدْمِ الرِّجَالِ لَهُ لِمَّةٌ كَأَحْسَنِ مَا أَنْتَ رَاءٍ مِنَ اللِّمَمِ قَدْ رَجَّلَهَا تَقْطُرُ مَاءً مُتَّكِئًا عَلَى رَجُلَيْنِ أَوْ عَلَى عَوَاتِقِ رَجُلَيْنِ يَطُوفُ بِالْبَيْتِ فَسَأَلْتُ مَنْ هَذَا فَقِيلَ الْمَسِيحُ ابْنُ مَرْيَمَ ثُمَّ إِذَا أَنَا بِرَجُلٍ جَعْدٍ قَطَطٍ أَعْوَرِ الْعَيْنِ الْيُمْنَى كَأَنَّهَا عِنَبَةٌ طَافِيَةٌ فَسَأَلْتُ مَنْ هَذَا فَقِيلَ الْمَسِيحُ الدَّجَّالُ.

7000. PRIČAO NAM JE Jahja, njemu Lejs, a ovom Junus, prenoseći od od Ibn-Šihaba, ovaj od Ubejdullaha b. Abdullaha, a on od Ibn-Abbasa da je, navodeći hadis, kazivao:
“Neki je čovjek došao Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, i rekao: ‘Usnio sam sinoć... ’” Hadis s istovjetnim sadržajem prenose Sulejman b. Kesir, Zuhrijev bratić, i Sufjan b. Husejn, prenoseći ga od Zuhrija, ovaj od Ubejdullaha, on od Ibn-Abbasa, a ovaj od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem. Zubejdi prenosi od Zuhrija, a on od Ubejdullaha da je Ibn-Abbas, ili Ebu-Hurejra, prenio od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, isti hadis. Šu‘ajb i Ishak b. Jahja, prenoseći od Zuhrija, vele da je Ebu-Hurejra navodio ovaj hadis, prenoseći ga od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, a da ga Ma‘mer u početku nije prenio sa senedom.

٧٠٠٠. حَدَّثَنَا يَحْيَى حَدَّثَنَا اللَّيْثُ عَنْ يُونُسَ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ عَنْ عُبَيْدِاللهِ بْنِ عَبْدِاللهِ أَنَّ ابْنَ عَبَّاسٍ كَانَ يُحَدِّثُ أَنَّ رَجُلًا أَتَى رَسُولَ اللهِ ﷺ فَقَالَ إِنِّي أُرِيتُ اللَّيْلَةَ فِي الْمَنَامِ وَسَاقَ الْحَدِيثَ وَتَابَعَهُ سُلَيْمَانُ بْنُ كَثِيرٍ وَابْنُ أَخِي الزُّهْرِيِّ وَسُفْيَانُ بْنُ حُسَيْنٍ عَنِ الزُّهْرِيِّ عَنْ عُبَيْدِاللهِ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ وَقَالَ الزُّبَيْدِيُّ عَنِ الزُّهْرِيِّ عَنْ عُبَيْدِاللهِ أَنَّ ابْنَ عَبَّاسٍ أَوْ أَبَا هُرَيْرَةَ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ وَقَالَ شُعَيْبٌ وَإِسْحَاقُ بْنُ يَحْيَى عَنِ الزُّهْرِيِّ كَانَ أَبُو هُرَيْرَةَ يُحَدِّثُ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ وَكَانَ مَعْمَرٌ لَا يُسْنِدُهُ حَتَّى كَانَ بَعْدُ.

O SNOVIĐENJU DANJU

باب الرُّؤْيَا بِالنَّهَارِ

Ibn-Avn, prenoseći od Ibn-Sirina, veli: "Snoviđenje danju isto je kao snoviđenje noću."

وَقَالَ ابْنُ عَوْنٍ عَنِ ابْنِ سِيرِينَ رُؤْيَا النَّهَارِ مِثْلُ رُؤْيَا اللَّيْلِ .

7001. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Jusuf, njemu Malik, prenoseći od Ishaka b. Abdullaha b. Ebu-Talhe, a on Enesa b. Malika da je kazivao:
"Allahov je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, posjećivao Umm-Haram bint Milhan, koja je bila udata za Ubadu b. Samita. Kada ju je, tako, posjetio jednog dana, ona ga je ponudila ručkom, a poslije toga prstima mu prebirala po kosi, pa je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, tako i zaspao.[1] Probudio se, nakon toga, smiješeći se.

٧٠٠١. حَدَّثَنَا عَبْدُ اللهِ بْنُ يُوسُفَ أَخْبَرَنَا مَالِكٌ عَنْ إِسْحَاقَ بْنِ عَبْدِ اللهِ بْنِ أَبِي طَلْحَةَ أَنَّهُ سَمِعَ أَنَسَ بْنَ مَالِكٍ يَقُولُ كَانَ رَسُولُ اللهِ ﷺ يَدْخُلُ عَلَى أُمِّ حَرَامٍ بِنْتِ مِلْحَانَ وَكَانَتْ تَحْتَ عُبَادَةَ بْنِ الصَّامِتِ فَدَخَلَ عَلَيْهَا يَوْمًا فَأَطْعَمَتْهُ وَجَعَلَتْ تَفْلِي رَأْسَهُ فَنَامَ رَسُولُ اللهِ ﷺ ثُمَّ اسْتَيْقَظَ وَهُوَ يَضْحَكُ .

7002. Ona (Umm-Haram) je kazivala:
'Upitala sam: 'Allahov Poslaniče, šta te je nasmijalo?' 'Ljudi koje sam vidio kako kao ratnici na Allahovom putu plove morskom pučinom. Oni su od moga ummeta – kraljevi na svojim divanima' (ili je rekao: '... kao kraljevi na svojim divanima'; Ishak nije bio siguran). 'Allahov Poslaniče', rekoh, 'uputi dovu Allahu da i mene učini jednim od njih!' On je proučio dovu, a onda ponovo zaspao. Nakon što se probudio s osmijehom, ponovo sam ga upitala: 'Šta te je sad nasmijalo, Allahov Poslaniče?' 'Ljudi koje sam vidio kako kao ratnici na Allahovom putu...', reče, nastavljajući kazivati kao i prvi put.
'Allahov Poslaniče', rekoh, 'uputi Allahu dovu da i mene učini jednim od njih!' 'Ti si jedan od njihovih prvaka', reče on. Za vrijeme namjesništva Mu'avije b. Ebu-Sufjana ona je zaplovila morem. Izgubila je život prilikom pada s jahalice, kada je izišla na kopno."[2]

٧٠٠٢. قَالَتْ فَقُلْتُ مَا يُضْحِكُكَ يَا رَسُولَ اللهِ قَالَ نَاسٌ مِنْ أُمَّتِي عُرِضُوا عَلَيَّ غُزَاةً فِي سَبِيلِ اللهِ يَرْكَبُونَ ثَبَجَ هَذَا الْبَحْرِ مُلُوكًا عَلَى الأَسِرَّةِ أَوْ مِثْلَ الْمُلُوكِ عَلَى الأَسِرَّةِ شَكَّ إِسْحَاقُ قَالَتْ فَقُلْتُ يَا رَسُولَ اللهِ ادْعُ اللهَ أَنْ يَجْعَلَنِي مِنْهُمْ فَدَعَا لَهَا رَسُولُ اللهِ ﷺ ثُمَّ وَضَعَ رَأْسَهُ ثُمَّ اسْتَيْقَظَ وَهُوَ يَضْحَكُ فَقُلْتُ مَا يُضْحِكُكَ يَا رَسُولَ اللهِ قَالَ نَاسٌ مِنْ أُمَّتِي عُرِضُوا عَلَيَّ غُزَاةً فِي سَبِيلِ اللهِ كَمَا قَالَ فِي الأُولَى قَالَتْ فَقُلْتُ يَا رَسُولَ اللهِ ادْعُ اللهَ أَنْ يَجْعَلَنِي مِنْهُمْ قَالَ أَنْتِ مِنَ الأَوَّلِينَ فَرَكِبَتِ الْبَحْرَ فِي زَمَانِ مُعَاوِيَةَ بْنِ أَبِي سُفْيَانَ فَصُرِعَتْ عَنْ دَابَّتِهَا حِينَ خَرَجَتْ مِنَ الْبَحْرِ فَهَلَكَتْ .

1 Poslanik je tako mogao raditi zato što mu je ona bila tetka po mlijeku.

2 Hadis je već naveden u poglavlju *O traženju dopuštenja za ulazak*. Ibn-Tin navodi da su se neki ljudi koristili ovim hadisom kao dokazom da je Mu'avijin hilafet legalan, jer se u hadisu navode riječi: "Za vrijeme

O SNOVIĐENJU ŽENA[3]

7003. PRIČAO NAM JE Seid b. Ufejr, njemu Lejs, a ovom Ukajl, prenoseći od Ibn-Šihaba, a on od Haridže b. Zejda b. Sabita (da je kazivao):
"Ummu-Ala', jedna ensarijka, dala je prisegu Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, i obavijestila ga da su oni kockom (ždrijebom) rasporedili među sobom muhadžire.
'Nama je', priča ona, 'pripalo da prihvatimo Usmana b. Maz'una, i mi smo ga odveli svojoj kući. On se domalo zatim razbolio i od te bolesti umro. Nakon što je on okupan i umotan u kefine, došao je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, i čuo me kako govorim: 'Neka je Allahova milost na tebe, Ebu-Saibe! Što se tiče moga svjedočenja, kunem se da si ti od Allaha počašćen!'
'A odkud ti znaš da ga je Allah počastio?', upitao je tada Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem.
'Allahov Poslaniče', odgovorila sam, – draži si mi od oca! – ko je onda taj koji će od Allaha biti počašćen?' Na to Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, reče: 'Što se njega tiče, tako mi Allaha, svakako mu je došla smrt, a ja se za njega nadam svakom dobru. Ne znam, tako mi Allaha, šta će i sa mnom biti, iako sam ja Njegov poslanik!'
'Nikada više, poslije Usmana, ni za koga neću biti sigurna', rekla je Umm-Ala'."

باب رُؤْيَا النِّسَاءِ

٧٠٠٣. حَدَّثَنَا سَعِيدُ بْنُ عُفَيْرٍ حَدَّثَنِي اللَّيْثُ حَدَّثَنِي عُقَيْلٌ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ أَخْبَرَنِي خَارِجَةُ بْنُ زَيْدِ بْنِ ثَابِتٍ أَنَّ أُمَّ الْعَلَاءِ امْرَأَةً مِنَ الْأَنْصَارِ بَايَعَتْ رَسُولَ اللهِ ﷺ أَخْبَرَتْهُ أَنَّهُمُ اقْتَسَمُوا الْمُهَاجِرِينَ قُرْعَةً قَالَتْ فَطَارَ لَنَا عُثْمَانُ بْنُ مَظْعُونٍ وَأَنْزَلْنَاهُ فِي أَبْيَاتِنَا فَوَجِعَ وَجَعَهُ الَّذِي تُوُفِّيَ فِيهِ فَلَمَّا تُوُفِّيَ غُسِّلَ وَكُفِّنَ فِي أَثْوَابِهِ دَخَلَ رَسُولُ اللهِ ﷺ فَقُلْتُ رَحْمَةُ اللهِ عَلَيْكَ أَبَا السَّائِبِ فَشَهَادَتِي عَلَيْكَ لَقَدْ أَكْرَمَكَ اللهُ فَقَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ وَمَا يُدْرِيكِ أَنَّ اللهَ أَكْرَمَهُ فَقُلْتُ بِأَبِي أَنْتَ يَا رَسُولَ اللهِ فَمَنْ يُكْرِمُهُ اللهُ فَقَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ أَمَّا هُوَ فَوَاللهِ لَقَدْ جَاءَهُ الْيَقِينُ وَاللهِ إِنِّي لَأَرْجُو لَهُ الْخَيْرَ وَاللهِ مَا أَدْرِي وَأَنَا رَسُولُ اللهِ مَاذَا يُفْعَلُ بِي فَقَالَتْ وَاللهِ لَا أُزَكِّي بَعْدَهُ أَحَدًا أَبَدًا.

Muavije". To se ne može prihvatiti jer se pod tim podrazumijeva razdoblje Mu'avijinog namjesništva u Šamu u doba Osmanova hilafeta. U hadisu, dakle, nema nikakvih dokaza niti za legalnost niti za nelegalnost Mu'avijina hilafeta. Hadis sadrži samo nagovještaj onoga što će se desiti, i to se obistinilo. Da se predskazani događaj desio i za Mu'avijina hilafeta, to opet ne bi bilo u suprotnosti s hadisom: "Hilafet će poslije mene trajati trideset godina", jer se pod tim podrazumijeva samo onaj hilafet koji je isti kao hilafet u doba Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem. Međutim, Mu'avijina vladavina, kao i vladavina mnogih drugih iza njega, bila je kao vladavina kraljeva, premda su oni sebe nazivali halifama.

3 Ibn-Bettal kaže kako se islamski učenjaci slažu da u okvir hadisa: "San je dobrog vjernika jedan od dijelova poslanstva" – spadaju i snovi dobrih muslimanki.

7004. PRIČAO NAM JE Ebu-Jeman, a njemu Šu'ajb, prenoseći od Zuhrija da je kazivao: "(Rekla je Ummu-Ala':) 'Rastužile su me riječi: 'Ne znam šta će biti s njim!', a kada sam zaspala, usnila sam da Usman posjeduje tekući izvor. Obavijestila sam o tome Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem.
'To su njegova djela', rekao je on.'"

٧٠٠٤. حَدَّثَنَا أَبُو الْيَمَانِ أَخْبَرَنَا شُعَيْبٌ عَنِ الزُّهْرِيِّ بِهَذَا وَقَالَ مَا أَدْرِي مَا يُفْعَلُ بِهِ قَالَتْ وَأَحْزَنَنِي فَنِمْتُ فَرَأَيْتُ لِعُثْمَانَ عَيْنًا تَجْرِي فَأَخْبَرْتُ رَسُولَ اللهِ ﷺ فَقَالَ ذَلِكَ عَمَلُهُ .

O TOME DA SU RUŽNI SNOVI OD ŠEJTANA

باب الْحُلْمُ مِنَ الشَّيْطَانِ

Kada neko sanja ružne snove, neka pljune na lijevu stranu i zatraži Allahovu zaštitu.

فَإِذَا حَلَمَ فَلْيَبْصُقْ عَنْ يَسَارِهِ وَلْيَسْتَعِذْ بِاللهِ عَزَّ وَجَلَّ .

7005. PRIČAO NAM JE Jahja b. Bukejr, njemu Lejs, a ovom Ukajl, prenoseći od Ibn-Šihaba, ovaj od Ebu-Seleme, a on od Ebu-Katade Ensarija, jednog od junaka među drugovima Allahovog Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, da je kazivao: "Čuo sam Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, kad je rekao: 'Dobar je san od Allaha, a ružan od šejtana. Kada neko od vas usnije ružan san, neka pljune na lijevu stranu i zatraži Allahovo utočište od njega, pa mu on neće nauditi.'"

٧٠٠٥. حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ بُكَيْرٍ حَدَّثَنَا اللَّيْثُ عَنْ عُقَيْلٍ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ عَنْ أَبِي سَلَمَةَ أَنَّ أَبَا قَتَادَةَ الْأَنْصَارِيَّ وَكَانَ مِنْ أَصْحَابِ النَّبِيِّ ﷺ وَفُرْسَانِهِ قَالَ سَمِعْتُ رَسُولَ اللهِ ﷺ يَقُولُ الرُّؤْيَا مِنَ اللهِ وَالْحُلْمُ مِنَ الشَّيْطَانِ فَإِذَا حَلَمَ أَحَدُكُمُ الْحُلُمَ يَكْرَهُهُ فَلْيَبْصُقْ عَنْ يَسَارِهِ وَلْيَسْتَعِذْ بِاللهِ مِنْهُ فَلَنْ يَضُرَّهُ .

O TOME KADA KO USNIJE MLIJEKO[1]

باب اللبن

7006. PRIČAO NAM JE Abdan, njemu Abdullah, a ovom Junus, prenoseći od Zuhrija, ovaj od Hamze b. Abdullaha, a on od Ibn-Omera da je kazivao: "Čuo sam Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, kad je ispričao: 'Za vrijeme dok sam spavao, usnio sam da mi je data čaša mlijeka iz koje sam se napio. Čak sam vidio kako mi mlijeko curi iz nokata. Ostatak sam, potom, dao Omeru.' 'Kako si to protumačio, Allahov Poslaniče?', upitali su ga. 'Znanje!', odgovorio je on."[2]

٧٠٠٦. حَدَّثَنَا عَبْدَانُ أَخْبَرَنَا عَبْدُاللهِ أَخْبَرَنَا يُونُسُ عَنِ الزُّهْرِيِّ أَخْبَرَنِي حَمْزَةُ بْنُ عَبْدِاللهِ أَنَّ ابْنَ عُمَرَ قَالَ سَمِعْتُ رَسُولَ اللهِ ﷺ يَقُولُ بَيْنَا أَنَا نَائِمٌ أُتِيتُ بِقَدَحِ لَبَنٍ فَشَرِبْتُ مِنْهُ حَتَّى إِنِّي لأَرَى الرِّيَّ يَخْرُجُ مِنْ أَظْفَارِي ثُمَّ أَعْطَيْتُ فَضْلِي يَعْنِي عُمَرَ قَالُوا فَمَا أَوَّلْتَهُ يَا رَسُولَ اللهِ قَالَ الْعِلْمَ .

O TOME KADA NEKO SANJA KAKO MU MLIJEKO CURI IZMEĐU PRSTA ILI NOKATA

باب إِذَا جَرَى اللَّبَنُ فِي أَطْرَافِهِ أَوْ أَظَافِيرِهِ

7007. PRIČAO NAM JE Ali b. Abdullah, a njemu Ja'kub b. Ibrahim, prenoseći od svoga oca, ovaj od Saliha, on od Ibn-Šihaba, ovaj od Hamze b. Abdullaha b. Omera, a on od Abdullaha b. Omera, radijallahu anhuma, da je kazivao: "Čuo sam Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, kad je ispričao: 'Dok sam spavao, usnio sam kako uzimam čašu mlijeka i iz nje pijem. Čak sam vidio kako mi mlijeko curi između prsta. Ostatak sam dao Omeru b. Hattabu.' 'Kako to tumačiš, Allahov Poslaniče?', upitaše prisutni. 'Znanje!', odgovorio je."

٧٠٠٧. حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ عَبْدِاللهِ حَدَّثَنَا يَعْقُوبُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ حَدَّثَنَا أَبِي عَنْ صَالِحٍ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ حَدَّثَنِي حَمْزَةُ بْنُ عَبْدِاللهِ بْنِ عُمَرَ أَنَّهُ سَمِعَ عَبْدَاللهِ بْنَ عُمَرَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا يَقُولُ قَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ بَيْنَا أَنَا نَائِمٌ أُتِيتُ بِقَدَحِ لَبَنٍ فَشَرِبْتُ مِنْهُ حَتَّى إِنِّي لأَرَى الرِّيَّ يَخْرُجُ مِنْ أَطْرَافِي فَأَعْطَيْتُ فَضْلِي عُمَرَ بْنَ الْخَطَّابِ فَقَالَ مَنْ حَوْلَهُ فَمَا أَوَّلْتَ ذَلِكَ يَا رَسُولَ اللهِ قَالَ الْعِلْمَ .

1 Muhelleb veli: "Sanjanje mlijeka upućuje na islam, Kur'an, sunnet i znanje." Ibn-Hadžer veli: "U nekim predanjima nalazimo tumačenja ovog hadisa koja kazuju kako on upućuje na prirodnost vjere islama. Tako Bezzar bilježi hadis koji prenosi Ebu-Hurejra, a u njemu stoji: 'Mlijeko u snu znači nepatvorenost vjere (islama).'" Taberani bilježi sljedeći hadis: "Ko usnije da pije mlijeko – to znači da mu je vjerovanje nepatvoreno (islam)." U poglavlju *O pićima* naveden je hadis koji prenosi Ebu-Hurejra, a u njemu se navodi da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, (na Miradžu) izabrao mlijeko za piće, na što je Džibril, alejhis-selam, kazao: "Hvala Allahu, koji te je uputio prirodnoj nepatvorenoj vjeri (islamu)." Dinuri veli da se ovdje misli se na devlje mlijeko. Onaj koji usnije da pije ovo mlijeko – to znači da mu je halal imovina, znanje i mudrost. Sanjanje kravljeg mlijeka upućuje na plodnost uroda te godine, imućnost i nepatvorenost vjere, sanjanje ovčijeg mlijeka upućuje na imućnost, radost i zdravlje, dok sanjanje mlijeka divljih životinja upućuje na sumnju u vjerovanju. Općenito, nije pohvalno sanjati mlijeko divljih životinja.

2 Ibnul-Arebi veli: "Mlijeko je lijepa i čista hrana koju Uzvišeni Allah stvara od nečistoća krvi i buraga, isto kao što je znanje Allahovo svjetlo, koje se, Njegovom voljom, javlja i zasija u tminama neznanja."

O TOME DA NEKO USNIJE KOŠULJU BEZ RAZREZA OTRAGA (*KAMIS*)

باب القميص في المنام

7008. PRIČAO NAM JE Ali b. Abdullah, njemu Jakub b. Ibrahim, a ovom njegov otac, prenoseći od Saliha, ovaj od Ibn-Šihaba, on od Ebu-Umame b. Sehla, a ovaj od Ebu-Seida Hudrija (da je kazivao): "Allahov je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, pričao: 'Dok sam, jednom prilikom, spavao, vidio sam u snu neke ljude u košuljama. Nekima su te košulje sezale do grudi, a nekima i dalje. Onda je pored mene prošao Omer b. Hattab, a košulja mu je bila tako dugačka da ju je vukao.' 'Kako to tumačiš, Allahov Poslaniče?', upitali su. 'Vjera!', odgovorio je."

٧٠٠٨. حدثنا علي بن عبدالله حدثنا يعقوب ابن إبراهيم حدثني أبي عن صالح عن ابن شهاب قال حدثني أبو أمامة ابن سهل أنه سمع أبا سعيد الخدري يقول قال رسول الله ﷺ بينا أنا نائم رأيت الناس يعرضون علي وعليهم قمص منها ما يبلغ الثدي ومنها ما يبلغ دون ذلك ومر علي عمر بن الخطاب وعليه قميص يجره قالوا ما أولته يا رسول الله قال الدين .

O TOME DA NEKO USNIJE KAKO MU SE KOŠULJA BEZ RAZREZA OTRAGA, ZBOG SVOJE DUŽINE, VUČE PO ZEMLJI

باب
جر القميص في المنام

7009. PRIČAO NAM JE Seid b. Ufejr, njemu Lejs, a ovom Ukajl, prenoseći od Ibn-Šihaba, ovaj od Ebu-Umame b. Sehla, a on od Ebu-Seida Hudrija, radijallahu anhu, (da je kazivao): "Allahov je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, pričao: 'Dok sam, jednom prilikom, spavao, usnio sam neke ljude u košuljama bez razreza otraga. Nekima su te košulje bez razreza otraga sezale do grudi, a nekima i dalje. Onda je pored mene prošao Omer b Hattab, a košulja bez razreza otraga mu je bila tako dugačka da je je vukao za sobom.' 'Allahov Poslaniče, kako to tumačiš?', upitali su ga. 'Vjera!', odgovorio je."[1]

٧٠٠٩. حدثنا سعيد بن عفير حدثني الليث حدثني عقيل عن ابن شهاب أخبرني أبو أمامة ابن سهل عن أبي سعيد الخدري رضي الله عنه أنه قال سمعت رسول الله ﷺ يقول بينا أنا نائم رأيت الناس عرضوا علي وعليهم قمص فمنها ما يبلغ الثدي ومنها ما يبلغ دون ذلك وعرض علي عمر بن الخطاب وعليه قميص يجتره قالوا فما أولته يا رسول الله قال الدين .

1 Ibnul-Arebi veli: "Allahov je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, to protumačio kao vjeru, jer je vjera ta koja zaklanja golotinju koju otkriva neznanje, kao što odjeća sakriva golotinju tijela. Što se tiče onoga čija je košulja pokrila grudi, taj je, iako čini grijehe, svoje srce zakrilio vjerovanjem. Onaj čija je košulja duža nego u prvoga, ali mu nije pokrila noge, još uvijek ide prema grijesima. A onaj čija je košulja pokrila i noge, a pogotovo onaj čija se košulja vuče za njim, zaklonio se bogobojaznošću u svakom pogledu."

O TOME KADA NEKO USNIJE ZELENILO ILI ZELENU BAŠČU

باب الْخُضَرِ فِي الْمَنَامِ وَالرَّوْضَةِ الْخَضْرَاءِ

7010. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Muhammed Džu'fi, njemu Haremi b. Umara, a njemu Kurra b. Halid, prenoseći od Muhammeda b. Sirina, a on od Kajsa b. Ubbada da je kazivao:
"Bio sam u jednoj halki zajedno sa Sa'dom b. Malikom i Ibn-Omerom. Pored njih je prošao Abdullah b. Selam, te oni rekoše: 'Ovaj je čovjek Dženetlija!' Ispričao sam (poslije) Abdullahu šta su oni kazali, pa mi on reče: 'Slavljen neka je Allah! – oni nemaju pravo govoriti ono što ne znaju! Ja sam u snu vidio neki stup: kao da bijaše poboden u zelenoj bašči.[2] Na njegovu je vrhu bila ručka, a ispod njega sluga.
'Penji se!', rečeno mi je. Penjao sam se sve dok nisam dohvatio tu ručku. Ispričao sam to Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, a on mi reče: 'Abdullah će umrijeti, držeći se za najčvršću vezu.'"

٧٠١٠. حَدَّثَنَا عَبْدُاللهِ بْنُ مُحَمَّدٍ الْجُعْفِيُّ حَدَّثَنَا حَرَمِيُّ بْنُ عُمَارَةَ حَدَّثَنَا قُرَّةُ بْنُ خَالِدٍ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ سِيرِينَ قَالَ قَالَ قَيْسُ بْنُ عُبَادٍ كُنْتُ فِي حَلْقَةٍ فِيهَا سَعْدُ بْنُ مَالِكٍ وَابْنُ عُمَرَ فَمَرَّ عَبْدُاللهِ بْنُ سَلَامٍ فَقَالُوا هَذَا رَجُلٌ مِنْ أَهْلِ الْجَنَّةِ فَقُلْتُ لَهُ إِنَّهُمْ قَالُوا كَذَا وَكَذَا قَالَ سُبْحَانَ اللهِ مَا كَانَ يَنْبَغِي لَهُمْ أَنْ يَقُولُوا مَا لَيْسَ لَهُمْ بِهِ عِلْمٌ إِنَّمَا رَأَيْتُ كَأَنَّمَا عَمُودٌ وُضِعَ فِي رَوْضَةٍ خَضْرَاءَ فَنُصِبَ فِيهَا وَفِي رَأْسِهَا عُرْوَةٌ وَفِي أَسْفَلِهَا مِنْصَفٌ وَالْمِنْصَفُ الْوَصِيفُ فَقِيلَ ارْقَهْ فَرَقِيتُهُ حَتَّى أَخَذْتُ بِالْعُرْوَةِ فَقَصَصْتُهَا عَلَى رَسُولِ اللهِ ﷺ فَقَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ يَمُوتُ عَبْدُاللهِ وَهُوَ آخِذٌ بِالْعُرْوَةِ الْوُثْقَى .

O TOME KADA NEKO USNIJE DA OTKRIVA ŽENU

باب كَشْفِ الْمَرْأَةِ فِي الْمَنَامِ

7011. PRIČAO NAM JE Ubejd b. Isma'il, njemu Ebu-Usama, a ovom Hišam, prenoseći od svoga oca, a on od Aiše, radijallahu anha, (da je kazivala): "Allahov mi je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: 'Vidio sam u snu dva puta kako te neki čovjek nosi u komadu svile i kaže mi: 'Ovo je tvoja supruga!' Otkrio sam platno i vidio da si to ti.
'Ako je ovaj san od Allaha, On će dati da se i ostvari', rekoh."

٧٠١١. حَدَّثَنَا عُبَيْدُ بْنُ إِسْمَاعِيلَ حَدَّثَنَا أَبُو أُسَامَةَ عَنْ هِشَامٍ عَنْ أَبِيهِ عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهَا قَالَتْ قَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ أُرِيتُكِ فِي الْمَنَامِ مَرَّتَيْنِ إِذَا رَجُلٌ يَحْمِلُكِ فِي سَرَقَةٍ مِنْ حَرِيرٍ فَيَقُولُ هَذِهِ امْرَأَتُكَ فَأَكْشِفُهَا فَإِذَا هِيَ أَنْتِ فَأَقُولُ إِنْ يَكُنْ هَذَا مِنْ عِنْدِ اللهِ يُمْضِهِ .

---

2 Kermani veli: "Postoji vjerovatnoća da se bašča odnosi na sve ono što je u vezi s vjerom; stup označava temelje vjere (ruknove), a drška (*el-urvetu*) označava iman.

O TOME KADA NEKO USNIJE SVILENU ODJEĆU

بَاب ثِيَابِ الْحَرِيرِ فِي الْمَنَامِ

7012. PRIČAO NAM JE Muhammed, njemu Ebu-Mu'avija, a ovom Hišam, prenoseći od svoga oca da je Aiša, radijallahu anha, kazivala:
"Allahov mi je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: 'Vidio sam te dva puta u snu prije nego što sam se tobom oženio. Usnio sam kako te melek nosi u komadu svile.
'Otkrij!', rekoh mu. Kada je podigao pokrivač, ugledao sam tebe.
'Ako je ovo od Allaha', rekoh, 'On će dati da se to i obistini.'
Još sam jednom (u snu) vidio kako te (melek) nosi u komadu svile, pa mu rekoh: 'Otkrij!' Kada je podigao pokrivač, ugledao sam tebe.
'Ako je to od Allaha, On će dati da se to i obistini', rekoh ponovo.'"

٧٠١٢. حَدَّثَنَا مُحَمَّدٌ أَخْبَرَنَا أَبُو مُعَاوِيَةَ أَخْبَرَنَا هِشَامٌ عَنْ أَبِيهِ عَنْ عَائِشَةَ قَالَتْ قَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ أُرِيتُكِ قَبْلَ أَنْ أَتَزَوَّجَكِ مَرَّتَيْنِ رَأَيْتُ الْمَلَكَ يَحْمِلُكِ فِي سَرَقَةٍ مِنْ حَرِيرٍ فَقُلْتُ لَهُ اكْشِفْ فَكَشَفَ فَإِذَا هِيَ أَنْتِ فَقُلْتُ إِنْ يَكُنْ هَذَا مِنْ عِنْدِ اللهِ يُمْضِهِ ثُمَّ أُرِيتُكِ يَحْمِلُكِ فِي سَرَقَةٍ مِنْ حَرِيرٍ فَقُلْتُ اكْشِفْ فَكَشَفَ فَإِذَا هِيَ أَنْتِ فَقُلْتُ إِنْ يَكُ هَذَا مِنْ عِنْدِ اللهِ يُمْضِهِ .

O TOME KADA NEKO USNIJE KLJUČEVE U RUCI

بَاب الْمَفَاتِيحِ فِي الْيَدِ

7013. PRIČAO NAM JE Seid b. Ufejr, njemu Lejs, a ovom Ukajl, prenoseći od Ibn-Šihaba, ovaj od Seida b. Musejjeba, a on od Ebu-Hurejre da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Dat mi je sveobuhvatan govor i potpomognut sam time što me se boje. Jednom, dok sam spavao, u ruku su mi dati ključevi zemaljskih riznica." Ebu-Abdullah veli: "Sintagma 'sveobuhvatne riječi' (*dževami'ul-kelimi*) znači da je Uzvišeni Allah sakupio na jedno ili dva mjesta mnogobrojne teme o kojima je bilo riječi u prijašnjim knjigama i sl."

٧٠١٣. حَدَّثَنَا سَعِيدُ بْنُ عُفَيْرٍ حَدَّثَنَا اللَّيْثُ حَدَّثَنِي عُقَيْلٌ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ أَخْبَرَنِي سَعِيدُ بْنُ الْمُسَيَّبِ أَنَّ أَبَا هُرَيْرَةَ قَالَ سَمِعْتُ رَسُولَ اللهِ ﷺ يَقُولُ بُعِثْتُ بِجَوَامِعِ الْكَلِمِ وَنُصِرْتُ بِالرُّعْبِ وَبَيْنَا أَنَا نَائِمٌ أُتِيتُ بِمَفَاتِيحِ خَزَائِنِ الْأَرْضِ فَوُضِعَتْ فِي يَدِي قَالَ أَبُو عَبْد اللهِ وَبَلَغَنِي أَنَّ جَوَامِعَ الْكَلِمِ أَنَّ اللهَ يَجْمَعُ الْأُمُورَ الْكَثِيرَةَ الَّتِي كَانَتْ تُكْتَبُ فِي الْكُتُبِ قَبْلَهُ فِي الْأَمْرِ الْوَاحِدِ وَالْأَمْرَيْنِ أَوْ نَحْوَ ذَلِكَ .

O TOME KADA NEKO USNIJE KAKO SE HVATA ZA DRŠKU ILI HALKU

باب التَّعْليق بالْعُرْوة والْحَلْقة

7014. PRIČAO MI JE Abdullah b. Muhammed, njemu Ezher, a ovom Ibn-Avn...; A PRIČAO MI JE i Halifa, njemu Mu'az, a ovom Ibn-Avn, prenoseći od Muhammeda, ovaj od Kajsa b. Ubada, a on od Abdullaha b. Selama da je kazivao:
"Usnio sam kako boravim u nekoj bašči na čijoj se sredini nalazi stup, a na njegovu vrhu drška.
'Penji se!', rečeno mi je.
'Ne mogu!', odgovorio sam. Zatim je došao sluga i podigao mi odjeću, te sam se popeo i čvrsto uhvatio za dršku. Kad sam se probudio, još uvijek sam čvrsto stezao dršku. Ispričao sam to Allahovom Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, a on mi reče: 'Ta je bašča – bašča islama, taj je stup – stup vjere, a drška je najčvršća veza (*el-urvetul-vuska*). Ostat ćeš privržen islamu sve do smrti.'"[1]

٧٠١٤. حَدَّثَنِي عَبْدُاللهِ بْنُ مُحَمَّدٍ حَدَّثَنَا أَزْهَرُ عَنِ ابْنِ عَوْنٍ ح و حَدَّثَنِي خَلِيفَةُ حَدَّثَنَا مُعَاذٌ حَدَّثَنَا ابْنُ عَوْنٍ عَنْ مُحَمَّدٍ حَدَّثَنَا قَيْسُ بْنُ عُبَادٍ عَنْ عَبْدِاللهِ بْنِ سَلاَمٍ قَالَ رَأَيْتُ كَأَنِّي فِي رَوْضَةٍ وَوَسَطَ الرَّوْضَةِ عَمُودٌ فِي أَعْلَى الْعَمُودِ عُرْوَةٌ فَقِيلَ لِي ارْقَهْ قُلْتُ لاَ أَسْتَطِيعُ فَأَتَانِي وَصِيفٌ فَرَفَعَ ثِيَابِي فَرَقِيتُ فَاسْتَمْسَكْتُ بِالْعُرْوَةِ فَانْتَبَهْتُ وَأَنَا مُسْتَمْسِكٌ بِهَا فَقَصَصْتُهَا عَلَى النَّبِيِّ ﷺ فَقَالَ تِلْكَ الرَّوْضَةُ رَوْضَةُ الإِسْلاَمِ وَذَلِكَ الْعَمُودُ عَمُودُ الإِسْلاَمِ وَتِلْكَ الْعُرْوَةُ عُرْوَةُ الْوُثْقَى لاَ تَزَالُ مُسْتَمْسِكًا بِالإِسْلاَمِ حَتَّى تَمُوتَ .

O TOME KADA NEKO USNIJE ŠATORSKI STUP ISPOD SVOGA JASTUKA[2]

باب عَمُودِ الْفُسْطاطِ تحْت وِسادتِه

1 Neki tumači snova kažu: "Kada neko sanja kako se hvata za halku ili dršku, to znači da on ima čvrstu vjeru i da joj je privržen."

2 Ibn-Bettal veli: "Pitao sam Muhelleba o naslovu poglavlja *O tome kada ko usnije šatorski stup ispod jastuka*, jer se u hadisu ne spominje ni kolac ni jastuk, pa mi je odgovorio da je u nekim predanjima tog hadisa bilo više teksta nego u onom koje je uvršteno u ovu zbirku. U tim se predanjima navodi da je komad svilenog platna bio postavljen iznad stupa, slično šatoru, pa ga je Ibn-Omer skinuo sa stupa i stavio pod jastuk. Kad je uzeo taj komad platna, sličan nosiljci od brokata, mogao je na svako mjesto u Džennetu doći, jer ga je to platno tamo nosilo. Međutim, Buhari nije prihvatio ovo predanje koje sadrži dodatak o stupu i jastuku i nije ga uvrstio u svoju zbirku. On u svojoj zbirci često ovako postupa, navodeći naslov, ali ne i hadis, kao da želi ukazati na to da se on navodi u nekim drugim zbirkama. Razlog nenavođenja jest 'slabost' u lancu prenosilaca."

O TOME KADA NEKO USNIJE BROKAT I ULAZAK U DŽENNET

باب الإسْتَبْرَقِ وَدُخُولِ الْجَنَّةِ فِي الْمَنَامِ

7015. PRIČAO NAM JE Mu'alla b. Esed, njemu Vuhejb, a ovom Ejjub, prenoseći od Nafija, a ovaj od Ibn-Omera, radijallahu anhuma, da je kazivao: "Sanjao sam kako u ruci držim komad svilenog platna: na koje god bi ga mjesto u Džennetu bacio, taj bi me komad na to mjesto ponio. Ispričao sam to Hafsi.

٧٠١٥. حَدَّثَنَا مُعَلَّى بْنُ أَسَدٍ حَدَّثَنَا وُهَيْبٌ عَنْ أَيُّوبَ عَنْ نَافِعٍ عَنِ ابْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا قَالَ رَأَيْتُ فِي الْمَنَامِ كَأَنَّ فِي يَدِي سَرَقَةً مِنْ حَرِيرٍ لاَ أَهْوِي بِهَا إِلَى مَكَانٍ فِي الْجَنَّةِ إِلاَّ طَارَتْ بِي إِلَيْهِ فَقَصَصْتُهَا عَلَى حَفْصَةَ .

7016. Hafsa je to ispričala Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, pa joj je on rekao: 'Zaista je tvoj brat dobar čovjek!' (ili je rekao: 'Doista je Abdullah dobar čovjek!')."

٧٠١٦. فَقَصَّتْهَا حَفْصَةُ عَلَى النَّبِيِّ ﷺ فَقَالَ إِنَّ أَخَاكِ رَجُلٌ صَالِحٌ أَوْ قَالَ إِنَّ عَبْدَاللهِ رَجُلٌ صَالِحٌ .

O TOME KADA NEKO USNIJE OKOVE

باب الْقَيْدِ فِي الْمَنَامِ

7017. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Sabbah, njemu Mu'temir, a ovom Avf, prenoseći od Muhammeda b. Sirina, a ovaj od Ebu-Hurejre da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Kada se približi Sudnji dan,[1] skoro da će svaki san koji usnije musliman biti istinit. San je muslimana jedan od četrdeset i šest dijelova poslanstva, a ono što se ubraja u poslanstvo ne može se poricati."
Muhammed veli: "On je rekao ovo, a pričalo se

٧٠١٧. حَدَّثَنَا عَبْدُاللهِ بْنُ صَبَّاحٍ حَدَّثَنَا مُعْتَمِرٌ سَمِعْتُ عَوْفًا حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ سِيرِينَ أَنَّهُ سَمِعَ أَبَا هُرَيْرَةَ يَقُولُ قَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ إِذَا اقْتَرَبَ الزَّمَانُ لَمْ تَكَدْ تَكْذِبُ رُؤْيَا الْمُؤْمِنِ وَرُؤْيَا الْمُؤْمِنِ جُزْءٌ مِنْ سِتَّةٍ وَأَرْبَعِينَ جُزْءًا مِنَ النُّبُوَّةِ وَمَا كَانَ مِنَ النُّبُوَّةِ فَإِنَّهُ لاَ يَكْذِبُ قَالَ مُحَمَّدٌ وَأَنَا أَقُولُ هَذِهِ قَالَ وَكَانَ يُقَالُ الرُّؤْيَا ثَلاَثٌ حَدِيثُ النَّفْسِ

1 Kurtubi veli: "Izraz *ahiruz-zeman* odnosi se na razdoblje u kojem će, nakon dolaska Isaa, sina Merjemina, koji će ubiti Dedždžala, ostati jedna skupina muslimana."
Muslim bilježi hadis u kojem se kaže: "Uzvišeni će Allah poslati Isaa, alejhis-selam, i on će među ljudima ostati sedam godina. Za to vrijeme neće biti nikakvih netrpeljivosti među ljudima. Nakon toga Allah će poslati hladan vjetar iz pravca Šama, i neće od onih na zemlji koji budu imali u svome srcu koliko trun dobra i vjerovanja ostati niko živ." Zatim kaže: "Ljudi koji dožive ovo vrijeme bit će najbolji dio ummeta nakon prve, Poslanikove, sallallahu alejhi ve sellem, generacije. Krasit će ih iskrenost u govoru, a njihovi će snovi biti istiniti..."

još i sljedeće: 'Postoje tri vrste snova:[2] san koji je posljedica razmišljanja o nečem, san kojim šejtan želi uplašiti i san kojim Allah želi nekoga počastiti i obradovati. Ko usnije nešto što mu se ne sviđa neka to ne priča nikome; neka ustane i klanja.'"
On zatim kaže: "Nije lijepo usniti okove, ali im je bilo drago usniti kako su svezani, jer se tumačilo da veze znače postojanost i čvrstinu vjere."
Katada, Junus, Hišam i Ebu-Hilal ovaj hadis prenose od Ibn-Sirina, on od Ebu-Hurejre, a ovaj od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, a neki su ga naveli kao sastavni dio gore navedenog hadisa. Hadis koji prenosi Avf je konkretniji.
Junus veli: "Ja smatram da je predanje u kojem se spominje vezivanje od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem." Ebu-Abdullah veli: "Okovi mogu biti samo oko vrata."[3]

وَتَخْوِيفُ الشَّيْطَانِ وَبُشْرَى مِنَ اللهِ فَمَنْ رَأَى شَيْئًا يَكْرَهُهُ فَلاَ يَقُصَّهُ عَلَى أَحَدٍ وَلْيَقُمْ فَلْيُصَلِّ قَالَ وَكَانَ يُكْرَهُ الْغُلُّ فِي النَّوْمِ وَكَانَ يُعْجِبُهُمُ الْقَيْدُ وَيُقَالُ الْقَيْدُ ثَبَاتٌ فِي الدِّينِ وَرَوَى قَتَادَةُ وَيُونُسُ وَهِشَامٌ وَأَبُو هِلاَلٍ عَنِ ابْنِ سِيرِينَ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ وَأَدْرَجَهُ بَعْضُهُمْ كُلَّهُ فِي الْحَدِيثِ وَحَدِيثُ عَوْفٍ أَبْيَنُ وَقَالَ يُونُسُ لاَ أَحْسِبُهُ إِلاَّ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ فِي الْقَيْدِ قَالَ أَبُو عَبْدِ اللهِ لاَ تَكُونُ الأَغْلاَلُ إِلاَّ فِي الأَعْنَاقِ.

O TOME KADA NEKO USNIJE IZVOR IZ KOJEG VODA NEPRESTANO IZVIRE

باب الْعَيْنِ الْجَارِيَةِ فِي الْمَنَامِ

7018. PRIČAO NAM JE Abdan, njemu Abdullah, a ovom Ma'mer, prenoseći od Zuhrija, ovaj od Haridže b. Zejda b. Sabita da je Umm-Ala, jedna od onih što su dale prisegu Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, kazivala:
"Zapalo nas je, nakon što su ensarije ždrijebom (kockom)[4] izvršile raspodjelu muhadžira, da kod nas stanuje Usman b. Maz'un. Njegovali smo ga sve dok se nije razbolio. Kada je preselio na ahiret, zamotali smo ga u njegovu odjeću. Uto nas je posjetio Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem.
'Neka je Allahova milost na tebe, Ebu-Saibe! Što

٧٠١٨. حَدَّثَنَا عَبْدَانُ أَخْبَرَنَا عَبْدُ اللهِ أَخْبَرَنَا مَعْمَرٌ عَنِ الزُّهْرِيِّ عَنْ خَارِجَةَ بْنِ زَيْدِ بْنِ ثَابِتٍ عَنْ أُمِّ الْعَلاَءِ وَهِيَ امْرَأَةٌ مِنْ نِسَائِهِمْ بَايَعَتْ رَسُولَ اللهِ ﷺ قَالَتْ طَارَ لَنَا عُثْمَانُ بْنُ مَظْعُونٍ فِي السُّكْنَى حِينَ اقْتَرَعَتِ الأَنْصَارُ عَلَى سُكْنَى الْمُهَاجِرِينَ فَاشْتَكَى فَمَرَّضْنَاهُ حَتَّى تُوُفِّيَ ثُمَّ جَعَلْنَاهُ فِي أَثْوَابِهِ فَدَخَلَ عَلَيْنَا رَسُولُ اللهِ ﷺ فَقُلْتُ رَحْمَةُ اللهِ عَلَيْكَ أَبَا السَّائِبِ فَشَهَادَتِي

---

2 Tirmizi i Nesai od Ebu-Hurejre bilježe hadis u kojem stoji da je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Snova ima tri vrste: istiniti snovi, snovi koji su posljedica onoga što se dešava i snovi pomoću kojih šejtan želi nekoga ražalostiti."

3 Nevevi veli da učenjaci kažu: "Vezane noge lijepo sanjati, jer to znači ustezanje od grijeha i pokvarenosti, kao i od svega što ne valja. Nije lijepo sanjati okove oko vrata, jer je to obilježje stanovnika Džehennema."

4 Ensarije se nisu mogle dogovoriti o tome kako će prihvatiti muhadžire, pa su ždrijebom (kockom) određivale kome će ko pripasti.

se tiče moga svjedočnja, kunem se da te je Allah počastio!', rekla sam.
'A kako to možeš znati?', upitao me je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem.
'Ne znam, tako mi Allaha!', odgovorila sam.
'Što se tiče njega', reče on, 'smrt mu je došla, i ja se od Allaha za njega nadam svakom dobru. Tako mi Allaha, i ja se bojim šta će biti sa mnom, iako sam ja Njegov poslanik, a pitanje je šta će biti i s vama.'" Ummu-Ala' dalje kaže: "Tako mi Allaha, nakon ovoga ja ni za koga više ništa ne smijem tvrditi. Jednom sam u snu vidjela da Usman posjeduje jedan izvor iz kojeg voda neprestano izvire, pa sam o tome upitala Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem.
'To su njegova (dobra) djela koja mu se još uvijek bilježe', reče mi on."[1]

عَلَيْكَ لَقَدْ أَكْرَمَكَ اللهُ قَالَ وَمَا يُدْرِيكِ قُلْتُ لاَ أَدْرِي وَاللهِ قَالَ أَمَّا هُوَ فَقَدْ جَاءَهُ الْيَقِينُ إِنِّي لأَرْجُو لَهُ الْخَيْرَ مِنَ اللهِ وَاللهِ مَا أَدْرِي وَأَنَا رَسُولُ اللهِ مَا يُفْعَلُ بِي وَلاَ بِكُمْ قَالَتْ أُمُّ الْعَلاَءِ فَوَاللهِ لاَ أُزَكِّي أَحَدًا بَعْدَهُ قَالَتْ وَرَأَيْتُ لِعُثْمَانَ فِي النَّوْمِ عَيْنًا تَجْرِي فَجِئْتُ رَسُولَ اللهِ ﷺ فَذَكَرْتُ ذَلِكَ لَهُ فَقَالَ ذَاكِ عَمَلُهُ يَجْرِي لَهُ .

O TOME KADA NEKO USNIJE KAKO ZAHVAĆA VODU IZ BUNARA DA BI NAPOJIO LJUDE

باب نَزْعِ الْمَاءِ مِنَ الْبِئْرِ حَتَّى يَرْوَى النَّاسُ

O tome od Allahovog Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, hadis prenosi Ebu-Hurejra.

رَوَاهُ أَبُو هُرَيْرَةَ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ .

7019. PRIČAO NAM JE Jakub b. Ibrahim b. Kesir, njemu Šu'ajb b. Harb, a ovom Sahr b. Džuvejri, prenoseći od Nafija, a on od Ibn-Omera, radijallahu anhuma, da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
"Dok sam bio na bunaru iz kojeg sam zahvaćao vodu, došli su Ebu-Bekr i Omer. Ebu-Bekr je uzeo od mene kofu i zagrabio jednom ili dvaput, ali – neka mu Allah oprosti! – vodu nije zahvaćao snažno.[2] Potom je iz ruku Ebu-Bekra kofu, koja

٧٠١٩. حَدَّثَنَا يَعْقُوبُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ بْنِ كَثِيرٍ حَدَّثَنَا شُعَيْبُ بْنُ حَرْبٍ حَدَّثَنَا صَخْرُ بْنُ جُوَيْرِيَةَ حَدَّثَنَا نَافِعٌ أَنَّ ابْنَ عُمَرَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا حَدَّثَهُ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ بَيْنَا أَنَا عَلَى بِئْرٍ أَنْزِعُ مِنْهَا إِذْ جَاءَ أَبُو بَكْرٍ وَعُمَرُ فَأَخَذَ أَبُو بَكْرٍ الدَّلْوَ فَنَزَعَ ذَنُوبًا أَوْ ذَنُوبَيْنِ وَفِي نَزْعِهِ ضَعْفٌ فَغَفَرَ اللهُ لَهُ ثُمَّ أَخَذَهَا عُمَرُ بْنُ الْخَطَّابِ مِنْ يَدِ أَبِي بَكْرٍ

1 Muhelleb veli: "Sanjanje izvora iz kojeg voda neprestano izvire može imati više značenja. Ako je voda čista, to može značiti da su djela onoga koji to sanja dobra, a u suprotnom, da nisu." Drugi vele: "Izvor iz kojeg voda neprestano izvire simbolizira djela koja se još uvijek pišu, kao što su trajna sadaka ili dobro djelo učinjeno živom ili mrtvom."

2 Riječi: "Neka mu Allah oprosti!" – predstavljaju poštapalicu u arapskom jeziku i ovdje su samo u tom smislu upotrijebljene.

je odjednom postala još veća, uzeo Hattabov sin.[3] Nisam vidio nikoga da je tako znalački radio kao on, a neki su ljudi načinili i pojilišta."[4]

فَاسْتَحَالَتْ فِي يَدِهِ غَرْبًا فَلَمْ أَرَ عَبْقَرِيًّا مِنَ النَّاسِ يَفْرِي فَرْيَهُ حَتَّى ضَرَبَ النَّاسُ بِعَطَنٍ .

O TOME KADA NEKO USNIJE KAKO S TEŠKOĆOM GRABI JEDNU ILI DVIJE KOFE VODE IZ BUNARA

باب
نزع الذَّنُوب والذَّنُوبَيْن من الْبِئْر بضعف

7020. PRIČAO NAM JE Ahmed b. Junus, njemu Zuhejr, a ovom Musa, prenoseći od Salima, a on od svoga oca da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Sanjao sam okupljene ljude između kojih je ustao Ebu-Bekr i iz bunara zahvatio jednu ili dvije kofe vode. To je – neka mu Allah oprosti! – s teškoćom uradio. Zatim je ustao Hattabov sin, a njegova se kofa preobrazila u još veću. Nisam vidio nikoga da je tako znalački radio kao on, a neki su ljudi načinili i pojilišta."

٧٠٢٠. حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ يُونُسَ حَدَّثَنَا زُهَيْرٌ حَدَّثَنَا مُوسَى بْنُ عُقْبَةَ عَنْ سَالِمٍ عَنْ أَبِيهِ عَنْ رُؤْيَا النَّبِيِّ ﷺ فِي أَبِي بَكْرٍ وَعُمَرَ قَالَ رَأَيْتُ النَّاسَ اجْتَمَعُوا فَقَامَ أَبُو بَكْرٍ فَنَزَعَ ذَنُوبًا أَوْ ذَنُوبَيْنِ وَفِي نَزْعِهِ ضَعْفٌ وَاللهُ يَغْفِرُ لَهُ ثُمَّ قَامَ ابْنُ الْخَطَّابِ فَاسْتَحَالَتْ غَرْبًا فَمَا رَأَيْتُ مِنَ النَّاسِ مَنْ يَفْرِي فَرْيَهُ حَتَّى ضَرَبَ النَّاسُ بِعَطَنٍ .

7021. PRIČAO NAM JE Seid b. Ufejr, njemu Lejs, a ovom Ukajl, prenoseći od Ibn-Šihaba, ovaj od Seida, a on od Ebu-Hurejre da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
"Spavajući jednom, usnio sam kako stojim kraj nekog starog bunara iz kojeg kofom dugo zahvaćam vodu. Kofu je potom od mene preuzeo Ibn-Ebu-Kuhafa i – neka mu se Allah smiluje! – iz bunara s poteškoćom zahvatio jednu ili dvije kofe vode. Ta se obična kofa odjednom preobrazila u veliku kofu, koju je preuzeo Omer b. Hattab. Nisam vidio nijednog čovjeka da može tako zahvaćati vodu kao Omer b. Hattab, a neki su ljudi načinili čak i pojilišta."

٧٠٢١. حَدَّثَنَا سَعِيدُ بْنُ عُفَيْرٍ حَدَّثَنِي اللَّيْثُ قَالَ حَدَّثَنِي عُقَيْلٌ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ أَخْبَرَنِي سَعِيدٌ أَنَّ أَبَا هُرَيْرَةَ أَخْبَرَهُ أَنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ قَالَ بَيْنَا أَنَا نَائِمٌ رَأَيْتُنِي عَلَى قَلِيبٍ وَعَلَيْهَا دَلْوٌ فَنَزَعْتُ مِنْهَا مَا شَاءَ اللهُ ثُمَّ أَخَذَهَا ابْنُ أَبِي قُحَافَةَ فَنَزَعَ مِنْهَا ذَنُوبًا أَوْ ذَنُوبَيْنِ وَفِي نَزْعِهِ ضَعْفٌ وَاللهُ يَغْفِرُ لَهُ ثُمَّ اسْتَحَالَتْ غَرْبًا فَأَخَذَهَا عُمَرُ بْنُ الْخَطَّابِ فَلَمْ أَرَ عَبْقَرِيًّا مِنَ النَّاسِ يَنْزِعُ نَزْعَ عُمَرَ بْنِ الْخَطَّابِ حَتَّى ضَرَبَ النَّاسُ بِعَطَنٍ .

3 Ovim se aludira na Ebu-Bekrovo preuzimanje hilafeta od Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, kao i na Omerovo, radijallahu anhu, preuzimanje hilafeta od njega.

4 Ovim se aludira na Ebu-Bekrov i Omerov, radijallahu anhuma, hilafet kao i na veliku korist koju će muslimani u razdoblju njihove vladavine imati, što se doista i obistinilo.

O TOME KADA NEKO USNIJE DA SE ODMARA

باب الإِسْتِرَاحَةِ فِي الْمَنَامِ

7022. PRIČAO NAM JE Ishak b. Ibrahim, njemu Abdur-Rezzak, prenoseći od Ma'mera, ovaj od Hemmama, a on od Ebu-Hurejre da je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
"Spavajući jednom, usnio sam da se nalazim na jednom vrelu s kojeg pojim svijet. Uto je došao Ebu-Bekr i uzeo mi kofu iz ruke, kako bih se ja odmorio. Zahvatio je – neka mu Allah oprosti! – s poteškoćom dvije kofe. Potom je došao Ibn-Hattab i od njega uzeo kofu. Zahvaćao je vodu toliko dugo dok se svijet nije razišao, a voda se iz vrela razlijevala."[1]

٧٠٢٢. حَدَّثَنَا إِسْحَاقُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ حَدَّثَنَا عَبْدُالرَّزَّاقِ عَنْ مَعْمَرٍ عَنْ هَمَّامٍ أَنَّهُ سَمِعَ أَبَا هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ يَقُولُ قَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ بَيْنَا أَنَا نَائِمٌ رَأَيْتُ أَنِّي عَلَى حَوْضٍ أَسْقِي النَّاسَ فَأَتَانِي أَبُو بَكْرٍ فَأَخَذَ الدَّلْوَ مِنْ يَدِي لِيُرِيحَنِي فَنَزَعَ ذَنُوبَيْنِ وَفِي نَزْعِهِ ضَعْفٌ وَاللهُ يَغْفِرُ لَهُ فَأَتَى ابْنُ الْخَطَّابِ فَأَخَذَ مِنْهُ فَلَمْ يَزَلْ يَنْزِعُ حَتَّى تَوَلَّى النَّاسُ وَالْحَوْضُ يَتَفَجَّرُ .

O TOME KADA NEKO USNIJE DVORAC[2]

باب الْقَصْرِ فِي الْمَنَامِ

7023. PRIČAO NAM JE Seid b. Ufejr, njemu Lejs, a ovom Ukajl, prenoseći od Ibn-Šihaba, ovaj od Seida b. Musejjeba, a on od Ebu-Hurejre da je kazivao: "Kada smo jednom prilikom bili kod Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, ispričao nam je sljedeće: 'Spavajući jednom, usnio sam da sam u Džennetu, a neka se žena pored jednog dvorca abdesti. 'Čiji je ovo dvorac?', upitao sam.
'Omera b. Hattaba', odgovorili su. Sjetio sam se njegove ljubomore i okrenuo se.' Tada je Omer, radijallahu anhu, zaplakao, rekavši: 'Zar da na tebe, Allahov Poslaniče, budem ljubomoran, a ti si mi draži i od oca i od majke?!'"

٧٠٢٣. حَدَّثَنَا سَعِيدُ بْنُ عُفَيْرٍ حَدَّثَنِي اللَّيْثُ حَدَّثَنِي عُقَيْلٌ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ قَالَ أَخْبَرَنِي سَعِيدُ بْنُ الْمُسَيَّبِ أَنَّ أَبَا هُرَيْرَةَ قَالَ بَيْنَا نَحْنُ جُلُوسٌ عِنْدَ رَسُولِ اللهِ ﷺ قَالَ بَيْنَا أَنَا نَائِمٌ رَأَيْتُنِي فِي الْجَنَّةِ فَإِذَا امْرَأَةٌ تَتَوَضَّأُ إِلَى جَانِبِ قَصْرٍ قُلْتُ لِمَنْ هَذَا الْقَصْرُ قَالُوا لِعُمَرَ بْنِ الْخَطَّابِ فَذَكَرْتُ غَيْرَتَهُ فَوَلَّيْتُ مُدْبِرًا قَالَ أَبُو هُرَيْرَةَ فَبَكَى عُمَرُ بْنُ الْخَطَّابِ ثُمَّ قَالَ أَعَلَيْكَ بِأَبِي أَنْتَ وَأُمِّي يَا رَسُولَ اللهِ أَغَارُ .

1 Tumači snova vele: "Ako neko usnije kako se odmara na leđima, to znači da će mu se položaj učvrstiti, a imetak će mu biti na dohvat ruke, jer zemlja je nešto najjače na što se može osloniti. Ako neko pak usnije kako leži na stomaku, to znači neizvjesnost."

2 Sanjanje dvorca, prema tumačima snova, ukazuje, ako se radi o dobrom muslimanu, na dobro djelo. Ako se pak radi o lošoj osobi, to onda označava depresiju i zatvor. Ulazak u dvorac može se ponekad tumačiti i kao sklapanje braka.

7024. PRIČAO NAM JE Amr b. Ali, njemu Mu'temir b. Sulejman, a ovom Ubejdullah b. Umer, prenoseći od Muhammeda b. Munkedira, a ovaj od Džabira b. Abdullaha (da je kazivao):
"Allahov je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, pričao: 'Ušao sam u Džennet i našao se pred zlatnim dvorcem. 'Čiji je ovo dvorac?', upitao sam. 'Nekog čovjeka iz plemena Kurejš', odgovorili su. Samo me je tvoja ljubomora, koju poznajem, sine Hattabov, spriječila da uđem u njega!'
'A zar na tebe da budem ljubomoran, Allahov Poslaniče?!', odgovorio je (Omer)."[3]

٧٠٢٤. حَدَّثَنَا عَمْرُو بْنُ عَلِيٍّ حَدَّثَنَا مُعْتَمِرُ بْنُ سُلَيْمَانَ حَدَّثَنَا عُبَيْدُاللهِ بْنُ عُمَرَ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ الْمُنْكَدِرِ عَنْ جَابِرِ بْنِ عَبْدِاللهِ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ دَخَلْتُ الْجَنَّةَ فَإِذَا أَنَا بِقَصْرٍ مِنْ ذَهَبٍ فَقُلْتُ لِمَنْ هَذَا فَقَالُوا لِرَجُلٍ مِنْ قُرَيْشٍ فَمَا مَنَعَنِي أَنْ أَدْخُلَهُ يَا ابْنَ الْخَطَّابِ إِلاَّ مَا أَعْلَمُ مِنْ غَيْرَتِكَ قَالَ وَعَلَيْكَ أَغَارُ يَا رَسُولَ اللهِ .

O TOME KADA NEKO USNIJE KAKO UZIMA ABDEST[4]

باب الْوُضُوءِ فِي الْمَنَامِ

7025. PRIČAO MI JE Jahja b. Bukejr, njemu Lejs, a ovom Ukajl, prenoseći od Ibn-Šihaba, ovaj od Seida b. Musejjeba, a on od Ebu-Hurejre da je kazivao: "Boraveći kod Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, jedne smo ga prilike čuli kako priča: 'Spavajući jednom, usnio sam da sam u Džennetu, a neka se žena abdesti pored jednog dvorca.
'Čiji je ovo dvorac?', upitao sam.
'Omerov', odgovorili su. Sjetio sam se njegove ljubomore, okrenuo se od tog dvorca i otišao.' Tada je Omer, radijallahu anhu, zaplakao, rekavši: 'Zar da na tebe, Allahov Poslaniče, budem ljubomoran, a draži si mi i od oca i od majke?!'"

٧٠٢٥. حَدَّثَنِي يَحْيَى بْنُ بُكَيْرٍ حَدَّثَنَا اللَّيْثُ عَنْ عُقَيْلٍ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ أَخْبَرَنِي سَعِيدُ بْنُ الْمُسَيَّبِ أَنَّ أَبَا هُرَيْرَةَ قَالَ بَيْنَمَا نَحْنُ جُلُوسٌ عِنْدَ رَسُولِ اللهِ ﷺ قَالَ بَيْنَا أَنَا نَائِمٌ رَأَيْتُنِي فِي الْجَنَّةِ فَإِذَا امْرَأَةٌ تَتَوَضَّأُ إِلَى جَانِبِ قَصْرٍ فَقُلْتُ لِمَنْ هَذَا الْقَصْرُ فَقَالُوا لِعُمَرَ فَذَكَرْتُ غَيْرَتَهُ فَوَلَّيْتُ مُدْبِرًا فَبَكَى عُمَرُ وَقَالَ عَلَيْكَ بِأَبِي أَنْتَ وَأُمِّي يَا رَسُولَ اللهِ أَغَارُ .

3 Iz hadisa se može zaključiti kako je dopušteno spomenuti nečije vrline (kao što je ljubomora bila vrlina Omerova, radijallahu anhu).

4 Tumači snova vele da uzimanje abdesta u snu označava način dolaska do vladara ili obavljanje nekog posla. Ako čovjek u snu upotpuni svoj abdest, to znači da će na javi postići ono što želi.

O TOME KADA NEKO SANJA KAKO OBILAZI (TAVAFI) OKO KA'BE

باب الطَّوَافِ بِالْكَعْبَةِ فِي الْمَنَامِ

7026. PRIČAO NAM JE Ebu-Jeman, njemu Šu'ajb, a ovom Zuhri, prenoseći od Salima b. Abdullaha b. Omera, a on od Abdullaha b. Omera, radijallahu anhuma, da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Spavajući jednom, usnio sam kako obilazim (tavafima)[1] oko Ka'be. (Obilazeći tako) odjednom između dvojice ljudi ugledah nekog crnoputog čovjeka duge kose s koje je kapala voda. 'Ko je ovaj čovjek?', upitah. 'Sin Merjemin', odgovoriše mi. Otišao sam od njega, okrećući se, kad opet ugledah jednog krupnog crvenog čovjeka raščupane kose, slijepa u desno oko, koje je izgledalo kao plutajuće zrno grožđa. 'Ko je ovaj čovjek?', upitao sam. 'Dedždžal' odgovorili su mi. Najsličniji je Ibn-Katanu, a Ibn-Katan je iz plemena Benu-Mustalek iz Huza'a."

٧٠٢٦. حَدَّثَنَا أَبُو الْيَمَانِ أَخْبَرَنَا شُعَيْبٌ عَنِ الزُّهْرِيِّ أَخْبَرَنِي سَالِمُ بْنُ عَبْدِاللهِ بْنِ عُمَرَ أَنَّ عَبْدَاللهِ بْنَ عُمَرَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا قَالَ قَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ بَيْنَا أَنَا نَائِمٌ رَأَيْتُنِي أَطُوفُ بِالْكَعْبَةِ فَإِذَا رَجُلٌ آدَمُ سَبْطُ الشَّعَرِ بَيْنَ رَجُلَيْنِ يَنْطُفُ رَأْسُهُ مَاءً فَقُلْتُ مَنْ هَذَا قَالُوا ابْنُ مَرْيَمَ فَذَهَبْتُ أَلْتَفِتُ فَإِذَا رَجُلٌ أَحْمَرُ جَسِيمٌ جَعْدُ الرَّأْسِ أَعْوَرُ الْعَيْنِ الْيُمْنَى كَأَنَّ عَيْنَهُ عِنَبَةٌ طَافِيَةٌ قُلْتُ مَنْ هَذَا قَالُوا هَذَا الدَّجَّالُ أَقْرَبُ النَّاسِ بِهِ شَبَهًا ابْنُ قَطَنٍ وَابْنُ قَطَنٍ رَجُلٌ مِنْ بَنِي الْمُصْطَلِقِ مِنْ خُزَاعَةَ .

O TOME KADA NEKO USNIJE KAKO JE DRUGOM DAO NEŠTO ŠTO JE OSTALO IZA NJEGA

باب إِذَا أَعْطَى فَضْلَهُ غَيْرَهُ فِي النَّوْمِ

7027. PRIČAO NAM JE Jahja b. Bukejr, njemu Lejs, a ovom Ukajl, prenoseći od Ibn-Šihaba, ovaj od Hamze b. Abdullaha b. Omera (da je kazivao):
"Allahov je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: 'Spavajući jednom, usnio sam da mi je data čaša mlijeka. Pio sam iz nje, gledajući kako mlijeko teče, a ostatak sam dao Omeru.'
'Kako to tumačiš?', upitali su ga.
'Znanje!', odgovorio je."

٧٠٢٧. حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ بُكَيْرٍ حَدَّثَنَا اللَّيْثُ عَنْ عُقَيْلٍ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ أَخْبَرَنِي حَمْزَةُ بْنُ عَبْدِاللهِ بْنِ عُمَرَ أَنَّ عَبْدَاللهِ بْنَ عُمَرَ قَالَ سَمِعْتُ رَسُولَ اللهِ ﷺ يَقُولُ بَيْنَا أَنَا نَائِمٌ أُتِيتُ بِقَدَحِ لَبَنٍ فَشَرِبْتُ مِنْهُ حَتَّى إِنِّي لَأَرَى الرِّيَّ يَجْرِي ثُمَّ أَعْطَيْتُ فَضْلَهُ عُمَرَ قَالُوا فَمَا أَوَّلْتَهُ يَا رَسُولَ اللهِ قَالَ الْعِلْمُ .

1 Tumači snova vele da obilazak oko Ka'be u snu znači obavljanje hadždža, ženidbu, postizanje željenog cilja, poslušnost roditeljima ili služenje nekom učenom čovjeku.

O TOME KADA NEKO U SNU OSJETI SIGURNOST I NAPUSTI GA STRAH

7028. PRIČAO MI JE Ubejdullah b. Seid, njemu Affan b. Muslim, a ovom Sahr b. Džuvejrija, prenoseći od Nafija, a on od Ibn-Omera da je kazivao:

“Neki su ashabi Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, kada bi usnili neki san, te snove pričali Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, a on im ih je tumačio.

Bio sam mladić, te sam, prije nego što sam se oženio, spavao u džamiji. Jednom sam tako rekao samome sebi: ‘Da u tebi ima dobra, i ti bi usnio kao što drugi sanjaju!’ Kada sam te noći legao, zamolio sam: ‘Gospodaru moj, ako u meni pronalaziš ikakva dobra, daj da usnijem nešto!’

I tako, dođoše meni (u snu) dva meleka, noseći u rukama gvozdene štapove, s namjerom da me vode u Džehennem. Stajao sam među njima moleći Uzvišenog Allaha: ‘Gospodaru moj, utječem se Tebi od Džehennema!’ Potom me je susreo melek koji je u ruci također držao gvozdeni štap.

‘Nećeš se prepasti’, reče mi on, ‘ti si dobar čovjek, samo da više obavljaš namaz!’ Zatim su me poveli dalje i zaustavili se na ivici Džehennema; bio je zazidan kao što je zazidan bunar i imao stupove isto kao i bunar, a između svaka dva stupa stajao je melek s gvozdenim štapom. U njemu sam vidio ljude kako vise na lancima, a glave im bijahu okrenute naopačke. Prepoznao sam neke ljude iz plemena Kurejš. Meleci su potom krenuli sa mnom na desnu stranu.[2]

باب الأَمْنِ وذَهَابِ الرَّوْعِ في المَنام

٧٠٢٨. حَدَّثَنِي عُبَيْدُاللهِ بْنُ سَعِيدٍ حَدَّثَنَا عَفَّانُ بْنُ مُسْلِمٍ حَدَّثَنَا صَخْرُ بْنُ جُوَيْرِيَةَ حَدَّثَنَا نَافِعٌ أَنَّ ابْنَ عُمَرَ قَالَ إِنَّ رِجَالاً مِنْ أَصْحَابِ رَسُولِ اللهِ ﷺ كَانُوا يَرَوْنَ الرُّؤْيَا عَلَى عَهْدِ رَسُولِ اللهِ ﷺ فَيَقُصُّونَهَا عَلَى رَسُولِ اللهِ ﷺ فَيَقُولُ فِيهَا رَسُولُ اللهِ ﷺ مَا شَاءَ اللهُ وَأَنَا غُلاَمٌ حَدِيثُ السِّنِّ وَبَيْتِي الْمَسْجِدُ قَبْلَ أَنْ أَنْكِحَ فَقُلْتُ فِي نَفْسِي لَوْ كَانَ فِيكَ خَيْرٌ لَرَأَيْتَ مِثْلَ مَا يَرَى هَؤُلاَءِ فَلَمَّا اضْطَجَعْتُ ذَاتَ لَيْلَةٍ قُلْتُ اللَّهُمَّ إِنْ كُنْتَ تَعْلَمُ فِيَّ خَيْرًا فَأَرِنِي رُؤْيَا فَبَيْنَمَا أَنَا كَذَلِكَ إِذْ جَاءَنِي مَلَكَانِ فِي يَدِ كُلِّ وَاحِدٍ مِنْهُمَا مِقْمَعَةٌ مِنْ حَدِيدٍ يُقْبِلاَنِ بِي إِلَى جَهَنَّمَ وَأَنَا بَيْنَهُمَا أَدْعُو اللهَ اللَّهُمَّ إِنِّي أَعُوذُ بِكَ مِنْ جَهَنَّمَ ثُمَّ أُرَانِي لَقِيَنِي مَلَكٌ فِي يَدِهِ مِقْمَعَةٌ مِنْ حَدِيدٍ فَقَالَ لَنْ تُرَاعَ نِعْمَ الرَّجُلُ أَنْتَ لَوْ كُنْتَ تُكْثِرُ الصَّلاَةَ فَانْطَلَقُوا بِي حَتَّى وَقَفُوا بِي عَلَى شَفِيرِ جَهَنَّمَ فَإِذَا هِيَ مَطْوِيَّةٌ كَطَيِّ الْبِئْرِ لَهُ قُرُونٌ كَقَرْنِ الْبِئْرِ بَيْنَ كُلِّ قَرْنَيْنِ مَلَكٌ بِيَدِهِ مِقْمَعَةٌ مِنْ حَدِيدٍ وَأَرَى فِيهَا رِجَالاً مُعَلَّقِينَ بِالسَّلاَسِلِ رُءُوسُهُمْ أَسْفَلَهُمْ عَرَفْتُ فِيهَا رِجَالاً مِنْ قُرَيْشٍ فَانْصَرَفُوا بِي عَنْ ذَاتِ الْيَمِينِ.

2 Tumači snova kažu: “Ko usnije ono čega se boji bit će siguran i spašen od toga.”

7029. Ispričao sam svoj san (sestri) Hafsi, a ona ga je ispričala Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, pa je on kazao: 'Zaista je Abdullah dobar čovjek.'"
Nafi' veli: "Abdullah je nakon toga mnogo više klanjao namaz."

٧٠٢٩. فَقَصَصْتُهَا عَلَى حَفْصَةَ فَقَصَّتْهَا حَفْصَةُ عَلَى رَسُولِ اللهِ ﷺ فَقَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ إِنَّ عَبْدَاللهِ رَجُلٌ صَالِحٌ لَوْ كَانَ يُصَلِّي مِنَ اللَّيْلِ فَقَالَ نَافِعٌ فَلَمْ يَزَلْ بَعْدَ ذَلِكَ يُكْثِرُ الصَّلَاةَ .

O TOME KADA SE NEKO U SNU ODLUČI ZA DESNU STRANU

باب الأَخْذِ عَلَى الْيَمِينِ فِي النَّوْمِ

7030. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Muhammed, njemu Hišam b. Jusuf, a ovom Ma'mer, prenoseći od Zuhrija, ovaj od Salima, a on od Ibn-Omera da je kazivao:
"Bio sam u doba Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, neoženjen, te sam spavao u džamiji. Kada bi neko usnio kakav san, ispričao bi ga Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem. Ja sam jednom tako zamolio: 'Gospodaru moj, ako u meni pronalaziš ikakva dobra, pokaži mi nešto putem sna, pa će mi to protumačiti Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem!' Zaspao sam i usnio kako mi dođoše dva meleka, uzeše me i povedoše sa sobom. Tada ih susrete treći melek, i on mi reče: 'Nećeš imati straha, doista si ti dobar čovjek!' Poveli su me i doveli do Džehennema, a on bijaše sazidan poput bunara. U njemu su bili neki ljudi od kojih sam ja pojedine i poznavao. Zatim su me okrenuli na desnu stranu.[1] Kada sam se ujutro probudio, ispričao sam to Hafsi.

٧٠٣٠. حَدَّثَنَا عَبْدُاللهِ بْنُ مُحَمَّدٍ حَدَّثَنَا هِشَامُ بْنُ يُوسُفَ أَخْبَرَنَا مَعْمَرٌ عَنِ الزُّهْرِيِّ عَنْ سَالِمٍ عَنِ ابْنِ عُمَرَ قَالَ كُنْتُ غُلَامًا شَابًّا عَزَبًا فِي عَهْدِ النَّبِيِّ ﷺ وَكُنْتُ أَبِيتُ فِي الْمَسْجِدِ وَكَانَ مَنْ رَأَى مَنَامًا قَصَّهُ عَلَى النَّبِيِّ ﷺ فَقُلْتُ اللَّهُمَّ إِنْ كَانَ لِي عِنْدَكَ خَيْرٌ فَأَرِنِي مَنَامًا يُعَبِّرُهُ لِي رَسُولُ اللهِ ﷺ فَنِمْتُ فَرَأَيْتُ مَلَكَيْنِ أَتَيَانِي فَانْطَلَقَا بِي فَلَقِيَهُمَا مَلَكٌ آخَرُ فَقَالَ لِي لَنْ تُرَاعَ إِنَّكَ رَجُلٌ صَالِحٌ فَانْطَلَقَا بِي إِلَى النَّارِ فَإِذَا هِيَ مَطْوِيَّةٌ كَطَيِّ الْبِئْرِ وَإِذَا فِيهَا نَاسٌ قَدْ عَرَفْتُ بَعْضَهُمْ فَأَخَذَا بِي ذَاتَ الْيَمِينِ فَلَمَّا أَصْبَحْتُ ذَكَرْتُ ذَلِكَ لِحَفْصَةَ .

7031. Hafsa kaže da je to ispričala Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, na što je on rekao: 'Zaista je Abdullah dobar čovjek, samo kada bi više klanjao noćni namaz.'"
Zuhri veli: "Nakon toga Abdullah je mnogo više klanjao noćni namaz."

٧٠٣١. فَزَعَمَتْ حَفْصَةُ أَنَّهَا قَصَّتْهَا عَلَى النَّبِيِّ ﷺ فَقَالَ إِنَّ عَبْدَاللهِ رَجُلٌ صَالِحٌ لَوْ كَانَ يُكْثِرُ الصَّلَاةَ مِنَ اللَّيْلِ قَالَ الزُّهْرِيُّ وَكَانَ عَبْدُاللهِ بَعْدَ ذَلِكَ يُكْثِرُ الصَّلَاةَ مِنَ اللَّيْلِ .

1 Desna se strana u snu tumači kao pripadnost skupini koja se zove "pripadnici desne strane".

O TOME KADA NEKO USNIJE ČAŠU

باب الْقدح في النَّوْمِ

7032. PRIČAO NAM JE Kutejba b. Seid, njemu Lejs, a ovom Ukajl, prenoseći od Ibn-Šihaba, ovaj od Hamze b. Abdullaha, a on od Abdullaha b. Omera, radijallahu anhuma, da je kazivao:
"Čuo sam Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, kako priča: 'Dok sam jednom prilikom spavao, bila mi je data čaša s mlijekom iz koje sam se napio, a ono što je ostalo dao sam Omeru b. Hattabu.'
'Kako si to protumačio, Allahov Poslaniče?', upitali su. 'Znanje!', odgovorio je."

٧٠٣٢. حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ بْنُ سَعِيدٍ حَدَّثَنَا اللَّيْثُ عَنْ عُقَيْلٍ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ عَنْ حَمْزَةَ بْنِ عَبْدِاللهِ عَنْ عَبْدِاللهِ بْنِ عُمَرَ رَضِي اللهُ عَنْهُمَا قَالَ سَمِعْتُ رَسُولَ اللهِ ﷺ يَقُولُ بَيْنَا أَنَا نَائِمٌ أُتِيتُ بِقَدَحِ لَبَنٍ فَشَرِبْتُ مِنْهُ ثُمَّ أَعْطَيْتُ فَضْلِي عُمَرَ بْنَ الْخَطَّابِ قَالُوا فَمَا أَوَّلْتَهُ يَا رَسُولَ اللهِ قَالَ الْعِلْمَ .

O TOME KADA NEKO USNIJE NEŠTO ŠTO LETI

باب إِذَا طَارَ الشَّيْءُ فِي الْمَنَامِ

7033. PRIČAO MI JE Seid b. Muhammed, njemu Jakub b. Ibrahim, a ovom njegov otac, prenoseći od Saliha, a ovaj od Ibn-Ubejde b. Nešita da je Ubejdullah b. Abdullah pitao Abdullaha b. Abbasa, radijallahu anhuma, o spomenutom Vjerovjesnikovom, sallallahu alejhi ve sellem, snu.

٧٠٣٣. حَدَّثَنِي سَعِيدُ بْنُ مُحَمَّدٍ أَبُو عَبْدِاللهِ الْجَرْمِيُّ حَدَّثَنَا يَعْقُوبُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ حَدَّثَنَا أَبِي عَنْ صَالِحٍ عَنِ ابْنِ عُبَيْدَةَ ابْنِ نَشِيطٍ قَالَ قَالَ عُبَيْدُاللهِ بْنُ عَبْدِاللهِ سَأَلْتُ عَبْدَاللهِ بْنَ عَبَّاسٍ رَضِي اللهُ عَنْهُمَا عَنْ رُؤْيَا رَسُولِ اللهِ ﷺ الَّتِي ذَكَرَ .

7034. Na to je Ibn-Abbas rekao: "Neko mi je spominjao da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: 'Spavajući jednom, usnio sam da su mi na ruke stavljene dvije zlatne narukvice, ali sam ih ja skinuo jer su mi bile odvratne i mrske. Bilo mi je omogućeno da ih napušem, i one su odletjele. Ja sam to protumačio kao znak da će se pojaviti dvojica lažova."
Ubejdullah veli: "Jedan je od njih Ansi, kojeg je Fejruz ubio u Jemenu, a drugi je Musejlima."[2]

٧٠٣٤. فَقَالَ ابْنُ عَبَّاسٍ ذُكِرَ لِي أَنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ قَالَ بَيْنَا أَنَا نَائِمٌ رَأَيْتُ أَنَّهُ وُضِعَ فِي يَدَيَّ سِوَارَانِ مِنْ ذَهَبٍ فَفُظِعْتُهُمَا وَكَرِهْتُهُمَا فَأُذِنَ لِي فَنَفَخْتُهُمَا فَطَارَا فَأَوَّلْتُهُمَا كَذَّابَيْنِ يَخْرُجَانِ فَقَالَ عُبَيْدُاللهِ أَحَدُهُمَا الْعَنْسِيُّ الَّذِي قَتَلَهُ فَيْرُوزٌ بِالْيَمَنِ وَالْآخَرُ مُسَيْلِمَةُ .

2 Muhelleb veli: "Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, je pomislio kako dvije narukvice simboliziraju dvojicu lažova, jer laž znači staviti stvari na pogrešno mjesto. Kada je na svojim rukama vidio zlatne narukvice, kojima se ne koriste muškarci, jer to je nakit za žene, znao je da će se pojaviti neko ko će tvrditi nešto što nije istina. Činjenica da su te narukvice od zlata, koje je zabranjeno nositi muškarcima, upućuje na to da se radi o laži."

O TOME KADA NEKO USNIJE KLANJE KRAVA

باب إذا رأى بقرا تُنْحَرُ

7035. PRIČAO MI JE Muhammed b. Ala', njemu Ebu-Usama, a ovom Burejd, prenoseći od svoga djeda Ebu-Burde, a on od Ebu-Musaa da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
"Usnio sam kako se iz Mekke selim u neko mjesto u kojem ima mnogo palmi, pa sam pretpostavio da bi to mogla biti Jemama ili Hedžer. Ipak, to je bila Medina, Jesrib, u kojem sam vidio kravu[1] (kako je kolju). Tako mi Allaha, svako sam dobro vidio! (Zaklana krava) simbolizira vjernike koji su izginuli na Uhudu, a dobro je sve ono što nam je poslije Bedra došlo, ono što nam je Uzvišeni Allah podario."

٧٠٣٥. حَدَّثَنِي مُحَمَّدُ بْنُ الْعَلَاءِ حَدَّثَنَا أَبُو أُسَامَةَ عَنْ بُرَيْدٍ عَنْ جَدِّهِ أَبِي بُرْدَةَ عَنْ أَبِي مُوسَى أُرَاهُ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ رَأَيْتُ فِي الْمَنَامِ أَنِّي أُهَاجِرُ مِنْ مَكَّةَ إِلَى أَرْضٍ بِهَا نَخْلٌ فَذَهَبَ وَهَلِي إِلَى أَنَّهَا الْيَمَامَةُ أَوْ هَجَرٌ فَإِذَا هِيَ الْمَدِينَةُ يَثْرِبُ وَرَأَيْتُ فِيهَا بَقَرًا وَاللَّهِ خَيْرٌ فَإِذَا هُمُ الْمُؤْمِنُونَ يَوْمَ أُحُدٍ وَإِذَا الْخَيْرُ مَا جَاءَ اللَّهُ مِنَ الْخَيْرِ وَثَوَابِ الصِّدْقِ الَّذِي آتَانَا اللَّهُ بِهِ بَعْدَ يَوْمِ بَدْرٍ .

O TOME KADA NEKO USNIJE KAKO NAPUHUJE NEŠTO

باب النَّفْخِ فِي الْمَنَامِ

7036. PRIČAO MI JE Ishak b. Ibrahim Hanzali, njemu Abdur-Rezzak, a ovom Ma'mer, prenoseći od Hemmama b. Munebbiha, ovaj od Ebu-Hurejre, a on od Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, da je rekao:
"Mi smo posljednji (vremenski na dunjaluku), ali ćemo preteći druge (na ahiretu)."

٧٠٣٦. حَدَّثَنِي إِسْحَاقُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ الْحَنْظَلِيُّ حَدَّثَنَا عَبْدُالرَّزَّاقِ أَخْبَرَنَا مَعْمَرٌ عَنْ هَمَّامِ بْنِ مُنَبِّهٍ قَالَ هَذَا مَا حَدَّثَنَا بِهِ أَبُو هُرَيْرَةَ عَنْ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ قَالَ نَحْنُ الْآخِرُونَ السَّابِقُونَ .

7037. Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, je, također rekao:
"Spavajući jednom, usnio sam svjetske riznice. Na obje moje ruke bijahu stavljene zlatne narukvice, što mi je teško palo i jako me zabrinulo. Objavljeno mi je da ih napušem i ja sam to učinio, pa su one odletjele. Protumačio sam to kao pojavu dvojice lažova između kojih ću ja stajati. Jedan je iz San'e, a drugi iz Jemame."

٧٠٣٧. وَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ بَيْنَا أَنَا نَائِمٌ إِذْ أُوتِيتُ خَزَائِنَ الْأَرْضِ فَوُضِعَ فِي يَدَيَّ سِوَارَانِ مِنْ ذَهَبٍ فَكَبُرَا عَلَيَّ وَأَهَمَّانِي فَأُوحِيَ إِلَيَّ أَنِ انْفُخْهُمَا فَنَفَخْتُهُمَا فَطَارَا فَأَوَّلْتُهُمَا الْكَذَّابَيْنِ اللَّذَيْنِ أَنَا بَيْنَهُمَا صَاحِبَ صَنْعَاءَ وَصَاحِبَ الْيَمَامَةِ .

---

1 Tumači snova kažu da sanjanje krave može imati i druga značenja, kao što su: žensko, supruga, sluga i zemlja.

O TOME KADA NEKO U SNU IZVEDE NEKOGA IZ JEDNOG MJESTA I NASTANI GA U DRUGO

باب إذا رأى أنَّهُ أخرج الشَّيْء مِنْ كُورةٍ فأسْكَنَهُ مَوْضعًا آخر

7038. PRIČAO NAM JE Isma'il b. Abdullah, njemu njegov brat Abdul-Hamid, a ovom Sulejman b. Bilal, prenoseći od Musaa b. Ukbe, ovaj od Salima b. Abdullaha, a on od svoga oca da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
"Usnio sam da je neka crna žena raščupane kose izišla iz Medine i otišla u Mehjeu, tj. Džuhfu. Protumačio sam to kao odlazak kuge iz Medine u to mjesto."

٧٠٣٨. حَدَّثَنَا إِسْمَاعِيلُ بْنُ عَبْدِاللهِ حَدَّثَنِي أَخِي عَبْدُالْحَمِيدِ عَنْ سُلَيْمَانَ بْنِ بِلَالٍ عَنْ مُوسَى بْنِ عُقْبَةَ عَنْ سَالِمِ بْنِ عَبْدِاللهِ عَنْ أَبِيهِ أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ قَالَ رَأَيْتُ كَأَنَّ امْرَأَةً سَوْدَاءَ ثَائِرَةَ الرَّأْسِ خَرَجَتْ مِنَ الْمَدِينَةِ حَتَّى قَامَتْ بِمَهْيَعَةَ وَهِيَ الْجُحْفَةُ فَأَوَّلْتُ أَنَّ وَبَاءَ الْمَدِينَةِ نُقِلَ إِلَيْهَا .

O TOME KADA NEKO USNIJE CRNU ŽENU

باب المَرْأةِ السَّوْدَاءِ

7039. PRIČAO NAM JE Ebu-Bekr Mukaddemi, njemu Fudajl b. Sulejman, a ovom Musa, prenoseći od Salima b. Abdullaha, a on od Abdullaha b. Omera, radijallahu anhuma, da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
"Usnio sam crnu ženu raščupane kose kako odlazi iz Medine i zaustavlja se u Mahjei. Protumačio sam to kao odlazak kuge iz Medine u Mahjeu, tj. Džuhfu."

٧٠٣٩. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ أَبِي بَكْرٍ الْمُقَدَّمِيُّ حَدَّثَنَا فُضَيْلُ بْنُ سُلَيْمَانَ حَدَّثَنَا مُوسَى حَدَّثَنِي سَالِمُ بْنُ عَبْدِاللهِ عَنْ عَبْدِاللهِ بْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا فِي رُؤْيَا النَّبِيِّ ﷺ فِي الْمَدِينَةِ رَأَيْتُ امْرَأَةً سَوْدَاءَ ثَائِرَةَ الرَّأْسِ خَرَجَتْ مِنَ الْمَدِينَةِ حَتَّى نَزَلَتْ بِمَهْيَعَةَ فَتَأَوَّلْتُهَا أَنَّ وَبَاءَ الْمَدِينَةِ نُقِلَ إِلَى مَهْيَعَةَ وَهِيَ الْجُحْفَةُ .

O TOME KADA NEKO USNIJE ŽENU RAŠČUPANE KOSE

باب المَرْأةِ الثَّائِرَةِ الرَّأْسِ

7040. PRIČAO MI JE Ibrahim b. Munzir, njemu Ebu-Bekr b. Ebu-Uvejs, a ovom Sulejman, prenoseći od Musaa b. Ukbe, ovaj od Salima, a on od svoga oca da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Usnio sam crnu ženu raščupane kose kako odlazi iz Medine i zaustavlja se u Mahjei. Protumačio sam to kao odlazak kuge iz Medine u Mahjeu, tj. Džuhfu."

٧٠٤٠. حَدَّثَنِي إِبْرَاهِيمُ بْنُ الْمُنْذِرِ حَدَّثَنِي أَبُو بَكْرِ بْنُ أَبِي أُوَيْسٍ حَدَّثَنِي سُلَيْمَانُ عَنْ مُوسَى بْنِ عُقْبَةَ عَنْ سَالِمٍ عَنْ أَبِيهِ أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ قَالَ رَأَيْتُ امْرَأَةً سَوْدَاءَ ثَائِرَةَ الرَّأْسِ خَرَجَتْ مِنَ الْمَدِينَةِ حَتَّى قَامَتْ بِمَهْيَعَةَ فَأَوَّلْتُ أَنَّ وَبَاءَ الْمَدِينَةِ نُقِلَ إِلَى مَهْيَعَةَ وَهِيَ الْجُحْفَةُ .

O TOME KADA NEKO USNIJE KAKO POTEŽE SABLJU

باب إذا هزّ سيفًا في المنام

7041. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Ala', njemu Ebu-Usama, a ovom Burejd b. Abdullah b. Ebu-Burda, prenoseći od svoga djeda Ebu-Burde, a on od Ebu-Musaa da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
"Sanjao sam kako sam potegao sablju, ali je ona pukla po sredini. To simbolizira pogibiju muslimana na Uhudu. Potegao sam je i drugi put, i ona je tada postala najbolja što može biti. To označava okupljanje muslimana i pobjede koje će im Uzvišeni Allah dati."[1]

٧٠٤١. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ الْعَلَاءِ حَدَّثَنَا أَبُو
أُسَامَةَ عَنْ بُرَيْدِ بْنِ عَبْدِاللهِ بْنِ أَبِي بُرْدَةَ عَنْ جَدِّهِ
أَبِي بُرْدَةَ عَنْ أَبِي مُوسَى أُرَاهُ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ
رَأَيْتُ فِي رُؤْيَايَ أَنِّي هَزَزْتُ سَيْفًا فَانْقَطَعَ صَدْرُهُ
فَإِذَا هُوَ مَا أُصِيبَ مِنَ الْمُؤْمِنِينَ يَوْمَ أُحُدٍ ثُمَّ
هَزَزْتُهُ أُخْرَى فَعَادَ أَحْسَنَ مَا كَانَ فَإِذَا هُوَ مَا جَاءَ
اللهُ بِهِ مِنَ الْفَتْحِ وَاجْتِمَاعِ الْمُؤْمِنِينَ.

O ONOME KOJI LAŽE DOK PRIČA SAN

باب مَنْ كَذَبَ فِي حُلُمِهِ

7042. PRIČAO NAM JE Ali b. Abdullah, njemu Sufjan, a ovom Ejjub, prenoseći od Ikrime, a on od Ibn-Abbasa da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
"Ko bude pričao san koji nije usnio – zatražit će se od njega da u čvor sveže dva ječmena zrna, a on to neće moći učiniti. Ko bude slušao razgovor ljudi koji ga preziru ili izbjegavaju – nalit će mu se na Sudnjem danu u uši rastopljeno olovo. Ko naslika kakav lik – kazna će mu biti zaduženje da u njega udahne dušu, a on to neće moći učiniti."
Sufjan veli: "Ejjub je sastavio lanac prenosilaca kada nam je to ispričao." Kutejba veli: "Pričao nam je Ebu-Avana, prenoseći od Katade, ovaj od

٧٠٤٢. حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ عَبْدِاللهِ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ عَنْ
أَيُّوبَ عَنْ عِكْرِمَةَ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ
مَنْ تَحَلَّمَ بِحُلُمٍ لَمْ يَرَهُ كُلِّفَ أَنْ يَعْقِدَ بَيْنَ شَعِيرَتَيْنِ
وَلَنْ يَفْعَلَ وَمَنِ اسْتَمَعَ إِلَى حَدِيثِ قَوْمٍ وَهُمْ لَهُ
كَارِهُونَ أَوْ يَفِرُّونَ مِنْهُ صُبَّ فِي أُذُنِهِ الْآنُكُ يَوْمَ
الْقِيَامَةِ وَمَنْ صَوَّرَ صُورَةً عُذِّبَ وَكُلِّفَ أَنْ
يَنْفُخَ فِيهَا وَلَيْسَ بِنَافِخٍ قَالَ سُفْيَانُ وَصَلَهُ لَنَا
أَيُّوبُ وَقَالَ قُتَيْبَةُ حَدَّثَنَا أَبُو عَوَانَةَ عَنْ قَتَادَةَ عَنْ
عِكْرِمَةَ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ قَوْلَهُ مَنْ كَذَبَ فِي رُؤْيَاهُ

1 Muhelleb veli: "Ovaj je san pun simbolike. Sablja simbolizira borbu koju je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, vodio zajedno sa svojim ashabima; potezanje sablje simbolizira naredbu za borbu; lomljenje sablje simbolizira gubitke koje su muslimani pretrpjeli na Uhudu; ponovno potezanje sablje simbolizira vraćanje u normalno stanje, jačanje i osvajanja."
Tumači snova kažu da sanjanje sablje može imati i druga značenja. Ako ko usnije da vraća sablju u korice, to znači da će se oženiti. Ako ko usnije da je nekoga udario sabljom, to znači da će ga ogovarati. Onaj koji usnije da se bori protiv nekoga čija je sablja kraća od njegove – to znači da će ga on pobijediti. Ko usnije veliku sablju – to znači velika iskušenja i neprilike.

Ikrime, a on od Ebu-Hurejre da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Ko bude lagao pričajući svoj san..."
Šu'ba prenosi od Ebu-Hašima Rumanija, ovaj od Ikrime, a on od Ebu-Hurejre da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Ko naslika lik... Ko bude lagao pričajući svoj san... Ko sluša..."
PRIČAO NAM JE Ishak, njemu Halid, prenoseći od Halida, ovaj od Ikrime, a on od Ibn-Abbasa da je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Ko sluša... Ko bude lagao pričajući snove... Ko naslika... "[2] (isti hadis). Isti hadis prenosi Hišam od Ikrime, a on od Ibn-Abbasa.

وَقَالَ شُعْبَةُ عَنْ أَبِي هَاشِمٍ الرُّمَّانِيِّ سَمِعْتُ عِكْرِمَةَ قَالَ أَبُو هُرَيْرَةَ قَوْلَهُ مَنْ صَوَّرَ صُورَةً وَمَنْ تَحَلَّمَ وَمَنِ اسْتَمَعَ حَدَّثَنَا إِسْحَاقُ حَدَّثَنَا خَالِدٌ عَنْ خَالِدٍ عَنْ عِكْرِمَةَ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ قَالَ مَنِ اسْتَمَعَ وَمَنْ تَحَلَّمَ وَمَنْ صَوَّرَ نَحْوَهُ تَابَعَهُ هِشَامٌ عَنْ عِكْرِمَةَ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ قَوْلَهُ .

7043. PRIČAO NAM JE Ali b. Muslim, njemu Abdus-Samed, a ovom Abdur-Rahman b. Abdullah b. Dinar, rob Ibn-Omerov, prenoseći od svoga oca, a on od Ibn-Omera da je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Najveća je laž da čovjek pokaže svojim očima ono što one nisu vidjele."

٧٠٤٣. حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ مُسْلِمٍ حَدَّثَنَا عَبْدُالصَّمَدِ حَدَّثَنَا عَبْدُالرَّحْمَنِ بْنُ عَبْدِاللهِ بْنِ دِينَارٍ مَوْلَى ابْنِ عُمَرَ عَنْ أَبِيهِ عَنِ ابْنِ عُمَرَ أَنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ قَالَ إِنَّ مِنْ أَفْرَى الْفِرَى أَنْ يُرِيَ عَيْنَيْهِ مَا لَمْ تَرَ .

O TOME DA SE RUŽAN SAN NE TREBA NIKOME PRIČATI NITI SPOMINJATI

بَاب إِذَا رَأَى مَا يَكْرَهُ فَلاَ يُخْبِرْ بِهَا وَلاَ يَذْكُرْهَا

7044. PRIČAO NAM JE Seid b. Rebi', njemu Šu'ba, a ovom Abdu-Rabbih b. Seid, prenoseći od Ebu-Seleme da je kazivao:
"Sanjao sam snove koji su mi donosili bolest sve dok nisam čuo Ebu-Katadu kako govori: 'I ja sam sanjao snove koji su kod mene izazivali bolest sve dok nisam čuo Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, kad je rekao: 'Lijep je san od Allaha, pa kada neko od vas usnije nešto što voli, neka to ne priča nikome osim onome koga voli; a ako usnije nešto što ne voli, neka kod Allaha zatraži utočište

٧٠٤٤. حَدَّثَنَا سَعِيدُ بْنُ الرَّبِيعِ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ عَنْ عَبْدِرَبِّهِ بْنِ سَعِيدٍ قَالَ سَمِعْتُ أَبَا سَلَمَةَ يَقُولُ لَقَدْ كُنْتُ أَرَى الرُّؤْيَا فَتُمْرِضُنِي حَتَّى سَمِعْتُ أَبَا قَتَادَةَ يَقُولُ وَأَنَا كُنْتُ لأَرَى الرُّؤْيَا تُمْرِضُنِي حَتَّى سَمِعْتُ النَّبِيَّ ﷺ يَقُولُ الرُّؤْيَا الْحَسَنَةُ مِنَ اللهِ فَإِذَا رَأَى أَحَدُكُمْ مَا يُحِبُّ فَلاَ يُحَدِّثْ بِهِ إِلاَّ مَنْ يُحِبُّ وَإِذَا رَأَى مَا يَكْرَهُ فَلْيَتَعَوَّذْ بِاللهِ مِنْ شَرِّهَا وَمِنْ

2 Ovaj hadis upućuje na tri zabrane: laganje prilikom pričanja snova, slušanje razgovora onih koji ne žele da njihov razgovor neko sluša i slikanje. Ove zabrane u sebi imaju mudre poruke: onaj koji laže dok priča snove u jednom dijelu poriče poslanstvo, onaj koji slika i pravi kipove pokušava se poistovjetiti sa Stvoriteljem, a onaj koji sluša razgovor drugih koji to ne vole isti je kao onaj koji viri kroz otvor na vratima tuđe kuće.

od zla što ga nosi taj san i od šejtanova zla, a potom neka pljune tri puta i taj san ne priča nikome, pa mu neće nauditi', (kazao je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem).'"

شَرِّ الشَّيْطَانِ وَلْيَتْفِلْ ثَلاَثًا وَلاَ يُحَدِّثْ بِهَا أَحَدًا فَإِنَّهَا لَنْ تَضُرَّهُ .

7045. PRIČAO NAM JE Ibrahim b. Hamza, njemu Ibn-Ebu-Hazim i Deraverdi, a njima Jezid, prenoseći od Abdullaha b. Habbaba, ovaj od Ebu-Seida Hudrija, a on od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, da je rekao: "Kada neko od vas usnije san koji mu se sviđa – taj je san od Allaha. Zato neka na njemu zahvali Allahu i neka ga ispriča drugima. A ako neko usnije ono što mu je mrsko – to je od šejtana. Tada neka zatraži Allahovo utočište od zla toga sna i neka ga nikom ne spominje, pa mu neće nauditi."

٧٠٤٥. حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ حَمْزَةَ حَدَّثَنِي ابْنُ أَبِي حَازِمٍ وَالدَّرَاوَرْدِيُّ عَنْ يَزِيدَ بْنِ عَبْدِاللهِ بْنِ أُسَامَةَ بْنِ الْهَادِ اللَّيْثِيِّ عَنْ عَبْدِاللهِ بْنِ خَبَّابٍ عَنْ أَبِي سَعِيدٍ الْخُدْرِيِّ أَنَّهُ سَمِعَ رَسُولَ اللهِ ﷺ يَقُولُ إِذَا رَأَى أَحَدُكُمُ الرُّؤْيَا يُحِبُّهَا فَإِنَّهَا مِنَ اللهِ فَلْيَحْمَدِ اللهَ عَلَيْهَا وَلْيُحَدِّثْ بِهَا وَإِذَا رَأَى غَيْرَ ذَلِكَ مِمَّا يَكْرَهُ فَإِنَّمَا هِيَ مِنَ الشَّيْطَانِ فَلْيَسْتَعِذْ مِنْ شَرِّهَا وَلاَ يَذْكُرْهَا لأَحَدٍ فَإِنَّهَا لَنْ تَضُرَّهُ .

O ONOME KOJI SE NE OBAZIRE NA TUMAČENJE SNA PRVOG TUMAČA AKO ON NE POGODI

باب
مَنْ لَمْ يَرَ الرُّؤْيَا لأَوَّلِ عَابِرٍ إِذَا لَمْ يُصِبْ

7046. PRIČAO NAM JE Jahja b. Bukejr, njemu Lejs, a ovom Junus, prenoseći od Ibn-Šihaba, ovaj od Ubejdullaha b. Abdullaha b. Utbe, a on od Ibn-Abbasa, radijallahu anhuma, (da je kazivao):
"Neki je čovjek došao Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, i rekao mu: 'Sinoć sam usnio oblak iz kojeg kaplju med i maslo, a svijet ih grabi svojim šakama, neko više, neko manje. Jedan je konopac bio pružen sa zemlje do nebesa; ti si uzeo taj konopac i uzdigao se pomoću njega. Zatim ga je uzeo drugi čovjek i također se uzdigao. Poslije njega konopac je uzeo treći, pa se i on uzdigao. Potom ga je uzeo četvrti čovjek, i on se prekinuo, a onda sastavio.' 'Allahov Poslaniče', povika Ebu-Bekr, – draži si mi od oca! – tako ti Allaha, dopusti mi da ga ja protumačim!' 'Protumači ga!', reče Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem. 'Što se oblaka tiče', reče Ebu-Bekr, 'on označava islam.

٧٠٤٦. حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ بُكَيْرٍ حَدَّثَنَا اللَّيْثُ عَنْ يُونُسَ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ عَنْ عُبَيْدِاللهِ بْنِ عَبْدِاللهِ بْنِ عُتْبَةَ أَنَّ ابْنَ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا كَانَ يُحَدِّثُ أَنَّ رَجُلاً أَتَى رَسُولَ اللهِ ﷺ فَقَالَ إِنِّي رَأَيْتُ اللَّيْلَةَ فِي الْمَنَامِ ظُلَّةً تَنْطُفُ السَّمْنَ وَالْعَسَلَ فَأَرَى النَّاسَ يَتَكَفَّفُونَ مِنْهَا فَالْمُسْتَكْثِرُ وَالْمُسْتَقِلُّ وَإِذَا سَبَبٌ وَاصِلٌ مِنَ الأَرْضِ إِلَى السَّمَاءِ فَأَرَاكَ أَخَذْتَ بِهِ فَعَلَوْتَ ثُمَّ أَخَذَ بِهِ رَجُلٌ آخَرُ فَعَلاَ بِهِ ثُمَّ أَخَذَ بِهِ رَجُلٌ آخَرُ فَعَلاَ بِهِ ثُمَّ أَخَذَ بِهِ رَجُلٌ آخَرُ فَانْقَطَعَ ثُمَّ وُصِلَ فَقَالَ أَبُو بَكْرٍ يَا رَسُولَ اللهِ بِأَبِي أَنْتَ وَاللهِ لَتَدَعَنِّي فَأَعْبُرَهَا فَقَالَ النَّبِيُّ ﷺ اعْبُرْهَا قَالَ أَمَّا الظُّلَّةُ فَالإِسْلاَمُ وَأَمَّا الَّذِي يَنْطُفُ مِنَ الْعَسَلِ

Kapanje masla i meda iz oblaka označava Kur'an; njegova slast kaplje, i jedni je uzimaju u većim, a drugi u manjim količinama. Konopac koji seže od nebesa do zemlje označava Istinu, kojoj ti pozivaš i na osnovu koje ti Uzvišeni Allah daje visoke stupnjeve. Kada ga prihvati drugi čovjek, i on se uzdigne, a zatim treći, pa se i on uzdigne. Nakon što ga prihvati četvrti čovjek, on se prekine, ali mu ga sastave, pa se i on uzdigne. Allahov Vjerovjesniče – draži si mi od oca! – reci mi jesam li pogodio ili pogriješio?' 'Pogodio si nešto, a nešto si i promašio',[1] odgovori mu Allahov Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem. 'Tako ti Allaha, kaži mi u čemu sam pogriješio!', reče Ebu-Bekr.
'Ne zaklinji me!', odgovori on."[2]

وَالسَّمْنِ فَالْقُرْآنُ حَلاَوَتُهُ تَنْطُفُ فَالْمُسْتَكْثِرُ مِنَ الْقُرْآنِ وَالْمُسْتَقِلُّ وَأَمَّا السَّبَبُ الْوَاصِلُ مِنَ السَّمَاءِ إِلَى الأَرْضِ فَالْحَقُّ الَّذِي أَنْتَ عَلَيْهِ تَأْخُذُ بِهِ فَيُعْلِيكَ اللَّهُ ثُمَّ يَأْخُذُ بِهِ رَجُلٌ مِنْ بَعْدِكَ فَيَعْلُو بِهِ ثُمَّ يَأْخُذُ بِهِ رَجُلٌ آخَرُ فَيَعْلُو بِهِ ثُمَّ يَأْخُذُهُ رَجُلٌ آخَرُ فَيَنْقَطِعُ بِهِ ثُمَّ يُوَصَّلُ لَهُ فَيَعْلُو بِهِ فَأَخْبِرْنِي يَا رَسُولَ اللَّهِ بِأَبِي أَنْتَ أَصَبْتُ أَمْ أَخْطَأْتُ قَالَ النَّبِيُّ ﷺ أَصَبْتَ بَعْضًا وَأَخْطَأْتَ بَعْضًا قَالَ فَوَاللَّهِ يَا رَسُولَ اللَّهِ لَتُحَدِّثَنِّي بِالَّذِي أَخْطَأْتُ قَالَ لاَ تُقْسِمْ .

O TUMAČENJU SNA POSLIJE SABAH-NAMAZA

بَاب تَعْبِيرِ الرُّؤْيَا بَعْدَ صَلاَةِ الصُّبْحِ

7047. PRIČAO MI JE Muemmel b. Hišam Ebu-Hišam, njemu Isma'il b. Ibrahim, a ovom Avf, prenoseći od Ebu-Redžaa, a on od Semura b. Džunduba, radijallahu anhu, (da je kazivao):
"Allahov je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, imao običaj pitati svoje drugove da li je neko od njih usnio kakav san. Ko je imao kakav san ispričao bi ga. Tako je jednog jutra Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, ispričao:
'Sinoć su mi došla dva čovjeka i povela me, rekavši:

٧٠٤٧. حَدَّثَنِي مُؤَمَّلُ بْنُ هِشَامٍ أَبُو هِشَامٍ حَدَّثَنَا إِسْمَاعِيلُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ حَدَّثَنَا عَوْفٌ حَدَّثَنَا أَبُو رَجَاءٍ حَدَّثَنَا سَمُرَةُ بْنُ جُنْدُبٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ كَانَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ مِمَّا يُكْثِرُ أَنْ يَقُولَ لأَصْحَابِهِ هَلْ رَأَى أَحَدٌ مِنْكُمْ مِنْ رُؤْيَا قَالَ فَيَقُصُّ عَلَيْهِ مَنْ شَاءَ اللَّهُ أَنْ يَقُصَّ وَإِنَّهُ قَالَ ذَاتَ غَدَاةٍ إِنَّهُ أَتَانِي اللَّيْلَةَ آتِيَانِ وَإِنَّهُمَا ابْتَعَثَانِي وَإِنَّهُمَا

---

1 Ibnul-Arebi veli: "Postoji više mišljenja o tome kako protumačiti riječi Poslanikove, sallallahu alejhi ve sellem: 'Pogodio si nešto, a nešto si i promašio.' Jedni smatraju da se ta pogreška sastoji u tome što se Ebu-Bekr prihvatio tumačenja bez dopuštenja Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem. Dopuštenje koje je dobio dato mu je samo zbog njegovog ugleda. Drugi smatraju da je greška u tome što je zakleo Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem. Treći misle da je Ebu-Bekr pogrešno protumačio značenja koja imaju med i maslo." Ibnul-Arebi dalje veli: "Meni je moj otac kazivao da je greška u pogrešnom tumačenju značenja koje imaju oblak, maslo i med. To je trebalo protumačiti ovako: oblak simbolizira Muhammeda, sallallahu alejhi ve sellem, a maslo i med simboliziraju Kur'an i sunnet." O ovome postoji još dosta mišljenja.

2 Iz hadisa se, pored ostalog, može zaključiti i sljedeće:
– značenje sna ne mora odgovarati tumačenju prvog tumača;
– tumač snova može pogoditi značenje sna, ali može i pogriješiti;
– dopušteno je uzeti riječ u prisustvu nekoga ko je učeniji, ukoliko taj to dopusti.

'Pođi!', i ja sam pošao. Stigli smo do dvojice ljudi od kojih je jedan ležao, a drugi, držeći u rukama kamen, stajao pored njega. Ovaj drugi onim bi mu kamenom smrskao glavu, nakon čega bi se kamen kotrljao tamo-amo, a on bi ga pratio pogledom. Kamen se ne bi vraćao sve dok onome koji leži rana ne bi zarasla i glava postala zdrava kao što je i bila. Tada bi se kamen vratio i sve što se desilo prvi put ponovilo bi se.
'Slavljen neka je Allah! Ko su ova dvojica?', upitao sam one što su me vodili.
'Kreni dalje!', rekli su mi.
Krenuli smo dalje i tako naišli na čovjeka koji je ležao na leđima, dok je drugi s gvozdenom šipkom stajao iznad njega. Ovaj drugi dograbio bi ovoga što leži za vilicu i, vukući je prema njegovu potiljku, raskomadao je, a također i nos i oko. (Prenosilac hadisa veli kako je moguće da je Ebu-Redža' rekao: '... pa ga raspolovi.') Nakon toga učinio bi i s drugom stranom ono što je činio s prvom. Ne bi dirao tu stranu sve dok ne postane zdrava i normalna kao što je i bila, a onda bi ponovo uradio sve što je već jednom bio učinio.
'Slavljen neka je Allah! Ko su ova dvojica?', upitao sam.
'Kreni dalje!', rekli su mi.
Krenuli smo dalje i tako došli do nečega što je ličilo na furunu. (Prenosilac hadisa veli da misli kako je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: '... kad u njoj galama i glasovi.') Nadvirili smo se nad nju i tamo ugledali ljude i žene potpuno gole. Razbuktala je vatra sezala do ispod njih. Kad bi god ta vatra došla do njih, oni bi silno zavrištali.
'Ko su ovi?', upitao sam.
'Kreni dalje!', rekli su mi.
Krenuli smo dalje i tako stigli do neke rijeke. (Mislim da je rekao: '... crvene poput krvi.') U toj je rijeci plivao neki čovjek, a na obali drugi je čovjek sakupio gomilu kamenja. Kad taj čovjek koji pliva ispliva neko vrijeme, on dođe onom

قَالاَ لِي انْطَلِقْ وَإِنِّي انْطَلَقْتُ مَعَهُمَا وَإِنَّا أَتَيْنَا عَلَى رَجُلٍ مُضْطَجِعٍ وَإِذَا آخَرُ قَائِمٌ عَلَيْهِ بِصَخْرَةٍ وَإِذَا هُوَ يَهْوِي بِالصَّخْرَةِ لِرَأْسِهِ فَيَثْلَغُ رَأْسَهُ فَيَتَهَدْهَدُ الْحَجَرُ هَا هُنَا فَيَتْبَعُ الْحَجَرَ فَيَأْخُذُهُ فَلاَ يَرْجِعُ إِلَيْهِ حَتَّى يَصِحَّ رَأْسُهُ كَمَا كَانَ ثُمَّ يَعُودُ عَلَيْهِ فَيَفْعَلُ بِهِ مِثْلَ مَا فَعَلَ الْمَرَّةَ الأُولَى قَالَ قُلْتُ لَهُمَا سُبْحَانَ اللهِ مَا هَذَانِ قَالَ قَالاَ لِي انْطَلِقِ انْطَلِقْ قَالَ فَانْطَلَقْنَا فَأَتَيْنَا عَلَى رَجُلٍ مُسْتَلْقٍ لِقَفَاهُ وَإِذَا آخَرُ قَائِمٌ عَلَيْهِ بِكَلُّوبٍ مِنْ حَدِيدٍ وَإِذَا هُوَ يَأْتِي أَحَدَ شِقَّيْ وَجْهِهِ فَيُشَرْشِرُ شِدْقَهُ إِلَى قَفَاهُ وَمَنْخِرَهُ إِلَى قَفَاهُ وَعَيْنَهُ إِلَى قَفَاهُ قَالَ وَرُبَّمَا قَالَ أَبُو رَجَاءٍ فَيَشُقُّ قَالَ ثُمَّ يَتَحَوَّلُ إِلَى الْجَانِبِ الآخَرِ فَيَفْعَلُ بِهِ مِثْلَ مَا فَعَلَ بِالْجَانِبِ الأَوَّلِ فَمَا يَفْرُغُ مِنْ ذَلِكَ الْجَانِبِ حَتَّى يَصِحَّ ذَلِكَ الْجَانِبُ كَمَا كَانَ ثُمَّ يَعُودُ عَلَيْهِ فَيَفْعَلُ مِثْلَ مَا فَعَلَ الْمَرَّةَ الأُولَى قَالَ قُلْتُ سُبْحَانَ اللهِ مَا هَذَانِ قَالَ قَالاَ لِي انْطَلِقِ انْطَلِقْ فَانْطَلَقْنَا فَأَتَيْنَا عَلَى مِثْلِ التَّنُّورِ قَالَ فَأَحْسِبُ أَنَّهُ كَانَ يَقُولُ فَإِذَا فِيهِ لَغَطٌ وَأَصْوَاتٌ قَالَ فَاطَّلَعْنَا فِيهِ فَإِذَا فِيهِ رِجَالٌ وَنِسَاءٌ عُرَاةٌ وَإِذَا هُمْ يَأْتِيهِمْ لَهَبٌ مِنْ أَسْفَلَ مِنْهُمْ فَإِذَا أَتَاهُمْ ذَلِكَ اللَّهَبُ ضَوْضَوْا قَالَ قُلْتُ لَهُمَا مَا هَؤُلاَءِ قَالَ قَالاَ لِي انْطَلِقِ انْطَلِقْ قَالَ فَانْطَلَقْنَا فَأَتَيْنَا عَلَى نَهَرٍ حَسِبْتُ أَنَّهُ كَانَ يَقُولُ أَحْمَرَ مِثْلِ الدَّمِ وَإِذَا فِي النَّهَرِ رَجُلٌ سَابِحٌ يَسْبَحُ وَإِذَا عَلَى شَطِّ النَّهَرِ رَجُلٌ قَدْ جَمَعَ عِنْدَهُ حِجَارَةً كَثِيرَةً وَإِذَا ذَلِكَ السَّابِحُ يَسْبَحُ مَا يَسْبَحُ ثُمَّ يَأْتِي ذَلِكَ الَّذِي قَدْ جَمَعَ عِنْدَهُ الْحِجَارَةَ فَيَفْغَرُ لَهُ فَاهُ فَيُلْقِمُهُ

حَجَرًا فَيَنْطَلِقُ يَسْبَحُ ثُمَّ يَرْجِعُ إِلَيْهِ كُلَّمَا رَجَعَ إِلَيْهِ فَغَرَ لَهُ فَاهُ فَأَلْقَمَهُ حَجَرًا قَالَ قُلْتُ لَهُمَا مَا هَذَانِ قَالَ قَالاَ لِي انْطَلِقِ انْطَلِقْ قَالَ فَانْطَلَقْنَا فَأَتَيْنَا عَلَى رَجُلٍ كَرِيهِ الْمَرْآةِ كَأَكْرَهِ مَا أَنْتَ رَاءٍ رَجُلاً مَرْآةً وَإِذَا عِنْدَهُ نَارٌ يَحُشُّهَا وَيَسْعَى حَوْلَهَا قَالَ قُلْتُ لَهُمَا مَا هَذَا قَالَ قَالاَ لِي انْطَلِقِ انْطَلِقْ فَانْطَلَقْنَا فَأَتَيْنَا عَلَى رَوْضَةٍ مُعْتَمَّةٍ فِيهَا مِنْ كُلِّ لَوْنِ الرَّبِيعِ وَإِذَا بَيْنَ ظَهْرَيِ الرَّوْضَةِ رَجُلٌ طَوِيلٌ لاَ أَكَادُ أَرَى رَأْسَهُ طُولاً فِي السَّمَاءِ وَإِذَا حَوْلَ الرَّجُلِ مِنْ أَكْثَرِ وِلْدَانٍ رَأَيْتُهُمْ قَطُّ قَالَ قُلْتُ لَهُمَا مَا هَذَا مَا هَؤُلاَءِ قَالَ قَالاَ لِي انْطَلِقِ انْطَلِقْ قَالَ فَانْطَلَقْنَا فَانْتَهَيْنَا إِلَى رَوْضَةٍ عَظِيمَةٍ لَمْ أَرَ رَوْضَةً قَطُّ أَعْظَمَ مِنْهَا وَلاَ أَحْسَنَ قَالَ قَالاَ لِي ارْقَ فِيهَا قَالَ فَارْتَقَيْنَا فِيهَا فَانْتَهَيْنَا إِلَى مَدِينَةٍ مَبْنِيَّةٍ بِلَبِنِ ذَهَبٍ وَلَبِنِ فِضَّةٍ فَأَتَيْنَا بَابَ الْمَدِينَةِ فَاسْتَفْتَحْنَا فَفُتِحَ لَنَا فَدَخَلْنَاهَا فَتَلَقَّانَا فِيهَا رِجَالٌ شَطْرٌ مِنْ خَلْقِهِمْ كَأَحْسَنِ مَا أَنْتَ رَاءٍ وَشَطْرٌ كَأَقْبَحِ مَا أَنْتَ رَاءٍ قَالَ قَالاَ لَهُمُ اذْهَبُوا فَقَعُوا فِي ذَلِكَ النَّهَرِ قَالَ وَإِذَا نَهَرٌ مُعْتَرِضٌ يَجْرِي كَأَنَّ مَاءَهُ الْمَحْضُ فِي الْبَيَاضِ فَذَهَبُوا فَوَقَعُوا فِيهِ ثُمَّ رَجَعُوا إِلَيْنَا قَدْ ذَهَبَ ذَلِكَ السُّوءُ عَنْهُمْ فَصَارُوا فِي أَحْسَنِ صُورَةٍ قَالَ قَالاَ لِي هَذِهِ جَنَّةُ عَدْنٍ وَهَذَاكَ مَنْزِلُكَ قَالَ فَسَمَا بَصَرِي صُعُدًا فَإِذَا قَصْرٌ مِثْلُ الرَّبَابَةِ الْبَيْضَاءِ قَالَ قَالاَ لِي هَذَاكَ مَنْزِلُكَ قَالَ قُلْتُ لَهُمَا بَارَكَ اللهُ فِيكُمَا ذَرَانِي فَأَدْخُلَهُ قَالاَ أَمَّا الآنَ فَلاَ وَأَنْتَ دَاخِلَهُ قَالَ قُلْتُ لَهُمَا فَإِنِّي قَدْ رَأَيْتُ مُنْذُ اللَّيْلَةِ عَجَبًا فَمَا هَذَا الَّذِي رَأَيْتُ

čovjeku koji je sakupio kod sebe kamenje, pa mu ovaj otvori usta i ubaci u njih kamen, te on nastavi dalje plivati. Zatim se ponovo njemu vrati. I kad god se vrati do njega, ovaj mu otvori usta i ubaci u njih jedan kamen.

'Ko su ova dvojica?', upitao sam.

'Kreni dalje, kreni dalje!', rekli su mi.

Krenuli smo dalje i tako stigli do čovjeka tako odvratnog izgleda da odvratniji od njega ne može biti, kad kod njega vatra koju on raspiruje i trči oko nje.

'Ko je ovaj čovjek?', upitao sam.

'Kreni dalje, kreni dalje!', rekli su mi.

Krenuli smo dalje i tako stigli do jedne bašče s gustim drvećem u kojoj je bilo raznih cvjetova, kad ono u sredini te bašče nekakav visok čovjek – skoro da mu nisam mogao vidjeti glavu zbog visine njegove koja je dopirala do nebesa – a okolo tog čovjeka mnoštvo djece, toliko koliko nikada dotad nisam vidio.

'Ko je ovaj čovjek? Ko su ova djeca?', upitao sam.

'Kreni dalje, kreni dalje!', rekli su mi.

Krenuli smo dalje i tako stigli u jednu ogromnu bašču. Nikada prije toga nisam vidio veće niti ljepše bašče od nje.

'Penji se!', rekoše mi. Uspinjali smo se uz nju sve dok nismo stigli do grada koji je bio sazidan od zlatne i srebrene cigle. Došli smo do kapija grada i zatražili dopuštenje za ulazak. Otvoreno nam je, pa smo ušli u grad, gdje su nas sreli ljudi čija je polovica bila lijepa da ljepša ne može biti, a druga polovica ružna da ružnija ne može biti.

'Idite i bacite se u onu rijeku!', rekli su im. Tamo je tekla rijeka čija je voda bila bijela i čista kao mlijeko. Otišli su i bacili se u tu rijeku, a potom se vratili. Onda je njihova ružnoća iščezla i poprimili su najljepši lik. 'Ovo je Džennet Adn, i ovo je tvoje prebivalište!', rekoše mi. Moj se pogled visoko podigao, te sam ugledao dvorac koji je izgledao poput bijelog oblaka.

'Ovo je tvoje prebivalište!', rekli su oni.
'Allah vas blagoslovio, dopustite mi da uđem u njega!', rekoh.
'Sada ti nije dopušteno da uđeš u njega!', odgovorili su.
'Ja sam ove noći vidio čudne stvari! Zbilja, šta je to što sam vidio?'
'Mi ćemo te obavijestiti o tome. Prvi je čovjek što si ga sreo, kojeg udaraju kamenom u glavu, onaj koji je zapostavljao Kur'an i izbjegavao propisane namaze. Što se tiče drugog čovjeka što si ga sreo, kojemu vilicu trgaju i vuku je, zajedno s nosnicom i okom, prema potiljku, to je čovjek koji je izlazio iz svoje kuće i tako lagao da se ta laž daleko širila. Što se pak tiče golih ljudi i žena koji su bili u prostoru sličnom furuni, to su bludnici i bludnice. A čovjek kojeg si vidio kako pliva u rijeci i guta kamenje, to je čovjek koji je jeo kamatu. Čovjek je ružnog izgleda što je bio pored vatre koju je raspirivao i hodao oko nje Malik, čuvar Džehennema. Visoki je čovjek koji je bio u bašči Ibrahim, alejhis-selam, a djeca su oko njega ona djeca što su umrla bez grijeha.
(Prenosilac hadisa veli: 'Neki su muslimani upitali: 'Zar i djeca idolopoklonika, Allahov Poslaniče?', pa je on odgovorio: 'I djeca idolopoklonika.'")
A što se tiče ljudi čija je jedna polovica bila lijepa, a druga ružna, to su oni koji su pomiješali dobra i loša djela, ali im je Uzvišeni Allah oprostio', rekoše oni."[1]

قَالَ قَالاَ لِي أَمَا إِنَّا سَنُخْبِرُكَ أَمَّا الرَّجُلُ الأَوَّلُ الَّذِي أَتَيْتَ عَلَيْهِ يُثْلَغُ رَأْسُهُ بِالْحَجَرِ فَإِنَّهُ الرَّجُلُ يَأْخُذُ الْقُرْآنَ فَيَرْفُضُهُ وَيَنَامُ عَنِ الصَّلاَةِ الْمَكْتُوبَةِ وَأَمَّا الرَّجُلُ الَّذِي أَتَيْتَ عَلَيْهِ يُشَرْشَرُ شِدْقُهُ إِلَى قَفَاهُ وَمَنْخِرُهُ إِلَى قَفَاهُ وَعَيْنُهُ إِلَى قَفَاهُ فَإِنَّهُ الرَّجُلُ يَغْدُو مِنْ بَيْتِهِ فَيَكْذِبُ الْكَذْبَةَ تَبْلُغُ الآفَاقَ وَأَمَّا الرِّجَالُ وَالنِّسَاءُ الْعُرَاةُ الَّذِينَ فِي مِثْلِ بِنَاءِ التَّنُّورِ فَإِنَّهُمُ الزُّنَاةُ وَالزَّوَانِي وَأَمَّا الرَّجُلُ الَّذِي أَتَيْتَ عَلَيْهِ يَسْبَحُ فِي النَّهَرِ وَيُلْقَمُ الْحَجَرَ فَإِنَّهُ آكِلُ الرِّبَا وَأَمَّا الرَّجُلُ الْكَرِيهُ الْمَرْآةِ الَّذِي عِنْدَ النَّارِ يَحُشُّهَا وَيَسْعَى حَوْلَهَا فَإِنَّهُ مَالِكٌ خَازِنُ جَهَنَّمَ وَأَمَّا الرَّجُلُ الطَّوِيلُ الَّذِي فِي الرَّوْضَةِ فَإِنَّهُ إِبْرَاهِيمُ عَلَيْهِ السَّلام وَأَمَّا الْوِلْدَانُ الَّذِينَ حَوْلَهُ فَكُلُّ مَوْلُودٍ مَاتَ عَلَى الْفِطْرَةِ قَالَ فَقَالَ بَعْضُ الْمُسْلِمِينَ يَا رَسُولَ اللهِ وَأَوْلاَدُ الْمُشْرِكِينَ فَقَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ وَأَوْلاَدُ الْمُشْرِكِينَ وَأَمَّا الْقَوْمُ الَّذِينَ كَانُوا شَطْرٌ مِنْهُمْ حَسَنًا وَشَطْرٌ قَبِيحًا فَإِنَّهُمْ قَوْمٌ خَلَطُوا عَمَلاً صَالِحًا وَآخَرَ سَيِّئًا تَجَاوَزَ اللهُ عَنْهُمْ .

1 Iz hadisa se može zaključiti sljedeće:
– neki će grešnici doživjeti patnju u zagrobnom životu (*berzehu*);
– znanja se mogu sumirati prilikom prenošenja (i ovdje su prvo nabrojani slučajevi, a tek je na kraju uslijedilo njihovo tumačenje);
– ovaj je hadis opomena svima koji zapostavljaju Kur'an i namaz;
– onima koji čine blud, uzimaju kamatu i lažu prijeti se teškom kaznom;
– Uzvišeni Allah, ako htjedne, oprostit će loša djela onoj osobi čija se dobra djela izjednače s lošima.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَٰنِ الرَّحِيمِ

U ime Allaha, Svemilosnog, Samilosnog!

كتاب الفتن

SMUTNJE[1]

O RIJEČIMA UZVIŠENOG: "I ČUVAJTE SE ISKUŠENJA KOJA NEĆE POGODITI SAMO ONE MEĐU VAMA KOJI SU ZULUM ČINILI..."[2], I RIJEČIMA VJEROVJESNIKOVIM, SALLALLAHU ALEJHI VE SELLEM, KOJIMA SE UPOZORAVA NA ISKUŠENJA[3]

بَاب مَا جَاءَ فِي قَوْلِ اللَّهِ تعالى (وَاتَّقُوا فِتْنَةً لَا تُصِيبَنَّ الَّذِينَ ظَلَمُوا مِنْكُمْ خَاصَّةً) وَمَا كَانَ النَّبِيُّ ﷺ يُحَذِّرُ مِنَ الْفِتَنِ

7048. PRIČAO NAM JE Ali b. Abdullah, njemu Bišr b. Serijj, a ovom, Nafi' b. Umer, prenoseći od Ibn-Ebu-Mulejke, a on od Esme, radijallahu anha, da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Ja ću boraviti kod svoga vrela, iščekujući ko će mi doći (da se napije s njega). Tada će biti odvedeni neki od mojih sljedbenika, a ja ću reći: 'To su moji sljedbenici!' 'Ne znaš ti', bit će mi rečeno, 'da su se oni poslije tvoje smrti okrenuli od tebe!'" Ibn-Ebu-Mulejka veli: "Gospodaru Naš, Tebi se utječemo od povratka u nevjerovanje, ili od toga da u iskušenjima posrnemo!"

٧٠٤٨. حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ عَبْدِاللهِ حَدَّثَنَا بِشْرُ بْنُ السَّرِيِّ حَدَّثَنَا نَافِعُ بْنُ عُمَرَ عَنِ ابْنِ أَبِي مُلَيْكَةَ قَالَ قَالَتْ أَسْمَاءُ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ أَنَا عَلَى حَوْضِي أَنْتَظِرُ مَنْ يَرِدُ عَلَيَّ فَيُؤْخَذُ بِنَاسٍ مِنْ دُونِي فَأَقُولُ أُمَّتِي فَيُقَالُ لَا تَدْرِي مَشَوْا عَلَى الْقَهْقَرَى قَالَ ابْنُ أَبِي مُلَيْكَةَ اللَّهُمَّ إِنَّا نَعُوذُ بِكَ أَنْ نَرْجِعَ عَلَى أَعْقَابِنَا أَوْ نُفْتَنَ .

---

1 Ovo poglavlje u arapskom izvorniku nosi naziv *Kitabul-fiten*, što je genitivna veza riječi *kitab* i *el-fiten*. *El-fiten* je množina riječi *fitnetun*, a može se prevesti kao iskušenje, nesreća, smutnja, itd. Ragib veli: "Osnovno je značenje ove riječi stavljanje zlata u vatru kako bi se odvojilo od njega ono što ne valja. Ona se upotrebljava da se označi uvođenja grešnika u vatru, kažnjavanje, ponašanje prilikom izdržavanja kazne, provjera." (Za svako od ovih značenja on je kao potvrdu naveo i dio kur'anskog ajeta, op. prev.)

2 El-Enfal, 25, prijevod ajeta u cjelosti glasi: "I čuvajte se iskušenja koja neće pogoditi samo one među vama koji su zulum činili, i znajte da Allah strašno kažnjava."

3 Adijj b. Umejra prenosi da je čuo Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, kad je rekao: "Uzvišeni Allah neće kazniti zajednicu ljudi zbog grijeha pojedinaca sve dok oni ne budu hladnokrvno promatrali grijehe koji se čine među njima, a budu u stanju osuditi ih i spriječiti. Kada se to dogodi, svi će biti kažnjeni."

7049. PRIČAO NAM JE Musa b. Isma'il, a njemu Ebu-Avana, prenoseći od Mugire, on od Ebu-Vaila, a ovaj od Abdullaha da je kazivao:
"Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, je rekao: 'Ja ću vas predvoditi na vrelu. Bit će mi dovedeni neki od vas, ali ću ja, kada im se približim da ih dohvatim, biti spriječen u tome.
'Gospodaru moj', reći ću, 'to su moji ashabi!'
'Ne znaš ti', odgovorit će mi se, 'šta su oni novo (drugačije) poslije tebe činili!'"

٧٠٤٩. حَدَّثَنَا مُوسَى بْنُ إِسْمَاعِيلَ حَدَّثَنَا أَبُو عَوَانَةَ عَنْ مُغِيرَةَ عَنْ أَبِي وَائِلٍ قَالَ قَالَ عَبْدُاللهِ قَالَ النَّبِيُّ ﷺ أَنَا فَرَطُكُمْ عَلَى الْحَوْضِ لَيُرْفَعَنَّ إِلَيَّ رِجَالٌ مِنْكُمْ حَتَّى إِذَا أَهْوَيْتُ لِأُنَاوِلَهُمْ اخْتُلِجُوا دُونِي فَأَقُولُ أَيْ رَبِّ أَصْحَابِي يَقُولُ لاَ تَدْرِي مَا أَحْدَثُوا بَعْدَكَ .

7050, 7051. PRIČAO NAM JE Jahja b. Bukejr, a njemu Jakub b. Abdur-Rahman, prenoseći od Ebu-Hazima, on od Sehla b. Seida, a ovaj od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, da je rekao:
"Ja ću vas predvoditi na vrelu. Ko na njega dođe napit će se iz njega, a ko se napije nikada više neće ožednjeti. Tako će doći neki ljudi koje ja znam i koji mene znaju, ali će između mene i njih biti stavljena pregrada."
Ebu-Hazim veli: "Slušao me je Nu'man b. Ebu-Ajjaš kako govorim ovaj hadis, pa je upitao: 'Jesi li tako čuo od Sehla?'
'Da', rekao sam.
'Ja svjedočim da je Ebu-Seid Hudri, kojeg sam ja slušao, dodao: '(Ja ću reći:) 'Oni su moji!', ali će mi biti rečeno: 'Ti zbilja ne znaš šta su sve oni izmijenili poslije tebe!'
'Teško onome, teško onome koji napravi izmjene poslije mene!', reći ću ja", odgovorio mi je on."

٧٠٥٠-٧٠٥١. حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ بُكَيْرٍ حَدَّثَنَا يَعْقُوبُ بْنُ عَبْدِالرَّحْمَنِ عَنْ أَبِي حَازِمٍ قَالَ سَمِعْتُ سَهْلَ بْنَ سَعْدٍ يَقُولُ سَمِعْتُ النَّبِيَّ ﷺ يَقُولُ أَنَا فَرَطُكُمْ عَلَى الْحَوْضِ فَمَنْ وَرَدَهُ شَرِبَ مِنْهُ وَمَنْ شَرِبَ مِنْهُ لَمْ يَظْمَأْ بَعْدَهُ أَبَدًا لَيَرِدُ عَلَيَّ أَقْوَامٌ أَعْرِفُهُمْ وَيَعْرِفُونِي ثُمَّ يُحَالُ بَيْنِي وَبَيْنَهُمْ قَالَ أَبُو حَازِمٍ فَسَمِعَنِي النُّعْمَانُ بْنُ أَبِي عَيَّاشٍ وَأَنَا أُحَدِّثُهُمْ هَذَا فَقَالَ هَكَذَا سَمِعْتَ سَهْلاً فَقُلْتُ نَعَمْ قَالَ وَأَنَا أَشْهَدُ عَلَى أَبِي سَعِيدٍ الْخُدْرِيِّ لَسَمِعْتُهُ يَزِيدُ فِيهِ قَالَ إِنَّهُمْ مِنِّي فَيُقَالُ إِنَّكَ لاَ تَدْرِي مَا بَدَّلُوا بَعْدَكَ فَأَقُولُ سُحْقًا سُحْقًا لِمَنْ بَدَّلَ بَعْدِي .

O RIJEČIMA VJEROVJESNIKOVIM, SALLALLAHU ALEJHI VE SELLEM: “VI ĆETE POSLIJE MENE VIDJETI ONO ŠTO ĆETE OSUĐIVATI.”

باب قول النبي ﷺ ستروْن بعدي أمورًا تُنكرونها

Abdullah b. Zejd veli da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: “Strpite se dok me ne sretnete na vrelu.”

وَقَالَ عَبْدُاللهِ بْنُ زَيْدٍ قَالَ النَّبِيُّ ﷺ اصْبِرُوا حَتَّى تَلْقَوْنِي عَلَى الْحَوْضِ .

7052. PRIČAO NAM JE Museddded, njemu Jahja b. Seid Kattan, a ovom A‘meš, prenoseći od Zejda b. Vehba, a on od Abdullaha (da je kazivao):
“Allahov je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: ‘Vi ćete poslije mene vidjeti sebičnost (egoizam) i mnogo toga što vam se ne sviđa.’[1]
‘Pa kako ćemo postupiti?’, upitali su.
‘Ispunite obaveze prema vladarima i tražite od Allaha da i oni ispune svoje obaveze prema vama’, odgovorio je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem.”[2]

٧٠٥٢. حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ سَعِيدٍ الْقَطَّانُ حَدَّثَنَا الْأَعْمَشُ حَدَّثَنَا زَيْدُ بْنُ وَهْبٍ سَمِعْتُ عَبْدَاللهِ قَالَ قَالَ لَنَا رَسُولُ اللهِ ﷺ إِنَّكُمْ سَتَرَوْنَ بَعْدِي أَثَرَةً وَأُمُورًا تُنْكِرُونَهَا قَالُوا فَمَا تَأْمُرُنَا يَا رَسُولَ اللهِ قَالَ أَدُّوا إِلَيْهِمْ حَقَّهُمْ وَسَلُوا اللهَ حَقَّكُمْ .

7053. PRIČAO NAM JE Musedded, prenoseći od Abdul-Varisa, on od Dža‘da, ovaj od Ebu-Redžaa, a on od Ibn-Abbasa da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
“Ko kod svoga vladara vidi nešto što mu se ne sviđa neka se strpi, jer, zaista, ko iskaže neposlušnost svome vladaru koliko za jedan pedalj umrijet će džahilijjetskom smrću.”[3]

٧٠٥٣. حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ حَدَّثَنَا عَبْدُالْوَارِثِ عَنِ الْجَعْدِ عَنْ أَبِي رَجَاءٍ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ مَنْ كَرِهَ مِنْ أَمِيرِهِ شَيْئًا فَلْيَصْبِرْ فَإِنَّهُ مَنْ خَرَجَ مِنَ السُّلْطَانِ شِبْرًا مَاتَ مِيتَةً جَاهِلِيَّةً .

---

1 Ovo se odnosi na vjerske propise koji će biti kršeni, što će muslimani osuđivati.

2 Riječi: “Izvršite svoje obaveze prema vladarima” – upućuju na davanje zekata i odziv na poziv u borbu za odbranu vjere, časti i države. Zejd veli: “Oni će svoja prava tražiti od Allaha, tajno Mu dove upućujući, kako ne bi, ukoliko bi to naglas činili, rušili autoritet vlasti, što bi moglo izazvati nered.”
U jednom hadisu koji prenosi Omer, radijallahu anhu, navodi se da je Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: “Jednog mi je dana došao Džibril, alejhi selam, i rekao: ‘Doista će tvoji sljedbenici nailaziti na razna iskušenja poslije tebe.’ – ‘A odakle će dolaziti ta iskušenja?’, upitao sam, pa mi je on odgovorio: ‘Dolazit će od njihovih vladara i učenjaka. Vladari će sprečavati ljude da iskoriste svoja prava, koja će oni tražiti, i tako sebe dovoditi u težak položaj. Učenjaci će slijediti vlastodršce, pa će i oni podleći kušnji. ’ – ‘A kako će se sačuvati oni koji se žele sačuvati?’, upitao sam, pa mi je on odgovorio: ‘Ustezanjem i strpljivošću. Ako im se da ono što im pripada, oni će to i uzeti, a ako budu spriječeni u tome, neće to tražiti.’”

3 Muslim bilježi hadis što ga prenosi Ibn-Omer i u kojem se navodi da je Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: “Ko otkaže poslušnost (vladaru) doći će pred Allaha bez ikakvih dokaza. A ko umre, a ne bude dao prisegu, umrijet će kao da je živio u doba džahilijeta.”

7054. PRIČAO NAM JE Ebu-Nu'man, a njemu Hammad b. Zejd, prenoseći od Dža'da Ebu-Usmana, on od Ebu-Redžaa Utaridija, a ovaj od Ibn-Abbasa da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
"Ko kod svoga vladara vidi nešto što mu se ne sviđa neka se strpi, jer, zaista, ko iskaže neposlušnost svome vladaru koliko za jedan pedalj umrijet će džahilijjetskom smrću."[1]

٧٠٥٤. حَدَّثَنَا أَبُو النُّعْمَانِ حَدَّثَنَا حَمَّادُ بْنُ زَيْدٍ عَنِ الْجَعْدِ أَبِي عُثْمَانَ حَدَّثَنِي أَبُو رَجَاءٍ الْعُطَارِدِيُّ قَالَ سَمِعْتُ ابْنَ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ مَنْ رَأَى مِنْ أَمِيرِهِ شَيْئًا يَكْرَهُهُ فَلْيَصْبِرْ عَلَيْهِ فَإِنَّهُ مَنْ فَارَقَ الْجَمَاعَةَ شِبْرًا فَمَاتَ إِلاَّ مَاتَ مِيتَةً جَاهِلِيَّةً .

7055. PRIČAO NAM JE Isma'il, a njemu Ibn-Vehb, prenoseći od Amra, on od Bukejra, ovaj od Busra b. Seida, a on od Džunade b. Ebu-Umejje da je kazivao:
"Obišli smo Ubadu b. Samita za vrijeme njegove bolesti i rekli mu: 'Allah ti dao svako dobro, ispričaj nam koji hadis što si ga čuo od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, pa će Allah dati da ti on bude od koristi!' 'Pozvao nas je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, da damo prisegu (na Akabi), pa smo to i učinili', reče on.

٧٠٥٥. حَدَّثَنَا إِسْمَاعِيلُ حَدَّثَنِي ابْنُ وَهْبٍ عَنْ عَمْرٍو عَنْ بُكَيْرٍ عَنْ بُسْرِ بْنِ سَعِيدٍ عَنْ جُنَادَةَ بْنِ أَبِي أُمَيَّةَ قَالَ دَخَلْنَا عَلَى عُبَادَةَ بْنِ الصَّامِتِ وَهُوَ مَرِيضٌ قُلْنَا أَصْلَحَكَ اللهُ حَدِّثْ بِحَدِيثٍ يَنْفَعُكَ اللهُ بِهِ سَمِعْتَهُ مِنَ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ دَعَانَا النَّبِيُّ ﷺ فَبَايَعْنَاهُ .

7056. 'Tražio je da mu damo prisegu', nastavio je, 'da ćemo mu se pokoravati i u stanju kada smo čili, a i kada smo tromi (i u onome što nam se sviđa i onome što nam se ne sviđa), i u teškoći i u lahkoći (obilju i oskudicu, i u dobru i u zlu), i onda kada vidimo da je neko nešto, iako to nama pripada, prisvojio, te da se nećemo boriti za vlast s onima koji su je dostojni, dodavši: 'osim da vidite kod njih otvoreni kufr za koji imate jasan argument od Allaha.'"

٧٠٥٦. فَقَالَ فِيمَا أَخَذَ عَلَيْنَا أَنْ بَايَعَنَا عَلَى السَّمْعِ وَالطَّاعَةِ فِي مَنْشَطِنَا وَمَكْرَهِنَا وَعُسْرِنَا وَيُسْرِنَا وَأَثَرَةً عَلَيْنَا وَأَنْ لاَ نُنَازِعَ الأَمْرَ أَهْلَهُ إِلاَّ أَنْ تَرَوْا كُفْرًا بَوَاحًا عِنْدَكُمْ مِنَ اللهِ فِيهِ بُرْهَانٌ .

---

1 Ibn-Bettal veli: "Ovaj hadis sadrži jasan dokaz da nije dopušteno suprotstavljati se vladaru, makar on bio i nepravedan. Islamski učenjaci saglasili su se (konsenzusom) da je poslušnost vladaru koji je prigrabio vlast obaveza, isto kao i odlazak u borbu s njim, te da je iskazivanje poslušnosti njemu bolje od suprotstavljanja, jer se na taj način izbjegava nered i bespotrebno prolijevanje krvi. Potpora ovom njihovu stavu su ovaj i slični hadisi. Iz toga su oni izuzeli jedino prilike u kojima vladar pokazuje očito nevjerovanje. U tom slučaju nije dopuštena pokornost vladaru, i obaveza je ustati i boriti se protiv njega onoliko koliko se može."

7057. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Ar'ara, a njemu Šu'ba, prenoseći od Katade, on od Enesa b. Malika, a ovaj od Usejda b. Hudajra (da je kazivao): "Neki je čovjek došao Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, i rekao mu: 'Allahov Poslaniče, postavio si za namjesnika toga čovjeka, a nisi postavio mene!' Na to mu Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, odgovori: 'Vi ćete poslije mene vidjeti mnoga prisvajanja, ali se strpite dok me ne sretnete.'"

٧٠٥٧. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَرْعَرَةَ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ عَنْ قَتَادَةَ عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ عَنْ أُسَيْدِ بْنِ حُضَيْرٍ أَنَّ رَجُلاً أَتَى النَّبِيَّ ﷺ فَقَالَ يَا رَسُولَ اللهِ اسْتَعْمَلْتَ فُلاَنًا وَلَمْ تَسْتَعْمِلْنِي قَالَ إِنَّكُمْ سَتَرَوْنَ بَعْدِي أَثَرَةً فَاصْبِرُوا حَتَّى تَلْقَوْنِي.

O RIJEČIMA VJEROVJESNIKOVIM, SALLALLAHU ALEJHI VE SELLEM: "MOJ ĆE UMMET NASTRADATI ZBOG POSTUPAKA GLUPIH DJEČAČIĆA."

باب قَوْلِ النَّبِيِّ ﷺ هَلاَكُ أُمَّتِي عَلَى يَدَيْ أُغَيْلِمَةٍ سُفَهَاءَ

7058. PRIČAO NAM JE Musa b. Isma'il, a njemu Amr b. Jahja b. Seid b. Amr b. Seid da je njegov djed[2] kazivao:
"Sjedio sam s Ebu-Hurejrom u džamiji Allahovog Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, u Medini, a s nama je bio i Mervan.[3]
'Čuo sam', kazao je tada Ebu-Hurejra, 'iskrenog, kojem se vjeruje, kad je rekao: 'Propast[4] moga ummeta[5] izazvat će dječaci iz plemena Kurejš."[6] Mervan na to reče: 'Neka je na njih Allahovo prokletstvo!', a Ebu-Hurejra dodade: 'Da sam

٧٠٥٨. حَدَّثَنَا مُوسَى بْنُ إِسْمَاعِيلَ حَدَّثَنَا عَمْرُو ابْنُ يَحْيَى بْنِ سَعِيدِ بْنِ عَمْرِو بْنِ سَعِيدٍ قَالَ أَخْبَرَنِي جَدِّي قَالَ كُنْتُ جَالِسًا مَعَ أَبِي هُرَيْرَةَ فِي مَسْجِدِ النَّبِيِّ ﷺ بِالْمَدِينَةِ وَمَعَنَا مَرْوَانُ قَالَ أَبُو هُرَيْرَةَ سَمِعْتُ الصَّادِقَ الْمَصْدُوقَ يَقُولُ هَلَكَةُ أُمَّتِي عَلَى يَدَيْ غِلْمَةٍ مِنْ قُرَيْشٍ فَقَالَ مَرْوَانُ لَعْنَةُ اللهِ عَلَيْهِمْ غِلْمَةً فَقَالَ أَبُو هُرَيْرَةَ لَوْ شِئْتُ أَنْ

2 Seid b. Amr b. Seid b. As b. Umejja.

3 Mervan b. Hakem b. As b. Umejja.

4 Ibn-Bettal veli: "Riječ 'propast' ovdje ima i značenje koje se navodi u drugom hadisu što ga prenosi Ebu-Hurejra, a bilježe ga Ali b. Ma'bed i Ibn-Ebu-Šejba. U tom se hadisu navodi da je Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Utječem se Allahu od vladavine djece!" – "A šta je to vladavina djece?", upitali su ga, pa je odgovorio: "Ako im se pokorite, propali ste, a ako im se suprotstavite, uništit će vas!"
U predanju Ibn-Ebu-Šejbe navodi se da je Ebu-Hurejra, kad bi išao pijacom, govorio: "Moj Allahu, nemoj me poživiti do šezdesete godine, i ne dopusti da doživim vladavinu djece!" Ovim se ukazuje na to da je prvi mladić koji je prigrabio vlast učinio to šezdesete godine. Naime, Jezid b. Mu'avija preuzeo je vlast te godine i ostao do šezdeset i četvrte, kada je umro. Poslije njega došao je na vlast njegov sin Muavija, koji je vladao samo nekoliko mjeseci.

5 Ne misli se na propast cjelokupnog ummeta, već jednog njegovog dijela, tj. onih koji budu živjeli u tom vremenu.

6 Prvi od njih bio je Jezid, koji je despotski vladao. Smjenjivao je s vlasti iskusne namjesnike pokrajina, a na njihovo mjesto dovodio mladiće iz svoje rodbine.

ih želio imenovati i kazati sin toga te sin toga i toga, mogao sam to učiniti.' Odlazio sam potom sa svojim djedom (Seidom b. Amrom) Mervanovim sinovima u doba kad su oni vladali Šamom. Kad ih je vidio – golobrade dječake, rekao nam je: 'Vjerovatno ovi spadaju u one o kojima je bilo riječi.' 'Ti to najbolje znaš', rekli smo."

أَقُولَ بَنِي فُلاَنٍ وَبَنِي فُلاَنٍ لَفَعَلْتُ فَكُنْتُ أَخْرُجُ مَعَ جَدِّي إِلَى بَنِي مَرْوَانَ حِينَ مُلِّكُوا بِالشَّأْمِ فَإِذَا رَآهُمْ غِلْمَانًا أَحْدَاثًا قَالَ لَنَا عَسَى هَؤُلاَءِ أَنْ يَكُونُوا مِنْهُمْ قُلْنَا أَنْتَ أَعْلَمُ .

O RIJEČIMA VJEROVJESNIKOVIM, SALLALLAHU ALEJHI VE SELLEM: "TEŠKO ARAPIMA: ZLO SE PRIBLIŽILO!"

باب قَوْلِ النَّبِيِّ ﷺ وَيْلٌ لِلْعَرَبِ مِنْ شَرٍّ قَدِ اقْتَرَبَ

7059. PRIČAO NAM JE Malik b. Isma'il, njemu Ibn-Ujejna, a ovom Zuhri, prenoseći od Urve, on od Zejnebe b. Umm-Seleme, ona od Umm-Habibe, a ova od Zejnebe b. Džahš, radijallahu anha, da je kazivala: "Allahov se Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, jednom probudio crvena lica, govoreći: 'Nema (istinskog) Boga osim Allaha! Teško Arapima: zlo se približilo! Danas se otvorila brana Jedžudža i Medžudža ovako!', dodao je, pokazujući svojim prstima broj devedeset ili sto. 'Zar ćemo biti upropašteni, a među nama ima i dobrih ljudi?!', upitali su. 'Da, ako se raširi nemoral!', odgovorio je on."

٧٠٥٩. حَدَّثَنَا مَالِكُ بْنُ إِسْمَاعِيلَ حَدَّثَنَا ابْنُ عُيَيْنَةَ أَنَّهُ سَمِعَ الزُّهْرِيَّ عَنْ عُرْوَةَ عَنْ زَيْنَبَ بِنْتِ أُمِّ سَلَمَةَ عَنْ أُمِّ حَبِيبَةَ عَنْ زَيْنَبَ بِنْتِ جَحْشٍ رَضِيَ اللهُ عَنهمنَّ أَنَّهَا قَالَتِ اسْتَيْقَظَ النَّبِيُّ ﷺ مِنَ النَّوْمِ مُحْمَرًّا وَجْهُهُ يَقُولُ لاَ إِلَهَ إِلاَّ اللهُ وَيْلٌ لِلْعَرَبِ مِنْ شَرٍّ قَدِ اقْتَرَبَ فُتِحَ الْيَوْمَ مِنْ رَدْمِ يَأْجُوجَ وَمَأْجُوجَ مِثْلُ هَذِهِ وَعَقَدَ سُفْيَانُ تِسْعِينَ أَوْ مِائَةً قِيلَ أَنَهْلِكُ وَفِينَا الصَّالِحُونَ قَالَ نَعَمْ إِذَا كَثُرَ الْخَبَثُ .

7060. PRIČAO NAM JE Ebu-Nuajm, a njemu Ibn-Ujejna, prenoseći od Zuhrija...; a PRIČAO MI JE i Mahmud, njemu Abdur-Rezzak, a ovom Ma'mer, prenoseći od Zuhrija, on od Urve, a ovaj od Usame b. Zejda, radijallahu anhuma, da je kazivao:
"Jednom je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, stao iznad jedne medinske tvrđave i upitao: 'Vidite li ono što ja vidim?'
'Ne', odgovorili su.
'Zaista ja vidim smutnje', reče on, 'koje će pasti po vašim kućama kao što po njima pada kiša.'"[1]

٧٠٦٠. حَدَّثَنَا أَبُو نُعَيْمٍ حَدَّثَنَا ابْنُ عُيَيْنَةَ عَنِ الزُّهْرِيِّ ح و حَدَّثَنِي مَحْمُودٌ أَخْبَرَنَا عَبْدُالرَّزَّاقِ أَخْبَرَنَا مَعْمَرٌ عَنِ الزُّهْرِيِّ عَنْ عُرْوَةَ عَنْ أُسَامَةَ بْنِ زَيْدٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا قَالَ أَشْرَفَ النَّبِيُّ ﷺ عَلَى أُطُمٍ مِنْ آطَامِ الْمَدِينَةِ فَقَالَ هَلْ تَرَوْنَ مَا أَرَى قَالُوا لاَ قَالَ فَإِنِّي لأَرَى الْفِتَنَ تَقَعُ خِلاَلَ بُيُوتِكُمْ كَوَقْعِ الْقَطْرِ .

1 Razlog spominjanja Medine u ovom hadisu vjerovatno je Osmanovo, radijallahu anhu, ubistvo, koje se desilo u Medini, nakon čega su se smutnje raširile po cijeloj islamskoj državi.

O POJAVI SMUTNJI

باب ظُهُورِ الْفِتَنِ

7061. PRIČAO NAM JE Ajjaš b. Velid, njemu Abdul-A'la, a ovom Ma'mer, prenoseći od Zuhrija, on od Seida, a ovaj od Ebu-Hurejre (da je kazivao):
"Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, je rekao: 'Vrijeme će brzo prolaziti,[2] djela će skoro nestati, pohlepa će biti ubačena u ljudska srca, pojavit će se smutnje i proširit će se *el-herdž*.' 'Allahov Poslaniče', upitali su, 'a *el-herdž*, šta je to?' 'Ubistvo, ubistvo!', odgovorio je."
Šu'ajb, Junus, Lejs i Zuhrijev bratić prenose od Zuhrija, on od Humejda, on od Ebu-Hurejre, a on od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, (isto).

٧٠٦١. حَدَّثَنَا عَيَّاشُ بْنُ الْوَلِيدِ أَخْبَرَنَا عَبْدُالأَعْلَى حَدَّثَنَا مَعْمَرٌ عَنِ الزُّهْرِيِّ عَنْ سَعِيدٍ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ يَتَقَارَبُ الزَّمَانُ وَيَنْقُصُ الْعَمَلُ وَيُلْقَى الشُّحُّ وَتَظْهَرُ الْفِتَنُ وَيَكْثُرُ الْهَرْجُ قَالُوا يَا رَسُولَ اللهِ أَيُّمَ هُوَ قَالَ الْقَتْلُ الْقَتْلُ وَقَالَ شُعَيْبٌ وَيُونُسُ وَاللَّيْثُ وَابْنُ أَخِي الزُّهْرِيِّ عَنِ الزُّهْرِيِّ عَنْ حُمَيْدٍ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ.

7062, 7063. PRIČAO NAM JE Musedded, njemu Ubejdullah b. Musa, prenoseći A'meša, a on od Šekika da je kazivao:
"Bio sam s Abdullahom i Ebu-Musaom, koji su mi kazali: 'Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, je rekao: 'U danima pred Kijametski dan pojavit će se neznanje; znanja će nestati, a proširit će se ubistva" (*el-herdž – el-katl*, ubistvo)."

٧٠٦٢-٧٠٦٣. حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ حَدَّثَنَا عُبَيْدُاللهِ بْنُ مُوسَى عَنِ الأَعْمَشِ عَنْ شَقِيقٍ قَالَ كُنْتُ مَعَ عَبْدِاللهِ وَأَبِي مُوسَى فَقَالاَ قَالَ النَّبِيُّ ﷺ إِنَّ بَيْنَ يَدَيِ السَّاعَةِ لأَيَّامًا يَنْزِلُ فِيهَا الْجَهْلُ وَيُرْفَعُ فِيهَا الْعِلْمُ وَيَكْثُرُ فِيهَا الْهَرْجُ وَالْهَرْجُ الْقَتْلُ.

7064. PRIČAO NAM JE Umer b. Hafs, njemu njegov otac, a ovom A'meš, prenoseći od Šekika da je kazivao:
"Sjedili su Abdullah i Ebu-Musa i razgovarali, pa je Ebu-Musa kazao: 'Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, je rekao: 'U danima pred Kijametski dan nestat će znanja, pojavit će se neznanje i proširit će se ubistva" (*el-herdž – el-katl*, ubistvo)."

٧٠٦٤. حَدَّثَنَا عُمَرُ بْنُ حَفْصٍ حَدَّثَنَا أَبِي حَدَّثَنَا الأَعْمَشُ حَدَّثَنَا شَقِيقٌ قَالَ جَلَسَ عَبْدُاللهِ وَأَبُو مُوسَى فَتَحَدَّثَا فَقَالَ أَبُو مُوسَى قَالَ النَّبِيُّ ﷺ إِنَّ بَيْنَ يَدَيِ السَّاعَةِ أَيَّامًا يُرْفَعُ فِيهَا الْعِلْمُ وَيَنْزِلُ فِيهَا الْجَهْلُ وَيَكْثُرُ فِيهَا الْهَرْجُ وَالْهَرْجُ الْقَتْلُ.

2 U hadisu se navodi izraz *tekarubuz-zeman*, za koji Hattabi veli da znači kako će godina prolaziti brzo kao da je mjesec, mjesec kao da je sedmica, sedmica kao da je dan, a dan kao da je sat. Tahavi kaže da će među ljudima preovladati nezanimanje za nauku i pomirenje s neznanjem. Bejdavi veli da *tekarubuz-zeman* znači kako će početi nestajati države i izumirati narodi.

7065. PRIČAO NAM JE Kutejba, njemu Džerir, prenoseći od A'meša, a on od Ebu-Vaila da je kazivao: "Sjedio sam s Abdullahom i Ebu-Musaom, radijallahu anhuma, kad je Ebu-Musa rekao: 'Čuo sam Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem...' (isto; *el-herdž* na abesinskom jeziku znači ubistvo)."

٧٠٦٥. حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ حَدَّثَنَا جَرِيرٌ عَنِ الْأَعْمَشِ عَنْ أَبِي وَائِلٍ قَالَ إِنِّي لَجَالِسٌ مَعَ عَبْدِاللهِ وَأَبِي مُوسَى رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا فَقَالَ أَبُو مُوسَى سَمِعْتُ النَّبِيَّ ﷺ مِثْلَهُ وَالْهَرْجُ بِلِسَانِ الْحَبَشَةِ الْقَتْلُ .

7066. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Beššar, njemu Gunder, a ovom Šu'ba, prenoseći od Vasila, on od Ebu-Vasila, a ovaj od Abdullaha, koji je, mislim, spojio predanje s Poslanikom, sallallahu alejhi ve sellem, da je rekao:
"Sudnjem će danu prethoditi dani ubistava; znanja će nestati, a pojavit će se neznanje."
Ebu-Musa veli: "*El-herdž* na abesinskom jeziku znači ubistvo."

٧٠٦٦. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ بَشَّارٍ حَدَّثَنَا غُنْدَرٌ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ عَنْ وَاصِلٍ عَنْ أَبِي وَائِلٍ عَنْ عَبْدِاللهِ وَأَحْسِبُهُ رَفَعَهُ قَالَ بَيْنَ يَدَيِ السَّاعَةِ أَيَّامُ الْهَرْجِ يَزُولُ فِيهَا الْعِلْمُ وَيَظْهَرُ فِيهَا الْجَهْلُ قَالَ أَبُو مُوسَى وَالْهَرْجُ الْقَتْلُ بِلِسَانِ الْحَبَشَةِ .

7067. Ebu-Avana, prenoseći od Ebu-Asima, a on od Ebu-Vaila, veli: "Eš'ari je upitao Abdullaha: 'Jesi li čuo za dane koje je Vjerovjesnik nazvao danima ubistava...?' (isto)." Ebu-Mes'ud kaže: "Čuo sam Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, da kaže: 'Među najgorim ljudima su oni koji živi dočekaju Kijametski dan.'"

٧٠٦٧. وَقَالَ أَبُو عَوَانَةَ عَنْ عَاصِمٍ عَنْ أَبِي وَائِلٍ عَنِ الْأَشْعَرِيِّ أَنَّهُ قَالَ لِعَبْدِاللهِ تَعْلَمُ الأَيَّامَ الَّتِي ذَكَرَ النَّبِيُّ ﷺ أَيَّامَ الْهَرْجِ نَحْوَهُ قَالَ ابْنُ مَسْعُودٍ سَمِعْتُ النَّبِيَّ ﷺ يَقُولُ مِنْ شِرَارِ النَّاسِ مَنْ تُدْرِكُهُمُ السَّاعَةُ وَهُمْ أَحْيَاءٌ .

O TOME DA JE SVAKO VRIJEME KOJE NASTUPI LOŠIJE OD PRETHODNOGA

بَاب لاَ يَأْتِي زَمَانٌ إِلاَّ الَّذِي بَعْدَهُ شَرٌّ مِنْهُ

7068. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Jusuf, a njemu Sufjan da je Zubejr b. Adijj kazivao:
"Došli smo Enesu b. Maliku i potužili mu se na Hadždžadžove postupke prema nama.
'Strpite se', reče nam on, 'jer neće nastupiti nijedno vremensko razdoblje, a da ono koje slijedi ne bude gore od njega, sve dok se ne sretnete sa svojim Stvoriteljem. To sam čuo od vašeg Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem.'"[1]

٧٠٦٨. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ يُوسُفَ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ عَنِ الزُّبَيْرِ بْنِ عَدِيٍّ قَالَ أَتَيْنَا أَنَسَ بْنَ مَالِكٍ فَشَكَوْنَا إِلَيْهِ مَا نَلْقَى مِنَ الْحَجَّاجِ فَقَالَ اصْبِرُوا فَإِنَّهُ لاَ يَأْتِي عَلَيْكُمْ زَمَانٌ إِلاَّ الَّذِي بَعْدَهُ شَرٌّ مِنْهُ حَتَّى تَلْقَوْا رَبَّكُمْ سَمِعْتُهُ مِنْ نَبِيِّكُمْ ﷺ .

1 Ovdje se javlja nedoumica. Ponekad, naime, nastupe razdoblja koja nisu lošija od onih prethodnih, kao, npr.,

7069. PRIČAO NAM JE Ebu-Jeman, a njemu Šu'ajb, prenoseći od Zuhrija...; a PRIČAO NAM JE i Ismail, njemu njegov brat, prenoseći od Sulejmana b. Bilala, on od Muhammeda b. Ebu-Atika, ovaj od Ibn-Šihaba, on od Hinde b. Haris Firasi, a ona od Umm-Seleme, supruge Vjerovjesnikove, sallallahu alejhi ve sellem, da je kazivala: "Allahov se Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, probudio jedne noći uplašen, govoreći: 'Slavljen neka je Allah! Koliko je dobara Allah dao, i koliko je smutnji dopustio! Ima li ikoga ko će probuditi moje supruge da klanjaju! Mnogo je onih koje će biti odjevene na ovom svijetu, a na drugom će biti bez odjeće!'"[2]

٧٠٦٩. حَدَّثَنَا أَبُو الْيَمَانِ أَخْبَرَنَا شُعَيْبٌ عَنِ الزُّهْرِيِّ ح و حَدَّثَنَا إِسْمَاعِيلُ حَدَّثَنِي أَخِي عَنْ سُلَيْمَانَ بْنِ بِلاَلٍ عَنْ مُحَمَّدِ ابْنِ أَبِي عَتِيقٍ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ عَنْ هِنْدٍ بِنْتِ الْحَارِثِ الْفِرَاسِيَّةِ أَنَّ أُمَّ سَلَمَةَ زَوْجَ النَّبِيِّ ﷺ قَالَتِ اسْتَيْقَظَ رَسُولُ اللهِ ﷺ لَيْلَةً فَزِعًا يَقُولُ سُبْحَانَ اللهِ مَاذَا أَنْزَلَ اللهُ مِنَ الْخَزَائِنِ وَمَاذَا أُنْزِلَ مِنَ الْفِتَنِ مَنْ يُوقِظُ صَوَاحِبَ الْحُجُرَاتِ يُرِيدُ أَزْوَاجَهُ لِكَيْ يُصَلِّينَ رُبَّ كَاسِيَةٍ فِي الدُّنْيَا عَارِيَةٍ فِي الآخِرَةِ .

O RIJEČIMA VJEROVJESNIKOVIM, SALLALLAHU ALEJHI VE SELLEM: "KO NA NAS PODIGNE ORUŽJE – TAJ NAM NE PRIPADA!"

باب قول النبي ﷺ من حمل علينا السلاح فليس منا

7070. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Jusuf, njemu Malik, prenoseći od Nafija, a on od Abdullaha b. Omera da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
"Ko na nas podigne oružje – taj nam ne pripada!"[3]

٧٠٧٠. حَدَّثَنَا عَبْدُاللهِ بْنُ يُوسُفَ أَخْبَرَنَا مَالِكٌ عَنْ نَافِعٍ عَنْ عَبْدِاللهِ بْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا أَنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ قَالَ مَنْ حَمَلَ عَلَيْنَا السِّلاَحَ فَلَيْسَ مِنَّا .

vrijeme u kojem je živio Omer b. Abdul-Aziz, koje je došlo poslije Hadždžadžova vremena. Hasan Basri na to gleda općenito i kaže da je uglavnom tako, a ako se desi suprotno, onda je to izuzetak, kako bi svijet malo predahnuo, kao poslije Hadždžadža. Drugo je mišljenje da se radi o davanju prednosti cijelom jednom razdoblju nad drugim. Vrijeme ashaba bolje je od vremena tabiina itd. To je u skladu s hadisom u kojem Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, veli: "Najbolje je vrijeme ovo moje vrijeme, zatim ono koje slijedi, a zatim ono koje slijedi."

2 Ovaj posljednji dio hadisa "... odjevene na ovom svijetu, a na drugom će biti bez odjeće!" – tumači se na više načina. Jedno od značenja navodi Ibn-Hadžer Askalani: odjevena na ovom svijetu zato što je imala bogatstva, ali bez nagrade na Sudnjem danu jer nije imala dobrih djela. Sljedeće bi značenje moglo biti: odjevena, ali prozirnom odjećom, koja joj nije mogla pokriti stidne dijelove; stoga će biti kažnjena uskraćivanjem odjeće na Sudnjem danu itd.

3 Nije jedan od nas, odnosno nevjernik je, jer smatar dozvoljenim ono što je Šerijat zabranio, ili nije jedan od nas, jer ne slijedi naš pravac i put.

7071. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Ala', njemu Ebu-Usama, prenoseći od Burejda, on od Ebu-Burde, a ovaj od Ebu-Musaa Eš'arija da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Ko na nas podigne oružje – taj nam ne pripada!"

٧٠٧١. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ الْعَلَاءِ حَدَّثَنَا أَبُو أُسَامَةَ عَنْ بُرَيْدٍ عَنْ أَبِي بُرْدَةَ عَنْ أَبِي مُوسَى عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ مَنْ حَمَلَ عَلَيْنَا السِّلَاحَ فَلَيْسَ مِنَّا .

7072. PRIČAO NAM JE Muhammed, a njemu Abdur-Rezzak, prenoseći od Ma'mera, on od Hemmama, a ovaj od Ebu-Hurejre da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Neka niko od vas ne upire oružje u brata svoga, jer on ne zna: može se desiti da mu ga šejtan istrgne iz ruku (te pogodi onoga drugog) i tako se sunovrati u vatru."[1]

٧٠٧٢. حَدَّثَنَا مُحَمَّدٌ أَخْبَرَنَا عَبْدُالرَّزَّاقِ عَنْ مَعْمَرٍ عَنْ هَمَّامٍ سَمِعْتُ أَبَا هُرَيْرَةَ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ لَا يُشِيرُ أَحَدُكُمْ عَلَى أَخِيهِ بِالسِّلَاحِ فَإِنَّهُ لَا يَدْرِي لَعَلَّ الشَّيْطَانَ يَنْزِعُ فِي يَدِهِ فَيَقَعُ فِي حُفْرَةٍ مِنَ النَّارِ .

7073. PRIČAO NAM JE Ali b. Abdullah, prenoseći od Sufjana (da je kazivao): "Rekao sam Amru: 'O oče Muhammedov, čuo sam Džabira b. Abdullaha kad je kazivao: 'Prošao je neki čovjek kroz džamiju noseći strijele, pa mu je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: 'Uzmi ih za šiljke!' 'Hoću', odgovorio je ovaj."

٧٠٧٣. حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ عَبْدِاللهِ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ قَالَ قُلْتُ لِعَمْرٍو يَا أَبَا مُحَمَّدٍ سَمِعْتَ جَابِرَ بْنَ عَبْدِاللهِ يَقُولُ مَرَّ رَجُلٌ بِسِهَامٍ فِي الْمَسْجِدِ فَقَالَ لَهُ رَسُولُ اللهِ ﷺ أَمْسِكْ بِنِصَالِهَا قَالَ نَعَمْ .

7074. PRIČAO NAM JE Ebu-Nu'man, njemu Hammad b. Zejd, prenoseći od Amra b. Dinara, a on od Džabira (da je kazivao): "Neki je čovjek prošao kroz džamiju noseći strijele čiji su se vrhovi jasno isticali, pa mu je naređeno da ih uzme za šiljke, kako ne bi ogrebao nekog muslimana."

٧٠٧٤. حَدَّثَنَا أَبُو النُّعْمَانِ حَدَّثَنَا حَمَّادُ بْنُ زَيْدٍ عَنْ عَمْرِو بْنِ دِينَارٍ عَنْ جَابِرٍ أَنَّ رَجُلًا مَرَّ فِي الْمَسْجِدِ بِأَسْهُمٍ قَدْ أَبْدَى نُصُولَهَا فَأُمِرَ أَنْ يَأْخُذَ بِنُصُولِهَا لَا يَخْدِشُ مُسْلِمًا .

1 U ovom se hadisu jasno ističe zabrana onoga što vodi u zabranjeno, makar se i ne ostvarilo ono što je zabranjeno, bilo da se to radi u šali ili u zbilji. U hadisu koji prenosi Ebu-Hurejra, Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, kaže: "Meleci proklinju svakoga od vas ko uperi oružje u drugoga, pa makar mu to bio i rođeni brat." (Ovaj hadis bilježi Tirmizi.)
Ibnul-Arebi kaže: "Ako zaslužuje da bude proklet onaj koji uperi oružje u drugoga, kako je tek onda s onim koji upotrijebi to oružje?!"

7075. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Ala', a njemu Ebu-Usama, prenoseći od Burejda, on od Ebu-Burde, a ovaj od Ebu-Musaa da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Kada neko od vas prolazi kroz džamiju ili pijacu noseći strijele, neka ih uzme za vrhove, da ne bi povrijedio nekog od muslimana" (ili je rekao: "... neka ih stisne svojom šakom...").	٧٠٧٥. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ الْعَلَاءِ حَدَّثَنَا أَبُو أُسَامَةَ عَنْ بُرَيْدٍ عَنْ أَبِي بُرْدَةَ عَنْ أَبِي مُوسَى عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ إِذَا مَرَّ أَحَدُكُمْ فِي مَسْجِدِنَا أَوْ فِي سُوقِنَا وَمَعَهُ نَبْلٌ فَلْيُمْسِكْ عَلَى نِصَالِهَا أَوْ قَالَ فَلْيَقْبِضْ بِكَفِّهِ أَنْ يُصِيبَ أَحَدًا مِنَ الْمُسْلِمِينَ مِنْهَا شَيْءٌ .
O RIJEČIMA VJEROVJESNIKOVIM, SALLALLAHU ALEJHI VE SELLEM: "NEMOJTE SE POSLIJE MOJE SMRTI VRAĆATI U NEVJERSTVO TAKO ŠTO ĆETE SE MEĐUSOBNO UBIJATI!"	بَاب قَوْلِ النَّبِيِّ ﷺ لَا تَرْجِعُوا بَعْدِي كُفَّارًا يَضْرِبُ بَعْضُكُمْ رِقَابَ بَعْضٍ
7076. PRIČAO NAM JE Umer b. Hafs, njemu njegov otac, a ovom A'meš, prenoseći od Šekika, a on od Abdullaha da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Psovati muslimana veliki je grijeh, a boriti se protiv njega – nevjerstvo!"	٧٠٧٦. حَدَّثَنَا عُمَرُ بْنُ حَفْصٍ حَدَّثَنِي أَبِي حَدَّثَنَا الْأَعْمَشُ حَدَّثَنَا شَقِيقٌ قَالَ قَالَ عَبْدُ اللهِ قَالَ النَّبِيُّ ﷺ سِبَابُ الْمُسْلِمِ فُسُوقٌ وَقِتَالُهُ كُفْرٌ .
7077. PRIČAO NAM JE Hadždžadž b. Minhal, njemu Šu'ba, a ovom Vakid, prenoseći od svog oca, a on od Ibn-Omera da je čuo Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, kad je rekao: "Nemojte se poslije moje smrti vraćati u nevjerstvo tako što ćete se međusobno ubijati!"	٧٠٧٧. حَدَّثَنَا حَجَّاجُ بْنُ مِنْهَالٍ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ أَخْبَرَنِي وَاقِدُ بْنُ مُحَمَّدٍ عَنْ أَبِيهِ عَنِ ابْنِ عُمَرَ أَنَّهُ سَمِعَ النَّبِيَّ ﷺ يَقُولُ لَا تَرْجِعُوا بَعْدِي كُفَّارًا يَضْرِبُ بَعْضُكُمْ رِقَابَ بَعْضٍ .
7078. PRIČAO NAM JE Museddded, njemu Jahja, ovom Kurra b. Halid, a njemu Ibn-Sirin, prenoseći od Abdur-Rahmana b. Ebu-Bekre, a on od Ebu-Bekre te nekog drugog čovjeka koji je, po mom mišljenju, bolji od Abdur-Rahmana b. Ebu-Bekre, koji prenosi od Ebu-Bekre, (da su kazivali): "Allahov je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, držeći govor ljudima upitao: 'Znate li koji je danas dan?' 'Allah i Njegov Poslanik najbolje znaju!', rekli smo. Mislili smo da će ga nazvati drugim imenom, ali on reče: 'Zar nije danas dan klanja kurbana?'	٧٠٧٨. حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ حَدَّثَنَا يَحْيَى حَدَّثَنَا قُرَّةُ بْنُ خَالِدٍ حَدَّثَنَا ابْنُ سِيرِينَ عَنْ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ أَبِي بَكْرَةَ عَنْ أَبِي بَكْرَةَ وَعَنْ رَجُلٍ آخَرَ هُوَ أَفْضَلُ فِي نَفْسِي مِنْ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ أَبِي بَكْرَةَ عَنْ أَبِي بَكْرَةَ أَنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ خَطَبَ النَّاسَ فَقَالَ أَلَا تَدْرُونَ أَيُّ يَوْمٍ هَذَا قَالُوا اللهُ وَرَسُولُهُ أَعْلَمُ قَالَ حَتَّى ظَنَنَّا أَنَّهُ سَيُسَمِّيهِ بِغَيْرِ اسْمِهِ

'Svakako, Allahov Poslaniče!', rekli smo, a on upita: 'Koji je ovo grad? Zar ovo nije sveti grad?' 'Svakako, Allahov Poslaniče!', odgovorili smo, a on reče: 'Zaista su vaša krv, vaši imeci, vaša čast i vaša koža – sveti, kao što je svet ovaj vaš današnji dan, u ovom vašem mjesecu, u ovom vašem gradu! Jesam li vam dostavio?', upitao je.
'Svakako!', odgovorili smo, a on reče: 'Stvoritelju moj, Ti mi budi svjedok! Neka prisutni obavijeste odsutne, jer će možda oni prenijeti onima koji će to bolje shvatiti!' – i zaista se tako i dešavalo.
'Ne vraćajte se poslije moje smrti u nevjerstvo tako što ćete se međusobno ubijati!', zaključio je (Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem)."
Na dan kada je spaljen Ibn-Hadremi – a zapalio ga je Džarija b. Kudama[1] – rekao je: "Pratite šta će se zbiti s Ebu-Bekreom!"
"Evo, ovo je Ebu-Bekre; gleda u tebe!", rekli su.
Abdur-Rahman veli: "Mati mi je pričala da je Ebu-Bekre rekao: 'Da su ušli kod mene (i napali me), ne bih se branio čak ni trskom!'"

فَقَالَ أَلَيْسَ بِيَوْمِ النَّحْرِ قُلْنَا بَلَى يَا رَسُولَ اللهِ قَالَ أَيُّ بَلَدٍ هَذَا أَلَيْسَتْ بِالْبَلْدَةِ الْحَرَامِ قُلْنَا بَلَى يَا رَسُولَ اللهِ قَالَ فَإِنَّ دِمَاءَكُمْ وَأَمْوَالَكُمْ وَأَعْرَاضَكُمْ وَأَبْشَارَكُمْ عَلَيْكُمْ حَرَامٌ كَحُرْمَةِ يَوْمِكُمْ هَذَا فِي شَهْرِكُمْ هَذَا فِي بَلَدِكُمْ هَذَا أَلاَ هَلْ بَلَّغْتُ قُلْنَا نَعَمْ قَالَ اللَّهُمَّ اشْهَدْ فَلْيُبَلِّغِ الشَّاهِدُ الْغَائِبَ فَإِنَّهُ رُبَّ مُبَلِّغٍ يُبَلِّغُهُ لِمَنْ هُوَ أَوْعَى لَهُ فَكَانَ كَذَلِكَ قَالَ لاَ تَرْجِعُوا بَعْدِي كُفَّارًا يَضْرِبُ بَعْضُكُمْ رِقَابَ بَعْضٍ فَلَمَّا كَانَ يَوْمُ حُرِّقَ ابْنُ الْحَضْرَمِيِّ حِينَ حَرَّقَهُ جَارِيَةُ ابْنُ قُدَامَةَ قَالَ أَشْرِفُوا عَلَى أَبِي بَكْرَةَ فَقَالُوا هَذَا أَبُو بَكْرَةَ يَرَاكَ قَالَ عَبْدُالرَّحْمَنِ فَحَدَّثَتْنِي أُمِّي عَنْ أَبِي بَكْرَةَ أَنَّهُ قَالَ لَوْ دَخَلُوا عَلَيَّ مَا بَهَشْتُ بِقَصَبَةٍ .

7079. PRIČAO NAM JE Ahmed b. Iškab, a njemu Muhammed b. Fudajl, prenoseći od svog oca, on od Ikrime, a ovaj od Ibn-Abbasa da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
"Nemojte se poslije moje smrti vratiti u nevjerstvo tako što ćete ubijati jedni druge!"

٧٠٧٩. حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ إِشْكَابٍ حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ فُضَيْلٍ عَنْ أَبِيهِ عَنْ عِكْرِمَةَ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا قَالَ قَالَ النَّبِيُّ ﷺ لاَ تَرْتَدُّوا بَعْدِي كُفَّارًا يَضْرِبُ بَعْضُكُمْ رِقَابَ بَعْضٍ .

---

1 Njegovo je puno ime Ibn-Malik b. Zubejr b. Husajn Temimi Sa'di. Askeri navodi da je Džarija imao nadimak *Palitelj* jer je zapalio Ibn-Hadremija u Basri.
U djelu *Vijesti Basre* (*Ahbaru Basra*) navodi se da je Abdullah b. Abbas izišao iz Basre, u kojoj je bio Alijin, radijallahu anhu, namjesnik, ostavivši iza sebe Zijada b. Sumejja da upravlja Basrom. Mu'avija je poslao Abdullaha b. Amra b. Hadremija da od njega preuzme Basru. Ovaj je odsjeo kod Benu-Temima, a priključile su mu se i Osmanije. Zijad se, čuvši to, pismom obratio Aliji, radijallahu anhu, tražeći od njega pomoć, pa je Alija poslao A'juna b. Dabija Mudžašija, ali je on mučki ubijen. Poslije toga Alija je poslao Džariju b. Kudamu, koji je opkolio kuću u kojoj je bio Ibn-Hadremi i zapalio i nju i one koji su u njoj bili, a u njoj je bilo sedamdeset ili četrdeset ljudi.

7080. PRIČAO NAM JE Sulejman b. Harb, a njemu Šu'ba, prenoseći od Alija b. Mudrika, on od Ebu-Zur'e b. Amra b. Džerira, a ovaj od svog djeda Džerira (da je kazivao):
"Za vrijeme Oprosnog hadždža Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, mi je rekao: 'Utišaj svijet!', a zatim dodao: 'Nemojte se poslije moje smrti vratiti u nevjerstvo tako što ćete ubijati jedni druge!'"

٧٠٨٠. حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ حَرْبٍ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ عَنْ عَلِيِّ بْنِ مُدْرِكٍ سَمِعْتُ أَبَا زُرْعَةَ بْنَ عَمْرِو بْنِ جَرِيرٍ عَنْ جَدِّهِ جَرِيرٍ قَالَ قَالَ لِي رَسُولُ اللهِ ﷺ فِي حَجَّةِ الْوَدَاعِ اسْتَنْصِتِ النَّاسَ ثُمَّ قَالَ لاَ تَرْجِعُوا بَعْدِي كُفَّارًا يَضْرِبُ بَعْضُكُمْ رِقَابَ بَعْضٍ .

O TOME DA ĆE DOĆI DO SMUTNJE U KOJOJ ĆE ONAJ KOJI SJEDI BITI BOLJI OD ONOGA KOJI STOJI

باب
تَكُونُ فِتْنَةٌ الْقَاعِدُ فِيهَا خَيْرٌ مِنَ الْقَائِمِ

7081. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Ubejdullah, a njemu Ibrahim b. Sa'd, prenoseći od svog oca, on od Ebu-Seleme b. Abdur-Rahmana, a ovaj od Ebu-Hurejre... Ibrahim također kaže da MU JE PRIČAO Salih b. Kejsan, prenoseći od Ibn-Šihaba, on od Seida b. Musejjeba, a ovaj od Ebu-Hurejre da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Doći će do smutnji u kojima će onaj koji sjedi biti bolji od onoga koji stoji, onaj koji stoji bit će bolji od onoga koji hoda, a onaj koji hoda bit će bolji od onoga koji trči. Ko bude u njima neposredno učestvovao – upropastit će ga! Onaj koji nađe sklonište ili utočište neka se u njega skloni!"

٧٠٨١. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عُبَيْدِاللهِ حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ سَعْدٍ عَنْ أَبِيهِ عَنْ أَبِي سَلَمَةَ بْنِ عَبْدِالرَّحْمَنِ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ ح قَالَ إِبْرَاهِيمُ وَحَدَّثَنِي صَالِحُ بْنُ كَيْسَانَ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ عَنْ سَعِيدِ بْنِ الْمُسَيَّبِ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ سَتَكُونُ فِتَنٌ الْقَاعِدُ فِيهَا خَيْرٌ مِنَ الْقَائِمِ وَالْقَائِمُ فِيهَا خَيْرٌ مِنَ الْمَاشِي وَالْمَاشِي فِيهَا خَيْرٌ مِنَ السَّاعِي مَنْ تَشَرَّفَ لَهَا تَسْتَشْرِفْهُ فَمَنْ وَجَدَ مِنْهَا مَلْجَأً أَوْ مَعَاذًا فَلْيَعُذْ بِهِ .

7082. PRIČAO NAM JE Ebu-Jeman, a njemu Šu'ajb, prenoseći od Zuhrija, on od Ebu-Seleme b. Abdur-Rahmana, a ovaj od Ebu-Hurejre da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Doći će do smutnji u kojima će onaj koji sjedi biti bolji od onoga koji stoji, onaj koji stoji bit će bolji od onoga koji hoda, a onaj koji hoda bit će bolji od onoga koji trči. Ko bude u njima neposredno učestvovao – upropastit će ga! Onaj koji nađe sklonište ili utočište neka se u njega skloni!"

٧٠٨٢. حَدَّثَنَا أَبُو الْيَمَانِ أَخْبَرَنَا شُعَيْبٌ عَنِ الزُّهْرِيِّ أَخْبَرَنِي أَبُو سَلَمَةَ بْنُ عَبْدِالرَّحْمَنِ أَنَّ أَبَا هُرَيْرَةَ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ سَتَكُونُ فِتَنٌ الْقَاعِدُ فِيهَا خَيْرٌ مِنَ الْقَائِمِ وَالْقَائِمُ خَيْرٌ مِنَ الْمَاشِي وَالْمَاشِي فِيهَا خَيْرٌ مِنَ السَّاعِي مَنْ تَشَرَّفَ لَهَا تَسْتَشْرِفْهُ فَمَنْ وَجَدَ مَلْجَأً أَوْ مَعَاذًا فَلْيَعُذْ بِهِ .

O TOME KADA SE DVOJICA MUSLIMANA SUKOBE SABLJAMA

باب إذا الْتقى الْمُسْلمانِ بِسَيْفيْهما

7083. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Abdul-Vehhab, njemu Hammad, prenoseći od nekog čovjeka kojem nije spomenuo ime, a ovaj od Hasana da je kazivao:
"Izišao sam pod oružjem u vrijeme dok su trajale smutnje, pa me je susreo Ebu-Bekra i upitao: 'Kamo ideš?'
'Želim pomoći amidžiću Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem!', odgovorio sam, a on na to reče: 'Allahov je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: 'Kada se dva muslimana sukobe sabljama, i jedan i drugi stanovnici su vatre.'
'Jasno nam je zašto ubica, ali zašto i ubijeni?', upitali su ga. 'I on je namjeravao ubiti svoga druga', odgovorio je on.'"
Hammad b. Zejd veli: "Ispričao sam ovaj hadis Ejjubu i Junusu b. Ubejdu, želeći da ga i oni meni ispričaju, pa su mi rekli: 'Ovaj je hadis prenio Hasan od Ahnefa b. Kajsa, a on od Ebu-Bekre.'"
Pričao nam je Sulejman, prenoseći od Hammada, isti hadis. Muemmel veli: "Pričao nam je Hammad b. Zejd, njemu Ejjub, Junus, Hišam i Mu'alla b. Zijad, prenoseći od Hasana, on od Ahnefa, ovaj od Ebu-Bekre, a on od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem."
I Ma'mer od Ejjuba prenosi ovaj hadis.
Hadis prenosi i Bekkar b. Abdul-Aziz od svoga oca, a on od Ebu-Bekre.
Gunder ovaj hadis prenosi od Šu'be, on od Mensura, ovaj od Rib'ija b. Hiraša, on od Ebu-Bekre, a ovaj od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem.
Sufjan ovaj hadis, s lancem prenosilaca u kojem je Mensur, ne navodi od Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem.

٧٠٨٣. حَدَّثَنَا عَبْدُاللهِ بْنُ عَبْدِالْوَهَّابِ حَدَّثَنَا حَمَّادٌ عَنْ رَجُلٍ لَمْ يُسَمِّهِ عَنِ الْحَسَنِ قَالَ خَرَجْتُ بِسِلاَحِي لَيَالِيَ الْفِتْنَةِ فَاسْتَقْبَلَنِي أَبُو بَكْرَةَ فَقَالَ أَيْنَ تُرِيدُ قُلْتُ أُرِيدُ نُصْرَةَ ابْنِ عَمِّ رَسُولِ اللهِ ﷺ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ إِذَا تَوَاجَهَ الْمُسْلِمَانِ بِسَيْفَيْهِمَا فَكِلاَهُمَا مِنْ أَهْلِ النَّارِ قِيلَ فَهَذَا الْقَاتِلُ فَمَا بَالُ الْمَقْتُولِ قَالَ إِنَّهُ أَرَادَ قَتْلَ صَاحِبِهِ قَالَ حَمَّادُ بْنُ زَيْدٍ فَذَكَرْتُ هَذَا الْحَدِيثَ لأَيُّوبَ وَيُونُسَ بْنِ عُبَيْدٍ وَأَنَا أُرِيدُ أَنْ يُحَدِّثَانِي بِهِ فَقَالاَ إِنَّمَا رَوَى هَذَا الْحَدِيثَ الْحَسَنُ عَنِ الأَحْنَفِ بْنِ قَيْسٍ عَنْ أَبِي بَكْرَةَ حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ حَدَّثَنَا حَمَّادٌ بِهَذَا وَقَالَ مُؤَمَّلٌ حَدَّثَنَا حَمَّادُ بْنُ زَيْدٍ حَدَّثَنَا أَيُّوبُ وَيُونُسُ وَهِشَامٌ وَمُعَلَّى بْنُ زِيَادٍ عَنِ الْحَسَنِ عَنِ الأَحْنَفِ عَنْ أَبِي بَكْرَةَ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ وَرَوَاهُ مَعْمَرٌ عَنْ أَيُّوبَ وَرَوَاهُ بَكَّارُ بْنُ عَبْدِالْعَزِيزِ عَنْ أَبِيهِ عَنْ أَبِي بَكْرَةَ وَقَالَ غُنْدَرٌ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ عَنْ مَنْصُورٍ عَنْ رِبْعِيِّ بْنِ حِرَاشٍ عَنْ أَبِي بَكْرَةَ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ وَلَمْ يَرْفَعْهُ سُفْيَانُ عَنْ مَنْصُورٍ.

O TOME KAKO POSTUPITI ONDA KADA NE BUDE JEDINSTVENE ZAJEDNICE (DŽEMATA)

باب
كيف الأمرُ إذا لم تكنْ جماعةٌ

7084. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Musenna, njemu Velid b. Muslim, a ovom Ibn-Džabir, prenoseći od Busra b. Ubejdullaha Hadremija, ovaj od Ebu-Idrisa Havlanija, a on od Huzejfe b. Jemana da je kazivao: "Svijet je zapitkivao Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, o dobru, a ja sam, bojeći se da me ne zadesi, pitao o zlu rekavši: 'Allahov Poslaniče, mi smo bili u džahilijjetu i zlu, pa nas je Uzvišeni Allah počastio ovim dobrom. Hoće li poslije ovog dobra biti kakva zla?' 'Hoće', odgovorio je on.
'A hoće li poslije tog zla biti kakva dobra?', upitao sam ponovo. 'Hoće', odgovorio je, dodavši: 'Tada će biti *dehan*.' 'A *dehan*, šta je to?', upitao sam.
'To je skupina', reče on, 'koja upućuje ne obazirući se na moju uputu; neka će im djela biti dobra, a neka pokuđena.'
'A hoće li poslije tog dobra opet biti kakva zla?', upitao sam ponovo.
'Hoće', odgovorio je, 'pozivači na vratima Džehennema. Ko im se bude odazvao, bacit će ga u njega.' 'Allahov Poslaniče', rekoh, 'opiši nam ih!'
'Oni su iz naše sredine i govore našim jezikom!', odgovori on. 'A šta mi naređuješ da činim ako me to zadesi?', upitao sam ponovo.
'Drži se zajednice muslimana i njihovog vođe (imama)!', odgovori on.
'A ako ne bude ni zajednice ni vođe?', upitao sam.
'Drži se daleko od svih tih skupina, pa makar se zubima držao za korijen drveta,[1] i tako sve dok te ne zadesi smrt!', odgovori on."

٧٠٨٤. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ الْمُثَنَّى حَدَّثَنَا الْوَلِيدُ بْنُ مُسْلِمٍ حَدَّثَنَا ابْنُ جَابِرٍ حَدَّثَنِي بُسْرُ بْنُ عُبَيْدِاللهِ الْحَضْرَمِيُّ أَنَّهُ سَمِعَ أَبَا إِدْرِيسَ الْخَوْلَانِيَّ أَنَّهُ سَمِعَ حُذَيْفَةَ بْنَ الْيَمَانِ يَقُولُ كَانَ النَّاسُ يَسْأَلُونَ رَسُولَ اللهِ ﷺ عَنِ الْخَيْرِ وَكُنْتُ أَسْأَلُهُ عَنِ الشَّرِّ مَخَافَةَ أَنْ يُدْرِكَنِي فَقُلْتُ يَا رَسُولَ اللهِ إِنَّا كُنَّا فِي جَاهِلِيَّةٍ وَشَرٍّ فَجَاءَنَا اللهُ بِهَذَا الْخَيْرِ فَهَلْ بَعْدَ هَذَا الْخَيْرِ مِنْ شَرٍّ قَالَ نَعَمْ قُلْتُ وَهَلْ بَعْدَ ذَلِكَ الشَّرِّ مِنْ خَيْرٍ قَالَ نَعَمْ وَفِيهِ دَخَنٌ قُلْتُ وَمَا دَخَنُهُ قَالَ قَوْمٌ يَهْدُونَ بِغَيْرِ هَدْيِي تَعْرِفُ مِنْهُمْ وَتُنْكِرُ قُلْتُ فَهَلْ بَعْدَ ذَلِكَ الْخَيْرِ مِنْ شَرٍّ قَالَ نَعَمْ دُعَاةٌ عَلَى أَبْوَابِ جَهَنَّمَ مَنْ أَجَابَهُمْ إِلَيْهَا قَذَفُوهُ فِيهَا قُلْتُ يَا رَسُولَ اللهِ صِفْهُمْ لَنَا قَالَ هُمْ مِنْ جِلْدَتِنَا وَيَتَكَلَّمُونَ بِأَلْسِنَتِنَا قُلْتُ فَمَا تَأْمُرُنِي إِنْ أَدْرَكَنِي ذَلِكَ قَالَ تَلْزَمُ جَمَاعَةَ الْمُسْلِمِينَ وَإِمَامَهُمْ قُلْتُ فَإِنْ لَمْ يَكُنْ لَهُمْ جَمَاعَةٌ وَلَا إِمَامٌ قَالَ فَاعْتَزِلْ تِلْكَ الْفِرَقَ كُلَّهَا وَلَوْ أَنْ تَعَضَّ بِأَصْلِ شَجَرَةٍ حَتَّى يُدْرِكَكَ الْمَوْتُ وَأَنْتَ عَلَى ذَلِكَ .

---

1 Ovim se želi ukazati na važnost džemaata i spremnost da se radi njegovog jedinstva i cjelovitosti podnesu mnoge žrtve i tegobe.

O ONOME KOJI DRŽI ZABRANJENIM OJAČAVANJE ONIH SNAGA KOJE SIJU SMUTNJU I NEPRAVDU

باب
مَنْ كَرِهَ أَنْ يُكَثِّرَ سَوَادَ الْفِتَنِ وَالظُّلْمِ

7085. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Jezid, a njemu Hajva, prenoseći od Ebu-Esveda... Lejs također prenosi od Ebu-Esveda da je rekao: "Stanovnicima Medine bilo je naloženo da spreme jednu vojnu jedinicu[1] u koju sam i ja bio uključen. Ali kada sam sreo Ikrimu, on mi je to najstrože zabranio rekavši: 'Pričao mi je Ibn-Abbas da su se neki muslimani[2] priključili idolopoklonicima i tako ih ojačali protiv Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem. Kada je neki od njih bio pogođen i ubijen strijelom ili udarcem (sablje), Uzvišeni je Allah objavio: 'Doista će meleci, kada budu uzimali duše onima koji su prema sebi zulum učinili, pitati...'[3]"

٧٠٨٥. حَدَّثَنَا عَبْدُاللهِ بْنُ يَزِيدَ حَدَّثَنَا حَيْوَةُ وَغَيْرُهُ قَالَ حَدَّثَنَا أَبُو الأَسْوَدِ وَقَالَ اللَّيْثُ عَنْ أَبِي الأَسْوَدِ قَالَ قُطِعَ عَلَى أَهْلِ الْمَدِينَةِ بَعْثٌ فَاكْتُتِبْتُ فِيهِ فَلَقِيتُ عِكْرِمَةَ فَأَخْبَرْتُهُ فَنَهَانِي أَشَدَّ النَّهْيِ ثُمَّ قَالَ أَخْبَرَنِي ابْنُ عَبَّاسٍ أَنَّ أُنَاسًا مِنَ الْمُسْلِمِينَ كَانُوا مَعَ الْمُشْرِكِينَ يُكَثِّرُونَ سَوَادَ الْمُشْرِكِينَ عَلَى رَسُولِ اللهِ ﷺ فَيَأْتِي السَّهْمُ فَيُرْمَى فَيُصِيبُ أَحَدَهُمْ فَيَقْتُلُهُ أَوْ يَضْرِبُهُ فَيَقْتُلُهُ فَأَنْزَلَ اللهُ تَعَالَى (إِنَّ الَّذِينَ تَوَفَّاهُمُ الْمَلاَئِكَةُ ظَالِمِي أَنْفُسِهِمْ) .

---

1 Bili su mobilizirani kako bi se borili protiv stanovnika Šama.

2 U Eš'asovu rivajetu navode se njihova imena. To su: Kajs b. Velid b. Mugire, Ebu Kajs b. Fakih b. Mugira, Velid b. Utba b. Rebia, Amr b. Sufjan i Ali b. Umejja b. Halef. Svi su oni izišli na Bedr, ali su, kada su vidjeli malobrojnost muslimana, posumnjali i rekli: "Njih je zavela njihova vjera!" Svi su oni izginuli na Bedru.

3 En-Nisa, 97. Prijevod ajeta u cjelosti glasi: "Doista će meleci, kada budu uzimali duše onima koji su prema sebi zulum učinili, pitati: 'Šta je bilo s vama?', a oni će odgovoriti: 'Bili smo nemoćni na Zemlji.' 'Zar Allahova Zemlja nije prostrana i zar se niste mogli nekuda iseliti?', reći će im oni. Zato će njihovo prebivalište biti Džehennem, a loše je to boravište."

O ONOME KOJI OSTANE S NAJGORIM LJUDIMA

باب إذا بقي في حثالة من الناس

7086. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Kesir, njemu Sufjan, a ovom A'meš, prenoseći od Zejda b. Vehba, a on od Huzejfe[4] da je kazivao: "Allahov nam je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, ispričao dva hadisa od kojih se jedan obistinio, a ja čekam da se i drugi obistini. Pričao nam je da je povjerenje (emanet) spušteno u srž ljudskih srca, zatim su (ljudi) saznali su (o njemu) iz Kur'ana, a potom i iz sunneta. Onda nam je počeo govoriti o nestanku povjerenja i rekao: 'Za vrijeme dok čovjek bude spavao, emanet će biti iščupan iz njegova srca, i ostat će samo taman trag. Zatim će čovjek ponovo spavati, a ostatak će povjerenja biti istrgnut, tako da će ostati samo trag njegov poput žulja, kao kad kamenčić zakotrljaš po nozi, pa ostane žulj; vidiš ga kako je malo odskočio, ali se u njemu ništa ne nalazi. Ljudi će trgovati, ali skoro da neće biti nikoga ko će preuzete obaveze (emanet) ispunjavati. Pričat će se, tako, da u tom i tom plemenu ima povjerljiv čovjek. Ljudima će se laskati riječima: 'Kako je mudar, kako je dosjetljiv, kako je jak ovaj čovjek!', a u srcu njegovu neće biti imana ni koliko zrno gorušice.' Živio sam u doba kada nisam obraćao pažnju od koga ću kupovati: ako je bio musliman, oslanjao sam se na njegovu vjeru, a ako je bio kršćanin, pouzdavao sam se u službenike (koji prate ispravnost kupoprodaje). Ali danas kupujem samo od ovoga ili onoga (tj. ljudi koje znam)."[5]

٧٠٨٦. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ كَثِيرٍ أَخْبَرَنَا سُفْيَانُ حَدَّثَنَا الأَعْمَشُ عَنْ زَيْدِ بْنِ وَهْبٍ حَدَّثَنَا حُذَيْفَةُ قَالَ حَدَّثَنَا رَسُولُ اللهِ ﷺ حَدِيثَيْنِ رَأَيْتُ أَحَدَهُمَا وَأَنَا أَنْتَظِرُ الآخَرَ حَدَّثَنَا أَنَّ الأَمَانَةَ نَزَلَتْ فِي جَذْرِ قُلُوبِ الرِّجَالِ ثُمَّ عَلِمُوا مِنَ الْقُرْآنِ ثُمَّ عَلِمُوا مِنَ السُّنَّةِ وَحَدَّثَنَا عَنْ رَفْعِهَا قَالَ يَنَامُ الرَّجُلُ النَّوْمَةَ فَتُقْبَضُ الأَمَانَةُ مِنْ قَلْبِهِ فَيَظَلُّ أَثَرُهَا مِثْلَ أَثَرِ الْوَكْتِ ثُمَّ يَنَامُ النَّوْمَةَ فَتُقْبَضُ فَيَبْقَى فِيهَا أَثَرُهَا مِثْلَ أَثَرِ الْمَجْلِ كَجَمْرٍ دَحْرَجْتَهُ عَلَى رِجْلِكَ فَنَفِطَ فَتَرَاهُ مُنْتَبِرًا وَلَيْسَ فِيهِ شَيْءٌ وَيُصْبِحُ النَّاسُ يَتَبَايَعُونَ فَلاَ يَكَادُ أَحَدٌ يُؤَدِّي الأَمَانَةَ فَيُقَالُ إِنَّ فِي بَنِي فُلاَنٍ رَجُلاً أَمِينًا وَيُقَالُ لِلرَّجُلِ مَا أَعْقَلَهُ وَمَا أَظْرَفَهُ وَمَا أَجْلَدَهُ وَمَا فِي قَلْبِهِ مِثْقَالُ حَبَّةِ خَرْدَلٍ مِنْ إِيمَانٍ وَلَقَدْ أَتَى عَلَيَّ زَمَانٌ وَلاَ أُبَالِي أَيُّكُمْ بَايَعْتُ لَئِنْ كَانَ مُسْلِمًا رَدَّهُ عَلَيَّ الإِسْلاَمُ وَإِنْ كَانَ نَصْرَانِيًّا رَدَّهُ عَلَيَّ سَاعِيهِ وَأَمَّا الْيَوْمَ فَمَا كُنْتُ أُبَايِعُ إِلاَّ فُلاَنًا وَفُلاَنًا .

4 Huzejfa b. Jeman Ebu-Abdullah, koji je za vrijeme halife Osmana, radijallahu anhu, postavljen za namjesnika Medaina. Nakon Osmanove, radijallahu anhu, pogibije on je i dalje ostao namjesnik. Nakon što je Alija, radijallahu anhu, izabran za halifu, ovaj mu je dao prisegu i poticao ljude da to učine. Umro je na samom početku Alijinog, radijallahu anhu, hilafeta.

5 Ibnul-Arebi veli: "Huzejfa je ovo rekao vidjevši da to više nisu onakva vremena kakva su bila za života Poslanikova, sallallahu alejhi ve sellem, i života prve dvojice halifa."

O ONOME KOJI SE U VRIJEME SMUTNJI NASTANI U PUSTINJI[1]

باب التَّعرُّبِ فِي الْفِتْنَةِ

7087. PRIČAO NAM JE Kutejba b. Seid, njemu Hatim, prenoseći od Jezida b. Ebu-Ubejda (da je kazivao):
"Došao je Selema b. Ekve' Hadždžadžu, pa mu je on rekao: 'Ibn-Ekve', vratio si se unatrag kad si otišao živjeti s beduinima u pustinji!'
'Ne', odgovori on, 'meni je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, dopustio da se vratim u pustinju!'"
Jezid b. Ebu-Ubejd kaže: "Nakon Osmanove, radijallahu anhu, pogibije Selema b. Ekve' otišao je u Rebezu[2], tamo se oženio, a i djeca su mu se tamo izrodila. Tu je ostao sve do pred kraj života, da bi se nekoliko dana prije smrti vratio u Medinu."

٧٠٨٧. حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ بْنُ سَعِيدٍ حَدَّثَنَا حَاتِمٌ عَنْ يَزِيدَ بْنِ أَبِي عُبَيْدٍ عَنْ سَلَمَةَ بْنِ الأَكْوَعِ أَنَّهُ دَخَلَ عَلَى الْحَجَّاجِ فَقَالَ يَا ابْنَ الأَكْوَعِ ارْتَدَدْتَ عَلَى عَقِبَيْكَ تَعَرَّبْتَ قَالَ لاَ وَلَكِنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ أَذِنَ لِي فِي الْبَدْوِ وَعَنْ يَزِيدَ بْنِ أَبِي عُبَيْدٍ قَالَ لَمَّا قُتِلَ عُثْمَانُ بْنُ عَفَّانَ خَرَجَ سَلَمَةُ بْنُ الأَكْوَعِ إِلَى الرَّبَذَةِ وَتَزَوَّجَ هُنَاكَ امْرَأَةً وَوَلَدَتْ لَهُ أَوْلاَدًا فَلَمْ يَزَلْ بِهَا حَتَّى قَبْلَ أَنْ يَمُوتَ بِلَيَالٍ فَنَزَلَ الْمَدِينَةَ .

7088. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Jusuf, njemu Malik, a ovom Abdur-Rahman b. Abdullah b. Ebu-Sa'saa, prenoseći od svoga oca, a on od Ebu-Seida Hudrija, radijallahu anhu, da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
"Uskoro će doći vrijeme u kojem će najbolja imovina jednog muslimana biti ovce. S njima će on ići na vrhove planina i u kišovite predjele, sklanjajući se tako, kao vjernik, od smutnji."

٧٠٨٨. حَدَّثَنَا عَبْدُاللهِ بْنُ يُوسُفَ أَخْبَرَنَا مَالِكٌ عَنْ عَبْدِالرَّحْمَنِ بْنِ عَبْدِاللهِ بْنِ أَبِي صَعْصَعَةَ عَنْ أَبِيهِ عَنْ أَبِي سَعِيدٍ الْخُدْرِيِّ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ أَنَّهُ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ يُوشِكُ أَنْ يَكُونَ خَيْرَ مَالِ الْمُسْلِمِ غَنَمٌ يَتْبَعُ بِهَا شَعَفَ الْجِبَالِ وَمَوَاقِعَ الْقَطْرِ يَفِرُّ بِدِينِهِ مِنَ الْفِتَنِ .

---

1 Ovo se odnosi na muhadžira koji iz Medine ode i nastani se u pustinji. To, inače, nije bilo dopušteno, osim uz Poslanikovu, sallallahu alejhi ve sellem, saglasnost. Iseljavanje u pustinju izazvano je pojavom smutnji, kao što se u hadisu koji slijedi i navodi. Postoji nekoliko predanja u kojima Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, nakon Hidžre zabranjuje svojim ashabima povratak u pustinju. U hadisu koji bilježi Ahmed, a prenosi ga Ibn-Selema, kaže se da je njegov otac došao u Medinu i tu susreo Burejdu b. Husajba, koji mu je rekao: "Ti si napustio mjesto u koje si učinio hidžru i otišao u pustinju!" – "Tražim utočište kod Uzvišenog Allaha", odgovorio mu je on, "ja sam samo postupio onako kako je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, naredio, a rekao je: 'Idite u pustinju, o Eslemovci!' (to je poznato pleme kojem pripadaju i Selema i Berza i Burejda), na što su oni odgovorili: 'Bojimo se da nam to ne umanji nagradu za hidžru!' – 'Vi ste muhadžiri gdje god se nalazili', odgovorio im je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem."

2 Mjesto u pustinji između Mekke i Medine. Iz ovog se hadisa može zaključiti da je Selema u pustinji živio oko četrdeset godina.

O TRAŽENJU UTOČIŠTA KOD UZVIŠENOG ALLAHA OD SMUTNJI[3]

باب التَّعوُّذِ من الفِتنِ

7089. PRIČAO NAM JE Mu'az b. Fedala, njemu Hišam, prenoseći od Katade, a on od Enesa, radijallahu anhu, da je kazivao:
"Zapitkivali su Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, i u tome prevršili mjeru, pa se on jednog dana popeo na minber i rekao: 'Kakvo mi god pitanje postavite, ja ću vam na njega odgovoriti i dati vam pojašnjenje.' Tada sam pogledao lijevo i desno i vidio kako svi, pokrivajući glave krajevima svoje odjeće, plaču. Onda je (s pitanjima) započeo neki čovjek kojeg su u prepirci dozivali imenom nekog drugog čovjeka, a ne njegova oca: 'Allahov Vjerovjesniče', upitao je on, 'ko je moj otac?'
'Tvoj je otac Huzafa', odgovorio mu je (Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem). Tada Omer reče: 'Zadovoljni smo Allahom kao Stvoriteljem, islamom kao vjerom i Muhammedom kao poslanikom. Utječemo se Allahu od smutnji!'
'Nikada dosad', reče na to Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, 'nisam vidio toliko dobra i toliko zla kao danas. Ukazali su mi se ispred zida i Džennet i Džehennem, tako da sam ih vidio.'"
Katada ovaj hadis spominje u vezi s riječima Uzvišenog Allaha: 'O vjernici, ne zapitkujte o onome što će vam pričiniti neprijatnosti ako vam se objasni...'"[4]

٧٠٨٩. حَدَّثَنَا مُعَاذُ بْنُ فَضَالَةَ حَدَّثَنَا هِشَامٌ عَنْ قَتَادَةَ عَنْ أَنَسٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ سَأَلُوا النَّبِيَّ ﷺ حَتَّى أَحْفَوْهُ بِالْمَسْأَلَةِ فَصَعِدَ النَّبِيُّ ﷺ ذَاتَ يَوْمٍ الْمِنْبَرَ فَقَالَ لاَ تَسْأَلُونِي عَنْ شَيْءٍ إِلاَّ بَيَّنْتُ لَكُمْ فَجَعَلْتُ أَنْظُرُ يَمِينًا وَشِمَالاً فَإِذَا كُلُّ رَجُلٍ لاَفٌّ رَأْسَهُ فِي ثَوْبِهِ يَبْكِي فَأَنْشَأَ رَجُلٌ كَانَ إِذَا لاَحَى يُدْعَى إِلَى غَيْرِ أَبِيهِ فَقَالَ يَا نَبِيَّ اللهِ مَنْ أَبِي فَقَالَ أَبُوكَ حُذَافَةُ ثُمَّ أَنْشَأَ عُمَرُ فَقَالَ رَضِينَا بِاللهِ رَبًّا وَبِالإِسْلاَمِ دِينًا وَبِمُحَمَّدٍ رَسُولاً نَعُوذُ بِاللهِ مِنْ سُوءِ الْفِتَنِ فَقَالَ النَّبِيُّ ﷺ مَا رَأَيْتُ فِي الْخَيْرِ وَالشَّرِّ كَالْيَوْمِ قَطُّ إِنَّهُ صُوِّرَتْ لِيَ الْجَنَّةُ وَالنَّارُ حَتَّى رَأَيْتُهُمَا دُونَ الْحَائِطِ فَكَانَ قَتَادَةُ يَذْكُرُ هَذَا الْحَدِيثَ عِنْدَ هَذِهِ الآيَةِ (يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لاَ تَسْأَلُوا عَنْ أَشْيَاءَ إِنْ تُبْدَ لَكُمْ تَسُؤْكُمْ) .

3 Naslov ovog poglavlja ukazuje da je ispravno i utemeljeno tražiti Allahovu zaštitu od iskušenja. Ibn-Bettal veli: "U utemeljenosti traženja Allahove zaštite od smutnji leži odgovor onima koji smatraju da od Uzvišenog Allaha treba tražiti iskušenja, jer oni misle da se to navodi u hadisu Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem. To mišljenje, međutim, nema nikakve osnove."

4 El-Maida, 101. Prijevod ajeta u cjelosti glasi: "O vi koji vjerujete, ne zapitkujte o onome što će vam pričiniti neprijatnosti ako vam bude objašnjeno; a ako budete pitali za to dok Kur'an bude objavljivan, bit će vam objašnjeno; ono ranije Allah vam je već oprostio. – A Allah je Oprostitelj grijeha, Suzdržljivi."

7090. REKAO JE Abbas Nersi: "Pričao nam je Jezid b. Zurej', njemu Seid, a ovom Katada, prenoseći od Enesa da je Allahov Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao..." (isto onako kako se navodi u prethodnom hadisu).
Enes je također kazivao: "... svi su umotali svoje glave u krajeve odjeće i plakali...", dodavši: "... utječući se Allahu od zla koje u sebi nose smutnje" (a možda je rekao: "Utječem se Allahu od zla koje u sebi nose smutnje!").

٧٠٩٠. وَقَالَ عَبَّاسٌ النَّرْسِيُّ حَدَّثَنَا يَزِيدُ بْنُ زُرَيْعٍ حَدَّثَنَا سَعِيدٌ حَدَّثَنَا قَتَادَةُ أَنَّ أَنَسًا حَدَّثَهُمْ أَنَّ نَبِيَّ اللهِ ﷺ بِهَذَا وَقَالَ كُلُّ رَجُلٍ لَافًّا رَأْسَهُ فِي ثَوْبِهِ يَبْكِي وَقَالَ عَائِذًا بِاللهِ مِنْ سُوءِ الْفِتَنِ أَوْ قَالَ أَعُوذُ بِاللهِ مِنْ سَوْأَى الْفِتَنِ .

7091. REKAO MI JE Halifa da mu je pričao Jezid b. Zurej', a ovom Seid i Mu'temir, prenoseći od svoga oca, on od Katade, a ovaj od Enesa da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, uz navedeno, rekao i: "... utječući se Allahu od zla koje u sebi nose smutnje."

٧٠٩١. و قَالَ لِي خَلِيفَةُ حَدَّثَنَا يَزِيدُ بْنُ زُرَيْعٍ حَدَّثَنَا سَعِيدٌ وَمُعْتَمِرٌ عَنْ أَبِيهِ عَنْ قَتَادَةَ أَنَّ أَنَسًا حَدَّثَهُمْ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ بِهَذَا وَقَالَ عَائِذًا بِاللهِ مِنْ شَرِّ الْفِتَنِ .

O RIJEČIMA VJEROVJESNIKOVIM, SALLALLAHU ALEJHI VE SELLEM: "SMUTNJA ĆE DOĆI S ISTOKA."

باب
قَوْلِ النَّبِيِّ ﷺ الْفِتْنَةُ مِنْ قِبَلِ الْمَشْرِقِ

7092. PRIČAO MI JE Abdullah b. Muhammed, njemu Hišam b. Jusuf, a ovom Ma'mer, prenoseći od Zuhrija, on od Salima, a ovaj od svoga oca da je kazivao: "Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, je stao pored minbera i rekao: 'Smutnja će doći otuda! Smutnja će doći otuda, otkuda se pojavljuje šejtanov rog!'[1] (ili sunčev rog)."[2]

٧٠٩٢. حَدَّثَنِي عَبْدُاللهِ بْنُ مُحَمَّدٍ حَدَّثَنَا هِشَامُ بْنُ يُوسُفَ عَنْ مَعْمَرٍ عَنِ الزُّهْرِيِّ عَنْ سَالِمٍ عَنْ أَبِيهِ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ أَنَّهُ قَامَ إِلَى جَنْبِ الْمِنْبَرِ فَقَالَ الْفِتْنَةُ هَا هُنَا الْفِتْنَةُ هَا هُنَا مِنْ حَيْثُ يَطْلُعُ قَرْنُ الشَّيْطَانِ أَوْ قَالَ قَرْنُ الشَّمْسِ .

---

1 Davudi smatra da šejtan stvarno ima dva roga. Neki smatraju da se ovdje radi o prenesenom značenju: šejtan će se tada aktivirati i zavladati situacijom. Drugi pak smatraju da "šejtanov rog" znači snagu, jer kada šejtan osnaži, pojavit će se smutnja. Allahov je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, pokazao u pravcu istoka, jer stanovništvo u tim dijelovima još nije bilo primilo islam. Stoga je on ukazao da će smutnja doći iz tog pravca, što se zbilja i dogodilo. O tome zorno svjedoče Bitka kod deve, Bitka na Siffinu, pojava haridžija u Nedždu, Iraku i okolici, a posebno ubistvo Osmana, radijallahu anhu, što je bila najveća smutnja i iskušenje. Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, ukazivao je na te opasnosti, ali su se one usprkos tome dogodile. To što je on predvidio šta se može dogoditi svakako je jedan od dokaza njegova poslanstva.

2 Ova sintagma svjedoči o nesigurnosti prenosioca hadisa. Dževheri veli: "Sunčev je rog njegov gornji dio."

7093. PRIČAO NAM JE Kutejba b. Seid, njemu Lejs, prenoseći od Nafija, a on od Ibn-Omera, radijallahu anhuma, da je kazivao:
"Čuo sam Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, kad je, okrenuvši se u pravcu istoka, rekao: 'Doista, smutnja će doći otuda otkuda se pojavljuje šejtanov rog!'"

٧٠٩٣ حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ بْنُ سَعِيدٍ حَدَّثَنَا لَيْثٌ عَنْ نَافِعٍ عَنِ ابْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا أَنَّهُ سَمِعَ رَسُولَ اللهِ ﷺ وَهُوَ مُسْتَقْبِلٌ الْمَشْرِقَ يَقُولُ أَلَا إِنَّ الْفِتْنَةَ هَا هُنَا مِنْ حَيْثُ يَطْلُعُ قَرْنُ الشَّيْطَانِ .

7094. PRIČAO NAM JE Ali b. Abdullah, njemu Ezher b. Sa'd, prenoseći od Ibn-Avna, ovaj od Nafija, a on od Ibn-Omera da je kazivao:
"Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, je učio sljedeću dovu: 'Gospodaru naš, učini nam blagoslovljenim naš Šam! Gospodaru naš, učini nam blagoslovljenim naš Jemen!'
'Allahov Poslaniče', rekli su, 'i naš Nedžd!'[3] On je ponovo rekao: 'Gospodaru naš, učini nam blagoslovljenim naš Šam! Gospodaru naš, učini nam blagoslovljenim naš Jemen!'
'Allahov Poslaniče', rekli su još jedanput, 'i naš Nedžd!' Mislim da je on treći put rekao: 'Tamo će biti zemljotresi i smutnje, a pojavit će se i šejtanov rog.'"[4]

٧٠٩٤. حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ عَبْدِاللهِ حَدَّثَنَا أَزْهَرُ بْنُ سَعْدٍ عَنِ ابْنِ عَوْنٍ عَنْ نَافِعٍ عَنِ ابْنِ عُمَرَ قَالَ ذَكَرَ النَّبِيُّ ﷺ اللَّهُمَّ بَارِكْ لَنَا فِي شَأْمِنَا اللَّهُمَّ بَارِكْ لَنَا فِي يَمَنِنَا قَالُوا يَا رَسُولَ اللهِ وَفِي نَجْدِنَا قَالَ اللَّهُمَّ بَارِكْ لَنَا فِي شَأْمِنَا اللَّهُمَّ بَارِكْ لَنَا فِي يَمَنِنَا قَالُوا يَا رَسُولَ اللهِ وَفِي نَجْدِنَا فَأَظُنُّهُ قَالَ فِي الثَّالِثَةِ هُنَاكَ الزَّلَازِلُ وَالْفِتَنُ وَبِهَا يَطْلُعُ قَرْنُ الشَّيْطَانِ .

7095. PRIČAO NAM JE Ishak b. Šahin Vasiti, njemu Halid, prenoseći od Bejana, ovaj od Vebere b. Abdur-Rahmana, a on od Seida b.Džubejra da je kazivao: "Pojavio se pred nama Abdullah b. Omer, te smo se ponadali da će nam ispričati koji hadis što govori o nečemu lijepom, ali nas je preduhitrio neki čovjek koji je rekao: 'Ebu-Abdur-Rahmane, ispričaj nam nešto o borbi u vrijeme smutnje, jer Uzvišeni Allah veli: 'I borite se protiv

٧٠٩٥. حَدَّثَنَا إِسْحَاقُ بْنُ شَاهِينَ الْوَاسِطِيُّ حَدَّثَنَا خَالِدٌ عَنْ بَيَانٍ عَنْ وَبَرَةَ بْنِ عَبْدِالرَّحْمَنِ عَنْ سَعِيدِ بْنِ جُبَيْرٍ قَالَ خَرَجَ عَلَيْنَا عَبْدُاللهِ بْنُ عُمَرَ فَرَجَوْنَا أَنْ يُحَدِّثَنَا حَدِيثًا حَسَنًا قَالَ فَبَادَرَنَا إِلَيْهِ رَجُلٌ فَقَالَ يَا أَبَا عَبْدِالرَّحْمَنِ حَدِّثْنَا عَنِ الْقِتَالِ فِي الْفِتْنَةِ وَاللهُ يَقُولُ (وَقَاتِلُوهُمْ حَتَّى لَا تَكُونَ فِتْنَةٌ)

---

3 Hattabi kaže da je Nedžd u pravcu istoka i stanovnicima Medine Nedžd je iračka pustinja i njeni rubovi, a ona je istočno od Medine. Riječ *en-nedžd* u osnovi znači uzvišenje, dok se za ravnu zemlju kaže *el-gavr*. Cijela Tihama spada u zaravan (*el-gavr*), a Mekka spada u Tihamu. Ibn-Hadžer nakon ovoga kaže da Nedžd nije nikakva posebna pokrajina, nego se svaka uzvišica koja slijedi ravni dio zemlje, u odnosu na tu zaravan naziva *nedžd*. (prim. M.M.)

4 Smutnje će doći s istoka ili iz pravca istoka, gdje će se pojaviti Jedžudž i Medžudž, Dedžal i gdje će nastati velika propast. Muhelleb veli: "Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, nije uputio dovu za stanovnike Istoka ne bi li se oni obeshrabrili u činjenju zla."

njih sve dok mnogoboštva ne nestane..."[1] 'Znaš li ti – majka te ne izgubila! – značenje riječi fitnet? Zaista je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, vodio borbu protiv mnogobožaca, a ulazak je u njihovu vjeru smutnja. To nipošto nije jednako vašem nastojanju da se borbom dokopate vlasti', odgovorio mu je on."

فَقَالَ هَلْ تَدْرِي مَا الْفِتْنَةُ ثَكِلَتْكَ أُمُّكَ إِنَّمَا كَانَ مُحَمَّدٌ ﷺ يُقَاتِلُ الْمُشْرِكِينَ وَكَانَ الدُّخُولُ فِي دِينِهِمْ فِتْنَةً وَلَيْسَ كَقِتَالِكُمْ عَلَى الْمُلْكِ .

O SMUTNJI KOJA UZBURKAVA KAO MORSKI VAL

باب الْفِتْنَةِ الَّتِي تَمُوجُ كَمَوْجِ الْبَحْرِ

Ibn-Ujejna prenosi od Halefa b. Havšeba da su oni, kada bi se pojavila smutnja, voljeli navoditi ove stihove. Imruul-Kajs veli:

Rat je kada nastane kao mlada
koja sa svojim nakitom trči svakom neznalici
ali kada se razgori i razbukti plamen
postaje kao starica bez muža
sijede probeharale kose
čija boja ne privlači
i koja promjenom svojom ne zove
na mirisanje i poljupce.

وَقَالَ ابْنُ عُيَيْنَةَ عَنْ خَلَفِ بْنِ حَوْشَبٍ كَانُوا يَسْتَحِبُّونَ أَنْ يَتَمَثَّلُوا بِهَذِهِ الأَبْيَاتِ عِنْدَ الْفِتَنِ قَالَ امْرُؤُ الْقَيْسِ الْحَرْبُ أَوَّلُ مَا تَكُونُ فَتِيَّةً تَسْعَى بِزِينَتِهَا لِكُلِّ جَهُولِ حَتَّى إِذَا اشْتَعَلَتْ وَشَبَّ ضِرَامُهَا وَلَّتْ عَجُوزًا غَيْرَ ذَاتِ حَلِيلِ شَمْطَاءَ يُنْكَرُ لَوْنُهَا وَتَغَيَّرَتْ مَكْرُوهَةً لِلشَّمِّ وَالتَّقْبِيلِ .

7096. PRIČAO NAM JE Umer b. Hafs b. Gijas, njemu njegov otac, prenoseći od A'meša, a on od Šekika da je kazivao:
"Dok smo jednom prilikom sjedili kod Omera, on nas je upitao: 'Je li iko od vas upamtio Vjerovjesnikove, sallallahu alejhi ve sellem, riječi koje govore o smutnji?' Tada (Huzejfa) reče: 'Čovjekovu smutnju, kad su u pitanju njegova porodica, imetak, djeca i komšije – brišu namaz i zekat te naređivanje dobra i odvraćanje od zla.' 'Ja te nisam pitao o tome', reče mu Omer, 'već sam te pitao o smutnji koja uzburkava kao morski val.' 'Nemoj ti strahovati od toga, vladaru pravovjernih', odgovori mu ovaj, 'zaista su vrata između tebe

٧٠٩٦. حَدَّثَنَا عُمَرُ بْنُ حَفْصِ بْنِ غِيَاثٍ حَدَّثَنَا أَبِي حَدَّثَنَا الأَعْمَشُ حَدَّثَنَا شَقِيقٌ سَمِعْتُ حُذَيْفَةَ يَقُولُ بَيْنَا نَحْنُ جُلُوسٌ عِنْدَ عُمَرَ إِذْ قَالَ أَيُّكُمْ يَحْفَظُ قَوْلَ النَّبِيِّ ﷺ فِي الْفِتْنَةِ قَالَ فِتْنَةُ الرَّجُلِ فِي أَهْلِهِ وَمَالِهِ وَوَلَدِهِ وَجَارِهِ تُكَفِّرُهَا الصَّلاَةُ وَالصَّدَقَةُ وَالأَمْرُ بِالْمَعْرُوفِ وَالنَّهْيُ عَنِ الْمُنْكَرِ قَالَ لَيْسَ عَنْ هَذَا أَسْأَلُكَ وَلَكِنِ الَّتِي تَمُوجُ كَمَوْجِ الْبَحْرِ قَالَ لَيْسَ عَلَيْكَ مِنْهَا بَأْسٌ يَا أَمِيرَ الْمُؤْمِنِينَ إِنَّ بَيْنَكَ وَبَيْنَهَا بَابًا مُغْلَقًا قَالَ عُمَرُ

1 El-Bekara,193. Izraz *fitnet* (smutnja, iskušenje) u ovom se ajetu odnosi na mnogoboštvo, kako je preveo i Besim Korkut.

أَيُكْسَرُ الْبَابُ أَمْ يُفْتَحُ قَالَ بَلْ يُكْسَرُ قَالَ عُمَرُ إِذًا لاَ يُغْلَقَ أَبَدًا قُلْتُ أَجَلْ قُلْنَا لِحُذَيْفَةَ أَكَانَ عُمَرُ يَعْلَمُ الْبَابَ قَالَ نَعَمْ كَمَا يَعْلَمُ أَنَّ دُونَ غَدٍ لَيْلَةً وَذَلِكَ أَنِّي حَدَّثْتُهُ حَدِيثًا لَيْسَ بِالأَغَالِيطِ فَهِبْنَا أَنْ نَسْأَلَهُ مَنِ الْبَابُ فَأَمَرْنَا مَسْرُوقًا فَسَأَلَهُ فَقَالَ مَنِ الْبَابُ قَالَ عُمَرُ.

i toga zatvorena.' 'A hoće li se ta vrata razbiti ili otvoriti?', upitao je Omer. 'Razbit će se!', odgovori Huzejfa. 'To onda znači da se ona nikada neće zatvoriti!?', reče Omer. 'Da!', odgovorio je (Huzejfa). Upitali smo (poslije toga) Huzejfu: 'Da li je Omer znao o kojim je vratima riječ?'
'Da, znao je kao što zna da poslije dana dolazi noć, kao i to da sam mu ja ispričao govor (hadis) u kojem nema grešaka.' Bojali smo se upitati koja su to vrata, te smo naredili Mesruku da ga upita, što je on i učinio rekavši: 'Koja su to vrata?'
'Omer!', odgovorio je Huzejfa."

٧٠٩٧. حَدَّثَنَا سَعِيدُ بْنُ أَبِي مَرْيَمَ أَخْبَرَنَا مُحَمَّدُ بْنُ جَعْفَرٍ عَنْ شَرِيكِ بْنِ عَبْدِاللهِ عَنْ سَعِيدِ بْنِ الْمُسَيَّبِ عَنْ أَبِي مُوسَى الأَشْعَرِيِّ قَالَ خَرَجَ النَّبِيُّ ﷺ يَوْمًا إِلَى حَائِطٍ مِنْ حَوَائِطِ الْمَدِينَةِ لِحَاجَتِهِ وَخَرَجْتُ فِي إِثْرِهِ فَلَمَّا دَخَلَ الْحَائِطَ جَلَسْتُ عَلَى بَابِهِ وَقُلْتُ لأَكُونَنَّ الْيَوْمَ بَوَّابَ النَّبِيِّ ﷺ وَلَمْ يَأْمُرْنِي فَذَهَبَ النَّبِيُّ ﷺ وَقَضَى حَاجَتَهُ وَجَلَسَ عَلَى قُفِّ الْبِئْرِ فَكَشَفَ عَنْ سَاقَيْهِ وَدَلاَّهُمَا فِي الْبِئْرِ فَجَاءَ أَبُو بَكْرٍ يَسْتَأْذِنُ عَلَيْهِ لِيَدْخُلَ فَقُلْتُ كَمَا أَنْتَ حَتَّى أَسْتَأْذِنَ لَكَ فَوَقَفَ فَجِئْتُ إِلَى النَّبِيِّ ﷺ فَقُلْتُ يَا نَبِيَّ اللهِ أَبُو بَكْرٍ يَسْتَأْذِنُ عَلَيْكَ قَالَ ائْذَنْ لَهُ وَبَشِّرْهُ بِالْجَنَّةِ فَدَخَلَ فَجَاءَ عَنْ يَمِينِ النَّبِيِّ ﷺ فَكَشَفَ عَنْ سَاقَيْهِ وَدَلاَّهُمَا فِي الْبِئْرِ فَجَاءَ عُمَرُ فَقُلْتُ كَمَا أَنْتَ حَتَّى أَسْتَأْذِنَ لَكَ فَقَالَ النَّبِيُّ ﷺ ائْذَنْ لَهُ وَبَشِّرْهُ بِالْجَنَّةِ فَجَاءَ عَنْ يَسَارِ النَّبِيِّ ﷺ فَكَشَفَ عَنْ سَاقَيْهِ فَدَلاَّهُمَا فِي الْبِئْرِ فَامْتَلأَ الْقُفُّ فَلَمْ يَكُنْ فِيهِ مَجْلِسٌ

7097. PRIČAO NAM JE Seid b. Merjem, njemu Muhammed b. Dža'fer, a ovom Šurejk b. Abdullah, prenoseći od Seida b. Musejjeba, a on od Ebu-Musaa Eš'arija da je kazivao: "Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, je izišao u jednu medinsku bašču da obavi neku svoju potrebu, a i ja sam izišao za njim. Kada je ušao u bašču, stao sam na vratima i rekao: 'Danas ću biti Vjerovjesnikov, sallallahu alejhi ve sellem, vratar, mada mi on to nije naredio.' Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, je otišao i obavio svoju potrebu, a potom sjeo na zid bunara, podigao odjeću do koljena i spustio noge u vodu. Tada je došao Ebu-Bekr i zatražio dopuštenje da uđe kod njega. Rekao sam mu da ostane na svome mjestu dok ne upitam (Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem) za dopuštenje. Otišao sam do Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, i rekao mu: 'Allahov Vjerovjesniče, Ebu-Bekr traži dopuštenje da uđe kod tebe.' 'Dopusti mu da uđe i obraduj ga Džennetom!', odgovorio mi je on. Nakon što je ušao, Ebu-Bekr je stao s Vjerovjesnikove desne strane, podigao odjeću do koljena i spustio noge u vodu. Domalo zatim došao je Omer, pa sam i njemu rekao da pričeka dok ne upitam za dopuštenje. 'Dopusti mu da uđe i obraduj ga Džennetom!', reče mi Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem. Tada je Omer ušao, stao s Vjerovjesnikove lijeve

strane, podigao odjeću do koljena i stavio noge u vodu. Zid bunara bijaše tako popunjen da više niko nije mogao sjesti. Stigao je potom Osman, pa sam i njemu rekao da pričeka dok ne upitam za dopuštenje. 'Dopusti i njemu da uđe i obraduj ga Džennetom', do kojeg se dolazi kroz iskušenja što će ga zadesiti!', reče Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem. Tako je ušao i Osman, ali nije mogao sjesti pored njih, pa je otišao na suprotnu stranu, na ivicu bunara, zadigao svoju odjeću i spustio noge u vodu. Zaželio sam da dođe i moj brat i zamolio Uzvišenog Allaha da mi ispuni tu želju." Ibn-Musejjeb veli: "Protumačio sam ovo činjenicom da su njihovi kaburi na jednom mjestu, dok je Osmanov kabur odvojen."[1]

ثُمَّ جَاءَ عُثْمَانُ فَقُلْتُ كَمَا أَنْتَ حَتَّى أَسْتَأْذِنَ لَكَ فَقَالَ النَّبِيُّ ﷺ ائْذَنْ لَهُ وَبَشِّرْهُ بِالْجَنَّةِ مَعَهَا بَلاَءٌ يُصِيبُهُ فَدَخَلَ فَلَمْ يَجِدْ مَعَهُمْ مَجْلِسًا فَتَحَوَّلَ حَتَّى جَاءَ مُقَابِلَهُمْ عَلَى شَفَةِ الْبِئْرِ فَكَشَفَ عَنْ سَاقَيْهِ ثُمَّ دَلاَّهُمَا فِي الْبِئْرِ فَجَعَلْتُ أَتَمَنَّى أَخًا لِي وَأَدْعُو اللهَ أَنْ يَأْتِيَ قَالَ ابْنُ الْمُسَيَّبِ فَتَأَوَّلْتُ ذَلِكَ قُبُورَهُمْ اجْتَمَعَتْ هَا هُنَا وَانْفَرَدَ عُثْمَانُ .

7098. PRIČAO MI JE Bišr b. Halid, njemu Muhammed b. Dža'fer, prenoseći od Šu'be, ovaj od Sulejmana, a on od Ebu-Vaila da je kazivao: "Upitali su Usamu: 'Zar nećeš razgovarati s ovim?', pa je on odgovorio: 'Već sam s njim razgovarao, ne otvarajući vrata (raspravi), jer ne želim biti prvi koji će ih otvoriti! Ja nisam od onih koji nekom čovjeku, nakon što bude postavljen za zapovjednika dvojici ljudi, kažu: 'Ti si bolji!' Nisam takav jer sam čuo Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, kad je rekao: 'Dovest će nekog čovjeka i baciti ga u vatru u kojoj će biti smrvljen kao u žrvnju što ga magarac vuče. Okružit će ga stanovnici Džehennema i reći mu: 'Čovječe, zar ti nisi naređivao da se čini dobro, a odvraćao od zla?!'
'Jesam! Naređivao sam da se čini dobro, ali sâm nisam dobro činio, i odvraćao sam od zla, ali sam zlo sâm činio!', odgovorit će on.'"[2]

٧٠٩٨. حَدَّثَنِي بِشْرُ بْنُ خَالِدٍ أَخْبَرَنَا مُحَمَّدُ بْنُ جَعْفَرٍ عَنْ شُعْبَةَ عَنْ سُلَيْمَانَ سَمِعْتُ أَبَا وَائِلٍ قَالَ قِيلَ لأُسَامَةَ أَلاَ تُكَلِّمُ هَذَا قَالَ قَدْ كَلَّمْتُهُ مَا دُونَ أَنْ أَفْتَحَ بَابًا أَكُونُ أَوَّلَ مَنْ يَفْتَحُهُ وَمَا أَنَا بِالَّذِي أَقُولُ لِرَجُلٍ بَعْدَ أَنْ يَكُونَ أَمِيرًا عَلَى رَجُلَيْنِ أَنْتَ خَيْرٌ بَعْدَ مَا سَمِعْتُ مِنْ رَسُولِ اللهِ ﷺ يَقُولُ يُجَاءُ بِرَجُلٍ فَيُطْرَحُ فِي النَّارِ فَيَطْحَنُ فِيهَا كَطَحْنِ الْحِمَارِ بِرَحَاهُ فَيُطِيفُ بِهِ أَهْلُ النَّارِ فَيَقُولُونَ أَيْ فُلاَنُ أَلَسْتَ كُنْتَ تَأْمُرُ بِالْمَعْرُوفِ وَتَنْهَى عَنِ الْمُنْكَرِ فَيَقُولُ إِنِّي كُنْتُ آمُرُ بِالْمَعْرُوفِ وَلاَ أَفْعَلُهُ وَأَنْهَى عَنِ الْمُنْكَرِ وَأَفْعَلُهُ .

---

1 Ibn-Bettal veli: "Posebno su istaknuta iskušenja Osmanova, radijallahu anhu, iako je i Omer, radijallahu anhu, bio ubijen kao i Osman. Omerova iskušenja nisu dostigla stupanj težine Osmanovih iskušenja." Ibn-Hadžer veli: "Ukratko rečeno, kušnjama koje su spomenute u vezi s Osmanom, radijallahu anhu, upućuje se na sva iskušenja koja je on, pored ubistva, pretrpio."

2 Muhelleb veli: "Oni su od Usame tražili da se obrati Osmanu, radijallahu anhu, i porazgovara s njim, jer je Usama imao posebno mjesto kod njega. S njim je trebao razgovarati o Velidu b. Ukbi, za kojeg se ustanovilo

POGLAVLJE...

باب

7099. PRIČAO NAM JE Usman b. Hejsem, njemu Avf, prenoseći od Hasana, a on od Ebu-Bekre da je govorio: "Uzvišeni mi je Allah dao da se prije Bitke kod deve okoristim jednom riječju. Kada je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, čuo da su Perzijanci na vlast postavili Kisrinu kćerku, rekao je: 'Neće uspjeti nijedan narod koji postavi ženu za svoga vladara.'"[3]

٧٠٩٩. حَدَّثَنَا عُثْمَانُ بْنُ الْهَيْثَمِ حَدَّثَنَا عَوْفٌ عَنِ الْحَسَنِ عَنْ أَبِي بَكْرَةَ قَالَ لَقَدْ نَفَعَنِي اللهُ بِكَلِمَةٍ أَيَّامَ الْجَمَلِ لَمَّا بَلَغَ النَّبِيَّ ﷺ أَنَّ فَارِسًا مَلَّكُوا ابْنَةَ كِسْرَى قَالَ لَنْ يُفْلِحَ قَوْمٌ وَلَّوْا أَمْرَهُمُ امْرَأَةً .

da je pio vino, što se i među svijetom pročulo. On je bio Osmanov, radijallahu anhu, brat po majci, a Osman ga je postavio za namjesnika. Usama im je odgovorio: 'Ja sam s njim nasamo razgovarao, ne otvarajući vrata raspravi, jer ne želim javno kritizirati jednog od imama, kako ne bi došlo do razdora.' Potom im je dao do znanja da on nikome ne laska, makar se radilo i o vladaru, ali ne želi govoriti o tome javno i na sav glas. Naveo im je slučaj čovjeka koji će biti bačen u vatru zato što je pozivao na dobro, a sam ga nije činio, i što je odvraćao od zla, a sam ga je činio. On se tako želio osloboditi njihovih optužbi da je šutio o slučaju Osmana, radijallahu anhu, i njegovog brata po majci Velida."

3 U hadisu koji od Avfa prenosi Nadr b. Šumejl Ismaili na kraju navodi i dodatak, u kome se navodi da je Ebu-Bekra još rekao: "Znao sam da skupina okupljena oko deve neće uspjeti!"
Ibn-Bettal od Muhelleba prenosi mišljenje da u Ebu-Bekrinu predanju naizgled postoji omalovažavanje Aišinog, radijallahu anha, stava i postupka. Međutim, nije tako, jer je poznato da je Ebu-Bekra slijedio Aišu, radijallahu anha, u njenom nastojanju da popravi međuljudske odnose. Opće poznato je da oni nisu željeli borbu, a kada je do nje došlo, onima koji su bili s njom nije preostalo ništa drugo nego da se u nju upuste. Ebu-Bekra nije doveo u pitanje Aišine, radijallahu anha, stavove, ali je na osnovu hadisa što ga je čuo, a u vezi sa slučajem Perzijanaca, pretpostavio da će oni koji su bili pod Aišinim, radijallahu anha, zapovjedništvom biti poraženi. Na to upućuje i činjenica da niko ne prenosi kako su se Aiša i njene pristalice protivili Alijinom, radijallahu anhu, postavljenju za halifu, niti to da su pozivali da se on svrgne s tog položaja. Jedino zbog čega su mu oni zamjerali jest, kako su vjerovali, njegova neodlučnost da kazni Osmanove, radijallahu anhu, ubice i izvrši odmazdu nad njima. S druge strane, Alija je čekao da Osmanova rodbina pokrene sudski postupak protiv njegovih ubica, i kada se tačno utvrdi ko je počinilac ubistva, neka se nad njim i izvrši odmazda. Tako je došlo do razdora. Oni pak kojima se pripisivalo ubistvo pobojali su se da se ne pronađe počinilac, te su požurili sa sijanjem nepovjerenja i smutnje koja će dovesti do rata i ubijanja. Kada se sve završilo, i kada je Alija, radijallahu anhu, pobijedio, Ebu-Bekra je i dalje smatrao kako on treba ostati po strani od svih zbivanja, mada je njegov stav bio istovjetan Aišinom, radijallahu anha, stavu – izvršiti odmazdu nad Osmanovim, radijallahu anhu, ubicama.
Ibn-Hadžer veli: "Već je u poglavlju o sukobu dvojice muslimana sabljama naveden hadis koji prenosi Ahnef i u kojem se kaže da se on želio priključiti Aliji, radijallahu anhu, i pomoći mu, ali ga je Ebu-Bekra od toga odvratio. Također je navedeno da je on bio protiv bilo kakvih sukoba i borbi, te stoga nije podržavao ni Aišinu, radijallahu anha, ni Alijinu, radijallahu anhu, stranu. Njegov je stav bio da se treba držati neutralno, kao što su se neutralno držali i Sa'd b. Ebu-Vekkas, Muhammed b. Meslema, Abdullah b. Omer i drugi. Zbog svega toga on nije učestvovao u Bici na Siffinu ni s jedne strane."
Ovaj je hadis dokaz onima koji smatraju da nije dopušteno ženi da bude sudija i donosi presude. Neki pripadnici malikijskog mezheba smatraju da je to dopušteno, dok Ibn-Džerir Taberi dopušta mogućnost da žena bude sudija, ali samo u onim slučajevima u kojima se prihvata njeno svjedočenje.

7100. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Muhammed, njemu Jahja b. Adem, a ovom Ebu-Bekr b. Ajjaš, prenoseći od Ebu-Hasina, a on od Ebu-Merjema Abdullaha b. Zijada Esedija da je kazivao: "Kada su Talha, Zubejr i Aiša otišli u Basru, Alija je u Kufu poslao Ammara b. Jasira i Hasana b. Alija. Oni su se popeli na minber tako da je Hasan b. Ali bio na gornjem, a Ammar na donjem dijelu minbera. Mi smo se okupili ispred mihraba, te sam čuo Ammara kako govori: 'Aiša je došla u Basru. Tako mi Allaha, ona je supruga vašeg Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, i na ovom i na budućem svijetu, a vas je Uzvišeni Allah iskušao kako bi se potvrdilo da li se pokoravate Njemu ili njoj!'"

٧١٠٠. حَدَّثَنَا عَبْدُاللهِ بْنُ مُحَمَّدٍ حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ آدَمَ حَدَّثَنَا أَبُو بَكْرِ بْنُ عَيَّاشٍ حَدَّثَنَا أَبُو حَصِينٍ حَدَّثَنَا أَبُو مَرْيَمَ عَبْدُاللهِ بْنُ زِيَادٍ الأَسَدِيُّ قَالَ لَمَّا سَارَ طَلْحَةُ وَالزُّبَيْرُ وَعَائِشَةُ إِلَى الْبَصْرَةِ بَعَثَ عَلِيٌّ عَمَّارَ بْنَ يَاسِرٍ وَحَسَنَ بْنَ عَلِيٍّ فَقَدِمَا عَلَيْنَا الْكُوفَةَ فَصَعِدَا الْمِنْبَرَ فَكَانَ الْحَسَنُ بْنُ عَلِيٍّ فَوْقَ الْمِنْبَرِ فِي أَعْلاَهُ وَقَامَ عَمَّارٌ أَسْفَلَ مِنَ الْحَسَنِ فَاجْتَمَعْنَا إِلَيْهِ فَسَمِعْتُ عَمَّارًا يَقُولُ إِنَّ عَائِشَةَ قَدْ سَارَتْ إِلَى الْبَصْرَةِ وَ وَاللهِ إِنَّهَا لَزَوْجَةُ نَبِيِّكُمْ ﷺ فِي الدُّنْيَا وَالآخِرَةِ وَلَكِنَّ اللهَ تَبَارَكَ وَتَعَالَى ابْتَلاَكُمْ لِيَعْلَمَ إِيَّاهُ تُطِيعُونَ أَمْ هِيَ .

7101. PRIČAO NAM JE Ebu-Nu'ajm, njemu Ibn-Ebu-Ganijja, prenoseći od Hakema, a on od Ebu-Vaila da je kazivao:

"Ammar se doista popeo na minber u Kufi i, spominjući Aišine postupke, rekao: 'Zaista je ona supruga vašeg Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, i na ovom i na budućem svijetu, i ona je vaša kušnja!'"

٧١٠١. حَدَّثَنَا أَبُو نُعَيْمٍ حَدَّثَنَا ابْنُ أَبِي غَنِيَّةَ عَنِ الْحَكَمِ عَنْ أَبِي وَائِلٍ قَامَ عَمَّارٌ عَلَى مِنْبَرِ الْكُوفَةِ فَذَكَرَ عَائِشَةَ وَذَكَرَ مَسِيرَهَا وَقَالَ إِنَّهَا زَوْجَةُ نَبِيِّكُمْ ﷺ فِي الدُّنْيَا وَالآخِرَةِ وَلَكِنَّهَا مِمَّا ابْتُلِيتُمْ .

7102, 7103, 7104. PRIČAO NAM JE Bedel b. Muhabber, njemu Šu'ba, a ovom Amr, prenoseći od Ebu-Vaila da je kazivao:

"Ebu-Musa i Ebu-Mes'ud došli su kod Ammara, nakon što ga je Alija poslao u Kufu da podigne svijet u borbu, i rekli mu: 'Otkad si primio islam, nismo kod tebe vidjeli ništa ružnije od tvoje današnje žurbe!' Na to im on odgovori: 'Otkako ste primili islam, ni ja kod vas nisam vidio ništa ružnije od vaše današnje neodlučnosti!' Potom je ogrnuo svakog od njih dvojice plaštom, pa su otišli u džamiju."

٧١٠٢-٧١٠٤. حَدَّثَنَا بَدَلُ بْنُ الْمُحَبَّرِ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ أَخْبَرَنِي عَمْرٌو سَمِعْتُ أَبَا وَائِلٍ يَقُولُ دَخَلَ أَبُو مُوسَى وَأَبُو مَسْعُودٍ عَلَى عَمَّارٍ حَيْثُ بَعَثَهُ عَلِيٌّ إِلَى أَهْلِ الْكُوفَةِ يَسْتَنْفِرُهُمْ فَقَالاَ مَا رَأَيْنَاكَ أَتَيْتَ أَمْرًا أَكْرَهَ عِنْدَنَا مِنْ إِسْرَاعِكَ فِي هَذَا الأَمْرِ مُنْذُ أَسْلَمْتَ فَقَالَ عَمَّارٌ مَا رَأَيْتُ مِنْكُمَا مُنْذُ أَسْلَمْتُمَا أَمْرًا أَكْرَهَ عِنْدِي مِنْ إِبْطَائِكُمَا عَنْ هَذَا الأَمْرِ وَكَسَاهُمَا حُلَّةً حُلَّةً ثُمَّ رَاحُوا إِلَى الْمَسْجِدِ .

7105, 7106, 7107. PRIČAO NAM JE Abdan, njemu Ebu-Hamza, a ovom A'meš, prenoseći od Šekika b. Seleme da je kazivao:
"Sjedio sam s Ebu-Mes'udom, Ebu-Musaom i Ammarom, kad je Ebu-Mes'ud rekao (Ammaru): 'Nema nijednog tvog prijatelja kome ja ne bih mogao nešto prigovoriti, samo tebi ne. Otkako si u Vjerovjesnikovu, sallallahu alejhi ve sellem, društvu, pa do danas, kod tebe nisam vidio ništa ružnije od današnje žurbe u ovome!'
'Aja, Ebu-Mes'ude, otkad ste vi u Vjerovjesnikovu, sallallahu alejhi ve sellem, društvu pa do danas, kod tebe, a ni kod ovoga tvog druga, nisam vidio ništa ružnije od vaše neodlučnosti u ovome!', odgovorio mu je Ammar. Tada Ebu-Mes'ud, koji bijaše bogat čovjek, reče (svome robu): 'Momče, daj mi dva ogrtača!' Jednim je ogrtačem ogrnuo Ebu-Musaa, a drugim Ammara.
'Idite na džuma-namaz!', rekao im je."

٧١٠٥-٧١٠٧. حَدَّثَنَا عَبْدَانُ عَنْ أَبِي حَمْزَةَ عَنِ الأَعْمَشِ عَنْ شَقِيقِ بْنِ سَلَمَةَ كُنْتُ جَالِسًا مَعَ أَبِي مَسْعُودٍ وَأَبِي مُوسَى وَعَمَّارٍ فَقَالَ أَبُو مَسْعُودٍ مَا مِنْ أَصْحَابِكَ أَحَدٌ إِلاَّ لَوْ شِئْتُ لَقُلْتُ فِيهِ غَيْرَكَ وَمَا رَأَيْتُ مِنْكَ شَيْئًا مُنْذُ صَحِبْتَ النَّبِيَّ ﷺ أَعْيَبَ عِنْدِي مِنِ اسْتِسْرَاعِكَ فِي هَذَا الأَمْرِ قَالَ عَمَّارٌ يَا أَبَا مَسْعُودٍ وَمَا رَأَيْتُ مِنْكَ وَلاَ مِنْ صَاحِبِكَ هَذَا شَيْئًا مُنْذُ صَحِبْتُمَا النَّبِيَّ ﷺ أَعْيَبَ عِنْدِي مِنْ إِبْطَائِكُمَا فِي هَذَا الأَمْرِ فَقَالَ أَبُو مَسْعُودٍ وَكَانَ مُوسِرًا يَا غُلاَمُ هَاتِ حُلَّتَيْنِ فَأَعْطَى إِحْدَاهُمَا أَبَا مُوسَى وَالأُخْرَى عَمَّارًا وَقَالَ رُوحَا فِيهِ إِلَى الْجُمُعَةِ .

O TOME KADA UZVIŠENI ALLAH KAZNI NEKI NAROD

باب إِذَا أَنْزَلَ اللَّهُ بِقَوْمٍ عَذَابًا

7108. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Usman, njemu Abdullah, a ovom Junus, prenoseći od Zuhrija, ovaj od Hamze b. Abdullaha b. Omera, a on od Ibn-Omera, radijallahu anhuma, da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Kada Allah kazni neki narod, ta kazna zadesi i sve one koji se nađu u tom narodu; a svako će biti proživljen (i nagrađen ili kažnjen) prema svojim djelima."[1]

٧١٠٨. حَدَّثَنَا عَبْدُاللهِ بْنُ عُثْمَانَ أَخْبَرَنَا عَبْدُاللهِ أَخْبَرَنَا يُونُسُ عَنِ الزُّهْرِيِّ أَخْبَرَنِي حَمْزَةُ بْنُ عَبْدِاللهِ بْنِ عُمَرَ أَنَّهُ سَمِعَ ابْنَ عُمَرَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا يَقُولُ قَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ إِذَا أَنْزَلَ اللهُ بِقَوْمٍ عَذَابًا أَصَابَ الْعَذَابُ مَنْ كَانَ فِيهِمْ ثُمَّ بُعِثُوا عَلَى أَعْمَالِهِمْ .

---

1 Ibn-Hadžer Askalani veli: "Zajednička smrt ne znači i zajedničku kaznu ili nagradu, naprotiv: svako će biti nagrađen za svoja djela shodno svojim namjerama."
Ibn-Ebu-Hamza naginje shvatanju da kaznu kojom Allah kazni jedan narod pretrpe i neki dobri članovi te zajednice, i to stoga što posustanu u zapovijedanju da se čini dobro, a kloni se zla. Oni koji naređuju dobro i odvraćaju od zla istinski su muslimani, i Uzvišeni Allah neće na njih spustiti Svoju kaznu.
Iz ovog se hadisa može zaključiti još i sljedeće:
– od nevjernika se treba udaljiti i napustiti njihovo društvo, jer boravak među njima vodi u propast;
– vjernici koji, pretrpjevši kaznu od Uzvišenog Allaha, nastradaju zajedno s nevjernicima nisu time kažnjeni, jer će patnja kroz koju su prošli omogućiti potiranje nekih njihovih grijeha.

O RIJEČIMA KOJE JE VJEROVJESNIK, SALLALLAHU ALEJHI VE SELLEM, IZGOVORIO O HASANU B. ALIJI: "ZAISTA JE OVAJ MOJ SIN PRVAK; MOŽDA ĆE ALLAH POMOĆU NJEGA IZMIRITI DVIJE SKUPINE MUSLIMANA."

باب قول النبي ﷺ للحسن بن علي إن ابني هذا لسيد ولعل الله أن يصلح به بين فئتين من المسلمين

7109. PRIČAO NAM JE Ali b. Abdullah, prenoseći od Sufjana, a on od Israila Ebu-Musaa, kojeg je (Sufjan) sreo u Kufi, a bio je došao kod Ibn-Šubrume. "Uvedi me kod Isaa[1] da ga posavjetujem!", zamolio je (Israil Ibn-Šubrumu). Izgleda da se Ibn-Šubruma pobojao za njegovu (Israilovu) sigurnost, pa to nije učinio.
Israil pripovijeda da je Hasan[2] kazivao:
"Kada su vojne jedinice pod zapovjedništvom Hasana b. Alije krenule protiv Muavije, Amr b. As rekao je Mu'aviji: 'Nijedna se jedinica neće povući sve dok se protivnička jedinica ne povuče!'
'Ko će ostati da se brine o muslimanskoj djeci?',[3] upitao je Mu'avija.
'Ja!', odgovori on. Abdullah b. Amir i Abdur-Rahman b. Semura rekli su: 'Srest ćemo se s njim i predložiti mu mirovno rješenje.'"[4]
Hasan dalje pripovijeda da je čuo Ebu-Bekrea kako priča: "Za vrijeme dok je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, držao govor, došao je Hasan (sin Alijin), pa je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: 'Ovaj je moj sin prvak; možda će Allah pomoću njega izmiriti dvije skupine muslimana.'"

٧١٠٩. حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ عَبْدِاللهِ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ حَدَّثَنَا إِسْرَائِيلُ أَبُو مُوسَى وَلَقِيتُهُ بِالْكُوفَةِ وَجَاءَ إِلَى ابْنِ شُبْرُمَةَ فَقَالَ أَدْخِلْنِي عَلَى عِيسَى فَأَعِظَهُ فَكَأَنَّ ابْنَ شُبْرُمَةَ خَافَ عَلَيْهِ فَلَمْ يَفْعَلْ قَالَ حَدَّثَنَا الْحَسَنُ قَالَ لَمَّا سَارَ الْحَسَنُ بْنُ عَلِيٍّ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا إِلَى مُعَاوِيَةَ بِالْكَتَائِبِ قَالَ عَمْرُو بْنُ الْعَاصِ لِمُعَاوِيَةَ أَرَى كَتِيبَةً لاَ تُوَلِّي حَتَّى تُدْبِرَ أُخْرَاهَا قَالَ مُعَاوِيَةُ مَنْ لِذَرَارِيِّ الْمُسْلِمِينَ فَقَالَ أَنَا فَقَالَ عَبْدُاللهِ بْنُ عَامِرٍ وَعَبْدُالرَّحْمَنِ بْنُ سَمُرَةَ نَلْقَاهُ فَنَقُولُ لَهُ الصُّلْحَ قَالَ الْحَسَنُ وَلَقَدْ سَمِعْتُ أَبَا بَكْرَةَ قَالَ بَيْنَا النَّبِيُّ ﷺ يَخْطُبُ جَاءَ الْحَسَنُ فَقَالَ النَّبِيُّ ﷺ ابْنِي هَذَا سَيِّدٌ وَلَعَلَّ اللهَ أَنْ يُصْلِحَ بِهِ بَيْنَ فِئَتَيْنِ مِنَ الْمُسْلِمِينَ .

---

1 Radi se o Isau b. Musau b. Muhammedu b. Aliju b. Abdullahu b. Abbasu, bratiću Mensurovu, namjesniku Kufe. Ibn-Šubruma nije ga odveo Isau, bojeći se za njegovu (Israilovu) sigurnost. Iz toga je Ibn-Bettal izveo zaključak da u situaciji u kojoj neko strahuje za svoju sigurnost nema obaveze pozivanja na dobro, a odvraćanja od zla.

2 Tj. Hasan Basri.

3 Tj. ako se ove dvije velike skupine muslimana međusobno sukobe i poubijaju, ko će nakon toga ostati da se brine o muslimanskoj djeci?

4 Navodi se da je postignut mirovni sporazum četrdesete ili četrdeset i prve godine. Ajni smatra da se to dogodilo četrdeset i prve, i ta je godina nazvana Godinom jedinstva.

7110. PRIČAO NAM JE Ali b. Abdullah, njemu Sufjan, a ovom Amr, prenoseći od Muhammeda b. Alija, a on od Harmele, roba Usaminog, da je kazivao: "Poslao me je Usama Aliji i rekao mi: 'On će te pitati: 'Šta je spriječilo tvoga gospodara da mi se pridruži?', pa mu odgovori: 'On ti poručuje da bi volio biti s tobom čak i da si u čeljustima lava, ali ne i u ovoj prilici!" (Kada sam mu došao) nije mi ništa dao, pa sam otišao Hasanu, Husejnu i Ibn-Džaferu, i oni su mi dali devu s tovarom."

٧١١٠. حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ عَبْدِاللهِ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ قَالَ قَالَ عَمْرٌو أَخْبَرَنِي مُحَمَّدُ بْنُ عَلِيٍّ أَنَّ حَرْمَلَةَ مَوْلَى أُسَامَةَ أَخْبَرَهُ قَالَ عَمْرٌو قَدْ رَأَيْتُ حَرْمَلَةَ قَالَ أَرْسَلَنِي أُسَامَةُ إِلَى عَلِيٍّ وَقَالَ إِنَّهُ سَيَسْأَلُكَ الآنَ فَيَقُولُ مَا خَلَّفَ صَاحِبَكَ فَقُلْ لَهُ يَقُولُ لَكَ لَوْ كُنْتَ فِي شِدْقِ الأَسَدِ لأَحْبَبْتُ أَنْ أَكُونَ مَعَكَ فِيهِ وَلَكِنَّ هَذَا أَمْرٌ لَمْ أَرَهُ فَلَمْ يُعْطِنِي شَيْئًا فَذَهَبْتُ إِلَى حَسَنٍ وَحُسَيْنٍ وَابْنِ جَعْفَرٍ فَأَوْقَرُوا لِي رَاحِلَتِي .

O TOME KADA KO U JEDNOM DRUŠTVU KAŽE JEDNO, A ONDA OTIĐE U DRUGO DRUŠTVO I REKNE SUPROTNO

بَاب إِذَا قَالَ عِنْدَ قَوْمٍ شَيْئًا ثُمَّ خَرَجَ فَقَالَ بِخِلاَفِهِ

7111. PRIČAO NAM JE Sulejman b. Harb, njemu Hammad b. Zejd, prenoseći od Ejjuba, a on od Nafija da je kazivao: "Kada su stanovnici Medine odbili priznati Jezida b. Mu'aviju za halifu,[5] Ibn-Omer sakupio je sve svoje prvake i djecu i rekao im: 'Čuo sam Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, kad je rekao: 'Svakom će varalici na Sudnjem danu biti dodijeljena zastava (kao znak prijevare).' Mi smo, prema uvjetima koje traže Uzvišeni Allah i Njegov Poslanik, ovom čovjeku dali prisegu. Ja ne znam za veću izdaju od one kada neko, prema uvjetima koje traže Allah i Njegov Poslanik, da prisegu nekome, a zatim povede rat protiv njega. Ja doista ne znam nikoga od vas ko odbije priznanje ili se ustegne od davanja prisege, a da između mene i njega neće biti jaz.'"[6]

٧١١١. حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ حَرْبٍ حَدَّثَنَا حَمَّادُ بْنُ زَيْدٍ عَنْ أَيُّوبَ عَنْ نَافِعٍ قَالَ لَمَّا خَلَعَ أَهْلُ الْمَدِينَةِ يَزِيدَ بْنَ مُعَاوِيَةَ جَمَعَ ابْنُ عُمَرَ حَشَمَهُ وَوَلَدَهُ فَقَالَ إِنِّي سَمِعْتُ النَّبِيَّ ﷺ يَقُولُ يُنْصَبُ لِكُلِّ غَادِرٍ لِوَاءٌ يَوْمَ الْقِيَامَةِ وَإِنَّا قَدْ بَايَعْنَا هَذَا الرَّجُلَ عَلَى بَيْعِ اللهِ وَرَسُولِهِ وَإِنِّي لاَ أَعْلَمُ غَدْرًا أَعْظَمَ مِنْ أَنْ يُبَايَعَ رَجُلٌ عَلَى بَيْعِ اللهِ وَرَسُولِهِ ثُمَّ يُنْصَبُ لَهُ الْقِتَالُ وَإِنِّي لاَ أَعْلَمُ أَحَدًا مِنْكُمْ خَلَعَهُ وَلاَ بَايَعَ فِي هَذَا الأَمْرِ إِلاَّ كَانَتِ الْفَيْصَلَ بَيْنِي وَبَيْنَهُ .

---

5 Prenosi se od Urve b. Zubejra da je rekao: "Kada je umro Mu'avija, Abdullah b. Zubejr iskazao je svoje neslaganje s Jezidom b. Mu'avijom, jer je ovaj uputio vojsku sastavljenu od stanovnika Šama, kojoj je za zapovjednika postavio Muslima b. Ukbu. Naredio mu je da se obračuna sa stanovnicima Medine, u kojoj je još uvijek živjelo nekoliko Muhammedovih, sallallahu alejhi ve sellem, ashaba. On je u ubijanju prevršio svaku mjeru, a kada je krenuo na Mekku, u putu ga je zadesila smrt."

6 Ibn-Hadžer veli: "Ovaj hadis upućuje na to da je pokornost imamu kojem je data prisega obavezna. Nije dopušteno iskazati mu neposlušnost, pa makar se on u svojoj vladavini ponašao i despotski. Neposlušnost se ne može iskazati samo zbog nekih grijeha."

7112. PRIČAO NAM JE Ahmed b. Junus, njemu Ebu-Šihab, prenoseći od Avfa, a on od Ebu-Minhala da je kazivao: "Za vrijeme dok su Ibn-Zijad i Mervan bili u Šamu, Ibn-Zubejr je preuzeo vlast u Mekki, a (ljudi zvani) *kurra'* (karije, tj. haridžije) u Basri. Ja sam sa svojim ocem krenuo Ebu-Berzi Eslemiju, i kad smo došli kod njega, sjeli smo u hladovinu prostorije napravljene od trske. Moj je otac otpočeo razgovor, žedno upijajući svaki njegov hadis: 'Ebu-Berza', reče on, 'vidiš li u šta je zapao svijet?' Prvo što je (Ebu-Berza) rekao bilo je: 'Nadam se Allahovoj nagradi zbog toga što sam se naljutio na neke pripadnike Kurejša. Znate, o skupino Arapa, da ste bili u bijednom stanju, malobrojni i zalutali, pa vas je Uzvišeni Allah, šaljući vam islam i Muhammeda, sallallahu alejhi ve sellem, spasio. Time ste postigli ovo što vidite, ali su ovosvjetski interesi poremetili odnose među vama. Zaista se onaj u Šamu, tako mi Allaha, ne bori ni zbog čega drugog osim ovosvjetske koristi. Tako mi Allaha, ni ovi koji se nalaze među vama ne bore se ni zbog čega drugog osim ovosvjetskih interesa. A i onaj što je u Mekki, tako mi Allaha, bori se samo radi dunjaluka.'"

٧١١٢. حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ يُونُسَ حَدَّثَنَا أَبُو شِهَابٍ عَنْ عَوْفٍ عَنْ أَبِي الْمِنْهَالِ قَالَ لَمَّا كَانَ ابْنُ زِيَادٍ وَمَرْوَانُ بِالشَّأْمِ وَوَثَبَ ابْنُ الزُّبَيْرِ بِمَكَّةَ وَوَثَبَ الْقُرَّاءُ بِالْبَصْرَةِ فَانْطَلَقْتُ مَعَ أَبِي إِلَى أَبِي بَرْزَةَ الأَسْلَمِيِّ حَتَّى دَخَلْنَا عَلَيْهِ فِي دَارِهِ وَهُوَ جَالِسٌ فِي ظِلِّ عُلِّيَّةٍ لَهُ مِنْ قَصَبٍ فَجَلَسْنَا إِلَيْهِ فَأَنْشَأَ أَبِي يَسْتَطْعِمُهُ الْحَدِيثَ فَقَالَ يَا أَبَا بَرْزَةَ أَلاَ تَرَى مَا وَقَعَ فِيهِ النَّاسُ فَأَوَّلُ شَيْءٍ سَمِعْتُهُ تَكَلَّمَ بِهِ إِنِّي احْتَسَبْتُ عِنْدَ اللهِ أَنِّي أَصْبَحْتُ سَاخِطًا عَلَى أَحْيَاءِ قُرَيْشٍ إِنَّكُمْ يَا مَعْشَرَ الْعَرَبِ كُنْتُمْ عَلَى الْحَالِ الَّذِي عَلِمْتُمْ مِنَ الذِّلَّةِ وَالْقِلَّةِ وَالضَّلاَلَةِ وَإِنَّ اللهَ أَنْقَذَكُمْ بِالإِسْلاَمِ وَبِمُحَمَّدٍ ﷺ حَتَّى بَلَغَ بِكُمْ مَا تَرَوْنَ وَهَذِهِ الدُّنْيَا الَّتِي أَفْسَدَتْ بَيْنَكُمْ إِنَّ ذَاكَ الَّذِي بِالشَّأْمِ وَاللهِ إِنْ يُقَاتِلُ إِلاَّ عَلَى الدُّنْيَا وَإِنَّ هَؤُلاَءِ الَّذِينَ بَيْنَ أَظْهُرِكُمْ وَاللهِ إِنْ يُقَاتِلُونَ إِلاَّ عَلَى الدُّنْيَا وَإِنْ ذَاكَ الَّذِي بِمَكَّةَ وَاللهِ إِنْ يُقَاتِلُ إِلاَّ عَلَى الدُّنْيَا .

7113. PRIČAO NAM JE Adem b. Ebu-Ijas, njemu Šu'ba, a ovom Vasil Ahdeb, prenoseći od Ebu-Vaila, a on od Huzejfe b. Jemana da je rekao: "Današnji su licemjeri gori od onih koji su bili u vrijeme Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem. Oni su krili svoje postupke, a ovi danas otvoreno rade."

٧١١٣. حَدَّثَنَا آدَمُ بْنُ أَبِي إِيَاسٍ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ عَنْ وَاصِلٍ الأَحْدَبِ عَنْ أَبِي وَائِلٍ عَنْ حُذَيْفَةَ بْنِ الْيَمَانِ قَالَ إِنَّ الْمُنَافِقِينَ الْيَوْمَ شَرٌّ مِنْهُمْ عَلَى عَهْدِ النَّبِيِّ ﷺ كَانُوا يَوْمَئِذٍ يُسِرُّونَ وَالْيَوْمَ يَجْهَرُونَ .

7114. PRIČAO NAM JE Hallad b. Jahja, njemu Mis'ar, a ovom Habib b. Ebu-Sabit, prenoseći od Ebu-Ša'sa'a, a on od Huzejfe da je rekao:
"U doba Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, bilo je licemjerstva, ali ovo danas – to je nevjerovanje nakon vjerovanja."

٧١١٤. حَدَّثَنَا خَلاَّدٌ حَدَّثَنَا مِسْعَرٌ عَنْ حَبِيبِ بْنِ أَبِي ثَابِتٍ عَنْ أَبِي الشَّعْثَاءِ عَنْ حُذَيْفَةَ قَالَ إِنَّمَا كَانَ النِّفَاقُ عَلَى عَهْدِ النَّبِيِّ ﷺ فَأَمَّا الْيَوْمَ فَإِنَّمَا هُوَ الْكُفْرُ بَعْدَ الإِيمَانِ .

O TOME DA NEĆE NASTUPITI SUDNJI DAN SVE DOK SE NE BUDE ZAVIDJELO MRTVIMA

باب
لا تقوم الساعة حتى يغبط أهل القبور

7115. PRIČAO NAM JE Isma'il, njemu Malik, a ovom Ebu-Zinad, prenoseći od A'redža, a on od Ebu-Hurejre da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao; "Neće nastupiti Sudnji dan sve dok čovjek, prolazeći pored nečijeg kabura, ne kaže: 'Eh, da sam ja na tvom mjestu!'"[1]

٧١١٥. حَدَّثَنَا إِسْمَاعِيلُ حَدَّثَنِي مَالِكٌ عَنْ أَبِي الزِّنَادِ عَنِ الْأَعْرَجِ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ لَا تَقُومُ السَّاعَةُ حَتَّى يَمُرَّ الرَّجُلُ بِقَبْرِ الرَّجُلِ فَيَقُولُ يَا لَيْتَنِي مَكَانَهُ .

O TOME DA ĆE DOĆI VRIJEME U KOJEM ĆE SE IBADET ČINITI KIPOVIMA

باب تغيير الزمان حتى تعبد الأوثان

7116. PRIČAO NAM JE Ebu-Jeman, njemu Šu'ajb, a ovom Zuhri, prenoseći od Seida b. Musejjeba, a on od Ebu-Hurejre, radijallahu anhu, da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Neće nastupiti Sudnji dan sve dok se žene Devsa ne poguraju svojim zadnjicama oko Zul-Halese, a Zul-Halesa je kip kojem su se klanjali u doba neznaboštva."

٧١١٦. حَدَّثَنَا أَبُو الْيَمَانِ أَخْبَرَنَا شُعَيْبٌ عَنِ الزُّهْرِيِّ قَالَ قَالَ سَعِيدُ بْنُ الْمُسَيَّبِ أَخْبَرَنِي أَبُو هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُم أَنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ قَالَ لَا تَقُومُ السَّاعَةُ حَتَّى تَضْطَرِبَ أَلَيَاتُ نِسَاءِ دَوْسٍ عَلَى ذِي الْخَلَصَةِ وَذُو الْخَلَصَةِ طَاغِيَةُ دَوْسٍ الَّتِي كَانُوا يَعْبُدُونَ فِي الْجَاهِلِيَّةِ .

7117. PRIČAO NAM JE Abdul-Aziz b. Abdullah, njemu Sulejman, a ovom Sevr, prenoseći od Ebu-Gajsa, a on od Ebu-Hurejre da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Neće nastupiti Sudnji dan sve dok se u plemenu Kahtan ne pojavi čovjek koji će svojim štapom tjerati ljude."

٧١١٧. حَدَّثَنَا عَبْدُ الْعَزِيزِ بْنُ عَبْدِ اللهِ حَدَّثَنِي سُلَيْمَانُ عَنْ ثَوْرٍ عَنْ أَبِي الْغَيْثِ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ أَنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ قَالَ لَا تَقُومُ السَّاعَةُ حَتَّى يَخْرُجَ رَجُلٌ مِنْ قَحْطَانَ يَسُوقُ النَّاسَ بِعَصَاهُ .

1 Ibn-Bettal veli: "Mrtvima će se zavidjeti i poželjet će se smrt onda kada nastupe iskušenja i kada ljudi, usljed mnoštva nevaljalština i grijeha koji će se pojaviti, budu, iz straha da ne izgube vjeru, više voljeli biti među mrtvima nego među živima."
U Ebu-Hazimovom se predanju navodi kako će se pojaviti iskušenja i nastupiti teška vremena, tako da će smrt, koja je najteže iskušenje, biti lakša od tih iskušenja, te će mnogi zaželjeti smrt.
Hakim bilježi predanje u kojem se navodi da je Ebu-Selema rekao: "Obišao sam Ebu-Hurejru kad je bio bolestan i uputio dovu: 'Stvoritelju moj, učini da Ebu-Hurejra ozdravi!', na što je on odgovorio: "Gospodaru moj, nemoj mu uslišiti dovu! A ti, Ebu-Selema, umri ako možeš umrijeti, jer, tako mi Onoga u čijoj je ruci moja duša, trenutak smrti koji dođe učenim ljudima bit će draži od suhog zlata."

O POJAVI VATRE

باب خُرُوجِ النَّارِ

Enes kaže da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Prvi je od predznaka Sudnjeg dana vatra koja će ljude tjerati od istoka prema zapadu."

وَقَالَ أَنَسٌ قَالَ النَّبِيُّ ﷺ أَوَّلُ أَشْرَاطِ السَّاعَةِ نَارٌ تَحْشُرُ النَّاسَ مِنَ الْمَشْرِقِ إِلَى الْمَغْرِبِ .

7118. PRIČAO NAM JE Ebu-Jeman, njemu Šu'ajb, a ovom Zuhri, prenoseći od Seida b. Musejjeba, a on od Ebu-Hurejre da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Neće nastupiti Sudnji dan sve dok se u Hidžazu ne pojavi vatra koja će osvjetljavati vratove deva u Busri."[1]

٧١١٨. حَدَّثَنَا أَبُو الْيَمَانِ أَخْبَرَنَا شُعَيْبٌ عَنِ الزُّهْرِيِّ قَالَ سَعِيدُ بْنُ الْمُسَيَّبِ أَخْبَرَنِي أَبُو هُرَيْرَةَ أَنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ قَالَ لاَ تَقُومُ السَّاعَةُ حَتَّى تَخْرُجَ نَارٌ مِنْ أَرْضِ الْحِجَازِ تُضِيءُ أَعْنَاقَ الإِبِلِ بِبُصْرَى .

7119. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Seid Kindi, njemu Ukba b. Halid, a ovom Ubejdullah, prenoseći od Hubejba b. Abdur-Rahmana, ovaj od svoga djeda Hafsa b. Asima, a on od Ebu-Hurejre da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Uskoro će nastupiti vrijeme kada će rijeka Eufrat otkriti riznicu zlata, ali neka onaj koji tu bude prisutan iz nje ništa ne uzima!" Ukba veli da mu je isti hadis pričao Ubejdullah, prenoseći od Ebu-Zinada, on od A'redža, ovaj od Ebu-Hurejre, a on od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem. Razlika je samo u riječima: "... otkriti brdo zlata..."

٧١١٩. حَدَّثَنَا عَبْدُ اللهِ بْنُ سَعِيدٍ الْكِنْدِيُّ حَدَّثَنَا عُقْبَةُ بْنُ خَالِدٍ حَدَّثَنَا عُبَيْدُ اللهِ عَنْ خُبَيْبِ بْنِ عَبْدِ الرَّحْمَنِ عَنْ جَدِّهِ حَفْصِ بْنِ عَاصِمٍ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ يُوشِكُ الْفُرَاتُ أَنْ يَحْسِرَ عَنْ كَنْزٍ مِنْ ذَهَبٍ فَمَنْ حَضَرَهُ فَلاَ يَأْخُذْ مِنْهُ شَيْئًا قَالَ عُقْبَةُ وَحَدَّثَنَا عُبَيْدُ اللهِ حَدَّثَنَا أَبُو الزِّنَادِ عَنِ الأَعْرَجِ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ مِثْلَهُ إِلاَّ أَنَّهُ قَالَ يَحْسِرُ عَنْ جَبَلٍ مِنْ ذَهَبٍ .

POGLAVLJE...

باب

7120. PRIČAO NAM JE Musedded, njemu Jahja, a ovom Šu'ba, prenoseći od Ma'beda, a on od Harise b. Vehba da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Udjeljujte milostinju! Zaista će doći vrijeme kada će čovjek tražiti kome će udijeliti svoju milostinju, ali neće moći naći nikoga ko bi je uzeo od njega."[2]
Musedded veli: "Harisa je brat Abdullaha b. Omera po majci, kao što kaže Ebu-Abdullah (Buhari)."

٧١٢٠. حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ حَدَّثَنَا يَحْيَى عَنْ شُعْبَةَ حَدَّثَنَا مَعْبَدٌ سَمِعْتُ حَارِثَةَ بْنَ وَهْبٍ قَالَ سَمِعْتُ رَسُولَ اللهِ ﷺ يَقُولُ تَصَدَّقُوا فَسَيَأْتِي عَلَى النَّاسِ زَمَانٌ يَمْشِي الرَّجُلُ بِصَدَقَتِهِ فَلاَ يَجِدُ مَنْ يَقْبَلُهَا قَالَ مُسَدَّدٌ حَارِثَةُ أَخُو عُبَيْدِ اللهِ بْنِ عُمَرَ لأُمِّهِ قَالَهُ أَبُو عَبْدِ اللهِ .

1 Busra je mjesto u Šamu, odnosno grad Huran koji je od Damaska udaljen oko tri dana pješačkog hoda.

2 Već se dogodilo za vrijeme Omera b. Abdul-Aziza da je neki čovjek nudio svoju imovinu u sadaku ali nije našao nikoga ko će je uzeti.

7121. PRIČAO NAM JE Ebu-Jeman, njemu Šu'ajb, a ovom Ebu-Zinad, prenoseći od Abdur-Rahmana, a on od Ebu-Hurejre da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Neće nastupiti Sudnji dan sve dok se ne sukobe dvije ogromne skupine koje će pripadati istoj vjeri, ali će se među njima odigrati velika bitka, te dok se ne pojavi blizu trideset lažova – zavodljivaca,[3] od kojih će svaki za sebe tvrditi da je poslanik. Neće nastupiti Sudnji dan sve dok se ne podigne znanje i ne učestaju zemljotresi, dok vrijeme ne počne strahovito brzo prolaziti, dok se ne pojave smutnje i ne prošire ubistva. Neće nastupiti Sudnji dan sve dok se imetak ne namnoži u tolikoj mjeri da njegovi vlasnici počnu brinuti veliku brigu kome će dati milostinju. Kada je budu nekome ponudili, ovaj će im reći: 'Ja za tim nemam nikakve potrebe!'[4]
Neće nastupiti Sudnji dan sve dok se ljudi ne počnu natjecati u podizanju građevina te dok čovjek ne prođe pored nečijeg kabura i ne uzvikne: 'Eh, da sam ja na njegovom mjestu!' Neće nastupiti Sudnji dan sve dok sunce ne iziđe sa zapada. A kada ono iziđe sa zapada, i to ljudi vide, svi će povjerovati, ali tada nikome neće koristiti to što će povjerovati ako prije toga nije vjerovao i, vjerujući, činio dobročinstvo. Doista će Sudnji dan nastupiti tako da dvojica ljudi koji budu razastrli svoju odjeću između sebe niti će je uspjeti prodati niti pokupiti. Doista će Sudnji dan nastupiti tako da čovjek koji se bude udaljavao od pomuzene deve neće uspjeti popiti mlijeko. Doista će Sudnji dan nastupiti, a čovjek će popravljati pojilište za svoju stoku, i neće je uspjeti napojiti iz njega. Doista će Sudnji dan nastupiti tako da čovjek koji bude prinio zalogaj svojim ustima neće ga uspjeti pojesti."

٧١٢١. حَدَّثَنَا أَبُو الْيَمَانِ أَخْبَرَنَا شُعَيْبٌ حَدَّثَنَا أَبُو الزِّنَادِ عَنْ عَبْدِالرَّحْمَنِ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ أَنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ قَالَ لاَ تَقُومُ السَّاعَةُ حَتَّى تَقْتَتِلَ فِئَتَانِ عَظِيمَتَانِ يَكُونُ بَيْنَهُمَا مَقْتَلَةٌ عَظِيمَةٌ دَعْوَتُهُمَا وَاحِدَةٌ وَحَتَّى يُبْعَثَ دَجَّالُونَ كَذَّابُونَ قَرِيبٌ مِنْ ثَلاَثِينَ كُلُّهُمْ يَزْعُمُ أَنَّهُ رَسُولُ اللهِ وَحَتَّى يُقْبَضَ الْعِلْمُ وَتَكْثُرَ الزَّلاَزِلُ وَيَتَقَارَبَ الزَّمَانُ وَتَظْهَرَ الْفِتَنُ وَيَكْثُرَ الْهَرْجُ وَهُوَ الْقَتْلُ وَحَتَّى يَكْثُرَ فِيكُمُ الْمَالُ فَيَفِيضَ حَتَّى يُهِمَّ رَبَّ الْمَالِ مَنْ يَقْبَلُ صَدَقَتَهُ وَحَتَّى يَعْرِضَهُ عَلَيْهِ فَيَقُولَ الَّذِي يَعْرِضُهُ عَلَيْهِ لاَ أَرَبَ لِي بِهِ وَحَتَّى يَتَطَاوَلَ النَّاسُ فِي الْبُنْيَانِ وَحَتَّى يَمُرَّ الرَّجُلُ بِقَبْرِ الرَّجُلِ فَيَقُولُ يَا لَيْتَنِي مَكَانَهُ وَحَتَّى تَطْلُعَ الشَّمْسُ مِنْ مَغْرِبِهَا فَإِذَا طَلَعَتْ وَرَآهَا النَّاسُ يَعْنِي آمَنُوا أَجْمَعُونَ فَذَلِكَ حِينَ (لاَ يَنْفَعُ نَفْسًا إِيمَانُهَا لَمْ تَكُنْ آمَنَتْ مِنْ قَبْلُ أَوْ كَسَبَتْ فِي إِيمَانِهَا خَيْرًا) وَلَتَقُومَنَّ السَّاعَةُ وَقَدْ نَشَرَ الرَّجُلاَنِ ثَوْبَهُمَا بَيْنَهُمَا فَلاَ يَتَبَايَعَانِهِ وَلاَ يَطْوِيَانِهِ وَلَتَقُومَنَّ السَّاعَةُ وَقَدِ انْصَرَفَ الرَّجُلُ بِلَبَنِ لِقْحَتِهِ فَلاَ يَطْعَمُهُ وَلَتَقُومَنَّ السَّاعَةُ وَهُوَ يُلِيطُ حَوْضَهُ فَلاَ يَسْقِي فِيهِ وَلَتَقُومَنَّ السَّاعَةُ وَقَدْ رَفَعَ أُكْلَتَهُ إِلَى فِيهِ فَلاَ يَطْعَمُهَا .

3 U hadisu je upotrijebljen izraz *dedždžalun* (pl. *dedždžal*), ali se tu ne radi o jednookom Dedžalu, nego o osobama koje će za sebe tvrditi da su poslanici i koje će pomiješati istinu s neistinom. U nekim se predanjima navodi da će ih biti trideset, u nekim da je trideset i prvi jednooki Dedžal, a u nekim, opet, da ih je dvadeset i sedam muških i četiri žene.

4 Ovim se ukazuje na ono što će se desiti kada Isa, alejhis-selam, siđe na zemlju.

O DEDŽDŽALU

باب ذِكْرِ الدَّجَّالِ

7122. PRIČAO NAM JE Museddeđ, njemu Jahja, a ovom Isma‘il, prenoseći od Kajsa, a on od Mugire b. Šu‘be da je kazivao:
“Niko nije o Dedždžalu pitao Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, ono što sam ga ja pitao. ‘Kakvu ti štetu on može nanijeti?!’, upitao me je. ‘Zaista neki govore’, rekoh, ‘da će on imati hljeba koliko brdo i vode koliko rijeka.’
‘Allah ga je učinio mnogo slabijim da bi sve to mogao imati’, reče mi on.”

٧١٢٢. حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ حَدَّثَنَا يَحْيَى حَدَّثَنَا إِسْمَاعِيلُ حَدَّثَنِي قَيْسٌ قَالَ قَالَ لِي الْمُغِيرَةُ بْنُ شُعْبَةَ مَا سَأَلَ أَحَدٌ النَّبِيَّ ﷺ عَنِ الدَّجَّالِ أَكْثَرَ مَا سَأَلْتُهُ وَإِنَّهُ قَالَ لِي مَا يَضُرُّكَ مِنْهُ قُلْتُ لِأَنَّهُمْ يَقُولُونَ إِنَّ مَعَهُ جَبَلَ خُبْزٍ وَنَهَرَ مَاءٍ قَالَ هُوَ أَهْوَنُ عَلَى اللهِ مِنْ ذَلِكَ .

7123. PRIČAO NAM JE Musa b. Isma‘il, njemu Vuhejb, a ovom Ejjub, prenoseći od Nafija, ovaj od Ibn-Omera, a on, mislim, od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, da je rekao: “On je ćorav u desno oko, a ono je ispupčeno kao zrno grožđa.”

٧١٢٣. حَدَّثَنَا مُوسَى بْنُ إِسْمَاعِيلَ حَدَّثَنَا وُهَيْبٌ حَدَّثَنَا أَيُّوبُ عَنْ نَافِعٍ عَنِ ابْنِ عُمَرَ أُرَاهُ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ أَعْوَرُ عَيْنِ الْيُمْنَى كَأَنَّهَا عِنَبَةٌ طَافِيَةٌ .

7124. PRIČAO NAM JE Sa‘d b. Hafs, njemu Šejban, a ovom Jahja, prenoseći od Ishaka b. Abdullaha b. Ebu-Talhe, a on od Enesa b. Malika da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: “Dedždžal će doći nadomak Medine: ona će se zatresti tri puta, a onda će mu ususret otići svi nevjernici i licemjeri.”

٧١٢٤. حَدَّثَنَا سَعْدُ بْنُ حَفْصٍ حَدَّثَنَا شَيْبَانُ عَنْ يَحْيَى عَنْ إِسْحَاقَ بْنِ عَبْدِاللهِ بْنِ أَبِي طَلْحَةَ عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ قَالَ قَالَ النَّبِيُّ ﷺ يَجِيءُ الدَّجَّالُ حَتَّى يَنْزِلَ فِي نَاحِيَةِ الْمَدِينَةِ ثُمَّ تَرْجُفُ الْمَدِينَةُ ثَلَاثَ رَجَفَاتٍ فَيَخْرُجُ إِلَيْهِ كُلُّ كَافِرٍ وَمُنَافِقٍ .

7125. PRIČAO NAM JE Abdul-Aziz b. Abdullah, njemu Ibrahim b. Sa‘d, a ovom njegov otac, prenoseći od svoga djeda, a on od Ebu-Bekre da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: “Medinu neće pogoditi strahote Mesiha Dedždžala. Medina će tada imati sedam kapija, a na svakoj će kapiji stajati po dva meleka.”

٧١٢٥. حَدَّثَنَا عَبْدُالْعَزِيزِ بْنُ عَبْدِاللهِ حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ سَعْدٍ عَنْ أَبِيهِ عَنْ جَدِّهِ عَنْ أَبِي بَكْرَةَ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ لَا يَدْخُلُ الْمَدِينَةَ رُعْبُ الْمَسِيحِ الدَّجَّالِ وَلَهَا يَوْمَئِذٍ سَبْعَةُ أَبْوَابٍ عَلَى كُلِّ بَابٍ مَلَكَانِ .

7126. PRIČAO NAM JE Ali b. Abdullah, njemu Muhammed b. Bišr, a ovom Mis'ar, prenoseći od Sa'da b. Ibrahima, ovaj od svoga oca, a on od Ebu-Bekre da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Medinu neće pogoditi strahote Mesiha. Ona će tada imati sedam kapija, a na svakoj će kapiji stajati po dva meleka."
Rekao je: "Ibn-Ishak prenosi od Saliha b. Ibrahima, a on od svoga oca da je kazivao: "Došao sam u Basru, pa mi je Ebu-Bekra rekao: "Ovo sam čuo od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem."

٧١٢٦. حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ عَبْدِاللهِ حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ بِشْرٍ حَدَّثَنَا مِسْعَرٌ حَدَّثَنَا سَعْدُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ عَنْ أَبِيهِ عَنْ أَبِي بَكْرَةَ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ لاَ يَدْخُلُ الْمَدِينَةَ رُعْبُ الْمَسِيحِ لَهَا يَوْمَئِذٍ سَبْعَةُ أَبْوَابٍ عَلَى كُلِّ بَابٍ مَلَكَانِ قَالَ وَقَالَ ابْنُ إِسْحَاقَ عَنْ صَالِحِ بْنِ إِبْرَاهِيمَ عَنْ أَبِيهِ قَالَ قَدِمْتُ الْبَصْرَةَ فَقَالَ لِي أَبُو بَكْرَةَ سَمِعْتُ النَّبِيَّ ﷺ بِهَذَا .

7127. PRIČAO NAM JE Abdul-Aziz b. Abdullah, njemu Ibrahim, a ovom Salih, prenoseći od Ibn-Šihaba, ovaj od Salima b. Abdullaha, a on od Abdullaha b. Omera, radijallahu anhuma, da je kazivao: "Allahov je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, ustao – a bilo je mnoštvo svijeta – pa je iskazao sve hvale i pohvale Uzvišenom Allahu, onako kako to Njemu dolikuje, a zatim spomenuo Dedždžala riječima: 'Ja vas doista upozoravam na njega! Nije bilo nijednog vjerovjesnika koji nije upozorio svoj narod na njega. Ali ja ću vama kazati ono što nijedan vjerovjesnik nije rekao svome narodu: on je ćorav (slijep u jedno oko), a Allah nije ćorav!'"

٧١٢٧. حَدَّثَنَا عَبْدُالْعَزِيزِ بْنُ عَبْدِاللهِ حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ عَنْ صَالِحٍ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ عَنْ سَالِمِ بْنِ عَبْدِاللهِ أَنَّ عَبْدَاللهِ بْنَ عُمَرَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا قَالَ قَامَ رَسُولُ اللهِ ﷺ فِي النَّاسِ فَأَثْنَى عَلَى اللهِ بِمَا هُوَ أَهْلُهُ ثُمَّ ذَكَرَ الدَّجَّالَ فَقَالَ إِنِّي لأَنْذِرُكُمُوهُ وَمَا مِنْ نَبِيٍّ إِلاَّ وَقَدْ أَنْذَرَهُ قَوْمَهُ وَلَكِنِّي سَأَقُولُ لَكُمْ فِيهِ قَوْلاً لَمْ يَقُلْهُ نَبِيٌّ لِقَوْمِهِ إِنَّهُ أَعْوَرُ وَإِنَّ اللهَ لَيْسَ بِأَعْوَرَ .

7128. PRIČAO NAM JE Jahja b. Bukejr, njemu Lejs, a ovom Ukajl, prenoseći od Ibn-Šihaba, ovaj od Salima, a on od Abdullaha b. Omera da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Spavajući jednom, usnio sam kako obilazim oko Kabe. Uto vidjeh nekog tamnoputog čovjeka duge kose s koje je kapala voda, te upitah: 'Ko je ovaj?' 'Sin Merjemin', odgovoriše mi. Osvrćući se, krenuo sam dalje, kad ugledah nekog krupnog crvenog čovjeka razbarušene kose, ćoravog (slijepog u jedno oko), koje je bilo nalik ispupčenom zrnu grožđa.
'Ovo je Dedždžal!', rekoše mi, a najsličniji mu je Ibn-Katan iz plemena Huza'a."

٧١٢٨. حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ بُكَيْرٍ حَدَّثَنَا اللَّيْثُ عَنْ عُقَيْلٍ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ عَنْ سَالِمٍ عَنْ عَبْدِاللهِ بْنِ عُمَرَ أَنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ قَالَ بَيْنَا أَنَا نَائِمٌ أَطُوفُ بِالْكَعْبَةِ فَإِذَا رَجُلٌ آدَمُ سَبْطُ الشَّعَرِ يَنْطُفُ أَوْ يُهَرَاقُ رَأْسُهُ مَاءً قُلْتُ مَنْ هَذَا قَالُوا ابْنُ مَرْيَمَ ثُمَّ ذَهَبْتُ أَلْتَفِتُ فَإِذَا رَجُلٌ جَسِيمٌ أَحْمَرُ جَعْدُ الرَّأْسِ أَعْوَرُ الْعَيْنِ كَأَنَّ عَيْنَهُ عِنَبَةٌ طَافِيَةٌ قَالُوا هَذَا الدَّجَّالُ أَقْرَبُ النَّاسِ بِهِ شَبَهًا ابْنُ قَطَنٍ رَجُلٌ مِنْ خُزَاعَةَ .

7129. PRIČAO NAM JE Abdul-Aziz b. Abdullah, njemu Ibrahim b. Sa‘d, a ovom Salih, prenoseći od Ibn-Šihaba, a on od Urve da je Aiša, radijallahu anha, rekla: “Čula sam Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, kako u namazu kod Allaha traži utočište od Dedžalovih smutnji.”

٧١٢٩. حَدَّثَنَا عَبْدُالْعَزِيزِ بْنُ عَبْدِاللهِ حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ سَعْدٍ عَنْ صَالِحٍ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ عَنْ عُرْوَةَ أَنَّ عَائِشَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهَا قَالَتْ سَمِعْتُ رَسُولَ اللهِ ﷺ يَسْتَعِيذُ فِي صَلاَتِهِ مِنْ فِتْنَةِ الدَّجَّالِ .

7130. PRIČAO NAM JE Abdan, njemu njegov otac, a ovom Šu‘ba, prenoseći od Abdul-Melika, on od Ribija, ovaj od Huzejfe, a on od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, da je rekao: “Zaista je s Dedždžalom i vatra i voda: njegova je vatra hladna voda, a njegova je voda – vatra.”
Ebu-Mes‘ud veli: “Ovo sam čuo od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem.”

٧١٣٠. حَدَّثَنَا عَبْدَانُ أَخْبَرَنِي أَبِي عَنْ شُعْبَةَ عَنْ عَبْدِالْمَلِكِ عَنْ رِبْعِيٍّ عَنْ حُذَيْفَةَ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ فِي الدَّجَّالِ إِنَّ مَعَهُ مَاءً وَنَارًا فَنَارُهُ مَاءٌ بَارِدٌ وَمَاؤُهُ نَارٌ قَالَ أَبُو مَسْعُودٍ أَنَا سَمِعْتُهُ مِنْ رَسُولِ اللهِ ﷺ .

7131. PRIČAO NAM JE Sulejman b. Harb, njemu Šu‘ba, a ovom Katada, prenoseći od Enesa, radijallahu anhu, da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
“Nije došao nijedan vjerovjesnik, a da nije upozoravao svoj narod na ćoravog lažova. Zaista je on ćorav, a vaš Gospodar nije ćorav; između njegovih je očiju napisano ‘nevjernik’ (kafir).”
U ovo poglavlje spadaju i hadisi koje od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, prenose Ebu-Hurejra i Ibn-Abbas.

٧١٣١. حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ حَرْبٍ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ عَنْ قَتَادَةَ عَنْ أَنَسٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُم قَالَ قَالَ النَّبِيُّ ﷺ مَا بُعِثَ نَبِيٌّ إِلاَّ أَنْذَرَ أُمَّتَهُ الأَعْوَرَ الْكَذَّابَ أَلاَ إِنَّهُ أَعْوَرُ وَإِنَّ رَبَّكُمْ لَيْسَ بِأَعْوَرَ وَإِنَّ بَيْنَ عَيْنَيْهِ مَكْتُوبٌ كَافِرٌ فِيهِ أَبُو هُرَيْرَةَ وَابْنُ عَبَّاسٍ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ .

O TOME DA DEDŽDŽAL NEĆE UĆI U MEDINU

باب لا يدخل الدجال المدينة

7132. PRIČAO NAM JE Ebu-Jeman, njemu Šu'ajb, a ovom Zuhri, prenoseći od Ubejdullaha b. Abdullaha b. Utbe b. Mes'uda, a on od Ebu-Seida da je kazivao: "Pripovijedajući poduži hadis o Dedždžalu, Allahov nam je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, između ostalog, rekao: 'Pojavit će se Dedždžal! Bit će mu zabranjeno hodati medinskim putevima, a pojavit će se u pustinji nadomak Medine. Do njega će otići najbolji (čovjek), ili jedan od najboljih ljudi (tog vremena), i reći mu: 'Svjedočim da si ti Dedždžal, o kojem nam je pripovijedao Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem'. Dedždžal će na to reći: 'Šta mislite: kada bih ja ubio ovog čovjeka, a zatim ga oživio, da li biste sumnjali u mene?'
'Ne!', odgovorit će. On će onda ubiti tog čovjeka, a potom ga oživiti. 'Tako mi Allaha', reći će tada ovaj, 'danas je moja spoznaja o tebi još jača nego što je bila!' Tada će ga Dedždžal htjeti ubiti, ali mu neće moći ništa učiniti."

٧١٣٢. حَدَّثَنَا أَبُو الْيَمَانِ أَخْبَرَنَا شُعَيْبٌ عَنِ الزُّهْرِيِّ أَخْبَرَنِي عُبَيْدُاللهِ بْنُ عَبْدِاللهِ بْنِ عُتْبَةَ بْنِ مَسْعُودٍ أَنَّ أَبَا سَعِيدٍ قَالَ حَدَّثَنَا رَسُولُ اللهِ ﷺ يَوْمًا حَدِيثًا طَوِيلاً عَنِ الدَّجَّالِ فَكَانَ فِيمَا يُحَدِّثُنَا بِهِ أَنَّهُ قَالَ يَأْتِي الدَّجَّالُ وَهُوَ مُحَرَّمٌ عَلَيْهِ أَنْ يَدْخُلَ نِقَابَ الْمَدِينَةِ فَيَنْزِلُ بَعْضَ السِّبَاخِ الَّتِي تَلِي الْمَدِينَةَ فَيَخْرُجُ إِلَيْهِ يَوْمَئِذٍ رَجُلٌ وَهُوَ خَيْرُ النَّاسِ أَوْ مِنْ خِيَارِ النَّاسِ فَيَقُولُ أَشْهَدُ أَنَّكَ الدَّجَّالُ الَّذِي حَدَّثَنَا رَسُولُ اللهِ ﷺ حَدِيثَهُ فَيَقُولُ الدَّجَّالُ أَرَأَيْتُمْ إِنْ قَتَلْتُ هَذَا ثُمَّ أَحْيَيْتُهُ هَلْ تَشُكُّونَ فِي الأَمْرِ فَيَقُولُونَ لاَ فَيَقْتُلُهُ ثُمَّ يُحْيِيهِ فَيَقُولُ وَاللهِ مَا كُنْتُ فِيكَ أَشَدَّ بَصِيرَةً مِنِّي الْيَوْمَ فَيُرِيدُ الدَّجَّالُ أَنْ يَقْتُلَهُ فَلاَ يُسَلَّطُ عَلَيْهِ .

7133. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Meslema, ovom Malik, a njemu Nu'ajm b. Abdullah Mudžmir, prenoseći od Ebu-Hurejre da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
"Na medinskim se putevima nalaze meleci, pa u nju neće ući ni kuga ni Dedždžal."

٧١٣٣. حَدَّثَنَا عَبْدُاللهِ بْنُ مَسْلَمَةَ عَنْ مَالِكٍ عَنْ نُعَيْمِ بْنِ عَبْدِاللهِ الْمُجْمِرِ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ عَلَى أَنْقَابِ الْمَدِينَةِ مَلاَئِكَةٌ لاَ يَدْخُلُهَا الطَّاعُونُ وَلاَ الدَّجَّالُ .

7134. PRIČAO MI JE Jahja b. Musa, njemu Jezid b. Harun, a ovom Šu'ba, prenoseći od Katade, ovaj od Enesa b. Malika, a on od Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, da je rekao:
"Do Medine će doći Dedždžal, ali kada vidi da je čuvaju meleci, neće joj se, Allahovom voljom, moći primaknuti – ni on ni kuga."

٧١٣٤. حَدَّثَنِي يَحْيَى بْنُ مُوسَى حَدَّثَنَا يَزِيدُ بْنُ هَارُونَ أَخْبَرَنَا شُعْبَةُ عَنْ قَتَادَةَ عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ الْمَدِينَةُ يَأْتِيهَا الدَّجَّالُ فَيَجِدُ الْمَلاَئِكَةَ يَحْرُسُونَهَا فَلاَ يَقْرَبُهَا الدَّجَّالُ قَالَ وَلاَ الطَّاعُونُ إِنْ شَاءَ اللهُ .

O JE'DŽUDŽU I ME'DŽUDŽU

باب يأجوج ومأجوج

7135. PRIČAO NAM JE Ebu-Jeman, a njemu Šu'ajb, prenoseći od Zuhrija...; a PRIČAO NAM JE i Isma'il, njemu njegov brat, a ovom Sulejman, prenoseći od Muhammeda b. Ebu-Atika, ovaj od Ibn-Šihaba, on od Urve b. Zubejra, ovaj od Zejnebe, kćerke Ebu-Selemine, a ona od Umm-Habibe bint Ebu-Sufjan da je kazivala:
"Zejneb bint Džahš pričala je kako je jednog dana Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, ušao kod nje uplašen, izgovarajući: 'Nema (istinskog) Boga osim Allaha! Teško Arapima od zla koje im se približilo! Danas se otvorila brana Je'džudžu i Me'džudžu, i to ovako!', reče on, praveći sa svoja dva prsta, velikim i onim do njega, krug.
'Allahov Poslaniče', upitala je Zejneb, 'zar ćemo biti uništeni, a među nama ima i dobrih ljudi?!'
'Da, kada se raširi zloba', odgovorio je on."

٧١٣٥. حَدَّثَنَا أَبُو الْيَمَانِ أَخْبَرَنَا شُعَيْبٌ عَنِ الزُّهْرِيِّ ح و حَدَّثَنَا إِسْمَاعِيلُ حَدَّثَنِي أَخِي عَنْ سُلَيْمَانَ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ أَبِي عَتِيقٍ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ عَنْ عُرْوَةَ بْنِ الزُّبَيْرِ أَنَّ زَيْنَبَ بِنْتَ أَبِي سَلَمَةَ حَدَّثَتْهُ عَنْ أُمِّ حَبِيبَةَ بِنْتِ أَبِي سُفْيَانَ عَنْ زَيْنَبَ بِنْتِ جَحْشٍ أَنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ دَخَلَ عَلَيْهَا يَوْمًا فَزِعًا يَقُولُ لاَ إِلَهَ إِلاَّ اللهُ وَيْلٌ لِلْعَرَبِ مِنْ شَرٍّ قَدِ اقْتَرَبَ فُتِحَ الْيَوْمَ مِنْ رَدْمِ يَأْجُوجَ وَمَأْجُوجَ مِثْلُ هَذِهِ وَحَلَّقَ بِإِصْبَعَيْهِ الإِبْهَامِ وَالَّتِي تَلِيهَا قَالَتْ زَيْنَبُ بِنْتُ جَحْشٍ فَقُلْتُ يَا رَسُولَ اللهِ أَفَنَهْلِكُ وَفِينَا الصَّالِحُونَ قَالَ نَعَمْ إِذَا كَثُرَ الْخُبْثُ .

7136. PRIČAO NAM JE Musa b. Isma'il, njemu Vuhejb, a ovom Ibn-Tavus, prenoseći od svoga oca, ovaj od Ebu-Hurejre, a on od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, da je rekao: "Otvorit će se brana, brana Je'džudža i Me'džudža, ovako!" (Vuhejb je pokazao prstima broj devedeset.)

٧١٣٦. حَدَّثَنَا مُوسَى بْنُ إِسْمَاعِيلَ حَدَّثَنَا وُهَيْبٌ حَدَّثَنَا ابْنُ طَاوُسٍ عَنْ أَبِيهِ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ يُفْتَحُ الرَّدْمُ رَدْمُ يَأْجُوجَ وَمَأْجُوجَ مِثْلُ هَذِهِ وَعَقَدَ وُهَيْبٌ تِسْعِينَ .

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

U ime Allaha, Svemilosnog, Samilosnog!

كِتَابُ الأَحْكَامِ

PRESUDE

O RIJEČIMA UZVIŠENOG: "... POKORAVAJTE SE ALLAHU I POKORAVAJTE SE POSLANIKU, I PREDSTAVNICIMA VAŠIM..."[1]

بَاب قَوْلِ اللَّهِ تَعَالَى (وَأَطِيعُوا اللَّهَ وَأَطِيعُوا الرَّسُولَ وَأُولِي الأَمْرِ مِنْكُمْ)

7137. PRIČAO NAM JE Abdan, njemu Abdullah, a ovom Junus, prenoseći od Zuhrija, ovaj od Ebu-Seleme b. Abdur-Rahmana, a on od Ebu-Hurejre, radijallahu anhu, da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Ko se pokorava meni – taj se pokorava i Allahu, a ko je neposlušan meni – taj je neposlušan i Allahu. Ko se pokori mome namjesniku – taj se pokorio i meni, a ko nije poslušan mome namjesniku – taj nije poslušan ni meni."

٧١٣٧. حَدَّثَنَا عَبْدَانُ أَخْبَرَنَا عَبْدُاللهِ عَنْ يُونُسَ عَنِ الزُّهْرِيِّ أَخْبَرَنِي أَبُو سَلَمَةَ بْنُ عَبْدِالرَّحْمَنِ أَنَّهُ سَمِعَ أَبَا هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ أَنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ قَالَ مَنْ أَطَاعَنِي فَقَدْ أَطَاعَ اللهَ وَمَنْ عَصَانِي فَقَدْ عَصَى اللهَ وَمَنْ أَطَاعَ أَمِيرِي فَقَدْ أَطَاعَنِي وَمَنْ عَصَى أَمِيرِي فَقَدْ عَصَانِي .

7138. PRIČAO NAM JE Isma'il, njemu Malik, a ovom Abdullah b. Dinar, prenoseći od Abdullaha b. Omera da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Zaista je svako od vas pastir, i svako će biti odgovoran za svoje stado. Vrhovni vođa, koji vodi narod, pastir je tome narodu, i odgovoran je za njega. Čovjek je pastir

٧١٣٨. حَدَّثَنَا إِسْمَاعِيلُ حَدَّثَنِي مَالِكٌ عَنْ عَبْدِاللهِ بْنِ دِينَارٍ عَنْ عَبْدِاللهِ بْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا أَنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ قَالَ أَلَا كُلُّكُمْ رَاعٍ وَكُلُّكُمْ مَسْؤُولٌ عَنْ رَعِيَّتِهِ فَالإِمَامُ الَّذِي عَلَى النَّاسِ رَاعٍ وَهُوَ مَسْؤُولٌ عَنْ رَعِيَّتِهِ وَالرَّجُلُ رَاعٍ عَلَى أَهْلِ

1 En-Nisa, 59. Osvrćući se na ovaj ajet, Tajbi veli da ponavljanje zapovjednog oblika glagola "pokoravajte se (Poslaniku)!" ukazuje na to da se obavezno bezuvjetno pokoravati i Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, za razliku od pokoravanja predstavnicima (vođama), jer uz njihovo spominjanje nije ponovljen zapovjedni oblik glagola "pokoravajte se!" To ukazuje na činjenicu da među vođama ima i onih kojima se nije obavezno pokoravati. Ukratko, u ovom se ajetu traži bezuvjetna pokornost Allahu i Njegovom Poslaniku, te vođama, ukoliko se oni pokoravaju Uzvišenom Allahu.

svojoj porodici, i odgovoran je za nju. Žena je pastir porodici svoga muža, i odgovorna je za nju. Čovjekov je sluga pastir u imetku svoga gospodara, i odgovoran je za njega. Zaista ste svi vi pastiri, i svi ste vi odgovorni za ono što vam je povjereno!"

بَيْتِهِ وَهُوَ مَسْؤُولٌ عَنْ رَعِيَّتِهِ وَالْمَرْأَةُ رَاعِيَةٌ عَلَى أَهْلِ بَيْتِ زَوْجِهَا وَوَلَدِهِ وَهِيَ مَسْؤُولَةٌ عَنْهُمْ وَعَبْدُ الرَّجُلِ رَاعٍ عَلَى مَالِ سَيِّدِهِ وَهُوَ مَسْؤُولٌ عَنْهُ أَلاَ فَكُلُّكُمْ رَاعٍ وَكُلُّكُمْ مَسْؤُولٌ عَنْ رَعِيَّتِهِ .

O TOME DA SU VOĐE IZ KUREJŠA

بَاب الأُمَرَاءُ مِنْ قُرَيْشٍ

7139. PRIČAO NAM JE Ebu-Jeman, njemu Šu'ajb, prenoseći od Zuhrija, a on od Muhammeda b. Džubejra b. Mut'ima da je kazivao:
"Kada je jedno izaslanstvo Kurejša posjetilo Mu'aviju, on je saznao da je Abdullah b. Amr pričao kako će neki kralj biti iz plemena Kahtan. To ga je rasrdilo, pa je ustao, iskazao zahvalu i pohvalu Uzvišenom Allahu, onako kako to Njemu dolikuje, a zatim rekao: 'Ja sam čuo da neki vaši ljudi pričaju kojekakve priče, priče koje nemaju osnovu niti u Allahovoj knjizi niti u predanjima od Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem. Ti su ljudi neznalice! Čuvajte se lažnih nada, koje odvode u zabludu one što ih gaje. Ja sam čuo Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, kad je rekao: 'Ovaj hilafet pripada Kurejšu sve dok se oni budu pridržavali vjere. Ko im iskaže neprijateljstvo – Allah će ga sunovratiti licem u vatru!'"
Isti hadis Nu'ajm prenosi od Ibn-Mubareka, ovaj od Ma'mera, on od Zuhrija, a ovaj od Muhammeda b. Džubejra.

٧١٣٩. حَدَّثَنَا أَبُو الْيَمَانِ أَخْبَرَنَا شُعَيْبٌ عَنِ الزُّهْرِيِّ قَالَ كَانَ مُحَمَّدُ بْنُ جُبَيْرِ بْنِ مُطْعِمٍ يُحَدِّثُ أَنَّهُ بَلَغَ مُعَاوِيَةَ وَهُوَ عِنْدَهُ فِي وَفْدٍ مِنْ قُرَيْشٍ أَنَّ عَبْدَاللهِ بْنَ عَمْرٍو يُحَدِّثُ أَنَّهُ سَيَكُونُ مَلِكٌ مِنْ قَحْطَانَ فَغَضِبَ فَقَامَ فَأَثْنَى عَلَى اللهِ بِمَا هُوَ أَهْلُهُ ثُمَّ قَالَ أَمَّا بَعْدُ فَإِنَّهُ بَلَغَنِي أَنَّ رِجَالاً مِنْكُمْ يُحَدِّثُونَ أَحَادِيثَ لَيْسَتْ فِي كِتَابِ اللهِ وَلاَ تُؤْثَرُ عَنْ رَسُولِ اللهِ ﷺ وَأُولَئِكَ جُهَّالُكُمْ فَإِيَّاكُمْ وَالأَمَانِيَّ الَّتِي تُضِلُّ أَهْلَهَا فَإِنِّي سَمِعْتُ رَسُولَ اللهِ ﷺ يَقُولُ إِنَّ هَذَا الأَمْرَ فِي قُرَيْشٍ لاَ يُعَادِيهِمْ أَحَدٌ إِلاَّ كَبَّهُ اللهُ فِي النَّارِ عَلَى وَجْهِهِ مَا أَقَامُوا الدِّينَ تَابَعَهُ نُعَيْمٌ عَنِ ابْنِ الْمُبَارَكِ عَنْ مَعْمَرٍ عَنِ الزُّهْرِيِّ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ جُبَيْرٍ .

7140. PRIČAO NAM JE Ahmed b. Junus, njemu Asim b. Muhammed, prenoseći od svoga oca, a on od Ibn-Omera da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Ovaj će hilafet ostati pripadnicima Kurejša sve dok ih budu makar dvojica."[1]

٧١٤٠. حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ يُونُسَ حَدَّثَنَا عَاصِمُ ابْنُ مُحَمَّدٍ سَمِعْتُ أَبِي يَقُولُ قَالَ ابْنُ عُمَرَ قَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ لاَ يَزَالُ هَذَا الأَمْرُ فِي قُرَيْشٍ مَا بَقِيَ مِنْهُمُ اثْنَانِ .

O NAGRADI ONOME KOJI SUDI PO *MUDROSTI* (TJ. KUR'ANU)

باب أجر من قضى بالحكمة

Uzvišeni Allah kaže: "Oni koji nisu sudili prema onome što je Allah objavio pravi su grešnici."[2]

لِقَوْلِهِ تَعَالَى (وَمَنْ لَمْ يَحْكُمْ بِمَا أَنْزَلَ اللهُ فَأُولَئِكَ هُمُ الْفَاسِقُونَ) .

7141. PRIČAO NAM JE Šihab b. Abbad, njemu Ibrahim b. Humejd, a ovom Isma'il, prenoseći od Kajsa, a on od Abdullaha da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
"Nikome nije dopušteno zavidjeti osim dvojici: čovjeku kojem je Allah dao imetak pa ga on troši na Njegovu putu, i čovjeku kome je Allah dao mudrost (općenito ili Kur'an) pa on na osnovu toga sudi i druge tome poučava."

٧١٤١. حَدَّثَنَا شِهَابُ بْنُ عَبَّادٍ حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ حُمَيْدٍ عَنْ إِسْمَاعِيلَ عَنْ قَيْسٍ عَنْ عَبْدِاللهِ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ لاَ حَسَدَ إِلاَّ فِي اثْنَتَيْنِ رَجُلٌ آتَاهُ اللهُ مَالاً فَسَلَّطَهُ عَلَى هَلَكَتِهِ فِي الْحَقِّ وَآخَرُ آتَاهُ اللهُ حِكْمَةً فَهُوَ يَقْضِي بِهَا وَيُعَلِّمُهَا .

O POKORNOSTI VOĐI AKO ON NE TRAŽI DA SE ČINI GRIJEH

باب السمع والطاعة للإمام ما لم تكن معصية

7142. PRIČAO NAM JE Musedded, njemu Jahja b. Seid, a ovom Šu'ba, prenoseći od Ebu-Tejjaha, a on od Enesa b. Malika, radijallahu anhu, da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Pokoravajte se vođi makar on bio i abesinski rob čija glava sliči suhom zrnu grožđa!"[3]

٧١٤٢. حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ سَعِيدٍ عَنْ شُعْبَةَ عَنْ أَبِي التَّيَّاحِ عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ اسْمَعُوا وَأَطِيعُوا وَإِنِ اسْتُعْمِلَ عَلَيْكُمْ عَبْدٌ حَبَشِيٌّ كَأَنَّ رَأْسَهُ زَبِيبَةٌ .

---

1 Kurtubi veli: "Ovaj hadis u obliku izjave potvrđuje da je hilafet legalan ukoliko je halifa neko iz Kurejša, sve dok postoji bilo ko od njih." Ibn-Hadžer, komentirajući Kurtubijev stav, kaže kako on drži da ovaj hadis u obliku izjave ima, ustvari, naredbodavno značenje.

2 El-Maida, 47.

3 Cjelokupni je ummet na stajalištu da hilafet ne može biti u rukama roba. Neki to tumače uzimajući u obzir njegovo stanje prije oslobađanja, ili ako ga vrhovni vođa postavi za namjesnika neke pokrajine. Hattabi veli: "Ponekad se navode primjeri koji nemaju svoju potvrdu u stvarnosti. Takav je i ovaj primjer koji ima za cilj da upečatljivo naglasi nužnost iskazivanja pokornosti vođi."

7143. PRIČAO NAM JE Sulejman b. Harb, njemu Hammad, a ovom Dža'd, prenoseći od Ebu-Redžaa, a on od Ibn-Abbasa da je Allahov Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Ko od vas u svoga vođe vidi nešto što mu se ne sviđa, neka se strpi, jer ko se god udalji od zajednice za samo jedan pedalj i umre u tom stanju – umro je kao džahilijjetskom smrću."

٧١٤٣. حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ حَرْبٍ حَدَّثَنَا حَمَّادٌ
عَنِ الْجَعْدِ عَنْ أَبِي رَجَاءٍ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ يَرْوِيهِ
قَالَ قَالَ النَّبِيُّ ﷺ مَنْ رَأَى مِنْ أَمِيرِهِ شَيْئًا فَكَرِهَهُ
فَلْيَصْبِرْ فَإِنَّهُ لَيْسَ أَحَدٌ يُفَارِقُ الْجَمَاعَةَ شِبْرًا
فَيَمُوتُ إِلاَّ مَاتَ مِيتَةً جَاهِلِيَّةً .

7144. PRIČAO NAM JE Musedded, njemu Jahja b. Seid, a ovom Ubejdullah, prenoseći od Nafija, a on od Abdullaha, radijallahu anhu, da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Musliman je dužan pokoravati se kako u onome što mu se sviđa tako i onome što mu se ne sviđa, sve dok mu se ne naredi da čini grijeh. A ako mu se naredi da čini grijeh, tada nema pokornosti!"

٧١٤٤. حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ سَعِيدٍ
عَنْ عُبَيْدِاللهِ حَدَّثَنِي نَافِعٌ عَنْ عَبْدِاللهِ رَضِيَ اللهُ
عَنْهُ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ السَّمْعُ وَالطَّاعَةُ عَلَى الْمَرْءِ
الْمُسْلِمِ فِيمَا أَحَبَّ وَكَرِهَ مَا لَمْ يُؤْمَرْ بِمَعْصِيَةٍ فَإِذَا
أُمِرَ بِمَعْصِيَةٍ فَلاَ سَمْعَ وَلاَ طَاعَةَ .

7145. PRIČAO NAM JE Umer b. Hafs b. Gijas, njemu njegov otac, a ovom A'meš, prenoseći od Sa'da b. Ubejda, ovaj od Ebu-Abdur-Rahmana, a on od Alije, radijallahu anhu, da je kazivao: "Allahov je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, poslao jednu izvidnicu i na njeno čelo postavio nekog ensariju, naredivši (ostalima) da mu budu pokorni. Ovaj se, međutim, na njih naljutio i rekao im: 'Zar Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, nije naredio da mi se pokoravate?' 'Svakako!', odgovorili su oni. 'Ja sam odlučio', reče on, 'da vi sakupite drva i zapalite vatru, a zatim da uđete u nju.' Oni su sakupili drva i zapalili vatru, ali kad htjedoše ući u nju, pogledaše jedni u druge, a onda jedan od njih reče: 'Mi smo odlučili slijediti Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, kako bismo pobjegli od vatre, pa zar da u nju uđemo?!' I dok su oni bili u takvom stanju, vatra je oslabila, a i njegove je srdžbe nestalo. To su (poslije) spomenuli Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, pa je on rekao: 'Da su tada ušli u vatru, nikada iz nje ne bi izišli! Zaista se pokorava samo u onome što je dopušteno.'"

٧١٤٥. حَدَّثَنَا عُمَرُ بْنُ حَفْصِ بْنِ غِيَاثٍ حَدَّثَنَا
أَبِي حَدَّثَنَا الأَعْمَشُ حَدَّثَنَا سَعْدُ بْنُ عُبَيْدَةَ عَنْ
أَبِي عَبْدِالرَّحْمَنِ عَنْ عَلِيٍّ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ بَعَثَ
النَّبِيُّ ﷺ سَرِيَّةً وَأَمَّرَ عَلَيْهِمْ رَجُلاً مِنَ الأَنْصَارِ
وَأَمَرَهُمْ أَنْ يُطِيعُوهُ فَغَضِبَ عَلَيْهِمْ وَقَالَ أَلَيْسَ
قَدْ أَمَرَ النَّبِيُّ ﷺ أَنْ تُطِيعُونِي قَالُوا بَلَى قَالَ
قَدْ عَزَمْتُ عَلَيْكُمْ لَمَا جَمَعْتُمْ حَطَبًا وَأَوْقَدْتُمْ
نَارًا ثُمَّ دَخَلْتُمْ فِيهَا فَجَمَعُوا حَطَبًا فَأَوْقَدُوا
نَارًا فَلَمَّا هَمُّوا بِالدُّخُولِ فَقَامَ يَنْظُرُ بَعْضُهُمْ إِلَى
بَعْضٍ قَالَ بَعْضُهُمْ إِنَّمَا تَبِعْنَا النَّبِيَّ ﷺ فِرَارًا مِنَ
النَّارِ أَفَنَدْخُلُهَا فَبَيْنَمَا هُمْ كَذَلِكَ إِذْ خَمَدَتِ النَّارُ
وَسَكَنَ غَضَبُهُ فَذُكِرَ لِلنَّبِيِّ ﷺ فَقَالَ لَوْ دَخَلُوهَا
مَا خَرَجُوا مِنْهَا أَبَدًا إِنَّمَا الطَّاعَةُ فِي الْمَعْرُوفِ .

ONOGA KO NE TRAŽI VLAST ALLAH ĆE U NJOJ POMOĆI (AKO JE IPAK DOBIJE)

باب مَنْ لَمْ يَسْأَلِ الإمارةَ أعانَهُ اللَّهُ عليها

7146. PRIČAO NAM JE Hadždžadž b. Minhal, njemu Džerir b. Hazim, a ovom Hasan, prenoseći od Abdur-Rahmana b. Semure (da je kazivao): "Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, mi je rekao: 'Abdur-Rahmane, sine Semurin, ne traži vlast, jer ako je na svoje traženje dobiješ, predat ćeš joj se (i neće ti se pomoći), a ako je dobiješ, ne tražeći je, bit ćeš potpomognut u njoj. Ako se zakuneš, a onda vidiš da je nešto drugo bolje od toga, iskupi se za svoju prekršenu zakletvu i uradi ono u čemu je veće dobro.'"

٧١٤٦. حَدَّثَنَا حَجَّاجُ بْنُ مِنْهَالٍ حَدَّثَنَا جَرِيرُ بْنُ حَازِمٍ عَنِ الْحَسَنِ عَنْ عَبْدِالرَّحْمَنِ بْنِ سَمُرَةَ قَالَ قَالَ لِي النَّبِيُّ ﷺ يَا عَبْدَالرَّحْمَنِ بْنَ سَمُرَةَ لاَ تَسْأَلِ الإِمَارَةَ فَإِنَّكَ إِنْ أُعْطِيتَهَا عَنْ مَسْأَلَةٍ وُكِلْتَ إِلَيْهَا وَإِنْ أُعْطِيتَهَا عَنْ غَيْرِ مَسْأَلَةٍ أُعِنْتَ عَلَيْهَا وَإِذَا حَلَفْتَ عَلَى يَمِينٍ فَرَأَيْتَ غَيْرَهَا خَيْرًا مِنْهَا فَكَفِّرْ عَنْ يَمِينِكَ وَأْتِ الَّذِي هُوَ خَيْرٌ .

O TOME DA ĆE ONAJ KOJI TRAŽI VLAST BITI PREPUŠTEN SAM SEBI

باب مَنْ سَأَلَ الإمارةَ وُكِلَ إليها

7147. PRIČAO NAM JE Ebu-Ma'mer, njemu Abdul-Varis, a ovom Junus, prenoseći od Hasana, ovaj od Abdur-Rahmana b. Semure (da je kazivao): "Allahov mi je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: 'Abdur-Rahmane, sine Semurin, ne traži vlast, jer ako je na svoje traženje dobiješ, predat ćeš joj se (i neće ti se pomoći), a ako je dobiješ, ne tražeći je, bit ćeš potpomognut u njoj. Ako se zakuneš, a onda vidiš da je nešto drugo bolje od toga, uradi ono što je bolje, a za svoju se prekršenu zakletvu iskupi.'"[1]

٧١٤٧. حَدَّثَنَا أَبُو مَعْمَرٍ حَدَّثَنَا عَبْدُالْوَارِثِ حَدَّثَنَا يُونُسُ عَنِ الْحَسَنِ قَالَ حَدَّثَنِي عَبْدُالرَّحْمَنِ بْنُ سَمُرَةَ قَالَ قَالَ لِي رَسُولُ اللهِ ﷺ يَا عَبْدَالرَّحْمَنِ بْنَ سَمُرَةَ لاَ تَسْأَلِ الإِمَارَةَ فَإِنْ أُعْطِيتَهَا عَنْ مَسْأَلَةٍ وُكِلْتَ إِلَيْهَا وَإِنْ أُعْطِيتَهَا عَنْ غَيْرِ مَسْأَلَةٍ أُعِنْتَ عَلَيْهَا وَإِذَا حَلَفْتَ عَلَى يَمِينٍ فَرَأَيْتَ غَيْرَهَا خَيْرًا مِنْهَا فَأْتِ الَّذِي هُوَ خَيْرٌ وَكَفِّرْ عَنْ يَمِينِكَ .

1 Na temelju ovog hadisa zaključuje se kako je pokuđeno tražiti vlast, u što spada i traženje vlastitog postavljenja na položaj sudije.

O TOME DA JE TEŽNJA ZA VLAŠĆU POKUĐENA

باب ما يُكْرَهُ مِنَ الْحِرْصِ عَلَى الإِمَارَةِ

7148. PRIČAO NAM JE Ahmed b. Junus, njemu Ibn-Ebu-Zi'b, prenoseći od Seida Makburija, a on od Ebu-Hurejre da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Vi ćete mnogo težiti za vlašću, a ona će na Sudnjem danu biti kajanje.[1] Divna li je dojilja, a ružna li je ona koja odbija dijete od dojenja!"[2] Isti ovakav hadis Muhammed b. Beššar prenosi od Abdullaha b. Humrana, ovaj od Abdul-Hamida b. Dža'fera, on od Seida Makburija, ovaj od Umera b. Hakema, a on od Ebu-Hurejre.

٧١٤٨. حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ يُونُسَ حَدَّثَنَا ابْنُ أَبِي ذِئْبٍ عَنْ سَعِيدٍ الْمَقْبُرِيِّ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ إِنَّكُمْ سَتَحْرِصُونَ عَلَى الإِمَارَةِ وَسَتَكُونُ نَدَامَةً يَوْمَ الْقِيَامَةِ فَنِعْمَ الْمُرْضِعَةُ وَبِئْسَتِ الْفَاطِمَةُ وَقَالَ مُحَمَّدُ بْنُ بَشَّارٍ حَدَّثَنَا عَبْدُاللهِ بْنُ حُمْرَانَ حَدَّثَنَا عَبْدُالْحَمِيدِ بْنُ جَعْفَرٍ عَنْ سَعِيدٍ الْمَقْبُرِيِّ عَنْ عُمَرَ بْنِ الْحَكَمِ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ قَوْلَهُ .

7149. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Ala', njemu Ebu-Usama, a ovom Burejd, prenoseći od Ebu-Burde, a on od Ebu-Musaa, radijallahu anhu, da je kazivao: "Ušao sam kod Allahovog Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, zajedno s još dvojicom ljudi iz moga plemena, pa je jedan od njih rekao: 'Allahov Poslaniče, postavi nas za namjesnike!', a i drugi je ponovio iste te riječi. 'Mi ne dajemo vlast onome koji je traži i žudi za njom!', odgovori im Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem."

٧١٤٩. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ الْعَلاَءِ حَدَّثَنَا أَبُو أُسَامَةَ عَنْ بُرَيْدٍ عَنْ أَبِي بُرْدَةَ عَنْ أَبِي مُوسَى رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ دَخَلْتُ عَلَى النَّبِيِّ ﷺ أَنَا وَرَجُلاَنِ مِنْ قَوْمِي فَقَالَ أَحَدُ الرَّجُلَيْنِ أَمِّرْنَا يَا رَسُولَ اللهِ وَقَالَ الآخَرُ مِثْلَهُ فَقَالَ إِنَّا لاَ نُوَلِّي هَذَا مَنْ سَأَلَهُ وَلاَ مَنْ حَرَصَ عَلَيْهِ .

---

1 Ove se riječi odnose na one koji su na vlasti, a ne rade onako kako treba. Muslim bilježi hadis u kojem se navodi da je Ebu-Zerr upitao Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem: "Zar me nećeš, Allahov Poslaniče, postaviti za namjesnika?" – "Ti si slabašan", odgovorio mu je on, "a vlast je veliki emanet i velika odgovornost. Na Sudnjem je danu ona poniženje i kajanje, samo ne za one koji su je zaslužili i odgovorno vršili." Nevevi veli: "Treba izbjeći davanje vlasti osobi koja neće moći iznijeti breme što ga vlast sa sobom nosi. Onome koji nije zaslužan i nije u stanju izvršiti sve ono što vlast zahtijeva ostat će na Sudnjem danu samo kajanje i dobit će ono što je zaslužio. Ali onaj koji zasluži vlast i breme vlasti ponese kako treba, pošteno vršeći svoju funkciju, imat će na Sudnjem danu veliku nagradu, kao što se to jasno vidi iz hadisa koji o tome govore. Zbog ogromne odgovornosti koju vlast sa sobom nosi mnogi velikani u bogatoj povijesti islama nisu se htjeli prihvatiti vlasti."

2 Za riječi: "Divna li je dojilja, a ružna li je ona koja odbija dijete od dojenja!" – Kermani veli da znače: početak je vladavine lijep, kao što je djetetu lijepo dok doji, ali je završetak ružan, kao što je djetetu ružno kada prestane dojiti. Početak vladavine povezan je sa stjecanjem ugleda i bogatstva te sa svakojakim uživanjima, ali je njen završetak povezan s iskušenjima, smjenama, atentatima i sl.
Davudi veli da se prvi dio ove izreke odnosi na ovaj svijet, a drugi na budući, kada će se za vladavinu morati polagati računi pred Uzvišenim Allahom.

O ONOME KOME BUDE DATA UPRAVA NAD NEKIM NARODOM, ALI GA ON NE BUDE ISKRENO SAVJETOVAO (I PRAVEDNO VLADAO)

7150. PRIČAO NAM JE Ebu-Nu'ajm, a njemu Ebu-Ešheb, prenoseći od Hasana (da je kazivao): "Ubejdullah b. Zijad obišao je bolesnog Ma'kila b. Jesara pred njegovu smrt, pa mu je Ma'kil rekao: 'Ispričat ću ti jedan hadis što sam ga čuo od Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem: 'Kojem god (Allahovom) robu, Allah dadne upravu nad nekim podanicima, pa ne bude nad njima bdio iskrenim savjetom (i ne bude pravedno vladao) – taj neće osjetiti džennetskog mirisa', rekao je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem.'"

7151. PRIČAO NAM JE Ishak b. Mensur, prenoseći od Husejna Džu'fija da je Zaida kazivao – a to je spomenuo i Hišam – prenoseći od Hasana da je rekao:
"Došli smo obići Ma'kila b. Jesara u bolesti, pa je došao i Ubejdullah, kome je Ma'kil rekao: 'Ispričat ću ti hadis što sam ga čuo od Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem: 'Kojem se god namjesniku da uprava nad muslimanima, pa umre iznevjerivši ih – Allah mu neće dopustiti ulazak u Džennet', rekao je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem.'"

باب
مَنِ اسْتُرْعِيَ رَعِيَّةً فَلَمْ يَنْصَحْ

٧١٥٠. حَدَّثَنَا أَبُو نُعَيْمٍ حَدَّثَنَا أَبُو الأَشْهَبِ عَنِ الْحَسَنِ أَنَّ عُبَيْدَاللهِ بْنَ زِيَادٍ عَادَ مَعْقِلَ بْنَ يَسَارٍ فِي مَرَضِهِ الَّذِي مَاتَ فِيهِ فَقَالَ لَهُ مَعْقِلٌ إِنِّي مُحَدِّثُكَ حَدِيثًا سَمِعْتُهُ مِنْ رَسُولِ اللهِ ﷺ سَمِعْتُ النَّبِيَّ ﷺ يَقُولُ مَا مِنْ عَبْدٍ اسْتَرْعَاهُ اللهُ رَعِيَّةً فَلَمْ يَحُطْهَا بِنَصِيحَةٍ إِلاَّ لَمْ يَجِدْ رَائِحَةَ الْجَنَّةِ .

٧١٥١. حَدَّثَنَا إِسْحَاقُ بْنُ مَنْصُورٍ أَخْبَرَنَا حُسَيْنٌ الْجُعْفِيُّ قَالَ زَائِدَةُ ذَكَرَهُ عَنْ هِشَامٍ عَنِ الْحَسَنِ قَالَ أَتَيْنَا مَعْقِلَ بْنَ يَسَارٍ نَعُودُهُ فَدَخَلَ عَلَيْنَا عُبَيْدُاللهِ فَقَالَ لَهُ مَعْقِلٌ أُحَدِّثُكَ حَدِيثًا سَمِعْتُهُ مِنْ رَسُولِ اللهِ ﷺ فَقَالَ مَا مِنْ وَالٍ يَلِي رَعِيَّةً مِنَ الْمُسْلِمِينَ فَيَمُوتُ وَهُوَ غَاشٌّ لَهُمْ إِلاَّ حَرَّمَ اللهُ عَلَيْهِ الْجَنَّةَ .

O TOME DA ĆE ALLAH OTEŽATI ONOME KOJI OTEŽAVA DRUGIMA

باب من شاق شق الله عليه

7152. PRIČAO NAM JE Ishak Vasiti, njemu Halid, prenoseći od Džurejrija da je Tarif Ebu-Temima kazivao: "Prisustvovao sam jednom skupu kojem su prisustvovali i Safvan, Džundub te njegovi drugovi. On (Džundub) im je davao neke savjete, pa su oni upitali: 'Jesi li ti išta o tome čuo od Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem?' 'Čuo sam ga', odgovori on, 'kad je rekao: 'Ko god nešto radi da bi se o njemu čulo – Uzvišeni će Allah na Sudnjem danu iznijeti to na vidjelo. Ko drugima otežava – Allah će njemu otežati na Sudnjem danu!' 'Posavjetuj nas!', rekoše oni, a on nastavi: 'Ko je u stanju jesti samo ono što je dobro neka to i čini, jer prvo što će kod čovjeka istruhnuti jeste stomak. Ko je u stanju spriječiti da se, zbog šake prolivene krvi, između njega i Dženneta postavi pregrada neka to i učini!'"
Rekao je (Firebri): – Pitao sam Ebu-Abdullaha (Buharija): "Ko je rekao: 'Čuo sam Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem...' Džundub?!" "Da, Džundub", odgovorio je.

٧١٥٢. حَدَّثَنَا إِسْحَاقُ الْوَاسِطِيُّ حَدَّثَنَا خَالِدٌ عَنِ الْجُرَيْرِيِّ عَنْ طَرِيفٍ أَبِي تَمِيمَةَ قَالَ شَهِدْتُ صَفْوَانَ وَجُنْدَبًا وَأَصْحَابَهُ وَهُوَ يُوصِيهِمْ فَقَالُوا هَلْ سَمِعْتَ مِنْ رَسُولِ اللهِ ﷺ شَيْئًا قَالَ سَمِعْتُهُ يَقُولُ مَنْ سَمَّعَ سَمَّعَ اللهُ بِهِ يَوْمَ الْقِيَامَةِ قَالَ وَمَنْ يُشَاقِقْ يَشْقُقِ اللهُ عَلَيْهِ يَوْمَ الْقِيَامَةِ فَقَالُوا أَوْصِنَا فَقَالَ إِنَّ أَوَّلَ مَا يُنْتِنُ مِنَ الإِنْسَانِ بَطْنُهُ فَمَنِ اسْتَطَاعَ أَنْ لاَ يَأْكُلَ إِلاَّ طَيِّبًا فَلْيَفْعَلْ وَمَنِ اسْتَطَاعَ أَنْ لاَ يُحَالَ بَيْنَهُ وَبَيْنَ الْجَنَّةِ بِمِلْءِ كَفِّهِ مِنْ دَمٍ أَهْرَاقَهُ فَلْيَفْعَلْ قُلْتُ لأَبِي عَبْدِاللهِ مَنْ يَقُولُ سَمِعْتُ رَسُولَ اللهِ ﷺ جُنْدَبٌ قَالَ نَعَمْ جُنْدَبٌ .

O DONOŠENJU PRESUDE I IZDAVANJU FETVE NA PUTU

باب القضاء والفتيا في الطريق

Jahja b. Ja'mer donio je presudu na putu, a Ša'bi na pragu svoje kuće.

وَقَضَى يَحْيَى بْنُ يَعْمَرَ فِي الطَّرِيقِ وَقَضَى الشَّعْبِيُّ عَلَى بَابِ دَارِهِ .

7153. PRIČAO NAM JE Usman b. Ebu-Šejba, njemu Džerir, a ovom Mensur, prenoseći od Salima b. Ebu-Dža'da, a on od Enesa b. Malika, radijallahu anhu, da je kazivao: "Jednom dok sam iz džamije izlazio s Allahovim Poslanikom, sallallahu alejhi ve sellem, zaustavio nas je na vratima neki čovjek i upitao: 'Allahov Poslaniče, kada će doći Sudnji

٧١٥٣. حَدَّثَنَا عُثْمَانُ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ حَدَّثَنَا جَرِيرٌ عَنْ مَنْصُورٍ عَنْ سَالِمِ بْنِ أَبِي الْجَعْدِ حَدَّثَنَا أَنَسُ بْنُ مَالِكٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ بَيْنَمَا أَنَا وَالنَّبِيُّ ﷺ خَارِجَانِ مِنَ الْمَسْجِدِ فَلَقِيَنَا رَجُلٌ عِنْدَ

dan?' 'A kako si se za njega pripremio?', upita ga Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem. Izgleda da je ovaj čovjek bio zatečen, pa reče: 'Allahov Poslaniče, ja nisam za njega pripremio mnogo posta, namaza ili milostinje, ali ja volim Uzvišenog Allaha i Njegova Poslanika!'
'Ti si s onim koga voliš!', odgovori mu Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem."

سُدَّةِ الْمَسْجِدِ فَقَالَ يَا رَسُولَ اللهِ مَتَى السَّاعَةُ قَالَ النَّبِيُّ ﷺ مَا أَعْدَدْتَ لَهَا فَكَأَنَّ الرَّجُلَ اسْتَكَانَ ثُمَّ قَالَ يَا رَسُولَ اللهِ مَا أَعْدَدْتُ لَهَا كَبِيرَ صِيَامٍ وَلاَ صَلاَةٍ وَلاَ صَدَقَةٍ وَلَكِنِّي أُحِبُّ اللهَ وَرَسُولَهُ قَالَ أَنْتَ مَعَ مَنْ أَحْبَبْتَ .

O TOME DA VJEROVJESNIK, SALLALLAHU ALEJHI VE SELLEM, NIJE IMAO VRATARA

باب مَا ذُكِرَ أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ لَمْ يَكُنْ لَهُ بَوَّابٌ

7154. PRIČAO NAM JE Ishak b. Mensur, njemu Abdus-Samed, a ovom Šu'ba, prenoseći od Sabita Bunanija da je kazivao: "Enes b. Malik upitao je neku svoju rodicu: 'Poznaješ li tu i tu ženu?'
'Da', odgovorila je ona. 'Allahov je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem', reče on 'prošao jednom pored nje, dok je ona kod kabura plakala, i rekao joj: 'Boj se Allaha i strpi se!' 'Udalji se od mene', reče mu ona, 'tebe nije zadesilo ono što je zadesilo mene!' Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, je prošao pored nje i udaljio se. Naišao je potom neki drugi čovjek pored nje i upitao je: 'Šta ti je rekao Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem?'
'Nisam znala da je to bio on', odgovorila je ona. 'Zaista je to bio Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem', reče on. Nakon toga ona je otišla do njegovih vrata, ali na njima nije našla vratara,[1] pa je povikala: 'Allahov Poslaniče, tako mi Allaha, nisam znala da si ono bio ti!'
'Zaista se strpljivost pokazuje kod prvog udarca!', odgovori joj on."

٧١٥٤. حَدَّثَنَا إِسْحَاقُ بْنُ مَنْصُورٍ أَخْبَرَنَا عَبْدُالصَّمَدِ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ حَدَّثَنَا ثَابِتٌ الْبُنَانِيُّ قَالَ سَمِعْتُ أَنَسَ بْنَ مَالِكٍ يَقُولُ لاِمْرَأَةٍ مِنْ أَهْلِهِ تَعْرِفِينَ فُلاَنَةَ قَالَتْ نَعَمْ قَالَ فَإِنَّ النَّبِيَّ ﷺ مَرَّ بِهَا وَهِيَ تَبْكِي عِنْدَ قَبْرٍ فَقَالَ اتَّقِي اللهَ وَاصْبِرِي فَقَالَتْ إِلَيْكَ عَنِّي فَإِنَّكَ خِلْوٌ مِنْ مُصِيبَتِي قَالَ فَجَاوَزَهَا وَمَضَى فَمَرَّ بِهَا رَجُلٌ فَقَالَ مَا قَالَ لَكِ رَسُولُ اللهِ ﷺ قَالَتْ مَا عَرَفْتُهُ قَالَ إِنَّهُ لَرَسُولُ اللهِ ﷺ قَالَ فَجَاءَتْ إِلَى بَابِهِ فَلَمْ تَجِدْ عَلَيْهِ بَوَّابًا فَقَالَتْ يَا رَسُولَ اللهِ وَاللهِ مَا عَرَفْتُكَ فَقَالَ النَّبِيُّ ﷺ إِنَّ الصَّبْرَ عِنْدَ أَوَّلِ صَدْمَةٍ .

1 Tirmizi i Ebu-Davud bilježe hadis, koji prenosi Ebu-Merjem Esedi, a u njemu stoji da je on rekao Muaviji: "Čuo sam Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, kad je rekao: 'Od onoga koji, Allahovom voljom, upravlja ljudima, ali se počne kriti od njih kako bi izbjegao rješavanje nekih njihovih potreba, Allah će se sakriti na Sudnjem danu.'"

O TOME DA NAMJESNIK BEZ SAVJETOVANJA S VRHOVNIM VOĐOM MOŽE IZREĆI SMRTNU PRESUDU OSOBI KOJA JE TO ZASLUŽILA

باب الْحَاكِمِ يَحْكُمُ بِالْقَتْلِ عَلَى مَنْ وَجَبَ عَلَيْهِ دُونَ الإِمَامِ الَّذِي فَوْقَهُ

7155. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Halid Zuhli, a njemu Muhammed b. Abdullah Ensari, prenoseći od svoga oca, ovaj od Sumame, a on od Enesa b. Malika da je rekao:
"Kajs b. Sa'd bio je u odnosu na Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, kao šef policije u odnosu na vladara."

٧١٥٥. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ خَالِدٍ الذُّهْلِيُّ حَدَّثَنَا الأَنْصَارِيُّ مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِاللهِ قَالَ حَدَّثَنِي أَبِي عَنْ ثُمَامَةَ عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ قَالَ إِنَّ قَيْسَ بْنَ سَعْدٍ كَانَ يَكُونُ بَيْنَ يَدَيِ النَّبِيِّ ﷺ بِمَنْزِلَةِ صَاحِبِ الشُّرَطِ مِنَ الأَمِيرِ.

7156. PRIČAO NAM JE Musedded, njemu Jahja, tj. Kattan, a ovom Kurra b. Halid, prenoseći od Humejda b. Hilala, a on od Ebu-Burde (da je rekao):
"Kazivao je Ebu-Musa da ga je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, poslao (u Jemen), a za njim je spremio Mu'aza."

٧١٥٦. حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ حَدَّثَنَا يَحْيَى هُوَ الْقَطَّانُ عَنْ قُرَّةَ بْنِ خَالِدٍ حَدَّثَنِي حُمَيْدُ بْنُ هِلاَلٍ حَدَّثَنَا أَبُو بُرْدَةَ عَنْ أَبِي مُوسَى أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ بَعَثَهُ وَأَتْبَعَهُ بِمُعَاذٍ.

7157. PRIČAO MI JE Abdullah b. Sabah, njemu Mahbub b. Hasan, a ovom Halid, prenoseći od Humejda b. Hilala, ovaj od Ebu-Burde, a on od Ebu-Musaa (da je kazivao):
"Neki je čovjek primio islam, da bi potom prihvatio židovstvo. Tog je čovjeka, kada je došao Ebu-Musau, vidio Mu'az b. Džebel.
'Šta je s ovim čovjekom?', upitao je.
'Bio je primio islam, ali je potom prihvatio židovstvo', odgovorio je Ebu-Musa.
'Neću sjesti sve dok se ovaj čovjek ne pogubi; takva je Allahova odredba i odredba Njegova Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem!', reče na to Mu'az."

٧١٥٧. حَدَّثَنِي عَبْدُاللهِ بْنُ الصَّبَّاحِ حَدَّثَنَا مَحْبُوبُ بْنُ الْحَسَنِ حَدَّثَنَا خَالِدٌ عَنْ حُمَيْدِ بْنِ هِلاَلٍ عَنْ أَبِي بُرْدَةَ عَنْ أَبِي مُوسَى أَنَّ رَجُلاً أَسْلَمَ ثُمَّ تَهَوَّدَ فَأَتَى مُعَاذُ بْنُ جَبَلٍ وَهُوَ عِنْدَ أَبِي مُوسَى فَقَالَ مَا لِهَذَا قَالَ أَسْلَمَ ثُمَّ تَهَوَّدَ قَالَ لاَ أَجْلِسُ حَتَّى أَقْتُلَهُ قَضَاءُ اللهِ وَرَسُولِهِ ﷺ.

O TOME DA LI KADIJA (SUDIJA) U SRDŽBI MOŽE DONOSITI PRESUDE ILI MUFTIJA FETVE

باب
هلْ يقْضِي الْقاضِي اوْ يُفْتِي وهُو غضْبانُ

7158. PRIČAO NAM JE Adem, njemu Šu'ba, a ovom Abdul-Melik b. Umejr, prenoseći od Abdur-Rahmana b. Ebu-Bekre da je kazivao: "Ebu-Bekra svome je sinu, koji je bio u Sidžistanu, pisao: 'Ne donosi presudu dvojici ljudi koji se spore u srdžbi, jer sam ja čuo Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, kad je rekao: 'Neka nijedan vladar (sudija) dok je u srdžbi ne donosi presudu dvojici parničara', (stajalo je u pismu)."[1]

٧١٥٨. حَدَّثَنَا آدَمُ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ حَدَّثَنَا عَبْدُالْمَلِكِ بْنُ عُمَيْرٍ سَمِعْتُ عَبْدَالرَّحْمَنِ بْنَ أَبِي بَكْرَةَ قَالَ كَتَبَ أَبُو بَكْرَةَ إِلَى ابْنِهِ وَكَانَ بِسِجِسْتَانَ بِأَنْ لاَ تَقْضِيَ بَيْنَ اثْنَيْنِ وَأَنْتَ غَضْبَانُ فَإِنِّي سَمِعْتُ النَّبِيَّ ﷺ يَقُولُ لاَ يَقْضِيَنَّ حَكَمٌ بَيْنَ اثْنَيْنِ وَهُوَ غَضْبَانُ .

7159. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Mukatil, njemu Abdullah, a ovom Isma'il b. Ebu-Halid, prenoseći od Kajsa b. Ebu-Hazima, a on od Ebu-Mesuda Ensarija da je kazivao: "Neki je čovjek došao Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, i rekao mu: 'Allahov Poslaniče, ja ne prisustvujem sabah-namazu zbog tog i tog imama, koji odulji s namazom!' Nikada nisam vidio Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, da se više naljutio dok je govorio kao toga dana.
'O ljudi', rekao je, 'zaista neki svojim postupcima odvraćaju ljude od džemata. Ko od vas bude klanjao kao imam neka ne dulji, jer među vama se nalaze stari, nemoćni i oni koji imaju neku potrebu!'"[2]

٧١٥٩. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ مُقَاتِلٍ أَخْبَرَنَا عَبْدُاللهِ أَخْبَرَنَا إِسْمَاعِيلُ بْنُ أَبِي خَالِدٍ عَنْ قَيْسِ بْنِ أَبِي حَازِمٍ عَنْ أَبِي مَسْعُودٍ الْأَنْصَارِيِّ قَالَ جَاءَ رَجُلٌ إِلَى رَسُولِ اللهِ ﷺ فَقَالَ يَا رَسُولَ اللهِ إِنِّي وَاللهِ لأَتَأَخَّرُ عَنْ صَلاَةِ الْغَدَاةِ مِنْ أَجْلِ فُلاَنٍ مِمَّا يُطِيلُ بِنَا فِيهَا قَالَ فَمَا رَأَيْتُ النَّبِيَّ ﷺ قَطُّ أَشَدَّ غَضَبًا فِي مَوْعِظَةٍ مِنْهُ يَوْمَئِذٍ ثُمَّ قَالَ يَا أَيُّهَا النَّاسُ إِنَّ مِنْكُمْ مُنَفِّرِينَ فَأَيُّكُمْ مَا صَلَّى بِالنَّاسِ فَلْيُوجِزْ فَإِنَّ فِيهِمُ الْكَبِيرَ وَالضَّعِيفَ وَذَا الْحَاجَةِ .

---

1 Imam Šafija u svom djelu *El-Umm* veli: "Smatram pokuđenim da vladar donosi presude u stanju gladi, umora ili prezauzetosti, jer to utječe na promjene u njegovu srcu."

2 Ibn-Munir veli: "Buhari u ovom dijelu od Ebu-Bekre navodi hadise koji govore o zabrani donošenja presuda u stanju srdžbe. Pored toga, on od Ebu-Mes'uda navodi hadis u kojem stoji da je dopušteno donositi presude u takvom stanju. Između ta dva hadisa nema nikakve kontradiktornosti, jer treba znati da se drugi hadis odnosi samo na Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem. Nema nikakve sumnje da će on pravedno presuditi čak i ako je ljutit. Njegova se ljutnja može protumačiti kao ljutnja do koje dolazi kad je ugrožena istina, te je svakom ko se zbog toga naljuti dopušteno donositi presude, jer nema bojazni da će nepravedno presuditi."

7160. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Ebu-Jakub Kermani, njemu Hassan b. Ibrahim, a ovom Junus, prenoseći od Muhammeda, a on od Salima da je kazivao: "Pričao mi je Abdullah b. Omer da se od svoje žene razveo u vrijeme dok je ona imala mjesečno pranje. Omer je to kazao Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, i to ga je rasrdilo.
'Neka je vrati i zadrži', reče on, 'dok joj ne prođe mjesečnica, a potom neka je i dalje zadrži dok joj ponovo ne nastupi mjesečnica, a zatim prestane. Ako se nakon toga bude želio razvesti, može to učiniti.'"

٧١٦٠. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ أَبِي يَعْقُوبَ الْكَرْمَانِيُّ حَدَّثَنَا حَسَّانُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ حَدَّثَنَا يُونُسُ قَالَ حَدَّثَنَا مُحَمَّدٌ هُوَ الزُّهْرِيُّ أَخْبَرَنِي سَالِمٌ أَنَّ عَبْدَاللهِ بْنَ عُمَرَ أَخْبَرَهُ أَنَّهُ طَلَّقَ امْرَأَتَهُ وَهِيَ حَائِضٌ فَذَكَرَ عُمَرُ لِلنَّبِيِّ ﷺ فَتَغَيَّظَ عَلَيْهِ رَسُولُ اللهِ ﷺ ثُمَّ قَالَ لِيُرَاجِعْهَا ثُمَّ لِيُمْسِكْهَا حَتَّى تَطْهُرَ ثُمَّ تَحِيضَ فَتَطْهُرَ فَإِنْ بَدَا لَهُ أَنْ يُطَلِّقَهَا فَلْيُطَلِّقْهَا .

O ONOME KOJI SMATRA DA JE SUDIJI, UKOLIKO SE RADI O OPĆEPOZNATIM PITANJIMA, DOPUŠTENO, AKO SE NE BOJI SUMNJI I OPTUŽBI, PREMA SVOME ZNANJU DONOSITI PRESUDE O PROBLEMIMA LJUDI

باب
مَنْ رَأَى لِلْقَاضِي أَنْ يَحْكُمَ بِعِلْمِهِ فِي أَمْرِ النَّاسِ إِذَا لَمْ يَخَفِ الظُّنُونَ وَالتُّهَمَةَ

Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, je rekao Hindi: "Uzmi onoliko koliko je potrebno tebi i tvome djetetu, a!"

كَمَا قَالَ النَّبِيُّ ﷺ لِهِنْدٍ خُذِي مَا يَكْفِيكِ وَوَلَدَكِ بِالْمَعْرُوفِ وَذَلِكَ إِذَا كَانَ أَمْرًا مَشْهُورًا .

7161. PRIČAO NAM JE Ebu-Jeman, njemu Šu'ajb, prenoseći od Zuhrija, ovaj od Urve, a on od Aiše, radijallahu anha, da je kazivala:
"Hind b. Utba b. Rebia došla je (jednom prilikom) Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, i rekla: 'Allahov Poslaniče, tako mi Allaha, na cijeloj zemaljskoj kugli nije postojao niko ko je želio veće poniženje tvojoj rodbini od mene, a danas nema nikoga na cijeloj zemaljskoj kugli ko bi poželio veći ugled tvojoj rodbini od mene! Ebu-Sufjan je škrt čovjek', dodala je ona, 'je li mi grijeh ako iz njegova imetka uzmem za izdržavanje naše djece?'
'Nije ti grijeh', odgovori on, 'ako uzmeš onoliko koliko je potrebno da ih nahraniš.'"

٧١٦١. حَدَّثَنَا أَبُو الْيَمَانِ أَخْبَرَنَا شُعَيْبٌ عَنِ الزُّهْرِيِّ حَدَّثَنِي عُرْوَةُ أَنَّ عَائِشَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهَا قَالَتْ جَاءَتْ هِنْدٌ بِنْتُ عُتْبَةَ بْنِ رَبِيعَةَ فَقَالَتْ يَا رَسُولَ اللهِ وَاللهِ مَا كَانَ عَلَى ظَهْرِ الْأَرْضِ أَهْلُ خِبَاءٍ أَحَبَّ إِلَيَّ أَنْ يَذِلُّوا مِنْ أَهْلِ خِبَائِكَ وَمَا أَصْبَحَ الْيَوْمَ عَلَى ظَهْرِ الْأَرْضِ أَهْلُ خِبَاءٍ أَحَبَّ إِلَيَّ أَنْ يَعِزُّوا مِنْ أَهْلِ خِبَائِكَ ثُمَّ قَالَتْ إِنَّ أَبَا سُفْيَانَ رَجُلٌ مِسِّيكٌ فَهَلْ عَلَيَّ مِنْ حَرَجٍ أَنْ أُطْعِمَ مِنَ الَّذِي لَهُ عِيَالَنَا قَالَ لَهَا لَا حَرَجَ عَلَيْكِ أَنْ تُطْعِمِيهِمْ مِنْ مَعْرُوفٍ .

O SVJEDOČENJU NA OSNOVU PEČATOM OVJERENOG DOPISA: O TOME ŠTA JE OD TOGA DOPUŠTENO, A ŠTA NIJE, TE O DOPISU VLADARA SVOJIM NAMJESNICIMA ILI DOPISU JEDNOG SUDIJE DRUGOM

باب
الشَّهادةِ عَلى الْخطِّ الْمخْتُوم
ومَا يَجُوزُ مِنْ ذلِكَ وما يَضِيقُ عليْهِمْ
وكِتابِ الْحاكِمِ إلى عَامِلِهِ والْقاضِي إلى الْقاضِي

Neki ljudi (Ebu-Hanife i njegovi učenici) vele: "Dopušteno je presuditi na temelju dopisa vladara osim u kaznenom pravu", i dodaju: "Ako se radi o nenamjernom ubistvu, tada je dopušteno presuditi na temelju toga (tj. dopisa vladara), jer se radi o novčanoj odšteti." To je prema njihovom mišljenju tako, a, ustvari, tek nakon što se ustanovi da se radi o nenamjernom ubistvu, može se reći da je kazna za nenamjerno ubistvo prešla u sferu novčane kazne. Ubistvo s predumišljajem ili bez predumišljaja jest ubistvo.[1] Omer je pisao svome namjesniku o primjeni kazne. Omer b. Abdul-Aziz[2] pisao je u vezi s odštetom za izbijeni zub. Ibrahim[3] veli: "Dopis jednog kadije (sudije) drugom punovažan je ako mu je poznat rukopis i pečat." Ša'bi smatra valjanim pečatom ovjereni dopis od kadije. Od Ibn-Omera prenosi se isto. Muavija b. Abdul-Kerim Sekafi veli: "Bio sam prisutan kada su Abdul-Melik b. Ja'la, kadija iz Basre, Ijas b. Mu'avija, Hasan, Sumama b. Abdullah b. Enes, Bilal b. Ebu-Burda, Abdullah b. Burejda Eslemi, Amir b. Ubejda i Abbad b. Mensur uvažili dopis sudija bez prisustva svjedoka."
Ako onaj na koga se dopis odnosi izjavi da se radi o lažnom dokumentu, reći će mu se da on ima pravo, ako može, naći izlaz iz te situacije.

وَقَالَ بَعْضُ النَّاسِ كِتَابُ الْحَاكِمِ جَائِزٌ إِلاَّ فِي الْحُدُودِ ثُمَّ قَالَ إِنْ كَانَ الْقَتْلُ خَطَأً فَهُوَ جَائِزٌ لأَنَّ هَذَا مَالٌ بِزَعْمِهِ وَإِنَّمَا صَارَ مَالاً بَعْدَ أَنْ ثَبَتَ الْقَتْلُ فَالْخَطَأُ وَالْعَمْدُ وَاحِدٌ وَقَدْ كَتَبَ عُمَرُ إِلَى عَامِلِهِ فِي الْجَارُودِ وَكَتَبَ عُمَرُ بْنُ عَبْدِالْعَزِيزِ فِي سِنٍّ كُسِرَتْ وَقَالَ إِبْرَاهِيمُ كِتَابُ الْقَاضِي إِلَى الْقَاضِي جَائِزٌ إِذَا عَرَفَ الْكِتَابَ وَالْخَاتَمَ وَكَانَ الشَّعْبِيُّ يُجِيزُ الْكِتَابَ الْمَخْتُومَ بِمَا فِيهِ مِنَ الْقَاضِي وَيُرْوَى عَنِ ابْنِ عُمَرَ نَحْوُهُ وَقَالَ مُعَاوِيَةُ بْنُ عَبْدِالْكَرِيمِ الثَّقَفِيُّ شَهِدْتُ عَبْدَالْمَلِكِ بْنَ يَعْلَى قَاضِيَ الْبَصْرَةِ وَإِيَاسَ بْنَ مُعَاوِيَةَ وَالْحَسَنَ وَثُمَامَةَ بْنَ عَبْدِاللهِ ابْنِ أَنَسٍ وَبِلاَلَ بْنَ أَبِي بُرْدَةَ وَعَبْدَاللهِ بْنَ بُرَيْدَةَ الأَسْلَمِيَّ وَعَامِرَ بْنَ عَبِيدَةَ وَعَبَّادَ بْنَ مَنْصُورٍ يُجِيزُونَ كُتُبَ الْقُضَاةِ بِغَيْرِ مَحْضَرٍ مِنَ الشُّهُودِ فَإِنْ قَالَ الَّذِي جِيءَ عَلَيْهِ بِالْكِتَابِ إِنَّهُ زُورٌ قِيلَ لَهُ اذْهَبْ فَالْتَمِسِ الْمَخْرَجَ مِنْ ذَلِكَ وَأَوَّلُ مَنْ سَأَلَ

1 Ajni veli da Buhari ovdje cilja na učenjake hanefijske pravne škole i želi ukazati na protivrječnost njihovih stavova. Iznoseći stav hanefijskog mezheba, međutim, on veli da se ne slaže s tvrdnjom da su namjerno i nenamjerno ubistvo isto, s obzirom da je za namjerno ubistvo propisana smrtna kazna, a za nenamjerno plaćanje odštete za krvni delikt.

2 Omer b. Abdul-Aziz pisao je svome namjesniku Zurejku b. Hakimu.

3 Ibrahim Neha'i.

Prvi koji su pored sudijinog dopisa tražili i izjavu svjedoka bili su Ibn-Ebu-Lejla i Sevvar b. Abdullah. Ebu-Nu'ajm kaže da je Ubejdullah b. Muhriz rekao: "Donio sam dopis od Musaa b. Enesa, basranskog sudije, a navode sam još i potvrdio izjavama svjedoka da mi ta i ta osoba duguje određenu sumu novca. Kad sam donio taj dopis Kasimu b. Abdur-Rahmanu, koji je bio u Kufi, on ga je uvažio."Hasan i Ebu-Kilaba smatraju pokuđenim da neko posvjedoči o oporuci sve dok se ne vidi šta ona sadrži, jer se ne zna da li u njoj, možda, ima i nepravilnosti.Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, je pisao stanovnicima Hajbera: ili da plate krvarinu za ubijenog ili da prihvate rat. Zuhri o svjedočenju protiv žene koja je iza zastora veli: "Ako si je poznao, svjedoči, a ako nisi, nemoj svjedočiti!"

عَلَى كِتَابِ الْقَاضِي الْبَيِّنَةَ ابْنُ أَبِي لَيْلَى وَسَوَّارُ بْنُ عَبْدِاللهِ وَقَالَ لَنَا أَبُو نُعَيْمٍ حَدَّثَنَا عُبَيْدُاللهِ بْنُ مُحْرِزٍ جِئْتُ بِكِتَابٍ مِنْ مُوسَى بْنِ أَنَسٍ قَاضِي الْبَصْرَةِ وَأَقَمْتُ عِنْدَهُ الْبَيِّنَةَ أَنَّ لِي عِنْدَ فُلاَنٍ كَذَا وَكَذَا وَهُوَ بِالْكُوفَةِ وَجِئْتُ بِهِ الْقَاسِمَ بْنَ عَبْدِالرَّحْمَنِ فَأَجَازَهُ وَكَرِهَ الْحَسَنُ وَأَبُو قِلاَبَةَ أَنْ يَشْهَدَ عَلَى وَصِيَّةٍ حَتَّى يَعْلَمَ مَا فِيهَا لِأَنَّهُ لاَ يَدْرِي لَعَلَّ فِيهَا جَوْرًا وَقَدْ كَتَبَ النَّبِيُّ ﷺ إِلَى أَهْلِ خَيْبَرَ إِمَّا أَنْ تَدُوا صَاحِبَكُمْ وَإِمَّا أَنْ تُؤْذِنُوا بِحَرْبٍ وَقَالَ الزُّهْرِيُّ فِي الشَّهَادَةِ عَلَى الْمَرْأَةِ مِنْ وَرَاءِ السِّتْرِ إِنْ عَرَفْتَهَا فَاشْهَدْ وَإِلاَّ فَلاَ تَشْهَدْ .

7162. PRIČAO MI JE Muhammed b. Beššar, njemu Gunder, a ovom Šu'ba, prenoseći od Katade, a on od Enesa b. Malika da je kazivao: "Kada je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, namjeravao poslati dopis Bizantincima, rekli su mu: 'Oni ne čitaju dopise koji nisu ovjereni pečatom.' Tada je on sebi (za pečat) uzeo srebreni prsten – kao da i danas vidim njegov sjaj – a na njemu je bilo ugravirano: 'Muhammed, Allahov poslanik'."

٧١٦٢. حَدَّثَنِي مُحَمَّدُ بْنُ بَشَّارٍ حَدَّثَنَا غُنْدَرٌ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ قَالَ سَمِعْتُ قَتَادَةَ عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ قَالَ لَمَّا أَرَادَ النَّبِيُّ ﷺ أَنْ يَكْتُبَ إِلَى الرُّومِ قَالُوا إِنَّهُمْ لاَ يَقْرَءُونَ كِتَابًا إِلاَّ مَخْتُومًا فَاتَّخَذَ النَّبِيُّ ﷺ خَاتَمًا مِنْ فِضَّةٍ كَأَنِّي أَنْظُرُ إِلَى وَبِيصِهِ وَنَقْشُهُ مُحَمَّدٌ رَسُولُ اللهِ .

O TOME KADA ČOVJEK ZASLUŽUJE DA BUDE KADIJA (SUDIJA)

باب مَتَى يَسْتَوْجِبُ الرَّجُلُ الْقَضَاءَ

Hasan je rekao: "Uzvišeni Allah obavezao je vladare da ne slijede svoje strasti, da se ne plaše ljudi te da ne prodaju Allahove ajete za nešto što malo vrijedi." Potom je proučio: "O Davude, Mi smo te namjesnikom na zemlji učinili, zato sudi ljudima po pravdi i ne povodi se za strašću, da te ne odvede s Allahovog puta; one koji skreću s Allahovog puta čeka teška patnja na onom svijetu zato što su zaboravljali na Dan u kome će račun

وَقَالَ الْحَسَنُ أَخَذَ اللهُ عَلَى الْحُكَّامِ أَنْ لاَ يَتَّبِعُوا الْهَوَى وَلاَ يَخْشَوُا النَّاسَ وَلاَ يَشْتَرُوا بِآيَاتِي ثَمَنًا قَلِيلاً ثُمَّ قَرَأَ (يَا دَاوُدُ إِنَّا جَعَلْنَاكَ خَلِيفَةً فِي الْأَرْضِ فَاحْكُمْ بَيْنَ النَّاسِ بِالْحَقِّ وَلاَ تَتَّبِعِ الْهَوَى فَيُضِلَّكَ عَنْ سَبِيلِ اللهِ إِنَّ الَّذِينَ يَضِلُّونَ عَنْ سَبِيلِ اللهِ لَهُمْ عَذَابٌ شَدِيدٌ بِمَا نَسُوا يَوْمَ الْحِسَابِ)

وَقَرَأَ (إِنَّا أَنْزَلْنَا التَّوْرَاةَ فِيهَا هُدًى وَنُورٌ يَحْكُمُ بِهَا النَّبِيُّونَ الَّذِينَ أَسْلَمُوا لِلَّذِينَ هَادُوا وَالرَّبَّانِيُّونَ وَالأَحْبَارُ بِمَا اسْتُحْفِظُوا مِنْ كِتَابِ اللهِ وَكَانُوا عَلَيْهِ شُهَدَاءَ فَلاَ تَخْشَوُا النَّاسَ وَاخْشَوْنِ وَلاَ تَشْتَرُوا بِآيَاتِي ثَمَنًا قَلِيلاً وَمَنْ لَمْ يَحْكُمْ بِمَا أَنْزَلَ اللهُ فَأُولَئِكَ هُمُ الْكَافِرُونَ) (بِمَا اسْتُحْفِظُوا) اسْتُوْدِعُوا (مِنْ كِتَابِ اللهِ) وَقَرَأَ (وَدَاوُدَ وَسُلَيْمَانَ إِذْ يَحْكُمَانِ فِي الْحَرْثِ إِذْ نَفَشَتْ فِيهِ غَنَمُ الْقَوْمِ وَكُنَّا لِحُكْمِهِمْ شَاهِدِينَ فَفَهَّمْنَاهَا سُلَيْمَانَ وَكُلاًّ آتَيْنَا حُكْمًا وَعِلْمًا) فَحَمِدَ سُلَيْمَانَ وَلَمْ يَلُمْ دَاوُدَ وَلَوْلاَ مَا ذَكَرَ اللهُ مِنْ أَمْرِ هَذَيْنِ لَرَأَيْتُ أَنَّ الْقُضَاةَ هَلَكُوا فَإِنَّهُ أَثْنَى عَلَى هَذَا بِعِلْمِهِ وَعَذَرَ هَذَا بِاجْتِهَادِهِ وَقَالَ مُزَاحِمُ بْنُ زُفَرَ قَالَ لَنَا عُمَرُ بْنُ عَبْدِالْعَزِيزِ خَمْسٌ إِذَا أَخْطَأَ الْقَاضِي مِنْهُنَّ خَصْلَةً كَانَتْ فِيهِ وَصْمَةٌ أَنْ يَكُونَ فَهِمًا حَلِيمًا عَفِيفًا صَلِيبًا عَالِمًا سَؤُولاً عَنِ الْعِلْمِ.

polagati"[1], a također i: "Mi smo objavili Tevrat, u kome je uputa i svjetlo. Po njemu su židovima sudili vjerovjesnici, koji su bili Allahu poslušni, čestiti i učeni ljudi, od kojih je traženo da čuvaju Allahovu knjigu, i oni su nad njom bdjeli. Zato se, kad budete sudili, ne bojte ljudi, već se bojte Mene, i ne zamjenjujte riječi Moje za nešto što malo vrijedi! A oni koji ne sude prema onom što je Allah objavio – oni su pravi nevjernici."[2] ("... da čuvaju..." ima isto značenje kao i "ono što im je povjereno od Allahove knjige".)

Nakon toga proučio je i ovaj ajet: "I Davudu i Sulejmanu Mi smo – kada su sudili o usjevu što su ga noću nečije ovce opasle – bili svjedoci suđenju njihovu. I Mi učinismo da Sulejman pronikne u to, a obojici smo mudrost i znanje dali..."[3]

Ovdje je pohvaljen Sulejman, ali nije ukoren Davud. Da Uzvišeni Allah nije naveo slučaj ove dvojice poslanika, ja bih pomislio da su sudije osuđene na propast. Ali, Allah je pohvalio jednoga zbog njegova znanja i ukazao na ispriku drugome zbog njegova ulaganja truda (idžtihada).

Muzahim b. Zufer veli: "Omer b. Abdul-Aziz nam je rekao: "Pet osobina treba da ima sudija; ako izostane jedna, to će mu umanjiti ugled: da bude razborit, blag, pošten, nepokolebljiv i učen, te da mnogo pita kako bi još više saznao."

1 Sad, 26.

2 El-Maida, 44.

3 El-Enbija, 78-79.

O NAČINU NA KOJI SE FINANSIRAJU VLADARI I OSTALI DRŽAVNI SLUŽBENICI (ILI SAKUPLJAČI ZEKATA)

باب
رِزْقِ الْحُكَّامِ وَالْعَامِلِينَ عَلَيْهَا

Šurejh, koji je bio kadija (sudija), primao je naknadu za svoj rad.[1] Aiša veli: "Staratelj (jetima) će trošiti onoliko koliko vrijedi njegov rad." Ebu-Bekr i Omer uzimali su koliko im je trebalo da podmire svoje potrebe.[2]

وَكَانَ شُرَيْحٌ الْقَاضِي يَأْخُذُ عَلَى الْقَضَاءِ أَجْرًا وَقَالَتْ عَائِشَةُ يَأْكُلُ الْوَصِيُّ بِقَدْرِ عُمَالَتِهِ وَأَكَلَ أَبُو بَكْرٍ وَعُمَرُ .

7163. PRIČAO NAM JE Ebu-Jeman, a njemu Šu'ajb, prenoseći od Zuhrija, on od Saiba b. Jezida, sestrića Nemirovog, ovaj od Huvejtiba b. Abdul-Uzzaa, a on od Abdullaha b. Sa'dija (da je kazivao): "Došao sam (jednom prilikom) Omeru, dok je on bio halifa, pa me je on upitao: 'Zar nisam obaviješten da si bio zadužen nekim poslovima društvene naravi, ali si odbio uzeti svoju naknadu kada ti je ona davana?' 'Tako je', rekoh ja. 'A zbog čega si to učinio?', upitao je Omer. 'Ja posjedujem konje i robove i živim u blagostanju', odgovorio sam, 'te stoga želim da moja zarada bude sadaka muslimanima.' Tada Omer reče: 'Ne čini to! I ja sam želio postupiti kao ti kada mi je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, davao moj dio.' 'Daj to nekome ko je siromašniji od mene!', rekao sam mu. 'Ti ovo uzmi, a onda podijeli kao sadaku! Što god od imetka, za kojim nisi žudio niti si ga tražio, dobiješ na ovaj način – uzmi to! A ako te to ne zapadne, nemoj se otimati za njega!', odgovorio mi je on.'"[3]

٧١٦٣. حَدَّثَنَا أَبُو الْيَمَانِ أَخْبَرَنَا شُعَيْبٌ عَنِ الزُّهْرِيِّ أَخْبَرَنِي السَّائِبُ بْنُ يَزِيدَ ابْنُ أُخْتِ نَمِرٍ أَنَّ حُوَيْطِبَ بْنَ عَبْدِالْعُزَّى أَخْبَرَهُ أَنَّ عَبْدَاللهِ بْنَ السَّعْدِيِّ أَخْبَرَهُ أَنَّهُ قَدِمَ عَلَى عُمَرَ فِي خِلاَفَتِهِ فَقَالَ لَهُ عُمَرُ أَلَمْ أُحَدَّثْ أَنَّكَ تَلِي مِنْ أَعْمَالِ النَّاسِ أَعْمَالاً فَإِذَا أُعْطِيتَ الْعُمَالَةَ كَرِهْتَهَا فَقُلْتُ بَلَى فَقَالَ عُمَرُ فَمَا تُرِيدُ إِلَى ذَلِكَ قُلْتُ إِنَّ لِي أَفْرَاسًا وَأَعْبُدًا وَأَنَا بِخَيْرٍ وَأُرِيدُ أَنْ تَكُونَ عُمَالَتِي صَدَقَةً عَلَى الْمُسْلِمِينَ قَالَ عُمَرُ لاَ تَفْعَلْ فَإِنِّي كُنْتُ أَرَدْتُ الَّذِي أَرَدْتَ فَكَانَ رَسُولُ اللهِ ﷺ يُعْطِينِي الْعَطَاءَ فَأَقُولُ أَعْطِهِ أَفْقَرَ إِلَيْهِ مِنِّي حَتَّى أَعْطَانِي مَرَّةً مَالاً فَقُلْتُ أَعْطِهِ أَفْقَرَ إِلَيْهِ مِنِّي فَقَالَ النَّبِيُّ ﷺ خُذْهُ فَتَمَوَّلْهُ وَتَصَدَّقْ بِهِ فَمَا جَاءَكَ مِنْ هَذَا الْمَالِ وَأَنْتَ غَيْرُ مُشْرِفٍ وَلاَ سَائِلٍ فَخُذْهُ وَإِلاَّ فَلاَ تُتْبِعْهُ نَفْسَكَ .

---

1 Taberi veli: "Većina učenjaka smatra kako je sudiji dopušteno primati naknadu za svoj rad. Tome je razlog činjenica da mu posao ne dopušta da se bavi nečim drugim od čega bi se izdržavao. S druge strane, jedna skupina učenjaka iz prvih generacija muslimana (*selef*) smatra da je to pokuđeno, ali ne i zabranjeno (*haram*).

2 Omer je, radijallahu anhu, rekao: "Ja se naspram društvene imovine postavljam kao staratelj naspram imovine siročeta. Ako mi ne treba, ne uzimam ništa, a ako mi nešto zatreba, onda uzmem samo onoliko koliko je nužno."

3 U ovom je hadisu dokaz da je bolje primiti svoju naknadu i potrošiti je u dobrotvorne svrhe nego je ostaviti i računati je kao sadaku.

7164. PRENOSI SE OD Zuhrija da je kazivao kako mu je pričao Salim b. Abdullah, a njemu Abdullah b. Omer, prenoseći od Omera da je rekao:
"Kada mi je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, davao moj dio, rekao sam mu: 'Daj to nekome ko je siromašniji od mene!' Tako mi je on jednom davao neki imetak, te mu ja rekoh: 'Daj to nekome ko je siromašniji od mene!'
'Ti ovo uzmi', reče mi on, 'a onda podijeli kao sadaku! Što god od imetka, za kojim nisi žudio niti si ga tražio, dobiješ na ovaj način – uzmi to! A ako te to ne zapadne, nemoj se otimati za njega!'"

٧١٦٤. وَعَنِ الزُّهْرِيِّ قَالَ حَدَّثَنِي سَالِمُ ابْنُ عَبْدِاللهِ أَنَّ عَبْدَاللهِ ابْنَ عُمَرَ قَالَ سَمِعْتُ عُمَرَ بْنَ الْخَطَّابِ يَقُولُ كَانَ النَّبِيُّ ﷺ يُعْطِينِي الْعَطَاءَ فَأَقُولُ أَعْطِهِ أَفْقَرَ إِلَيْهِ مِنِّي حَتَّى أَعْطَانِي مَرَّةً مَالاً فَقُلْتُ أَعْطِهِ مَنْ هُوَ أَفْقَرُ إِلَيْهِ مِنِّي فَقَالَ النَّبِيُّ ﷺ خُذْهُ فَتَمَوَّلْهُ وَتَصَدَّقْ بِهِ فَمَا جَاءَكَ مِنْ هَذَا الْمَالِ وَأَنْتَ غَيْرُ مُشْرِفٍ وَلاَ سَائِلٍ فَخُذْهُ وَمَالاً فَلاَ تُتْبِعْهُ نَفْسَكَ.

O ONOME KOJI JE SUDIO U DŽAMIJI DONIO PRESUDU O RASTAVI BRAKA *LI'ANOM*[4]

بَاب مَنْ قَضَى وَلاَعَنَ فِي الْمَسْجِدِ

Omer je donio presudu o rastavi braka *li'anom* pored minbera u Vjerovjesnikovoj, sallallahu alejhi ve sellem, džamiji. Šurejh, Ša'bi i Jahja b. Ja'mer također su to učinili u džamiji.[5]
Mervan je presudio Zejdu b. Sabitu kod minbera, a Hasan i Zurara b. Evfa donosili su presude u dvorištu izvan džamije.

وَلاَعَنَ عُمَرُ عِنْدَ مِنْبَرِ النَّبِيِّ ﷺ وَقَضَى شُرَيْحٌ وَالشَّعْبِيُّ وَيَحْيَى بْنُ يَعْمَرَ فِي الْمَسْجِدِ وَقَضَى مَرْوَانُ عَلَى زَيْدِ بْنِ ثَابِتٍ بِالْيَمِينِ عِنْدَ الْمِنْبَرِ وَكَانَ الْحَسَنُ وَزُرَارَةُ بْنُ أَوْفَى يَقْضِيَانِ فِي الرَّحَبَةِ خَارِجًا مِنَ الْمَسْجِدِ.

4 Naprijed, u poglavlju *O li'anu*, bilo je više riječi o ovoj temi. Tu su navedeni i ovi hadisi. *Li'an* je jedna vrsta rastave braka do koje dolazi kada muž optuži ženu za nevjerstvo, ali pritom nema svjedoka, nego je sam on svjedok. U tom će slučaju on sam posvjedočiti zaklinjući se četiri puta, a peti put prizivajući na sebe Allahovo prokletstvo ako laže. Ako pak žena želi to zanijekati, zaklet će se se četiri puta da on laže, i peti put prizvati na sebe Allahovo prokletstvo ako on istinu govori. Riječ *li'an* izvedena je od glagola *le'ane - jel'anu - la'netun*, a znači proklinjanje. Taj način rastave braka ovako je nazvan jer se brak okončava međusobnim proklinjanjem supružnika. O tome govori Kur'an u suri En-Nur, 6-9.

5 Ibn-Bettal veli: "Donošenje sudskih presuda u džamiji uobičavala je jedna generacija."
Imam Malik veli: "To je bio prvobitni običaj. Pred sudiju, naime, dolaze i žene (koje ne mogu uvijek ući u džamiju, op. prev.) i nemoćne osobe. A ako se, s druge strane, presuda izriče u kući, ne postoji mogućnost dolaska većeg broja ljudi zbog činjenice da pristup kući nije općenito dopušten svima, kao što je to slučaj s javnim ustanovama." Ovo mišljenje podržavaju i imam Ahmed te Ishak.
Druga skupina učenjaka smatra nedopustivim donošenje presude u džamiji. Omer b. Abdul-Aziz pisao je Kasimu b. Abdur-Rahmanu da ne donosi presude u džamiji, jer može doći žena koja ima menstruaciju ili pak idolopoklonik. Imam Šafija veli: "Zbog toga mi se dopada da se sudi izvan džamije."

7165. PRIČAO NAM JE Ali b. Abdullah, a njemu Sufjan, prenoseći od Zuhrija da je Sehl b. Sa'd rekao: "Bio sam, kao petnaestogodišnjak, prisutan kada se dvoje supružnika rastavljalo *li'anom*. Među njima je obavljena rastava braka."

٧١٦٥. حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ عَبْدِاللهِ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ قَالَ الزُّهْرِيُّ عَنْ سَهْلِ بْنِ سَعْدٍ قَالَ شَهِدْتُ الْمُتَلاَعِنَيْنِ وَأَنَا ابْنُ خَمْسَ عَشْرَةَ سَنَةً وَفُرِّقَ بَيْنَهُمَا .

7166. PRIČAO NAM JE Jahja, njemu Abdur-Rezzak, ovom Ibn-Džurejdž, a njemu Ibn-Šihab, prenoseći od Sehla iz plemena Benu-Saida (da je kazivao): "Neki je čovjek iz redova ensarija došao Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, i rekao: 'Šta kažeš o slučaju kada čovjek zatekne drugog čovjeka sa svojom ženom? Smije li ga ubiti?' Rastavili su se *lianom* u džamiji, a ja sam bio prisutan."

٧١٦٦. حَدَّثَنَا يَحْيَى حَدَّثَنَا عَبْدُالرَّزَّاقِ أَخْبَرَنَا ابْنُ جُرَيْجٍ أَخْبَرَنِي ابْنُ شِهَابٍ عَنْ سَهْلٍ أَخِي بَنِي سَاعِدَةَ أَنَّ رَجُلاً مِنَ الأَنْصَارِ جَاءَ إِلَى النَّبِيِّ ﷺ فَقَالَ أَرَأَيْتَ رَجُلاً وَجَدَ مَعَ امْرَأَتِهِ رَجُلاً أَيَقْتُلُهُ فَتَلاَعَنَا فِي الْمَسْجِدِ وَأَنَا شَاهِدٌ .

O ONOME KOJI JE DONIO PRESUDU U DŽAMIJI, ALI KADA SE TREBALA IZVRŠITI KAZNA, NAREDIO JE DA SE IZIĐE IZ DŽAMIJE I KAZNA IZVRŠI IZVAN NJE

باب
مَنْ حَكَمَ فِي الْمَسْجِدِ حَتَّى إِذَا أَتَى عَلَى حَدٍّ أَمَرَ أَنْ يُخْرَجَ مِنَ الْمَسْجِدِ فَيُقَامَ

Omer je rekao: "Izvedite ih iz džamije!" Isto se prenosi i od Alije.[1]

وَقَالَ عُمَرُ أَخْرِجَاهُ مِنَ الْمَسْجِدِ وَيُذْكَرُ عَنْ عَلِيٍّ نَحْوُهُ .

7167. PRIČAO NAM JE Jahja b. Bukejr, a njemu Lejs, prenoseći od Ukajla, on od Ibn-Šihaba, ovaj od Ebu-Seleme i Seida b. Musejjeba, a oni od Ebu-Hurejre da je kazivao: "Došao je neki čovjek Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, u džamiju i pozvao ga, a zatim mu rekao: 'Allahov Poslaniče, ja sam počinio blud!' On se okrenuo od njega, ali kada je ovaj posvjedočio protiv sebe četiri puta, upitao ga je: 'Jesi li ti lud?' 'Nisam', odgovorio je on. 'Izvedite ga i kamenujte!', reče Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem."

٧١٦٧. حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ بُكَيْرٍ حَدَّثَنِي اللَّيْثُ عَنْ عُقَيْلٍ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ عَنْ أَبِي سَلَمَةَ وَسَعِيدِ بْنِ الْمُسَيَّبِ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ قَالَ أَتَى رَجُلٌ رَسُولَ اللهِ ﷺ وَهُوَ فِي الْمَسْجِدِ فَنَادَاهُ فَقَالَ يَا رَسُولَ اللهِ إِنِّي زَنَيْتُ فَأَعْرَضَ عَنْهُ فَلَمَّا شَهِدَ عَلَى نَفْسِهِ أَرْبَعًا قَالَ أَبِكَ جُنُونٌ قَالَ لاَ قَالَ اذْهَبُوا بِهِ فَارْجُمُوهُ .

1 Izgleda da Buhari želi ukazati na one koji dopuštaju donošenje presuda u džamiji ukoliko nema nikakvih smetnji. Ibn-Bettal veli: "Izvršavanje kazni u džamiji nedopustivim smatraju kufski učenjaci, Šafija, Ahmed i Ishak. Takvo što dopuštaju Ša'bi i Ibn-Ebu-Lejla. Malik dopušta da se (u džamiji) izvrši lakša kazna bičevanjem." Podržavajući one koji smatraju da kaznu treba izvršiti izvan džamije, Ibn-Bettal dalje veli: "Ispravniji je stav onih koji smatraju da džamiju treba osloboditi svega toga."

٧١٦٨. قَالَ ابْنُ شِهَابٍ فَأَخْبَرَنِي مَنْ سَمِعَ جَابِرَ بْنَ عَبْدِاللهِ قَالَ كُنْتُ فِيمَنْ رَجَمَهُ بِالْمُصَلَّى رَوَاهُ يُونُسُ وَمَعْمَرٌ وَابْنُ جُرَيْجٍ عَنِ الزُّهْرِيِّ عَنْ أَبِي سَلَمَةَ عَنْ جَابِرٍ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ فِي الرَّجْمِ .

7168. KAŽE Ibn-Šihab da ga je obavijestio onaj koji je čuo Džabira b. Abdullaha kad je rekao: "Bio sam s onima koji su ga kamenovali na musalli." Ovaj hadis, u kojem se spominje kamenovanje, prenose i Junus, Ma'mer i Ibn-Džurejdž od Zuhrija, on od Ebu-Seleme, ovaj od Džabira, a on od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem.

باب مَوْعِظَةِ الإمَامِ لِلْخُصُومِ

O TOME KAD IMAM DAJE SAVJETE PARNIČARIMA

٧١٦٩. حَدَّثَنَا عَبْدُاللهِ بْنُ مَسْلَمَةَ عَنْ مَالِكٍ عَنْ هِشَامٍ عَنْ أَبِيهِ عَنْ زَيْنَبَ بِنْتِ أَبِي سَلَمَةَ عَنْ أُمِّ سَلَمَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهَا أَنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ قَالَ إِنَّمَا أَنَا بَشَرٌ وَإِنَّكُمْ تَخْتَصِمُونَ إِلَيَّ وَلَعَلَّ بَعْضَكُمْ أَنْ يَكُونَ أَلْحَنَ بِحُجَّتِهِ مِنْ بَعْضٍ فَأَقْضِي عَلَى نَحْوِ مَا أَسْمَعُ فَمَنْ قَضَيْتُ لَهُ مِنْ حَقِّ أَخِيهِ شَيْئًا فَلاَ يَأْخُذْهُ فَإِنَّمَا أَقْطَعُ لَهُ قِطْعَةً مِنَ النَّارِ .

7169. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Meslema, prenoseći od Malika, on od Hišama, ovaj od svog oca, on od Zejnebe b. Ebu-Seleme, a ona od Umm-Seleme, radijallahu anha, da je Allahov Poslanik , sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Zaista sam ja samo čovjek, a vi dolazite da se parničite kod mene. Vjerovatno su neki od vas jači u iznošenju dokaza od drugih, a ja sudim na osnovu onoga što čujem. Pa kome ja presudim na štetu njegova brata – neka on to ne uzima, jer je to komad džehenemske vatre što mu ga ja otkidam."

O SVJEDOČENJU SUDIJE U VRIJEME DOK OBAVLJA SUDIJSKU DUŽNOST, TE O TOME MOŽE LI ON SVJEDOČITI O ONOME ČEMU JE BIO SVJEDOK PRIJE TOGA[1]

باب
الشَّهَادَةِ تَكُونُ عِنْدَ الْحَاكِمِ فِي وِلاَيَتِهِ الْقَضَاءِ أَوْ قَبْلَ ذَلِكَ لِلْخَصْمِ

Kadija Šurejh je nekom čovjeku, kada je ovaj zatražio od njega da mu bude svjedokom, rekao: “Otiđi kod namjesnika i ja ću ti tada svjedočiti.”
Ikrima kaže da je Omer upitao Abdur-Rahmana b. Avfa: “Šta misliš: kad bi ti, kao vođa, vidio nekog čovjeka kako čini blud ili krade?”
“Tvoje je svjedočenje isto kao i svjedočenje bilo kojeg muslimana”, odgovorio mu je.
“U pravu si”, reče on. Omer je rekao: “Kad ne bi svijet kazao kako je Omer od sebe dodao nešto Allahovoj knjizi, ja bih svojom rukom zapisao ajet koji govori o kamenovanju.” Ma‘iz je Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, četiri puta priznao kako je počinio blud, pa je on presudio da ga kamenuju. Ne navodi se da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, od prisutnih tražio da svjedoče. Hammad kaže: “Ako (čovjek) pred sudijom prizna samo jedanput (da je počinio blud), bit će kamenovan.” Hakem veli: “(Ako to učini) četiri puta.”

وَقَالَ شُرَيْحٌ الْقَاضِي وَسَأَلَهُ إِنْسَانٌ الشَّهَادَةَ فَقَالَ ائْتِ الأَمِيرَ حَتَّى أَشْهَدَ لَكَ وَقَالَ عِكْرِمَةُ قَالَ عُمَرُ لِعَبْدِالرَّحْمَنِ بْنِ عَوْفٍ لَوْ رَأَيْتَ رَجُلاً عَلَى حَدٍّ زِنًا أَوْ سَرِقَةٍ وَأَنْتَ أَمِيرٌ فَقَالَ شَهَادَتُكَ شَهَادَةُ رَجُلٍ مِنَ الْمُسْلِمِينَ قَالَ صَدَقْتَ قَالَ عُمَرُ لَوْلاَ أَنْ يَقُولَ النَّاسُ زَادَ عُمَرُ فِي كِتَابِ اللهِ لَكَتَبْتُ آيَةَ الرَّجْمِ بِيَدِي وَأَقَرَّ مَاعِزٌ عِنْدَ النَّبِيِّ ﷺ بِالزِّنَا أَرْبَعًا فَأَمَرَ بِرَجْمِهِ وَلَمْ يُذْكَرْ أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ أَشْهَدَ مَنْ حَضَرَهُ وَقَالَ حَمَّادٌ إِذَا أَقَرَّ مَرَّةً عِنْدَ الْحَاكِمِ رُجِمَ وَقَالَ الْحَكَمُ أَرْبَعًا .

7170. PRIČAO NAM JE Kutejba, a njemu Lejs, prenoseći od Jahjaa, on od Umera b. Kesira, ovaj od Ebu-Muhammeda, roba Ebu-Katadinog, a on od Ebu-Katade da je kazivao:
“Allahov je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, na dan Hunejna rekao: ‘Ko ima jasan dokaz da je

٧١٧٠. حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ حَدَّثَنَا اللَّيْثُ بْنُ سَعْدٍ عَنْ يَحْيَى عَنْ عُمَرَ بْنِ كَثِيرٍ عَنْ أَبِي مُحَمَّدٍ مَوْلَى أَبِي قَتَادَةَ أَنَّ أَبَا قَتَادَةَ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ يَوْمَ حُنَيْنٍ مَنْ لَهُ بَيِّنَةٌ عَلَى قَتِيلٍ قَتَلَهُ فَلَهُ سَلَبُهُ

1 Ovo je naslov izrečen na takav način da odražava dilemu islamskih učenjaka o tome da li sudija može suditi po nečemu čemu je bio svjedok, a što se desilo za vrijeme njegovog mandata, te presuditi u korist parničara koji je u pravu, ili će mu svjedočiti pred drugim sudijom? Drugačije rečeno, može li sudija biti istovremeno i svjedok i sudija, bez obzira da je djelo počinjeno u vrijeme svog mandata ili prije toga, te može li se njegovo svjedočenje smatrati punovažnim ili ne? Buhari ovdje nije dao izravan odgovor, budući da postoji razilaženje među učenjacima, iako je njegov konačni stav da sudija ne može presuditi prema svome svjedočenju.

ubio neprijateljskog vojnika – njemu pripada plijen koji je s njim!' Dao sam se u potragu za dokazom da sam ubio vojnika, ali nisam našao nikoga ko bi mi posvjedočio. Sjeo sam, nakon toga, i tek se tada sjetio (dokaza), te sam o tome obavijestio Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem. Jedan čovjek koji je sjedio kod njega reče: 'Oružje ubijenog o kojem je riječ nalazi se kod mene, pa mu daj zadovoljštinu na ime toga!'

'Nikako! Neće dati zadovoljštinu ptičici iz Kurejša, a zapostaviti jednog Allahovog lava (Ebu-Katadu) koji se bori za Allaha i Njegova Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem!', reče Ebu-Bekr.

Allahov je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, tada naredio, pa mi ga je on dao. Za njega sam kupio jednu bašču, i to je bila prva imovina koju sam dobio."[2] Rekao mi je Abdullah, prenoseći od Lejsa, (da je Ebu-Katada rekao): "Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, ustao je i dodijelio ga meni."

Učenjaci iz Hidžaza (Malik i njegovi sljedbenici) kažu: "Sudija ne sudi prema svome znanju, svejedno da li je on to znanje stekao prije negoli je postavljen ili prije negoli je predložen za sudiju. Prema stavu nekih, ako bi stranka priznala da ima obaveza prema drugoj strani u trenutku kada presuda treba biti donesena, sudija neće na osnovu toga presuditi, sve dok ne pozove i dvojicu svjedoka koji će posvjedočiti tu njenu izjavu." Neki učenjaci iz Iraka (Ebu-Hanife i njegovi sljedbenici) vele: "Sudija će donijeti presudu na osnovu onoga što čuje ili vidi u trenutku kada treba donijeti presudu. Ako pak u trenutku donošenja presude ne bude dokaza, sudija neće presuditi prema tom priznanju, izuzev uz svjedočenje dvojice svjedoka koji će biti dovedeni kako bi prisustvovali priznanju."Neki od njih vele: "Sudija će donijeti presudu i prema

فَقُمْتُ لأَلْتَمِسَ بَيِّنَةً عَلَى قَتِيلِي فَلَمْ أَرَ أَحَدًا يَشْهَدُ لِي فَجَلَسْتُ ثُمَّ بَدَا لِي فَذَكَرْتُ أَمْرَهُ إِلَى رَسُولِ اللهِ ﷺ فَقَالَ رَجُلٌ مِنْ جُلَسَائِهِ سِلاَحُ هَذَا الْقَتِيلِ الَّذِي يَذْكُرُ عِنْدِي قَالَ فَأَرْضِهِ مِنْهُ فَقَالَ أَبُو بَكْرٍ كَلاَّ لاَ يُعْطِهِ أُصَيْبِغَ مِنْ قُرَيْشٍ وَيَدَعَ أَسَدًا مِنْ أُسْدِ اللهِ يُقَاتِلُ عَنِ اللهِ وَرَسُولِهِ قَالَ فَأَمَرَ رَسُولُ اللهِ ﷺ فَأَدَّاهُ إِلَيَّ فَاشْتَرَيْتُ مِنْهُ خِرَافًا فَكَانَ أَوَّلَ مَالٍ تَأَثَّلْتُهُ قَالَ لِي عَبْدُاللهِ عَنِ اللَّيْثِ فَقَامَ النَّبِيُّ ﷺ فَأَدَّاهُ إِلَيَّ وَقَالَ أَهْلُ الْحِجَازِ الْحَاكِمُ لاَ يَقْضِي بِعِلْمِهِ شَهِدَ بِذَلِكَ فِي وِلاَيَتِهِ أَوْ قَبْلَهَا وَلَوْ أَقَرَّ خَصْمٌ عِنْدَهُ لآخَرَ بِحَقٍّ فِي مَجْلِسِ الْقَضَاءِ فَإِنَّهُ لاَ يَقْضِي عَلَيْهِ فِي قَوْلِ بَعْضِهِمْ حَتَّى يَدْعُوَ بِشَاهِدَيْنِ فَيُحْضِرَهُمَا إِقْرَارَهُ وَقَالَ بَعْضُ أَهْلِ الْعِرَاقِ مَا سَمِعَ أَوْ رَآهُ فِي مَجْلِسِ الْقَضَاءِ قَضَى بِهِ وَمَا كَانَ فِي غَيْرِهِ لَمْ يَقْضِ إِلاَّ بِشَاهِدَيْنِ وَقَالَ آخَرُونَ مِنْهُمْ بَلْ يَقْضِي بِهِ لأَنَّهُ مُؤْتَمَنٌ وَإِنَّمَا يُرَادُ مِنَ الشَّهَادَةِ مَعْرِفَةُ الْحَقِّ فَعِلْمُهُ أَكْثَرُ مِنَ الشَّهَادَةِ وَقَالَ بَعْضُهُمْ يَقْضِي بِعِلْمِهِ فِي الأَمْوَالِ وَلاَ يَقْضِي فِي غَيْرِهَا وَقَالَ الْقَاسِمُ لاَ يَنْبَغِي لِلْحَاكِمِ أَنْ يُمْضِيَ قَضَاءً بِعِلْمِهِ دُونَ عِلْمِ غَيْرِهِ مَعَ أَنَّ عِلْمَهُ أَكْثَرُ مِنْ شَهَادَةِ غَيْرِهِ وَلَكِنَّ فِيهِ تَعَرُّضًا لِتُهَمَةِ نَفْسِهِ عِنْدَ الْمُسْلِمِينَ وَإِيقَاعًا لَهُمْ فِي الظُّنُونِ وَقَدْ كَرِهَ النَّبِيُّ ﷺ الظَّنَّ فَقَالَ إِنَّمَا هَذِهِ صَفِيَّةُ .

2 Skraćena verzija hadisa navedena je pod brojem 2100, s tim da se tamo može razumjeti da je Ebu-Katade sam sebi prodao oklop. Naime, tamo je trebalo da stoji ovako: "...pa mi je on dao da ga prodam (tj. oklop)." (prim. M.M.)

ovakvom priznanju, jer je on taj kome je ukazano povjerenje, a cilj je svjedočenja dolazak do istine. Saznanje koje posjeduje sudija jače je od svjedočenja."Neki drugi vele: "Sudija će presuditi prema svome saznanju u parnicama koje su u vezi s imovinom, ali ne i u drugim parnicama."
Kasim veli: "Sudija ne treba suditi prema svome saznanju, a da pritom ne uzme u obzir i saznanja drugih, iako je njegovo saznanje jače od svjedočenja drugih. Pa, ipak, postoji bojazan od izlaganja njegove ličnosti sumnji muslimana i davanja povoda za to, a Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, je, prezirao bilo kakvu sumnju.
"Doista je ovo Safijja!", rekao je on.

7171. PRIČAO NAM JE Abdul-Aziz b. Abdullah Uvejsi, njemu Ibrahim b. Sa'd, prenoseći od Ibn-Šihaba, a on od Alija b. Husejna (da je kazivao): "Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, posjetila je (jednom prilikom) Safijja b. Hujejj.[1] Kada se htjela vratiti, on je pošao s njom da je isprati. Uto pored njega naiđoše dvojica ensarija. On ih pozva i reče im: 'Doista je ovo Safijja!'[2]
'Slavljen neka je Allah!', rekoše oni, a on im odgovori: 'Doista šejtan kola kroz čovječije tijelo kao što kroz njega kola krv!'"
Ovaj hadis prenose i Šu'ajb, Ibn-Musafir, Ibn-Ebu-Atik i Ishak b. Jahja od Zuhrija, on od Alija b. Husejna, a ovaj od Safijje i Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem.

٧١٧١. حَدَّثَنَا عَبْدُالْعَزِيزِ بْنُ عَبْدِاللهِ الأُوَيْسِيُّ حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ سَعْدٍ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ عَنْ عَلِيِّ بْنِ حُسَيْنٍ أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ أَتَتْهُ صَفِيَّةُ بِنْتُ حُيَيٍّ فَلَمَّا رَجَعَتِ انْطَلَقَ مَعَهَا فَمَرَّ بِهِ رَجُلاَنِ مِنَ الأَنْصَارِ فَدَعَاهُمَا فَقَالَ إِنَّمَا هِيَ صَفِيَّةُ قَالاَ سُبْحَانَ اللهِ قَالَ إِنَّ الشَّيْطَانَ يَجْرِي مِنِ ابْنِ آدَمَ مَجْرَى الدَّمِ رَوَاهُ شُعَيْبٌ وَابْنُ مُسَافِرٍ وَابْنُ أَبِي عَتِيقٍ وَإِسْحَاقُ بْنُ يَحْيَى عَنِ الزُّهْرِيِّ عَنْ عَلِيٍّ يَعْنِي ابْنَ حُسَيْنٍ عَنْ صَفِيَّةَ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ .

1 To se desilo za vrijeme dok je on bio u itikafu u džamiji. Iz toga se može izvesti zaključak da je dopušteno onome koji je u itikafu da ga posjeti njegova supruga.

2 Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao je to kako bi uklonio moguće sumnje da se radi o nekoj drugoj ženi, a ne njegovoj supruzi.

O TOME KADA IMAM DA UPUTSTVO NAMJESNICIMA, KADA IH POŠALJE U NEKU POKRAJINU, DA SE MEĐUSOBNO UVAŽAVAJU I NE DOLAZE U SUKOB

باب أمر الوالي إذا وجه أميرين إلى موضع أن يتطاوعا ولا يتعاصيا

7172. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Beššar, njemu Akadi, a ovom Šu'ba, prenoseći od Seida b. Ebu-Burde, a on od svog oca da je kazivao:
"Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, poslao je moga oca i Mu'aza b. Džebela u Jemen i rekao im: 'Olakšavajte, a ne otežavajte; obveseljujte, a nemojte izazivati odbojnost, i međusobno se uvažavajte!'
'U našem se kraju', reče mu Ebu-Musa, 'spravlja alkohol od meda.'
'Sve što opija zabranjeno je', odgovori on."
Isto prenose Nadr, Ebu-Davud, Jezid b. Harun i Veki' od Šu'be, on od Seida, ovaj od svog oca, on od svog djeda, a ovaj od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem.

٧١٧٢. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ بَشَّارٍ حَدَّثَنَا الْعَقَدِيُّ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ عَنْ سَعِيدِ بْنِ أَبِي بُرْدَةَ قَالَ سَمِعْتُ أَبِي قَالَ بَعَثَ النَّبِيُّ ﷺ أَبِي وَمُعَاذَ بْنَ جَبَلٍ إِلَى الْيَمَنِ فَقَالَ يَسِّرَا وَلاَ تُعَسِّرَا وَبَشِّرَا وَلاَ تُنَفِّرَا وَتَطَاوَعَا فَقَالَ لَهُ أَبُو مُوسَى إِنَّهُ يُصْنَعُ بِأَرْضِنَا الْبِتْعُ فَقَالَ كُلُّ مُسْكِرٍ حَرَامٌ وَقَالَ النَّضْرُ وَأَبُو دَاوُدَ وَيَزِيدُ بْنُ هَارُونَ وَوَكِيعٌ عَنْ شُعْبَةَ عَنْ سَعِيدِ بْنِ أَبِي بُرْدَةَ عَنْ أَبِيهِ عَنْ جَدِّهِ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ.

O SUDIJINU PRIHVATANJU POZIVA

باب إجابة الحاكم الدعوة

Osman b. Affan prihvatio je poziv roba Mugire b. Šu'be.

وَقَدْ أَجَابَ عُثْمَانُ بْنُ عَفَّانَ عَبْدًا لِلْمُغِيرَةِ بْنِ شُعْبَةَ.

7173. PRIČAO NAM JE Musedded, a njemu Jahja b. Seid, prenoseći od Sufjana, on od Mensura, ovaj od Ebu-Vaila, a on od Ebu-Musaa da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
"Oslobodite zarobljenika (kad ga nevjernici zarobe) i prihvatite poziv onoga koji vas pozove (na gozbu i slično)."

٧١٧٣. حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ سَعِيدٍ عَنْ سُفْيَانَ حَدَّثَنِي مَنْصُورٌ عَنْ أَبِي وَائِلٍ عَنْ أَبِي مُوسَى عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ فُكُّوا الْعَانِيَ وَأَجِيبُوا الدَّاعِيَ.

O URUČENJU DARA SLUŽBENICIMA

بَاب هَدَايَا الْعُمَّالِ

7174. PRIČAO NAM JE Ali b. Abdullah, a njemu Sufjan, prenoseći od Zuhrija, on od Urve, a ovaj od Ebu-Humejda Sa'idija (da je kazivao):
"Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, odredio je nekog čovjeka iz plemena Benu-Esed zvanog Ibn-Utebijja da prikuplja zekat. Kada se vratio (završivši posao), ovaj je čovjek rekao: 'Ovo je vaše, a ovo je meni darovano!' Tada je ustao Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, i popeo se na minber. (Sufjan također kaže da se on popeo na minber.) Zahvalio se Uzvišenom Allahu i izrekao Mu pohvale kakve Njemu dolikuju, a onda rekao: 'Šta je s čovjekom kojeg mi pošaljemo (da nešto uradi), a on, kada se vrati, kaže: 'Ovo je tebi, a ovo meni! Zašto on nije sjedio u kući svoga oca i majke, pa neka vidi hoće li mu išta biti darovano! Tako mi Onoga u čijoj je ruci moja duša, što god ko uzme – nosit će to na Sudnjem danu o svome vratu, pa bila to deva što riče, ili krava što muče, ili ovca što bleči.' Podigao je zatim svoje ruke, tako da smo vidjeli bjelinu ispod njegovih pazuha, i rekao: 'Zar vam nisam dostavio?!', ponovivši to tri puta." Sufjan veli: "Pričao nam je to Zuhri, a Hišam je još dodao, prenoseći od svog oca, a ovaj od Ebu-Humejda da je rekao: 'Moje su uši to čule, i moje oko vidjelo, a pitajte i Zejda b. Sabita – i on je to čuo zajedno sa mnom.' Zuhri nije rekao da je to čulo njegovo uho."[1]
Huvar je glas, *el-džu'ar* je nešto poput rike goveda (što je smisao riječi) *tedž'erun* (oni su odmah zapomagali, iz sure El-Mu'minun, 64. ajet).

٧١٧٤. حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ عَبْدِاللهِ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ عَنِ الزُّهْرِيِّ أَنَّهُ سَمِعَ عُرْوَةَ أَخْبَرَنَا أَبُو حُمَيْدٍ السَّاعِدِيُّ قَالَ اسْتَعْمَلَ النَّبِيُّ ﷺ رَجُلاً مِنْ بَنِي أَسْدٍ يُقَالُ لَهُ ابْنُ الأُتَبِيَّةِ عَلَى صَدَقَةٍ فَلَمَّا قَدِمَ قَالَ هَذَا لَكُمْ وَهَذَا أُهْدِيَ لِي فَقَامَ النَّبِيُّ ﷺ عَلَى الْمِنْبَرِ قَالَ سُفْيَانُ أَيْضًا فَصَعِدَ الْمِنْبَرَ فَحَمِدَ اللهَ وَأَثْنَى عَلَيْهِ ثُمَّ قَالَ مَا بَالُ الْعَامِلِ نَبْعَثُهُ فَيَأْتِي يَقُولُ هَذَا لَكَ وَهَذَا لِي فَهَلاَّ جَلَسَ فِي بَيْتِ أَبِيهِ وَأُمِّهِ فَيَنْظُرُ أَيُهْدَى لَهُ أَمْ لاَ وَالَّذِي نَفْسِي بِيَدِهِ لاَ يَأْتِي بِشَيْءٍ إِلاَّ جَاءَ بِهِ يَوْمَ الْقِيَامَةِ يَحْمِلُهُ عَلَى رَقَبَتِهِ إِنْ كَانَ بَعِيرًا لَهُ رُغَاءٌ أَوْ بَقَرَةً لَهَا خُوَارٌ أَوْ شَاةً تَيْعَرُ ثُمَّ رَفَعَ يَدَيْهِ حَتَّى رَأَيْنَا عُفْرَتَيْ إِبْطَيْهِ أَلاَ هَلْ بَلَّغْتُ ثَلاَثًا قَالَ سُفْيَانُ قَصَّهُ عَلَيْنَا الزُّهْرِيُّ وَزَادَ هِشَامٌ عَنْ أَبِيهِ عَنْ أَبِي حُمَيْدٍ قَالَ سَمِعَ أُذُنَايَ وَأَبْصَرَتْهُ عَيْنِي وَسَلُوا زَيْدَ بْنَ ثَابِتٍ فَإِنَّهُ سَمِعَهُ مَعِي وَلَمْ يَقُلِ الزُّهْرِيُّ سَمِعَ أُذُنِي (خُوَارٌ) صَوْتٌ وَالْجُؤَارُ مِنْ (تَجْأَرُونَ) كَصَوْتِ الْبَقَرَةِ .

---

1 Iz hadisa se može zaključiti sljedeće:
– u značajnim prilikama imam treba održati govor;
– činovnici su dužni podnijeti izvještaj pretpostavljenom;
– dopušteno je ukoriti onoga koji je pogriješio te za službenika imenovati jednu osobu iako postoji neko ko je sposobniji od nje.

O POSTAVLJANJU OSLOBOĐENIH ROBOVA ZA SUDIJE I ČINOVNIKE

باب اسْتِقْضاءِ الْمَوالِي واسْتِعْمالِهِمْ

7175. PRIČAO NAM JE Usman b. Salih, njemu Abdullah b. Vehb, a ovom Ibn-Džurejdž, prenoseći od Nafija da je Ibn-Omer, radijallahu anhuma, rekao: "Salim, oslobođeni rob Ebu-Huzejfin, predvodio je prve muhadžire i drugove Muhammedove, sallallahu alejhi ve sellem, u namazu u džamiji Kuba, a među njima su bili Ebu-Bekr, Omer, Ebu-Selema, Zejd i Amir b. Rebi'a."

٧١٧٥. حَدَّثَنَا عُثْمَانُ بْنُ صَالِحٍ حَدَّثَنَا عَبْدُاللهِ بْنُ وَهْبٍ أَخْبَرَنِي ابْنُ جُرَيْجٍ أَنَّ نَافِعًا أَخْبَرَهُ أَنَّ ابْنَ عُمَرَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا أَخْبَرَهُ قَالَ كَانَ سَالِمٌ مَوْلَى أَبِي حُذَيْفَةَ يَؤُمُّ الْمُهَاجِرِينَ الأَوَّلِينَ وَأَصْحَابَ النَّبِيِّ ﷺ فِي مَسْجِدِ قُبَاءٍ فِيهِمْ أَبُو بَكْرٍ وَعُمَرُ وَأَبُو سَلَمَةَ وَزَيْدٌ وَعَامِرُ بْنُ رَبِيعَةَ.

O STARJEŠINAMA KOJI POZNAJU PRILIKE U KOJIMA SE NALAZE LJUDI

باب الْعُرَفاءِ لِلنَّاسِ

7176, 7177. PRIČAO NAM JE Isma'il b. Ebu-Uvejs, a njemu Isma'il b. Ibrahim, prenoseći od svog amidže Musaa b. Ukbe, on od Ibn-Šihaba, ovaj od Urve b. Zubejra, a on od Mervana b. Hakema i Misvera b. Mahreme (da su kazivali):
"Kada su muslimani odlučili se oslobode zarobljenike iz plemana Hevazin, Allahov je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: 'Ja ne znam ko je od vas pristao da bude oslobođen, a ko nije. Vratite se (i sačekajte) dok nam vaše starješine ne dostave vaš slučaj!' Ljudi su se vratili, a njihove starješine razgovarali su s njima. Potom su se oni vratili Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, i obavijestili ga da su se ljudi saglasili i dopustili (da oni budu oslobođeni)."

٧١٧٦-٧١٧٧. حَدَّثَنَا إِسْمَاعِيلُ بْنُ أَبِي أُوَيْسٍ حَدَّثَنِي إِسْمَاعِيلُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ عَنْ عَمِّهِ مُوسَى بْنِ عُقْبَةَ قَالَ ابْنُ شِهَابٍ حَدَّثَنِي عُرْوَةُ بْنُ الزُّبَيْرِ أَنَّ مَرْوَانَ بْنَ الْحَكَمِ وَالْمِسْوَرَ بْنَ مَخْرَمَةَ أَخْبَرَاهُ أَنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ قَالَ حِينَ أَذِنَ لَهُمُ الْمُسْلِمُونَ فِي عِتْقِ سَبْيِ هَوَازِنَ إِنِّي لاَ أَدْرِي مَنْ أَذِنَ مِنْكُمْ مِمَّنْ لَمْ يَأْذَنْ فَارْجِعُوا حَتَّى يَرْفَعَ إِلَيْنَا عُرَفَاؤُكُمْ أَمْرَكُمْ فَرَجَعَ النَّاسُ فَكَلَّمَهُمْ عُرَفَاؤُهُمْ فَرَجَعُوا إِلَى رَسُولِ اللهِ ﷺ فَأَخْبَرُوهُ أَنَّ النَّاسَ قَدْ طَيَّبُوا وَأَذِنُوا.

O TOME DA JE POKUĐENO LASKATI VLADARU, A KAD SE UDALJI OD NJEGA, GOVORITI DRUGAČIJE

باب ما يُكْرَهُ مِنْ ثَنَاءِ السُّلْطَانِ وَإِذَا خَرَجَ قَالَ غَيْرَ ذَلِكَ

7178. PRIČAO NAM JE Ebu-Nu'ajm, a njemu Asim b. Muhammed b. Zejd b. Omer, prenoseći od svog oca (da je kazivao):
"Neki su ljudi rekli Ibn-Omeru: 'Kada uđemo kod svojih vladara, mi pred njima govorimo drugačije od onoga što govorimo kada se udaljimo od njih.'
'Mi smo to ubrajali u licemjerstvo', reče im on."

٧١٧٨. حَدَّثَنَا أَبُو نُعَيْمٍ حَدَّثَنَا عَاصِمُ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ زَيْدِ بْنِ عَبْدِاللهِ بْنِ عُمَرَ عَنْ أَبِيهِ قَالَ أُنَاسٌ لِابْنِ عُمَرَ إِنَّا نَدْخُلُ عَلَى سُلْطَانِنَا فَنَقُولُ لَهُمْ خِلَافَ مَا نَتَكَلَّمُ إِذَا خَرَجْنَا مِنْ عِنْدِهِمْ قَالَ كُنَّا نَعُدُّهَا نِفَاقًا .

7179. PRIČAO NAM JE Kutejba, a njemu Lejs, prenoseći od Jezida b. Ebu-Habiba, on od Iraka, a ovaj od Ebu-Hurejre da je čuo Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, kad je rekao:"Najgori je čovjek onaj s dva lica: koji jednima pokazuje jedno, a drugima drugo lice."

٧١٧٩. حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ حَدَّثَنَا اللَّيْثُ عَنْ يَزِيدَ بْنِ أَبِي حَبِيبٍ عَنْ عِرَاكٍ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ أَنَّهُ سَمِعَ رَسُولَ اللهِ ﷺ يَقُولُ إِنَّ شَرَّ النَّاسِ ذُو الْوَجْهَيْنِ الَّذِي يَأْتِي هَؤُلَاءِ بِوَجْهٍ وَهَؤُلَاءِ بِوَجْهٍ .

O DONOŠENJU PRESUDE NA ŠTETU ODSUTNE OSOBE

باب الْقَضَاءِ عَلَى الْغَائِبِ

7180. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Kesir, a njemu Sufjan, prenoseći od Hišama, on od svog oca, a ovaj od Aiše (da je kazivala):
"Hind je rekla Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem: 'Zaista je Ebu-Sufjan škrt čovjek, i ja imam potrebu uzeti dio iz njegova imetka.'
'Uzmi samo onoliko koliko je, po običaju, umjereno i dovoljno tebi i tvome djetetu', reče joj Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem."

٧١٨٠. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ كَثِيرٍ أَخْبَرَنَا سُفْيَانُ عَنْ هِشَامٍ عَنْ أَبِيهِ عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهَا أَنَّ هِنْدًا قَالَتْ لِلنَّبِيِّ ﷺ إِنَّ أَبَا سُفْيَانَ رَجُلٌ شَحِيحٌ فَأَحْتَاجُ أَنْ آخُذَ مِنْ مَالِهِ قَالَ خُذِي مَا يَكْفِيكِ وَوَلَدَكِ بِالْمَعْرُوفِ .

O TOME DA ONAJ U ČIJU SE KORIST BESPRAVNO PRESUDI, A NA ŠTETU NJEGOVA BRATA, NE TREBA TO PRIHVATITI, JER SUDIJINA PRESUDA ZABRANJENO NE MOŽE UČINITI DOPUŠTENIM NITI DOPUŠTENO ZABRANJENIM

باب
مَنْ قُضِيَ لَهُ بِحَقِّ أَخِيهِ فَلا يَأْخُذْهُ
فَإِنَّ قَضَاءَ الْحَاكِمِ لا يُحِلُّ حَرَامًا وَلا يُحَرِّمُ حَلالاً

7181. PRIČAO NAM JE Abdul-Aziz b. Abdullah, njemu Ibrahim b. Sa‘d, prenoseći od Saliha, a on od Ibn-Šihaba, koji je kazivao da mu je pričao Urva b. Zubejr, prenoseći od Zejnebe bint Ebu-Seleme, a ona od Umm-Seleme, supruge Vjerovjesnikove, sallallahu alejhi ve sellem, (da je kazivala): “Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, čuo je neku raspravu ispred vrata svoje kuće pa je izišao i rekao: ‘Zaista sam ja samo čovjek, a meni dolaze parničari. Vjerovatno je neko od vas rječitiji od drugoga, te ja steknem dojam da on govori istinu i na osnovu toga donesem presudu. U čiju korist ja tako presudim, a na štetu njegova brata – zaista je to komad vatre, pa neka ga uzme ili ostavi.’”

٧١٨١. حَدَّثَنَا عَبْدُالْعَزِيزِ بْنُ عَبْدِاللهِ حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ سَعْدٍ عَنْ صَالِحٍ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ قَالَ أَخْبَرَنِي عُرْوَةُ بْنُ الزُّبَيْرِ أَنَّ زَيْنَبَ بِنْتَ أَبِي سَلَمَةَ أَخْبَرَتْهُ أَنَّ أُمَّ سَلَمَةَ زَوْجَ النَّبِيِّ ﷺ أَخْبَرَتْهَا عَنْ رَسُولِ اللهِ ﷺ أَنَّهُ سَمِعَ خُصُومَةً بِبَابِ حُجْرَتِهِ فَخَرَجَ إِلَيْهِمْ فَقَالَ إِنَّمَا أَنَا بَشَرٌ وَإِنَّهُ يَأْتِينِي الْخَصْمُ فَلَعَلَّ بَعْضَكُمْ أَنْ يَكُونَ أَبْلَغَ مِنْ بَعْضٍ فَأَحْسِبُ أَنَّهُ صَادِقٌ فَأَقْضِي لَهُ بِذَلِكَ فَمَنْ قَضَيْتُ لَهُ بِحَقِّ مُسْلِمٍ فَإِنَّمَا هِيَ قِطْعَةٌ مِنَ النَّارِ فَلْيَأْخُذْهَا أَوْ لِيَتْرُكْهَا.

7182. PRIČAO NAM JE Isma‘il, a njemu Malik, prenoseći od Ibn-Šihaba, on od Urve b. Zubejra, a ovaj od Aiše, supruge Vjerovjesnikove, sallallahu alejhi ve sellem, da je kazivala: “Utba b. Ebu-Vekkas oporučio je svome bratu Sa‘du b. Ebu-Vekkasu da je sin Zem‘ine robinje njegov, pa neka stoga preuzme skrbništvo nad njim. Kada je došla godina osvojenja Mekke, Sa‘d je to učinio rekavši: ‘Ovo je moj bratić; za njega me je zadužio moj brat!’ Tada je ustao Abd b. Zem‘a i rekao: ‘Ovo je moj brat i sin robinje moga oca; rođen je na njegovoj postelji!’Otišli su potom žurno Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem.‘Allahov Poslaniče’, reče mu Sa‘d, ‘ovo je moj bratić; za skrbništvo nad njim zadužio me je moj brat!’

٧١٨٢. حَدَّثَنَا إِسْمَاعِيلُ قَالَ حَدَّثَنِي مَالِكٌ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ عَنْ عُرْوَةَ بْنِ الزُّبَيْرِ عَنْ عَائِشَةَ زَوْجِ النَّبِيِّ ﷺ أَنَّهَا قَالَتْ كَانَ عُتْبَةُ بْنُ أَبِي وَقَّاصٍ عَهِدَ إِلَى أَخِيهِ سَعْدِ بْنِ أَبِي وَقَّاصٍ أَنَّ ابْنَ وَلِيدَةِ زَمْعَةَ مِنِّي فَاقْبِضْهُ إِلَيْكَ فَلَمَّا كَانَ عَامُ الْفَتْحِ أَخَذَهُ سَعْدٌ فَقَالَ ابْنُ أَخِي قَدْ كَانَ عَهِدَ إِلَيَّ فِيهِ فَقَامَ إِلَيْهِ عَبْدُ بْنُ زَمْعَةَ فَقَالَ أَخِي وَابْنُ وَلِيدَةِ أَبِي وُلِدَ عَلَى فِرَاشِهِ فَتَسَاوَقَا إِلَى رَسُولِ اللهِ ﷺ فَقَالَ سَعْدٌ يَا رَسُولَ اللهِ ابْنُ أَخِي كَانَ عَهِدَ إِلَيَّ فِيهِ وَقَالَ عَبْدُ بْنُ زَمْعَةَ أَخِي وَابْنُ وَلِيدَةِ أَبِي وُلِدَ عَلَى فِرَاشِهِ

'To je moj brat', reče Abd b. Zem'a, 'i sin robinje moga oca; rođen je na njegovoj postelji!'
'On pripada tebi, Abde, sine Zem'in!', reče na to Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, i dodade: 'Dijete pripada onome u čijoj je postelji spavala žena, a preljubniku pripada razočarenje oduzimanje očinstva!' Kada je zapazio njegovu sličnost s Utbom, (Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem) rekao je Sevdi b. Zem'i: 'Nemoj se otkrivati pred njim!' Tako je on više nije vidio sve do svoje smrti."

فَقَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ هُوَ لَكَ يَا عَبْدُ بْنَ زَمْعَةَ ثُمَّ قَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ الْوَلَدُ لِلْفِرَاشِ وَلِلْعَاهِرِ الْحَجَرُ ثُمَّ قَالَ لِسَوْدَةَ بِنْتِ زَمْعَةَ احْتَجِبِي مِنْهُ لَمَّا رَأَى مِنْ شَبَهِهِ بِعُتْبَةَ فَمَا رَآهَا حَتَّى لَقِيَ اللهَ تَعَالَى .

O DONOŠENJU PRESUDE U VEZI S BUNAROM I TOME SLIČNO

باب الْحُكْمِ فِي الْبِئْرِ وَنَحْوِهَا

7183. PRIČAO NAM JE Ishak b. Nasr, njemu Abdur-Rezzak, a ovom Sufjan, prenoseći od Mensura i A'meša, oni od Ebu-Vaila, a ovaj od Abdullaha da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Ko god se lažno zakune s namjerom da prisvoji čiji imetak susrest će Allaha, a On će na njega biti ljut." O tome je Uzvišeni Allah objavio: "Oni koji obavezu svoju prema Allahu i zakletve svoje zamjenjuju nečim što malo vrijedi..."[1]

٧١٨٣. حَدَّثَنَا إِسْحَاقُ بْنُ نَصْرٍ حَدَّثَنَا عَبْدُالرَّزَّاقِ أَخْبَرَنَا سُفْيَانُ عَنْ مَنْصُورٍ وَالأَعْمَشِ عَنْ أَبِي وَائِلٍ قَالَ قَالَ عَبْدُاللهِ قَالَ النَّبِيُّ ﷺ لاَ يَحْلِفُ عَلَى يَمِينِ صَبْرٍ يَقْتَطِعُ مَالاً وَهُوَ فِيهَا فَاجِرٌ إِلاَّ لَقِيَ اللهَ وَهُوَ عَلَيْهِ غَضْبَانُ فَأَنْزَلَ اللهُ (إِنَّ الَّذِينَ يَشْتَرُونَ بِعَهْدِ اللهِ وَأَيْمَانِهِمْ ثَمَنًا قَلِيلاً) .

7184. Zatim je došao Eš'as, a Abdullah im je pričao, rekavši: "Ovaj ajet objavljen je povodom (slučaja koji se zbio između) mene i jednog čovjeka s kojim sam se prepirao o nekom bunaru. 'Imaš li dokaz?', upitao je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem. 'Nemam', odgovorio sam. 'Neka se onda on zakune!', predložio je on. 'Pa, neka se zakune!', pristao sam. Tada je objavljeno: 'Oni koji obavezu svoju prema Allahu i zakletve svoje zamjenjuju nečim što malo vrijedi...'"[2]

٧١٨٤. فَجَاءَ الأَشْعَثُ وَعَبْدُاللهِ يُحَدِّثُهُمْ فَقَالَ فِيَّ نَزَلَتْ وَفِي رَجُلٍ خَاصَمْتُهُ فِي بِئْرٍ فَقَالَ النَّبِيُّ ﷺ أَلَكَ بَيِّنَةٌ قُلْتُ لاَ قَالَ فَلْيَحْلِفْ قُلْتُ إِذًا يَحْلِفُ فَنَزَلَتْ (إِنَّ الَّذِينَ يَشْتَرُونَ بِعَهْدِ اللهِ) .

---

1 Ali-Imran, 77. Prijevod ajeta u cjelosti glasi: "Oni koji obavezu svoju prema Allahu i zakletve svoje zamjenjuju nečim što malo vrijedi – na onom svijetu nikakva dobra neće imati; Allah ih neće ni osloviti, niti će na njih na Sudnjem danu pažnju obratiti, niti će ih očistiti; njih bolna patnja čeka."

2 Ali-Imran, 77.

DONOŠENJE PRESUDE ISTOVJETNO JE I SASVIM JE SVEJEDNO DA LI SE RADI O VELIKOJ ILI MALOJ KOLIČINI IMETKA

باب الْقضاءُ في قليلِ الْمالِ وكثيرِه سواءٌ

Ibn-Ujejna, prenoseći od Ibn-Šubrume, veli: "Donošenje presude istovjetno je i sasvim je svejedno da li se radi o velikoj ili maloj količini imetka."

وَقَالَ ابْنُ عُيَيْنَةَ عَنِ ابْنِ شُبْرُمَةَ الْقَضَاءُ فِي قَلِيلِ الْمَالِ وَكَثِيرِهِ سَوَاءٌ .

7185. PRIČAO NAM JE Ebu-Jeman, a njemu Šu'ajb, prenoseći od Zuhrija, on od Urve b. Zubejra, ovaj od Zejnebe bint Ebu-Seleme, a ona od svoje majke Umm-Seleme da je kazivala: "Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, čuo je galamu ljudi koji su se parničili ispred njegovih vrata pa je izišao pred njih i rekao im: 'Zaista sam ja samo čovjek, a meni dolaze parničari. Vjerovatno je neko od vas rječitiji od drugoga, te ja na osnovu toga presudim u njegovu korist misleći da je govorio istinu. Kome ja nepravedno presudim na štetu drugog muslimana – to je komad vatre, pa neka ga uzme ili ostavi.'"

٧١٨٥. حَدَّثَنَا أَبُو الْيَمَانِ أَخْبَرَنَا شُعَيْبٌ عَنِ الزُّهْرِيِّ أَخْبَرَنِي عُرْوَةُ بْنُ الزُّبَيْرِ أَنَّ زَيْنَبَ بِنْتَ أَبِي سَلَمَةَ أَخْبَرَتْهُ عَنْ أُمِّهَا أُمِّ سَلَمَةَ قَالَتْ سَمِعَ النَّبِيُّ ﷺ جَلَبَةَ خِصَامٍ عِنْدَ بَابِهِ فَخَرَجَ عَلَيْهِمْ فَقَالَ إِنَّمَا أَنَا بَشَرٌ وَإِنَّهُ يَأْتِينِي الْخَصْمُ فَلَعَلَّ بَعْضًا أَنْ يَكُونَ أَبْلَغَ مِنْ بَعْضٍ أَقْضِي لَهُ بِذَلِكَ وَأَحْسِبُ أَنَّهُ صَادِقٌ فَمَنْ قَضَيْتُ لَهُ بِحَقِّ مُسْلِمٍ فَإِنَّمَا هِيَ قِطْعَةٌ مِنَ النَّارِ فَلْيَأْخُذْهَا أَوْ لِيَدَعْهَا .

O TOME KAD VLADAR IZLAŽE PRODAJI NEČIJI IMETAK I NEKRETNINE

باب بَيْعِ الإمامِ على النَّاسِ أَمْوالَهُمْ وَضِيَاعَهُمْ

Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, prodao je roba Nu'ajma b. Nahhama kojem je ovaj obećao slobodu poslije svoje smrti.

وَقَدْ بَاعَ النَّبِيُّ ﷺ مُدَبَّرًا مِنْ نُعَيْمِ بْنِ النَّحَّامِ .

7186. PRIČAO NAM JE Ibn-Numejr, njemu Muhammed b. Bišr, ovom Isma'il, a njemu Selema b. Kuhejl, prenoseći od Ataa, a on od Džabira da je kazivao: "Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, saznao je kako je neko od njegovih drugova dao dopuštenje da poslije njegove smrti oslobode njegovog roba. On nije imao drugog imetka osim njega, pa ga je (Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem) prodao za osam stotina dirhema i poslao mu novac od njega."

٧١٨٦. حَدَّثَنَا ابْنُ نُمَيْرٍ حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ بِشْرٍ حَدَّثَنَا إِسْمَاعِيلُ حَدَّثَنَا سَلَمَةُ بْنُ كُهَيْلٍ عَنْ عَطَاءٍ عَنْ جَابِرِ بْنِ عَبْدِاللهِ قَالَ بَلَغَ النَّبِيَّ ﷺ أَنَّ رَجُلاً مِنْ أَصْحَابِهِ أَعْتَقَ غُلاَمًا لَهُ عَنْ دُبُرٍ لَمْ يَكُنْ لَهُ مَالٌ غَيْرُهُ فَبَاعَهُ بِثَمَانِ مِائَةِ دِرْهَمٍ ثُمَّ أَرْسَلَ بِثَمَنِهِ إِلَيْهِ .

O TOME DA NE TREBA OBRAĆATI PAŽNJU NA NEOSNOVANE PRIGOVORE UPUĆENE ZAPOVJEDNICIMA[1]

باب مَنْ لَمْ يَكْتَرِثْ بِطَعْنِ مَنْ لاَ يَعْلَمُ فِي الأُمَرَاءِ حَدِيثًا

7187. PRIČAO NAM JE Musa b. Isma'il, njemu Abdul-Aziz b. Muslim, a ovom Abdullah b. Dinar, prenoseći od Ibn-Omera, radijallahu anhuma, da je kazivao:
"Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, poslao je jednu vojnu jedinicu i za njenog je zapovjednika postavio Usamu b. Zejda, kojem su se neki počeli protiviti kao vođi.
'Ako prigovarate njemu kao vođi', reče im (Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem), 'pa i prije ste prigovarali njegovu ocu kao vođi! Tako mi Allaha, on je bio zaslužan za vodstvo i jedan od meni najdražih ljudi, a ovaj je, zaista, jedan od meni najdražih ljudi poslije njega!'"

٧١٨٧. حَدَّثَنَا مُوسَى بْنُ إِسْمَاعِيلَ حَدَّثَنَا عَبْدُالْعَزِيزِ بْنُ مُسْلِمٍ حَدَّثَنَا عَبْدُاللهِ بْنُ دِينَارٍ قَالَ سَمِعْتُ ابْنَ عُمَرَ رَضِي اللهُ عَنْهُمَا يَقُولُ بَعَثَ رَسُولُ اللهِ ﷺ بَعْثًا وَأَمَّرَ عَلَيْهِمْ أُسَامَةَ بْنَ زَيْدٍ فَطُعِنَ فِي إِمَارَتِهِ وَقَالَ إِنْ تَطْعَنُوا فِي إِمَارَتِهِ فَقَدْ كُنْتُمْ تَطْعَنُونَ فِي إِمَارَةِ أَبِيهِ مِنْ قَبْلِهِ وَايْمُ اللهِ إِنْ كَانَ لَخَلِيقًا لِلإِمْرَةِ وَإِنْ كَانَ لَمِنْ أَحَبِّ النَّاسِ إِلَيَّ وَإِنَّ هَذَا لَمِنْ أَحَبِّ النَّاسِ إِلَيَّ بَعْدَهُ .

NEVALJAO I STALNI (I ŽESTOKI) PARNIČAR

باب الأَلَدِّ الْخَصِمِ

El-hasimu označava osobu koja se stalno parniči (i svađalački osporava). *Ludden* znači *'udžen* (iskrivljen).

وَهُوَ الدَّائِمُ فِي الْخُصُومَةِ (لُدًّا) عُوجًا .

7188. PRIČAO NAM JE Museddeđ, a njemu Jahja b. Seid, prenoseći od Ibn-Džurejdža, on od Ibn-Ebu-Mulejke, a ovaj od Aiše, radijallahu anha, da je kazivala: "Allahov je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: 'Najmrža je osoba Allahu neuljudan parničar.'"[2]

٧١٨٨. حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ سَعِيدٍ عَنِ ابْنِ جُرَيْجٍ سَمِعْتُ ابْنَ أَبِي مُلَيْكَةَ يُحَدِّثُ عَنْ عَائِشَةَ رَضِي اللهُ عَنْهَا قَالَتْ قَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ أَبْغَضُ الرِّجَالِ إِلَى اللهِ الأَلَدُّ الْخَصِمُ .

1 Muhelleb veli: "To znači da se neće obraćati pažnja na prigovore onoga koji, ne znajući pravo stanje, prigovara nekome i optužuje ga za nešto što nema nikakve osnove. Takvi prigovori neće biti uzimani u obzir."

2 O pokuđenosti vođenja parnice govori i hadis što ga bilježi Ebu-Davud: "Ja ću biti vođa u džennetskom staništu onima koji ostave prepirku makar bili i u pravu."

AKO VLADAR DONESE NEPRAVEDNU PRESUDU ILI UČINI SUPROTNO ONOME ŠTO KAŽU UČENI LJUDI, TO NEĆE BITI PUNOVAŽNO

باب إذا قضى الحاكمُ بجوْرٍ أوْ خلاف أهْل العلْم فهُو ردٌّ

7189. PRIČAO NAM JE Mahmud, njemu Abdur-Rezzak, a ovom Ma'mer, prenoseći od Zuhrija, on od Salima, a ovaj od Ibn-Omera da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, poslao Halida...; a PRIČAO MI JE i Ebu-Abdullah Nu'ajm, njemu Abdullah, a ovom Ma'mer, prenoseći od Zuhrija, on od Salima, a ovaj od svog oca (da je kazivao): "Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, poslao je Halida b. Velida na pleme Benu-Džezima, čiji pripadnici nisu znali izgovoriti: 'Postali smo muslimani!', već su govorili: 'Promijenili smo vjeru!' Halid je neke od njih ubio, a neke zarobio. Svakome od nas predao je po jednog zarobljenika i naredio da svako ubije svoga zarobljenika.
'Tako mi Allaha'', rekoh ja, 'ja neću ubiti svoga zarobljenika, niti će ijedan moj čovjek ubiti svoga zarobljenika!'' O tome smo obavijestili Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem. 'Moj Allahu', reče on, 'ja nemam ništa s onim što je počinio Halid b. Velid!'', ponovivši to dva puta."[3]

٧١٨٩. حَدَّثَنَا مَحْمُودٌ حَدَّثَنَا عَبْدُالرَّزَّاقِ أَخْبَرَنَا مَعْمَرٌ عَنِ الزُّهْرِيِّ عَنْ سَالِمٍ عَنِ ابْنِ عُمَرَ بَعَثَ النَّبِيُّ ﷺ خَالِدًا ح و حَدَّثَنِي أَبُو عَبْدِاللهِ نُعَيْمُ بْنُ حَمَّادٍ حَدَّثَنَا عَبْدُاللهِ أَخْبَرَنَا مَعْمَرٌ عَنِ الزُّهْرِيِّ عَنْ سَالِمٍ عَنْ أَبِيهِ قَالَ بَعَثَ النَّبِيُّ ﷺ خَالِدَ بْنَ الْوَلِيدِ إِلَى بَنِي جَذِيمَةَ فَلَمْ يُحْسِنُوا أَنْ يَقُولُوا أَسْلَمْنَا فَقَالُوا صَبَأْنَا صَبَأْنَا فَجَعَلَ خَالِدٌ يَقْتُلُ وَيَأْسِرُ وَدَفَعَ إِلَى كُلِّ رَجُلٍ مِنَّا أَسِيرَهُ فَأَمَرَ كُلَّ رَجُلٍ مِنَّا أَنْ يَقْتُلَ أَسِيرَهُ فَقُلْتُ وَاللهِ لاَ أَقْتُلُ أَسِيرِي وَلاَ يَقْتُلُ رَجُلٌ مِنْ أَصْحَابِي أَسِيرَهُ فَذَكَرْنَا ذَلِكَ لِلنَّبِيِّ ﷺ فَقَالَ اللَّهُمَّ إِنِّي أَبْرَأُ إِلَيْكَ مِمَّا صَنَعَ خَالِدُ بْنُ الْوَلِيدِ مَرَّتَيْنِ .

3 Hattabi veli: "Poslanikova, sallallahu alejhi ve sellem, mudrost ogleda se u činjenici da se on ogradio od postupka Halida b. Velida, iako ga nije kaznio. On je postupio po svojoj procjeni (*idžtihadu*), a to nije bilo Poslanikovo, sallallahu alejhi ve sellem, naređenje, kako se, možda, moglo pomisliti."

O DOLASKU IMAMA (VOĐE) PRIPADNICIMA NEKOG NARODA DA BI IH IZMIRIO

باب الإمام يأتي قومًا فيصلح بينهم

7190. PRIČAO NAM JE Ebu-Nu'man, njemu Hammad, a ovom Ebu-Hazim Medeni, prenoseći od Sehla b. Sa'da Sa'idija da je kazivao: "Došlo je do nereda u plemenu Benu-Amr. Za to je saznao Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, te je, nakon što je klanjao podne-namaz, otišao njima da ih izmiri. Kada je nastupilo vrijeme ikindija-namaza, Bilal je proučio ezan, a potom i ikamet, i zatražio od Ebu-Bekra da prođe naprijed kako bi ih predvodio u namazu. Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, došao je u trenutku kada je Ebu-Bekr već bio u namazu, pa je prošao naprijed i stao u saf iza Ebu-Bekra. Tada su ljudi zapljeskali rukama, ali Ebu-Bekr, kada bi započeo namaz, nije imao običaj obazirati se ni na što dok ne završi namaz. Pa ipak, kad je vidio da pljeskanje upućeno njemu ne prestaje, okrenuo se i iza sebe ugledao Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, koji mu je pokazujući rukom dao znak da nastavi. Ebu-Bekr je na trenutak zastao, a onda zahvalio Allahu na Vjerovjesnikovom, sallallahu alejhi ve sellem, išaretu i povukao se nazad. Čim je to vidio, Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, prošao je naprijed i predvodio ljude u namazu, a kada je završio namaz, upitao je: 'Ebu Bekre, šta te je spriječilo da nastaviš namaz kad sam ti dao znak da to uradiš?' 'Ne može Ibn-Ebu-Kuhafa predvoditi Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, u namazu!', odgovorio je on. Tada je (Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem) rekao ljudima: 'Kada vam se nešto desi dok ste u namazu, neka muškarci izgovore: 'Subhanallah!' (slavljen neka je Allah!), a žene neka zaplješću rukama.'"[1]

٧١٩٠. حَدَّثَنَا أَبُو النُّعْمَانِ حَدَّثَنَا حَمَّادٌ حَدَّثَنَا أَبُو حَازِمٍ الْمَدَنِيُّ عَنْ سَهْلِ بْنِ سَعْدٍ السَّاعِدِيِّ قَالَ كَانَ قِتَالٌ بَيْنَ بَنِي عَمْرٍو فَبَلَغَ ذَلِكَ النَّبِيَّ ﷺ فَصَلَّى الظُّهْرَ ثُمَّ أَتَاهُمْ يُصْلِحُ بَيْنَهُمْ فَلَمَّا حَضَرَتْ صَلاَةُ الْعَصْرِ فَأَذَّنَ بِلاَلٌ وَأَقَامَ وَأَمَرَ أَبَا بَكْرٍ فَتَقَدَّمَ وَجَاءَ النَّبِيُّ ﷺ وَأَبُو بَكْرٍ فِي الصَّلاَةِ فَشَقَّ النَّاسَ حَتَّى قَامَ خَلْفَ أَبِي بَكْرٍ فَتَقَدَّمَ فِي الصَّفِّ الَّذِي يَلِيهِ قَالَ وَصَفَّحَ الْقَوْمُ وَكَانَ أَبُو بَكْرٍ إِذَا دَخَلَ فِي الصَّلاَةِ لَمْ يَلْتَفِتْ حَتَّى يَفْرُغَ فَلَمَّا رَأَى التَّصْفِيحَ لاَ يُمْسَكُ عَلَيْهِ الْتَفَتَ فَرَأَى النَّبِيَّ ﷺ خَلْفَهُ فَأَوْمَأَ إِلَيْهِ النَّبِيُّ ﷺ بِيَدِهِ أَنِ امْضِهْ وَأَوْمَأَ بِيَدِهِ هَكَذَا وَلَبِثَ أَبُو بَكْرٍ هُنَيَّةً يَحْمَدُ اللهَ عَلَى قَوْلِ النَّبِيِّ ﷺ ثُمَّ مَشَى الْقَهْقَرَى فَلَمَّا رَأَى النَّبِيُّ ﷺ ذَلِكَ تَقَدَّمَ فَصَلَّى النَّبِيُّ ﷺ بِالنَّاسِ فَلَمَّا قَضَى صَلاَتَهُ قَالَ يَا أَبَا بَكْرٍ مَا مَنَعَكَ إِذْ أَوْمَأْتُ إِلَيْكَ أَنْ لاَ تَكُونَ مَضَيْتَ قَالَ لَمْ يَكُنْ لاِبْنِ أَبِي قُحَافَةَ أَنْ يَؤُمَّ النَّبِيَّ ﷺ وَقَالَ لِلْقَوْمِ إِذَا رَابَكُمْ أَمْرٌ فَلْيُسَبِّحِ الرِّجَالُ وَلْيُصَفِّحِ النِّسَاءُ .

1 Ovaj je hadis već navođen u poglavlju *O imametu*. Ukratko, muškarci će, u slučaju da se desi nešto dok su u namazu, a žele skrenuti na to pažnju, izgovoriti: *Subhanallah!*, dok će žene zapljeskati tako što će prstima desne ruke udarati po lijevoj šaci.

POŽELJNO JE DA PISAR BUDE POUZDAN I PAMETAN

7191. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Ubejdullah Ebu-Sabit, a njemu Ibrahim b. Sa'd, prenoseći od Ibn-Šihaba, on od Ubejda b. Sebbaka, a ovaj od Zejda b. Sabita da je kazivao:

"Nakon pogibije velikog broja ashaba u Bici na Jemami pozvao me je Ebu-Bekr – a kod njega je bio i Omer – i rekao mi: 'Došao mi je Omer i rekao: 'Izginuo je zaista veliki broj učača Kur'ana na Jemami! Bojim se da će u svim pokrajinama nestati učača Kur'ana i tako se zaboraviti mnogi dijelovi Kur'ana. Stoga smatram da bi trebao narediti da se sakupi Kur'an.'

'Kako ću raditi nešto što nije radio Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem?', upitao sam, pa mi je Omer odgovorio: 'To je, tako mi Allaha, veliko dobro!' Omer je na tome istrajavao sve dotle dok mi Allah nije raširio prsa za ono za što je raširio i Omerova prsa, pa sam i ja počeo misliti isto što i Omer. Ti si mlad i pametan čovjek', nastavio je govoriti Ebu-Bekr, 'i mi ne sumnjamo u tebe. Pisao si Objavu Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, pa kreni u potragu za dijelovima Kur'ana i sakupi ga!'"

Nastavljajući dalje, Zejd kaže: "Tako mi Allaha, da me je zadužio da prenesem neko brdo, ne bi mi to bilo teže od zadaće da sakupim Kur'an. Zatim sam upitao:

'Kako ćete uraditi nešto što nije uradio ni Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem?'

'Tako mi Allaha', reče Ebu-Bekr, 'to je veliko dobro!' On me je stalno hrabrio i istrajavao na tome sve dok mi Allah nije raširio prsa za ono za što je raširio i Ebu-Bekrova i Omerova prsa, pa sam i počeo misliti isto što i oni.

Krenuo sam u potragu za dijelovima Kur'ana. Nalazio sam ih i sakupljao, a bili su ispisani

باب يُسْتَحَبُّ لِلْكَاتِبِ أَنْ يَكُونَ أَمِينًا عَاقِلاً

٧١٩١. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عُبَيْدِاللهِ أَبُو ثَابِتٍ حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ سَعْدٍ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ عَنْ عُبَيْدِ بْنِ السَّبَّاقِ عَنْ زَيْدِ بْنِ ثَابِتٍ قَالَ بَعَثَ إِلَيَّ أَبُو بَكْرٍ لِمَقْتَلِ أَهْلِ الْيَمَامَةِ وَعِنْدَهُ عُمَرُ فَقَالَ أَبُو بَكْرٍ إِنَّ عُمَرَ أَتَانِي فَقَالَ إِنَّ الْقَتْلَ قَدِ اسْتَحَرَّ يَوْمَ الْيَمَامَةِ بِقُرَّاءِ الْقُرْآنِ وَإِنِّي أَخْشَى أَنْ يَسْتَحِرَّ الْقَتْلُ بِقُرَّاءِ الْقُرْآنِ فِي الْمَوَاطِنِ كُلِّهَا فَيَذْهَبَ قُرْآنٌ كَثِيرٌ وَإِنِّي أَرَى أَنْ تَأْمُرَ بِجَمْعِ الْقُرْآنِ قُلْتُ كَيْفَ أَفْعَلُ شَيْئًا لَمْ يَفْعَلْهُ رَسُولُ اللهِ ﷺ فَقَالَ عُمَرُ هُوَ وَاللهِ خَيْرٌ فَلَمْ يَزَلْ عُمَرُ يُرَاجِعُنِي فِي ذَلِكَ حَتَّى شَرَحَ اللهُ صَدْرِي لِلَّذِي شَرَحَ لَهُ صَدْرَ عُمَرَ وَرَأَيْتُ فِي ذَلِكَ الَّذِي رَأَى عُمَرُ قَالَ زَيْدٌ قَالَ أَبُو بَكْرٍ وَإِنَّكَ رَجُلٌ شَابٌّ عَاقِلٌ لاَ نَتَّهِمُكَ قَدْ كُنْتَ تَكْتُبُ الْوَحْيَ لِرَسُولِ اللهِ ﷺ فَتَتَبَّعِ الْقُرْآنَ فَاجْمَعْهُ قَالَ زَيْدٌ فَوَاللهِ لَوْ كَلَّفَنِي نَقْلَ جَبَلٍ مِنَ الْجِبَالِ مَا كَانَ بِأَثْقَلَ عَلَيَّ مِمَّا كَلَّفَنِي مِنْ جَمْعِ الْقُرْآنِ قُلْتُ كَيْفَ تَفْعَلاَنِ شَيْئًا لَمْ يَفْعَلْهُ رَسُولُ اللهِ ﷺ قَالَ أَبُو بَكْرٍ هُوَ وَاللهِ خَيْرٌ فَلَمْ يَزَلْ يَحُثُّ مُرَاجَعَتِي حَتَّى شَرَحَ اللهُ صَدْرِي لِلَّذِي شَرَحَ اللهُ لَهُ صَدْرَ أَبِي بَكْرٍ وَعُمَرَ وَرَأَيْتُ فِي ذَلِكَ الَّذِي رَأَيَا فَتَتَبَّعْتُ الْقُرْآنَ أَجْمَعُهُ مِنَ الْعُسُبِ وَالرِّقَاعِ وَاللِّخَافِ وَصُدُورِ الرِّجَالِ فَوَجَدْتُ فِي آخِرِ سُورَةِ التَّوْبَةِ ﴿لَقَدْ جَاءَكُمْ رَسُولٌ مِنْ أَنْفُسِكُمْ﴾ إِلَى آخِرِهَا مَعَ

na palminu lišću, komadima platna, kamenim pločama, te su se nalazili u prsima ljudi (tj. onih koji su Kur'an znali napamet). Tako sam otkrio da završetak sure Et-Tevba: 'Došao vam je Poslanik, jedan od vas...'[1] (do kraja sure) – čuva Huzejma, ili Ebu-Huzejma. Te sam ajete dodao suri kojoj oni pripadaju. Za Ebu-Bekrova života, sve do njegove smrti, zbirka je bila kod njega. Nakon toga zbirka je bila kod Omera sve do njegove smrti, a zatim kod Hafse, Omerove kćerke." Muhammed b. Ubejdullah veli: "*El-lihaf* znači *el-hazef*."

خُزَيْمَةَ أَوْ أَبِي خُزَيْمَةَ فَأَلْحَقْتُهَا فِي سُورَتِهَا وَكَانَتِ
الصُّحُفُ عِنْدَ أَبِي بَكْرٍ حَيَاتَهُ حَتَّى تَوَفَّاهُ اللهُ عَزَّ
وَجَلَّ ثُمَّ عِنْدَ عُمَرَ حَيَاتَهُ حَتَّى تَوَفَّاهُ اللهُ ثُمَّ عِنْدَ
حَفْصَةَ بِنْتِ عُمَرَ قَالَ مُحَمَّدُ بْنُ عُبَيْدِاللهِ اللِّخَافُ
يَعْنِي الْخَزَفَ .

O POŠTI KOJU VLADAR ŠALJE SVOJIM NAMJESNICIMA I SUDIJA SVOJIM POVJERENICIMA

بَاب كِتَابِ الْحَاكِمِ إِلَى عُمَّالِهِ وَالْقَاضِي إِلَى أُمَنَائِهِ

7192. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Jusuf, a njemu Malik, prenoseći od Ebu-Lejle...; a PRIČAO NAM JE i Isma'il, a njemu Malik, prenoseći od Ebu-Lejle b. Abdullaha b. Abdur-Rahmana b. Sehla, a on od Sehla b. Ebu-Hasme i prvaka iz njegova plemena (da su kazivali):

"Abdullah b. Sehl i Muhajjisa otišli su, zbog siromaštva i gladi koja ih je zadesila, u Hajber. Muhajjisa je potom otkrio da je Abdullah ubijen i bačen u jedan kanal ili u bunar.

'Tako mi Allaha', rekao je on tada židovima, 'vi ste ga ubili!'

'Tako nam Boga', rekoše oni, 'mi ga nismo ubili!'

Nakon toga on se vratio svome narodu i ispričao (šta se dogodilo). On i njegov brat Huvejjisa, koji je bio stariji od njega, otišli su potom Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, zajedno s Abdur-Rahmanom b. Sehlom, koji je bio u Hajberu, i koji

٧١٩٢. حَدَّثَنَا عَبْدُاللهِ بْنُ يُوسُفَ أَخْبَرَنَا
مَالِكٌ عَنْ أَبِي لَيْلَى ح حَدَّثَنَا إِسْمَاعِيلُ حَدَّثَنِي
مَالِكٌ عَنْ أَبِي لَيْلَى بْنِ عَبْدِاللهِ بْنِ عَبْدِالرَّحْمَنِ
ابْنِ سَهْلٍ عَنْ سَهْلِ بْنِ أَبِي حَثْمَةَ أَنَّهُ أَخْبَرَهُ
هُوَ وَرِجَالٌ مِنْ كُبَرَاءِ قَوْمِهِ أَنَّ عَبْدَاللهِ بْنَ سَهْلٍ
وَمُحَيِّصَةَ خَرَجَا إِلَى خَيْبَرَ مِنْ جَهْدٍ أَصَابَهُمْ
فَأُخْبِرَ مُحَيِّصَةُ أَنَّ عَبْدَاللهِ قُتِلَ وَطُرِحَ فِي فَقِيرٍ أَوْ
عَيْنٍ فَأَتَى يَهُودَ فَقَالَ أَنْتُمْ وَاللهِ قَتَلْتُمُوهُ قَالُوا مَا
قَتَلْنَاهُ وَاللهِ ثُمَّ أَقْبَلَ حَتَّى قَدِمَ عَلَى قَوْمِهِ فَذَكَرَ
لَهُمْ وَأَقْبَلَ هُوَ وَأَخُوهُ حُوَيِّصَةُ وَهُوَ أَكْبَرُ مِنْهُ
وَعَبْدُالرَّحْمَنِ بْنُ سَهْلٍ فَذَهَبَ لِيَتَكَلَّمَ وَهُوَ
الَّذِي كَانَ بِخَيْبَرَ فَقَالَ النَّبِيُّ ﷺ لِمُحَيِّصَةَ كَبِّرْ

1 Et-Tevba, 128-129. Prijevod ajeta u cjelosti glasi: "Došao vam je Poslanik, jedan od vas, teško mu je što ćete na muke udariti, jedva čeka da Pravim putem pođete, a prema vjernicima je milosrdan i milostiv. A ako oni glavu okrenu, ti reci: 'Meni je dovoljan Allah, nema boga osim Njega; Samo se u Njega uzdam, On je Gospodar Arša veličanstvenoga!'"

je bio počeo govoriti, ali je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao Muhajjisi: 'Starijem, starijem dajte da govori!'
Onda je počeo govoriti Huvejjisa, a potom i Muhajjisa. (Kad su završili), Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, reče: 'Ili će vam isplatiti odštetu za vašeg ubijenog druga ili ćemo im objaviti rat!' Nakon toga Allahov im je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, poslao pismo s ovim zahtjevima, a oni su odgovorili: 'Nismo ga mi ubili!' Tada je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, Huvejjisi, Muhajjisi i Abdur-Rahmanu rekao: 'Ako se zakunete, imat ćete pravo na iskup krvi vašeg druga.' 'Ne', rekoše oni. 'A želite li da vam se zakunu židovi?', upitao ih je. 'Oni nisu muslimani!', odgovorili su oni. Tako je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, isplatio odštetu od sebe dajući stotinu deva." Sehl kaže: "Jedna od tih deva udarila me je nogom."

كَبِّرْ يُرِيدُ السِّنَّ فَتَكَلَّمَ حُوَيِّصَةُ ثُمَّ تَكَلَّمَ مُحَيِّصَةُ فَقَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ إِمَّا أَنْ يَدُوا صَاحِبَكُمْ وَإِمَّا أَنْ يُؤْذِنُوا بِحَرْبٍ فَكَتَبَ رَسُولُ اللهِ ﷺ إِلَيْهِمْ بِهِ فَكُتِبَ مَا قَتَلْنَاهُ فَقَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ لِحُوَيِّصَةَ وَمُحَيِّصَةَ وَعَبْدِالرَّحْمَنِ أَتَحْلِفُونَ وَتَسْتَحِقُّونَ دَمَ صَاحِبِكُمْ قَالُوا لاَ قَالَ أَفَتَحْلِفُ لَكُمْ يَهُودُ قَالُوا لَيْسُوا بِمُسْلِمِينَ فَوَدَاهُ رَسُولُ اللهِ ﷺ مِنْ عِنْدِهِ مِائَةَ نَاقَةٍ حَتَّى أُدْخِلَتِ الدَّارَ قَالَ سَهْلٌ فَرَكَضَتْنِي مِنْهَا نَاقَةٌ .

O TOME DA LI JE DOPUŠTENO VLADARU POSLATI SAMO JEDNOG ČOVJEKA DA ISPITA PRILIKE

باب هَلْ يَجُوزُ لِلْحَاكِمِ أَنْ يَبْعَثَ رَجُلاً وَحْدَهُ لِلنَّظَرِ فِي الأُمُورِ

7193, 7194. PRIČAO NAM JE Adem, njemu Ibn-Ebu-Zi'b, a ovom Zuhri, prenoseći od Ubejdullaha b. Abdullaha, a on od Ebu-Hurejre i Zejda b. Halida Džuhenija (da su kazivali):
"Neki je beduin došao Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, i rekao: 'Allahov Poslaniče, presudi nam po Allahovoj knjizi!' Onda je uzeo riječ njegov protivnik i rekao: 'U pravu je! Presudi nam po Allahovoj knjizi!' Tada je beduin počeo govoriti: 'Moj je sin bio najamnik kod ovog čovjeka i počinio blud s njegovom ženom, pa su mi neki rekli: 'Tvoga sina treba kamenovati!' Ja sam sina iskupio sa stotinu ovaca i jednom robinjom. Pitao sam poslije učene ljude, pa su mi oni rekli: 'Tvoga sina treba kazniti sa stotinu udaraca bičem i protjerati ga na godinu dana.' Na to Vjerovjesnik,

٧١٩٣-٧١٩٤. حَدَّثَنَا آدَمُ حَدَّثَنَا ابْنُ أَبِي ذِئْبٍ حَدَّثَنَا الزُّهْرِيُّ عَنْ عُبَيْدِاللهِ بْنِ عَبْدِاللهِ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ وَزَيْدِ بْنِ خَالِدٍ الْجُهَنِيِّ قَالاَ جَاءَ أَعْرَابِيٌّ فَقَالَ يَا رَسُولَ اللهِ اقْضِ بَيْنَنَا بِكِتَابِ اللهِ فَقَامَ خَصْمُهُ فَقَالَ صَدَقَ فَاقْضِ بَيْنَنَا بِكِتَابِ اللهِ فَقَالَ الأَعْرَابِيُّ إِنَّ ابْنِي كَانَ عَسِيفًا عَلَى هَذَا فَزَنَى بِامْرَأَتِهِ فَقَالُوا لِي عَلَى ابْنِكَ الرَّجْمُ فَفَدَيْتُ ابْنِي مِنْهُ بِمِائَةٍ مِنَ الْغَنَمِ وَوَلِيدَةٍ ثُمَّ سَأَلْتُ أَهْلَ الْعِلْمِ فَقَالُوا إِنَّمَا عَلَى ابْنِكَ جَلْدُ مِائَةٍ وَتَغْرِيبُ عَامٍ فَقَالَ النَّبِيُّ ﷺ لأَقْضِيَنَّ بَيْنَكُمَا بِكِتَابِ اللهِ أَمَّا الْوَلِيدَةُ

sallallahu alejhi ve sellem, reče: 'Doista ću vam ja presuditi prema Allahovoj knjizi! Što se tiče robinje i ovaca, one se tebi vraćaju, a tvome sinu pripada kazna od stotinu udaraca bičem i protjerivanje na godinu dana. A što se tebe tiče', reče Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, obraćajući se čovjeku, 'o Unejse, idi kod žene ovog čovjeka i kamenuj je!' Unejs je otišao kod žene ovog čovjeka i kamenovao je."

وَالْغَنَمُ فَرَدٌّ عَلَيْكَ وَعَلَى ابْنِكَ جَلْدُ مِائَةٍ وَتَغْرِيبُ عَامٍ وَأَمَّا أَنْتَ يَا أُنَيْسُ لِرَجُلٍ فَاغْدُ عَلَى امْرَأَةِ هَذَا فَارْجُمْهَا فَغَدَا عَلَيْهَا أُنَيْسٌ فَرَجَمَهَا .

O VLADAREVOJ PREVODILAČKOJ SLUŽBI, TE O TOME DA LI JE DOPUŠTENO OSLONITI SE NA PREVOĐENJE JEDNOG PREVODIOCA

باب
تَرْجَمَةِ الْحُكَّامِ وَهَلْ يَجُوزُ تَرْجُمَانٌ وَاحِدٌ

7195. Haridža b. Zejd b. Sabit kaže: "Pričao je Zejd b. Sabit da mu je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, naredio da nauči hebrejsko pismo, te mu je on pisao i čitao pisma koja su mu oni slali."
Omer je jednom prilikom, kada su kod njega bili Alija, Abdur-Rahman i Osman, upitao: "Šta kaže ova žena?"[1] Abdur-Rahman b. Hatib kaže: "Rekao sam: 'Želi ti saopćiti šta joj je uradio njen partner.'" Ebu-Džemra kaže: "Bio sam Ibn-Abbasov prevodilac; prevodio sam mu ono što govore neki ljudi."
Neki ljudi (Muhammed b. Hasan i Šafija) vele: "Vladar nužno mora imati dva prevodioca."

٧١٩٥. وَقَالَ خَارِجَةُ بْنُ زَيْدِ بْنِ ثَابِتٍ عَنْ زَيْدِ بْنِ ثَابِتٍ أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ أَمَرَهُ أَنْ يَتَعَلَّمَ كِتَابَ الْيَهُودِ حَتَّى كَتَبْتُ لِلنَّبِيِّ ﷺ كُتُبَهُ وَأَقْرَأْتُهُ كُتُبَهُمْ إِذَا كَتَبُوا إِلَيْهِ وَقَالَ عُمَرُ وَعِنْدَهُ عَلِيٌّ وَعَبْدُالرَّحْمَنِ وَعُثْمَانُ مَاذَا تَقُولُ هَذِهِ قَالَ عَبْدُالرَّحْمَنِ بْنُ حَاطِبٍ فَقُلْتُ تُخْبِرُكَ بِصَاحِبِهَا الَّذِي صَنَعَ بِهَا وَقَالَ أَبُو جَمْرَةَ كُنْتُ أُتَرْجِمُ بَيْنَ ابْنِ عَبَّاسٍ وَبَيْنَ النَّاسِ وَقَالَ بَعْضُ النَّاسِ لاَ بُدَّ لِلْحَاكِمِ مِنْ مُتَرْجِمَيْنِ .

7196. PRIČAO NAM JE Ebu-Jeman, a njemu Šu'ajb, prenoseći od Zuhrija, on od Ubejdullaha b. Abdullaha, a ovaj od Abdullaha b. Abbasa (da je kazivao):"Pričao je Ebu-Sufjan b. Harb da ga je Herakle pozvao s jednom delegacijom Kurejša, a zatim svome prevodiocu rekao: 'Reci im da želim pitati ovog čovjeka (Ebu-Sufjana),

٧١٩٦. حَدَّثَنَا أَبُو الْيَمَانِ أَخْبَرَنَا شُعَيْبٌ عَنِ الزُّهْرِيِّ أَخْبَرَنِي عُبَيْدُاللهِ بْنُ عَبْدِاللهِ أَنَّ عَبْدَاللهِ بْنَ عَبَّاسٍ أَخْبَرَهُ أَنَّ أَبَا سُفْيَانَ بْنَ حَرْبٍ أَخْبَرَهُ أَنَّ هِرَقْلَ أَرْسَلَ إِلَيْهِ فِي رَكْبٍ مِنْ قُرَيْشٍ ثُمَّ قَالَ لِتَرْجُمَانِهِ قُلْ لَهُمْ إِنِّي سَائِلٌ هَذَا فَإِنْ كَذَبَنِي

1 Riječ je o ženi robinji Hatiba b. Belta'a, koju je on oslobodio zajedno s ostalim robovima. Ona je počinila blud s robom po imenu Bergus za dva dirhema.

pa ako mi slaže, neka mu daju do znanja da laže!' (Potom je ispričao ostatak hadisa.)
Heraklc je rekao prevodiocu: 'Reci mu, ako je to što kažeš istina, onda će taj čovjek zaposjesti ovo mjesto ispod moja dva stopala!'"

فَكَذِّبُوهُ فَذَكَرَ الْحَدِيثَ فَقَالَ لِلتُّرْجُمَانِ قُلْ لَهُ إِنْ كَانَ مَا تَقُولُ حَقًّا فَسَيَمْلِكُ مَوْضِعَ قَدَمَيَّ هَاتَيْنِ .

O VLADAROVOM KONTROLIRANJU SLUŽBENIKA

باب مُحاسبة الإمامِ عُمَّالَهُ

7197. PRIČAO NAM JE Muhammed, njemu Abda, a ovom Hišam b. Urva, prenoseći od svoga oca, a on od Ebu-Humejda Sa'idija (da je kazivao):
"Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, zadužio je Ibn-Utebijju da u plemenu Benu-Sulejm sakuplja zekat. Kada je došao položiti račune Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, rekao je: 'Ovo je za vas, a ovo je meni darovano!' Na to mu Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, reče: 'Što nisi sjedio u kući svoga oca i majke i čekao da ti dođu darovi, ako istinu govoriš?!' Nakon toga Allahov je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, ustao, zahvalio se Uzvišenom Allahu onako kako to Njemu dolikuje, a zatim rekao:
'Neki od vas što ih ja postavim da obavljaju poslove kojima je Uzvišeni Allah mene zadužio dođu i kažu: 'Ovo je za vas, a ovo je meni darovano!' Zašto taj nije sjedio u kući svoga oca i majke i čekao da mu što bude darovano, ako istinu govori?! Niko od vas, tako mi Allaha, neće od toga uzeti ništa (Hišam dodaje da je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, još rekao: '... ako nema pravo na to'), a da neće, noseći to, doći pred Uzvišenog Allaha na Sudnji dan. Ja zasigurno znam da će čovjek doći pred Uzvišenog Allaha s devom koja riče, s kravom koja muče, ili s ovcom koja bleči.' Potom je podigao svoje ruke, tako da sam mu vidio bjelinu ispod pazuha, i rekao: 'Zar vam nisam dostavio!?'"

٧١٩٧. حَدَّثَنَا مُحَمَّدٌ أَخْبَرَنَا عَبْدَةُ حَدَّثَنَا هِشَامُ بْنُ عُرْوَةَ عَنْ أَبِيهِ عَنْ أَبِي حُمَيْدٍ السَّاعِدِيِّ أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ اسْتَعْمَلَ ابْنَ الأُتَبِيَّةِ عَلَى صَدَقَاتِ بَنِي سُلَيْمٍ فَلَمَّا جَاءَ إِلَى رَسُولِ اللهِ ﷺ وَحَاسَبَهُ قَالَ هَذَا الَّذِي لَكُمْ وَهَذِهِ هَدِيَّةٌ أُهْدِيَتْ لِي فَقَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ فَهَلاَّ جَلَسْتَ فِي بَيْتِ أَبِيكَ وَبَيْتِ أُمِّكَ حَتَّى تَأْتِيَكَ هَدِيَّتُكَ إِنْ كُنْتَ صَادِقًا ثُمَّ قَامَ رَسُولُ اللهِ ﷺ فَخَطَبَ النَّاسَ وَحَمِدَ اللهَ وَأَثْنَى عَلَيْهِ ثُمَّ قَالَ أَمَّا بَعْدُ فَإِنِّي أَسْتَعْمِلُ رِجَالاً مِنْكُمْ عَلَى أُمُورٍ مِمَّا وَلاَّنِي اللهُ فَيَأْتِي أَحَدُكُمْ فَيَقُولُ هَذَا لَكُمْ وَهَذِهِ هَدِيَّةٌ أُهْدِيَتْ لِي فَهَلاَّ جَلَسَ فِي بَيْتِ أَبِيهِ وَبَيْتِ أُمِّهِ حَتَّى تَأْتِيَهُ هَدِيَّتُهُ إِنْ كَانَ صَادِقًا فَوَاللهِ لاَ يَأْخُذُ أَحَدُكُمْ مِنْهَا شَيْئًا قَالَ هِشَامٌ بِغَيْرِ حَقِّهِ إِلاَّ جَاءَ اللهَ يَحْمِلُهُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ أَلاَ فَلأَعْرِفَنَّ مَا جَاءَ اللهَ رَجُلٌ بِبَعِيرٍ لَهُ رُغَاءٌ أَوْ بِبَقَرَةٍ لَهَا خُوَارٌ أَوْ شَاةٍ تَيْعَرُ ثُمَّ رَفَعَ يَدَيْهِ حَتَّى رَأَيْتُ بَيَاضَ إِبْطَيْهِ أَلاَ هَلْ بَلَّغْتُ .

O VLADAREVOJ SVITI I SAVJETNICIMA

El-bitane je isto što i *ed-duhala'* (oni koji ulaze kod vladara i s njim se nasamo sastaju).

7198. PRIČAO NAM JE Asbeg, njemu Ibn-Vehb, a ovom Junus, prenoseći od Ibn-Šihaba, ovaj od Ebu-Seleme, a on od Ebu-Seida Hudrija da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
"Uzvišeni Allah nije poslao nijednog vjerovjesnika niti je dao da vlada ijedan halifa, a da on nije imao dvije svite oko sebe. Jedni su mu naređivali da čini dobro i poticali ga na to, dok su mu drugi naređivali da čini zlo i poticali ga na to. Sačuvan je samo onaj koga je Allah sačuvao."
Sulejman ovo priča, prenoseći od Jahjaa, a on od Ibn-Šihaba. Isti hadis od Ibn-Šihaba prenose i Ibn-Ebu-Atik te Musa. Ovaj je hadis kazivao i Šu'ajb, prenoseći od Zuhrija, ovaj od Ebu-Seleme, a on od Ebu-Seida.
Pričali su Evza'i i Mu'avija b. Selam; pričao je Zuhri, a pričao je i Ebu-Selema, prenoseći od Ebu-Hurejre da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, kazao isto. Isti hadis kazivali su i Ibn-Ebu-Husejn te Seid b. Zijad, prenoseći od Ebu-Seleme, a on od Ebu-Seida. Pričao je Ubejdullah b. Ebu-Dža'fer, a njemu Safvan, prenoseći od Ebu-Seleme da je Ebu-Ejjub rekao: "Čuo sam Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem."

باب بطانة الإمام وأهل مشورته

الْبِطَانَةُ الدُّخَلاَءُ .

٧١٩٨. حَدَّثَنَا أَصْبَغُ أَخْبَرَنَا ابْنُ وَهْبٍ أَخْبَرَنِي يُونُسُ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ عَنْ أَبِي سَلَمَةَ عَنْ أَبِي سَعِيدٍ الْخُدْرِيِّ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ مَا بَعَثَ اللهُ مِنْ نَبِيٍّ وَلاَ اسْتَخْلَفَ مِنْ خَلِيفَةٍ إِلاَّ كَانَتْ لَهُ بِطَانَتَانِ بِطَانَةٌ تَأْمُرُهُ بِالْمَعْرُوفِ وَتَحُضُّهُ عَلَيْهِ وَبِطَانَةٌ تَأْمُرُهُ بِالشَّرِّ وَتَحُضُّهُ عَلَيْهِ فَالْمَعْصُومُ مَنْ عَصَمَ اللهُ تَعَالَى وَقَالَ سُلَيْمَانُ عَنْ يَحْيَى أَخْبَرَنِي ابْنُ شِهَابٍ بِهَذَا وَعَنِ ابْنِ أَبِي عَتِيقٍ وَمُوسَى عَنِ ابْنِ شِهَابٍ مِثْلَهُ وَقَالَ شُعَيْبٌ عَنِ الزُّهْرِيِّ حَدَّثَنِي أَبُو سَلَمَةَ عَنْ أَبِي سَعِيدٍ قَوْلَهُ وَقَالَ الأَوْزَاعِيُّ وَمُعَاوِيَةُ بْنُ سَلاَّمٍ حَدَّثَنِي الزُّهْرِيُّ حَدَّثَنِي أَبُو سَلَمَةَ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ وَقَالَ ابْنُ أَبِي حُسَيْنٍ وَسَعِيدُ بْنُ زِيَادٍ عَنْ أَبِي سَلَمَةَ عَنْ أَبِي سَعِيدٍ قَوْلَهُ وَقَالَ عُبَيْدُ اللهِ بْنُ أَبِي جَعْفَرٍ حَدَّثَنِي صَفْوَانُ عَنْ أَبِي سَلَمَةَ عَنْ أَبِي أَيُّوبَ قَالَ سَمِعْتُ النَّبِيَّ ﷺ .

O NAČINU NA KOJI SVIJET DAJE PRISEGU VLADARU

باب كيف يُبايعُ الإمامُ النَّاسَ

7199. PRIČAO NAM JE Isma'il, njemu Malik, a ovom Jahja b. Seid, prenoseći od Ubade b. Velida, a on od svog oca da je Ubada b. Samit kazivao: "Dali smo prisegu[1] Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, da ćemo mu se pokoravati i u stanju kada smo čili, a i kada smo tromi,[2]

٧١٩٩. حَدَّثَنَا إِسْمَاعِيلُ حَدَّثَنِي مَالِكٌ عَنْ يَحْيَى بْنِ سَعِيدٍ قَالَ أَخْبَرَنِي عُبَادَةُ بْنُ الْوَلِيدِ أَخْبَرَنِي أَبِي عَنْ عُبَادَةَ بْنِ الصَّامِتِ قَالَ بَايَعْنَا رَسُولَ اللهِ ﷺ عَلَى السَّمْعِ وَالطَّاعَةِ فِي الْمَنْشَطِ وَالْمَكْرَهِ .

7200. te da se nećemo boriti za vlast s onima koji su je dostojni, da ćemo prihvatiti – ili govoriti – istinu gdje god se nalazili, kao i da, u ime Uzvišenog Allaha, nećemo strahovati ni od kakvog prigovora."

٧٢٠٠. وَأَنْ لاَ نُنَازِعَ الأَمْرَ أَهْلَهُ وَأَنْ نَقُومَ أَوْ نَقُولَ بِالْحَقِّ حَيْثُمَا كُنَّا لاَ نَخَافُ فِي اللهِ لَوْمَةَ لاَئِمٍ .

7201. PRIČAO NAM JE Amr b. Ali, prenoseći od Halida b. Harisa, on od Humejda, a ovaj od Enesa, radijallahu anhu, da je kazivao: "Dok je jutro još uvijek bilo hladno, a muhadžiri i ensarije kopali hendek, izišao je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, i rekao:

Moj Allahu, zaista je dobro – dobro drugog svijeta, pa oprosti i ensarijama i muhadžirima!

Oni su uzvratili:

Mi smo oni koji su dali prisegu Muhammedu da ćemo se boriti sve dok u životu postojimo!"

٧٢٠١. حَدَّثَنَا عَمْرُو بْنُ عَلِيٍّ حَدَّثَنَا خَالِدُ بْنُ الْحَارِثِ حَدَّثَنَا حُمَيْدٌ عَنْ أَنَسٍ رَضِي اللهُ عَنْهُ خَرَجَ النَّبِيُّ ﷺ فِي غَدَاةٍ بَارِدَةٍ وَالْمُهَاجِرُونَ وَالأَنْصَارُ يَحْفِرُونَ الْخَنْدَقَ فَقَالَ اللَّهُمَّ إِنَّ الْخَيْرَ خَيْرُ الآخِرَهْ فَاغْفِرْ لِلأَنْصَارِ وَالْمُهَاجِرَهْ فَأَجَابُوا نَحْنُ الَّذِينَ بَايَعُوا مُحَمَّدَا عَلَى الْجِهَادِ مَا بَقِينَا أَبَدَا .

---

1 Ovdje se radi o drugom davanju prisege na Akabi. Ibn-Ishak veli da su bila prisutna sedamdeset i tri muškarca te dvije žene, svi iz plemena Evs i Hazredž.

2 Ovako Ibn-Hadžer tumači riječi *fi menšatina ve mekrehina*, a one mogu još značiti i stanje kada smo aktivni (sposobni) i kada nismo u mogućnosti uraditi ono što se od nas traži; kada smo aktivni i kada smo pasivni; kada nam nam se nešto sviđa i kada nam se nešto ne sviđa; kada nešto radimo milom i kada nešto radimo silom, protiv svoje volje... (prim. M.M.)

7202. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Jusuf, a njemu Malik, prenoseći od Abdullaha b. Dinara da je Abdullah b. Omer, radijallahu anhuma, kazivao: "Kada smo davali prisegu Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, da ćemo mu se pokoravati, on je govorio: 'U okviru onoga što možete izvršiti.'"

٧٢٠٢. حَدَّثَنَا عَبْدُاللهِ بْنُ يُوسُفَ أَخْبَرَنَا مَالِكٌ عَنْ عَبْدِاللهِ بْنِ دِينَارٍ عَنْ عَبْدِاللهِ بْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا قَالَ كُنَّا إِذَا بَايَعْنَا رَسُولَ اللهِ ﷺ عَلَى السَّمْعِ وَالطَّاعَةِ يَقُولُ لَنَا فِيمَا اسْتَطَعْتُمْ .

7203. PRIČAO NAM JE Musedded, njemu Jahja, prenoseći od Sufjana, a on od Abdullah b. Dinara (da je kazivao): "Bio sam svjedokom, kada se svijet okupio kako bi halifi Abdul-Meliku dao prisegu, da je Ibn-Omer napisao sljedeće: 'Potvrđujem da ću se pokoravati Allahovom robu Abdul-Meliku, vođi pravovjernih, na osnovama Allahovih propisa i propisa Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, onoliko koliko je u mojoj moći, a i moji sinovi isto to potvrđuju.'"[1]

٧٢٠٣. حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ حَدَّثَنَا يَحْيَى عَنْ سُفْيَانَ حَدَّثَنَا عَبْدُاللهِ بْنُ دِينَارٍ قَالَ شَهِدْتُ ابْنَ عُمَرَ حَيْثُ اجْتَمَعَ النَّاسُ عَلَى عَبْدِالْمَلِكِ قَالَ كَتَبَ إِنِّي أُقِرُّ بِالسَّمْعِ وَالطَّاعَةِ لِعَبْدِاللهِ عَبْدِالْمَلِكِ أَمِيرِ الْمُؤْمِنِينَ عَلَى سُنَّةِ اللهِ وَسُنَّةِ رَسُولِهِ مَا اسْتَطَعْتُ وَإِنَّ بَنِيَّ قَدْ أَقَرُّوا بِمِثْلِ ذَلِكَ .

7204. PRIČAO NAM JE Ja'kub b. Ibrahim, njemu Hušejm, a ovom Sejjar, prenoseći od Ša'bija, a on od Džerira b. Abdullaha da je kazivao: "Dao sam prisegu Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, da ću mu biti pokoran – a on me je poučio da kažem: 'Onoliko koliko je u mojoj moći' – i da ću savjetovati svakog muslimana."

٧٢٠٤. حَدَّثَنَا يَعْقُوبُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ حَدَّثَنَا هُشَيْمٌ أَخْبَرَنَا سَيَّارٌ عَنِ الشَّعْبِيِّ عَنْ جَرِيرِ بْنِ عَبْدِاللهِ قَالَ بَايَعْتُ النَّبِيَّ ﷺ عَلَى السَّمْعِ وَالطَّاعَةِ فَلَقَّنَنِي فِيمَا اسْتَطَعْتُ وَالنُّصْحِ لِكُلِّ مُسْلِمٍ .

7205. PRIČAO NAM JE Amr b. Ali, a njemu Jahja, prenoseći od Sufjana, a on od Abdullaha b. Dinara da je kazivao: "Kada je svijet davao prisegu Abdul-Meliku, Abdullah b. Omer napisao mu je: 'Allahovom robu Abdul-Meliku, vođi pravovjernih. Zaista ja potvrđujem da ću se pokoravati Allahovom robu Abdul-Meliku, vođi pravovjernih, na osnovama Allahovih propisa i propisa Njegova Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, onoliko koliko to mogu, a i moji sinovi isto to potvrđuju.'"

٧٢٠٥. حَدَّثَنَا عَمْرُو بْنُ عَلِيٍّ حَدَّثَنَا يَحْيَى عَنْ سُفْيَانَ قَالَ حَدَّثَنِي عَبْدُاللهِ بْنُ دِينَارٍ قَالَ لَمَّا بَايَعَ النَّاسُ عَبْدَالْمَلِكِ كَتَبَ إِلَيْهِ عَبْدُاللهِ بْنُ عُمَرَ إِلَى عَبْدِاللهِ عَبْدِالْمَلِكِ أَمِيرِ الْمُؤْمِنِينَ إِنِّي أُقِرُّ بِالسَّمْعِ وَالطَّاعَةِ لِعَبْدِاللهِ عَبْدِالْمَلِكِ أَمِيرِ الْمُؤْمِنِينَ عَلَى سُنَّةِ اللهِ وَسُنَّةِ رَسُولِهِ فِيمَا اسْتَطَعْتُ وَإِنَّ بَنِيَّ قَدْ أَقَرُّوا بِذَلِكَ .

1 Sinovi Abdullaha b. Omera koje je rodila Safijja bint Ebu-Ubejd b. Mesud Sekafi jesu: Abdullah, Ebu-Bekr, Ebu-Ubejda, Bilal i Omer. Abdur-Rahmana je rodila Umm-Alkama b. Nafis b. Vehb; Salima, Abdullaha i Hamzu rodila je robinja, a i Zejda je također rodila robinja.

7206. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Meslema, a njemu Hatim, prenoseći od Jezida b. Ebu-Ubejda da je kazivao: "Upitao sam Selemu:
'Na šta ste Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, dali prisegu na Hudejbiji?' 'Na smrt!', odgovorio je on."

٧٢٠٦. حَدَّثَنَا عَبْدُاللهِ بْنُ مَسْلَمَةَ حَدَّثَنَا حَاتِمٌ عَنْ
يَزِيدَ بْنِ أَبِي عُبَيْدٍ قَالَ قُلْتُ لِسَلَمَةَ عَلَى أَيِّ شَيْءٍ
بَايَعْتُمُ النَّبِيَّ ﷺ يَوْمَ الْحُدَيْبِيَةِ قَالَ عَلَى الْمَوْتِ .

7207. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Muhammed b. Esma, a njemu Džuvejrija, prenoseći od Malika, on od Zuhrija, ovaj od Humejda b. Abdur-Rahmana, a on od Misvera b. Mahrema (da je kazivao):
"Savjet[2] koji je imenovao Omer se sastao i na tom sastanku je Abdur-Rahman rekao: 'Ja nisam od onih koji se bore da prigrabe hilafet, ali, ako se slažete, ja ću predložiti jednog od vas.' Tako su oni to i prepustili Abdur-Rahmanu. Nakon ove odluke svijet je počeo dolaziti kod Abdur-Rahmana, i ja nisam vidio nikoga da slijedi druge iz tog savjeta ili ide za njima. Svijet je tih noći išao za Abdur-Rahmanom i savjetovao ga, sve dok nije došla noć poslije koje smo ujutro dali prisegu Osmanu.Te noći", pripovijeda Misver, "Abdur-Rahman mi je, nakon što je jedan dio noći već bio prošao, pokucao na vrata. Zalupao je tako da sam se odmah probudio. 'Vidim da spavaš', reče mi on, 'a ja, tako mi Allaha, nisam u ove tri noći podvukao svoje oči s mnogo sna onako kako se one podvlače surmom. Otiđi i pozovi Zubejra i Sa'da!' Ja sam otišao i pozvao ih i on se s njima posavjetovao. Zatim me je ponovo pozvao i rekao mi: 'Zovni mi Aliju!' Ja sam otišao i pozvao ga, i on je s njim razgovarao sve do ponoći, nakon čega je Alija ustao i s nadom (u hilafet) otišao od njega. Abdur-Rahman se nečega bojao za Aliju.[3]

٧٢٠٧. حَدَّثَنَا عَبْدُاللهِ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ أَسْمَاءَ حَدَّثَنَا
جُوَيْرِيَةُ عَنْ مَالِكٍ عَنِ الزُّهْرِيِّ أَنَّ حُمَيْدَ بْنَ
عَبْدِالرَّحْمَنِ أَخْبَرَهُ أَنَّ الْمِسْوَرَ بْنَ مَخْرَمَةَ أَخْبَرَهُ أَنَّ
الرَّهْطَ الَّذِينَ وَلاَّهُمْ عُمَرُ اجْتَمَعُوا فَتَشَاوَرُوا
فَقَالَ لَهُمْ عَبْدُالرَّحْمَنِ لَسْتُ بِالَّذِي أُنَافِسُكُمْ عَلَى
هَذَا الأَمْرِ وَلَكِنَّكُمْ إِنْ شِئْتُمُ اخْتَرْتُ لَكُمْ مِنْكُمْ
فَجَعَلُوا ذَلِكَ إِلَى عَبْدِالرَّحْمَنِ فَلَمَّا وَلَّوْا عَبْدَالرَّحْمَنِ
أَمْرَهُمْ فَمَالَ النَّاسُ عَلَى عَبْدِالرَّحْمَنِ حَتَّى مَا أَرَى
أَحَدًا مِنَ النَّاسِ يَتْبَعُ أُولَئِكَ الرَّهْطَ وَلاَ يَطَأُ عَقِبَهُ
وَمَالَ النَّاسُ عَلَى عَبْدِالرَّحْمَنِ يُشَاوِرُونَهُ تِلْكَ
اللَّيَالِي حَتَّى إِذَا كَانَتِ اللَّيْلَةُ الَّتِي أَصْبَحْنَا مِنْهَا
فَبَايَعْنَا عُثْمَانَ قَالَ الْمِسْوَرُ طَرَقَنِي عَبْدُالرَّحْمَنِ بَعْدَ
هَجْعٍ مِنَ اللَّيْلِ فَضَرَبَ الْبَابَ حَتَّى اسْتَيْقَظْتُ
فَقَالَ أَرَاكَ نَائِمًا فَوَاللهِ مَا اكْتَحَلْتُ هَذِهِ اللَّيْلَةَ
بِكَبِيرِ نَوْمٍ انْطَلِقْ فَادْعُ الزُّبَيْرَ وَسَعْدًا فَدَعَوْتُهُمَا
لَهُ فَشَاوَرَهُمَا ثُمَّ دَعَانِي فَقَالَ ادْعُ لِي عَلِيًّا فَدَعَوْتُهُ
فَنَاجَاهُ حَتَّى ابْهَارَّ اللَّيْلُ ثُمَّ قَامَ عَلِيٌّ مِنْ عِنْدِهِ

2 Ovaj su savjet sačinjavali: Osman, Alija, Talha, Zubejr, Abdur-Rahman b. Avf i Sa'd b. Ebu-Vekkas, radijallahu anhum. Omer, radijallahu anhu, za njih je rekao: "Ako mi dođe smrtni čas (*edžel*), ovoj šesterici pripada pravo da se savjetuju o izboru halife. To su oni kojima je bio zadovoljan i Allahov Poslanik u trenutku svoje smrti."

3 On se nije za sebe bojao Alije, kako se može pogrešno razumjeti iz načina na koji je rečeno, nego se bojao za Aliju, tj. da ne prihvatiti drugoga kao halifu, ako bi taj bio izabran. (prim. M.M.)

'Pozovi mi Osmana!', rekao mi je potom. Ja sam ga pozvao, i oni su razgovarali sve dok ih nije razdvojio poziv mujezina na sabah-namaz. Nakon što je, predvodeći ljude, (Abdur-Rahman) klanjao sabah-namaz, članovi Savjeta sakupili su se kod minbera. Tada je on pozvao sve muhadžire i ensarije koji su bili prisutni, kao i sve vojskovođe[1] koji su te godine s Omerom obavili hadždž. Kada su se svi sakupili, Abdur-Rahman je izgovorio šehadet, a zatim rekao: 'I nakon svega, o Alija, ja sam ispitao raspoloženje ljudi i vidio da oni nikoga ne smatraju ravnim Osmanu. Nemoj stoga dopustiti da budeš podložan prijekoru (ako postupiš suprotno džematu)!', dodavši: 'Ja ti, Osmane, dajem prisegu na osnovama Allahovih propisa i propisa Njegovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, te prakse dvojice halifa poslije njega!' Abdur-Rahman mu je dao svoju prisegu, a i svijet mu je također dao svoju prisegu: muhadžiri, ensarije i vojskovođe te ostali muslimani."[2]

وَهُوَ عَلَى طَمَعٍ وَقَدْ كَانَ عَبْدُالرَّحْمَنِ يَخْشَى مِنْ عَلِيٍّ شَيْئًا ثُمَّ قَالَ ادْعُ لِي عُثْمَانَ فَدَعَوْتُهُ فَنَاجَاهُ حَتَّى فَرَّقَ بَيْنَهُمَا الْمُؤَذِّنُ بِالصُّبْحِ فَلَمَّا صَلَّى لِلنَّاسِ الصُّبْحَ وَاجْتَمَعَ أُولَئِكَ الرَّهْطُ عِنْدَ الْمِنْبَرِ فَأَرْسَلَ إِلَى مَنْ كَانَ حَاضِرًا مِنَ الْمُهَاجِرِينَ وَالأَنْصَارِ وَأَرْسَلَ إِلَى أُمَرَاءِ الأَجْنَادِ وَكَانُوا وَافَوْا تِلْكَ الْحَجَّةَ مَعَ عُمَرَ فَلَمَّا اجْتَمَعُوا تَشَهَّدَ عَبْدُالرَّحْمَنِ ثُمَّ قَالَ أَمَّا بَعْدُ يَا عَلِيُّ إِنِّي قَدْ نَظَرْتُ فِي أَمْرِ النَّاسِ فَلَمْ أَرَهُمْ يَعْدِلُونَ بِعُثْمَانَ فَلاَ تَجْعَلَنَّ عَلَى نَفْسِكَ سَبِيلاً فَقَالَ أُبَايِعُكَ عَلَى سُنَّةِ اللهِ وَرَسُولِهِ وَالْخَلِيفَتَيْنِ مِنْ بَعْدِهِ فَبَايَعَهُ عَبْدُالرَّحْمَنِ وَبَايَعَهُ النَّاسُ الْمُهَاجِرُونَ وَالأَنْصَارُ وَأُمَرَاءُ الأَجْنَادِ وَالْمُسْلِمُونَ .

O ONOME KOJI DADNE PRISEGU DVA PUTA

باب مَنْ بَايَعَ مَرَّتَيْنِ

7208. PRIČAO NAM JE Ebu-Asim, prenoseći od Jezida b. Ebu-Ubejda da je Selema kazivao: "Davali smo prisegu Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, ispod drveta, pa me je on upitao: 'Selema, zar nećeš dati svoju prisegu?' 'Allahov Poslaniče', odgovorio sam, 'već sam jedanput, na početku, dao svoju prisegu!' 'I sada, drugi put!', reče on."[3]

٧٢٠٨. حَدَّثَنَا أَبُو عَاصِمٍ عَنْ يَزِيدَ بْنِ أَبِي عُبَيْدٍ عَنْ سَلَمَةَ قَالَ بَايَعْنَا النَّبِيَّ ﷺ تَحْتَ الشَّجَرَةِ فَقَالَ لِي يَا سَلَمَةُ أَلاَ تُبَايِعُ قُلْتُ يَا رَسُولَ اللهِ قَدْ بَايَعْتُ فِي الأَوَّلِ قَالَ وَفِي الثَّانِي .

1 Mu'avija je bio namjesnik u Šamu, Umejr b. Sa'd u Himsu, Mugira b. Šu'ba u Kufi, Ebu-Musa Eš'ari u Basri, a Amr b. As u Egiptu.

2 Taberi veli: "Niko od muslimana, kad su u pitanju vjera, način obavljanja hidžre, razboritost, učenost, mudrost i ugled, nije bio na stupnju na kojem su bila ova šestorica. Zbog toga ih je Omer, radijallahu anhu, odredio za savjetodavno tijelo (šura) koje će izvršiti izbor halife. Iz ovog se hadisa može jasno zaključiti kako je neutemeljen stav rafidija i drugih koji smatraju da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, izričito odredio ko će biti halifa poslije njega. Kad bi to bilo tačno, ova šestorica odabranih ashaba ne bi se pokorila Omeru u ovoj situaciji."

3 Riječ je o Prisezi pod drvetom (*Bej'atur-ridvan*), a kojoj je objavljen i kur'anski ajet: "Allah je zadovoljan onim vjernicima koji su ti se pod drvetom na vjernost zakleli." (El-Feth, 18)

O PRISEZI BEDUINA

7209. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Meslema, prenoseći od Malika, on od Muhammeda b. Munkedira, a ovaj od Džabira b. Abdullaha, radijallahu anhuma, (da je kazivao):
"Neki je beduin Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, dao svoju prisegu da će u potpunosti primjenjivati islamske propise, ali ga je (potom) obuzelo neraspoloženje, pa je zamolio: 'Razriješi me prisege koju sam ti dao!' Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, odbio je njegov zahtjev, ali je on ponovo došao i zamolio: 'Razriješi me prisege koju sam ti dao!' Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, ponovo je to odbio, a ovaj je onda otišao (iz Medine). Tom je prilikom Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: 'Medina je kao kovački mijeh: odstranjuje ono što ne valja, a daje sjaj onome što valja.'"

باب بَيْعَةِ الأَعْرَابِ

٧٢٠٩. حَدَّثَنَا عَبْدُاللهِ بْنُ مَسْلَمَةَ عَنْ مَالِكٍ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ الْمُنْكَدِرِ عَنْ جَابِرِ بْنِ عَبْدِاللهِ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا أَنَّ أَعْرَابِيًّا بَايَعَ رَسُولَ اللهِ ﷺ عَلَى الإِسْلاَمِ فَأَصَابَهُ وَعْكٌ فَقَالَ أَقِلْنِي بَيْعَتِي فَأَبَى ثُمَّ جَاءَهُ فَقَالَ أَقِلْنِي بَيْعَتِي فَأَبَى فَخَرَجَ فَقَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ الْمَدِينَةُ كَالْكِيرِ تَنْفِي خَبَثَهَا وَيَنْصَعُ طِيبُهَا .

O PRISEZI MALOLJETNIKA

7210. PRIČAO NAM JE Ali b. Abdullah, njemu Abdullah b. Jezid, ovom Seid, tj. Ibn-Ebu-Ejjub, a njemu Ebu-Akil-Zuhra b. Ma'bed, prenoseći od svoga djeda Abdullaha b. Hišama, koji je zapamtio Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, i kojeg je majka Zejneb bint Humejd odvela Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, i rekla: "Allahov Poslaniče, neka ti da prisegu!"
"On je maloljetan!", reče Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, i pomilova ga po glavi, uputivši dovu za njega. On je za sve svoje ukućane klao jednu ovcu kao kurban.

باب بَيْعَةِ الصَّغِيرِ

٧٢١٠. حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ عَبْدِاللهِ حَدَّثَنَا عَبْدُاللهِ بْنُ يَزِيدَ حَدَّثَنَا سَعِيدٌ هُوَ ابْنُ أَبِي أَيُّوبَ قَالَ حَدَّثَنِي أَبُو عَقِيلٍ زُهْرَةُ ابْنُ مَعْبَدٍ عَنْ جَدِّهِ عَبْدِاللهِ بْنِ هِشَامٍ وَكَانَ قَدْ أَدْرَكَ النَّبِيَّ ﷺ وَذَهَبَتْ بِهِ أُمُّهُ زَيْنَبُ بِنْتُ حُمَيْدٍ إِلَى رَسُولِ اللهِ ﷺ فَقَالَتْ يَا رَسُولَ اللهِ بَايِعْهُ فَقَالَ النَّبِيُّ ﷺ هُوَ صَغِيرٌ فَمَسَحَ رَأْسَهُ وَدَعَا لَهُ وَكَانَ يُضَحِّي بِالشَّاةِ الْوَاحِدَةِ عَنْ جَمِيعِ أَهْلِهِ .

O ONOME KOJI DADNE PRISEGU, A ZATIM JE POVUČE

باب مَنْ بَايَعَ ثُمَّ اسْتَقَالَ الْبَيْعَةَ

7211. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Jusuf, a njemu Malik, prenoseći od Muhammeda b. Munkedira, a ovaj od Džabira b. Abdullaha, radijallahu anhuma, (da je kazivao): "Neki je beduin Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, dao svoju prisegu da će se pridržavati islamskih propisa, ali ga je (potom), dok je bio u Medini, obuzelo neraspoloženje, pa je došao Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, i zamolio: 'Allahov Poslaniče, razriješi me prisege!' Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, odbio je njegov zahtjev, ali je on ponovo došao i zamolio: 'Razriješi me prisege!' Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, ponovo je to odbio, a ovaj je onda otišao iz Medine. Tom je prilikom Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: 'Medina je, zaista, kao kovački mijeh: odstranjuje ono što ne valja, a daje sjaj onome što valja.'"

٧٢١١. حَدَّثَنَا عَبْدُاللهِ بْنُ يُوسُفَ أَخْبَرَنَا مَالِكٌ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ الْمُنْكَدِرِ عَنْ جَابِرِ بْنِ عَبْدِاللهِ أَنَّ أَعْرَابِيًّا بَايَعَ رَسُولَ اللهِ ﷺ عَلَى الإِسْلاَمِ فَأَصَابَ الأَعْرَابِيَّ وَعْكٌ بِالْمَدِينَةِ فَأَتَى الأَعْرَابِيُّ إِلَى رَسُولِ اللهِ ﷺ فَقَالَ يَا رَسُولَ اللهِ أَقِلْنِي بَيْعَتِي فَأَبَى رَسُولُ اللهِ ﷺ ثُمَّ جَاءَهُ فَقَالَ أَقِلْنِي بَيْعَتِي فَأَبَى ثُمَّ جَاءَهُ فَقَالَ أَقِلْنِي بَيْعَتِي فَأَبَى فَخَرَجَ الأَعْرَابِيُّ فَقَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ إِنَّمَا الْمَدِينَةُ كَالْكِيرِ تَنْفِي خَبَثَهَا وَيَنْصَعُ طِيبُهَا .

O ONOME KOJI NEKOME DADNE PRISEGU ISKLJUČIVO RADI OVOSVJETSKE KORISTI

باب مَنْ بَايَعَ رَجُلاً لاَ يُبَايِعُهُ إِلاَّ لِلدُّنْيَا

7212. PRIČAO NAM JE Abdan, prenoseći od Ebu-Hamze, on od A'meša, ovaj od Ebu-Saliha, a on od Ebu-Hurejre da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Na Sudnjem danu Allah neće razgovarati s trojicom ljudi, niti će ih očistiti; njih čeka bolna kazna. To su: čovjek koji pored puta ima viška vode, ali ne dopušta pristup putniku; čovjek koji je dao prisegu imamu samo radi ovosvjetske koristi, i ničega drugog: pa ako mu ovaj dadne ono što on želi, on ostane vjeran svojoj prisezi, a ako mu ne dadne, on poništi svoju prisegu; i (na koncu) čovjek koji proda kakvu

٧٢١٢. حَدَّثَنَا عَبْدَانُ عَنْ أَبِي حَمْزَةَ عَنِ الأَعْمَشِ عَنْ أَبِي صَالِحٍ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ ثَلاَثَةٌ لاَ يُكَلِّمُهُمُ اللهُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ وَلاَ يُزَكِّيهِمْ وَلَهُمْ عَذَابٌ أَلِيمٌ رَجُلٌ عَلَى فَضْلِ مَاءٍ بِالطَّرِيقِ يَمْنَعُ مِنْهُ ابْنَ السَّبِيلِ وَرَجُلٌ بَايَعَ إِمَامًا لاَ يُبَايِعُهُ إِلاَّ لِدُنْيَاهُ إِنْ أَعْطَاهُ مَا يُرِيدُ وَفَى لَهُ وَإِلاَّ لَمْ يَفِ لَهُ وَرَجُلٌ يُبَايِعُ رَجُلاً بِسِلْعَةٍ بَعْدَ الْعَصْرِ فَحَلَفَ بِاللهِ لَقَدْ أُعْطِيَ بِهَا كَذَا وَكَذَا فَصَدَّقَهُ فَأَخَذَهَا وَلَمْ يُعْطَ بِهَا .

robu drugom čovjeku poslije ikindija-namaza,[1] zaklinjući se Allahom da je on za nju dobijao toliko i toliko, iako nije, te mu ovaj povjeruje i kupi je od njega."

O PRISEZI ŽENA

باب بيعة النساء

O tome hadis od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, prenosi Ibn-Abbas.

رَوَاهُ ابْنُ عَبَّاسٍ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ.

7213. PRIČAO NAM JE Ebu-Jeman, a njemu Šu'ajb, prenoseći od Zuhrija...; a PRIČAO NAM JE i Lejs, a njemu Junus, prenoseći od Ibn-Šihaba, on od Ebu-Idrisa Havlanija, a ovaj od Ubade b. Samita da je kazivao:
"Dok smo jednom prilikom sjedili s Allahovim Poslanikom, sallallahu alejhi ve sellem, on nam je rekao: 'Vi ćete mi dati prisegu da nećete Allahu pripisivati druga, da nećete krasti, da nećete blud činiti, da nećete ubijati svoju djecu, da nećete širiti lažne optužbe i da nećete u svemu što je dobro poslušnost otkazati. Ko vjerno održi svoju prisegu – Allah će ga za to nagraditi, a ko učini nešto od toga i bude kažnjen još na ovom svijetu – to će mu od grijeha biti iskupljenje. A ako neko učini nešto od toga, a to Allah prikrije – taj je prepušten Allahovoj volji: ako bude htio, kaznit će ga, a ako htjedne, oprostit će mu.' I mi smo mu na to dali prisegu."

٧٢١٣. حَدَّثَنَا أَبُو الْيَمَانِ أَخْبَرَنَا شُعَيْبٌ عَنِ الزُّهْرِيِّ ح وَقَالَ اللَّيْثُ حَدَّثَنِي يُونُسُ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ أَخْبَرَنِي أَبُو إِدْرِيسَ الْخَوْلاَنِيُّ أَنَّهُ سَمِعَ عُبَادَةَ بْنَ الصَّامِتِ يَقُولُ قَالَ لَنَا رَسُولُ اللهِ ﷺ وَنَحْنُ فِي مَجْلِسٍ تُبَايِعُونِي عَلَى أَنْ لاَ تُشْرِكُوا بِاللهِ شَيْئًا وَلاَ تَسْرِقُوا وَلاَ تَزْنُوا وَلاَ تَقْتُلُوا أَوْلاَدَكُمْ وَلاَ تَأْتُوا بِبُهْتَانٍ تَفْتَرُونَهُ بَيْنَ أَيْدِيكُمْ وَأَرْجُلِكُمْ وَلاَ تَعْصُوا فِي مَعْرُوفٍ فَمَنْ وَفَى مِنْكُمْ فَأَجْرُهُ عَلَى اللهِ وَمَنْ أَصَابَ مِنْ ذَلِكَ شَيْئًا فَعُوقِبَ فِي الدُّنْيَا فَهُوَ كَفَّارَةٌ لَهُ وَمَنْ أَصَابَ مِنْ ذَلِكَ شَيْئًا فَسَتَرَهُ اللهُ فَأَمْرُهُ إِلَى اللهِ إِنْ شَاءَ عَاقَبَهُ وَإِنْ شَاءَ عَفَا عَنْهُ فَبَايَعْنَاهُ عَلَى ذَلِكَ.

---

1 Razlog zbog kojeg je ovdje spomenuto vrijeme poslije ikindija-namaza jest njegova vrijednost i značaj. To je vrijeme kada se meleci uzdižu s ljudskim djelima, i kada se sastaju meleci noći i dana, te je stoga posebno drsko prekršiti ugovore i zakletve u takvom trenutku.

7214. PRIČAO NAM JE Mahmud, njemu Abdur-Rezzak, a ovom Ma'mer, prenoseći od Zuhrija, on od Urve, a ovaj od Aiše, radijallahu anha, da je kazivala: "Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, od žena je – na osnovu ajeta: '... da neće Allahu nikoga ravnim smatrati...'[1]– prihvatao prisegu riječima.[2] Ruka Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, nije dotakla ruku nijedne žene osim one koja njemu pripada.'"

٧٢١٤. حَدَّثَنَا مَحْمُودٌ حَدَّثَنَا عَبْدُالرَّزَّاقِ أَخْبَرَنَا مَعْمَرٌ عَنِ الزُّهْرِيِّ عَنْ عُرْوَةَ عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهَا قَالَتْ كَانَ النَّبِيُّ ﷺ يُبَايِعُ النِّسَاءَ بِالْكَلاَمِ بِهَذِهِ الآيَةِ (لاَ يُشْرِكْنَ بِاللهِ شَيْئًا) قَالَتْ وَمَا مَسَّتْ يَدُ رَسُولِ اللهِ ﷺ يَدَ امْرَأَةٍ إِلاَّ امْرَأَةً يَمْلِكُهَا .

7215. PRIČAO NAM JE Musedded, a njemu Abdul-Varis, prenoseći od Ejjuba, on od Hafse, a ona od Umm-Atijje da je kazivala:
"Dale smo prisegu Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, pa nam je on proučio: '... da neće Allahu nikoga ravnim smatrati...'[3], i zabranio nam naricanje. Tada je ustala jedna žena između nas i stegla svoju ruku,[4] rekavši: 'Neka je žena zajedno sa mnom naricala, i ja je želim nagraditi!' Vjerovjesnik joj nije ništa rekao, te je ta žena otišla, a onda se vratila.[5] Nijedna od žena nije održala svoju prisegu izuzev Umm-Sulejm, Umm-Ala', kćerke Ebu-Sebrine, Mu'azove žene, ili kćerke Ebu-Sebrine i Mu'azove žene."

٧٢١٥. حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ حَدَّثَنَا عَبْدُالْوَارِثِ عَنْ أَيُّوبَ عَنْ حَفْصَةَ عَنْ أُمِّ عَطِيَّةَ قَالَتْ بَايَعْنَا النَّبِيَّ ﷺ فَقَرَأَ عَلَيْنَا (أَنْ لاَ يُشْرِكْنَ بِاللهِ شَيْئًا) وَنَهَانَا عَنِ النِّيَاحَةِ فَقَبَضَتِ امْرَأَةٌ مِنَّا يَدَهَا فَقَالَتْ فُلاَنَةُ أَسْعَدَتْنِي وَأَنَا أُرِيدُ أَنْ أَجْزِيَهَا فَلَمْ يَقُلْ شَيْئًا فَذَهَبَتْ ثُمَّ رَجَعَتْ فَمَا وَفَتِ امْرَأَةٌ إِلاَّ أُمُّ سُلَيْمٍ وَأُمُّ الْعَلاَءِ وَابْنَةُ أَبِي سَبْرَةَ امْرَأَةُ مُعَاذٍ أَوِ ابْنَةُ أَبِي سَبْرَةَ وَامْرَأَةُ مُعَاذٍ .

1 El-Mumtehina, 12.

2 Iz ovog se vidi da rukovanje nije uvjet valjanosti prisege. Kermani veli da se iz ovog također može zaključiti kako su muškarci davali prisegu pružajući ruku.

3 El-Mumtehina, 12.

4 Možda neko iz ovog može izvući zaključak da su i žene također davale prisegu rukujući se. Međutim, Kermani kaže da su one prilikom davanja prisege samo pokazivale svojim rukama, ali se nisu rukovale.

5 Imam Ahmed i Taberi bilježe hadis što ga prenosi Tarik b. Mus'ab b. Nuh, koji kaže: "Zapamtio sam neku staricu koja je bila jedna od onih što su dale svoju prisegu Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, i koja je kazivala kako je on od njih dobio obećanje da neće naricati. Tada je ona upitala: 'Allahov Vjerovjesniče, neki su ljudi, kada bi se nama desio smrtni slučaj, zajedno s nama naricali. Sada se njima desio smrtni slučaj, i ja želim naricati zajedno s njima!' – 'Idi i uzvrati im na isti!', rekao joj je on. Ona je dalje kazivala kako je otišla i odužila im se. Nakon toga se vratila i dala prisegu Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem."
Navodeći uz ovaj još nekoliko hadisa, Ibn-Hadžer veli: "Iz ovih se hadisa može zaključiti da je naricanje u početku bilo dopušteno, a onda je postalo pokuđeno, i na koncu zabranjeno. A Allah najbolje zna!"

O ONOME KOJI IZNEVJERI DATU PRISEGU

باب مَنْ نكث بيعة

Uzvišeni Allah kaže: "Oni koji su ti se zakleli na vjernost zakleli su se, doista, na vjernost samom Allahu – Allahova je ruka iznad ruku njihovih! Onaj koji prekrši zakletvu krši je na svoju štetu; a ko ispuni ono na što se obavezao Allahu – On će mu dati veliku nagradu."[6]

وَقَوْلِهِ تَعَالَى (إِنَّ الَّذِينَ يُبَايِعُونَكَ إِنَّمَا يُبَايِعُونَ اللهَ يَدُ اللهِ فَوْقَ أَيْدِيهِمْ فَمَنْ نَكَثَ فَإِنَّمَا يَنْكُثُ عَلَى نَفْسِهِ وَمَنْ أَوْفَى بِمَا عَاهَدَ عَلَيْهُ اللهَ فَسَيُؤْتِيهِ أَجْرًا عَظِيمًا).

7216. PRIČAO NAM JE Ebu-Nu'ajm, a njemu Sufjan, prenoseći od Muhammeda b. Munkedira, a on od Džabira da je kazivao:
"Došao je neki beduin Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, pa mu je on rekao: 'Daj mi prisegu da ćeš se držati islamskih propisa!' On mu je dao svoju prisegu na to, ali je sutradan došao u uzrujanom stanju i rekao: 'Razriješi me prisege!' Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, je to odbio, a kada se ovaj udaljio, on reče: 'Medina je kao kovački mijeh: odstranjuje (s metala) ono što ne valja, a daje sjaj onome što valja.'"

٧٢١٦. حَدَّثَنَا أَبُو نُعَيْمٍ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ الْمُنْكَدِرِ سَمِعْتُ جَابِرًا قَالَ جَاءَ أَعْرَابِيٌّ إِلَى النَّبِيِّ ﷺ فَقَالَ بَايِعْنِي عَلَى الإِسْلاَمِ فَبَايَعَهُ عَلَى الإِسْلاَمِ ثُمَّ جَاءَ الْغَدَ مَحْمُومًا فَقَالَ أَقِلْنِي فَأَبَى فَلَمَّا وَلَّى قَالَ الْمَدِينَةُ كَالْكِيرِ تَنْفِي خَبَثَهَا وَيَنْصَعُ طِيبُهَا.

O IMENOVANJU HALIFE KOJI ĆE NASLIJEDITI PRETHODNOG

باب الاسْتِخْلاف

7217. PRIČAO NAM JE Jahja b. Jahja, a njemu Sulejman b. Bilal, prenoseći od Jahjaa b. Seida, a on od Kasima b. Muhammeda (da je kazivao):
"Aiša je, radijallahu anha, (osjećajući bol u glavi) uzviknula: 'Moja glava!'
'Kad bi (ti od toga umrla)', reče joj Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, 'a ja ostao živ, pa da tražim za tebe oprosta i upućujem dove!'
'O kakav gubitak!', reče Aiša i dodade: 'Tako mi Allaha, ja mislim da ti želiš moju smrt! Pa i kad bi mi ona došla, ti bi proveo posljednji

٧٢١٧. حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ يَحْيَى أَخْبَرَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ بِلاَلٍ عَنْ يَحْيَى بْنِ سَعِيدٍ سَمِعْتُ الْقَاسِمَ بْنَ مُحَمَّدٍ قَالَ قَالَتْ عَائِشَةُ رَضِي اللهُ عَنْهَا وَارَأْسَاهْ فَقَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ ذَاكِ لَوْ كَانَ وَأَنَا حَيٌّ فَأَسْتَغْفِرُ لَكِ وَأَدْعُو لَكِ فَقَالَتْ عَائِشَةُ وَا ثُكْلِيَاهْ وَاللهِ إِنِّي لأَظُنُّكَ تُحِبُّ مَوْتِي وَلَوْ كَانَ ذَاكَ لَظَلَلْتَ آخِرَ يَوْمِكَ مُعَرِّسًا بِبَعْضِ أَزْوَاجِكَ فَقَالَ النَّبِيُّ ﷺ

6 El-Feth, 10.

dio dana s nekom od svojih supruga u postelji (u intimnom odnosu)!' 'Naprotiv', odgovori joj Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, 'ja bih mogao reći: 'Moja glava!' Razmišljao sam, ili sam namjeravao, da pošaljem po Ebu-Bekra i njegova sina, da mu oporučim (da preuzme hilafet), ali nisam želio da neko prigovori (kako njemu pripada hilafet) ili da to neko požcli (za sebe)', reče on, dodavši: 'Allah ne prihvata (da hilafet pripadne nekom drugom osim Ebu-Bekra), a i vjernici odbijaju (prihvatiti bilo koga osim Ebu-Bekra), ili Allah odbija, a ni vjernici to ne prihvataju.'"

بَلْ أَنَا وَارَأْسَاهْ لَقَدْ هَمَمْتُ أَوْ أَرَدْتُ أَنْ أُرْسِلَ إِلَى أَبِي بَكْرٍ وَابْنِهِ فَأَعْهَدَ أَنْ يَقُولَ الْقَائِلُونَ أَوْ يَتَمَنَّى الْمُتَمَنُّونَ ثُمَّ قُلْتُ يَأْبَى اللهُ وَيَدْفَعُ الْمُؤْمِنُونَ أَوْ يَدْفَعُ اللهُ وَيَأْبَى الْمُؤْمِنُونَ .

7218. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Jusuf, a njemu Sufjan, prenoseći od Hišama b. Urve, on od svog oca, a ovaj od Abdullaha b. Omera, radijallahu anhuma, da je kazivao:
"Upitali su Omera: 'Zar nećeš oporučiti ko će te naslijediti na mjestu halife?', pa je on odgovorio: 'Ako oporučim (da hilafet pripadne) nekome poslije mene, pa to je uradio i onaj koji je bolji od mene – Ebu-Bekr; a ako to ne učinim, pa to nije učinio ni onaj koji je bolji od mene – Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem.'[1] (Prisutni ashabi) pohvalili su ga (zbog ovih riječi), a on reče: 'Dvije su vrste ljudi: oni koji žele i oni koji ne žele tu odgovornost. Volio bih da sam se mogao osloboditi te obaveze, pa da nemam za to ni nagradu ni kaznu. Ne mogu podnijeti teret hilafeta ni živ ni mrtav!'"

٧٢١٨. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ يُوسُفَ أَخْبَرَنَا سُفْيَانُ عَنْ هِشَامِ بْنِ عُرْوَةَ عَنْ أَبِيهِ عَنْ عَبْدِ اللهِ بْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا قَالَ قِيلَ لِعُمَرَ أَلاَ تَسْتَخْلِفُ قَالَ إِنْ أَسْتَخْلِفْ فَقَدِ اسْتَخْلَفَ مَنْ هُوَ خَيْرٌ مِنِّي أَبُو بَكْرٍ وَإِنْ أَتْرُكْ فَقَدْ تَرَكَ مَنْ هُوَ خَيْرٌ مِنِّي رَسُولُ اللهِ ﷺ فَأَثْنَوْا عَلَيْهِ فَقَالَ رَاغِبٌ رَاهِبٌ وَدِدْتُ أَنِّي نَجَوْتُ مِنْهَا كَفَافًا لاَ لِي وَلاَ عَلَيَّ لاَ أَتَحَمَّلُهَا حَيًّا وَلاَ مَيِّتًا .

1 Ibn-Bettal veli: "Omer je ovdje, bojeći se da ne izazove pometnju, odabrao srednji put. Oporučio je da jedan od šesterice preuzme hilafet, ugledajući se tako na Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, koji također nije ostavio oporuku određenoj osobi, ali i na Ebu-Bekra, koji je oporučio ko će preuzeti hilafet."

7219. PRIČAO NAM JE Ibrahim b. Musa, a njemu Hišam, prenoseći od Ma'mera, on od Zuhrija, a ovaj od Enesa b. Malika, radijallahu anhu, (da je kazivao):

"Slušao sam drugu Omerovu hutbu, kada je on, dan nakon Vjerovjesnikove, sallallahu alejhi ve sellem, smrti, sjeo na minber i izgovorio šehadet – dok je Ebu-Bekr šutio ništa ne govoreći – a zatim rekao: 'Priželjkivao sam da Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, toliko dugo živi da nas sve nadživi. Pa ako je Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, umro, Allah je ipak učinio da se među vama nalazi svjetlo pomoću kojeg ćete vi nalaziti uputu koju je On podario Muhammedu, sallallahu alejhi ve sellem. Zaista je Ebu-Bekr, pratilac Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, i drugi od dvojice, najzaslužniji da preuzme vaše poslove (hilafet). Priđite i dajte mu svoju prisegu!' Jedna skupina došla mu je i prije toga i dala svoju prisegu ispod nadstrešnice u plemenu Benu-Saida, a ostali su mu dali prisegu dok je on bio na minberu." Zuhri od Enesa b. Malika prenosi riječi: "Čuo sam kad je Omer toga dana rekao Ebu-Bekru: 'Popni se na minber!' On je istrajavao na tome sve dok se ovaj nije popeo na minber i dok mu ljudi nisu dali prisegu."

٧٢١٩. حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ مُوسَى أَخْبَرَنَا هِشَامٌ عَنْ مَعْمَرٍ عَنِ الزُّهْرِيِّ أَخْبَرَنِي أَنَسُ بْنُ مَالِكٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ أَنَّهُ سَمِعَ خُطْبَةَ عُمَرَ الآخِرَةَ حِينَ جَلَسَ عَلَى الْمِنْبَرِ وَذَلِكَ الْغَدَ مِنْ يَوْمٍ تُوُفِّيَ النَّبِيُّ ﷺ فَتَشَهَّدَ وَأَبُو بَكْرٍ صَامِتٌ لاَ يَتَكَلَّمُ قَالَ كُنْتُ أَرْجُو أَنْ يَعِيشَ رَسُولُ اللهِ ﷺ حَتَّى يَدْبُرَنَا يُرِيدُ بِذَلِكَ أَنْ يَكُونَ آخِرَهُمْ فَإِنْ يَكُ مُحَمَّدٌ ﷺ قَدْ مَاتَ فَإِنَّ اللهَ تَعَالَى قَدْ جَعَلَ بَيْنَ أَظْهُرِكُمْ نُورًا تَهْتَدُونَ بِهِ هَدَى اللهُ مُحَمَّدًا ﷺ وَإِنَّ أَبَا بَكْرٍ صَاحِبُ رَسُولِ اللهِ ﷺ ثَانِيَ اثْنَيْنِ فَإِنَّهُ أَوْلَى الْمُسْلِمِينَ بِأُمُورِكُمْ فَقُومُوا فَبَايِعُوهُ وَكَانَتْ طَائِفَةٌ مِنْهُمْ قَدْ بَايَعُوهُ قَبْلَ ذَلِكَ فِي سَقِيفَةِ بَنِي سَاعِدَةَ وَكَانَتْ بَيْعَةُ الْعَامَّةِ عَلَى الْمِنْبَرِ قَالَ الزُّهْرِيُّ عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ سَمِعْتُ عُمَرَ يَقُولُ لأَبِي بَكْرٍ يَوْمَئِذٍ اصْعَدِ الْمِنْبَرَ فَلَمْ يَزَلْ بِهِ حَتَّى صَعِدَ الْمِنْبَرَ فَبَايَعَهُ النَّاسُ عَامَّةً .

7220. PRIČAO NAM JE Abdul-Aziz b. Abdullah, a njemu Ibrahim b. Sa'd, prenoseći od svog oca, on od Muhammeda b. Džubejra b. Mut'ima, a ovaj od svog oca da je kazivao:

"Neka je žena došla Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, i s njim razgovarala o nečemu, pa joj je on rekao da mu ponovo dođe.

'Allahov Poslaniče, a šta ako ja dođem i ne nađem te?', upitala je ona, misleći na njegovu smrt.

'Ako me ne zatekneš, obrati se Ebu-Bekru!', odgovori joj on."

٧٢٢٠. حَدَّثَنَا عَبْدُالْعَزِيزِ بْنُ عَبْدِاللهِ حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ سَعْدٍ عَنْ أَبِيهِ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ جُبَيْرِ بْنِ مُطْعِمٍ عَنْ أَبِيهِ قَالَ أَتَتِ النَّبِيَّ ﷺ امْرَأَةٌ فَكَلَّمَتْهُ فِي شَيْءٍ فَأَمَرَهَا أَنْ تَرْجِعَ إِلَيْهِ قَالَتْ يَا رَسُولَ اللهِ أَرَأَيْتَ إِنْ جِئْتُ وَلَمْ أَجِدْكَ كَأَنَّهَا تُرِيدُ الْمَوْتَ قَالَ إِنْ لَمْ تَجِدِينِي فَأْتِي أَبَا بَكْرٍ .

7221. PRIČAO NAM JE Musedded, a njemu Jahja, prenoseći od Sufjana, on od Kajsa b. Muslima, a ovaj od Tarika b. Šihaba (da je kazivao):
"Ebu-Bekr, radijallahu anhu, rekao je izaslanicima iz Buzahe: 'Vi ćete slijediti repove deva sve dok Allah ne ukaže halifi Svoga Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, i muhadžirima na nešto u čemu će vam naći izgovor.'"

٧٢٢١. حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ حَدَّثَنَا يَحْيَى عَنْ سُفْيَانَ حَدَّثَنِي قَيْسُ بْنُ مُسْلِمٍ عَنْ طَارِقِ بْنِ شِهَابٍ عَنْ أَبِي بَكْرٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُم قَالَ لِوَفْدِ بُزَاخَةَ تَتْبَعُونَ أَذْنَابَ الإِبِلِ حَتَّى يُرِيَ اللهُ خَلِيفَةَ نَبِيِّهِ ﷺ وَالْمُهَاجِرِينَ أَمْرًا يَعْذِرُونَكُمْ بِهِ .

POGLAVLJE...

باب

7222, 7223. PRIČAO MI JE Muhammed b. Musenna, njemu Gunder, a ovom Šu'ba, prenoseći od Abdul-Melika, a on od Džabira b. Semure da je kazivao: "Čuo sam Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, kad je rekao: 'Bit će dvanaest zapovjednika...' Zatim je rekao jednu riječ koju ja nisam čuo, ali moj otac kaže da je rekao: 'Svi su oni iz plemena Kurejš.'"

٧٢٢٢-٧٢٢٣. حَدَّثَنِي مُحَمَّدُ بْنُ الْمُثَنَّى حَدَّثَنَا غُنْدَرٌ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ عَنْ عَبْدِالْمَلِكِ سَمِعْتُ جَابِرَ بْنَ سَمُرَةَ قَالَ سَمِعْتُ النَّبِيَّ ﷺ يَقُولُ يَكُونُ اثْنَا عَشَرَ أَمِيرًا فَقَالَ كَلِمَةً لَمْ أَسْمَعْهَا فَقَالَ أَبِي إِنَّهُ قَالَ كُلُّهُمْ مِنْ قُرَيْشٍ .

O ISTJERIVANJU SVADLJIVACA I SMUTLJIVACA IZ KUĆA NAKON OTKRIVANJA NJIHOVIH DJELA

باب إِخْرَاجِ الْخُصُومِ وَأَهْلِ الرِّيَبِ مِنَ الْبُيُوتِ بَعْدَ الْمَعْرِفَةِ

Omer je istjerao (iz kuće) Ebu-Bekrovu sestru zbog naricanja.

وَقَدْ أَخْرَجَ عُمَرُ أُخْتَ أَبِي بَكْرٍ حِينَ نَاحَتْ .

7224. PRIČAO NAM JE Isma'il, a njemu Malik, prenoseći od Ebu-Zinada, on od A'redža, a ovaj od Ebu-Hurejre, radijallahu anhu, da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Tako mi Onoga u čijoj je ruci moja duša, razmišljao sam da naredim da se sakupe drva, a onda prouči ezan za namaz, pa da potom naredim nekome da ljudima bude imam, a da ja iziđem i zapalim kuće (onih koji nisu došli u džemat). Tako mi Onoga u čijoj je ruci moja duša, kad bi neki od njih znali da će naći oveću (oglodanu) kost ili dva lijepa komadića mesa (što se nalaze između ovčijih papaka), došli bi na jacija-namaz."

٧٢٢٤. حَدَّثَنَا إِسْمَاعِيلُ حَدَّثَنِي مَالِكٌ عَنْ أَبِي الزِّنَادِ عَنِ الأَعْرَجِ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ أَنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ قَالَ وَالَّذِي نَفْسِي بِيَدِهِ لَقَدْ هَمَمْتُ أَنْ آمُرَ بِحَطَبٍ يُحْتَطَبُ ثُمَّ آمُرَ بِالصَّلاَةِ فَيُؤَذَّنَ لَهَا ثُمَّ آمُرَ رَجُلاً فَيَؤُمَّ النَّاسَ ثُمَّ أُخَالِفَ إِلَى رِجَالٍ فَأُحَرِّقَ عَلَيْهِمْ بُيُوتَهُمْ وَالَّذِي نَفْسِي بِيَدِهِ لَوْ يَعْلَمُ أَحَدُكُمْ أَنَّهُ يَجِدُ عَرْقًا سَمِينًا أَوْ مِرْمَاتَيْنِ حَسَنَتَيْنِ لَشَهِدَ الْعِشَاءَ .

O TOME IMA LI VLADAR PRAVO SPRIJEČITI NASILNIKE I GREŠNIKE DA RAZGOVARAJU S NJIM, POSJEĆUJU GA I SLIČNO

باب
هل للإمام أن يمنع المجرمين
وأهل المعصية من الكلام معه والزيارة ونحوه

7225. PRIČAO MI JE Jahja b. Bukejr, a njemu Lejs, prenoseći od Ukajla, on od Ibn-Šihaba, ovaj od Abdur-Rahmana b. Abdullaha b. Ka'ba b. Malika, a on od Abdullaha b. Ka'ba b. Malika – koji je, prema odredbi njegovih sinova, bio Ka'bov vodič u vrijeme kad je on oslijepio – da je kazivao:
"Čuo sam Ka'ba b. Malika kad je, nakon što se nije priključio Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, u Bici na Tebuku, pripovijedajući o tome, rekao: 'Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, zabranio je muslimanima da pričaju s nama, i to je potrajalo pedeset noći. Nakon toga Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, je razglasio da je Allah primio naše pokajanje.'"

٧٢٢٥. حَدَّثَنِي يَحْيَى بْنُ بُكَيْرٍ حَدَّثَنَا اللَّيْثُ عَنْ عُقَيْلٍ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ عَنْ عَبْدِالرَّحْمَنِ ابْنِ عَبْدِاللهِ بْنِ كَعْبِ بْنِ مَالِكٍ أَنَّ عَبْدَاللهِ بْنَ كَعْبِ بْنِ مَالِكٍ وَكَانَ قَائِدَ كَعْبٍ مِنْ بَنِيهِ حِينَ عَمِيَ قَالَ سَمِعْتُ كَعْبَ بْنَ مَالِكٍ قَالَ لَمَّا تَخَلَّفَ عَنْ رَسُولِ اللهِ ﷺ فِي غَزْوَةِ تَبُوكَ فَذَكَرَ حَدِيثَهُ وَنَهَى رَسُولُ اللهِ ﷺ الْمُسْلِمِينَ عَنْ كَلَامِنَا فَلَبِثْنَا عَلَى ذَلِكَ خَمْسِينَ لَيْلَةً وَآذَنَ رَسُولُ اللهِ ﷺ بِتَوْبَةِ اللهِ عَلَيْنَا .

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَٰنِ الرَّحِيمِ

U ime Allaha, Svemilosnog, Samilosnog!

كِتَابُ التَّمَنِّي

PRIŽELJKIVANJE

O PRIŽELJKIVANJU I ONOME KOJI ŽUDI ZA ŠEHADETOM

بَاب مَا جَاء فِي التَّمَنِّي وَمَنْ تَمَنَّى الشَّهَادَةَ

7226. PRIČAO NAM JE Seid b. Ufejr, njemu Lejs, a ovom Abdur-Rahman b. Halid, prenoseći od Ibn-Šihaba, a on od Ebu-Seleme i Seida b. Musejjeba da je Ebu-Hurejra kazivao:
"Čuo sam Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, kad je rekao: 'Tako mi Onoga u čijoj je ruci moja duša, da nije toga što nekim ljudima teško padne ako izostanu iza mene, jer im ne nađem jahalice kojima bi ih prebacio, nikada ne bih izostao (od vojnog pohoda). Zaista bih žudio za tim da poginem na Allahovom putu, pa budem proživljen i opet ubijen, pa ponovo budem proživljen i opet ubijen, pa ponovo budem proživljen i opet ubijen!'"

٧٢٢٦. حَدَّثَنَا سَعِيدُ بْنُ عُفَيْرٍ حَدَّثَنِي اللَّيْثُ حَدَّثَنِي عَبْدُالرَّحْمَنِ بْنُ خَالِدٍ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ عَنْ أَبِي سَلَمَةَ وَسَعِيدِ بْنِ الْمُسَيَّبِ أَنَّ أَبَا هُرَيْرَةَ قَالَ سَمِعْتُ رَسُولَ اللهِ ﷺ يَقُولُ وَالَّذِي نَفْسِي بِيَدِهِ لَوْلاَ أَنَّ رِجَالاً يَكْرَهُونَ أَنْ يَتَخَلَّفُوا بَعْدِي وَلاَ أَجِدُ مَا أَحْمِلُهُمْ مَا تَخَلَّفْتُ لَوَدِدْتُ أَنِّي أُقْتَلُ فِي سَبِيلِ اللهِ ثُمَّ أُحْيَا ثُمَّ أُقْتَلُ ثُمَّ أُحْيَا ثُمَّ أُقْتَلُ ثُمَّ أُحْيَا ثُمَّ أُقْتَلُ .

7227. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Jusuf, a njemu Malik, prenoseći od Ebu-Zinada, on od A'redža, a ovaj od Ebu-Hurejre da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
"Tako mi Onoga u čijoj je ruci moja duša, volio bih da se borim na Allahovom putu i da budem ubijen, pa budem proživljen i opet ubijen, pa ponovo budem proživljen i opet ubijen, pa ponovo budem proživljen i opet ubijen." Tako mi Allaha, to je Ebu-Hurejra ponavljao po tri puta.

٧٢٢٧. حَدَّثَنَا عَبْدُاللهِ بْنُ يُوسُفَ أَخْبَرَنَا مَالِكٌ عَنْ أَبِي الزِّنَادِ عَنِ الأَعْرَجِ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ أَنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ قَالَ وَالَّذِي نَفْسِي بِيَدِهِ وَدِدْتُ أَنِّي أُقَاتِلُ فِي سَبِيلِ اللهِ فَأُقْتَلُ ثُمَّ أُحْيَا ثُمَّ أُقْتَلُ ثُمَّ أُحْيَا ثُمَّ أُقْتَلُ فَكَانَ أَبُو هُرَيْرَةَ يَقُولُهُنَّ ثَلاَثًا أَشْهَدُ بِاللهِ .

O PRIŽELJKIVANJU DOBRA

باب تَمَنِّي الْخَيْرِ

I Vjerovjesnikovim, sallallahu alejhi ve sellem, riječima: "Kada bih imao zlata koliko (je brdo) Uhud..."

وَقَوْلِ النَّبِيِّ ﷺ لَوْ كَانَ لِي أُحُدٌ ذَهَبًا .

7228. PRIČAO NAM JE Ishak b. Nasr, a njemu Abdur-Rezzak, prenoseći od Ma'mera, on od Hemmama, a ovaj od Ebu-Hurejre da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Kada bih imao zlata koliko (je brdo) Uhud volio bih da ne prođu ni tri (dana), a da ne nađem one koji će ga primiti, kako kod mene ne bi ostao ni dinar od njega, osim onoga što bih ostavio za vraćanje duga."

٧٢٢٨. حَدَّثَنَا إِسْحَاقُ بْنُ نَصْرٍ حَدَّثَنَا عَبْدُالرَّزَّاقِ عَنْ مَعْمَرٍ عَنْ هَمَّامٍ سَمِعَ أَبَا هُرَيْرَةَ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ لَوْ كَانَ عِنْدِي أُحُدٌ ذَهَبًا لأَحْبَبْتُ أَنْ لاَ يَأْتِيَ عَلَيَّ ثَلاَثٌ وَعِنْدِي مِنْهُ دِينَارٌ لَيْسَ شَيْءٌ أَرْصُدُهُ فِي دَيْنٍ عَلَيَّ أَجِدُ مَنْ يَقْبَلُهُ .

O VJEROVJESNIKOVIM, SALLALLAHU ALEJHI VE SELLEM, RIJEČIMA: "DA SAM OVO PRIJE ZNAO..."

باب قَوْلِ النَّبِيِّ ﷺ
لَوِ اسْتَقْبَلْتُ مِنْ أَمْرِي مَا اسْتَدْبَرْتُ

7229. PRIČAO NAM JE Jahja b. Bukejr, a njemu Lejs, prenoseći od Ukajla, on od Ibn-Šihaba, ovaj od Urve, a on od Aiše da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
"Da sam ovo prije znao, ne bih potjerao kurbane sa sobom, pa bih skinuo ihrame zajedno s ostalim ljudima."[1]

٧٢٢٩. حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ بُكَيْرٍ حَدَّثَنَا اللَّيْثُ عَنْ عُقَيْلٍ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ حَدَّثَنِي عُرْوَةُ أَنَّ عَائِشَةَ قَالَتْ قَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ لَوِ اسْتَقْبَلْتُ مِنْ أَمْرِي مَا اسْتَدْبَرْتُ مَا سُقْتُ الْهَدْيَ وَلَحَلَلْتُ مَعَ النَّاسِ حِينَ حَلُّوا .

1 Ovdje se radi o *temettu'u*. Naime, ako hadžija dođe do Mekke prije dana hadždža, on može prvo obaviti umru, skinuti sa sebe ihrame i čekati dane hadždža, ne imajući nikakvih zapreka koje ima osoba u ihramima (*muhrim*). No, ukoliko ima kurban sa sobom, onda ne može skinuti ihrame sve dok ne obavi i hadždž.

7230. PRIČAO NAM JE Hasan b. Umer, a njemu Jezid, prenoseći od Habiba, a on od Ataa da je Džabir b. Abdullah rekao:

"Zajedno s Allahovim Poslanikom, sallallahu alejhi ve sellem, izgovorili smo *telbiju* za hadždž i stigli u Mekku četvrtog zul-hidžeta. Tada nam je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao da učinimo *tavaf* oko Kabe i *sa'j* između Safe i Merve, i da nam to bude umra, te da nakon toga skinemo ihrame, samo ne oni koji sa sobom vode kurbane. Niko od nas nije imao kurbane, osim Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, Talhe i Alije, koji je došao iz Jemena. On tada reče: 'Ja sam izgovorio *telbiju* za ono za šta ju je izgovorio i Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem.'

'Zar ćemo ići na Minu', rekoše ljudi, 'a neki od nas imaju potrebu da se sastanu sa svojim ženama?' Tada Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, reče: 'Da sam ovo prije znao, ne bih potjerao kurbane sa sobom. Da nemam kurbana, i ja bih skinuo ihrame.' I dok je on bacao kamenčiće na Džemretul-akabi, susreo ga je Suraka i upitao: 'Allahov Poslaniče, da li se ovo odnosi samo na nas?'

'Ne', odgovori mu on, 'to je zastalno.'

Kada je Aiša došla u Meku, dobila je menstruaciju, pa joj je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao da, dok joj ne prođe menstruacija, obavi sve obrede izuzev tavafa i namaza. A kada su stigli u (dolinu) Batha, Aiša mu reče: 'Allahov Poslaniče, zar ćete se vi vratiti s obavljenim i hadždžom i umrom, a ja samo s hadždžom?' Tada je on naredio Abdur-Rahmanu b. Ebu-Bekru Siddiku[2] da ode s njom do Ten'ima. Tako je ona obavila umru u zul-hidžetu, nakon (završetka) dana hadždža."

٧٢٣٠. حَدَّثَنَا الْحَسَنُ بْنُ عُمَرَ حَدَّثَنَا يَزِيدُ عَنْ حَبِيبٍ عَنْ عَطَاءٍ عَنْ جَابِرِ بْنِ عَبْدِاللهِ قَالَ كُنَّا مَعَ رَسُولِ اللهِ ﷺ فَلَبَّيْنَا بِالْحَجِّ وَقَدِمْنَا مَكَّةَ لأَرْبَعٍ خَلَوْنَ مِنْ ذِي الْحِجَّةِ فَأَمَرَنَا النَّبِيُّ ﷺ أَنْ نَطُوفَ بِالْبَيْتِ وَبِالصَّفَا وَالْمَرْوَةِ وَأَنْ نَجْعَلَهَا عُمْرَةً وَنَحِلَّ إِلاَّ مَنْ كَانَ مَعَهُ هَدْيٌ قَالَ وَلَمْ يَكُنْ مَعَ أَحَدٍ مِنَّا هَدْيٌ غَيْرَ النَّبِيِّ ﷺ وَطَلْحَةَ وَجَاءَ عَلِيٌّ مِنَ الْيَمَنِ مَعَهُ الْهَدْيُ فَقَالَ أَهْلَلْتُ بِمَا أَهَلَّ بِهِ رَسُولُ اللهِ ﷺ فَقَالُوا نَنْطَلِقُ إِلَى مِنًى وَذَكَرُ أَحَدِنَا يَقْطُرُ قَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ إِنِّي لَوِ اسْتَقْبَلْتُ مِنْ أَمْرِي مَا اسْتَدْبَرْتُ مَا أَهْدَيْتُ وَلَوْلاَ أَنَّ مَعِي الْهَدْيَ لَحَلَلْتُ قَالَ وَلَقِيَهُ سُرَاقَةُ وَهُوَ يَرْمِي جَمْرَةَ الْعَقَبَةِ فَقَالَ يَا رَسُولَ اللهِ أَلَنَا هَذِهِ خَاصَّةً قَالَ لاَ بَلْ لأَبَدٍ قَالَ وَكَانَتْ عَائِشَةُ قَدِمَتْ مَعَهُ مَكَّةَ وَهِيَ حَائِضٌ فَأَمَرَهَا النَّبِيُّ ﷺ أَنْ تَنْسُكَ الْمَنَاسِكَ كُلَّهَا غَيْرَ أَنَّهَا لاَ تَطُوفُ وَلاَ تُصَلِّي حَتَّى تَطْهُرَ فَلَمَّا نَزَلُوا الْبَطْحَاءَ قَالَتْ عَائِشَةُ يَا رَسُولَ اللهِ أَتَنْطَلِقُونَ بِحَجَّةٍ وَعُمْرَةٍ وَأَنْطَلِقُ بِحَجَّةٍ قَالَ ثُمَّ أَمَرَ عَبْدَالرَّحْمَنِ بْنَ أَبِي بَكْرٍ الصِّدِّيقَ أَنْ يَنْطَلِقَ مَعَهَا إِلَى التَّنْعِيمِ فَاعْتَمَرَتْ عُمْرَةً فِي ذِي الْحَجَّةِ بَعْدَ أَيَّامِ الْحَجِّ.

2 Tj. Aišinome bratu.

O VJEROVJESNIKOVIM, SALLALLAHU ALEJHI VE SELLEM, RIJEČIMA: "KAD BI TO I TO..."

باب قوله ﷺ ليت كذا وكذا

7231. PRIČAO NAM JE Halid b. Mahled, njemu Sulejman b. Bilal, prenoseći od Jahje b. Seida, a on od Abdullaha b. Amira b. Rebija da je Aiša kazivala: "Jedne noći Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, nije mogao zaspati, te reče: 'Kada bi me večeras čuvao jedan od mojih vrijednih ashaba!' Tada smo začuli zveket oružja, pa on upita: 'Ko je to?' 'Allahov Poslaniče, došao sam da te čuvam!', reče Sa'd. Tada je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, zaspao, tako da smo čuli njegovo hrkanje."Ebu-Abdullah (Buhari) kaže da je Aiša dodala: "Bilal je rekao: 'Da mi je znati hoću li ikada prenoćiti u dolini punoj mirisne žukve i dželila!',[1] pa sam to ispričala Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem."[2]

٧٢٣١. حَدَّثَنَا خَالِدُ بْنُ مَخْلَدٍ حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ بِلَالٍ حَدَّثَنِي يَحْيَى بْنُ سَعِيدٍ سَمِعْتُ عَبْدَاللهِ بْنَ عَامِرِ بْنِ رَبِيعَةَ قَالَ قَالَتْ عَائِشَةُ أَرِقَ النَّبِيُّ ﷺ ذَاتَ لَيْلَةٍ فَقَالَ لَيْتَ رَجُلًا صَالِحًا مِنْ أَصْحَابِي يَحْرُسُنِي اللَّيْلَةَ إِذْ سَمِعْنَا صَوْتَ السِّلَاحِ قَالَ مَنْ هَذَا قَالَ سَعْدٌ يَا رَسُولَ اللهِ جِئْتُ أَحْرُسُكَ فَنَامَ النَّبِيُّ ﷺ حَتَّى سَمِعْنَا غَطِيطَهُ قَالَ أَبُو عَبْدِ اللهِ وَقَالَتْ عَائِشَةُ قَالَ بِلَالٌ أَلَا لَيْتَ شِعْرِي هَلْ أَبِيتَنَّ لَيْلَةً بِوَادٍ وَحَوْلِي إِذْخِرٌ وَجَلِيلٌ فَأَخْبَرْتُ النَّبِيَّ ﷺ.

ŽELJA ZA KUR'ANOM I ZNANJEM

باب تَمَنِّي الْقُرْآنِ وَالْعِلْمِ

7232. PRIČAO NAM JE Usman b. Ebu-Šejba, a njemu Džerir, prenoseći od A'meša, on od Ebu-Saliha, a ovaj od Ebu-Hurejre da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Ne smije se zavidjeti osim dvojici: onome kome je Allah podario Kur'an, pa ga on uči i noću i danju – za takvog se može reći: 'Da je meni dato ono što i njemu, činio bih isto što i on!' – i onome kome je Allah dao bogatsvo, pa ga on dijeli tamo gdje treba. I za takvog se može reći: 'Da je meni dato ono što i njemu, činio bih isto što i on!'" Kutejba nam je također pričao da je on sve ovo čuo od Džerira.

٧٢٣٢. حَدَّثَنَا عُثْمَانُ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ حَدَّثَنَا جَرِيرٌ عَنِ الْأَعْمَشِ عَنْ أَبِي صَالِحٍ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ لَا تَحَاسُدَ إِلَّا فِي اثْنَتَيْنِ رَجُلٌ آتَاهُ اللهُ الْقُرْآنَ فَهُوَ يَتْلُوهُ آنَاءَ اللَّيْلِ وَالنَّهَارِ يَقُولُ لَوْ أُوتِيتُ مِثْلَ مَا أُوتِيَ هَذَا لَفَعَلْتُ كَمَا يَفْعَلُ وَرَجُلٌ آتَاهُ اللهُ مَالًا يُنْفِقُهُ فِي حَقِّهِ فَيَقُولُ لَوْ أُوتِيتُ مِثْلَ مَا أُوتِيَ لَفَعَلْتُ كَمَا يَفْعَلُ حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ حَدَّثَنَا جَرِيرٌ بِهَذَا.

1 Bot. Panicum satigerum.

2 Iz ovog se hadisa, pored ostaloga, može zaključiti:
– treba biti oprezan i imati stražu zbog opasnosti od neprijatelja; to nije protivno oslanjanju na Allaha, dželle šanuhu; – ljudi sami treba da vode brigu o svome predvodniku (prvaku);
– lijepo je pohvaliti onoga koji čini dobro i nazvati ga lijepim imenom, kao što je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, ovdje, onoga koji će ga čuvati, nazvao vrijednim.

O TOME ŠTA NE TREBA ŽELJETI

باب ما يُكره مِن التَّمنِّي

"I ne poželite ono čime je Allah neke od vas odlikovao. Muškarcima pripada nagrada za ono što oni urade, a ženama nagrada za ono što one urade. I Allaha iz izobilja Njegova molite; Allah, zaista, sve dobro zna!"[3]

﴿وَلاَ تَتَمَنَّوْا مَا فَضَّلَ اللهُ بِهِ بَعْضَكُمْ عَلَى بَعْضٍ لِلرِّجَالِ نَصِيبٌ مِمَّا اكْتَسَبُوا وَلِلنِّسَاءِ نَصِيبٌ مِمَّا اكْتَسَبْنَ وَاسْأَلُوا اللهَ مِنْ فَضْلِهِ إِنَّ اللهَ كَانَ بِكُلِّ شَيْءٍ عَلِيمًا﴾.

7233. PRIČAO NAM JE Hasan b. Rebi', njemu Ebu-Ahves, prenoseći od Asima, a on od Nadra b. Enesa da je Enes, radijallahu anhu, rekao: "Da nisam čuo Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, kako kaže: 'Nemojte priželjkivati smrt!', sigurno bih je poželio."[4]

٧٢٣٣. حَدَّثَنَا حَسَنُ بْنُ الرَّبِيعِ حَدَّثَنَا أَبُو الأَحْوَصِ عَنْ عَاصِمٍ عَنِ النَّضْرِ بْنِ أَنَسٍ قَالَ قَالَ أَنَسٌ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ لَوْلاَ أَنِّي سَمِعْتُ النَّبِيَّ ﷺ يَقُولُ لاَ تَتَمَنَّوُا الْمَوْتَ لَتَمَنَّيْتُ .

7234. PRIČAO NAM JE Muhammed, a njemu Abda, prenoseći od Ibn-Ebu-Halida da je Kajs kazivao: "Došli smo Habbabu b. Erettu da ga posjetimo, jer se bio kauterizirao sedam puta.[5] Tada nam je rekao: 'Da nam Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, nije zabranio da prizivamo smrt, zaista bih je prizivao!'"

٧٢٣٤. حَدَّثَنَا مُحَمَّدٌ حَدَّثَنَا عَبْدَةُ عَنِ ابْنِ أَبِي خَالِدٍ عَنْ قَيْسٍ قَالَ أَتَيْنَا خَبَّابَ بْنَ الأَرَتِّ نَعُودُهُ وَقَدِ اكْتَوَى سَبْعًا فَقَالَ لَوْلاَ أَنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ نَهَانَا أَنْ نَدْعُوَ بِالْمَوْتِ لَدَعَوْتُ بِهِ .

7235. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Muhammed, njemu Hišam b. Jusuf, a ovom Ma'mer, prenoseći od Zuhrija, a on od Ebu-Ubejda, koji se zvao Sa'd b. Ubejd, a bio je štićenik Abdur-Rahmana b. Ezhera, da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Neka niko od vas ne priželjkuje smrt! Ako je dobročinitelj, možda će biti još bolji, a ako je loš, možda će se pokajati i steći (Allahovo) zadovoljstvo."

٧٢٣٥. حَدَّثَنَا عَبْدُاللهِ بْنُ مُحَمَّدٍ حَدَّثَنَا هِشَامُ بْنُ يُوسُفَ أَخْبَرَنَا مَعْمَرٌ عَنِ الزُّهْرِيِّ عَنْ أَبِي عُبَيْدٍ اسْمُهُ سَعْدُ بْنُ عُبَيْدٍ مَوْلَى عَبْدِالرَّحْمَنِ بْنِ أَزْهَرَ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ أَنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ قَالَ لاَ يَتَمَنَّى أَحَدُكُمُ الْمَوْتَ إِمَّا مُحْسِنًا فَلَعَلَّهُ يَزْدَادُ وَإِمَّا مُسِيئًا فَلَعَلَّهُ يَسْتَعْتِبُ .

3 En-Nisa, 32.

4 Vjerniku je zabranjeno priželjkivati i prizivati smrt jer to dolazi u sukob s vjerovanjem u Allahovo određenje (sudbinu). Smrtni je čas već određen i nikakvo prizivanje neće ga niti ubrzati niti usporiti. Vjernik treba biti svjestan da, uz Allahovu pomoć, može podnijeti sve što ga zadesi, te stoga treba imati čvrstu vjeru u Allaha, dželle šanuhu, tevekkul i sabur.

5 Kauterizacija, pored ostalog, znači spaljivanje rane ili dijela kože usijanim metalnim predmetom zbog određene bolesti. Iz druge predaje ovog hadisa vidi se da je to Habbabu rađeno na stomaku.

O ČOVJEKOVIM RIJEČIMA: “DA NIJE ALLAHA, NE BISMO BILI UPUĆENI...”

باب قَوْلِ الرَّجُلِ لَوْلاَ اللَّهُ مَا اهْتَدَيْنَا

7236. PRIČAO NAM JE Abdan, a njemu njegov otac, prenoseći od Šu‘be, on od Ebu-Ishaka, a ovaj od Beraa b. Aziba da je kazivao: “Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, zajedno je s nama prenosio zemlju pred Bitku na Hendeku. Vidio sam kako mu je prašina prekrila bjelinu stomaka, dok je povišenim glasom govorio: ‘Da nije Tebe, ne bismo bili upućeni, niti bismo davali sadaku, niti klanjali! Pa spusti smirenost na nas, jer nam ljudi (a možda je rekao: skupina) zaista čine nasilje! Kada oni žele smutnju, mi to ne damo, ne damo!’”

٧٢٣٦. حَدَّثَنَا عَبْدَانُ أَخْبَرَنِي أَبِي عَنْ شُعْبَةَ حَدَّثَنَا أَبُو إِسْحَاقَ عَنِ الْبَرَاءِ بْنِ عَازِبٍ قَالَ كَانَ النَّبِيُّ ﷺ يَنْقُلُ مَعَنَا التُّرَابَ يَوْمَ الأَحْزَابِ وَلَقَدْ رَأَيْتُهُ وَارَى التُّرَابُ بَيَاضَ بَطْنِهِ يَقُولُ لَوْلاَ أَنْتَ مَا اهْتَدَيْنَا نَحْنُ وَلاَ تَصَدَّقْنَا وَلاَ صَلَّيْنَا فَأَنْزِلَنْ سَكِينَةً عَلَيْنَا إِنَّ الأُلَى وَرُبَّمَا قَالَ الْمَلاَ قَدْ بَغَوْا عَلَيْنَا إِذَا أَرَادُوا فِتْنَةً أَبَيْنَا أَبَيْنَا يَرْفَعُ بِهَا صَوْتَهُ .

POKUĐENO JE ŽELJETI SUSRET (BORBU) S NEPRIJATELJEM

باب كَرَاهِيَةِ تَمَنِّي لِقَاءِ الْعَدُوِّ

O tome hadis prenosi A‘redž od Ebu-Hurejre, a on od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem.

وَرَوَاهُ الأَعْرَجُ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ .

7237. PRIČAO MI JE Abdullah b. Muhammed, njemu Mu‘avija b. Amr, ovom Ebu-Ishak, a njemu Musa b. Ukba, prenoseći od Salima da je Nadr, štićenik i pisar Umera b. Ubejdullaha, rekao:
“Abdullah b. Ebu-Evfa napisao mu je (Umeru b. Ubejdullahu) pismo, i ja sam ga pročitao.
‘Allahov je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: ‘Ne priželjkujte susret s neprijateljem i tražite od Allaha zdravlje!’, stajalo je u njemu.”

٧٢٣٧. حَدَّثَنِي عَبْدُاللهِ بْنُ مُحَمَّدٍ حَدَّثَنَا مُعَاوِيَةُ بْنُ عَمْرٍو حَدَّثَنَا أَبُو إِسْحَاقَ عَنْ مُوسَى ابْنِ عُقْبَةَ عَنْ سَالِمٍ أَبِي النَّضْرِ مَوْلَى عُمَرَ بْنِ عُبَيْدِاللهِ وَكَانَ كَاتِبًا لَهُ قَالَ كَتَبَ إِلَيْهِ عَبْدُاللهِ بْنُ أَبِي أَوْفَى فَقَرَأْتُهُ فَإِذَا فِيهِ أَنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ قَالَ لاَ تَمَنَّوْا لِقَاءَ الْعَدُوِّ وَسَلُوا اللهَ الْعَافِيَةَ .

O TOME KADA JE DOPUŠTENO REĆI: "DA JE (KAD BI)..."[1]

باب ما يجوز من اللَّوْ

Uzvišeni kaže (da je Lut, alejhi-selam, rekao): "Ah, da ja samo imam moć..."[2]

وَقَوْلِهِ تَعَالَى (لَوْ أَنَّ لِي بِكُمْ قُوَّةً) .

7238. PRIČAO NAM JE Ali b. Abdullah, njemu Sufjan, a ovom Ebu-Zinad da je Kasim b. Muhammed kazivao: "Ibn-Abbas spomenuo je čovjeka i ženu koji su zazvali na sebe Allahovo prokletstvo (ako lažu da nisu počinili blud), pa je Abdullah b. Šeddad upitao: 'Je li to ona žena za koju je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: 'Kada bih ijednu ženu kamenovao bez potpunog dokaza...'?' 'Ne', odgovorio je on, 'to je žena koja je obznanjivala (nije krila svoj nemoral, ali joj on nije dokazan).'"

٧٢٣٨. حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ عَبْدِاللهِ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ حَدَّثَنَا أَبُو الزِّنَادِ عَنِ الْقَاسِمِ بْنِ مُحَمَّدٍ قَالَ ذَكَرَ ابْنُ عَبَّاسٍ الْمُتَلاَعِنَيْنِ فَقَالَ عَبْدُاللهِ بْنُ شَدَّادٍ أَهِيَ الَّتِي قَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ لَوْ كُنْتُ رَاجِمًا امْرَأَةً مِنْ غَيْرِ بَيِّنَةٍ قَالَ لاَ تِلْكَ امْرَأَةٌ أَعْلَنَتْ .

7239. PRIČAO NAM JE Ali, a njemu Sufjan, prenoseći od Amra da je Ata' rekao:
"Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, jednom je prilikom ostavio jaciju za kasnije, pa je Omer izišao i rekao: 'Namaz, Allahov Poslaniče! Pospaše žene i djeca!' Tada je on izišao mokre kose i rekao: 'Kada ne bih opteretio moj ummet (ili je rekao: ljude; a i Sufjan kaže da je rekao: moj ummetu), naredio bih im da klanjaju jaciju u ovo doba!'"
A Ibn-Džurejdž prenosi od Ataa da je Ibn-Abbas rekao: "Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, jednom je odgodio ovaj namaz, pa je došao Omer i rekao: 'Allahov Poslaniče, pospaše žene i djeca!' On je tada izišao, brišući svoju mokru kosu,

٧٢٣٩. حَدَّثَنَا عَلِيٌّ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ قَالَ عَمْرٌو حَدَّثَنَا عَطَاءٌ قَالَ أَعْتَمَ النَّبِيُّ ﷺ بِالْعِشَاءِ فَخَرَجَ عُمَرُ فَقَالَ الصَّلاَةَ يَا رَسُولَ اللهِ رَقَدَ النِّسَاءُ وَالصِّبْيَانُ فَخَرَجَ وَرَأْسُهُ يَقْطُرُ يَقُولُ لَوْلاَ أَنْ أَشُقَّ عَلَى أُمَّتِي أَوْ عَلَى النَّاسِ وَقَالَ سُفْيَانُ أَيْضًا عَلَى أُمَّتِي لأَمَرْتُهُمْ بِالصَّلاَةِ هَذِهِ السَّاعَةَ قَالَ ابْنُ جُرَيْجٍ عَنْ عَطَاءٍ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ أَخَّرَ النَّبِيُّ ﷺ هَذِهِ الصَّلاَةَ فَجَاءَ عُمَرُ فَقَالَ يَا رَسُولَ اللهِ رَقَدَ النِّسَاءُ وَالْوِلْدَانُ فَخَرَجَ وَهُوَ يَمْسَحُ الْمَاءَ عَنْ شِقِّهِ يَقُولُ إِنَّهُ لَلْوَقْتُ لَوْلاَ أَنْ أَشُقَّ عَلَى أُمَّتِي

1 U hadisu koji navodi Muslim između ostalog stoji da je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "... Ako te nešto zadesi, nemoj reći: 'Da sam postupio drukčije, desilo bi se to i to!' - nego reci: 'Allah je tako odredio, i On radi ono što hoće!' Zaista ono 'da'... otvara vrata šejtanu." Ovaj hadis odnosi se na ono što se već desilo, pa se zabranjuje iskazivanje želje da se to drukčije dogodilo, jer se time pokazuje nezadovoljstvo onim što je Allah, dželle šanuhu, odredio. Buhari navodi ovo poglavlje da bi se pojasnilo u kojim se situacijama može upotrijebiti željna čestica da (na arapskom: *lev*).

2 Hud, 80.

i rekao: 'Zaista je ovo pravo vrijeme, samo kada ne bih opteretio moj ummet!'"
U Amrovu predanju ovaj se hadis prenosi od Ataa, a ne spominje se Ibn-Abbas. Pored toga, u Amrovoj verziji stoji: "... mokre kose...", a u Ibn-Džurejdžovoj: "... brišući svoju mokru kosu..."
Ibrahim b. Munzir kaže: "Pričao nam je Ma'n, a njemu Muhammed b. Muslim, prenoseći od Amra, on od Ataa, ovaj od Ibn-Abbasa, a on od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem."[1]

وَقَالَ عَمْرٌو حَدَّثَنَا عَطَاءٌ لَيْسَ فِيهِ ابْنُ عَبَّاسٍ أَمَّا
عَمْرٌو فَقَالَ رَأْسُهُ يَقْطُرُ وَقَالَ ابْنُ جُرَيْجٍ يَمْسَحُ
الْمَاءَ عَنْ شِقِّهِ وَقَالَ عَمْرٌو لَوْلاَ أَنْ أَشُقَّ عَلَى أُمَّتِي
وَقَالَ ابْنُ جُرَيْجٍ إِنَّهُ لَلْوَقْتُ لَوْلاَ أَنْ أَشُقَّ عَلَى
أُمَّتِي وَقَالَ إِبْرَاهِيمُ بْنُ الْمُنْذِرِ حَدَّثَنَا مَعْنٌ حَدَّثَنِي
مُحَمَّدُ بْنُ مُسْلِمٍ عَنْ عَمْرٍو عَنْ عَطَاءٍ عَنِ ابْنِ
عَبَّاسٍ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ .

7240. PRIČAO NAM JE Jahja b. Bukejr, a njemu Lejs, prenoseći od Dža'fera b. Rebija, a on od Abdur-Rahmana (da je rekao):
"Čuo sam od Ebu-Hurejre, radijallahu anhu, da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: 'Kad ne bih opteretio moj ummet, naredio bih im upotrebu misvaka...!'"[2]

٧٢٤٠. حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ بُكَيْرٍ حَدَّثَنَا اللَّيْثُ
عَنْ جَعْفَرِ بْنِ رَبِيعَةَ عَنْ عَبْدِالرَّحْمَنِ سَمِعْتُ
أَبَا هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ أَنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ قَالَ
لَوْلاَ أَنْ أَشُقَّ عَلَى أُمَّتِي لأَمَرْتُهُمْ بِالسِّوَاكِ .

7241. PRIČAO NAM JE Ajjaš b. Velid, njemu Abdul-A'la, a ovom Humejd, prenoseći od Sabita da je Enes, radijallahu anhu, kazivao: "Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, postio je bez prekida pred kraj mjeseca (ramazana), pa su to uradili i neki ljudi. Kada je to Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, čuo, rekao je: 'Kada bi mi se ovaj mjesec produžio, ja bih dugo neprekidno postio, pa bi se oni morali proći tog pretjerivanja. Ja zaista nisam kao vi: mene moj Gospodar stalno hrani i poji!'"
Ovaj hadis prenosi i Sulejman b. Mugira od Sabita, on od Enesa, a ovaj od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem.

٧٢٤١. حَدَّثَنَا عَيَّاشُ بْنُ الْوَلِيدِ حَدَّثَنَا
عَبْدُالأَعْلَى حَدَّثَنَا حُمَيْدٌ عَنْ ثَابِتٍ عَنْ أَنَسٍ
رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ وَاصَلَ النَّبِيُّ ﷺ آخِرَ الشَّهْرِ
وَوَاصَلَ أُنَاسٌ مِنَ النَّاسِ فَبَلَغَ النَّبِيَّ ﷺ فَقَالَ
لَوْ مُدَّ بِيَ الشَّهْرُ لَوَاصَلْتُ وِصَالاً يَدَعُ الْمُتَعَمِّقُونَ
تَعَمُّقَهُمْ إِنِّي لَسْتُ مِثْلَكُمْ إِنِّي أَظَلُّ يُطْعِمُنِي
رَبِّي وَيَسْقِينِ تَابَعَهُ سُلَيْمَانُ بْنُ مُغِيرَةَ عَنْ ثَابِتٍ
عَنْ أَنَسٍ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ .

1 Kao i na mnogim drugim mjestima, tako se i ovdje pokazuje Buharijeva stručnost i preciznost. Naime, on navodi više verzija istog hadisa u svrhu dodatnog potvrđivanja njegove vjerodostojnosti. Pored toga, iako verzije ovog hadisa imaju isto značenje i smisao, on ih sve precizno bilježi, pa čak i sam ukazuje na sitne detalje u kojima se one razilaze.

2 U drugim verzijama ovog hadisa navodi se da bi im naredio da to rade prije svakog namaza.

7242. PRIČAO NAM JE Ebu-Jeman, a njemu Šu'ajb, prenoseći od Zuhrija...; a također i Lejs kaže da MU JE PRIČAO Abdur-Rahman b. Halid, prenoseći od Ibn-Šihaba, on od Seida b. Musejjeba, a ovaj od Ebu-Hurejre da je rekao: "Allahov je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, zabranio neprekidni post, pa su mu neki rekli: 'Ali i ti to radiš!' Na to je on odgovorio: 'Ko je od vas poput mene? Mene moj Gospodar i dalje hrani i poji!' Međutim, kada se oni toga nisu prošli, on je nastavio s njima neprekidno postiti još dva dana, pa su onda ugledali mlađak. Tada im je rekao: 'Da je još bilo (ramazana), ja bih vam još produžio (post)!', da bi im time dao pouku."

٧٢٤٢. حَدَّثَنَا أَبُو الْيَمَانِ أَخْبَرَنَا شُعَيْبٌ عَنِ الزُّهْرِيِّ وَقَالَ اللَّيْثُ حَدَّثَنِي عَبْدُالرَّحْمَنِ بْنُ خَالِدٍ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ أَنَّ سَعِيدَ بْنَ الْمُسَيَّبِ أَخْبَرَهُ أَنَّ أَبَا هُرَيْرَةَ قَالَ نَهَى رَسُولُ اللهِ ﷺ عَنِ الْوِصَالِ قَالُوا فَإِنَّكَ تُوَاصِلُ قَالَ أَيُّكُمْ مِثْلِي إِنِّي أَبِيتُ يُطْعِمُنِي رَبِّي وَيَسْقِينِ فَلَمَّا أَبَوْا أَنْ يَنْتَهُوا وَاصَلَ بِهِمْ يَوْمًا ثُمَّ يَوْمًا ثُمَّ رَأَوُا الْهِلاَلَ فَقَالَ لَوْ تَأَخَّرَ لَزِدْتُكُمْ كَالْمُنَكِّلِ لَهُمْ .

7243. PRIČAO NAM JE Musedded, njemu Ebu-Ahves, a ovom Eš'as, prenoseći od Esveda b. Jezida da je Aiša rekla: "Upitala sam Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, da li zid (*Hidžr*)[3] pripada Kabi, pa mi je odgovorio: 'Da.'
'Pa zašto ga nisu ugradili u Kabu?', upitala sam potom. 'Tvoj je narod imao slabu nafaku', odgovorio je on. 'A zašto su vrata Kabe uzdignuta?', upitah ja, a on odgovori: 'Tvoj je narod tako uradio da bi puštao unutra one koje on hoće, a zabranjivao ulaz onima kojima on hoće. Da nije toga što su oni doskora bili u džahilijetu, te se bojim da će im srca zanijekati, ja bih zid (*Hidžr*) pripojio Kabi i vrata bih spustio do zemlje.'"

٧٢٤٣. حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ حَدَّثَنَا أَبُو الأَحْوَصِ حَدَّثَنَا أَشْعَثُ عَنِ الأَسْوَدِ بْنِ يَزِيدَ عَنْ عَائِشَةَ قَالَتْ سَأَلْتُ النَّبِيَّ ﷺ عَنِ الْجَدْرِ أَمِنَ الْبَيْتِ هُوَ قَالَ نَعَمْ قُلْتُ فَمَا لَهُمْ لَمْ يُدْخِلُوهُ فِي الْبَيْتِ قَالَ إِنَّ قَوْمَكِ قَصَّرَتْ بِهِمُ النَّفَقَةُ قُلْتُ فَمَا شَأْنُ بَابِهِ مُرْتَفِعًا قَالَ فَعَلَ ذَاكِ قَوْمُكِ لِيُدْخِلُوا مَنْ شَاءُوا وَيَمْنَعُوا مَنْ شَاءُوا وَلَوْلاَ أَنَّ قَوْمَكِ حَدِيثٌ عَهْدُهُمْ بِالْجَاهِلِيَّةِ فَأَخَافُ أَنْ تُنْكِرَ قُلُوبُهُمْ أَنْ أُدْخِلَ الْجَدْرَ فِي الْبَيْتِ وَأَنْ أُلْصِقَ بَابَهُ فِي الأَرْضِ .

---

3 *Hidžr* je polukružni zid uz Kabu. Nekada je zdanje Kabe obuhvatalo i njega, pa se zato i danas smatra sastavnim dijelom Kabe.

7244. PRIČAO NAM JE Ebu-Jeman, njemu Šu'ajb, a ovom Ebu-Zinad, prenoseći od A'redža, a on od Ebu-Hurejre da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Da nije bilo Hidžre, bio bih jedan od ensarija, i kada bi ljudi išli jednom dolinom, a ensarije drugom dolinom (ili brdskom stazom), ja bih išao dolinom (ili brdskom stazom) kojom idu i ensarije."

٧٢٤٤. حَدَّثَنَا أَبُو الْيَمَانِ أَخْبَرَنَا شُعَيْبٌ حَدَّثَنَا أَبُو الزِّنَادِ عَنِ الْأَعْرَجِ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ لَوْلاَ الْهِجْرَةُ لَكُنْتُ امْرَأً مِنَ الْأَنْصَارِ وَلَوْ سَلَكَ النَّاسُ وَادِيًا وَسَلَكَتِ الأَنْصَارُ وَادِيًا أَوْ شِعْبًا لَسَلَكْتُ وَادِيَ الْأَنْصَارِ أَوْ شِعْبَ الْأَنْصَارِ .

7245. PRIČAO NAM JE Musa, njemu Vuhejb, prenoseći od Amra b. Jahjaa, a ovom Abbad b. Temim, prenoseći od Abdullaha b. Zejda da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Da nije bilo Hidžre, bio bih jedan od ensarija, i kada bi ljudi išli jednom dolinom (ili brdskom stazom), ja bih išao dolinom i brdskom stazom kojom idu ensarije."
Ebu-Tejjah u prenošenju ovog hadisa slijedi Abbada, prenoseći od Enesa, a on od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, s tim što se u toj verziji spominje samo brdska staza.[1]

٧٢٤٥. حَدَّثَنَا مُوسَى حَدَّثَنَا وُهَيْبٌ عَنْ عَمْرِو بْنِ يَحْيَى عَنْ عَبَّادِ بْنِ تَمِيمٍ عَنْ عَبْدِاللهِ بْنِ زَيْدٍ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ لَوْلاَ الْهِجْرَةُ لَكُنْتُ امْرَأً مِنَ الْأَنْصَارِ وَلَوْ سَلَكَ النَّاسُ وَادِيًا أَوْ شِعْبًا لَسَلَكْتُ وَادِيَ الْأَنْصَارِ وَشِعْبَهَا تَابَعَهُ أَبُو التَّيَّاحِ عَنْ أَنَسٍ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ فِي الشِّعْبِ .

1 Iz hadisa navedenih u ovom poglavlju može se zaključiti da je dopušteno izražavati želju (česticom da ili nekom drugom riječju) u slučajevima kada se to ne protivi sudbini, odnosno Allahovoj, dželle šanuhu, odredbi. Vjernik ne smije reći: "Da sam to i to uradio, desilo bi se to i to", ili: "... ne bi se desilo to i to", jer je Allah taj koji određuje, i samo On zna šta će se desiti. Što god se desilo moralo je biti, jer je unaprijed određeno, i to se ne može promijeniti. Međutim, ta spoznaja nije smetnja da se vjernik okrene budućnosti i planira da radi onako kako treba, kako ne bi dolazio u situaciju da žali za nečim što se desilo, te da ga tako šejtan navede na misli koje su protiv sudbine.

بِسۡمِ ٱللَّهِ ٱلرَّحۡمَٰنِ ٱلرَّحِيمِ

U ime Allaha, Svemilosnog, Samilosnog!

كِتَابُ أَخْبَارِ الْآحَادِ

IZVIJEŠĆA (PREDANJA) SAMO JEDNE OSOBE

باب

ما جاء في إجازة خبر الواحد الصدوق

في الأذان والصلاة والصوم والفرائض والأحكام

PRIHVATA SE IZVIJEŠĆE (PREDANJE) ISKRENOG POJEDINCA O EZANU, NAMAZU, POSTU, DUŽNOSTIMA I PROPISIMA[2]

وَقَوْلِ اللهِ تَعَالَى (فَلَوْلاَ نَفَرَ مِنْ كُلِّ فِرْقَةٍ مِنْهُمْ طَائِفَةٌ لِيَتَفَقَّهُوا فِي الدِّينِ وَلِيُنْذِرُوا قَوْمَهُمْ إِذَا رَجَعُوا إِلَيْهِمْ لَعَلَّهُمْ يَحْذَرُونَ) وَيُسَمَّى الرَّجُلُ طَائِفَةً لِقَوْلِهِ تَعَالَى (وَإِنْ طَائِفَتَانِ مِنَ الْمُؤْمِنِينَ اقْتَتَلُوا) فَلَوِ اقْتَتَلَ رَجُلاَنِ دَخَلَ فِي مَعْنَى الآيَةِ وَقَوْلُهُ تَعَالَى (إِنْ جَاءَكُمْ فَاسِقٌ بِنَبَإٍ فَتَبَيَّنُوا) وَكَيْفَ بَعَثَ النَّبِيُّ ﷺ أُمَرَاءَهُ وَاحِدًا بَعْدَ وَاحِدٍ فَإِنْ سَهَا أَحَدٌ مِنْهُمْ رُدَّ إِلَى السُّنَّةِ .

Uzvišeni Allah kaže: "Neka se po nekoliko njih iz svake zajednice njihove potrudi da se upute u vjerske nauke i neka opominju narod svoj kad mu se vrate, da bi se Allaha pobojali."[3] (Izraz *taifetun* skupina[4] može se odnositi i na pojedinca, jer Uzvišeni kaže: "Ako se dvije skupine vjernika sukobe...",[5] a ove riječi odnose se i na dva pojedinca ako dođu u sukob.) Uzvišeni također kaže: "Ako vam nekakav razvratnik donese kakvu vijest, dobro je provjerite..."[6] Pored toga, Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, za namjesnike je slao pojedince, pa ako bi neko od njih napravio neki propust, to nije prihvatano, nego (je prihvatan) njegov sunnet.

---

2 Među ulemom, a posebno među stručnjacima u usuli-fikhu, poznata je rasprava o tome da li se riječi koje prenosi pojedinac mogu prihvatiti kao osnova za određene propise u vjeri. Neki su, radi sigurnosti, uvjetovali da vijest moraju prenijeti najmanje dva čovjeka, drugi tri, itd. Međutim, većina islamskih učenjaka stoji na stanovištu da treba prihvatiti riječi pojedinaca, ali pod uvjetom da su oni poznati kao čestiti i povjerljivi vjernici. Takvog je stava i Buhari, i on kao potvrdu tome navodi ovo poglavlje u svome *Sahihu*. Ovdje su posebno navedeni ezan, namaz i post, iako i oni, zbog svoje učestalosti i važnosti, spadaju u dužnosti i propise.

3 Et-Tevba, 122.

4 Mnogi stručnjaci za arapski jezik navode da izraz taifetun označava skupinu, ali da može označavati i pojedinca, pa Buhari ovdje uzima u obzir taj stav i za dokaz uzima gornji ajet.

5 El-Hudžurat, 9. Prijevod ajeta u cjelosti glasi: "Ako se dvije skupine vjernika sukobe, izmirite ih; a ako jedna od njih ipak učini nasilje drugoj, onda se borite protiv one koja je učinila nasilje sve dok se Allahovim propisima ne prikloni, onda ih po pravdi izmirite i budite pravični; Allah, zaista, voli pravične."

6 El-Hudžurat, 6. Prijevod ajeta u cjelosti glasi: "O vi koji vjerujete, ako vam nekakav razvratnik donese kakvu vijest, dobro je provjerite, da u neznanju nekome zlo ne učinite, pa da se zbog onog što ste učinili pokajete." Ovdje se navodi da riječi nepoštenog čovjeka treba provjeravati, što, s druge strane, znači da riječi onoga koji je poznat kao pošten i povjerljiv ne treba provjeravati.

7246. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Musenna, a njemu Abdul-Vehhab, prenoseći od Ebu-Kilabe da je Malik b. Huvejris kazivao:
"Nas nekoliko mladića približnih godina došlo je Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, i uz njega smo bili dvadeset noći. Allahov je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, bio pažljiv prema nama. Kada je pretpostavio da smo se zaželjeli svojih porodica (ili: da smo počeli žudjeti za njima), upitao nas je koga smo ostavili iza sebe. Odgovorili smo mu, pa nam on reče: 'Vratite se svojim porodicama i budite s njima: podučavajte ih i naređujte im!' Zatim je nešto spomenuo, od čega se sjećam dijela: '... i klanjajte kako mene vidite da klanjam. Kada dođe vrijeme namaza, neka jedan od vas mujezini, a najstariji među vama neka bude imam.'"

٧٢٤٦. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ الْمُثَنَّى حَدَّثَنَا عَبْدُالْوَهَّابِ حَدَّثَنَا أَيُّوبُ عَنْ أَبِي قِلَابَةَ حَدَّثَنَا مَالِكُ بْنُ الْحُوَيْرِثِ قَالَ أَتَيْنَا النَّبِيَّ ﷺ وَنَحْنُ شَبَبَةٌ مُتَقَارِبُونَ فَأَقَمْنَا عِنْدَهُ عِشْرِينَ لَيْلَةً وَكَانَ رَسُولُ اللهِ ﷺ رَفِيقًا فَلَمَّا ظَنَّ أَنَّا قَدِ اشْتَهَيْنَا أَهْلَنَا أَوْ قَدِ اشْتَقْنَا سَأَلَنَا عَمَّنْ تَرَكْنَا بَعْدَنَا فَأَخْبَرْنَاهُ قَالَ ارْجِعُوا إِلَى أَهْلِيكُمْ فَأَقِيمُوا فِيهِمْ وَعَلِّمُوهُمْ وَمُرُوهُمْ وَذَكَرَ أَشْيَاءَ أَحْفَظُهَا أَوْ لَا أَحْفَظُهَا وَصَلُّوا كَمَا رَأَيْتُمُونِي أُصَلِّي فَإِذَا حَضَرَتِ الصَّلَاةُ فَلْيُؤَذِّنْ لَكُمْ أَحَدُكُمْ وَلْيَؤُمَّكُمْ أَكْبَرُكُمْ .

7247. PRIČAO NAM JE Musedded, prenoseći od Jahjaa, on od Tejmija, a ovaj od Ebu-Usmana da je Ibn-Mes'ud kazivao:
"Allahov je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: 'Neka nikoga od vas Bilalov ezan ne spriječi od sehurskog jela, jer on uči ezan (ili je rekao: on doziva) dok je još noć, da bi priveo kraju (svoj dobrovoljni namaz) onaj koji klanja i da bi probudio onoga koji spava. Nije zora kada se desi ovako, sve dok se ne desi ovako.'"
Jahja je sastavio svoje dlanove, a potom rastavio svoje kažiprste (pokazujući kako je to pokazao Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem).[1]

٧٢٤٧. حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ عَنْ يَحْيَى عَنِ التَّيْمِيِّ عَنْ أَبِي عُثْمَانَ عَنِ ابْنِ مَسْعُودٍ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ لَا يَمْنَعَنَّ أَحَدَكُمْ أَذَانُ بِلَالٍ مِنْ سَحُورِهِ فَإِنَّهُ يُؤَذِّنُ أَوْ قَالَ يُنَادِي لِيَرْجِعَ قَائِمَكُمْ وَيُنَبِّهَ نَائِمَكُمْ وَلَيْسَ الْفَجْرُ أَنْ يَقُولَ هَكَذَا وَجَمَعَ يَحْيَى كَفَّيْهِ حَتَّى يَقُولَ هَكَذَا وَمَدَّ يَحْيَى إِصْبَعَيْهِ السَّبَّابَتَيْنِ .

1 Ovim se aludira na lažnu i pravu zoru. Lažna se pojavljuje prije i dolazi vertikalno, a prava kasnije i horizontalno, i ona se uzima kao mjerilo za početak posta.

7248. PRIČAO NAM JE Musa b. Isma'il, njemu Abdul-Aziz b. Muslim, a ovom Abdullah b. Dinar, (koji kaže): "Čuo sam od Abdullaha b. Omera, radijallahu anhuma, da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: 'Bilal uči ezan dok je još noć, pa jedite i pijte dok ne zauči Ibn-Umm-Mektum.'"[2]

٧٢٤٧. حَدَّثَنَا مُوسَى بْنُ إِسْمَاعِيلَ حَدَّثَنَا عَبْدُالْعَزِيزِ بْنُ مُسْلِمٍ حَدَّثَنَا عَبْدُاللهِ بْنُ دِينَارٍ سَمِعْتُ عَبْدَاللهِ بْنَ عُمَرَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ إِنَّ بِلاَلاً يُنَادِي بِلَيْلٍ فَكُلُوا وَاشْرَبُوا حَتَّى يُنَادِيَ ابْنُ أُمِّ مَكْتُومٍ .

7249. PRIČAO NAM JE Hafs b. Umer, njemu Šu'ba, prenoseći od Hakema, ovaj od Ibrahima, a on od Alkame da je Abdullah kazivao:
"Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, je predvodeći nas u podnevskim farzima, klanjao pet rekata, pa je neko upitao: 'Je li to povećan broj rekata?' 'Zašto to pitate?', upita on, pa mu neki rekoše: 'Klanjao si pet rekata!' Nakon toga je on, pošto je predao selam, učinio dvije sedžde."

٧٢٤٩. حَدَّثَنَا حَفْصُ بْنُ عُمَرَ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ عَنِ الْحَكَمِ عَنْ إِبْرَاهِيمَ عَنْ عَلْقَمَةَ عَنْ عَبْدِاللهِ قَالَ صَلَّى بِنَا النَّبِيُّ ﷺ الظُّهْرَ خَمْسًا فَقِيلَ أَزِيدَ فِي الصَّلاَةِ قَالَ وَمَا ذَاكَ قَالُوا صَلَّيْتَ خَمْسًا فَسَجَدَ سَجْدَتَيْنِ بَعْدَ مَا سَلَّمَ .

7250. PRIČAO NAM JE Isma'il, a njemu Malik, prenoseći od Ejjuba, on od Muhammeda, a ovaj od Ebu-Hurejre (da je kazivao):
"Allahov je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, predao selam nakon dva rekata, pa ga je čovjek dugih ruku (Zul-jedejn) upitao: 'Da li je namaz skraćen, Allahov Poslaniče, ili si ti smetnuo s uma?'
'Je li ovako kako kaže Dugoruki (Zul-jedejn)?', upitao je on. 'Da', odgovorili su ljudi. Tada je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, ustao, klanjao još dva rekata i predao selam. Zatim je izgovorio tekbir i učinio još jednu sedždu dužine kao i druge (ili još dužu) pa se podigao, a onda ponovo izgovorio tekbir i učinio sedždu kao i druge pa se opet podigao."[3]

٧٢٥٠. حَدَّثَنَا إِسْمَاعِيلُ حَدَّثَنِي مَالِكٌ عَنْ أَيُّوبَ عَنْ مُحَمَّدٍ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ أَنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ انْصَرَفَ مِنِ اثْنَتَيْنِ فَقَالَ لَهُ ذُو الْيَدَيْنِ أَقَصُرَتِ الصَّلاَةُ يَا رَسُولَ اللهِ أَمْ نَسِيتَ فَقَالَ أَصَدَقَ ذُو الْيَدَيْنِ فَقَالَ النَّاسُ نَعَمْ فَقَامَ رَسُولُ اللهِ ﷺ فَصَلَّى رَكْعَتَيْنِ أُخْرَيَيْنِ ثُمَّ سَلَّمَ ثُمَّ كَبَّرَ ثُمَّ سَجَدَ مِثْلَ سُجُودِهِ أَوْ أَطْوَلَ ثُمَّ رَفَعَ ثُمَّ كَبَّرَ فَسَجَدَ مِثْلَ سُجُودِهِ ثُمَّ رَفَعَ .

2 Iz ovih i sličnih hadisa vidi se da su se u vrijeme Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, ujutro učila dva ezana; jedan pred kraj noći, radi buđenja na sehur, a drugi prilikom nastupanja zore, radi prestanka s jelom i klanjanja sabah-namaza.

3 Ovaj i hadis prije njega ukazuju na izuzetak od pravila, tj. da treba provjeriti i riječi povjerljivog čovjeka ako one ukazuju na nešto neuobičajeno, pogotovo u situaciji kada samo jedan čovjek izvještava o nečemu čega su bili svjedoci i drugi.

7251. PRIČAO NAM JE Isma'il, a njemu Malik, prenoseći od Abdullaha b. Dinara da je Abdullah b. Omer kazivao: "Ljudi su klanjali sabah-namaz (u džamiji) u Kubau kada im je došao neko i rekao: 'Ove noći Allahovom je Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, objavljen dio Kur'ana i naređeno mu je da se okrene prema Kabi, pa se i vi okrenite prema njoj!' Oni su dotada licima bili okrenuti prema Šamu, pa su se tog trenutka okrenuli prema Kabi."[1]

٧٢٥١. حَدَّثَنَا إِسْمَاعِيلُ حَدَّثَنِي مَالِكٌ عَنْ عَبْدِاللهِ بْنِ دِينَارٍ عَنْ عَبْدِاللهِ بْنِ عُمَرَ قَالَ بَيْنَا النَّاسُ بِقُبَاءٍ فِي صَلَاةِ الصُّبْحِ إِذْ جَاءَهُمْ آتٍ فَقَالَ إِنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ قَدْ أُنْزِلَ عَلَيْهِ اللَّيْلَةَ قُرْآنٌ وَقَدْ أُمِرَ أَنْ يَسْتَقْبِلَ الْكَعْبَةَ فَاسْتَقْبِلُوهَا وَكَانَتْ وُجُوهُهُمْ إِلَى الشَّأْمِ فَاسْتَدَارُوا إِلَى الْكَعْبَةِ .

7252. PRIČAO NAM JE Jahja, njemu Veki', prenoseći od Israila, a on od Ebu-Ishaka da je Bera' kazivao:
"Kada je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, došao u Medinu, okretao se u namazu prema Jerusalemu šesnaest ili sedamnaest mjeseci, a žudio je za tim da mu se naredi okretanje prema Kabi. Zatim je Uzvišeni Allah objavio: 'Vidimo Mi kako sa žudnjom bacaš pogled prema nebu; Mi ćemo sigurno učiniti da se okrećeš prema strani koju ti želiš...'[2] Tada je usmjeren prema Kabi.
Jedan je čovjek tako klanjao za njim ikindijski namaz, pa je izišao (iz džamije) i naišao na jednu grupu ensarija koji su klanjali ikindiju. Rekao im je da je on lično klanjao za Vjerovjesnikom, sallallahu alejhi ve sellem, i da se on, po naredbi, okrenuo u pravcu Kabe, pa su se i oni okrenuli, a bili su na ruku'u ikindijskog namaza."

٧٢٥٢. حَدَّثَنَا يَحْيَى حَدَّثَنَا وَكِيعٌ عَنْ إِسْرَائِيلَ عَنْ أَبِي إِسْحَاقَ عَنِ الْبَرَاءِ قَالَ لَمَّا قَدِمَ رَسُولُ اللهِ ﷺ الْمَدِينَةَ صَلَّى نَحْوَ بَيْتِ الْمَقْدِسِ سِتَّةَ عَشَرَ أَوْ سَبْعَةَ عَشَرَ شَهْرًا وَكَانَ يُحِبُّ أَنْ يُوَجَّهَ إِلَى الْكَعْبَةِ فَأَنْزَلَ اللهُ تَعَالَى (قَدْ نَرَى تَقَلُّبَ وَجْهِكَ فِي السَّمَاءِ فَلَنُوَلِّيَنَّكَ قِبْلَةً تَرْضَاهَا) فَوُجِّهَ نَحْوَ الْكَعْبَةِ وَصَلَّى مَعَهُ رَجُلٌ الْعَصْرَ ثُمَّ خَرَجَ فَمَرَّ عَلَى قَوْمٍ مِنَ الْأَنْصَارِ فَقَالَ هُوَ يَشْهَدُ أَنَّهُ صَلَّى مَعَ النَّبِيِّ ﷺ وَأَنَّهُ قَدْ وُجِّهَ إِلَى الْكَعْبَةِ فَانْحَرَفُوا وَهُمْ رُكُوعٌ فِي صَلَاةِ الْعَصْرِ .

1 Ovaj i hadis nakon njega očit su dokaz da treba postupati prema riječima koje prenosi povjerljivi pojedinac, jer su tako i ashabi radili. Dotada se okretalo u namazu u pravcu Jerusalema, pa su oni promijenili pravac kible na osnovu vijesti koju je donio samo jedan čovjek.

2 El-Bekara, 144. Prijevod ajeta u cjelosti glasi: "Mi vidimo kako okrećeš lice svoje prema nebu i Mi ćemo te sigurno okrenuti prema kibli koju ti želiš; pa, okreni lice svoje prema Mesdžidi-haramu! I gdje god bili, lice svoje okrenite prema njemu. Doista, oni kojima je data Knjiga znaju da je to istina od Gospodara njihova. A Allah nije nemaran prema onome šta oni rade."

7253. PRIČAO NAM JE Jahja b. Kaze‘a, a njemu Malik, prenoseći od Ishaka b. Abdullaha b. Ebu-Talhe da je Enes b. Malik, radijallahu anhu, kazivao: “Posluživao sam Ebu-Talhu Ensarija, Ebu-Ubejdu b. Džerraha i Ubejja b. Ka‘ba pićem od nezrelih datula, pa im je jednom prilikom došao neko i rekao: ‘Vino je zabranjeno!’ Tada mi Ebu-Talha reče: ‘Ustani, Enese, i razbij ove vrčeve!’ Ja sam prišao našem kamenom koritu i udarao ih njegovim donjim dijelom, sve dok nisu porazbijani.”[3]

٧٢٥٣. حَدَّثَنِي يَحْيَى بْنُ قَزَعَةَ حَدَّثَنِي مَالِكٌ عَنْ إِسْحَاقَ بْنِ عَبْدِاللهِ بْنِ أَبِي طَلْحَةَ عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ كُنْتُ أَسْقِي أَبَا طَلْحَةَ الأَنْصَارِيَّ وَأَبَا عُبَيْدَةَ بْنَ الْجَرَّاحِ وَأُبَيَّ بْنَ كَعْبٍ شَرَابًا مِنْ فَضِيخٍ وَهُوَ تَمْرٌ فَجَاءَهُمْ آتٍ فَقَالَ إِنَّ الْخَمْرَ قَدْ حُرِّمَتْ فَقَالَ أَبُو طَلْحَةَ يَا أَنَسُ قُمْ إِلَى هَذِهِ الْجِرَارِ فَاكْسِرْهَا قَالَ أَنَسٌ فَقُمْتُ إِلَى مِهْرَاسٍ لَنَا فَضَرَبْتُهَا بِأَسْفَلِهِ حَتَّى انْكَسَرَتْ .

7254. PRIČAO NAM JE Sulejman b. Harb, a njemu Šu‘ba, prenoseći od Ebu-Ishaka, on od Sile, a ovaj od Huzejfe (da je kazivao):
“Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao je stanovnicima Nedžrana: ‘Sigurno ću vam poslati jednog čovjeka koji je potpuno pouzdan!’ Ashabi su onda sa žudnjom iščekivali (koga će on odabrati), pa je on poslao Ebu-Ubejdu.”

٧٢٥٤. حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ حَرْبٍ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ عَنْ أَبِي إِسْحَاقَ عَنْ صِلَةَ عَنْ حُذَيْفَةَ أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ قَالَ لأَهْلِ نَجْرَانَ لأَبْعَثَنَّ إِلَيْكُمْ رَجُلاً أَمِينًا حَقَّ أَمِينٍ فَاسْتَشْرَفَ لَهَا أَصْحَابُ النَّبِيِّ ﷺ فَبَعَثَ أَبَا عُبَيْدَةَ .

7255. PRIČAO NAM JE Sulejman b. Harb, a njemu Šu‘ba, prenoseći od Halida, on od Ebu-Kilabe, a ovaj od Enesa, radijallahu anhu, da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
“Svaki narod ima svoga povjerenika, a povjerenik je ovog ummeta Ebu-Ubejda.”

٧٢٥٥. حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ حَرْبٍ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ عَنْ خَالِدٍ عَنْ أَبِي قِلاَبَةَ عَنْ أَنَسٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ النَّبِيُّ ﷺ لِكُلِّ أُمَّةٍ أَمِينٌ وَأَمِينُ هَذِهِ الأُمَّةِ أَبُو عُبَيْدَةَ .

7256. PRIČAO NAM JE Sulejman b. Harb, a njemu Hammad b. Zejd, prenoseći od Jahje b. Seida, on od Ubejda b. Husejna, a ovaj od Ibn-Abbasa, da je Omer, radijallahu anhu, rekao: “Bio je jedan ensarija kojeg sam ja – dok on nije bio s Allahovim Poslanikom, sallallahu alejhi ve sellem, a ja sam bio – upoznavao s onim što se u međuvremenu desilo a i on je mene također upoznavao s onim što je bilo kada sam ja bio odsutan a on prisutan.”

٧٢٥٦. حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ حَرْبٍ حَدَّثَنَا حَمَّادُ بْنُ زَيْدٍ عَنْ يَحْيَى بْنِ سَعِيدٍ عَنْ عُبَيْدِ بْنِ حُنَيْنٍ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ عَنْ عُمَرَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ وَكَانَ رَجُلٌ مِنَ الأَنْصَارِ إِذَا غَابَ عَنْ رَسُولِ اللهِ ﷺ وَشَهِدْتُهُ أَتَيْتُهُ بِمَا يَكُونُ مِنْ رَسُولِ اللهِ ﷺ وَإِذَا غِبْتُ عَنْ رَسُولِ اللهِ ﷺ وَشَهِدَهُ أَتَانِي بِمَا يَكُونُ مِنْ رَسُولِ اللهِ ﷺ .

3 Ovaj hadis također je jak dokaz da se može postupati na osnovu izvještavanja samo jednog čovjeka. Pored toga, u ovom slučaju treba istaknuti vrijednost ashaba, jer se oni nisu ni najmanje dvoumili da li da prekinu s pijenjem vina, nakon što im je samo jedan čovjek saopćio da je ono zabranjeno.

7257. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Beššar, njemu Gunder, a ovom Šu'ba, prenoseći od Zubejda, on od Sa'da b. Ubejde, ovaj od Ebu-Abdur-Rahmana, a on od Alije, radijallahu anhu, (da je kazivao): "Vjerovjesnik sallallahu alejhi ve sellem, je poslao vojsku i za zapovjednika odredio jednog čovjeka. Taj je naložio vatru i naredio: 'Uđite u nju!' Jedni su htjeli ući, ali drugi rekoše: 'Pa mi smo pobjegli od vatre!' To su poslije ispričali Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, pa je on rekao za one koji su htjeli ući u nju: 'Da su ušli, ostali bi u njoj sve do Kijametskoga dana!' A za ostale je rekao: 'Nema pokornosti u grijehu, nego samo u dobru!'"

٧٢٥٧. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ بَشَّارٍ حَدَّثَنَا غُنْدَرٌ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ عَنْ زُبَيْدٍ عَنْ سَعْدِ بْنِ عُبَيْدَةَ عَنْ أَبِي عَبْدِ الرَّحْمَنِ عَنْ عَلِيٍّ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ بَعَثَ جَيْشًا وَأَمَّرَ عَلَيْهِمْ رَجُلاً فَأَوْقَدَ نَارًا وَقَالَ ادْخُلُوهَا فَأَرَادُوا أَنْ يَدْخُلُوهَا وَقَالَ آخَرُونَ إِنَّمَا فَرَرْنَا مِنْهَا فَذَكَرُوا لِلنَّبِيِّ ﷺ فَقَالَ لِلَّذِينَ أَرَادُوا أَنْ يَدْخُلُوهَا لَوْ دَخَلُوهَا لَمْ يَزَالُوا فِيهَا إِلَى يَوْمِ الْقِيَامَةِ وَقَالَ لِلآخَرِينَ لاَ طَاعَةَ فِي مَعْصِيَةٍ إِنَّمَا الطَّاعَةُ فِي الْمَعْرُوفِ .

7258, 7259. PRIČAO NAM JE Zuhejr b. Harb, njemu Ja'kub b. Ibrahim, a ovom njegov otac, prenoseći od Saliha, on od Ibn-Šihaba, ovaj od Ubejdullaha b. Abdullaha, a on Ebu-Hurejre i Zejda b. Halida da su (kazivali):
"Dva su se čovjeka parničila pred Vjerovjesnikom, sallallahu alejhi ve sellem."

٧٢٥٨-٧٢٥٩. حَدَّثَنَا زُهَيْرُ بْنُ حَرْبٍ حَدَّثَنَا يَعْقُوبُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ حَدَّثَنَا أَبِي عَنْ صَالِحٍ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ أَنَّ عُبَيْدَ اللهِ بْنَ عَبْدِ اللهِ أَخْبَرَهُ أَنَّ أَبَا هُرَيْرَةَ وَزَيْدَ بْنَ خَالِدٍ أَخْبَرَاهُ أَنَّ رَجُلَيْنِ اخْتَصَمَا إِلَى النَّبِيِّ ﷺ .

7260. PRIČAO NAM JE Ebu-Jeman, a njemu Šu'ajb, prenoseći od Zuhrija, a on od Ubejdullaha b. Abdullaha b. Utbe b. Mes'uda da je Ebu-Hurejra kazivao: "Bili smo kod Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, kada ustade jedan beduin i reče: 'Allahov Poslaniče, presudi mi prema Allahovoj knjizi!' Potom je ustao čovjek s kojim se on sporio i rekao: 'Istinu je rekao! Allahov Poslaniče, presudi mu prema Allahovoj knjizi, ali mi dopusti (da govorim)!'
'Govori!', reče mu Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem. 'Moj je sin', reče on, 'radio kao najamnik kod ovoga (a najamnik znači nadničar), pa je učinio blud s njegovom ženom. Na to su mi ljudi rekli da moj sin mora biti kamenovan, pa sam ga iskupio od te obaveze sa stotinu brava i jednom robinjom. Poslije sam pitao učene ljude,

٧٢٦٠. و حَدَّثَنَا أَبُو الْيَمَانِ أَخْبَرَنَا شُعَيْبٌ عَنِ الزُّهْرِيِّ أَخْبَرَنِي عُبَيْدُ اللهِ بْنُ عَبْدِ اللهِ بْنِ عُتْبَةَ بْنِ مَسْعُودٍ أَنَّ أَبَا هُرَيْرَةَ قَالَ بَيْنَمَا نَحْنُ عِنْدَ رَسُولِ اللهِ ﷺ إِذْ قَامَ رَجُلٌ مِنَ الأَعْرَابِ فَقَالَ يَا رَسُولَ اللهِ اقْضِ لِي بِكِتَابِ اللهِ فَقَامَ خَصْمُهُ فَقَالَ صَدَقَ يَا رَسُولَ اللهِ اقْضِ لَهُ بِكِتَابِ اللهِ وَأْذَنْ لِي فَقَالَ لَهُ النَّبِيُّ ﷺ قُلْ فَقَالَ إِنَّ ابْنِي كَانَ عَسِيفًا عَلَى هَذَا وَالْعَسِيفُ الأَجِيرُ فَزَنَى بِامْرَأَتِهِ فَأَخْبَرُونِي أَنَّ عَلَى ابْنِي الرَّجْمَ فَافْتَدَيْتُ مِنْهُ بِمِائَةٍ مِنَ الْغَنَمِ وَوَلِيدَةٍ ثُمَّ سَأَلْتُ أَهْلَ الْعِلْمِ فَأَخْبَرُونِي أَنَّ عَلَى امْرَأَتِهِ الرَّجْمَ وَأَنَّمَا عَلَى ابْنِي جَلْدُ مِائَةٍ

te su mi rekli da njegovu ženu treba kamenovati, a moga sina izbičevati sa stotinu udaraca i protjerati (iz mjesta boravka) na godinu dana.'
Tada Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, reče: 'Tako mi Onoga u čijoj je ruci moja duša, zaista ću vam ja presuditi po Allahovoj knjizi! Što se tiče robinje i brava, njih vratite; što se tiče tvoga sina, njemu pripada stotina udaraca bičem i progonstvo na godinu dana. A ti, Unejse, porani (i otiđi) do žene ovog čovjeka, pa ako prizna, kamenuj je!'"
Unejs je bio iz plemena Eslem. On je ujutro otišao do nje; ona je priznala, pa ju je kamenovao.

وَتَغْرِيبُ عَامٍ فَقَالَ وَالَّذِي نَفْسِي بِيَدِهِ لأَقْضِيَنَّ بَيْنَكُمَا بِكِتَابِ اللهِ أَمَّا الْوَلِيدَةُ وَالْغَنَمُ فَرُدُّوهَا وَأَمَّا ابْنُكَ فَعَلَيْهِ جَلْدُ مِائَةٍ وَتَغْرِيبُ عَامٍ وَأَمَّا أَنْتَ يَا أُنَيْسُ لِرَجُلٍ مِنْ أَسْلَمَ فَاغْدُ عَلَى امْرَأَةِ هَذَا فَإِنِ اعْتَرَفَتْ فَارْجُمْهَا فَغَدَا عَلَيْهَا أُنَيْسٌ فَاعْتَرَفَتْ فَرَجَمَهَا .

O TOME DA JE VJEROVJESNIK, SALLALLAHU ALEJHI VE SELLEM, POSLAO SAMOG ZUBEJRA U IZVIĐANJE

بَاب
بَعْثِ النَّبِيِّ ﷺ الزُّبَيْرَ طَلِيعَةً وَحْدَهُ

7261. PRIČAO NAM JE Ali b. Abdullah, njemu Sufjan, a ovom Ibn-Munkedir da je čuo Džabira b. Abdullaha kako pripovijeda:
"Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, je, pozvao prisutne ljude u vrijeme Bitke na Hendeku, pa se odazvao Zubejr. Potom ih je ponovo pozvao, ali se opet odazvao Zubejr. Zatim je još jednom pozvao prisutne ljude, i opet se odazvao samo Zubejr. Tada on reče: 'Svaki je vjerovjesnik imao svoga pomoćnika, a moj je pomoćnik Zubejr.'"[1]
Sufjan kaže: "To sam ja zapamtio od Ibn-Munkedira. Tada mu je Ejjub rekao: 'Ispričaj im, Ebu-Bekre,[2] još nešto od Džabira, ljudi vole da im prenosiš od njega.' Tada je on počeo: 'Čuo sam od Džabira...', i nastavio pripovijedati hadise koje je čuo od njega."

٧٢٦١. حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ عَبْدِاللهِ بْنِ الْمَدِينِيِّ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ حَدَّثَنَا ابْنُ الْمُنْكَدِرِ قَالَ سَمِعْتُ جَابِرَ بْنَ عَبْدِاللهِ قَالَ نَدَبَ النَّبِيُّ ﷺ النَّاسَ يَوْمَ الْخَنْدَقِ فَانْتَدَبَ الزُّبَيْرُ ثُمَّ نَدَبَهُمْ فَانْتَدَبَ الزُّبَيْرُ ثُمَّ نَدَبَهُمْ فَانْتَدَبَ الزُّبَيْرُ ثَلاَثًا فَقَالَ لِكُلِّ نَبِيٍّ حَوَارِيٌّ وَحَوَارِيَّ الزُّبَيْرُ قَالَ سُفْيَانُ حَفِظْتُهُ مِنِ ابْنِ الْمُنْكَدِرِ وَقَالَ لَهُ أَيُّوبُ يَا أَبَا بَكْرٍ حَدِّثْهُمْ عَنْ جَابِرٍ فَإِنَّ الْقَوْمَ يُعْجِبُهُمْ أَنْ تُحَدِّثَهُمْ عَنْ جَابِرٍ فَقَالَ فِي ذَلِكَ الْمَجْلِسِ سَمِعْتُ جَابِرًا فَتَابَعَ بَيْنَ أَحَادِيثَ سَمِعْتُ جَابِرًا قُلْتُ لِسُفْيَانَ فَإِنَّ الثَّوْرِيَّ يَقُولُ يَوْمَ قُرَيْظَةَ فَقَالَ كَذَا حَفِظْتُهُ مِنْهُ كَمَا أَنَّكَ جَالِسٌ يَوْمَ الْخَنْدَقِ قَالَ سُفْيَانُ هُوَ يَوْمٌ وَاحِدٌ وَتَبَسَّمَ سُفْيَانُ .

---

1 Dok su se odvijale pripreme za Bitku na Hendeku, Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, želio je provjeriti stanje i namjere židovskog plemena Benu-Kurejza, što je bilo od velike važnosti jer su se nalazili muslimanima iza leđa. Iz drugih verzija ovog hadisa vidi se da to nije bilo obično Vjerovjesnikovo, sallallahu alejhi ve sellem, dozivanje, nego, ujedno, i upit ko se dobrovoljno javlja da izvidi situaciju u vezi s tim židovskim plemenom, pa se sva tri puta javio samo Zubejr, jedan od najvećih junaka među ashabima.

2 Drugo ime Muhammeda b. Munkedira.

Rekao sam[1] Sufjanu: "Ali Sevri kaže da se to desilo u vrijeme bitke protiv Kurejze!", pa mi je on odgovorio: "Ja sam to dobro od njega zapamtio, kao što sada tebe vidim da sjediš. (Rekao je:) '... u vrijeme Bitke na Hendeku', a to se desilo u isto vrijeme", reče Sufjan i nasmija se.[2]

O RIJEČIMA UZVIŠENOG: "NE ULAZITE U SOBE VJEROVJESNIKOVE, OSIM AKO VAM SE TO DOPUSTI..."[3]

باب قَوْلِ اللَّهِ تعالى
(لاَ تَدْخُلُوا بُيُوتَ النَّبِيِّ إِلاَّ أَنْ يُؤْذَنَ لَكُمْ)

Dakle, dopušteno je ući ako to i pojedinac dopusti.

فَإِذَا أَذِنَ لَهُ وَاحِدٌ جَازَ .

7262. PRIČAO NAM JE Sulejman b. Harb, a njemu Hammad b. Zejd, prenoseći od Ejjuba, on od Ebu-Usmana, a ovaj od Ebu-Musaa (da je kazivao): "Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, ušao je u jedan vrt i naredio mi da čuvam ulaz u njega. Zatim je došao jedan čovjek i zatražio dopuštenje za ulazak, pa je on odgovorio: 'Dopusti mu i obraduj ga Džennetom!', a bio je to Ebu-Bekr. Zatim je došao Omer, pa je on opet rekao: 'Dopusti mu i obraduj ga Džennetom!' Zatim je došao Osman, a on opet reče: 'Dopusti mu i obraduj ga Džennetom!'"[4]

٧٢٦٢. حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ حَرْبٍ حَدَّثَنَا حَمَّادُ بْنُ زَيْدٍ عَنْ أَيُّوبَ عَنْ أَبِي عُثْمَانَ عَنْ أَبِي مُوسَى أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ دَخَلَ حَائِطًا وَأَمَرَنِي بِحِفْظِ الْبَابِ فَجَاءَ رَجُلٌ يَسْتَأْذِنُ فَقَالَ ائْذَنْ لَهُ وَبَشِّرْهُ بِالْجَنَّةِ فَإِذَا أَبُو بَكْرٍ ثُمَّ جَاءَ عُمَرُ فَقَالَ ائْذَنْ لَهُ وَبَشِّرْهُ بِالْجَنَّةِ ثُمَّ جَاءَ عُثْمَانُ فَقَالَ ائْذَنْ لَهُ وَبَشِّرْهُ بِالْجَنَّةِ .

7263. PRIČAO NAM JE Abdul-Aziz b. Abdullah, a njemu Sulejman b. Bilal, prenoseći od Jahjaa, on od Ubejda b. Hunejna, a ovaj od Ibn-Abbasa da je Omer, radijallahu anhu, rekao: "Kada sam došao, Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, bio je na svome čardaku, a njegov crni rob bijaše na početku stepenica. Rekoh mu: 'Reci da je tu Omer b. Hattab!', pa mi je on, sallallahu alejhi ve sellem, dopustio da uđem."

٧٢٦٣. حَدَّثَنَا عَبْدُالْعَزِيزِ بْنُ عَبْدِاللهِ حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ بِلاَلٍ عَنْ يَحْيَى عَنْ عُبَيْدِ بْنِ حُنَيْنٍ سَمِعَ ابْنَ عَبَّاسٍ عَنْ عُمَرَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمْ قَالَ جِئْتُ فَإِذَا رَسُولُ اللهِ ﷺ فِي مَشْرُبَةٍ لَهُ وَغُلاَمٌ لِرَسُولِ اللهِ ﷺ أَسْوَدُ عَلَى رَأْسِ الدَّرَجَةِ فَقُلْتُ قُلْ هَذَا عُمَرُ بْنُ الْخَطَّابِ فَأَذِنَ لِي .

1 Tj. Ali b. Abdullah.

2 Pohod na židovsko pleme Benu-Kurejza desio se odmah nakon Bitke na Hendeku.

3 El-Ahzab, 53.

4 Ovo je jedan od glavnih hadisa na osnovu kojih je ulema zaključila da je njima trojici obećan Džennet. Iz drugih hadisa isto se zaključuje i za Aliju, radijallahu anhu, i još neke, tako da su deseterica ashaba poznata kao *ašeretul-mubešširine bil-dženneti*, obradovani Džennetom.

O TOME DA JE VJEROVJESNIK, SALLALLAHU ALEJHI VE SELLEM, SLAO NAMJESNIKE I IZASLANIKE JEDNOG PO JEDNOG

باب
ما كان يبعث النبي ﷺ
من الأمراء والرسل واحدا بعد واحد

Ibn-Abbas kaže: "Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, poslao je Dihju Kelbija sa svojim pismom velikodostojniku Busre, da ga on proslijedi do svoga cara."[5]

وَقَالَ ابْنُ عَبَّاسٍ بَعَثَ النَّبِيُّ ﷺ دِحْيَةَ الْكَلْبِيَّ بِكِتَابِهِ إِلَى عَظِيمِ بُصْرَى أَنْ يَدْفَعَهُ إِلَى قَيْصَرَ .

7264. PRIČAO NAM JE Jahja b. Bukejr, a njemu Lejs, prenoseći od Junusa, on od Ibn-Šihaba, ovaj od Ubejdullaha b. Abdullaha b. Utbe, a on od Abdullaha b. Abbasa (da je kazivao):
"Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, poslao je svoje pismo perzijskom caru[6] tako što je naredio svome izaslaniku da ga preda velikodostojniku Bahrejna,[7] a on tome caru. Kada je car pročitao to pismo, pocijepao ga je."
Mislim[8] da je Ibn-Musejjeb rekao: "Zatim je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, učio dovu protiv njih, da se oni potpuno pocijepaju."[9]

٧٢٦٤. حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ بُكَيْرٍ حَدَّثَنِي اللَّيْثُ عَنْ يُونُسَ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ أَنَّهُ قَالَ أَخْبَرَنِي عُبَيْدُاللهِ بْنُ عَبْدِاللهِ بْنِ عُتْبَةَ أَنَّ عَبْدَاللهِ بْنَ عَبَّاسٍ أَخْبَرَهُ أَنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ بَعَثَ بِكِتَابِهِ إِلَى كِسْرَى فَأَمَرَهُ أَنْ يَدْفَعَهُ إِلَى عَظِيمِ الْبَحْرَيْنِ يَدْفَعُهُ عَظِيمُ الْبَحْرَيْنِ إِلَى كِسْرَى فَلَمَّا قَرَأَهُ كِسْرَى مَزَّقَهُ فَحَسِبْتُ أَنَّ ابْنَ الْمُسَيَّبِ قَالَ فَدَعَا عَلَيْهِمْ رَسُولُ اللهِ ﷺ أَنْ يُمَزَّقُوا كُلَّ مُمَزَّقٍ .

7265. PRIČAO NAM JE Museddded, njemu Jahja, prenoseći od Jezida b. Ebu-Ubejda, a on od Seleme b. Ekvea (kako pripovijeda):
"Allahov je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao jednom čovjeku iz plemena Eslem: 'Oglasi svome narodu (ili ljudima) na Dan ašure da onaj koji je već jeo posti ostatak dana, a onaj koji ne bude još jeo neka posti (cijeli dan).'"

٧٢٦٥. حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ حَدَّثَنَا يَحْيَى عَنْ يَزِيدَ بْنِ أَبِي عُبَيْدٍ حَدَّثَنَا سَلَمَةُ بْنُ الأَكْوَعِ أَنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ قَالَ لِرَجُلٍ مِنْ أَسْلَمَ أَذِّنْ فِي قَوْمِكَ أَوْ فِي النَّاسِ يَوْمَ عَاشُورَاءَ أَنَّ مَنْ أَكَلَ فَلْيُتِمَّ بَقِيَّةَ يَوْمِهِ وَمَنْ لَمْ يَكُنْ أَكَلَ فَلْيَصُمْ .

5 Misli se na bizantijskog cara Herakla Prvog, koji je živio od 575. do 641.godine.

6 Ime mu je bilo Parviz, a ubijen je 628. godine.

7 Bahrejn je tada pripadao Perziji.

8 Ovo su riječi Ibn-Šihaba, jednog od prenosilaca ovoga hadisa.

9 Ta se dova i obistinila, jer je 628. godine Parvizov sin Šerueh ubio svoga oca, a i on je ubrzo nakon toga umro. Pored toga, Perzijsko carstvo prestalo je postojati nekoliko godina nakon toga, jer su ga muslimani osvojili.

O VJEROVJESNIKOVOJ, SALLALLAHU ALEJHI VE SELLEM, PREPORUCI ARAPSKIM DELEGACIJAMA DA PRENESU (ZNANJE) ONIMA U ČIJE SU IME DOŠLI

باب
وَصاةِ النَّبِيِّ ﷺ وُفُودَ الْعَرَبِ أَنْ يُبَلِّغُوا مَنْ وَراءَهُمْ

O tome izvještava Malik b. Huvejris.

قَالَهُ مَالِكُ بْنُ الْحُوَيْرِثِ .

7266. PRIČAO NAM JE Ali b. Dža'd, a njemu Šu'ba...; a PRIČAO MI JE i Ishak, njemu Nadr, a ovom Šu'ba da je Ebu-Džemra kazivao:

"Ibn-Abbas me je postavio na svoj krevet i rekao: 'Kada je Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, došla delegacija (plemena) Abdul-Kajs, on je upitao: 'Koja je to delegacija?' 'Rebije (Abdul-Kajsa)', odgovorili su, a on reče: 'Dobro došli, ljudi i delegacijo, bez prijekora i kajanja!'

'Allahov Poslaniče', rekoše oni, 'između nas i tebe nevjerničko je pleme Mudar, pa nam naredi nešto čime ćemo steći Džennet, a to ćemo saopćiti i onima koji su ostali iza nas.'[1]

Pitali su ga i o piću, pa im je on zabranio četvero, a naredio četvero. Naredio im je vjerovanje u Allaha i upitao: 'Znate li šta je vjera u Allaha?'

'Allah i Njegov Poslanik to najbolje znaju!', odgovorili su, pa im on reče: 'Svjedočiti da nema Boga osim Allaha, koji nema sudruga, i da je Muhammed Allahov poslanik; klanjati namaz; davati zekat (mislim da je rekao i: postiti ramazan) i davati petinu ratnog plijena.' Potom im je zabranio četvero: (da piju iz) tikvi, zelenih krčaga, smolastih posuda i posuda izdubljenih iz palmina panja (a moguće je da je rekao: i iz katranisanih posuda).[2] 'Upamtite to i obavijestite o tome one iza vas!', reče on.".

٧٢٦٦. حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ الْجَعْدِ أَخْبَرَنَا شُعْبَةُ ح و حَدَّثَنِي إِسْحَاقُ أَخْبَرَنَا النَّضْرُ أَخْبَرَنَا شُعْبَةُ عَنْ أَبِي جَمْرَةَ قَالَ كَانَ ابْنُ عَبَّاسٍ يُقْعِدُنِي عَلَى سَرِيرِهِ فَقَالَ لِي إِنَّ وَفْدَ عَبْدِالْقَيْسِ لَمَّا أَتَوْا رَسُولَ اللهِ ﷺ قَالَ مَنِ الْوَفْدُ قَالُوا رَبِيعَةُ قَالَ مَرْحَبًا بِالْوَفْدِ أَوِ الْقَوْمِ غَيْرَ خَزَايَا وَلاَ نَدَامَى قَالُوا يَا رَسُولَ اللهِ إِنَّ بَيْنَنَا وَبَيْنَكَ كُفَّارَ مُضَرَ فَمُرْنَا بِأَمْرٍ نَدْخُلُ بِهِ الْجَنَّةَ وَنُخْبِرُ بِهِ مَنْ وَرَاءَنَا فَسَأَلُوا عَنِ الأَشْرِبَةِ فَنَهَاهُمْ عَنْ أَرْبَعٍ وَأَمَرَهُمْ بِأَرْبَعٍ أَمَرَهُمْ بِالإِيمَانِ بِاللهِ قَالَ هَلْ تَدْرُونَ مَا الإِيمَانُ بِاللهِ قَالُوا اللهُ وَرَسُولُهُ أَعْلَمُ قَالَ شَهَادَةُ أَنْ لاَ إِلَهَ إِلاَّ اللهُ وَحْدَهُ لاَ شَرِيكَ لَهُ وَأَنَّ مُحَمَّدًا رَسُولُ اللهِ وَإِقَامُ الصَّلاَةِ وَإِيتَاءُ الزَّكَاةِ وَأَظُنُّ فِيهِ صِيَامُ رَمَضَانَ وَتُؤْتُوا مِنَ الْمَغَانِمِ الْخُمُسَ وَنَهَاهُمْ عَنِ الدُّبَّاءِ وَالْحَنْتَمِ وَالْمُزَفَّتِ وَالنَّقِيرِ وَرُبَّمَا قَالَ الْمُقَيَّرِ قَالَ احْفَظُوهُنَّ وَأَبْلِغُوهُنَّ مَنْ وَرَاءَكُمْ .

1 Iz drugih verzija ovog hadisa vidi se da su oni Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, mogli doći samo u "svetim mjesecima", pa su zato od njega tražili da ih pouči osnovama vjere, pomoću kojih bi mogli ući u Džennet.

2 Vjerovatno im je piće iz tih posuda zabranjeno zato što je u njima brzo dolazilo do vrenja, odnosno alkoholiziranja, pa se u tom slučaju moglo desiti da neko pije sok koji je imao određeni postotak alkohola u sebi.

O VIJESTI KOJU DONESE SAMO JEDNA ŽENA

باب خبر المرأة الواحدة

7267. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Velid, njemu Muhammed b. Dža'fer, a ovom Šu'ba da je Tevba Anberi kazivao:
"Ša'bi mi je rekao: 'Jesi li vidio koliko Hasan navodi hadisa od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem? A ja sam bio uz Ibn-Omera blizu dvije godine (ili godinu i po) i za to vrijeme nisam čuo da je prenio ijedan hadis (izravno) od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, osim ovog:[3]
'Neki ashabi, među kojima je bio i Sa'd, počeli su jesti neko meso, pa im je jedna od žena Vjerovjesnikovih, sallallahu alejhi ve sellem, rekla: 'To je meso bodljorepog guštera!'[4] Oni su prekinuli s jelom, ali im Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, reče: 'Jedite! (ili je rekao: 'Hranite se!') Ono je dopušteno, ali ga ja ne jedem' (ili je, kaže prenosilac, rekao: 'Ono je u redu...').'"[5]

٧٢٦٧. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ الْوَلِيدِ حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ جَعْفَرٍ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ عَنْ تَوْبَةَ الْعَنْبَرِيِّ قَالَ قَالَ لِي الشَّعْبِيُّ أَرَأَيْتَ حَدِيثَ الْحَسَنِ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ وَقَاعَدْتُ ابْنَ عُمَرَ قَرِيبًا مِنْ سَنَتَيْنِ أَوْ سَنَةٍ وَنِصْفٍ فَلَمْ أَسْمَعْهُ يُحَدِّثُ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ غَيْرَ هَذَا قَالَ كَانَ نَاسٌ مِنْ أَصْحَابِ النَّبِيِّ ﷺ فِيهِمْ سَعْدٌ فَذَهَبُوا يَأْكُلُونَ مِنْ لَحْمٍ فَنَادَتْهُمُ امْرَأَةٌ مِنْ بَعْضِ أَزْوَاجِ النَّبِيِّ ﷺ إِنَّهُ لَحْمُ ضَبٍّ فَأَمْسَكُوا فَقَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ كُلُوا أَوِ اطْعَمُوا فَإِنَّهُ حَلَالٌ أَوْ قَالَ لَا بَأْسَ بِهِ شَكَّ فِيهِ وَلَكِنَّهُ لَيْسَ مِنْ طَعَامِي .

---

3 Ša'bi je zamjerao onima koji su prenosili hadise direktno od Poslanika, sallallahu alejhi, preskačući prenosioca iz generacije ispred sebe, što je u terminologiji hadiskih učenjaka jedna vrsta slabog hadisa, tj. mursel-hadis. On je želio ukazati na to da je motiv takvih ljudi bio da prenesu što je moguće više hadisa. Kermani veli da je Ša'bi htio reći da je Hasan Basri, iako tabiin (treća generacija), prenio dosta hadisa direktno od Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, dok je Ibn-Omer, iako ashab, bio oprezan u prenošenju hadisa i prenosio je, koliko je god bilo moguće, manje hadisa. On je u tome slijedio svoga oca Omera, radijallahu anhu, koji je smatrao da treba što manje prenositi hadise, jer se bojao zapostavljanja Kur'ana, i jer se bojao da se ne prenese nešto što Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, nije rekao.

4 To je rekla Mejmuna. Ona je zapazila da Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, ne jede meso bodljorepog guštera, pa je smatrala da je ono zabranjeno. Međutim, Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, ovim hadisom pojašnjava da je ono dopušteno, ali da ga on ne jede zato što mu ne prija.

5 Ovaj je hadis dokaz da se prihvata i ono što prenese ženska osoba, ako je pobožna i povjerljiva.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

U ime Allaha, Svemilosnog, Samilosnog!

كِتَابُ الاِعْتِصَامِ بِالْكِتَابِ وَالسُّنَّةِ

PRIDRŽAVANJE ZA KUR'AN I SUNNET

٧٢٦٨. حَدَّثَنَا عَبْدُاللهِ بْنُ الزُّبَيْرِ الْحُمَيْدِيُّ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ عَنْ مِسْعَرٍ وَغَيْرِهِ عَنْ قَيْسِ بْنِ مُسْلِمٍ عَنْ طَارِقِ بْنِ شِهَابٍ قَالَ قَالَ رَجُلٌ مِنَ الْيَهُودِ لِعُمَرَ يَا أَمِيرَ الْمُؤْمِنِينَ لَوْ أَنَّ عَلَيْنَا نَزَلَتْ هَذِهِ الآيَةُ (الْيَوْمَ أَكْمَلْتُ لَكُمْ دِينَكُمْ وَأَتْمَمْتُ عَلَيْكُمْ نِعْمَتِي وَرَضِيتُ لَكُمُ الإِسْلاَمَ دِينًا) لاَتَّخَذْنَا ذَلِكَ الْيَوْمَ عِيدًا فَقَالَ عُمَرُ إِنِّي لأَعْلَمُ أَيَّ يَوْمٍ نَزَلَتْ هَذِهِ الآيَةُ نَزَلَتْ يَوْمَ عَرَفَةَ فِي يَوْمِ جُمُعَةٍ سَمِعَ سُفْيَانُ مِنْ مِسْعَرٍ وَمِسْعَرٌ قَيْسًا وَقَيْسٌ طَارِقًا .

7268. PRIČAO NAM JE Humejdi, a njemu Sufjan, prenoseći od Mis'ara i drugih, oni od Kajsa b. Muslima, a on od Tarika b. Šihaba da je kazivao: "Jedan je židov rekao Omeru: 'Vladaru pravovjernih, da je nama objavljen ajet: 'Sada sam vam vjeru usavršio i blagodat Svoju prema vama upotpunio, i zadovoljan sam da vam islam bude vjera!',[1] mi bismo taj dan uzeli za svoj praznik!' Na to Omer reče: 'Ja zaista znam kojeg je dana objavljen ovaj ajet. Objavljen je na Dan Arefata, u petak.'" Sufjan je ovo čuo od Mis'ara, on od Kajsa, a Kajs od Tarika.[2]

٧٢٦٩. حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ بُكَيْرٍ حَدَّثَنَا اللَّيْثُ عَنْ عُقَيْلٍ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ أَخْبَرَنِي أَنَسُ بْنُ مَالِكٍ أَنَّهُ سَمِعَ عُمَرَ الْغَدَ حِينَ بَايَعَ الْمُسْلِمُونَ أَبَا بَكْرٍ وَاسْتَوَى عَلَى مِنْبَرِ رَسُولِ اللهِ ﷺ تَشَهَّدَ قَبْلَ أَبِي بَكْرٍ فَقَالَ أَمَّا بَعْدُ فَاخْتَارَ اللهُ لِرَسُولِهِ ﷺ الَّذِي عِنْدَهُ عَلَى الَّذِي عِنْدَكُمْ وَهَذَا الْكِتَابُ الَّذِي هَدَى اللهُ بِهِ رَسُولَكُمْ فَخُذُوا بِهِ تَهْتَدُوا وَإِنَّمَا هَدَى اللهُ بِهِ رَسُولَهُ .

7269. PRIČAO NAM JE Jahja b. Bukejr, a njemu Lejs, prenoseći od Ukajla, on od Ibn-Šihaba, a ovaj od Enesa b. Malika (da je kazivao): "Čuo sam od Omera sutradan[3] da je on, kada su muslimani davali prisegu (na vjernost) Ebu-Bekru, nakon što se prije Ebu-Bekra popeo na minber Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, i izgovorio *kelimei-šehadet*, rekao: 'A zatim: Allah je odabrao Svome Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, ono što je kod Njega u odnosu na ono što je

1 El-Maida, 3.

2 Ovo su Buharijeve riječi, a njima se pojašnjava i učvršćuje lanac prenosilaca ovog hadisa. Naime, u ovom se lancu tri puta uzastopno kaže "od toga i toga", pa se na ovaj način daje do znanja da su to oni čuli izravno jedan od drugoga, a ne na neki drugi način.

3 Tj. dan nakon Poslanikove, sallallahu alejhi ve sellem, smrti.

kod vas.[1] Imate Knjigu, kojom je Allah uputio vašeg Poslanika – radite po njoj, pa ćete biti na pravome putu! Zaista je njome Allah uputio Svoga Poslanika!'"

7270. PRIČAO NAM JE Musa b. Isma'il, njemu Vuhejb, prenoseći od Halida, on od Ikrime, a ovaj od Ibn-Abbasa da je rekao: "Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, prigrlio me je uza se i rekao: 'Allahu moj, pouči ga Knjizi!'"

٧٢٧٠. حَدَّثَنَا مُوسَى بْنُ إِسْمَاعِيلَ حَدَّثَنَا وُهَيْبٌ عَنْ خَالِدٍ عَنْ عِكْرِمَةَ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ قَالَ ضَمَّنِي إِلَيْهِ النَّبِيُّ ﷺ وَقَالَ اللَّهُمَّ عَلِّمْهُ الْكِتَابَ .

7271. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Sabbah, njemu Mu'temir, a ovom Avf, prenoseći od Ebu-Minhala, a on od Ebu-Berze da je rekao:
"Allah vam je učinio neovisnim (ili: uzvisio vas) islamom i Muhammedom, sallallahu alejhi ve sellem."
Ebu-Abdullah (Buhari) kaže: "Ovdje je rečeno *jugnijekum* (učinio vas neovisnim), ali je ustvari *ne'ašekum* (uzvisio vas). To treba pogledati u *Kitabul-i'tisamu* (*Knjiga o pridržavanju za Kur'an i sunnet*)."[2]

٧٢٧١. حَدَّثَنَا عَبْدُاللهِ بْنُ صَبَّاحٍ حَدَّثَنَا مُعْتَمِرٌ قَالَ سَمِعْتُ عَوْفًا أَنَّ أَبَا الْمِنْهَالِ حَدَّثَهُ أَنَّهُ سَمِعَ أَبَا بَرْزَةَ قَالَ إِنَّ اللهَ يُغْنِيكُمْ أَوْ نَعَشَكُمْ بِالْإِسْلَامِ وَبِمُحَمَّدٍ ﷺ قَالَ أَبو عَبْدِ اللهِ وَقَعَ هَاهُنَا يُغْنِيكُمْ وَإِنَّمَا هُوَ نَعَشَكُمْ يُنْظَرُ فِي أَصْلِ كِتَابِ الاعْتِصَامِ .

7272. PRIČAO NAM JE Isma'il, a njemu Malik, prenoseći od Abdullaha b. Dinara (da je kazivao): "Abdullah b. Omer, dajući prisegu Abdul-Meliku b. Mervanu, mu je napisao: 'Iskazujem ti poslušnost i pokornost, u skladu s pravilima Allaha i Njegova Poslanika, u onome što mognem.'"[3]

٧٢٧٢. حَدَّثَنَا إِسْمَاعِيلُ حَدَّثَنِي مَالِكٌ عَنْ عَبْدِاللهِ بْنِ دِينَارٍ أَنَّ عَبْدَاللهِ بْنَ عُمَرَ كَتَبَ إِلَى عَبْدِالْمَلِكِ بْنِ مَرْوَانَ يُبَايِعُهُ وَأُقِرُّ لَكَ بِذَلِكَ بِالسَّمْعِ وَالطَّاعَةِ عَلَى سُنَّةِ اللهِ وَسُنَّةِ رَسُولِهِ فِيمَا اسْتَطَعْتُ .

1 Time se želi kazati da je Allah odredio Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, da tada preseli s ovoga na onaj svijet.

2 Iz ovoga se saznaje da je Buhari napisao posebnu knjigu (*kitab*) o ovoj temi, kao što je napisao posebnu knjigu o etici koja se zove *El-edebul-mufred*.

3 Iz ovog se hadisa, između ostaloga, zaključuje da pretpostavljenom treba biti pokoran u onome što je dobro, odnosno što je u skladu s Kur'anom i sunnetom, a da se u suprotnom ne smije nikome biti pokoran, pa makar se to odnosilo i na vladara. U tom smislu postoji dobro poznati hadis: "Ne smije se biti pokorno stvorenju u onome čime bi se kršila pokornost Stvoritelju!"

O POSLANIKOVIM, SALLALLAHU ALEJHI VE SELLEM, RIJEČIMA: “POSLAN SAM S JEZGROVITIM GOVOROM!”

باب
قَوْلِ النَّبِيِّ ﷺ بُعِثْتُ بِجَوَامِعِ الْكَلِمِ

7273. PRIČAO NAM JE Abdul-Aziz b. Abdullah, a njemu Ibrahim b. Sa‘d, prenoseći od Ibn-Šihaba, on od Seida b. Musejjeba, a ovaj od Ebu-Hurejre, radijallahu anhu, da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
“Poslan sam s jezgrovitim govorom[4] i potpomognut da me se plaši (neprijatelj). Dok sam spavao, usnio sam kako mi se dadoše ključevi riznica zemlje i staviše se u moju ruku.”[5]
Ebu-Hurejra kaže: “Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, je otišao (na drugi svijet), a vi ih već ispražnjavate!” (ili je rekao: “... vi ih već iskorištavate”, ili nešto drugo tome slično).

٧٢٧٣. حَدَّثَنَا عَبْدُالْعَزِيزِ بْنُ عَبْدِاللهِ حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ سَعْدٍ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ عَنْ سَعِيدِ بْنِ الْمُسَيَّبِ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ أَنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ قَالَ بُعِثْتُ بِجَوَامِعِ الْكَلِمِ وَنُصِرْتُ بِالرُّعْبِ وَبَيْنَا أَنَا نَائِمٌ رَأَيْتُنِي أُتِيتُ بِمَفَاتِيحِ خَزَائِنِ الْأَرْضِ فَوُضِعَتْ فِي يَدِي قَالَ أَبُو هُرَيْرَةَ فَقَدْ ذَهَبَ رَسُولُ اللهِ ﷺ وَأَنْتُمْ تَلْغَثُونَهَا أَوْ تَرْغَثُونَهَا أَوْ كَلِمَةً تُشْبِهُهَا .

7274. PRIČAO NAM JE Abdul-Aziz b. Abdullah, a njemu Lejs, prenoseći od Seida, on od svoga oca, a ovaj od Ebu-Hurejre da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
“Svakom je poslaniku davano toliko mudžiza koliko se vjerovalo u njih (ili je rekao: koliko su ljudi vjerovali u njih). Meni je data Objava, koju mi je Allah objavio, pa se nadam da ću ja od svih njih imati najviše sljedbenika na Sudnjem danu.”[6]

٧٢٧٤. حَدَّثَنَا عَبْدُالْعَزِيزِ بْنُ عَبْدِاللهِ حَدَّثَنَا اللَّيْثُ عَنْ سَعِيدٍ عَنْ أَبِيهِ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ مَا مِنَ الأَنْبِيَاءِ نَبِيٌّ إِلاَّ أُعْطِيَ مِنَ الآيَاتِ مَا مِثْلُهُ أُومِنَ أَوْ آمَنَ عَلَيْهِ الْبَشَرُ وَإِنَّمَا كَانَ الَّذِي أُوتِيتُ وَحْيًا أَوْحَاهُ اللهُ إِلَيَّ فَأَرْجُو أَنِّي أَكْثَرُهُمْ تَابِعًا يَوْمَ الْقِيَامَةِ .

4 Muhammedov, sallallahu alejhi ve sellem, je govorio konciznim i jezgrovitim govorom; s malo riječi govorio je mnogo. Neki smatraju da se ovdje pod jezgrovitim govorom misli na Kur’an, a on je najjezgrovitiiji i najkoncizniji govor uopće.

5 Nevevi kaže da se ovdje misli na bogatstvo koje će muslimani steći, bilo ratnim plijenom, bilo zaradom i pronalaskom riznica.

6 Poslanici prije Muhammeda, sallallahu alejhi ve sellem, imali su mudžize od kojih je bilo koristi samo u njihovo vrijeme i samo njihovim narodima. Pored takvih mudžiza, koje je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, također imao, njegova je glavna mudžiza Kur’an, od kojeg će ljudi imati koristi sve do Smaka svijeta.

SLIJEĐENJE SUNNETA ALLAHOVOG POSLANIKA, SALLALLAHU ALEJHI VE SELLEM

باب الاقتداء بسنن رسول الله ﷺ

Uzvišeni Allah kaže: "... i učini nas predvodnicima bogobojaznih!"[1](Mudžahid) kaže: "Učini nas takvim predvodnicima da slijedimo one koji su bili prije nas i da nas slijede oni koji će doći poslije nas!"Od Ibn-Avna[2] prenosi se da je rekao: "Troje volim sebi i svojoj braći: da izučavaju sunnet i tragaju za njim, da nastoje shvatiti Kur'an i da pitaju ljude o njemu, te da se prema ljudima odnose samo onako kako je dobro."

وَقَوْلِ اللهِ تَعَالَى (وَاجْعَلْنَا لِلْمُتَّقِينَ إِمَامًا) قَالَ أَئِمَّةً نَقْتَدِي بِمَنْ قَبْلَنَا وَيَقْتَدِي بِنَا مَنْ بَعْدَنَا وَقَالَ ابْنُ عَوْنٍ ثَلاَثٌ أُحِبُّهُنَّ لِنَفْسِي وَلإِخْوَانِي هَذِهِ السُّنَّةُ أَنْ يَتَعَلَّمُوهَا وَيَسْأَلُوا عَنْهَا وَالْقُرْآنُ أَنْ يَتَفَهَّمُوهُ وَيَسْأَلُوا عَنْهُ وَيَدَعُوا النَّاسَ إِلاَّ مِنْ خَيْرٍ.

7275. PRIČAO NAM JE Amr b. Abbas, njemu Abdur-Rahman, a ovom Sufjan, prenoseći od Vasila da je Ebu-Vail kazivao: "Sjeo sam do Šejbe[3] u ovoj džamiji (Kabi), pa mi je on rekao: i kazao mi: 'Imam namjeru da u Kabi ne ostavim ni žuta (zlata) ni bijela (srebra),[4] već da to podijelim muslimanima.' 'Nećeš to uraditi!', rekoh mu, pa me on upita: 'Zašto?' 'Zato što to nisu činila ni tvoja dva druga (Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, i Ebu-Bekr)', rekoh mu. 'To su dva čovjeka koje treba slijediti!', reče on."

٧٢٧٥. حَدَّثَنَا عَمْرُو بْنُ عَبَّاسٍ حَدَّثَنَا عَبْدُالرَّحْمَنِ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ عَنْ وَاصِلٍ عَنْ أَبِي وَائِلٍ قَالَ جَلَسْتُ إِلَى شَيْبَةَ فِي هَذَا الْمَسْجِدِ قَالَ جَلَسَ إِلَيَّ عُمَرُ فِي مَجْلِسِكَ هَذَا فَقَالَ لَقَدْ هَمَمْتُ أَنْ لاَ أَدَعَ فِيهَا صَفْرَاءَ وَلاَ بَيْضَاءَ إِلاَّ قَسَمْتُهَا بَيْنَ الْمُسْلِمِينَ قُلْتُ مَا أَنْتَ بِفَاعِلٍ قَالَ لِمَ قُلْتُ لَمْ يَفْعَلْهُ صَاحِبَاكَ قَالَ هُمَا الْمَرْءَانِ يُقْتَدَى بِهِمَا.

7276. PRIČAO NAM JE Ali b. Abdullah da mu je kazivao Sufjan: "Upitao sam A'meša, pa mi je on prenio od Zejda b. Vehba kako je čuo Huzejfu kad je rekao: 'Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, kazivao nam je da je povjerenje spušteno s Neba u dubinu ljudskih srca. Zatim je objavljen Kur'an, pa oni uče iz Kur'ana i saznaju iz sunneta.'"[5]

٧٢٧٦. حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ عَبْدِاللهِ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ قَالَ سَأَلْتُ الأَعْمَشَ فَقَالَ عَنْ زَيْدِ بْنِ وَهْبٍ سَمِعْتُ حُذَيْفَةَ يَقُولُ حَدَّثَنَا رَسُولُ اللهِ ﷺ أَنَّ الأَمَانَةَ نَزَلَتْ مِنَ السَّمَاءِ فِي جَذْرِ قُلُوبِ الرِّجَالِ وَنَزَلَ الْقُرْآنُ فَقَرَءُوا الْقُرْآنَ وَعَلِمُوا مِنَ السُّنَّةِ.

---

1 El-Furkan, 74, prijevod ajeta u cjelosti glasi: "I oni koji govore: 'Gospodaru naš, podari nam u suprugama našim i djeci našoj radost i učini nas predvodnicima bogobojaznih!'"

2 On je bio jedan od mlađih tabiina, a puno mu je ime Abdullah b. Avn Basri.

3 On je bio vratar Kabe, a puno mu je ime Šejba b. Usman b. Talha Abderi.

4 U Kabi su pohranjivana sredstva kojima se ona održavala i pokrivala. Pošto su ona prelazila potrebe Kabe, Omer, radijallahu anhu, namjeravao je ta sredstva podijeliti, ali je odustao od toga nakon Šejbinog savjeta. Iz hadisa se može zaključiti da, pored Kur'ana i sunneta treba slijediti i one koji rade u skladu s njima.

5 Pored toga što potvrđuje nužnost slijeđenja Kur'ana i sunneta, ovaj hadis ukazuje na to da je Allah ljudsku

7277. PRIČAO NAM JE Adem b. Ebu-Ijas, njemu Šu'ba, a ovom Murra, prenoseći od Murre Hemedanija da je Abdullah[6] rekao:
"Najljepši je govor Allahova knjiga, najljepša uputa je Muhammedova, sallallahu alejhi ve sellem, a najgore su novotarije. *Ono što vam je obećano sigurno će se desiti, vi to nikako ne možete spriječiti.*"[7]

٧٢٧٧. حَدَّثَنَا آدَمُ بْنُ أَبِي إِيَاسٍ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ أَخْبَرَنَا عَمْرُو بْنُ مُرَّةَ سَمِعْتُ مُرَّةَ الْهَمْدَانِيَّ يَقُولُ قَالَ عَبْدُاللهِ إِنَّ أَحْسَنَ الْحَدِيثِ كِتَابُ اللهِ وَأَحْسَنَ الْهَدْيِ هَدْيُ مُحَمَّدٍ ﷺ وَشَرَّ الأُمُورِ مُحْدَثَاتُهَا وَ (إِنَّ مَا تُوعَدُونَ لآتٍ وَمَا أَنْتُمْ بِمُعْجِزِينَ) .

7278, 7279. PRIČAO NAM JE Musedded, njemu Sufjan, a ovom Zuhri, prenoseći od Ubejdullaha, a on od Ebu-Hurejre i Zejda b. Halida da su kazivali: "Bili smo s Vjerovjesnikom, sallallahu alejhi ve sellem, kada je rekao: 'Zaista ću vam ja presuditi po Allahovoj knjizi!'"[8]

٧٢٧٨-٧٢٧٩. حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ حَدَّثَنَا الزُّهْرِيُّ عَنْ عُبَيْدِاللهِ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ وَزَيْدِ بْنِ خَالِدٍ قَالَ كُنَّا عِنْدَ النَّبِيِّ ﷺ فَقَالَ لأَقْضِيَنَّ بَيْنَكُمَا بِكِتَابِ اللهِ .

7280. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Sinan, njemu Fulejh, a ovom Hilal b. Ali, prenoseći od Ataa b. Jesara, a on od Ebu-Hurejre (da je kazivao): "Allahov je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: 'Svi iz moga ummeta ući će u Džennet, osim onoga koji to odbije.'
'Allahov Poslaniče, pa ko će to odbiti?', upitaše (ashabi), a on odgovori: 'Onaj koji je meni pokoran ući će u Džennet, a onaj koji je prema meni neposlušan – to je taj koji odbija!'"[9]

٧٢٨٠. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ سِنَانٍ حَدَّثَنَا فُلَيْحٌ حَدَّثَنَا هِلاَلُ بْنُ عَلِيٍّ عَنْ عَطَاءِ بْنِ يَسَارٍ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ أَنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ قَالَ كُلُّ أُمَّتِي يَدْخُلُونَ الْجَنَّةَ إِلاَّ مَنْ أَبَى قَالُوا يَا رَسُولَ اللهِ وَمَنْ يَأْبَى قَالَ مَنْ أَطَاعَنِي دَخَلَ الْجَنَّةَ وَمَنْ عَصَانِي فَقَدْ أَبَى .

---

prirodu učinio sklonom istini, pravdi i poštenju.

6 Radi se o Abdullahu b. Mes'udu.

7 Dio koji je napisan kosim slovima je ujedno i 134. ajet iz sure El-En'am.

8 Ovo je samo dio hadisa koji je u cijelosti naveden pod brojem 7260. Iz njega se vidi da se ove riječi ne odnose na Ebu-Hurejru i Zejda, nego na drugu dvojicu ljudi, koji su se parničili pred Poslanikom, sallallahu alejhi ve sellem. Buhari ovdje navodi samo onaj dio hadisa koji se izravno odnosi na naslov ovog poglavlja, tj. na pridržavanje Kur'ana i sunneta.

9 Ovaj hadis može se odnositi na nevjernika, i u tom slučaju znači da on nikada neće ući u Džennet, kao i na muslimana grešnika, kada znači da on određeno vrijeme neće ući u Džennet.

7281. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Abade, njemu Jezid, a ovom Selim b. Hajjan (kojeg je pohvalio), prenoseći od Seida b. Minaa, a on od Džabira b. Abdullaha da je kazivao: "Dok je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, spavao, došli su mu meleci, pa je jedan od njih rekao: 'On spava'. Drugi je dodao: 'Oči mu spavaju, ali mu je srce budno.' Zatim su neki od njih rekli: 'U vezi s ovim našim prijateljem ima jedan primjer.'
'Navedite taj primjer!', reče jedan od njih.
'On spava', reče opet jedan, a drugi dodade: 'Oči mu spavaju, ali mu je srce budno.' Zatim neki od njih rekoše: 'Njegov je primjer poput primjera čovjeka koji je napravio kuću, pripremio u njoj gozbu i poslao onoga koji će pozivati na nju. Ko mu se odazove ući će u tu kuću i jesti na gozbi, a ko mu se ne odazove neće ući u kuću i neće jesti na gozbi.''Protumačite mu taj primjer da bi ga razumio!', rekoše neki. 'On spava', reče opet jedan, a drugi dodade: 'Oči mu spavaju, ali mu je srce budno.' Zatim neki od njih rekoše: 'Kuća je u ovom primjeru Džennet, a onaj koji poziva je Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, pa ko bude pokoran Muhammedu, sallallahu alejhi ve sellem, pokoran je i Allahu, a ko bude neposlušan Muhammedu, sallallahu alejhi ve sellem, neposlušan je i Allahu; a Muhammed razvrstava ljude.'"[1] Ovaj hadis navodi i Kutejba, prenoseći od Lejsa, on od Halida, ovaj od Seida b. Ebu-Hilala, a on od Džabira: "Izišao nam je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem."

٧٢٨١. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَبَادَةَ أَخْبَرَنَا يَزِيدُ حَدَّثَنَا سَلِيمُ بْنُ حَيَّانَ وَأَثْنَى عَلَيْهِ حَدَّثَنَا سَعِيدُ بْنُ مِينَاءَ حَدَّثَنَا أَوْ سَمِعْتُ جَابِرَ بْنَ عَبْدِاللهِ يَقُولُ جَاءَتْ مَلَائِكَةٌ إِلَى النَّبِيِّ ﷺ وَهُوَ نَائِمٌ فَقَالَ بَعْضُهُمْ إِنَّهُ نَائِمٌ وَقَالَ بَعْضُهُمْ إِنَّ الْعَيْنَ نَائِمَةٌ وَالْقَلْبَ يَقْظَانُ فَقَالُوا إِنَّ لِصَاحِبِكُمْ هَذَا مَثَلًا فَاضْرِبُوا لَهُ مَثَلًا فَقَالَ بَعْضُهُمْ إِنَّهُ نَائِمٌ وَقَالَ بَعْضُهُمْ إِنَّ الْعَيْنَ نَائِمَةٌ وَالْقَلْبَ يَقْظَانُ فَقَالُوا مَثَلُهُ كَمَثَلِ رَجُلٍ بَنَى دَارًا وَجَعَلَ فِيهَا مَأْدُبَةً وَبَعَثَ دَاعِيًا فَمَنْ أَجَابَ الدَّاعِيَ دَخَلَ الدَّارَ وَأَكَلَ مِنَ الْمَأْدُبَةِ وَمَنْ لَمْ يُجِبِ الدَّاعِيَ لَمْ يَدْخُلِ الدَّارَ وَلَمْ يَأْكُلْ مِنَ الْمَأْدُبَةِ فَقَالُوا أَوِّلُوهَا لَهُ يَفْقَهْهَا فَقَالَ بَعْضُهُمْ إِنَّهُ نَائِمٌ وَقَالَ بَعْضُهُمْ إِنَّ الْعَيْنَ نَائِمَةٌ وَالْقَلْبَ يَقْظَانُ فَقَالُوا فَالدَّارُ الْجَنَّةُ وَالدَّاعِي مُحَمَّدٌ ﷺ فَمَنْ أَطَاعَ مُحَمَّدًا ﷺ فَقَدْ أَطَاعَ اللهَ وَمَنْ عَصَى مُحَمَّدًا ﷺ فَقَدْ عَصَى اللهَ وَمُحَمَّدٌ ﷺ فَرْقٌ بَيْنَ النَّاسِ تَابَعَهُ قُتَيْبَةُ عَنْ لَيْثٍ عَنْ خَالِدٍ عَنْ سَعِيدِ بْنِ أَبِي هِلَالٍ عَنْ جَابِرٍ خَرَجَ عَلَيْنَا النَّبِيُّ ﷺ.

1 Buhari navodi samo gornje predanje ovog hadisa, a druga njegova predanje navode Tirmizi, Ahmed, Taberani, Bezzar i dr. Iz njih se može vidjeti da su te meleke predvodili Džibril i Mikail. U jednom od njih navodi se da je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, ispričao ovaj događaj, a u drugom da ga je ispričao Ibn-Mesud, koji je vidio meleke kada su došli i opisao ih kao izuzetno lijepe, u bijeloj odjeći. Pored toga, u jednom od tih predanja upotpunjuje se tumačenje ovog primjera, pa se kaže da onaj koji je izgradio kuću nije niko drugi do Allah, dželle šanuhu, koji je stvorio Džennet.

7282. PRIČAO NAM JE Ebu-Nu'ajm, a njemu Sufjan, prenoseći od A'meša, ovaj od Ibrahima, a on od Hemmama da je Huzejfa[2] rekao:
"O učenjaci! Ustrajte na pravome putu pa ćete imati veliki uspjeh, a ako skrenete desno ili lijevo, onda ćete biti u velikoj zabludi!"

٧٢٨٢. حَدَّثَنَا أَبُو نُعَيْمٍ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ عَنِ الأَعْمَشِ عَنْ إِبْرَاهِيمَ عَنْ هَمَّامٍ عَنْ حُذَيْفَةَ قَالَ يَا مَعْشَرَ الْقُرَّاءِ اسْتَقِيمُوا فَقَدْ سَبَقْتُمْ سَبْقًا بَعِيدًا فَإِنْ أَخَذْتُمْ يَمِينًا وَشِمَالاً لَقَدْ ضَلَلْتُمْ ضَلاَلاً بَعِيدًا.

7283. PRIČAO NAM JE Ebu-Kurejb, a njemu Ebu-Usama, prenoseći od Burejda, ovaj od Ebu-Burde, a on od Ebu-Musaa da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, kazivao:
"Primjer mene i onoga s čime me je Allah poslao je poput primjera čovjeka koji je došao jednom narodu i rekao mu: 'Narode moj, svojim sam očima vidio (neprijateljsku) vojsku, i zaista sam vam ja neobučeni (nag) opominjač![3] Spašavajte se!', pa ga je poslušala jedna grupa iz njegovog naroda, te su se na vrijeme pokrenuli, otišli i tako se spasili. Druga grupa nije mu povjerovala, nego su ostali na istom mjestu, pa ih je ujutro napala vojska i potpuno ih uništila i istrijebila. Eto, to je primjer onoga koji se meni pokorava i slijedi ono s čime sam ja došao (Objavu), a to je primjer i onoga koji je meni neposlušan i poriče Istinu s kojom sam došao."

٧٢٨٣. حَدَّثَنَا أَبُو كُرَيْبٍ حَدَّثَنَا أَبُو أُسَامَةَ عَنْ بُرَيْدٍ عَنْ أَبِي بُرْدَةَ عَنْ أَبِي مُوسَى عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ إِنَّمَا مَثَلِي وَمَثَلُ مَا بَعَثَنِي اللَّهُ بِهِ كَمَثَلِ رَجُلٍ أَتَى قَوْمًا فَقَالَ يَا قَوْمِ إِنِّي رَأَيْتُ الْجَيْشَ بِعَيْنَيَّ وَإِنِّي أَنَا النَّذِيرُ الْعُرْيَانُ فَالنَّجَاءَ فَأَطَاعَهُ طَائِفَةٌ مِنْ قَوْمِهِ فَأَدْلَجُوا فَانْطَلَقُوا عَلَى مَهَلِهِمْ فَنَجَوْا وَكَذَّبَتْ طَائِفَةٌ مِنْهُمْ فَأَصْبَحُوا مَكَانَهُمْ فَصَبَّحَهُمُ الْجَيْشُ فَأَهْلَكَهُمْ وَاجْتَاحَهُمْ فَذَلِكَ مَثَلُ مَنْ أَطَاعَنِي فَاتَّبَعَ مَا جِئْتُ بِهِ وَمَثَلُ مَنْ عَصَانِي وَكَذَّبَ بِمَا جِئْتُ بِهِ مِنَ الْحَقِّ.

---

2 Huzejfa b. Jeman, poznati ashab.

3 U Arapa je bio običaj da, ako neko primijeti iznenadni dolazak neprijateljske vojske, skine odjeću sa sebe i maše njome oko svoje glave. To je bio znak njegovim saplemenicima da im se približava opasnost.

7284, 7285. PRIČAO NAM JE Kutejba b. Seid, a njemu Lejs, prenoseći od Ukajla, ovaj od Zuhrija, on od Ubejdullaha b. Abdullaha b. Utbe, a ovaj od Ebu-Hurejre da je kazivao:

"Kada je umro Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, a Ebu-Bekr, nakon njega, postao halifa, neki su se Arapi vratili nevjerovanju, pa je u vezi s tim Omer upitao Ebu-Bekra: 'Kako ćeš se boriti protiv ljudi kada je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: 'Naređeno mi je da se borim protiv ljudi sve dok ne očituju da nema (istinskog) Boga osim Allaha. Onaj koji to posvjedoči zaštitio je od mene svoju imovinu i svoj život, osim onoga što je propisano, a Allahovo je da s njim svede račun!'?'

'Tako mi Allaha', reče Ebu-Bekr, 'ja ću se boriti protiv svakoga ko pravi razliku između namaza i zekata, jer je zekat imovinska dužnost. Tako mi Allaha, kada bi odbili dati uže koje su ranije davali Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, ja bih se zbog toga borio protiv njih!'

O tome je Omer rekao: 'Tako mi Allaha, ništa se drugo nije dogodilo do to da sam shvatio kako je Allah učinio prostranim prsa Ebu-Bekrova za borbu, pa sam i sâm spoznao da je njegov stav ispravan.'"[1] Ibn-Bukejr i Abdullah prenose od Lejsa da je ovdje spomenuto jare (a ne uže), i to je ispravnije.

٧٢٨٤-٧٢٨٥. حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ بْنُ سَعِيدٍ حَدَّثَنَا لَيْثٌ عَنْ عُقَيْلٍ عَنِ الزُّهْرِيِّ أَخْبَرَنِي عُبَيْدُاللهِ ابْنُ عَبْدِاللهِ بْنِ عُتْبَةَ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ قَالَ لَمَّا تُوُفِّيَ رَسُولُ اللهِ ﷺ وَاسْتُخْلِفَ أَبُو بَكْرٍ بَعْدَهُ وَكَفَرَ مَنْ كَفَرَ مِنَ الْعَرَبِ قَالَ عُمَرُ لأَبِي بَكْرٍ كَيْفَ تُقَاتِلُ النَّاسَ وَقَدْ قَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ أُمِرْتُ أَنْ أُقَاتِلَ النَّاسَ حَتَّى يَقُولُوا لاَ إِلَهَ إِلاَّ اللهُ فَمَنْ قَالَ لاَ إِلَهَ إِلاَّ اللهُ عَصَمَ مِنِّي مَالَهُ وَنَفْسَهُ إِلاَّ بِحَقِّهِ وَحِسَابُهُ عَلَى اللهِ فَقَالَ وَاللهِ لأُقَاتِلَنَّ مَنْ فَرَّقَ بَيْنَ الصَّلاَةِ وَالزَّكَاةِ فَإِنَّ الزَّكَاةَ حَقُّ الْمَالِ وَاللهِ لَوْ مَنَعُونِي عِقَالاً كَانُوا يُؤَدُّونَهُ إِلَى رَسُولِ اللهِ ﷺ لَقَاتَلْتُهُمْ عَلَى مَنْعِهِ فَقَالَ عُمَرُ فَوَاللهِ مَا هُوَ إِلاَّ أَنْ رَأَيْتُ اللهَ قَدْ شَرَحَ صَدْرَ أَبِي بَكْرٍ لِلْقِتَالِ فَعَرَفْتُ أَنَّهُ الْحَقُّ قَالَ ابْنُ بُكَيْرٍ وَعَبْدُاللهِ عَنِ اللَّيْثِ عَنَاقًا وَهُوَ أَصَحُّ .

---

1 Između ostalog, iz ovog se hadisa može zaključiti sljedeće:
- velika je vrijednost Ebu-Bekra i Omera, radijallahu anhuma;
- dopušteno je upotrijebiti silu protiv onih koji se izjasne kao muslimani, ali nakon nekog vremena prestanu obavljati neku od temeljnih islamskih dužnosti;
- nužno je savjetovati se u svim slučajevima pogotovo u važnijim pitanjima.

7286. PRIČAO MI JE Isma'il, a njemu Ibn-Vehb, prenoseći od Junusa, ovaj od Ibn-Šihaba, on od Ubejdullaha b. Abdullaha b. Utbe, a ovaj od Abdullaha b. Abbasa, radijallahu anhuma, da je kazivao: "Ujejna b. Hisn b. Huzejfa b. Bedr došao je kod svoga bratića Hurra b. Kajsa b. Hisna – a on je bio jedan od onih koji su se okupljali oko Omera, jer su učeni ljudi, bili stari ili mladi, sačinjavali vijeće s kojim se Omer savjetovao – pa ga je Ujejna upitao: 'Bratiću, jesi li ti utjecajan kod ovog vladara, pa da zatražiš da se sastanem s njim?' 'Zatražit ću da se s njim sastaneš', odgovorio mu je."
Ibn-Abbas dalje pripovijeda: "On (Hurr) je dogovorio susret, pa pošto je Ujejna ušao kod Omera, rekao mu je: 'Sine Hattabov, tako mi Allaha, malo nam daješ i ne upravljaš nama pravedno!' Omer se naljuti i htjede ga udariti, ali mu Hurr reče: 'Vladaru pravovjernih, Uzvišeni je Allah rekao Svome Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem: 'Ti sa svakim lijepo, i traži da se dobra djela čine, a neznalica se kloni!',[2] zaista je ovaj neznalica!' Tako mi Allaha, Omer nije prešao preko ovih riječi, nakon što su mu navedene, i obuzdao se, jer on se uvijek obuzdavao kada su Allahove riječi u pitanju."[3]

٧٢٨٦. حَدَّثَنِي إِسْمَاعِيلُ حَدَّثَنِي ابْنُ وَهْبٍ عَنْ يُونُسَ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ حَدَّثَنِي عُبَيْدُاللهِ بْنُ عَبْدِاللهِ بْنِ عُتْبَةَ أَنَّ عَبْدَاللهِ بْنَ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا قَالَ قَدِمَ عُيَيْنَةُ بْنُ حِصْنِ بْنِ حُذَيْفَةَ بْنِ بَدْرٍ فَنَزَلَ عَلَى ابْنِ أَخِيهِ الْحُرِّ بْنِ قَيْسِ بْنِ حِصْنٍ وَكَانَ مِنَ النَّفَرِ الَّذِينَ يُدْنِيهِمْ عُمَرُ وَكَانَ الْقُرَّاءُ أَصْحَابَ مَجْلِسِ عُمَرَ وَمُشَاوَرَتِهِ كُهُولاً كَانُوا أَوْ شُبَّانًا فَقَالَ عُيَيْنَةُ لابْنِ أَخِيهِ يَا ابْنَ أَخِي هَلْ لَكَ وَجْهٌ عِنْدَ هَذَا الأَمِيرِ فَتَسْتَأْذِنَ لِي عَلَيْهِ قَالَ سَأَسْتَأْذِنُ لَكَ عَلَيْهِ قَالَ ابْنُ عَبَّاسٍ فَاسْتَأْذَنَ لِعُيَيْنَةَ فَلَمَّا دَخَلَ قَالَ يَا ابْنَ الْخَطَّابِ وَاللهِ مَا تُعْطِينَا الْجَزْلَ وَمَا تَحْكُمُ بَيْنَنَا بِالْعَدْلِ فَغَضِبَ عُمَرُ حَتَّى هَمَّ بِأَنْ يَقَعَ بِهِ فَقَالَ الْحُرُّ يَا أَمِيرَ الْمُؤْمِنِينَ إِنَّ اللهَ تَعَالَى قَالَ لِنَبِيِّهِ ﷺ (خُذِ الْعَفْوَ وَأْمُرْ بِالْعُرْفِ وَأَعْرِضْ عَنِ الْجَاهِلِينَ) وَإِنَّ هَذَا مِنَ الْجَاهِلِينَ فَوَاللهِ مَا جَاوَزَهَا عُمَرُ حِينَ تَلاَهَا عَلَيْهِ وَكَانَ وَقَّافًا عِنْدَ كِتَابِ اللهِ .

2 El-A'raf, 199.

3 Ujejna je primio islam tek kada je oslobođena Mekka. Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, mu je davao pomoć iz sredstava zekata kao jednom od onih "čija srca treba pridobiti". Za vrijeme hilafeta Ebu-Bekrova odmetnuo se od vjere, pa je, nakon poraza, ponovo prihvatio islam. Bio je poznat kao grub i osoran čovjek, pa ga je čak i Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, nazvao priglupim. Svoju glupost ovdje je pokazao i time što halifu Omera nije nazvao vladarom pravovjernih, kao što je bio red. Omer, radijallahu anhu, ipak ga nije udario, jer je čuo kur'anski ajet koji mu to zabranjuje. Zato je ovaj slučaj Buhari uvrstio u poglavlje *O pridržavanju Kur'ana i sunneta*.

7287. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Meslema, a njemu Malik, prenoseći od Hišama b. Urve, ovaj od Fatime bint Munzir, a ona od Esme, kćerke Ebu-Bekrove, radijallahu anhu, da je kazivala: "Došla sam Aiši u vrijeme pomračenja sunca. Ljudi su klanjali, a i ona je bila u namazu, te je upitah: 'Šta je ljudima?' Ona pokaza u pravcu neba i reče: 'Slavljen neka je Allah (*subhanallah*)!' 'Je li to neki znak?', upitah, a ona klimnu glavom potvrđujući da jeste. Kada je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, završio namaz, zahvali Allahu, hvaleći Ga, pa reče: 'Nema ništa što prije nisam vidio, a da to sada na ovome mjestu nisam ponovo vidio, pa čak i Džennet i Vatru! Objavljeno mi je da ćete u kaburima biti stavljeni na kušnju, sličnu kušnji Dedždžala. Što se tiče mumina (ili muslimana; ne znam koji je od ta dva izraza upotrijebila Esma), on će reći: 'Muhammed nam je donio jasne dokaze, pa smo mu se odazvali i povjerovali.' Tada će mu biti rečeno: 'Spavaj ugodno! Znali smo da si ti vjernik s uvjerenjem.' A što se tiče licemjera (ili onoga koji je sumnjao; ne znam koji je od ta dva izraza upotrijebila Esma), on će reći: 'Ne znam. Čuo sam da svijet nešto izgovara, pa sam to i ja izgovarao.'"[1]

٧٢٨٧. حَدَّثَنَا عَبْدُاللهِ بْنُ مَسْلَمَةَ عَنْ مَالِكٍ عَنْ هِشَامِ بْنِ عُرْوَةَ عَنْ فَاطِمَةَ بِنْتِ الْمُنْذِرِ عَنْ أَسْمَاءَ بِنْتِ أَبِي بَكْرٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا أَنَّهَا قَالَتْ أَتَيْتُ عَائِشَةَ حِينَ خَسَفَتِ الشَّمْسُ وَالنَّاسُ قِيَامٌ وَهِيَ قَائِمَةٌ تُصَلِّي فَقُلْتُ مَا لِلنَّاسِ فَأَشَارَتْ بِيَدِهَا نَحْوَ السَّمَاءِ فَقَالَتْ سُبْحَانَ اللهِ فَقُلْتُ آيَةٌ قَالَتْ بِرَأْسِهَا أَنْ نَعَمْ فَلَمَّا انْصَرَفَ رَسُولُ اللهِ ﷺ حَمِدَ اللهَ وَأَثْنَى عَلَيْهِ ثُمَّ قَالَ مَا مِنْ شَيْءٍ لَمْ أَرَهُ إِلاَّ وَقَدْ رَأَيْتُهُ فِي مَقَامِي هَذَا حَتَّى الْجَنَّةَ وَالنَّارَ وَأُوحِيَ إِلَيَّ أَنَّكُمْ تُفْتَنُونَ فِي الْقُبُورِ قَرِيبًا مِنْ فِتْنَةِ الدَّجَّالِ فَأَمَّا الْمُؤْمِنُ أَوِ الْمُسْلِمُ لاَ أَدْرِي أَيَّ ذَلِكَ قَالَتْ أَسْمَاءُ فَيَقُولُ مُحَمَّدٌ جَاءَنَا بِالْبَيِّنَاتِ فَأَجَبْنَاهُ وَآمَنَّا فَيُقَالُ نَمْ صَالِحًا عَلِمْنَا أَنَّكَ مُوقِنٌ وَأَمَّا الْمُنَافِقُ أَوِ الْمُرْتَابُ لاَ أَدْرِي أَيَّ ذَلِكَ قَالَتْ أَسْمَاءُ فَيَقُولُ لاَ أَدْرِي سَمِعْتُ النَّاسَ يَقُولُونَ شَيْئًا فَقُلْتُهُ .

1 Nekoliko je verzija ovog hadisa navedeno u prethodnim poglavljima ovog djela, a ovdje je taj hadis ponovo naveden, jer odgovor vjernika u kaburu: "Muhammed nam je donio jasne dokaze, pa smo mu se odazvali i povjerovali" – ide u prilog naslovu ovog poglavlja.
Evo samo nekih zaključaka koji se mogu izvesti iz ovog hadisa:
– Džennet i Džehennem su već stvoreni;
– kazna u kaburu je istinita;
– sunnet je klanjati namaz pri pomračenju sunca i mjeseca;
– na važno pitanje klanjač može odgovoriti manjim pokretom ruke ili glave, te upozoriti prisutne povišenim učenjem ili izgovaranjem riječi: "Slavljen neka je Allah (*subhanallah*!)!"

7288. PRIČAO NAM JE Isma‘il, a njemu Malik, prenoseći od Ebu-Zinada, on od A‘redža, a ovaj od Ebu-Hurejre da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: “Ne pitajte me za ono što vam ja ne spomenem! One prije vas upropastilo je to što su mnogo pitali i razilazili se sa svojim poslanicima. Kada vam nešto zabranim, klonite se toga, a kada vam nešto naredim, obavljajte to koliko možete!”[2]

٧٢٨٨. حَدَّثَنَا إِسْمَاعِيلُ حَدَّثَنِي مَالِكٌ عَنْ أَبِي الزِّنَادِ عَنِ الأَعْرَجِ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ دَعُونِي مَا تَرَكْتُكُمْ إِنَّمَا هَلَكَ مَنْ كَانَ قَبْلَكُمْ بِسُؤَالِهِمْ وَاخْتِلاَفِهِمْ عَلَى أَنْبِيَائِهِمْ فَإِذَا نَهَيْتُكُمْ عَنْ شَيْءٍ فَاجْتَنِبُوهُ وَإِذَا أَمَرْتُكُمْ بِأَمْرٍ فَأْتُوا مِنْهُ مَا اسْتَطَعْتُمْ .

NIJE DOPUŠTENO MNOGO PITATI I OPTEREĆIVATI SE ONIM ŠTO NIJE POTREBNO

باب مَا يُكْرَهُ مِنْ كَثْرَةِ السُّؤَالِ وَتَكَلُّفِ مَا لاَ يَعْنِيهِ

Uzvišeni Allah kaže: “O vjernici, ne zapitkujte o onome što će vam pričiniti neprijatnosti ako vam se objasni!”[3]

وَقَوْلُهُ تَعَالَى (لاَ تَسْأَلُوا عَنْ أَشْيَاءَ إِنْ تُبْدَ لَكُمْ تَسُؤْكُمْ) .

7289. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Jezid Mukri’, njemu Seid, a ovom Ukajl, prenoseći od Ibn-Šihaba, ovaj od Amira b. Sa‘da b. Ebu-Vekkasa, a on od svoga oca da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
“Najveću grešku čine musliman koji upita za nešto što nije bilo zabranjeno, pa se to zbog njegovog pitanja zabrani.”[4]

٧٢٨٩. حَدَّثَنَا عَبْدُاللهِ بْنُ يَزِيدَ الْمُقْرِئُ حَدَّثَنَا سَعِيدٌ حَدَّثَنِي عُقَيْلٌ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ عَنْ عَامِرِ بْنِ سَعْدِ بْنِ أَبِي وَقَّاصٍ عَنْ أَبِيهِ أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ قَالَ إِنَّ أَعْظَمَ الْمُسْلِمِينَ جُرْمًا مَنْ سَأَلَ عَنْ شَيْءٍ لَمْ يُحَرَّمْ فَحُرِّمَ مِنْ أَجْلِ مَسْأَلَتِهِ .

---

2 Muslim u *Sahihu* navodi ovaj hadis u cijelosti, a iz njega se razaznaje povod izgovaranja ovih riječi Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem. Naime, Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, je saopćio ashabima da im je dužnost obaviti hadždž, pa je jedan od njih tri puta ponovio pitanje: “Je li svake godine?” On je odgovorio: “Da sam rekao: ‘Da!’ – bila bi vam to obaveza, a to ne biste mogli.” Zatim je izgovorio riječi navedene u ovom hadisu. Dakle, zabrana pitanja nije općenita, nego se odnosi samo na dužnosti i obaveze. Ovaj je hadis kratak, ali sveobuhvatan, pa Nevevi za njega kaže: “Ovaj se hadis ubraja u jezgroviti govor i po svom sadržaju predstavlja jedan od temelja islama. On se odnosi na mnoge islamske propise.”

3 El-Maida, 101.

4 Iz ovoga, kao i iz nekih drugih hadisa, može se zaključiti da je nešto, u osnovi, dopušteno sve dok šerijatski propis to ne zabrani.

7290. PRIČAO NAM JE Ishak, njemu Affan, a ovom Vuhejb, prenoseći od Musaa b. Ukbe, on od Ebu-Nadra, ovaj od Busra b. Seida, a on od Zejda b. Sabita (da je kazivao):
"Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, je koristio (uz ramazan) jedan dio džamije ograđen rogozinom, u kojem je noću klanjao, pa su i drugi klanjali za njim. Ali, jedne noći nisu čuli njegov glas, pa su pomislili da je zaspao, te se jedan od njih počeo nakašljavati. Tada Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, iziđe i reče: 'Vi ste stalno činili to što sam ja vidio, pa sam se pobojao da će vam to biti propisano (kao obaveza), a ako vam bude propisano, nećete to moći izvršavati. Zato, ljudi, klanjajte u svojim kućama! Najvredniji namaz, osim propisanih namaza, jest onaj koji čovjek klanja u svojoj kući.'"

٧٢٩٠. حَدَّثَنَا إِسْحَاقُ أَخْبَرَنَا عَفَّانُ حَدَّثَنَا وُهَيْبٌ حَدَّثَنَا مُوسَى بْنُ عُقْبَةَ سَمِعْتُ أَبَا النَّضْرِ يُحَدِّثُ عَنْ بُسْرِ بْنِ سَعِيدٍ عَنْ زَيْدِ بْنِ ثَابِتٍ أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ اتَّخَذَ حُجْرَةً فِي الْمَسْجِدِ مِنْ حَصِيرٍ فَصَلَّى رَسُولُ اللهِ ﷺ فِيهَا لَيَالِيَ حَتَّى اجْتَمَعَ إِلَيْهِ نَاسٌ ثُمَّ فَقَدُوا صَوْتَهُ لَيْلَةً فَظَنُّوا أَنَّهُ قَدْ نَامَ فَجَعَلَ بَعْضُهُمْ يَتَنَحْنَحُ لِيَخْرُجَ إِلَيْهِمْ فَقَالَ مَا زَالَ بِكُمُ الَّذِي رَأَيْتُ مِنْ صَنِيعِكُمْ حَتَّى خَشِيتُ أَنْ يُكْتَبَ عَلَيْكُمْ وَلَوْ كُتِبَ عَلَيْكُمْ مَا قُمْتُمْ بِهِ فَصَلُّوا أَيُّهَا النَّاسُ فِي بُيُوتِكُمْ فَإِنَّ أَفْضَلَ صَلاَةِ الْمَرْءِ فِي بَيْتِهِ إِلاَّ الصَّلاَةَ الْمَكْتُوبَةَ.

7291. PRIČAO NAM JE Jusuf b. Musa, njemu Ebu-Usama, a ovom Burejd b. Ebu-Burda, prenoseći od Ebu-Burde da je Ebu-Musa Eš'ari kazivao: "Allahovom su Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, (ljudi) postavljali neka neugodna pitanja. Kada su oni takva pitanja često postavljali, on se rasrdi i reče: 'Pitajte me!' Jedan čovjek ustade i upita: 'Ko je moj otac?'
'Tvoj je otac Huzafa', odgovori on. Nakon toga ustade drugi i upita: 'A ko je moj otac, Allahov Poslaniče!?'
'Tvoj je otac Salim, oslobođeni Šejbin rob', odgovori mu on. Pošto je Omer primijetio srdžbu na licu Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, uzviknuo je: 'Obraćamo se Uzvišenom Allahu, moleći Ga da nam oprosti!'"[1]

٧٢٩١. حَدَّثَنَا يُوسُفُ بْنُ مُوسَى حَدَّثَنَا أَبُو أُسَامَةَ عَنْ بُرَيْدِ بْنِ أَبِي بُرْدَةَ عَنْ أَبِي بُرْدَةَ عَنْ أَبِي مُوسَى الأَشْعَرِيِّ قَالَ سُئِلَ رَسُولُ اللهِ ﷺ عَنْ أَشْيَاءَ كَرِهَهَا فَلَمَّا أَكْثَرُوا عَلَيْهِ الْمَسْأَلَةَ غَضِبَ وَقَالَ سَلُونِي فَقَامَ رَجُلٌ فَقَالَ يَا رَسُولَ اللهِ مَنْ أَبِي قَالَ أَبُوكَ حُذَافَةُ ثُمَّ قَامَ آخَرُ فَقَالَ يَا رَسُولَ اللهِ مَنْ أَبِي فَقَالَ أَبُوكَ سَالِمٌ مَوْلَى شَيْبَةَ فَلَمَّا رَأَى عُمَرُ مَا بِوَجْهِ رَسُولِ اللهِ ﷺ مِنَ الْغَضَبِ قَالَ إِنَّا نَتُوبُ إِلَى اللهِ عَزَّ وَجَلَّ.

1 Jedan je čovjek tada upitao Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, gdje je njegova izgubljena deva; drugi ga je pitao kada će nastupiti Smak svijeta; treći da li je hadždž obavezan svake godine; četvrti je od njega zatražio da brdo Safa pretvori u zlato itd. Ta su pitanja rasrdila Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, a kada su došla pitanja navedena u ovom hadisu, to ga je još više rasrdilo.
Ta su dvojica htjela provjeriti da li su njihovi očevi uistinu oni koje oni smatraju svojim očevima, pa im je to Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, i potvrdio. Ipak, nije trebalo postavljati ta pitanja, jer bi došlo

7292. PRIČAO NAM JE Musa, a njemu Ebu-Avana, prenoseći od Abdul-Melika, a on od Verrada, Mugirinog pisara, da je kazivao: "Mu'avija je naredio Mugiri: 'Napiši mi ono što si čuo od Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem!', pa mu je on napisao: 'Allahov je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, izgovarao nakon svakoga namaza: 'Nema (istinskog) Boga osim jedinoga Allaha! On nema sudruga; Njemu pripada sva vlast i hvala i On sve može! Allahu moj, niko ne može spriječiti ono što Ti daješ, niti dati ono što Ti sprečavaš; niti će bogatašu kod Tebe koristiti njegovo bogatstvo!' On je zabranjivao 'rekla-kazala' (prenošenje neprovjerenih obavijesti), zapitkivanje i upropaštavanje imetka. Također je zabranjivao neposlušnost prema majkama, ubijanje ženske djece te uskraćivanje onoga što treba dati, a traženje onoga što se ne zaslužuje.'"[2]

٧٢٩٢. حَدَّثَنَا مُوسَى حَدَّثَنَا أَبُو عَوَانَةَ حَدَّثَنَا عَبْدُالْمَلِكِ عَنْ وَرَّادٍ كَاتِبِ الْمُغِيرَةِ قَالَ كَتَبَ مُعَاوِيَةُ إِلَى الْمُغِيرَةِ اكْتُبْ إِلَيَّ مَا سَمِعْتَ مِنْ رَسُولِ اللهِ ﷺ فَكَتَبَ إِلَيْهِ إِنَّ نَبِيَّ اللهِ ﷺ كَانَ يَقُولُ فِي دُبُرِ كُلِّ صَلاَةٍ لاَ إِلَهَ إِلاَّ اللهُ وَحْدَهُ لاَ شَرِيكَ لَهُ لَهُ الْمُلْكُ وَلَهُ الْحَمْدُ وَهُوَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ اللَّهُمَّ لاَ مَانِعَ لِمَا أَعْطَيْتَ وَلاَ مُعْطِيَ لِمَا مَنَعْتَ وَلاَ يَنْفَعُ ذَا الْجَدِّ مِنْكَ الْجَدُّ وَكَتَبَ إِلَيْهِ إِنَّهُ كَانَ يَنْهَى عَنْ قِيلَ وَقَالَ وَكَثْرَةِ السُّؤَالِ وَإِضَاعَةِ الْمَالِ وَكَانَ يَنْهَى عَنْ عُقُوقِ الأُمَّهَاتِ وَوَأْدِ الْبَنَاتِ وَمَنْعٍ وَهَاتِ .

7293. PRIČAO NAM JE Sulejman b. Harb, a njemu Hammad b. Zejd, prenoseći od Sabita, a on od Enesa da je rekao: "Bili smo kod Omera kada je rekao: 'Zabranjeno nam je prenemaganje.'"[3]

٧٢٩٣. حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ حَرْبٍ حَدَّثَنَا حَمَّادُ بْنُ زَيْدٍ عَنْ ثَابِتٍ عَنْ أَنَسٍ قَالَ كُنَّا عِنْدَ عُمَرَ فَقَالَ نُهِينَا عَنِ التَّكَلُّفِ .

---

do velikih problema da se otkrilo kako su njihovi očevi neki drugi ljudi. Pa, ipak, iz drugih verzija ovog hadisa vidi se koliko su ashabi bili samokritični, jer se navodi da su nakon ovog slučaja plakali i da im je to bio najteži dan.

Iz ovoga se hadisa, između ostalog, također može zaključiti da je dopušteno rasrditi se kada se primijeti nešto čime se krše islamski propisi.

2 Čuveni ashab Mugira b. Šu'ba obavljao je za vrijeme Mu'avijinog hilafeta dužnost namjesnika Kufe. Iz drugih verzija ovog hadisa vidi se da je Mu'avija od njega tražio da mu napiše samo *zikr* koji je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, izgovarao nakon namaza.

3 U drugim verzijama ovog hadisa navodi se da je neko upitao Omera za značenje jedne kur'anske riječi (*ebbun*). Znali su da je to neka vrsta hrane, ali nisu znali tačno koja je, pa je Omer na ovaj način odgovorio, upozorivši time da ne treba pretjerivati u detaljima.

7294. PRIČAO NAM JE Ebu-Jeman, a njemu Šu'ajb, prenoseći od Zuhrija...; a PRIČAO MI JE i Mahmud, njemu Abdur-Rezzak, a ovom Ma'mer, prenoseći od Zuhrija, a ovaj od Enesa b. Malika, radijallahu anhu, (da je kazivao):

"Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, je pošao (u džamiju) kada je sunce krenulo sa zenita i klanjao podne. Kada je predao selam, popeo se na minber i govorio o Sudnjem danu, napomenuvši da će se prije njega zbiti veliki događaji. Zatim je rekao: 'Ko želi pitati nešto – neka pita! Tako mi Allaha, šta god me budete upitali – odgovorit ću vam dok sam još na ovom mjestu.' Ljudi su neprestano plakali, a Allahov je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, stalno ponavljao: 'Pitajte me!' Tada mu je prišao jedan čovjek i upitao ga: 'Gdje ću ja ući, Allahov Poslaniče?'

'U Vatru!', odgovorio mu je. Potom je ustao Abdullah b. Huzafa i upitao: 'Ko je moj otac, Allahov Poslaniče?'

'Tvoj je otac Huzafa', odgovorio mu je. Nakon što je i dalje ponavljao: 'Pitajte me! Pitajte me!', priđe mu Omer i, kleknuvši na koljena, reče: 'Zadovoljni smo Allahom kao Gospodarom, islamom kao vjerom i Muhammedom, sallallahu alejhi ve sellem, kao poslanikom!'

Allahov je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, zašutio nakon tih Omerovih riječi, a onda je kazao: 'Tako mi Onoga u čijoj je ruci moja duša, malo prije su mi, dok sam klanjao pored ovoga zida, predočeni Džennet i Džehennem, i nikada kao danas nisam vidio (toliko) dobra i zla!'"[1]

٧٢٩٤. حَدَّثَنَا أَبُو الْيَمَانِ أَخْبَرَنَا شُعَيْبٌ عَنِ الزُّهْرِيِّ ح و حَدَّثَنِي مَحْمُودٌ حَدَّثَنَا عَبْدُالرَّزَّاقِ أَخْبَرَنَا مَعْمَرٌ عَنِ الزُّهْرِيِّ أَخْبَرَنِي أَنَسُ بْنُ مَالِكٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُم أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ خَرَجَ حِينَ زَاغَتِ الشَّمْسُ فَصَلَّى الظُّهْرَ فَلَمَّا سَلَّمَ قَامَ عَلَى الْمِنْبَرِ فَذَكَرَ السَّاعَةَ وَذَكَرَ أَنَّ بَيْنَ يَدَيْهَا أُمُورًا عِظَامًا ثُمَّ قَالَ مَنْ أَحَبَّ أَنْ يَسْأَلَ عَنْ شَيْءٍ فَلْيَسْأَلْ عَنْهُ فَوَاللهِ لاَ تَسْأَلُونِي عَنْ شَيْءٍ إِلاَّ أَخْبَرْتُكُمْ بِهِ مَا دُمْتُ فِي مَقَامِي هَذَا قَالَ أَنَسٌ فَأَكْثَرَ النَّاسُ الْبُكَاءَ وَأَكْثَرَ رَسُولُ اللهِ ﷺ أَنْ يَقُولَ سَلُونِي فَقَالَ أَنَسٌ فَقَامَ إِلَيْهِ رَجُلٌ فَقَالَ أَيْنَ مَدْخَلِي يَا رَسُولَ اللهِ قَالَ النَّارُ فَقَامَ عَبْدُاللهِ بْنُ حُذَافَةَ فَقَالَ مَنْ أَبِي يَا رَسُولَ اللهِ قَالَ أَبُوكَ حُذَافَةُ قَالَ ثُمَّ أَكْثَرَ أَنْ يَقُولَ سَلُونِي سَلُونِي فَبَرَكَ عُمَرُ عَلَى رُكْبَتَيْهِ فَقَالَ رَضِينَا بِاللهِ رَبًّا وَبِالإِسْلاَمِ دِينًا وَبِمُحَمَّدٍ ﷺ رَسُولاً قَالَ فَسَكَتَ رَسُولُ اللهِ ﷺ حِينَ قَالَ عُمَرُ ذَلِكَ ثُمَّ قَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ وَالَّذِي نَفْسِي بِيَدِهِ لَقَدْ عُرِضَتْ عَلَيَّ الْجَنَّةُ وَالنَّارُ آنِفًا فِي عُرْضِ هَذَا الْحَائِطِ وَأَنَا أُصَلِّي فَلَمْ أَرَ كَالْيَوْمِ فِي الْخَيْرِ وَالشَّرِّ.

---

1 Iz ovoga, kao i iz drugih hadisa, da se zaključiti da je Muhammedu, sallallahu alejhi ve sellem, prikazano sve što će se desiti do Smaka svijeta, a dosta toga i kasnije. Na osnovu toga on je i mogao znati za tog čovjeka da će ući u Džehennem, kao što je znao i za deseterica koja će ući u Džennet, pa im je to i saopćio.

7295. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Abdur-Rahim, njemu Revh b. Ubada, a ovom Šu'ba, prenoseći od Musaa b. Enesa da je čuo Enesa b. Malika kako kaže: "Jedan je čovjek upitao: 'Allahov Vjerovjesniče, ko je moj otac?' 'Tvoj je otac taj i taj', odgovorio mu je on, pa je u vezi s tim objavljeno: 'O vjernici, ne zapitkujte o onome što će vam pričiniti neprijatnosti ako vam se objasni!'"[2]

٧٢٩٥. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِالرَّحِيمِ أَخْبَرَنَا رَوْحُ بْنُ عُبَادَةَ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ أَخْبَرَنِي مُوسَى بْنُ أَنَسٍ قَالَ سَمِعْتُ أَنَسَ بْنَ مَالِكٍ قَالَ قَالَ رَجُلٌ يَا نَبِيَّ اللهِ مَنْ أَبِي قَالَ أَبُوكَ فُلَانٌ وَنَزَلَتْ (يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لَا تَسْأَلُوا عَنْ أَشْيَاءَ).

7296. PRIČAO NAM JE Hasan b. Sabbah, njemu Šebaba, a ovom Verka', prenoseći od Abdullaha b. Abdur-Rahmana, a on od Enesa b. Malika da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Ljudi će stalno zapitkivati, sve dok ne kažu: 'Allah je stvorio sve, a ko je stvorio Allaha?!'"[3]

٧٢٩٦. حَدَّثَنَا الْحَسَنُ بْنُ صَبَّاحٍ حَدَّثَنَا شَبَابَةُ حَدَّثَنَا وَرْقَاءُ عَنْ عَبْدِاللهِ بْنِ عَبْدِالرَّحْمَنِ سَمِعْتُ أَنَسَ بْنَ مَالِكٍ يَقُولُ قَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ لَنْ يَبْرَحَ النَّاسُ يَتَسَاءَلُونَ حَتَّى يَقُولُوا هَذَا اللهُ خَالِقُ كُلِّ شَيْءٍ فَمَنْ خَلَقَ اللهَ.

7297. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Ubejd b. Mejmun, a njemu Isa b. Junus, prenoseći od A'meša, ovaj od Ibrahima, a on od Alkame da je Ibn-Mesud, radijallahu anhu, kazivao: "Išao sam s Vjerovjesnikom, sallallahu alejhi ve sellem, jednom njivom u Medini, a on se oslanjao na štap. Naišli smo pored jedne grupe židova, pa jedan od njih reče: 'Pitajte ga o duši!' Drugi dodade: 'Nemojte ga pitati, da vam ne bi rekao nešto što vam se ne sviđa!' Ipak su mu prišli i rekli: 'Ebu-Kasime, pričaj nam o duši!' On je zastao jedan trenutak iščekujući, pa sam shvatio da mu silazi Objava. Zato sam se malo odmakao od njega dok se ne završi objavljivanje. Zatim je kazao (navodeći kur'anske riječi): 'Pitaju te o duši. Reci: 'Šta je duša, samo Gospodar moj zna...'"[4]

٧٢٩٧. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عُبَيْدِ بْنِ مَيْمُونٍ حَدَّثَنَا عِيسَى بْنُ يُونُسَ عَنِ الْأَعْمَشِ عَنْ إِبْرَاهِيمَ عَنْ عَلْقَمَةَ عَنِ ابْنِ مَسْعُودٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُم قَالَ كُنْتُ مَعَ النَّبِيِّ ﷺ فِي حَرْثٍ بِالْمَدِينَةِ وَهُوَ يَتَوَكَّأُ عَلَى عَسِيبٍ فَمَرَّ بِنَفَرٍ مِنَ الْيَهُودِ فَقَالَ بَعْضُهُمْ سَلُوهُ عَنِ الرُّوحِ وَقَالَ بَعْضُهُمْ لَا تَسْأَلُوهُ لَا يُسْمِعُكُمْ مَا تَكْرَهُونَ فَقَامُوا إِلَيْهِ فَقَالُوا يَا أَبَا الْقَاسِمِ حَدِّثْنَا عَنِ الرُّوحِ فَقَامَ سَاعَةً يَنْظُرُ فَعَرَفْتُ أَنَّهُ يُوحَى إِلَيْهِ فَتَأَخَّرْتُ عَنْهُ حَتَّى صَعِدَ الْوَحْيُ ثُمَّ قَالَ (وَيَسْأَلُونَكَ عَنِ الرُّوحِ قُلِ الرُّوحُ مِنْ أَمْرِ رَبِّي).

2 El-Maida, 101.

3 U Muslima ovaj hadis ima dodatak, a on glasi: "Ko se s time susretne, neka kaže: 'Vjerujem u Allaha!'" A kod Ebu-Davuda i Nesaija u dopuni stoji da treba odgovoriti riječima iz sure El-Ihlas (*Kul huvallahu ehad...*), pljunuti na lijevu stranu i zatražiti zaštitu od šejtana učenjem: *Euzu billahi mineš-šejtanir-radžim!* Dakle, ne treba pretjerivati s raznim pitanjima, pogotovo ne treba postavljati pitanja poput ovoga u hadisu, jer takve dileme čovjeku došaptava šejtan. Ukoliko takva pitanja neko postavlja u društvu, treba ga upozoriti da to ne čini, pa ako ne prestane, udaljiti se iz takvoga društva.

4 El-Isra, 85.

SLIJEĐENJE ONOGA ŠTO JE ČINIO VJEROVJESNIK, SALLALLAHU ALEJHI VE SELLEM

باب الاقْتِداءِ بِأَفْعالِ النَّبِيِّ ﷺ

7298. PRIČAO NAM JE Ebu-Nu'ajm, a njemu Sufjan, prenoseći od Abdullaha b. Dinara da je Ibn-Omer, radijallahu anhuma, kazivao: "Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, je uzeo sebi zlatni prsten, pa su i ljudi sebi pokupovali zlatne prstenove. Onda je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: 'Uzeo sam sebi zlatni prsten...', pa je, skinuvši ga, dodao: '... ali ga više nikada neću staviti na prst!' Zatim su i ljudi poskidali svoje prstenove."[1]

٧٢٩٨. حَدَّثَنَا أَبُو نُعَيْمٍ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ عَنْ عَبْدِاللهِ بْنِ دِينَارٍ عَنِ ابْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا قَالَ اتَّخَذَ النَّبِيُّ ﷺ خَاتَمًا مِنْ ذَهَبٍ فَاتَّخَذَ النَّاسُ خَوَاتِيمَ مِنْ ذَهَبٍ فَقَالَ النَّبِيُّ ﷺ إِنِّي اتَّخَذْتُ خَاتَمًا مِنْ ذَهَبٍ فَنَبَذَهُ وَقَالَ إِنِّي لَنْ أَلْبَسَهُ أَبَدًا فَنَبَذَ النَّاسُ خَوَاتِيمَهُمْ .

POKUĐENOST PREKOMJERNOG UDUBLJIVANJA I PREPIRANJA U NAUCI,[2] TE PRETJERIVANJA U VJERI I UVOĐENJA NOVOTARIJA

باب مَا يُكْرَهُ مِنَ التَّعَمُّقِ وَالتَّنَازُعِ فِي الْعِلْمِ وَالْغُلُوِّ فِي الدِّينِ وَالْبِدَعِ

Uzvišeni Allah kaže: "O sljedbenici Knjige, ne zastranjujte u svom vjerovanju i o Allahu govorite samo istinu!"[3]

لِقَوْلِهِ تَعَالَى (يَا أَهْلَ الْكِتَابِ لاَ تَغْلُوا فِي دِينِكُمْ وَلاَ تَقُولُوا عَلَى اللهِ إِلاَّ الْحَقَّ) .

7299. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Muhammed, njemu Hišam, a ovom Ma'mer, prenoseći od Zuhrija, on od Ebu-Seleme, a ovaj od Ebu-Hurejre da je kazivao: "Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, je rekao: 'Nemojte neprekidno postiti!' 'Ali i ti neprekidno postiš!', rekoše (ashabi).

٧٢٩٩. حَدَّثَنَا عَبْدُاللهِ بْنُ مُحَمَّدٍ حَدَّثَنَا هِشَامٌ أَخْبَرَنَا مَعْمَرٌ عَنِ الزُّهْرِيِّ عَنْ أَبِي سَلَمَةَ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ قَالَ قَالَ النَّبِيُّ ﷺ لاَ تُوَاصِلُوا قَالُوا إِنَّكَ تُوَاصِلُ قَالَ إِنِّي لَسْتُ مِثْلَكُمْ إِنِّي أَبِيتُ

1 U ovom hadisu Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, nije izričito rekao da je muškarcima zabranjeno nositi zlatne prstenove, kao što je to uradio u drugim hadisima, ali su se ashabi odmah poveli za njegovim djelom. To je lijep primjer slijeđenja Muhammeda, sallallahu alejhi ve sellem, za sve generacije koje će doći iza generacije ashaba.

2 Misli se na to kada postoji razilaženje u pogledu nekih pitanja koja se tiču ogranaka vjere, a kada šerijatski argumenti nisu odmah sasvim jasni. Onda kada ti argumenti postanu jasni, nije dozvoljeno prepiranje oko toga. Drugi dio naslova tiče se temelja vjere (njenih doktrina i vjerovanja). (prim. M.M.)

3 En-Nisa, 171.

يُطْعِمُنِي رَبِّي وَيَسْقِينِي فَلَمْ يَنْتَهُوا عَنِ الْوِصَالِ قَالَ فَوَاصَلَ بِهِمُ النَّبِيُّ ﷺ يَوْمَيْنِ أَوْ لَيْلَتَيْنِ ثُمَّ رَأَوُا الْهِلاَلَ فَقَالَ النَّبِيُّ ﷺ لَوْ تَأَخَّرَ الْهِلاَلُ لَزِدْتُكُمْ كَالْمُنَكِّلِ لَهُمْ .

'Nisam ja ono što ste vi! Mene moj Gospodar stalno hrani i poji.' Usprkos tome oni se nisu prošli neprekidnoga posta, pa je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, nastavio s njima neprekidno postiti još dva dana ili dvije noći, dok nisu ugledali mladak. Tada je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: 'Da se mjesec nije pojavio, ja bih vam još produžio!', koreći ih na taj način."

٧٣٠٠. حَدَّثَنَا عُمَرُ بْنُ حَفْصِ بْنِ غِيَاثٍ حَدَّثَنَا أَبِي حَدَّثَنَا الأَعْمَشُ حَدَّثَنِي إِبْرَاهِيمُ التَّيْمِيُّ حَدَّثَنِي أَبِي قَالَ خَطَبَنَا عَلِيٌّ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ عَلَى مِنْبَرٍ مِنْ آجُرٍّ وَعَلَيْهِ سَيْفٌ فِيهِ صَحِيفَةٌ مُعَلَّقَةٌ فَقَالَ وَاللهِ مَا عِنْدَنَا مِنْ كِتَابٍ يُقْرَأُ إِلاَّ كِتَابُ اللهِ وَمَا فِي هَذِهِ الصَّحِيفَةِ فَنَشَرَهَا فَإِذَا فِيهَا أَسْنَانُ الإِبِلِ وَإِذَا فِيهَا الْمَدِينَةُ حَرَمٌ مِنْ عَيْرٍ إِلَى كَذَا فَمَنْ أَحْدَثَ فِيهَا حَدَثًا فَعَلَيْهِ لَعْنَةُ اللهِ وَالْمَلاَئِكَةِ وَالنَّاسِ أَجْمَعِينَ لاَ يَقْبَلُ اللهُ مِنْهُ صَرْفًا وَلاَ عَدْلاً وَإِذَا فِيهِ ذِمَّةُ الْمُسْلِمِينَ وَاحِدَةٌ يَسْعَى بِهَا أَدْنَاهُمْ فَمَنْ أَخْفَرَ مُسْلِمًا فَعَلَيْهِ لَعْنَةُ اللهِ وَالْمَلاَئِكَةِ وَالنَّاسِ أَجْمَعِينَ لاَ يَقْبَلُ اللهُ مِنْهُ صَرْفًا وَلاَ عَدْلاً وَإِذَا فِيهَا مَنْ وَالَى قَوْمًا بِغَيْرِ إِذْنِ مَوَالِيهِ فَعَلَيْهِ لَعْنَةُ اللهِ وَالْمَلاَئِكَةِ وَالنَّاسِ أَجْمَعِينَ لاَ يَقْبَلُ اللهُ مِنْهُ صَرْفًا وَلاَ عَدْلاً .

7300. PRIČAO NAM JE Umer b. Hafs b. Gijas, a njemu njegov otac, prenoseći od A'meša, ovaj od Ibrahima Tejmija, a on od svoga oca da je kazivao: "Alija, radijallahu anhu, nam se obraćao s minbera napravljenog od opeke. Na njemu je bio mač o koji je bio okačen jedan list (sahifa). Rekao je: 'Tako mi Allaha, kod nas nema nikakve knjige koja se čita osim Allahove knjige i ovoga lista!' Zatim ga je odmotao. U njemu su bili propisi o starosti deva,[4] a u njemu je također stajalo: 'Medina je zaštićeno područje (harem) od Ajra do toga i toga. Ko u nju unese neku vjersku novotariju – neka je na njega prokletstvo Allahovo, prokletstvo meleka i cijelog svijeta! Allah neće od njega primiti ni farz ni nafilu!' U njemu je još pisalo: 'Štićeništvo je koje provode muslimani jedinstveno, i svaki će ga od njih provoditi. Ko prekrši ugovor prema muslimanu – neka je na njega prokletstvo Allahovo, prokletstvo meleka i cijeloga svijeta! Allah neće od njega primiti ni obavezni ni dobrovoljni posao!' U njemu je također stajalo: 'Ko se sprijatelji s nekim narodom bez dopuštenja svojih staratelja – neka je na njega prokletstvo Allahovo, prokletstvo meleka i cijeloga svijeta! Allah neće od njega primiti ni obavezni ni dobrovoljni posao!'"[5]

4 Radi se o devama za plaćanje odštete za krvni delikt.

5 Ovaj hadis kategorički negira stav nekih šija da je Alija imao drugi, veći Kur'an od postojećeg, koji je, navodno, ispravniji. Pored toga, iz hadisa se još može zaključiti:

7301. PRIČAO NAM JE Umer b. Hafs, njemu njegov otac, a ovom A'meš, prenoseći od Muslima, ovaj od Mesruka, a on od Aiše, radijallahu anha, da je kazivala:
"Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, odredio je olakšicu u nečemu, ali je neki ljudi nisu prihvatili. Kada je to čuo, Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, izrekao je zahvalu Allahu, a zatim rekao: 'Šta je tim ljudima koji se ustežu od onoga što ja činim? Tako mi Allaha, ja od svih njih najbolje poznajem Allaha i najviše Ga se bojim!'"[1]

٧٣٠١. حَدَّثَنَا عُمَرُ بْنُ حَفْصٍ حَدَّثَنَا أَبِي حَدَّثَنَا الأَعْمَشُ حَدَّثَنَا مُسْلِمٌ عَنْ مَسْرُوقٍ قَالَ قَالَتْ عَائِشَةُ رَضِيَ اللهُ عَنْهَا صَنَعَ النَّبِيُّ ﷺ شَيْئًا تَرَخَّصَ فِيهِ وَتَنَزَّهَ عَنْهُ قَوْمٌ فَبَلَغَ ذَلِكَ النَّبِيَّ ﷺ فَحَمِدَ اللهَ وَأَثْنَى عَلَيْهِ ثُمَّ قَالَ مَا بَالُ أَقْوَامٍ يَتَنَزَّهُونَ عَنِ الشَّيْءِ أَصْنَعُهُ فَوَاللهِ إِنِّي أَعْلَمُهُمْ بِاللهِ وَأَشَدُّهُمْ لَهُ خَشْيَةً .

7302. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Mukatil, njemu Veki', prenoseći od Nafija b. Umera, a on od Ibn-Ebu-Mulejke da je kazivao:
"Zamalo se nisu upropastila dvojica plemenitih, tj. Ebu-Bekr i Omer. Kada je Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, došla delegacija plemena Temim, jedan je od njih dvojice (za vođu toga plemena) predložio Akrea b. Habisa Temimija Hanzalija, koji je pripadao ogranku Mudžaši, a drugi je predložio drugoga. Tada je Ebu-Bekr rekao Omeru: 'Želio si samo da mi se suprotstaviš!', na što mu je Omer odgovorio: 'Nisam ti se želio tek suprotstaviti!' Tako su oni povisili tonove pred Vjerovjesnikom, sallallahu alejhi ve sellem, pa je objavljeno: 'O vjernici, ne dižite glasove svoje iznad Vjerovjesnikova glasa i ne razgovarajte s njim glasno, kao što glasno jedan s drugim razgovarate, da ne bi bila poništena djela vaša, a da vi to i ne primijetite! One koji utišaju glasove svoje pred Allahovim Poslanikom – a to su oni čija je srca Allah prekalio u čestitosti – čeka oprost i nagrada velika.'"[2]

٧٣٠٢. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ مُقَاتِلٍ أَخْبَرَنَا وَكِيعٌ أَخْبَرَنَا نَافِعُ بْنُ عُمَرَ عَنِ ابْنِ أَبِي مُلَيْكَةَ قَالَ كَادَ الْخَيِّرَانِ أَنْ يَهْلِكَا أَبُو بَكْرٍ وَعُمَرُ لَمَّا قَدِمَ عَلَى النَّبِيِّ ﷺ وَفْدُ بَنِي تَمِيمٍ أَشَارَ أَحَدُهُمَا بِالأَقْرَعِ بْنِ حَابِسٍ التَّمِيمِيِّ الْحَنْظَلِيِّ أَخِي بَنِي مُجَاشِعٍ وَأَشَارَ الآخَرُ بِغَيْرِهِ فَقَالَ أَبُو بَكْرٍ لِعُمَرَ إِنَّمَا أَرَدْتَ خِلاَفِي فَقَالَ عُمَرُ مَا أَرَدْتُ خِلاَفَكَ فَارْتَفَعَتْ أَصْوَاتُهُمَا عِنْدَ النَّبِيِّ ﷺ فَنَزَلَتْ (يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لاَ تَرْفَعُوا أَصْوَاتَكُمْ فَوْقَ صَوْتِ النَّبِيِّ) إِلَى قَوْلِهِ (عَظِيمٌ) قَالَ ابْنُ أَبِي مُلَيْكَةَ قَالَ ابْنُ الزُّبَيْرِ فَكَانَ عُمَرُ بَعْدُ وَلَمْ يَذْكُرْ ذَلِكَ عَنْ أَبِيهِ يَعْنِي أَبَا بَكْرٍ إِذَا حَدَّثَ النَّبِيَّ ﷺ بِحَدِيثٍ حَدَّثَهُ كَأَخِي السِّرَارِ لَمْ يُسْمِعْهُ حَتَّى يَسْتَفْهِمَهُ .

- da je proklet onaj koji unosi novotarije u vjeru;
- da je strogo zabranjeno iznevjeriti obećanje ili prekršiti ugovor.

1 Pouka ovoga i sličnih hadisa jeste da treba prihvatati olakšice propisane Kur'anom i sunnetom, kao što je, npr., skraćivanje namaza u toku putovanja.

2 El-Hudžurat, 2-3.

Ibn-Ebu-Mulejka kaže da je Ibn-Zubejr rekao: "Nakon toga Omer bi" – a to nije naveo za svoga djeda, tj. Ebu-Bekra[3] – "uvijek kada bi se obraćao Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, govorio tiho i nedovoljno glasno, (i ne bi podizao glas) sve dok Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, ne bi zatražio pojašnjenje njegovih riječi."

7303. PRIČAO NAM JE Isma'il, a njemu Malik, prenoseći od Hišama b. Urve, ovaj od svoga oca, a on od Aiše, majke pravovjernih, (da je kazivala): "Allahov je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, kada je bio bolestan, rekao: 'Naredite Ebu-Bekru da imami ljudima!' Ja mu tada rekoh: 'Ako Ebu-Bekr stane na tvoje mjesto, plakat će, pa ga ljudi neće čuti, zato reci Omeru da im on klanja!' Usprkos tome on je ponovio: 'Naredite Ebu-Bekru da imami ljudima!' Onda sam ja rekla Hafsi: 'Reci mu: 'Ako Ebu-Bekr stane na tvoje mjesto plakat će, pa ga ljudi neće čuti, zato reci Omeru da im on klanja!'' Hafsa je tako i uradila, a onda je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: 'Zaista ste vi iste kao one žene s Jusufom, alejhis-selam! Naredite Ebu-Bekru da imami ljudima!'"
Hafsa je tada rekla Aiši: "Od tebe me i nije nikad zadesilo nikavo dobro."[4]

٧٣٠٣. حَدَّثَنَا إِسْمَاعِيلُ حَدَّثَنِي مَالِكٌ عَنْ هِشَامِ بْنِ عُرْوَةَ عَنْ أَبِيهِ عَنْ عَائِشَةَ أُمِّ الْمُؤْمِنِينَ أَنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ قَالَ فِي مَرَضِهِ مُرُوا أَبَا بَكْرٍ يُصَلِّي بِالنَّاسِ قَالَتْ عَائِشَةُ قُلْتُ إِنَّ أَبَا بَكْرٍ إِذَا قَامَ فِي مَقَامِكَ لَمْ يُسْمِعِ النَّاسَ مِنَ الْبُكَاءِ فَمُرْ عُمَرَ فَلْيُصَلِّ لِلنَّاسِ فَقَالَ مُرُوا أَبَا بَكْرٍ فَلْيُصَلِّ بِالنَّاسِ فَقَالَتْ عَائِشَةُ فَقُلْتُ لِحَفْصَةَ قُولِي إِنَّ أَبَا بَكْرٍ إِذَا قَامَ فِي مَقَامِكَ لَمْ يُسْمِعِ النَّاسَ مِنَ الْبُكَاءِ فَمُرْ عُمَرَ فَلْيُصَلِّ بِالنَّاسِ فَفَعَلَتْ حَفْصَةُ فَقَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ إِنَّكُنَّ لَأَنْتُنَّ صَوَاحِبُ يُوسُفَ مُرُوا أَبَا بَكْرٍ فَلْيُصَلِّ لِلنَّاسِ فَقَالَتْ حَفْصَةُ لِعَائِشَةَ مَا كُنْتُ لِأُصِيبَ مِنْكِ خَيْرًا .

7304. PRIČAO NAM JE Adem, njemu Ibn-Ebu-Zi'b, prenoseći od Zuhrija, a on od Sehla b. Sa'da Sa'idija da je kazivao: "Uvejmir Adžlani došao je Asimu b. Adiju i upitao ga: 'Šta misliš: ako neki čovjek zatekne svoju ženu s drugim čovjekom pa ga ubije, da li ćete ga ubiti zbog toga? Upitaj mi

٧٣٠٤. حَدَّثَنَا آدَمُ حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِالرَّحْمَنِ ابْنِ أَبِي ذِئْبٍ حَدَّثَنَا الزُّهْرِيُّ عَنْ سَهْلِ بْنِ سَعْدٍ السَّاعِدِيِّ قَالَ جَاءَ عُوَيْمِرٌ الْعَجْلَانِيُّ إِلَى عَاصِمِ بْنِ عَدِيٍّ فَقَالَ أَرَأَيْتَ رَجُلًا

3 Ebu-Bekr je djed Abdullahu b. Zubejru, jer je njegova mati Esma kćerka Ebu-Bekrova.

4 Ovaj hadis se ponavlja pod brojem 679 i 716, s tim što je zadnji dio hadisa broj 679 pogrešno preveden. Tačan prijevod je ovaj ovdje, kao i pod brojem 716. (prim. M.M.)
Iz ovog hadisa se, pored ostalog, može zaključiti:
- da je Ebu-Bekr bio najugledniji ličnost među ashabima;
- da se u namazu može zaplakati iz bogobojaznosti;
- da treba postupiti u skladu s hadisom, pa makar nam se nešto drugo činilo logičnijim.

to, Asime, Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem!' Asim je to i uradio, ali Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, nije volio takva pitanja i upućivao je prijekor (onima koji ih postavljaju). Nakon što se Asim vratio i obavijestio Uvejmira da Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, ne želi da ga o tome pitaju, on reče: 'Tako mi Allaha, ja ću otići do Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem!' Otišao je do njega, ali je Uzvišeni Allah već bio objavio dio Kur'ana povodom Asimova slučaja, pa mu je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: 'Allah je povodom vašeg slučaja objavio dio Kur'ana!' Potom ih je pozvao oboje, pa su došli (i optužili jedno drugo), prizivajući prokletstvo na onoga koji laže. Nakon toga Uvejmir reče: 'Allahov Poslaniče, ako bih je zadržao kod sebe, to bi značilo da sam slagao na nju!' Zato se rastavio od nje, iako mu Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, nije rekao da je pusti. Od tada se rastava braka u takvim slučajevima uobičajila. Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem je, nakon toga rekao: 'Pričekajte dok se porodi, pa ako dijete bude crvenkasto i malo poput geka (vrsta guštera), ne vidim druge mogućnosti nego da je on slagao. A ako rodi dijete krupnih, crnih očiju i velike zadnjice, onda smatram jedino mogućim da je on o njoj rekao istinu.' Kada je rodila, dječiji je izgled ukazivao na loše djelo."[1]

وَجَدَ مَعَ امْرَأَتِهِ رَجُلاً فَيَقْتُلُهُ أَتَقْتُلُونَهُ بِهِ سَلْ لِي يَا عَاصِمُ رَسُولَ اللهِ ﷺ فَسَأَلَهُ فَكَرِهَ النَّبِيُّ ﷺ الْمَسَائِلَ وَعَابَهَا فَرَجَعَ عَاصِمٌ فَأَخْبَرَهُ أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ كَرِهَ الْمَسَائِلَ فَقَالَ عُوَيْمِرٌ وَاللهِ لَآتِيَنَّ النَّبِيَّ ﷺ فَجَاءَ وَقَدْ أَنْزَلَ اللهُ تَعَالَى الْقُرْآنَ خَلْفَ عَاصِمٍ فَقَالَ لَهُ قَدْ أَنْزَلَ اللهُ فِيكُمْ قُرْآنًا فَدَعَا بِهِمَا فَتَقَدَّمَا فَتَلاَعَنَا ثُمَّ قَالَ عُوَيْمِرٌ كَذَبْتُ عَلَيْهَا يَا رَسُولَ اللهِ إِنْ أَمْسَكْتُهَا فَفَارَقَهَا وَلَمْ يَأْمُرْهُ النَّبِيُّ ﷺ بِفِرَاقِهَا فَجَرَتِ السُّنَّةُ فِي الْمُتَلاَعِنَيْنِ وَقَالَ النَّبِيُّ ﷺ انْظُرُوهَا فَإِنْ جَاءَتْ بِهِ أَحْمَرَ قَصِيرًا مِثْلَ وَحَرَةٍ فَلاَ أُرَاهُ إِلاَّ قَدْ كَذَبَ وَإِنْ جَاءَتْ بِهِ أَسْحَمَ أَعْيَنَ ذَا أَلْيَتَيْنِ فَلاَ أَحْسِبُ إِلاَّ قَدْ صَدَقَ عَلَيْهَا فَجَاءَتْ بِهِ عَلَى الأَمْرِ الْمَكْرُوهِ.

1 Znači, Uvejmir je bio u pravu kada je tvrdio da je ona počinila blud.

7305. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Jusuf, njemu Lejs, a ovom Ukajl, prenoseći od Ibn-Šihaba da je kazivao: "Muhammed b. Džubejr b. Mut'im ispričao mi je dio jednog događaja, pa sam otišao Maliku b. Evsu Nasru i upitao ga o tome, te mi je on kazao: 'Otišao sam Omeru i ušao kod njega. Malo zatim uđe i njegov vratar Jerfa i reče: 'Hoćeš li primiti Osmana, Abdur-Rahmana, Zubejra i Sa'da, jer oni traže dopuštenje da uđu?'

'Da', odgovori on, pa su oni ušli, nazvali selam i sjeli. Zatim je Jerfa upitao: 'Hoćeš li primiti Aliju i Abbasa?', pa je on i njima dopustio da uđu. (Nakon što je ušao), Abbas reče: 'Vladaru pravovjernih, presudi između mene i ovog nepravednog čovjeka!' Njih dvojica optuživali su jedan drugog.

'Vladaru pravovjernih', reče tada skupina u kojoj je bio Osman i oni koji su s njim došli, 'presudi njima dvojici i rasterećti ih!'

'Polahko!', reče Omer, 'zaklinjem vas Allahom, Onim s čijim dopuštenjem opstoje i nebo i Zemlja, da li znate da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: 'Mi se (poslanici) ne nasljeđujemo: ono što ostavimo – to je sadaka!' (Ovim je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, mislio na sebe.)

'Tako je rekao', potvrdi spomenuta skupina, pa se Omer okrenu Aliji i Abbasu i reče im: 'Zaklinjem vas Allahom, znate li vas dvojica da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, to rekao?'

'Da', potvrdiše njih dvojica.

Onda Omer reče: 'Ja ću vam, zaista, ispričati taj slučaj. Allah je posebno darovao Svome Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, dio imetka koji nije dao nikome drugom osim njemu. Zaista je Allah rekao: '... radi onoga što je Allah od njih, kao plijen, darovao Poslaniku Svome...' – do kraja ajeta.[2] Ta je imovina pripadala isključivo Allahovom Poslaniku,

٧٣٠٥. حَدَّثَنَا عَبْدُاللهِ بْنُ يُوسُفَ حَدَّثَنَا اللَّيْثُ حَدَّثَنِي عُقَيْلٌ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ قَالَ أَخْبَرَنِي مَالِكُ بْنُ أَوْسٍ النَّصْرِيُّ وَكَانَ مُحَمَّدُ بْنُ جُبَيْرِ بْنِ مُطْعِمٍ ذَكَرَ لِي ذِكْرًا مِنْ ذَلِكَ فَدَخَلْتُ عَلَى مَالِكٍ فَسَأَلْتُهُ فَقَالَ انْطَلَقْتُ حَتَّى أَدْخُلَ عَلَى عُمَرَ أَتَاهُ حَاجِبُهُ يَرْفَا فَقَالَ هَلْ لَكَ فِي عُثْمَانَ وَعَبْدِالرَّحْمَنِ وَالزُّبَيْرِ وَسَعْدٍ يَسْتَأْذِنُونَ قَالَ نَعَمْ فَدَخَلُوا فَسَلَّمُوا وَجَلَسُوا فَقَالَ هَلْ لَكَ فِي عَلِيٍّ وَعَبَّاسٍ فَأَذِنَ لَهُمَا قَالَ الْعَبَّاسُ يَا أَمِيرَ الْمُؤْمِنِينَ اقْضِ بَيْنِي وَبَيْنَ الظَّالِمِ اسْتَبَّا فَقَالَ الرَّهْطُ عُثْمَانُ وَأَصْحَابُهُ يَا أَمِيرَ الْمُؤْمِنِينَ اقْضِ بَيْنَهُمَا وَأَرِحْ أَحَدَهُمَا مِنَ الآخَرِ فَقَالَ اتَّئِدُوا أَنْشُدُكُمْ بِاللهِ الَّذِي بِإِذْنِهِ تَقُومُ السَّمَاءُ وَالأَرْضُ هَلْ تَعْلَمُونَ أَنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ قَالَ لاَ نُورَثُ مَا تَرَكْنَا صَدَقَةٌ يُرِيدُ رَسُولُ اللهِ ﷺ نَفْسَهُ قَالَ الرَّهْطُ قَدْ قَالَ ذَلِكَ فَأَقْبَلَ عُمَرُ عَلَى عَلِيٍّ وَعَبَّاسٍ فَقَالَ أَنْشُدُكُمَا بِاللهِ هَلْ تَعْلَمَانِ أَنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ قَالَ ذَلِكَ قَالاَ نَعَمْ قَالَ عُمَرُ فَإِنِّي مُحَدِّثُكُمْ عَنْ هَذَا الأَمْرِ إِنَّ اللهَ كَانَ خَصَّ رَسُولَهُ ﷺ فِي هَذَا الْمَالِ بِشَيْءٍ لَمْ يُعْطِهِ أَحَدًا غَيْرَهُ فَإِنَّ اللهَ يَقُولُ (مَا أَفَاءَ اللهُ عَلَى رَسُولِهِ مِنْهُمْ فَمَا أَوْجَفْتُمْ) فَكَانَتْ هَذِهِ خَالِصَةً لِرَسُولِ اللهِ ﷺ ثُمَّ وَاللهِ مَا احْتَازَهَا دُونَكُمْ وَلاَ اسْتَأْثَرَ بِهَا عَلَيْكُمْ وَقَدْ أَعْطَاكُمُوهَا وَبَثَّهَا فِيكُمْ

2 Prijevod ovoga ajeta u cijelosti glasi: "A vi niste kasom tjerali ni konje ni kamile radi onoga što je Allah od njih, kao plijen, darovao Poslaniku Svome; a Allah prepušta vlast poslanicima Svojim nad onima nad kojima On hoće, Allah sve može." (El-Hašr, 6)

sallallahu alejhi ve sellem, a opet, tako mi Allaha, on je nije, mimo vas, uzeo samo za sebe, niti ju je prisvojio, ne dajući vam ništa. On je od nje i vama dao i razdijelio ju je među vama, tako da je od toga i njemu ostao jedan dio imetka. Iz tog je imetka Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, opskrbljivao svoju porodicu za godinu dana, a ono što bi ostajalo upotrebljavao bi u svrhe u koje se upotrebljava imetak koji je Allahov. Tako je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, postupao sve do kraja svoga života. Zaklinjem vas Allahom, da li vi to znate?'

'Da', odgovoriše oni. Potom on upita Aliju i Abbasa: 'Zaklinjem i vas Allahom, da li vas dvojica to znate?' I njih dvojica potvrdiše da znaju.

(Omer potom nastavi): 'Zatim je Allah dao da umre Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, pa je Ebu-Bekr rekao: 'Ja sam nasljednik Allahova Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem!' Uzeo je taj imetak i postupao s njim onako kako je i Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, postupao. Vas ste dvojica tada', (reče Omer) pa se okrenu Aliji i Abbasu, 'tvrdili da je Ebu-Bekr s tim imetkom uradio to i to, a Allah dobro zna da je on u tome bio iskren, čestit i razborit i da je slijedio istinu. Zatim je Allah dao da umre Ebu-Bekr, pa sam ja rekao: 'Ja sam nasljednik Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, i Ebu-Bekra!' Zato sam uzeo taj imetak (i držao ga) dvije godine, postupajući s njim onako kako je postupao Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, i onako kako je postupao Ebu-Bekr. A onda ste mi došli vas dvojica s istim riječima i istim zahtjevom. Ti si mi (Abbase) došao tražiti dio imetka svoga bratića, a ovaj (Alija) mi je došao tražeći dio za svoju ženu od njezina oca. Ja sam vam tada rekao: 'Ako želite, predat ću ga vama dvojici, pod uvjetom da Allahu date obećanje i obavezu da ćete postupati s njim onako kao što je s njim postupao Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, i kao što je s njim postupao

حَتَّى بَقِيَ مِنْهَا هَذَا الْمَالُ وَكَانَ النَّبِيُّ ﷺ يُنْفِقُ
عَلَى أَهْلِهِ نَفَقَةَ سَنَتِهِمْ مِنْ هَذَا الْمَالِ ثُمَّ يَأْخُذُ مَا
بَقِيَ فَيَجْعَلُهُ مَجْعَلَ مَالِ اللهِ فَعَمِلَ النَّبِيُّ ﷺ بِذَلِكَ
حَيَاتَهُ أَنْشُدُكُمْ بِاللهِ هَلْ تَعْلَمُونَ ذَلِكَ فَقَالُوا نَعَمْ
ثُمَّ قَالَ لِعَلِيٍّ وَعَبَّاسٍ أَنْشُدُكُمَا اللهَ هَلْ تَعْلَمَانِ ذَلِكَ
قَالاَ نَعَمْ ثُمَّ تَوَفَّى اللهُ نَبِيَّهُ ﷺ فَقَالَ أَبُو بَكْرٍ أَنَا وَلِيُّ
رَسُولِ اللهِ ﷺ فَقَبَضَهَا أَبُو بَكْرٍ فَعَمِلَ فِيهَا بِمَا
عَمِلَ فِيهَا رَسُولُ اللهِ ﷺ وَأَنْتُمَا حِينَئِذٍ وَأَقْبَلَ
عَلَى عَلِيٍّ وَعَبَّاسٍ تَزْعُمَانِ أَنَّ أَبَا بَكْرٍ فِيهَا كَذَا
وَاللهُ يَعْلَمُ أَنَّهُ فِيهَا صَادِقٌ بَارٌّ رَاشِدٌ تَابِعٌ لِلْحَقِّ
ثُمَّ تَوَفَّى اللهُ أَبَا بَكْرٍ فَقُلْتُ أَنَا وَلِيُّ رَسُولِ اللهِ ﷺ
وَأَبِي بَكْرٍ فَقَبَضْتُهَا سَنَتَيْنِ أَعْمَلُ فِيهَا بِمَا عَمِلَ
بِهِ رَسُولُ اللهِ ﷺ وَأَبُو بَكْرٍ ثُمَّ جِئْتُمَانِي وَكَلِمَتُكُمَا
عَلَى كَلِمَةٍ وَاحِدَةٍ وَأَمْرُكُمَا جَمِيعٌ جِئْتَنِي تَسْأَلُنِي
نَصِيبَكَ مِنِ ابْنِ أَخِيكَ وَأَتَانِي هَذَا يَسْأَلُنِي
نَصِيبَ امْرَأَتِهِ مِنْ أَبِيهَا فَقُلْتُ إِنْ شِئْتُمَا دَفَعْتُهَا
إِلَيْكُمَا عَلَى أَنَّ عَلَيْكُمَا عَهْدَ اللهِ وَمِيثَاقَهُ لَتَعْمَلاَنِ
فِيهَا بِمَا عَمِلَ بِهِ رَسُولُ اللهِ ﷺ وَبِمَا عَمِلَ فِيهَا
أَبُو بَكْرٍ وَبِمَا عَمِلْتُ فِيهَا مُنْذُ وَلِيتُهَا وَإِلاَّ فَلاَ
تُكَلِّمَانِي فِيهَا فَقُلْتُمَا ادْفَعْهَا إِلَيْنَا بِذَلِكَ فَدَفَعْتُهَا
إِلَيْكُمَا بِذَلِكَ أَنْشُدُكُمْ بِاللهِ هَلْ دَفَعْتُهَا إِلَيْهِمَا
بِذَلِكَ قَالَ الرَّهْطُ نَعَمْ فَأَقْبَلَ عَلَى عَلِيٍّ وَعَبَّاسٍ
فَقَالَ أَنْشُدُكُمَا بِاللهِ هَلْ دَفَعْتُهَا إِلَيْكُمَا بِذَلِكَ قَالاَ
نَعَمْ قَالَ أَفَتَلْتَمِسَانِ مِنِّي قَضَاءً غَيْرَ ذَلِكَ فَوَالَّذِي
بِإِذْنِهِ تَقُومُ السَّمَاءُ وَالأَرْضُ لاَ أَقْضِي فِيهَا قَضَاءً

Ebu-Bekr, i kao što sam ja s njim postupao otkada sam ga preuzeo – ne kršite. U suprotnom, nemojte mi se obraćati tražeći taj imetak! Vi ste tada rekli: 'Predaj nam ga pod tim uvjetom!', pa sam vam ga predao. Zaklinjem vas Allahom, da li sam ga tako predao njima dvojici?' 'Da', odgovoriše oni iz skupine, pa se on okrenuo Aliji i Abbasu i upitao: 'Zaklinjem i vas Allahom, da li sam ga tako predao vama dvojici?''Da', odgovorili su. 'Pa zar tražite od mene drukčiju presudu? Tako mi Onoga s čijom dozvolom opstoje nebo i Zemlja, neću u pogledu toga donijeti drukčiju presudu do Smaka svijeta! Ako se ne možete brinuti o njemu, predajte ga meni, pa ću se ja umjesto vas brinuti o njemu!', reče im Omer.'"[1]

غَيْرَ ذَلِكَ حَتَّى تَقُومَ السَّاعَةُ فَإِنْ عَجَزْتُمَا عَنْهَا فَادْفَعَاهَا إِلَيَّ فَأَنَا أَكْفِيكُمَاهَا .

GREŠAN JE ONAJ KOJI PRUŽI UTOČIŠTE ONOME KOJI UVODI NOVOTARIJE (U VJERU)

بَاب إِثْمِ مَنْ آوَى مُحْدِثًا

Ove riječi od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, prenosi Alija.

رَوَاهُ عَلِيٌّ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ .

7306. PRIČAO NAM JE Musa b. Isma'il, a njemu Abdul-Vahid, prenoseći od Asima da je kazivao: "Upitao sam Enesa da li je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, Medinu učinio zaštićenim područjem (haremom), pa mi je On odgovorio: 'Da, od toga i toga mjesta do toga i toga. U njoj se ne smije posjeći drvo; a ko u njoj uvede neku novotariju (u vjeru) – na njega će pasti Allahovo prokletstvo, prokletstvo meleka i cijeloga svijeta!'" Asim kaže: "Musa b. Enes kazivao mi je da je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao i:'... ili pruži utočište onome koji uvodi novotarije...'"[2]

٧٣٠٦. حَدَّثَنَا مُوسَى بْنُ إِسْمَاعِيلَ حَدَّثَنَا عَبْدُ الْوَاحِدِ حَدَّثَنَا عَاصِمٌ قَالَ قُلْتُ لِأَنَسٍ أَحَرَّمَ رَسُولُ اللهِ ﷺ الْمَدِينَةَ قَالَ نَعَمْ مَا بَيْنَ كَذَا إِلَى كَذَا لاَ يُقْطَعُ شَجَرُهَا مَنْ أَحْدَثَ فِيهَا حَدَثًا فَعَلَيْهِ لَعْنَةُ اللهِ وَالْمَلاَئِكَةِ وَالنَّاسِ أَجْمَعِينَ قَالَ عَاصِمٌ فَأَخْبَرَنِي مُوسَى بْنُ أَنَسٍ أَنَّهُ قَالَ أَوْ آوَى مُحْدِثًا .

1 Iz ovog se hadisa može zaključiti da su i ashabi o pojedinim pitanjima ponekad imali različite stavove, ali različitost stavova ne smije voditi svađi i sukobu među muslimanima. Iz drugih predanja ovog hadisa razumije se da su Alija i Abbas prihvatili Omerove riječi i odustali od daljnjeg spora o spomenutom imetku, koji je i dalje ostao da služi za iste svrhe kao i ranije.

2 Kastalani ostavlja mogućnost da *muhdis*, osim što označava onoga ko uvodi novotarije u vjeru, ovdje

NAVODI O POKUĐENOSTI VLASTITOG MIŠLJENJA I NEPRIMJERENE ANALOGIJE[1]

باب مَا يُذْكَرُ مِنْ ذَمِّ الرَّأْيِ وَتَكَلُّفِ الْقِيَاسِ

"Ne povodi se za onim što ne znaš (i ne govori o tome)!"[2]

(وَلاَ تَقْفُ) لاَ تَقُلْ (مَا لَيْسَ لَكَ بِهِ عِلْمٌ) .

7307. PRIČAO NAM JE Seid b. Telid, njemu Ibn-Vehb, a ovom Abdur-Rahman b. Šurejh i još neki, prenoseći od Ebu-Esveda, a on od Urve da je kazivao: "Abdullah b. Amr, idući na hadždž, došao je kod nas, pa sam ga čuo kako govori: 'Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, je rekao: 'Nakon što vam je dao znanje, Allah ga neće povući tako što će ga oduzeti, nego će ga povući tako što će učiniti da nestane učenih ljudi. Nakon toga će ostati ljudi neznalice, pa će, kada budu pitani, davati odgovore po vlastitom nahođenju. Tako će oni zavoditi druge, a i sami će biti u zabludi."
Ja sam to ispričao Aiši, supruzi Vjerovjesnikovoj, sallallahu alejhi ve sellem, pa kada je Abdullah b. Amr ponovo obavljao hadždž, ona me je zamolila: 'Sestriću, otiđi do Abdullaha i provjeri ono što si mi prenio od njega!' Otišao sam do njega i upitao ga o tome, pa mi je on ponovo ispričao isto što i prvi put. Potom sam se vratio Aiši i to joj saopćio, a ona se zadivila rekavši: 'Tako mi Allaha, zaista je Abdullah b. Amr zapamtio!'"[3]

٧٣٠٧. حَدَّثَنَا سَعِيدُ بْنُ تَلِيدٍ حَدَّثَنِي ابْنُ وَهْبٍ حَدَّثَنِي عَبْدُالرَّحْمَنِ بْنُ شُرَيْحٍ وَغَيْرُهُ عَنْ أَبِي الأَسْوَدِ عَنْ عُرْوَةَ قَالَ حَجَّ عَلَيْنَا عَبْدُاللهِ بْنُ عَمْرٍو فَسَمِعْتُهُ يَقُولُ سَمِعْتُ النَّبِيَّ ﷺ يَقُولُ إِنَّ اللهَ لاَ يَنْزِعُ الْعِلْمَ بَعْدَ أَنْ أَعْطَاكُمُوهُ انْتِزَاعًا وَلَكِنْ يَنْتَزِعُهُ مِنْهُمْ مَعَ قَبْضِ الْعُلَمَاءِ بِعِلْمِهِمْ فَيَبْقَى نَاسٌ جُهَّالٌ يُسْتَفْتَوْنَ فَيُفْتُونَ بِرَأْيِهِمْ فَيُضِلُّونَ وَيَضِلُّونَ فَحَدَّثْتُ بِهِ عَائِشَةَ زَوْجَ النَّبِيِّ ﷺ ثُمَّ إِنَّ عَبْدَاللهِ بْنَ عَمْرٍو حَجَّ بَعْدُ فَقَالَتْ يَا ابْنَ أُخْتِي انْطَلِقْ إِلَى عَبْدِاللهِ فَاسْتَثْبِتْ لِي مِنْهُ الَّذِي حَدَّثْتَنِي عَنْهُ فَجِئْتُهُ فَسَأَلْتُهُ فَحَدَّثَنِي بِهِ كَنَحْوِ مَا حَدَّثَنِي فَأَتَيْتُ عَائِشَةَ فَأَخْبَرْتُهَا فَعَجِبَتْ فَقَالَتْ وَاللهِ لَقَدْ حَفِظَ عَبْدُاللهِ بْنُ عَمْرٍو .

---

označava i onoga ko čini zulum (nasilje). Ibn-Hadžer ovu riječ tumači kao onoga ko počini nešto što je čin *ma'sijeta* (neposlušnosti i grijeha prema Allahu). Onaj koji podržava nekoga u grijehu i sam učestvuje u njemu. Uvoditi novotarije u vjeru zabranjeno je bilo gdje, a ovdje se Medina posebno spominje jer je ona, uz Meku, mjesto objave, mjesto gdje je živio Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, i mjesto odakle se islam raširio po cijeloj zemaljskoj kugli.

1 Ovdje se radi o mišljenju koje nema podloge u Kur'anu, sunnetu niti konsenzusu islamskih učenjaka. Analogija je po islamu dopuštena, ali samo ako se oslanja na spomenuta tri temelja. U suprotnom, to je samo pretpostavka, odnosno neutemeljeno mišljenje.

2 El-Isra, 36.

3 Iz hadisa se, pored ostaloga, može zaključiti: da su ashabi ulagali mnogo truda kako bi sačuvali i prenijeli Muhammedove, sallallahu alejhi ve sellem, hadise.
- da treba poticati na izučavanje naučnih disciplina, posebno vjerskih;
- da je veliki grijeh davati odgovore na pitanja na koja se ne zna odgovor.

7308. PRIČAO NAM JE Abdan, a njemu Ebu-Hamza, prenoseći od A'meša da je kazivao:
"Upitao sam Ebu-Vaila: 'Da li si učestvovao u Bici na Siffinu?', pa mi je on odgovorio: 'Da, i tamo sam čuo Sehla b. Hunejfa kad je rekao...'"
Također nam je pričao Musa b. Isma'il, a njemu Ebu-Avana, prenoseći od A'meša, a on od Ebu-Vaila da je rekao:
"O ljudi, nemojte se pouzdavati u svoje mišljenje u pogledu vjere! Ja sam se na dan Ebu-Džendela (Ugovora na Hudejbiji) našao u takvoj situaciji da bih odbio naređenje Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, da sam ga ikako mogao odbiti! Mi nikada nismo stavili svoje sablje na ramena zbog nekog teškog događaja, a da nam one nisu olakšale stanje i razjasnile nam prilike, osim u ovom našem slučaju (tj. Bici na Siffinu)."[4]
Ebu-Vail također je rekao: "Učestvovao sam (u Bici) na Siffinu, a kako je ružan Siffin!"[5]

٧٣٠٨. حَدَّثَنَا عَبْدَانُ أَخْبَرَنَا أَبُو حَمْزَةَ سَمِعْتُ الأَعْمَشَ قَالَ سَأَلْتُ أَبَا وَائِلٍ هَلْ شَهِدْتَ صِفِّينَ قَالَ نَعَمْ فَسَمِعْتُ سَهْلَ بْنَ حُنَيْفٍ يَقُولُ ح و حَدَّثَنَا مُوسَى بْنُ إِسْمَاعِيلَ حَدَّثَنَا أَبُو عَوَانَةَ عَنِ الأَعْمَشِ عَنْ أَبِي وَائِلٍ قَالَ قَالَ سَهْلُ بْنُ حُنَيْفٍ يَا أَيُّهَا النَّاسُ اتَّهِمُوا رَأْيَكُمْ عَلَى دِينِكُمْ لَقَدْ رَأَيْتُنِي يَوْمَ أَبِي جَنْدَلٍ وَلَوْ أَسْتَطِيعُ أَنْ أَرُدَّ أَمْرَ رَسُولِ اللهِ ﷺ عَلَيْهِ لَرَدَدْتُهُ وَمَا وَضَعْنَا سُيُوفَنَا عَلَى عَوَاتِقِنَا إِلَى أَمْرٍ يُفْظِعُنَا إِلاَّ أَسْهَلْنَ بِنَا إِلَى أَمْرٍ نَعْرِفُهُ غَيْرَ هَذَا الأَمْرِ قَالَ وَقَالَ أَبُو وَائِلٍ شَهِدْتُ صِفِّينَ وَبِئْسَتْ صِفُّونَ .

4 Ovim je riječima Ebu-Vail u toku Bitke na Siffinu upozorio svoje suborce, koji su se borili na Alijinoj strani, da je ispravno prekinuti borbu i pristupiti pregovorima, usprkos tome što njihov razum govori suprotno. Slično se desilo prilikom sklapanja ugovora na Hudejbiji, kada su muslimani htjeli borbu s idolopoklonicima, a Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, insistirao na potpisivanju ugovora. Tek poslije oni su shvatili da je on bio u pravu.
Inače, i ovaj slučaj ide u prilog stavu da, kada se radi o sukobu argumenata vjere, s jedne, i argumenata razuma, s druge strane, prednost treba dati argumentima vjere.

5 Ebu-Vail ovdje ne misli na mjesto, nego na međumuslimansku Bitku na Siffinu u kojoj je bilo mnogo žrtava.

KADA BI VJEROVJESNIK, SALLALLAHU ALEJHI VE SELLEM, BIO UPITAN O NEČEMU O ČEMU JOŠ NIŠTA NIJE BILO OBJAVLJENO, ON BI ODGOVORIO: "NE ZNAM", ILI NE BI ODGOVARAO DOK MU NE BI DOŠLA OBJAVA ON NIJE ODGOVARAO PO VLASTITOM NAHOĐENJU ILI ANALOGIJI

بَاب
ما كان النَّبيُّ ﷺ يُسْأَلُ مِمَّا لَمْ يُنْزَلْ عليه الْوَحْيُ فيقول لا أدري أو لَمْ يُجِبْ حتى يُنْزَل عليه الْوَحْيُ ولَمْ يَقُلْ برأيٍ ولا بقياسٍ

To je temeljio na riječima Uzvišenog: "...onako kako ti Allah objavljuje."[1]
Ibn-Mes'ud kaže: "Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem je, bio upitan o duši, ali je šutio sve dok nije objavljen ajet (o duši)."

لِقَوْلِهِ تَعَالَى (بِمَا أَرَاكَ اللهُ) وَقَالَ ابْنُ مَسْعُودٍ سُئِلَ النَّبِيُّ ﷺ عَنِ الرُّوحِ فَسَكَتَ حَتَّى نَزَلَتِ الآيَةُ .

7309. PRIČAO NAM JE Ali b. Abdullah, a njemu Sufjan, prenoseći od Ibn-Munkedira da je kazivao: "Čuo sam Džabira b. Abdullaha kako priča: 'Razbolio sam se, pa je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, došao s Ebu-Bekrom da me obiđe. Došli su pješice. Kada su stigli, ja sam bio u nesvijesti. Allahov je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, tada uzeo abdest i polio me tom vodom. Ja sam se osvijestio i upitao: 'Allahov Poslaniče, šta ću uraditi sa svojim imetkom?' (Moguće je da je Sufjan rekao kako je on kazao: 'Allahov Poslaniče, kako ću odlučiti o svom imetku?') Ali, on mi nije ništa odgovorio sve dok nije objavljen ajet o nasljedstvu.'"

٧٣٠٩. حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ عَبْدِاللهِ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ قَالَ سَمِعْتُ ابْنَ الْمُنْكَدِرِ يَقُولُ سَمِعْتُ جَابِرَ ابْنَ عَبْدِاللهِ يَقُولُ مَرِضْتُ فَجَاءَنِي رَسُولُ اللهِ ﷺ يَعُودُنِي وَأَبُو بَكْرٍ وَهُمَا مَاشِيَانِ فَأَتَانِي وَقَدْ أُغْمِيَ عَلَيَّ فَتَوَضَّأَ رَسُولُ اللهِ ﷺ ثُمَّ صَبَّ وَضُوءَهُ عَلَيَّ فَأَفَقْتُ فَقُلْتُ يَا رَسُولَ اللهِ وَرُبَّمَا قَالَ سُفْيَانُ فَقُلْتُ أَيْ رَسُولَ اللهِ كَيْفَ أَقْضِي فِي مَالِي كَيْفَ أَصْنَعُ فِي مَالِي قَالَ فَمَا أَجَابَنِي بِشَيْءٍ حَتَّى نَزَلَتْ آيَةُ الْمِيرَاثِ .

1 En-Nisa, 105. Prijevod ajeta u cijelosti glasi: "Mi tebi objavljujemo Knjigu, samu istinu, da ljudima sudiš onako kako ti Allah objavljuje. I ne budi branilac varalicama!"

VJEROVJESNIKOVO, SALLALLAHU ALEJHI VE SELLEM, PODUČAVANJE PRIPADNIKA SVOGA UMMETA ONOME ČEMU GA JE ALLAH POUČIO NE SPADA NITI U SLOBODNO MIŠLJENJE NITI U ANALOGIJU

باب تَعْلِيمِ النَّبِيِّ ﷺ أُمَّتَهُ مِنَ الرِّجَالِ وَالنِّسَاءِ مِمَّا عَلَّمَهُ اللَّهُ لَيْسَ بِرَأْيٍ وَلَا تَمْثِيلٍ

7310. PRIČAO NAM JE Musedded, a njemu Ebu-Avana, prenoseći od Abdur-Rahmana b. Asbehanija, ovaj od Ebu-Saliha Zekvana, a on od Ebu-Seida (da je kazivao):
"Jedna je žena došla Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, i rekla: 'Allahov Poslaniče, odoše muškarci (ispred nas) zato što se njima (više) obraćaš. Odvoji, stoga, jedan dan za nas, pa da i nas podučiš onome čemu je tebe Allah poučio!' On joj je odgovorio: 'Sakupite se toga i toga dana na tom i tom mjestu!'
Nakon što su se sakupile, došao im je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, i podučavao ih onome čemu je Allah njega poučio. Između ostaloga, rekao im je: 'Koja god od vas doživi da joj umre troje djece – to će joj biti zaštita od Vatre.' Tada je jedna od njih upitala: 'Allahov Poslaniče, a dvoje?' Ona je to pitanje ponovila još dva puta, pa je on rekao: 'I dvoje, i dvoje, i dvoje.'"[2]

٧٣١٠. حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ حَدَّثَنَا أَبُو عَوَانَةَ عَنْ عَبْدِالرَّحْمَنِ بْنِ الأَصْبَهَانِيِّ عَنْ أَبِي صَالِحٍ ذَكْوَانَ عَنْ أَبِي سَعِيدٍ جَاءَتِ امْرَأَةٌ إِلَى رَسُولِ اللهِ ﷺ فَقَالَتْ يَا رَسُولَ اللهِ ذَهَبَ الرِّجَالُ بِحَدِيثِكَ فَاجْعَلْ لَنَا مِنْ نَفْسِكَ يَوْمًا نَأْتِيكَ فِيهِ تُعَلِّمُنَا مِمَّا عَلَّمَكَ اللهُ فَقَالَ اجْتَمِعْنَ فِي يَوْمِ كَذَا وَكَذَا فِي مَكَانِ كَذَا وَكَذَا فَاجْتَمَعْنَ فَأَتَاهُنَّ رَسُولُ اللهِ ﷺ فَعَلَّمَهُنَّ مِمَّا عَلَّمَهُ اللهُ ثُمَّ قَالَ مَا مِنْكُنَّ امْرَأَةٌ تُقَدِّمُ بَيْنَ يَدَيْهَا مِنْ وَلَدِهَا ثَلاَثَةً إِلاَّ كَانَ لَهَا حِجَابًا مِنَ النَّارِ فَقَالَتِ امْرَأَةٌ مِنْهُنَّ يَا رَسُولَ اللهِ أَوِ اثْنَيْنِ قَالَ فَأَعَادَتْهَا مَرَّتَيْنِ ثُمَّ قَالَ وَاثْنَيْنِ وَاثْنَيْنِ وَاثْنَيْنِ .

2 Iz hadisa se, pored ostaloga, može zaključiti:
- da treba osigurati odgovarajuće uvjete i za obrazovanje žena;
- da Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, nije sam po sebi mogao znati da u ovakvom slučaju neko neće ući u Džehennem. Dakle, on je, pored Kur'ana, od Allaha primao i drugo znanje.

O VJEROVJESNIKOVIM, SALLALLAHU ALEJHI VE SELLEM, RIJEČIMA: "JEDNA SKUPINA IZ MOGA UMMETA STALNO ĆE OČITO BITI NA PRAVOME PUTU."

باب قَوْلِ النَّبِيِّ ﷺ لا تَزالُ طائِفَةٌ مِنْ أُمَّتي ظاهِرينَ عَلى الْحَقِّ يُقاتِلُونَ

To su učenjaci.[1]

وَهُمْ أَهْلُ الْعِلْمِ .

7311. PRIČAO NAM JE Ubejdullah b. Musa, a njemu Isma'il, prenoseći od Kajsa, a on od Mugire b. Šu'be, da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Jedna će skupina iz moga ummeta stalno biti istaknuta, sve dok im ne dođe Allahova odredba, a oni tako (vidljivo) istaknuti."[2]

٧٣١١. حَدَّثَنَا عُبَيْدُاللهِ بْنُ مُوسَى عَنْ إِسْمَاعِيلَ عَنْ قَيْسٍ عَنِ الْمُغِيرَةِ بْنِ شُعْبَةَ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ لاَ يَزَالُ طَائِفَةٌ مِنْ أُمَّتِي ظَاهِرِينَ حَتَّى يَأْتِيَهُمْ أَمْرُ اللهِ وَهُمْ ظَاهِرُونَ .

7312. PRIČAO NAM JE Isma'il, a njemu Ibn-Vehb, prenoseći od Junusa, on od Ibn-Šihaba, a ovaj od Humejda da je kazivao:
"Čuo sam Mu'aviju b. Ebu-Sufjana kako na hutbi govori: 'Čuo sam Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, kad je rekao: 'Kome Allah želi dobro, olakša mu da shvati vjeru. Ja samo dijelim (znanje), a Allah (ga) daje. Bit će stalno u mome ummetu onih koji su na pravome putu, sve dok ne nastupi Smak svijeta (ili je rekao: dok ne dođe Allahova odredba).''"

٧٣١٢. حَدَّثَنَا إِسْمَاعِيلُ حَدَّثَنَا ابْنُ وَهْبٍ عَنْ يُونُسَ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ أَخْبَرَنِي حُمَيْدٌ قَالَ سَمِعْتُ مُعَاوِيَةَ بْنَ أَبِي سُفْيَانَ يَخْطُبُ قَالَ سَمِعْتُ النَّبِيَّ ﷺ يَقُولُ مَنْ يُرِدِ اللهُ بِهِ خَيْرًا يُفَقِّهْهُ فِي الدِّينِ وَإِنَّمَا أَنَا قَاسِمٌ وَيُعْطِي اللهُ وَلَنْ يَزَالَ أَمْرُ هَذِهِ الأُمَّةِ مُسْتَقِيمًا حَتَّى تَقُومَ السَّاعَةُ أَوْ حَتَّى يَأْتِيَ أَمْرُ اللهِ.

O RIJEČIMA UZVIŠENOG: "... ILI DA VAS U STRANKE PODIJELI..."[3]

باب في قَوْلِ اللّهِ تعالى (أَوْ يَلْبِسَكُمْ شِيَعًا)

7313. PRIČAO NAM JE Ali b. Abdullah, a njemu Sufjan, prenoseći od Amra, a ovaj od Džabira b. Abdullaha, radijallahu anhuma, da je kazivao:
"Kada je Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve

٧٣١٣. حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ عَبْدِاللهِ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ قَالَ عَمْرٌو سَمِعْتُ جَابِرَ بْنَ عَبْدِاللهِ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا يَقُولُ لَمَّا نَزَلَ عَلَى رَسُولِ اللهِ ﷺ (قُلْ هُوَ الْقَادِرُ

1 Riječi: "To su učenjaci" – pripadaju Buhariju. Mnogi hadiski učenjaci, među njima i Buhari, smatraju da se ovaj hadis odnosi na učenjake, s tim što to neki bliže određuju, pa kažu da se time misli na stručnjake u hadiskoj nauci.

2 Neki učenjaci smatraju da se ovim hadisom utemeljuje konsenzus islamskih učenjaka (*idžma*) te nužnost postojanja mudžtehida u svakom vremenu.

3 El-En'am, 65.

sellem, objavljeno: 'Reci: 'On je kadar da pošalje protiv vas kaznu iznad glava vaših...", on je rekao: 'Utječem se Tvome licu!' Kada su objavljene riječi: '... ili ispod vaših nogu...', on je rekao: 'Utječem se Tvome licu!', a kada je objavljeno: '... ili da vas u stranke podijeli i učini da silu jedni drugih iskusite', rekao je: 'To je dvoje blaže (ili je rekao: slabije).'"[4]

عَلَى أَنْ يَبْعَثَ عَلَيْكُمْ عَذَابًا مِنْ فَوْقِكُمْ) قَالَ أَعُوذُ بِوَجْهِكَ (أَوْ مِنْ تَحْتِ أَرْجُلِكُمْ) قَالَ أَعُوذُ بِوَجْهِكَ فَلَمَّا نَزَلَتْ (أَوْ يَلْبِسَكُمْ شِيَعًا وَيُذِيقَ بَعْضَكُمْ بَأْسَ بَعْضٍ) قَالَ هَاتَانِ أَهْوَنُ أَوْ أَيْسَرُ .

O POREĐENJU NEPOZNATOG S POZNATIM, ČIJE JE NORME OBJASNIO ALLAH, DA BI RAZUMIO ONAJ KOJI PITA

باب مَنْ شَبَّهَ أَصْلًا مَعْلُومًا بِأَصْلٍ مُبَيَّنٍ قَدْ بَيَّنَ اللَّهُ حُكْمَهُمَا لِيُفْهِمَ السَّائِلَ

7314. PRIČAO NAM JE Asbeg b. Feredž, njemu Ibn-Vehb, a ovom Junus, prenoseći od Ibn-Šihaba, ovaj od Ebu-Seleme b. Abdur-Rahmana, a on od Ebu-Hurejre (da je kazivao): "Jedan je beduin došao Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, i rekao mu: 'Moja je žena rodila crno muško dijete, pa sam ga ja zanijekao!' Allahov ga Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, upita: 'Imaš li ti deva?' 'Da', odgovori ovaj. 'Kakve su boje?', upita Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem. 'Crvene', odgovori on. 'A ima li među njima ijedna siva?' 'Ima i sivih među njima', reče ovaj. Zatim ga Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, upita: 'Šta misliš, odakle je to došlo?' On odgovori: 'Allahov Poslaniče, to je sličnost s nekim od predaka.' Tada Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, ne dopuštajući mu da se odrekne djeteta, reče: 'Možda i dijete sliči nekome od predaka.'"

٧٣١٤. حَدَّثَنَا أَصْبَغُ بْنُ الْفَرَجِ حَدَّثَنِي ابْنُ وَهْبٍ عَنْ يُونُسَ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ عَنْ أَبِي سَلَمَةَ ابْنِ عَبْدِالرَّحْمَنِ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ أَنَّ أَعْرَابِيًّا أَتَى رَسُولَ اللهِ ﷺ فَقَالَ إِنَّ امْرَأَتِي وَلَدَتْ غُلَامًا أَسْوَدَ وَإِنِّي أَنْكَرْتُهُ فَقَالَ لَهُ رَسُولُ اللهِ ﷺ هَلْ لَكَ مِنْ إِبِلٍ قَالَ نَعَمْ قَالَ فَمَا أَلْوَانُهَا قَالَ حُمْرٌ قَالَ هَلْ فِيهَا مِنْ أَوْرَقَ قَالَ إِنَّ فِيهَا لَوُرْقًا قَالَ فَأَنَّى تُرَى ذَلِكَ جَاءَهَا قَالَ يَا رَسُولَ اللهِ عِرْقٌ نَزَعَهَا قَالَ وَلَعَلَّ هَذَا عِرْقٌ نَزَعَهُ وَلَمْ يُرَخِّصْ لَهُ فِي الِانْتِفَاءِ مِنْهُ .

4 U drugim se hadisima navodi da je Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, molio Allaha, dželle šanuhu, da sačuva njegov ummet od uništenja i istrebljenja, te da ga sačuva od razjedinjenosti i međusobnog sukobljavanja. Allah je udovoljio njegovoj prvoj molbi, a za drugu je rekao da pripada onome što je već određeno i da se ne može izbjeći. Zato je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, u ovom hadisu reagirao na ovaj način.

7315. PRIČAO NAM JE Musedded, a njemu Ebu-Avana, prenoseći od Ebu-Bišra, ovaj od Seida b. Džubejra, a on od Ibn-Abbasa (da je kazivao): "Jedna je žena došla Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, i rekla: 'Moja se majka zavjetovala da će obaviti hadždž, ali je umrla, i zbog toga ga nije uspjela obaviti. Hoću li ja za nju obaviti hadždž?' On joj je (na to) odgovorio: 'Da, obavi hadždž za nju! Šta misliš: da ti je majka ostala dužna, bi li ti umjesto nje vratila dug?' 'Da', odgovorila je. 'Izvršite ono što Njemu pripada, jer Allah je najpreči da se Njegovo ispuni!', reče on."[1]

٧٣١٥. حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ حَدَّثَنَا أَبُو عَوَانَةَ عَنْ أَبِي بِشْرٍ عَنْ سَعِيدِ بْنِ جُبَيْرٍ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ أَنَّ امْرَأَةً جَاءَتْ إِلَى النَّبِيِّ ﷺ فَقَالَتْ إِنَّ أُمِّي نَذَرَتْ أَنْ تَحُجَّ فَمَاتَتْ قَبْلَ أَنْ تَحُجَّ أَفَأَحُجَّ عَنْهَا قَالَ نَعَمْ حُجِّي عَنْهَا أَرَأَيْتِ لَوْ كَانَ عَلَى أُمِّكِ دَيْنٌ أَكُنْتِ قَاضِيَتَهُ قَالَتْ نَعَمْ فَقَالَ اقْضُوا اللهَ الَّذِي لَهُ فَإِنَّ اللهَ أَحَقُّ بِالْوَفَاءِ.

O IDŽTIHADU KADIJA U SKLADU S ONIM ŠTO JE UZVIŠENI ALLAH OBJAVIO:

بَابُ مَا جَاءَ فِي اجْتِهَادِ الْقُضَاةِ بِمَا أَنْزَلَ اللهُ تَعَالَى

Ovo se temelji na riječima Uzvišenog: "Oni koji ne sude prema onom što je Allah objavio pravi su nasilnici".[2]
O tome da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, hvalio je onoga koji je mudar, pa sudi mudro, podučava mudrosti i ne radi usiljeno, te o neophodnosti da se halifa posavjetuje s učenjacima i upita ih za mišljenje.

لِقَوْلِهِ ﴿وَمَنْ لَمْ يَحْكُمْ بِمَا أَنْزَلَ اللهُ فَأُولَئِكَ هُمُ الظَّالِمُونَ﴾ وَمَدَحَ النَّبِيُّ ﷺ صَاحِبَ الْحِكْمَةِ حِينَ يَقْضِي بِهَا وَيُعَلِّمُهَا لاَ يَتَكَلَّفُ مِنْ قِبَلِهِ وَمُشَاوَرَةِ الْخُلَفَاءِ وَسُؤَالِهِمْ أَهْلَ الْعِلْمِ.

7316. PRIČAO NAM JE Šihab b. Abbad, a njemu Ibrahim b. Humejd, prenoseći od Ismaila, ovaj od Kajsa, a on od Abdullaha da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Ne smije se zavidjeti, osim u dva slučaja: čovjeku kojem je Allah dao bogatstvo i omogućio mu da ga troši na putu istine, i čovjeku kojem je Allah dao mudrost, pa on po njoj sudi i njoj druge podučava."

٧٣١٦. حَدَّثَنَا شِهَابُ بْنُ عَبَّادٍ حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ حُمَيْدٍ عَنْ إِسْمَاعِيلَ عَنْ قَيْسٍ عَنْ عَبْدِ اللهِ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ لاَ حَسَدَ إِلاَّ فِي اثْنَتَيْنِ رَجُلٌ آتَاهُ اللهُ مَالاً فَسُلِّطَ عَلَى هَلَكَتِهِ فِي الْحَقِّ وَآخَرُ آتَاهُ اللهُ حِكْمَةً فَهُوَ يَقْضِي بِهَا وَيُعَلِّمُهَا.

1 Većina islamskih učenjaka smatra da se analogija (*kijas*) može iskoristiti u islamskom pravu, a ova dva hadisa neki od njih koriste kao argument protiv onih koji zastupaju suprotno mišljenje.

2 El-Maide, 45.

7317. PRIČAO NAM JE Muhammed, a njemu Ebu-Muavija, prenoseći od Hišama, ovaj od svoga oca, a on od Mugire b. Šu'be da je kazivao:
"Omer b. Hattab je – pitajući o slučaju kada trudnica bude udarena u stomak, pa pobaci dijete – rekao: 'Je li iko od vas od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, čuo išta o tome?'
'Ja (sam čuo)', rekoh, pa me je Omer onda upitao da kažem šta (sam čuo). Rekao sam: 'Čuo sam Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, kad je rekao: 'Za njega treba (kao nadoknadu) osloboditi roba ili robinju.'' Na to mi on reče: 'Budi uporan sve dok mi ne dovedeš svjedoka za to što si rekao!'

٧٣١٧. حَدَّثَنَا مُحَمَّدٌ أَخْبَرَنَا أَبُو مُعَاوِيَةَ حَدَّثَنَا هِشَامٌ عَنْ أَبِيهِ عَنِ الْمُغِيرَةِ بْنِ شُعْبَةَ قَالَ سَأَلَ عُمَرُ بْنُ الْخَطَّابِ عَنْ إِمْلاَصِ الْمَرْأَةِ هِيَ الَّتِي يُضْرَبُ بَطْنُهَا فَتُلْقِي جَنِينًا فَقَالَ أَيُّكُمْ سَمِعَ مِنَ النَّبِيِّ ﷺ فِيهِ شَيْئًا فَقُلْتُ أَنَا فَقَالَ مَا هُوَ قُلْتُ سَمِعْتُ النَّبِيَّ ﷺ يَقُولُ فِيهِ غُرَّةٌ عَبْدٌ أَوْ أَمَةٌ فَقَالَ لاَ تَبْرَحْ حَتَّى تَجِيئَنِي بِالْمَخْرَجِ فِيمَا قُلْتَ .

7318. Onda sam krenuo i našao Muhammeda b. Meslemu. Doveo sam ga, pa je posvjedočio da je i on čuo Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, kad je rekao: 'Za njega treba (kao nadoknadu) osloboditi roba ili robinju.'"
Ovaj hadis prenosi i Ebu-Zinad od svoga oca, ovaj od Urve, a on od Mugire.

٧٣١٨. فَخَرَجْتُ فَوَجَدْتُ مُحَمَّدَ بْنَ مَسْلَمَةَ فَجِئْتُ بِهِ فَشَهِدَ مَعِي أَنَّهُ سَمِعَ النَّبِيَّ ﷺ يَقُولُ فِيهِ غُرَّةٌ عَبْدٌ أَوْ أَمَةٌ تَابَعَهُ ابْنُ أَبِي الزِّنَادِ عَنْ أَبِيهِ عَنْ عُرْوَةَ عَنِ الْمُغِيرَةِ .

O VJEROVJESNIKOVIM, SALLALLAHU ALEJHI VE SELLEM, RIJEČIMA: "VI ĆETE, SIGURNO, SLIJEDITI OBIČAJE ONIH PRIJE VAS..."

باب قَوْلِ النَّبِيِّ ﷺ لَتَتْبَعُنَّ سَنَنَ مَنْ كَانَ قَبْلَكُمْ

7319. PRIČAO NAM JE Ahmed b. Junus, njemu Ibn-Ebu-Zi'b, prenoseći od Makburija, a on od Ebu-Hurejre, radijallahu anhu, da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
"Neće nastupiti Smak svijeta sve dok moj ummet ne bude prihvatio djela prijašnjih naraštaja, pedalj po pedalj, aršin po aršin!"
"Allahov Poslaniče", upita neko, "da li Perzijanaca i Bizantinaca?"
"A koji (drugi) ljudi, ako nisu oni?", odgovori on.

٧٣١٩. حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ يُونُسَ حَدَّثَنَا ابْنُ أَبِي ذِئْبٍ عَنِ الْمَقْبُرِيِّ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ لاَ تَقُومُ السَّاعَةُ حَتَّى تَأْخُذَ أُمَّتِي بِأَخْذِ الْقُرُونِ قَبْلَهَا شِبْرًا بِشِبْرٍ وَذِرَاعًا بِذِرَاعٍ فَقِيلَ يَا رَسُولَ اللهِ كَفَارِسَ وَالرُّومِ فَقَالَ وَمَنِ النَّاسُ إِلاَّ أُولَئِكَ .

7320. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Abdul-Aziz, a njemu Ebu-Umer San'ani iz Jemena, prenoseći od Zejda b. Eslema, ovaj od Ataa b. Jesara, a on od Ebu-Seida Hudrija (da je kazivao): "Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem je, rekao: 'Vi ćete, sigurno, slijediti običaje onih koji su bili prije vas, pedalj po pedalj, aršin po aršin. Pa ako oni budu ušli i u rupu bodljorepog guštera, vi ćete ih slijediti!' 'Allahov Poslaniče', upitali smo, '(misli li se na) židove i kršćane?' 'Na koga bi drugog?', odgovori on."[1]

٧٣٢٠. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِالْعَزِيزِ حَدَّثَنَا أَبُو عُمَرَ الصَّنْعَانِيُّ مِنَ الْيَمَنِ عَنْ زَيْدِ بْنِ أَسْلَمَ عَنْ عَطَاءِ بْنِ يَسَارٍ عَنْ أَبِي سَعِيدٍ الْخُدْرِيِّ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ لَتَتْبَعُنَّ سَنَنَ مَنْ كَانَ قَبْلَكُمْ شِبْرًا شِبْرًا وَذِرَاعًا بِذِرَاعٍ حَتَّى لَوْ دَخَلُوا جُحْرَ ضَبٍّ تَبِعْتُمُوهُمْ قُلْنَا يَا رَسُولَ اللهِ الْيَهُودُ وَالنَّصَارَى قَالَ فَمَنْ .

O GRIJEHU ONOGA KOJI POZIVA U ZABLUDU ILI UVODI LOŠ OBIČAJ

بَاب إِثْمِ مَنْ دَعَا إِلَى ضَلَالَةٍ أَوْ سَنَّ سُنَّةً سَيِّئَةً

Uzvišeni Allah kaže: "... i dio bremena (grijeha) onih koje su – a da oni nisu bili svjesni – u zabludu doveli..."[2]

لِقَوْلِ اللهِ تَعَالَى (وَمِنْ أَوْزَارِ الَّذِينَ يُضِلُّونَهُمْ بِغَيْرِ عِلْمٍ) .

7321. PRIČAO NAM JE Humejdi, njemu Sufjan, a ovom A'meš, prenoseći od Abdullaha b. Murre, on od Mesruka, a ovaj od Abdullaha da je kazivao: "Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem je, rekao: 'Koja god osoba bude nepravedno ubijena – prvi će Ademov sin imati udio u tome grijehu (možda je Sufjan rekao: u njenoj krvi), jer je on prvi počinio ubistvo.'"

٧٣٢١. حَدَّثَنَا الْحُمَيْدِيُّ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ حَدَّثَنَا الْأَعْمَشُ عَنْ عَبْدِاللهِ بْنِ مُرَّةَ عَنْ مَسْرُوقٍ عَنْ عَبْدِاللهِ قَالَ قَالَ النَّبِيُّ ﷺ لَيْسَ مِنْ نَفْسٍ تُقْتَلُ ظُلْمًا إِلاَّ كَانَ عَلَى ابْنِ آدَمَ الْأَوَّلِ كِفْلٌ مِنْهَا وَرُبَّمَا قَالَ سُفْيَانُ مِنْ دَمِهَا لِأَنَّهُ أَوَّلُ مَنْ سَنَّ الْقَتْلَ أَوَّلاً .

1 Iz ova dva hadisa se može zaključiti koliko je opasno prihvatati praksu drugih naroda, a zapostavljati propise islama. Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, u više je navrata opisivao šta će sve muslimani prihvatiti od drugih naroda, a Ibn-Hadžer Askalani, govoreći o tome, kaže: "Već se desila većina onoga na šta je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, upozoravao, a i ostalo će se desiti."
U ova dva hadisa izričito su navedeni samo Perzijanci, židovi i kršćani, što ne znači da to ne mogu biti i drugi narodi. Oni su izričito spomenuti zato što su tada bili najistaknutiji.

2 Prijevod ajeta u cijelosti glasi: "... da bi na Sudnjem danu nosili čitavo breme (grijehe) svoje i dio bremena (grijeha) onih koje su – a da oni nisu bili svjesni – u zabludu doveli. A grozno je to što će oni nositi!" (En-Nahl, 25)

O ONOME ŠTO JE VJEROVJESNIK, SALLALLAHU ALEJHI VE SELLEM, GOVORIO I ČIME JE POTICAO NA JEDINSTVO UČENJAKA, O KONSENZUSU (UČENJAKA) MEKANSKOG I MEDINSKOG HAREMA,[3] O DOGAĐAJIMA IZMEĐU VJEROVJESNIKA, SALLALLAHU ALEJHI VE SELLEM, MUHADŽIRA I ENSARIJA U MEDINI, TE O VJEROVJESNIKOVOM, SALLALLAHU ALEJHI VE SELLEM, MJESTU KLANJANJA, MINBERU I KABURU

باب
مَا ذَكَرَ النَّبِيُّ ﷺ وحضّ على اتّفاق أهل العلم وما أجمع عليه الحرمان مكّة والمدينة وما كان بها من مشاهد النّبيّ ﷺ والمهاجرين والأنصار ومصلّى النّبيّ ﷺ والمنبر والقبر

7322. PRIČAO NAM JE Isma‘il, a njemu Malik, prenoseći od Muhammeda b. Munkedira, a on od Džabira b. Abdullaha Sulemija (da je kazivao): “Jedan se beduin zakleo (dao prisegu) Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, i primio islam. Zatim ga je u Medini zadesila lahka groznica, pa je došao Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, i rekao: ‘Allahov Poslaniče, poništi mi zakletvu!’ Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, je, to odbio, ali je on ponovo došao i rekao: ‘Poništi mi zakletvu!’ Nakon što je on to ponovo odbio, došao je (i treći put) i rekao: ‘Poništi mi zakletvu!’ Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, je, to (i treći put) odbio, pa je beduin napustio (Medinu). Tada je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: ‘Zaista je Medina poput kovačkog mijeha: ona iz sebe odstranjuje škart, a prečišćava ono što je dobro.’”

٧٣٢٢. حَدَّثَنَا إِسْمَاعِيلُ حَدَّثَنِي مَالِكٌ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ الْمُنْكَدِرِ عَنْ جَابِرِ بْنِ عَبْدِاللهِ السَّلَمِيِّ أَنَّ أَعْرَابِيًّا بَايَعَ رَسُولَ اللهِ ﷺ عَلَى الْإِسْلَامِ فَأَصَابَ الأَعْرَابِيَّ وَعْكٌ بِالْمَدِينَةِ فَجَاءَ الأَعْرَابِيُّ إِلَى رَسُولِ اللهِ ﷺ فَقَالَ يَا رَسُولَ اللهِ أَقِلْنِي بَيْعَتِي فَأَبَى رَسُولُ اللهِ ﷺ ثُمَّ جَاءَهُ فَقَالَ أَقِلْنِي بَيْعَتِي فَأَبَى ثُمَّ جَاءَهُ فَقَالَ أَقِلْنِي بَيْعَتِي فَأَبَى فَخَرَجَ الأَعْرَابِيُّ فَقَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ إِنَّمَا الْمَدِينَةُ كَالْكِيرِ تَنْفِي خَبَثَهَا وَيَنْصَعُ طِيبُهَا.

---

3 Konsenzus (*idžma*) islamskih učenjaka jedan je od osnovnih izvora šerijatskog prava. Prema mišljenju većine učenjaka, konsenzusom se smatra jedinstveno mišljenje o određenom pitanju svih islamskih učenjaka jednog vremena. Manji dio njih smatra da se samo mišljenje mekanskih i medinskih učenjaka može smatrati konsenzusom. To je, izgleda, i Buharijev stav, jer je tako i naslovio ovo poglavlje.

7323. PRIČAO NAM JE Musa b. Isma'il, njemu Abdul-Vahid, a ovom Ma'mer, prenoseći od Zuhrija, ovaj od Ubejdullaha b. Abdullaha, a on od Ibn-Abbasa, radijallahu anhuma, da je kazivao:

"Podučavao sam (Kur'anu) Abdur-Rahmana b. Avfa, pa mi je na Mini, u vrijeme posljednjeg hadždža koji je obavio Omer, rekao: 'Da si bio kod vladara pravovjernih, vidio bi kako mu je prišao neki čovjek i rekao: 'Zaista taj i taj kaže: 'Kada bi umro vladar pravovjernih, mi bismo, doista, dali prisegu tome i tome!" Tada Omer reče: 'Zaista ću večeras ustati i upozoriti tu skupinu ljudi koja se upušta u ono u što ne treba!' Tada mu ja rekoh: 'Nemoj to činiti! Na hadždžu se sakupljaju svakakvi ljudi, i njih će tu biti veliki broj. Bojim se da će te pogrešno razumjeti, te da će potom tvoje riječi svako na svoj način prepričavati. Zato sačekaj dok se ne vratiš u Medinu, mjesto Hidžre i sunneta, i dok se ne sastaneš s ashabima Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, muhadžirima i ensarijama! Oni će dobro zapamtiti tvoje riječi i ispravno ih razumjeti.' 'Tako mi Allaha, zaista ću tako i uraditi prvom prilikom u Medini', reče on.'"Ibn-Abbas dalje pripovijeda: "Kada smo došli u Medinu, Omer je rekao: 'Zaista je Allah poslao Muhammeda, sallallahu alejhi ve sellem, s istinom i spustio mu Objavu. Jedan od ajeta koji mu je objavljen jest i ajet o kamenovanju (bludnika i bludnice).'"[1]

٧٣٢٣. حَدَّثَنَا مُوسَى بْنُ إِسْمَاعِيلَ حَدَّثَنَا عَبْدُالْوَاحِدِ حَدَّثَنَا مَعْمَرٌ عَنِ الزُّهْرِيِّ عَنْ عُبَيْدِاللهِ بْنِ عَبْدِاللهِ قَالَ حَدَّثَنِي ابْنُ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا قَالَ كُنْتُ أُقْرِئُ عَبْدَالرَّحْمَنِ بْنَ عَوْفٍ فَلَمَّا كَانَ آخِرُ حَجَّةٍ حَجَّهَا عُمَرُ فَقَالَ عَبْدُالرَّحْمَنِ بِمِنًى لَوْ شَهِدْتَ أَمِيرَ الْمُؤْمِنِينَ أَتَاهُ رَجُلٌ قَالَ إِنَّ فُلاَنًا يَقُولُ لَوْ مَاتَ أَمِيرُ الْمُؤْمِنِينَ لَبَايَعْنَا فُلاَنًا فَقَالَ عُمَرُ لأَقُومَنَّ الْعَشِيَّةَ فَأُحَذِّرَ هَؤُلاَءِ الرَّهْطَ الَّذِينَ يُرِيدُونَ أَنْ يَغْصِبُوهُمْ قُلْتُ لاَ تَفْعَلْ فَإِنَّ الْمَوْسِمَ يَجْمَعُ رَعَاعَ النَّاسِ يَغْلِبُونَ عَلَى مَجْلِسِكَ فَأَخَافُ أَنْ لاَ يُنْزِلُوهَا عَلَى وَجْهِهَا فَيُطِيرُ بِهَا كُلُّ مُطِيرٍ فَأَمْهِلْ حَتَّى تَقْدَمَ الْمَدِينَةَ دَارَ الْهِجْرَةِ وَدَارَ السُّنَّةِ فَتَخْلُصَ بِأَصْحَابِ رَسُولِ اللهِ ﷺ مِنَ الْمُهَاجِرِينَ وَالأَنْصَارِ فَيَحْفَظُوا مَقَالَتَكَ وَيُنْزِلُوهَا عَلَى وَجْهِهَا فَقَالَ وَاللهِ لأَقُومَنَّ بِهِ فِي أَوَّلِ مَقَامٍ أَقُومُهُ بِالْمَدِينَةِ قَالَ ابْنُ عَبَّاسٍ فَقَدِمْنَا الْمَدِينَةَ فَقَالَ إِنَّ اللهَ بَعَثَ مُحَمَّدًا ﷺ بِالْحَقِّ وَأَنْزَلَ عَلَيْهِ الْكِتَابَ فَكَانَ فِيمَا أُنْزِلَ آيَةُ الرَّجْمِ .

---

1 Ovaj je hadis u cijelosti naveden u poglavlju *O šerijatskim kaznama*, a ovdje je naveden samo dio iz kojeg se vidi kolika je vrijednost Medine i ashaba, što je u skladu s naslovom ovog poglavlja.
Iz ovoga hadisa se, pored ostaloga, može zaključiti:
- da u određenim situacijama ne treba govoriti ni istinu, nego treba sačekati odgovarajuće mjesto i vrijeme;
- da je ajet o kamenovanju objavljen, pa je dokinut (*nesh*) njegov tekst, ali je propis ostao i dalje da važi;
- da se neophodno savjetovati s učenim i dobronamjernim ljudima.

7324. PRIČAO NAM JE Sulejman b. Harb, njemu Hammad, prenoseći od Ejjuba, a on od Muhammeda da je kazivao: "Bili smo kod Ebu-Hurejre – a na njemu je bila odjeća sastavljena od dva lanena komada obojena u oker crveno – kad se useknuo i rekao: 'Oho! Ebu-Hurejra se useknuo u laneno platno. Sjećam se kada sam, između minbera Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, i Aišine sobe, padao u nesvijest, da bi onaj koji dođe stavio svoju nogu na moj vrat, misleći da sam poludio. Ali, mene nije bilo obuzelo ni ludilo niti bilo šta drugo, nego glad!'"[2]

٧٣٢٤. حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ حَرْبٍ حَدَّثَنَا حَمَّادٌ عَنْ أَيُّوبَ عَنْ مُحَمَّدٍ قَالَ كُنَّا عِنْدَ أَبِي هُرَيْرَةَ وَعَلَيْهِ ثَوْبَانِ مُمَشَّقَانِ مِنْ كَتَّانٍ فَتَمَخَّطَ فَقَالَ بَخٍ بَخٍ أَبُو هُرَيْرَةَ يَتَمَخَّطُ فِي الْكَتَّانِ لَقَدْ رَأَيْتُنِي وَإِنِّي لأَخِرُّ فِيمَا بَيْنَ مِنْبَرِ رَسُولِ اللهِ ﷺ إِلَى حُجْرَةِ عَائِشَةَ مَغْشِيًّا عَلَيَّ فَيَجِيءُ الْجَائِي فَيَضَعُ رِجْلَهُ عَلَى عُنُقِي وَيُرَى أَنِّي مَجْنُونٌ وَمَا بِي مِنْ جُنُونٍ مَا بِي إِلاَّ الْجُوعُ .

7325. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Kesir, a njemu Sufjan, prenoseći od Abdur-Rahmana b. Abbasa da je kazivao: "Upitali su Ibn-Abbasa: 'Jesi li na Bajram bio zajedno s Vjerovjesnikom, sallallahu alejhi ve sellem?', pa je odgovorio: 'Jesam, a da mu ja nisam mnogo značio, ne bih, zbog svoje malodobnosti, ni mogao biti uz njega. Došao je do prostora za klanjanje kod kuće Kesira b. Salta, pa je klanjao (bajram-namaz). Zatim je održao vaz i naredio davanje zekata. (On, Ibn-Abbas, nije spomenuo učenje niti ezana niti ikameta.) Tada su žene počele pokazivati na svoje uši (menđuše) i prstenove, pa je on rekao Bilalu da otiđe do njih. On je otišao, a potom se vratio Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem.'"[3]

٧٣٢٥. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ كَثِيرٍ أَخْبَرَنَا سُفْيَانُ عَنْ عَبْدِالرَّحْمَنِ بْنِ عَابِسٍ قَالَ سُئِلَ ابْنُ عَبَّاسٍ أَشَهِدْتَ الْعِيدَ مَعَ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ نَعَمْ وَلَوْلاَ مَنْزِلَتِي مِنْهُ مَا شَهِدْتُهُ مِنَ الصِّغَرِ فَأَتَى الْعَلَمَ الَّذِي عِنْدَ دَارِ كَثِيرِ بْنِ الصَّلْتِ فَصَلَّى ثُمَّ خَطَبَ وَلَمْ يَذْكُرْ أَذَانًا وَلاَ إِقَامَةً ثُمَّ أَمَرَ بِالصَّدَقَةِ فَجَعَلَ النِّسَاءُ يُشِرْنَ إِلَى آذَانِهِنَّ وَحُلُوقِهِنَّ فَأَمَرَ بِلاَلاً فَأَتَاهُنَّ ثُمَّ رَجَعَ إِلَى النَّبِيِّ ﷺ .

7326. PRIČAO NAM JE Ebu-Nu'ajm, a njemu Sufjan, prenoseći od Abdullaha b. Dinara, a on od Ibn-Omera, radijallahu anhuma, (da je rekao): "Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, je dolazio u Kuba i pješice i jašući."

٧٣٢٦. حَدَّثَنَا أَبُو نُعَيْمٍ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ عَنْ عَبْدِاللهِ بْنِ دِينَارٍ عَنِ ابْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ كَانَ يَأْتِي قُبَاءً مَاشِيًا وَرَاكِبًا .

---

2 Ebu-Hurejra ulagao je mnogo truda da bude što češće s Poslanikom, sallallahu alejhi ve sellem, što se vidi i iz ovog predanja. Zato i jeste zapamtio i prenio najveći broj hadisa.

3 Ibn-Abbas imao je posebno mjesto kod Muhammeda, sallallahu alejhi ve sellem, zato što mu je bio amidžić i zato što je još kao dijete pokazivao dar i želju za naukom. Tako je on odrastao uz Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem. Buhari navodi nekoliko verzija ovog hadisa u različitim poglavljima. Iz njih se razumije da je Bilal otišao do žena da bi pokupio nakit koji su one dale na ime zekata. Iz ovog se hadisa još može zaključiti da je sunnet klanjati bajram-namaz na otvorenom prostoru određenom za to (na *musalli*), te da bajram-namazu mogu prisustvovati žene i djeca.

7327. PRIČAO NAM JE Ubejd b. Isma'il, njemu Ebu-Usama, prenoseći od Hišama, a on od svoga oca (da je kazivao): "Aiša je rekla Abdullahu b. Zubejru: 'Ukopaj me kod mojih drugarica, a ne u sobi uz Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, jer ne želim da me smatraju najvrednijom.'"[1]

٧٣٢٧. حَدَّثَنَا عُبَيْدُ بْنُ إِسْمَاعِيلَ حَدَّثَنَا أَبُو أُسَامَةَ عَنْ هِشَامٍ عَنْ أَبِيهِ عَنْ عَائِشَةَ قَالَتْ لِعَبْدِ اللهِ بْنِ الزُّبَيْرِ ادْفِنِّي مَعَ صَوَاحِبِي وَلاَ تَدْفِنِّي مَعَ النَّبِيِّ ﷺ فِي الْبَيْتِ فَإِنِّي أَكْرَهُ أَنْ أُزَكَّى .

7328. Prenosi se od Hišama, koji prenosi od svoga oca (da je kazivao): "Omer je poručio Aiši: 'Daj mi dopuštenje da budem ukopan kod dvojice svojih drugova!' Ona je odgovorila: 'Može, tako mi Allaha!' A kada bi joj neko drugi od ashaba uputio istu molbu, ona bi odgovarala: 'Ne može, Allaha mi! Ja neću nikome dati prednost nad njima, nikada!'"[2]

٧٣٢٨. وَعَنْ هِشَامٍ عَنْ أَبِيهِ أَنَّ عُمَرَ أَرْسَلَ إِلَى عَائِشَةَ ائْذَنِي لِي أَنْ أُدْفَنَ مَعَ صَاحِبَيَّ فَقَالَتْ إِي وَاللهِ قَالَ وَكَانَ الرَّجُلُ إِذَا أَرْسَلَ إِلَيْهَا مِنَ الصَّحَابَةِ قَالَتْ لاَ وَاللهِ لاَ أُوثِرُهُمْ بِأَحَدٍ أَبَدًا .

7329. PRIČAO NAM JE Ejjub b. Sulejman, a njemu Ebu-Bekr b. Ebu-Uvejs, prenoseći od Sulejmana b. Bilala, on od Saliha b. Kejsana, a ovaj od Ibn-Šihaba da je kazivao: "Prenio mi je Enes b. Malik da bi Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, klanjao ikindiju i potom znao otići do gornjih naselja, a sunce bi još bilo visoko." Lejs, prenoseći od Junusa, navodi i dodatak: "... a udaljenost gornjih naselja bila je četiri milje, ili možda tri."

٧٣٢٩. حَدَّثَنَا أَيُّوبُ بْنُ سُلَيْمَانَ حَدَّثَنَا أَبُو بَكْرِ بْنُ أَبِي أُوَيْسٍ عَنْ سُلَيْمَانَ بْنِ بِلاَلٍ عَنْ صَالِحِ بْنِ كَيْسَانَ قَالَ ابْنُ شِهَابٍ أَخْبَرَنِي أَنَسُ بْنُ مَالِكٍ أَنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ كَانَ يُصَلِّي الْعَصْرَ فَيَأْتِي الْعَوَالِيَ وَالشَّمْسُ مُرْتَفِعَةٌ وَزَادَ اللَّيْثُ عَنْ يُونُسَ وَبُعْدُ الْعَوَالِي أَرْبَعَةُ أَمْيَالٍ أَوْ ثَلاَثَةٌ .

7330. PRIČAO NAM JE Amr b. Zurara, njemu Kasim b. Malik, prenoseći od Džu'ajda, a on od Saiba b. Jezida da je rekao:
"U vrijeme Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, *sa'* je imao vrijednost 1,3 vaša današnja mudda, pa je povećan."[3]

٧٣٣٠. حَدَّثَنَا عَمْرُو بْنُ زُرَارَةَ حَدَّثَنَا الْقَاسِمُ بْنُ مَالِكٍ عَنِ الْجُعَيْدِ سَمِعْتُ السَّائِبَ بْنَ يَزِيدَ يَقُولُ كَانَ الصَّاعُ عَلَى عَهْدِ النَّبِيِّ ﷺ مُدًّا وَثُلُثًا بِمُدِّكُمُ الْيَوْمَ وَقَدْ زِيدَ فِيهِ سَمِعَ الْقَاسِمُ بْنُ مَالِكٍ الْجُعَيْدَ .

1 Ovdje se očituje skromnost Aiše, radijallahu anha, koja je tražila da bude ukopana zajedno s ostalim Poslanikovim, sallallahu alejhi ve sellem, ženama u Bekiji, bojeći se da, ako bi bila ukopana pored Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, zbog toga ljudi ne budu smatrali da je tu ukopana zbog nečega što ustvari nije tako.

2 Lanac prenosilaca ovog hadisa isti je kao i u prethodnom slučaju, pa ga zato Buhari nije naveo od početka. Riječima: "... dvojice svojih drugova" – Omer, radijallahu anhu, mislio je na Muhammeda, sallallahu alejhi ve sellem, i Ebu-Bekra, radijallahu anhu. Njih trojica ukopani su jedan do drugoga, u Aišinoj sobi koja se nalazila uz Medinsku džamiju.

3 *Sa'* je jedinica za mjerenje težine, a u hadisima se najčešće spominje prilikom određivanja iznosa *sadekatul-fitra*. Mjera sa' promijenjena je za vrijeme dinastije Umejevića, ali su i dalje visinu sadekatul-fitra određivali prema *sa'u* iz vremena Muhammeda, sallallahu alejhi ve sellem.

7331. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Meslema, a njemu Malik, prenoseći od Ishaka b. Abdullaha b. Ebu-Talhe, a on od Enesa b. Malika da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Allahu moj, blagoslovi im (tj. stanovnicima Medine) *mikjal*,[4] *sa'* i *mudd*!"

٧٣٣١. حَدَّثَنَا عَبْدُاللهِ بْنُ مَسْلَمَةَ عَنْ مَالِكٍ عَنْ إِسْحَاقَ بْنِ عَبْدِاللهِ بْنِ أَبِي طَلْحَةَ عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ أَنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ قَالَ اللَّهُمَّ بَارِكْ لَهُمْ فِي مِكْيَالِهِمْ وَبَارِكْ لَهُمْ فِي صَاعِهِمْ وَمُدِّهِمْ يَعْنِي أَهْلَ الْمَدِينَةِ.

7332. PRIČAO NAM JE Ibrahim b. Munzir, njemu Ebu-Damra, a ovom Musa b. Ukba, prenoseći od Nafija, a on od Ibn-Omera (da je kazivao): "Došli su židovi Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, s jednim muškarcem i ženom koji su bili počinili blud, pa je on naredio da njih dvoje budu kamenovani blizu mjesta gdje su klanjane dženaze, kod džamije."[5]

٧٣٣٢. حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ الْمُنْذِرِ حَدَّثَنَا أَبُو ضَمْرَةَ حَدَّثَنَا مُوسَى بْنُ عُقْبَةَ عَنْ نَافِعٍ عَنِ ابْنِ عُمَرَ أَنَّ الْيَهُودَ جَاءُوا إِلَى النَّبِيِّ ﷺ بِرَجُلٍ وَامْرَأَةٍ زَنَيَا فَأَمَرَ بِهِمَا فَرُجِمَا قَرِيبًا مِنْ حَيْثُ تُوضَعُ الْجَنَائِزُ عِنْدَ الْمَسْجِدِ.

7333. PRIČAO NAM JE Isma'il, a njemu Malik, prenoseći od Amra, Muttalibovog oslobođenog roba, a on od Enesa b. Malika, radijallahu anhu, (da je kazivao): "Allahov je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, kada mu se ukazao Uhud, rekao: 'Ovo je brdo koje nas voli, i mi volimo njega. Allahu moj, Ibrahim je učinio Mekku zaštićenim područjem (haremom), a ja haremom činim ono što je između njena (medinska) dva kraja s crnim kamenjem!" Ovaj hadis naveden je i u poglavlju o (Bici na) Uhudu, a prenosi ga Sehl od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem.

٧٣٣٣. حَدَّثَنَا إِسْمَاعِيلُ حَدَّثَنِي مَالِكٌ عَنْ عَمْرٍو مَوْلَى الْمُطَّلِبِ عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ أَنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ طَلَعَ لَهُ أُحُدٌ فَقَالَ هَذَا جَبَلٌ يُحِبُّنَا وَنُحِبُّهُ اللَّهُمَّ إِنَّ إِبْرَاهِيمَ حَرَّمَ مَكَّةَ وَإِنِّي أُحَرِّمُ مَا بَيْنَ لَابَتَيْهَا تَابَعَهُ سَهْلٌ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ فِي أُحُدٍ.

7334. PRIČAO NAM JE Ibn-Ebu-Merjem, njemu Ebu-Gassan, a ovom Ebu-Hazim, prenoseći od Sehla (da je rekao): "Između džamijskoga zida koji je okrenut prema kibli i minbera (Poslanikove, sallallahu alejhi ve sellem, džamije) bilo je prostora koliko jedna ovca može proći."

٧٣٣٤. حَدَّثَنَا ابْنُ أَبِي مَرْيَمَ حَدَّثَنَا أَبُو غَسَّانَ حَدَّثَنِي أَبُو حَازِمٍ عَنْ سَهْلٍ أَنَّهُ كَانَ بَيْنَ جِدَارِ الْمَسْجِدِ مِمَّا يَلِي الْقِبْلَةَ وَبَيْنَ الْمِنْبَرِ مَمَرُّ الشَّاةِ.

4 Također mjera za težinu.

5 U Muslimovoj i Nesaijevoj verziji ovoga hadisa stoji da je Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, prvo tražio da židovi provjere kakva je kazna za taj slučaj predviđena u Tevratu, pa kada je utvrđeno da i Tevrat traži kamenovanje, onda je naredio da njih dvoje budu kamenovani.

7335. PRIČAO NAM JE Amr b. Ali, njemu Abdur-Rahman b. Mehdi, a ovom Malik, prenoseći od Hubejba b. Abdur-Rahmana, on od Hafsa b. Asima, a ovaj od Ebu-Hurejre da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Prostor između moje kuće i moga minbera (u Medinskoj džamiji) jest jedna od dženetskih bašči, a moj je minber na mome dženetskom vrelu."[1]

٧٣٣٥. حَدَّثَنَا عَمْرُو بْنُ عَلِيٍّ حَدَّثَنَا عَبْدُالرَّحْمَنِ بْنُ مَهْدِيٍّ حَدَّثَنَا مَالِكٌ عَنْ خُبَيْبِ بْنِ عَبْدِالرَّحْمَنِ عَنْ حَفْصِ بْنِ عَاصِمٍ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ مَا بَيْنَ بَيْتِي وَمِنْبَرِي رَوْضَةٌ مِنْ رِيَاضِ الْجَنَّةِ وَمِنْبَرِي عَلَى حَوْضِي .

7336. PRIČAO NAM JE Musa b. Isma'il, njemu Džuvejrija, prenoseći od Nafija, a on od Abdullaha da je kazivao: "Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, je, učestvovao (kao jahač) na konjskim trkama. Oni koji su bili uvježbani krenuli su od Senijjetul-vedaa, a cilj im je bio Hafja, dok su oni koji nisu bili uvježbani krenuli od džamije Benu-Zurejka, a cilj im je bio Senijjetul-veda. Abdullah je također učestvovao u trci."[2]

٧٣٣٦. حَدَّثَنَا مُوسَى بْنُ إِسْمَاعِيلَ حَدَّثَنَا جُوَيْرِيَةُ عَنْ نَافِعٍ عَنْ عَبْدِاللهِ قَالَ سَابَقَ النَّبِيُّ ﷺ بَيْنَ الْخَيْلِ فَأُرْسِلَتِ الَّتِي ضُمِّرَتْ مِنْهَا وَأَمَدُهَا إِلَى الْحَفْيَاءِ إِلَى ثَنِيَّةِ الْوَدَاعِ وَالَّتِي لَمْ تُضَمَّرْ أَمَدُهَا ثَنِيَّةُ الْوَدَاعِ إِلَى مَسْجِدِ بَنِي زُرَيْقٍ وَأَنَّ عَبْدَاللهِ كَانَ فِيمَنْ سَابَقَ .

7337. PRIČAO NAM JE Kutejba, prenoseći od Lejsa, on od Nafija, a ovaj od Ibn-Omera...; a PRIČAO MI JE i Ishak, prenoseći od Isaa, Ibn-Idrisa i Ibn-Ebu-Ganijje, oni od Ebu-Hajjana, a on od Ša'bija da je Ibn-Omer, radijallahu anhuma, rekao: "Čuo sam Omera na minberu Vjerovjesnikovu, sallallahu alejhi ve sellem."[3]

٧٣٣٧. حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ عَنْ لَيْثٍ عَنْ نَافِعٍ عَنِ ابْنِ عُمَرَ ح و حَدَّثَنِي إِسْحَاقُ أَخْبَرَنَا عِيسَى وَابْنُ إِدْرِيسَ وَابْنُ أَبِي غَنِيَّةَ عَنْ أَبِي حَيَّانَ عَنِ الشَّعْبِيِّ عَنِ ابْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا قَالَ سَمِعْتُ عُمَرَ عَلَى مِنْبَرِ النَّبِيِّ ﷺ .

---

1 Ovaj hadis može značiti da će taj prostor biti prenesen u Džennet, a moguće je, opet, da se time želi kazati kako ibadet na tom mjestu vodi u Džennet. U svakom slučaju, podsticaj je to da vjernici obilaze spomenuto mjesto i u tom prostoru ibadete.

2 Iz hadisa se može zaključiti da je dopušteno baviti se sportom, pogotovo onim koji može biti dobra priprema za odbranu od neprijatelja.
Također je dopušteno džamiju nazvati imenom nekog plemena ili jednog čovjeka, kao što je u ovom slučaju džamija nazvana imenom Benu-Zurejka, plemena koje je pripadalo ensarijama.
Abdullah koji se ovdje spominje jest Abdullah b. Omer.

3 Ovaj je hadis u cijelosti naveden u poglavlju *O pićima*, a ovdje se navodi samo dio u kojem se spominje minber s kojeg je vazio Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem.

7338. PRIČAO NAM JE Ebu-Jeman, njemu Šu‘ajb, prenoseći od Zuhrija, a ovaj od Saiba b. Jezida (da je rekao): "Slušao sam Osmana b. Affana kada je vazio s Vjerovjesnikovog, sallallahu alejhi ve sellem, minbera."[4]

٧٣٣٨. حَدَّثَنَا أَبُو الْيَمَانِ أَخْبَرَنَا شُعَيْبٌ عَنِ الزُّهْرِيِّ أَخْبَرَنِي السَّائِبُ بْنُ يَزِيدَ سَمِعَ عُثْمَانَ بْنَ عَفَّانَ خَطَبَنَا عَلَى مِنْبَرِ النَّبِيِّ ﷺ .

7339. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Beššar, njemu Abdul-A‘la, a ovom Hišam b. Hassan, prenoseći od Hišama b. Urve, a on od svoga oca da je Aiša rekla: "Meni i Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, postavljano je korito, pa smo zajedno ulazili u njega (kako bismo se okupali)."[5]

٧٣٣٩. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ بَشَّارٍ حَدَّثَنَا عَبْدُ الأَعْلَى حَدَّثَنَا هِشَامُ بْنُ حَسَّانَ أَنَّ هِشَامَ بْنَ عُرْوَةَ حَدَّثَهُ عَنْ أَبِيهِ أَنَّ عَائِشَةَ قَالَتْ قَدْ كَانَ يُوضَعُ لِي وَلِرَسُولِ اللهِ ﷺ هَذَا الْمِرْكَنُ فَنَشْرَعُ فِيهِ جَمِيعًا .

7340. PRIČAO NAM JE Museddded, njemu Abbad b. Abbad, prenoseći od Asima Ahvela, a on od Enesa (da je rekao):
"Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem je, u mojoj kući u Medini sklopio savez (prijateljstvo) između ensarija i Kurejševića..."

٧٣٤٠. حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ حَدَّثَنَا عَبَّادُ بْنُ عَبَّادٍ حَدَّثَنَا عَاصِمٌ الأَحْوَلُ عَنْ أَنَسٍ قَالَ حَالَفَ النَّبِيُّ ﷺ بَيْنَ الأَنْصَارِ وَقُرَيْشٍ فِي دَارِي الَّتِي بِالْمَدِينَةِ .

7341. "... a mjesec dana učio je *Kunut-dovu* protiv nekih ljudi iz plemena Benu-Sulejm."[6]

٧٣٤١. وَقَنَتَ شَهْرًا يَدْعُو عَلَى أَحْيَاءٍ مِنْ بَنِي سُلَيْمٍ .

7342. PRIČAO MI JE Ebu-Kurejb, njemu Ebu-Usama, prenoseći od Burejda, a on od Ebu-Burde da je kazivao: "Došao sam u Medinu i susreo Abdullaha b. Selama, koji mi je rekao: ‘Hajde (sa mnom) do moje kuće, pa ću ti dati da piješ iz čaše iz koje je pio Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, a potom ćeš klanjati u džamiji u kojoj je on klanjao.’ Tako sam otišao s njim, pa mi je dao

٧٣٤٢. حَدَّثَنِي أَبُو كُرَيْبٍ حَدَّثَنَا أَبُو أُسَامَةَ حَدَّثَنَا بُرَيْدٌ عَنْ أَبِي بُرْدَةَ قَالَ قَدِمْتُ الْمَدِينَةَ فَلَقِيَنِي عَبْدُ اللهِ بْنُ سَلَامٍ فَقَالَ لِي انْطَلِقْ إِلَى الْمَنْزِلِ فَأَسْقِيَكَ فِي قَدَحٍ شَرِبَ فِيهِ رَسُولُ اللهِ ﷺ وَتُصَلِّي فِي مَسْجِدٍ صَلَّى فِيهِ النَّبِيُّ ﷺ فَانْطَلَقْتُ مَعَهُ فَسَقَانِي سَوِيقًا وَأَطْعَمَنِي تَمْرًا وَصَلَّيْتُ فِي مَسْجِدِهِ .

4 Ibn-Bettal prenosi od Muhelleba da se iz ova dva hadisa može zaključiti kako su halife slijedile Muhammeda, sallallahu alejhi ve sellem, i u načinu obraćanja ljudima, pa su se, kada bi htjeli saopćiti nešto važno, obraćali s njegovog minbera.
Poslanikov, sallallahu alejhi ve sellem, minber očigledno je ostao sačuvan do tog vremena, a iz nekih drugih predanja saznaje se da je ostao još neko vrijeme.

5 Ovaj je hadis dokaz da se muž i žena mogu zajedno kupati.

6 Radi se o poznatom slučaju ubistva sedamdeset dobrih učača Kur‘ana, koje su počinili neki ljudi iz plemena Benu-Sulejm. Oni su pobijeni nakon što su ih ti ljudi pozvali sebi pod izgovorom da se žele podučiti učenju u Kur‘anu. Događaj se desio u mjesecu saferu četvrte godine po Hidžri.

da pijem sevik[1] i jedem datule, a onda sam klanjao u Vjerovjesnikovoj, sallallahu alejhi ve sellem, džamiji."

7343. PRIČAO NAM JE Seid b. Rebi', a njemu Ali b. Mubarek, prenoseći od Jahjaa b. Kesira, on od Ikrime, ovaj od Ibn-Abbasa, a on od Omera, radijallahu anhu, (da je kazivao):
– Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, mi je rekao: "Ove mi je noći došao melek (i rekao): 'Klanjaj u ovoj blagoslovljenoj dolini i reci: '(Odazivam Ti se Allahu) umrom i hadždžom!" Tada se on bijaše nalazio u dolini Akik."[2]
A Harun b. Isma'il kaže da mu je Ali (b. Mubarek) pričao (kako je rečeno): "... umrom s hadždžom."

٧٣٤٣. حَدَّثَنَا سَعِيدُ بْنُ الرَّبِيعِ حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ الْمُبَارَكِ عَنْ يَحْيَى بْنِ أَبِي كَثِيرٍ حَدَّثَنِي عِكْرِمَةُ قَالَ حَدَّثَنِي ابْنُ عَبَّاسٍ أَنَّ عُمَرَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ حَدَّثَهُ قَالَ حَدَّثَنِي النَّبِيُّ ﷺ قَالَ أَتَانِي اللَّيْلَةَ آتٍ مِنْ رَبِّي وَهُوَ بِالْعَقِيقِ أَنْ صَلِّ فِي هَذَا الْوَادِي الْمُبَارَكِ وَقُلْ عُمْرَةٌ وَحَجَّةٌ وَقَالَ هَارُونُ بْنُ إِسْمَاعِيلَ حَدَّثَنَا عَلِيٌّ عُمْرَةٌ فِي حَجَّةٍ .

7344. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Jusuf, a njemu Sufjan, prenoseći od Abdullaha b. Dinara, a on od Ibn-Omera da je kazivao:
"Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, je za mikat stanovnicima Nedžda odredio Karn, stanovnicima Šama Džuhfu, a mještanima Medine Zul-Hulejfu. Ovo sam lično čuo od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, a od drugih sam čuo da je još dodao i Jelemlem stanovnicima Jemena."
Tada je neko upitao za Irak, pa je Ibn-Omer rekao: "Iraka tada nije bilo."[3]

٧٣٤٤. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ يُوسُفَ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ عَنْ عَبْدِاللهِ بْنِ دِينَارٍ عَنِ ابْنِ عُمَرَ وَقَّتَ النَّبِيُّ ﷺ قَرْنًا لأَهْلِ نَجْدٍ وَالْجُحْفَةَ لأَهْلِ الشَّأْمِ وَذَا الْحُلَيْفَةِ لأَهْلِ الْمَدِينَةِ قَالَ سَمِعْتُ هَذَا مِنَ النَّبِيِّ ﷺ وَبَلَغَنِي أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ قَالَ وَلأَهْلِ الْيَمَنِ يَلَمْلَمُ وَذُكِرَ الْعِرَاقُ فَقَالَ لَمْ يَكُنْ عِرَاقٌ يَوْمَئِذٍ .

7345. PRIČAO NAM JE Abdur-Rahman b. Mubarek, njemu Fudajl, a ovom Musa b. Ukba, prenoseći od Salima b. Abdullaha, a ovaj od svoga oca (da je kazivao): "Pričao je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, kako je, kada je bio na konaku u Zul-Hulejfi, sanjao da mu je rečeno: 'Zaista si ti u blagoslovljenoj dolini!'"

٧٣٤٥. حَدَّثَنَا عَبْدُالرَّحْمَنِ بْنُ الْمُبَارَكِ حَدَّثَنَا الْفُضَيْلُ حَدَّثَنَا مُوسَى بْنُ عُقْبَةَ حَدَّثَنِي سَالِمُ بْنُ عَبْدِاللهِ عَنْ أَبِيهِ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ أَنَّهُ أُرِيَ وَهُوَ فِي مُعَرَّسِهِ بِذِي الْحُلَيْفَةِ فَقِيلَ لَهُ إِنَّكَ بِبَطْحَاءَ مُبَارَكَةٍ .

1 Jelo od brašna u kašastom ili tečnom stanju.

2 Dolina Akik smještena je u blizini Medine i upravo je zbog toga blagoslovljena.

3 Želio je kazati da tada Irak nije bio u rukama muslimana, odnosno da iz tog pravca niko nije dolazio na hadždž ili umru, pa nije ni bilo potrebno određivati mikat za taj pravac.

O RIJEČIMA UZVIŠENOG: "NIŠTA NE ZAVISI OD TEBE DA LI ĆE ON POKAJANJE NJIHOVO PRIMITI..."[4]

باب قَوْلِ اللّهِ تعالى (لَيْسَ لَكَ مِنَ الأَمْرِ شَيْءٌ)

7346. PRIČAO NAM JE Ahmed b. Muhammed, njemu Abdullah, a ovom Ma'mer, prenoseći od Zuhrija, on od Salima, a ovaj od Ibn-Omera (da je kazivao): "Čuo sam Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, kako na drugom rekatu sabah-namaza, nakon što je podigao glavu s ruku'a, uči dovu: 'Allahu, Gospodaru naš, Tebi pripada zahvala!' A zatim: 'Allahu moj, učini prokletim toga i toga, i toga i toga!' Tada je Uzvišeni Allah objavio: 'Od tebe ne zavisi da li će On pokajanje njihovo primiti ili će ih na muke staviti, jer oni su zaista nasilnici.'"[5]

٧٣٤٦. حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ مُحَمَّدٍ أَخْبَرَنَا عَبْدُاللهِ أَخْبَرَنَا مَعْمَرٌ عَنِ الزُّهْرِيِّ عَنْ سَالِمٍ عَنِ ابْنِ عُمَرَ أَنَّهُ سَمِعَ النَّبِيَّ ﷺ يَقُولُ فِي صَلاَةِ الْفَجْرِ وَرَفَعَ رَأْسَهُ مِنَ الرُّكُوعِ قَالَ اللَّهُمَّ رَبَّنَا وَلَكَ الْحَمْدُ فِي الأَخِيرَةِ ثُمَّ قَالَ اللَّهُمَّ الْعَنْ فُلاَنًا وَفُلاَنًا فَأَنْزَلَ اللهُ عَزَّ وَجَلَّ (لَيْسَ لَكَ مِنَ الأَمْرِ شَيْءٌ أَوْ يَتُوبَ عَلَيْهِمْ أَوْ يُعَذِّبَهُمْ فَإِنَّهُمْ ظَالِمُونَ) .

O RIJEČIMA UZVIŠENOG: "... ALI JE ČOVJEK, VIŠE NEGO IKO, SPREMAN DA RASPRAVLJA!"[6]

باب قَوْلِهِ تعالى (وَكَانَ الإِنْسَانُ أَكْثَرَ شَيْءٍ جَدَلاً)

I riječima Njegovim: "I sa sljedbenicima Knjige raspravljajte na najljepši način..."[7]

وَقَوْلِهِ تَعَالَى (وَلاَ تُجَادِلُوا أَهْلَ الْكِتَابِ إِلاَّ بِالَّتِي هِيَ أَحْسَنُ) .

7347. PRIČAO NAM JE Ebu-Jeman, a njemu Šu'ajb, prenoseći od Zuhrija...; a PRIČAO MI JE i Muhammed b. Selam, njemu Attab b. Bešir, a ovom Ishak, prenoseći od Zuhrija, on od Alija b. Husejna, a ovaj od Husejna b. Alije, radijallahu anhuma, (da je kazivao):
"Kazivao je Alija b. Ebu-Talib, radijallahu anhu, da je njemu i Fatimi, radijallahu anha, kćerki

٧٣٤٧. حَدَّثَنَا أَبُو الْيَمَانِ أَخْبَرَنَا شُعَيْبٌ عَنِ الزُّهْرِيِّ ح حَدَّثَنِي مُحَمَّدُ بْنُ سَلاَمٍ أَخْبَرَنَا عَتَّابُ بْنُ بَشِيرٍ عَنْ إِسْحَاقَ عَنِ الزُّهْرِيِّ أَخْبَرَنِي عَلِيُّ بْنُ حُسَيْنٍ أَنَّ حُسَيْنَ بْنَ عَلِيٍّ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا أَخْبَرَهُ أَنَّ عَلِيَّ بْنَ أَبِي طَالِبٍ قَالَ إِنَّ

4 Ali-Imran, 128. Prijevod ajeta u cjelosti glasi: "Ništa ne zavisi od tebe; bilo da im On pokajanje primi, ili da ih kazni, jer oni su, doista, zulumćari."

5 Iz ovog se hadisa, pored ostaloga, može zaključiti da se *kunut-dova* uči nakon ruku'a te da se može učiti i na sabah-namazu.

6 El-Kehf, 54.

7 El-Ankebut, 46.

Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, došao (jedne noći) Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, i upitao ih: 'Zar ne klanjate?'"
Alija dalje pripovijeda: "Ja sam mu odgovorio: 'Allahov Poslaniče, naše su duše u Allahovoj ruci, pa kada On hoće da nas probudi (radi klanjanja noćne nafile), On to i učini!'"
"Allahov se Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, nakon tih njegovih riječi vratio, ne rekavši mu ništa. Dok je odlazio, Alija je čuo kako se on udario po svome bedru i proučio: '... ali je čovjek, više nego iko, spreman da raspravlja!'"[1]
Ebu-Abdullah (Buhari) kaže: "Za onoga koji ti dođe noću kaže se *tarik*; *et-tarik* označava zvijezdu, dok riječ *sakib* znači 'onaj koji svijetli'. Tako se, npr., kaže: 'Ukreši plamen palitelju (svijeća)!' (*Eskib nareke lil-mukidi!*)."

رَسُولَ اللهِ ﷺ طَرَقَهُ وَفَاطِمَةَ عَلَيْهَا السَّلَامِ بِنْتَ رَسُولِ اللهِ ﷺ فَقَالَ لَهُمْ أَلَا تُصَلُّونَ فَقَالَ عَلِيٌّ فَقُلْتُ يَا رَسُولَ اللهِ إِنَّمَا أَنْفُسُنَا بِيَدِ اللهِ فَإِذَا شَاءَ أَنْ يَبْعَثَنَا بَعَثَنَا فَانْصَرَفَ رَسُولُ اللهِ ﷺ حِينَ قَالَ لَهُ ذَلِكَ وَلَمْ يَرْجِعْ إِلَيْهِ شَيْئًا ثُمَّ سَمِعَهُ وَهُوَ مُدْبِرٌ يَضْرِبُ فَخِذَهُ وَهُوَ يَقُولُ (وَكَانَ الإِنْسَانُ أَكْثَرَ شَيْءٍ جَدَلًا) قَالَ أَبو عَبْدِ اللهِ يُقَالُ مَا أَتَاكَ لَيْلًا فَهُوَ طَارِقٌ وَيُقَالُ (الطَّارِقُ) النَّجْمُ وَ (الثَّاقِبُ) الْمُضِيءُ يُقَالُ أَثْقِبْ نَارَكَ لِلْمُوقِدِ.

7348. PRIČAO NAM JE Kutejba, njemu Lejs, prenoseći od Seida, a on od svoga oca da je Ebu-Hurejra kazivao: "Dok smo jednom bili u džamiji, izišao je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, i rekao nam: 'Krenite ka židovima!' Zaputili smo se s njim, i kada smo stigli do Midrasove kuće, Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, istupi i zovnu ih riječima: 'Skupino židova, primite islam, bit ćete spašeni!' 'Dostavio si nam, Ebu-Kasime!', rekoše oni, na što im Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, uzvrati: 'To je ono što želim: primite islam, bit ćete spašeni!'
'Već si nam dostavio, Ebu-Kasime!', rekoše oni opet, a onda im Allahov Poslanik, sallallahu alejhi

٧٣٤٨. حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ حَدَّثَنَا اللَّيْثُ عَنْ سَعِيدٍ عَنْ أَبِيهِ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ قَالَ بَيْنَا نَحْنُ فِي الْمَسْجِدِ خَرَجَ رَسُولُ اللهِ ﷺ فَقَالَ انْطَلِقُوا إِلَى يَهُودَ فَخَرَجْنَا مَعَهُ حَتَّى جِئْنَا بَيْتَ الْمِدْرَاسِ فَقَامَ النَّبِيُّ ﷺ فَنَادَاهُمْ فَقَالَ يَا مَعْشَرَ يَهُودَ أَسْلِمُوا تَسْلَمُوا فَقَالُوا قَدْ بَلَّغْتَ يَا أَبَا الْقَاسِمِ قَالَ فَقَالَ لَهُمْ رَسُولُ اللهِ ﷺ ذَلِكَ أُرِيدُ أَسْلِمُوا تَسْلَمُوا فَقَالُوا قَدْ بَلَّغْتَ يَا أَبَا الْقَاسِمِ فَقَالَ لَهُمْ رَسُولُ اللهِ ﷺ ذَلِكَ أُرِيدُ ثُمَّ

1 Iz ovog se hadisa, pored ostaloga, može zaključiti:
- da Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, ovaj ajet nije proučio Aliji, radijallahu anhu, jer je znao da je Aliji jasno kako njegov odgovor, u kojem se on poziva na sudbinu, nije pravi odgovor;
- da vjerovatno Alija i Fatima nisu bili u stanju klanjati, ali je to Aliju bilo stid reći;
- da je dopušteno sam sa sobom razgovarati o nekome drugom;
- da je dozvoljeno udariti se po nekom dijelu tijela u trenutku čuđenja;
- da je velika vrijednost noćne nafile;
- da je skromnost Alije, radijallahu anhu, bila velika, jer on lično prenosi ovaj hadis, iako je on u tom hadisu ukoren.

ve sellem, ponovo reče: 'To je ono što želim!' Zatim im je i po treći put ponovio isto, a onda rekao: 'Znajte da zemlja pripada Allahu i Njegovom Poslaniku! Ja imam namjeru da vas iselim iz ove zemlje, pa ko od vas ima nešto imetka – neka ga proda! U protivnom, znajte da zemlja pripada Allahu i Njegovom Poslaniku!'"[2]

قَالَهَا الثَّالِثَةَ فَقَالَ اعْلَمُوا أَنَّمَا الأَرْضُ لِلَّهِ وَرَسُولِهِ وَأَنِّي أُرِيدُ أَنْ أُجْلِيَكُمْ مِنْ هَذِهِ الأَرْضِ فَمَنْ وَجَدَ مِنْكُمْ بِمَالِهِ شَيْئًا فَلْيَبِعْهُ وَإِلاَّ فَاعْلَمُوا أَنَّمَا الأَرْضُ لِلَّهِ وَرَسُولِهِ .

O RIJEČIMA UZVIŠENOG: "I TAKO SMO OD VAS STVORILI PRAVEDNU ZAJEDNICU...",[3]

باب قَوْلِهِ تعالى (وَكَذَلِكَ جعلناكُمْ أُمَّةً وسطًا)

Te o Vjerovjesnikovoj, sallallahu alejhi ve sellem, zapovijedi o nužnosti džemata, a džemat su učeni ljudi.

وَمَا أَمَرَ النَّبِيُّ ﷺ بِلُزُومِ الْجَمَاعَةِ وَهُمْ أَهْلُ الْعِلْمِ.

7349. PRIČAO NAM JE Ishak b. Mensur, njemu Ebu-Usama, a ovom A'meš, prenoseći od Ebu-Saliha, a ovaj od Ebu-Seida Hudrija da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Doći će Nuh na Sudnji dan, pa će biti upitan: 'Jesi li dostavio (Objavu)?', a on će odgovoriti: 'Da, Gospodaru moj!' Zatim će biti upitan njegov narod: 'Je li vam dostavio?' Oni će odgovoriti: 'Nama nijedan poslanik nije došao!' Tada će (Nuh) biti upitan: 'Ko su ti svjedoci?', pa će on odgovoriti: 'Muhammed i njegov ummet!' Potom ćete doći vi, pa ćete posvjedočiti.'" Nakon toga Allahov je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, proučio: "I tako smo od vas stvorili središnju (pa je rekao: pravednu) zajednicu, da budete svjedoci protiv ostalih ljudi, i da Poslanik bude svjedok protiv vas." Ovaj hadis također prenosi Dža'fer b. Avn od A'meša, on od Ebu-Saliha, ovaj od Ebu-Seida Hudrija, a on od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem.

٧٣٤٩. حَدَّثَنَا إِسْحَاقُ بْنُ مَنْصُورٍ حَدَّثَنَا أَبُو أُسَامَةَ حَدَّثَنَا الأَعْمَشُ حَدَّثَنَا أَبُو صَالِحٍ عَنْ أَبِي سَعِيدٍ الْخُدْرِيِّ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ يُجَاءُ بِنُوحٍ يَوْمَ الْقِيَامَةِ فَيُقَالُ لَهُ هَلْ بَلَّغْتَ فَيَقُولُ نَعَمْ يَا رَبِّ فَتُسْأَلُ أُمَّتُهُ هَلْ بَلَّغَكُمْ فَيَقُولُونَ مَا جَاءَنَا مِنْ نَذِيرٍ فَيَقُولُ مَنْ شُهُودُكَ فَيَقُولُ مُحَمَّدٌ وَأُمَّتُهُ فَيُجَاءُ بِكُمْ فَتَشْهَدُونَ ثُمَّ قَرَأَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ (وَكَذَلِكَ جَعَلْنَاكُمْ أُمَّةً وَسَطًا) قَالَ عَدْلاً (لِتَكُونُوا شُهَدَاءَ عَلَى النَّاسِ وَيَكُونَ الرَّسُولُ عَلَيْكُمْ شَهِيدًا) وَعَنْ جَعْفَرِ بْنِ عَوْنٍ حَدَّثَنَا الأَعْمَشُ عَنْ أَبِي صَالِحٍ عَنْ أَبِي سَعِيدٍ الْخُدْرِيِّ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ بِهَذَا .

---

2 Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, nije bio nepravedan ni prema kome, pa ni prema židovima. Njihovo protjerivanje uslijedilo je nakon što su više puta pokušali prevariti muslimane, te nakon izdaje u najtežem trenutku, kada se odigravala bitka na Hendeku, koja je bila sudbonosna za cijelu Medinu i opstanak muslimana.

3 El-Bekara, 143.

O TOME KADA NAMJEŠTENIK,[1] ILI VLADAR IZ NEZNANJA DONESE SVOJ SUD KOJI JE POGREŠAN I U SUPROTNOSTI S POSLANIKOVIM SUDOM, TAJ SUD SE ODBACUJE

بَاب إِذَا اجْتَهَدَ الْعَامِلُ أَوِ الْحَاكِمُ فَأَخْطَأَ خِلَافَ الرَّسُولِ مِنْ غَيْرِ عِلْمٍ فَحُكْمُهُ مَرْدُودٌ

Ovo se temelji na Vjerovjesnikovim, sallallahu alejhi ve sellem, riječima: "Ko uradi nešto što nije u skladu s našom praksom – to se odbija."

لِقَوْلِ النَّبِيِّ ﷺ مَنْ عَمِلَ عَمَلاً لَيْسَ عَلَيْهِ أَمْرُنَا فَهُوَ رَدٌّ .

7350, 7351. PRIČAO NAM JE Isma'il, njemu njegov brat, a ovom Sulejman b. Bilal, prenoseći od Abdul-Medžida b. Suhejla b. Abdur-Rahmana b. Avfa, ovaj od Seida b. Musejjeba, a on od Ebu-Seida Hudrija i Ebu-Hurejre (da su kazivali): "Allahov je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, poslao jednoga čovjeka iz (plemena) Benu-Adijj i postavio ga za namjesnika u Hajberu. Taj mu je čovjek (poslije) donio datula, a Allahov je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, upitao: 'Jesu li sve hajberske datule ovakve?'
'Nisu, tako mi Allaha! Mi, Allahov Poslaniče, uzimamo *sa'* ovakvih hurmi za dva *sa'a* pomiješanih hurmi', odgovori on. Na to mu Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, reče: 'Nemojte tako raditi, nego (uzimajte) istu količinu za istu, ili prodajite jedne, pa za taj novac kupujte druge datule! Isto postupajte i s vagom!'"[2]

٧٣٥٠-٧٣٥١. حَدَّثَنَا إِسْمَاعِيلُ عَنْ أَخِيهِ عَنْ سُلَيْمَانَ بْنِ بِلَالٍ عَنْ عَبْدِ الْمَجِيدِ بْنِ سُهَيْلِ بْنِ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ عَوْفٍ أَنَّهُ سَمِعَ سَعِيدَ بْنَ الْمُسَيَّبِ يُحَدِّثُ أَنَّ أَبَا سَعِيدٍ الْخُدْرِيَّ وَأَبَا هُرَيْرَةَ حَدَّثَاهُ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ بَعَثَ أَخَا بَنِي عَدِيٍّ الْأَنْصَارِيَّ وَاسْتَعْمَلَهُ عَلَى خَيْبَرَ فَقَدِمَ بِتَمْرٍ جَنِيبٍ فَقَالَ لَهُ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ أَكُلُّ تَمْرِ خَيْبَرَ هَكَذَا قَالَ لَا وَاللَّهِ يَا رَسُولَ اللَّهِ إِنَّا لَنَشْتَرِي الصَّاعَ بِالصَّاعَيْنِ مِنَ الْجَمْعِ فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ لَا تَفْعَلُوا وَلَكِنْ مِثْلًا بِمِثْلٍ أَوْ بِيعُوا هَذَا وَاشْتَرُوا بِثَمَنِهِ مِنْ هَذَا وَكَذَلِكَ الْمِيزَانُ .

1 U nekim rukopisima Buharijevog *Sahiha* umjesto riječi namještenik, radnik (*amil*) stoji učenjak (*alim*), pa bi se ovo, u tom slučaju, prema Kermaniju, odnosilo na sakupljača zekata ili nekog drugog namještenika. Pod *alimom* se misli na muftiju.

2 Iz ovog se hadisa, pored ostaloga, može zaključiti:
- da se ovaj način razmjene robe može podvesti pod pojam kamate, pa je zato zabranjen;
- da su šerijatski neispravni ugovori nevažeći, i oni se ne smiju primjenjivati;
- da je dopušteno birati bolju i kvalitetniju hranu.

O NAGRADI VLADARU KOJI ULAŽUĆI SVOJ INTELEKTUALNI NAPOR (IDŽTIHAD) DONESE SUD PA POGODI ILI POGRIJEŠI

باب أجر الحاكم إذا اجتهد فأصاب أو أخطأ

7352. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Jezid Mukri' Mekki, njemu Hajve b. Šurejh, a ovom Jezid b. Abdullah b. Had, prenoseći od Muhammeda b. Ibrahima b. Harisa, on od Busra b. Seida, ovaj od Ebu-Kajsa, štićenika Amra b. Asa, on od Amra b. Asa, a ovaj od Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, da je rekao: "Kada vladar donosi odluku i vlastitim naporom dođe donese neki sud te pogodi, imat će dvostruku nagradu. A ako, donoseći odluku, vlastitim naporom donese neki sud pa pogriješi, imat će jednu nagradu."[3] (Jezid b. Abdullah) kaže: "Kada sam ovaj hadis ispričao Ebu-Bekru b. Amru b. Hazmu, on mi je rekao da mu je to isto ispričao i Ebu-Selema b. Abdur-Rahman, prenoseći od Ebu-Hurejre." Sličnu verziju ovog hadisa prenosi i Abdul-Aziz b. Muttalib od Abdullaha b. Ebu-Bekra, ovaj od Ebu-Seleme, a on od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem.

٧٣٥٢. حَدَّثَنَا عَبْدُاللهِ بْنُ يَزِيدَ الْمُقْرِئُ الْمَكِّيُّ حَدَّثَنَا حَيْوَةُ بْنُ شُرَيْحٍ حَدَّثَنِي يَزِيدُ بْنُ عَبْدِاللهِ بْنِ الْهَادِ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ إِبْرَاهِيمَ بْنِ الْحَارِثِ عَنْ بُسْرِ بْنِ سَعِيدٍ عَنْ أَبِي قَيْسٍ مَوْلَى عَمْرِو بْنِ الْعَاصِ عَنْ عَمْرِو بْنِ الْعَاصِ أَنَّهُ سَمِعَ رَسُولَ اللهِ ﷺ يَقُولُ إِذَا حَكَمَ الْحَاكِمُ فَاجْتَهَدَ ثُمَّ أَصَابَ فَلَهُ أَجْرَانِ وَإِذَا حَكَمَ فَاجْتَهَدَ ثُمَّ أَخْطَأَ فَلَهُ أَجْرٌ قَالَ فَحَدَّثْتُ بِهَذَا الْحَدِيثِ أَبَا بَكْرِ بْنَ عَمْرِو بْنِ حَزْمٍ فَقَالَ هَكَذَا حَدَّثَنِي أَبُو سَلَمَةَ بْنُ عَبْدِالرَّحْمَنِ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ وَقَالَ عَبْدُالْعَزِيزِ بْنُ الْمُطَّلِبِ عَنْ عَبْدِاللهِ ابْنِ أَبِي بَكْرٍ عَنْ أَبِي سَلَمَةَ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ مِثْلَهُ .

3 Idžtihad je ulaganje truda da se dođe do šerijatskog stava o nekom pitanju koje nije izravno spomenuto u ajetu ili hadisu. Ovim se hadisom želi istaknuti kako će nagradu dobiti onaj koji je osposobljen za idžtihad, a da će nagrada onom koji nije dovoljno učen, a bavi se idžtihadom, izostati. Takav će zbog toga biti kažnjen.

O DOKAZU PROTIV ONOGA KOJI KAŽE DA SU VJEROVJESNIKOVE, SALLALLAHU ALEJHI VE SELLEM, ODREDBE BILE OPĆEPOZNATE, O TOME KAKO POJEDINI ASHABI NISU UVIJEK BILI SVJEDOCI VJEROVJESNIKOVIH, SALLALLAHU ALEJHI VE SELLEM, RIJEČI I POSTUPAKA, TE O DONOŠENJU NEKIH ISLAMSKIH PROPISA[1]

باب
الْحُجَّةِ على مَنْ قال إِنَّ أَحْكامَ النَّبِيِّ ﷺ كانَتْ ظاهِرَةً وما كان يغيبُ بعْضُهُمْ مِنْ مَشاهِدِ النَّبِيِّ ﷺ وأُمُورِ الإِسْلامِ

7353. PRIČAO NAM JE Museddded, a njemu Jahja, prenoseći od Ibn-Džurejdža, ovaj od Ataa, a on od Ubejda b. Umejra da je kazivao:
"Ebu-Musa zatražio je dopuštenje da uđe kod Omera, koji je, najvjerovatnije, bio zauzet, pa se Ebu-Musa vratio. Nakon toga Omer je upitao: 'Zar nisam čuo glas Abdullaha b. Kajsa (Ebu-Musaa)? Dopustite mu da uđe!' Pozvali su ga, i (kada je došao), Omer ga upita: 'Šta te je navelo da tako postupiš?' 'Tako nam je naređeno!', odgovori on. 'Donesi mi dokaz za to, ili ću se ja s tobom obračunati!', reče mu Omer.
Onda je on otišao do mjesta gdje su se okupljale ensarije, pa mu oni rekoše: 'To će posvjedočiti samo najmlađi od nas.' Tada je ustao Ebu-Seid Hudri i (kada su došli Omeru) reče: 'Tako nam je naređeno.' 'Nisam znao za ovo Vjerovjesnikovo, sallallahu alejhi ve sellem, naređenje, omela me je trgovina na pijaci',[2] reče Omer."

٧٣٥٣. حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ حَدَّثَنَا يَحْيَى عَنِ ابْنِ جُرَيْجٍ حَدَّثَنِي عَطَاءٌ عَنْ عُبَيْدِ بْنِ عُمَيْرٍ قَالَ اسْتَأْذَنَ أَبُو مُوسَى عَلَى عُمَرَ فَكَأَنَّهُ وَجَدَهُ مَشْغُولاً فَرَجَعَ فَقَالَ عُمَرُ أَلَمْ أَسْمَعْ صَوْتَ عَبْدِاللهِ بْنِ قَيْسٍ ائْذَنُوا لَهُ فَدُعِيَ لَهُ فَقَالَ مَا حَمَلَكَ عَلَى مَا صَنَعْتَ فَقَالَ إِنَّا كُنَّا نُؤْمَرُ بِهَذَا قَالَ فَأْتِنِي عَلَى هَذَا بِبَيِّنَةٍ أَوْ لأَفْعَلَنَّ بِكَ فَانْطَلَقَ إِلَى مَجْلِسٍ مِنَ الأَنْصَارِ فَقَالُوا لاَ يَشْهَدُ إِلاَّ أَصَاغِرُنَا فَقَامَ أَبُو سَعِيدٍ الْخُدْرِيُّ فَقَالَ قَدْ كُنَّا نُؤْمَرُ بِهَذَا فَقَالَ عُمَرُ خَفِيَ عَلَيَّ هَذَا مِنْ أَمْرِ النَّبِيِّ ﷺ أَلْهَانِي الصَّفْقُ بِالأَسْوَاقِ.

---

1 Značajan broj ashaba, čak i onih najistaknutijih, nisu bili uz Muhammeda, sallallahu alejhi ve sellem, kada je objavljen neki ajet ili donesen neki propis, pa bi oni izvjesno vrijeme, dok im to drugi ashabi ne bi prenijeli, radili po starom (*mensuh*) propisu, ili bi, eventualno, činili neko vrijeme ono što je već zabranjeno.
Ibn-Bettal kaže: "Buhari je ovim poglavljem htio odgovoriti rafidijama i haridžijama, koji su smatrali da su svi Vjerovjesnikovi, sallallahu alejhi ve sellem, propisi i njegov sunnet preneseni mutevatir predanjem, te da nije dopušteno postupati po onome što nije preneseno na taj način. Međutim, njihovo mišljenje nije ispravno, jer se na osnovu vjerodostojnog predanja pouzdano zna da su ashabi prihvatali (te propise) jedni od drugih (i pojedinačno), te da su se ispravljali u skladu s onim što su neki drugi prenijeli. Postoji konsenzus (islamskih učenjaka) da se može postupati po predanjima koja prenose pojedinci."

2 Radi se o riječima Muhammeda, sallallahu alejhi ve sellem: "Kada neko od vas tri puta zatraži dopuštenje za ulazak, pa ne dobije dozvolu, neka se vrati."

7354. PRIČAO NAM JE Ali, njemu Sufjan, a ovom Zuhri, prenoseći od A'redža da je Ebu-Hurejra rekao: "Vi kažete da Ebu-Hurejra od Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, prenosi mnogo hadisa, a Allah će presuditi. Ja sam bio siromah čovjek, pa sam stalno bio uz Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, ne bih li tako napunio stomak. Muhadžiri bijahu zauzeti trgovinom na pijaci, a ensarije preokupirani poslom na svojim imanjima. Tako sam jednoga dana bio prisutan kada je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: 'Ko će da prostre svoj ogrtač, dok ja ne završim govor, a poslije ga opet uzme, i ne zaboravi ništa od onoga što je čuo od mene?' Ja sam prostro ogrtač koji je bio na meni i, tako mi Onoga koji ga je poslao s istinom, nisam zaboravio ništa od onoga što sam od njega čuo!"[3]

٧٣٥٤. حَدَّثَنَا عَلِيٌّ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ حَدَّثَنِي الزُّهْرِيُّ أَنَّهُ سَمِعَهُ مِنَ الأَعْرَجِ يَقُولُ أَخْبَرَنِي أَبُو هُرَيْرَةَ قَالَ إِنَّكُمْ تَزْعُمُونَ أَنَّ أَبَا هُرَيْرَةَ يُكْثِرُ الْحَدِيثَ عَلَى رَسُولِ اللهِ ﷺ وَاللهُ الْمَوْعِدُ إِنِّي كُنْتُ امْرَأً مِسْكِينًا أَلْزَمُ رَسُولَ اللهِ ﷺ عَلَى مِلْءِ بَطْنِي وَكَانَ الْمُهَاجِرُونَ يَشْغَلُهُمُ الصَّفْقُ بِالأَسْوَاقِ وَكَانَتِ الأَنْصَارُ يَشْغَلُهُمُ الْقِيَامُ عَلَى أَمْوَالِهِمْ فَشَهِدْتُ مِنْ رَسُولِ اللهِ ﷺ ذَاتَ يَوْمٍ وَقَالَ مَنْ يَبْسُطْ رِدَاءَهُ حَتَّى أَقْضِيَ مَقَالَتِي ثُمَّ يَقْبِضْهُ فَلَنْ يَنْسَى شَيْئًا سَمِعَهُ مِنِّي فَبَسَطْتُ بُرْدَةً كَانَتْ عَلَيَّ فَوَالَّذِي بَعَثَهُ بِالْحَقِّ مَا نَسِيتُ شَيْئًا سَمِعْتُهُ مِنْهُ .

O TOME KO JE SMATRAO DA JE ČIN VJEROVJESNIKOVOG, SALLALLAHU ALEJHI VE SELLEM, NEOSPORAVANJA NEČEGA (VALJAN) DOKAZ, DOK ČIN NEČIJEG DRUGOG NEOSPORAVANJA, OSIM NJEGA, NIJE (VALJAN) DOKAZ

باب
مَنْ رَأَى تَرْكَ النَّكِيرِ مِنَ النَّبِيِّ ﷺ حُجَّةً لاَ مِنْ غَيْرِ الرَّسُولِ

7355. PRIČAO NAM JE Hammad b. Humejd, njemu Ubejdullah b. Mu'az, a ovom njegov otac, prenoseći od Šu'be, ovaj od Sa'da b. Ibrahima, a on od Muhammeda b. Munkedira da je kazivao: "Vidio sam Džabira b. Abdullaha kako se zaklinje da je Ibn-Sajjad Dedždžal, pa sam ga upitao: '(Zašto) se kuneš Allahom?', a on je odgovorio: 'Čuo sam Omera kako se u prisustvu Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, zaklinje da je to tako, a Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, mu nije to osporio.'"[4]

٧٣٥٥. حَدَّثَنَا حَمَّادُ بْنُ حُمَيْدٍ حَدَّثَنَا عُبَيْدُ اللهِ ابْنُ مُعَاذٍ حَدَّثَنَا أَبِي حَدَّثَنَا شُعْبَةُ عَنْ سَعْدِ بْنِ إِبْرَاهِيمَ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ الْمُنْكَدِرِ قَالَ رَأَيْتُ جَابِرَ بْنَ عَبْدِ اللهِ يَحْلِفُ بِاللهِ أَنَّ ابْنَ الصَّائِدِ الدَّجَّالُ قُلْتُ تَحْلِفُ بِاللهِ قَالَ إِنِّي سَمِعْتُ عُمَرَ يَحْلِفُ عَلَى ذَلِكَ عِنْدَ النَّبِيِّ ﷺ فَلَمْ يُنْكِرْهُ النَّبِيُّ ﷺ .

3 Ebu-Hurejra je ashab koji prenosi najviše hadisa. To je rezultat njegovog dugog boravka uz Muhammeda, sallallahu alejhi ve sellem. Bio je jedan od najsiromašnijih ashaba na sofi Muhammedove, sallallahu alejhi ve sellem, džamije. Sakupljači hadiskih zbirki bilježe brojne hadise koje on prenosi. Između ostalih, to su činili i Buhari i Muslim.

4 Islamski učenjaci slažu se u tome da, ukoliko se nešto uradi ili kaže pred Muhammedom, sallallahu alejhi ve sellem, a on na to nema prigovora, to znači da je to dopušteno činiti. To je slučaj samo s njim, jer je on

O PRAVNIM NORMAMA DO KOJIH SE DOLAZI POMOĆU DOKAZA, TE O ZNAČENJU I OBJAŠNJENJU UKAZIVANJA NA PRAVNU NORMU[1]

باب الأَحْكام الَّتِي تُعْرَفُ بِالدَّلائِل وَكَيْفَ مَعْنَى الدَّلالَةِ وَتَفْسِيرُها

Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, je obavijestio ljude o propisima koji se tiču konja i o još nečemu. Potom je upitan o magarcima, pa je ukazao na riječi Uzvišenog: "Onaj koji bude uradio koliko trun dobra, vidjet će ga..."[2] Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, je također upitan o bodljorepom gušteru, pa je odgovorio: "Ja ga ne jedem, ali ga ne zabranjujem." Osim toga, na Vjerovjesnikovoj, sallallahu alejhi ve sellem, sofri mogao se naći i taj gušter, pa je to Ibn-Abbas uzeo kao dokaz da njegovo meso nije haram.

وَقَدْ أَخْبَرَ النَّبِيُّ ﷺ أَمْرَ الْخَيْلِ وَغَيْرِهَا ثُمَّ سُئِلَ عَنِ الْحُمُرِ فَدَلَّهُمْ عَلَى قَوْلِهِ تَعَالَى (فَمَنْ يَعْمَلْ مِثْقَالَ ذَرَّةٍ خَيْرًا يَرَهُ) وَسُئِلَ النَّبِيُّ ﷺ عَنِ الضَّبِّ فَقَالَ لاَ آكُلُهُ وَلاَ أُحَرِّمُهُ وَأُكِلَ عَلَى مَائِدَةِ النَّبِيِّ ﷺ الضَّبُّ فَاسْتَدَلَّ ابْنُ عَبَّاسٍ بِأَنَّهُ لَيْسَ بِحَرَامٍ.

7356. PRIČAO NAM JE Isma'il, a njemu Malik, prenoseći od Zejda b. Eslema, ovaj od Ebu-Saliha Semmana, a on od Ebu-Hurejre, radijallahu anhu, da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Konji pripadaju trojici: jednome su nagrada, drugome zastor, a trećem grijeh.

Što se tiče onoga kome će oni biti nagrada, to je čovjek koji ih drži za borbu na Allahovom putu i napasa ih na svojoj livadi ili bašči. Što god oni popasu svezani užadima na toj livadi ili bašči, to se čovjeku ubraja u dobra djela. Ukoliko pokidaju konopce i otrče preko jednoga ili dva brežuljka, njemu se za njihove stope i balegu računaju dobra djela. A ako bi došli do rijeke i napojili se iz nje, njemu se, iako nije imao namjeru da ih tu napoji, i to računa u dobra djela. Konji su takvom čovjeku nagrada. Čovjeku koji ih drži kako bi uz pomoć

٧٣٥٦. حَدَّثَنَا إِسْمَاعِيلُ حَدَّثَنِي مَالِكٌ عَنْ زَيْدِ بْنِ أَسْلَمَ عَنْ أَبِي صَالِحٍ السَّمَّانِ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ أَنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ قَالَ الْخَيْلُ لِثَلاَثَةٍ لِرَجُلٍ أَجْرٌ وَلِرَجُلٍ سِتْرٌ وَعَلَى رَجُلٍ وِزْرٌ فَأَمَّا الَّذِي لَهُ أَجْرٌ فَرَجُلٌ رَبَطَهَا فِي سَبِيلِ اللهِ فَأَطَالَ لَهَا فِي مَرْجٍ أَوْ رَوْضَةٍ فَمَا أَصَابَتْ فِي طِيَلِهَا ذَلِكَ مِنَ الْمَرْجِ أَوِ الرَّوْضَةِ كَانَ لَهُ حَسَنَاتٍ وَلَوْ أَنَّهَا قَطَعَتْ طِيَلَهَا فَاسْتَنَّتْ شَرَفًا أَوْ شَرَفَيْنِ كَانَتْ آثَارُهَا وَأَرْوَاثُهَا حَسَنَاتٍ لَهُ وَلَوْ أَنَّهَا مَرَّتْ بِنَهَرٍ فَشَرِبَتْ مِنْهُ وَلَمْ يُرِدْ أَنْ يَسْقِيَ بِهِ كَانَ ذَلِكَ حَسَنَاتٍ لَهُ وَهِيَ لِذَلِكَ الرَّجُلِ أَجْرٌ وَرَجُلٌ

sačuvan od grijeha, dok drugi ljudi nešto mogu prešutjeti zbog različitih razloga, te se njihova šutnja ne može uzeti kao dokaz.

1 Misli se na ukazivanje da se pravna norma specifičnog slučaja, o kojem ne postoji nikakav pravni tekst, može podvesti pod drugu pravnu normu izvedenu iz drugog argumenta općenitog značenja.

2 Ez-Zilzal, 7-8.

pošteno stečene zarade živio, a ne zaboravlja ni Allahove obaveze u njihovim vratovima i leđima, oni su zaštita. A čovjeku koji ih drži iz oholosti i licemjerstva oni su samo grijeh." Zatim su Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, upitali o magarcima, pa je rekao: "O njima mi Allah ništa nije objavio, osim ovoga jedinstvenog i općeg ajeta: 'Onaj koji bude uradio koliko trun dobra – vidjet će ga; a onaj koji bude uradio i koliko trun zla – vidjet će ga!'"[3]

رَبَطَهَا تَغَنِّيًا وَتَعَفُّفًا وَلَمْ يَنْسَ حَقَّ اللهِ فِي رِقَابِهَا وَلاَ ظُهُورِهَا فَهِيَ لَهُ سِتْرٌ وَرَجُلٌ رَبَطَهَا فَخْرًا وَرِيَاءً فَهِيَ عَلَى ذَلِكَ وِزْرٌ وَسُئِلَ رَسُولُ اللهِ ﷺ عَنِ الْحُمُرِ قَالَ مَا أَنْزَلَ اللهُ عَلَيَّ فِيهَا إِلاَّ هَذِهِ الآيَةَ الْفَاذَّةَ الْجَامِعَةَ (فَمَنْ يَعْمَلْ مِثْقَالَ ذَرَّةٍ خَيْرًا يَرَهُ وَمَنْ يَعْمَلْ مِثْقَالَ ذَرَّةٍ شَرًّا يَرَهُ) .

7357. PRIČAO NAM JE Jahja, njemu Ibn-Ujejna, njemu Mensur b. Safijja, a ovom njegova majka, prenoseći od Aiše da je jedna žena upitala Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem..; a PRIČAO NAM JE i Muhammed, tj. Ibn-Ukba, njemu Fudajl b. Sulejman Numejri Basri, a ovom Mensur b. Abdur-Rahman b. Šejba, prenoseći od svoje majke, a ona od Aiše, radijallahu anha, (da je kazivala):

"Jedna je žena upitala Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, kako će se okupati nakon menstruacije, pa joj je on rekao: 'Uzmi krpu namirisanu mošusom, pa se njome očisti!'

'Kako ću se njome očistiti, Allahov Poslaniče?', upita ona, a on joj odgovori: 'Očisti se!'

'Kako ću se njome očistiti, Allahov Poslaniče?', opet upita ona, a on joj ponovo odgovori: 'Očisti se!'"

Aiša dalje kaže: "Ja sam shvatila šta želi Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, pa sam je privukla sebi i podučila je."[4]

٧٣٥٧. حَدَّثَنَا يَحْيَى حَدَّثَنَا ابْنُ عُيَيْنَةَ عَنْ مَنْصُورِ بْنِ صَفِيَّةَ عَنْ أُمِّهِ عَنْ عَائِشَةَ أَنَّ امْرَأَةً سَأَلَتِ النَّبِيَّ ﷺ ح و حَدَّثَنَا مُحَمَّدٌ هُوَ ابْنُ عُقْبَةَ حَدَّثَنَا الْفُضَيْلُ بْنُ سُلَيْمَانَ النُّمَيْرِيُّ الْبَصْرِيُّ حَدَّثَنَا مَنْصُورُ بْنُ عَبْدِالرَّحْمَنِ بْنُ شَيْبَةَ حَدَّثَتْنِي أُمِّي عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهَا أَنَّ امْرَأَةً سَأَلَتِ النَّبِيَّ ﷺ عَنِ الْحَيْضِ كَيْفَ تَغْتَسِلُ مِنْهُ قَالَ تَأْخُذِينَ فِرْصَةً مُمَسَّكَةً فَتَوَضَّئِينَ بِهَا قَالَتْ كَيْفَ أَتَوَضَّأُ بِهَا يَا رَسُولَ اللهِ قَالَ النَّبِيُّ ﷺ تَوَضَّئِي قَالَتْ كَيْفَ أَتَوَضَّأُ بِهَا يَا رَسُولَ اللهِ قَالَ النَّبِيُّ ﷺ تَوَضَّئِينَ بِهَا قَالَتْ عَائِشَةُ فَعَرَفْتُ الَّذِي يُرِيدُ رَسُولُ اللهِ ﷺ فَجَذَبْتُهَا إِلَيَّ فَعَلَّمْتُهَا .

---

3 Iz ovog se slučaja može zaključiti da, ako nema propisa o nečemu, onda se uzima opći propis pod koji se to može podvesti.

4 Iz ovog se hadisa, pored ostaloga, može zaključiti sljedeće:
- žene ashaba nisu se stidjele ni o čemu pitati Muhammeda, sallallahu alejhi ve sellem, i to je ispravno;
- kada se govori o stidnim mjestima, treba se izražavati alegorično;
- na kraju menstruacije žena se može okupati i tom prilikom upotrijebiti neko mirisno sredstvo;
- pitanje treba pojasniti do kraja, koliko je to moguće;
- najbolje je da pitanja koja se tiču žena objasni žena;
- treba biti pažljiv i blag u ophođenju s ljudima.

7358. PRIČAO NAM JE Musa b. Isma'il, njemu Ebu-Avana, a ovom Ebu-Bišr, prenoseći od Seida b. Džubejra, a on od Ibn-Abbasa (da je kazivao): "Ummu-Hufejd bint Haris b. Hazn poklonila je Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, masla, sira i bodljorepih guštera. Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, je zatražio da se ta hrana donese, pa je donesena i pojedena na njegovoj sofri. Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, nije ju jeo, jer mu nije prijala. Da je to bilo zabranjeno (jesti), ne bi se našlo na njegovoj sofri, niti bi on rekao da se to jede."[1]

٧٣٥٨. حَدَّثَنَا مُوسَى بْنُ إِسْمَاعِيلَ حَدَّثَنَا أَبُو عَوَانَةَ عَنْ أَبِي بِشْرٍ عَنْ سَعِيدِ بْنِ جُبَيْرٍ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ أَنَّ أُمَّ حُفَيْدٍ بِنْتَ الْحَارِثِ بْنِ حَزْنٍ أَهْدَتْ إِلَى النَّبِيِّ ﷺ سَمْنًا وَأَقِطًا وَأَضُبًّا فَدَعَا بِهِنَّ النَّبِيُّ ﷺ فَأُكِلْنَ عَلَى مَائِدَتِهِ فَتَرَكَهُنَّ النَّبِيُّ ﷺ كَالْمُتَقَذِّرِ لَهُنَّ وَلَوْ كُنَّ حَرَامًا مَا أُكِلْنَ عَلَى مَائِدَتِهِ وَلاَ أَمَرَ بِأَكْلِهِنَّ .

7359. PRIČAO NAM JE Ahmed b. Salih, njemu Ibn-Vehb, a ovom Junus, prenoseći od Ibn-Šihaba, ovaj od Ataa b. Ebu-Rebbaha, a on od Džabira b. Abdullaha da je kazivao: "Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, je rekao: 'Ko pojede bijelog ili crvenog luka neka nam se ne približava (ili je rekao: '...neka ne dolazi u džamiju') i neka ostane u svojoj kući!' Njemu je jednom bila donesena zdjela (Ibn-Vehb kaže tanjir) u kojoj je bila prigotovljena zelen. Kada je osjetio neugodan miris, upitao je o čemu se radi, pa mu je saopćeno koje je povrće unutra. Tada on reče: 'Prinesite mu ga!', pa su ga prinijeli jednom ashabu koji je bio s njim. Kada je vidio da to jelo ni on ne želi jesti, (Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem,) reče mu: 'Jedi ti, jer ja (u tajnosti) razgovaram s onim (od meleka) s kojim ti ne razgovaraš (u tajnosti)!'" Ibn-Ufejr kaže da je Ibn-Vehb rekao: "...lonac u kojem je bila zelen."[2] Lejs i Ebu-Safvan ne prenose od Junusa riječi u kojima se spominje lonac, pa ne znam jesu li to Zuhrijeve riječi ili su sastavni dio hadisa.

٧٣٥٩. حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ صَالِحٍ حَدَّثَنَا ابْنُ وَهْبٍ أَخْبَرَنِي يُونُسُ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ أَخْبَرَنِي عَطَاءُ بْنُ أَبِي رَبَاحٍ عَنْ جَابِرِ بْنِ عَبْدِاللهِ قَالَ قَالَ النَّبِيُّ ﷺ مَنْ أَكَلَ ثُومًا أَوْ بَصَلاً فَلْيَعْتَزِلْنَا أَوْ لِيَعْتَزِلْ مَسْجِدَنَا وَلْيَقْعُدْ فِي بَيْتِهِ وَإِنَّهُ أُتِيَ بِبَدْرٍ قَالَ ابْنُ وَهْبٍ يَعْنِي طَبَقًا فِيهِ خَضِرَاتٌ مِنْ بُقُولٍ فَوَجَدَ لَهَا رِيحًا فَسَأَلَ عَنْهَا فَأُخْبِرَ بِمَا فِيهَا مِنَ الْبُقُولِ فَقَالَ قَرِّبُوهَا فَقَرَّبُوهَا إِلَى بَعْضِ أَصْحَابِهِ كَانَ مَعَهُ فَلَمَّا رَآهُ كَرِهَ أَكْلَهَا قَالَ كُلْ فَإِنِّي أُنَاجِي مَنْ لاَ تُنَاجِي وَقَالَ ابْنُ عُفَيْرٍ عَنِ ابْنِ وَهْبٍ بِقِدْرٍ فِيهِ خَضِرَاتٌ وَلَمْ يَذْكُرِ اللَّيْثُ وَأَبُو صَفْوَانَ عَنْ يُونُسَ قِصَّةَ الْقِدْرِ فَلاَ أَدْرِي هُوَ مِنْ قَوْلِ الزُّهْرِيِّ أَوْ فِي الْحَدِيثِ .

1 Iz drugih verzija ovog hadisa vidi se da njemu nije prijalo meso guštera i da to nije jeo, a ostalo je jeo.

2 Iz ovog se hadisa, između ostaloga, može zaključiti sljedeće:
- luk i slična jela treba jesti samo kada se ne namjerava izlaziti iz kuće;
- ashab nije htio jesti ne stoga što mu se jelo nije sviđalo nego zato što ga Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, nije jeo; dakle, držao ga je za uzora u svemu;
- Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, mislio je prije svega na razgovor s melecima, a ponajprije s Džibrilom. Zbog toga nije htio jesti ono od čega bi mogao ostati ružan zadah.

7360. PRIČAO MI JE Ubejdullah b. Sa‘d b. Ibrahim, njemu njegov otac i amidža, a njima dvojici njihov otac, prenoseći od svoga oca, ovaj od Muhammeda b. Džubejra, a on od svoga oca Džubejra b. Mut‘ima (da je kazivao): “Jedna je ensarijka došla Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, i obratila mu se određenim povodom, pa ju je on naputio šta će uraditi. Tada ona upita: ‘Allahov Poslaniče, a šta ako te ne nađem?’ ‘Ako ne nađeš mene, otiđi Ebu-Bekru!’, reče joj on.” Humejdi (u svojoj predaji) dodaje riječi Ibrahima b. Sa‘da: “Vjerovatno je mislila na smrt.”

٧٣٦٠. حَدَّثَنِي عُبَيْدُاللهِ بْنُ سَعْدِ بْنِ إِبْرَاهِيمَ حَدَّثَنَا أَبِي وَعَمِّي قَالاَ حَدَّثَنَا أَبِي عَنْ أَبِيهِ أَخْبَرَنِي مُحَمَّدُ بْنُ جُبَيْرٍ أَنَّ أَبَاهُ جُبَيْرَ بْنَ مُطْعِمٍ أَخْبَرَهُ أَنَّ امْرَأَةً أَتَتْ رَسُولَ اللهِ ﷺ فَكَلَّمَتْهُ فِي شَيْءٍ فَأَمَرَهَا بِأَمْرٍ فَقَالَتْ أَرَأَيْتَ يَا رَسُولَ اللهِ إِنْ لَمْ أَجِدْكَ قَالَ إِنْ لَمْ تَجِدِينِي فَأْتِي أَبَا بَكْرٍ زَادَ لَنَا الْحُمَيْدِيُّ عَنْ إِبْرَاهِيمَ بْنِ سَعْدٍ كَأَنَّهَا تَعْنِي الْمَوْتَ .

O RIJEČIMA VJEROVJESNIKOVIM, SALLALLAHU ALEJHI VE SELLEM: “NEMOJTE NI O ČEMU PITATI SLJEDBENIKE KNJIGE!”[3]

باب قَوْلِ النَّبِيِّ ﷺ لا تَسْأَلُوا أَهْلَ الْكِتَابِ عَنْ شَيْءٍ

7361. REKAO JE Ebu-Jeman da ga je obavijestio Šu‘ajb, prenoseći od Zuhrija, a njega je obavijestio Humejd b. Abdur-Rahmana da je čuo Mu‘aviju kad je, govoreći jednoj skupini Kurejševića u Medini i spomenuvši Ka‘ba Ahbara, rekao:
“On je bio jedan od najpouzdanijih sljedbenika Knjige koji prenose, ali smo mi, i pored toga, provjeravali ima li tu laži.”[4]

٧٣٦١. وَقَالَ أَبُو الْيَمَانِ أَخْبَرَنَا شُعَيْبٌ عَنِ الزُّهْرِيِّ أَخْبَرَنِي حُمَيْدُ بْنُ عَبْدِالرَّحْمَنِ سَمِعَ مُعَاوِيَةَ يُحَدِّثُ رَهْطًا مِنْ قُرَيْشٍ بِالْمَدِينَةِ وَذَكَرَ كَعْبَ الأَحْبَارِ فَقَالَ إِنْ كَانَ مِنْ أَصْدَقِ هَؤُلاَءِ الْمُحَدِّثِينَ الَّذِينَ يُحَدِّثُونَ عَنْ أَهْلِ الْكِتَابِ وَإِنْ كُنَّا مَعَ ذَلِكَ لَنَبْلُو عَلَيْهِ الْكَذِبَ .

3 Sljedbenicima Knjige (*ehlul-kitab*) nazivaju se židovi i kršćani. Ova se zabrana odnosi na pitanja o vjerskim propisima, jer je islam jedina ispravna vjera. U tom smislu Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, u jednom hadisu kaže kako Musau, da je sada živ, ne bi preostalo ništa drugo nego da slijedi njega (Muhammeda, sallallahu alejhi ve sellem). Predanja koja su navodili oni sljedbenici Knjige koji su prelazili na islam nazivaju se israilijati. Na osnovu hadisa israilijati se mogu podijeliti u tri vrste:
a) israilijati koji su u suprotnosti s Kur’anom i hadisom (takve je zabranjeno prenositi i u njih vjerovati),
b) israilijati koji su u skladu s Kur’anom i hadisom (takvi se mogu navoditi i koristiti) i
c) israilijati koji nisu u suprotnosti s osnovama naše vjere, ali ih vjera ne potvrđuje (za takve se ne smije reći ni da su istina ni da su laž, jer uvijek može biti suprotno).

4 Ka‘b Ahbar bio je učeni židov koji je, najvjerovatnije u vrijeme hilafeta Omera, radijallahu anhu, primio islam. Bio je izuzetno pobožan, te su njegova predanja prihvatali sakupljači hadiskih zbirki, uključujući i Buharija i Muslima, koji su imali najstrožije kriterije pri uvrštavanju hadisa u svoje zbirke.
Mnogi hadiski stručnjaci smatraju da Mu‘avija ne misli kako je Ka‘b Ahbar lagao i da je njega trebalo provjeravati, nego israilijate koje je on prenosio.

7362. PRIČAO MI JE Muhammed b. Beššar, njemu Usman b. Umer, a ovom Ali b. Mubarek, prenoseći od Jahjaa b. Ebu-Kesira, a on od Ebu-Seleme da je Ebu-Hurejra kazivao:"Sljedbenici Knjige čitali bi Tevrat na hebrejskom jeziku i prevodili ga muslimanima na arapski, pa je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: 'Nemojte ni potvrđivati ni proturječiti sljedbenicima Knjige, nego recite: 'Mi vjerujemo u Allaha i u ono što se objavljuje nama i u ono što je objavljeno (vama)...'"[1]

٧٣٦٢. حَدَّثَنِي مُحَمَّدُ بْنُ بَشَّارٍ حَدَّثَنَا عُثْمَانُ بْنُ عُمَرَ أَخْبَرَنَا عَلِيُّ بْنُ الْمُبَارَكِ عَنْ يَحْيَى ابْنِ أَبِي كَثِيرٍ عَنْ أَبِي سَلَمَةَ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ قَالَ كَانَ أَهْلُ الْكِتَابِ يَقْرَءُونَ التَّوْرَاةَ بِالْعِبْرَانِيَّةِ وَيُفَسِّرُونَهَا بِالْعَرَبِيَّةِ لأَهْلِ الإِسْلاَمِ فَقَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ لاَ تُصَدِّقُوا أَهْلَ الْكِتَابِ وَلاَ تُكَذِّبُوهُمْ وَقُولُوا آمَنَّا بِاللهِ وَمَا أُنْزِلَ إِلَيْنَا وَمَا أُنْزِلَ إِلَيْكُمْ.

7363. PRIČAO NAM JE Musa b. Isma'il, a njemu Ibrahim, prenoseći od Ibn-Šihaba, ovaj od Ubejdullaha b. Abdullaha, a on od Ibn-Abbasa, radijallahu anhuma, da je rekao:"Kako to da pitate sljedbenike Knjige o nečemu, a vaša Knjiga, koja je objavljena Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, posljednja je (objava)?! Slobodno je čitate, jer nije krivotvorena. Upravo ona govori vam da su sljedbenici Knjige krivotvorili Allahovu knjigu i izmijenili je, te da su je oni svojim rukama pisali, govoreći kako je to od Allaha, kako bi za nju dobili ono što malo vrijedi! Zar vas znanje koje je došlo (Kur'an i sunnet) ne sprečava da njih pitate? Ne, tako mi Allaha, mi nismo nikoga od njih vidjeli da pita za ono što je objavljeno vama!"

٧٣٦٣. حَدَّثَنَا مُوسَى بْنُ إِسْمَاعِيلَ حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ أَخْبَرَنَا ابْنُ شِهَابٍ عَنْ عُبَيْدِاللهِ بْنِ عَبْدِاللهِ أَنَّ ابْنَ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا قَالَ كَيْفَ تَسْأَلُونَ أَهْلَ الْكِتَابِ عَنْ شَيْءٍ وَكِتَابُكُمُ الَّذِي أُنْزِلَ عَلَى رَسُولِ اللهِ ﷺ أَحْدَثُ تَقْرَءُونَهُ مَحْضًا لَمْ يُشَبْ وَقَدْ حَدَّثَكُمْ أَنَّ أَهْلَ الْكِتَابِ بَدَّلُوا كِتَابَ اللهِ وَغَيَّرُوهُ وَكَتَبُوا بِأَيْدِيهِمُ الْكِتَابَ وَقَالُوا هُوَ مِنْ عِنْدِ اللهِ لِيَشْتَرُوا بِهِ ثَمَنًا قَلِيلاً أَلاَ يَنْهَاكُمْ مَا جَاءَكُمْ مِنَ الْعِلْمِ عَنْ مَسْأَلَتِهِمْ لاَ وَاللهِ مَا رَأَيْنَا مِنْهُمْ رَجُلاً يَسْأَلُكُمْ عَنِ الَّذِي أُنْزِلَ عَلَيْكُمْ.

1 El-Bekara, 136. Ovo je početak prijevoda toga ajeta, a u ovom hadisu, na kraju, stoji: "...i u ono što je objavljeno vama..." U ajetu, međutim, stoji: "...i u ono što je objavljeno Ibrahimu, i Ismailu, i Ishaku, i Jakubu, i potomcima njegovim..." Moguće je da se se kod riječi "vama" radi o grešci prilikom prepisivanja, ili se time samo ukazuje na značenje ajeta.

O POKUĐENOSTI RAZJEDINJAVANJA

باب كراهية الْخِلاف

7364. PRIČAO NAM JE Ishak, a njemu Abdur-Rahman b. Mehdi, prenoseći od Selama b. Ebu-Muti‘a, on od Ebu-Imrana Dževnija, a ovaj od Džundeba b. Abdullaha da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Učite Kur'an dokle god su vam srca složna (u razumijevanju njegovih smislova), a onda kada se raziđete (u tome), onda ustanite (i ostavite) njegovo učenje!"[2]

٧٣٦٤. حَدَّثَنَا إِسْحَاقُ أَخْبَرَنَا عَبْدُالرَّحْمَنِ بْنُ مَهْدِيٍّ عَنْ سَلاَّمِ بْنِ أَبِي مُطِيعٍ عَنْ أَبِي عِمْرَانَ الْجَوْنِيِّ عَنْ جُنْدَبِ بْنِ عَبْدِاللهِ الْبَجَلِيِّ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ اقْرَءُوا الْقُرْآنَ مَا ائْتَلَفَتْ قُلُوبُكُمْ فَإِذَا اخْتَلَفْتُمْ فَقُومُوا عَنْهُ .

7365. PRIČAO NAM JE Ishak, njemu Abdus-Samed, a ovom Hemmam, prenoseći od Ebu-Imrana Dževnija, a on od Džundeba b. Abdullaha da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Učite Kur'an dokle god su vam u njemu složna srca, a kada se raziđete, onda odustanite od toga!"[3] Ebu-Abdullah kaže da je Jezid b. Harun prenio od Haruna A‘vera, ovaj od Ebu-Imrana, on od Džundeba, a ovaj od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem.

٧٣٦٥. حَدَّثَنَا إِسْحَاقُ أَخْبَرَنَا عَبْدُالصَّمَدِ حَدَّثَنَا هَمَّامٌ حَدَّثَنَا أَبُو عِمْرَانَ الْجَوْنِيُّ عَنْ جُنْدَبِ بْنِ عَبْدِاللهِ أَنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ قَالَ اقْرَءُوا الْقُرْآنَ مَا ائْتَلَفَتْ عَلَيْهِ قُلُوبُكُمْ فَإِذَا اخْتَلَفْتُمْ فَقُومُوا عَنْهُ قَالَ أَبو عَبْد اللهِ وَقَالَ يَزِيدُ بْنُ هَارُونَ عَنْ هَارُونَ الأَعْوَرِ حَدَّثَنَا أَبُو عِمْرَانَ عَنْ جُنْدَبٍ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ .

7366. PRIČAO NAM JE Ibrahim b. Musa, a njemu Hišam, prenoseći od Ma‘mera, on od Zuhrija, ovaj od Ubejdullaha b. Abdullaha, a on od Ibn-Abbasa da je kazivao:
"Pred svoju smrt Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, je u prisustvu ljudi, među kojima je bio i Omer b. Hattab, rekao: 'Dođite da vam dam da napišete pismo nakon kojeg nećete zalutati!' Tada Omer reče: 'Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, je savladala bolest. Imate Kur'an, i Allahova knjiga nam je dovoljna!' Ali oni koji

٧٣٦٦. حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ مُوسَى أَخْبَرَنَا هِشَامٌ عَنْ مَعْمَرٍ عَنِ الزُّهْرِيِّ عَنْ عُبَيْدِاللهِ بْنِ عَبْدِاللهِ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ قَالَ لَمَّا حُضِرَ النَّبِيُّ ﷺ قَالَ وَفِي الْبَيْتِ رِجَالٌ فِيهِمْ عُمَرُ بْنُ الْخَطَّابِ قَالَ هَلُمَّ أَكْتُبْ لَكُمْ كِتَابًا لَنْ تَضِلُّوا بَعْدَهُ قَالَ عُمَرُ إِنَّ النَّبِيَّ ﷺ غَلَبَهُ الْوَجَعُ وَعِنْدَكُمُ الْقُرْآنُ فَحَسْبُنَا كِتَابُ اللهِ وَاخْتَلَفَ أَهْلُ الْبَيْتِ وَاخْتَصَمُوا فَمِنْهُمْ مَنْ يَقُولُ

---

2 Hadis i njegov komentar prethodio je pod brojem 5060.

3 Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, u ova dva hadisa upozorava na to da se muslimani ne smiju razilaziti u temeljnim pitanjima vjere. Pored toga, ovi hadisi ne znače da neke ajete nikako ne treba učiti, već da vjernici jedni druge ne treba da uvjeravaju u ispravnost svojih stavova pomoću manje jasnih (*mutešabih*) ajeta.

su tu bili podvojiše se i sporječkaše. Neki od njih rekoše: 'Donesite (ono što je potrebno) da vam Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, izdiktira pismo nakon kojeg nećete zalutati!' Drugi rekoše isto što i Omer. Nakon što su se razjedinili i razgalamili kod Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, on povika: 'Odlazite od mene!'"[1] Ubejdullah kaže da je Ibn-Abbas znao govoriti: "Zaista je šteta, i to prava šteta, što je njihova razjedinjenost i galama spriječila Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, da im dâ da napišu to pismo!"

قَرِّبُوا يَكْتُبْ لَكُمْ رَسُولُ اللهِ ﷺ كِتَابًا لَنْ تَضِلُّوا بَعْدَهُ وَمِنْهُمْ مَنْ يَقُولُ مَا قَالَ عُمَرُ فَلَمَّا أَكْثَرُوا اللَّغَطَ وَالاخْتِلاَفَ عِنْدَ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ قُومُوا عَنِّي قَالَ عُبَيْدُاللهِ فَكَانَ ابْنُ عَبَّاسٍ يَقُولُ إِنَّ الرَّزِيَّةَ كُلَّ الرَّزِيَّةِ مَا حَالَ بَيْنَ رَسُولِ اللهِ ﷺ وَبَيْنَ أَنْ يَكْتُبَ لَهُمْ ذَلِكَ الْكِتَابَ مِنِ اخْتِلاَفِهِمْ وَلَغَطِهِمْ .

ONO ZA ŠTO JE VJEROVJESNIK, SALLALLAHU ALEJHI VE SELLEM, REKAO DA SE NE RADI – ZABRANJENO JE, OSIM AKO SE ZNA DA JE TO DOPUŠTENO; ISTI JE SLUČAJ I S ONIM ZA ŠTO JE ON REKAO DA SE RADI[2]

باب نَهْيِ النَّبِيِّ ﷺ
على التَّحْرِيمِ إلاَّ ما تُعْرَفُ إِبَاحَتُهُ
وَكذلِكَ أَمْرُهُ

U tom su smislu njegove riječi (upućene hadžijama) kada su skidali ihrame: "Sastanite se sa svojim ženama!", a Džabir je na to dodao: "On im to nije stavio u dužnost, nego im je samo dopustio da se s njima sastaju."
Umm-Atijja kaže: "Rečeno nam je da ne pratimo dženazu, ali nam to nije zabranjeno."

نَحْوَ قَوْلِهِ حِينَ أَحَلُّوا أَصِيبُوا مِنَ النِّسَاءِ وَقَالَ جَابِرٌ وَلَمْ يَعْزِمْ عَلَيْهِمْ وَلَكِنْ أَحَلَّهُنَّ لَهُمْ وَقَالَتْ أُمُّ عَطِيَّةَ نُهِينَا عَنِ اتِّبَاعِ الْجَنَازَةِ وَلَمْ يُعْزَمْ عَلَيْنَا .

1 Šije ovaj slučaj tumače na svoj način. Naime, oni smatraju da je tom prilikom Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, htio napismeno odrediti Aliju, radijallahu anhu, za halifu nakon njega, te da je to Omer, radijallahu anhu, nepravedno spriječio. To, međutim, nije tačno, i to stoga što oni ne mogu biti sigurni u to šta je Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, htio dati da se napiše. Osim toga, kada bi ono što oni tvrde bilo tačno, to bi onda bilo u suprotnosti s velikim brojem vjerodostojnih hadisa u kojima se kaže da je Muhammedu, sallallahu alejhi ve sellem, pokazano sve što će se desiti do Smaka svijeta, pa i poslije. I napokon, kad bi bilo tačno ono što tvrde šije, onda bi to tumačenje bilo u suprotnosti s mnogim vjerodostojnim hadisima u kojima se hvale prva trojica halifa.

2 Nekada je Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, znao reći da se nešto uradi, ali ne u smislu da to bude obaveza, nego samo lijepo i preporučeno djelo. Isto tako, znao je nekada reći da se nešto ne uradi, ali to nije bila zabrana, nego samo upozorenje da je bolje to ne raditi. Normalno je da su ashabi najbolje znali šta je Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, svojim riječima želio reći, pa Buhari ovdje navodi dva primjera kako su te riječi razumjela dvojica ashaba.

7367. PRIČAO NAM JE Mekki b. Ibrahim, prenoseći od Ibn-Džurejdža, on od Ataa, a ovaj od Džabira da je rekao... Ebu-Abdullah (Buhari) kaže da mu je pričao Muhammed b. Bekr, prenoseći od Ibn-Džurejdža, a on od Ataa da je kazivao:"Čuo sam Džabira b. Abdullaha kada je ljudima koji su bili s njim rekao: 'Mi, ashabi Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, izgovorili smo *telbiju* samo za hadždž, bez umre.'"Ata kaže da je Džabir također rekao: "Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem je, stigao (u Meku) ujutro četvrtog dana zul-hidžeta. Kada smo i mi stigli, Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem je naredio nam je da skinemo ihrame rekavši: 'Skinite ihrame i sastanite se sa svojim ženama!'" Ata kaže da je Džabir još rekao: "On im to nije stavio u obavezu, nego im je samo dopustio da se s njima sastanu. On je čuo da smo mi, kada je ostalo još pet (noći) do Arefata, rekli: 'Naredio nam je da prilazimo svojim ženama, pa ćemo doći na Arefat, a iz naših će spolnih organa izlaziti *mezija*!'"[3] – pa je, kaže Ata, Džabir pokazao svojom rukom i počeo mrdati (a potom nastavio): "Tada je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, ustao i rekao: 'Vi znate da sam ja od vas najbogobojazniji, najiskreniji i najvredniji, pa ipak, da nemam ovih kurbana, skinuo bih ihrame, kao što ih i vi trebate skinuti!' Oni su onda skinuli ihrame, a Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, reče: 'Da sam prije na umu imao ovo što sada imam, ne bih bio potjerao kurbane sa sobom!' Tada smo poskidali ihrame i tako iskazali poslušnost i pokornost."

٧٣٦٧. حَدَّثَنَا الْمَكِّيُّ بْنُ إِبْرَاهِيمَ عَنِ ابْنِ جُرَيْجٍ قَالَ عَطَاءٌ قَالَ جَابِرٌ قَالَ أَبُو عَبْد اللهِ وَقَالَ مُحَمَّدُ بْنُ بَكْرٍ الْبُرْسَانِيُّ حَدَّثَنَا ابْنُ جُرَيْجٍ قَالَ أَخْبَرَنِي عَطَاءٌ سَمِعْتُ جَابِرَ بْنَ عَبْدِاللهِ فِي أُنَاسٍ مَعَهُ قَالَ أَهْلَلْنَا أَصْحَابَ رَسُولِ اللهِ ﷺ فِي الْحَجِّ خَالِصًا لَيْسَ مَعَهُ عُمْرَةٌ قَالَ عَطَاءٌ قَالَ جَابِرٌ فَقَدِمَ النَّبِيُّ ﷺ صُبْحَ رَابِعَةٍ مَضَتْ مِنْ ذِي الْحِجَّةِ فَلَمَّا قَدِمْنَا أَمَرَنَا النَّبِيُّ ﷺ أَنْ نَحِلَّ وَقَالَ أَحِلُّوا وَأَصِيبُوا مِنَ النِّسَاءِ قَالَ عَطَاءٌ قَالَ جَابِرٌ وَلَمْ يَعْزِمْ عَلَيْهِمْ وَلَكِنْ أَحَلَّهُنَّ لَهُمْ فَبَلَغَهُ أَنَّا نَقُولُ لَمَّا لَمْ يَكُنْ بَيْنَنَا وَبَيْنَ عَرَفَةَ إِلاَّ خَمْسٌ أَمَرَنَا أَنْ نَحِلَّ إِلَى نِسَائِنَا فَنَأْتِي عَرَفَةَ تَقْطُرُ مَذَاكِيرُنَا الْمَذْيَ قَالَ وَيَقُولُ جَابِرٌ بِيَدِهِ هَكَذَا وَحَرَّكَهَا فَقَامَ رَسُولُ اللهِ ﷺ فَقَالَ قَدْ عَلِمْتُمْ أَنِّي أَتْقَاكُمْ لِلَّهِ وَأَصْدَقُكُمْ وَأَبَرُّكُمْ وَلَوْلاَ هَدْيِي لَحَلَلْتُ كَمَا تَحِلُّونَ فَحِلُّوا فَلَوِ اسْتَقْبَلْتُ مِنْ أَمْرِي مَا اسْتَدْبَرْتُ مَا أَهْدَيْتُ فَحَلَلْنَا وَسَمِعْنَا وَأَطَعْنَا .

7368. PRIČAO NAM JE Ebu-Ma'mer, a njemu Abdul-Varis, prenoseći od Husejna, ovaj od Ebu-Burejda, a on od Abdullaha Muzenija (da je kazivao):"Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, je rekao: 'Klanjajte (dva rekata) prije akšamskog farz-namaza!' Ponavljajući to treći put, dodao je: 'Ko želi!', bojeći se da to ljudi ne bi uzeli sebi u obaveznu praksu."

٧٣٦٨. حَدَّثَنَا أَبُو مَعْمَرٍ حَدَّثَنَا عَبْدُالْوَارِثِ عَنِ الْحُسَيْنِ عَنِ ابْنِ بُرَيْدَةَ حَدَّثَنِي عَبْدُاللهِ الْمُزَنِيُّ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ صَلُّوا قَبْلَ صَلاَةِ الْمَغْرِبِ قَالَ فِي الثَّالِثَةِ لِمَنْ شَاءَ كَرَاهِيَةَ أَنْ يَتَّخِذَهَا النَّاسُ سُنَّةً .

3 Sluz prilikom nadražaja.

O RIJEČIMA UZVIŠENOG: "... I KOJI SE O POSLOVIMA SVOJIM DOGOVARAJU"[1], TE RIJEČIMA NJEGOVIM: "I DOGOVARAJ SE S NJIMA!"[2]

Savjetovanje dolazi prije donošenja odluke, jer Uzvišeni kaže: "A kada se odlučiš, onda se pouzdaj u Allaha!"[3] Tako, kada bi Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, nešto odlučio, onda niko ne bi imao pravo davati prijedloge suprotne odluci Allaha i Njegova Poslanika.

Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, savjetovao se sa svojim ashabima pred Bitku na Uhudu. Razgovarali su o tome da li da ostanu (u Medini) ili da krenu, pa su se složili da treba krenuti. Nakon što je (Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem) već bio obukao pancir i donio odluku, oni mu rekoše da ostane, ali on to nije prihvatio jer je već bio donio odluku, te im reče: "Nijedan poslanik koji obuče pancir ne treba ga skidati sve dok Allah ne presudi."

On se također posavjetovao s Alijom i Usamom kada su neki ljudi potvorili Aišu, i držao je do njihovih riječi, sve dok nije objavljen dio Kur'ana (koji govori o tome), pa je dao da se izbičuju oni koji su proširili potvoru. Nije obraćao pažnju na njihovo protivljenje, nego je presudio onako kako mu je Allah naredio.

Nakon Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, imami (halife) savjetovali su se s povjerljivim učenjacima o onome što je dopušteno, kako bi odredili ono što je najlakše. Ako bi Kur'an i sunnet bili jasni (o nekom pitanju), imami nisu tražili ništa drugo, nego su se povodili za Vjerovjesnikom, sallallahu alejhi ve sellem.

باب
قَوْلِ اللهِ تعالى (وأمْرُهُمْ شُورَى بَيْنَهُمْ) (وشاوِرْهُمْ في الأمْرِ)

وَأَنَّ الْمُشَاوَرَةَ قَبْلَ الْعَزْمِ وَالتَّبَيُّنِ لِقَوْلِهِ (فَإِذَا عَزَمْتَ فَتَوَكَّلْ عَلَى اللهِ) فَإِذَا عَزَمَ الرَّسُولُ ﷺ لَمْ يَكُنْ لِبَشَرٍ التَّقَدُّمُ عَلَى اللهِ وَرَسُولِهِ وَشَاوَرَ النَّبِيُّ ﷺ أَصْحَابَهُ يَوْمَ أُحُدٍ فِي الْمُقَامِ وَالْخُرُوجِ فَرَأَوْا لَهُ الْخُرُوجَ فَلَمَّا لَبِسَ لأْمَتَهُ وَعَزَمَ قَالُوا أَقِمْ فَلَمْ يَمِلْ إِلَيْهِمْ بَعْدَ الْعَزْمِ وَقَالَ لاَ يَنْبَغِي لِنَبِيٍّ يَلْبَسُ لأْمَتَهُ فَيَضَعُهَا حَتَّى يَحْكُمَ اللهُ وَشَاوَرَ عَلِيًّا وَأُسَامَةَ فِيمَا رَمَى بِهِ أَهْلُ الإِفْكِ عَائِشَةَ فَسَمِعَ مِنْهُمَا حَتَّى نَزَلَ الْقُرْآنُ فَجَلَدَ الرَّامِينَ وَلَمْ يَلْتَفِتْ إِلَى تَنَازُعِهِمْ وَلَكِنْ حَكَمَ بِمَا أَمَرَهُ اللهُ وَكَانَتِ الأَئِمَّةُ بَعْدَ النَّبِيِّ ﷺ يَسْتَشِيرُونَ الأُمَنَاءَ مِنْ أَهْلِ الْعِلْمِ فِي الأُمُورِ الْمُبَاحَةِ لِيَأْخُذُوا بِأَسْهَلِهَا فَإِذَا وَضَحَ الْكِتَابُ أَوِ السُّنَّةُ لَمْ يَتَعَدَّوْهُ إِلَى غَيْرِهِ اقْتِدَاءً بِالنَّبِيِّ ﷺ وَرَأَى أَبُو بَكْرٍ قِتَالَ مَنْ مَنَعَ الزَّكَاةَ فَقَالَ عُمَرُ كَيْفَ تُقَاتِلُ النَّاسَ وَقَدْ قَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ أُمِرْتُ أَنْ أُقَاتِلَ النَّاسَ حَتَّى يَقُولُوا لاَ إِلَهَ إِلاَّ اللهُ فَإِذَا قَالُوا لاَ إِلَهَ إِلاَّ اللهُ عَصَمُوا مِنِّي دِمَاءَهُمْ وَأَمْوَالَهُمْ إِلاَّ بِحَقِّهَا وَحِسَابُهُمْ عَلَى اللهِ فَقَالَ أَبُو بَكْرٍ وَاللهِ لأُقَاتِلَنَّ مَنْ فَرَّقَ بَيْنَ

1 Eš-Šura, 38.

2 Ali-Imran, 159.

3 Ali-Imran, 159.

Ebu-Bekr je smatrao da se treba boriti protiv onih koji ne daju zekat, pa ga je Omer upitao: "Kako ćeš se boriti protiv njih kad je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: 'Naređeno mi je da se borim protiv ljudi sve dok ne kažu: 'Nema (istinskog) Boga osim Allaha!' Kada izgovore: 'Nema (istinskog) Boga osim Allaha!', zaštitili su od mene svoje živote i imetke, osim onoga što je obaveza, a Allah će s njima svesti račun'?" Na to je Ebu-Bekr odgovorio: "Tako mi Allaha, ja ću se, sigurno, boriti protiv svakoga ko razdvaja ono što je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, sastavio!'" Nakon toga i Omer se složio s njim.

Ebu-Bekr u ovom slučaju nije imao potrebe za savjetovanjem jer je imao presudu Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, o onima koji razdvajaju namaz od zekata i žele izmijeniti vjeru i njene propise. Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, je rekao: "Ko promijeni svoju vjeru – ubijte ga!" Omer se savjetovao s učenim ljudima bez obzira na to da li su oni bili stari ili mladi. On se uvijek zaustavljao kod (propisa iz) Allahove, dželle šanuhu, knjige.[4]

مَا جَمَعَ رَسُولُ اللهِ ﷺ ثُمَّ تَابَعَهُ بَعْدُ عُمَرُ فَلَمْ يَلْتَفِتْ أَبُو بَكْرٍ إِلَى مَشُورَةٍ إِذْ كَانَ عِنْدَهُ حُكْمُ رَسُولِ اللهِ ﷺ فِي الَّذِينَ فَرَّقُوا بَيْنَ الصَّلَاةِ وَالزَّكَاةِ وَأَرَادُوا تَبْدِيلَ الدِّينِ وَأَحْكَامِهِ وَقَالَ النَّبِيُّ ﷺ مَنْ بَدَّلَ دِينَهُ فَاقْتُلُوهُ وَكَانَ الْقُرَّاءُ أَصْحَابَ مَشُورَةِ عُمَرَ كُهُولاً كَانُوا أَوْ شُبَّانًا وَكَانَ وَقَّافًا عِنْدَ كِتَابِ اللهِ عَزَّ وَجَلَّ.

7369. PRIČAO NAM JE Uvejsi, njemu Ibrahim b. Sa'd, prenoseći od Saliha, on od Ibn-Šihaba, a njemu je pričao Urve, Ibn-Musejjeb, Alkame b. Vekkas i Ubejdullah, prenoseći od Aiše, radijallahu anha, da je o slučaju kada je potvorena pričala:

"Kada, iz vjesnovrijeme, ništanije bilo objavljivano, Allahov je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, pozvao Aliju b. Ebu-Taliba i Usamu b. Zejda, radijallahu anhuma, da se posavjetuje s njima i čuje njihovo mišljenje o tome da li da se rastavi od

٧٣٦٩. حَدَّثَنَا الأُوَيْسِيُّ عَبْدُالْعَزِيزِ بْنُ عَبْدِاللهِ حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ سَعْدٍ عَنْ صَالِحٍ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ حَدَّثَنِي عُرْوَةُ وَابْنُ الْمُسَيَّبِ وَعَلْقَمَةُ ابْنُ وَقَّاصٍ وَعُبَيْدُاللهِ عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهَا حِينَ قَالَ لَهَا أَهْلُ الإِفْكِ مَا قَالُوا قَالَتْ وَدَعَا رَسُولُ اللهِ ﷺ عَلِيَّ بْنَ أَبِي طَالِبٍ وَأُسَامَةَ بْنَ زَيْدٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا حِينَ اسْتَلْبَثَ الْوَحْيُ يَسْأَلُهُمَا

4 Koliku je važnost Buhari pridavao dogovaranju i savjetovanju (*šuri*) vidi se i po tome koliki je uvod sačinio za ovo poglavlje.
Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, je, kao poslanik, sigurno imao manje potrebe za dogovaranjem nego drugi ljudi (učenjaci, vladari i sl.). Pa, ipak, on se često savjetovao s ashabima, između ostalog i zato da bi to oni upamtili i poslije njega primjenjivali u svome životu. U tom su smislu poznate Ebu-Hurejrine riječi: "Nisam nikoga vidio da se više dogovara sa svojim ashabima od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem."

svoje žene. Usama mu je ukazao na moja poznata dobra svojstva, dok je Alija rekao: 'Allah te nije time stavio u iskušenje, jer ima mnogo žena i osim nje. Upitaj djevojku (robinju), ona će ti iskreno reći.' On ju je onda i upitao: 'Jesi li vidjela išta (kod Aiše) što kod tebe izaziva sumnju?'
'Nisam vidjela ništa (posebno), osim što je ona mlada žena, pa (joj se događalo da) zaspi kod tijesta svojih ukućana, te dođe domaća životinja i pojede ga', odgovorila je ona. Nakon toga on se popeo na minber i rekao: 'O skupino muslimana! Ko će mi pomoći protiv čovjeka koji je uznemiravajući moju porodicu uznemirio i mene? Tako mi Allaha, ja o svojoj porodici znam samo dobro!'" Tada je kazao kako je Aiša nevina.

وَهُوَ يَسْتَشِيرُهُمَا فِي فِرَاقِ أَهْلِهِ فَأَمَّا أُسَامَةُ فَأَشَارَ بِالَّذِي يَعْلَمُ مِنْ بَرَاءَةِ أَهْلِهِ وَأَمَّا عَلِيٌّ فَقَالَ لَمْ يُضَيِّقِ اللهُ عَلَيْكَ وَالنِّسَاءُ سِوَاهَا كَثِيرٌ وَسَلِ الْجَارِيَةَ تَصْدُقْكَ فَقَالَ هَلْ رَأَيْتِ مِنْ شَيْءٍ يَرِيبُكِ قَالَتْ مَا رَأَيْتُ أَمْرًا أَكْثَرَ مِنْ أَنَّهَا جَارِيَةٌ حَدِيثَةُ السِّنِّ تَنَامُ عَنْ عَجِينِ أَهْلِهَا فَتَأْتِي الدَّاجِنُ فَتَأْكُلُهُ فَقَامَ عَلَى الْمِنْبَرِ فَقَالَ يَا مَعْشَرَ الْمُسْلِمِينَ مَنْ يَعْذِرُنِي مِنْ رَجُلٍ بَلَغَنِي أَذَاهُ فِي أَهْلِي وَاللهِ مَا عَلِمْتُ عَلَى أَهْلِي إِلاَّ خَيْرًا فَذَكَرَ بَرَاءَةَ عَائِشَةَ .

7370. REKAO JE Ebu-Usama da prenosi od Hišama, kojem je pričao Muhammed b. Harb, a njemu Jahja b. Ebu-Zekerijja Gassani, prenoseći od Hišama, on od Urve, a ovaj od Aiše (da je kazivala):
"Allahov je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, obraćajući se ljudima, iskazao zahvalu Allahu i pohvalio Ga, a onda rekao: 'Šta mi preporučujete da uradim s onima koji vrijeđaju članove moje porodice, a ja nikada o članovima svoje porodice nisam saznao ništa loše?'"
Prenosi se također od Urve (da je kazivao):
"Kada je Aiša čula o čemu se radi, upitala je: 'Allahov Poslaniče, daješ li mi dopuštenje da odem svojima (roditeljima)?' On joj je to dopustio i poslao s njom dječaka. Tada je jedan ensarija rekao: 'Slava Tebi! Nije naše da o ovome govorimo! Slava Tebi! Ovo je velika potvora!'"[1]

٧٣٧٠. وَقَالَ أَبُو أُسَامَةَ عَنْ هِشَامٍ حَدَّثَنِي مُحَمَّدُ بْنُ حَرْبٍ حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ أَبِي زَكَرِيَّاءَ الْغَسَّانِيُّ عَنْ هِشَامٍ عَنْ عُرْوَةَ عَنْ عَائِشَةَ أَنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ خَطَبَ النَّاسَ فَحَمِدَ اللهَ وَأَثْنَى عَلَيْهِ وَقَالَ مَا تُشِيرُونَ عَلَيَّ فِي قَوْمٍ يَسُبُّونَ أَهْلِي مَا عَلِمْتُ عَلَيْهِمْ مِنْ سُوءٍ قَطُّ وَعَنْ عُرْوَةَ قَالَ لَمَّا أُخْبِرَتْ عَائِشَةُ بِالأَمْرِ قَالَتْ يَا رَسُولَ اللهِ أَتَأْذَنُ لِي أَنْ أَنْطَلِقَ إِلَى أَهْلِي فَأَذِنَ لَهَا وَأَرْسَلَ مَعَهَا الْغُلاَمَ وَقَالَ رَجُلٌ مِنَ الأَنْصَارِ سُبْحَانَكَ (مَا يَكُونُ لَنَا أَنْ نَتَكَلَّمَ بِهَذَا سُبْحَانَكَ هَذَا بُهْتَانٌ عَظِيمٌ) .

1 En-Nur, 16.

بسم الله الرحمن الرحيم

U ime Allaha, Svemilosnog, Samilosnog!

كتاب التوحيد

(ALLAHOVA) JEDNOTA (TEVHID)[1]

O VJEROVJESNIKOVU, SALLALLAHU ALEJHI VE SELLEM, POZIVU SLJEDBENICIMA DA VJERUJU SAMO U JEDNOGA BOGA – ALLAHA, UZVIŠENOG I SLAVLJENOG

باب
مَا جَاءَ فِي دُعَاءِ النَّبِيِّ ﷺ
أُمَّتَهُ إِلَى تَوْحِيدِ اللهِ تَبَارَكَ وَتَعَالَى

7371. PRIČAO NAM JE Ebu-Asim, njemu Zekerijja b. Ishak, prenoseći od Jahjaa b. Abdullaha b. Sajfija, a on od Ibn-Abbasa, radijallahu anhuma, (da je rekao): "Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, je poslao Mu'aza u Jemen."

٧٣٧١. حَدَّثَنَا أَبُو عَاصِمٍ حَدَّثَنَا زَكَرِيَّاءُ بْنُ إِسْحَاقَ عَنْ يَحْيَى بْنِ مُحَمَّدِ بْنِ عَبْدِاللهِ بْنِ صَيْفِيٍّ عَنْ أَبِي مَعْبَدٍ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ بَعَثَ مُعَاذًا إِلَى الْيَمَنِ .

7372. PRIČAO MI JE također Abdullah b. Ebu-Esved, njemu Fadl b. Ala', a ovom Isma'il b. Umejja, prenoseći od Jahjaa b. Abdullaha b. Sajfija, ovaj od Ma'beda, Ibn-Abbasovog (oslobođenog) roba, a on od Ibn-Abbasa da je kazivao:

٧٣٧٢. و حَدَّثَنِي عَبْدُاللهِ بْنُ أَبِي الأَسْوَدِ حَدَّثَنَا الْفَضْلُ بْنُ الْعَلاَءِ حَدَّثَنَا إِسْمَاعِيلُ بْنُ أُمَيَّةَ عَنْ يَحْيَى بْنِ مُحَمَّدِ بْنِ عَبْدِاللهِ بْنِ صَيْفِيٍّ أَنَّهُ سَمِعَ أَبَا مَعْبَدٍ مَوْلَى ابْنِ عَبَّاسٍ يَقُولُ سَمِعْتُ ابْنَ عَبَّاسٍ

1 Buhari je u *Sahih* uvrstio ovo poglavlje kako bi pomoću ajeta i vjerodostojnih hadisa, dao jasnu sliku o tome šta je to *tevhid*, kako se ispravno vjeruje u Allaha i koja su Njegova svojstva. Istovremeno, on je time želio opovrgnuti pogrešna mišljenja mutezila, haridžija, džehmija i rafidija o tevhidu, jer su oni prednjačili u iznošenju netačnih tvrdnji. Naime, svi su oni prihvatali jednoboštvo (*tevhid*), ali na svoj način. Tako su, npr., mutezile nijekali Allahova, dželle šanuhu, svojstva, jer su smatrali da njihovo potvrđivanje vodi uspoređivanju Allaha, dželle šanuhu, s ljudima, što je, bez sumnje, zabranjeno. Pripadnici ehli-sunneta vjeruju da Allah, dželle šanuhu, ima Svoja svojstava, ali ta svojstva nisu ni u kojem slučaju slična ljudskim, jer Allah, dželle šanuhu, kaže: "Niko nije kao On!" (Eš-Šura, 11)
Haridžije su, između ostalog, poznate po tome što su počinioca velikog grijeha proglašavali nevjernikom, pa su tako i Aliju, radijallahu anhu, proglasili nevjernikom zato što je prihvatio arbitražu u Bici na Sifinu. Za razliku od njih, pripadnici ehli-sunneta počinioca velikog grijeha smatraju grešnikom, ali ipak pripadnikom ummeta, tj. muslimanom.
Džehmije, npr., tvrde da čovjek ne posjeduje nikakvu moć, te da ništa ne radi on, nego to čini Allah, dželle šanuhu. To se, međutim, sukobljava s općepoznatim islamskim principom odgovornosti svakog čovjeka.

"Kada je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, poslao Mu'aza stanovnicima Jemena, rekao mu je: 'Ideš ljudima koji pripadaju sljedbenicima Knjige.[1] Prvo ih pozovi da obožavaju samo Uzvišenoga Allaha (*tevhid*); ako to prihvate, onda im reci da im je Allah propisao kao obavezu pet namaza u toku dana i noći. A kada počnu klanjati, onda im reci da im je Allah odredio zekat na njihove imetke, koji će se uzimati od onih među njima koji su bogati i davati onima koji su siromašni. Kada to potvrde, onda uzimaj od njih (zekat), ali se čuvaj onoga što je najvrednije u imecima tih ljudi.'"[2]

يَقُولُ لَمَّا بَعَثَ النَّبِيُّ ﷺ مُعَاذَ بْنَ جَبَلٍ إِلَى نَحْوِ أَهْلِ الْيَمَنِ قَالَ لَهُ إِنَّكَ تَقْدَمُ عَلَى قَوْمٍ مِنْ أَهْلِ الْكِتَابِ فَلْيَكُنْ أَوَّلَ مَا تَدْعُوهُمْ إِلَى أَنْ يُوَحِّدُوا اللهَ تَعَالَى فَإِذَا عَرَفُوا ذَلِكَ فَأَخْبِرْهُمْ أَنَّ اللهَ قَدْ فَرَضَ عَلَيْهِمْ خَمْسَ صَلَوَاتٍ فِي يَوْمِهِمْ وَلَيْلَتِهِمْ فَإِذَا صَلَّوْا فَأَخْبِرْهُمْ أَنَّ اللهَ افْتَرَضَ عَلَيْهِمْ زَكَاةً فِي أَمْوَالِهِمْ تُؤْخَذُ مِنْ غَنِيِّهِمْ فَتُرَدُّ عَلَى فَقِيرِهِمْ فَإِذَا أَقَرُّوا بِذَلِكَ فَخُذْ مِنْهُمْ وَتَوَقَّ كَرَائِمَ أَمْوَالِ النَّاسِ.

7373. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Beššar, njemu Gunder, a ovom Šu'ba, prenoseći od Ebu-Hasina i Eš'asa b. Sulejma, oni od Esveda b. Hilala, a on od Mu'aza b. Džebela da je kazivao: "Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, me je upitao: 'Mu'aze, znaš li šta je dužnost ljudi prema Allahu?' 'Allah i Njegov Poslanik najbolje znaju!', odgovorio sam, a on reče: 'Da samo Njega obožavaju i da Mu nikoga drugog ne pridružuju. A znaš li koja je onda Njegova obaveza prema njima?' 'Allah i Njegov Poslanik najbolje znaju!', odgovorio sam. 'Da ih ne kazni!', reče on."

٧٣٧٣. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ بَشَّارٍ حَدَّثَنَا غُنْدَرٌ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ عَنْ أَبِي حَصِينٍ وَالأَشْعَثِ بْنِ سُلَيْمٍ سَمِعَا الأَسْوَدَ بْنَ هِلاَلٍ عَنْ مُعَاذِ بْنِ جَبَلٍ قَالَ قَالَ النَّبِيُّ ﷺ يَا مُعَاذُ أَتَدْرِي مَا حَقُّ اللهِ عَلَى الْعِبَادِ قَالَ اللهُ وَرَسُولُهُ أَعْلَمُ قَالَ أَنْ يَعْبُدُوهُ وَلاَ يُشْرِكُوا بِهِ شَيْئًا أَتَدْرِي مَا حَقُّهُمْ عَلَيْهِ قَالَ اللهُ وَرَسُولُهُ أَعْلَمُ قَالَ أَنْ لاَ يُعَذِّبَهُمْ.

7374. PRIČAO NAM JE Isma'il, a njemu Malik, prenoseći od Abdur-Rahmana b. Abdullaha b. Abdur-Rahmana b. Ebu-Sa'sa'a, on od svoga oca, a ovaj od Ebu-Seida Hudrija (da je kazivao):

"Jedan je čovjek čuo drugoga kako uči suru El-Ihlas i ponavlja je, pa je ujutro otišao Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, i to mu ispričao (smatrajući da ta sura ima malu vrijednost). Tada

٧٣٧٤. حَدَّثَنَا إِسْمَاعِيلُ حَدَّثَنِي مَالِكٌ عَنْ عَبْدِالرَّحْمَنِ بْنِ عَبْدِاللهِ بْنِ عَبْدِالرَّحْمَنِ بْنِ أَبِي صَعْصَعَةَ عَنْ أَبِيهِ عَنْ أَبِي سَعِيدٍ الْخُدْرِيِّ أَنَّ رَجُلاً سَمِعَ رَجُلاً يَقْرَأُ قُلْ هُوَ اللهُ أَحَدٌ يُرَدِّدُهَا فَلَمَّا أَصْبَحَ جَاءَ إِلَى النَّبِيِّ ﷺ فَذَكَرَ لَهُ ذَلِكَ وَكَأَنَّ الرَّجُلَ يَتَقَالُّهَا فَقَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ وَالَّذِي نَفْسِي

1 Radi se o židovima koji su živjeli u Jemenu.

2 Iz hadisa se, između ostalog, može zaključiti sljedeće:
- onaj koji poziva u islam mora biti svjestan da se obaveze prihvaćaju postupno;
- ljude najprije treba pozivati da povjeruju u Allaha, pa tek onda da izvršavaju obaveze;
- zekat ne može ubirati bilo ko, nego samo halifa ili onaj koga on ovlasti;
- u ovom hadisu nisu navedene sve osnovne islamske dužnosti.

بِيَدِهِ إِنَّهَا لَتَعْدِلُ ثُلُثَ الْقُرْآنِ زَادَ إِسْمَاعِيلُ بْنُ جَعْفَرٍ عَنْ مَالِكٍ عَنْ عَبْدِالرَّحْمَنِ عَنْ أَبِيهِ عَنْ أَبِي سَعِيدٍ أَخْبَرَنِي أَخِي قَتَادَةُ بْنُ النُّعْمَانِ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ.

(mu) on reče: ‘Tako mi Onoga u čijoj je ruci moja duša, zaista je ona ravna trećini Kur’ana.’”[3]
(U drugoj verziji) stoji: Isma‘il b. Dža‘fer prenosi od Malika, ovaj od Abdur-Rahmana, on od svoga oca, ovaj od Ebu-Seida Hudrija, on od Katade b. Nu‘mana, a ovaj od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem.

٧٣٧٥. حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ صَالِحٍ حَدَّثَنَا ابْنُ وَهْبٍ حَدَّثَنَا عَمْرٌو عَنِ ابْنِ أَبِي هِلَالٍ أَنَّ أَبَا الرِّجَالِ مُحَمَّدَ بْنَ عَبْدِالرَّحْمَنِ حَدَّثَهُ عَنْ أُمِّهِ عَمْرَةَ بِنْتِ عَبْدِالرَّحْمَنِ وَكَانَتْ فِي حَجْرِ عَائِشَةَ زَوْجِ النَّبِيِّ ﷺ عَنْ عَائِشَةَ أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ بَعَثَ رَجُلًا عَلَى سَرِيَّةٍ وَكَانَ يَقْرَأُ لِأَصْحَابِهِ فِي صَلَاتِهِمْ فَيَخْتِمُ بِقُلْ هُوَ اللهُ أَحَدٌ فَلَمَّا رَجَعُوا ذَكَرُوا ذَلِكَ لِلنَّبِيِّ ﷺ فَقَالَ سَلُوهُ لِأَيِّ شَيْءٍ يَصْنَعُ ذَلِكَ فَسَأَلُوهُ فَقَالَ لِأَنَّهَا صِفَةُ الرَّحْمَنِ وَأَنَا أُحِبُّ أَنْ أَقْرَأَ بِهَا فَقَالَ النَّبِيُّ ﷺ أَخْبِرُوهُ أَنَّ اللهَ يُحِبُّهُ.

7375. PRIČAO NAM JE Ahmed b. Salih, njemu Ibn-Vehb, a ovom Amr, prenoseći od Ibn-Ebu-Hilala, ovaj od Ebu-Ridžala Muhammeda b. Abdur-Rahmana, on od svoje majke Amre b. Abdur-Rahman, koja je bila u okrilju Vjerovjesnikove, sallallahu alejhi ve sellem, supruge Aiše, a ona ona od Aiše (da je kazivala):
“Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, je poslao jednog čovjeka na čelu jedne manje jedinice, pa im je on učio u namazu i završavao (ga) surom El-Ihlas. Kada su se vratili, ispričali su to Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem. ‘Upitajte ga zašto je tako postupao!’, reče im on. Oni su ga upitali, pa (im) je on odgovorio: ‘Ona opisuje Milostivoga, i zato je volim učiti.’ Na to je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: ‘Obavijestite ga da i Allah njega voli.’”

3 Vrijednost sure El-Ihlas (*Kul huvallahu ehad*) i jest u tome što ona, iako kratka, sadrži bit tevhida jer govori o najvažnijim Allahovim, dželle šanahu, svojstvima. S druge strane, Allahova je mudrost u tome da ona bude kratka, tako da je svako može naučiti napamet i što češće ponavljati.

O RIJEČIMA UZVIŠENOG: "RECI: 'ZOVITE 'ALLAH', ILI ZOVITE 'MILOSTIVI', A KAKO GOD GA BUDETE ZVALI – NJEGOVA SU IMENA NAJLJEPŠA.'"[1]

باب قَوْلِ اللَّهِ تَبَارَكَ وَتَعَالَى
(قُلِ ادْعُوا اللَّهَ أَوِ ادْعُوا الرَّحْمَنَ
أَيًّا مَا تَدْعُوا فَلَهُ الأَسْمَاءُ الْحُسْنَى)

7376. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Selam, a njemu Ebu-Mu'avija, prenoseći od A'meša, ovaj od Zejda b. Vehba i Ebu-Zabjana, a oni od Džerira b. Abdullaha da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
"Allah neće imati milosti prema onome koji nema milosti prema ljudima."

٧٣٧٦. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ سَلاَمٍ حَدَّثَنَا أَبُو مُعَاوِيَةَ عَنِ الأَعْمَشِ عَنْ زَيْدِ بْنِ وَهْبٍ وَأَبِي ظَبْيَانَ عَنْ جَرِيرِ بْنِ عَبْدِاللهِ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ لاَ يَرْحَمُ اللهُ مَنْ لاَ يَرْحَمُ النَّاسَ .

7377. PRIČAO NAM JE Ebu-Nu'man, njemu Hammad b. Zejd, prenoseći od Asima Ahvela, ovaj od Ebu-Usmana Nehdija, a on od Usame b. Zejda da je kazivao:
"Bili smo kod Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, kada je došao glasnik njegove kćerke (Zejnebe), koja ga je pozivala da dođe jer joj je sin bio na samrti. Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, mu, reče: 'Vrati se i prenesi joj da Allahu pripada i ono što uzme i ono što dadne, te da je On svakome rok već odredio. Reci joj da se strpi i misli na nagradu!' Ona je, potom, opet poslala glasnika zaklinjući Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, da obavezno dođe. Tada je on ustao, a s njim su krenuli i Sa'd b. Ubada i Mu'az b. Džebel. (Kada su stigli), i kada mu je dato dijete, a duša djetinja već hroptala poput poderane mješine, on zaplaka. 'Allahov Poslaniče, šta je to?', upita ga Sa'd, a on odgovori: 'Ovo je milost koju je Allah usadio u srca Svojih robova. On će se smilovati samo Svojim samilosnim robovima.'"[2]

٧٣٧٧. حَدَّثَنَا أَبُو النُّعْمَانِ حَدَّثَنَا حَمَّادُ بْنُ زَيْدٍ عَنْ عَاصِمٍ الأَحْوَلِ عَنْ أَبِي عُثْمَانَ النَّهْدِيِّ عَنْ أُسَامَةَ بْنِ زَيْدٍ قَالَ كُنَّا عِنْدَ النَّبِيِّ ﷺ إِذْ جَاءَهُ رَسُولُ إِحْدَى بَنَاتِهِ يَدْعُوهُ إِلَى ابْنِهَا فِي الْمَوْتِ فَقَالَ النَّبِيُّ ﷺ ارْجِعْ إِلَيْهَا فَأَخْبِرْهَا أَنَّ لِلَّهِ مَا أَخَذَ وَلَهُ مَا أَعْطَى وَكُلُّ شَيْءٍ عِنْدَهُ بِأَجَلٍ مُسَمًّى فَمُرْهَا فَلْتَصْبِرْ وَلْتَحْتَسِبْ فَأَعَادَتِ الرَّسُولَ أَنَّهَا قَدْ أَقْسَمَتْ لَتَأْتِيَنَّهَا فَقَامَ النَّبِيُّ ﷺ وَقَامَ مَعَهُ سَعْدُ بْنُ عُبَادَةَ وَمُعَاذُ بْنُ جَبَلٍ فَدُفِعَ الصَّبِيُّ إِلَيْهِ وَنَفْسُهُ تَقَعْقَعُ كَأَنَّهَا فِي شَنٍّ فَفَاضَتْ عَيْنَاهُ فَقَالَ لَهُ سَعْدٌ يَا رَسُولَ اللهِ مَا هَذَا قَالَ هَذِهِ رَحْمَةٌ جَعَلَهَا اللهُ فِي قُلُوبِ عِبَادِهِ وَإِنَّمَا يَرْحَمُ اللهُ مِنْ عِبَادِهِ الرُّحَمَاءَ .

1 El-Isra, 110.

2 Iz hadisa se, pored ostalog, može zaključiti da je dopušteno zaplakati prilikom smrtnog slučaja, ali se ne smije pustiti glas niti naricati.

O RIJEČIMA UZVIŠENOG: "OPSKRBU DAJE JEDINO ALLAH, MOĆNI I JAKI!"[3]

باب قَوْلِ اللَّهِ تعالى
(إِنَّ اللَّهَ هُوَ الرَّزَّاقُ ذُو الْقُوَّةِ الْمَتِينُ)

7378. PRIČAO NAM JE Abdan, njemu Ebu-Hamza, a ovom A'meš, prenoseći od Seida b. Džubejra, ovaj od Ebu-Abdur-Rahmana Sulemija, a on od Ebu-Musaa Eš'arija da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Nema niko strpljiviji na uvrede od Allaha. Pripisuju Mu dijete, a On prelazi preko toga i daje im opskrbu!"

٧٣٧٨. حَدَّثَنَا عَبْدَانُ عَنْ أَبِي حَمْزَةَ عَنِ الأَعْمَشِ عَنْ سَعِيدِ بْنِ جُبَيْرٍ عَنْ أَبِي عَبْدِالرَّحْمَنِ السُّلَمِيِّ عَنْ أَبِي مُوسَى الأَشْعَرِيِّ قَالَ قَالَ النَّبِيُّ ﷺ مَا أَحَدٌ أَصْبَرُ عَلَى أَذًى سَمِعَهُ مِنَ اللهِ يَدَّعُونَ لَهُ الْوَلَدَ ثُمَّ يُعَافِيهِمْ وَيَرْزُقُهُمْ .

O RIJEČIMA UZVIŠENOG: "ON TAJNE ZNA, I ON TAJNE SVOJE NE OTKRIVA NIKOME"[4];

باب قَوْلِ اللَّهِ تعالى
(عَالِمُ الْغَيْبِ فَلا يُظْهِرُ عَلَى غَيْبِهِ أَحَدًا)

"Samo Allah zna kada će smak svijeta nastupiti"[5]; "Objavljuje ono što jedini On zna"[6]; "I nijedna žena ne zanese niti rodi, a da On to ne zna"[7]; "Samo on zna kada će smak svijeta nastupiti"[8] Jahja kaže da riječ *zahir* znači kako je Allah svakome otkriven Svojim znanjem, dok riječ *batin* znači da je On sakriven svakome, opet Svojim znanjem.

وَ (إِنَّ اللهَ عِنْدَهُ عِلْمُ السَّاعَةِ) وَ (أَنْزَلَهُ بِعِلْمِهِ) (وَمَا تَحْمِلُ مِنْ أُنْثَى وَلاَ تَضَعُ إِلاَّ بِعِلْمِهِ) (إِلَيْهِ يُرَدُّ عِلْمُ السَّاعَةِ) .قَالَ يَحْيَى الظَّاهِرُ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ عِلْمًا وَالْبَاطِنُ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ عِلْمًا .

7379. PRIČAO NAM JE Halid b. Mahled, njemu Sulejman b. Bilal, a ovom Abdullah b. Dinar, prenoseći od Ibn-Omera, radijallahu anhuma, da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Pet je ključeva skrivenog (*gajba*) i njih ne zna niko osim Allaha. Samo Allah zna šta kriju materice,[9] samo Allah zna šta će biti sutra, samo Allah zna kada će pasti kiša, samo Allah zna gdje će ko umrijeti, i samo Allah zna kada će nastupiti Smak svijeta."

٧٣٧٩. حَدَّثَنَا خَالِدُ بْنُ مَخْلَدٍ حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ ابْنُ بِلاَلٍ حَدَّثَنِي عَبْدُاللهِ بْنُ دِينَارٍ عَنِ ابْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ مَفَاتِيحُ الْغَيْبِ خَمْسٌ لاَ يَعْلَمُهَا إِلاَّ اللهُ لاَ يَعْلَمُ مَا تَغِيضُ الأَرْحَامُ إِلاَّ اللهُ وَلاَ يَعْلَمُ مَا فِي غَدٍ إِلاَّ اللهُ وَلاَ يَعْلَمُ مَتَى يَأْتِي الْمَطَرُ أَحَدٌ إِلاَّ اللهُ وَلاَ تَدْرِي نَفْسٌ بِأَيِّ أَرْضٍ تَمُوتُ إِلاَّ اللهُ وَلاَ يَعْلَمُ مَتَى تَقُومُ السَّاعَةُ إِلاَّ اللهُ .

---

3 Ez-Zarijat, 58.
4 El-Džinn, 26.
5 Lukman, 34.
6 En-Nisa, 166.
7 Fatir, 11; Fussilet, 47.
8 Fussilet, 47.
9 Ovo nije u suprotnosti s naučnim dostignućima po kojima se još u majčinoj utrobi može znati kojeg je dijete spola, jer ove riječi imaju šire značenje. Njima se ukazuje na to da samo Allah zna koliko će to dijete živjeti, hoće li biti sretno ili neće, hoće li biti bogato ili siromašno itd.

7380. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Jusuf, njemu Sufjan, prenoseći od Isma'ila, ovaj od Ša'bija, a on od Mesruka da je Aiša, radijallahu anha, rekla: "Ko ti god kaže da je Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, vidio svoga Gospodara – on laže, jer Allah kaže: 'Pogledi do Njega ne dopiru!'[1] Također, ko ti god kaže da Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, zna skriveno (*gajb*) – i on laže, jer Allah kaže: 'Niko osim Allaha ne zna što će se dogoditi.'"[2]

٧٣٨٠. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ يُوسُفَ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ عَنْ إِسْمَاعِيلَ عَنِ الشَّعْبِيِّ عَنْ مَسْرُوقٍ عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهَا قَالَتْ مَنْ حَدَّثَكَ أَنَّ مُحَمَّدًا ﷺ رَأَى رَبَّهُ فَقَدْ كَذَبَ وَهُوَ يَقُولُ (لاَ تُدْرِكُهُ الأَبْصَارُ) وَمَنْ حَدَّثَكَ أَنَّهُ يَعْلَمُ الْغَيْبَ فَقَدْ كَذَبَ وَهُوَ يَقُولُ لاَ يَعْلَمُ الْغَيْبَ إِلاَّ اللهُ .

O RIJEČIMA UZVIŠENOG: "... ONAJ KOJI JE BEZ NEDOSTATAKA, ONAJ KOJI SVAKOG OSIGURAVA..."[3]

باب قَوْلِ اللهِ تَعَالَى (السَّلاَمُ الْمُؤْمِنُ)

7381. PRIČAO NAM JE Ahmed b. Junus, njemu Zuhejr, ovom Mugira, prenoseći od Šekika b. Seleme, a on od Abdullaha da je kazivao:
"Klanjali smo za Vjerovjesnikom, sallallahu alejhi ve sellem, i izgovarali: 'Neka je selam Allahu!', pa nam je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: 'Zaista je Allah – Es-Selam (koji daje mir i sigurnost). Zato izgovarajte: 'Pozdrav, poštovanje, sve molitve i lijepe riječi pripadaju Allahu. Neka je spas, Allahova milost i Njegov blagoslov na tebe, Vjerovjesniče! Neka je Allahov spas na nas i na sve dobre Allahove robove! Svjedočim da nema drugog Boga osim Allaha, i svjedočim da je Muhammed Njegov rob i Njegov poslanik.'"[4]

٧٣٨١. حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ يُونُسَ حَدَّثَنَا زُهَيْرٌ حَدَّثَنَا مُغِيرَةُ حَدَّثَنَا شَقِيقُ بْنُ سَلَمَةَ قَالَ قَالَ عَبْدُ اللهِ كُنَّا نُصَلِّي خَلْفَ النَّبِيِّ ﷺ فَنَقُولُ السَّلاَمُ عَلَى اللهِ فَقَالَ النَّبِيُّ ﷺ إِنَّ اللهَ هُوَ السَّلاَمُ وَلَكِنْ قُولُوا التَّحِيَّاتُ لِلَّهِ وَالصَّلَوَاتُ وَالطَّيِّبَاتُ السَّلاَمُ عَلَيْكَ أَيُّهَا النَّبِيُّ وَرَحْمَةُ اللهِ وَبَرَكَاتُهُ السَّلاَمُ عَلَيْنَا وَعَلَى عِبَادِ اللهِ الصَّالِحِينَ أَشْهَدُ أَنْ لاَ إِلَهَ إِلاَّ اللهُ وَأَشْهَدُ أَنَّ مُحَمَّدًا عَبْدُهُ وَرَسُولُهُ .

1 El-En'am, 103.
2 En-Neml, 65.
3 El-Hašr, 23.
4 Ovo su riječi koje klanjač izgovara na početku svakog sjedenja u namazu.

O RIJEČIMA UZVIŠENOG: "... VLADARA LJUDI."[5]

باب قَوْلِ اللَّهِ تعالى ﴿مَلِكِ النَّاسِ﴾

O ovom Ibn-Omer prenosi hadis od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem.[6]

فِيهِ ابْنُ عُمَرَ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ .

7382. PRIČAO NAM JE Ahmed b. Salih, njemu Ibn-Vehb, a ovom Junus, prenoseći od Ibn-Šihaba, ovaj od Seida, tj. Ibn-Musejjeba, a on od Ebu-Hurejre da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Allah će na Dan kijameta uhvatiti Zemlju i Svojom desnicom smotati nebesa, pa će reći: 'Ja sam vladar! Gdje su sada vladari Zemlje?!'"
Šu'ajb, Zubejdi, Ibn-Musafir i Ishak b. Jahja prenose od Zuhrija, a on od Ebu-Seleme, slično (prethodnom hadisu).

٧٣٨٢. حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ صَالِحٍ حَدَّثَنَا ابْنُ وَهْبٍ أَخْبَرَنِي يُونُسُ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ عَنْ سَعِيدٍ هُوَ ابْنُ الْمُسَيَّبِ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ يَقْبِضُ اللهُ الأَرْضَ يَوْمَ الْقِيَامَةِ وَيَطْوِي السَّمَاءَ بِيَمِينِهِ ثُمَّ يَقُولُ أَنَا الْمَلِكُ أَيْنَ مُلُوكُ الأَرْضِ وَقَالَ شُعَيْبٌ وَالزُّبَيْدِيُّ وَابْنُ مُسَافِرٍ وَإِسْحَاقُ بْنُ يَحْيَى عَنِ الزُّهْرِيِّ عَنْ أَبِي سَلَمَةَ مِثْلَهُ .

O RIJEČIMA UZVIŠENOG: "ON JE SILAN I MUDAR"[7];

باب قَوْلِ اللَّهِ تعالى ﴿وَهُوَ الْعَزِيزُ الْحَكِيمُ﴾

"Veličanstven je Gospodar tvoj, dostojanstveni, i daleko od onakvoga kakvim ga predstavljaju oni"[8]; "a moć je u Allaha i u Poslanika Njegova..."[9], te o onome koji se zakune Allahovom moći i svojstvima.
Enes kaže da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Džehennem će reći: 'Dosta je, dosta je, tako mi Tvoje moći!'"[10]
Ebu-Hurejra kaže da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Ostat će jedan čovjek između Dženneta i Vatre – a to će biti posljednji

﴿سُبْحَانَ رَبِّكَ رَبِّ الْعِزَّةِ عَمَّا يَصِفُونَ﴾ ﴿وَلِلَّهِ الْعِزَّةُ وَلِرَسُولِهِ﴾ وَمَنْ حَلَفَ بِعِزَّةِ اللهِ وَصِفَاتِهِ . وَقَالَ أَنَسٌ قَالَ النَّبِيُّ ﷺ تَقُولُ جَهَنَّمُ قَطْ قَطْ وَعِزَّتِكَ وَقَالَ أَبُو هُرَيْرَةَ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ يَبْقَى رَجُلٌ بَيْنَ الْجَنَّةِ وَالنَّارِ آخِرُ أَهْلِ النَّارِ دُخُولاً الْجَنَّةَ فَيَقُولُ يَا رَبِّ اصْرِفْ وَجْهِي عَنِ النَّارِ لاَ وَعِزَّتِكَ لاَ أَسْأَلُكَ غَيْرَهَا قَالَ أَبُو سَعِيدٍ

---

5 En-Nas, 2.

6 Misli se na hadis koji je naveden pod brojem 7412 ovog dijela *Sahiha*.

7 Ibrahim, 4; En-Nahl, 60; El-Ankebut, 26.

8 Es-Saffat, 180.

9 El-Munafikun, 8.

10 Ovdje je naveden samo dio hadisa koji je u potpunosti naveden u poglavlju *O tefsiru*. Ovim navodom se hoće pokazati da se i Džehennem kune Allahovim svojstvima, što znači da je to dozvoljeno.

čovjek kojemu će biti određeno da uđe u Džennet – pa će reći: 'Gospodaru moj, zaštiti moje lice od Vatre! Tako mi Tvoje moći, ništa drugo osim toga neću od Tebe tražiti.'"
Ebu-Seid kaže da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Uzvišeni i Moćni Allah reći će mu: 'Eto ti to, i još deset puta toliko!'"
Ejjub je rekao: "Tako mi Tvoje moći, ja ne mogu bez Tvoga blagoslova!"[1]

إِنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ قَالَ قَالَ اللهُ عَزَّ وَجَلَّ لَكَ ذَلِكَ وَعَشَرَةُ أَمْثَالِهِ وَقَالَ أَيُّوبُ وَعِزَّتِكَ لاَ غِنَى بِي عَنْ بَرَكَتِكَ .

7383. PRIČAO NAM JE Ebu-Ma'mer, njemu Abdul-Varis, a ovom Husejn Mu'allim, prenoseći od Abdullaha b. Burejde, ovaj od Jahje b. Ja'mera, a on od Ibn-Abbasa (da je kazivao): "Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, je izgovorao: 'Utječem se Tvojoj moći! Nema (istinskog) Boga osim Tebe! (Ti si Onaj) koji ne umire, a džini i ljudi umiru!'"

٧٣٨٣. حَدَّثَنَا أَبُو مَعْمَرٍ حَدَّثَنَا عَبْدُالْوَارِثِ حَدَّثَنَا حُسَيْنٌ الْمُعَلِّمُ حَدَّثَنِي عَبْدُاللهِ بْنُ بُرَيْدَةَ عَنْ يَحْيَى بْنِ يَعْمَرَ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ كَانَ يَقُولُ أَعُوذُ بِعِزَّتِكَ الَّذِي لاَ إِلَهَ إِلاَّ أَنْتَ الَّذِي لاَ يَمُوتُ وَالْجِنُّ وَالإِنْسُ يَمُوتُونَ .

7384. PRIČAO NAM JE Ibn-Ebu-Esved, njemu Haremi, a ovom Šu'ba, prenoseći od Katade, a on od Enesa da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Stalno će se bacati u vatru..."
REKAO MI JE i Halifa, prenoseći od Jezida b. Zurej'a, ovaj od Seida, on od Katade, a ovaj od Enesa... PRENESENO JE, također, od Mu'temira, koji je čuo svoga oca da prenosi od Katade, a on od Enesa da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Stalno će se u nju (Vatru) bacati, a ona će govoriti: 'Ima li još?', sve dok Gospodar svjetova na nju ne stavi Svoje stopalo.[2] Tada će se ona skupiti i reći: 'Dosta je, dosta je, tako mi Tvoje moći i plemenitosti!' A Džennet će još uvijek imati slobodnog prostora dok za njega Allah ne stvori stvorenja (ljude), a onda ih ne nastani u preostali njegov (džennetski) dio."

٧٣٨٤. حَدَّثَنَا ابْنُ أَبِي الأَسْوَدِ حَدَّثَنَا حَرَمِيٌّ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ عَنْ قَتَادَةَ عَنْ أَنَسٍ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ لاَ يَزَالُ يُلْقَى فِي النَّارِ ح وَقَالَ لِي خَلِيفَةُ حَدَّثَنَا يَزِيدُ بْنُ زُرَيْعٍ حَدَّثَنَا سَعِيدٌ عَنْ قَتَادَةَ عَنْ أَنَسٍ وَعَنْ مُعْتَمِرٍ سَمِعْتُ أَبِي عَنْ قَتَادَةَ عَنْ أَنَسٍ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ لاَ يَزَالُ يُلْقَى فِيهَا (وَتَقُولُ هَلْ مِنْ مَزِيدٍ) حَتَّى يَضَعَ فِيهَا رَبُّ الْعَالَمِينَ قَدَمَهُ فَيَنْزَوِي بَعْضُهَا إِلَى بَعْضٍ ثُمَّ تَقُولُ قَدْ قَدْ بِعِزَّتِكَ وَكَرَمِكَ وَلاَ تَزَالُ الْجَنَّةُ تَفْضُلُ حَتَّى يُنْشِئَ اللهُ لَهَا خَلْقًا فَيُسْكِنَهُمْ فَضْلَ الْجَنَّةِ .

1 Ovo su riječi Allahovog poslanika Ejjuba, alejhis-selam.

2 I sintagmu "Svoje stopalo", kao i druge u kojima se spominju neka Allahova svojstva, najsigurnije je i najracionalnije, shvatati u njenom literarnom smislu, tj. da Uzvišeni Allah ima stopalo, a njegov izgled i kakvoću zna samo On. (prim. M.M.))

O RIJEČIMA UZVIŠENOG: "I ON JE TAJ KOJI JE NEBESA I ZEMLJU MUDRO STVORIO."[3]

باب قول الله تعالى (وهو الذي خلق السموات والأرض بالحق)

7385. PRIČAO NAM JE Kabisa, njemu Sufjan, prenoseći od Ibn-Džurejdža, ovaj od Sulejmana, a on od Tavusa da je Ibn-Abbas, radijallahu anhuma, kazivao:
"Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, noću bi upućivao dovu: 'Allahu moj, neka je Tebi hvala! Ti si Gospodar nebesa i Zemlje, neka je Tebi hvala! Ti obdržavaš nebesa i Zemlju i sve što je na njima, neka je Tebi hvala! Ti si svjetlo nebesa i Zemlje. Tvoja riječ je istina, Tvoje je obećanje istina, susret s Tobom je istina, Džennet je istina, Vatra je istina i Smak je svijeta istina. Allahu moj, Tebi se predajem i u Tebe vjerujem, na Tebe se oslanjam i Tebi se obraćam, u Tvoje ime drugima se suprotstavljam i Tebe za sudiju uzimam. Oprosti mi ono što sam do sada činio i ono što ću kasnije učiniti, ono što sam sakrio i ono što sam obznanio! Ti si moj Bog, ja nemam drugog Boga osim Tebe!'"
Pričao nam je (ovaj hadis) Sabit b. Muhammed, a njemu Sufjan, s tim što je on to ovako prenio: "... Ti si istina, Tvoja je riječ istina..."[4]

٧٣٨٥. حَدَّثَنَا قَبِيصَةُ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ عَنِ ابْنِ جُرَيْجٍ عَنْ سُلَيْمَانَ عَنْ طَاوُسٍ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا قَالَ كَانَ النَّبِيُّ ﷺ يَدْعُو مِنَ اللَّيْلِ اللَّهُمَّ لَكَ الْحَمْدُ أَنْتَ رَبُّ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ لَكَ الْحَمْدُ أَنْتَ قَيِّمُ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ وَمَنْ فِيهِنَّ لَكَ الْحَمْدُ أَنْتَ نُورُ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ قَوْلُكَ الْحَقُّ وَوَعْدُكَ الْحَقُّ وَلِقَاؤُكَ حَقٌّ وَالْجَنَّةُ حَقٌّ وَالنَّارُ حَقٌّ وَالسَّاعَةُ حَقٌّ اللَّهُمَّ لَكَ أَسْلَمْتُ وَبِكَ آمَنْتُ وَعَلَيْكَ تَوَكَّلْتُ وَإِلَيْكَ أَنَبْتُ وَبِكَ خَاصَمْتُ وَإِلَيْكَ حَاكَمْتُ فَاغْفِرْ لِي مَا قَدَّمْتُ وَمَا أَخَّرْتُ وَأَسْرَرْتُ وَأَعْلَنْتُ أَنْتَ إِلَهِي لَا إِلَهَ لِي غَيْرُكَ حَدَّثَنَا ثَابِتُ بْنُ مُحَمَّدٍ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ بِهَذَا وَقَالَ أَنْتَ الْحَقُّ وَقَوْلُكَ الْحَقُّ.

3 El-En'am, 73.

4 Tj. s malom razlikom u ovom dijelu hadisa. Taj hadis je naveden pod brojem 7442, a u njemu stoji: "Ti si Gospodar nebesa i Zemlje i svega što je na njima – Tebi pripada hvala! Ti si Svjetlo nebesa i Zemlje i svega što je na njima! Ti si Istina, Tvoja je riječ istina, Tvoje je obećanje istina, susret je s Tobom istina, Džennet je istina, Vatra je istina, Čas (Smak svijeta) je istina!" (prim. M.M.)

O RIJEČIMA UZVIŠENOG: "A ALLAH SVE ČUJE I SVE VIDI!"[1]

باب قول الله تعالى (وكان الله سميعا بصيرا)

A'meš prenosi od Temima, a on od Urve da je Aiša rekla: "Hvala Allahu, koji čuje sve glasove!" Tada je Uzvišeni Allah objavio Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem: "Allah je čuo riječi one koja se s tobom o mužu svome raspravljala..."[2]

وَقَالَ الأَعْمَشُ عَنْ تَمِيمٍ عَنْ عُرْوَةَ عَنْ عَائِشَةَ قَالَتِ الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِي وَسِعَ سَمْعُهُ الأَصْوَاتَ فَأَنْزَلَ اللَّهُ تَعَالَى عَلَى النَّبِيِّ ﷺ (قَدْ سَمِعَ اللَّهُ قَوْلَ الَّتِي تُجَادِلُكَ فِي زَوْجِهَا).

7386. PRIČAO NAM JE Sulejman b. Harb, njemu Hammad b. Zejd, prenoseći od Ejjuba, ovaj od Ebu-Usmana, a on od Ebu-Musaa da je kazivao: "Bili smo na putu s Vjerovjesnikom, sallallahu alejhi ve sellem, pa smo, kada bismo se popeli na uzvišicu, donosili tekbire. 'Obuzdajte se', reče nam on, 'jer vi ne dozivate ni gluhog ni odsutnog, nego dozivate Onoga koji dobro čuje i vidi i koji je blizu.'[3] Poslije toga (Vjerovjesnik) je naišao pored mene – a ja sam u sebi izgovarao: 'Nema snage niti moći osim u Allaha!' – pa mi reče: 'Abdullahu b. Kajse, reci: 'Nema snage niti moći osim u Allaha!', jer su te riječi jedna od dženetskih riznica' (ili je rekao: 'Hoćeš li da ti ukažem na...')."

٧٣٨٦. حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ حَرْبٍ حَدَّثَنَا حَمَّادُ بْنُ زَيْدٍ عَنْ أَيُّوبَ عَنْ أَبِي عُثْمَانَ عَنْ أَبِي مُوسَى قَالَ كُنَّا مَعَ النَّبِيِّ ﷺ فِي سَفَرٍ فَكُنَّا إِذَا عَلَوْنَا كَبَّرْنَا فَقَالَ ارْبَعُوا عَلَى أَنْفُسِكُمْ فَإِنَّكُمْ لاَ تَدْعُونَ أَصَمَّ وَلاَ غَائِبًا تَدْعُونَ سَمِيعًا بَصِيرًا قَرِيبًا ثُمَّ أَتَى عَلَيَّ وَأَنَا أَقُولُ فِي نَفْسِي لاَ حَوْلَ وَلاَ قُوَّةَ إِلاَّ بِاللَّهِ فَقَالَ لِي يَا عَبْدَ اللَّهِ بْنَ قَيْسٍ قُلْ لاَ حَوْلَ وَلاَ قُوَّةَ إِلاَّ بِاللَّهِ فَإِنَّهَا كَنْزٌ مِنْ كُنُوزِ الْجَنَّةِ أَوْ قَالَ أَلاَ أَدُلُّكَ بِهِ .

7387, 7388. PRIČAO NAM JE Jahja b. Sulejman, njemu Ibn-Vehb, a ovom Amr, prenoseći od Jezida, ovaj od Ebu-Hajra, a on od Abdullaha b. Amra (da je kazivao): "Ebu-Bekr, radijallahu anhu, rekao je Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem: 'Allahov Poslaniče, poduči me dovi koju ću učiti u namazu!' 'Reci: 'Allahu moj, ja sam mnogo nepravde prema samom sebi učinio – a samo Ti praštaš grijehe – pa mi podari Svoj oprost! Zaista Ti mnogo praštaš i samilostan si!'",[4] odgovori mu Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem."

٧٣٨٧-٧٣٨٨. حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ سُلَيْمَانَ حَدَّثَنِي ابْنُ وَهْبٍ أَخْبَرَنِي عَمْرٌو عَنْ يَزِيدَ عَنْ أَبِي الْخَيْرِ سَمِعَ عَبْدَ اللَّهِ بْنَ عَمْرٍو أَنَّ أَبَا بَكْرٍ الصِّدِّيقَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ لِلنَّبِيِّ ﷺ يَا رَسُولَ اللَّهِ عَلِّمْنِي دُعَاءً أَدْعُو بِهِ فِي صَلاَتِي قَالَ قُلِ اللَّهُمَّ إِنِّي ظَلَمْتُ نَفْسِي ظُلْمًا كَثِيرًا وَلاَ يَغْفِرُ الذُّنُوبَ إِلاَّ أَنْتَ فَاغْفِرْ لِي مِنْ عِنْدِكَ مَغْفِرَةً إِنَّكَ أَنْتَ الْغَفُورُ الرَّحِيمُ .

1 En-Nisa, 134.

2 El-Mudžadela, 1. Ovaj se ajet odnosi na slučaj kada je Havlu b. Sa'lebu grubo otjerao njen muž.

3 Allah je Svojim znanjem, sluhom, vidom itd. blizu svega.

4 Iz ovoga i drugih hadisa saznajemo da se u namazu mogu učiti još neke dove, a ne samo one koje su u nas uobičajene.

7389. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Jusuf, njemu Ibn-Vehb, a ovom Junus, prenoseći od Ibn-Šihaba, ovaj od Urve, on od Aiše, radijallahu anha, a ona od Vjerovjesnika, alejhis-selam, da je rekao: "Džibril, alejhis-selam, me je zovnuo i rekao: 'Zaista je tvoj Gospodar već čuo riječi tvoga naroda i njihov odgovor tebi.'"[5]

٧٣٨٩. حَدَّثَنَا عَبْدُاللهِ بْنُ يُوسُفَ أَخْبَرَنَا ابْنُ وَهْبٍ أَخْبَرَنِي يُونُسُ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ حَدَّثَنِي عُرْوَةُ أَنَّ عَائِشَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهَا حَدَّثَتْهُ قَالَ النَّبِيُّ ﷺ إِنَّ جِبْرِيلَ عَلَيْهِ السَّلاَمُ نَادَانِي قَالَ إِنَّ اللهَ قَدْ سَمِعَ قَوْلَ قَوْمِكَ وَمَا رَدُّوا عَلَيْكَ .

O RIJEČIMA UZVIŠENOG: "RECI: 'ON JE KADAR...'"[6]

باب قَوْلِ اللَّهِ تَعَالَى {قُلْ هُوَ الْقَادِرُ}

7390. PRIČAO MI JE Ibrahim b. Munzir, njemu Ma'n b. Isa, a ovom Abdur-Rahman b. Ebu-Mevali, prenoseći od Muhammeda b. Munkedira, koji je pričao Abdullahu b. Hasanu da mu je Džabir b. Abdullah Selemi kazivao:
"Allahov je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, podučavao svoje ashabe istihari u svim slučajevima, kao što ih je podučavao i surama iz Kur'ana. On bi govorio: 'Kada se u nekoga od vas probudi zanimanje za neki posao, neka klanja dva rekata nafile, a onda prouči: 'Allahu moj, molim Te da uz pomoć Tvoga znanja odaberem ono što je dobro. Molim Te da mi pružiš Svoju pomoć. Molim Te za dio Tvoje dobrote. Ti si moćan, a ja nisam; Ti znaš, a ja ne znam. Ti dobro poznaješ sve tajne. Allahu moj, ako znaš (ako je u Tvome znanju) da je ovo – i neka tada to spomene[7] – 'dobro za mene i na ovom, i na onom svijetu, ili nije (ili je rekao: za moju vjeru, moj život i moj završetak), dosudi mi to, olakšaj i daj mi u tome bereket; a ako, Allahu moj, znaš (ako je u Tvome znanju) da to nije dobra za mene, moju vjeru, moj život i moj završetak

٧٣٩٠. حَدَّثَنِي إِبْرَاهِيمُ بْنُ الْمُنْذِرِ حَدَّثَنَا مَعْنُ بْنُ عِيسَى حَدَّثَنِي عَبْدُالرَّحْمَنِ بْنُ أَبِي الْمَوَالِ قَالَ سَمِعْتُ مُحَمَّدَ بْنَ الْمُنْكَدِرِ يُحَدِّثُ عَبْدَاللهِ بْنَ الْحَسَنِ يَقُولُ أَخْبَرَنِي جَابِرُ بْنُ عَبْدِاللهِ السَّلَمِيُّ قَالَ كَانَ رَسُولُ اللهِ ﷺ يُعَلِّمُ أَصْحَابَهُ الاسْتِخَارَةَ فِي الْأُمُورِ كُلِّهَا كَمَا يُعَلِّمُهُمُ السُّورَةَ مِنَ الْقُرْآنِ يَقُولُ إِذَا هَمَّ أَحَدُكُمْ بِالأَمْرِ فَلْيَرْكَعْ رَكْعَتَيْنِ مِنْ غَيْرِ الْفَرِيضَةِ ثُمَّ لِيَقُلِ اللَّهُمَّ إِنِّي أَسْتَخِيرُكَ بِعِلْمِكَ وَأَسْتَقْدِرُكَ بِقُدْرَتِكَ وَأَسْأَلُكَ مِنْ فَضْلِكَ فَإِنَّكَ تَقْدِرُ وَلاَ أَقْدِرُ وَتَعْلَمُ وَلاَ أَعْلَمُ وَأَنْتَ عَلاَّمُ الْغُيُوبِ اللَّهُمَّ فَإِنْ كُنْتَ تَعْلَمُ هَذَا الأَمْرَ ثُمَّ تُسَمِّيهِ بِعَيْنِهِ خَيْرًا لِي فِي عَاجِلِ أَمْرِي وَآجِلِهِ قَالَ أَوْ فِي دِينِي وَمَعَاشِي وَعَاقِبَةِ أَمْرِي فَاقْدُرْهُ لِي وَيَسِّرْهُ لِي ثُمَّ بَارِكْ لِي فِيهِ اللَّهُمَّ وَإِنْ كُنْتَ تَعْلَمُ أَنَّهُ شَرٌّ لِي فِي دِينِي وَمَعَاشِي وَعَاقِبَةِ

---

5 Ovim hadisima i ajetima potvrđuju se dva Allahova svojstva: sluh i vid, koja su Njegova vječna svojstva i spadaju u esencijalna svojstva (*sifat zatijje*). Istovremeno se opovrgava stav mutezila da su Allahova svojstva odvojena od Njegove Biti, te da su ona nastala, za razliku od Njega, koji je vječan.

6 El-En'am, 65. Prijevod ajeta u cjelosti glasi: "Reci: 'On je kadar poslati protiv vas kaznu iznad vaših glava ili ispod vaših nogu ili vas u stranke podijeliti i učiniti da silu jedni drugih iskusite. Pogledaj samo kako Mi potanko izlažemo ajete i znakove ne bi li ljudi shvatili.'"

7 Tj. neka spomene svoju potrebu zbog koje i klanja istiharu-namaz.

(a možda je još rekao: i na ovom i na onom svijetu), udalji me od toga, dosudi mi dobro gdje god ono bilo, i onda učini da time budem zadovoljan!'"[1]

أَمْرِي أَوْ قَالَ فِي عَاجِلِ أَمْرِي وَآجِلِهِ فَاصْرِفْنِي عَنْهُ وَاقْدُرْ لِيَ الْخَيْرَ حَيْثُ كَانَ ثُمَّ رَضِّنِي بِهِ .

O ONOME KOJI OKREĆE LJUDSKIM SRCIMA

بَاب مُقَلِّبِ الْقُلُوبِ

I o riječima Uzvišenog: "... a Mi srca njihova i oči njihove okrećemo..."[2]

وَقَوْلِ اللهِ تَعَالَى (وَنُقَلِّبُ أَفْئِدَتَهُمْ وَأَبْصَارَهُمْ) .

7391. PRIČAO NAM JE Seid b. Sulejman, njemu Ibn-Mubarek, prenoseći od Musaa b. Ukbe, a on od Salima da je Abdullah rekao: "Vjerovjesnik se, sallallahu alejhi ve sellem, najčešće zaklinjao: 'Ne, tako mi Onoga koji okreće ljudska srca!'"

٧٣٩١. حَدَّثَنِي سَعِيدُ بْنُ سُلَيْمَانَ عَنِ ابْنِ الْمُبَارَكِ عَنْ مُوسَى بْنِ عُقْبَةَ عَنْ سَالِمٍ عَنْ عَبْدِاللهِ قَالَ أَكْثَرُ مَا كَانَ النَّبِيُّ ﷺ يَحْلِفُ لاَ وَمُقَلِّبِ الْقُلُوبِ .

---

1 Iz ovog se hadisa, pored ostalog, može zaključiti sljedeće:
- važnost istihara-namaza je velika;
- istihara-namaz nije potreban za ono što je jasno naređeno ili zabranjeno, jer se prvo mora izvršavati, a drugoga se moramo kloniti; ona je potrebna za ono što je dopušteno, odnosno što možemo, ali ne moramo uraditi;
- treba izgovarati baš ovaj tekst dove u slučaju istihara-namaza;
- istihara-namaz ima dva rekata, a ko želi može klanjati i više, s tim da predaje selam nakon svaka dva rekata;
- Nevevi kaže da je lijepo na prvom rekatu učiti suru El-Kafirun, a na drugom El-Ihlas;
- dova se uči nakon istihare, a ispravno je ako je neko prouči i na sjedenju u namazu;
- Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, brinuo se za svoje sljedbenike i podučavao ih svemu što bi im moglo koristiti i na ovom i na onom svijetu;
- čovjek ništa ne može uraditi bez Allahove volje;
- nakon istihara-namaza čovjek putem sna može dobiti naputak šta treba učiniti, a ako ga ne dobije, onda neka postupi onako kako, nakon što je klanjao istiharu, osjeća da je ispravno.

2 El-En'am, 110. Ovaj ajet, zajedno s dijelom prethodnog ajeta, glasi: "A šta vi znate, možda bi oni, kada bi im ona došla, vjernici postali? A Mi srca njihova i oči njihove okrećemo, pa neće vjerovati kao što nisu vjerovali ni prvi put, i ostavljamo ih da u osionosti svojoj lutaju smeteni."

ALLAH IMA DEVEDESET I DEVET IMENA

باب إِنَّ لِلَّهِ مِائَةَ اسْمٍ إِلا وَاحِدًا

Ibn-Abbas kaže: "Veličanstveni, tj. Onaj koji posjeduje veličinu, Dobročinitelj i Dobri."

قَالَ ابْنُ عَبَّاسٍ (ذُو الْجَلَالِ) الْعَظَمَةِ (الْبَرُّ) اللَّطِيفُ.

7392. PRIČAO NAM JE Ebu-Jeman, njemu Šu'ajb, prenoseći od Ebu-Zinada, ovaj od A'redža, a on od Ebu-Hurejre da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
"Allah ima devedeset i devet imena, jedno manje od stotinu. Ko ih sve obuhvati (brojem, znanjem i vjerovanjem) ući će u Džennet."[3] *Ahsajnahu* znači *hafiznahu* (sačuvali smo to, zbrojili smo to).[4]

٧٣٩٢. حَدَّثَنَا أَبُو الْيَمَانِ أَخْبَرَنَا شُعَيْبٌ حَدَّثَنَا أَبُو الزِّنَادِ عَنِ الْأَعْرَجِ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ أَنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ قَالَ إِنَّ لِلَّهِ تِسْعَةً وَتِسْعِينَ اسْمًا مِائَةً إِلَّا وَاحِدًا مَنْ أَحْصَاهَا دَخَلَ الْجَنَّةَ (أَحْصَيْنَاهُ) حَفِظْنَاهُ.

O DOZIVANJU UZVIŠENOG NJEGOVIM LIJEPIM IMENIMA I TRAŽENJU ZAŠTITE POMOĆU NJIH

بَاب
السُّؤَالِ بِأَسْمَاءِ اللَّهِ تَعَالَى وَالِاسْتِعَاذَةِ بِهَا

7393. PRIČAO NAM JE Abdul-Aziz b. Abdullah, njemu Malik, prenoseći od Seida b. Ebu-Seida Makburija, a on od Ebu-Hurejre da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, govorio:
"Kada neko od vas dođe do postelje, neka je opraši krajem svoje odjeće tri puta i izgovori: 'Gospodaru moj, u Tvoje ime spuštam svoje tijelo i s Tobom ću ga podići. Ako uzmeš moju dušu, oprosti joj; a ako je vratiš, čuvaj je onako kako čuvaš Svoje dobre robove!'"

٧٣٩٣. حَدَّثَنَا عَبْدُ الْعَزِيزِ بْنُ عَبْدِاللهِ حَدَّثَنِي مَالِكٌ عَنْ سَعِيدِ بْنِ أَبِي سَعِيدٍ الْمَقْبُرِيِّ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ إِذَا جَاءَ أَحَدُكُمْ فِرَاشَهُ فَلْيَنْفُضْهُ بِصَنِفَةِ ثَوْبِهِ ثَلَاثَ مَرَّاتٍ وَلْيَقُلْ بِاسْمِكَ رَبِّ وَضَعْتُ جَنْبِي وَبِكَ أَرْفَعُهُ إِنْ أَمْسَكْتَ نَفْسِي فَاغْفِرْ لَهَا وَإِنْ أَرْسَلْتَهَا فَاحْفَظْهَا

---

3 Ovaj je hadis koncizan, pa su ga islamski učenjaci tumačili onako kako su ga razumjeli. Neki smatraju da se time misli na izgovaranje Allahovih lijepih imena, drugi na njihovo učenje napamet i izgovaranje, a treći na rad u skladu s njima.
Ibn-Bettal daje najopširnije tumačenje ovog hadisa. On kaže da se ovim hadisom od vjernika traži i izgovaranje (Allahovih lijepih imena) i djelovanje (u skladu s njima). Ta imena treba, dakle, naučiti napamet i dozivati njima Allaha. Osim toga, čovjek se treba okititi značenjima onih imena koja mu to omogućuju: samilošću, plemenitošću, praštanjem..., a priznavati ona imena koja su karakteristična samo za Allaha, dželle šanuhu: Jedan, Uzvišeni, Moćni... Čovjek treba biti skrušen dok ih izgovara.

4 Ovim dotatkom Buhari želi da ukaže na to koje je, po njemu, značenje dijela hadisa *men ahsaha*, pa navodi dio 12. ajeta iz sure Ja sin, koji glasi: "Sve smo Mi to u Knjizi jasnoj pobrojali", te ga tumači riječima *hafiznahu* (tj. sačuvali smo ga). U slučaju čovjeka, riječ hafiza znači i zapamtiti, i to je značenje koje Buhari preferirira u slučaju Allahovih imena. (prim. M.M.)

Ovaj hadis također prenose Jahja i Bišr b. Mufeddal od Ubejdullaha, on od Seida, ovaj od Ebu-Hurejre, a on od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem. U verziji koju prenose Zuhejr, Ebu-Damra i Isma'il b. Zekerijja od Ubejdullaha, a on od Seida, stoji još i: "... on od svoga oca...", koji prenosi od Ebu-Hurejre, a on od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem. Ibn-Adžlan ovaj hadis prenosi od Seida, ovaj od Ebu-Hurejre, a on od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem.

بِمَا تَحْفَظُ بِهِ عِبَادَكَ الصَّالِحِينَ تَابَعَهُ يَحْيَى وَبِشْرُ بْنُ الْمُفَضَّلِ عَنْ عُبَيْدِاللهِ عَنْ سَعِيدٍ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ وَزَادَ زُهَيْرٌ وَأَبُو ضَمْرَةَ وَإِسْمَاعِيلُ بْنُ زَكَرِيَّاءَ عَنْ عُبَيْدِاللهِ عَنْ سَعِيدٍ عَنْ أَبِيهِ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ وَرَوَاهُ ابْنُ عَجْلَانَ عَنْ سَعِيدٍ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ .

7394. PRIČAO NAM JE Muslim, njemu Šu'ba, prenoseći od Abdul-Melika, a on od Rib'ija da je Huzejfa kazivao:
"Kada bi Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, legao u postelju, govorio bi: 'Allahu moj, u Tvoje ime živim i umirem!', a kada bi se probudio govorio bi: 'Hvala Allahu, koji nas je oživio nakon što nas je bio usmrtio i koji će nas ponovo proživjeti.'"

٧٣٩٤. حَدَّثَنَا مُسْلِمٌ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ عَنْ عَبْدِالْمَلِكِ عَنْ رِبْعِيٍّ عَنْ حُذَيْفَةَ قَالَ كَانَ النَّبِيُّ ﷺ إِذَا أَوَى إِلَى فِرَاشِهِ قَالَ اللَّهُمَّ بِاسْمِكَ أَحْيَا وَأَمُوتُ وَإِذَا أَصْبَحَ قَالَ الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِي أَحْيَانَا بَعْدَ مَا أَمَاتَنَا وَإِلَيْهِ النُّشُورُ .

7395. PRIČAO NAM JE Sa'd b. Hafs, njemu Šejban, a ovom Mensur, prenoseći od Rib'ija b. Hiraša, a on od Hareše b. Hurra da je Ebu-Zerr rekao: "Kada bi noću legao u postelju, Vjerovjesnik bi, sallallahu alejhi ve sellem, govorio: 'U Tvoje ime umiremo i živimo!', a kada bi se probudio (govorio bi): 'Hvala Allahu, koji nas je oživio nakon što nas je bio usmrtio i koji će nas ponovo proživiti.'"

٧٣٩٥. حَدَّثَنَا سَعْدُ بْنُ حَفْصٍ حَدَّثَنَا شَيْبَانُ عَنْ مَنْصُورٍ عَنْ رِبْعِيِّ بْنِ حِرَاشٍ عَنْ خَرَشَةَ ابْنِ الْحُرِّ عَنْ أَبِي ذَرٍّ قَالَ كَانَ النَّبِيُّ ﷺ إِذَا أَخَذَ مَضْجَعَهُ مِنَ اللَّيْلِ قَالَ بِاسْمِكَ نَمُوتُ وَنَحْيَا فَإِذَا اسْتَيْقَظَ قَالَ الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِي أَحْيَانَا بَعْدَ مَا أَمَاتَنَا وَإِلَيْهِ النُّشُورُ .

7396. PRIČAO NAM JE Kutejba b. Seid, njemu Džerir, a ovom Mensur, prenoseći od Salima, ovaj od Kurejba, a on od Ibn-Abbasa, radijallahu anhuma, da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Ako neko od vas, kada se želi sastati sa svojom ženom, izgovori: 'U ime Allaha! Allahu moj, udalji šejtana od nas i udalji šejtana od onoga što nam Ti podariš!', i ako bude određeno da se tada začne dijete, nikako mu šejtan neće moći nauditi."[1]

٧٣٩٦. حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ بْنُ سَعِيدٍ حَدَّثَنَا جَرِيرٌ عَنْ مَنْصُورٍ عَنْ سَالِمٍ عَنْ كُرَيْبٍ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا قَالَ قَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ لَوْ أَنَّ أَحَدَكُمْ إِذَا أَرَادَ أَنْ يَأْتِيَ أَهْلَهُ فَقَالَ بِاسْمِ اللهِ اللَّهُمَّ جَنِّبْنَا الشَّيْطَانَ وَجَنِّبِ الشَّيْطَانَ مَا رَزَقْتَنَا فَإِنَّهُ إِنْ يُقَدَّرْ بَيْنَهُمَا وَلَدٌ فِي ذَلِكَ لَمْ يَضُرَّهُ شَيْطَانٌ أَبَدًا .

1 Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, je svoje drugove upućivao kako će postupati u svim prilikama, pa i u trenutku prilaska svojim ženama. Spolni je odnos u braku halal i dobro djelo, pa ga treba započeti

٧٣٩٧. حَدَّثَنَا عَبْدُاللهِ بْنُ مَسْلَمَةَ حَدَّثَنَا فُضَيْلٌ عَنْ مَنْصُورٍ عَنْ إِبْرَاهِيمَ عَنْ هَمَّامٍ عَنْ عَدِيِّ بْنِ حَاتِمٍ قَالَ سَأَلْتُ النَّبِيَّ ﷺ قُلْتُ أُرْسِلُ كِلاَبِي الْمُعَلَّمَةَ قَالَ إِذَا أَرْسَلْتَ كِلاَبَكَ الْمُعَلَّمَةَ وَذَكَرْتَ اسْمَ اللهِ فَأَمْسَكْنَ فَكُلْ وَإِذَا رَمَيْتَ بِالْمِعْرَاضِ فَخَزَقَ فَكُلْ .

7397. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Meslema, njemu Fudajl, prenoseći od Mensura, ovaj od Ibrahima, a on od Hemmama da je Adijj b. Hatim kazivao: "Upitao sam Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, hoću li slati u lov svoje dresirane pse, pa mi je on odgovorio: 'Ako pustiš svoje dresirane pse, spomenuvši pritom Allahovo ime, i ako oni ulove (zadrže lovinu) – jedi (dopušteno je)! A ako baciš strijelu bez perke i bez željeznog šiljka[2] (i ona probode (žrtvu šiljkom) – opet jedi!'"

٧٣٩٨. حَدَّثَنَا يُوسُفُ بْنُ مُوسَى حَدَّثَنَا أَبُو خَالِدٍ الأَحْمَرُ قَالَ سَمِعْتُ هِشَامَ بْنَ عُرْوَةَ يُحَدِّثُ عَنْ أَبِيهِ عَنْ عَائِشَةَ قَالَتْ قَالُوا يَا رَسُولَ اللهِ إِنَّ هَا هُنَا أَقْوَامًا حَدِيثٌ عَهْدُهُمْ بِشِرْكٍ يَأْتُونَا بِلُحْمَانٍ لاَ نَدْرِي يَذْكُرُونَ اسْمَ اللهِ عَلَيْهَا أَمْ لاَ قَالَ اذْكُرُوا أَنْتُمُ اسْمَ اللهِ وَكُلُوا تَابَعَهُ مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِالرَّحْمَنِ وَالدَّرَاوَرْدِيُّ وَأُسَامَةُ بْنُ حَفْصٍ .

7398. PRIČAO NAM JE Jusuf b. Musa, njemu Ebu-Halid Ahmer, prenoseći od Hišama b. Urve, on od svoga oca, a ovaj od Aiše da je kazivala: "(Ashabi) su rekli: 'Allahov Poslaniče, ima ovdje ljudi koji su nedavno napustili mnogoboštvo i koji donose meso (za prodaju), a ne znamo da li su spomenuli Allahovo ime prilikom klanja.' 'Spomenite vi Allahovo ime i jedite!', reče im on."[3] Ovaj hadis također prenose Muhammed b. Abdur-Rahman, Deraverdi (Abdul-Aziz b. Muhammed) i Usama b. Hafs.

٧٣٩٩. حَدَّثَنَا حَفْصُ بْنُ عُمَرَ حَدَّثَنَا هِشَامٌ عَنْ قَتَادَةَ عَنْ أَنَسٍ قَالَ ضَحَّى النَّبِيُّ ﷺ بِكَبْشَيْنِ يُسَمِّي وَيُكَبِّرُ .

7399. PRIČAO NAM JE Hafs b. Umer, a njemu Hišam, prenoseći od Katade da je Enes rekao: "Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, je zaklao dva ovna na ime kurbana, spomenuvši pritom Allahovo ime i izgovorivši tekbir."[4]

---

ovom dovom, ili, makar, učenjem *Bismille*.

2 Neki kažu da je mirad dugačka strijela koja ima četiri tanke perke, pa kad se ona odapne, okrene se pljoštimice. Drugi, opet,kažu da je mirad pljosnato, široko željezo s vrškom, koje je teško i ravnomjerno. Treći kažu da je to daska ili drvo koje se zašilja i baca na životinju.

3 Iz ovog se hadisa može zaključiti da se prema svakom muslimanu treba odnositi kao prema osobi od povjerenja, dok se suprotno ne dokaže. Iako se u ovom slučaju radi o osobama koje su odskora u islamu, pretpostavlja se da te osobe znaju za obavezu izgovaranja *Bismille* pri klanju, pa se od njih može uzeti meso.

4 Iz ovih i sličnih hadisa vidi se da je Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, u svakoj prilici spominjao Allahovo ime ili učio određene dove, pa vjernici i u tome treba da ga slijede.

7400. PRIČAO NAM JE Hafs b. Umer, njemu Šu'ba, prenoseći od Esveda b. Kajsa, a on od Džundeba (da je kazivao):
"Bio sam prisutan kada je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, na Kurban-bajram klanjao, a onda, u hutbi, rekao: 'Onaj koji je zaklao prije namaza neka umjesto toga zakolje drugi (kurban), a onaj koji nije zaklao neka zakolje u ime Allaha!'"

٧٤٠٠. حَدَّثَنَا حَفْصُ بْنُ عُمَرَ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ عَنِ الأَسْوَدِ بْنِ قَيْسٍ عَنْ جُنْدَبٍ أَنَّهُ شَهِدَ النَّبِيَّ ﷺ يَوْمَ النَّحْرِ صَلَّى ثُمَّ خَطَبَ فَقَالَ مَنْ ذَبَحَ قَبْلَ أَنْ يُصَلِّيَ فَلْيَذْبَحْ مَكَانَهَا أُخْرَى وَمَنْ لَمْ يَذْبَحْ فَلْيَذْبَحْ بِاسْمِ اللهِ .

7401. PRIČAO NAM JE Ebu-Nu'ajm, njemu Verka', prenoseći od Abdullaha b. Dinara, a on od Ibn-Omera, radijallahu anhuma, da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
"Nemojte se zaklinjati svojim očevima! Ko se želi zakleti neka se zakune Allahom!"

٧٤٠١. حَدَّثَنَا أَبُو نُعَيْمٍ حَدَّثَنَا وَرْقَاءُ عَنْ عَبْدِاللهِ بْنِ دِينَارٍ عَنِ ابْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا قَالَ قَالَ النَّبِيُّ ﷺ لاَ تَحْلِفُوا بِآبَائِكُمْ وَمَنْ كَانَ حَالِفًا فَلْيَحْلِفْ بِاللهِ .

O ONOME ŠTO SE NAVODI O BIĆU, SVOJSTVIMA I IMENIMA UZVIŠENOG ALLAHA

بَاب
ما يُذْكَرُ في الذَّاتِ والنُّعُوتِ وأسامي اللهِ

Hubejb je (prije pogubljenja) rekao: "Dokle god je to radi Božijega Bića!", spominjući izraz "biće" umjesto imena Uzvišenog.

وَقَالَ خُبَيْبٌ وَذَلِكَ فِي ذَاتِ الإِلَهِ فَذَكَرَ الذَّاتَ بِاسْمِهِ تَعَالَى .

7402. PRIČAO NAM JE Ebu-Jeman, njemu Šu'ajb, a ovom Zuhri, prenoseći od Amra b. Ebu-Sufjana b. Esida b. Džarija Sekafija, koji je bio saveznik plemena Benu-Zuhra i jedan od Ebu-Hurejrinih prijatelja, da je Ebu-Hurejra kazivao:
"Allahov je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, poslao desetericu (u izvidnicu), a među njima je bio i Hubejb Ensari. Ubejdullah b. Ijad ispričao mi je, prenoseći od Harisove kćerke, da je on (Hubejb), kada su se iskupili, pozajmio britvu od nje da se obrije. Kada su izišli iz harema da ga ubiju, Hubejb Ensari reče:

Ako budem ubijen kao musliman, nije me briga
Na kom ću mjestu, Allaha radi, pogubljen biti,
Dokle god je to radi Božijeg Bića! Ako htjedne,
On će dati da se sastavi tijelo iskomadano!

٧٤٠٢. حَدَّثَنَا أَبُو الْيَمَانِ أَخْبَرَنَا شُعَيْبٌ عَنِ الزُّهْرِيِّ أَخْبَرَنِي عَمْرُو بْنُ أَبِي سُفْيَانَ بْنِ أَسِيدِ بْنِ جَارِيَةَ الثَّقَفِيُّ حَلِيفٌ لِبَنِي زُهْرَةَ وَكَانَ مِنْ أَصْحَابِ أَبِي هُرَيْرَةَ أَنَّ أَبَا هُرَيْرَةَ قَالَ بَعَثَ رَسُولُ اللهِ ﷺ عَشَرَةً مِنْهُمْ خُبَيْبٌ الأَنْصَارِيُّ فَأَخْبَرَنِي عُبَيْدُاللهِ بْنُ عِيَاضٍ أَنَّ ابْنَةَ الْحَارِثِ أَخْبَرَتْهُ أَنَّهُمْ حِينَ اجْتَمَعُوا اسْتَعَارَ مِنْهَا مُوسَى يَسْتَحِدُّ بِهَا فَلَمَّا خَرَجُوا مِنَ الْحَرَمِ لِيَقْتُلُوهُ قَالَ خُبَيْبٌ الأَنْصَارِيُّ وَلَسْتُ أُبَالِي حِينَ أُقْتَلُ مُسْلِمًا عَلَى أَيِّ شِقٍّ كَانَ لِلَّهِ مَصْرَعِي وَذَلِكَ فِي ذَاتِ

الإِلَهِ وَإِنْ يَشَأْ يُبَارِكْ عَلَى أَوْصَالِ شِلْوٍ مُمَزَّعِ فَقَتَلَهُ ابْنُ الْحَارِثِ فَأَخْبَرَ النَّبِيُّ ﷺ أَصْحَابَهُ خَبَرَهُمْ يَوْمَ أُصِيبُوا .

Zatim ga je Ibn-Haris ubio. Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, obavijestio je ashabe o njihovom slučaju onoga dana kada su napadnuti."[1]

باب قَوْلِ اللَّهِ تعالى (وَيُحَذِّرُكُمُ اللَّهُ نَفْسَهُ)

O RIJEČIMA UZVIŠENOG: "ALLAH VAS UPOZORAVA NA SEBE"[2],

وَقَوْلِهِ جَلَّ ذِكْرُهُ (تَعْلَمُ مَا فِي نَفْسِي وَلاَ أَعْلَمُ مَا فِي نَفْسِكَ) .

Te o riječima Njegovim: "Ti znaš šta je u meni (šta ja znam), a ja ne znam šta je u Tebi (šta Ti znaš)!"[3]

٧٤٠٣. حَدَّثَنَا عُمَرُ بْنُ حَفْصِ بْنِ غِيَاثٍ حَدَّثَنَا أَبِي حَدَّثَنَا الأَعْمَشُ عَنْ شَقِيقٍ عَنْ عَبْدِاللَّهِ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ مَا مِنْ أَحَدٍ أَغْيَرُ مِنَ اللَّهِ مِنْ أَجْلِ ذَلِكَ حَرَّمَ الْفَوَاحِشَ وَمَا أَحَدٌ أَحَبَّ إِلَيْهِ الْمَدْحُ مِنَ اللَّهِ .

7403. PRIČAO NAM JE Umer b. Hafs b. Gijas, njemu njegov otac, prenoseći od A'meša, ovaj od Šekika, a on od Abdullaha da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
"Nema niko ljubomorniji od Allaha – zato je zabranio ružna djela, i nema niko da više voli pohvalu od Allaha."

٧٤٠٤. حَدَّثَنَا عَبْدَانُ عَنْ أَبِي حَمْزَةَ عَنِ الأَعْمَشِ عَنْ أَبِي صَالِحٍ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ لَمَّا خَلَقَ اللَّهُ الْخَلْقَ كَتَبَ فِي كِتَابِهِ وَهُوَ يَكْتُبُ عَلَى نَفْسِهِ وَهُوَ وَضْعٌ عِنْدَهُ عَلَى الْعَرْشِ إِنَّ رَحْمَتِي تَغْلِبُ غَضَبِي .

7404. PRIČAO NAM JE Abdan, a njemu Ebu-Hamza, prenoseći od A'meša, ovaj od Ebu-Saliha, a on od Ebu-Hurejre da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
"Kada je Allah stvorio stvorenja – propisujući to Sebi – zapisao je u Svojoj knjizi (*Levhi-mahfuzu*), a ona je postavljena kod Njega na Aršu: 'Moja je milost nadvladala Moju srdžbu.'"

---

1 Ovaj slučaj detaljnije je opisan u prethodnim poglavljima Buharijevog *Sahiha*, između ostalog i u poglavlju *O borbi i putovanju u ime Allaha*. Naime, četvrte godine po hidžri, Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, poslao je skupinu od deset ashaba u izviđanje, ali su oni pali u klopku idolopoklonika. Osmericu su ih ubili, a dvojicu prodali kao robove. Tako je prodan i ensarija Hubejb b. Adi, a kupili su ga sinovi Harisa b. Amira, kojeg je on ubio u Bici na Bedru. Kada su se spremali da ga ubiju, on je zatražio da klanja dva rekata nafila-namaza, a onda je, pred smaknuće, izgovorio navedene riječi. Na taj način dao je divan primjer kako vjernik gine u ime Allaha. Buhari taj slučaj ovdje navodi kao potvrdu da se može reći "Božije biće".

2 Ali-Imran, 28; Ali-Imran, 30.

3 El-Maida, 116. Ovo su, ustvari, Isaove, alejhis-selam, riječi upućene Allahu, dželle šanuhu.

7405. PRIČAO NAM JE Umer b. Hafs, njemu njegov otac, a ovom A'meš, prenoseći od Ebu-Saliha, a on od Ebu-Hurejre, radijallahu anhu, da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Uzvišeni Allah kaže: 'Ja sam u stanju učiniti Svome robu ono što o Meni misli, i s njim sam kad Me spomene.[1] Ako on Mene spomene u sebi, i Ja njega spomenem u Sebi; a ako Me on spomene u nekoj skupini, Ja njega spomenem u skupini boljoj od nje.[2] Ako se on Meni približi za jedan pedalj, Ja se njemu približim za jedan lakat; a ako se on Meni približi za jedan lakat, Ja se njemu približim za jedan hvat. Ako on Meni ide običnim hodom, Ja njemu idem žurno.'"[3]

٧٤٠٥. حَدَّثَنَا عُمَرُ بْنُ حَفْصٍ حَدَّثَنَا أَبِي حَدَّثَنَا
الْأَعْمَشُ سَمِعْتُ أَبَا صَالِحٍ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ
رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ قَالَ النَّبِيُّ ﷺ يَقُولُ اللهُ تَعَالَى أَنَا
عِنْدَ ظَنِّ عَبْدِي بِي وَأَنَا مَعَهُ إِذَا ذَكَرَنِي فَإِنْ ذَكَرَنِي
فِي نَفْسِهِ ذَكَرْتُهُ فِي نَفْسِي وَإِنْ ذَكَرَنِي فِي مَلَإٍ ذَكَرْتُهُ
فِي مَلَإٍ خَيْرٍ مِنْهُمْ وَإِنْ تَقَرَّبَ إِلَيَّ بِشِبْرٍ تَقَرَّبْتُ إِلَيْهِ
ذِرَاعًا وَإِنْ تَقَرَّبَ إِلَيَّ ذِرَاعًا تَقَرَّبْتُ إِلَيْهِ بَاعًا وَإِنْ
أَتَانِي يَمْشِي أَتَيْتُهُ هَرْوَلَةً .

O RIJEČIMA UZVIŠENOG: "SVE ĆE, OSIM LICA NJEGOVA, PROPASTI!"[4]

باب قَوْلِ اللهِ تعالى (كُلُّ شَيْءٍ هالِكٌ إِلاَّ وَجْهَهُ)

7406. PRIČAO NAM JE Kutejba b. Seid, a njemu Hammad b. Zejd, prenoseći od Amra, a on od Džabira b. Abdullaha da je kazivao:
"Kada je objavljen ovaj ajet: 'Reci: 'On je kadar protiv vas poslati kaznu iznad vaših glava...'' – Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, je rekao: 'Utječem se Tvome licu!' – '... ili ispod vaših nogu...' – Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve

٧٤٠٦. حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ بْنُ سَعِيدٍ حَدَّثَنَا حَمَّادُ بْنُ زَيْدٍ
عَنْ عَمْرٍو عَنْ جَابِرِ بْنِ عَبْدِاللهِ قَالَ لَمَّا نَزَلَتْ هَذِهِ
الآيَةُ (قُلْ هُوَ الْقَادِرُ عَلَى أَنْ يَبْعَثَ عَلَيْكُمْ عَذَابًا
مِنْ فَوْقِكُمْ) قَالَ النَّبِيُّ ﷺ أَعُوذُ بِوَجْهِكَ فَقَالَ (أَوْ
مِنْ تَحْتِ أَرْجُلِكُمْ) فَقَالَ النَّبِيُّ ﷺ أَعُوذُ بِوَجْهِكَ
قَالَ (أَوْ يَلْبِسَكُمْ شِيَعًا) فَقَالَ النَّبِيُّ ﷺ هَذَا أَيْسَرُ .

1 Ako čovjek misli da će mu Allah oprostiti i preći preko njegovih grijeha, tako će, ako Bog da, i biti. A ako misli da će ga kazniti, tako će mu i biti. Ovim riječima se ukazuje na to da kod čovjeka treba preovladati nada nad strahom i zato on, radeći dobra djela, treba biti čvrsto uvjeren da će ih Allah primiti i oprostiti mu grijehe. A ako bude mislio suprotno tome, onda on spada u nesretnike i ako s tim uvjerenjem umre, bit će prepušten svom uvjerenju. (prim. M.M.) Inače, Allah je sa Svojim robom na način da On zna za vjernika, da mu pomaže i da će ga nagraditi za to spominjanje, a nikako to ne znači da je On uz čovjeka sa svojim Bićem (Zatom).

2 To mogu biti poslanici, mogu biti stanovnici Dženneta, a mogu biti, što je i najvjerovatnije, meleci. Ovaj hadis uzimaju za dokaz oni koji kažu da su meleci vredniji od ljudi, ali im drugi odgovaraju da meleci mogu biti bolji samo od nekih ljudi, ali su ljudi, općenito gledajući, priznatiji kod Allaha od meleka.

3 O tome da je Allah blizu Svojih robova, a pogotovo onih koji Ga mole, postoje mnogi hadiski i kur'anski tekstovi i u to nema sumnje. Onda kada se čovjek približi Allahu kroz svoju potpunu predanost, ljubav, iskrenost i ihlas u djelima, tada se Uzvišeni Allah približi njemu više nego što se čovjek približio Allahu. Sve što se čovjek na takav način više približava Allahu, Allah biva bliži njemu. Čovjekovo srce tada postaje toliko blisko s Allahom, tako da je on u stanju kada Ga skoro vidi, ako je On na Svome Aršu. (prim. M.M.)

4 El-Kasas, 88.

sellem, je rekao: 'Utječem se Tvome licu!' – '... ili da vas u stranke podijeli (i učini da silu jedni drugih iskusite!)'[5] – Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, je rekao: 'Ovo je lakše.'"[6]

O RIJEČIMA UZVIŠENOG: "... I DA RASTEŠ POD OKOM MOJIM"[7]

باب قَوْلِ اللَّهِ تَعالى (وَلِتُصْنَعَ عَلى عَيْنِي)

(tj. da jačaš) i riječima Njegovim: "...koja je plovila pred očima našim"[8]

تُغَذَّى وَقَوْلِهِ جَلَّ ذِكْرُهُ (تَجْرِي بِأَعْيُنِنَا) .

7407. PRIČAO NAM JE Musa b. Isma'il, a njemu Džuvejrija, prenoseći od Nafija da je Abdullah kazivao: "Neko je spomenuo Deddžala u prisustvu Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, pa je on rekao: 'Allah vam je poznat. Zaista Allah nije ćorav' – pokazao je rukom na svoje oko – 'a Mesih Deddžal ćorav je u desno oko, kao da mu je ono isturena boba grožđa.'"

٧٤٠٧. حَدَّثَنَا مُوسَى بْنُ إِسْمَاعِيلَ حَدَّثَنَا جُوَيْرِيَةُ عَنْ نَافِعٍ عَنْ عَبْدِاللهِ قَالَ ذُكِرَ الدَّجَّالُ عِنْدَ النَّبِيِّ ﷺ فَقَالَ إِنَّ اللهَ لاَ يَخْفَى عَلَيْكُمْ إِنَّ اللهَ لَيْسَ بِأَعْوَرَ وَأَشَارَ بِيَدِهِ إِلَى عَيْنِهِ وَإِنَّ الْمَسِيحَ الدَّجَّالَ أَعْوَرُ الْعَيْنِ الْيُمْنَى كَأَنَّ عَيْنَهُ عِنَبَةٌ طَافِيَةٌ .

7408. PRIČAO NAM JE Hafs b. Umer, njemu Šu'ba, prenoseći od Katade, a on od Enesa, radijallahu anhu, da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
"Allah nije poslao nijednog vjerovjesnika, a da on nije upozorio svoj narod na slijepog i lažljivog. On je ćorav, a vaš Gospodar nije ćorav. Među njegovim (Deddžalovim) je očima napisano nevjernik (kafir)."

٧٤٠٨. حَدَّثَنَا حَفْصُ بْنُ عُمَرَ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ أَخْبَرَنَا قَتَادَةُ قَالَ سَمِعْتُ أَنَسًا رَضِيَ اللهُ عَنْهُ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ مَا بَعَثَ اللهُ مِنْ نَبِيٍّ إِلاَّ أَنْذَرَ قَوْمَهُ الأَعْوَرَ الْكَذَّابَ إِنَّهُ أَعْوَرُ وَإِنَّ رَبَّكُمْ لَيْسَ بِأَعْوَرَ مَكْتُوبٌ بَيْنَ عَيْنَيْهِ كَافِرٌ .

5 El-En'am, 65.

6 Ovaj ajet i hadis dokaz su da Allah, dželle šanuhu, ima lice, u što vjeruju sljedbenici ehli-sunneta, ne raspravljajući o njegovu izgledu i ne poredeći ga s ljudskim licem.

7 Ta-ha, 39.

8 El-Kamer, 14. Buhari ovdje navodi dijelove dvaju ajeta i dvaju hadisa koji potvrđuju da Allah ima vid, odnosno da On ima oči, s tim što se ne zna kakve su, osim da nisu slične nikakvim drugim očima.

O RIJEČIMA UZVIŠENOG: “ON JE ALLAH – TVORAC, ONAJ KOJI IZ NIČEGA STVARA, ONAJ KOJI SVEMU DAJE OBLIK!”[1]

باب قَوْلِ اللَّهِ (هُوَ اللَّهُ الْخَالِقُ الْبَارِئُ الْمُصَوِّرُ)

7409. PRIČAO NAM JE Ishak, njemu Affan, a ovom Vuhejb, prenoseći od Musaa, tj. Ibn-Ukbe, ovaj od Muhammeda b. Jahjaa b. Habbana, on od Ibn-Muhajriza, a ovaj od Ebu-Seida Hudrija (da je kazivao):
“U Bici protiv plemena Benu-Mustalik dobili smo robinje, pa su neki htjeli uživati s njima, ali da one ne zatrudne. Zato su upitali Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, o prijekidu snošaja (tako što se ejakulira izvan vagine), pa im je on rekao: ‘Nema štete ako to ne biste ni činili, jer je Allah već zapisao ko će biti stvoren sve do Sudnjeg dana.’”[2] Mudžahidu je kazivao Kaze‘a, a ovom Ebu-Seid da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: “Nema nijedne žive duše, a da je Allah nije stvorio.”

٧٤٠٩. حَدَّثَنَا إِسْحَاقُ حَدَّثَنَا عَفَّانُ حَدَّثَنَا وُهَيْبٌ حَدَّثَنَا مُوسَى هُوَ ابْنُ عُقْبَةَ حَدَّثَنِي مُحَمَّدُ بْنُ يَحْيَى بْنِ حَبَّانَ عَنِ ابْنِ مُحَيْرِيزٍ عَنْ أَبِي سَعِيدٍ الْخُدْرِيِّ فِي غَزْوَةِ بَنِي الْمُصْطَلِقِ أَنَّهُمْ أَصَابُوا سَبَايَا فَأَرَادُوا أَنْ يَسْتَمْتِعُوا بِهِنَّ وَلاَ يَحْمِلْنَ فَسَأَلُوا النَّبِيَّ ﷺ عَنِ الْعَزْلِ فَقَالَ مَا عَلَيْكُمْ أَنْ لاَ تَفْعَلُوا فَإِنَّ اللَّهَ قَدْ كَتَبَ مَنْ هُوَ خَالِقٌ إِلَى يَوْمِ الْقِيَامَةِ وَقَالَ مُجَاهِدٌ عَنْ قَزَعَةَ سَمِعْتُ أَبَا سَعِيدٍ فَقَالَ قَالَ النَّبِيُّ ﷺ لَيْسَتْ نَفْسٌ مَخْلُوقَةٌ إِلاَّ اللَّهُ خَالِقُهَا .

O RIJEČIMA UZVIŠENOG: “... ONOME KOGA SAM SVOJIM DVJEMA RUKAMA STVORIO.”[3]

باب قَوْلِ اللَّهِ تعالى
(لِمَا خَلَقْتُ بِيَدَيَّ)

7410. PRIČAO NAM JE Mu‘az b. Fedala, njemu Hišam, prenoseći od Katade, a on od Enesa da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
“Na Sudnjem će danu Allah sakupiti vjernike, evo ovako, pa će oni reći: ‘Kada bismo zamolili nekoga da se zauzme za nas kod našeg Gospodara, pa da nas On izbavi iz ovog stanja!’
Potom će otići do Adema i reći mu: ‘Ademe, zar ne vidiš ljude (u kakvom su stanju)? Allah je tebe

٧٤١٠. حَدَّثَنِي مُعَاذُ بْنُ فَضَالَةَ حَدَّثَنَا هِشَامٌ عَنْ قَتَادَةَ عَنْ أَنَسٍ أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ قَالَ يَجْمَعُ اللَّهُ الْمُؤْمِنِينَ يَوْمَ الْقِيَامَةِ كَذَلِكَ فَيَقُولُونَ لَوِ اسْتَشْفَعْنَا إِلَى رَبِّنَا حَتَّى يُرِيحَنَا مِنْ مَكَانِنَا هَذَا فَيَأْتُونَ آدَمَ فَيَقُولُونَ يَا آدَمُ أَمَا تَرَى النَّاسَ خَلَقَكَ اللَّهُ بِيَدِهِ وَأَسْجَدَ لَكَ مَلاَئِكَتَهُ وَعَلَّمَكَ أَسْمَاءَ كُلِّ شَيْءٍ اشْفَعْ لَنَا

1 El-Hašr, 24.

2 Ovaj i slične hadise uzimaju za dokaz oni koji smatraju da islam dopušta upotrebu kontraceptivnih sredstava kojima se sprečava oplođavanje jajne ćelije.

3 Sad, 75.

إِلَى رَبِّنَا حَتَّى يُرِيحَنَا مِنْ مَكَانِنَا هَذَا فَيَقُولُ لَسْتُ هُنَاكَ وَيَذْكُرُ لَهُمْ خَطِيئَتَهُ الَّتِي أَصَابَهَا وَلَكِنِ ائْتُوا نُوحًا فَإِنَّهُ أَوَّلُ رَسُولٍ بَعَثَهُ اللهُ إِلَى أَهْلِ الأَرْضِ فَيَأْتُونَ نُوحًا فَيَقُولُ لَسْتُ هُنَاكُمْ وَيَذْكُرُ خَطِيئَتَهُ الَّتِي أَصَابَ وَلَكِنِ ائْتُوا إِبْرَاهِيمَ خَلِيلَ الرَّحْمَنِ فَيَأْتُونَ إِبْرَاهِيمَ فَيَقُولُ لَسْتُ هُنَاكُمْ وَيَذْكُرُ لَهُمْ خَطَايَاهُ الَّتِي أَصَابَهَا وَلَكِنِ ائْتُوا مُوسَى عَبْدًا آتَاهُ اللهُ التَّوْرَاةَ وَكَلَّمَهُ تَكْلِيمًا فَيَأْتُونَ مُوسَى فَيَقُولُ لَسْتُ هُنَاكُمْ وَيَذْكُرُ لَهُمْ خَطِيئَتَهُ الَّتِي أَصَابَ وَلَكِنِ ائْتُوا عِيسَى عَبْدَ اللهِ وَرَسُولَهُ وَكَلِمَتَهُ وَرُوحَهُ فَيَأْتُونَ عِيسَى فَيَقُولُ لَسْتُ هُنَاكُمْ وَلَكِنِ ائْتُوا مُحَمَّدًا ﷺ عَبْدًا غُفِرَ لَهُ مَا تَقَدَّمَ مِنْ ذَنْبِهِ وَمَا تَأَخَّرَ فَيَأْتُونِي فَأَنْطَلِقُ فَأَسْتَأْذِنُ عَلَى رَبِّي فَيُؤْذَنُ لِي عَلَيْهِ فَإِذَا رَأَيْتُ رَبِّي وَقَعْتُ لَهُ سَاجِدًا فَيَدَعُنِي مَا شَاءَ اللهُ أَنْ يَدَعَنِي ثُمَّ يُقَالُ لِي ارْفَعْ مُحَمَّدُ وَقُلْ يُسْمَعْ وَسَلْ تُعْطَهْ وَاشْفَعْ تُشَفَّعْ فَأَحْمَدُ رَبِّي بِمَحَامِدَ عَلَّمَنِيهَا ثُمَّ أَشْفَعُ فَيَحُدُّ لِي حَدًّا فَأُدْخِلُهُمُ الْجَنَّةَ ثُمَّ أَرْجِعُ فَإِذَا رَأَيْتُ رَبِّي وَقَعْتُ سَاجِدًا فَيَدَعُنِي مَا شَاءَ اللهُ أَنْ يَدَعَنِي ثُمَّ يُقَالُ ارْفَعْ مُحَمَّدُ وَقُلْ يُسْمَعْ وَسَلْ تُعْطَهْ وَاشْفَعْ تُشَفَّعْ فَأَحْمَدُ رَبِّي بِمَحَامِدَ عَلَّمَنِيهَا رَبِّي ثُمَّ أَشْفَعُ فَيَحُدُّ لِي حَدًّا فَأُدْخِلُهُمُ الْجَنَّةَ ثُمَّ أَرْجِعُ فَإِذَا رَأَيْتُ

stvorio Svojom rukom, naredio je melecima da ti učine sedždu i poučio te imenima svega. Zauzmi se za nas kod svoga Gospodara, pa da nas On izbavi iz ovog stanja!' Tada će im on reći: 'Nisam vam ja za to' – pa će im spomenuti grešku koju je učinio[4] – 'nego otiđite vi Nuhu, jer je on prvi poslanik kojeg je Allah poslao ljudima.'

Oni će potom otići Nuhu, ali će im i on reći: 'Nisam vam ja za to' – te će im spomenuti grešku koju je učinio[5] – 'nego otiđite vi Ibrahimu, miljeniku Milostivog Allaha.' Oni će onda otići Ibrahimu, ali će im i on reći: 'Nisam vam ja za to' – pa će se i on ispričati, spominjući greške koje je počinio[6] – 'nego otiđite vi Musau, robu kojem je Allah dao Tevrat i s kojim je izravno razgovarao.'

Onda će oni otići Musau, ali će im se i on ispričati: 'Nisam vam ja za to' – pa će spomenuti grešku koju je učinio – 'nego otiđite vi do Isaa, koji je Allahov rob, poslanik, riječ Njegova (tj. stvoren je riječju: *Budi*!) i duh Njegov (tj. On mu je dušu, život udahnuo).' Oni će onda doći Isau, ali će im on reći: 'Nisam vam ja za to, nego otiđite vi do Muhammeda, sallallahu alejhi ve sellem, roba kojem su oproštene i ranije i kasnije greške.'

Tako će oni doći do mene, pa ću ja krenuti i zatražiti dopuštenje da dođem do svoga Gospodara, a to će mi biti dopušteno. Kada ugledam svoga Gospodara, past ću Mu na sedždu, pa će me Allah tako ostaviti koliko On bude htio, a onda će mi biti rečeno: 'Podigni (glavu), Muhammede! Reci – čut će se, zatraži – dobit ćeš, zauzmi se – bit će ti prihvaćeno!' Tada ću ja iskazati zahvalu svome Gospodaru onako kako me je On poučio i zauzeti se, pa će mi On odabrati određeni broj (ljudi)

4 Radi se o kušanju ploda u Džennetu sa zabranjenog drveta.

5 Misli se na dovu koju je uputio Allahu da uništi sve nevjernike.

6 Prema nekim komentatorima, radi se o njegovim izjavama kako obožava zvijezde, Mjesec i Sunce, prije nego što je spoznao Gospodara svjetova. Prema drugim komentatorima, radi se o njegove tri izjave: a) da će se razboljeti (Es-Saffat, 89), b) da je veliki kip porazbijao manje (El-Enbija, 63) i c) da mu je Sara sestra (kako bi je spasio od nasilnog vladara u Egiptu).

رَبِّي وَقَعْتُ سَاجِدًا فَيَدَعُنِي مَا شَاءَ اللهُ أَنْ يَدَعَنِي ثُمَّ يُقَالُ ارْفَعْ مُحَمَّدُ قُلْ يُسْمَعْ وَسَلْ تُعْطَهْ وَاشْفَعْ تُشَفَّعْ فَأَحْمَدُ رَبِّي بِمَحَامِدَ عَلَّمَنِيهَا ثُمَّ أَشْفَعُ فَيَحُدُّ لِي حَدًّا فَأُدْخِلُهُمُ الْجَنَّةَ ثُمَّ أَرْجِعُ فَأَقُولُ يَا رَبِّ مَا بَقِيَ فِي النَّارِ إِلاَّ مَنْ حَبَسَهُ الْقُرْآنُ وَوَجَبَ عَلَيْهِ الْخُلُودُ قَالَ النَّبِيُّ ﷺ يَخْرُجُ مِنَ النَّارِ مَنْ قَالَ لاَ إِلَهَ إِلاَّ اللهُ وَكَانَ فِي قَلْبِهِ مِنَ الْخَيْرِ مَا يَزِنُ شَعِيرَةً ثُمَّ يَخْرُجُ مِنَ النَّارِ مَنْ قَالَ لاَ إِلَهَ إِلاَّ اللهُ وَكَانَ فِي قَلْبِهِ مِنَ الْخَيْرِ مَا يَزِنُ بُرَّةً ثُمَّ يَخْرُجُ مِنَ النَّارِ مَنْ قَالَ لاَ إِلَهَ إِلاَّ اللهُ وَكَانَ فِي قَلْبِهِ مَا يَزِنُ مِنَ الْخَيْرِ ذَرَّةً .

i ja ću ih uvesti u Džennet. Vratit ću se poslije toga i, kada ugledam svoga Gospodara, ponovo Mu pasti na sedždu. On će me tako ostaviti koliko bude htio, a onda će mi biti rečeno: 'Podigni (glavu), Muhammede! Reci – čut će se, zatraži – dobit ćeš, zauzmi se – bit će ti prihvaćeno!' Tada ću ja iskazati zahvalu svome Gospodaru onako kako me je On poučio i zauzeti se, pa će mi On dati određeni (ljudi) i ja ću ih uvesti u Džennet.
Potom ću se ponovo vratiti i, kada ugledam svoga Gospodara, opet Mu pasti na sedždu. On će me tako ostaviti koliko bude htio, a onda će mi biti rečeno: 'Podigni (glavu), Muhammede! Reci – čut će se, zatraži – dobit ćeš, zauzmi se – bit će ti prihvaćeno!' Tada ću ja iskazati zahvalu svome Gospodaru onako kako me je On poučio i zauzeti se, pa će mi On dati određeni broj (ljudi) i ja ću ih uvesti u Džennet. Vratit ću se poslije toga još jednom i reći: 'Gospodaru moj, u Vatri su ostali samo oni koje je Kur'an zadržao (tj. za koje je Allah u Kur'anu rekao da će boraviti u Džehennemu) i koji moraju tamo vječno ostati.'"
Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, je, potom još rekao: "Iz Vatre će izići svi oni koji budu izgovorili: 'Nema Boga osim Allaha!', i koji u svome srcu budu imali dobra (imana) makar koliko teži jedno ječmeno zrno. Zatim će iz vatre izići svi oni koji budu izgovorili: 'Nema (istinskog) Boga osim Allaha!', i koji u svome srcu budu imali dobra (imana) makar koliko teži jedno pšenično zrno. Na koncu, iz Vatre će izići svi oni koji budu izgovorili: 'Nema Boga osim Allaha!', i koji u svome srcu budu imali dobra (imana) makar koliko jedna trunka (praška)."[1]

1 Riječ zerre osim ovog značenja, može označavati najmanjeg mrava ili nešto najmanje što se uopće može izmjeriti. Iz ovog se hadisa, pored ostalog, može zaključiti sljedeće:
- prilike će na Sudnjem danu biti izuzetno teške;
- na Sudnjem će danu biti zauzimanja;
- čak i odabrani poslanici (*ulul-azm*) ustručavat će se zauzimanja za nekoga, jer će se pribojavati nekih svojih grešaka;
- velika je vrijednost Muhammeda, sallallahu alejhi ve sellem, u odnosu na sve ostale poslanike;

7411. PRIČAO NAM JE Ebu-Jeman, a njemu Šu‘ajb, prenoseći od Ebu-Zinada, ovaj od A‘redža, a on od Ebu-Hurejre da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
“Allahova je ruka puna, i njenu puninu nimalo neće umanjiti danonoćno obilno davanje. Jeste li primijetili koliko je Allah udijelio otkako je stvorio nebesa i Zemlju? Ipak, to nimalo nije umanjilo ono što se nalazi u Njegovoj ruci.”
Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, je također rekao: “Njegov je Arš na vodi, a u drugoj Mu je ruci vaga koju spušta i podiže.”

٧٤١١. حَدَّثَنَا أَبُو الْيَمَانِ أَخْبَرَنَا شُعَيْبٌ حَدَّثَنَا أَبُو الزِّنَادِ عَنِ الأَعْرَجِ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ أَنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ قَالَ يَدُ اللهِ مَلأَى لاَ يَغِيضُهَا نَفَقَةٌ سَحَّاءُ اللَّيْلَ وَالنَّهَارَ وَقَالَ أَرَأَيْتُمْ مَا أَنْفَقَ مُنْذُ خَلَقَ السَّمَوَاتِ وَالأَرْضَ فَإِنَّهُ لَمْ يَغِضْ مَا فِي يَدِهِ وَقَالَ عَرْشُهُ عَلَى الْمَاءِ وَبِيَدِهِ الأُخْرَى الْمِيزَانُ يَخْفِضُ وَيَرْفَعُ .

7412. PRIČAO NAM JE Mukaddem b. Muhammed, a njemu njegov amidža Kasim b. Jahja, prenoseći od Ubejdullaha, ovaj od Nafija, a on od Ibn-Omera, radijallahu anhuma, da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: “Zaista će Allah, kada nastupi Smak svijeta, šakom uhvatiti Zemlju, a nebesa će biti u Njegovoj desnici, pa će reći: ‘Ja sam vladar!’”
Ovaj hadis također prenosi Seid od Malika.

٧٤١٢. حَدَّثَنَا مُقَدَّمُ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ يَحْيَى قَالَ حَدَّثَنِي عَمِّي الْقَاسِمُ بْنُ يَحْيَى عَنْ عُبَيْدِاللهِ عَنْ نَافِعٍ عَنِ ابْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا عَنْ رَسُولِ اللهِ ﷺ أَنَّهُ قَالَ إِنَّ اللهَ يَقْبِضُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ الأَرْضَ وَتَكُونُ السَّمَوَاتُ بِيَمِينِهِ ثُمَّ يَقُولُ أَنَا الْمَلِكُ رَوَاهُ سَعِيدٌ عَنْ مَالِكٍ .

7413. PRIČAO NAM JE Umer b. Hamza, njemu Salim, prenoseći od Ibn-Omera, a on od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, da je rekao... A Ebu-Jeman prenosi od Šu‘ajba, ovaj od Zuhrija, on od Ebu-Seleme, ovaj od Ebu-Hurejre, a on od Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, da je rekao: “Allah će šakom uhvatiti Zemlju.”

٧٤١٣. وَقَالَ عُمَرُ بْنُ حَمْزَةَ سَمِعْتُ سَالِمًا سَمِعْتُ ابْنَ عُمَرَ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ بِهَذَا وَقَالَ أَبُو الْيَمَانِ أَخْبَرَنَا شُعَيْبٌ عَنِ الزُّهْرِيِّ أَخْبَرَنِي أَبُو سَلَمَةَ أَنَّ أَبَا هُرَيْرَةَ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ يَقْبِضُ اللهُ الأَرْضَ .

- Muhammed će se, sallallahu alejhi ve sellem, zauzimati i za one iz njegovog ummeta koji su činili velike grijehe;
- velika je briga i trud Muhammedov, sallallahu alejhi ve sellem, za sve pripadnike njegova ummeta;
- vjernici koji određeno vrijeme budu morali provesti u Džehennemu iz njega će izlaziti postupno, shodno veličini svojih grijeha;
- u Džehennemu će vječno ostati samo oni koji presele na ahiret bez trunke imana.

7414. PRIČAO NAM JE Musedded, njemu Jahja b. Seid, a ovom Sufjan, prenoseći od Mensura i Sulejmana, oni od Ibrahima, on od Ubejde, a ovaj od Abdullaha (da je kazivao):
"Jedan je židov došao Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, i rekao: 'Muhammede, Bog će držati nebesa na jednom prstu, zemlje na (drugom) prstu, brda na (trećem) prstu, drveće na (četvrtom) prstu, a ostala stvorenja na (petom) prstu, pa će reći: 'Ja sam vladar!" Na to se Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, nasmijao tako da su mu se vidjeli kutnjaci, pa je proučio: 'Oni ne veličaju Allaha onako kako Ga treba veličati.'"[1]
Jahja b. Seid kaže da u verziji koju prenosi Fudajl b. Ijad od Mensura, on od Ibrahima, ovaj od Ubejde, a on od Abdullaha, stoji i: "... pa se Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, nasmijao, čudeći se i potvrđujući njegove riječi."

٧٤١٤. حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ سَمِعَ يَحْيَى بْنَ سَعِيدٍ عَنْ سُفْيَانَ حَدَّثَنِي مَنْصُورٌ وَسُلَيْمَانُ عَنْ إِبْرَاهِيمَ عَنْ عَبِيدَةَ عَنْ عَبْدِاللهِ أَنَّ يَهُودِيًّا جَاءَ إِلَى النَّبِيِّ ﷺ فَقَالَ يَا مُحَمَّدُ إِنَّ اللهَ يُمْسِكُ السَّمَوَاتِ عَلَى إِصْبَعٍ وَالأَرَضِينَ عَلَى إِصْبَعٍ وَالْجِبَالَ عَلَى إِصْبَعٍ وَالشَّجَرَ عَلَى إِصْبَعٍ وَالْخَلاَئِقَ عَلَى إِصْبَعٍ ثُمَّ يَقُولُ أَنَا الْمَلِكُ فَضَحِكَ رَسُولُ اللهِ ﷺ حَتَّى بَدَتْ نَوَاجِذُهُ ثُمَّ قَرَأَ (وَمَا قَدَرُوا اللهَ حَقَّ قَدْرِهِ) قَالَ يَحْيَى بْنُ سَعِيدٍ وَزَادَ فِيهِ فُضَيْلُ بْنُ عِيَاضٍ عَنْ مَنْصُورٍ عَنْ إِبْرَاهِيمَ عَنْ عَبِيدَةَ عَنْ عَبْدِاللهِ فَضَحِكَ رَسُولُ اللهِ ﷺ تَعَجُّبًا وَتَصْدِيقًا لَهُ .

7415. PRIČAO NAM JE Umer b. Hafs b. Gijas, njemu njegov otac, a ovom A'meš, prenoseći od Ibrahima, a on od Alkame da je Abdullah kazivao:
"Jedan je sljedbenik Knjige došao Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, i rekao: 'Ebu-Kasime, Bog će držati nebesa na jednom prstu, zemlje na prstu, drveće i vodu na prstu, a ostala stvorenja na prstu, pa će reći: 'Ja sam vladar! Ja sam vladar!" Vidio sam tada Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, kako se nasmijao tako da su mu se vidjeli kutnjaci, a onda je proučio: 'Oni ne veličaju Allaha onako kako Ga treba veličati.'"

٧٤١٥. حَدَّثَنَا عُمَرُ بْنُ حَفْصِ بْنِ غِيَاثٍ حَدَّثَنَا أَبِي حَدَّثَنَا الأَعْمَشُ سَمِعْتُ إِبْرَاهِيمَ قَالَ سَمِعْتُ عَلْقَمَةَ يَقُولُ قَالَ عَبْدُاللهِ جَاءَ رَجُلٌ إِلَى النَّبِيِّ ﷺ مِنْ أَهْلِ الْكِتَابِ فَقَالَ يَا أَبَا الْقَاسِمِ إِنَّ اللهَ يُمْسِكُ السَّمَوَاتِ عَلَى إِصْبَعٍ وَالأَرَضِينَ عَلَى إِصْبَعٍ وَالشَّجَرَ وَالثَّرَى عَلَى إِصْبَعٍ وَالْخَلاَئِقَ عَلَى إِصْبَعٍ ثُمَّ يَقُولُ أَنَا الْمَلِكُ أَنَا الْمَلِكُ فَرَأَيْتُ النَّبِيَّ ﷺ ضَحِكَ حَتَّى بَدَتْ نَوَاجِذُهُ ثُمَّ قَرَأَ (وَمَا قَدَرُوا اللهَ حَقَّ قَدْرِهِ) .

1 Ez-Zumer, 67.

O VJEROVJESNIKOVIM, SALLALLAHU ALEJHI VE SELLEM, RIJEČIMA: "NEMA NIKO LJUBOMORNIJI OD ALLAHA..."

باب
قَوْلِ النَّبِيِّ ﷺ لا شخص أَغْيَرُ مِن اللهِ

Ubejdullah b. Amr prenosi od Abdul-Melika ovaj hadis: "Nema niko ljubomorniji od Allaha."

وَقَالَ عُبَيْدُاللهِ بْنُ عَمْرٍو عَنْ عَبْدِالْمَلِكِ لاَ شَخْصَ أَغْيَرُ مِنَ اللهِ .

7416. PRIČAO NAM JE Musa b. Isma'il, njemu Ebu-Avana, prenoseći od Abdul-Melika, a on od Verrada, Mugirinog pisara, da je Mugira kazivao: "Rekao je Sa'd b. Ubada: 'Kada bih zatekao nekog čovjeka sa svojom ženom, sigurno bih ga udario sabljom, ali ne pljoštimice, nego oštricom!' Te riječi su došle do Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, pa je on rekao: 'Čudite se Sa'dovoj ljubomori?! Tako mi Allaha, ja sam ljubomorniji od njega, a Allah je ljubomorniji i od mene. Allah je zbog ljubomore zabranio i javni i tajni razvrat. Nema niko ko više voli opravdanje od Allaha – zato je slao one koji su donosili radosne vijesti (poslanike) i koji su upozoravali. Nema nikoga ko više voli pohvalu od Allaha – zato je Allah obećao Džennet.'"

٧٤١٦. حَدَّثَنَا مُوسَى بْنُ إِسْمَاعِيلَ التَّبُوذَكِيُّ حَدَّثَنَا أَبُو عَوَانَةَ حَدَّثَنَا عَبْدُالْمَلِكِ عَنْ وَرَّادٍ كَاتِبِ الْمُغِيرَةِ عَنِ الْمُغِيرَةِ قَالَ قَالَ سَعْدُ بْنُ عُبَادَةَ لَوْ رَأَيْتُ رَجُلاً مَعَ امْرَأَتِي لَضَرَبْتُهُ بِالسَّيْفِ غَيْرَ مُصْفَحٍ فَبَلَغَ ذَلِكَ رَسُولَ اللهِ ﷺ فَقَالَ أَتَعْجَبُونَ مِنْ غَيْرَةِ سَعْدٍ وَاللهِ لأَنَا أَغْيَرُ مِنْهُ وَاللهُ أَغْيَرُ مِنِّي وَمِنْ أَجْلِ غَيْرَةِ اللهِ حَرَّمَ الْفَوَاحِشَ مَا ظَهَرَ مِنْهَا وَمَا بَطَنَ وَلاَ أَحَدَ أَحَبُّ إِلَيْهِ الْعُذْرُ مِنَ اللهِ وَمِنْ أَجْلِ ذَلِكَ بَعَثَ الْمُبَشِّرِينَ وَالْمُنْذِرِينَ وَلاَ أَحَدَ أَحَبُّ إِلَيْهِ الْمِدْحَةُ مِنَ اللهِ وَمِنْ أَجْلِ ذَلِكَ وَعَدَ اللهُ الْجَنَّةَ .

O RIJEČIMA UZVIŠENOG: "RECI: 'KO (ŠTO) JE SVJEDOK NAJPOUZDANIJI?' – I ODGOVORI: 'ALLAH!'"[2]

باب ﴿قُلْ أَيُّ شَيْءٍ أَكْبَرُ شَهَادَةً قُلِ اللَّهُ﴾

Dakle, Uzvišeni Allah za Sebe kaže da je "Nešto" (*šej'un*) – a i Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, za Kur'an je upotrijebio izraz "nešto" – i to (što je On "Nešto", pa samim tim i postoji) je jedno od Allahovih svojstava. On je također rekao: "Sve će, osim Njega, propasti!"[3]

فَسَمَّى اللهُ تَعَالَى نَفْسَهُ شَيْئًا وَسَمَّى النَّبِيُّ ﷺ الْقُرْآنَ شَيْئًا وَهُوَ صِفَةٌ مِنْ صِفَاتِ اللهِ وَقَالَ ﴿كُلُّ شَيْءٍ هَالِكٌ إِلاَّ وَجْهَهُ﴾ .

---

2 El-En'am, 19.

3 El-Kasas, 88. I u ovom, a i u prethodnom ajetu, upotrijebljen je izraz "šej'un", koji znači: "nešto, išta, stvar" itd., ali se on ovdje u prijevodu ne pojavljuje kao posebna riječ, već ulazi u značenje riječi "ko" i "sve". Buhari navodi ova dva ajeta i hadis koji slijedi da bi odgovorio onima koji su u njegovo vrijeme tvrdili da se za Allaha ne smije upotrijebiti izraz *šej'un*, te onima koji su tvrdili da se i za nepostojanje može upotrijebiti taj izraz. Buhari u podnaslovu želi reći da sam riječ *nešto* (*šej'un*) nije Allahov atribut, nego taj pojam ukazuje na postojanje (egzistenciju), a to je jedno od Allahovih svojstava.

7417. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Jusuf, njemu Malik, prenoseći od Ebu-Hazima, a on od Sehla b. Sa'da (da je kazivao): "Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, je rekao jednom čovjeku: 'Znaš li nešto iz Kur'ana?', pa je on odgovorio: 'Da, te i te sure', spomenuvši imena tih sura."

٧٤١٧. حَدَّثَنَا عَبْدُاللهِ بْنُ يُوسُفَ أَخْبَرَنَا مَالِكٌ
عَنْ أَبِي حَازِمٍ عَنْ سَهْلِ بْنِ سَعْدٍ قَالَ النَّبِيُّ ﷺ
لِرَجُلٍ أَمَعَكَ مِنَ الْقُرْآنِ شَيْءٌ قَالَ نَعَمْ سُورَةُ
كَذَا وَسُورَةُ كَذَا لِسُوَرٍ سَمَّاهَا .

O RIJEČIMA UZVIŠENOG: "A NJEGOV JE PRIJESTO IZNAD VODE BIO"[1]; "ON JE GOSPODAR ARŠA VELIČANSTVENOG!"[2]

باب
(وَكَانَ عَرْشُهُ عَلَى الْمَاءِ)

Ebu-Alije kaže da izraz *isteva* u ajetu: *Isteva iles-semai* znači "uzdigao se" *(irtefea)*, dok *fe sevvahunne* znači "zatim ih je stvorio" *(halekahunne)*. Mudžahid za izraz *isteva* kaže da znači "uzvisio se nad Aršom."[3]
Ibn-Abbas kaže da izraz *El-Medžid*[4] znači "Plemeniti" *(El-Kerim)*, a *El-Vedud*[5] znači – "Voljeni" *(El-Habib)*. Kaže se: *hamidun medžidun* (hvaljeni, slavljeni); to su participi pasivni od izraza: *madžid* i *hamid*.

(وَهُوَ رَبُّ الْعَرْشِ الْعَظِيمِ) قَالَ أَبُو الْعَالِيَةِ
(اسْتَوَى إِلَى السَّمَاءِ) ارْتَفَعَ (فَسَوَّاهُنَّ) خَلَقَهُنَّ
وَقَالَ مُجَاهِدٌ (اسْتَوَى) عَلاَ عَلَى الْعَرْشِ وَقَالَ
ابْنُ عَبَّاسٍ (الْمَجِيدُ) الْكَرِيمُ وَ (الْوَدُودُ)
الْحَبِيبُ يُقَالُ (حَمِيدٌ مَجِيدٌ) كَأَنَّهُ فَعِيلٌ مِنْ مَاجِدٍ
مَحْمُودٌ مِنْ حَمِدَ .

7418. PRIČAO NAM JE Abdan, njemu Ebu-Hamza, a ovom A'meš, prenoseći od Džamija b. Šeddada, a on od Safvana b. Muhriza da je Imran b. Husajn kazivao: "Bio sam kod Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, kada su mu došli neki ljudi iz (plemena) Benu-Temim, pa im on reče: 'Primite radosnu vijest, o vi iz Benu-Temima!'
'Već si nam donio radosnu vijest, ali (sada) nam daj (nešto)!', odgovoriše mu oni.
Zatim su mu došli neki ljudi iz Jemena, pa on i

٧٤١٨. حَدَّثَنَا عَبْدَانُ قَالَ أَخْبَرَنَا أَبُو حَمْزَةَ عَنِ
الأَعْمَشِ عَنْ جَامِعِ بْنِ شَدَّادٍ عَنْ صَفْوَانَ بْنِ
مُحْرِزٍ عَنْ عِمْرَانَ بْنِ حُصَيْنٍ قَالَ إِنِّي عِنْدَ النَّبِيِّ
ﷺ إِذْ جَاءَهُ قَوْمٌ مِنْ بَنِي تَمِيمٍ فَقَالَ اقْبَلُوا الْبُشْرَى
يَا بَنِي تَمِيمٍ قَالُوا بَشَّرْتَنَا فَأَعْطِنَا فَدَخَلَ نَاسٌ مِنْ
أَهْلِ الْيَمَنِ فَقَالَ اقْبَلُوا الْبُشْرَى يَا أَهْلَ الْيَمَنِ إِذْ لَمْ
يَقْبَلْهَا بَنُو تَمِيمٍ قَالُوا قَبِلْنَا جِئْنَاكَ لِنَتَفَقَّهَ فِي الدِّينِ

1 Hud, 7.
2 Et-Tevba, 129.
3 Radi se o tumačenju dvadeset devetog ajeta sure El-Bekara.
4 El-Burudž, 15.
5 El-Burudž, 14.

وَلِنَسْأَلَكَ عَنْ أَوَّلِ هَذَا الأَمْرِ مَا كَانَ قَالَ كَانَ اللهُ وَلَمْ يَكُنْ شَيْءٌ قَبْلَهُ وَكَانَ عَرْشُهُ عَلَى الْمَاءِ ثُمَّ خَلَقَ السَّمَوَاتِ وَالأَرْضَ وَكَتَبَ فِي الذِّكْرِ كُلَّ شَيْءٍ ثُمَّ أَتَانِي رَجُلٌ فَقَالَ يَا عِمْرَانُ أَدْرِكْ نَاقَتَكَ فَقَدْ ذَهَبَتْ فَانْطَلَقْتُ أَطْلُبُهَا فَإِذَا السَّرَابُ يَنْقَطِعُ دُونَهَا وَايْمُ اللهِ لَوَدِدْتُ أَنَّهَا قَدْ ذَهَبَتْ وَلَمْ أَقُمْ .

njima reče: ‘Primite, o vi iz Jemena, radosnu vijest, kada je oni iz Benu-Temima nisu htjeli primiti!’ Oni mu odgovoriše: ‘Primamo je! Došli smo ti da nas podučiš islamu i da te upitamo o početku svijeta, šta je tada bilo.’

‘Allah je (oduvijek) bio’, reče im on, ‘a prije Njega nije bilo ništa. Njegov je Arš bio na vodi. Zatim je On stvorio nebesa i zemlju i sve zapisao u Knjigu (*Levhi-mahfuz*)...’

Uto mi dođe jedan čovjek i povika: ‘Trči za svojom devom, Imrane, otišla ti je!’ Ja sam tada krenuo da je tražim, ali me je od nje razdvajala čitava vječnost (bila je daleko). Tako mi Allaha, volio sam da je otišla (bez traga) i da nisam nikako ustao (jer bih tako čuo hadis do kraja)!”[6]

٧٤١٩. حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ عَبْدِاللهِ حَدَّثَنَا عَبْدُالرَّزَّاقِ أَخْبَرَنَا مَعْمَرٌ عَنْ هَمَّامٍ حَدَّثَنَا أَبُو هُرَيْرَةَ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ إِنَّ يَمِينَ اللهِ مَلأَى لاَ يَغِيضُهَا نَفَقَةٌ سَحَّاءُ اللَّيْلَ وَالنَّهَارَ أَرَأَيْتُمْ مَا أَنْفَقَ مُنْذُ خَلَقَ السَّمَوَاتِ وَالأَرْضَ فَإِنَّهُ لَمْ يَنْقُصْ مَا فِي يَمِينِهِ وَعَرْشُهُ عَلَى الْمَاءِ وَبِيَدِهِ الأُخْرَى الْفَيْضُ أَوِ الْقَبْضُ يَرْفَعُ وَيَخْفِضُ .

7419. PRIČAO NAM JE Ali b. Abdullah, a njemu Abdur-Rezzak, prenoseći od Ma‘mera, ovaj od Hemmama, a on od Ebu-Hurejre da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:

“Allahova je desnica puna, i njenu puninu nimalo neće umanjiti danonoćno obilno davanje. Jeste li primijetili koliko je Allah udijelio otkako je stvorio nebesa i Zemlju? Ipak, to nimalo nije umanjilo ono što se nalazi u Njegovoj desnici. Njegov je Arš na vodi, a u drugoj Mu je ruci izobilje ili smrt,[7] i On uzdiže (neke ljude), a neke ponižava.”

---

6 Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, želio je obradovati ljude iz plemena Benu-Temim viješću da će ući u Džennet onaj koji primi islam. Međutim, oni su se više zanimali za dunjalučku korist, pa su to i zatražili, a Allahov se Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, zbog toga naljutio. Zato mu je još više bilo drago kada je vidio da ga Jemenci žele saslušati, što znači da daju prednost ahiretskoj koristi nad dunjalučkom.
Iz Imranovih riječi na kraju hadisa vidi se kolika je bila želja ashaba da budu uz Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, i da nešto od njega nauče.

7 Ovdje se može raditi o nedoumici prenosioca da li je rečeno *el-fejd* ili *el-kajd* i u tom slučaju i jedna i druga riječ znače uzimanje duša (smrt, usmrćivanje). Neki komentatori kažu da se ne radi o nedoumici, nego o dvije riječi različitog značenja, tj. obilje i smrt (usmrćivanje, uzimanje duša). (prim. M.M.)

7420. PRIČAO NAM JE Ahmed, njemu Muhammed b. Ebu-Bekr Mukaddemi, prenoseći od Hammada b. Zejda, a on od Sabita da je Enes kazivao: "Zejd b. Harisa došao je da se požali, pa mu je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, počeo govoriti: 'Boj se Allaha i ne puštaj svoju ženu!'" Enes dalje pripovijeda: "Da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, išta krio, sakrio bi ovaj slučaj! Zejneba se znala ponositi u odnosu na druge Vjerovjesnikove, sallallahu alejhi ve sellem, žene, pa bi govorila: 'Vas su udale vaše porodice, a mene je udao Uzvišeni Allah, iznad sedam nebesa!'"[1] Od Sabita se prenosi da je ajet: "U sebi si skrivao ono što će Allah objelodaniti i ljudi si se bojao..."[2] – objavljen povodom slučaja Zejnebe i Zejda b. Harise.

٧٤٢٠. حَدَّثَنَا أَحْمَدُ حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ أَبِي بَكْرٍ
الْمُقَدَّمِيُّ حَدَّثَنَا حَمَّادُ بْنُ زَيْدٍ عَنْ ثَابِتٍ عَنْ أَنَسٍ
قَالَ جَاءَ زَيْدُ بْنُ حَارِثَةَ يَشْكُو فَجَعَلَ النَّبِيُّ ﷺ
يَقُولُ اتَّقِ اللهَ وَأَمْسِكْ عَلَيْكَ زَوْجَكَ قَالَ أَنَسٌ
لَوْ كَانَ رَسُولُ اللهِ ﷺ كَاتِمًا شَيْئًا لَكَتَمَ هَذِهِ قَالَ
فَكَانَتْ زَيْنَبُ تَفْخَرُ عَلَى أَزْوَاجِ النَّبِيِّ ﷺ تَقُولُ
زَوَّجَكُنَّ أَهَالِيكُنَّ وَزَوَّجَنِي اللهُ تَعَالَى مِنْ فَوْقِ
سَبْعِ سَمَوَاتٍ وَعَنْ ثَابِتٍ (وَتُخْفِي فِي نَفْسِكَ مَا
اللهُ مُبْدِيهِ وَتَخْشَى النَّاسَ) نَزَلَتْ فِي شَأْنِ زَيْنَبَ
وَزَيْدِ بْنِ حَارِثَةَ .

7421. PRIČAO NAM JE Hallad b. Jahja, a njemu Isa b. Tahman, prenoseći od Enesa b. Malika, radijallahu anhu, da je rekao: "Povod objavljivanju ajeta o hidžabu bila je Zejneba bint Džahš. Toga dana (kad je objavljen) on ju je nahranio hljebom i mesom, a ona se znala ponositi u odnosu na druge Vjerovjesnikove, sallallahu alejhi ve sellem, žene govoreći: 'Mene je Allah, Koji je iznad neba, (za njega) udao!'"

٧٤٢١. حَدَّثَنَا خَلَّادُ بْنُ يَحْيَى حَدَّثَنَا عِيسَى بْنُ
طَهْمَانَ قَالَ سَمِعْتُ أَنَسَ بْنَ مَالِكٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ
يَقُولُ نَزَلَتْ آيَةُ الْحِجَابِ فِي زَيْنَبَ بِنْتِ جَحْشٍ
وَأَطْعَمَ عَلَيْهَا يَوْمَئِذٍ خُبْزًا وَلَحْمًا وَكَانَتْ تَفْخَرُ
عَلَى نِسَاءِ النَّبِيِّ ﷺ وَكَانَتْ تَقُولُ إِنَّ اللهَ أَنْكَحَنِي
فِي السَّمَاءِ .

7422. PRIČAO NAM JE Ebu-Jeman, a njemu Šu'ajb, prenoseći od Ebu-Zinada, ovaj od A'redža, a on od Ebu-Hurejre da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Kada je Allah okončao stvaranje, kod Sebe je, iznad Svoga Arša, zapisao: 'Moja je milost pretekla Moju srdžbu.'"

٧٤٢٢. حَدَّثَنَا أَبُو الْيَمَانِ أَخْبَرَنَا شُعَيْبٌ حَدَّثَنَا
أَبُو الزِّنَادِ عَنِ الْأَعْرَجِ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ عَنِ النَّبِيِّ
ﷺ قَالَ إِنَّ اللهَ لَمَّا قَضَى الْخَلْقَ كَتَبَ عِنْدَهُ فَوْقَ
عَرْشِهِ إِنَّ رَحْمَتِي سَبَقَتْ غَضَبِي .

---

1 Zejd b. Harisa bio je rob kojeg je Hatidža poklonila Muhammedu, sallallahu alejhi ve sellem, nakon što se udala za njega. Bio je vrlo čestit i lijepog ponašanja, pa ga je Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, volio i, nakon smrti svojih sinova Kasima i Abdullaha, posinio. On je bio jedan od prvih ljudi koji su primili islam. Oženio se Muhammedovom, sallallahu alejhi ve sellem, tetičnom Zejnebom, ali nije mogao s njom živjeti, pa se na to žalio Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem. On ga je jedno vrijeme odvraćao od rastave braka, ali je onda Allah, dželle šanuhu, objavio nekoliko ajeta iz sure El-Ahzab iz kojih se vidi da je Njegova volja da se Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, oženi Zejnebom. Razlog tome jest to što se dotada u Arapa smatralo zabranjenim oženiti se ženom od koje se rastavi posinak. Allah, dželle šanuhu, htio je da se to desi baš Muhammedu, sallallahu alejhi ve sellem, kako bi ashabi to lakše prihvatili.

2 El-Ahzab, 37.

7423. PRIČAO NAM JE Ibrahim b. Munzir, njemu Muhammed b. Fulejh, a ovom njegov otac, prenoseći od Hilala, ovaj od Ataa b. Jesara, a on od Ebu-Hurejre (da je kazivao): "Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, je rekao: 'Ko bude vjerovao u Allaha i Njegova Poslanika, klanjao namaz i postio ramazan – Allahova je obaveza da ga uvede u Džennet, bez obzira da li je učinio hidžru na Allahovom putu ili je ostao u svojoj zemlji, u kojoj je rođen.' 'Allahov Poslaniče', upitaše (ashabi), 'hoćemo li upoznati ljude s tim?', a on reče: 'Zaista u Džennetu ima stotinu stupnjeva, koje je Allah pripremio za borce na Njegovom putu. Između svaka dva stupnja razdaljina je koliko između nebesa i zemlje. Kada tražite od Allaha, tražite Firdevs! To je središnji i najviši dio Dženneta, a iznad njega Arš je Milostivog. Iz njega izviru džennetske rijeke.'"[3]

٧٤٢٣. حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ الْمُنْذِرِ حَدَّثَنِي مُحَمَّدُ بْنُ فُلَيْحٍ قَالَ حَدَّثَنِي أَبِي حَدَّثَنِي هِلَالٌ عَنْ عَطَاءِ بْنِ يَسَارٍ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ مَنْ آمَنَ بِاللهِ وَرَسُولِهِ وَأَقَامَ الصَّلَاةَ وَصَامَ رَمَضَانَ كَانَ حَقًّا عَلَى اللهِ أَنْ يُدْخِلَهُ الْجَنَّةَ هَاجَرَ فِي سَبِيلِ اللهِ أَوْ جَلَسَ فِي أَرْضِهِ الَّتِي وُلِدَ فِيهَا قَالُوا يَا رَسُولَ اللهِ أَفَلَا نُنَبِّئُ النَّاسَ بِذَلِكَ قَالَ إِنَّ فِي الْجَنَّةِ مِائَةَ دَرَجَةٍ أَعَدَّهَا اللهُ لِلْمُجَاهِدِينَ فِي سَبِيلِهِ كُلُّ دَرَجَتَيْنِ مَا بَيْنَهُمَا كَمَا بَيْنَ السَّمَاءِ وَالْأَرْضِ فَإِذَا سَأَلْتُمُ اللهَ فَسَلُوهُ الْفِرْدَوْسَ فَإِنَّهُ أَوْسَطُ الْجَنَّةِ وَأَعْلَى الْجَنَّةِ وَفَوْقَهُ عَرْشُ الرَّحْمَنِ وَمِنْهُ تَفَجَّرُ أَنْهَارُ الْجَنَّةِ.

7424. PRIČAO NAM JE Jahja b. Dža'fer, a njemu Ebu-Mu'avija, prenoseći od A'meša, ovaj od Ibrahima, tj. Temimija, on od svoga oca, a ovaj od Ebu-Zerra da je kazivao: "Ušao sam u džamiju, a unutra je sjedio Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem. Kada je Sunce zašlo, on reče: 'Znaš li, Ebu-Zerre, gdje ono ide?' 'Allah i Njegov Poslanik najbolje znaju!', odgovorio sam, a on reče: 'Ono ide i traži dopuštenje da učini sedždu, pa mu se to da. A kada mu se kaže: 'Vrati se odakle si i došlo!', ono se pojavi sa zapada.' Zatim je proučio: '*Zalike mustekarrun leha* (To mu je određena granica)' – po kiraetu Abdullaha (Ibn-Mes'uda)."[4]

٧٤٢٤. حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ جَعْفَرٍ حَدَّثَنَا أَبُو مُعَاوِيَةَ عَنِ الْأَعْمَشِ عَنْ إِبْرَاهِيمَ هُوَ التَّيْمِيُّ عَنْ أَبِيهِ عَنْ أَبِي ذَرٍّ قَالَ دَخَلْتُ الْمَسْجِدَ وَرَسُولُ اللهِ ﷺ جَالِسٌ فَلَمَّا غَرَبَتِ الشَّمْسُ قَالَ يَا أَبَا ذَرٍّ هَلْ تَدْرِي أَيْنَ تَذْهَبُ هَذِهِ قَالَ قُلْتُ اللهُ وَرَسُولُهُ أَعْلَمُ قَالَ فَإِنَّهَا تَذْهَبُ تَسْتَأْذِنُ فِي السُّجُودِ فَيُؤْذَنُ لَهَا وَكَأَنَّهَا قَدْ قِيلَ لَهَا ارْجِعِي مِنْ حَيْثُ جِئْتِ فَتَطْلُعُ مِنْ مَغْرِبِهَا ثُمَّ قَرَأَ ذَلِكَ مُسْتَقَرٌّ لَهَا فِي قِرَاءَةِ عَبْدِ اللهِ.

---

3 Iz hadisa se, pored ostalog, može zaključiti:
- kolika je vrijednost imana, namaza i posta;
- kolika je vrijednost borbe u ime Allaha, dželle šanuhu;
- kolika je veličina nagrade mudžahidima;
- kolika je veličina Dženneta;
- kolika je vrijednost Firdevsa;
- da, kada se nešto traži od Allaha, treba tražiti ono što je najvrednije.

U ovom hadisu nisu spomenuta još dva islamska šarta, tj. zekat i hadždž, vjerovatno zato što oni nisu obaveza svakom muslimanu i muslimanki, nego samo onima koji imaju mogućnosti da ih izvrše.

4 Prema najraširenijem – Asimovom kiraetu, taj dio ajeta u prijevodu glasi: "(I Sunce) se kreće do svoje određene granice (*Veš-šemsu tedžri li mustekarrin leha*)." (Ja-Sin, 38)

7425. PRIČAO NAM JE Musa, njemu Ibrahim, a ovom Ibn-Šihab, prenoseći od Ubejdullaha b. Sebbaka, a ovaj od Zejda b. Sabita...
Lejs prenosi od Abdur-Rahmana b. Halida, ovaj od Ibn-Šihaba, on od Ibn-Sebbaka, a ovaj od Zejda b. Sabita da je kazivao: "Ebu-Bekr poslao je po mene, pa sam se ja dao u potragu za zapisnim dijelovima Kur'ana, sve dok kraj sure Et-Tevba: 'Došao vam je Poslanik, jedan od vas...', pa sve do kraja te sure[1] – nisam našao (zapisan) samo kod Ebu-Huzejme Ensarija i ni kod koga više."
PRIČAO NAM JE Jahja b. Bukejr, prenoseći od Lejsa, a on od Junusa isti hadis, u kojem također stoji: "... samo kod Ebu-Huzejme Ensarija."

٧٤٢٥. حَدَّثَنَا مُوسَى عَنْ إِبْرَاهِيمَ حَدَّثَنَا ابْنُ شِهَابٍ عَنْ عُبَيْدِ بْنِ السَّبَّاقِ أَنَّ زَيْدَ بْنَ ثَابِتٍ وَقَالَ اللَّيْثُ حَدَّثَنِي عَبْدُالرَّحْمَنِ بْنُ خَالِدٍ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ عَنِ ابْنِ السَّبَّاقِ أَنَّ زَيْدَ بْنَ ثَابِتٍ حَدَّثَهُ قَالَ أَرْسَلَ إِلَيَّ أَبُو بَكْرٍ فَتَتَبَّعْتُ الْقُرْآنَ حَتَّى وَجَدْتُ آخِرَ سُورَةِ التَّوْبَةِ مَعَ أَبِي خُزَيْمَةَ الأَنْصَارِيِّ لَمْ أَجِدْهَا مَعَ أَحَدٍ غَيْرِهِ (لَقَدْ جَاءَكُمْ رَسُولٌ مِنْ أَنْفُسِكُمْ) حَتَّى خَاتِمَةِ بَرَاءَةٌ حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ بُكَيْرٍ حَدَّثَنَا اللَّيْثُ عَنْ يُونُسَ بِهَذَا وَقَالَ مَعَ أَبِي خُزَيْمَةَ الأَنْصَارِيِّ .

7426. PRIČAO NAM JE Mu'alla b. Esed, a njemu Vuhejb, prenoseći od Seida, ovaj od Katade, a on od Ebu-Alije da je Ibn-Abbas, radijallahu anhuma, kazivao: "Kada bi ga zadesila neka nedaća, Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, bi, izgovarao: 'Nema (istinskog) Boga osim Allaha, Sveznajućeg i Blagog! Nema (istinskog) Boga osim Allaha, Gospodara Arša veličanstvenog! Nema (istinskog) Boga osim Allaha, Gospodara nebesa, Gospodara zemlje i Gospodara Arša plemenitog!'"

٧٤٢٦. حَدَّثَنَا مُعَلَّى بْنُ أَسَدٍ حَدَّثَنَا وُهَيْبٌ عَنْ سَعِيدٍ عَنْ قَتَادَةَ عَنْ أَبِي الْعَالِيَةِ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا قَالَ كَانَ النَّبِيُّ ﷺ يَقُولُ عِنْدَ الْكَرْبِ لاَ إِلَهَ إِلاَّ اللهُ الْعَلِيمُ الْحَلِيمُ لاَ إِلَهَ إِلاَّ اللهُ رَبُّ الْعَرْشِ الْعَظِيمِ لاَ إِلَهَ إِلاَّ اللهُ رَبُّ السَّمَوَاتِ وَرَبُّ الأَرْضِ رَبُّ الْعَرْشِ الْكَرِيمِ .

7427. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Jusuf, njemu Sufjan, a ovom Amr b. Jahja, prenoseći od svoga oca, a on od Ebu-Seida Hudrija da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
"Na Sudnjem će danu ljudi biti onesviješćeni, pa ću ja, odjednom, ugledati Musaa kako se drži za jedan od stupova Arša."

٧٤٢٧. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ يُوسُفَ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ عَنْ عَمْرِو بْنِ يَحْيَى عَنْ أَبِيهِ عَنْ أَبِي سَعِيدٍ الْخُدْرِيِّ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ النَّاسُ يَصْعَقُونَ يَوْمَ الْقِيَامَةِ فَإِذَا أَنَا بِمُوسَى آخِذٌ بِقَائِمَةٍ مِنْ قَوَائِمِ الْعَرْشِ .

1 Radi se o poznatom slučaju sakupljanja Kur'ana na jedno mjesto, tj. u zbirku (mushaf), u vrijeme Ebu-Bekrova hilafeta. To je s krajnjom ozbiljnošću i preciznošću uradio Zejd b. Sabit, koji u ovoj verziji govori da je za svaki ajet u Kur'anu našao pismeni dokaz kod više ashaba, osim za dva posljednja ajeta iz sure Et-Tevba. Međutim, to ne utječe na vjerodostojnost Kur'ana, jer su mnogi ashabi te ajete znali napamet. Buhari ovaj hadis uvrštava u ovo poglavlje zato što se u posljednjem ajetu sure Et-Tevba navodi da je Allah Gospodar Arša veličanstvenog, što je dokaz da je i Arš stvoren.

7428. PRIČAO NAM JE Madžišun, njemu Abdullah b. Fadl, prenoseći od Ebu-Seleme, a on od Ebu-Hurejre da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
"... pa ću ja prvi biti proživljen, kad ono Musa se već drži za Arš."[2]

٧٤٢٨. قَالَ الْمَاجِشُونُ عَنْ عَبْدِاللهِ بْنِ الْفَضْلِ عَنْ أَبِي سَلَمَةَ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ فَأَكُونُ أَوَّلَ مَنْ بُعِثَ فَإِذَا مُوسَى آخِذٌ بِالْعَرْشِ .

O RIJEČIMA UZVIŠENOG: "K NJEMU SE USPINJU MELECI I DŽIBRIL..."[3]

بَاب قَوْلِ اللهِ تَعَالَى (تَعْرُجُ الْمَلاَئِكَةُ وَالرُّوحُ إِلَيْهِ)

I riječi: "K Njemu se dižu lijepe riječi..."[4]
Ebu-Džemra prenosi od Ibn-Abbasa (da je rekao): "Do Ebu-Zerra doprla je vijest da se pojavio Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, pa je on rekao svome bratu: 'Saznaj mi (sve) o tom čovjeku koji tvrdi da mu vijesti dolaze s neba!'"
Mudžahid kaže: "Dobro djelo podiže lijepu riječ."[5]
Kaže se da riječi *zil-mearidž*[6] ukazuju na meleke, koji se penju Allahu.

وَقَوْلِهِ جَلَّ ذِكْرُهُ (إِلَيْهِ يَصْعَدُ الْكَلِمُ الطَّيِّبُ) وَقَالَ أَبُو جَمْرَةَ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ بَلَغَ أَبَا ذَرٍّ مَبْعَثُ النَّبِيِّ ﷺ فَقَالَ لأَخِيهِ اعْلَمْ لِي عِلْمَ هَذَا الرَّجُلِ الَّذِي يَزْعُمُ أَنَّهُ يَأْتِيهِ الْخَبَرُ مِنَ السَّمَاءِ وَقَالَ مُجَاهِدٌ (الْعَمَلُ الصَّالِحُ) يَرْفَعُ الْكَلِمَ الطَّيِّبَ يُقَالُ (ذِي الْمَعَارِجِ) الْمَلاَئِكَةُ تَعْرُجُ إِلَى اللهِ .

7429. PRIČAO NAM JE Isma'il, njemu Malik, a ovom Ebu-Zinad, prenoseći od A'redža, a on od Ebu-Hurejre, radijallahu anhu, da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
"Meleci se kod vas smjenjuju noću i danju, pa se sastaju na ikindijskom i sabahskom namazu. Nakon toga uspinju se (k Njemu) oni koji su kod vas bili u toku noći, pa ih On pita, iako On najbolje zna, govoreći im: 'U kakvom ste stanju ostavili Moje robove?' Oni Mu odgovaraju: 'Kada smo otišli od njih, bili su u namazu, a i kada smo im došli, bili su u namazu.'"

٧٤٢٩. حَدَّثَنَا إِسْمَاعِيلُ حَدَّثَنِي مَالِكٌ عَنْ أَبِي الزِّنَادِ عَنِ الأَعْرَجِ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ أَنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ قَالَ يَتَعَاقَبُونَ فِيكُمْ مَلاَئِكَةٌ بِاللَّيْلِ وَمَلاَئِكَةٌ بِالنَّهَارِ وَيَجْتَمِعُونَ فِي صَلاَةِ الْعَصْرِ وَصَلاَةِ الْفَجْرِ ثُمَّ يَعْرُجُ الَّذِينَ بَاتُوا فِيكُمْ فَيَسْأَلُهُمْ وَهُوَ أَعْلَمُ بِكُمْ فَيَقُولُ كَيْفَ تَرَكْتُمْ عِبَادِي فَيَقُولُونَ تَرَكْنَاهُمْ وَهُمْ يُصَلُّونَ وَأَتَيْنَاهُمْ وَهُمْ يُصَلُّونَ .

---

2 Ovaj hadis u raznim svojim verzijama govori o vrijednostima Allahovog poslanika Musaa, alejhis-selam. Buhari dva navedena hadisa uvrštava u ovo poglavlje jer oni govore o Aršu i donekle ga opisuju.

3 El-Me'aridž, 4.

4 Fatir, 10.

5 Tj. Allah, dželle šanuhu, neće primiti lijepe riječi ako ih u stvarnosti ne prate dobra djela.

6 El-Me'aridž, 3.

7430. REKAO JE Halid b. Mahled, njemu je pričao Sulejman, a ovom Abdullah b. Dinar, prenoseći od Ebu-Saliha, a on od Ebu-Hurejre da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
"Kada neko, od onoga što je na lijep način zaradio, udijeli sadaku u vrijednosti makar jedne hurme – a Allahu se penje samo (ono što je) lijepo – Allah to prihvati Svojom desnicom, a onda to uzgaja njegovu vlasniku, kao što bilo ko od vas uzgaja svoje ždrijebe, sve dok to ne postane veliko kao brdo." Verka' prenosi od Abdullaha b. Dinara, ovaj od Seida b. Jesara, on od Ebu-Hurejre, a ovaj od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, hadis (u kome također stoji): "... a Allahu se penje samo (ono što je) lijepo."

٧٤٣٠. قَالَ خَالِدُ بْنُ مَخْلَدٍ حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ حَدَّثَنِي عَبْدُاللهِ بْنُ دِينَارٍ عَنْ أَبِي صَالِحٍ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ مَنْ تَصَدَّقَ بِعَدْلِ تَمْرَةٍ مِنْ كَسْبٍ طَيِّبٍ وَلاَ يَصْعَدُ إِلَى اللهِ إِلاَّ الطَّيِّبُ فَإِنَّ اللهَ يَتَقَبَّلُهَا بِيَمِينِهِ ثُمَّ يُرَبِّيهَا لِصَاحِبِهِ كَمَا يُرَبِّي أَحَدُكُمْ فُلُوَّهُ حَتَّى تَكُونَ مِثْلَ الْجَبَلِ وَرَوَاهُ وَرْقَاءُ عَنْ عَبْدِاللهِ بْنِ دِينَارٍ عَنْ سَعِيدِ بْنِ يَسَارٍ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ وَلاَ يَصْعَدُ إِلَى اللهِ إِلاَّ الطَّيِّبُ.

7431. PRIČAO NAM JE Abdul-A'la b. Hammad, njemu Jezid b. Zurej', a ovom Seid, prenoseći od Katade, on od Ebu-Alije, a ovaj od Ibn-Abbasa (da je kazivao): "Vjerovjesnik bi, sallallahu alejhi ve sellem, kada bi bio u nedaći, učio sljedeću dovu: 'Nema (istinskog) Boga osim Allaha, Velikog i Blagog! Nema (istinskog) Boga osim Allaha, Gospodara Arša veličanstvenog! Nema (istinskog) Boga osim Allaha, Gospodara nebesa i Gospodara Arša plemenitog!'"

٧٤٣١. حَدَّثَنَا عَبْدُالأَعْلَى بْنُ حَمَّادٍ حَدَّثَنَا يَزِيدُ بْنُ زُرَيْعٍ حَدَّثَنَا سَعِيدٌ عَنْ قَتَادَةَ عَنْ أَبِي الْعَالِيَةِ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ أَنَّ نَبِيَّ اللهِ ﷺ كَانَ يَدْعُو بِهِنَّ عِنْدَ الْكَرْبِ لاَ إِلَهَ إِلاَّ اللهُ الْعَظِيمُ الْحَلِيمُ لاَ إِلَهَ إِلاَّ اللهُ رَبُّ الْعَرْشِ الْعَظِيمِ لاَ إِلَهَ إِلاَّ اللهُ رَبُّ السَّمَوَاتِ وَرَبُّ الْعَرْشِ الْكَرِيمِ.

7432. PRIČAO NAM JE Kabisa, njemu Sufjan, prenoseći od svoga oca, a ovaj od Ibn-Ebu-Nu'ma (ili Ebu-Nu'ma; Kabisa nije siguran) da je Ebu-Seid kazivao: "Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, je poslan komadić zlata, pa ga je on podijelio četverici."
PRIČAO MI JE i Ishak b. Nasr, njemu Abdur-Rezzak, a ovom Sufjan, prenoseći od svoga oca, a on od Ibn-Ebu-Nu'ma da je Ebu-Seid Hudri kazivao:
"Dok je bio u Jemenu, Alija je poslao Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, komadić neobrađenog zlata, pa ga je on podijelio Akreu b. Habisu Hanzaliju, pripadniku Benu-Mudžašija, Ujejni b.

٧٤٣٢. حَدَّثَنَا قَبِيصَةُ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ عَنْ أَبِيهِ عَنِ ابْنِ أَبِي نُعْمٍ أَوْ أَبِي نُعْمٍ شَكَّ قَبِيصَةُ عَنْ أَبِي سَعِيدٍ الْخُدْرِيِّ قَالَ بُعِثَ إِلَى النَّبِيِّ ﷺ بِذُهَيْبَةٍ فَقَسَمَهَا بَيْنَ أَرْبَعَةٍ و حَدَّثَنِي إِسْحَاقُ بْنُ نَصْرٍ حَدَّثَنَا عَبْدُالرَّزَّاقِ أَخْبَرَنَا سُفْيَانُ عَنْ أَبِيهِ عَنِ ابْنِ أَبِي نُعْمٍ عَنْ أَبِي سَعِيدٍ الْخُدْرِيِّ قَالَ بَعَثَ عَلِيٌّ وَهُوَ بِالْيَمَنِ إِلَى النَّبِيِّ ﷺ بِذُهَيْبَةٍ فِي تُرْبَتِهَا فَقَسَمَهَا بَيْنَ الأَقْرَعِ بْنِ حَابِسٍ الْحَنْظَلِيِّ ثُمَّ أَحَدِ بَنِي مُجَاشِعٍ

وَبَيْنَ عُيَيْنَةَ بْنِ بَدْرٍ الْفَزَارِيِّ وَبَيْنَ عَلْقَمَةَ بْنِ عُلَاثَةَ الْعَامِرِيِّ ثُمَّ أَحَدِ بَنِي كِلَابٍ وَبَيْنَ زَيْدِ الْخَيْلِ الطَّائِيِّ ثُمَّ أَحَدِ بَنِي نَبْهَانَ فَتَغَيَّظَتْ قُرَيْشٌ وَالْأَنْصَارُ فَقَالُوا يُعْطِيهِ صَنَادِيدَ أَهْلِ نَجْدٍ وَيَدَعُنَا قَالَ إِنَّمَا أَتَأَلَّفُهُمْ فَأَقْبَلَ رَجُلٌ غَائِرُ الْعَيْنَيْنِ نَاتِئُ الْجَبِينِ كَثُّ اللِّحْيَةِ مُشْرِفُ الْوَجْنَتَيْنِ مَحْلُوقُ الرَّأْسِ فَقَالَ يَا مُحَمَّدُ اتَّقِ اللَّهَ فَقَالَ النَّبِيُّ ﷺ فَمَنْ يُطِيعُ اللَّهَ إِذَا عَصَيْتُهُ فَيَأْمَنُنِي عَلَى أَهْلِ الْأَرْضِ وَلَا تَأْمَنُونِي فَسَأَلَ رَجُلٌ مِنَ الْقَوْمِ قَتْلَهُ أُرَاهُ خَالِدَ بْنَ الْوَلِيدِ فَمَنَعَهُ النَّبِيُّ ﷺ فَلَمَّا وَلَّى قَالَ النَّبِيُّ ﷺ إِنَّ مِنْ ضِئْضِئِ هَذَا قَوْمًا يَقْرَءُونَ الْقُرْآنَ لَا يُجَاوِزُ حَنَاجِرَهُمْ يَمْرُقُونَ مِنَ الْإِسْلَامِ مُرُوقَ السَّهْمِ مِنَ الرَّمِيَّةِ يَقْتُلُونَ أَهْلَ الْإِسْلَامِ وَيَدَعُونَ أَهْلَ الْأَوْثَانِ لَئِنْ أَدْرَكْتُهُمْ لَأَقْتُلَنَّهُمْ قَتْلَ عَادٍ .

Bedru Fezariju, Alkami b. Ulasi Amiriju, pripadniku Benu-Kilaba, i Zejdul-Hajlu Taiju, pripadniku Benu-Nebhana. Kurejševići i ensarije zbog toga su se naljutili, te rekoše: 'On to daje prvacima Nedžda, a zapostavlja nas!' Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, na to odgovori: 'Ja ih samo želim pridobiti.' Tada je prišao jedan čovjek upalih očiju, visokog čela, guste brade, izraženih jagodica na obrazima i obrijane glave i rekao: 'Muhammede, boj se Allaha!' Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, reče: 'Ako ja nisam pokoran Allahu, pa ko Mu je onda pokoran?! On mi je dao povjerenje nad stanovnicima zemlje, a vi mi ne date!' Tada jedan od prisutnih – mislim da je to bio Halid b. Velid – zatraži dopuštenje da ubije toga čovjeka, ali mu to Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, ne dopusti. Kada je taj čovjek otišao, Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, reče: 'Zaista će se u njegovom potomstvu pojaviti ljudi koji će učiti Kur'an, ali on neće prelaziti njihove grkljane. Oni će izlaziti iz islama kao što strijela prolazi kroz ulovljenu životinju. Oni će ubijati pripadnike islama, a ostavljat će idolopoklonike. Ako se pojave za vrijeme moga života, sigurno ću ih ubijati kao što je ubijen Ad!'"[1]

1 Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, bio je najpravedniji u svemu, pa tako i u podjeli ratnog plijena i zekata. Oni čije vjerovanje nije bilo dovoljno čvrsto znali su nekada upućivati prigovore na njegov način podjele, iako su bili svjesni da je on sve radio pod nadzorom Uzvišenoga Allaha. Da je u tome pravio greške, Allah bi ga, sigurno, putem Objave upozorio. Koliko je važno novopridošle u islam pridobiti i omiliti im vjeru, govori i činjenica da je Kur'anom određeno da se takvima da dio zekata. Toga je Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, bio potpuno svjestan, pa je, u skladu s tim, postupio i ovom prilikom. Čovjek spomenut u ovom hadisu, koji se usprotivio Muhammedovoj, sallallahu alejhi ve sellem, podjeli, bio je preteča haridžija, koji su nanijeli veliku štetu islamu i muslimanima. Stoga je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, tako upozorio na njih. Oni su se pojavili za vrijeme Alijinog, radijallahu anhu, hilafeta, proglasili ga nevjernikom i borili se protiv njega i njegovih pripadnika. Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, ovim hadisom najavljuje njihovo pojavljivanje i nužnost borbe protiv njih, jer, premda uče Kur'an potpuno pogrešno shvataju islam. Narod Ad nisu ubijali ljudi, nego je Allah na njih spustio Svoju kaznu. Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, poredi ubijanje haridžija sa stradanjem Ada, jer je Ad potpuno istrijebljen. Time je on želio kazati da će biti potrebno boriti se protiv haridžija do njihovog potpunog nestanka.

7433. PRIČAO NAM JE Ajjaš b. Velid, a njemu Veki‘, prenoseći od A‘meša, on od Ibrahima Tejmija, ovaj od svoga oca, a on od Ebu-Zerra da je kazivao: "Upitao sam Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, o riječima Uzvišenog: 'I Sunce se kreće do svoje određene granice'[1] – pa mi je on rekao: 'Njegova je granica ispod Arša.'"

٧٤٣٣. حَدَّثَنَا عَيَّاشُ بْنُ الْوَلِيدِ حَدَّثَنَا وَكِيعٌ عَنِ الأَعْمَشِ عَنْ إِبْرَاهِيمَ التَّيْمِيِّ عَنْ أَبِيهِ عَنْ أَبِي ذَرٍّ قَالَ سَأَلْتُ النَّبِيَّ ﷺ عَنْ قَوْلِهِ (وَالشَّمْسُ تَجْرِي لِمُسْتَقَرٍّ لَهَا) قَالَ مُسْتَقَرُّهَا تَحْتَ الْعَرْشِ .

O RIJEČIMA UZVIŠENOG: "TOGA ĆE DANA NEKA LICA BLISTAVA BITI, U GOSPODARA ĆE SVOGA GLEDATI."[2]

باب
قَوْلِ اللهِ تَعَالَى
(وُجُوهٌ يَوْمَئِذٍ نَاضِرَةٌ إِلَى رَبِّهَا نَاظِرَةٌ)

7434. PRIČAO NAM JE Amr b. Avn, njemu Halid i Hušejm, prenoseći od Ismaila, on od Kajsa, a ovaj od Džerira da je kazivao: "Sjedili smo s Vjerovjesnikom, sallallahu alejhi ve sellem, u noći punog mjeseca, pa je on pogledao u mjesec i rekao: 'Zaista ćete vi vidjeti svoga Gospodara kao što vidite mjesec i u tom viđenju nećete biti uskraćeni. Ako vas što ne omete da klanjate prije izlaska sunca i prije njegova zalaska, učinite to!'"[3]

٧٤٣٤. حَدَّثَنَا عَمْرُو بْنُ عَوْنٍ حَدَّثَنَا خَالِدٌ وَهُشَيْمٌ عَنْ إِسْمَاعِيلَ عَنْ قَيْسٍ عَنْ جَرِيرٍ قَالَ كُنَّا جُلُوسًا عِنْدَ النَّبِيِّ ﷺ إِذْ نَظَرَ إِلَى الْقَمَرِ لَيْلَةَ الْبَدْرِ قَالَ إِنَّكُمْ سَتَرَوْنَ رَبَّكُمْ كَمَا تَرَوْنَ هَذَا الْقَمَرَ لاَ تُضَامُونَ فِي رُؤْيَتِهِ فَإِنِ اسْتَطَعْتُمْ أَنْ لاَ تُغْلَبُوا عَلَى صَلاَةٍ قَبْلَ طُلُوعِ الشَّمْسِ وَصَلاَةٍ قَبْلَ غُرُوبِ الشَّمْسِ فَافْعَلُوا .

7435. PRIČAO NAM JE Jusuf b. Musa, njemu Asim b. Jusuf Jerbu‘i, a ovom Ebu-Šihab, prenoseći od Isma‘ila b. Ebu-Halida, on od Kajsa b. Ebu-Hazima, a ovaj od Džerira b. Abdullaha da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
"Zaista ćete vi svojim očima vidjeti svoga Gospodara."

٧٤٣٥. حَدَّثَنَا يُوسُفُ بْنُ مُوسَى حَدَّثَنَا عَاصِمُ بْنُ يُوسُفَ الْيَرْبُوعِيُّ حَدَّثَنَا أَبُو شِهَابٍ عَنْ إِسْمَاعِيلَ بْنِ أَبِي خَالِدٍ عَنْ قَيْسِ بْنِ أَبِي حَازِمٍ عَنْ جَرِيرِ بْنِ عَبْدِاللهِ قَالَ قَالَ النَّبِيُّ ﷺ إِنَّكُمْ سَتَرَوْنَ رَبَّكُمْ عِيَانًا .

1 Ja-Sin, 38.

2 El-Kijama, 22-23. Kada se kaže "toga dana", misli se na Sudnji dan, jer je na ovom svijetu nemoguće vidjeti Uzvišenog Allaha. Stav ehli-sunneta, za razliku od nekih sekti, kao, npr., mutezila, džehmija i haridžija, jeste da će vjernici na ahiretu moći vidjeti svoga Gospodara, jer to potvrđuje ovaj ajet, kao i mnogi vjerodostojni hadisi. U hadisima se navodi da će to u Džennetu biti najveći užitak i da se nikakvo tjelesno uživanje neće moći porediti sa zadovoljstvom gledanja u lice Uzvišenog.

3 Iz ovog se hadisa, između ostalog, može vidjeti kolika je vrijednost sabahskog i ikindijskog namaza. Iz prethodnih hadisa vidi se da se u vrijeme ta dva namaza meleci smjenjuju. Pored toga, za sabahski namaz potreban je poseban napor da se ustane iz postelje i obavi namaz, a za ikindijski da se ostave poslovi koje čovjek obično radi u to vrijeme.

7436. PRIČAO NAM JE Abda b. Abdullah, njemu Husejn Džu'fi, a ovom Zaida, prenoseći od Bejana b. Bišra, ovaj od Kajsa b. Ebu-Hazima, a on od Džerira (da je kazivao): "Allahov nam je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, u noći uštapa rekao: 'Zaista ćete vi na Sudnjem danu vidjeti svoga Gospodara kao što vidite njega (mjesec) i u tom viđenju nećete biti uskraćeni."

٧٤٣٦. حَدَّثَنَا عَبْدَةُ بْنُ عَبْدِاللهِ حَدَّثَنَا حُسَيْنٌ الْجُعْفِيُّ عَنْ زَائِدَةَ حَدَّثَنَا بَيَانُ بْنُ بِشْرٍ عَنْ قَيْسِ بْنِ أَبِي حَازِمٍ حَدَّثَنَا جَرِيرٌ قَالَ خَرَجَ عَلَيْنَا رَسُولُ اللهِ ﷺ لَيْلَةَ الْبَدْرِ فَقَالَ إِنَّكُمْ سَتَرَوْنَ رَبَّكُمْ يَوْمَ الْقِيَامَةِ كَمَا تَرَوْنَ هَذَا لاَ تُضَامُونَ فِي رُؤْيَتِهِ .

7437. PRIČAO NAM JE Abdul-Aziz b. Abdullah, njemu Ibrahim b. Sa'd, a ovom Ibn-Šihab, prenoseći od Ataa b. Jezida Lejsija, a on od Ebu-Hurejre (da je kazivao): "Ljudi su upitali Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, da li će na Sudnjem danu vidjeti svoga Gospodara, pa im je on rekao: 'Da li imate ikakve smetnje prilikom gledanja mjeseca u noći uštapa?'

'Ne, Allahov Poslaniče!', odgovoriše oni.

'A da li imate ikakve smetnje da vidite sunce kada nema oblaka?', upita ih on ponovo. 'Ne, Allahov Poslaniče', odgovoriše oni još jednom.

'Zaista ćete vi', reče on, 'Njega tako vidjeti! Allah će sakupiti ljude na Sudnjem danu i reći: 'Ko je šta obožavao neka to i sada slijedi!' Tako će oni koji su obožavali Sunce slijediti Sunce, oni koji su obožavali Mjesec slijedit će Mjesec, a oni koji su obožavali šejtane slijedit će šejtane. Ostat će samo ovaj ummet i s njim njegovi zagovarači (ili njegovi licemjeri; Ibrahim nije siguran koji je od ta dva izraza upotrijebljen), pa će im doći Allah i reći: 'Ja sam vaš Gospodar!' Oni će tada kazati: 'Mi ostajemo ovdje sve dok nam ne dođe naš Gospodar, a kada nam On dođe, mi ćemo Ga prepoznati!' Potom će im Allah doći u liku koji oni poznaju, pa će im reći: 'Ja sam vaš Gospodar!' Tada će oni reći: 'Ti si naš Gospodar!', pa će Ga slijediti.

Pojavit će se, nakon toga, most (Sirat-ćuprija) po sredini Džehennema, pa ćemo ja i moj ummet biti prvi koji će ga prijeći. Toga će dana govoriti samo poslanici, a njihova će dova glasiti:

٧٤٣٧. حَدَّثَنَا عَبْدُالْعَزِيزِ بْنُ عَبْدِاللهِ حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ سَعْدٍ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ عَنْ عَطَاءِ بْنِ يَزِيدَ اللَّيْثِيِّ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ أَنَّ النَّاسَ قَالُوا يَا رَسُولَ اللهِ هَلْ نَرَى رَبَّنَا يَوْمَ الْقِيَامَةِ فَقَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ هَلْ تُضَارُّونَ فِي الْقَمَرِ لَيْلَةَ الْبَدْرِ قَالُوا لاَ يَا رَسُولَ اللهِ قَالَ فَهَلْ تُضَارُّونَ فِي الشَّمْسِ لَيْسَ دُونَهَا سَحَابٌ قَالُوا لاَ يَا رَسُولَ اللهِ قَالَ فَإِنَّكُمْ تَرَوْنَهُ كَذَلِكَ يَجْمَعُ اللهُ النَّاسَ يَوْمَ الْقِيَامَةِ فَيَقُولُ مَنْ كَانَ يَعْبُدُ شَيْئًا فَلْيَتْبَعْهُ فَيَتْبَعُ مَنْ كَانَ يَعْبُدُ الشَّمْسَ الشَّمْسَ وَيَتْبَعُ مَنْ كَانَ يَعْبُدُ الْقَمَرَ الْقَمَرَ وَيَتْبَعُ مَنْ كَانَ يَعْبُدُ الطَّوَاغِيتَ الطَّوَاغِيتَ وَتَبْقَى هَذِهِ الأُمَّةُ فِيهَا شَافِعُوهَا أَوْ مُنَافِقُوهَا شَكَّ إِبْرَاهِيمُ فَيَأْتِيهِمُ اللهُ فَيَقُولُ أَنَا رَبُّكُمْ فَيَقُولُونَ هَذَا مَكَانُنَا حَتَّى يَأْتِيَنَا رَبُّنَا فَإِذَا جَاءَنَا رَبُّنَا عَرَفْنَاهُ فَيَأْتِيهِمُ اللهُ فِي صُورَتِهِ الَّتِي يَعْرِفُونَ فَيَقُولُ أَنَا رَبُّكُمْ فَيَقُولُونَ أَنْتَ رَبُّنَا فَيَتْبَعُونَهُ وَيُضْرَبُ الصِّرَاطُ بَيْنَ ظَهْرَيْ جَهَنَّمَ فَأَكُونُ أَنَا وَأُمَّتِي أَوَّلَ مَنْ يُجِيزُهَا وَلاَ يَتَكَلَّمُ يَوْمَئِذٍ إِلاَّ الرُّسُلُ وَدَعْوَى الرُّسُلِ يَوْمَئِذٍ

'Allahu naš, spašavaj, spašavaj!' U Džehennemu će biti željezni kukasti štapovi slične bodljama *sa'dana*.[1] Da li ste vidjeli *sa'dan*?'
'Da, Allahov Poslaniče', odgovoriše oni, a on nastavi: 'One su poput bodlji tog *sa'dana*, s tim što njihovu veličinu zna samo Allah. One će grabiti ljude prema njihovim djelima: neki će biti upropašteni, i tu će ostati zbog svojih djela, neki će biti rastrgani, a neki nagrađeni, ili tome slično, pa će sve to izići na vidjelo.
Kada Allah završi izricanje presuda ljudima i htjedne Svojom milošću izbaviti, od stanovnika Vatre, one koje On bude htio, naredit će melecima da izvedu iz Vatre one koji nisu Allahu ništa smatrali ravnim. Ljudima, od onih koji su svjedočili da nema drugog (istinskog) Boga osim Allaha, kojima se Allah bude htio smilovati – učinit će da ih meleci u Vatri prepoznaju po tragovima sedžde. Vatra će gutati cijelo ljudsko tijelo, samo ne mjesta koja su padala na sedždu, jer je njoj Allah zabranio da guta tragove sedžde. Oni će nagorjeli izići iz Vatre, pa će biti poliveni vodom života, te će od toga početi bujati kao što zrnevlje buja u nanosu bujice.
Zatim će Allah završiti suđenje ljudima, a ostat će jedan čovjek okrenut licem prema Vatri. To će biti posljednji stanovnik Vatre koji će ući u Džennet. On će govoriti: 'Gospodaru moj, okreni moje lice od Vatre, uguši me njen zadah i izgorjeh od njenog buktanja!' Tako će on upućivati dovu Allahu onoliko dugo koliko Allah bude htio, pa će mu onda Allah reći: 'Da nećeš, možda, kad ti se to dadne, tražiti od Mene i nešto drugo?' On će odgovoriti: 'Ne, tako mi Tvoje veličine! Ništa Ti osim toga neću tražiti!', pa će za to davati Gospodaru svome obećanja i uvjeravanja, koliko On bude htio.
Allah će potom okrenuti njegovo lice od Vatre. Kada se okrene Džennetu i ugleda ga, šutjet će

اللَّهُمَّ سَلِّمْ وَفِي جَهَنَّمَ كَلاَلِيبُ مِثْلُ شَوْكِ السَّعْدَانِ هَلْ رَأَيْتُمُ السَّعْدَانَ قَالُوا نَعَمْ يَا رَسُولَ اللهِ قَالَ فَإِنَّهَا مِثْلُ شَوْكِ السَّعْدَانِ غَيْرَ أَنَّهُ لاَ يَعْلَمُ مَا قَدْرُ عِظَمِهَا إِلاَّ اللهُ تَخْطَفُ النَّاسَ بِأَعْمَالِهِمْ فَمِنْهُمُ الْمُوبَقُ بَقِيَ بِعَمَلِهِ أَوِ الْمُوثَقُ بِعَمَلِهِ وَمِنْهُمُ الْمُخَرْدَلُ أَوِ الْمُجَازَى أَوْ نَحْوُهُ ثُمَّ يَتَجَلَّى حَتَّى إِذَا فَرَغَ اللهُ مِنَ الْقَضَاءِ بَيْنَ الْعِبَادِ وَأَرَادَ أَنْ يُخْرِجَ بِرَحْمَتِهِ مَنْ أَرَادَ مِنْ أَهْلِ النَّارِ أَمَرَ الْمَلاَئِكَةَ أَنْ يُخْرِجُوا مِنَ النَّارِ مَنْ كَانَ لاَ يُشْرِكُ بِاللهِ شَيْئًا مِمَّنْ أَرَادَ اللهُ أَنْ يَرْحَمَهُ مِمَّنْ يَشْهَدُ أَنْ لاَ إِلَهَ إِلاَّ اللهُ فَيَعْرِفُونَهُمْ فِي النَّارِ بِأَثَرِ السُّجُودِ تَأْكُلُ النَّارُ ابْنَ آدَمَ إِلاَّ أَثَرَ السُّجُودِ حَرَّمَ اللهُ عَلَى النَّارِ أَنْ تَأْكُلَ أَثَرَ السُّجُودِ فَيَخْرُجُونَ مِنَ النَّارِ قَدِ امْتُحِشُوا فَيُصَبُّ عَلَيْهِمْ مَاءُ الْحَيَاةِ فَيَنْبُتُونَ تَحْتَهُ كَمَا تَنْبُتُ الْحِبَّةُ فِي حَمِيلِ السَّيْلِ ثُمَّ يَفْرُغُ اللهُ مِنَ الْقَضَاءِ بَيْنَ الْعِبَادِ وَيَبْقَى رَجُلٌ مِنْهُمْ مُقْبِلٌ بِوَجْهِهِ عَلَى النَّارِ هُوَ آخِرُ أَهْلِ النَّارِ دُخُولاً الْجَنَّةَ فَيَقُولُ أَيْ رَبِّ اصْرِفْ وَجْهِي عَنِ النَّارِ فَإِنَّهُ قَدْ قَشَبَنِي رِيحُهَا وَأَحْرَقَنِي ذَكَاؤُهَا فَيَدْعُو اللهَ بِمَا شَاءَ أَنْ يَدْعُوَهُ ثُمَّ يَقُولُ اللهُ هَلْ عَسَيْتَ إِنْ أَعْطَيْتُكَ ذَلِكَ أَنْ تَسْأَلَنِي غَيْرَهُ فَيَقُولُ لاَ وَعِزَّتِكَ لاَ أَسْأَلُكَ غَيْرَهُ وَيُعْطِي رَبَّهُ مِنْ عُهُودٍ وَمَوَاثِيقَ مَا شَاءَ فَيَصْرِفُ اللهُ وَجْهَهُ عَنِ النَّارِ فَإِذَا أَقْبَلَ عَلَى الْجَنَّةِ وَرَآهَا سَكَتَ مَا شَاءَ اللهُ أَنْ يَسْكُتَ

1 Sa'dan (bot. *Neurada procumbens*) vrsta je biljke koja ima bodlje sa svih strana; raste u Nedždu.

ثُمَّ يَقُولُ أَيْ رَبِّ قَدِّمْنِي إِلَى بَابِ الْجَنَّةِ فَيَقُولُ اللهُ لَهُ أَلَسْتَ قَدْ أَعْطَيْتَ عُهُودَكَ وَمَوَاثِيقَكَ أَنْ لاَ تَسْأَلَنِي غَيْرَ الَّذِي أُعْطِيتَ أَبَدًا وَيْلَكَ يَا ابْنَ آدَمَ مَا أَغْدَرَكَ فَيَقُولُ أَيْ رَبِّ وَيَدْعُو اللهَ حَتَّى يَقُولَ هَلْ عَسَيْتَ إِنْ أُعْطِيتَ ذَلِكَ أَنْ تَسْأَلَ غَيْرَهُ فَيَقُولُ لاَ وَعِزَّتِكَ لاَ أَسْأَلُكَ غَيْرَهُ وَيُعْطِي مَا شَاءَ مِنْ عُهُودٍ وَمَوَاثِيقَ فَيُقَدِّمُهُ إِلَى بَابِ الْجَنَّةِ فَإِذَا قَامَ إِلَى بَابِ الْجَنَّةِ انْفَهَقَتْ لَهُ الْجَنَّةُ فَرَأَى مَا فِيهَا مِنَ الْحَبْرَةِ وَالسُّرُورِ فَيَسْكُتُ مَا شَاءَ اللهُ أَنْ يَسْكُتَ ثُمَّ يَقُولُ أَيْ رَبِّ أَدْخِلْنِي الْجَنَّةَ فَيَقُولُ اللهُ أَلَسْتَ قَدْ أَعْطَيْتَ عُهُودَكَ وَمَوَاثِيقَكَ أَنْ لاَ تَسْأَلَ غَيْرَ مَا أُعْطِيتَ فَيَقُولُ وَيْلَكَ يَا ابْنَ آدَمَ مَا أَغْدَرَكَ فَيَقُولُ أَيْ رَبِّ لاَ أَكُونَنَّ أَشْقَى خَلْقِكَ فَلاَ يَزَالُ يَدْعُو حَتَّى يَضْحَكَ اللهُ مِنْهُ فَإِذَا ضَحِكَ مِنْهُ قَالَ لَهُ ادْخُلِ الْجَنَّةَ فَإِذَا دَخَلَهَا قَالَ اللهُ لَهُ تَمَنَّهْ فَسَأَلَ رَبَّهُ وَتَمَنَّى حَتَّى إِنَّ اللهَ لَيُذَكِّرُهُ يَقُولُ كَذَا وَكَذَا حَتَّى انْقَطَعَتْ بِهِ الأَمَانِيُّ قَالَ اللهُ ذَلِكَ لَكَ وَمِثْلُهُ مَعَهُ .

onoliko koliko Allah bude htio da on šuti, a onda reći: 'Gospodaru moj, primakni me samo do dženetskih vrata!' Tada će mu Allah odgovoriti: 'Zar nisi već dao obećanje da nikada ništa od Mene nećeš zatražiti osim onoga što ti je već dato?! Teško tebi, čovječe, šta te navede na to da varaš?'

'Gospodaru moj', reći će on i nastaviti moliti Allaha sve dok mu On ne kaže: 'Da nećeš, možda, kada ti se to dadne, tražiti i nešto drugo?' On će opet odgovoriti: 'Ne, tako mi Tvoje veličine! Ništa Ti osim toga neću tražiti!', pa će za to davati Gospodaru svome obećanja i uvjeravanja, koliko On bude htio.

Tada će ga Allah primaći dženetskim vratima. Kada stane pred dženetska vrata, Džennet će mu se učiniti prostranim, pa će ugledati blagodati i ljepote, te će šutjeti onoliko dugo koliko Allah bude htio da on šuti, a onda reći: 'Gospodaru moj, uvedi me u Džennet!' Allah će ga ponovo upitati: 'Zar nisi već dao obećanje da nećeš ništa tražiti osim onoga što ti je već dato? Teško tebi, čovječe, kako si samo vjeroloman!'

'Gospodaru moj', povikat će on, 'ne dopusti da budem najnesretniji od svih Tvojih stvorenja!', pa će nastaviti činiti dovu sve dok mu se Allah ne nasmije. A kada mu se Allah nasmije, reći će mu: 'Uđi u Džennet!', i, kada u njega uđe, dodati: 'Zaželi što hoćeš!' On će onda tražiti od Gospodara svoga i iznositi svoje želje, pa će ga čak i Allah podsjećati i govoriti: 'I to, i to...' I kada ne bude imao više želja, Allah će mu reći: 'Eto ti sve to i još toliko!'"

7438. REKAO JE Ata' b. Jezid:
– Ebu-Seid Hudri je sjedio s Ebu-Hurejrom i nije ništa što je on pričao pobijao sve dok Ebu-Hurejra ne reče da će Uzvišeni Allah reći: "Eto ti sve to i još toliko!" Tada ga Ebu-Seid Hudri upita: "Zar nije još deset puta toliko?" Ebu-Hurejra odgovori: "Ja sam zapamtio samo riječi: 'Eto ti sve to i još toliko!'"
Ebu-Seid Hudri opet reče: "Svjedočim da sam sigurno zapamtio od Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, riječi: 'Eto ti sve to i još toliko deset puta!'"
Na kraju Ebu-Hurejra reče: "Taj će čovjek biti posljednji među onima koji će ući u Džennet."

٧٤٣٨. قَالَ عَطَاءُ بْنُ يَزِيدَ وَأَبُو سَعِيدٍ الْخُدْرِيُّ مَعَ أَبِي هُرَيْرَةَ لاَ يَرُدُّ عَلَيْهِ مِنْ حَدِيثِهِ شَيْئًا حَتَّى إِذَا حَدَّثَ أَبُو هُرَيْرَةَ أَنَّ اللهَ تَبَارَكَ وَتَعَالَى قَالَ ذَلِكَ لَكَ وَمِثْلُهُ مَعَهُ قَالَ أَبُو سَعِيدٍ الْخُدْرِيُّ وَعَشَرَةُ أَمْثَالِهِ مَعَهُ يَا أَبَا هُرَيْرَةَ قَالَ أَبُو هُرَيْرَةَ مَا حَفِظْتُ إِلاَّ قَوْلَهُ ذَلِكَ لَكَ وَمِثْلُهُ مَعَهُ قَالَ أَبُو سَعِيدٍ الْخُدْرِيُّ أَشْهَدُ أَنِّي حَفِظْتُ مِنْ رَسُولِ اللهِ ﷺ قَوْلَهُ ذَلِكَ لَكَ وَعَشَرَةُ أَمْثَالِهِ قَالَ أَبُو هُرَيْرَةَ فَذَلِكَ الرَّجُلُ آخِرُ أَهْلِ الْجَنَّةِ دُخُولاً الْجَنَّةَ .

7439. PRIČAO NAM JE Jahja b. Bukejr, njemu Lejs b. Sa'd, a ovom Halid b. Jezid, prenoseći od Seida b. Ebu-Hilala, on od Zejda, a ovaj od Ataa b. Jesara da je Ebu-Seid Hudri kazivao: "Upitali smo Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, hoćemo li vidjeti svoga Gospodara na Sudnjem danu, pa nam je on je odgovorio: 'Da li vas išta sprečava da gledate sunce i mjesec kada je vedro?' 'Ne', odgovorili smo, a on reče: 'Ništa vas neće spriječiti ni toga dana da vidite svoga Gospodara, osim onoliko koliko imate smetnje da to dvoje vidite. Toga će dana', nastavi on kazivati, 'neko viknuti: 'Neka svi ljudi idu onome koga su obožavali!' Tako će poklonici krsta krenuti za krstom, idolopoklonici za svojim kipovima, a vjernici svih božanstava za svojim božanstvima, te će ostati samo oni koji su obožavali Allaha, i dobri i loši, i nešto sljedbenika Knjige. Zatim će im se predočiti Džehennem, koji će biti pokazan kao da je priviđenje. Tada će židovi biti upitani:
'Koga ste obožavali?'
'Obožavali smo Uzejra, sina Božijeg', odgovorit će, pa će im biti rečeno: 'Lažete! Allah nema ni družicu ni sina! A šta želite?' 'Želimo da nas napojiš', odgovorit će, pa će im biti rečeno: 'Pijte!' Nakon toga svi će popadati u Džehennem. Zatim će kršćani biti upitani: 'Koga ste vi

٧٤٣٩. حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ بُكَيْرٍ حَدَّثَنَا اللَّيْثُ بْنُ سَعْدٍ عَنْ خَالِدِ بْنِ يَزِيدَ عَنْ سَعِيدِ بْنِ أَبِي هِلاَلٍ عَنْ زَيْدٍ عَنْ عَطَاءِ بْنِ يَسَارٍ عَنْ أَبِي سَعِيدٍ الْخُدْرِيِّ قَالَ قُلْنَا يَا رَسُولَ اللهِ هَلْ نَرَى رَبَّنَا يَوْمَ الْقِيَامَةِ قَالَ هَلْ تُضَارُونَ فِي رُؤْيَةِ الشَّمْسِ وَالْقَمَرِ إِذَا كَانَتْ صَحْوًا قُلْنَا لاَ قَالَ فَإِنَّكُمْ لاَ تُضَارُونَ فِي رُؤْيَةِ رَبِّكُمْ يَوْمَئِذٍ إِلاَّ كَمَا تُضَارُونَ فِي رُؤْيَتِهِمَا ثُمَّ قَالَ يُنَادِي مُنَادٍ لِيَذْهَبْ كُلُّ قَوْمٍ إِلَى مَا كَانُوا يَعْبُدُونَ فَيَذْهَبُ أَصْحَابُ الصَّلِيبِ مَعَ صَلِيبِهِمْ وَأَصْحَابُ الأَوْثَانِ مَعَ أَوْثَانِهِمْ وَأَصْحَابُ كُلِّ آلِهَةٍ مَعَ آلِهَتِهِمْ حَتَّى يَبْقَى مَنْ كَانَ يَعْبُدُ اللهَ مِنْ بَرٍّ أَوْ فَاجِرٍ وَغُبَّرَاتٌ مِنْ أَهْلِ الْكِتَابِ ثُمَّ يُؤْتَى بِجَهَنَّمَ تُعْرَضُ كَأَنَّهَا سَرَابٌ فَيُقَالُ لِلْيَهُودِ مَا كُنْتُمْ تَعْبُدُونَ قَالُوا كُنَّا نَعْبُدُ عُزَيْرَ ابْنَ اللهِ فَيُقَالُ كَذَبْتُمْ لَمْ يَكُنْ لِلَّهِ صَاحِبَةٌ وَلاَ وَلَدٌ فَمَا تُرِيدُونَ قَالُوا نُرِيدُ أَنْ تَسْقِيَنَا فَيُقَالُ اشْرَبُوا فَيَتَسَاقَطُونَ

فِي جَهَنَّمَ ثُمَّ يُقَالُ لِلنَّصَارَى مَا كُنْتُمْ تَعْبُدُونَ
فَيَقُولُونَ كُنَّا نَعْبُدُ الْمَسِيحَ ابْنَ اللهِ فَيُقَالُ كَذَبْتُمْ
لَمْ يَكُنْ لِلهِ صَاحِبَةٌ وَلاَ وَلَدٌ فَمَا تُرِيدُونَ فَيَقُولُونَ
نُرِيدُ أَنْ تَسْقِيَنَا فَيُقَالُ اشْرَبُوا فَيَتَسَاقَطُونَ فِي
جَهَنَّمَ حَتَّى يَبْقَى مَنْ كَانَ يَعْبُدُ اللهَ مِنْ بَرٍّ أَوْ فَاجِرٍ
فَيُقَالُ لَهُمْ مَا يَحْبِسُكُمْ وَقَدْ ذَهَبَ النَّاسُ فَيَقُولُونَ
فَارَقْنَاهُمْ وَنَحْنُ أَحْوَجُ مِنَّا إِلَيْهِ الْيَوْمَ وَإِنَّا سَمِعْنَا
مُنَادِيًا يُنَادِي لِيَلْحَقْ كُلُّ قَوْمٍ بِمَا كَانُوا يَعْبُدُونَ
وَإِنَّمَا نَنْتَظِرُ رَبَّنَا قَالَ فَيَأْتِيهِمُ الْجَبَّارُ فِي صُورَةٍ
غَيْرِ صُورَتِهِ الَّتِي رَأَوْهُ فِيهَا أَوَّلَ مَرَّةٍ فَيَقُولُ أَنَا
رَبُّكُمْ فَيَقُولُونَ أَنْتَ رَبُّنَا فَلاَ يُكَلِّمُهُ إِلاَّ الأَنْبِيَاءُ
فَيَقُولُ هَلْ بَيْنَكُمْ وَبَيْنَهُ آيَةٌ تَعْرِفُونَهُ فَيَقُولُونَ
السَّاقُ فَيَكْشِفُ عَنْ سَاقِهِ فَيَسْجُدُ لَهُ كُلُّ مُؤْمِنٍ
وَيَبْقَى مَنْ كَانَ يَسْجُدُ لِلهِ رِيَاءً وَسُمْعَةً فَيَذْهَبُ
كَيْمَا يَسْجُدَ فَيَعُودُ ظَهْرُهُ طَبَقًا وَاحِدًا ثُمَّ يُؤْتَى
بِالْجَسْرِ فَيُجْعَلُ بَيْنَ ظَهْرَيْ جَهَنَّمَ قُلْنَا يَا رَسُولَ
اللهِ وَمَا الْجَسْرُ قَالَ مَدْحَضَةٌ مَزِلَّةٌ عَلَيْهِ خَطَاطِيفُ
وَكَلاَلِيبُ وَحَسَكَةٌ مُفَلْطَحَةٌ لَهَا شَوْكَةٌ عُقَيْفَاءُ
تَكُونُ بِنَجْدٍ يُقَالُ لَهَا السَّعْدَانُ الْمُؤْمِنُ عَلَيْهَا
كَالطَّرْفِ وَكَالْبَرْقِ وَكَالرِّيحِ وَكَأَجَاوِيدِ الْخَيْلِ
وَالرِّكَابِ فَنَاجٍ مُسَلَّمٌ وَنَاجٍ مَخْدُوشٌ وَمَكْدُوسٌ
فِي نَارِ جَهَنَّمَ حَتَّى يَمُرَّ آخِرُهُمْ يُسْحَبُ سَحْبًا فَمَا
أَنْتُمْ بِأَشَدَّ لِي مُنَاشَدَةً فِي الْحَقِّ قَدْ تَبَيَّنَ لَكُمْ مِنَ
الْمُؤْمِنِ يَوْمَئِذٍ لِلْجَبَّارِ وَإِذَا رَأَوْا أَنَّهُمْ قَدْ نَجَوْا فِي
إِخْوَانِهِمْ يَقُولُونَ رَبَّنَا إِخْوَانُنَا كَانُوا يُصَلُّونَ مَعَنَا

obožavali?' 'Obožavali smo Mesiha, sina Božijeg', odgovorit će, pa će im biti rečeno: 'Lažete! Allah nema ni družicu ni sina! A šta biste željeli?'
'Želimo da nas napojiš', odgovorit će, pa će im biti rečeno: 'Pijte!' Nakon toga i oni će popadati (u Džehennem), a ostat će samo oni koji su obožavali Allaha, i dobri i loši.
Oni će tada biti upitani: 'Šta je vas zadržalo, kada su svi ostali ljudi već otišli?'
'Mi nismo s njima bili', reći će oni, 'ni onda kada su nam bili potrebniji nego danas. A čuli smo nekoga kako poziva da svi ljudi idu onome koga su obožavali, pa i mi očekujemo svoga Gospodara.' Tada će im se pojaviti Silni, ali ne u onome liku u kojem su Ga prvi put vidjeli, pa će im reći: 'Ja sam vaš Gospodar!' 'Da', odgovorit će oni, 'Ti si naš Gospodar!', a samo će Mu se između njih vjerovjesnici obraćati. 'Imate li od Njega neki znak po kojem Ga možete prepoznati?', upitat će On.
'Potkoljenica', odgovorit će oni. Potom će im otkriti Svoju potkoljenicu, pa će Mu svi vjernici pasti na sedždu, samo ne oni koji su Mu sedždu činili da bi ih neko vidio i čuo. I oni će pokušati učiniti sedždu, ali će im leđa postati tvrda kao kost (ukočit će se). Zatim će biti postavljen most (Sirat-ćuprija) iznad Džehennema.'
'A kakav je to most, Allahov Poslaniče?', upitali smo, a on odgovori: 'To je mjesto poskliznuća i padova. Na njemu će biti kuke, željezni kukasti štapovi i bodlje koje sliče jednoj vrsti velike biljke s kukastim trnjem što raste u Nedždu i zove se *sa'dan*. Neki će vjernici prelaziti preko njega brzinom pogleda, neki brzinom munje, neki brzinom vjetra, a neki brzinom rasnih konja i deva. Jedni će se spasiti netaknuti, drugi izgrebani, a treći će biti oboreni u džehennemsku vatru, i tako sve dok posljednji od njih ne prijeđe. Taj će, čak, biti vučen. Vi, doista, mene ne preklinjete za istinu, nakon što vam je postala jasna, više od vjernika koji će toga dana preklinjati Silnoga. Kada vide

da su se oni spasili, a da su im braća ostala, reći će: 'Gospodaru naš, naša su braća klanjala s nama, postila s nama i radila zajedno s nama!' Uzvišeni će im Allah kazati: 'Otiđite i izvedite svakoga u čijem srcu nađete imana teška koliko jedan zlatnik – a Allah će zabraniti vatri da prži njihova tijela. Oni će otići do njih – neki će već biti u vatri u visini svojih stopala, a neki do polovice potkoljenica – pa će izvesti one koje prepoznaju. Kada se vrate, On će im reći: 'Otiđite i izvedite svakoga u čijem srcu nađete imana teška koliko pola zlatnika!' Oni će opet izvesti one koje prepoznaju i vratiti se, ali će im Uzvišeni još jednom reći: 'Otiđite i izvedite svakoga u čijem srcu nađete imana teška koliko jedan trun!' Tako će oni opet izvesti one koje prepoznaju.' (Ebu-Seid kaže: "Ako mi ne vjerujete, proučite onda ajet: 'Allah neće nikome ni trunku nepravde učiniti; dobro djelo On će umnogostručiti.'")[1]

'Potom će se zauzimati vjerovjesnici, meleci i vjernici, pa će na kraju Silni reći: 'Ostalo je još samo Moje zauzimanje!' Zahvatit će rukom iz Vatre i izvaditi ljude koji će već biti nagorjeli. Oni će biti spušteni u jednu rijeku kod ulaza u Džennet, koja se zove Voda života, pa će početi bujati na njenim obalama kao što buja zrnevlje što ga nanese bujica. To ste sigurno već vidjeli uz neku stijenu ili drvo: ono što bude izloženo suncu pozeleni, a ono što bude u tami ostane bijelo. Kada iziđu, bit će poput bisera, a na vratove će im se staviti ogrlice. Potom će ući u Džennet, a džennetlije će reći: 'To su oni koje je Milostivi oslobodio; On ih je uveo u Džennet bez ijednog urađenog djela, bez ijednog učinjenog dobra!'

'Vama pripada sve što vidite i još toliko!', bit će im rečeno.'"[2]

وَيَصُومُونَ مَعَنَا وَيَعْمَلُونَ مَعَنَا فَيَقُولُ اللهُ تَعَالَى اذْهَبُوا فَمَنْ وَجَدْتُمْ فِي قَلْبِهِ مِثْقَالَ دِينَارٍ مِنْ إِيمَانٍ فَأَخْرِجُوهُ وَيُحَرِّمُ اللهُ صُوَرَهُمْ عَلَى النَّارِ فَيَأْتُونَهُمْ وَبَعْضُهُمْ قَدْ غَابَ فِي النَّارِ إِلَى قَدَمِهِ وَإِلَى أَنْصَافِ سَاقَيْهِ فَيُخْرِجُونَ مَنْ عَرَفُوا ثُمَّ يَعُودُونَ فَيَقُولُ اذْهَبُوا فَمَنْ وَجَدْتُمْ فِي قَلْبِهِ مِثْقَالَ نِصْفِ دِينَارٍ فَأَخْرِجُوهُ فَيُخْرِجُونَ مَنْ عَرَفُوا ثُمَّ يَعُودُونَ فَيَقُولُ اذْهَبُوا فَمَنْ وَجَدْتُمْ فِي قَلْبِهِ مِثْقَالَ ذَرَّةٍ مِنْ إِيمَانٍ فَأَخْرِجُوهُ فَيُخْرِجُونَ مَنْ عَرَفُوا قَالَ أَبُو سَعِيدٍ فَإِنْ لَمْ تُصَدِّقُونِي فَاقْرَءُوا (إِنَّ اللهَ لاَ يَظْلِمُ مِثْقَالَ ذَرَّةٍ وَإِنْ تَكُ حَسَنَةً يُضَاعِفْهَا) فَيَشْفَعُ النَّبِيُّونَ وَالْمَلاَئِكَةُ وَالْمُؤْمِنُونَ فَيَقُولُ الْجَبَّارُ بَقِيَتْ شَفَاعَتِي فَيَقْبِضُ قَبْضَةً مِنَ النَّارِ فَيُخْرِجُ أَقْوَامًا قَدِ امْتُحِشُوا فَيُلْقَوْنَ فِي نَهَرٍ بِأَفْوَاهِ الْجَنَّةِ يُقَالُ لَهُ مَاءُ الْحَيَاةِ فَيَنْبُتُونَ فِي حَافَتَيْهِ كَمَا تَنْبُتُ الْحِبَّةُ فِي حَمِيلِ السَّيْلِ قَدْ رَأَيْتُمُوهَا إِلَى جَانِبِ الصَّخْرَةِ وَإِلَى جَانِبِ الشَّجَرَةِ فَمَا كَانَ إِلَى الشَّمْسِ مِنْهَا كَانَ أَخْضَرَ وَمَا كَانَ مِنْهَا إِلَى الظِّلِّ كَانَ أَبْيَضَ فَيَخْرُجُونَ كَأَنَّهُمُ اللُّؤْلُؤُ فَيُجْعَلُ فِي رِقَابِهِمُ الْخَوَاتِيمُ فَيَدْخُلُونَ الْجَنَّةَ فَيَقُولُ أَهْلُ الْجَنَّةِ هَؤُلاَءِ عُتَقَاءُ الرَّحْمَنِ أَدْخَلَهُمُ الْجَنَّةَ بِغَيْرِ عَمَلٍ عَمِلُوهُ وَلاَ خَيْرٍ قَدَّمُوهُ فَيُقَالُ لَهُمْ لَكُمْ مَا رَأَيْتُمْ وَمِثْلَهُ مَعَهُ .

1 En-Nisa, 40.

2 Meleci, poslanici i vjernici zauzimat će se za one koji su na dunjaluku koliko-toliko činili dobra djela, iako oni ne znaju u čijem je srcu trun imana, a u čijem nije. Takve Allah poznaje, pa će se On zauzeti za njih.

7440. Hadždžadž b. Minhal prenosi od Hemmama b. Jahjaa, ovaj od Katade, a on od Enesa, radijallahu anhu, da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Vjernici će na Kijametskom danu biti zadržani (da stoje); probudit će im se zanimanje zbog toga, te će reći: 'Kada bismo zamolili nekoga da se zauzme za nas kod našeg Gospodara, pa da nas On izbavi iz ovog stanja!'

Otići će do Adema i reći mu: 'Ti si, Ademe, otac čovječanstva. Allah je tebe stvorio Svojom rukom, nastanio te u Svome Džennetu, naredio je da ti meleci učine sedždu i podučio te imenima svega. Zauzmi se za nas kod svoga Gospodara, pa da nas On izbavi iz ovog stanja!'

'Nisam vam ja za to', reći će im on, pa će spomenuti grešku koju je učinio jedući s drveta s kojeg mu je bilo zabranjeno, 'nego otiđite vi Nuhu, prvom vjerovjesniku kojeg je Allah poslao ljudima.'

Tako će oni otići Nuhu, ali će im i on reći: 'Nisam vam ja za to', i spomenuti grešku koju je učinio kad je zatražio od Gospodara iz neznanja,[3] 'nego otiđite vi Ibrahimu, prijatelju Milostivoga.'

Onda će oni otići Ibrahimu, ali će im se i on ispričavati: 'Nisam vam ja za to', spominjući tri svoje izjave koje nisu bile istinite,[4] 'nego otiđite vi Musau, robu kojem je Allah dao Tevrat, s kojim je razgovarao i kojeg je Sebi približio da čuje Njegove riječi.'

Otići će oni, potom, Musau, ali će ih i on dočekati riječima: 'Nisam vam ja za to', spominjući grešku koju je učinio kad je ubio čovjeka, 'nego otiđite vi Isau, koji je Allahov rob i poslanik, Allahov duh

٧٤٤٠. وَقَالَ حَجَّاجُ بْنُ مِنْهَالٍ حَدَّثَنَا هَمَّامُ بْنُ يَحْيَى حَدَّثَنَا قَتَادَةُ عَنْ أَنَسٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ قَالَ يُحْبَسُ الْمُؤْمِنُونَ يَوْمَ الْقِيَامَةِ حَتَّى يُهِمُّوا بِذَلِكَ فَيَقُولُونَ لَوِ اسْتَشْفَعْنَا إِلَى رَبِّنَا فَيُرِيحُنَا مِنْ مَكَانِنَا فَيَأْتُونَ آدَمَ فَيَقُولُونَ أَنْتَ آدَمُ أَبُو النَّاسِ خَلَقَكَ اللهُ بِيَدِهِ وَأَسْكَنَكَ جَنَّتَهُ وَأَسْجَدَ لَكَ مَلَائِكَتَهُ وَعَلَّمَكَ أَسْمَاءَ كُلِّ شَيْءٍ لِتَشْفَعْ لَنَا عِنْدَ رَبِّكَ حَتَّى يُرِيحَنَا مِنْ مَكَانِنَا هَذَا قَالَ فَيَقُولُ لَسْتُ هُنَاكُمْ قَالَ وَيَذْكُرُ خَطِيئَتَهُ الَّتِي أَصَابَ أَكْلَهُ مِنَ الشَّجَرَةِ وَقَدْ نُهِيَ عَنْهَا وَلَكِنِ ائْتُوا نُوحًا أَوَّلَ نَبِيٍّ بَعَثَهُ اللهُ إِلَى أَهْلِ الْأَرْضِ فَيَأْتُونَ نُوحًا فَيَقُولُ لَسْتُ هُنَاكُمْ وَيَذْكُرُ خَطِيئَتَهُ الَّتِي أَصَابَ سُؤَالَهُ رَبَّهُ بِغَيْرِ عِلْمٍ وَلَكِنِ ائْتُوا إِبْرَاهِيمَ خَلِيلَ الرَّحْمَنِ قَالَ فَيَأْتُونَ إِبْرَاهِيمَ فَيَقُولُ إِنِّي لَسْتُ هُنَاكُمْ وَيَذْكُرُ ثَلَاثَ كَلِمَاتٍ كَذَبَهُنَّ وَلَكِنِ ائْتُوا مُوسَى عَبْدًا آتَاهُ اللهُ التَّوْرَاةَ وَكَلَّمَهُ وَقَرَّبَهُ نَجِيًّا قَالَ فَيَأْتُونَ مُوسَى فَيَقُولُ إِنِّي لَسْتُ هُنَاكُمْ وَيَذْكُرُ خَطِيئَتَهُ الَّتِي أَصَابَ قَتْلَهُ النَّفْسَ وَلَكِنِ ائْتُوا عِيسَى عَبْدَ اللهِ وَرَسُولَهُ وَرُوحَ اللهِ وَكَلِمَتَهُ قَالَ فَيَأْتُونَ عِيسَى فَيَقُولُ لَسْتُ هُنَاكُمْ وَلَكِنِ ائْتُوا مُحَمَّدًا ﷺ عَبْدًا غَفَرَ اللهُ لَهُ مَا تَقَدَّمَ مِنْ

---

3 Misli se na dovu koju je uputio Allahu da uništi sve nevjernike ili se misli na dovu u kojoj moli Allaha za svoga sina.

4 Prema nekim komentatorima, radi se o njegovom lutanju u pogledu spoznaje Gospodara svjetova, kada je, prije nego što Ga je spoznao, pomislio da je njegov Gospodar zvijezda, potom Mjesec, a onda Sunce. Prema drugim komentatorima, radi se o njegove tri izjave: a) da je bolestan (Es-Saffat, 89), b) da je veliki kip porazbijao manje (El-Enbija, 63) i c) da mu je Sara sestra (kako bi je spasio od nasilnika u Egiptu). U suštini, Ibrahim, alejhis-selam, upotrijebio je aluziju u svome govoru u ova ti slučaju. S obzirom da je njegova aluzija imala oblik laži, on je osjećao neku vrstu griže savjesti, a zna se da se više boji Allaha onaj čija je spoznaja o Njemu veća.

i Njegova riječ.' Oni će onda otići Isau, ali će im i on reći: 'Nisam vam ja za to, nego otiđite vi Muhammedu, sallallahu alejhi ve sellem, robu kojem je Allah oprostio i ranije i kasnije pogreške.' Tako će oni doći do mene. Ja ću tada zatražiti dopuštenje od moga Gospodara da pristupim Njegovoj kući (Džennetu), pa će mi to biti dopušteno. Kada Ga ugledam, past ću Mu na sedždu. Allah će me tako ostaviti onoliko koliko On bude htio, a onda reći: 'Podigni (glavu), Muhammede! Reci – čut će se, zauzmi se – bit će ti prihvaćeno, zatraži – dobit ćeš!' Ja ću tada podići glavu i zahvaliti svome Gospodaru onako kako me je On podučio, pa će mi On odrediti izvjestan broj (ljudi) po koje ću otići i uvesti ih u Džennet.'
(Katada kaže: "Čuo sam ga, također, kad je rekao: '... pa ću ja otići, izvesti ih iz Vatre i uvesti u Džennet.'") 'Potom ću se vratiti i opet zatražiti dopuštenje od moga Gospodara Njegovoj kući (Džennetu), pa će mi to biti dopušteno. Kada Ga ugledam, past ću Mu na sedždu. Allah će me tako ostaviti onoliko koliko On bude htio, a onda reći: 'Podigni (glavu), Muhammede! Reci – čut će se, zauzmi se – bit će ti prihvaćeno, zatraži – dobit ćeš!' Ja ću tada podići glavu, zahvaliti svome Gospodaru onako kako me je On podučio i zauzeti se, pa će mi On odrediti još (ljudi) po koje ću otići i uvesti ih u Džennet.'
(Katada kaže: "Čuo sam ga kad je rekao: '... pa ću ja otići, izvesti ih iz Vatre i uvesti u Džennet.'")
'Vratit ću se i po treći put i zatražiti dopuštenje od moga Gospodara Njegovoj kući (Džennetu), pa će mi to biti dopušteno. Kada Ga ugledam, past ću Mu na sedždu. Allah će me tako ostaviti onoliko koliko On bude htio, a onda reći: 'Podigni (glavu), Muhammede! Reci – čut će se, zauzmi se – bit će ti prihvaćeno, zatraži – dobit ćeš!' Ja ću tada podići glavu, zahvaliti svome Gospodaru onako kako me je On podučio i zauzeti se, pa će mi On odrediti još (ljudi) po koje ću otići i uvesti ih u Džennet.'"

ذَنْبِهِ وَمَا تَأَخَّرَ فَيَأْتُونِي فَأَسْتَأْذِنُ عَلَى رَبِّي فِي دَارِهِ فَيُؤْذَنُ لِي عَلَيْهِ فَإِذَا رَأَيْتُهُ وَقَعْتُ سَاجِدًا فَيَدَعُنِي مَا شَاءَ اللهُ أَنْ يَدَعَنِي فَيَقُولُ ارْفَعْ مُحَمَّدُ وَقُلْ يُسْمَعْ وَاشْفَعْ تُشَفَّعْ وَسَلْ تُعْطَ قَالَ فَأَرْفَعُ رَأْسِي فَأُثْنِي عَلَى رَبِّي بِثَنَاءٍ وَتَحْمِيدٍ يُعَلِّمُنِيهِ ثُمَّ أَشْفَعُ فَيَحُدُّ لِي حَدًّا فَأَخْرُجُ فَأُدْخِلُهُمُ الْجَنَّةَ قَالَ قَتَادَةُ وَسَمِعْتُهُ أَيْضًا يَقُولُ فَأَخْرُجُ فَأُخْرِجُهُمْ مِنَ النَّارِ وَأُدْخِلُهُمُ الْجَنَّةَ ثُمَّ أَعُودُ الثَّانِيَةَ فَأَسْتَأْذِنُ عَلَى رَبِّي فِي دَارِهِ فَيُؤْذَنُ لِي عَلَيْهِ فَإِذَا رَأَيْتُهُ وَقَعْتُ سَاجِدًا فَيَدَعُنِي مَا شَاءَ اللهُ أَنْ يَدَعَنِي ثُمَّ يَقُولُ ارْفَعْ مُحَمَّدُ وَقُلْ يُسْمَعْ وَاشْفَعْ تُشَفَّعْ وَسَلْ تُعْطَ قَالَ فَأَرْفَعُ رَأْسِي فَأُثْنِي عَلَى رَبِّي بِثَنَاءٍ وَتَحْمِيدٍ يُعَلِّمُنِيهِ قَالَ ثُمَّ أَشْفَعُ فَيَحُدُّ لِي حَدًّا فَأَخْرُجُ فَأُدْخِلُهُمُ الْجَنَّةَ قَالَ قَتَادَةُ وَسَمِعْتُهُ يَقُولُ فَأَخْرُجُ فَأُخْرِجُهُمْ مِنَ النَّارِ وَأُدْخِلُهُمُ الْجَنَّةَ ثُمَّ أَعُودُ الثَّالِثَةَ فَأَسْتَأْذِنُ عَلَى رَبِّي فِي دَارِهِ فَيُؤْذَنُ لِي عَلَيْهِ فَإِذَا رَأَيْتُهُ وَقَعْتُ سَاجِدًا فَيَدَعُنِي مَا شَاءَ اللهُ أَنْ يَدَعَنِي ثُمَّ يَقُولُ ارْفَعْ مُحَمَّدُ وَقُلْ يُسْمَعْ وَاشْفَعْ تُشَفَّعْ وَسَلْ تُعْطَهْ قَالَ فَأَرْفَعُ رَأْسِي فَأُثْنِي عَلَى رَبِّي بِثَنَاءٍ وَتَحْمِيدٍ يُعَلِّمُنِيهِ قَالَ ثُمَّ أَشْفَعُ فَيَحُدُّ لِي حَدًّا فَأَخْرُجُ فَأُدْخِلُهُمُ الْجَنَّةَ قَالَ قَتَادَةُ وَقَدْ سَمِعْتُهُ يَقُولُ فَأَخْرُجُ فَأُخْرِجُهُمْ مِنَ النَّارِ وَأُدْخِلُهُمُ الْجَنَّةَ حَتَّى مَا يَبْقَى فِي النَّارِ إِلاَّ مَنْ حَبَسَهُ الْقُرْآنُ أَيْ وَجَبَ عَلَيْهِ الْخُلُودُ قَالَ ثُمَّ تَلاَ هَذِهِ الآيَةَ (عَسَى أَنْ يَبْعَثَكَ رَبُّكَ مَقَامًا مَحْمُودًا) قَالَ وَهَذَا الْمَقَامُ الْمَحْمُودُ الَّذِي وُعِدَهُ نَبِيُّكُمْ ﷺ .

Katada kaže: "Sigurno sam ga čuo kad je rekao: '... pa ću ja otići, izvesti ih iz Vatre i uvesti u Džennet, tako da će u Vatri ostati samo oni koje će (u njoj) Kur'an zadržati, tj. čiji je vječni boravak u njoj obavezan (po slovu Kur'ana).' Zatim je proučio ajet: 'Gospodar tvoj hvale će ti dostojno mjesto darovati' (*el-mekamul-mahmud*),[1] i dodao: 'To je hvale dostojno mjesto koje je obećano vašem Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem.'"

7441. PRIČAO NAM JE Ubejdullah b. Sa'd b. Ibrahim, njemu njegov amidža, a ovom njegov otac, prenoseći od Saliha, ovaj od Ibn-Šihaba, a on od Enesa b. Malika da je kazivao:
"Allahov je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, poslao po ensarije i sakupio ih u veliki šator, pa im je (između ostalog) rekao: 'Strpite se dok ne dođete pred Allaha i Njegova Poslanika; zaista ću ja biti na izvoru (*havdu*).'"[2]

٧٤٤١. حَدَّثَنَا عُبَيْدُاللهِ بْنُ سَعْدِ بْنِ إِبْرَاهِيمَ
حَدَّثَنِي عَمِّي حَدَّثَنَا أَبِي عَنْ صَالِحٍ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ
قَالَ حَدَّثَنِي أَنَسُ بْنُ مَالِكٍ أَنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ أَرْسَلَ
إِلَى الْأَنْصَارِ فَجَمَعَهُمْ فِي قُبَّةٍ وَقَالَ لَهُمُ اصْبِرُوا حَتَّى
تَلْقَوُا اللهَ وَرَسُولَهُ فَإِنِّي عَلَى الْحَوْضِ.

7442. PRIČAO MI JE Sabit b. Muhammed, a njemu Sufjan, prenoseći od Ibn-Džurejdža, ovaj od Sulejmana Ahvela, a on od Tavusa da je Ibn-Abbas, radijallahu anhuma, kazivao:
"Kada bi noću klanjao nafilu, Vjerovjesnik bi, sallallahu alejhi ve sellem, izgovarao: 'Allahu, Gospodaru naš – Tebi pripada hvala! Ti održavaš nebesa i Zemlju – Tebi pripada hvala! Ti si Gospodar nebesa i Zemlje i svega što je na njima – Tebi pripada hvala! Ti si Svjetlo nebesa i Zemlje i svega što je na njima! Ti si Istina, Tvoja je riječ istina, Tvoje je obećanje istina, susret je s Tobom istina, Džennet je istina, Vatra je istina, Čas (Smak svijeta) je istina! Allahu moj, Tebi se predajem, u Tebe vjerujem, na Tebe se oslanjam, u Tvoje se ime suprotstavljam i Tebe za sudiju uzimam

٧٤٤٢. حَدَّثَنِي ثَابِتُ بْنُ مُحَمَّدٍ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ
عَنِ ابْنِ جُرَيْجٍ عَنْ سُلَيْمَانَ الْأَحْوَلِ عَنْ طَاوُسٍ
عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا قَالَ كَانَ النَّبِيُّ ﷺ
إِذَا تَهَجَّدَ مِنَ اللَّيْلِ قَالَ اللَّهُمَّ رَبَّنَا لَكَ الْحَمْدُ
أَنْتَ قَيِّمُ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ وَلَكَ الْحَمْدُ أَنْتَ
رَبُّ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ وَمَنْ فِيهِنَّ وَلَكَ الْحَمْدُ
أَنْتَ نُورُ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ وَمَنْ فِيهِنَّ أَنْتَ
الْحَقُّ وَقَوْلُكَ الْحَقُّ وَوَعْدُكَ الْحَقُّ وَلِقَاؤُكَ الْحَقُّ
وَالْجَنَّةُ حَقٌّ وَالنَّارُ حَقٌّ وَالسَّاعَةُ حَقٌّ اللَّهُمَّ لَكَ
أَسْلَمْتُ وَبِكَ آمَنْتُ وَعَلَيْكَ تَوَكَّلْتُ وَإِلَيْكَ

1 El-Isra, 79.

2 Ovaj hadis je uvršten u ovo poglavlje zbog riječi: "... dok ne dođete pred Allaha", jer su one, također, dokaz da će vjernici vidjeti lice Uzvišenog Allaha.
Havd je izvor koji će Allah darovati Svome Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem.

– pa mi oprosti ono što sam već uradio i ono što ću još uraditi, ono što sam učinio tajno i ono što sam učinio javno, i ono što Ti bolje znaš od mene! Nema (istinog) Boga osim Tebe!’”[1]
Ebu-Abdullah (Buhari) prenosi od Kajsa b. Sa‘da, a Ebu-Zubejr od Tavusa umjesto riječi *kajjim* (*održavaš*), koja je navedena u ovoj verziji hadisa, riječ *kajjam*.
Mudžahid kaže da izraz *el-kajjum* znači “Onaj koji se o svemu brine”. Omer ga je izgovarao kao *el-kajjam*. U svakom slučaju, radi se o pohvali.[2]

خَاصَمْتُ وَبِكَ حَاكَمْتُ فَاغْفِرْ لِي مَا قَدَّمْتُ وَمَا أَخَّرْتُ وَأَسْرَرْتُ وَأَعْلَنْتُ وَمَا أَنْتَ أَعْلَمُ بِهِ مِنِّي لاَ إِلَهَ إِلاَّ أَنْتَ قَالَ أَبو عَبْد الله قَالَ قَيْسُ بْنُ سَعْدٍ وَأَبُو الزُّبَيْرِ عَنْ طَاوُسٍ قَيَّامٌ وَقَالَ مُجَاهِدٌ (الْقَيُّومُ) الْقَائِمُ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ وَقَرَأَ عُمَرُ الْقَيَّامُ وَكِلاَهُمَا مَدْحٌ .

7443. PRIČAO NAM JE Jusuf b. Musa, njemu Ebu-Usama, a ovom A‘meš, prenoseći od Hajseme, a on od Adija b. Hatima da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
“Nema nijednog od vas, a da Gospodar njegov neće s njim razgovarati bez prevodioca i bez ikakva zastora koji bi Ga zaklanjao.”

٧٤٤٣. حَدَّثَنَا يُوسُفُ بْنُ مُوسَى حَدَّثَنَا أَبُو أُسَامَةَ حَدَّثَنِي الأَعْمَشُ عَنْ خَيْثَمَةَ عَنْ عَدِيِّ بْنِ حَاتِمٍ قَالَ قَالَ رَسُولُ الله ﷺ مَا مِنْكُمْ مِنْ أَحَدٍ إِلاَّ سَيُكَلِّمُهُ رَبُّهُ لَيْسَ بَيْنَهُ وَبَيْنَهُ تُرْجُمَانٌ وَلاَ حِجَابٌ يَحْجُبُهُ .

7444. PRIČAO NAM JE Ali b. Abdullah, a njemu Abdul-Aziz b. Abdus-Samed, prenoseći od Ebu-Imrana, on od Ebu-Bekra b. Abdullaha b. Kajsa, a ovaj od svoga oca da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
“U dva dženneta bit će sve od srebra – posuđe i ostalo, a u druga dva sve od zlata – posuđe i ostalo. U Edenu ništa neće sprečavati ljude da vide svoga Gospodara, osim zastora veličanstvenosti na Njegovom licu.”

٧٤٤٤. حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ عَبْدِالله حَدَّثَنَا عَبْدُالْعَزِيزِ ابْنُ عَبْدِالصَّمَدِ عَنْ أَبِي عِمْرَانَ عَنْ أَبِي بَكْرِ بْنِ عَبْدِالله بْنِ قَيْسٍ عَنْ أَبِيهِ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ جَنَّتَانِ مِنْ فِضَّةٍ آنِيَتُهُمَا وَمَا فِيهِمَا وَجَنَّتَانِ مِنْ ذَهَبٍ آنِيَتُهُمَا وَمَا فِيهِمَا وَمَا بَيْنَ الْقَوْمِ وَبَيْنَ أَنْ يَنْظُرُوا إِلَى رَبِّهِمْ إِلاَّ رِدَاءُ الْكِبْرِيَاءِ عَلَى وَجْهِهِ فِي جَنَّةِ عَدْنٍ .

1 Riječi: “Susret je s Tobom istina” – dokaz su da će vjernici vidjeti Allaha, dželle šanuhu.
Ovaj i slični hadisi jesu pouka vjernicima da od Uzvišenog Allaha što više traže oprosta. U Kur’anu stoji da je Muhammedu, sallallahu alejhi ve sellem, sve unaprijed oprošteno, a on je i pored toga svakoga dana tražio od Allaha oprost, dajući tako primjer svojim sljedbenicima. Pored toga, treba naglasiti da su islamski učenjaci jedinstveni u stavu da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, bio nepogrešiv.

2 Ovdje se radi o izrazima koji potječu od istog korijena, pa im je i značenje vrlo blisko.

7445. PRIČAO NAM JE Humejdi, njemu Sufjan, a ovom Abdul-Melik b. A'jen i Džami' b. Ebu-Rašid, prenoseći od Ebu-Vaila, a on od Abdullaha, radijallahu anhu, da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
"Ko lažnom zakletvom prisvoji nešto od imetka bilo kojeg muslimana – Allah će biti ljut na njega kada se taj sretne s Njim."
Abdullah dalje kaže: "Zatim je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, proučio iz Allahove Knjige potvrdu za to: 'Oni koji obavezu svoju prema Allahu i zakletve svoje zamjenjuju nečim što malo vrijedi – na onom svijetu nikakva dobra neće imati, Allah s njima neće ni govoriti...'"[3]

٧٤٤٥. حَدَّثَنَا الْحُمَيْدِيُّ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ حَدَّثَنَا عَبْدُالْمَلِكِ بْنُ أَعْيَنَ وَجَامِعُ بْنُ أَبِي رَاشِدٍ عَنْ أَبِي وَائِلٍ عَنْ عَبْدِاللهِ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ مَنِ اقْتَطَعَ مَالَ امْرِئٍ مُسْلِمٍ بِيَمِينٍ كَاذِبَةٍ لَقِيَ اللهَ وَهُوَ عَلَيْهِ غَضْبَانُ قَالَ عَبْدُاللهِ ثُمَّ قَرَأَ رَسُولُ اللهِ ﷺ مِصْدَاقَهُ مِنْ كِتَابِ اللهِ جَلَّ ذِكْرُهُ ﴿إِنَّ الَّذِينَ يَشْتَرُونَ بِعَهْدِ اللهِ وَأَيْمَانِهِمْ ثَمَنًا قَلِيلاً أُولَئِكَ لاَ خَلاَقَ لَهُمْ فِي الآخِرَةِ وَلاَ يُكَلِّمُهُمُ اللهُ﴾ .

7446. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Muhammed, a njemu Sufjan, prenoseći od Amra, ovaj od Ebu-Saliha, a on od Ebu-Hurejre da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, kazivao:
"Na Kijametskom danu Allah neće ni progovoriti s trojicom, niti će ih pogledati: s čovjekom koji se lažno zakune da je neku robu više platio nego što zaista jeste, s onim koji se lažno zakune nakon ikindije[4] da bi time prisvojio nešto od imetka drugog muslimana, niti s onim koji ne da višak vode; takvom će Uzvišeni Allah na Kijametskom danu reći: 'Danas ću ja tebi uskratiti Svoju dobrotu kao što si ti uskratio višak onoga što nisi proizveo svojim rukama!'"

٧٤٤٦. حَدَّثَنَا عَبْدُاللهِ بْنُ مُحَمَّدٍ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ عَنْ عَمْرٍو عَنْ أَبِي صَالِحٍ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ ثَلاَثَةٌ لاَ يُكَلِّمُهُمُ اللهُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ وَلاَ يَنْظُرُ إِلَيْهِمْ رَجُلٌ حَلَفَ عَلَى سِلْعَةٍ لَقَدْ أَعْطَى بِهَا أَكْثَرَ مِمَّا أَعْطَى وَهُوَ كَاذِبٌ وَرَجُلٌ حَلَفَ عَلَى يَمِينٍ كَاذِبَةٍ بَعْدَ الْعَصْرِ لِيَقْتَطِعَ بِهَا مَالَ امْرِئٍ مُسْلِمٍ وَرَجُلٌ مَنَعَ فَضْلَ مَاءٍ فَيَقُولُ اللهُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ الْيَوْمَ أَمْنَعُكَ فَضْلِي كَمَا مَنَعْتَ فَضْلَ مَا لَمْ تَعْمَلْ يَدَاكَ .

7447. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Musenna, njemu Abdul-Vehhab, a ovom Ejjub, prenoseći od Muhammeda, on od Ibn-Ebu-Bekre, a ovaj od Ebu-Bekre da je kazivao:
"Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, je rekao: 'Vrijeme se vratilo rasporedu koji je imalo

٧٤٤٧. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ الْمُثَنَّى حَدَّثَنَا عَبْدُالْوَهَّابِ حَدَّثَنَا أَيُّوبُ عَنْ مُحَمَّدٍ عَنِ ابْنِ أَبِي بَكْرَةَ عَنْ أَبِي بَكْرَةَ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ الزَّمَانُ قَدِ اسْتَدَارَ كَهَيْئَتِهِ يَوْمَ خَلَقَ اللهُ السَّمَوَاتِ وَالأَرْضَ

3 Ali-Imran, 77. Prijevod završetka ajeta glasi: "...niti će na njih pogledati na Kijametskom danu, niti će ih očistiti. Njima pripada patnja bolna."

4 Vrijeme iza ikindija-namaza ovdje je istaknuto zbog njegove posebne vrijednosti, jer se u tom periodu smjenjuju meleci dana i noći.

onoga dana kada je Allah stvorio nebesa i Zemlju. Godina ima dvanaest mjeseci, od kojih su četiri sveta. Tri dolaze uzastopce: zul-ka'de, zul-hidždže i muharrem, te redžeb Mudara,[1] koji je između džumadea i šabana. A koji je ovo mjesec?'
'Allah i Njegov Poslanik najbolje znaju!', rekli smo, pa je on ušutio, tako da smo pomislili kako će ga nazvati drugim imenom.
'Zar nije zul-hidždže?', upitao je, a mi odgovorismo: 'Svakako.'
'A koje je ovo mjesto?', upitao je, pa smo mi opet rekli: 'Allah i Njegov Poslanik najbolje znaju!' On je ponovo ušutio, tako da smo pomislili kako će ga nazvati drugim imenom.
'Zar nije (sveto) mjesto?', upitao je, a mi odgovorismo: 'Svakako.'
'A koji je ovo dan?', nastavio je s pitanjima, pa smo mi još jednom odgovorili: 'Allah i Njegov Poslanik najbolje znaju!' On je i po treći put ušutio, tako da smo pomislili kako će ga nazvati drugim imenom, a onda rekao: 'Zar nije dan klanja kurbana?' 'Svakako', odgovorili smo.
Potom je on nastavio: 'Zaista su za vas vaša krv i vaši imeci sveti (zabranjeni), kao što vam je svet ovaj dan na ovom mjestu i u ovom mjesecu! Doći ćete pred svoga Gospodara, pa će vas On pitati o vašim djelima. Zato se nemojte nakon mene vratiti u zabludu, pa da jedni drugima siječete vratove! Neka prisutni prenesu odsutnima. Možda će neki od onih do kojih ovo dopre bolje to shvatiti nego neki između vas koji su to ovdje čuli.' Kada bi to Muhammed navodio, rekao bi: "Istinu je rekao Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem."
Na kraju je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: 'Eto, jesam li prenio?
Eto, jesam li prenio?'"

السَّنَةُ اثْنَا عَشَرَ شَهْرًا مِنْهَا أَرْبَعَةٌ حُرُمٌ ثَلاَثٌ مُتَوَالِيَاتٌ ذُو الْقَعْدَةِ وَذُو الْحَجَّةِ وَالْمُحَرَّمُ وَرَجَبُ مُضَرَ الَّذِي بَيْنَ جُمَادَى وَشَعْبَانَ أَيُّ شَهْرٍ هَذَا قُلْنَا اللهُ وَرَسُولُهُ أَعْلَمُ فَسَكَتَ حَتَّى ظَنَنَّا أَنَّهُ يُسَمِّيهِ بِغَيْرِ اسْمِهِ قَالَ أَلَيْسَ ذَا الْحَجَّةِ قُلْنَا بَلَى قَالَ أَيُّ بَلَدٍ هَذَا قُلْنَا اللهُ وَرَسُولُهُ أَعْلَمُ فَسَكَتَ حَتَّى ظَنَنَّا أَنَّهُ سَيُسَمِّيهِ بِغَيْرِ اسْمِهِ قَالَ أَلَيْسَ الْبَلْدَةَ قُلْنَا بَلَى قَالَ فَأَيُّ يَوْمٍ هَذَا قُلْنَا اللهُ وَرَسُولُهُ أَعْلَمُ فَسَكَتَ حَتَّى ظَنَنَّا أَنَّهُ سَيُسَمِّيهِ بِغَيْرِ اسْمِهِ قَالَ أَلَيْسَ يَوْمَ النَّحْرِ قُلْنَا بَلَى قَالَ فَإِنَّ دِمَاءَكُمْ وَأَمْوَالَكُمْ قَالَ مُحَمَّدٌ وَأَحْسِبُهُ قَالَ وَأَعْرَاضَكُمْ عَلَيْكُمْ حَرَامٌ كَحُرْمَةِ يَوْمِكُمْ هَذَا فِي بَلَدِكُمْ هَذَا فِي شَهْرِكُمْ هَذَا وَسَتَلْقَوْنَ رَبَّكُمْ فَيَسْأَلُكُمْ عَنْ أَعْمَالِكُمْ أَلاَ فَلاَ تَرْجِعُوا بَعْدِي ضُلاَّلاً يَضْرِبُ بَعْضُكُمْ رِقَابَ بَعْضٍ أَلاَ لِيُبْلِغِ الشَّاهِدُ الْغَائِبَ فَلَعَلَّ بَعْضَ مَنْ يَبْلُغُهُ أَنْ يَكُونَ أَوْعَى لَهُ مِنْ بَعْضِ مَنْ سَمِعَهُ فَكَانَ مُحَمَّدٌ إِذَا ذَكَرَهُ قَالَ صَدَقَ النَّبِيُّ ﷺ ثُمَّ قَالَ أَلاَ هَلْ بَلَّغْتُ أَلاَ هَلْ بَلَّغْتُ .

---

1 Ovdje je redžeb naveden kao mjesec plemena Mudar zato što je ono više od ostalih plemena poštivalo svetost tog mjeseca.

O RIJEČIMA UZVIŠENOG: “MILOST ALLAHOVA DOISTA JE BLIZU ONIH KOJI DOBRA DJELA ČINE.”[2]

باب ما جاء في قَوْلِ اللّٰهِ تعالى (إِنَّ رَحْمَةَ اللّٰهِ قَرِيبٌ مِن الْمُحْسِنِينَ)

7448. PRIČAO NAM JE Musa b. Isma‘il, njemu Abdul-Vahid, prenoseći od Asima, a on od Ebu-Usmana da je Usama kazivao:
“Jednoj je od Vjerovjesnikovih, sallallahu alejhi ve sellem, kćeri sin bio na samrti, pa je ona poručila Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, da dođe. On joj je poslao poruku: ‘Allahu pripada i ono što uzima i ono što daje. Sve ima svoj određeni rok, pa neka se ona strpi i neka se nada nagradi od Allaha!’ Međutim, ona je ponovo poslala po njega i zaklela ga da dođe. Tada je on krenuo, a s njim su krenuli Mu‘az b. Džebel, Ubejj b. Ka‘b, Ubada b. Samit i ja. Kada smo ušli, dodali su dijete Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, a iz nejakih grudi čulo se jecanje. (Prenosilac hadisa kaže da mu se ono učinilo kao da izlazi iz poderane mješine.) Allahov je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, tada zaplakao, te ga je Sa‘d b. Ubada upitao: ‘Zar plačeš?’
‘Allah će se smilovati samo onim Svojim robovima koji su samilosni’, odgovori on.”

٧٤٤٨. حَدَّثَنَا مُوسَى بْنُ إِسْمَاعِيلَ حَدَّثَنَا عَبْدُالْوَاحِدِ حَدَّثَنَا عَاصِمٌ عَنْ أَبِي عُثْمَانَ عَنْ أُسَامَةَ قَالَ كَانَ ابْنٌ لِبَعْضِ بَنَاتِ النَّبِيِّ ﷺ يَقْضِي فَأَرْسَلَتْ إِلَيْهِ أَنْ يَأْتِيَهَا فَأَرْسَلَ إِنَّ لِلَّهِ مَا أَخَذَ وَلَهُ مَا أَعْطَى وَكُلٌّ إِلَى أَجَلٍ مُسَمًّى فَلْتَصْبِرْ وَلْتَحْتَسِبْ فَأَرْسَلَتْ إِلَيْهِ فَأَقْسَمَتْ عَلَيْهِ فَقَامَ رَسُولُ اللهِ ﷺ وَقُمْتُ مَعَهُ وَمُعَاذُ بْنُ جَبَلٍ وَأُبَيُّ ابْنُ كَعْبٍ وَعُبَادَةُ بْنُ الصَّامِتِ فَلَمَّا دَخَلْنَا نَاوَلُوا رَسُولَ اللهِ ﷺ الصَّبِيَّ وَنَفْسُهُ تَقَلْقَلُ فِي صَدْرِهِ حَسِبْتُهُ قَالَ كَأَنَّهَا شَنَّةٌ فَبَكَى رَسُولُ اللهِ ﷺ فَقَالَ سَعْدُ بْنُ عُبَادَةَ أَتَبْكِي فَقَالَ إِنَّمَا يَرْحَمُ اللهُ مِنْ عِبَادِهِ الرُّحَمَاءَ.

7449. PRIČAO NAM JE Ubejdullah b. Sa‘d b. Ibrahim, njemu Ibrahim, a ovom Ja‘kub, prenoseći od svoga oca, ovaj od Saliha b. Kejsana, on od A‘redža, a ovaj od Ebu-Hurejre da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, kazivao: “Džennet i Džehennem sporili su se pred svojim Gospodarom. Džennet je upitao: ‘Šta je to, Gospodaru, pa u mene ulaze samo slabići i bijednici!?’ Džehennem na to reče: ‘Dakle, ja sam počašćen silnicima?!’ Tada je Uzvišeni Allah rekao Džennetu: ‘Ti si Moja milost’, a Džehennemu: ‘Ti si Moja kazna, i Ja tobom kažnjavam koga

٧٤٤٩. حَدَّثَنَا عُبَيْدُاللهِ بْنُ سَعْدِ بْنِ إِبْرَاهِيمَ حَدَّثَنَا يَعْقُوبُ حَدَّثَنَا أَبِي عَنْ صَالِحِ بْنِ كَيْسَانَ عَنِ الْأَعْرَجِ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ اخْتَصَمَتِ الْجَنَّةُ وَالنَّارُ إِلَى رَبِّهِمَا فَقَالَتِ الْجَنَّةُ يَا رَبِّ مَا لَهَا لَا يَدْخُلُهَا إِلَّا ضُعَفَاءُ النَّاسِ وَسَقَطُهُمْ وَقَالَتِ النَّارُ يَعْنِي أُوثِرْتُ بِالْمُتَكَبِّرِينَ فَقَالَ اللهُ تَعَالَى لِلْجَنَّةِ أَنْتِ رَحْمَتِي وَقَالَ لِلنَّارِ أَنْتِ عَذَابِي أُصِيبُ بِكِ مَنْ أَشَاءُ وَلِكُلٍّ وَاحِدَةٍ

2 El-A‘raf, 56.

Ja hoću. I jedan i drugi bit ćete popunjeni.' Što se tiče Dženneta, Allah neće nikome od Svojih stvorenja učiniti nepravdu, dok će za Džehennem stvoriti one koje On bude htio. Kada budu bačeni u njega, on će tri puta reći: 'Ima li još?' Nakon što mu Allah pokaže Svoju silu, napunit će se. Potom će se skupiti i povikati: 'Dosta! Dosta! Dosta!'"

مِنْكُمَا مِلْؤُهَا قَالَ فَأَمَّا الْجَنَّةُ فَإِنَّ اللهَ لاَ يَظْلِمُ مِنْ خَلْقِهِ أَحَدًا وَإِنَّهُ يُنْشِئُ لِلنَّارِ مَنْ يَشَاءُ فَيُلْقَوْنَ فِيهَا فَ (تَقُولُ هَلْ مِنْ مَزِيدٍ) ثَلاَثًا حَتَّى يَضَعَ فِيهَا قَدَمَهُ فَتَمْتَلِئُ وَيُرَدُّ بَعْضُهَا إِلَى بَعْضٍ وَتَقُولُ قَطْ قَطْ قَطْ .

7450. PRIČAO NAM JE Hafs b. Umer, njemu Hišam, prenoseći od Katade, a on od Enesa, radijallahu anhu, da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
"Sigurno će neke ljude zahvatiti džehenemski plamen kao kazna za grijehe koje su počinili, pa će ih onda Allah, iz Svoje dobrote i milosti, uvesti u Džennet. Takvi će se zvati Džehenemlijama."[1]
Hemmam također kaže: "Pričao nam je Katada, prenoseći od Enesa, a on od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem."

٧٤٥٠. حَدَّثَنَا حَفْصُ بْنُ عُمَرَ حَدَّثَنَا هِشَامٌ عَنْ قَتَادَةَ عَنْ أَنَسٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ لَيُصِيبَنَّ أَقْوَامًا سَفْعٌ مِنَ النَّارِ بِذُنُوبٍ أَصَابُوهَا عُقُوبَةً ثُمَّ يُدْخِلُهُمُ اللهُ الْجَنَّةَ بِفَضْلِ رَحْمَتِهِ يُقَالُ لَهُمُ الْجَهَنَّمِيُّونَ وَقَالَ هَمَّامٌ حَدَّثَنَا قَتَادَةُ حَدَّثَنَا أَنَسٌ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ .

O RIJEČIMA UZVIŠENOG: "ALLAH BRANI DA SE NEBESA I ZEMLJA S MJESTA SVOGA POMAKNU."[2]

باب قَوْلِ اللهِ تعالى (إِنَّ اللهَ يُمْسِكُ السَّمٰوٰتِ وَالْأَرْضَ أَنْ تَزُولَا)

7451. PRIČAO NAM JE Musa, njemu Ebu-Avana, a ovom A'meš, prenoseći od Ibrahima, on od Alkame, a ovaj od Abdullaha da je kazivao:
"Došao je Habr Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, i rekao: 'Muhammede, Allah će staviti nebo na jedan prst, Zemlju na prst, brda na prst, drveće i rijeke na prst, i ostala stvorenja na prst, pa će onda pokazati Svojom rukom i reći: 'Ja sam vladar!' Na to se Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, nasmijao i proučio: 'Oni ne veličaju Allaha onako kako Ga treba veličati.'"[3]

٧٤٥١. حَدَّثَنَا مُوسَى حَدَّثَنَا أَبُو عَوَانَةَ عَنِ الأَعْمَشِ عَنْ إِبْرَاهِيمَ عَنْ عَلْقَمَةَ عَنْ عَبْدِاللهِ قَالَ جَاءَ حَبْرٌ إِلَى رَسُولِ اللهِ ﷺ فَقَالَ يَا مُحَمَّدُ إِنَّ اللهَ يَضَعُ السَّمَاءَ عَلَى إِصْبَعٍ وَالأَرْضَ عَلَى إِصْبَعٍ وَالْجِبَالَ عَلَى إِصْبَعٍ وَالشَّجَرَ وَالأَنْهَارَ عَلَى إِصْبَعٍ وَسَائِرَ الْخَلْقِ عَلَى إِصْبَعٍ ثُمَّ يَقُولُ بِيَدِهِ أَنَا الْمَلِكُ فَضَحِكَ رَسُولُ اللهِ ﷺ وَقَالَ (وَمَا قَدَرُوا اللهَ حَقَّ قَدْرِهِ) .

1 Muslim bilježi od Ebu-Seida dodatak: "...pa će moliti Allaha i On će od njih otkloniti ovaj naziv."(prim. M.M.)
2 Fatir, 41.
3 Ez-Zumer, 67.

PREDANJA O STVARANJU NEBESA, ZEMLJE I OSTALIH STVORENJA[4]

بَاب مَا جَاءَ فِي تَخْلِيقِ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ وَغَيْرِهَا مِنَ الْخَلَائِقِ

Sve je nastalo djelovanjem i zapoviješću Slavljenog i Uzvišenog. On je Gospodar po Svojim svojstvima, djelovanju i zapovijedi. On stvara i daje postojanje. On sam nije stvoren, nego je stvoreno, oblikovano i dato postojanje svemu onome što je nastalo Njegovim djelovanjem, zapoviješću, stvaranjem i davanjem egzistencije.

وَهُوَ فِعْلُ الرَّبِّ تَبَارَكَ وَتَعَالَى وَأَمْرُهُ فَالرَّبُّ بِصِفَاتِهِ وَفِعْلِهِ وَأَمْرِهِ وَكَلَامِهِ وَهُوَ الْخَالِقُ الْمُكَوِّنُ غَيْرُ مَخْلُوقٍ وَمَا كَانَ بِفِعْلِهِ وَأَمْرِهِ وَتَخْلِيقِهِ وَتَكْوِينِهِ فَهُوَ مَفْعُولٌ مَخْلُوقٌ مُكَوَّنٌ .

7452. PRIČAO NAM JE Seid b. Ebu-Merjem, njemu Muhammed b. Dža'fer, prenoseći od Šerika b. Abdullaha b. Ebu-Nemira, a on od Kurejba da je Ibn-Abbas kazivao: "Proveo sam jednu noć u Mejmuninoj kući, kada je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, bio kod nje, da bih vidio kako on klanja noćni namaz. Allahov je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, jedno vrijeme razgovarao sa svojom ženom (Mejmunom), a onda je legao. Kada je nastupila posljednja trećina ili posljednji dio noći, on je ustao, pogledao u nebo i proučio: 'U stvaranju nebesa i Zemlje i u izmjeni noći i dana zaista su znamenja za razumom obdarene.'[5] Zatim je uzeo abdest, oprao zube (misvakom), a onda klanjao jedanaest rekata. Potom je Bilal proučio ezan za sabah, pa je on klanjao dva rekata (sunneta), a onda otišao i (u džamiji) klanjao ljudima (kao imam) sabah (farz)."

٧٤٥٢. حَدَّثَنَا سَعِيدُ بْنُ أَبِي مَرْيَمَ أَخْبَرَنَا مُحَمَّدُ بْنُ جَعْفَرٍ أَخْبَرَنِي شَرِيكُ بْنُ عَبْدِاللهِ بْنِ أَبِي نَمِرٍ عَنْ كُرَيْبٍ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ قَالَ بِتُّ فِي بَيْتِ مَيْمُونَةَ لَيْلَةً وَالنَّبِيُّ ﷺ عِنْدَهَا لِأَنْظُرَ كَيْفَ صَلَاةُ رَسُولِ اللهِ ﷺ بِاللَّيْلِ فَتَحَدَّثَ رَسُولُ اللهِ ﷺ مَعَ أَهْلِهِ سَاعَةً ثُمَّ رَقَدَ فَلَمَّا كَانَ ثُلُثُ اللَّيْلِ الْآخِرُ أَوْ بَعْضُهُ قَعَدَ فَنَظَرَ إِلَى السَّمَاءِ فَقَرَأَ (إِنَّ فِي خَلْقِ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ) إِلَى قَوْلِهِ (لِأُولِي الْأَلْبَابِ) ثُمَّ قَامَ فَتَوَضَّأَ وَاسْتَنَّ ثُمَّ صَلَّى إِحْدَى عَشْرَةَ رَكْعَةً ثُمَّ أَذَّنَ بِلَالٌ بِالصَّلَاةِ فَصَلَّى رَكْعَتَيْنِ ثُمَّ خَرَجَ فَصَلَّى لِلنَّاسِ الصُّبْحَ .

4 Buhari je uvrstio ovo poglavlje kako bi se iz njega saznalo još više o Uzvišenom Allahu, te da bi se iznijeli dokazi da je Allah Onaj koji stvara, a ne neka druga božanstva, kipovi, priroda ili ostalo u što ljudi pogrešno vjeruju.

5 Ali-Imran, 190.

O RIJEČIMA UZVIŠENOG: “A RIJEČ NAŠA DAVNO JE REČENA O ROBOVIMA NAŠIM, O POSLANICIMA.”[1]

باب قوله تعالى
(ولقد سبقت كلمتنا لعبادنا المرسلين)

7453. PRIČAO NAM JE Ismail, njemu Malik, a ovom Ebu-Zinad, prenoseći od A‘redža, a on od Ebu-Hurejre, radijallahu anhu, da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: “Kada je Allah okončao stvaranje, zapisao je kod Sebe, iznad Svoga Arša: ‘Moja je milost pretekla Moju srdžbu.’”

٧٤٥٣. حَدَّثَنَا إِسْمَاعِيلُ حَدَّثَنِي مَالِكٌ عَنْ أَبِي الزِّنَادِ عَنِ الأَعْرَجِ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ أَنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ قَالَ لَمَّا قَضَى اللهُ الْخَلْقَ كَتَبَ عِنْدَهُ فَوْقَ عَرْشِهِ إِنَّ رَحْمَتِي سَبَقَتْ غَضَبِي .

7454. PRIČAO NAM JE Adem, a njemu Šu‘ba, prenoseći od A‘meša, ovaj od Zejda b. Vehba, a on od Abdullaha b. Mesuda, radijallahu anhu, (da je kazivao):

“Allahov nam je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem – a on je iskren i vjeruje mu se – pričao: ‘Stvaranje svakoga od vas odvija se u stomaku njegove majke četrdeset dana – ili je rekao: četrdeset noći. Potom isto toliko vremena bude ugrušak, a zatim isto toliko komad mesa. Nakon toga pošalje mu se melek koji bude ovlašten da zapiše četvero: njegovu opskrbu, rok do kojeg će živjeti, njegova djela, te da li će biti nesretan ili sretan. Zatim se u njega udahne duša.

Zaista ima ljudi koji rade djela svojstvena stanovnicima Dženneta, tako da između njih i Dženneta ostane samo jedan aršin, ali ih Knjiga pretekne, pa urade djela koja rade džehennemlije, te uđu u Vatru. A ima ljudi koji rade djela svojstvena stanovnicima Džehennema, tako da između njih i Vatre ostane samo jedan aršin, ali ih Knjiga pretekne, pa urade djela koja rade džennetlije, te uđu u Džennet.’”

٧٤٥٤. حَدَّثَنَا آدَمُ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ حَدَّثَنَا الأَعْمَشُ سَمِعْتُ زَيْدَ بْنَ وَهْبٍ سَمِعْتُ عَبْدَاللهِ بْنَ مَسْعُودٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ حَدَّثَنَا رَسُولُ اللهِ ﷺ وَهُوَ الصَّادِقُ الْمَصْدُوقُ أَنَّ خَلْقَ أَحَدِكُمْ يُجْمَعُ فِي بَطْنِ أُمِّهِ أَرْبَعِينَ يَوْمًا أَوْ أَرْبَعِينَ لَيْلَةً ثُمَّ يَكُونُ عَلَقَةً مِثْلَهُ ثُمَّ يَكُونُ مُضْغَةً مِثْلَهُ ثُمَّ يُبْعَثُ إِلَيْهِ الْمَلَكُ فَيُؤْذَنُ بِأَرْبَعِ كَلِمَاتٍ فَيَكْتُبُ رِزْقَهُ وَأَجَلَهُ وَعَمَلَهُ وَشَقِيٌّ أَمْ سَعِيدٌ ثُمَّ يَنْفُخُ فِيهِ الرُّوحَ فَإِنَّ أَحَدَكُمْ لَيَعْمَلُ بِعَمَلِ أَهْلِ الْجَنَّةِ حَتَّى لاَ يَكُونَ بَيْنَهَا وَبَيْنَهُ إِلاَّ ذِرَاعٌ فَيَسْبِقُ عَلَيْهِ الْكِتَابُ فَيَعْمَلُ بِعَمَلِ أَهْلِ النَّارِ فَيَدْخُلُ النَّارَ وَإِنَّ أَحَدَكُمْ لَيَعْمَلُ بِعَمَلِ أَهْلِ النَّارِ حَتَّى مَا يَكُونُ بَيْنَهَا وَبَيْنَهُ إِلاَّ ذِرَاعٌ فَيَسْبِقُ عَلَيْهِ الْكِتَابُ فَيَعْمَلُ عَمَلَ أَهْلِ الْجَنَّةِ فَيَدْخُلُهَا .

---

1 Es-Saffat, 171. U sljedeća dva ajeta navodi se sadržaj te riječi: “Oni će biti, doista, potpomognuti, i vojska Naša zacijelo će pobijediti.”
Ovim poglavljem potvrđuje se vjerovanje u Allahovu odredbu koja je prethodila svemu što je nastalo i koja se, Njegovom voljom, mora ispuniti.

7455. PRIČAO NAM JE Hallad b. Jahja, a njemu Omer b. Zerr, prenoseći od svoga oca, ovaj od Seida b. Džubejra, a on od Ibn-Abbasa, radijallahu anhuma, (da je kazivao):
"Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, je upitao Džibrila: 'Šta te sprečava da nas posjećuješ više nego što nas inače posjećuješ?' Tada je objavljeno: 'Mi se spuštamo samo po naređenju Gospodara tvoga; Njemu pripada budućnost naša i prošlost naša...'[2] – sve do kraja ajeta. Bio je to odgovor Muhammedu, sallallahu alejhi ve sellem."

٧٤٥٥. حَدَّثَنَا خَلاَّدُ بْنُ يَحْيَى حَدَّثَنَا عُمَرُ بْنُ ذَرٍّ سَمِعْتُ أَبِي يُحَدِّثُ عَنْ سَعِيدِ بْنِ جُبَيْرٍ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ قَالَ يَا جِبْرِيلُ مَا يَمْنَعُكَ أَنْ تَزُورَنَا أَكْثَرَ مِمَّا تَزُورُنَا فَنَزَلَتْ (وَمَا نَتَنَزَّلُ إِلاَّ بِأَمْرِ رَبِّكَ لَهُ مَا بَيْنَ أَيْدِينَا وَمَا خَلْفَنَا) إِلَى آخِرِ الآيَةِ قَالَ كَانَ هَذَا الْجَوَابَ لِمُحَمَّدٍ ﷺ.

7456. PRIČAO NAM JE Jahja, a njemu Veki', prenoseći od A'meša, on od Ibrahima, ovaj od Alkame, a on od Abdullah da je kazivao:
"Šetao sam jednom njivom u Medini s Allahovim Poslanikom, sallallahu alejhi ve sellem, a on se pritom oslanjao na štap. Naišli smo pored jedne skupine židova, pa jedan od njih reče: 'Pitajte ga o duši!' 'Nemojte ga pitati o duši!', reče drugi.
Na koncu su ga ipak upitali, pa je on, oslonjen na svoj štap, zastao, a ja sam, stojeći iza njega, pomislio da mu dolazi Objava. Zatim je proučio: 'Pitaju te o duši. Reci: 'Šta je duša – samo Gospodar moj zna, a vama je dato samo malo znanja!"[3] Nakon toga neki od njih prigovoriše drugima: 'Rekosmo li vam da ga ne pitate?!'"

٧٤٥٦. حَدَّثَنَا يَحْيَى حَدَّثَنَا وَكِيعٌ عَنِ الأَعْمَشِ عَنْ إِبْرَاهِيمَ عَنْ عَلْقَمَةَ عَنْ عَبْدِاللهِ قَالَ كُنْتُ أَمْشِي مَعَ رَسُولِ اللهِ ﷺ فِي حَرْثٍ بِالْمَدِينَةِ وَهُوَ مُتَّكِئٌ عَلَى عَسِيبٍ فَمَرَّ بِقَوْمٍ مِنَ الْيَهُودِ فَقَالَ بَعْضُهُمْ لِبَعْضٍ سَلُوهُ عَنِ الرُّوحِ وَقَالَ بَعْضُهُمْ لاَ تَسْأَلُوهُ عَنِ الرُّوحِ فَسَأَلُوهُ فَقَامَ مُتَوَكِّئًا عَلَى الْعَسِيبِ وَأَنَا خَلْفَهُ فَظَنَنْتُ أَنَّهُ يُوحَى إِلَيْهِ فَقَالَ (وَيَسْأَلُونَكَ عَنِ الرُّوحِ قُلِ الرُّوحُ مِنْ أَمْرِ رَبِّي وَمَا أُوتِيتُمْ مِنَ الْعِلْمِ إِلاَّ قَلِيلاً) فَقَالَ بَعْضُهُمْ لِبَعْضٍ قَدْ قُلْنَا لَكُمْ لاَ تَسْأَلُوهُ.

7457. PRIČAO NAM JE Isma'il, a njemu Malik, prenoseći od Ebu-Zinada, on od A'redža, a ovaj od Ebu-Hurejre da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Allah se obavezao da će onoga koji se bude borio na Njegovu putu, a kojeg je pokrenula samo borba na Njegovu putu i potvrda Njegovih riječi, uvesti u Džennet, ili će ga vratiti odakle je i krenuo, tj. njegovu domu, s dobivenom nagradom ili ratnim plijenom."

٧٤٥٧. حَدَّثَنَا إِسْمَاعِيلُ حَدَّثَنِي مَالِكٌ عَنْ أَبِي الزِّنَادِ عَنِ الأَعْرَجِ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ أَنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ قَالَ تَكَفَّلَ اللهُ لِمَنْ جَاهَدَ فِي سَبِيلِهِ لاَ يُخْرِجُهُ إِلاَّ الْجِهَادُ فِي سَبِيلِهِ وَتَصْدِيقُ كَلِمَاتِهِ بِأَنْ يُدْخِلَهُ الْجَنَّةَ أَوْ يَرْجِعَهُ إِلَى مَسْكَنِهِ الَّذِي خَرَجَ مِنْهُ مَعَ مَا نَالَ مِنْ أَجْرٍ أَوْ غَنِيمَةٍ.

2 Merjem, 64. Ovdje smo odstupili od Korkutovog prijevoda ovog ajeta zato što se on ne uklapa u sadržaj ovog poglavlja i zato što nije doslovan. Njegov prijevod glasi: "Mi smo u Džennet ušli samo dobrotom Gospodara tvoga; On je vladar svega, On zna budućnost našu i prošlost našu..."

3 El-Isra, 85.

7458. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Kesir, njemu Sufjan, prenoseći od A'meša, on od Ebu-Vaila, a ovaj od Ebu-Musaa da je kazivao:
"Došao je jedan čovjek Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, i rekao: 'Čovjek se bori ili iz ponosa ili zato što je hrabar ili da bi ga neko vidio. Šta je od toga borba na Allahovu putu?'
'Onaj koji se bori da Allahova riječ bude gornja – on je na Allahovu putu', odgovori mu on."

٧٤٥٨. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ كَثِيرٍ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ عَنِ الأَعْمَشِ عَنْ أَبِي وَائِلٍ عَنْ أَبِي مُوسَى قَالَ جَاءَ رَجُلٌ إِلَى النَّبِيِّ ﷺ فَقَالَ الرَّجُلُ يُقَاتِلُ حَمِيَّةً وَيُقَاتِلُ شَجَاعَةً وَيُقَاتِلُ رِيَاءً فَأَيُّ ذَلِكَ فِي سَبِيلِ اللهِ قَالَ مَنْ قَاتَلَ لِتَكُونَ كَلِمَةُ اللهِ هِيَ الْعُلْيَا فَهُوَ فِي سَبِيلِ اللهِ .

O RIJEČIMA UZVIŠENOG: "AKO NEŠTO ŽELIMO, MI SAMO ZA TO REKNEMO: 'BUDI!' I ONO BUDE..."[1]

بَاب قَوْلِ اللهِ تَعَالَى (إِنَّمَا قَوْلُنَا لِشَيْءٍ إِذَا أَرَدْنَاهُ أَنْ نَقُولَ لَهُ كُنْ فَيَكُونُ)

7459. PRIČAO NAM JE Šihab b. Abbad, a njemu Ibrahim b. Humejd, prenoseći od Isma'ila, on od Kajsa, ovaj od Mugire b. Šu'be, a on od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, da je rekao: "U mome će ummetu stalno biti ljudi koji će biti dominantni u odnosu na ostale, sve dok im ne dođe Allahova odredba."[2]

٧٤٥٩. حَدَّثَنَا شِهَابُ بْنُ عَبَّادٍ حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ حُمَيْدٍ عَنْ إِسْمَاعِيلَ عَنْ قَيْسٍ عَنِ الْمُغِيرَةِ بْنِ شُعْبَةَ قَالَ سَمِعْتُ النَّبِيَّ ﷺ يَقُولُ لاَ يَزَالُ مِنْ أُمَّتِي قَوْمٌ ظَاهِرِينَ عَلَى النَّاسِ حَتَّى يَأْتِيَهُمْ أَمْرُ اللهِ .

7460. PRIČAO NAM JE Humejdi, njemu Velid b. Muslim, a ovom Ibn-Džabir, prenoseći od Umejra b. Hanija, on od Mu'avije, a ovaj od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, da je rekao:
"U mome će ummetu stalno biti jedna skupina ljudi koji će se pridržavati Allahovih zapovijedi. Neće im nauditi oni koji ih budu u laž ugonili, niti oni koji im se budu suprotstavljali. U takvom će ih stanju zateći Allahova odredba." Malik b. Juhamir kaže: "Čuo sam Mu'aza[3] kad je rekao: '... a bit će u Šamu...'"[4] Potom je Mu'avija rekao: "Evo, Malik tvrdi da je čuo Mu'aza kako je rekao da će biti u Šamu..."

٧٤٦٠. حَدَّثَنَا الْحُمَيْدِيُّ حَدَّثَنَا الْوَلِيدُ بْنُ مُسْلِمٍ حَدَّثَنَا ابْنُ جَابِرٍ حَدَّثَنِي عُمَيْرُ بْنُ هَانِئٍ أَنَّهُ سَمِعَ مُعَاوِيَةَ قَالَ سَمِعْتُ النَّبِيَّ ﷺ يَقُولُ لاَ يَزَالُ مِنْ أُمَّتِي أُمَّةٌ قَائِمَةٌ بِأَمْرِ اللهِ مَا يَضُرُّهُمْ مَنْ كَذَّبَهُمْ وَلاَ مَنْ خَالَفَهُمْ حَتَّى يَأْتِيَ أَمْرُ اللهِ وَهُمْ عَلَى ذَلِكَ فَقَالَ مَالِكُ بْنُ يُخَامِرَ سَمِعْتُ مُعَاذًا يَقُولُ وَهُمْ بِالشَّأْمِ فَقَالَ مُعَاوِيَةُ هَذَا مَالِكٌ يَزْعُمُ أَنَّهُ سَمِعَ مُعَاذًا يَقُولُ وَهُمْ بِالشَّأْمِ .

1 En-Nahl, 40. Prijevod ajeta u cijelosti glasi: "Ako nešto želimo, Mi samo za to reknemo: 'Budi!' – i ono bude."

2 Tj. sve do Smaka svijeta bit će ljudi koji će se isticati u odnosu na druge po tome što će slijediti pravi put i što će imati jače dokaze za svoje vjerovanje od ostalih.

3 Tj. Ibn-Džebela.

4 Šam je prostor koji danas obuhvata prostor sljedećih zemalja: Sirije, Jordana, Libana i Palestine.

7461. PRIČAO NAM JE Ebu-Jeman, njemu Šu‘ajb, a ovom Abdullah b. Ebu-Husejn, prenoseći od Nafija b. Džubejra, a on od Ibn-Abbasa da je kazivao: “Vjerovjesnik sallallahu alejhi ve sellem, je došao Musejlimi, s kojim su bili njegovi prijatelji, i rekao mu: ‘Kada bi mi tražio ovaj komad, ja ti ga ne bih dao. Ti nećeš moći izbjeći Allahovu odredbu što se na tebe odnosi, a ako se okreneš (od islama), Allah će te sigurno uništiti.’”[5]

٧٤٦١. حَدَّثَنَا أَبُو الْيَمَانِ أَخْبَرَنَا شُعَيْبٌ عَنْ عَبْدِاللهِ بْنِ أَبِي حُسَيْنٍ حَدَّثَنَا نَافِعُ بْنُ جُبَيْرٍ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ قَالَ وَقَفَ النَّبِيُّ ﷺ عَلَى مُسَيْلِمَةَ فِي أَصْحَابِهِ فَقَالَ لَوْ سَأَلْتَنِي هَذِهِ الْقِطْعَةَ مَا أَعْطَيْتُكَهَا وَلَنْ تَعْدُوَ أَمْرَ اللهِ فِيكَ وَلَئِنْ أَدْبَرْتَ لَيَعْقِرَنَّكَ اللهُ .

7462. PRIČAO NAM JE Musa b. Isma‘il, a njemu Abdul-Vahid, prenoseći od A‘meša, on od Ibrahima, ovaj od Alkame, a on od Ibn-Mes‘uda da je kazivao: “Šetao sam jednom njivom u Medini s Vjerovjesnikom, sallallahu alejhi ve sellem, a on se pritom oslanjao na štap. Naišli smo pored jedne skupine židova, pa jedan od njih reče: ‘Pitajte ga o duši!’ ‘Nemojte ga pitati, mogao bi vam reći nešto što vam se ne sviđa!’, usprotivi se drugi. Na koncu, jedan od njih reče: ‘Svakako ćemo ga pitati!’ Tako mu je prišao jedan i upitao ga: ‘Ebu-Kasime, šta je to duša?’ Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, nije mu odmah odgovorio, pa sam shvatio da mu dolazi objava. ‘Pitaju te o duši. Reci: ‘Šta je duša – samo Gospodar moj zna, a njima je dato samo malo znanja!”, reče on.”[6]
A‘meš kaže: “Tako je po našem kiraetu.”[7]

٧٤٦٢. حَدَّثَنَا مُوسَى بْنُ إِسْمَاعِيلَ عَنْ عَبْدِالْوَاحِدِ عَنِ الأَعْمَشِ عَنْ إِبْرَاهِيمَ عَنْ عَلْقَمَةَ عَنِ ابْنِ مَسْعُودٍ قَالَ بَيْنَا أَنَا أَمْشِي مَعَ النَّبِيِّ ﷺ فِي بَعْضِ حَرْثِ الْمَدِينَةِ وَهُوَ يَتَوَكَّأُ عَلَى عَسِيبٍ مَعَهُ فَمَرَرْنَا عَلَى نَفَرٍ مِنَ الْيَهُودِ فَقَالَ بَعْضُهُمْ لِبَعْضٍ سَلُوهُ عَنِ الرُّوحِ فَقَالَ بَعْضُهُمْ لاَ تَسْأَلُوهُ أَنْ يَجِيءَ فِيهِ بِشَيْءٍ تَكْرَهُونَهُ فَقَالَ بَعْضُهُمْ لَنَسْأَلَنَّهُ فَقَامَ إِلَيْهِ رَجُلٌ مِنْهُمْ فَقَالَ يَا أَبَا الْقَاسِمِ مَا الرُّوحُ فَسَكَتَ عَنْهُ النَّبِيُّ ﷺ فَعَلِمْتُ أَنَّهُ يُوحَى إِلَيْهِ فَقَالَ (وَيَسْأَلُونَكَ عَنِ الرُّوحِ قُلِ الرُّوحُ مِنْ أَمْرِ رَبِّي) وَمَا أُوتُوا مِنَ الْعِلْمِ إِلاَّ قَلِيلاً
قَالَ الأَعْمَشُ هَكَذَا فِي قِرَاءَتِنَا .

---

5 Ovaj hadis dokaz je da se Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, susreo s Musejlimom, čovjekom koji se poslije lažno proglasio za Božijeg poslanika. Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, u snu je pokazano šta će Musejlima poslije uraditi, pa je zato prema njemu ovako postupio. Komad koji je držao u ruci i za koji je rekao da mu ga ne bi dao bio je dio palmine grane. Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, na taj mu je način odgovorio na zahtjev koji je on izrekao svojim prijateljima, tj. da će slijediti Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, ako odredi da on bude halifa nakon njegove smrti.

6 El-Isra, 85.

7 Prema poznatim kiraetima završetak ajeta u prijevodu glasi: “... a vama je dato samo malo znanja!” Razlika je, ipak, mala jer se u oba slučaja radi o ljudima.

O RIJEČIMA UZVIŠENOG: "RECI: 'KAD BI MORE BILO MASTILO PA DA SE NJIME ISPIŠU RIJEČI GOSPODARA MOGA, MORE BI PRESAHLO, ALI NE I RIJEČI GOSPODARA MOGA, PA I KAD BISMO SE POMOGLI JOŠ JEDNIM SLIČNIM.'"[1]

باب قَوْلِ اللهِ تَعَالَى
(قُلْ لَوْ كَانَ الْبَحْرُ مِدَادًا لِكَلِمَاتِ
رَبِّي لَنَفِدَ الْبَحْرُ قَبْلَ أَنْ تَنْفَدَ
كَلِمَاتُ رَبِّي وَلَوْ جِئْنَا بِمِثْلِهِ مَدَدًا)

"Da su sva stabla na zemlji pisaljke, a da se u more, kad presahne, ulije još sedam mora, ne bi se ispisale Allahove riječi."[2]
"Gospodar je vaš Allah, koji je nebesa i Zemlju u šest vremenskih razdoblja stvorio, a onda se na Prijestolje (Arš) uzvisio; On tamom noći prekriva dan, a dan noć u stopu prati, i Sunce i Mjesec i zvijezde pokoravaju se Njegovoj volji.
Samo On stvara i upravlja. Uzvišen neka je Allah, Gospodar svjetova!"[3] (Riječ *sehhare*, upotrijebljena u posljednjem ajetu, znači "potčiniti".)

(وَلَوْ أَنَّ مَا فِي ٱلْأَرْضِ مِنْ شَجَرَةٍ أَقْلَامٌ وَالْبَحْرُ
يَمُدُّهُ مِنْ بَعْدِهِ سَبْعَةُ أَبْحُرٍ مَا نَفِدَتْ كَلِمَاتُ اللهِ)
(إِنَّ رَبَّكُمُ اللهُ الَّذِي خَلَقَ السَّمَوَاتِ وَالأَرْضَ
فِي سِتَّةِ أَيَّامٍ ثُمَّ اسْتَوَى عَلَى الْعَرْشِ يُغْشِي اللَّيْلَ
النَّهَارَ يَطْلُبُهُ حَثِيثًا وَالشَّمْسَ وَالْقَمَرَ وَالنُّجُومَ
مُسَخَّرَاتٍ بِأَمْرِهِ أَلاَ لَهُ الْخَلْقُ وَالأَمْرُ تَبَارَكَ اللهُ
رَبُّ الْعَالَمِينَ) سَخَّرَ ذَلَّلَ .

7463. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Jusuf, njemu Malik, a ovom Ebu-Zinad, prenoseći od A'redža, a on od Ebu-Hurejre da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
"Allah se obavezao da će onoga koji se bude borio na Njegovu putu, a kojeg je iz kuće pokrenula samo želja za borbom na Allahovu putu i želja za potvrdom Njegove riječi, uvesti u Džennet, ili će ga vratiti njegovu domu s dobivenom nagradom ili ratnim plijenom."

٧٤٦٣. حَدَّثَنَا عَبْدُاللهِ بْنُ يُوسُفَ أَخْبَرَنَا مَالِكٌ
عَنْ أَبِي الزِّنَادِ عَنِ الأَعْرَجِ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ أَنَّ
رَسُولَ اللهِ ﷺ قَالَ تَكَفَّلَ اللهُ لِمَنْ جَاهَدَ فِي سَبِيلِهِ
لاَ يُخْرِجُهُ مِنْ بَيْتِهِ إِلاَّ الْجِهَادُ فِي سَبِيلِهِ وَتَصْدِيقُ
كَلِمَتِهِ أَنْ يُدْخِلَهُ الْجَنَّةَ أَوْ يَرُدَّهُ إِلَى مَسْكَنِهِ بِمَا نَالَ
مِنْ أَجْرٍ أَوْ غَنِيمَةٍ .

---

1 El-Kehf, 109. Kao povod objavi ovog ajeta navode se dva slučaja:
– prvi, o kojem izvještava Ibn-Abbas, dogodio se kada su Židovi čuli za ajet u kojem se kaže da je ljudima o duši dato samo malo znanja. Oni su tada rekli: "Kako to, kad je nama objavljen Tevrat?" Kao odgovor na to objavljen je ovaj ajet;
– drugi, o kojem izvještava Katada, dogodio se kada su idolopoklonici rekli da je gotovo prestalo objavljivanje Kur'ana. Tada je objavljen ovaj ajet.

2 Lukman, 27.

3 El-A'raf, 54.

O ALLAHOVOM HTIJENJU I NJEGOVOJ VOLJI[4]

باب في المشيئة والإرادة

Uzvišeni Allah kaže: "A vi ćete htjeti samo ono što Allah hoće."[5] "Ti vlast daješ onome kome hoćeš."[6] "I nikako ni za šta ne reci: 'Uradit ću to sigurno sutra!' – ne dodavši: 'Ako Bog da!'"[7]
"Ti, doista, ne možeš uputiti na pravi put onoga koga ti želiš uputiti – Allah upućuje na pravi put onoga koga On hoće."[8]
Seid b. Musejjeb prenosi od svoga oca da je Ebu-Talib bio povod objavi gornjeg ajeta.
Uzvišeni još kaže: "Allah vam želi olakšati, a ne da poteškoća imate."[9]

(وَمَا تَشَاءُونَ إِلاَّ أَنْ يَشَاءَ اللهُ) وَقَوْلِ اللهِ تَعَالَى (تُؤْتِي الْمُلْكَ مَنْ تَشَاءُ) (وَلاَ تَقُولَنَّ لِشَيْءٍ إِنِّي فَاعِلٌ ذَلِكَ غَدًا إِلاَّ أَنْ يَشَاءَ اللهُ) (إِنَّكَ لاَ تَهْدِي مَنْ أَحْبَبْتَ وَلَكِنَّ اللهَ يَهْدِي مَنْ يَشَاءُ) قَالَ سَعِيدُ بْنُ الْمُسَيَّبِ عَنْ أَبِيهِ نَزَلَتْ فِي أَبِي طَالِبٍ (يُرِيدُ اللهُ بِكُمُ الْيُسْرَ وَلاَ يُرِيدُ بِكُمُ الْعُسْرَ).

7464. PRIČAO NAM JE Musedded, njemu Abdul-Varis, prenoseći od Abdul-Aziza, a on od Enesa da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
"Kada molite Allaha, budite odlučni u dovi, i neka niko od vas ne kaže: 'Ako hoćeš, daj mi...', jer Njega niko ne može prisiliti."

٧٤٦٤. حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ حَدَّثَنَا عَبْدُالْوَارِثِ عَنْ عَبْدِالْعَزِيزِ عَنْ أَنَسٍ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ إِذَا دَعَوْتُمُ اللهَ فَاعْزِمُوا فِي الدُّعَاءِ وَلاَ يَقُولَنَّ أَحَدُكُمْ إِنْ شِئْتَ فَأَعْطِنِي فَإِنَّ اللهَ لاَ مُسْتَكْرِهَ لَهُ.

4 Stav je ehli-sunneta da se ništa ne može desiti bez Allahove volje, pa čak ni ono što je On zabranio da se čini. Allah ne voli da se to radi, ali to On ipak, ako to neko želi učiniti, odobri i dopusti. U Njegovoj je moći da ne dopusti da se takvo što desi, ali On to ne čini, jer u tom slučaju ne bi postojala slobodna volja. U tom smislu Uzvišeni Allah kaže: "A vi ne možete ništa htjeti ako to Allah, Gospodar svjetova, neće!" (Et-Tekvir, 29)

5 El-Insan, 30; Et-Tekvir, 29.

6 Ali-Imran, 26.

7 El-Kehf, 24.

8 El-Kasas, 56.

9 El-Bekara, 185.

7465. PRIČAO NAM JE Ebu-Jeman, njemu Šu'ajb, a ovom Zuhri...; a PRIČAO NAM JE i Isma'il, njemu njegov brat Abdul-Hamid, a ovom Sulejman, prenoseći od Muhammeda b. Ebu-Atika, on od Ibn-Šihaba, ovaj od Alija b. Husejna, on od Husejna b. Alija, radijallahu anhuma, a ovaj od Alije b. Ebu-Taliba (da je kazivao):
"Na moja i Fatimina vrata, vrata kćerke Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, jedne noći zakucao je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, i upitao nas: 'Zar ne klanjate?' 'Allahov Poslaniče', rekoh mu, 'naše su duše u Allahovoj ruci, pa kada On hoće da nas probudi (radi klanjanja noćne nafile), On to i učini.' Allahov se Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, nakon tih mojih riječi vrati, ne uzvrativši mi ništa. Dok je odlazio, čuo sam kako se udario po svome bedru i rekao: '... ali je čovjek, više nego iko, spreman da raspravlja.'"[1]

٧٤٦٥. حَدَّثَنَا أَبُو الْيَمَانِ أَخْبَرَنَا شُعَيْبٌ عَنِ الزُّهْرِيِّ ح و حَدَّثَنَا إِسْمَاعِيلُ حَدَّثَنِي أَخِي عَبْدُالْحَمِيدِ عَنْ سُلَيْمَانَ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ أَبِي عَتِيقٍ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ عَنْ عَلِيِّ بْنِ حُسَيْنٍ أَنَّ حُسَيْنَ بْنَ عَلِيٍّ عَلَيْهِمَا السَّلَام أَخْبَرَهُ أَنَّ عَلِيَّ بْنَ أَبِي طَالِبٍ أَخْبَرَهُ أَنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ طَرَقَهُ وَفَاطِمَةَ بِنْتَ رَسُولِ اللهِ ﷺ لَيْلَةً فَقَالَ لَهُمْ أَلَا تُصَلُّونَ قَالَ عَلِيٌّ فَقُلْتُ يَا رَسُولَ اللهِ إِنَّمَا أَنْفُسُنَا بِيَدِ اللهِ فَإِذَا شَاءَ أَنْ يَبْعَثَنَا بَعَثَنَا فَانْصَرَفَ رَسُولُ اللهِ ﷺ حِينَ قُلْتُ ذَلِكَ وَلَمْ يَرْجِعْ إِلَيَّ شَيْئًا ثُمَّ سَمِعْتُهُ وَهُوَ مُدْبِرٌ يَضْرِبُ فَخِذَهُ وَيَقُولُ (وَكَانَ الْإِنْسَانُ أَكْثَرَ شَيْءٍ جَدَلًا) .

7466. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Sinan, njemu Fulejh, a ovom Hilal b. Ali, prenoseći od Ataa b. Jesara, a on od Ebu-Hurejre, radijallahu anhu, da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Primjer vjernika je poput primjera nježne stabljike usjeva čije se lišće okreće onako kako ga vjetar goni, a kad se vjetar smiri, ona se ispravi. Tako se i vjernik povije u nevolji. A primjer je nevjernika poput primjera krutog drveta, koje stoji uspravno sve dok ga Allah, kada to On zaželi, ne slomi."

٧٤٦٦. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ سِنَانٍ حَدَّثَنَا فُلَيْحٌ حَدَّثَنَا هِلَالُ بْنُ عَلِيٍّ عَنْ عَطَاءِ بْنِ يَسَارٍ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ أَنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ قَالَ مَثَلُ الْمُؤْمِنِ كَمَثَلِ خَامَةِ الزَّرْعِ يَفِيءُ وَرَقُهُ مِنْ حَيْثُ أَتَتْهَا الرِّيحُ تُكَفِّئُهَا فَإِذَا سَكَنَتِ اعْتَدَلَتْ وَكَذَلِكَ الْمُؤْمِنُ يُكَفَّأُ بِالْبَلَاءِ وَمَثَلُ الْكَافِرِ كَمَثَلِ الْأَرْزَةِ صَمَّاءَ مُعْتَدِلَةً حَتَّى يَقْصِمَهَا اللهُ إِذَا شَاءَ .

7467. PRIČAO NAM JE Hakem b. Nafi', njemu Šu'ajb, prenoseći od Zuhrija, a on od Salima b. Abdullaha da je Abdullah b. Omer, radijallahu anhuma, kazivao:
"Čuo sam Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, kad je, stojeći na minberu, rekao: 'Vijek trajanja vašeg života, u odnosu na narode koji su

٧٤٦٧. حَدَّثَنَا الْحَكَمُ بْنُ نَافِعٍ أَخْبَرَنَا شُعَيْبٌ عَنِ الزُّهْرِيِّ أَخْبَرَنِي سَالِمُ بْنُ عَبْدِاللهِ أَنَّ عَبْدَاللهِ بْنَ عُمَرَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا قَالَ سَمِعْتُ رَسُولَ اللهِ ﷺ وَهُوَ قَائِمٌ عَلَى الْمِنْبَرِ يَقُولُ إِنَّمَا بَقَاؤُكُمْ فِيمَا سَلَفَ قَبْلَكُمْ مِنَ الْأُمَمِ كَمَا بَيْنَ صَلَاةِ الْعَصْرِ إِلَى غُرُوبِ

1 El-Kehf, 54.

bili prije vas, je kao vrijeme od ikindijskog namaza do zalaska sunca. Sljedbenicima Tevrata je dat Tevrat, i oni su po njemu radili, ali kada je došlo podne, oni su iznemogli, pa im je dat po jedan kirat (kao nagrada). Poslije je sljedbenicima Indžila dat Indžil, i oni su po njemu postupali do ikindijskog namaza, ali su (onda) smalaksali, te je i njima dat po jedan kirat. Potom je vama dat Kur'an, i vi ćete po njemu raditi do zalaska sunca, pa će vam biti data po dva kirata. Tada će sljedbenici Tevrata reći: 'Gospodaru naš, oni su manje radili, a veću su nagradu dobili!'
'Jesam li Ja vama išta umanjio od vaše nagrade?', upitat će ih On. 'Ne', odgovorit će.
'To je Moja dobrota, i Ja je dajem kome Ja hoću', reći će On.'"[2]

الشَّمْسِ أُعْطِيَ أَهْلُ التَّوْرَاةِ التَّوْرَاةَ فَعَمِلُوا بِهَا حَتَّى انْتَصَفَ النَّهَارُ ثُمَّ عَجَزُوا فَأُعْطُوا قِيرَاطًا قِيرَاطًا ثُمَّ أُعْطِيَ أَهْلُ الإِنْجِيلِ الإِنْجِيلَ فَعَمِلُوا بِهِ حَتَّى صَلاَةِ الْعَصْرِ ثُمَّ عَجَزُوا فَأُعْطُوا قِيرَاطًا قِيرَاطًا ثُمَّ أُعْطِيتُمُ الْقُرْآنَ فَعَمِلْتُمْ بِهِ حَتَّى غُرُوبِ الشَّمْسِ فَأُعْطِيتُمْ قِيرَاطَيْنِ قِيرَاطَيْنِ قَالَ أَهْلُ التَّوْرَاةِ رَبَّنَا هَؤُلاَءِ أَقَلُّ عَمَلاً وَأَكْثَرُ أَجْرًا قَالَ هَلْ ظَلَمْتُكُمْ مِنْ أَجْرِكُمْ مِنْ شَيْءٍ قَالُوا لاَ فَقَالَ فَذَلِكَ فَضْلِي أُوتِيهِ مَنْ أَشَاءُ .

7468. PRIČAO NAM JE Abdullah Musnedi, njemu Hišam, prenoseći od Ma'mera, ovaj od Zuhrija, on od Ebu-Idrisa, a ovaj od Ubade b. Samita da je kazivao:
"Dao sam prisegu Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, zajedno s jednom skupinom, pa nam je on rekao: 'Prihvatam vašu prisegu da nećete nikoga pridruživati Allahu, da nećete krasti, blud činiti, ubijati svoju djecu, lagati potvarajući druge te da mi nećete biti nepokorni u onome što je dobro. Ko to od vas ispuni, Allah će ga nagraditi. A onaj koji prekrši nešto od toga i bude kažnjen na ovom svijetu – to mu je otkupljenje i čišćenje (od grijeha); a kome to Allah pokrije, to je u Njegovoj volji: ako bude htio, kaznit će ga, a ako bude htio, oprostit će mu.'"[3]

٧٤٦٨. حَدَّثَنَا عَبْدُاللهِ الْمُسْنَدِيُّ حَدَّثَنَا هِشَامٌ أَخْبَرَنَا مَعْمَرٌ عَنِ الزُّهْرِيِّ عَنْ أَبِي إِدْرِيسَ عَنْ عُبَادَةَ بْنِ الصَّامِتِ قَالَ بَايَعْتُ رَسُولَ اللهِ ﷺ فِي رَهْطٍ فَقَالَ أُبَايِعُكُمْ عَلَى أَنْ لاَ تُشْرِكُوا بِاللهِ شَيْئًا وَلاَ تَسْرِقُوا وَلاَ تَزْنُوا وَلاَ تَقْتُلُوا أَوْلاَدَكُمْ وَلاَ تَأْتُوا بِبُهْتَانٍ تَفْتَرُونَهُ بَيْنَ أَيْدِيكُمْ وَأَرْجُلِكُمْ وَلاَ تَعْصُونِي فِي مَعْرُوفٍ فَمَنْ وَفَى مِنْكُمْ فَأَجْرُهُ عَلَى اللهِ وَمَنْ أَصَابَ مِنْ ذَلِكَ شَيْئًا فَأُخِذَ بِهِ فِي الدُّنْيَا فَهُوَ لَهُ كَفَّارَةٌ وَطَهُورٌ وَمَنْ سَتَرَهُ اللهُ فَذَلِكَ إِلَى اللهِ إِنْ شَاءَ عَذَّبَهُ وَإِنْ شَاءَ غَفَرَ لَهُ .

---

2 Bivši narodi imali su duži životni vijek nego današnji, ali je i pored toga Allah odredio polovicu Dženneta samo za pripadnike Muhammedovog, sallallahu alejhi ve sellem, ummeta. To je izraz Njegove volje. Zato je, npr., njegovom ummetu dao noć Kadr, u kojoj čovjek može zaraditi nagradu ibadeta od preko osamdeset i tri godine. Ovaj hadis ujedno je odgovor mutezilama, koji smatraju da će nagrada na ahiretu biti tačno onolika koliku je ko zaslužio svojim djelima, isključujući tako Allahovu volju.

3 Spomenuto davanje prisege dogodilo se prije Hidžre, prilikom drugog sastanka na Akabi. Ubada b. Samit čuveni je ashab iz Medine, iz plemena Hazredž. Učestvovao je u Bici na Bedru te u mnogim drugim vojnim pohodima s Muhammedom, sallallahu alejhi ve sellem. Zajedno s njim tada je dalo prisegu još dvanaest Medinelija.

7469. PRIČAO NAM JE Mu'alla b. Esed, njemu Vuhejb, prenoseći od Ejjuba, on od Muhammeda, a ovaj od Ebu-Hurejre (da je kazivao):
"Allahov je vjerovjesnik Sulejman, alejhis-selam, imao šezdeset žena. Jednom je rekao: 'Ove ću noći obići sve svoje žene, pa neka svaka od njih zatrudni i neka rodi po jednog konjanika koji će se boriti na Allahovu putu!' Potom je obišao sve svoje žene, ali mu je samo jedna rodila polovicu djeteta. Allahov je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, o tome rekao: 'Da je Sulejman tada rekao: 'Ako Allah da', sve bi njegove žene zatrudnjela i rodile po jednog konjanika koji bi se borio na Allahovu putu.'"[1]

٧٤٦٩. حَدَّثَنَا مُعَلَّى بْنُ أَسَدٍ حَدَّثَنَا وُهَيْبٌ عَنْ أَيُّوبَ عَنْ مُحَمَّدٍ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ أَنَّ نَبِيَّ اللهِ سُلَيْمَانَ عَلَيْهِ السَّلَامُ كَانَ لَهُ سِتُّونَ امْرَأَةً فَقَالَ لَأَطُوفَنَّ اللَّيْلَةَ عَلَى نِسَائِي فَلْتَحْمِلْنَ كُلُّ امْرَأَةٍ وَلْتَلِدْنَ فَارِسًا يُقَاتِلُ فِي سَبِيلِ اللهِ فَطَافَ عَلَى نِسَائِهِ فَمَا وَلَدَتْ مِنْهُنَّ إِلَّا امْرَأَةٌ وَلَدَتْ شِقَّ غُلَامٍ قَالَ نَبِيُّ اللهِ ﷺ لَوْ كَانَ سُلَيْمَانُ اسْتَثْنَى لَحَمَلَتْ كُلُّ امْرَأَةٍ مِنْهُنَّ فَوَلَدَتْ فَارِسًا يُقَاتِلُ فِي سَبِيلِ اللهِ .

7470. PRIČAO NAM JE Muhammed, njemu Abdul-Vehhab Sekafi, a ovom Halid Hazza', prenoseći od Ikrime, a on od Ibn-Abbasa, radijallahu anhuma, (da je kazivao):
"Allahov je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, ušao kod jednog (bolesnog) beduina da ga obiđe i rekao mu: 'Ništa to nije. To će te, ako Allah da, očistiti.' Beduin na to reče: 'Očistiti?! Naprotiv, ovo je groznica koja ključa u oronulom starcu i goni ga u groblje.' – 'Onda, dobro!', reče Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem."

٧٤٧٠. حَدَّثَنَا مُحَمَّدٌ حَدَّثَنَا عَبْدُ الْوَهَّابِ الثَّقَفِيُّ حَدَّثَنَا خَالِدٌ الْحَذَّاءُ عَنْ عِكْرِمَةَ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا أَنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ دَخَلَ عَلَى أَعْرَابِيٍّ يَعُودُهُ فَقَالَ لَا بَأْسَ عَلَيْكَ طَهُورٌ إِنْ شَاءَ اللهُ قَالَ قَالَ الْأَعْرَابِيُّ طَهُورٌ بَلْ هِيَ حُمَّى تَفُورُ عَلَى شَيْخٍ كَبِيرٍ تُزِيرُهُ الْقُبُورَ قَالَ النَّبِيُّ ﷺ فَنَعَمْ إِذًا .

7471. PRIČAO NAM JE Ibn-Selam, njemu Hušejm, a ovom Husajn, prenoseći od Abdullaha b. Ebu-Katade, a on od svoga oca (da je kazivao):
"Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, nam je, kada smo prespavali namaz, rekao: 'Allah je uzeo vaše duše kada je On htio i vratio ih kada je On htio.' Mi smo potom obavili nuždu i abdestili se. I kada je sunce već bilo izišlo i pojavilo se u punom sjaju, Allahov je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, (kao imam) pristupio namazu."[2]

٧٤٧١. حَدَّثَنَا ابْنُ سَلَامٍ أَخْبَرَنَا هُشَيْمٌ عَنْ حُصَيْنٍ عَنْ عَبْدِ اللهِ بْنِ أَبِي قَتَادَةَ عَنْ أَبِيهِ حِينَ نَامُوا عَنِ الصَّلَاةِ قَالَ النَّبِيُّ ﷺ إِنَّ اللهَ قَبَضَ أَرْوَاحَكُمْ حِينَ شَاءَ وَرَدَّهَا حِينَ شَاءَ فَقَضَوْا حَوَائِجَهُمْ وَتَوَضَّئُوا إِلَى أَنْ طَلَعَتِ الشَّمْسُ وَابْيَضَّتْ فَقَامَ فَصَلَّى .

1 Sulejman, alejhis-selam, imao je mnogo žena, a u hadisima se navode različite brojke. Ibn-Hadžer Askalani kaže kako je najvjerovatnije da je on imao šezdeset žena, a da su mu ostale bile robinje. Uglavnom, poruka ovog hadisa je u tome da vjernik ne smije reći kako će nešto uraditi, a da usto ne doda: "Ako Allah da".

2 Ovaj događaj desio se prilikom vraćanja iz jednog vojnog pohoda. Ashabi su spavali, a Bilal je na sebe preuzeo obavezu da ih probudi na sabah. Međutim, Allah je dao da i on zaspi, te se niko nije probudio na vrijeme.

7472. PRIČAO NAM JE Jahja b. Kazea, njemu Ibrahim, prenoseći od Ibn-Šihaba, a on od Ebu-Seleme i A'redža...; a PRIČAO NAM JE i Isma'il, njemu njegov brat, prenoseći od Sulejmana, on od Muhammeda b. Ebu-Atika, ovaj od Ibn-Šihaba, on od Ebu-Seleme b. Abdur-Rahmana i Seida b. Musejjeba, a oni od Ebu-Hurejre da je kazivao: "Posvađali se (i međusobno vrijeđali) jedan musliman i jedan židov, pa mu je (musliman), zaklinjući se, rekao: 'Tako mi Onoga koji je odabrao Muhammeda iznad svih svjetova!' Na to je židov povikao: 'Tako mi Onoga koji je odabrao Musaa iznad svih svjetova!' Nakon toga musliman je digao ruku na židova i udario ga. Židov je otišao Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, i obavijestio ga o onome što se desilo između njega i spomenutog muslimana. Tada Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, reče: 'Nemojte mi davati prednost nad Musaom! Zaista će se ljudi onesvijestiti na Sudnjem danu; ja ću prvi doći svijesti, a Musa će se već držati za jednu stranu Arša. Ne znam samo da li će i on prije toga pasti u nesvijest, pa se osvijestiti prije mene, ili će biti jedan od onih koje će Allah izuzeti (od gubljenja svijesti).'"

٧٤٧٢. حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ قَزَعَةَ حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ عَنْ أَبِي سَلَمَةَ وَالأَعْرَجِ ح و حَدَّثَنَا إِسْمَاعِيلُ حَدَّثَنِي أَخِي عَنْ سُلَيْمَانَ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ أَبِي عَتِيقٍ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ عَنْ أَبِي سَلَمَةَ ابْنِ عَبْدِالرَّحْمَنِ وَسَعِيدِ بْنِ الْمُسَيَّبِ أَنَّ أَبَا هُرَيْرَةَ قَالَ اسْتَبَّ رَجُلٌ مِنَ الْمُسْلِمِينَ وَرَجُلٌ مِنَ الْيَهُودِ فَقَالَ الْمُسْلِمُ وَالَّذِي اصْطَفَى مُحَمَّدًا عَلَى الْعَالَمِينَ فِي قَسَمٍ يُقْسِمُ بِهِ فَقَالَ الْيَهُودِيُّ وَالَّذِي اصْطَفَى مُوسَى عَلَى الْعَالَمِينَ فَرَفَعَ الْمُسْلِمُ يَدَهُ عِنْدَ ذَلِكَ فَلَطَمَ الْيَهُودِيَّ فَذَهَبَ الْيَهُودِيُّ إِلَى رَسُولِ اللهِ ﷺ فَأَخْبَرَهُ بِالَّذِي كَانَ مِنْ أَمْرِهِ وَأَمْرِ الْمُسْلِمِ فَقَالَ النَّبِيُّ ﷺ لاَ تُخَيِّرُونِي عَلَى مُوسَى فَإِنَّ النَّاسَ يَصْعَقُونَ يَوْمَ الْقِيَامَةِ فَأَكُونُ أَوَّلَ مَنْ يُفِيقُ فَإِذَا مُوسَى بَاطِشٌ بِجَانِبِ الْعَرْشِ فَلاَ أَدْرِي أَكَانَ فِيمَنْ صَعِقَ فَأَفَاقَ قَبْلِي أَوْ كَانَ مِمَّنِ اسْتَثْنَى اللهُ .

7473. PRIČAO NAM JE Ishak b. Ebu-Isa, njemu Jezid b. Harun, prenoseći od Šu'be, ovaj od Katade, a on od Enesa b. Malika, radijallahu anhu, da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Dedždžal će doći do Medine, ali će naići na meleke koji je čuvaju. Zato joj se, ako Allah da, neće približiti ni Dedždžal ni kuga."[3]

٧٤٧٣. حَدَّثَنَا إِسْحَاقُ بْنُ أَبِي عِيسَى أَخْبَرَنَا يَزِيدُ بْنُ هَارُونَ أَخْبَرَنَا شُعْبَةُ عَنْ قَتَادَةَ عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ الْمَدِينَةُ يَأْتِيهَا الدَّجَّالُ فَيَجِدُ الْمَلاَئِكَةَ يَحْرُسُونَهَا فَلاَ يَقْرَبُهَا الدَّجَّالُ وَلاَ الطَّاعُونُ إِنْ شَاءَ اللهُ .

Zato su taj namaz naknadno klanjali. Ovaj hadis naveden je i u prvom dijelu Buharijevog *Sahiha*, u poglavlju *O namaskim vremenima*, a ovdje je naveden u skraćenom obliku jer govori o tome da se ništa ne dešava bez Allahove volje, pa ni spavanje i buđenje.

3 U hadisima koji govore o predznacima Smaka svijeta navodi se da će Dedždžal obići svu zemaljsku kuglu, ali da neće moći ući samo u Mekku i Medinu, jer je Allah oko ta dva mjesta postavio meleke kako bi ih čuvali od Dedždžala.

7474. PRIČAO NAM JE Ebu-Jeman, njemu Šu'ajb, prenoseći od Zuhrija, ovaj od Ebu-Seleme b. Abdur-Rahmana, a on od Ebu-Hurejre da je kazivao: "Allahov je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: 'Svakom vjerovjesniku pripada jedna dova (koja se prima), a ja želim sačuvati svoju dovu, ako Allah da, za zauzimanje za svoj ummet na Kijametskom danu.'"

٧٤٧٤. حَدَّثَنَا أَبُو الْيَمَانِ أَخْبَرَنَا شُعَيْبٌ عَنِ الزُّهْرِيِّ حَدَّثَنِي أَبُو سَلَمَةَ بْنُ عَبْدِالرَّحْمَنِ أَنَّ أَبَا هُرَيْرَةَ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ لِكُلِّ نَبِيٍّ دَعْوَةٌ فَأُرِيدُ إِنْ شَاءَ اللهُ أَنْ أَخْتَبِيَ دَعْوَتِي شَفَاعَةً لأُمَّتِي يَوْمَ الْقِيَامَةِ .

7475. PRIČAO NAM JE Jesera b. Safvan b. Džemil Lahmi, a njemu Ibrahim b. Sa'd, prenoseći od Zuhrija, ovaj od Seida b. Musejjeba, on od Ebu-Hurejre, a ovaj od Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, da je kazivao:
"Spavao sam i u snu vidio sebe kako nad jednim bunarom vadim (vode) onoliko koliko Allah hoće da izvadim. Zatim je (kofu) uzeo Ibn-Ebu-Kuhafa (Ebu-Bekr), pa je izvadio jednu ili dvije kofe (vode), a vadio je polahko, neka mu Allah oprosti. Zatim je (kofu) uzeo Omer, i ona se pretvorila u veliku kofu. Nisam nijednog sposobnog čovjeka vidio da radi onako dobro kako je on tada radio. Zatim su se oko njega sakupili ljudi uz pojilište, na mjestu na kojem se odmara."[1]

٧٤٧٥. حَدَّثَنَا يَسَرَةُ بْنُ صَفْوَانَ بْنِ جَمِيلٍ اللَّخْمِيُّ حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ سَعْدٍ عَنِ الزُّهْرِيِّ عَنْ سَعِيدِ بْنِ الْمُسَيَّبِ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ بَيْنَا أَنَا نَائِمٌ رَأَيْتُنِي عَلَى قَلِيبٍ فَنَزَعْتُ مَا شَاءَ اللهُ أَنْ أَنْزِعَ ثُمَّ أَخَذَهَا ابْنُ أَبِي قُحَافَةَ فَنَزَعَ ذَنُوبًا أَوْ ذَنُوبَيْنِ وَفِي نَزْعِهِ ضَعْفٌ وَاللهُ يَغْفِرُ لَهُ ثُمَّ أَخَذَهَا عُمَرُ فَاسْتَحَالَتْ غَرْبًا فَلَمْ أَرَ عَبْقَرِيًّا مِنَ النَّاسِ يَفْرِي فَرِيَّهُ حَتَّى ضَرَبَ النَّاسُ حَوْلَهُ بِعَطَنٍ .

7476. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Ala', njemu Ebu-Usama, a ovom Burejd, prenoseći od Ebu-Burde, a on od Ebu-Musaa da je kazivao: "Kada bi Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, došao neko da traži nešto (a možda je rekao: '... prišao neko da traži nešto, ili neko ko ima neku potrebu...'), on bi rekao: 'Zauzimajte se – za to ćete biti nagrađeni, a Allah će preko jezika Svoga Poslanika riješiti ono što On hoće.'"

٧٤٧٦. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ الْعَلاَءِ حَدَّثَنَا أَبُو أُسَامَةَ عَنْ بُرَيْدٍ عَنْ أَبِي بُرْدَةَ عَنْ أَبِي مُوسَى قَالَ كَانَ النَّبِيُّ ﷺ إِذَا أَتَاهُ السَّائِلُ وَرُبَّمَا قَالَ جَاءَهُ السَّائِلُ أَوْ صَاحِبُ الْحَاجَةِ قَالَ اشْفَعُوا فَلْتُؤْجَرُوا وَيَقْضِي اللهُ عَلَى لِسَانِ رَسُولِهِ مَا شَاءَ .

1 Neki učenjaci kažu da taj san ukazuje na redoslijed i dužinu hilafeta Ebu-Bekrova i Omerova, radijallahu anhuma, dok drugi smatraju da on ukazuje na veličinu njihovih osvajanja, jer su za vrijeme Omerove, radijallahu anhu, vladavine osvajanja bila veća.

7477. PRIČAO NAM JE Jahja, a njemu Abdur-Rezzak, prenoseći od Ma'mera, ovaj od Hemmama, a on od Ebu-Hurejre da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Neka niko od vas ne kaže: 'Allahu moj, oprosti mi ako hoćeš, smiluj mi se ako hoćeš, opskrbi me ako hoćeš!', nego neka odlučno iskaže ono što traži, jer Allah radi ono što On hoće; Njega niko ne može prisiliti."

٧٤٧٧. حَدَّثَنَا يَحْيَى حَدَّثَنَا عَبْدُالرَّزَّاقِ عَنْ مَعْمَرٍ عَنْ هَمَّامٍ سَمِعَ أَبَا هُرَيْرَةَ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ لاَ يَقُلْ أَحَدُكُمُ اللَّهُمَّ اغْفِرْ لِي إِنْ شِئْتَ ارْحَمْنِي إِنْ شِئْتَ ارْزُقْنِي إِنْ شِئْتَ وَلْيَعْزِمْ مَسْأَلَتَهُ إِنَّهُ يَفْعَلُ مَا يَشَاءُ لاَ مُكْرِهَ لَهُ .

7478. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Muhammed, njemu Ebu-Hafs Amr, a ovom Evza'i, prenoseći od Ibn-Šihaba, ovaj od Ubejdullaha b. Abdullaha b. Utbe b. Mesuda, a on od Ibn-Abbasa, radijallahu anhuma, (da je kazivao): "Hurr b. Kajs b. Hisn Fezari sporio se sa mnom o tome da li je Musaov drug bio Hidr ili ne. U tom je trenutku pored nas naišao ensarija Ubejj b. Ka'b, pa sam ga zovnuo i upitao ga: 'Ja i ovaj moj prijatelj prepiremo se o Musaovom drugu za kojeg je pitao kako da dođe do njega i sretne se s njim. Jesi li ti čuo Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, da ga spominje?' 'Da', reče on, 'čuo sam Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, kad je kazivao: 'Dok je Musa bio s jednom skupinom Israilaca, prišao mu je jedan čovjek i upitao ga: 'Poznaješ li ikoga učenijeg od sebe?' 'Ne', odgovorio je Musa, pa mu je objavljeno: 'Svakako, ima Naš rob Hidr.' Tada je Musa upitao kako da dođe do njega i susretne se s njim. Allah mu je dao ribu kao znak, te mu je rečeno: 'Kada izgubiš ribu, vrati se, pa ćeš ga naći.' Musa je zatim slijedio trag ribe u moru, dok mu njegov mladić nije rekao: 'Vidi! Kad smo se kod one stijene svratili, ja sam zaboravio onu ribu; sam šejtan učinio je da je zaboravim, da ti je ne spomenem.' Musa tada reče: 'E, to je ono što tražimo!', pa su se vratili putem kojim su bili došli. Tako su našli Hidra i onda se desilo ono o čemu je Allah već kazivao', (kaže Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem).'"[2]

٧٤٧٨. حَدَّثَنَا عَبْدُاللهِ بْنُ مُحَمَّدٍ حَدَّثَنَا أَبُو حَفْصٍ عَمْرٌو حَدَّثَنَا الأَوْزَاعِيُّ حَدَّثَنِي ابْنُ شِهَابٍ عَنْ عُبَيْدِاللهِ بْنِ عَبْدِاللهِ ابْنِ عُتْبَةَ بْنِ مَسْعُودٍ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا أَنَّهُ تَمَارَى هُوَ وَالْحُرُّ بْنُ قَيْسِ بْنِ حِصْنٍ الْفَزَارِيُّ فِي صَاحِبِ مُوسَى أَهُوَ خَضِرٌ فَمَرَّ بِهِمَا أُبَيُّ بْنُ كَعْبٍ الأَنْصَارِيُّ فَدَعَاهُ ابْنُ عَبَّاسٍ فَقَالَ إِنِّي تَمَارَيْتُ أَنَا وَصَاحِبِي هَذَا فِي صَاحِبِ مُوسَى الَّذِي سَأَلَ السَّبِيلَ إِلَى لُقِيِّهِ هَلْ سَمِعْتَ رَسُولَ اللهِ ﷺ يَذْكُرُ شَأْنَهُ قَالَ نَعَمْ إِنِّي سَمِعْتُ رَسُولَ اللهِ ﷺ يَقُولُ بَيْنَا مُوسَى فِي مَلَإٍ مِنْ بَنِي إِسْرَائِيلَ إِذْ جَاءَهُ رَجُلٌ فَقَالَ هَلْ تَعْلَمُ أَحَدًا أَعْلَمَ مِنْكَ فَقَالَ مُوسَى لاَ فَأُوحِيَ إِلَى مُوسَى بَلَى عَبْدُنَا خَضِرٌ فَسَأَلَ مُوسَى السَّبِيلَ إِلَى لُقِيِّهِ فَجَعَلَ اللهُ لَهُ الْحُوتَ آيَةً وَقِيلَ لَهُ إِذَا فَقَدْتَ الْحُوتَ فَارْجِعْ فَإِنَّكَ سَتَلْقَاهُ فَكَانَ مُوسَى يَتْبَعُ أَثَرَ الْحُوتِ فِي الْبَحْرِ فَقَالَ فَتَى مُوسَى لِمُوسَى (أَرَأَيْتَ إِذْ أَوَيْنَا إِلَى الصَّخْرَةِ فَإِنِّي نَسِيتُ الْحُوتَ وَمَا أَنْسَانِيهُ إِلاَّ الشَّيْطَانُ أَنْ أَذْكُرَهُ) قَالَ مُوسَى (ذَلِكَ مَا كُنَّا نَبْغِي فَارْتَدَّا عَلَى آثَارِهِمَا قَصَصًا) فَوَجَدَا خَضِرًا وَكَانَ مِنْ شَأْنِهِمَا مَا قَصَّ اللهُ .

2 Radi se o poznatom kur'anskom kazivanju (sura El-Kehf, 60-82), s tim što se ime Musaovog vodiča ne navodi u Kur'anu, nego u hadisima, i to negdje kao Hidr, a negdje kao Hadir. Musaov pratilac koji se u

7479. PRIČAO NAM JE Ebu-Jeman, njemu Šu'ajb, a ovom Zuhri... A Ahmed b. Salih također kaže da MU JE PRIČAO Ibn-Vehb, a njemu Junus, prenoseći od Ibn-Šihaba, ovaj od Ebu-Seleme b. Abdur-Rahmana, a on od Ebu-Hurejre da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Sutra ćemo, ako Allah da, odsjesti u dolini Benu-Kinana, gdje su se (idolopoklonici) jedni drugima zakleli na privrženost nevjerovanju." (Mislio je na mjesto zvano Muhassab.[1])

٧٤٧٩. حَدَّثَنَا أَبُو الْيَمَانِ أَخْبَرَنَا شُعَيْبٌ عَنِ الزُّهْرِيِّ وَقَالَ أَحْمَدُ بْنُ صَالِحٍ حَدَّثَنَا ابْنُ وَهْبٍ أَخْبَرَنِي يُونُسُ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ عَنْ أَبِي سَلَمَةَ بْنِ عَبْدِالرَّحْمَنِ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ عَنْ رَسُولِ اللهِ ﷺ قَالَ نَنْزِلُ غَدًا إِنْ شَاءَ اللهُ بِخَيْفِ بَنِي كِنَانَةَ حَيْثُ تَقَاسَمُوا عَلَى الْكُفْرِ يُرِيدُ الْمُحَصَّبَ .

7480. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Muhammed, njemu Ibn-Ujejna, prenoseći od Amra, on od Ebu-Abbasa, a ovaj od Abdullaha b. Omera da je kazivao: "Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, je opkolio Taif i njegovo stanovništvo, ali ga nije osvojio, već je rekao: 'Vratit ćemo se (u Medinu), ako Allah da.'
'Zar ćemo se vratiti', upitaše muslimani, 'prije nego što ga osvojimo?'
'Onda poranite ujutro u boj!', reče im Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem. Oni su tako i uradili, ali su zadobili mnogo rana, pa Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, opet reče: 'Sutra ćemo se, ako Allah da, vratiti.' To im se ovaj put, izgledalo je, svidjelo, te se Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, osmijehnuo."[2]

٧٤٨٠. حَدَّثَنَا عَبْدُاللهِ بْنُ مُحَمَّدٍ حَدَّثَنَا ابْنُ عُيَيْنَةَ عَنْ عَمْرٍو عَنْ أَبِي الْعَبَّاسِ عَنْ عَبْدِاللهِ بْنِ عُمَرَ قَالَ حَاصَرَ النَّبِيُّ ﷺ أَهْلَ الطَّائِفِ فَلَمْ يَفْتَحْهَا فَقَالَ إِنَّا قَافِلُونَ غَدًا إِنْ شَاءَ اللهُ فَقَالَ الْمُسْلِمُونَ نَقْفُلُ وَلَمْ نَفْتَحْ قَالَ فَاغْدُوا عَلَى الْقِتَالِ فَغَدَوْا فَأَصَابَتْهُمْ جِرَاحَاتٌ قَالَ النَّبِيُّ ﷺ إِنَّا قَافِلُونَ غَدًا إِنْ شَاءَ اللهُ فَكَأَنَّ ذَلِكَ أَعْجَبَهُمْ فَتَبَسَّمَ رَسُولُ اللهِ ﷺ .

Kur'anu imenuje mladićem (*feten*) bio je Jošua b. Nun.
Razlog zbog kojeg je Buhari ovaj hadis uvrstio u ovo poglavlje vidi se tek iz kur'anskog kazivanja. Naime, kada Hidr kaže Musau da neće moći s njim izdržati, on mu odgovara: "Vidjet ćeš da ću strpljiv biti, ako Allah bude htio", ili: "... ako Bog da", kako to prevodi Besim Korkut (ajet 69).

1 Na tom su mjestu idolopoklonici donijeli odluku o bojkotu Benu-Hašima i ostalih muslimana. Ta je izolacija trajala pune tri godine, od muharrema sedme godine objave do muharrema desete godine objave.

2 Borci u Taifu bili su izuzetno dobro utvrđeni iza gradskih zidina, a bili su pripremili i mnogo hrane, tako da su mogli izdržati opsadu i godinu dana. Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, je, to shvatio, pa je predlagao da se ne upuštaju u boj, ali se to muslimanima nije svidjelo, jer su mislili da će brzo osvojiti Taif. Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, nije htio uraditi suprotno njihovoj želji, pa je naredio napad sutradan, ali taj napad nije uspio. Tada su ashabi shvatili da je njegov prijedlog o povlačenju bio ispravan, pa su se vratili u Medinu.

O RIJEČIMA UZVIŠENOG: "KOD NJEGA ĆE SE MOĆI ZAUZIMATI ZA NEKOGA SAMO ONAJ KOME ON DOPUSTI. I KAD IZ SRCA NJIHOVIH NESTANE STRAHA, ONI ĆE UPITATI: 'ŠTA JE TO REKAO GOSPODAR VAŠ?' – 'ISTINU', ODGOVORIT ĆE, 'ON JE UZVIŠEN I VELIK!'"[3]

باب قوْل اللهِ تعالى
(ولا تنْفعُ الشّفاعةُ عِنْدهُ إلا لِمنْ أذِن لهُ حتّى إذا فُزّع عنْ قُلُوبِهِمْ قالُوا ماذا قال ربُّكُمْ قالُوا الْحقّ وهُو الْعلِيُّ الْكبِيرُ)

Ovdje nije rečeno: "Šta je to stvorio Gospodar vaš?"[4] Uzvišeni također kaže: "Ko se može pred Njim zauzimati za nekoga bez dopuštenja Njegova?"[5] Mesruk veli da je Ibn-Mesud rekao: "Kada Allah izgovara Objavu, stanovnici nebesa nešto čuju, ali kada im nestane straha u srcima i kada se umiri taj glas, oni shvate da je to istina. Zato upitaju: 'Šta je to rekao Gospodar vaš?', a oni im odgovore: 'Istinu!'"
Prenosi se od Džabira da je Abdullah b. Unejs rekao: "Čuo sam Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, kad je rekao: 'Allah će sakupiti robove, pa će ih zovnuti glasom koji će čuti i oni koji budu daleko i oni koji budu blizu: 'Ja sam Vladar, i Ja nagrađujem i kažnjavam!', (reći će On).'"

وَلَمْ يَقُلْ مَاذَا خَلَقَ رَبُّكُمْ وَقَالَ جَلَّ ذِكْرُهُ (مَنْ ذَا الَّذِي يَشْفَعُ عِنْدَهُ إِلاَّ بِإِذْنِهِ) وَقَالَ مَسْرُوقٌ عَنِ ابْنِ مَسْعُودٍ إِذَا تَكَلَّمَ اللهُ بِالْوَحْيِ سَمِعَ أَهْلُ السَّمَوَاتِ شَيْئًا فَإِذَا فُزِّعَ عَنْ قُلُوبِهِمْ وَسَكَنَ الصَّوْتُ عَرَفُوا أَنَّهُ الْحَقُّ وَنَادَوْا (مَاذَا قَالَ رَبُّكُمْ قَالُوا الْحَقَّ) وَيُذْكَرُ عَنْ جَابِرٍ عَنْ عَبْدِاللهِ بْنِ أُنَيْسٍ قَالَ سَمِعْتُ النَّبِيَّ ﷺ يَقُولُ يَحْشُرُ اللهُ الْعِبَادَ فَيُنَادِيهِمْ بِصَوْتٍ يَسْمَعُهُ مَنْ بَعُدَ كَمَا يَسْمَعُهُ مَنْ قَرُبَ أَنَا الْمَلِكُ أَنَا الدَّيَّانُ .

---

3 Sebe', 23.

4 Buhari uvodi ovo poglavlje kako bi potvrdio da je Allahov govor, kao jedno od Njegovih svojstava, nestvoren, tj. oduvijek. Time on želi odgovoriti mutezilama, haridžijama, murdžijama i džehmijama, koji tvrde suprotno. Oni, između ostalog, kažu da je Kur'an stvoren. Zato Buhari navodi ovaj ajet, u kojem stoji: "Šta je to rekao Gospodar vaš?", a onda dodaje da tu nije rečeno: "Šta je to stvorio..."
Oko ovog pitanja dugo je vođena rasprava među islamskim učenjacima. Neki su, kao npr. Ahmed b. Hanbel, imali velikih problema zato što su ostajali pri ehlisunetskom stavu da Kur'an nije stvoren. Ahmed b. Hanbel bio je dugo godina u zatvoru zbog tog i sličnih stavova, jer su tada na vlasti bile pristalice mutezilskog učenja. Buhari, kao njegov savremenik, na ovaj način daje doprinos odbrani ehlisunetskih stavova, odnosno istine.

5 El-Bekara, 255.

7481. PRIČAO NAM JE Ali b. Abdullah, njemu Amr, prenoseći od Ikrime, a on od Ebu-Hurejre da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Kada Allah odredi nešto na nebu meleci, iz poniznosti prema Njegovoj riječi, udaraju svojim krilima (te se čuje zveket) poput (zveketa) lanaca po glatkom kamenju." Tako prenosi i Ali (Ibn-Medini), a drugi kažu (da je on još dodao): "... dajući im da to izvrše. Pa kada im nestane straha u srcima, oni upitaju: 'Šta je to rekao Gospodar vaš?', a oni im odgovore: 'Istinu, On je uzvišen i velik!'" Ali (Ibn-Medini) također prenosi ovaj hadis od Sufjana, on od Amra, ovaj od Ikrime, a on od Ebu-Hurejre. Sufjan kaže da je Amr rekao kako je ovaj hadis čuo od Ikrime, a on od Ebu-Hurejre. Ali kaže da je upitao Sufjana da li je to on čuo od Ikrime, a on od Ebu-Hurejre, pa mu je rekao da jeste.[1]
Ali dalje kaže: "Rekao sam Sufjanu: 'Jedan čovjek prenosi od Amra b. Dinara, on od Ikrime, a ovaj od Ebu-Hurejre da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, proučio: '*Fuzzi'a...*'' Sufjan na to reče: 'Tako je Amr učio, a ja ne znam da li je on tako čuo od nekoga ili ne', dodavši: 'Tako i mi učimo.'"[2]

٧٤٨١. حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ عَبْدِاللهِ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ عَنْ عَمْرٍو عَنْ عِكْرِمَةَ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ يَبْلُغُ بِهِ النَّبِيَّ ﷺ قَالَ إِذَا قَضَى اللهُ الأَمْرَ فِي السَّمَاءِ ضَرَبَتِ الْمَلاَئِكَةُ بِأَجْنِحَتِهَا خُضْعَانًا لِقَوْلِهِ كَأَنَّهُ سِلْسِلَةٌ عَلَى صَفْوَانٍ قَالَ عَلِيٌّ وَقَالَ غَيْرُهُ صَفْوَانٍ يَنْفُذُهُمْ ذَلِكَ فَإِذَا (فُزِّعَ عَنْ قُلُوبِهِمْ قَالُوا مَاذَا قَالَ رَبُّكُمْ قَالُوا الْحَقَّ وَهُوَ الْعَلِيُّ الْكَبِيرُ) قَالَ عَلِيٌّ وَحَدَّثَنَا سُفْيَانُ حَدَّثَنَا عَمْرٌو عَنْ عِكْرِمَةَ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ بِهَذَا قَالَ سُفْيَانُ قَالَ عَمْرٌو سَمِعْتُ عِكْرِمَةَ حَدَّثَنَا أَبُو هُرَيْرَةَ قَالَ عَلِيٌّ قُلْتُ لِسُفْيَانَ قَالَ سَمِعْتُ عِكْرِمَةَ قَالَ سَمِعْتُ أَبَا هُرَيْرَةَ قَالَ نَعَمْ قُلْتُ لِسُفْيَانَ إِنَّ إِنْسَانًا رَوَى عَنْ عَمْرٍو عَنْ عِكْرِمَةَ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ يَرْفَعُهُ أَنَّهُ قَرَأَ فُزِّعَ قَالَ سُفْيَانُ هَكَذَا قَرَأَ عَمْرٌو فَلاَ أَدْرِي سَمِعَهُ هَكَذَا أَمْ لاَ قَالَ سُفْيَانُ وَهِيَ قِرَاءَتُنَا .

7482. PRIČAO NAM JE Jahja b. Bukejr, njemu Lejs, a ovom Ukajl, prenoseći od Ibn-Šihaba, a on od Ebu-Usame b. Abdur-Rahmana da je Ebu-Hurejra više puta govorio:
"Allahov je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: 'Allah ništa ne sluša kao Vjerovjesnikovo, sallallahu alejhi ve sellem, milozvučno učenje Kur'ana.'" Njegov (Ebu-Hurejrin) prijatelj kaže kako se time misli da on uči naglas.

٧٤٨٢. حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ بُكَيْرٍ حَدَّثَنَا اللَّيْثُ عَنْ عُقَيْلٍ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ أَخْبَرَنِي أَبُو سَلَمَةَ بْنُ عَبْدِالرَّحْمَنِ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ أَنَّهُ كَانَ يَقُولُ قَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ مَا أَذِنَ اللهُ لِشَيْءٍ مَا أَذِنَ لِلنَّبِيِّ ﷺ يَتَغَنَّى بِالْقُرْآنِ وَقَالَ صَاحِبٌ لَهُ يُرِيدُ أَنْ يَجْهَرَ بِهِ .

---

1 U svim ovim verzijama radi se o istom tekstu hadisa. Razlika je djelomice samo u lancu prenosilaca. U jednom se predanju kaže "... od Ebu-Hurejre...", što samo po sebi nije dovoljno uvjerljivo, pa onda Buhari navodi i drugi lanac prenosilaca u kojem stoji uvjerljiviji izraz: "Pričao nam je Ebu-Hurejra..." Ovo je dobro poznato u slučaju hadiskih učenjaka. Time se dodatno potvrđuje vjerodostojnost nekog hadisa.

2 Radi se o načinu čitanja, odnosno učenja, riječi *fuzzi'a* u ajetu navednom na početku ovog poglavlja (Sebe', 23). Poznato je da ima deset vjerodostojnih kiraeta, odnosno načina učenja pojedinih riječi u Kur'anu. Svi se oni prenose od Muhammeda, sallallahu alejhi ve sellem. Tu se radi o maloj promjeni u značenju nekih riječi, ali ne i u načinu pisanja.

7483. PRIČAO NAM JE Umer b. Hafs b. Gijas, njemu njegov otac, a ovom A'meš, prenoseći od Ebu-Saliha, a on od Ebu-Seida Hudrija, radijallahu anhu, da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Allah će reći: 'Ademe!' 'Odazivam Ti se i stojim Ti na raspolaganju', odgovorit će Adem. Tada će mu jakim glasom biti rečeno: 'Allah ti naređuje da izdvojiš od svoga potomstva one koji će u Vatru.'"[3]

٧٤٨٣. حَدَّثَنَا عُمَرُ بْنُ حَفْصِ بْنِ غِيَاثٍ حَدَّثَنَا أَبِي حَدَّثَنَا الأَعْمَشُ حَدَّثَنَا أَبُو صَالِحٍ عَنْ أَبِي سَعِيدٍ الْخُدْرِيِّ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ قَالَ النَّبِيُّ ﷺ يَقُولُ اللهُ يَا آدَمُ فَيَقُولُ لَبَّيْكَ وَسَعْدَيْكَ فَيُنَادَى بِصَوْتٍ إِنَّ اللهَ يَأْمُرُكَ أَنْ تُخْرِجَ مِنْ ذُرِّيَّتِكَ بَعْثًا إِلَى النَّارِ .

7484. PRIČAO NAM JE Ubejd b. Isma'il, njemu Ebu-Usama, prenoseći od Hišama, a on od svoga oca da je Aiša, radijallahu anha, rekla: "Ni na jednu ženu nisam bila ljubomorna koliko na Hatidžu. Poslaniku je njegov Gospodar naredio da je obraduje kućom u Džennetu."

٧٤٨٤. حَدَّثَنَا عُبَيْدُ بْنُ إِسْمَاعِيلَ حَدَّثَنَا أَبُو أُسَامَةَ عَنْ هِشَامِ بْنِ عُرْوَةَ عَنْ أَبِيهِ عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهَا قَالَتْ مَا غِرْتُ عَلَى امْرَأَةٍ مَا غِرْتُ عَلَى خَدِيجَةَ وَلَقَدْ أَمَرَهُ رَبُّهُ أَنْ يُبَشِّرَهَا بِبَيْتٍ فِي الْجَنَّةِ .

O ALLAHOVOM RAZGOVORU S DŽIBRILOM I NJEGOVOM OBRAĆANJU MELECIMA[4]

باب
كلامِ الرَّبِّ مع جبريلَ ونداءِ اللهِ الملائكة

Ma'mer kaže da ajet: "A ti zaista primaš Kur'an..."[5] – znači: "Kur 'an ti se dostavlja, a ti ga prihvataš, tj. ti ga preuzimaš od meleka." U istom je smislu i ajet: "I Adem primi neke riječi od Gospodara svoga..."[6]

وَقَالَ مَعْمَرٌ (وَإِنَّكَ لَتُلَقَّى الْقُرْآنَ) أَيْ يُلْقَى عَلَيْكَ وَتَلَقَّاهُ أَنْتَ أَيْ تَأْخُذُهُ عَنْهُمْ وَمِثْلُهُ (فَتَلَقَّى آدَمُ مِنْ رَبِّهِ كَلِمَاتٍ) .

7485. PRIČAO MI JE Ishak, njemu Abdus-Samed, a ovom Abdur-Rahman, tj. Ibn-Abdullah b. Dinar, prenoseći od svoga oca, ovaj od Ebu-Saliha, a on od Ebu-Hurejre, radijallahu anhu, da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Kada Uzvišeni i Slavljeni Allah zavoli nekog roba, On rekne Džibrilu: 'Allah je zavolio toga

٧٤٨٥. حَدَّثَنِي إِسْحَاقُ حَدَّثَنَا عَبْدُ الصَّمَدِ حَدَّثَنَا عَبْدُ الرَّحْمَنِ هُوَ ابْنُ عَبْدِ اللهِ بْنِ دِينَارٍ عَنْ أَبِيهِ عَنْ أَبِي صَالِحٍ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ إِنَّ اللهَ تَبَارَكَ وَتَعَالَى إِذَا أَحَبَّ عَبْدًا نَادَى جِبْرِيلَ إِنَّ اللهَ قَدْ أَحَبَّ فُلَانًا

3 Ovo je početak dužeg hadisa koji je naveden u jednom od prethodnih poglavlja. U daljem tekstu istog hadisa govori se o tome ko su oni koji će ući u Džehennem. Buhari ga ovdje navodi zato što se i u njemu spominju Allahove riječi i glas.

4 Ovim poglavljem Buhari želi potvrditi postojanje Allahovog govora. Taj govor nije kao govor ljudi, nego on dolikuje Allahovoj Njegovoj veličini i uzvišenosti.

5 En-Neml, 6.

6 El-Bekara, 37.

i toga, pa ga i ti zavoli!' Onda ga i Džibril zavoli, pa razglasi na nebesima: 'Allah je zavolio toga i toga, pa ga i vi zavolite!' Tada ga zavole oni koji su na nebu i odredi se da bude omiljen onima koji su na zemlji."

فَأَحِبَّهُ فَيُحِبُّهُ جِبْرِيلُ ثُمَّ يُنَادِي جِبْرِيلُ فِي السَّمَاءِ إِنَّ اللهَ قَدْ أَحَبَّ فُلاَنًا فَأَحِبُّوهُ فَيُحِبُّهُ أَهْلُ السَّمَاءِ وَيُوضَعُ لَهُ الْقَبُولُ فِي أَهْلِ الأَرْضِ .

7486. PRIČAO NAM JE Kutejba b. Seid, a njemu Malik, prenoseći od Ebu-Zinada, on od A'redža, a ovaj od Ebu-Hurejre da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
"Meleci se kod vas smjenjuju noću i danju, pa se sastaju na ikindijskom i sabahskom namazu. Potom se penju oni koji su kod vas bili u toku noći, pa ih On, iako najbolje zna, upita: 'U kakvom ste stanju ostavili Moje robove?' Oni Mu odgovaraju: 'Kada smo otišli od njih, bili su u namazu, a i kada smo im došli, bili su u namazu.'"

٧٤٨٦. حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ بْنُ سَعِيدٍ عَنْ مَالِكٍ عَنْ أَبِي الزِّنَادِ عَنِ الأَعْرَجِ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ أَنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ قَالَ يَتَعَاقَبُونَ فِيكُمْ مَلاَئِكَةٌ بِاللَّيْلِ وَمَلاَئِكَةٌ بِالنَّهَارِ وَيَجْتَمِعُونَ فِي صَلاَةِ الْعَصْرِ وَصَلاَةِ الْفَجْرِ ثُمَّ يَعْرُجُ الَّذِينَ بَاتُوا فِيكُمْ فَيَسْأَلُهُمْ وَهُوَ أَعْلَمُ بِهِمْ كَيْفَ تَرَكْتُمْ عِبَادِي فَيَقُولُونَ تَرَكْنَاهُمْ وَهُمْ يُصَلُّونَ وَأَتَيْنَاهُمْ وَهُمْ يُصَلُّونَ .

7487. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Beššar, njemu Gunder, a ovom Šu'ba, prenoseći od Vasila, ovaj od Ma'rura, a on od Ebu-Zerra da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
"Došao mi je Džibril i donio radosnu vijest da će ući u Džennet svako ko umre a ne bude Allahu ništa ravnim smatrao.
'Pa makar ukrao i blud učinio?', upitao sam ja,
a on odgovori: 'Pa makar ukrao i blud učinio.'"[1]

٧٤٨٧. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ بَشَّارٍ حَدَّثَنَا غُنْدَرٌ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ عَنْ وَاصِلٍ عَنِ الْمَعْرُورِ قَالَ سَمِعْتُ أَبَا ذَرٍّ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ أَتَانِي جِبْرِيلُ فَبَشَّرَنِي أَنَّهُ مَنْ مَاتَ لاَ يُشْرِكُ بِاللهِ شَيْئًا دَخَلَ الْجَنَّةَ قُلْتُ وَإِنْ سَرَقَ وَإِنْ زَنَى قَالَ وَإِنْ سَرَقَ وَإِنْ زَنَى .

1 Ovaj hadis ne znači da će takav čovjek izravno ući u Džennet, nego samo da će završiti u njemu, pa makar i nakon izdržavanja određene kazne u Džehennemu.

O RIJEČIMA UZVIŠENOG: "...OBJAVLJUJE GA SA SVOJIM ZNANJEM, A I MELECI SVJEDOČE..."[2]

باب قَوْلِ اللهِ تعالى (أَنْزَلَهُ بِعِلْمِهِ وَالْمَلاَئِكَةُ يَشْهَدُونَ)

Mudžahid kaže: "Allahova zapovijed spušta se između njih, odnosnoizmeđu sedmog neba i sedme zemlje."

قَالَ مُجَاهِدٌ (يَتَنَزَّلُ الأَمْرُ بَيْنَهُنَّ) بَيْنَ السَّمَاءِ السَّابِعَةِ وَالأَرْضِ السَّابِعَةِ .

7488. PRIČAO NAM JE Museddded, njemu Ebu-Ahves, a ovom Ebu-Ishak Hemedani, prenoseći od Berraa b. Aziba da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
"Čovječe, kada legneš u postelju, reci: 'Allahu moj, Tebi se predajem, Tebi se okrećem, Tebi sve svoje povjeravam i Tebi se – iz ljubavi i straha prema Tebi – priklanjam! Nema utočišta niti spasa od Tebe osim kod Tebe! Vjerujem u Tvoju Knjigu, koju si objavio, i u Tvoga Vjerovjesnika, kojeg si poslao.' Ako umreš te noći, umrijet ćeš kao musliman, a ako osvaneš, dobit ćeš nagradu."

٧٤٨٨. حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ حَدَّثَنَا أَبُو الأَحْوَصِ حَدَّثَنَا أَبُو إِسْحَاقَ الْهَمْدَانِيُّ عَنِ الْبَرَاءِ بْنِ عَازِبٍ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ يَا فُلاَنُ إِذَا أَوَيْتَ إِلَى فِرَاشِكَ فَقُلِ اللَّهُمَّ أَسْلَمْتُ نَفْسِي إِلَيْكَ وَوَجَّهْتُ وَجْهِي إِلَيْكَ وَفَوَّضْتُ أَمْرِي إِلَيْكَ وَأَلْجَأْتُ ظَهْرِي إِلَيْكَ رَغْبَةً وَرَهْبَةً إِلَيْكَ لاَ مَلْجَأَ وَلاَ مَنْجَا مِنْكَ إِلاَّ إِلَيْكَ آمَنْتُ بِكِتَابِكَ الَّذِي أَنْزَلْتَ وَبِنَبِيِّكَ الَّذِي أَرْسَلْتَ فَإِنَّكَ إِنْ مُتَّ فِي لَيْلَتِكَ مُتَّ عَلَى الْفِطْرَةِ وَإِنْ أَصْبَحْتَ أَصَبْتَ أَجْرًا .

7489. PRIČAO NAM JE Kutejba b. Seid, njemu Sufjan, a ovom Isma'il b. Ebu-Halid, prenoseći od Abdullaha b. Ebu-Evfaa (da je kazivao):
"Allahov je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, na dan okršaja sa Saveznicima (Bitke na Hendeku) rekao: 'Allahu moj, koji objavljuješ Knjigu i koji brzo sviđaš račun, porazi saveznike i uništi ih!'"
Humejdi (ovaj hadis) navodi u opširnijoj verziji: "Pričao nam je Sufjan, a njemu Ibn-Ebu-Halid, prenoseći od Abdullaha, a on od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem."

٧٤٨٩. حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ بْنُ سَعِيدٍ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ عَنْ إِسْمَاعِيلَ بْنِ أَبِي خَالِدٍ عَنْ عَبْدِاللهِ بْنِ أَبِي أَوْفَى قَالَ قَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ يَوْمَ الأَحْزَابِ اللَّهُمَّ مُنْزِلَ الْكِتَابِ سَرِيعَ الْحِسَابِ اهْزِمِ الأَحْزَابَ وَزَلْزِلْ بِهِمْ زَادَ الْحُمَيْدِيُّ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ حَدَّثَنَا ابْنُ أَبِي خَالِدٍ سَمِعْتُ عَبْدَاللهِ سَمِعْتُ النَّبِيَّ ﷺ .

2 En-Nisa, 166. Ovdje se misli na objavu Kur'ana. Prijevod ajeta u cjelosti glasi: "Allah svjedoči da je istina ono što ti objavljuje, objavljuje ga sa Svojim znanjem, a i meleci svjedoče. A dovoljan je Allah kao svjedok."

7490. PRIČAO NAM JE Musedded, njemu Hušejm, a ovom Ebu-Bišr, prenoseći od Seida b. Džubejra da je kazivao:
"Ibn-Abbas, radijallahu anhuma, o ajetu: 'Ne izgovaraj na sav glas Kur'an kad namaz obavljaš, a i ne prigušuj ga...'[1] – kaže: 'On je objavljen u vrijeme dok se Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, još skrivao u Mekki. Kada bi podigao glas, idolopoklonici bi ga čuli, pa bi psovali i Kur'an i Onoga koji ga je objavio i onoga koji ga je obznanio. Zato mu je Uzvišeni Allah rekao: 'Ne izgovaraj na sav glas Kur'an kad namaz obavljaš, a i ne prigušuj ga', tj. nemoj glasno učiti da te ne bi čuli idolopoklonici, a nemoj ni u sebi, pa da te ne čuju oni koji su s tobom. Traži sredinu između toga, tj. uči tako da oni s tobom čuju i prihvate od tebe Kur'an, ali nemoj preglasno!'"[2]

٧٤٩٠. حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ عَنْ هُشَيْمٍ عَنْ أَبِي بِشْرٍ عَنْ سَعِيدِ بْنِ جُبَيْرٍ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا (وَلاَ تَجْهَرْ بِصَلاَتِكَ وَلاَ تُخَافِتْ بِهَا) قَالَ أُنْزِلَتْ وَرَسُولُ اللهِ ﷺ مُتَوَارٍ بِمَكَّةَ فَكَانَ إِذَا رَفَعَ صَوْتَهُ سَمِعَ الْمُشْرِكُونَ فَسَبُّوا الْقُرْآنَ وَمَنْ أَنْزَلَهُ وَمَنْ جَاءَ بِهِ فَقَالَ اللهُ تَعَالَى (وَلاَ تَجْهَرْ بِصَلاَتِكَ وَلاَ تُخَافِتْ بِهَا) (لاَ تَجْهَرْ بِصَلاَتِكَ) حَتَّى يَسْمَعَ الْمُشْرِكُونَ (وَلاَ تُخَافِتْ بِهَا) عَنْ أَصْحَابِكَ فَلاَ تُسْمِعُهُمْ (وَابْتَغِ بَيْنَ ذَلِكَ سَبِيلاً) أَسْمِعْهُمْ وَلاَ تَجْهَرْ حَتَّى يَأْخُذُوا عَنْكَ الْقُرْآنَ .

O RIJEČIMA UZVIŠENOG: "ONI ŽELE IZMIJENITI ALLAHOV GOVOR."[3]

باب قَوْلِ اللهِ تعالى
(يُرِيدُونَ أَنْ يُبَدِّلُوا كَلامَ اللهِ)

"Kur'an je, doista, govor koji rastavlja istinu od neistine, lakrdija nikakva on nije!"[4], tj. on je istina i on nije šala.

(إِنَّهُ لَقَوْلٌ فَصْلٌ) حَقٌّ (وَمَا هُوَ بِالْهَزْلِ) بِاللَّعِبِ .

7491. PRIČAO NAM JE Humejdi, njemu Sufjan, a ovom Zuhri, prenoseći od Seida b. Musejjeba, a on od Ebu-Hurejre da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:

٧٤٩١. حَدَّثَنَا الْحُمَيْدِيُّ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ حَدَّثَنَا الزُّهْرِيُّ عَنْ سَعِيدِ بْنِ الْمُسَيَّبِ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ قَالَ قَالَ النَّبِيُّ ﷺ قَالَ اللهُ تَعَالَى يُؤْذِينِي

1 El-Isra, 110. Prijevod ajeta u cjelosti glasi: "Reci: 'Zovite: 'Allah', ili zovite: 'Svemilosni', a kako Ga god budete zvali, Njegova su imena najljepša. Ne izgovaraj na sav glas Kur'an kad molitvu obavljaš, a i ne prigušuj ga; traži sredinu između toga"

2 Poznat je i drugi povod objavi ovog ajeta. Naime, navodi se da je Ebu-Bekr znao klanjati učeći potpuno u sebi, a Omer učeći glasno. Zato je Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, rekao Ebu-Bekru da malo pojača svoj glas, a Omeru da svoj malo stiša.

3 El-Feth, 15. Licemjeri nisu išli s Muhammedom, sallallahu alejhi ve sellem, u Pohod na Tebuk. Nakon što su se muslimani vratili, Allah je, dželle šanuhu, objavio da licemjeri više nikada ne smiju zajedno s vjernicima ići u boj. Međutim, oni su, vidjevši da se osvajaju nova područja i donosi bogat plijen, poželjeli ponovo zajedno s vjernicima ići u nove bitke. Ovim ajetom to im se još jednom zabranjuje. Ajet u cijelosti u prijevodu glasi: "Oni koji su izostali sigurno će reći kada pođete da plijen uzmete: 'Pustite i nas da vas pratimo!', da bi izmijenili Allahove riječi. Reci: 'Vi nas nećete pratiti, to je još prije Allah rekao!'"

4 Et-Tarik, 13-14.

ابْنُ آدَمَ يَسُبُّ الدَّهْرَ وَأَنَا الدَّهْرُ بِيَدِي الأَمْرُ أُقَلِّبُ اللَّيْلَ وَالنَّهَارَ .

"Uzvišeni je Allah rekao: 'Čovjek me vrijeđa kada huli vrijeme, jer Ja sam (stvorio) vrijeme; u Mojoj je ruci sva vlast, i Ja smjenjujem dan i noć.'"

٧٤٩٢. حَدَّثَنَا أَبُو نُعَيْمٍ حَدَّثَنَا الأَعْمَشُ عَنْ أَبِي صَالِحٍ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ يَقُولُ اللهُ عَزَّ وَجَلَّ الصَّوْمُ لِي وَأَنَا أَجْزِي بِهِ يَدَعُ شَهْوَتَهُ وَأَكْلَهُ وَشُرْبَهُ مِنْ أَجْلِي وَالصَّوْمُ جُنَّةٌ وَلِلصَّائِمِ فَرْحَتَانِ فَرْحَةٌ حِينَ يُفْطِرُ وَفَرْحَةٌ حِينَ يَلْقَى رَبَّهُ وَلَخُلُوفُ فَمِ الصَّائِمِ أَطْيَبُ عِنْدَ اللهِ مِنْ رِيحِ الْمِسْكِ .

7492. PRIČAO NAM JE Ebu-Nu'ajm, njemu A'meš, prenoseći od Ebu-Saliha, a on od Ebu-Hurejre da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
"Uzvišeni i Moćni Allah kaže: 'Post je Moj, i Ja za njega posebno nagrađujem, jer čovjek zbog Mene ostavlja svoju strast, jelo i piće. Post je štit, a postač ima dva veselja: jedno dok se iftari, a drugo kada se susretne sa svojim Gospodarom. Zaista je neugodni zadah iz usta postača Allahu ugodniji od mirisa miska!'"

٧٤٩٣. حَدَّثَنَا عَبْدُاللهِ بْنُ مُحَمَّدٍ حَدَّثَنَا عَبْدُالرَّزَّاقِ أَخْبَرَنَا مَعْمَرٌ عَنْ هَمَّامٍ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ بَيْنَمَا أَيُّوبُ يَغْتَسِلُ عُرْيَانًا خَرَّ عَلَيْهِ رِجْلُ جَرَادٍ مِنْ ذَهَبٍ فَجَعَلَ يَحْثِي فِي ثَوْبِهِ فَنَادَى رَبُّهُ يَا أَيُّوبُ أَلَمْ أَكُنْ أَغْنَيْتُكَ عَمَّا تَرَى قَالَ بَلَى يَا رَبِّ وَلَكِنْ لاَ غِنَى بِي عَنْ بَرَكَتِكَ .

7493. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Muhammed, a njemu Abdur-Rezzak, prenoseći od Ma'mera, ovaj od Hemmama, a on od Ebu-Hurejre da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
"Kada se Ejjub jedne prilike kupao potpuno nag, na njega je palo jato zlatnih skakavaca, pa ih je on počeo kupiti u svoju odjeću. Uto ga zovnu njegov Gospodar: 'Ejjube, zar ti Ja nisam dao veće bogatstvo od ovoga što ga ti sada vidiš?'
'Svakako', reče on, 'ali ja ne mogu bez Tvoga blagoslova.'"

٧٤٩٤. حَدَّثَنَا إِسْمَاعِيلُ حَدَّثَنِي مَالِكٌ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ عَنْ أَبِي عَبْدِاللهِ الأَغَرِّ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ أَنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ قَالَ يَنْزِلُ رَبُّنَا تَبَارَكَ وَتَعَالَى كُلَّ لَيْلَةٍ إِلَى السَّمَاءِ الدُّنْيَا حِينَ يَبْقَى ثُلُثُ اللَّيْلِ الآخِرُ فَيَقُولُ مَنْ يَدْعُونِي فَأَسْتَجِيبَ لَهُ مَنْ يَسْأَلُنِي فَأُعْطِيَهُ مَنْ يَسْتَغْفِرُنِي فَأَغْفِرَ لَهُ .

7494. PRIČAO NAM JE Isma'il, a njemu Malik, prenoseći od Ibn-Šihaba, on od Ebu-Abdullaha Egarra, a ovaj od Ebu-Hurejre da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
"Svake noći, u njenoj posljednjoj trećini, naš Uzvišeni i Slavljeni Gospodar spušta se na najniže nebo i pita: 'Ko Me doziva, da mu se odazovem! Ko od Mene traži, da mu dam! Ko od Mene ište oprosta, da mu oprostim!'"[5]

5 Ebu-Usman Ensari, u djelu *Akidetu ashabil-hadis - medžmuatur-resailil-minberijje*, 2. tom, str. 112, kaže: "Oni koji slijede hadis (*ashabul-hadis*) potvrđuju da Uzvišeni Gospodar silazi svake noći na dunjalučko

7495. PRIČAO NAM JE Ebu-Jeman, a njemu Šu'ajb, prenoseći od Ebu-Zinada, ovaj od A'redža, on od Ebu-Hurejre, a ovaj od Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, da je rekao:
"Mi smo posljednji (na ovom svijetu), a prvi na Sudnjem danu."

٧٤٩٥. حَدَّثَنَا أَبُو الْيَمَانِ أَخْبَرَنَا شُعَيْبٌ حَدَّثَنَا أَبُو الزِّنَادِ أَنَّ الأَعْرَجَ حَدَّثَهُ أَنَّهُ سَمِعَ أَبَا هُرَيْرَةَ أَنَّهُ سَمِعَ رَسُولَ اللهِ ﷺ يَقُولُ نَحْنُ الآخِرُونَ السَّابِقُونَ يَوْمَ الْقِيَامَةِ .

7496. Istim lancem prenosilaca prenosi se i hadis: "Allah kaže: 'Udijeli, pa ću i Ja udijeliti tebi!'"

٧٤٩٦. وَبِهَذَا الإِسْنَادِ قَالَ اللهُ أَنْفِقْ أُنْفِقْ عَلَيْكَ .

7497. PRIČAO NAM JE Zuhejr b. Harb, njemu Ibn-Fudajl, ovom Umara, a njemu Ebu-Zer'a, prenoseći od Ebu-Hurejre (da je kazivao): "... pa je rekao: 'Evo ti Hatidže, donijela ti je posudu s hranom (ili: posudu s pićem). Prenesi joj selam od njenog Gospodara i obraduj je kućom od šupljog bisera, u kojoj nema nikakve buke i nikakvog umora!'"[1]

٧٤٩٧. حَدَّثَنَا زُهَيْرُ بْنُ حَرْبٍ حَدَّثَنَا ابْنُ فُضَيْلٍ عَنْ عُمَارَةَ عَنْ أَبِي زُرْعَةَ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ فَقَالَ هَذِهِ خَدِيجَةُ أَتَتْكَ بِإِنَاءٍ فِيهِ طَعَامٌ أَوْ إِنَاءٍ فِيهِ شَرَابٌ فَأَقْرِئْهَا مِنْ رَبِّهَا السَّلاَمَ وَبَشِّرْهَا بِبَيْتٍ مِنْ قَصَبٍ لاَ صَخَبَ فِيهِ وَلاَ نَصَبَ .

7498. PRIČAO NAM JE Mu'az b. Esed, a njemu Abdullah, prenoseći od Ma'mera, ovaj od Hemmama b. Munebbiha, a on od Ebu-Hurejre, radijallahu anhu, da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
"Allah kaže: 'Svojim dobrim robovima pripremio sam ono što nijedno oko nije vidjelo niti je ijedno uho čulo, niti je na um palo ijednom čovjeku.'"

٧٤٩٨. حَدَّثَنَا مُعَاذُ بْنُ أَسَدٍ أَخْبَرَنَا عَبْدُاللهِ أَخْبَرَنَا مَعْمَرٌ عَنْ هَمَّامِ بْنِ مُنَبِّهٍ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ قَالَ اللهُ أَعْدَدْتُ لِعِبَادِي الصَّالِحِينَ مَا لاَ عَيْنٌ رَأَتْ وَلاَ أُذُنٌ سَمِعَتْ وَلاَ خَطَرَ عَلَى قَلْبِ بَشَرٍ .

---

nebo i taj silazak ne uspoređuju sa silaskom stvorenja, ne daju mu nikakav oblik, niti način. Naprotiv, oni potvrđuju ono što je potvrdio i Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, i kod toga se zaustavljaju. Oni vjerodostojna predanja koja se o tome navode shvataju u njihovom vanjskom smislu i znanje o tome prepuštaju Uzvišenom Allahu. Isto tako, oni potvrđuju ono što je potvrdio Uzvišeni Allah spominjući *dolazak* (*itjan i medži'*) u ajetu: *Čekaju li oni da im Allah dođe u tminama oblaka, i meleki, i da bude svemu kraj?! A Allahu se sve vraća!*, i ajetu: *...i kada dođe Gospodar tvoj, a meleki budu sve red do reda.* (El-Fedžr, 22) Mi u ovo vjerujemo a da tom dolasku ne dajemo nikakav oblik, jer da je Allah htio odrediti tome bilo kakav način, On bi to i uradio..." (prim.M.M.)

1 Iz drugih predanja ovog hadisa vidi se da su ovo Džibrilove riječi upućene Muhammedu, sallallahu alejhi ve sellem, a Hatidži obećana kuća jest kuća u Džennetu.

7499. PRIČAO NAM JE Mahmud, a njemu Abdur-Rezzak, prenoseći od Ibn-Džurejdža, ovaj od Sulejmana Ahvela, a on od Tavusa da je čuo Ibn-Abbasa kako govori: “Kada bi Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, klanjao noćnu nafilu, izgovarao bi: ‘Allahu, Gospodaru naš, Tebi pripada hvala! Ti si Svjetlo nebesa i Zemlje – Tebi pripada hvala! Ti održavaš nebesa i Zemlju – Tebi pripada hvala! Ti si Gospodar nebesa i Zemlje i svega što je na njima – Tebi pripada hvala! Ti si Svjetlo nebesa i Zemlje i svega što je na njima! Ti si Istina, Tvoje je obećanje istina, Tvoja je riječ istina, susret je s Tobom istina, Džennet je istina, Vatra je istina, vjerovjesnici su istina, Čas (Smak svijeta) je istina! Allahu moj, Tebi se predajem, u Tebe vjerujem, na Tebe se oslanjam, Tebi se obraćam, u Tvoje se ime suprotstavljam i Tebe za sudiju uzimam – pa mi oprosti ono što sam već uradio i ono što ću još uraditi, ono što sam učinio tajno i ono što sam učinio javno! Nema Boga osim Tebe!’”[2]

٧٤٩٩. حَدَّثَنَا مَحْمُودٌ حَدَّثَنَا عَبْدُالرَّزَّاقِ أَخْبَرَنَا ابْنُ جُرَيْجٍ أَخْبَرَنِي سُلَيْمَانُ الأَحْوَلُ أَنَّ طَاوُسًا أَخْبَرَهُ أَنَّهُ سَمِعَ ابْنَ عَبَّاسٍ يَقُولُ كَانَ النَّبِيُّ ﷺ إِذَا تَهَجَّدَ مِنَ اللَّيْلِ قَالَ اللَّهُمَّ لَكَ الْحَمْدُ أَنْتَ نُورُ السَّمَوَاتِ وَالأَرْضِ وَلَكَ الْحَمْدُ أَنْتَ قَيِّمُ السَّمَوَاتِ وَالأَرْضِ وَلَكَ الْحَمْدُ أَنْتَ رَبُّ السَّمَوَاتِ وَالأَرْضِ وَمَنْ فِيهِنَّ أَنْتَ الْحَقُّ وَوَعْدُكَ الْحَقُّ وَقَوْلُكَ الْحَقُّ وَلِقَاؤُكَ الْحَقُّ وَالْجَنَّةُ حَقٌّ وَالنَّارُ حَقٌّ وَالنَّبِيُّونَ حَقٌّ وَالسَّاعَةُ حَقٌّ اللَّهُمَّ لَكَ أَسْلَمْتُ وَبِكَ آمَنْتُ وَعَلَيْكَ تَوَكَّلْتُ وَإِلَيْكَ أَنَبْتُ وَبِكَ خَاصَمْتُ وَإِلَيْكَ حَاكَمْتُ فَاغْفِرْ لِي مَا قَدَّمْتُ وَمَا أَخَّرْتُ وَمَا أَسْرَرْتُ وَمَا أَعْلَنْتُ أَنْتَ إِلَهِي لاَ إِلَهَ إِلاَّ أَنْتَ .

7500. PRIČAO NAM JE Hadždžadž b. Minhal, a njemu Abdullah b. Umer Numejri, prenoseći od Junusa b. Jezida Ejlija, a on od Zuhrija da je kazivao: “Čuo sam od Urve b. Zubejra, Seida b. Musejjeba, Alkame b. Vekkasa i Ubejdullaha b. Abdullaha hadis o Aiši, Vjerovjesnikovoj, sallallahu alejhi ve sellem, supruzi, u kojem se pripovijeda o događaju (koji se zbio) kada su na nju slagali oni koji su je potvorili i kada je Allah potvrdio da ona nije kriva za ono što su oni rekli za nju. Svaki od njih (četvorice pojedinačno) ispričao mi je dio tog hadisa.

O tome je ona rekla: ‘Tako mi Allaha, ja nisam ni pretpostavljala da će Allah o mojoj nevinosti (u slučaju potvore) objaviti ajete koji će se stalno

٧٥٠٠. حَدَّثَنَا حَجَّاجُ بْنُ مِنْهَالٍ حَدَّثَنَا عَبْدُاللهِ بْنُ عُمَرَ النُّمَيْرِيُّ حَدَّثَنَا يُونُسُ بْنُ يَزِيدَ الأَيْلِيُّ قَالَ سَمِعْتُ الزُّهْرِيَّ قَالَ سَمِعْتُ عُرْوَةَ بْنَ الزُّبَيْرِ وَسَعِيدَ بْنَ الْمُسَيَّبِ وَعَلْقَمَةَ بْنَ وَقَّاصٍ وَعُبَيْدَاللهِ بْنَ عَبْدِاللهِ عَنْ حَدِيثِ عَائِشَةَ زَوْجِ النَّبِيِّ ﷺ حِينَ قَالَ لَهَا أَهْلُ الإِفْكِ مَا قَالُوا فَبَرَّأَهَا اللهُ مِمَّا قَالُوا وَكُلٌّ حَدَّثَنِي طَائِفَةً مِنَ الْحَدِيثِ الَّذِي حَدَّثَنِي عَنْ عَائِشَةَ قَالَتْ وَلَكِنِّي وَاللهِ مَا كُنْتُ أَظُنُّ أَنَّ اللهَ يُنْزِلُ فِي بَرَاءَتِي وَحْيًا

2 Ovaj i slični hadisi pouka su vjernicima da što više traže oprost od Uzvišenog Allaha. U Kur’anu stoji da je Muhammedu, sallallahu alejhi ve sellem, sve unaprijed oprošteno, a on je, i pored toga, svakog dana tražio od Njega oprost, dajući tako primjer svojim sljedbenicima. Uza sve to treba imati u vidu da su islamski učenjaci zauzeli stav da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, bio nepogrešiv, naročito u pitanju Objave.

učiti. Smatrala sam, odista, da ja nisam vrijedna toga da Allah saopći o meni nešto što će se stalno čitati (navoditi). Ja sam se nadala da će Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, usniti san putem kojeg će Allah dokazati moju nevinost. Međutim, Uzvišeni je Allah ipak objavio ajet: 'Među vama je bilo onih koji su iznosili potvoru...',[1] kao i narednih deset ajeta.'"

يُتْلَى وَلَشَأْنِي فِي نَفْسِي كَانَ أَحْقَرَ مِنْ أَنْ يَتَكَلَّمَ
اللهُ فِيَّ بِأَمْرٍ يُتْلَى وَلَكِنِّي كُنْتُ أَرْجُو أَنْ يَرَى
رَسُولُ اللهِ ﷺ فِي النَّوْمِ رُؤْيَا يُبَرِّئُنِي اللهُ بِهَا فَأَنْزَلَ اللهُ
تَعَالَى (إِنَّ الَّذِينَ جَاءُوا بِالْإِفْكِ) الْعَشْرَ الْآيَاتِ .

7501. PRIČAO NAM JE Kutejba b. Seid, a njemu Mugira b. Abdur-Rahman, prenoseći od Ebu-Zinada, on od A'redža, a ovaj od Ebu-Hurejre da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
"Allah je kazao: 'Kada Moj rob odluči učiniti loše djelo, nemojte mu ga upisivati sve dok ga ne učini! Ako ga učini, upišite onako kako jeste, a ako ga, Mene radi, ne učini, upišite mu to kao dobro djelo! Ako on odluči uraditi dobro djelo, ali ga ne uradi, upišite mu za to jedno dobro djelo, a ako ga uradi, onda mu to upišite kao deset – do sedam stotina dobrih djela!'"[2]

٧٥٠١. حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ بْنُ سَعِيدٍ حَدَّثَنَا
الْمُغِيرَةُ بْنُ عَبْدِ الرَّحْمَنِ عَنْ أَبِي الزِّنَادِ عَنِ الْأَعْرَجِ عَنْ
أَبِي هُرَيْرَةَ أَنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ قَالَ يَقُولُ اللهُ إِذَا أَرَادَ
عَبْدِي أَنْ يَعْمَلَ سَيِّئَةً فَلَا تَكْتُبُوهَا عَلَيْهِ حَتَّى
يَعْمَلَهَا فَإِنْ عَمِلَهَا فَاكْتُبُوهَا بِمِثْلِهَا وَإِنْ تَرَكَهَا
مِنْ أَجْلِي فَاكْتُبُوهَا لَهُ حَسَنَةً وَإِذَا أَرَادَ أَنْ يَعْمَلَ
حَسَنَةً فَلَمْ يَعْمَلْهَا فَاكْتُبُوهَا لَهُ حَسَنَةً فَإِنْ عَمِلَهَا
فَاكْتُبُوهَا لَهُ بِعَشْرِ أَمْثَالِهَا إِلَى سَبْعِ مِائَةِ ضِعْفٍ .

7502. PRIČAO NAM JE Isma'il b. Abdullah, a njemu Sulejman b. Bilal, prenoseći od Mu'avije b. Ebu-Muzerrida, ovaj od Seida b. Jesara, a on od Ebu-Hurejre, radijallahu anhu, da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
"Allah je stvorio sve što postoji. Kada je završio stvaranje, ustala je rodbinska veza.
'Šta je?', upitao ju je On.

٧٥٠٢. حَدَّثَنَا إِسْمَاعِيلُ بْنُ عَبْدِ اللهِ حَدَّثَنِي
سُلَيْمَانُ بْنُ بِلَالٍ عَنْ مُعَاوِيَةَ بْنِ أَبِي مُزَرِّدٍ عَنْ
سَعِيدِ بْنِ يَسَارٍ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ أَنَّ
رَسُولَ اللهِ ﷺ قَالَ خَلَقَ اللهُ الْخَلْقَ فَلَمَّا فَرَغَ مِنْهُ
قَامَتِ الرَّحِمُ فَقَالَ مَهْ قَالَتْ هَذَا مَقَامُ الْعَائِذِ بِكَ

1 En-Nur, 11. Slučaj potvore na Aišu, radijallahu anha, dobro je poznat. Ovaj se događaj desio pete godine po Hidžri. Tada su munafici slagali na Aišu da je učinila blud s jednim ashabom, u što je povjerovao i izvjestan broj muslimana. Ta laž unijela je pometnju u zajednicu muslimana. Oni su raspravljali o tome da li se to desilo ili nije, a Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, savjetovao se s uglednijim ashabima kako postupiti. Aiša je čak mjesec dana provela kod svojih, dok nisu objavljeni ajeti iz sure En-Nur kojima se potvrđuje njena nevinost i kore oni vjernici koji su povjerovali u tu laž. Naime, prije su već bili objavljeni ajeti u kojima se za tvrdnju o učinjenom bludu moraju imati četiri svjedoka.
Ovaj hadis, pored ostalog, upozorava vjernike na opasnost od potvore i napućuje ih šta treba učiniti ukoliko se takvo šta ponovo desi.

2 Ovo je hadisi-kudsi, tj. riječi Uzvišenog Allaha koje nam saopćava Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, ali one nisu sastavni dio Kur'ana. Očito je da se On, u ovom slučaju, obraća melecima koji bilježe dobra i loša djela.

مِنَ الْقَطِيعَةِ فَقَالَ أَلَا تَرْضَيْنَ أَنْ أَصِلَ مَنْ وَصَلَكِ وَأَقْطَعَ مَنْ قَطَعَكِ قَالَتْ بَلَى يَا رَبِّ قَالَ فَذَلِكِ لَكِ ثُمَّ قَالَ أَبُو هُرَيْرَةَ (فَهَلْ عَسَيْتُمْ إِنْ تَوَلَّيْتُمْ أَنْ تُفْسِدُوا فِي الْأَرْضِ وَتُقَطِّعُوا أَرْحَامَكُمْ).

'Ovo moje ustajanje je ustajanje onoga koji se Tebi utječe od kidanja (rodbinskih veza)', rekla je ona. Zatim ju je Uzvišeni upitao: 'Zar nisi zadovoljna time da Ja održavam vezu s onim koji tebe održava, a da je prekidam s onim koji tebe kida?' 'Svakako', odgovorila je ona. 'To pripada tebi', reče On."[3] Nakon toga Ebu-Hurejra je proučio: "Zar i vi ne biste, kad biste se vlasti dočepali, nered na zemlji činili i rodbinske veze kidali?"[4]

٧٥٠٣. حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ عَنْ صَالِحٍ عَنْ عُبَيْدِاللهِ عَنْ زَيْدِ بْنِ خَالِدٍ قَالَ مُطِرَ النَّبِيُّ ﷺ فَقَالَ قَالَ اللهُ أَصْبَحَ مِنْ عِبَادِي كَافِرٌ بِي وَمُؤْمِنٌ بِي.

7503. PRIČAO NAM JE Musedded, a njemu Sufjan, prenoseći od Saliha, ovaj od Ubejdullaha, a on od Zejda b. Halida da je kazivao: "Kiša je pala nakon Vjerovjesnikove, sallallahu alejhi ve sellem, dove, pa je on rekao: 'Allah kaže: 'Neko je od Mojih robova osvanuo kao nevjernik, a neko kao vjernik.'"[5]

٧٥٠٤. حَدَّثَنَا إِسْمَاعِيلُ حَدَّثَنِي مَالِكٌ عَنْ أَبِي الزِّنَادِ عَنِ الْأَعْرَجِ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ أَنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ قَالَ قَالَ اللهُ إِذَا أَحَبَّ عَبْدِي لِقَائِي أَحْبَبْتُ لِقَاءَهُ وَإِذَا كَرِهَ لِقَائِي كَرِهْتُ لِقَاءَهُ.

7504. PRIČAO NAM JE Isma'il, a njemu Malik, prenoseći od Ebu-Zinada, ovaj od A'redža, a on od Ebu-Hurejre da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
"Allah je rekao: 'Ako Moj rob voli susret sa Mnom, i Ja volim susret s njim, a ako on ne voli susret sa Mnom, ne volim ni Ja susret s njim.'"

٧٥٠٥. حَدَّثَنَا أَبُو الْيَمَانِ أَخْبَرَنَا شُعَيْبٌ حَدَّثَنَا أَبُو الزِّنَادِ عَنِ الْأَعْرَجِ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ أَنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ قَالَ قَالَ اللهُ أَنَا عِنْدَ ظَنِّ عَبْدِي بِي.

7505. PRIČAO NAM JE Ebu-Jeman, a njemu Šu'ajb, prenoseći od Ebu-Zinada, ovaj od A'redža, a on od Ebu-Hurejre da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
"Allah je rekao: 'Ja sam u stanju učiniti Svome robu ono što o Meni misli.'"[6]

---

3 U arapskom jeziku izraz *rahim* koristi se u značenju: *materica*, što je njegovo osnovno značenje. Pojam *rahim* koristi se također i u značenju rodbinska veza. Uglavnom, ovim se hadisom potiče na održavanje rodbinskih veza i prijeti onome koji ih kida.

4 Muhammed, 22.

5 Ovo je samo dio hadisa koji je već u cijelosti naveden u poglavlju *O ezanu*, a tek iz njegovog ostatka razumije se njegov smisao: "Onaj koji kaže: 'Pokisli smo Allahovom dobrotom i Njegovom milošću' – taj vjeruje u Mene, a ne vjeruje u zvijezdu. A onaj koji kaže: 'Pokisli smo usljed pada te i te zvijezde' – taj ne vjeruje u Mene, nego vjeruje u tu zvijezdu."

6 Ovo je također dio dužeg hadisa koji je naveden na početku ovog dijela pod brojem 7405. Da bi se ovaj prvi dio bolje razumio, dovoljno je navesti samo cijelu rečenicu iz koje je on izvađen: "Ja sam ustanju učiniti Svome robom ono što o Meni misli, i s njim sam kad Me spomene." Dakle, ovim se hadisom potiče na što

7506. PRIČAO NAM JE Isma'il, a njemu Malik, prenoseći od Ebu-Zinada, ovaj od A'redža, a on od Ebu-Hurejre da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Neki čovjek koji nikada nije uradio nijedno dobro djelo oporučio je da, kada umre, spale njegovo tijelo te da polovicu pepela prospu po kopnu, a drugu polovicu u more. Tako mi Allaha, da mu je Allah to odredio, sigurno bi ga kaznio tako žestoko kako nije kaznio nikoga u svim svjetovima! Ali, Allah je naredio moru i kopnu da sakupe njegove ostatke, pa ga je onda upitao: 'Zašto si to učinio?' On je odgovorio: 'Iz straha od Tebe, to Ti najbolje znaš', pa mu je Allah oprostio."

٧٥٠٦. حَدَّثَنَا إِسْمَاعِيلُ حَدَّثَنِي مَالِكٌ عَنْ أَبِي الزِّنَادِ عَنِ الْأَعْرَجِ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ أَنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ قَالَ قَالَ رَجُلٌ لَمْ يَعْمَلْ خَيْرًا قَطُّ فَإِذَا مَاتَ فَحَرِّقُوهُ وَاذْرُوا نِصْفَهُ فِي الْبَرِّ وَنِصْفَهُ فِي الْبَحْرِ فَوَاللهِ لَئِنْ قَدَرَ اللهُ عَلَيْهِ لَيُعَذِّبَنَّهُ عَذَابًا لَا يُعَذِّبُهُ أَحَدًا مِنَ الْعَالَمِينَ فَأَمَرَ اللهُ الْبَحْرَ فَجَمَعَ مَا فِيهِ وَأَمَرَ الْبَرَّ فَجَمَعَ مَا فِيهِ ثُمَّ قَالَ لِمَ فَعَلْتَ قَالَ مِنْ خَشْيَتِكَ وَأَنْتَ أَعْلَمُ فَغَفَرَ لَهُ .

7507. PRIČAO NAM JE Ahmed b. Ishak, njemu Amr b. Asim, a ovom Hemmam, prenoseći od Ishaka b. Abdullaha, ovaj od Abdur-Rahmana b. Ebu-Amre, a on od Ebu-Hurejre da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Neki je čovjek učinio jedan grijeh (a možda je rekao: '... počinio jedan grijeh'), pa je rekao: 'Gospodaru moj, počinio sam (ili učinio sam) grijeh, pa mi oprosti!' Njegov Gospodar reče: 'Zar Moj rob zna da ima Gospodara, koji prašta grijeh i kažnjava za njega? Opraštam mu!' Zatim je prošlo onoliko (vremena) koliko je Allah htio, pa je taj čovjek opet učinio (ili počinio) grijeh, te je opet rekao: 'Gospodaru moj, počinio sam (ili učinio sam) i drugi grijeh, pa mi oprosti!' Allah je još jednom ponovio: 'Zar Moj rob zna da ima Gospodara, koji prašta grijeh i kažnjava za njega? Opraštam mu!' Ponovo je prošlo onoliko (vremena) koliko je Allah htio, pa je ovaj isti čovjek opet učinio (ili počinio) grijeh, te je rekao: 'Gospodaru moj, počinio sam (ili učinio sam) opet grijeh, pa mi oprosti!' Allah je i treći put rekao: 'Zar Moj rob zna da ima Gospodara, koji prašta grijeh i kažnjava za njega? Opraštam mu! Neka radi šta god hoće!'"[1]

٧٥٠٧. حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ إِسْحَاقَ حَدَّثَنَا عَمْرُو بْنُ عَاصِمٍ حَدَّثَنَا هَمَّامٌ حَدَّثَنَا إِسْحَاقُ بْنُ عَبْدِ اللهِ سَمِعْتُ عَبْدَ الرَّحْمَنِ بْنَ أَبِي عَمْرَةَ قَالَ سَمِعْتُ أَبَا هُرَيْرَةَ قَالَ سَمِعْتُ النَّبِيَّ ﷺ قَالَ إِنَّ عَبْدًا أَصَابَ ذَنْبًا وَرُبَّمَا قَالَ أَذْنَبَ ذَنْبًا فَقَالَ رَبِّ أَذْنَبْتُ وَرُبَّمَا قَالَ أَصَبْتُ فَاغْفِرْ لِي فَقَالَ رَبُّهُ أَعَلِمَ عَبْدِي أَنَّ لَهُ رَبًّا يَغْفِرُ الذَّنْبَ وَيَأْخُذُ بِهِ غَفَرْتُ لِعَبْدِي ثُمَّ مَكَثَ مَا شَاءَ اللهُ ثُمَّ أَصَابَ ذَنْبًا أَوْ أَذْنَبَ ذَنْبًا فَقَالَ رَبِّ أَذْنَبْتُ أَوْ أَصَبْتُ آخَرَ فَاغْفِرْهُ فَقَالَ أَعَلِمَ عَبْدِي أَنَّ لَهُ رَبًّا يَغْفِرُ الذَّنْبَ وَيَأْخُذُ بِهِ غَفَرْتُ لِعَبْدِي ثُمَّ مَكَثَ مَا شَاءَ اللهُ ثُمَّ أَذْنَبَ ذَنْبًا وَرُبَّمَا قَالَ أَصَابَ ذَنْبًا قَالَ قَالَ رَبِّ أَصَبْتُ أَوْ قَالَ أَذْنَبْتُ آخَرَ فَاغْفِرْهُ لِي فَقَالَ أَعَلِمَ عَبْدِي أَنَّ لَهُ رَبًّا يَغْفِرُ الذَّنْبَ وَيَأْخُذُ بِهِ غَفَرْتُ لِعَبْدِي ثَلَاثًا فَلْيَعْمَلْ مَا شَاءَ .

češće sjećanje na Uzvišenog Allaha i spominjanje Njegova imena.

1 Ovim riječima kao da Allah kaže: "Dokle god se Moj rob kaje za učinjeni grijeh i traži oprost, Ja ću mu opraštati." Nevevi ističe da se na osnovu ovog hadisa može zaključiti kako će Allah oprostiti grijeh koji se učini i više

٧٥٠٨. حَدَّثَنَا عَبْدُاللهِ بْنُ أَبِي الأَسْوَدِ حَدَّثَنَا مُعْتَمِرٌ سَمِعْتُ أَبِي حَدَّثَنَا قَتَادَةُ عَنْ عُقْبَةَ بْنِ عَبْدِالْغَافِرِ عَنْ أَبِي سَعِيدٍ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ أَنَّهُ ذَكَرَ رَجُلاً فِيمَنْ سَلَفَ أَوْ فِيمَنْ كَانَ قَبْلَكُمْ قَالَ كَلِمَةً يَعْنِي أَعْطَاهُ اللهُ مَالاً وَوَلَدًا فَلَمَّا حَضَرَتِ الْوَفَاةُ قَالَ لِبَنِيهِ أَيَّ أَبٍ كُنْتُ لَكُمْ قَالُوا خَيْرَ أَبٍ قَالَ فَإِنَّهُ لَمْ يَبْتَئِرْ أَوْ لَمْ يَبْتَئِزْ عِنْدَ اللهِ خَيْرًا وَإِنْ يَقْدِرِ اللهُ عَلَيْهِ يُعَذِّبْهُ فَانْظُرُوا إِذَا مُتُّ فَأَحْرِقُونِي حَتَّى إِذَا صِرْتُ فَحْمًا فَاسْحَقُونِي أَوْ قَالَ فَاسْحَكُونِي فَإِذَا كَانَ يَوْمُ رِيحٍ عَاصِفٍ فَأَذْرُونِي فِيهَا فَقَالَ نَبِيُّ اللهِ ﷺ فَأَخَذَ مَوَاثِيقَهُمْ عَلَى ذَلِكَ وَرَبِّي فَفَعَلُوا ثُمَّ أَذْرَوْهُ فِي يَوْمٍ عَاصِفٍ فَقَالَ اللهُ عَزَّ وَجَلَّ كُنْ فَإِذَا هُوَ رَجُلٌ قَائِمٌ قَالَ اللهُ أَيْ عَبْدِي مَا حَمَلَكَ عَلَى أَنْ فَعَلْتَ مَا فَعَلْتَ قَالَ مَخَافَتُكَ أَوْ فَرَقٌ مِنْكَ قَالَ فَمَا تَلاَفَاهُ أَنْ رَحِمَهُ عِنْدَهَا وَقَالَ مَرَّةً أُخْرَى فَمَا تَلاَفَاهُ غَيْرُهَا فَحَدَّثْتُ بِهِ أَبَا عُثْمَانَ فَقَالَ سَمِعْتُ هَذَا مِنْ سَلْمَانَ غَيْرَ أَنَّهُ زَادَ فِيهِ أَذْرُونِي فِي الْبَحْرِ أَوْ كَمَا حَدَّثَ حَدَّثَنَا مُوسَى حَدَّثَنَا مُعْتَمِرٌ وَقَالَ لَمْ يَبْتَئِرْ وَقَالَ خَلِيفَةُ حَدَّثَنَا مُعْتَمِرٌ وَقَالَ لَمْ يَبْتَئِزْ فَسَّرَهُ قَتَادَةُ لَمْ يَدَّخِرْ.

7508. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Ebu-Esved, njemu Mu'temir, a ovom njegov otac, prenoseći od Katade, ovaj od Ukbe b. Abdul-Gafira, a on od Ebu-Seida (da je kazivao): "Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, je spomenuo jednog čovjeka od onih koji su nekada živjeli (ili koji su bili prije vas), pa je rekao nešto kao da mu je Allah podario bogatstvo i djecu. Kada mu se približila smrt, upitao je svoje sinove: 'Kakav sam vam otac bio?', a oni su odgovorili: 'Dobar otac.'
Zatim je rekao nije pripremio (prenosilac je u nedoumici između riječi *lem jebteiz* i *lem jebteir*) nekakvo dobro koje bi imao kod Allaha, te će ga On, ako dođe do Njega, sigurno kazniti. Potom je kazao: 'Kada umrem, gledajte da me spalite, pa kada se ugljenišem, stucite me (u prah) (prenosilac je u nedoumici da li je upotrijebljena riječ *feshaquni* ili *feshakuni*, s razlikum u slovima qaf i kaf), a onda, kad naiđe olujni i vjetroviti dan, razaspite moj prah da ga vjetar raznese!'[2]
Allahov je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, zatim rekao: 'Oni su njemu dali obećanje da će to učiniti, pa su, tako mi Gospodara, tako i učinili. Razasuli su njegov pepeo jednog vjetrovitog dana. Onda je Uzvišeni Allah rekao: 'Budi!', te on ponovo postade čovjek, u stojećem stavu. 'Robe Moj', upita ga Allah, 'šta te je navelo da uradiš to što si uradio?', a on odgovori: 'Strah od Tebe (ili bojazan od Tebe)!' Uzvišeni mu se Allah istog trenutka smilovao' (drugi je put Poslanik rekao: 'Nije ga ništa drugo zadesilo do Njegova milost')."
Ovaj hadis ispričao sam Ebu-Usmanu, pa mi je on rekao: 'Ja sam ga čuo od Selmana, s tim što kod njega ima dodatak: '... razaspite me po moru!',

puta, pa makar to bilo i hiljadu i preko hiljadu puta, ukoliko se čovjek svaki put pokaje iskreno i zatraži oprost za to. Ovaj hadis sigurno predstavlja veliki poticaj na kajanje i traženje oprosta od Uzvišenog Allaha.

2 Hadis sa sličnim tekstom naveden je pod brojem 3478, s tim što je tamo prilikom prekucavanja teksta ispao ovaj dio hadisa: "Ali ja nisam nikada ništa dobro uradio. Zato, kada umrem, spalite me, potom me smrvite, a onda me razaspite jednog jako vjetrovitog dana! Oni su tako i uradili, ali ga je Uzvišeni Allah sastavio i rekao: 'Šta te podstaklo....'" (prim. M.M.)

ili kako je već on pričao."Pričao nam je Musa, a njemu Mu'temir da je on upotrijebio izraz *lem jebte'ir*, dok Halifa kaže da je i njemu Mu'temir pričao (ovaj hadis), upotrijebivši izraz *lem jebte'iz*. Katada je te riječi protumači riječima: lem jeddehir, tj. "nije sačuvao, nije pohranio nikakvo dobro djelo (za Sudnji dan)".[1]

O RAZGOVORU UZVIŠENOG GOSPODARA NA SUDNJEM DANU S VJEROVJESNICIMA I DRUGIMA[2]

باب كلامِ الرَّبِّ عزَّ
وَجَلَّ يَوْمَ الْقِيَامَةِ مَعَ الأنْبِيَاءِ وَغَيْرِهِمْ

7509. PRIČAO NAM JE Jusuf b. Rašid, njemu Ahmed b. Abdullah, a ovom Ebu-Bekr b. Ajjaš, prenoseći od Humejda, ovaj od Enesa, radijallahu anhu, a on od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, da je rekao:
"Kada nastupi Sudnji dan, dobit ću pravo zauzimanja, pa ću reći: 'Gospodaru moj, uvedi u Džennet one koji u svojim srcima imaju (imana) koliko zrno gorušice!', te će oni ući. Zatim ću reći: 'Uvedi u Džennet one koji imaju i najmanji dio (imana)!'"
Enes kaže: "Kao da sada gledam u prste Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem."[3]

٧٥٠٩. حَدَّثَنَا يُوسُفُ بْنُ رَاشِدٍ حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ
عَبْدِاللهِ حَدَّثَنَا أَبُو بَكْرِ بْنُ عَيَّاشٍ عَنْ حُمَيْدٍ قَالَ
سَمِعْتُ أَنَسًا رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ سَمِعْتُ النَّبِيَّ ﷺ
يَقُولُ إِذَا كَانَ يَوْمُ الْقِيَامَةِ شُفِّعْتُ فَقُلْتُ يَا رَبِّ
أَدْخِلِ الْجَنَّةَ مَنْ كَانَ فِي قَلْبِهِ خَرْدَلَةٌ فَيَدْخُلُونَ
ثُمَّ أَقُولُ أَدْخِلِ الْجَنَّةَ مَنْ كَانَ فِي قَلْبِهِ أَدْنَى شَيْءٍ
فَقَالَ أَنَسٌ كَأَنِّي أَنْظُرُ إِلَى أَصَابِعِ رَسُولِ اللهِ ﷺ.

7510. PRIČAO NAM JE Sulejman b. Harb, a njemu Hammad b. Zejd, prenoseći od Ma'beda b. Hilala Anezija (da je kazivao):
"Nekoliko nas iz Basre sakupili smo se i otišli do Enesa b. Malika, a sa sobom smo poveli Sabita Bunanija da ga u naše ime upita za hadis o zauzimanju (zagovoru). Zatekli smo ga u njegovoj kući dok je klanjao duha-namaz. Zatražili smo

٧٥١٠. حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ حَرْبٍ حَدَّثَنَا
حَمَّادُ بْنُ زَيْدٍ حَدَّثَنَا مَعْبَدُ بْنُ هِلاَلٍ الْعَنَزِيُّ
قَالَ اجْتَمَعْنَا نَاسٌ مِنْ أَهْلِ الْبَصْرَةِ فَذَهَبْنَا إِلَى
أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ وَذَهَبْنَا مَعَنَا بِثَابِتٍ الْبُنَانِيِّ إِلَيْهِ يَسْأَلُهُ
لَنَا عَنْ حَدِيثِ الشَّفَاعَةِ فَإِذَا هُوَ فِي قَصْرِهِ فَوَافَقْنَاهُ

1 Ovdje se radi o maloj razlici u izrazima, bez razlike u značenju. U hadisu ovaj smo izraz preveli sa "nije pripremio".

2 Na ovom svijetu ljudi ne mogu vidjeti Allaha, a s Njim razgovarati mogu samo poslanici. Znamo na osnovu Kur'ana i sunneta da će vjernici na ahiretu moći vidjeti Allaha, dželle šanuhu, i izravno, bez posrednika, s Njim razgovarati. Hadisi navedeni u ovom poglavlju također to potvrđuju.

3 Naime, dok je govorio o toj maloj količini imana, on je pokazivao na vrhove svojih prstiju, kako bi što slikovitije opisao iman o kojem je govorio. (prim. M.M.)

يُصَلِّي الضُّحَى فَاسْتَأْذَنَّا فَأَذِنَ لَنَا وَهُوَ قَاعِدٌ عَلَى فِرَاشِهِ فَقُلْنَا لِثَابِتٍ لاَ تَسْأَلْهُ عَنْ شَيْءٍ أَوَّلَ مِنْ حَدِيثِ الشَّفَاعَةِ فَقَالَ يَا أَبَا حَمْزَةَ هَؤُلاَءِ إِخْوَانُكَ مِنْ أَهْلِ الْبَصْرَةِ جَاءُوكَ يَسْأَلُونَكَ عَنْ حَدِيثِ الشَّفَاعَةِ فَقَالَ حَدَّثَنَا مُحَمَّدٌ ﷺ قَالَ إِذَا كَانَ يَوْمُ الْقِيَامَةِ مَاجَ النَّاسُ بَعْضُهُمْ فِي بَعْضٍ فَيَأْتُونَ آدَمَ فَيَقُولُونَ اشْفَعْ لَنَا إِلَى رَبِّكَ فَيَقُولُ لَسْتُ لَهَا وَلَكِنْ عَلَيْكُمْ بِإِبْرَاهِيمَ فَإِنَّهُ خَلِيلُ الرَّحْمَنِ فَيَأْتُونَ إِبْرَاهِيمَ فَيَقُولُ لَسْتُ لَهَا وَلَكِنْ عَلَيْكُمْ بِمُوسَى فَإِنَّهُ كَلِيمُ اللَّهِ فَيَأْتُونَ مُوسَى فَيَقُولُ لَسْتُ لَهَا وَلَكِنْ عَلَيْكُمْ بِعِيسَى فَإِنَّهُ رُوحُ اللَّهِ وَكَلِمَتُهُ فَيَأْتُونَ عِيسَى فَيَقُولُ لَسْتُ لَهَا وَلَكِنْ عَلَيْكُمْ بِمُحَمَّدٍ ﷺ فَيَأْتُونِي فَأَقُولُ أَنَا لَهَا فَأَسْتَأْذِنُ عَلَى رَبِّي فَيُؤْذَنُ لِي وَيُلْهِمُنِي مَحَامِدَ أَحْمَدُهُ بِهَا لاَ تَحْضُرُنِي الآنَ فَأَحْمَدُهُ بِتِلْكَ الْمَحَامِدِ وَأَخِرُّ لَهُ سَاجِدًا فَيَقُولُ يَا مُحَمَّدُ ارْفَعْ رَأْسَكَ وَقُلْ يُسْمَعْ لَكَ وَسَلْ تُعْطَ وَاشْفَعْ تُشَفَّعْ فَأَقُولُ يَا رَبِّ أُمَّتِي أُمَّتِي فَيَقُولُ انْطَلِقْ فَأَخْرِجْ مِنْهَا مَنْ كَانَ فِي قَلْبِهِ مِثْقَالُ شَعِيرَةٍ مِنْ إِيمَانٍ فَأَنْطَلِقُ فَأَفْعَلُ ثُمَّ أَعُودُ فَأَحْمَدُهُ بِتِلْكَ الْمَحَامِدِ ثُمَّ أَخِرُّ لَهُ سَاجِدًا فَيُقَالُ يَا مُحَمَّدُ ارْفَعْ رَأْسَكَ وَقُلْ يُسْمَعْ لَكَ وَسَلْ تُعْطَ وَاشْفَعْ تُشَفَّعْ فَأَقُولُ يَا رَبِّ أُمَّتِي أُمَّتِي فَيَقُولُ انْطَلِقْ فَأَخْرِجْ مِنْهَا مَنْ كَانَ فِي قَلْبِهِ مِثْقَالُ ذَرَّةٍ أَوْ خَرْدَلَةٍ مِنْ إِيمَانٍ فَأَخْرِجْهُ فَأَنْطَلِقُ فَأَفْعَلُ ثُمَّ أَعُودُ

dopuštenje da uđemo, pa nam je to dozvolio. (Kada smo ušli), on je sjedio na svojoj prostirci. ‘Nemoj ga pitati ništa’, rekosmo tada Sabitu, ‘prije nego što ga upitaš za hadis o zauzimanju!’ – ‘Ebu-Hamza’, reče on, ‘ova tvoja braća iz Basre došla su da te upitaju za hadis o zauzimanju.’

Tada Enes poče pripovijedati: ‘Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, nam je kazivao:

‘Kada nastupi Sudnji dan, ljudi će se uskomešati i izmiješati, pa će doći Ademu i reći mu: ‘Zauzmi se za nas kod svoga Gospodara!’

‘Nisam vam ja za to’, odgovorit će im on, ‘nego otiđite vi Ibrahimu, on je miljenik Milostivog.’ Oni će onda otići Ibrahimu, ali će i on reći: ‘Nisam vam ja za to, nego otiđite vi Musau, on je Allahov sugovornik.’ Potom će oni otići Musau, ali će i on reći: ‘Nisam vam ja za to, nego otiđite vi Isau, on je Allahov ruh i Njegova riječ.’ Oni će potom otići Isau, ali će i on reći: ‘Nisam vam ja za to, nego otiđite vi Muhammedu, sallallahu alejhi ve sellem.’

Potom će oni doći meni, pa ću ja reći: ‘Ja sam za to (ovlašten)!’ Onda ću zatražiti dopuštenje kod svoga Gospodara, pa će mi ono biti dato, i On će me nadahnuti pohvalama kojima ću Mu, iako ih sada ne znam, zahvaljivati. Iskazat ću Mu te pohvale i pasti Mu na sedždu, pa će mi biti rečeno: ‘Muhammede! Podigni glavu i reci – čut će se, zatraži – dat će ti se, zauzimaj se – bit će ti prihvaćeno zauzimanje!’

‘Gospodaru’, reći ću ja, ‘moj ummet, moj ummet!’ Tada će mi biti rečeno: ‘Idi i iz Vatre izvedi one koji u svojim srcima imaju imana teška makar koliko jedno zrno ječma!’, pa ću ja otići i uraditi tako.

Onda ću se ponovo vratiti, iskazujući Mu pohvale, i pasti Mu na sedždu, pa će mi opet biti rečeno: ‘Muhammede! Podigni glavu i reci – čut će se, zatraži – dat će ti se, zauzimaj se – bit će ti prihvaćeno zauzimanje!’

‘Gospodaru’, reći ću ja, ‘moj ummet, moj ummet!’ Tada će mi biti rečeno: ‘Idi i iz Vatre izvedi one koji u svojim srcima imaju imana teška makar

koliko jedan trun (ili zrno gorušice)!', pa ću ja otići i uraditi tako.
Vratit ću se i po treći put, iskazujući Mu pohvale, i pasti Mu na sedždu, pa će mi opet biti rečeno: 'Muhammede! Podigni glavu i reci – čut će se, zatraži – dat će ti se, zauzimaj se – bit će ti prihvaćeno zauzimanje!'
'Gospodaru', reći ću ja, 'moj ummet, moj ummet!' Tada će mi biti rečeno: 'Idi i iz Vatre izvedi one koji u svojim srcima imaju imana manje i od težine jednog zrna gorušice!', pa ću ja otići i uraditi tako."
Kada smo izišli iz Enesove kuće, rekoh nekima iz naše skupine: 'Kada bismo svratili do Hasana, koji se skriva u kući Ebu-Halife[1], da mu ispričamo ono što nam je kazao Enes b. Malik.'
Tako smo otišli do njega i nazvali mu selam, pa nam je on dopustio da uđemo.
'Ebu-Seide', rekosmo mu, 'došli smo ti od tvoga brata (po vjeri) Enesa b. Malika. Mi prije o zauzimanju nismo čuli ništo slično onome što smo danas čuli od njega.'
'Nastavite!', reče nam on, te mu ispričasmo cijeli hadis. Kad smo došli do ovog mjesta, on nam opet reče: 'Nastavite!'
'On nam nije dalje pričao', odgovorismo mi. Tada Hasan reče: 'On je to meni pričao dok je bio mlađi, prije dvadeset godina, samo ne znam da li je to on poslije zaboravio ili vam nije htio ispričati, kako se ne biste na to oslonili.'
'Pa ispričaj nam ti, Ebu-Seide!', rekosmo mi. Na to se on nasmija i reče: 'Čovjek je stvoren kao brzac! Ja sam vam to spomenuo samo zato što vam to želim ispričati. On je i meni ispričao isto što i vama, pa je onda nastavio:
'Zatim ću se i po četvrti put vratiti, iskazujući Mu pohvale, i pasti Mu na sedždu, pa će mi (i po četvrti put) biti rečeno: 'Muhammede! Podigni glavu i reci – čut će se, zatraži – dat će ti se, zauzimaj se

فَأَحْمَدُهُ بِتِلْكَ الْمَحَامِدِ ثُمَّ أَخِرُّ لَهُ سَاجِدًا فَيَقُولُ يَا مُحَمَّدُ ارْفَعْ رَأْسَكَ وَقُلْ يُسْمَعْ لَكَ وَسَلْ تُعْطَ وَاشْفَعْ تُشَفَّعْ فَأَقُولُ يَا رَبِّ أُمَّتِي أُمَّتِي فَيَقُولُ انْطَلِقْ فَأَخْرِجْ مَنْ كَانَ فِي قَلْبِهِ أَدْنَى أَدْنَى أَدْنَى مِثْقَالِ حَبَّةِ خَرْدَلٍ مِنْ إِيمَانٍ فَأَخْرِجْهُ مِنَ النَّارِ فَأَنْطَلِقُ فَأَفْعَلُ فَلَمَّا خَرَجْنَا مِنْ عِنْدِ أَنَسٍ قُلْتُ لِبَعْضِ أَصْحَابِنَا لَوْ مَرَرْنَا بِالْحَسَنِ وَهُوَ مُتَوَارٍ فِي مَنْزِلِ أَبِي خَلِيفَةَ فَحَدَّثْنَاهُ بِمَا حَدَّثَنَا أَنَسُ بْنُ مَالِكٍ فَأَتَيْنَاهُ فَسَلَّمْنَا عَلَيْهِ فَأَذِنَ لَنَا فَقُلْنَا لَهُ يَا أَبَا سَعِيدٍ جِئْنَاكَ مِنْ عِنْدِ أَخِيكَ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ فَلَمْ نَرَ مِثْلَ مَا حَدَّثَنَا فِي الشَّفَاعَةِ فَقَالَ هِيهْ فَحَدَّثْنَاهُ بِالْحَدِيثِ فَانْتَهَى إِلَى هَذَا الْمَوْضِعِ فَقَالَ هِيهْ فَقُلْنَا لَمْ يَزِدْ لَنَا عَلَى هَذَا فَقَالَ لَقَدْ حَدَّثَنِي وَهُوَ جَمِيعٌ مُنْذُ عِشْرِينَ سَنَةً فَلاَ أَدْرِي أَنَسِيَ أَمْ كَرِهَ أَنْ تَتَّكِلُوا قُلْنَا يَا أَبَا سَعِيدٍ فَحَدِّثْنَا فَضَحِكَ وَقَالَ خُلِقَ الإِنْسَانُ عَجُولاً مَا ذَكَرْتُهُ إِلاَّ وَأَنَا أُرِيدُ أَنْ أُحَدِّثَكُمْ حَدَّثَنِي كَمَا حَدَّثَكُمْ بِهِ قَالَ ثُمَّ أَعُودُ الرَّابِعَةَ فَأَحْمَدُهُ بِتِلْكَ الْمَحَامِدِ ثُمَّ أَخِرُّ لَهُ سَاجِدًا فَيُقَالُ يَا مُحَمَّدُ ارْفَعْ رَأْسَكَ وَقُلْ يُسْمَعْ وَسَلْ تُعْطَهْ وَاشْفَعْ تُشَفَّعْ فَأَقُولُ يَا رَبِّ ائْذَنْ لِي فِيمَنْ قَالَ لاَ إِلَهَ إِلاَّ اللَّهُ فَيَقُولُ وَعِزَّتِي وَجَلاَلِي وَكِبْرِيَائِي وَعَظَمَتِي لأُخْرِجَنَّ مِنْهَا مَنْ قَالَ لاَ إِلَهَ إِلاَّ اللَّهُ .

1 Radi se o Hasanu Basriju, jednom od najpoznatijih i najpobožnijih tabiina. Skrivao se od Hadždžadža b. Jusufa, zloglasnog namjesnika.

– bit će ti prihvaćeno zauzimanje!’ ‘Gospodaru’, reći ću ja, ‘dopusti mi da se zauzmem za svakog ko je rekao: ‘Nema (istinskog) Boga osim Allaha!” ‘Tako Mi Moje moći, uzvišenosti, veličanstvenosti i veličine, sigurno ću izvesti iz Vatre svakog onog koji je rekao: ‘Nema (istinskog) Boga osim Allaha!”,[2] reći će On.””[3]

7511. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Halid, njemu Ubejdullah b. Musa, a ovom Israil, prenoseći od Mensura, ovaj od Ibrahima, on od Abide, a ovaj od Abdullaha da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
“Posljednji koji će ući u Džennet i izići iz Džehennema bit će jedan čovjek koji će izići pužući. Njegov će mu Gospodar reći: ‘Uđi u Džennet!’, a on će kazati: ‘Gospodaru moj, ali Džennet je pun!’ Allah će mu tri puta ponoviti da uđe, a on će uvijek odgovarati: ‘Džennet je pun!’ Onda će mu Gospodar reći: ‘Tebi pripada onoliko koliko je deset dunjaluka.’”

٧٥١١. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ خَالِدٍ حَدَّثَنَا عُبَيْدُاللهِ بْنُ مُوسَى عَنْ إِسْرَائِيلَ عَنْ مَنْصُورٍ عَنْ إِبْرَاهِيمَ عَنْ عَبِيدَةَ عَنْ عَبْدِاللهِ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ إِنَّ آخِرَ أَهْلِ الْجَنَّةِ دُخُولاً الْجَنَّةَ وَآخِرَ أَهْلِ النَّارِ خُرُوجًا مِنَ النَّارِ رَجُلٌ يَخْرُجُ حَبْوًا فَيَقُولُ لَهُ رَبُّهُ ادْخُلِ الْجَنَّةَ فَيَقُولُ رَبِّ الْجَنَّةُ مَلأَى فَيَقُولُ لَهُ ذَلِكَ ثَلاَثَ مَرَّاتٍ فَكُلُّ ذَلِكَ يُعِيدُ عَلَيْهِ الْجَنَّةُ مَلأَى فَيَقُولُ إِنَّ لَكَ مِثْلَ الدُّنْيَا عَشْرَ مِرَارٍ.

7512. PRIČAO NAM JE Ali b. Hudžr, a njemu Isa b. Junus, prenoseći od A‘meša, ovaj od Hajseme, a on od Adija b. Hatima da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
“Nema nikoga među vama, a da Gospodar njegov neće s njim razgovarati bez prevodioca. On će pogledati desno od sebe, pa će vidjeti samo svoja djela, koja je uradio. Zatim će pogledati lijevo od sebe, pa će opet vidjeti samo svoja djela. Onda će

٧٥١٢. حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ حُجْرٍ أَخْبَرَنَا عِيسَى بْنُ يُونُسَ عَنِ الأَعْمَشِ عَنْ خَيْثَمَةَ عَنْ عَدِيِّ بْنِ حَاتِمٍ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ مَا مِنْكُمْ أَحَدٌ إِلاَّ سَيُكَلِّمُهُ رَبُّهُ لَيْسَ بَيْنَهُ وَبَيْنَهُ تُرْجُمَانٌ فَيَنْظُرُ أَيْمَنَ مِنْهُ فَلاَ يَرَى إِلاَّ مَا قَدَّمَ مِنْ عَمَلِهِ وَيَنْظُرُ أَشْأَمَ مِنْهُ فَلاَ يَرَى إِلاَّ مَا قَدَّمَ وَيَنْظُرُ بَيْنَ يَدَيْهِ فَلاَ يَرَى

2 Ovdje je naveden samo prvi dio šehadeta, ali se podrazumijeva da uz njega ide obavezno i drugi dio: “Muhammed je Njegov poslanik.” Naime, islamski se učenjaci slažu da nije ispravno vjerovanje te da ne može postati musliman onaj koji izgovori i prizna samo prvi dio šehadeta.

3 Iz ovog se hadisa, pored ostalog, može zaključiti sljedeće:
- prve su generacije muslimana bile jako zainteresirane za hadis;
- zauzimanje je na Sudnjem danu istina, a glavni zagovarač tada će biti Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem;
- toliko će biti teško polagati račune za svoja djela da će se poslanici prije Muhammeda, sallallahu alejhi ve sellem, ustručavati zauzimati za bilo koga;
- iz Džehennema će, kad-tad, izići svako ko u času smrti imadne makar trunku imana;
- u Džehennemu će vječno ostati samo oni koji umru bez imalo imana.

pogledati ispred sebe i ugledati samo vatru naspram svoga lica. Zato se čuvajte vatre, makar polovicom hurme!"[1] A'meš kaže: "Amr b. Murra ispričao mi je ovaj hadis u sličnom obliku, s tim što se kod njega još dodaje: '... i makar lijepom riječju!'"

إلاَّ النَّارَ تِلْقَاءَ وَجْهِهِ فَاتَّقُوا النَّارَ وَلَوْ بِشِقِّ تَمْرَةٍ
قَالَ الأَعْمَشُ وَحَدَّثَنِي عَمْرُو بْنُ مُرَّةَ عَنْ خَيْثَمَةَ
مِثْلَهُ وَزَادَ فِيهِ وَلَوْ بِكَلِمَةٍ طَيِّبَةٍ .

7513. PRIČAO NAM JE Usman b. Ebu-Šejba, a njemu Džerir, prenoseći od Mensura, ovaj od Ibrahima, on od Abide, a ovaj od Abdullaha, radijallahu anhu, da je kazivao:
"Jedan je židovski rabin došao Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, i rekao: 'Kada nastupi Sudnji dan, Allah će držati nebesa na jednom prstu, zemlje na prstu, vodu i zemlju (prah) na prstu, a ostala stvorenja na prstu, pa će ih jako zadrmati i reći: 'Ja sam vladar! Ja sam vladar!" Vidio sam tada kako se Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, nasmijao tako da su mu se vidjeli kutnjaci, čudeći se i potvrđujući njegove riječi. Potom je proučio: 'Oni ne veličaju Allaha onako kako Ga treba veličati...' – sve do riječi: '... Njemu smatraju ravnim!'"[2]

٧٥١٣. حَدَّثَنَا عُثْمَانُ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ حَدَّثَنَا جَرِيرٌ
عَنْ مَنْصُورٍ عَنْ إِبْرَاهِيمَ عَنْ عَبِيدَةَ عَنْ عَبْدِاللهِ
رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ جَاءَ حَبْرٌ مِنَ الْيَهُودِ فَقَالَ إِنَّهُ
إِذَا كَانَ يَوْمُ الْقِيَامَةِ جَعَلَ اللهُ السَّمَوَاتِ عَلَى
إِصْبَعٍ وَالأَرَضِينَ عَلَى إِصْبَعٍ وَالْمَاءَ وَالثَّرَى عَلَى
إِصْبَعٍ وَالْخَلاَئِقَ عَلَى إِصْبَعٍ ثُمَّ يَهُزُّهُنَّ ثُمَّ يَقُولُ
أَنَا الْمَلِكُ أَنَا الْمَلِكُ فَلَقَدْ رَأَيْتُ النَّبِيَّ ﷺ يَضْحَكُ
حَتَّى بَدَتْ نَوَاجِذُهُ تَعَجُّبًا وَتَصْدِيقًا لِقَوْلِهِ ثُمَّ
قَالَ النَّبِيُّ ﷺ (وَمَا قَدَرُوا اللهَ حَقَّ قَدْرِهِ) إِلَى قَوْلِهِ
(يُشْرِكُونَ) .

7514. PRIČAO NAM JE Musedded, njemu Ebu-Avana, prenoseći od Katade, a on od Safvana b. Muhriza (da je kazivao): "Jedan je čovjek upitao Ibn-Omera: 'Šta si čuo: kako je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, govorio o šaptanju (na Sudnjem danu)?' On mu je odgovorio (da je čuo kako je on rekao): 'Neko će se od vas toliko približiti svome Gospodaru tako da će Ga On natrkriti Svojim okriljem, pa će mu Allah reći: 'Jesi li uradio to i to?', a on će odgovoriti: 'Da!' Onda će mu (Uzvišeni) reći: 'Uradio si i to i to?', pa će on opet odgovoriti: 'Da!' Tako će on sve priznati, pa će mu Uzvišeni Allah reći: 'To sam ti na dunjaluku prikrio, a danas ti to opraštam!'"Adem također

٧٥١٤. حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ حَدَّثَنَا أَبُو عَوَانَةَ عَنْ قَتَادَةَ
عَنْ صَفْوَانَ بْنِ مُحْرِزٍ أَنَّ رَجُلاً سَأَلَ ابْنَ عُمَرَ
كَيْفَ سَمِعْتَ رَسُولَ اللهِ ﷺ يَقُولُ فِي النَّجْوَى
قَالَ يَدْنُو أَحَدُكُمْ مِنْ رَبِّهِ حَتَّى يَضَعَ كَنَفَهُ عَلَيْهِ
فَيَقُولُ أَعَمِلْتَ كَذَا وَكَذَا فَيَقُولُ نَعَمْ وَيَقُولُ
عَمِلْتَ كَذَا وَكَذَا فَيَقُولُ نَعَمْ فَيُقَرِّرُهُ ثُمَّ يَقُولُ
إِنِّي سَتَرْتُ عَلَيْكَ فِي الدُّنْيَا وَأَنَا أَغْفِرُهَا لَكَ
الْيَوْمَ وَقَالَ آدَمُ حَدَّثَنَا شَيْبَانُ حَدَّثَنَا قَتَادَةُ حَدَّثَنَا
صَفْوَانُ عَنِ ابْنِ عُمَرَ سَمِعْتُ النَّبِيَّ ﷺ .

1 Tj. udjeljujući makar polovicu hurme.

2 Ez-Zumer, 67. Tj. proučio je ajet u cijelosti. On u prijevodu glasi: "Oni ne veličaju Allaha onako kako Ga treba veličati; a čitava će zemlja na Sudnjem danu u šaci Njegovoj biti, a i nebesa će u desnici Njegovoj smotana ostati. Hvaljen neka je On i vrlo visoko iznad onih koje Njemu smatraju ravnim!"

kaže da mu je (ovaj hadis) pričao Šejban, njemu Katada, a ovom Safvan, prenoseći od Ibn-Omera, a on od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem.

O RIJEČIMA UZVIŠENOG: "... A ALLAH JE, SIGURNO, S MUSAOM RAZGOVARAO."[3]

باب قَوْلِهِ (وكَلَّمَ اللَّهُ مُوسَى تَكْلِيمًا)

7515. PRIČAO NAM JE Jahja b. Bukejr, njemu Lejs, a ovom Ukajl, prenoseći od Ibn-Šihaba, ovaj od Humejda b. Abdur-Rahmana, a on od Ebu-Hurejre da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
"Jednom su Adem i Musa raspravljali, pa je Musa rekao: 'Ti si Adem; svoje si potomstvo iz Dženneta istjerao!' Na to je on njemu rekao: 'Ti si Musa; Allah te je odabrao Svojim poslanicama i govorom, pa mi opet prigovaraš za nešto što mi je određeno prije nego što sam bio stvoren!' Tako je Adem nadgovorio Musaa."

٧٥١٥. حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ بُكَيْرٍ حَدَّثَنَا اللَّيْثُ حَدَّثَنَا عُقَيْلٌ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ حَدَّثَنَا حُمَيْدُ بْنُ عَبْدِ الرَّحْمَنِ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ قَالَ احْتَجَّ آدَمُ وَمُوسَى فَقَالَ مُوسَى أَنْتَ آدَمُ الَّذِي أَخْرَجْتَ ذُرِّيَّتَكَ مِنَ الْجَنَّةِ قَالَ آدَمُ أَنْتَ مُوسَى الَّذِي اصْطَفَاكَ اللَّهُ بِرِسَالَاتِهِ وَكَلَامِهِ ثُمَّ تَلُومُنِي عَلَى أَمْرٍ قَدْ قُدِّرَ عَلَيَّ قَبْلَ أَنْ أُخْلَقَ فَحَجَّ آدَمُ مُوسَى .

7516. PRIČAO NAM JE Muslim b. Ibrahim, njemu Hišam, a ovom Katada, prenoseći od Enesa, radijallahu anhu, da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
"Na Sudnjem će danu vjernici biti sakupljeni, pa će reći: 'Kada bismo zamolili nekoga da se zauzme za nas kod našeg Gospodara, da nas On izbavi iz ovog stanja!' Otići će do Adema i reći mu: 'Ademe, ti si otac čovječanstva, Allah te je stvorio Svojom rukom, dao je da ti meleci učine sedždu i podučio te imenima svega – zauzmi se za nas kod svoga Gospodara, neka nas On izbavi!' Adem će im odgovoriti: 'Nisam vam ja za to (kadar)', spominjući im grijeh koji je učinio."[4]

٧٥١٦. حَدَّثَنَا مُسْلِمُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ حَدَّثَنَا هِشَامٌ حَدَّثَنَا قَتَادَةُ عَنْ أَنَسٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ يُجْمَعُ الْمُؤْمِنُونَ يَوْمَ الْقِيَامَةِ فَيَقُولُونَ لَوِ اسْتَشْفَعْنَا إِلَى رَبِّنَا فَيُرِيحُنَا مِنْ مَكَانِنَا هَذَا فَيَأْتُونَ آدَمَ فَيَقُولُونَ لَهُ أَنْتَ آدَمُ أَبُو الْبَشَرِ خَلَقَكَ اللهُ بِيَدِهِ وَأَسْجَدَ لَكَ الْمَلَائِكَةَ وَعَلَّمَكَ أَسْمَاءَ كُلِّ شَيْءٍ فَاشْفَعْ لَنَا إِلَى رَبِّنَا حَتَّى يُرِيحَنَا فَيَقُولُ لَهُمْ لَسْتُ هُنَاكُمْ فَيَذْكُرُ لَهُمْ خَطِيئَتَهُ الَّتِي أَصَابَ .

3 En-Nisa, 164. Buhari navodi ovaj ajet i hadise koji slijede kako bi potvrdio da Allah govori te da je On izravno, bez ikakvog posrednika, razgovarao s Musaom, alejhis-selam. To je ujedno i odgovor mutezilama, koji tvrde da Uzvišeni Allah nije s njim izravno razgovarao.

4 Radi se o kušanju ploda s drveta u Džennetu. Njemu i Havi Allah, dželle šaanuhu, zabranio je da uzimaju plodove s tog drveta. Ovo je samo početak dužeg hadisa o zauzimanju (zagovoru) koji se navodi i u nekim

7517. PRIČAO NAM JE Abdul-Aziz b. Abdullah, njemu Sulejman, prenoseći od Šerika b. Abdullaha, a on od Ibn-Malika da je kazivao: "One noći kada se Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, iz harema Kabe desilo Noćno putovanje (Isra) došle su mu, dok je on u Mesdžidul-haramu spavao, tri osobe[1] – a bilo je to prije nego što mu je počela silaziti Objava[2] – pa je jedna od njih upitala: 'Koji je od ovih on?',[3] druga je rekla: 'Onaj koji je najbolji među njima', a treća je kazala: 'Uzmite najboljeg od njih!' Te noći on (Poslanik) ih nije vidio, ali ih je, prema onome što je vidjelo njegovo srce, vidio druge noći. Njegove oči spavaju, ali mu srce ne spava. I u ostalih vjerovjesnika oči spavaju, ali im srca ne spavaju. Oni mu nisu ništa govorili, nego su ga ponijeli i spustili kod vrela Zemzem. Zatim ga je prihvatio Džibril, rasporio mu tijelo od grla do sredine grudi i ispraznio mu grudi i utrobu. Sve je to oprao svojom rukom, s vodom iz vrela Zemzem, očistivši tako njegovu nutrinu. Potom mu je donesen zlatni leđen u kojem je bio zlatni ćup napunjen imanom i mudrošću, pa je melek time ispunio njegove grudi i krvne sudove njegova grla, a onda mu je zatvorio tijelo.

Zatim se Džibril s njim popeo na dunjalučko nebo i zakucao na jedna nebeska vrata. Stanovnici tog neba upitali su ga: 'Ko je to?', a on je odgovorio: 'Džibril.' 'A ko je s tobom?', upitali su zatim.

'Sa mnom je Muhammed', odgovorio je Džibril.

'A je li on poslanik?', opet je upitao neko. 'Da', odgovorio je Džibril. Tada oni rekoše: 'Izvolite, i dobro nam došli!' Stanovnici neba obradovali su mu se, iako oni ne znaju šta Allah namjerava

٧٥١٧. حَدَّثَنَا عَبْدُالْعَزِيزِ بْنُ عَبْدِاللهِ حَدَّثَنِي سُلَيْمَانُ عَنْ شَرِيكِ بْنِ عَبْدِاللهِ أَنَّهُ قَالَ سَمِعْتُ أَنَسَ بْنَ مَالِكٍ يَقُولُ لَيْلَةَ أُسْرِيَ بِرَسُولِ اللهِ ﷺ مِنْ مَسْجِدِ الْكَعْبَةِ أَنَّهُ جَاءَهُ ثَلاَثَةُ نَفَرٍ قَبْلَ أَنْ يُوحَى إِلَيْهِ وَهُوَ نَائِمٌ فِي الْمَسْجِدِ الْحَرَامِ فَقَالَ أَوَّلُهُمْ أَيُّهُمْ هُوَ فَقَالَ أَوْسَطُهُمْ هُوَ خَيْرُهُمْ فَقَالَ آخِرُهُمْ خُذُوا خَيْرَهُمْ فَكَانَتْ تِلْكَ اللَّيْلَةَ فَلَمْ يَرَهُمْ حَتَّى أَتَوْهُ لَيْلَةً أُخْرَى فِيمَا يَرَى قَلْبُهُ وَتَنَامُ عَيْنُهُ وَلاَ يَنَامُ قَلْبُهُ وَكَذَلِكَ الأَنْبِيَاءُ تَنَامُ أَعْيُنُهُمْ وَلاَ تَنَامُ قُلُوبُهُمْ فَلَمْ يُكَلِّمُوهُ حَتَّى احْتَمَلُوهُ فَوَضَعُوهُ عِنْدَ بِئْرِ زَمْزَمَ فَتَوَلاَّهُ مِنْهُمْ جِبْرِيلُ فَشَقَّ جِبْرِيلُ مَا بَيْنَ نَحْرِهِ إِلَى لَبَّتِهِ حَتَّى فَرَغَ مِنْ صَدْرِهِ وَجَوْفِهِ فَغَسَلَهُ مِنْ مَاءِ زَمْزَمَ بِيَدِهِ حَتَّى أَنْقَى جَوْفَهُ ثُمَّ أُتِيَ بِطَسْتٍ مِنْ ذَهَبٍ فِيهِ تَوْرٌ مِنْ ذَهَبٍ مَحْشُوًّا إِيمَانًا وَحِكْمَةً فَحَشَا بِهِ صَدْرَهُ وَلَغَادِيدَهُ يَعْنِي عُرُوقَ حَلْقِهِ ثُمَّ أَطْبَقَهُ ثُمَّ عَرَجَ بِهِ إِلَى السَّمَاءِ الدُّنْيَا فَضَرَبَ بَابًا مِنْ أَبْوَابِهَا فَنَادَاهُ أَهْلُ السَّمَاءِ مَنْ هَذَا فَقَالَ جِبْرِيلُ قَالُوا وَمَنْ مَعَكَ قَالَ مَعِيَ مُحَمَّدٌ قَالَ وَقَدْ بُعِثَ قَالَ نَعَمْ قَالُوا فَمَرْحَبًا بِهِ وَأَهْلاً فَيَسْتَبْشِرُ بِهِ أَهْلُ السَّمَاءِ لاَ يَعْلَمُ أَهْلُ السَّمَاءِ بِمَا يُرِيدُ اللهُ بِهِ فِي الأَرْضِ حَتَّى يُعْلِمَهُمْ

prethodnim poglavljima.

1 Bila su to, ustvari, tri meleka, među kojima je bio i Džibril, alejhis-selam.

2 Objava je Muhammedu, sallallahu alejhi ve sellem, počela silaziti mnogo prije Israa i Miradža. Zato za ovaj dio hadisa neki hadiski učenjaci kažu da je komentar jednog od prenosilaca hadisa. Drugi kažu da su ti meleci prvi put dolazili prije početka objave, a drugi put one noći u kojoj su se dogodili Isra i Miradž.

3 Meleci su našli trojicu ljudi kako spavaju, a tražili su Muhammeda, sallallahu alejhi ve sellem. S njim su zajedno bili njegov amidža Hamza i amidžić Dža'fer b. Ebu-Talib.

(postići) s njim na Zemlji sve dok ih On ne obavijesti o tome. Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, je na dunjalučkom nebu našao Adema. Tada mu Džibril reče: 'Ovo ti je otac, pa mu nazovi selam!' On mu je nazvao selam, a Adem je, uzvrativši, dodao: 'Izvoli, i dobro došao, sine! Divan li si ti sin!' Zatim je na dunjalučkom nebu ugledao dvije rijeke kako teku, pa je upitao: 'Koje su ovo rijeke, Džibrile?' 'Ovdje izviru Nil i Eufrat', odgovoro mu je. Džibril ga je potom vodao po tom nebu, pa su naišli pored treće rijeke, a nad njom se uzdizao dvorac od bisera i topaza. Dotakao ju je rukom, pa je primijetio da je od miomirisa. 'Šta je ovo, Džibrile?', upitao je.

'Ovo je Kevser, koji tvoj Gospodar čuva za tebe', odgovorio mu je on.

Zatim se s njim popeo na drugo nebo, pa su ga meleci pitali isto što i na prvom: 'Ko je to?', a on je odgovorio: 'Džibril.' 'A ko je s tobom?', upitali su, pa je on odgovorio: 'Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem.' 'Da li je njemu poslana Objava?', upitali su opet. 'Da', odgovorio je Džibril. Tada oni rekoše: 'Izvolite, i dobro nam došli!'

Nakon toga s njim se popeo na treće nebo, pa su mu rekli isto što i na prvom i na drugom. Potom se s njim popeo na četvrto nebo, pa su mu i tu isto rekli. Popeli su se, onda, na peto nebo, pa su im i tu isto rekli. Zatim se Džibril popeo s njim na šesto nebo, pa su mu i tu isto rekli. Na kraju se s njim popeo na sedmo nebo, pa su mu i na sedmom nebu to isto rekli. Na svakom su nebu bili neki poslanici, a on im je navodio imena. Ja sam od toga zapamtio da je Idris bio na drugom, Harun na četvrtom, a nisam zapamtio ime poslanika koji je bio na petom (nebu). Ibrahim je bio na šestom, a Musa na sedmom nebu – zato što je Allah s njim (izravno) razgovarao. Tada je Musa rekao: 'Gospodaru moj, nisam ni pretpostavljao da ćeš iznad mene ikoga uzdići.' Zatim se Džibril s njim popeo još više – samo Allah zna koliko – dok

فَوَجَدَ فِي السَّمَاءِ الدُّنْيَا آدَمَ فَقَالَ لَهُ جِبْرِيلُ هَذَا أَبُوكَ آدَمُ فَسَلِّمْ عَلَيْهِ فَسَلَّمَ عَلَيْهِ وَرَدَّ عَلَيْهِ آدَمُ وَقَالَ مَرْحَبًا وَأَهْلاً بِابْنِي نِعْمَ الابْنُ أَنْتَ فَإِذَا هُوَ فِي السَّمَاءِ الدُّنْيَا بِنَهَرَيْنِ يَطَّرِدَانِ فَقَالَ مَا هَذَانِ النَّهَرَانِ يَا جِبْرِيلُ قَالَ هَذَا النِّيلُ وَالْفُرَاتُ عُنْصُرُهُمَا ثُمَّ مَضَى بِهِ فِي السَّمَاءِ فَإِذَا هُوَ بِنَهَرٍ آخَرَ عَلَيْهِ قَصْرٌ مِنْ لُؤْلُؤٍ وَزَبَرْجَدٍ فَضَرَبَ يَدَهُ فَإِذَا هُوَ مِسْكٌ أَذْفَرُ قَالَ مَا هَذَا يَا جِبْرِيلُ قَالَ هَذَا الْكَوْثَرُ الَّذِي خَبَأَ لَكَ رَبُّكَ ثُمَّ عَرَجَ بِهِ إِلَى السَّمَاءِ الثَّانِيَةِ فَقَالَتِ الْمَلاَئِكَةُ لَهُ مِثْلَ مَا قَالَتْ لَهُ الأُولَى مَنْ هَذَا قَالَ جِبْرِيلُ قَالُوا وَمَنْ مَعَكَ قَالَ مُحَمَّدٌ ﷺ قَالُوا وَقَدْ بُعِثَ إِلَيْهِ قَالَ نَعَمْ قَالُوا مَرْحَبًا بِهِ وَأَهْلاً ثُمَّ عَرَجَ بِهِ إِلَى السَّمَاءِ الثَّالِثَةِ وَقَالُوا لَهُ مِثْلَ مَا قَالَتِ الأُولَى وَالثَّانِيَةُ ثُمَّ عَرَجَ بِهِ إِلَى الرَّابِعَةِ فَقَالُوا لَهُ مِثْلَ ذَلِكَ ثُمَّ عَرَجَ بِهِ إِلَى السَّمَاءِ الْخَامِسَةِ فَقَالُوا مِثْلَ ذَلِكَ ثُمَّ عَرَجَ بِهِ إِلَى السَّمَاءِ السَّادِسَةِ فَقَالُوا لَهُ مِثْلَ ذَلِكَ ثُمَّ عَرَجَ بِهِ إِلَى السَّمَاءِ السَّابِعَةِ فَقَالُوا لَهُ مِثْلَ ذَلِكَ كُلُّ سَمَاءٍ فِيهَا أَنْبِيَاءُ قَدْ سَمَّاهُمْ فَأَوْعَيْتُ مِنْهُمْ إِدْرِيسَ فِي الثَّانِيَةِ وَهَارُونَ فِي الرَّابِعَةِ وَآخَرَ فِي الْخَامِسَةِ لَمْ أَحْفَظِ اسْمَهُ وَإِبْرَاهِيمَ فِي السَّادِسَةِ وَمُوسَى فِي السَّابِعَةِ بِتَفْضِيلِ كَلاَمِ اللهِ فَقَالَ مُوسَى رَبِّ لَمْ أَظُنَّ أَنْ يُرْفَعَ عَلَيَّ أَحَدٌ ثُمَّ عَلاَ بِهِ فَوْقَ ذَلِكَ بِمَا لاَ يَعْلَمُهُ إِلاَّ اللهُ حَتَّى جَاءَ سِدْرَةَ الْمُنْتَهَى وَدَنَا لِلْجَبَّارِ رَبِّ الْعِزَّةِ فَتَدَلَّى حَتَّى كَانَ مِنْهُ قَابَ قَوْسَيْنِ أَوْ أَدْنَى

nisu došli do Sidretul-muntehaa. Onda se Silni Gospodar moći približio tako da je bio blizu njega koliko dva luka ili još bliže. Tada mu je Allah, između ostalog, obznanio dužnost za njegov ummet: pedeset namaza u toku dana i noći. Nakon toga on se spuštao dok nije došao do Musaa, pa ga je on zadržao i upitao: 'Muhammede, šta ti je Gospodar tvoj propisao?'

'Propisao mi je pedeset namaza u toku dana i noći', odgovorio mu je.

'Tvoj ummet neće to moći, zato se vrati, neka Gospodar tvoj olakša i tebi i njima!', reče mu Musa. Vjerovjesnik se, sallallahu alejhi ve sellem, tada okrenuo Džibrilu, tražeći, činilo se, na taj način njegovo mišljenje, pa mu je on dao znak u smislu: 'Da, ako želiš!'

Džibril je onda s njim ponovo otišao do Silnoga, koji još bijaše na Svome mjestu. Tada Mu Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, reče: 'Gospodaru moj, olakšaj nam, jer moj ummet ovo neće moći!', pa mu je Allah broj namaza smanjio za deset. Zatim se on opet vratio do Musaa, ali ga je on opet zadržao. Musa ga je tako stalno vraćao njegovom Gospodaru dok broj nije spao na pet namaza. Pa i tada ga je Musa zadržao i rekao mu: 'Muhammede, tako mi Allaha, ja sam sinove Israilove, tj. svoj narod, nagovarao na nešto što je bilo manje od toga, ali su oni bili slabići i nisu to prihvatili. A pripadnici tvoga ummeta imaju još slabija tijela, srca, snagu, oči i uši, pa se zato opet vrati, ne bi li ti Gospodar tvoj još više olakšao!' Svaki put Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, okretao bi se prema Džibrilu da mu i on pomogne, a on nijednom nije bio protiv toga. Tako se on s njim popeo i peti put, pa je Vjerovjesnik rekao: 'Gospodaru moj, moj ummet ima slaba tijela, srca, uši, oči i snagu, pa nam zato još olakšaj!' Tada ga je On zovnuo: 'Muhammede!'

'Odazivam Ti se, i Tebi sam na usluzi!', odazvao Mu se on. 'Moja se riječ ne mijenja', reče mu On,

فَأَوْحَى اللهُ فِيمَا أَوْحَى إِلَيْهِ خَمْسِينَ صَلاَةً عَلَى أُمَّتِكَ كُلَّ يَوْمٍ وَلَيْلَةٍ ثُمَّ هَبَطَ حَتَّى بَلَغَ مُوسَى فَاحْتَبَسَهُ مُوسَى فَقَالَ يَا مُحَمَّدُ مَاذَا عَهِدَ إِلَيْكَ رَبُّكَ قَالَ عَهِدَ إِلَيَّ خَمْسِينَ صَلاَةً كُلَّ يَوْمٍ وَلَيْلَةٍ قَالَ إِنَّ أُمَّتَكَ لاَ تَسْتَطِيعُ ذَلِكَ فَارْجِعْ فَلْيُخَفِّفْ عَنْكَ رَبُّكَ وَعَنْهُمْ فَالْتَفَتَ النَّبِيُّ ﷺ إِلَى جِبْرِيلَ كَأَنَّهُ يَسْتَشِيرُهُ فِي ذَلِكَ فَأَشَارَ إِلَيْهِ جِبْرِيلُ أَنْ نَعَمْ إِنْ شِئْتَ فَعَلاَ بِهِ إِلَى الْجَبَّارِ فَقَالَ وَهُوَ مَكَانَهُ يَا رَبِّ خَفِّفْ عَنَّا فَإِنَّ أُمَّتِي لاَ تَسْتَطِيعُ هَذَا فَوَضَعَ عَنْهُ عَشْرَ صَلَوَاتٍ ثُمَّ رَجَعَ إِلَى مُوسَى فَاحْتَبَسَهُ فَلَمْ يَزَلْ يُرَدِّدُهُ مُوسَى إِلَى رَبِّهِ حَتَّى صَارَتْ إِلَى خَمْسِ صَلَوَاتٍ ثُمَّ احْتَبَسَهُ مُوسَى عِنْدَ الْخَمْسِ فَقَالَ يَا مُحَمَّدُ وَاللهِ لَقَدْ رَاوَدْتُ بَنِي إِسْرَائِيلَ قَوْمِي عَلَى أَدْنَى مِنْ هَذَا فَضَعُفُوا فَتَرَكُوهُ فَأُمَّتُكَ أَضْعَفُ أَجْسَادًا وَقُلُوبًا وَأَبْدَانًا وَأَبْصَارًا وَأَسْمَاعًا فَارْجِعْ فَلْيُخَفِّفْ عَنْكَ رَبُّكَ كُلَّ ذَلِكَ يَلْتَفِتُ النَّبِيُّ ﷺ إِلَى جِبْرِيلَ لِيُشِيرَ عَلَيْهِ وَلاَ يَكْرَهُ ذَلِكَ جِبْرِيلُ فَرَفَعَهُ عِنْدَ الْخَامِسَةِ فَقَالَ يَا رَبِّ إِنَّ أُمَّتِي ضُعَفَاءُ أَجْسَادُهُمْ وَقُلُوبُهُمْ وَأَسْمَاعُهُمْ وَأَبْصَارُهُمْ وَأَبْدَانُهُمْ فَخَفِّفْ عَنَّا فَقَالَ الْجَبَّارُ يَا مُحَمَّدُ قَالَ لَبَّيْكَ وَسَعْدَيْكَ قَالَ إِنَّهُ لاَ يُبَدَّلُ الْقَوْلُ لَدَيَّ كَمَا فَرَضْتُهُ عَلَيْكَ فِي أُمِّ الْكِتَابِ قَالَ فَكُلُّ حَسَنَةٍ بِعَشْرِ أَمْثَالِهَا فَهِيَ خَمْسُونَ فِي أُمِّ الْكِتَابِ وَهِيَ خَمْسٌ عَلَيْكَ فَرَجَعَ إِلَى مُوسَى فَقَالَ كَيْفَ فَعَلْتَ فَقَالَ خَفَّفَ عَنَّا أَعْطَانَا

بِكُلِّ حَسَنَةٍ عَشْرَ أَمْثَالِهَا قَالَ مُوسَى قَدْ وَاللهِ رَاوَدْتُ بَنِي إِسْرَائِيلَ عَلَى أَدْنَى مِنْ ذَلِكَ فَتَرَكُوهُ ارْجِعْ إِلَى رَبِّكَ فَلْيُخَفِّفْ عَنْكَ أَيْضًا قَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ يَا مُوسَى قَدْ وَاللهِ اسْتَحْيَيْتُ مِنْ رَبِّي مِمَّا اخْتَلَفْتُ إِلَيْهِ قَالَ فَاهْبِطْ بِاسْمِ اللهِ قَالَ وَاسْتَيْقَظَ وَهُوَ فِي مَسْجِدِ الْحَرَامِ.

'u odnosu na ono što sam ti propisao u Majci Knjige (*Levhi-mahfuzu*). Svako dobro djelo računat će ti se deset puta više, pa pošto je u Majci Knjige zapisano pedeset, obaveza ti je pet namaza.' Vjerovjesnik se, sallallahu alejhi ve sellem, opet vratio Musau, pa ga je on upitao: 'Šta si uradio?' On mu je odgovorio: 'Olakšano nam je: za svako dobro djelo računat će nam se deset.' Musa na to reče: 'Tako mi Allaha, ja sam nagovarao sinove Israilove na nešto što je bilo manje od toga, ali to oni nisu prihvatili! Vrati se svome Gospodaru, neka ti još olakša!' 'Tako mi Allaha, o Musa', reče mu Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, 'stid me je Gospodara zato što sam Mu mnogo puta išao!' 'Onda silazi, u ime Allaha!', reče mu on (tj. Džibril). Nakon toga (Poslanik) se probudio u Mesdžidul-haramu."

باب
كَلامِ الرَّبِّ مَعَ أَهْلِ الْجَنَّةِ

O RAZGOVORU GOSPODARA (SVJETOVA) SA STANOVNICIMA DŽENNETA

٧٥١٨. حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ سُلَيْمَانَ حَدَّثَنِي ابْنُ وَهْبٍ قَالَ حَدَّثَنِي مَالِكٌ عَنْ زَيْدِ بْنِ أَسْلَمَ عَنْ عَطَاءِ بْنِ يَسَارٍ عَنْ أَبِي سَعِيدٍ الْخُدْرِيِّ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ قَالَ النَّبِيُّ ﷺ إِنَّ اللهَ يَقُولُ لأَهْلِ الْجَنَّةِ يَا أَهْلَ الْجَنَّةِ فَيَقُولُونَ لَبَّيْكَ رَبَّنَا وَسَعْدَيْكَ وَالْخَيْرُ فِي يَدَيْكَ فَيَقُولُ هَلْ رَضِيتُمْ فَيَقُولُونَ وَمَا لَنَا لاَ نَرْضَى يَا رَبِّ وَقَدْ أَعْطَيْتَنَا مَا لَمْ تُعْطِ أَحَدًا مِنْ خَلْقِكَ فَيَقُولُ أَلاَ أُعْطِيكُمْ أَفْضَلَ مِنْ ذَلِكَ فَيَقُولُونَ يَا رَبِّ وَأَيُّ شَيْءٍ أَفْضَلُ مِنْ ذَلِكَ فَيَقُولُ أُحِلُّ عَلَيْكُمْ رِضْوَانِي فَلاَ أَسْخَطُ عَلَيْكُمْ بَعْدَهُ أَبَدًا.

7518. PRIČAO NAM JE Jahja b. Sulejman, njemu Ibn-Vehb, a ovom Malik, prenoseći od Zejda b. Eslema, ovaj od Ataa b. Jesara, a on od Ebu-Seida Hudrija, radijallahu anhu, da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Allah će reći Džennetlijama: 'O stanovnici Dženneta!', a oni će se odazvati: 'Odazivamo Ti se, Gospodaru naš, i stojimo Ti na usluzi – a svako je dobro u Tvojim rukama!' 'Jeste li zadovoljni?', upitat će ih On, a oni će odgovoriti: 'Kako ne bismo bili zadovoljni, Gospodaru naš, kad si nam dao ono što nisi nikome drugom od Svojih stvorenja?'
'Hoćete li da vam dam nešto još bolje od toga?', opet će ih On upitati, a oni će odgovoriti: 'A šta ima bolje od ovoga, Gospodaru?' Onda će On reći: '(Bolje vam je od toga) da spustim Moje zadovoljstvo, tako da se poslije nikada više na vas neću naljutiti.'"

7519. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Sinan, njemu Fulejh, a ovom Hilal, prenoseći od Ataa b. Jesara, a on od Ebu-Hurejre (da je kazivao):
"Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, je jednog dana, dok je kod njega bio neki beduin, pričao o tome kako će jedan Džennetlija tražiti od Gospodara da sije usjeve, a On će ga upitati: 'Zar nisi dobio ono što si htio?'
'Svakako', odgovorit će on, 'ali ja volim obrađivati zemlju.' Zatim će on požuriti da je posije. Njegovi će usjevi biti brži od treptaja oka, začas će narasti, pa će ih on pokositi i naslagati, a bit će veliki poput brda. Uzvišeni će mu Allah tada reći: 'Eto ti, čovječe, ali tebe ništa neće zasititi!'
Beduin je tada rekao: 'Allahov Poslaniče, taj ti može biti jedino Kurejšević ili ensarija, jer su oni poljoprivrednici, a mi se ne bavimo poljoprivredom', na što se Allahov Poslanik nasmijao."[1]

٧٥١٩. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ سِنَانٍ حَدَّثَنَا فُلَيْحٌ حَدَّثَنَا هِلاَلٌ عَنْ عَطَاءِ بْنِ يَسَارٍ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ كَانَ يَوْمًا يُحَدِّثُ وَعِنْدَهُ رَجُلٌ مِنْ أَهْلِ الْبَادِيَةِ أَنَّ رَجُلاً مِنْ أَهْلِ الْجَنَّةِ اسْتَأْذَنَ رَبَّهُ فِي الزَّرْعِ فَقَالَ لَهُ أَوَلَسْتَ فِيمَا شِئْتَ قَالَ بَلَى وَلَكِنِّي أُحِبُّ أَنْ أَزْرَعَ فَأَسْرَعَ وَبَذَرَ فَتَبَادَرَ الطَّرْفَ نَبَاتُهُ وَاسْتِوَاؤُهُ وَاسْتِحْصَادُهُ وَتَكْوِيرُهُ أَمْثَالَ الْجِبَالِ فَيَقُولُ اللَّهُ تَعَالَى دُونَكَ يَا ابْنَ آدَمَ فَإِنَّهُ لاَ يُشْبِعُكَ شَيْءٌ فَقَالَ الأَعْرَابِيُّ يَا رَسُولَ اللَّهِ لاَ تَجِدُ هَذَا إِلاَّ قُرَشِيًّا أَوْ أَنْصَارِيًّا فَإِنَّهُمْ أَصْحَابُ زَرْعٍ فَأَمَّا نَحْنُ فَلَسْنَا بِأَصْحَابِ زَرْعٍ فَضَحِكَ رَسُولُ اللَّهِ.

O TOME DA ALLAH SPOMINJE (SJEĆA SE SVOJIH ROBOVA) ZAPOVIJEĐU, A LJUDI DOVOM, SKRUŠENOŠĆU, OBJAVOM I NJENIM DOSTAVLJANJEM[2]

بَاب ذِكْرِ اللَّهِ بِالأَمْرِ وَذِكْرِ الْعِبَادِ بِالدُّعَاءِ وَالتَّضَرُّعِ وَالرِّسَالَةِ وَالإِبْلاَغِ

Uzvišeni kaže: "Sjećajte se vi Mene, i Ja ću se vas sjetiti!"[3] "Kaži im pripovijest o Nuhu, kada on reče narodu svome: 'O narode moj, ako vam je dodijao moj boravak među vama i moje opominjanje Allahovim dokazima – a ja se stalno uzdam u Allaha – onda se, zajedno s božanstvima svojim, odlučite, i to ne krijte; zatim to nada mnom izvršite

لِقَوْلِهِ تَعَالَى (فَاذْكُرُونِي أَذْكُرْكُمْ) (وَاتْلُ عَلَيْهِمْ نَبَأَ نُوحٍ إِذْ قَالَ لِقَوْمِهِ يَا قَوْمِ إِنْ كَانَ كَبُرَ عَلَيْكُمْ مَقَامِي وَتَذْكِيرِي بِآيَاتِ اللَّهِ فَعَلَى اللَّهِ تَوَكَّلْتُ فَأَجْمِعُوا أَمْرَكُمْ وَشُرَكَاءَكُمْ ثُمَّ لاَ يَكُنْ أَمْرُكُمْ عَلَيْكُمْ غُمَّةً ثُمَّ اقْضُوا إِلَيَّ وَلاَ تُنْظِرُونِ

1 Iz ovog se hadisa, pored ostalog, može zaključiti sljedeće:
- u Džennetu će čovjek imati sve dunjalučke užitke koje zaželi;
- čovjek, po svojoj prirodi, voli imati mnogo i gomilati imetak;
- vjernik treba biti zadovoljan onim što mu Allah da i odredi.

2 Allah zapovijeda ljudima da Mu budu pokorni, skrušeni, da prenose Njegove riječi drugim ljudima i da Mu se obraćaju dovom, pa će ih On nagraditi ako tako budu radili, odnosno kazniti ako ne budu poslušni.

3 Bekara, 152. Ovim ajetom Buhari dokazuje da će se Gospodar, ako Ga se ljudi budu sjećali dobrim djelima, njih sjećati Svojom milošću i oprostom.

فَإِنْ تَوَلَّيْتُمْ فَمَا سَأَلْتُكُمْ مِنْ أَجْرٍ إِنْ أَجْرِيَ إِلاَّ عَلَى اللهِ وَأُمِرْتُ أَنْ أَكُونَ مِنَ الْمُسْلِمِينَ) غُمَّةٌ هَمٌّ وَضِيقٌ قَالَ مُجَاهِدٌ اقْضُوا إِلَيَّ مَا فِي أَنْفُسِكُمْ يُقَالُ افْرُقِ اقْضِ وَقَالَ مُجَاهِدٌ (وَإِنْ أَحَدٌ مِنَ الْمُشْرِكِينَ اسْتَجَارَكَ فَأَجِرْهُ حَتَّى يَسْمَعَ كَلاَمَ اللهِ) إِنْسَانٌ يَأْتِيهِ فَيَسْتَمِعُ مَا يَقُولُ وَمَا أُنْزِلَ عَلَيْهِ فَهُوَ آمِنٌ حَتَّى يَأْتِيَهُ فَيَسْمَعَ كَلاَمَ اللهِ وَحَتَّى يَبْلُغَ مَأْمَنَهُ حَيْثُ جَاءَهُ النَّبَأُ الْعَظِيمُ الْقُرْآنُ (صَوَابًا) حَقًّا فِي الدُّنْيَا وَعَمَلٌ بِهِ.

i ne odgađajte! A ako glave okrenete – pa ja od vas nikakvu nagradu ne tražim, mene će Allah nagraditi; meni je naređeno da budem musliman.'"[4]
Izraz *gummetun* (upotrijebljen u ovom ajetu) znači "briga i tjeskoba". Riječi: "... zatim to nada mnom izvršite..." – Mudžahid tumači riječima:
"... što smjerate u svojim dušama."
Kaže se: "Rastavi i završi!" *ufruk ikdi*.
Mudžahid također kaže: "Ako te neki od mnogobožaca zamoli za zaštitu, ti ga zaštiti kako bi saslušao Allahov govor..."[5] To znači: kada (Poslaniku) dođe neki čovjek da čuje ono što on govori i ono što mu se objavljuje, tom čovjeku treba pružiti sigurnost prilikom njegovog dolaska da sluša Allahov govor, sve dok ne dođe na, za njega, pouzdano mjesto. "Vijest velika"[6] jest Kur'an.
Riječ *savaben*[7] znači "istinu o dunjaluku i onome što je uradio".[8]

4 Junus, 71-72.
5 Et-Tevba, 6.
6 En-Nebe', 2.
7 En-Nebe', 38.
8 Ovdje Buhari navodi Mudžahidovo tumačenje pojedinih kur'anskih termina i ajeta. Mudžahid je bio čuveni mufesir među tabiinima. Ovo je navođenje u skladu s naslovom poglavlja.

O RIJEČIMA UZVIŠENOG: "... ZATO NE SMATRAJTE SVJESNO DRUGE ALLAHU RAVNIM!"[1]

باب قَوْلِ اللَّهِ تَعَالَى (فَلاَ تَجْعَلُوا لِلَّهِ أَنْدَادًا)

Njegove su i riječi: "... i još Mu druge ravnim smatrate? To je Gospodar svjetova!"[2] "A tebi i onima prije tebe objavljeno je: 'Ako budeš druge Allahu ravnim smatrao, tvoja će djela sigurno propasti, a ti ćeš izgubljen biti.' Zato, Allahu se jedino klanjaj i budi zahvalan!"[3] "... i oni koji se mimo Allaha drugom bogu ne klanjaju."[4] Ikrima kaže: "Većina njih vjeruje u Allaha onako kako vjeruju mnogobošci, a kada bi ih upitao ko je stvorio njih i ko je stvorio nebesa i zemlju, oni bi sigurno odgovorili da je to Allah. Eto, to je njihovo vjerovanje, u kojem se oni pored Njega klanjaju i drugima."[5]

وَقَوْلِهِ جَلَّ ذِكْرُهُ (وَتَجْعَلُونَ لَهُ أَنْدَادًا ذَلِكَ رَبُّ الْعَالَمِينَ) وَقَوْلِهِ (وَالَّذِينَ لاَ يَدْعُونَ مَعَ اللَّهِ إِلَهًا آخَرَ) (وَلَقَدْ أُوحِيَ إِلَيْكَ وَإِلَى الَّذِينَ مِنْ قَبْلِكَ لَئِنْ أَشْرَكْتَ لَيَحْبَطَنَّ عَمَلُكَ وَلَتَكُونَنَّ مِنَ الْخَاسِرِينَ بَلِ اللَّهَ فَاعْبُدْ وَكُنْ مِنَ الشَّاكِرِينَ) وَقَالَ عِكْرِمَةُ (وَمَا يُؤْمِنُ أَكْثَرُهُمْ بِاللَّهِ إِلاَّ وَهُمْ مُشْرِكُونَ) (وَلَئِنْ سَأَلْتَهُمْ مَنْ خَلَقَهُمْ) وَ (مَنْ خَلَقَ السَّمَوَاتِ وَالأَرْضَ لَيَقُولُنَّ اللَّهُ) فَذَلِكَ إِيمَانُهُمْ وَهُمْ يَعْبُدُونَ غَيْرَهُ.

O STVARANJU LJUDSKIH DJELA I ONOGA ŠTO ONI STEKNU

وَمَا ذُكِرَ فِي خَلْقِ أَفْعَالِ الْعِبَادِ وَأَكْسَابِهِمْ

Uzvišeni kaže: "... i koji je sve stvorio i kako treba uredio."[6] Mudžahid (o riječima Uzvišenog): "Meleci se spuštaju samo s istinom", kaže da to znači s objavom ili kaznom. Za riječi: "... da bi On mogao pozvati na odgovornost vjerovjesnike za ono što su govorili"[7], kaže da znači poslanike koji su dostavljali objavu. Riječi: "... i zaista ćemo Mi nad njim bdjeti!"[8] – znače: kod Nas (će on biti čuvan).

لِقَوْلِهِ تَعَالَى (وَخَلَقَ كُلَّ شَيْءٍ فَقَدَّرَهُ تَقْدِيرًا) وَقَالَ مُجَاهِدٌ (مَا تَنَزَّلُ الْمَلاَئِكَةُ إِلاَّ بِالْحَقِّ) بِالرِّسَالَةِ وَالْعَذَابِ (لِيَسْأَلَ الصَّادِقِينَ عَنْ صِدْقِهِمْ) الْمُبَلِّغِينَ الْمُؤَدِّينَ مِنَ الرُّسُلِ (وَإِنَّا لَهُ لَحَافِظُونَ) عِنْدَنَا (وَالَّذِي جَاءَ بِالصِّدْقِ) الْقُرْآنُ

1 El-Bekara, 22. Buhari ovim poglavljem želi potvrditi da se dešavanje dobra i zla odvija samo kroz Allahovo stvaranje i nikako drukčije. Pripisivati moć stvaranja bilo čega, pa i lošeg, nekome drugom mimo Allaha, dželle šanuhu, znači zakoračiti u mnogoboštvo, a time se očito izlazi iz islama.

2 Fussilet, 9.

3 Ez-Zumer, 65-66.

4 El-Furkan, 68.

5 Ikrima ovim ukazuje na činjenicu koja je navedena i u Kur'anu. Naime, mekanski su idolopoklonici vjerovali u Allaha kao vrhovnog Boga, ali su istovremeno vjerovali i u druga božanstva govoreći da se preko njih žele približiti Allahu. Vjerujući tako, oni ne mogu biti muslimani niti pripadati islamu.

6 El-Furkan, 2.

7 El-Ahzab, 8.

8 El-Hidžr, 9.

A riječi: "A onaj koji donosi Istinu" – znače Kur'an, dok 'i onaj koji u nju vjeruje..."[9] – znači vjernik, koji će na Sudnjem danu reći: "To je ono što si mi dao, i ja sam radio po njemu."[10]

(وَصَدَّقَ بِهِ) الْمُؤْمِنُ يَقُولُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ هَذَا الَّذِي أَعْطَيْتَنِي عَمِلْتُ بِمَا فِيهِ .

7520. PRIČAO NAM JE Kutejba b. Seid, njemu Džerir, a ovom Mensur, prenoseći od Ebu-Vaila, on od Amra b. Šurahbila, a ovaj od Abdullaha da je kazivao: "Upitao sam Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem: 'Koji je grijeh kod Allaha najveći?', pa mi je on odgovorio: 'Da Allahu smatraš nekoga ravnim, a On te je stvorio!' 'Zaista je to krupno!', rekoh (pripitujući): 'A koji zatim?' 'Da ubiješ svoje dijete iz bojazni da će jesti s tobom', odgovorio mi je on. 'A koji zatim?', upitao sam još jednom. 'Da učiniš blud sa ženom svoga komšije', odgovorio mi je."

٧٥٢٠. حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ بْنُ سَعِيدٍ حَدَّثَنَا جَرِيرٌ عَنْ مَنْصُورٍ عَنْ أَبِي وَائِلٍ عَنْ عَمْرِو بْنِ شُرَحْبِيلَ عَنْ عَبْدِاللهِ قَالَ سَأَلْتُ النَّبِيَّ ﷺ أَيُّ الذَّنْبِ أَعْظَمُ عِنْدَ اللهِ قَالَ أَنْ تَجْعَلَ لِلَّهِ نِدًّا وَهُوَ خَلَقَكَ قُلْتُ إِنَّ ذَلِكَ لَعَظِيمٌ قُلْتُ ثُمَّ أَيُّ قَالَ ثُمَّ أَنْ تَقْتُلَ وَلَدَكَ تَخَافُ أَنْ يَطْعَمَ مَعَكَ قُلْتُ ثُمَّ أَيُّ قَالَ ثُمَّ أَنْ تُزَانِيَ بِحَلِيلَةِ جَارِكَ .

O RIJEČIMA UZVIŠENOG: "VI SE NISTE KRILI ZATO DA NE BI UŠI VAŠE I OČI VAŠE I KOŽE VAŠE PROTIV VAS SVJEDOČILE, VEĆ ZATO ŠTO STE VJEROVALI DA ALLAH NEĆE SAZNATI MNOGO ŠTOŠTA OD ONOGA ŠTO STE RADILI."[11]

باب قَوْلِ اللهِ تعالى (وَمَا كُنْتُمْ تَسْتَتِرُونَ أَنْ يَشْهَدَ عَلَيْكُمْ سَمْعُكُمْ وَلَا أَبْصَارُكُمْ وَلَا جُلُودُكُمْ وَلَكِنْ ظَنَنْتُمْ أَنَّ اللهَ لَا يَعْلَمُ كَثِيرًا مِمَّا تَعْمَلُونَ)

7521. PRIČAO NAM JE Humejdi, njemu Sufjan, a ovom Mensur, prenoseći od Mudžahida, on od Ebu-Ma'mera, a ovaj od Abdullaha, radijallahu anhu, da je kazivao: "Kod Kabe su se sastala dvojica ljudi iz plemena Sekif i jedan iz plemena Kurejš (ili dvojica iz Kurejša, a jedan iz Sekifa). U trbusima su imali mnogo sala, a u srcima malo razumijevanja. Jedan je od njih upitao:

٧٥٢١. حَدَّثَنَا الْحُمَيْدِيُّ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ حَدَّثَنَا مَنْصُورٌ عَنْ مُجَاهِدٍ عَنْ أَبِي مَعْمَرٍ عَنْ عَبْدِاللهِ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ اجْتَمَعَ عِنْدَ الْبَيْتِ ثَقَفِيَّانِ وَقُرَشِيٌّ أَوْ قُرَشِيَّانِ وَثَقَفِيٌّ كَثِيرَةٌ شَحْمُ بُطُونِهِمْ قَلِيلَةٌ فِقْهُ قُلُوبِهِمْ فَقَالَ أَحَدُهُمْ أَتُرَوْنَ أَنَّ اللهَ يَسْمَعُ مَا نَقُولُ قَالَ الْآخَرُ يَسْمَعُ إِنْ جَهَرْنَا

9 Ez-Zumer, 33.

10 Ovo su pojedinačna predanja prenesena od Mudžahida o tumačenju nekih ajeta, a ovdje su navedena bez lanca prenosilaca. Što se tiče "onoga koji donosi Istinu" i "onoga koji u nju vjeruje", neki islamski učenjaci kažu da se to odnosi na Muhammeda, sallallahu alejhi ve sellem, i Kur'an, te na muslimane koji vjeruju u Kur'an. Drugi, međutim, kažu kako se to odnosi na svakoga ko poziva na pravi put te na one koji povjeruju u to.

11 Fussilet, 22. Buhari ovim poglavljem želi potvrditi da Allah čuje, što je jedno od Njegovih svojstava.

'Da li smatrate da Allah čuje ono što govorimo?' Drugi je odgovorio: 'Čuje ako govorimo naglas, a ne čuje ako govorimo tiho.' Treći je na to dodao: 'Ako čuje kada govorimo naglas, onda čuje i kada govorimo tiho.' Povodom toga Uzvišeni je Allah objavio: 'Vi se niste krili zato da ne bi uši vaše i oči vaše i kože vaše protiv vas svjedočile...'"

وَلاَ يَسْمَعُ إِنْ أَخْفَيْنَا وَقَالَ الآخَرُ إِنْ كَانَ يَسْمَعُ إِذَا جَهَرْنَا فَإِنَّهُ يَسْمَعُ إِذَا أَخْفَيْنَا فَأَنْزَلَ اللهُ تَعَالَى (وَمَا كُنْتُمْ تَسْتَتِرُونَ أَنْ يَشْهَدَ عَلَيْكُمْ سَمْعُكُمْ وَلاَ أَبْصَارُكُمْ وَلاَ جُلُودُكُمْ) .

O RIJEČIMA UZVIŠENOG: "SVAKOG ČASA ON SE ZANIMA NEČIM"[1];

باب قَوْلِ اللهِ تَعالَى (كُلَّ يوْمٍ هُوَ فِي شَأْنٍ)

"I ne dođe im nijedna nova opomena od Gospodara njihova"[2]; "Allah može poslije toga nešto novo iznaći"[3] Allahovo iznalaženje nečeg novog ne sliči načinu na koje stvorenja iznalaze nešto novo, jer Uzvišeni kaže: "Niko nije kao On! On sve čuje i sve vidi."[4] Ibn-Mes'ud kaže da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Allah od Sebe daje da bude ono što On hoće, a jedno od onoga što je On dao jest to da ne govorite u namazu."

(مَا يَأْتِيهِمْ مِنْ ذِكْرٍ مِنْ رَبِّهِمْ مُحْدَثٍ) وَقَوْلِهِ تَعَالَى (لَعَلَّ اللهَ يُحْدِثُ بَعْدَ ذَلِكَ أَمْرًا) وَأَنَّ حَدَثَهُ لاَ يُشْبِهُ حَدَثَ الْمَخْلُوقِينَ لِقَوْلِهِ تَعَالَى (لَيْسَ كَمِثْلِهِ شَيْءٌ وَهُوَ السَّمِيعُ الْبَصِيرُ) وَقَالَ ابْنُ مَسْعُودٍ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ إِنَّ اللهَ يُحْدِثُ مِنْ أَمْرِهِ مَا يَشَاءُ وَإِنَّ مِمَّا أَحْدَثَ أَنْ لاَ تَكَلَّمُوا فِي الصَّلاَةِ .

7522. PRIČAO NAM JE Ali b. Abdullah, a njemu Hatim b. Verdan, prenoseći od Ejjuba, on od Ikrime, a ovaj od Ibn-Abbasa, radijallahu anhuma, da je rekao:
"Kako to da pitate sljedbenike Knjige o njihovim knjigama kad je kod vas Allahova knjiga koja je od svih Njegovih knjiga posljednja objavljena, koju čitate slobodno i koja nije krivotvorena?"

٧٥٢٢. حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ عَبْدِاللهِ حَدَّثَنَا حَاتِمُ بْنُ وَرْدَانَ حَدَّثَنَا أَيُّوبُ عَنْ عِكْرِمَةَ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا قَالَ كَيْفَ تَسْأَلُونَ أَهْلَ الْكِتَابِ عَنْ كُتُبِهِمْ وَعِنْدَكُمْ كِتَابُ اللهِ أَقْرَبُ الْكُتُبِ عَهْدًا بِاللهِ تَقْرَءُونَهُ مَحْضًا لَمْ يُشَبْ .

---

1 Er-Rahman, 29.

2 El-Enbija, 2.

3 Et-Talak, 1.

4 Eš-Šura, 11.

7523. PRIČAO NAM JE Ebu-Jeman, a njemu Šu‘ajb, prenoseći od Zuhrija, ovaj od Ubejdullaha b. Abdullaha, a on od Abdullaha b. Abbasa da je rekao: “Muslimanski skupe! Kako to da pitate sljedbenike Knjige o nečemu, a vaša Knjiga, koju je Allah objavio vašem vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, sigurno sadrži najnovije obavijesti o Allahu, i ona nije krivotvorena? Allah vam je već rekao da su sljedbenici Knjige iskrivili i krivotvorili Allahove knjige. Oni su ih pisali svojim rukama, a govorili su da je to od Allaha, kako bi za to dobili ono što malo vrijedi. Zar vam znanje koje vam je došlo (Kur’an i sunnet) ne zabranjuje da njih pitate? Ne, tako mi Allaha, mi nismo nikoga od njih vidjeli da pita za ono što je objavljeno vama!”

٧٥٢٣. حَدَّثَنَا أَبُو الْيَمَانِ أَخْبَرَنَا شُعَيْبٌ عَنِ الزُّهْرِيِّ أَخْبَرَنِي عُبَيْدُاللهِ بْنُ عَبْدِاللهِ أَنَّ عَبْدَاللهِ بْنَ عَبَّاسٍ قَالَ يَا مَعْشَرَ الْمُسْلِمِينَ كَيْفَ تَسْأَلُونَ أَهْلَ الْكِتَابِ عَنْ شَيْءٍ وَكِتَابُكُمُ الَّذِي أَنْزَلَ اللهُ عَلَى نَبِيِّكُمْ ﷺ أَحْدَثُ الأَخْبَارِ بِاللهِ مَحْضًا لَمْ يُشَبْ وَقَدْ حَدَّثَكُمُ اللهُ أَنَّ أَهْلَ الْكِتَابِ قَدْ بَدَّلُوا مِنْ كُتُبِ اللهِ وَغَيَّرُوا فَكَتَبُوا بِأَيْدِيهِمُ الْكُتُبَ قَالُوا هُوَ مِنْ عِنْدِ اللهِ لِيَشْتَرُوا بِذَلِكَ ثَمَنًا قَلِيلاً أَوَلاَ يَنْهَاكُمْ مَا جَاءَكُمْ مِنَ الْعِلْمِ عَنْ مَسْأَلَتِهِمْ فَلاَ وَاللهِ مَا رَأَيْنَا رَجُلاً مِنْهُمْ يَسْأَلُكُمْ عَنِ الَّذِي أُنْزِلَ عَلَيْكُمْ .

O RIJEČIMA UZVIŠENOG: “NE IZGOVARAJ KUR’AN JEZIKOM SVOJIM...”[5] TE O TOME KAKO JE POSTUPAO VJEROVJESNIK, SALLALLAHU ALEJHI VE SELLEM, U TRENUTKU SILASKA OBJAVE

باب قَوْلِ اللهِ تعالى (لا تُحَرِّكْ بِهِ لِسانَكَ) وفِعْلِ النَّبِيِّ ﷺ حِينَ يُنْزَلُ عَلَيْهِ الْوَحْيُ

Ebu-Hurejra prenosi da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: “Uzvišeni Allah kaže: ‘Ja sam sa Svojim robom gdje god Me spomene i pokrene svoje usne spominjući Me.’”

وَقَالَ أَبُو هُرَيْرَةَ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ اللهُ تَعَالَى أَنَا مَعَ عَبْدِي حَيْثُمَا ذَكَرَنِي وَتَحَرَّكَتْ بِي شَفَتَاهُ .

7524. PRIČAO NAM JE Kutejba b. Seid, njemu Ebu-Avana, a ovom Musa b. Ebu-Aiša, prenoseći od Seida b. Džubejra (da je kazivao):
“Ibn-Abbas je – govoreći o riječima Uzvišenog: ‘Ne izgovaraj Kur’an jezikom svojim...’ – rekao: ‘Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, se mnogo trudio da zapamti Objavu, te je stoga stalno micao usnama. I ja vam pokrećem usne onako kako ih pokretaše Allahov Poslanik,

٧٥٢٤. حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ بْنُ سَعِيدٍ حَدَّثَنَا أَبُو عَوَانَةَ عَنْ مُوسَى بْنِ أَبِي عَائِشَةَ عَنْ سَعِيدِ بْنِ جُبَيْرٍ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ فِي قَوْلِهِ تَعَالَى (لاَ تُحَرِّكْ بِهِ لِسَانَكَ) قَالَ كَانَ النَّبِيُّ ﷺ يُعَالِجُ مِنَ التَّنْزِيلِ شِدَّةً وَكَانَ يُحَرِّكُ شَفَتَيْهِ فَقَالَ لِي ابْنُ عَبَّاسٍ فَأَنَا أُحَرِّكُهُمَا لَكَ كَمَا كَانَ رَسُولُ اللهِ ﷺ يُحَرِّكُهُمَا فَقَالَ سَعِيدٌ أَنَا أُحَرِّكُهُمَا كَمَا

5 El-Kijama, 16.

sallallahu alejhi ve sellem‘, kazao je Ibn-Abbas.“ (Seid je također rekao Musau: “I ja, evo, pokrećem usne onako kako ih je pokretao Ibn-Abbas”, počevši njima micati.)
“Uzvišeni je Allah tada objavio: ‘Ne izgovaraj Kur’an jezikom svojim da bi ga što prije zapamtio, Mi smo dužni da ga saberemo da bi ga ti čitao.’”[1] (Ibn-Abbas) kaže: “... da ga saberemo u tvoje grudi da bi ga ti učio.” Za riječi: “A kada ga čitamo, ti prati čitanje njegovo!”[2] – on kaže: “... slušaj ga i šuti, a Naša je dužnost da (se pobrinemo da) ga naučiš.” On je također rekao: “Allahov bi Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, poslije, kada god bi mu dolazio Džibril, alejhis-selam, slušao, pa bi onda, kada Džibril ode, učio onako kako je on njemu učio.”

كَانَ ابْنُ عَبَّاسٍ يُحَرِّكُهُمَا فَحَرَّكَ شَفَتَيْهِ فَأَنْزَلَ اللهُ عَزَّ وَجَلَّ (لاَ تُحَرِّكْ بِهِ لِسَانَكَ لِتَعْجَلَ بِهِ إِنَّ عَلَيْنَا جَمْعَهُ وَقُرْآنَهُ) قَالَ جَمْعُهُ فِي صَدْرِكَ ثُمَّ تَقْرَؤُهُ (فَإِذَا قَرَأْنَاهُ فَاتَّبِعْ قُرْآنَهُ) قَالَ فَاسْتَمِعْ لَهُ وَأَنْصِتْ ثُمَّ إِنَّ عَلَيْنَا أَنْ تَقْرَأَهُ قَالَ فَكَانَ رَسُولُ اللهِ ﷺ إِذَا أَتَاهُ جِبْرِيلُ عَلَيْهِ السَّلاَم اسْتَمَعَ فَإِذَا انْطَلَقَ جِبْرِيلُ قَرَأَهُ النَّبِيُّ ﷺ كَمَا أَقْرَأَهُ .

O RIJEČIMA UZVIŠENOG: “GOVORILI VI TIHO ILI GLASNO – PA, ON SIGURNO ZNA SVAČIJE MISLI! A KAKO I NE BI ZNAO ONAJ KOJI STVARA, ONAJ KOJI SVE POTANKO ZNA, KOJI JE O SVEMU OBAVIJEŠTEN?”[3]

باب قَوْلِ اللهِ تعالى
(وأسِرُّوا قَوْلَكُمْ أوِ اجْهَرُوا بِهِ إنَّهُ عليمٌ بذاتِ الصُّدُورِ ألا يعْلَمُ مَنْ خلَقَ وهُو اللَّطِيفُ الْخَبِيرُ)

Izraz *jetehafetune*[4] znači “došaptavajući se”.

(يَتَخَافَتُونَ) يَتَسَارُّونَ .

7525. PRIČAO MI JE Amr b. Zurara, njemu Hušejm, prenoseći od Ebu-Bišra, a ovaj od Seida b. Džubejra (da je kazivao):
“Ibn-Abbas je, radijallahu anhuma – o ajetu: ‘Ne izgovaraj na sav glas Kur’an kad namaz obavljaš, a i ne prigušuj ga...’[5] – rekao: ‘On je objavljen u vrijeme dok se Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, još skrivao u Mekki. Kada bi

٧٥٢٥. حَدَّثَنِي عَمْرُو بْنُ زُرَارَةَ عَنْ هُشَيْمٍ أَخْبَرَنَا أَبُو بِشْرٍ عَنْ سَعِيدِ بْنِ جُبَيْرٍ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا فِي قَوْلِهِ تَعَالَى (وَلاَ تَجْهَرْ بِصَلاَتِكَ وَلاَ تُخَافِتْ بِهَا) قَالَ نَزَلَتْ وَرَسُولُ اللهِ ﷺ مُخْتَفٍ بِمَكَّةَ فَكَانَ إِذَا صَلَّى بِأَصْحَابِهِ رَفَعَ صَوْتَهُ بِالْقُرْآنِ فَإِذَا سَمِعَهُ

1 El-Kijama, 16-17.
2 El-Kijama, 18.
3 El-Mulk, 13-14.
4 Taj izraz spomenut je u dvadeset trećem ajetu sure El-Kalem, koji u prijevodu glasi: “I oni krenuše, tiho razgovarajući.”
5 El-Isra, 110.

klanjao s ashabima podigao bi svoj glas, pa bi ga čuli idolopoklonici. Oni bi tada počeli vrijeđati i Kur'an i onoga koji ga spušta (tj. Džibril) i onoga koji ga obznanjuje (tj. Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem). Zato mu je Uzvišeni Allah rekao: 'Ne izgovaraj na sav glas Kur'an kad namaz obavljaš...', pa da te čuju mnogobošci i počnu ga vrijeđati, '... a i ne prigušuj ga...', pa da ne čuju oni koji su s tobom, već '... traži sredinu između toga!'", kazao je Ibn-Abbas."

الْمُشْرِكُونَ سَبُّوا الْقُرْآنَ وَمَنْ أَنْزَلَهُ وَمَنْ جَاءَ بِهِ فَقَالَ اللهُ لِنَبِيِّهِ ﷺ (وَلاَ تَجْهَرْ بِصَلاَتِكَ) أَيْ بِقِرَاءَتِكَ فَيَسْمَعَ الْمُشْرِكُونَ فَيَسُبُّوا الْقُرْآنَ (وَلاَ تُخَافِتْ بِهَا) عَنْ أَصْحَابِكَ فَلاَ تُسْمِعُهُمْ (وَابْتَغِ بَيْنَ ذَلِكَ سَبِيلاً).

7526. PRIČAO NAM JE Ubejd b. Isma'il, a njemu Ebu-Usama, prenoseći od Hišama, on od svoga oca, a ovaj od Aiše, radijallahu anha, da je rekla: "Ovaj ajet: 'Ne izgovaraj na sav glas Kur'an kad namaz obavljaš, a i ne prigušuj ga...' – objavljen je i odnosi se na dovu."

٧٥٢٦. حَدَّثَنَا عُبَيْدُ بْنُ إِسْمَاعِيلَ حَدَّثَنَا أَبُو أُسَامَةَ عَنْ هِشَامٍ عَنْ أَبِيهِ عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهَا قَالَتْ نَزَلَتْ هَذِهِ الآيَةُ (وَلاَ تَجْهَرْ بِصَلاَتِكَ وَلاَ تُخَافِتْ بِهَا) فِي الدُّعَاءِ.

7527. PRIČAO NAM JE Ishak, njemu Ebu-Asim, a ovom Ibn-Džurejdž, prenoseći od Ibn-Šihaba, on od Ebu-Seleme, a ovaj od Ebu-Hurejre da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Nije naš onaj koji ne uljepšava svoj glas kada uči Kur'an."[6]
Drugi je to protumačio kao: "... ko ne uči naglas..."

٧٥٢٧. حَدَّثَنَا إِسْحَاقُ حَدَّثَنَا أَبُو عَاصِمٍ أَخْبَرَنَا ابْنُ جُرَيْجٍ أَخْبَرَنَا ابْنُ شِهَابٍ عَنْ أَبِي سَلَمَةَ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ لَيْسَ مِنَّا مَنْ لَمْ يَتَغَنَّ بِالْقُرْآنِ وَزَادَ غَيْرُهُ يَجْهَرُ بِهِ.

6 Ovim se ne misli da takav čovjek nije musliman, nego da ne slijedi sunnet.

O VJEROVJESNIKOVIM, SALLALLAHU ALEJHI VE SELLEM, RIJEČIMA: "... ČOVJEKU KOJEM JE ALLAH PODARIO KUR'AN PA GA ON PRIMJENJUJE I NOĆU I DANJU, I ČOVJEKU KOJI KAŽE: 'DA JE MENI DATO ONO ŠTO I NJEMU, ČINIO BIH ISTO ŠTO I ON!'"

باب قول النبي ﷺ رجل آتاه اللّٰه القرآن فهو يقوم به آناء الليل وآناء النهار ورجل يقول لو أوتيت مثل ما أوتي هذا فعلت كما يفعل

Tako on objašnjava da (čovjekovo) primjenjivanje Kur'ana znači njegovo djelovanje po njemu. On također kaže: "I jedan je od dokaza Njegovih stvaranje nebesa i Zemlje, i raznovrsnost jezika vaših i boja vaših..."[1] Uzvišeni također kaže: "... i dobra djela činite da biste postigli ono što želite."[2]

فَبَيَّنَ أَنَّ قِيَامَهُ بِالْكِتَابِ هُوَ فِعْلُهُ وَقَالَ (وَمِنْ آيَاتِهِ خَلْقُ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ وَاخْتِلَافُ أَلْسِنَتِكُمْ وَأَلْوَانِكُمْ) وَقَالَ جَلَّ ذِكْرُهُ (وَافْعَلُوا الْخَيْرَ لَعَلَّكُمْ تُفْلِحُونَ).

7528. PRIČAO NAM JE Kutejba, a njemu Džerir, prenoseći od A'meša, ovaj od Ebu-Saliha, a on od Ebu-Hurejre da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Ne smije se zavidjeti[3] izuzev u dva slučaja: (u slučaju) čovjeka kome je Allah podario Kur'an pa ga on uči i noću i danju – za takvog se može reći: 'Da je meni dato ono što i njemu, činio bih isto što i on!' – i onoga kome je Allah dao bogatsvo pa ga on dijeli tamo gdje treba. I za takvog se može reći: 'Da je meni dato ono što i njemu, činio bih s njim isto što i on!'"

٧٥٢٨. حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ حَدَّثَنَا جَرِيرٌ عَنِ الأَعْمَشِ عَنْ أَبِي صَالِحٍ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ لاَ تَحَاسُدَ إِلاَّ فِي اثْنَتَيْنِ رَجُلٌ آتَاهُ اللهُ الْقُرْآنَ فَهُوَ يَتْلُوهُ آنَاءَ اللَّيْلِ وَآنَاءَ النَّهَارِ فَهُوَ يَقُولُ لَوْ أُوتِيتُ مِثْلَ مَا أُوتِيَ هَذَا لَفَعَلْتُ كَمَا يَفْعَلُ وَرَجُلٌ آتَاهُ اللهُ مَالاً فَهُوَ يُنْفِقُهُ فِي حَقِّهِ فَيَقُولُ لَوْ أُوتِيتُ مِثْلَ مَا أُوتِيَ عَمِلْتُ فِيهِ مِثْلَ مَا يَعْمَلُ.

7529. PRIČAO NAM JE Ali b. Abdullah, njemu Sufjan, a ovom Zuhri, prenoseći od Salima, a on od svoga oca da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Ne smije se zavidjeti izuzev u dva slučaja: (u slučaju) čovjeka kojem je Allah podario Kur'an pa ga on uči i noću i danju,

٧٥٢٩. حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ عَبْدِاللهِ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ قَالَ الزُّهْرِيُّ عَنْ سَالِمٍ عَنْ أَبِيهِ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ لاَ حَسَدَ إِلاَّ فِي اثْنَتَيْنِ رَجُلٌ آتَاهُ اللهُ الْقُرْآنَ فَهُوَ يَتْلُوهُ آنَاءَ اللَّيْلِ وَآنَاءَ النَّهَارِ وَرَجُلٌ آتَاهُ اللهُ مَالاً

1 Er-Rum, 22.

2 El-Hadždž, 77.

3 Begavi veli da se pod zavidnosti ovdje misli na zavidnost bez zlobe, a to je slučaj kada neko želi da ima isto ono što ima neko drugi, bez želje da to taj čovjek izgubi. Slučaj kada postoji ta želja je slučaj stvarne zavidnosti, a ona nije dozvoljena. (prim. M.M.)

فَهُوَ يُنْفِقُهُ آنَاءَ اللَّيْلِ وَآنَاءَ النَّهَارِ سَمِعْتُ سُفْيَانَ مِرَارًا لَمْ أَسْمَعْهُ يَذْكُرُ الْخَبَرَ وَهُوَ مِنْ صَحِيحِ حَدِيثِهِ.

i čovjeka kojem je Allah dao bogatstvo pa ga on dijeli i noću i danju." (Ali b. Abdullah je rekao:) "Ovaj sam hadis od Sufjana čuo mnogo puta. Nijednom nije upotrijebio izraz *obavijestio nas je* (*ahberena*), ali je to ipak jedan od njegovih vjerodostojnih hadisa."[4]

بَاب قَوْلِ اللَّهِ تَعَالَى (يَا أَيُّهَا الرَّسُولُ بَلِّغْ مَا أُنْزِلَ إِلَيْكَ مِنْ رَبِّكَ وَإِنْ لَمْ تَفْعَلْ فَمَا بَلَّغْتَ رِسَالاَتِهِ)

O RIJEČIMA UZVIŠENOG: "O POSLANIČE, KAZUJ ONO ŠTO TI SE OBJAVLJUJE OD GOSPODARA TVOGA – A AKO NE UČINIŠ, ONDA NISI DOSTAVIO POSLANICE NJEGOVE!"[5]

وَقَالَ الزُّهْرِيُّ مِنَ اللَّهِ الرِّسَالَةُ وَعَلَى رَسُولِ اللَّهِ ﷺ الْبَلاَغُ وَعَلَيْنَا التَّسْلِيمُ وَقَالَ اللَّهُ تَعَالَى (لِيَعْلَمَ أَنْ قَدْ أَبْلَغُوا رِسَالاَتِ رَبِّهِمْ) وَقَالَ تَعَالَى (أُبَلِّغُكُمْ رِسَالاَتِ رَبِّي) وَقَالَ كَعْبُ بْنُ مَالِكٍ حِينَ تَخَلَّفَ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ (فَسَيَرَى اللَّهُ عَمَلَكُمْ وَرَسُولُهُ وَالْمُؤْمِنُونَ) وَقَالَتْ عَائِشَةُ إِذَا أَعْجَبَكَ حُسْنُ عَمَلِ امْرِئٍ فَقُلْ (اعْمَلُوا فَسَيَرَى اللَّهُ عَمَلَكُمْ وَرَسُولُهُ وَالْمُؤْمِنُونَ) وَلاَ يَسْتَخِفَّنَّكَ أَحَدٌ وَقَالَ مَعْمَرٌ (ذَلِكَ الْكِتَابُ) هَذَا الْقُرْآنُ (هُدًى لِلْمُتَّقِينَ) بَيَانٌ وَدِلاَلَةٌ كَقَوْلِهِ تَعَالَى

Zuhri kaže: "Od Allaha je poslanica, na Njegovom je Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, da je dostavi, a na nama je da je prihvatimo (i da joj se povinujemo)." Uzvišeni Allah kaže: "... da bi pokazao da su poslanice Gospodara svoga dostavili."[6] Uzvišeni također kaže: "Poslanice vam Gospodara svoga dostavljam..."[7] Kada je (prilikom jednog pohoda) izostao iza Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, Ka'b b. Malik je izgovorio: "Allah će trud vaš vidjeti, a i Poslanik Njegov i vjernici."[8] Aiša veli: "Kada ti se svidi nečije lijepo djelo, reci: 'Trudite se, Allah će trud vaš vidjeti, a i Poslanik Njegov i vjernici'[9], i neka te niko nipošto ne obmane!"[10] Ma'mer kaže: "Ta knjiga",

4 Ovo su riječi Buharijevog učitelja Alija b. Abdullaha. Njima on želi kazati da je uvijek, pri prenošenju ovog hadisa, Sufjan (prenosilac ispred njega) upotrebljavao riječ "od", a hadis u čijem prenošenju prenosioci upotrebljavju ovu riječ je u terminologiji hadiskih učenjaka jedna vrsta slabog hadisa. Međutim, ovaj se hadis smatra vjerodostojnim zato što postoje i druge verzije koje ga ojačavaju.

5 El-Maida, 67. Ovdje je riječ *risalat* (poslanice) upotrijebljena u množini, a to je Nafiov kiraet. Ova riječ je po Asimovom kiraetu upotrijebljena u jednini. Ahmed b. Hanbel ovaj ajet uzima kao dokaz da Kur'an nije stvoren. U njemu stoji da Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, treba dostaviti ono što mu se spušta, odnosno objavljuje (*ma unzile*), tj. nešto što već postoji, a ne nešto što tog trenutka nastaje. (prim M.M.)

6 El-Džinn, 28.

7 El-A'raf, 62.

8 Et-Tevba, 105.

9 Et-Tevba, 105.

10 Ovim je ona željela kazati kako svačije djelo treba preispitati - da li je u skladu s Kur'anom i sunnetom - pa ga tek onda prihvatati.

tj. ovaj Kur'an, 'uputstvo je svima onima koji se budu Allaha bojali'[1], tj. ona je objašnjenje i uputa. U tom smislu Uzvišeni kaže: 'To je Allahov sud'[2], tj. ovo je Allahov sud, (knjiga) '... u koju nema nikakve sumnje', tj. o kojoj nema nikakve dvojbe.[3] 'To su Allahove pouke'[4], tj. ovo su kur'anske znamenitosti. U tom su smislu i riječi: 'Pa kad ste u lađama, i kad one zaplove s putnicima...'[5], tj. s vama."[6] Enes kaže: "Vjerovjesnik, sallallahualejhi ve sellem, je poslao svoga daidžu Harama njegovim sunarodnicima, pa im je on rekao: 'Hoćete li mi jamčiti sigurnost, pa da vam prenesem poslanicu Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem', počevši im govoriti."

﴿ذَلِكُمْ حُكْمُ اللهِ﴾ هَذَا حُكْمُ اللهِ ﴿لاَ رَيْبَ﴾ لاَ شَكَّ ﴿تِلْكَ آيَاتُ﴾ يَعْنِي هَذِهِ أَعْلاَمُ الْقُرْآنِ وَمِثْلُهُ ﴿حَتَّى إِذَا كُنْتُمْ فِي الْفُلْكِ وَجَرَيْنَ بِهِمْ﴾ يَعْنِي بِكُمْ وَقَالَ أَنَسٌ بَعَثَ النَّبِيُّ ﷺ خَالَهُ حَرَامًا إِلَى قَوْمِهِ وَقَالَ أَتُؤْمِنُونِي أُبَلِّغْ رِسَالَةَ رَسُولِ اللهِ ﷺ فَجَعَلَ يُحَدِّثُهُمْ .

7530. PRIČAO NAM JE Fadl b. Ja'kub, njemu Abdullah b. Dža'fer Rekki, a ovom Mu'temir b. Sulejman, prenoseći od Seida b. Ubejdullaha Sekafija, ovaj od Bekra b. Abdullaha Muzenija i Zijada b. Džubejra b. Hajje, a oni od Džubejra b. Hajje da je Mugira rekao:
"Naš nas je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, obavijestio o poruci našeg Gospodara da će onaj od nas koji bude ubijen ući u Džennet."

٧٥٣٠. حَدَّثَنَا الْفَضْلُ بْنُ يَعْقُوبَ حَدَّثَنَا عَبْدُاللهِ بْنُ جَعْفَرٍ الرَّقِّيُّ حَدَّثَنَا الْمُعْتَمِرُ بْنُ سُلَيْمَانَ حَدَّثَنَا سَعِيدُ بْنُ عُبَيْدِاللهِ الثَّقَفِيُّ حَدَّثَنَا بَكْرُ بْنُ عَبْدِاللهِ الْمُزَنِيُّ وَزِيَادُ بْنُ جُبَيْرِ بْنِ حَيَّةَ عَنْ جُبَيْرِ بْنِ حَيَّةَ قَالَ الْمُغِيرَةُ أَخْبَرَنَا نَبِيُّنَا ﷺ عَنْ رِسَالَةِ رَبِّنَا أَنَّهُ مَنْ قُتِلَ مِنَّا صَارَ إِلَى الْجَنَّةِ .

7531. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Jusuf, a njemu Sufjan, prenoseći od Isma'ila, ovaj od Ša'bija, a on od Mesruka da je Aiša, radijallahu anha, rekla: "Ko god ti kaže da je Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, prikrio išta..."
Muhammed također prenosi od Ebu-Amira Akadija, ovaj od Šu'be, on od Isma'ila b. Ebu-

٧٥٣١. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ يُوسُفَ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ عَنْ إِسْمَاعِيلَ عَنِ الشَّعْبِيِّ عَنْ مَسْرُوقٍ عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهَا قَالَتْ مَنْ حَدَّثَكَ أَنَّ مُحَمَّدًا ﷺ كَتَمَ شَيْئًا وَقَالَ مُحَمَّدٌ حَدَّثَنَا أَبُو عَامِرٍ الْعَقَدِيُّ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ عَنْ إِسْمَاعِيلَ بْنِ أَبِي خَالِدٍ عَنِ الشَّعْبِيِّ

1 El-Bekara, 2.
2 El-Mumtehina, 10.
3 El-Bekara, 2. On je ovdje izraz *rejb* protumačio izrazom *šekk*.
4 El-Bekara, 252.
5 Junus, 22.
6 Ma'mer je ovdje na nekoliko primjera pokazao da se u Kur'anu ponekad upotrebljava izraz za treće lice, a misli se na drugo, te pokazna zamjenica za dalje, a misli se na bliže.

Halida, ovaj od Ša‘bija, a on od Mesruka da je Aiša kazala: "Ko god ti kaže da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, prikrio išta od Objave – nemoj mu povjerovati, jer Uzvišeni Allah kaže: 'O Poslaniče, kazuj ono što ti se objavljuje od Gospodara tvoga – a ako ne učiniš, onda nisi dostavio poslanicu Njegovu!'"[7]

عَنْ مَسْرُوقٍ عَنْ عَائِشَةَ قَالَتْ مَنْ حَدَّثَكَ أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ كَتَمَ شَيْئًا مِنَ الْوَحْيِ فَلاَ تُصَدِّقْهُ إِنَّ اللهَ تَعَالَى يَقُولُ (يَا أَيُّهَا الرَّسُولُ بَلِّغْ مَا أُنْزِلَ إِلَيْكَ مِنْ رَبِّكَ وَإِنْ لَمْ تَفْعَلْ فَمَا بَلَّغْتَ رِسَالَتَهُ) .

7532. PRIČAO NAM JE Kutejba b. Seid, njemu Džerir, a ovom A‘meš, prenoseći od Ebu-Vaila, on od Amra b. Šurahbila, a ovaj od Abdullaha da je kazivao: "Jedan je čovjek upitao Allahovog Poslanika koji je grijeh kod Allaha najveći, pa mu je on odgovorio: 'Da Allahu smatraš nekoga ravnim, a On te je stvorio!' Čovjek je upitao dalje: 'A koji zatim?', pa mu je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, odgovorio: 'Da ubiješ svoje dijete iz bojazni da će s tobom jesti.' 'A koji zatim?', upitao je ovaj ponovo. 'Da učiniš blud sa ženom svoga komšije', odgovorio mu je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem. Zatim je to Allah potvrdio riječima: '... i oni koji se mimo Allaha drugom bogu ne klanjaju, i koji one koje je Allah zabranio ne ubijaju, osim kada to pravda zahtijeva, i koji ne bludniče – a ko to radi, iskusit će kaznu. Patnja će mu na ahiretu udvostručena biti (i vječno će u njoj ponižen ostati).'"[8]

٧٥٣٢. حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ بْنُ سَعِيدٍ حَدَّثَنَا جَرِيرٌ عَنِ الأَعْمَشِ عَنْ أَبِي وَائِلٍ عَنْ عَمْرِو بْنِ شُرَحْبِيلَ قَالَ قَالَ عَبْدُاللهِ قَالَ رَجُلٌ يَا رَسُولَ اللهِ أَيُّ الذَّنْبِ أَكْبَرُ عِنْدَ اللهِ قَالَ أَنْ تَدْعُوَ لِلَّهِ نِدًّا وَهُوَ خَلَقَكَ قَالَ ثُمَّ أَيٌّ قَالَ ثُمَّ أَنْ تَقْتُلَ وَلَدَكَ مَخَافَةَ أَنْ يَطْعَمَ مَعَكَ قَالَ ثُمَّ أَيٌّ قَالَ أَنْ تُزَانِيَ حَلِيلَةَ جَارِكَ فَأَنْزَلَ اللهُ تَصْدِيقَهَا (وَالَّذِينَ لاَ يَدْعُونَ مَعَ اللهِ إِلَهًا آخَرَ وَلاَ يَقْتُلُونَ النَّفْسَ الَّتِي حَرَّمَ اللهُ إِلاَّ بِالْحَقِّ وَلاَ يَزْنُونَ وَمَنْ يَفْعَلْ ذَلِكَ يَلْقَ أَثَامًا يُضَاعَفْ لَهُ الْعَذَابُ) .

7 El-Maida, 67.

8 El-Furkan, 68-69.

O RIJEČIMA UZVIŠENOG: "RECI: 'DONESITE TEVRAT PA GA ČITAJTE...'"[1],

باب قَوْلِ اللَّهِ تعالى (قُلْ فَأْتُوا بِالتَّوْرَاةِ فَاتْلُوهَا)

Te o riječima Vjerovjesnikovim, sallallahu alejhi ve sellem: "Sljedbenicima Tevrata dat je Tevrat, pa su oni po njemu radili; potom je pristalicama Indžila dat Indžil, pa su oni po njemu postupali; onda je vama dat Kur'an, i vi ćete po njemu raditi..."[2] Ebu-Rezin kaže da riječi: "... čitaju je onako kako je objavljena"[3] – znače: "... slijede je i rade po njoj onako kako treba raditi."
Kaže se: "navodi se", u značenju: "uči se"; isto tako: "lijepo navođenje", u značenju: "lijepo učenje Kur'ana".[4] "Dodirnuti ga smiju..."[5] – znači: "slast i korist od njega naći će samo onaj koji vjeruje u Kur'an, a istinski ga nosi samo onaj koji je duboko uvjeren", jer Uzvišeni kaže: "Oni kojima je naređeno da prema Tevratu postupaju, ali ne postupaju, slični su magarcu koji knjige nosi. O kako su loši oni koji poriču Allahove ajete! A Allah neće uputiti na pravi put narod koji ne želi vjerovati."[6] Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, islam, iman i namaz nazvao je djelom. Ebu-Hurejra kaže da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao Bilalu: "Obavijesti me o djelu koje si uradio u islamu a od kojeg najviše očekuješ!" "Nisam nijedno djelo uradio, a da više od njega očekujem, od toga što sam, kada god sam se abdestio, svaki put klanjao", odgovorio je on.

وَقَوْلِ النَّبِيِّ ﷺ أُعْطِيَ أَهْلُ التَّوْرَاةِ التَّوْرَاةَ فَعَمِلُوا بِهَا وَأُعْطِيَ أَهْلُ الإِنْجِيلِ الإِنْجِيلَ فَعَمِلُوا بِهِ وَأُعْطِيتُمُ الْقُرْآنَ فَعَمِلْتُمْ بِهِ وَقَالَ أَبُو رَزِينٍ (يَتْلُونَهُ حَقَّ تِلاَوَتِهِ) يَتَّبِعُونَهُ وَيَعْمَلُونَ بِهِ حَقَّ عَمَلِهِ يُقَالُ (يُتْلَى) يُقْرَأُ حَسَنُ التِّلاَوَةِ حَسَنُ الْقِرَاءَةِ لِلْقُرْآنِ (لاَ يَمَسُّهُ) لاَ يَجِدُ طَعْمَهُ وَنَفْعَهُ إِلاَّ مَنْ آمَنَ بِالْقُرْآنِ وَلاَ يَحْمِلُهُ بِحَقِّهِ إِلاَّ الْمُوقِنُ لِقَوْلِهِ تَعَالَى (مَثَلُ الَّذِينَ حُمِّلُوا التَّوْرَاةَ ثُمَّ لَمْ يَحْمِلُوهَا كَمَثَلِ الْحِمَارِ يَحْمِلُ أَسْفَارًا بِئْسَ مَثَلُ الْقَوْمِ الَّذِينَ كَذَّبُوا بِآيَاتِ اللَّهِ وَاللَّهُ لاَ يَهْدِي الْقَوْمَ الظَّالِمِينَ) وَسَمَّى النَّبِيُّ ﷺ الإِسْلاَمَ وَالإِيمَانَ وَالصَّلاَةَ عَمَلاً قَالَ أَبُو هُرَيْرَةَ قَالَ النَّبِيُّ ﷺ لِبِلاَلٍ أَخْبِرْنِي بِأَرْجَى عَمَلٍ عَمِلْتَهُ فِي الإِسْلاَمِ قَالَ مَا عَمِلْتُ عَمَلاً أَرْجَى عِنْدِي أَنِّي لَمْ أَتَطَهَّرْ إِلاَّ صَلَّيْتُ وَسُئِلَ أَيُّ الْعَمَلِ أَفْضَلُ قَالَ إِيمَانٌ بِاللَّهِ وَرَسُولِهِ ثُمَّ الْجِهَادُ ثُمَّ حَجٌّ مَبْرُورٌ.

1 Ali-Imran, 93.

2 Cilj uvođenja ovog poglavlja jest da se ukaže na potrebne radnje u odnosu na Objavu, tj. na njeno učenje i navođenje, na vjerovanje u nju i na rad u skladu s njom.

3 El-Bekara, 121.

4 Ovdje je riječ *tilavet* protumačena riječju *kiraet*.

5 El-Vaki'a, 79.

6 El-Džumu'a, 5. Ovim se želi kazati da navedeni ajet iz sure El-Vakia ne znači samo to da Kur'an smiju doticati oni koji su čisti u fizičkom smislu, nego i to da će Kur'an istinski shvatiti i ispravno doživjeti samo onaj koji se očisti od prljavštine neznanja i nevjerovanja. Kur'an neće ispravno shvatiti onaj koji je neznalica i nemaran, jer takav sliči magarcu koji nosi knjige koje ga pritišću, a on od njih nema nikakve koristi.

Upitali su Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem: "Koje djelo je najvrednije?", pa je on odgovorio: "Vjerovanje u Allaha i Njegovog Poslanika, zatim džihad, a onda ispravno obavljen (i kod Allaha primljen) hadždž."

7533. PRIČAO NAM JE Abdan, a njemu Abdullah, prenoseći od Junusa, ovaj od Zuhrija, on od Salima, a ovaj od Ibn-Omera, radijallahu anhuma, da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Vijek trajanja vašeg života u odnosu na narode koji su bili prije vas jest kao vrijeme od ikindijskog namaza do zalaska sunca. Sljedbenicima Tevrata dat je Tevrat, i oni su po njemu radili, ali kada je nastupilo podne, oni su iznemogli, pa im je dat po jedan kirat (kao nagrada). Poslije je sljedbenicima Indžila dat Indžil, i oni su po njemu postupali sve dok se nije klanjala ikindija, ali su onda posustali, te je i njima dat po jedan kirat. Potom je vama dat Kur'an, i vi ćete po njemu raditi sve do zalaska sunca, pa će vam biti data po dva kirata. Sljedbenici će Knjige reći: 'Oni su radili manje, a dobili su veću nagradu!'
'Jesam li Ja vama išta umanjio od onoga što vam pripada?', upitat će ih On.
'Ne', odgovorit će oni.
'To je Moja dobrota, i Ja je dajem kome Ja hoću',[7]reći će On."

٧٥٣٣. حَدَّثَنَا عَبْدَانُ أَخْبَرَنَا عَبْدُاللهِ أَخْبَرَنَا يُونُسُ عَنِ الزُّهْرِيِّ أَخْبَرَنِي سَالِمٌ عَنِ ابْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا أَنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ قَالَ إِنَّمَا بَقَاؤُكُمْ فِيمَنْ سَلَفَ مِنَ الأُمَمِ كَمَا بَيْنَ صَلاَةِ الْعَصْرِ إِلَى غُرُوبِ الشَّمْسِ أُوتِيَ أَهْلُ التَّوْرَاةِ التَّوْرَاةَ فَعَمِلُوا بِهَا حَتَّى انْتَصَفَ النَّهَارُ ثُمَّ عَجَزُوا فَأُعْطُوا قِيرَاطًا قِيرَاطًا ثُمَّ أُوتِيَ أَهْلُ الإِنْجِيلِ الإِنْجِيلَ فَعَمِلُوا بِهِ حَتَّى صُلِّيَتِ الْعَصْرُ ثُمَّ عَجَزُوا فَأُعْطُوا قِيرَاطًا قِيرَاطًا ثُمَّ أُوتِيتُمُ الْقُرْآنَ فَعَمِلْتُمْ بِهِ حَتَّى غَرَبَتِ الشَّمْسُ فَأُعْطِيتُمْ قِيرَاطَيْنِ قِيرَاطَيْنِ فَقَالَ أَهْلُ الْكِتَابِ هَؤُلاَءِ أَقَلُّ مِنَّا عَمَلاً وَأَكْثَرُ أَجْرًا قَالَ اللهُ هَلْ ظَلَمْتُكُمْ مِنْ حَقِّكُمْ شَيْئًا قَالُوا لاَ قَالَ فَهُوَ فَضْلِي أُوتِيهِ مَنْ أَشَاءُ.

7 Raniji narodi živjeli su duže nego današnji, ali je, i pored toga, Allah odredio polovicu Dženneta samo za pripadnike Muhammedovog, sallallahu alejhi ve sellem, ummeta. To je izraz Njegove volje, pa je zato, npr., njegovu ummetu dao Lejletul-kadr, u kojoj čovjek može zaraditi nagradu ibadeta od preko osamdeset i tri godine. On je također odredio da pripadnik Muhammedovog, sallallahu alejhi ve sellem, ummeta za svako dobro djelo bude nagrađen od deset do sedam stotina puta više, a za loše samo jedan prema jedan.

VJEROVJESNIK, SALLALLAHU ALEJHI VE SELLEM, NAZVAO JE NAMAZ DJELOM I REKAO: "NEMA NAMAZA ONAJ KOJI NE PROUČI FATIHU."

باب
وسَمَّى النَّبِيُّ ﷺ الصَّلاة عملاً
وَقَالَ لا صَلاةَ لِمَنْ لَمْ يَقْرَأْ بِفَاتِحَةِ الْكِتَابِ

7534. PRIČAO MI JE Sulejman, a njemu Šu'ba, prenoseći od Velida...; a PRIČAO MI JE i Abbad b. Jakub Esedi, njemu Abbad b. Avvam, a ovom Šejbani, prenoseći od Velida b. Ajzara, on od Ebu-Amra Šejbanija, a ovaj od Ibn-Mes'uda, radijallahu anhu, (da je kazivao):
"Jedan je čovjek upitao Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, koje je djelo najvrednije, pa je on odgovorio: 'Namaz u njegovo vrijeme, zatim dobročinstvo prema roditeljima, a onda borba (džihad) na Allahovom putu.'"

٧٥٣٤. حَدَّثَنِي سُلَيْمَانُ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ عَنِ الْوَلِيدِ ح و حَدَّثَنِي عَبَّادُ بْنُ يَعْقُوبَ الأَسَدِيُّ أَخْبَرَنَا عَبَّادُ بْنُ الْعَوَّامِ عَنِ الشَّيْبَانِيِّ عَنِ الْوَلِيدِ بْنِ الْعَيْزَارِ عَنْ أَبِي عَمْرٍو الشَّيْبَانِيِّ عَنِ ابْنِ مَسْعُودٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ أَنَّ رَجُلاً سَأَلَ النَّبِيَّ ﷺ أَيُّ الأَعْمَالِ أَفْضَلُ قَالَ الصَّلاةُ لِوَقْتِهَا وَبِرُّ الْوَالِدَيْنِ ثُمَّ الْجِهَادُ فِي سَبِيلِ اللهِ .

O RIJEČIMA UZVIŠENOG: "ČOVJEK JE, UISTINU, STVOREN MALODUŠNIM: KADA GA NEVOLJA SNAĐE – OČAJAN JE, A KADA MU JE DOBRO – NEPRISTUPAČAN JE..."[1]

باب قَوْل اللهِ تعالى
﴿إِنَّ الإِنْسانَ خُلِقَ هَلُوعًا إِذا مَسَّهُ الشَّرُّ جَزُوعًا وإِذا مَسَّهُ الْخَيْرُ مَنُوعًا﴾

(Izraz *helu'an* upotrijebljen u ovom ajetu, znači "zlovoljan, onaj koji očajava".)

(هَلُوعًا) ضَجُورًا .

7535. PRIČAO NAM JE Ebu-Nu'man, njemu Džerir b. Hazim, prenoseći od Hasana, a on od Amra b. Tagliba da je kazivao:
"Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, je dobio nešto imetka, pa je od toga dao nekim ljudima, a drugima nije. Potom je čuo da neki prigovaraju, pa je rekao: 'Ja jednom čovjeku dadnem, a drugom ne dadnem, a draži mi je onaj kome ne dadnem nego onaj kome dadnem. Nekim ljudima dajem zbog njihove

٧٥٣٥. حَدَّثَنَا أَبُو النُّعْمَانِ حَدَّثَنَا جَرِيرُ بْنُ حَازِمٍ عَنِ الْحَسَنِ حَدَّثَنَا عَمْرُو بْنُ تَغْلِبَ قَالَ أَتَى النَّبِيَّ ﷺ مَالٌ فَأَعْطَى قَوْمًا وَمَنَعَ آخَرِينَ فَبَلَغَهُ أَنَّهُمْ عَتَبُوا فَقَالَ إِنِّي أُعْطِي الرَّجُلَ وَأَدَعُ الرَّجُلَ وَالَّذِي أَدَعُ أَحَبُّ إِلَيَّ مِنَ الَّذِي أُعْطِي أُعْطِي أَقْوَامًا لِمَا فِي قُلُوبِهِمْ مِنَ الْجَزَعِ وَالْهَلَعِ

1 El-Me'aridž, 19-21. Buhari uvodi ovo poglavlje kako bi potvrdio da je Uzvišeni Allah čovjeka, s njegovom naravi, stvorio malodušnim, brižnim, nepristupačnim itd. Vjerom u Allaha svako može popraviti ta svojstva i biti velikodušan, darežljiv, nesebičan itd.

nestrpljivosti i lakomosti, a drugima ne dajem zbog njihova bogatstva i dobrote, koje im je Allah u srca usadio. Amr b. Taglib jedan je od njih.'" "Draža mi je ta riječ Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, nego crvene deve"[2], veli Amr.

وَأَكِلُ أَقْوَامًا إِلَى مَا جَعَلَ اللهُ فِي قُلُوبِهِمْ مِنَ الْغِنَى وَالْخَيْرِ مِنْهُمْ عَمْرُو بْنُ تَغْلِبَ فَقَالَ عَمْرٌو مَا أُحِبُّ أَنَّ لِي بِكَلِمَةِ رَسُولِ اللهِ ﷺ حُمْرَ النَّعَمِ .

O VJEROVJESNIKOVOM, SALLALLAHU ALEJHI VE SELLEM, NAVOĐENJU I PRENOŠENJU (RIJEČI) OD SVOGA GOSPODARA[3]

باب ذِكْرِ النَّبِيِّ ﷺ وروايتِهِ عَنْ رَبِّهِ

7536. PRIČAO MI JE Muhammed b. Abdur-Rahim, njemu Ebu-Zejd Seid b. Rebi' Herevi, a ovom Šu'ba, prenoseći od Katade, on od Enesa, radijallahu anhu, ovaj od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, a on od svoga Gospodara da je rekao: "Kada se rob Meni približi za jedan pedalj, Ja se njemu približim za jedan lakat. Ako se on Meni približi za jedan lakat, Ja se njemu približim za jedan hvat. Ako on Meni ide običnim hodom, Ja njemu idem žurno."[4]

٧٥٣٦. حَدَّثَنِي مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِالرَّحِيمِ حَدَّثَنَا أَبُو زَيْدٍ سَعِيدُ بْنُ الرَّبِيعِ الْهَرَوِيُّ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ عَنْ قَتَادَةَ عَنْ أَنَسٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ يَرْوِيهِ عَنْ رَبِّهِ قَالَ إِذَا تَقَرَّبَ الْعَبْدُ إِلَيَّ شِبْرًا تَقَرَّبْتُ إِلَيْهِ ذِرَاعًا وَإِذَا تَقَرَّبَ مِنِّي ذِرَاعًا تَقَرَّبْتُ مِنْهُ بَاعًا وَإِذَا أَتَانِي مَشْيًا أَتَيْتُهُ هَرْوَلَةً .

7537. PRIČAO NAM JE Musedded, a njemu Jahja, prenoseći od Tejmija, on od Enesa b. Malika, a ovaj od Ebu-Hurejre (a možda je spomenuo i Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem) da je naveo: "Kada se rob Meni približi za jedan pedalj, Ja se njemu približim za jedan lakat, a ako se on Meni približi za jedan lakat, Ja se njemu približim za jedan hvat (*ba'an*)", a možda je rekao: "... hvat (*bu'an*)."[5]

٧٥٣٧. حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ عَنْ يَحْيَى عَنِ التَّيْمِيِّ عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ قَالَ رُبَّمَا ذَكَرَ النَّبِيَّ ﷺ قَالَ إِذَا تَقَرَّبَ الْعَبْدُ مِنِّي شِبْرًا تَقَرَّبْتُ مِنْهُ ذِرَاعًا وَإِذَا تَقَرَّبَ مِنِّي ذِرَاعًا تَقَرَّبْتُ مِنْهُ بَاعًا أَوْ بُوعًا وَقَالَ مُعْتَمِرٌ سَمِعْتُ أَبِي سَمِعْتُ أَنَسًا عَنِ النَّبِيِّ ﷺ يَرْوِيهِ عَنْ رَبِّهِ عَزَّ وَجَلَّ .

---

2 Crvene deve su najskupocjenije i one se smatraju izuzetnim bogatstvom kod Arapa.

3 U ovom poglavlju govori se o onome što Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, prenosi od svoga Gospodara bez Džibrilova posredništva a što ne spada u Kur'an. To se naziva hadisi-kudsi. Jedan broj islamskih učenjaka smatra da je Muhammedu, sallallahu alejhi ve sellem, hadis objavljivan kao i Kur'an. Kao dokaz oni uzimaju ove i slične hadise, te ajet: "On ne govori po hiru svome – to je samo Objava, koja mu se obznanjuje." (En-Nedžm, 3-4)

4 Čovjek se Allahu približava dobrim djelima, a ovim se riječima želi kazati da što god čovjek više radi dobra djela, Allah će ga više voljeti i za njih nagraditi više nego što zasluži.

5 Ovdje se radi samo o drugom obliku iste riječi, a značenje je isto.

Mu'temir prenosi od svoga oca, ovaj od Enesa, a on od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, koji navodi od svoga Gospodara...

7538. PRIČAO NAM JE Adem, njemu Šu'ba, a ovom Muhammed b. Zijad, prenoseći od Ebu-Hurejre, ovaj od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, a on od našeg Gospodara da je rekao: "Za svako (loše) djelo postoji iskup. Post je Moj, i Ja nagrađujem za njega. Zaista je neugodni zadah iz usta postača Allahu ugodniji od mirisa miska."

٧٥٣٨. حَدَّثَنَا آدَمُ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ زِيَادٍ قَالَ سَمِعْتُ أَبَا هُرَيْرَةَ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ يَرْوِيهِ عَنْ رَبِّكُمْ قَالَ لِكُلِّ عَمَلٍ كَفَّارَةٌ وَالصَّوْمُ لِي وَأَنَا أَجْزِي بِهِ وَلَخُلُوفُ فَمِ الصَّائِمِ أَطْيَبُ عِنْدَ اللهِ مِنْ رِيحِ الْمِسْكِ .

7539. PRIČAO NAM JE Hafs b. Umer, a njemu Šu'ba, prenoseći od Katade...; a REKAO MI JE i Halifa, njemu Jezid b. Zurej, a ovom Seid, prenoseći od Katade, ovaj od Ebu-Alije, on od Ibn-Abbasa, radijallahu anhuma, a ovaj od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, da je, prenoseći od svoga Gospodara, rekao: "Nijedan čovjek ne treba reći da je bolji od Junusa b. Mettaa", pripisavši ga ocu.[1]

٧٥٣٩. حَدَّثَنَا حَفْصُ بْنُ عُمَرَ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ عَنْ قَتَادَةَ ح و قَالَ لِي خَلِيفَةُ حَدَّثَنَا يَزِيدُ بْنُ زُرَيْعٍ عَنْ سَعِيدٍ عَنْ قَتَادَةَ عَنْ أَبِي الْعَالِيَةِ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا عَنِ النَّبِيِّ ﷺ فِيمَا يَرْوِيهِ عَنْ رَبِّهِ قَالَ لَا يَنْبَغِي لِعَبْدٍ أَنْ يَقُولَ إِنَّهُ خَيْرٌ مِنْ يُونُسَ بْنِ مَتَّى وَنَسَبَهُ إِلَى أَبِيهِ .

7540. PRIČAO NAM JE Ahmed b. Ebu-Surejdž, a njemu Šebaba, prenoseći od Šu'be, ovaj od Mu'avije b. Kurre, a on od Abdullaha b. Mugaffela Muzenija da je rekao:"Vidio sam Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, na dan oslobođenja (Mekke) kako na svojoj devi uči suru El-Feth (ili nešto iz sure El-Feth) i to je učio (otegnutim i) vibrirajućim galasom."
Zatim je Mu'avija to izučio i ispričao kako ga je učio Ibn-Mugaffil, rekavši: "Kad ne bi bilo bojazni da će vam se sakupiti ljudi, učio bih (te ajete otegnutim i) virirajućim glasom kao što ih je

٧٥٤٠. حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ أَبِي سُرَيْجٍ أَخْبَرَنَا شَبَابَةُ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ عَنْ مُعَاوِيَةَ بْنِ قُرَّةَ عَنْ عَبْدِاللهِ بْنِ مُغَفَّلٍ الْمُزَنِيِّ قَالَ رَأَيْتُ رَسُولَ اللهِ ﷺ يَوْمَ الْفَتْحِ عَلَى نَاقَةٍ لَهُ يَقْرَأُ سُورَةَ الْفَتْحِ أَوْ مِنْ سُورَةِ الْفَتْحِ قَالَ فَرَجَّعَ فِيهَا قَالَ ثُمَّ قَرَأَ مُعَاوِيَةُ يَحْكِي قِرَاءَةَ ابْنِ مُغَفَّلٍ وَقَالَ لَوْلَا أَنْ يَجْتَمِعَ النَّاسُ عَلَيْكُمْ لَرَجَّعْتُ كَمَا رَجَّعَ ابْنُ مُغَفَّلٍ يَحْكِي النَّبِيَّ ﷺ فَقُلْتُ لِمُعَاوِيَةَ كَيْفَ كَانَ تَرْجِيعُهُ قَالَ آ آ آ ثَلَاثَ مَرَّاتٍ .

---

1 Ovim se hadisom želi ukazati na vrijednost Junusa, alejhis-selam. On je ostao na visokom stupnju iako je učinio grešku o kojoj i Kur'an govori: "Ti strpljivo čekaj presudu Gospodara svoga i ne budi kao Zun-Nun, koji je u ogorčenju zavapio. I da ga nije stigla Allahova milost, na pusto bi mjesto izbačen bio i prijekor bi zaslužio, ali Gospodar ga je njegov odabrao i učinio ga jednim od onih koji su dobri." (El-Kalem, 48-50) Neki su učenjaci smatrali da je Metta ime Junusove majke, ali se riječima na kraju ovog hadisa: "... pripisavši ga ocu", to mišljenje opovrgava i potvrđuje stav da je to ime njegovog oca.

vibrirajućim glasom učio Ibn-Mugaffel, prenoseći od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem." Tada sam ja upitao Muaviju: "Kako je izgledalo to njegovo otegnuto i vibrirajuće učenje?", pa je on odgovorio: "Aa..., aa..., aa...", tri puta.[2]

O TOME ŠTA JE DOPUŠTENO TUMAČITI OD TEVRATA I DRUGIH ALLAHOVIH KNJIGA NA ARAPSKOM I NA DRUGIM JEZICIMA

باب ما يجوز من تفسير التوراة وغيرها من كتب الله بالعربية وغيرها

Uzvišeni kaže: "Reci: 'Donesite Tevrat pa ga čitajte, ako istinu govorite!'"[3]

لِقَوْلِ اللهِ تَعَالَى (فَأْتُوا بِالتَّوْرَاةِ فَاتْلُوهَا إِنْ كُنْتُمْ صَادِقِينَ) .

7541. Ibn-Abbas kaže kako ga je Ebu-Sufjan b. Harb obavijestio da je Herakle pozvao svoga prevodioca i zatražio da mu donesu Vjerovjesnikovo, sallallahu alejhi ve sellem, pismo, pa mu ga je on pročitao: "U ime Allaha, Svemilosnog, Samilosnog! Od Muhammeda, Allahovog roba i Njegovog poslanika, Heraklu...: 'O sljedbenici Knjige, dođite da se okupimo oko jedne riječi i nama i vama zajedničke... '"[4]

٧٥٤١. قَالَ ابْنُ عَبَّاسٍ أَخْبَرَنِي أَبُو سُفْيَانَ بْنُ حَرْبٍ أَنَّ هِرَقْلَ دَعَا تَرْجُمَانَهُ ثُمَّ دَعَا بِكِتَابِ النَّبِيِّ ﷺ فَقَرَأَهُ بِسْمِ اللهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ مِنْ مُحَمَّدٍ عَبْدِ اللهِ وَرَسُولِهِ إِلَى هِرَقْلَ وَ (يَا أَهْلَ الْكِتَابِ تَعَالَوْا إِلَى كَلِمَةٍ سَوَاءٍ بَيْنَنَا وَبَيْنَكُمْ) .

7542. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Beššar, njemu Usman b. Umer, a ovom Ali b. Mubarek, prenoseći od Jahje b. Ebu-Kesira, on od Ebu-Seleme, a ovaj od Ebu-Hurejre da je rekao:
"Sljedbenici Knjige čitali bi Tevrat na hebrejskom jeziku i prevodili ga muslimanima na arapski, pa je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: 'Nemojte ni potvrđivati ni poricati (ono što kažu) sljedbenici Knjige. 'Mi vjerujemo u Allaha i u ono što se objavljuje...'[5], recite.'"

٧٥٤٢. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ بَشَّارٍ حَدَّثَنَا عُثْمَانُ ابْنُ عُمَرَ أَخْبَرَنَا عَلِيُّ بْنُ الْمُبَارَكِ عَنْ يَحْيَى بْنِ أَبِي كَثِيرٍ عَنْ أَبِي سَلَمَةَ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ قَالَ كَانَ أَهْلُ الْكِتَابِ يَقْرَءُونَ التَّوْرَاةَ بِالْعِبْرَانِيَّةِ وَيُفَسِّرُونَهَا بِالْعَرَبِيَّةِ لأَهْلِ الإِسْلاَمِ فَقَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ لاَ تُصَدِّقُوا أَهْلَ الْكِتَابِ وَلاَ تُكَذِّبُوهُمْ وَقُولُوا (آمَنَّا بِاللهِ وَمَا أُنْزِلَ) .

---

2 Iz ovog hadisa može se zaključiti da je prilikom učenja Kur'ana dopušteno otezati neke ajete ili dijelove ajeta te uljepšavati glas, kako bi bio ljepši za onoga koji sluša.

3 Ali-Imran, 93.

4 Ali-Imran, 64.

5 El-Bekara, 136.

7543. PRIČAO NAM JE Musedded, a njemu Isma'il, prenoseći od Ejjuba, on od Nafija, a ovaj od Ibn-Omera, radijallahu anhuma, da je kazivao: "Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, su dovedeni židov i židovka koji su počinili blud, pa je on upitao židove: 'Šta vi činite s ovakvima?' 'Mi zacrnimo njihova lica i obznanimo njihovu sramotu',[1] odgovorili su. 'Onda donesite Tevrat pa ga čitajte, ako istinu govorite!', reče im Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem. Oni su potom donijeli Tevrat i rekli jednom čovjeku kojim su bili zadovoljni: 'Čitaj, ćoravi!' On je čitao sve dok nije došao do jednog mjesta na koje je stavio svoju ruku. Tada mu je (Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem) rekao: 'Podigni ruku!'[2] I kad ju je podigao, na tom se mjestu ukazao stavak o kamenovanju. Čovjek tada reče: 'Muhammede, obaveza je kamenovati njih dvoje, ali mi to krijemo među nama.' Vjerovjesnik je onda naredio, pa su oni kamenovani. Vidio sam (židova) kako se nadnosi nad nju da bi je zaštitio od kamenja."

٧٥٤٣. حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ حَدَّثَنَا إِسْمَاعِيلُ عَنْ أَيُّوبَ عَنْ نَافِعٍ عَنِ ابْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا قَالَ أُتِيَ النَّبِيُّ ﷺ بِرَجُلٍ وَامْرَأَةٍ مِنَ الْيَهُودِ قَدْ زَنَيَا فَقَالَ لِلْيَهُودِ مَا تَصْنَعُونَ بِهِمَا قَالُوا نُسَخِّمُ وُجُوهَهُمَا وَنُخْزِيهِمَا قَالَ (فَأْتُوا بِالتَّوْرَاةِ فَاتْلُوهَا إِنْ كُنْتُمْ صَادِقِينَ) فَجَاءُوا فَقَالُوا لِرَجُلٍ مِمَّنْ يَرْضَوْنَ يَا أَعْوَرُ اقْرَأْ فَقَرَأَ حَتَّى انْتَهَى إِلَى مَوْضِعٍ مِنْهَا فَوَضَعَ يَدَهُ عَلَيْهِ قَالَ ارْفَعْ يَدَكَ فَرَفَعَ يَدَهُ فَإِذَا فِيهِ آيَةُ الرَّجْمِ تَلُوحُ فَقَالَ يَا مُحَمَّدُ إِنَّ عَلَيْهِمَا الرَّجْمَ وَلَكِنَّا نُكَاتِمُهُ بَيْنَنَا فَأَمَرَ بِهِمَا فَرُجِمَا فَرَأَيْتُهُ يُجَانِئُ عَلَيْهَا الْحِجَارَةَ .

1 Židovi su one koji učine blud posađivali naopako na magarca i onda prolazili s njima ulicama grada da ih svi vide.

2 Iz drugih verzija ovog hadisa vidi se da mu je to rekao Abdullah b. Selam, a tome židovu bilo je ime Abdullah b. Surija.

O VJEROVJESNIKOVIM, SALLALLAHU ALEJHI VE SELLEM, RIJEČIMA: "ONAJ KOJI VJEŠTO UČI KUR'AN BIT ĆE S ČESTITIM I ČASNIM PISARIMA"[3], I RIJEČIMA NJEGOVIM: "ULJEPŠAVAJTE KUR'AN GLASOVIMA SVOJIM!"

باب قول النبي ﷺ
الماهر بالقرآن مع الكرام البررة
وزينوا القرآن بأصواتكم

7544. PRIČAO MI JE Ibrahim b. Hamza, njemu Ibn-Ebu-Hazim, a ovom Jezid, prenoseći od Muhammeda b. Ibrahima, ovaj od Ebu-Seleme, on od Ebu-Hurejre, a ovaj od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, da je rekao:
"Allah ništa ne sluša kao što sluša (bilo kojeg) vjerovjesnika koji lijepo i milozvučno uči Objavu (Kur'an ili bilo koju drugu Objavu)."

٧٥٤٤. حَدَّثَنِي إِبْرَاهِيمُ بْنُ حَمْزَةَ حَدَّثَنِي ابْنُ أَبِي حَازِمٍ عَنْ يَزِيدَ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ إِبْرَاهِيمَ عَنْ أَبِي سَلَمَةَ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ أَنَّهُ سَمِعَ النَّبِيَّ ﷺ يَقُولُ مَا أَذِنَ اللهُ لِشَيْءٍ مَا أَذِنَ لِنَبِيٍّ حَسَنِ الصَّوْتِ بِالْقُرْآنِ يَجْهَرُ بِهِ .

7545. PRIČAO NAM JE Jahja b. Bukejr, njemu Lejs, prenoseći od Junusa, a on od Ibn-Šihaba (da je rekao): "Obavijestili su me Urva b. Zubejr, Seid b. Musejjeb, Alkama b. Vekkas i Ubejdullah b. Abdullah o hadisu u vezi s događajem kada su na Aišu slagali oni koji su je potvorili. Svaki od njih (četvorice) ispričao mi je dio toga hadisa.
Ona je o tome rekla: 'Legla sam tada u svoju postelju, znajući da sam nevina i da će Allah potvrditi moju nevinost, ali, tako mi Allaha, nisam pretpostavljala da će Allah zbog mene objaviti ajete koji će se stalno učiti! Smatrala sam, odista, da ja nisam vrijedna toga da Allah o meni objavljuje riječi koje će se stalno ponavljati. Pa ipak, Uzvišeni Allah tada je objavio ajet: 'Među vama je bilo onih koji su iznosili potvoru...',[4] kao i sljedećih deset ajeta.'"

٧٥٤٥. حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ بُكَيْرٍ حَدَّثَنَا اللَّيْثُ عَنْ يُونُسَ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ أَخْبَرَنِي عُرْوَةُ بْنُ الزُّبَيْرِ وَسَعِيدُ بْنُ الْمُسَيَّبِ وَعَلْقَمَةُ بْنُ وَقَّاصٍ وَعُبَيْدُاللهِ بْنُ عَبْدِاللهِ عَنْ حَدِيثِ عَائِشَةَ حِينَ قَالَ لَهَا أَهْلُ الإِفْكِ مَا قَالُوا وَكُلٌّ حَدَّثَنِي طَائِفَةً مِنَ الْحَدِيثِ قَالَتْ فَاضْطَجَعْتُ عَلَى فِرَاشِي وَأَنَا حِينَئِذٍ أَعْلَمُ أَنِّي بَرِيئَةٌ وَأَنَّ اللهَ يُبَرِّئُنِي وَلَكِنِّي وَاللهِ مَا كُنْتُ أَظُنُّ أَنَّ اللهَ يُنْزِلُ فِي شَأْنِي وَحْيًا يُتْلَى وَلَشَأْنِي فِي نَفْسِي كَانَ أَحْقَرَ مِنْ أَنْ يَتَكَلَّمَ اللهُ فِيَّ بِأَمْرٍ يُتْلَى وَأَنْزَلَ اللهُ عَزَّ وَجَلَّ (إِنَّ الَّذِينَ جَاءُوا بِالإِفْكِ عُصْبَةٌ مِنْكُمْ) الْعَشْرَ الآيَاتِ كُلَّهَا .

---

3 Ovim se želi ukazati na vrijednost ispravnog i lijepog učenja Kur'ana, a riječima "čestiti i časni pisari" ukazuje se na meleke spomenute u Kur'anu koji prepisuju Objavu. (Abese, 15-16)

4 En-Nur, 11. Slučaj potvore na Aišu, radijallahu anha, dobro je poznat; o njemu je već bilo govora u prethodnim poglavljima, gdje je i objašnjen.
Ovaj hadis, pored ostalog, upozorava vjernike na opasnost od potvore i napućuje ih kako treba postupiti ukoliko se takvo što desi.

7546. PRIČAO NAM JE Ebu-Nu‘ajm, njemu Mis‘ar, prenoseći od Adija b. Sabita, a on od Beraa da je rekao: "Čuo sam Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, kako na jacija-namazu uči *Vet-tini vez-zejtuni*, i nisam čuo da iko ima ljepši glas ili da ljepše uči od njega."

٧٥٤٦. حَدَّثَنَا أَبُو نُعَيْمٍ حَدَّثَنَا مِسْعَرٌ عَنْ عَدِيِّ بْنِ ثَابِتٍ أُرَاهُ قَالَ سَمِعْتُ الْبَرَاءَ قَالَ سَمِعْتُ النَّبِيَّ ﷺ يَقْرَأُ فِي الْعِشَاءِ (وَالتِّينِ وَالزَّيْتُونِ) فَمَا سَمِعْتُ أَحَدًا أَحْسَنَ صَوْتًا أَوْ قِرَاءَةً مِنْهُ.

7547. PRIČAO NAM JE Hadždžadž b. Minhal, njemu Hušejm, a ovom Ebu-Bišr, prenoseći od Seida b. Džubejra, a on Ibn-Abbasa, radijallahu anhuma, da je kazivao: "Allahov se Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, skrivao u Mekki, ali bi podizao svoj glas (u namazu). Kada bi ga čuli, idolopoklonici bi vrijeđali i Kur’an i onoga koji ga je obznanio. Zato je Uzvišeni Allah rekao Svome Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem: ‘Ne izgovaraj na sav glas Kur’an kad namaz obavljaš a i ne prigušuj ga.’"[1]

٧٥٤٧. حَدَّثَنَا حَجَّاجُ بْنُ مِنْهَالٍ حَدَّثَنَا هُشَيْمٌ عَنْ أَبِي بِشْرٍ عَنْ سَعِيدِ بْنِ جُبَيْرٍ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا قَالَ كَانَ النَّبِيُّ ﷺ مُتَوَارِيًا بِمَكَّةَ وَكَانَ يَرْفَعُ صَوْتَهُ فَإِذَا سَمِعَ الْمُشْرِكُونَ سَبُّوا الْقُرْآنَ وَمَنْ جَاءَ بِهِ فَقَالَ اللهُ عَزَّ وَجَلَّ لِنَبِيِّهِ ﷺ (وَلاَ تَجْهَرْ بِصَلاَتِكَ وَلاَ تُخَافِتْ بِهَا).

7548. PRIČAO NAM JE Isma‘il, njemu Malik, a ovom Abdur-Rahman b. Abdullah b. Abdur-Rahman b. Ebu-Sa‘sa‘a, prenoseći od svoga oca (da je kazivao): "Rekao mi je Ebu-Seid Hudri, radijallahu anhu: ‘Vidim da voliš stoku i pustinju, pa kada kod svoje stoke ili u pustinji budeš učio ezan za namaz, povisi svoj glas, jer nema nijednog džina, čovjeka niti bilo čega drugog što bude čulo poziv mujezinovog glasa da mu to neće posvjedočiti na Sudnjem danu. To sam čuo od Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem‘, kazao je Ebu-Seid."[2]

٧٥٤٨. حَدَّثَنَا إِسْمَاعِيلُ حَدَّثَنِي مَالِكٌ عَنْ عَبْدِالرَّحْمَنِ بْنِ عَبْدِاللهِ بْنِ عَبْدِالرَّحْمَنِ بْنِ أَبِي صَعْصَعَةَ عَنْ أَبِيهِ أَنَّهُ أَخْبَرَهُ أَنَّ أَبَا سَعِيدٍ الْخُدْرِيَّ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ لَهُ إِنِّي أَرَاكَ تُحِبُّ الْغَنَمَ وَالْبَادِيَةَ فَإِذَا كُنْتَ فِي غَنَمِكَ أَوْ بَادِيَتِكَ فَأَذَّنْتَ لِلصَّلاَةِ فَارْفَعْ صَوْتَكَ بِالنِّدَاءِ فَإِنَّهُ لاَ يَسْمَعُ مَدَى صَوْتِ الْمُؤَذِّنِ جِنٌّ وَلاَ إِنْسٌ وَلاَ شَيْءٌ إِلاَّ شَهِدَ لَهُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ قَالَ أَبُو سَعِيدٍ سَمِعْتُهُ مِنْ رَسُولِ اللهِ ﷺ.

1 El-Isra, 110.

2 Iz ovog se hadisa, pored ostalog, može zaključiti da čovjek može učiti ezan za namaz i kada je negdje usamljen, jer, iako nema ljudi u blizini, postoje meleci i džini, koji to čuju.

7549. PRIČAO NAM JE Kabisa, a njemu Sufjan, prenoseći od Mensura, on od svoje majke, a ona od Aiše da je rekla:
"Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, je znao učiti Kur'an dok mu je glava bila na mom krilu, a ja imala menstruaciju."

٧٥٤٩. حَدَّثَنَا قَبِيصَةُ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ عَنْ مَنْصُورٍ عَنْ أُمِّهِ عَنْ عَائِشَةَ قَالَتْ كَانَ النَّبِيُّ ﷺ يَقْرَأُ الْقُرْآنَ وَرَأْسُهُ فِي حَجْرِي وَأَنَا حَائِضٌ .

O RIJEČIMA UZVIŠENOG: "... ZATO IZGOVARAJTE IZ NJEGA ONO ŠTO VAM JE LAHKO!"[3]

باب قَوْلِ اللهِ تعالى (فَاقْرَءُوا مَا تَيَسَّرَ مِنَ الْقُرْآنِ)

7550. PRIČAO NAM JE Jahja b. Bukejr, njemu Lejs, a ovom Ukajl, prenoseći od Ibn-Šihaba, ovaj od Urve, on od Misvera b. Mahrema i Abdur-Rahmana b. Abdul-Karija, a oni od Omera b. Hattaba da je kazivao: "Čuo sam Hišama b. Hakima kako za života Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, uči suru El-Furkan. Obratio sam pažnju na njegovo učenje, pa sam primijetio da on uči na više narječja (*harfova*), a ja to nisam bio čuo od Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, te ga, iako je bio u namazu, zamalo nisam silom spriječio. Pa ipak, strpio sam se dok nije predao selam. Onda sam ga povukao za ogrtač i upitao: 'Ko te je podučio takvom načinu učenja te sure?' 'Podučio me je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem', odgovori mi on, ali mu ja tada rekoh: 'Nije tačno! On je mene podučio (da učim) ovu suru drukčije, a ne ovako kako si je ti proučio!'
Uputio sam se nakon toga Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, vodeći ga sa sobom. (Kada sam došao), rekoh mu: 'Zaista sam ja slušao ovoga kako uči suru El-Furkan onako kako ti meni nisi pokazao!' 'Pusti ga!', reče Vjerovjesnik, dodavši: 'Prouči je, Hišame!' On je ponovo prouči onako kako sam ga već čuo da uči. Tada Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, reče: 'Ovako je objavljena.'

٧٥٥٠. حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ بُكَيْرٍ حَدَّثَنَا اللَّيْثُ عَنْ عُقَيْلٍ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ حَدَّثَنِي عُرْوَةُ أَنَّ الْمِسْوَرَ بْنَ مَخْرَمَةَ وَعَبْدَالرَّحْمَنِ بْنَ عَبْدِالْقَارِيِّ حَدَّثَاهُ أَنَّهُمَا سَمِعَا عُمَرَ بْنَ الْخَطَّابِ يَقُولُ سَمِعْتُ هِشَامَ بْنَ حَكِيمٍ يَقْرَأُ سُورَةَ الْفُرْقَانِ فِي حَيَاةِ رَسُولِ اللهِ ﷺ فَاسْتَمَعْتُ لِقِرَاءَتِهِ فَإِذَا هُوَ يَقْرَأُ عَلَى حُرُوفٍ كَثِيرَةٍ لَمْ يُقْرِئْنِيهَا رَسُولُ اللهِ ﷺ فَكِدْتُ أُسَاوِرُهُ فِي الصَّلَاةِ فَتَصَبَّرْتُ حَتَّى سَلَّمَ فَلَبَّبْتُهُ بِرِدَائِهِ فَقُلْتُ مَنْ أَقْرَأَكَ هَذِهِ السُّورَةَ الَّتِي سَمِعْتُكَ تَقْرَأُ قَالَ أَقْرَأَنِيهَا رَسُولُ اللهِ ﷺ فَقُلْتُ كَذَبْتَ أَقْرَأَنِيهَا عَلَى غَيْرِ مَا قَرَأْتَ فَانْطَلَقْتُ بِهِ أَقُودُهُ إِلَى رَسُولِ اللهِ ﷺ فَقُلْتُ إِنِّي سَمِعْتُ هَذَا يَقْرَأُ سُورَةَ الْفُرْقَانِ عَلَى حُرُوفٍ لَمْ تُقْرِئْنِيهَا فَقَالَ أَرْسِلْهُ اقْرَأْ يَا هِشَامُ فَقَرَأَ الْقِرَاءَةَ الَّتِي سَمِعْتُهُ فَقَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ كَذَلِكَ أُنْزِلَتْ ثُمَّ قَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ اقْرَأْ يَا عُمَرُ فَقَرَأْتُ الَّتِي أَقْرَأَنِي فَقَالَ كَذَلِكَ أُنْزِلَتْ إِنَّ هَذَا الْقُرْآنَ أُنْزِلَ عَلَى سَبْعَةِ أَحْرُفٍ فَاقْرَءُوا مَا تَيَسَّرَ مِنْهُ .

3 El-Muzzemmil, 20.

'Uči ti, Omere!', naredi (potom) meni. Ja sam je proučio onako kako me je on podučio, te on reče: 'Ovako je objavljena. Zaista je Kur'an objavljen na sedam narječja (*harfova*), pa ga čitajte (učite) onako kako vam je najlakše!'"[1]

O RIJEČIMA UZVIŠENOG: "A MI SMO KUR'AN UČINILI DOSTUPNIM ZA POUKU – PA IMA LI IKOGA KO BI POUKU PRIMIO?"[2]

باب قول الله تعالى (ولقد يسرنا القرآن للذكر فهل من مدكر)

Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, je rekao: "Svakome je olakšano ono za šta je stvoren." (Kaže se: *mujesser*, u značenju: "pripremljen".)
Riječi: "Mi smo Kur'an učinili lahkim, na tvome jeziku"[3] – Mudžahid tumači ovako: "... olakšali smo ti njegovo učenje."
Riječi: "A Mi smo Kur'an učinili dostupnim za pouku – pa ima li ikoga ko bi pouku primio?" – Metar Verrak tumači ovako: "... pa ima li ijednog tragaoca za znanjem, da mu se pomogne?"

وَقَالَ النَّبِيُّ ﷺ كُلٌّ مُيَسَّرٌ لِمَا خُلِقَ لَهُ يُقَالُ مُيَسَّرٌ مُهَيَّأٌ وَقَالَ مُجَاهِدٌ يَسَّرْنَا الْقُرْآنَ بِلِسَانِكَ هَوَّنَّا قِرَاءَتَهُ عَلَيْكَ وَقَالَ مَطَرٌ الْوَرَّاقُ (وَلَقَدْ يَسَّرْنَا الْقُرْآنَ لِلذِّكْرِ فَهَلْ مِنْ مُدَّكِرٍ) قَالَ هَلْ مِنْ طَالِبِ عِلْمٍ فَيُعَانَ عَلَيْهِ .

7551. PRIČAO NAM JE Ebu-Ma'mer, a njemu Abdul-Varis, prenoseći od Jezida, on od Mutarrifa b. Abdullaha, a ovaj od Imrana da je kazivao: "Upitao sam: 'Allahov Poslaniče, pa čemu onda trud onih koji se trude?', pa mi je on odgovorio: 'Svakome je olakšano ono za šta je stvoren.'"

٧٥٥١. حَدَّثَنَا أَبُو مَعْمَرٍ حَدَّثَنَا عَبْدُالْوَارِثِ قَالَ يَزِيدُ حَدَّثَنِي مُطَرِّفُ بْنُ عَبْدِاللهِ عَنْ عِمْرَانَ قَالَ قُلْتُ يَا رَسُولَ اللهِ فِيمَا يَعْمَلُ الْعَامِلُونَ قَالَ كُلٌّ مُيَسَّرٌ لِمَا خُلِقَ لَهُ .

1 Sedam harfova znači da postoji sedam načina izgovaranja pojedinih riječi u Kur'anu. Allah je, dželle šanuhu, objavio Kur'an na sedam harfova da bi olakšao učenje i razumijevanje pripadnicima raznih plemena, koji su pojedine riječi izgovarali na svoj način, pa im je bilo lakše usvojiti Kur'an na svom narječju. Većina islamskih učenjaka smatra da su te razlike prilikom druge kodifikacije Kur'ana u vrijeme hilafeta Osmanovog, radijallahu anhu, izbrisane, tako da danas imamo samo jedan harf, i to harf plemena Kurejš. U svakom slučaju, sedam harfova ne smije se poistovjećivati sa sedam poznatih kiraeta, jer je to nešto drugo. Na temelju ovog hadisa može se, pored ostalog, primijetiti koliko je bila velika briga i pažnja ashaba za očuvanje ispravnosti Kur'ana.

2 El-Kamer, 17.

3 Merjem, 97.

7552. PRIČAO MI JE Muhammed b. Beššar, njemu Gunder, a ovom Šu'ba, prenoseći od Mensura i A'meša, oni od Sa'da b. Ubejda, on od Ebu-Abdur-Rahmana, a ovaj od Alije, radijallahu anhu, (da je kazivao): "Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, je bio na jednoj dženazi, pa je uzeo jedan štap i počeo njime kopkati po zemlji, govoreći: 'Nema nijednog od vas da mu nije već određeno mjesto u Vatri ili u Džennetu!'
'Pa hoćemo li se osloniti na to?', upitali su neki.
'Radite, svakome je nešto olakšano – 'onome koji udjeljuje i ne griješi...'',[4] odgovorio je on."

٧٥٥٢. حَدَّثَنِي مُحَمَّدُ بْنُ بَشَّارٍ حَدَّثَنَا غُنْدَرٌ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ عَنْ مَنْصُورٍ وَالأَعْمَشِ سَمِعَا سَعْدَ بْنَ عُبَيْدَةَ عَنْ أَبِي عَبْدِ الرَّحْمَنِ عَنْ عَلِيٍّ رضي الله عنه عَنِ النَّبِيِّ ﷺ أَنَّهُ كَانَ فِي جَنَازَةٍ فَأَخَذَ عُودًا فَجَعَلَ يَنْكُتُ فِي الأَرْضِ فَقَالَ مَا مِنْكُمْ مِنْ أَحَدٍ إِلاَّ كُتِبَ مَقْعَدُهُ مِنَ النَّارِ أَوْ مِنَ الْجَنَّةِ قَالُوا أَلاَ نَتَّكِلُ قَالَ اعْمَلُوا فَكُلٌّ مُيَسَّرٌ (فَأَمَّا مَنْ أَعْطَى وَاتَّقَى).

O RIJEČIMA UZVIŠENOG: "A OVO JE KUR'AN VELIČANSTVENI, NA PLOČI POMNO ČUVANOJ"[5]; "TAKO MI GORE, I KNJIGE U RETKE NAPISANE..."[6]

بَاب قَوْلِ اللهِ تعالى (بَلْ هُوَ قُرْآنٌ مَجِيدٌ فِي لَوْحٍ مَحْفُوظٍ) (وَالطُّورِ وَكِتَابٍ مَسْطُورٍ)

Katada kaže da izraz *mestur*[7] znači *napisan*; *jesturun*[8] znači *zapisuju*; *ummul-kitab*[9] znači "temelj i osnova Knjige"; *ma jelfizu min kavlin*[10] znači "on ne progovori ništa, a da se to ne zapiše i ne stavi njemu na teret". Ibn-Abbas kaže da se pišu i dobra i loša djela. On kaže da izraz *juharrifune*[11] znači "uklanjaju". Međutim, niko ne može ukloniti

قَالَ قَتَادَةُ مَكْتُوبٌ (يَسْطُرُونَ) يَخُطُّونَ (فِي أُمِّ الْكِتَابِ) جُمْلَةِ الْكِتَابِ وَأَصْلِهِ (مَا يَلْفِظُ) مَا يَتَكَلَّمُ مِنْ شَيْءٍ إِلاَّ كُتِبَ عَلَيْهِ وَقَالَ ابْنُ عَبَّاسٍ يُكْتَبُ الْخَيْرُ وَالشَّرُّ (يُحَرِّفُونَ) يُزِيلُونَ وَلَيْسَ أَحَدٌ يُزِيلُ لَفْظَ كِتَابٍ مِنْ كُتُبِ اللهِ عَزَّ وَجَلَّ

---

4 El-Lejl, 5-11. Ti ajeti u prijevodu glase: "Onome koji udjeljuje i ne griješi i ono najljepše smatra istinitim – njemu ćemo Džennet pripremiti; a onome koji tvrdiči i osjeća se neovisnim i ono najljepše smatra lažnim – njemu ćemo Džehennem pripremiti, i bogatstvo njegovo mu, kad se strovali, neće koristiti."
Iz ovog se hadisa, pored ostalog, može zaključiti sljedeće:
- svakome je već određeno da li će ući u Džennet ili u Džehennem; Allahu je to poznato, ali će to biti obznanjeno tek na Sudnjem danu;
- dopušteno je govoriti uz mezar prilikom ukopavanja umrlog i uputiti neke savjete;
- kod mezara treba biti skrušen i ozbiljan te razmišljati o kraju života na dunjaluku i proživljenju na ahiretu i Sudnjem danu.

5 El-Burudž, 21-22. Kur'an, kao Allahov govor, nije stvoren i ne može se uništiti, za razliku od papira i tinte, koji mogu.

6 Et-Tur, 1-2.

7 Et-Tur, 2.

8 El-Kalem, 1.

9 Er-Ra'd, 39.

10 Kaf, 18.

11 El-Maida, 13.

riječi nijedne od knjiga Uzvišenog Allaha. Stoga *juharrifune* znači da ih oni tumače onako kako nije ispravno. On također kaže da izraz *dirasetuhum*[1] znači "čitanje"; *va'ijeh*[2] znači "koje pamti"; *te'ijeha*[3] znači "zapamtit će to".
"A meni se ovaj Kur'an objavljuje da njime opominjem vas...", tj. stanovnike Meke, "... i one do kojih on dopre"[4], tj. do koga dođe poruka ovog Kur'ana – ona mu je opominjač.

وَلَكِنَّهُمْ يُحَرِّفُونَهُ يَتَأَوَّلُونَهُ عَلَى غَيْرِ تَأْوِيلِهِ دِرَاسَتُهُمْ تِلاَوَتُهُمْ (وَاعِيَةٌ) حَافِظَةٌ (وَتَعِيَهَا) تَحْفَظُهَا (وَأُوحِيَ إِلَيَّ هَذَا الْقُرْآنُ لأُنْذِرَكُمْ بِهِ) يَعْنِي أَهْلَ مَكَّةَ (وَمَنْ بَلَغَ) هَذَا الْقُرْآنُ فَهُوَ لَهُ نَذِيرٌ .

7553. REKAO MI JE Halifa b. Hajjat da mu je kazivao Mu'temir, njemu njegov otac, a ovom Katada, prenoseći od Ebu-Rafija, a on od Ebu-Hurejre da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Kada je Allah završio stvaranje, kod Sebe je napisao jednu poruku: 'Moja milost nadvladala je (ili je rekao: pretekla je) Moju srdžbu.' To kod Njega stoji iznad Arša."

٧٥٥٣. وَقَالَ لِي خَلِيفَةُ بْنُ خَيَّاطٍ حَدَّثَنَا مُعْتَمِرٌ سَمِعْتُ أَبِي عَنْ قَتَادَةَ عَنْ أَبِي رَافِعٍ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ لَمَّا قَضَى اللَّهُ الْخَلْقَ كَتَبَ كِتَابًا عِنْدَهُ غَلَبَتْ أَوْ قَالَ سَبَقَتْ رَحْمَتِي غَضَبِي فَهُوَ عِنْدَهُ فَوْقَ الْعَرْشِ .

7554. PRIČAO MI JE Muhammed b. Ebu-Galib, njemu Muhammed b. Isma'il, a ovom Mu'temir, prenoseći od svoga oca, ovaj od Katade, on od Ebu-Rafija, ovaj od Ebu-Hurejre, radijallahu anhu, a on od Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, da je rekao: "Allah je, prije nego što je stvorio stvorenja, napisao jednu poruku: 'Moja milost pretekla je Moju srdžbu.' Ona kod Njega stoji zapisana iznad Arša."[5]

٧٥٥٤. حَدَّثَنِي مُحَمَّدُ بْنُ أَبِي غَالِبٍ حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ إِسْمَاعِيلَ حَدَّثَنَا مُعْتَمِرٌ سَمِعْتُ أَبِي يَقُولُ حَدَّثَنَا قَتَادَةُ أَنَّ أَبَا رَافِعٍ حَدَّثَهُ أَنَّهُ سَمِعَ أَبَا هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ يَقُولُ سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ يَقُولُ إِنَّ اللَّهَ كَتَبَ كِتَابًا قَبْلَ أَنْ يَخْلُقَ الْخَلْقَ إِنَّ رَحْمَتِي سَبَقَتْ غَضَبِي فَهُوَ مَكْتُوبٌ عِنْدَهُ فَوْقَ الْعَرْشِ .

1 El-En'am, 156.
2 El-Hakka, 12.
3 El-Hakka, 12.
4 El-En'am, 19.
5 Jedan je od primjera Njegove milosti to što On daje opskrbu i vjerniku i nevjerniku; on im pruža priliku da se pokažu kroz čitav život i prima pokajanje onoga koji se pokaje sve do pred smrt.

باب قَوْلِ اللَّهِ تعالى (واللَّهُ خَلَقَكُمْ وما تَعْمَلُونَ) (إِنَّا كُلَّ شيْءٍ خلقْنَاهُ بِقَدَرٍ)

O RIJEČIMA UZVIŠENOG: "... KAD ALLAH STVARA I VAS I ONO ŠTO NAPRAVITE"[6]; "MI SVE S ODREĐENJEM STVARAMO!"[7]

وَيُقَالُ لِلْمُصَوِّرِينَ أَحْيُوا مَا خَلَقْتُمْ (إِنَّ رَبَّكُمُ اللهُ الَّذِي خَلَقَ السَّمَوَاتِ وَالأَرْضَ فِي سِتَّةِ أَيَّامٍ ثُمَّ اسْتَوَى عَلَى الْعَرْشِ يُغْشِي اللَّيْلَ النَّهَارَ يَطْلُبُهُ حَثِيثًا وَالشَّمْسَ وَالْقَمَرَ وَالنُّجُومَ مُسَخَّرَاتٍ بِأَمْرِهِ أَلاَ لَهُ الْخَلْقُ وَالأَمْرُ تَبَارَكَ اللهُ رَبُّ الْعَالَمِينَ) قَالَ ابْنُ عُيَيْنَةَ بَيَّنَ اللهُ الْخَلْقَ مِنَ الأَمْرِ لِقَوْلِهِ تَعَالَى (أَلاَ لَهُ الْخَلْقُ وَالأَمْرُ) وَسَمَّى النَّبِيُّ ﷺ الإِيمَانَ عَمَلاً قَالَ أَبُو ذَرٍّ وَأَبُو هُرَيْرَةَ سُئِلَ النَّبِيُّ ﷺ أَيُّ الأَعْمَالِ أَفْضَلُ قَالَ إِيمَانٌ بِاللهِ وَجِهَادٌ فِي سَبِيلِهِ وَقَالَ (جَزَاءً بِمَا كَانُوا يَعْمَلُونَ) وَقَالَ وَفْدُ عَبْدِالْقَيْسِ لِلنَّبِيِّ ﷺ مُرْنَا بِجُمَلٍ مِنَ الأَمْرِ إِنْ عَمِلْنَا بِهَا دَخَلْنَا الْجَنَّةَ فَأَمَرَهُمْ بِالإِيمَانِ وَالشَّهَادَةِ وَإِقَامِ الصَّلاَةِ وَإِيتَاءِ الزَّكَاةِ فَجَعَلَ ذَلِكَ كُلَّهُ عَمَلاً .

Slikarima će se i vajarima reći: "Oživite one koje ste stvarali!"[8]

"Gospodar je vaš Allah, koji je nebesa i Zemlju u šest vremenskih razdoblja stvorio, a onda se na Prijestolje (Arš) uzvisio; On tamom noći prekriva dan, a dan noć u stopu prati, i Sunce i Mjesec i zvijezde pokoravaju se Njegovoj volji. Samo On stvara i upravlja. Uzvišen neka je Allah, Gospodar svjetova!"[9]

Ibn-Ujejna kaže da je Allah razdvojio stvaranje od upravljanja, jer je On, Uzvišeni, rekao: "Samo On stvara i upravlja."

Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, vjerovanje je nazvao djelom.

Ebu-Zerr i Ebu-Hurejra kažu: "Upitali su Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, koje je djelo najbolje, pa je on odgovorio: 'Vjerovanje u Allaha i borba na Njegovom putu', a onda je dodao: '... kao nagrada za ono što su činili.'"[10]

Delegacija Abdul-Kajsa rekla je Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem: "Naredi nam više obaveza koje će nas, ako ih budemo radili, uvesti u Džennet", pa im je on naredio vjerovanje, svjedočenje (*kelimei-šehadet*), klanjanje namaza i davanje zekata. Sve to nazvao je djelima.

6 Es-Saffat, 96. Ovaj i slični ajeti, te hadisi koji slijede u ovom poglavlju, jesu dokaz da Allah, dželle šanuhu, stvara i ljudska djela, te se stoga ni najmanja sitnica ne može desiti bez Njegovog dopuštenja, odnosno stvaranja.

7 El-Kamer, 49.

8 Ovo će biti rečeno na podrugljiv i sarkastičan način. (prim. M.M.)

9 El-A'raf, 54.

10 Es-Sedžda, 17; El-Vaki'a, 24.

7555. PRIČAO NAM JE Abdullah b. Abdul-Vehhab, njemu Ejjub, prenoseći od Ebu-Kilaba i Kasima Temimija, a oni od Zehdema da je kazivao: "Između dvaju ogranaka Džerma i Eš'arija postojala je ljubav i bratstvo. Bili smo (jednom prilikom) kod Ebu-Musaa Eš'arija kad mu je donesena hrana u kojoj je bilo kokošije meso. Kod njega je bio neki čovjek iz Benu-Tejmullaha koji je, kako je izgledalo, bio rob. Ebu-Musa pozvao ga je da jede, ali je on rekao: 'Ja sam ga vidio da jede nešto što ja nisam volio, pa sam se zakleo da ga neću jesti.'
'Dođi, ja ću ti o tome ispričati', reče mu on (i nastavi kazivati):
'Došao sam (jednom prilikom) Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, s grupom Eš'arija tražeći jahalicu.
'Tako mi Allaha', reče nam on, 'neću vam dati jahalice, niti vam za jahanje imam šta dati!' Zatim su Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, dovedene deve dobivene kao ratni plijen, pa nas je on potražio govoreći: 'Gdje je ona grupa Eš'arija?' Dao nam je pet dobrih deva.
Krenuli smo potom, ali smo se (ubrzo) upitali: 'Šta to uradismo? Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, bio se zakleo da nam neće dati jahalice te da nam za jahanje nema šta dati, ali nam ih je poslije ipak dao. Zanemarili smo zakletvu Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem! Tako nikada nećemo postići uspjeh!' Vratili smo se Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, i ispričali mu to. 'Nisam vam ih ja dao', reče nam on, 'nego vam ih je Allah dao! Tako mi Allaha, kad god se zakunem za nešto, a onda vidim da je nešto drugo bolje od toga, ja zaista uradim ono što je bolje a za prekršenu se zakletvu iskupim', (dodao je on).'"[1]

٧٥٥٥. حَدَّثَنَا عَبْدُاللهِ بْنُ عَبْدِالْوَهَّابِ حَدَّثَنَا عَبْدُالْوَهَّابِ حَدَّثَنَا أَيُّوبُ عَنْ أَبِي قِلَابَةَ وَالْقَاسِمِ التَّمِيمِيِّ عَنْ زَهْدَمٍ قَالَ كَانَ بَيْنَ هَذَا الْحَيِّ مِنْ جُرْمٍ وَبَيْنَ الْأَشْعَرِيِّينَ وُدٌّ وَإِخَاءٌ فَكُنَّا عِنْدَ أَبِي مُوسَى الْأَشْعَرِيِّ فَقُرِّبَ إِلَيْهِ الطَّعَامُ فِيهِ لَحْمُ دَجَاجٍ وَعِنْدَهُ رَجُلٌ مِنْ بَنِي تَيْمِ اللهِ كَأَنَّهُ مِنَ الْمَوَالِي فَدَعَاهُ إِلَيْهِ فَقَالَ إِنِّي رَأَيْتُهُ يَأْكُلُ شَيْئًا فَقَذِرْتُهُ فَحَلَفْتُ لَا آكُلُهُ فَقَالَ هَلُمَّ فَلْأُحَدِّثْكَ عَنْ ذَاكَ إِنِّي أَتَيْتُ النَّبِيَّ ﷺ فِي نَفَرٍ مِنَ الْأَشْعَرِيِّينَ نَسْتَحْمِلُهُ قَالَ وَاللهِ لَا أَحْمِلُكُمْ وَمَا عِنْدِي مَا أَحْمِلُكُمْ فَأُتِيَ النَّبِيُّ ﷺ بِنَهْبِ إِبِلٍ فَسَأَلَ عَنَّا فَقَالَ أَيْنَ النَّفَرُ الْأَشْعَرِيُّونَ فَأَمَرَ لَنَا بِخَمْسِ ذَوْدٍ غُرِّ الذُّرَى ثُمَّ انْطَلَقْنَا قُلْنَا مَا صَنَعْنَا حَلَفَ رَسُولُ اللهِ ﷺ أَنْ لَا يَحْمِلَنَا وَمَا عِنْدَهُ مَا يَحْمِلُنَا ثُمَّ حَمَلَنَا تَغَفَّلْنَا رَسُولَ اللهِ ﷺ يَمِينَهُ وَاللهِ لَا نُفْلِحُ أَبَدًا فَرَجَعْنَا إِلَيْهِ فَقُلْنَا لَهُ فَقَالَ لَسْتُ أَنَا أَحْمِلُكُمْ وَلَكِنَّ اللهَ حَمَلَكُمْ وَإِنِّي وَاللهِ لَا أَحْلِفُ عَلَى يَمِينٍ فَأَرَى غَيْرَهَا خَيْرًا مِنْهَا إِلَّا أَتَيْتُ الَّذِي هُوَ خَيْرٌ مِنْهُ وَتَحَلَّلْتُهَا.

1 Ovaj je hadis već prije navođen na nekoliko mjesta u nešto dužoj verziji. Uglavnom, iz njega se može vidjeti da je u ashaba postojala velika želja za džihadom. Oni su se dobrovoljno javljali Muhammedu, sallallahu alejhi ve sellem, kako bi učestvovali u borbama, a on ih je raspoređivao u skladu s raspoloživim sredstvima. U Kur'anu se čak navodi da je bilo i onih koji su plakali kada bi im Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao da za njih nema jahalicu s kojom bi išli u džihad. (Et-Tevba, 92) Iz ovog se hadisa također može zaključiti da čovjek, ako se zakune da će nešto učiniti, ali poslije shvati da to nije ispravno, treba prihvatiti ono što je ispravno, a za prekršenu se zakletvu iskupiti, tj. postiti tri dana na ime iskupa.

7556. PRIČAO NAM JE Amr b. Ali, njemu Ebu-Asim, a ovom Kurra b. Halid, prenoseći od Ebu-Džemre Dubeija, a on od Ibn-Abbasa da je kazivao: "Izaslanici Abdul-Kajsa došli su Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, i rekli mu: 'Između nas i tebe su idolopoklonici Mudara, pa ti zato možemo doći samo u svetim mjesecima. Naredi nam, zato, više obaveza koje će nas, ako ih budemo radili, uvesti u Džennet, pa da i one koji su ostali iza nas pozivamo da ih rade.'[2] 'Naređujem vam četvero', reče im on, 'a zabranjujem četvero. Naređujem vam da vjerujete u Allaha – a znate li šta je to vjera u Allaha? To je svjedočenje da nema (istinskog) Boga osim Allaha, obavljanje namaza, davanje zekata i davanje petine od ratnog plijena. Zabranjujem vam također četvero: da pijete iz tikvi, iz posuda izdubljenih iz palmina panja, smolastih posuda i iz zelenih krčaga.'"[3]

٧٥٥٦. حَدَّثَنَا عَمْرُو بْنُ عَلِيٍّ حَدَّثَنَا أَبُو عَاصِمٍ حَدَّثَنَا قُرَّةُ بْنُ خَالِدٍ حَدَّثَنَا أَبُو جَمْرَةَ الضُّبَعِيُّ قُلْتُ لِابْنِ عَبَّاسٍ فَقَالَ قَدِمَ وَفْدُ عَبْدِ الْقَيْسِ عَلَى رَسُولِ اللهِ ﷺ فَقَالُوا إِنَّ بَيْنَنَا وَبَيْنَكَ الْمُشْرِكِينَ مِنْ مُضَرَ وَإِنَّا لَا نَصِلُ إِلَيْكَ إِلَّا فِي أَشْهُرٍ حُرُمٍ فَمُرْنَا بِجُمَلٍ مِنَ الْأَمْرِ إِنْ عَمِلْنَا بِهِ دَخَلْنَا الْجَنَّةَ وَنَدْعُو إِلَيْهَا مَنْ وَرَاءَنَا قَالَ آمُرُكُمْ بِأَرْبَعٍ وَأَنْهَاكُمْ عَنْ أَرْبَعٍ آمُرُكُمْ بِالْإِيمَانِ بِاللهِ وَهَلْ تَدْرُونَ مَا الْإِيمَانُ بِاللهِ شَهَادَةُ أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا اللهُ وَإِقَامُ الصَّلَاةِ وَإِيتَاءُ الزَّكَاةِ وَتُعْطُوا مِنَ الْمَغْنَمِ الْخُمُسَ وَأَنْهَاكُمْ عَنْ أَرْبَعٍ لَا تَشْرَبُوا فِي الدُّبَّاءِ وَالنَّقِيرِ وَالظُّرُوفِ الْمُزَفَّتَةِ وَالْحَنْتَمَةِ.

7557. PRIČAO NAM JE Kutejba b. Seid, njemu Lejs, a ovom Nafi', prenoseći od Kasima b. Muhammeda, a on od Aiše, radijallahu anha, da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:"Zaista će vlasnici ovih slika (i kipova) biti kažnjeni na Sudnjem danu. Bit će im rečeno: 'Oživite one koje ste stvarali!'"

٧٥٥٧. حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ بْنُ سَعِيدٍ حَدَّثَنَا اللَّيْثُ عَنْ نَافِعٍ عَنِ الْقَاسِمِ بْنِ مُحَمَّدٍ عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهَا أَنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ قَالَ إِنَّ أَصْحَابَ هَذِهِ الصُّوَرِ يُعَذَّبُونَ يَوْمَ الْقِيَامَةِ وَيُقَالُ لَهُمْ أَحْيُوا مَا خَلَقْتُمْ.

7558. PRIČAO NAM JE Ebu-Nu'man, a njemu Hammad b. Zejd, prenoseći od Ejjuba, ovaj od Nafija, a on od Ibn-Omera, radijallahu anhuma, da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Zaista će (vlasnici) ovih slika (i kipova) biti kažnjeni na Sudnjem danu. Bit će im rečeno: 'Oživite one koje ste stvarali!'"

٧٥٥٨. حَدَّثَنَا أَبُو النُّعْمَانِ حَدَّثَنَا حَمَّادُ بْنُ زَيْدٍ عَنْ أَيُّوبَ عَنْ نَافِعٍ عَنِ ابْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا قَالَ قَالَ النَّبِيُّ ﷺ إِنَّ أَصْحَابَ هَذِهِ الصُّوَرِ يُعَذَّبُونَ يَوْمَ الْقِيَامَةِ وَيُقَالُ لَهُمْ أَحْيُوا مَا خَلَقْتُمْ.

2 Iz drugih verzija ovog hadisa vidi se da su oni Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, mogli doći samo u svetim mjesecima, pa su zato od njega tražili da ih pouči osnovama vjere, pomoću kojih bi mogli ući u Džennet. Četiri sveta mjeseca poštovala je većina arapskih plemena i prije pojave islama; u njima je bilo zabranjeno ratovati. To su zul-kade, zul-hidždže, muharrem i redžeb.

3 Vjerovatno im je piće iz tih posuda zabranjeno zato što je u njima brzo dolazilo do vrenja, odnosno prelaska u alkohol, pa se u tom slučaju moglo desiti da neko pije sok koji sadrži određeni postotak alkohola u sebi.

7559. PRIČAO NAM JE Muhammed b. Ala', njemu Ibn-Fudajl, ovom Umara, a njemu Ebu-Zur'a, prenoseći od Ebu-Hurejre, radijallahu anhu, da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Uzvišeni je Allah rekao: 'Ko je veći nepravednik od onoga koji pokušava stvoriti nešto poput onoga što sam Ja stvorio?! Pa eto, neka stvore samo jedan trun, jednu sjemenku ili jedno ječmeno zrno!'"[1]

٧٥٥٩. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ الْعَلاَءِ حَدَّثَنَا ابْنُ فُضَيْلٍ عَنْ عُمَارَةَ عَنْ أَبِي زُرْعَةَ سَمِعَ أَبَا هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ سَمِعْتُ النَّبِيَّ ﷺ يَقُولُ قَالَ اللهُ عَزَّ وَجَلَّ وَمَنْ أَظْلَمُ مِمَّنْ ذَهَبَ يَخْلُقُ كَخَلْقِي فَلْيَخْلُقُوا ذَرَّةً أَوْ لِيَخْلُقُوا حَبَّةً أَوْ شَعِيرَةً .

O TOME KAD GREŠNIK I LICEMJER UČE (KUR'AN), TE O TOME KAKO NJIHOVI GLASOVI I UČENJE NE PRELAZE NJIHOVA GRLA

بَاب قِرَاءَةِ الْفَاجِرِ وَالْمُنَافِقِ وَأَصْوَاتُهُمْ وَتِلاَوَتُهُمْ لاَ تُجَاوِزُ حَنَاجِرَهُمْ

7560. PRIČAO NAM JE Hudba b. Halid, njemu Hemmam, a ovom Katada, prenoseći od Enesa, a on od Ebu-Musaa, radijallahu anhu, da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Musliman koji uči Kur'an sliči narandži – i okus i miris su joj lijepi; musliman koji ne uči Kur'an sliči datuli – okus joj je lijep, a mirisa uopće nema; grešnik koji uči Kur'an sliči bosioku – miris mu je lijep, a okus gorak; grešnik koji ne uči Kur'an sliči divljoj tikvi – okus joj je gorak, a nikakva mirisa nema."[2]

٧٥٦٠. حَدَّثَنَا هُدْبَةُ بْنُ خَالِدٍ حَدَّثَنَا هَمَّامٌ حَدَّثَنَا قَتَادَةُ حَدَّثَنَا أَنَسٌ عَنْ أَبِي مُوسَى رَضِيَ اللهُ عَنْهُ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ مَثَلُ الْمُؤْمِنِ الَّذِي يَقْرَأُ الْقُرْآنَ كَالأُتْرُجَّةِ طَعْمُهَا طَيِّبٌ وَرِيحُهَا طَيِّبٌ وَمَثَلُ الَّذِي لاَ يَقْرَأُ كَالتَّمْرَةِ طَعْمُهَا طَيِّبٌ وَلاَ رِيحَ لَهَا وَمَثَلُ الْفَاجِرِ الَّذِي يَقْرَأُ الْقُرْآنَ كَمَثَلِ الرَّيْحَانَةِ رِيحُهَا طَيِّبٌ وَطَعْمُهَا مُرٌّ وَمَثَلُ الْفَاجِرِ الَّذِي لاَ يَقْرَأُ الْقُرْآنَ كَمَثَلِ الْحَنْظَلَةِ طَعْمُهَا مُرٌّ وَلاَ رِيحَ لَهَا .

---

1 Iz ova tri, kao i iz ostalih hadisa s ovom temom, može se zaključiti da islam zabranjuje slikanje i vajanje onoga što ima dušu. Meleci neće ući u prostoriju u kojoj ima takvih slika ili kipova. Zato se islamska umjetnost razvijala u drugim pravcima (kaligrafija, arhitektura, slikanje nežive prirode itd.).

2 Iz ovog se hadisa, pored ostalog, može zaključiti sljedeće:
- vjernik koji uči Kur'an i po njemu postupa ima visok stupanj kod Allaha; on je omiljen i kod Njega i kod ljudi;
- vjernik koji ne uči Kur'an (dobrovoljno) ima svoju vrijednost, ali nije kao onaj koji ga uči;
- licemjer koji uči Kur'an ima lijepu vanjštinu, ali mu je nutrina ružna;
- licemjer koji ne uči Kur'an nema lijepu ni vanjštinu ni nutrinu.

7561. PRIČAO NAM JE Ali, a njemu Hišam, prenoseći od Ma'mera, a ovaj od Zuhrija...; a PRIČAO MI JE i Ahmed b. Salih, njemu Anbesa, a ovom Junus, prenoseći od Ibn-Šihaba, ovaj od Jahjaa b. Urve b. Zubejra, a on od Urve b. Zubejra da je Aiša, radijallahu anha, kazivala:
"Neki su ljudi upitali Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, o vračarima, pa im je on rekao: 'Oni nemaju nikakve vrijednosti!' 'Ali, Allahov Poslaniče', rekoše oni, 'oni pričaju o nečemu što se uistinu dogodi!' Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, na to im odgovori: 'To bude jedna istinita riječ koju džin ugrabi i šapne je u uho svome prijatelju (čovjeku), poput rakoljenja kokoši, a onda oni s tim pomiješaju više od stotinu laži.'"[3]

٧٥٦١. حَدَّثَنَا عَلِيٌّ حَدَّثَنَا هِشَامٌ أَخْبَرَنَا مَعْمَرٌ عَنِ الزُّهْرِيِّ ح و حَدَّثَنِي أَحْمَدُ بْنُ صَالِحٍ حَدَّثَنَا عَنْبَسَةُ حَدَّثَنَا يُونُسُ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ أَخْبَرَنِي يَحْيَى بْنُ عُرْوَةَ بْنِ الزُّبَيْرِ أَنَّهُ سَمِعَ عُرْوَةَ بْنَ الزُّبَيْرِ قَالَتْ عَائِشَةُ رَضِيَ اللهُ عَنْهَا سَأَلَ أُنَاسٌ النَّبِيَّ ﷺ عَنِ الْكُهَّانِ فَقَالَ إِنَّهُمْ لَيْسُوا بِشَيْءٍ فَقَالُوا يَا رَسُولَ اللهِ فَإِنَّهُمْ يُحَدِّثُونَ بِالشَّيْءِ يَكُونُ حَقًّا قَالَ فَقَالَ النَّبِيُّ ﷺ تِلْكَ الْكَلِمَةُ مِنَ الْحَقِّ يَخْطَفُهَا الْجِنِّيُّ فَيُقَرْقِرُهَا فِي أُذُنِ وَلِيِّهِ كَقَرْقَرَةِ الدَّجَاجَةِ فَيَخْلِطُونَ فِيهِ أَكْثَرَ مِنْ مِائَةِ كَذْبَةٍ .

7562. PRIČAO NAM JE Ebu-Nu'man, njemu Mehdi b. Mejmun, a ovom Muhammed b. Sirin, prenoseći od Ma'beda b. Sirina, a on od Ebu-Seida Hudrija, radijallahu anhu, (da je kazivao):
"Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, je rekao: 'Pojavit će se neki ljudi iz pravca istoka (u odnosu na Medinu) koji će učiti Kur'an, ali im to (učenje) neće prelaziti ključne kosti. Oni će izlaziti iz islama kao što strijela prolazi kroz ulovljenu životinju i onda se u njega više neće vraćati dok se god strijela ne vrati na tetivu luka.' 'A kakvo će im biti obilježje?', upitao je neko, pa je on odgovorio: 'Njihovo će obilježje biti brijanje (ili je rekao: uklanjanje kose).'"[4]

٧٥٦٢. حَدَّثَنَا أَبُو النُّعْمَانِ حَدَّثَنَا مَهْدِيُّ بْنُ مَيْمُونٍ سَمِعْتُ مُحَمَّدَ بْنَ سِيرِينَ يُحَدِّثُ عَنْ مَعْبَدِ بْنِ سِيرِينَ عَنْ أَبِي سَعِيدٍ الْخُدْرِيِّ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ يَخْرُجُ نَاسٌ مِنْ قِبَلِ الْمَشْرِقِ وَيَقْرَءُونَ الْقُرْآنَ لَا يُجَاوِزُ تَرَاقِيَهُمْ يَمْرُقُونَ مِنَ الدِّينِ كَمَا يَمْرُقُ السَّهْمُ مِنَ الرَّمِيَّةِ ثُمَّ لَا يَعُودُونَ فِيهِ حَتَّى يَعُودَ السَّهْمُ إِلَى فُوقِهِ قِيلَ مَا سِيمَاهُمْ قَالَ سِيمَاهُمُ التَّحْلِيقُ أَوْ قَالَ التَّسْبِيدُ .

---

3 Iz ovog se hadisa može zaključiti da vračari i gatari mogu pogoditi nešto iz budućnosti, ali da, ipak, u većini slučajeva lažu. Strogo je zabranjeno ići vračarima zbog vračanja, gatanja i saznavanja budućnosti te vjerovati u njihove riječi.

4 Ovaj hadis već je ranije naveden u dužem obliku. On ukazuje na pojavu haridžija, koji su nanijeli mnogo štete islamu i muslimanima. Što se tiče brijanja, neki islamski učenjaci smatraju da se time misli na brijanje glave, a drugi i glave i brade.

O RIJEČIMA UZVIŠENOG: "MI ĆEMO NA SUDNJEM DANU ISPRAVNE TEREZIJE POSTAVITI"[1], TE O TOME DA ĆE SE VAGATI LJUDSKA I DJELA I RIJEČI[2]

باب قَوْلِ اللهِ تعَالى (ونضعُ الْموازِينَ الْقسْطَ لِيوْمِ الْقِيامةِ) وأنّ أعْمالَ بني آدم وقوْلهمْ يُوزنُ

Mudžahid kaže da riječ *kistas*[3] na latinskom jeziku znači "pravda".
Kaže se da je riječ *kist* infinitiv (masdar) od riječi *muksit*, koja znači "pravedan", dok riječ *kasit* znači "nepravedan".

وَقَالَ مُجَاهِدٌ الْقُسْطَاسُ الْعَدْلُ بِالرُّومِيَّةِ وَيُقَالُ الْقِسْطُ مَصْدَرُ الْمُقْسِطِ وَهُوَ الْعَادِلُ وَأَمَّا الْقَاسِطُ فَهُوَ الْجَائِرُ .

7563. PRIČAO MI JE Ahmed b. Iškab, njemu Muhammed b. F udajl, ovom Umara b. Ka'ka'a, a njemu Ebu-Zur'a, prenoseći od Ebu-Hurejre, radijallahu anhu, da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:
"Dvije su riječi omiljene Milostivom; lahke su za izgovor, a teške na vagi. To su: 'Neka je slava i hvala Allahu! Neka je slava Uzvišenom Allahu!'"[4]

٧٥٦٣. حَدَّثَنِي أَحْمَدُ بْنُ إِشْكَابٍ حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ فُضَيْلٍ عَنْ عُمَارَةَ بْنِ الْقَعْقَاعِ عَنْ أَبِي زُرْعَةَ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ قَالَ النَّبِيُّ ﷺ كَلِمَتَانِ حَبِيبَتَانِ إِلَى الرَّحْمَنِ خَفِيفَتَانِ عَلَى اللِّسَانِ ثَقِيلَتَانِ فِي الْمِيزَانِ سُبْحَانَ اللهِ وَبِحَمْدِهِ سُبْحَانَ اللهِ الْعَظِيمِ .

1 El-Enbija, 47.

2 Neki islamski učenjaci smatraju da će se ljudska djela pretvoriti u određene oblike i da će onda tako biti vagana, dok drugi kažu da će biti vagane knjige u kojima su ona zapisivana.

3 Eš-Šu'ara, 182.

4 Na arapskom: *Subhanallahi ve bi hamdihi! Subhanallahil-azim!* Ovim hadisom potiče se na što češći zikr i sjećanje na Uzvišenog Allaha. Time čovjek stječe sigurnost i postojanost na ovom svijetu, a veliku nagradu na ahiretu.

Završen je *Sahih* imama Buharija
– Uzvišeni Allah bio zadovoljan s njim!
Neka je hvala Allahu, Gospodaru svih svjetova!

ZAVRŠNE NAPOMENE

U predgovoru ove knjige potkrala se mala greška u vezi s prevodiocima, a radi se o tome da je rečeno kako je ukupan broj hadisa u prva dva toma 4548, što nije tačno. Tačno je to da je ukupan broj hadisa u prva dva toma 3648. Taj dio su preveli Hasan ef. Škapur i Hasan ef. Makić. Hadise od 3649. do 4548., a ne od 4549. Do 5341., preveli su dr. Muharem Štulanović, muftija Hasan Makić i mr. Ibrahim Husić.

Prilikom završne redakture ovog djela, Redakcija je otkrila da u printanoj verziji nedostaju hadisi od 6837. do 6860., pa je nakon kontakta s prevodiocima koji su prevodili taj dio Sahiha, i nakon uvida u sve elektronske verzije koje je imala, ustanovljeno da ti hadisi uopće nisu prevedeni. Na osnovu podataka koje je Redakcija imala, pretpostavlja se da se radilo o onih "trideset stranica" koje je – kako se mislilo – preveo profesor Mehmedalija Hadžić. Međutim, ako ih je on i preveo, on ih vjerovatno nije ni predao tadašnjoj redakciji VSK-a, ili su se oni nekako zagubili. U svakom slučaju, dobro je da je taj nedostatak na vrijeme otkriven, a prijevod tih hadisa koji su nedostajali uradio je mr. Muhamed Mehanović.

Redakcija je, pritisnuta obimom posla i vremenskim rokovima, imala težak zadatak da sravna sve verzije originalnog arapskog teksta, koje su korištene prilikom prevođenja, po jednoj verziji koju je odabrala kao osnovnu verziju, te da uskladi kompletan prijevod sa osnovnom verzijom. To je sam po sebi bio obiman posao, s obzirom da je prijevod prva dva toma preveden po jednoj verziji, prijevod druga dva toma po sasvim drugoj verziji, a na kraju je ukucana verzija arapskog teksta koja je skinuta sa softvera za pretraživanje hadisa pod nazivom "El-kutubut-tisa'a" (Devet hadiskih zbirki). Na kraju je sve to usklađeno s verzijom Buharijevog Sahiha čiji je izdavač Bejtul-efkar ed-devlijje lin-nešri vet-tevzi' iz Rijada i koji je štampan 1998. god. Ipak, moguće je da ponegdje bude sitnih razlika u nekim riječima originalnog teksta i prijevoda, pa ako neko nešto od toga primijeti, neka ostavi mogućnost da se radi o tome, a ne o grešci u prijevodu, mada niko ne tvrdi apsolutnu nepogrešivost.

Redakcija je nastojala da svugdje gdje je u izvornom tekstu spomenut dio nekog ajeta, u podnožnim napomenama spomene cjelovit prijevod tog ajeta.

Kod nekih hadisa koje je Redakcija smatrala da treba popratiti malim komentarom, dodavan je taj komentar kao primjedba Muhameda Mehanovića, koji je te komentare sročio, a svi članovi Redakcije su davali sugestije gdje bi trebalo dodati te komentare.

Skraćenica (prim. rec.) pisana je još dok je tekst bio ukucan u Wordu i tako je i ostala. Te primjedbe je pisao Muhamed Mehanović, osim u drugoj polovini trećeg toma, a njih je napisao hfz. Muhamed Fadil.

Redakcija

TUMAČ ARABIZAMA I KRATICA

abdest – ritualno pranje ruku do iza lakata i nogu do iza članaka, ispiranje usta i nosa i potiranje mokrom rukom vrata i tjemena glave prije stupanja u namaz
ahiret – zagrobni život, drugi svijet
ajet – rečenica u Kur'anu, znak
Aalejhisselam – epitet koji se izgovara i piše iza imena vjerovjesnika, a kada se izgovara bez imena, misli se na Muhammeda; skraćeno: sallallahu alejhi ve sellem. Znači: Spas na njega!
aršin – mjera za dužinu. Građevinski aršin dug je 75,8 cm; čaršijski 68 cm, a krojački 65 cm
ashab (*mn. ashabi*) – drug Muhammeda, sallallahu alejhi ve sellem.
bismilla – formula kojom počinje svako poglavlje Kur'ana, osim poglavlja Berae, i kojom se počinje svaki dobar posao
beduin – stanovnik pustinje
bint – kći; skraćeno b.
dova – molba upućena Allahu, dželle šanuhu, blagoslov
duha-namaz – nafila namaz čije vrijeme traje iza izlaska sunca pa do pred podne
dželle šanuhu – epitet koji se piše i izgovara iza Allahovog dželle šanuhu imena. Skraćeno: dž.š. Znači: Neka je slavno Njegovo Uzvišeno biće!
džema'at – skupina, područje jedne džamije, skupno obavljanje molitve
džematlija – stanovnik jednog naselja, kvartovske džamije, koji klanja skupno s imamom
ezan – obznana na arapskom jeziku o nastupu namaskog vremena. Poziv na skupno obavljanje molitve
farz – obligatna prvostepena dužnost
ferek – mjera za obujam po težini, iznosi 9,99 kg
fetva – rješenje, decizija
fikh – šerijatsko pravo
hades – pojava koja kvari abdest
Hadžerul-esved – crni kamen, koji je ugrađen u zid Ka'be
halifa – vladar, zamjenik
haram – strogo zabranjeno, grešno
hatib – imam koji drži vaz na džumi i bajram-namazima
hendek – jarak

Hidžra – preseljenje Aalejhisselama iz Mekke u Medinu 622. g.; početak računanja muslimanske ere
hutba – prigodni govor hatiba na džuma-namazu i bajramima
hisbet – institucija u islamu koja ima zadatak da naređuje dobro i odvraća od zla
ibadet – pobožnost, svako dozvoljeno djelo učinjeno radi Allahovog, dželle šanuhu, zadovoljstva
ibn – sin. Skraćeno b., naprimjer: Enes ibni Malik = Enes b. Malik
ihram – nesašiven ogrtač koga hadžija nosi pri vršenju obreda hadža
ikamet – obznana na arapskom jeziku o stupanju u namaz
ikindija – dnevni namaz čije vrijeme traje od podne do zalaska sunca
imam – starješina, rukovodilac, vođa muslimana
iman – vjerovanje
i'tikaf – pobožan boravak u džamiji, a naročito zadnje dekade ramazana
kabur – grob, mezar
kibla – Ka'ba, strana kuda se muslimani okreću pri obavljanju namaza
kurban – bravče ili goveče koje se kolje na Kurban-bajram. Bajramska žrtva
mahala – kvart, naselje
mesdžid – kod nas džamija bez munare i bez minbera, mjesto za klanjanje
mesh – potiranje mokrom rukom
mestve – duboka kućna obuća s tankim đonom bez pete od mekane kože
mezar – grob, kabur
mezheb – pravni sistem u šerijatskom pravu, pravac
mezija – sluz na spolnom organu nastala zbog spolnog nadražaja
mihrab – niša u zidu džamije gdje imam klanja pri grupnom obavljanju namaza
mīkāti – mjesta blizu Mekke u kojima hadžije oblače ihrame
minber – tribina s više stepenica na kojoj hatib drži govor prilikom bajrama i džuma-namaza
misvak – vrsta četke za zube u vidu štapića
mudžtehid – šerijatski pravnik koji samostalno može rješavati vjerska pitanja na osnovu Kur'ana i hadisa i ostalih izvora Šerijata
muezzin – čovjek koji uči ezan
muhadžir – iseljenik, izbjeglica
muhrim – hodočasnik obučen u hodočasničke ogrtače
muktedija – učesnik skupnog klanjanja za imamom
musalla – otvoren prostor za obavljanje skupnog vjerskog obreda cijelog naselja
mustehab – preporučljiv, lijep
mu'tekif – osoba koja iz pobožnosti boravi u džamiji u zadnjoj dekadi ramazana
mutevatir hadis – Alejhisselamova izreka prenesena od brojnih ashaba
nafila – neobavezni obred
namaz – molitva, salat

radijellahu anhu – epitet koji se izgovara i piše iza imena Alejhisselamovih drugova; skraćeno: radijallahu anhu. Znači: Allah s njim bio zadovoljan!
rekat – dio namaza, koji se sastoji od stajanja, pregibanja preko pojasa i spuštanja leđa na zemlju
ruku' – pregibanje u namazu u pojasu odupirući se rukama o koljena poravnavši leđa s glavom
saf – red, stroj
sahibi uzur – čovjek sa isprikom, opravdanjem
Sahihajn – zajedničko ime za zbirku hadisa Buharije i Muslima
sellel-lahu alejhi ve sellem – epitet koji se piše i izgovara iza imena Vjerovjesnika. Znači: Allah mu se smilovao i spasio ga! Skraćeno: sallallahu alejhi ve sellem
salavat – dova na arapskom jeziku kojom se moli Allahov, dželle šanuhu, blagoslov na Muhammeda, sallallahu alejhi ve sellem.
saruk – ahmedija, čalma
sedžda – dio namaza u kome se licem, čelom i nosom spušta na zemlju
sehvi-sedžda – sedžda po završetku namaza zbog nekog propusta učinjenog u namazu
selam – pozdrav, završni čin namaza
sened – niz prenosilaca hadisa
sofra – trpeza, posebni niski sto za objed
subhanallah! – uzvik. Znači: Slava Allahu!
sunnet – praksa Muhammeda, sallallahu alejhi ve sellem. Sve što je radio, govorio ili odobrio da se radi
sutra – štap ili viši predmet postavljen pred čovjeka koji klanja na otvorenom prostoru
šart – uvjet
šefa'at – zauzimanje
šehādet – očitovanje, svjedočenje
šehīd – musliman poginuo u borbi za vjeru, nevino ubijen, mučenik
tahmid – izgovarati "el-hamdu lil-lahi" – Hvala Allahu!
tavafi-zijaret – obligatni obilazak hadžije oko Ka'be u danima hodočašća
tedžvid – pravila za učenje Kur'ana
tejemmum – fiktivno čišćenje pomoću čiste suhe zemlje na ime abdesta i kupanja
tekbir – formula: "Allahu ekber, Allahu ekber la ilahe ilellah. Allahu ekber, Allahu ekber ve lilahil-hamd." Znači: Allah je najveći, Allah je najveći! Nema Boga osim Jedinog Allaha. Allah je najveći, Allah je najveći i Njemu pripada svaka hvala
telbija – formula koju hadžija izgovara u danima hodočašća
tesbih – sjećati se Allaha izgovaranjem: "Subhanallah!"
tešehhud – učenje određenog teksta na arapskom jeziku na sjedenju u namazu
vadžib – drugostepena dužnost

vers – žućkasta trava u Jemenu
vitr-namaz – jedan rekat noćnog namaza. Obavlja se iza jacije
zekat – obavezno izdvajanje iz imetka bogataša na ime njihovih siromaha
Zemzem – **bunar**, voda blizu Ka'be
zikir – izgovaranje pobožnih tekstova ili samo Allahovog, dželle šanuhu, imena

SADRŽAJ:

ONO ŠTO RAZNJEŽUJE SRCA (RIKAK)

ODREĐENJE (KADER)

ZAKLETVE I ZAVJETI

OTKUP ZA PRKRŠENU ZAKLETVU

KAZNENO PRAVO

ODŠTETA ZA KRVNE DELIKTE

POZIVANJE NA POKAJANJE ODMETNIKA I BUNTOVNIKA I BORBA PROTIV NJIH

PRISILJAVANJE

DOSJETKE

SMUTNJE

PRIŽELJKIVANJE

IZVIJEŠĆA (PREDANJA) SAMO JEDNE OSOBE

PRIDRŽAVANJE ZA KUR'AN I SUNNET

(ALLAHOVA) JEDNOTA (TEVHID)

صَحِيحُ الْبُخَارِيِّ